BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XII
G
25
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

R. P. BAPTISTÆ

FRAGOSI,

SOCIETATIS IESV,

SYLVENSIS, EX ALGARBIO LVSITANIÆ:

REGIMINIS CHRISTIANÆ REIPVBLICÆ,

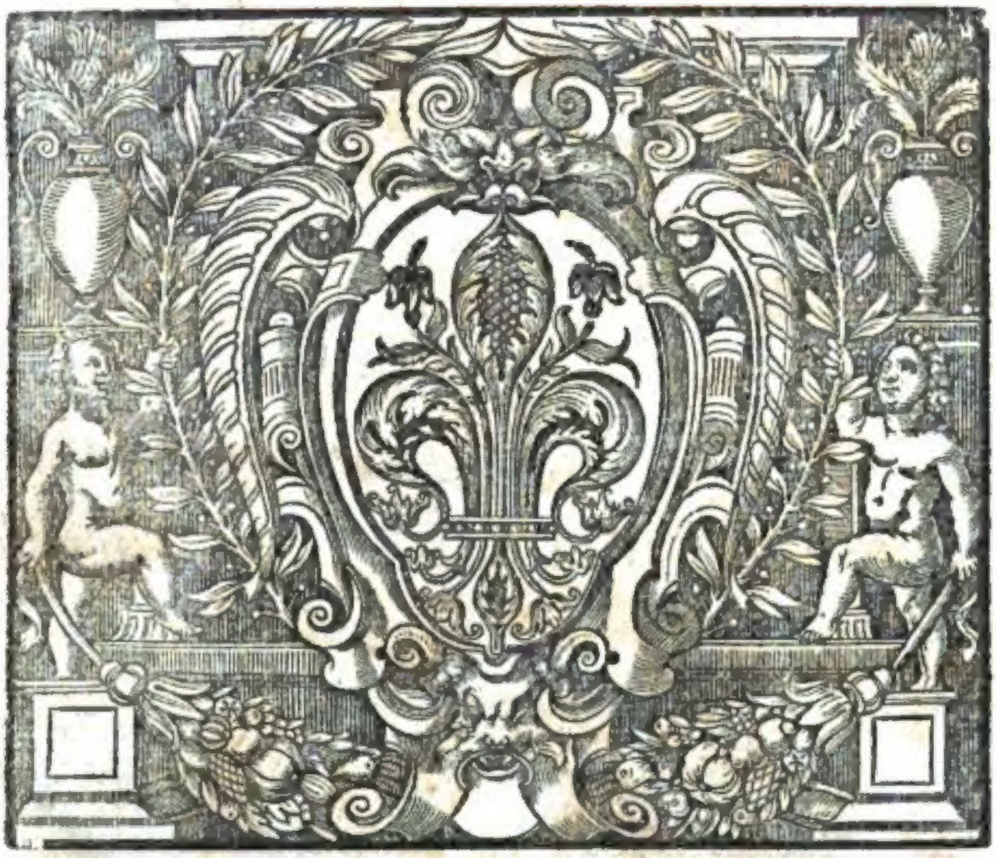
EX SACRA THEOLOGIA ET EX VTROQVE IVRE

ad vtrumque forum coaleſcentis

TOMVS SECVNDVS,

Qui Principum, ac Paſtorum Eccleſiaſticorum obligationes, ac iuriſdictionem complectitur: vbi etiam multa de religioſa gubernatione continentur.

NVNC PRIMVM PRODIT.



LVGDVNI,

Sumptibus Laurentij Aniſſon, & Soc.

M. DC. XLVIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO, NOBILISSIMOQVE DOMINO,

D. PETRO DE GRATET, COMITI DV BOVCHAGE, DOMINO DE BRENGVE, IN SACRO ET SECRETO REGIS CONSISTORIO CONSILIARIO, ET IN SVPREMA DELPHINATVS CVRIA PRÆSIDI DIGNISSIMO.

QVOD affero, tibique offero, PRÆSES AMPLISSIME, quî vocem, haud ſatis ſcio, quod tam periculoſum, ac facile ſit labi verbo, quàm facto. Si munus appellauerim, id crimen eſt, atque apud æquiſſimum Præſidem, iuriſque moderatorem integerrimum, cui abſtinentiſſimæ, imo cui, de Iudicum Thebanorum more, nullæ ſunt manus, iam reus fio. Apud Superos munus dediſſe, religioſi hominis ſit, PLACATI NVMINIS, accepiſſe: certè apud Iuſtitiæ myſtas vel leuiſſimum obtuliſſe munuſculum, capitale eſt; accepiſſe, corruptela; gloria, vultu altiſſimo reieciſſe.

Hæc vt ita ſint, nihilo tamen minus vereor nihil, VIR SPECTATISSIME, ingenuè profiteri,

me munuſculum hoc Typographicum offerre tibi,non quidem,vt Lyſię hamatum,ſed Euchariſticum , vt Euergetæ meo; quod ne Themis ipſa ferreo licet rigore, gladióque formidabilis damnare audeat;ſi offero nec improbare poſſit, ſi acceperis:niſi fortè gratias,impia, imò ſeipſam parũ ſana antè damnauerit. Quid enim amabo te iuſtius eſſe poteſt,quàm beneficiũ cùm acceperis,memori ſepire animo, deprædicare verbis, munuſculo ſi queas referre,ſi nequeas,cõteſtari?

Nunc autem, INTEGERRIME PRÆSES, quàm arctis generoſus,ac prænobilis animus tuus me ſibi deuinxerit nexibus, quantoque beneficio nihil minùs promeritum gemmeæ, ac rapaces Charites tuæ non ita pridem ornauerint: tute ipſe,qui feciſti beneficium,aſſequare ſolus: ego certè, qui illud cepi, nec valeo mente conſequi, nec verbis complecti, multò verò minùs reipſa referre. Vnum tamen hoc reſtat,quod tentem, ſi profuſam in me, meóſque voluntatem tuam ſingulari officio teſtatam, ſaltem hocce publico paupertinæ gratitudinis teſtimonio viciſſim pro virili meâ remunerem, ſimul, & remuneratam ad poſteros, typis ære perennioribus non ingratus tranſmittam.

Vtrùm verò tibi gratum futurum ſit noſtrum iſtud literarium munuſculum, haud equidem in dubium valeo reuocare;tum quia illius argu-

mentum eiuſmodi eſt,prorſus vt tibi non poſſit non eſſe acceptiſſimum: quòd DE REGIMINE CHRISTIANÆ REIPVBLICÆ diſputet, cuius vis omnis,ac felicitatis ſumma in vobis ſita eſt, quos Reges Chriſtianiſſimi, ad proſperam rei publicæ adminiſtrationem, ſupremæ authoritatis,Iuſtitiæ,poteſtatiſque ſuæ communionem tuam vtiliter vocauit,quàm gloriosè:tum quòd tota hæc diſputatio ex vtroque iure ſolerter cõflata,vtriuſque fori Eccleſiaſtici, & Ciuilis tricas nimium quantum intricatas,difficiles extricatu, & tantumnon à difficultate ſua æternas ſpectet,quibus cùm radicitus exſcindendis,iurique Reipublicæ dicundo peræquè à regio ſummæ dignitatis choragio, purpura nimirum, ac diademate,ſpectabiles, ac formidandi, liliatis in tribunalibus præſides ſedeatis, in eam ſpem venio fore, vt in hanc rem non minori compendio, quàm commodo maximo tibi obuenturum ſit minutulum hoc debitæ gratitudinis monumentum, quod ab eius animo, typis manúque tuum in ſinum, ac manus euolat, qui nouo tribuet beneficio nominíve, vbique gentium audire in omnes ætates conſequentes.

Dominationi tuæ,

PRÆSES AMPLISSIME,

Addictiſsimus,& obſequentiſsimus ſeruus

LAVRENTIVS ANISSON.

Lugduni 23. Nouemb. 1647.

Digitized by Google

Facultas Reuerendi Patris Prouincialis Societatis IESV *in Prouincia Lugdunenſi.*

CLAVDIVS MAVCLER, Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunenſi, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decembris 1606. & Ludouico XIII. 14. Februarij 1611. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne Libros ab eiuſdem Societatis hominibus compoſitos, abſque Superiorum permiſſione imprimant, Permitto Laurentio Aniſſon Bibliopolæ Lugdunenſi, vt Librum qui inſcribitur, P. BAPTISTÆ FRAGOSI, *Regiminis Reipubl. Chriſtianæ Tomus ſecundus*, imprimere, ac liberè diuendere poſſit. Datum Lugduni 26. Nouembris 1647.

CLAVDIVS MAVCLER.

Approbatio Theologorum.

NOs infraſcripti in ſacra Theologiæ facultate Pariſienſi Magiſtri fidem facimus perlegiſſe Librum, cui titulus eſt, IOAN. BAPTISTÆ FRAGOSI *è Societate* IESV, *Regiminis Reipublicæ Chriſtianæ Tomus Secundus*, nihilque in eo fidei Orthodoxæ aut bonis moribus contrarium animaduertiſſe, Lugduni 20. Iunij 1647.

Fr. CLAVDIVS COCHET, Ordinis Prædicatorum.

Fr. M. MICARD, Minor.

Summa Priuilegij Chriſtianiſſimi Regis.

CAVTVM eſt, authoritate Regis, ne quis in Regno ſuo, aliiſve locis ſuæ ditioni ſubiectis, intra decem proximos annos, Librum, qui ſic inſcribitur, IOAN. BAPTISTÆ FRAGOSI *Societatis* IESV, *Regiminis Reipubl. Chriſtianæ Tomus Secundus*, abſque Laurentij Aniſſon, Bibliopolæ Lugdunenſis permiſſu, imprimat, aut diuendat, à die publicationis horum exemplarium; qui ſecus fecerit mulctâ indictâ, prout ampliùs in diplomate regio continetur, mulctabitur. Datum Pariſiis 12. Auguſti 1647.

De mandato Regis.

Signatum.

LOYS.

Perfectum hoc opus fuit 14. Decembris 1647.

INDEX

Digitized by Google

INDEX DISPVTATIONVM, QVÆ IN HOC SECVNDO VOLVMINE CONTINENTVR.

LIBER I.

De ſupremo Summi Pontificis Principatu.

DISPVTATIO I.

De obligationibus Summi Pontificis.

§. 1. *QVÆ ſint Summi Pontificis obligationes in ſpecie.* pag. 1
§. 2. *Vtrum Papa poſſit aliquid detrahere de illis, quæ ſunt de iure diuino, vel naturali?* 4
§. 3. *In quibus Summus Pontifex errare non poteſt?* 13
§. 4. *Quantus ſit Summus Pontifex, & qualis in ſe, & quo ad oues ſuas?* 19
§. 5. *An ſummus Pontifex debeat eligi ex cœtu Cardinalium, & an poſſit ſe eligere, & quæ in eligendo forma ſit ſeruanda?* 23
§. 6. *Quam poteſtatem habeat Papa ſuper Conciliis, & an aliquando ſubſit Concilijs?* 28
§. 7. *Quam poteſtatem habeant Concilia generalia legitimè congregata? & propter quæ, & à quibus poſſint cogi?* 31
§. 8. *Vtrum requiratur præſentia Papæ in Concilio generali, & an poſſit appellari à Concilio in quo præfuit ipſe, & de cauſis propter quas decreta Concilij poſſint reuocari, aut in eis diſpenſari.* 35
§. 9. *Quid poſſit Papa circa Sacramentorum mutationem tam in forma, quam in materia?* 41
§. 10. *In quibus gradibus in linea recta, aut in tranſuerſali prohibitis poſſit Papa diſpenſare?* 50
§. 11. *Quæ egeant diſpenſatione Papali numerantur?* 61
§. 12. *De vtroque gladio Summi Pontificis, & an poſſit ipſe ſe ſubmittere alieno iudicio?* 68

DISPVTATIO II.

De gladio Summi Pontificis circa excommunicationes illi reſeruatas.

§. 1. *De prima cenſura Pontifici reſeruata.* 73
§. 2. *Quinam veniant in capite ſi quis ſuadente, ſub nomine Monachi?* 80
§. 3. *De reliquis quæ ſpectant ad caput ſi quis ſuadente, & qui non gaudeant priuilegio Canonis, & qui poſſint abſoluere ab illo?* 83
§. 4. *De excommunicationibus Romano Pontifici reſeruatis in iure contentis.* 91
§. 5. *De cenſuris Summo Pontifici reſeruatis contentis in Extrauagantibus, & in aliis conſtitutionibus iuri non inſertis.* 96

DISPVTATIO III.

De caſibus reſeruatis in Bulla Cœnæ Domini à Domino Noſtro Vrbano VIII.

§. 1. *De prima excommunicatione Bullæ Cœnæ, & contra quos feratur.* 112
§. 2. *Secunda clauſula Bullæ cœnæ continet cenſuram contra appellantes ad futurum Concilium Generale à Romano Pontifice.* 135
§. 3. *Clauſula tertia Bullæ Cœnæ contra Piratas, & eorum receptatores.* 141
§. 4. *Excommunicatio quarta Bullæ Cœnæ contra rapientes bona Chriſtianorum naufragantium.* 144
§. 5. *Excommunicatio quinta Bullæ Cœnæ contra imponentes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes.* 148
§. 6. *Contra omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum excommunicatio ſexta Bullæ Cœnæ.* 153
§. 7. *Septima excommunicatio Bullæ Cœnæ contra deferentes arma, & alia vſui bellico apta ad infideles.* 160
§. 8. *Octaua excommunicatio Bullæ Cœnæ contra impedientes, ſeu inuadentes eos, qui victualia, & alia neceſſaria conuehunt ad Curiam Romanam.* 173
§. 9. *Nona excommunicatio contra eos, qui lædunt venientes ad Curiam Romanam, vel ab ea recedunt, & contra vexantes ſine iuriſdictione reſidentes in Curia.* 177
§. 10. *Excommunicatio decima contra vexantes Romipetas, ſeu peregrinos venientes ad vrbem, vel ab ea recedentes.* 183
§. 11. *Excommunicatio vndecima contra offendentes S.R.E. Cardinales, & alios Prælatos.* 189
§. 12. *Excommunicatio duodecima contra offendentes eos, qui eunt, & recurrunt ad Romanam Curiam ſuper ſuis negotiis.* 200
§. 13. *Excommunicatio decimatertia lata contra appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum ad Curias ſæculares.* 204
§. 14. *Excommunicatio decimaquarta Bullæ Cœnæ contra impedientes litterarum Apoſtolicarum, aut aliarum expeditionum executionem, & contra auocantes cauſas Eccleſiaſticas ab Eccleſiaſticis Iudicibus.* 211
§. 15. *Excommunicatio decimaquinta Bullæ Cœnæ*

Digitized by Google

contra Iudices ſeculares, qui Eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, & libertatem Eccleſiaſticam violant, vel interturbant. 219

§. 16. *Excommunicatio decimaſexta Bullæ Cœnæ contra impedientes Prælatos, ne ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica vtantur.* 230

§. 17. *Excommunicatio decimaſeptima contra vſurpatores iuriſdictionis Sedis Apoſtolicæ, & perſonarum quarumcunque Eccleſiaſticarum, & contra fructus etiam earum ſequeſtrantes.* 236

§. 18. *Excommunicatio decimaoctaua Bullæ Cœnæ contra imponentes decimas, talleas, præſtantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorúmque fructibus.* 240

§. 19. *Excommunicatio decimanona contra quoſcunque Magiſtratus, & Iudices, Notarios, Scribas, Executores, Subexecutores quomodolibet ſe interponentes in cauſis criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas.* 249

§. 20. *Excommunicatio vigeſima lata aduerſus occupantes bona, & terras Eccleſiæ Romanæ, & illius iuriſdictionem vſurpantes.* 253

§. 21. *Obſeruationes circa Bullam Cœnæ de illis, qui poſſunt abſoluere à cenſuris in articulo mortis, & quas pœnas contrahant abſoluentes ſine licentia Summi Pontificis, &c.* p. 257

§. 22. *Obſeruatio, ſeu clauſula vltima de perſonis quæ apud ſe tenentur habere transſcriptum huius Bullæ Cœnæ, & de reliquis, quæ pertinent ad obſeruationem huius Bullæ, & ad eius publicationem.* 263

LIBER II.

De poteſtate Romani Pontificis, quo ad theſaurum Indulgentiarum, cuius claues ipſe habet.

DISPVTATIO IV.

De Indulgentiis quas poteſt Summus Pontifex concedere tam in genere, quam in ſpecie Prælatis, ac fidelibus Chriſtianis.

§. 1. *Quid ſit Indulgentia, & quotuplex, & qui præter Romanum Pontificem poſſit concedere Indulgentias?* 269

§. 2. *Quas indulgentias, & quantas poſſit concedere, & quando Epiſcopus?* 277

§. 3. *de Indulgentiis particularibus, & de variis modis concedendi, & lucrandi illas.* 278

§. 4. *De Indulgentiis pro defunctis conceſſis, & quæ requirantur, vt proſint illis?* 285

DISPVTATIO V.

§. 1. *De Iubilæo ſacro Anni Sancti, & de iis, quæ in genere, & in ſpecie ſunt neceſſaria ad Iubilæum conſequendum.* 290

§. 2. *Reliqua, quæ ſuperſunt expedienda ad conſecutionem Iubilæi in Anno Sancto.* 305

DISPVTATIO VI.

De Iubilæis à Summis Pontificibus pro cauſis particularibus concedi ſolitis, præſertim in principio ſuorum Pontificatuum, vbi de verbo ad verbum tranſcribitur exemplar Iubilæi conceſſi. Anno Domini 1619.

§. 1. *De requiſitis ad lucrandum quemlibet Iubilæum à ſummo Pontifice: & ad illud concedendum.* 310

§. 2. *De operibus, & oneribus quæ à Summo Pontifice omnibus Iubilæum comparaturis iniunguntur, atque imprimis de ſupplicationibus faciendis.* 315

§. 3. *De obligatione viſitandi Eccleſias, ac ieiunandi feria quarta, & ſexta, & ſabbatho, & an poſſit comparari Iubilæus in duabus hebdomadis, & quid poſſit confeſſarius circa ſupradicta?* 316

§. 4. *An eleemoſynæ ſint neceſſariò corrogandæ, vt acquiratur Iubilæus, & quibus diebus ſint faciendæ?* 321

§. 5. *Qualis debeat eſſe confeſſarius eligendus à pœnitente virtute Iubilæi, & quantam habeat facultatem abſoluendi à reſeruatis, & cenſuris etiam Bullæ Cœnæ?* 324

§. 6. *Quæ ſit poteſtas data Confeſſariis electis tempore Iubilæi pro votis commutandis?* 336

§. 7. *Rurſus de eadem facultate Confeſſariis data circa votorum commutationem, & circa reliqua, quæ in Iubilæo continentur.* 344

DISPVTATIO VII.

De reſolutionibus, quæ ex dubiis circa Bullam cruciatam emergentibus oriuntur, ſuntque n. 50.

LIBER III.

De variis gradibus Dignitatum Eccleſiaſticarum: deque variis officiis, ac beneficiis, quæ olim, & nunc in Eccleſia reperiuntur.

DISPVTATIO VIII.

An omnes dignitates Eccleſiaſticæ, beneficia, & officia ſint iure diuino inſtituta.

§. 1. *Quæ ſint principaliores in Eccleſia dignitates, & quot ſint gradus?* 364

§. 2. *De gradibus dignitatum, & officiorum Eccleſiarum Cathedralium.* 371

DISPVTATIO IX.

De obligationibus Romani Pontificis circa beneficia omnia.

§. 1. *Vtrum Summus Pontifex habeat vti Dominus plenariam poteſtatem in beneficiis Eccleſiaſticis?* 376

§. 2. *Quam habeat poteſtatem Pontifex Maximus in beneficiis incompatibilibus, & quæ ſint beneficia incompatibilia?* 383

§. 3. *Quæ ſint beneficia conſiſtorialia, & quæ reſeruata Summo Pontifici? Quid ſit reſeruatio, & quotuplex, & an reſeruatio debeat exprimi?* 390

§. 4. *Quam habeat poteſtatem Papa in rebus, ac bonis Eccleſiæ alienandis?* 397

§. 5. *De poteſtate, & obligatione Summi Pontificis erga omnes Religiones, ac religioſos, & cui competat Ordines regulares approbare?* 400

LIBER

Digitized by Google

LIBER IV.

De obligationibus Legatorum à latere, & Delegatorum Sedis Apoſtolicæ.

DISPVTATIO X.

De obligationibus, & de poteſtate Legatorum à latere.

§. 1. *Quis ſit Legatus à latere, & quale ſit eius munus, & quotuplex eſt Legatorum ſpecies?* 410

§. 2. *De poteſtate Legati à latere in ſpecie.* 412

§. 3. *Quæ ſit poteſtas Legato à latere circa beneficia conferenda?* 418

§. 4. *De reliquis, quæ ſubſunt iuriſdictioni Legatorum circa materiam beneficialem. & circa bona beneficiorum, & an poſſint concedere coadiutores? vbi de Coadiutorum materia.* 426

§. 5. *De modo, & forma procedendi in actibus iudicialibus, qui exercentur à Legato, & quando expiret eius iuriſdictio?* 432

§. 6. *Vtrum Legatus de latere poſſit ferre cenſuras, concedere indulgentias, & condere ſtatuta?* 438

DISPVTATIO XI.

§. 1. *De obligationibus, & poteſtate Delegatorum Summi Pontificis.* 442

§. 2. *Iudex delegatus quid poſſit circa ſuas ſententias, & an illi ſit credendum, & an poſſit vltra duas diætas trahere ad ſuum iudicium partes?* 450

§. 3. *Quomodo differant inter ſe Delegati à Principe à Delegatis ab inferioribus?* 458

DISPVTATIO XII.

§. 1. *De iudice conſeruatore, ac de eius qualitatibus.* 463

§. 2. *De quibus cauſis vltra prædictas poſſunt cognoſcere conſeruatores.* 469

§. 3. *In quibus caſibus appelletur à conſeruatore, & ad quem ab eo appelletur.* 474

§. 4. *De poteſtate ſubconſeruatoris.* 477

§. 5. *De ordine ſeruando in iudicio Conſeruatorum.* 482.

§. 6. *Vtrum litteræ conſeruatoria cum ampliſſimis facultatibus conceſſa reuocentur, per conſtitutiones Clementis VIII. & Gregorij XV.* 489

§. 7. *Quinam poſſint eſſe Conſeruatores Societatis Ieſu, præſertim in Academia Eborenſi, & quas vires habeant contra impedientes ſuam iuriſdictionem?* 491

LIBER V.

De obligationibus, officio, ac poteſtate Inquiſitorum contra hæreticam prauitatem.

DISPVTATIO XIII.

De origine, progreſſu, & modo procedendi ſancti officij, ac de reliquis ad illud rectè agendum neceſſariis.

§. 1. *De origine, dignitate, & authoritate ſancti Officij in lege naturæ.* 499

§. 2. *Vtrum in lege naturæ fuerint Inquiſitores delegati contra hæreticos, & Idololatras?* 502

§. 3. *De Inquiſitoribus, qui fuerunt in fine legis naturæ, & in decurſu Legis ſcriptæ vſque ad Natiuitatem Chriſti Domini.* 506

§. 4. *Quinam fuerint Inquiſitores à tempore Legis gratiæ vſque ad hæc tempora, & quantis oppreſſi malis, qui Catholicæ fidei reſtiterunt?* 509.

§. 5. *Quo tempore fuerit erectum Tribunal ſancti Officij tam in Hiſpania, quam in Luſitania?* 512

§. 6. *De Inquiſitoris generalis poteſtate, & obligationibus tam in genere, quam in ſpecie.* 515

§. 7. *De Inquiſitoribus inferioribus, & de poteſtate authoritate, & dignitate eorum, & à quo immediatè accipiant poteſtatem, & an expirent morte Summi Pontificis?* 518

§. 8. *An Epiſcopus, & Inquiſitor in crimine hæreſis debeant ſimul procedere, & quando alter ſine altero id poſſit.* 523

§. 9. *Inquiſitores quouſque nequeant procedere contra officiales aliquos Sedis Apoſtolicæ, vel contra Epiſcopos, aut exemptos.* 525

§. 10. *De priuilegiis Inquiſitorum etiam regularium quibus vti poſſunt.* 529

§. 11. *Vtrum pro officiis ſanctæ Inquiſitionis poſſit pecunia, vel aliquid temporale dari?* 533

DISPVTATIO XIV.

De Confeſſariis in actu confeſſionis ad actus inhoneſtos ſolicitantibus, & quinam Pontifices contra hos conſtitutiones ediderint.

§. 1. *Quomodo ſint intelligendæ conſtitutiones contra ſolicitantes ad actus inhoneſtos in confeſſione ſacramentali?* 540

§. 2. *De cauſis reliquis, quæ excuſare poſſint à denunciandis ſolicitantibus.* 543

§. 3. *Vtrum per conſtitutiones contra ſolicitantes ablata fuerit iuriſdictio cognoſcendi de hoc crimine Epiſcopis, & an detur præuentio?* 546

§. 4. *Quomodo ſint intelligenda verba conſtitutionum, quæ dicunt ibi.* Dum earum confeſſiones audiunt? 548

§. 5. *Quibus pœnis puniendi ſunt Confeſſarij ſolicitantes, & quot teſtes ſufficiant ad probandum hoc crimen?* 550

LIBER VI.

De excellentia, poteſtate atque officio Excellentiſſimorum Cardinalium.

DISPVTATIO XV.

§. 1. *De origine, & antiquitate, ac de reliquis, quæ ſpectant ad Excellentiſſimos D. Cardinales & quando inceperit olim Cardinalitia dignitas?* 555

§. 2. *De Cardinalium excellentiſſimorum iuriſdictione, ac poteſtate præſertim in Eccleſiis, quarum ſunt titulares.* 559

§. 3. *De indultis, & priuilegiis, quibus fruuntur excellentiſſimi Cardinales.* 561

§. 4. *De prærogatiuis, & præeminentiis, quæ competunt Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo Collegio Cardinalium tam viuente, quam mortuo Summo Pontifice.* 566

LIBER

Digitized by Google

LIBER VII.

De Patriarchis, & primatibus, & de officio eorum.

DISPVTATIO XVI.

§. 1. *De eorum dignitate, ac poteſtate, iuriſdictione, & officio, & quomodo differant a Primatibus, & qui nomine Patriarcharum propriè intelligantur?* 570
§. 2. *De iuriſdictione, electione, & confirmatione Patriarcharum, & an præſint omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis ſui Patriarchatus?* 574
§. 3 *Qui nam fuerint Patriarchæ Antiocheni à condita Romana Eccleſia ſecundum graues Auctores, & quot fuerint numero?* 576
§. 4. *Patriarchæ Alexandrini ſecundum Euſebium Cæſarienſem, & Chronicam trium illuſtrium Auctorum Diuo Hieronymo interprete.* 577
§. 5. *Qui nam fuerint Conſtantinopolitani Patriarchæ ſecundum Genebrardum.* 578
§. 6. *Patriarchæ Hieroſolymitani ſecundum Chronicam trium Illuſtrium Auctorum, & ſecundum Genebrardum.* 580

DISPVTATIO XVII.

De Archiepiſcoporum obligationibus, déque eorum iuriſdictione, ac poteſtate.

§. 1. *Archiepiſcopi quam habeant poteſtatem in ſuffraganeos, & quomodo differant à Metropolitanis.* 581
§. 2. *De Archiepiſcoporum poteſtate, dignitate, & officio ſecundum ſe ante, & poſt ſuſceptum pallium, & quomodo differant ab Epiſcopis.* 593
§. 3. *Vtrum Archiepiſcopi ſint Domini redituum ſuorum beneficiorum, ita vt poſſint extra ſuam Diæceſim extruere opus aliquod pium ex huiuſmodi reditibus.* 598

LIBER VIII.

De obligationibus, poteſtate, & officio Epiſcoporum, & reliquorum habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

DISPVTATIO XVIII.

De Epiſcopis.

§. 1. *De nomine Epiſcopi, & de conditionibus, & qualitatibus eligendi in Epiſcopum, & de ceteris requiſitis in conſecratione illius.* 602
§. 2. *De excellentia, ac dignitate Epiſcopali, deque virtutibus Epiſcoporum, & à quibus abſtinere debeant?* 605
§. 3. *De iis, quæ poſſunt Epiſcopi circa Sacramentum Ordinis tam in ſuis Diæceſibus, quam extra illas, & quid de Titularibus?* 608
§. 4. *De litteris dimiſſoriis, & de litteris teſtimonialibus, & interſtitiis, & quis poſſit diſpenſare in illis?* 612
§. 5. *Quid poſſit Epiſcopus circa male Ordinatos, & quando poſſit cum illis diſpenſare?* 619
§. 6. *De pœnis, quas incurrunt Epiſcopi malè ordinantes tam ſubditos, quam non ſubditos.* 626
§. 7. *Quid poſſit Epiſcopus in Sacramento Confirmationis, & quæ ſit forma, & materia illius, & quæ requirantur ad hoc Sacramentum recipiendum, & conferendum.* 629
§. 8. *Quid poſſit Epiſcopus in ſacramento Confeſſionis, & in Approbandis confeſſariis, & in reſeruandis caſibus ſibi?* 634
§. 9. *A quibus poſſit abſoluere Epiſcopus, & in quibus diſpenſare per virtutem capitis ſexti ſeſſ. 24. Concilij Tridentini?* 642
§. 10. *De reliquis quæ pertinent ad Epiſcopum circa diſpenſationes virtute eiuſdem capitis ſexti Concilij Tridentini ſeſſ. 24.* 651

DISPVTATIO XIX.

De caſibus in ſpecie Epiſcopo reſeruatis.

§. 1. *Epiſcopi an poſſint aliquos caſus ſibi reſeruare?* 652
§. 2. *De ſingulis quibúſque caſibus ſpecialiter Epiſcopo reſeruatis.* 659
§. 3. *Quæ ſunt peccata reſeruata per conſtitutiones Synodales Epiſcopatuum in Luſitania Regno?* 671
§. 4. *De poteſtate Vicarij Generalis tam circa reſeruata, quam circa alia omnia, quæ illi competunt ratione ſui muneris.* 677
§. 5. *De poteſtate Epiſcopi circa matrimoniorum cauſas, ac impedimenta, & eorum diſpenſationes.* 685
§. 6. *Quid poterit Epiſcopus circa Religioſos, & Religioſas, etiam exemptas?* 688
§. 7. *Quid poſſit Epiſcopus circa Feſta noua inſtituenda, & quid Principes Laici. Item quid Epiſcopus circa Miſſarum numerum reducendum, & quæ dici nequeunt in loco conſtituto.* 701

LIBER IX.

De poteſtate Epiſcopi circa collationem, inſtitutionem, & deſtitutionem beneficiorum in genere, & in ſpecie

DISPVTATIO XX.

§. 1. *Quæ beneficia poſſit Epiſcopus conferre, & à quo accipiat poteſtatem conferendi?* 711
§. 2. *Quibus Epiſcopus nequeat beneficia conferre.* 720
§. 3. *Vtrum poſſit Epiſcopus, quando confert beneficia, imponere penſiones.* 727
§. 4. *De Alternatiua, ac de eius conceſſione, & quam vim habeat, & quid concedat Epiſcopis?* 730
§. 5. *An Epiſcopus poſſit concedere expectatiuas beneficiorum, & quis poſſit eas concedere.* 737
§. 6. *Epiſcopus an poſſit vnire beneficia ſuæ Diæceſis.* 741
§. 7. *Quid poſſit Epiſcopus in beneficiis iuris patronatus, & quid Patroni in præſentando.* 748

LIBER

Digitized by Google

LIBER X.

De obligationibus Parochorum, Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, & inferiores ordines habentium.

DISPVTATIO XXI.

§. 1. *De Parochis in genere, ac de eorum obligationibus circa inſtitutionem ſuarum ouium, atque doctrinam docendam.* 759
§. 2. *Quæ nequeant Parochi peragere ratione ſui officij, & quæ poſſint concedere illis, & in quibus diſpenſare?* 763
§. 3. *Vtrum Parochus prouiſus de beneficio curato teneatur Sacerdotium ſuſcipere intra annum, & in quas pœnas incurrat, ſi infra id tempus non promoueatur.* 765
§. 4. *De obligationibus Capellanorum, & de origine Capellarum.* 770
§. 5. *De Parocho ægrotante, & non reſidente, & an reſidentia illius ſit de iure diuino, & quæ cauſæ excuſent?* 781
§. 6. *De Parocho excommunicato miniſtrante, & de pœnis in quas incurrit?* 787
§. 7. *De Sacerdotibus & de eorum dignitate, ac officio, præſertim in ſacrificio Miſſæ.* 792
§. 8. *De Sacrificio Miſſæ, ac de eius valore, nec non de indumentis, ac paramentis neceſſariis ad ſacrificandum.* 797
§. 9. *De obligationibus Diaconorum, & vnde dicantur, deque officio illorum, nec non de munere Subdiaconorum, & de pœnis, quas incurrunt ſi deficiant in officio ſuo.* 807
§. 10. *De obligationibus eorum, qui minores Ordines, & primam tonſuram habent: quod officium Acolythi, Exerciſtæ, Lectoris, & Oſtiarij ac Pſalmiſtæ, & an ſinguli ordines ſint Sacramenta?* 812

DISPVTATIO XXII.

De obligatione recitandi Horas Canonicas & quinam illam habeant.

§. 1. *Horæ Canonicæ quid ſint, & quando fuerunt primum inſtitutæ, & ad quid.* 816
§. 2. *Difficultates, & dubiola circa recitandi obligationem §. præcedente contentam.* 820
§. 3. *Quanta debeat eſſe attentio, & deuotio in horis recitandis, vt officium diuinum deuotè, & ſtudiosè perſoluatur.* 823
§. 4. *Qui teneantur ex præcepto, vel ex regula recitare preces horarias.* 826
§. 5. *In quas pœnas incurrant beneficiarij horas canonicas prætermittentes, & quid ſit reſtituendum pro ſingulis quibuſque horis omiſſis.* 832
§. 6. *De cauſis, quæ excuſant ab onere recitandi officium diuinum tam in Choro, quàm extra illum.* 839

DISPVTATIO XXIII.

De diſtributionibus quotidianis, quæ ſolent tribui intereſſentibus Choro.

§. 1. *Quid ſint diſtributiones, & quot, & quo iure ſint introductæ, diuinóne, an humano, & cur dicantur quotidianæ.* 843
§. 2. *In quibus caſibus, & quinam non intereſſentes in Choro officiis diuinis poſſint recipere diſtributiones quotidianas?* 848
§. 3. *Quando, & in quibus caſibus Canonici recepti vltra numerum intereſſentes diuinis officiis non recipiunt diſtributiones ſaltem integras.* 854
§. 4. *Diſtributiones, quæ ſuperſunt propter abſentiam aliorum quibus acquirantur, & an remitti poſſint ab intereſſentibus validè, vel donari abſentibus, vel ſaltem an poſſit tranſigi ſuper iure percipiendi diſtributiones dato aliquo ſpirituali.* 859

LIBER XI.

De obligationibus Paſtorum Regularium.

DISPVTATIO XXIV.

De obligationibus, & officio, ac dignitate Abbatum Regularium.

§. 1. *De origine & nomenclatura Abbatum Regularium.* 862
§. 2. *De Abbatibus exemptis, & de quibus agere, vel non agere poſſunt, & in quibus ſubditi ſint vel non ſint Ordinario intra quorum fines Monaſteria ſita ſunt, & quam poteſtatem habeant in ſuos.* 864
§. 3. *De reliquis, quæ competunt Abbatibus tam de iure quam ex conſuetudine, vel ex priuilegio.* 867
§. 4. *Vtrum Abbates poſſint alienare res ſpectantes ad Monaſteria propria, & quando debeant requirere Papæ authoritatem in alienatione rerum Monaſteriorum.* 875
§. 5. *In quibus caſibus integrum ſit Abbatibus, & aliis Prælatis Regularibus alienare bona Eccleſiæ ſecundum Extrauagantem de rebus Eccleſiæ non alienandis. Item quando res Eccleſiæ poſſunt tradi in Emphyteuſim per Paulinam Ambitioſæ.* 879
§. 6. *Quid poſſint Abbatiſſæ, ſeu Priorſſæ circa gubernationem ſuarum Monialium in ſpiritualibus, & circa regimen rerum Monaſterij, & Eccleſiarum, quæ ſunt vnitæ Eccleſiis ipſarum, & de conditionibus, quas debent habere Abbatiſſæ, & Priorſſæ.* 889
§. 7. *De poteſtate, & obligationibus Generalium in toto ſuo ordine in ſuos ſubditos, & Prouincialium in ſuis Prouinciis.* 900
§. 8. *De Prælatis, & ſuperioribus localibus, ſeu conuentualibus, deque eorum poteſtate ac iuriſdictione in ſubditos ſibi commiſſos.* 907
§. 9. *De iis oneribus ad quæ tenentur Regulares tam ratione regulæ, quam votorum emiſſorum, & quid faciendum, quando ſubditi dubitant de iuſtitia, ſeu bonitate rei præceptæ, & ſuperior ſimul dubitat,* 911
§. 10. *Quas obligationes contrahant regulares per profeſſionem legitimè factam in religione, & quæ requirantur, vt profeſſio ſit valida.* 916
§. 11. *Quæ prærogatiuæ, ac priuilegia reſultent ex vera*

ra profeſſione, & ex tribus votis in ea expreſſè emiſſis, paupertatis ſcilicet, caſtitatis & obedientia. 923

§.12. *Quibuſnam officialibus Monaſterij integrum ſit bona Conuentus ſine peccato adminiſtrare, & an priuati Religioſi poſſint aliquando licitè diſponere de rebus ad proprios vſus deputatis.* 929

§.13. *De caſibus reſeruatis à Clemente VIII. pro Regularibus in ſua conſtitutione edita Anno Domini 1593* 933

§.14. *Quis poſſit abſoluere Regulares à caſibus reſeruatis de iure, & an poſſint confiteri extra Religionem ſuam, & quid quando confitentur Superiori, & non recordentur caſus reſeruati.* 942

§.15. *De obligationibus, oneribus, priuilegiis, indulgentiis, & exemptionibus quibus gaudent nouitij infra annum probationis.* 949

LIBER XII.

De obligationibus Paſtorum Eccleſiaſticorum præſertim Regularium circa emendandos exceſſus ſuorum ſubditorum.

DISPVTATIO XXV.

De modo procedendi tam fraternè, quam iudicialiter in cauſis Regularium.

§. 1. *De correctione fraterna.* 964

§. 2. *De correctione iudiciaria, & de modo procedendi iudicialiter cum Regularibus.* 969

§. 3. *De Reo.* 972

§. 4. *De teſtibus.* 975

§. 5. *De forma iuris, quam Prælati Regulares ſeruare debent in modo procedendi iudicialiter.* 978

§. 6. *De pœnis quibus Regulares delinquentes puniri poſſunt.* 982

REGIMI

Digitized by Google

REGIMINIS CHRISTIANÆ REIPVBLICÆ,

EX SACRA THEOLOGIA, ET EX VTROQVE Iure ad vtrumque forum coaleſcentis

PARS SECVNDA.

QVÆ PRINCIPVM AC PASTORVM Eccleſiaſticorum obligationes, ac iuriſdictionem complectitur: vbi etiam multa de religioſâ gubernatione continentur.

LIBER PRIMVS.

DE SVPREMO SVMMI PONTIFICIS PRINCIPATV.

DISPVTATIO I.

DE OBLIGATIONIBVS SVMMI PONTIFICIS.

Quæ ſint Summi Pontificis obligationes in ſpecie?

§. I.

EPITOME.

1. *Obligationes ſummi Pontificis, quales ſint in ſpecie, & vnde colligantur.*
2. *Obligationes ſanctiſſimi Petri tranſeunt ad ſucceſſores in Primatu.*
3. *Summus Pontifex quibus nominibus appelletur; eius obligationes Concilia varia declarant.*
4. *Papa dicitur, Sponſus Eccleſiæ, Ordinarius Ordinariorum, totius Orbis territorium illi eſt, diciturque Dominus Dominorum, Sol totius Orbis, & Eccleſia, cuius iura tuetur.*
5. *Papa delinquet ſi recuſat tueri Eccleſiam ob metum temporalem, vel ſi diſſimulet cùm poſſit: poteſt reuocare leges ciuiles contrarias ſupernaturali fini, vel excitantes ad peccatum.*
6. *Item poteſt cognoſcere de negotiis ſæcularibus, quoties ad bonum ſpirituale, & ad finem ſupernaturalem opus fuerit.*
7. *Papa competit leges condere etiam ad finem ſupernaturalem; & abrogare ſubditis etiam inuitis ſæculares leges fini ſupernaturali aduerſantes.*
8. *Papa debet Eccleſiam tueri ſi detur ſchiſma, & conſeruare leges ſuorum prædeceſſorum, priuilegiaque maximè benemeritis conceſſa.*

ABSOLVTA primâ parte noſtri Regiminis Chriſtianæ Reipublicæ de obligationibus Principum, ac Magiſtratuum ſæcularium, ſequitur dicamus de obligationibus, ac iuriſdictione Principum, ac Paſtorum Eccleſiaſtico- 1.
rum; & quamuis ſingulas tantorum Patrum, ac Principum obligationes ſingulatim perſequi mihi labor pluſquam Herculeus videatur; ordiar tamen non ab alio Principe, ac Paſtore, quàm à Summo totius Reipublicæ Chriſtianæ Parẽte, ac capite, non tamen vt omnia, quæ de illius ſupremo Principatu, ac poteſtate tam ſpirituali, quàm temporali dici poſſent, plenè complectar, (id enim noſtris viribus onus impar potro eſt,) ſed vt aliqua perquàm breuiter, non tamẽ, vt par eſt, perſtringã.

Primò ergo quæritur, quæ ſint obligationes Summi Pontificis in ſpecie? Reſponde ex multis excellentiis, ac prærogatiuis, quibus Chriſtus Dominus ſanctiſſimum Petrum exornauit, & cæteris Apoſtolis antetulit, apertiſſimè conſtare, quibus obligationibus Summi Pontifices Petri ſucceſſores obſtringantur? Nam Petro dictum eſt à Chriſto Domino: *Paſce oues meas, paſce agnos meos*, hoc eſt, habe curam Petre mei ouilis, quod eſt vnum tantùm, Ioannis 10. ibi, *Erit vnum ouile, & vnus Paſtor.* Ergo vniuerſum gregem ſuum Petro Chriſtus commendauit, ac commiſit, vt ille Eccleſiam vnicam, & vnicum ouile amore paterno, & paſtorali foueret: ex quibus verbis, vt teſtatur Ambroſ. *in cap. vlt. Lucæ*, per hæc verba, *Paſce oues meas,*

Digitized by Google

meas, colligitur relictum fuiſſe nobis Petrum tanquam Vicarium amoris Chriſti, & quia omiſſis reliquis Chriſtus Petru duntaxat affatur, reliquorum etiam agnorum, ac totius ouilis curam commiſiſſe certum eſt: quod etiam tradit Epiphanius *in Ancorato*. & Chryſoſtomus in eundem locum, *Paſce oues meas*: eo domat Leo *in ſermone de aſſumptione ſua ad Pontificatum*: *de toto Mundo*, inquit, *vnus Petrus eligitur, qui & vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis, cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur*, non ex alio fundamento teſte Gregorio *lib. 4. Epiſtolar.* 32. niſi quia Petro totius Eccleſiæ cura eſt cõmiſſa: ipſi quippe dicitur, *Paſce oues meas*, ſub quibus verbis ex communi vſu loquendi intelligitur omnis actus paſtoralis. Idem enim eſt paſcere, quod agere paſtorem, ſiue eſſe paſtorem: ideo actus paſtoralis non eſt ſolum cibum ouibus adhibere, ſed etiá ducere, & reducere gregem, illúmque tueri, regere, caſtigare, ac paternè illi præeſſe. Quare Chryſoſt. *lib. 2. de Sacerdotio*, ſemel, atque iteru ex illâ voce dicta Petro, vocat *præfecturã*, officium Petro commiſſum, & Auguſt. *in illo Matth. 24. Fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam*, ait. *Oues ipſas paſcendas, hoc eſt docendas, regendáſque Dominus Petro cõmiſit*: Conſentit Greg. *in lib. de Cura Paſtorali*, dum vocat paſtores, & curam paſtoralem, nihil aliud eſſe, quã regimen: imo & culmen, ac lumen regiminis, ipsúmque paſcere, regere ac præeſſe interpretatur. Ex quo patet quot, quãtæque ſint Sũmi Pontificis obligationes erga vniuersũ Chriſti Domini ouile, cùm ſit paſtor bonus, & optimus.

2. Probatur quia Summus Pontifex eſt legitimus ſucceſſor Petri, pari dignitate, & poteſtate; nam quamuis Petrus à Chriſto Domino habet poteſtatem ſupremam ad gubernãdam Eccleſiam militantem, attamen ſicut Petro collata fuit primò à Chriſto Domino poteſtas non vitalitia, ſed perpetuò in vniuerſos Chriſti fideles duratura, ſic etiam, ad eius ſucceſſores eadem poteſtas, vt in illis perennet, transfertur: eo quòd Papalis dignitas non ab hominibus, ſed ab ipſo Chriſto Domino, immediatè eſt inſtituta, quod eſt de fide vt conſtat ex *Matthæi 16. ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, & infra, *& portæ inferi non præualebunt aduerſus eam*, quo loquendi modo ſignificatur perpetuitas ædificij extructi in illa petrâ, & conſequenter petram fore perpetuam, non in perſonâ Petri, ſed in cathedrâ, & in ſucceſſione. Suar. *de triplici, diſp. 5. ſect.* 8. *n. 1. in tract. 1. & diſp.* 10. *ſect. 3. num. 7.* idque confirmat authoritate Gelaſij Papæ in Concil. 70. Epiſcopor. dicentis, Romanam Eccleſiam à Chriſto Domino Primatum habere, & Anacleti *Epiſtol.* 3. negantis ab Apoſtolis habuiſſe, idem Suar. *lib.* 3. *de Primatu c. 12. n. 2.* & ſeq. *à fol. 287. vſque ad* 372.

Ratio potiſſima, quia obligationes Petro adhærentes tranſeunt cum Primatu ad ſucceſſores tanquam res cum ſuâ causâ, & onere *l. ſi conuenerit, vt nomen. § ſi fundus, ff. de pignor. acti. & l. ſi debitor. C. de diſtract. pignor.* Tiraquel. *de retract. ligna. §. 1. gloſſ. 10. n. 13.* Mènoch. *conſ. 297. n. 38.* poſt Iaſ. *in l. is cui opus, num. 2. ff. de oper. non. nunciat.* Socin. Sen. *in conſ. 45. lib. 3.* & Soc. Iun. *in conſ. 74. num.* 8. *lib.* 3. dicentes, res tranſire in ſucceſſores cum ſuis qualitatibus. Cùm ergo Petrus Pontificatum, & regimen totius Chriſtiani populi à Chriſto Domino acceperit, & ipſe Petrus perſeueret, & viuat in ſucceſſoribus ſuis, omnes obligationes Petri in ſucceſſoribus perennant.

3. Ex diuerſis etiam nominibus oſtenduntur obligationes Summi Pontificis; nam dicitur *Papa*, hoc eſt *Pater patrum*, ſeu per antonomaſiam *Pater*, vt ſcribit Vualfrid. *cap. 7. de rebus Eccleſiaſt.* cuius meminit Azor, *2. p. inſtit. moral. lib. 4. cap. 4. §. porrò vera*. item vocatur *Chriſtianorum Pontifex, Summus Sacerdos, Summus Pontifex*, vt legitur apud Euſebium *in Chronico anno 44.* & in *Epiſtol. à Stephano Archiepiſcopo Carthaginenſi ad ipſum Damaſum*, quam ſcripſit nomine trium Conciliorum Africæ: per hæc verba; *Beatiſſimo Domino, & Apoſtolico culmine ſublimato S. Patri Patrum, Damaſo Papa, & cæt. & infra ibi: Et Summo omnium Præſulum Pontifici.* Quo etiam titulo vſus eſt Beatus Anſelmus *in præfat. lib. de Incarnat. Verbi ad Vrbanum Papam*, & Diuus Hieronym. *in præfat. Euangelior. ad Damaſum. Tu*, inquit, *qui Summus es Sacerdos*; Sequitur Bernard. in omnib. Epiſtol. ad Romanos Pontifices, qui *lib. 2. de Cõſideratione* vocat Summum Pontificem *Chriſti Vicarium*, quo etiam titulo vtitur *Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio decimo*, vt habetur *in ſexto titulo, de electione, cap. vbi periculum*: atque ita cùm ſuccedat Summus Pontifex Petro in Eccleſiaſticâ Monarchiâ, tam ex diuino iure, quàm ratione ſucceſſionis, vt patet ex auctoritate Conciliorum, & ex Græcorum, Latinorúmque Patrum teſtimoniis, teſte Bellarmino, *tom. 1. de Romano Pontifice, lib. 2. cap. 12. & 13.* benè ſequitur non ſolùm Summi Paſtoris, ſed etiam Patris Patrum, Chriſtianorum Pontificis, Summique Sacerdotis, ac Vicarij Chriſti obligationibus circumdatum vndique Summum Pontificem, Petri ſucceſſorem exiſtere.

Has itidem obligationes declarant Concilia variis in locis, puta Cõcilium Chalcedonenſe *in Epiſtola ad Leonem*, vbi vocat illum *Caput Eccleſiæ*, per hæc verba ibi: *Quibus tu velut membris Caput præeras*, & *Act. 1. eiuſdem Concilij* dicitur, *Eccleſia Romana, Caput omnium Eccleſiarum. Et infrà* ab eodem Concilio Chalcedonenſi *in d. Epiſtola ad Leonem*, dicitur, *Cuſtos Vineæ*, ibi: *Inſuper*, inquit, *contra ipſum, cui vineæ Cuſtodia à Saluatore commiſſa eſt*, id eſt contra tuam Apoſtolicam Sanctitatem, extendit inſaniam: & à Concilio Lugdunenſi generali dicitur Papa, *Sponſus Eccleſiæ*, vt habetur *in cap. vbi periculum, de electione in 6.*

Ad id quod ſcribit Bernar. *in Epiſtola 237. ad Eugenium Papam*, monens illum, ne ſe arbitretur Eccleſiæ Sponſum, ſed amicum Sponſi, reſpondetur, quòd ſicut Papa dicitur *Paſtor Eccleſiæ, Caput, ac Rector* loco Chriſti Domini, ſic etiã dici Sponſum loco Chriſti; Bernardus igitur Pontificem monuit duntaxat, ne ſe principalem Sponſum Eccleſiæ exiſtimet. Nã principalis eſt Chriſtus Dominus *Ioan. 3.* 4. Ipſe enim Eccleſiam Spiritu ſuo fœcundat, & eius ſolius ſemine (quod eſt verbum Dei) naſcũtur filij. Pontifices autem cenſentur Sponſi quatenus cooperantur in generatione filiorum, veluti miniſtri Verbi, & Sacramentorũ, & filios non ſibi, ſed Chriſto Domino generant. Denique vocatur Summus Pontifex *in Concilio Chalcedonenſi Act. 3. Epiſcopus vniuerſalis*, vt conſtat ex tribus Epiſtolis, à diuerſis Græcis ad Leonem Papam miſſis, quæ omnes ſic ordiũtur ibi: *Sanctiſſimo, & Beatiſſimo vniuerſali Archiepiſcopo, & Patriarchæ magnæ Romæ Leoni.* Quæ verba, vt ait Gregor. *lib. 4. Epiſtola*, 32. & aliis ſequẽtibus, oſtendunt Petro totius Eccleſiæ curam eſſe commiſſam à Chriſto Domino, quod idẽ eſt, ac ſi diceret Petrum eſſe à Chriſto Domino vniuerſalẽ Epiſcopum cõſtitutum. Nec obſtat ſi dicas Romanos Pontifices non ſe vocaſſe vnquam vniuerſales Epiſcopos, quia vt habetur *in Epiſt. 2. Sixti primi, & in 2. Pontiani, & in 2. Stephani primi*, ſæpe Pontifices

fices ſe nominarunt Epiſcopos Eccleſiæ vniuerſalis,quod etiam oſtéditur ex Epiſtolis Leonis primi 54.62.& 65.Ex quibus omnibus luce clariùs patet, quot, quantiſque obligationibus Summus Pontifex ſit obſtrictus;cùm ſit Petri ſucceſſor, Pater Patrum,Princeps Sacerdotum,Vicarius Chriſti, fundamentum ædificij Eccleſiæ, Rector Domus Dei, Pater Ouilis Domini, Sponſus Eccleſiæ, Cuſtos Vineæ Dominicæ, Apoſtolicæ Sedis Præſul, Pater, & Doctor omnium fidelium.

Ex dictis ſequitur Papam eſſe Ordinarium Ordinariorum, & totius Orbis, totúmque Mundum eſſe illius territorium, *cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3.* Gonzales *ad regulam 8. cancellariæ §. 2. proœm.n.44.*poſt plures,quos ibi refert, ac ſequitur, nullúmque in terris habere ſuperiorem *d.cap.cuncta per mundum, cap.licet, cap.venerabilem,de electione.* Flamin.*de reſignatione, lib.7. quæſt.5.num.1.& 2.* Maſtrill. *de Magiſtrat. lib.1. cap. 2. num.4.* Nec refert quod in proœmio Decretalium, & in aliis locis nominetur *Seruus Seruorum Dei:* Id enim ad humilitatem intelligitur: quòd autem attinet ad poteſtatem eſt *Dominus Dominorum*,& quæcumque poteſtas eſt ſub cœlo, eſt in Summo Pontifice. Ita Bald. *in d.proœm. decretalium, num.6.* & Bartol. *in conſtit. Henrici. 7. in volumine poſt duos libros feudorum, quæ incipit, Ad reprimendum*, quos refert, ac ſequitur Azor *2. p. inſtit. moral.lib.4.cap.19.quæſt.1. verſ.Baldus*, & Auguſtin.Barboſ.*de inſtitutione Epiſcopal.offic.p.1. tit.3.cap.2.num.18. ad finem.*Facitque vnum Conſiſtorium Papa cum Deo, Hoſtienſ. *in cap,quanto, num. 11. de tranſlatione Epiſcopi*, per text.ibi Gomes *de expectat.ſub n. 38.* Gonzal. *ſuper regula 8.§. 1.proœmial. num. 35.* Dicitúrque *Imperator* dum obtinet imperium Romanum, *cap. Dominis, & ibi* gloſſ.1. *distinct.10.* Bald. *in l. reſcripta, num.7.& 8.C.de precib.Imperat.offerend.*vbi plura de excellentiâ Papæ:qui maior eſt Imperatore,& omnibus Regibus Vniuerſi,& ſe habet erga illos, veluti Sol erga Lunam,& ſtellas *cap.ſolitæ, de maiorit. & obedient.* vbi *gloſſ. verb. inter Solem, & Lunam*, hoc bene demonſtrat, Bald. *in cap. bonæ.el ſecundo, num.10. de poſtulatio. Prælator.* vbi ait *Papam habere* 4. *admirabilem potentiam, & praeeſſe Eccleſiis, ſicut Sol praeeſt planetis.*

Ex hoc etiam demonſtratur Papam teneri iura Eccleſiæ tueri, nec debere negligere, qui alios in ſuâ iuſtitiâ fouet,*cap.quoniam intelleximus,de immunitate Eccleſiæ in ſexto, circa medium*, Bellamer. *conſ.40.num.22.verſ.ad ſecundum quæſitum.*Similiter tenetur ius diuinum tueri vſque ad ſanguinem, & animam:*cap.ſunt quidam,21.quæſt.1.* Abb.*in 1.quæſt. incip.Epiſcopus, col.3.num.4.verſ. ſecundo principaliter*: Nec non debet ex debito Summus Pontifex Eccleſiam ſuam vniuerſalem,& eius Eccleſiaſticam 5. libertatem, & iuriſdictionem defendere, vt de facto defendit, dolétque dum videt tot gentes & nationes ab Ouili Chriſti aberrare. Bellamer. *d.conſil.40. num.44. verſ.ad quartum ſi.* Quod eſt votum Ioan. de Varenis vbi in fine firmat, quod contra audentes talia inſurgat Eccleſia, aures inſtar aſpidum nonobturando,ſed præualendo progrediatur, vt eos,qui timore Dei, à malo non recedunt, ſeueritas Eccleſiæ ſaltem compeſcat.

Similiter tenetur ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam diſſoluere,& occupatores ſuæ iuriſdictionis non ſolùm arguere, ſed etiam opportunis remediis conuincere, Bellamer. *d. conſ. 40. num. 4. verſ.ad quartum*, quia eſt Paſtor vniuerſalis crediti ſibi à Deo gregis, & curam gerere in ordine ad finem ſupernaturalem, & bonum totius Eccleſiæ, non ceſſat *l.3. Eccleſiis, C. de Epiſcopis, & Clericis*: Idcirco diſſimulari non debent opprobria illius, qui probra noſtra, & opprobria deleuit, *cap. nonnullis, de Iudæis*,Bellamer.*d.conſ.40.num.44.*

Iuuat *gloſſ.1.*in *regula poſſeſſor, de regul.iur.in 6.& gloſſ.verb. torneamenta, verſ.ſed ſuppoſito in extrauagant.1.*Ioannis 22.*de torneamentis*, ex quibus habes Papam in ordine ad finem ſupernaturalem poſſe reuocare leges ciuiles ſcriptas,& non ſcriptas,quæ approbant ſcelera ſubditorum, & facientibus præmia concedunt, & abrogare ſtatuta eidem fini,ac bono ſpirituali contraria, ſi eorum conditores à Papa moniti noluerint reuocare, ita Suar.*de legib. lib.3.cap.6. num.6. cum ſequent. & de defenſione fidei catholicæ,lib.3.cap.22.num.10.*Molin.*de iuſtit.tract.2. diſp.29.*Padill.*in l.2. num.78. C.de ſeruitutib.* Pinel. *in Authent.niſi, n.11. & 56.C. de bon. matern.* Mantuan.*dialogo 64.*Menchac.*ſucceſſ.creat.§.10. n.649.* Quod extende etiam quando leges ciuiles excitant,& inuitant homines ad peccata venialia committenda:has etiam leges Papa poteſt abrogare, ſi deficiat legiſlator ſæcularis, quoniam per illas etiam violatur bonum ſpirituale, dum ſubditi inuitantur ad venialia ſuſcipienda, quibus finis ſpiritualis in ſuâ proportione offenditur, & in quo deuiatur à verâ legis ſubſtantiâ, quæ conſiſtit in eo, vt lex feratur de re tali, quæ iuſtè, & honeſtè exerceri queat;ita vt aliter nullius ſit momenti:ita Abb.*in cap.vlt. de præſcript. ſub num.2.* Conſonat *l. Luſitana, lib.3 tit.64. in princip.* decidens legem canonicam in foro ciuili eſſe ſeruandam quando agitur de peccato, & deſumitur ex ſcribentibus *in cap.1.de nou. oper. nunciat.* gloſſ. *in cap.2. de Arbitris in 6.*Surd.*deciſ.158.num.9. & de alimentis, tit.7. quæſt.29.* Anton.Gomes *in l. 82. Tauri, num.52.* vbi teſtatur de communi legem peccati nutritiuam eſſe nullam,& non ſeruandam, idémque eſſe dicendum, ſi peccati venialis exiſtat nutrix.

Quin etiam Summus Pontifex ex officio Pontificali habet poteſtatem ſuper negociis ſæcularibus, etiam inter ſæculares agitatis, vt de illis cognoſcat, ac diſponat quoties id opus fuerit ad tranquillitatem Eccleſiæ conſeruandam, & ad illius defenſionem,& ad bonum ſpirituale,nec non ad finem Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, ac poteſtatis ſupernaturalem conſequendum expedierit, *text. in extrauaganti.Vnam ſanctam. de Maioritate.* Turrecremat. *de poteſt.Eccleſiaſt.lib.2.cap.113. cum ſequent.*Sot.*de iuſtit. lib. 4. quæſt. 4. art. 1.* Caietan. *in apologia, tom.1.opuſculor.tract.1 cap.13. & 8. & 2. 2. quæſt.43. artic. 8.* Cordubenſ. *in quæſtionar. lib.1. quæſt. 57.* & ex noſtris Molin. *de iuſtit. tractat. 2. diſp.29.verſ. tertia concluſio.* Bellarmin. *de Romano Pontifice, controuerſ.3.generali, lib.5. cap.6.* Suar. *de legib. lib.3. cap.7. num.5. & de defenſione Fidei Catholicæ, lib.3. cap.22.* Pater Rebell. *de obligat. iuſtit. p.2.lib.14.quæſt.22. ſect.4.num.2. & ſect.5.n.29.*quibus accedunt Couarr. *practic.cap.1.num.2. concl.2. & in regula peccatum, p.2.§.9. num. 7.* Morla *in emporio iur.Ciuil.tit.de iuriſdict. omn. iudic. quæſt. 4.* & Thuſc.*practic.concluſion.tom.6.concluſ.45.* Qui omnes tradunt Papam poteſtatem habere in temporalibus caſualiter, & indirectè in ordine ad ſpiritualia quotieſcunque ad bonum ſpirituale id opus fuerit,per dictam *extrauag.vnam ſanctam, & ex cap. per venerabilem.qui filij ſint legitimi.*

Probatur,quia Summo Pontifici competit leges condere,quas expedire iudicauerit ad finem ſupernaturalem,Molin.*de iuſtit.tract.2.diſp.29. & tract.* 7.

5.*diſp.46.num.4.verſ.ſummo autem Pontifici*,ſubdens poſſe id facere abſque vlla dependentia , & approbatione,aut receptione ſubditorum; quinimo poſſe leges ſæculares Principum ſæcularium ſibi ſubditorum,eiſdem inuitis, & inuoluntariis abrogare ſi fini naturali aduerſentur,eò quòd iuriſdictionem ac poteſtatem non acceperit ab Eccleſia, nec à Principibus ſæcularibus , ſed immediatè à Chriſto Domino.Ergo à fortiori poterit ſe intromittere ex vi ſui officij Pontificalis ſuper omnia negocia ſæcularia inter ſæculares agitata , vt de illis iudicet quando opus fuerit ad bonum ſpirituale,& ad Eccleſiæ defenſionem , & ad finem Eccleſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalem conſequendum , vt vltra præcitatos docent etiam Driedon. *de libertat.Chriſtian.lib.* 1. *cap.* 15. *cum ſequent.& lib.*2.*cap.*2. Gandauenſis *quodlibet.* 6. *quæſt.* 23. Victoria *de elect.* 1. *& ſect.6.relect.5.ſect.2.a num.*3. Aldret.*in allegatione. pro omnimoda regularium exemptione,p.*1.*cap.*5.*n.*13.

8. Quid ſi detur ſchiſma in Eccleſia Romana , vel aliquod immineat periculum ſciſſuras ſecum adducens ? Reſpondetur Papam ſolere Eccleſiam contra omnes ſuam iuriſdictionem tueri , nec deſiſtere ab officio ſuo.Bellamer.*conſ.*40.*n.*37.*verſ.ad quintum*, vbi meminit Officialium Regis Franciæ, ſubditque occupatores iuriſdictionis Eccleſiaſticæ puniri poſſe tanquam ſacrilegos,vide illú *n.*34. *verſ.ad tertium,& n.*39.*&* 43.*verſ.etiam de iure ciuili.*

Item tenetur Summus Pontifex conſeruare magis ſuorum Prædeceſſorum ſtatuta, ac leges,quàm aliorum inferiorum.Roman.*conſ.*327.*incip. iſta ſunt rationes,n.*3. *col.* 2.ex eà ratione, quia ſicut ipſe exoptat placita ſua, ac conſtitutiones,à ſuis ſucceſſoribus cuſtodiri , ſic etiam debet, vt ſuorum prædeceſſorum conſtitutionibus obediatur , Roman. *d. conſ.*327.*n.*3. *verſ.cum igitur*, & deducitur apertè *ex c.inſtitutionis*,& *ex c. ſi ea.*25.*quæſt.*2.dicentibus, *ſi ea deſtruerem,quæ anteceſſores mei ſtatuerunt, non conſtructor, ſed euerſor iuſtè comprobarer.* Quod præſertim procedit quando conſtitutiones continent priuilegia conceſſa perſonis benemeritis.Nam licet Summus Pontifex, ac Princeps poſſit reuocare ſua priuilegia ſine cauſa, non tamen ſemper decet, quando aliqui bene merito fuerunt conceſſa,nec debent illa auferri ſine cauſa, Bald. *in l.quæ ex relationibus nota* 63.*C.de legib.*Curt.Iun.*conſ.*174.*num.*4. Decius *conſ.*186.*in cauſa communitatis num.*4.*verſ.ſed tamen his, & conſ.*292.*& pro tenui,n.*7.

Suffragatur quod dici ſolet, priuilegia conceſſa perſonis priuilegiatis nó cenſeri ſublata per clauſulas derogatorias, niſi de priuilegiis fiat expreſſa mentio,Rom.*conſ.*436.*incip.quod indultum,ſub n.*11. *verſ. quinta principalis ratio.& conſ.*327.*iſta ſunt , ſub n.*8.*verſ. ſecundo reſpondeo.*Decius *conſ.*165. viſo tenore , *n.* 4. Sicut non cenſentur ſublata priuilegia conceſſa ad bonum publicum,& vtilitatem Eccleſiaſticam,niſi de illis in ſpecie fiat mentio. Quare quamuis volútati ſucceſſorum Papa non poſſit legem imponere,neque corú manus ligare,quia hoc eſſet imponere legem poteſtati,& voluntati, Rota *deciſ.*137.*n.*8.*p.*1.*diuerſ.* Ratio tamen ſuadet,ac petit., vt qui deſiderat conſtitutiones ſuas à ſucceſſoribus ſeruari,prædeceſſorum ordinationes , & ſtatuta cuſtodiat per *d.c. ſi ea deſtruerem,& c.inſtitutionis,& c.quod vero* 25. *quæſt.* 2. vbi dicitur Papa ſibi eſſe iniurioſus , ſi decreta prædeceſſorum abrogет, & priuilegia tollat.Roman.*d.conſ.*327. *iſtæ ſunt rationes n.*3.*&* 4.& Gomes *in c.*1.*de conſtitut.lib.*6.*n.*98. vbi addit facilius à Summo Pótifice reuocari proprias cóſtitutiones, quàm ſuorum prædeceſſorum.

Vtrum Papa poſſit aliquid detrahere de illis , quæ ſunt de iure diuino, vel naturali.

§. I I.

EPITOME.

9. *Dubitare de poteſtate Summi Pontificis eſt ſacrilegium.*
10. *Papæ omnia eſſe licita,quomodo intelligatur.*
11. *Papam non poſſe tollere ſtatuta Concilij contra ſalutem,& ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ.*
12. *Papa vtrum poſſit ſtatuere contra Canones Eccleſiæ.*
13. *Papa vtrum poſſit ex parte,vel ex toto aliquid eorum mutare,vel abrogare ea , quæ a Chriſto Domino,vel ab Apoſtolis ſunt conſtituta.*
14. *Et quid dicendum de iis,quæ ſunt de iure diuino,vel naturali.*
15. *Papa vtrum peccet non obſeruando conſtitutionem capitis,Omnis vtriuſque ſexus.*
16. *Papa vtrum poſſit ſibi remittere pœnitentiam impoſitam à Sacerdote.*
17. *Vtrum Papa contrauenieus iuramento , vel voto peccet.*
18. *Vtrum Papa ligetur ſuo contractu,& quoad illum ſubiiciatur legibus humanis.*
19. *Vtrum Papa iurans cedere Papatui ad libitum Cardinalium , teneatur cedere , & ratio cur non ligetur?*
20. *Et quid ſi iuret non creare Cardinales?*
quot Papæ renunciauerint Papatui;
& quid de Lino,& Cleto? ibid.
21. *Papa non poteſt facere aliquid per quod decoloretur ſtatus vniuerſalis Eccleſiæ.*
& an poſſit cogi Papa vt renunciet Papatui;
& quando poteſt deponi.ibid.
22. *Papam non ligari iure communi certum eſt,& contrauenienſdo an aliquando peccet.*
23. *Papa quamuis non ligetur capitulis licitis , vel illicitis,tamen ſi promoueat indignum in aliquá dignitate exigente diſpenſationem, committit indignum vniuerſali Eccleſiæ.*
24. *Papa vtrum poſſit aliquid contra articulos fidei,& contra formam Sacramentorum.*

CERTI iuris eſt ſacrilegium dici ab iis
commiſſum , qui dubitant de poteſtate 9.
Papæ per *text.in l.*2.*C.de crimin. ſacrileg.* Iaſon *in l.*1.*de conſtitut. princip. n.* 3 *& in l.Barbarius,n.*35. *ff.de offic.prætor.* Alexand.*conſ.*216. *vol.*2.*num.*1. Burgus de Paz *in proœm. legum Tauri, num.* 347. Mendoça *diſſ.iuris ciuilis lib.*1. Matienz. *lib.*5. *recopil.tit.*10.*leg.*6. *gloſſa* 2.*numer.*4.Gonzal.de *menſib.gloſſ.*9.§.2.*num.*70.*&* alij,qui omnes tradunt ſacrilegium eſſe de poteſtate Papæ dubitare;ex eo fundamento , quia Papa poteſt omnia claue non errante , & ſic excepto peccato , *de pœnitent. diſtinct.* 2. *charitas* , Capriſtanus *de Auctoritate Papæ tom.* 13. *in* 3. *p. ſecundæ partis principalis.tit. ad quid prætenditur auctoritas Papæ,num.*88.*fol.*62.

Suffragatur Henricus Boich. *in cap. magnæ. de voto* , vbi agens de iis,quæ liceant Papæ, ait Axio- 10.
ma Hoſtienſis aſſerentis omnia licita eſſe Papæ, quæ non ſunt contra fidem , intelligendum eſſe, dummodo non offendatur Deus,quia ad hoc nulla eſt poteſtas,nullum priuilegium,nulla dignitas,atque

que ita Summus Pontifex obligatur ad præcepta Decalogi, & ad omnia alia, quorum commiſſio, vel omiſſio ex lege diuina veteris, aut noui Teſtamenti peccatum mortale iudicatur; Secus de iis, quæ ex lege canonica mortalia ſunt, & in his omnibus quidquid libet, Papæ licet, vt habetur in *cap. propoſui. de conceſſione prabendæ, & in cap. final de Simoniâ.* Attamen ſine cauſa ſufficiente non decet 11. *quæſt.* 1. *cap. peruenit l. digna vox C. de legib.* Cauſa autem ſumitur ex qualitate negotij, perſonæ, loci, & temporis; nam Princeps eſto ſit legibus ſolutus, profitetur tamen ſe legibus viuere, vt *Inſtitua, quibus modis teſt. in fine,* & *d. lex digna vox, Cod. de legib. l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto C. de teſtament.*

Ex quibus concludit Hoſtienſ. *in d. cap. magna de voto,* omnia licere Papæ præter peccatum, quod declarat Ioan. And. ibi, *de peccato contra legem diuinam, ſecus de peccato à lege poſitiuâ indicto.* Cùm ergo
11. tollere ſtatuta Concilij, contra ſalutem ſit, & ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ, præſertim ex ſua voluntate, & ſine aliquâ causâ, maximè vbi ſumus in his, quæ non concernunt merè ius poſitiuum, ſed in his, quæ habent iura legis, & obligationis naturalis virtute iuramenti patti præſtiti, aut voti, cuius obligatio ſit Deo, & ſic iuris eſt diuini, non poſſit fieri hoc in bona conſcientia: ſequitur non licere, Archidiacon. *in cap. ſicut. 15. diſtinct. poſt gloſſ. ibi,* Iacobat. *de concil. lib. 7. ar. 4. num. 76.*

12. Quæſtionis tamen eſt, an poſſit Papa ſtatuere aliquid contra canones Apoſtolorum? Ex traditis à Felin. cum multis, quos citat *in rubr. num. 1. & ſequentib. de conſtitutionib.* Reſpondetur affirmatiuè, vbi ſupponit poſſe Papam ſolum condere leges etiam de rebus arduis, ſequitur Matt. *de iuriſdict. 2. p. cap. 37. n. 1. & caſu 93. n. 3. & caſu 194. n. 7.* vbi addidit poſſe Papam interpretari, & limitare ius diuinum. Sed contra in hunc modum: Papa dum facit aliquid ſine conſenſu Cardinalium, non dicitur facere cum bona conſcientiâ, prout vult Ioann. Monach. *in cap. ſuper eo, de hæret. in 6.* vbi dicit geſta per Papam, quæ erant ardua fuiſſe reuocata, eò quòd fuerint geſta ſine conſilio Cardinalium. idem docet Archidiacon. *in cap. ſunt quidam 25. quæſt. 1. in princip.* Hoſtienſ. & Ioann. Andr. *in cap. antiqua de priuileg. Cardinal.* & Imol in *cap. ex geſtis de clericis non reſidentibus.* iuuat Bald. *in l. final. C. de diuerſ. reſcript.* dicens Vrbanum Papam reſpondiſſe Oratoribus Peruſinis petentibus expeditionem pro rebus ciuitatis, negotium eſſe arduum, ideo non poſſe in camerâ expediri, ſed in Conſiſtorio cum Cardinalibus: idem de negociis arduis ſignificatur *in cap. per venerabilem qui filij ſint legitimi,* vbi dicuntur Cardinales, coadiutores Papæ in officio Pàpatùs, & Collaterales, *vt in cap. 1. & 2. de offic. legat. in 6.* & *pars corporis, 6. quæſt. 1. verum,* & ideo non debet explicare ardua, niſi cum Cardinalibus ſtante maximè antiqua conſuetudine: imo non valet conſuetudo, quod Papa expediat ardua ſine conſilio Cardinalium, vt notat Abb. *in cap. 2. de maioritat. & obedient.* de quo per Felin. *in d. rub. de conſtitut.*

Et quamuis vtraque ſententia ſit probabilis, & ſecunda ſaltem ex quadam honeſtate, & condecentia valde probabilis, ſcilicet quòd ardua non explicentur à Papa, niſi cum Cardinalibus, cùm dicantur pars Papatus, & vocati in partem ſolicitudinis, vt habetur *in c. ad honorem, de authoritate, & vſu pallij,* & inuiſcerati Papæ cenſeantur. Hoſtienſ. *in c. antiqua. de priu.* & dicantur *Cardines terræ.* Io. de Tan. *in c. ſacroſancta. 22. diſtinct.* & Hoſtienſ *in cap. 2. de cleric. non reſident.* Probabilior eſt pars affirmatiua poſſe videlicet Papam ſolùm condere leges etiam de rebus arduis, & ſtatuere contra canones Apoſtolorum, vt Abb. *in cap. literas, n. 14. de reſtitut. ſpoliator. & in cap. propoſuit. num. 9. de conceſſ. prebend.* Ancharan. *conſ. 124. incip. circa Bigame.* Turrecrem. *in cap. lector. num. 2. deciſ. 34.* & ibi Præpoſ. & poſt alios tradit doctiſſimus, ac Reuerendiſſimus Hiſpaniarum Primas, *in commentariis in primam partem Decreti, in diſtinct. 47. cap. Epiſcopus 1. in gloſſ. verb. exigens tempore Apoſtolorum, num. 2. fol.* 368. atque ita ſolus diſpenſat cum Bigamo. Nec obſtat *cap. nuper. extra de Bigamis,* quia licèt notetur difficultas, non tamen tollitur facultas. Nec refert etiam auctoritas Apoſtoli dicentis, quod Epiſcopus debet eſſe vir vnius vxoris, & *cap. 1. ad Timot. 3.* quia contra auctoritatem Apoſtolorum non poteſt diſpenſari in his, quæ concernunt naturam, & ita ſunt de iure naturali 8. *diſtinct. c. quæ contra mores.*

Quinetiam Lucius Papa diſpenſauit cum Panormitano Archiepiſcopo, qui fuit Bigamus, vt vult *gloſſ. 34. diſtinct. cap. ſi quis viduam §. ſed poſtea,* quod fieri poteſt ex causâ iuſta: proinde in his, quæ non ſunt de iure naturali, nec contra mores, nec contra fidem, poteſt Papa ſolùm diſpenſare etiam contra authoritatem Apoſtoli, & ſtatuere contra canones Apoſtolorum, ex eo quòd Papa eſt maior Apoſtolo, & Apoſtolis, qui ſupervixerunt poſt obitum Sanctiſſimi Petri in eo quòd Pontifici, qui Petro ſucceſſit, fuerint ſubiecti iuriſdictione, cum eadem poteſtas, & iuriſdictio, quæ fuit Petro à Chriſto Domino data, transfuſa ſit in ſucceſſores; atque ita ſucceſſor Petri viuentes Apoſtolos ſuperabat dignitate, & poteſtate, quia hæc dignitas fuit in Petro, & eſt in ſucceſſoribus tamquam ordinario totius Eccleſiæ Paſtore, cui competit per ſe primò cura, & gubernatio totius Eccleſiæ, quod non competiuerit cæteris Apoſtolis; Item quia poteſtas Pontificis Romani ſemper fuit, & eſt ordinariè, & perpetuò, & in perpetuum in Eccleſia duratura, & permanſura: Secus autem in cæteris Apoſtolis. Tertiò denique, poteſtas Petri extendebatur ad omnes, & ſingulas perſonas etiam Epiſcoporum, cùm id exigeret ratio ordinis, & vnitatis Eccleſiaſticæ, nec non ad perſonas Apoſtolorum directè, poteratque Apoſtolis imperare, atque huc, vel illuc mittere, Soar. *de triplici, tract. 1. diſp. 10. ſect. 1. ex num. 25. vſque ad n. 28.* quem diligenter contemplare. & Bellarm. *lib. 1. de Rom. Pont. cap. 26. & 27.*

Ex dictis ſequitur cum communi Theologo- 13.
rum *in tertio Sententiarum diſtinct. 37.* nihil eorum, quæ ſunt iuris diuini poſſe Papam, vel ex toto, vel ex parte abrogare, mutaréue, etiamſi iuſta cauſa intercedente hunc, vel illum poſſit à iuris diuini rigore eximere: differunt enim inter ſe non leuiter ſed maximè, abrogare ius diuinum ex toto; vel ex parte, & relaxare ex causa iuſtâ iuris diuini rigorem, quia hoc eſt hunc, vel illum à iuris diuini rigore eximere, vel ſoluere; habet tamen Papa authoritatem declarandi, vel interpretandi, quæ ſunt obſcura, vel ambigua in ipſo iure diuino, cùm penes Eccleſiam ſit hæc poteſtas, ſiue hæc dubia reperiantur in ipſis ſacris literis, vel in regulis fidei, neque de hoc ambigitur. Probatur ex *Deuter.* vbi Moyſes: *Si difficile, atque ambiguum iudicium eſſe perſpexeris inter cauſam, & cauſam, lepram, & leprã, & iudicum intra portas tuas videris verba variari, ſurge, & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniéſque ad Sacerdotem Leuitici generis,*

Digitized by Google

& ad iudicem qui fuerit illo tempore, quæréſque ab eis, quia indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus. Ex quo patet ambigua, & obſcura à Summo Pontifice, etiamſi ſint de iure diuino interpretari, ac declarari poſſe.

Confirmatur ex verbis Chriſti Domini ad beatum Petrum, *Tibi dabo claues regni cælorum*, quæ verba dicta ſunt Petro, non tamquam homini priuato, ſed tanquam Principi Apoſtolorum, & Eccleſiæ Capiti; atque ita eo mortuo illa poteſtas transfuſa eſt ad omnes Pontifices ſucceſſores legitimos, ex eâ ratione, quia conceſſa dignitati non extinguuntur morte regentis illam, ſed tranſeunt ad omnes ſucceſſores in eadem dignitate; *l. mortuo, l. proponebatur, ff. de iudic. & cap. quoniam Abbas, de offic. delegati.* Quare ex verbis, *tibi dabo claues, Matthæi* 16. *& quodcumque ligaueris, erit ligatum, & quodcumque ſolueris erit ſolutum*, ſequitur quamuis non poſſit Papa diſpenſare in iure diuino, poſſe tamen interpretari illud, & declarare, ex qua declaratione conſtabit ius illud ad caſum aliquem non extendi ex aliquâ cauſa. At verò nulla competit ei facultas diſpenſandi in iure diuino, nec cauſa aliqua id adiuuabit, D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 98. *art.* 4. *ad tertium Quotlibet* 4. *art.* 13. *& quotlibet* 9. *art.* 15. Dried. *de libertat. Chriſt. pag.* 204. Maior *in* 4. *ſent. diſt.* 24. *quæſt.* 12. Almain. *in tract. de poteſtate Eccleſiæ, cap.* 13.

14. Nec refert ſi dicas Abb. *in cap. non eſt, de voto*, exiſtimaſſe poſſe Papam ex cauſâ diſpenſare in iure diuino, quem alij ſequuntur id ipſum aſſerentes, quorum opinio ſuſtinebitur duntaxat, ſi intelligatur de declaratione, & interpretatione iuris diuini, non verò de diſpenſatione propriâ: ita Couar. poſt alios *in Epitome*, 2. *p. cap.* 6. §. 9. *ex n.* 4. quem ſequitur Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 18. *quæſt.* 2. *verſ. communis tamen*, addens verſ. *tertio quæritur*, non poſſe Romanum, Pontificem quicquam abrogare, vel etiam mutare eorum, quæ iure naturali præcipiuntur, aut vetantur, quæ ſententia eſt Diui Thomæ, *quæſt.* 94. *art.* 1. quem ſequitur Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 17. *num.* 8. *verſ.* Henricus tandem Suar. *de defenſid. fidei, lib.* 3. *cap.* 30. *num.* 10. Sanch. *lib.* 8. *de matrimon. diſp.* 6. *num.* 5. idem Azor *ſupra lib.* 5. *cap.* 3. *per totum*, vbi volunt Papam non poſſe abrogare in totum vel ex parte, in iure naturali, & diuino, ſed declarare eius obligationem per veram diſpenſationem in caſu aliquo particulari, non habere locum eximendo hunc vel illum à rigore iuris diuini, & hoc ex cauſâ vrgenti. Sed hi Auctores fatentur poſſe Pontificem aliquando diſpenſare in iure naturali, & diuino non abrogando, neque ex parte, neque in totum illud ius in quo diſpenſat, ſed explicando, declarandéque iuris ipſius obligationem per veram diſpenſationem, in hoc, vel in illo caſu ſpeciali procedere ex cauſâ vrgenti, quatenus hunc, vel illum à iuris diuini rigore eximit.

Contra tamen obiici poteſt Papam in hoc iure diuino non poſſe propriè diſpenſare, quatenus diſpenſatio eſt vera iuris relaxatio, ſed poſſe declarare, & interpretari ius diuinum abſolutum in hoc, vel in illo caſu non habere locum. Ratio quia Scriptura Sacra, & perpetuus vſus Eccleſiæ tradit ius naturale, ac diuinum eſſe hominibus propoſitum, vt illo gubernentur, non verò, vt poſſint illud relaxare eximendo in hoc, vel in illo caſu ab eius obligatione, hunc, vel illum, aut declarando illud non obligare. Nam hoc tacitè eſt legem ſuperioris abrogare, vel tollere, quod fieri non poteſt *per text. in clemen. ne Romani, de elect.* Item quia non eſt negandum, per eam particularem diſpenſationem in eo euentu particulari, abrogari ius illud, cùm tollatur eius obligatio, quamuis non abrogetur lex abſolutè per eam ſpecialem diſpenſationem. Cùm ergo non ſit maior ratio, cur diſpenſetur in hoc euentu, in hoc præcepto iuris diuini, quàm in illo caſu, ſi par ratio, & cauſa concurrant, bene ſequitur non poſſe in hoc iure diuino, ac naturali diſpenſari, ſed poſſe Papam interpoſitâ ſuâ authoritate, declarare ius in tali caſu non obligare. Vrget, diuinam voluntatem, à quâ lex naturalis promanat, eſſe omnino immutabilem, & ex conſequenti nullam cadere diſpenſationem in eandem, ob quas rationes hæc ſententia eſt Diui Thomæ *quotlibet* 4. *art.* 3. *corp.* & ad primum Caietani in quæſtione illa, an Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolemni Religioſorum. Almain. *de poteſtat. Eccleſ. cap.* 13. Soti *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 1. *art.* 5. *ad primum, & lib.* 1. *de iuſtit. quæſt.* 7. *art.* 3. *ad tertium, & lib.* 10. *quæſt.* 3. *art.* 4. *col.* 8. *verſ. in calce demum*, & ex noſtris eam docent Suar. *de Euchariſt. quæſt.* 74. *art.* 2. *diſp.* 43. *ſect.* 4. *verſ. tertia ſententia, & verſ. quinto poteſt hoc.* Valens. 1. 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *puncto* 6. *verſ. & quod ad priorem, & quæſt.* 8. *punct.* 4. *verſ. diſpenſatio autem, & ad finem illius puncti, &* 2. 2. *diſp.* 10. *quæſt.* 3. *punct.* 5. *col.* 4. *verſ. quarto certum eſt, & verſ. ſic etiam in propoſito, & in fine illius puncti.* Quibus prorſus a[illegible] cum Syluestro, *verb. Papa, quæſt.* 16. *&* 17. Nauarr. *lib.* 4. *conſil.* 1. *edict. tit. de ſponſalib. conſ.* 59. *num.* 16. *& in* 2. *tit. de deſponſat. impub. conſ.* 4. *num.* 16. & Couarr. *ſupra d. cap.* 6. *in* 4. 2. *p.* §. 9. *num.* 4. & Barboſ. *in rubr. ff. ſolut. matrimon.* 2. *p. num.* 104.

Quare melius dicendum arbitror Summum Pontificem, licèt non poſſit diſpenſare in lege diuinâ, poſſe tamen declarare, ſeu interpretari in aliquo euentu ſpeciali deficere obligationem legis, vel ex eo, quia maius bonum impeditur ex illius obſeruantia, aut aliquod ſequitur detrimentum notabile, quæ interpretatio, ſeu declaratio Summo Pontifici eſt concedenda ex illo Areſto, quòd Deus, & natura non deſunt in neceſſariis; & quamuis aliqui apud Suar. *de religio. tom.* 2. *tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 2. confundant verbum *diſpenſare*, & declarare, ſeu, interpretari, & accipiant vtraque pro eodem: attamen inter ſe maximè diſcordant: quia diſpenſatio aufert hominem ſubditum, & liberat illum ab onere ac nexu legis: interpretatio autem ex æquitate declarat obligationem legis in hoc, vel in illo caſu non habere locum, & hoc modo Theologi concedunt poteſtatem interpretandi Summo Pontifici, vt notat Couar. *de ſponſalib. p.* 2. *cap.* 6. § 9. *num.* 2. *& in regula peccatum, p.* 2. §. 1 [illegible] *de incompatib. benefic. p.* 2. *Cap.* [illegible] *num.* 5. *in fine*, & alij, quos refert Suar. *in claui Regia, lib.* 6. *cap.* 11. [illegible] *verſ.* Alij verò accipiunt ius diuinum [illegible], non verò latius, ac fuſius, ſicut iuris Canonici Interpretes, qui ius diuinum appellant, quidquid in veteri Teſtamento præcipitur, aut prohibetur: [illegible] non quidquid in eo reperitur [illegible], & quidquid ſimiliter in nouo Teſtamento [illegible] docetur. Idcirco aſſerunt multa quæ ſunt iuris diuini poſſe ab Eccleſia mutari, & de facto eſſe mutata. Theologi verò cum ius diuinum [illegible], & ſtrictius accipiant, nempe pro iis, quæ Deus, aut Chriſtus Dominus prohibuit, vel fieri iuſſit, propterea ita [illegible] non poſſe à Summo Pontifice abrogari, [illegible]

Digitizec

tari; & multo fortius nequit mutare, vel abrogare ea, quæ iure naturali præcipiuntur aut vetantur. Diuus Thom. 1.2. *quæſt.* 94. *art.* 5. & Azor *d. c.* 18. *verſ. ſecundò quæritur*, *& verſ. tertiò quæritur*, vbi teſtatur de communi. An verò poſſit Papa diſpenſare propriè, ac verè in votis, & relaxare eorum vincula, dicetur infrà.

15. Sequitur illa difficultas, an Summus Pontifex ſubiiciatur diſpoſitioni *capitis*, *Omnis vtriuſque ſexus*? Affirmat Antonius ex eo, quia quamuis Papa non adſtringatur lege poſitiua, obligatur tamen menti legis, & naturali æquitati diffinienti aliquid circa peccatum; conſentit Ioan. Andr. *in cap. ſignificaſti*, *in verb. iuriſdictioni*, *de for. compet.* Eo quòd cùm ſit homo, qui peccare poteſt, tenetur ſe ſubiicere Sacerdoti per ſe ipſum, quamuis non habeat ſuperiorem, quem poſſit adire, cùm ſit ſubiectus veritati legis diuinæ, quæ obligat pœnitere: ideo adſtringitur ad obſeruandum *d. caput*, *Omnis vtriuſque ſexus*, obediendo menti illius: Sequitur Dominicus *in cap.* 1. *de conſtitut.* Non tamen incurret in pœnas impoſitas ab eodem *cap. omnis*, ſi non obſeruet illius conſtitutionem, cùm Papa non ſit ſubiectus iuri poſitiuo, vt *in cap. propoſuit*, *de conceſſione præbendæ*, ſed legi diuinæ, & naturali, quæ continetur *in d. cap. omnis.* Sequitur Andr. Sicul. *in d. cap.* 1. *de conſtitutionib.* vbi inſinuat confeſſionem fuiſſe à Deo inſtitutam in Paradiſo dicente illo, Adæ, *Adam vbi es?* quo facto coëgit illum fateri peccatum ſuum, atque ita Papa aſtringitur lege diuinâ, ſuper quam fundatur conſtitutio capitis, *Omnis vtriuſque ſexus*, quæ obligat illum quoad mentem, quamuis non quoad verba, neque quoad pœnas vltra ius diuinum contentas, prout tradit Abb. *in d. cap. ſignificaſti*, *in ſeptima columna*, *de for. compet.* quamuis gloſſa ſingularis *de pœnitent.* in ſumma doceat Confeſſionem fuiſſe introductam per traditionem Eccleſiæ vniuerſalis, & Papam ligari conſtitutione vniuerſalis Eccleſiæ ſtatum tangente.

Cùm ergo præceptum Confeſſionis in lege gratiæ ſit de iure diuino latum à Chriſto Domino obligans fideles, qui poſt baptiſmum mortaliter peccarunt, tenetur Summus Pontifex ſi habeat conſcientiam peccati mortalis fateri apud Sacerdotem, quem ad hunc effectum ipſe elegerit. Prior pars huius aſſertionis eſt de fide, & eſt omnium Theologorum cum Magiſtro *in* 4. *ſent. diſtinct.* 16. *&* 17. Diuus Thom. *quæſt.* 3. *ibi art.* 1. Ricard. *art.* 2. *quæſt.* 1. Scot. & Gabr. *quæſt.* 1. Cano *Relect. pænit. p.* 5. & Medin. *C. de confeſſio. quæſt.* 2. Probatur ex illo *Lucæ* 13. *Niſi pœnitentiam egeritis omnes ſimul peribitis*; & ex illo *Iacobi* 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra.* Quæ verba de Sacramentali Confeſſione intelliguntur; ex quibus neceſſitas confeſſionis colligitur, conſonat illud *Ioan.* 20. in illis verbis: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Iuuat illud *Prouerb.* 28. *Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur, qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur.* Ex quibus omnibus maxime ex illo *Ioan.* 20. *Accipite Spiritum ſanctum*, colligitur præceptum confeſſionis fuiſſe inſtitutum ad remiſſionem peccati obtinendam, ſine quâ confeſſione non poſſunt Sacerdotes exercere poteſtatem remittendi, & retinendi peccata conceſſam eiſdem in eo loco, vt decidit, ac docet Concilium Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. *& cap.* 5 his verbis ibi, *Ex inſtitutione Sacramenti pœnitentiæ iam explicata vniuerſa Eccleſia ſemper intellexit inſtitutam etiam eſſe à Domino integram peccatorum confeſſionem, & omnibus poſt Baptiſmum lapſis iure diuino neceſſariam exiſtere.*

Poſterior pars ex vltimis verbis Concilij citatis probatur apertiſſimè, vbi ait confeſſionem Sacramentalem omnibus poſt baptiſmum lapſis iure diuino eſſe neceſſariam, à quo præcepto Papa non eximitur, ſed tenetur ad confeſſionem omnibus illis caſibus quibus de iure diuino eſt inſtituta, & præcepta, Auguſtin. Barboſ. *in* 1. *decretal. de offic. & poteſt. iudic. delegat. cap. ſane in gloſſ. terminandam*, cum multis quos ibi refert, ac ſequitur, quibus accedit Couar. *in cap. Alma mater*, *p.* 1. *§.* 1. *n.* 5. *de ſentent. excommunicat. in* 6. Viuald. *in candelabro in p.* 4. *cap.* 8. *num.* 57. & ex noſtris etiam Azor *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 39. *quæſt.* 11. Comitol. *reſponſion. moral. lib.* 1. *quæſt.* 101. & Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 6. *num.* 49. qui omnes conueniunt Papam etiam vi præcepti humani, & conſtitutionis *capitis*, *Omnis vtriuſque ſexus*, *de pœnitent. & remiſſion.* teneri ad confitendum ſemel in anno, non vi coactiua, ſed directiua, tum ratione naturali docente Principes legibus humanis ſubditos eſſe; tum vel maximè quia confeſſio annua licèt ex parte aliqua humani iuris ſit, non omnino diuini, attamen verè eſt iuris diuini per humanum limitati.

Accedit quod dici ſolet, & eſt commune, quòd leges, quæ ex æquo pertinent tam ad ſubditos, quam ad Principes, ſeruandas eſſe à Principibus ſicut & à ſubditis. Vnde ſi Papa indicat ieiunium, aut feſtum aliquod ſolenne, ſi eadem æquitas in ipſo, atque in ſubditis reperiatur, tenetur ipſe ieiunium, vel feſtum ſeruare, niſi ob iuſtam cauſam ſecum diſpenſauerit, ſicut cum aliis diſpenſat: ſecus quando leges latæ à Summo Pontifice ex æquo ad omnes non pertinent, ita Caietan. 1. 2. *quæſt.* 96. *artic.* 5. Sot. *lib.* 1. *de iuſtit. & iur. quæſt* 6. *art.* 7.

Peccabit ergo Papa non ſeruando illam conſtitutionem, & hoc ex quadam naturali ratione, quæ ita obligat Papam ſicut alios, vt vult Dominicus *in cap. iuſtum* 10. *diſtinct.* quod intelligit Anton. *in d. cap. omnis*, *in* 1. *quæſt.* ex quadam decentia æquitatis, & non ex neceſſitate. Quod intellige reſpectu temporis, & pœnarum in d. cap. inductarum per Concilium generale ibi, *non autem reſpectu confeſſionis*; nam ad hanc tenetur & debet pœnitere de commiſſis: ideirco etiamſi Papa diſpenſare queat, vt aliquis diutius differat confeſſionem vltra tempus ab Eccleſia præfixum, non poterit tamen diſpenſare, vt quis ſaluetur ſine confeſſione, ita Diuus Thom. *in* 4. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 1. *quæſtiuncula* 5. quem ſequitur Cardin. Sancti Sixti *in tract. de poteſt. Pap. quæſt.* 46. & Iacobat. *de conc. lib.* 7. *art.* 5. *num.* 34. *& ſequent.*

Quæri poteſt à quo confeſſore poſſit Papa abſolui? Quidam aiunt quemcunque Sacerdotem habere iuriſdictionem in perſonam Papæ iure diuino, quia cùm in terris non habeat Papa ſuperiorem, & Chriſtus Dominus illi non prouiderit de confeſſionis miniſtro, quæ ſibi eſt neceſſaria, non eſt maior ratio, cur hic aut ille Sacerdos habeat poteſtatem in perſonam Papæ in foro pœnitétiæ: ergo quilibet poteſt abſoluere tanquam ſuperior ratione delicti, quod confitetur Papa; nam quamuis ipſe ſit Chriſti Vicarius, & nemo illi ſit ſuperior, aliquo modo eſt ſe ipſo ſuperior, & ſupra ſe retinet immediatè iuriſdictionem quandam, quam non poteſt per ſe ipſum immediate, ſed per confeſſarium exercere in ſe ideo eam delegat confeſ-

ſario à ſe electo ad hunc effectum: Henric, *lib.3. de pœnitent. cap.8. num.3. & 4.* Vide Suar. *de pœnitent. diſp.36. ſect.2. num.5.* vbi concludit Papam obligari ad ſeruandas leges à ſe ipſo latas quoad vim directiuam, non quoad coactiuam, quia ratio naturalis poſtulat, vt caput conformetur corpori ſuo.

16. Dubitari tamen poteſt, vtrum Papa poſſit ſibi remittere pœnitentiam à Sacerdote impoſitam? Negat Archidiacon. & Ioan. Andr. *in cap. final. de pœnitent. & remiſſion. in 6.* Sequitur Iacobat. *de Concil. lib.7. art.5. num.10.* Oppoſitum tamen eſt dicendum, quia poteſt ſoluere ſe ipſum à pœnis, aut pœnitentiis iniunctis, concedendo ſibi immediatè indulgentias, ſicut poteſt aliis, Paludan. *in 4. diſtinct. 38. quæſt.4. art.4.* Diuus Thom. *addit. quæſt.27. 4. ad tertium, diſtinct.19.* & alij, quorum meminit Henric. *lib.3. cap.4. §.3. & in ſcholiis liter. I. & iterum cap.8. §.4.* vbi concludunt poſſe ſibi concedere indulgentias per modum ſuffragij, & diſpenſationis, & ſoluere ſe pœnitentiis iniunctis, & votis.

17. Ad hæc quæſtio ſequitur an Papa contraueniens iuramento peccet? Reſponde primò ſi non obſeruet iuramentum præſumendum eſſe feciſſe ex cauſà rationabili, quod intellige in dubio; *11. quæſt. 3. cap. abſit*, nam in foro iudiciali non habet ſuperiorem, qui eum iudicet, vt *in cap. licet, de elect. & in cap. pater. 3. quæſt.1.* Iacobat. *d. lib.7. de concil. art. 5. num.196.* Reſponde ſecundò Papam contrauenientem iuramento, grauiùs aliis peccare, cùm ſit in maiori dignitate, vt habetur *in cap. cum quidam, de iureiurando*, fauet Ioan. Andr. *in cap. magnæ, post principium de voto*, & ob hanc cauſam plus punietur cæteris in tremendo iudicio. Probatur ex gloſſ. *in cap. præſul. 2. quæſt.5.* dicente, Papam multo grauiùs puniendum ſi obligationes ex officio iniunctas malè præſtiterit, ſiquidem ſuper omnes præeminet. Ioan. de Imol. *in cap. 1. de conſtitut. & gloſſ. in cap. aliorum 9. quæſt.3.*

Atque adeo ita obſtringitur Papa ſuo voto, & iuramento vt non poſſit ſe ipſum abſoluere, Ioan. de Imol. *in d. cap.1. de conſtit.* ex notatis *15. quæſt.6. cap. authoritatem, & ex cap. final. de inſtit.* ex eo quia inter abſoluentem, & abſolutum debet eſſe differentia inter perſonas. Nemo enim imperare ſibi poteſt, nec ſe prohibere, per *text. in l. penult. ff. de arbitr.* Idcirco tenetur obſeruare votum, & iuramentum, nec poteſt ſe ipſum abſoluere, Abb. *in cap. quanto, de iureiurando, & in cap. propoſuit, de conceſſione præbendæ.* Quod intelligitur ſi Papa iuret aliqua in Conclaui, verbi gratia, quòd non creabit Cardinales ſine conſenſu omnium, & ſimilia iuramenta præſtet. Confirmatur argumento Epiſcopi, & aliorum inferiorum à Papa, qui à votis à ſe emiſſis non poſſunt ſe abſoluere, ſicut non poſſunt ſe in facto proprio authoritate exornare, *text. in l.1. ff. de authorit. tutor. & in clement.2. de reb. Eccleſ. non alienand.* fauet Abb. *in cap. at ſi clerici, in §. de adulter. col. 4. de iudic.* dum vult Epiſcopum non poſſe diſpenſare in conſtitutione iurata, dum ea perſeuerat, cum non poſſit ſe eximere à iuramento, & quia ligatur ſuis conſtitutionibus teſte Bald. *in Authent. quibuſcunque, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.*

Poſſe autem Papam ſe abſoluere à iuramento, & voto, ſiue in conclaui, ſiue extra præſtito, ex eo probatur, quia in iuramento ſemper intelligitur, rebus in eodem ſtatu permanentibus, atque ita mutato ſtatu Cardinalis factus Papa mutatione conditionis variatur ſtatus diſpoſitio, nec poteſt inquietari, ſed ſoli Deo debet de iuramento reddere rationem, *cap. & ſi Chriſtus. de iureiur.* & ſic per mutationem perſonæ mutatur ſtatus rei, *text. in l. vnica, C. de impo. lucra. deſcript. lib.10.* Speculat. *in tit. de cleric. coniugat. in verſ. ad vſus autem*: Fauet quod dicitur in iuramento ſemper intelligi exceptam authoritatem ſuperioris *cap. venientes, de iureiur.* Ioan. Andr. & Anton. *in cap. non eſt, de voto.* Vnde iuramento in conclaui præſtito à Cardinali poteſt Papa factus contrauenire, & diſpenſare. Adde his, quod dicitur, ſede vacante, facta à Cardinalibus cenſeri nulla, cùm non habeant iuriſdictionem per *text. in clement. ne Romani, §. irritum, de elect.* Sed ſolum poſſunt Cardinales explicare ea, quæ conducant ad celerem electionem futuri Pontificis, conſonat *gloſſ. in cap.1. de Schiſma. in 6. & gloſſ. in cap. vbi periculum, in §. eidem quoque, de elect. in 6. & text. ibi in §. cæterum*, vbi deciditur ſimiles ordinationes, Sede vacante, etiam iuratas nihil omnino valere.

Sed ponamus Papam iurare poſtquàm factus eſt Papa ad obſeruandum ea quæ de ſe ſunt licita, nec vergunt in diminutionem Pontificalis dignitatis? Reſpondet Iacobat. ſi Papa iurauerit tenere Concilium infra biennium, & ſimilia, teneri ex quadam condecentiâ id præſtare, non autem de neceſſitate. Sic ille *de Concilio, lib.7. art.5. num.198.* Ex eo fundamento, quia non eſt ſtatutum à iure diuino tempus tenendi Concilium. Quod ſi iurauerit aliqua, ad quæ tenetur ex ſuâ Pontificali dignitate, & per conſtitutiones conciliares, tunc tenebitur de neceſſitate iuramentum obſeruare. Cæterùm ſi materia eſt diſpenſabilis, & qui iurauit, non habuerit ſuperiorem vt in noſtro caſu, poterit Papa ſecum diſpenſare teſte eodem Iacobat. *d. art. 5.* quem refert, ac ſequitur Flamin. Pariſ. *de reſignatione, quæſt.18. num.112. & 113, verſ. quintò probatur.* ſubdens poſſe in hoc caſu committere alteri abſolutionem *gloſſ. in cap. ſanè el 2. de offic. delegat. & in cap. nemo 9. quæſt.3.* Auguſtin. Barboſ. *in d. cap. ſanè, num.9.* quia vbi deficit ſuperior; poteſt quis ſibi ius dicere. Innocent. *in cap. olim el 1. de reſt. ſpol.* Flamin. *ſupra, num.114.* Quod intelligitur ex cauſà, quia ſine illâ tenetur Papa ad obſeruandum ea, quæ ſunt de iure diuino. Cardinal. Pariſ. *conſ.68. vol.4.* Atqui iuramentum eſt de iure diuino *per cap. at ſi Chriſtus de iureiur.* Diuus Thom. *1.2. quæſt.100. art.8.* & eſt communis: ergo debet ſtare iuramento, quod eſt ſeruandum quoties ſeruari poteſt ſine diſcrimine ſalutis æternæ, *cap. licet, de iureiurando, in 6.* Iaſon *in Authent. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſ. vend. & ibi omnes.*

Ambigi poteſt, an Papa obſtringatur ex ſuo 18.
contractu: Reſponde affirmatiuè, *text. in cap.1. de probat.* ex eà ratione, quia ligatur iure naturali *per legem Cæſar, ff. de publican. & l. digna vox, C. de legib.* Nam quamuis Deus Optimus Maximus poſuit illum Principem ſuper legibus ſuis, non tamen eum poſuit ſuper contractibus nec ſuper conuentionibus à ſe ipſo initis, teſte Baldo *in cap. 1. de natura feudi*, & habetur *in d. cap.1.* idem Bald. *in l.2. num.11. C. de ſeruitutib. & aqua*, vbi vult Papam eſſe ſubiectum obligationibus, & conuentionibus, & pactis *per text. in d. c.1. de natur. feud. & in l.1. ff. de conſtit. Princ.* Iacobat. *d. art.5. à n.21. per totum, vſque ad n.27.* Ex cauſa tamen ſuperueniente poteſt Papa venire contra ſuam promiſſionem maximè in pertinentibus ad eius poteſtatem, quæ non propriè communicantur, nec transferuntur, quia in his reſtringitur poteſtas Papæ, Iacobat. *vbi ſupra n.156.* Secus in aliis. Obligari autem ex contractu, ratio

petit,

Digitized by Google

petit, quia ſi non obligaretur non eſſet contractus vltrò, citróque obligatorius, & per indirectum interdictum eſſet commercium Papæ quoniam nullus vellet cum eo contrahere, teſte Bald. *in l. Princeps legibus, ff. de legib.* Habet namque contractus initus ſubſiſtentiam à iure naturali, quod à Principe nequit reuocari, vt notat Innocent. *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitutionib.* Cyn. *in l. digna vox, C. de legib.* & multo clarius *in conſ.* 171. *vol.* 1. *incip. caſus*, & deducitur apertè *ex l. final. C. ſi contra ius, vel vtilitatem publican.* Adde quæ addit Iaſon *in l. ex imperfecto, C. de teſtament.* & Bald. *in cap.* 1. *de natur. feud.* necnon Cardinal. *conſ.* 147. vbi docet quando Papa reuocat omnes conceſſiones de rebus Eccleſiaſticis, non cenſeri reuocatum contractum cenſualem, quia non vt Papa, ſed vt priuatus cenſetur contraxiſſe. ſed de his diximus 1. *p. lib.* 1. *diſp.* 2. §. 1. *num.* 102. 103. 104. 105. 106. *&* 107.

19. Sed quid ſi Papa iuret ſe Papatui renunciaturum? Reſponde Papæ non eſſe liberum renunciare Pontificiam poteſtatem, niſi ex causâ valde iuſtâ, nempe ſi ſe inhabilem cognoſcat ad tantum munus obeundum, vel quia ſenio, ac viribus eſt nimis confectus, aut ægritudine diuturnâ oppreſſus: aut aliquâ aliâ causâ præpeditus. Vnde ſi abſque vllâ iuſtâ causâ Pontificatui cederet, peccaret quidem, renunciatio autem valida eſſet, intercedente tamen causâ graui excuſaretur à peccato *per text. in cap.* 1. *de renunciat. in* 6. vbi dicitur poſſe Papam liberè renunciare, quando ſe inſufficientem inuenerit ad ſuſtinenda onera Pontificalis dignitatis, & ad regendam vniuerſalem Eccleſiam.

Proinde non ſunt audiendi, qui negant Pontificiam dignitatem poſſe deponi à Summo Pontifice; ex eâ ratione id affirmantes, quia qui renunciat renunciare debet coram ſuperiore, ſed Papa non habet ſuperiorem in cuius manibus renunciet; ergo non poteſt cedere Papatui: item quia nemo poteſt auferre poteſtatem iure, niſi is qui eam contulit, ſed ſolus Deus Pontificatum confert: ergo ſolus poteſt adimere. Nihilominus poſſe renunciare conſtat *ex cap.* 1. *de renunciat. in* 6. vbi Bonifacius octauus diffiniuit conſtituiſſe Cæleſtinum quintum Papam poſſe liberè dimittere Pontificatum, quam conſtitutionem idem Bonifac. 8. *in d. cap.* 1. voluit tamquam ius ſeruari, ne deinceps hâc de re ambigeretur.

Reſponde ſecūdò ſi Papa ante electionem iurauit in manibus Cardinalium ſe dimiſſurum Pontificiam dignitatem ad beneplacitum illorum, huiuſmodi iuramentum cùm ſit contra libertatem Vicarij Domini noſtri Ieſu Chriſti præſtitum non valere, ita Martin. de Laude *in tract. de Cardinal. quæſt.* 33. niſi Papa promiſerit renunciare Papatui ad tollendum Schiſma, tunc enim cùm id tendat in fauorem Eccleſiæ vniuerſalis, obligabitur iuramento ſuo, Alexand. *conſ.* 224. *in fin. lib.* 6. docens tale iuramentum obligare, cùm ſit de re permiſsâ & licitâ, Iacobat. *de Concil. lib.* 7. *art.* 5. *num.* 149. Tuſch. *verb. Papa, concluſ.* 48. *num.* 3. vbi *num.* 2. ſubdit ſi contendatur de Papatu, non ſolùm poſſe contendentes renunciare, ſed etiam compromittere de iure tantùm, de factóque tantùm concordare, poſſéque hoc fieri cum conſenſu Cardinalium. Zabarel. *conſ.* 150. *n.* 12. *&* *n.* 14. addit poſſe contendentes tranſigere, & per ſortes contentionem dirimere, idem *ibidem in fine, n.* 29.

20. Quid ſi Papa ex voto, aut ex iuramento promittat ſe nunquam Pontificatum dimiſſurum? Reſponde ſi dentur cauſæ legitimæ ad renunciandum, adhuc poſſe renunciare, quia ſub voto, aut ſub iuramento ſemper intelliguntur conditiones generales, niſi iuſtæ cauſæ ſuperueniant, propter quas renunciare liceat, Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 6. *verſ. quarto quæritur.* Vnde quamuis iuret ſe non creaturum Cardinales, non tenebitur ſtare iuramento, quod eſſet directè contra eius poteſtatem, & eſt authoritate, & vtilitate publicum: imo & neceſſarium, & inſeparabile ab eius poteſtate. *l.* 1. *ff. pro ſocio, & l.* 5. *eod. tit. & l. quis ergo caſus. ff. de peculio.* ideo non poteſt renunciare creationi incerti numeri Cardinalium. Iacobat. *ſupra n.* 149. *ad finem*, quamuis oppoſitum videatur innuere *infra num.* 159. ſed facile refellitur tale iuramentum non ligare, nec obligare, cùm tendat in præiudicium dignitatis, ideo non eſſe ſeruandum, præſertim ſi factum fuit, quando erat Cardinalis in conclaui, vide Iacobat. *a num.* 165. *vſque ad num.* 175.

Non tamen eſt omittendum fieri mentionem quatuor Romanorum Pontificum, qui Pontificiam dignitatem dimiſerunt ſponte. De Cæleſtino quinto habetur *in cap.* 1. *de renunciat. in* 6. qui cùm eſſet Monachus, ad Pontificatum fuit euectus, cui renunciauit monaſticæ vitæ ſtudio, & amore regularis diſciplinæ incenſus. De Clemente habetur *in cap. ſi Petrus* 8. *quæſt.* 2. qui fuit à Sanctiſſimo Petro electus, ipſe tamen ſuo iuri ceſſit, & Pontificatum recuſauit. Cuius hiſtoria non ab omnibus probatur, nec recipitur, vt notat Azor vbi proximè *cap.* 6. *verſ. quinto quæritur*, vbi addit Cyriacum, & Marcellinum Pontificatui renunciaſſe: attamen de Cyriaco non eſt omnino certum, quod de eo narratur, videlicet eo regente Eccleſiam vniuerſalem aduenilſe Romam Vrſulam cum vndecim millibus ſociis, Cyriacúmque diuinitùs ab Angelo admonitum ſe illis comitem adiunxiſſe relicto Pontificatu, vt pro fide Chriſti martyrium ſubiret, quæ hiſtoria quod attinet ad Cyriacum eſt anceps, etiam ſi Martyrium Vrſulæ, & ſociarum vndecim millium Virginum, certum, & omnino indubitatum habeatur, & ab Eccleſia celebratur. Denique de Marcellini lapſu communi conſenſu creditur, & conſtat ex Breuiario Romano, & ex Martyrologiis; & quamuis ipſe in Concilio Epiſcoporum Sinueſſæ coacto ſponte confeſſus eſt ſe indignum Pontificio gradu, ſemper retinuit Pontificiam dignitatem, & in ea Martyrio fuit coronatus, *cap. nunc. diſtinct.* 21. vbi dicitur Marcellinum Idolis thurificando grauiſſimè peccâſſe, non tamen peccato infidelitatis obſtrictum fuiſſe, vt colligitur *ex eod. cap. nunc autem in text. ibi Marcellinus compulſus*, & tradit Decius *conſ.* 151. Simanch. *de catholic. cap* 32. *num.* 7. Nauar. *in Manual. cap.* 11. *n.* 27. Bellarmin. *lib.* 4. *de Roman. Pontif. cap.* 8. *verſ. decimus eſt Marcellinus*, & alij, quibus adhæret doctiſſimus Hiſpaniarum Primas *in commentar. in* 1. *part. decreti, diſtinct.* 21. *in d. cap. nunc autem*, vbi probat propter actum externum infidelitatis non excidiſſe ipſo facto Marcellinum à Pontificatu: quod etiam volunt Bellarmin. *vbi proximè*, & Suar. *de fide, diſp.* 10. *ſect.* 6. *num.* 3.

Quid de Lino, & Cleto? Reſponde ſecundùm communem ſententiam in Eccleſia receptam, Linum & Cletum, dum Petrus vixit fuiſſe illius adiutores, Petro autem defuncto, Linum ab Eccleſiâ electum ſucceſſiſſe, & Lino Cletum, & poſt Cletum ab Eccleſiâ creatus eſt Clemens quarto loco, qui re verâ fuit ordine ſecundus poſt Petrum ordinatione illius, ſed Eccleſiæ nominatione & ad-

nuniuit. a

miniſtratione quartus. Atque ita ſuo iuri Clemens ceſſit, & Eccleſia Clementi prætulit Linum, & Cletum in Pontificiâ dignitate, ne Pontificatus per ſucceſſionem videretur conferendus. Azor *d. cap.6. verſ. quintò quæritur.* Nam Clemens renunciauit, vt malum exemplû in poſterum tolleretur. Quia cùm fuiſſet inſtitutus Pontifex à Beato Petro, ne poſteris exemplum daretur, vt quiſque poſſet ſibi eligere ſucceſſorem, & ex conſequenti Papatus daretur, non per electionem, ſed per ſucceſſionem, renunciauit Papatui, & poſtmodum quarto loco poſt Petrum fuit canonicè electus, vt *in c. ſi Petrus 8. quæſt. 1. Gloſſ. magna in cap. non autem. verbo, vt non ſuccederet. 7. quæſt. 1.*

Ex dictis ſequitur poteſtatem Papæ quoad renunciandum, non poſſe adſtringi, neque alium ſibi parem, vel ſuperiorem conſtituere, nec per Cardinales poſſe coarctari ſine voluntate Dei, cuius iudicio eſt ſuppoſitus, vt deducitur *ex cap. aliorum 9. quæſtione 3.* Nec etiam poſſe reſtringi à Concilio, vt vult Ioan. de Fan. *in cap. dudum 3. quæſt. 6. & ibi* Alexand. nec conſequenter poſſe obligari ad obſeruandum capitula in Conclaui facta, etiam ſi ſint iurata incontinenti poſt aſſumptionem ad Papatum, quia ea, quæ incontinenti fiunt, cenſentur ineſſe *l. lecta, ff. ſi certum petatur,* Iacobat. *d. lib. 7. artic. 6. num. 137. 140. 148.*

Porro Papa non poteſt facere id, per quod decoloretur vniuerſalis ſtatus Eccleſiæ, quamuis poſſit facere, vt facta habeantur pro non factis etiam quoad effectus præteritos. Cardinal. Imol. & alij *in clement. 1. verb. pro infectis de immunitate Eccleſiæ,* Tiraquel. *de conſt. poſſeſſ. p. 3. limit. 7. num. 47.* Flamin. Paril. *de reſignat. lib. 11. quæſt. 7. num. 27.* quod intellige quoad ea, quæ ſunt iuris poſitiui quoad effectum, non tamen quoad veritatem, tunc enim non poteſt fieri, quod facta in veritate non ſint facta, vt *in l. in bello, §. facta, ff. de captiu.* Iacobat. *d. art. 5. num. 145.* idem Flamin. *lib. 12. quæſt. 9. num. 5.* dicens, non poſſe Papam facere quod factum, non ſit factum, hoc eſt, quod reſignatio, quæ verè, & realiter facta fuit non ſit facta, *cap. ſi Paulus 32. quæſt. 5.*

21. Proinde non præſumitur velle facere, quod cedat in detrimentum vniuerſalis Eccleſiæ, nec quod decoloret eius ſtatum, & ideo non tenetur, vt dictum eſt ſeruare capitula edita in Conclaui, etiam iurata inter Cardinales, dum etiam ipſe eſſet Cardinalis, Abb. *in cap. ſicut noſtris, num. 1. de iureiurando.* Felin. *in cap. 1. num. 7.* Decius *ibidem de probatio.* Et ex conſequenti non tenetur renunciare Papatui, quamuis id promiſerit cum iuramento facto inter Cardinales exiſtentes in Conclaui, vt quiſque eorum, qui aſſumeretur ad Papatum, teneretur renunciare Papatui, puta intra annum à die aſſumptionis, quia talis promiſſio, ſeu iuramentum non valet, quòd ſit in detrimentum dignitatis Pontificalis, & decolorat illam, Bald. *in cap. venerabilem, de elect.* quem refert, ac ſequitur Bertachin. *de Epiſcop. 1. p. 2. lib. num. 52.* Martin. de Laud. *de Cardin. quæſt. 36.* Ancharan. *conſ. 66. & conſ. 281.* Corrad. *in templo omnium indic. lib. 2. cap. 1. & 2. verſ. tertiò in fine.* Item quia id quod fit ab aliquo tanquam Canonico, reuocatur ab eodem ſi fiat Epiſcopus, habetur *in cap. ſicut noſtris, de iureiur.* Felin. *ibi num. 7.* Sicut promiſſa à Principe ſæculari antequam eligatur, reuocantur poſtea electione ſecuta, Felin. *in d. cap. 1. num. 7. de probatio.* Denique probatur, quoniam pacta inter Cardinales Sede vacante ſunt irrita ex traditis *in cap. vbi periculum §. cæterum. de elect. lib. 6.* cùm Cardinales non habeant iuriſdictionem ad celebrandas conuentiones ſuper poteſtate eligendi, *clement. ne Romani, §. irritum de elect.* iuuat Manfred. *de Cardinal. cap. 10. & c. 21.* & Gemin. *in cap. vlt. de conceſſ. præben. lib. 6.* vbi volunt gratias factas à Papa iam electo, etiam poſt legitimam adorationem antequam exeat de conclaui, eſſe inualidas præ nimio gaudio, cenſerique factas à viro extra ſe poſito. Niuiz. *in ſilua nuptiali lib. 6. quomodo iudicandum ſit, num. 55.* & Arnulf. Ruz. *in tract. de iure Reg. priuileg. 14. n. 4.*

Nec obſtat dicere iuramentum eſſe de iure diuino, ideo ſeruandum, quando ſine diſcrimine ſalutis æternæ ſeruari poteſt; quia reſpondetur ſemper eſſe intelligendum factum ſine contradictione ſuperioris 25. quæſt. 1. §. his ita, *cap. venientes de iureiur.* atque ita ſi quis iurauit aliquid agere dum eſt Cardinalis, poteſt contrauenire aſſumptus in Papam, cenſebitúrque recedere ab eo iuramento ex iuſtâ cauſâ, Gammar. *de poteſt. legat. à later. lib. 5. num. 23.* & Vaſquez *controuerſ. illuſtr. cap. 2. num. 3. & cap. 25. num. 17. quæſt. 28.* & eſt communis, præſertim ex defectu vnius comitis ex tribus requiſitis ad iuramenti obſeruationem; in quo requiritur, vt ſit licitum, & obliget ad ſeruandum, veritas ſcilicet, iudicium & iuſtitia, *cap. animaduertendum 22. quæſt. 2. cap. & iurabunt, 22. quæſt. 1.* atqui in hoc iuramento deficit iuſtitia, cùm Summus Pontifex habeat poteſtatem à Deo duntaxat, *cap. quamuis diſtinct. 21.* Suar. *de legib. lib. 4. cap. 3. num. 10.* Azor *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 30. §. Secundò obiicies,* & plenius idem confirmat *lib. 4 cap. 11. §. deinde Pelagius;* Item quia deficit iudicium, eò quòd Cardinales cum nullam habeant iuriſdictionem, nec poteſtatem in Papam, non poſſunt ab eo accipere iuramentum. Adde deficere propoſitum, quod eſt maximè veriſimile; Ergo ex multis capitibus non eſt ſeruandum tanquam illicitum *D. Thom. in 3. ſent. diſtinct. 38. quæſt. 1. art. 1. & 2. 2 quæſt. 88.* Omitto videri extortum iuramentum, quia præſtitum tempore prohibito. Felin. *in cap. ſi vero, num. 8. de iureiurando.*

Quæri etiam poteſt, an cogi poſſit Papa renunciare: Reſponde ſi vera ſunt, quæ narrantur ab hiſtoriis antiquis, plures Romanos Pontifices ob aliud crimen quàm ob hæreſim depoſitos, inter quos fertur Chriſtophorus, qui malis artibus ad Pontificiam dignitatem euectus, de illâ deiectus fuit: item Gregorius ſextus Ioannis 12. Benedictus quintus, & Benedictus Nonus, & alij in Concil. Conſtantienſi Ioannis 23. & Benedictus decimus tertius, & in Baſilienſi Concil. Eugenius quartus. De quibus omnibus narratur non ex cauſâ hæreſis, ſed ob alias cauſas fuiſſe depoſitos.

Similiter ſi Summus Pontifex delinquat & negligens etiam ſit, ac remiſſus in docendo ea, quæ ad ſalutem ſpectant, deponi poteſt: vt colligitur *ex Epiſtola Beati Clementis ad Iacobum fratrem Domini,* qui refert verba ſibi dicta per Beatum Petrum in ſui aſcenſione ad ſummum Apoſtolatum, quæ ſic habent, ibi. *Si enim Mundi curis fueris occupatus, & te ipſum decipies, & eos, qui te audiunt: Non enim poteris, quæ ad ſalutem pertinent plenius ſingulis diſtinguere, & ex eo fiet, vt & tu, tanquam qui non docueris, quæ ad ſalutem pertinent, deponaris, ne diſcipuli per ignorantiam pereant.* Sic ille.

Ex qua authoritate Ludouicus Romanus *in tract.* qui incipit, *dixerit forte quiſpiam,* & *in ſermone, incip. in Dei omnipotentis,* oſtendit Summum Pontificem delinquentem, & ſcandalum Eccleſiæ

afferen

afferentem poſſe deponi; necnon quando fuerit negligens valdè in docendo quæ ad ſalutem ſpectant. Sequitur Iacobat. *de Concil.lib.9.art.12.n.19.* Ex eo fundamento, quia ratio naturalis docet, vt propter ſcandalum in Eccleſiâ, & delictum notorium, de quo ipſe monitus non deſiſtit, nec vult corrigi, deponatur potiùs, quàm vt vniuerſalis Eccleſia ponatur in periculo, & tota gens pereat. *Ioannis 11. expedit vobis, vt vnus moriatur pro populus*; conſonat *cap. cum non ab homine, de iudic.* vbi dicitur incorrigibilem de delicto eſſe deponendum. Et quamuis ibi non ſit ſermo de Summo Pontifice; à ſimili tamen deducitur argumentum, quando non datur textus, qui caſum decidat, *vt in cap. tranſlato. de conſtitut.* Atque ita mens legis decidentis inferiorem deponi ob delictum, à pari oſtendit id eſſe ſeruandum in ſuperiore, ex cuius contumaciâ in delicto maius apparet ſcandalum in vniuerſali Eccleſiâ alios ad malum faciendum exemplo ſuo inuitans, cùm ad bonum peragendum teneatur oues inducere, *text. ad Galatas cap. 2.* ibi, *ſi tu cum Iudæus ſis, gentiliter viuis, & non iudaicè, quomodo gentes cogis iudaizare?* vbi *gloſſ. ad verbum, cogis*, addit, *non docentis imperio, ſed conuerſationis exemplo*: ob quæ & alia argumenta poſſe deponi Papam ob alias cauſas, quàm ob hæreſim, tradit Ægidius *in c. ſi Papa 40. diſtinct.* quem refert Iacobat. *ſupra n. 139.* ſubdens hanc etiam opinionem fuiſſe Ioannis Teuthonici, quæ eſt *gloſſa* ibi, & Bartholomæi & Ioannis de Ioannis.

His tamen non obſtantibus dicendum eſt Papam extra caſum hæreſis quamuis ſit iniquiſſimus, non poſſe à Pontificiâ dignitate deiici, ita D.Tho. *in 4. diſtinct. 19. quæſt. 2. art. 1. quæſtiuncula 3. ad ſecundum*, Caietan. *opuſcul. de authorit. Pap. parte prima cap. 27.* Turrian. *lib. de Papa, & Concil.* Cordubenſ. *lib. 4. quæſt. 6.* Auguſtin. de Anchona, *quæſt. 5.* D. Antonin. *tertia parte, tit. 22. c. 4. § 3* Proinde quamuis ſit iniquiſſimus, eſt illi obediendum quia eſt verus Papa iuxta illud *1 Petri, 2. non tantùm bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis, & Matth. 23. Super cathedram Moyſis*, & deducitur ex illo *Lucæ 12. Quis putas eſt fidelis ſeruus?* Quaſi non aliam eſſentialem formam poſtulet, quàm fidem, ne eiiciatur ex Cathedra, & vt retineat Summam poteſtatem. Accedit Concilium Lateranenſe ſub Alexandro tertio, quod habetur *in cap. licet, de elect.* vbi traditur Romanam Sedem in terris à nemine iudicari poſſe propter ſua crimina. Confirmatur *ex cap. nunc autem. diſtinct. 21. & ex d. cap. ſi Papa. diſtinct 40.* in textu ibi *a nemine iudicandus*, vbi dicitur Pontifex à nemine iudicari poſſe, Decius *in cap. ſignificaſti, num. 9. de electio.* Felin. *in cap. nihil, num. 4. verſ. vigeſimo. 30. de præſcriptio.* Bellarmin. *de Romano Pontifice, cap. 26. in princip. & lib. 2. de Concilij authoritate, cap. 17.*

Suffragatur quod aſſeritur communiter extra caſum hæreſis, non poſſe Papam iudicari, nec cogi, vt renunciet, nec deponi debere, *per cap. electionem, diſtinct. 79. & cap. Oues 2. quæſt. 7.* Ex eo enim fundamento, quia daretur anſa ad multiplex ſchiſma in Eccleſia excitandum, & multa excogitarentur crimina ab aduerſariis contra Papam, ſi propter alia crimina deponi poſſet: quibus Adrianus Papa occurrere cupiens, *in 2. Epiſtol. Synodal. ad octauam Synodum*, vt habetur etiam *actio. 7. & canon. 21 in tom. 4. Concilior.* ait non eſſe adducendas accuſationes ad generale Concilium aduersùs Papam, neque ſi adducantur, ferendam eſſe ſententiam propter eas. Conſentit Suar. *de triplici, diſp. 10. ſect. 6. num. 14.* Bellarmin. *de Roman. Pontif. lib. 2. c. 26.* & alij, quibus adhæret Sapientiſſimus Cæſar *diſputat. 1. de Roman. Pontif. §. 3. num. 6.*

Quod ſi dicas Summum Pontificem deponi poſſe, ſi in perpetuam incidat amentiam? Reſponde in eo caſu eſſe ipſo iure diuino priuatum, quia amentia continua, ac perpetua æquiparatur morti: ideo quamuis aliis incommodis, & morbis impeditus nequeat commodè Eccleſiam catholicam gubernare, adhuc Pontificia fungitur poteſtate, nec priuatus eâ cenſetur: Secùs ſi in perpetuam amentiam recidat, Suar. vbi proximè *diſp. 10. ſect. 6. n. 17.* & quamuis depoſitus propter amentiam perpetuam ad ſanam mentem redeat, depoſitus tamen manet, eo quòd negocium hoc ex futuro contingenti dependeret, Suar. *ibi num. 18.* ad finem: Sequitur Sapientiſſimus Primas *in d. cap. ſi Papa n. 13. verſ. vnde ſequitur.* Similiter poterit deponi ab Eccleſia Papa, quando Eccleſiæ non conſtiterit an verè fuerit electus, probatur ex Concil. Conſtantienſ. vbi ita factum eſt, ex eo quia in ſimili caſu non datur verus Papa coram Eccleſiâ, & ſubinde Eccleſia non tenetur obſequi, neque obedire dubio Pontifici, atque ita poteſt alium eligere verum, & deponere dubium cùm ad illam pertineat poteſtas eligendi, Suar. *ſuprà num. 19.*

Ex dictis ſequitur Papam propter crimen hæreſis poſſe deponi; conſtat ex *d. c. ſi Papa, diſtinct. 40. c. nemo, cap. aliorum, cap. cuncta, 9. quæſt. 3.* Caietan *in opuſcul. de authoritate Papæ, p. 2. cap. 27.* Turrian *lib. de Papa, & concil o.* Pighius *lib. 6. cap. 14. & 15.* & Suar. *ſupra num. 14.* Et quamuis Simanch. *de catholic. cap. 21.* & Salmeir. *tom. 12. tract. 98.* doceant Papam ipſo facto ab ipſo Deo immediate deponi, dicendum eſt non priuari ſuâ dignitate, nec deſinere eſſe Pontificem, niſi præeunte iudicio hominum, & præcedente ſententiâ declaratoriâ criminis. Azor. *inſt. moral. p. 2. lib. 4. c. 7.* vbi concludit poſt alios Papam in hæreſim lapſum iure diuino priuari Pontificatu, ſed poſtea ſententiâ Eccleſiæ ſuperueniente iudicari, & declarari à Pontificatu, propter crimen hæreſis excidiſſe. Suar. *ſupra num. 6.* vbi ait Papam hæreticum, & incorrigibilem non eſſe Papam poſt ſententiam criminis declaratoriam contra ipſum prolatam. Quod ſi fuerit hæreticus; & ante ſententiam reſipiſcat, non debet deponi cùm iam non ſit hæreticus, vt *in cap. dixit Apoſtolus. 24. quæſt. 3.* ſequitur Caietan. vbi proximè, dicens Papam eſſe admonendum ſemel atque iterum, nec deponendum ſi reſipiſcat; contra verò ſi in contumaciâ perſeuerat, aut relabatur deponi debet, quamuis errores deponat, ac reſipiſcat, perſeuerantiamque iuret, & multò fortius ſi incidat in hæreſim, nondum ab Eccleſiâ condemnatam; & poſtea mortuus de errore perſeueret in illo contumaciter contra veritatem ab Eccleſia diffinitam, ita Suar. *num. 11.* ex ſuppoſitione, quòd Papa poſſit incidere in hæreſim quatenus Papa, quod ipſe negat, quia ficut Deus promiſit Papam diffinientem nullo modo poſſe errare, ſic etiam prouidebit, ne vnquam hæreticus fiat.

Addè ex Pighio *lib. 4. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ cap. 8.* & ex Simanc. *de cathol. inſtitut. tit. 11. num. 14.* aſſerentibus audacter nullum Pontificem Summum fuiſſe vnquam hæreticum, nec fore, quoniam Chriſtus Dominus oratione ſuâ obtinuit, & impetrauit, ne fides Petri vnquam deficeret; quæ impetratio ad Petri ſucceſſores tranſit, idem docet Hoſius *lib. 2. aduerſus prolegomena Brentii*, & Alfonſus *lib. 1. aduerſus hæreſes, cap. 6. & Lucæ 22. Rogaui pro*

Digitized by Google

pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos; ergo Summus Pontifex, vti hæreſis lâbe pollutus damnari minimè poteſt, Suar. *vbi ſupra, num.* 11. quam partem vt probabilem tradit Bellarm. *lib.* 2. *cap.* 30. *& lib.* 4. *etiam de Romano Pontifice, cap.* 3. *verſ. Nicolaus primus, & duobus ſequentibus, fol.* 772. vbi docet ſuper verbis illis, *Rogaui pro te Petre, &c.* propter orationem efficacem Chriſti Domini hactenus fidem Petri non defeciſſe, nec defecturam credi in throno illius: quæ verba ſunt Leonis 9. *in Epiſtola ad Petrum Antiochenum,* vbi refert huius ſententiæ Nicolaum Primum fuiſſe, Theophylactúmque *in cap.* 21. *Lucæ*, & Chryſologum *in Epiſtol. ad Eutychetem.* quæ habetur in primo tomo Conciliorum ante Concilium Chalcedonenſe, & alios exiſtimantes hoc priuilegium non ſolùm datum eſſe Petro, ſed etiam omnibus aliis, qui Petro in Principatu erant ſucceſſuri.

8. Sequitur communis, ſed minimè dubia difficultas, an Papa iure communi ligetur? Diximus iam Principes eſſe ſolutos legibus, profiteri tamen ſe legibus viuere, ſiue ab eis, ſiue ab aliis conditis. Quâ de re *ſuprà* 1 *p. lib.* 1. *diſp.* 3. §. 2. *à num.* 209. *vſque ad num.* 218. iuxta quæ dicendum eſt Papam eſſe ſupra ius ex *l. Princeps legibus, ff. de legib. & ex cap. propoſuit, de conceſſ. prebend.* contraueniendóque legibus, & diſpenſando contra ius poſitiuum non peccare, quia non ligatur iure communi *text. in d. cap. propoſuit, & in l. digna vox, C. de legib. & l. hac conſultiſſima. C. de teſtam. § ex imperfecto.* Iacobat. *de Concil. lib.* 7. *art.* 5. *num.* 89. *& art.* 6. *num.* 16. Subeſt tamen Papa legi diuinæ, & naturali, ſicut & cæteri homines, Iacobat. *lib.* 4. *de concil. art.* 4. *num.* 2. Idcirco ſubiicitur iuri communi, ſeu poſitiuo quando nititur iure naturali, primò, quia quamuis ſit ſolutus legibus, non eſt tamen ſolutus dictamine rationis. Bald. *in l.* 2. *C. de ſeruitut.* & ex conſequenti non eſt ſuprà ius naturale gentium, Iacobat. *lib.* 7. *art.* 5. *num.* 65. *&* 67. *& lib.* 9. *art.* 12. *num.* 137. *& ſeq.* Iuxta notata *in cap.* 1. *de probat. & in l. Caſar. ff. de public.*

7. Porro quamuis Papa non obſtringatur capitulis licitis, vel illicitis: attamen ſi promoueat indignum in aliquâ dignitate diſpenſatione exigente committit indignum vniuerſali Eccleſia, quod ſi id iurauerit in Conclaui antequam eſſet electus, tale iuramentum ante electionem præſtitum videtur continere aliquid ſimoniæ, vt *in ſumma* 8. *quæſt.* 3. *& ibi gloſſ.* & Dominic. qui allegat Hugonem aſſerentem ſuper hoc exiſtere Concilium Romanum, quod ſi poſt promotionem iurauerit, tenebitur Papa promouere habiles ad eam dignitatem, etiamſi non iuràſſet, nec vouiſſet; non verò poteſt inhabiles prorſus promouere, qui non ſunt in aliquo vtiles Eccleſiæ; quod ſi promoueat ductus ſanguine carnali, infert ſcandalum diſpenſando contra generalem ſtatum Eccleſiæ, quod fieri non poteſt, vt dicitur *in cap. ſunt quidam* 25. *quæſt.* 1. poſt Innocent. *in cap. cum dilectus, de tempor. ordin.* 8. *quæſt.* 1. *§. his omnibus,* quamuis diſpenſatio non ſit in rebus, quæ concernant fidem, ex diſpenſatione tamen ſtatûs Eccleſiæ decoloratur 1. *quæſt.* 7. *cap & ſi illa,* & vult Anton. *in cap. cum ad monaſterium de ſtatu Monachorum.* Quòd ſi promoueatur hic prorſus indignus ad Cardinalatum, qui in nihilo poteſt eſſe vtilis Eccleſiæ. Bald. *in l. tutor petitus in §.* 1. *in princip ff. de excuſat. tut.* opinatur talem promotionem eſſe nullam, ſequitur Iacobat. *de Concil. lib.* 7. *art.* 6. *num.* 9. neque excuſat quòd ſit diſpenſatio Papalis, quia hæc etiam facta ſine cauſa non reddit tutum diſpenſatum quoad Deum, nec Papa excuſatur à peccato, ſicut cæteri non excuſantur, cùm non habeat poteſtatem peccandi, *cap. cum adeo, de reſcript. & cap. ſignificauit, de offic. ordinar.* Quòd ſi addas Papam habere plenitudinem poteſtatis, ergo poteſt promouere omnino inhabilem, & inutilem ſine causâ? Cui quæſtioni reſpondet Innocentius *in cap. Innotuit, de elect. & ibi* Ioan. Andr. hoc procedere ex cauſa, non verò ſine illâ. Iacobat. *d. lib.* 7. *art.* 5. *num.* 134. Intelligitur enim plenitudo poteſtatis cum claue diſcretionis, *vt in cap. quanto, de iureiur.*

Nodoſa ſanè occurrit difficultas, vtrum poſſit Papa aliquid contra articulos fidei: aut contra ſacramenta; aut contra eorum formã? Reſponde Primò, quòd ſuprà tactum eſt cum communi Theologorum, non poſſe Papam ex toto, vel ex parte abrogare aliquid eorum, vel mutare, quæ ſunt iuris diuini; poſſe tamen ex causâ iuſtâ hunc, vel illum à rigore iuris diuini liberare. Ex quo apertè deducitur non eſſe licitum Summo Pontifici articulos fidei nouare, vel mutare, nec noua ſacramenta inſtituere, aut inſtituta mutare. Item, quia quamuis omnia poſſit claue non errante, excepto peccato inſurgente à violatione legis diuinæ, *cap. manet,* 24. *quæſt.* 1. *& cap. quodcunque, vbi* gloſſ. *eadem cauſa, & quæſtione.* Hoſtienſ. & Ioan. Andr. *in cap. Magna. de Voto;* excipitur etiam ius diuinum, & articuli fidei, & quoties agitur de immutando vniuerſæ Eccleſiæ ſtatu, *cap. nulli. diſtinct.* 19. *cap. cuncta per Mundum,* 9. *quæſt.* 3. Ioan. de Anania *in cap. nulli de Maledic. & cap.* 2. *diſtinct.* 15. *in gloſſ. vlt. circa finem,* vbi dicitur non poſſe Papam diſpenſare circa articulos fidei, & eſt gloſſ. ſimilis *in cap. literas in verb. non poteſt, de reſtitut. ſpoliat. & ibi* ſcribentes Couarr. *in pract. cap.* 31. *num.* 4. *poſt principium*, ſed is non loquitur in ſpecie de noſtro caſu, ſicut Paramus *de poteſtate Summi Pontificis. lib.* 3. *quæſt.* 1. *n.* 36. vbi ait illi non licere articulos fidei innouare, aut mutare, nec noua ſacramenta inſtituere, aut circa inſtituta quicquàm innouare. Sequitur Innoc. *in cap. cum ad monaſterium, de ſtat. Monach.* dicens regulariter non poſſe diſpenſare contra Euangelium, vt notatur *in c. ſunt quidam, & in c. quæ ad perpetuam* 25. *quæſt.* 1. 24.

Iuuat quod traditur à Ioanne de Selua *de iureiur. p.* 4. *quæſt.* 1. *num.* 1. dum vult Papam non poſſe diſpenſare contra Patrum conſtitutiones fidem concernentes: ſecus quando non concernunt fidem; vt ſi in iuramento diſpenſetur per gloſſ. *in cap.* 1. *& ibi.* Abb. *de iureiur.* quia tunc poteſt Papa diſpenſare. Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum col.* 6. *de teſtib.* eodem modo non poteſt aliquid ſtatuere contra præcepta decalogi, Gloſſ. *in cap. ſicut.* 15. *diſtinct.* Gloſſ. *in cap. Anaſtaſius* 19. *diſtinct.* Ex quibus omnibus liquet Papam etiamſi habeat plenitudinem poteſtatis in Eccleſia, non poſſe propriè diſpenſare contra ius diuinum propriè ſumptum, hoc eſt contra illud, quod à Chriſto Domino promulgatum eſt in nouo Teſtamento, in quo includuntur ſpectantia ad præcepta moralia, & ad Sacramenta gratiæ, quod etiam probatur *ex c. qui omnipotentem, &* 25. *quæſt.* 5. *c. ſunt quidam,* & deciditur à D. Thoma *quodlibet.* 4. *quæſt.* 14. docente inſtituta ab Eccleſiâ quæcunque illa ſint, vel ab Eccleſiæ Prælatis poſſe à Papa diſpenſari. Quæ verò ſunt iuris diuini, ſeu iuris naturalis non vtique, quia habent efficaciam ex inſtitutione diuina, ſubditque in ſolis his, quæ ſunt de lege naturæ, hoc eſt in præceptis moralibus, & in articulis fidei & Sacramentis nouæ legis non dari diſpenſationem: conſentit Petr. de Palud.

Palud. *in tract. de Eccleſiaſtic.poteſt.art.5* vbi ait dicere de aliquo quod ſit de iure diuino, vel aſſerere cadere ſub poteſtatem Papæ, illique eſſe ſubditum, oppoſitionem eſſe in obiecto: atque ita cùm Papa non ſit ſupra ius diuinum, ſed ſub illo, non ſubeſt Papæ, vt poſſit illud tollere, vel mutare. D. Thom. *in 4. diſtinct.27. quæſt.4.*

In quibus Summus Pontifex poſſit errare, vel non errare.

§. III.

EPITOME.

25. *Papam non poſſe errare in rebus fidei, an ſit de fide.*
26. *Quod intellige quoad ſubſtantiam, non autem quoad circumſtantias.*
27. *Nec etiam poteſt errare in rebus neceſſariis ad ſalutem.*
28. *Papa poteſt errare adhærendo hominum teſtimoniis in rebus litigioſis.*
29. *Papa non poteſt errare in Sanctorum canonizatione, quam non poteſt facere Legatus de latere, nec in approbando aliquo religioſo Ordine.*
30. *Spiritus Sanctus aſſiſtit Papæ in his, quæ ſunt de fide, aut quæ pertinent ad mores.*
31. *Concilio, & Papa diſcordibus, cui ſit credendum.*
32. *Papa an poſſit errare in fide, vt eſt priuata perſona.*
33. *Papæ aſſerenti aliquid regulariter eſt credendum, ſiue aſſerat verbo, ſiue in ſcriptis, quod etiam tribuitur Principibus ſæcularibus.*
34. *Papæ aſſertioni ſuper facto alieno an ſit credendum, & ſuper facto ſui prædeceſſoris, & quid de aſſertione facta motu proprio.*
35. *Papæ an ſit credendum in his, in quibus alteri præiudicatur, vel in his, de quibus non poteſt diſponere liberè, vel de quibus reportat commodum.*
36. *Papæ aſſerenti de facto alieno non geſto coram ſe, etiam quando dicit rem eſſe notoriam, an ſit credendum.*

25. QVÆRITVR primò, quando dicitur Papam non poſſe errare, an ſit hoc de fide? Reſponde, non eſſe de fide, eſſe tamen adeo certum, vt contrarium aſſerere, peccatum ſit graue, & errori proximũ. Quod non ſit de fide, ex eo patet, quia nullibi expreſsè diffinitum reperitur. Quod verò ſit graue peccatum aſſerere contrarium, ex eo probatur, quòd ſit contra communem ſenſum, & ſententiam grauiſſimorum Doctorum quos refert, ac ſequitur Aragon. *tract. de Sum. Pontif. quæſt.1. art.10. fol.96. in princ.* & Can. *lib.6. de locis Theol. c.7.* addens ſe non appellare hæreticum illum, qui contra hanc concluſionem tenuerit, certò tamen apud ſe habere, ſi caſus ad Concilium generale deferatur hæreticum cenſendum, qui Papam in rebus fidei diffiniendis errare poſſe pertinaciter affirmauerit. In quo ſenſu quæſtio propoſita accipienda eſt, iuxta quam

Sit concluſio. Papa errare non poteſt in rebus fidei diffiniendis, & in præceptis, ſeu rebus moralibus, quas tradit, aut approbat pro vniuerſà Eccleſià. Eſt D. Thomæ 2. 2. *quæſt.1. art. 10. & in tract. contra errores Græcorum, cap. 67.* Sequitur Turrecremat. *lib. 2. Summæ Eccleſiæ, capit. 109.* Victoria *in relect. de poteſt. Eccleſiaſt.* Caietan. *in tractat. de primatu Eccleſiæ Romanæ, cap. 13. & de autoritate Papæ, & Concilij, c.9.* Suar. *de triplici, tract. 1. diſp.5. ſect.8. num.7. cum aliis ibi.* Azor 2. *p. inſtit. moral. lib.5. cap.4. quæſt.3. fol.539. & cap.5. fol.547.* non indigere Papam ex neceſſitate conſilio in rebus de fide, aut de moribus ſtatuendis, niſi causà prudentiæ, quia diffinit vt ſupremus Eccleſiæ Paſtor, quod intelligit, dummodo adhibeat ſufficientem diligentiam pro qualitate quæſtionis: diligentià autem non adhibita ſufficienter pro qualitate rei diffiniendæ, poterit errare. Ratio quia Deus non vult, vt temerè quæſtiones de fide, ac de moribus ad vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ iudicentur, Azor *ſupra*, Suar. *d. ſect. 8. num. 11.* Aragon. *d. art. 10. verſ. ſecunda concluſio*; quod probatur ex illo Chriſti Domini *Ioan. 5. Scrutamini ſcripturas, illæ enim ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me*, & *Actor. 15.* vbi fit mentio primi Concilij ab Apoſtolis primò celebrati; diciturque magnam, & ſummam fuiſſe factam conquiſitionem. Quare magnam diligentiam requiri in rebus fidei diffiniendis certum eſt. Quinimo quoties Papa abſolutè diffinit aliquid, credẽdum eſt ſufficientem diligentiam adhibuiſſe, quia periculum eſt dicere ſine præmiſsà diligentia diffiniuiſſe, eo quod cùm Eccleſiæ non conſtiterit, an Pontifex non præmiſerit diligentiam, dabitur anſa, vt ſinguli ea de re velint iudicare, & Eccleſia poſſet non aſſentiri. Idcirco ſatius eſt non admittere hunc caſum, quia Spiritus ſanctus, qui præeſt Eccleſiæ, non permittet rem à Pontifice diffiniri, niſi præmiſsà diligentià, quoties abſolutè diffinit, Suar. *ſupra diſput. 5. ſect.8. num. 11.*

Hæc autem concluſio intelligitur quoad ſubſtantiam, & honeſtatem in præceptis, & regulis pro vniuerſà Eccleſià tradendis, ſic D. Antonin. 3. *p. tom. 12. cap.8. §.2.* Bellarm. *lib.4. de Roman. Pontif. cap.5.* Molin. *de inſtit. diſp.325.* Can. *de locis Theol. lib.5. c.5.* Nam quoad circumſtantias, vel multiplicandi præcepta, vel rigorem, aut pœnas, non eſt inconueniens aliquando errare, quia hoc non eſt cõtra ſanctitatem Eccleſiæ, nec repugnat veritati, ita præcitati, quibus accedit Suar. *de fid. diſp. 5. ſect. 8. n.7.* & Cæſar *de Eccleſiaſt Hierarc. diſp.1. §.4. num.2.* 26.

Obiici tamen poteſt, *cap. quanto 7. de diuort. in verb. licet quidam prædeceſſor noſter.* & Gloſ. ibi firmat huiuſmodi prædeceſſorem fuiſſe Cœleſtinum tertium, ex quibus verbis aliqui videntur colligere, poſſe Papam diffiniendo tanquam ſummum Paſtorem totius Eccleſiæ errare. Cui obiectioni reſpondetur Cœleſtinum non diffiniuiſſe matrimonium diſſolui quando alter coniugum in hæreſim labitur, vel ad errorem gentilium tranſit; neque Innocentium tertium *in d. c. quanto*, dixiſſe Cæleſtinum de eà re aliquid diffiniuiſſe, ſed ſequentia verba protuliſſe ibi: *Licet quidam prædeceſſor noſter ſenſiſſe aliter videatur.* Vnde dixit ſenſiſſe nõ definiuiſſe, & ipſe Innoc. 3. ait: *Si verò alter fidelium coniugum, vel labatur in hæreſim, vel trãſeat ad Gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc caſu is, qui relinquitur, viuente altero poſſit ad ſecundas nuptias conuolare.* Quare nihil ex hoc textu probatur, etiamſi Epiſtola Decretalis Cœleſtini tertij ſit inſerta in Corpore iuris, vt teſtatur gloſſ. olim fuiſſe; quia non ſequitur ex eo quòd aliquid ſit contentum in Corpore iuris, vt ex ipſo ſit diffinitum à Põtifice: Sunt enim multa in Corpore iuris, quæ Pontifices non diffiniunt, ſed ſuam ſententiam proferunt tantummodò referentes: ideo non ſine conſideratione,

& cautelâ, dixit Innocentius tertius prædeceſſorem ſuum hoc ſenſiſſe, non autem diffiniuiſſe, ſic Azor, *2.p.inſtit.moral lib.5. cap.4 verſ. ſecundo obiicitur, fol.541.* Quem referens ſequitur Auguſt. Barboſ. *in d.cap.quanto,num.2.*

Stat ergo Papam diffinientem ea, quæ ad fidem pertinent, nullo modo poſſe errare, ex illo *Lucæ 22. num.32. ibi. Simon ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Quo loci datum fuit Petro, vt ipſe tanquam Paſtor totius Eccleſiæ, non poſſet docere aliquid contra fidem, neque, vt in cathedrâ, & Sede Apoſtolicâ aliquando aliquis ſederet, qui contra veram fidem doceret. Quæ ſanè verba etiam ſi ad ſingularem Petri perſonam, *rogaui pro te, ne fides tua deficiat,* dirigantur, ad ſucceſſores Petri totam Eccleſiam repræſentantis referuntur, vt aſſerit Turrecremat. *in Summ.de Eccleſia, lib.1. cap.109. & lib.3.c.60.* quibus probatur Eccleſiam errare non poſſe, Can. *de locis Theol lib.5.cap.5.quæſt.3.& lib.6. cap.8.* Suar. *d.ſect.8. à num.9.* Bellarmin. *lib.4.de Roman.Pontif.cap.3.verſ.de altero.* Menoch. *de arbitrar. caſu 458.num.51.* & Cordubenſ. *in quæſtionib. Theologic.lib.4.quæſt.3.in princip. & §.6.*

27. Idem aſſeritur de Pontifice diffiniente in rebus neceſſariis ad ſalutem non poſſe errare, aut deficere, Cordubenſ. *ſupra lib.4. quæſt.3.§. Arguitur ergo,* ſic Bellarmin. *lib.4.d.cap.5.* Non enim fieri poteſt, quòd Pontifex præcipiat aliquod vitium, aut prohibeat aliquam virtutem, cùm illius obligatio ſit docere omnem virtutem, & prohibere omne vitium: nam *paſce oues meas, paſce agnos meos,* vt diximus, hoc eſt, doce omnem virtutem, & prohibe omnem iniquitatem, D. Auguſt. in hunc locum, *oues ipſas,* inquit, *paſcendas hoc eſt docendas, regendaſque committit.* Bellar. *de Rom. Pont lib.1.c.15.* per totum, vbi de obligationibus Petri, & ſucceſſorum illius.

28. Secunda concluſio, Summus Pontifex hominum teſtimonia ſequendo in rebus litigioſis, & adhærendo hiſtoriis, aut diſpoſitionibus, quæ non continent regulam fidei, vel morum, errare poteſt ſuper his iudicando, vel diffiniendo, *text. in cap. à nobis, verſic. nos igitur. de ſentent.excommunicat.* Idem dic de aliis controuerſiis, quæ ex informatione, teſtimoniiſque hominum præcipuè dependent, eſt communis teſte Bellarmino *lib 4. de Roman.Pontif. cap.5. & 6.* Can. *de locis Theolog. lib.5. cap.5.quæſt.5.* Sot. *in 4.diſtinct.3. quæſt 1.art.6.* Cordubenſ. *d.lib.4. quæſt.3.ante finem, §.exemplum quarti.*

29. Tertia concluſio, Pontifex non poteſt errare in Sanctorum canonizatione, ita D.Thom. *quodlibet.9. art.vlt.* Antonin. *3.p.tit.12. cap.8.§.2.* Syluest. *canonizatio, quæſt. 3.* Azor *tom. 2. lib. 5. cap.6. quæſt.5.* Valent. *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 1. punct.7. §.40.* Bellarmin. *lib. 1. de ſanctor. beatitud. cap. 5.* Caſtro *de iuſta politicor punitio. cap. 6.* & ſumitur ex Gregorio *in cap.1. diſtinct. 25.* ex Bernard. *Epiſtol. 174. ad Lugdunenſes,* Caietan. *de Indulgent.cap.8. verſ. ad id vero,* Couarr. *lib. 1. variar. cap. 10. num. 13. in princip.* Aragon. *2. 2. quæſt. 1. art. 10. tit. de Summo Pontifice, col penult. in 2.concluſ.* Baron. *tom. 1. annalium Eccleſiæ, anno Chriſti 55. cap. 15 pag. mihi 488.* Luyſ. Turrian. *diſp. 16. de poteſtate Pontificis in ordine ad fidei doctrinam, dubio 4.* Iacob. Caſtellan. *de canonizatione Sanctorum, quæſt.9.art.3.* & Carbo *de Summa Summarum, tom.3.lib.1.cap.17.* Ratio, quia hoc eſt pars quædam valde neceſſaria materiæ moralis, quæ ad cultum, & religionem, atque ita impatibile eſſet, ſi Papa errauerit in canonizatione, ſeu beatificatione Sanctorum, quia poſſet contingere adorare, & preces fundere, & aſſumere apud Deum hominem damnatum pro aduocato noſtro, ideo nullo modo poſſe errare Summum Pontificem dicendum eſt, vt vltra præallegatos tradunt ex antiquioribus Innoc. *in cap. audiuimus primo, de reliquiis, & veneratione Sanctorum, n.2.* Butr. *n.7.* Hoſtienſ. *n.7.* & Ioan. Andr. *num.5.* & ex recentioribus Auguſt. Triumph. *de poteſtat. Eccleſ. quæſt.14.num.1.* Maluet. *de canonizatio. Sanctor. dub.2. n.5.& 6.* Valer. Reginald *in prax. fori, lib.19. num.6. in fine,* aſſerentes ſolum Papam poſſe Sanctos canonizare, neque in eo errare poſſe.

Hinc infertur nec Legatum de latere poſſe Sanctos canonizare etiam ex commiſſione Papæ, vt volunt Iacob. Caſtellan. *ſupra quæſt.3. art.2.num.3.* & expreſſius D. Contelor. *in additionib. ad Iacob. Caſtellan.d.quæſt.3.art.2.n.4.* & Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæreticor.punit. lib.1. cap. 6. col. 4.verſ. rurſus.* Ex eo fundamento, quia Papa nequit poteſtatem diffiniendi res fidei alteri committere, Bannes *2. 2. quæſt. 1. art. 10. dub. 4. in verſ. quapropter,* & Aragon. *d. quæſt.1. art.10. in tract. de Concil. verſ. tertia concluſio, in fine, & verſ. ad primum argum.* Et quod maius eſt, non eſt integrum Concilio vniuerſali poſſe per ſe ſolum aliquem adſcribere Catalogo Sanctorum Eccleſiæ, neque in numerum illorum referre, ſic Iacob. Caſtellan. *d. quæſt. 3. art.5. à princip.* vbi Contelor. *à num. 10.* & Angel. Roch. *in tract. de canonizatio Sanctor. cap.4. verſ. quoad ſolum,* vbi docent nihil in hâc materiâ poſſe Concilium vniuerſale niſi interueniente Papæ authoritate. Et ex conſequenti ſequitur multo minus poſſe Epiſcopos, Sanctos canonizare, Iacob. Caſtellan. *de canonizat. Sanctor.quæſt 3.art.1.& ibid.* Contelor. *num.17.* Maſcard. *de probat. concluſ. 262. num.56.* Maluet. *in eod.tract. dub. 1. num.1. & 2.* ſed Papam duntaxat; & quamuis Martin. Laudenſ. *in tract.de Cardinalib. quæſt. 110.* & Troilus Malui. *de canonizat. Sanctor. dub. 2. & num. 42.* cenſeant Papam teneri in hoc caſu requirere conſenſum Cardinalium, verius eſt non requiri, vt ferunt Antonin. *2.p. tertiæ partis Summæ, tit. 22. cap. 5. §. 5. colum. 2. verſ. ſi autem,* & alij, quos referens ſequitur Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 645. num. 9.*

Sed quid de approbando aliquo Religioſo Ordine? Reſponde ex Fr. Ludouico Miranda *in Manuali Prælatorum, tom. 1. quæſt. 5. art.6.* olim ad Epiſcopos, & alios ordinarios Prælatos ſpectaſſe, approbare, & confirmare regulas Monachorum, ac Religioſorum omnium: poſtea verò à tempore Concilij Lateranenſis, de quo fit mentio *in cap. ne nimia. 11. & vlt. de religioſis domibus,* ad ſolum Romanum Pontificem id pertinere, Sequitur Vaſquez *d. diſp. 165. cap.4. num. 39.* Azor. *tom. 1. lib. 11.cap. 24. quæſt.5.* & Leſſ. *lib.2. cap.41. num. 12.* idem tradit Mendoza *lib. 2. de Concil. & liber. cap. 30.* quatenus probat olim ſub Epiſcopis fuiſſe monachos tanquam ſub Prælatis propriis, remotè tamen, ſeu mediatè, proximè autem ſub Abbate, quæ omnia fuſius tradit Suar. *tom. 3. de religione, lib. 2. cap.17. num. 2. & ſeq.* explicatque quid ad Epiſcopos, & quid ad Abbates regulares ſpectauerit, tam in genere, quàm in ſpecie.

Hodie tamen nullus Religionis nouus Ordo inſtitui poteſt ſine approbatione Romani Pontificis, *cap. vltim. vbi Abb. in 1. notab. de vita, & honeſtate clericorum, cap. final. de religioſis domibus, & cap. vnico, eodem titul. in 6.* per quæ iura conſtat hoc eſſe Romano Pontifici reſeruatum, Menoch.

Menoch. *de arbitrar. caſu* 421. *num.* 18. Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 15 *ad finem.* Azor *inſtit.moral.p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 23. *quæſt.* 5. *&* *cap.* 24. *quæſt.* 4. *in fine.* Vaſquez 1.2. *quæſt.* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *cap.* 4. *n.* 38. *&* 39. Valer Riginald. *in praxi fori, lib.* 18. *n.* 364. *verſ. accedit,* Fr. Emmanuel Roiz. *quæſt. regular. tom.* 3. *quæſt.* 48. *art.* 3. *& alij,* apud Suar. *vbi ſupra, num.* 1. & apud doctiſſimum Primatem *in* 1. *p. decreti, diſtinct.* 44. *cap.* 12. *generalis, num.* 2. *in textu ibi, Religionis congregationibus,* & apud Auguſt. Barboſ. *in cap. ne nimia. de religioſis domibus, num.* 2. vbi concludunt religioſas congregationes ſine approbatione à Sede Apoſtolica, nec dici, nec eſſe poſſe religioſas familias; quibus accedit nouiſſimè Sebaſtian. Cæſar *diſp.* 1. *de Roman. Pontif.* §.4. *num.* 5. dicens non poſſe errare Papam approbando aliquam Religionem, quia hoc pertinet ad materiam moralem valde neceſſariam in Eccleſiâ.

30. Idem ante docuit Suar. *d. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 17. Ex eâ ratione quia Summo Pontifici datur aſſiſtentia Spiritus Sancti in gratiam Eccleſiæ catholicæ, vt eam dirigat, non ſolùm in his, quæ ſunt de fide; ſed etiam in his quæ pertinent ad mores, ita vt neque in his, neque in illis errare valeat. Quare non ſatis cautè locutus eſt Can. *de locis, lib.* 5. *cap.* 5. vbi innuit poſſe Papam errare in approbando aliquo nouo Ordine Religioſo, fortè inductus ad id ex ſiniſtrâ aliqua informatione, cùm oppoſitum ſit dicendum non poſſe errare Pontificem in approbatione alicuius noui Ordinis, quoad iudicium de honeſtate, & ſufficientiâ talis modi viuendi, prout eſt ſtatus perfectionis acquirendæ, argumento canonizationis alicuius Sancti, in quo non poteſt errare Pontifex: ergo, neque in approbatione noui Ordinis cuius approbatio eſt quaſi canonizatio illius ſanctitatis. Conſonat Lateranenſe Concilium *cap.* 13. dicens in vniuerſum bonam, & piam eſſe Religionem auctoritate Pontificis confirmatam. Iuuat D. Thom. *opuſcul.* 19. *contra impugnationem Relig. cap.* 4. *col.* 13. *initio, in additione Romana ait, ibi. Cum aliqua Religio per Sedem Apoſtolicam inſtituta eſt, manifeſtè ſe damnabilem oſtendit, qui talem Religionem damnare conatur.* Quibus verbis notatur temerarium eſſe qui contrarium, hoc eſt, qui dixerit Pontificem poſſe errare in approbandâ aliquâ Religione, quia non poteſt errare in his, quæ pertinent ad mores.

31. Sed petes ſi Papa arbitretur aliquid eſſe peccatum, vel non, & Concilium arbitretur contrarium, cui ſit credendum? Reſpondet Anton. de Roſell. *de Concil. quæſt.* quæ ſententia eſt attendenda, Papæ ne ſolius, an totius Concilij, vel maioris partis, *num.* 66. tunc ſi maior ſententia ſit Concilij, quàm ſolius Papæ; quia Papa ſolus eſt; vel pro ſuâ parte paucos habet, ſtandum eſſe ſententiæ Concilij. Quod ſi Concilium Prouinciale Romanorum, & Eccleſia Romana, Sedéſque Apoſtolica aliquid in prædictis tanquam verum deliberâſſet, in eo caſu ſtandum eſſe ſententiæ Papæ, & Eccleſiæ Romanæ; non verò deliberationi Concilij generalis iudicium Sedis Apoſtolicæ non habentis, ſic ille; ſecundùm quem *infra num.* 70. additur Concilium Prouinciale, ſi quid ſimul cum Papa aliquando decidit in fide, vel in bono vniuerſalis Eccleſiæ, & Concilium generale diſcrepet à ſententia Papæ, & Romanæ ſedis, præferendum eſſe iudicium Romanæ Sedis, iudicio Concilij generalis, ſiquidem à capite diſcrepat, & à Sancta Sede; fauet *text. in cap. duo* 3. *quæſt.* 9. vbi innuitur Papam in caſibus, in quibus poteſt iudicari, ſi fortè poteſt, ſubiici iudicio Eccleſiæ vniuerſalis.

Quin etiam ſi de ſenſu, & mente Concilij dubitatio, oriatur ad Sedem Apoſtolicam eſt recurrendum, de quo vide *Bullam Pij quarti,* ante finem, *verſ. ſi qui vero, ad calcem Concilij Tridentini inſertam,* ex quâ conſtat declarationem dubiorum ad Summum Pontificem pertinere. Nam Concilium totum, in quo Papa adeſt per Legatos ſuos, ſine inſtructione particulari aliquid diffiniens, non eſt regula fidei, nec eius authoritas infallibilis, ſed eſt ſub opinione, nec habet iuriſdictionem ad obligandum Eccleſiam, antequam confirmetur à Pontifice: ita Caſtro *lib.* 1. *de iuſta hæreticorum punitio. cap.* 6. Bellarmin. *lib.* 2. *de Concil. cap.* 11. & Caietan. *in Apologiâ, p.* 2. *cap.* 21. Turrecremat. *lib.* 3. *cap.* 32. 33. 34. 38. Secundùm quos Concilium ſupra dictum ante confirmationem poteſt errare, diffiniens aliquid contra inſtructionem Pontificis, vt de facto errauit Conſtantinopolitanum Concilium aſſentientibus etiam errori Legatis Nicolai Primi. Ergo multò magis poteſt errare quando nullam habuerit Pontificis inſtructionem. Vnde reiiciendi ſunt Pariſienſes, & eorum ſectatores, quatenus docent huiuſmodi Concilium vniuerſale eſſe ſupra Papam, & reliqui alij exiſtimantes Concilia generalia legitima, etiam ante confirmationem Pontificis non poſse errare.

Poſse autem errare non eſt dubium quando Concilium generale, hoc eſt Patres conſentiunt, & diffiniunt legatis Apoſtolicæ Sedis diſsentientibus, vt de facto Concilium Epheſinum 2. errauit, dum minimè conſentientibus, ſed omnino repugnantibus Legatis Pontificis Leonis voluit diffinire, vt demonſtratur *ex Epiſtolis* 24. *&* 25. Sancti Leonis. Similiter poteſt errare quando aduersùs inſtructionem Pontificis diffinit non repugnantibus Legatis Apoſtolicis, vt conſtat ex Epiſtolâ Nicolai primi ad Patriarchas, & cæteros Epiſcopos Orientis, quia contra inſtructionem Nicolai egerunt; quæ Concilia non ſolùm non approbata, ſed reprobata dici debent, & ex conſequenti omni carent authoritate, vt colligitur ex Gelaſio *in tom. de Anathemate, & in Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ.* Accedit nullo modo reputari Concilia vera, ac legitima quando non concordant cum ſuo Pontifice, vel quando conſentiunt cum Legatis, qui aduersùs inſtructionem Pontificis vota ferunt; tunc enim non agunt nomine Pontificis, nec eius perſonam repræſentant quando ferunt ſuffragia diuerſa ab inſtructione ſibi à Pontifice tradita. Quare tam Leo *in Epiſtol.* 45 *ad Pulcheriam,* & Agatho *in Epiſtol.* 1. *ad Imperatorem* aſſeruerunt ſe authoritatem negare Legatis quando non agunt iuxta regulas in inſtructione ſibi traditas.

His poſitis reſolutioni Antonij de Roſellis dicendum eſt cum gloſſ. *ad caput quodcunque* 24. *quæſt.* 1. *& ad cap. in iſtis. diſtinct.* 4. Papæ iudicium præferendum eſſe opinioni quorumuis Patrum: Eſt enim Romanus Pontifex omnium iudicum maximus, Caput Eccleſiæ militaris: atque ideo à nemine in hoc ſæculo iudicari poteſt, *cap.* 17. *cum ſequent.* 9. *quæſt.* 3. ita Anaſtaſ. Germon *de ſacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 79. & Alban. *de poteſt. Pap.* 2. *p. num.* 108. *in tom.* 13. dicentes Pontificis ſententiam proculdubio potentiorem eſse,

Digitized by Google

nec Patres aliquam iuris dicendi authoritatem habere, niſi Pontificiâ authoritate muniantur, à quo ipſum Concilium accipit authoritatem, *cap. ſignificaſti, de elect. cap. vbi periculum*, in gloſſ. *in verb. Concilio. de elect. lib. 6.* Bellamer. *in conſ. 96. in 16. quæſt. cum multis*.

Quin etiam in dubio ſententia Papæ videtur præferenda Patrum opinioni, quoniam Petro ſoli, & eius ſucceſſoribus dictum eſt *Matth. 16. & cap. 6. 24. quæſt. 1. Quodcunque ligaueris ſuper terram, ligatum erit & in cœlis, & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Germon. *vbi ſuprà, num. 70.* Addit tamen Alban. *vbi proximè, num. 117.* id procedere quando agitur de fide, aut de præceptis moralibus; ſecus ſi agatur de eiſdem iam à Patribus in aliis Conciliis, atque ab ipſis Pontificibus per alias conſtitutiones declaratis tanquam de fide, aut de præceptis moralibus, in quo euentu ſi Papa diſſentiat à Patribus, neque illorum ſententiæ acquieſcat, Patrum opinio ſententiæ Pontificis eſt anteponenda, *cap. ſi Papa, diſtinct. 40.*

32. Hinc aliqui deducunt Papam prout eſt priuata perſona poſſe eſse hæreticum, quod adeo certum putant, vt contrarium aſserere ſit errori proximum, probant, quia qui hoc negauerit ex duobus vnum debet affirmare, vel quòd legitimum Concilum iniquè, & iniuſtè damnauit Honorium; vel quòd acta illius Concilij non ſunt vera, quorum primum eſt manifeſtè impium; ſecundum autem eſt duorum Summorum Pontificum, & duorum Conciliorum deciſiones negare: igitur erroneum eſt id aſserere. Quando autem ſententia Papæ non verſatur circa res fidei, aut circa morum præcepta, poteſt errare, quia in his decidendis Pontifex procedit per teſtificationes & coniecturas magnas, ita Caietan. *in lib. de authoritat. Pap. cap. 11.* & deducitur apertè ex Innocentio tertio *in cap. à nobis de ſentent. excommunic.* Aragon. *tract. de Summo Pontif. quæſt. 1. art. 10, fol. 92. col. 2.*

Probabile tamen eſt, piéque credendum Summum Pontificem, vt eſt priuata perſona non poſſe eſse hæreticum, falſum aliquid contra fidem, pertinaciter credendo; probatur, quia hoc eſt ſpectandum ex ſuaui diſpoſitione diuinæ prouidentiæ, & ex illo *Lucæ 22. Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*; ergo ſemper docebit Pontifex veritatem, neque deficiet in Sede Petri prædicatio veræ fidei, neque deuiabit ab hâc doctrinâ, Bellar. *lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 6.* Quomodo enim ſi fuerit hæreticus diſtiniet veritatem de fide ab Eccleſia credendam, cùm certum ſit hæreticum nullam habere poteſtatem, vel authoritatem Eccleſiaſticam, cum ſit diuulſus à corpore Eccleſiæ, vt habetur expreſsè *in cap. Nouatianus, verſ. final. 7. quæſt. 1.* niſi cõcedas poſſe dari Caput totius Eccleſiæ ſine aliquâ poteſtate, quod eſt abſurdum; Confirmatur ab euentu, quia cùm nullus Papa adhuc ſecundùm probabiliorem fuerit hæreticus, vel hoc de nullo poteſt probari concludenter, quod fuerit talis, ſignum eſt manifeſtum, non poſſe eſſe, ita Pigh. *de Eccleſiaſt. Hierarch. lib. 4. c. 8.* & alij apud Cæſarem *d. diſp 1. §. 4. n. 3.* Neque obſtat *c. ſi Papa, diſtinct. 40. & cap. omnes 2. quæſt. 7.* quia hæc iura non loquuntur affirmatiuè Papam poſſe eſſe hæreticum, ſed dicunt non poſſe iudicari niſi fortè fuerit hæreticus, quo dicendi modo nihil affirmatiuè decidunt, quia certum non eſt, an poſſit eſſe hæreticus.

Et quamuis obiiciatur Marcellinum thura adoleuiſſe Idolis, non propterea Pontificatum depoſuit, ſed ſemper retinuit Pontificiam dignitatem, eiúſque peccatum contra fidei confeſſionem tantùm fuit. Quod verò de Liberio Papa dicitur communicaſſe cum Arrianis, & ſententiam damnationis in Athanaſium ratã habuiſſe propter tædium exilij, & ob deſiderium repetendi ſuam Sedem, non tamen ob id iudicandus eſt hæreticus, ſed in fide Catholicâ permãſiſſe eundem affirmat Theodoret. *lib. 2. cap. 22.* Baſilius *Epiſtol. 74.* & Athanaſ. *oratio contra Arrianos*, & Epiphan. *hæreſi 75.* Quod verò contra alios opponitur, qui de nota hæreſis arguuntur quæ illis impingitur, meminit Azor, *p. 2. lib. 5. c. 5.* vbi eos ab ea nota liberat, *quæſt. 1. & quæſt. 2.* excutit an Summi Pontifices, vt priuatæ perſonæ in rebus fidei decidendis poſſint errare? pro qua parte refert Pighium *lib. 4. Eccleſ. Hierarch. c. 8.* multis probantem partem negatiuam, quam ſententiam dicit Canus *de locis lib. 6. cap. vlt. in reſponſione ad 11 argument.* eſſe nouam, & Azor ſingularem, quod non videatur veriſimile Papam, vt particularem perſonã à Chriſto Domino in fide fuiſſe confirmatum, quia Deus Romano Pontifici non vt homo eſt, ſed vt eſt Chriſti Vicarius, & Præfectus Eccleſiæ aſſiſtit in rebus fidei diffiniendis, ne erret; at verò vt homo eſt Pontifex, Deus illi non aſſiſtit ex lege, & promiſſione certâ, atque ita poteſt errare, quæ ſententia eſt non ſolum verior, ſed probabilior. Opinio autem Pighij eſt valde probabilis vt placet Bellarmino *lib. 4. de Roman. Pontif. d. c. 6.* & apud Cæſar. *d. diſp. 1. §. 4. n. 3.* & apud Suar. *de legib. lib. 4. c. 7. verſ. ad tertiam. de Summo Pontifice, n. 10. fol. 400. col. 1. ad medium.* vbi negat poſſe dari euentum, in quo Summus Pontifex, vt priuata perſona ſit hæreticus iuxta ſententiam affirmantem Papam ex diuino priuilegio non poſſe errare in fide, etiam vt priuatam perſonam, quam partem probabiliter aliqui tuentur, per quam liberant omnes Pontifices, qui hactenus præceſſerunt à notâ hæreſis, quorum meminit Paramus *de poteſtate Papæ, lib. 3. quæſt 1. num. 53.*

Huc etiam ſpectat difficultas, quænam fides ſit habenda aſſertioni & teſtimonio Papæ? Gloſſ. *in c. ad Apoſtolicæ, in verb. promiſerint, de re iudicata, in 6. & in c. 1. in verb. ſtatuit, de renunciat. etiam in 6.* tradunt plenè credendum, ſequitur Felin. *in c. cum à nobis, num. 7.* vbi teſtatur de communi de teſtibus. 33.
Ancharan. *in clement. 1. de probat.* ex eo fundamento, quia Papa qui eſt loco Dei non poteſt, niſi veritatem teſtari. Maſcard. *de probat. lib. 3. concl. 1143. ex num. 1.* & plenius. *in concluſ. 1227. à num. 1. vſque ad n. 11.* Quod procedit etiam in his, quæ Papa vidit ante Pontificatum, vt vult gloſſ. *in cap. 1. in verb. ſtatuit, de elect. in 6. & in d. cap. ad Apoſtolicæ, in verb. promiſiſſent, de re iudicata, in 6.* idem docent Decius *conſ. 463. in cauſa, quæ nomine Cameræ, num. 26.* Crot. *de teſtib. num. 195. & num. 217.* Gabriel alios referens *rub. de probat. concluſ. 2. n. 10.* vbi hoc extendit ad ea, quæ Papa vidit antequam eſſet aſſumptus ad Cardinalatum. Maſcard. *ſupra lib. 1. concluſ. 139. num. 6. & lib. 3. concluſ. 1227. n. 45. & ſequent.*

Amplia hoc habere locum ſiue Papa id aſſerat in ſcriptis, & per literas, ſiue etiam ſolo verbo, vt conſtat *ex clement. 1. de probat.* & probatur *ex textu in d. cap. cum à nobis, & ibidem* Abb. *in princip. verſ. fallit hoc in Papa*, vbi dicitur bene credendum aſſertioni Papæ etiam ſolo verbo prolatæ; Nec obſtat quod contra videatur fuiſſe de mente Bonifacij *in clement. 1.*

de

*de probat, num.*47. quia oppoſitum eſt probabilius. Confirmatur ex traditis a Caſtrenſi *conſ.* 300. *prius quam in iure fierent, col.*2. *verſ. dicet aliquis in antiqua editione.* aſſerentis plene eſſe credendum aſſertioni Principum ſæcularium, atque etiam Papæ, quod eſt etiam de mente Bartoli *in l.ambitioſa,n.*28. *ff.de decret.ab ord.faciend.* Sequitur Ripa *reſponſio.*1. *num.*28. *lib.*1. Natt. *conſ.*487 *num.*39.*lib.*3. Signorol. *conſ.*181. *in quæſtione vertente, n.*8. *verſ. ſed in literis,* & Aym. *de antiqu. temporis, p.*1. *ſect. propoſitum, num.*1. *cum ſequent.* vbi reſpondet contrariis.

Quare reſolutio eſt verior, diſpoſita in Summo Pontifice ſecundùm *Clementin.*1. *de probat.* habere etiam locum in Principibus ſæcularibus; Ergo ſi hæc conceduntur eiſdem, non debent negari Pontifici, vt volunt Aym. *in d. ſect. propoſitum, n.* 1. & 2. & Maſcard. *concluſ.*139. *n.*11. *verſ. contrarium, & concluſ.*1228. *num.*24. *lib.*3.

Quod verò aſſertioni Principis plena fides ſit habenda, docent Afflict. *deciſ.*305. *num.*15. Mandel. *conſ.*75. *num.*6. Decian. *conſ* 25. *n* 8. & *lib.*1.*conſ.*35. *num.*19. & 20. *lib.*2. Maſcard. *de probat. lib.*3. *concluſ.*1227. *ex num.*10. *ad num.*23. Ratio, quia plenè creditur literis iudicis affirmantis ſtandum eſſe quando iudex aſſerit aliquid de iis, quæ competunt officio iudicis, *l. ſi publicanus §. de rebus, ff. de publicanis;* Item quia de Principe præſumitur quòd deliberatè faciat omnia, ne violetur iuſtitia; ergo non eſt credendum quòd affirmet falſum, *l.* 2. *§. marito, §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico,* & ex conſequenti multo magis ſtandum eſt aſſertioni Papæ.

Similiter ſtandum eſt aſſertioni Papæ quando loquitur diſpoſitiuè, Calderin. *in conſ* 2. *in fine, tit. de priuileg.* & Maſcard. *d.conc.*1228. *n.*50. Quod ſi loquatur narratiuè, verba illius non probant, vt docet Bonif. *in d.clem.*1.*n.*26.*in fine, verſ.quarto requiritur,* & ibidem Zabarell. *verſ quandoque narrat factum alterius,* quia Papæ intentio nititur in narratiuâ partis, videlicet quando in ſupplicatione ſunt hæc verba (*prout aſſeritur*) hoc eſt a parte. Lap. *allegat.*7.*n.*3.*verſ.* Ioan.Andr.diſtinguit, & *n.*7. *verſ. ſed*
35 *puto:* Secus ſi narratiuâ partis concerneret factum proprium ipſius Papæ, tunc enim narrata per Papam in ſuâ aſſertione, habentur tanquam ſimpliciter prolata per eundem, Gabriel. qui plures alios refert *rubr.de probat.lib.*1.*concluſ.*2.*num.*41. Maſcard. *lib.*1.*concl.*139.*n.*20. *in fine principij, verſ. ſi tamen id quod narratur.*

Amplia ſecundò aſſertioni Papæ credendum in profanis quoad ſubditos, Abb. *in cap. ad audientiam, de præſcriptio.* Caſtrenſ. *conſ.*46. *col final.vol.*1. Caccialup. *in tract. de penſionib.* 24. *quæſt.* Contra verò non ſubditum aſſertio Papæ non probat. Abb. *in d. cap.ad audientiam.* Maſcard. *de probat. d.concluſ.*139. *num.*13.*verſ.præſens tamen hac,* & *concluſ.*1228. *n.*13. Secus in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, in quibus ſtatur aſſertioni Papæ quoad laicos non ſubditos, puta, in causâ matrimoniali, & ſimilibus quæ concernunt periculum animæ, Maſcard. *d. concluſ.* 1228. *num.*87. Quod in omnibus aſſertionibus procedit, & illis ita ſtatur, vt non poſſit probari contrarium, regulariter tamen Gemin. *conſ.*33. pro examinatione dictorum dubiorum, *col.* 3. *verſ. nec obſtat ſi dicatur,* ſequitur Socin. *conſ.*266. *in cauſa, quæ vertitur, col.*1. *n.* 32. *ſed tamen non obſtante.* Nihilominus etiam contra non ſubditos aſſertioni Papæ omnino ſtandum eſt ſi verbis aſſertiuis vtatur. Maſcard. *d.concluſ.*139.*num.*23.

Eodem modo ſtatur aſſertioni de facto proprio Papæ, illique plenè creditur, ita vt nec probatio contra illam recipiatur, gloſſ. *cum textu, in clement.*1.*de probat.* & *ibi* Imol. *col.*4. Felin. *in d.cap.cum a nobis,de teſtib.* Hippol. *in l.*1.*§.ſi quis dicetur,col.penult. ff.de quæſt.* Tiraquel. *de retract.§.*1. *gloſſ.*14.*n.*49. quod extende ad aſſertionem Papæ, partim de facto proprio, partim de facto alieno, vt pote, ſi aſſerat Titium in ſuis manibus renunciaſſe. Lap. *in d. clement.* 1. *de probat.* Imol. *ibi col.penult* & Staphil. *de liter. grat. & iuſtit. fol.*155. Cardinal. *in conſ.*126. *à num.* 10. *verſ. reſpondeo quod in eo.* Vnde ſi literæ Papæ narrent coram ipſo factum fuiſſe renunciationem, nihil in contrarium allegari poteſt.

Sed contra obiici poteſt ex Lapo *in d. clement.*1. 34
ex mente Calderini, quem ibi ſequitur Imol. *col. penult.* aſſertioni Pontificis in hoc caſu partim ſtandum eſſe, & partim non ſtandum, videlicet in eo quòd reſpicit alienum factum; & in eo quod reſpicit proprium credendum; Dicendum tamen eſt Lapum, & Cardinalem, & Imolam fuiſſe locutos in aſſertione diuiduâ, & plura capita diuerſa continente, puta ſi Papa dicat coram ipſo Titium renunciaſſe, & obiiſſe in curiâ: tunc enim contra renunciationem, cùm ſit de facto proprio coram ſe, nihil in contrarium allegari poteſt. De eo autem quod dicitur talem obiiſſe in curia, cùm ſit aſſertio facti alieni, inducunt hæc verba præſumptionem, non verò probationem, quia eſt aſſertio facti alieni; atque ita in aſſertione diuiduâ, & plura capita diuerſa continente, ac ſub duplici ſtructu verborum pronunciata intelligendi ſunt Doctores partis contrariæ; affirmatiuam autem partem aſſerentes loquuntur de aſſertione indiuiduâ Papæ, & vno ſtructu concepta verborum, vt patet quando Papa aſſerit Titium in ſuis manibus beneficium renunciaſſe; iuuat Maſcard. aliquantulum *de probat. concluſ.* 129. *num.* 8 & 9. & *concluſ.* 1228. *numer.* 36. *verſ. limitatur ſecundò,* & Farinac. *de teſtib. lib.* 2. *titul.* 6. *quæſt.* 63. *num.* 94.

Hinc deduces ſtandum eſſe aſſertioni Papæ ſuper facto, ac etiam ſuper voluntate ſui anteceſſoris. Gloſſ. *in cap.* 1. *in verb. ſtatuit, de renunciat.in* 6. & *in cap. ad Apoſtolicæ, in verbo promiſiſſent. de re iudicata etiam in* 6. atque ita credendum eſt Papæ ſuper eo quod fecit tempore ſui Pontificatûs, & inſuper ſuper eo quod vidit dum adhuc eſſet Cardinalis, & in minoribus conſtitutus Aretin. *in cap. cum a nobis, de teſtib. colum.* 6. Felin. *in cap. pueris, in fine, de ſentent. excommunicatio.* & Roman. *in conſ.* 350. vbi addit, credendum eſſe plenè, etiam quando aſſerit de voluntate ſui prædeceſſoris, ſequitur Alexand. *conſil.* 112. *colum.* 1. *volum.* 7. Ruyn. *conſ.* 38. *colum.* 4. *volum.* 1. Aym. *de antiquitat. tempor. p.* 1. *in princip.* Mandoſ. *ad Roman. conſil.* 191. *num.* 4. *liter. C. verſ. ſecundò fallit.* Decian. *conſ.* 18. *num.* 275. *lib.* 1. & Maſcard. *lib.* 2. *de probat. concluſ.*621. *num.* 9. & *lib.* 3. *concluſ.* 1228. *numer.* 48. & 72 alios ibi referens. Quin adde plenè Papæ credendum quando aſſertio reſpicit & narrat factum alienum coram ſe geſtum, quoniam æquiparatur aſſertio aſſertioni de facto proprio, proinde plenè creditur. Lap. *allegat.* 7. *num.* 3. *verſ. ad hoc quod ibi ſcribit* Paul. Gabriel *de probat. lib.*1. *concluſ.*2. *n.*8. vbi teſtatur de communiori, ac veriori, & Maſcard. *d.concluſ.* 1228. *n.*36. *d. verſ. limitatur ſecundò,* talis enim aſſertio æquiparatur aſſertioni de facto proprio, & ſic plenè creditur, præſertim quando eſt facta motu proprio

ipſius Principis, quod ſi facta ſit ad inſtantiam partis, tunc non creditur, ita Maſcar. *d concl.* 1228. *num.* 80. poſt Areti. *in d. cap. cum à nobis, num.* 10. *extra de teſtibus*, & Aym. *de antiquit. tempor. p.* 1. *in princip. num.* 10. *verſ. ſed intellige iſtam limitationem.*

A fortiori credendum eſt aſſertioni Papæ factæ motu proprio, & ex certâ ſcientiâ, quia tunc probat plenè, etiam ſi de facto alieno agatur, cenſetur enim id aſſerere Papa poſt diligentem informationem de veritate facti, proinde illius aſſertioni ſtandum eſt omnino. Alexand *conſ.* 112. *poſt num.* 2. *& ante num.* 6. *lib.* 7. vbi teſtatur de communi: ſequitur Curt Iun. *conſ.* 61. *præſupponitur in facto poſt num.* 13. Aretin. *conſ.* 23. *col.* 3. Menoch. *in conſ.* 100. *num.* 24. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 621. *num.* 4. *& lib.* 3. *concluſ.* 1228. *num.* 62. vbi etiam de communi, *& num.* 68. poſt Imol. *in clement.* 1. *de probat.* Angel. *conſ.* 368. *Sereniſſimus. col.* 2. vbi tradit, quòd quamuis aſſertio Papæ, ſeu Principis de facto alieno non probet plenè omninò, ac pleniſſimè, ſed plenè tantùm, ita vt præſumptionem ſolùm inducat, quæ probationem in contrarium patiatur: Secus tamen eſt quando Papa aſſerit ſe informatum id aſſerere, ita Menoch. *d. conſ.* 100. *n.* 23. cum alijs; dummodo informatio non emanet à parte, tunc enim aſſertio Principis etiam facta motu proprio, cùm fundetur ſuper narratiuâ partis, vel ipſe aliquo modo ſe oſtendat informatum à parte, aſſertio nihil operatur, ita in ſpecie Lap. *allegat.* 7. *num.* 8. *verſ. ſi vero ſuper facto ab alio narratur.* Socin. Iun. *conſ.* 77. *num.* 98. *lib.* 1. Gabriel *d. concluſ.* 2. & Maſcard. *d. concluſ.* 1228. *num.* 66.

35. Similiter non ſtandum erit aſſertioni Papæ, ſeu Principis, etiamſi aſſerat ſe informatum de his, in quibus alteri præiudicare non poteſt, puta, non poteſt Princeps alicui præiudicare circa ius gentium: ideo ſi aliquid circa hoc aſſerat in præiudicium tertij, non eſt illi credendum: longè aliter quando aſſertio eſt in iis, quæ ſunt iuris poſitiui tantùm, ſi emanet motu proprio, & ex certa ſcientia Aym. *de antiquit. temp.* [illegible] alios referens *p.* 1. *ſect. non omitto, num.* 22. Maſcard. *d. concl.* 1228. *num.* 111. quod intellige, niſi ex aſſertione Principis, Princeps principaliter reciperet commodum, & ſubditi incommodum, ita Oldrad. *conſ.* 258. vbi vult Principi in hoc euentu non eſſe credendum, ſequitur Izern. *in cap.* 1. *qui ſucceſſ. teneant.* Roland. *conſ.* 1. *num.* 58 *vol.* 1. & Ioſeph. Ludouic. *concluſ.* 14. *verſ. infert.* 43.

Quod ſi dicas Principé poſſe diſponere ex cauſa iuſta in alterius præiudicium: Reſponde teneri exprimere cauſam, quæ illum ad id moueat, cum teneatur obſeruare ea, quæ ſunt iuris gentiũ, & iuris naturalis. Bald. *conſ.* 326. *Rex Romanorũ ad fin. vol.* 1. dicens in Principe non præſumi iuſtam cauſam quando agit aliquid, ſuper quo nequit ad libitum diſponere, nempe cùm frangit aliquid ſpectans ad ius naturale, niſi iuſtam cauſam oſtendat, Decius *conſ.* 606. *num.* 6. Socin. Senior, *conſ.* 263. Izern. *in cap* 1 *in princip. ad fin tit. quo temp. mi.* dicens nec Regi, nec Principi credendum, ſi aſſerat per literas Titium tale delictum commiſiſſe, ob quod feudum ad Principem ipſum rediiſſet, fauet Abb. *in clement.* 1. *de probat.* vbi notat non poſſe Papam priuare ſuo iure Sempronium, niſi culpa probetur, quod etiam tradit Ruyn. *conſ.* 41. *col.* 1. *vol.* 1. Ancharan. *conſ.* 399. *col. final.* Afflict. *deciſ.* 305. Menoch. *d. conſ.* 100. *num.* 26. qui omnes cenſent non eſſe credendum Principi aſſerenti aliquid in præiudicium alterius, quod etiam docet Felin. *in cap. cum à nobis. de teſtib.* Crauet. *conſ.* 135 *num.* 42. *& conſ.* 171. *num.* 11. quibus accedit Campeg. *inter conſilia Bruni conſ.* 2. *col.* 6. *verſ. confirmari poſſunt*, & Gozadin. *conſ.* 26. *col.* 7. *ad medium.*

Contraria tamen pars docens Principi eſſe credendum, etiam circa illa ſuper quibus nequit diſponere liberè, placuit eidẽ Baldo ſibi contrario *in conſ.* 328. *quæritur ſi Rex. col. pen. verſ. porro in Principe, lib.* 1. dicẽti credendum eſſe Cæſari aſſerenti vaſallum fuiſſe ingratum, & propter hoc delictum ingratitudinis fuiſſe feudo priuatum, idem Bald. ait *conſ.* 327. *Pridie conſului, col. penult. verſ. item omnes Reges, lib.* 1. omnes Reges hanc habere poteſtatem, vt in Regnis proprijs deponant ſeculares dignitates, atque ita hoc iure vtuntur, quòd ſi exprimant cauſam, adeo illis creditur, vt probatio in contrarium non recipiatur, ſequitur Iaſon *conſ.* 217. *col.* 8. *lib.* 2. Roman. *conſ.* 369. *n.* 38. & alij relati à Crauet. *de antiquit. temp. p.* 1. *num.* 23. *& tribus ſequentibus*, idem ſcribit Iacobin. a S. Georgio, *in inueſtitura feudali in verb. Et dicti vaſalli pro dictis rebus, n* 37. *&* Anton. Gabriel *concluſ.* 2. *n.* 28.

Ex his duabus opinionibus prior, quæ negat, mihi magis placet, ſecundũ quam dicendum eſt non eſſe credendum Principi in iis caſibus, in quibus ſine causâ nequit diſponere, præſertim quando ex eâ aſſertione recipit commodum, quia eſſet teſtis in causâ propriâ, vt ſentit Abb. *conſ.* 327. vbi pro hac parte affert Ioan. Andr. in ſi[illegible] *in cap.* 1. *de offic. deleg. in* 6. ideo non creditur aſſertioni Principis, niſi quando Princeps aliquid motu proprio, & ex certâ ſcientiâ concedit, in quo euentu præſumitur cauſa quamuis non exprimatur in ipſa conceſſione, Iaſon *in l. ſi teſtamentum, num.* 5. *verſ. limita quod in Principe, C. de teſtam.* Roman. *conſil.* 436. *quod indultum Petri, col.* 6. quod intelligit Aym. *de antiquit. temp. ſupra num.* 23. ex Decio *in cap. quæ in Eccleſiarum, col.* 13. *de conſtit. verſ ſupereſt tertium*, in caſibus de iure poſitiuo duntaxat.

Non diffiteor tamen partem hanc negantem habere locum quoad effectum probandi plenè, proinde non creditur Principi aſſerenti aliquid in alterius præiudicium quoad effectum plenæ probationis, creditur tamen quoad præſumptionem, non tamen plenè probat, ſed in aduerſarium transfert onus probandi, vt notat Angel. *conſ.* 368. *col.* 1. Caſtro *conſ.* 419. *in facto præſenti, col.* 1. & alij quibus accedit Menoch. *d. conſ.* 100. *num.* 23. *verſ. reſpondeo ſecundo, & num.* 26.

Quod ſi fortè tibi magis placeat affirmare aſſertioni Papæ, aut Principis ſtandum eſſe etiam in iis, ſuper quibus liberè diſponere non poteſt, puta quando agitur de priuando vaſallo feudo ſuo, quod ſine iuſtâ causâ facere non poteſt, vt probatum eſt, dicas quæſo, hoc procedere, quando Princeps expreſſerit cauſam in literis, propter quam vult alteri præiudicare, quæ cauſa creditur eſſe vera, & in hoc caſu accipiendi ſunt Doctores, qui hanc partem contrariam ſequuntur. Idem eſto iudicium quando priuauit vaſallum feudo, ſine expreſſione cauſæ, dummodo aliquæ veroſimiles ſint circunſtantiæ, ſeu coniecturæ ad aliquam cauſam legitimam excogitandam, ſecus ſi non expreſſit cauſam aliquam, nec ſubeſt coniectura aliqua, ex qua deduci poſſit ſubeſſe cauſam priuandi vaſallum feudo ſuo; tunc enim non eſt credendum aſſertioni Principis, ſed ſtandum eſt parti negatiuæ. Decius *conſ.* 544. *col.* 2. *& conſ* 545. *col. antepenult.* Ruin. *conſ.* 7. *col.* 7. *vol.* 1. Gram. *deciſ.* 65. *n.* 85.

Digitized by Google

*num.*58 Innocentius *in cap. tua in fine de cohabit. cleric. & Mulier.* Abb. *in cap. cum olim, verſ. ad hoc, de re iudicat.* vbi decidunt indiſtinctè non eſſe credendum Papæ quando agitur de graui alterius præiudicio. Propterea ſi Papa voluerit priuare aliquem ſuo feudo, atteſtetúrque ſibi de delicto conſtare, non ſtandum eſt eius dicto, neque aſſertioni, niſi delictum ita ſit notorium, vt nullo modo purgari poſſit; tunc enim creditur illi, vt poſt alios tradit Maſcardus *de probatione concluſione* 139. *num.* 15. *& ſequentibus* & Farinacius *de teſtibus quæſtione* 63. *ampliat.* 11. ex Cephalo *conſil.* 302. *num.* 3. *lib.* 3. declarante non eſſe ſtandum aſſertioni Principis, cùm agitur de proprio intereſſe ipſius Principis aſſ . entis, quod etiam rurſus aſſerit. Farinacius cum multis *ſuprà num.* 171. *& num.* 172. Quod intelligo etiam ſic, delictum ſit notorium, vt dicam *infrà num. ſequent.*

36. Sed quæres quomodo probet aſſertio Principis facta motu proprio ſuper facto alieno non geſto coram ſe? Reſponde non eſſe ſtandum illi plenè, Lapus *allegat.* 7. *num.* 7. *prope finem, & num.* 8. Maſcardus *lib.* 2. *concluſ.* 621. *num.* 5. *& concluſ.* 1228. *num.* 64. *& num.* 80. probat tamen præſumptione tali, quæ in aduerſarium transfert onus probandi. Socinus *conſil.* 266. *num.* 28. *lib.* 2. ideo facit ſemiplenam probationem. Maſcardus *d. concluſ.* 1228. *concluſ.* 65. & Farinacius *dicta quæſt.* 63. *n.* 104.

Creditur tamen plenè Papæ aſſerenti Titium eſſe ſuum cubicularium, ſeu familiarem. Maſcardus *dicta concluſione* 139. *num.* 4. dummodo aſſertio facta ſit principaliter propter ſe, non autem incidenter, & propter aliud, tunc enim non ſtatur illi, ita Ancharan. *in clement.* 1. *in princip. num.* 1. *de probat.* Pariſ. *conſil.* 114. *num.* 22. *lib.* 4. Aym. *de antiquit. tempor. part.* 1. *ſect. propoſitum, num.* 15. *& num.* 18. neque in hoc caſu transfert aſſertio facta incidenter, & propter aliud, onus probandi contrarium in aduerſarium, ſic Aym. *ibidem*, vbi diſcutit quando aſſertio dicatur facta principaliter, & quando incidenter. Vide etiam Maſcardum *lib.* 1. *concluſ.* 139. *num.* 10. *& lib.* 3. *dicta concluſ.* 1228. *num.* 94. *&* 95.

Similiter non eſt ſtandum aſſertioni Papæ de auditu ab aliis, ſic Iul. Clar. *in practic.* § *fin. qu.* 53. *verſ. ſed quid ſi aliquis.* Ratio quia poſſibile eſt, quòd non bene intellexerit, vel quòd non fuiſſet benè informatus: ſecus ſi propriis oculis ſe aliquid vidiſſe Papa atteſtetur. Vel ſi dixerit ſibi conſtare de notorio, & inexcuſabili delicto, Menoch. *de conſ.* 100. *n.* 22. *&* 23. Maſcardus *dicta concluſ.* 139. *num.* 15. *verſ. niſi aſſerat ſibi conſtare, & lib.* 3. *concluſ.* 1228. *num.* 76. & Clarus *dicta quæſt.* 53. *verſ. ſed quid ſi aliquis*, vbi ait credendum eſſe Principi aſſerenti ſibi aliquid conſtare ex relatione Principum ſibi factâ, rémque fuiſſe adeo notoriam, vt non eguerit probatione. At de Summo Pontifice nihil decidit; de cæteris verò addit Clarus, ſi ipſi aſſerant ſibi conſtare ex relatione fide dignorum, credendum eſſe eorum aſſertioni ſecundùm communem fere omium ex Socino *conſ.* 87. *num.* 10. *lib.* 3. ſaltem quoad hoc vt transferatur onus probandi in contrarium parti contrarium aſſerenti: ſed de hoc etiam ipſe dubitat, nec audet affirmare.

Quibus ego ductus rationibus non poſſum acquieſcere opinioni dicentium aſſertioni Principis eſſe credendum, quando res eſt notoria. Mouentur, quia in notoriis non requiritur ordo iuris, nec citatio eſt neceſſaria. Ad hoc tamen reſpondetur quòd multa dicuntur notoria, quæ re vera non ſunt, vt habetur *in cap. conſuluit. el.* 1. *de appellatione.* Ideo vt iuridicè procedatur, oportet quod iudex priùs pronunciet per decretum interlocutorium, crimen, de quo eſt quæſtio, eſſe notorium, prout vult Abb. *in cap. ad noſtram. el.* 3. *col. fin. de iur. iur.* & Cardinal. *in clement. paſtoralis, in princip. in* 17. *not. de re iud.* Nec factum probatur eſſe notorium ex atteſtatione Principis dicentis hoc eſſe notorium, nec poſſe aliquâ excuſatione defendi; ſéque de narratis eſſe ſufficienter informatum. Quoniam hoc poteſt habere locum quando non agitur de proprio commodo, & intereſſe Principis, idcirco debet citari reus, & debet audiri, aliàs ſententia erit nulla ex defectu citationis: vnde non eſt credendum Principi in his, quæ refert ex relatione alterius, præſertim quando agitur de ſuo intereſſe, Aret. *in cap. cum à nobis de teſtib. & in conſ.* 165. Decius *poſt alios. conſil.* 606. *num.* 13. *& num.* 14. & videtur textus *in dicta Clement. paſtoralis*, vbi non attenditur aſſertio Principis, quod res ſit notoria. Conſonat Iaſon *in conſ.* 86. *num.* 7. *lib.* 3. dum ait, nec etiam Papæ aſſerenti de notoriâ rebellione credendum, cùm non credatur Principi aſſerenti Sempronium deliquiſſe ad effectum priuandi illum bonis; quia ex hoc ſequitur ſi credatur, fidem haberi teſtibus in causâ propriâ; contra text. *in l. nullus, ff. de teſtib.* item ſequitur teſtem parte non citatâ deponentem plenum facere præiudicium, contra text. *in cap. cauſam quæ eod. tit. de teſtib.* Ob quæ, & alia argumenta de veritate huius ſententiæ maximè dubitant aliqui, ſed ſtandum eſt dicto Pontificis dicentis crimen eſſe notorium. Gramat. in terminis *deciſ.* 65. *n.* 58. Innoc. *in cap. tua, in fine de cohabit. cleric. & mul.* Maſcard. *d. concluſ.* 139. *n.* 15.

Quid dicendum de aſſertione Papæ, nedum in iis, quæ facti ſunt, ſed etiam in iis, quæ iuris ſunt? Reſponde credendum eſſe, Maſcard. *lib.* 3. *de probat. concluſ.* 1228. *num.* 31. Ex eâ ratione, quòd Princeps præſumitur habere omnia iura in ſuo pectore, Socin. *conſ.* 87. *num.* 18. *vol* 1. niſi dictum Papæ ſit contra ius notorium, & clarum: tunc enim erranti in iure notorio non creditur, niſi eius intentio ſit de nouo contra ius illud decernere, Gabriel *d. concluſ.* 2. *num.* 58. *limit.* 20. *tit. de probationib. num.* 58. Maſcard. *ſuprà n.* 33. Iuuat quòd Papæ creditur non ſolùm de iure communi, ſed etiam de conſuetudine Baldus *conſ.* 227. *Pridie conſului vol.* 3. *& conſ.* 420. *quædam ſcriptura eod. vol.* & Menoch *conſ.* 100. *n.* 29. quos refert, ac ſequitur Maſcard. *d. concluſ.* 1228. *n.* 119. & Farinac. *de teſt. lib.* 2. *tit.* 6. *q.* 63. *n.* 154.

Quantus ſit Summus Pontifex, & qualis in ſe, & quoad oues ſuas.

§. IV.

EPITOME.

37. *Quantus ſit Papa ex multiplicatis nominibus conijci poteſt.*

 38. *Papa*

38. *Papa eſt ſuperior omnium in Spiritualibus.*
39. *Papa eſt Epiſcoporum maximus, & Dominus noſter.*
40. *Præcipientibus Imperatori, Regi, & Papa contraria, cui ſit credendum in his quæ ad peccatum ſpectant.*
41. *Papa quiſnam fuerit qui primò vſus eſt his verbis ſeruus ſeruorum Dei.*
42. *Papa dicitur Beatiſſimus, Sanctiſſimus, & maior cæteris hominibus.*
43. *Papa eſt Iudex in omnibus cauſis Eccleſiaſticis, & à nemine iudicatur.*
44. *Papa poteſt procedere contra laicos delinquentes in terris Eccleſiæ, in quibus habet iuriſdictionem temporalem.*
45. *Papa ex cauſa poteſt vti exercitio gladij temporalis, vbi eſt Dominus temporalis, & poteſt eſſe Iudex in cauſa propria.*
46. *Romano à Pontifice ſaluti neceſſaria pendent.*
47. *Papa debet eſſe irreprehenſibilis, & valde innocens, & lux clariſſima.*
48. *Papa debet eſſe fidelis ſeruus, & prudens. Item debet hortari, docere, corrigere, & compeſcere omnes fideles.*
49. *Eccleſiaſtica poteſtas non poteſt ligari, neque abſolui à ſæculari, & an poſſit delegari laicis.*
50. *Papa competit opiniones nouas approbare, vel reprobare.*

37. QVANTVS ſit Papa ex multiplicatis nominibus quibus nominatur coniici poteſt. Nam in primis dicitur *Dominus noſter.* Quod nomen eſt proprium Dei, vt *in Pſalmo* 109. & paſſim legitur in Sacra pagina. Cùm ergo Papa in terris habeat vices Dei, & ſit Vicarius Chriſti Domini. *c. inter corporalia. verſ. non enim* & ibi gloſſ. *verbo Vicarium, de tranſlatione Epiſcop. c. mulier.* 33. *q.* 5. meritiſſimò hoc nomen *Dominus* Papæ competit per excellentiam, proinde Papa vocatur *Dominus dominantium*, & dicitur *omnia, & ſuper omnia in ſpiritualibus.* Iaſ. poſt Baldum & alios *in lege reſcript. ſub num.* 4. *C. de precibus Imperatori offeren.*

38. Item Papa excellit cunctis dignitatibus totius Orbis, & eſt omnium Superior in Spiritualibus, vt modò dicebat Iaſon, & habetur *in Clement. paſtoralis de ſentent. & re indic.* text. *in cap. patet profecto.* 11. *quæſt.* 3. & eo ſenſu eſt maior Imperatore, vt plenè per Barbatium *in c.* 9 *n.* 141. *& duob. ſeqq. extra de iudic.* quod etiam tradit Albericus de Roſate *in l. glorioſiſſimo, C. de Summa Trinitate & fide Catholica vide c. & ibi* gloſ. 1. *diſt.* 10. Bald. *in dictâ lege reſcript. n.* 7. & 8. vbi plura de excellentia Summi Pontificis. Auctoritas Spiritualis Pontificis dignior eſt, & prior, ac plenior, ac diffuſior quàm temporalis Imperialis poteſtas. Durand. *in rationali diuinorum, lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 8.

39. Similiter Papa eſt primus & maximus omnium Epiſcoporum, & Patriarcharum, in vniuerſalem Chriſti Domini Eccleſiam habens prælationem, D. Thomas *in tractatu contra errores Græcorum cap.* 66. *&* 67. ex quibus patet quanta cum ratione vocetur *Dominus*, cùm nomen Domini ſuperioritatem præ ſe ferat, vt dicitur in *Authentica* habita *ad finem, C. ne filius pro patre, & in cap. grauem, de exceſſibus Prælatorum*, & docet Tiraquell. *in legibus connubial. l.* 1. Gloſ. 1. *parte* 1. *num.* 14. *&* 15. Corneus *in Conſilio* 129. *incipit viſis verbis, num.* 2. *vol.* 3. quin etiam hoc nomen, *Dominus*, quando ſecum fert, *Dominus noſter*, nemini datur niſi Pontifici Maximo; ſic enim vocatur ab omnibus Catholicis, quamuis etiam ſeculares ſubditi Regum vtantur hoc dicendi modo, dum loquuntur de ſuo ſummo Principe. *Rex noſter Dominus.*

Quæſtionis eſt. Si eodem tempore Imperator, 40.
aut Rex ſuperiorem minimè recognoſcens, & Summus Pontifex contraria duo præcipiant, cuinam eſt obediendum? Reſpóde diſtinguendo, nam ſi agatur de peccato & cauſa ſpirituali aut conſcientiam, vel religionem, aut fidem ſpectante, potiùs Papæ, quàm Imperatori, aut Regi. Sic intelligo Gloſſa 2. *per text. ibi in cap. cum parati.* 19. vbi Abbas *num.* 8. *&* 9. & Decius *n etiam* 8. *&* 9. *de appellat.* nam in illis cauſarum generibus *verbo oſculandi in l.* 1. *C. de domeſticis* apud illum eſt ſuprema poteſtas in qua non habet parem. Baldus *in cap.* 1. *in prima col. de probat.* proinde Papalis dignitas aſſimilatur Soli, & Regalis ſeu Imperialis comparatur Lunæ; *de maior. & obed.* Auguſtinus de Ancona *in tractatu de poteſtate Eccleſiæ*, qui tamen in multis eſt cautè legendus, eiuſmodi enim comparationes ſæpiſſimè, non quadrant in omnibus.

Hinc fit, vt meritò in Papam quadret no- 41.
men *Domini*, cum ſit ſummus Sacerdos, Chriſti Vicarius, cui omnes Chriſtianos oportet eſſe ſubditos, tradítque D. Antoninus *in ſumma* 5. *parte titulo vigeſimo ſecundo c.* 3. §. 4.

Obiter tamen nota quod Papa quantò maior eſt, & excelſior; tantò humilior omnibus oſtenditur, ac propterea in ſuis Conſtitutionibus in principio *Seruus ſeruorum* dicitur, *cap. relatum* 37. *in fine de ſententia excommunicationis, & in proœmio decretalium, vt in* Gloſſa *verb. ſeruus & omnes ibidem*: quo cognomine primùm vſus eſt Damaſus Papa *in Epiſtol.* 3. ibi: *Damaſus ſeruus ſeruorum Dei, atque per gratiam tius Epiſcopus ſanctæ Catholicæ vrbis Romæ*, quem Gregorius Magnus imitatus, vt habetur in vita ipſius *lib.* 2. *cap.* 1. frequenter vſus eſt hoc cognomento: *Gregorius ſeruus ſeruorum Dei*: quod deinceps hodiéque Romani Pontifices paſſim vſurpant. Azorius 2. *part. inſtitut. moral. lib.* 5. *cap.* 44. *fol.* 650. *verſ. quædam alia*, vbi plenè hac de re?

Dicitur etiam Papa *Beatiſſimus & Sanctiſſi-* 42.
mus, eò quòd ſit verus, & vnicus Chriſti Vicarius in terris, quibus titulis decoratur ab Athanaſio, & Iuſtino Imperatore ſcribentibus Papæ. Azor *vbi proximè.* Tribuitur item hoc nomen *Beatiſſimus*, vel *Sanctiſſimus* Summo Pontifici; quia nomen Papæ eſt nomen ſanctitatis, valet enim idem atque pater pauperum, non quiuis pater, ſed maior; denominatur à *Papos*, quoniam eſt maior in adminiſtratione rerum & auctoritate cæteris hominibus, excepto Petro, *cap.* 1. 20. *diſtinct.* Abbas *in cap. qualiter*, il 2. *num.* 2. *in fine de accuſationibus*, & Chaſſaneus *in Catalogo gloriæ Mundi, quarta parte conſideratione ſeptimâ, ad finem.*

Quare non immeritò vocatur *Sanctiſſimus*, cùm

cùm gerat vices Dei in terris, & ideo præſumitur vir eximiæ ſanctitatis, *cap. 1. diſtinct. 40. ibi.* his verbis: *Quis*, inquit, *dubitat ſanctum eſſe, quem apex tantæ dignitatis attollit, in quo ſi deſint bona acquiſita per meritum, ſufficiunt quæ à loci prædeceſſore præſtantur.* Debereque eſſe Papam Apoſtolicæ ſanctitatis ſentit Bald. *in proæmio Decretalium, in verbo Gregorius, num. 3.* eſſéque maiorem omnibus Sanctis, excepto Petro, vt paulò ante diximus, addit idem Baldus
40 *in lege reſcript num 7. C. de precib. Imperat. offer.* & Henricus Botheus *in tractatu de ſynodo Epiſcop. part. 1. num. 27.* nec mirum cùm ſit Vicarius Chriſti in terris, *Clement. 1. ibi: Domino diſponente præſidemus.* vbi Cardinalis. *num 8. de ſentent. excommunicationis.* Gloſſ. *in verb. quod Deo. in cap. pœnis. de pœnitentia, diſtinct. 2* proinde Papam oſculamur in pede, & adoramus, Gloſſ. *verbo oſculandi, in l. 1. C. de domeſticis, & protectoribus.* Gloſſ. *verbo oſcula, in extrauaganti primâ de verborum ſignificatione.* Ioan. 22. Nauarr. *in cap. humanæ aures 22. quæſt. 5. num. 7.* vbi de hac re plenè, & Reſtaurus Caſtaldus *in tract. de Imperatore, q. 64. n. 3.*

43. Accedit prærogatiua ſuperioritatis, ac Iuſtitiæ, in omnibus cauſis & controuerſiis Eccleſiaſticis, quâ cæteris excellit, quæ proficiſcitur à traditione Clauium factâ Petro, & eius ſucceſſoribus à Chriſto Domino in illis verbis: *Tibi dabo claues Regni cælorum.* Ex quibus ipſe eſt
41. *Iudex Iudicum maximus*, & ipſe à nemine iudicatur. Probatur, quia eſt ſupremus omnium in terris iudex in cauſis Eccleſiaſticis. Albanus *de poteſt. Papæ, part. 1. num. 4.* & in ſpecie Tuſcus *verb. Papa, concluſ. 41. num. 3. verſ. & Papa eſt maior, & num. 16. verſ. extende, & num. 24.* & in ſpecie Sotus *in 4. diſtinctione 25. quæſt. 2 art. 1. concluſ. 3.* & Mol. *de iuſt. tractatu 2. diſputat. 29.*

Quin etiam Pontifex ipſe à nemine iudicatur, habetur *in Can. vltimo.* Concilij Romani Syluestro, & habetur etiam in Concilio Chalcedonenſi ſub Leone *ſeſſ. 3.* & in altero Concil. Romano ſub Adriano XI. idem repetit Lateran. Concil. vlt. ſub Leone X. *ſeſſ. 11.* Gelaſius Epiſt. ad Epiſcopos Dardaniæ, de quo *in cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3.* Bonifac. Mart. *in cap. ſi Papa.* vbi Gloſſ. *verbo à nemine 40. diſt.* Imo poteſt Papa eſſe Iudex in ſuâ cauſâ, vt notat Peregrin. *de iure fiſci, lib. 1. tit. 2. pag. 15. num. 31.* Surd. *de alimentis tit. 4. quæſt. 18. num. 71.* Menochius *de Arbitrar. iudicum caſu 458. num. 60.* poſt alios Cabed. Luſit. *2. part. deciſ. 76. num. 1.* &
42. alij apud Auguſtin. Barboſ. *in cap. cum veniſſent, de iudicijs num. 5 & 6.* quod extendit ad Principes non recognoſcentes ſuperiorem, qui etiam poſſunt eſſe iudices in cauſâ inter ſe ipſos & ſubditos. Aretin. & Decius *in cap. 1. num. 8.* de probationibus. Trentacinq. *variar. reſol. lib. 2. tit. de iudicijs, reſol. 5. à num. 1.* & Carraſer *in explicat. ad aliquas leges recopilationis. cap. 9. num. 79.* Idem tribuitur Prælato, poſſe ſcilicet eſſe iudicem in cauſâ ſuæ Eccleſiæ. Surd. *Conſil. 50.* Felin. *in dicto cap. cum veniſſent, num. 7.* & Capic. *deciſ. 137.* Secus ſi Princeps litiget cum non ſubdito; tunc enim non poteſt eſſe iudex in cauſa propria. Abbas *in cap. cum veniſſent, num. 6.*

Confirmatur Papæ Principatum ita eſſe omnibus prælatum, vt nemini ſit ſubiectus & à nemine in terris iudicetur: nam in Concilio Sin-
ociam [illegible] git examinare nouas opiniones, &
indicabitur [illegible] pos, hoc eſt hæreticos ſub ouili
ſtro, Epiſ [illegible] uibus dicitur Iſaiæ *cap. 55.* &
Neque ab A [illegible] *: Paſtoribus Iſrael, qui ſemet-*
omni Clero, [illegible] iiſupérque ad ipſum ſpectat
Sedes. Fatet [illegible] fide vacillantes, prout notat
Papa II. [illegible] egregius *in ſua hiſtoria*
7. quæ ſic habent: [illegible] mnium Paſtorum Paſto-
nium Eccleſiarum [illegible] Petrum, quoniam Pe-
de eo vero quemquam [illegible] nicet atque cognoſcens.
quibus liquet quam [illegible] ret ad illum qui lo-
vallatus Summus Pontifex [illegible] oſcere, illiſque in-
lo modo iudicetur. Item [illegible] llos Paſtores inſi-
de tradendis Baſilicis. [illegible]
tor intra Eccleſiam eſt non ſupra [illegible]
multò minus erit ſupra Eccleſiæ [illegible] eligi ex
firmat Nicolaus *in Epiſt. ad M* [illegible] e eli-
ait, pios Imperatores, ac C [illegible]
numquam Pontificibus imperaſſe, [illegible]
rogaſſe & obſecraſſe tanquam patres [illegible]
illis impetrare voluiſſent. Ratio à priori
eſt ob quam Pontifex nequeat iudicari, quia ſcilicet Princeps eſt, & Paſtor ſupremus & caput totius Eccleſiæ, neque in terris habeat ſuperiorem: proinde non poteſt iudicari ab vllo Eccleſiaſtico Prælato, cúmque Eccleſiaſtica Reſpublica ſpiritualis ſit, & longe Reipublicæ temporali excellat, ad Principem totius Eccleſiæ Supremum ſpectat dirigere, ſi opus fuerit Principes temporales, quoad peccatum vitandum non autem ab eis dirigi, nec inſtrui, nec denique iudicari, vt deducitur ex Canone *ſi Papa diſt.* 40. vbi dicitur ſic. *Cunctos iudicaturus, à nemine eſt iudicandus.* Concludit Hugo de Sancto Victore. *parte ſecunda de Sacramentis*, per hæc verba, *Spiritualis*, inquit, *poteſtas terrenam iudicat; ipſa verò à Deo primùm inſtituta eſt, & cum à vero deuiat, à ſolo Deo iudicari poteſt.* Et alter Hugo *de officio quatuor Prælatorum in principio*, vt Papæ excellentiam amplificet; addit iure diuino iudicare omnes, de quo plenè Iulius Clarus *§. final. q. 35. num. 3.*

Vnde fit, vt Papa non ſolùm in terris Dominorum ſecularium inferiorum; ſed etiam in terris Imperatoris, & Regum quoruncunque 44.
poſſit procederè contra laicos qui delinquunt in cauſis fidei Catholicæ & ſpiritualibus, ex eo fundamento; quia habet iuriſdictionem habitu vbique, & ea poteſt vti actualiter tanquam in loco mediate ſibi ſubiecto, quod eſt de mente Bartoli, *in extrauag. Ad reprimendum. in verbo per edictum. numero nono & numero decimo. verſiculo dico Ergo.* quæ opinio placet Iaſoni *in lege finali numero 24. ff. de iuriſdictione omnium iudicum.* vbi teſtatur de communi.

An verò poſſit vti gladio temporali dubitari nequit in locis ſuæ temporali ditioni ſubiectis, 45.
cum in his ſit ſupremus Princeps temporalis, & temporalis poteſtas cum ſpirituali Pontificia non pugnet in eodem ſubiecto, neque aliam ſibi ſumunt ipſi Pontifices. Ad hanc poteſtatis Pontificiæ plenitudinem

Accedit ſaluti neceſſaria, à Romano Pon- 46.
tifice pendere, vt oſtendit Bonifacius VIII. *in Extrauagante. Vnam ſanctam. de maioritate, & obedientia*, quod plenè exponit Albanus *in dict. tractatu, part. 11. numero decimo.* Proinde ſi quid dubij circa fidem oriatur, ita

Digitized by Google

pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos; ergo Summus Pontifex, vti hæreſis lábe pollutus damnari minimè poteſt, Suar. *vbi ſupra, num.* 11. quam partem vt probabilem tradit Bellarm. *lib.2.cap.30. & lib.4. etiam de Romano Pontifice, cap.3. verſ. Nicolaus primus, & duobus ſequentibus, fol.* 772. vbi docet ſuper verbis illis, *Rogaui pro te Petre, &c.* propter orationem efficacem Chriſti Domini hactenus fidem Petri non defeciſſe, nec defecturam credi in throno illius: quæ verba ſunt Leonis 9. *in Epiſtola ad Petrum Antiochenum,* vbi refert huius ſententiæ Nicolaum Primum fuiſſe, Theophylactúmque *in cap.* 21. *Lucæ*, & Chryſologum *in Epiſtol. ad Eutychetem.* quæ habetur in primo tomo Conciliorum ante Concilium Chalcedonenſe, & alios exiſtimantes hoc priuilegium non ſolùm datum eſſe Petro, ſed etiam omnibus aliis, qui Petro in Principatu erant ſucceſſuri.

8. Sequitur communis, ſed minimè dubia difficultas, an Papa iure communi ligetur? Diximus iam Principes eſſe ſolutos legibus, profiteri tamen ſe legibus viuere, ſiue ab eis, ſiue ab aliis conditis. Quá de re *ſuprà 1 p. lib.1.diſp.3.§.2.à num.*209. *vſque ad num.* 218. iuxta quæ dicendum eſt Papam eſſe ſupra ius ex *l.Princeps legibus, ff. de legib. & ex cap. propoſuit, de conceſſ. prebend.* contraueniendóque legibus, & diſpenſando contra ius poſitiuum non peccare, quia non ligatur iure communi *text. in d.cap. propoſuit, & in l. digna vox, C.de legib. & l. hac conſultiſſima.C.de teſtam.§.ex imperfecto.* Iacobat. *de Concil.lib.7.art.5.num.89.& art.6.num.16.* Subeſt tamen Papa legi diuinæ, & naturali, ſicut & cæteri homines, Iacobat. *lib.4.de concil.art.4.num.2.* Idcirco ſubiicitur iuri communi, ſeu poſitiuo quando nititur iure naturali, primò, quia quamuis ſit ſolutus legibus, non eſt tamen ſolutus dictamine rationis. Bald. *in l.2. C. de ſeruitut.* & ex conſequenti non eſt ſuprà ius naturale gentium, Iacobat. *lib.7. art.5.num.65. & 67. & lib. 9. art. 12. num.* 137. *& ſeq.* Iuxta notata *in cap.1. de probat. & in l.Cæſar. ff. de public.*

7. Porro quamuis Papa non obſtringatur capitulis licitis, vel illicitis: attamen ſi promoueat indignum in aliquà dignitate diſpenſatione exigente committit indignum vniuerſali Eccleſiæ, quod ſi id iurauerit in Conclaui antequam eſſet electus, tale iuramentum ante electionem præſtitum videtur continere aliquid ſimoniæ, vt *in ſumma 8. quæſt.* 3. *& ibi gloſſ.* & Dominic. qui allegat Hugonem aſſerentem ſuper hoc exiſtere Concilium Romanum, quod ſi poſt promotionem iurauerit, tenebitur Papa promouere habiles ad eam dignitatem, etiamſi non iuráſſet, nec vouiſſet; non verò poteſt inhabiles prorſus promouere, qui non ſint in aliquo vtiles Eccleſiæ; quod ſi promoueat ductus ſanguine carnali, infert ſcandalum diſpenſando contra generalem ſtatum Eccleſiæ, quod fieri non poteſt, vt dicitur *in cap. ſunt quidam* 25. *quæſt.*1. poſt Innocent. *in cap. cum dilectus, de tempor. ordin.* 8. *quæſt.1.§.his omnibus,* quamuis diſpenſatio non ſit in rebus, quæ concernant fidem, ex diſpenſatione tamen ſtatûs Eccleſiæ decoloratur 1. *quæſt.7. cap & ſi illa,* & vult Anton. *in cap.cum ad monaſterium de ſtatu Monachorum.* Quòd ſi promoueatur hic prorſus indignus ad Cardinalatum, qui in nihilo poteſt eſſe vtilis Eccleſiæ. Bald. *in l.tutor petitus in §.1 in princip.ff.de excuſat. tut.* opinatur talem promotionem eſſe nullam, ſequitur Iacobat. *de Concil.lib.7.art.6.*
6. *num.9.* neque excuſat quòd ſit diſpenſatio Papalis, quia hæc etiam facta ſine cauſa non reddit tutum diſpenſatum quoad Deum, nec Papa excuſatur à peccato, ſicut cæteri non excuſantur, cùm non habeat poteſtatem peccandi, *cap.cum adeo, de reſcript. & cap.ſignificauit, de offic.ordinar.* Quòd ſi addas Papam habere plenitudinem poteſtatis, ergo poteſt promouere omnino inhabilem, & inutilem ſine causâ? Cui quæſtioni reſpondet Innocentius *in cap.Innotuit, de elect. & ibi* Ioan. Andr. hoc procedere ex cauſa, non verò ſine illâ. Iacobat. *d.lib.7.art.5. num.* 134. Intelligitur enim plenitudo poteſtatis cum claue diſcretionis, *vt in cap.quanto, de iureiur.*

Nodoſa ſanè occurrit difficultas, vtrum poſſit Papa aliquid contra articulos fidei: aut contra ſacramenta; aut contra eorum formá? Reſponde Primò, quòd ſuprà tactum eſt cum communi Theologorum, non poſſe Papam ex toto, vel ex parte abrogare aliquid eorum, vel mutare, quæ ſunt iuris diuini; poſſe tamen ex causá iuſtâ hunc, vel illum à rigore iuris diuini liberare. Ex quo apertè deducitur non eſſe licitum Summo Pontifici articulos fidei nouare, vel mutare, nec noua ſacramenta inſtituere, aut inſtituta mutare. Item, quia quamuis omnia poſſit claue non errante, excepto peccato inſurgente à violatione legis diuinæ, *cap.manet,* 24. *quæſt.1.& cap.quodcumque, vbi* gloſſ. *eadem cauſa, & quæſtione.* Hoſtienſ. & Ioan. Andr. *in cap. Magna.de Voto*; excipitur etiam ius diuinum, & articuli fidei, & quoties agitur de immutando vniuerſæ Eccleſiæ ſtatu, *cap.nulli. diſtinct.*19. *cap. cuncta per Mundum,9.quæſt.3.* Ioan. de Anania *in cap.nulli de Maledic. & cap.2.diſtinct.15 in gloſſ.vlt.circa finem,* vbi dicitur non poſſe Papam diſpenſare circa articulos fidei, & eſt gloſſ. ſimilis *in cap.literas in verb. non poteſt, de reſtitut.ſpoliat. & ibi* ſcribentes Couarr. *in pract. cap.31. num.4. poſt principium,* ſed is non loquitur in ſpecie de noſtro caſu, ſicut Paramus *de poteſtate Summi Pontificis.lib.3. quæſt.1.n.*36. vbi ait illi non licere articulos fidei innouare, aut mutare, nec noua ſacramenta inſtituere, aut circa inſtituta quicquàm innouare. Sequitur Innoc. *in cap.cùm ad monaſterium, de ſtat. Monach.* dicens regulariter non poſſe diſpenſare contra Euangelium, vt notatur *in c. ſunt quidam, & in c quæ ad perpetuam* 25. *quæſt.* 1. 24.

Iuuat quod traditur à Ioanne de Selua *de iureiur. p.4.quæſt.1.num.1.* dum vult Papam non poſſe diſpenſare contra Patrum conſtitutiones fidem concernentes: ſecus quando non concernunt fidem; vt ſi in iuramento diſpenſetur per gloſſ. *in cap.* 1. *& ibi.* Abb. *de iureiur.* quia tunc poteſt Papa diſpenſare. Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum col.6. de teſtib.* eodem modo non poteſt aliquid ſtatuere contra præcepta decalogi, Gloſſ. *in cap. ſicut.*15. *diſtinct.* Gloſſ. *in cap. Anaſtaſius* 19. *diſtinct.* Ex quibus omnibus liquet Papam etiamſi habeat plenitudinem poteſtatis in Eccleſia, non poſſe propriè diſpenſare contra ius diuinum propriè ſumptum, hoc eſt contra illud, quod à Chriſto Domino promulgatum eſt in nouo Teſtamento, in quo includuntur ſpectantia ad præcepta moralia, & ad Sacramenta gratiæ, quod etiam probatur *ex c. qui omnipotentem, & 25.quæſt.5.c. ſunt quidam,* & deciditur à D. Thoma *quodlibet.4.quæſt.*14. docente inſtituta ab Eccleſiâ quæcunque illa ſint, vel ab Eccleſiæ Prælatis poſſe à Papa diſpenſari. Quæ verò ſunt iuris diuini, ſeu iuris naturalis non vtique, quia habent efficaciam ex inſtitutione diuina, ſubditque in ſolis his, quæ ſunt de lege naturæ, hoc eſt in præceptis moralibus, & in articulis fidei & Sacramentis nouæ legis non dari diſpenſationem; conſentit Petr. de Palud.

Palud.*in tract. de Eccleſiaſtic.poteſt.art.5* vbi ait dicere de aliquo quod ſit de iure diuino, & aſſerere cadere ſub poteſtatem Papæ, illique eſſe ſubditum, oppoſitionem eſſe in obiecto;atque ita cùm Papa non ſit ſupra ius diuinum, ſed ſub illo, non ſubeſt Papæ, vt poſſit illud tollere, vel mutare. D. Thom. *in 4. diſtinct.27. quæſt.4.*

In quibus Summus Pontifex poſſit errare, vel non errare.

§. III.

EPITOME.

25. *Papam non poſſe errare in rebus fidei, an ſit de fide.*
26. *Quod intellige quoad ſubſtantiam,non autem quoad circumſtantias.*
27. *Nec etiam poteſt errare in rebus neceſſariis ad ſalutem.*
28. *Papa poteſt errare adhærendo hominum teſtimoniis in rebus litigioſis.*
29. *Papa non poteſt errare in Sanctorum canonizatione, quam non poteſt facere Legatus de Latere, nec in approbando aliquo religioſo Ordine.*
30. *Spiritus Sanctus aſſiſtit Papæ in iis, quæ ſunt de fide,aut quæ pertinent ad mores.*
31. *Concilio,& Papa diſcordibus, cui ſit credendum.*
32. *Papa an poſſit errare in fide, vt eſt priuata perſona.*
33. *Papæ aſſerenti aliquid regulariter eſt credendum, ſiue aſſerat verbo, ſiue in ſcriptis, quod etiam tribuitur Principibus ſæcularibus.*
34. *Papæ aſſertioni ſuper facto alieno an ſit credendum,& ſuper facto ſui prædeceſſoris, & quid de aſſertione facta à motu proprio.*
35. *Papæ an ſit credendum in his, in quibus alteri præiudicatur,vel in his,de quibus non poteſt diſponere liberè,vel de quibus reportat commodum.*
36. *Papæ aſſerenti de facto alieno non geſto coram ſe, etiam quando dicit rem eſſe notoriam,an ſit credendum.*

25. QVæritvr primò, quando dicitur Papam non poſſe errare, an ſit hoc de fide? Reſponde,non eſſe de fide, eſſe tamen adeo certum, vt contrarium aſſerere,peccatum ſit graue,& errori proximũ. Quod non ſit de fide,ex eo patet, quia nullibi expreſſe diffinitum reperitur. Quod verò ſit graue peccatum aſſerere contrarium, ex eo probatur, quòd ſit contra communem ſenſum, & ſententiam grauiſſimorum Doctorum quos refert,ac ſequitur Aragon.*tract.de Sum.Pontif.quæſt.1. art.10.fol.96.in princ.*& Can.*lib.6.de locis Theol. c.7.* addens ſe non appellare hæreticum illum, qui contra hanc concluſionem tenuerit, certò tamen apud ſe habere, ſi caſus ad Concilium generale deferatur hæreticum cenſendum, qui Papam in rebus fidei diffiniendis errare poſſe pertinaciter affirmauerit. In quo ſenſu quæſtio propoſita accipienda eſt, iuxta quam

Sit concluſio. Papa errare non poteſt in rebus fidei diffiniendis, & in præceptis, ſeu rebus moralibus, quas tradit, aut approbat pro vniuerſa Eccleſiâ. Eſt D.Thomæ 2. 2. *quæſt.1. art. 10. & in tract. contra errores Græcorum, cap. 67.* Sequitur Turrecremat. *lib. 2. Summa Eccleſiæ, capit. 109.* Victoria *in relect. de poteſt.Eccleſiaſt.*Caietan.*in tractat.de primatu Eccleſiæ Romanæ, cap. 13. & in authoritate Papæ,& Concilij,c.9.*Suar.*de triplici,tract.1. diſp.5.ſect.8.num.7. cum aliis ibi.*Azor 2. *p.inſtit. moral. lib.5.cap.4 quæſt.3.fol.539. & cap.5.fol.547.* non indigere Papam ex neceſſitate conſilio in rebus de fide, aut de moribus ſtatuendis, niſi causâ prudentiæ, quando diffinit vt ſupremus Eccleſiæ Paſtor, quod intelligit, dummodo adhibeat ſufficientem diligentiam pro qualitate quæſtionis: diligentiâ autem non adhibita ſufficienter pro qualitate rei diffiniendæ, poterit errare. Ratio quia Deus non vult,vt temerè quæſtiones de fide, ac de moribus ad vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ iudicentur, Azor *ſupra*, Suar. *d. ſect. 8. num. 11.* Aragon. *d. art. 10. verſ. ſecunda concluſio*; quod probatur ex illo Chriſti Domini *Ioan. 5. Scrutamini ſcripturas, illæ enim ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me*, & *Actor. 15.* vbi fit mentio primi Concilij ab Apoſtolis primò celebrati;dicitúrque magnam, & ſummam fuiſſe factam conquiſitionem. Quare magnam diligentiam requiri in rebus fidei diffiniendis certum eſt. Quinimo quoties Papa abſolutè diffinit aliquid, credẽdum eſt ſufficientem diligentiam adhibuiſſe, quia periculum eſt dicere ſine præmiſſâ diligentia diffiniuiſſe, eo quod cùm Eccleſiæ non conſtiterit, an Pontifex non præmiſerit diligentiam, dabitur anſa,vt ſinguli ea de re velint iudicare,& Eccleſia poſſet non aſſentiri. Idcirco ſatius eſt non admittere hunc caſum, quia Spiritus ſanctus, qui præeſt Eccleſiæ, non permittet rem à Pontifice diffiniri, niſi præmiſſâ diligentiâ, quoties abſolutè diffinit, Suar. *ſupra diſput. 5. ſect.8. num. 11.*

Hæc autem concluſio intelligitur quoad ſubſtantiam, & honeſtatem in præceptis, & regulis pro vniuerſâ Eccleſiâ tradendis, ſic D. Antonin.3. *p. tit. 22.cap.8.§.2.* Bellarm. *lib.4.de Roman.Pontif. cap.5.* Molin.*de inſtit. diſp.325.* Can. *de locis Theol. lib.5. c.5.* Nam quoad circumſtantias, vel multiplicandi præcepta,vel rigorem,aut pœnas,non eſt inconueniens aliquando errare,quia hoc non eſt cõtra ſanctitatem Eccleſiæ,nec repugnat veritati,ita præcitati,quibus accedit Suar.*de fid. diſp. 5. ſect. 8. n.7.*& Cæſar *de Eccleſiaſt Hierarc.diſp.1.§.4.num.2.* 26.

Obiici tamen poteſt, *cap. quanto 7. de diuort. in verb. licet quidam prædeceſſor noſter.* & Gloſ.ibi firmat huiuſmodi prædeceſſorem fuiſſe Cœleſtinum tertium,ex quibus verbis aliqui videntur colligere, poſſe Papam diffiniendo tanquam ſummum Paſtorem totius Eccleſiæ errare. Cui obiectioni reſpondetur Cœleſtinum non diffiniuiſſe matrimonium diſſolui quando alter coniugum in hæreſim labitur,vel ad errorem gentilium tranſit;neque Innocentium tertium *in d.c.quanto*,dixiſſe Cæleſtinum de eâ re aliquid diffiniuiſſe,ſed ſequentia verba protuliſſe ibi: *Licet quidam prædeceſſor noſter ſenſiſſe aliter videatur.* Vnde dixit ſenſiſſe nõ definiuiſſe,& ipſe Innoc.3.ait:*Si verò alter fidelium coniugum,vel labatur in hæreſim,vel trãſeat ad Gentilitatis errorem,non credimus,quod in hoc caſu is,qui relinquitur, viuente altero poſſit ad ſecundas nuptias conuolare.*Quare nihil ex hoc textu probatur,etiamſi Epiſtola Decretalis Cœleſtini tertij ſit inſerta in Corpore iuris,vt teſtatur gloſſ. olim fuiſſe; quia non ſequitur ex eo quòd aliquid ſit contentum in Corpore iuris,vt ex ipſo ſit diffinitum à Põtifice:Sunt enim multa in Corpore iuris, quæ Pontifices non diffiniunt,ſed ſuam ſententiam proferunt tantummodò referentes: ideo non ſine conſideratione,

Digitized by Google

& cautelâ, dixit Innocentius tertius prædeceſſorem ſuum hoc ſenſiſſe, non autem diffiniuiſſe, ſic Azor, *2.p.inſtit.moral lib.5. cap.4 verſ. ſecundo obiicitur, fol.541.* Quem referens ſequitur Auguſt. Barboſ. *in d.cap.quanto,num.2.*

Stat ergo Papam diffinientem ea, quæ ad fidem pertinent, nullo modo poſſe errare, ex illo *Lucæ 22. num.32. ibi. Simon ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Quo loci datum fuit Petro, vt ipſe tanquam Paſtor totius Eccleſiæ, non poſſet docere aliquid contra fidem, neque, vt in cathedrâ, & Sede Apoſtolicâ aliquando aliquis ſederet, qui contra veram fidem doceret. Quæ ſanè verba etiam ſi ad ſingularem Petri perſonam, *rogaui pro te, ne fides tua deficiat,* dirigantur, ad ſucceſſores Petri totam Eccleſiam repræſentantis referuntur, vt aſſerit Turrecremat. *in Summ.de Eccleſia, lib.2. cap.109. & lib.3.c.60.* quibus probatur Eccleſiam errare non poſſe, Can. *de locis Theol. lib.5 cap.5.quæſt.3.& lib.6. cap.8.* Suar. *d.ſect.8. à num.9.* Bellarmin. *lib.4.de Roman.Pontif.cap.3.verſ.de altero.* Menoch. *de arbitrar. caſu 458.num.51.* & Cordubenſ. *in quæſti. nib. Theologic.lib.4.quæſt.3.in princip. & §.6.*

27. Idem aſſeritur de Pontifice diffiniente in rebus neceſſariis ad ſalutem non poſſe errare, aut deficere, Cordubenſ. *ſupra lib.4. quæſt.3.§. Arguitur ergo,* ſic Bellarmin. *lib.4.d.cap.5.* Non enim fieri poteſt, quòd Pontifex præcipiat aliquod vitium, aut prohibeat aliquam virtutem, cùm illius obligatio ſit docere omnem virtutem, & prohibere omne vitium: nam *paſce oues meas, paſce agnos meos,* vt diximus, hoc eſt, doce omnem virtutem, & prohibe omnem iniquitatem, D. Auguſt. in hunc locum, *oues ipſas,* inquit, *paſcendas hoc eſt docendas, regendáſque committit.* Bellar. *de Rom.Pont.lib.1.c.15.* per totum, vbi de obligationibus Petri, & ſucceſſorum illius.

28. Secunda concluſio, Summus Pontifex hominum teſtimonia ſequendo in rebus litigioſis, & adhærendo hiſtoriis, aut diſpoſitionibus, quæ non continent regulam fidei, vel morum, errare poteſt ſuper his iudicando, vel diffiniendo, *text. in cap. à nobis, verſic.nos igitur. de ſentent.excommunicat.* Idem dic de aliis controuerſiis, quæ ex informatione, teſtimoniiſque hominum præcipuè dependent, eſt communis teſte Bellarmino *lib 4. de Roman.Pontif. cap.5.& 6.* Can. *de locis Theolog. lib.5. cap.5.quæſt.5.* Sot. *in 4.diſtinct.3. quæſt 1.art.6.* Cordubenſ. *d.lib.4. quæſt.3.ante finem, §.exemplum quarti.*

29. Tertia concluſio, Pontifex non poteſt errare in Sanctorum canonizatione, ita D.Thom. *quodlibet.9. art.vlt.* Antonin. *3.p.tit.12. cap.8.§.2.* Syluest. *canonizatio, quæſt.3.* Azor *tom. 2. lib. 5. cap.6. quæſt.5.* Valent. *tom.3. diſp. 1. quæſt. 1. punct.7. §.40.* Bellarmin. *lib. 1. de ſanctor. beatitud. cap. 5.* Caſtro *de iuſta politicor. punitio. cap. 6.* & ſumitur ex Gregorio *in cap.1. diſtinct. 25.* ex Bernard. *Epiſtol. 174. ad Lugdunenſes,* Caietan. *de Indulgent.cap.8. verſ. ad id vero,* Couarr. *lib. 1. variar. cap. 10. num. 13. in princip.* Aragon. *2. 2. quæſt. 1. art. 10. tit. de Summo Pontifice, col.penult. in 2.concluſ.* Baron. *tom. 1. annalium Eccleſiæ, anno Chriſti 55. cap. 15. pag. mihi 488.* Luyſ. Turrian. *diſp. 16. de poteſtate Pontificis in ordine ad fidei doctrinam, dubio 4.* Iacob. Caſtellan. *de canonizatione Sanctorum, quæſt.9.art.3.* & Carbo *de Summa Summarum, tom.3.lib.1.cap.17.* Ratio, quia hoc eſt pars quædam valde neceſſaria materiæ moralis, quæ ad cultum, & religionem, atque ita impatibile eſſet, ſi Papa errauerit in canonizatione, ſeu beatificatione Sanctorum, quia poſſet contingere adorare, & preces fundere, & aſſumere apud Deum hominem damnatum pro aduocato noſtro, ideo nullo modo poſſe errare Summum Pontificem dicendum eſt, vt vltra prælegatos tradunt ex antiquioribus Innoc. *in cap.audiuimus primo, de reliquiis, & veneratione Sanctorum, n.2.* Butr. *n.7* Hoſtienſ. *n.7.* & Ioan. Andr. *num.5.* & ex recentioribus Auguſt. Triumph. *de poteſtat. Eccleſ. quæſt.14.num.1.* Maluet. *de canonizatio. Sanctor. dub.2.n.5.& 6.* Valer. Reginald. *in praxi fori, lib.19. num.6. in fine,* aſſerentes ſolum Papam poſſe Sanctos canonizare, neque in eo errare poſſe.

Hinc infertur nec Legatum de latere poſſe Sanctos canonizare etiam ex commiſſione Papæ, vt volunt Iacob. Caſtellan. *ſupra quæſt.3. art.2.num.3.* & expreſſius D. Contelor. *in additionib. ad Iacob. Caſtellan.d.quæſt.3.art.2.n.4.* & Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæreticor. punit. lib. 1. cap. 6. col. 4.verſ. rurſus.* Ex eo fundamento, quia Papa nequit poteſtatem diffiniendi res fidei alteri committere, Bannes *2. 2. quæſt. 1. art. 10. dub. 4. in verſ. quapropter,* & Aragon. *d. quæſt.1. art.10. in tract. de Concil. verſ. tertia concluſio, in fine, & verſ. ad primum argum.* Et quod maius eſt, non eſt integrum Concilio vniuerſali poſſe per ſe ſolum aliquem adſcribere Catalogo Sanctorum Eccleſiæ, neque in numerum illorum referre, ſic Iacob. Caſtellan. *d. quæſt. 3. art.5. à princip.* vbi Contelor. *à num. 10.* & Angel. Roch. *in tract. de canonizatio Sanctor. cap.4. verſ. quoad ſolum,* vbi docent nihil in hâc materiâ poſſe Concilium vniuerſale niſi interueniente Papæ authoritate. Et ex conſequenti ſequitur multo minùs poſſe Epiſcopos, Sanctos canonizare, Iacob. Caſtellan. *de canonizat. Sanctor.quæſt 3.art.1.& ibid.* Contelor. *num.17.* Maſcard. *de probat. concluſ. 262. num.56.* Maluet. *in eod.tract. dub. 2. num. 1. & 2.* ſed Papam duntaxat; & quamuis Martin. Laudenſ. *in tract.de Cardin.lib. quæſt. 110.* & Troilus Malui. *de canonizat. Sanctor. dub. 2. & num. 42.* cenſeant Papam teneri in hoc caſu requirere conſenſum Cardinalium, verius eſt non requiri, vt ferunt Antonin. *2.p. tertiæ partis Summæ, tit. 22. cap. 5. §. 5. colum. 2. verſ. ſi autem,* & alij, quos referens ſequitur Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 645. num. 9.*

Sed quid de approbando aliquo Religioſo Ordine? Reſponde ex Fr. Ludouico Miranda *in Manuali Prælatorum, tom. 1. quæſt. 3. art. 6.* olim ad Epiſcopos, & alios ordinarios Prælatos ſpectaſſe, approbare, & confirmare regulas Monachorum, ac Religioſorum omnium: poſtea verò à tempore Concilij Lateranenſis, de quo fit mentio *in cap. ne nimia. 11. & vlt. de religioſis domibus,* ad ſolum Romanum Pontificem id pertinere, Sequitur Vaſquez *d. diſp. 165. cap.4. num. 39.* Azor. *tom. 1. lib. 11.cap. 24. quæſt.5.* & Leſſ. *lib.2. cap.41. num. 12.* idem tradit Mendoza *lib. 2. de Concil. & liber. cap. 30.* quatenus probat olim ſub Epiſcopis fuiſſe monachos tanquam ſub Prælatis propriis, remotè tamen, ſeu mediatè, proximè autem ſub Abbate, quæ omnia fuſius tradit Suar. *tom. 3. de religione, lib. 2. cap.17. num. 2. & ſeq.* explicátque quid ad Epiſcopos, & quid ad Abbates regulares ſpectauerit, tam in genere, quàm in ſpecie.

Hodie tamen nullus Religionis nouus Ordo inſtitui poteſt ſine approbatione Romani Pontificis, *cap. vltim. vbi Abb. in 2. notab. de vita, & honeſtate clericorum, cap. final. de religioſis domibus, & cap. vnico, eodem titul. in 6.* per quæ iura conſtat hoc eſſe Romano Pontifici reſeruatum.

Menoch.

Digitized by Google

Menoch. *de arbitrar. caſu* 421. *num.* 18. Sanchez *in precepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 15 *ad finem.* Azor *inſtit.moral.p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 23. *qu ſt.* 5. *&* *cap.* 24. *quæſt.* 4. *in fine.* Vaſquez 1.2. *quæſt.* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *cap.* 4. *n.* 38. *&* 39. Valer Riginald. *in praxi fori, lib.* 18. *n.* 364. *verſ. accedit,* Fr. Emmanuel Roiz. *quæſt. regular. tom.* 3. *quæſt.* 48. *art.* 3. *& alij,* apud Suar. *vbi ſupra, num.* 1. & apud doctiſſimum Primatem *in* 1. *p. decreti, diſtinct.* 44. *cap.* 12. *generalis, num.* 2. *in textu ibi, Religionis congregationibus,* & apud Auguſt. Barboſ. *in cap. ne nimia. de religioſis domibus, num.* 2. vbi concludunt religioſas congregationes ſine approbatione à Sede Apoſtolica, nec dici, nec eſſe poſſe religioſas familias; quibus accedit nouiſſimè Sebaſtian. Cæſar *diſp.* 1. *de Roman. Pontif.* §. 4. *num.* 5. dicens non poſſe errare Papam approbando aliquam Religionem, quia hoc pertinet ad materiam moralem valde neceſſariam in Eccleſiâ.

30. Idem ante docuit Suar. *d. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 17. Ex eâ ratione quia Summo Pontifici datur aſſiſtentia Spiritus Sancti in gratiam Eccleſiæ catholicæ, vt eam dirigat, non ſolùm in his, quæ ſunt de fide; ſed etiam in his quæ pertinent ad mores, ita vt neque in his, neque in illis errare valeat. Quare non ſatis cautè locutus eſt Can. *de locis, lib.* 5. *cap.* 5. vbi innuit poſſe Papam errare in approbando aliquo nouo Ordine Religioſo, fortè inductus ad id ex ſiniſtrâ aliqua informatione, cùm oppoſitum ſit dicendum non poſſe errare Pontificem in approbatione alicuius noui Ordinis, quoad iudicium de honeſtate, & ſufficientiâ talis modi viuendi, prout eſt ſtatus perfectionis acquirendæ, argumento canonizationis alicuius Sancti, in quo non poteſt errare Pontifex: ergo, neque in approbatione noui Ordinis cuius approbatio eſt quaſi canonizatio illius ſanctitatis. Conſonat Lateranenſe Concilium *cap.* 13. dicens in vniuerſum bonam, & piam eſſe Religionem auctoritate Pontificis confirmatam. Iuuat D. Thom. *opuſcul.* 19. *contra impugnationem Relig. cap.* 4. *col.* 13. *initio, in additione Romana ait, ibi. Cum aliqua Religio per Sedem Apoſtolicam inſtituta eſt, manifeſtè ſe damnabilem oſtendit, qui talem Religionem damnare conatur.* Quibus verbis notatur temerarium eſſe qui contrarium, hoc eſt, qui dixerit Pontificem poſſe errare in approbandâ aliquâ Religione, quia non poteſt errare in his, quæ pertinent ad mores.

31. Sed petes ſi Papa arbitretur aliquid eſſe peccatum, vel non, & Concilium arbitretur contrarium, cui ſit credendum? Reſpondet Anton. de Roſell. *de Concil. quæſt.* quæ ſententia eſt attendenda, Papæ ne ſolius, an totius Concilij, vel maioris partis, *num.* 66. tunc ſi maior ſententia ſit Concilij, quàm ſolius Papæ; quia Papa ſolus eſt; vel pro ſuâ parte paucos habet, ſtandum eſſe ſententiæ Concilij. Quod ſi Concilium Prouinciale Romanorum, & Eccleſia Romana, Sedéſque Apoſtolica aliquid in prædictis tanquam verum deliberâſſet, in eo caſu ſtandum eſſe ſententiæ Papæ, & Eccleſiæ Romanæ; non verò deliberationi Concilij generalis iudicium Sedis Apoſtolicæ non habentis, ſic ille; ſecundùm quem *infra num.* 70. additur Concilium Prouinciale, ſi quid ſimul cum Papa aliquando decidit in fide, vel in bono vniuerſalis Eccleſiæ, & Concilium generale diſcrepet à ſententia Papæ, & Romanæ ſedis, præferendum eſſe iudicium Romanæ Sedis, iudicio Concilij generalis, ſiquidem à capite diſcrepat, & à Sancta Sede; fauet *text. in cap. duo* 3. *quæſt.* 9. vbi innuitur Papam in caſibus, in quibus poteſt iudicari, ſi fortè poteſt, ſubiici iudicio Eccleſiæ vniuerſalis.

Quin etiam ſi de ſenſu, & mente Concilij dubitatio, oriatur ad Sedem Apoſtolicam eſt recurrendum, de quo vide *Bullam Pij quarti,* ante finem, *verſ. ſi qui vero, ad calcem Concilij Tridentini inſertam,* ex quâ conſtat declarationem dubiorum ad Summum Pontificem pertinere. Nam Concilium totum, in quo Papa adeſt per Legatos ſuos, ſine inſtructione particulari aliquid diffiniens, non eſt regula fidei, nec eius authoritas infallibilis, ſed eſt ſub opinione, nec habet iuriſdictionem ad obligandum Eccleſiam, antequam confirmetur à Pontifice: ita Caſtro *lib.* 1. *de iuſta hæreticorum punitio. cap.* 6. Bellarmin. *lib.* 2. *de Concil. cap.* 11. & Caietan. *in Apologiâ, p.* 2. *cap.* 21. Turrecremat. *lib.* 3. *cap.* 32. 33. 34. 38. Secundùm quos Concilium ſupra dictum ante confirmationem poteſt errare, diffiniens aliquid contra inſtructionem Pontificis, vt de facto errauit Conſtantinopolitanum Concilium aſſentientibus etiam errori Legatis Nicolai Primi. Ergo multò magis poteſt errare quando nullam habuerit Pontificis inſtructionem. Vnde reiiciendi ſunt Pariſienſes, & eorum ſectatores, quatenus docent huiuſmodi Concilium vniuerſale eſſe ſupra Papam, & reliqui alij exiſtimantes Concilia generalia legitima, etiam ante confirmationem Pontificis non poſse errare.

Poſse autem errare non eſt dubium quando Concilium generale, hoc eſt Patres conſentiunt, & diffiniunt legatis Apoſtolicæ Sedis diſsentientibus, vt de facto Concilium Epheſinum 2. errauit, dum minimè conſentientibus, ſed omnino repugnantibus Legatis Pontificis Leonis voluit diffinire, vt demonſtratur *ex Epiſtolis* 24. *&* 25. Sancti Leonis. Similiter poteſt errare quando aduersùs inſtructionem Pontificis diffinit non repugnantibus Legatis Apoſtolicis, vt conſtat ex Epiſtolâ Nicolai primi ad Patriarchas, & cæteros Epiſcopos Orientis, quia contra inſtructionem Nicolai egerunt; quæ Concilia non ſolùm non approbata, ſed reprobata dici debent, & ex conſequenti omni carent authoritate, vt colligitur ex Gelaſio *in tom. de Anathemate, & in Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ.* Accedit nullo modo reputari Concilia vera, ac legitima quando non concordant cum ſuo Pontifice, vel quando conſentiunt cum Legatis, qui aduersùs inſtructionem Pontificis vota ferunt; tunc enim non agunt nomine Pontificis, nec eius perſonam repræſentant quando ferunt ſuffragia diuerſa ab inſtructione ſibi à Pontifice tradita. Quare tam Leo *in Epiſtol.* 45. *ad Pulcheriam,* & Agatho *in Epiſtol. ad Imperatorem* aſſeruerunt ſe authoritatem negare Legatis quando non agunt iuxta regulas in inſtructione ſibi traditas.

His poſitis reſolutioni Antonij de Roſellis dicendum eſt cum gloſſ. *ad caput quodcunque* 24. *quæſt.* 1. *& ad cap. in iſtis. diſtinct.* 4. Papæ iudicium præferendum eſse opinioni quorumuis Patrum: Eſt enim Romanus Pontifex omnium iudicum maximus, Caput Eccleſiæ militaris: atque ideo à nemine in hoc ſæculo iudicari poteſt, *cap.* 17. *cum ſequent.* 9. *quæſt.* 3. ita Anaſtaſ. Germon *de ſacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 79. & Alban. *de poteſt. Pap.* 2. *p. num.* 108. *in tom.* 13. dicentes Pontificis ſententiam proculdubio potentiorem eſse,

nec Patres aliquam iuris dicendi authoritatem habere, niſi Pontificiâ authoritate muniantur, à quo ipſum Concilium accipit authoritatem, *cap. ſignificaſti, de elect. cap. vbi periculum*, in gloſſ. *in verb. Concilio. de elect. lib. 6.* Bellamer. *in conſ. 96. in 16. quæſt. cum multis.*

Quin etiam in dubio ſententia Papæ videtur præferenda Patrum opinioni, quoniam Petro ſoli, & eius ſucceſſoribus dictum eſt *Math. 16. & cap. 6. 24. quæſt. 1. Quodcunque ligaueris ſuper terram, ligatum erit & in cælis, & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Germon. *vbi ſuprà, num. 70.* Addit tamen Alban. *vbi proximè, num. 117.* id procedere qnando agitur de fide, aut de præceptis moralibus; ſecus ſi agatur de eiſdem iam à Patribus in aliis Conciliis, atque ab ipſis Pontificibus per alias conſtitutiones declaratis tanquam de fide, aut de præceptis moralibus, in quo euentu ſi Papa diſſentiat à Patribus, neque illorum ſententiæ acquieſcat, Patrum opinio ſententiæ Pontificis eſt anteponenda, *cap. ſi Papa, diſtinct 40.*

32. Hinc aliqui deducunt Papam prout eſt priuata perſona poſſe eſse hæreticum, quod adeo certum putant, vt contrarium aſserere ſit errori proximum, probant, quia qui hoc negauerit ex duobus vnum debet affirmare, vel quòd legitimum Concilum iniquè, & iniuſtè damnauit Honorium; vel quòd acta illius Concilij non ſunt vera, quorum primum eſt manifeſtè impium; ſecundum autem eſt duorum Summorum Pontificum, & duorum Conciliorum deciſiones negare: igitur erroneum eſt id aſserere. Quando autem ſententia Papæ non verſatur circa res fidei, aut circa morum præcepta, poteſt errare, quia in his decidendis Pontifex procedit per teſtificationes & coniecturas magnas, ita Caietan. *in lib. de authoritat. Pap. cap. 11.* & deducitur apertè ex Innocentio tertio *in cap. à nobis de ſentent. excommunic.* Aragon. *tract. de Summo Pontif. quæſt. 1. art. 10. fol. 92. col. 2.*

Probabile tamen eſt, piéque credendum Summum Pontificem, vt eſt priuata perſona non poſſe eſse hæreticum, falſum aliquid contra fidem, pertinaciter credendo; probatur, quia hoc eſt ſpetandum ex ſuaui diſpoſitione diuinæ prouidentiæ, & ex illo *Lucæ 22. Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos*; ergo ſemper docebit Pontifex veritatem, neque deficiet in Sede Petri prædicatio veræ fidei, neque deuiabit ab hâc doctrinâ, Bellar. *lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 6.* Quomodo enim ſi fuerit hæreticus diffiniet veritatem de fide ab Eccleſia credendam, cùm certum ſit hæreticum nullam habere poteſtatem, vel authoritatem Eccleſiaſticam, cum ſit diuulſus à corpore Eccleſiæ, vt habetur expreſsè *in cap. Nouatianus, verſ. final. 7. quæſt. 1.* niſi cōcedas poſſe dari Caput totius Eccleſiæ ſine aliquâ poteſtate, quod eſt abſurdum; Confirmatur ab euentu, quia cùm nullus Papa adhuc ſecundùm probabiliorem fuerit hæreticus, vel hoc de nullo poteſt probari concludenter, quod fuerit talis, ſignum eſt manifeſtum, non poſſe eſſe, ita Pigh. *de Eccleſiaſt. Hierarch. lib. 4. c. 8.* & alij apud Cæſarem *d. diſp 1. §. 4. n. 3.* Neque obſtat *c. ſi Papa, diſtinct. 40. & cap. oues 2. quæſt. 7.* quia hæc iura non loquuntur affirmatiuè Papam poſſe eſſe hæreticum, ſed dicunt non poſſe iudicari niſi fortè fuerit hæreticus, quo dicendi modo nihil affirmatiuè decidunt, quia certum non eſt, an poſſit eſſe hæreticus.

Et quamuis obiiciatur Marcellinum thura adoleuiſſe Idolis, non propterea Pontificatum depoſuit, ſed ſemper retinuit Pontificiam dignitatem, eiúſque peccatum contra fidei confeſſionem tantùm fuit. Quod verò de Liberio Papa dicitur communicaſſe cum Arrianis, & ſententiam damnationis in Athanaſium ratā habuiſſe propter tædium exilij, & ob deſiderium repetendi ſuam Sedem, non tamen ob id iudicandus eſt hæreticus, ſed in fide Catholicâ permāſiſſe eundem affirmat Theodoret. *lib. 2. cap. 22.* Baſilius *Epiſtol. 74.* & Athanaſ. *oratio contra Arrianos*, & Epiphan. *hæreſi 75.* Quod verò contra alios opponitur, qui de nota hæreſis arguuntur quæ illis impingitur, meminit Azor, *p. 2. lib. 5. c. 5.* vbi eos ab ea nota liberat, *quæſt. 1. & quæſt. 2.* excutit an Summi Pontifices, vt priuatæ perſonæ in rebus fidei decidendis poſſint errare? pro qua parte refert Pighium *lib. 4. Eccleſ. Hierarch. c. 8.* multis probantem partem negatiuam, quam ſententiam dicit Canus *de locis lib. 6. cap. vlt. in reſponſione ad 11 argument.* eſſe nouam, & Azor ſingularem, quod non videatur veriſimile Papam, vt particularem perſonā à Chriſto Domino in fide fuiſſe confirmatum, quia Deus Romano Pontifici non vt homo eſt, ſed vt eſt Chriſti Vicarius, & Præfectus Eccleſiæ aſſiſtit in rebus fidei diffiniendis, ne erret; at verò vt homo eſt Pontifex, Deus illi non aſſiſtit ex lege, & promiſſione certâ, atque ita poteſt errare, quæ ſententia eſt non ſolum verior, ſed probabilior. Opinio autem Pighij eſt valde probabilis vt placet Bellarmino *lib. 4. de Roman. Pontif. d. c. 6.* & apud Cæſar. *d. diſp. 1. §. 4. n. 3.* & apud Suar. *de legib. lib. 4. c. 7. verſ. ad tertiam de Summo Pontifice, n. 10. fol. 400. col. 1. ad medium.* vbi negat poſſe dari euentum, in quo Summus Pontifex, vt priuata perſona ſit hæreticus iuxta ſententiam affirmantem Papam ex diuino priuilegio non poſſe errare in fide, etiam vt priuatam perſonam, quam partem probabiliter aliqui tuentur, per quam liberant omnes Pontifices, qui hactenus præceſſerunt à notâ hæreſis, quorum meminit Paramus *de poteſtate Papæ, lib. 3. quæſt 1. num. 53.*

Huc etiam ſpectat difficultas, quænam fides ſit habenda aſſertioni & teſtimonio Papæ? Gloſſ. *in c. ad Apoſtolicæ, in verb. promiſerim, de re iudicata, in 6. & in c. 1. in verb. ſtatuit, de renunciat. etiam in 6.* 33.
tradunt plenè credendum, ſequitur Felin. *in c. cum à nobis, num. 7.* vbi teſtatur de communi de teſtibus. Ancharan. *in clement. 1. de probat.* ex eo fundamento, quia Papa qui eſt loco Dei non poteſt, niſi veritatem teſtari. Maſcard. *de probat. lib. 3. concl. 1143. ex num. 1.* & plenius. *in concluſ. 1217. à num. 1. vſque ad n. 11.* Quod procedit etiam in his, quæ Papa vidit ante Pontificatum, vt vult gloſſ. *in cap. 1. in verb. ſtatuit, de elect. in 6. & in d. cap. ad Apoſtolicæ, in verb. promiſiſſent, de re iudicata, in 6.* idem docent Decius *conſ. 463. in cauſa, quæ nomine Cameræ, num. 26.* Crot. *de teſtib. num. 195. & num. 217.* Gabriel alios referens *rub. de probat. concluſ. 2. n. 10.* vbi hoc extendit ad ea, quæ Papa vidit antequam eſſet aſſumptus ad Cardinalatum. Maſcard. *ſupra lib. 1. concluſ. 139. num. 6. & lib. 3. concluſ. 1227. n. 45. & ſequent.*

Amplia hoc habere locum ſiue Papa id aſſerat in ſcriptis, & per literas, ſiue etiam ſolo verbo, vt conſtat *ex clement. 1. de probat.* & probatur *ex textu in d. cap. cum à nobis, & ibidem* Abb. *in princip. verſ. fallit hoc in Papa,* vbi dicitur bene credendum aſſertioni Papæ etiam ſolo verbo prolatæ; Nec obſtat quod contra videatur fuiſſe de mente Bonifacij *in clement. 1. de*

*de probat, num.*47. quia oppoſitum eſt probabilius. Confirmatur ex traditis a Caſtrenſi *conſ.* 300. *prius quàm in iure fierent, col.*2. *verſ. dicet aliquis in antiqua editione.* aſſerentis plene eſſe credendum aſſertioni Principum ſæcularium, atque etiam Papæ, quod eſt etiam de mente Bartoli *in l.ambitioſa,n.*18. *ff.de decret.ab ord.faciend.* Sequitur Ripa *reſponſio.*1. *num.*28. *lib.*1. Natt. *conſ.*487.*num.*39.*lib.*3. Signorol. *conſ.*181. *in quæſtione vertente, n.*8. *verſ. ſed in literis,* & Aym. *de antiquit. temporis, p.* 1. *ſect. propoſitum, num.*1. *cum ſequent.* vbi reſpondet contrariis.

Quare reſolutio eſt verior, diſpoſita in Summo Pontifice ſecundùm *Clementin.*1. *de probat.* habere etiam locum in Principibus ſæcularibus; Ergo ſi hæc conceduntur eiſdem, non debent negari Pontifici, vt volunt Aym. *in d. ſect. propoſitum, n.* 1. *&* 2. & Maſcard. *concluſ.*139. *n.*11. *verſ. contrarium, & concluſ.*1228. *num.*24. *lib.*3.

Quod verò aſſertioni Principis plena fides ſit habenda, docent Afflict. *deciſ.*305.*num.*15. Mandel. *conſ.*75. *num.*6. Decian. *conſ* 25.*n* 8. *& lib.*1.*conſ.*35. *num.*19. *&* 20. *lib.*2. Maſcard. *de probat. lib.*3. *concluſ.*1227. *ex num.*10.*ad num.*23. Ratio, quia plenè creditur literis iudicis affirmantis ſtandum eſſe quando iudex aſſerit aliquid de iis, quæ competunt officio iudicis, *l. ſi publicanus §. de rebus, ff. de publicanis;* Item quia de Principe præſumitur quòd deliberatè faciat omnia, ne violetur iuſtitia; ergo non eſt credendum quòd affirmet falſum, *l.* 2. *§. marito, §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico,* & ex conſequenti multo magis ſtandum eſt aſſertioni Papæ.

Similiter ſtandum eſt aſſertioni Papæ quando loquitur diſpoſitiuè, Calderin. *in conſ* 2.*in fine, tit.de priuileg.* & Maſcard. *d.conc.*1228. *n.*50 Quod ſi loquatur narratiuè, verba illius non probant, vt docet Bonif. *in d.clem.*1.*n.*26.*in fine, verſ.quarto requiritur,* & ibidem Zabarell. *verſ quandoque narrat factum alterius,* quia Papæ intentio nititur in narratiuâ partis, videlicet quando in ſupplicatione ſunt hæc verba (*prout aſſeritur*) hoc eſt a parte. Lap. *alleg.*
33 *gat.*7.*n.*3.*verſ.* Ioan. Andr. diſtinguit, *& n* 7. *verſ. ſed puto:* Secus ſi narratiua partis concerneret factum proprium ipſius Papæ, tunc enim narrata per Papam in ſuâ aſſertione, habentur tanquam ſimpliciter prolata per eundem, Gabriel. qui plures alios refert *rubr.de probat.lib.*1.*concluſ.*2.*num.*41. Maſcard. *lib.*1.*concl.*139.*n.*20. *in fine principij, verſ. ſi tamen id quod narratur.*

Amplia ſecundò aſſertioni Papæ credendum in profanis quoad ſubditos, Abb. *in cap. ad audientiam, de præſcriptio.* Caſtrenſ. *conſ.*46. *col final.vol.*2. Caccialup. *in tract. de penſionib.* 24. *quæſt.* Contra verò non ſubditum aſſertio Papæ non probat. Abb. *in d. cap.ad audientiam.* Maſcard. *de probat. d.concluſ.*139. *num.*13.*verſ.præſens tamen hæc, & concluſ.*1228. *n.*13. Secus in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, in quibus ſtatur aſſertioni Papæ quoad laicos non ſubditos, puta, in causâ matrimoniali, & ſimilibus quæ concernunt periculum animæ, Maſcard. *d. concluſ.* 1228. *num.*87. Quod in omnibus aſſertionibus procedit, & illis ita ſtatur, vt non poſſit probari contrarium, regulariter tamen Gemin. *conſ.*33. pro examinatione dictorum dubiorum, *col.* 3. *verſ. nec obſtat ſi dicatur,* ſequitur Socin. *conſ.*266. *in cauſa, quæ vertitur, col.*1. *n.* 32. *ſed tamen non obſtante.* Nihilominus etiam contra non ſubditos aſſertioni Papæ omnino ſtandum eſt ſi verbis aſſertiuis vtatur. Maſcard. *d.concluſ.*139.*num.*23.

Eodem modo ſtatur aſſertioni de facto proprio Papæ, illique plenè creditur, ita vt nec probatio contra illam recipiatur, gloſſ. *cum textu, in clement.*1.*de probat. & ibi* Imol. *col.*4. Felin. *in d.cap.cum a nobis.de teſtib.* Hippol. *in l.*1.*§. ſi quis dicetur, col.penult. ff.de quæſt.* Tiraquel. *de retract. §.*1. *gloſſ.*14.*n.*49. quod extende ad aſſertionem Papæ, partim de facto proprio, partim de facto alieno, vt pote, ſi aſſerat Titium in ſuis manibus renunciaſſe. Lap. *in d. clement.* 1. *de probat.* Imol. *ibi col. penult* & Staphil. *de liter. grat. & iuſtit fol.*155. Cardinal. *in conſ.*126. *à num.* 10. *verſ. reſpondeo quod in eo.* Vnde ſi literæ Papæ narrent coram ipſo factam fuiſſe renunciationem, nihil in contrarium allegari poteſt.

Sed contra obiici poteſt ex Lapo *in d. clement.*1. 34
ex mente Calderini, quem ibi ſequitur Imol. *col. penult.* aſſertioni Pontificis in hoc caſu partim ſtandum eſſe, & partim non ſtandum, videlicet in eo quòd reſpicit alienum factum; & in eo quod reſpicit proprium credendum; Dicendum tamen eſt Lapum, & Cardinalem, & Imolam fuiſſe locutos in aſſertione diuiduâ, & plura capita diuerſa continente, puta ſi Papa dicat coram ipſo Titium renunciaſſe, & obiiſſe in curiâ: tunc enim contra renunciationem, cùm ſit de facto proprio coram ſe, nihil in contrarium allegari poteſt. De eo autem quod dicitur talem obiiſſe in curiâ, cùm ſit aſſertio facti alieni, inducunt hæc verba præſumptionem, non verò probationem, quia eſt aſſertio facti alieni; atque ita in aſſertione diuiduâ, & plura capita diuerſa continente, ac ſub duplici ſtructu verborum pronunciata intelligendi ſunt Doctores partis contrariæ: affirmatiuam autem partem aſſerentes loquuntur de aſſertione indiuiduâ Papæ, & vno ſtructu concepta verborum, vt patet quando Papa aſſerit Titium in ſuis manibus beneficium renunciaſſe; iuuat Maſcard. aliquantulum *de probat. concluſ.* 129. *num.* 8 *&* 9. *& concluſ.* 1228. *numer.* 36. *verſ. limitatur ſecundò,* & Farinac. *de teſtib. lib.* 2. *titul.* 6. *quæſt.* 63. *num.* 94.

Hinc deduces ſtandum eſſe aſſertioni Papæ ſuper facto, ac etiam ſuper voluntate ſui anteceſſoris. Gloſſ. *in cap.* 1. *in verb. ſtatuit, de renunciat.in* 6. *& in cap. ad Apoſtolica, in verbo promiſiſſent. de re iudicata etiam in* 6. atque ita credendum eſt Papæ ſuper eo quod fecit tempore ſui Pontificatûs, & inſuper ſuper eo quod vidit dum adhuc eſſet Cardinalis, & in minoribus conſtitutus Aretin. *in cap. cum a nobis, de teſtib. colum.* 6. Felin. *in cap. pueris, in fine, de ſentent. excommunicatio.* & Roman. *in conſ.* 350. vbi addit, credendum eſſe plenè, etiam quando aſſerit de voluntate ſui prædeceſſoris, ſequitur Alexand. *conſil.* 112. *colum.* 1. *volum* 7. Ruyn. *conſ.* 38. *colum.* 4. *volum.* 1. Aym. *de antiquitat. tempor. p.* 1. *in princip.* Mandoſ. *ad Roman. conſil.* 191. *num.* 4. *liter. C. verſ. ſecundò fallit.* Decian. *conſ.* 18. *num.* 275. *lib.* 1. & Maſcard. *lib.* 2. *de probat. concluſ.*621. *num.* 9 *& lib.* 3. *concluſ.* 1228. *numer.* 48. *&* 72 alios ibi referens. Quin adde plenè Papæ credendum quando aſſertio reſpicit & narrat factum alienum coram ſe geſtum, quoniam æquiparatur aſſertio aſſertioni de facto proprio, proinde plenè creditur. Lap. *allegat.* 7. *num.* 3. *verſ. ad hoc quod ibi ſcribit* Paul. Gabriel *de probat. lib.*1. *concluſ.*2. *n.*8. vbi teſtatur de communiori, ac veriori, & Maſcard. *d.concluſ.* 1228. *n.*36. *d. verſ. limitatur ſecundò,* talis enim aſſertio æquiparatur aſſertioni de facto proprio, & ſic plenè creditur, præſertim quando eſt facta motu proprio

Digitized by G

ipſius Principis, quod ſi facta ſit ad inſtantiam partis, tunc non creditur, ita Maſcar. *d concl.* 1228. *num.* 80. poſt Areti. *in d. cap. cum à nobis, num.* 10. *extra de teſtibus*, & Aym. *de antiquit. tempor. p.* 1. *in princip. num.* 10. *verſ. ſed intellige iſtam limitationem.*

A fortiori credendum eſt aſſertioni Papæ factæ motu proprio, & ex certà ſcientiâ, quia tunc probat plenè, etiam ſi de facto alieno agatur, cenſetur enim id aſſerere Papa poſt diligentem informationem de veritate facti, proinde illius aſſertioni ſtandum eſt omnino. Alexand *conſ.* 112. *poſt num.* 2. *& ante num.* 6. *lib.* 7. vbi teſtatur de communi: ſequitur Curt Iun. *conſ.* 61. *præſupponitur in facto poſt num.* 13. Aretin. *conſ.* 23. *col.* 3. Menoch. *in conſ.* 100. *num.* 24. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 621. *num.* 4. *& lib.* 3. *concluſ.* 1228. *num.* 62. vbi etiam de communi, *& num.* 68. poſt Imol. *in clement.* 1. *de probat.* Angel. *conſ.* 368. *Sereniſſimus. col.* 2. vbi tradit, quòd quamuis aſſertio Papæ, ſeu Principis de facto alieno non probet plenè omninò, ac pleniſſimè, ſed plenè tantùm, ita vt præſumptionem ſolùm inducat, quæ probationem in contrarium patiatur: Secus tamen eſt quando Papa aſſerit ſe informatum id aſſerere, ita Menoch. *d. conſ.* 100. *n.* 23. cum aliis; dummodo informatio non emanet à parte, tunc enim aſſertio Principis etiam facta motu proprio, cùm fundetur ſuper narratiuâ partis, vel ipſe aliquo modo ſe oſtendat informatum à parte, aſſertio nihil operatur, ita in ſpecie Lap. *allegat.* 7. *num.* 8. *verſ. ſi vero ſuper facto ab alio narratur.* Socin. Iun. *conſ.* 77. *num.* 98. *lib.* 1. Gabriel *d. concluſ.* 2. & Maſcard. *d. concluſ.* 1228. *num.* 66.

35. Similiter non ſtandum erit aſſertioni Papæ, ſeu Principis, etiamſi aſſerat ſe informatum de his, in quibus alteri præiudicare non poteſt, puta, non poteſt Princeps alicui præiudicare circa ius gentium: ideo ſi aliquid circa hoc aſſerat in præiudicium tertij, non eſt illi credendum: longè aliter quando aſſertio eſt in iis, quæ ſunt iuris poſitiui tantùm, ſi emanet motu proprio, & ex certa ſcientia Aym. *de antiquit. tempor* alios referens *p.* 1. *ſect. non omitto, num.* 22. Maſcard. *d. concl.* 1228. *num.* 111. quod intellige, niſi ex aſſertione Principis, Princeps principaliter reciperet commodum, & ſubditi incommodum, ita Oldrad. *conſ.* 258. vbi vult Principi in hoc euentu non eſſe credendum, ſequitur Izern. *in cap.* 1. *qui ſucceſſ. teneant.* Roland. *conſ.* 1. *num.* 58 *vol.* 1. & Ioſeph. Ludouic. *concluſ.* 14 *verſ. vrfert.* 43.

Quod ſi dicas Principé poſſe diſponere ex cauſa iuſta in alterius præiudicium: Reſponde teneri exprimere cauſam, quæ illum ad id moueat, cum teneatur obſeruare ea, quæ ſunt iuris gentiũ, & iuris naturalis. Bald. *conſ.* 326. *Rex Romanorũ ad fin. vol.* 1. dicens in Principe non præſumi iuſtam cauſam quando agit aliquid, ſuper quo nequit ad libitum diſponere, nempe cùm frangit aliquid ſpectans ad ius naturale, niſi iuſtam cauſam oſtendat, Decius *conſ.* 606. *num.* 6. Socin. Senior, *conſ.* 263. Izern. *in cap* 1 *in princip. ad fin tit. quo temp. mi.* dicens nec Regi, nec Principi credendum, ſi aſſerat per literas Titium tale delictum commiſiſſe, ob quod feudum ad Principem ipſum rediiſſet, fauet Abb. *in clement.* 1. *de probat.* vbi notat non poſſe Papam priuare ſuo iure Sempronium, niſi culpa probetur, quod etiam tradit Ruyn. *conſ.* 41. *col.* 1. *vol.* 1. Ancharan. *conſ.* 399. *col. final.* Afflict. *deciſ.* 305. Menoch. *d. conſ.* 100. *num.* 26. qui omnes cenſent non eſſe credendum Principi aſſerenti aliquid in præiudicium alterius, quod etiam docet Felin. *in cap. cum a nobis. de teſtib.* Crauet. *conſ.* 131 *num.* 42. *& conſ.* 171. *num.* 11. quibus accedit Campeg. *inter conſilia Bruni. conſ.* 2. *col.* 6. *verſ. confirmari poſſunt*, & Gozadin. *conſ.* 26. *col.* 7. *ad medium.*

Contraria tamen pars docens Principi eſſe credendum, etiam circa illa ſuper quibus nequit diſponere liberè, placuit eidẽ Baldo ſibi contrario *in conſ.* 328. *quæritur ſi Rex. col. pen. verſ. porro in Principe, lib.* 1. dicẽti credendum eſſe Cæſari aſſerenti vaſallum fuiſſe ingratum, & propter hoc delictum ingratitudinis fuiſſe feudo priuatum, idem Bald. ait *conſ.* 327. *Pridie conſului, col. penult. verſ. item omnes Reges, lib.* 1. omnes Reges hanc habere poteſtatem, vt in Regnis propriis deponant ſeculares dignitates, atque ita hoc iure vtuntur, quòd ſi exprimant cauſam, adeo illis creditur, vt probatio in contrarium non recipiatur, ſequitur Iaſon *conſ.* 227. *col.* 8. *lib.* 2. Roman. *conſ.* 369. *n.* 38. & alij relati à Crauet. *de antiquit. temp. p.* 1. *num.* 23. *& tribus ſequentibus*, idem ſcribit Iacobin. a S. Georgio, *in inueſtitura feudali in verb. Et dicti vaſalli pro dictis rebus, n* 37. *&* Anton. Gabriel *concluſ.* 2. *n.* 28.

Ex his duabus opinionibus prior, quæ negat, mihi magis placet, ſecundũ quam dicendum eſt non eſſe credendum Principi in iis caſibus, in quibus ſine causâ nequit diſponere, præſertim quando ex eâ aſſertione recipit commodum, quia eſſet teſtis in causâ propriâ, vt ſentit Abb. *conſ.* 327. vbi pro hac parte affert Ioan. Andr. in ſi [illegible] *in cap.* 1. *de offic. deleg. in* 6. ideo non creditur aſſertioni Principis, niſi quando Princeps aliquid motu proprio, & ex certâ ſcientiâ concedit, in quo euentu præſumitur cauſa quamuis non exprimatur in ipſa conceſſione, Iaſon *in l. ſi teſtamentum, num.* 5. *verſ. limita quod in Principe, C. de teſtam.* Roman. *conſil.* 436. *quod indultum Petri, col.* 6. quod intelligit Aym. *de antiquit. temp. ſupra num.* 23. ex Decio *in cap. quæ in Eccleſiarum, col.* 13. *de conſtit. verſ. ſupereſt tertium*, in caſibus de iure poſitiuo duntaxat.

Non diffiteor tamen partem hanc negantem habere locum quoad effectum probandi plenè, proinde non creditur Principi aſſerenti aliquid in alterius præiudicium quoad effectum plenæ probationis, creditur tamen quoad præſumptionem, non tamen plenè probat, ſed in aduerſarium transfert onus probandi, vt notat Angel. *conſ.* 368. *col.* 1. Caſtro *conſ.* 419. *in facto præſenti. col.* 1. & alij quibus accedit Menoch. *d. conſ.* 100. *num.* 23. *verſ. reſpondeo ſecundo, & num.* 26.

Quod ſi forte tibi magis placeat affirmare aſſertioni Papæ, aut Principis ſtandum eſſe etiam in iis, ſuper quibus liberè diſponere non poteſt, puta quando agitur de priuando vaſallo feudo ſuo, quod ſine iuſta causâ facere non poteſt, vt probatum eſt, dicas quæſo, hoc procedere, quando Princeps expreſſerit cauſam in literis, propter quam vult alteri præiudicare, quæ cauſa creditur eſſe vera, & in hoc caſu accipiendi ſunt Doctores, qui hanc partem contrariam ſequuntur. Idem eſto iudicium quando priuauit vaſallum feudo, ſine expreſſione cauſæ, dummodo aliquæ veroſimiles ſint circunſtantiæ, ſeu coniecturæ ad aliquam cauſam legitimam excogitandam, ſecus ſi non expreſſit cauſam aliquam, nec ſubeſt coniectura aliqua, ex qua deduci poſſit ſubeſſe cauſam priuandi vaſallum feudo ſuo; tunc enim non eſt credendum aſſertioni Principis, ſed ſtandum eſt parti negatiuæ. Decius *conſ.* 544. *col.* 2. *& conſ* 445. *col. antepenult.* Ruin. *conſ.* 7. *col.* 7. *vol.* 1. Gratian. *deciſ.* 65. *n.* 85.

Digitized by Google

num. 58 Innocentius *in cap. tua in fine de cohabit. cleric. & Mulier.* Abb. *in cap. cum olim, verſ. ad hoc, de re iudicat.* vbi decidunt indiſtinctè non eſſe credendum Papæ quando agitur de graui alterius præiudicio. Propterea ſi Papa voluerit priuare aliquem ſuo feudo, atteſtetúrque ſibi de delicto conſtare, non ſtandum eſt eius dicto, neque aſſertioni, niſi delictum ita ſit notorium, vt nullo modo purgari poſſit; tunc enim creditur illi, vt poſt alios tradit Maſcardus *de probatione concluſione* 139. *num.* 15. *& ſequentibus* & Farinacius *de teſtibus quæſtione* 63. *ampliat.* 11. ex Cephalo *conſil.* 302. *num.* 3. *lib.* 3. declarante non eſſe ſtandum aſſertioni Principis, cùm agitur de proprio intereſſe ipſius Principis aſſ[er]entis, quod etiam rurſus aſſerit. Farinacius cum multis *ſuprà num.* 171. *& num.* 172. Quod intelligo etiam ſic, delictum ſit notorium, vt dicam *infrà num. ſequent.*

36. Sed quæres quomodo probet aſſertio Principis facta motu proprio ſuper facto alieno non geſto coram ſe? Reſponde non eſſe ſtandum illi plenè, Lapus *allegat.* 7. *num.* 7. *prope finem, & num.* 8. Maſcardus *lib.* 2. *concluſ.* 621. *num.* 5. *& concluſ.* 1228. *num.* 64. *& num.* 80. probat tamen præſumptione tali, quæ in aduerſarium transfert onus probandi. Socinus *conſil.* 266. *num.* 28. *lib.* 2. ideo facit ſemiplenam probationem. Maſcardus *d. concluſ.* 1228. *concluſ.* 65. & Farinacius *dicta quæſt.* 63. *n.* 104.

Creditur tamen plenè Papæ aſſerenti Titium eſſe ſuum cubicularium, ſeu familiarem. Maſcardus *dicta concluſione* 139. *num.* 4. dummodo aſſertio facta ſit principaliter propter ſe, non autem incidenter, & propter aliud, tunc enim non ſtatur illi, ita Ancharan. *in clement.* 1. *in princip. num.* 1. *de probat.* Pariſ. *conſil.* 114. *num.* 22. *lib.* 4. Aym. *de antiquit. tempor. part.* 1. *ſect. propoſitum, num.* 15. *& num.* 18. neque in hoc caſu transfert aſſertio facta incidenter, & propter aliud, onus probandi contrarium in aduerſarium, ſic Aym. *ibidem*, vbi diſcutit quando aſſertio dicatur facta principaliter, & quando incidenter. Vide etiam Maſcardum *lib.* 1. *concluſ.* 139. *num.* 20. *& lib.* 3. *dicta concluſ.* 1228. *num.* 94. *&* 95.

Similiter non eſt ſtandum aſſertioni Papæ de auditu ab aliis, ſic Iul. Clar. *in practic. § fin. qu.* 53. *verſ. ſed quid ſi aliquis.* Ratio quia poſſibile eſt, quòd non benè intellexerit, vel quòd non fuiſſet benè informatus: ſecus ſi propriis oculis ſe aliquid vidiſſe Papa atteſtetur. Vel ſi dixerit ſibi conſtare de notorio, & inexcuſabili delicto, Menoch. *de conſ.* 100. *n.* 22. *&* 23. Maſcardus *dicta concluſ.* 139. *num.* 15. *verſ. niſi aſſerat ſibi conſtare, & lib.* 3. *concluſ.* 1228. *num.* 76. & Clarus *dicta quæſt.* 53. *verſ. ſed quid ſi aliquis*, vbi ait credendum eſſe Principi aſſerenti ſibi aliquid conſtare ex relatione Principum ſibi factâ, rémque fuiſſe adeo notoriam, vt non eguerit probatione. At de Summo Pontifice nihil decidit; de cæteris verò addit Clarus, ſi ipſi aſſerant ſibi conſtare ex relatione fide dignorum, credendum eſſe eorum aſſertioni ſecundùm communem fere omium ex Socino *conſ.* 87. *num.* 20. *lib.* 3. ſaltem quoad hoc vt transferatur onus probandi in contrarium parti contrarium aſſerenti: ſed de hoc etiam ipſe dubitat, nec audet affirmare.

Quibus ego ductus rationibus non poſſum acquieſcere opinioni dicentium aſſertioni Principis eſſe credendum, quando res eſt notoria. Mouentur, quia in notoriis non requiritur ordo iuris, nec citatio eſt neceſſaria. Ad hoc tamen reſpondetur quòd multa dicuntur notoria, quæ re vera non ſunt, vt habetur *in cap. conſuluit. el.* 1. *de appellatione.* Ideo vt iuridicè procedatur, oportet quod iudex priùs pronunciet per decretum interlocutorium, crimen, de quo eſt quæſtio, eſſe notorium, prout vult Abb. *in cap. ad noſtram. el.* 3. *col. fin. de iur. iur.* & Cardinal. *in clement. paſtoralis, in princip. in* 17. *not. de re iud.* Nec factum probatur eſſe notorium ex atteſtatione Principis dicentis hoc eſſe notorium, nec poſſe aliquâ excuſatione defendi; ſéque de narratis eſſe ſufficienter informatum. Quoniam hoc poteſt habere locum quando non agitur de proprio commodo, & intereſſe Principis, idcirco debet citari reus, & debet audiri, aliàs ſententia erit nulla ex defectu citationis: vnde non eſt credendum Principi in his, quæ refert ex relatione alterius, præſertim quando agitur de ſuo intereſſe, Aret. *in cap. cum à nobis de teſtib. & in conſ.* 165. Decius *poſt alios. conſil.* 606. *num.* 13. *& num.* 14. & videtur textus *in dicta Clement. paſtoralis*, vbi non attenditur aſſertio Principis, quod res ſit notoria. Conſonat Iaſon *in conſ.* 86. *num.* 7. *lib.* 3. dum ait, nec etiam Papæ aſſerenti de notoriâ rebellione credendum, cùm non credatur Principi aſſerenti Sempronium deliquiſſe ad effectum priuandi illum bonis; quia ex hoc ſequitur ſi credatur, fidem haberi teſtibus in causâ propriâ; contra text. *in l. nullus, ff. de teſtib.* item ſequitur teſtem parte non citatâ deponentem plenum facere præiudicium. contra text. *in cap. cauſam quæ eod. tit. de teſtib.* Ob quæ, & alia argumenta de veritate huius ſententiæ maximè dubitant aliqui, ſed ſtandum eſt dicto Pontificis dicentis crimen eſſe notorium. Gramat. in terminis *deciſ.* 65. *n.* 58. Innoc. *in cap. tua, in fine de cohabit. cleric. & mul.* Maſcard. *d. concluſ.* 139. *n.* 15.

Quid dicendum de aſſertione Papæ, nedum in iis, quæ facti ſunt, ſed etiam in iis, quæ iuris ſunt? Reſponde credendum eſſe, Maſcard. *lib.* 3. *de probat. concluſ.* 1228. *num.* 31. Ex eâ ratione, quòd Princeps præſumitur habere omnia iura in ſuo pectore, Socin. *conſ.* 87. *num.* 18. *vol.* 1. niſi dictum Papæ ſit contra ius notorium, & clarum: tunc enim erranti in iure notorio non creditur, niſi eius intentio ſit de nouo contra ius illud decernere, Gabriel *d. concluſ.* 1. *num.* 58. *limit.* 20. *tit. de probationib. num.* 58. Maſcard. *ſuprà n.* 33. Iuuat quòd Papæ creditur non ſolùm de iure communi, ſed etiam de conſuetudine Baldus *conſ.* 227. *Pridie conſului vol.* 3. *& conſ.* 420. *quedam ſcriptura. eod. vol.* & Menoch *conſ.* 100. *n.* 29. quos refert, ac ſequitur Maſcard. *d. concluſ.* 1228. *n.* 119. & Farinac. *de teſt. lib.* 2. *tit.* 6. *q.* 63. *n.* 154.

Quantus ſit Summus Pontifex, & qualis in ſe, & quoad oues ſuas.

§. IV.

EPITOME.

37. *Quantus ſit Papa ex multiplicatis nominibus conijci poteſt.*

38. *Papa eſt ſuperior omnium in Spiritualibus.*

39. *Papa eſt Epiſcoporum maximus, & Dominus noſter.*

40. *Præcipientibus Imperatori, Regi, & Papa contraria, cui ſit credendum in his quæ ad peccatum ſpectant.*

41. *Papa quiſnam fuerit qui primò vſus eſt his verbis ſeruus ſeruorum Dei.*

42. *Papa dicitur Beatiſſimus, Sanctiſſimus, & maior cæteris hominibus.*

43. *Papa eſt Iudex in omnibus cauſis Eccleſiaſticis, & à nemine iudicatur.*

44. *Papa poteſt procedere contra laicos delinquentes in terris Eccleſiæ, in quibus habet iuriſdictionem temporalem.*

45. *Papa ex cauſa poteſt vti exercitio gladij temporalis, vbi eſt Dominus temporalis, & poteſt eſſe Iudex in cauſa propria.*

46. *Romano à Pontifice ſaluti neceſſaria pendent.*

47. *Papa debet eſſe irreprehenſibilis, & valde innocens, & lux clariſſima.*

48. *Papa debet eſſe fidelis ſeruus, & prudens. Item debet hortari, docere, corrigere, & compeſcere omnes fideles.*

49. *Eccleſiaſtica poteſtas non poteſt ligari, neque abſolui à ſæculari, & an poſſit delegari laicis.*

50. *Papa competis opiniones nouas approbare, vel reprobare.*

37. QVANTVS ſit Papa ex multiplicatis nominibus quibus nominatur coniici poteſt. Nam in primis dicitur *Dominus noſter.* Quod nomen eſt proprium Dei, vt *in Pſalmo* 109. & paſſim legitur in Sacra pagina. Cùm ergo Papa in terris habeat vices Dei, & ſit Vicarius Chriſti Domini. *c. inter corporalia. verſ. non enim &* ibi gloſſ. *verbo Vicarium, de tranſlatione Epiſcop. c. mulier.* 33. *q.* 5. meritiſſimò hoc nomen *Dominus* Papæ competit per excellentiam, proinde Papa vocatur *Dominus dominantium*, & dicitur *omnia, & ſuper omnia in ſpiritualibus.* Iaſ. poſt Baldum & alios *in lege reſcript. ſub num.* 4. *C. de precibus Imperatori offeren.*

38. Item Papa excellit cunctis dignitatibus totius Orbis, & eſt omnium Superior in Spiritualibus, vt modò dicebat Iaſon, & habetur *in Clement. paſtoralis de ſentent. & re indic.* text. *in cap. patet profectò.* 11. *quæſt.* 3. & eo ſenſu eſt maior Imperatore, vt plenè per Barbatium *in c.* 9 *n.* 141. *& duob. ſeqq. extra de indic.* quod etiam tradit Albericus de Roſate *in l. glorioſiſſimo, C. de Summa Trinitate & fide Catholica vide c. & ibi* gloſ. 1. *diſt.* 10. Bald. *in dictâ lege reſcript. n.* 7. *&* 8. vbi plura de excellentia Summi Pontificis. Auctoritas Spiritualis Pontificis dignior eſt, & prior, ac plenior, ac diffuſior quàm temporalis Imperialis poteſtas. Durand. *in rationali diuinorum, lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 8.

39. Similiter Papa eſt primus & maximus omnium Epiſcoporum, & Patriarcharum, in vniuerſalem Chriſti Domini Eccleſiam habens prælationem, D. Thomas *in tractatu contra errores Græcorum cap.* 66. *&* 67. ex quibus patet quanta cum ratione vocetur *Dominus*, cùm nomen Domini ſuperioritatem præ ſe ferat, vt dicitur in *Authentica* habita *ad finem, C. ne filius pro patre, & in cap. grauem, de exceſſibus Prælatorum,* & docet Tiraquell. *in legibus connubial. l.* 1. Gloſ. 1. *parte* 1. *num.* 14. *&* 15. Corneus *in Conſilio* 129. *incipit viſis verbis, num.* 2. *vol.* 3. quin etiam hoc nomen, *Dominus*, quando ſecum fert, *Dominus noſter*, nemini datur niſi Pontifici Maximo; ſic enim vocatur ab omnibus Catholicis, quamuis etiam ſeculares ſubditi Regum vtantur hoc dicendi modo, dum loquuntur de ſuo ſummo Principe. *Rex noſter Dominus.*

Quæſtionis eſt. Si eodem tempore Imperator, 40.
aut Rex ſuperiorem minimè recognoſcens, & Summus Pontifex contraria duo præcipiant, cuinam eſt obediendum? Reſpóde diſtinguendo, nam ſi agatur de peccato & cauſa ſpirituali aut conſcientiam, vel religionem, aut fidem ſpectante, potiùs Papæ, quàm Imperatori, aut Regi. Sic intelligo Gloſſa 2. *per text. ibi in cap. cum parati.* 19. vbi Abbas *num.* 8. *&* 9. & Decius *n etiam* 8. *&* 9. *de appellat.* nam in illis cauſarum generibus *verbo oſculandi in l.* 1. *C. de domeſticis* apud illum eſt ſuprema poteſtas in qua non habet parem. Baldus *in cap.* 1. *in prima col. de probat.* proinde Papalis dignitas aſſimilatur Soli, & Regalis ſeu Imperialis comparatur Lunæ; *de maior. & obed.* Auguſtinus de Ancona *in tractatu de poteſtate Eccleſiæ*, qui tamen in multis eſt cautè legendus, eiuſmodi enim comparationes ſæpiſſimè, non quadrant in omnibus.

Hinc fit, vt meritò in Papam quadret no- 41.
men *Domini*, cum ſit ſummus Sacerdos, Chriſti Vicarius, cui omnes Chriſtianos oportet eſſe ſubditos, traditque D. Antoninus *in ſumma* 3. *parte titulo vigeſimo ſecundo c.* 3. §. 4.

Obiter tamen nota quod Papa quantò maior eſt, & excellior; tantò humilior omnibus oſtenditur, ac propterea in ſuis Conſtitutionibus in principio *Seruus ſeruorum* dicitur, *cap. relatum* 37. *in fine de ſententia excommunicationis, & in proœmio decretalium, vt in* Gloſſa *verb. ſeruus & omnes ibidem*: quo cognomine primùm vſus eſt Damaſus Papa *in Epiſtol.* 3. ibi: *Damaſus ſeruus ſeruorum Dei, atque per gratiam eius Epiſcopus ſanctæ Catholicæ vrbis Romæ,* quem Gregorius Magnus imitatus, vt habetur in vita ipſius *lib.* 2. *cap.* 1. frequenter vſus eſt hoc cognomento: *Gregorius ſeruus ſeruorum Dei:* quod deinceps hodiéque Romani Pontifices paſſim vſurpant. Azorius 2. *part. inſtitut. moral. lib.* 5. *cap.* 44. *fol.* 650. *verſ. quædam alia,* vbi plenè hac de re?

Dicitur etiam Papa *Beatiſſimus & Sanctiſſi-* 42.
mus, eò quòd ſit verus, & vnicus Chriſti Vicarius in terris. quibus titulis decoratur ab Athanaſio, & Iuſtino Imperatore ſcribentibus Papæ. Azor *vbi proximè.* Tribuitur item hoc nomen *Beatiſſimus*, vel *Sanctiſſimus* Summo Pontifici; quia nomen Papæ eſt nomen ſanctitatis, valet enim idem atque pater pauperum, non quiuis pater, ſed maior; denominatur à *Papos*, quoniam eſt maior in adminiſtratione rerum & auctoritate cæteris hominibus, excepto Petro, *cap.* 1. 20. *diſtinct.* Abbas *in cap. qualiter, il* 2. *num.* 2. *in fine de accuſationibus*, & Chaſſaneus *in Catalogo gloriæ Mundi, quarta parte conſideratione ſeptimâ, ad finem.*

Quare non immeritò vocatur *Sanctiſſimus*, cùm

cùm gerat vices Dei in terris, & ideo præſumitur vir eximiæ ſanctitatis, *cap.1.diſtinct.40.ibi.* his verbis: *Quis*, inquit, *dubitat ſanctum eſſe, quem apex tantæ dignitatis attollit, in quo ſi deſint bona acquiſita per meritum, ſufficiunt quæ à loci prædeceſſore præſtantur.* Debereque eſſe Papam Apoſtolicæ ſanctitatis ſentit Bald. *in proœmio Decretalium, in verbo Gregorius, num. 3.* eſſéque maiorem omnibus Sanctis, excepto Petro, vt paulò ante diximus, addit idem Baldus *in lege reſcript num 7.C.de precib. Imperat.of-*
40. *fer.* & Henricus Botheus *in tractatu de ſynodo Epiſcop.part.1.num. 27.* nec mirum cùm ſit Vicarius Chriſti in terris, *Clement.1. ibi: Domino diſponente præſidemus.* vbi Cardinalis. *num 8.de ſentent. excommunicationis.* Gloſſ. *in verb. quod Deo.in cap.pœnis.de pœnitentia,diſtinct.2* proinde Papam oſculamur in pede, & adoramus, Gloſſ.*verbo oſculandi,in l.1. C. de domeſticis, & protectoribus.*Gloſſ.*verbo oſcula,in extrauaganti primâ de verborum ſignificatione.* Ioan. 22. Nauarr.*i: cap humanæ aures 22. quæſt.5. num.7.*vbi de hac re plenè,& Reſtaurus Caſtaldus *in tract. de Imperatore,q.64.n.3.*

43. Accedit prærogatiua ſuperioritatis, ac Iuſtitiæ, in omnibus cauſis & controuerſiis Eccleſiaſticis, quâ cæteris excellit, quæ proficiſcitur à traditione Clauium factâ Petro, & eius ſucceſſoribus à Chriſto Domino in illis verbis: *Tibi dabo claues Regni cælorum.* Ex quibus ipſe eſt
41. *Iudex Iudicum maximus*, & ipſe à nemine iudicatur. Probatur, quia eſt ſupremus omnium in terris iudex in cauſis Eccleſiaſticis. Albanus *de poteſt.Papæ, part.1.num.4.* & in ſpecie Tuſcus.*verb.Papa,concluſ.41.num.3.verſ.& Papa eſt maior, & num. 16. verſ. extende, & num. 24.* & in ſpecie Sotus *in 4. diſtinctione 25. quæſt.2 art.1.concluſ.3.*& Mol.*de iuſt.tractatu 2. diſputat.29.*

Quin etiam Pontifex ipſe à nemine iudicatur, habetur *in Can. vltimo.* Concilij Romani Syluestro, & habetur etiam in Concilio Chalcedonenſi ſub Leone *ſeſſ.3.* & in altero Concil. Romano ſub Adriano XI. idem repetit Lateran. Concil. vlt. ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. Gelaſius Epiſt. ad Epiſcopos Dardaniæ, de quo *in cap. cuncta per mundum 9.quæſt.3.* Bonifac.Mart. *in cap.ſi Papa.* vbi Gloſſ. *verbo à nemine 40. diſt.* Imo poteſt Papa eſſe Iudex in ſuâ causâ, vt notat Peregrin.*de iure fiſci, lib.1.tit.2.pag.15.num.35.*Surd.*de alimentis tit.4.quæſt.18.num.71.*Menochius *de Arbitrar.iudicum.caſu 458.num.60.* poſt alios Cabed.Luſit.2.*part.deciſ.76.num.1.*&
42. alij apud Auguſtin.Barboſ.*in cap.cum veniſſent, de iudicijs num.5 & 6.* quod extendit ad Principes non recognoſcentes ſuperiorem, qui etiam poſſunt eſſe iudices in causâ inter ſe ipſos & ſubditos. Aretin. & Decius *in cap.1. num.8.* de probationibus. Trentacinq. *variar. reſol. lib.2. tit.de iudicijs,reſol.5.à num.1.*& Carraſer *in explicat.ad aliquas leges recopilationis. cap.9.num. 79.*Idem tribuitur Prælato, poſſe ſcilicet eſſe iudicem in causâ ſuæ Eccleſiæ.Surd.*Conſil.50.*Felin.*in dicto cap. cum veniſſent, num.7.* & Capic. *deciſ.137.*Secus ſi Princeps litiget cum non ſubdito; tunc enim non poteſt eſſe iudex in cauſa propria. Abbas *in cap.cum veniſſent,num.6.*

Confirmatur Papæ Principatum ita eſſe omnibus prælatum, vt nemini ſit ſubiectus & à nemine in terris iudicetur: nam in Concilio Sinueſſano dictum eſt ibi: *Prima Sedes à nemine iudicabitur.* Item *in Concilio Romano*, ſub Syluestro, Epiſcoporum 180. *Canone vltimo* additur: *Neque ab Auguſto, neque à Regibus, neque ab omni Clero, neque à populo iudicabitur prima Sedes.* Fauet Concilium Romanum ſub Adriano Papa II. cuius verba quære *in 8. ſynodo actione 7.* quæ ſic habent: *Romanum Pontificem de omnium Eccleſiarum Præſulibus iudicaſſe legimus, de eo verò quemquam iudicaſſe non legimus:* ex quibus liquet quantâ authoritate, & iuſtitiâ ſit vallatus Summus Pontifex, vt à quoquam nullo modo iudicetur. Iuuat Ambroſius *in oratione de tradendis Baſilicis. Bonus* (inquit) *Imperator intra Eccleſiam eſt, non ſupra Eccleſiam; ideo multò minus erit ſupra Eccleſiæ Paſtorem.* Confirmat Nicolaus *in Epiſt. ad Michaëlem*, dum ait, pios Imperatores, ac Chriſtianos Reges numquam Pontificibus imperaſſe, ſed ſolùm rogaſſe & obſecraſſe tanquam patres ſi quid ab illis impetrare voluiſſent. Ratio à priori illa eſt ob quam Pontifex nequeat iudicari, quòd ſcilicet Princeps eſt, & Paſtor ſupremus & caput totius Eccleſiæ, neque in terris habeat ſuperiorem: proinde non poteſt iudicari ab vllo Eccleſiaſtico Prælato, cúmque Eccleſiaſtica Reſpublica ſpiritualis ſit, & longe Reipublicæ temporali excellat, ad Principem totius Eccleſiæ Supremum ſpectat dirigere, ſi opus fuerit Principes temporales, quoad peccatum vitandum non autem ab eis dirigi, nec inſtrui; nec denique iudicari, vt deducitur ex Canone *ſi Papa diſt. 40.* vbi dicitur ſic. *Cunctos iudicaturus, à nemine eſt iudicandus.* Concludit Hugo de Sancto Victore, *parte ſecunda de Sacramentis*, per hæc verba, *Spiritualis*, inquit, *poteſtas terrenam iudicat; ipſa verò à Deo primùm inſtituta eſt, & cum à vero deuiat, à ſolo Deo iudicari poteſt.* Et alter Hugo *de officio quatuor Prælatorum in principio*, vt Papæ excellentiam amplificet; addit iure diuino iudicare omnes; de quo plenè Iulius Clarus §. *final. q.35. num. 3.*

Vnde fit, vt Papa non ſolùm in terris Do- 44.
minorum ſecularium inferiorum; ſed etiam in terris Imperatoris, & Regum quoruncunque poſſit procedere contra laicos qui delinquunt in cauſis fidei Catholicæ & ſpiritualibus, ex eo fundamento; quia habet iuriſdictionem habitu vbique, & ea poteſt vti actualiter tamquam in loco mediate ſibi ſubiecto, quod eſt de mente Bartoli, *in extrauag. Ad reprimendum. in verbo per edictum. numero nono & numero decimo. verſiculo dico Ergo.* quæ opinio placet Iaſoni *in lege finali numero 14. ff.de iuriſdictione omnium iudicum.* vbi teſtatur de communi.

An verò poſſit vti gladio temporali dubitari 45.
nequit in locis ſuæ temporali ditioni ſubiectis, cum in his ſit ſupremus Princeps temporalis, & temporalis poteſtas cum ſpirituali Pontificia non pugnet in eodem ſubiecto, neque aliam ſibi ſumunt ipſi Pontifices. Ad hanc poteſtatis Pontificiæ plenitudinem

Accedit ſaluti neceſſaria, à Romano Pon- 46.
tifice pendere, vt oſtendit Bonifacius VIII. *in Extrauagante. Vnam ſanctam. de maioritate, & obedientia*, quod plenè exponit Albanus *in dict. tractatu, part. 11. numero decimo.* Proinde ſi quid dubij circa fidem oriatur, ita

vt neceſſe ſit noua editio Symboli, eam ad Summum Pontificem eiuſque authoritatem pertinere teſtatur D. Thomas 2. 2. *q.*1. *art.vltimo*. Germonius *de ſacror. immunitat. lib.*3.*c.*11. quoniam Petro & ſucceſſoribus datum eſt in fide firmare fratres. Hinc patet plenitudo poteſtatis; hinc deducitur quanta ſit poteſtas, & quanta auctoritas Sedis Apoſtolicæ: quæ neque in iis quæ fidei ſunt Concilio, vt dicetur infrà, ſed Deo ſubeſt, qui fidei fundamentum, & ſcopus, ſuo Spiritu Patres ad fidem amplectendam ac prædicãdam illuminat. Germonius *ſup.n.*62.

47. Diximus quantus ſit Summus Pontifex, dicamus ergo qualis eſſe debeat. Irreprehenſibilem eſſe Epiſcopum deſiderat Apoſtolus, vt hoc vno verbo virtutes omnes complectatur, quæ ſummum Epiſcoporum Epiſcopum decent, vt notat Sanctus Hieronymus *epiſt.*83. *ad Oceanum, c.*4. vbi inſinuat, aut nullum, aut rarum fore; qui irreprehenſibilis ſit, vt etiam idem Hieronymus *lib.*1.*aduerſus Pelagium, c.*8. repetit, quaſi nullus reperiatur eleganti ſpecie, qui aliquo næuo non afficiatur in aliqua parte corporis: ſic etiam nemo reperitur, qui culpæ omnimodæ expers ſit. Nihilominus quia decet, vt inſtar Solis Gubernator ſit, in quo macula, vel vmbra aliqua non emicat: ideo dicitur, vt Epiſcopus ſit irreprehenſibilis, quaſi inſtar lucentis Carbunculi, ex quo ſubditi virtutum omnium ſplendorem immaculatum accipiant, & ſuo exemplo omnibus præluceat. *Mat* 5. *Vos eſtis lux Mundi.*

Non enim manus ſordida lauat aliam, neque oculus plenus puluere notat maculam. Gregorius *moralium lib.*7. Maximâ ergo ſanctitate debet fulgere Summus Pontifex: ſi quidem in maximâ maximus dignitate præit, & in maximâ ſedet Sede. teſte Bernardo ad Eugenium. *Monſtruoſa*, inquit, *res eſt gradus ſummus & animus infimus: ſedes prima, & via ima; lingua magniloqua, & manus otioſa: ſermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: caput canum, & cor vanum: facies rugoſa, & lingua nugoſa, ingens auctoritas, & nutans ſtabilitas.* Sic ille. Iuuat illud Gregorij *lib.*1. *Paſtor.c.*2. Prælatum in Eccleſia ſi per abrupta gradiatur, ad præcipitium gregem ducere. Conſonat Pauinus *de viſitatione, part.*2.*q.*9.*n.*29.*verſ. & dixit*, aſſerens plus peccare paſtores exemplo, quàm culpâ, plus occidere exemplo, quàm gladio. Greg. *in ſuo Paſtorali*, & in Ioan. Lecitier. *in tract. primogen. lib.*1.*q.*9. ratio, quia facta Paſtorum, & ſcelera, à ſubditis de facili trahuntur in exẽplum, *c. magna de voto.*

Ex quibus vides qualis eſſe debeat Summus Pontifex, nimirum irreprehenſibilis, innocens, & inſtar Solis, in quo non reperitur macula, & omnibus lucet, & nullo inquinato inquinatur. Talis ergo debet eſſe Pontifex qualem depinxit D. Hieronym. *epiſt.*2. *ad Nepotianum.* his verbis: *Ea ſit, & debet eſſe conuerſatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & greſſus, & vniuerſa eius opera notabilia ſint.*

48. Debet etiam Papa eſſe *fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram:* quæ fidelitas non ſolùm conſideratur in diſpenſando, ſed etiam in docendo: nam populus docendus eſt, & non ſequendus; vti traditur in *l. decurionum, C. de pœnis, & in cap. docendus.* 62. *diſt. & in c. miramur* 61. *diſt.* Quare debet hortari, compeſcere, & punire, cùm habeat iuriſdictionem coactiuam in omnes fideles, Ioan. de Turrecremata *in lib.*2. *ſuæ Summæ, c.*45. *cum ſequenti.* Similiter ad illum pertinet errantes in fide, & in præceptis corrigere; & diſſentientes ab iis, quæ ab Eccleſia propoſita ſunt comprimere. *text. in cap. rogamus* 24.*q.*1. facit Cyrillus *in lib. theſau.* dum ait ibi: *Maneamus, vt membra in capite noſtro, Apoſtolico throno, Romanorum Pontifice, à quo noſtrum eſt quærere, quid credere, & quid tenere debeamus, ipſum rogantes præ omnibus, quoniam ipſius ſolius eſt reprehendere, corrigere, ſtatuere, diſponere, & ſoluere, & loco eius ligare, qui ipſum ædificauit, & nulli alij, quod ſuum eſt, ſed ipſi ſoli dedit cui omnes iure diuino caput inclinant, & Primates Mundi ei tanquam Chriſto obediunt*, Sic ille.

Et meritò, quia ad Romanum Pontificem pertinet potiſſimùm Chriſtianam Rempublicam hortari ad benè, beatéque viuendum, & vrgere, *c. de Iudæis* 45. *diſt.* Atqui ſine correctione morum, & ſine pœnarum inflictione, quibus mali continentur, & virtute præditi conquieſcunt, non poſſunt homines ad vitam honeſtam reduci, prout habetur *in c. cum, & plantare de priuil. & cap. facta* 4. *diſt.* Ergo ad Romanum Patrem ſpectat hortari, compeſcere, & refrænare gregem ſibi commiſſum. Præterea Papæ competit oſtendere, cum ſit Princeps Sacerdotum, quid vnuſquiſque facere debeat, teſte Iſidoro *ex c. Cleros.* 21. *diſt.* proinde alios Sacerdotes etiam doctiſſimos docere debet, & ab aliis non eſt docendus, quod circa fidem tenendum ſit, vt Synodus Florent. decernit, dum ait Papam omnium Chriſtianorum Doctorem exiſtere.

Quod procedit non ſolùm quoad Eccleſiaſticos, & Sacerdotes, qui ex nomine Græco, & Latino dicuntur, quaſi ſacra dantes, ſed etiam quoad Principes ſeculares, qui ſunt filij Eccleſiæ, & non Præſules: atque ita illis competit ea, quæ ad Religionem pertinent, addiſcere potius, quàm docere, & multo minus præcipere, *c ſi Imperator, diſt.*96. quam partem probat plenè Ioan. de Turrecremat. *in* 3. *lib. ſuæ ſummæ, c.*25. Ex quibus

Sequitur illa quæſtio, an poteſtas Eccleſiaſtica poſſit ligari, aut abſolui à ſeculari? Reſponde neganter, quia nobilior eſt ſæculari poteſtate. 49.
Marant. *de ord. iudic.*4.*p.diſt.*11. Suar. *in defenſ. fidei, lib.*4 *per totum.* Bellarmin. *tom.*1. *de Romano Pontifice controuer.*3. *lib.*2.*cap.*29. *col.*817.*verſ. Reſpondeo.* & Germon. *de immunitate Eccleſiaſticor. lib.*3.*c.*17.*n* 66. Dicuntur enim Eccleſiaſtici quaſi Dij, ita deducitur ex Pſalmo 81. ibi. *Ego dixi Dij eſtis & filij Excelſi omnes.* Chriſti etiam vocantur *in Pſal.*104. ibi. *Nolite tangere Chriſtos meos.* Vnde laici non poſſunt diſponere, ſeu agere de rebus Eccleſiaſticis, Turrecremata *in c. bene quidem.*1.*diſt.*96. Præpoſitus *ibid, à n.*1. Archidiacon. *ex n.*8. & 9. Abbas *in c. ab excommunicato. n.*6 *de reſcript. & in c. tuam. n.*7. *de ordine cognitionum.* Suarez *ſuprà lib.*3.*c.*18.*n.*2. *& ſeqq.* Nauar. *in c. cum contingat, ſecunda cauſa nullitatis n.*11. Couar. *in c. Alma.*1.*p.*§.11.*n.*3. Menoch. *recuperandæ, remedio* 15.*n.*338. & Simanc. *de Catholicis, tit.*56.*n.*1. *& in praxi hæreſæos, tit.*66. *in principio.* Hinc habes laicos non poſſe ſe intromittere in electione Summi Pontificis, ex eo quòd omnibus interdicta ſit poteſtas de rebus Eccleſiæ, ac facultas diſponendi, *cap. non placuit* 23. *cap. laicis* 24. *cap. ſi quis Principum* 16. *quæſt.* 7. Sanchez *tom.* 2. *in præcepta*

Decalogi

Decalogi. lib.7. cap.9. num.4. Suarez *de legibus,lib.3. cap.34.* Surd.*conſil.301. num.9.ex cap.Eccleſia 10.de Conſtieut.*Azor.*inſt. Moral. p.1 lib.2.cap.6.quæſt.4.& p.2.lib.10.cap.7. quæſt.9.*

Poterit tamen Papa delegare laicis iuriſdictionem ſpiritualem. Marc. Ant. Genuenſ. *in practicâ Eccleſiaſticâ, quæſt.730.*Decia *tract.crim.tom.1 lib.4. cap.9.num.70.*Segura Dauiles *in Directo Iudicis Eccleſiaſtic.p.2. cap.11. num.2.* Scaccia *in tract. de Iudic. p.1. cap. 11. num.41.* ex Gloſ. *in verbo Diui.cap. Præter.distinct.32.*dicente poſſe laicos non tantùm ciuiles contentiones, & criminales controuerſias in foro exteriori inter partes excitatas, ſed ſpirituales etiam cauſas ex Papæ commiſſione agere,ac decernere,idem vult Gloſ.*in cap.2. verb. non præſumant,de iudiciis,* vbi Decius *num.6.* Henriq. *lib.13. de excommunicat.cap.24.in principio, lit.6.*& Nauarrus *conſil.1.de ſentent. excommunicat.*

Non tamen poteſt Papa ea, quæ ſunt annexa ordinibus Eccleſiaſticis lege Diuina, committere laicis, vt eſt communis ſententia *in cap. quanto, de conſuetudine:* Secus de poteſtate iudicandi cauſas ſpirituales, excomunicandi, & abſoluendi ab excommunicatione, quæ ſunt iuriſdictionis fori exterioris, & poſſunt committi à Papâ laicis, ex ea ratione,quia nulla datur lex Diuina, vel naturalis, quæ interdicat hanc poteſtatem delegari, neque per laicos ex delegatione expediri. Dicitur enim Papa dum hæc committit laicis,per laicos juriſdictionem Eccleſiaſticam exercere, Diuinâ lege id minimè vetante. Et quamuis videantur iuris humani regulæ contradicere, in his Papa dum hæc committit, diſpenſat. argumento *capit. Propoſuit, de conceſſione præbend.* Cenſentur enim laici delegati, dum poteſtatem delegatam exercent, non tanquam laici iure ſuo vti, ſed tanquam Eccleſiaſtici iure Pontificis delegantis, & auctoritate poteſtatem exercere.argumento *l.1. §. Quid mandata. ff.de officio eius.* Inferiores verò Papâ Prælati tantùm delegare poſſunt cauſas pecuniarias laicis, & merè ciuiles, vt probat Gloſ. *& ibi notata in verbo*

49. *ducibus,in cap. Præter. 32. diſt.* Gloſ. *in principio ibi. Cauſæ pecuniariæ in cap. 2. de iudiciis,* ſ. ribentes *in cap. perpetuas, de arbitris.* Imo voluit Abbas *in cap. ſignificaſti, in 8.col. de foro compet.* non poſſe Epiſcopum cauſam criminalem laico, & Clerico ſimul committere, quod ſequitur Decius *in cap. decernimus in 5.col. de iudiciis,* & Roland. *Con 4. num.14. volum.1.*

50. Ad Papam etiam pertinet opiniones nouas,nondum reprobatas approbare,vel reprobare.text. expreſſus *in cap. Quoties 24. quæſt.1.* hoc idem tradit Hieronym. *in cap. hæc eſt fides,eadem quæſt.* Idque apertè conſtitutum eſt *in cap. maiores.*deducitur ex Deuteronomio,*cap.17.ibi. Si difficile, vel ambiguum apud te iudicium eſſe proſpexeris, venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit loco, quem elegit Dominus, ipſi enim iudicabunt tibi iudicium veritatis. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis Imperio,morte morietur.* Hæc ibi. Quod accipe in figurâ tanquam prolatum de Sede Apoſtolicâ, vt dicitur *in cap. per venerabilem, §. rationibus, qui filij ſint legit.* Hanc etiam partem tuetur Gregorius *in cap. frater noſter.16 diſtinct.* Nec mirum, quia ſi Sacerdotes debent vigilare ſuper Dominicas oues, eáſque paſcere, ac docere, quantò magis ſupremus Sacerdotum Sacerdos, qualis eſt Summus Pontifex,qui vigilare,& non dormire debet ſuper cuſtodiam gregis, vt habetur in Pſalmo 120 *Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael.* Proinde illi competit examinare nouas opiniones, & arcere longè lupos, hoc eſt hæreticos ſub ouili pelle latentes, de quibus dicitur Iſaiæ *cap. 55.* & Ezechielis *cap. 34. Væ Paſtoribus Iſrael, qui ſemetipſos paſcebant, &c.* Inſupérque ad ipſum ſpectat cognoſcere ſpiritus in fide vacillantes,prout notat Arator Cardinalis Poëta egregius *in ſua hiſtoria Apoſtolica,* vbi obſeruat omnium Paſtorum Paſtorem Maximum, ideo vocari Petrum,quoniam Petrus lingua Hebræa idem valet atque cognoſcens. Sic ille *ſectione 23.* quaſi diceret ad illum qui loco Petri eſt ſpectat Omnes cognoſcere, illíſque inuigilare, ne ab hæreſi per malos Paſtores inficiantur.

An Summus Pontifex debeat eligi ex cœtu Cardinalium, & an poſſit ſe eligere, & quæ in eligendo forma ſit ſeruanda?

§. V.

EPITOME.

51. *Papa an ſit eligendus ex numero Cardinalium, & an poſſit ſe ipſum eligere.*
52. *Papa poteſt ſtatuere ſuper electione ſui ſucceſſoris; & modus eligendi eſt Eccleſiæ commiſſus.*
53. *Papæ aliquando non Cardinalibus, ſed Concilio competit electio.*
54. *Papa an poſſit eligi laicus, vel vxoratus.*
55. *Cardinales ſi omnes moriantur, vel ſi duo ſuperſint quis debet eligi in Papam.*
56. *Forma in eligendo Papa an ſemper fuerit eadem.*
57. *Papam contra electum, quæ exceptio opponi poteſt hæreſis-ne, an ſimoniæ, aut alterius criminis.*
58. *Exceptio an opponi poſſit contra Papam ſe ipſum eligentem?*
59. *Magiſtratus inferior nulliter ſe ipſum eligit.*
60. *Cardinalis arbiter quando poterit ſe ipſum eligere?*
61. *Pontifex, qui nunc eſt in Eccleſia, an ſit de fide, quod ſit Papa?*

QVÆRI poteſt an Papa ſit eligendus ex numero Cardinalium: Pars 51.
negans ex eo patet, quia multi ad Pontificatum fuerunt electi, quos non legitur fuiſſe Cardinales, vt tradit de Eugenio. 3. Plato *de bono ſtatus Religioſi. lib.2.cap 28.ad medium,*& de Gregorio decimo narrat Illeſcas *lib. 5. Hiſtoriæ Pont.f. cap.40.* Facit textus *in cap. vbi periculum, de elect. in 6.* vbi agitur de forma eligendi Pontificem, & ibi Franch. *n. 11. & in §.præterea. num.1* dicens ibi, *non dixit, quod eligatur Papa ex Collegio Cardinalium,*ſequitur Cenedo *Collect.18.ad Decretum, n.2. ad finem,* Suarez *de fidè diſput. 10. ſect. 4. n. 19. in principio,* vbi vult, non fuiſſe,neque eſſe per ſe id neceſſarium.

Pars affirmans probatur *ex cap. oportebat, diſtinct. 79.* vbi Papa Stephanus ait Romanum Pontificem eſſe eligendum de numero Cardinalium: Quod etiam obſeruat Burſatus *Con. 126. n.6.vol.1.* ſed pars affirmans loquitur de conſilio potiùs quam de præcepto, vt notat Præpoſitus *in dicto cap.oportebat, in principio* Quare prima opinio magis placet: proinde licet communiter Papa eligatur ex Collegio Cardinalium, ſi aliter fiat, electiò

teæet

tenet eò quòd non reperitur ius eam electionem irritans. Martinus Laudenſis *de Cardinalibus quæſt. 65. fol. 381. in 14. volum. tract. in impreſſione antiqua. ſenet Abb. in cap. vxoratus, num. 8. de conuerſione coniugatorum.* Suarez *dicto numero* 19. & Carolus Sigonius *de Regno Italiæ, lib. 9. anno* 1059.

An verò Papa poſſit eligere ſe ipſum, controuertitur inter Doctores? pro parte affirmatiua facit poſſe Papam de plenitudine poteſtatis per ſe eligere ſibi ſucceſſorem; ergo poteſt ſe ipſum eligere. Prior pars probatur *ex cap. ſi tranſitus 79. diſtinct. ibi. de electione ſucceſſoris.* ex quo Gloſ. 1. affirmat, ſequitur Franchus *in cap. vbi periculum, de electione, lib. 6.* & Gloſ. *verb. Beatus, in cap. Apoſtolica, 8. quæſt.* 1. quam vocat ſingularem Abbas *in cap. Apoſtolica. num. 9.* & ibi Barbatia *num. 2. de donationibus,* & alij quos referens ſequitur Didacus Perez *lib. 5. Ordinam. tit. 4. l. 1. pag. 61. colum. 1. ante medium.* Item Victor. *relect. 2. de poteſtate Papæ, quæſt. 12. num. 2. & 3.* & Suarez *de fide, diſp. 10. ſect. 4. num. 12. & 14.* ex ea ratione, quoniam Papa poteſt decernere, vt eo viuente ſucceſſor eligatur, eodem modo, quo Imperator eligitur: ergo poteſt Papa ſe ipſum eligere, & pro ſe ſuffragium ferre: quod intellige, quando pluribus competit electio: tunc enim poteſt vnus eligere ſe ſimul cum aliis, ſe ipſum coëligentibus, Bart. & Alexand. *in l. ſi Conſul, in fine, ff. de adoptionibus, & in l. planè, ff. quod cuius vni.* Bertachin. *in repert. verbo electio à quibus fiat, verſ. 2. & in tract. de Epiſcopo 1. lib. 3. principali. num.* 38. Secus ſi vni tantum electio committatur: tunc electio à ſemetipſo de ſe ipſo non valet. Bertachin. *ſupra ex l. planè,* & ibi ſcribentes poſt Gloſ. *ff. quod cuius vni.* Bartol. *in l. ſi mand. vero. § ſi tibi, ff. mandati.* Attamen ex D. Antonin. tradit Pineda in vita S. Ioannis Baptiſtæ *lib. 2. art. 3. cap. 10. pag.* 422. Papam poſſe ſolum ſe ipſum eligere. Quod placet Auguſtino Barboſæ *de officio Epiſcopi, Alleg. 72. n. 86.* ſed de hoc infra.

Nihilominus quidquid ſit de poteſtate ferendi ſuffragium pro ſe ipſo, dicendum eſt non poſſe Papam ſibi in vita ſucceſſorem eligere, ita Caiet. *de auctoritate Papæ & Concilij, tr. 1. c. 13. & tr. 2. c. 21.* Mendoça *in quæſt. quodlibet. quæſt. 4. pag.* 301. Turrecremata *lib. 2. Summæ, cap.* 51. poſt Gloſ. *in cap. cum Apoſtolica, §. qui in omnibus. quæſt.* 1. quam ſequitur Ioannes Andreas *in cap. licet. num. 2. de electione,* & Azor *inſtitution. moral. part. 2. lib. 4. cap. 5. quæſt.* 3. & eſt communis *ex cap. Epiſcopo.* 1. & 2. 8. *quæſt.* 1. quo in loco Concilium Antiochenum, & Romanum ſub Martino Papa ſtatuunt nullam eſſe electionem factam ab Epiſcopo de futuro ſucceſſore; ergo non poterit Papa deſignare ſucceſſorem: concinit Flaminius *de reſignatione lib. 2. quæſt. 1. num.* 12. ne detur ius hæreditarium in dignitatibus Eccleſiaſticis: additque, per ſummos Pontifices, & Concilia Generalia fuiſſe decretum, vt non liceret ſucceſſorem eligere, nec Papam poſſe ſtatuere, vt ſibi hoc liceat, ſicut obſeruat Cardinal. Zabarell. *in Clementina ne Romani, numer. 5. de electione.* & Selua. *de iurament. part. 4. numer.* 41.

Non eſt tamen negandum poſſe Papam ſta-
52. tuere ſuper electione ſui ſucceſſoris ſecundùm communem, & ſcribentes *in cap. licet, de vitanda, de electione,* ita vt ex vi talis ſtatuti poſſint alij Pontifices eligere ſucceſſorem, neque illi ad hoc auferetur poteſtas, vt decidat, ac diſponat, quæ diſpoſitio valebit poſt mortem, ſuadente ita Eccleſiaſtico regimine, cùm prouideat in caſu, de quo ſucceſſor adhuc prouidere non poteſt, neque diſponere.

Quæri etiam poteſt an modus eligendi Pontificem ſit de iure humano? Reſponde modum eligendi Pontificem tradi *in cap. vbi periculum, de electione, in 6.* & habetur *in cap. licet. eodem. tit. & in cap. in nomine Domini. diſtinct.* 23. & quamuis electores Pontificem eligant, & perſonam deſignent, Chriſtus Dominus immediatè tamen, ſolus confert dignitatem, & poteſtatem. Modus autem eligendi Papam non eſt à Chriſto Domino inſtitutus, ſed Eccleſiæ commiſſus, Suarez *de fide, diſput. 10. ſectio. 4. num. 4. & 6.* Azor. *2. p. inſt. moral. lib. 4. cap. 2.* vbi agit de formâ antiquâ, & nouâ eligendi Romanum Pontificem *fol. 406. & ſequenti.*

Nam quamuis ex decreto Nicol. 2. de quo *in cap. in nomine Domini. 23. diſtinct.* electio Papæ fieri non poſſet à ſolis Cardinalibus, ſed requireretur Cardinales, Clericóſque cõuocari, & totius Cleri, & populi conſenſum: deflexu temporis huiuſmodi electio reducta fuit ad Collegium Cardinalium dumtaxat, vt oſtenditur *ex cap. vbi periculum, de elect. in 6. Clementina ne Romani eodem tit. & in cap. licet. de vitanda eod. tit.* Burſat. *dicto conſil. 126. num. 6. & 7. à principio, & conſil. 108. à principio,* & in terminis ac plenè *n.* 18. Bellarmin. *tom. 1. de Clericis. lib. 1. cap. 9.* quæ forma eſt optima, vt Cardinales ſoli eligant, cum ſint præcipui Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi Romanæ Eccleſiæ, & ab hinc quadringentis annis, & eo ampliùs reperitur de hoc Decretum Alexandri tertij, & iam ante illum fuiſſe electos Pontifices à duabus partibus Cardinalium, nec ſatis eſſe maior pars, ſed neceſſariò debent eſſe partes, vt electio teneat, Bellarminus *ſupra dicto cap. 9.* & Azor vbi *proximè cap. 2. per totum.* Quod procedit etiam ſi contingat Papam decedere tempore, quo Concilium generale coactum eſt, adhuc enim electio Papæ non pertinet ad ipſum Concilium, ſed ad ſolos Cardinales, & ad eorum Collegium: ſicque fuiſſe ſeruatum in electione Leonis decimi tempore Concilij Lateranenſis vltimi, vt obſeruat Burſatus *ſupra* ſcriptus.

Quod ſi contingat Romanam Sedem vacare 53.
per depoſitionem Papæ ab eodem Concilio, vel quia Papæ electio per Concilium declarata fuerit quod eſſet omnino irrita, in hoc euentu electio competit non Cardinalibus, ſed Concilio. Abbas *in dicto cap. licet, de vitanda, col. 3. & ſequent. de electione.* Felin. *in cap. in noſtra correl. 27. de reſcriptis,* Corrad. *lib. 2. cap. 1. §. 2. tit. de orna. ani. Pontificis maximi,* de quâ reſolutione nihil affirmat Marc. Ant. Cucch. *lib. 2. inſtit. maiorum. de Cardinalibus, tit. 4. fol. 97. col.* 1. niſi quatenus à S. Matre Eccleſia probatum ſit. vide illum *n.* 31. Quin imo Concilium Generale, nec Summum Pontificem poſſe adimere hanc poteſtatem eligendi Pontificem Cardinalibus teſtatur Corrad. *dicto lib. 2. c. 1. quæſt. 2. §. 3. verſ. iure merito, n.* 27. quia vt ipſemet ait, ad Cardinales electio iure diuino ſpectat; ſed hanc propoſitionem relinquit Antonius Cucch. diffinitioni Sanctæ Matris Eccleſiæ *ſuprà n.* 36. immeritò; Ex eo quia ad ſummum Pontificem pertinet præcipuè præfigere modum eligendi Papam, quod ſi, de hoc nihil perſcriptum fuiſſet, & Sedes vacaret, ad omnes Eccleſiæ Epiſcopos ſpectaret: atque ita cùm Papa ſit Caput ſupremum Eccleſiæ, & in illo poteſtas regendi Eccleſiam reſideat, bene poterit extinguere modum electionis, qui hodie viget, &

Digitized by Google

alium præſcribere, ſiquidem modus eligendi præſens, ſecundùm leges, & ſtatuta ipſorum Pōtificum diſpoſitus eſt. Quod adeo verum eſt, vt neque Cardinales, neque Concilium in Sede vacante potuerint modum à Summis Pōtificibus præfixum mutare. Suar. *de fide, diſp.10. ſect.4.n.11. & duob. ſequent.* ita Caiet. & Victor. quem refert ac ſequitur Suar. *ibidem.n.13.* addens modum eligendi non eſſe iuris Diuini, ſed poſitiui. ideo credit tanquam veriſimile non poſſe Concilium generale modū eligendi Sede vacante ſine Papæ authoritate innouare.

54. Sed quid dicendum, ſi eligatur in Papam Laicus, ſiue vxoratus, ſiue ſolutus? Aliqui deducunt ex Gloſſ. *in c. Si qui pecunia, diſt.79.* Laicum poſſe eligi in Romanum Pontificem, quod obſeruant ſcribentes *in cap. licet, de vitanda.* vbi Decius *num.9. de electione.* poſt Card. *in clem. Ne Romani, eod. tit.* Nec refert Summum Pontificatum eſſe beneficium eccleſiaſticum *c.1. de maledicis.* Angel. *in verbo beneficium, §.1.* Card. Iacob. *de Concil. lib.10. art.1. n.50.* Alphonſ. Hoied. *in tract. de incompat. p.1. c.1. n.2.* & alij apud Flam. *de reſign. lib.1. quæſt.1. n.5. & lib.3. quæſt.1. n.15.* aſſerentes Papatum, à Deo inſtitutum, eſſe beneficium eccleſiaſticum.

Sed videtur vehementer obſtare; quia Laicus non poteſt habere beneficium eccleſiaſticum cum ſit incapax ſpiritualium *c. cum adeo.* & ibi Abb. & Decius *num.3. de reſcriptis. cap. ex literis, de tranſact. cap. ſi quis deinceps 16. quæſt.7. cap. Meſſana. cap. ſacroſancta, de elect.* & eſt communiter receptum ab omnibus. Igitur non poteſt Laicus eligi in Papam.

Nihilominus non eſt inconueniens poſſe eligi intra congruum tempus promouendum, ſed tunc habebit ea, quæ ſunt iuriſdictionis, nō verò ea quæ ſunt ordinis. Sic Ant. de Roſell. *de poteſtate Imperatoris, & Papæ. tit. de forma eligendi Papam. n.48. vol.4. tract. in impreſſione antiqua: verſ. & maximè.* Quin addit Abb. *in c. licet, de vitanda, de electione, num.4.* Si electus tempore ſuæ electionis reperiatur vxoratus, & de hoc conſtet, vxorem eſſe inducendam ad continentiam, quod ſi nolit continere, debere illum reddere debitum, per d. Gloſſam *in c. ſi quis pecunia. 9. diſt. 79;* ipſe tamen permaneat in Papatu, quia non repugnat ſubſtantiæ Papatus, ſeu Clericatus; ex eâ ratione, quoniam Petrus coniugatus erat, cùm ad Papatum aſcendit: continentia verò ex Conſtitutione Eccleſiaſticâ prouenit. Ita idem Cardinalis *in Clem. ne Romani, de electione, in principio, n.7. ad finem,* Peres *lib.5. Ordinam. tit. 1. l.1.* Gloſ. *3. pag 23. col.1. verſ. in tantum.* Idem Abb. *in cap. conſtitutus de conuerſione coniugatorum, n.10.* ſubdit. Si maritus fiat Papa vxore ignorante poſſe repeti per vxorem, ſicut repetitur is, qui Religionem ingreſſus eſt, vel fecit ſe promoueri. Ex quibus conſtat coniugatum eſſe habilem ad Papatum etiam vxore ignorante, & non conſentiente. Nullus autem erit Iudex contra Papam in hoc caſu. Abb. *d. num. 10. ex eadem Gloſſ. in cap. ſi quis pecunia,* cum non habeat ſuperiorem.

55. Quid dicendum ſi ad eas anguſtias negotium deducatur, vt omnes Cardinales Sede Apoſtolicâ vacante moriantur, duobus exceptis? Dionyſ. Paulus *de vera Patriarchal. Sedium erectione, cap.16 n.33.* cum Sylueſtro Aldobran. *in ſcholiis ad d. caput licet, de vitanda. num.51. de electione.* reſpondet, ſi omnes Cardinales mortui ſint, & nullus ſuperſit, pertinere ius eligendi ad Canonicos Lateranenſis Eccleſiæ: Baldus tamen *in l. vbi abſunt, ff. De tutor. & Curat.* & Lancellot. Conradus *in templo omnium iudicum. lib. 2. cap.1. §.2. in princip. num.6.* volunt electionem competere Patriarchis; ſed prior opinio magis placet. Hoſtienſis tamen duas ſententias memorat, quarum vna vult, ſi nullus Cardinalis viuit, pertinere electionem ad Clerum Romanum indiſtinctè, & hanc probat ille *in cap. licet, de electione.* altera ad generalem cœtum Epiſcoporum, quam Hoſtienſis non probat, tum quia Papa eſt Epiſcopus Romanus, & ad Clerum ſpectat ſuum Epiſcopum eligere: tum etiam, quia difficulter conuocari poſſent Epiſcopi totius Orbis ad eligendum Pontificem. Quod etiam Abb. *in d. cap. licet,* & Imola *in Clem. Ne Romani, de electione.* tradunt.

Mihi tanquam probabiliùs magis probatur, Cardinalibus mortuis ius, & poteſtatem eligendi Papam non ad Patriarchas ſpectare, vt autumat Bald. *ſupra*, ſed ad Clerum Romanum Eccleſiæ Lateranenſis, vel ad Concil. Generale. ita Azor *inſtit. moralium, p.2. lib.4. cap.2. verſ. vndecimo quæritur:* dummodo Concilium ſit iam congregatum, vel conuocatum tempore vacationis Papatus, ita quod certum ſit faciendam eſſe congregationem; in quo euentu electio ſpectabit ad Concilium; eò quòd Papa non eſt ſolum Epiſcopus Romæ, ſed eſt Epiſcopus totius Eccleſiæ vniuerſalis: atque ita electio debet competere vniuerſali Eccleſiæ. Concilio autem minime conuocato, neque in proximum conuocando, electio pertinebit ad Canonicos Sancti Ioannis Lateranenſis, cùm ſint ipſi Canonici, & illa ſit Eccleſia Cathedralis Papæ. Ergo ad tales Canonicos deuoluetur electio *cap.1. de electione.* Anton. de Roſellis *de poteſtate Papæ, tract. tomo 4. in antiquis. fol.53. §. poſtquam ſatis, num.8.*

Quod ſi duo tantùm Cardinales ſuperſtites exiſtant? Reſpondet Gloſſa, & ſcribentes *in Clementina Ne Romani, de electione,* & alij, quos refert, ac ſequitur Marc. Anton. Cucch. *de Cardinalibus, tit 4. num. 36.* Si omnes Cardinales moriantur vno ſuperſtite, poſſe hunc ſolum eligere Pontificem. An verò poſſit hic ſeipſum eligere, diximus *ſupra in hoc. §. verſ. an vero Papa poſſit,* vbi alij negant, & ad finem alij affirmant; ſed Nauarr. *lib.1. conſiliorum, tit. de electione, conſil.6. in 2. editione,* negat poſſe Cardinalem ſuperſtitem iure ſe eligere Papam *per caput, per noſtras, de iure patronatus*, poſſe tamen eligere extraneum, dummodo ſit idoneus. Quemadmodum ſi omnes Cardinales exeant à conclaui poſtquam illuc conuenerunt ad eligendum Papam dempto vnico, ille ſolus poteſt Papam eligere teſte Gloſſa notabili *in Clement. Ne Romani, 9. porro, verbo omnes, de electione,* quam ſequitur tanquam communiter receptam Mart. Laud. *in tract. de Cardinalibus. concluſ.22.* & Petrus à Biaxio *in directorio, de elect. p.1. cap.2. num.4.*

Porro quando ſuperſtant duo Cardinales, Collegium vniuerſum in duobus Cardinalibus referri poteſt, ita vt Pontificem maximum ipſi ſoli eligere poſſint. Sic Franch. *in cap. vbi periculum, num.5. de electione, in 6.* Nec non alter alterum poteſt eligere. Franch. *in cap. num.3. de regulis iuris.* Abb. *de Cardinal. quæſt.23.* quos ſequitur Cucch. *eodem titul. 4. numer. 37.* ſed videtur negare Nauarrus *in dict. Conſil. 6. numer. 2. & ſequentibus,* dicens Collegium Eccleſiaſticum de iure Canon. conſtitui in duobus *cap. 1. de electione*, in quos recumbit totum ius Collegij, & ex conſequenti poſſe ab his duobus in Prælatum eligi aliquem extraneum, idoneum tamen cum ambo pro illo ſuffragium ferrè poſſint: non tamen poſſe eligere

Digitized by Google

de ſe ipſis alterum: Ex eo quia cum non ſint niſi duo, & in electione requiratur maior pars, vt valeat, vnus non facit maiorem partem, quod requiritur ad valorem electionis ſecundùm, *cap. quapropter, de electione.*

Nec refert *cap. cum in iure peritus, de elect.* vbi oſtenditur aliquo modo electum dum conſentit electioni ſuæ, augere numerum ſuffragiorum, quod etiam colligitur *ex capite ſi compromiſſarius de electione, lib. 6.* Quia ad hoc reſpondetur hoc procedere quando per viam compromiſſi fit electio. Tunc enim, quia electio per viam compromiſſi dicitur fieri quando omnes electores, qui habent ius eligendi compromittunt, in Prælatum amplecti illum, quem elegerit compromiſſariorum maior pars: ſecus autem cùm habentes ius eligendi, eligunt; vt Collegium per viam ſcrutinij, ita habetur *in cap. Cumana, de electione*, & Panormitanus communiter receptus *ibidem*, iuxta quam ſententiam nemo poteſt ſeipſum eligere; ſed nec cum aliis pro ſe ſuffragium ferre, niſi ſit vnus ex compromiſſariis. Nauarrus vbi *ſupra*, & Petrus à Biaxio *in directorio electionis, cap. 2. n. 4. verſ. his addit*, vbi concludit, etiamſi ius eligendi Prælatum in vno remanere queat: ipſum tamen ſeipſum eligere, aut ſe ipſum præſentare non poſſe quamuis innumeris refulgeat meritis, *per caput Cumana, de electione*, & ibi Gloſſa *in verbo ad maiorem.*

56. Hinc colliges modum eligendi Summum Pontificem non ſemper fuiſſe eundem, ſed olim ea de re varias Conſtitutiones effluxiſſe. In primis edita à Simacho Papa *in cap ſi Papa 79. diſt.* anno ſalutis 499. contra agentes de eligendo Summo Pontifice, ſuperſtite Papa, eóque inconſulto. Deinde altera conſtitutio edita anno Domini 1059. in Concilio coacto à Nicolao Papa. 2. *de iis ad quos electio Papæ ſpectat, apud Lateranum.* Tertiò promanauit Conſtitutio in Concilio Lateranenſi ab Alexandro 3. Anno Domini 1180. quâ iubetur, vt electio fiat à duabus partibus Cardinalium. Emanauit poſtea Bulla Iulij ſecundi, incipit. *Cum tam diuino*, edita anno ſalutis 1505. vbi dicitur eſſe nulla electio facta per ſimoniam, electúſque per eam, vt apoſtaticus, & Hæreſiarcha cenſendus eſt, veluti priuatus omnibus officiis, & beneficiis cuiuſcunque generis ſint. Exiit denique Bulla Gregorij Papæ 15. quæ incipit *Æterni* edita anno Domini 1621. vbi tres tantùm formæ eligendi Pontificem approbantur, & ſcrutinium fieri mandatur per ſecreta ſuffragia ſchedularum. quam refert Auguſt. Barboſ. *in cap. licet de vitanda, de electione. num. 9. verſ. verum quicquid ſit habemus in hoc.*

Forma autem quæ ſeruatur ad eligendum ſufficiens, eſt numerus duarum partium. Azor *Inſtitut. moral. p. 2. lib. 4. cap. 5. quæſt. 7.* & habetur *in cap. licet, de electione*, vbi deciſum eſt electum à duabus partibus Cardinalium ab vniuerſali Eccleſiâ ſine vlla exceptione, vt Romanum Pontificem adorandum eſſe. Idcirco Gloſſa explicans verba illa, *abſque vlla exceptione*, ſic ait: *Speciale ineſt Romani Pontificis electioni, vt nulla exceptio admittatur.* Nam exceptio eſt excluſio actionis *l. exceptionibus.* Hæc autem nouiſſima forma data, & confirmata poſtea ab eodem Gregorio 15. *in Conſtitutione citata, Æterni in §. 1.* eſt omnino ſeruanda in poſterum; electióque aliter fieri nequit, quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia, duarum ex tribus partibus præſentium Cardinalium in Conclaui. Excepto caſu quando omnes, & ſinguli Cardinales ex præſentibus nemine diſcrepante, & omnibus conſentientibus ius eligendi Pontificem aliquibus ex Cardinalibus committerent, vt ipſi nomine omnium vnum nominarent, aut niſi communiter omnes, & ſinguli in Conclaui præſentes diuino quaſi afflatu permoti nemine diſſentiente intelligibili voce, vel ſcripto eligant hunc in Papam proprio nomine expreſſo, nullóque præcedente tractatu de perſonâ particulari.

Gloſ. tamen *in cap. licet de vitanda, de electione, in verbo duabus partibus*, quærit an electus computetur in numero duarum partium, & in partem negantem pendet; quam ſequitur ibi Innocentius *in principio*, & Decius *num. 29.* Conſentit Gloſſa etiam *in cap. cum in iure, de electione, in verbo conſentiet.* Quæ ſententia confirmatur ex declaratione factâ a Gregorio 15. *in ſua conſtitutione*, quæ incipit, *Æterni.* quæ ſic loquitur *in §. 2. Numerum*, inquit, *ſuffragiorum duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præſentium, vt electio per viam ſcrutinij, ſiue ſcrutinij, & acceſſus, valida ſit, decernimus, & declaramus ita eſſe cenſendum, vt in duabus tertiis partibus ſuffragium electi non numeretur, nec quiſquam, ſiue ſcrutinij, & acceſſus, ſiue compromiſſi viâ procedatur, ſeipſum eligere, ſeu ſuffragium ſibi dare vllatenus poſſit. Electi tamen perſona ſi in conclaui ſit, debeat in numerum Cardinalium computari.*

Et infra *in §. 3. in eadem Conſtitutione*, ſic habetur, *Rurſus nemo per viam ſcrutinij, ſeu ſcrutinij, & acceſſus habeatur pro electo, niſi publicatis omnibus ſuffragiis, & electi, ſi numerum tantummodo duarum ex tribus partibus habuiſſe compertum ſit, etiam ſchedulis apertis.* Et infrà *in §. 4.* addit. *At ſi contingat plures in ſchedulis nominatos duas tertias partes ſuffragiorum tuliſſe, in ſuffragiorum paritate neuter ſit electus, in imparitate verò, qui numero ſuffragiorum ſuperior erit, dummodo duas tertias partes etiamſi in vno ſuffragio excedat, electus cenſeatur.* Vide reliqua in eadem conſtitutione pro eligendo ſummo Pontifice, quæ nouiter fuerunt conſtituta, præſertim *in paragrapho vndecimo, duodecimo & decimo nono.*

Ex quibus patet Papam poſſe facere conſtitutionem ſuper electione ſui ſucceſſoris. Ita Flaminius *de reſignatione, lib. 2. quæſt. 1. num. 13.* pòſt alios, ita vt ex vi talis conſtitutionis, poſſunt alij Pontifices eligere ſucceſſorem, pro vt etiam notat Illuſtriſſimus Braccarenſis. *prima parte Decreti, in cap. ſi tranſactus, diſt. 79. num. 1. ad finem*, non poſſe tamen ſibi eligere ſucceſſorem. Azor *inſt. moral. p. 2. lib. 4. cap. 5. quæſt. 3.* Paulo Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 98.* & Tiraquel. *de Iure conſtituti. p. 3. limit. 2. num. 4.*

Sed petes an contra electum ſuffragiis duarum partium Cardinalium poſſit opponi exceptio aliqua alicuius criminis præſertim quando eſt notorium tale delictum, puta hæreſis? Pars affirmans probatur ex eo quòd ſi Papa manifeſtus ſit hæreticus accuſari poteſt, ergo contra eum poteſt opponi, & excipi notorium crimen hæreſis. Nam hæreticus eſt extra Eccleſiam: ergo non poteſt eſſe Caput Eccleſiæ: Idem colligitur *ex cap. ſi Papa, diſt. 40.* vbi ſcribentes tradunt poſſe opponi, quod ſit hæreticus; quòd ſi Pontifex neget, poſſe admitti probationem opponentis, de quo Caſtaldus *de poteſtate Papæ num. 44.* Iacobat. *de Concil lib. 8. art. 1. fol. 514.* & latè Decian. *tract. crimin lib. 5. c. 52. n. 10.* vnde deducitur ſi Pontifex hæreticus accuſari poteſt, multo fortius, quando eligitur poteſt opponi crimen hæreſis, ſic Abb. Goffred. & Franch 57.

in

in c.licet,de elect. Azor.*p.2.Inſt.moralium, lib.4.cap.5. quæſt.7.verſ.ergo quæſtionis eſt.& verſ.at Innocentius.*

Dicendum tamen eſt quidquid ſit de accuſatione ob hæreſim,non poſſe opponi crimen hæreſis aduersùs illum poſtquam à duabus partibus eligentium eſt electus; habetur *in cap. licet, eodem tit.* vbi dicitur, ritè & plenè electum pro Papâ eſſe habendum. Item quia exceptio criminis opponitur petentibus actionem, & ius *cap.cum dilectus,de ordine cognitionum*, At qui eligitur, vel de facto electus eſt à duabus partibus Cardinalium,nihil omnino petit,cum iam habeat ius pleniſſimum: ergo nulla exceptio criminis opponi poteſt, ita Innocentius,& Ioannes Andreas *in cap.licet,de electione.*

Ex his duabus opinionibus prima eſt verior, quam eligit Auguſt.*de poteſt. Eccleſ. quæſt. 1. art.5.* probatúrque ex conſtitutione Iulij ſecundi, in Concilio Lateranenſi *ſeſſ.5.* incipit *Cum tam diuino*,ex quâ cótra hæreticum electum in Papam poteſt opponi, & excipi hæreſis crimen. Confirmatur ex Regula *Qui ad agendum, de regul. Iuris; in ſexto. Qui ad agendum admittitur; ad excipiendum multo magis eſt admittendus.* Igitur ſi Papa hæreticus manifeſtus,ſi fortè eſſet,accuſari poteſt, multo magis dum eligitur poteſt opponi eidem crimen hæreſis. Non tamen videtur poſſe opponi exceptio alicuius alterius criminis contra electum à duabus partibus Cardinalium. Nam quamuis *in cap. in nomine, diſt.23.* ſtatutum ſit ibi. *Si quis contra hoc Decretum noſtrum Synodali ſententia promulgatum, quaſi per ſeditionem, vel præſumptionem, aut quolibet ingenio electus,ordinatus, inthronizatúſue fuerit perpetuo anathemate cum ſuis auctoribus, fautoribus, & ſequacibus, à ſancta Eccleſia ſeparatus exiſtat.* Sic ibi. Ex quibus verbis videtur poſſe opponi violentia, aut crimen ambitus,aut fraus,& dolus,ſi quis eligatur in Papam hiſce malis artibus, quod inſinuat Abb. *in cap. licet, de electione.* Attamen idem Abbas ex *cap.licet,de electione*, concludit, non poſſe opponi exceptionem violentiæ, neque ambitus, neque fraudis, & doli.

Quid de crimine Simoniæ? Reſponde contra electum à duabus partibus Cardinalium affirmatiuè ex conſtitutione Iulij ſecundi,editâ anno Domini 1505. quæ incipit. *Cum tam diuino*, per hæc verba: *Si Papa eligatur per Simoniam: nempe aliquo Cardinali quomodolibet ſuffragium ferente, data vel accepta,vel promiſſa pecunia,vel bonis cuiuſlibet generis,caſtris,officiis,beneficiis,promiſſionibus,vel obligationibus per ſe, vel per alium, pro Pontifice non habeatur. Item etiamſi duarum partium ſuffragiis, vel vnanimi Cardinalium concordia, etiam per viam aſſumptionis concorditer nemine diſcrepante,& etiam ſine ſcrutinio facta ſit electio, nulla exiſtat, & nihil iuris electus ac-*
57 *quirat, ſiue in ſpiritualibus, ſiue in temporalibus: & contra electum per ſimoniam opponi criminis exceptio poſſet,ſicut contra electum poteſt opponi vera,& indubitata hæreſis; & electus ſimoniacè, à nullo Papa habeatur: quinimo Cardinalatus,& alio quouis honore,dignitate,beneficio, & penſione, abſque vlla alia declaratione priuatus exiſtat, & perpetuo ad prædicta inhabilis. Nec item hæc electio vllo tempore conualeſcat per adorationem, & obedientiam; & omnibus liberum ſit eius mandata recuſare: & Cardinalibus liceat impedire, quamuis Pontificiam dignitatem aſſequatur.* Et deinde decernit ille Pontifex, Cardinales per Simoniam Pontificem eligentes, priuatos exiſtere omni honore, dignitate, & beneficiis, niſi ab eo crimine reſipiſcentes reliquis, qui in ſimoniam non conſenſerint,ſeſe adiunxerint, infra octo dierum ſpatium ab eo tempore, quo fuerint ab illis, admoniti priuato, vel publico edicto. Qui ſic ad ſaniorem mentem redeuntes reliquis adhæſerint, tanquam reſtituti ad priſtinos honores,dignitates, & beneficia, & ab omnibus pœnis Eccleſiaſticis abſoluti habeantur,hæc in ea Conſtitutione. Quæ conſtitutio tanquam lex obligat ad eligendum, & prohibet ne quis malis artibus eligatur. Azor.2.*p. lib. 4. cap.5. quæſt.7.verſ.Deinde.*

Petes an poſſit oppugnari electio, & excipi in quâ aliquis ſe ipſum eligit in Papam compromittentibus ſe in illum Cardinalibus: vt eligat ex omnibus quem maluerit. Negat caput *licet. de electione*, quatenus ait nullam exceptionem eſſe admittendam, ſi quis fuerit à duabus Cardinalium partibus electus: igitur idem dicitur, ſi quis ſe ipſum eligat ex compromiſſo omnium Cardinalium, quia non ſuo, ſed aliorum nomine, & conſenſu id fecit: ſicque Ioannes 22.feciſſe dicitur teſte Azorio *inſt.moral. p.2.lib.4.cap.5.quæſt.8.* 58.

Sed contra obiici poteſt Gloſſa communiter recepta *in c.qui Epiſcoporum 1.quæſt.1.& in cap.cum in Iure.de electione.* vbi dicitur in electione Magiſtratuum inferiorum nulliter eligere, qui ſe ipſum eligit: ergo oppugnari poteſt exceptione etiam ſi eligat ex compromiſſo Ratio,quia inter dantem, & accipientem neceſſaria eſt diſtinctio,habetur *in c. cum ad noſtrum,de inſt.& c.per noſtras,de iure patronatus.* Ex quo conſtat patronum Eccleſiæ nō poſſe ſeipſum eligere, nec nominare: quæ ſentētia magis placet, niſi expreſsè ex formâ compromiſſi aliud colligatur,ex eo fundamento,quia compromiſſum cenſetur factum,vt arbiter non ſe ipſum,ſed alium nominet. Cum ergo ſit compromiſſum expreſsè,vt 59.
arbiter poſſit eligere quē voluerit,poteſt ſe ipſum 60.
nominare: tunc non crimen ambitûs videtur ſe ipſum eligere, præſertim quando Cardinales ratam, & firmam habent electionem. Quod etiam procedit quando arbiter ex compromiſſo factus, iuret ſe meliorem electurum, & ipſe omnium ſit optimus: adhuc enim poteſt ſe ipſum eligere, ſi Cardinales ratam habeant electionem, & conſentiant: ſecus ſi non conſentiant,eo quòd arbiter,qui iurauit ſe electurum optimum, intelligitur ſibi non eſſe locum,ſed aliis, eo excluſo. Ita Gloſſa *in cap. cum in iure de electione.* Et hoc modo electio facta à Ioanne.22.de ſe ipſo facta putatur,& firma, ac rata à Cardinalibus in ea conſentientibus.

61. Dubitatur denique an hic numero Summus Pōtifex, qui modò Eccleſiæ Catholicæ præeſt, & colitur vti Caput illius, de fide teneatur quod ſit talis. Negant aliqui ad fidē pertinere,ſed certitudine quadam morali tradunt hunc eſſe verum Pontificem,ídque ſatis eſſe, vt illi obediatur etiam in rebus quas de fide eſſe deciderit Caiet. 2. 2. *quæſt. 1. art. 3. in reſponſione ad quartum.* Cordubenſ. *lib.1. quæſt.17.§.2.* Caſtro *lib.1.contra hæreſes,c.9.circa medium.* Bannes 2.2.*quæſt.1.art.10 in prioribus commentariis, dub.2. ad 2.* Cæterùm magis placet aſſerere eſſe de fide hunc numero Pontificem, qui præeſt Eccleſiæ, eſſe verum Eccleſiæ Pōtificem,Petri ſucceſſorem,cui Eccleſia tenetur obedire: ratio, quia nullam faciunt diſtinctionē Concilia inter verum Pontificem in communi,& inter hunc, qui nunc in Cathedrâ Romana ſedet cum omni conſenſione Eccleſiæ, ſed illum eadem veneratione, & fide venerantur. Probatur à Bulla Martini Quinti apud Concilium Conſtantienſe, vbi proponitur hæreticis, qui Eccleſiæ Catholicæ volunt reconciliari, an credant Papam electum Canonicè, eſſe

ſucceſſorem Petri : igitur hoc eſt credendu m de fide : & hoc modo Concilium Chalcedonenſe nominatim Leonem Papam ſextum recepit. Suarius *de fide , diſp.10. ſect. 5. num. 2.* & ſequentibus , *&* *diſp.5. ſect.8.num.12. verſ. ego tamen fere* : vbi docet eſſe de fide , hunc numero Pontificem eſſe verum Pontificem, vbi primum receptus eſt conſenſu totius Eccleſiæ , vbi pro hac parte refert videndos Salmeronem *lib.1. in Epiſtol. Pauli, part.2. diſputat. de Eccleſia ſatis ante medium , à §. Angeli etiam* , & Albertinum *tom.1.coroll.3. Theologico ex tertio principio philoſophico, quæſt. 3.à num.*10.

Quam poteſtatem habeat Papa ſuper Conciliis, & an aliquando ſubſit Conciliis?

§. VI.

EPITOME.

62. & 63. *Concilium generale habet authoritatem à Deo, ſed verius & à Summo Pontifice, ideo Papæ tribuitur illud, quod fit a Concilio.*
64. *Concilium præſente Papa nihil poteſt ſtatuere, ſine authoritate illius, regulariterque Papa confirmat conſtitutiones Concilij.*
65. *Concilia non poſſunt derogare actis Papæ , neque legem illius abrogare.*
66. *Diffinita in Conciliis ante confirmationem Papæ cenſentur vera , & eſt proximum errori contrarium affirmare.*
67. *Concilium non poteſt legem imponere Papæ , ſed Papa poteſt tollere ſtatuta Conciliorum, nec poteſt ſe ſubiicere Concilio.*
68. *Concilium quando ſit maius Papâ in his , quæ ad fidem ſpectant.*
69. *Papæ tribunal eſt idem cum tribunali Chriſti Domini, ideo eſt ſuperior ipſis Conciliis , & confirmat geſta illorum.*
70. *Princeps vnus eſt in Eccleſiâ militanti, à quo Cõcilia recipiunt, vel non recipiunt authoritatem.*
71. *Papa à nemine iudicatur niſi à ſolo Deo , & à Concilio, quando de hæreſi eſt ſuſpectus.*
72. *Papa in terris non habet ſuperiorem, neque ab illo ad aliquem appellatur, & abſoluit quos ligat Concilium.*
73. *Eccleſiæ caput eſt Chriſtus Dominus immediatum, Papa autem mediante Chriſto.*
74. & 75. *Concilium in quibus caſibus poſſit conuocari, & decidere ſuper Papâ.*
76. & 77. *Concilium poſſe conuocari , ſi Papa ſit notorius delinquens eſt aliquorum ; ſed oppoſitum eſt probabilius.*
78. *Papa extra caſum hæreſis, à nullo eſt accuſandus, nec iudicandus.*
79. *Papa poteſt aperire , declarare, interpretari Concilia, & illis derogare.*
80. & 81. *Schiſmate dato Concilium habet poteſtatem ſuper Papâ, qui neſcitur an ſit verus Papa.*
82. *Decreta Conciliorum, vt irritentur a Papa, egent expreſſa derogatione.*
83. *Conciliaris conſtitutio habet clauſulam derogatoriam ad poſtea concedenda.*
84. *Epiſcopus nequit tollere Conſtitutionem conciliarem , neque in ea diſpenſare niſi in magnâ neceſſitate.*
85. *Conciliaris conſtitutio eſt , quæ trahit originem à Concilio, & Pontificia dicitur , quæ trahit originem à Pontifice.*

QVÆRITVR an Concilium ge- 62.
nerale habeat à Deo auctoritatem proximè, an à Sũmo Pontifice? Reſponde videri habere auctoritatem à Deo proximè ex verbis Concilij Conſtantienſis ſeſſio.4.& 5. & 39. per hæc verba: *Hæc Synodus in Spiritu ſancto congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, immediate habet auctoritatem à Deo.* Firmatur *ex Matth. 15. vbi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Accedit quòd Synodus generalis cùm aliquid definit dicere ſolet: *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis* : ergo Concilium generale immediatè à Deo capit auctoritatem, non autem à Papa. Quod etiam firmat illud *Matthæi* 18. *quæcumque alligaueritis.*

Dicendum tamen eſt Concilium generale habe- 63.
re iuriſdictionis auctoritatem non à ſe ipſo , ſed à Summo Pontifice , vt à Capite in corpus deriuatam: atque ita Papa communicat Concilio auctoritatem: proinde conſtitutiones factæ in Concilio per quandam communicationem ita attribuuntur Concilio , ſicut & Papæ , quia Papa communicat authoritatem Concilio: vnde Papæ tribuitur quod fit per Concilium, arg *§. religioſum inſt. de rerum diuis. & l. cum in diuerſis*, & ibi Bartol. *ff. de religio. & ſump. fun. 13. quæſt.2.* idem notat Ant. de Butr. *in c.1. de pac.* Azor *inſt. mor. p.2. l.4. c.13. quæſt.5* Quod procedit quando certus eſt Summus Pontifex , & indubitatus. Si autem non eſt certus , quia videlicet ſunt duo habiti eodem tempore pro Summis Pontificibus, vel quia nullus eſt Pontifex, vel nullus pro certo habetur : tunc in hoc euentu , & in ea ambiguitate Concilium habet authoritatem à Deo, eam ſcilicet, quâ ſimul conuenire poteſt ad eligendum Pontificem , & ad tollendum ſchiſma.

Quæritur ſecundò, quid dicendum, quando Papa 64.
eſt præſens in Concilio: Reſponde Cõcilium nihil poſſe ſtatuere ſine authoritate Papæ, vt eſt text. *in c. bene quidem, in verſ. quod ſi cuiuſlibet diſt.94.* Vnde S.Th. contra impugnantes Religionẽ *in 4. c. in hanc, penult. col.* ait. Patres in Concilio congregatos nihil poſſe decernere inconſulto Papâ. Quod ſi Papa eſt præſens, acta Concilij Papæ aſcribuntur. Arg. *c.2. de præb. in 6.* Niſi Papa aliter fieri voluerit, nempe quod ſub nomine Papæ, & Concilij ſimul acta edãtur: regulariter tamen Papa confirmat conſtitutiones Concilij, quod eſt ſignũ ſuperioritatis. Concilium autem approbat, ſed Papa confirmat. Bald. *in l. fi. C. de legibus.* & Card. *in c. ſignificaſti, de electione, in 10. contrario,* & Fel. *in c.1. de treu. & pac.* Item quod facit Conciliũ, virtualiter dicitur fieri per Papam, qui illi præeſt. Hoſtienſ. *in c. qualiter el.2. de accuſat.*

Quæritur tertiò , quam habeant authoritatem 65.
Concilia antequam confirmentur à Papa? Reſponde , Concilium Generale nihil poſſe decernere , aut decidere , quod Summi Pontificis authoritati deroget , nec poſſe legem à Papa conditam abrogare, cum ſit Summo Pontifice inferius. Conſtat ex Concilio Chalcedonenſi Act. 10. cùm Patres Concilij Conſtantinopolitanum Patriarcham Alexandrino, & Antiocheno præferrent: Vicarios Apoſtolicæ Sedis , ita fertur dixiſſe. *Sedes Apoſtolica nobis præſentibus humiliari non debet: & ideo quæcumque in præiudicium Canonum , ſiue Regularum heſternâ die geſta ſunt nobis abſentibus , ſublimitatem veſtram petimus , vt circumduci iubeatis , ſin alias contradictio noſtra his geſtis*

tenet

Digitized by Google

inhæreat, vt nouerimus quod Apoſtolico viro vniuerſalis Eccleſiæ Papæ referre debeamus, vt ipſe, aut de ſuæ Sedis iniuria, aut de Canonum euerſione poſſit ferre ſententiam. Sic ibi.

66. Reſponde ſecundò diffinita in huiuſmodi Conciliis etiam ante Pontificis confirmationem pro veris eſſe habenda, ita vt contrarium affirmare eſſet non ſolùm temerarium; ſed etiam ſuſpectum in fide, & proximum errori. Probatur, quia diffinita ibi, maiori authoritate fulciuntur, quàm ſi eſſent extra Concilium à multis Doctoribus affirmata: At quæ affirmantur à tot Doctoribus, puta, à centum, diffiniunturque, rem ita certam efficiunt, vt contrarium ſit in fide ſuſpectum, & proximum errori: ergo diffinita à Concilio ante confirmationem ſunt valde certa, nec poſſunt negari ſine temeritate, quæ ſi negentur ab aliquo cenſebitur ſuſpectus in fide. Arago. 2. 2. *quæſt.* 1. *artic.* 10. *in tract. de Conciliis, fol.* 87. *verſ.* 4. *concluſio.*

67. Reſponde tertiò Concilium nullo modo poſſe legem Papæ imponere; ratio, quia Papa eſt maior Concilio, *diſtinct.* 15. *cap. ſicut.* 24. *quæſt.* 1. *cap. quodcunque.* Item Papa ſtatuta Conciliorum interpretatur, & tollit, nec poteſt ſe ſubiicere Concilio, neque Pontificiam maieſtatem, quæ eſt à Deo, *cap.* 1. *diſt.* 22. Anto. Cucch. *inſtit. maior. lib.* 2 *tit.* 3. *num.* 45. & doctiſſimus Hiſpaniarum Primas. 1. *p. decreti. diſt.* 21. *cap. Nunc autem. num.* 5. Ideo ſi aliqui Pontifices ſe aliquando ſubmiſerunt Concilio, ſponte ſuà id fecerunt inconſulto. Ioannes Andreas, & Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſt.* Roman. *ſingul.* 184. Cardinal. Alexand. *in cap. inferior, diſtinct.* 21.

68. Quæres quartò an aliquando Concilium ſit maius Papa? Reſpondet Antonius Cucch. vbi proximè *num.* 44. cum aliis relatis à Paulo Borgaſio Concilium præeſſe Pontifici Maximo in his, quæ ad fidem ſpectant, in aliis autem ad fidem non ſpectantibus Pontificem Concilio præeſſe. Confirmatur ex ſententiâ eorum, qui putant tanquam probabile Concilia plenaria habere poteſtatem diffiniendi res fidei immediatè à Chriſto Domino. Quæ reſolutio de probabilitate eſt Pariſienſium, & Soti *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 4 *ad* 2. confirmatúrque ex eo, quòd ſinguli Epiſcopi habent poteſtatem immediatè à Deo regendi, & gubernandi proprias Eccleſias tum per leges, tum per fidei doctrinam oues ſuas paſcendo: ergo in vnum locum congregati immediatè accipiunt poteſtatem diffiniendi in his, quæ ad fidem ſpectant, & præſunt Pontifici Maximo.

69. Pro contrariâ parte ſtat communis deciſio aſſerens Tribunal Papæ, & Chriſti Domini eſſe vnum, & idem. Hoſt. *in cap. quarto de conſuetudine.* Item quia Concilia geſtorum ſuorum confirmationem à Romano Pontifice petere ſolent: ergo Pontifex eſt ſuperior ipſis Conciliis, ſi quidem confirmatio non petitur niſi à Superiore. Bald. *in l. final. Cod. de legi.* Accedit Papam non teneri congregare Concilium etiam in his, quæ ad fidem pertinent, cùm ea ipſe decidere poſſit, vt vult D. Thom. *in quæſt. de poteſt. quæſt.* 10. *art.* 4. *in reſpon. ad* 13. quem ſequitur Cardin. Alex. *in cap.* 1. *& in cap. ſicut* 15. *diſt.* dicentes, Concilia dato certo, & indubitato Pontifice, quamuis vtilia, non tamen eſſe neceſſaria. Quod procedit in Concilio generali legitima authoritate congregato; adhuc enim Papa non ſubiicitur Concilio: ſed Concilium Papæ tanquam vnico Vicario Chriſti. Probatur ex lege diuina: ex dicto, & verbis Chriſti ad Petrum: *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Tibi dabo claues Regni cælorum. Matthæi* 16. & rurſus *paſce oues meas. Simon Ioannis diligis me plus iis*: Ex quibus deducitur Papam eſſe ſuper Concilio, non verò Concilium ſupra Papã.

Confirmatur ex lege naturali ſecundùm quam in Eccleſiâ militanti debet eſſe Princeps vnus, & caput vnum, vt habetur in capite *in apibus* 7. *quæſt.* 1. quod tribuitur D. Hieronymo. Oldra. *conſil.* 94. *Eleganter. num.* 7. *verſ. adhuc inſtatur.* Anchar. *conſil.* 339. *Pro maiori, num.* 3. Iuuat, recipere Concilium, aut non recipere auctoritatem ſupremam ab alio quam à Papa: Quod ſi non accedat illius auctoritas, & confirmatio non dicitur Concilium, ſed Conciliabulum. Cucch. *d. lib* 2. *tit.* 3 *de Concilio, n.* 6. Tuſc. *verb Concilium, concl.* 552. *n. etiam.* 6. *c. multis de nouo* 17. *diſt.* omniaque in eo geſta ſunt irrita, & nullius roboris, Bellarm. *lib.* 2. *de Conciliis, c.* 10. *verſic. ſecundò*, & Suarius *de fide, diſput.* 11 *ſect.* 3. Greg. Lopez *part.* 1. *tit.* 5. *l.* 10. Gloſ. 9. Lancellot. Conrad. *in templo omnium Iudicum, lib.* 2. *cap.* 1. §. 4. *verbo Concilium ſolus Papa congregat.* Cùm ergo Concilium pendeat à Papa, vti à Vicario Chriſti, iure optimo ſequitur Concilium ſubeſſe Papæ, non verò Papam Concilio. 70.

Idem oſtenditur de iure Pontificio puta *in cap. nemo iudicabit.* à Symmacho *in cap. aliorum hominum cauſas, & in cap. cuncta* 9. *quæſt.* 3. vbi habetur Papam à nemine iudicari, niſi à ſolo Deo; vel à Concilio quando de hæreſi, & fide eſſet ſuſpectus. Quod etiam cenſuit Bonifacius martyr. de hoc conſultus *in cap. ſi Papa, diſt.* 40. Bellarminus *de Romano Pontifice, cap.* 26. *in principio. & lib.* 2. *de Concily authoritate, cap.* 17. & Azor *dicto lib.* 4. *cap.* 7. *per totum, poſt alios.* Idem colliges de iure communi per textum *in cap.* 1. 22. *diſtinct.* vbi dicitur iniuſtus, qui detrahit iuri, & priuilegio Eccleſiarum; qui autem detrahit iuri & priuilegio Romanæ Eccleſiæ dicitur hæreticus: Vnde cùm Papa non obſtringatur a Conciliis, ſed ſit ſupra illa, vt notat *caput, ſignificaſti, circa finem. de electione*, contrarium aſſerentes tenaciter parum diſtant ab hæreſi, Tuſchus *in concluſ.* 552. *n.* 11. 71.

Suffragatur Gloſſ. *in cap. ſicut* 15. *diſtinct.* dicens Concilium non poſſe Papæ legem imponere. Ergo Papa eſt ſuperior. Sequitur *in cap. frater noſter*, 17. *quæſt.* 4. dum ait Confirmationem dare rei confirmatæ, ita vt nequeat detrectari ſine confirmantis auctoritate & ſuperioris hoc eſt Papæ. Facit *caput placuit, & caput ad Romanum* 2. *quæſt.* 6. dum dicitur ibi, quod non appellatur à Summo Pontifice ad aliquem, ex ea ratione, quòd non habeat in terrâ ſuperiorem. Fauet *cap. cuncta per mundum* 9. *quæſt.* 3. vbi habes Papam abſoluere, quos ligat Synodus, vbi Gloſſ. id intelligit de Synodo Generali, ſeu vniuerſali. Cùm igitur Concilium generale, & Synodus vniuerſalis ſit tota Eccleſia repræſentatiuè, debet habere caput; hoc autem non eſt aliud niſi ſummus Pontifex: ergo ſuperior eſt Concilio. 72.

Nec refert ſi dicas Chriſtum Dominum eſſe Caput Eccleſiæ, vt dicitur in *Clement.* 1. *in principio, & in cap. vnico, de ſacra vnct.* quia Chriſtus Dominus eſt Caput immediatum totius Eccleſiæ: Papam autem eſſe Caput mediante Chriſto, à quo Principatum accepit. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues Regni Cælorum.* Cum ergo Petrus ſit Princeps, ac 73.

Superior, euidenter maior eſt Concilio: aliter enim ſequeretur contradictio, quæ doceret Summum Pontificem non eſſe ſummum.

74. In duobus tamen caſibus poteſt Concilium decidere. Primò, ſi detur ſchiſma inter duos, vel plures de Papatu litigantes: in hoc euentu debet conuocari Concilium, vt cognoſcat de cauſâ an ex duobus, vel tribus contendentibus ſit vnus legitimè electus, & alij minimè: quia ſi vnus eſt legitimè electus, intruſus, ſeu intruſi debent expelli; canonicè autem electus, benè electus declarari. Si autem malè electi velint contendere ſe benè electos; Concilium congregari debet, vt declaret electionem irritam, & nullius roboris: atque ita contendentes ſunt amouendi; Cardinaléſque monendi ad eligendum tertium. text. *in cap. ſi duo.* 79. *diſt.* Abb. *in cap. licet de vitanda, num.* 8. *de electione, verſ. item nota quod*, vbi refert in diſcordia duorum electorum ad Pontificatum Concilium generale conuocandum, & illum Papam fore, quem Concilium approbauerit: quem textum fuiſſe allegatum Piſis, & Conſtantiæ ait, quando congregatum fuit Concilium contra illos contendentes de Papatu. Idem Abb. *in cap. fraternitatis, num.* 2. *de hæreticis.* Cardin. *conſil.* 150. *num.* 1 Iacobat. *de concil. lib.* 4. *art.* 3. *pag.* 210. *&* 212. *& lib.* 9. *art.* 7. *pag.* 124. *& pag.* 727. Sequitur Ant. de Butr. inter Conſil. Caſtr. 420. *col. pen. in princ. lib.* 1. Gemin. *conſ.* 15. *in fin. n.* 19. *verſ. & clarum eſt, & in conſ.* 44. *n.* 5. & eſt communis Cõcilium eſſe iudicem in cauſâ ſchiſmatis.

75. Secundò poteſt Concilium congregari in cauſâ hæreſis, ſi Papa eſt ſuſpectus de hæreſi, & non reſipiſcit, vt declaret illum eſſe hæreticum, & deponat, per *text. in cap. ſi Papa* 40. *diſtinct.* Azor *inſt. moral. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 7. vbi concludit Papam hæreticum, eſſe quidem iure diuino priuatum Pontificiâ dignitate, ſed poſtea per ſententiam Eccleſiæ iudicandum eſſe, & declarandum ob crimen hæreſis de Pontificatu cecidiſſe. Eiuſdem ſententiæ eſt Abb. *in tract. de Concil. Baſilienſ. num.* 18. & Cenedo, cum aliis *ad Decretum, collect.* 44. *& num. final.* & reliqui ſcribentes *in d. cap. ſi Papa*, Arag. 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 10. *in tract. de Eccleſia. pag.* 64. Caſtro *de iuſta hæretic. punit. lib.* 2. *cap.* 22. & latius *cap.* 23. *verſ. an Papa, vel quiuis alius.* Nam hæreticus priuatur omni iure, & dignitate, & fit incapax: ideo in iſto caſu declaratur à Concilio priuatus, cum non ſit Papa.

76. Aliqui opinantur poſſe etiam conuocari Concilium generale, ſi contingat Papam eſſe notorium fornicarium (quod omen Deus auertat) vt de facto auertit, & ex hac notorietate ſequatur ſcandalum in Eccleſia, aſſerúntque poſſe à Concilio iudicari, & deponi, per Gloſſam *in dicto cap. ſi Papa, in verbo à fide deuius, verſ. ſed quare*, quam Abb. dixit ſingularem *in cap. ſignificaſti. num.* 4. *de elect.* Sequitur Ægid. Bellamer. & Barbat. *in Clement. ne Romani. num.* 86. *de elect.* Decius *in d. cap. ſignificaſti. num.* 21. *verſ. vlt.* Ratio, quia notorius delinquens per quem ſcandalizatur Eccleſia, quando eſt incorrigibilis, & non vult reſipiſcere, nec pœnitere, eſt habendus quaſi hæreticus, impropriè tamen, & latè. Ergo per Concilium generale deponi poteſt quando crimen eſt notorium, & non vult corrigi; ſecus ſi notorium non ſit. Quam etiam Gloſſam probat Roman. *conſil.* 523. *num.* 13. *verſ. ſecunda ſolutio*, vbi dixit hanc partem fuiſſe approbatam in Concilio Conſtantienſi, eámque defendit Zabarella *in cap. ſignificaſti, de electione, quæſt.* 45. *&* 46 & Platin. idem refert *in vita Ioannis* 23.

Cæterùm magis placet opinio negans quæ eſt Theologorum, & Canoniſtarum, quos refert, & ſequitur Turrecremata *in d. cap. ſi Papa* 40. *diſt.* vbi allegat pro vtraque parte latius, & plenius quàm alius, & *num.* 2. demonſtrat non eſſe Papam propter hoc crimen notorium, à quo quam iudicandum, docétque D. Thomas *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſtiuncula tertia ad ſecundum.* Caiet. *in Opuſcul. de authoritate Papæ, parte* 1. *cap.* 27. Auguſtin. de Ancon. *quæſt.* 5. Turrian. *lib. de Papa. & Concil.* Cordouenſis, *lib.* 4. *quæſt.* 6. & alij apud Suarium *de fide, diſp.* 10. *sect.* 6. *num.* 14. Thuſcum *in verbo Concilium, concluſ.* 551. *num.* 3. & apud illuſtriſſimum Primatem in dicto *cap. ſi Papa. num.* 12. Ratio, quia Papa quamtumuis criminoſus, & iniquus ſit, extra caſum hæreſis, verus eſt Papa; ergo illi eſt parendum iuxta illud. 1. *Petri.* 2. *non tantum bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis. Et Matthæi* 23. *Super Cathedram Moyſis.* 77.

Secundò probatur ex *Pſalmo* 50. *Tibi ſoli peccaui*, vbi Propheta cùm eſſet Rex, & non haberet ſuperiorem, oſtendit à ſolo Deo iudicari poſſe. Ergo Summus Pontifex cùm in terris non habeat ſuperiorem, extra caſum hæreſis à nemine eſt iudicandus, neque accuſandus. Quod voluit Adrianus Papa *in ſecunda Epiſtola Synod. ad octauam Synodum*, vt habetur *actione ſeptima*, & *Canone* 21. *in tomo quarto Conciliorum*, dicens non eſſe afferendas accuſationes aduersùs Papam ad generale Concilium; neque ſi afferantur propter eas ferendam eſſe ſententiam de illo. 78.

Tertiò id probatur ex confeſſione ſacrorum Conciliorum in quibus ſtatutum fuit Summum Pontificem, ſeu primam Sedem non ab alio quàm à Deo in terris iudicari poſſe. Idem dicitur *in Extrauaganti, Vnam ſanctam. de maioritate & obedientia.* Quod confeſſi ſunt Patres in Concilio coacto pro facto Marcellini, vt habetur *in cap. nunc autem, diſtinct.* 21. & aliud Concilium Romæ congregatum tempore Caroli Magni, qui de Leone tertio inquirere voluit, vbi omnes congregati altâ voce clamârunt Sedem Apoſtolicam, Summúmque Pontificem à nemine iudicari; quod habetur *in tertio Tomo Cõciliorum*, vbi agitur de Leone tertio.

Quartò denique probatur ex authoritate multorum, quos refert Turrecremata *lib.* 3. *cap.* 98. 79. nempe Antonin. 3 *p. tit.* 22. *cap.* 4. §. 3. Richar. de S. Victore, *in* 2. *p. de Sacramentis*, Herue. *in tract. ſuo. de poteſtate Eccleſiaſticâ.* Petr. de Mont. Epiſcop. Brixien. *in ſuo tract. de poteſtate Pontificis, Rubr. de Concil. præeminentia, num.* 6. *& ſequenti, verſ. tertia concluſio.* aſſerentes Papam aperire, declarare, & derogare Concilio, & eſſe ſupra illud, atque exceptâ hæreſi, & ſchiſmate ex nullâ aliâ cauſâ poſſe per Concilium iudicari, neque illum ſupra ſe recognoſcere Superiorem: quo fundamento, hanc 80. partem Concilium Lateranenſe vltimum ſub Leone 10. *ſeu* 11. tuetur, reprobátque contrarium Areſtum à Concilio Baſilienſi definitum.

Ex quibus omnibus patet Concilium non eſſe 81. ſupra Pontificem vllo modo; imo, neque poſſe ſe ſubiicere ſententiæ coactiuæ Concilii Papam iuxta *caput, Cum inferiori. de maioritate, & obedientiâ*, & iuxta regulam *in cap. ſunt quidam.* 25. *quæſt.* 1.

Ad argumenta ergo pro parte affirmante reſpondetur primò in genere Concilia generalia videlicet Conſtantienſe, dum affirmauit Concilia generalia habere à Chriſto Domino poteſtatem ſupra Pontifices, non id definiſſe abſolutè, ſed in eo tantùm caſu in quo datur ſchiſma, quando ignoratur

ignoratur verus Pontifex ; tunc enim quando neſcitur, quis ſit verus Papa, habere poteſtatem ſupra illum, non eſt habere poteſtatem ſupra Papam, quia dubius Papa, cenſetur non Papa. Concilium autem Baſilienſe, quamuis legitimè fuerit inchoatum, non tamen fuit legitimè terminatum. Bellam. *de Concil. authorit. lib. 2. cap. 19. verſ. reſpondeo dupliciter, & verſ. reſpondeo Concil. Baſilienſe,* ſequitur Suarius *dicta diſp. 10. de fide, ſect. 6. n. 19. verſ. dico ſextò.*

82. Ex dictis ſequitur ad Summum Pontificem ſpectare Concilia generalia confirmare, eorum Decreta probare, vel reprobare, & interpretari, ſiquidem eſt ſuperior, vt probatur ex *c. ſtatutum, de electione, & ex c. damnamus, de Summa Trinitate, c. fraternitatis, de hæreticis* Item dubia, & obſcura Papa interpretatur, *c. cum veniſſent, de iudic. cap. paſtoralis, de fide inſtrumentorum.* Quin etiam reuocare poteſt Decreta Conciliorum; requiritur tamen expreſſa derogatio, vt tradunt Rebuff. *in Auth. habita, verbo examinatione, pag. 550. Cod. ne filius pro patre, & in praxi beneficiali. ti. de diſpenſat. ſuper defectum natalium, num. 24.* Flores de Mena *variarum, lib. 1. quæſt. 10. num 50.* Henriq. *lib. 13. cap. 57. §. 1.* Azor. *inſt. moral. p. 2. lib. 5. cap. 14. col. 574.* Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 5. num. 2.* Garcia *de Benef. p. 4. cap. 5. num. 30.* Aloyſ. Riccio *in Collect. dec. p. 4. collect. 849. & coll. 1367. propè finem, & in praxi fori Eccleſ. dec. 556. in 1. edit. & reſolut. 478. num. 4. in 2. edit.* Bonacina *de cenſuris, diſp. 1. quæſt. 3. puncto ſecundo. num. 4. in fine, &* Guttier. *pract. lib. 3. quæſt. 17. numero 231.*

Nihilominus Papa non ita facilè abrogat conſtitutionem Conciliorum. Capra *conſ. 157. num. 10.* Idcircò debet fieri mentio ſpecialis, vt cenſeatur conſtitutio abrogata. Caſſad. *deciſ. 2. num. 8. verſ. pro deciſione, de præbend.* Quod ſi non deroget Papa Conſtitutioni in ſpecie, non cenſebitur derogata, etiam ſi derogetur per clauſulas generales, vt notat Rom. *in conſil. 436. num 11. in fine, verſ. primo ex eo,* vbi apoſtil. dat concor. allegat caſum *in cap. penult. de cappel. Monacho.* Sanch *lib. 3. diſp. 26. n. 6.*

83. Ratio, quia conſtitutio Conciliaris dicitur habere clauſulam derogatoriam ad poſtea concedenda. Innoc. & Hoſt. *in cap. penultimo, de capel. Monach.* Facit text. *in cap. vnico, de exceſ. præla. in 6.* & quod dicitur etiam *in l. ſi quis in principio teſtamenti, ff. de legat. tertio.* & aliis quibus adhæret Iacobat. *de Concil. lib. 5. art. 19. num. 1 & ſequentibus.* poſt Archid. *in cap. primo, de conſtit. in 6.* & Felinum *in cap.*
84. *nonnulli, num. 8. de reſcriptis.* Idcirco Epiſcopus nequit conſtitutionem conciliarem tollere, aut in ea diſpenſare. ita Rebuff. *in tract. nomin. quæſt. 5. num. 3.* Henriq. *de excommun. lib. 13 cap. 57. §. 1 litt. G.* Vale. Reginald. *in praxi lib. 31. cap. 27. num. 202.* Gutier. *de iuramen. confirmat. par. 1. cap. 51. num. 24. & in Canon. lib. 1. cap. 5. num. 10.*

Ex magnâ tamen causâ neceſſitatis poterit diſpenſare Epiſcopus, præſertim quando Concilium, vel loquitur imperſonaliter, nec vetat, neque permittit, neque imponit aliquam pœnam, vel quando permittit diſpenſare. Sanch. *lib. 2. de matrimon. diſp. 40. num. 2. & 3.* poſt alios. Cened. *pract. & Canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 30. à num. 30.* Rebuff. *in praxi, tit. de diſpenſat. ad plura beneficia, num. 30. & ſequenti.* Spino. *in ſpeculo teſtamenti. Gloſ. 15. principal à n. 8.*

85. Dicitur autem Conciliaris Conſtitutio illa, cuius materia trahit originem à Concilio, nempe ſi Concilium rem illam diffiniendam proponat: Si autem affert originem à Pontifice dicitur Pontificia, quamuis in eâ dicatur eam eſſe editam Sacro approbante Concilio. Sanch. *de Matrimon. lib. 8. diſp. 5. num. 6. cum ſequent. & num. 11.*

Quam poteſtatem, & iuriſdictionem habeant Concilia Generalia legitimè congregata, & ob quæ, & à quibus poſſint cogi.

§. VII.

EPITOME.

86. *Concilia generalia ſunt indicenda, & conuocanda authoritate Papæ.*
87. *Papis duobus contendentibus de Papatu, volente neutro conuocare Concilium, vt cauſa decidatur, Cardinales poſſunt Concilia congregare.*
88. *Papa ſi ſit ſuſpectus de hæreſi, & nolit congregare Concilium, Cardinales debent conuocare.*
Cardinalibus negligentibus, Imperator poteſt conuocare. ibid.
89. *Patriarchis, & Epiſcopis verius eſt competere Concilia congregare.*
90. *Concilium nolente Papa, vel contradicente, non eſt conuocandum.*
91. & 92. *Concilium ad generale, quinam ſint vocandi, duplex eſt opinio.*
93. *Epiſcopi omnes regulariter ſunt vocandi, & cogendi ad Concilium, impediti tenentur mittere nuntium ad allegandum impedimentum, quod probatur per vnum teſtem, vel per iuramentum impediti.*
94. *Epiſcopi coguntur venire ad Concilium ratione iuramenti.*
95. *Epiſcoporum conuocatio debet eſſe generalis ad Concilium, non tamen oportet omnes intereſſe.*
Concilium vt ſit generale quæ requirantur. ibid.
96. *Concilium generale propter quid conuocetur, & Epiſcopi quale officium in eo habeant.*
97. *Papa ſolus poteſt ſine Concilio cauſas fidei expedire.*
98. *Nec Concilium eſt maius Papa.*
99. *Concilium ad generale Cardinales etiam non Epiſcopi in Concilio habent vocem deciſiuam.*
100. & 101. *Abbates, & Prælati inferiores non ſunt vocandi ad Concilium; ſed alij melius affirmant.*
102. *Olim non vocabantur, & cur?*
103. *Imperator, & Reges non ſunt vocandi ſecundum aliquos.*
104. *Sed ſecundum alios debent vocari.*
105. *Religionis cauſas Imperatores remittebant ad Epiſcopos, cæteras verò cauſas ad ordinarios cognitores.*
106. *Imperatores, qui Concilia indixerunt.*
107. *Cauſæ redduntur ob quas Imperatores, & Principes ſeculares Concilia indixerunt.*
108. *Imperatores, & Reges cur interfuerunt Conciliis.*
109. *Concilium Caroli Magni authoritate Zachariæ Papæ coactum fuit.*

ILLVD in primis certi iuris eſt, Concilium generale à Summo Pontifice, cuiúſve authoritate indicendum, conuocandúmque eſſe. Azor *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 47. quæſt. 1.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 48. num. 3. & ex cap. Concilia, in verbo venerabili Papæ, diſt. 17.* 86.

Digitized by Google

docet Tuſchus *tom.2. concluſio.549. num.1.* quod ampliat etiam quando datur contentio inter duos de Papatu, quibus non omnes obediunt, ſed alij vni; alij autem alteri. Quilibet poterit conuocare Concilium generale, & compellere ſuos obedientes ad illud congregandum. Card. Zabarel. *conſilio 150. num. 3.* Apoſtill. ad Abbatem *in cap. ſignificaſti, de electione, col. 8. verſ. ſexto in caſu,* quod procedit quando hi duo eſſent in poſſeſſione obedientiæ.

87. Quod ſi non conueniant huiuſmodi contendentes, vel nolint conuocare; Cardinales, ne Eccleſia vniuerſalis detrimentum patiatur, poſſunt conuocare Concilium generale, ſiquidem eiſdem competit poſſeſſio eligendi Papam. Caſtro *conſil. 420. viſo puncto, col. penult. num.4. lib.1.* quod eſt Antonij de Butrio. idem Caſtro *Conſil. 421. num.2. lib.1.* quod tribuitur Mattheo, Mattheſilano, & Ioanni de Gauatulo. Monendi tamen ſunt contendentes de Papatu priùs, vt ipſi congregent Concilium, ipſis verò nolentibus, Cardinales vti digniores omnibus conuocare debent. Apoſtil. ad Abbatem *in cap. ſignificaſti, de electione, verſ. 3. limita, & verſ. ſexto etiam caſu.*

88. Similiter ſi Papa ſit ſuſpectus de hæreſi, ſi fortè id contingat, requirendus eſt priùs, vt conuocet Concilium, aut, vt ſe purget ab infamiâ hæreſis, de qua eſt ſuſpectus. Si autem purgare ſe recuſet, & detur ſuſpicio vehemens de hæreſi, Cardinales rogabunt, vt congreget Concilium, illo autem nolente Cardinales congregabunt. Iul. Clar. *in prax. crimin. in §. final. quæſt. 3.* Eodem modo in prædicto caſu de hæreſis ſuſpicione, & quando datur ſchiſma, in quibus conuocatio Concilij ſpectat ad Cardinales præmiſsâ monitione ad contendentes de Papatu, vel ad ſuſpectum de hæreſi, ſi Cardinales negligerent conuocare Concilium, opinantur Zabarel *dict. conſil. 150. verſ. quartò quæro,* & Thomas Campegius *in tract. de Concilio, c. 2. num. 16.* ſi opus ſit Concilio, & Cardinales recuſent congregare illud, competere Imperatori vocare illud: quoniam Imperator eſt aduocatus, & propugnator Eccleſiæ Catholicæ, *cap. bene quidem, diſt. 96. Clement. Ne Romani. de iureiurando,* quod ita verum eſt, vt ſi Papa ſit de hæreſi ſuſpectus, propter fidei defenſionem poſſit Imperator à Papa exigere, vt reſpondeat quid de fide ſentiat *c. ſatagendum 25. quæſt. 1.*

89. Verior tamen eſt ſententia Anton. de Butrio *in conſilio 420. num. 4. verſ. conuocant ergo, inter Conſil. Caſtrenſ. lib. 1.* dicentis Cardinalibus negligentibus in conuocando Concilio generali, conuocationem competere Patriarchis, & Epiſcopis, qui loco Apoſtolorum ſucceſſerunt, text. *in Actibus Apoſtolorum, c. 6.* vbi habetur duodecim Apoſtolos conuocantes multitudinem diſcipulorum conuocare Concilium generale.

Ex quo deducitur manifeſtè poſt Papam, & Cardinales, ad Patriarchas, & ad Epiſcopos pertinere conuocare Concilia datâ negligentiâ Superiorum, quod etiam docet Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas. *1. p. Decreti, in cap. Concilia. num. 4. & 5.* Tuſch. *in verbo Concilium, concluſ. 549. n. 10.* vbi *num. 11.* addit extra iſtos duos caſus relatos Summum Pontificem dumtaxat aperire, conuocare, transferre, & ſuſpendere Concilium generale, quod Apoſtilla ad Abbatem *in cap. ſignificaſti, de electione, col. 8. verſ. ſeptimo poſſet,* extendit, quando Papa, vel naturaliter, vel ciuiliter diem extremum clauſiſſet, aut Papatui renunciaſſet, & Cardinales negligerent Papam eligere: tunc enim maiores Prælati, Patriarchæ videlicet, & Epiſcopi tenerentur conuocare Concilium. Apoſtil. *vbi ſupra,* ſubdens idem eſſe faciendum ab Imperatore, vel Prælatis maioribus; ſi Papa per inſaniam aut dementiam fiat inhabilis; negligentibus tamen Cardinalibus, vt Eccleſia prouideatur de Paſtore, vel ſaltem de coadiutore quaſi Sedes vacet, vt *in c. 1. & 2. 7. quæſt. 1.*

Quæri hoc loco poteſt à quo Concilium indici 90. debeat, ſi vrgeat neceſſitas, & Papa nolit indicere? Reſpondetur in nullo caſu nec indici, nec conuocari poſſe Concilium, repugnante, vel contradicente Papâ, Bellarm. *lib. 1. de Concil. cap. 12. fol. 896. & ſequent.* poſt Turrecremat. *lib. 3. cap. 8.* qui tamen putant non eſſe credibile dari vnquam Pontificem ita malum, qui nolit Concilium celebrari, ſi apertè videatur id eſſe neceſſarium ad Eccleſiam conſeruandam. Porrò ſi contingat nolle omnino congregari Concilium, & detur neceſſitas vehementiſſima in rebus fidei, poteſt haberi tamquam ſuſpectus de hæreſi, ac proinde congregabitur Concilium imperfectum tamen, quod ſufficiat Eccleſiæ, vt ſibi prouideatur de Pontifice, quamuis nequeat ſine capite ſtatuere de multis de quibus cum Capite diſponere poteſt. Caiet. *in opuſculo, de poteſtate Papæ, cap. 15. & ſequent.*

Quinam ſint vocandi ad Concilium generale 91. ambigitur? Aliqui opinantur poſſe vocari laicos ad Concilium generale pro causâ fidei; ita Antonius de Roſellis *de Conciliis. tit. quæ cauſæ poſſint expediri in Concilio generali. num. 4. in tom. 4. fol. 81. tract. 1.* iuxta regulam iuris *cap. quod omnes. de regul. iuris in 6.* præſertim Laici doctiores. Mouentur, quia Moyſes laicus fuit, & cauſas fidei iudicabat. Item Dauid, & eius filius Salomon Sacris literis vacarunt, & multa de Sacris ſcripſerunt; & in antiquioribus Conciliis laici interfuere, vt in Concilio Chalcedon. viri Primarij, & doctores in omnibus fermè actionibus, inter Patriarchas, & Legatos Papæ conſedebant, & munia, & officia iudicum expediebant apud Nicephorum *lib. 15. c. 16.* Quin etiam in ſextâ Synodo actione primâ fertur Imperatorem interfuiſſe, ac præſediſſe, & in octauâ Synodo præfuiſſe Imperatorem Baſilium cum multis viris primariis, & ſubſcripſiſſe.

Pro contrariâ parte opponitur *cap. vbi, num. 96.* 92. *diſt.* Vbi dicitur, dixiſſe Nicolaum Papam Imperatori Michaëli, hæc verba, *Vbinam legiſtis anteceſſores veſtros Imperatores Synodalibus Conuentibus interfuiſſe, niſi fortè in quibuſdam vbi de fide tractatum eſt, quæ vniuerſalis eſt, quæ omnium communis, quæ non ſolùm ad Clericos, verùm etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Chriſtianos:* ex quibus Imperatores etiam conſtat ſaltem non poſſe omnibus Conciliis intereſſe; & multò minùs laicos inferiores. Iuuat, laicos non habere poteſtatem diffiniendi in Concilio, ſed proferendi ſuum conſilium tantùm: niſi fortè & diffiniendi ius illis tribuere viſum fuerit Papæ, Fel. *in cap. 1. in principio, de ſponſ.* argum. *cap. ſedem 3. quæſt. 6. & cap. ad Apoſtolica, de re iud. in ſexto.* Petr. de Mont. *in tract. de Concilio. tit. congre. Conc. quis poſſit.* & Corrad. *lib. 1. cap. 1. §. 4. de poten. Imper. verſ. decimo quarto. num. 8. verſ. ampliantur prædicta. num. 9.* quod interdum Summus Pontifex laicis doctiſſimis ſolet concedere. Ex eo fundamento quia quando agitur de rebus fidei, negocium eſt commune Eccleſiaſticis & ſecularibus præcellenti virtute, ac ſcientiâ præditis, Eccleſiáque non minus ex Clericis, quàm ex laicis conſtata dicitur, *cap. decernimus, diſt. 18. cap. ſicut olim, de accuſationibus.* Non tamen ſuffragiorum

Google

rum laici ius habebunt. Cucch. *lib. 2. de Concil. tit. 3. n. 40.* dicens Principes ſeculares poſſe intereſſe in Concilio, non tamen in eo vocem habere.

93. Pro deciſione dicendum eſt Epiſcopos omnes vocandos eſſe, & cogendos ad Concilium. *cap. non oportet, & cap. peruenit. 18. diſt.* Quaranta *verbo Concilium, num. 5. & 6. verſ. 14.* Duen. *regula. 126.* quòd ſi non poſſunt venire tenentur mittere nuntium, & probare impedimentum per vnicum ſaltem teſtem, Iacobat. *de Concilio, lib. 2. art. 4. §. Rurſus quia dictum. fol. mihi* 103. & notat Gloſſ. *in d. cap placuit, diſt. 18.* & Gloſſ. final. *4. quæſt. 5. c. quiſquis,* & Gloſſ. *in cap. ex literis, de in integrum reſtitutione.* Et quamuis *in cap. Epiſcopus* 18. *diſt.* fiat ſermo de Concilio Prouinciali, idem dicendum eſt de Concilio generali. Quare impeditus tenetur mittere procuratorem, vel nuntium ad allegandum impedimentum, & excuſandum illum; quod etiam fieri poterit per literas, vt *in cap. placuit. 18. diſt.* & quod plus eſt, impeditus per ſuum iuramentum poterit probare impedimentum ex Gloſſ. *in cap. quiſquis 4. quæſt. 5.* text. *in cap. quia propter, de electione.* Melius tamen eſt mittere duos excuſatores, quoniam illis fides eſt habenda, & quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat à dolo, vt *in l. 1. §. final. ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit, & in l. igitur, §. 1. ff. de liberali cauſa*: & à pœnâ etiam excuſat, *l. 4. §. poteſt. ff. eodem.* Gloſſa *in l. plagij criminis, & ibi* Angelus *Cod. ad legem Iuliam, de plagiariis.* idem Angelus *in lege prætor. §. hac actione, ff. de vi bonorum rapt.*

94. Porro Epiſcopi coguntur venire ad Concilium ratione iuramenti, de quo *in cap. ego, N. de iureiurando,* propter quod Bald. *in cap. olim, de reſcrip.* ſentit de neceſſitate ad Concilium generale non eſſe vocandos niſi Epiſcopos, pro quo adducit Innocent. *in cap. graue. de præbendis.* Ratio, quia Epiſcopi ſoli ſunt proprij ſucceſſores Apoſtolorum, & quaſi capita Eccleſiæ. Nomine autem Epiſcoporum veniunt Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ, nec non Prælati maiores, text. *in cap. 1. & 2. 17. diſt.* vbi Concilium Generale vocatur Synodus Epiſcoporum. Et quamuis aliquando iura vtantur nomine Sacerdotum, vt *in cap. Concilia 16. diſt.* pro Sacerdotibus intelliguntur Epiſcopi. Iacobat. *de Concil. lib. 2. art. 1. num. 3.* Annulares verò Epiſcopi poſſunt vocari. Suar. *diſp. 11. ſect. 1. n. 18. de fide.*

95. Quamuis ad Concilium generale conuocatio Epiſcoporum debeat eſſe generalis, & omnes Epiſcopi qui actu ſunt paſtores quo ad fieri poſſit, conuenire teneantur ex officio, & iuramento; vt dicatur Concilium eſſe generale, non oportet, quòd omnes Epiſcopi Eccleſiæ vniuerſalis interſint. Ratio, quia vt Concilium generale ſit, ſufficit præſentia Papæ per ſe, vel per Legatos ſuos. Item, vt ex Epiſcopis ea pars conueniat, quæ vel omnes contineat, & comprehendat, aut ſaltem repræſentet, & vices abſentium habeat. Atque ita Concilium ad minus debet habere præſentes partes duas Epiſcoporum, qui vocati fuerunt, & debebant, & poterant intereſſe, ita ſcribentes *in l. nominationum. C. de decurionibus, lib. 10.* Gloſ. *in cap. bona, de poſtul. Prælat. & cap. 1. de iis, quæ fiunt à maiori parte Capitul.* Suarius *de Conciliis, diſput. 11. ſect. 2. à num. 2. vſque ad ſeptimum,* vbi addit non eſſe faciendam mentionem de Epiſcopis, qui Pontifici non obediunt. Poſt Iacobat. *de Concil. lib. 5. art. 7. num. 1. & 2.* vbi pròbat facta à maiori parte illarum duarum partium præſentium valere, per *l.* & ibi Bart. *quod maior, ff. ad municipales*; & eſt text. ſecundùm Bartolum *in l. omnes populi, in 2. quæſt. principali, ff. de iuſt. & iure.*

Petes quod nam ſit officium Concilij generalis, & ex conſequenti Epiſcoporum in Concilio. Reſponde Concilium generale eâ de cauſâ ſæpe conuocari ad cauſas fidei decidendas, & ad hoc habere iuriſdictionem, & ad eundem finem Epiſcopos congregari tanquam iudices fidei; patet ex modo loquendi quo vtuntur congregati in Concilio per hæc verba; *Præcipimus, conſtituimus, mandamus, decernimus.* vt in Concilio Niceno, cap. 3. & in Tridentino paſſim vtitur hoc loquendi modo, *Sacroſancta Tridentina Synodus in Spiritu ſancto legitimè congregata ſtatuit, & decernit. ſeſſ. 2. & ſeſſ. 4. Item hæc ſacroſancta Synodus ſtatuit, & decernit, &c.* 96.

Non tamen inde colligas non poſſe Papam negotium fidei, ac cætera omnia expedire per ſe ſolum ſine Concilij vocatione, cùm poſſit, & velit, vt notat Card. Alex. *in cap. 1. & in cap. ſicut, diſt. 25.* Alban. *in tract. Card. quæſt. 37. & de poteſt. Pap. p. 2. num. 45.* poſt D. Thom. *in quæſt. de potent. quæſt. 10. art. 4.* quamuis tutius ſit, & vtilius vniuerſo Orbi Chriſtiano, vt tunc Concilium congregetur. Gloſ. *in cap. Anaſtaſius, diſt. 19.* 97.

Nec etiam inferas Synodum generalem eſſe maiorem Pontifice, vt perperam ait Gloſ. *in dicto cap. Anaſtaſius, in verbo Concilium,* vbi id tradit, quam minus benè ſequitur Abb. *in cap. ſignificaſti, num. 3.* & Decius *num. 7. de electione.* Abulenſ. *in cap. 18. Matthæi, quæſt. 108.* Romanus *in tribus Conſiliis vltimis,* & alij quos refert Iacobat. *de Concilio, lib. 10. art. 7. in principio.* Quia contrarium regulariter eſt ſequendum, teſte D. Thoma, & aliis *in 4. diſt. 29.* vbi agunt de clauibus; quibus accedit Turrecremat. *lib. 2. cap. 93. & 104.* D. Antonin. *3. p. tit. 22. cap. 10. § 4. ſummæ hiſtorial.* Iacobat. *ſupra de Concil. lib 10. quæſt. 7.* & Caiet. *in tract. de comparatione Papæ, & Conciliorum authoritate, cap 14. in fine,* & Tuſch. *tom. 2. concluſ. 552.* Ex quibus non ſunt audiendi Abb. in quodam conſilio ſuo quod poſtea meritiſſimo, vbi fuit prohibitum; & Roman. pro Concilio Baſilienſi; in quo fuerunt illius aduocati contra Papam dicentes Concilium illud eſſe maius Papa, vt in Concilio ipſius Romani. 380. *quæſtio eſt,* videre eſt, & *conſilio 522. & conſil. 523.* Atque ita patet Concilium non eſſe ſupra Papam, vt vltra præcitatos tuetur Petrus de Monte Epiſcopus Brixienſis. Felin. *in cap. nonnulli, num. 3. verſ. quarto propter authoritatem, de reſcriptis.* & Tuſch. *in verbo Concilium, concluſ. 552. num. 12.* qua de re loquitur plene Burſatus *1. p. conſilio 109. per totum. & conſilio 110. in hac ſubdit.* 98.

Præter Epiſcopos pertinent ad generale Concilium Cardinales, etiam ſi non ſint Epiſcopi, qui habent ſuffragium diffinitiuum in illo, vt probat Turrecremat. *lib. 3. cap. 14.* & ex vſu, & conceſſione Pontificum, præferuntur Cardinales Epiſcopis in iis, quæ conſecratio Epiſcopalis eſſentialiter non fundat. Ratio, quia habent authoritatem Epiſcopalem in Eccleſiis ſuorum titulorum, etiamſi ipſi non ſint Epiſcopi, nec non iuriſdictionem. Cardinal. *in clem. ne Rom. quæſt. 3. num. 4. de elect.* Abb. Fel. & alij *in cap. his quæ. de Maior. & obed.* Mandoſ. *reg. 7. quæſt. 2.* Pauin. *de poteſt. capituli Sede vac. prælud. 6. num. 9. verſ. ſecunda ſedes.* Quapropter multa Cardinalibus data ſunt, quæ non conceduntur niſi Epiſcopis, puta Pontificiis inſignibus vti. Hoſtienſ. & Ioan. Andreæ *in cap. 1. de ſupplendâ negligentiâ Prælatorum,* & poſſunt benedicere ſolemniter more Epiſcoporum, minoréſque 99.

ordines

Digitized by Google

ordines conferre. Hoſtienſ. & Ioann. Andr. *vbi proximè*. Bertachin. *in tract. de Epiſcopis, in 3. parte, princip. in princip. num. 11. lib. 3.* Vnde in Concilio Lateran. ſub Leone 10. ante Epiſcopos ſubſcripſerunt Cardinales. Ideo pertinere illos ad Concilium generale nunc ex iure ordinario certum eſt, & tamquam probabilius tradit Suar. *de fide, diſp. 11. ſect. 1. num. 17. fol. 348.* & Azor. *2. p. lib. 4. cap. 1. verſ. decimo quaritur, fol. 405.* vbi refert eâ de re. 3. opiniones, concluditque Cardinales in Conciliis definire, & ſubſcribere non ſolùm de mandato ſibi, ſed etiam iure ordinario, hoc eſt ratione dignitatis in quâ ſunt conſtituti.

100. Quæres an inferiores Epiſcopis ſint vocandi ad Concilium; Abbates videlicet, & Prælati inferiores? Pars negans ex eo probatur, quia inferiores Prælati ſunt multo plures numero, quàm Epiſcopi, & maiores Prælati, & ex eorum vocatione poſſint contra Epiſcoporum ſuffragia præualere; & minuere eorum authoritatem, nec reperitur textus qui decernat, & præcipiat vocari inferiores. Secus de Epiſcopis, qui propriè ſunt de Concilio generali, vt vult text. *in c. ſi quis Diaconus, diſt. 50.* Facit text. *in §. hinc enim etiam 17. diſt. iuncto ſequenti, verſ. Epiſcopi verò*, vbi dicitur, quòd Synodo in Vrbe congregatâ cùm diſceptaretur, an eſſent audiendi contra Symmachum Papam, reſpondiſſe Epiſcopos congregatos, Symmachum immunem fore. Nec fit mentio niſi de Epiſcopis. Ergo non ſunt alij vocandi. Et in ſpecie negat Innocentius *in cap. graue. de prabendis.* Abbates eſſe vocandos ad Concilia, & Iacobat. *lib. 2. de Concil. art. 2. num. 38.*

101. Dicendum tamen eſt de iure Abbates ad Concilium non vocari, neque ad eos pertinere quamuis in aliquibus videantur ſimiles Epiſcopis, non tamen in omnibus, vt probant text. & not. ibi Domi. *in cap. Epiſcopus 19. diſt.* Et quamuis ibi loquatur de Concilio Synodali, multò fortius eſt id intelligendum de Concilio generali, Sequitur Ioan. de Immol. & ſcribentes communiter, quatenus dicunt ad generale Concilium eſſe vocandos Epiſcopos totius Orbis, & alios ſuperiores Prælatos; ad Prouinciale autem Concilium Epiſcopos tantùm de neceſſitate. Quod intellige quo ad vocem conſultiuam, & deciſiuam ſimul. Vnde Epiſcopi in Concilio non ſolùm habent vocem conſultiuam, ſed etiam deliberatiuam, deciſiuam, ſeu diffinitiuam. Ideo ſi Abbates vocentur ad Concilium, iure ſuo neceſſariò non vocantur, ſed interſunt, vt inuitati, neque habent votum deciſiuum nec deliberatiuum, niſi in ſpecie id à Summo Pontifice concedatur. Generales autem Ordinum ex conſuetudine, & ex Papali indulto, ſeu conceſſione habent ſuffragium quando vocantur ad Concilia, ſed non vocantur neceſſariò, neque ex iure, Suarius *de fide, diſp. 11. ſect. 1. num. 18.*

102. Olim Abbates, ad Concilia non vocabantur, quia erant Epiſcopis ſubiecti, ac propterea tradebant Epiſcopi decreta Conciliorum Abbatibus, & *cap. decernimus, diſt. 18.* vt ſuſciperent, præcipiebant. A tempore ſeptimæ, vel octauæ Synodi Abbates cœperunt venire ad Concilia, abſque iure diffiniendi, & ſubſcribendi. Denique conſuetudine inductum fuit, vt Abbates Epiſcopali quaſi iuriſdictione fungentes intereſſent Conciliis œcumenicis; & in illis ius ferendi ſuffragij haberent. Iacobat. *lib. 2. de Concil. art. 2. verſ. ſed contrarium. num. 28.* quem refert, ac ſequitur Azor. *p. 2. lib. 5. cap. 11. verſ. quinto quaritur*, vbi concludit habere ius diffiniendi authoritate Summi Pontificis, cuius mandato vocantur ad Concilium, & diffiniunt. Vnde non placet Abbas *in diſputatione quadam quæ incipit, Epiſcopus*, dicens Abbates quaſi Epiſcopali iuriſdictione vtentes ad Concilium iure venire generale, & in eo habere deliberationem, & diffinitionem. Ratio, quia quamuis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeant, non tamen ſunt Epiſcopi, & ex conſequenti non poſſunt venire ad Concilia niſi vocentur. quoniam non ſunt Epiſcopi, & Concilium ſolum eſt Epiſcoporum iure communi.

Quid de Imperatore? & Regibus? Reſponde Imperatores, & Reges Conciliis interfuiſſe, non vt aliquid ſtatuerent de rebus ad fidem ſpectantibus, cùm eorum cognitio illis minimè, aut iudicium competeret, ſed vt ea, quæ ſalubriter eſſent decreta tuerentur. Bellarm. *lib. 1. de Concil. cap. 16. verſ. ſi quis obiiciat ex canone, Vbinam diſt. 96.* qui habetur in Epiſtolâ Nicolai primi ad Michaelem, per hæc verba: *Vbinam*, inquit, *legiſtis Imperatores anteceſſores veſtros Synodalibus conuentibus interfuiſſe, niſi fortè in quibuſdam, vbi de fide tractatum eſt, quæ vniuerſalis eſt, quæ omnium communis, quæ non ſolùm ad Clericos; verùm etiam ad laicos, & omnes omnino pertinet Chriſtianos.* Sequitur Hoſius Cardin. *de Concilio Oecumenico, cap. 24. pag. 5. verſ. quod autem, fol. 19.* Ex eo quia Imperator Eccleſiæ Romanæ ſuſceptam habet defenſionem, *cap. venerabilem, 34. de electione, ibi: Aduocato, & defenſore*, iuncta Gloſſa *verbo, carebit.* 103.

Idcirco Cardinalis *in cap. licet, quæſt. 35. de electione*, teſtatur Imperatorem eſſe partem Concilij maximè vbi tractaturde causâ fidei, quia eſt aduocatus Eccleſiæ, Clem. *Roman. de iureiurando*, præſertim ſi in Concilio agatur aliquid quod pertineat ad laicos, videlicet ſi tractetur de reformatione vniuerſalis Eccleſiæ, non ſolùm in clericis, ſed etiam in laicis. Nam quo ad laicos poterit reformari per Imperatorem. Quod intellige de Regibus, & aliis Principibus ſecularibus; Innocentius, & alij apud Iacobatium *in cap. final. de feriis.* Iuuat quod dicitur de Regibus, qui inunguntur, vt *in cap. 1. de ſacra vnct.* Atque ita intereſt eorum, quod ſint in Concilio ad defenſionem Eccleſiæ, Iacobat. *d. l. lib. 2. art. 2. num. 17. & 24. & 29.* vbi docet Laicos ad conſulendum poſſe admitti in Concilio, etiam quando agitur de rebus Eccleſiaſticis, non vt dent vocem deciſiuam, nec deliberatiuam, ſed tantùm conſultiuam, vt in ſpecie ait. *num. 5.* Addens Imperatores. *num. 63.* poſſe vocari ad Concilium, vt audiant, & agant, & conſulant, in causâ duntaxat fidei, & *num. 64.* ſubdit poſſe Papam habilitare Laicos ad dandum ſuffragium etiam deciſiuum, ſine deliberatiuum. 104.

Suffragatur Honorius, & Arcadius remiſiſſe cauſas Religionis omnino ad Epiſcopos. Conſtat ex reſcripto eorum. *l. 1. C. Theod. de Rel. Quoties*, inquiunt, *de Religione agitur, Epiſcopos conuenit agitare. Cæteras verò cauſas, quæ ad Ordinarios cognitores, vel ad vſum publici iuris pertinent, legibus oportet audiri.* Conſonant Honorius, & Theodoſius reſpondentes Philippo Præfecto Prætorio Illyrici, ſi aliquid dubij aſſurgeret circa antiquitatem, & ſacros Canones nullam dandam eſſe interpretationem, ſed conuentui Sacerdotali, & Epiſcoporum iudicio rem deferendam. Confirmat Martianus Imperator, dum vetuit Synodalia decreta trahi in controuerſiam; quare ſi quid dubij orietur de moribus ritibuſque ſacrorum, quod egeret interpreta- 105.

tione

Digitized by Google

tione ad Sacerdotes interpretatio pertinebat, vt habetur *in l.5.C.de ſum. Trin.& fid.cath.* his verbis. *Iniuriam*, inquit, *facit iudicio reuerendiſſimæ Synodi, ſi quis ſemel iudicata, ac rectè diſpoſita reuoluere, & publicè diſputare contenderit: cùm ea quæ nunc de Chriſtiana fide à Sacerdotibus, qui Chalcedone conuenerunt, per noſtra præcepta ſtatuta ſunt iuxta Apoſtolicas expoſitiones, & inſtituta Sanctorum Patrum 318. in Nicæa, & 150. in hac vrbe Regia definita eſſe noſcantur.* Sic ibi.

106. Sed contra eſt, quòd olim varii Imperatores, qui, & pro arbitrio Concilia indicebant, vt videre eſt in hiſtoriâ Eccleſiaſticâ, refert Euſebius *lib.3. cap.6. in vitâ Conſtantini*, qui litteris ad Epiſcopos miſſis Concilium Nicææ coëgit, aliúdque Romæ fieri præcepit. Idem Euſebius *lib. 10. cap. 3.* Aliud denique Arelate ad diſcordias tollendùm inter Epiſcopos Africanos excitatas.

Similiter Euagrius *lib. 4. cap.37.* tradit Iuſtinianum quintum conuocaſſe Concilium. Nec non Carolus Magnus in Gallia anno Domini 741. vndecimo Calendas Martij indixit Concilium, quod vocatur Caroli Magni Concilium: quibus etiam intererant teſte eodem Euſebio *lib.1.cap.36. de vita Conſtantini*, Cucch.*lib.2. de Concilio,tit.3.n.14.& ſequenti*, vbi ait poſſe Imperatorem Romanum Concilium œcumenicum ritè congregare vnà cum aliis Catholicæ Eccleſiæ Romanæ Principibus viris. Quæ omnia probant, non omnia, quæ ad religionem pertinent, decidenda eſſe per Sacerdotes, aut Epiſcopos.

107. His tamen reſponde Imperatores, & alios Principes laicos eo tempore Concilia indixiſſe, coëgiſſéque, non vt potentiam ſuam oſtentarent; ſed vt fidem Catholicam adiuuarent, vt Martianus Imperator, dum eſſet in Concilio Chalcedonenſi coram omni Concilio propoſuit, vt conſtat ex verbis illius in actione 6. quæ ſic habent. *Nos*, inquit, *ad fidem confirmandam, non ad potentiam oſtendendam, exemplo religioſiſſimi Principis Conſtantini, Synodo intereſſe voluimus, vt veritate inuentâ non vltra multitudo prauis doctrinis attracta diſcordet: quædam capitula ſunt, quæ ad honorem veſtræ reuerentiæ vobis reſeruauimus, decorum eſſe iudicantes à vobis hæc potiùs firmari per Synodum, quàm noſtra lege ſanciri*, hæc ibi. Vbi Imperator quanti negotia Chriſtianæ religionis eſſent æſtimanda demonſtrauit. Nam quamuis ſibi eſſet in animo multa in fauorem fidei ſancire, abſtinuit tamen, & eadem, vt à Patribus ſancirentur modeſtiſſimè poſtulauit dicens, Eccleſiaſtica negotia lege Imperiali non vtique terminanda.

108. Ex quibus & aliis apparet Imperatores, & Reges Conciliis interfuiſſe, non vt aliquid de rebus ad fidem pertinentibus ſtatuerent, ſed vt authoritatem præſtarent, & vt, quæ ſalubriter conſtituta eſſent authoritate ſuà ab omnibus ſeruari prouiderent. Hinc Conſtantinus magnus præcepit lege latâ, vt omnia, quæ Epiſcoporum iudicio, ac ſententiâ diffinita eſſent, veluti Sancta, & omni veneratione digna haberentur. Quin etiam idem Imperator noluit ſedere in parua Sellâ in Concilio Nicæno, prius quam, vt id faceret, Epiſcopi annuerunt. Euſebius *lib. 2. cap. 10. de vita Conſtantini*, & Theodoricus *lib. 1. cap. 7. de eodem Conſtan.*

109. Ad id autem de Concilio quod Caroli Magni vocatur, ita Zacharias Pontifex Maximus ad Bonifacium eius Legatum ſcripſit ibi. *De eo autem quod te Carolus Magnus filius noſter ad ſe rogauit accedere, vt in Vrbe regni Francorum in ſuâ ditione, ſi de poteſtate conſtitutâ, Synodum celebrare debeas, eò quòd omnis Eccleſiaſtica regula, ſiue diſciplina ab eadem Prouinciâ funditus abolita eſt, quod nimis mœrendum eſt, quod per ſpatia temporum ibidem Synodus Sacerdotum minimè celebretur; vnde, neque quid ſit Sacerdotium ſciatur, neque quid fiat ab eis, qui ſe Sacerdotes exiſtimant: ſed dum iuuante Deo quæ à præfato filio noſtro promiſſa ſunt, ad effectum perducta fuerint, tuaque fraternitas memorato Concilio conſederit.* ſic ibi. Quare Concilium non Caroli Magni vocandum eſt, ſed Zachariæ Papæ authoritate fuiſſe coactum dicendum eſt.

Vtrum requiratur præſentia Papæ in Concilio generali, &, an poſſit appellari à Concilio in quo præfuit Papa, & de cauſis, ob quas decreta Concilij poſſint reuocari, aut in eis diſpenſari?

§. 8.

EPITOME.

110. & 111. *Papæ Præſentia in Conciliis generalibus non requiritur, ſed ſatis eſt, quod eius legati præſideant.*

112. *Imperatores Conciliis interfuerunt ad præſtandum auctoritatem, ſed non præſidebant.*

113. & 114. *Appellatio non datur à Concilio cui Papa præfuit, ſecus, ſi legati illius præſideant.*

115. *Appellari ſi contingat à Concilio, ad Papam eſt appellandum.*

116. *Concilio à generali non appellatur ad Papam ſuper contentione Papatus.*

In dubiis emergentibus ex decretis Concilij recurritur ad Papam, & qui dixerit à Papa declarante poſſe appellari, eſt hæreticus, & cur. ibid.

117. *Concilium non poteſt, vt ſuſpectum recuſari.*

118. 119. 120. & 121. *Concilia generalia quibus de cauſis debeant conuocari?*

122. *Papa non ligatur legibus Concilij, & cur?*

123. & 124. *Papa non poteſt abrogare decreta Concilij quæ agunt de fide, nec quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis.*

125. & 126. *Papa an diſpenſare poſſit propriè in his, quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis?*

127. *Papa an per clauſulam non obſtante quacumque conſtitutione in contrarium, cenſeatur abrogare decreta Conciliorum?*

128. *Reſcripto contra ius commune, vt derogetur à ſecundo, debet habere clauſulam derogatoriam expreſsè.*

129. *& Conſtitutio Conciliaris quam clauſulam habeat derogatoriam.*

131. *Papa poteſt reuocare Conſtitutiones ſuorum prædeceſſorum Concilio id approbante, nec ob id dicitur ſe ſubiici Concilio.*

132. & 133. *Concilium Trid. Pius 4. confirmauit, mandauitque ſub pœnis, vt obſeruaretur.*

133. *Prohibuit ſuper illo omne genus interpretationis.*

134. *Papa, vt cenſeatur diſpenſare in Trident. Conc. debet de illo facere expreſſam mentionem.*

134. & 135. *Epiſcopus quando poſſit diſpenſare in Concilio?*

136. *Conſtitutiones Concilij Tridentini habent decretum irritans.*

137.

Digitized by Google

137. 138. 139 *Decreti irritantis vis quanta ſit, præſertim quando eſt Papæ nuntij, aut Epiſcopi? Et an comprehendat ipſos Papas.* 140.

110. PRimo quæritur, an præſentia Papæ requiratur in Concilio generali? Pars negans probatur ex ſextâ Synodo vbi habes hæc verba aperte; *Præſidente*, inquit, *piiſſimo Imperatore*, &c. Sic dicitur in actione primâ, & duodecimâ, ac decimâ octauâ. Idem patet ex hiſtoriâ Concilij Chalcedonenſis, cuius meminit Niceph. *lib. 15. c. 4.* Pars affirmans, quæ eſt tenenda ait in generali Concilio ſolum Romanum Pontificem per ſe, vel per Legatos ſuos præſidere debere. Quod eſt de fide, cùm ſit Caput Eccleſiæ: ergo ille per ſe, vel per Legatos ſuos, & nemo alius præſidere debet. Teſtes huius reſolutionis ſunt, Leo primus, Iulius primus, & Nicolaus primus aſſerentes in Concilio etiam Nicæno hoc fuiſſe firmatum. Eodem modo in quartâ Synodo Chalcedonenſi Paſchaſius loco Papæ cum aliis præfuit, & ſubſcripſit ibi *Paſchaſius*, ait, *vice Beatiſſimi, ac Apoſtolicæ vniuerſalis Eccleſiæ Papæ Sanctæ Synodo præſidens ſubſcripſit.* Conſtat etiam ex verbis Donati, qui fuit Legatus Adriani in octauâ Synodo, & ſubſcripſit; cuius hæc ſunt verba: *Ego Donatus Dei gratia Epiſcopus Hoſtienſis, locum obtinens Domini mei Adriani Pontificis, & vniuerſalis Papæ, huic Sanctæ, & vniuerſali Synodo præſens ad voluntatem eiuſdem.*

111. Ex quibus ſequitur non requiri, vt Concilium ſit generale, præſentiam Papæ perſonaliter, & ſatis eſt præſidere eius Legatos: quod probatur authoritate, & exemplo octo Conciliorum generalium, in quibus non interfuit per ſe ipſum Papa; ſed per Legatos à ſe miſſos, Turrecremata *in ſumma de Eccleſiâ, lib. 3. c. 11.* vbi breuiter id oſtendit. Quin etiam Martianus Imperator ſuppliciter per litteras inuitauit ad Chalcedonenſe Concilium Leonem Magnum, qui reſpondit nullum huius rei exemplum à ſuis anteceſſoribus accepiſſe, neque inueniſſe, vt ipſe ſcribit Theodoſio Auguſto *in Epiſtola 17. & in alia, quæ eſt 47. ad Patres Concilij Chalcedonenſis.* Nec in Nicænâ, nec in Epheſinâ Synodo, nec alio tali Concilio ſancto Papa ſanctæ Apoſtolicæ Sedis affuit, quia non intereſſendo poterit omnia negotia totius Reipublicæ Chriſtianæ, quæ tempore, quo celebratur Concilium generale occurrerint, commodius expedire.

112. Ad id autem quod opponitur Imperatores in aliquibus Conciliis præſediſſe: Reſponde id eſſe verum; non tamen propriè loquendo præſediſſe, ſed interfuiſſe dumtaxat ad authoritatem potiùs præſtandam Conciliis, & vt maiori pace, & tranquillitate abſque vlla ſeditione negotia agerentur. Neque Principes ſeculares in Conciliis, vt iudices ſuffragium ferebant, nec diffiniebant, prout Imperator Conſtantinus in Nicæno Concilio faſſus eſt fidei defenſionem ad ſe non pertinere, & humilem locum ſibi delegit. Euſebius *lib. 3. de vita Conſtantini*, Socrates *lib. 1. cap. 8.* & alij apud Suarium *de fide, diſp. 11. ſect. 1. num. 8.*

113. Secundò quæritur, an detur appellatio à Concilio cui interfuit Papa? Reſponde negantèr, cùm determinatio facta à Concilio adſcribatur Papæ, qui non habet ſuperiorem, ad quem integrum ſit appellari. Iacobat *tract. de Concilio lib. 10. art. 2. n. 4. & art. 1. ſub num. 74. in reſponſione ad quartum argumentum, fol. 354.* Sicque eſt accipiendum, quod tradit Rebuff. *tract. de appellation. art. 3* Gloſſ. 1. *num. 9. tom. 8. fol. 489.* dicens non poſſe appellari; quia ſub Concilio generali continetur Papa. ſequitur Greg. Toloſ. *tract. de appellat. lib. 3. cap. 6. num. 2. verſ. ſed certè*, docens, non eſſe appellandum à Conciliis generalibus legitimè, & cum authoritate Papæ celebratis.

Nihilominus appellari poteſt à Concilio ad 114.
Papam, cùm legati vice Papæ Concilio interſunt. Ioan. de Imola *in cap. graue, n. 22. de præbendis.* Bero. *in cap. 1. num. 5. & 6. eodem tit.* Cucch. *de Concil. lib. 2. tit. 3. n. 9. & 50.* Ratio, quia in Conciliis in quibus intereſt, & præeſt Pontifex tota apud Pontificem iuriſdictio reſidet, & penes alium neminem: alij autem, vt Conſultores aſſident Pontifici. Contra verò quando legati Papæ nomine ipſius præſunt Concilio; iuriſdictio, vt ordinaria ipſius Concilij manet apud Pontificem; delegata verò penes Legatos, & Concilium reſidet: ideo in hoc ſecundo caſu appellatur à Concilio ad Papam. Cucch. *vbi ſupra.* Iacobat. *de Concil. lib. 5. art. 8. num. 54. & n. 57. tom. 13. fol. 266.*

Similiter à Concilio generali non legitimè congregato 115.
ſi contingat appellari, appellabitur ſine dubio ad Papam, vt vult Card. Iacobat. *tract. de Concil. lib. 10. art. 2. num. 1.* ſeu ſi malueris reclamabitur potiùs, quàm appellabitur; quia cum Concilium illegitimè ſit congregatum, & non habuerit iuriſdictionē, procedet reclamatio per quam Papa declarabit facta in illo Concilio eſſe nulla, & Concilium non dicitur Concilium, ſed conciliabulum Iacobat. *dict. art. 2. num. 6.* & habetur *in capite multis, diſt. 17.* per textum ibi, vbi dicitur ſine Sedis Apoſtolicæ authoritate Concilium celebratum non eſſe Concilium. Burſat. *Conſil. 109. num. 2.* & Gregor. Lopez *part. 1. tit. 5. l. 10.* Gloſſa 9. Ideo non dicitur appellatio à Concilio, neque in eiuſmodi reclamatione attenditur tempus appellationis, cùm nullius entis nullæ ſint qualitates.

Eodem modo non appellatur ad Papam à Conci- 116.
lio generali legitimè congregato ſuper contentione Papatûs, quia tunc à Concilio non appellatur ex quo Papa non habetur, neque habeat Superiorem in Eccleſiâ. Car. Iacob. *d. lib. 10. art. 2. n. 5. & 6.* ſecus in aliis Conciliis, quia ab illis appellatur ad Papam. Card. Alex. *in rubr. num. 35. verſ. ſed quid de Concilio vniuerſali, & num. 36. de appell.* Quin etiam ſi quid dubij emerſerit in his, quæ decreta ſunt in Concilio vniuerſali, quod egeat explicatione, recurri poteſt ad Papam, Greg. Toloſ. *tract. de appell. lib. 3. cap. 6. num. 2. in fine. verſ. poteſt tamen, fol. 301.* Quòd ſi à Papa declarante appelletur ad Concilium, aſſerens poſſe appellari ad Concilium, cenſebitur hæreticus, vt notat Iacobat. *d. l. 10. art. 1. n. 35. vſque ad numerum 90. fol. 352.* ex eâ ratione, quia hoc eſſet conſtituere duo capita in Eccleſia prout etiam vult Card. Alban. *tract. de poteſt. Papæ. p. 2. num. 82. & 83. fol. 76.* Idem tradit Ruginell. *tract. de appellationi. §. 2. cap. 2. ſub num. 10. verſ. regul.* dicens eſſe hæreticum illum ex Bulla Cœnæ Domini, qui affirmat fas eſſe appellare à Papa ad Concilium vniuerſale, & incidere in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini *n. 2. fol. mihi 884.* ac veluti hæreticum eſſe puniendum ex Bullâ Iulij ſecundi *10. ſuſcepti regiminis, fol. 160. & in Bullario magno, fol. 156.* & ex Bullâ tertia Pij ſecundi incipit *execrabilis, fol. 75.*

Tertiò quæritur an Concilium generale poſſit 117.
allegari ſuſpectum? Reſponde negatiuè præſertim quando Papa præeſt, quia Eccleſia tota non poteſt errare. Franch. *in cap. 36. poſtremo, quæſt. 8. n. 16. de*

de appell. Sigiſmund.*de appell.quæſt.* 16. *lim.*1.*n.*17. *verſ.Concilium.* Idem Franch. *ſupra,num.*14.*quæſt.*6. *in fine,& in cap.*61.*cum ſpeciali,quæſt.* 11.*num.*32. & Lancellot.*tract. de attent.p.* 2. *cap.*6. *de attent. poſt recuſationem*, *num.*34. *&* 35.*fol.* 340. vbi volunt à ſententia,& proceſſu Papæ, neque poſſe appella-
114. ri, neque eum vti ſuſpectum recuſari. Ratio,quia ſuſpicio ex praxi, & ex conſuetu ſine proponitur coram ſuperiore. Sigiſmund. *de iudic.lib.* 1.*c.*101. *num.*28.*verſ.in reliquis cauſis, & verſ. in regno.* Sed Papa non habet Superiorem: ergo ſicut ab eo non datur appellatio, ſic etiam non poteſt vt ſuſpectus recuſari, cùm non detur ſuperior, coram quo proponatur ſuſpicio. Nec inde inferas Concilium poſſe recuſari, quia Papa eſt maior Concilio: ergo coram Papa poteſt proponi ſuſpicio. Quoniam Concilium Papæ authoritate congregatum ſuſpectum dici non poteſt. Abb. & alij *in cap.*1.*de iud.*quem ſequitur Cucch.*de Concil.lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 51. vbi addit poſt Beroi. & alios poſſe Concilium dici ſuſpectum, quod fuit Legati Pa-
115. pæ, vel alterius authoritate coactum.

118. Sequitur dicamus de cauſis ob quas Decreta Concilij reuocari poſſint,aut in eis diſpenſari:antequam tamen in ſpecie hæc expediantur, oportet perſtringamus cauſas ob quas Concilium generale debeat conuocari. Atque in primis dicendum eſt,eam eſſe cauſam potiſſimam ad Concilium conuocandum, quæ res fidei continet, vt contigit in Concilio Nicæno I. & in Concilio Conſtantinopolitano ſecundo, & Epheſino I. & in ſeptimo, quod fuit Nicænum ſecundum. De quibus Turrecremata *lib.*3.*c.non.*ſecundùm quem, dicuntur conuocata Concilia generalia ſeptem prima ad perfidiam hæreticorum ſolemniter conuincendam, & condemnandam.

Primum coactum fuit,in quo hæreſis Arriana fuit condemnata:ſecundum in quo hæreſis Macedonij Epiſcopi Conſtantinopolitani negantis
116. Spiritui ſancto Diuinitatem,fuit confutata. Tertium Concilium quod fuit Epheſinum primum, congregatum fuit ad exterminandam eliminandámque hæreſim Neſtorij Conſtantinopolitani etiam Epiſcopi, qui negabat Beatiſſimam Virginem dici debere Dei Genitricem, ſed ſolùm Matrem Chriſti, duaſque perſonas in Chriſto, diuinam ſcilicet, & humanam ponebat. Ob eandem cauſam Chalcedonenſe coactum fuit ad Deoſcori Epiſcopi Alexandrini, & Eutychetis Abbatis hæreſim deteſtandam, qua aſſerebant in Chriſto Domino non eſſe duas naturas,humanam videlicet,& diuinam, ſed facta incarnatione Verbi, eas naturas fuiſſe confuſione,& commixtione vnam: ac proinde etiamſi Chriſtus exiſteret ex duabus naturis, non tamen in duabus naturis ſubſiſtere.

119. Similiter conuocatum fuit quintum Concilium Conſtantinopolitanum nempe, ad confutandam hæreſim Theodori Mopſueſtienſis Epiſcopi, qui affirmabat aliud eſſe Verbum, aliud Chriſtum. Sextum item Concilium Conſtantinopolitanum condemnauit hæreſim Monothelitarum,qui in Chriſto Domino vnam tantùm voluntatem ponebat.Septimum denique congregatum in Nicæá ad abominandam hæreſim Iconomachorum, qui aſſerebant Sanctorum Imagines nullatenus eſſe colendas, neque in Eccleſiis collocandas. Hoc autem Concilium congregatum
117. fuit anno octauo Conſtantini, & Irenæ,ſi creditur Paulo Diacono *lib.* 22. *rerum Romanorum*, & Cerdeno *in compendio hiſtoriarum*, qui vltimus refertur à ſapientiſſimo Hiſpaniarum Primate *in cap. ſancta octo. verb. item Nicænum ſeptimum n.*7. *diſt.*16. vbi meminit Conciliorum octo, & antè *in cap. Canones*, vbi etiam refert quando incipit Conciliorum celebratio, & quot Patres in ſingulo quoquo Concilio interfuerunt.

Fuerunt itidem Concilia congregata ad abo- 120.
lenda ſchiſmata, vt Concilium octauum Conſtantinopoli,in quo rediit in primam ſedem ſuam deſtructo ſchiſmate Ignatius, & depoſitus Photius. Et ea de cauſa Concilium Conſtantienſe coactum fuit ad componendum ſchiſma inter tres Pontifices,qui de Papatu contendebant,Gregorius videlicet duodecimus, qui Papatui voluntarius renuntiauit,& Benedictus XIII.& Ioannes XXIV. qui duo Papatu priuati ſunt. Quo etiam modo ob ſchiſma Vrſinicum Damaſo Pontifice maximo olim congregatum eſt Concilium: & Concilium alterum ratione ſchiſmatis Laurentij cum Papá Symmacho. Vide notata *in d. cap Canones* à Sapientiſſimo Primate per totum,*diſt.*15. vbi cauſas refert tantorum Conciliorum conuocandorum per totum,& *in d. c ſancta octo, diſt.*19

Poteſt etiam conuocari Concilium ad Eccleſia- 121.
ſticam diſciplinam ad meliorem frugem reducendam,& augendam,ſicut Concilium Tridentinum fuit indictum,& congregatum non ſolùm ad hæreſes eruendas,ſed etiam ad diſciplinam Eccleſiaſticam retinendam,& conſeruandam. Quin etiam ad reprimendos Principum conatus, qui perturbant,ac vexant Eccleſiam Romanam. Et ob hanc cauſam Gregorius ſeptimus conuocauit Concilium aduerſus Henricum tertium huius nominis, qui poteſtatem eligendi Epiſcopos,& creandi ſibi reſeruauit vſurpauitque. Necnon Innocentius Quartus contra Federicum Imperatorem ſecundum huius nominis, congregauit Synodum Lugduni ob contumaciam, & rebellionem Eccleſiæ ſub Gregorio decimo.Vide cætera apud Suarium *de fide,tract.*1.*diſp.*11.*in præiudio, num.* 1. *& duobus ſequentibus*, vbi de neceſſitate varia congregandi Concilia,& quot generalia Concilia hactenus celebrata,receſet Azor.*p.*1.*lib.*5.*c.*10. *verſ. quæritur.*

His poſitis dicendum eſt Summum Pontificem 122.
non teneri decretis,& legibus Concilij generalis, ex eo, quia omnis iuriſdictio congregatorum in Concilio generali, & in illo aliquid diffiniëtium, dependet à Papa, qui eſt ſuperior: ergo inferior, quale eſt Concilium generale, nihil poteſt decernere, quod Papæ authoritati, vel poteſtati derogeт,Turrecremata *in Summa de Eccleſia,lib.*3.*c.*51. Probatur ex Concilio Chalcedonenſi *Act.*10.*ibi, Sedes Apoſtolica nobis præſentibus humiliari non debet.* Azor.2.*p.lib.*5.*cap.*13. *verſ.quarto quæritur.*Imò Summus Pontifex minimè tenetur Decretis Concilij ſpectátibus ad Fidem:eò quòd huiuſmodi Decreta Concilij,niſi confirmentur à Pontifice non habent firmam regulam fidei:ideo non tenetur Papa, niſi ſint Decreta fidei, quæ iam antea erant authoritate alicuius Papæ confirmata:ſecus de his Decretis, quæ de nouo feruntur, & nondum ſunt à Pontifice approbata,& confirmata.

Quòd ſi canones,& decreta Concilij ſint fidei, 123.
aut iuris diuini, vel naturalis,non poteſt Papa ea abrogare,aut mutare:ex causá tamen iuſtâ,in his, quæ ſunt iuris diuini,vel naturalis,interdũ aliquo modo diſpenſare,vt diximus *ſupra* §.2.*n.*14.quia in eo euentu ius diuinum, ſeu naturale non deletur, aut mutatur;ſed hic vel ille ex causá rationabili,ac iuſtâ ab eo iure ſoluitur. Secus quando Canones

Digitized by Google

ſunt de rebus, quæ ſubſunt iuri humano: hi enim poſſunt ex toto, vel ex parte à Pontifice mutari, vel deleri. eſt communis Doctorum. Quin etiam poterit Papa ſolo nutu Decreta, & Canones abrogare, peccabit tamen ſi hoc ſine cauſà, vel ſine conſideratione maturâ egerit: factum autem ſuſtinebitur, cùm Pontifex non ſubiiciatur iuri humano. Longè aliter in his, quæ ſunt fidei, & iuris diuini, cùm iure diuino ſubiiciatur. Iuuat *cap. ſunt quidam, cap. violatores, cap. quæ ad perpetuam, cap. à Sanctis. 25. quæſt. 1.* vbi Pontifex ait ſe Patrum Decreta, & Canones debere vſque ad ſanguinē tueri. Quibus ſignificatur non poſſe etiam ſine cauſa rationabili, & iuſtâ iuris humani Decreta tolli.

124. Quod multo fortius dicendum eſt de iis, quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis, quæ ſunt certa ſemper firma, & immutabilia, & ideo per Pontificem in vniuerſum tolli non poſſunt, nullum tamen eſt inconueniens, quòd in hoc, vel in illo caſu ſpeciali ex cauſâ iuſtâ, & rationabili recipiant mutationem. Suarius *de legib. lib. 2. cap. 14. num. 1.* Molin. *de iuſt. tract. 1. diſp. 4. verſ. dubium tamen eſt.* Valentia 1. 2. *diſp. 7. quæſt. 4. punct. 6. verſ. & quod ad priorem, & quæſt. 8. punct. 4. verſ. diſpenſatio autem, & ad finem illius puncti, & 2. 2. diſp. 10. quæſt. 3. punct. 5. col. 4. verſ. quartò certum eſt, & verſ. ſic etiam in propoſito, & in fine illius puncti.* idem Suarius de Euchariſtia, *quæſt. 74. art. 2. diſp. 43. ſect. 4. verſ. tertia ſententia, & verſ. 5. poteſt hoc.* Nauarr *lib. 4. Conſiliorum in prima edit. tit. de ſponſalibus, conſ. 39. n. 16. in 2. edit. tit. de deſponſ. impub. conſ. 4. n. 16.* Couar. 4. *decret. 2. p. cap. 6. §. 9. num 4.* qui omnes tradunt non poſſe Pontificem in hoc iure diuino propriè diſpenſare, prout diſpenſatio eſt relaxatio iuris: ſed poſſe declarare in hoc, vel in illo caſu ius illud non obligare, quæ ſententia ſemper mihi valde placuit, cùm ſit D. Thomæ *quodlib. 4. art. 3. in Corp. & ad 1.* & in Caietanum *quæſt. illa, An Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolemni Religioſorum.* Catharin. *lib. 6.* quibus accedunt Sot. *in 4. diſt. 18. quæſt. 1. art. 5. ad primum.* Palacios *in 4. diſt. 38. diſp. 2. col. 46. verſ. porro quamuis, fol. 884* & Maior etiam *in 4. diſt. 27. quæſt. 6. col. 4. verſ. propter hoc argumentum,* & alij.

125. Neque ab hâc opinione ſatis communi diſſident omnino Abbas *in cap. à nobis, num. 4. de decimis.* Felin. *cap. final. num. 7. & 8. de maior. & obed.* & Loazes *de matrim. Regis Angliæ, dub. 2. in 2. fundamento partis affirmantis, num. 22.* aſſerentes Pontificem aliquando diſpenſare in iure naturali, & diuino, non tollendo, nec delendo in vniuerſum hoc ius, ſed diſpenſando in aliquo caſu ſpeciali, hoc eſt, etiam ſuo modo declarari authoritatiuè à Summo Pontifice ius in tali caſu non ligare, quod ſuperior opinio concedit ex cauſâ vrgenti: qui modus dicitur diſpenſatio attentis generalibus verbis, etiam ſi quo àd intentionem non ſit relaxatio iuris diuini, ſed illius explicatio; vt deducitur ex D. Thoma 1. 2. *quæſt. 100. art. 8. in Corpore.* Atque ita diſpenſatio, hoc eſt, iuris relaxatio, propriè habet locum dumtaxat in iure poſitiuo, *cap. multa, de præbendis.* Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. tit. de reformat. cap. 18.* non autem procedit in diſpoſitis iure diuino, vel naturali, quia in his non datur prædicta diſpenſatio, hoc eſt, omnimoda relaxatio, quamuis fiat per Pontificem, *cap. ſunt quidam 25. quæſt. 1.* Sumptâ verò diſpenſatione pro interpretatione iuris, illa poteſt habere locum in iure diuino, vel naturali, vt in ſpecie docet Panor. *in cap. quanto, num. 5. in fine, de diuortiis.* Couar. *ſuprà de ſponſal. 2. p. cap. 6. §. 9. num. 4.* Fortunius *in l. veluti, num. 25. ff. de iuſtitia, & iure,* & Pariſ. *conſ. 68. n. 200. & n. 264. lib. 4.* Per quod declaratur generalem Canonem non comprehendere ſaltem quoad intentionem, ſeu mentem, ſpecialem caſum aliquem, ita doctiſſimus Petrus Barboſa, Primarius iuris Cæſarij in Academia Conimbricenſi quondam Profeſſor, cum multis ibi relatis. Ex quibus patet propter aliquam iuſtam cauſam poſſe Pontificem interpretari in iure diuino, non verò propriè diſpenſare.

Quare naturale ius, & diuinum ſemper in ſe fir- 126.
mum eſt, & immutabile, tam in communi, quàm in particulari: proinde in lege naturali, quæ intrinſecè non recipit mutationem, non cadit vera, & propria diſpenſatio, ſed extrinſecè, quia mutatur materia circa quam verſatur, & hoc modo non inconuenit, quod lex naturalis recipiat mutationem. Suar. *de legib. lib. 2. cap. 13. num. 2. & 6. & cap. 14. num. 8. & num. 12. & 22.* & ſapientiſſimus Hiſpaniarum Primas 1. *p. Decreti, in prælud. diſt. 5. num. 4.*

Quartò quæritur an per clauſulam generalem, 127.
Non obſtante quacunque conſtitutione in contrarium dicente, cenſeatur Pontifex abrogare decreta Concilij generalis? Reſponde Papam poſſe abrogare ſtatuta Concilij, & contra illa diſpenſare, *cap. 1.* & ibi ſcribentes *de conſtitut. in 6.* vbi eo ipſo, quòd fert legem contrariam priori legi iam conditæ, cenſetur priorem reuocare, ex eo quia putatur tenere in ſcrinio omnia iura, hoc eſt, in pectore ſuo. Vnde quando concedit reſcriptum contra Canonem Conciliarem per clauſulam generalem non videtur derogatum eſſe tali conſtitutioni per clauſulam generalem, niſi reſcriptum importet clauſulam *non obſtante conſtitutione talis, vel talis Concilij generalis,* nimirum Tridentini, vel Lateranenſis: ita Archid. *in cap. 1. de conſtitut. in 6.* ex eo fundamento, quia quando aliquid impetratur contra Concilium Tridentinum, non ſufficit clauſula generalis, & debet fieri mentio de Concilio Tridentino, *cap. eam te, de ætate, & qualitate, cap. nonnulli, de reſcript.* Bald. *in l. humanum, Cod. de legib.* Ludouic. *in l. ſi vero, §. de viro, in 23. fallentia, ff. ſolut. matrimon. & in conſil. 436. in 7. col.* ibi, *ſexta principalis ratio.* Non enim Princeps intelligitur derogare priuilegio alteri iam quæſito, niſi exprimat clare. *l. 2. §. legatis, ff. de iud.* vel apponat clauſulam *non obſtante,* quauis conſtitutione in contrarium faciente. Innoc. & Hoſtien. *in cap. penultimo, de capell. Monach.* ſed contra Archid. eſt opinio communis, aſſerens non eſſe diſcrimen inter conſtitutionem Conciliarem, & conſtitutionem cuiuſuis iuris communis. Vnde ſicut Papa cenſetur derogare iuri communi per clauſulam, *non obſtante,* quauis conſtitutione in contrarium faciente: ſic etiam conſtitutioni Conciliari derogabit per eandem clauſulam, vt volunt Innoc. & Hoſt. *ſupra.* Sed Archidiaconi opinio eſt tutior, & verior. Caputaq. *p. 1. deciſ. 268.* Aloyſ. Ricc. *in collecta. deciſ. p. 4. collect. 849.* ſed de his *ſupra, §. 6. n. 82. & num. 83.*

Quid dicendū de reſcripto contra ius commu- 128.
ne? Reſponde vt aliquid operetur, debere clauſulam derogatoriam habere expreſſam, vt ſecūdum reſcriptum deroget primo: alioquin nihil operabitur. Sic intelliges *l. fin. C. ſi contra ius. l. reſcripta, C. de precibus Imperat. offerendis.* Bartol. *in Extrauaganti Ad reprimendum, verb. non obſtantibus quomodo in crimine læſæ Maieſtatis procedatur.* Gloſſ. *in l. 1.*

Cod.

Cod. de natural. liberis. Gloſſa *in l.* 1. *Cod. de calumniatoribus,* & Gutierrez *in l. nemo poteſt. num.* 161. *ff. de legat.* 1. Spino *in ſpeculo Gloſſ.* 30. *princip. num.* 18. & Barboſ. *in cap. cum te, de ætate, & qualitate, num.* 5. *fol.* 176. Sufficiet tamen, ſi in ſecundo reſcripto inſeratur clauſula, ***non obſtantibus***, per quam clauſulam apparet Principem ſupra ius diſponere poſſe. Cephalus *conſil.* 617. *num.* 29. *lib.* 5. vbi citat Baldum *ad cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* Abbat. *ad cap. ad hæc, de reſcript.* & Socin. *conſ.* 63. *num.* 8. *lib.* 3. Quin etiam clauſula *non obſtantibus*, operatur ad non mediocre tertij præiudicium. Alex. *ad l. ſi quis inquilin.* §. *ſi quis pro eo, num.* 7. *ff. quod quiſque iur.* vbi ait eſſe communem, ſequitur Decius *ibi num.* 6. Gozad. *conſil.* 5. *num.* 16. Crauet. *conſil.* 182. *num.* 13. *lib.* 1. Natt. *conſil.* 420. *num.* 24.

129. Quintò quæritur, quid dicendum quando conſtitutio Conciliaris non habet clauſulam derogatoriam ad poſtea concedenda, nec decretum irritans? Reſponde ſufficere clauſulam generalem, non obſtante aliquâ lege, vt tollatur ſtatutum Concilij, vel, vt diſpenſetur contra illud: ſecus ſi conſtitutio Concilij generalis habeat clauſulam ſuprà dictam derogatoriam, aut decretum irritans. Tunc enim nihil operatur clauſula generalis, non obſtante aliquâ lege, nec ſatis eſt clauſula particularis, nempe (*non obſtante aliquâ lege Conciliari,*) ſed requiritur ſpecialis mentio, puta non obſtante conſtitutione in Concilio generali latâ ne hoc, ad illud fiat, vt dicitur *in cap. nonnulli, de reſcriptis,* vbi non valet reſcriptum contra illum textum, niſi in eo fiat expreſſa mentio de illo iure conciliari, & hæc eſt praxis Curiæ, facit *clement.* 1. *de regularibus,* vbi eſt decretum irritans, quod indicat clauſulam derogatoriam ad futura concedenda, *cap. ſi eo tempore, de electione in* 6.

130. Quin declara quod dictum eſt ſufficere clauſulam generalem non obſtante aliqua lege, quando conſtitutio Conciliaris non habet aliquam clauſulam derogatoriam ad poſtea concedenda: quia etiam tunc non ſufficit fieri mentionem ad derogandum per clauſulas generales, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis in contrarium, aut non obſtante aliquâ lege in contrarium diſponente, ſed opus eſt vt fiat mentio expreſſa ad derogandum Concilio generali, verb. gratiâ, requiritur quòd dicatur, non obſtante aliqua lege, vel conſtitutione etiam in Concilio generali factâ in contrarium diſponente: ſic intellige mentem Archidiaconi *in cap.* 1. *de conſtit. in* 6. & videtur de mente *cap. ex parte, & cap. final. de capell. Monachorum,* Felin. *in dicto cap. nonnulli.* Nauarr. *in Sum. Latina, cap.* 27. *num.* 265. Anaſtaſius Germonius *de indultis Cardinalium,* §. *per quæ ſublatis, n.* 58. Menoch. *conſil.* 294 *n.* 11. *& ſequenti, vol.* 3. Henriquez *lib.* 7. *de Indul. cap.* 26. Molin. *tom.* 1. *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 173. *fol.* 988. Gratian. *reg.* 291. *n.* 4. ex communi clauſulâ derogatoria, quæ cenſetur ineſſe in decretis Concilij ad decreta poſteriora contraria, niſi de illis fiat ſpecifica mentio. Quòd ſi Concilium generale ſit modernum, vt eſt Concilium Tridentinum, requiritur expreſſa mentio illius, nec ſatisfacit generalis derogatio conſtitutionum cuiuſcunque. Concilij. Viualdus 3. *p. cap.* 12. *num.* 12. & Henriquez *vbi proximè.* Ex quibus colliges contra Concilium generale non ſufficere clauſulam generalem; *Non obſtantibus quibuſcunque in contrarium facientibus.* ſed adhibendam eſſe clauſulam ſpecialem derogatoriam, nimirum, ***non obſtante diſpoſitione talis Concilij***, ex eâ ratione, quia conſtitutioni Conciliari adhæret tacitè clauſula derogatoria ad poſtea concedenda, *c. vnico, de exceſſibus Prælatorum in* 6. Iuuat quod dicitur, Principem quando vult derogare iuri communi etiam à ſuis anteceſſoribus lato, vti debere clauſulâ derogatoriâ ſpeciali. ſic tradit Bart. *in l. vltima, n* 4. *Cod. ſi contra ius, vel vtil. public.* Socin. iun. *in Concil.* 47 *in fine, lib.* 4. & Decius *conſ.* 10. nec ſufficere ſi dicatur non obſtante aliquâ lege: quia iſta ſunt verba generalia, nec ſufficiunt, vt notat Paulus de Caſtro *in conſilio* 218. *Dubitatur primò, col.* 3. & Menoch. *d. conſil.* 294. *n.* 12. *& n.* 13.

131. Sextò quæritur, an quando Papa reuocat Concilio approbante omnes côceſſiones à præcedêtibus Pontificibus factas cû hac clauſula quòd non eſt illi mens aliàs concedere niſi ſub certo modo, & forma, ſi fortè abſque illo modo, & formâ aliquid concedat, an cenſeatur contrarius côſtitutioni Concilij, & facere contra Conciliû: Negat Dominicus *conſ.* 44 quod incipit, *Dominus noſter Papa* dicens non feciſſe contra conſtitutionem Conciliarem, eò quòd quanuis quo ad eam partem in quâ conceſſiones reuocantur, conſtitutio Conciliaris dicatur, non tamen eſt Conciliaris conſtitutio, quo ad illam in quâ dat formam poſtea concedendis, quia hæc eſt forma Pontificia, & modus Papalis. Si enim eſſet Conciliaris modus, & forma inſtituta ad concedendum poſtea, videretur Papa ſe velle ſubiicere Concilio, quod non eſt dicendû. Probatur, quia Concilia nô dicuntur dare authoritatem effectiuè, ſiue cauſaliter Papæ, nec Sedi Apoſtolicæ, ſed tantùm executiuè, per actus, qui ſonant non agere, ſed pati, & aliquando declaratiuè, quatenus declaratur Catholicis quanta ſit authoritas Apoſtolicæ Sedis: ex quibus nulla vis diſpoſitiua reſultat, per quâ præſumatur, Pontificem ſe velle Concilio ſubmittere, quia Eccleſia Romana non ſolet aliquem contra ſe priuilegiis munire, vt *in c. cum inſtantia, de cenſib.* Item, quia Concilia non poſſunt reſtringere poteſtatem Pontificis ex quo ille ab illis eam nô habet, etiam ſi velit, & côſentiat, vt habetur *in c. nunc autem* 21. *diſt.* & Ioan. And. *in c. Eccleſia, de conſtitutionibus,* ſed illam habet à Deo, *text. in c. per venerabilê, qui filij ſint legitimi,* ibi côſtitutio à Deo iudex viuorû, & mortuorum.

132. Septimò quæritur in ſpecie de Concilio Tridentino quid dicendû? Reſponde Pium Quartum illud confirmâſſe, mandâſſéque, vt ab omnibus Chriſti fidelibus reciperetur, & inuiolabiliter obſeruaretur, prohibendo Prælatis ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, aliis verò ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœnis, commentarios, Gloſſas, annotationes, ſcholia, vllúmque omnino interpretationis genus ſuper ipſius Concilij Decretis quocûque modo edere, quocûque nomine, etiam ſub prætextu maioris corroborationis Decretorû, aut exequutionis alióve quæſito colore ſtatuere; ſed in dubio recurri debere ad ſanctam Sedem Apoſtolicam, vt ex eius conſtitutione Romæ 7. Kal. Feb. 1563. inc. *Benedictus Deus, fol.* 799. *in Bull.*

133. Nihilominus in hac Bullâ Pij quarti, editâ in confirmationem Concilij Trid. non eſt ſermo de interpretationibus, quæ in ſcholis fiunt docendo. Henriq. *lib.* 7. *de Indulg. cap.* 29. §. 4. & Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 20. *n.* 53. Vide *cap.* 2. *de reformat. seſſ.* 25. *per totum,* præſertim *verſ. Ad hæc omnes ij, ad quos Vniuerſitatum, & ſtudiorum generalium cura, viſitatio, & reformatio pertinet, diligenter curent, vt ab eiſdem Vniuerſitatibus, Canones, &*

Decreta huius ſanctæ Synodi integrè recipiantur, ad eorúmque normam Magiſtri, Doctores, & alij in eiſdem vniuerſitatibus, ea quæ Catholicæ fidei ſunt, doceant, & interpretentur. Sic ibi. Atque ita litteræ, & conſtitutiones contra Concilium Trid. reducendas eſſe ad ius commune, definiuit proprio motu Gregor. XIII. prout teſtatur Henriq. *p. 1. in Sum. lib. 6. cap. 6. §. 6. in commento litera R.*

134. Hinc fit, vt quæ dicta ſunt de quocunque Concilio generali, multò fortiùs ſint intelligenda de Concilio Tridentino, quod eſt nouiſſimum, vnde in eius diſpenſatione facta à Pontifice requiritur expreſſa mentio, nec ſufficit clauſula generalis derogatoria. Cotta *in memorab. verb. clauſula non obſtante.* Aloyſ. Ricci, *ſupra Collect. 1367. propè finem.* Gutier. *pract. lib. 3. quæſt. 17. numero* 231. Henriq. *in Summ. lib. 13. cap. 57. §. 1.* Azor. *p. 2. lib. 5. cap.* 14. *col.* 574. & Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 5. num. 2.* Neque Epiſcopus poteſt in illo, ſeu contra illud expreſsè, vel tacitè diſpenſare. Henriq. *d. c. 57. §. 1. lit. C.* & Reginald. *ſupra lib. 31. c. 27. n. 202. in principio.* Gutier. *de iuram. confir. p. 1. cap. 51. num* 24. *& lib. 1. Canon. cap. 5. n.* 10. Sed de hoc dubio *ſupra §. 6. num.* 84. quibus accedunt Sotus 1. *de iuſt. quæſt. 7. art. 3. verſ. at verò ſciſcitaris*, & Cordubenſ. *lib. 1. quæſtionarij, quæſt. 11. verſ. hæc igitur ſecunda opinio, & in ſumma quæſt. 45. § el ſegundo punto de eſta primera opinion*, & alij, quæ opinio eâ ratione fulcitur, quia inferior non poteſt diſpenſare in lege ſuperioris, vel Concilij, Archidiacon. *in cap. licet Canon, de electione, in* 6. Abb. *in cap. cùm dilecti, de elect. num.* 10. Veracruz 3. *part. Speculi, art.* 18. *in fine*, & Metina 1. 2. *quæſt.* 97. *artic.* 4. qui loquuntur in caſu magnæ neceſſitatis.

135. Verius tamen eſt multo, poſſe Epiſcopum diſpenſare ex magnâ causâ neceſſitatis, vel vtilitatis contra Canones Concilij. Quin etiam ipſe Papa redditur in huiuſmodi deſpenſationibus contra Concilium difficilior, vt eſt text. *in cap. poſt tranſlationem, de renunt.* Attamen ex causâ vrgenti neceſſitatis, aut vtilitatis quando ad Pontificem aditus non datur, poteſt Epiſcopus. Abb. *in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis, de iudiciis, num.* 9. Bald. *in l. omnes populi, num* 8. *ff. de iuſt. & iur.* Cotta *in memorab. verb. Epiſcopus.* Bernard. Dias *reg.* 138. Cucch. *lib. 2. inſtitut. maior. tit. 6. num.* 334. Dueñas *reg.* 248. *limit.* 2. & alij quos referens ſequitur Tiraquel. *de pœnis temperand. in præfatio. num.* 31 & Sanchez *lib. 2. de matrim. diſp. 40. num. 3.* ex eo quòd Epiſcopus in caſu tantæ neceſſitatis poteſt in ſuâ Diœceſi quicquid Papa poteſt in totâ Eccleſiâ, niſi ſibi aliquid reſeruet. Ideo poteſt Epiſcopus diſpenſare ſuper Concilium ex magnâ neceſſitate, vel vtilitate, quando Concilium, vel permittit diſpenſare, vel loquitur imperſonaliter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam. Probatur, quia maior eſt reſeruatio dum Papa ſibi reſeruat abſolutionem alicuius criminis extra articulum mortis, & tamen probabiliſſimum eſt ſi non pateat aditus ad Pontificem, poſſe Epiſcopum abſoluere. Henriq. *lib. 6. de pœnitent. cap. 9. num. 7. & cap. 10. num. 1. & 2. cap. 16. num. 1.* vide etiam hâc de re Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 15. princip. à num* 8. Lambert. *de iure patron. p. 1 lib. 2. art. 19. quæſt. 7. princip. num.* 2. & Michael Graſſis *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 2. num.* 67. vbi id reſoluunt.

136. Octauò quæritur, an omnia decreta Concilij Tridentini habeant decretum irritans. Reſponde affirmatiuè, vt continetur in Bullis Pij quarti, & Pij quinti ſuper confirmatione, & obſeruatione eiuſdem Concilij emanatis, Caputaq. *deciſ. 176. num. 2. & 3. p. 1.* Felin. *in cap. nonnullis, num. 2. de reſcriptis*, & in ſpecie Flamin. Pariſ. *de reſignatione, lib. 4. quæſt. 9. num.* 28. Hoc autem decretum irritans inficit, & annullat omnia quæ in contrarium fiunt, ac omnes iuris effectus tollit, tex. *in cap. ſi eo tempore, de electio. lib. 6. cum ibi notat.* Caſſadorus *deciſ. 1. ſub num. 7. de reſtitut. ſpoliat.* Puteus *deciſ. 50. num. 2. & deciſ. 396. lib. 1.* Ant. Gabriel *lib. 6. tit. de clauſulis, concluſ. 3. n. 56.* Flamin. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 7. numero* 174. éſtque hoc decretum tam terribile, vt omnia deſtruat. Gomez *in regul. de annali, quæſt. 23. num. 4.* Menoch. *de recuperanda, remed. 16. num. 444.* habétque oculos ante, & retro, & operatur nullitatem ab initio. Caſſadorus *deciſ. 12. num.* 4. 5. *&* 6. Achilles de Graſſis *deciſ.* 385. Rot. *deciſ. 24. num. 5. poſt principium. p. 2. diuerſor.* & Æneas de Falconibus *in tract. de reſeruatione quæſt. 4. principali effectu 1. ſub num.* 1. Ægidius Bellamera *deciſ.* 535.

Nec non decretum irritans eſt tam potens, vt liget ignorantes quoad nullitatem actûs, quando eſt impoſitum à Papa, quamuis non ſint addita illa verba, ſcienter, vel ignoranter, Couar. *in pract. quæſt. cap. 9. num.* 7. Lancellot. *de attem. 2. p. cap. 4. limit. 27. à num.* 13. Flamin. *de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. numero 220. & 230 lib. 8. quæſt. 7. num. 186. quæſt. 8. num. 136. & lib. 11. quæſt. 3. num. 77.* Secus quoad alias pœnas, quia tunc non incurtunt in eas ignorantes, Anton. Gabriel *tit. de clauſulis, concluſ. 3. num. 8. & ſequentibus.* Simoneta *de reſeruationibus, quæſt. 96. num.* 7. Flamin. *de confidentiis, quæſt. 21. num. 25. ex cap. ſi beneficia, & ibi* Archid. *in 2. not. de prebend. lib. 6. & de reſignat lib. 5. quæſt. 5. num. 221.* 137.

Si autem hoc decretum irritans non ſit ipſius Papæ, ſed Legati, aut Nuntij Apoſtolici: in hoc euentu non ligat ignorantes, neque quoad nullitatem actus, ita Andreas Gambarus *in tract. de legato lib. 3. n.* 592. Simoneta *de reſeruat. quæſt* 96. *num. 5. & 6.* Mandoſ. *in addit. ad Lapum, allegat. 14. concluſ. ſub littera D. verſ. decretum*, & Caſſador. *deciſ. 3. num. 2. & 4. ſuper decretis in reſeruationibus.* 138.

Quæſtionis tamen eſt quando apponitur decretum irritans in collatione per Ordinarium, an liget ignorantes? Reſponde Ordinarium poſſe vti decreto irritante ſecundùm opinionem magis communem, & ſic fuiſſe deciſum teſtatur Flamin. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 9. num.* 65. addens tale decretum non ligare ignorantes, quando ponitur per Ordinarium, quia ſolus Papa id agit, teſte Socino *conſil.* 122. *lib.* 2. vbi teſtatur de communi Barboſ. 3. *Decretalium, in cap. dilecto, de prebendis, n. 8. verſ. vt ſi quicquid contra id fieret, non valeret.* 139.

Maioris dubij eſt, an decretum irritans à Papâ poſitum liget ipſum Papam, aut illius ſucceſſores: ita vt actus factus à Papâ contra decretum nihil valeat quandiu ambigitur de derogatione talis decreti ex certâ ſcientiâ? affirmat Geminian. *in cap. quodam, num. 10. de prebend. in 6.* & ibi Archidiacon. *notab.* 3. Franch. *num.* 2. quod procedit quando decretum apponitur in lege generali, aut in conceſſione ſpeciali, additis in tali conceſſione ſpeciali his verbis: *etiamſi per nos aut ſucceſſores noſtros contigerit attentare.* 140.

Quod

Digitiz

Quod ſi non dicatur(per nos,aut per Sedem Apoſtolicam, vel ſucceſſores noſtros,) non comprehenditur ipſe Papa, vt pluries fuit in Rota reſolutum,teſte Auguſt.*de decret*. 1. Aym.*conſ*.3. *n*.18. *cum ſequentibus*,*&* *n*.26.*deciſ. diuerſ Rotæ Romanæ*. *p*. 1. *deciſ*. 106. *num*. 3. Puteus *deciſ*. 391. *incipit in vna Calagorritana,lib*.3. Anaſt.Germon. *in tract.de indult.Card.*§. *alioquin*.*n*.15. & Mohedan *deciſ*.21. *num*.1 *de præbendis*. Secus quando decretum irritans non eſt poſitum in lege generali, neque in ſpeciali gratia extat clauſula, *etiamſi per nos, vel per Sedem Apoſtolicam, aut ſucceſſores noſtros*, tunc enim decretum irritans non comprehendit authoritatem Papæ, niſi exprimatur. deciſ. Rotæ 206.*p*.1. & Aymo. *conſil*.3. *num*.17.*&* 26.

Quid poſſit Papa circa Sacramentorum mutationem tam in forma, quàm in materia.

§. IX.

EPITOME.

141. *Papa non poteſt mutare, vel innouare circa materias,& formas Sacramentorum.*
142. *Papa non poteſt cogere Confeſſarium ad reuelandum ſigillum Confeſſionis.*
143. *Miniſtri,forma,& materia Sacramentorum non poſſunt inſtitui niſi a Deo.*
143. *Sacramentorum formam ab Apoſtolis traditam poſſe à Papa mutari aliqui tradunt, alii vero probabilius negant.*
144. *Decreta Patrum,in his,quæ ad fidem,& Sacramenta pertinent,mutari nequeunt.*
145. *&* 156. *Papa non poteſt facere, vt laicus conficiat Corpus, aut Sanguinem Chriſti Domini,neque quod baptizetur in aqua non elementali, poterit tamen Sacerdos ex commiſſione Papali cõferre Ordines minores;& quid de Abbatibus.*
157. *&* 158. *Abbates dum conferunt Ordines minores, an poſſint eos miniſtrare omnibus in quos habent iuriſdictionem ordinariam?*
159. *Sacerdos ſimplex, an poſſit conferre Sacramentum Confirmationis? negant aliqui;alij probabilius affirmant.*
150. *Sacerdos non poteſt conferre Sacramentum Confirmationis de licentia Epiſcopi.*
151. 152. *&* 153. *Sacerdos ex commiſſione Papæ an poſſit conferre Sacerdotium, vel Diaconatum, & Subdiaconatum.*
154. *&* 155. *Sacerdos,an ex delegatione Papæ poſſit Epiſcopum conſecrare.*
156. *Papa an poſſit facere, vt Græci & Latini in diuerſis Prouinciis, diuerſis vtantur formis in conficiendis, & miniſtrandis Sacramentis?*

141. PRIMO quæritur, quid poſſit Summus Pontifex circa Sacramenta innouanda, vel mutanda? Nihil poſſe ex eo probatur, quia non poteſt Pontifex ex toto, vel ex aliquâ parte mutare, abrogare, & tollere aliquid eorum, quæ ſancti Apoſtoli condiderunt, vt probat text. *in cap. ſunt quidam* 25. *quæſt*.1. ibi per hæc verba. *Vbi vero apertè Apoſtoli Domini,& eos ſecuti ſancti Patres ſententialiter aliquid diffinierunt, ibi non nouam legem Romanus Pontifex, ſed potius, quòd prædicatum eſt, vſque ad animam & ſanguinem confirmare debet.* Item confirmatur *ex cap. contra ſtatuta*, & *ex cap. omne quod eadem cauſa*, & *quæſt*. & *in cap. ſuper eo.de Bi amis*. vbi Papa Lucius 3.ait non eſſe diſpẽſandum cum Bigamis.Ergo multo minùs poterit aliquid mutare, vel innouare circa materiam, aut formam Sacramẽtorum.

Item, non poteſt Papa cogere Sacerdotem ad confeſſionem reuelandam, cum ſecretum hoc ſit de iure diuino,& Sacerdos in eo euentu vti Vicarius Chriſti ſit maior Pontifice maximo. Cucch. *de Sacramento pœnitentiæ,tit*.4. *lib*.5. *n*. 18 *&* 124. poſt alios ibi.Nec non Papa poteſt clericis infra Sacerdotalem Ordinem exiſtentibus, hoc munus Confirmationis Sacramenti delegare.Couar.*lib*.1. *c*.10.*var.reſol.n*.13.*verſ. ſed quid idem ſit in quolibet clerico etiam non ſacerdote*.Q m etiam neque poſſe ſimplicem Sacerdotem ex Romani Pontificis diſpenſatione Sacramentum Confirmationis miniſtrare,ex eo probatur, quia ad Sacramenti eſſentiam pertinet miniſter ſicut materia, & forma,ſed materia,& forma non poſſunt à Romano Pontifice mutari:ergo nec miniſter:ſed miniſter Sacramenti Confirmationis eſt Epiſcopus, & non Sacerdos ſimplex, vt eſt communis teſte Innocẽtio, & aliis, quos referens ſequitur Couar. *ſupra n*. 6. cum multis, & *n* 7. Ergo non poteſt ſimplex Sacerdos confirmare ex commiſſione Summi Pontificis: ſicut laicus non poteſt etiam ex commiſſione Papæ conſecrare, ſeu conficere Corpus Chriſti.Quibus rationibus Duran.Scotus, Maior. & Adrian.*in*.4.*diſt*.7.*de Sacramento Confirm. art.& quæſt vlt*.& Alphonſ.à Caſt.*lib.de hæreſib verbo confirmat.* & *lib*.2.*de iuſt.hæret.punit c*.21.*& c*.22.aſſerunt nõ poſſe ſimplicẽ Sacerdotem ex delegatione Papæ Sacramentũ Confirmationis miniſtrare. 142.

Quare dicendum eſt Pontificem Sacramenta noua inſtituere non poſſe,neque inſtituta mutare, ſi quidem miniſter, forma, & materia Sacramentorum non poſſunt ab alio quam à Deo inſtitui, ipſe enim eſt inſtitutor,conditor,& auctor Sacramentorum: ideo ſoli Deo competit definire ea, quæ ſunt neceſſaria ad Sacramenta D.Thom.3.*p*. *quæſt*.60.*art*.5.*ad primum ibi. determinare tamen quo ſignis ſit vtendum ad ſignificandum, ſeu ſanctificandum, pertinet ad ſignificantem.Deus autem eſt,qui nobis ſignificat ſpiritualia per res ſenſibiles in Sacramentis. Vnde mutare Sacramenta legis nouæ, vel ea innouare nequit Summus Pontifex*.Quamuis formam ipſam Sacramentorum ab Apoſtolis traditam inuertere Papæ licitum opinentur Archidia. *in c.porro. diſt*.69.& Alban.*de poteſtate Papæ. p*.2 *num*.85. Sed Alban.*n*.95. quaſi ſibi contrarius ait non eſſe fas ſtatuta maiorum ab inferioribus ſubuerti,Papámque contra diuinas traditiones nihil poſſe ſtatuere,vt etiam deciditur *in cap.ſunt quidam* 25.*quæſt*.1. Proinde non poſſe immutari formam Sacramentorum ab Apoſtolis traditam multo eſt probabilius;vnde videtur minus bene dictum, Papam ex causâ verborum Baptiſmi formam mutare poſſe, prout mutare poſſe arbitratur Innocent. *in cap*.1. *de baptiſm*. Felin.*in cap.quæ in Eccleſiarum,num*.20. *de conſtitut*.& Cucch *de baptiſm.lib* 5.*tit*.2.*num*.41. quia vt ipſe fatetur ibi.*num*.40. baptizatus in nomine Trinitatis, vel in nomine Ieſu Chriſti denuò baptizari debet ſaltem ſub conditione; eò quòd forma eſt dubia poſt paſſionem Chriſti, quamuis ante paſſionem Domini ex Chriſti diſpenſatione datâ ad tempus videretur ſufficere. Henriq. *lib*.2. *de Baptiſmo,cap*.10. *&* 11. *cum aliis*. 143.

144. Suffragatur his decreta à ſanctis Patribus ſpecialiter tradita in his, quæ ad fidem,& ad Sacramenta, & ad vniuerſalem Eccleſiæ ſtatum ſpectant mutari non poſſe, cùm diuino ſuggerente Spiritu ſint decreta ea ſcilicet ratione, ne prauis occaſio pulſandi præberetur. Gelaſius *in cap. maiores 24. quæſt. 1.* aliter enim nullus certus in fide noſtra viuendi modus, nullum firmum fundamentum reperiretur, ſi ea quæ ſunt fidei conuelli poſſent: atque ita fides noſtra non eſſet vna, contra illud ad Timor. *in prima cap. 3. Eccleſia eſt firmamentum veritatis*, cùm ſemper Eccleſia fuerit, & futura ſit vna iuxta illud Canticor. *vna eſt Columba mea.* Idcirco Pontifici non licet articulos fidei innouare, vel mutare, nec noua Sacramenta inſtituere, aut inſtituta mutare. D. Thom. 2. 2. *quæſt. 1. verſ. ad primum.* neque eorum materias, aut formas alterare; ſiquidem ius diuinum ex toto, aut ex parte abolere non poteſt, Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. Canone* 1. Quod ſi aliquando Patres quidam ſignificent aliqua Sacramenta ab Apoſtolis ex Spiritus Sancti inſtinctu fuiſſe inſtituta, loquebantur ipſi quando id nondum erat pro certo definitum. Ideo interpretandi ſunt de promulgatione per Apoſtolos facta, ſine quâ non habet vim obligandi lex. vt dicitur *de ſacramento vnctionis*, quod non fuit inſtitutum per Eccleſiam. D. Thom. addit. *quæſt. 39. art. 3. & 3. p. quæſt. 64. art. 4.* neque per ea verba Apoſtoli Iacobi *cap. 5. Infirmatur quis.* vbi expreſsè loquitur de hoc Sacramento, ſed promulgatum, quam Epiſtolam eſſe canonicam conſtat; numeratur enim in Catalogo ſacræ Scripturæ in Concil. Laodic. & Tridentin. *ſeſſ. 4.* Henriq. *lib. 3. de confirmat. & extrema vnct. cap. 7. num. 3.* Suarius *tom. 3. in 3. p. diſp. 12. ſect. 1. verſ. dico. 1.* vbi in ſpecie aſſerit omnia Sacramenta nouæ legis à Chriſto Domino immediatè fuiſſe inſtituta, quod probat ex Concil. Tridentino *ſeſſ. 7. Canon. 1.* vbi ſic inquit. *Si quis dixerit Sacramenta nouæ legis non fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, anathema ſit.* Vaſq. *in 3. D. Thom. tom. 2. diſp. 135. num. 1. cum ſequentibus, & diſp. 139. num. 1.* Sayr. *de Sacramentis in genere, lib. 2. cap. 1. quæſt. vnica, & cap. .. art. 1. & art. 2.* & Ægidius noſter *de Sacramentis, tom. 1. quæſt. 64. art. 1. dubio 1. & quæſt. 65. art. 1. num. 4.* cum ergo ſint inſtituta à Chriſto Domino, non poſſunt à Summo Pontifice mutari, vel innouari. Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 5. cap. 1. in principio.* Couar. *lib. 1. variar. cap. 10. num. 3. & num. 7.*

145. Ex dictis ſequitur, non poſſe Papam decernere, quod laicus conſecret Chriſti corpus; neque quod abſque aquâ elementali baptiſmus miniſtretur, vel quod miniſtretur ſacer Ordo ab illo, qui non eſt Epiſcopus. Poterit tamen Sacerdos ex delegatione Papæ conferre minores ordines, ita D. Thom. *in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 1.* Abbas, & alij communiter *in c. quanto, de conſuetudine.* Quod iure communi datum eſt Abbatibus; vt poſſint conferre ordines minores, vt habetur *in c. 1. & 2. diſt. 21. & in cap. quoniam. diſt. 69. & in cap. cum contingat, de ætate, & qualitate, & in cap. Abbates, de priuilegiis in 6.* Hoſtienſ. *in ſummâ de Epiſcopis, qui renuntiant Epiſcopatui.* Felin. *in cap. eam te, n. 8. de reſcriptis.* Geminian. *in d. cap. Abbates, de priuilegiis in 6. num. 6.* Nauarr. *conſil. 13. Abbatibus n. 13. de priuilegiis*, & ex Theologis Victoria *de Sacramentis, num. 222.* Sayrus *in theſauro, lib. 4. c. 13. poſt n. 15.* Bellarmin. *de Clericis, cap. 27.* Azor. *p. 2. lib. 5. cap. 1. quæſt. 12.* & confirmatur ex Trident. *in cap. 10. ſeſſ. 23.* Non tamen poterunt Abbates intra fines alicuius Diœceſis exiſtentibus conferre Ordines minores, & tonſuram, niſi ſubditis ſuis regularibus, ita Sorbus *in additionibus ad compendium priuilegiorum Mendicantium, verbo ordines ſacri. verſ. notandum, quod ſacra congregatio inquit declarauit*, ſed de hoc *infra §. nihilominus.*

Ambigitur tamen, an huiuſmodi Abbates poſ- 146.
ſint conferre Ordines minores ſecularibus Epiſcopo ſubditis, ſi literas dimiſſorias cum hac conceſſione ſpeciali deferant. Quod intellige etiam reſpectu regularium; qui à ſuis ſuperioribus facultatem habuerint, & conſenſum? affirmatiuè Reſpondet idem Sorbus ex eadem congregatione. Negat tamen Campanile *in diuerſi iuris Rubrica 6. cap. 2. ante n. 7.* licere Abbatibus conferre Ordines minores. Sequitur Seraphinus *deciſ. 985. p. 1. ex voto Rotæ.*

Nihilominus certi iuris eſt, Abbates ſi fuerint benedicti & presbyteri poſſe tonſuram, & minores Ordines conferre, non tamen intra fines alicuius diœceſis cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, ita in Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 10.* non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus etiam immemorialibus. Azor *inſtit. moral. p. 1. lib. 3. cap. 48. quæſt. 15.* Quaranta *in ſummâ Bullarij, verbo ordo, verſ. Abbatibus, pag. mihi 501.* Ludouic. Miranda *in manuali Prælator. tom. 1. quæſt. 38. art. 9. concluſ. 2.*

Ex quo Concilij loco ſequuntur duo. Primum, 147.
quòd regularibus ſibi ſubditis Abbates exempti bene poſſunt primam tonſuram, minoréſque Ordines conferre, ita vt ab eiſdem Abbatibus regulares ſubditi examinentur, non verò ab Epiſcopis in quorum Diœceſi regulares morantur. Ex eo fundamento, quia Concilium Tridentin. *ſeſſ. 23. cap. 12. de reformatione*, intelligendum eſt de ſolis ſacris Ordinibus, vt vult Nauarr. *conſ. 13. incipit, Abbas cuiuſdam, num. 1. de priuilegiis in antiquis.* Aug. Barboſa *in lib. 1. decretal. ca. cum contingat, n. 3. de ætat. & qualitat. & de officio, & poteſt. Epiſcopi, alleg. 3. num. 7. & ſequentibus.* Quibus Abbatibus integrum eſt diſpenſare in interſtitiis minorum Ordinum cum ſuis ſubditis, vt notat Ludouic. Miranda. *d. quæſt. 38. artic. 7. concl. 3.* & Sorbus *in compendio priuileg. Mendicant. verbo Ordines ſacri. verſ. quando vero Abbates.* Auguſt. Barboſ. *in vtroque loco*, vbi addit eoſdem Abbates poſſe dimiſſorias concedere Religioſis pro minoribus ſuſcipiendis ab alienis Epiſcopis, aut ab Abbatibus, ex Henriq. *in ſumm. lib. 10. cap. 23.* ſed de Abbatibus *infra lib. 11. diſp. 26. §. 2. n. 14.*

Secundum quod ſequitur eſt non licere Abba- 148.
tibus conferre Ordines minores perſonis ſecularibus, etiam ſi habeant literas dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum, & conſenſum; ita Rota *apud Seraphin, deciſ. 985. p. 1.* & Campanile, *vbi ſupra, d. cap. 2. ante num. 7.* quare non ſunt audiendi Quaranta ſupra ſcriptus *in verbo Ordo*, & Azor *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 20. quæſt. 7.* aſſerentes Abbates regulares habentes ius deferendi Baculum, & Mitram, poſſe Ordines minores ſecularibus conferre ſi accedat conſenſus Epiſcopi Ordinandorum: vel oſtendant ad id litteras dimiſſorias, quia repugnat expreſsè Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 10.* dicens ibi, *non liceat in poſterum tonſuram, vel minores Ordines conferre, & infra cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit.* Ex quibus verbis colligitur non habere facultatem conferendi

conferendi Ordines ſubditis alterius, quales ſunt ſeculares ſubditi Epiſcopi. Quinimo neque id extenditur ad alios etiam ſibi ſubditos, & in quos habent Abbates iuriſdictionem ordinariam, & multo minùs poterunt conferre Ordines minores regularibus non ſibi ſubditis, quamuis habeant dimiſſorias ſpeciales ſuorum ſuperiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci, quidquid Quaranta, & Azor in contrarium affirment, quia repugnat deciſio Concilij Tridentini. *d. cap.* 10. dicens, Abbatibus, ac aliis quibuſcunque quantumuis exemptis non liceat in poſterum, &c. cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram, vel minores Ordines conferre, ergo non poſſunt Abbates ordinare ſibi non ſubditos.

149. Ad argumenta, an poſſit ſimplex Sacerdos ex commiſſione Papæ conferre Sacramentum Confirmationis, quamuis pars negans ſit Maioris, & Gabrielis *in 4. diſt. 7. quæſt. vnica, verſ. Alia opinio.* & Soti *in eadem diſt. quæſt. 1. verſ. ad tertium*; verius eſt poſſe ſimplicem Sacerdotem hoc Sacramentum miniſtrare ex commiſſione Papæ, vt volunt Silueſter *verbo confirmatio. num.* 1. *in fine.* Armil. *in Summa, eodem verbo, num.* 3 Suar. *de Sacramentis.* 3. *tom. quæſt. 72. ſect. 2. verſ. dicendum.* Azor *tom. 2. lib. 3. cap. 30. verſ. Quæri poteſt, & verſ. Quæres an ſi Epiſcopus*, Vaſquez *de ordin. diſp. 24. . cap. 3. 4. 5. & 6.* & Coninch. *de Sacramentis. quæſt. 72. art. 11. dubio vnico, num.* 104. quare poſſe hoc Sacramentum committi ſimplici Sacerdoti nullum eſt inconueniens, etiam ſi miniſter proprius ſit Epiſcopus ratione ordinis, & officij Epiſcopalis: ſimplex verò Sacerdos ratione delegationis tantùm. Couarr. *lib. 1. variar. cap. 10. num. 13. ad finem.* Secus de Clerico non Sacerdote: huic non poteſt Papa committere adminiſtrationem huius Sacramenti Confirmationis.

150. Quæres deinde, an poſſit adminiſtrari à ſimplici Sacerdote de licentia Epiſcopi? Reſponde negatiuè niſi tantùm ex delegatione Papæ. Ita Victoria *de Sacramentis, num.* 49. Bellarm. *de confirmat.* Valent. *tom. 4. diſp. 5. quæſt. 2. puncto* 1. Suar. *tom. 3. diſp. 36. ſect.* 4. Henriq. *in ſumma, lib. 3. de confirmatione, cap. 6. §. 4. lib. 1. cap. 2 . §. 5. lit. g. & lib. 10. c. 23. §. 1.* Vaſquez *p. 3. quæſt. 72. art 3. diſp. 2 9. ca. 1. num.* 3. Tolet. *in ſumma, lib. 2. cap.* 14. Azor *inſtit. moralium, p. 2. lib. 3. cap* 30. *quæſt.* 4. & Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 28. num. 17. cum ſequenti.* Vnde ex priuilegio non ſolùm Sacerdos ſimplex, ſed etiam Abbates ex commiſſione Sedis Apoſtolicæ de conſenſu ordinariorum poſſunt adminiſtrare Sacramentum Confirmationis, ſicque fuiſſe deciſum refert Armendariz *in addit. ad recopilationem legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, num.* 77. quem ſequitur Auguſtin. Barboſ. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, Alleg.* 30. *num* 5. ſubdens *num.* 6. ſecundùm aliquos poſſe Papam committere Sacerdoti conſecrationem materiæ Sacramenti Confirmationis, ex eo quòd forma conſecrandi Chriſma, & alia Sacramentalia ſint ex diſpoſitione Eccleſiæ, & decreta quæ prohibent conſecrationem materiæ huius Sacramenti Sacerdoti, non irritant factum: ſed verius eſt poſſe committere Sacerdoti, vt confirmet cum chriſmate per Epiſcopum conſecrato, Conc. Florent. & fere omnes, qui negant Sacerdoti delegari poſſe, vt conſecret chriſma. Henriq. *lib. 3. de Confirmatione, cap. 2. §. 2.* dicens, ex conſuetudine Eccleſiæ conſecrationem materiæ huius Sacramenti competere ordini Epiſcopali, & Concilia prohibere diuina authoritate Sacerdotibus ne materiam conſecrent. ita Toletan. 8. *cap.* 7. Cyprian. *ſermo. de vnct. chriſmat.* neque vnquam hoc commiſſum eſſe ſimplici Sacerdoti. Bellarm. *de Confirmatione, cap. 8. col.* 5. Concil. Rom. ſub. Syluestro *Actor. 1. Canon.* 5. Henriq. *ſupra d. cap. 2. §. 3. lit. t. & lit. u. & cap. 6. §. 4. lit. b. & c.* Chemerot. *tract. 3. de confirmat. cap.* 5. in fine, & Barthol. ab Angelo *Dial. 3. §. 12. & 13.*

Sed quid dicendum de ſimplici Sacerdote, an poſſit ex delegatione Papæ conferre Presbyterium? Affirmat Vaſquez *de Sacramento Ordinis. diſp. 248. cap. 4. verſ. itaque. ſub num.* 41. ex Concilio Antiocheno *Canon.* 10. & ex Concilio Ancyrano *Canon.* 13. vbi Chorepiſcopi, qui non erant Epiſcopi, ex delegatione Ordines ſacros vſque ad Presbyterium conferebant. Hæc opinio eſt ſingularis, quia inauditum eſt in Eccleſia poſſe committi Sacerdoti ſimplici, vt Sacerdotes ordinet: quare nullo modo eſt admittenda, ſed contraria, quæ negat poſſe Sacerdotium à ſimplici Sacerdote etiam vigore delegationis conferri: ita D. Thomas *in 4. diſt. 25. quæſt. 1. ad 2. & in ſupplement. ad 3. p. quæſt. 38. art. 1. & 3.* Turrecremata *in cap. peruenit, diſt.* 95. Collectarius *in cap. quanto, de conſuetudine.* Martin. de Ledeſm. 2. 4. *quæſt. 40. art. 1. concl. 2.* Sot. *in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 1. ad 2.* Couar. *lib. 1. variarum, cap. 10. num.* 10. Sayrùs *de Sacramentis, lib. 6. cap. 3. quæſt. vnicâ, num.* 5. inclinat Suar. *de Sacramentis, quæſt. 72. diſput. 36. ſect. 2. §. ſecunda ſententia*; ſed expreſsè eam tradit Ægidius *de Sacramento Ordinis, diſp. 20. dubio 9. num.* 36. & alij communiter. Ratio rationis eſt, quia ad dignitatem Epiſcopalem ſpectat Sacerdotium conferre propter eminentiam illius Ordinis, cui ineſt immediata poteſtas ad conficiendum verum Chriſti corpus, & verum Chriſti ſanguinem: igitur id competit Epiſcopis dumtaxat, non verò ſimplici Sacerdoti demandari poteſt, Azor. 2 *p. lib. 5. cap. 1. verſ. decimo tertio quæritur*, vbi concludit maiores Ordines non poſſe Presbyterum conferre ex commiſſione Papæ, quamuis Gloſſa *in cap, manus, de conſecrat. diſt.* 5. generaliter doceat ex delegatione Papæ, quemuis poſſe dare ordinem, quem habet, non autem illum quo caret, ſed non placet Gloſſæ deciſio. 151.

Poſſe tamen Papam committere Sacerdoti ſimplici poteſtatem conferendi Subdiaconatum, & Diaconatum eſt valde probabile; imo probabiliſſimũ, Vaſquez *vbi ſupra*, vbi allegat Aureolum apud Capreolum *in 4. diſt. 25. quæſt 1. art.* 2. Victoria *in ſumma. n.* 235. tradit hanc facultatem fuiſſe datam Abbatibus Ciſtercienſibus in quadam Bulla. Sequitur Maior *in 4. diſt. 7. quæſt. vnic. §. 2. arguitur, propè finem*, vbi refert ſe vidiſſe aliam Bullam ſuper eadem re, Vaſquez addit, ſe etiam habuiſſe aliam Bullam in manibus conceſſam ab Innocentio octauo Ciſtercienſibus, quæ prædictum indultum continebat, quod hodie aſſeruatur in Collegio Complutenſi noſtræ Societatis, datum Romæ anno 1489. & 4. Pontificatus Innocentij Octaui, cuius meminit Nauarrus *lib. 5. tit. de priuilegiis, conſ.* 14. quorum authoritate & pars confirmatur. 152.

Quod non placet D. Thomæ *in 4. diſtinct. 25. quæſt. 1. art. 1. ad* 3. dicenti maiores Ordines non poſſe Presbyterum ex delegatione ſummi Pontificis conferre, quidquid contra affirmet Gloſſa *in d. cap, manus.* cùm authoritas D. Thomæ magis præponderet, quàm ipſa Gloſſa: Etiam ſi Pale- 153.

cius *in 4. diſt.24. verſ. Porro, quod maximè premit,* dicat ſententiam non eſſe tam paradoxam, eam tamen veluti talem arbitratur Azor, *vbi proximè*, & Durandus *in 4. diſt.7. quæſt. 4.* putat manifeſtè falſam. Nihilominus poſſe Presbyterum ex commiſſione Papæ, Diaconum, & Subdiaconum creare, non eſt negandum, ex Bullis memoratis, quia non eſt concedendum Summum Pontificem errare poſſe in re tanti momenti, præſertim, quoniam Innocentius, Abbas, & alij *in cap. quanto, de conſuetudine*; arbitrantur ſententiam Gloſſæ eſſe ſequendam: ideo tamquam valde probabilem, imo probabiliſſimam admitti poſſe dicendum eſt, teſte Sapientiſſimo Primate *in cap. peruenit, n.9. diſtinct. 95.*

154. Quid de Presbytero ex commiſſione Summi Pontificis conſecrante Epiſcopum? Paludanus *in 4. & diſt.7. quæſt.4. art.4. poſt concluſ.2. in reſponſione ad.* 1. ait validam eſſe conſecrationem. Durandus tamen *in 4. diſt.7. quæſt.2. num.7. &* 10. negat eſſe validam, & contra Scripturam Sacram; idque probat ex Apoſtolo *ad Hebræos, cap.* 7. dicente, maiorem à minori non benedici, ſed Epiſcopus iure diuino eſt maior Presbytero; ergo non poteſt conſecrari à Presbytero. Cui obiectioni reſpondet Paludanus poſſe, Epiſcopum à ſimplici Sacerdote conſecrari, non poteſtate ordinariâ, ſed delegatâ à Chriſti Vicario; Paludano videtur accedere Capreolus *in 4. diſt. 7. quæſt. 2. art. 3. in reſponſione ad* 1. Probatur, quia ſecundùm iuris Pontificij interpretes Papa ſolo verbo dicens, ſis Sacerdos, vel ſis Epiſcopus, fit Sacerdos, fit Epiſcopus. Felin. *in cap. 1. num. 23. col.6. de conſtitut.* Angel. *in l. 1. Cod. de ſenten. paſſis. & in l. 2. C. de crimin. ſicril.* & Rebuf. *in praxi, p.1. tit. de Clericis, & à quibus, & quomodo creentur, num.9.* Iacobat. *de Concil. lib 4. verſ. hoc tamen intelligerem*, dicentes poſſe Papam ſolo verbo presbyterum facere; eò quòd ipſe introduxit formam, quam tollere poteſt. *l. ſi puellæ, ff. de ſponſal.* ergo poteſt committere Presbytero, vt conſecret Epiſcopum.

155. Dicendum tamen eſt non poſſe Papam delegare Sacerdotibus, vt Epiſcopum conſecrent: iure diuino Epiſcopus Presbytero maior eſt, & habet poteſtatem ordinis, qua caret Presbyteratus: proinde poteſtatem Ordinis dare non poteſt Sacerdos, eo quod illam non habet. Azor. *p.2. lib. 3. cap.30. verſ.4. quæritur.* Ad id autem quod dicitur poſſe Papam ſolo verbo facere Sacerdotem, vel Epiſcopum dicendo, *ſis Sacerdos, ſis Epiſcopus?* Reſponde hoc fieri poſſe, quoad poteſtatem iuriſdictionis Forenſis, non quoad poteſtatem Ordinis: Nam hæc conferri non poteſt ſine ordinatione, & conſecratione. Azor. *d. lib 3. cap. 29. verſ. 4. quæritur.*

156. Quæſtionis tamen eſt, an queat Summus Pontifex decernere, vt Græci, & Latini in diuerſis Prouinciis diuerſis vtantur formis in Sacramentis miniſtrandis? Reſponde affirmatiuè, ſi formæ differant verbis, non tamen ſenſu, & ſignificatione, puta, ſi Græcus dicat, *baptizetur ſeruus Chriſti N. in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Latinus autem: *ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, eſt communis. Iuuat Sotus *in 4. diſt.4. quæſt.1. art.5. verſ. percunctabilis autem,* & Adrianus *in 4. de Baptiſmo, quæſt. 2. verſ. ad videndum autem*, dum volunt ſecundùm Innocentium, & alios ſcribentes *in cap.* 1. de Baptiſmo, poſſe miniſtrari Baptiſmum authoritate Romani Pontificis in diuerſis Prouinciis per diuerſam formam; quod intelligit Abbas, dummodo formæ verbo ſint diſſimiles, ſed eandem rem ſignificent, ſicut verba quibus Græci vtuntur in Baptiſmo, & Latini eundem ſenſum retinent, quamuis forma Græca, & Latina differant verbis, eò quòd Latini vtuntur verbis indicatiui modi magis, quàm imperatiui, quibus vtuntur Græci. Atque ita cùm idem ſit ſenſus verborum, nihil refert ſint verba imperatiui modi potiùs, quàm indicatiui.

Quid poſſit Papa in Sacramento Matrimonij.

EPITOME.

157. *Papa poteſt habiles de iure diuino, reddere inhabiles ad Matrimonium contrahendum.*
158. 159.160.161.162.163. *Matrimonium initum contra interdictum Papæ ſit-ne validum?*
164. *Sponſalia contracta contra interdictum Pontificis an valeant?*
165. & 166. & 170. *Papa an poſſit ſtatuere, vt Matrimonium ratum dirimatur per ſubſequens copula conſummatum? aliqui affirmant, ſed meliùs alij negant.*
167.168. & 169. *Papa an poſſit ſoluere Matrimonium conſummatum; pars negans eſt certa.*
170.171. *Papã poſſe diſpenſare in Matrimonio rato, non conſummato, eſt multo probabilius.*
172. 173.174.175.176.177. *Papa non poteſt diſpenſare, vt clerici, & religioſi profeſſi ducant vxores.*
178. 179. 180. *Diſpenſatus ad Matrimonium contrahendum mortua vxore, an poſſit iterum contrahere.*
181. 182. 183. 184. *Papa quando diſpenſat cum clericis, vel monachis, vt ducant vxores, an verè, & propriè diſpenſat.*
185.186. & 187. *Sed oppoſitum eſt probabilius.*

QVod attinet ad Sacramentum 157.
Matrimonij dicendum eſt poſſe Romanum Pontificem efficere habiles iure diuino, & naturali, inhabiles ad matrimonium contrahendum, verbi gratiâ, contrahentes ſine Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus; neque in hoc Pontifex mutat materiam Sacramenti: ſed ſolùm facit, ne contractus valeat, niſi celebretur ſeruato modo à Concilio Tridentino. *ſeſſ.24. cap.1. de reformat. matrimonij.* Quia ergo matrimonium eſt quidam contractus iuris diuini, & naturalis celebratus inter virum & fœminam: idcirco niſi contractus huiuſmodi aliquâ lege firmus ſit, non habet rationem Sacramenti. Proinde Eccleſia, ſeu Romanus Pontifex poteſt decernere, vt niſi ſeruentur Decreta de matrimonio per Eccleſiam, vel Summum Pontificem approbata, habiles ad matrimonium iure diuino, vel naturali fiant inhabiles. Sicut in Sacramento Pœnitentiæ requiritur, vt abſolutio ſit valida, quod detur pœnitenti ſubdito; quod ſi non ſit ſubditus iure communi, vel ex delegatione ſuperioris, abſolutio non prodeſt. cùm ſit ſententia iudicialis, quæ non valet lata in non ſubditum, vt patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. de reformat. cap.15.* Quod verò Pontifex, vel Eccleſia poſſit impedimenta dirimentia ſtatuere, tenendum eſt fide catholicâ, ſicque

deciſum

Digitized by Google

deciſum eſt in Concilio Trident. ſeſſ. 24. de matrimonio, Canon. 3. & 4. neque in hoc mutatur eſſentia, aut variatur materia, & forma Sacramenti, ſed contractus humanus infirmatur, & fit irritus, qui prærequiritur in ſacramento Matrimonij.

158. Ambigitur tamen, ſi quis contrahat matrimonium contra interdictum Pontificis, validè contrahat? Prima ſententia tenet, ſi cauſa prohibitionis Papalis eſt perpetua, & non reſtricta ad certum tempus, matrimonium eſſe irritum: ſecus ſi cauſa non eſt perpetua, ſed reſtricta ad tempus certum. Probatur prior pars ex cap. tua fraternitas, de ſponſa duorum; ibi, & ſi contra interdictum Eccleſiæ publicè factum venire præſumpſerint, matrimonium clam præſumptuosè contractum poteris irritare, & ex cap. penultimo, de deſponſ. impub. ibi, Quod ſi contra interdictum noſtrum, in præiudicium ipſius aliquid fuerit attentatum, id irritum eſſe decernimus, & viribus omnino carere. Poſterior pars probatur ex cap. 2. de matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ, iunctâ gloſſâ in verb. ob id', vbi dicitur non eſſe matrimonium irritum, ſi contra prohibitionem temporalem ineatur, eſto prohibitio ſit Pontificia. Sequitur Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 31. num. 189. & ex antiquioribus Abbas in cap. tua fraternitas, verb. poteris, de ſponſa duorum, num. 4. Decius in cap. penultimo, de teſtib. col. 2. verſ. & prædicta in noua editione, num. 17. idem Abbas in cap. penult. num. 9. de deſponſ. impub. Gutierrez de tutelis. 2. p. cap. 12. num. 9. ſiue prohibitio ſit præcepti, ſiue conſtitutionis Pontific. ita Couarr. 4. Decretalium 2. p. cap. 6. in principio, num. 6. Matienzo 5. recopil. tit. 1. rubrica. gloſſa 1. num. 146. & Ludouic. Lopez 2. p. inſtruct. de Matrim. cap. 46. §. porrò aduertendum, quibus accedit Auguſtinus Barboſa in cap. 2. de matrimonio contract. contra interd. Eccleſiæ, num. 1. & 2.

159. Secunda ſententia aliâ viâ incedens vult non eſſe validum matrimonium, ſi Pontifex alicui viuâ voce decreto irritanti interdicat contrahere, etiam ſi aliud impedimentum dirimens non ſubſit, dummodo cauſa prohibitionis Pontificiæ ſit perpetua, & multo fortius, ſi detur ſimul aliud impedimentum dirimens. Secus quando cauſa eſt temporalis, & non adiicitur prohibitioni decretum irritans, nec ſubeſt impedimentum dirimens. Hoſtienſ. in ſumma, tit. de matrim. contracto contra interdict. Eccleſ. & in cap. penultimo, ad finem, de deſponſ. impub. Præpoſ. in cap. tua fraternitas, num. 13. de ſponſa duorum. Abulenſis in ſumma 2. p. lib. 8. tit. 31. art. vnico, quæſt. 2. Iuuat gloſſa cap. penult. in fine, de deſponſ. impub. dum tenet matrimonium contra præceptum Pontificis celebratum valere, niſi obſtet aliud impedimentum dirimens, etiamſi interdicatur cum decreto irritanti: quam gloſſam ibi ita intelligunt Abbas num. 9. & Card. etiam num. 9.

160. Vtraque tamen ſententia fœdere diſtinctionis temperanda eſt hoc modo. Matrimonium aduerſùs ſimplicem prohibitionem Pontificiam initum, abſque Decreto tamen irritanti, eſt validum ex ea ratione, quia multa prohibentur fieri, quæ facta tenent, niſi aliud ſubſit impedimentum dirimens. cap. ad Apoſtolicam, de regul. Probatur ex gloſſa in cap. ad diſſoluendum, in verb. irritum, de deſponſat. impub. quam intelligunt Abbas, & Card. vbi proximè, ita vt cæteri contractus initi contra Pontificis decretum irritans, ſint inualidi, ſecus eo Decreto irritante minimè addito prohibitioni: matrimonium autem aduerſus huiuſmodi prohibitionem contractum, ſit validum, niſi adiiciatur clauſula, quæ faciat ſpecificam mentionem matrimonij irritationis, eo quia cum matrimonium ſit res tanti momenti, tantique negotij, vt irritetur, exigit ſpecificam mentionem.

Prior pars, nimirum matrimonium eſſe validum non obſtante, quod fuerit initum contra prohibitionem ſimplicem Pontificiam abſque decreto irritanti, eſt communis, eámque tradunt Ricard. in 4. diſt. 32. art. 5. quæſt. 2. in fine. Palud. ibidem, diſt. 34. quæſt. 1. art. 1. num. 10. Syluest. Matrimonium ſeptimum, quæſt. 1. art. 3. Turrecremata in cap. non oportet 1. 33. quæſt. 4. num. 2. in ſolut. ad 2. & Auguſt. Barboſ. in d. cap. ad diſſoluendum, in textu, quod ſi contra interdictum noſtrum, vbi concludit matrimonium contra ſimplicem prohibitionem Pontificiam celebratum, videlicet ſine decreto irritanti eſſe validum, ex eo, quia multa prohibentur fieri, quæ facta tenent, de quo principio agit Scobar de ratiocin. cap. 6. num. 38. & Anton. Monachus Bononienſ. deciſ. 19. num. 22. 161.

Poſterior pars docens etiam matrimonium eſſe validum, quamuis in prohibitione addatur Decretum generale irritans, eſt gloſſæ in cap. penultimo, in fine, de deſponſat. impub. vbi manifeſtè loquitur quando eſt interdictum matrimonium cum Decreto irritanti. Quam ſic intelligunt ibi Abb. num. 9. & Card. num. 9. eandem ſequuntur Innocentius ibi in fine, Monachus in cap. vnico, fine, de voto in 6. & ibi Probus in additionibus, fine, quibus adhæret Alexand. de Næuo cap. penultimo, de deſponſ. impub. & Sanch. de matrimonio, lib. 7. diſp. 2. vbi probat non obſtante Decreto generali irritanti, matrimonium eſſe validum, niſi ſpecifica mentio fiat irritationis matrimonij. 162.

Quin etiam addit vbi ſuprà num. 12. quamuis apponatur clauſula Decreti irritantis faciens ſpecificam matrimonij mentionem, illúdque reddat irritum, ſi contrahatur aduerſùs prohibitionem Pontificiam non eſſe irritum omnino, niſi cauſa prohibitionis ſit perpetua: ſecus, ſi ſit temporalis: tunc enim erit nullum non ſimpliciter, ſed in quantum præiudicat alicui liti, propter cuius pendentiam ad tempus eſt interdictum. Alexand. de Næuo d. cap. penult. num. 22. de deſponſat. impub. Atque ita durante lite ſuper priori matrimonio ad ſecundas nuptias non eſt tranſeundum, text. in cap. tua fraternitas, de ſponſ. duorum, & in cap. duo pueri, de deſponſ. impub. & cap. porro. de diuortiis. Sanch. lib. 7. diſp. 2. num. 15. 163.

Sed quid ſi Pontifex alicui interdicat ſponſalia cum Decreto irritanti, quamuis generali, nec ſponſalium mentionem facienti, decernens irritum ſi quid contra geſtum fuerit? Innocentius in cap. penultimo, in fine, de deſponſ. impub. & Alexand. de Næuo ibi num. 21. indicant ſponſalia ſic contracta eſſe irrita, quia ad ea irritanda non requiritur clauſula ſpecifica, ſed ſatis eſt generalis, cùm irritatio illorum non ſit res tanti momenti. Sanchez ſupra num. 9. Auguſtin. Barboſ. in cap. ad diſſoluendum, num. 2. de deſponſat. impuberum, ſiue prohibitio Pontificia cum Decreto irritanti generali fiat per modum conſtitutionis, ſiue per modum præcepti. Non enim diſtinguitur prohibitio hoc modo facta, niſi quoad durationem, nam prohibitio ſi fiat per conſtitutionem, durat perpetuò: præceptum verò, ſeu mandatum morte præcipientis, ſeu mandantis extinguitur. Atque ita quoad rem propoſitam nihil intereſt fiat ne prohibitio per modum præcepti, aut per modum conſti- 164.

Digitized by Google

conſtitutionis : ſiquidem vtroque modo poteſt Papa matrimonium interdicere, ac dirimere : & ob id nulla agnoſcitur differentia, Couarr. 4.2.*p. cap.6.in principio*, *n.* 6. Viualdus *in Candelabro Sacramentorum* 1. *p. de matrimon. n.* 83. & Lopez 2. *p. inſtruct. de matrimon. cap.* 46. §. *porro aduertendum.* Cæterùm ſi ſponſalia ex ſimplici Pontificis prohibitione interdicantur, ne fiant nullo poſito decreto irritanti, peccarent celebrantes ſponſalia: ipſa tamen valerent ex illo principio, multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. *cap. ad Apoſtolicam, de regular.*

165. Inſuper dubitatur de matrimonio rato nondum conſummato, an poſſit diſſolui à Summo Pontifice? Aliqui putant matrimonium ratum diſſolui poſſe à Summo Pontifice per ſubſequens copulà conſummatum, vt poſt Hoſtienſem *in c. fin. verb. volumus, de ſponſa duorum.* Abbas ibi *num.* 5. Henric. *n.* 4. *cum ſequent.* & Metina *lib.* 5. *de ſacrorum hominum continentia, cap.* 87. Archid. *cap. quapropter* 27. *quæſt.* 2. & probatur *ex cap. licet. de ſponſa duorum, in fine*, vbi Alexander tertius decidit matrimonium ratum non diſſolui per ſubſequens conſummatum: addit tamen, licèt aliquando à prædeceſſoribus noſtris fuit aliter iudicatum. Ergo Papa poteſt ſtatuere, vt matrimonium ratum diſſoluatur per ſubſequens copulà conſummatum.

166. Verius tamen eſt non poſſe Papam id ſtatuere, quia hæc poteſtas non eſſet in ædificationem, ſed in deſtructionem. Matienzo *in rubr. tit.* 1. *gloſſ.* 1. *n.*76. *lib.*5. *noua recopil.* Couarr. 4. *Decretal.* 2. *p. c.* 7. §. 4. *n.* 15. Gutier. *Canon quæſt. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 22. Veracruz 2. *p. ſpeculi, art.* 28. *concluſ.* 4. *in* 2. *ratione.* Sanch. *lib.* 2. *de ſponſal. diſp.* 14. & Auguſtin. Barboſ. *in cap. licet, de ſponſa duorum, n.* 5. vbi ex Couarr. *d. num.* 15. reſpondet ad *d. cap. licet.* nimirum ea iudicia ſummorum Pontificum non ſpectare ad inſtitutionem canonum vniuerſalium, ſed ad deciſionem quarundam litium. Quo etiam modo Azor. *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 4. *quæſ.* 3. *verſ.* 3. *obiicitur.* reſpondet Alexandrum tertium *in cap. licet, de ſponſa duorum*, non dixiſſe ſuos quoſdam prædeceſſores diffiniuiſſe, ſed iudicaſſe: & iudicare idem eſt, quod ſentire, non autem diffinire, ſequitur Barboſa *in d. cap. licet. n.* 5. *ad finem.*

167. Hinc ſequitur, an poſſit Romanus Pontifex diſſoluere matrimonium conſummatum? Affirmat poſſe diſſolui, quoad vinculum. Socin. *conſil.* 28. *vol.* 1. *col. penult.* cum quo tranſeunt Hieronym. Gratus *conſ.* 1. *num.* 31. & Sigiſmund. Lofredus *conſ.* 50. *num.* 41. & Decius *in cap. quæ in Eccleſiarum, num.* 13. *de conſtitutionibus.* Nihilominus hæc ſententia eſt falſa, & omnino reprobanda. Abbas *in cap. ex publico, de conuerſ. coniug. in fine*, Bald. *in cap. lator, de re iudicata.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, num.* 23. *de conſtitut.* Hieronym. Cagnol. *in l. nuptias, num.* 14. *ff. de regul. iur.* Couarr. *ſupra d. num.* 15. & Gutierr. *d. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 21. dicentes nullam poſſe cauſam conſtitui, ob quam id quod iure diuino, ac naturali prohibitum eſt, poſſit Pontifex permittere, quamuis ex cauſa poſſit legem diuinam, & naturalem interpretari.

168. Quod adeo verum eſt, vt matrimonium conſummatum neutiquam quo ad vinculum diſſolui poſſit, etiam per ſolemne votum, ſeu religionis ingreſſum, & profeſſionem, Gutier. *d. cap.* 17. *lib.* 1. *n.* 31. Matienzo *in rubric. tit.* 1. *de matrim. lib.* 5. *noua collect. gloſſ.* 1. *n.* 73. vbi latè probat cum communi omnium Theologorum ſententia, hanc partem.

Ratio tamen ob quam matrimonium ratum præferatur matrimonio poſtea conſummato eſt, quia cùm ex primo matrimonio tranſlatum ſit in vxorem dominium corporis viri ad potentiam copulæ, non poteſt vir ille, qui iam non habet dominium ſui corporis, illud transferre in aliam vxorem ad eandem potentiam copulæ, argum. *cap. quod autem, de iure patronat.* & ibi Panormit. *n.* 1. Burſatus *conſ.* 270. *n.* 2. *lib.* 2. & Franciſc. Marcus *deciſ.* 744. *n.* 7. quem ſequitur ſapientiſſimus Petrus Barboſ. 2. *p. rubrica, ff. ſolut. matrim.* Item, quia certum eſt matrimonium de præſenti non poſſe diſſolui etiam de conſenſu vtriuſque partis, *cap. ſi inter, de ſponſalibus*, eò quòd cùm ſit ratum propter Sacramentum, non poteſt tamen diſſolui, quia quatenus eſt Sacramentum, eſt indiſſolubile, atque ita conſenſus partium nequit illud diſſoluere. Sot. *in* 4. *diſt.* 27. *art.* 1. *col. penult. verſ. quod ſi quis.*

Nec refert, ſi dicas matrimonium ratum per 169.
ingreſſum Religionis, & profeſſionem diſſolui, etiam quo ad vinculum, *cap.* 2. *& cap. ex publico, de conuerſione coniugat.* & notant Panormit. *in cap. propoſuiſti, in fine, de probationibus.* Nauarr. *in Manual. cap.* 22. *num.* 21. *& num.* 26. *& conſ.* 1. *num.* 1. *de conuerſione coniugatorum.* Couarr. *de ſponſalib.* 2. *p. cap.* 7. §. 4. *num.* 6. & deciſum eſt in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *de Sacramento matrimonij, Canon.* 6. quia ideo profeſſio ſolemnis ſoluit matrimonium ratum tantùm, non quòd ſit fortius vinculum, ſed quòd ſit mors quædam ciuilis. Gutier. *lib.* 1. *Cano. cap.* 17. *num.* 33. Matrimonium enim habet hanc conditionem tacitam reſolutiuam, niſi mors ſequatur. Gloſſ. *verb. ſub conditione, c. non ſolum* 32. *quæſt.* 8. ibi loquitur de morte naturali, vt colligitur etiam ex mente D. Pauli 1. *ad Corinthios, cap.* 7. dum inquit, *Mulier viuente viro alligata eſt legi: ſi vero mortuus eſt maritus eius, ſoluta eſt à lege viri*, refertur *in cap. licitè* 32. *quæſt.* 7. Idem ſubintelligitur de morte ſpirituali, niſi ſequatur per ſolemne votum Religionis, quo quis moritur ſpiritualiter ingrediens in Religionem profitendo. D. Thom. *in* 4. *diſt.* 31. *quæſt.* 1. *ad tertium, & diſt.* 39. *art.* 4. *ad* 2. ſubſcripſit Durand. *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 2. *num.* 9. & Silueſter *verb. diuortium, num.* 2. *&* 7. Gutier. *ſupra num.* 26. vbi addit matrimonium ex ſuâ naturâ, & inſtitutione diuinâ diſſolui non poſſe, niſi vbi ipſum ius diuinum, vel naturale id ſtatuerit, prout ſtatuitur *in d. cap. ex publico*, videlicet per ingreſſum Religionis, & profeſſionem legitimam: quod diuortium quoad vinculum matrimonij non humanâ, ſed diuinâ authoritate decretum fuit, quoniam indiſſolubilitas matrimonij a iure diuino fuit inſtituta *Matthæi* 19. Abbas *in d. cap. ex publico, in fine. text. in cap.* 2. *verb. Sanctis, de conuerſ. coniugat.* adiuncta Gloſſ. 1.

Ex dictis ſequitur non poſſe Papam diſpenſa- 170.
re in matrimonio rato, non conſummato, vt contrahatur cum aliâ pro pace reformandâ, aut pro conuerſione vnius populi ad fidem. ſic Palud. *in* 4. *diſtinct.* 27. *quæſt.* 3. *art. vltimo, & diſt.* 31. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 4. ex eo, quia Pontifex non poteſt diſſoluere vinculum matrimonij iam contracti, ſicut non poteſt efficere quòd Hoſtia conſecrata deſinat eſſe conſecrata. Confirmatur, quia Pontifex nequit diſpenſare contra ius naturale, & diuinum. *cap. ſunt quidam* 25. *quæſt.* 1. *& cap. ſequenti.* ſed indiſſolubilitas matrimonij rati eſt de iure naturali diuino: igitur ſaneat illud *Matthæi* 19. *quos Deus coniunxit, homo non ſeparet.*

Similiter non poteſt Papa in Sacramentis diſpenſare

penſare, neque eorum materias, aut formas mutare, ſed matrimonium ratum eſt verum Sacramentum ſignificans coniunctionem ſpiritualem inter Chriſtum, & animam. D.Thom. *in 4.diſt.27. quæſt.1.art.3.* & patet ex Concilio Trident. *ſeſſ.24. de matrimonio. Canone 6.* per verba: *Si quis dixerit matrimonium ratum non conſummatum per ſolennem religionis profeſſionem alterius coniugum non dirimi, anathema ſit*; ergo extra hunc caſum non diſſoluitur matrimonium ratum, cùm habeat quandam indiſſolubilitatem, vt non niſi morte naturali, vel ciuili, quæ contigit per ingreſſum religionis, poſſit ſolui; quam ſententiam tradunt Turrecrem. *cap. ſunt, qui dicant, 27. quæſt.2. art.3. num.5. in fine.* Couar. *4. Decret. 2. p. cap. 7. §. 4. num.13.* Cucch *lib.5. Inſtit. maior. tit.12. num.275.* Gutierr. *lib.1. quæſt. Canon. cap.17. num.12. ad finem.* Corraſius *ff. ſolut. matrim. rubric. 2. lectura, num.10.* & ex Theologis Victoria *in ſumma de matrimonio, num. 281. & 304. & relectione de poteſt. Papæ, & Concilij, num.1. concluſ.1. ad 1.* Petrus de Soto *lectione 12. de matrimonio, §. poſt hoc.* Veracruz *2. p. ſpeculi, art. 28. ante 4. concluſionem* Petrus de Ledeſma *de matrimonio, quæſt.67. art.2. dubio 1.* vbi ait oppoſitum eſſe improbabile, quod etiam addit Sotus *lib.7. de iuſtitia, quæſt. 2. art.5. verſ. & licet peregrè,* & expreſsè *in 4. diſt.27. quæſt.1. art 4. verſ. his tamen nihil obſtantibus*: quorum ſententia meo iudicio eſt pluſquam probabilis.

171. Oppoſita tamen eſt probabilior, ſecundùm quam dicendum eſt, cùm res ſit valde dubia, poſſe Papam diſpenſare in matrimonio rato, vt eo ſoluto poſſit alter coniugum contrahere, vel vterque aliud matrimonium pro vt ſibi magis expedire iudicauerit. Probatur, quia Papa ſecundùm ſententiam probabiliſſimam poteſt diſpenſare in voto ſolenni caſtitatis, vel Religionis, vt Religioſus ex cauſâ magnâ communi, nempe pro Regni conuerſione, vel pro pace, contrahat matrimonium relicta religione, vt docent Paulus Borgaſ. *in tract. de irregularit. & diſpenſ. 6. p. in tit. de ſponſal. & matrim. num.64. in 7. ratione.* & Anton. Cordubenſ. *lib.1. ſui quæſtion. quæſt 24.* & Gutier. *Canonic. quæſt. lib.1. cap.17. num.5.* ergo in matrimonio rato, quia votum ſolenne eſt multo fortius vinculum cùm fiat Deo, & homini, & diſſoluat matrimonium ratum, cuius traditio fit homini tantùm, igitur, qui diſſoluit votum ſolenne, quod eſt maius, multo fortius ſoluit matrimonium ratum, ex cauſâ tamen. Henr. *de ſacramento Ordinis, cap. 14. §. 8. lit. V.* vbi ait ita fuiſſe petitum à Boemis in Concilio Tridentino, vt ex cauſâ in quadam natione ad vſum matrimonij contracti diſpenſaretur. Ledeſma *2.4. quæſt.55. art.3. §. ſed eſt dubium.* Vaſquez *de Ordine, diſp.249. c.3. ex num.21.* Filliucius *moralium quæſt. tom.1. tractatione 9. cap.3. n.69.* vbi refert Bellarminum *de Clericis, lib.1. cap.9.*

172. Quin etiam pro hâc poteſtate Pontificia diſpenſandi in matrimonio rato confert quod traditur, & putatur à Soto *lib.7. de Iuſtitia. quæſt.6. art.2. pag. 2. ad medium*, & ab Henriquez *de Sacramento Ordinis d. cap. 14. §. 8.* poſſe Romanum Pontificem generali conſtitutione decernere, vt omnibus clericis licitum ſit matrimonium: quod ſtatutum tradit Henr. *d. §.8. lit. t* fortè non acceptaretur ſic generaliter factum; cùm Eccleſia à tempore Apoſtolorum ſemper procurauerit ſplendorem caſtitatis in ſtatu clericali conſeruari: pro vt etiam docet ſapientiſſimus Primas *diſt. 8 cap. ſi quis diſcernit, num.3.* igitur poterit Pontifex diſpenſare in matrimonio rato, ſiquidem poteſt maiora vincula diſſoluere, hoc eſt, vinculum ſolenne caſtitatis ac legitimæ profeſſionis Monachorum; quia nihil eſt negandum Pontificiæ poteſtati, quod abſque abſurdo concedi poteſt, & ad regimen Eccleſiæ fuerit expediens, præſertim, quia in dubiis, regulariter ſtandum eſt poteſtati ſuperiorum, *cap. ad aures, de tempor. ordin. & cap. quid culpatur 23. quæſt. 1.* neque ea de re deſunt exempla, teſte Caietano *in opuſculis tom. 1. tract. 28. de matrim. quæſt. vnica*, vbi refert ſuo tempore ſæpe Pontifices diſpenſaſſe, & Henriq. *lib. 11. de matrim. cap.8. num.11 in commento, lit. f.* ait Gregorium XIII. cum vndecim diſpenſaſſe. Atque ita cùm ex vtraque parte adſint pro, & contra grauiſſimi Doctores, & rationes non vulgares; ſequitur rem eſſe valdè dubiam, & ideo ſtandum eſſe pro parte affirmante, quam ex Theologis ſequuntur Victoria *vbi ſupra* citatus pro priori ſententia, Metina *lib. 5. de ſacrorum hominum continentia, cap.8.* Martinus Viual. *1. p. de matrimon. num. 32.* Philiarcus *de officio Sacerdotis, tom. 1. p. 2. lib. 2. cap. 16.* Bellarminus *lib. 2. de monachis, cap.38. §. altera ſolutio eſt, iuncto §. ad tertiam dico,* & Sanchez *lib.2. de Matrim. diſp.14. num.2.* multis ibi relatis: & ex Iuris peritis eandem probant Alexand. de Neuo *cap. ad diſſoluendum, num.21. de deſponſ. impub.* Felin *in cap. quæ in Eccleſiarum, num.10. de conſtitutionibus.* Loazes *tract. de matrim. dubio 2. in 2. argumento pro parte affirmatiua, & tract. de noua conuerſione paganorum, col.33.* Greg. Lopez *l.5. verbo orden. tit.10. part.4.* Menoch. *conſ.15. num.9. vol.1. & de præſumptionibus, lib. 2. præſumptione* [illegible]*0. n.37.* qui omnes poteſtatem Pontificiam in hoc caſu extendunt.

Non deſunt tamen qui negent poſſe Papam 173.
diſpenſare in voto ſolenni caſtitatis, ex textu *in cap. cum ad Monaſterium, ad finem, de ſtatu Monachorum*, inter quos eſt Silueſter *verb. votum 4. quæſt. 5.* Sotus *lib. 7. de Iuſtitia, quæſt. 4. art. 2. & in 4. diſt. 38. quæſt 2. art.2. concluſ.2.* Probatur, quia conſecratio rei durante re, durat, nec poteſt aboleri; ergo Papa durante Monachatu non poteſt diſpenſare cum Monacho, neque efficere, vt deſinat eſſe Monachus, ſiquidem non poteſt facere, vt fidelis & baptizatus, non ſit fidelis, aut deſinat eſſe baptizatus: propter quæ argumenta D. Thom. huic adhæret, *2.2. quæſt. 88. art.11.* Albertus Magnus *in 4. diſt 38. art.16. & 18.* Almain. *tract. de poteſt. Papæ, cap. 1*[illegible]. & alij apud Sanchez *lib. 8. de Matrimonio, diſp.8. num.6. ad finem,* vbi addit eſſe probabilem; oppoſitum tamen eſt probabilius; poſſe ſcilicet Pontificem diſpenſare in voto ſolenni Monachorum, ſeu Religioſorum, quia id naturali rationi non repugnat, vt probat Sanchez *ſup num.7.* quod etiam tradit Leſſius *lib. 2. de voto, c.40. dubio 14. per totum.* Quinimo Alexander III. diſpenſauit cum Nicolao Iuſtiniano Monacho profeſſo, vt poſſet inire matrimonium, ne tam excelens familia deleretur; ex quo matrimonio ſuſceptis filiis ad monaſterium rediit, vt refert Volaterranus *lib.4. hiſtoriæ*, & Platina *in Cœleſtino III.* memorat cum Conſtantia filia Regis Siciliæ Moniali profeſſa fuiſſe diſpenſatum, vt nuberet Henrico VI. ſequitur Rebell. *lib.2. quæſt.2. n.7.* Valent. *2.2 diſp 6. quæſt.6. puncto* [illegible]. *col.3.* Henriquez *lib.12. de matrim. cap.*[illegible]. *num* [illegible]. Sa *verb. votum,* vbi *de voti irritatione, & diſpenſatione, num.13.* Toledo *lib.4. Summa, cap.18. num.5.* & alij plures; quos referens ſequitur Azor *tom. 1. inſtit. moral.*

lib.

Digitized by Google

lib.11.cap.7. quæſ.1. Sanchez *d. num.7. verſ. ideo huius ſententia*, & ſapientiſſimus Dominus Hiſpaniarum Primas *in cap. de illo, diſt 32. num.5.*

174. Ex quibus deducitur poſſe Papam diſpenſare cum Diaconis, & Subdiaconis ad contrahendum matrimonium ſiue Ordini ſacro ſic annexa continentia iure Ecclesiaſtico tantùm; ſecundùm quod ſacris initiati non poſſunt ducere vxorem, vt docent Gutierres *quæſt. Canon.lib.2. cap.7.n.45.* Valent. *4.p.tract.de Sacramento Ordinis, diſput. 9. quæſt.5. puncto 5.§.1.paulo poſt principium, & in ſuis controuerſiis, lib.vnico, de cœlibatu, cap.2. paulo poſt principium.* Stunic. *de voto, quæſt.4.* & Paleotus *de nothis, & ſpuriis, cap.16. num.15.* ſiue ea obligatio ſeruandi caſtitatem oriatur ex voto caſtitatis, quod Eccleſia annexuit ſuo præcepto Ordinibus ſacris, quod emittunt promoti ad illos Ordines non expreſsè, ſed pacto ipſo & opere caſtitatem profitentes, quod eſt probabilius, vt ſentiunt D. Thomas *in 4.diſt.37. quæſt.1. art. 1. corp.* & ibi Ricard. *art.1.quæſt.1.corpore.* Henriq. *lib.10 de Sacramento Ordinis, cap.14.num.7.in fine, & lib.12.de matrim.cap.5.num.9.* Sà *in Summa, verb. Ordo, num.28.* Azor. *ſuprà*, impugnans contrariam ſententiam *lib.13.inſtit.moral.cap.12.quæſ.6. & cap.14. quæſ.10.* Nauarr. *Summa, cap.22. num.52.* & Barboſ. *rubrica ſoluto matrimonio.2. p.num.100. & 101.* Cucch. *lib. inſt.maiorum, tit.12.num.219.* aſſerentes obligationem ſacris Ordinibus initiatorum ad caſtitatem ſeruandam non oriri immediatè ex conſtitutione Eccleſiæ, vt priores cenſuerunt, ſed ex voto caſtitatis quod Eccleſia, ſuo præcepto Ordinibus ſacris impoſuit.

175. Quomodocunque ergo ſacris initiati ſint obſtricti ad ſeruandam continentiam, poſſunt diſpenſari à Summo Pontifice, vt matrimonium ineant: quo inito deſertóque clericatu, mutatóque habitu non tenentur diſpenſati ſoluere officium diuinum. Nauarr. tamen *in cap. quando. lat. cap.7. num.2.* tradit eum non teneri ad officium diuinum ſi concederetur ſibi facultas contrahendi matrimonium ita, vt deſineret eſſe Religioſus: quia eo ipſo non deſinit eſſe talis per ſolam licentiam ducendi vxorem. Attamen Manuel. *1.tom. Summæ, in 2.editione, cap.141.n.14.* docet diſpenſatum ad vxorem ducendam, ante nuptias teneri ad horas dicendas, ſecus poſt contractas nuptias. Nihilominus dicendum eſt non teneri ad penſum horarum ab eo tempore quo mutauit habitum clerialem, ſeu Monachalem, & induit ſe veſte ſecularis animo vtendi diſpenſatione, & ineundi matrimonium, quia per diſpenſationem extincta eſt eſſentia ſtatûs, ſiue clericalis, ſiue religioſi, Sanchez *de matrim. diſp.8. n.11.*

176. Porrò ſi Pontifex diſpenſet cum Diaconis, & Subdiaconis, aut Sacerdotibus abſque legitimâ causâ, vt vxores ducant, peccauit mortaliter. Sotus *in 4 diſt.38.quæſt.1.art.1.ad finem corporis. verſ. quod ſi mihi.* Ledeſm. *2.4.quæſt.55. art.5. poſt principium.* Stunica *de voto, quæſt. 6. num. 116. & 117.* Sanchez poſt alios *dict. lib.8. num. 4.* addens matrimonium tenere eò quòd diſpenſatio ita eſt in ſolo iure humano, ratione cuius id matrimonium ſoluitur prout verior ſententia docet, quam ſequitur D.Thomas *in 4. diſt.37. quæſt.1.art.1. corpore*, & ex recentioribus Bellarminus *in ſuis controuerſiis, lib.1.de Clericis, toto cap. 18.* Henriquez *lib.11. de matrim. cap.5. num.9.* Valenſa *2.2.diſp.6. quæſt.6.puncto 5.col.2.§. hæc ſententia, & in ſuis controuerſiis, lib. vnic. de cœlibatu*, & Sanchez cum multis de more ſuo, dicentes ſolo Eccleſiæ ſtatuto dirimi matrimonium ſubſequens per Ordinem ſacrum.

Subdunt Sotus *ſuprà*, & Ludouic. Lopez *2. p. inſtruct. 77.* vbi *de matrim. cap. 49. col. 3.* paulo ante *verſic. quæritur deinde*, abſque causa ſic diſpenſatum clericum poſſe petere debitum, ac reddere: Stuniça verò vbi proximè *num. 119.* putat non poſſe petere, ſed tantùm reddere. Quin Caietan. *opuſcul. tom. 1. tract. 27. de diſpenſat. in matrimon. in Occidentali Eccleſiâ, quæſt. vnicâ, verſ. Quo ad tertium.* credit hunc diſpenſatum ducendo vxorem peccare mortaliter, conſentit Petrus de Ledeſma *de matrim. quæſt.53. art. 3. dubio 1. in Corol. quod infert, ex 3. concluſione.* Sanchez tamen vtitur diſtinctione *in lib.8. diſp. 8. num. 4.* concluditque votum Ordini ſacro verè annecti, & ideo Clericum ſic diſpenſatum ſine causâ validè inire matrimonium, peccare tamen mortaliter ineundo, & poſtea petendo, quamuis reddere teneatur. quæ ſententia eſt Caiet. *opuſcul. tom. 1. tract.27. de diſpenſat. matrimon. in Occident. Eccleſ. quæſt. vni. verſ. quo ad tertium*, & Petrus de Ledeſm. *de matrim. quæſt. 53. art. 3. dub. 1. in Corol. quod infert ex 3. concluſ.* quorum ſententia non diſplicet. 177.

Quòd ſi ſequamur ſententiam probabilem, quæ docet Clericum in ſacris teneri ad continentiam ſeruandam ex merâ conſtitutione Eccleſiæ, non verò ex voto caſtitatis annexo Ordinibus ſacris, cuius meminit Sanchez *lib. 7. de impedimentis, diſp.27. num.9.* in hoc euentu cùm ex merâ Eccleſiæ conſtitutione teneantur clerici ad continentiam obtentâ diſpenſatione, quidquid ſit de peccato diſpenſantis ſine causâ, & contrahentis matrimonium, quia obligatio ſeruandi caſtitatem validè per eam diſpenſationem fuit ſublata, nullatenus ad caſtitatem tenetur: & ideo poteſt hic petere, & reddere, Sanchez *d. diſp. 8. num.4. fine.*

Ex quæſtionibus hactenus deciſis patet ſolutio cuiuſdam hypotheſis, quæ de facto ita ſe habuit: Fœmina nobilis ſimplici continentiæ, & religionis voto ligata à Summo Pontifice diſpenſationem obtinuit ad contrahendum matrimonium; vt hoc modo componerentur ſimultates inter duas familias: contraxit, vixitque aliquo tempore cum marito, quo mortuo dubitat, an ex voto teneatur ſeruare continentiam, & Religionem ingredi? 178.

Propoſita quæſtio duplici ex capite habet difficultatem. Primò; quia communis eſt ſententia tam Iuriſtarum, quàm Theologorum, quorum meminit Couarr. *in Epitome 2.par.cap.6.§.9.num.3. & 4.* quos etiam refert Soto maior *quæſt. 6. de voto*, exiſtimantium Pontificem in iis, quæ ſunt iuris naturalis, & diuini, non propriè diſpenſare, ſed tantùm declarare, & interpretari, in ſimili caſu non teneri eum ad voti ſolutionem. Quod ita eſt, ſi ſolùm ius naturale ſpectetur: quamuis mulier præfata propter maius bonum ſoluta ſit ab obligatione voti, dum maritus viueret: attamen eo mortuo ius naturale exigit vt ſoluat, quod promiſit.

Secundò, quamuis admittemus Papam habere poteſtatem propriam diſpenſandi, quod negauimus ſuprà in hac diſputatione *§.2.n.14. & duobus ſequentibus, & §.8. num.125. & 126.* nihilominus diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & odioſa, vt habetur *in cap.1. & 2. de filiis presbyterorum*; ideóque extendi 179.

non

non debet, vt notat Hoſtienſis *in c.poſtulaſti, de reſcriptis.* Felin. *ibidem*, & Abbas *in c.at ſi clerici, §.de adult.de indic.* & probatur *ex c.ſi.de poſtul.prælat.* vbi diſpenſatio facta cum aliquo, quòd poſſit tranſire ad Archiepiſcopatum ſi non habet locum in Epiſcopatu: ergo cùm prædicta diſpenſatio fuerit facta ad nubendum cum viro illius familiæ propter inimicitias tollendas, non eſt, quòd extendatur ad aliud matrimonium, maximè cùm diſpenſatio circa ea, quæ ſunt iuris naturalis, non ſit valida, ſi fiat abſque cauſâ, vt eſt communis; ideo non debet extendi vltra cauſam. Quare cùm cauſa diſpenſationis ceſſauerit, diſpenſatio quoque ceſſare dicenda eſt.

180. Contraria tamen ſententia, nempe fœminam eſſe omnino liberam ab obligatione voti, neque Religionem ingredi teneri, neque ex voto ſeruari continentiam, ſed poſſe tranſire ad ſecundas nuptias, ex eo probari poteſt, dicendo Papam videlicet propriè, & ſtrictè, poſſe diſpẽſare in votis non ſolùm declarando, ſed etiam relaxando, & tollẽdo obligationem. Diſpenſatio namque propriè ſumpta cõmuniter diffinitur, *iuris relaxatio*, ita Turrecrem. *in c ſicut quædam 21. diſt.* Silueſt. *verb. diſpenſ. n.1.* Monald. *in ſumm. verb. diſpenſatio.* Anton. *1.p. tit.17. §.20. & 2.p. tit.11.c.2. §.9.* & alij communiter, qui per diſpenſationem dicunt fieri alicui licitum, quod antea illicitum erat. Vnde ait Turrecrem. *d.c ſicut quædam, diſt.14.n.3.* omne diſpenſabile illicitum eſſe illi, cum quo diſpenſatur: at ſi Papa ſolùm declarando diſpenſaret, eſſet quidem ſuapte naturâ licitum id, quod diſpenſat. Vnde D. Thomas *in 4. diſt.38. quæſt.1. art.4.* per diſpenſationem, inquit, deobligari à voti obligatione eum, qui aliàs de iure obligatus erat. quam opinionem fatetur Couar. *vbi ſuprà* eſſe communem Iuriſtarum, & Theologorum aliquorum expreſsè docentium Papam propriè diſpenſare in votis non ſolùm declarando, ſed etiam relaxando: quibus accedit Cano *lib. 3. de locis cap. 4. §. tertia via, & in relectione, de pœnitentia, paulo ante finem*, habétque hæc ſententia fundamentum in iure *tit. de voto, & voti redemptione*, vbi frequens vſus eſt verbi *diſpenſo*.

181. Quin etiam *in c.veniens, qui clerici, vel voventes contrahere poſſint.* Pontifex diſpenſat cum fœminâ, quæ ex aliquo timore votum caſtitatis emiſit propter metum fornicationis, vt contrahat matrimonium, ſanè ſi ſolùm ius naturæ attendatur, cùm omnes teneantur vota ſua Deo reddere, & nemo neceſſariò peccet, illa mulier tenebatur votum ſeruare: ergo aliqua fuit ibi relaxatio rigoris iuris ex plenitudine poteſtatis Papæ à Deo commiſſæ. Idem colligitur *ex c.venientis, de voto, & voti redemptione*, vbi Papa abſoluit ab obligatione voti Clericum, qui in puerili ætate conſtitutus votum peregrinationis Hieroſolymitanæ fecerat. Nec dicendum eſt non fuiſſe doli capacem, ideóque à Pontifice fuiſſe abſolutum. Nam, vt rectè notat ibidem gloſſa, ſi non fuiſſet doli capax, non fuiſſet iniuncta commutatio voti.

182. Poſſe ergo Papam diſpenſare propriè, ac verè relaxare votum, ſequitur ex vi diſpenſationis, & ex naturâ illius poſſe fœminam diſpenſatam ad contrahendum, inire matrimonium tamquam à voto omnino deobligatam. Eo, quia Papa diſpenſando cum fœmina non facit, vt illa habens votum contrahendo non peccet contra illud, ſed tollit votum, & facit, vt quæ antea erat habens votum, modò illud non habeat poſt diſpenſationem. Quo etiam modo, qui cenſent Papam poſſe diſpenſare cum Religioſo profeſſo, vt ſit coniugatus, explicant dictum Innocentij *in cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu Monachorum*, quòd abdicatio proprietatis, & cuſtodia caſtitatis adeò eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam, nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere: inquiunt enim, non poſſe Papam diſpenſare, vt Monachus exiſtens Monachus proprium habeat, & vxorem ducat, quod aliàs dicitur in ſenſu compoſito, id eſt, non poſſe diſpenſare cum Monacho manente Monacho, vt proprium habeat, & vxorem ducat. Secus in ſenſu diuiſo ex rationabili cauſâ diſpenſando faciẽdóque de Monacho, non Monachum, & extrahendo eum à Religione. Vaſquez *diſp.165. n.104.* Azor. *inſt. moral. p.1 lib.12.c.7.* Valenſa *tom.3. diſp.10 quæſt.4. punct.2.* & Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.18. num.397. verſ. neque verò*, quia hoc modo diſpenſatus non eſt ampliùs Monachus, ſed omnino manet abſolutus à monachatu, traductúſque ad vitam ciuilem, ita vt ſi vxor moriatur, non teneatur redire ad monachatum, ſed poſſit ſecundas nuptias contrahere, vt in ſpecie volunt Soto Maior *quæſt 9. citata, num. 125.* & Angles *in floribus, in materia de voto, artic. 8. difficult. 2. dub. 1.*

Atque ita fœmina de qua eſt quæſtio ſecundùm hanc contrariam ſententiam cum fuerit diſpenſata verè, ac propriè in voto ſimplici continentiæ, & religionis, mortuo marito non tenetur ex vi voti iam extincti ad continentiam, neque ad religionis ingreſſum, cùm per diſpenſationem vtrumque votum ſit ſublatum, quoniam diſpenſatio ſemel facta canonicè non ampliùs reuocatur, vt eſt communis regula Doctorum, quam tradit Turrecrem. *cap. quod pro remedio 1. quæſt.7. n.3.* & probat argum. *capitis ex tua, de filiis presbyterorum.* Archid. *eodem cap pro remedio.* Syluester *verbo diſpenſatio. num.6.* ex Federico *conſil.78.* & probat ex *cap. decet, de regul. iuris in 6.* ibi, *decet conceſſum à Principe beneficium eſſe manſurum.* Quod autem diſpenſatio beneficij nomine contineatur, docet Alciatus *tom.2. p. 1. in rubric. de liberis, & poſthumis.* 183.

Nec refert quòd aliquis obiiciat, vbi ceſſat cauſa ceſſare diſpenſationem. Nam, vt rectè docet gloſſa regulæ allegatæ, ſi cauſa eſt impulſiua, quamuis illa ceſſet, non ceſſat diſpenſatio facta illius reſpectu: ſufficit enim, quòd re verâ daretur, cùm diſpenſatio concedebatur: alioquin dicendum erit eos, qui ob periculum incontinentiæ impetrant diſpenſationes, cùm ad maturiorem ætatem peruenerint, vbi ceſſat eiuſmodi periculum, teneri ad continentiam ſeruandam ratione voti, quod nullatenus eſt dicendum. Quod idem locum habet in noſtro caſu, maximè cùm matrimonium ſit vinculum ſuapte naturâ perpetuum, quod Abulenſ. & alij Doctores adeò verum putârunt, vt ſolum matrimonium abſque diſpenſatione contractum, votum omnino tollere exiſtimauerint: quod, etſi falſum ſit, oſtendit tamen ſufficientem eſſe cauſam matrimonium, vt propter illud Pontifex per diſpenſationem omnino tollat votum. Idcirco eo ſublato ipſo iure ſequitur poſſe fœminam tranſire ad ſecundas nuptias, & diſpenſationem, quamuis ſit ſtricti iuris trahi in ea, quæ in conſequentiam veniunt, vt docet idem Alciatus poſt gloſſam *capitis, quia in tantum, de præbendis*, & *ibi* Panormit. Hoſtienſ. *cap. cùm in cunctis, de electione*, & alij communiter. Quemadmodum 184.

modum habens votum caſtitatis, ſi obtineat illius diſpenſationem, nullâ factâ mentione matrimonij, poteſt tamen contrahere, quoniam non habet iam impedimentum. Nec obſtat quòd cauſa ceſſauerit, quia non requiritur, vt ſemper perſeueret cauſa motiua.

185. Mihi tamen magis placet in caſu huius fœminæ aſſerere mortuo marito, cum quo contraxit, vt ſimultates, & odia componerentur, & extinguerentur inter vtramque familiam, non poſſe tranſire ad ſecundas nuptias, ſed teneri ſeruare continentiam, & Religionem ingredi, niſi ad eius ingreſſum præ ætate ſenili ſit inepta, vel propter ſobolem educandam, aut alendam. Ratio eſt, quia hæc diſpenſatio ad contrahendum matrimonium non fuit totalis, nec abſoluta, ſed partialis, & limitata: ideo debet intelligi de primis nuptiis, *ex cap. 1. §. ille verò, de filiis presbyt. in* 6. vbi habetur illegitimum, cum quo diſpenſatur ad beneficium, non poſſe habere, niſi vnicum tantùm, ex eo, quòd diſpenſatio eſt ſtricti iuris. Cùm ergo ſit exorbitans, & odioſa, non continet, niſi primum actum ſubſequentem, extinguitúrque eo adimpleto. Item, quia profeſſus diſpenſatus, vt ineat matrimonium, intelligitur de primo. Henriquez *lib. 12. de matrim. c. 5. num. 7. in commento, lit. V.* iuuat *l boues, §. hoc ſermone, ff. de verborum ſignificat.* vbi decernitur ſermonem prolatum ſimpliciter, intelligi de primâ vice, & ex conſequenti, ſi loquitur de nuptiis, intelligi de primis.

186. Eſt enim etiam hæc diſpenſatio partialis quo ad perſonas, quia eſt ad matrimonium ineundum cum perſonâ certæ familiæ, & ad extinguenda odia, quæ per matrimonium contractum omnino ceſſarunt inter vtramque familiam; ergo ceſſauit diſpenſatio, & ex conſequenti non poteſt iterum nubere. Confirmatur exemplo profeſſi cum quo diſpenſatum eſt, vt contraheret matrimonium, ne deeſſet ſucceſſor in Regno, qui ſi habeat ſobolem ex primo matrimonio, non poteſt ad aliud facere tranſitum, quia iam non perſeuerat cauſa diſpenſandi. Ita in noſtro caſu cùm odia iam non extant. Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 31. num. 6. & num. 12. ad finem*, conferunt exempla multorum Monachorum, qui vrgenti ex causâ diſpenſati à Summo Pontifice matrimonium contraxerunt, & poſt ſobolem procreatam ad vitam monaſticam reuerſi ſunt, inter quos fuit Nicolaus ex monaſterio Sancti Nicolai, Ordinis Sancti Benedicti, qui diſpenſatus ab Alexandro III. contraxit matrimonium cum Anna filia vnica Vitalis Venetorum Ducis ad reparandam gentis ſuæ ſobolem, ex quâ ſex filiis maſculis, & tribus filiabus ſuſceptis ipſe voti, & vitæ memor, ad monaſterium ipſum reuerſus eſt. Similiter Ramirus etiam II. Sancij primi Aragoniæ in Hiſpania Regis filius, Monachus à primis annis factus in monaſterio Sancti Pontij de Tomeriis, in territorio Narbonenſi ad Iauri fluminis ripas ſub Frotardo Abbate, deinde deflexu temporis Petro, & Alphonſo fratribus ſuis, Aragoniæ Regibus defunctis ſine filiis, nec filiabus relictis, compulſus eſt ad ſobolem procreandam, & ex vxore Agnete Gulielmi Comitis Pictauienſis ſorore filia Petronilla ſuſceptâ, cui Regnum reliquit reliquum vitæ tempus in habitu Monaſtico tranſegit, mortuúſque anno Domini 1147. in Cœnobio S. Petri fuit ſepultus. Prout referunt Marinæus Siculus *lib. 8. de Memorabilibus Hiſpaniæ, cap. vlt.* Ioannes Vaſæus *in Chron. cap. 18.*

Pro reliquis, qui ex causâ vrgenti impetratâ diſpenſatione à Summo Pontifice poſt profeſſionem matrimonium inierunt, & liberos procrearunt, inuenies Caſimirum, & Cæſarem Diaconum Cardinalem, qui vxorem duxit filiam Ducis Valentiniani Galli, vide & Arnoldum Vion, Belgam, & Monachum Cacinenſem *lib. 4. de ligno vitæ, cap. 12.* & Azor. *p. 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 7. dubio 1.* Cenedum *ad Decretales collectan. 124. num. 5.* Saytum *in claui lib. 6. cap. 11. n. 18.* Pinedam *in vitâ D. Ioann. Baptiſtæ, lib. 1. art. 1. cap. 6. pag. 84. & in Monarchia Eccleſiaſt. p. 4. lib. 25. cap. 7. §. 1. pag. 34.* & Barboſ. *de officio & poteſtate Epiſcopi, allegat. 15. n. 24.* vbi referunt cum pluribus monachis fuiſſe diſpenſatum, vt relictâ Religione, & Epiſcopatu, aut Cardinalatu Regnum ſuſciperent, & vxorem quorum aliqui prole ſuſceptâ memores votorum, ac religioſæ vitæ ad monaſterium redierunt. 187.

In quibus gradibus, ſiue in linea recta, ſiue in tranſuerſali prohibitis poſſit Papa diſpenſare?

§. X.

EPITOME.

188. *Matrimonium inter conſanguineos intra quartum gradum eſt irritum iure ſaltè Eccleſiaſtico.*

189. 190. *Matrimonium in primo gradu lineæ rectæ eſt irritum iure naturæ, & contra ius naturæ, & indiſpenſabile.*

191. 192. *Gradus conſanguinitatis, & affinitatis, in Leuit. 18. prohibiti, an hodie prohibeantur. Et quot fuerint gradus. ibid.*

193. *Gradus in Leuit. prohibiti, hodie non prohibentur, eò quòd olim fuerint prohibiti. ibid.*

194. 195. 196. *Coniugium inter fratres, & ſorores eſt indiſpenſabile omnino. Et qui fuerint fratres, qui vxores duxerunt. ibid.*

196. *Matrimonia inter fratres, & filias, & inter fratres, & ſorores, an poſſint cohoneſtari.*

197. & 198. *Infideles ducendo ſorores, ſi conuertantur, an ſint ſeparandi.*

199. *Fratres infideles etiam conuerſi quando non ſint ſeparandi, ſi erant coniugati cum ſororibus.*

200. *Papa an poſſit diſpenſare in impedimentibus dirimentibus iure naturali, & quid de matrim. inter amitam, & conſobrinum, vel patruum, & conſobrinam.*

201. *Papa an poſſit diſpenſare in primo gradu affinitatis inter aſcendentes, & deſcendentes.*

202. 203. 204. *Affinitas ex matrimonio orta, an interdicat matrimonium in lineâ rectâ iure naturæ, & irritet illud.*

205. *Affinitas in primo gradu lineæ tranſuerſæ non irritat matrimonium iure naturæ, vel diuino, & eſt indiſpenſabilis.*

206. 207. *Matrimonium cum conſobrina patris poteſt diſpenſari, non autem cum nouerca, vel cū nuru. Thamar non erat filia Dauidis ex generatione, ſed ex adoptione. ibid.*

208. *Papa an poſſit decernere ne quis contrahat cum hæretica.*

209. *Papa non poteſt diſſoluere matrimonium copulâ conſummatum, ſed ratum dumtaxat, & in râ.*

Papa,

210. Papa, vt Papa, non poteſt ſtatuere infidelibus impedimenta dirimentia matrimonium, ſed, vt Princeps temporalis in terris ſuis.

211. Papa ex cauſa poteſt diſpenſare, vt fiat matrimonium inter fidelem, & infidelem.

212. 213. & 214. Matrimonium inter fidelem, an ſit Sacramentum vtrinque.

215. Matrimonium infidelium quando fiat Sacramentum poſt conuerſionem, & requiratur nouus conſenſus.

216. Infideles coniugati poſt conuerſionem non tenentur renouare cõſenſus coram parocho, & teſtibus.

217. Papa quomodo diſpenſet in radice matrimonij, & quando hoc cognoſcatur.

218. Diſpenſatio in radice matrimonij operatur tam in vita contrahentium, quam poſt mortem eorum ad filiorum legitimationem.

219. Papa poteſt legitimare diſpenſando in radice matrimonij in locis ſibi non ſubditis.

222. Papa non poteſt diſpenſare in radice matrimonij irriti ex defectu conſenſus.

223. 224. 225. & 226. Papa non poteſt diſpenſare in pluralitate vxorum, vt in lege veteri Deus diſpenſauit.

227. Infideles contrahentes cum variis fœminis, ſi conuertantur, quam debet ducere ex conuerſis.

228. Papa an poſſit approbare leges ſeculares repudia concedentes.

219. Iudæi, & Gentiles peccant mortaliter repudiantes vxores.

230. Papa non poteſt ſtatuere, ne error perſonæ diſſoluat matrimonium, neque inter infideles valet matrimonium cum errore perſonæ.

231. Error perſonæ iure naturæ, dirimit matrimonium, & cur.

232. Papa ex cauſa iuſta poteſt decernere, vt error qualitatis dirimat matrimonium.

233. Error in gradu coniunctionis, vel impedimento matrimonij vno ſuperiore pro inferiore narrato, quando vitiat diſpenſationem.

234. Error in diſpenſatione explicato impedimento in ſecundo gradu affinitatis cum non ſint coniuncti, niſi in ſecundo gradu conſanguinitatis, diſpenſatio non valet.

235. Diſpenſatus ad contrahendum cum Bertâ non poteſt contrahere cum eius ſorore.

236. Maioratum inſtituendi facultatem habens in filio, non poteſt inſtituere in nepote filio filij.

237. Pontifex ex cauſa poteſt diſpenſare in ſponſalibus etiam iuratis, ſecus dicendum de Epiſcopo.

188. CERTI iuris eſt matrimonium celebratum inter conſanguineos intra quartum gradum incluſiuè tam in lineâ rectâ, quàm in lineâ tranſuerſali, ſaltem iure Eccleſiaſtico eſſe omnino irritum, *ex cap. non debet, de conſanguinitate* Quæſtionis tamen eſt, an ſit etiam irritum matrimonium quando contrahitur in aliquo gradu cum conſanguineâ, vel conſanguineo in lineâ recta, vel tranſuersâ iure naturæ? Reſponde matrimonium ipſo iure naturæ eſſe irritum in primo gradu conſanguinitatis lineæ rectæ, hoc eſt, inter, parentes, & filios. Ratio ob quam ſit irritum, eſt maxima reuerentia, quæ debetur parentibus, cui reuerentiæ repugnat actus matrimonialis ſecum habens quandam turpitudinem annexam, & irreuerentiam alterius, ad alterum, contrariam reuerentiæ, quæ parentibus debetur, ſecundùm quod habetur *Leuitici* 18. Quin & Ariſtoteles *lib. 2. politic. cap. 2. ob id.* carpit vxores eſſe communes: quia ex eo ſequeretur filios, ſeu filias habere commercium cum parentibus. Quod adeò natura abhorret, vt gentes bene lumine naturæ eruditæ putauerint connubia inter parentes, & filios eſſe abominanda, cùm ea coniugia pugnent cum lege naturæ ita, vt etiam bruta animantia inſtinctu naturali rapta refugiant cum parentibus commiſceri; vt de camelis, & equis teſtantur Ariſtot. *lib. 9 de hiſtoria animalium, cap. 47.* & Plinius *lib. 8. naturalis Hiſtoriæ, cap. 42.*

Ex dictis ſequitur matrimonium in primo gra- 189.
du conſanguinitatis lineæ rectæ, non ſolùm eſſe iure naturæ irritum, ſed etiam eſſe contra ius naturæ, & ex conſequenti nulla poteſtate humanâ diſpenſari poſſe, vt inter illos licitè, & validè matrimonium contrahatur. Et quamuis D. Thom. *in 4. diſt. 40. quæſt. vnica, art. 3. corp.* cum vniuersâ Theologorum familia non exprimat hoc matrimonium eſſe nullum iure naturæ, ſed tantùm aſſerat eſſe contra ius naturæ, ex rationibus illorum apparet iure naturæ illud infirmari; quatenus concludunt tale matrimonium non eſſe diſpenſabile. Sotus *in 4. diſt. 40. quæſt. vnica, art. 3. concluſ. 2.* Angles *Floribus 1. p. de matrim. quæſt. 13. art. 3. difficult. 1.* Caiet. *2. 2. quæſt. 154. art. 9. circa ſolutionem ad 3.* Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 9. num. 3.* & Valenſa *4. p. diſp. 10. quæſt. 5. punct. 3. vbi de cognationis impedimento, §. Quarto quæritur*; quibus accedit noſter Bonacina *de matrim. quæſt. 3. puncto 5. §. 1. num. 7.* & Sanchez *lib. 7. diſp. 51. num. 19.* Fundamentum eſt, quia aſcendentes non ſunt principium per ſe deſcendentium horum omnium; ſed ſolùm reſpectu filiorum ab ipſis immediatè procedentium; & reſpectu aliorum deſcendentium remotiorum habent rationem principij per accidens duntaxat; verbi gratiâ, reſpectu nepotum. Idcirco in primo gradu matrimonium in lineâ rectâ aſcendentium, & deſcendentium iure naturæ eſt irritum, cùm nepotes poſſint eſſe ſine auo. Proinde ea reuerentia per accidens quæ debetur auis à nepotibus, non debetur neceſſariò, & per ſe, ſed per accidens quaſi fundata in ratione principij per accidens; at reſpectu patris eſt reuerentia naturalis, & per ſe. Ex quibus deducitur cum Sanchez *ſupra, num. 20.* & cum Bonacina *ſupra, num. 7. verſ. ſed iuxta, ad finem.* matrimonium initum cum conſanguineâ, abſque iuſtâ cauſâ in quocunque gradu lineæ rectæ illicitum eſſe, non tamen eſſe inualidum iure naturæ vltra primum gradum, quod etiam tradit Perez *verb. conſanguinitas, §. 40. fol. 150.* contra Reginaldum in praxi *lib. 31. num. 140. verſ. aduerte tertiò.* Dixi, niſi aliquâ cauſâ iuſtâ cohoneſtetur, quia matrimonium ſine illâ contractum indecentiam quandam præ ſe fert in aliis gradibus vltra primum. Non tamen ſufficientem ad irritandum illud iure naturæ. Victoria *relect. de matrimonio, . p. ſecundæ partis, num. 6.* & Petrus de Ledeſma *de matrim. quæſt. 54. art. 3. difficult. 2. concluſ. vnica.*

Portò quamuis hæc prohibitio iure naturali 190.
attento in ſolo primo gradu aſcendentium, & deſcendentium interdicat matrimonium, vt eodem iure ſit irritum ſecundùm Sotum *in 4 diſt. 40. quæſt. vnic. 1, art. 3. col. antepen. verſ. vtraque verò opinio, & diſt. 41. quæſt. vnic. 1, art. 3. col. antepenult. verſ. faciamus,* & Valentiam *4. p. diſp. 10. quæſt 5. punct. 3.*

Digitized by Google

vbi de impedimento cognationis, verſ. verùm in hac re; prohibitio iuris naturalis protrahitur in hac lineà rectà vſque ad ſecundum gradum duntaxat, docéntque matrimonia inita inter parentes, & filios, & inter auos, & nepotes eſſe irrita eodem iure naturali, & vltrà non protendi. Palatios tamen *in 4. diſt. 40. diſp. vnicà, col. 22. fol. 925.* tenet eſſe probabile, iure naturæ eſſe irrita huiuſmodi coniugia inter aſcendentes, & deſcendentes vſque ad 4. gradum. Fauet Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 9. num. 3.* dicens, videri probabile eſſe in 4. gradu, & non vlteriùs ea matrimonia irrita iure naturæ, addens *cap. 1. num. 2.* fortè ius naturæ irritari in ſecundo, & tertio gradu. Nihilominus ne diſcedas à ſententià docente vltra primum gradum non prohiberi nuptias iure naturali irritanti, quamuis aliquo modo ſint contra ius naturæ, quoties non eſt aliqua cauſa iuſta cohoneſtans, Caiet. 2. 2. *quæſt. 154. art. 9. circa ſolutionem ad 3. & cap. 18. in Leuiticum, ad finem*, Armilla *verb. diſpenſare, num. 9. & 10.* Loazes *de matrim. Regis Angliæ, dub. 1. in ſolutione ad primum fundamentum partis negantis à num. 1. vſque ad 19.* Veracruz 1. *p ſpeculi, art. 43. concluſ. 1.* & Clarius *concluſ. vlt. & 2. p. art. 25.* Roffenſis *de matrimonio Regis Angliæ, fol. 3.* & Sa *verb. matrim. vbi de impediment. dirimentibus, num. 4. verſ. cum parentibus.*

191. Quid dicendum de gradibus conſanguinitatis, & affinitatis, qui *Leuit.* 18. prohibentur lege diuinà, nunquid hodie eodem iure prohibiti cenſentur? Reſponde hac de re duplicem eſſe ſententiam. Prima docuit non omnes eos gradus iure naturali prohiberi: ideo ex diſpenſatione Summi Pontificis fieri poterat, vt inter illos darentur coniugia valida, eſto ſe in illis gradibus attingerent. Secunda autem affirmabat omnes prædictos perſonarum gradus, ita eſſe iure diuino vetitos, vt etiam nunc hiſce temporibus vigeat idem interdictum, & eadem prohibitio. quare ſicut tunc Papa non poterat diſpenſare ad contrahendum in huiuſmodi gradibus; ſic etiam nunc non poteſt. Cæterùm, poſt Concilium Tridentinum diffinitum eſt ita *ſeſſ. 24. Canon. 3*, de Sacramento Matrimonij, his verbis: *Si quis dixerit, eos tantùm conſanguinitatis, & affinitatis gradus, qui in Leuitico exprimuntur, poſſe impedire matrimonium contrahendum, & dirimere contractum, nec poſſe Eccleſiam in nonnullis eorum diſpenſare, aut conſtituere, vt plures impediant, & dirimant, Anathema ſit.*

192. Ex quo conſtat vtramque ſententiam habuiſſe rationem ante Concilium Tridentinum, non verò poſt illud; vt verò cognoſcatur in quibus gradibus, *Leuit.* 18. expreſſis, poſſit Pontifex diſpenſare, vt matrimonia ineantur; oportet ſcire, quot ſint gradus conſanguinitatis, & affinitatis prohibiti *Leuit.* 18. lege diuinà: Reſponde duodecim, vel tredecim perſonarum gradus ibi contineri, in quibus matrimonia iniri à Deo prohibebantur. Primus inter patrem, & filiam, & inter matrem, & filium. Secundus inter vxorem patris, & filium. Tertius inter ſororem, ſiue ex patre, ſiue ex matre, quæ procreata eſt ex patre tuo, ex alià vxore, vel ex matre tuà, ex alio marito. Quartus prohibitum erat matrimonium cum nepte ex filià, vel filio, aut nepote ex filio, vel filia. Quintus cum filià nouercæ, hoc eſt, cum filià vxoris patris. Sextus prohibitum erat matrimonium cum amità, hoc eſt, cum ſorore patris. Similiter cum ſorore matris, quæ vocatur matertera. Octauus gradus prohibitus erat cum vxore patrui, ſiue relictà, ſiue repudiatà à patruo, dum viuebat. Nonus cum nuru, ſiue à filio repudiatà in vità, ſiue poſt mortem à filio relictà. Decimus cum vxore fratris, ſiue frater eam repudiaſſet, ſiue reliquiſſet cum filiis poſt mortem eius. Vndecimus cum filià vxoris vulgò *entenada*, Latinè *priuigna*. Duodecimus, qui prohibebatur, erat cum nepte ex filio, vel ex filià vxoris propriæ. Decimus tertius cum ſorore vxoris, ſiue vir illam repudiaſſet, ſiue reliquiſſet cum filiis poſt obitum.

His poſitis certum eſt gradus illos non obligare hodie in lege Euangelicà, eò quòd prohibiti ſint in lege veteri. Quin etiam hæreticum eſſet aſſerere gradus hos ideo nunc eſſe prohibitos, quia in Leuit. fuerint interdicti, vt notat Sotus *in 4. diſt. 40. quæſt. vnica, art. 3. col. 4. verſ. igitur Doctores*, & Victoria *in relect. de matrimon. ſecunda partis, num. 3.* quoniam veterem legem expiráſſe, de fide eſt. Item, quia nullus ex illis gradibus hodie iure diuino eſt interdictus, niſi aliàs ſit interdictus iure naturæ. Atque ita tenendum eſt poſſe in omnibus hodie à Summo Pontifice diſpenſari, exceptis illis, qui matrimonia reddunt irrita attento iure naturæ. Quod diffiniuit Concilium Trident. *ſeſſ. 24. de matrim. d. Canon. 3.* ibi, *Si quis dixerit non poſſe Eccleſiam in nonnullis illorum diſpenſare, Anathema ſit.* Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 52. num. 3. & duobus ſequentibus, & lib. 8. diſp. 6 num. 11.* Rebell. *lib. 3. de matrim. quæſt. 15. n. 8. verſ. quintò notandum, & num. 11.* & Gutier. *tract. de matrim. cap. 98. num. 19.* 193.

Quid ergo dicendum de coniugio inter fratrem, & ſororem? Reſponde ex communi Theologorum, & iuris Pontificij Interpretum areſto, talia coniugia lege naturali eſſe interdicta, neque Eccleſiam, vel Pontificem in eiuſmodi nuptiis poſſe diſpenſare. Ratio, quia inter fratrem, & ſororem eſt maximus pudor naturalis, cui actus coniugalis maximè aduerſatur. Item, quia gentes bene inſtitutæ abhorrent has nuptias, neque Summus Pontifex vnquam voluit cum fratre, & ſorore diſpenſare, quod eſt argumentum, illum minimè poſſe, taléque matrimonium eſſe inualidum non ſolùm iure naturæ, ſed etiam iure Eccleſiaſtico, Gutier. *de matr.* Quin imò coniugium inter fratres, & ſorores nedum eſſe interdictum, ſed etiam irritum iure naturæ, probatur ex Innocentio III. *in cap. gaudemus, de diuort.* dicente infideles conuerſos ad fidem non eſſe ſeparandos à coniugio contracto tempore infidelitatis in ſecundo, & aliis vlterioribus gradibus conſanguinitatis: ex eo, quia legibus Eccleſiæ non tenentur. Ex quà deciſione colligitur quaſi à contrario ſenſu apertiſſimè in primo gradu lineæ tranſuerſæ coniunctos eſſe ſeparandos. Confert authoritas D. Auguſtini *lib. 15. de ciuit. Dei, cap. 16. & lib. 22. contra Fauſt. cap. 35.* exiſtimantis inter fratres, & ſorores coniugia non eſſe licita, niſi in ſolo Mundi principio, cogente ad id generis humani propagandi natura ipsâ, ac neceſſitate. Idcirco tale matrimonium in primo gradu æquali lineæ tranſuerſæ, hoc eſt, inter fratrem, & ſororem eſſe inualidum iure naturæ, tradit Sotus *in 4. diſtinct. 40. quæſt. vnicà, art. 4. col. 3. concluſ. 1.* Caſtro *lib. 3. de iuſta hæreticorum punit. c. 7. col. 11.* Henriq. *lib. 12 de matrim. c. 9. num. 4.* Toledo *lib. 7. Summæ, cap. 7. n. 2.* Sanchez *lib. 7. diſp. 52. n. 12. verſ. & ideo huius ſententiæ.* Bonacina *de matr. quæſt. 3. puncto 5 §. 1.* 194.

§.1.*num.*12.*verſ.reſpondeo*, & Azor *inſt. moral. p.* 2. *lib.*5.*cap.*3.*verſ.ſecundò quæſtio eſt.*

195. Quare non ſunt admittendi, qui cenſent inter fratres, & ſorores ex Papæ diſpenſatione poſſe matrimonium iniri, quia is gradus non eſt interdictus naturali, & diuino iure, quales ſunt Thomas Argentinas *in* 4.*diſt.* 4. *quæſt.*1. *art.*4. Caiet. teſte Soto *in* 4.*diſtinct.*40. *quæſt.*1.*art.*2. Nec obſtat exemplum Abrahami viri ſanctiſſimi dicentis *Geneſ.*20. Saram eſſe ſororem ſuam, filiam patris ſui, & non filiam matris ſuæ. His verbis: *vere ſoror mea eſt, filia patris mei, & non filia matris meæ*, quod quamuis id aſſerant D. Hieron. *quæſt. Hebraica, in Geneſ.* & Caiet. *in verba Geneſ. proximè citata.* Nihilominus verius eſt Saram, non fuiſſe veram Abrahæ ſororem, ſed eſſe filiam Aram fratris Abrahæ, & neptem Thare patris Abrahæ, vt teſtatur D. Auguſt. *lib.*16.*de ciuitate Dei, c.*12. *&* 19. *& quæſt. in Geneſim, quæſt.*26. D. Thom. 2.2.*quæſt.*110. *art.*3.*ad* 3. Lyra *in verba Geneſ.* 10. *verè ſoror mea eſt*, & ibi Abul. *& cap.*11. *quæſt.*22. *& Leuitici* 18. *quæſt.*5. & ex noſtris Pereira *tom.*2 *in Geneſ. lib.*16. *diſp.*14.*à num.*314. & Bellarm. *lib.*1.*de matrim. c.*28. *in ſolut. ad* 2. Azor *d. p.*2.*lib.*5.*cap.*3.*verſ. tertiò quæritur, & ante* 2.*quæſtio eſt, fol.*534.*& duobus ſequentibus, verſ. argumenta vero oppoſitæ ſententiæ, quorum auctoritate, hæc ſententia verior eſſe apparet.*

196. Quòd ſi vrgeas dixiſſe Silueſtrum ſequutum Angelum *in verb. Papa, quæſt.*17. ex Diuo Antonino 3.*p. tit.*1.*cap.*11. Martinum Quintum diſpenſaſſe cum fratre, & ſorore, vt matrimonio copularentur? reſponde Antoninum non id teſtari, ſed tantùm referre Papam diſpenſaſſe, vt quidam duceret in matrimonium illam, cuius ſororem germanam occultè carnaliter cognouerat. Quin imò Comes Armeniacus adulterinam diſpenſationem oſtendens, ſororem duxit, veràmque nullo modo potuit impetrare; quam rem Rex admiratus ad Pontificem litteras miſit, deprehenſúmque eſt inſcio Summo Pontifice omnino literas diſpenſationis falsò fuiſſe ſcriptas, & ſigillo munitas. Ita Æmilius in vita Ludouici vndecimi Regis Francorum, cuius criminis luit pœnas: & Comiti Armeniaco, ſeu Areminiaco ſororem quam perditiſſimè amabat, dimittere nolenti Rex bella mouit, ſuperatúmque bonis, ac patrimonio ſpoliauit. hinc deducitur falſum eſſe, mendacium, & matrimonium æqualiter eſſe malum intrinſecè, quando contrahuntur in primo gradu, tam in lineâ rectâ, quàm in lineâ tranſuerſa æquali; quia mendacium ita eſt malum intrinſecè, vt nullo modo poſſit cohoneſtari; at verò matrimonia patris cum filiâ, vel matris cum filio, & inter fratrem, & ſororem poſſunt cohoneſtari in caſu extremæ indigentiæ ad conſeruandam ſpeciem humanam. Petrus de Ledeſm. *de matr. quæſt.*52. *art.*3. Bonacin. §. 1. & alij, *de matr. quæſt.*3. *punct.* 5. *num.* 12. *verſ. reſpondeo falſum eſſe matrimonium patris cum filiâ, vel matris cum filio ita eſſe intrinſecè malum, ſicut mendacium, quia mendacium cohoneſtari non poteſt.*

197. Quid dicendum de infidelibus matrimonio coniunctis in primo gradu conſanguinitatis lineæ tranſuerſæ, quales ſunt fratres, ſi ad fidem conuertantur? reſpondeo ſeparandos eſſe, ex eo quòd inter illos matrimonium iure naturæ eſt irritum. Sot. *in* 4.*diſt* 40.*quæſt. vnica, art.*4.*in ſolut. ad* 1. Caiet. *diſt.*41.*quæſt. vnica art.*4.*col. penult. verſ. faciamus.* & Toledo *lib.*7.*Summæ, c.*7. *n.*2. Mihi tamen ex ſententiâ, quæ docet ita iure naturæ matrimonium prohibitum eſſe, vt eodem iure attento irritum ſit in illo gradu lineæ tranſuerſæ, ac proinde attento ſolo iure naturæ validum eſſe matrimonium inter fratres, & ſorores, valde placet eſſe probabile. Similia matrimonia ſolâ lege Eccleſiaſtica irritari, quoniam dum infideles erat non ſuberant eidem; atque ita non debere ſeparari, niſi ſint irrita eadem matrimonia inter fratres, & ſorores ex alio capite, nimirum, ſi conſuetudine legitima, aut lege aliqua particulari eſſent irrita. Probatur, quia Romanis olim lege ſpeciali connubium inter fratres, & ſorores licebat, vt auctor eſt D. Greg. *reſponſione* 6. *ad Auguſtinum Angliæ Epiſcop.* & refertur *cap. quadam lex* 33.*quæſt.*5. Proinde in hanc partem expreſsè aiunt Veracruz 1.*p. ſpeculi, art.*22.*concl,*2. *& art.*25.*pag. antepenult.* §.*ex omnibus iſtis.* Vega 2. *tom. Summa, cap.* 34. *caſu* 127. *ad finem*, dicentes valde probabile hoc matrimonium ſolâ lege Eccleſiaſticâ irritari, cui infideles dum contraxerunt, non ſubiacebāt, & ideo attentâ hac probabilitate non eſſe ſeparandos, dum ad fidem conuertuntur.

Suffragatur 2. *Regum* 13. Thamar filia David dicens fratri ſuo Amon, *Noli me frater comprimere, noli facere ſtultitiam hanc, quin potius loquere ad Regem, & non negabit me tibi.* Ergo lumen naturale non docet hoc connubium eſſe interdictum inter fratrem, & ſororem; ſiquidem in primordio Mundi naſcentis fratres, & ſorores matrimonia contraxerunt. Quare non eſt dicendum eos ſtatim ius naturæ violare: quòd ſi eſſet cōtra ius naturæ, Deus aliter rem inſtitueret, ne ius naturæ infringeretur, fauet D. Thom. 2.2.*quæſt.*154.*art.*9.*in ſolutione ad* 3. his verbis, ibi: *in commiſtione perſonarum coniunctarum aliquid eſt, quod eſt ſecundum ſe indecēs, & repugnās naturali rationi ſicut quod commiſti fiat inter parentes, & filios, quorum eſt per ſe, & immediata cognatio. Nam filij naturaliter honorem debent parentibus.* & infra in eodem loco pe git hoc modo, ibi, *Aliæ vero perſonæ, quæ non coniunguntur ſecundum ſe ipſas, ſed per ordinem ad parentes, non habent ita ex ſe ipſis indecentiam. Sed variatur circa hoc decentia, vel indecentia ſecundum conſuetudinem, & legem humanam.* Iuuat Caiet. *in eadem quæſt. & articulo ad finem*, dum ait Papam poſſe diſpenſare cum omnibus perſonis coniunctis, niſi cum matre, & patre, vt matrimonium contrahant, quod D. Thomas inſinuat in litera dicendo, quòd commiſtio fratrum, & ſororum non natura, ſed religione prohibente, facta eſt damnabilis: ſic Caiet. ibi ex D. Thom. qui etiam *in* 4.*diſt.*40. *quæſt. vnicâ, art.*3. excitat quæſtionem de gradibus conſanguinitatis interdictis lege naturali, & in ſolutione quæſtionis non refert niſi parentes, & filios, quam etiam partem tanquam veram docet idem Caietan. *in cap.*18.*Leuitici, ad finem*, Lipoman. *in Geneſ. c.* 20. in ea verba, *verè ſoror mea eſt*, Victoria *in relectione, de matrim.* 2. *p. partis ſecunda, num.*6.*dict.*2. dicens forſan ita eſſe, Anton. Cucch. *lib.*5.*inſtit. maior. tit.*1. *n.* 11. ait fortè hanc eſſe veriorem. Henriq. tamen *lib.*12. *de matrim. c.*9. *num.*4 vult eſſe probabilem. 198.

Ex quibus deducitur fratres infideles matrimonio copulatos ad fidem poſtea conuerſos non eſſe moleſtandos, nec cogendos ad ſeparandum matrimonium, ſi id moleſtè ferant. Confert Darius Perſarum Rex vltimus, ab Alexandro ſuperatus, qui teſte Iuſtino *lib.* 11. ſororem ſuam duxit, & ante eum Ægyptij teſte Diodero *lib.* 1. legem tulere, quâ ſororem à fratre ducendam vxorem ſancitum eſt. Nec eſt omittendum quod Plat. *lib.*5. *de Repub.* ius fecerit omnes ſibi matrimonio iungere, præterquam patres, filios, & filiorū filios. 199.

Quin ipſe *lib.* 11. *de legib.* iubet connubium iungi inter eos, qui ſanguine proximi ſunt: quibus omnibus probatur non eſſe inuſitatum, ac nefas matrimonium inter fratres, & ſorores, imò validum attento ſolo iure naturæ, eſſe valde probabile; vt ex multis refert Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 52. *num.* 10. *&* 13. vide Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.* 5. *cap.* 3. *verſ. argumenta verò.*

200. Quamobrem placet aſſerere non poſſe Papam diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium iure naturali, quia non conſtat habere hanc facultatem, & colligitur *ex cap. literas §. ſanè, in fine, de reſt tut. ſpoliatorum.* Gutierr. *de matrimon. cap.* 122. Petrus Ledeſma *quæſt.* 55. *art.* 6. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *num.* 10. Bonacina *de matrimon. quæſt.* 3. *puntio* 15. *num.* 1. *&* 2. vnde in impedimentis dirimentibus ſolum iure humano poteſt diſpenſare, ex iuſtâ tamen causâ, quamuis alioquin validè diſpenſet.

Quæſtionis tamen eſt, an Papa, vel Eccleſia diſpenſare poſſit ad incundum matrimonium inter amitam, vel materteram, & conſobrinum, aut inter patruum, vel auunculum, & conſobrinam? Reſponde gloſſam *in cap. litteras, de reſt. ſpol.* negare; quia, inquit, hos gradus in *Leuit.* 18. interdixit. Conſonat Ambroſ. *lib.* 9. *epiſt.* 66. *quæ eſt ad Paternum*, inſinuans hoc connubium patrui cum conſobrina naturali iure eſſe reprobatum. Contrarium tamen eſt dicendum, puta patruum vel auunculum poſſe ex diſpenſatione Pontificia matrimonium contrahere cum conſobrinâ, & amitam, vel materteram, cum conſobrino. Azor. *ſupra d. cap.* 3. *verſ.* 3. *quæritur, pag.* 535. Sa *verb. impedimenta matrimonij, num.* 4. Sotus *in* 4. *diſt.* 40. *quæſt.* 1. *art.* 4. & aliquos quos ſequitur referens Bonacina *dict. quæſt.* 3. *punct.* 5. §. 1. *num.* 13. patet exemplo in lege ſcripta *Leuitici* 18. vbi expreſsè tantum interdictum erat, vt amita, vel matertera non nuberet conſobrino, non autem, vt patruus, vel auunculus contraheret cum conſobrinâ: attamen par eſt in vtroque ius; idcirco hæc prohibitio non eſt iuris naturalis, ſed iuris diuini dumtaxat ad tempus conſtituti populo Iſraëlitico in lege illâ antiquâ, conducit Innocentius *in cap. gaudemus, de diuortiis*, dicens infideles contrahentes in ſecundo gradu, ſi ad fidem migrent noſtram, non eſſe ſeparandos. Confirmatur ex vſu quotidiano, quia Romanus Pontifex ſolet diſpenſare, vt patruus, vel auunculus ducat vxorem conſobrinam, hoc eſt, filiam fratris ſui, vel ſororis ſuæ, vt ſæpe in hoc Regno Luſitaniæ viſum eſt, quam partem docent Azor. 2. *p. lib.* 5. *cap.* 3. § *tertiò quæritur.* & Bonacina *quæſt.* 2. *punct.* 5. *num.* 13. §. 1.

201. Ambigi poteſt de primo gradu affinitatis inter aſcendentes, & deſcendentes, an ita ſit naturali iure interdictus, vt nullâ ratione poſſet validè contrahi matrimonium etiam intercedente Pontificiâ authoritate? Reſponde affinitatem dirimere matrimonium iure naturæ initum cum affine in primo gradu lineæ rectæ, quando proficiſcitur ex matrimonio. Ex eo, quia vniuerſim gentes omnes huiuſmodi matrimonia videntur refugere, ita Vaſquez 3. *p. quæſt.* 91. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 12. Petrus Ledeſma *quæſt.* 55. *art.* 6. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 10. *quæſt.* 5. *punct.* 2. Coninch *diſp.* 32. *dub.* 4. *n.* 53. & ante illos Sot. *in* 4. *diſt.* 41. *artic.* 3. Couarr. 2. *p. cap.* 6. §. 10. *num.* 6. Ludouic. Lopez 2. *p. inſtructorij*, vbi *de matrim. cap.* 50. *fol.* 1148. *verſ. igitur pro deciſione.* Catharin. *in Caiet. lib.* 5. *cap. de matrim. fol.* 493. Nauarr. *lib.* 4. *conſil. in ſecunda edit. tit. de ſponſal. conſil.* 14. *num.* 8. *ad finem.*

Quæ pars ſecundùm aliquos tradit in ea lineâ recta affinitatem ex matrimonio conſurgẽtem dirimere iure naturæ matrimonium in quocunque gradu in infinitum inter aſcendentes, & deſcendentes, quia omnes aſcendentes habent rationem principij iure naturali, ac ſubinde rationem ſuperioris, & eadem reuerentia debetur affinibus, & conſanguineis: idcirco eodem modo ab vtriſque abſtinendum eſt. Sic Ioannes Andreas *in arbore affinitatis*, & *ibi* Præpoſ. *num.* 10. *&* 26. Lambert. *de iure patron. lib.* 2. *part.* 1. *quæſt.* 9. *art.* 18. *num.* 10. Ant. Cucch. *lib.* 5. *inſtit. maiorum tit.* 12. *num.* 239. Silueſt. *verb. matrim.* 8. *quæſt.* 15. *dicto* 6. Gregorius Lopez *l.* 5. *in fine, tit.* 6. *part.* 4. & Philiarc. *de officio Sacerdotis, tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 12. *verſ. conſanguinis.*

Nihilominus magis placet ſententia dicentium affinitatem conſurgentem ex matrimonio in nullo gradu lineæ rectæ ita interdicere matrimonium iure naturæ, vt illud irritet: ideo illud eſſe validum in quocunque gradu, iure eccleſiaſtico minimè attento. Probatur, quia tale matrimonium poteſt ordinari ad propagationem, & ad remedium concupiſcentiæ, & mutuum obſequium in rebus honeſtis coniugum, neque debitus coniunctionis ordo infringitur in eo connubio, quamuis matrimonium contrahatur in primo gradu lineæ rectæ, puta inter vitricum, & priuignam, vel inter nouercam, & priuignum: quæ violatio accidit in matrimonium in primo gradu lineæ rectæ inter conſanguineos, vt inter parentes, & filios, in quibus datur, & accipitur naturale eſſe per naturalem generationem: ſecus in matrimonio in primo gradu lineæ tranſuerſæ inter affines inito. Nam attento iure naturæ eſt validum, nimirum cum vxore fratris, atque ita certum eſt nullum gradum affinitatis in lineâ tranſuerſâ, ita eſſe interdictum iure naturæ, vt eo attento infirmet matrimonium, eſto aliquam indecentiam ſecum afferat; niſi ex aliquo capite cohoneſtetur, ac proinde ſecluſo iure Eccleſiaſtico non eſt dubium eſſe validum in quocunque gradu lineæ rectæ inter affines ex matrimonio tales: necnon in primo gradu lineæ tranſuerſæ, vt cum vxore fratris. Bonacina *d. quæſt.* 3. *punct.* 12. *n.* 5. *&* 9. 202.

Prior pars huius aſſerti diffinientis affinitatem ex matrimonio natam in nullo gradu lineæ rectæ eſſe irritũ, eſt D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 9. *in ſolut. ad* 3. Caiet. *ibi. circa ſolut. ad* 3. Henriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.* 1. *num.* 2. *& cap.* 9. *num.* 5. Sà *in Summa, verb. matrim.* vbi *de impedimentis dirimentibus, num.* 4. *verſ. cum parentibus*, Loazes *de matrimon. Regis Angliæ, dub.* 2. *in ſolut. ad* 2. *fundamentum partis negantis, à num.* 1. *ad* 19. *& num.* 20. Poſterior autem pars, quæ ait in nullo etiam gradu affinitatis lineæ tranſuerſæ matrimonium eſſe prohibitum ita iure naturæ, vt eo conſiderato fiat irritum, aſſeritur ab eiſdem Doctoribus modò relatis: quibus accedunt Caiet. *tom.* 3. *opuſc. tract.* 13. *de coniugio cum relicta fratris, ad Regem Angliæ, & tract.* 14. *de eodem coniugio ad Clement. ſeptimum.* Sot. *in* 4. *diſt.* 41. *quæſt. vnic. art.* 3. *concluſ.* 2. Valent. 4. *p. diſp.* 10. *quæſt.* 5. *punct.* 3. *vbi de impedi. cognationis, verſ. in aliis autem gradibus*, & Bellarm. *lib.* 1. *de matrim. cap.* 28. *in principio, & infra notabili* 2. Confirmatur ex ſacrâ paginâ *Geneſ.* 29. vbi de Iacobo qui duxit Liam, & Rachelẽ ſorores, *& Deuteronomij* 27. vbi lex præcipiebat, vt frater contraheret cum vxore fratris ſui ſine liberis decedẽtis, 203.

Digitized by Google

Non tamen licitum erat fratri ducere vxorem fratris viuentis, vt fecit contra omne ius Herodes viuente fratre Philippo,qui filios ex propriâ vxore genuerat,& cùm eſſet Herodes filius Iudæi,tenebatur lege Moyſis, quæ nondum eo tempore expirarat; ſed vſque ad mortem Chriſti Domini perſeuerauit, & ſimilia connubia viuente marito,eóque repugnante prohibebat, & ob eam rem ipſe reprehenſus fuit à Ioanne Baptiſta,quòd fratris ſui adhuc viuentis haberet vxorem.Ita locum Matthæi, & Marci Eccleſia intelligit in officio eiuſdem Sancti quod dicitur die Decollationi ſacro, Azor *inſtit.moral.p.2.lib.5.cap.4.quaſ.4.verſ. ad ſecundum reſpondeo.* Sanchez *ſuprà, diſp.6.n.8.* Bonacin. *d.quæſt.3.punct.*12.

204. Si autem malueris adhærere ſententiæ aſſerenti in primo gradu affinitatis lineæ rectæ interdictum, ac irritum eſſe matrimonium iure naturæ,vt inter ſocerum, & nurum,ſocrum, & generum, nouercam, & priuignum, conſequenter teneris dicere in eo gradu fideles coniunctos ſi ad fidem redeant, ſeparandos eſſe, quod tradit Sot.4.*diſt.41.quæſt.vnicâ, art.3.col.vlt verſ. At verò;* ſecus dicendum, ſi ſequaris affinitatem ex matrimonio ſurgentem in nullo gradu lineæ rectæ interdicere matrimonium iure naturæ, ita vt illud dirimat. Secundùm quam infideles matrimonio copulati, ſi baptizentur, non ſunt ſeparandi, niſi per leges infidelium matrimonia dirimantur ex ratione ſuprà redditâ, quia ea matrimonia non ſunt irrita iure naturæ, ſed ſolo iure Eccleſiaſtico, cui infideles non erant ſubditi. Henriquez *lib.12.de matrim.cap.9.num.5.* & Veracruz *2.p.ſpeculi,art.25.col.antepenult.verſ.ex omnibus iſtis.*

205. Quid de affinitate in primo gradu lineæ tranſuerſæ?Reſponde,vt iam dictum eſt,illam non irritare matrimonium iure naturæ,vel diuino:& ex conſequenti interueniente Pontificiâ diſpenſatione poſſe vxorem defuncto viro nubere fratri viri ſui mortui, & virum demortuâ prima vxore poſſe ducere ſororem illius, vt diſpenſauit Iulius ſecundus cum Catharina, vt nuberet Henrico fratri ſui primi mariti demortui, & Alexander ſextus conceſſit Emmanueli Regi Portugalliæ,vt ſecundam vxorem duceret ſororem prioris, quæ ambæ erant filiæ Regum Catholicorum Hiſpaniæ Ferdinandi,& Eliſabethæ, Azor vbi proximè *§.4.quæſt.eſt.verſ.tertio.*Bonacin.*ſuprà verſ.dixi in primo*, & Sanchez *d.diſp.66.num.7.*

206. Ex his ſequitur validum eſſe matrimonium iure naturæ initum cum concubinâ patris, etiam ſi hoc matrimonium illicitè fiat ob naturalem quandam indecentiam, & turpitudinem, prout benè notat Pet. Ledeſma *quæſt.55.art.6.concluſ.3.* Reb.*lib.3.de matrim.quæſt.15.num.9.* Perez *de affinitate*,quos referens ſequitur Bonacina *d.quæſt.3.num.6.& 7.verſ.Dixi quando affinitas.* Sed contrà Sotus *in 4.diſt.41.quæſt.1.art.3.verſ.Quæritur ergo*, dicens in matrimonium priuigni cum nouercâ, vel nurus cum ſocero, non cadere diſpenſationem,teſte Paulo 1.*Corinth.5.* dicente ibi. *Omnino auditur inter vos fornicatio,qualis nec inter gentes,ita, vt vxorem patris ſui aliquis habeat.* Item quia nunquam legitur Eccleſiam diſpenſaſſe, nec Papam in tali gradu, vt contraheretur matrimonium.

207. Nec refert aſſerere apud Perſas,teſte Auguſtino *lib.3.quæſtionum in Leuit.quæſt.6.* eſſe in vſu, vt mortuo patre filius nuberet nouercæ: nec quod ait Plutarchus in vitâ Demetrij de Seleuco, tradidiſſe Stratoni filio ſuo illam, quam duxerat vxorem. Multò minùs facit ad rem, quòd Adonias filius Dauidis petierit in vxorem Abiſag Sunamitidem patris ſui vxorem?Quia ad hæc reſpondetur Perſas eſſe, & fuiſſe ſpurciſſimos,eoque, vt tales arguiſſe Chryſoſtomum *homil.26. de Pentecoſte*, Seleucúmque ius naturæ turpiter violaſſe.Necnon Adoniam quid peteret fuiſſe aſſecutum:ideò repulſam fuiſſe paſſum. Multò minùs facit ad rem argumentum ex Thamar depromptum, dicente ad Amnon,*loquere ad Regem, & non negabit me tibi:* quia perturbata ſtultitia fratris, & rei atrocitate locuta fuit, vt eo modo euaderet è periculo, in quo erat:ſeu, vt aliis placet, Thamar non erat filia Dauidis,ſed ſoror Abſalon genita ex matre illius ex alio viro, aut fortaſſis Dauidis filia ex adoptione, non ex generatione, quare hæc exempla non vrgent. Azor. *inſtit.moral.p.2.lib.5.cap.3.§.argumenta verò oppoſitæ ſententiæ.*

Dicendum nihilominus poſſe Papam diſpenſare cum filio, vt ducat vxorem concubinam patris ſui,quia nullâ ſufficienti ratione probari poteſt hanc affinitatem dirimere matrimonium iure naturæ; cuius doctrinæ non leue eſt robur, conceſiſſe ſcilicet Pium Quintum Cardinali noſtro Henrico facultatem diſpenſandi in affinitate proueniente ex fornicariâ copulâ occultâ in quocunque gradu. Non diffiteor tamen ob quandam naturalem indecentiam hoc matrimonium eſſe illicitum iure naturali,niſi cohoneſtetur ex cauſâ iuſtâ.Rebell.vbi ſuprà *num.9.*Bonacina, & alij loco ſuprà allegato.

Ad argumenta ergo ex D. Paulo deſumpta reſponde procedere quo ad vxorem patris, ibi: *ita vt vxorem patris ſui quis habeat*, referturque dictum Pauli ad inceſtum ſimul, & adulterium, ita vt viuente patre intelligatur, vt ibi notat Caiet. vxorem dixiſſe Paulum,non relictam patris,& ex conſequenti non concubinam. Couar. *2.p.cap.6.§.7.num.3.* vide *& §.10.à num.6.ad* 10. Azor. *ſuprà, §.quinta quæſtio eſt.*

208. Quæri poteſt an Papa poſſit præcipere,ne quis contrahere poſſit matrimonium cum hæreticâ? Reſponde poſſe irritando matrimonium, ſi fortè poſt præceptum contraheret ſecundùm verum ſenſum *capitis caue,*& *capitis non oportet 28.quæſt.1.* niſi tot concurrant circunſtantiæ iuſtæ, quæ tale decretum faciant iniuſtum. ita Nauar.*conſil.lib.4.tit.de matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ, conſ.2.num.1.in 2.editione*; præcepto autem ſecluſo contrahere cum hæreticis non licet catholico, ſed contractum tenet. idem Nauar. *in manu.cap.22.num.4.*licèt contrahendo peccet iuxta gloſſam receptam *in cap.non oportet 28.quæſt.1.* & ſecundùm D.Thomam *in 4.diſt.39.* idem dicitur ſi contrahatur cum ſchiſmatica.Idem Nauarr. *conſ.lib.1.tit.de conſtit.conſil.1.num.63.*

209. Dubium tamen eſt, an poſſit Papa diſſoluere matrimonium conſummatum ab infidelibus?Pars negans,ex eo probatur,quia Papa non debet præiudicare tertio ſine ipſius conſenſu. *leg.2.§.ſi quis à principio, ff. ne quid in loco publico fiat, cap.ſuper eo,de officio delegati, regul.Cancell.de non tollendo iure quæſito.* Item, quia licèt Papa poſſit diſpenſare in matrimonio per verba de præſenti contracto, & nondum conſummato ex iuſtâ cauſâ, vt de Martino Quinto, & Eugenio Quarto refert diſpenſâſſe D. Antoninus *3.p.tit.1.cap.21.§.3.ad finem*,& Nauar. *in Summa, cap.22.num.21.* vbi refert à Paulo III. & Pio IV. ter, vel quater ad

Digitized by Google

petitiones de ſuo factas conſilio fuiſſe diſpenſatum. Non tamen poſſe diſpenſare in matrimonio conſummato, vt tam Iuriſtarum, quàm Theologorum tenet deciſio firmans conſummatum eſſe omnino indeſpenſabile, quod multis probat Couar. *Epitom. 2. p. cap 7. §. 4. n. 15.* & Rebell. *lib. 2. de matrim. queſt. 15. num. 6. ſectione* 3. Ergo non poteſt Papa diſſoluere matrimonium infidelium conſummatum, cùm ſit de lege naturæ inſeparabile, nec tolli poteſt, vt probat D. Thomas communiter receptus *in 4. diſt. 33. queſt. 2. art. 1.* & deducitur ex diffinitione matrimonij poſitâ in princip. *Inſtitut. de patria poteſt.* ibi: *indiuiduam vitæ conſuetudinem continens.* Et, *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet, Matthæi* 19. Nauar. *conſ. tit. de conuerſione infidelium conſ. 3. n. 6. ad num. 12. & ſequentibus.* Atque ita hæc pars eſt tenenda; limitanda tamen, poſſe diſſolui de conſenſu vtriuſque coniugis, cùm matrimonium inter infideles fuerit confirmatum ſolùm concubitu, non tamen conſummatum fuit Sacramento, quod ſignificat mirabilem coniunctionem, ex quo ſequitur poſſe ex iuxtà causâ ſolui à Summo Pontifice, iuxta ea, quæ tradit Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit.* & Nauar. *vbi ſupra. d. conſ. 3. de conuerſ. infidelium, lib. 3. pag. 877. in 2. edit.*

210. Non tamen inde inferas poſſe Eccleſiam, vel Papam infidelibus impedimenta matrimonium dirimentia ſtatuere, quia infideles non tenentur, nec ligantur conſtitutionibus Pontificiis, cùm ſint extra Eccleſiam. Innoc. III. *in c. gaudemus, de diuort.* ex teſtimonio D. Pauli 1. *Corinth. 5.* ibi, *Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt, iudicare?* Fateor tamen poſſe Pontificem tanquam Principem temporalem impedimenta decernere dirimentia infidelibus, qui in oppidis Pontificiæ iuriſdictioni temporali ſubditis habitauerint. Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 1. num. 3.* ex eo fundamento, quia Princeps infidelis poteſt hodie ſtatuere impedimenta dirimentia in terris ſuis, ne infideles ſubditi poſſint inter ſe matrimonio copulari; ergo ſimiliter Summus Pontifex. Quod etiam ex natura ſua integrum foret Principibus ſeculuaribus fidelibus, niſi Eccleſia id ſibi reſeruaſset; Victoria *relect. de matrim. p. 2. ſecundæ partis, num. 12.* Sot. *in 4. diſt. 40. queſt vnicâ, art. 5. col 4. verſ. interrogationis, col. ſequent. verſ. nihilominus.* Bellarm. *lib. 1. de matrim. cap. 32. ad finem*, & Angles *Floribus 1. p. de matrim. queſt. 13. de impedimento conſanguin. art. 3. difficult. 4.* Quæ reſeruatio probatur *ex cap. tuam, de ordine cognit.* vbi deciditur cauſas matrimonij ad forum Eccleſiaſticum ſpectare. Item quoniam contractus matrimonij cùm hodie excedat naturam aliorum contractuum, & accedat ad naturam Sacramenti ſupernaturalem, diſpoſitio illius non competit Principi ſeculari, ſed Summo Pontifici. Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 1. n. 4.* Petrus de Ledeſma *de matrim. queſt. 50. art. 1. dub. 1.* Victoria *vbi proximè*, & Barthol. à Ledeſma *dubio 29. de matrim concluſ. 1. in fine.* & alij, quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ. *in d. cap. gaudemus, num. 7.*

211. Poſſe autem Pontificem ex causâ iuſtâ diſpenſare, vt coniugium celebretur inter fidelem, & infidelem, ita ſunt Sotus *in 4. diſt. 39. queſt. vnicâ, art. 2. in fine Corporis.* Silueſter *verb. matrimon. 8. queſt. 10. dict. 3.* Graffis *p. 1. deciſ. lib. 2. cap. 85.* Barthol. de Ledeſma *de matrim. dub. 54. poſt 3. concluſ.* & Petrus de Ledeſma *de matrim. queſt. 59. art. 1. dub. 2. in Corollario*, quod infert *ex tertia concluſione*, Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 71. num. 10.* quibus nouiſſimè accedit Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas *prima parte Decreti, cap. quoniam, num. 3. diſtinct. 32.* ex eo, quòd Pontifex poſſit diſpenſare in omni iure Eccleſiaſtico, ſecundùm quod matrimonium hoc eſt irritum, puta inter fidelem, & infidelem: non tamen aliquo iure naturali diuino, aut diuino poſitiuo, ſed ſolo iure Eccleſiaſtico, vt tanquam verius, docent Victoria *in Summa, vbi de matrim. num. 294.* Veracruz 1. *p. ſpeculi, art. 32 dub. 1. concluſ. 3.* Barthol. de Ledeſma *dub. 54. de matrim. concluſ. 2. & 3.* Graffis 1. *p. deciſ. lib. 2. cap. 85. num. 11.* Angles *Floribus 1. p vbi de matrim. queſt. 12. art. 1. in principio.* Couar. 4. *Decret. 2. p. c. 6. §. 11. num. 1.* Matienzo *lib. 5. recopil. tit. 1. gloſ. 1. num. 150.* & ex noſtris Valentia 4. *diſp. 10. queſt. 5. punct. 3.* vbi de cultûs diſparitate. Bellarm. *lib. 1. de matrim. cap. 23. concluſ. 2. & 3.* & Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 13. num. 2. & 3.* & quamuis nullus detur in ſpecie textus, qui hoc matrimonium reddat irritum, ſatis eſt receptiſſimus vſus Eccleſiæ totius, qui vim legis inducit, Bellarm. vbi proximè, Valenſa, & Henriquez ſuprà ſcripti, & eſt communis, ac omnino certa. Sanchez *d. diſp. 71. num. 5. 8. & 9. cum ſequent.* & Bonacina *de matrim. queſt. 3. puncto 15. num. 2. verſ. Dixi in propoſitione*, vbi vult Pontificem in impedimentis dirimentibus matrimonium iure naturæ non poſſe diſpenſare; ſecus in dirimentibus ſolùm iure humano ex iuſtâ causâ, quamuis alioquin validè diſpenſet. quod ante eum dixit Sanchez *ſuprà num. 10. ad finem.*

Non tamen erit hoc matrimonium inter fide- 212.
lem, & infidelem Sacramentum omnino ex vtraque parte contrahentium; ſed ex parte fidelis tantùm. Baſilius *de impedimentis, cap. 2. §. 2. verſ. quod ſi quis*, & Ægidius *diſp. 31.* Ex parte verò infidelis non eſt Sacramentum, quia deficit Baptiſmus, qui eſt ianua Sacramentorum. P. de Ledeſma *queſt. 59. art. 2. dubio 1. verſ. quo.* Speculum *tertia parte, art. 55.* Sot. *in 4. diſt. 26. queſt. 2. art. 3.* & alij apud Bonacinam *queſt. 2. punct. 2. num. 2.* & latiùs apud Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 8.*

Quin etiam matrimonium contractum ex di- 213.
ſpenſatione Pontificiâ à fideli cum Catechumenâ ex parte fidelis eſt Sacramentum, niſi fidelis intendat illud non recipere, quia tunc verè illud non recipit. Sot. *ſuprà d. art. 3.* Vaſquez quem referens ſequitur Bonacina *dict. puncto 2. num. 3.* contra Sanchez aſſerentem *lib. 2. diſp. 8 num. 2.* ex parte neutrius in hoc caſu noſtro eſſe Sacramentum ex eo, quia matrimonium in vtroque coniuge eſt vnum numero Sacramentum, ſicut eſt vnum numero matrimonium. Quare ſi in vno, hoc eſt, in Catechumenâ, non eſt Sacramentum, cùm adhuc non ſit baptizata, nec erit Sacramentum in alio, hoc eſt, ex parte fidelis.

Nihilominus magis placet ex parte fidelis eſſe 214.
Sacramentum, matrimoniumque dici vnum numero Sacramentum adæquatum, quemadmodum omnes Ordines appellantur vnum Sacramentum numero; ideirco non ſequitur hinc poſſe vnum recipere Sacramentum, altero non recipiente. Vnde Catechumena quamuis non recipiat Sacramentum, quia non eſt baptizata, fidelis tamen recipit, vt ſentit Illuſtriſſimus Primas 1 *p. Decreti, cap. quoniam, num. 3. diſt. 32.* Bonacina *d. queſt. 2. puncto 2. num. 3. fol. 54.* Baſilius, & Ægidius *ſuprà*, quæ procedunt quando contrahitur matrimonium ex Pontificiâ diſpenſatione inter fidelem,

&

& Catechumenam, quiſà fidelis ſolus eſt Sacramenti capax, atque ita dum alter ex infidelibus coniugatis conuertitur, reſultat ex parte illius ratio Sacramenti, quod ei gratiam confert, ita Echius *tom.4. homil.73. de Sacramentis.* Bonacina *d.puncto 2.num.4.* quoniam non eſt priuandus gratiâ ſacramentali matrimonij, qua concupiſcentia reprimitur, & officia coniugalia ritè peraguntur, qui ſunt effectus Sacramenti matrimonij. Gutier. *de matrim. cap.42. num.5.* vide tamen Auguſt. Barboſ. *in cap. gaudemus, num.4.& 5. de diuort.*

215. Difficilior tamen nodus eſt, quando matrimonium infidelium, ſi conuertantur, fiat Sacramentum? Sanchez *lib.2.diſp. 9.* pro vtraque parte nodum implicando, & explicando concludit *num.5. verſ.tertia ſententia,* fieri Sacramentum matrimonium infidelium, gratiámque conferre, dum ipſi baptizantur, nec requiri aliquem nouum conſenſum, ſed ſtatim ac baptizantur, effectum tunc ſubſequi, pro qua ſententia allegat Veracruz *2.p. ſpeculi, art.36.concluſ.2.* Vega *lib.4.Summæ, caſu 113.* & âlios. Magis tamen placet dicere hoc matrimonium fieri Sacramentum quandocunque poſt Baptiſmum ſuſceptum accedunt noui conſenſus, vel præcedentes ratificantur, vel per verba, vel per nutus, aut per aliqua alia ſigna externa, aut per acceſſum maritalem: ratio, quia nouum Sacramentum non fit niſi accedente noua forma, & materia: atqui Matrimonium prout eſt Sacramentum diſtinguitur à Baptiſmo; ergo quando ſuſcipitur Baptiſmus, non fit Sacramentum Matrimonij, niſi accedat noua forma, & materia requiſita. hæc autem forma, & materia ſunt noui conſenſus, vel ratificatio præcedentium: igitur non fit Sacramentum, niſi quando materia, & forma concurrunt, aut ratificatio præcedentium; ita Capreolus *in 4.diſt.26.quæſt.vnicá, art.3.& 5.* Bellarm. *lib.1.de matrim.cap.3.ad finem.* Petrus de Ledeſma *de matrim. quæſt. 59. art.2. dub. 3.* Echius *de matrim homilia 73.* quos referens ſequitur Rebell. *lib.2.de matrim. quæſt. 6.num. 2.* & Bonacina *dict. punct.2. quæſt 2. num.5.*

216. Non tamen huiuſmodi coniugati tenentur renouare conſenſus coram Parocho, & teſtibus, quia Concilium Tridentinum requirit affirmatas conditiones, vt contractus validè celebretur: ſupponendúmque eſt infideles ante Baptiſmum validè contrahere, ideo ſatis eſt ratificatio eiuſdem contractûs per externa ſigna, & renouatio conſenſuum aliquo ex modis ſupradictis, vt fiat Sacramentum Matrimonij, & recipiatur gratia. Rebell. *ſuprà, num.5.verſ.ſit 3.concluſio.* Gutier. *de matrim.cap.42.num.6.* Sanchez *diſp.9. num.1.* Nauar. *lib.1.conſ.tit.35. de pactis, conſ. 4. ad finem, in priori edit. & in ſecunda, lib.3. tit. de conuerſ. infidelium, conſ.2. in fine,* & alij quos ibi ſequitur Sanchez, & Bonacina *in d. puncto 2.ad finem.*

217. Conſequens eſt dicere, an, & quomodo poſſit Summus Pontifex diſpenſare in radice matrimonij? Reſponde matrimonium inter conſanguineos nulliter contractum cenſeri à Papâ diſpenſatum in radice, quando Papa declarat legitimos filios natos ante diſpenſationem, & poſt diſpenſationem naſcituros, nec requiri nouum conſenſum adueniente diſpenſatione, ſed ſatis eſſe primum cum affectu maritali præſtitum. Rot. *deciſ. 487. num.12.* apud Farin. *p.2.recent.* vbi *num.13.* arbitratur poſſe Pontificem diſpenſare in radice matrimonij etiam mortuo altero coniuge: dummodo per parentes adhuc ſuperſtites diſpenſatio petita fuerit, & ita ſine dubio tollendo Pontifex impedimentum iuris poſitiui, poteſt diſpenſare etiam illo ſublato in eius radice, & in terminis priorum conſenſuum relinquere matrimonium ita validum, ac verum, prout ex tunc perinde, ac ſi præceſſiſſet illud diſpenſatio, Auguſtin. Barboſ. 4. *Decretal. cap. ſuper eo, Vrbani tertij, de conditionib. appoſit. & in cap. per venerabilem, num.4. & tribus ſequentibus, qui filij ſint legitimi, & in cap. tanta, eodem titulo, num.40.*

218. Quin imò tantæ eſt potentiæ diſpenſatio hæc in radice matrimonij, vt operetur, ſiue obtineatur in vita contrahentium, ſiue poſt mortem eorum ad filiorum ligitimationem in præiudicium tertij alioquin vocati ad ſuccedendum, dummodo in vita petatur. idem Barboſ. *in d.c.tanta, verſ. filius inceſtuoſus, num.38.& 39.* poſt Stephanum Gratian. *diſceptat. cap.138.num.48.* Iacob. de Graſſis *tom.1. conſil. ſub tit.de conſanguinitate, & affinitate, conſ. 1. num.vltimo.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. §. 9. num. 57.* atque ita fuiſſe reſolutum in Rota in vnâ Tarraconenſi illegitimitatis 22. *Octob.* 1546. *per Conſilium Ambarani 409. Viſo diligenter.* & poſtea in vnâ Siracuſanâ illegitimitatis 19. *Octobris* 1579. coram Clemente VIII. tunc Hippolyto Aldobrandino Rotæ Auditore, quæ deciſio eſt 207. *incipit, Domini tenuerunt diſpenſationem, part.1. diuerſorum per totam.* Addit tamen Rota *eadem deciſ.174. poſt lib.2. Concil.* Farin. diſpenſationem in radice matrimonij comprehendere tantùm prolem natam in figurâ matrimonij, nòn autem ſuſceptam, & conceptam ante matrimonium. Quod etiam cenſuit in vna Leodien. Canonicatus 23. *Februarij* 1601. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, poſtea S. Gregorio XV. niſi in diſpenſatione aliud explicetur, vt de facto ſolet explicari.

219. Quæſtionis tamen eſt, an Pontifex poſſit legitimare indirectè quo ad temporalia diſpenſando in radice matrimonij nulliter contracti in locis ſibi temporaliter non ſubditis? Pars negans eſt aliquorum dicentium non poſſe Pontificem diſpenſare extra loca ſibi temporaliter ſubiecta in iure ciuili: ex eo, quia ſicut Princeps ſecularis nequit ligitimare quo ad Eccleſiaſtica ex defectu iuriſdictionis, ſic nec Pontifex extra ſua loca quo ad temporalia. Molin. *tom. 1. de iuſt.tract. 2. diſp.173.in principio.* alter Molina *lib. 3. de primogeniis, cap. 2. num. 12. ex cap. per venerabilem. qui filij ſint legitimi.* Confirmatur, quia diſpenſare in radice matrimonij, aut eſt facere, vt matrimonium illud reddatur ab initio validum; aut eſt effectus ex illo matrimonio nullo exortos auferre, ſed vtrunque non ſubeſt Pontificiæ poteſtati, præſertim, quo ad effectus ciuiles extra loca ſuæ iuriſdictionis temporalis: eò quòd idem eſſet, atque ligitimare directè illegitimos quo ad ſecularia. Molina *ſuprà diſp.173. in principio.*

222. Similiter non poterit Papa diſpenſare in radice matrimonij irriti ex defectu conſensûs vnius ſaltem contrahentis, quia eſt nullum iure naturæ, nec poteſt ſupplere conſenſus, & ex conſequenti non poteſt tolli radix illius, quod procedit quando impedimentum iuris naturalis, & defectus conſenſus certa omnino eſſent. Quòd ſi eſſet dubium, an impedimentum ſubſiſteret nec ne, aut cauſa legitima atque contrahentium conſenſus interueniret, poteſt Pontifex diſpenſare in radice matrimonij, Molin. *lib.3. de primog. cap. 2. num. 12.* quia ſuper his, quæ ſunt iuris diuini, non poteſt aliter Pontifex diſpenſare, aut diſponere. Anton. de

d by Google

de Roſellis *de legitimat.lib.2. in principio*, *num.22.* & Ioannes Andreas, & Abbas *in cap.per venerabilem*, *§. quod autem*, *qui filij ſint legitimi.* Sanchez *lib.8. diſp.7.num.10. poſt alios.*

223. Sequitur deinde illa dubitatio, an poſſit Papa diſpenſare in vxorum pluralitate, & an id fuerit in lege ſcriptâ licitum? Quo ad primum, reſponde neganter; quia non poteſt diſpenſare in iure naturæ, vel diuino. Probatur, quia non datur verum matrimonium, quin detur mutua corporum traditio: ſed ſi quis ducat duas vxores eodem tempore viuentes, vnam poſt alteram, non poteſt ſe vni traditum, alteri poſtea tradere: ergo cùm hoc naturæ matrimonij omnino aduerſetur, nullo modo poteſt contrahi verum matrimonium cum ſecundâ vxore, eo quòd vir per matrimonium obligatur ad reddendum debitum vxori petenti quotieſcunque illa petierit. Atqui poteſt contingere, vt ſimul illæ petant eodem tempore quibus ipſe non poterit ſatisfacere: igitur non poteſt diſpenſare, vt vnus vir habeat plures vxores. Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 80. num.* 8. Henriquez *lib.12.de matrim.cap.6. num.1.* Bellarm. *lib.1.eodem tit.cap.11. propoſit.2.* Valenſa 4. *p.diſp. 10. quæſt.1. punct.3.col.3.verſ.quinto*, & Pereira *in Geneſ.c.16. diſp.1.num.22.*

224. Quo ad ſecundum dic in veteri lege fuiſſe licitam pluralitatem vxorum ex diſpenſatione Dei. Quia quamuis interdictum ſit iure naturæ plures ſimul habere vxores, non eſt tamen hoc primarium ius naturæ, ſed ſecundarium, in quo Deus poteſt diſpenſare. Atque ita nunquam Patriarchæ, & alij viri iuſti in lege veteri plures ſimul habuerunt vxores, niſi ex diuinâ reuelatione, quæ diſpenſatio non fuit conceſſa per aliquam externam ſcripturam, aut loquutionem, ſed per inſpirationem internam factam Patriarchis, quæ deſcendit virtute exempli, & conſuetudinis ad reliquos Iſraeliticos, quibus omnibus pluralitas vxorum licebat, vt conſtat ex *Deuteronomij* 21. ibi, *Si habuerit homo vxores duas*, &c. neque in hoc peccarunt, vt notat Innocent. III. *in cap. gaudemus, de diuortiis.* ſequitur D.Thomas *in 4. diſt. 33. quæſt.1.art.2. in Corp.* Bellarm. *de matrim.toto c.11. propoſ.3. & 4.* Valenſa 4. *p.diſp.10.quæſt.1.punct.3. col.3* Bonacin. *de matrim.quæſt.2. punct.10.num.4. & ſequentibus.* vbi *num.* 8. addit nec conſuetudine hodie poſſe legitimè introduci pluralitatem vxorum, quoniam non introducitur conſuetudo contra ius naturæ, & diuinum.

225. In veteri autem lege pluralitas licebat, quæ deriuata eſt vi exempli, & conſuetudinis licitè ad reliquos Hebræos, neque eſt improbabile hanc diſpenſationem, & conſuetudinem fuiſſe extenſam ad Gentiles, atque ita fuiſſe licitam iiſdem antiquitus vxorum pluralitatem. Bellarm. *lib. 1. de matrim.cap.11.propoſit.6.* Valentia 4. *p. diſp.10. quæſt.1.col.4.* Gutier. *de matrim.cap.106.num.2.* Sanchez *lib.7.diſp.80. num.13.* Sed iuxta eoſdem probabilius eſt eam facultatem contrahendi cum duabus, non extendi ad Gentiles, nec poſſe licitè vti polygamiâ, hoc eſt, pluralitate vxorum. Idcirco non eſſe immunes a peccato, ſicut erant Iſraelitæ vtentes polygamia. Ratio rationis eſt, quia populo Dei ea diſpenſatio fuit indulta, vt valde multiplicaretur, quæ ratio non militabat in populo gentilico, vt docent plures apud Sanchez *vbi ſuprà, num. 13.* quibus accedit Gutier. de matrim. *d.cap.106.num.2. fol. 299. & lib. 2. Canonicar. cap.7.num.36.* vbi ait Patriarchis, & Iſraelitis licitum eſſe plures vxores accipere, vt cultores Dei veri multiplicarentur, & hoc modo vt citiùs Angelorum ruinæ repararentur, & reædificarentur muri cœleſtis Hieruſalem, qui peccantibus Angelis rupti fuerant, quæ ratio expreſsè traditur à Caſtro *lib. 11. aduerſus hæreſes, verb. nuptiæ, in 4. hæreſi.* dicebantur autem interdum in veteri lege vxores concubinæ, cùm non eſſent veluti vxores minimè principales, quæ poterant eiici, iuxta illud, *eiice ancillam, & filium eius*; quam tamen Sara dederat Abrahæ viro ſuo vxorem; talis etiam dicitur fuiſſe Bala ipſi Iacob, *Geneſ.cap.35.* item vocabantur concubinæ, quia ducebantur non ſeruato more ſeruari ſolito in recipiendis iuſtis vxoribus principalibus, quarum filiis non dabatur hæreditas, nec primogenitura, ſed munera duntaxat recipiebant. Couar. *de ſponſal. 1. p. cap. 4. in principio, num. 9.* Menoch. *de arbit. iud. centur.5. caſu 418.num.15.& 16.* & Lippoman. *ſuper Geneſ. cap.22.*

Quare nullo modo poſſe diſpenſare Papam in polygamiâ non ſolùm quod lege naturali, & lege Chriſti ſit interdicta propter veram Sacramenti ſignificationem, ſed etiam, quia nunquam licuit citra diuinam diſpenſationem, vt deciditur *in d. cap. gaudemus, de diuort.* D.Thom. 4. *diſt.33.quæſt.1. art.2.corpor.* Driedo *lib.1.de libert.Chriſtiana, cap.2.* D.Anton. 3. *p.tit.14.cap.10.§.4.* Couar. 4. *Decret.2. p. cap.7.§.3 num.1.* Bellarm. *lib.1.de matrim. cap.11. propoſ.1.* & Henriquez *lib.12. de matrim. concluſ.5.* 226.
Poteſt tamen Deus diſpenſare in hâc polygamiâ, & vxorum pluralitate, quoniam in eo nulla datur repugnantia, neque eſt contra prima principia iuris naturæ, quamuis aliquo modo aduerſetur iuri naturæ, quatenus aduerſatur concluſionibus deductis ab ipſis primis principiis, non tamen repugnat matrimonij naturæ, neque fini illius principaliori, atque ita poteſt diſpenſari à Deo, non tamen à Summo Pontifice, poſtquam Dominus *Matthæi* 19. reduxit matrimonium ad primæuum ſtatum, in quo vnica tantùm vxor licebat: vt vltra citatos teſtatur Gutier. *de matrim.cap.106.* Reginal. *in praxi, lib.31. num. 4.* Ægid. de *Sacrament. & cenſuris, tom.2.diſp.26.dub.2.num.20.* & alij quos ſequitur Bonacina *de matrimon. quæſt.3. puncto 10. num.4.* vbi *num. 6.* docet infideles contrahentes matrimonia cum variis fœminis nulliter contrahere, tenerique cum priori habitare, ſi ipſa voluerit ſine iniuria Creatoris cum illo habitare, cæteris remanentibus in infidelitate.

Quin etiam quamuis omnes vxores vnius infidelis conuertantur, vir ipſe non tenetur vllam ex conuerſis ducere vxorem, in rigore loquendo, excepta prima, quia nulla ex illis eſt vera vxor, niſi prima, quæ ſi noluerit cum ipſo permanere, aut voluerit, ſed cum pertractione ad peccatum, vel cum iniuriâ Creatoris, non tenetur aliquam aliam ex conuerſis traducere, ita præcitati, quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ. *in cap. gaudemus, de diuort. num.11. verſ. vnde Summus Pontifex*, vbi *num.18.* ſubdit per conuerſionem infidelis ad fidem non diſſolui ratum matrimonium, donec fidelis ad alias nuptias tranſeat, ita vt generatio vnius ſit corruptio alterius. Ex quo ſequitur durare primum matrimonium, donec fidelis aliam ducat. Quòd ſi contingat vxorem infidelem, aut virum conuerti, fidelis ſi adhuc non mutauerit ſtatum, tenebitur illum tanquam verum coniugem recipere. Couar. 4. *Decret.2. p.cap. 7. §.4 n. 5.* Nauar. *in Manuali, cap. 22. num.49. & conſil.1. n.6.* 227.

&

Digitized by Google

& 9.& conſ.2.n.5.in antiquis,per conſ.1.n.5. & conſ. 3.n.6.& 9. in nouis, ſub tit.de conuerſione infidelium, & ex noſtris, Valentia 4.*p.diſp.*10.*quæſt.*1.*punct.*7. *col.*2.*& in ſuis controuerſiis, lib.vnico,de indiſſolubilitate matrimonij,c.*2.Emman. Sà *in Summa,verb.matrimonium, vbi de impedimentis dirimentibus,num.*8. *verſ. conuerſus ad fidem.* Henriquez *lib.*11.*de matrim. cap.* 8. *num.* 4. & Sanchez poſt plures *lib.* 7. *diſp.*75.*& num.*4.quibus accedunt Baſilius *de impedimento matrimonij, cap.* 11. *verſ. ſed explicandum, pag.* 171. & Cañedo *Summa Sacram. vbi de matrim. cap.*7.*num.*66.

228. Quid dicendum de repudio? diximus primâ parte,*lib.*2.*d.ſp.*4.§.16.*à num.*177.Nunc autem dicendum eſt Iuſtinianum repudium conceſſiſſe, vt conſtat ex C. *Iuſtiniani tit.de repudi,s*,vixque à culpâ poſſe excuſari,cùm verius videatur errâſſe, niſi dicatur illum conceſſiſſe repudium, non tamquam licitum, ſed tamquam minus malum, vt grauiora damna præcaueret,vt notat D.Chryſoſt. *hom.*32.*ſuper cap.*19. *Matth.* ibi, *Permittimus, quod nolentes indulgemus, quia prauam hominum voluntatem ad plenum prohibere non poſſumus. Permittitur ergo fieri mala,ne fiant peiora*; ſic ille:quod habetur *in cap.hac ratione* 31.*quæſt.*1. Alciatus tamen *lib.*6. *Parerg. cap.* 20. opinatur poſſe Papam approbare leges Iuſtiniani repudia permittentes,ſed fallitur, quia ſi matrimonium iam eſt conſummatum, nullatenus poteſt Pontifex in eo diſpenſare, vt dixi *ſupra,num.* 167. *& num.*168. quæ opinio tamquam certa traditur ab inſigni Præceptore Petro Barboſa *ſecundâ parte rubricæ, ff.ſolut.matrim.n.*17. quæ eſt ſentent. gloſſæ,Hoſtien. Ioann. Andreæ, Cardin.Abbat.& aliorum *in cap.ex publico,de conuerſ.coniugat.* Archid.*in cap.quia propter* 27. *quæſt.*2. Bald.*in l.Deo nobis.num.*7.*C.de Epiſcop.& Cleric.& in cap lator.ante n.*2. *de ſentent. & re indic.* Anchar. *conſ.*239.*num.*2. *in fine, & conſ.*409.*num.*4. *verſ.circa autem matrimonia.* Præpoſ.*in cap. final.in fine*,vbi poſt longam diſputationem concludit, *extrà de ſponſ. duor.* non poſſe Papam diſſoluere matrimonium copulâ conſummatum, quod etiam habet *deciſ. diuerſorum. p.* 2. *deciſ.* 101. *num.* 7. ergo non poterit Pontifex Iuſtiniani leges repudia permittentes approbare,Sanchez *de matrim.lib* 10.*diſp.*1. *num.*12.vbi addit non poſſe legem generalem indicere,vt matrimonium ratum dirimatur per ſubſequens conſummatum,quamuis in vno,vel altero euentu poſſit diſpenſare in matrimonio rato. Sanchez *lib.*2.*de matrim.diſp.*14.*num.*4.*& d.lib.*10. *diſp.*1.*num.*12.*ad finem.*

229. Ex dictis infertur peccare mortaliter tam Iudæos,quàm Gentiles repudiantes vxores,cùm repudium ſit contra ius naturæ propter declarationem factam per Chriſtum Dominum, niſi Gentiles ex ignorantiâ inuincibili excuſentur, nam ius naturæ ad omnes extenditur. Abulenſ.*cap* 19. *Matth quæſt.*63. Barboſ.*ſupra, num.*10. nec quo ad Iudæos hodie minimè matrimonium quo ad vinculum ſoluitur per repudium, cùm lege diuinâ reperiatur interdictum, quamuis olim licitum fuiſſe repudium Hebræis ante aduentum Chriſti fuerit multo probabilius, non tanquam minus malum ad vitanda maiora, vt putarunt Couar.*de ſponſal.p.*2.*cap.*7.§.4. *num.*4. Nauar. *conſ.* 3, *in fine, ſub tit.de conuerſione coniugatorum, in nouis.* & Tiraquel. *l.* 9. *connub. num.* 5. Sed Deo diſpenſante in lege naturali, cui repudium aduerſabatur, putat Veracruz *p.*2. *art.*10.*concluſ.*1. Angles *in Florib.*.1. *p. de matrim. quæſt.*7. *de bigamia, art.* 2. *difficul.* 2. *concluſ.*1. Henriq. *in ſumm. lib.*11.*cap.*8.*num.*13. *in fine*; idem Barboſ. *ſupra,num.*9.*cum ſequent.* & alij apud Auguſtinum Barboſam *in d. cap. gaudemus, num.*18. *de diuort.* infideles autem ſi tempore infidelitatis legitimas vxores repudiauerint, & poſtea ad fidem conuertantur,tenentur repudiatas accipere,& de nouo ductas dimittere,quia iſtæ non ſunt legitimæ, dum adhuc repudiatæ ſuperſunt in vitâ hâc,vt habetur *in d. cap. gaudemus*, Abulenſ. *cap.*19. *Matth.quæſt.*63. Sot.4. *diſt.*35. *quæſt.*3. D. Antoninus 3.*p. tit.*1. *cap.* 6. *paulo poſt principium, punct.*3. Monaldus *ſumma, tit.de matrim.vbi de diſpari cultu, verſ.item patet ex his*, niſi fortè ſit caſus de quo *in d. cap. gaudemus, verſ. Qui autem in quo matrimonium infidelitatis tempore celebratum diſſoluatur per conuerſionem alterius.* Sanchez *de matrim. lib.*10. *diſp.*1.*num.*11.

Porrò de errore dicendum eſt non poſſe Eccleſiam ſtatuere, ne error perſonæ diſſoluat matrimonium.Eò,quia non poteſt facere, vt matrimonium valeat ſine conſenſu, quem error perſonæ aufert. Quinimo Papa nequit ſupplere conſenſum requiſitum ad matrimonium, vt ait Panormit.*in cap.per venerabilem, num.*21.*qui filij ſint legit.*Nam quamuis Pontifex ſupplere poteſt defectus iuris poſitiui humani, iuxta *cap* 1. *& ibi notata, de tranſact.* nequit tamen defectus naturales ſupplere, vt vult Speculat. receptus *tit.de legat.* §. *nunc oſtendendum,verſ.*18.& notat Cardin. *in Clement.paſtoralis*, §. *cæterùm, de re iudicata.* dicens Papam non poſſe ſupplere defectum citationis, quia iuris naturalis eſt. Nec non poſſe ſupplere diſcretionem,nec potentiam iure naturali ad matrimonium neceſſariam ad tantum Sacramentum, negat Nauar. *conſ. lib.* 4. *de deſponſ. impub. conſ* 4. *num.*6. Ergo non poteſt ſtatuere, ne error perſonæ dirimat matrimonium, cùm error hic tollat conſenſum.Ita Alexand. de Næuo, Veracruz 1.*p. ſpec. art.* 29. *paulo poſt principium, concluſ.* 2. Gaeta *repetitio. cap.ad limina* 30.*quæſt.* .§.4.*num.*321.322. & 328. Ioann. de Friburgo *ſumma Confeſſorum; lib.* 4. *tit.* 3. *quæſt.* 4. Monaldus *ſumma, vbi de matrim.tit. de impedimento conditionis.*quod adeò procedit,vt non conſiſtat matrimonium inter infideles contractum cum errore perſonæ, ex eo quòd non valeat matrimonium inter illos cum impedimento iuris naturalis, quale eſt inter infideles initum cum errore perſonæ, *cap. gaudemus,de diuortiis.* Veracruz 1. *p. ſpeculi,art.*29 *paulo poſt principium,ante primam concluſionem.* 230.

An autem error perſonæ dirimat matrimonium iure naturæ, dubitatur? Pars negans probatur *ex Geneſis* 27. vbi valida cenſetur benedictio Iſaaci impenſa filio ſuo Iacob exiſtimantis eſſe Eſau, & tamen errauit in perſonâ. Nec obſtat ſacra Pagina *ibi*; imò iuuat valde dum ait, *Benedixitque ei,& erit benedictus.* Quia mens Iſaaci fuit dirigere benedictionem ad filium ſuum præſentem. Quare non obſtante ſupra dictâ benedictione,dicendum eſt errorem perſonæ in noſtro caſu iure naturæ dirimere matrimonium, ex eo,quia qui errat,non conſentit. *l. cum teſtamentum, & l. non idcirco. C. de iuris,& facti ignorantia.* Item, quia error tollit conſenſum:ergo matrimonium ſine conſenſu eſt irritum iure naturæ. ita ex Theologis Sotus 4. *diſt.*30.*quæſt.*1. *art.*1. *concluſ.*1. *ad finem.* Ouandus *ibidem, diſt.*30.*diſp. vnica, propoſitione tertia,in fine.* Veracuz *vbi proximè.*Ludouic.Lopez 2.*p. inſtruct. de matrim. cap.* 47. *vbi de impedimento conditionis; col.* 8. *verſ.poſtremò autem.* Petrus de Ledeſma *de* 231.

matrim.

matrim.queſt.51.art.2.dub.2 concluſ.vnicâ. & Henriquez lib.11.de matrim.cap.10.num.3.& lib.12.c.4. num. 1. Quæ omnia probant non poſſe Pontificem efficere,ne error perſonæ matrimonium diſſoluat. Ad benedictionem autem Iſaaci ad filium ſuum Iacob, reſpondet etiam Auguſtinus lib. 6. de ciuitate Dei, cap 37. in fine, benedictionem illam fuiſſe inualidam ob errorem perſonæ, poſtea verò ex inſpiratione diuinâ cognoſcens Iſaac eam fuiſſe diuinam voluntatem, eandem benedictionem confirmaſſe; ſed magis placet Abulenſ. in d. cap.27. Geneſis, queſt.7. & communi ſententia aſſerens mentem Iſaaci fuiſſe benedictionem illam impendere filio præſenti argumento Epiſcopi ordinantis, dicentiſque ſe non intendere ordinare excommunicatos, vel irregulares, quod procedit, ſi ſciat aliquem talem eſſe: quare ſi ordinet aliquem neſciens talem eſſe, verè eſt ordinatus. Sà ſumma, verb. Ordo, num.38. Nauar.conſil. lib.5.de eo, qui furt.Ord. ſuſcepit, conſil.1. num.4. & duobus ſequentibus, & num.7. vbi de hoc latè per totum, & conſil.7.num.3. ergo ſimili modo in noſtro caſu dicendum eſt, quia error perſonæ tollit omnino conſenſum; ſecus in benedictione impensâ ob rationem Abulenſ. & D. Auguſtin.

232. Ex causâ tamen iuſtâ poteſt Papa ſtatuere, vt error qualitatis diſſoluat matrimonium. Ratio, quia Pontifex poteſt alia impedimenta dirimentia vltra ea, quæ hodie dirimunt, decernere, ita Antonin. 3.p. tit. 1. cap. 3. in fine. Veracruz 1.p. ſpeculi, art. 19. concluſ. 2. Monald. ſumma, vbi de matrim. tit. de impedimento conditionis, ad finem. Nam hodie error qualitatis, ſeu dolus antecedens non irritat matrimonium, Couar. de ſponſ. p. 2. cap.3. §.7.num 3. & lib. 1. variarum, cap.5. num. 1. Molin. de inſt. tract. 2. diſp. 259. verſ. illud poſtremò, & diſp. 352. num. 5. Valenſa 2. 2. diſputat. 5. queſt. 20. punct. 4. §. 2. Probatur concluſio Sanchez d. lib. 7. diſputat. 18. Gutier. de matrimon. cap. 89. num. 4. Flamin. de reſignat. lib.13. queſt.3. num. 11. niſi tantus eſſet dolus, vt tolleret conſenſum: tunc enim irritaret matrimonium. Abbas in cap. cum dilectus, num.13. de his quæ vi. Perez lib. 5. ordinamenti, tit. 1. lib. 1.folio 15.6. dubitatum vtrùm matrimonium dolo contractum, & Silueſter matrimonium 8. queſt.1. ad finem, & alij, quibus accedit Auguſtin. Barboſ. in cap. cùm in Apoſtolica, de ſponſalibus, num.3. Nihilominus dicendum eſt dolum iſtum antecedentem matrimonium quantumcunque magnus ſit circa accidens, non poſſe auferre conſenſum circa matrimonij ſubſtantiam, ſed tantùm circa accidens, illæsâ ſemper manente ſubſtantia matrimonij, exceptis duobus caſibus. Primò, ſi qualitas non apponatur per modum conditionis, nempe ſi quis dicat, Duco te vxorem, ſi es diues, vel nobilis, vel iuuenis; tunc enim matrimonium eſt nullum, ſi fœmina eſt pauper, vel vilis, vel eſt vetula, eò quòd deeſt qualitas, quæ fuit poſita tanquam conditio, ſine qua non: ideo deficiente conditione, hoc eſt, qualitate ſub conditione appoſitâ corruit matrimonium; quoniam contractus eſt firmus, vel infirmus, ex voluntate contrahentium. Ludouic. Lopez 2.p. inſtructorij matrim. cap. 47. col.3.notabili 1.Petr. de Ledeſma de matr. queſt.51. art.2. dubio 3. poſt ſecundam concluſionem, §. aduertendum eſt etiam. Gutier. de matrim. cap.89. num.6. Coninch diſp.31. dub.1. num.6.& 11.& Reginaldus lib.31.n.92.quos referens ſequitur Bonacin.de matrim. queſt.3. punct.2.num.5.

Secundò, ſi error qualitatis migret in errorem perſonæ, inualidum eſt matrimonium, quia deficit conſenſus cùm erratur circa perſonam. Dicitur autem error qualitatis tranſire in errorem perſonæ, & dirimere matrimonium, quando quis volens contrahere, dixit ſe eſſe filium talis Ducis, vel Comitis, & in hoc mentitur, conſenſus alterius coniugis directè, & formaliter in perſonam illam apprehenſam fertur; ac propterea error circa illam eſt error circa perſonam, & conſentiens cenſetur conſenſiſſe in eam perſonam, puta in filium Ducis, vel Comitis, quem ſibi in mente propoſuit, non verò conſenſiſſe in hominem præſentem directè, & formaliter; ſed in perſonam illam indiuiduam apprehenſam ab intellectu mediâ illa qualitate, quâ indicatur; proinde error circa illam, eſt error circa perſonam: ſecus ſi erretur non circa indiuiduam perſonam, videlicet ſi quis ſe fingat filium vnius Ducis, aut Equitis nobiliſſimi, tacens cuius Ducis, aut cuius Equitis filius ſit, eſt error qualitatis, non verò perſonæ, quia error debet eſſe circa quid indiuiduum, vt ſit perſonæ, Matienſo lib.5.recopil.tit.1.rubr.gloſſ.1. num.116. Anton. Cucch.lib.5 inſt.maior.tit.12.n.46. Silueſt. ſupplementum ſumma Piſana. Viuald. Candel.Sacrament.1.p.de matrim.num.117.& alij, quos referens ſequitur Bonacin. queſt.3. punct.2.num.6. & 7. Sanch.lib. 7 de impedimentis, diſp.18. à n.25. ad num.31.& Rebel. lib.3.de matrim.queſt.2. per totam, & maximè num.5. & ſequenti.

Non hoc loco omittendum dubium de errore commiſſo in petendâ diſpenſatione narrato gradu ſuperiore conſanguinitatis, vel affinitatis pro inferiore, in quo euentu, ſi orator explicet in ſupplicatione per errorem gradum ſecundum conſanguinitatis, cùm debeat exprimere tertium, vel quartum gradum, diſpenſatio non vitiatur; ratio, quia error eſt circa qualitatem accidentalem contentam à fortiori in gradu ſuper quo diſpenſatur; item quia valet diſpenſatio, quando tacetur id, quod ſi exprimeretur, redderet Principem proniorem ad diſpenſandum. Sicut, qui impetrat beneficium, narret illud eſſe curatum, cùm tamen ſit ſimplex, valet diſpenſatio: conſtat ex lege falsâ, ff. de condit. & demonſtrat. & ex cap. tua, de ſponſ. ex quibus teſtibus patet falſam demonſtrationem non nocere, quando conſtat de corpore, Sanchez lib.8.diſp.21.num.35. ergo in noſtro caſu valet diſpenſatio, quia quamuis non concedatur in particulari pro tertio gradu conſanguinitatis, ſed pro ſecundo, conceditur tamen ſimpliciter pro conſanginitatis impedimento, quando minus impedimentum includitur in maiori, ita Petrus de Ledeſma in ſumma Sacrament. vbi de matrim.cap.27. poſt 7. concluſ. dubio 1. & Vega ſumma, tom. cap. 34. caſu 98. in principio. Sanch. lib.8. diſp. 24. num. 17. vbi addit ad finem adhuc non vitiari diſpenſationem, ſi ex induſtria erretur diſpenſatio in 2. gradu, cùm petenda foret in tertio, vel quarto gradu. Secus ſi error contingeret petendo diſpoſitionem in gradu inferiore, cùm debuiſſet peti in ſuperiore, tunc enim eſſet falſa diſpenſatio, ex eo quòd error eſt circa ſubſtantiam diſpenſationis, nec formaliter, & virtualiter gradus inferior includitur in maiori: iuuat intentionem diſpenſantis non fuiſſe diſpenſare niſi in illo gradu ſuperiori, qui non clauditur in inferiori, nec comprehenditur verbis reſcripti. 233.

Quòd ſi in diſpenſatione error accidat explicando 234.

d by Google

cando manus impedimentum, dicendo eſſe coniunctos ſibi in ſecundo gradu affinitatis, cùm non ſint, niſi in ſecundo gradu conſanguinitatis, diſpenſatio non valet; quia ſunt diuerſa impedimenta, neque impedimentum conſanguinitatis clauditur in impedimento affinitatis, neque vniuerſa: ideo diſpenſatio ſuper vno non accommodatur alteri, ita Ludou. Lopez 2. *p. inſtruct. vbi de clauibus, cap.9.col.5. & 1.p.cap.50.col.2.* vbi in hoc poſteriori loco vult diſpenſationem in conſanguinitatis gradu certò extendi ad diſpenſandum in ſimili affinitate, quia affinitas eſt minus quid, quod non eſt dicendum, quia affinitas, & conſanguinitas differunt ſpecie; nec caſus affinitatis clauditur ſub caſu conſanguinitatis. Bald. *in cap. innotuit, n.17. de electione.* Afflict. *dec.*320.*n.*12. idem Bald. *in l.eam quam. C. de fideicommiſſis.* & Oldrad. *in conſ.247. incipiẽte, Quidam Rex,* dicentes diſpenſationem ſuper vno defectu, non eſſe diſpenſationem ſuper alio defectu diuerſo, nec ad illum protrahi. Item, quia gratia admiſſa in vno, non eſt admiſſa in alio, ſecundùm Andr. *in c. 1. §. donare. 2. col. qualiter olim feud. alien. poterat.* Atque ita poteſtas diſpenſandi, quamuis ſit latè interpretanda tanquam fauorabilis, per *c. fin. de ſimonia,* non tamen extenditur ad quoſcunque caſus, ſed ad illos dumtaxat, qui ſunt adaptabiles caſibus in poteſtate expreſſis. Felin. *in cap. final. num.8. limit. 1. de ſimonia,* & Gambata *de author. Legati, lib.*10. *n.*103. vbi concludit diſpenſationem non prorogari de caſu ad caſum non contentum ſub latâ ſignificatione verborum.

235. Ex dictis ſequitur diſpenſatum ad nubendum perſonæ certæ, ac determinatæ, nempe Bertæ, non poſſe ducere eius ſororem; ratio, quia quando Princeps facit facultatem Petro, vt maioratum inſtituat in perſona Pauli filij ſui ſpecialiter nominati, eo mortuo in vitâ patris ſui, non poteſt Petrus inſtituere maioratum in perſona nepotis, quem Paulus filius reliquit. Molin. *lib. 2. de primog. cap. 12. num.40.* Gregor. Lopez *l. 3. tit. 9. part.6.* gloſſ. *in verbo, no valdra*, quoniam quamuis verbum filij in aliis caſibus extendatur ad nepotes, non tamen extenditur ad eos quando filius proprio nomine eſt vocatus; ſed in hoc non conſentit Molin. credens non finiri maioratum, cùm debeat eſſe perpetuus; ideo filio mortuo poſſe inſtitui maioratum in perſonâ nepotis. Mihi tamen magis placet tanquam tutius nouam facultatem impetrare, ex traditis à Bartolo *in l. ſi quis ita, in principio, ff. de teſtam. tutel.* iuncta gloſſ. *num.*1. dicente appellatione filij factâ expreſſo nomine proprio, non contineri alium quam filium, ita

236. ſpecialiter nominatum, iuuat idem Molin. *num.*42. poſt Gregorium ſuprà, dicens obtentâ facultate ad creandum maioratũ in perſonâ filij ſpecialiter nominati, non poſſe eo mortuo maioratum creare in perſonâ alterius ex filiis ſuis, cùm hæc facultas ſit ſpecialiter conceſſa ad vnum certum filium, nec poſſit extendi ad alium non nominatum ſpecificè. Cùm ergo diſpenſatio ſit impetrata ad ducendum Bertam ſpecialiter, non poteſt virtute eiuſdem diſpenſationis diſpenſatus ducere ſororem illius, quia in materiâ reſtringibili non veniunt, niſi expreſſa, Hoſtienſ. *in cap. poſtulaſti, de reſcriptis, text in l. penult. Cod. de legat.* per quem text. Bald. *conſ.*162 *lib.*1. & *conſ.*456. *lib.* 5. conſuluit quòd vbi aliqua diſpoſitio eſt reſtrictiua, reſtringit omnem diſpoſitionem etiam fauorabilem, neque ad alias perſonas extendi poſſe, vt notant ſcribentes *in l. coharedes, § cum filia, ff. de vulgar. & pupill.* Aymon. *conſ.98. à num.6.* quibus probatur diſpenſationem impetratam ad contrahendum cum Berta matrimonium, non eſſe extendendum ad contrahendum cum ſorore illius, Sanch. *lib.8. de diſpenſat. diſp. 1. num. 3. & ſequent. & num.* 31. & 32.

Quid dicendum de poteſtate Papæ circa ſponſalia diſſoluenda? Certum eſt poſſe Pontificem ex causâ iuſtâ diſpenſare in ſponſalibus etiam iuratis: ſiquidem poteſt diſpenſare in matrimonio rato, vt dictum eſt *ſupra in 9. §. num.*170. & 171. ergo à fortiori poterit in ſponſalibus. Secus dicendum eſt de Epiſcopo, vt notat Palud. *in 4. diſtinct.27. quæſt.1. art.2. num.*14. quia eſt ius quæſitum tertio, quod non poteſt tolli, niſi à ſupremo Principe. Nec obſtat vulgare proloquium aſſerens poſſe Epiſcopum in ſuâ Diœceſi quidquid poteſt Pontifex in toto Orbe, vt docet Victor. *in relect. de matrim. p.1. num.7.* Veracruz 2. *p. ſpeculi, art.28. poſt 3. concluſionem, verſ. ex iſta concluſione.* & Henriquez *lib.6. de pænit. cap.14. num.7. in commento, lit. K. & lib. 10. de Sacrament. Ordinis, cap. 35. num.2. & lib.12. de matrim. cap. 3. num. 2. in commento, lit. N.* quia hoc procedit niſi iure Pontificio id reſeruetur, vt de facto reſeruatur *in cap. ex literis, el 2. de ſponſal.* vbi Papa præcipit Epiſcopis, vt cogant contrahentes ad ſeruandam ſponſalium fidem: quod præceptum cùm ſit Pontificis, non poſſunt Epiſcopi in illo diſpenſare. Sanch. *lib.1. de ſponſalibus, diſp.61. per totum.* 237.

Quæ egeant diſpenſatione Papali?

§. XI.

EPITOME.

238. *Iuriſdictio Papæ iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta, Epiſcoporum a Papa ſuſcepta, & in Epiſcopos deriuata.*

239. *Papa quomodo poſſit abſoluere excommunicatos defunctos.*

240. *Papa poteſt concedere Indulgentias per modum ſuffragij defunctis.*

241. *Reſeruata ſummo Pontifici quæ ſint.*

242. *Legata ad pias cauſas ſolus Papa poteſt ad alios vſus conuertere.*

243. *Papa apponendo manum in aliquo negotio, nullus poteſt in illud ſe intromittere.*

244. *Papa ſolus poteſt eximere ſeculares, & Eccleſiaſticos à poteſtate Epiſcoporũ, non tamen à ſeipſo.*

245. *Papa, non vero Epiſcopi poteſt aliquẽ canonizare.*

346. & 247. *Papa poteſt erigere Eccleſias Collegiatas in Cathedrales, & Epiſcopales in Metropolitanas, & illis dare Prælatos.*

248. *Papa ſolus poteſt dare curatorem Eccleſiæ Cathedrali ad effectum agendi ſecundùm aliquos.*

249. *Papa habet adminiſtrationem ſupremam omnium Eccleſiarum.*

250. *Papa quid poſſit circa leges Apoſtolorum, & traditiones eorundem.*

251. *Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate ex bigamia quoad Ordines minores ſuſcipiendos, & quo ad vſum ſuſceptorum, non autem quoad maiores.*

252. & 253. *Papa poteſt diſpenſare in omni irregularitate proueniente ex quocunque homicidio, quamuis contradicat Burgas.*

254. *Et quid dicendum ex Concilio Tridentino.*

255. *Irregularitatem eſſe de iure diuino, & habere originem ex lege veteri, quomodo ſit intelligendum.*
256. *Papam poſſe ſolum diſpenſare cũ homicidio iuſto, non autem Epiſcopum ad Ordines dicendum eſt.*
257. *Irregularitas ex homicidio iuſto, & iniuſto differunt: ex iuſto ſi fuit occulta poteſt diſpenſari ab Epiſcopo.*
258. *Diſpenſatio an ſit valida in homicidio tacito quod occiſus fuerit Sacerdos.*
259. *Diſpenſatio commiſſa Ordinario cum clauſulâ,* Si res ita ſe habeat vt petitur, *an expiret mortuo Papa.*
260. *Irregularitates, quæ egent Papali diſpenſatione.*
261. *Interdictum generale perſonale, locale ob culpam perſonæ priuatæ, ſolus Papa poteſt ponere.*
262. *Papa ſolo actu interiori poteſt relaxare interdictum, ſecus dicendum de cæteris Prælatis.*
263. & 264. *Interdictum generale perſonale, aut ſpeciale quando poſſit poni pro debito pecuniario.*
265. & 266. *Diſpenſatus ad omnes Ordines eſt diſpenſtus ad minores tantùm, niſi addatur ad ſacros.*
267. 268. 269. & 270. *Diſpenſatus ad Ordines ſacros, vel ad dignitates, vel ad Epiſcopatum ad quid cenſeatur diſpenſatus.*
271. 272. *Diſpenſatus quando videatur poſſe ſuccedere patri in eadem Eccleſia, & an poſſit ſuccedere in Eccleſia filiali patris.*
273. 274. 275. 276. 277. *Diſpenſatus ad Sacerdotium quæ beneficia poſſit retinere.*
278. & 279. *Et quid de diſpenſato ad beneficium ſimpliciter, ad quid cenſeatur diſpenſatus.*

238. PApæ iuriſdictio in tota Eccleſia eſt iure diuino à Chriſto Domino cõſtituta, & ab eo accepta immediatè: Epiſcoporum autem iuriſdictio eſt à Chriſto Domino inſtituta, à Romano tamen Pontifice, vt à Chriſti Vicario, & ſummo totius Eccleſiæ Paſtore ſuſcepta, & ab eo veluti à fonte in illos deriuata. Hoc poſito quæritur vtrùm Papa poſſit abſoluere excommunicatos in excommunicatione defunctos? Pars negans ex eo probatur, quia non habet poteſtatem aliquam in perſonam defuncti, quâ illam poſſit liberare ab eo vinculo, cùm ſit defunctus extra iuriſdictionem Eccleſiæ. Item quia non poteſt Pontifex excommunicare defunctos, vt notat Sot. *in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 2. ad finem.* Alphonſ. de Caſtro *lib. 2. de iuſta hæret. punit. cap. 19. & 20.* Couarr. *in cap. Alma mater, de ſent. excommun. p. 1.*
239. *§. 11. num. 8.* vbi ait eſſe communem ſentent. tam Theologorum, quàm iuris Pontificij Interpretum. Ergo ſi non poteſt excommunicare defunctos, multò minus poterit abſoluere.

Dicendum tamen eſt excommunicatum poſt mortem poſſe abſolui ab Eccleſiâ, vt de licentiâ illius ſepeliatur, & vt à viuis adiuuetur ſuis ſuffragiis: atque ita poteſt Eccleſia vinculo, quo viuum ligauit, poſt mortem eundem ſoluere, quod fit ſatis, concedendo illi Eccleſia ſepulturam Eccleſiaſticam, & viuis licentiam ad offerendum pro illo Miſſarum ſacrificia, ac preces, & hoc modo, cùm defunctum ſoluit excommunicationis vinculo. Conceditur mortuo ſepultura, & viuis facultas offerendi pro eo Sacrificia, & preces, & licentia communicandi cum defuncto Non poteſt tamen Pontifex, ſeu Eccleſia mortuos excommunicare, quia crimina morte extinguuntur, & cum vita finiuntur, vt vltra præcitatos ſentit Sylueſt. *excommunicatio. 1. §. 7.* & Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 5. c. 26. verſ. ſecundo quæritur.* Quòd ſi vrgeas gloſſam, & Panor. *in c. ſi quis, de hæret.* aſſeruiſſe poſſe mortuos hæreticos excommunicari? Reſponde poſſe poſt mortem declarari, in vitâ hunc, vel illum lapſum fuiſſe in hæreſim, ac proinde tanquam excõmunicatum eſſe indignũ, Eccleſiaſticâ ſepulturâ, & ſuffragiis ac precibus omnino eſſe priuãdum, ſicque eſſe explicandam gloſ. *in c. ſi quis, de hæreticis,* & alteram gloſ. *in c. Iudæi 2. de Iudæis,* dum volũt poſſe hæreticos mortuos excommunicari, hoc eſt, poſſe poſt mortẽ, declarari cũ hæreſi ex hac vita abiiſſe.

240. Quo etiam modo dubitari poteſt de eo, quod aſſeritur planè poſſe Papam, vel Eccleſiam indulgẽtias concedere mortuis per modum ſuffragij? Cui Sot. *in 4. diſt. 21. quæſt. 1. art. 3.* Reſpondet huiuſmodi Indulgentias non tam certè prodeſſe defunctis, quàm viuis; ſubdit tamen magis pium eſſe ſentire oppoſitum, hoc eſt, æqualem fuiſſe à Deo datam poteſtatem applicandi indulgentias per modum ſuffragij demortuis, & per modum abſolutionis viuis: ſicut offerũtur ſacrificia pro viuis, & defunctis; ſed melius reſpondetur ex certâ, & firmâ lege indulgentias prodeſſe defunctis per modũ ſuffragij, quia deceſſerunt in charitate, & gratiâ Dei, & ideo in eos eo modo cõferuntur à Summo Pontifice per modũ ſuffragij, quæ ſoluũt, & ſatisfaciunt pro defunctis ex theſauro Eccleſiæ: quẽadmodum indulgentiæ conceſſæ viuẽtibus fauent eiſdem in modum abſolutionis, defunctis autem in modum ſuffragij eadẽ Chriſti Domini lege certâ, & firmâ.

241. Sed petes quænam ſint Summo Pontifici reſeruata ita, vt alius ſine ipſius ſpeciali commiſſione, vel diſpenſatione poſſit efficere? Reſponde eſſe caſus prope innumeros. Nihilominus breuiter non nullos perſtringam ordine minimè ſeruato. Inprimis nemo poteſt agere in iudicio nomine Eccleſiæ Romanæ ſuper bonis quæ fratribus ex familiâ Franciſcanâ relinquuntur ſine ſpeciali Papæ mandato, vt conſtat ex *Extrauag. ſi conditorem, de verborum ſignificat. Ioan. XXII.*

242. Item legata ad pias cauſas relicta ſolus Pontifex Romanus poteſt ad alios vſus conuertere. *Clem. quia contingit, de religioſis domibus.* Similiter teſtamenta pia ſolus ille mutare poteſt, Nauar. *conſ. 2. n. 6. de rebus Eccleſiæ non alien.* Pinel. *in rub. C. de reſcin. vendit. p. 1. c. 2. num. 19.* Graffis *de arbit. confeſſ. lib. 2. c. 69. n. 1.* Henriq. *in ſumma, lib. 7. c. 37. §. 1. lit. f. & lib. 9. c. 22. §. 6. lit. m.* Cened. *pract. quæſt. lib. 1. quæſt. 35. n. 12.* & Phœbos *deciſ. 47. n. 12. cum ſequent. tom. 1.*

243. Similiter Papa apponendo manum in aliquâ commiſſione ſignandâ, per talem ſignaturam totum negotium ad ſe reuocat, & nullus alius ſe poteſt in eo negotio expediẽdo intromittere, propter reuerentiam debitam Papæ. *text. in c. vt noſtrum. de appellat.* Rot. *deciſ. 33. eod. tit. in antiquis, & deciſ. 6. n. 2. de conceſſ. præben. in antiq.* Marchel. *in ſuo tract. de commiſſionibus 2. p. de commiſſ. appellat. c. 6. num. 37.* Petrus Barboſ. *in l. 1. ff. de iudiciis, tract. 4. n. 42.* Menoch. *conſ. 349.* & Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 4. n. 11.* Quin etiam ordinatus à Papa ſine ipſius licentiâ non poteſt vlteriùs promoueri, ſcribentes *in c. cùm in diſtribuendis, de temporibus ordinat.* Cocchi. *de iuriſd. ordin. in exemptos. p. 1. quæſt. 21.*

244. Eodem modo ipſe ſolus poteſt eximere a iure, & poteſtate Epiſcoporum aliquos tam ſeculares, quàm Eccleſiaſticos, ſeu regulares. gloſſ. *in c. frater. 16. quæſt. 1.* gloſſa *in c. quod tranſlationem, in verbo reſeruata poſt principium, de officio legati.* Mandol. *de ſignatura gratia, tit. exemptiones, verſ. eximere propriè, eſt Apoſtolicæ Sedis,* quoniã à Sede Apoſtolica,

itized by Goo

vel à Romana Curia nemo ſe eximere poteſt. Abbas *in cap. ſi quis, num. 2. de maior. & obed.* & Selua *de beneficiis, p. 3. quaſt. 8. num. 16. & tract. de iureiurando, p. 4. num. 39.* non poteſt tamen Papa aliquem eximere à ſe ipſo, & à Curiâ Romanâ, vt Abb. & Selua *vbi proximè*, ita, vt non teneatur ſic exemptus venire ad Pontificem, vel vt nequeat ab ipſo excommunicari: probatur, quia eo ipſo videretur exemptus à poteſtate diuinâ, cùm Papa ſit loco Dei in terris, *cap. 2. de tranſlat. Pral.* alioquin diceretur poſſe Pontificem abiicere à ſe claues, & ſibi manus ligare, *c. innotuit, de elect.* gloſſ. *in c. final. de ſentent. excommun. lib. 6.* Nam ea eſt potentia Papæ, vt contra illam nulla detur præſcriptio. Innocent. *in cap. bona 2. de poſtulat. Prælat.* Felin. *in cap. cùm non liceat, num. 14. in fine, de præſcript.*

245. Item ſolus Papa poteſt aliquem in album ac numerum Sanctorum referre, quod Alexander Tertius *in cap. 1. de reliquiis, & venerat. Sanctor.* de quo *ſuprà, §. 3. num. 29.* Quamuis id olim aliqui arbitrati ſunt fuiſſe integrum Epiſcopis in ſuâ Diœceſi de iure, *argumento cap. 1. de conſecrat. diſt. 3.* vbi ſic habetur: *Et illa feſtiuitates quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus cum populo collaudauerint.* Nihilominus hoc eſſe reſeruatum Summo Pontifici teſtatur gloſſ. *in d. cap. 1.* & tradunt Paul. Fuſc. *de viſit. lib. 1. cap. 8. num. 11.* Læl. de Zanch. *de priuil. Eccleſ. 130. priuil. ex num. 4.* Michael. Timoth. *de viſit. Eccleſ. lib. 2. tract. 1. c. 36.* Humad. *in l. 66. tit. 4. part. 1.* gloſſ. 3. Gambat. *de offic. & poteſt. legat. de lat. lib. : ex num. 233.* Azor *inſt. moral. p. 2. lib. 5. cap. 6. quaſ. 1.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſ. Neapol. cap. 51. in fine.* Couar. *lib. 4. variar. cap. 19. num. 8. verſ. præter hæc*, & Maſcard. *de probat. concluſ. 262. num. 50.* Ex quibus ſequitur hos relatos in numerum Sanctorum à Summo Pontifice, pro talibus poſſumus colere, & non alios ſecundum præcitatos.

246. Solus item Pontifex poteſt erigere Collegiatam Eccleſiam in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam, *cap. 1. ne ſede vacante.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. cap. 29. quaſ. 25.* dicens, Legatum non poſſe erigere in Prouincia ſibi demandatâ Eccleſias Cathedrales, quia hoc eſt Papæ reſeruatum, *& lib. 6. c. 30. quaſt. 2. & 4.* vbi id confirmat; ſecus de cæteris Eccleſiis inferioribus, Parochialibus ſcilicet, aut ſimplicibus: nam ad has erigendas Epiſcopi ius habent; ex cauſa tamen poſſunt Eccleſiam ſimplicem incuratam, & Parochialem erigere. Rebuf. *in praxi, tit. de erectione in curatam & Parochialem.* Azor *d. cap. 29. quaſ. 25. & d. cap. 3. quaſ. 3. & 4.* Nihilominus ſacra Congregatio, teſte Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ. 491. in 1. ed. & reſol. 383. n. 6. & 7. in 2. edit.* cenſuit beneficia ſimplicia non poſſe ab Ordinario mutari in curata: ſicut neque Eccleſia curata mutari poteſt ab Ordinario loci in ſimplicem, vt notat Mari. Anton. *var. lib. 1. reſol. vlt. caſu 69.* ex quibus ſequitur has mutationes eſſe Pontifici reſeruatas.

247. Similiter nemo poteſt ſine ſpeciali Papæ commiſſione dare Prælatum, vel Paſtorem Eccleſiæ Cathedrali ſibi qualitercumque exemptæ, quæ careat clero, & Paſtore Catholico. *Clem. in pleriſque. de electione*, iuuat *c. felix 50. c. præcipimus 54. 16. quaſt. 1.* vbi dicitur Papæ ſolùm eſſe integrum Eccleſiam erigere, & conſtituere in Cathedralem, & eam de loco ad locum transferre, vel aliâ ratione mutare, gloſſ. *verb. Cathedralem, in cap. cùm inferior, de maioritate, & obedientia.* Quemad-
modum ſolus Papa poteſt dare Curatorem Eccle-
ſiæ Cathedrali, & eius bonis quo ad effectum 248.
agendi ex eo, quia iudicium agitatum cum Eccleſia vacante, regulariter nullum eſt. *cap. fin. ne ſede vacant.* Innoc. *in c. 1. ne ſede vacant.* quem Abb. ſequitur *in d. cap. final. col. 1. in fine.* vbi voluit ſolum Papam quo ad effectum agendi, poſſe dare Eccleſiæ Cathedrali, & eius bonis curatorem, per text. *in argumentum, in cap. is cui, de elect. in 6.* & per textum *in cap. paſtoral. de officio Ordinarij.* ſequitur Gig. *de penſionibus, quaſt. 65. num. 5. & 6.* fauet *cap. is cui 42. de elect. in 6. cap. Eccleſia Cathedrali, de ſupplen. neglig. Prel. eodem lib.* ex quibus ſolus Papa poteſt dare adminiſtrationem Eccleſiæ Cathedrali. vide Azor *ſuprà d. lib. 6. cap. 30.* vbi de mutatione, tranſlatione, erectione, & ſuppreſſione Eccleſiarum per totum.

Papa enim tanquam caput omnium Eccleſiarum, & Conuentuum Eccleſiaſticorum habet ſupremam omnium adminiſtrationem. Nauarr. *in cap. non liceat, de ſpoliis clericorum, §. 3.* Leſſius *c. 4. lib. 2. dub. 7.* addens *n. 51.* poſſe Pontificem ad alios vſus, & etiam ad alias Diœceſes bona Eccleſiæ transferre, interueniente tamen causâ iuſtâ: ea autem non exiſtente, nullo modo: cùm non ſit dominus, ſed adminiſtrator, & ex conſequenti debet leges fidelis diſpenſatoris cuſtodire. Leſſ. *ſuprà.* quamuis *ex c. licet. de præben. in 6.* aliqui arbitrentur Pontificem Romanum habere dominium, eſſéque dominum beneficiorum bonorúmque immobilium Eccleſiæ, Azor *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 1. verſ. ſunt qui putent*, ſed de his infrà ſuo loco *diſp. ſequenti, §. 1. & ſequentib. §. 4. num. 116. & 117.* 249.

Sed quid de Romano Pontifice circa leges Apoſtolorum? Reſponde ſecundùm communem ſententiam Theologorum, Apoſtolos aliqua tradidiſſe tamquam miniſtros Chriſti, & viua Spiritus ſancti inſtrumenta, & ſic tradita, exiſtere tamquam traditionem diuinam, quo modo tradiderunt, vel ediderunt Scripturas canonicas: & Baptiſma paruulorum, cultum, & venerationem ſacrarum imaginum, ſuffragia viuorum pro defunctis, perpetuam Deiparæ virginitatem, Symbolum fidei, & inuocaionem Sanctorum, qui in cœlis viſione beatificâ perfruuntur: à quibus omnibus, vel ab aliquibus eorum Papa nequit aliquem ſoluere, cùm ſint iuris diuini, cuius auctor, & conditor extat Deus ipſe: Apoſtoli autem ſunt Prædicatores, & denuntiatores. Cæterorum tamen Apoſtoli fuerunt Paſtores, ac Præſides à Chriſto Domino inſtituti, & vocati ad ferendos Canones, qui Apoſtolis tribuuntur. Hos denique poteſt Pontifex mitigare, & relaxare, qualia ſunt præcepta de bigamo non promouendo ad Ordines, de homicida non aſſumendo ad Clericatum. iuuat *cap. Presbyter. diſt. 82. & c. lector. diſt. 34.* & ideo poteſt Pontifex diſpenſare in bigamiâ etiam ad Ordines ſacros, vt volunt Iacobat. *de Concilio, lib. 7. art. 7. verſ. octauò facit, col. 4. pag. 499.* Marta *de iuriſd. p. 2. c. 37. n. 14.* Nauarr. *in manual. c. 27. n. 197.* Suar. *de cenſuris, diſp. 49. ſect. 6. num. 1.* Ratio, quia quamuis hæc irregularitas ſit inducta à D. Paulo, eſt tamen de iure humano, quoniam Apoſtoli, vt Apoſtoli ſacram Scripturam ferebant, & vt Epiſcopi leges Eccleſiaſticas condebant: atque ita poſſe Pontificem diſpenſare cum bigamo, vt gloſſ. *in d. c. lector, verb. fiat*, & *ibi* Archid. & Turrecr. *art. 1. n. 2.* Hoſtienſ. *in c. 2. n. 4. de bigamis*, & *ibi* Innoc. *num. 2.* Abb. *n. 6.* Cou. *Clem. ſi furioſus, de homicidio 1. p. §. 2. n. 4.* & ex Theologis Sot. *in 4. diſt. 27. quaſt. 3. art. 3.* 250.

concluſ.1.& ibi Ricard. art.4. quæſt.4. Metina cap. de ieiunio, quæſt. de diſpenſatione in Quadrageſima, verſ. his tamen non obſtantibus,& alij, quibus accedit Hiſpaniarum Primas in d.cap. lector, num. 4. ex ea ratione, quia impedimentum bigamiæ non eſt ex iure diuino, aut naturali: ergo eſt diſpenſabile, quamuis ab Apoſtolis ſit inductum, quoniam eius inſtitutio non tranſuolat ius humanum, vt notat Suar. de cenſuris, diſp.49. ſect.6. num. 1. Nec refert deciſio cap. 2. de bigamis, vbi dicitur non licere cum bigamis diſpenſare: quia verbum non licere, inducit difficultatem dumtaxat, non autem infert impoſſibilitatem, Suar. num.2.

251. Quin etiam Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate ex cauſa bigamiæ conſurgente, quo ad Ordines minores ſuſcipiendos, vtendúmque ſuſceptis, Hoſtienſ. 2.p. lib. 6. tit. 7. quæſt. 7. D. Thomas in 4. diſt.27. quæſt.3. art. 3. & in additionibus ad 3.p. quæſt. 66. art.5. Graff. deciſ.1.p. lib.4. cap. 27. num. 38. Burgaſius de irregularitate, p.5. tit. de bigamis, num. 8. qui loquuntur de bigamia vera, vel interpretatiua, quod probant ex cap. lector. diſt. 34. quod eſt ex Martino Papa, vbi Martinus ſic loquitur: Lector, inquit, ſi viduam alterius vxorem acceperit, in lectoratu permaneat, aut ſi fortè neceſſitas ſit, Subdiaconus fiat, vbi conceditur Epiſcopo licentia diſpenſandi ad recipiendum Subdiaconatum vrgente neceſſitate, qui Ordo non erat ſacer eo tempore: conſonat Reginal. lib. 30. tract. 2. cap. 8. num. 89. firmans non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum bigamo ad maiores Ordines, quamuis velit ingredi Religionem; quam partem ſequitur etiam Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 6. num. 11. Petrus de Ledeſma de matrim. quæſt. 66. art. 5. concluſ.3. & alij, quos referens ſequitur Sanchez lib. 7. de imped. diſp.86. num.11. pro reliquis hac de re lege Sayrum de cenſuris, lib.6. n.7.8.& 9.& Sanch. ſuprà à n.12. vſque ad num.18.

252. Pro irregularitate ex homicidio voluntario orta, certum eſt Pontificem diſpenſare poſſe in qualibet irregularitate procedente ex homicidio iuſto, vel iniuſto, voluntario, vel caſuali. Quare reiiciendus eſt omnino Borgaſ. in tract. de irregularitate, p.1. in principio, dicens, temerè non poſſe Papam diſpenſare in irregularitate conſurgente ex homicidio voluntario, cùm oppoſitum ſit omnium ex eo; quia omnis irregularitas eſt inducta à iure Eccleſiaſtico. ita Couar. in Clem. ſi furioſus, p. 2. §.3. num.3. Henriquez lib. 14. cap.1. §.2. Molin. de iuſtitia, tom. 4. diſp.79 Suar. de cenſuris, diſp.44. ſect.4. num.35. Auila eodem tract. p.7. diſp.6. ſect. 3. Bonacin. de cenſuris, diſp.7. quæſt.1. puncto 1. num.1. & quæſt.4. puncto vltimo, num.1.

253. Quòd ſi dicas cum Borgaſ. in tract. de irregularitate, p. 1. in principio, quæſt.3. exiſtimante non eſſe licitum ſummo Pontifici diſpenſare in irregularitate procedente ex homicidio voluntario. Dico illum erraſſe, & malè ſenſiſſe. Nam poſſe diſpenſare, probatur ex ratione ſuprà ſcripta, nempe quòd irregularitas ſolo iure humano eſt introducta, non autem iure diuino, etiam ſi gloſſa in cap. ſicut dignum. §. vltimo, in verb. conſilium, & ibi Panormitanus num. 12. & in cap. ad audientiam, & ibi Marian. Socinus tertia quæſtione principali, de homicidio, velint eſſe de iure diuino illam irregularitatem, propter illud 1. Paralip. 22. ibi, non ædificabis mihi domum, quia vir ſanguinis es. Quoniam reſpondetur non quæcunque in ſacra pagina dicuntur, eſſe de iure diuino, & indiſpenſabilia; ſed ea duntaxat, quæ à Deo fieri præcipiuntur, vel ab iis, qui ſcripſerunt Scripturas, & à Deo ipſo immediatè tanquam præceptum diuinum ſuſceperunt tradendum Eccleſiæ. Atque ita dicendum eſt capita, & textus, qui aliquo modo indicant non eſſe diſpenſandum cum homicida voluntario, eſſe intelligenda ab inferioribus Prælatis, non autem à ſummo Pontifice, vt communiter tradunt Doctores, addúntque cum homicida Papam poſſe diſpenſare; difficulter tamen, & non niſi ex magna cauſa diſpenſare ſolere, additis quibuſdam conditionibus. Couar. in Clement. ſi furioſus, p. 2. §. tertiò, num.3. de homicidio. Staphilæus de literis gratiæ, & iuſtitiæ, fol.193. Sayro de cenſuris, lib.7. cap.7. n. 4.

254. Quæ diſpenſatio poſt Concilium Tridentinum, ſeſſ. 14. de reformat. cap. 7. difficilior facta eſt, cùm ibi dicatur his verbis: Qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari auelli debet; & infrà, ibi: omni ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careat; & paulo antè, nullo tempore ad ſacros Ordines promoueri poſſit. & ſeſſ. 24. de reformat. cap.6. ibi, liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare. Quibus omnibus probè expenſis oſtenditur difficultas diſpenſandi cum homicida voluntario: quæ etiam demonſtratur ex cap. ad audientiam, de homicidio, iuxta quod indicatur non eſſe diſpenſandum, hoc eſt, cum homicida, niſi difficulter. Confirmatur ex Numerorum 25. & Exodi 2. nam Panorm. in d.cap. ſicut dignum, num.12. de homicidio, notat, in veteri Teſtamento fuiſſe diſpenſatum cum Phinees Aaronis nepote, cui datum fuit poſt duplex homicidium patratum diuina peragere, Moyſique occiſori Ægyptij permiſſum Pontificalia exercere, conſecrareque Aaronem, & filios eius Leuitas in Sacerdotes. Confert huic Paulus homicida conſentiens neci conſanguinei protomartyris Stephani Actor. 7. qui tamen poſtea ad Apoſtolatum euectus eſt, Act. 9. & 13.

255. Vnde quando dicitur aliquas irregularitates eſſe de iure diuino, intelligendum eſt hoc propterea dici, quatenus habent originem ex lege veteri, ad cuius imitationem Eccleſia illas induxit. Quòd ſi adiungas irregularitatem traxiſſe originem largo modo à lege naturæ, & ideo eſſe indiſpenſabilem: Reſpondet gloſſ. in c. ſicut dignum, §. clericos, in illis verbis, & cum tali nunquam diſpenſatur, de homicidio, videri Papam non poſſe diſpenſare cum homicida voluntario, quia eſt de iure diuino, vbi allegat illud 2. Regum 7. ibi, non ædificabis mihi templum, quia vir ſanguinis es. Attamen hoc non vrget, quia etiamſi irregularitas principium afferat à lege naturæ lato modo, pro vt nititur naturali æquitate, non propterea dicitur ius naturæ, eò quòd ſi diceretur, ex conſequenti leges omnes quatenus conueniunt æquitati naturali, dicerentur leges naturales, quod non eſt admittendũ. Quo ad gloſſam verò, reſponde cum Hoſtienſ. in d.cap. ſicut dignum, de homicidio, illam nihil aliud velle ſignificare, niſi quòd Papa ſoleat difficulter diſpenſare cum homicida voluntario, non autem quòd homicidium tale ſit omnino indiſpenſabile, cùm Papa in omni irregularitate ex homicidio voluntario, etiam notorio, poſſit diſpenſare, vt ex antiquioribus docent Innocentius, Hoſtienſis,

Google

Hoſtienſis , Ananias , & Panormitanus *in cap. ſicut dignum, de homicidio.* Antoninus *3.p.tit.29.c.2. §. vlt. in fine.* ſumma Piſanella *verb. homicidium.4. §.2.* Albertus Trotius *tract. de vero, & perfecto clerico, lib. 2. cap. 27.* Maiolus *lib.5.cap.51 num.2. & 3.* & alij ſupra relati.

256. Multo fortiùs dicendum eſt ſolum Papam diſpenſare tam ad ſacros Ordines, quàm ad minores , non autem Epiſcopum poſſe cum homicida iuſto , quamuis contradicat Caietanus *in ſumma verb. irregularitas*; ſed minus bene , cùm contraria ſit communis. Viualdus *de irregularitate, num.323.* Valentia *tom.4. diſp.7. quæſt.18. punct.3. §. 4. in fine.* Aragon. 2. 2. *quæſt. 64. art. 8. in fine.* Michael Salon. *ibi controuerſ. 4. in fine.* Nauarr. *in manuali, cap. 27. num. 194. §.7. & num. 218.* Petes tamen rationem quare homicidium iuſtum inferat irregularitatem ? Dico , quia omnes Ordines referuntur ad ſacram Synaxim , quod eſt Sacramentum Pacis impetratæ ſanguine Chriſti Domini. Item, quia in Euchariſtia continetur Chriſtus Dominus pacificus, ac mitiſſimus ; quam manſuetudinem , ac pacem non repræſentat homicida etiam iuſtus. Auila *de cenſuris 7.p. diſp. 5. ſect. 1. verſ. ſecundò notandum eſt.*

257. Differt autem homicidium iniuſtum , & iuſtum, & irregularitas ex homicidio iniuſto ab ea, quæ oritur ex homicidio iuſto. Nam hæc dicitur irregularitas ex defectu lenitatis , & contrahitur abſque vlla culpa , vt contrahit iudex per ſententiam mortis, aut mutilationis : illa verò contrahitur cum peccato , & oritur ex delicto homicidij : irregularitas hæc ad diſpenſandum eſt difficilior multo , illa verò facilior : vtraque tamen diſpenſatur à Summo Pontifice , quando eſt notoria. Quòd ſi irregularitas ex defectu lenitatis ſit occulta, poterit diſpenſari ab Epiſcopo, quando occiſio fuit occulta ; puta ſi in bello iuſto miles occidat hoſtem nemine vidente. Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* quia ibi excipitur irregularitas ex homicidio voluntario proueniente etiam occulto : ergo irregularitas ex homicidio iuſto , & ſine peccato orta , qualis eſt ex defectu lenitatis , poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, quando occiſio verè fuit occulta. Quin etiam ſi homicidium occultum non fuerit in ſe voluntarium, ſed vel iuſtum, vel caſuale exequutum ſine diligentia, poteſt Epiſcopus pro minoribus Ordinibus, & ſimplicibus beneficiis etiam in foro exteriori diſpenſare cum huiuſmodi homicidis. Ex ea ratione, quia Concilium *d. ſeſſ. 24. cap. 6.* prohibet , ne Epiſcopi diſpenſent cum homicida voluntario. Quare hæc prohibitio ad alios homicidas occultos non extenditur. Sic Henriquez *ſupra d. lib. 14. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 2. lit. X.* Ludouicus Miranda *in man. Prel. tom. 2. quæſt. 8. art. 15.* Garc. *de beneficiis, part. 7. cap. 11. n. 34.* Campanil. *in diuerſ. iuris Canonici , rubr. 11. cap. 23. num. 132. & 142.* & alij.

258. Sed quid dicendum de presbytericida , dicente in literis diſpenſationis ſimpliciter ſe hominem occidiſſe , nulla facta mentione , quòd fuerit Presbyter? Reſpondet Nauarr. diſpenſationem eſſe nullam , *conſil. lib. 5. conſil. 4. tit. de homicidio, in 1. edit.* quia tacuit non exprimendo , quod de iure tenebatur exprimere; & quia ſi exprimeret , ſine dubio retraxiſſet Papam à concedenda diſpenſatione ; quod ſufficit ad reddendam gratiam ſurreptitiam. *cap. poſtulaſti , & cap. ſuper literis, de reſcriptis.* Mol. tamen *de iuſt. tract. 3. diſp. 79. num. 9. pag. 2242.* cenſet eſſe validam ex eo , quia occiſor Presbyteri propterea præcisè incurrit irregularitatem , non quia interfecit Presbyterum; ſed quia interfecit hunc hominem , cui contigit eſſe Presbytero, & irregularitas non contrahitur niſi ex homicidio , ſiue occiſus ſit eccleſiaſticus, ſiue laicus , non conſiderato ſacrilegio commiſſo à presbytericida; quare diſpenſatio eſt valida, tacito quòd fuerit Presbyter, quoniam expreſſa ſolùm ratione homicidij in genere , expreſſa fuit tota radix vnde prouenit irregularitas illa, quam incurrit homicida ſimpliciter, non propter homicidium Presbyteri , ſed propter homicidium hominis illius , cui eſt annexum Presbyterium. In confeſſione autem tenetur homicida exprimere, ſe occidiſſe hominem Presbyterum, ratione ſacrilegij facientis nouam ſpeciem vitij , quod eſt de neceſſitate confeſſionis ; ratione cuius ſpeciei ſacrilegij ſuperadditæ , homicida incurrit excommunicationem , non verò irregularitatem diuerſam ab ea , quam incurreret , ſi occiſus non eſſet Presbyter.

Porrò ſi Papa concedat Ordinario facultatem diſpenſandi , ſi res ita ſe habeat , vt petitur , & ante diſpenſationem executioni mandatam ipſe expiret re integra. Nauarrus *in manuali, cap. 27. n.213. verſ. 9. & in cap. placuit, num.162. & ſeq. de pænitent. diſt. 6.* affirmat expirare , quæ opinio eſt verior. Ratio, quia commiſſiones, & mandata expirant mortuo mandante, vel committente. *l. mandatum. C. mandat. & l. & quia, ff. de iuriſdictione omnium iudic.* quamuis ſit iudiciale , *cap. relatum* , & *ibi* gloſſ. *in verb. conteſtata, de officio iudicis delegati.* Nec refert ſi dicas gratiam , & priuilegia non expirare per mortem concedentis , ſicuti non expirat gratia facta alicui ad teſtandum, vel ad prædicandum, vel ad non reſidendum ; quia commiſſiones factæ Ordinario , vel Confeſſario ad diſpenſandum veritate cognita , ſi ita eſt , vt petitur , non ſunt gratiæ, nec priuilegia, ſed mandata , quæ expirant nondum facta diſpenſatione; quare non eſt gratia facta Ordinario, ſed facta illi, cum quo eſt diſpenſandum: proinde commiſſio mortuo committente expirat, ſi nondum facta ſit diſpenſatio. Henriquez tamen *de impedimentis matrim. lib. 2. c. 3. num. 10. fol. 1058.* cenſet , quando Pontifex committit Epiſcopo facultatem diſpenſandi cum nominatis perſonis , dummodo verificari faciat narrata in ſupplicatione , re integra non expirare commiſſionem factam Epiſcopo, quia illa clauſula, *Si eſt, vt petitur,* non habet vim conditionis, ſed monitionis, cum inſtructione, & præcepto quodam. Sanch. *lib. 3. de matrim. diſp. 30. num. 7. & 11.* idem Henriquez *lib. 14. de irregularitate. cap. 17. num. 7. verſ. ſi Pontifex.* confert quòd in dubio diſpenſatio præſumitur valida. Riminald. *conſ. 275. num. 12. vol. 3. & conſ. 561. num. 26. vol. 5.* quia in dubio iudicandum eſt in fauorem actus , vt valeat potius, quàm , vt pereat. *cap. Abbate , de verbor. ſignific. l. quoties , ff. de rebus dub.* Sanch. *lib. 8. de matrim. quæſt. 21. num. 25.* ſecundùm quem hæc pars placet, & in praxi poteſt admitti, quia operari iuxta opinionem probabilem licet. quod ſequitur Sanch. *lib. 1. in præcepta Decalogi, cap. 9. n. 14.* poſt alios. 259.

Quæri poteſt, in quibus nam neceſſaria ſit diſpenſatio Pontificia? Reſpondetur in irregularitate proueniente ex Baptiſmi iteratione ſolum Papam poſſe, quando crimen non eſt occultum. Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* quæ irregula 260.

Digitized by Google

regularitas poſita eſt in odium, & deteſtationem hæreticorum; non tamen eſt impoſita ſolis hæreticis, ſed omnibus hæreticos in repaptizatione imitantibus. Quinimo impoſita eſt hæc pœna propter Sacramenti reuerentiam. Ideo ſecundùm communem reſeruata eſt Pontifici ſoli. Summa Piſanella *verb. diſpenſatio.* §.6. Maiol. *lib.3. de irregular. cap.24. in fine*, Syluest. *verb. irregularitas, n.6. quæſt.4.* Viualdus *tract. de irregul. num.46.* & ſumma Confeſſorum *lib.3. tit.24. quæſt.7.* Quòd ſi crimen ſit occultum, poteſt etiam Epiſcopus diſpenſare. Concilium Tridentinum *vbi ſupra*, Tolet. *in ſumma, lib.1. c.70.* Auila *de cenſuris p.7. quæſt.3. punct.3. num.9.* quamuis incurratur ab aliquo baptizante publicè, dummodo neſciatur an, qui baptizatur, fuerit antea baptizatus, Sanch. *lib.2. matr. diſp.37. num.11.* quod extenditur ad omnes irregularitates ex occultis delictis prouenientes, niſi expreſsè excipiantur in ordine ad ſuos ſubditos. vide Auguſt. Barboſ. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, alleg.39. à num.2.*

261. Quo ad interdictum, nullus præter Papam, vel de illius commiſſione, poteſt interdictum generale perſonale, nec locale, ob culpam perſonæ priuatæ ponere. Couar. *in cap. alma mater, p.2. §.2. n.6.* Sot. *in 4. diſt.22. quæſt.3. art.1. concluſ.2.* Syluest. *verb. interdictum 3. quæſt.5.* Henriquez *c.51. lib.13. de excommunicatione, num.3.* Commiſſio autem non niſi rarò concedi ſolet: modum concedendi ponit Couarruuias *num.4.* ita vt primò ponatur interdictum in Parochiam delinquentis, & in aliam, vel Parochialem, vel Collegiatam: quòd ſi adhuc delinquens perſeueret contumax, decernatur interdictum in duo Monaſteria, vel Eccleſias collegiatas: tertiò in totam Diœceſim, ac denique durante contumacia adhuc interdicatur Eccleſia Cathedr.

262. Cæterùm Papa ſolo actu interiori poteſt interdictum relaxare. Probatur, quia poteſt legem reuocare per ſolam interiorem voluntatem, prout vult Medina *1.2. quæſt.90. art.2.* Henriquez *de interdict. cap.51. num 4.* & antè *in cap.47. num.1.* cum aliis. Confirmatur, quoniam, vt cenſura operetur validè, requiritur in ferente illam interior animus, ac voluntas, nec ſufficit verbum, aut ſignum externum deficiente voluntate ligandi in interiore: igitur, vt ceſſet interdictum, ſatis eſt, quòd dicat Papa ſola voluntate interiori, ac mentali loquutione, Nolo quod interdictum habeat vim. Proinde antequam conſtet de voluntate interiori Papæ, qui egerit contra tale interdictum, peccabit quidem, non tamen ligabitur pœnis quibus percutiuntur violantes interdictum, ſequitur Auila *de cenſuris 5. p. de abſolutione interdicti, diſp.6. dub.6. concluſ.2. pag.296.* ſubdens *verſ. hinc ſequitur*, ceſſare interdictum, concedente Papa facultatem celebrandi Officia diuina in Eccleſia à ſe interdicta, quod non ſufficit in Prælatis inferioribus, niſi exprimant ſe id velle, & intendere, dum concedunt licentiam celebrandi diuina Officia in Eccleſia à ſe ipſis interdicta. Syluest. *verb. interdictum 3. quæſt.9. p.1.* & Henriquez *d. cap.51. num.4.* quia Prælati inferiores non ſunt ſupra ius, & ideo debent impendi abſolutiones interdicti verbaliter ſecundùm ius; ſicuti per verba exteriora imponitur. Syluest. *ſupra.*

263. Attamen quamuis non poſſit locus interdici pro debito pecuniario, Syluester *verb interdictum. 3 §.5.* Bonifac. VIII. *Extrauag. Prouidè, de ſent. excommun.* Sà *verb. interdictum, num.8.* ſine ſpeciali Papæ conſenſu, ſiue debitum ſit domini loci, vel officialium, vel priuatarum perſonarum, Couarr. *in cap. Alma. p.2. §.1 num.5.* Auguſtin. Barboſ. *de officio, & poteſt. Epiſc. allegat. 50. num.42.* Auila *de cenſuris, p.5. de cauſa interdicti, diſp.3. dub.3.* qui omnes videntur loqui de interdicto locali generali, non autem de ſpeciali. Sed probabilius eſt Extrauagantem illam prouidè extendi ad interdictum locale ſpeciale, ita Couar. *ſuprà, num.5.* & eſt de mente Soti *diſt.22. quæſt.3. art.1. poſt 3. concluſionem*, vbi ait propter debitum pecuniarium non eſſe interdicendum locum, quia locus æqualiter continet locum generalem, & ſpecialem; confirmatur ex eadem Extrauagante, vbi dicitur, *Ciuitas, villa, locus, territorium*, &c. Atqui locus, & territorium æqualiter includunt locum, & territorium generale, & ſpeciale; ergo non minus loquitur Extrauagans de vno, quàm de altero interdicto, Auila *ſuprà*, Sayro *de cenſuris, lib.5. cap.11 num.17.* & duobus ſequentibus.

Similiter ſine ſpeciali Papæ conſenſu, non poteſt poni interdictum propter debitum pecuniarium generale perſonale, ita Sotus *d. art.1.* poſt tertiam concluſ. dicens nec locum, nec populum poſſe generaliter interdici, niſi de licentia Papæ, propter debitum pecuniarium. Iuuat Henriquez ſuprà *cap.50. num.3.* dum ait interdictum ſpeciale perſonale poſſe poni pro debito pecuniario; ergo interdictum generale perſonale non poteſt poni. Sayro *d. cap.11. num.19.* Auila ſuprà *verſ.4. concluſ.* poſt Henriquez, vbi concludit interdictum perſonale generale non poſſe poni; perſonale autem ſpeciale authoritate ordinaria ob debitum pecuniarium poſſe vtique. 264.

Quod verò attinet ad Ordines, vel beneficia, dicendum eſt diſpenſatum à Summo Pontifice cum clauſula, *Ad omnes Ordines*, ſi tempore, quo obtinuit diſpenſationem, iam Ordines minores habebat, diſpenſationem extendi ad Ordines ſacros: quòd ſi nondum omnibus Ordinibus minoribus erat initiatus, reſtringi conceſſionem ad omnes dumtaxat minores, ita Maiol. *lib.1. cap.8. num.6.* cum Panorm. *in cap. litteras, num.6. de filiis Presbyt.* ſi verò Pontifex in diſpenſatione dicat: Legitimamus Petrum quo ad omnia; intelligitur ad Ordines minores ſolùm, & quo ad beneficium ſimplex, niſi aliunde intelligatur mens illius eſſe, quòd ad ſacros Ordines poſſit promoueri, quia diſpenſatio eſt res odioſa, & eſt reſtringenda; ideo ſufficit aliquid operari verbum, *quoad omnia*, quæ clauſula intelligitur quo ad honores, & famam. Maiol. *de irregul. lib.1. cap.8. num.4.5. & 6.* præſertim Henriquez *lib.14. c.8. §.10.* Quare diſpenſati ſimpliciter ad Ordines, non intelliguntur diſpenſati ad ſacros Ordines, ſed ad minores. gloſſa *verb. ad omnes, in cap. vltimo, de filijs Presbyterorum, in 6.* Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici, rubrica 11. cap.13. num.95.* Azor *inſtit. moral. part.2. lib.6. cap.3. quæſ.6.* Suar. *de cenſ. tom.5. diſp.41. ſect.3. à num.3.* & Sanch. *de matrim. lib.8. diſp.1. num.26.* ex communi fundamento, quia diſpenſationes ſunt ſtricti iuris, & recipiunt arctam interpretationem. Azor *ſuprà lib.7. cap.33. quæſ.9.* Garcia *de beneficijs, p.1. cap.6. num.58.* Suar. *de legibus lib 11. cap.11. num.10. & cap.17. num.2. & ſequentibus.* Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione, num.1111.* Matienzo *l.10. gloſſ.1. num.7. tit.8. lib.5. nouæ recopil.* & Sayro *de cenſuris, lib.6. cap.11. num.16.* 265.

Porrò diſpenſatus ad Ordines ſacros, à fortiori cenſetur 166.

cenſetur diſpenſatus ad minores Ordines, vt vult Carolus de Graſſalis *de effectibus clerical. effe-ctu 4. num.* 205. quia Ordines maiores non recipiuntur niſi ſuſceptis minoribus: ideo diſpenſatio ad maiores, retrotrahitur ad minores. Secus dicas oportet de diſpenſato ad Ordines: is enim non cenſetur diſpenſatus ad beneficia cùm ſint inter ſe differentes res, & executio Ordinum non dependet à beneficiis, & vnum poteſt ſine altero ſubſiſtere. Sayro *de cenſuris lib.6. cap.*11. *num.*21. Henriquez tamen *lib.*13. *cap.*57. §. 5. ait habilem ad Ordines ſacros, eſſe habilem ad beneficium citatum: ſed alij credunt non extendi ad aliquod beneficium obtinendum: ſic Azor *inſtit. moral. p.*2. *lib.*7. *cap.*3. *quæſ.*5. Mari. Antonin. *variar. reſol. lib.*1. *reſol.* 19. *num.* 11. quamuis Azor extendat id ad diſpenſatum, vt ad omnes ſacros Ordines poſſit promoueri, adhuc enim cenſet non poſſe virtute huius diſpenſationis beneficium obtinere.

267. Hinc colliges diſpenſatum ad dignitates Eccleſiaſticas quaſcunque, non eſſe diſpenſatum ad Epiſcopatum, ita gloſſa *in cap.* 2. *in verb. dignitatum, de prebend. in* 6. deducitur ex *cap. dilectus filius*, & *ibi* Panormit. *num.*2. *de conceſſione prebend.* idem *in cap. cùm Vintonienſis, num.*8. *de elect.* Syluꝛ. *verb. legitimus, quæſt.*7. *verſ. Quartum*, ſumma Aſtenſ. *p.* 2. *lib.*8. *tit.*38. *art.*4. *quæſt.*3. Oldrad. *conſ.*14. Roman. *conſ.*138. Maiol. *lib.*1. *cap.*6. *num.*4. Tabien *verb. beneficium* 2. §.20. *num.*14. Ratio eſt ex gloſſa *in d. cap.*2. *de prebendis, in* 6. & ex Panorm. *in d. cap. dilectus*, dicentibus Epiſcopatum non eſſe ſimplicem dignitatem, ſed eſſe culmen, ac caput dignitatum, vt dicitur *in cap. penultimo, de prebendis*. Item quia diſpenſatio eſt odioſa, & ideo reſtringenda, *cap. quod dilectio, de conſanguin. & affin.* & *cap.* 1. & 2. *de filiis Presbyt. lib.* 6. Confirmatur exemplo Ioannis Andreæ de ſe ſcribentis *in additionibus ad Speculator. in tit. de filiis Presbyt.* nunquam potuiſſe impetrare à Papa Ioanne XXII. vt legitimaretur ad Epiſcopatum, cùm legitimatus eſſet ad omnes dignitates. Henriquez tamen *lib.* 10. *cap.* 8. §. 10. exiſtimat, minus tamen bene diſpenſatum ad dignitates Eccleſiaſticas quaſcunque cenſeri habilem ad Epiſcopatum.

268. Hodie tamen diſpenſatus ad dignitates non cenſetur habilitatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem, prout notat Rebuff. *in concordata in form. mand. Apoſt. in gloſſ. verb. aut dignitate*, & *in praxi, tit. diſpenſatione ſuper defectum natal. num* 86. quem refert, & ſequitur Bellet. *p.* 1. *tit. de diſcipl. clerical.* §. 2. *num.*39. & Azor. *d. lib.*6. *cap.*3. *quæſ.*8. proinde in diſpenſationibus hiſce temporibus adiicitur clauſula, *Legitimamus Titium ad dignitates, exceptis dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus dignitatibus in Collegiatis.* Similiter diſpenſatus ad beneficium curatum, non cenſetur habilis ad obtinendam dignitatem, Azor. *d. cap.*3. *quæſ.*7. Bellet. *p.*1. *ſupra* §. 2. *num.*38. etiam ſi clauſula diſpenſationis eſſet ampla, nempe ad quæcunque beneficia, quia nec tunc extenderetur ad dignitates, niſi expreſſis verbis fiat mentio dignitatum, ita Campanil. *in diuerſorio iuris Canon. rubrica* 11. *cap.*13. *num.*101. quia nomine beneficiorum non clauduntur dignitates. *Clement.* 1. *de ſequeſt. poſſ.* Bellet. *p.* 1. *tit. de diſciplina clerical.* §. 2. *num* 38.

269. Maior difficultas eſt de diſpenſato ad Epiſcopatum, an cenſeatur diſpenſatus ad Archiepiſcopatum? negat Felin. poſt Innocent. *in cap. veniens, de accuſat.* Panorm. *in cap. cùm Vintonienſ. num.*8. *de elect.* & *in cap. dilectus filius, num.*1. *de conceſſ. praben.* Tabien. *verb. beneficium* 2. *n.*24. §.2. Similiter habilitatus ad Archiepiſcopatum, non dicitur diſpenſatus ad Patriarchatum, niſi exprimatur; nec ſufficiunt ad iſtas dignitates verba generalia. Syluꝛ. *verb. legitimus, quæſt.*7. *verſ. quartum*, Paleoth. *lib de nothis, & ſpuriis, cap.*57. *num.*6 & 7. Sayro *de cenſuris, in lib.*6. *cap.*11. *num.*19. Hiſpaniarum Primas 1. *p. Decreti, cap.*13. *num.*2. *d. ſt.*56.

Hinc fit diſpenſatum ad omnes Ordines, etiam Epiſcopatum, non cenſeri habilem ad Epiſcopatum, ſi fuerit genitus ex Canonico etiam non exiſtente in ſacris. Maiol. *lib.*1. *cap.*9. *num.* 12. ex eo fundamento, quia ſi exprimeretur fuiſſe procreatus à patre Canonico, difficiliùs impetraſſet diſpenſationem. Nec mirum, quia neceſſaria eſſet vberior facultas, *cap. cùm de tua, de corpor. vitiat.* quod procedit primò in Epiſcopatu etiam diſſimili ab Eccleſia, in qua pater Canonicus fuit: nam in eadem Eccleſia nullo modo obtinuiſſet diſpenſationem, vt conſtat ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.*15. ibi, *longiſſimè arceatur*, etiam ſi perſona media interueniat, argumento *cap. cùm decorem, de filiis Presbyterorum.* 270.

Quòd ſi per triginta annos alius mediatè ſucceſſerit, videtur filius clerici poſſe ſuccedere patri in eadem Eccleſia, vt notant Achilles *deciſ.*1. *n.*1. & *per totam, de filiis Presbyterorum*, & Puteus *deciſ.* 225. *lib* 3. dicentes, quamuis in beneficiis non detur ſucceſſio, *cap. de prebendis.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformatione, cap.* 7. ita vt neque filius legitimus ſuccedere poſſit in beneficio per patrem poſſeſſo. *cap. ad extirpandas, de filiis Presbyterorum*, & Rebuff. *in praxi, tit. de diſpenſatione ſuper defectu natalium*; hoc tamen eſſe intelligendum in beneficiis immediatè poſſeſſis: ſecus, ſi per aliquot annos mediatè alius poſſederit; ſequitur Gonzal. *de menſibus, gloſſa* 5. *num.*33. quem ſequitur Auguſtinus Barbos. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, allegat.* 65. *num.*1. docens poſſe filium ſuccedere patri in beneficio, ſi alius mortuo patre per triginta annos ante ipſum filium mediatè ſucceſſit. Mihi tamen magis placet negare ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap* 16. ibi, *non liceat filiis clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in Eccleſiis, vbi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcunque, etiam diſſimile, beneficium obtinere, nec in dictis Eccleſiis quoquomodo miniſtrare* quæ ſane verba nulla ratione oſtendunt poſſe ſuccedere mediatè. 271.

Non tamen prohibentur filij illegitimi aſſequi, ac retinere Eccleſiam, quæ acceſſoriè erat vnita Eccleſiæ parentis, modò vnico fuerit facta acceſſione, & per viam ſubiectionis, & pater in ea non miniſtrauerit: ſecus ſi ſit vnita æquè principaliter, aut parens in vtraque miniſtrauerit, ita Garcia *de beneficiis, p.*7. *cap* 3. *num.*62. Campanil. *in diuerſor. iur. Can. rub.* 11. *cap.*13. *num.*67. *verſ. cùm verò.* Auguſtinus Barboſ. *d. allegat.*65. *num.*11. 272.

Quid dicetur de diſpenſato ad Sacerdotium? Reſponde non eſſe habilem ad beneficium curatum, quidquid repugnet Henriquez *lib.* 14. *cap.*8. §.10. ita Campanil. *d. cap.*13. *num.* 101. Sayro *de cenſuris, lib.*6. *cap.*11. *n.* 27. & 28. Quin etiam qui diſpenſatur ad vnum beneficium curatum, non poteſt per virtutem illius diſpenſationis obtinere ſimul duo beneficia, *c.* 1. §. *ille verò, de filiis Presbyterorum, lib* 6. Quòd ſi inſuper poſtea idem diſpenſatus obtineat diſpenſationem ad duo, vel plura beneficia curata, & taceat defectum natalium, ſub- 273.

reptitia erit hæc ſecunda diſpenſatio, *cap. fin. de filiis Presbyterorum, lib.*6. D. Antonin. 3. *p. tit.* 29. *cap.*4. *in fine*, Couar. *in Epitome*, *p.* 2. *cap.* 8. §. 8. *num.* 5.

274. Diſpenſatus etiam ad vnum beneficium tantùm de rigore iuris, poteſt illud permutare cum alio ſubrogato loco illius, Franch. *in cap. non poteſt.* §. *illud*, *num.*6. *&* 7 *de prabendis*, *in* 6. ſequitur Gambarus *in cap.* 1. *de rerum permutatione*, *lib.*6. *num.* 79. Creſcentius *deciſione* 1. *num.* 6. *de rebus Eccleſ. non alienandis*. Contraria tamen ſententia de ſtylo Curiæ eſt in praxi, Creſcent. *vbi proximè*, & Rota *deciſ.* 1. *de filiis Presbyterorum*, *in nouis*. Gonzales *de menſibus gloſſ.* 14. *num.* 56. *& ſequenti*. Contrà verò ſi fuerit diſpenſatus ad vnum beneficium incertum; tunc enim poteſt aliud, & aliud eo dimiſſo obtinere ſine diſpenſatione noua, ita Henriquez *de excomunicatione*, *& interdicto*, *cap.* 57. *ad finem*, cum Molina *de primogenis*, *lib.*4. *cap.*5. *num.*27. *vſque ad num.* 30. Graſſ. *lib.*4. *deciſ. cap.* 27. *num.* 58. Oppoſitum tamen ſentit, nempe vno beneficio conſecuto, aliud non poſſe obtinere ſine noua diſpenſatione, quem ſequitur Sayro *d cap.*11. *num.*32.

275. In propoſito tamen caſu de iure diſpenſatos ad certum beneficium, poteſt via permutationis ſubrogatum retinere loco primi obtenti. *l. idem ſeruandum*, *ff. de legat.*2. reputatur enim idem. *l. donata*, §. *ſi ſponſus*, *ff. de donatio. inter virum*, vt in ſpecie ſentit Bald. *in c. dudum*, *el ſecundo*, *col.* 1. *de electione*, quem ſequitur Tiraquel. *in l. boues*, §. *hoc ſermone*, *in principio limitat.*14. *num.*1 *de verborum ſignificatione*. Vnde, qui obtinet ex diſpenſatione beneficium, poteſt permutare; quia non refert quo iure habeat, dummodo plenè habeat; & quia quod ſubrogatur loco alterius, reputatur pro eodem: vide Tiaquel. *in d. l boues*, vbi *num.*31. refert plures pro hac parte, qui reſpondent ad rationes Archidiaconi *in cap. non poteſt*, *de prabendis*, *in* 6. & Rotæ 339. *primo dubio*, *in nouis*,

276. Iuuat Aloyſius Riccius *in praxi aurea*, *reſolut.*64. & Campanil. *in diuerſ. iuris Canonici*, *rubrica* 11. *cap.*13. *num.*98. vbi volunt diſpenſatum ad beneficium ſimplex, eſſe habilem ad cætera ſimplicia, atque ita diſpenſatum à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum ante quartum decimum annum, qui requiritur a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.*6. poſſe aliud beneficium ſimplex aſſequi ab Epiſcopo abſque noua diſpenſatione, quia obtinens diſpenſationem ad beneficium ſimplex, cenſetur habilis ad cætera ſimplicia, vt vult Campanil. dummodo ius non repugnet, vt ſunt duo ſimplicia beneficia, Auguſt. Barboſ. *d. allegat.*45. *num.*35.

277. Petes tamen, an habens mandatum de prouidendo in aliqua Eccleſiarum ciuitatis & diœceſis, poſſit prouidere in Eccleſia Cathedrali? Reſponde neganter, quia propter honorē Cathedralis ſub generalitate beneficiorum non continentur beneficia Eccleſiæ Cathedralis. Rota *deciſ.* 8. *de conceſſ. prabendæ*, *in nouis*, *& deciſ.*5. *&* 35. *eod. tit. in antiquis*. Gomez *de expectat. num.*94. *in fine*, *& num.*95. vnde diſpenſatus à Pontifice ad obtinenda beneficia, non eſt habilis ad Canonicatum in Cathedrali, niſi id declaretur aliquo modo, *cap. quamuis*, *de prabendis*, *in* 6. & Rebuff. *in praxi*, *tit. de diſpenſat. ætatis*, *verſ. in Cathedralibus*. Ratio, quia Eccleſia Cathedralis in odioſis non comprehenditur ſub appellatione Eccleſiarum ciuitatis, Oldrad. *conſ.*183. Couar. *in cap. Alma mater*, *p.* 2. §. 1. *num.*4. *in fine*, & Felinus *in cap. in noſtra*, *coroll.*39. *num.*40. *de reſcriptis*, ſecus in fauorabilibus: tunc appellatione quorumcunque beneficiorum venit Cathedralis. Rota 895 *num.*1 *lib.*3. *p.*3. *diuerſor. & deciſ.*21. *num.*6. *par.*1. *& deciſ.*233. *num.*14. *part. eadem*. Sunt enim Cathedrales Eccleſiæ ſpeciali nota dignæ. *cap. quamuis*, *de prabendis*, *in* 6.

Quid de habilitato a Pontifice ad beneficium ſimpliciter? Reſponde non poſſe virtute huius diſpenſationis obtineri beneficium curatum. Felin. *in cap. poſtulaſti*, *col.*6. *verſ. circa gloſſam* 2. *de reſcriptis*, & colligitur ex *cap. vltimo*, *num.* 3. *de prabendis*, & ibi Panorm. *num.*3. ratio, quia in literis ad beneficia impetratis ſtrictè interpretandum eſt *cap. quamuis*, *de prabend.*, *lib.*6. Requiritur etiam in literis ſpecialis mentio de cura, alioquin non intelligitur beneficium curatum, ad quod maior idoneitas requiritur, quàm ad ſimplex. Ex conſequenti diſpenſatus ad beneficium, præbendam, vel aliud, non cenſetur habilis ad curatum. Maiol. *lib.*1. *cap.*9. *num.* 2. & eſt communis opinio, teſte Panormit. *in cap. vlt. num.*7. *de prabendis*. Probatur ex diſpenſato, quo ad omnes Ordines, etiam ſacros; non inde intelligitur habilis ad Eccleſiam curatam. Couar. *in* 4. *par.*2. *cap.*8. §. 8. *n.*5. Maiol. *vbi proximè*, *lib.*1. *cap.*9. *num.*1. poſt Speculat. *tit. de diſpenſat.* §. *iuxta*, *verſ. contrahitur autem*; ergo in noſtro caſu non cenſebitur diſpenſatus ad beneficium curatum habilitatus ad beneficium ſimpliciter, vel ad præbendam, niſi fiat expreſſa mentio de cura, vt colligitur ex *cap. pro illorum*, *de prabendis*, vbi habetur, quòd niſi fiat expreſsè mentio de cura, non venit beneficium curatum. 278.

Quin etiam habilitatus ad omnes Ordines, & ad beneficium Eccleſiaſticum etiam curatum, non proinde eſt habilitatus ad Prælaturam, & dignitatem, ad quam per electionem proceditur. Panorm. *in cap literas*, *num.* 6. *de filiis Presbyterorum*; ſumma Aſtenſis *p.*2. *lib.*6. *tit.*22. *art.* 4. *quaſt.* 7. *&* 8. Anton. 3. *p. tit.* 29. *cap.* 4. *verſ. tertio fit diſpenſatio*, Maiol. *lib.* 1. *cap.*9. *num.*2. *&* 3. & Syluest. *in verb. beneficium* 3. *num.*15. *quaſt.*12. *& in verb. illegitimus. num.*7. *quaſt.*5. ex eo, quia non cenſetur Papa velle præiudicare habentibus ius ad eligendum. Proinde diſpenſatus ad beneficium curatum, non cenſetur habilis ad obtinendam dignitatem, etiamſi non procedatur per electionem ad illam, vt in ſpecie dicunt Gregor. *Syntagm. lib.*17. *cap.*6. *num.* 36. quia non comprehenditur dignitas niſi apertis verbis illius fiat mentio. *Clem.*1. *de ſequeſt. poſſ.* & alij, quos referens ſequitur Bellet. *p.*1. *tit. de diſciplina clerical.* §. 1. & Campanil. *in diuerſorio iuris Canon. rub.*11. *cap.*13. *num.*101. 279.

De vtroque gladio Summi Pontificis.

§ XII.

EPITOME.

280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. *Papa an habeat vtrunque gladium, & quomodo intelligatur illum habere, duplex proponitur quaſtio, & explicatur vtraque.*

288. *Papa poteſt per ſe efficere quidquid per leges humanas fieri poteſt.*

289. *Epiſcopi leges ad bonum ſpirituale conducentes ferre poteſt.*

290. *Poteſtas condendi leges à quo Pontifici concedatur.*

Papa

291. *Papa an poſſit cauſas Eccleſiaſticas ſubmittere Principi laico.*

292. *Luſitania leges qua videntur aduerſari libertati Eccleſiaſtica, quomodo ſint excuſanda.*

293. *Papa an poſſit abrogare Canonem, ſi quis ſuadente diabolo.*

294. *Papa an poſſit tollere leges humanas manantes à iure diuino.*

295. *Papa abſque cauſa non poteſt tollere priuilegium Canonis, ſi quis ſuadente.*

296. *Papa non poteſt facere ſtatutum generale, vt feſta non celebrentur.*

297. *Papa non poteſt ſtatuere, vt clerici in ſacris non recitent Officium diuinum, & cur.*

298. *Papa an poſſit ſtatuere, vt communicantes cum excommunicato declarato non incurrant Excommunicationem minorem.*

299. *Papa non poteſt ſtatuere, quòd ipſe non accuſetur de hareſi.*

300. *Papa extra caſum hereſis an poſſit ſe ſubmittere iudicio alieno.*

301. *Glady vtriuſque, ſpiritualis, & materialis, deciſio, & reſolutio.*

302. *Papa in his qua concernunt peccatum, & animam, poteſt temporalem iuriſdictionem, & ſecularem ad actum reducere.*

280. ROMANVS Pontifex an in temporalibus habeat vtrumque gladium, quæſtio eſt in vtramque partem diſputari ſolita? quæ eſt bipartita.

Prima docet in temporalibus non eſſe Pontifici iuriſdictionem ex iure diuino, nec poſſe vllo modo Principibus imperare ſecularibus: in primis enim non eſt dominus totius Orbis, cùm non habeat dominium in Regnis, ac Prouinciis poſſeſſis ab infidelibus, cùm non ſint oues Chriſti, quas ſolùm Petro commiſit: infideles autem non ſunt oues, item Pontifex non iudicat infideles, 1. *Corinth.* 5. *Quid ad me de his, qui foris ſunt, iudicare?* ſic ibi. Neque infideles Reges quatenus tales ſunt, deſinunt eſſe viri Principes ſuorum Regnorum; eo quòd dominium regnorum non conſiſtit in fide, aut in gratia, neque ortum habet ex iure diuino, ſed ex iure gentium. Daniel. 2. *Tu es Rex Regum, & Deus cæli dedit tibi regnum, & imperium.* Atque ita Pontifex cùm non ſit princeps, nec rex regnorum, quæ ſubſunt infidelibus, non habet iuriſdictionem temporalem in vniuerſum Orbem, & ex conſequenti non habet in temporalibus vtrumque gladium. gloſ. *in c. quoniam, verb. diſcreuit. diſt.* 10. & Baldus *in proœmio ff.* vbi vult Imperatorem in temporalibus non habere ſuperiorem; ſequitur Albericus *in l. cunctos populos, num.* 9. *&* 20. *C. de ſumma Trinit.* Cardin. *in cap. noui, de iudic.* Victoria *in relect. 2. de poteſt. Eccleſia, in propoſitione* 4. 7. *&* 8. Driedo *de libertate Chriſtiana, c.* 15. quam partem tradit Couar. *practicar. cap.* 31. *n.* 1. *&* 2. dicens, clericos exceptis ſpiritualibus, in reliquis habere exemptionem iure poſitiuo tantùm, quod aſſerit Mench. *lib. 1. controuer. illuſtrium, c.* 20. *num.* 2. *& cap.* 21. *num.* 1.

281. Secundò facit Papam non eſſe Dominum totius populi Chriſtiani. Probatur, quia Chriſtus Dominus non aufert regna Catholicis, quorum erant, & ideo cùm non venerit diſſipare ea, quæ bene ſe habebant, ſed proficere, non regna ſuis dominis abſtulit. Ambroſius confirmat *in oratione, de tradendis baſilicis*; ibi, ſi tributum (inquit) petit Imperator, non negatur, agri Eccleſiæ ſoluunt tributum. Et in Epiſtola Athanaſij ad Eremiticam vitam colentes, Hoſius Epiſcopus ait Imperatori. Tibi, Deus Imperium, nobis autem ea, quæ ſunt Eccleſiæ, Chriſtus commiſit. Igitur cùm Papa non ſit Dominus temporalis vniuerſi mundi, nec totius Orbis catholici, non poteſt habere vtramque poteſtaté, neque vtrumque gladium, ex textu *in cap. licet, de foro competenti.* vbi laicus laicum non poteſt conuenire pro re ciuili coram iudice Eccleſiaſtico, niſi deficiat iudex ſecularis. Ex quo ſequitur Pontificem in temporalibus tantùm habere iuriſdictionem ſubſidiariam, ſimpliciterque illam non habere in temporalibus.

282. Tertiò ex eo colligitur, quia Pontifex ſoluit tributum Imperatori, vt *in cap. tributum 23. quaſt.* 8. *& in cap. magnum quidem* 11. *quaſt.* 1. ſed qui ſoluit tributum, non præeſt in temporalibus, ſed magis ſubeſt, vt *in c. omnis anima, de cenſibus.* Ergo. Item Chriſtus Dominus interrogatus à Iudæis, vtrùm liceret cenſum dare Cæſari, an non? reſpondit, *Reddite qua ſunt Caſaris, Caſari, & qua ſunt Dei, Deo.* Quare cùm ea quæ ſunt Dei, & ea quæ ſunt Cæſaris, differant inter ſe, bene ſequitur in temporalibus non eſſe iuriſdictionem Pontifici: conſtat, quia temporalia, & ſpiritualia ſunt inter ſe diſtincta, nec communicantur, nec clauduntur ſub eodem genere: igitur iuriſdictio temporalis non ſubeſt alteri; nec legitur fuiſſe conceſſa iuriſdictio temporalis Principi Apoſtolorum, ſed tantùm ſpiritualis, *Tibi, inquit, dabo claues Regni Cælorum*, & Apoſtolis, *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.*

283. Confert Innocentius Tertius *in c. ſolita, de maioritate, & obedientia.* ibi, *Ad firmamentum* (ait) *cæli, hoc eſt, vniuerſalis Eccleſia, fecit Deus duo luminaria magna, id eſt, duas inſtituit dignitates, qua ſunt Pontificalis authoritas, & regalis poteſtas; ſed illa, qua praeſt diebus, id eſt, ſpiritualibus, maior eſt: qua vero temporalibus, minor, vt quanta eſt inter ſolem, & lunam, tanta inter Pontifices, & Reges differentia cognoſcatur.* Atque ita quantum differt Sol a Luna, tantum diſtat Pontificatus, & Imperium: fauet *cap. per venerabilem, qui fili ſint legitimi*, dicens Pontificem in patrimonio Eccleſiæ ſolùm habere plenam in temporalibus poteſtatem. In aliis verò regionibus non item. Confirmat Alexander Tertius *cap. ſi duobus §. denique, extra de appellationibus*, vbi rogatus an appellatio à iudice ſeculari ad Papam teneat, ſic reſpondet. Tenet quidem in his, quæ ſunt noſtræ temporali iuriſdictioni ſubiecti: in aliis verò ſecundùm iuris rigorem credimus non tenere.

284. Quartò ſuffragatur huic ſententiæ *cap. ſuſcipitis, & cap. quoniam 10. diſt.* vbi mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus Ieſus, ita vtriuſque poteſtatis officia ac munia diſtinxit, vt Reges pro ſpiritualibus ad Pontifices ducerentur, & Pontifices pro temporalibus tantummodo rebus, legibus imperialibus vterentur. Ergo Imperator eſt dominus mundi in temporalibus, Pontifex autem in ſpiritualibus. Pro quo intelligitur illud Pſalmi 2. *Ego conſtitutus ſum Rex ab eo, ſuper Sion montem ſanctum eius*, quod interpretatur Sotus 4. *de iuſtitia, & iure, art.* 1. *&* 8. ſuper Eccleſiam prædicans præceptum eius; & illud *Matthæi cap.* 28. ibi, *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra*, hoc eſt, iuxta verba, quæ ſequuntur ibi, *Docete omnes gentes.* Ex quibus extenditur hæc poteſtas ad

ſolam

Digitized by Google

ſolam iuriſdictionem ſpiritualem docendi, & prædicandi, non verò ad iuriſdictionem temporalem. Adde verba Ioannis *cap.* 3. in Euangelio. *Non venit* (inquit) *filius Dei in mundum, vt iudicet mundum, ſed vt ſaluaretur mundus per ipſum*; quod etiam repetitur *Luca* 7. ibi, *Dicimus, vt deſcendat ignis de cœlo, & conſumat illos*; & dixit: *Non miſit Deus filium ſuum in mundum, vt iudicet mundum, ſed vt ſaluaretur mundus per ipſum.* Ex quibus manifeſtè ſequitur regnum Chriſti non fuiſſe temporale, ſicut aliorum Regum, & ex conſequenti non reliquiſſe Petro temporalem iuriſdictionem.

285. Secunda ſententia affirmat ſummum Pontificem habere ſupremam poteſtatem ciuilem, iuriſdictionémque temporalem, quæ vocatur gladius temporalis, ex illo verbo diſcipulorum dicentium: *Ecce duo gladij hic*, & Dominus reſpondit, *ſatis eſt.* Qui duo gladij vtramque poteſtatem apud ſummum Pontificem reſidentem ſignificant, oſtendúntque poſſe ſummum Pontificem vti vtraque, quando voluerit contra quemcunque, cùm poteſtatem temporalem iure diuino habeat pleniſſimam in vniuerſum Orbem terrarum, tam in rebus Eccleſiaſticis, quàm in politicis. Sic volunt Aluarus Pelagius *lib.* 1. *de planctu Eccleſiæ.* Auguſtinus Triumphus *in ſumma de poteſtate Eccleſiæ, quæſt.* 1. *art.* 1. & ex Iureconſultis docent Hoſtienſis *in c. quod ſuper his, de voto, & voti redemptione.* Panormit. *in cap. nouit, de iudiciis.* Syluest. *in ſumma, verb. Papa*, §. 2. Innocent. *in d. cap. nouit, de iudiciis*, & ibi Ioannes Andreas, Felin. & Decius *num.* 7. & eſt communis, teſte Nauarr. *in d. cap. nouit, notabil.* 3. *num.* 20. Menchaca *lib.* 1. *controuerſ. illuſtr. cap.* 21. *num.* 2. *& cap.* 2. . & Turrecremata *de poteſt. Eccleſiæ, lib.* 2. *cap.* 16. Palac. Rub. *de obtentione Regni Nauarræ*, 2. *p.* §. 6. ſequitur Couar. *in regul. peccatum*, §. 9. *num.* 7. *de regul. iuris, lib.* 6. quæ ſententia eſt communis ſecundùm Hoſtienſem *in ſumma, tit. de appellationibus*, §. *quoniam, & §. à quo*, & iuxta Abbat. *in c ſi duobus*, §. *fin. de appellationibus.*

286. Quin etiam Hoſtienſis *in d. cap. quod ſuper his*, tradit per aduentum Chriſti Domini omne dominium Principum infidelium tranſiſſe in Eccleſiam, & manſiſſe penes ſummum Pontificem Vices Regis Chriſti in terris habentem; proinde poſſe Pontificem Regna infidelium diuidere, & ea donare fidelibus prout voluerit. Quia Chriſtus Dominus, quatenus homo eſt, eſt Dominus Orbis, & habet ſupremam poteſtatem in temporalibus ita, vt omnes res creatæ illi omnino ſubditæ ſint: ſed Chriſtus ſuo Vicario reliquit quam habuit iuriſdictionem temporalem: igitur ſummus Pontifex poteſt illa vti non minus quàm Reges, & optimates in ſuis regnis, ac Prouinciis, qui in temporalibus ſunt omnino ſummo Pontifici ſubiecti: alioquin ſi non eſſent in temporalibus Principes Pontifici ſubiecti, gubernatio Eccleſiaſticæ Reipublicæ non ad vnum caput ſupremum, ſed ad plura quaſi monſtruoſum corpus tenderet.

287. Confirmatur hæc pars, quia Chriſtus Dominus vtroque gladio vſus eſt, & vtrúque exercuit, vt ait D. Thomas *lib.* 3. *de regim. Principum, cap.* 12. Syluest. *verb. Papa, quæſt.* 10. Caſtro *de iuſta hæretic. punit. lib.* 2. *cap.* 23. Ex quo videtur Dominum tradidiſſe Petro eius Vicario vtrumque gladium, vt tenet Guerreiro *in ſpecul. Princip. cap.* 16. *& cap.* 55. *in principio*, quatenus ait Imperatorem eſſe Vicarium Pontificis, in temporalibus etiam. Confert factum Innocentij Quarti *in Concilio Lugdunenſi*, qui dedit coadiutorem Regi Luſitanorum, vt *in cap. grandi, de ſupplenda neglig. Prælat. lib.* 6. ex eo fundamento, quia omnis creatura ſubiecta eſt Chriſti Vicario, vt colligitur ex verbis expreſſis *in cap.* 1. *de conſtitutionibus.* quæ ſic habent: *Papæ Chriſti Vicario omnis creatura ſubiecta eſt.* Item probatur ex eo areſto quod ait, conceſſo aliquo cenſeri conceſſa omnia, ſine quibus conceſſum expediri non poteſt: ſed iuriſdictio ſpiritualis conceſſa eſt Pontifici, nec poteſt commodè expediri, & exerceri ſine iuriſdictione temporali: ergo hæc conceſſa eſt Pontifici. Quòd autem conceſſo vno, cætera ſine quibus illud exerceri non poteſt, cenſeantur conceſſa, habetur *in l.* 2. *ff. de iuriſdict. omnium iudic. & in cap. præterea, de officio delegati*, & ex *l. penult.* idem deducitur, *ff. de vſufructu*, & ex *lege, cuicunque.* §. *ſi ei, qui ad vendendum, ff. de inſtitor. actione.* Igitur cùm iuriſdictio temporalis ſpiritualem valdè adiuuet, conceſſa ſpirituali, cenſetur conceſſa temporalis. De probabilitate harum ſententiarum aliis iudicium relinquo.

Quid de legibus? Dic Papam, quidquid fieri poteſt lege humana, poſſe per ſe ipſum facere, cùm ipſe ſit pater, & conditor iuris Canonici. *cap.* 1. *de conſtit. cap. ſi Romanorum* 19. *diſt.* penes quem eſt prima poteſtas legum Eccleſiaſticarum ab ipſo Deo deſcendens. Eo enim ipſo quòd Chriſtus voluit eſſe in terris Pontificem maximum ſuum Vicarium, illi conceſſit poteſtatem condendi leges ſpirituales, quia conuenit capiti poſſe ſtatuere normam, ac formam, per quam ſubditi dirigantur, & à malo deuient. Molin. *de iuſt. tract.* 5 *diſput.* 46. *num.* 4. vbi tradit Pontifici Maximo conuenire eas omnes leges ferre, quæ expedierint, & vtiles fuerint ad finem ſupernaturalem abſque vlla dependentia ac receptione, & approbatione ſubditorum, & ex conſequenti poterit Pontifex leges ſeculares huic fini aduerſantes abrogare, eo quòd legibus ſpiritualibus repugnant. 288.

Non propterea inde ſequitur non poſſe Epiſcopos leges ſpirituales ferre, cùm ſint Paſtores, & Rectores animarum, & bono ſpirituali teneantur incumbere. Atque ita poſſunt leges condere, vt in ſpecie Vaſquez 1. 2. *diſp.* 152. *cap.* 3. *num.* 25. & Suar. *lib.* 4 *de legibus, cap.* 3. *à num.* 10. *& ſequentibus, & cap.* 4. *num.* 5. poſt alios docens, hanc poteſtatem accepiſſe à Romano Pontifice Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, non autem à Chriſto Domino immediatè, vt putant Caſtro *lib.* 2. *de iuſta hæreticor. punit. cap.* 24. & Vict. *in* 2. *relect. de poteſt. Eccleſiæ, quæſt.* 2. quos ſequitur Vaſquez 1. 2. *diſp.* 152. *cap.* 3. *num.* 28. *& diſput.* 153. *cap.* 1. *num.* 4. 289.

Sed penes Pontificem ab ipſo Deo deriuata eſt poteſtas condendi leges Eccleſiaſticas, vt vltra præallegatos volunt Suar. *de legibus, lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 9. Modern. *de iuriſdictione, p.* 1. *cap.* 37. Cardoſo *in praxi iudicum, verb. lex, n.* 5. Auguſtinus Barboſa *allegat.* 50. *num.* 32. ex eo, quia, qui iura regalia poſſident, poſſunt leges ferre ſecundùm Lucam de Penna *in l. contra publicam, verſ.* 1. *C. de re milit. lib.* 12. Corrad. *in Templo iudic. lib.* 1. *c.* 1. *de Imperat.* §. 4. *in verb. legem condere, ſub num.* 6. Auiles *in cap. Prætor, in proœmio, in verb. ordinanzas.* Motla *in Empor. tit.* 1. *p.* 1. *num.* 20. & Maſtril. *de Magiſtratibus, lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 40. *& ſequentibus.* 290.

Ambigi poteſt, an Papa poſſit ſtatuere, vt cauſæ Eccleſiaſticorum alicui Principi laico ſubmittantur? Cardin. *in cap. perpendimus, de ſententia excommunicationis*, negat hoc fieri poſſe. Grammat. *in* 291.

deciſ.

Google

deciſ.29.num.1. vbi ait, ſi Papa hoc ſtatueret, iudicem ſecularem minimè poſſe de Clericis ſe intromittere; idem repetit *in deciſ.61.num.10.* Ratio eſt, quia hoc priuilegium eſt de iure diuino, aduersùs quod Pontifex non diſpenſat: prout habetur *in cap. ſunt quidam*, & *ibi* Archidiac. 25. *quaſt.1.* Vaſquez *de ſucceſſ. creatione*, §. 22. *limitatione* 17. *num.*58. Andr. Barbat. *in cap.2. de maiorit. & obedientia.* Arnaldus Albertin. *in cap. quoniam*, *quaſt.* 11. *num.*99. *de hæreticis.* Hinc fit, vt Clerici nequeant ſe ſubiicere iuriſdictioni laicorum, quoniam laici circa clericos reputantur tanquam priuati, in quos non poteſt fieri iuriſdictionis prorogatio. Iaſon *in l. eſt receptum, num.6. ff. de iuriſdictione omn. iudic.* Quin etiam Clerici nequeunt prorogare iuriſdictionem iudicis ſecularis, etiam de expreſſo conſenſu Epiſcopi, text. *in c. ſignificaſti, & c. ſi diligenti, de foro competenti*, ſequitur Bald. *in l.1. ad finē, C. de indict. viduit. tollenda.* Riminal. iunior *conſ.*619. *n.*35. Bartol. *in l. ſi quis pro eo, ff. de fideiuſſ.* Marta *de iuriſdict. p.2. cap.7.* Grammat. *in deciſ.29. n.11. & deciſ.61. num.* 16. neque circa hoc præualet contraria conſuetudo, vt eſt communis; Iulius Clarus *in praxi*, §. *final. quaſt.36. num.3. verſ. ſed ea retenta*; eò quòd hæc ordinaria iuriſdictio non poteſt præſcribi cùm ſit contra ius diuinum, & nullo tempore firmata conualere poteſt. *cap. final.* & *ibi* Curt. *de conſuetudine*, Innocent. *in cap. poſtulaſti, de foro competenti.* Ioan. Andr. & Gemin. *in cap.2. de præbend. in* 6. quos ſequitur Mart. *de iuriſdict. p.* 4. *caſu* 64. ſed de his 1. *p. diſp.* 4. § 4. *n.*347. & 348. vbi de his fuſiùs.

292. Eſt namque valde pernicioſum de cauſis Clericorum Principes ſeculares cognoſcere, vt oſtenditur ab Athanaſ. Patriarcha Alexand. *in Epiſt. ad ſolitariam vitam agentes*, & à D. Ambroſ. *Epiſt.* 33. *ad ſororem*, & *in oratione de tradendis Baſilicis*, & à D. Gregorio *lib.5 epiſt.21.* Hinc S. Martinus Turonenſis Epiſcopus Maximo Imperatori dixit nouum eſſe, & inauditum nefas, vt cauſas Eccleſiæ iudex ſecularis iudicaret, propterea Theodoſ. iunior Imper. *in Epiſtol. ad Synodum Epheſinam.* Illicitum (inquit) eſt illum, qui non ſit ex Ordine ſanctiſſimorum Epiſcoporum, Eccleſiaſticis immiſceri tractatibus.

293. Nihilominus Papa poteſt in certis cauſis clericorum fori priuilegio derogare: neque hoc tollit quin priuilegium prædictum ſit de iure diuino, quoniam quamuis in totum, & generaliter Papa illud nequeat derogare, Grammat. *deciſ.*29. *n.*11. & *deciſ.*61. *num.*10. Couarr. *pract. cap.*31. *n.* 4. *verſ.* 1. Roland. *conſ.*4. *num.*15. *volum.*1. & *conſ.*12. *num.*46. & *conſ.*23. *num.*11. *vol.*2. Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, num.6. de conſtitutionibus*, & Clarus §. *final. quaſt.*41. *verſ. ſed quid dicendum.* Attamen, quia facilius eſt legem in vno, vel altero caſu ius diuinum interpretari, mutare, reſtringere, declarare, amplificare, quàm in totum abrogare, vt vult Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum*, *num.* 19. *hoc tit.* Farinac. *p.* 1. *quaſt.* 8. *num.* 2. quàm in totum illud abrogare. Couar. *de ſponſal. p.2 cap.6. §.9. num.2. & ſequent.* Balbus *de præſcript. p.* 5. *principal. quaſt.* 7. *num.*11. Azor *inſt. moral. p.2. lib.4. cap.*18.

294. Fauet lex Luſitana *lib.* 2. *ordinationis, tit.*1. §.20. in quo Clerici poſſunt conueniri coram iudice ſeculari pro pœna pecuniaria, & damno dato ab animalibus, ibi, *Item nos feitos de Coimas*, *que pertencem à almotaçaria os Clerigos eſpeſſoas Eccleſiaſticas poden é deuem ſer citados per ante os almotaſeis, e ahi demandados no que toca a pœna ciuil.* Nam hæc lex eſt contra ius commune, *cap. at ſi clerici, de iudic. cap. ſi diligenti*, *de foro competenti*, vbi deciditur Clericos nec criminaliter, nec ciuiliter poſſe iudicari per iudicem laicum. Attamen ex hoc apparet poſſe Pontificem ius diuinum interpretari, & declarare, non tamen poſſe omnia Eccleſiaſtica negotia ſubmittere cognitioni alicuius Principis ſecularis; bene tamen poſſe aliquas cauſas committere illi, eiúſque miniſtris; quia in hoc conſtituit illos delegatos, quod fieri poſſe docet Marta *p.* 2. *de iuriſdict. cap.* 6. *num.* 32. & *ſequent.* Accedit, quòd leges Luſitaniæ *d.*§. 20. procedunt ex concordia habita cum Rege Ioanne I. *art.* 86. *num.*259. & cum Rege Petro *art.* 16. *num.* 156. de qua doctiſſimus Gabriel Pereira meminit, 2. *p. manus Regiæ, cap.39. in principio*, vt diximus *p.1. lib.2. diſp.4. §.4. membro 2. num.*350. Adde ordinationes fuiſſe confirmatas circa has dubitationes in concordatis in Curia Romana inter clerum, & Regem Dionyſium, prout volunt, & referunt inſignis præceptor Petrus Barboſa *in priuatis ſcholiis ad legem filius famil. ff. de legatis* 1. *verſ. ad ordin.* Caldas Pereira *de empt. & vendit. cap.6. num.*36. *verſ. Adde*, & Ægidius *in l.1. p.5. §.2. à num.3. vſque ad num.*11.

Et quamuis ſint, qui dicant illas ordinationes Luſitanas, poſſe defendi, ex ſcientia & patientia ſummi Pontificis ſupra hominum memoriam, ſempérque fuiſſe ita obſeruatas, ac proinde validas cenſeri, ac ſi conſtaret ſpeciali indulto fuiſſe confirmatas, argum. *l.* 3. §. *ductus aquæ*, *ff. de aqua quotid. cap. ſuper quibuſdam*, §. *præterea, de verbor. ſignific.* Nihilominus prædictas ordinationes verius eſt, non poſſe defendi ex longiſſimi, aut etiam immemorialis temporis conſuetudine; neque ex tacito, vel expreſſo conſenſu Prælatorum, & Clericorum, nec denique ex vlla præſcriptione, ſeu Regis poteſtate; præſertim quando leges ciuiles Eccleſiis pœnam imponunt; tunc enim nullo modo, nec ex poteſtate Regis, nec ex tempore immemoriali, nec ex præſcriptione defendi poſſe, tradit Ægidius *ſupra num.* 12. niſi accedat confirmatio Summi Pontificis. 295.

Quæri poteſt, an Pontifex poſſit eximere percutientes Clericum, vt non incidant in excommunicationem Canonis *ſi quis ſuadente diabolo?* Item, an poſſit eximere Clericos in ſacris ab onere recitandi preces horarias? Quo ad primum: Reſponde Pontificem non poſſe vniuerſaliter tollere priuilegium Canonis *ſi quis ſuadente.* Ita ſcribentes *in cap. nulli, de ſenten. excommun.* Ratio, quia ſi vniuerſaliter auferret illud priuilegium, decoloraret ſtatum clericalem, & quodammodo deturbaret. Ob quam cauſam non poterit deponere omnes Epiſcopos, nec priuare omnes Clericos; *gloſſ.9 quaſt.3. cap. per principalem*, Anton. de Roſell. *de Concil.* §. *quanto tempore debeat durare Concil. num* 16. *verſ. & hinc ſumitur.* 296.

Probatur non poſſe Papam tollere hunc Canonem, quia quamuis lex excommunicationem ferens contra percutientes Clericum, ſit humana, & Pontificia, manat tamen è iuris diuini fonte, vnde ſi Papa illum tolleret, abrogatio illius cenſuræ Reipublicæ Chriſtianæ non erit conueniens: neque expediet authoritati, quæ debetur clericali ordini. Attamen ſine dubio ſublato Canone hoc percutiens Clericum nexu excommunicationis liber exiſteret: non tamen Papa à culpa, & peccato excuſaretur, niſi id ex magna cauſa (quam non aſſequor) cum Cardinalium conſilio efficeret. 297.

efficeret. Couar. *in pract. quæſt. cap.* 31 *num.* 4. *verſ. nam etiamſi*, & Germon. *de ſacror. immunitatib. lib.* 3. *cap.* 11 *n.* 42. ex eo fundamento, quia Papa habet ampliſſimam poteſtatem, rationi tamen, & iuri naturali ſubditam. *cap. propoſuit.* §. *licet autem, de conceſſ. prabend.* Abb. *in cap. per venerabilem, n.* 12. *verſ. aut non tenuit impediente lege Canonica, qui filij ſint legitimi.* Farin. *p.* 1. *deciſionum, deciſ.* 166. *n.* 5. *ad finem.*

298. Abſque tamen cauſa non poteſt Papa ſtatuere, vt Clerici priuentur priuilegio Canonis, *c. ſi quis ſuadente,* 17. *quæſt.* 4. ſicut non poteſt reuocare ſtatuta quæ tendunt ad vtilitatem communem, aut ad dicta Patrum, text. *in cap. quæ ad perpetuam, & cap. contra ſtatuta* 25. *quæſt.* 1. ſic non poteſt tollere priuilegium, *cap. ſi quis ſuadente.* Abbas, & Felin. *in c. nulli, de ſenten. excommun.* vbi allegat gloſſam *in d. cap. quæ ad perpetuam.* Secus ſi detur cauſa,
299. Felin. *vbi proximè*, & patet *ex cap. vt fecit in Concilio generali*, per text. *in cap.* 1. *de vita, & honeſt. Clericor. in* 6. Ideo, quia non dabitur cauſa, vt feſta non ſeruentur, non poterit Papa generaliter ſtatuere, vt illa non celebrentur, notatur *in cap.* 1. *de feriis*, iuxta illud, *Sabbata ſanctifices*; Abbas autem per textum *in cap. licet, de feriis*, vult ex cauſa poſſe ſtatui, vt feſta non ſeruentur, quod poterit procedere, non generaliter, ſed in aliquo caſu.

300. Quoad ſecundum, Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 20. *verſ. fol.* 517. ex ſcribentibus, *in Clement.* 1. *de celebrat. Miſſar.* tradit nullum, niſi Papam poſſe liberare Clericos in ſacris ab onere recitandi Officium diuinum: Abbas tamen *in cap.* 1. *col.* 2. *de celebrat. Miſſ.* ſentit non poſſe Pontificem diſpenſare, vt quis non teneatur dicere Officium diuinum, cùm ſit de iure diuino recitatio horarum, iuxta illud, *ſepties in die laudem dixi tibi.* Vt ergo vtrumque concordetur, dici poteſt, non poſſe Papam facere conſtitutionem generalem de horis non dicendis, bene tamen ex cauſa poſſe diſpenſare cum aliquo, vt non dicat Officium diuinum, Ioan. de Selua *de iureiurando* 4. *p. num.* 36. poſt Felin. *in cap. final. de maior.* & Cardin. Florent. *in Clement.* 1. *in* 6. *notabili, de celebrat. Miſſar.*

301. Sed quid dicendum de Papa ſtatuente, vt communicantes, cum excommunicatis declaratis non incurrant excommunicationem minorem? Videtur dicendum *ex cap. nulli, de ſenten. excommunicationis*, non poſſe ſtatuere, quod declarat Abbas *ibi, in primo notabili*, ſine cauſa: ſecus ſi detur cauſa, & hoc modo procedit *cap. cum voluntate, & cap. reſponſ. de ſenten. excommunium.* Ex quo Felin. *ibi*, ait quando lex poſitiua concurrit cum lege naturali, aut diuina, nõ poſſe Papam diſpenſare ſine cauſa: ſed Ioan. de Selua aliter reſpondet *vbi ſuprà, n.* 7. ideo non poſſe ſtatuere Papam, vt communicantes cum excommunicatis, non ligentur excommunicatione minori, quia non poteſt dari hæc excommunicatio, niſi incurratur peccatum. *cap. ſacris, quod metus cauſa.* Papa autem non habet poteſtatem peccandi, *cap.* 1. *diſt.* 40. igitur.

302. Similiter non poterit Papa legem condere, quòd ipſe non poſſit accuſari de hæreſi, aut alius quilibet Papa. gloſſ. *in cap. ſi Papa, ad finem, diſt.* 40. quam ſequitur Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *c.* 52. *num.* 11. & communiter eſt recepta. Tuſc. *tom.* 2. *concluſ.* 521. *num.* 27. neque poteſt legem condendo ſe ſubiicere ſuæ legi. *l. pendet. ff. de arbitr.* & à fortiori non poteſt ſe alteri ita arctare, quin ſibi liceat ab hac ſua ſubiectione liberare ſe, cùm ſit ſupra omnia iura poſitiua, vt notatur *in cap. propoſuit, de conceſſione præbend.* Sequitur Ioan. An. *in cap. Eccleſia ſancta Maria, de conſtit. ex regul. cap. cùm inferior, de maior. & obed.* vbi dicitur inferiorem non poſſe parem, vel maiorem iudicare. 303.
Ego tamen puto poſſe Papam, ſi voluerit, ſe ſubmittere iudicio alieno; ſed non in iudicio contentioſo, Anton. de Roſell. *de poteſt. Papæ,* §. *Nunc tertiam partem, num.* 33. *in medio, & num.* 35. *in principio*, vbi concludit Papam poſſe ſe ſubiicere alieno iudicio etiam, vt deponi poſſit, quòd etiam admittit in quolibet alio Principe non recognoſcente ſuperiorem.

Ex ſupradictis ſequitur in Summo Pontifice eſſe vtramque gladij poteſtatem, ſpiritualem ſcilicet, & materialem; ſed ſpiritualem ab eo ordinariè exerceri: materialem autem ex cauſa, quando videlicet gladio ſpirituali non obtemperatur. 304.
Quamobrem Petro dixit Chriſtus Dominus, *ſatis eſt*, quaſi diceret: cuſtodi gladium hunc temporalem, & materialem, & conſerua illum donec neceſſitas euaginandi vrgeat. Quocirca Summus Pontifex poteſt vti hac gladij temporalis poteſtate pro tuenda fide Catholica, & pro Religione Chriſtiana defendenda poteſt infideles, ſeu gentiles Principes comprimere, Azor. *inſtit. moral. lib.* 4. *cap.* 19. *p.* 2. *& lib.* 9. *cap.* 2. *quæſ.* 1. Caualcanus *de Brachio Regio, fragmen.* 18. Couarr. *in regul. peccatum* 2. *p.* §. 9. *num.* 7. Germon. *de ſacror. immunit. lib* 3. *cap.* 13. Bobadil. *lib.* 2. *cap.* 17. *ex principio*, & præſertim *num.* 4. *&* 6. Garcia *de nobil. in gloſſa* 9. *num.* 54. *verſ.* 6. *concluſ.* vbi volunt ipſam temporalem iuriſdictionem in toto Chriſtiano Orbe immediatè à Deo Summo Pontifici commiſſam: habitu quidem cùm eius vſum, & exercitium in Imperatorem tranſtulerit. Spino *in ſpecul. teſtamenti, in gloſſ.* 28. *princip. ex num.* 23. vbi addit ex cauſa iuſta poſſe à Pontifice temporalem iuriſdictionem, quam habet in habitu, reduci ad actum, & exercitium, quia vterque gladius traditus fuit Petro, & quamuis temporali gladio per manus Principum ſecularium Eccleſia vtatur; ex cauſa tamen poteſt Eccleſia illo vti, eo quòd Chriſtus Dominus non præcepit Petro, vt à ſe abiiceret; ſed vt illum reconderet in vaginam, quaſi diceret, reſerua illum in aliud tempus opportunum. Quare viſis his, & aliis dicendum eſt ius gladij vtriuſque penes Pontificem maximum eſſe, vſum verò materialis gladij non conuenire omni tempore, ſed quando cauſa ſubeſt, & pro loci, & temporis opportuni occaſione, Cened. *in pract. quæſt.* 4. *num.* 8. vbi plures refert, ac ſequitur; Anaſtaſ. Germon. *lib.* 3. *de ſacror. immunit. cap.* 13. *num.* 70. *& ſequentib.*

Denique iuxta ſupradicta Pontifex maximus in rebus concernentibus peccatum, & animam, 305.
poteſt temporalem, ſecularémque iuriſdictionem, quam penes ſe habet in habitu, ad actum, & vſum reducere, text. *in cap. cùm infirmitas, de pœnitentiis, & remiſſionibus.* Aufred. *in repetitione Clementinæ* 1. *de officio Ordinarij, regul.* 4. Anton. de Burgos *cap.* 2. *de emptione & venditione.* Quocirca cùm executio vltimæ teſtatoris voluntatis ſit cauſa pia, vt tradit Spino *gloſſ.* 28. *princip.* poteſt Papa etiam contra laicos temporalem iuriſdictionem exercere, & cogere eos, vt vltimas voluntates exequantur, & de earum executione reddant rationem.

DISPV

DISPVTATIO II.

De gladio Summi Pontificis circa excommunicationes illi reſeruatas.

De prima cenſura reſeruata.

§. I.

EPITOME.

1. *Papa cenſuris compeſcit fideles vt à peccatis grauioribus abſtineant eas ſibi reſeruando.*
2. *Cenſura prima ex reſeruatis continetur in cap. ſi quis ſuadente, de qua hic agendum eſt.*
3. *Manus violentas iniicere in clericum, vel ad id conſulere, vel dare auxilium, ſeu fauorem, eadem cenſura punitur.*
4. *Mandantes percutere clericum, ſi pœniteat quando excuſentur.*
5. *Quinam comprehendantur in hoc canone ſub hac voce, ſi quis ſuadente?*
6. *Non baptizati, & non habentes vſum rationis, non incidunt in hunc canonem.*
7. *Præceptores percutientes diſcipulos, & patres filios etiam in ſacris, excuſantur ab hac cenſura.*
8. *Prælatus poteſt percutere ſubditos per ſe, vel per alium, non tamen per laicum, & quando per laicum.*
9. *Epiſcopus per alium, non verò per ſe ipſum percutere debet clericos delinquentes.*
10.& 11. *Percutientes per iocum, & non ex odio, neque ex inimicitia, excuſantur. Item qui percutiunt ex imperfectione actus non pertingentes ad mortale.*
12. *Pueri clerici impuberes ſeſe percutientes, quando excuſantur à canone, ſi quis ſuadente.*
13. *Clerici inter ſe digladiantes diſtricto ferro, non tamen ſe tangentes, an excommunicentur?*
14. *Conatus, & impetus ad percutiendum etiam cum intentione ſine effectu non paris excommunicationem.*
15. *Manuum appellatione in hoc canone veniunt pedes, brachia, pugni, calces, & genua.*
16. *Incurritur in hunc canonem, ſi clericus detineatur in carcere, vel in domo aliqua, vel ſi proiiciatur aliquid in illum iniurioſè.*
17. *Furari crumenam non per vim, ſed per fraudem clerico, non incurritur excommunicatio.*
18. *Veneno interficiens clericum eſt excommunicatus, quidquid contradicat Auila.*
19. *Monialis procurans abortum non incurrit, ſecus ſi in alia fœmina procurat.*
20. *Clericus ſe ipſum percutiens irrationabiliter eſt excommunicatus.*
21. *Percutiens clericum volentem, & conſentientem excommunicatur, ſed clericus conſentiens vt percutiatur eſt excommunicandus.*
22. 23. *Clericorum nomine qui veniant in canone, ſi quis ſuadente.*
24. *Vxor clerici coniugati an gaudeat priuilegio mariti.*
25. *Clerici bigami in minoribus, vel in ſacris, an gaudeant priuilegio canonis?*
26.27.28.29.31.32. *Clerici in quibus caſibus priuentur priuilegio Canonis.*
33. 34. 35. *Clericum inuentum turpiter cum vxore, vel ſorore, vel cum matre, vel cum filia, vel etiam cum ſponſa, occidens non eſt excommunicatus, idem ſi inueniatur oſculando, vel amplexando, vel in loco ſuſpecto.*
36. *Vtrum intendens percutere Petrum clericum, percutiens Paulum Clericum ſit excommunicatus? Pars negans eſt probabilior.*

SVMMVS Princeps Eccleſiæ, & Chriſti Vicarius ſicut poteſt legibus, & conſtitutionibus fideles ad finem ſupernaturalem conducentibus inducere, ac promouere, ſic etiam cenſuris compeſcere, vt à peccatis abſtineant, eáſque ſibi reſeruare, ita, vt nefas ſit de illis ab aliquò abſolui ſine ſpeciali eius indulto; hæ autem cenſuræ reſeruatæ continentur in corpore iuris, & in diuerſorum Extrauagantibus, quas in vnum colligere curarunt Sylueſt. & alij Summiſtæ *verb. excommunicatio.* Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.1. à c.19. vſque ad c.24.* Suar. *tom.5. diſp.21. vſque ad diſp.24.* Iacob. Graffiis *in aureis deciſionibus, p.1. lib.4. c.19.* Sayro *de cenſuris, lib.3. ex c. 26. vſque ad c.31.* poſt Nauarrum *in ſumma c.27. à n.25. & alij.* 1

Cùm autem omnium prima cenſura ex reſeruatis ſummo Pontifici in ordine ſit ea, quæ fertur in Clericorum percuſſores, ab ea incipiendum nobis eſt, vti à frequentiori, neque nobis mens eſt omnes ex profeſſo commentari plenè; ideo breuiter aliquas percurremus, vt illis exceptis, ac reſeruatis, deprehendatur cæteras in poteſtatem Epiſcoporum venire, & ab illis poſſe abſolui.

Hæc tamen habetur *in cap. ſi quis ſuadente diabolo 17. quæſt.4.* ſub his verbis. *Si quis ſuadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere (niſi mortis vrgente periculo) donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat.* Sic ibi. Huius etiam fit mentio *in cap. mulieres, de ſentent. excommunicationis,* vbi rigor Canonis, *ſi quis,* temperatur, & extenditur. iuuat *cap. quanta, eodem titulo 47.* 2.

Requiritur tamen quòd manuum iniectio fiat ſuadente diabolo, & ſit mortalis. Quo ad perſonas eſt vniuerſalis materia huius canonis; quo ad actiones verò, vna eſt principalis: videlicet imponere manus violentas ſeriò in clericum diabolo ſuadente. Non tamen cenſuram euadunt conſulentes, fauorem dantes, & auxilium, ſi ſequatur percuſſio, ita Sylueſt. *verb. excommunicatio.7. n.24.* Auil. *de cenſuris, p.2. cap.5. diſp.3. dub.6.* Suar. *eodem titulo, diſp.22. ſect.1. num.55.* Molin. *de iuſt. tomo 4. diſp.52. num.2.* Bonac. *eodem tract. diſp.2. quæſt.4. punct.3. num. 1.* Ægid. *de Sacramentis & cenſuris, tom.2. diſp.15. à num.27.* & Farinac. *in praxi, p. 5. quæſt.129. num.57.* quia fauentes, & conſentientes pari pœna puniũtur, ſi cooperentur ad delictum, ſaltem præſtando auctoritatem, pro vt volunt Auil. *ad c.1. prætor. n.7. fol.58. verſo.* Flores de Mena *variar. lib.2. quæſt.18. num.41.* Confert gloſſ. *in c.1. de offic. & poteſt. iudic. deleg. verb. pari pœna,* per quam præſtans auxilium in delicto punitur, ſicut ipſe delinquens eadem pœna. Maſcard. *de probationib. concluſ.159. num. 18.* Menoch. *de arbitrar. caſu 249. num 7.* Iul. Clar. *in pract. §. final. quæſt.90. num.1.* & Bonacoſ. *commun. crimin. p. 1. verb. agentes. fol.9.* 3.

Digitized by Google

4. Excuſatur tamen ab hoc canone mandans percutere clericum, ſi poſt mandatum pœnitentia ductus reuocauit mandatum, & mandatario intimatio facta fuit, priuſquam percuteret clericum: tunc enim non tenetur mandans, ſi poſt intimationem percuſſio ſequatur, ita Menoch. *de arbitrar. caſu* 352. *num.* 7. Decian. *in tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 36. *num.* 32. Iacob. Ayret. *in tractat. de homicidio, p.* 2. *cap.* 48. & Gomez *variar. tom.* 3. *cap.* 3. *num.* 40. Porrò ſi reuocauit in animo mandatum, & procurauit, vt mandatario reuocatio innoſceret, non tamen re ipſa mandatario innotuit, incurritur excommunicatio. gloſſ. *in d. cap. mulieres, in verb. ibi, ſed pone*, Molin. *de iuſt. tomo* 4. *diſputat.* 52. *num.* 3. Carol. de Graſſis *de effectibus clericalib. effect.* 9. *num.* 30, Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *cap.* 13. *dub.* 3. *num.* 17. quos referens ſequitur Bonacin. *vbi ſuprà, diſputat.* 2. *d. puncto* 3. *num.* 1. Farinac. *in praxi, p.* 5. *quæſt.* 135. *num.* 174. & *num.* 175. addit mandatum poſſe reuocari etiam tacitè, puta quando mandans contraxit affinitatem, & parentelam, aut depoſito odio amicitiam, & pacem cum inimico ſuo fecit. Quin etiam ſi mandans percuti clericum moriatur, & mandatarius mortuo mandante clericum percuſſerit, mandans non excommunicatur, ex ea ratione, quia per mortem mandantis tacitè cenſetur mandatum reuocatum. Carol. de Graſſ. *de effectib. clerical. effect.* 9. *num.* 40. Azor. *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 26. *quæſ.* 2. *verſ. ſed dubia quæſtionis eſt.* & Farinac. *ſuprà d. quæſt.* 135. *num.* 180. quibus accedit Bellet. *diſquiſitione clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericor.* §. 1. *numer.* 6. *verſicul. qui tamen*, vbi ait id procedere, ſi conſtiterit mandantem ante mortem pœnituiſſe.

5. Sed petes, quinam comprehendantur ſub hac voce, *ſi quis?* Reſponde vocem hanc eſſe vniuerſalem: ideò ſubintelligi omnes tam viros, quàm fœminas. Cuiuſcumque dignitatis, dummodo excommunicationis capaces ſint. gloſſ. *ibi* communiter recepta. Nauar. *in ſumma, cap.* 27. *num.* 76. Gabriel *commun. lib.* 6. *tit. de verbor. ſignific. concluſ.* 6. *num.* 5. Nam maſculinum comprehendit ſub ſe fœmininum, per legem, *ſi ita ſcriptum, ff. de leg.* 2. quamuis ſit in reſcriptis, vt *in cap. ſignificauit, de reſcriptis.* Auiles *Prætorum cap.* 1. *in gloſſa de ninguna perſona, num.* 8. *fol.* 70. vbi id extendit etiam in pœnalibus iuribus communibus, vt *in Clementina* 1. cum gloſſ. & *ibi* Cardinal. *quæſt.* 7. *de Regularibus*, & in ſpecie docent Sebaſt. Medic. *in ſumma peccatorum, p.* 2. *tit.* 9. *quæſt.* 78. *num.* 39. Ioan. Garc. *regul.* 209. *num.* 4. & Carol. de Graſſis *d. effectu* 9. *num.* 2. Quare omnes percuſſores Clericorum regulariter excommunicatione hac ligantur, niſi ex aliquo cap. liberentur, Molin. *de iuſt. tract.* 3. *diſputat.* 50. & 51. & Paul. Layman *in Theologia morali, lib.* 2. *tractat.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 3. *verſ. vocula.*

6. Excipiuntur tamen percutientes, qui non ſunt baptizati, vt habetur *in cap. poſtulaſti* 14. *de Iudæis*; & volunt Antonius Ricciulus *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 3. Spinus *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 11. *rub. num.* 55. Barboſ. *in d. cap. poſtulaſti*, per textum, *Tu Chriſtianis omnibus per cenſuras.* Ex quo patet infideles non poſſe excommunicari. Socin. *in cap. peruenit, num.* 28. *cum ſequentibus, verſ. ſeptimò principaliter, de ſentent. excommunicationis*, & Vgolin. *in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis, p.* 1. *cap.* 9. *ſub num.* 2. *verſ. hinc Iudæus.* Marquard. *de Iudæis, p.* 2. *tit.* 5. *cap.* 5. *num.* 5. *lib.* 1.

6. Similiter non incurrunt in hunc canonem pueri ante vſum rationis, quique non habent iudicium ad peccandum. Nauar. *d. cap.* 27. *in ſumma, num.* 76. ex Hoſtienſ. & Abbate *in cap.* 1. *de ſententia excommunicationis*, reſoluit Bellet. *diſquiſit. clericalium, p.* 1. *tit. de fauor. clericor. canon.* §. 3. *num.* 21. Ratio, quia excommunicatio non incurritur niſi propter culpam mortalem, proinde deſtituti iudicio, & vſu rationis, cùm non poſſint peccare mortaliter, ab hoc canone liberantur, Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap.* 2. *diſp.* 16. *num.* 2. & *cap.* 8. *diſputat.* 51. *num.* 3. Salas *de legibus, diſp.* 16. *ſect.* 9. *ad finem*, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.* 464. *num.* 2. *in* 1. *edit.* aliàs *reſolut.* 438. *in* 2. *edit.* Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 220. *num.* 2. & Bonac. *de cenſuris, quæſt.* 1. *punct.* 3. *à principio*, vbi firmant doli incapaces, vſúque rationis carentes non ligari excommunicatione hac.

7. Eodem modo præceptores percutientes diſcipulos clericos correptionis gratia, vel intuitu diſciplinæ, non incidunt in hunc Canonem, modò non percutiant principaliter ex odio, vel ex iracundia, quod intellige ſi correptio, & punitio ſit moderata, & non excedat notabiliter rationem culpæ. Quòd ſi exceſſus ſit notabilis, non excuſabitur percuſſor ab excommunicatione, Suar. *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 49. Molin. *de iuſtitia, tract.* 3. *diſp.* 56. *num.* 10. Auila *de cenſuris, p.* 2. *cap.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 13. Bellet. ſuprà *tit. de fauore clericorum canon.* §. 2. *num.* 4. Bonacin. *de cenſuris, diſp.* 2. *quæſt.* 4. *puncto* 4. *n.* 4. & Ægidius Coninch *diſp.* 14. *num.* 192.

Idem reſoluunt de patre reſpectu filij, etiam in ſacris conſtituti. S. Antoninus 3. *part. tit.* 24. *cap.* 1. §. 2. *caſu* 12. Suar. *de cenſuris, diſput.* 22. *ſect.* 1. *num.* 49. Auila *p.* 2. *cap.* 5. *diſputat.* 3. *dub.* 13. Sayro *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 27. *à num.* 14. *vſque ad num.* 16. Sylueſt. *verb. excommunicatio* 6. *caſu* 8. & Nauar. *d. cap.* 27. *num.* 82. ex ea ratione, quia pater maiorem habet in filios poteſtatem, quàm præceptor in diſcipulos, ſed præceptor per *cap. ſuper eo*, & per *cap. ex tenore, de ſententia excommunicationis*, abſolute, & ſine vlla reſtrictione ſignificatur poſſe diſcipulum correctionis cauſa percutere moderatè: ergo & pater poterit caſtigare filium in ſacris ſine metu excommunicationis, quam partem, vt probabilem, tradit Auguſtinius Barboſ. *in d. cap. ſi quis, num.* 67.

Ego tamen non tanquam probabilem, ſed vt probabiliorem in priuatis ſcholiis ſemper fui ſequutus in Academia Eborenſi, & contrariam veluti probabilem cenſui; & quamuis Molin. *de iuſtitia, tractat.* 2. *diſputat.* 228. *in* 6. *effectu*, & *tractat.* 3. *diſputat.* 59. negatiuam ſententiam amplectatur, quia ſacer Ordo liberat à poteſtate patris ſaltem quo ad percuſſionem, quem ſequitur Paulus Laymann *in Theologia morali, lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. *verſ. de patre.* Nihilominus non eſt negandum patribus, quod conceditur magiſtris, nempe poſſe cædere filios clericos in ſacris, vt expreſsè docet Graſſis *lib.* 1. *deciſionum, cap.* 49. *num.* 39. & *duobus ſequentib.* ex eo fundamento, quia quamuis Epiſcopalis dignitas liberet à poteſtate patria, *cap. per venerabilem, qui filij ſint legit.* Ordo autem ſacer etiam Sacerdotalis

Digitized by Google

dotalis non liberat, prout vult Abbas *in cap. indecorum, de atate, & qualitate. gloſſ. penult. in cap. circumcelliones* 23. *quaſt.* 5. Vnde infert Ioan. de Arno. *Dialogo* 69. correptionem competere patribus ratione patriæ poteſtatis, à qua Sacerdos non liberatur; vide quæ diximus *infra in p.* 3. *lib.* 1. *de obligat. parentum, diſp.* 1. §. 4. *a num.* 60. vbi de hac re plenè.

8. Quid de Prælato? Reſponde bono zelo motum, & cauſa correptionis poſſe clericum ſubditũ percutere per ſe ipſum, vel ſi neceſſitas exigat, per aliquem clericum, vel Monachum, vel Religioſum, etiam conuerſum: quo ad Prælatum probat textus *in cap. vniuerſitatis* 24. *de ſententia excommunicationis*, & notat, prout ſolet, bene Suarez *tom.* 5. *de cenſuris, diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 42. Atque ita ſi Prælatus percutiat per laicum, niſi fortè neceſſitas excuſet, vt ipſe ait *ibi num.* 43. tam verberans, quàm mandans incidunt in excommunicationem. Ita Layman *vbi ſuprà, verſ. porrò.* Aldret. *lib.* 1. *cap.* 17. *de relig. diſcipl. tuenda, num.* 20. *verſ. huiuſmodi autem verberatio.* Ægid. Coninch *de ſacramentis & cenſuris, tom.* 1. *diſp.* 14. *num.* 190. *verſ. tertio*, Frater Manuel Rodriguez *tom.* 2. *regular. quaſt.* 19. *art.* 8. & nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in praxi Eccleſiaſtica, deciſ.* 355. Et quamuis text. *in d. cap. vniuerſitatis*, loquatur de ſolis Prælatis Regularium, communiter tamen ſcribentes hoc ampliant ad omnes Prælatos Eccleſiaſticos, nempe illos non poſſe verberare per laicos, Ægidius *ſuprà d. num.* 190. *verſ. tertiò.* de his *in* 3. *p. diſp.* 1. §. 4. *à num.* 61. *vſque ad num.* 66.

Vbi autem fuerit conſuetudo ab antiquo, prout eſt in Gallia, vt Clerici per laicos verberentur, non ligabuntur Prælati excommunicatione verberantes per laicos, vt vult frater Manuel *d. quaſt.* 19. *art.* 8. *in medio*, & prax. Epiſcopal. *p.* 1. *verb. excommunicationis cauſa efficiens*, §. 8. dicens ex conſuetudine introducta poſſe Ordinarios locorum verberare, vel torquere clericos per laicos, quando non reperiuntur clerici, qui ſciant colligare, ſoluere, & extollere torquendum clericum: quam etiam conſuetudinem peruaſiſſe in Italiam ſatis teſtatur Panormitanus *in cap. vt famæ, de ſentent. excommunicationis*, vt in Curiis Epiſcopalibus Eccleſiaſtici paſſim verberentur, & torqueantur per laicos, quæ ſententia non eſt abs re, & abs ratione, quidquid contradicant Panormitanus, & Felinus *in d. cap. vniuerſitatis*, quia vti ad hoc laicorum opera non eſt contra ius naturale, & diuinum: imò decens eſt, & honeſtum vt Clerici, & Religioſi abſtineant ab officio adeò abiecto, & vili, Graſſis *lib.* 2. *de explicatione canonis, cap.* 49. *num.* 43.

9. Porrò Epiſcopus clericos delinquentes per alium clericum, non verò per laicum corrigere debet, niſi aliter ſe habeat conſuetudo legitima, Iulius Clarus *lib.* 5. §. *final. quaſt.* 64. *num.* 25. Nauar. *commento* 3. *de regularib. circa finem, & conſ.* 28. *de ſentent. excommunicationis, in nouis*, Ægidius de Coninch *ſuprà, diſp.* 14 *num.* 191. *in fine.* Iuuat *cap. non liceat, diſtinctione* 86. vbi dicitur Epiſcopum non teneri, nec dibere caſtigare propriis manibus clericos ſubditos ſibi, Suarius *tom.* 5. *de cenſuris, diſp.* 22 *ſect.* 1. *num.* 45. Sayro *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 27. *num* 12. niſi quando deeſſet alius clericus per quem clericum verberet, ex gloſſa *in d. cap. non liceat, in verb. non licet*, & Nauar. *in manuali, cap.* 27. *num.* 86. *verſ. vigeſima quarta*, in quo euentu non ligabitur excommunicatione canonis, *ſi quis ſuadente.* Quin etiam ſecluſo ſcandalo non peccabit grauiter, quoniam actio illa per Epiſcopum propriis manibus exercita non eſt ita intrinſecè mala, nec ita prohibita, vt in neceſſitate, & ex cauſa non reddatur licita. Quòd ſi Epiſcopus per laicum percutiat clericum, ex gloſſa *in d. cap. non liceat*, incidit in excommunicationem, quod intelligitur quando præſens fuerit clericus, qui verberet; ſecus quando defuerit ad faciendum, ſequitur Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas 1. *p. Decreti, in cap. non liceat, diſt.* 86. *num.* 2. præſertim ſi ita ferat conſuetudo. Layman *in Theologia morali, lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 5 *num* 8. *verſ. quarta, propè finem*, vbi poſt Auil. *de cenſuris, p.* 4. *diſp. vnica, dubio* 1. adiicit excuſari ab excommunicatione nauis præfectum, aut ab eo poteſtatem habentem, dum percutit clericos verbaliter degradatos, & ad remigandum damnatos in triremibus, ſicut reliquos remiges.

Excuſantur item à cenſura huius canonis percutientes clericos non ex odio, neque ex inimicitia, ſed per iocum. Hæc reſolutio patet ex particula, *ſi quis ſuadente diabolo*, quia ibi prohibetur iniectio manus in clericum ex odio, vel ex inimicitia, vel ex indignatione cum effectu mortali, id enim important verba, *ſi quis ſuadente diabolo, in clericum, vel Monachum manus violentas iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat.* Vbi prohibetur ſacrilegij crimen fieri perſonæ ſacræ violenter, *cap.* 1. *de ſentent. excommunicationis*, gloſſa *verb. de familia, in cap. cum voluntate.* §. *final.* vbi Hoſtienſ. *num.* 12. *eodem tit.* dicentes percuſſionem cum ioco, & non ex odio, neque ex indignatione non ſubiacere anathemati huius canonis; ſequitur Coriolan. *de caſibus reſeruatis, p.* 2. *caſu* 10. *de indic. Regul.* §. 10. *n.* 23. Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. effectu* 8. *n.* 306. & Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum canonis*, §. 2. *n.* 1. Ratio potiſſima, quia percuſſio facta per iocum non eſt facta ſuadente diabolo, cùm fiat abſque animo iniuriandi. Graſſ. *de explicatione canonis, d. cap.* 49. *num.* 6. 10.

Item excuſantur à cenſura huius canonis percuſſores clerici ex imperfectione actus non pertingentis ad culpam mortalem, nempe propter repentinam, & ſubitam paſſionem iracundiæ animo non plenè, nec perfectè aduertente ad id, quod fit, Layman. *ſuprà d. cap.* 5. *num.* 8. *verſ. altera.* Secus quando datur plena aduertentia ad id, quod agitur, & actus interior, quo manus violenta iniicitur, eſt culpa mortalis, incurritur excommunicatio huius canonis, quamuis per actum exteriorem leuis, ac modica læſio inferatur, ita Molin. *de iuſt. tract.* 3. *diſp.* 51. *num.* 6. Contrà verò, ſi actus interior non eſt mortalis, etiamſi exterior actus, aut percuſſio ſit grauis, & conſiderata conditione perſonæ iniuria eſt grauis, ſi ex aliqua cauſa excuſatur à mortali percuſſio in foro conſcientiæ, non incurritur hæc cenſura. Idem dico in foro externo, ſi id probetur, Molin. *vbi proximè.* 11.

Ex dictis colliges, pueros in rixa ſe inuicem percutientes præ iracundia pugnis, aut alia ſimili re, ita tamen quod attenta nocumenti quantitate, & conſiderata leui iniuria, qua ſe inuicem afficiunt, non peccare mortaliter, & ex conſequenti non ligari hoc canone; quod intellige regulariter de pueris, clericis, impuberibus inter ſe inuicem rixantibus non ligari tunc; quod traditur *in cap.* 1. *de ſentent. excommunicationis*, 12.

nicationis, dum dicitur per ætatem excuſari Clericos impuberes in ſe inuicem rixantes: dummodo alter alteri non intendat malum graue irrogare, puta interficere, vel ſaltem mutilare, aut vulnerare: nam tunc delinquent mortaliter, & conſequenter incident in hanc cenſuram. Quare quando leue malum pueri impuberes inferunt, & conſiderata eorum ætate, & qualitate iniuria non eſt notabilis, nempe quando ſe pugnis percutiunt, regulariter non peccant mortaliter, neque ſubiacent excommunicationi, Molina *vbi ſuprà, num.*8.

13. Quæſtionis tamen eſt, quando duo clerici ſe ſe inuicem gladiis diſtrictis inuadunt, & digladiantur alter in alterum irruendo, intentione, & animo ſe percutiendi; nullus tamen percuſſus fuit, ſed vterque ictus in ſe coniectos enſibus ſuſtinuit, vtrùm ſint excommunicati? Pars affirmans ex eo videtur probari, quia qui animo deliberato per veſtes clericum apprehendit, aut percutit ſuadente diabolo aliquid corpori clerici adhærens, puta equum cui clericus inſidet vulnerat, aut ei iniuriam infert, eſt excommunicatus, vt tradunt communiter Philiarchus *lib.* 2. *de officio ſacerdotali, cap.*35. Angles *in* 4. *quæſt. de excommunicatione, art.*6. *difficult.* 3. *concl.*8. Ergo qui mutuis ictibus percutiunt enſes, quibus ſe defendunt, incidunt in hunc canonem, quia adhærent manibus clericalibus. Confirmatur, qui ſi quis de manibus clerici per vim auferat enſem, aut illum de latere, per iniuriam eripiat, aut galerum, ſeu pileum de capite, non eſt dubium incurriſſe in ſupradictam cenſuram: igitur in noſtro caſu idem dicendum eſt.

Pars tamen negans eſt ſequenda, quia re ipſa, vt ſupponitur, neuter ex illis percuſſus fuit, nec tactus ab enſe alterius, quamuis animo percutiendi alter in alterum multiplicatos ictus conieciſſet, & vibraſſet. Ratio, quia excommunicatio hæc non fertur, niſi ob percuſſionem realiter factam, & ob iniuriam re vera illatam, non verò inferendam, ita colligitur ex Hoſtienſ. *in ſumma, lib.*5. *tit. ſentent. excommunicationis*, §. *in primis, num.*9. Palud. *in* 4. *diſp.*18. *quæſt.*3. *art.*3. ſumma Aſtenſis *p.*2. *lib.*7. *tit.*3. *art.*2. *quæſt.*7. *&* 19. Angelica *verb. excommunicatio* 5. *num.* 29. & alij, quos referens ſequitur Sayro *de cenſuris, lib* 3. *cap.* 26. *num.* 21. quia in hoc caſu non eſt iniectio manus in clerici perſonam, vel in res clerico adhærentes; & exceptis quibuſdam caſibus expreſſis, in reliquis verba ſunt intelligenda cum effectu, argumento *cap. relatum, de clerico non reſidente.*

14. Nec ſufficit, vt incurratur excommunicatio conatus ſine effectu, ſeu metus verbalis tantùm ſine tactu aliquo violento, aut realis, quamuis adſit intentio percutiendi; proinde ſi quis abſque manuum iniectione, vel detentione corporali compellat clericum ad ſe redimendum, vel aliquid illi largiendum, aut vibret haſtam, aut gladium euaginet, volens eum percutere, & non percutiat, non incurret in hunc canonem, vt vltra præcitatos tradit etiam Syluester *verb. excommunicatio* 6. *num.* 5. *verſ.* 8. & Tabiena *verb. eodem quinto, caſu primo, num.* 41. *verſ. quid de eo.* eo quia hoc non eſt iniicere manus in clericum, neque in res ſibi adhærentes. Sayro *ſuprà*, Tolet. *lib.* 1. *p.* 31. & Molin. *tom.* 4. *de iuſtitia, tract.* 3. *quæſt.* 51.

Faciunt tradita per Suarium *de cenſuris, diſp.*4. *ſect.* 3. *concluſ.* 1. *num.* 4. dicentem, ſi lex abſolutè pronunciet cenſuram propter aliquod delictum ſub verbis importantibus aliquem effectum vltimum, ſi non ſequatur effectus, non incurrit cenſuram. Probatur, quia licèt actio ex parte delinquentis perficiatur, ſi effectus non ſequatur etiam per miraculum, cenſura non incurritur, argumento *ex cap. perpetuo, de electione, in* 6. vbi notatur, quòd ſuffragium ferens pro indigno, ſi non ſortitur effectum, non incurritur pœna: & verba legis in materia odioſa præſertim, propriè ſunt accipienda, & ſtrictè. Quamobrem volens percutere clericum gladio, vel ſagitta, vel ictu, & caſu aberret, illúmque non attingat, etiamſi ſagittam emittat, vel ictum in illum dirigat; tunc enim in effectu, & re ipſa manus violentas illi non infert, pro vt verba legis in materia odioſa præſertim, propriè ſunt accipienda, ſequitur Vgolin. *de cenſuris, tabul.* 1. *cap.* 9. §. *vltim.* Barboſ. *hic* poſt alios *num.*29.

Quæri etiam poteſt, quid veniat appellatione manuum in hoc canone? Reſponde per manus ſubintelligi omnes partes corporis, aut inſtrumenta quælibet, quibus ſolet homo vti ad percutiendum; ratio, quia manus eſt organum organorum. gloſſa *hic in verb. manus*, & Turrecremat. *ibidem.* ſequitur Graſſis *diſputat. huius canonis, lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 10. Intelliguntur etiam nomine manus, pedes, brachia, pugni, calces, & genua, Nauarr. *cap.* 27. *num.* 77. Caietanus *in verſ. excommunicatio, cap.* 10. *notabili* 1. Philiarchus *lib.* 3. *de officio Sacerdotis, cap.* 33. & Sebaſtian. Medices *p.* 2. *ſumma, tit.*9. *quæſt.*78. *num.* 39. 15.

Item manus violenta dicitur non ſolùm quæcumque percuſſio immediata facta manu, ſed etiam quæ fit medio inſtrumento, puta baculo, vel enſe, vel aliqua alia re.

Similiter incurritur excommunicatio, ſi clericus detineatur in carcere publico, vel priuato, vel in domo aliqua ab aliquo, vel ſi ponantur cuſtodes, vt capiatur, ſi de domo exeat, ita vt clericus nequeat exire liberè, *cap. nuper, & ibi gloſſa* 1. Abbas *num.*1. *&* 2. & Felin. *num.*1. *de ſentent. excommunicationis*, & Doctores *in cap. cum non ab homine, de iudiciis, & in cap. ſi iudex laicus, de ſentent. excommun. lib.* 6. Graſſis *d. cap.* 49. *num.* 13. & Sayro poſt alios *d.cap.*26. *num.*13. Bonacin. *de cenſuris, d. quæſt.* 4. *punct.* 1. *num.* 16. quod extendunt ad iudicem ſecularem, qui detinet clericum, vel curat detineri in aliqua domo, vel cuſtodia, etiam ſine iniectione manuum, incurritur excommunicatio: ſecus ſi per metum abſque vlla vi, vel actu compellit clericum egredi ex prædio, quia tunc non datur manus violenta in clericum, ſed ſolis verbis illum terret; proinde non incurritur excommunicatio, ſicut quando obſidetur caſtrum, aut domus ad hæc obtinenda, & non ad iniuriam inferendam clericis ibi exiſtentibus, non incurritur cenſura, ex Anton. 3. *p. tit.*25. *cap.*1. §. *tertiò notandum*, & ex Syluestro *verb. excommunicatio* 6. *num.*5. *verſ. ſecundo*, Sayro *d.cap.*26. *num.*13. Auguſtinus Barboſa *in hoc cap. num.*31. *ad finem.* 16.

Porrò qui conſpuunt in clericũ, vel aquam, aut aliquid aliud ſuper eum effundunt, incidunt in excommunicationem huius capitis, quia fit iniuria perſonæ, ſicut incurrit, qui veſtes illius dum eas habet indutas lacerat, aut frenum equi cui inſidet, iniurioſè apprehendit, aut frangit, vel eſt in cauſa perſequendi clericum furioſè, & clericus

fugiens

fugiens cadit, & læditur, aut fugiens coactus vt euadat perſequentis manus, ſe præcipitat in aquam, vel alij periculo ſe exponit; Sayro poſt plures, quos *ibi* refert, ac ſequitur *d.cap.26.n.13. & 14.lib.3.* Graſſis *d. cap.49. num.* 17. Barboſa *hic, num.* 32. *& duobus ſequentibus.* Secus ſi nulla violentia facta veſtes ex domo clerici auferat latro, aut cingulum, quo actualiter cinctus eſt, furtiuè

17. abſtulit, aut pecuniam ex crumena ab eo geſtata arripuerit ſubdolè, & ſine vi, quia non eſt hoc propriè violentia, ſed actio furtiua, ideo fur non eſt excommunicatus, Caiet. *verb.excommunicatio, cap.10.verſ.nota ſecundò,* ſumma Aſtenſis *p.2.lib.7. tit.3. cap.2.quæſt.*10. & Angel. *verb.excommunicatio* 5. *num.* 29. Molin. *d tract.* 3. *diſp.* 51. Ægid. de Coninch *de cenſuris, diſp.* 14. *dub.* 15. *num.* 166. & Sayro *d. cap.26, num.*16. contra S. Antoninum 3. *p.tit.25.cap.*1. § *tertiò notandum, ante finem.* vbi minus bene opinatur per has actiones incurri excommunicationem: ſed ne recedas ab opinione Caietani, & aliorum, quam etiam tenet Suarius *de cenſuris, diſp.22.ſect.*1. *num.* 34. quem referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *hic num.* 34. cùm actiones, ſeu præciſiones illæ non violentæ, ſed furtiuæ ſint.

18. Multo fortiùs incurret in hunc canonem, qui clerico venenum propinauerit, vel cibo miſcuerit, ſequuto effectu, cùm actio iſta ſit multo magis violenta, & iniurioſa, quàm quæuis alia manus iniectio. Auila 2.*p.cap.5. diſp.* 3. *dub.* 12. Non putat tamen incurriſſe, qui ita clericum occiderit veneno, vel potu, quoniam non infert vim perſonæ, ſed naturæ. Sed contrarium eſt dicendum, vt notat Bonacin. *de cenſuris, diſp.2.quæſt.4.punct.*1. *num.*13. quem ſequitur Barboſ. *in d.cap. ſi quis ſuadente, num.*35. Longe aliter de Moniali, quæ pro-

19. curat abortum per potionem aliquam: hæc autem non incurrit in hanc cenſuram, ita Caietan. *verb.excommunicatio, cap.*10. *notabil.*3. & Angles *in floribus, in quæſt de excommunicatione, art.* 5. *difficult.* 3. *concluſ.* 7. vbi inquit Monialem non ſibi, ſed fœtui iniuriam inferre, ſequitur Sayro *d. lib.3. d.cap.26. num.*17. Auila *d.dub.*12.*verſic.quintò ſequitur, fol.67. col.*1. & Barboſa *vbi ſuprà n.* 35. poſt Molin. *d. tract.*3. *diſp.*51. *num.*4. Incurret tamen illam Monialis, ſi procuret aborſum in alia fœmina, ex conſtitutione Sixti Quinti contra procurantes aborſum, ſi ſequatur effectus, quæ non comprehendit fœminas in ſe ipſis aborſum procurantes, Auila *ſuprà.*

20 Quid de clerico ſe ipſum iniurioſè percutiente ob vitæ tædium, vel ob aliam cauſam irrationabilem? Reſpondet Panormit. *in cap.contingit* 1. *num.* 7. *de ſent. excommunicationis*, affirmatiuè, ſequitur Nauar. *in manuali, cap.* 15. *num.* 11. & *cap.* 27. *num.* 78. Iaſon *in l.* 1. *num.* 8. *C. de ſeruis fugitiuis*, Menoch. *de arbitrariis caſu* 284. Carol. de Graſſis *de effectib. clericalib. effectu* 9. *num.* 82. Suarez *de cenſuris, diſp.*22. *ſect.*1. *num.*59. & Layman. *in Theologia morali, lib.*1. *tract.* 5. *p.*2. *cap.*5. *num.* 5. *in fine, verſ. his adde*, & Sayro *d. cap.* 26. *num.*10. poſt alios.

21. Idem eſto iudicium de clerico conſentiente, vt à laico, vel clerico percutiatur ſpontè. Is enim ligatur excommunicatione huius canonis percutiendo clericum volentem, & conſentientem, quia ad hoc clericus non poteſt conſentire cum iniuria totius Ordinis clericalis, vt ſcribentes *ex cap. contingit, de ſent. excommunicationis*, inferunt, & tradunt, Mantua *Dialogo* 35. Gutier. *de iur. confir. part.* 1. *cap.* 16. *num.* 53. Suarez *de cenſuris, diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 57. Graſſis *deciſionum p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 49. *num.* 6. *ex cap. contingit* 1. *de ſent. excommunicationis.* Nam quamuis volenti, & conſentienti non fiat iniuria, fallit tamen ratione dignitatis Eccleſiaſticæ, propter quam fuit tale priuilegium emanatum: proinde non clerico, ſed dignitati Eccleſiaſticæ infertur iniuria. Item, quia clericus non eſt dominus membrorum ſuorum. *l. ſed ſi. §. ſi ipſe ſeruus, & l. liber homo, ff. ad legem Aquil.* gloſſa *in cap. ex parte, de corp. vit.* Couar. *in regul. peccatum* 2. *p.* §. 5. Atque ita non poteſt clericus huic priuilegio fundato ſuper fauore dignitatis Eccleſiaſticæ renunciare, quo ad pœnam canonis, poterit tamen remittere priuatam iniuriam quo ad proprium intereſſe, & commodum, Antonius de Butrio *in cap. ſi diligenti, num.* 18. *de foro competenti*, & habetur *in cap. cùm deſideres, de ſent. excommunicationis.*

An verò clericus ſe ſubiiciens ſponte percuſſioni incurrat in hunc canonem, vel in aliquam aliam cenſuram latam alibi? Syluest. *verb. excommunicatio* 6. *verſic. ſciendum, & numer.* 8. opinatur clericum ipſo iure non eſſe excommunicatum, ſed poſſe excommunicari, eo quòd ſe ſubmiſerit percuſſioni. Auila 2. *p. cap.* 5. *diſputat.* 3. *dub.* 12. *verſic. ex dictis ſequitur primò.* Nec obſtat dicere clericum conſentientem, vt verberetur, communicare cum percutiente in crimine crimino ſo: ergo incurriſſe ipſo facto excommunicationem? quia reſpondetur ad incurrendam excommunicationem ob participationem in crimine crimino ſo neceſſe eſſe, vt participet poſt crimen patratum, & quòd ſciat delinquentem eſſe denuntiatum, habetur *in cap. nuper, de ſent. excommunicationis*, Nauar. *in d. cap.* 27. *num.* 33. & 112. Idcirco in caſu præſenti, vt ſubiacens ſe percuſſioni incurrat ipſo facto excommunicationem, opus eſt, vt conſentiat percuſſori, qui iam iterum percuſſiſſet, & quòd talis percuſſio eſſet notoria, & manifeſta, & conſentiens conſentiret percuſſioni iniurioſæ non animo ſatisfaciendi iniuriam percutienti irrogatam. Nam tunc percutiens etiamſi iam iterum, & iterum percuſſiſſet, conſentiens non ipſo facto ligabitur excommunicatione, ſi hæc patiatur animo ſatisfaciendi iniuriæ illatæ, vt notat Parnormitanus *in d.cap.contingit, num.*8. quia aliud eſt ſubiicere ſe clementiæ alicuius, & aliud eſt participare cum aliquo in crimine crimino ſo, quod non participat ſe ſubmittens miſericordiæ alicuius, qui de facili ſolet parere ſubiectis, & proſtratis.

Sed quæſtionis eſt, quid ſub nomine clerici in hac materia veniat? communis reſolutio eſt venire etiam prima tonſura initiatos, & 22. omnes perſonas, ſiue ſeculares clerici ſint, ſiue regulares, etiam vtriuſque ſexus: quo ad initiatos prima tonſura volunt Nauarrus *d. cap.* 27. *num.* 79. Bellug. *in ſpeculo principis, rubric.*11. §. *videndum, num.* 5. *verſic. & certè.* Bonacin. *d. quæſt.* 4. *punct.*1. Carol. de Graſſis *dicto effectu* 9. *num.* 68.

Quo ad ſeculares, vt gaudeant priuilegio huius canonis, verius eſt non requiri neceſſaria ad priuilegium fori, quæ requirit Concilium Tridentinum *ſeſſ.*23. *de reform.cap.*6. quia illud innouauit, nec iuri communi derogauit. Quare clericus tonſuratus, vel in minoribus, gaudet priuilegio

Canonis, *ſi quis ſuadente*, vt teſtatur Gonzales *de menſibus. gloſſ.5.§.5.num.7.* declaraſſe ſacram Congregationem his verbis: *Clerici, qui in hoc decreto Concily priuilegio fori priuantur, priuilegio tamen Canonis non intelliguntur priuati*, & Bellet. idem refert *diſquiſition. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum perſonali*, §. 8. *num.19.* & Nauar. *conſ. 24. de priuilegiis, in nouis*, Garcia *de beneſic. p. 2. cap. 2. num.20.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.607. in 1. edit. & reſolut. 531. num. 7. in 2. edit.* contra Felicianum *de cenſibus, lib. 2. cap. vlt. n.14.* & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *de poteſt. Epiſcopi, p.2. alleg. 12. num.32. & in cap. ſi quis, num.9.*

23. Item Clericus coniugatus non bigamus, ſi dimittat habitum, & tonſuram, & poſtea illam reaſſumat, gaudet priuilegio Canonis, quoniam nulli auferenda eſt pœnitentia iuſta, Syluest. *verb. excommunicatio 6. num.4.* & S. Antonin. *3. p. tit. 25. cap. 1.* Sayro *lib. 3. cap. 26. num. 4.* & Bonacin. *d. quæſt. 4. de cenſuris, punct. 1. num.2.* dummodo deferat habitum, & tonſuram clericalem copulatiuè, vt vult Couarr. *practicarum cap. 31. num. 7. verſ. aut incedit*, Clarus *§. final. quæſt. 36. num.7.* & Bellet. *d. p. 1. tit. de fauore Clericorum perſonali*, §. 8. *num. 8.*

24. Dubitatio non vulgaris occurrit, an vxor Clerici coniugati gaudeat priuilegio mariti incedentis in habitu, & tonſura? gloſſa *in cap. Cler. 11. quæſt. 1.* ait vxores Clericorum ſortiri forum ex perſonis virorum, gaudereque iiſdem priuilegiis vxores, & filios, quibus Clerici gaudent, vt *in l. 1. & 2. C. de Epiſcopis, & Clericis.* Idem vult gloſſ. *in c. eos 32. diſtinct.* quam ſequitur Panormit. *in c. nullus, de foro compet. 2. col. num. 6. & 7.* Contrarium volunt Ioan. Andr. *in d. cap. vnico, de Clerico coniugato in 6.* & Ioannes de Imola *in d. cap. nullus.* Mihi tamen magis placet vxorem Clerici coniugati, quo ad forum duntaxat, in criminalibus gaudere priuilegio Clericali, debereque conueniri coram Eccleſiaſtico iudice: non tamen gaudere priuilegio Canonis, *ſi quis ſuadente*: atque ita iniiciens manus violentas in vxorem Clerici coniugati, non eſt excommunicatus, ita Dominicus de S. Geminiano *d. cap. 1. de Clerico coniugato, in 6.* & Franciſc. de Aretio *in conſ. 131. col. 2. & 3.* vbi addit ſecundùm multos recentiores vxorem hanc non gaudere priuilegio etiam fori: ſed multo verius eſt de priuilegio Canonis, etiamſi vxor ſit legitima. Quoniam cùm priuilegium Canonis ſit datum toti Ordini Eccleſiaſtico, non debet protrahi in materia pœnali ad perſonam non Eccleſiaſticam, & ideo non debet fieri extenſio. *l. Iulia, §. hoc caput, ff de rit. nuptiar. & cap. quod Dei, de ſtat. Monach. & cap. Canonica, de ſentent. excommunicationis*, ſequitur Tiraquel. *gloſſa 2. in l. connub. n.61.* & Perez *l. 1. verſ. eſt & aliud Clericis, tit. 3. lib. 1. ordin. pag. 58.* Auil. *in proœm. Prætor, num.28.*

25. Hinc fit, vt Clerici bigami, de quibus *in cap. 1. lib. 6.* qui prima tonſura, vel minoribus tantùm initiati contraxerunt matrimonium, & conſummarunt, vel cum vidua, aut ab altero cognita, vel cum duabus, non gaudeant priuilegio aliquo clericali, non tamen Clerici in ſacris conſtituti, quamuis inualide contrahant, aut matrimonium contractum præſumpſerunt conſummare. Nam tales vere bigami eſſe non poſſunt, ſed incurrunt ſimilitudinariam bigamiam, text. *in cap. nuper, de bigamis*, propter ſimilitudinem ad vere bigamum, & quamuis Clericus in ſacris ducens in vxorem vnicam, & virginem, ſecundùm veriorem fiat irregularis, quia in hoc caſu datur quædam ſimilitudo bigamiæ ob affectum ad duplex matrimonium cum opere ſubſequuto, vt volunt Couar. *in Clement. ſi furioſus, de homicidio, p. 1. §. 2. verſ. 3.* Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 195. verſ. ſimilitudinaria, & conſ. 1. num. 7. verſ. ex quibus, de bigamis*, Flamin. *de reſignat. lib. 5. quæſt. 3. num. 190. & ſequent.* & alij, quos referens ſequitur Sanchez *lib. 7. de matrimonio, diſp. 85. num. 5. verſ. at verius eſt.* Nihilominus ſi percutiatur ab aliquo, percutiens non excuſatur à cenſura huius Canonis, quia non poteſt eſſe verè bigamus, Bonacin. *de cenſuris, diſputat. 2. quæſt. 4. punct. 1. num. 5.* Ægid. Coninch *de cenſuris, diſp. 14. dub. 15. num. 157.* Layman *in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 5. num. 4.* Sayro *d. lib. 3. cap. 27. num. 31.* vbi concludit contrahentem cum ſecunda in ſacris non amittere priuilegium clericale. Item, quia talis non poteſt redire ad ſeculum, *cap. tua, & ibi gloſſa final. de apoſtat.* ſicut Religioſus bigamus non priuatur priuilegio canonis. Quare illum percutiens excommunicatur, ſequitur Archidiaconus *in cap. quiſquis, diſt. 84.* Antonin. *3. p. tit. 25. cap. 1. §. 4. notandum, verſ. 14.* & multo fortiùs id vult Henriquez *lib. 12. cap. 6. §. 10. lit. H. & lib. 14. cap. 4. in principio*, cum aliis relatis, exiſtimans clericum ducentem vnicam virginem, non fieri bigamum, aut irregularem, quia textus *in cap. à nobis, de bigamis non ordinandis*, loquitur de conſtituto in ſacris, qui bis contraxit matrimonium, alterum ante Ordinem factum, & alterum poſtea, vt *in cap. nuper, eodem titulo*, vel quando poſt Ordinem ducit vnicam, ſed viduam, vt *in d. cap. à nobis*: ſed magis placet contrarium, ex traditis à Sanchez *d. diſp. 85. num. 5. ad medium, verſ. referendi*, docentes Clericum in ſacris ineundo matrimonium fieri irregularem.

Excuſantur primò percutientes Clericos ſe 26.
immiſcentes enormitatibus, puta, ſi ſint ſeditioſi, & prælia, & rixas, & aggreſſiones facere ſolent in populo vbi viuunt, quia hi priuantur fori priuilegio, & canonis, Molin. *tract. 3. diſp. 54. n.6.* Bellet. *diſquiſ. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 7. num. 2.* & Layman *d. cap. 5. num. 4. verſ. 4. in fine.* Sed meliùs dicitur Clericum dimiſſo habitu, & tonſura clericali in enormitatibus ſe intromittentem priuilegium canonis perdere, non tamen priuilegium fori, quia priuilegium fori eſt indultum à iure diuino, *cap. quamquam, de cenſibus, in 6. gloſſa penult. in cap. ſi Imperator. 96. diſt.* Socin. *conſ. 12. num. 20. vol. 1.* Roland. *conſ. 4. num. 30. volum. 1.* & alij, quibus accedit Bellet. *d. p. 1. tit. de fauore Clericorum Canonis, §. 2. num. 44.* Deperdi autem priuilegium Canonis propter enormitates, quibus Clericus ſe immiſcet, illa eſt ratio, quia eſt priuilegium à iure poſitiuo indultum, ita citati, & volunt Paulus Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 96.* Tiraquel. *de pœnis temper. cauſ. 49. num. 36. & 37.* Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu 9. n.212.* Sayro *de cenſuris, cap. 27. n. 9.* & alij, quos ſequitur Barboſa *in cap. perpendimus 23. de ſentent. excommun.*

Secundò. Similiter Clerici in minoribus con- 27.
ſtituti, qui demiſſo habitu, & cenſura negotiis ſecularibus ſe applicant, ſi ter ab Epiſcopo moniti non deſiſtant, priuantur priuilegio Canonis, Bonacin. *diſp. 2. quæſt. 4. punct. 4. num. 6.* Auila *p. 2. c. 5. diſp. 3. dub. 13. caſu 4.* Eodem modo percutiens clericum coniugatum non deferentem habitum, nec tonſuram, non incidit in hunc Canonem, S[illegible]o

poſt

poſt plures *d. cap. 27. num. 9.* Gregor. Toloſ. *p. 2. in Syntagm. iuris, lib. 9. cap. 26. num. 16.* vbi ait talem Clericum ſine aliqua monitione ligari priuilegio canonis; ſecus de clerico non coniugato ſe immiſcente negotiis ſecularibus: is enim per ſolam dimiſſionem habitus clericalis non priuatur priuilegio canonis, niſi ter fuerit ab Epiſcopo ſuo monitus, Bonacin. *d. diſp. 2. quæſt. 4. punct. 4. num 6.*

28. Tertiò excuſatur à cenſura percutiens clericum exercentem per annum artem aliquam infamem, puta hiſtrionis, & ſimillimam, nempe ioculatoris, aut buffonis, ipſo iure talis priuatur priuilegio clericali: quinimo ſi ante annum ter monitus ab Epiſcopo non deſiſtat, amittet priuilegia, *cap. vnico, de vita & honeſt. clericorum, lib. 6.* Carol. de Graſſis *d. effectu 9. num. 208.* Layman. *d. cap. 5. num. 4. verſ. 6.* Idem dicendum eſt de clerico coniugato ſi publicè vtatur officio lanionis, aut cauponis, vel habitum clericalem dimittat, aut ter monitus non deſiſtat, aut reaſſumat poſtquam deſtitit, omni priuilegio clericali ſpoliatur. Quòd ſi non ſit coniugatus, & in habitu clericali incedat, deſtituitur priuilegio quo ad res tantùm, & veluti laicus tributis ſoluendis ſubiacebit: non tamen, quo ad perſonas, circa quas gaudebit priuilegio fori, & canonis, per textum *in Clementina 1. de vita & honeſtate clericorum,* Molin. *d. tract. 3. diſp. 54. n. 7.* Bonacin. *de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. punct. 4. num. 9.*

29. Quartò excuſatur ab excommunicatione officialis dum turbam tenet, ſi percutit Clericum fortuito caſu irruentem; ſecus ſi lædat conſulto animo maligno intendens clericum offendere ſine neceſſitate ſufficienti, poterit tamen abſolui ab Epiſcopo, niſi Clericum grauiter vulneret, Sayro *lib. 3. de cenſuris, cap. 28. num. 27. cap. ſi verò 1. de ſentent. excommunicationis,* Bonacin. *de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. punct. 5. num 2. verſ. ſecundus.* Ægidius *de cenſuris, tom. 2. d. ſp. 14. num 193.* & Beller. *diſquiſit. clerical. p. 1. titulo, de fauore clericorum Canon. §. 3. num. 28.*

30. Quintò excuſatur percutiens clericum in ſuam neceſſariam defenſionem, vel in alieni corporis defenſionem, dummodo notabiliter non excedat modum in defendendo, & incontinenti aggreſſionem ſubſequatur, Anton. Gomez *variar. tom. 3. cap. 3. num. 20. ad medium,* Vgol. *de cenſur. p. 2. cap. 11. §. propoſuimus, num. 1. & 2* Iacob. Ayrer. *de homicidio neceſſario, p. 1. n. 63.* Carol. de Graſſ. *de effectibus clericalibus, effectu 9. num. 196. cum ſequentibus,* per textum *in cap. ſi verò el 1.* vbi Abbas *n. 14. de ſentent. excommun.* & tradit Couar. *in Clementina ſi furioſus, p. 3. §. vnico, num. 5. in princ.* & Farinac. *in praxi criminal. p. 5. quæſt. 125 n. 32.* & Sayro *d. lib. 3. cap. 27. num. 17.* quod intelligit incontinenti cum moderamine inculpatæ tutelæ, quamuis ſcienter, & deliberatè id operetur. Dicitur autem moderamen inculpatæ tutelæ, quando quis agit illud, ſine quo aliter ſe, vel alios, vel res ſuas, vel alienas defendere non poteſt, ex Bartol. *in l. 1. C. vnde vi, & in l furem. ff. ad legem Corneliam de ſicariis.*

31. Quinimo Innocent. *in d. cap ſi verò 1.* addit non excommunicari, qui percuſſerit clericum pro defenſione illarum perſonarum, per quas illi fit iniuria, puta pro defendendis ſeruis etiam, & ſociis, argumento capitis, *non in inferenda 23. quæſt. 3.* & pro defenſione familiæ. Ita Panorm *in c. olim 1. de reſtitut. ſpoliat.* Aſtenſ. *p. 2. lib. 7 tit. 3. art. 1. quæſt.* [illegible] & pro defenſione rerum ſuarum: non tamen debet percutere ad vindictam, nec poſtquam iniuria iam eſt facta, ſed dum actu impugnatur alias non eſt licita percuſſio etiam incontinenti, quia non eſſet defenſio, ſed vindicta. Tabien. *verb. excommunicatio. 5. caſu 1. num. 10.* Vindicta enim non eſt licita ſingulis, ſed iudici. gloſſa *in l. ſi ex plagis. ff. ad leg. Aquil.* Quare percuſſus, & iniuria affectus non debet inſequi percuſſorem ſuum, ex quo non vult amplius percutere, niſi fortè timeretur geminata percuſſio. Quòd ſi quis per vim eiiceret clericum de domo ſua quam occupauerat, nec aliter eam poſſet recuperare, nõ incideret in hanc cenſuram, Innocent. *in d. cap. olim 1. de reſtitut. ſpoliat.* & Syluest. *verb. excommunicatio 6. num. 6. notabil. 4. verſ. 9.* quia iure naturali inſitum eſt vnicuique ſe defendere, D. Thom. *in addit. ad 3. p. quæſt. 24. art. 1.* Hoſtienſ. *in ſumma, lib. 5. tit. 5. de ſentent. excommun. num. 4. §. ſuper illo, verſ. 10.* ſumm. Aſtenſ. *p. 2. lib. 7. tit. 3. art. 1. quæſt. 8. verſic. decimo.* Angelica *verb. excommunicatio. 5. n. 13. & n. 14.* addit, ſi cauſa defenſionis aliqualiter excedat modum inculpatæ tutelæ, percutiens clericum non ex propoſito, & ex deliberatione, ſed inaduertenter, & ex ſurreptione, non incidere in excommunicationem; quod etiam tradit Syluest *ſupra notabili 4. verſ. 9.* quia ad excommun. incurrendam exigitur dolus, gloſſ. *in cap. ſignificaſti 2. in verb. moderamine, de homicid & in cap. cum voluntate, in verb. voluntate, de ſenten. excommun. §. ſi qui.*

Sextò excuſatur ab hac excommunicatione mulier impetita à clerico de turpitudine illum percutiens zelo caſtitatis, quamuis aliquis exceſſus reperiretur. Non tamen poterit illa percutere; ſi clericus eam verbis duntaxat tentaret, vel aggrederetur: nam tunc ſufficit illum verbis repellere, niſi moleſtus vehementer ſit, & importunus; ita vt ab eo aliter nequeat ſe expedire, quàm fuſte, aut verbere, Suar. *de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. num. 33.* Ægid. *ſuprà dub. 15. num. 194.* & Auila *p. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 13. caſu 18.* poſt plures, quos ibi refert, ac ſequitur, quibus accedit Sayro *d. cap. 27. num. 24.* cum aliis dicentibus id eſſe licitum fœminæ, quando aliter eum repellere non poterat, nempe, quia nec fugere potuit, nec clamare licuit; aut exiſtimabat infamiam eſſe clamare: fauet Caietanus *verb. excommun. cap. 10. §. nota ſextò, verſ. ſecundus,* in quo euentu licitè poteſt clericum percutere, vt expreſsè docent Philiarchus *lib. 3. de officio Sacerdotis, cap. 33. notab. 5. caſu 15.* & Angles *in flo ribus, in quæſt. de excommun. art. 5. diſp. 4.* 32.

Septimò excuſatur ab hoc canone percutiens clericum, vel occidens turpiter agentem cum vxore, vel ſorore, vel cum matre, vel filia, modò percutiat incontinenti, & non ex interuallo, Couar. *de ſponſal. p. 2. cap. 7. § 7. num. 11.* Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 84.* Anton. Gomez *l. 8. Tauri, num. 55.* Clar. *§. homicidium, num. 48. & lib. 5. §. final. quæſt. 77. n. 9.* Cenal. *commun. contra commun. quæſt. 833. num. 30.* Molin. *de iuſt. tom. 4 tract. 3. diſp. 7 n. 3. & diſp. 55 num. 6.* Bonacin. *de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. punct. 4. n. 5.* vbi volunt in his caſibus percutientem clericum peccare grauiter; eximi tamen ab excommunicatione propter vehementem paſſionem, qua mouetur ad percutiendum. 33.

Nomine *vxoris* intelligitur etiam ſponſa de præſenti, cum qua matrimonium iam eſt initum, quamuis nondum ſit conſummatum; & ideo percutientem clericum turpiter inuentum cum ſua ſponſa de præſenti, non incidit in hunc canonem; Clarus ſuprà *lib. 5. §. homicidium, num. 49.* 34.

Perez *l.1.gloſſ.1.pag.5.verſ. hinc etiam, tit. 1. lib.5.* Couar. *de ſponſal. p.1.cap.1.num.*8. Sanchez *de matrim. lib. 1. diſp. 1. num.* 6. & Bonacin. *de cenſuris, diſp.2.quæſt.4. punct.4.num.5. verſ. reſpondeo nomine vxoris.* Nihilominus Couar. nomine *vxoris* intelligit ſponſam de futuro, & ex conſequenti excuſari ſi fornicantem cum ſponſa de futuro clericum percutiat, vt apparet ex *d. cap. ſi verò, de ſententia excommunicationis,* ratione iniuriæ, quæ fit ſponſo ex hoc crimine, ſic Couar. *ſupra num.*12. *ad finem*, cùm excuſetur percutiens clericum inuentum turpiter agentem cum ſorore, quæ ſententia eſt valde probabilis, & mihi ferè vera omnino: illam tamen Gutier. *de matrimonio, cap.* 1. *num.* 13. *cum duobus ſequentibus,* & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 228. reiiciunt, censéntque etiam incidere in excommunicationem ſponſum de futuro percutientem clericum cum ſponſa turpiter inuentum. Ratio illorum illa eſſe poteſt, quia verba dicti capitis *ſi verò*, ſunt propriè accipienda, maximè cùm ſimus in materia pœnali, & odioſa reſtringente priuilegia clericorum, vnde ſequitur percutientem turpiter inuentum clericum cum filia adoptiua, vel cum auia, vel nepte, non excuſari à cenſura huius canonis; ita Molina *de iuſtitia, d.tract.3. diſp.55 ad finem*, Ægidius *de Sacramentis & cenſuris, tom.2.diſp.14.num.*196. & Bonacin. *de cenſuris, diſp.2. quæſt.4. punct.4.num. 5. verſ. rogabis primò.* quia textus loquitur de filiis propriè dictis, & de matre, non verò de auia, vel nepte.

35. Quid ſi clericus non inueniatur in actu turpiſſimo, ſed in oſculis duntaxat, vel in amplexibus, aut in loco ſuſpecto, vt ſi reperiatur ſolus cum ſola, in loco accommodato ad turpia exercenda, & de illo detur rationabilis ſuſpicio? Suarez *tomo 5 de cenſuris, diſp.22. ſect 1.num.*37. affirmat excuſari percutientem, ſequitur Praxis Epiſcopalis *verb. excommunicatio* §.4. Ægidius *ſupra d.diſp.* 14. *num.*196. & Bonacin. *d.num.5. verſ. rogabis ſecundò,* vbi excuſat maritum, ſi percutiat clericum colloquentem cum vxore ſua citra turpem actum alium poſtquam ter clericum admonuit, ne lóqueretur, & ille noluit deſiſtere. Quin etiam maritus excuſatur ab excommunicatione, etiam ſi conſultò domi ſe occultet, & expectet clericum huius occultationis inſcium, vt eum in fraganti delicto inuentum interficiat; dummodo clericum per aliquam perſonam clam non faciat inuitari ad veniendum, vt ſic deprehendatur in actu turpi, Nauar. *conſ.*41. *de ſententia excommunicationis,* quem ſequitur Molina *diſp.* 55. *num.*6. *ad finem,* & Bonacin. *d. num.5. verſ. hinc ſequitur.* Ratio, quia in prima occultatione defuit dolus, & in ſecunda interfuit, quia curauit, vt clericus clam inuitaretur ad redeundum ad vxorem ſuam, vt ille turpiter inuentum cum eadem occideret. Barboſ. *hic num.*63. *ad fin.*

36. His accedit diſſimilis, ſed difficilis, ac nodoſa difficultas, vtrùm laicus intendens percutere Petrum clericum, & facta diligentia percuſſit Paulum clericum, ſit excommunicatus? Pars affirmans ex eo probatur, quia occidens re ipſa, & animo clericum percuſſit; ergo non excuſatur ab excommunicatione; ita Couarr. *in cap. alma mater.* 1. *p.* §.10. *num* 15. *verſ.*8. ſiquidem in hac ſpecie nulla datur ignorantia, quæ faciat percutientem inuoluntarium, quo ad clerici iniuriam, & percuſſionem, quod etiam probatur per *l. eum qui,* §. *ſi iniuria, ff. de iniuriis,* ſequitur Cordub. *in quæſt. lib.2. quæſt.* 26. §. 2. *probatur eadem pars, fol.* 124. Barth. à Ledeſm. *de pœnitentia, dub.*17. *de excommunic.* §. *ſed dubium oritur, fol.* 1061. & Vega 1. *tom. ſummæ, cap.* 85. *caſu* 107. Nam opus illud externum illius percuſſiones fuit omnino voluntarium, & iniuſtum, & affectus percutiendi clericum adfuit, & ſequutum eſt opus intentum: igitur nihil excuſat à cenſura. Idem tenet Molina *de iuſtitia, tract.* 3. *diſp.* 53. *num.* 2. quamuis erret inuincibiliter circa perſonam, nihilominus ligatur cenſura, quoniam hæc lata eſt contra percuſſorem clerici, non verò contra percuſſorem huius, aut illius clerici, & percutiens ſcit hunc eſſe clericum: nam actus iſte eſt iniurioſus ſtatui clericali, propter cuius reuerentiam impoſita eſt excommunicatio, & intentio etiam erat iniurioſa, & re ipſa percuſſit clericum, propterea non excuſatur à cenſura, ita Placa *in Epitome delict. cap.*27. *num.*17. Sanchez *lib.*10. *de matrim. diſp.*32. *num.*27. Bonacin. *de cenſuris, diſp.*1. *quæſt.*2. *punct.*6. *num.*10. & alij quos ſequitur Barb. *in cap. ſi verò* 2. *num.*4. *de ſent. excommun.*

Pars tamen negans eſt probabilior, ſi occidens facta diligentia, vt occideret Petrum, occidit Paulum; ratio, quia, vt ſuppono, ſufficientem adhibuit diligentiam, ne occideretur alia perſona, niſi Petrus: cùm ergo actio illa exterior reſpectu Pauli non fuerit voluntaria, ſed merè caſualis, & inculpabilis, non induxit cenſuram, cùm non fuerit cauſa illius. Item ſolus affectus percutiendi clericum Petrum, fuit voluntarius; ſed affectus malus non eſt ſufficiens ad excommunicationem, ſeu irregularitatem inducendam: atqui opus externum reſpectu Pauli fuit inuoluntarium, igitur affectus voluntarius non ſufficit, quando opus externum inuoluntarium ſequitur, Suar. *de cenſuris, diſp.*22. *ſect.*1. *num.*54. Confirmatur argumento proiicientis lapidem, vt percuteret Sempronium clericum, & caſu, & inculpabiliter percuſſit Titium etiam clericum illac tunc tranſeuntem; is enim nec incidit in cenſuram, nec morte inde ſequuta contraxit irregularitatem. Iuuat Molina *d. diſp.* 53. *num.* 3. vbi putat tamquam probabilius non incidere in excommunicationem illum, qui credens ſe occidere Sempronium clericum, occidit Titium clericum, ignorans inuincibiliter illum eſſe clericum. Nam quamuis voluerit clericum interficere, ignorabat inuincibiliter hunc eſſe talem: ſicut etiam excuſatur à cenſura volens percutere hunc clericum, ſi aberret ab eo, & præter intentionem percutiat alterum proximè adſtantē, Ægidius Coninch *dub.* 15. *num.*197. ita in noſtro caſu, cùm reſpectu alterius clerici actus ille exterior fuerit inuolunarius, & merè caſualis, ac præter intentionem. Probatur tandem, quoniam, ſi percuteret tunc laicum, in eo caſu non incideret in cenſuram, quamuis intentio eſſet percutiendi clericum. Couar. *in cap. alma mater,* 1. *p.*§.10. *n.*15. *verſ. vlt.* Ergo ſimiliter in noſtro caſu.

Quinam veniant in hoc capite, ſi quis ſuadente, ſub nomine Monachi?

§. II.

EPITOME.

37. *Monachi appellatione in præſenti omnes vtriuſque ſexus verè Religioſi.*

38. *Religioſi iure ſunt profitentes Religionem à Sede Apoſtolica approbatam.*
39. *Viri conuerſi, & fœminæ Moniales conuerſæ, an gaudeant priuilegio canonis?*
40. *Eremitæ an gaudeant priuilegio Canonis ſi non profiteantur aliquam Religionem?*
41. *Fratres tertij Ordinis Sancti Franciſci quando non ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, non gaudent hoc priuilegio.*
42. *Nouitij Religionis approbatæ gaudent priuilegio canonis, & fori.*
43. *Equites Chriſti Diui Iacobi, & Sancti Benedicti, & Sancti Ioannis in communi viuentes, gaudent priuilegio canonis.*
44. *Militares Religioſi etiam ſi profeſſi non ſint, an gaudeant priuilegio canonis, & fori?*
45. *Qui ſe, & ſua offerunt monaſterio in perpetuum, gaudent priuilegio canonis.*
46. *Oblati in ſeculari Eccleſia, an gaudeant priuilegio canonis.*

QVo ad primum quæſitum certi iuris eſt gaudere priuilegio canonis, ſub nomine Monachi, omnes vtriuſque ſexus Religioſos qui
37. profitentur Religionem à Sede Apoſtolica approbatam, *cap. Monachi, cap. parochiani, cap. de monialibus, cap. cùm illorum, de ſententia excommunicationis.* ſumma Altenſis *p. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2 quæſt. 3.* S. Antoninus *3. p. tit. 25. cap. 1.* Syluest. *verb. excommunicatio 6. num. 5.* Nauarr. *in manuali, cap. 27. num. 79. verſ. octaua.* Graſſis *deciſ. lib. 2. cap. 49. num. 22.* Carol. de Graſſis *de effectibus Clericalibus, effectu 9. à num. 68. & num. 73.* Bellet. *diſquiſit clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 1. num. 3.* Sayro *de cenſuris, lib. 3. cap. 26. num. 5. & 6.* vbi reddit rationem ob quam priuilegium canonis, & fori clericis fuerit conceſſum, & Monachis, nempe ad coërcendum violentiam laicorum, & in tutelam clericorum, & Monachorum.

38. Quare ſi quis percutiat fœminas, ſeu viros in aliquam congregationem canonicè ingredientes, quæ non fuerit approbata à Sede Apoſtolica, non incidit in hunc canonem, Bellet. *vbi ſupra §. 2. num. 35.* Aufrer *de poteſtate ſecul. regul. 3. num. 3.* & ex conſequenti non ſunt exempti à poteſtate ſeculari, nec priuilegio fori gaudent, ſi nullo ordine clericali ſunt inſigniti, Dueñas *regul. 100. limit. vlt.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1.* Molin. *de iuſtitia, tract. 2. diſp. 141. verſ. Eremita, & tract. 3. diſp. 50. num. 4. in fine*, Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 16. n. 10.* & Auguſtinus Barboſa *in d. cap. ſi quis ſuadente, n. 22.* vbi loquitur in ſpecie de hoc quæſito.

39. Quo ad ſecundum quæſitum de conuerſis ſiue fœminis, ſiue maſculis, dicendum eſt eſſe verè Religioſos, & Religioſas, cùm emittunt tria vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ; gauderéque priuilegio Canonis, *ſi quis ſuadente*, ita, vt eos percutientes incurrant excommunicationem, Suarez *de cenſuris, diſp 22. ſect. 1. à num. 19.* Henriquez *in ſumma, lib. 13. de excommunicatione, c. 49. §. 1. in commento, lit. G.* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 14. num. 164.* Paulin. Berti. Lucenſ. *in prax. crimin. Regul. tit. 1. cap. 3. num. 2.* & Miranda *in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 29. art. 3.* quibus accedunt Carol. de Graſſ. *d. effectu 9. num. 70.* & Layman. *in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 5. num. 4. verſ. nomine Monachi.*

Quo ad priuilegium fori, ac exemptionis à poteſtate ſeculari, & à tributis, certum eſt conuerſos, vel conuerſas gaudere huiuſmodi immunitatibus, vt probat Flores *variar. lib. 2. diſp. 21. n. 419.* quia communiter profeſſionem faciunt, & promittunt tria vota, & ſunt omnes de foro Eccleſiæ, Felin. & alij, *in cap. ſi diligenti, & cap. cùm ſit, & cap. poſtulaſti, & cap. 1. de foro competenti*, traditque Nicol. Feſtaſ. *in tractatu de extimo, & collectis, p. 4. cap. 1. num. 8.* & Auguſtinus Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat. 12. num. 38. & in cap. parochianos, num. 2. de ſentent. excommunicationis, & hîc num. 23.*

Quo ad tertium quæſitum de Eremitis, dicendum eſt, ſi nullam profiteantur Religionem, nec 40.
ſint Ordine clericali inſigniti, nec habeant normam viuendi ab Eccleſia approbatam, non gaudere priuilegio canonis, nec eſſe exemptos à poteſtate ſeculari. Ita Couar. *practicarum, cap. 34. n. 4. verſ. ſecundò intelligitur*, cùm ſint ſimplices Eremitæ, & nullo gaudeant priuilegio. Boër. *in tract. de ſtatu, & vita Eremit. num. 13. & 14.* Carol. de Graſſ. *effectu 1. à num. 101.* Morla *in emporio iuris, p. 1. tit. 2. in prælndio, num 141.* Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 16. num. 10.* & in ſpecie hos Eremitas non gaudere priuilegio Canonis, tradunt ex noſtris Molina *d. tract. 3. diſp. 50. num. 4.* Suarez *de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. num. 11.* Reginaldus *in praxi fori pœniten. tom. 1. lib. 1. num. 214.* nec non à gabellis ac collectis non eſſe exemptos, Gutier. *de gabell. quæſt. 95. num. 7.* frater Manuel Roiz *tom. 3. Regul. quæſt. 74. art. 11.* Auendan. *de exequend. mandat. lib. 1. cap. 14. num. 24.* & Flores de Mena *quæſt. 21. num. 195. & 204.*

Contra verò de Eremitis profeſſionem in communitate, ſeu congregatione aliqua ſub aliquo Prælato facientibus emiſſo voto paupertatis, & obedientiæ, & caſtitatis, quique ex tacita, vel expreſſa ſummi Pontificis facultate viuunt. Tunc enim gaudere priuilegio fori, & exemptionis à tributis, non eſt dubium, cùm ſint perſonæ religioſæ, vt latè cum pluribus notat Laſſarte *cap. 1. de gabel. num. 89.* & Nauarr. *vbi ſuprà, c. 27. num. 79.* ſicque conciliandæ ſunt opiniones inter ſe contrariæ de Eremitis, quas refert Boërius *in d. tract. de vita, & ſtatu Eremitarum, n. 13.* quem referens ſequitur Flores *ſuprà n. 196.* iuuat Ordinatio Luſitana *lib. 2. tit. 11. in principio*, ibi, *eas Prouincias emque ha Ermitaens, que fazem voto de proſiſſam*, & *ibi* Manuel Barboſa *in remiſſionibus ad hunc locum, num. 3.* qui excuſantur à tributis, & à poteſtate ſeculari eximuntur, & gaudent priuilegio Canonis, Molina *d. tract. 3. diſp. 51. num. 24.* Suarez *diſp. 22. de cenſuris, ſect. 1. num. 22.* Iacob de Graſſis *p. 1. lib. 2. cap. 49. num. 27. ad medium.* Ægid. Coninch *de Sacramentis, & cenſuris, diſp. 14. dubio 15. num. 164.* & Layman. *d. cap. 5. num. 4. verſ. ſecundò dubitatur.*

Quo ad quartum quæſitum, dicendum eſt fratres Tertiarios ſancti Franciſci, qui viuunt colle- 41.
gialiter ſub aliquo voto, & ſub habitu certo, gaudere priuilegio fori, & Canonis, quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, iuuat Ordinatio Luſitana *lib. 2. tit. 2.* ibi, §. 1. *Porem ſe algus daterceira ordem viuerem em communidade em algum oratorio*; &c. *Auemos por bem quelhe ſecam guardados ſeus priuilegios ſegundo for achado per directo.* Sequitur Graſſis *lib. 1. deciſionum, cap. 49. n. 27.* Molin. *de iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 50. num. 4. in principio*, frater Emanuel Roiz *de Regular. tom. 2. quæſt. 65. art. 5.* Suarez *de cenſuris*;

Google

cenſuris, diſp.22. ſect.1. num.20. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.663. in 1. edit.* & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat. 12. num. 42. & in cap. ſi quis ſuadente, num. 25.* & eius pater *in remiſſionibus ad ordinationem Regiam Luſitanam. lib. 2. tit. 2. ad §. primum, num. 12.* vbi concludunt fratres tertios in communitate viuentes eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & ex conſequenti gaudere vtroque priuilegio tam fori, quàm canonis. Quod etiam confirmatur ex priuilegio Eugenij Tertij, Innocentij Tertij, & Sixti Quarti, vt referunt, Syluest. *verb. Eccleſia 1. num. 6. verſ. 6. num. 8. in fine,* & Graſſis *d. cap. 49. num. 27.*

Idem dicendum eſt de Sororibus Tertij Ordinis Sancti Franciſci, & Sancti Dominici, modò viuant ſimul in communi. Felin. *in cap. dilecta, de maiorit. & obedien. & in cap. nullus, de foro competenti,* & Rota *deciſ.332.* & Graſſis *ſupra, num.26.* vbi extendit priuilegium canonis etiam ad eas, quæ ſuſcipiunt habitum Profeſſarum in domo propria, dummodo ſe ſubiiciant alicui regulæ, & careant proprio, & voueant in manu publicæ perſonæ, ſcilicet Epiſcopi, vel Abbatis, aut alicuius Presbyteri. de quo vltimo valde dubito, nec placet, niſi aliunde ex aliquo priuilegio contrarium oſtendatur.

Ex dictis ſequitur fratres Tertiarios non viuentes in communitate, ſed in propriis domibus, vel in cælibatu, vel in matrimonio, non gaudere hoc priuilegio, cùm non ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, nec Religioſæ, quidquid nitatur frater Emanuel *d. tom. 2. quæſt. 65. art. 4.* Petr. de Vbald. *de portione canonica, quæſt. 17. n. 13.* & Beat. Ioann. Capiſtr. *in tract. quem ſcripſit, Defenſorium terti Ordinis Diui Franciſci,* & alij, quos allegat pro vtraque parte Cardin. Tuſchus *tom. 4. lit. F. concluſ. 470.* Sed noſtra opinio eſt communiſſima, & in praxi ſequenda, ex diſpoſitione ordinationis Luſitanæ *d. lib. 2. tit. 2. §. 1.* ibi, *E por quanto algumas peſſoas.* vbi excludit ab omni exemptione fratres tertiarios in propriis domibus viuentes, eo quòd ſunt merè laici, & nulli ſuperiori, vel regulæ aſtricti, & recedunt ad ſui libitum, nec ſunt exempti à poteſtate ſeculari, nec à tributis, nec habent modum viuendi approbatum per Sedem Apoſtolicam, vt ait gloſſa *verb. obedientiam, in Clementin. 1. de religioſis domibus,* nec habent regulam propriè quo ad tria vota ſubſtantialia.

Suffragatur text. *in Clementina tertia,* communiter approbata, *de ſentent. excommunicationis,* quatenus vult huiuſmodi tertiarios tanquam cæteros laicos admitti non poſſe à Fratribus minoribus tempore interdicti ad officia diuina: quibus omnibus penſatis negatiuam partem hanc tradunt Bonacin. *de cenſuris, diſp. 2. quæſt. 4. punct. 1. num. 8.* Layman *in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 5. n. 4. verſ. dubitatur autem primò de tertiariis,* & alij quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ. *in cap. ſi quis ſuadente, num. 25. & allegatione 12. num. 31. per totum.*

42. Quo ad quintum quæſitum de nouitiis, dicendum eſt illos gaudere priuilegio canonis, ita vt incidant in excommunicationem illi, qui eos percuſſerint, Henriquez *in ſumma, lib. 13. de excommunicatione, cap. 49. §. 1. in commento, litt. G.* Palat. Rub. *in repet. rubrica, de donat. inter vir. §. 38. verſ. quamuis autem.* Camil. Borrel. *in Regia Arag. §. 2. gloſſa 4. num. 112.* & alij, quos referens ſequitur Cened. *ad Decretum collect. 24. num. 12.* quibus adde Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. effectu 9. num. 82.* Azor *p. 1. lib. 12. cap. 3. quæſ. 2.* frater Emmanuel *de Regularib. tom. 3. quæſt. 11. art. 4.* Ægid. *de ſacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 14. dub. 15. n. 164.* Bellug. *in ſpeculo Principis, rub. 11. §. viuendum, verſ. & ſimili modo,* & oſtenditur *in cap. Religioſo, de ſentent. excommunicationis, in 6.* quod etiam ait Plac. *de delictis, cap. 42.* Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp. 11. dub. 10. ſub num. 1.* & Decian. *lib. 6. cap. 17. num. 9.* etiamſi nouitius ſit vnius diei, ex Coriolan. Capuccin. *de caſib. reſeruatis, p. 2. cap. 10. de indic. regul. §. 10. num. 19. pag. 803.* vbi ſubdit non gaudere priuilegio canonis de proximo veſtiendum habitu religioſo, qui eſt in Monaſterio in habitu ſeculari ſub cura magiſtri nouitiorum. Quod fallit in noſtra Societate, ſi iam eſt in prima probatione, quia ab eo die, quo fuit receptus in primam probationem, quamuis ſit in habitu ſeculari, eſt proprie nouitius, & ab eo die incipit primus annus probationis, ſeu nouitiatus. Quod etiam in cæteris Religionibus eſt dicendum, ſi incepit ſub cura magiſtri notiorum annus probationis in habitu ſeculari, ſed in hoc ſicut in aliis pluribus ſtandum eſt conſuetudini cuiuſuis Religionis. Quod ad forum dicendum eſt, non poſſe conueniri nouitios coram iudice ſeculari, quia ſunt de foro Eccleſiæ, gloſſ. *in d. cap. Religioſo, §. quamuis non poſſit, de ſentent. excommun. in 6.* quamuis dici nequeant Religioſi, vt tradit Angel. *verb. Relig. num. 24.* Vt verò nequeant conueniri coram ſeculari, ſatis eſt quòd nominentur perſonæ Eccleſiaſticæ, ita Iaſon *in Auth. ſi qua mulier num. 59. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Curia Philip. *p. 3. §. 1. num. 12.* Campanil. *in diuerſorio iuris canonici, rubr. 12. cap. 3. num. 27.* Gutier. *de gabel. quæſt. 95. num. 22. cum ſequentib.* Sayro *in florib. deciſ. lib. 2. t. 1. 2. deciſ. 3.* Azor *p. 1. lib. 12. cap. 2. quæſ. 2.* & Cephal. *commun. contra commun. tom. 4. quæſt. 897. num. 1026.* vbi concludunt nouitios priuilegio fori gaudere, nec poſſe conueniri coram iudice ſeculari. facit *cap. aduerſus, ex quo aliqui, de immunitate Eccleſia;* ſed minus bene colligunt nouitios eſſe immunes à gabellarum ſolutione, quod affirmant, Bertachin. *de gabell. p. 7. princip. num. 56.* Gutier. *eodem tractatu quæſt. 95. à num. 22.* Flores de Mena *quæſt. 21. num. 198.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 10. num. 16.* Quamuis id pendere putent ex futura profeſſione, Gironda *de gabell. p. 7. in principio, num. 46.* Parlador. *rer. quotid. lib. 1. cap. 13. § 1. num. 21. in 2. edit.* quos referens ſequitur Auguſtin. Barboſ. *in d. cap. aduerſus 7. de immunitate Eccleſiarum, num. 11. fol. 1112.* & diximus *1. p. de obligationibus Principum ſecularium, lib. 3. diſp. 8. §. 5.*

Quo ad ſextum quæſitum, dicendum eſt Equites Chriſti Domini & reliquos cæterorum Ordinum militarium, qui viuunt in communi, gaudere priuilegio canonis, quia vouent ſolenniter paupertatem, caſtitatem, & obedientiam, ita Molin. *d. tract. 3. diſp. 50. num. 5.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum canonis, § 1. num. 37.* Carol. de Graſſis *d. effectu 9. num. 131.* & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *in tractatu de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificatione, verb. Religioſus, & in d. cap. ſi quis ſuadente, num. 27.* 43.

Quo ad Commendatarios Sancti Ioannis, qui extra communitatem viuunt, dicendum eſt illos ex ipſorum Bullis clericalia priuilegia habere, & ex

ex cap. canonica, de ſententia excommunicationis, verſ. nos ergo ad vos, vbi notatur, quòd magiſter, & fratres Hieroſolymitani, ſi ſunt Sacerdotes, poſſe ſuos ſubditos ſeſe percutientes abſoluere, vt per Syluestrum *in ſumma, verb. abſolutio 4. num* 3. & Bellet. *d. p. 1. tit. de fauore clericorum canonis. §. 3. num. 6.* quibus accedit Auguſtinus Barboſa *in d. cap. ca-*
44. *nonica, num.* 3. Quo ad reliquos Equites Diui Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, & in Luſitania Chriſti Domini, & Diui Benedicti, qui laicaliter viuunt, & non abſolutam, ſed coniugalem caſtitatem habent, nec abſolutam obedientiam, & paupertatem vouent, controuerſum eſt, an ſint verè Religioſi: quamuis dici poſſit illos eſſe veros Religioſos, ſiquidem vouent hæc tria vota ſub regula à Sede Apoſtolica approbata, etiamſi non tam ſtrictè voueantur, ſicut in aliis Religionibus promittuntur; attamen ipſa ſedes Apoſtolica, cui competit inſtituta Religionum approbare, & confirmare, diſpenſauit, ne tam ſtrictè promitterentur, & emitterentur, atque ita illos eſſe verè Religioſos, volunt Fortuinius Garcia *in quodam conſilio pro militia S. Iacobi 1. p. verſ. praterea.* Couar. *4. decret. 2. p. cap. 3. §. 1. n. 28.* Belluga *in ſpeculo Principum, cap. 1. rubr. 7. n. 76.* Nauar. *lib. de reditibus, quaſt. 1. n. 95. & q. 3. n. 29. & 30. & in Apologia monito, 55. & lib. 3. tit. de regular. in 1. editione toto conſilio 23. & in 2. toto conſilio* 10. Auendan. *cap. Pratorum, lib. 2. cap. 26. num.* 11. Bobadil *in ſua politica, lib. 2. cap. 19. num.* 11. & alij, quos referens ſequitur Mota *de confirmatione ordinis militiæ, lib. 2. toto cap. 1. & 2.* & Sanchez *in pracepta Decalogi, lib. 4. cap. 16. num. 11. verſ. ſecundo quia.*

Contrarium opinantur Sarmiento *de reditibus 4. p. cap. 1. num. 13. & 1. p. defenſionum, monito 55. num. 1. & 5. & monito 56. num. 1. & 4.* Gironda *de gabellis, p. 7. num. 46.* Laſſarte *de decima venditionis, cap. 19. num. 92.* Molin. *tom. 3. diſp. 623. num. 5.* & multo antè *tom. 1. diſp. 141. verſ. eſt verò rigida admodum*, Gutier. *in practicis, lib. 2. quaſt. 111. num. 2.* & alij, vbi ex Diuo Thoma 2. 2 *quaſt. 186. art 4. ad* 3. probant prædictos milites non eſſe Eccleſiaſticas perſonas, ſed ſecundùm quid, cùm participent quædam, quæ ad ſtatum religionis pertinent: & ideo magis laicis, quàm clericis, & religioſis ſunt affines, ſequitur Gregor. Lopez *in l. 1. tit. 7. partita* 1. gloſſ. magna, & Molina *de primogeniis, lib. 1. cap. 13. num* 98. Proinde quod attinet ad præſens inſtitutum Iacob. de Graffis *in cap. ſi quis ſuadente, num.* 35. tradit milites de Spata gerentes rubrienſis ſignum in pectore, gaudere priuilegio canonis, ſecundùm Syluestrum *in verb. Eccleſia 1. num.* 2. *in fine. & in verb excommunicatio 6. num. 3. & ſequent. & num. . caſu* 13.

Molina tamen *d. diſp.* 50. concludit *n.* 5. Com-
43. mendatarios Diui Ioannis gaudere hoc priuilegio, vt dictum eſt: cæteros autem Hiſpaniæ, & Luſitaniæ à principio ipſorum Ordinum habuiſſe idem priuilegium ex Alexandro III. *in Bulla edita anno* 1175. in fundatione Ordinis Beati Iacobi, quod etiam conſtat ex Bulla Iulij II. quæ habetur in regula Ordinis Dauis compilata per Dominum Georgium Ioannis ſecundi Luſitaniæ Regis filium *fol. 25. pag.* 2. Cùm autem in præſentiarum, vt Molina ait, multis iam ab annis non fiat ſcrupulus, ſi fortè percutiatur Commendatarius prædictorum Ordinum, qui inſtar laicorum viuunt: ideo non gaudere priuilegio canonis opinatur; ſed præſcriptum iam eſſe in hoc Regno aduersùs illos. Addit tamen, ſi intra quadraginta annos antecedentes inueniatur alicui eorum fuiſſe ſeruatum priuilegium canonis, dicendum eſſe Commendatarios adhuc, & milites eorum Ordinum eo gaudere. Mihi tamen magis placet abſolutè aſſerere illos, ſi percutiantur, non deſtitui hac immunitate, quia ſecundùm graues Doctores ſunt perſonæ ſimpliciter Eccleſiaſticæ, vt probatum eſt, & tradit Auguſt. Barboſ. *d. allegat.* 12. *num.* 46. Flores *variar. lib. 2. diſp. 21. num.* 205.

Quo ad ſeptimum quæſitum de illis, qui ſe, & 45.
ſua offerunt alicui Religioni, ſeu Monaſterio in perpetuum, dicendum eſt illos gaudere priuilegio canonis, dummodo geſtent habitum diuerſum ab habitu ſeculari; prout vult gloſſa *in cap. vt priuilegia, de priuilegiis.* Archidiaconus *in cap. ſunt, 12. quaſt.* 1. Graffis *d. lib. 2. de explicatione canonis, c. 49. num.* 25. Marta *de iuriſdict. p. 4. caſu 113. num.* 37. Cardin. Tuſch. *tom. 5. littera O. concluſ.* 16. Ratio, quia, qui ſe, & ſua in totum Religioni tradiderunt, cenſentur Eccleſiaſticæ perſonæ, gaudéntque priuilegio, vt moderni tradunt, Azeued. *ad legem 1. num. 8. tit. 14. lib. 6. nouæ recopilationis* Fr. Paulin. *in praxi crimin. regular. tit. 1. cap. 3. num.* 3. Manuel Barboſa *in remiſſionibus ad legem Regiam, lib. 2. tit. 2. num. 9 ad §. 1. verſ. limita ſecundò*, & eius filius *in cap. cùm plantare, de priuilegiis, num. 43. verſ. ſi non te pradictis, & in cap. vt priuilegia, de priuile-*
giis, num. 4. verſ. qui vel adhuc manentes in ſeculo, vbi 46.
tradit perſonas deputatas, & donatas perpetuò alicui Eccleſiæ, ſiue ſeculari, ſiue regulari, ſaltem ſi gerant habitum aliquo modo religioſum, quamuis non voueant tria ſubſtantialia vota, cenſeri Eccleſiaſticas perſonas, & gaudere priuilegio Eccleſiaſtico canonis, & fori, & ad hoc allegat Nauarrum *in tract. de reditibus monit. 5. n.* 44. Couar. *in cap. alma mater, p. 2. §. 2. num.* 8. & frater Emmanuel *quaſt Regul. tom. 2. quaſt. 123. art. 1. in fine.* idem Barboſ. *in cap. aduerſus, de immunitate Eccleſia, num.* 1. vbi oblatos in perpetuum alicui Religioni, vel Eccleſiæ, quia ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, eximit a tributis, & à gabellis, cum aliis.

De reliquis quæ ſpectant ad explicationem capitis, ſi quis ſuadente, *& qui poſſint abſoluere ab hoc Canone?*

§. III.

EPITOME.

47. *Eccleſiaſtici in hæreſim incidentes an gaudeant priuilegio canonis?*
48. *Clericus aſſaſſinus an ſit omni priuilegio priuatus?*
49. *Clerici verbaliter, vel realiter degradati an denudentur priuilegio canonis?*
50. *Clericus deprehenſus in delicto an detineri poſſit ſine metu excommunicationis?*
51. *Clericus ſuſpectus à fuga, an poſſit à creditore capi ſine metu excommunicationis?*
52. *Percuſſio clerici modica, ſiue leuis facta, aliquando dicitur atrox, ratione loci, vel perſonæ*
53. *Et quæ ſit percuſſio leuis, mediocris; & enormis. & infra num. 70.*
54. *Quis poſſit abſoluere percutientes clericum ab excommunicatione?*
55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. *Epiſcopus quando poſſit abſoluere, & Delegati ab excommunicatione huius Canon.*
69. *Et an requiratur ſatisfactio.*

Qvæstio

47. QVæstionis eſt, an clerici hæretici percuſſor incurrat in excommunicationem Canonis? Negat Carrer. *in tractatu de hæret. num.* 148. Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 41. *num.* 12. *ante finem, verſ. duodecimo, & cap.* 42. *num.* 2. *in principio*, & alij, quos referens ſequitur Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 189. *num.* 33. Sed huic reſolutioni obeſt, quod dicitur ſubiacere excommunicationi huius canonis, qui percutit, aut vulnerat Clericum ſuſpenſum, interdictum, vel excommunicatum, vel irregularem, quia per irregularitatem, ſuſpenſionem, interdictum, vel excommunicationem, non deperditur nomen clerici, nec priuatur Canonis priuilegio, *cap. dictum*, & *ibi* gloſſa 81. *diſt.* Abbas *in cap. Eccleſia, num.* 8. *de immunit. Eccleſ.* Molin. *tract.* 3. *diſp.* 56. *num.* 12. Farinac. *in praxi crimin. p.* 1. *quæſt.* 28. *n.* 40. Bonacin. *de cenſuris, diſp.* 1. *quæſt.* 1. Bellet. *diſquiſition. cleric. p.* 1. *tit. de fauore Clericor. canon.* §. 1. *num.* 41. & Coriolan. *de caſibus reſeruatis, p.* 2. *caſu* 10. *de indic. Regul.* §. 10. *num.* 16. ex ea ratione, quia ſupradicti retinent ordinem, non obſtantibus irregularitate, ſuſpenſione, interdicto, & excommunicatione, ratione cuius immunitas inducitur, vt probat Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu* 9. *n.* 120. Iulius Clarus § *final. quæſt.* 77. *verſ. ſed nunquid clericus excommunicatus*, cum aliis ab eo relatis.

48. Non tamen hoc extenditur ad clericum aſſaſſinum, quoniam bannitus, & perpetuò diffidatus, vt eſt, ſi ſtatuatur, & præcipiatur, vt impunè occidatur, ſic diffidatus, non peccat, qui bono fine, hoc eſt, zelo iuſtitiæ id faciat; ratio, quia lex in hoc caſu conſtituit vnumquemque iuſtitiæ miniſtrum propter commune bonum Reipublicæ, Syluest. *verb. homicidium* 1. §. 6. Ideo perſona Eccleſiaſtica, ſi diffidata ſit, & occidatur, vel percutiatur, percuſſor non incurrit excommunicationem, Syluest. *verb. aſſaſſinus*, §. 3. *verſ.* 4. *vtrum percutiens*, & Abbas *in cap. at ſi clerici, num.* 41. *de indic.* Item, quia taliter diffidati iure Canonico ſunt degradati eo ipſo à iure, & ius dat cuicunque poteſtatem capiendi, Gemin. *in cap. pro humani*, §. *ſacri, num.* 12. *de homicidio, lib.* 6. & dicitur *in cap. vnic. de ſchiſmat. eod. lib.*

Ex quibus conſtat iudicem laicum ſe interponentem in cauſa criminali contra clericum aſſaſſinum diffidatum, vel bannitum, non incurrere excommunicationem, cùm ſit omni priuilegio priuatus. Secus dicendum eſt, ſi iudex laicus ſe immiſceat in cauſa criminali contra clericum excommunicatum, ſuſpenſum, interdictum, vel irregularem, quia huiuſmodi cenſuræ non priuant clericum priuilegio fori, ſeu canonis, *ſi quis ſuadente*, Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 79. Marius Alter. *de cenſuris, lib.* 2. *diſp.* 1. *cap.* 6.

49. Priuatur autem priuilegio fori clericus actu degradatus, quare iudex laicus non ligatur excommunicatione, ſi cauſam Clerici degradati cognoſcat, ſententiam ferat, & exequatur. *cap.* 2. *in fine, de pœn. lib.* 6. *& cap. non minus, de verbor. ſignific.* vbi ſic dicitur: Vt clericus, qui propter hoc, vel aliud flagitium graue non ſolùm damnabile, ſed damnoſum, fuerit degradatus, tamquam exutus priuilegio clericali ſeculari foro per conſequentiam applicetur. Vnde, vt inquit Geminianus *in cap.* 1. §. *ſacri, num. final. de homicidio, lib.* 6. & Syluest. *verb. degradatio*, §. 8. degradatio eſt ſpoliatio omnium priuilegiorum clericalium, quod intelligitur de degradato realiter. Is enim nullo priuilegio gaudet, quod eſt probabilius, ex gloſſa *in c.* 2. *verſ. priuilegio clericali, de pœn. lib.* 6. vbi nec priuilegio canonis gaudere, nec aliis priuilegiis tradit. Non tamen tenendum eſt, quod ait, Sacerdotem degradatum non poſſe conficere Sacramentum Euchariſtiæ, quod eſt omnino falſum, & erroneum, quia quomodocumque ſit degradatus, verè conficit Sacramentum, vt eſt communis Theologorum *in* 4. *ſententiarum, diſt.* 13. D. Thomas 3. *p. quæſt.* 82. *art.* 8. Syluest. *verb. degradatio*. §. 9. gloſſ. *in cap.* 2. *de clerico excommunicato*. Nec obeſt text. *in cap.* 2. *de pœn. lib.* 6. vt videtur ſentire gloſſa *ibi*; quæ eſt omnino repudianda, Marius Alterius *de cenſur. lib.* 2. *diſp.* 1. *cap.* 6. *fol.* 182. *verſ. de depoſito, ſeu degradato.*

De degradato autem verbaliter dicendum eſt illius percuſſorem affici excommunicatione, cùm gaudeat priuilegio canonis. Eſt enim degradatio verbalis, quæ fit per ſolam ſententiam ſimplicem, per quam clericus ab Ordinum miniſterio, vel ab executione eorum depoſitus declaratur, ob aliquod crimen commiſſum, *cap. qualiter, & quando, de accuſat. cap.* 2. *de pœnis, lib.* 6. Hæc autem pœna depoſitio potius dicitur propriè, quàm degradatio, & per eam non deperditur priuilegium fori, nec canonis, Menoch. *de arbitrar. caſu* 415. *num.* 5. *&* 9. Carol. de Graſſis *de effect. cleric. effect.* 1. *n.* 817. Henriquez *in ſumma, lib.* 13. *cap.* 55. §. 3. Sayro *de cenſuris, lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 12. Valença *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 19. *puncto* 4. Bonacina *de cenſuris, diſp.* 4. *puncto vnico, num.* 3. & Auguſtin. Barboſ. *in cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. *num.* 11. *& de officio, & poteſtate Epiſcopi,* 3. *p. allegat.* 110. *num.* 3. & Marius Alterius *de cenſuris tom.* 2. *diſp.* 2. *cap.* 1. *verſ. præterea diuidi.*

Porrò clericus in delicto perſeuerans, ſi aliter emendari nequeat, ſine metu excommunicationis, à quouis laico capi, ligari, & retineri poteſt, vt præſentetur quàm primum Prælato ſuo. 50.
Ob quod officiales iuſtitiæ excuſantur à cenſura inuenientes clericos in crimine patrato, vel patrando, ſi eos capiant, vt præſentent ſuis ſuperioribus, Innocentius *in cap. ſi verò, el ſecundo*, & *ibi* Abbas, *num.* 6. & Alciatus *num.* 58. *de ſent. excommun.* Abbas *in cap. cùm non ab homine, de iudiciis num.* 11. *&* 12. vbi Felin. *num.* 1. Caiet. *verb. excommunicatio, cap.* 10. § *nota quartò*, Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 82. *verſ. decimaſexta.* Quare, ſi iudex laicus reperiat clericum de nocte, & veriſimiliter timeat delictum committendum, non ligatur cenſura, ſi illum retineat, vt præſentet Prælato. Panorm. *in cap. cùm non ab homine, de iudiciis.* Menoch. *de arbitr. caſu* 180. *num* 20. & alij, quos referens ſequitur Bellet. *diſquiſition. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum canonis*, §. 2. *num.* 24. & Sayrus *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 28. poſt alios, vbi addit clericum ſuſpectum de fuga poſſe retineri à creditore, ſicut etiam ſi fecerit aliquod delictum, & in eo reperiatur, poteſt detineri per viginti quatuor horas, vt vocentur teſtes, ne ſit locus inficiationi: facit lex *vocandos, ff. de adulteriis*, Angelica *verb. excommunicatio*, 5. *num.* 12. Auendan. *de exequen mandatis, p.* 1. *cap.* 22. *num.* 2. *verſic. Item.* Marta *de iuriſdict. p.* 4. *caſu* 42. Camil. Borrell. *de præſtantia Regis Catholici, cap.* 71. *num.* 185. *& in ſumma deciſ. tit.* 43. *de foro competenti, n.* 126.

Pro clerico autem debitore ſuſpecto de fuga retento à creditore ſuo, notandum eſt à creditore quamprimum deducendum eſſe ad ſuperiorem, 51.

nec

nec vltra viginti horas eſſe retinendum, quin præſentetur iudici Eccleſiaſtico. Quin etiam non excuſabitur ab excommunicatione creditor, ſi clericus offerat cautionem idoneam, & creditor eam repudiat, ſed malit debitorem deducere ad iudicem. Bald. *in cap. cùm non ab homine*, *num.* 7. *de iudic.* Auguſtinus Barboſa *d.cap. ſi quis ſuadente, num.*74.

52. Ambigi item poteſt, quiſnam poſſit abſoluere percuſſores clerici? Vt verò quæſtioni fiat ſatis percuſſionem clerici poſſe eſſe modicam, ſeu leuem, aut grauem, vel atrocem, notandum eſt. Dicitur autem percuſſio leuis ſecundùm omnes illa, quæ non peruenit ad peccatum mortale, ſed hoc loco non eſt ſermo, niſi de percuſſione mortifera, quia ſi non eſt talis, non incurritur hæc excommunicatio. Erit ergo leuis percuſſio, quæ reſpectu percuſſionum mortiferarum, nec eſt enormis, nec mediocris. Et quamuis Nauarr. *in manuali cap.*27.*num.*91. innuat leuem percuſſionem eſſe, quæ fit pugno, id eſt, palma, baculo, vel lapide, & vbi nullum membrum ſecatur, aut dens euellitur, nec multum ſanguinis effunditur, nihilominus hoc non ſemper eſt verum, nec circa hoc dari poteſt certa regula: proinde iudicio boni viri, ſeu prudentis iudicis, iudicanda eſt leuis percuſſio, ex circunſtantiis perſonarum, locorum, temporum, & ex modo percutiendi, ac lædendi, ita Hoſtienſ. *in cap. peruenit, de ſententia excommunicationis*, & *ibi* Panormit. *& in cap. cùm illorum, eodem titulo*, Couarr. *in cap. alma mater*, *p.*1.§.9.*n.*2. Molin. *de iuſt. tract.*3.*diſp.*57. Sayro *de cenſur. lib.*3. *cap.*28.*num.*34.

Quapropter ſi clericus ſolenniter miniſtrando in altari, vel ſacrificando etiam leuiter percutiatur, non erit iniuria leuis, quæ aliàs eſſet leuis, ſimiliter non erit leuis, ſed atrox percuſſio facta clerico etiam leuiter, vel in Eccleſia, vel in platea, ex quo fuit notoria, gloſſ. *verb. mutilationem, in cap. cùm illorum, de ſententia excommunicationis*, vbi Abbas *num.*6. Bellet. *diſquiſit. clerical. tit. de fauore cleric. canon.* §. 3. *à num.*36. & Bonacina *de cenſuris, diſp.*2.*queſt.*4.*punct.*5.*num.*2. *verſ. mediocris.*

53. Contra verò erit leuis percuſſio illata puero, vel in dorſo, aut manu, aut baculo, aut in occulto, quæ non eſſet leuis facta ſeni, vel in facie, pugno, aut enſe, vel in publico. Regulariter denique cenſetur percuſſio leuis, quæ fit à Prælato in ſubditum, à magiſtro in diſcipulum Clericum, à patre in filium, à domino in ſeruum clericum.

Porrò mediocris percuſſio cenſebitur illa, quæ non eſt leuis, neque enormis, de qua iudicabit Epiſcopus, vel Abbas, quibus conceditur in certis caſibus abſolutio, & ideo cognoſcere poſſunt, an eorum ſit iuriſdictio, argumento *cap. ſuper litteris, de reſcriptis, & in l. ſi quis ex aliena, ff. de iudiciis.* Caueant tamen ne leuem pronuncient, quæ eſt enormis, nam in dubiis potius percuſſiones debent iudicari graues, & enormes, quàm leues, ne detur occaſio offendendi ſtatum Eccleſiaſticum. Idcirco hoc viro bono, ac prudenti decidendum relinquendum eſt.

Enormis autem percuſſio illa dicitur, quæ peruenit ab decifionem, aut mutilationem membri, aut ad effoſſionem oculi, aut ſi quis clericus ex læſione fiat inutilis ad præſtandum munus ſuum, aut ſi vulnus notabile inferatur, quod vt ſanetur, eget remedio chirurgiæ, aut aliorum medicinalium: non tamen erit enormis magna effuſio ſanguinis ſolùm è naribus, nec etiam ex vulnere modico. Item dicetur enormis ſi laicus officialis auctoritatiuè percutiat clericum. Aut ſi quis iniiciat manum in Epiſcopum, vel Abbatem, vel etiam in Priorem, qui eſt caput Monaſterij, vel eſt in eius loco. Item erit enormis percuſſio ratione loci, nempe, ſi vulneretur clericus in oculo, vel in facie. Item ratione ſcandali, ſi ſubditus percutiat Superiorem, & inde naſcatur ſcandalum, vel ſi Monachus percutiat clericum ſecularem, & ex eo detur ſcandalum. Item erit enormis ex irreuerentia, nempe ſi in conſpectu Prælati, aut iudicis percutiatur clericus, *Inſtit. de iniuriis*, §. *atrox.* Similiter, ſi quis percutiatur in Eccleſia, cœmeterio, dormitorio, vel in platea. argumento *cap. pro cauſa, de ſentent. excommunicationis*, *& cap. quiſquis* 17. *queſt.* 4. Eodem modo erit enormis ex facti notorietate, præſertim, ſi percutiatur clericus in magno aliquo concurſu, puta in foro, in magna feſtiuitate, aut in nundinis, vel mercatu celebri, Caiet. *in verb. excommunicatio, cap.*10. *ante finem*, Aſtenſis *p.* 2. *lib.*7.*tit.*13.*art.*4. *queſt.* 2. & Sylueſt. *verb. abſolutio quartò, in principio.* Et quamuis Nauarrus dicat *in manuali, cap.* 27. *num.* 92. non ſine probabilitate vltra mediocritatem, non eſſe dicendam ſemper percuſſionem enormem, quæ fit in locis publicis, aut in Eccleſia, aut cœmeterio, vel dormitorio, aut in præſentia iudicis, aut quæ fit in oculo, vel vultu, niſi quando percuſſio eſt grauis, vel in ſe notabilis, vel quando ex ea magnum oritur ſcandalum: nihilominus oppoſita ſententia eſt tenenda vti verior, & ſecurior, quam docent communiter Doctores, quos referens ſequitur Molina *dicto tract.*3. *diſp.*57. Sayro *lib.*3. *cap.* 28. *num.* 6. Bellet. *dicto* §. 3. *num.* 34. *& num.*36. quos referens ſequitur P. Auguſt. Barboſ. *in cap. peruenit* 17. *de ſentent. excommunicationis, num.*3.*&* 4.*& in cap. ſi quis ſuadente, num.*76. 79. *&* 90. quia in dubiis percuſſiones iudicandæ potius ſunt graues, quàm leues.

Suffragatur ſupradictis de percuſſione leui, mediocri, & enormi, Extrauagans quædam, quæ incipit, *Perlectis*, de qua Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 91. per hæc verba: *Reſpondemus percuſſionem leuem eſſe pugni, palmæ, manus, pedis, digiti, aut baculi, aut lapidis, quæ nullam maculam, aut ſugillationem carnium relinquit, neque abſcondit membrum, ſine effractione dentium, ſine auulſione multorum capillorum, ſine effuſione multi ſanguinis. Nolumus tamen dicere, quòd huiuſmodi leuis percuſſio, vt pugni, aut vnguis, fiat atrox, ob multi ſanguinis effuſionem. Ad iudicandum tamen, quæ læſio ſit leuis, mediocris, aut enormis, volumus diligenter perpendi non ſolùm factum, ſed etiam qualitatem eius, & modum percutiendi, & lædendi, cum omnibus ſuis circunſtantiis loci, perſonæ, & aliis. Perſona, ſi eſt Magiſter, Iudex, Prælatus, Pater, Patronus, aut Dignitas, percuſſus iniuſtè à ſubdito, aut ab alio ſe viliori, quia ex hoc interdum cenſentur graues iniuriæ, quæ ex ſe ſunt leues, aut mediocres. Et quia conditio negotij non patitur integram determinationem huius rei, relinquimus tuo arbitrio, vt declares, quæ ſit leuis, & quæ enormis iniuria, admonentes, vt potiùs declares in dubio eſſe percuſſionem grauem, & ab ea non poſſe abſoluere, quàm declarando leuem eſſe occaſionem* prebeas

præbeat lædendi ſtatum Eccleſiaſticum. Hactenus extrauagans.

54 His poſitis ſit prima concluſio. Excommunicatus propter clerici percuſſionem regulariter à ſolo Papa debet abſolui, vt habetur *in dicto cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. *& nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat*; ſic ibi: & ſcribentes. Graff. *lib.* 2. *de explicatione huius canonis, cap.* 49. *in principio, fol.* 146. Duennas *regul.* 99. Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 26. *&* 27. Auila *in eodem tit. p.* 2. *cap.* 5. *diſp.* 3. *dubio* 12. & Carol. de Graſſis cum aliis *ibi* relatis, *de effectibus clerical. effectu* 9. *à num.* 148.

55 Secunda concluſio, nonnullæ vtriuſque ſexus perſonæ non ſolùm à leui iniuria, ſed etiam à mediocri, & aliquando in aliquibus caſibus ab enormi percuſſione clerici poſſunt abſolui ab Epiſcopo, eſt communis. Quæ verò ſint hæ perſonæ, & quinam caſus in quibus Epiſcopi poſſunt abſoluere, in his quatuor carminibus continentur.

Regula, mors, ſexus, hoſtis, puer, officialis,
Delicioſus, inops, ægérque, ſenéxque, ſodalis,
Ianitor, aſtrictus, dubius, cauſa, leuis ictus,
Debilis, abſolui, ſine ſumma Sede merentur.

Nomine *regula* comprehenduntur viuentes ſub regulari ordine, ac diſciplina, vnde, ſi clerici in communi Societate viuentes ſub aliqua regula, vel abſque illa, & ſe mutuo percutiant, ab Epiſcopo ſuo poſſunt abſolui, ita *cap. quoniam, de vita, & honeſtate clericorum*, niſi facti atrocitas aliud ſuadeat, & exigat; Layman *in Theologia morali, lib.* 1. *tractat.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 10. *verſ.* 11. Nauarr. *in manuali, dicto cap.* 27. *num.* 91. *in principio.* Bellet. *diſquiſitio. p.* 1. *tit. de fauore clericorum canonis*, §. 3. *num.* 5. & Bonacin. *de cenſur. diſput.* 4. *quæſt.* 4. *puncto* 5. *num.* 3. *in principio.* Similiter Regularis, ſi percutiat Regularem eiuſdem Ordinis non enormiter, à Prælato proprio abſolui poteſt: ſin verò Abbatis diſcretio non ſufficiat ad corrigendum delinquentem, adhibendus eſt Epiſcopus, *cap. Monachi, cap. cùm illorum, cap. canonica, de ſentent. excommunicationis*, Nauarrus *vbi proximè*, Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu* 9. *num.* 171. Bonacin. & Bellet. *in ſuprà ſcriptis locis*, & Layman *dicto cap.* 5. *num.* 10. *verſ.* 11. Si autem contingat Prælatum Regularem non eſſe Sacerdotem, reperiri Regularem Sacerdotem in Monaſterio, vel ſi reperiatur ſit excommunicatus, aut impeditus ex caſu aliquo, debet abſolui percuſſor clerici ab Epiſcopo, ſi clerici læſio ſit minor. Rodriguez *tom.* 1. *Regularium quæſt.* 20. *art.* 19.

Si autem Regularis percutiat Regularem alterius Religionis, poteſt abſolui à proprio Prælato, quando percuſſio non fuerit enormis, præſente tamen Prælato eius, qui paſſus eſt iniuriam, vt eam condonet, ac pœnam in ſatisfactionem diffiniat, vt colligitur *ex cap. cùm illorum, de ſentent. excommunicationis*; quod aliqui communiter ita intelligunt, vt ſcilicet Prælatus illius, qui iniuriam percutiendo intulit, iuramentum recipiat, & abſoluat, & ſaltem ſemel percutiat delinquentem. At verò Prælatus percuſſi, qui paſſus eſt iniuriam ipſum percuſſorem v[illegible]abit, eo quia Prælato percuſſi ſatisfaciendum eſt de iniuria illata ſuo ſubdito, & conuentus percuſſoris non debet ſatisfactionem pro percuſſore ſuppeditare: non enim crimen ſubditi in detrimentum monaſterij cedere, nec retorqueri debet, argumento capitis, *cùm venerabilis*, §. *intelleximus, de except.* neque abs re erit, ſi alter Prælatorum in hoc caſu vices ſuas alij committat, argumento *cap. vltimi, de officio ordinarij, & cap. vltimi.* §. *cæterùm, de officio delegati.* Ex ea regula, quia quando Ordinarius poteſt abſoluere ab excommunicatione, poteſt aliis abſolutionem demandare, vt Couar. *lib.* 3. *variar. cap.* 20. *num.* 5. Menoch. *de arbitrar. quæſt.* 54. *num.* 43. Morl. *in Empor. iuris ciuilis, p.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 17. *num.* 32. & Petrus Barboſ. *in l. cum Prætor*, §. 1. *num.* 526. *ff. de iudiciis*, quod intelligitur quando abſolutio committitur Ordinario ex officio ſuo, non autem ex delegatione: tunc enim non poteſt alteri delegare, vt *dicto cap. vltimo*, §. *cæterùm, de officio delegati*, vbi per delegationem commiſſum eſt nudum miniſterium, quod alteri non poteſt delegari: ſecus in noſtro caſu, *& cap. & canone, ſi quis ſuadente.* Quin etiam quando Epiſcopo competunt caſus Pontifici reſeruati, ſolùm ratione imminentis neceſſitatis, poteſt eos delegare, vt per Sanchez *de matrimonio, lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 14. Auguſtinus Barboſa *dicto cap. vltimo, de officio iudicis Ordinarij, & cap. vlt. de officio iudicis delegati*, quos textus conciliat Nauar. *conſilio* 15. *de ſentent. excommunicationis, in antiquis, alias* 11. *de priuilegiis in nouis*, & Sanchez *de matrimonio, lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 13. *cum ſequentibus, præſertim n.* 17.

Idem dicendum eſt de Monialibus, ſi aliqua aliquam, vel conuerſam, aut clericum percuſſerit, poteſt abſolui ab Epiſcopo in cuius Diœceſi Monaſterium fuerit, *cap. de Monialibus, vbi gloſſ. fin. de ſentent. excommunicationis*, & ibi ſcribentes Syluestr. *in ſumma verb. abſolutio* 4. *num.* 3. Sayrus *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 12. & Bellet. *in d.* §. 3. *num.* 4. vbi hoc extendit tam ad Moniales exemptas, quàm ad non exemptas.

De nouitiis autem Monialibus idem dicendum eſt, ſi percutiatur ab aliqua Moniali, & ab altera nouitia poteſt abſolui ab Epiſcopo. Nouitius autem ſi intra annum probationis alterum percutiat, poteſt abſolui à ſuo Prælato, niſi percuſſio ſit enormis; tunc enim, nec Abbas ſuos Monachos, nec Epiſcopus prædictos abſoluere poſſet, niſi in caſibus in quibus Summum Pontificem non poſſunt adire. *cap. cùm illorum, de ſentent. excommunicationis.* Hodie tamen Regulares ferme omnes habent priuilegia, vt etiam ab enormi læſione abſoluantur à Prælatis ſuis, ne detur occaſio vagandi, ſi ad Papam pro abſolutione debeant recurrere. Idem intelligitur de Superiore percutiente ſuum ſubditum regularem: is enim ab alio Sacerdote ſecundùm priuilegia ſubdito ſuo electo ab eodem in Confeſſorem poteſt abſolui. Quòd ſi Prælatus, & ſubditus ſe mutuo, & ad inuicem percuſſerint, & non reperiatur in Monaſterio, qui eos poſſit abſoluere, poſſunt alter ab altero abſolui. Fr. Emman. *de regular. tom.* 1. *quæſt.* 20. *art.* 12. Coriolan. *de caſibus reſeruatis, p.* 2. *caſu* 10. *de iudic. Regul.* §. 10. *num.* 17. *verſ. nam licèt*, vbi ſubdit in caſu neceſſitatis poſſe quando non datur alius, qui non ſit excommunicatus, excommunicatum abſoluere excommunicatum, quamuis ex traditis *in cap. audiuimus* 24. *quæſt.* 1. excommunicatus non poſſit alium pariter excommunicatum abſoluere, neque excommunicare, quod intelligitur de excommunicato declarato; nam occultè excommunicatus poteſt validè excommunicare, Couar. *in cap. Alma mater, p.* 1. §. 11. *num.* 4. Antonius Gabr. *tom.* 3. *communium opinion.*

lib.

lib. 1. *tit. de probat. concluſ.* 8. *num.* 36. & Maſcard. *de probat. concl.* 648. *ſiue* 649. *n.* 42. & alij, quos referens ſequitur Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſputat.* 22. *num.* 34. *verſ. cæterùm*, & ex conſequenti validè abſoluere, quia talis non eſt de neceſsitate vitandus, vt notant Socin. *in cap. ſacris, num.* 267. *de ſent. excommunicationis.* & Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 14.

Quid ſi Nouitius ante Religionis ingreſſum percuſſerit clericum? Tiraquell. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſa* 8. *num.* 31. negat poſſe abſolui à Prælato Religionis. Meliùs tamen affirmat Syluest. *verb. abſolutio.* 5. *in* §. 9. dicens hunc Nouitium non eſſe admittendum ad Religionem, niſi priùs abſoluatur: ſi tamen admittatur, tenere ingreſſum, & valere percuſsionem, & abſolui poſſe à Prælato Religionem etiam intra annum nouitiatus, quia nouitij ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, ex gloſſa *in cap. Religioſo, in verb. non poſſit, de ſent. excommunicationis*, ideo abſolui poteſt nouitius in eo caſu, vt etiam notat Bonacin. *de cenſuris, diſputat.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 5. *num.* 1. *prope finem*, Paulus Layman *in Theologia morali, lib.* 1. *tractat.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. *in fine, verſ. cæterùm*, gaudétque priuilegio canonis, vt ex *d. cap. Religioſo*, Sayro *dicto cap.* 28. *num.* 14. Nauarr. *conſ.* 5. *de foro competenti.* Marius Alterius *tomo* 1. *de cenſuris, diſput.* 16. *cap.* 1. *fol.* 671. *col.* 1. & ex conſequenti gaudet priuilegio contento *in cap. Monachi, de ſentent. excommun.* Ratio, quia mens illius capitis eſt, ne Monachi ob abſolutionem vagentur extra Monaſterium, quod periculoſius eſt in nouitio, quanto eſt minus expertus. Sayro *vbi ſuprà.*

Quòd ſi contingat nouitium, qui in hunc canonem incurrit, egredi à Religione non dum facta profeſsione? Aſtenſis *p.* 2. *lib.* 7. *tit.* 13. *art.* 5. *quæſt.* 10. autumat reincidere in eandem excommunicationem, eo quia propter fauorem Religionis, & propter temporale impedimentum abſolutus fuit: atque ita præſentare ſe teneri illi, qui aliàs eum poſſet abſoluere, argumento *cap. eos, qui, de ſentent. excommun. lib.* 6. Mihi tamen magis placet hanc doctrinam ſolùm procedere in nouitio, qui ante nouitiatum contraxit excommunicationem canonis, *ſi quis ſuadente*, non autem, ſi in eam incurrit durante anno probationis, niſi percuſsio fuerit enormis; tunc enim ſi ante profeſſionem egrediatur, debet ſe præſentare illi, qui poteſt abſoluere ab enormi. Nam ab incurſa excommunicatione tempore nouitiatus, quæ non erat propter enormem læſionem contracta, fuit abſolutè, & ſine aliqua conditione abſolutus: à cenſura autem contracta ante ingreſſum, & à cenſura propter enormem, fuit ſub conditione, ſi perſeuerauerit in Religione abſolutus. Vide Auguſtinum Barboſam *in cap. Monachi.* 2. *de ſenten. excommun.* præſertim *num.* 5. *& in cap. ſi quis ſuadente*, vbi videtur ſibi contrarius, ex Tiraquelli ſententia.

56. Secunda exceptio continetur in hoc nomine *Mors.* tunc enim in articulo, ſeu periculo mortis conceditur poteſtas abſoluendi à cenſura capitis, *ſi quis ſuadente*, intelligitur autem mortis periculum, quando quis eſt in quocunque periculo vicino morti; eo enim periculo, & articulo nulla eſt reſeruatio, etiam ſi pœnitens habeat peccata enormia, & reſeruata, aut ſit excommunicatus, & denuntiatus etiam ob hæreſim, vel ob aliud quodcunque delictum; ideo poteſt abſolui à quolibet ſimplice Sacerdote, per Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de Sacramento pœnitentiæ, cap.* 7. *verſ. vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis*: ſub quo articulo dicitur periculum mortis probabile quodlibet, quod datur quotieſcumque datur periculum, ex quo, vtplurimum mors ſolet contingere, Vaſquez *de pœnit. quæſt.* 93. *art.* 1. *dub.* 5. *num.* 2. Coriol. *de caſib. reſeru. p.* 1. *ſeſſ.* 2. *art.* 16. *à num.* 2. Marius Alter. *de cenſuris, diſp.* 6. *lib.* 1. *cap.* 6. *fol.* 70. *col.* 2. *& fol.* 71. *col.* 1. vbi vult in articulo, vel periculo mortis excommunicationem huius canonis abſente ſuperiore, ad quem ex officio abſolutio ab excommunicatione pertinet, tunc temporis poſſe licitè abſolui à ſimplici Sacerdote vltra articulum mortis, vt mors ſtatim eſt futura, quando inſtat probabile periculum mortis naturale, aut ciuile per iudicis veram ſententiam, vel quando frequenter mors ſolet accidere, puta, quando miles prælium ingreditur, vel aggreditur longam, & periculoſam nauigationem, vel per loca periculoſa eſt tranſiturus, vel propter infirmitatem mortiferam. Barboſ poſt plures in hoc canone, *ſi quis ſuadente, num.* 96. *&* 97.

Tertia exceptio continetur in verbo *Sexus*, ſub quo veniunt mulieres, cuiuſcumque conditionis, ac qualitatis illæ fuerint, quæ incidentes in hunc canonem poſſint abſolui per Epiſcopum ab hac excommunicatione, tum periculoſum ſit fœminas peregrè proficiſci, & virorum cœtibus ſe immiſcere, Carol. de Graſſis *de effectib. clericalib. effectu* 9. *num.* 159. Beller. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum canonis*, §. 3. *num.* 17. Sayro *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 18. *ver. tertius caſus eſt.* Hieronymus de Monte *quæſt.* 15. *num.* 6. Bonacin. *de cenſuris, diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 5. *n.* 3. *verſ. ſextus*, & Tiraquel. *l.* 10. *connubiali, gloſſa* 1. *p.* 10. *num.* 33. quod ampliant, etiamſi fœminæ ſint diuites, ſui iuris, & idoneæ ad conficiendum iter, Auguſtinus Barboſa *in dicto cap. ſi quis ſuadente, numer.* 95. *& in cap. mulieres* 6. *num.* 2. *de ſentent. excommun.* 57.

Quarta exceptio venit ſub appellatione huius verbi *Hoſtis*, vbi dicitur excommunicatum propter percuſſionem clerici poſſe abſolui ab Epiſcopo, ſi propter capitales inimicitias, vel ob aliud legitimum impedimentum nequeat recurrere ad Sedem Apoſtolicam pro beneficio abſolutionis. *cap. de cætero, cap. quod de his, de ſentent. excommun.* etiamſi huiuſmodi capitales inimicitiæ, vel impedimenta ex culpa ſua contigiſſent. *l. nec timore, ff. quod metus cauſa, & cap. veniens, de ſponſalibus.* Abſoluendus tamen debet abſolui ab Epiſcopo ſub præſtito iuramento, vt quamprimum potuerit, Romanum Pontificem recepturus mandatum Apoſtolicum adeat. Sayro *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 38. Molin. *de iuſt. tom.* 4. *& tract.* 3. *diſp.* 63. *num.* 2. & Henriquez *in ſumma, de pœnit. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 15. Sanchez *in precept. Decal. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 9. Suarez *tom.* 4. *diſp.* 30. *ſect.* 3. *num.* 4. Zambran. *de caſibus in articulo mortis, cap.* 4. *dub.* 4. *num.* 14. 58.

Cenſebitur autem habere iuſtum impedimentum, vt abſoluatur ab hac excommunicatione, & excuſetur ad proficiſcendum ad Papam pro abſolutione, ſi habeat curam animarum, & timeat iuſtè illas propter ſuam abſentiam damnum notabile recepturas, vel ſi vxorem, & familiam in graui neceſſitate ſit relicturas, quamuis

tam Parochus, quàm paterfamilias facilè poſſint mittere Nuntium pro abſolutionis beneficio. Non enim tenentur mittere, ſed Apoſtolicam Sedem adire. Henriquez *d. lib. 6. cap. 9. num. 7. de pœnitentia*, Vgol. *de cenſur. Pontifici reſeruatis*, *p. 3. cap. 2. verb. niſi in mortis articulo*, §. 4. *num.* 1. *verſ. Item habet locum*, & *de cenſuris*, *tab.* 1. *cap.* 4. §. 5. *num.* 3. *in fine*, & Sanchez ſuprà *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 41.

Quæſtionis tamen eſt, an Confeſſarius teneatur iniungere pœnitenti excommunicato duntaxat per Canonem, *ſi quis ſuadente*, vt ceſſante impedimento ſe præſentet ſuperiori? Reſponde omnibus abſolutis in articulo, vel periculo mortis, aut ratione cuiuſuis impedimenti à quacumque excommunicatione, ſiue iuris, ſiue hominis, Papæ, aut cuicumque inferiori reſeruata, teneri Confeſſarium iniungere onus ſe præſentandi ad hoc ſub iuramento, non vt rurſus abſoluantur, quia iam ſunt abſoluti, ſed vt ſuperior ſatisfactionem imponat, ſi fortè ſit imponenda, & alia remedia medicinalia iniungat, ita Suarez *tom.* 4. *diſp.* 30. *ſect.* 3. *num.* 6. & *tom.* 5. *diſput.* 22. *ſect.* 1. *num.* 62. Henriquez *de pœnit. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 6. dicentes ceſſante morbo, vel impedimento, ſe præſentare huiuſmodi ſic abſolutos teneri, aliàs reincidere in eandem excommunicationem, quod iuramentum omnibus eſt iniungendum, exceptis pueris, Nauarr. *in ſumma Latina*, *cap.* 27. *num.* 89. Corduba *ſumma*, *quæſt.* 18. *punct.* 1. *dicto* 2 & *punct.* 2. *dicto* 2. & alij, quos referens ſequitur Sanchez *dicto cap.* 13. *num.* 26. addens *num.* 28. quamuis *cap. eos qui*, *de ſentent. excommunicationis* dicat, ſe non præſentantem ſuperiori ceſſante impedimento, reincidere in eandem cenſuram, non incidere in eandem numero cenſuram, nec propter eandem cauſam; quoniam prior omnino fuit ablata, incidere tamen in aliam ſimilem eo quòd non comparuerit coram ſuperiore ſublato impedimento, nec illi obediuerit, ita Abbas *in cap. de cætero*, *in fine*, *de ſententia excommunicationis*, & Suarez *tom.* 5. *de cenſuris*, *diſputat.* 22. *ſect.* 1. *num.* 62. vbi ſubdit non ſe præſentantem eatenus dici incidere in eandem cenſuram, quatenus incidit in aliam ſimiliter reſeruatam, ſicut erat prior. Quòd ſi poſtquam eſt abſolutus, tandem abſque præſentatione præmoriatur, cùm onus præſentandi ſe fuerit perſonale; quamuis hæres teneatur ad reſtitutionem, ſi fortè defunctus tenebatur, non tenebitur ſe præſentare loco defuncti, quia id nullo iure cauetur, vt hæres ſe præſentet mandatum recepturus, Suarez, & Sanchez *vbi proximè*, adiicientes non eſſe admittendum, quod volunt, Nauarrus *in ſumma Latina*, *cap.* 16. *numer.* 26. & Henriquez *lib.* 13. *de excommunicatione*. *cap.* 19. *numer.* 3. non teneri ſcilicet excommunicatos ſe præſentare ſuperiori, ſi parti ſatisfecerunt. Ratio, quia onus præſentandi ſe, & comparendi coram ſuperiore, eſt quaſi pars pœnæ ab Eccleſia tali delicto impoſitæ, ita Sanchez *ſupra*, *num.* 29. & Suarez *tom.* 4. *in tertiam partem*, *diſp.* 30. *ſect.* 3. *num.* 6.

59. Quinta exceptio continetur ſub hoc nomine *Puer*. Nam pueri impuberes, & ſic minores quatuordecim annis, & puellæ puberes incidentes in hunc canonem, *cap. ſi quis ſuadente*, & in alium quemcumque, poſſunt abſolui ab Epiſcopis Diœceſanis. *cap. pueris* 60. *de ſententia excommunicationis*, Syluest. *verb. abſolutio* 4. *num.* 3. *verſ. quintus*, dummodò ſint doli capaces, nec tenentur ſe poſtea Sedi Apoſtolicæ præſentare, quia beneficium ſemel indultum minori, ex quo cœpit habere locum, non extinguitur per ætatem maiorem ſuperuenientem, Panorm. *in cap. final. de ſentent. excommun.* Vnde quamuis pueri impuberes, doli tamen capaces, non petant abſolutionem ante pubertatem, poſſunt tamen abſolui poſt pubertatem, ſi poſtulent ab Epiſcopo, nec tenentur ſe præſentare Sedi Apoſtolicæ, quia illos excuſat ætas à labore itineris, quamuis læſio facta tempore impubertatis ſit enormis. *d. cap. vltim. de ſentent. excommun.* Sayr. *de cenſuris*, *lib.* 3. *cap.* 28. *numer.* 20. Bellet. *diſquiſition. clerical.* *p.* 1. *tit. de fauore clericorum canonis*, §. 3. *num.* 20. Carol. de Graſſis *de effect. lib. clerical. effectu* 9. *num.* 172. Bonacin. *de cenſuris*, *d. quæſt.* 4. *punct.* 5. *num.* 3. *verſ. quintus caſus*, Barboſa *in d. cap. pueris*, *de ſentent. excommunicationis*, *num.* 2. & *in cap. ſi quis ſuadente*, *num.* 87 vbi loquitur de pueris duntaxat, qui peruenerunt ad maiorem ætatem, hoc eſt, pubertatis ante beneficium abſolutionis; & tamen Summus Pontifex reſpondit, ſi poſtulent abſolutionem, ſiue ante, ſiue poſt pubertatem, poſſe abſolui ad Epiſcopo, Marius Alterius *tom.* 1. *de cenſuris*, *lib.* 1. *diſp.* 10. *cap.* 4. *fol.* 365.

Sexta exceptio continetur in verbo *Officialis*, videlicet iudex, Prætor, vel Apparitor alicuius poteſtatis, qui ſub prætextu ſui officij remouendo, vel arcendo turbam animo aliquo modo maligno, & ex propoſito percutit clericum, ſi læſio fuerit leuis, aut mediocris, poteſt abſolui ab Epiſcopo. *cap. ſi verò*, *de ſentent. excommun. el* 1. per textum *ibi*, alicuius poteſtatis oſtiarius. Ita Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 27. Ægid. *de Sacramentis*, & *cenſuris*, *tom.* 2. *diſput.* 14. *numero* 193. Bonacin. *de cenſuris*, *diſputat.* 2. *quæſt.* 4. *puncto* 5. *num.* 2. *verſ. ſecundus*, Bellet. *diſquiſit. clerical.* *p.* 1. *tit. de fauore clericorum canonis*, §. 3. niſi clericum fortè grauiter vulnerauerit; tunc enim à ſolo Papa abſoluetur, quòd ſi caſu fortuito arcendo turbam ſine animo maligno lædat clericum, ab excommunicatione excuſabitur; ita præcitati. 60.

Septima exceptio venit in verbo *Delicioſus*, ſub quo veniunt nobiles, & potentes domini terrarum, qui non poſſunt abeſſe à vaſallis ſuis ſine magno periculo, & viri debiles, ac delicati, qui laborem eundi ad Sedem Apoſtolicam pati nequeunt; quod tamen remittitur ad arbitrium Epiſcopi. *cap. mulieres*, per textum, & *ita delicati*, *de ſentent. excommun.* & gloſſa *ibi verb. laborem*; tunc enim poſſunt abſolui ab Epiſcopo ab excommunicatione canonis, *ſi quis ſuadente*, intimato prius quàm abſoluantur Pontifici ſtatu, perſonæ, & veritate negotij, & tunc ſecundùm eius conſilium impendenda eſt abſolutio, niſi periculum mortis vrgeat: in quo euentu cautionem hic ſufficientem præſtabit abſoluendus, quòd Pontificis reſponſioni obtemperabit, *d. cap. mulieres*, *de ſentent. excommunic.* & *cap. de cætero*, *eodem titulo*. Quin etiam iuramentum ab excommunicato quocumque propter crimen enorme ante abſolutionem exigendum eſt, Henriq. *in ſumma*, *lib.* 13. *c.* 28. §. 4. Suarez *tom.* 5. *diſp.* 19. *ſect.* 2. *num.* 10. Sanch. *in præcept. Decal. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 17 & *num.* 18. addit cum Couarr. *in cap. Alma mater*, *part.* 1. §. 11. *num.* 11. Hoc iuramentum exigendum eſſe, quamuis 61.

excom

excommunicatus tam parti ſatisfecerit, quia iuramentum, quod exigitur ab excommnicato ante abſolutionem, eſt de parendo mandatis Eccleſiæ, & iudicis, Sanch. *vbi proximè, num.*20.

62. Octaua exceptio continetur in verbo, *Inops*, hoc eſt, pauperes, ij enim ſi tanta paupertate grauentur, vt ob eam nequeant adire Summum Pontificem pro beneficio abſolutionis, ſi incurrant excommunicationem, *cap. ſi quis ſuadente*, poſſunt abſolui ab Epiſcopo, *cap. quod de his, cap. quamuis, de ſententia excommunicationis*, Hieronym. de Monte ſuprà *dicta quæſt.* 15. *à num.* 6. Hoſt. *in d. cap. quod de his, num.* 1. & Abbas *in cap. ea noſcitur, num.* 5. *de ſentent. excomun.* vbi loquitur de paupere viuente ex ſuo artificio. Quia non tenetur quis mendicare, nec oſtiatim ſtipem quærere, vt ad Curiam Romanam eat pro abſolutione, niſi aliàs mendicus eſſet. In quo euentu docent auctores etiam mendicando teneri Romam proficiſci, vt abſoluatur, ſi bona ſit valetudine, niſi forte ſoleat ſibi, & vxori conſulere ex eleemoſynis oſtiatim quæſitis, ſecus ſi poſſit ire, & mendicando ſibi, & ſuis prouideat, vt notat Syluestr. *verb. abſolutio* 4. *n.* 3. §. 8. qui hac in re ait arbitrio boni viri ſtandum eſſe. Quòd ſi contingat percuſſionem clerici propter enormitatem eſſe reſeruatam Summo Pontifici, hodie tamen virtute Concilij Tridentini, *ſeſſ.* 24 *de reformat. cap.* 6. poteſt abſolui ab Epiſcopo, modò delictum ſit occultum, nec ſit deductum ad forum contentioſum, Bonac. *de cenſuris, diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 5. *num.* 4. ſubdens prædictum excommunicatum ab Epiſcopo ex priuilegio Concilij Tridentini omnino abſolutum, non teneri poſtea recurrere ad Sedem Apoſtolicam, vel ad Legatum de latere.

63. Nona exceptio continetur ſub verbo *Æger*. Ratione cuius infirmi, ſeu valetudinarij, aut præpediti, quacumque alia impotentia corporis incidentes in excommunicationem canonis *ſi quis ſuadente*, poſſunt abſolui ab Epiſcopo, etiamſi infirmitas ſit temporalis, nempe febris tertiana, vel quartana, vel podagra, Syluestr. *d. verb. abſolutio* 4. *num.* 3. *verſ. nonus*, Abbas, & Innocent. *in d. cap. quod de his, de ſentent. excommun.* Carol. de Graſſis *de effect. lib. clerical. effectu* 9. *num.* 162. Sayr. *d. c.* 28. *num.* 24. Beller. *diſquiſit. clerical.* §. 3. *num.* 25. & multo fortiùs, ſi infirmitas ſit incurabilis, & diuturna, Aſtenſ. *in ſumma, p.* 2. *lib.* 7. *tit.* 13. *art.* 3. §. *octauus*, & Nauarrus *in manuali, cap.* 2. *num.* 88. & Barboſa *in cap. ad hæc, de ſent. excommun. num.* 4. *& in cap. ſi quis ſuadente, num.* 92. vbi ait infirmos, & valetudinarios, ex conſilio Medicorum eſſe dicendos, Farinac. *in praxi, part.* 2. *lib.* 1. *tit.* 5. *quæſt.* 41. *num.* 93. & Menoch. *de arbitrar. caſu* 60. Infirmis accedunt membris deſtituti, qui ſi incidunt in excommunicationem pro clerici percuſſione, Sedem Apoſtolicam adire non tenentur, & poſſunt à ſuo Epiſcopo abſolui. Sayr. *d. cap.* 28. *num.* 32. Carol. de Graſſis *d. effectu* 9. *num.* 162. & patet *ex cap. ea noſcitur* 13. *in verb. ſeu membrorum, de excom.*

64. Decima exceptio habetur in verbo *Senes* per dictum *cap. ea noſcitur*, vbi ſenibus propter clerici percuſſionem excommunicatis impenditur abſolutio ab Epiſcopo, quamuis ſint fortes ad iter agendum, Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu* 9. *n.* 160. Beller. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum canonis*, §. 3. *num.* 26. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 25. Et quamuis qui dicantur ſenes relinquitur iudicis arbitrio, vt volunt Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 46. & Flaminius *de reſignat. lib.* 5. *quæſt.* 6. *n.* 7. ex Barb. *conſ.* 21. *col. penult. lib.* 2. *& conſ.* 27. *col.* 3. *lib.* 3. *conſ.* 45. *col. penult. lib.* 4. cum aliis: nihilominus ſecundùm Farinac. *in praxi, p.* 3. *quæſt.* 92. *num.* 21. ſenex dicitur ab anno quinquageſimo perfecto vſque ad annum ſeptuageſimum, ſecundùm gloſſam *proœmio ſexti, in verb. perfectus*, Ioannes de Anania *in rubric. de delictis puerorum, num.* 1. *verſ. ſexta ætas*, & Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſu* 59. *ſub num.* 1. vbi etiam addit *num.* 3. in caſibus à iure non determinatis, ſenes, qui dicantur, remiſſum eſſe iudicis arbitrio, Nouell. tamen *in tract. ad defenſ. part.* 1. *poſt num.* 45. docet ſenem communiter reputari ſexagenarium, & aliàs etiam ſeptuagenarium: ſed mihi ſatis eſt, vt ſenex dicatur, quòd habeat quinquageſimum annum completum, quod etiam Grammaticus tradit *deciſ.* 34. *num.* 4. & Corraſ. *in l. precibus, num.* 29. *C. de impub. & aliis ſubſtit.*

Vndecima exceptio habetur in verbo *Sodalis*, ſub quo veniunt clerici collegialiter ſub eodem tecto viuentes, ac dormientes, & in eadem domo habitantes: hi enim ob clerici percuſsionem, niſi facti atrocitas, aut enormitas aliud exigat, poſſunt abſolui ab Epiſcopo; ſi verò percuſsio ſit grauis, aut enormis, recurrendum eſt ad Sedem Apoſtolicam. *cap. quoniam, de vita, & honeſtate clericorum*, ex ea ratione, quia communio, & frequens communicatio inter domeſticos facilè parat diſcordiam. *l. cùm pater*, §. *dulciſſimis. ff. de legat.* 2. Idcirco caſus iſte excipitur, niſi facti atrocitas aliud oſtendat, Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 91. Sayr. *lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 26. Paulus Layman. *in Theologia moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 10. *verſ.* 11. & Beller. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum canonis*, §. 3. *num.* 5. 65.

Duodecima exceptio continetur in verbo *Ianitor*, quod coincidit cum verbo *Officialis*, qui prætextu ſui officij poteſt percutere clericum, vel caſu fortuito, vel animo iniuriandi leuiter, vel enormiter, & ideo, quæ diximus de officiali percutiente clericum, facilè poſſunt accommodari ianitori, ſeu oſtiario prætextu ſui officij clericum non enormiter percutienti, qui poteſt abſolui ab Epiſcopo ſuo, *cap. ſi verò, de ſentent. excommun.* quamuis aliqui diſcrimen ponant inter officialem, & oſtiarium. Sayr. ſuprà *num.* 27. 66.

Decimatertia exceptio continetur ſub verbo *Aſtrictus*, quod excipit ſeruos, & filiosfamilias, ſeu quoſuis alios ſub poteſtate alterius exiſtentes, qui propter percuſsionem clerici poſſunt abſolui ab Epiſcopo in duobus caſibus, vt colligitur *ex cap. relatum, de ſentent. excommun.* Primus, ſi delinquant in fraudem domini, vel patrisfamilias, vt eant Romam, & ſe ſubtrahant obſequio debito domino, vel patri, recurrendo ad Sedem Apoſtolicam pro beneficio abſolutionis. Secundus, ſi dominus, vel pater graue damnum patiatur propter abſentiam, niſi percuſsio ſit tam grauis, vel enormis, & ſcandaloſa, vt propter exemplum tollendum neceſſaria ſit profectio ad ſanctam Sedem, Gama *de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, quæſt.* 5. *n.* 22. Sayr. *de cenſuris, lib* 3. *cap.* 28. *num.* 28. vbi ait, quando abſoluuntur ab Epiſcopo iniungendam eſſe illis ſatisfactionem aliquam pro recompenſatione laboris in itinere, puta Orationem aliquam, ieiunium, vel diſciplinas, pro aliquo tempore. Hoſtienſ. *in d. cap. relatum*, 67.

de ſentent.excommun & Aſtenſ. *in ſumma p. 2. lib.7. tit.23. arg. tertio.§.vndecimus.* Idem dicendum eſt de viro, qui in fraudem vxoris clericum percuteret, & de liberto, qui in fraudem patroni ſui in hunc canonem incideret, vt Romam irent, cùm non ſint ſui iuris, & ex eorum abſentia vxor, & patronus in graue damnum incurrerent. Quòd ſi prædicti fiant deflexu temporis ſui iuris, vel liberi, tenebuntur adire Sedem Apoſtolicam. Quod non puto verum, niſi quando exceſſus fuerit grauis, & enormis, quia abſolutè, & ſine conditione poterant abſolui ab Epiſcopo ex prædictis cauſis de percuſſione leui, vel mediocri, quando dominus, paterfamilias, vxor, & patronus ex eorum abſentia ſine culpa ſua graue damnum paterentur, vt deducitur *ex cap.mulieres, ex cap.relatum, de ſentent.* Bonacin. *de cenſuris, d.quaſt.4.punct.5.n.3.* Carol.de Graſſis *dicto effectu 9.num.*167. Beller.*d.* §.3.*num.*19. & alij, quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ.*in d.cap.relatum,num.*2.*& in cap.ſi quis ſuadente, num.*94.

68. Decimaquarta exceptio habetur in verbo *dubius*, quòd comprehendit illum, de quo eſt fama publica, quòd clericum percuſſerit; is enim vitandus eſt, donec ab Epiſcopo ſuo in tali dubio abſoluatur, ſicut poteſt, quoniam in dubio cenſendus eſt quiſpiam excommunicatus, vt per Syluest. *verb.abſolutio tertio,num.*14.*dub.*10. Cordub. *in ſuo quaſtionar.lib.3.quaſt.6.col.2.verſ.4. probatur*, Salas 1.2 *quaſtione* 21.*tract at.* 8. *diſputatione vnic.ſect.* 5. *num.*60.*in ſolut.ad* 4. Quod intellige hoc procedere in dubio facti; ſecus in dubio iuris, in quo non cenſetur excommunicatus, vt putat Azor. *inſtit. moral.part.*1 *lib.*2.*cap.*19 *quaſ.*10. *in fine,& quaſ.*11. Sayr.*in claui Regia, lib.*1.*cap.*13 *num.*23.*&* 24. Attamen Vaſquez 1.2. *quaſt.*19.*art.*6.*diſp.*65.*num.*9. *&* 13. *& diſp.* 66. *cap.* 1. in vtroque dubio, & in vtroque foro, hunc cenſeri excommunicatum docet, quod non placet, niſi in dubio facti. Tenebitur tamen clericus ita infamatus à populo, vel laicus de percuſſione in dubio innocentiam ſuam purgare, vel abſolui ab Epiſcopo, vt dictum eſt. Quia dubitans de facto, propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem amplecti debet, & ſe excommunicatum, & irregularem in dubio exiſtimabit, & à celebratione, & ab hominum communione abſtinebit, Sayr.*vbi proximè,cap.*13 *num.*23. & Henriq.*lib.*14. *cap.* 3. §. 4. quando dubium eſt practicum, cùm tunc non ſit conſilium, ſed verè præceptum, vt ſequitur Sanchez cum multis de more relatis *lib.* 2. *de matrim. diſput.* 41. *num.*9. Auguſtinus Barboſa *in cap. illud* 5. *num.* 7. *de clerico excommunicato depoſito.*

69. Decimaquinta exceptio continetur in verbo *cauſa*, per quam intelligitur cauſa iuſta non adeundi Summum Pontificem, vel eius Legatum à latere. In quo euentu percuſſores clerici poſſunt abſolui ab Epiſcopis, cum duplici onere. Primò, vt fiat ſatisfactio clerico percuſſo à delinquente. Secundò, vt ceſſante temporali impedimento abſolutus præſentabit ſe Sedi Apoſtolicæ, vt illius mandato obediat. Quæ autem ſint iuſtæ cauſæ, & iuſtum impedimentum, ob quæ illum, vel illud habentes non teneantur Romam adire, & poſſint abſolui ab Epiſcopis, arbitrio boni, ac prudentis viri diffiniendum eſt, & tradit Auguſtinus Barboſa *in cap.ſi quis ſuadente*, *n.* 89. *&* 90.Sayr. *d.lib.*3.*de cenſuris,cap.*28.*num.*30.

Porrò ſatisfactio facienda clericis iniuriam paſſis neceſſariò exhibenda eſt, nec Confeſſarius ſiue per Bullam Cruciatæ, ſiue per priuilegium, licitè abſoluit, niſi priùs parti ſit exhibita ſatisfactio, habetur *in cap.ex parte* 1.*de verb.ſignif. & in cap.venerabilibus*, §. *porrò, verſ. ſimiliter*, *& in cap. ſolet*, §.*in prima igitur dubitatione, de ſenten. excommun. lib.*6. gloſſa *in cap. quamquam*, *in verb. ſatisfecerint, de cenſibus,lib.*6.*& in cap.quoniam, in verbo ſatisfactionem, de immunit. Eccleſia,eod.lib.*Hoſtienſ. *in ſumma*, *lib.*5 *tit.de ſentent. excommun.*§. *& qualiter, verſ. ſecundum etiam requiritur.* S. Anton. 3.*p. tit.*24.*cap.*77. *verſ. ſecundum,* Sylueſt. *verb. abſolutio tertio, num.* 3. §. *ſecundum*, Couar. *in cap. Alma mater, p.*1.§.11.*num.*11. *verſ. verum*, *de ſentent. excommun. lib.*6.& Vgol. *de cenſuris*, *tabul.* 1. *cap.*19. §.6. *num.*1.

Non eſt tamen Eccleſiæ exhibenda ſatisfactio propter percuſſionem clerici ſecularis, niſi fortè percuſſio in iniuriam Eccleſiæ, & in contumeliam cedat. Vnde quando clerico, & Eccleſiæ ſit iniuria, & vtrique actio oritur, non poteſt Eccleſia remittere actionem in hoc caſu competentem clerico, nec clericus actionem conuenientem Eccleſiæ, ſed Eccleſiæ ſuam tantùm, & clericus ſuam remittere valet, argumento capitis, *cùm deſideres.* §. *final. & cap. contingit, de ſentent.excommun.* Hoſtienſ. *lib.*5 *tit. de ſentent. excommun.* §. *& qualiter, verſ. ſecundum*, & ſumma Aſtenſis *p.* 2. *lib.*7 *tit.*15. *& tit.*2.*quaſt.*10.

Pro percuſſione autem Monachi ſatisfactio pecuniaria, ſi fortè fiat, facienda eſt Monaſterio, quamuis ſi fiat læſo, cenſeatur facta Monaſterio, quoniam, quod ſoluitur Monacho, Monaſterio acquiritur, *c.cùm ad Monaſteriũ, de ſtatu Monachorum*, nec Monachus contra iniuriantem agere poteſt validè, nec iniuriam remittere, ſed Monaſterium. Nam Monacho facta iniuria, cenſetur etiam facta Abbati, vel Monaſterio. Nauarr. *comment.*2. *de Regular. num.*64. Farinac. *in praxi criminal. p.*3. *quaſt.*105 *num.*295 *cum ſequentib.* & Molina *de iuſtitia*, *tom.* 4. *tract.*3. *diſp.*2. *num.*7. ex gloſſ. *in cap. Parochianos* 9.*in verb.in monachos*, ibi: *ſed numquam Monachus poterit agere ratione iniuriarum*, *de ſentent. excommun.*

Impenſa ergo abſolutio ſine ſatisfactione eſt illicita, & ſimul inualida, ſi impendatur virtute Bullæ, aut priuilegij ſine ſatisfactione reali, cùm pars ab abſoluente offendatur, nec Papa intendit per Bullam, ſeu priuilegium nocere parti læſæ, argumento *cap. ſuper eo*, *de officio delegati*, *& cap. quamuis, de reſcriptis. lib.* 6. ita Caietan. *in ſumma*, *in verb. excommunicationis abſolutio*, *verſ. & ſimile eſt de emenda*, Vgol.*de cenſuris*, *tabul.*1.*cap.*19. §.6. *num.* 6. & Henriq. *lib.* 13. *de excommun. cap.* 28. *à* §. 1. Sotus *in* 4. *diſt.*22. *quaſt.*2.*art.*3. *concluſ.* 2. & Ledeſma 2. *quarti*, *quaſt.*26.*art.*1. *dubio vltimo.*

Hæc tamen opinio ita abſolutè ſumpta non eſt omnino vera. Ex ea ratione, quia ſi excommunicatus ſit impotens ſoluendo realiter, poteſt abſolui ab Ordinario, vel à delegato, per Bullam, vel priuilegium, præmiſſa cautione pigneratitia, ſiue fideiuſſoria, vel ſaltem iuratoria, quando iudex, vel pars longè abeſt, & hoc modo debent intelligi præcitati, dum dicunt eſſe inualidam abſolutionem, niſi fiat ſatisfactio realis, vel pigneratitia, vel fideiuſſoria, vel ſaltem iuratoria. Quando realis fieri non poteſt: ſed adhuc claudicat etiam hæc limitatio, quia abſolutio ſic impenſa ab Ordinario ante ſatisfactionem non ſeruata forma valet, ſi ille habebat ordinariam poteſtatem abſoluendi

ſoluendi à cenſura, ita Auila *de cenſuris, part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 5. *concluſ.* 4. *fol.* 195. Nauarrus *in manuali, cap.* 27. *num.* 37. dicentes valere abſolutionem quando præcipitur habenti ordinariam poteſtatem, vt ſatisfacta parte, vel ſub certa forma abſoluat, etiamſi formam non obſeruet. Quod etiam conſtat *ex cap. venerabilibus, §. porrò, de ſentent. excommun.* gloſſa *Clement. prima, de iure patronatus,* & ſequitur Abbas *in cap. dilectus,* 2. *de prabend.* quia in hoc habente ordinariam poteſtatem abſoluendi non extinguitur eius poteſtas, propter non ſeruatam formam in reſcripto præfixam. Suar. *de cenſuris, diſp.* 7. *sect.* 5. *num.* 41. & Henriq. *de excommunicatione, lib.* 3. *cap.* 26. *n.* 3. Valebit ergo abſolutio non ſeruata forma, impenſa, ſed erit iniuſta.

Quòd ſi Confeſſor erat delegatus, & abſoluit virtute priuilegij, vel Bullæ Cruciatæ, & facultas abſoluendi fuit conceſſa, ſub ea forma ſatisfacta parte, forma non ſeruata abſolutio eſt iniuſta atque irrita. Ratio, quia concedens limitauit poteſtatem, & aliter eam non conceſſit, niſi ſub ea conditione; ideo abſolutio erit nulla non præſtita ſatisfactione, cùm non ſeruetur forma mandati. Ita gloſſa ſingularis *verb. inhibentes, in Clement.* 1. *de iure patronat.* Felin. *c. ex parte, de conſtit.* Ceſſátque iuriſdictio, & conſequenter eſt nulla abſolutio, ſi non ſeruetur forma in Bulla, ſeu priuilegio poſita. Idem eſt dicendum, ſi in priuilegio dicatur, abſoluat præmiſſa ſatisfactione, aliàs abſolutio ſit irrita, vel nulla, vel aliter non poſsit abſolui; vel abſolue eum, ſi ſatisfecerit, ſemper in his, & ſimilibus caſibus abſolutio eſt irrita: ſecus ſi poteſtas fiat ſine huiuſmodi limitationibus, Suar. *cit. num.* 43. *ad fin.*

Non deſunt tamen aliqui, qui tenent non eſſe improbabile abſolutionem virtute Bullæ conceſſam non præſtita ſatisfactione, eſſe quidem validam, licèt iniuſtam; quia non vitiatur actus ob omiſsionem formæ à iure communi requiſitæ, ſed conceſsio ad abſoluendum ſatisfactione præmiſſa, eſt forma requiſita de iure communi; ergo ſi ſatisfactio omittatur, adhuc abſolutio ab excommunicatione à delegato impenſa virtute Bullæ ſuſtinebitur, ita Manuel Rodriguez parum ſibi conſtans *in ſumma, tom.* 1. *in noua editione, cap.* 83. *num* 4. Henriq. *lib.* 7. *de indulgentiis, cap.* 13. *num.* 2. *& in commento litt. S.* Non enim ponitur illa abſolutio modo inſolito, ſed eo, qui ineſt iuri communi, nempe abſoluendum ſatisfacta prius parte, quæ forma eſto omittatur, non proinde vitiatur abſolutio, Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 33. *num.* 3. *&* 6. hoc etiam vti probabiliſsimum probat exemplis. Quare ſi dicatur in reſcripto, vel in Iubilæo, Abſolue Petrũ, ſi ſatisfecerit, vel ſatisfacta parte, quamuis non ſatisfaciat, cùm hæc expreſſio inſit iuri, non importat conditionem, ſed modum, quo omiſſo adhuc ſtabit abſolutio: quoniam expreſsio illius clauſulæ ſatisfacta parte tacitè ineſt iuri, & quod tacitè ineſt, nihil prorſus operatur. *l. conditiones, quæ extrinſecus, ff. de conditionibus, & demonſtr.* atque ita valet abſolutio omiſſa illa forma, quod eſt ſatis probabile.

Denique poteſt abſolui percuſſor clerici ante ſatisfactionem, ſi pars offenſa actionem iniuriarum intra annum non intentet, quia cenſetur anno elapſo remiſſa iniuriarum actio, ex eo quòd non poſſit à læſo intentari actio à die percuſsionis poſt annum. Hoc tamen videtur procedere in foro externo, non autem in foro conſcientiæ, in quo non cenſetur remiſſa iniuria, nec damnum illatum. Ideo non eſt abſoluendus, niſi ſatisfacta priùs parte. Ita Gregor. Lopez *in lege* 22. *tit.* 9. *partita* 7. *gloſſa* 1. poſt Panor. & Butr. *in cap. ea noſcitur, de ſentent. excommun.* Vel parte dicente ſe nolle quicquam ab eo, eique iniuriam remittere, & probatur, quia præſcriptio actionis illius intra annum aduersùs offenſum iure prætorio eſt introducta, vt habetur *Inſtit. de perpetuis, & temporal. actio. in principio.* Actio tamen ad damna in bonis externis ex iniuria profecta, non finitur anno, cùm non ſit actio iniuriarum, ſed valde ab ea diſtet, & durat viginti annis: ita Gomez 3. *variar. cap.* 6. *num.* 10. iuxta legem *querelam, C. ad l. Corneliam de falſis.* Molin. *tract.* 3. *de iuſtitia, diſputat.* 42. *num.* 9.

Vltima denique exceptio habetur in verb. *leuis ictus.* Qui enim leuiter percutit Clericum, poteſt abſolui ab Epiſcopo, vt deducitur *ex cap. peruenit, de ſentent. excommun.* quod continet ius commune, & non priuilegium, & ita abſoluens Epiſcopus vtitur iure ſuo, vt notat Aſtenſ. *p.* 2. *lib.* 7. *tit.* 13. *art.* 4. *in principio.* S. Antonin. 3. *p. tit.* 25. *cap.* 1. *§. quinto notandum, verſ. vltim.* & Syluestr. *verb abſolutio quarto, num.* 3. *§. ſextuſdecimus.* Leuis autem iniuria iudicanda eſt arbitrio Epiſcopi, quia ex circunſtantiis perſonarum, locorum, temporum, modi percuſſionis, & læſionis arbitrari poterit. Dicetur autem leuis percuſſio, quæ fit à Magiſtro, Prælato, Patre, Domino in diſcipulum, Clericum, filium, aut ſeruum, regulariter erit leuis percuſſio, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam carnium maculam relinquit. Cenſebitur denique grauis percuſſio, ſi quis manum iniiciat in faciem perſonæ grauis, aut illi impingat alapam, aut percutiat in platea, vel coram populi frequentia. Bonacin. *de cenſuris, diſp.* 2. *quaſt.* 4. *puncto* 5. *num.* 4. Auguſtinus Barboſa *in d. cap. peruenit, à num.* 2. *ad* 4. *de ſentent. excommun.* 70.

De excommunicationibus Romano Pontifici reſeruatis in iure contentis.

§ IV.

EPITOME.

1. *Excommunicatio prima Papæ reſeruata eſt excommunicatus à delegato, ſi per annum integrum in ea perſeueret.*
2. *Delegatus lata ſententia non poteſt illam exequi, niſi intra annum.*
3. *Clericus ſcienter admittens ad diuina Officia, vel ad Sacramenta excommunicatos à Papa, non poteſt abſolui niſi à Papa.*
4. *Excommunicatio hac Papalis, vt incurratur, debet eſſe clericus, & participare ſcienter, & ſpontè, & in diuinis, & participare nominatim excommunicato à Papa.*
5. *Laicus participans non incidit in excommunicationem Papalem.*
6. *Incendiari quando ſunt locorum ſacrorum, ante denunciationem poſſunt abſolui ab Epiſcopo.*
7. *Effractores cum ſpoliatione Eccleſiarum poſt denunciationem non abſoluuntur niſi à Papa.*
8. *Incendiarij locorum prophanorum non ſunt ipſo iure excommunicati, ſed ſolum locorum ſacrorum, & quid de conſuetudine.*

9. *Litteras falſas Papa obtinentes, niſi illas deſtruant, non poſſunt abſolui, niſi à Papa.*
10. *Abſoluti propter mortis periculum non recurrentes poſtea ad Papam, reincidunt.*
11. *Abſoluti intra quod tempus ſe præſentare teneantur.*
12. *Excommunicantur aſſentientes nominationi, electioni, vel aſſumptioni ad aliquod officium Romanæ urbis.*
13. *Inquiſitores quando incidant in excommunicationem Papalem.*
14. *Epiſcopi & alij ſuperiores Epiſcopo, ſi mittant procedere contra iuſtitiam, & conſcientiam ſuam contra hæreticos, ſuſpenduntur.*
15. *Pecunias extorquentes prætextu officij Inquiſitionis quomodo punientur.*
16. *Bona Eccleſiæ ob delicta Clericorum fiſco applicantes excommunicatione Papali innodantur.*
17. *Inquiſitores in quibus caſibus non poſſunt ſeſe mutuo abſoluere, & in quibus poſſint.*
18. *Excommunicantur concedentes poteſtatem occidendi, capiendi, perſequendi aliquos, aut occupandi eorum bona, & qui vtuntur tali poteſtate; & qui veniant ſub nomine* ſacrum.
19. *Religioſi adminiſtrantes Sacramenta Extremæ vnctionis, Euchariſtiæ, vel matrimonij ſine licentia Parochi, excommunicantur, ſi id faciant ſcienter, ſecus ſi ex ignorantia, vel ex credulitate, & non præſumptiuè.*
20. *Religioſi non ſeruantes interdictum, vel ceſſationem à diuinis, quando incurrant excommunicationem Papalem.*
21. *Interdictum quando dicatur generale, quando ſpeciale.*
22. *Domini temporales, qui in terris ſuis interdictis, cogunt clericos celebrare diuina Officia, excommunicantur, ſimiliter ad id conuocantes, vel prohibentes, ne excommunicati exeant ab Eccleſia.*
23. *Cogentes celebrare Officia in loco non interdicto, vel in terris non ſuis, non excommunicantur.*
24. *Officij diuini nomine, quid veniat in Clementina* Grauis?
25. *Tallicas imponentes clericis, & clerici illas ſoluentes, excommunicantur, ſed in clericos cenſura ſublata eſt.*
26. *Excommunicationem Papalem per Bullam Cruciatæ poſſunt abſolui contrahentes ſemel in vita, & iterum in articulo mortis, quod ſi reincidat, poteſt abſolui ſumpta ſecunda Bulla durante anno.*
27. *Excommunicatus an poſſit abſolui à cenſura extra confeſſionem? aliqui negant, alij probabilius affirmant.*
28. *Habens priuilegium diſpenſandi cum aliquo in votis, aut in illis commutandis, poteſt id facere extra confeſſionem.*
29. *Clauſula poſita refertur ad omnia ſuprà in ea contenta, quando eadem ratio militat in omnibus.*
30. *Caſibus in quibus poſſit abſolui a cenſuris, & non a peccatis oſtenditur.*

1. PRIMA ergo excommunicatio re-
ſeruata Romano Pontifici in iure
contenta poſt excommunicatio-
nem capitis, *ſi quis ſuadente* 17.
quæſt. 4. habetur *in cap. quærenti, de
officio delegati*, vbi excommunicatus à delegato
Papæ, ſi per annum integrum in excommunica-
tione perſeuerct, non niſi à Papa, poteſt abſolui,
quia delegatus expleta delegatione poteſt in-
tra annum abſoluere excommunicatum à ſe vo-
lentem obedire, non tamen anno elapſo. Suar.
tom. 5. de cenſuris, diſp. 7. ſect. 2. num. 7. Bonacin. *eo-
dem tract. diſp. 1. quæſt. 3. puncto 1. num. 2. verſ. addo.*
Iul. Lauor. *de Iubilæo, & indulgent. part. 2. cap. 21. n. 7.* 2.
Item, quia delegatus lata ſententia non poteſt il-
lam exequi, niſi intra annum, Praxis Epiſcopal.
part. 1. verb. Delegatus. §. ſeptimo, vbi concludit ela-
pſo anno Ordinarium debere exequi ſententiam
à delegato latam, quod intelligitur de delegato ad
cauſam principaliter. Cùm ergo non poſſit à ſe
excommunicatum delegatus niſi intra annum ab-
ſoluere, ſequitur abſoluendum à Summo Pon-
tifice.

Secunda excommunicatio Papalis continetur 3.
in cap. ſignificauit 18. *de ſentent. excommun.* vbi cle-
ricus ſcienter, & ſpontè recipiens excommunica-
tos à Romano Pontifice, ad Diuina nempe offi-
cia, vel ad Sacramenta, in iis communicando
cum eis eſt excommunicatus excommunicatione
reſeruata eidem, Couarr. *in cap. Alma, p. 1. §. 3.
num. 4. de ſentent. excommun.* Soar. *de cenſuris, tom. 5.
diſp. 22. ſect. 2. num. 22.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral.
lib. 6. quæſt. 29. num. 5.* Ægid. *de Sacram. & cenſur.
tom. 2. diſp. 14. num. 33. & num. 136.* Valer. Reginal.
in praxi fori pœnitent. lib. 31. num. 94. etiamſi Ponti-
fex non declaret extendi ad participantes, Hen-
riq. *in ſumma, p. 2. lib. 13. de excommunicatione, c. 8.*
§. 2. & Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 29. num. 5.* vbi ex 4.
Panorm. *in dicto cap. ſignificauit, num. 3.* & ex Syl-
ueſtro *verb. excommunicatio 7. num. 12. §. ſexta*; &
ex Nauarro *in manuali, cap. 17. num. 93.* narrat,
requiri quinque ad hoc, vt incurratur iſta excom-
municatio. Primum eſt, vt participans ſit cleri-
cus. Secundum, vt ſcienter participet. Tertium, vt
ſponte participet. Quartum, vt in diuinis partici-
pet. Quintum, vt cum excommunicatis à Papa.
Requiritur etiam, vt iudicialiter, & nominatim
excommunicato à Papa participet, & talis ex-
communicatus à Papa, cuius participatio prohi-
betur hic, ſit denunciatus, iuxta Extrauagantem,
Ad euitanda ſcandala, Martini Quinti. Iſtæ autem
conditiones copulatiuè ſumptæ requiruntur, vt
quis ligetur excommunicatione habita *in dicto
cap. ſignificauit*; quare laicus participans non in- 5.
cidit in hanc excommunicationem, neque qui
participat cum excommunicato à Papa in rebus
temporalibus, neque, qui ignoranter, neque, qui
iuſto metu, & cadente in virum conſtantem cum
excommunicato à Papa communicaret in diui-
nis, quæ tam in Eccleſia, quàm extrà celebrantur:
nec non, qui participat etiam in diuinis excom-
municato ab alio, quàm à Papa, liberatur ab hac
excommunicatione Papali. Tabien. *verb. excom-
municatio 5. caſu 8.* & Caiet. *verb. excommunicatio,
cap. 58.* vbi loquitur de clerico recipiente ad di-
uina, non autem de clerico, qui intereſt, ibi: tan-
quam aliquis de populo; proinde, vt incurratur
hæc excommunicatio, non ſufficit qualiſcumque
participatio in diuinis, ſed exigitur participatio
receptatiua. Caiet. *ſuprà.*

Tertia excommunicatio habetur *in cap. tua nos* 6.
19. *de ſentent. excommun.* quæ ligat incendiarios ex-
communicatos, & publicatos, qui ab alio, quàm
à Papa abſolui nequeunt. Porrò incendiarij loco-
rum ſacrorum ante denunciationem abſoluuntur
ab Epiſcopo. Quin etiam effractores Eccleſiarum
cum ſpoliatione ſunt excommunicati, *cap. conque-
ſti, de ſentent. excommun.* & ante denuntiationem
poſſunt

poſſunt abſolui ab Epiſcopo, ſed poſt denunciationem à ſolo Papa, Sylueſt. in vtroque caſu. In primo *verb.excommunicatio* 7.in 7.excommunicatione, in ſecundo dubio. In ſecundo *in verb. excommunicatio* 6. *in* 8. excommunicatione, Iulius Clarus *in praxi §.final. quaſt.* 77. *num.* 20. vbi ex Remigio *de immunit. Eccleſiæ, fol.* 205. *fallem.*33. addit non ſufficere effractionem Eccleſiæ ſolùm, nec ſpoliationem ſolùm, ſed vtrunque eſſe neceſſarium ad hanc pœnam incurrendam.

8. Illud etiam aduerte, incendiarios, de quibus loquimur, debere eſſe locorum Eccleſiaſticorum, non autem aliorum locorum, quia hi non ſunt ipſo iure excommunicati, niſi ſint incendiarij Eccleſiæ,ſeu aliorum locorum religioſorum, Farinac. *in praxi,p.*3. *quaſt.* 110. *ex num.*15.*vſque ad num.*23. Nauarr.*in manuali, cap.*17. *num.* 100. Salzed. ad Bernard. Dias *cap.* 108. in nouiſſima editione, dicentes incendiarios ſacrorum locorum, vel religioſorum,ipſo iure excommunicari, aliorum autem locorum poſſe excommunicari. De conſuetudine autem ipſo facto cenſeri excommunicatos aliorum locorum incendiarios, ſentit Azor.1.*p.lib.*9.*cap.*27. *quaſ.* 11. Contrà verò Sayr. *d. cap.* 29. *de cenſuris, num.* 8. *lib.* 3. *verſ. mihi tamen magis placet*,opinatur,minus tamen bene,neque *in cap. tua nos*, neque alibi excommunicari de facto incendiarios Eccleſiarum; ſed ſolùm in eo cap. haberi, quòd excommunicatus incendiarius, & denunciatus ab Ordinario non niſi à Papa poſtea poſſit abſolui, quod extendit etiam ad incendiarios rei profanæ, niſi in articulo mortis; nec Legatus à latere poteſt abſoluere huiuſmodi incendiarios denunciatos, quamuis poſſit abſoluere percuſſores clericorum, vt habetur *in cap.ad eminentiam, de ſentent. excommun.*

9. Quarta excommunicatio habetur *in cap. dura, de crimine falſi*, vbi excommunicati à Diœceſano, eo quòd litteras falſas Papæ habuerint, niſi infra viginti dies, poſtquam cognouerint ſe habere litteras illas falſas,illas deſtruant, aut reſignent,non poſſunt abſolui ſemel excommunicati ab alio, præterquam in mortis articulo, niſi à Papa, Marius Alterius *de cenſuris, tom.* 1. *de excommunicatione,lib.*5.*c.*5.*diſp.*7.*verſ.rurſus,& in verſ. quamobrem*, dicens *in d. cap. dura*, duplicem contineri excommunicationem,alteram latæ ſententiæ, quam incurrunt ipſo iure, qui litteras Apoſtolicas accipiunt, niſi de manu Papæ, vel de manu officialium illius, niſi ſint perſonæ inſignes; alteram ſententiæ ferendæ ab Ordinario contra habentes litteras falſas, ſi eas intra viginti dies à die ſcientiæ non lacerauerint,vel reſignauerint,quòd ſi ob id excommunicentur, abſolutio eſt Papæ reſeruata,& de hac loquitur text. *in dicto cap. dura*; de priori autem illud aduerte, hodie per deſuetudinem non eſſe in vſu in Curia Papa ſciente, & tolerante, vt vult Syluest. *in verb.excommunicatio* 6. in quarta excommunicatione,*in fine*, quem referens ſequitur Clarus *d. §.final. quaſt.*77.*num.* 17. neque in ea comprehendebantur quando erat in vſu, niſi illi tantùm, qui apud Sedem Apoſtolicam commorabantur,vt habetur *in dicto cap. dura, & in verſ.*3. notant Doctores communiter.

10. Quinta excommunicatio habetur *in cap. eos,de ſentent.excommun. lib.*6. vbi abſoluti propter mortis periculum, & eo ceſſante ad Papam tenebantur recurrere, & non recurrerunt, nec obſeruarunt, quod in abſolutione promiſerant Syluest. *verb.excommunicatio* 8.*num.*5.*vſque ad* 10. Tempus autem quàm primum in foro exteriori intelligitur ſublato impedimento,& aliquo modico tẽpore indulto, vt poſſit ſibi de neceſſariis prouidere, & ſe Pontifici præſentare. Atque ita relinquitur arbitrio boni viri tempus intra quod ſic abſolutus, quàm citò commodè poteſt ſe præſentare, 11.
Nauarr. *d. cap.* 27. *num.* 113. *verſ. declara primò*, Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 19. *num.* 1. vbi tradit quoad forum interius ſtandum eſſe conſcientiæ abſoluti circa tempus intra quod ſublato impedimento, recuperatáque valetudine debeat ſe præſentare Sedi Apoſtolicæ.

Sexta excommunicatio habetur *in cap. fundamenta,de electione,lib.*6. vbi excommunicatione ligantur omnes cuiuſcumque qualitatis, præeminentiæ, & dignitatis,poteſtatis, vel excellentiæ, quocumque nomine cenſeantur: & fratres, filij, vel nepotes horum prædictorum, qui aſſentiunt ſine facultate Sedis Apoſtolicæ nominationi,electioni, vel aſſumptioni in Senatorem, Capitaneum, Patritium, aut Rectorem, ad Regimen Romanæ vrbis, vel ad hoc per ſe,vel per alium ſe intromittunt.Eſt vniuerſalis hæc cenſura, quoad perſonas, de qua Caiet. *in verb. excommunicatio, cap.*53. Excipiuntur tamen continui habitatores, & incolæ ipſius Vrbis, & Romani ex ipſa Vrbe naturaliter oriundi, qui quamuis fratres,filij, vel nepotes ſint prædictorum, poſſunt tamen ſaltem per annum,vel ad breuius tempus huiuſmodi officia adminiſtrare, modò non habeant Comitatum extra territorium ipſius Vrbis,aut Baroniam excellentem. Quòd ſi vltra prædictos eligunt, nominant, vel aſſumunt ad prædicta officia aliquos,vel conſentiunt nominationi, electioni, vel aſſumptioni de ſe factæ vltra annum, aut obtemperant ſic electis, & aſſumptis fauent, vel auxiliantur, aliquo modo excommunicantur, & ab alio, quàm a Papa nequeunt abſolui. 12.

Septima excommunicatio habetur *in Clementina Multorum, §. verum, de hæreticis*, vbi excommunicantur Inquiſitores Epiſcopis inferiores,qui odij, gratiæ, amoris, lucri, aut commodi temporalis prætextu contra iuſtitiam, & conſcientiam ſuam procedere omiſerint, contra quem, aut quam fuerit ſuper prauitate hæretica procedendum; aut eodem obtentu prauitatem ipſam, aut impedimentum officij ſui alicui imponendo, eum ſuper hoc præſumpſerint, quoquomodo vexare; a qua cenſura,niſi per Romanum Pontificem nequeant (præterquam in mortis articulo, & tunc ſatisfactione præmiſſa,) abſolui. Vt autem incurratur hæc excommunicatio, requiritur non ſolùm,vt illa omiſſio ſit contra iuſtitiam, ſed etiam contra conſcientiam, & ſcientiam ipſius Inquiſitoris, & debet tam omiſſio procedendi, quàm vexatio innocentis veſtiri prætextu odij, gratiæ, amoris, lucri, aut commodi, vt colligitur apertè ex textu *in d. Clement.* 1.*§. verùm, de hæreticis*, & expreſsè vult Caiet. *in ſumma,verb.excommunicatio, cap.* 3. & colligi poteſt ex S. Antonin. *p.*3. *tit.*24. *cap.*7. Pegna 3.*p.Directorij,comment.*73. *verſ. hoc ſeruandum tamen eſt.* 13.

Non incidunt in hanc Papalem ſententiam Epiſcopi, & alij Prælati ſuperiores, ſi omittant prædicto obtentu, ſed ſuſpenduntur per triennium.*d.§.verùm.* ita Angel. *in ſumma,verb.excommunicatio* 5. *caſu* 11. Syluest. *verb. excommunicatio* 7. *num.* 29. *§. decima tertia*, Nauarr. *in manuali, cap.*17. *num.* 100. Eymeric. 3. *part. directorij, quaſt.* 24. *num.* 2. Inquiſitores autem Epiſcopis inferiores 14.

inferiores excuſabuntur ab hac cenſura, ſi omittant ex timore, ignorantia, vel ad vitandum ſcandalum, cùm requiratur omiſſio, aut factio contra iuſtitiam, & conſcientiam copulatiuè, quaſi conſcientia dictet non eſſe omittendum, aut imponendum, eſto amor, odium, lucrum, & commodum inducant ad omittendum, vel imponendum.

15. Sunt etiam alij duo caſus *in cap. nolentes, Clementin. de hæreticis, §. & tam ipſorum*, vbi ſic dicitur contra extorquentes modis illicitis pecunias per hæc verba: *& tam ipſorum, quàm Epiſcoporum, ſeu Capitulorum Sede vacante ſuper hoc deputatis commiſſariis quibuſcumque, diſtrictiùs inhibentes, ne prætextu officij Inquiſitionis, quibuſuis modis illicitis ab aliquibus pecunias extorqueant.* Item
in cenſuram incurrunt ſi bona Eccleſiæ ob deli-
16. cta clericorum ſcienter fiſco applicent, à qua de-
linquens non poteſt abſolui præterquam in mortis articulo, & pecunia ſic extorta priùs reſtituta illis, à quibus fuit ablata, nullis priuilegiis, pactis, aut remiſſionibus ſuper hoc valituris.

17. Ex quibus habes tres caſus, in quibus Inquiſitores ſeſe mutuò non poſſunt abſoluere, non obſtantibus litteris Vrbani Quarti, quæ ſic habent: *Vt negotium fidei valeatis liberiùs promouere, vobis auctoritate præſentium indulgemus, vt, ſi vos, & fratres veſtri Ordinis, Socios veſtros excommunicationis ſententiam, & irregularitatem incurrere, aliquibus caſibus ex humana fragilitate contingat, vel recolatis etiam incurriſſe; quia propter iniunctum vobis officium ad Priores veſtros de leui ſuper hoc recurrere non poteſtis, mutuò vos ſuper his abſoluere iuxta formam Eccleſiæ, & vobiſcum auctoritate noſtra diſpenſare poſſitis in caſibus in quibus dictis Prioribus, (vt dicitur) eſt ab Apoſtolica Sede conceſſum. Nulli ergo*, &c. Vbi conceditur Inquiſitoribus, vt ipſi & ſocij poſſint ſe mutuò abſoluere. Nihilominus in ſupradictis tribus caſibus non poſſunt abſolui, niſi per Dominum noſtrum Papam, nempe cùm omittunt procedere contra quem ſuper prauitate hæretica eſt procedendum, vel, cùm imponunt falsò crimen alicui hæreſeos, qui caſus continetur *in dicta Clement. 1. de hæreticis. §. verùm*, vel quando modis illicitis pecunias extorquent, qui eſt ſecundus caſus *in dicto cap. nolentes §. & tam ipſorum, de hæreticis, in Clementina*, & tertius, quando bona Eccleſiæ propter delicta clericorum ſcienter fiſco applicant. Qui caſus in quatuor diuidit Pegna *dict. 13. p. directory, comment. 73.* quorum primus, qui cenſetur quando Inquiſitores omiſerunt procedere contra quem procedere debuerant: & ſecundus, qui eſt cùm imponunt falsò crimen hæreſis alicui, vel aliquid ſimile, continentur *in Clement. 1. de hæret. §. verùm quia.* Etiam ſi Eymeric. vnum tantùm caſum ibi doceat contineri: alij autem duo, ordine tertius, qui eſt quando illicitis modis pecuniæ extorquētur prætextu officij Inquiſitionis, & quartus, quando bona Eccleſiarum ob delictum clericorum ſcienter fiſco applicantur, continentur *in dicto cap. nolentes, in dicta Clemētina 2. de hæret.* & de his loquitur Campegius apud Zanchinum *cap. 31. in princ.* neque in his caſibus Inquiſitores poſſunt ſe mutuo abſoluere.

18. Octaua excommunicatio continetur *in cap. quicumque, de ſententia excommunicationis lib. 6.* in qua excommunicantur cōcedentes alicui poteſtatem occidendi, capiendi, aut perſequendi perſonas aliquorum, aut eorum facultates, aut ſuorum, eo quod tulerint ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti aduerſus Reges, Principes, & Barones, Nobiles, & Balliuos, vel quoſlibet miniſtros eorum, aut contra alios quoſcumque. Similiter excommunicantur illi, qui vtuntur tali poteſtate, aut motu proprio faciunt aliquid ex huiuſmodi prædictis, qui ſi per duos menſes perſiſtant in ea excommunicatione, ab ea ex tunc nequeunt abſolui, niſi per ſedem Apoſtolicam. Hæc autem cenſura quo ad perſonas eſt vniuerſalis: actiones autem prohibitæ ſunt occidere, capere, aut vexare, in perſonis, vel bonis ſuis, aut ſuorum, aut ſententias huiuſmodi ferentes. vide Syluestrum *verb. excommunicatio 7. num. 27. §. 12.* ſub appellatione ſuorum intelliguntur omnes qui ſunt ſub eorum poteſtate. Item omnes conſanguinei, argumento capitis, *cuncti, de elect. in 6.* Hæc autem intelligenda ſunt, quando iniuſte fit vexatio, ſed ſi fiat iuſtè, non incurritur cenſura; non enim grauatur, qui iuſtè patitur, quamuis ex vindicta, & odio vexetur, Nauarr. *in manuali cap. 27. num. 99.* Caiet. *verb. excommunicatio. cap. 36.* Sebaſtianus Medices *p. 2. ſummæ tit. 9. quæſt. 78. num. 73.*

Nona excommunicatio habetur *in Clementina* 19.
Religioſi, de priuilegiis, vbi Religioſi, qui clericis, aut laicis Sacramenta Extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrare, vel matrimonium ſolennizare, non habita ſuper his Parochialis Preſbyteri licentia, &c. excommunicationis ſentētiam ipſo facto a ſede Apoſtolica, &c. dūtaxat abſoluēdi incurrunt; requiritur tamen quòd hæc faciant ex præſumptione, vt communiter volunt Doctores, & colligitur ex verbis ipſius canonis, vbi dicitur *præſumpſerint.* Requiritur item, vt ſit Religioſus Religionis approbatæ, ſiue ſint exempti, ſiue non exempti. Religioſi autem Religionis non approbatæ, quia non ſunt Religioſi, *cap. vnico, de voto lib. 6.* non incurrunt hanc ſententiam, cùm in materia pœnali ſtrictè procedendum eſt.

Ex quo ſequitur excuſari Religioſos ex ignorantia, vel credulitate exiſtimantes Parochos illud ratum habere, & æquo animo ferre aliquid horum facere, ſaltem in foro conſcientiæ, ita miniſtrantes non ligabuntur excommunicatione, quia in veritate non præſumunt, neque datur contemptus, Sà *verb. excommunicatio Papæ reſeruata, num. 9. fol. 237.* Non etiam procedit hæc cenſura quando Religioſus miniſtrat Sacramenta alteri Religioſo exempto. Caiet. *verb. excommunicatio, caſu 64.* contra Syluest. *in verb. excommunicatio ſeptimo caſu 14.* Nauarr. *cap. 27. num. 102.* Graff. *deciſ. lib. 4. cap. 22. num. 7.* vbi *num. 8.* ſubdit non incurrere hanc ſententiam, qui Sacramēta adminiſtrat Parochiano aſſerenti ſe habere licentiam à plebano ſuo. Ex Soto etiam *in 4. ſent. diſt. 23 quæſt. 2. art. 1. col penult.* ratihabitio plebani præſumitur, quando quis iam vult animam efflare, quia eo tempore non adeſt plebanus, qui poſſit vngere infirmum: poteſt tunc & debet quicumque alius Sacerdos etiam Religioſus infirmum vngere. Videtur ſequi Saa *dicto num. 9.* vbi aufert Religioſo poteſtatem miniſtrandi Euchariſtiam, aut Extremam vnctionem extra mortis articulum ſine Parochi licentia. Similiter non incurritur hæc cenſura à Religioſo miniſtrante ſacramentum Baptiſmi, vel Pœnitentiæ, ſine licentia Parochi, ex Nauarr. *ſupra dicto cap. 27. à numer. 100.* Syluest. *verb. excommunicatio 7.*

num.

*num.*42. *dub.*14. eo quia hîc non exprimuntur: & quia hæc Sacramenta maioris neceſſitatis ſunt.

Porrò, quamuis ex Cardinali *in dicta Clementina Religioſi, quæſt.* 11. incurratur hæc cenſura à Religioſo in articulo mortis Euchariſtiam miniſtrante, etiam quando non adeſt copia Parochi: oppoſitum eſt dicendum, quando alius, non adeſt, nec copia Parochi datur, Hoſtienſ. *in cap. omnis, de pœnitentiis, & remiſſionibus*, Angelica *verb. excommunicatio* 5. *caſu* 12. Tabiena *eodem verbo* 5. *caſu* 11. & Sabaſtianus Medices *parte* 2. *ſumma, tit.*9. *quæſt.*78. *num.*164. *& ſeq.*

20. Item incurrunt excōmmunicationem Papalem omnes Religioſi, etiam mendicantes, non ſeruantes interdictum, vel ceſſationem à diuinis, quam ſeruat Eccleſia Cathedralis, vel Matrix Parochialis oppidi. habetur *in Clementina* 1. *tit. noſtro, de ſentent. excommun.* quod hodie fortiùs cogit Concilium Tridentinum *ſeſſ.*25. *cap.*12. *de Regularibus*, vbi decernitur, quòd Religioſi publicent, & ſeruent cenſuras, & interdicta, ne dum à Sede Apoſtolica manantia, ſed etiam ab Ordinariis promulgata mandante Epiſcopo. Ita Viual. *de interdicto num.*162. *fol.*126. Graff. *lib.*4. *cap.* 20. *num.*1. Auila *de cenſuris, p.*5 *diſp.*5. *dub.*3. *verſ. ſit tamen ſecunda concluſ. fol.* 289. dummodo interdictum ſit generale, non autem ſpeciale, & ceſſatio
21. etiam ſit generalis: eſto interdictum, vel ceſſatio ſit inualida, & iniuſta, adhuc Regulares tenentur ſeruare, ſeruante Cathedrali, vel Matrice, vel Parochia oppidi, vbi Religioſi habitant, vt patet ex *dicta Clementina, & gloſſa ibi*, quia non pertinet ad Regulares iudicare de validitate, vel nullitate interdicti. Viuald. *vbi ſuprà concluſ.* 3. Henriq. *lib.*13. *cap.*46. *num.*4. Oportet ergo, vt ſeruetur ſaltem ab aliquibus Canonicis, & ab aliquibus portionariis, Nauarr. *d. cap.*27. *num.*146. Syluest. *verb. interdicto* 6. §.3. *excommun.*9. *num.*90. *&* 94. Idem dicendum, ſi in aliquo oppido ſint aliquæ Parochiæ vltra cathedralem, quæ non interdicitur, ſed interdicatur Parochia, vbi viuunt Religioſi, cum toto ſuo ambitu. Ratio, quia tale interdictum eſt locale generale, Suarius *de interdicto, diſp.* 32. *ſect.* 2. *à num.*4. *vſque ad num.*7. vbi tradit interdictum totius Parochiæ eſſe generale, quatenus comprehendit totum ambitum, ſeu diſtrictum Parochiæ: nam tale interdictum habet obiectum collectiuum, ſequitur Nauarrus *cap.*27. *num.* 166. Secus quando interdicitur templum duntaxat alicuius Parochiæ, non verò totius ambitus illius. Quin etiam ex gloſſ. communiter recepta *in dicta Clementina, in verb. obſeruare, & in verb. obiicere*, tenentur regulares ſeruare interdictum etiam quando Matrix, ſiue Cathedralis non ſeruat, ſi conſtet Regularibus illud eſſe validum. Nauarr. *dicto cap.*27. *num.*146. & Viualdus *de interdicto, num.*162. *concluſ.*6. non tamen tunc non ſeruantes incurrunt excommunicationem, quando Matrix Eccleſia non obſeruat, ſed ligantur pœnis *cap. final. de exceſſ. Prælatorum, in antiquis, & in cap. auctoritate, cap. Epiſcoporum, de priuilegiis, lib.*6. de quibus Sayro *de cenſuris, lib.*3. *cap.* 33. *n.*48. vbi Religioſi ſunt ſuſpenſi ab officio, & beneficio, & omni iuriſdictione, & eis eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, & ſunt irregulares, & ineligibiles actiuè, & paſſiuè.

22. Decima excommunicatio Papæ reſeruata continetur *in Clementina, Grauis, de ſentent. excommun.* quæ comprehendit dominos temporales, eſto ſint Prælati iuriſdictionem temporalem, vel dominium habentes, qui in terris, vel locis eorum ſuppoſitis interdicto, cogunt aliquem quomodolibet diuina Officia celebrare: ſiue compulſio fiat à perſona clericorum, ſiue eorum conſanguineis; ſimiliter conuocantes ad audienda Officia diuina in tali loco, populum voce præconis, aut ſonitu campanæ, præſertim, ſi excommunicatos, vel interdictos vocauerint, vel prohibentes ne excommunicati publicè, aut interdicti eiiciantur ab Eccleſia, quandiu Miſſarum ſolennia celebrantur à celebrantibus moniti, vt exeant. Et denique excommunicati publicè, & interdicti qui in ipſis Eccleſiis nominatim à celebrantibus, vt exeant moniti, remanere præſumpſerint; quorum omnium abſolutio Sedi Apoſtolicæ reſeruatur.

Excuſantur ab hac excommunicatione cogentes 23.
celebrare Officia diuina in loco non interdicto: ſimiliter ſi cogant eadem facere non in terris ſuis, ſed in terris alienis, vt colligitur ex illis verbis ibi: *in terris, vel locis eorum*; contrà verò ſi iubeant ſubditis non excommunicatis, vel non interdictis in loco interdicto, incidunt in hanc cenſuram, ſiue interdictum hominis ſit, ſiue iuris, ex gloſſa *in dicta Clementina*, & ſiue compulſio ſit realis, vel perſonalis, ſiue directa, vel indirecta. Dicitur incurrere prohibens, ne excommunicati publice, &c. quia excommunicati occultè publicè non vitantur, *cap.* 2. 6. *quæſt.*6. *& cap. cum non ab homine, de ſentent. excommun.*

Quo ad Officia diuina in hac Clementina *Grauis*, 24.
de ſentent. excommun. ſecundùm gloſſam *ibi: verb. Miſſarum*, & Zabar. & Paul. Dicendum eſt ſolùm intelligi Miſſarum ſolennia, ita vt in aliis officiis diuinis præter Miſſas, non habeat locum hæc pœna, quamuis Caietanus, quem refert, ac ſequitur Sayro *de cenſur. lib.*3 *cap.* 29. *verſ. quo ad officia diuina, ex num.* 41. arbitretur in primo, & ſecundo caſu huius Clementinæ non ſolùm intelligi Miſſam, ſed etiam alia Officia diuina, & deducitur ex verbis ibi: *Officia diuina*, quæ verba abſolutè prolata continent non ſolùm Miſſarum ſolennia, ſed etiam alia, quæ ab Eccleſia celebrantur vt horæ Canonicæ. In tertio autem caſu, in quo, qui prohibent ne excommunicati publicè, aut interdicti ab Eccleſia eiiciantur, quandiu Miſſarum ſolennia peraguntur, à celebrantibus moniti, vt exeant, credit Caietanus ſolùm intelligi de ſacrificio Miſſæ, & ad hoc ſufficere monitionem generalem, vt exeant: quare, qui ita monitos egredi prohibet, ligatur hac cenſura. vide Sanch. *de matrim. lib.*4. *diſp.*4. *num.*8.

Vndecima excommunicatio contra imponentes 25.
talleas clericis, & in clericos illas ſoluentes, *cap. clericis, de immunitate Eccleſiæ, lib.* 6. Quo ad clericos ſoluētes hæc cenſura ſublata eſt per Clementinam *Quoniam, eodem tit.* Contra autem imponentes huiuſmodi onera clericis, & eorum bonis, non ſolùm eſt in vſu, ſed etiam refertur in Bulla Cœnæ *caſu* 18. Similiter incurritur excommunicatio alia reſeruata ab habentibus dominium temporale, ſi prohibeant ſubditis ne quidpiam vendant Eccleſiaſticis, neque eorum frumenta molant, Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 130. Suarez *de cenſuris tom.* 5. *diſp.*23. *ſect.*4. *num.*24. ſed hæc vltima nulli eſt reſeruata, ex *cap. final. de immunit. Eccleſiæ, lib.*6. Sayro *de cenſur. lib.*3. *cap.*34. *num.*16.

Quæſtionis tamen eſt, an huiuſmodi excommunicati 26.
poſſint abſolui per Bullam Cruciatæ, vel ab habente priuilegium, & quoties? Reſponde

per

per Bullam poſſe quem abſolui à reſeruatis Papæ etiam in Bulla Cœnæ, ſemel in vita, & iterum in articulo mortis, Auila *de cenſur. 2. p. c. 7. diſp. 1. dub. 7.* Henriq. *lib. 8. de Euchariſtia, c. 60. num. 4.* Quòd ſi poſtea recidat, poteſt ſumere ſecundam Bullam, vt abſolui poſſit per illam. Henriq. *lib. 6. de pœnit. cap. 16. num. 2.* Nec poterit ſumere plures Bullas intra annum, ſed duas duntaxat, & illis vti durante anno publicationis, Henriq. *de indulgent. cap. 20. num. 7. fol. 538.* & Auila *vbi proximè fol. 179.* & Manuel Rodrigues *in explicatione Bullæ Cruciata, §. 12. num. 2.* vbi tradit Papam conceſſiſſe, quòd duabus duntaxat Bullis poſſint fideles frui durante anno publicationis. Semper tamen excipitur caſus hæreſis, à quo non poteſt abſolui, nec per Bullam, nec per Iubilæum, nec per priuilegium, niſi de illo fiat expreſſa mentio, Henriq. *d. lib. 6.* & Auila *ſuprà*, quidquid innuat tanquam probabile, Sà *verb. excommunicatio Bullæ Cœnæ, num. 18.*

27. Difficultas tamen eſt, an poſſit abſolui ab excommunicatione Papali ſiue per Bullam, ſiue per Iubilæum, ſiue per priuilegium extra confeſſionem ſacramentalem? Negat Nauarr. *in ſumma cap. 26. num. 31. & lib. 1. conſiliorum, de ſenten. excommun. conſ. 28. ad 4. quæſt.* Corduba *in ſumma quæſt. 19. & 187.* Manuel Rodrigues *in Bulla §. 9. num. 54. dicto 5.* Ratio eſt, quia in Bulla, & Iubilæo, & priuilegiis dicitur poſſe pœnitentem eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario, à quo poſſit abſolui à peccatis, & cenſuris, audita diligenter confeſſione. Item, quia per priuilegia non poteſt abſolui pœnitens, niſi in foro conſcientiæ.

Nihilominus contraria opinio eſt multo probabilior, quæ docet poſſe pœnitentem abſolui à cenſuris extra confeſſionem ſacramentalem. Ita Rodrig. mutata priori ſententia poſtea, *tomo 1. Regularium quæſt. 61. art. 7.* Auila *d. p. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 13. verſ. ſecunda opinio, fol. 204. ad finem, & 205. in principio,* poſt Victoriam, Pennam, & alios Magiſtros Salmanticenſes, quos *ibi* refert, ac ſequitur, etiam quando dicitur in Bulla quòd audita confeſſione poſſit abſoluere à peccatis, & cenſuris, quia nulla datur connexio inter abſolutionem à peccatis, & à cenſuris, & verba illa, *audita confeſſione*, referuntur ad abſolutionem à peccatis, non autem ad abſolutionem à cenſuris. Item ex Nauarr. *dicto cap. 26. num. 32.* mortuus excommunicatus cum ſignis contritionis abſque abſolutione ſacramentali, poteſt abſolui poſt mortem à cenſura ab habente facultatem abſoluendi à reſeruatis Papæ, non verò ab illo, qui id tantùm poterat in mortis articulo, vnde colligit Reginaldus *lib. 8. tom. 1. de ſacramentali abſolutione ſect. 2. num. 58. fol. 378.* bene poſſe impendi abſolutionem ab excommunicatione extra confeſſionem homini non confeſſo ſine abſolutione à peccatis, & poſſe vnam abſolutionem ab altera diuidi.

28. Confirmatur, quia priuilegium diſpenſandi cum aliquo in votis, vel in illis committendis non reſtringitur, vt vota commutentur auditis confeſſionibus, quia abſolutio à peccatis exigit neceſſariò confeſſionem ſacramentalem: non autem votorum commutatio, cùm diſtent inter ſe abſoluere à peccatis, & diſpenſare in votis, & vota commutare. Nec obeſt, quod dicitur, clauſula poſita in vna parte diſpoſitionis, ſiue ponatur in
29. principio, ſiue in fine, cenſetur referri ad omnia in ea clauſula contenta. *cap. ſecundò requiris, de appellationibus*, quia id intelligitur quando eadem ratio militat in vno caſu, atque in alio diuerſo, Menoch. *de præſumptionibus lib. 4. præſumpt. 181. num. 2. & conſilio 334. ex num. 8. vſque ad num. 17.* quod in noſtro caſu non reperitur, quam etiam partem docet Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 15. num. 25. verſ. vltima difficultas, & diſp. 16. num. 11.* Neque Suarius hoc negat omnino *tom. 5. de cenſuris diſp. 7. ſect. 5. num. 37. fol. 221. §. quocirca,* poſſe accidere, dum ait poſſe impendi abſolutionem à cenſuris per Iubilæum, vel Bullam homini 30.
abſque abſolutione à peccatis, & manere liberum ab illis, nempe ſi repentè moriatur pœnitens poſt abſolutionem à cenſuris, & ante abſolutionem à peccatis: aut, quia pœnitens poſt abſolutionem à cenſuris mutata voluntate dixit Sacerdoti, Volo abſolui à peccatis; aut Sacerdos noluit, vel non potuit formam perficere. In quibus caſibus credit Suarius abſolutionem excõmunicationis eſſe validam, & peccata illa non manere reſeruata, & poſſe abſolui à quocumque Cõfeſſario habente iuriſdictionem abſoluendi. Nam quamuis illa abſolutio impendatur in ordine ad abſolutionem à peccatis: non tamen impenditur ſub conditione, ſed abſolutè, & ſimpliciter, & ſtatim obtinuit ſuum effectum, Suarius *ſuprà.* Quare in praxi tutò admitti poteſt hæc doctrina, cùm nulla detur connexio inter abſolutionem à cenſuris, & inter abſolutionem à peccatis, abſolutio ab illis extra confeſſionem impendi poteſt, quod tradit etiam Ledeſma *2. 4. quæſt. 19. art. 9.* & Armilla *verb. excommunicatio num. 20.* quos etiam referens ſequitur Rodrigues *tom. 1. regular. quæſt. 61. art. 7. ad finem*, & Sanch. *vbi proximè.*

De cenſuris Summo Pontifici reſeruatis, quæ cõtinentur in Extrauagantibus, & in alijs conſtitutionibus iuri non inſertis.

§. V.

EPITOME.

1. *Exenterantes corpora demortua, vel membratim concidentes, aut in aquis coquentes, ſunt excommunicati, & quomodo id intelligatur.*
2. *Religioſi mendicantes ſine licentia Papæ tranſeuntes ad non mendicantes, & tales recipientes, excommunicantur.*
3. *Abſoluentes ab aliquo ex quinque votis reſeruatis ſummo Pontifici excommunicantur.*
4. *Simoniam committentes, & mediatores in ordine, vel beneficio, à ſolo Papa poſſunt abſolui, & eſt vniuerſalis cenſura, quo ad perſonas, & quid veniat nomine beneficij.*
5. *Simoniaci mentales & conuentionales non excommunicantur, ſed reales ex vtraque parte.*
6. *Confidentiarij non poſſunt abſolui niſi à Papa in mortis articulo, & à quibus poſſit peti abſolutio.*
7. *Mediatores ſimoniæ quare excommunicantur hac excommunicatione, & quid requiratur vt dicantur mediatores.*
8. *Simoniacus in ordine eſt etiam ſuſpenſus, etiam ſi occultus ſit, & perpetuò deponendus.*

Reci

9\. 10. *Recipiẽtes ad Religionem ſimoniacè,& recepti, ſunt excommunicati,& debent detrudi in locũ arctioris reg.:le,& quomodo liceat aliquid recipere?*

11\. *Profeſſio tamen facta à Simoniaco valet.*

12\. 13. 14. 15. 16. 17. *Excommunicantur dantes, promittentes,& facientes aliquid pro gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana, & quomodo intelligitur Extrauagans id prohibens.*

18\. *Excommunicantur omnes,qui Montium pietatis, aliorumve locorum piorum iuriſdictionem , & bona in proprios vſus conuertunt , & occupant.*

19\. *Excommunicantur miniſtri Cameræ Apoſtolicæ rationem adminiſtrationis non reddentes integrè.*

20\. *Excommunicantur,quicumque occultant , & retinent libros,& ſcripturas Cameræ Apoſtolicæ.*

21\. 22. 23. 24. 25. *Excommunicantur ingredientes prætextu facultatis Monaſteria Monialium , & quid intelligatur nomine Monaſterij , & clauſuræ?*

26\. *Excommunicantur ingredientes Monaſteria Monialium,& fœminæ Monaſteria virorum ſiue ingrediantur prætextu facultatum, ſiue non.*

27\. *Fœminæ ingredientes Monaſteria virorum , ſeu Monialium,an poſſint abſolui ab Epiſcopo? negatiua eſt verior.*

28\. *Ingredientes per duos pedes , vel exeuntes à clauſura,incidunt in excommunicationem, & quando dicatur paruitas materiæ?*

29\. *Ingrediens in prædia Monaſteriorum ſeparata,non eſt excommunicatus,ſecus de hortis contiguis, & ſeptis.*

30\. *Ingredi in Sacriſtiam Religioſorum fœminis an liceat?*

31\. *Excommunicantur impugnantes inſtitutum Societatis, & qui recipiunt Religioſum Societatis , & Religioſi ingredientes aliam religionem à Carthuſiana.*

32\. *Religioſi ſancti Franciſci appellantes ad Tribunalia ſecularia , vel procurantes pro ſe, vel pro alio ſubornando in electione maiorum ſuperiorum excommunicantur.*

33\. *Religioſi ſancti Dominici procurantes fauorem ad conſequẽdum officium generalis excommunicantur.*

34\. *Carmelitæ recurrentes ad Tribunalia ſecularia,& fratres Auguſtini excommunicantur.*

35\. *Regulares ex Philippinis, vel ex Indiis occidentalibus tranſeuntes ad Iaponicas,& finitimas inſulas,& Prouincias,excommunicantur.*

36\. *Excommunicantur , qui ſe pro aliis examinant ad conſequenda beneficia,& qui ſe fingunt Cardinalium nepotes,familiares,& commenſales,vt gratis litteras expediant.*

37\. 38. 39. *Excommunicantur tractantes Pontifice viuente de futuro eligendo, & reuelantes aliquid de actis in Conſiſtorio,ſi adeſt præceptum de non reuelando, & qui litteras,Nuntium , aut ſignum mittunt ad Cardinales , qui ſunt in conclaui,vel recipiunt.*

40\. *Excommunicantur auocantes cauſas beneficiales ad laica Tribunalia , & lædentes libertatem Eccleſiaſticam.*

41\. *Excommunicantur Chriſtiani , qui Chriſtianos in terris Turcarum vti mancipia capiunt , aut eius bona diripiunt.*

42\. *Confeſſionis ſacramentum poſſe fieri inter abſentes affirmantes excommunicantur.*

43\. *Religioſi ſolicitantes in confeſſione non aliis , quàm Inquiſitoribus,ſunt denunciandi.*

44\. *Excommunicantur extrahentes delinquentes de locis ſacris , & qui non gaudeant immunitate Eccleſiæ,& quomodo ſint extrahendi.*

45\. *Duellantes fauentes,campum dantes,&c.excommunicantur,neque eximuntur Principes,ſiue publicè, ſiue priuatim fiat duellum.*

46\. *Prædicare miracula falſa , & prophetias falſas audientes,& detrahentes in Concionibus de Prælatis ſcandaloſè ſunt excommunicati.*

PRIMA excommunicatio ex contentis in Extrauagantibus iuri inſertis continetur in Extrauaganti quadam Bonifacij Octaui ſub rubrica,*de ſepulturis*,incipit,*Deteſtãda*, in qua excommunicãtur omnes,etiam Pontifices, exenterantes mortuos ad eos conſeruandos , aut eos in fruſta, ſeu membratim concidentes, aut in aquis coquentes , vt oſſa carnibus denudata deferant, & ſepeliant in alio loco, & qui hæc fieri iubent;& abſolutio à Papa reſeruatur,de qua Caiet. *verb. excommunicatio c.* 70. Eſt ergo materia huius canonis ſecundùm illum crudelis immanitas in cadauera humana;requiritur tamen , vt hæc excõmunicatio incurratur,vt exerceatur hæc crudelitas in corpore defuncto ; vnde non incurritur ſi fiat corpori viuo. Item requiritur , vt fiat defuncto in terra fidelium : ſecus ſi fiat in terris infidelium,vbi non eſt locus ſacer ad ſepeliendum , & ideo fit , vt oſſa in terras fidelium deportentur : ſicut non incurritur ab eo,qui hoc facit,ne cadauer fœteat,aut vt anatomiam Medici faciant,Nauarr. *c.27.n.* 105. *& conſ.54.de ſent.excomm.* Vnde qui hiſce temporibus corpora exenterant,& excerebrãt,vt poſſint à populo ſine odore diu venerari,non faciunt cõtra hunc canonem , neque exenterant, vt transferant de loco ad locum,ſed ne fœteãt:pœnæ autem extra proprios caſus non ſunt extendendæ,Sanch. *in præcepta Decalogi l.b.2.c.*28.*n.*5.ex vulgari regula, Odia ſunt reſtringenda,& lex non pœnalis pendet à ratione,& leges pœnales non omnino pendent à ratione,ſed à voluntate legiſlatoris , Sayro *de cenſuris lib.3.c.30.n.*1.cum aliis ibi relatis,& Auguſtinus Barboſa *de officio, & poteſt. Epiſcopi , allegatione* 50.*n.* 103. 1.

Secunda excommunicatio habetur in Extrauagante Martini Quinti , ſub rubrica *de Regularibus*, incipit,*Viam ambitioſæ*,vbi excommunicantur omnes Religioſi mendicantes,qui ſine licentia Papæ tranſeunt ad Ordinem non mendicantium,excepta Religione Carthuſiana : nec non & tales recipientes,Suarez *tom.5.de cenſuris diſp.22.ſect.5.n.*16. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda,lib.* 2.*c.* 18. *à n.*11.& Azor *p.*1 *lib.*12.*c.*14.*q.*12.*verſ.inter Extrau. & q.* 16. & ex antiquioribus,Antonin. 3.*p. tit.* 24. *c.*71.Sylueſt.*verb excommunicatio.*7.*n.*82.Caiet.2.2. *q.*12.*art.*1.Nauarr.*cap.*27.*n.*106.Hæc tamen cenſura ſolùm ligat Mendicantes tranſeuntes ad Religiones non Mendicantes, ita, vt recipientes,& recepti ſint excommunicati (exceptis Carthuſienſibus)ſine ſpeciali licentia Papæ , nec ſatis eſt licentia generalis ipſius, vt apparet ex eadem Extrauagante,& volunt D.Antonin.3.*p.tit.*25.*c.*71.Angelus *verb. excommun.* 5.*caſu* 52. Syluester *eodem verbo* 7. *n.*82.Caiet.*eodem verbo c.*74. & Nauarr. *in ſumma. c.*27.*n.*106.*§. vigeſima ſecunda.*Memoriale clericorum *c.*3.*excomm.*5.& Sayr.*de cenſuris lib* 3.*c.*30.*n.* 8. & Sebaſtianus Medices *p.*2.*ſumma.tit.*9.*q.*78.*n.* 114. 2.

Tertia excommunicatio continetur in Extrauagant. Sixti Quarti ſub rubrica , *de pœnitentiis , & remiſſionibus* , quæ incipit , *Et ſi Dominici* , vbi 3.

excommunicantur cum reſeruatione, qui ex priuilegio Papæ Sixti Quarti abſoluunt ab aliquo iſtorum quinque votorum, videlicet peregrinationis in Hieruſalem, & Romam, & Compoſtellam, Religionis, & Caſtitatis, niſi in dictis confeſſionalibus fiat mentio illorum de certa ſcientia, cum derogatione illius Extrauagantis. Nauarrus tamen *in d. cap. 27. n. 105. §. decimaoctaua*, tradit hanc Extrauagantem hiſce temporibus non habere vim, cùm ea confeſſionalia non ſint in vſu. Inde tamen habetur, quòd diſpenſatio quinque votorum, quæ in ea continentur, reſeruatur Papæ, ſequitur Memoriale clericorum *c. 5. excommunicatio ſecunda*, Sayr. *d. c. 30. n. 14.*

4. Quarta excommunicatio habetur *in Extrauagante Pauli ſecundi*, incipit, *Cùm deteſtabile, de ſimonia*, vbi excommunicantur omnes, quacunque dignitate præditi, etiamſi Cardinalatus, Patriarchali, Epiſcopali, Regali, vel alia quauis eccleſiaſtica, ſeu mundana dignitate præfulgeant, qui quomodolibet dando, vel recipiendo, ſimoniam commiſerint, aut qui fuerint mediatores, vt ipſa fiat in ordine, vel beneficio, & à ſolo Papa poſſunt abſolui.

Hæc cenſura eſt vniuerſalis quoad perſonas; quoad actiones, continet duas, nempe dare, & recipere, & committitur in ordine, vel in beneficio. Nomine autem *beneficij*, continentur electiones, poſtulationes, confirmationes, & quæuis prouiſiones Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Perſonatuum & officiorum. Item Prælaturæ inter Regulares, & ſimilia officia paſtoralia in quibus tam dantes, quàm recipientes, & qui ſint mediatores, ligantur excommunicatione Papali.

5. Excuſantur ab hac cenſura ſimoniaci mentales, & conuentionales, & ligantur ſimoniaci reales, quando conuentio ex vtraque parte completur. Et quamuis ſunt, qui putent conuentionem ex vna tantùm parte exequutam tranſire in realem, ſi complementum fiat ex parte illius, qui ſpiritualia promiſit; contrarium eſt tenendum in iudicando, & conſulendo, vt nunquam fiat realis ſimonia, niſi ab vtraque parte compleatur conuentio, & promiſſio, & ſufficiet, ſi ex vna parte compleatur in totum, & ex altera ſaltem in parte, quia hæc eſt realis. *cap. Presbyter, c. quiſquis, c. Sanctorum, 1. q. 1.* Nauarr. *in ſumma c. 23. n. 103. & conſ. 40. n. 1. de ſimonia*, quem referens ſequitur Flamin. *de confidentiis q. 1. ex n. 142. vſque ad n. 147.*

6. Confidentiarij item ſunt excommunicati. Nauarr. *in manuali cap. 23. num. 111. verſ. 11.* & expreſsè probatur ex conſtitutione Pij Quinti, incipit, *Intolerabilis, in §. ſed ne quiſquam*, ibi: *Et in iuris ſubſidium excommunicationis ſententia innodamus, à qua nullus niſi in mortis articulo conſtitutus ab alio, quàm à Romano Pontifice abſolutionis beneficium valeat obtinere*; & facit, quod ſcribitur *in cap paſtoralis, c. præterea, de officio delegati.* Proinde debet peti abſolutio, vel à Dataria in foro interiori, & exteriori, vel à Pœnitentiaria in foro interiori duntaxat, vel virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilei pleniſſimi. Quo ad primum, Nauarr. *conſ. 21. n. 7. & 23. de ſimonia, & conſ. 69. num. 4 eodem tit.* Quo ad ſecundum idem Nauarr. *conſ. 18. de ſimonia*, quem ſequitur Flamin. *de confidentiis q. 59. à n. 1.*

7. Quoad Mediatores ſimoniæ, vel confidentiæ dicendum eſt illos incidere in excommunicationem. Ratio, quia mediatores criminum dicuntur ipſum delictum committere. *cap. mediatores*, & ibi Geminianus, & Franch. *de teſtibus, lib. 6.* Item quia agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur. *cap. notum. 2. quæſt. 1. cap facientes, diſtinct. 86. c. 1. de officio delegati.* Ea ergo ratione, qua mediatores ſimoniæ incidunt in excommunicationem, eadem etiam mediatores confidentiæ debent ligati huiuſmodi excommunicatione, arg. *l. illud. ff. ad legem Aquil. l. a Titio. ff. de verb. oblig.* Et aduerte ad hoc, vt quis cenſeatur mediator ſimoniæ, ſeu confidentiæ, non eſt opus, vt ipſe ob eam aliquid recipiat, ſed ſufficit, quòd fuerit mediator, vt expreſsè patet ex ſecunda Extrauagante *de ſimonia*, & vult Nauarrus in ſpecie *conſ. 59. verſ. reſpondetur 1. tit. de ſimonia.* Ex quibus concluditur mediatorem ſimoniæ committere ſimoniam, & mediatorem confidentiæ committere confidentiam, vt probat Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 45. verſ. ſupradictis omnibus*, & Maſc. *de probat. 1306. concluſ. n. 32.* & ex conſequenti incidere in excommunicationem.

Vltra hanc pœnam ſimoniacus in Ordinis ſuſ- 8.
ceptione ſuſpenditur ad Ordinis exequutiones, *cap. inquiſitionis, de accuſationib. cap. qui ſtudet. 1. quæſt. 1.* & deponitur perpetuò ab officio, & beneficio. *cap. cùm ſuper, de confeſſis, cap. de hoc, de ſimonia.* Eſtque ipſo iure ſuſpenſus, etiamſi occultus ſit. *Extrauag. 2. de ſimonia, cap. ſanè, eodem tit.* Syluest. *verb. ſuſpenſio, num. 7.* Couarr. *in Clement. ſi furioſus 1. p. §. 1. num. 7.* Atque ita non ſolùm eſt excommunicatus ipſo iure, ita *Extrauag. 2.* Suar. *tom. 5 diſp. 22. ſect. 5. num. 12. & lib. 4. cap. 55. num. 5. de Religione*; ſed eſt ſuſpenſus, & perpetuò deponendus, idem Suar. *d. lib. 4. cap. 55. & 56.* Iulius Clarus *in praxi, lib. 5. §. ſimonia*, & Menoch. *caſu 401.* & conſtat ex conſtitut. Pij Quinti, *Cùm primum*, per hæc verba: *Quicunque igitur deteſtabile crimen ſimoniacæ prauitatis commiſiſſe conuictus fuerit in conſequendis Ordinibus, eo ipſo ſit ab illorum exequutione per decennium ſine ſpe diſpenſationis ſuſpenſus, & per annum carceribus mancipetur.*

Quinta excommunicatio continetur *in Extra-* 9.
uag. 2. inter communes, vbi excommunicantur recipientes aliquem in Religionem ſimoniacè, & recepti; & vtrique debent à Monaſterio expelli ſine ſpe reſtitutionis, & detrudi in locum arctioris regulæ ad agendum pœnitentiam, *c. quoniam, cap. de Regularibus, de ſimonia.* Hoc tamen non habet locum quando Monaſterium ita eſt tenue, & pauper, vt non habeat reditus ſufficientes ad Religioſos alendos: in quo euentu poteſt Monaſterium paciſci cum eo, qui vult ingredi, vt aliquid ſecum deferat, vel donet, vnde ſuſtentetur, Azor *inſtit. moral p. 3. lib. 12. cap. 16. à principio.* Suar. *de Religione, tom. 1 lib. 4 de ſimonia, cap. 17. num. 14.* & Menoch. *conſ. 93. n. 4.* Non enim cenſetur ingredi per ſimoniam, quæ conſiſtit in accipiendo, vel exigendo aliquid quaſi pretium pro ingreſſu monaſterij, quod eſt illicitum; non autem, quando Monaſterium eſt tenue, & gratis quidem exhibet ingreſſum Monaſterij: accipit tamen aliquid pro victu, & veſtitu illius, qui recipitur in Monaſterium, quando illud eget. D. Thom. *2. 2. quæſt. 100. art. 3. ad 4. & in 4. diſt. 25. quæſt. 3. quæſtiunc. 2. ad 7.* & Azor. *ſuprà d. lib. 12. c. 16. quæſ. 1.* Antonin. *2. p. tit. 1. cap. 5. §. 18.* Sot. *lib. 6. de iuſtitia, quæſt. 6. art. 2.* Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 30. n. 4.*

Eſſe autem excommunicatos recipientes, & 10.
receptos ſimoniacè in Religionem, conſtat manifeſtè ex *1. Extrauag. de ſimonia*, quæ incipit, *Sanè*, ſeu, *Ne in vinea, Vrbani Quinti*, & non niſi à Papa abſolui poſſe, tradũt Nauar. *in c. 27. n. 106.* Toletus

in

in inſtruct.lib. 1. *cap.* 36. *verſ. Octauo*, Syluest. *tit. de ſimonia, n.*15. aſſerentes etiam, vt hæc excommunicatio non extenderetur ad Moniales ſtatuiſſe Vrbanum Quintum,quæ conſueſcunt dotes recipere vigore conſuetudinis,præſertim,cùm Moniales ſint pauperes: proinde ſiue Monaſterium egeat,ſiue non, non incurritur excommunicatio, ſi quid recipitur bono animo,& ſine præſumptione ex conſuetudine ad ſui ſuſtentationem,vt cum aliis probat Caietanus *verb excommunicatio, c.*73. Antonin. 3.*p.tit.*25.*cap.*67. Viuald.*tit.de ſuſpenſione,num.*45. & alij, quos referens ſequitur Sayr. *de cenſur.lib.*3.*cap.*30.*num.*3 *&* 4. Aldret.*lib.*2.*cap.*16. §.5.*num.*46.*de relig.diſcipl. tuenda.*

11. Ex dictis ſequitur profeſſionem in Religione factam per ſimoniam eſſe validam, cùm tantummodo in pœnam prohibeatur huiuſmodi Religioſum permanere in Monaſterio, in quo ſic fecit profeſſionem. Quin etiam ſi propter nimiam multitudinem ſimoniacè profeſſi alibi nequiuerint commodè in aliis Monaſteriis eſſe, retineri poſſunt in Monaſteriis vbi profeſſi ſunt, ita tamen, vt inferiora loca illis tribuantur, & prioribus locis cedant,ita D. Thomas *in* 2. 2.*quæſt.*100. *art.*6. *&* 5. Azor.*inſtit.moral.p.*3.*lib.*12.*cap.*19. *propè finem,verſ.ſi vero,* vbi vult, ſi recepti Religioſi ignorabant ineſſe ſimoniam in ea receptione poſtquam renunciauerint, poſſe de nouo recipi locis prioribus mutatis,ſequitur Auguſtinus Barboſa *cap. de Regularibus, num.* 4. *&* 5. *& cap. quoniam,num.*2. *de ſimonia.*

12. Sexta excommunicatio continetur in Extrauagante Bonifacij Octaui, ſub rubrica *de ſentent. excommun.* quæ incipit, *Excommunicamus.* In qua excommunicat omnes facientes promiſſionem, vel pactum temporalium pro aliqua gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana, & contra dantes, & recipientes aliquid paruum, aut magnum ex pacto,aut promiſſione occulta, vel manifeſta facta etiam ſub generalibus verbis, & Papæ reſeruatur abſolutio. Eſt *in Bull.* 1. *in ordine, pag.*139. *tom.*1. quam renouauit Gregorius XIII. etiam maioribus pœnis anno Domini 1574.die 8. Nouembris, *in ſua conſtit.*28.incipit, *Ab ipſo Pontificatus noſtri principio*, & eandem expoſuit Nauarr.*in tract.de datis, & promiſſis*, vbi refert fuiſſe reuocatam per Clementem Quintum ex aliorum teſtimonio: nunc autem auctam non ſolùm à dicto Gregorio XIII. ſed etiam à Clemente Octauo anno eius primo 1592. in conſtitutione *de bono regimine,ante finem*,& quoad ſubſtantiam commentatus eſt Virgil. Boccac. *in tract. de pactis, p.* 1. *à principio.*

13. Eſt ergo eius abſolutio reſeruata Summo Pontifici, vel alij ad id ſpeciale mandatum habenti, præterquam in articulo mortis,text.*in dict. Extrauag.in §.decernimus.* Virg.Boccac.*vbi ſuprà, part.*1. *n.*1 *in* 2. *notabili, & num.* 58. *&* 59. vbi deſcribit formam ſpecialis mandati per Papam faciendi ad effectum impendendi abſolutionem in hoc caſu.

Nec abſolui poteſt delinquens in hoc crimine, niſi priùs quantum dedit,vel recepit,integrè pauperibus diſtribuat, prout continetur *in d. Extrauag.* 1. §. *decernimus,in fine.* & *ibi* Ioan.Monach. *in verb.largiatur*, vbi declarat cauſam propter quam recipiens tenetur reddere, & dans nequit repetere,Nauarr. *in d.conſtitut. in* 23. *notabili*, declarat excuſare inpotentiam reſtituendi. Quin etiam Ioan. Monach. *ibi, in verb. recepit*, motus adiicit, qui non habet in bonis, vt poſſit pauperibus largiri, quod dedit, vel recepit, pro gratia, vel iuſtitia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam, debere luere in corpus, nec alias abſoluatur. Nihilominus cum Nauarro *in dicto notabili* 23. *num.* 38. *verſic. Tertiò, quod huic eſt conſequens*, dicito,quòd iſto caſu impotentia reſtituendi excuſat.

Nec ab hac excommunicatione eximuntur Cardinales ita dantes, & recipientes pro gratia, ſeu iuſtitia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam ſecundùm Ioannem Monachum *ibi,in verb clericos, verſ.& hoc argumento.* Ducitur ea ratione,quia quando quod fit, malum in ſe eſt, quanto maior eſt committens illud, tanto grauius peccat. *cap.homo,diſt.*40. Abbas *in cap.cùm quidam, de iureiurando*, & *ibi* Felin. vbi ponunt concluſionem, quòd dignitas perſonæ regulariter auget delictū. At verò Virg.Boccac. *in tract. de pactis, p.*1. *n.*13. meritò ait ſe vix credere poſſe, quòd veniat in mentem Eminētiſſimorum Cardinalium cogitatio aliqua paciſcendi,promittendi,dandi, aut recipiendi pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam:attamen propter generalitatem verborum *in d. extrauag.* 1. *de ſentent.excommun.* poſitorum,opinatur quidem Ioan. Monach. *ibi in verb.clericos*, contineri Epiſcopos, ſi contra illam delinquant. vide Nauarrum *in conſtit. Gregorij XIII. num.*11. & Boccac. *ſupra n.*12. *&* 15. 14.

Quæſtionis eſſe poteſt, an hi dantes, vel recipientes priuentur beneficiis? Reſponde vigore conſtitutionis Gregorij XIII. omnium beneficiorum priuationem imponi, conſtat ex illa *in verſ. quin etiam eos omni beneficio, & officio Eccleſiaſtico,&c.* & *ibi* Nauarr. *notabil.*31.*n.*44. Boccac. *ſupra de pact.*1.*par.*2.*n.*36.vbi declarat,quæ in propoſito dicantur beneficia Eccleſiaſtica, quorum priuatio incurritur ipſo iure, prout pariter cauetur *in d.conſtit.Gregoriana, in fine*, ibi: *ipſo iure priuamus, ac priuatos eſſe declaramus*,quod extenditur ad officia etiam ſecularia, & temporalia, prout expreſsè habetur *in eadem conſtitutione,in fine,verſ. Quin etiam*,& *ibi* Nauarr. *notabil.*31. *num.* 40. Requiritur tamen ſententia declaratoria,Virgil.Boccac.*de pactis, p.*2.*num.*43. Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.*2. *cap.* 26. *num.* 7. Menoch. *de arbitrar. caſu* 416. *n.*61. Azor *tom.*1. *lib.*8. *inſtit. moral.c.*13. *quæſt.*8.Henriquez *lib.*13.*de excommun.cap.*56.*n.*2. *& lib.*14.*de irregul.cap.*4.*num.*6. quæ ſententia eſt communior, traditque priuatos ipſo iure beneficiis non teneri ea dimittere, vſque ad ſententiam criminis declaratoriam. Quod etiam intelligitur *in eadem conſtitutione Gregoriana de officiis ſecularibus, & temporalibus, in verſ. quin etiam*, & *ibi* Nauarr. *notabil.* 31. *num.* 40. *&* 44. vbi concludit in foro conſcientiæ non priuari beneficiis, nec officiis. 15.

Item ligantur eadem excommunicatione ij,qui ſcienter vtuntur gratia, ſeu iuſtitia obtenta propter aliquod datum, vel receptum,vt ſtatuitur *in dicta Extrauag.*1.§. *final.de ſentent.excommun.*& *ibi* Ioann.Monach.*in verb.vtentes*, vbi pro hac parte alia ſimilia iura concordantia adducit, Nauarr. *in dicta Gregoriana de datis, & promiſſis notabil.* 25. *n.*38.*in fine*,Virg. Boccac. *in tract. de pactis, p.*1.*n.*1. *in* 1. *notabil.& num.*72.*&* 73.

Item innodātur hac excommunicatione ex receptione, ſeu datione pecuniæ pro obtinēda gratia apud Sedem Apoſtolicā mediatores vt colligitur *ex d.Extrauag.*ibi, *pro ſe,aut pro alio*, Nauarr.*de dat.& promiſſ.in* 20.*notabil.num.*30. *verſ. tertiò dico,* 16.

& ex verſ. ex quo infertur, Virg. Boccac. *p. 1. n. 40. & 41. n. 79. & par. 3. n 94. in fine.* Similiter, qui auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant in datione, ſeu receptione pecuniæ, vt expreſsè cauetur *in dicta Gregoriana*, ibi, *Daméſque illis, & aliis ſupradictis auxilium, conſilium, vel fauorem*, Nauarr. *ibidem in 7. notabil. num. 12.* vbi ampliat excommunicationem ad mandantes, perſuadentes, ratificantes, & inſtruentes. Quinimo recipientes pecuniam pro obtinenda gratia, & re vera nihil procurant, & nihil operantur, etiamſi multa ſe facere iactent, & confingant, Nauar. *ſub n. 49. in verſ. non autem poſſunt*, Virg. Boccac. *in tract. de pactis, part. 1. n. 10. & n. 21. & n. 35.* Nomine autem *pecuniæ* intelligitur quæuis alia res, vel vtilitas, prout expreſsè cauetur *in d. Extrauag. 1. de ſim. excomm.* ibi, *de quacunque re, aut vtilitate.* Nauar. *in d. Gregoriana, de datis, & promiſſ. in 12. notabil. num. 28.* vbi vult constitutionem illam habere locum ne dum in promiſſione dādi, ſed etiam in promiſſione faciendi, niſi fortè promittat pro recepto beneficio deprecari Deum, & ſimilia, Virg. Boccac. *vbi ſupra p. 1. num. 33. & 34.*

17. Eodem modo incidunt in excommunicationem propter dationem, ſeu receptionem pecuniæ etiam ſi gratia, ſeu iuſtitia, non impetretur pro qua data, promiſſa, ſeu recepta fuit pecunia: vnde constitutio Gregoriana videtur punire affectum ſine effectu ſequuto, ſi ponderetur illud verbum, *audentes*, in ipſa constitutione poſitum, quod defendit Nauarr. *in dicta constit. Gregorij XIII. in 8. notabil. num. 13. verſ. 3. quod ad incurrendas*, & fauet Virg. Boccac. *in tract. de pactis, part. 3. num. 31.*

Vide tamen ſupradictam Bullam Clementis Octaui *de bono regimine*, editam anno 1592. die 15. Auguſti, *prope finem Bullæ*, vbi constitutiones Bonifacij Octaui, & Gregor. XIII. pro gratia, aut iuſtitia obtinenda extendit non ſolùm à Sede Apoſtolica, ſed etiam à quocumque tribunali, aut iudicio etiam ſeculari, & tam in Curia Romana, quàm extrà in quacumque Prouincia, aut oppido, aut loco ſtatus Eccleſiaſtici. Farinac. *in praxi quæſt. 111. num. 343. in 3 part.*

Quando autem dicatur iuſtitia, ſeu gratia obtineri apud ſedem Apoſtolicam, declarat Virg. Boccac. *in tract. de pactis, part. 1. num. 48.* dicens prædictas constitutiones verificari in omnibus cauſis delegatis à Papa, & in omnibus iudicibus Romanæ Curiæ, & in Auditoribus Rotæ, & in Auditore Cameræ, & in aliis ordinariis Vrbis, vel in clericis Cameræ, ſiue cauſæ ſint ſpirituales, ſiue profanæ, ſiue criminales, ſiue mixtæ. Nam quamuis huiuſmodi constitutiones cenſeantur pœnales, quia tamen intercludunt aditum peccatis committendis, iudicandæ ſunt fauorabiles, *c. 1. & ibi* Dominicus, & Præpoſitus *diſtinct. 4.* Illa igitur gratia, ſeu iuſtitia dicitur obtenta apud Sedem Apoſtolicam, quæ obtinetur apud Gubernatorem Vrbis, vel Burgi apud iudices Capitolij, vel eorum delegatos, vel ad Pœnitentiarium, Vicarium, Auditores Rotæ, contradictarum, Auditorem Cameræ, aut alios quoſcumque Miniſtros Papæ, aut Sedis Apoſtolicæ, Nauarr. *in d. conſtit. Gregoriana de datis, & promiſſis notabil. 18. num. 29.*

18. Septima excommunicatio continetur in Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reformatione, cap. 11.* vbi excommunicantur omnes clerici, vel laici, quacunque dignitate etiam Imperiali, aut Regali præfulgeāt, qui alicuius Eccleſiæ, ſeu cuiuſuis ſecularis, vel regularis beneficij Montium pietatis, aliorúmque piorum locorum iuriſdictiones, bona, cenſus, ac iura etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcumque obuentiones, quæ in miniſtrorum, & pauperum neceſſitatem conuerti debent, per ſe, vel alios, vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas clericorum, aut laicorum, ſeu quacunque arte, aut quocumque quæſito colore in proprios vſus conuertere, illóſque vſurpare præſumpſerint, ſeu impedire, ne ab iis, ad quos iure pertinent, percipiantur. Nec priuſquam iuriſdictiones, bona, res, iura, fructus, & redditus, quos occupauerint, vel qui ad eos quomodocumque etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ peruenerint, Eccleſiæ, eiúſque adminiſtratori, ſiue beneficiato integrè reſtituerint, abſolui debent, & tunc à ſolo Romano Pontifice abſolutionem obtineant. Vbi etiam aliæ pœnæ appoſitæ ſunt.

Actiones prohibitæ, ſunt occupare, in ſuos vſus conuertere, impedire ne percipiantur fructus ab eo ad quem pertinent, & reliquæ ibi contentæ per ſe alióſve, vi, vel timore incuſſo, ſeu quacumque arte, aut colore vſurpare præſumpſerit, &c. Azor. *1. part. lib. 9. cap. 27. quæſ. 10. in medio.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 23. num. 2.* Suar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 22. ſect. 6 n. 22.* Sayr. *de cenſuris, lib. 3. c. 31 n. 26.* & Salzed. *in pract. c. 3. verſ. & nota.*

Similis excommunicatio Papæ reſeruatur, in quam incidunt Præſidentes, & officiales omnes Montium Pietatis ſtatus Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet pertinentes conuertere, vel diſponere in alios, quàm in pauperum vſus præſumpſerint, vt conſtat ex conſtit. Pauli Quinti, quæ incipit, *Oneroſa Paſtoralis*, edita anno Domini 1615. vt refert Memoriale clericorum *cap. 8. excommunicat. 3.*

Octaua excommunicatio habetur *in Extrauag. Pauli Papæ*, quæ incipit, *Cùm, ſicut accepimus, nonnulli*, & eſt 46. in ordine eiuſdem, in qua excom- 19.
municantur miniſtri quicunque Cameræ Apoſtolicæ rationem adminiſtrationis fideliter, & integrè ſub quibuſcumque prætextibus, & coloribus non reddentes, à qua niſi per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo abſolui nequeant. Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 31. num. 1.* vbi contrà facientes vltra excommunicationem, etiam periurij, & falſi, pœnæ imponuntur ipſo facto. Sequitur Auguſtinus Barboſa *de officio, & poteſtate Epiſcopi. alleg. quinquageſima, num. 123. ad fin.*

Nona excommunicatio habetur in conſtitu- 20.
tione Iulij ſecundi, in ordine 14. incipit, *Cum ſicut iis*, Kalendis Septembris anno 1507. in Bull. *tom. 1. pag. 42. & conſtitut. 56.* Sixti Quinti, incipit, *Non ſine maxima*, die 27. Aprilis 1587. in Bullario *pag. 573. tom. 2.* contra quoſcunque Cameræ Apoſtolicæ libros, vel ſcripturas occultantes, aut retinentes. Memoriale clericorum *cap. 9. excommun. 15.* Nec non contra detinentes iocalia, & alia quæcumque bona quæ pertineant ad Sedem Apoſtolicam. Item contra ſcientes, & non reuelantes, habetur *in conſtitut. 4. Pij Quarti*, incipit, *Paſtoralis officij*, edita tertio Aprilis 1563. *in Bullario, pag. 5. tom. 2.*

Decima excommunicatio contra illos qui præ- 21.
textu facultatum Sedis Apoſtolicæ, quæ à Pio Quinto, & Gregor. XIII. ſublatæ ſunt, Monialium Monaſteria ingrediuntur. Item contra ſuperiores Regularium, qui prætextu earumdem facultatum eò aliquem ingredi permiſerint, & qui prætextu facultatum Epiſcopalium ingrediuntur in Monaſteria Monalium neceſſitatibus non vrgentibus, habetur

habetur in conſtitut. Gregorij XIII. 28. incipit, *Qua Sanctimonialium*, edita anno 1584. & in alia Sixti Quinti anno 1589. incipit, *Sanctimonialium.*

22. Quæri hoc loco poteſt quid veniat nomine *Monaſtery Monialium*, vt illud ingredi non liceat? Reſpondetur limites, intra quos clauſura Monialium continetur, & quos prætergrediendo clauſura violetur, explicari à Gregorio XIII. in quadam conſtitutione edita anno 157.. quæ incipit, *Deo ſacris Virginibus*, per hæc verba. *Declaramus præterea, nullis Monialibus etiam Tertiariis, licere habere oſtium, per quod ex Monaſterio interiori introiri poſſit ipſarum Monialium Eccleſiam exteriorem, in quam ſecularibus ad Miſſas, & diuina Officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino muro obſtruendum. Nec itidem licere Monialibus etiam Tertiariis, egredi ad ianuam Monaſtery, quæ eſt pro clauſura monaſtery ipſius, etiam ad claudendum aliam vlteriorem ianuam, qua patere ſolet aditus ſecularibus venientibus, vel ad Rotam, vel ad crates, ſeu loca colloquiis deſtinata, quæ vulgò* parlatoria *vocantur, vel ad pulſandum ipſam ianuam clauſuræ, quæ loca cùm ſaltem pro cauſis prædictis patere ſoleant ſecularibus, extra clauſuram cenſeri debent etiam quo tempore clauſa ſint.* Hæc ibi.

23. Ex quo colligitur expreſſe clauſuræ fines eſſe illos, qui ianua clauſa continentur, ad quos ſecularibus non eſt integrum accedere. Idcirco loca ad quæ ſeculares recipiuntur, ſunt extra Monialium clauſuram, & ad illa Moniales egrediendo clauſuram violant. Item in omni Monaſterio Monialium datur ſepimentum aliquod, vel murus per totum circuitum Monaſterij, & intra ſepimentum, ſeu murum cenſetur clauſtrum Monaſterij, intra quos limites contineri debent Moniales, & loca omnia, ſeu cubicula, & officinæ interiores, & clauſtrum, & hortus, ſi quem habent, & denique omnia loca, in quibus ipſæ ordinariè verſantur, ſub clauſuræ nomine comprehenduntur. Atque ita ſi quæ ex ipſis locis Monialis extrà egrediatur, violat clauſuram: ſicut qui intra illud ſepimentum, vel murum, vel ianuam Monaſterij ingreditur, eo ipſo præceptum tranſgreditur, ita Suar. *tom.4. & vltimo, de Religione, lib.1. cap.*10. *à n.*6. & Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.6. cap.*15. *num.*6. *&* 7. vbi addit minimè violari clauſuram à Monialibus aſcendentibus ſupra tegulas tecti, quod ad ipſas pertinet; ſecus ſi prætergrediantur, & tranſeant ad alienam tecti partem, quæ non pertinet ad Monaſterium, nec eſt intra clauſuram.

24. His poſitis, Suar. *de cenſuris, diſp.*21. vbi de excommunicationibus Papæ reſeruatis, *ſect.* 6. opinatur per Extrauagantem Pij Quinti, quæ incipit, *Regularium*, innodari omnes fœminas excommunicatione, quæ ingrediuntur præſumptione, & prætextu facultatum abrogatarum, & adhæret verbis Pij Quinti tenaciter, quibus ſtandum eſſe ait. Religioſos autem, & Superiores, ſi admittunt etiam fœminas, ſub prætextu duntaxat earum facultatum, & ſuſpendi ipſo iure, & inhabiles fieri alia declaratione non ſecuta: quibus etiam Gregor. XIII, appoſuit Papalem excommunicationem, non verò incurrere has pœnas, ſi fœminas non ſub prætextu earum facultatum, ſed quocumque alio modo eas ingredi permiſerint.

Nauarrus autem *in cap. ſtatuimus* 19. *queſt.*3. *n.*62. fatetur fœminas ingredientus Monaſteria virorum virtute facultatum ipſo iure eſſe excommunicatas, & Prælatos, & Religioſos incurrere etiam ſupradictas pœnas, ſi eas introducant, vel admittant, docétque etiam alias omnes facultatibus carentes, ſi ingrediantur, ligari excommunicatione Papali, cùm grauiùs videantur peccare illæ, quæ ſine vlla facultate ingrediuntur, & magis admittentes, quàm quæ ſub prætextu facultatis ingrediuntur, & ſimiliter admittentes ſine prætextu, ne ſint melioris conditionis, ſequitur Rodriquez in explicatione Motus Pij Quinti Regularium perſonarum, & in explicatione Motus Gregor. XIII. incipit, *Vbi gratiæ, & indulta, n.*7. dicens ingredientes ſub prætextu facultatum, & ſine illis; itémque admittentes fœminas in Monaſteria virorũ ligari excommunicatione Papali, quod ſeruat ſacra Pœnitentiaria, vt reſoluit Congregatio Cardinalium ſuper Concilium Tridentinum *ſeſſ.*25. *cap.*5. ex dicto Nauarri. Idem ſequitur Pereſtrellius 1. *p. reſponſionum, caſu* 30. ſicque fuiſſe explicatum à Pio Quinto, & Gregor. XIII. ait Nauarrus etiam c.27. *n.*150 *§. ſexageſima prima*, Pium Quintum declaraſſe, mentem ſuam fuiſſe includendi etiam ingredientes ſine licentia. Attamen, vt rectè aduertit Philiarchus *lib.*3. *de officio Sacerdotis, c.* 30. *caſu* 31. *in fine Bullæ*, d. Pius Quintus, & Gregorius XIII. non loquuntur, niſi de ingredientibus ſub prætextu facultatum, & pœnæ non debent extendi vltra proprios caſus. *cap odia, de regul. iuris lib.* 6.

Suffragatur huic opinioni Gregorius XIII. in alia ſua conſtitutione, incipit, *Dubiis quæ emergunt.* Anno Domini 1581. 23. die Decembris, quæ eſt 74. eiuſdẽ in ordine, vbi declarat Prælatos quoſcumque Regulares, aut Epiſcopos, quibus tributa eſt facultas ex officio ingrediendi Monaſteria Monialium, ea vti non poſſe, niſi in caſibus neceſſariis, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac Religioſis perſonis comitati. Et contrà facientes pro prima vice ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, pro ſecunda à munere Pontificali, & à diuinis ſuſpenſi ſunt, deinceps verò ipſo facto abſque alia declaratione excommunicantur. Regulares verò omni officio, ac miniſterio priuati excommunicationem ſimiliter incurrunt. Sic ibi. Ex quibus colligitur oppoſitum, neque omnino voluiſſe loqui ſuprà in ſupradictis conſtitutionibus, niſi de illis, qui ſub prætextu facultatum ingrediebantur.

Ex his duabus opinionibus Sanchez ſequitur 25.
Suarij ſententiam, exiſtimantis ſolùm ingredientes, & admittentes prætextu facultatum comprehendi in ſupradictis conſtitutionibus, non verò qui ingrediuntur abſque vlla prorſus licentia, qui tamen incurrunt excommunicationem non reſeruatam in Concilio Tridentino *ſeſſ.*25. *c.*5. Rationem reddit *lib.6. in præcepta Decalogi, cap.*16. *n.*19. quia Gregorius XIII in ſuo Motu proprio, vbi excommunicat quaſcumque perſonas Monaſteria Monialium intrantes, aut fœminas in virorũ Monaſteria ingredientes, & perſonas regulares, quæ admittunt ita ingredientes, ſolùm agit, & loquitur de illis, qui ingrediuntur virtute facultatum ſibi vſque tunc conceſſarum, & de illis, qui ſic admittunt ingredientes. Contrà verò conſiderato Motu proprio Pij Quinti, quo fœminæ dũtaxat excommunicatione innodantur ingredientes Monaſteria virorum, aut, qui eas ingredientes admittunt, docet Pium Quintũ loqui etiam de fœminis, quæ non ingrediuntur virtute illarum facultatum, & de admittentibus illas. Ex eo fundamento, quoniam Pius Quintus ſe declarauit in quodam Motu proprio edito anno 1570. die 16. Iulij, incipit, *Romanum Pontificem.* vbi expreſſis verbis ſic ait: *Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium dicimus, & declaramus fuiſſe, & eſſe mentem, & intentionem*

noſtram, quòd dicta littera non ſolùm comprehenderent, & comprehendant mulieres habentes, & prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi Monaſteria; ſed etiam omnes, & quaſcumque mulieres alias, tam in genere, quàm in ſpecie. Neque ex hac declaratione Pij Quinti ſequitur ita eſſe explicandum votum proprium Gregorij XIII. credit Sanchez *vbi ſuprà*, quia Gregorius plures caſus accumulat, videlicet ingredientes in Monaſteria, tam virorum, quàm fœminarum: & ingredientibus illicitè in Monaſteria Monialium iam eſt impoſita excommunicatio in Tridentino: proinde non impunè ingrediuntur, quando non ingrediuntur virtute prædictarum facultatum: atque ita Gregorius XIII. perſonas virtute facultatum duntaxat ingredientes voluit pœnis afficere, ſicut & ingredientes duntaxat, non verò admittentes punit Concil.

26. Mihi tamen magis placet indiſtinctè aſſerere non ſolùm ſub Motu proprio Pij Quinti, ſed etiam ſub Motu proprio Gregorij XIII. comprehendi quaſcũque perſonas ingredientes Monaſteria Monialium, aut fœminas Monaſteria virorum, & perſonas regulares, quæ ſic ingredientes admittunt, ſiue ingrediantur, vel admittantur virtute illarum facultatum, ſiue abſque vlla facultate, & de omnibus fœminis ſic vniuerſaliter Motum proprium Gregorij eſſe intelligendum. ducor, quia ita intelligitur, & declaratur Motus proprius Pij Quinti, vt probatum eſt, quem ad verbum refert Confectius *in priuilegiis Ordinum Mendicantium, inter litteras Apoſtolicas, fol.* 179. vbi explicauit ſuum priorem Motum: igitur ita eſt explicandus Motus proprius Gregorij XIII. tum quia eodem prorſus verborum tenore, & contextu vtitur: tum etiam, quia in vtroque Motu proprio eadem ratio tribuitur, vt nimirum attendatur honori, & tranquillitati regularium perſonarum, præſertim Monialium, & vt amputẽtur ſcandala, quæ oriuntur ex quocumque introitu fœminarũ in virorum Monaſteria, & aſſurgunt ex quarumcumque perſonarum ingreſſu in Monaſteria Monialium, quæ perturbationes, & quæ ſcandala in quocunque ingreſſu illicito, & illicita admiſſione, quamuis nullius facultatis prætextu fiant, renaſcuntur. Nec obeſt leges pœnales eſſe odioſas, nec eſſe extendendas ex identitate rationis, quia id non intelligitur in legibus, quæ in animæ fauorem feruntur ad vitanda peccata, tunc enim ampliantur, vt probat Sanch. *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 39. *num.* 5. *& lib.* 3. *diſput.* 1 *num.* 8 Item, quia grauiùs peccat, qui ingreditur ſine facultate, aut ſic ingreſſum admittit, quàm qui ingreditur, vel ingreſſum admittit prætextu alicuius facultatis, quam partem amplectantur non ſolùm Nauarrus, & Beja *vbi ſuprà*, ſed etiam Villagut *in tract. de vſuris, quæſt.* 35. *n. vltimo*, dicens ſe ita audiuiſſe à viro fide digno, ita reſpondiſſe Gregorium XIII interrogatum à S. Cardinali Borromeo, quam ſententiam tamquam tutiorem tradit Lælius Zecch. *de Republica Eccleſiaſtica, tit. de Regularib. num.* 11. *verſ.* 8. Sed Graff. 1. *par. deciſionum, lib.* 4. *cap.* 23. extendit contra Moniales præſumentes admittere quaſcumque perſonas prætextu licentiarum; ſed meliùs Azor. *tom.* 1 *inſtit. moral. lib.* 13. *cap.* 8. *quæſ. vltimo*, & Manuel *in expoſitione prædicti Motus proprij Pij Quinti, n.* 7. *&* 8. reſpondent ingredientes propria auctoritate etiam contrahere cenſuras, & pœnas in conſtitutionibus irrogatas, & ſimiliter eos, qui eas perſonas admittunt, eiſdem pœnis ſubiici, cùm grauiùs peccent.

An verò mulieres incurrentes in hanc cenſuram, ſint mittendæ pro abſolutione ad Sedem Apoſtolicam? Negat Henricus *in c. mulieres, n.* 4. *extra de ſentent. excommun.* Affirmat Nauar. *lib.* 5. *de ſenten. excomm. conſ.* 14. niſi ſit mulier pauper; quæ viuit ex ſuo artificio: magis tamen placet non eſſe mittendas Romam, ex ratione tradita, quia vagatio mulierum, & marium ſecura non eſt, nec decens, *cap. pernicioſum.* 18. *quæſt.* 2. *& l. maritum, C. de procuratoribus.* Mulieres tamen ignoranter ingredientes non excommunicantur, propter verba illa, *poſtquam notitiam habuerunt, & præſumpſerint*, Capua *vbi ſuprà, d. cap.* 23. *num.* 9. *ad finem*, & probatur ex Motu proprio Gregoriano, his verbis, ibi: *ne ipſarum licentiarum prætextu Monaſteria huiuſmodi quouis modo ingredi audeant.* Atque ita verbum *audere*, temeritatem notat; ideo excuſabuntur ex ignorantia quantumcumque culpabili, & craſſa huius decreti has pœnas imponẽtis, ingredientes, niſi tam craſſa ſit ignorãtia, vt reputetur temeritas ingens, quæ ſufficit, vt dicatur audacia ad contrahendas pœnas impoſitas audentibus. Similiter excuſabuntur, qui per obliuionem omnimodam, aut incogitantiam, aut animi ſimplicitatem prorſus obliuiſcuntur pœnarum harum: nam lex imponens pœnam præſumenti, vel audenti, non ligat facientem per obliuionem, incogitantiam, vel ſimplicitatem ſine dolo, iuxta doctrinam Cardinalis *in Clement.* 1. *quæſt.* 38. *de priuilegiis.* Nauarrus *in oppoſitione* 8. *repet. capitis accepta, de reſtitut. ſpoliatorum.* quem ſequitur Rodericus *in Bulla Cruciata*, in explicatione conſtitutionis Pij Quinti Regularium perſonarum, & Gregor. XIII. incipit, *Vbi gratia, & indulta, num.* 11 *dubitatio.* 1. quia ſic ingredientes non peccant mortaliter. 27.

An verò violent clauſuram exeuntes, vel ingredientes per duos pedes, vel quaſi, & poſtea retrogrediuntur? Negat Capua *lib.* 4. *cap.* 23. *n.* 15. quia modicum ſemper excuſat à mortali; ſicut excuſantur ab excommunicatione aliqua ignorantes ignorantia iuſta, vel quaſi iuſta eſſe in hoc, vel illo caſu excommunicationem impoſitam: quemadmodum non incidunt, qui ingrediuntur clauſuram ſcientes cauſam eſſe iuſtam, vel quaſi iuſtam, propter quam ingrediuntur, ex Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *n.* 9. quia nemo debet excommunicari maiori excommunicatione, niſi propter cõtumaciam mortalẽ. Sanchez autem *vbi ſuprà lib.* 6. *n.* 70. fatetur tranſgredientes clauſuram modico ingreſſu, vel egreſſu excuſari à culpa mortali, & à cenſuris contra tranſgreſſores latis, non tamen credit opinionem Capuæ eſſe veram, cùm ingreſſus intra clauſuram, vel egreſſus ex ea per duos pedes, ſit verus ingreſſus, & verus egreſſus, ſufficiens ad culpam mortalẽ, & ad cenſuras incurrendas, eo quòd perfecta tranſgreſſio clauſuræ in hoc ingreſſu, & egreſſu repetitur. Quinimo Lælius Zecch. *de caſibus reſeruatis, caſu* 10 *num.* 1. vult conſiſtentem in ſolo oſtio poſito intra clauſtra innodari his cenſuris: quoniam, qui conſiſtit in oſtio, reputatur eſſe in domo, & afficitur pœnis ingredientis domum, Bart. ita *in l.* 1. *§. hoc interdictum, n. vnico, ff. de cloacis.* Alex. *conſ.* 137. *n.* 14. *vol.* 2. & Iaſon *in leg. plerique, num.* 20. *& l.* 4. *ff. de in ius vocando.* Atque ita concludit modicum ingreſſum, & egreſſum inſufficientem ad hanc cenſuram incurrendam eſſe, quando quis eſt intrà cum parte corporis, & extrà cum alia parte corporis, dummodo corpus non ſit totum intrà, aut totum extrà: tunc enim non datur perfectus, & conſummatus ingreſſus, aut egreſ- 28.

ſus,

ſus: ſicut enim, qui eſt in oſtio, non dicitur eſſe perfectè, vel extrà, vel intrà, quia oſtiũ partim eſt intrà, & partim extra clauſuram, vt docet gloſſa *in c. cùm ſanctum, verb. vir ergo, de pœnitentia diſtinct.* 6. Bald. *rubrica paulo poſt principium verſ. Hic adde. ff. ſoluto matrimonio*, & Iaſon *in l. cætera. §. Hoc Senatuſconſultum, num.* 11. *ff. de legatis* 1.

29. Porrò nomine Monaſterij virorum, in quod fœminarum ingreſſus prohibetur, non veniunt prædia, horti, & quæcumque Religioſorum domus à Monaſterio ſeparata, quia huiuſmodi domus, prædia, & horti non ſunt intra clauſuram Monaſterij, ita Nauarrus *commentario* 4. *num.* 62. *notabili* 1. *de regularibus, & lib.* 1. *in* 1. *edit. de Regularibus, conſ.* 66. *à num.* 3. *vſque in finem, & in* 2. *edit. lib.* 5. *de verborum ſignificatione conſ.* 5. *num.* 3. Manuel *in expoſitione Motus proprij Pij Quinti num.* 1. & Llamas *in methodo curationis, in appendice*, quam ponit *in fine, in* §. 12. *verſ. circa quam primò aduertimus.* Secus de illis locis quæ ſunt intra ſepta, & intra murum Monaſterij, ita Nauarrus *in vtroque conſ. allegato num. vltimo*, & meliùs & clariùs, Paz *in ſua practica tit.* 1. *part.* 5. *cap.* 3. §. 3. *num.* 32. concludens nomine Monaſterij contineri omnia, quæ ſunt intra ſepimentum, & ambitum Monaſterij, quæ vna clauſura clauduntur.

Idem dicendum eſt de hortis contiguis cum ipſis Monaſteriis virorum, ad quos eſt ingrediendum per clauſtra Monaſterij. Quin imò etiamſi in huiuſmodi hortis ſit ianua per quam ad illos patet aditus abſque ingreſſu clauſtrorũ, quamuis Manuel *in expoſitione Motus proprij Pij Quinti num.* 1. dubitet, addit tamen tutius, & verius eſſe comprehendi ex Motu proprio Gregorij XIII. qui incipit, *Vbigratia*, dicentis ibi: *Ne in Monaſteria, domos, & loca ſua, fœmina ſ illicet ingrediatur*, at non eſt dubium illos hortos eſſe loca Monaſterij, quod ſint intra Monaſterij clauſuram tamquam partes illius, nec de hortis Monialium ambigendum eſt conſiſtere intra clauſuram, quibus clauſura tam ſtricta eſt, proinde huiuſmodi horti contigui tam reſpectu regularium virorum, quam Monialium ſub nomine officinarum interiorum intelliguntur.

30. Maius dubium eſt de Sacriſtia Religioſorum, quando eſt contiqua Eccleſiæ, quæ diuiditur ab eadem Eccleſia ſolo pariete intermedio, quando ad illam patet aditus ex Eccleſiâ; nam quando ad illam non ingreditur, niſi per clauſtrum Monaſterij, nemo dubitat aditum intercludi fœminis ſub cenſura & pœnis ſuprà contentis, quia continetur intra clauſuram Monaſterij. Manuel tamen *in expoſitione Motus ſupra num.* 14. tradit Sacriſtiam in Religione Minorum cenſeri Monaſterij officinam interiorem, & ex conſequenti ingreſſum ad illam fœminis interdictũ, cùm non ſit pars Eccleſiæ: ait tamen, ſe vidiſſe in Monaſterio D. Auguſtini fœminas in Sacriſtiam admiſſas, vt ibi confiterentur de peccatis.

Alij autem, inter quos eſt Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 15. *num.* 31. vbi exiſtimat Sacriſtiam eſſe quaſi alias cameras Eccleſiæ adhærentes ad veſtium ſacrarum cuſtodiam deputatam, & reputari eſſeque clauſuram, nec eſſe partem Eccleſiæ, ſicut ſunt Sacella Eccleſiæ, cùm ſit illo medio pariete diſiuncta ab Eccleſia: quare nullo modo poſſe fœminas in illam admitti. Nihilominus hæ rationes, quibus Sanchez vtitur, non vrgent, nec probant fœminas in Sacriſtiam Religioſorum ſeparatam ab Eccleſia ſolo illo pariete intermedio admittentes ad confeſſiones, vel illas ingredientes ſubiici cenſuris in conſtitutionibus ſummorum Pontificum contentis, atque ita non eſſe damnandos Religioſos, qui fœminas ſolent in Sacriſtiam admittere ex conſuetudine, cùm videatur eſſe extra clauſuram, quamuis maximè deceat fœminas non illac admitti propter aliquod ſcandalum ſi ex eo, quòd admittantur, ſequatur.

Vndecima excommunicatio habetur in conſtitutione Gregorij XIII. centeſima, quæ incipit, 31.
Aſcendente Domino, contra omnes cuiuſcumque ſtatus, & præeminentiæ exiſtant, qui inſtitutum, & conſtitutiones Societatis IESV, directè, vel indirectè, etiam ſub prætextu diſputandi, vel etiã veritatis indagandæ impugnare audent. Item ex conſtitutione Pij Quinti, quæ eſt in priuilegiis Societatis, & incipit, *Æquum reputamus*, excommunicantur, Religioſi omnes, exceptis Carthuſianis, qui recipiunt aliquem Religioſum Societatis IESV ſine facultate ſui Superioris: quæ cenſura extenditur contra ipſos Religioſos Societatis ingredientes Religionem aliam à Carthuſiana, & contra dantes auxilium, &c. Vtraque continetur in litteris Apoſtolicis Societatis *fol.* 33. *&* 94. Nec aliàs ingreſſus tenet, *pag.* 95. Nec licet ſecundò ad Carthuſienſes tranſire, *pag.* 242.

Duodecima excommunicatio contra Religioſos Sancti Franciſci de Obſeruantia, qui neglectis 32.
ſuperioribus ſuis ad tribunalia ſecularia appellauerint, & ad ea confugerint, ita Gregorius XIII. *conſtitut.* 27. incipit, *Quoniam noſtro.* die octauo Aprilis anno 1575. contineturque in Bullario *tom.* 2. *pag.* 393. Similis cenſura Papæ reſeruata continetur in Conſtitut. Pij Quinti 170. in ordine vbi excommunicatur quicumque frater Sancti Franciſci de Obſeruantia, qui in electione Superiorum maiorum, nempe Miniſtri Generalis, Prouincialium, & cuſtodum pro ſe, aut pro alio ſubornauerit, & qui ſubornatus eſt, qui ſubornanti non detulerit, qui denique pro hac re extra Religionem quemuis fauorem procurauerit.

Decimatertia excommunicatio lata fuit à Paulo Quinto *in conſtitutione* 39. incipit, *Admonemur*, 33.
die ſeptimo Ianuarij anno Domini 1608. in Bullario *tom.* 3. *pag.* 218. vbi excommunicantur Religioſi Prædicatores Ordinis Sancti Dominici, qui extra Religionem fauores procurant pro ſe, vel aliis, vt officium, & dignitatem generalis Magiſtri conſequantur.

Decimaquarta excommunicatio eſt contra fratres Ordinis Sanctæ Mariæ de Carmelo, qui ad 34.
iudicia ſecularia quouis prætextu, aut colore quæſito appellare, confugere, & recurrere audent, vel præſumunt. Habetur in conſtitutione centeſima decima Clementis Octaui, incipit, *Quoniam.* die vigeſimo Septembris 1604. in Bullario *tom.* 3. Sed recurrere poſſunt ad Priorem Generalem, vel Protectorem Ordinis, aut ad Summum Pontificem.

Similis excommunicatio reperitur contra fratres Eremitas Sancti Auguſtini recurrentes ad ſecularia Tribunalia, quibus permittitur recurſus ad Generalem Protectorem, ſeu viceprotectorem aut ad Romanum Pontificem, non autem ad Tribunalia ſecularia quouis prætextu, aut quæſito colore. Quam excommunicationem eo ipſo incurrunt non ſolùm huius Ordinis Regulares perſonæ contra facientes, ſed etiam eorum quomodolibet directè, vel indirectè fautores, & conſultores, à qua, niſi à Romano Pontifice pro tempo-

re exiſtẽte, præterquam in mortis articulo, abſolui poſſint: nec nõ priuationis perpetuæ officiorum per eos obtentorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia quæcumque dicti Ordinis officia, ac vocis tam actiuæ, quàm paſſiuæ, eo ipſo incurrentes. Clemens Octauus *conſtitut.* 113. incipit, *Quoniam noſtro Paſtoral.* edita die 23. Nouembris 1604. & habetur in Bullario *tom.* 3. *pag.* 162.

35. Decimaquinta excommunicatio Papæ reſeruata eſt eiuſdem Clementis Octaui *in conſtitutione* 74. incipit, *Oneroſa Paſtoralis offici, cura.* edita die 12. Decembris anno 1600. in Bullario *pag.* 106. *tom* 3. contra Regulares, *qui ex inſulis Philippinis nuncupatis, ſiue ex qualibet alia Indiarum Occidentalium, vel quæ pro partibus Indiarum Occidentalium nunc habentur, parte ad illas pertinente in Iaponicas, ac alias illis proximas adiacentes & finitimas Inſulas, Prouincias, & Regiones prædictas, etiam quorumcumque priuilegiorum, eis, vel ſuis Ordinibus à nobis, & Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, in genere, vel in ſpecie, etiam ſuper facultate prædicandi verbum Dei per vniuerſum Mundum, hactenus conceſſorum, ſeu in poſterum etiam concedendorum, approbandorum, & innouandorum, niſi in illis de præſenti prohibitione & interdicto ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa mentio cum ſufficiẽti derogatione fiat: aut quouis alio prætextu, & quæſito colore proficiſci, & tranſire audeant, vel præſumant. Et ſi qui hactenus, vel in poſterum ſecus fecerint, poſtquam moniti fuerint ſtatim ſub eiſdem pœnis omni mora, & excuſatione ceſſante ad dictas Inſulas Philippinas, vel alias partes Indiarum Occidentalium reuerti, & redire omnino teneantur, & ad id per quoſcumque iudices Eccleſiaſticos ſub eiſdem, & aliis eorum arbitrio infligendis pœnis cogi, & compelli poſſint.* Ita ibi.

36. Decimaſexta excommunicatio Papæ reſeruata habetur in Motu proprio Pauli Quarti 12. incipit, *Inter cæteras*, die 25. Nouembris 1574. & in Bullario continetur *in tomo* 1. *pag.* 731. vbi excõmunicantur illi, qui pro obtinendis beneficiis ſe alios eſſe ſimulauerint, & tamquam tales ſe in examine ſuppoſuerunt, vel annuas penſiones offerunt, aut beneficia impetrant pro aliis, vt ab eis aliquid conſequãtur, vel pro ſe ipſis, vt aliis poſtea cum penſione reſignent. A qua excommunicatione non eximuntur cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtant, etiamſi ſint Epiſcopi, vel Cardinales, vel Reges, & priuantur eo ipſo abſque alia deſuper facienda declaratione omnibus, & ſingulis beneficiis Eccleſiaſticis cum cura & ſine cura ſecularium, & quorumuis Ordinum Regularium per eos quomodolibet obtentis, & inhabiles fiunt ad illa, & alia in poſterum obtinenda.

Decimaſeptima excommunicatio continetur in conſtitutione Leonis Decimi 27. incipit, *Inhærendo*, die 20. Februarij anno 1517. in Bullario *tom.* 1. *pag.* 520. contra mentiẽtes perſonas in litteris Apoſtolicis, vt earum expeditionem gratis aſſequantur, & contra officiales eorum complices, per quam ſummus Pontifex voluit obuiare fraudibus multorum, qui ſe ad hunc finem fingebant Cardinalium nepotes, & quandoque Germanos eſſe: interdum verò familiares continuos commenſales fuiſſe affirmabant, & ſe in eiſdem litteris tales inſcribi faciebant: contra quos, & contra officiales præmiſſa fieri procurantes, ſeu permittentes excommunicationis ſententiam, à qua non niſi per Romanum Pontificem poſſint abſolui; tulit non ſolùm Leo Decimus, ſed etiam Innocentis Octauus *conſtitutione* 7. aliàs 11. incipit, *Cum ſicut*, die 15. menſis Auguſti, anno 1487. in Bullario *tom.* 1. *fol.* 582. excepto mortis articulo, ac debita ſatisfactione præuia Romanæ Curiæ, officialibus ſcilicet defraudatis, Memoriale *clericor. cap.* 9. *excom.* 13.

Decimaoctaua excommunicatio contra eos, qui Pontifice viuente de futuro eligendo tractant, 37.
habetur *in conſtitutione decimaſexta Pauli Quarti,* incipit, *cum ſecundum*, 17. Kalend. Ianuarij. 1558. in Bullario, *tom.* 1. *pag.* 735. quæ cenſura extenditur ad eorum complices, & fautores, & contra omnes cuiuſcumque gradus exiſtant, etiamſi imperatoria, Regiáve dignitate præfulgeant, aut Cardinalatus honore ſint præditi, ſi fecerint promiſſiones, conuentiones, ſtipulationes, aut contractum aliquem ſuper vita, aut morte, aut ſuper creatione futura Papæ, vel Cardinalium: qua etiam cenſura innodantur permittentes hæc fieri, etiam tacitè in terris ſuis, vel ad id conſilium, auxilium, vel fauorem dantes; habetur in conſtitutione Gregorij XIV. edita vigeſimo primo die Martij anno 1591. incipit, *Cogit nos deprauata miſeri huius ſeculi corruptela.* in Bullario *tom.* 2. *pag.* 688.

Decimanona excommunicatio contra Cardinales, qui reuelant aliquid de actis ſecretè in Con- 38.
ſiſtorio exiſtente præcepto Papæ, vt non reueletur, habetur in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. cuius meminit Nauarrus *in manuali cap.* 27. *num.* 110. *verſ. Vigeſima nona.*

Vigeſima excommunicatio habetur *in conſtitutione* 81. aliàs 62. *Pauli Quarti*, incipit, *In eligendis*, Idibus Octobris 1562. in Bullar. *tom.* 2. *fol.* 91. 39.
vbi excommunicantur quicumque litteras, aut ſcripturas cuiuſuis generis, aut Nuntium, aut ſignum ad eos, qui ſunt in conclaui, mittunt, & illi, qui receperint, & qui è conclaui ad eos, qui foris ſunt, mittunt, vel ſcribunt, etiamſi Cardinales ſint, & contra facientes pœnæ excommunicationis latæ ſentẽtiæ ſubiaceant, abſoluendi facultate ſummo Pontifici reſeruata, præterquam in mortis articulo, à quo etiam pro qualitate delicti vltra excommunicationem prædictam puniendi erunt. Memoriale clericorum *cap.* 9. *excommunicat.* 19.

Vigeſima prima excommunicatio incurritur ab illis, qui auocãt cauſas beneficiales, & Eccleſiaſti- 40.
cas, ſiue ſpirituales à iudicibus Eccleſiaſticis, & iudices laici trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſua tribunalia, vel libertatem Eccleſiaſticam lædentes. Item qui ſtatuta, ordinationes, leges, ſiue decreta cõtra Eccleſiaſticam libertatem promulgant, aut iudicum Eccleſiaſticorum iuriſdictionem impediunt. Item qui iudicum Eccleſiaſticorum decreta, ac ſententias ludentes ad curias ſeculares recurrunt: ac denique qui appellãt à Romano Pontifice ad futurum Concilium: Vniuerſitates autem & Collegia interdicto Eccleſiaſtico ſubiiciuntur. Hæc omnia habentur *in conſtitutione* 81. *Gregori XIII.* in Bullario *tom.* 2. *fol.* 464. & *in conſtitut. Pauli Quinti* 63. aliàs 41. incipit, *Paſtoralis Romani Pontificis vigilantia*, in Bullario *tom.* 3. *pag.* 251. Sed de his in ſpecie agemus §. *ſequenti*, vbi de excommunicationibus in Bulla Cœnæ contentis.

Vigeſimaſecunda excommunicatio habetur in 41.
conſtitut. Pij Quinti 149. incipit, *Licet omnibus*, die primo Maij 1572. de qua in Bullario *tom.* 2. *pag.* 361. vbi excommunicantur omnes, & ſinguli Chriſtiani,

Chriſtiani, qui alium Chriſtianum in terris Turcarum morantem tanquam mancipium cœperit, aut eius bona diripuerit, à qua excommunicatione niſi a Pontifice Romano abſolui poſſunt, præterquam in mortis articulo, & vlteriùs puniri poterunt à Superioribus ſuis ſeuerè, & grauiter, iuxta contrauentionis qualitatem. Quæ cenſura extenditur contra non permittentes, vt Chriſtiani captiui apud Turcas, poſtquam illos ceperint, liberè abeant cum filiis ſuis, & vxoribus, ac bonis, Pius Quintus *ibidem*, & in Bullario *ſupra* §. 1. *ad finem.* Memoriale clericorum *cap. 9. excommun.* 36.

42. Vigeſimatertia excommunicatio contra affirmantes confeſſionem, & abſolutionem ſacramentalem inter abſentes per litteras fieri poſſe, vt conſtat ex conſtitutione Clementis Octaui publicata Romæ 19. Iulij, Anno Domini 1602. quam refert praxis noua Epiſcopalis *part. 2. cap. 1. num. 6. in fine.* Habetur in Bullario *tom. 3. pag.* 135. incipit, *Sanctiſſimus.* vbi *ad minus vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit ac prohibuit hanc propoſitionem, videlicet licitum eſſe per litteras, ſeu internuntium Confeſſario abſenti de peccatis ſacramentaliter fateri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere. Precepit etiam ne iſta doctrina, & propoſitio doceatur, nec publicè, nec priuatim, neque in concionibus, neque extrà, neve vnquam in aliquo caſu tanquam probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Si quis autem illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam diſputatiuè tractauerit (niſi forſan impugnando) vel ad praxim directè, ſeu indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, & à qua non poſſit, præterquam in articulo mortis, ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, etiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Maiori Pœnitentiario, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolui, aliiſque etiam pœnis arbitrio infligendis, ſubiaceat.* Hæc ibi.

43. Vigeſimaquarta excommunicatio contra Superiores Religionum, qui non obediuerint præcepto Pauli Quinti impoſito in ſua conſtitutione edita anno 1606. incipit, *Romanus Pontifex*, vbi præcipit ne Religioſi de hæreſi ſuſpecti, quales ſunt ſollicitantes mulieres in confeſſione aliis, quàm ipſis Inquiſitoribus denuncientur, ita vt Superioribus ſuſpectorum non ſit amplius locus præuentioni: de qua re extat Pij Quarti *conſtitut.* 31. incipit, *Cùm ſicut nuper*, in Bullario *tom. 2. pag.* 46. Memoriale clericorum *cap. 3. excommun.* 11.

44. Vigeſimaquinta excommunicatio contra omnes extrahentes à ſacris locis eò confugientes, præterquam in caſibus ibi conceſſis. Gregorius XIV. in ſua conſtitutione, quæ incipit, *Cùm aliàs*, & in ordine ſeptima, edita anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, nono Kalend. Iunij. Exceptis publicis latronibus, viarumque graſſatoribus, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur, depopulatores agrorum, quíve homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis, eárumve cœmeteriis committere verentur, aut qui proditoriè proximum ſuum occiderint, aut aſſaſſinij vel hæreſis, aut læſæ reus Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis, quibus omnibus immunitas Eccleſiaſtica non ſuffragetur.

Non tamen per hoc conceditur poteſtas Curiæ ſeculari, vt per ſe, & propria auctoritate ſupradictos delinquentes poſſit extrahere ſine expreſſa licentia Epiſcopi, his verbis: *Volumus, dictáque auctoritate decernimus, & declaramus, vt Curia ſecularis, eiuſque iudices, & officiales, ab Eccleſiis, Monaſteriis, locisque ſacris laicum aliquem delinquentem in nullo ex caſibus ſupradictis ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel eius officialis, & cum interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores, etiamſi alij Ordinarij ſint, aut nullius Diœceſis, aut Conſeruatores ab hac ſede ſpecialiter, vel generaliter deputati prædictam licentiam dandi facultas pertineat. Occurrente autem caſu in loco exempto, & nullius Diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios,* &c. Et infrà ibi, *Delinquentes laici poſtquam, vt præfertur, ab Eccleſiis, locisve ſacris extracti, & capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub tuto, & firmo carcere, ac opportuna cuſtodia, data illis, ſi opus fuerit, per Curiam ſecularem detineri debere, nec inde extrahi, nec Curiæ ſeculari tradi poſſint, niſi cognito priùs per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſa verè crimina, vel aliquod, ſuperiùs expreſſa commiſerit: tuncque demum de mandato Epiſcopi per iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſeculari, quacumque appellatione poſtpoſita, conſignetur.*

Quod ſi quis quicquam præter, aut contra huiuſmodi noſtræ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra libertatis, iuris, & immunitatis Eccleſiaſticæ per ſacros canones, & conſiliorum generalium noſtrorumque prædeceſſorum conſtitutiones ſunt promulgatæ. Hæc ibi.

Vigeſimaſexta excommunicatio contra duellantes, de quibus diximus prima parte de gu- 45.
bernatoribus Reipublicæ ſecularis *lib. 1. diſp. 2. §. 10. ex num. 12. vſque ad num.* 174. Quo ad præſens inſtitutum lata eſt hæc cenſura à Pio Quarto in ſua conſtitutione, quæ incipit, *Eaque*, in ordine 21. anno 1560. Idibus Nouembris: ſed multo priùs duellorum prohibitionem in ſtatu Eccleſiaſtico indixit Iulius Secundus in conſtitutione ſua 19. incipit, *Regis pacifici*, anno 1509. ſexto Kalend. Martij, quæ habetur *tom. 1. in Bullario pag.* 433. & deinde Leo Decimus *in conſtitutione ſua* 31. incipit, *Quam Deo, eodem tomo primo, fol.* 523. extendit extra ſtatum Eccleſiaſticum, & ad omnes complices, & auxiliatores. Nihilominus generalis prohibitio primò promulgata fuit à Pio Quarto *vbi proximè*, & habetur *in Bullario tom. 2. pag.* 31. ac poſtea à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap. 19. per totum*, & *ibi* P. Auguſtinus Barboſa, Gregorius item XIII. *in ſua conſtitutione* 78. incipit, *Ad tollendum*, & habetur *in Bullario tom. 2. fol.* 461. vbi Concilij Tridentini prohibitionem de duellis ampliauit ad duella priuatim commiſſa. Quam denique cenſuram, & pœnas in ſupradictis conſtitutionibus contentas confirmauit Clemens Octauus *in ſua conſtitutione* 11. incipit, *Illius vices*, edita anno 1592. 16. Kalend. Septembris, ſui Pontificatus anno 1. vbi excommunicantur in duello pugnãtes, campum dantes, auxilium ferentes: item, qui non publicè ſolùm, ſed etiam priuatim ex condicto ſtatuto tempore, & in loco conuento duellum commiſerunt, nullis patrinis, ſociisve ad id vocatis: item qui monomachiam committunt, nulla loci ſecuritate habita, nullis prouocatiuis litteris, aut denunciationis, chartulis præcedentibus. In eandem etiam incurrunt

locorum

locorum domini, ſi duellum ex condicto committant, aut non impediunt, nec prohibent quantum potuerint, item mandantes fieri, & inſtigatores auxilium, conſilium vel fauorem præſtantes, aut ſubminiſtrantes equos, arma, pecuniam, & alia ſimilia ſcienter, necnon ex compoſito expectatores, & ſocij, ſi aliquo modo comites ſe exhibuerint, quamuis qui ad locum deputatum ad pugnam acceſſerunt, impediti pugnam non committant, & per ſe ipſos non ſteterit, quo minus certamen committeretur.

Neque ab hac cenſura eximuntur Reges, Imperatores, & alij quicumque, qui hoc crimen inciderint ſiue publicè, ſiue priuatim, vel ſi conuenerint, vt non ſinguli cum ſingulis, ſed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent, vt refert Quaranta *in ſumma Bullarij*, *verb. duellum*, à qua excommunicatione nemo poteſt abſolui, niſi à ſummo Pontifice, vt conſtat ex cõſtitutione eiuſdem Clementis Octaui, Bonacina *de cenſuris diſp. 2. quæſt. 6. puncto 2. à num.* 1. vbi *num.* 15. tradit poſſe Epiſcopum abſoluere duellantes quando delictum eſt occultum, iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de reformatione cap.* 6. eo, quia per hanc conſtitutionem Clementis Octaui non videtur Concilium abrogatum. Pro reliquis vide quæ diximus ſuprà 1. *part. lib.* 1. *diſp.* 2. *dicto* §. 10. *à num.* 12. & Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 39. *à num.* 12. *cum ſequentib.* Molin. *de iuſtitia tract.* 3. *diſp.* 17. Paul. Comit. *reſponſ. moral. lib.* 6. *quæſt.* 13. *& ſequent.* & Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 21. cap. 7. ex num. 75.*

Vigeſimaſeptima excommunicatio cõtra Prædicatores, qui in ſermonibus, & prædicationibus miracula falſa, & incerta populo euulgant, & prophetias ex ſacra Scriptura non deſumptas prædicare audent, & Prælatis Eccleſiæ ſcandaloſè detrahunt. Ita Leo Decimus *in Concilio Lateranenſi ſeſſ.* 9. *&* 11. incipit, *Supernæ Maieſtatis.* de qua tractat Memoriale clericorum *cap.* 5. *excommunic.* 3.

DISPVTATIO III.

De caſibus reſeruatis in Bulla Cœnæ ab Vrbano VIII. noſtro Domino.

EPITOME.

1. *Bulla Cœna quando inceperit, & cur ita vocetur?*
2. *Bulla Cœna finis.*
3. *Bulla Cœnæ cenſura, an ſint à iure, vel ab homine, oſtenditur.*
4. *Dictio poſita in litteris, ad perpetuam rei memoriam, quid importet.*
5. *Excommunicationes latæ in certum genus hominum, non ligat alios.*
6. *Actiones principales an extendantur ad acceſſorias, & quotuplex ſit actio acceſſoria?*
7. *Bullæ Cœnæ cenſura, & reliquæ conſtitutiones Pontificiæ quando incipiant obligare? duplex eſt opinio.*
8. *Opinio Auctoris circa hanc dubitationem.*
9. *Bulla Cœnæ promulgata in Vrbe, non obligat in partibus ante duos menſes regulariter.*
10. *Bulla Cœnæ in partibus valde remotis non obligat niſi quando ſcitur de eius promulgatione.*
11. *Bulla noua quandiu non peruenit ad aures abſentium longè, durat Bulla antiqua.*
12. *Bullæ promulgatio, quæ fit à Prælatis in ſuis ciuitatibus, ea ratione fit, vt in ea contenta notiora fiant.*
13. *Prælati negligentes in publicandis Bullis Cœnæ in ſuis Eccleſiis, peccant grauiter.*
14. *Bullam Cœnæ non explicari à Prælatis in ſuis Eccleſiis ex cauſa rationabili, non eſt peccatum.*
15. *Impedientes publicationem Bullæ Cœnæ in odium fidei, & in contumeliam auctoritatis Eccleſiaſticæ, peccant grauiter.*

ANTEQVAM in ſpecie ad caſus Bullæ Cœnæ veniamus, aliqua oportet meminiſſe. In primis de origine illius hallucinantur, qui putant Bullam cœpiſſe tempore Martini Papæ Quinti circa annum Domini 1420. quo tempore Bohemorum hæreſes fuerunt damnatæ in Concilio Conſtantienſi: neque id probant alia ratione, niſi quòd Scholaſtici ſcriptores etiã D. Thoma antiquiores nullam de origine Bullæ Cœnæ mẽtionem fecerint, cùm eius origo multo antiquior ſit; nam Clemẽs Papa Quintus creatus fuit Pontifex anno Domini 1305. & obiit anno 1315. & *in Clement.* 1. *de iudiciis*, manifeſtè oſtenditur in ſolemnibus quibuſdam anni diebus Romanos Pontifices conſueuiſſe generales facere proceſſus. Quare vt minimum trecentis abhinc annis, & eo ampliùs promulgatio huius Bullæ erat in vſu: pro qua in Bibliotheca Vaticana, vt ait Toletus *lib.* 1. *Inſtruct. Sacerd. cap.* 18. extat Bulla Cœnæ edita à Greg. XI. qui ſedebat in Cathedra D. Petri, anno milleſimo tercenteſimo ſeptuageſimo. Non eſt tamen negandum à Martino Quinto poſt Concilium Conſtantienſe proceſſus Bullæ Cœnæ fuiſſe adauctos, & multa deflexu temporis à Paulo Secundo, & Sixto Quarto adiecta eſſe, & multo plura addidiſſe contra Lutherũ Leonem Decimum, & Paulum Tertium aduersùs Regias Curias impedientes litteras Apoſtolicas, ex quibus liquet de antiquitate huius Bullæ, quæ pro temporis diuerſitate, & neceſſitate aliquando variari ſolet. 1.

Dicitur autem Bulla Cœnæ à die in quo ſolet promulgari Romæ ſemel tantùm in anno, nempe in feria quinta maioris Hebdomadæ, in qua Chriſtus Dominus cum diſcipulis ſuis Cœnam celebrauit: olim etiã promulgabatur ter in anno, in die videlicet ſupradicto, & in die Aſcenſionis Domini, & in die Dedicationis Baſilicarum Petri, & Pauli, quæ celebratur menſe Nouembris die decimooctauo. Ita etiam Ioannes Andr. *in cap. quod olim, de Iudæis, & in cap. vt officium, in principio, de hæreticis, lib.* 6. Sed ante multos annos obtinuit vſus, vt tantùm ſemel in anno, nimirum dicta feria quinta Cœnæ Domini promulgaretur hæc Bulla, vt aiunt Cardinal. & Anan. *in d. cap. quod olim*; & idcirco vocatur communiter Bulla in Cœna Domini, vel Cœnæ Domini.

Porrò finis propter quem publicè ſingulis annis promulgatur hæc Bulla à Romano Pontifice, deſumitur ex prooemio Bullæ, qui eò tendit, vt vnio fidelium, cum Chriſto Domino, qui eſt caput, & cum Romano Pontifice eius Vicario, integrè conſeruetur, quæ neceſſaria eſt ad Religionis puritatem, & integritatem retinendam, & ad 2.

cuſto

cuſtodiendam animarum ſalutem, Rempublicámque Chriſtianam, libertatémque Eccleſiaſticam, nec non auctoritatem Apoſtolicam, quæ ſunt bona Sedis Apoſtolicæ, tuendam. Nauarrus *lib.2. de ſentent. excommunicationis, conſ.25. num.15. & 17.* Graff. *in expoſitione Bullæ Cœnæ, lib.4. deciſionum, cap.18. num.8.* Mar. Alter. *de cenſuris, lib.5. diſp.1. cap.2.* vbi addit ad hunc finem referri omnes excommunicationes, quæ in hac Bulla continentur, ne diſſenſio in fide, & in his, quæ credenda ſunt, detur, & ne vnio fidelium violetur, ſed in vinculo charitatis coniuncti omnes in hac vita ſub ſuo capite, pace gaudeant, & futuram beatitudinem acquirant.

Et quamuis contra multa crimina, quæ in Bulla Cœnæ damnantur, & acriùs puniuntur, in iure etiam excommunicationibus inuehatur, per nouas cenſuras, & per ſpeciales reſeruationes Summus Pontifex ab illis criminibus committendis delinquentes arcere cupiens ingraueſcente eorum malitia, timore tam acerbæ pœnæ, qualis eſt excommunicatio, abſolutiones ſibi in hac Bulla reſeruat, præterquam in articulo mortis, adeò vt Bullæ Cœnæ ſententias incurrens etiam defuncto Summo Pontifice, qui eas tulit, excommunicatus maneat, quouſque ab habente poteſtatem abſoluatur, vt Doctores communiter.

5. Hinc ſequitur excommunicationes in Bulla Cœnæ contentas dicendas eſſe à iure, quia, quæ à iure ſunt, in canone, aut ſtatuto aliquo Eccleſiaſtico continentur, neque eſt dubium hunc proceſſum eſſe canonem. Item quia quæ ſunt ab homine, cum ſuo auctore pereúnt, hoc eſt, defuncto eo, vel depoſito ab officio, excommunicatio ab eo lata ceſſat, nec ligat. Proinde Sylueſt. *in verb. excommunicatio 7 num.76. verſ. trigeſima prima*, vbi de Bulla Cœnæ Martini Quinti, opinatur eſſe ſententias iuris ex titulo Bullæ, qui incipit, *Ad perpetuam rei memoriam*; atque ita eſt perpetua, & habet vim iuris. Idem colligitur ex fine eiuſdem Bullæ, vbi Martinus Quintus vocat ſuum proceſſum conſtitutionem, quod nomen conſtitutionis dicit ius, ſequitur Nauarr. *in ſumma Latina*, in expoſitione Bullæ Cœnæ Gregor. XIII. & Vgol. *de cenſuris tabula 1. cap.9. §.4.* Viuald. *in Candelabro de excommunicatione, num.54. & in explicatione Bullæ Cœnæ, num.129.* dicentes poſt Bullas Pij Quinti, Gregorij XIII. & Sixti Quinti eſſe ſententias iuris, eo quia omnes hi voluerunt habere vim obligandi donec à ſucceſſoribus aliæ litteræ, & alij proceſſus promulgati eſſent.

Contrà verò Sotus *in 4. ſententiarum, diſt. 22. quæſt. 2. art. 3.* tradit excommunicationes Bullæ Cœnæ non à iure, ſed ab homine eſſe, quod etiam tenuit Nauarr. *in manuali Hiſpano, cap. 27. num.53.* vt ipſemet docet *in manuali Latino, c.27. num. 73.* dum Bullam Iulij III. explicaret, cui ſententiæ adhæſit noſter Toletus *in explicatione Bullæ, in fine proœmij*, ex ea ratione, quia hæ excommunicationes aſſimilantur regulis Cancellariæ, quæ non durant perpetuò, ſed renouantur ab vnoquoque Summo Pontifice. Pro quo facit, quod dicitur in principio ipſius Bullæ, *Ad futuram rei memoriam*, non autem, *Ad perpetuam rei memoriam*, vt dicebatur in Bullis antiquis, nimirum in Bulla Martini Quinti, de qua D. Antoninus *3. part. ſummæ, tit.24. cap. 71.* quod fuit in vſu vſque ad Paulum III. qui cœpit dicere, *Ad futuram rei memoriam*; ob quam Petrus Rebuff. rationem in expoſitione eiuſdem Bullæ in principio in verb. *Ad futuram*, notauit in Bulla contenta cum ſuo auctore ceſſare.

Confirmatur, quia huiuſmodi excommunicationes latæ ſunt per verba præceptiua, præcepta verò terminari cum præcipiente, ſecus de legibus, quæ non pereunt cum legiſlatore, vt patet ex *leg. mandatum, C. mandati, & §. rectè quoque, Inſtitut. eodem tit.* Molina *de iuſtitia, tract. 2. diſput. 263. pag. 58. lit. D.* Marius Alterius *d. diſp.1. cap. 4. ex cap. final. de officio delegati.* Leges autem perpetuò durant regulariter, donec ſpecialiter reuocentur ſaltem tacitè, videlicet priores per poſteriores: quia leges habent intrinſecè clauſulam derogatoriam ad condendum, & ſic leges poſteriores tollunt priores, etiamſi de illis non faciant ſpecialem mentionem, Spino *de teſtamentis, gloſſa 30. princip. num.17. & 18.* vbi addit leges priores tolli per poſteriores, ſine ſpeciali derogatione: at verò reſcripta, vt primum tollatur per ſecundum, requiri expreſſam clauſulam derogatoriam, cùm ſint contra ius. *l. final. C. ſi contra ius, l. reſcripta, C. de precibus Imperator. offerendis.* Bartol. *in Extrauganti, Ad reprimendam, verb. non obſtantibus quomodo in crimine læſæ Maieſtatis procedatur*, & gloſſ. *in l.1. C. de naturalibus liberis.*

Dicendum tamen eſt excommunicationes Bullæ Cœnæ eſſe à iure. Quòd ſi quis contendat dicendas eſſe ab homine, reſponde nihilominus habere vim, quam habent excommunicationes à iure latæ. Ita Epiſcopus Scalenſis *de cenſuris, c.16. in expoſitione Bullæ*, Toletus *in ſumma, lib.1. inſtruct. Sacerd. cap.18.* Sylueſt. *verb. excommunicatio 7. n.76. verſ. trigeſima prima*, Caiet. *in ſumma, verb. excommunicatio, cap.1.* contra hæreticos, dicentes habere vim iuris, quatenus non finiuntur cum morte Papæ, ſed durant vſque ad nouam Bullam ſucceſſoris, & ideo dicuntur à iure quòd cum morte conditoris non finitur, ſequitur Summa Corona *de excommunicatione, par.3. cap.10. num.4.* & Marius Alterius *vbi ſupra, cap.4. §. dico ſecundò.* Probatur, quia mortuo Summo Pontifice proceſſus huius Bullæ durat, donec alius proceſſus fiat, ſicut alia iura; ergo excommunicationes ſunt latæ à iure, non verò ab homine. Item, quia hic proceſſus eſt incluſus in corpore iuris, nimirum *in Extrauagante 3.* Pauli ſecundi, *de pœnitentiis, & remiſſionibus*, vbi poſtquam quarundam excommunicationum ſibi reſeruatarum meminit, addidit etiam contentas in Bulla Cœnæ Domini, quod etiam fecit Sixtus Quartus *in Extrauag.5. eodem tit.* Ergo dicendæ ſunt huiuſmodi excommunicationes Bullæ à iure, vel abſolutè, vel ſaltem dicendum eſt habere eaſdem conditiones, & vires, quas habent excommunicationes latæ à iure. Hæc reſolutio eſt ſatis probabilis.

Probabilior tamen eſt ſententia, quæ tradit proceſſum Bullæ, quamuis aliquid iuris contineat, ac vim habeat, abſolutè non à iure, ſed ab homine eſſe. Ratio, quia proceſſus Bullæ Cœnæ prior ſtatim, ac ſubſequens promulgatur, & publicatur, expirat ipſo facto; quod ſignificant verba poſita in fine proceſſus Bullæ: ibi, *Volentes præſentes noſtros proceſſus.* Quod non contingit quando excommunicatio fertur per legem, nam hæc non tollitur per legem poſteriorem circa eandem rem, promulgatam tamen, cum diuerſis circunſtantiis, niſi expreſsè reuocetur. Marius Alterius *vbi ſuprà.* Item, quia huiuſmodi proceſſus ſunt annales, & ſingulis annis renouâtur, ceſsántque ſine noua reuocatione: imò olim proceſſus

illi,

illi, neque per annum durabant, ſed ter in anno promulgabantur, quòd ſi ante annum Papa expirabat, ipſi expirabant: quòd conſtat ex eo, quia ſi nunc durant poſt mortem Pontificis, id habent ex tempore Gregorij XIII. qui *in clauſula* 21. addidit, vt proceſſus prædeceſſoris durarét vſque ad nouos proceſſus, vel eiuſdem Pontificis, vel ſucceſſoris. Quibus probè perſpectis, patet proceſſus Bullæ eſſe ab homine, quia quamuis durent poſt mortem Auctoris, non durant ſimpliciter, ſed per tempus limitatum vſque ad nouos proceſſus: atque ita non ſunt ſententiæ iuris omnino, & ſi participant de natura iuris, non proinde habent omnia iuris, ſed multo plura participant de natura, ac vi ſententiarum hominis. Nam bonum ex integra cauſa, &c. concordat Graff. *d. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 4. dicens Bullam alio nomine vocari Proceſſum, quia non eſt lex, nec ſtatutum, ſed hominis ſententia, vnde olim mortuo Papa expirabat, per textum *in cap. à nobis, el primo, de ſentent. excommunic.* & gloſſa *ibi in verb. non durat vltrà*; vel illo ablato ab officio, qui eam tulit, Sanchez *de matrim. diſp.* 28. *num.* 74. Auguſtinus Barboſa *in dicto cap. à nobis, num.* 12. Sed hoc per Pium Quintum in noſtro caſu fuit correctum, ſtatuens proceſſum Bullæ nunquam intelligi ceſſare niſi poſtquam à ſucceſſore fuerit reuocatus: idem tradit doctiſſimus Fr. Antonius de Souza *in ſua relectione de cenſuris Bullæ Cœnæ cap.* 1. *diſp.* 1. *n.* 5. & Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 18. *verſ. Tertium eſt*, ex eo, quia adhuc hæ poſteriores Bullæ vocantur proceſſus, & nomine, & re proceſſus ſunt, ſed ſententiæ in proceſſu latæ, & pronunciatæ non ſunt iuris, ſed hominis ſententiæ; ergo, &c.

4. Ex dictis patet, quid dicendum ſit aliis contraria ſentientibus, præſertim iis, qui nituntur illa particula, *Ad perpetuam rei memoriam*, qualis eſt Syluester, quæ quidem non fuit poſita, niſi ad perpetuam memoriam dandam Bullæ apud homines duntaxat; ſecus quando Pontifex vtitur his verbis, aut aliis ſimilibus. *Hac perpetuò conſtitutione*, aut his verbis: *Hac perpetuo valitura conſtitutione.* Tunc enim vult Summus Pontifex Bullis ſuis perpetuam firmitatem, ac robur concedere. Quòd autem aliter Summus Pontifex intendat hos proceſſus durare apud homines, oſtenditur ex Bulla Gregorij XIII. *num.* 21. his verbis: *Volentes præſentes, ac omnia, & quæcumque his litteris contenta, quouſque alij huiuſmodi proceſſus à nobis, aut à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, fiant, aut publicentur, durare, ſuóſque effectus omnino ſortiri.* quæ verba habentur etiam in aliis Bullis poſtea promulgatis à ſequentibus ad id vſque tempus eiſdem omnino verbis, vt videre eſt in proceſſu Bullæ Clementis Octaui, edito anno Domini 1598. & in proceſſu Gregorij XV. promulgato anno 1621. & 1622. §. *volentes.* Quibus probatur hos proceſſus eſſe annuales, & ex conſequenti non eſſe perpetuas conſtitutiones, ſed ad tempus limitatum habere vim, quod repugnat conſtitutioni iuris, & quamuis participent aliquid iuris, ſimpliciter tamen hominis ſententiæ dicendi ſunt. Ita Sotus *dicta diſtinct.* 22. *quæſt.* 4. *artic.* 2. *poſt concluſ.* 5. Nauarr. olim *in manuali Hiſpanico, cap.* 27. *num.* 74. vt ipſe ait, *in Latino, cap.* 27. *num.* 73. dum explicaret Bullam Iulij III. quod etiam docuit Toletus *in explicatione Bullæ Cœnæ proœmij, in fine.*

5. Illud etiam non eſt omittendum, in Bulla Cœnæ contineri viginti excommunicationes latas contra varia genera perſonarum, in quibus ſi excommunicationes feruntur in Clericos abſolutè, non ligantur laici illa excommunicatione, quamuis faciat opus illud, propter quod Clerici facientes excommunicantur. Ratio, quia pœna ſolùm fuit lata contra Clericos, non autem contra laicos. Ex quo infertur eſſe excommunicationem vniuerſalem, ita vt omnes ſtatus hominum includat, aut eſſe particularem, colligendum eſſe ex contextu verborum ipſius excommunicationis. Secundò conſiderandæ ſunt actiones pro quibus excommunicatio lata eſt. Nam ſi feratur contra agentes, non includit mandantes, aut conſulentes; quia pœnæ non ſunt extendendæ. Ideo videmus in aliquibus ſententiis nedum agentes, ſeu facientes excommunicari, ſed etiam mandantes, conſulentes, fauentes, & auxilium dantes. Quare quando hæc non continentur in excommunicatione, neque hæ perſonæ explicantur, non eſt mens, & intentio Summi Pontificis, vt incurrant excommunicationem, niſi qui in ſententia nominantur. Caietanus *in ſumma, verb. excommunicatio, in principio.* & Ledeſma *ſecunda quarti, quæſt.* 26. *artic.* 2. *in tract. de excommunicatione, pag.* 354. *col.* 2. vbi docent in omni clauſula Bullæ Cœnæ ſemper eſſe conſideranda hæc duo, perſonas videlicet, contra quas feruntur ſententiæ, & actiones, pro quibus latæ ſunt.

6. Quin etiam circa actiones aduertendum eſt, duplex poſſe eſſe genus illarum, puta principalium, & acceſſoriarum, verbi gratia, mandare, dare auxilium, præbere conſilium, & huiuſmodi, ad aliquid agendum, ſunt actiones acceſſoriæ. Nihilominus actio acceſſoria poteſt prohiberi ſub excommunicatione per modum extenſionis, quando ſcilicet excommunicatio actionis principalis prorogatur à lege, vel à iure ad acceſſorias, quod colligitur ex textu, qui non loquitur de omnibus vniformiter, ſed primo loco de fauente loquitur, & ſecundariò de conſulente, vt videmus *in cap. ſi quis ſuadente*, 17. *quæſt.* 4. vbi principalis actio eſt iniectio manuum violentarum in clericum, ſed per extenſionem eſt mandare, vel conſulere, vt clericus percutiatur: atque ita non habet locum excommunicatio, ſi actio principalis, hoc eſt, percuſſio Clerici non habuit effectum. Secus quando actio acceſſoria ſubeſt excommunicationi per modum actionis principalis, ſcilicet, quando Religioſus in concione aliquid dixit animo retrahendi populum audientem à ſoluendis decimis Eccleſiæ, vt *in Clementina Cupiens*, § 1. *de pœnis*. In quo euentu etiamſi neminem retraxerit à ſoluendis decimis, nihilominus Religioſus incidit in excõmunicationem etiam non ſequuto effectu, nec actione principali, quia talis actio ſubeſt per ſe, & non per extenſionem excommunicationis, ſicut ſubſunt actiones conſulentis, mandantis percuſſionem clerici, qui non incurrunt, niſi principalis actio ſequatur, Marius Alterius *vbi ſuprà, diſp.* 1. *cap.* 5. vbi addit quando excommunicatur occidens Chriſtianum, non excommunicari inferentem vulnera, quantumnis lethalia, non ſequuta morte, requiritur enim actio conſummata, & perfecta: ſicut non excommunicatur volens percutere clericum de facto, ſi illum non tetigit, nec illius veſtes, quia actio prohibita non habuit effectum.

7. Quando autem Bulla Cœnæ incipiat obligare ambigitur?

ambigitur? Nam ſecundùm aliquos obligat omnes fideles in quacumque parte Orbis verſentur, vbi primum in Vrbe, & in Romana Curia publicè, & ſolemniter fuerit promulgata, ſicut quævis alia conſtitutio Summi Pontificis, quæ non eſt in corpore iuris, vbi publicè promulgatur in Romana Curia ſolet obligare vbique terrarum Chriſtianos commorantes. Ita ex antiquioribus, Ioan. Andr. cum gloſſa *ſuper Data Sexti*, *verſ. Anno quarto.* Anch. *cap. 2. de conſtit.* Abbas *in cap. Paſtoralis num. 1. verſ. Sed contra hoc dictum, de fide inſtrumentorum.* Henricus *in cap. cognoſcentes, de conſtitutionibus*, & ex recentioribus, Gomez *de regulis Cancellariæ, in prooemio quæſt. 2. lit. D, E, F.* Sylueſter *verb. lex. §. 6.* Sotus *lib. 1. de iuſtitia quæſt. 1. art. 4. concluſ. 3. verſ. At verò, de Summo Pontifice*, Nauarr. *conſil. 1. tit. de conſtitutionib. num. 14.* Frater Emmanuel Rodrig. *tom. 1. Regularium quæſt. 6. art. 2. in fine*, Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 3. quæſt. 3.* & Valent. *tom. 2. diſp. 7. quæſt. 30. puncto 5. dubio 2.* dicentes leges Summi Pontificis obligare quam primum in Romana Curia publicantur, & in valuis Eccleſiæ Sancti Ioannis Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de vrbe affixæ ſunt.

Quod verò attinet ad conſtitutiones Pontificias indiſtinctè, quando incipiant obligare, contraria ſententia tradit non ſufficere promulgationem publicam, & ſolemnem, niſi promulgatio fiat in ſingulis Prouinciis: imò volunt nonnulli non ligare in Prouinciis conſtitutiones Pontificias, niſi poſt duos menſes completos à promulgatione in Prouinciis, Abbas *in cap. cognoſcentes, num. 7. de conſtitutionibus*, primum dubitat; nihilominus videtur tandem accedere, probatur quia in conſtitutione Imperatoria requiritur ad obligandum ſpatium duorum menſium elabi poſt legitimam promulgationem in Prouinciis factam: igitur conſtitutio Pontificia non habebit vim obligandi in Prouinciis, niſi poſt duos menſes exactos à legitima promulgatione. Confirmatur per textum *in cap. quod dicitis, diſt. 16.* vbi aſſeritur non eſſe licitum ignorare ea, quæ in Concilio Sardicenſi publicè contigerunt, cùm hoc Concilium in illis Regionibus eſſet celebratum, & ab omni Eccleſia receptum: proinde dici poteſt, ſi non fuiſſet in illis Regionibus legitimè, ac ſolemniter promulgatum, & publicatum, Clerici ibi viuentes iuſtam ignorantiam potuiſſent opponere, ac prætendere. Ita opinantur Franciſcus Corſcius Senenſis *in dicto cap. cognoſcentes num. 100. de conſtit.* Caiet. *1. 2. quæſt. 90. art. 4.* & *ibi* Bart. Medina *in dub. 1. poſt concluſionem ſecundam, & dubio vltimo*, & Angelica *in verb. lex, num. 13.* quia eadem videtur eſſe ratio de legibus Imperatoriis, quæ ad obligandum in ſingulis Prouinciis exigunt poſt promulgationem earum duos menſes: ergo idem requiritur in legibus Pontificiis, cùm Imperium Pontificis latiùs, ac longiùs pateat quocúque Imperio alicuius Regis, vel Imperatoris. Atque ita non ſufficiet in Romana Curia promulgatio, ſed etiã neceſſaria erit in Prouinciis, & Eccleſiis Cathedralibus publicatio.

Porrò quamuis aliqui curent has opiniones temperare ita, vt prima procedat de conſuetudine recepta, & approbata: ſecunda autem de iure ſit magis conſentanea, & magis congruere videatur cum ipſo iure ſcripto, quo ad caſum noſtrum Bullæ Cœnæ dicendum eſt illam obligare vbique terrarum, poſtquam in die Iouis ſancti ſolemniter publicatur, ita omnes qui docent, & tenent leges Summi Pontificis obligare quamprimum in Curia Romana publicantur, & ad valuas Baſilicæ Apoſtolorum ſunt affixæ, quos in noſtro caſu Bullæ Cœnæ ſequitur Sayr. *in claui Regia lib. 3. cap. 5. num. 10.* quo argumento Bullæ Cœnæ probat leges Pontificias non egere in ſingulis Prouinciis ad obligandum particulari promulgatione, ſed ſufficere promulgationem, quæ fit in Curia ſolenniter. Conueniunt tamen omnes in aliis conſtitutionibus à Bulla Cœnæ ſemper habere locum ignorantiam inuincibilem, quæ excuſat à culpa, & à pœna, non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori, ſi probetur ignorantia: idem Sayr. *in tomo 1. theſauri lib. 1. cap. 18.* quod etiam procedet quoad aliquos caſus de nouo additos in Bulla Cœnæ. Nam cùm in legibus Eccleſiaſticis tempus non ſit conſtitutum, vt aliquid Romæ promulgatum eſſe deprehendatur, illud tempus ſufficiet, quod in lege ciuili ſtatutum eſt, duorum ſcilicet menſium ſpatium, quod tempus ſatis rationabile videtur, intra quod lex promulgata ad omnium aures perueniat, niſi tanta ſit diſtantia loci, vt impoſſibile ſit omnibus innoteſcere; ſecus de caſibus conſuetis in Bulla Cœnæ, quæ ſingulis annis ſolent publicari, in quibus non habet locum ignorantia, præſertim in Parochis, & Confeſſariis, qui illam habere penes ſe, & legere debent, atque diligenter examinare, & hoc ſub peccato mortali, vt videre eſt in Bulla Pij quinti, quamuis hodie conſilium ſit Graff. *lib. 4. deciſionum cap. 18. num. 9.* Souſa *vbi ſuprà cap. 18. numero 2.* ad calcem Bullæ Cœnæ, quamuis ex alio capite credat Epiſcopos, Curatos, & Confeſſarios, qui negligunt Bullam Cœnæ penes ſe habere, peccare mortaliter, non ratione conſtitutionis, vel præcepti, cùm ablatum fuerit à Pontificibus poſt Pium Quintum, ſed ratione officij, cùm teneantur ſcire ea, quæ in Bulla Cœnæ continẽtur, ſine quibus ſuum officium integrè nequeunt exercere: ideo ratione officij quo funguntur, ſub præcepto peccati mortalis ad Bullam habendam tenentur, Marius Alterius *in explicatione Bullæ Cœnæ diſput. 22. lib. 5. cap. 7. fol. 801.*

Cæterùm, vt omnia hæc meliùs percipiantur, ſit

Prima concluſio, leges, & conſtitutiones Pontificiæ de iure communi, vt obligent, non ſolùm 8.
debent publicari ſolemniter in Romana Curia, ſed etiam in ſingulis Prouinciis, imò in eiſdẽ Prouinciis non niſi poſt duos menſes exactos à promulgatione ligant. Abbas *in dicto cap. cognoſcentes, de conſtitutionibus*, Angel. *verb. lex. §. 12.* Bart. Medina *1. 2. quæſt. 90. art. 4. verſ. Sed quæritur.* Probatur ex iure ciuili, quòd quando iuri Canonico non repugnat, ab Eccleſia admittitur, & ſeruatur, ex *cap. 1. de nou. oper. nunc.* vbi dicitur: Sicut leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita ſacrorum Canonum ſtatuta conſtitutionibus Principum adiuuantur. Idem habetur *in cap. ſi in adiutorium, diſt. 10.* in textu, Imperij leges ex quo leges in adiutorium Eccleſiæ licitè allegantur, & *ibi* gloſſa ait ſic: Vbi deſunt Canones, leges citari poſſunt, concordat Doctiſſimus Hiſpaniarum Primas *in dicto cap. ſi in adiutorium num. 1. & 2.* Atqui ius ciuile in hac re iuri Canonico non aduerſatur, & diſponit, vt Imperatoris conſtitutio non habeat vim, niſi poſt promulgationẽ factam

in Prouinciis, neque obliget, niſi poſt duos menſes elapſos à legitima promulgatione, vt decernitur *in Auth Vt factæ nouæ conſtitutiones,circa princip. collat.* 5. Ergo idem tenendum eſt de legibus, & conſtitutionibus Pontificiis. Eſſet enim ſatis dierum, ſi vbi primum Romæ promulgaretur conſtitutio aliqua Pontificia, confeſtim omnes Catholici per vniuerſum mundum diſperſi ligarentur, antequam ad eorum aures promulgatio deueniret, quos excuſat *cap. propoſuiſti, diſtinct.* 82. per hæc verba: Si ad aliquos forma Eccleſiaſticæ vitæ,quæ ab Epiſcopo Siruio ad omnes Prouincias commeauit,non probatur perueniſſe, ignorantibus venia non negatur.Ex quibus ſequitur ignorantes non ligari vbi culpa non reperitur, cùm ignorans conſenſu carere dicatur, per textum *in l. qui vas.*49.*§.vetare. ff de furtis.* Sed de his diximus *prima parte lib.*1.*diſp.*5.*§.*4.*ex n.*151.

9. Secunda concluſio, Bulla Cœnæ in Vrbe promulgata,in remotis partibus degentes regulariter non ligat, niſi poſt duos menſes à publicatione in Vrbe facta,Nauarr.*lib.*1.*conſiliorum,conſ.* 1. *de conſtitutionibus,quæſt.*4.docens ex vſu Romanæ Curiæ tranſgreſſores legis promulgatæ poſt duos menſes exactos vti reos puniri ſolere,niſi probēt ignorantiam,aut detur aliquod ſignum,ex quo colligatur à quo tempore obligari incipiant.Nec requiritur poſt promulgationē Romæ factam, vt in aliis locis,& Prouinciis,vt obliget,promulgetur,Abbas *in cap. nouerit, num.*3. *de ſentent.excommunic.* & eſt communis Theologorum,& Canoniſtarum, teſte Mario Alterio *ſupra diſp.*16. *lib.* 5.*cap.*2.*fol.* 686. *col.* 2.*lit. E* Sed ſufficit ſpatium duorum menſium eſſe tranſactum, vt degentes in partibus remotis obligentur, quod conceditur, vt omnibus innoteſcat extra Vrbem morantibus, quidquid contradicat Alterius *diſp.* 1. *cap.* 6. *fol.* 453. *col.* 1.

10. Tertia concluſio, Bulla Cœnæ,quo ad exiſtentes in partibus valde remotis,non incipit obligare illos, niſi quando nouerint illam ſolemniter promulgatam fuiſſe.Ratio,quia lex non obligat, niſi quando eſt promulgata ſufficienter, teſte D.Thoma 1.2.*quæſt.* 90. *art.*40. ſed non dicitur ſufficienter talis,niſi quando ad aures omnium regulariter venit. Nauarrus de lege Pontificia loquendo,*dicto conſilio* 1.*de conſtitut.quæſt.*4.Igitur ante tempus requiſitum ad hanc notitiam habendam non ligabit ignorantes, qui in remotiſſimis partibus verſantur, etiamſi ſit elapſum duorum menſium ſpatium.

Probatur, quia ſemper ignorantia ſimpliciter cùm datur, culpa non reperitur; ergo nec pœna, cùm excuſat à peccato, ratione cuius imponitur. Caſtro *de lege pœnali lib.* 2. *cap.* 14. *folio* 302. *de iuris, & facti ignorantia,* niſi id procedat ex ignorantia affectata, quæ in ſe malitiam continet, & ſicut talis magis appellatur ſcientia, quàm ignorantia, *l. qui contra*, ibi: *errore non affectato*, *C. de inceſtis nuptiis*, Tiraquel. *de retract.* §. 35. *numero* 28. propterea qui affectant ignorantiam, non excuſantur à pœna: ſicut ſcientia non excuſat delinquentem. Quin etiam ignorantia craſſa, ſeu ſupina, non excuſabit delinquentem, nec tranſgreſſorem legis in totum, ſed pro parte huiuſmodi ignorantia excuſabitur à pœna legis, ſiquidem illa ignorantia minuit voluntarium, ac ſubinde pro parte excuſare debet. Caſtro *de lege pœnali lib.* 2.*cap.*14.*fol.*306.

Quarta concluſio, quandiu nouus proceſſus Bullæ non deducitur ad aures abſentium,antiquus eſt in ſuo robore; eo quia tandiu obligat,quandiu nouus non publicatur, vt conſtat ex §. *volentes*, eiuſdem Bullæ, ibi: *volentes præſentes noſtros proceſſus*,&c. quo vſque alij huiuſmodi fiant,aut publicentur durare, ſuóque effectus omnino ſortiri: non dicitur autē proceſſus ſufficienter promulgatus de nouo,donec eius notitia ad loca remotiora feratur: igitur reſpectu morantium in remotioribus partibus,non cenſetur nouus proceſſus ſufficienter publicatus, & ideo antiquus adhuc obligat,& numquam datur tempus,quo homines non ligentur proceſſu huius Bullæ, cùm teneantur obedire clauſulis præcedentium proceſſuum donec ſciatur de nouo. 11.

Quinta concluſio, promulgatio Bullæ Cœnæ, quæ fit à Prælatis,& Epiſcopis in ſuis ciuitatibus, non requiritur, vt Bulla vim habeat obligandi,ſed ea ſolùm ratione fit,vt omnia,& ſingula, quæ ibi continentur, notiora efficiantur. Non tamen facienda eſt publicatio à Prælatis in omnibus Eccleſiis ſuæ Diœceſis, ſed tantùm in Eccleſia Cathedrali,ſeu in Matrice,& Maiori, vbi non extat Cathedralis Eccleſia, Marius Alterius *vbi ſuprà diſp.* 22. *lib.*5.*c.*6. *fol.* 797.*col.* 2.*lit. E. & 798.lit.D.* 12.

Sexta concluſio:Epiſcopi,& Prælati,qui negligunt publicare in ſuis Eccleſiis proceſſus huius Bullæ, peccant ex genere ſuo grauiter,& mortaliter, niſi ex iuſta, & legitima cauſa id omittant. Prior pars probatur,quoniam hoc præcipitur illis in virtute ſanctæ obedientiæ, proinde, qui negligunt obedire huic mandato, committunt actum inobedientiæ formalis, quod eſt peccatum graue. D.Thomas 2.2.*quæſt.*102. *art.*2. gloſſ. *in cap.dolentes,verſ. Diuinum officium, de celebratione Miſſarum*, vbi Innoc. Tertius in virtute obedientiæ præcipit clericis, vt diuinum Officium ſtudioſè, & deuotè celebrent, vult peccato infidelitatis innodari,qui Sedi Apoſtolicæ contendit non obedire. Quod etiam conſtat ex *cap. ſi qui ſunt Presbyteri, diſtinct.* 81. *in fine*,his verbis,ibi:*Peccatum igitur Paganitatis incurrit,quiſquis dum Chriſtianum ſe aſſerit, Sedi Apoſtolicæ obedire contemnit.* Sed quamuis textus non intelligatur de quocumque inobediente mandatis Papæ,ſed de illo,qui contemnit;adhuc tamen,qui non obedit formaliter præcepto ſummi Pontificis, hoc in loco diſtrictè præcipientis Epiſcopis, & Prælatis, in virtute ſanctæ obedientiæ, vt ſolemniter publicent in ſuis Eccleſiis Bullam Cœnæ, ſi id omittant ſine cauſa, peccant grauiter,& mortaliter contra obedientiam formalem debitam ſummo Pontifici, cùm contemnant illi parere ſub præcepto peculiari virtutis obediētiæ publicationem præcipienti, & poſſunt excommunicari maximè cùm appareant contumaces contra formale præceptum obedientiæ,Marius Alterius *vbi ſuprà lib.*5.*c.*6.*fol.*799. *diſp.* 22.*lit. C.*ex aliis.Diximus *ſine cauſa*,quia ſi ex illa iuſta,& rationabili non publicetur,tunc excuſabuntur à mortali, vt eos excuſat Graff. *vbi ſuprà lib.*4.*cap.*18.*num.* 7. & Sayr.*lib.*3.*de cenſuris,cap.* 25. *num.* 12. vbi ab hoc præcepto deobligat Prælatos à poteſtate ſeculari impeditos, quo minus proceſſus Bullæ publicent,cùm in eo caſu publicatio non poſſet fieri ſine maxima perturbatione, ac tumultu; niſi in odium fidei Catholicæ, & in iniuriam Eccleſiaſticæ auctoritatis publicatio à poteſtate ſeculari impediatur, in quo euentu etiam cum vitæ periculo publicatio fieri debet,& impedientes incurrunt in pœnas Bullæ. 13. 14.

De

De prima excommunicatione Bullæ Cœnæ, Claus. I.

§. I.

HIs prælibatis ſequitur explicatio excommunicationum, quæ in ambitu, & corpore Bullæ Cœnæ continentur per clauſulas viginti, quarum prima eſt.

1. Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, auctoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac Noſtra, quoſcumque Huſſitas, VVichlephiſtas, Lutheranos, Zuinglianos, Caluiniſtas, Vgonottos, Anabaptiſtas, Trinitarios, & à Chriſtiana fide Apoſtatas, ac omnes, & ſingulos alios hæreticos, quocumque nomine cenſeantur, & cuiuſcumque ſectæ exiſtant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, & generaliter quoſlibet illorũ defenſores, ac eorundem libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſt. ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomolibet defendentes, ex quauis cauſa, publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, nec non ſchiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtra, & Romani Põtificis pro tempore exiſtentis, obedientia pertinaciter, ſubtrahunt, vel recedunt. Sic *in Bulla Cœna.*

Materia huius primæ excommunicationis eſt circa hæreſim, & circa ea, quæ ſapiunt hæreſim, & faciunt ſuſpicionem de hæreſi. Comprehenditque vndecim perſonarum genera, & primo loco excommunicantur hæretici omnes, & ſinguli
1. quocumque nomine vocentur, & cenſeantur, & cuiuſcunque ſectæ exiſtant, triplici nimirum auctoritate, Dei Patris, & Filij, & Spiritus ſancti: deinde auctoritate Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli: tertiò auctoritate propria, quam habet in terris tanquam Chriſti Vicarius. Additur etiam auctoritas S. Pauli, qui Romanæ Eccleſiæ cum S. Petro cooperator, & fundator fuit, quique vna, & eadẽ die Romæ vigeſima nona Iunij, iuſſu Neronis glorioſum ſubiit Martyriũ, vt notat Euſebius Chron. Epiph. *hæreſi* 27. S. Irenæus *lib.* 3. *cap.* 1.

Cùm ergo in hac clauſula hæretici omnes excommunicentur, & anathematizentur, operæpretium erit, quid ſit hæreſis, & qui nomine hæreticorum veniant in præſentiarum? & quæ requirantur, vt quis cenſeatur formaliter hæreticus, explicare.

EPITOME.

2. *Hæreſis diffinitiones plures.*
3. *Hæreſis plures ſunt ſpecies, & variis modis committitur.*
4. *Hæreſis quomodo diffiniatur à Theologis.*
5. *Hæreſis Etymologia plures, & à quo verbo dicatur.*
6. *Hæreſis mentalis, & interna non ſufficit ad incurrendam excommunicationem.*
7. *Hæreſis omnis exteriùs manifeſtata regulariter excommunicationem inducit.*
8. *Hæreſim ſuam in confeſſione manifeſtans non incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
9. *Hæreticus purè mentalis, mentalem hæreſim conſilij capiendi gratia reuelans amico, vel boni alicuius operis exercitio, aut mali operis omiſſione*

manifeſtans, non incurrit in cenſuras contra hæreticos latas.
10. *Hæreticus purè mentalis, qui per iocum ſe hæreticum eſſe, vel fuiſſe narrat, an incurrat in cenſuram Bullæ Cœnæ?*
11. *Hæreſis purè mentalis an reſeruari poſſit.*
12. *Hæreſiarcha preſiè, quis dicatur?* *Et Dogmatiſta hæreticus. ibid.*
13. *Hæreticus propriè quis ſit, & quæ requirantur, & quas pœnas incurrat.*
14. *Hæreticum ſe fingens in ſolo actu externo pœnas hæreticorum non incurrit.*
15. *Hæreticus non eſt, qui ſine pertinacia errat circa fidem ex ignorantia craſſa.*
16. *Infidelis errans, aut catechumenus nondum baptizatus, hæreticus non dicitur.*
17. *Hæreticus nõ dicitur, qui aſſentitur alicui operi externo infidelitatis ſine aliquo errore in intellectu.*
18. *Pertinacia plus ad hæreſim, quàm error facit, & quid nomen erroris importet, & quis propriè pertinax dicatur.*
19. *Hæreticus eſt dubius in fide, quando quis in dubitatione habet pertinaciam, animi deliberationem, & placentiam in dubitando: ſecus ſi in dubitatione non ſe firmat pertinaciter.*
20. *Hæreticus non eſt dubius in fide, quando dubitat in aliquo articulo in quo ſunt diuerſæ opiniones.*
21. *Dubius in fide quando non dicitur hæreticus?*
22. *Hæreticus an ſit, qui tenet, Imagines Sanctorum non eſſe venerandas.*
23. *Hæreticus an ſit, qui aſſerit decimas non eſſe ſoluendas Epiſcopo, & Clericis.*
24. *Hæreticus eſt qui tradit peccatum mortale non eſſe peccatum, puta fornicationem, vel vſurã: ſecus ſi dubitaretur in aliquo caſu, vtrum ſit vſura.*
25. *Hæreticus non eſt regulariter, qui credit falſum, ſed putat non credere falſum, ſed id quod credit opinatur teneri ab Eccleſia.*

HÆreſis pluribus modis definitur. Primò, Hæreſis eſt electio falſarum, vel nouarum opinionum de fide, vel per inuentionem, vel per ſequelam alicuius commodi gratia, maximè vanæ gloriæ, principatúſque ſui. Hæc diffinitio deducitur ex *cap. hæreticus* 24 *quæſt.* 3. vbi oſtenditur, quis propriè cenſeatur hæreticus, ab Auguſtino *in lib. de vtilitate credendi, cap.* 1. *ibi* relato D. Thoma 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 1. Secundo modo dicitur hæreſis falſa, & erronea opinio in intellectu, per quam falsè, & erroneè intellectus opinatur de aliquo contra fidei veritatem. Sic Pegna *in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquiſit. quæſt.* 2. *comment.* 16. *verſ. Ac hæreſis, fol.* 246. *col.* 2. *poſt medium.* Tertiò hæreſis eſt error fidei Catholicæ contrarius cum pertinacia in eo, qui eſt fidem Chriſti in Baptiſmo profeſſus, ita Turrecremat *lib.* 4. *ſummæ, part.* 2. *cap.* 1. ex communi mente Doctorum *in* 4. *diſt.* 13. Quæ diffinitio parum differt ab ea, qua vtitur Azor *in ſumma, part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *rubr. de hæreſis crimine, in* 1. *quæſt.* his verbis: *Hæreſis eſt error intellectus, ſiue mentis voluntarius ex electione, & pertinacia, contra aliquam ſententiam fidei.* vbi explicat ſingula definitionis verba, nec multum diſcrepat Paramus *de origine Sanctæ Inquiſitionis, lib.* 3. *quæſt.* 3. *num.* 6. vbi ita. *Hæreſis eſt falſa opinio, & erronea in intellectu aſſertio contra Catholicam veritatem ab eo, qui fidem Chriſti accepit, pertinaciter defenſam, vel in dubium reuocatam.* Quæ definitiones quamuis differant verbis, re tamen ipſa in eadem ſubſtantia concurrunt, vt notat 2.

Pegna *in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquiſitor. part.2. comm.26. fol.246. col.2. verſ. Ac hæreſis.*

3. Nec mirum, quòd hæreſis tot definitionibus deſcribatur, cùm hæreſis ipſius plures reperiantur ſpecies, & pluribus modis committatur, vt conſtat ex *cap.3. de hæreticis*, quod etiam colligitur ex *l. quicumque. C. eodem.* & ex *Clementina final. extrà eodem titulo*, vbi damnantur octo hæreticorum errores, & ſecundùm Goffredum *in ſumma de hæreticis, num.* 1. vbi ait ſex modis hæreticos reperiri, ſequitur Armilla *in verb. hæreſis, num.16. & ſequenti*, & Raynerius *in verb. hæreſis, cap. 2. verſ. ſexta concluſio eſt*; quibus adde Lælium Zecch. *in ſumma, part. 1. tit. de fide. rubr. de hæreſi, cap. 11. num. 2. & 3.* vbi plures caſus, in quibus poteſt quis dici hæreticus: vnde plures emanaſſe ſectas hæreticorum, videre eſt *in cap. quidam autem. 24. quæſt.* 3. in quo enumerantur ſeptuaginta hæreticorum ſectæ, *& in cap. ſicut, extra de hæreticis, & in cap. excommunicamus, el 2. extrà eodem.* Turrecremat. *in tractat. de poteſt. Papæ, lib. 4. cap. 23. & ſequent.* vbi meminit omnium hæreſum damnatarum ab Eccleſia tam in Conciliis, quàm in Decretalibus, & Extrauagantibus. Et in ſpecie Eymericus *in Director. Inquiſit. 2. part. quæſt. 6. fol.* 243. vbi de hæreſibus damnatis in Decreto, *& quæſt. 7. fol.* 248. vbi de hæreſibus damnatis in Decretalibus, *& fol. ſequentib.* vbi de erroribus damnatis in Decretalibus, & in 6. & in Clementinis, & in Extrauagantibus, in quibus meminit Auctorum prædictorum errorum, & hæreſum.

4. Porrò quamuis definitiones ſupradictæ declarent, quo ad rem, & ſubſtantiam, malitiam, & naturam hæreſum, ſecundùm Theologos, ſic hæreſis definiri poteſt. Eſt error intellectus voluntarius, contra aliquam fidei veritatem, cum pertinacia aſſertus ab eo qui fidem recepit, Suar. *de triplici virtute, diſp. 19. ſect.5. num.13.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.2. cap.7. num.* 1. & alij communiter, poſt Sayr. *lib. 3. de cenſuris, cap.4. num.9.* quæ deducitur ex D. Thoma 2. 2. *quæſt. 11. art. 1. & 2.*
5. quem ſequitur Bannes ibi, *Dicitur hæreſis error à verbo erro, erras*, teſte Ioan. Andr. *in cap. firmiſſime, num. 2. extrà de hæreticis*, & *ibi* Butr. *num.6.* & Abbas *num. 3. verſ. & dicitur hæreſis*, ſecundùm quam ſignificationem, & Etymologiam hæreticus dicitur, qui errat à recto, hoc eſt, hæreticus, eſt errans à recto, vt volunt Zanchin. *de hæreticis, cap. 1. num.* 1. & Decian. *in tract. criminal. lib. 5. cap. 7. num. 5.* quæ Etymologia quamuis non placeat Pegnæ *in additionib. ad Eymericum in Director Inquiſitor. part.2. quæſt.1. verſ. alias autem Etymologias, & verſib. ſequentib. fol. mihi* 231. *colum.* 2. Nihilominus non omnino diſplicent, ſiquidem, qui errat à recto in rebus fidei, ſatis errat.

Differt autem error ab hæreſi tanquam genus ab ſpecie, quoniam omnis hæreſis eſt error, ſed non omnis error eſt hæreſis, Roias *in tract. de hæreticis, part.2. num.*466. & priùs *num.*268. vbi tangit alias differentias inter errorem & hæreſim, & inter propoſitionem erroneam, & hæreticalem. Aliis autem placuit hæreſim dici à verbo, *adhæreo*, quia hæreticus firmiter adhæret ſuæ opinioni, Ioan. Andr. *in dicto cap. firmiſſimè, num.2. de hæreticis*, Turrecremat. *in cap. hæreſis, num.1. verſ. alij dicunt, el 12. 24. quæſt.* 3. Tabiena *in verb. hæreticus, num. 1. verſ. ſecundo modo dicitur. & num. 26. verſ. competit ei nomen hæreſis*, Zanchin. *in tract. de hæreticis, cap. 1. num.* 5. Sed hæc Etymologia non placuit etiam Mariano Socin. *in rubrica extrà de hæreticis, num. 6. verſ. vel etiam, & num.* 10. *in fine*; ſed parum refert, cùm placeat viris grauiſſimis, nimirum, Syluestro *in verb. hæreſis, §. 1. num. 1 verſ. & ſic hæreſis*, & Antonio de Buttio *in dicto cap. firmiſſimè, num. 6.* & Abbati *num. 3. verſ. & dicitur hæreſis.* Alij denique dicunt hæreſim dici à verbo *Erciſcor*, quod eſt diuiduo, quia hæretici per hæreſim diuiſi ſunt ab his, qui rectam Eccleſiæ Catholicæ doctrinam amplectuntur. Ita Ioan. Andr. Butri. Zabarel. *in dicto cap. firmiſſimè*, & alij, quos ſequitur Eymericus *dicta part. 2. quæſt. 1. de nomine hæreſis, fol.* 230. & *ibi* Pegna *comment.* 26. vbi ait veram hæreſis Etymologiam deſcendere à verbo Græco, & Græcè hæreſim ab electione vocari, eo quòd vnuſquiſque eligit ſibi id quod ſibi melius videtur. In qua electione decipitur hæreticus, quia Catholicis non licet quidquam arbitrio ſuo eligere in rebus ad fidem ſpectantibus, ſed tenemur ſequi, quæ ſunt diuinitus tradita; Tertullia. *in lib. de præſcriptionibus aduerſùs hæreticos*, & Iſidorus *lib. octauo, cap. 3. Etymologiarum.*

Quæſtionis ergo ſit, an prima excommunica- 6.
tio Bullæ Cœnæ comprehendat hæreſim mentalem, quæ in mente retinetur, neque vllo ſigno externo manifeſtatur? Affirmant comprehendi ſub hac excommunicatione hæreticum purè mentalem, Arnald. Albert. *de agnoſcendis aſſert. hær.* Carrer. *de hæreticis, num.*138. Bonifacius de Vitalis *de maledicis, in tit. de crimine hæreſis, ſub num.*6. Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.* 240. *C. de reuocandis donat.* Spino *in Speculo teſtam. gloſſ. 7. à num.*13. Menoch. *de arbitr. caſu* 360. *n.6. & 7.* Azeued. *l.1. num.151. & ſequent. tit.3. lib.8. nouæ recopilationis*, Tiberius Decianus *in tract. crimin. prima part. lib.5. cap.42. num.2.* & alij, quos referens ſequitur Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.*698. *à num.* 9. vbi hanc partem in fauorem fidei Catholicæ tuetur. Ratio, quia in Bulla Cœnæ fertur excommunicatio contra hæreticos abſolutè; nec arcet hæreticum mentalem ab hæretico verbali, & vterque eſt hæreticus: igitur vterque incidit in cenſuram. Nam quotieſcumque pœna imponitur ipſo iure, ſtatim in foro conſcientiæ ligat delinquentem, vt vult Abbas *in cap. 1. de conſtit.* & *ibi* Felin. *num.*58.

Nec obeſt ſi dicatur Eccleſiam non iudicare de occultis, quia id intelligunt huius ſententiæ Patres, quo ad punitionem temporalem, non autem, quo ad ſpiritualem, qualis eſt excommunicatio, quod etiam tradit Cantera *in quæſtionibus criminalibus 2. part. cap. 1. num.* 8. & Vela *in tractatu de punitione delictorum, cap. 14. verſ. iure verò canonico.* Atque ita vbi excommunicatio ſequitur hæreſim ex ſola voluntate, cum pertinacia, nihil intereſt, quòd hæreticus ſit mentalis, vel manifeſtus reſpectu excommunicationis: non enim defuit ius, ſed probatio, vt ait Roias *de hæreticis 1. part. à numer.* 240. *vſque ad numerum* 276. vbi reſpondet argumentis contrariæ partis.

Pars negans, cui adhæreo, eſt multo probabilior, quæ tradit excommunicationem in clauſula prima Bullæ Cœnæ contra quoſcunque hæreticos latam, non extendi ad hæreticum purè mentalem, qui ſolùm in mente eſt hæreticus. Ratio, quia Eccleſia non habet iuriſdictionem in actus purè

internos,

internos, & ex conſequenti nullam poteſt pœnam imponere propter delictum omnino occultum, quod in corde latet, & nunquam ad exteriorem actum externum proceſſit, Caſtro *lib. 2. de poteſt. legis pœnalis, cap. 15 in principio, & num. 1.* Simanchas *de inſtitutionib. Catholic. tit. 42.* Couarr. *in regul. peccatum. 2. p. regul. 1. n. 7. de regul. iuris, in 6.* & ex conſequenti nedum liber eſt hæreticus purè mentalis ab excommunicatione lata contra hæreticos, ſed etiam ab aliis pœnis contra eoſdem impoſitis, Azor 1. *part. inſtit. moral. lib. 5. cap. 10. & lib. 8. cap. 10. quæſ. 3. cum tribus ſequentibus, & cap. 19. quæſ. 4.* Auila *de cenſuris, part. 1. dub. 10. concl. 1. & part. 7. diſp. 2. dub. 1.* Vaſquez 1. 2. *diſp. 160. n. 20.* Valent. 2. 2. *diſp. 7. queſt. 5. puncto 7. & queſt. 11. puncto 3.* Suar. *tom. 5. diſp. 21. ſect. 2. n. 1. & lib. 3. de legibus, cap. 13. & lib. 4. cap. 12. & de fide, diſp. 21. ſect. 2. num. 4.* Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi, cap. 8. num. 2. & 3.* vbi multis rationibus concludit nullum hæreticum incurrere in excommunicationem, aut in alias pœnas, niſi aliquo ſigno externo hæreſim in mente retentam manifeſtet aliquo modo.

Confirmatur, quia hæreſis mentalis poteſt abſolui à quocunque Sacerdote, qui à peccatis mortalibus non reſeruatis poteſt abſoluere, niſi vbi in aliqua Diœceſi fortè ab Epiſcopo fuerit reſeruata, ex ea ratione, quoniam non eſt affecta excommunicatione huius Bullæ, vt in ſpecie volunt Tolet. *in ſumma, lib. 1. cap. 19.* Sayrus *de cenſuris, c. 4. num. 21.* & Suarius *tom. 5. diſp. 21. ſect. 2.* & reliqui omnes, qui tenent Eccleſiam non habere in actibus pure internis iuriſdictionem. Quin etiam ſecundùm probabiliorem ſententiam, non poteſt ferri per Eccleſiam contra hæreticum purè mentalem ſententia excommunicationis, quoniam nulla poteſtas poteſt aliquid præcipere contra aliquem, de quo non poteſt cognoſcere, nec punire, quæ non poteſt iudicare. Atqui Eccleſia non iudicat de internis directè actibus, ſed ſolus Deus, qui eſt cordium, & renum ſcrutator, 1. *Reg.* 16. & *Pſalm.* 7. Ergo non poteſt excommunicare hæreticum purè internum. D. Thom. 1. 2. *quæſt. 91. art. 4. & quæſt. 100. art. 9. & 2. 2. queſt. 104. art. 5. & in 4. diſt. 18. queſt. 2. art 2.* D. Antonin. 3. *part. tit. 25. c. 4. in principio*, Sotus *in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. poſt concluſionem quintam.* Nauarr. *in manuali, cap. 27. num. 50. verſ. quinto.* Quare hæreticus purè mentalis non poteſt excommunicari, cùm Eccleſia nequeat præcipere, aut prohibere actus de quibus nequit ſententiam ferre, ſequitur doctiſſimus Fr. Antonius de Souſa *vbi ſuprà, cap. 2. diſp. 4. num. 2. verſ. ſit nihilominus certa concluſio.* An verò hæreſis purè mentalis reſeruari poſſit? dicetur *num. 11. infra in hoc* §. 1. in quo ſumus.

Cæterùm cùm in hac prima clauſula Bullæ in Cœna Domini feratur ſententia excommunicationis contra hæreticos ſuam hæreſim in corde latitantem manifeſtantes, certi iuris eſt excommunicationem latam eſſe maiorem, & nullo modo minorem: patet primò ex verb. *Excommunicamus*, quod ſimpliciter prolatum ſignificat maiorem, non verò minorem, quia quamuis excommunicatio dicatur de maiori, & minori, nihilominus quando eſt ſermo de excommunicatione ſine alia additione de maiori, interpretatio debet fieri tanquam de principaliori ſpecie. Nam quælibet dictio in potiori ſignificatione eſt accipienda, gloſſa *in l. 1. ff. de verb. obligat.* Couar. *in cap. Alma 1. part. §. 8. num. 5.* & ante ipſum Abbas *in cap. penult. num. 4. de ſenten. excommunic.* dicens vſu receptum eſſe, vt nomine excommunicationis in dubio maior intelligatur. Qui vſus habet maximam vim in interpretatione cuiuſlibet vocis, *l. Labeo, ff. de ſupel. leg. l. librorum. §. quod tamen Caſſius*, & *ibi* gloſſa, *ff. de legatis* 3.

Sed contrà opponitur Summum Pontificem fruſtrà dixiſſe *excommunicamus, & anathematizamus*, quia anathematizo ſemper ſumitur pro maiori excommunicatione; ergo ſi anathematizo nihil addit pœnæ verbo *excommunicamus*, ſufficiebat dicere, *excommunicamus* dumtaxat. Quo argumento ducti plerique opinati ſunt in hac Bulla in Cœna Domini mentem Summi Pontificis eſſe excommunicare delinquentes, non ſolùm excommunicatione maiori, per verbum *anathematizamus*, ſed etiam minori, per verbum *excommunicamus*, & ideo poſt verbum *excommunicamus* addidiſſe *anathematizamus*. Quia verbum *excommunico* prolatum, à iure poteſt accipi pro minori excommunicatione, ita Decius *in cap. cùm non ab homine, num. 13. de iudiciis*, vbi clericus accuſatus de crimine primùm excommunicatur, deinde creſcente contumacia anathematizatur; hoc eſt, mucrone excommunicationis maioris traiicitur. Idem ſentit Innocentius, vt refert Abbas *in d. cap. cùm non ab homine.* Et quamuis verbum *excommunico* ſumatur pro maiori excommunicatione, vt verum eſſe fatetur Decius, & eſt communis, quando ponitur ſimpliciter tantùm: nihilominus quando fertur *excommunico*, verbum copulatum, cum *anathematizo*, primum ſumitur de minori, ſecundum de maiori excommunicatione intelligitur, ſic Decius, & Nauarr. *in Extrauagante Gregor. XIII. de datis, & promiſſis pro inſt. & grat. notabil. 4. num. 9. verſ. Addo ſeptimo*, vbi probat auctoritate gloſſæ *in d. cap. cùm non ab homine, verb. excommunicationis*, quam ego non inuenio, dicens, quoties cap. vtitur his verbis, *excommunico*, & *anathematizo*, excommunico de minori, anathematizo de maiori intelligi. Quoniam copula, &, inter illa duo verba, oſtendit copulata eſſe diuerſa, gloſſa *in rubrica, de iuris, & facti ignorantia, & in cap. querelam, de ſimonia*: alioqui, ſi illa duo verba accipiantur tanquam ſynonyma ad ſignificandum excommunicationem maiorem dumtaxat, repetitio eſt ſuperflua, quæ fugienda eſt. gloſſa *in verb. tanquam, cap. ſolitæ, de maior. & obed.*

Probabilius tamen eſt verba *excommunicamus*, & *anathematizamus* inter ſe differre, quo ad accidentalia, ita vt *excommunicamus* intelligatur de excommunicatione maiori ſine ſolennitatibus, & ceremoniis. At verò *anathematizamus* intelligatur de eadem excommunicatione maiori, quæ fertur cum omnibus ceremoniis, & ſolitis ſolennitatibus. Quaſi dicat, qui in hanc excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrerit, maiori excommunicatione ſit excommunicatus, & poſtea poſſit declarari adhibitis conſuetis ſolennitatibus anathematizatus. Atque ita geminatio illorum verborum non eſt ſuperflua, cùm inter vtramque detur differentia ſaltem ceremoniarum extrinſecarum. Accedit, quia aliquando copula, &, inuenitur inter ſimilia idem ſignificantia, Felin. *cap. ex parte 1. de reſcriptis, num. 32. verſ. copula*, & Bartol. & Iaſon *in l. 1. ff. de inſt. & iure.*

His poſitis regula ſit huiuſmodi. Omnis hæreſis

hæreſis exteriùs manifeſtata,&,Omnis hæreticus exterior, quamuis ſit omnino occultus, ligatur excommunicatione Bullæ Cœnæ, eſt communis. Dictum eſt, licèt ſit occultus omnino, quod eſt, quando eſt per accidens occultum, nempe, ſi nulli crimen fuerit notum, adhuc incurritur excommunicatio, quantumuis occultè, ac nemine præſente hæreſis verbo *ſigno*, vel *facto* fuerit manifeſtata: eo quòd per ſe, & ſuapte natura poteſt Eccleſiæ conſtare, & per accidens tantùm dicitur occulta, quoniam nemo tali manifeſtationi externæ interfuit, ita Simanch. *de Catholicis inſtitutionibus, tit. 41. num. 7.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, in noua editione, num. 295. verſ. tertium, quod non longè,* Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 4. num. 26.* Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 29. ſect. 2. num. 2. & de triplici diſp. 21. ſect. 2. num. 6. verſ. Dico ſecundò*, Gutier. *lib. 1. canonicar. cap. 13. num. 18.* Couar. *in regul. Peccatum, 2. p. in principio, num. 7.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 8. num. 6.* poſt plures, quos ibi referens ſequitur, & eſt certa inter Theologos. Ratio, quia talis actus eo ipſo quòd externus, & ſenſibilis eſt, quantumcunque ſit occultus, & nemine præſente factus, cadit ſub iuriſdictionem Eccleſiæ: Eccleſia autem ponit cenſuram hanc ipſo facto pro omni peccato hæreſis externo: ergo, qui ſic hæreſim, quam amplectitur, profert, ligatur hac cenſura.

Quin etiam non ſolùm incurrit in hanc cenſuram hæreticus ita per accidens occultus, ſed etiam obnoxius manet ad cæteras pœnas incurrendas hæreticis impoſitas, Sotus *lib. 1. de iuſt. quæſt. 6. art. 6. concluſ. 4.* Aragon. *2. 2. quæſt. 11. art. 3. fol. 344. §. Iam dicendum nobis erit*, ſequitur Vgolin. *tract. de cenſur. tabula 1. cap. 9. §. 12. num. 6.* vbi decidit hæreticos per accidens occultos puniri legibus, ex conſequentique amittere bona ſua, & ligari cæteris pœnis, Simanch. *vbi proximè num. 7.* Cordub. *in ſuo quæſt. lib. 1. quæſt. 36. opinio. 3. verſ. Confirmatur ſecundò*, Nauarr. *in manuali Latino, c. 27. n. 56.* & alij, quos referens ſequitur Sanch. *vbi ſupra, num. 6.*

8. Limita primò non incurrere in hanc cenſuram, qui hæreſim ſuam internam manifeſtat in confeſſione Confeſſario, ſiue hæreticus deſeruerit ſuam hæreſim mentalem, ſiue non. Nam hic actus non eſt malus, ſed eſt bonus de ſe, & pius, nec profertur ab hæretico aſſerente illam, & eſt extra iudicium humanum. Propterea non detegi à Confeſſario, ſed ſi pœnitens eſt contritus, poteſt abſolui ab hæreſi mentali, quia ex ea manifeſtatione nulla incurritur excommunicatio. Etenim ſi ex hac confeſſione incurreretur cenſura, contineretur ſub Bulla Cœnæ Domini, & nulla ratione abſolui poſſet, quod eſt abſurdum, ita Theologi communiter, Sayr. *vbi ſupra, cap. 4. n. 28.* Samanch. *d. tit. 42. num. 14.* cum aliis Doctiſſimus Fr. Antonius de Souſa *ſupra, cap. 2. diſp. 7.*

Sed quid ſi hæreticus in foro pœnitentiæ fateatur ſe hæreticum eſſe, & nolle de eo crimine agere pœnitentiam, nec ſocios criminis manifeſtare? Simanch. *vbi ſupra* opinatur Sacerdotem in eo caſu obligari ſigillo ſacramentali, nec poſſe illud frangere, cuius opinionis eſt etiam Sayr. *vbi proximè*, dum ait, etiamſi hæreticus hæreſim non deſerat, nec corrigi paratus ſit. Ex ea ratione, quia violare ſigillum ſacramentale eſt grauius quocunque alio periculo, quod Eccleſiæ imminere poſſit. Sanchez autem credit contrarium, dicens non eſſe ſigillum in hoc caſu ſeruandum, cùm hæc confeſſio non ſit vera, ſed ſimulatio confeſſionis. At verò requiri, vt qui ſe fatetur hæreticum eſſe, bono animo cõfiteatur, eſto non requiratur, vt dolens fateatur, nec ab hæreſi reſipiſcens, ſed ſufficere, vt licèt non doleat de peccato hæreſis, nec illam deſerat, veniat bono animo, eámque illi aperiat conſilij gratia, quod ſolùm videtur petere, Cordub. *vbi ſuprà*. Nam quamuis non ſatis ſit ad ſigillum ſeruandum ſola voluntas, & intentio capiendi conſilium, vt animæ bono conſulatur, ſed requiratur voluntas ſe accuſandi apud Confeſſarium præſentem, vt ait Suar. *tom. 4. de pœnitentia, diſp. 33. ſect. 2. num. 7.* Attamen actus hic bonus eſt, proinde non manifeſtatur hæreſis per actum malum.

Vnus tamen excipitur caſus in quo integrum eſt Confeſſario reuelare, quod ei aperitur ſub prætextu, vel ſub ſpecie confeſſionis, puta, cùm hæreticus ſuas hæreſes perſuadere curat ipſi Confeſſario, in quo euentu crimen hæreſis, & auctor illius detegi poteſt, vt fertur fuiſſe tentatum olim ab hæreticis Lutheranis, vt venena ſua ad hæreſes clam, & in occulto Catholicis communicarent, fingentes ſe eſſe Catholicos, vt Catholicos deciperent, Simanch. *vbi ſuprà, num. 15. & 16.*

Limita ſecundò, non incurrere in excommu- 9.
nicationem, qui inquiſitionibus ſuam hæreſim mentalem aperiret, non animo affirmandi hæreſim, ſed capiendi conſilij, vt bono animæ ſuæ conſuleret: ſimiliter non erit hæreticus externus, qui hæreſim mentalem boni alicuius operis exercitio, aut omiſſione mali operis detegeret, vel vt peteret conſilium, quia eſt actus bonus, & ad bonum finem exercitus, Gutier. *canonicarum, lib. 1. cap. 13. num. 9.* Sayr. *d. cap. 4. n. 30.* Ratio, quia hæc opera ex ſua natura non ſunt ſigna, quæ manifeſtent hæreſim; quinimo exercitium bonorum operum, & omiſſio malorum operum ſunt ſigna Chriſtiani pectoris, & ideo per ſimilia opera non manifeſtatur hæreſis interna, ſed tegitur. Sayr. *vbi ſuprà, num. 30.* vbi ſubdit, ſi quis hæreticus purè mentalis nunquam ingrederetur Eccleſiam ad audiendum ſacrum, vel ſi dum eſt in templo, & dum eleuatur Euchariſtia, non genuflectat, nec pectus percutiat, incurrere excommunicationem latam contra hæreticos ſuppoſita hæreſi mentali in corde, quia hæc ſigna ſunt hæreſis internæ manifeſtatiua, & ſufficiunt ad incurrendam excommunicationem. Suar. *de triplici, diſp. 21. ſect. 2. n. 11. ad finem*, eo quòd nunquam Miſſam audire, neque Euchariſtiam adorare, quando eleuatur, ſecundùm communem vſum fidelium, ſunt ſigna, quæ hominem vehementer de hæreſi ſuſpectum faciunt, niſi ex circunſtantiis temporis, vel perſonæ ea ſignificatio impediatur.

Non ſufficiunt tamen ad manifeſtandam hæreſim internam ea ſigna, quæ reddunt hominem leuiter ſuſpectum de fide, ſed requiruntur, quæ regulariter faciunt vehementer, vel violenter ſuſpectum. De leuiter ſuſpectis, & quæ ſint ſigna, & exempla leuis ſuſpectionis loquitur *l. 2. C. de hæreticis, in fine*, vbi dicitur ſic. Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduerſùs eos ſanctionibus debent ſuccumbere, qui vel leui argumento à iudicio Catholicæ Religionis, & tramite detecti fuerint, deuiare. Dicitur autem leuis ſuſpicio quæ leui defenſione tollitur, & quæ oritur ex leuibus coniecturis, nimirum ſi aliqui reperiantur occulta conuenticula celebrantes, vt patet

extrà

extrà *de hæreticis, cap. excommunicamus 1. in fine*, & qui ſimilia exercent: tales namque leuiter de hæreſi ſuſpecti cenſentur. de ea ſcribunt Gerſon *in tractatu de protectione, conſideratione* 12. Eymericus 2. *p. director. quæſt.* 55. vbi *num.* 3. de leuis ſuſpicionis exemplis, & de maxima, ac vehementi ſuſpicione, & Pegna *ibi commento* 46. vbi etiam Pegna *fol. mihi* 378. vbi concludunt vehementes, ſeu violentes ſuſpiciones ſufficere ad condemnandum. Quæ autem ſint iſta ſigna, quæ vehementer, vel leuiter faciunt hominem ſuſpectum de fide, tradunt Simanch. *in Enchiridion. tit.* 41. Albertin. *de agnoſcendis, quæſt.* 34. Sylueſt. *verb. iudicium, & verbo præſumptio*, & Param. *de origine Inquiſitionis, lib.* 3. *quæſt.* 10.

10. Limita tertiò. Excuſatur hæreticus purè mentalis, ſi per iocum narret ſe hæreticum eſſe, vel fuiſſe, ita Victor. apud Simanch. *vbi ſuprà, d. tit.* 42. *num.* 10. eo, quia non aſſerit hæreſim illam, ſed tantùm narrat, aut refert; Simanch. tamẽ non omnino probat, niſi benignitatis gratia poſſe defendi hanc opinionem fortaſſis tradit, quia in re tam graui iocus non habet locum, vt dicitur, non patitur ludum fama, fides, oculus. Dicendum tamen eſt, ſi quis ioco, vel ex ignorantia ſe olim aliquid contra fidem tenuiſſe tradat: nunc autem non tenere, non eſſe hæreticum externum, quia, vt ſit hæreticus, requiritur, quòd vtatur verbis, quibus hæreſis interna vti præſens, & exiſtens declaretur, & hoc modo verum eſt, quod tradit Victoria, ſequitur Azeued. *lib.* 8. *recopil. tit.* 3. *l.* 1. *n.* 157. Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 31. Azor. *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 10. *quæſ.* 6. & Suar. *de cenſuris, diſput.* 4. *ſect.* 2. *num.* 14. & Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 21. & *num.* 22. addit hæreticum internum dicentem ſe habere intentionem incidendi in hanc, vel in illam hæreſim, non fieri hæreticum externum, quia per hoc propoſitum non exprimitur hæreſis iam exiſtere, ſed propoſitum tantùm futuræ ſectæ.

Ambigi tamen poteſt, an hæreſis mentalis poſſit reſeruari? Conſtat non reſeruari per Bullam Cœnæ, vt dictum eſt, quia ius Pontificium non ſolet reſeruare culpas, niſi habentes cenſuras reſeruatas annexas, Suar. *tom.* 4. *in* 3. *partem, diſp.* 19. *ſect.* 2. *num.* 8. *& de triplici, diſp.* 21. *ſect.* 4. *num.* 2. Nihilominus ibi fatetur de conſuetudine, & vſu Epiſcopos hæreſim mentalem ſolere reſeruare, & de rigore iuris id facere poſſe. Quia integrum eſt Eccleſiæ peccata purè interna, ac ſolo corde retenta reſeruare, eo quòd reſeruatio non eſt vſus iuriſdictionis fori exterioris, ſed eſt negatio, & ablatio iuriſdictionis pro foro ſacramentali: ideo poteſt Eccleſia reſeruare peccatum hæreſis. Ita Suar. *ſupra*, addens non eſſe laudabilem talem reſeruationem, & regulariter non expedire, ſi autem alicubi fiat talis reſeruatio, non eſſe reprobandam, quia fieri poſſe eſt multorum, nimirum Caietan. *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 4. *in fine*, & Aragonis *in eadem quæſtione, art.* 3. *col.* 8. Vgolini *in tractatu de cenſuris Summo Pontifici reſeruatis*, 2. *p. cap.* 1. §. 1. *num.* 11.

Mihi tamen magis placet dicere in reſeruatione peccatorum purè internorum generaliter facta non venire peccatum hæreſis mentalis, niſi expreſſis verbis declaretur, vel addatur dictio aliqua per quam idem explicetur; puta dictio *quomodocumque*, vel *quomodolibet* peccata ſint interna; nam dictiones iſtæ ſunt generales, & omnia comprehendunt, ſicut dictiones *quicumque, quæcumque*, Tiraquel. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 3. *num.* 20. Menoch. *remed.* 6. *recup. num.* 5. Octauian. Vulpell. *de præpoſitionum, & aduerbiorum ſignific. in dictione Quicumque, pag.* 93. & Cardinalis Tuſch. *tom.* 2. *lit. D. concluſ.* 351. per textum *in cap. ſolitæ.* 6. *de maior. & obed.* ibi, nihil excipiens, qui dixit *quodcumque*, & *quæcumque*. Sunt enim generalia, & qui dixit omnia, nihil excipit. Burg. de Pace *conſ.* 25. *num.* 28. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell gloſſ.* 9. *num.* 21. & Marcheſan. *de commiſſ. part.* 1. *pag.* 241. *num.* 2. Item, quia dictio *quomodolibet* operatur vltra expreſſa, vt notat Angelus *in l. quod ſi nolit.* §. *ſi quid ita. ff. de ædilitio edicto.* gloſſ. *in Clementina* 1. *de re iudicata.* Flamin. *de reſignatione, lib.* 9. *quæſt.* 25. *n.* 48. *cum ſequentibus*: igitur ſi Prælati reſeruent peccata interiora, non intelligitur reſeruata hæreſis, niſi ſpecialiter exprimãtur, vel apponantur in reſeruatione dictiones *quomodocumque, quomodolibet*, ſeu, *quouis modo* interiora. Faciunt tradita à Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 8. *n.* 4. *verſ. cæterùm, quamuis*, vbi vult, licèt à quouis Prælato fieri poſſit reſeruatio, nullo modo ſub ea reſeruatione intelligi peccata merè interna, niſi expreſſis verbis declarentur, & in dubio non eſt præſumendum id de ſuperiore, cùm peccata interna ſint frequentiſſima, & occultiſſima. Quare abſurdum eſſe ea reſeruare tradit Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 5. *colum.* 11. *verſ. verùm verò*, & Ledeſma *ſumma Sacrament.* vbi de confeſſione, *dub.* 16. *in fundamento ſecundo, ad finem.*

Quid de Hæreſiarchis, & Dogmatiſtis? Non eſt dubium multo fortiùs ligari excommunicatione Bullæ Cœnæ, & multo grauioribus pœnis eſſe obnoxios. Eſt enim Hæreſiarcha Princeps hæreticorum, ab hæreſi, & Archi, quod eſt verbum Græcum ſignificans Principem, ſiue principium, ſicut Patriarcha eſt Princeps Patrum. Hæreſiarcha dicitur, qui aut hæreſes inuenit, aut inuentas alios docuit, Paramus *de origine ſanctæ Inquiſitionis, lib.* 3. *quæſt.* 9. *num.* 143. Eymericus *in Directorio Inquiſitorum, part.* 2. *quæſt.* 39. poſt Albertin. *in tract. de agnoſcend. aſſert. cathol. & hæret. quæſt* 29. *n.* 23. *& quæſt.* 30. *num.* 60. Dicuntur etiam Hæreſiarchæ alio nomine Magiſtri errorum, vel Dogmatiſtæ, ſeu Dogmatizatores, & Concilium Biterrenſe *cap.* 16. vocat hæreticos perfectos, Pegna 2. *part. comment.* 64. vbi de Dogmatiſtis, & Hæreſiarchis dicens grauius peccare, quàm alij hæretici, & ideo grauiùs puniri. 11.

An verò hi Magiſtri errorum ſi verè pœnitentes ſint, debeant admitti ad miſericordiam à Dominis Inquiſitoribus? Affirmat text. *in cap. Ego Berengarius, de conſecrat. diſtinct.* 2. qui fuit Hæreſiarcha, & admiſſus ad pœnitentiam, & ad abiurationem, ſequitur Eymeric. *in Director. Inquiſitor. part.* 3. *rubr. de Octauo modo terminandi proceſſum fidei, num.* 188. *verſ circa iſtum, & num.* 196. *fol. mihi* 541. *col.* 1. aliàs *fol.* 330. & Pegna 2. *p. commentario* 64. *fol.* 229. *& ſequent.* Quam ſententiam puto veram, ſi pœnitentia vera eſt, & non ficta, & iſti Magiſtri errorum voluntarij, non autem inquiſiti, nec vocati, nec citati adeunt Dominos Inquiſitores, & miſericordiam, & veniam implorant. Secus ſi poſt frequentes admonitiones ſe conuertunt; tunc enim præſumitur de illis potius ob metum mortis, quàm ob ſtudium veritatis ad petendam miſericordiam induci, ita Pegna *in additionibus ad Eymericum, part.* 3. *quæſt.* 39. *commentar.* 64. *verſic. Item hæc ſententia de recipiendis Hæreſiarchis.* Ratio, quia plerunque horum conuerſiones ſunt fraudulentæ. Ideo puto corde ſi-

mulant ſe reſipiſcere, vt in concepto errore perſiſtant, & ampliùs in ſuos errores alios inducant. Atque ita prudentiſſimi, vt ſolent, Inquiſitores debent inquirere, an puro corde, & non fictè conuertantur: difficile namque eſt perfectos hæreticos extremæ impietati ſubitò terga vertere voluiſſe, ac propterea in illis multo clariora pœnitentiæ ſigna, quàm in aliis pœnitentibus ſunt exigenda.

Adde etiam in hoc caſu poſſe admitti Dogmatiſtas ad pœnitentiam, & pariter ad miſericordiam, ſi vbi primum capiuntur, ſtatim ad pœnitentiam conuolant, & conſentiunt abiurare errores, & hæreſes, eaſque omnino deponere, ac deſerere ex animo demonſtrant, niſi Regi, Principi, Reginæ, aut eorum filiis hæreticos errores perſuadere auſi ſunt: his enim nullo modo parcendum eſt, ſed Curiæ ſeculari tradendi, Lælius Zecch. *in ſumma part. 1. tit. de fide, rub. de hæreſi cap. 11. num. 17. verſ. fallunt tamen prædicta*, poſt Simanch. *de Catholicis inſtitutionibus tit. 47. n. 68. 69. & ſequent.* Nam hæreſis in hoc caſu cum crimine læſæ Maieſtatis concurrit: proinde ſine vlla miſeratione Magiſtri errorum coërcendi ſunt, nec illis indulgendum, qui Principes, & eorum familiam deprauare, aut corrumpere tentant, Pegna *dicto commentario 64. verſ. poſtremò id mihi maximè probatur, fol. 330. col. 2.* Ex eo quoniam Rege incolumi mens omnibus vna eſt: impiis regnantibus, ruinæ hominum, Seneca *lib. 1. de clementia, verſ. animus Reipublicæ Princeps eſt.*

13. Sequitur videamus, quis ſit hæreticus propriè, & quæ requirantur, vt ſit talis ad incurrendam excommunicationem contentam in prima clauſula Bullæ Cœnæ? Dico primò requiri, vt ſit hæreticus, quòd fuerit profeſſus fidem Catholicam per Baptiſmum; vnde Iudæi, & infideles non ſunt propriè hæretici, quia non ſunt baptizati, D. Thomas 2. 2. *quæſt. 10. art. 5. & quæſt. 11. art. 2.* quia hæreſis eſt negatio fidei ſuſceptæ per Baptiſmum, vel error fidei Catholicæ contrarius cum pertinacia in homine qui profeſſus eſt fidem Chriſti in Baptiſmo. Quæ ſententia eſt D. Auguſtin. *lib. 18. de ciuitate Dei, cap. 51.* vbi vocat hæreticum, qui ſub nomine Chriſtiano falſa dogmata in fide Chriſti docet, vel ſequitur: quod etiam Origenes *circa tertium caput ad Titum*, vt refert Pamphilus *in Apologia*, & alij, quos referens ſequitur Suar. *de triplici, diſp. 16. ſect. 5. num. 8. verſ. Probatur antecedens, & diſp. 19. ſect. 5. num. 3. verſ. ſecunda conditio*, vbi ſub nomine Chriſtiano fatetur ad propriam hæreſim requiri, quòd perſona ſit baptizata, vt incurratur in cenſuram Bullæ Cœnæ, quod etiam ſentit Caietanus 2. 2. *q. 11. art. 2.* Aragon *ibi*, Sayr. *lib. 3. de cenſuris cap. 4. num. 10. & 11.* Sanch. *in Decalogo lib. 2. cap. 7. num. 34.* Toletus *in ſumma lib. 4. cap. 3.* Ratio, quia per Baptiſmum fit homo Chriſtianus, & eſt membrum Eccleſiæ Catholicæ, & ante Baptiſmum non intrat Eccleſiam.

Hinc fit, vt nec Iudæi tranſeuntes ad Saracenos, aut ad alios infideles, innodentur hac cenſura, nec poſſint puniri propter hoc aliis pœnis ab Eccleſia, vt refert Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 10. num. 34.* vbi teſtatur de communi, Farin. *de hæreſi quæſt. 178. num. 16. & num. 132. & n. 135.* vbi id extendit ad Iudæos, vel infideles Catechumenos, qui fidem, & Religionem animo ſuſceperunt, ſed nondum baptizati ſunt; ij ſi poſtea contra fidem ſcienter aliquid credant, non incurrunt in cenſuram huius canonis, ita ex traditis à Sanchez *in d. cap. 7. lib. 1. Decalogi*, vbi probat *n. 34.* non eſſe verè hæreticos, neque innodari hac excommunicatione, neque illius eſſe capaces ante Baptiſmum, cùm nondum Eccleſiæ ſubditi ſint, Aragon. 2. 2. *quæſt. 11. art. 2. dubio 3.* Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis 2. part. cap. 1. §. 1. num. 2. & 3.* & Toletus *lib. 4. ſumma cap. 3. num. 5.* Oppoſitum opinatur Caſtro *lib. 1. de iuſta hæreticorum punitione cap. 8.* & Suar. *tom. 5. in 3. p. diſp. 21. ſect. 2. num. 4.* vbi volunt Catechumenos fidem ſemel receptam relinquentes eſſe verè hæreticos. Sed verius eſt non eſſe, & ex conſequenti non eſſe puniendos pœnis hæreticorum, quod innuit Simanch. *de Catholicis inſtitutionibus tit. 31. rubr. de hæreticis*, & Farinac. *ſuprà num. 131. in d. quæſtio. 178.*

Porrò Iudæi baptizati ſponte, ſi poſtea à fide recedant, ligantur hac cenſura, & tanquam hæretici puniuntur. Sic Ioannes Andreas *in c. quidam, extrà de Apoſtatis*, & Ioannes Anan. *ibidem.* text. *in cap. contra Chriſtianos, de hæreticis in 6.* Albertinus *in rubrica de hæreticis in 6. quæſt. 11. num. 6. verſ. tamen ad eam pertinet*, Gundiſal. *in tract. de hæreticis quæſt. 5 num. 6. verſ. vnde ſubiungit.* Quod extenditur ad infantes Iudæos baptizatos, ſi poſtea ad Iudaiſmum redeant, neque excuſantur ex eo, quòd Baptiſmum ſuſceperunt ignorantes. text. *in cap. contra Chriſtianos, de hæreticis in 6.* ibi, *Etiamſi huiuſmodi redeuntes, dum erant infantes*, &c.

Quòd ſi aliquis non ſponte, ſed coactè, aut fictè baptizetur, & poſtea à fide deuiet, dicendum eſt, ſi coactio fuerit præciſa, ita vt interiùs noluerit baptizari, non innodari hac cenſura, neque pœnis hæreticorum, quia verè baptizatus non eſt. Idem dic de fictè baptizato recedente à fide, cùm Baptiſmus fuerit irritus; poterit tamen Eccleſia coactionis, aut fictionis ignara illum tamquam hæreticum punire; in foro tamen interno nullis pœnis ſubiicitur. Sayr. *de cenſuris, lib. 3. c. 4. num. 11.* quem ſequitur Sanchez *dicto lib. 2. cap. 7. num. 35.*

Dico ſecundò ad perfectum hæreticum requiri errorem intellectus cum pertinacia aſſertum ab eo, qui fidem recepit circa aliquam fidei veritatem. nam error in aliis non eſt hæreſis. Ex quibus duo tantùm requiri ad perfectum hæreticum duntaxat, aliqui affirmarunt, errorem nimirum, & pertinaciam, Roſell. *in ſumma in verb. hæreticus, in principio.* Repertor. Inquiſit. *in verb. hæreticus, verſ. Quid propriè faciat hæreticum*, Campeg. *in addit. ad Zanchin. in tract. de hæreticis cap. 1. lit. A. in fine additionis*, Iulius Clarus *in §. hæreſis, verſ. Ad hoc autem.* Quare Alexander Pezan. *in commentar. ad D. Thomam 2. 2. quæſt. 11. art. 1. diſp. 1. in 3. concluſione, verſ. ſecundò colligitur*; credit non dici hæreticum, qui ſine errore intellectus aliquod verbum contra fidem pronunciat, conſonat Couarr. *variar. reſolut lib. 3. cap. 1. num. 2. verſ. Exigit profectò multa*, & Sanchez *d. cap. 7. num. 1.* vbi errorem intellectus dicit aſſenſum falſum intellectus eſſe.

Pertinacia autem ad hæreſim requiſita reperitur, quando quis ſciens, & prudens credit aliquid contra Eccleſiam Catholicam, habetur *in Clementina in §. porrò, de ſumm. Trinitate*, ibi, *Quiſquis defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit.* Atque ita pertinaciam, ſeu contumaciam eſſe de ratione hæreſis, conueniunt omnes, Suar. *de triplici, diſp.*

diſp. 19. *ſect.* 3. *num.* 9. Sanchez *d. cap.* 7. *num.* 2. Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 18. dicens pertinaciam plus conducere ad hæreſim, quàm errorem, & ideo illam neceſſariò requiri ad hæreſim. Idcirco, qui ſententiam ſuam, quamuis falſam, atque peruerſam, nulla pertinaci animoſitate defendunt, præſertim, quam non audacia ſuæ præſumptionis pepererunt, ſed à ſeductis, atque in errorem lapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta ſolicitudine veritatem, corrigi parati, cùm inuenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi. Ita Auguſtin. *Epiſtol.* 162. & refertur *in cap. dixit Apoſtolus* 24. *quæſt.* 3. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 4. vbi *num.* 11. per text. *in cap. dixit Apoſtolus* 24. *quæſt.* 3. ait de hæreſis ſubſtantia eſſe pertinaciam, nec ſufficere ſolum errorem, quia, vt quis cenſeatur in hæreſi perfectà lapſus, neceſſe eſt, quòd in ea hæreſi ſit pertinax. Nam quouſque non datur pertinacia, non obſtante, quòd adſit error intellectus voluntarius, forma hæreſis non eſt conſummata. D. Antonin. *in ſumma part.* 2. *tit.* 12. *cap.* 1. *in principio.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 31. *num.* 7. & Franc. Torreblanca *in Epitome de electione lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 23. dicentes, qui cognoſcunt errorem, & ſe corrigunt, vel corrigi parati ſunt, non dici hæreticos pertinaces.

Ex quo ſequitur ſimplices ruſticos non eſſe de facili præſumendos hæreticos, ex quo animo pertinaci ſuum errorem defenderint, ſi Eccleſiæ ſe ſubmittant, niſi appareat in illis nimia ſagacitas, & ſimulatio, Decian. *in ſuis tract. crimin. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 37. *num.* 62. Farinac. *in praxi crimin. part.* 3. *quæſt.* 98. *num.* 42. Auguſt. Barboſ. *cap.* 2. *de ſumma Trinit. num.* 3. *& in d. cap. dixit Apoſtolus*, 24. *quæſt.* 3. & Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 18. *verſ. Alterum eſt.* Quibus accedit Nauarr. *in ſumma cap.* 11. Hiſpanè *num.* 17. Latinè *n.* 22. Caſtro *lib.* 1. *contra hæreſes cap.* 9. *ad finem*, & Torres *de Trinitate quæſt.* 32. *art.* 4. *in* 6. *part. commentarij in fine.* vbi volunt pertinacem, & verum hæreticum eſſe, qui non credit, quòd ſit ab Eccleſia definitum, quamuis aſſerat ſe paratum ab Eccleſia corrigi, quia mentitur ſe paratum corrigi, cùm manifeſtè contradicat definito ab Eccleſia. Nam pertinacia conſiſtit in eo, vt quis repugnet, & reſiſtat auctoritati Eccleſiæ, quæ reperitur in eo, qui non vult auctoritati illius acquieſcere, Petrus de Ledeſma 2. *tom. ſumma tract.* 1. *cap.* 6. *poſt ſecundam concluſionem, difficultate* 1. Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 76. *art.* 3. *diſp.* 126. *cap.* 3. *in princip. num.* 9. & Torres *eodem art.* 4. *in* 3. *commentarij parte col.* 2. Denique pertinacia requiſita ad hæreſim non conſiſtit in temporis diuturnitate, ſed poteſt momento temporis perfici inſtar aliorum peccatorum, Caietan. 2. 2. *quæſt.* 11 *art.* 2. *notabili* 1. Cordub. *in ſuo quæſtionario lib.* 1. *quæſt.* 17. §. 7. *verſ. vbi notat*, Valentia 2. 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. *punct.* 1. *difficultate* 4. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *inſtit. moral. cap.* 9. *quæſ.* 1. & Canus *lib.* 12. *de locis Theologicis cap.* 9. *col.* 19. *verſ. ratio igitur col.* 21. *verſ. illud deinde*, & Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *inſtit. moral. cap.* 9. *quæſ.* 1. & ideo in eo momento, quo pertinax quis eſt ſentiens aliquid contra Eccleſiam, ligatur excommunicatione contra hæreticos lata.

Quinimò in eandem cenſuram incurrit tamquam pertinax, qui falsò credens aliquid eſſe determinatum ab Eccleſia, contrarium ſibi perſuadet, & ſentit Bannes 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. *col.* 4. *corollario* 5. Aragonius *ibidem art.* 1. *col.* 6. *verſ. hoc conſtituto*, & Sayr. *vbi ſupra cap.* 4. *num.* 14. vbi *num.* 15. excuſat ab excommunicatione, qui ſine pertinacia errat circa fidem ex ignorantia craſſa, quia ad hæreſim non ſufficit ignorantia etiam craſſa, ſeu vincibilis, quæ non excuſat à peccato, quamuis eam ſufficere ad hæreſim tradat Sotus *in* 4. *diſtinct.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 3. *poſt concluſionem quintam*; minus tamen bene, cùm ſit contra communem. Ita Canus *lib.* 12 *de locis Theologicis cap.* 9. & Domin. Bannes 2. 2. *quæſt. vndecima art.* 1. & Valent. *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *diſp.* 1. *puncto* 1. & alij, quos ſequitur Sanch. *d. cap.* 7. *num.* 19. *&* 20.

Hinc etiam ſequitur, qui ſe fingit in ſolo actu externo hæreticum, non ligari pœnis contra hæreticos latis. Eſt communis, & certa, quam docet Antonin. 2. *part. tit.* 18. *cap.* 5. *&* 6. Tabiena *verb. hæreticus num.* 2. *& verb. Apoſtaſia num.* 3. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 56. & ex noſtris Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *inſtit. moral. cap.* 9. *quæſ.* 9. 10. *&* 11. *& cap.* 21. *quæſ.* 5. *&* 6. Toletus *lib.* 4. *ſummæ cap.* 4 *num.* 6. & Suar. *de triplici, diſp.* 14. *ſect.* 6. *num.* 4. *& diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 1. Fundamentum, quia fingens ſe hæreticum, cùm non ſit, non recedit verè à fide & Religione Catholica; ergo non innodatur pœna excommunicationis contra hæreticos lata. Item, quia pœnæ ſunt reſtringendæ, neque comprehendunt delinquentes imperfectos, ſed perfectos, quales non ſunt fingentes ſe hæreticos, cùm fidem retineant, & ideo ſimpliciter non manifeſtarunt hæreſim exteriùs, cùm eam non habuerint in animo, ſed tantùm ficto animo fidem negarunt, negantibus autem fidem hoc modo, & actiones confeſſioni fidei contrarias exercentibus non apponuntur cenſuræ latæ ſimpliciter contra hæreticos, ſicut non eas incurrunt errantes circa fidem ſine pertinacia ex ignorantia craſſa, vt dictum eſt: quemadmodum nec infidelis errans, nec catechumenus nondum baptizatus, ſi à voluntate ſuſcipiendi Baptiſmum recedat, & ad infidelitatem redeat; non enim ſunt hæretici: ſicut non ſunt, qui aſſentiuntur alicui operi externo infidelitatis, ſine aliquo errore in intellectu, Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 178. §. 1. *num.* 16. *& ſequent.* & Sayr. *lib.* 3. *de cenſuris, cap.* 4 *num.* 15. ex D. Antonino 2. *part. tit.* 12. *cap.* 16. Syluest. *verb. Apoſtaſia, num.* 4. *quæſt.* 1. *verſ.* 2. *& in verb. hæreſis*, Toletus *in explicatione Bullæ Cœnæ.* §. 1. *concl.* 2. Quare thura Idolis ex timore offerentes ſine vllo errore intellectus committunt peccatum infidelitatis externum; non tamen incurrunt in cenſuram contra hæreticos latam. Nec dicendi ſunt habere pertinaciam, cùm non teneant aliquid contra Eccleſiam Catholicam, cùm fidem retineant, & hæreſis errorem fidei contrarium importet, & pertinacia in eo conſiſtat, vt quis ſciens, & prudens teneat aliquid in animo contra Eccleſiam Catholicam, vt habetur *in cap. vnico, de ſumma Trinitate, in* 6. *& Clement. vnica, eodem tit.* D. Thomas 1. *part. quæſt.* 32. *art.* 4. *in fine.* At non dicuntur tales facientes, & exercentes aliquod opus externum infidelitatis ſine vllo errore intellectus, Sanchez *d. cap.* 7. *num.* 8. 9. *&* 10.

19. Ambigitur, an hæreticus ſit dubius in fide? Regula ſit: Dubius in fide non eſt hæreticus quando eſt dubius in aliquo articulo in quo ſunt diuerſæ opiniones. Ita Felin. *in cap.* 1. *num.* 4. *extrà de hæreticis*, & *ibi* Ioan. de Anan. Quia dubitat in iis, quæ non dum ſunt definita ab Eccleſia, & ſunt opiniones, quo vſque per Eccleſiam determinetur quid ſequendum ſit, Archidiac. *in cap. hæreſis*, *num.*

num.2.verſ.Item dubius,24. quæſt.3. & Bellamer. *ibi poſt num. 4. verſ. Idem in dubiis,* Armil.*in ſumma,in verb.hæreſis, num.1.verſ. Aliqua autem ſunt ambigua,* vbi tradit non eſſe hæreticum, qui eſt dubius in his,quæ ſunt ambigua,& nondum definita ab Eccleſia, niſi fuerit adeò pertinax, & contumax, vt non crederet etiamſi ab Eccleſia eſſet definitum, ſequitur Roias *in tract. de hæreticis*, *part.1 num.53.* & Pegna *in additionibus ad Eymericum, in Directorio Inquiſitorum p. 2. & cap. 1. extrà de hæreticis, verſ. vndecimo, & p ſtremò, & ſequenti*, vbi firmat hanc regulam dummodo, qui eſt dubius, paratus ſit amplecti, quod ab Eccleſia in poſterum fuerit definitum.

Ampliatur ad dubium in fide, qui firmiſſimè tenet veram eſſe Catholicam fidem, quamuis pro maiori claritate veritatis circa expoſitionem alicuius loci ſacræ Paginæ dubitet, quiſnam ſenſus, & intellectus in eo loco comprehendatur,& qualis ſit magis germanus. Ita Pegna *d. part.2.ad cap. primum,extra de hæreticis,col.1. verſ. ſecundo modo, & col.2. verſ. in ſecundo genere dubitandi*, & Lælius Zecch. *in ſumma,part.1.rubric. de fide, cap.11.n.6. verſ. Dubitans tamen de credibilibus*, dicentes non eſſe hæreticum, nec peccare procedentes ad indagandas fidei veritates per modum dubitationis, quando credunt fidei aſſertiones, & reſolutiones ſacræ Paginæ eſſe veriſſimas, conſonat Decian. *in tract.crimin.lib.5. cap.18 in verſ. ſeptimò dubitantes, & verſic. ſequent.*

Limita, eſt hæreticus dubius in fide, qui non magis ad vnam, quàm ad aliam partem mentem applicat dubius.probat text. *in cap.dubius 1.de hæreticis,* vbi dubius in fide infidelis eſt. Quæ reſolutio intelligitur quando dubitans reflectitur ſupra ſuum actum.hoc eſt,quando dubius, qui eſt pendulus vtriuſque partis rationibus perpenſis, iudicat illam fidei rem eſſe dubiam, aut ſub opinione, quia tunc vltra dubium admouet conſenſum, & iudicium intellectus, affirmatque rem fidei non eſſe certam, quod eſt hæreſis manifeſta, Bannez *2.2.quæſt 11.art.2.col.2.verſ. reſpondetur, quòd ſicut.* Canus *lib.12.de locis Theologicis, cap.9.col.12.verſ. errare autem,* Vaſquez *1. 2. quæſt.19. art. 6. diſp.65. cap.1.num.4.* Ratio, quia cum dubitatione intellectus circa res fidei, coniungitur actualis error, quo iudicat res fidei non eſſe omnino certas, & ex conſequenti hæreſis communiter adeſt, Valentia *2.2.diſp.1.quæſt.11. puncto 1.difficult.2.*& Canus *eodem cap.9. col.15. verſ. quid ergo.*

Sublimita, dubius in fide eſt hæreticus,quando in dubitando eſt pertinax deliberatè, ſecus ſi dubitatio proueniat ex ſcrupulis conſcientiæ ex primis motibus conſurgentibus contra voluntatem, quia dubitans talibus motibus reſiſtit,Ioan.Andr. *in cap.1.de hæreticis, num.1.* Anton. de Butr.*num.5.* Roias *in tract. de hæreticis, p. 1. num. 272. cum ſequentib & ſingul.56.num.5.* Roſell. *in ſumma, verb. Hæreticus,n.1.*& Syluestr.*in verb. hæreſis,§.1.n.6.* & Carrer. *in tract.de hæreticis, num.8.verſ. quod tamen declarat, & limitat.* Secus ſi deliberatè dubitat. Soar. *d.diſp.19.num.10.*

20. Non dicetur tamen hæreticus dubius in fide, quando dubitat in non determinatis ab Eccleſia, in quibus hinc inde diſſident Doctores.Similiter ſi dubitet de credibilibus,quæ indirectè ad fidem ſpectant, & quæ non proponuntur explicitè omnibus credenda. Pegna *in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquiſitorum,part.2 ad c. primum, extrà de hæreticis*, niſi poſt legitimam admonitionem in dubitatione perſeueret. *verſ. poteſt item,8. & ſequentibus*, *& verſ. item 10.* Sed hoc non placet, quia qui dubitat de credibilibus indirectè iam per Eccleſiam diffinitis, ſine dubio reputatur hæreticus. Probatur,quia ſicut dubitans pertinaciter circa ea,quæ ſunt diffinita expreſsè ab Eccleſia in rebus directè ad fidem pertinentibus, eſt hæreticus, vt poſt multos probat Suarius *de triplici,d.diſp.19.à num.10. ſect.4.*Sic etiam eſt hæreticus dubitans circa indirectè credibilia iam per Eccleſiam determinata,præſertim ſi non eſt paratus corrigi, atque ita,ſi id verbo,aut ſigno externo declaret, ligatur excommunicatione Bullæ in Cœna Domini. 21. Secus ſi declaret mentem ſuam in iis, quæ adhuc ſunt ſub iudice, & ſub opinione, quamuis in animo ſit hæreticus. Doctiſſimus Fr. Antonio de Souza *de explicatione Bullæ Cœnæ c.2. diſp. 7. num. 4. & 5.*

Quando autem dubitatio verſatur circa credibilia tam iis, quæ ad fidem directè, vel indirectè pertinent, & eſt deliberata,& pertinax ſecundùm omnes in homine Chriſtiano eſt hæreſis, ex D. Thoma *1. part.quæſt.32 art.4.& 2.2. quæſt.11.art.1. & 2.* & ex ſectatoribus illius *ibidem,* Turrecremat. *lib. 4. ſumma. 2. part. cap. 12.* Toletus *lib.4.ſummæ cap.4.*& de Bulla Cœnæ *cenſura 1.num.6.* Azor.*1. part. inſtit. moral. lib. 8. cap. 9. quæſ. 5. & 6.* Ex quibus aliqui loquuntur abſolutè, & ſine vlla diſtinctione; alij autem exponunt, quando dubius manet ſuſpenſus, & firmiter credere non audet, quia error in fide cum pertinacia eſt hæreſis, & dubius hic erat in fide, cùm certa pro incertis, & dubiis habeat,quæ omnia procedunt, quando dubius format iudicium, rem ſcilicet illam fidei eſſe dubiam,& non eſſe certam,Sanch. *ſuprà d.lib.2.cap.7.n. 12. verſ. & hæc ſententia eſt.*

22. Amplia eſſe hæreticum, qui tenet eſſe peccatum venerari Sanctorum imagines.Repertor. Inquiſit. *in verb.hæreticus,verſ An frangens iconas,vel imagines, & ibi in additionibus lit. B.la 2. & in verb. adorare, verſ. ſed pictura, & verſ. ſequenti*, vbi quomodo adorentur imagines, Squillacen.*de fide Catholica cap.50.* Durandus *in Rationali Diuinorum lib. 1. cap. 3.* Menoch. *de arbitrar. caſu 376.* Suar. *in defenſione fidei lib. 2. cap. 11.per totum,& c. 12.* vbi Iacobi Britanniæ Regis argumenta contra imaginum adorationem diſſoluit, & alij dicentes imagines Sanctorum, ſicut & Reliquias eſſe venerandas. Et conſtat ex ſeptimo Concilio Nicæno, in quo fuerunt Epiſcopi 350. è quibus Patriarcha vnus fuit Tharaſius Conſtantinopolitanus; cæterorum autem Legati, præfuit Adrianus Papa per Legatos ſuos, fuitque coactum anno octauo Conſtantini, & Irenæ, teste Paulo Diacono *lib. 23. rerum Romanorum*: ibi damnati ſunt Iconomachi hæretici, qui ſacras Chriſti, & Sanctorum imagines ſpoliabant omni honore. Cuius erroris execrandi auctor fuit Xenias Perſa ſeruus, & non baptizatus, qui Epiſcopus creatus fuit à Petro Gnafeo, vt eſt auctor Nicephorus *lib. 16.hiſtoriæ c. 18.*vide Azor. *in ſumma p. 2.c.16. verſ.ſeptimum generale,*& Bellarm.*tom.1. de controuerſiis,in præfat. de Eccleſia triumphante, & lib.2. de imaginibus Sanctorum,*vbi ex Paulo Diacono *lib.21. rerum Romanorum*, caſum ratum refert per hæc verba.*Cùm Iconomachus quidam conſpecta ſtatua B. Virginis,lapides in eam iecißet, eamque comminuiſſet, per quietem virginem ipſam ab eo viſam terribiliter his verbis comminantem,in caput tuum hoc feciſti.*Deinde paulo pòſt eundem ingenti lapide percuſſum, atque

atque ita contritum eſſe, vt ipſe ſtatuam comminuerat; ſic ibi.

Eſt ergo hæreticus, qui aſſerit peccatum eſſe mortale, venerari ſacras imagines Sanctorum. Si quis autem aliquid commiſerit contra ſanctas imagines, nihil aſſerens de peccato, erit de hæreſi valde ſuſpectus, niſi ex aliqua alia circunſtantia ab hac ſuſpicione liberetur, quia extat Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. rub. de inuocatione*, &c. *de ſacris Imaginibus, ver. Imagines*, ibi: *Imagines Chriſti, Virginis, & aliorum Sanctorum in templis, præſertim habendas, & retinendas, eiſque debitum honorem, & venerationem impartiendam, non quod credatur ineſſe aliqua in iis diuinitas, vel virtus, propter quam ſint colendæ, vel quòd ab eis ſit aliquid petendum, vel quòd fiducia in imaginibus ſit figenda, veluti olim fiebat à Gentibus quæ in Idolis ſpem ſuam collocabant, ſed quoniam honor, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræſentant, ita vt per imagines, quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Chriſtum adoremus, & Sanctos, quorum illæ ſimilitudinem gerunt, veneremur.* Valent. 2. 2. *quæſt.* 94. *punct.* 6. *diſp.* 6. Vaſquez *de adoratione imaginum lib.* 3. *diſp.* 3. *è num.* 78. Archang. Rubeus *in ſuo opere Incarnationis diſt.* 9. *verſ. Imagines Chriſti*, & alij, quos referens ſequitur Farinac. *de hæreſi quæſt.* 178. *num.* 53. Graſſis *lib.* 2. *deciſ. cap.* 2. *num.* 14. & 15. Suar. *de defenſ. fidei lib.* 2. *cap.* 11.

Diximus eſſe de hæreſi ſuſpectum committentem aliquid contumelioſum contra ſacras imagines, quia ſi errorem habeat in fide pertinacem contra doctrinam Eccleſiæ, erit hæreticus perfectus, Simanch. *de catholicis inſtitutionibus tit.* 33. *num.* 18. & eius criminis cognitio non niſi ad Inquiſitores pertinet, præſertim poſtquam Lutherani, & Sacramentarij damnatam iam olim Iconomachiam ſuperioribus annis reuocarunt ab inferis, ita Simanch. *vbi ſupra*. Quibus autem pœnis ſint afficiendi ſacras imagines violantes, & irridentes, præſertim, ſi errore pertinaci intellectus delinquentes talia crimina patraſſe reperiatur, certum eſt procedendum eſſe ab Inquiſitoribus contra illos tanquam contra quoſlibet hæreticos, vel ſuſpectos. Quin etiam Ang. *in l. ex Senatuſconſulto. ff. ad l. Cornel. de ſicar.* & in ſua diſputatione, incipit, *In refulgenti deliciarum*, quem ſequitur Marſil. *in pract. crimin. § & quia n.* 15. & Farinac. *in praxi crimin. lib.* 1. *quæſt.* 20. *num.* 68. volunt pœna mortis naturalis plectendos eſſe, ſequitur Franc. Marq. *deciſione* 509. Nam quamuis non appareat de errore pertinaci in intellectu in deturpantibus, & percutientibus imagines Sanctorum, tale factum de ſe eſt hæreticale, & ſapit hæreſim manifeſtam, ita Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. cap.* 15.

23. Hæreticus item eſt, qui aſſerit decimas non eſſe ſoluendas Epiſcopis, & Clericis, & eſſe peccatum oblationes dare eiſdem, ita Sylueſter *in verb. hæreſis §.* 1. *num.* 7. *verſ. ex promiſſis*, Anchar. *in Clement.* 1. *§. ſanè, de vſuris*, vbi ait quendam Concionatorem id aſſerentem in concionibus fuiſſe à Doctoribus tam Theologis, quàm vtriuſque iuris Profeſſoribus pro hæretico damnatum. Idem ſentit Repertor. Inquiſitor. *in verb. hæreticus, verſ. An pertinaciter aſſerens, quòd decimæ non ſint ſoluendæ.*

24. Similiter erit hæreticus, qui aſſeruerit fornicationem ſimplicem, vel vſuram non eſſe peccatum, ſecus ſi dubitaretur in aliquo caſu, an ſit vſura, quo ad fornicationem, tradit Arnald. Albertin. *in rubric. de hæreticis in* 6. *quæſt.* 1. *num.* 11. *in fine, verſ. hinc eſt, quòd quicunque dicit, & quæſt.* 13. *poſt num.* 8. Idem de eo, qui aſſerit non eſſe peccatum mortale oſculari fœminam ex cauſa libidinis. Repert. Inquiſit. *in verb. hæreticus, verſ. Item oſculum*, Vmbert. Locat. *in iudiciali Inquiſitorum, in verb. fornicatio, & in verb. ſuſpicio, num.* 27. Simanch. *ſupra tit.* 96. *rubr. de vſuris num.* 5. Atque ita ſit hæreticus, qui tenet facere vſuras non eſſe peccatum. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 178. *num.* 85. Syluеſt. *in ſumma, in verb. hæreſis* §. 1. Repertor. Inquiſitor. *in verb. hæreticus, verſ. pertinax hæreticus ex mente, & verſ. Item aſſerens pertinaciter exercere vſuram non eſſe peccatum.* Secus ſi dubitet in aliquo particulari caſu, vtrùm ſit vſura, necne: tunc enim non reputabitur hæreticus, ſi ſequeretur partem negatiuam fortè non veram, ita Syluеſt. *in ſumma in verb. hæreſis* §. 1. *num.* 7 *verſ. & intellige*, Cardinalis *in Clementina* 1. *§. ſanè, in tertio notabili, circa finem, de vſuris.*

Regulariter tamen non erit hæreticus, qui cre- 25.
dit falſum, non tamen putat ſe credere falſum, ſed opinatur id quod credit, retineri ab Eccleſia, dummodo paratus ſit corrigi, vbi primum ſe in errore eſſe deprehenderit, Ioann. Andr. *in cap.* 1 *de ſumma Trinitate, in verb. implicitè, num.* 26. Imol. *n.* 11. *ibi.*

Erit tamen hæreticus falsò credens aliquid eſſe determinatum ab Eccleſia, & tenet contrarium. Ratio; quia formaliter deuiat a fidei ratione, exiſtimans non eſſe regulariter vera ea, quæ ab Eccleſia definita ſunt. Ita Bannes 1. 2. *quæſt.* 1. *art.* 2. *col.* 4. *coroll.* 3. & Aragonius *eadem quæſt. art.* 1. *col* 6. *verſ. hoc conſtituto.* & quamuis Simanch. teneat *tit.* 31. *de Cathol. inſtit. n.* 9. tradátque hunc non eſſe hæreticum, ſed peccare tantùm mortaliter, quia nihil contra fidem dicit, meliùs volunt hunc eſſe hæreticum, Henriq. *lib.* 13. *de excommun. cap.* 17. & Sayr. *tom.* 1. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 14. eò quòd aliquid de fide negat, nimirum Eccleſiam eſſe certam fidei regulam, & id negando incurrit pœnas hæreticorum, ita Sanch. *lib.* 2. *in Decalogo cap.* 2. *num.* 30. licèt oppoſitum, cum Simanch. teneat Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 179. §. 1. *num.* 1. *verſ. limita quintò*, dicens excuſari in foro à crimine hæreſis, non tamen in foro pœnitentiæ, à peccato: ſed meliùs Sanch. cum Henriq. & aliis *vbi proximè.*

De reliquis criminoſis, qui continentur in prima clauſula Bullæ Cœnæ, & quales ſint?

EPITOME.

26. *Hæreticorum credentes innodantur excommunicatione Bullæ Cœnæ, & qui tales cenſeantur?*
27. *Receptatores hæreticorum excommunicantur in Bulla Cœnæ, & qui propriè receptatores dicantur?*
 & qui excuſentur à cenſura. *ibid.*
28. *Hæreticorum fautores excommunicantur in Bulla Cœnæ, & qui tales cenſeantur?*
29. *Fautores hæreticorum quibus modis fiant tales.*
30. *Hæreticorum defenſores excommunicantur per Bullam Cœnæ.*
31. *Hæreticorum libros hæreſim continentes, qui legerint*

legerint excommunicantur Bulla Cœnæ, & quæ requirantur, ne illa incurratur?

32. *Hæreticorum libros retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, excommunicantur, & qui tales cenſeantur?*

33. *Legentem libros hæreticorum, qui audierit, quando dicatur incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ?*

34. *Legentes libros prohibitos, quam excommunicationem incurrant?*

35. *Libros Chiromantiæ, Phiſionomiæ, legentes, vel natiuitates tenentes, excommunicati ſunt. & quid de libris Magiæ? ibid.*

36 *Legentes in libris Catholicorum concluſiones hæreticorum non excommunicantur.*

37. *Hæreticorum annotationes legentes, an incurrant excommunicationem? & an poſſint legi cum licentia Inquiſitorum libri hæreticorum de hæreſi ex profeſſo tractantes?*

38. *Legentes, tenentes, imprimentes epiſtolam hæretici, an incurrant excommunicationem?*

39. *Legentes indices, proœmium, præfationes, Epiſtolas ad lectores librorum hæreticorum, an incurrant.*

40. *Quibus in caſibus defendentes libros hæreſim continentes, non excommunicentur?*

41. *Schiſmatici, qui incurrunt in cenſuram Bullæ Cœnæ, qui dicantur?*

42. *Fautores ſchiſmaticorum, & defenſores, qua pœna puniantur?*

43. *Schiſmaticorum appellatione an veniant ſchiſmatici largo modo dicti. & quæ pœna incurrantur à ſchiſmaticis, remiſſiuè. ibid.*

26. HÆRETICORVM credentes, qui incurrunt in cenſuram Bullæ Cœnæ, ſunt illi, qui explicitè, & in ſpecie nullum habent errorem, aut hæreſim in mente, ſed implicitè aſſentiuntur erroribus hæreticorum, quorum ſectam ſequuntur, ex qua deſcriptione apparet diſcrimen inter hæreticum & hæreticorum credentem: nam hæreticus eſt, qui ſciens, & videns damnatum per Eccleſiam errorem eligit: credens autem propriè hæreticorum eſt, qui tenet ſolùm id, quia alius, cui credit, dixit, ita D. Antonin. *part. 3. tit. 25. cap. 4. §. final.* Sylueſt. *verb. hæreſis 1. num. 10. quæſt. 7.* Nauarr. *in manuali cap. 27. num. 55. ver. Tertia*, Vgolinus *de cenſuris Pontifici reſeruatis, part. 2. §. 1. num. 1. & per totum*, Toletus *in expoſitione Bullæ Cœnæ §. 1.* & Graff. *in expoſitione Bullæ Cœnæ cap. 18. verb. credentes, num. 28.* vbi ait hæreticorum credentes dici propriè poſſe ex verbis, vel factis; verbis quidem, dicendo ſe credere talium erroribus: factis autem, qui ea committunt in quibus hæreticorum ritus continentur, Suar. *de triplici, diſp. 24. ſect. 1. num. 3.* vbi vocat propriiſſimè credentes hæreticorum, qui audiunt doctrinam hæreticorum, & illi conſentiunt. Quod etiam extendit ad eos, qui quamuis nondum conſentiant erroribus, accedunt tamen eo animo ad audiendum, vt parati ſint credere, & conſentire ſi hæretici rationes placeant. Ratio, quia eo modo accedens iam dubitat de veritate ſuæ fidei, & eſt hæreticus; conſonat doctiſſimus Fr. Antonius de Souſa *in explicatione Bullæ Cœnæ cap. 2. diſp. 8. num. 7. verſ. ſecunda concluſ.* quia ſunt verè credentes hæreticorum in iis, quæ Catholicæ fidei repugnant, quod intelligitur ſi id externo ſigno huius credentiæ manifeſtatiuo oſtendant.

Vltra hanc excommunicationem Bullæ incurrunt excommunicationem editam in conſtitutione Martini Quinti Anno 1418. incipit, *Inter cunctas, verſ. nec non præſentes*, cuius meminit Pegna *in Directorio Inquiſitorum, inter litteras Apoſtolicas*, & in conſtitutione Pauli Quarti edita Anno de 1558. incipit, *Cum ex Apoſtolatus officio, verſ. & inſuper*, quam refert idem Pegna *ubi proxime*. Nec non excommunicantur, *in cap. excommunicamus, el primo, §. credentes, de hæreticis*, quando ſcilicet credentiam ſuam, & fidem hæreticis habitam verbo aliquo, aut ſigno exteriùs oſtendunt. Nam ſi intra mentem hæc fides, ſeu credentia hæreticis habita contineatur, nec foras pullulet, nulla incurritur excommunicatio, Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 9. quæſ. 10.* Suar. *de cenſuris diſp. 4. ſect. 2. num. 11.* doctiſſimus Fr. Antonius de Souſa *vbi ſupra num. 5.* vbi addit actum internum poſſe cognoſci, ſi credens dicat fidem, & doctrinam, quæ docetur, eſſe bonam, & ſimilia verba proferat: aliquando ex factis cognoſcitur credens hæreticorum, quando conſolationem ab hæreticis, vel communionem recipit, vel reuerentiam eis ſuo more exhibet, & ſermones eorum, & conciones frequenter audit. Quæ ex factis cognoſcitur affectus, vel de eo ſaltem præſumitur, argumento *cap. is, qui viderit, 32. quæſt. 5.* nec refert, an quis exprimat mentem ſuam verbis, aut factis. *l. contra legem. ff. de legib.* imò magis ſtandum eſt factis, quàm verbis, vt vult Concilium Narbonenſe *cap. 29.* vbi declarat omnes modos, quibus credentes hæreticorum iudicari poſſunt, Marius Alter. *lib. 5. diſp. 2. de excommunic. Bullæ Cœnæ cap. 3. fol. 465.* Pegna *in additionib. ad Eymericum, 2. part. comment. 75. fol. 367. col. 1. verſ. factis autem.*

Diximus, qui audiunt frequenter conciones hæreticorum, cenſeri credentes; quia ex communi ſententia, qui ſemel, vel bis intereſt concionibus hæreticorum, aut vadit ad congregationes eorum, non reputatur credens, quoniam ex vno, vel bino actu audiendi ſermones hæreticorum non cenſetur credens, nec aſſurgit credentia, niſi pluries audiat, Pegna *vbi proximè*, quamuis multi opinentur poſſe aliquem cenſeri credentem ex actu geminato: nam ex duplici actu delictū trahi videtur ad conſuetudinem, *l. nemo, C. de Epiſcop. ali audientia*, ſic Geminianus *in c. quicumque §. hæretici. verſ. credentes, de hæreticis lib. 6.* Zanchin. *tract. de hæreticis cap. 3. num. 6. verſ. ſed pone*, Nicol. Arelat. *tract. de hæreticis, notabil. 16.* & alij, ſed meliùs dic ex geminato actu non dici credentes, nec præſumi, Marius Alterius *vbi proximè*, & Eymericus *quæſt. 51. 2. part.* & Pegna *ibi comment. 75. verſ. ſermones eorum, & ſequent.* vide Azor. *part. 1. lib. 3. cap. 15.*

Similiter non ſunt hæreticorum credentes, de quibus non apparet clarè, quòd credant eorum erroribus, ſed videntur credere verbis hæreticorum; iuſſionibus, & operibus, & mandatis eorum obediunt, & præcepta exequuntur, eoſque viſitant, & alia agunt, ex quibus ſanè de eorum erroribus nihil apparet, quia hæc interdum fiunt ex amicitia, vel ex conſanguinitate, & ſæpe ſæpius ob mercedem, & pecuniam. Tales ergo non cenſentur credentes hæreticorum, & ex conſequenti non innodantur cenſura hac Bullæ Cœnæ. Non carent tamen ſuſpicione, vel vehementi, vel leui,

Digitized by Google

leui, prout maiora, vel minora indicia in illis apparuerint, Marius Alter. *vbi proximè cap. 3. ad finem*, ex Eymerico *dicta quaſt. 50. num. 5. fol. 366. col. 2. verſ. tales enim*, & ex conſequenti eſt illis abiuratio, ſeu purgatio indicenda, iuxta *cap. excommunicamus 1. §. qui verò inuenti fuerint ſola ſuſpicione notabiles, de hæreticis*, quia ſunt tales ſuſpecti, quòd fidem habeant hæreticorum erroribus, *cap. quicumque, de hæreticis in 6.* quod etiam videre eſt apud Archidiaconum *ibidem num. 4. in fine, verſ. & credo*, Farinac. *de hæreſi quaſt. 182. §. 3. num. 55.*

Quæſtionis eſt, an ſint credentes hæreticorum, qui credunt non erroribus hæreticorum, ſed in aliis? Negat Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 10. num. 2.* probatur exemplo defendentis perſonam hæretici, non autem errores illius, qui non punitur vt hæreticus, nec hæreticus reputatur, ſecundùm Ioannem Monachum *in cap. accuſatus, §. Sacerdos, n. 12. verſ. vel dic. de hæreticis in 6. & ibi* Ioann. Andr. *num. 5. in verb. Crimine.* Gemin. *in §. ſi verò, num. 1. verſ. Nota quòd Inquiſitores, & num. 4. in 2. oppoſitione*; ſic etiam in noſtro caſu, qui non credunt hæreticorum erroribus, quamuis eorum perſonis credant, atque illis obediant in iis, quæ ad fidem non pertinent, non ligantur cenſura huius canonis, Nauarr. *in ſumma cap. 27. n. 55.* Tolet. *in ſumma Bulla Cœne, excommunic. 1. num. 17.* & alij, quos ſequitur Sanchez *d. num. 2.* & Souſa *dicta diſp. 8. num. 6. concl. 1.* cenſebuntur tamen, prout dixi, de hæreſi ſuſpecti.

Eodem modo excuſantur credentes in his, quæ ſunt extra fidem, à pœna excommunicationis, nimirum in aliqua propoſitione philoſophica, aut in contractibus, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, part. 1. in gloſſa, Actorum credentes §. 1. verſicul. Vbi extra fidem, column. 2.* Sicut etiam excuſantur credentes hæreticorum, ſi propter ſimplicitatem, & ignorantiam credunt eorum erroribus, maximè quando ſunt hæretici ignoti, nec ſunt declarati, Vgolinus *vbi proximè, eadem parte, & gloſſa, Actorum credentes §. 1. verſ. excipiuntur tamen*, dummodo credulitas iſta non ſit circa errores articulorum fidei, quos quis explicitè ſcire tenetur, & credere. Arnald. Albertin. *in rubrica de hæreticis in 6. quaſt. 13. num. 13. & num. 14.*

Item credentes hæreticorum non ſunt qui credunt hæreticos eſſe Catholicos, & nullum errorem eorum explicitè credunt, dummodo ſine pertinacia credant, & hi nec hæretici ſunt, nec pœnam merentur, Simanch. *de Catholicis inſtitutionibus, tit. 15. num. 4.* vbi *num. 6.* addit, qui hæreticis credunt, ſed nulli errori ſcienter accedunt, etiamſi aliquo modo cenſeantur hæretici, non eſſe puniendos pœnis hæreticorum, ſed incidere in excommunicationem. Quòd multo fortiùs incidet in excommunicationem huius canonis, qui generaliter credit hæreticos habere bonam fidem, quia tunc vt hæreticus eſt puniendus. Nam credentes hæreticos eſſe bonos viros, & rectè de fide ſentire, ex hac generali credulitate fiunt hæretici, credúntque eſſe vera, quæ manifeſtus hæreticus credit, Simanch. *vbi ſuprà numer. 3.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 51. poſt num. 5.* Pegna *in additionibus ad Eymeric. in director. Inquiſitor. 2. part. quaſt. 50. comment. 55. ſub litt. A.* vbi vult hæreticorum credentes cenſeri illos, qui dicunt hæreticos in ſua ſecta ſaluari poſſe, eſſéque viros ſanctos, Dei amicos, & ſimilia, *verſ. ſi crediderunt eos, fol. 367. col. 2. in principio*, & ex conſequenti incidere in hanc cenſuram, Palud *in 4. diſp. 13. quaſt. 3.*

Porrò receptatores hæreticorum excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, qui in duplici 27.
differentia eſſe poſſunt. Nam propriè receptatores dicuntur à receptando, quod eſt verbum frequentatiuum, ex quo ſequitur quòd recipientes frequenter hæreticos, ſcientes eos eſſe tales, & credunt erroribus hæreticorum, eſſe hæreticos, & vt tales excommunicari: ſi autem non credunt, ſuſpectos eſſe vehementer de tali hæreſum credentia, & vt receptatores excommunicari. Quòd ſi non frequenter hæreticos recipiant, nec pluries, ſed ſemel, vel bis latenter, quos ſciunt hæreticos eſſe ne perueniant ad manus iudicis Eccleſiaſtici, incurrunt excommunicationem contra receptatores etiam hæreticorum latam, ita Zanchin. *tract. de hæreticis cap. 6. num. 2.* Archid. *in cap. quicumque, de hæreticis lib. 6.* Syluest. *verb. Hæreſis 1. §. 10. verſ. receptator verò*, Simanch. *de catholicis inſtit. tit. 15. num. 14.* Conrad Brunus *lib. 1. de hæreticis cap. 4.* Palud. *diſtinct. 13. quaſt. 3.* Eymericus *2. part. director. Inquiſitor. quaſt. 51. num. 3. & ibi* Pegna *lit. B. verſ. quidam autem, fol. 369. col. 2.* Marius Alterius *diſp. 2. lib. 5. cap. 4. tom. 1. fol. 466. col. 1. ad finem*, Tolet. *in ſumma lib. 1. cap. 19.* Sayro *de cenſuris lib. 3. cap. 5. num. 3.* Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 23.* Suar. *de triplici, diſp. 24. ſect. 1. num. 4.* Lælius Zech. *in ſumma part. 1. tit. de fide, cap. 11. rubric. de hæreſi num. 13. verſic. Septima concluſio, & verſ. Quinta concluſ.* & Vgolin. *in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. in gloſſa Receptatores num. 1. in fine verſ. Receptator igitur, & in §. 1. & 2. per totum, in diſcurſu, fol mihi 63. & 64.*

Quare ſiue receptatores receptent frequenter, ſiue ſemel, aut bis hæreticum, incurrunt in cenſuram Bullæ Cœnæ. Ratio, quia in iure ille eſt receptator, qui aliquem recipit, & occultat vt hæreticum: nec requiritur frequentatio actuum, ſed ſufficit ſemel hæreticum tamquam hæreticum recipere, vt ſeruatus euadat iudicis manus *l. 1. ff. de receptatorib. l. congruit, ff. de officio Præſidis l. vltim. C. de his, qui latronem occultant.* Syluester *verb. hæreſis 1. num. 10. §. receptator.* Conſiſtit enim hoc crimen receptatoris in eo, quòd hæreticus vel occultetur, & cuſtodiatur per receptationem, ne cadat in manus miniſtrorum Eccleſiæ, vel iuuetur, vt aufugiat, vel recipiatur, vt viuat in domo, aut in ciuitate ſecurus in ſuo errore. Suar. *vbi ſuprà.*

Requiritur etiam, vt incurratur hæc cenſura, vt ſciens hæreticum, vt hæreticum recipiat, & recipiat principaliter animo recipiendi, vel occultandi. Vnde receptans hæreticos, non quia hæretici ſunt, ſed ex alia cauſa, non punitur pœna receptationis hæreticorum, ſed excuſatur, vt per Martinum V. *in ſua conſtitutione edita anno* 1418. incipit, *Inter cunctas*, quam refert Pegna *inter litteras Apoſtolicas, verſicul. receptatores quoque*, vbi cauetur receptatores hæreticorum non contemplatione hæreſis, ſed cauſa amicitiæ, vel alia huiuſmodi occaſione non vt hæretici puniuntur, eſſe plectendos, grauiter tamen. Nauarr. *in manuali cap. 27. num. 55. verſ. Quarta quod fautores*, niſi receptatio hæretici redundet in fauorem, quia tunc receptans non excuſatur à pœna: colligitur ex traditis per Vgolinum *in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis, in gloſſa Receptatores, in principio n. 2.*

verſ. poſtremò, vbi ob aliam cauſam, columm. 1. vbi æquiparat receptionem ex cauſa hæreſis receptioni in fauorem hæreſis redundanti, & ponit exemplum in receptante hæreticum, ne capiatur: & idem repetiuit in eadem gloſſa *receptatores* § 1. *verſ. hæc tamen vera ſunt, col.* 2.

17. Mihi tamen magis placet receptatores euadere hanc cenſuram, ſi recipiant hæreticos ratione amicitiæ, aut conſanguinitatis, non prout hæretici ſunt, etiam ſi ea receptatio in receptati veniat vtilitatem, nimirum ne ad manus miniſtrorum iuſtitiæ veniat. Ratio, quia hæc excommunicatio Bullæ Cœnæ primariò tendit in hæreticos ratione hæreſis: ideo non comprehendit in foro conſcientiæ niſi receptatores hæreticorum recipientes illos ratione hæreſis, Caiet. *in ſumma verb. excommunic. cap.* 1. Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 3. *poſt concluſ.* 5. *caſu primo*, Sayro *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 3. Suar. *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 8. Tolet. *in ſumma in Bulla Cœnæ excommunic.* 1. *n.* 22. Emmanuel de Saa *verb. excommunicatio, in Bulla Cœnæ num.* 1. Azor *tom.* 1 *lib.* 8. *inſtit. moral. cap* 15. *quæſ.* 2. & 3. idem Suarius *de triplici, diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 4. *verſ. addidi* neceſſarium eſſe, vt recipiatur hæreticus, vt hæreticus eſt, nam ſi recipiatur vt amicus, conſanguineus, vel proximus indigens, & receptatio non redundat in protectionem hominis, quatenus hæreticus eſt, non dicetur receptator. Atque ita receptans hæreticum, & motiuum receptationis non eſt ipſa hæreſis, ſed amicitia, vel conſanguinitas, non incurritur hæc excommunicatio, quamuis receptio redundet per ſe, & proximè in fauorem hominis, qui eſt hæreticus: proinde, quia fauor ſoli perſonæ fit alia ratione, quàm hæreſis, non eſt formaliter receptare hæreticum, nec illi fauere prout eſt hæreticus, ſed prout eſt amicus, & conſanguineus. Idcirco huiuſmodi receptatores, quando receptatio venit in fauorem hæreſis, puniri poſſunt, non tamen ordinaria excommunicationis pœna, ſed alia. Ita cenſent Caiet. *vbi ſuprà*, Aragon. 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. *poſt principium*, dicentes excuſari ab excommunicatione, qui fauent hæretico, non ratione hæreſis, quod etiam ſentit Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 3. *poſt* 5. *concluſionem caſu* 1. docens tunc incurri quando fit fauor hæretico propter hæreſim, quaſi dicat non ſufficere fauere hæretico ad incurrendam cenſuram, ſed requiri, vt faueatur ea ratione qua hæreticus eſt; ſequitur Sanch. *in Decalago lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 5. *poſt medium, verſ. ſed contrarium.*

Sed contra id ſtat nullam cognationem præferendam eſſe Religioni, *cap. legi* 33. *quæſt.* 8. & *cap. ſi infidelis* 28. *quæſt.* 1. Igitur non excuſantur à culpa & ab excommunicatione parentes, ſi receptent filios, & vxores ſi receptent maritos hæreticos, & eos occultent. Probatur, quia parentes tenentur denunciare filios, & filij parentes, & ex praxi ſanctæ Inquiſitionis parentes, & filij, vxores, & mariti ſe adinuicem non denuntiantes, habentur pro diminutis, igitur ſi ſe adinuicem receptent, & occultent in cauſa fidei, incident in cenſuram huius canonis.

Reſpondetur receptantes parentes, filios, vxores, & maritos hæreticos, quatenus tales incidere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ita Vgolin. *in verb. receptatores* §. 2. *verſ. ſexto*. Repert. Inquiſit. *verb. receptatores.* § *ſed tamen receptatus*, & Grilan. *de hæreticis quæſt.* 9. *num.* 2. prout volunt receptatores conſanguineorum hæreticorum eodem modo eſſe puniendos, ſicut ſi alios receptarent. Vnde non habet locum in hæreticis *lex* 2. *ff. de receptatoribus*; quæ vult receptatores conſanguineorum minus puniendos, ſed in hoc caſu non excuſantur à pœna receptatores hæreticorum. Ob quam rationem Vgolin. *vbi ſuprà*, dixit prædictos ratione ſanguinis non excuſari a cenſura Bullæ Cœnæ. Nec diſcordat Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 8. dicens in foro conſcientiæ neutram rationem liberare ab excommunicatione, quia non incurritur, niſi ratione hæreſis faueatur hæretico, quod in nullo caſu licitum eſſe poteſt.

Alij tamen excuſant huiuſmodi receptantes à pœna receptationis hæreticorum, niſi in receptatione adſit periculum peruerſionis, ita Simanch. *de catholicis inſtitutionibus, tit.* 15. *rubr. de credentibus, num.* 25. Pegna *in additionib. ad Eymericum in Director. Inquiſitor. part.* 3. *quæſt.* 111. *comment.* 160. *verſ. Num autem*, vbi dixit ab hac ſententia non eſſe recedendum, & Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 79. & hæc pars poterit habere locum in foro fori, non autem in foro poli, vt indicat Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 24. dicens vxorem ex eo, quòd virum propter hæreſim condemnatum comitetur, non perdere dotem.

Inter hæc duo extrema, media via incede, dicens excuſari parentes receptantes filios, & filios parentes, & coniuges, & fratres ſe inuicem receptantes, non ab omni pœna, ſed ab aliqua, & ideo mitiùs puniri debere propter ſanguinis coniunctionem, quod voluit Pegna *in additionibus ad Eymericum, in Director. Inquiſitor. part.* 2. *quæſt.* 56. *comment.* 81. *lit. B. verſ. rurſus conſanguineorum, fol.* 382. *col.* 2. dicens filium receptantem parentes hæreticos, & vxorem virum, fratrem fratres, leuiùs puniendos eſſe: conſonat Simanch. *ſuprà tit.* 15. *n.* 21. dum ait in iſto caſu, aut nullam, aut leuiſſimam pœnam eſſe imponendam, quem ſequitur Azor *p.* 1. *lib.* 8. *c.* 15. *rubr. de credentibus receptatoribus*, &c. *q.* 4. & Decian. *dicto lib.* 5. *c.* 51. *n.* 68. & ſcribit Paulus Iuriſconſultus *l.* 2. *ff. de receptatoribus*, in hæc verba: Eos, apud quos affinis, vel cognatus latro conſeruatus eſt, neque abſoluendos, neque ſeuerè admodum puniendos, non enim par eſt eorum delictum, & eorum, qui nihil ad ſe pertinentes latrones recipiunt. Secundùm quam diſtingui poteſt, receptantes conſanguineos ex ſola ſanguinis, & coniunctionis affectione non incidere in cenſuram huius canonis; ſecus ſi ex cauſa hæreſis, vel in fauorem hæreſis, hoc eſt, ad effectum occultandi ne ad manus Curiæ deueniant. Ita ex traditis ab Vgolino *in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis, p.* 2. in gloſſa *receptatores, in principio, verſ. poſtremò*, vbi *ob aliam cauſam, fol.* 64. *col.* 1. & §. 2. *num.* 1. *verſ. Quare qui hæreticum*, & *verſ. hæc tamen vera ſunt*; non enim textus eſt, qui decernat eum qui fauet criminoſo non vt tali, ſed vt proximo incurrere in excommunicationem in foro conſcientiæ, in quo conſideratur ſola veritas. *c. tua, de ſponſalibus*, Marius Alterius *tom.* 1. *de cenſuris diſp.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *fol.* 466. *col.* 2. *lit. C.*

Hoc tamen limita, niſi conſanguinei receptantes participent in crimine cum receptatis: nam ſi participent pœna ordinaria, puniendi ſunt, vt verè probat Gandinus *tract. de maleficiis, tit. de furibus, & latronibus n.* 13. quem referens ſequitur Pegna *dicto comment.* 81. *fol.* 382. *col.* 2. *lit. D. verſ. poſtremo, vt hæc ſententia locum habeat.* Nam in eo euentu receptans conſanguineos, non eos recipit, vt formaliter ſunt conſanguinei, & vt materialiter ſunt hæretici, ſed vt formaliter tales ſunt. Atque ita quidquid teneamus,

neamus, quo ad alias pœnas debitas receptatoribus, ſi loquamur de excommunicatione, quæ pœna ſpiritualis eſt, quamuis in dubio pater filium receptans, & è contra frater fratrem, & vxor maritum, & è contra præſumantur ratione ſanguinis potius, quàm ratione hæreſis receptaſſe, & ex conſequenti excuſari ab excommunicatione huius canonis, ex traditis à Simanch. *de Catholicis inſtitut. tit. 15. n. 21.* & ab Vgolin. *vbi ſuprà part. 2. in gloſſa Receptatores* §. 2. *num. 2. fol. 68. col. 2.* Nihilominus tutius eſt duriorem partem ſequi, quæ tradit tales receptantes conſanguineos hæreticos, vt liberent eos ne deueniant ad manus Curiæ Eccleſiaſticæ, indigere abſolutione huius cenſuræ, quia in foro conſcientiæ timenda eſt culpa, vbi non eſt culpa, *cap. conſilium, de obſeruatione ieiunij.* Anchar. *conſ. 179. prima facie,* & Felin. *in cap. dudum, de præſumpt. col. 5.* quibus accedit Marius Alter. *de cenſuris diſp. 1. lib. 4. cap. 4. fol. 387. col. 1. ex medio, & diſp. 2. lib. 5. cap. 4. fol. 466. col. 2.*

Probabile tandem valde eſt receptatores parentum, filiorum, vxorum, & maritorum, nec non & fratrum, qua tales ſunt, & non in fauorem hæreſis, non excommunicari per hunc canonem. Ita Candelabrum aureum *in expoſitione Bullæ Cœnæ, n. 9.* pro qua refert Nauarrum, & eam ſequitur Doctiſſimus Fr. Antonius de Souſa *in expoſitione Bullæ Cœnæ, cap. 2. diſp. 10. n. 3. verſ. Secunda concluſ.* ex ea ratione, quia receptantes, & receptati huiuſmodi reputantur vna, & eadem perſona ſuo modo propter coniunctionem, & ſicut integrum eſt receptantibus ſe ipſos occultare ſine metu excommunicationis; ſic etiam videtur dicendum de occultante patrem, vel matrem, aut vxorem, & è contra, atque ita non incurrent excommunicationem, ſi ſibi inuicem auxilientur ducti tantùm amore naturali occultando conſanguineos, vt ab infamia, & morte liberentur, non autem, vt erroribus eorum auxilium præſtent principaliter. Atque ita quidquid ſit de foro externo, in quo mitiùs agendum eſt cum receptatoribus conſanguineorum, ex traditis per Eymericum 2. *p. Director. Inquiſit. q. 56. n. 8.* & *ibi* Pegna *comment. 81.* & Simanch. *vbi ſuprà tit. 15. num. 20. & 21. & in Enchirid. tit. 16. num. 8.* ſi conſtet in foro conſcientiæ receptantes conſanguineos non illos receptaſſe, vt hæreſi fauerent, non incurrunt in cenſuram huius canonis.

Nec obeſt opinio, quæ docet parentes debere denunciare filios de caſu hæreſis, & filios parentes, vt voluit Vmbert. Locat. poſt Iudic. Inquiſ. *q. 5.* Caſtro *de iuſta hæreticor. punit. lib. 2. c. final.* Nauarr. *in c. inter verba laudantium, q. 3.* quam ſententiam probat Simanch. quamuis illam non ſequatur in tractatu *de patre hæretico, n. 1. & ſeq.* quam Maſcard. *de probationibus lib. 2. concl. 857. n. 18.* approbat tamquam veriorem, & tutiorem, reiecto Simancha, quia potius Deo, quàm parentibus obediendum eſt. *c. relatum, de ſententia excommunicationis, & cap. quiſquis metu 11. q. 3.* ex ea ratione, quia fas eſt patrem oppugnantem patriam impunè interficere, *l. minimè ff. de Religioſ. & ſumpt. funer.* Ergo multo magis licebit patrem fidei catholicæ contrarium denunciare, quod etiam tradit Ludou. à Paramo *de origine ſanctæ Inquiſitionis lib. 3. quæſt. 8. num. 83. & ſequent.* & Petr. Binsfeld *de confeſſ. malefic. membr. 2. poſt princip. §. pro parte negatiua,* dum ait parentes teneri filios denunciare maleficos, & è contra, ſi non ſint emendati, nec parati, vt corrigantur priuata monitione, & quando non adſunt alij qui denuncient: quod extendit ad fratres contra fratres, & ſorores, &c.

Quoniam Doctiſſimus Simanchas *de Catholicis inſtitutionibus tit. 29. rubr. de filiis, & minoribus num. 47. & ſequent.* & pleniùs *in tract. de patre hæretico, num. 14. & ſequentib.* probat contrarium, & reſpondit contrariis argumentis, docetque non teneri patrem reuelare filios hæreticos, neque è contra, & hanc ſententiam tamquam probabiliorem, & humaniorem tradit. Limitat tamen tribus modis. Primò, quamuis filius non teneatur accuſare patrem hæreticum, nec denunciare, poſſe tamen, ait, ſi voluerit. Secundò quando pater hæreticus eſt peſtifer, & eius hæreſes perniciem, & exitium afferre poſſunt Reipublicæ: tunc etiam filius tenebitur reuelare patrem. Tertiò quando filius interrogatur iuridicè à iudice, præſertim iuratus dicere verum, non poteſt vllo modo tacere veritatem, ita Simanch ſed, vt dixi *part. 1. de obligat. moderatorum Reipublicæ diſp. 12. §. 5. ex n. 154. cum ſequent.* verius eſt indiſtinctè filios teneri reuelare patrē hæreticum, & è contra, & non ſolùm poſſe, ſed etiā debere, Farin. *de hæreſi quæſt. 197. n. 42. fol. mihi 350. col. 2.*

Sed quid dicendum, ſi quis receptator hæreticum occultet, & illi faueat, vt faciliùs hæreſes euulget, vel ne capiatur, & nihilominus nec docuit hæreſes, & tandem captus eſt? Sayr. affirmat innodari excommunicatione huius canonis etiam effectu non ſequuto, eſſe valdè probabile, ex ea ratione, quia principaliter receptatores continentur in hoc canone: atque ita cùm hæreticus recipiatur animo occultandi, quamuis realiter non occultetur, incurritur excommunicatio, quæ principaliter fertur contra receptatores. Probabilius tamen eſt receptatores reali occultatione non ſecuta non incurrere excommunicationem contentam *in cap. ſicut ait, de hæreticis,* vbi dicitur ita: *Sub anathemate prohibemus, ne quis eos in domo, vel in terra ſua tenere, vel fouere præſumat.* Nec in excommunicationem Bullæ Cœnæ. Ratio, quia hæc excommunicatio principaliter lata eſt contra hæreticos, & minus principaliter, & quaſi acceſſoriè trahitur ad receptatores, ſeu fautores, & defenſores. ita Suar. *de cenſuris tom. 5. in 3. partem diſput. 21. ſect. 2. n. 8.* quem referens ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. c. 10. n. 9.* 27.

Sunt tamen aliqui caſus, in quibus receptatores hæreticorum excuſantur à cenſura huius canonis. Primò, ſi quis hæreticum excipiat metu mortis; nam leges humanæ non obligant cum probabili vitæ diſcrimine, & qui metu mortis receptat hæreticum, non recipit illum tamquam hæreticum, ſed vt euadat mortem. Marius Alterius *ſuprà diſput. 2. lib. 5. cap. 4. ad finem*; quod antè ſcripſit Simanch. *de catholicis inſtitutionibus titul. 15. rubr. de credentibus, &c. numer. 17.* Vgolin. *in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis, part. 2. in gloſſa Receptatores* §. 2. *num. 3.* vbi extendit ſiue coactio fuerit præciſa, hoc eſt, propter metum mortis, Azor *part. 1. lib. 8. cap. 15. tit. de credentibus, & receptatoribus, quæſ. 5.* quod declarat Sanchez *d. lib. 2. cap. 10. num. 8.* poſſe procedere in foro exteriori, non autem in foro conſcientiæ, à quo nec vis, nec metus liberabit ab excommunicatione Bullæ Cœnæ. Sed meliùs conſulit Graff. *lib. 4. deciſ. c. 18. n. 33.* vbi excuſat, qui coactè receptat hæreticos, auctoritate Baldi *in l. in delictis ff. de noxal.* & Socin. ſen. *conſ. 262. col. final.* dicentiū non eſſe puniendum, qui coactè reciperet bannitum.

Secundò excuſantur receptatores hæreticorum, ſi ignorent eos eſſe hæreticos, per gloſſam *in cap. accuſatus* §. *illi quoque*, *in verb. non poſſit*, per textum *ibi*, *de hæreticis in* 6. & Calderin. *in tract. de hæreticis. rubr. de hæreticis credentibus*, &c. *num.* 14. Vgolin. *in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis part.* 2. *in gloſſa receptatores.* §. 2. *num.* 4. & Graff. *vbi ſuprà num.* 32. quod intelligit, niſi ſuperuenientes iuſtitiæ miniſtri affirment receptatos eſſe hæreticos. Non recipere hominem in ſuo genere, non eſt malum, ideo requiritur ſcientia, vt incurratur cenſura huius canonis, Simanch. *vbi ſuprà tit.* 15. *num.* 17. Carrer. *in tractatu de hæreticis num.* 170. Pegna *in additionibus commentario* 76. *lit. A. verſ. & tales*, *fol.* 369. *col.* 1. præſumitur in illis ignorantia, niſi probetur ſcientia, Godofredus *in l.* 4. *C. de hæreticis* : atque ita receptantes ignoranter non incidunt in pœnas receptatorum. *l.* 1. *C. de deſerto. lib.* 12. Bartol. *l.* 1. §. *vltimo. ff. de receptatoribus*, Marius Alter. *vbi ſuprà diſp.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *fol.* 466. *col.* 1. *ad finem, verſ. aut carent omni culpa.*

Quartò excuſantur item caupones, ſtabularij, & ſimiles, qui hoſpites, & viatores recipiunt, eiſque cibaria pro pretio exhibent, & miniſtrant, quia non tenentur perſcrutari mores iter agentium *l.* 1. *ff. furti aduerſ. naut. caup. & ſtabul.* Niſi receptati fuerint publicè damnati, aut denunciati hæretici, ita Locatus, & verè, *in opere iudiciali*, *verb. receptatio. numer.* 6. tunc enim præſumitur ſcientia, non autem ignorantia, gloſſa, & Bartol. *in l.* 1. §. 1. *ff. de receptat.* & Carrerius *de hæreticis*, *numer.* 170. vbi plures in hanc ſententiam refert, & Farinac. *de hæreſi quæſt.* 182. *numer.* 164. poſt Vgolinum *ſuprà in gloſſa receptatores* §. 2. *numer.* 4. *verſ. & ſcientia in dubio non præſumitur*, vbi de excommunicatione Bullæ Cœnæ ponit concluſionem, in dubio præſumitur ignorantia, niſi receptatus eſſet notorius, aut denunciatus in vrbe, vel oppido, quæ tamen opinio non procedit, quando tempore receptationis, receptator erat abſens, aut æger in lecto decumbens, vel vir ſimplex aliena negotia minimè curans, in quo euentu excuſabitur receptator à pœnis contra receptatores latis, & ab excommunicatione Bullæ Cœnæ Azor 1. *part. lib.* 8. *cap.* 15. *quæſ.* 8. & 9. Graff. *d. cap.* 18. *numer.* 32. & 33. Marius Alter. *vbi ſuprà tom.* 1. *d. cap.* 4. *verſicul. ſed ſi ex ignorantia*, vbi addit de ignorantia, regulariter credendum eſſe receptatori per ſuum iuramentum, quod puto verum in foro externo, dummodo receptatus, non ſit hæreticus publicè denunciatus, & notorius, tunc enim præſumitur ſcientia in receptante. De cæteris, quæ ad receptantes pertinent, diximus *part.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 2. §. 7. *numer.* 217. *cum duobus ſequentibus*, & §. 9. *numer.* 251. *cum ſequentibus*, & antè §. 5. *n.* 154. 155. & *ſequentibus*, vbi de obligatione reuelandi parentes, & reliquos coniunctos hæreticos.

28. Sequitur dicendum de hæreticorum fautoribus, qui excommunicantur per Bullam Cœnæ: hi autem ſunt, qui quouis modo hæreticis, vt hæretici ſunt, ſubueniunt, & auxilium præſtant, & illis in ſua hæreſi tuenda, aut docenda opem ferunt, ne à miniſtris iuſtitiæ capiantur, aut comprehenſi puniantur, Tabiena *verb. excommunicatio* 5. *num.* 9. *verſ.* 8. Sayro *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 5. Fr. Antonius de Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 2. *diſp.* 11. cum aliis, quos *ibi* referens ſequitur, & Marius Alterius *in eadem explanatione Bullæ diſp.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. & Graff. *eodem tit. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 20.

Tribus modis poteſt quis fauere hæreticis, videlicet omiſſione, vel negligentia, cooperatione, & facto, conſilio denique, & verbis. Ex omiſſione, & negligentia dicuntur fauere, & ligari excommunicatione huius canonis perſonæ publicæ, quales ſunt magiſtratus, & iuſtitiæ miniſtri, quando contra hæreticos negligunt operari ſecundùm quod ratione ſui officij præſtare debent. Nam cùm Inquiſitores ſint inermes, non poſſunt hæreticos compellere, & comprimere, niſi à dominis temporalibus adiuuentur: quare grauiter delinquunt magiſtratus, & poteſtates, ſi negligant, aut omittant contra hæreticos ea exercere, quæ ſacri Canones, & leges decernunt: & ex hac negligẽtia, & omiſſione hæreticis fauere videntur, & incurrunt hæreſis ſuſpicionem, *cap. negligere* 2. *quæſt.* 7. & *cap. qui poteſt* 23. *quæſt.* 3. vbi ſic dicitur: *Qui poteſt obuiare, & perturbare peruerſos, & non facit, nihil aliud eſt, quàm eorum fauere impietati. Nec enim caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.* Quod etiam docet Viualdus *in explanatione Bullæ Cœnæ numer.* 4. Eymericus *in director. Inquiſitor.* 2. *part. quæſt.* 53. *numer.* 1. *verſ. quidam namque ſunt*, & *ibi* Pegna *commento* 78. *lit. A.* Toledo *lib.* 4. *ſummæ cap.* 5. *numer.* 3. & *in Bulla Cœnæ caſu* 1. *numer.* 20. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 15. *quæſ.* 7. Zanchin. *in tract. de hæreticis cap.* 5. *numer.* 1. & 2. & Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſu* 548. *n.* 3. vbi pariter tradit dici tribus modis hæreticorum fautores, omiſſione, negligentia, cooperatione, ſeu facto, conſilio, ſeu verborum prolatione, quibus accedit Sanch. *in præcepta Decalogi. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 11. & 16. & 18. 29.

Porrò priuati homines regulariter per omiſſionem, & negligentiam non cenſentur hæreticorum fautores, ſicut Magiſtratus ſola omiſſione dicuntur: quia ex officio non pertinet ad priuatos hæreticos errores extirpare, neque hæreticos capere, niſi eos requirant ad præſtandum auxilium in captura hæreticorum à magiſtratibus publicis, vel à familiaribus Sancti Officij, & priuati, ſi requiſiti ſine cauſa nolint eos adiuuare; tunc enim fautores erunt, Conradus Brunus *lib.* 1. *de hæreticis cap.* 4. & eſt communis. Item priuati fautores hæreticorum dici poſſunt, ſi hæreticos denunciare negligant, cùm omnes teneantur denunciare hæreticos etiam occultos; quinimo accuſare, ſi opus fuerit, apud Epiſcopos, aut Inquiſitores, Alexander de Ales 3. *part. quæſt.* 42. Sotus *de iuſtitia, & iure quæſt.* 5. *art.* 1. Conradus Brunus *vbi proximè lib.* 1. *de hæreticis cap.* 7. & Roias *in ſingularibus fidei*, *ſingul.* 5. & *de hæreticis*, *part.* 2. *aſſertione* 3. ſed non denunciantes non ſunt propriè fautores hæreticorum.

Eodem modo dicentur fautores hæreticorum teſtes in caſu hæreſis examinati, & iuridicè interrogati, qui in fauorem hæreticorum veritatem tacent, aut negant, aut diſſimulant. Nam dicere tenentur veritatem ex quo examinati ſunt. Similiter Cruce ſignati, quos familiares vocamus, & reliquæ perſonæ priuatæ, quæ obligantur ex officio ad tempus dato, aut iuramento, per omiſſionem, & negligentiam incurrunt in cenſuram huius canonis, quia obligantur ex

ex officio, & ex iuramento ad procedendum contra hæreticos tamquam miniſtri. Secus de reliquis perſonis priuatis, quia iſtæ non tenentur concurrere ad hæreticorum cauſas: & ideo ſi omittant ea, quæ ad eorum capturam, & ad procedendum aduersùs illos neceſſaria ſunt, non incurrunt in cenſuram Bullæ Cœnæ, Simanch. *in Enchiridion. tit. 15. num.* 3. Graff. *lib. 4. cap.* 18. *numero* 17. Toled. *in ſumma, lib. 1. cap.* 18. quos ſequitur Souſa *ſuprà numero 9. verſ. quinta concluſio.*

Non liberantur tamen perſonæ priuatæ ab excommunicatione lata ab Inquiſitoribus contra omittentes denunciare hæreticos, quæ ſolet promulgari in actu fidei, quia non denunciando peccant contra charitatem, & contra obedientiam, & ipſo facto manent excommunicati: non tamen per omiſſionem denunciandi cenſentur fautores hæreticorum, ſicut cenſentur miniſtri publici, qui ad procedendum contra hæreticos deputantur, Eymericus *in directorio Inquiſitorum 2. part. quæſt.* 53. & *ibi* Pegna, Sylueſt. *verb. hæreſis* 1. *num.* 10. & Repertor. Inquiſit. *verb. fautores,* & alij communiter, quos referens ſequitur Sanchez *dict. cap.* 10. *ex numero* 11. *vſque ad* 15.

Per commiſſionem dicuntur fautores hæreticorum tum publicæ, tum priuatæ perſonæ, dum hæreticos defendunt, Ioann. de Ananias *in cap. excommunicamus el primo. §. credentes, de hæreticis,* Simanch. *de Catholicis inſtitutionibus tit. 15. rubr. de credentibus,* &c. *numero* 11. Nam qui hæreticos defendit, dicitur illis fauorem præſtare, ſequitur Pegna *in additionibus ad Eymericum p. 2. quæſt.* 53. *comment.* 78. *verſ. primum, & ſecundum,* & Farinac. *de hæreſi quæſt.* 82. §. 1. *numero* 2. vbi vult fautores dici eos, qui fauent hæreticis, & in omnibus, & per omnia defenſoribus æquiparantur: vnde, qui hæreticis fauorem exhibent, realiter eos tuentur. Quare omnia ſtatuta in defenſoribus, habent locum in fautoribus hæreticorum. conſonat Graff *deciſ. lib. 4 cap.* 18. *num.* 20. *rubr. fautores eorum,* dicens fautores dici eos, qui ſubleuant hæreticos fauore, vel pecunia, vel qui procurant aliquid, vel ſubminiſtrant per quæ liberentur.

Inſuper commiſſione duobus modis præſtare poſſunt fauorem hæreticis publici, & priuati homines, verbis ſcilicet, & factis. Verbis, ſi dicant, iſti ſunt viri boni, & iniuſtè Domini Inquiſitores procedunt contra illos, & iniuſtè illos condemnant, Syluest. *in ſumma, in verb. hæreſis num.* 10. *verſ. ex commiſſione,* Angelica *in verb. hæreticus num.* 24. *ante finem, verſ. ex commiſſione,* dicuntur fautores, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. in gloſſa fautores, in principio, num.* 10. vbi agit ad effectum incurrendi in excommunicationem Bullæ Cœnæ, atque huiuſmodi laudantes hæreticorum eſſe fautores, ſi eos laudant ſeriò, ſecus ſi per iocum, aut ex ſimplicitate credunt illos eſſe bonos viros, & non hæreticos, ſequitur Graff. *lib. 2. de pœnis hæreticorum cap.* 9. *num.* 11. vbi aſſerit ſeriò hæreticos laudare, qui auſi fuerint, aut excuſare, aut eorum ſententias commendare, incurrere ſine dubio quaſi fautores in Canonem Bullæ Cœnæ; poſt Syluest. *in verb. hæreſis* 1. *verſ. fautores.* Similiter ſi eorum cauſas excuſent, aut conſilium illis præſtant, vt aufugiant, & ad id docent viam fugiendi, aut detegunt eiſdem accuſatores, denunciatores, aut teſtes, ſi hæc faciant, & dicant conſultò, & de induſtria. Secus ſi ex lapſu linguæ, vel per iocum habitâ ſemper ratione, & conſideratione perſonarum, temporis, & locorum. Archidiaconus *in cap. quicumque num. 6. verſ. ſi quis enim excuſat, de hæreticis lib.* 6. quem ſequitur *ibi* Ioann. Andr. *num. 5. col. penultima.* Menoch. *de arbitrar. lib. 2 caſu* 548. *ſub num.* 3. Repertor. Inquiſ. *in verb. fautores, verſiculo ſecundo,* incip. *Item poſſet quis fauere, & verſ. verbis autem.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 51. num.* 44. vbi loquitur de illis, qui dicunt, hæreticos non eſſe tam malos homines, quales prædicantur, & quòd non deberent ita atrociter puniri. Sayro *de cenſuris lib. 3. cap. 5. num.* 8. Sanch. *lib. 2. in præcepta Decalogi, cap. 10. num. 16. in principio.*

Factis autem dicuntur fautores hæreticorum, qui hæreticos ſcienter aſſociant, aut viſitant, aut præſtant auxilium ad euadendum, vel illis alimenta præſtant, vel arma, vel pecuniam mutuant, quibus iuuentur ad ſui liberationem, Ioann. de Anania *in cap. excommunicamus el 1. §. credentes, num. 11. verſ. ex quo infert, extrà de hæreticis,* Simanch. *de catholicis inſtitutionibus tit. 15. num.* 11. Vgolin. *vbi ſuprà in gloſſa, fautores, in principio, num.* 14. Sayro *dicto cap. 5. num. 8. verſ. factis etiam fauere cenſentur,* vbi addit eſſe fautores, qui conferrent hæreticis quatenus tales ſunt, honores, dignitates, & beneficia, vel ad illa eos præſentarent, Sanchez *vbi ſuprà,* poſt plures, quos *ibi* referens ſequitur, quinetiam erunt fautores, & incurrent in cenſuram Bullæ Cœnæ, qui præſtiterint fauorem hæretico mortuo, vt hæreticus eſt, putà ſi quis impediret Inquiſitores ne procederent contra hæreticum mortuum, aut vocatus in teſtem fauorem hæreſis negaret delictum hæretici defuncti, aut ſi negaret delictum hæretici iam emendati eadem intentione, contra quem procedunt Inquiſitores ob hæreſim præteritam, qui omnes ligantur hac cenſura Bullæ Cœnæ; ſicut ligatur ſepeliens hæreticum, vt hæreſi faueat, Vgolin. *vbi proximè, eodem verb. fautores* §. 1. *n.* 18. Sanch. *vbi proximè n.* 17.

Excuſantur autem à cenſura huius canonis Bullæ Cœnæ Domini, fautores hæreticorum, ſiue illos defendentes, non ex cauſa hæreſis, ſed ex alia cauſa, Nauarr. *in ſecundam partem Decreti, tit. de cenſuris cap. 27 num. 55. verſ. quarta, quid fautores,* vbi tradit fautores hæreticorum tunc ligari cenſura excommunicationis Bullæ Cœnæ, quando illis fauent quatenus ſunt hæretici, ſequitur Vgolin. *dicta part. 2. in gloſſa fautores, in principio, num.* 115. Nam ad incurrendam cenſuram requiritur, quòd faueat propter hæreſim, vel quòd fauor redundet in fauorem hæreſis: non autem incurritur, quando fauetur hæretico ob aliam cauſam, quàm ex cauſa hæreſis, & in gloſſa, *& generaliter quoſlibet illorum defenſores, num. 2. verſ. Excipitur tamen primò,* vbi agit de defenſoribus hæreticorum, vtiturque exemplo, quando quis tuetur hæreticum, ne ab hoſte ſuo occidatur, vel offendatur, ſequitur Azor *part. 1. lib. 8. cap. 15. tit. de credentibus receptatoribus,* &c. *quæſ.* 6. Sanch. *dicto cap.* 10 *num. 4. & 5.* vbi multis probat non ligari excommunicatione Bullæ Cœnæ, qui fauorem præſtiterit alia intentione, quàm quia hæreticus ſit, etiam quòd fauor, ſeu defenſio redundet

Digitized by Google

redundet in hæretici fauorem, quod etiam firmat *num.* 19. exemplo defendentis hæreticum extra cauſam hæreſis, quem negat incurrere in hanc cenſuram, niſi in caſu hæreſis, & propter hæreſim. Nam extra hæreſim non eſt defendere hæreticum, ſed defendere proximum, illique fauorem præſtare, & ad hoc allegat Sayr. *eodem cap.* 5. *num.* 10. Toled. *in ſumma, in prima excommunicatione Cœna num.* 18. idem multis probat nouiſſimè Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 82. §. 1. *num.* 12. vbi concludit poſt Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. fauentem hæreticis propter cauſam miſerationis, paupertatis, & cognationis, in foro conſcientiæ non innodari excommunicatione Bullæ in Cœna Domini. lege Graff. *d.c.* 18. *n.* 23. & Farin. *ſuprà n.* 127. 128. *&* *n.* 159.

Adde poſſe Catholicos hæreticis in extrema neceſſitate poſitis ne fame pereant aliquid dare. Henric. Boich *in cap. ſi quis Epiſcopus, num.* 1. *verſ. Aut cauſa pietatis, extrà de hæreticis*, & *ibi* Abbas *num.* 2. *verſ. & poteſt adduci*, Hoſtienſ. *in cap. in eos, in verb. Nihil conferant, num.* 1. etiam de hæreticis, vbi negat poſſe dari hæreticis ne fame pereant in vltima voluntate, ſed inter viuos dumtaxat ex cauſa pietatis, quod non probo, ſi re vera ſunt in extrema neceſſitate, in qua tam inter viuos, quàm per vltimam voluntatem extremè indigentibus eſt ſubueniendum, fortè viuentes ad fidem reuertentur, quia extremè indigentibus tenetur quis ſubuenire, non extremè autem, ſed grauiter, non tenetur, poteſt tamen ſubuenire, ſi vult, Decian. *in tractatu criminal. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 39. Sanchez *vbi ſuprà lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 7. *verſ. cæterùm verius*, vbi concludit filium non teneri alere patrem hæreticum, niſi extremè indigeat qua de re egimus *tertia parte*, vbi de obligationibus parentum in filios, & è contra *diſp.* 2. §. 2. *num.* 115. 116. 117. *lib.* 1.

30. Item hæreticorum defenſores per Bullam Cœnæ Domini excommunicantur: dicuntur autem defenſores, qui quocumque modo, vel arte, aut via hæreticos, vt hæreticos tuentur, vt tutò viuant, aut ne ad manus iudicis veniant ad puniendum, vel examinandum. Item, qui eos adiuuant, vt liberentur, & vt non in illos exerceatur pœna, vel aliquod ſupplicium. Siue defenſio contingat in iudicio, ſiue extrà, vt Aduocati, qui ſuſcipiunt patrocinium in cauſis illorum, & notarij, ſeu tabelliones conficientes inſtrumenta, ita Paludan. *in* 4. *diſtinct.* 13. *quæſt.* 3. *art.* 1. *concluſ.* 7. Viuald. *in Bulla Cœna Domini, num.* 7. Sayr. *d. cap.* 5. *num.* 9. Marius Alterius *tom.* 1. *diſp.* 2. *de excommunicatione Bulla Cœna, lib.* 5. *cap* 5 *fol.* 467. *lit. D. verſ. defenſores hæreticorum*, & Sanchez *lib.* 2. *c.* 10. *n.* 18. vbi alios refert, ac ſequitur.

Hi autem defenſores ſunt in duplici differentia. Sunt enim defenſores, qui hæreticorum errores defendunt, & iſti peiores ſunt, quia non ſolùm ſunt hæretici dicendi, ſed poſſunt vocari hæreſiarchæ, & Magiſtri errorum, vt deducitur apertè ex *cap. qui aliorum*, 24. *quæſt.* 3. Sed hoc loco non eſt ſermo de huiuſmodi defenſoribus, quia iſti non differunt ab hæreticis. Graff. *d. lib.* 4. *in expoſitione Bulla cap.* 18. *num.* 38. ſed ſunt Principes hæreticorum, Hoſtienſ. *in cap. ſi aduerſus, num.* 1. *in verb. defenſoribus, de hæreticis*, Anchar. *ibidem num.* 1. & Zabarel. *num.* 2. quod idem vult Archidiac. *in cap.* 2. *num.* 4. *de hæreticis in* 6. Geminian. *ibi num.* 9. Calderin. *in tractat. de hæreticis, rubr. de hæreticis credentibus*, &c. *num.* 15. Eymeric. *in Director. Inquiſitor. part.* 2. *quæſt.* 32. *num.* 1. & *ibi* Pegna *comment.* 77. *lit. A.* & Simanch. *de Catholicis, titul.* 15. *num.* 8. qui omnes excommunicantur per cenſuram huius canonis, ſicut hæretici, non tamen vt defenſores propriè hæreticorum.

Alij tamen defenſores, qui vt tales ſub hoc canone comprehenduntur, ſunt, qui defendunt perſonas hæreticorum. Hi autem non puniuntur vt hæretici, neque hæretici reputantur, ſecundùm Ioannem Monachum *in cap. accuſatus §. Sacerdos, num.* 12. *verſ. vel dic, de hæreticis in* 6. & *ibi* Archidiaconus *num.* 6. *poſt medium, in verb. hæreticus*, Gemin. *in §. ſi verò, num.* 1. *verſ. nota quòd Inquiſitores, & num. quarto in* 2. *oppoſitione*, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, part.* 2. *in gloſſa, & generaliter quoſlibet illorum defenſores, num.* 3. & Graff. *ſuprà d. cap.* 18. *num.* 37. requiritur autem, vt defendant hæreticorum perſonas, vt hæretici ſunt, & ea intentione, ac ratione, vt tutò viuant, vel ne in manus incidant iudicum; quia in hoc ſenſu declarant communiter Doctores particulam, *Defenſores.*

Limita deciſionem hanc. Non incurrit in canonem Bullæ Cœnæ Domini, qui defendit hæreticum extra cauſam fidei, quamuis ſciat illum eſſe hæreticum, Caietan. *in cap.* 1. vnde ſi medicus hæretico ægroto medicinam adhibeat, non excommunicatur, quia non medetur illi prout eſt hæreticus, Nauarr. *cap.* 27. *num.* 55. & alij, quos referens ſequitur Marius Alter. *d. diſput.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *fol.* 468. *col.* 1. *&* 2. Fr. Anton. de Souſa *in Bulla Cœna Domini cap.* 2. *diſp.* 12. *concluſ.* 2. vbi addit nullibi inueniri hanc defenſionem prohibitam extra caſum hæreſis, atque adeò non ligari excommunicatione hac ſubuenientem hæretico prout eſt proximus. Quinimo non excommunicari, qui ſcit illum, qui quæritur vt hæreticus, eſſe innocentem. quia non excommunicantur, niſi defenſores hæreticorum; ſed hic non eſt hæreticus: ergo eius defenſor non eſt excommunicatus. Nec etiam ligabitur cenſura defenſor illius, quem credit eſſe hæreticum, ſi à parte rei hæreticus non eſt, quia ſolum hæreticum, vt hæreticum defendere eſt prohibitum; & hunc comprehendit Canon Bullæ Cœnæ Domini, nec ſufficit conſcientia erronea, vt excommunicatio incurratur, ſicut non incurritur cenſura, ſi occidatur laicus, quem occiſor credebat eſſe clericum, vt eſt communis, & tradit Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap* 27. *num.* 6. quia non debet quis iudicari iuxta intentionem, ſed ſecundùm factum, ac proinde, quamuis intentio erat percutere clericum, non tamen occidit niſi laicum, & ideo excommunicatus non eſt percuſſor, ita tradunt Federic. *conſ.* 13. Antonin. 3. *part. tit.* 25. *cap.* 1. §. 4. *notandum*, & Syluest. *verb. excommunicatio ſextò, num.* 6. *notabili* 4. *verſ. ſecundo*, poſt Panormit. *in cap. ſi verò* 2. *num.* 7. *de ſentent. excommunicationis*, & Aſtenſis *in ſumma, part.* 2. *lib.* 7. *tit.* 3. *art.* 2. *quæſt.* 30. *&* 32. Secus ſi percutiens habeat intentionem percutiendi clericum, vel hunc hominem, ſiue ſit clericus, ſiue laicus, tunc enim ſi percutiat clericum, ligatur excommunicatione: quia actus externus eſt malus, & efficaciter dependet ab illo actu interno, quo percutiens vult hunc hominem occidere: ideo ſi occidat clericum, incurrit excommunicationem, Auila *part.* 2. *cap.* 5. *diſput.* 5. *dub.* 6. *ad finem*, Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 14. quos referens ſequitur Bonac. *de cenſuris, diſp.* 1.

diſp. 1. *puncto* 1. *num.* 21. non autem ſi occidat laicum, quem credebat eſſe clericum, quia conſideratur factum, nec ſufficit intentio, Couarr. *in cap. Alma mater*, *part.* 1. §. 10. *num.* 15. *verſ.* 12. Graff. *deciſ. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 43. Sanchez *de matr. lib.* 10. *diſp.* 32. *num.* 27. & 28. & *ſequent.* Farinac. *in praxi criminal. parte* 5. *quæſt.* 125. *num.* 164. & alij, quos ſequitur Barboſa *in cap. ſi vero* 2. *ex num.* 4. & 5. *de ſent. excommunicationis*; ſed de his aliqua ſuprà *diſp.* 2. *in cap. ſi quis ſuadente*, §. 1. *num.* 36.

31. Quod attinet ad legentes hæreticorum libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, qui legerint, retinuerint, vel typis mandauerint, vel aliquo modo defenderint, ſiue publicè, ſiue occultè, ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ, incurrunt in primæ clauſulæ Bullæ Cœnæ Domini cenſuram, vt conſtat ex tenore Bullæ, vltra quam altera excommunicatio continetur in Indice librorum prohibitorum in fine, auctoritate Pij Quarti edito. Vt verò incurratur cenſura huius canonis, quatuor requiruntur conditiones. Prima, vt tales libri ſint hæreticorum hominum. Secunda, vt præfati libri contineant hæreſim, vel tractent de Religione, & hæreſi ex profeſſo, & ex inſtituto: proinde, ſi de alia re agerent, & obiter interponeretur, vel miſceretur aliqua hæreſis, non incurreretur in excommunicationem huius canonis. Tertia conditio eſt, vt ſcienter legantur libri iſti. Quarta, & vltima, vt hæc omnia fiant ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. Et quod dictum eſt de legẽtibus huiuſmodi libros, de retinentibus, imprimentibus, & defendentibus eoſdem, intelligendum eſt, cùm hæc quatuor perſonarum genera ibi contineantur, & excommunicentur; à qua cenſura nonniſi Summus Pontifex poteſt abſoluere, & Sacerdotes abſoluentes grauiſſimè puniuntur, vt apparet ex tenore ipſius Bullæ Cœnæ, *ad finem*, §. *illos autem.* Martin. del Rio *de diſquiſitionibus Magicis*, *lib.* 5. *ſect.* 17. *verſ. hæc abſolutio reſeruata eſt habentibus poteſtatem abſoluendi a caſibus Bullæ Cœnæ Domini*, Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *rubr. de legentibus*, & *retinentibus libros hæreticorum*, *quæſ.* 1. & *quæſ.* 5. vbi declarat hoc non habere locum in excommunicatione lata in Indice librorum prohibitorum, cuius abſolutio non reſeruatur Summo Pontifici.

Excuſantur à cenſura, qui legunt, retinent, imprimunt, aut defendunt libros infidelium continentium errores contra fidem, quia infideles non ſunt hæretici, Vgolin. *de caſibus Papæ reſeruatis*, *part.* 2. *cap.* 1. *verb. ac eorundem libros*, §. 1. *num.* 3. Nam quamuis infideles, & Iudæi in aliquo ſentiant contra fidem, non dicuntur hæretici propriè, de quibus loquimur, Farinac. *in praxi criminal. quæſt.* 128. *num.* 178. ſed dicuntur hæretici largo modo, vt *ibidem*, *num.* 130.

Similiter excuſantur à cenſura legentes, & retinentes libros eorum, qui verè baptizari voluerunt, ac baptizati ſunt; ſed Baptiſmus fuit nullus ex defectu legitimæ materiæ, aut ex defectu intentionis miniſtri, ſi poſtea à fide recedant, quia non ſunt hæretici, eo quòd vero Baptiſmo non fuerunt abluti; quare nec excommunicationem, nec alias pœnas hæreticorum contrahunt, Vgolin. *ſuprà* 2. *part. cap.* 1. §. 1. *num.* 3. *in fine*, Sayr. *theſauro caſuum*, *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 11. Idem dicendum eſt de Catechumenis, qui à fide receſſerunt, ſi libros componant errores contra fidem continentes, ſi legantur, retineantur, imprimantur, aut defendantur à Catholicis, quia non ſunt verè hæretici, cùm ſolenniter non ſint profeſſi fidem in Baptiſmo, & ideo dicendi ſunt infideles, non verè hæretici per receſſum à fide, Aragonius 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. *dub.* 3. Toled. *lib.* 4. *ſummæ*, *cap.* 3. *n.* 5. Sanchez *lib.* 2. *ſupr. cap.* 7. *num.* 34. poſt alios, quos *ibi* refert, ac ſequitur.

Dictum eſt, libri hæreticorum, hæreſim continentes, vel de Religione tractantes: quia ſi Auctor ſit hæreticus, & liber non contineat hæreſim, neque tractet de Religione, legentes non incurrunt in excommunicationem Bullæ. Cæterùm, vt incurratur excommunicatio Bullæ, ſatis eſt, ſi liber hæretici contineat vnam duntaxat hæreſim, neque ea deleta legi poteſt talis liber, quia prohibetur abſolutè. Quòd ſi liber ſit hæretici, quamuis neque hæreſim contineat, nec de Religione tractet, legentes incurrent cenſuram contra illos latã à Pio Quarto, quæ habetur in Indice librorum prohibitorum Concil. Trident. per Clementem VIII. confirmato *regula* 10. *circa finem*, ſub hac forma verborum, ibi: *Quòd ſi quis libros hæreticorum, vel cuiuſuis Auctoris ſcripta ob hæreſim, vel ob falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, atque prohibita legerit, ſeu habuerit, ſtatim in excommunicationis ſententiam incurret. Qui verò libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, præter peccat. mortalis reatum, quo afficitur, iudicio Epiſcoporum ſeuerè puniatur.*

Ex quibus apparet diſcrimen inter excommunicationem Bullæ Cœnæ contra legentes libros hæreticorum, quæ incurritur quando liber eſt hæretici, & continet hæreſim, vel agit de Religione, & inter excommunicationem Indicis, quæ comprehendit omnes legentes libros hæreticorum, quamuis hæreſim non contineant, nec tractent de Religione: & inſuper extenditur ad legentes aliorum Auctorum libros, qui non ſunt hæretici, ſed catholici, ſi libri propter hæreſim, vel propter ſuſpicionem falſi dogmatis fuerint damnati, aut prohibiti.

Simili modo excuſantur à cenſura Bullæ legentes Catholicorum libros, quamuis in illis inſerantur errores alicuius hæretici, cùm libri ſint Auctoris Catholici, Sayro *vbi ſupra*, *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 73. Viuald. *in expoſitione Bullæ Cœnæ*, *num.* 12. & Sebaſtianus Medices *in ſumma*, *par.* 2. *tit.* 9. *quæſt.* 78. *num.* 88. Vgolin. *verb. ac eorundem libros*, §. 1. *numer.* 1. *verſ.* 3. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. cap.* 16. *quæſ.* 2. Nec propterea incurrent legentes libros Catholici, quamuis Catholicus aliquas hæreſes in illis propter ignorantiam proferat, quia adhuc non eſt liber hæretici, Vgolin. *eodem verb. ac eorundem libros*, §. 1. *num.* 2. *verſ.* 5. Innodabitur tamen excommunicatione Bullæ legens librum hæretici, ſi conſtet hæreticum eſſe, quamuis adhuc non ſit damnatus, Sanchez *dicto lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 24. quia verè liber eſt hæretici. De reliquis, quæ excuſant legentes hæreticorum libros, dicetur infrà *num.* 40.

Quæſtionis eſt, an requiratur ad incurrendam cenſuram Bullæ Cœnæ Domini, quòd libri ex profeſſo tractent de Religione? Pro maiori explicatione ſciendum eſt libros de Religione tractantes dici, qui pertinent ad expoſitionem fidei: item libri, qui diſſerunt de cultu Deo, ac Sanctis debito, & de Clericis, & Monachis. Item, qui totam Theologiam ſcholaſticam, vel partem eius declarant. His poſitis dico primò in hac clauſula Bullæ Cœnæ per libros de Religione tractantes ſignificari omnes libros in genere compoſitos ab hæreticis, qui pertinent ad explanationem fidei catholicæ, & Religionis Chriſtianæ: quales ſunt libri quibus diuina Scriptura explanatur; qui de cultu Deo, ac

Sanctis debito, ac de eius miniſtris agunt, & qui ad Theologiam ſcholaſticam ſpectant. Quare legentes libros, qui ex profeſſo tractant de rebus Philoſophicis, vel de ſpectantibus ad alias facultates inferiores, aut de continentibus hiſtoriam, non incurrent in cenſuram Bullæ Cœnæ Domini. Secus ſi de aliis priori modo explicatis: ſub quibus intelligi debent libri, qui de moribus Chriſtianis tractant, & non ſolùm politicis. Item, ſi agerent de quæſtionibus conſcientiæ, quia hæc maximè ad Religionem Chriſtianam pertinent, ac propterea generaliter lectio horum librorum hæreticorum de Religione tractantium in Bulla Cœnæ Domini prohibetur, ne hæreticorum errores in libris de Religione tractantibus diffundantur, ac diſſiminentur. Quin etiam libri, qui ex profeſſo de aliis facultatibus inferioribus agunt, cauendum eſt ſi ibi hæretici ſuos errores, & hæreſes obiter miſceant, Marius Alterius *diſp. 2. lib. 5. cap. 6. fol. 470. col. 1.* poſt alios, Sanch. *dict. lib. 2. cap. 10. num. 21.* cum aliis, quos *ibi* referens ſequitur.

Dico ſecundò opus eſſe, vt huiuſmodi libri prohibiti, vt incurratur per lectionem eorum cenſura huius canonis, tractent de Religione, & hæreſi ex profeſſo, ita Sayro *dict. cap. 5. num. 12.* Vnde ſi tractent alia de re, eſto obiter miſceatur hæreſis aliqua, non incurritur cenſura huius canonis. Idem vult Graffis 1. *p. deciſ. lib. 4. c. 18. num. 40.* dicens ad incurrendam hanc cenſuram requiri, vt iſti libri hæreticorum contineant hæreſim ex profeſſo, aut tractent de Religione ex inſtituto, hoc eſt, vt habeant aliquid pro argumento de Religione; vt opera Caluini, & Lutheri, qui ſine dubio continentur ſub prohibitione Bullæ Cœnæ Domini, & legentes, tenentes, & imprimentes ligantur excommunicatione illius canonis. Qui verò agunt de alio argumento, nec continent hæreſim ex profeſſo, nec ex inſtituto tractant de Religione, ſed in eis inſeruntur hæreſes, legentes, tenentes, vel imprimentes, aut defendentes iſtos innodantur excommunicatione Indicis, à qua poſſunt abſolui per habentem poteſtatem abſoluendi ab excommunicatione, Graffis *ſuprà n. 42.* & Azor. 1. *part. lib. 8. cap. 16. quæſ. 5.* quia hæc non eſt reſeruata Summo Pontifici.

Sanchez autem, cui adhæreo, *d. lib. 2. cap. 10. n. 34.* poſt initium optimè docet cum Suario *de cenſuris, diſp. 21. ſect. 2. num. 10.* quamuis liber tractet de quacumque re, ſi in eo vnica hæreſis contineatur, eſſe tamen prohibitum per hunc canonem Bullæ, & qui librum legerit etiam in ea parte, quæ hæreſim non continet, incurret in illius cenſuram, quia legit librum hæretici hæreſim continentem. Clauſula enim Bullæ ſic ait: *Libros hæreſim continentes, aut de Religione tractantes.* Atque ita circa hæreſim ſolùm vult, vt liber hæreſim contineat, nec petit, vt hæreſes contineat, ſed hæreſim: ſufficit ergo ad incurrendam cenſuram legere librum hæretici vnicam hæreſim continentem, etiamſi hæreſim illam non legat. Quoniam Bullæ Auctoris mens eſt intercludere oſtium his libris legendis, Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruatis, 2. p. cap. 1. verb. ac eorundem libros, initio, n. 1. verſ. 7.* & Suar. *vbi proximè, dict. num. 10.* & dixi *ſupra n. 31. verſ. Dictum eſt.*

Illud etiam adde, vt liber dicatur agere de Religione, non opus eſſe, quòd totum argumentum illius ſit de Religione, ſed ſufficit, ſi notabiliter in eo tractetur de ea, vt arbitrio prudentis æſtimatoris ex profeſſo cenſeatur tractari de ea, non autem obiter; quia quando ſemel, & iterum obiter de Religione agitur, non verificatur librum illum de Religione agere: ſecus quando ſæpe de Religione ſermo inſtituitur, aut frequenter, tunc enim quando argumentum eſt de Religione, vel de alia re, & agitur non obiter de ea, ſed ſemel, bis & ter, etiam ſi liber nullam hæreſim contineat, qui legerit incidet in hanc cenſuram Bullæ Cœnæ, vt patet ex illa, Marius Alterius *tom. 1. diſp. 2. de expoſitione Bullæ, lib. 5. cap. 6. fol. 469. col. 2. verſ. legentes igitur,* & Farinac. *de hæreſi, quæſt. 180. §. 1. num. 32.* poſt Sanch. *d. c. 10. num. 21.*

Requiritur item ad incurrendam cenſuram Bullæ quòd ſciant libros eſſe hæreticorum, qui hæreſim continent, aut de Religione tractent, per text. Bullæ ibi: *Ac eorundem libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes,* &c. Ex quibus verbis deducitur hæreticum legentem librum ſuum, aut retinentem, qui hæreſim continet, aut de Religione tractat, ligari hac excommunicatione. Ita Vgolin. *de cenſuris reſeruatis 2. p. cap. 1. d. verb. ac eorundem, num. 1. verſ. 6.* quinimò innodabitur duplici excommunicatione, altera quatenus hæreticus eſt, altera legendo, aut retinendo ſuum librum hæreſim continentem, vel de Religione tractantem, Sanch. *d. lib. 2. in præcepta Decalogi, cap. 10. num. 37.* Suar. *de triplici, diſp. 20. ſect. 2. num. 26.*

Quod extenditur etiam ad libros manuſcriptos, libri enim non ſolùm impreſſi, ſed etiam manu ſcripti libri ſunt, & in vtriſque vrget ratio ob quam prohibentur, videlicet ob periculum, ne legentes hæreſi contaminentur, vt in terminis Bullæ Cœnæ volunt Vgolin. *d. gloſſa, Ac eorundem libros, verſic. Quartò in excommunicationem incidunt,* Sanch. *d. lib. 1. c. 10. num. 28. & 29.* & Farinac. *de hæreſ. quæſt. 80. §. 1. num. 30.*

Ob ignorantiam igitur excuſantur à cenſura Bullæ in Cœna Domini legentes libros hæreticorum, neſcientes eſſe ab hæreticis conſcriptos, quia ignorantes non afficiuntur pœna, *l. generali, C. de tabular. lib. 10. l. Barbarius, ff. de officio Præt.* Vgolin. *§. 2. verſ. Primum,* Marius Alter. *de cenſuris Bullæ, tom. 1. diſp. 2. lib. 5. cap. 6. fol. 469. col. 1. in principio,* & Fr. Antonius de Souza *in explanatione Bullæ Cœnæ, cap. 2. diſp. 13.* dicens particulam, *ſcienter,* ad incurrendam cenſuram petere, vt qui legit ſciat Auctorem libri eſſe hæreticum, & librum hæreſim continere, ex Vgolin. *d. verſic. Ac eorundem libros, §. 1 num. 1.* Sanch. *d. lib. 2. cap. 10. num. 39.* Faciunt tradita à Farinacio *de hæreſi quæſt. 192. n. 51.* vbi excuſat ab excommunicatione Bullæ ſepelientem hæreticum ſi ignoret illum eſſe hæreticum. Propterea in noſtro caſu quæcumque ignorantia, quantumuis craſſa, excuſat legentes, niſi adeò craſſa ſit, vt ſit ingens temeritas: quinimo etſi ignorantia ſit affectata, quia Bulla petit ſcire. Ita Sanch. *lib. 9 de matri. diſp. 32 num. 36. & 39. & lib. 2. in præcepta Decal. c. 10. n. 38.* & vbi eſt ignorantia, non datur ſcientia, quia re vera non dicitur hic ſcienter legere.

Nec ſatis eſt licentia quorumcumque Prælatorum ad legendum libros hæreticorum, quia requiritur licentia Summi Pontificis, vt ex verbis Bullæ conſtat; ibi, *ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes,* &c. Ex quibus patet neque Epiſcopos hanc licentiam dare poſſe ad legendum libros hæreticorum hæreſes continentes, vel de Religione tractantes, quia inferiores non habent ius in iis, quæ ſuperioris decreto

Digitized by Google

creto ſtabilita ſunt. Neque Inquiſitores poſſunt hanc facultatem facere, quando libri hæreſes habent, vel de fide, aut de Religione tractant. Ita Azor. *inſtit. moral.* 1. *part. lib.*8. *cap.*16. *queſ.* 7. *&* *queſ. duodecimo*, Suarius *de triplici*, *diſp.*20. *ſect.*2. *num.*27. vbi ait idem in terris hæreticorum eſſe obſeruandum à Catholicis, ex Sanch. *in lib.*2. *in præcepta Decalogi*, *cap.*10. *n.*43. Nam quamuis ibi poſſit eſſe maior neceſſitas, nihilominus etiam ibi periculum legentibus imminet, Marius Alterius *diſp.*2 *de Bulla Cœna*, *lib.*5. *cap.*7. *fol.*471. *col.*2. *verſic. Reſpondeo Epiſcopum*, quoniam per conſtitutionem Iulij Tertij, quæ incipit, *Cum meditatio*; denegatur illis huiuſmodi licentiam poſſe concedere ad legendum libros de fide, & Religione tractantes ex inſtituto, vel hæreſes continentes, & Graffis 1. *p. deciſionum*, *lib.*4. *cap.*18. *num.*46.

Dixi non poſſe Epiſcopos concedere licentiam ad legendum prædictos libros hæreticorum, quod intellige extra caſum neceſſitatis, ſicut loquuntur præcitati. Nam eo dato, ita, vt non poſſit expectari recurſus ad Summum Pontificem, poſſunt Epiſcopi eam licentiam impertiri ex communi ſententia per epiichiam. Ita Suar *de triplici*, *diſput.*20. *ſect.*2. *num.*27. & Sanchez *lib.* 2. *in præcept. Decal. cap.*10. *num.* 43. concludens in caſu magnæ neceſſitatis, quando eſt periculum in mora, poſſe Epiſcopos circa caſus Pontificios.

Quin potiùs Collegium Cardinalium Sede vacante credit Sanch. *d. cap.*10. *num.* 44. non poſſe concedere licentiam prædictam, niſi prout illi fuerit impertitum, vt poſſit circa caſus Pontifici reſeruatos, per text. *in cap. vbi periculum*, *de electione*, *in* 6. vbi deciſum eſt, vt nullo modo ſe in aliam cauſam intromittat quam electionis, niſi tam graue, & tam euidens periculum immineret, vt omnibus, & ſingulis Cardinalibus præſentibus concorditer videretur illi celeriter occurrendum. Sed hic text. innuit Sacrum Collegium vrgente neceſſitate aliqua poſſe licentiam prædictam concedere, atque ita poſſe, tradit Vgolin. *de cenſuris reſeruatis*, 2. *p. cap.* 1. *d. verb. ac eorumdem libros*, §. 1 *num.* 1. *verſ* 2. Ratio, quia durante Sede vacante Collegium Eminentiſſimorum Cardinalium gaudet omni iuriſdictione, vt opinantur aliqui, quorum tacitè meminit gloſſa *in cap. vnico, verb Sede, de ſchiſmat. in ſexto*, & in ſpecie ait Hoſtienſis Collegium ſuccedere Pontifici ſaltem in his, quæ de grandi neceſſitate euidenti, & imminenti expediri oportet, mouetur ad hoc docendum, quia Capitulum Sede vacante gaudet iuriſdictione Epiſcopali: & alia Collegia, *c. his, quæ, de maior. & obed.* tum quia neceſſitas non habet legem, *c. quod non eſt de regul. iur.* tum quia non eſt veriſimile, quòd placeat Deo contrarius intellectus, ne videatur gregem, & Eccleſiam ſuam ſine paſtore reliquiſſe. Sequitur Henriq. *lib.*14. *de irregularitate*, *cap.*18. *num.*2. *in fine*. Nec obeſt textus *in d. cap. vbi periculum*, quia ibi cauetur, ne Cardinales dum ſunt in Conclaui ad eligendum Pontificem, ad alia diuertant, ſed ex hoc non infertur non poſſe Collegium Cardinalium Sede vacante prædictam licentiam concedere, vt docent Vgolin. & Henriq. *locis citatis*, contra Sanch. *ſuprà num.*44. quem ſequitur Suar. *d. diſp.*20. *ſect.*2. *n.* 27. negans poſſe Collegium Sede vacante illam licentiam concedere, cùm non habeat Pontificiam iuriſdictionem, cui hoc reſeruatum eſt, ſed magis placet quoad noſtrum caſum contraria ſententia.

Portò per hanc clauſulam Bullæ Cœnæ nulli Prælati quicumque illi ſint infra Summum Pontificem poſſunt legere libros hæreticorum hæreſim continentes, aut de Religione tractantes, quia Bulla generaliter loquitur. Nam Iulius Tertius in Motu proprio, incipit, *Cum meditatio*, & Paulus Quartus, & Pius Quartus, ea priuilegia reuocarunt in ſuis conſtitutionibus, quarum meminit Pegna *in direct. Inquiſitor.* inter litteras Apoſtolicas pro officio Inquiſitionis; vbi Pontifices abrogarunt facultates legendi, vel habendi libros Lutheranos, aut alios hæreticos, vel de hæreſi ſuſpectos conceſſas, Azor 1. *p. inſtit. moral. lib.*8. *cap.*16. *quæſt.*13. Sanch. *d. lib.*2. *cap.*10. *num.*45. vbi addit, ſi poſt hanc abrogationem aliqui priuilegia obtinuerint legendi tales libros, ſtandum eſſe illis, donec iterum abrogentur, ſequitur Suarez *d. diſp.*20. *ſect.*2. *num.*26. quia clauſula eſt generalis, & ſub hac prohibitione comprehenduntur omnes Eccleſiaſtici infra Summum Pontificem, & omnes laici cuiuſcumque conditionis, ac ſtatus ſint, quamuis Imperatoria, ac Regia dignitate præfulgeant. Quin etiam omnes hæretici, quia ſunt ſubditi, quamuis rebelles, niſi facultatem habeant à Sede Apoſtolica.

Quod attinet ad Inquiſitores legentes huiuſmodi libros, Graffis 1. *p. deciſ. lib.*4. *cap.*18. *num.*45. excuſat illos ab hac excommunicatione Bullæ, & eorum quoque ſubſtitutos, ne dum à Sede Apoſtolica inſtitutos, ſed etiam ab ipſis quoque Inquiſitoribus deputatos ex reſcripto Iulij Tertij, quod incipit, *Cum meditatio*; ſed illud reſcriptum circa hoc nihil decernit, nec concedit: ſed non abrogat priuilegia ipſis fidei Inquiſitoribus indulta ad legendum huiuſmodi libros, & eorum Vicariis, & Commiſſariis à Sede Apoſtolica ſuper hæretica prauitate datis durante eorum commiſſione, ſequitur Azor *d. cap.*16. *quæſ.* 13. & Sanch. *d. cap.*10. *num.*46. *ad finem*, vbi Inquiſitores, & Commiſſarios eorum non excuſat ab excommunicatione Bullæ, ſi hos libros legant abſque priuilegio, & auctoritate Sedis Apoſtolicæ.

Nihilominus Inquiſitores, & Epiſcopos poſſe retinere, & legere libros hæreticorum prædictos ad confutandum eorum hæreſes, & errores, etiam vult Arnald. Albertin. *in tract. de agnoſcendis aſſertionibus catholicis, & hæreticis*, *quæſt.*28. *num.*6. *& ſequentib.* & Farinac. *de hæreſi*, *quæſt.*80. §. 1. *num.*43. qui tradit ibi: *non Epiſcopis, vel Archiepiſcopis, ſed ſolùm Inquiſitoribus, ſeu commiſſariis ſuper hæretica prauitate ab Apoſtolica Sede pro tempore deputatis durante ipſa deputatione licitum eſſe hos hæreticorum libros retinere, & legere hodie ex vi, & vigore reſcripti Iulij Tertij*, vt notat Pegna *in Additionibus ad Eymericum in director. Inquiſitor. part.*2. *comment.*3. *ad cap. fraternitatis, extra de hæreticis, verſ. Iam hac prohibitio.* vbi hoc extendit ad ſubſtitutos, ſeu cõmiſſarios ab eiſdem Inquiſitoribus deputatos.

Excuſabuntur tamen ab excommunicatione Bullæ Cœnæ, qui memoriter dictos hæreticorum libros recitarent, ita Vgolin. *dict. verb. Ac eorundem libros*, *in* §. 1. *num.*4. *verſic.*10. Nam recitare etiam ob malum finem non eſt legere. Quare non eſt audiendus Sayr. *d. lib.* 3. *cap.*5. *num.*13. dicens non incurriſſe cenſuram, qui bono fine recitaret: quaſi contrarium teneat de eo, qui malo fine recitat; quia Bulla non reſpicit finem, ſed actum ipſum, hoc eſt, legere, & legentes excommunicatione punit. Nec item admittenda eſt ſententia Graffis *d. lib.*4. *cap.*18. *num.*45. dicentis incurrere

memoriter

memoriter pronunciantem ea, quæ priùs ſciebat, vt bene notat Sanch. *dict. cap.* 10. *num.* 47. Quia pronunciare non eſt verè legere.

Qui verò legentes hæreticorum libros audiunt, nec ſunt cauſa huius lectionis, minimè incurrere in cenſuram Bullæ Cœnæ, ſentiunt Azor *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſ.* 4. Graſſis 1. *p. deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 45. Non eſt autem cauſa talis lectionis, qui non curauit, nec conſuluit, neque induxit, vt liber legeretur: ſecus autem ſi conſuluit, ſuaſit, præcepit, aut quouis alio modo fuit cauſa, vt coram eo liber legeretur, tunc enim iuxta præcitatos incurrit in cenſuram, quia dicitur moraliter legere, cùm legat per famulum, vel amicum, cuius opera, & facto in hac lectione vtitur. Contrà verò Vgolin. *dicto verb. Ac eorundem libros,* §. 1. *num.* 4. *verſic.* 8. 9. *&* 10. meliùs opinatur audientem, ſiue ſit cauſa, ſiue non, talis lectionis, non incurrere in cenſuram, ſequitur Sanchez *dict. cap.* 10. *num.* 48. *verſic. At neutrum,* ex ea ratione, quia audiens quocumque modo concurrat ad eam lectionem, non dicitur propriè, nec verè legere, ſed impropriè, & metaphoricè. Probatur, quia verius eſt cenſuram latam contra committentes aliquod crimen, non extendi ad mandantes, conſulentes, vel aliter conſenſum præſtantes, niſi in canone ferente cenſuras exprimantur, vt de excommunicatione volunt, Caiet. *verb. excommunicatio, poſt principium, verſ. & perſonas quidem,* Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 51. Henriq. *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 17. *num.* 2. *ad finem, & cap.* 21 *num.* 1. *in commento, litt.* G. & Metina *lib.* 1. *ſumma, cap.* 11. §. 2. *fol.* 36. *col.* 1. & Armil. *verb. excommunic. num.* 2.

Suffragatur ex vulgari regula, quæ tradit excommunicationem, & cæteras pœnas odioſas, non extendi de caſu ad caſum, ſed conſulens, ſuadens, præcipiens, aut aliquo modo inducens ad legendum libros prohibitos, vt ipſe audiat, non propriè dicitur legere, & excommunicatio Bullæ fertur propriè contra legentes: ergo non extenditur contra mandantes, conſulentes, ſuadentes, & aliquo modo ad legendum inducentes; ſunt enim diuerſa, facere, & mandare, *cap.* 2. *de Clericis pugnant. in duello*, vbi pugil verè homicida dicitur, non autem mandans, quamuis de homicidio teneatur. Item, quia quoties canon vult excommunicare ne dum facientes, ſed etiam mandantes, ſuadentes, & conſulentes, id ſolet exprimere, vt patet ex *cap. felicis, de pœnis, in* 6. *& Clementin. ſi quis ſuadente, eodem tit.* Cùm ergo mandantes, ſuadentes legi librum, non verè legant, non comprehenduntur ſub canone Bullæ Cœnæ, niſi audiant, vt faueant hæreſi. Tunc enim non legentis, ſed fautorum hæreticorum excommunicatione ligarentur.

Porrò famuli legentes etiam de mandato dominorum, non excuſantur ab hac excommunicatione; quia ſcienter legunt, nec mandatum liberat. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 16. *verſic. Quartò quæritur*; eo quòd quamuis legant iuſſu dominorum, re vera tamen legunt ſcienter librum hæretici, hæreſes continentem, vel de Religione tractantem, Sanch. *d. cap.* 10. *num.* 48. *& ſequent.* quibus accedit Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 180. §. 1. *num.* 2. *ad finem.* Excuſabuntur autem ſi metu graui cogantur legere non in fidei, aut Eccleſiæ contemptum: nam in eo caſu non incident, quia præcepta Eccleſiaſtica non obligant cum tanto detrimento. Dixi, *non in fidei contemptum, aut in odium Eccleſiæ*, quia ſi quiſquam alicui minetur mortem in Religionis Chriſtianæ odium, aut Eccleſiæ contemptum, niſi tranſgrediatur aliquod præceptum, teneri potius mortem ſubire, quàm tranſgredi quodcumque præceptum humanum, ne dum diuinum. Fundamentum eſt non ex ratione, ac virtute præcepti humani, quod non obligat, cum vitæ periculo: ſed ex vi præcepti diuini, quod tunc concurrit, & obligat ad defendendum cum vitæ periculo auctoritatem Religionis Chriſtianæ, & ad reprimendum Eccleſiæ Catholicæ contemptum, ita Sotus *in* 4. *d.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. *col. penult. & lib.* 1. *de iuſtitia, quæſt.* 6. *art.* 4. *ad finem corporis*, Henriq. *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 21. *num.* 2. *in fine*, Azor. *tom.* 1. *lib.* 1. *inſtit. moral. cap.* 11. *quæſ.* 1. Suar. *tom.* 5. *in tertiam partem, diſp.* 6. *ſect.* 3. *n.* 7. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 62. *art.* 3. in primo dubio, quod mouet circa ſolutionem ad 4. & Valentia 1. 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 6. *quæſt.* 4. Quinimò quamuis peccaret mortaliter, quando cogeretur in odium fidei, vel in Eccleſiæ contemptum metu graui legendo, non ligaretur excommunicatione Bullæ Cœnæ, quia hic ſimpliciter non delinquit contra præceptum purum Eccleſiæ prohibentis hanc lectionem librorum, cuius tranſgreſſioni indicta eſt excommunicatio, ſed peccat contra præceptum diuinum defendendi fidem Catholicam, & auctoritatem Eccleſiæ, vt in ſpecie docet Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, dict. verb. Ac eorundem libros,* §. 1. *in fine.*

Similiter non ligabitur hac excommunicatione, qui legerit libros huiuſmodi ſcriptos in lingua, quam omnino non intelligit, quia finis huius prohibitionis debet attendi, ne ſcilicet ex tali lectione hæreſis aliqua imbibatur, quæ addiſci nequit, ſi lingua, in qua ſcripti ſunt libri, penitus ignoretur. Item excuſantur legentes duas, tres, aut quatuor lineas in libro hæretico, quia Bulla non ait incidere in cenſuram, qui legerit aliquid in libro hæretico, ſed qui legerit librum hæreticum: at verò, qui legit tres, vel quatuor, aut decem lineas, non dicitur legere librum hæreticum. Ita Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 5 *num.* 12. *verſic. Alij tamen,* poſt Viuald *in expoſitione Bullæ Cœnæ, num.* 11. Datur enim paruitas materiæ, quæ excuſat à mortali, & ex conſequenti ab excommunicatione. Fr. Antonius de Souſa *in Bulla Cœnæ, cap.* 2. *diſp.* 13. *verſ. quarta concluſio, num.* 8. & Marius Alterius *tom.* 1 *diſp.* 2. *de expoſitione Bullæ Cœnæ, lib.* 5. *cap.* 6. *fol.* 471. *col.* 2. *verſ. Reſpondeo aliquando, & verſ. Reſpondeo certum eſſe dari paruam aliquam quantitatem, quæ legi poteſt abſque peccato mortali, & incertum eſſe, quando incipiat eſſe peccatum mortale legendo partem notabilem; quare ſtandum eſt iudicio duorum, vel trium bonorum hominum, qui iudicent partem notabilem fuiſſe lectam.* Sed meliùs Viualdus *in penult. edit. part.* 2. *in prima excommunicatione Cœnæ. num.* 11. & Emanuel Sà *verb. excommunicatio Bullæ Cœnæ, num.* 2. quibus accedit Sanch. *d. c.* 10. *num.* 31. dicunt paruitatem materiæ in hoc caſu legendi non ſolùm eſſe pauca verba, & decem lineas, ſed etiam, quando eſt vna ſola pagina, quamuis liber ſit ex voluminibus maioribus, vulgo *de marca maior*, adhuc enim vna ſola pagina eſt materia inſufficiens ad incurrendum tam grauem cenſuram, ſed requiritur maior quantitas.

Non eſt tamen admittenda ſententia Toleti ſuper Bulla Cœnæ, & aliorum opinantium legentem vnam, vel alteram lineam ligari excommunicatione hac, dummodo in illis contineatur

integra, & perfecta hæreſis, ex eo fundamento, quia in Bulla habetur particula, *quomodolibet*, quæ accommodatur quatuor illis perſonarum generibus, nempe legentibus, tenentibus, imprimentibus, & defendentibus libros hæreticorum. Quia particula *quomodolibet*, refertur ad defendentes libros hæreticorum, quia iſti peccant mortaliter quomodolibet libros hæreticorum defendendo, cùm nulla detur cauſa, vel ratio eos excuſans. Ob quam rationem in libris Toleti, Lugduni, & Mediolani impreſſis anno Domini 1599. opinio illa fuit omiſſa, ita Sayr. *vbi ſuprà*.

32. Quod dictum eſt de legentibus, retinentibus applicandum eſt: ideo retinentes libros hæreticorum ſcienter ſiue in ſua, ſiue in aliena domo retineant, incurrunt, Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruatis, 2. p. cap. 1. verb. aut retinentes, in principio, n. 3. verſ. 3.* Graffis *dict. cap. 18. num. 48.* Sayr. *d. lib. 3. cap. 5. num. 16.* & Sanch. *d. cap. 10. num. 52.* vbi ſubdit Bibliopolas eos retinentes, vt conglutinent, ligari cùm verè retineant eos apud ſe, ex ea ratione, quoniam excommunicatio retinentibus impoſita eſt à Pontifice, qui vult tales libros penitus aboleri; nec retinens excuſatur, ſi linguam, in qua ſcripti ſunt, prorſus ignoret. Nec item liberat retinentes libros hæreticorum etiam quando in illis contineantur aliqua vtilia, & bona, quia his non obſtantibus, retentio eſt illicita. gloſſa *in cap. fraternitatis, in verb. cæleſtinus, extrà de hæreticis, & ibi* Hoſtienſ. *num. 1.* Simanch. *de Catholicis inſtitutionibus, tit. 30. num. 17.* & Pegna *in additionibus ad Eymericum in Director. Inquiſitor. part. 2. comment. 3.* ad dictum *cap. fraternitas, extrà de hæreticis, verſ. Rurſus idem axioma,* quia hæretici mens eſt bona multa docere, vt falſa poſtea miſceat faciliùs, & decipiat, Farinac. *d. quæſt. 80. num. 24.* poſt alios.

Adde etiam ligari retinentes hos libros curioſitatis cauſa, aut pro ornatu Bibliothecæ, aut animo permutandi cum libris Catholicis, ſiue confutandi errores. Vgolin. *ſupra, eodem verbo, aut retinentes, in principio à num. 1. & 4.* Nec refert, ſi dicas retentionem librorum hæreticorum non prohiberi, quando retinentur, vt eorum opiniones refutentur, prout vult Felin. *in cap. ſi quis Epiſcopus, in fine, verſ. pro quo infertur, extra de hæreticis*, dicens non eſſe inconueniens libros damnatos legi, & euolui, vt vera fides fortiùs eluceſcat. Quia hoc intelligitur in habente facultate retinendi libros huiuſmodi, ſecus ſi careat licentia: tunc enim talis excuſatio hodie non proderit retinenti ſine licentia, Vgolin. *de cenſuris, in gloſſa, Aut retinentes, in principio, verſ. quarto excommunicatio hæc.* vbi tradit ligari excommunicatione Bullæ Cœnæ Domini, retinentes libros hæreticales non malo animo, ſed vt errores eorum confutent. Idem voluit Toler. *de inſtructione Sacerdotum, lib. 1. cap. 19. num. 9.* & nouiſſimè Farinac. *d. quæſt. 180. num. 39.*

Felini autem doctrina admittens retentionem hæreticorum librorum tamquam licitam ad eorum errores confutandos, habet locum in eo, qui legerit libros Catholicorum continentes aliquos errores hæreticorum ad eos confutandos. Is enim eos legens, & confutans, non incurrit excommunicationem huius canonis, Nauarr. *in manuali, cap. 27. num. 56.* quem referens ſequitur Azor *1. part. inſtit. moral. cap. 16. quæſ. 2.* quia tales libri, etiamſi in illis ſint inſerti errores, & hæreſes alicuius hæretici, ſunt libri catholici: ac proinde legens illos non incurrit excommunicationem, Sanch. *d. lib. 2. cap. 10. num. 23. & 24.* & Farinac. *d. quæſt. 180. num. 40. & 50.* & Emmanuel *in Bulla Cruciata, §. 9. num. 78.* Etiamſi Catholicus habeat intentionem cognoſcendi errores hæreticales, & rationes quibus hæretici nituntur. Nec refert, ſi in libro Catholici reperiantur etiam aliquæ hæreſes, quas protulit Catholicus auctor propter ignorantiam: adhuc enim non dicitur liber hæretici, & ideo illum legens, aut retinens, non incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ, Sanch. *d. cap. 10. num. 25. & 26.* poſt alios, quos ibi referens ſequitur Farinac. *ſuprà d. n. 50.*

Secus ſi liber ſit hæretici, tunc enim incurritur 33.
cenſura à legente Indicem, Procemium, vel præfationem, ſiue epiſtolam ad lectorem. Sunt enim hæc pars libri, & index eſt ſummarium rerum, quæ in libro continentur, & in eo tractantur, & mentem Auctoris declarant, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, part. 2. cap. 1. in verb. Ac eorundem libros, in principio, num. 1. verſ. 8.* quem ſequitur Sanch. *lib. 2. in præcepta Decalogi, cap. 10. n. 30.*

Sed quid dicendum de legentibus, & retinenti- 34.
bus libros prohibitos? Reſponde, ſi Auctor eſt Catholicus, & in eo continentur ſcholia, & annotationes hæreticorum, & ea legat, non incurrere excommunicationem Bullæ. Nauarr. *in ſumma, cap 27. num. 56.* Manuel *in Bulla Cruciata, §. 9. n. 78.* & Graff. *d. cap. 18. num. 43.* non euadet tamen legens, retinens, aut imprimens libros hos, cenſuram contentam in catalogo librorum prohibitorum nulli reſeruatam, Toled. *in ſumma, in Bulla Cœnæ, num. 25.* Azor *tom. 1. lib. 8. inſtit. moral. c. 16. quæſ. 5.* & Vgolin. *vbi proximè, §. 1. num. 2. verſic. Quinto.* & Sayr. *d. lib. 3. cap. 5. num. 15. verſic. Denum.*

Dubitatur etiam, an incidant in excommuni- 35.
cationem legentes, retinentes, vel imprimentes libros Hydromantiæ, Geomantiæ, Aeromantiæ, & ſimiles, aut in quibus continentur auguria, auſpicia, veneficia, ſortilegia, & incantationes artis magicæ, & illius partis Aſtrologiæ, iudiciariæ, quæ de futuris contingentibus tractat, & prædicit, vel prædiuinat certò euenturum aliquid? Reſpondendum eſt, ſi Auctores ſunt Catholici, & libri non continent errorem hæreticalem, non incurri excommunicationem Bullæ Cœnæ ex lectione, aut retentione, ſed affici ſiſque culpa lethali, vt habetur *in regula 10. Indicis*, & retinentes, ac legentes poſſunt puniri aliis pœnis ab Epiſcopis, vel ab Inquiſitoribus ad arbitrium, habita ratione perſonarum, & ſecundùm qualitatem librorum, quia Bulla hæc Cœnæ non comprehendit magos, niſi ſint hæretici. Quòd ſi Auctores horum librorum ſint hæretici, vel contineant hæreſim; tunc ex retentione, vel ex lectione incurritur excommunicatio Bullæ, aut Indicis, vt explicatum eſt, id eſt, incurretur excommunicatio contenta in Indice librorum prohibitorum, quæ nulli reſeruata eſt, quando liber non eſt hæretici, aut ſi eſt hæretici, non continet hæreſim, nec tractat de Religione. Ita Graff. *d. cap. 18. num. 43.* Azor, & Vgolin. *vbi proximè*, & Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 5. num. 5.* Marius Alterius *tom. 1. diſp. 2. de excommunicatione Bullæ Cœnæ, lib. 5. c. 7. fol. 472. col. 2. verſic. Tertio dubitari poteſt*, vbi *verſic. dico tertio*, addit Sixtum Quintum in conſtitutione, incipit, *Cæli, & terra Creator Deus*, edita Nonis Ianuarij. Anno primo ſui Pontificatus ſtatuiſſe, vt Epiſcopi, & Inquiſitores procedant contra exercentes artem iudiciariam, & contra facientes iudicia,

dicia, & natiuitates hominum, quamuis nihil certi aliquid euenturum eſſe aſſererent. Quare hæc Bulla Magos non comprehendit, niſi hæretici ſint, vt docet Nauarr. *in ſumma Latina, cap.* 27. *num.* 55. quamuis *in ſumma Hiſpana, cap.* 28. *addit. ad numerum* 56. *cap.* 27. tradiderit ſecundùm Bullam Cœnæ Pij Quinti olim libros Magicæ artis habentes, & illa vtentes, excommunicari per hunc canonem, qui in præſenti Bulla non continentur, niſi libri hæretici hæreſim continentes, vel de Religione tractantes. Quare non incurritur hæc cenſura, quamuis legantur, teneantur, imprimantur, vel defendantur libri hæreticorum, ſi nec hæreſim continent, nec de Religione tractant, quia diſiunctiuè Bulla loquitur, & alterum ſufficiet, quia alterum illorum poſtulat, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, part.* 2. *cap.* 1. *verb. vel de Religione, initio, num.* 1.

36. Legentes autem in libris Catholicorum concluſiones hæreticorum, non incurrunt hanc excommunicationem, quia libri non ſunt hæreticorum. Nauarr. *in ſumma, cap.* 27. *num.* 26. Suar. *de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 10. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *moralium Inſtitutionum, cap.* 16. *quæſ.* 2. & Sayr. *d. cap.* 5. *num.* 13. *verſic. hos autem.* Nec etiam ſi quis legeret libros Catholicorum habentes annotationes hæreticorum, eſſet excommunicatus per Bullam in Cœna Domini, Nauarr. *d. cap.* 27. *n.* 56. quamuis, vt ipſe notat, poſſit ligari cenſura lata à Pio Quarto in Bulla Indicis, præſertim propter clauſulam, quæ ibi apponitur per hæc verba: vel cuiuſuis auctoris ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata legerit. Nauarri tamen mens eſt intelligenda niſi huiuſmodi annotationes, & ſcholia in ea ſint copia, vt potius videantur aſſimilari libro magis, quam ſimplicibus annotationibus. Tunc enim ex earum lectione, vel retentione, ſi continerent hæreſim, vel de Religione tractarent, non eſt dubium incurri excommunicationem ſecūdùm illum, quem ſequitur Marius Alterius *diſp.* 2. *de Bulla Cœna,*
37. *lib.* 5. *cap.* 6. *fol.* 470. *colum.* 2. *liter.* C. & Suarez *de cenſuris, diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 10. quam tamen limitationem non approbo: quia liber in quo reperiuntur illæ annotationes, eſt Catholici, vt ſuppono, & non dicitur hæretici commentantis, atque ita legens eas non innodatur excommunicatione Bullæ. Ita Sanchez *in præcept. Decalogi, lib.* 2. *num.* 10. *cap.* 25. & Farinac. *de hæreſi q.* 180. §. 1. *num.* 50. Non tamen euadunt cenſuram Indicis ſcienter legentes huiuſmodi annotationes hæreticorum, libris Catholicorum inſertas, aut legentis libros hæreticorum de Religione tractantes, qui nondum ſunt ab Eccleſia damnati, ſed de hæreſi tamen ſuſpecti, puta Eraſmi Roterodami. A qua excommunicatione, vt dictum eſt, poſſunt culpoſi abſolui per habentem poteſtatem abſoluendi à quacumque excommunicatione: Graſſis *de excommunic. Bulla Cœna, lib.* 4. & 18. *num.* 43.

Et quamuis Inquiſitores non poſſint concedere facultatem legendi libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, vt dictum eſt, quia Pontifex ſibi illam reſeruauit, & eſt communis, Suarez *de triplici, diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.* 27. Sanch. *ſuprà d. c.* 10. *n.* 43. poſſunt tamen concedere facultatem legendi libros hæreticorum de Religione non tractantes, neque hæreſim continentes: hi autem permittuntur habita licentia ab Ordinario, & Inquiſitore. Marius Alterius *diſp.* 2. *de Bulla Cœna, lib.* 5. *cap.* 6. *fol.* 469. *col.* 1. *verſ. Tertiò in indice permittuntur, & col.* 2. *verſ. Aliorum.* Vbi ait aliorum librorum lectionem non eſſe damnatam, licèt prohibeatur ſub aliis pœnis, & libros Catholice conſcriptos tam ab aliis, qui poſtea in hæreſim inciderunt, quàm ab illis, qui lapſi redierunt ad gremium Eccleſiæ approbatos, ab aliqua Vniuerſitate Theologorum, vel ab Inquiſitore Generali poſſe concedi. Azor. 1. *p. inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 6. *quæſ.* 12. iuxta regulam ſecundam Indicis librorum prohibitorum auctoritate Concilij Trident. editi, & à Pio Quarto confirmati, & iuſſu Clementis Octaui renouati.

Legentes item, aut retinentes, aut imprimentes 38.
Epiſtolam, Concionem, aut papyrum aliquam ſolutam hæretici non redactam in figuram, ac formam tractatus, credit Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruatis, p.* 2. *cap.* 1. *verb. Ac eorundem libros, initio, num.* 2. *verſ.* 9. ligari excommunicatione Bullæ, ſed non placet Sancio *d. cap.* 10. *num.* 29. quia, communiter loquendo, hæc non dicuntur liber: ſecus dicendum de procemio, vel de præfatione, vel de Epiſtola ad lectorem, aut de Indice ſi legatur, cùm quodlibet eorum contineat ſummam totius tractatus, rerúmque in corpore libri contentarum. Sanch. *d. lib.* 2. *Decalogi, cap.* 10. *num.* 30.

Quo ad retentionem, vt incurratur cenſura 39.
Bullæ, requiritur pars libri retineri. Et quamuis ex ſententia Vgolini ſufficiat retinere folium vnicum ipſius libri ad incurrendam cenſuram, vt ipſe credit de cenſuris Papæ reſeruatis. 2. *p. cap.* 1. *verb. Ac retinentes, in principio, num.* 3. *verſic.* 6. Ego verò non credo, cùm minor culpa ſit retentio, quàm lectio. An verò procemium, ſeu præfatio, aut Index libri ſit pars libri, aut epiſtolæ ad Lectorem ſint pars libri quo ad effectum incurrendi cenſuram ſi retineantur? Non eſt dubium eſſe ſi hæc tria pariter retineantur: ſi tamen diuiſim vnumquodque eorum retineatur, & ſit in parua quantitate, videtur materia inſufficiens ad tantam pœnam retentio vniuſcuiuſque. Secus ſi in magna quodlibet eorum ſit quantitate.

Vltra legentes, & retinentes hæreticorum libros, excommunicatio Bullæ Cœnæ afficit Typographos imprimentes libros hæreticorum ſcienter, contra quos latæ ſunt aliæ etiam pœnæ in Concilio Lateranenſi ſub Iulio ſecundo *ſeſſ.* 10. in hunc modum, & ſub Leone Decimo *ibi*, ſtatuimus, & ordinamus, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus nullus librum aliquem, ſeu aliam quamcunque ſcripturam, tam in Vrbe noſtra, quàm aliis quibuſuis ciuitatibus, & diœceſibus imprimere, ſeu imprimi facere præſumat, niſi priùs in Vrbe per Vicarium noſtrum, & Sacri Palatij Magiſtrum: in aliis verò ciuitatibus, & diœceſibus per Epiſcopum, vel alium habentem peritiam ſcientiæ libri, ſeu ſcripturæ huiuſmodi imprimendæ ab eodem Epiſcopo ad id deputandum, ad Inquiſitorem hæreticæ prauitatis ciuitatis, ſiue diœceſis, in quibus librorum impreſſio huiuſmodi fieret, diligenter examinentur, & per eorum manu propria ſubſcriptionem, ſub excommunicationis ſententia gratis, & ſine dilatione imponendam approbentur. Qui autem ſecus præſumpſerint, vltra librorum impreſſorum amiſſionem, & illorum publicam combuſtionem, & pœnam pecuniariam, & anno continuo exercitij impreſſionis ſuſpenſionem excommunicationis ſententia innodati exiſtant. hæc Concilium.

Contra eoſdem etiam lata eſt excommunicatio

à

à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 4. in decreto de editione ſacrorum librorum, his verbis. Nulli liceat imprimere, vel imprimi facere quoſuis libros de rebus ſacris ſine nomine auctoris, neque illos in futurum vendere, aut etiam apud ſe retinere, niſi primum examinati, probatique fuerint ab Ordinario, ſub pœna anathematis, & pecuniæ in canone Concilij nouiſſimi Lateranenſis appoſita. Et quamuis Concilium ſolùm loquatur de libris ſacra tractantibus, ad reliquos de rebus ſacris non agentibus, extenditur. Ea enim de cauſa meminit ſacrorum librorum, & illorum de rebus ſacris tractantibus, propter maius periculum, etiamſi idem incommodum inueniri poſſit in aliis: propterea idem ſtatuendum eſt in vtriſque, *lege, illud. ff. ad legem Aquil.* Marius Alterius *tom.* 1. *de cenſuris diſp.* 2. *lib.* 5. *cap.* 8. *fol.* 473. *columu.* 1. *ad finem, & column.* 2. *in principio*, Azor 1. *part. inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 17. *quaeſ.* 1. *fol.* 786. *col.* 1. *ad finem.*

Accedit Synodus Prouincialis Salisburgenſis edita anno Domini 1569. *conſtitutione quinta, cap.* 5. vbi cauit, vt quotannis Typographi, & Bibliopolæ coram Ordinariis locorum deputatis fidei Catholicæ profeſſionem facere teneantur, ſimulque obedientiam ſanctæ Sedis Apoſtolicæ polliceantur, cum renunciatione, & abnegatione omnium hæreſum. Quod hiſce temporibus vbique planè obſeruandum eſſe tradit Pegna *in additionibus ad Eymericum* 2. *part. cap.* 49. *de ſententia excommunicationis, comment.* 17. *fol.* 119. *verſic. imò amplius, litera D.* & Azor. *vbi proximè d. cap.* 17. *quaeſ.* 1. *ad finem.*

Nomine autem Typographorum, qui libros imprimunt, & ob id incurrunt in cenſuram Bullæ, intelliguntur quicumque ad impreſſionem proximè cooperantur, id eſt, dominus, & magiſter impreſſionis, cuius auctoritate libri imprimuntur, & qui typos ordinant, & componunt, quique typos ita compoſitos atramento attingunt, qui torcularia premunt, qui chartas madefactas ſupponunt torculari, aut eas madefaciunt, qui exemplar impreſſum, aut typos corrigunt, & reliqui omnes, qui ad eorum impreſſionem proxime concurrunt, ita Graffis 1. *part. deciſionum lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 50. Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruatis part.* 2. *cap.* 1. *verb. imprimentes, initio, num.* 1. *&* 2. *&* §. 1. *num.* 1. Marius Alterius *de cenſuris tom.* 1. *diſp.* 2. *de excommunicatione Bullæ Cœnæ lib.* 5. *cap.* 8. *pag.* 474. *columu.* 1. *verſic. Reſponderem ego*, & Fr. Antonius de Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 1. *diſp.* 17. *concluſ.* 1. qui credit cum Sayro *de cenſuris d. cap.* 5. *num.* 17. & cum Graffi. *vbi ſuprà*, contra Vgolinum *eodem* §. 1. *ad finem*, & contra Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 10. *numero* 57. Correctores excommunicari, & bene, qui proximè concurrunt ad impreſſionem, nam omnes, qui conueniunt ad aliquod opus conſtruendum, & ad eius perfectionem concurrunt, cenſentur conſtructores illius operis: ſimiliter Correctores, qui inſpiciunt exemplar impreſſum, & illud emendant, & limant, & ab erroribus impreſſionis expurgant, cenſentur impreſſores; quare Correctores ſub Bullæ cenſura continentur, quòd ſi adhuc neges, fateri debes ſaltem incurrere Correctores cenſuram Bullæ ob actionem legendi, cùm non poſſint corrigere, niſi legendo. Suarez *de triplici, diſput.* 20. *ſect.* 2. *numero* 24. *ad finem.* Secus de facientibus expenſas pro impreſſione, quod putat Sayro; ſed meliùs negat Sanchez *vbi ſuprà numer.* 57. *verſ. At id non credo, ſi nihil aliud quam ſumptus præſtent*; cui adhæreo, ſi facientes expenſas non ſunt Typographi, neque impreſſores, neque auctores eorundem librorum, tunc enim comprehenduntur præſertim auctores, qui immediatè concurrunt in illa actione, & ſunt quaſi primi motores, quod etiam conſtat ex edictis Inquiſitorum, vbi non ſolùm imprimentes, ſed etiam imprimi facientes, ſiue curantes, nominatim exprimuntur, Suarius *vbi ſuprà dicto numero* 24.

Quoad defendentes, certum eſt quomodolibet defendant, ex quauis cauſa publicè vel occul- 40.
tè, quouis ingenio, vel colore incurrere cenſuram Bullæ, quando libri ſunt hæreticorum, & continent hæreſim, vel de Religione tractant, vt videre eſt in eadem Bulla. Defendere cenſentur, qui aſſerunt libros iſtos eſſe bonos, nec eſſe comburendos, aut qui aliquo modo curant, ne ab Inquiſitoribus capiantur, aut comburantur. Ita Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 18. Sanchez *in præcepta Decalogi cap.* 10. *citato num.* 58. Toledo *in ſumma in Bulla Cœnæ, excommunicatio* 1. *num.* 26. Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruatis* 1. *part. cap.* 1. *verb. Ac eorum quomodolibet defendentes, numero* 2. Suarius *de triplici, dicta ſect.* 2. *numero* 25. Siue defendant opere, ſiue argumentis confirmando malam doctrinam, quod extendunt etiam ad defenſionem ſub prætextu inquirendi veritatem, ſiue publicè, ſiue priuatè, ſiue ſcripto, ſiue tantùm verbo fiat diſputatio: eſto diſputatio, ſiue Apologia in publicum non exeat, ſed apud ſe retineat auctor ipſe; quia Bulla publicè, vel occultè defendentem ligat. Demum incurrit, qui ait, hic liber non eſt prohibitione, vel combuſtione dignus per verba Bullæ, quomodolibet ac quouis quæſito colore. Item excommunicatur, qui dixerit ſe velle defendere prædictos libros, & ad hoc eſſe paratum, ſi defenſionem aggrediatur. Fr. Antonius de Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 1. *diſput.* 17. etiamſi hoc dicat diſputationis gratia, ſi accedat ad diſputandum publicè, vel occultè, per verba quomodolibet, vel verba quouis quæſito colore, quæ habentur in Bulla, & quamuis Toletus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 18. §. *ſextum genus*, innuere videatur dictionem *quomodolibet* referri poſſe ad Legentes, retinentes, imprimentes, & defendentes; meliùs tamen alij dicunt referri tantùm ad particulam defendentes, Souſa *vbi ſuprà num.* 5. *verſic. Duo tamen, fol.* 67.

Excuſantur à cenſura Bullæ, qui non placente ſibi hæreſi dixerint: Hic liber optimus eſt, quia hoc non eſt defenſio, Vgolin. *dicto verb. Ac eorum quomodolibet defendentes, num.* 2. *verſic.* 3. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 58. quod etiam Suarius *de triplici*, extendit ad librum tractantem de Religione, ſine erroribus, *d. num.* 25. vbi: ſi quis dicat de doctrina libri non eſſe malam, nec prohibitam, quia poteſt eſſe vera; non eſt defenſio libri, dummodo laus non ſit tanta, vt ex illa vel auctor, vel doctrina illius ſimpliciter commendari videatur: ſimiliter non erit defenſio, ſi liber contineat malam doctrinam dicere de illo, quòd habet ſtylum, vel eloquentiam, vel ingenium auctor, quia hoc non eſt defendere librum hæretici, Sanchez *vbi proximè n.* 58. *ad finem*, & Suar. *de triplici, diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 25. *fine.* Denique non incurrunt qui in libris hæreticorum, quod catholicè ſcriptum eſt, tueatur, non quaſi contentum in talibus libris, ſed, quia id in ſe continet veritatem catholicam; tunc

enim nullo habito reſpectu ad librum hæretici, defenditur veritas. Vgolin. *eodem cap. 1. verb. vel de Religione, ad finem.* Neque enim hoc eſt defendere libros hæreticorum, vt putat Marius Alterius *tom. 1. de cenſuris diſp. 2. de excommun. Bull. Cœnæ, lib. 5. cap. 8. fol. 474. column. 2. a principio, lit. B.*

41. Sequitur dicendum de ſchiſmaticis, qui incurrunt in cenſuram Bullæ Cœnæ. Hi autem ſunt in duplici differentia, quidam dicuntur ſchiſmatici hæretici conſummati, qui à Summo Pontifice, & ab Eccleſia vnitate diſcedunt, aſſerentes non eſſe vnitatem in Eccleſia Catholica, nec eſſe obediendum Romano Pontifici; ſed de his non eſt locus, ſed comprehenſi iam ſunt ſub priori parte Bullæ, in principio primæ clauſulæ, ibi; excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos alios hæreticos, quocumque nomine cenſeantur, & cuiuſcumque ſectæ exiſtant. Quidam autem ſunt ſchiſmatici, qui hæretici non ſunt, & ab illis diſtinguuntur, dicuntúrque, qui recedunt ab obedientia Eccleſiæ, cum rebellione; ſed hi qui recedũt ab obedientia Eccleſiæ cum rebellione, dicentes pertinaciter Eccleſiam Græcam aliam eſſe à Romana, nec illam à Romana dependere, etiam ſunt hæretici, vt notat Abbas *in rubrica de ſchiſmaticis:* eo quia non ſolùm ſeparati ſunt ab Eccleſia, quo ad obedientiam, ſed etiam, quo ad credentiam. Non enim credunt deciſionibus Eccleſiæ tamquam de fide factis: nec credunt eſſe in Eccleſia Catholica vnitatem: atque ita hæretici conſummati ſunt, ita Conradus *lib. 1. de hereticis cap. 16.* & Turrecremat. *lib. 4. de Eccleſia, part. 1. cap. 16.* Simanchas *de ſchiſmaticis, tit. 58. n. 4.* vbi eos vocat cæteris hæreticis deteriores.

Schiſmatici tamen puri, & non hæretici, qui ſub canone Bullæ continentur, ſunt, qui non conſtituunt ſibi aliam Eccleſiam à Romana: imò credunt Eccleſiam Romanam eſſe veram, & Pontificem Romanum eſſe caput illius: attamen per ſolum actum voluntatis, vel per actum externum executiuum actus voluntatis propter aliquam animi paſſionem ſubtrahunt ſe ab obedientia Summi Pontificis, dummodo ſchiſma illorum dictis, vel factis, vel ſigno aliquo externo foras prodeat; aliter enim non incurritur excommunicatio. Sayr. *lib. 3. de cenſuris, cap. 5 num. 21.* Souſa *de Bulla Cœnæ cap. 2. diſp. 18. verſ. prima concluſio,* poſt Toletum *in ſumma lib. 1. cap. 19. §. decimum genus,* quem referens ſequitur, vbi vocat ſchiſmaticos purè eſſe, qui alium Pontificem à vero Romano eligunt, & ipſum electum: item qui negant Romanum Pontificem eſſe caput Eccleſiæ, dummodo in animo id ſibi non perſuadeant, Marius Alterius *de excommunicatione Bullæ Cœnæ, diſput. 2. lib. 5. cap. 9. fol. 475. column. 2. verſic. ſecundo modo fit ſchiſma.*

Quando duo, vel tres de Papatu contendunt, & ſe habent pro ſummis Pontificibus, & quiſque illorum credit Eccleſiæ vnitatem, eamque eſſe apud ſe, & nõ conſtat quis eorum ritè, vel canonicè electus fuerit, qui obediunt Pontifici, non verò credentes eſſe verum, aut non obtemperant vero, putantes non eſſe verum, ſchiſmatici dici non poſſunt propriè, & ex conſequenti nulla iuris pœna ligantur, cùm iuſtam excuſationem habeant, & culpa careant, Simanchas *de ſchiſmaticis, tit 58. num. 9.* Graff. *vbi ſuprà, verb. ſchiſmatici, num. 54.* & Marius Alterius *ſuprà d. cap. 9. verſ. ſi poſtules,* vbi ſubdit, ſi conſtet vnum illorum fuiſſe canonicè, ac verè electum, alium verò non eſſe legitimè electum, tam iſte illegitimè electus, quàm eius ſequaces omnes ſunt ſchiſmatici, præſertim, ſi ſint viri docti, quos non latet regula, & modus eligendi. Quo ad reliquos de plebe, qui non ſunt periti, tenentur conſulere viros peritos, & eorum conſiliis acquieſcere. Si autem electio eſt dubia, & apparet ex vtraque parte res incerta, debet vterque ſubmittere ſe Concilio generali, vt res decidatur; qui verò ex duobus pertinaciter renuerit ſe ſubiicere iudicio Concilij, cenſeatur ſchiſmaticus, cum omnibus, qui illius partes ſequuti fuerint, nec immunes erunt ab excommunicatione capitis, *licet, de electione, cap. 1. de ſchiſmaticis, cap. nulli fas, diſtinct. 19.* quæ non eſt reſeruata. Quin etiam valde probabile eſt incurrere omnes in ſententiam huius Canonis, Marius Alterius *ſuprà*, exemplo Petri de Suna, qui noluit ſe ſubmittere, & ideo fuit declaratus ſchiſmaticus, & ſequaces eius, Sayr. idem tradit *dicto cap. 5. num. 19.*

Petes in quo conſiſtat ratio germana ſchiſmatis? Reſpondetur conſiſtere non in quacumque Papæ inobedientia, ſed in ea inobedientia cum rebellione quadam in Pontificem. D. Thomas *2. 2. quæſt. 39. art. 1. & 2.* & *ibi* omnes: immò nec ſufficit quæcumque rebellio ad id, ſed in ea, quæ eſt ex parte officij ipſius Pontificis, nimirum quando quis recuſat ſubeſſe Pontifici, vt eo officio fungitur Pontificio, & ſic, vt eſt Eccleſiæ caput. Ex qua deciſione colligitur ſchiſmatis deſcriptio in hunc modum: Schiſma propriè dicitur inobedientia Papæ, quæ habet annexam rebellionem in eum, non ex parte rei præceptæ, ſed ex parte officij ipſius Pontificis, nempe, quando quis renuit ſubeſſe Pontifici vti capiti Eccleſiæ, & ſic ratione officij, quo fungitur, Syluest. *verb. ſchiſma, paulo poſt principium*, Caietan. *2. 2. quæſt. 39. art. 1. in fine*, & *ibi* Bannes *fine*, Vgolinus *de cenſuris Papæ reſeruatis, p. 2. cap. 1. verſ. nec non ſchiſmaticos. §. 1. num. 4.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 20. quæſ. 4.* Petrus de Ledeſma *2. tomo ſumma, tract. 3. cap. 12. concluſione 5.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 36. ſub num. 3.* & Auguſtinus Barboſa *cap. inter hæreſim 24. quæſt. 3.* Quamobrem non erunt ſchiſmatici, qui recuſant obedire Pontifici, propterea quòd probabiliter putant, eum non eſſe legitimè electum. ita Caietan. *in ſumma, verb. ſchiſma*, Valentia *2. 2. diſputat. 3. quæſt. 15. puncto 1. propoſitione 3.* & Azor *eodem quæſ. 4.* Erunt tamen ſchiſmatici, qui abſque Pontificis auctoritate Concilium generale congregant, aut legitimè deſtructum proſequuntur, quia ſe ſubtrahunt ab obedientia Pontificis ſaltem indirectè, Caietan. *2. 2. quæſt. 39. artic. 1. verſic. ad tertium autem dubium*, Valentia *ſuprà quæſt. 15. poſt 3. propoſitionem*, Suar. *5. tomo in 3. partem, diſputat. 21. ſect. 2. num. 13.* cùm ſchiſma ſit diuiſio ab Eccleſia vniuerſali, aut eius capite. Nam ſchiſma vox Græca eſt, quæ latinè ſciſſuram ſignificat, ex *cap. ſchiſma 24. quæſt. 1.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 36. num. 1.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 9. cap. 1. num. 1.*

Ex dictis infertur non eſſe verè ſchiſmaticos, qui ſe ab Epiſcopis ſeparant, renuentes ſubeſſe iuriſdictioni Epiſcopali, vel à ſolis fidelibus membris illius Diœceſis ſe diuidunt: quamuis poſſint

impropriè

impropriè dici ſchiſmatici, Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 20. *quæſ.* 4. Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruatis* 2. *part. cap.* 1. *verſ. nec non ſchiſmaticos, initio, num.* 3. & ex conſequenti dicere oportet non comprehendi in illa clauſula Bullæ Cœnæ, ſed comprehendi ſolos ſchiſmaticè recedentes ab obedientia Papæ, aut ſe ſeparantes ſchiſmaticè à reliquis Eccleſiæ membris. Ratio, quia in materia pœnali recedentes ab obedientia Epiſcopi, aut ſe ſeparantes à reliquis illius diœceſis membris, non ſunt verè, & propriè ſchiſmatici, & idcirco non ligantur Canone Bullæ lato contra ſchiſmaticos veros, ac proprios. Quin etiam ſchiſmatici impropriè, quales ſunt renuentes ſubeſſe auctoritati Epiſcopali, aut ſe ſeparantes à reliquis illius diœceſis membris, non excommunicantur cenſura iure communi lata contra ſchiſmaticos, quia verum ſchiſma dicit diſiunctionem, qua quis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeiungit, in quantum Eccleſia eſt corpus quoddam myſticum ex vniuerſis fidelibus, & ex Romano Pontifice tamquam capite conſtans; ac propterea aliter ſchiſmatici renuentes ſe ſubmittere auctoritati Epiſcopali, non incurrunt cenſuram aliquam iure communi contra ſchiſmaticos latam, vt docent Hoſtienſ. *cap.* 1. *num.* 1. *de ſchiſmaticis.* Abbas *rubric. eodem tit. numero* 1. & 2. & *ibi* Ananias *num.* 3.

42. Nec etiam incurrunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ fautores, defenſores, receptatores ſchiſmaticorum, etiam quando ſunt verè, ac propriè ſchiſmatici, quia ſolùm excommunicantur fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum: cùm ergo non exprimantur, non debet extendendi ad fautores ſchiſmaticorum, Sanch. *lib.* 3. *de matrimonio, diſp.* 49. *num.* 2. & *dicto cap.* 36. *num.* 16. poſt Suar. *de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 2. *numero* 17. Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 2. *diſp.* 19. *verſic. ſecunda concluſio, fol.* 75. *col.* 1. *num.* 6.

Incurrentes autem ſchiſmaticis veri, & proprij in canonem huius Bullæ, ſi non fuerint hæretici, poſſunt abſolui ab Epiſcopo, ſi delictum eſt occultum, virtute Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformatione*, concedentis Epiſcopo caſus occultos. Henriq. *lib.* 3. *de excommunicatione cap.* 56. *num.* 1. *in commento lit. F.* Item poſſunt abſolui virtute Bullæ Cruciatæ, ſemel in vita, & ſemel in morte, & virtute Iubilei, ſi concedat abſolutionem à caſibus Bullæ Cœnæ, quia caſus hæreſis tantùm habet, vt non contineatur ſub generali caſuum Cœnæ conceſſione. Sanch. *lib.* 2. *in præcepta Decalogi cap.* 12. *num.* 12. & *cap.* 36. *num.* 17. Similiter poſſunt abſolui fauentes ſchiſmaticis denunciatis poſt incurſam excommunicationem in cauſa ſchiſmatis, ipſóſque receptantes, & defendentes cùm incurrant eandem excommunicationem Papæ reſeruatam, argumento *cap. nuper. de ſentent. excommunic.* vbi habetur eadem excommunicatione ligari participantes in crimine criminoſo cum excommunicato denunciato, cum eadem reſeruatione, vt per Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 9. §. 1. Vgolin. *de cenſuris tabul.* 1. *cap.* 13. §. 8. Sayr. *eodem tit. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 5. Bonacin. *eodem tractatu diſp.* 2. *quæſt.* 2. *puncto* 6. §. 1. *num.* 8. Souſa *vbi proximè d. diſp.* 19. *verſic. tertia concluſ. n.* 7. & alij, quos referens ſequitur Auguſt. Barboſa *in d. cap. nuper. num.* 3. & latiùs *num.* 10. *verſ. in ſecundo vero caſu*; ſed receptatores ſchiſmaticorum, & fautores, ſeu defenſores poſt incurſam excommunicationem, & denunciationem factam, participant cum illis in crimine criminoſo, & excommunicatio ob participationem incurſa reſeruatur ei, cui complicis excommunicatio eſt reſeruata; igitur, qui poteſt abſoluere complicem, poteſt abſoluere etiam participantes cum eo, Couarr. *in cap. alma mater, part.* 1. §. 3. *n.* 5. *verſ. ſecundo loco*, Nauarr. *in manuali cap.* 27. *n.* 111. Sayr. *ſuprà lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 9. & Bonacina *d. punct.* 6. §. 1. *n.* 10.

Ab hac excommunicatione, & à cæteris pœnis in quas incurrunt verè ſchiſmatici, de quibus Sanchez *d. cap.* 36. Azor. *d. lib.* 8. *cap.* 20. *quæſ.* 8. & Suar. *de cenſuris diſp.* 43. *ſect.* 2. *num.* 7. excuſantur ſchiſmatici largo modo dicti, quales ſunt non ſolùm quicumque criminoſi, *cap. Sacerdotes*, 1. *quæſt.* 1. *cap. dixi* 25. *quæſt.* 3. & *cap. reſecande*, 24. *quæſt.* 3. ſed etiam excommunicati ob alia crimina, qui pariter dicuntur ſchiſmatici largo ſumpto vocabulo, *cap. Apoſtolica* 24. *quæſt.* 3. *cap. tam ſacerdos, de excommunicatione*, & tradunt Armilla *in verb. ſchiſma num.* 4. Tabien. *eodem verb. num.* 1. *verſ. ſecundo modo ſumitur ſchiſmaticus*, Ioannes a Roias *in tract. de hæreticis part.* 1. *num.* 504. Grilland. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 3. *verſ. Largè etiam dicuntur omnes excommunicati*, & Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruatis part.* 2. *in gloſſa, nec non ſchiſmaticos, in principio, num.* 6. 43.

Eodem etiam modo non incurrunt pœnas contra ſchiſmaticos veros, conſpirantes & coniurantes contra Epiſcopos, quia largo modo ſunt ſchiſmatici, ac proinde non ſunt ſuſpenſi ipſo iure, ſicut verè ſchiſmatici, ſed ſuſpendendi, eorúmque ordinationes non irritæ, ſed irritandæ, *cap. coniurationum* 11. *quæſt.* 1. *cum quatuor ſequentibus*, ita Innocentius *in cap.* 1. *ad medium, verſic. dicuntur*, etiam Hoſtienſ. *poſt numerum primum verſic. dicuntur etiam ſchiſmatici*, Antonius de Butrio *num.* 4. *verſic. Tertiò magis ſtrictè, de ſchiſmaticis*; Barboſ. *ibi in verb. Ordinationes.* & *num.* 8. Pro cæteris pœnis ſchiſmatici ſtrictè ſumpti, vide Farinac. *de hæreſi tit. de pœna ſchiſmatis, quæſt.* 182. *ex n.* 38. *vſque ad n.* 56.

Secunda clauſula Bullæ Cœnæ continet excommunicationem, & interdicti pœnas contra appellantes ad futurum Concilium Generale à Romano Pontifice, per hæc verba:

§. II.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos cuiuſcumque ſtatus, gradus, ſeu conditionis fuerint. Vniuerſitates verò, Collegia, & Capitula quocumque nomine nuncupentur, interdicimus: ab Ordinationibus, ſeu mandatis noſtris, ac Romanorum Pontificum pro tempore exiſtentium ad vniuerſale futurum Concilium appellantes: nec non eos, quorum auxilio, conſilio, vel fauore appellatum fuerit. 44.

EPITOME.

44. *Clauſula ſecunda Bullæ Cœnæ.*
45. *Materia clauſulæ Bullæ Cœnæ qualis ſit.*
46. *Appellans à Papa ad futurum Concilium generale fatetur Concilium eſſe maius Papa.*
47. *Appellandum eſt à Concilio ad Summum Pontificem.*
48. *Appellantes à Papa ad futurum Concilium generale excommunicantur per Bullam Cœnæ, & cur?*
49. *Appellantes à Papa ad Concilium cenſentur appellare à Chriſto Domino ad Concilium.*
50. *Appellantes à Papa ad futurum Concilium in rebus dubiis excommunicantur.*
51. *Appellantes ad futurum Concilium conſtituunt duo capita in Eccleſia.*
52. *Appellantes à Concilio ad Papam, vel appellantes ab Epiſcopis ad futurum Concilium generale, vel prouinciale, vel generale præſens non liguntur hoc canone.*
53. *Pœnalis diſpoſitio in locis ſolùm expreſſis habet locum.*
54. *Perſonæ principales, & acceſſoriæ, quæ continentur in hoc canone.*
55. *Collegia, & communitates ſi appellent ad futurum Concilium, quibus pœnis ligentur.*
56. *Interdictum quod incurrit communitas propter appellationem à Papa ad futurum Concilium perſonale ne ſit an locale diſputatur?*
57. 58. 59. *Collegio, vel communitate aliqua interdicta ſi aliqui abeant non reuerſuri, vel de nouo veniant, an interdicti cenſeantur?*
60. *Interdicti exeuntes de populo interdicto, ſi mutent domicilium, non ſunt interdicti.*
61. *Auxilium, vel fauorem dantes ad appellandum à Papa ad futurum Concilium ſunt excommunicati.*
62. *Nomine auxilii, & fauoris quid veniat?*
63. *Auxiliantes ſecuta appellatione, non tamen virtute auxilii, vel fauoris, non incurrunt in hunc Canonem.*
64. *Conſilium dantes ad appellandum ad futurum Concilium, non incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
65. *Incurrunt tamen aliam cenſuram Pij II. & Iulij II.*

45. MAteria huius canonis eſt ſacrilegium contra
auctoritatem, & principatum Romani Pon-
tificis, vt vult Caiet. *in ſumma verb. excommunicatio*
46. *cap.* 25. Nam appellans à Romano Pontifice ad Concilium futurum, fatetur Concilium eſſe maius Pontifice, cùm de ſubſtantia appellationis ſit, vt fiat à minori ad maiorem iudicem ratione grauaminis illati, vel inferendi, textus *in cap. anteriorum*, ibi: *Illo videlicet*, 2. *quæſt.* 6. & ſcribit gloſſa prima *in cap.* 1. *verſicul. ad quem* 2. *quæſt.* 6. Papien. *in practica in forma appell. à ſententia diffinitiua in gloſſ. & ad quemcumque, fol.* 415. Marcheſ. *tract. de commiſſ. part.* 2. *de commiſſ. appell. cap.* 1. *num.* 25. *fol.* 7. Superioris enim eſt corrigere factum ab inferiore, & non è conuerſo, *cap. ſi quis amodo, diſtin.* 81. *cap. cùm inferior, de maior. & obed.* Dec. *in rubr. num.* 7. *de appellationibus.* Quia quæritur ſubſidium apud maiorem auctoritatem habentem quando inferior grauamen infert, vel comminatur, Lancellot. *tractat. de attent. part.* 2. *cap.* 12. *de attent. & innouat. appell. pend. in præfatione numero* 2. *tom.* 5. *fol.* 346. Sed Papa eſt caput Eccleſiæ, & non recognoſcit in terris ſuperiorem; ergo ab eo non eſt appellandum ad Concilium etiam generale. Ex ea ratione, quia aſſertio contraria eſt hæretica, quoniam eſſet conſtruere duo capita in Eccleſia, & fateri Romanum Pontificem habere ſuperiorem in iuriſdictione, quod eſt falſum, Iacobat. *tract. de Concilio lib.* 10. *artic.* 1. *num.* 35. *& ſequenti vſque ad num.* 90. *fol.* 352. & Cardinalis Albanus *tract. de poteſt. Papæ part.* 2. *num.* 82. *&* 83. *fol.* 76. vbi aſſeuerat aſſeuerantem licitum eſſe appellare à Pontifice, ſed vniuerſale Concilium eſſe hæreticum, ex Bulla *in Cœna Domini* refert, & ſequitur Ruginel. *tract. de appellationibus* §. 2. *cap.* 2. *ſub numero* 10. *verſic. Regula.*

Confirmatur ex eo, quia à Concilio Generali 47.
etiam legitimè congregato de voluntate Papæ, ſi in eo Papa non præfuerit, ſi detur appellatio, ad ipſum Papam eſt appellandum, ſecundùm Cardinalem Iacobatium *tract. de Concilio lib.* 10. *artic.* 2. *in fine num.* 7. *fol.* 354. ſi præeſt alius loco Papæ, idem Cardinalis *lib.* 1. *art.* 1. *num.* 19. *verſ. quot autem, fol.* 192. Secus ſi Papa præfuit Concilio, tunc à Concilio non poteſt appellari, cùm facta in eo tribuantur Papæ, qui non habet ſuperiorem ad quem liceat appellari. Cardinal. Alexandrin. *in rubrica num.* 36. *in fine*, ibi: *prædicta intellige de appellationibus*, & Cardin. Iacobat. *de Concilio lib.* 10. *art.* 2. *num.* 4. *& art.* 1. *ſub numero* 74. *in reſponſione ad quartum argumentum fol.* 354. His poſitis, ſit

Prima concluſio, Appellantes à ſententiis 48.
Romani Pontificis, & ab eius ordinationibus, vel mandatis ad futurum Concilium vniuerſale, excommunicantur per hunc Canonem. Eſt communis, & conſtat ex hac ſecunda clauſula Bullæ, quæ, quo ad perſonas eſt vniuerſalis, & omnes continet, quocumque nomine nuncupentur. Hæc autem excommunicatio à Gregorio XIII. primum fuit appoſita inter canones Bullæ Cœnæ Domini contra appellantes, & meritò, quia ſi Papa eſt paſtor vniuerſalis, & totius Eccleſiæ caput, vt de fide eſt, à quo deriuatur iuriſdictio Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, nullo modo integrum eſt appellare ab eo ad alium, quicunque ille ſit, cùm Pontifex ſit ſupra omnes, & nullum ſupra ſe habeat, & appellatio ſecundùm ſuam ſubſtantiam fertur ad ſuperiorem. *l. Præfecti* §. *final. ff. de minor. & l. Imperatores ff. de appellationibus.*

Cùm ergo Pontifex ſupremum Eccleſiæ totius Principatum teneat, qui appellat ab eo, eximitur à iuriſdictione, & poteſtate eius à quo appellat, *cap. propoſuit, cap. cùm teneamur, cap. ad hæc, de appellat.* Sed nullus Chriſtianus vnquam in aliquo caſu exemptus eſt à iuriſdictione Pontificis, vt patet ex verbis Chriſti Domini ad Petrum dicentis, *Paſce oues meas*, vbi neminem excepit. *cap. ſolitæ, de maioritate, & obed. & in Extrauagante, Vnam ſanctam.* Nec diſtinxit inter oues, ſed vniuerſaliter fuit loquutus; igitur nec nos diſtinguere debemus, Surd. *conſ.* 51. *num.* 7. *& conſ.* 18. *num.* 15. Tuſch. *tom.* 3. *littera D. concluſ.* 508. & Armend. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ numero* 27. Iuuat Chryſoſtomus *in verba Ioannis vltimo*, vbi explicat eadem verba, *Paſce oues meas*, hoc eſt, loco mei eſto

Præpoſitus,

Digitized by Google

Præpoſitus, & caput fratrum, vt ipſi loco mei te alſumentes vbique terrarum te in throno tuo ſedentem prædicent, & confirment. Quare cùm Chriſtus Dominus poſuerit Petrum loco ſui, & caput fratrum, & totius Eccleſiæ Paſtorem vniuerſalem, nullo modo ab eo eſt appellandum. *cap. cuncta per mundum. 9. quaſt. 3.* vbi dicitur ita: *Romana Eccleſia fas habet iudicandi de omnibus, nec cuiquam de eius licet iudicare iudicio*; & infrà ſubiungitur: *Siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum eſt, ab illa autem nemo eſt appellare permiſſus.* Sic ibi.

49. Confert argumentum Tribunalis Epiſcopi, & Vicarij illius, quod eſt vnum, & idem. *cap. 1. de officio Vicarij, lib. 6. & cap. 2. de conſuetudine, eodem libro*, atque ita, qui appellat à Vicario Epiſcopi, cenſetur appellare ab Epiſcopo, *dict. cap. 2. de conſuetudine, lib. 6.* Igitur, qui appellat à Vicario Chriſti, appellat à Chriſto Domino ad Concilium vniuerſale, & ex conſequenti ſtatuit Tribunal Chriſti multo inferius eſſe ipſo Concilio: quod eſt plus quàm abſurdum, & ſumma dementia aſſerere. Quinimo Pontifex iudicat de Concilio, & abrogat eius ordinationes, & à Concilio dum eius geſta non ſunt approbata per Sedem Apoſtolicam, appellatur ad Pontificem, Turrecremat. *lib. 3. ſumma de Eccleſ. cap. 47. 48. 49.* Iacobat. *lib. 10. de collatio. art. 1. & cap. ipſi ſunt. 9. quaſt. 3.* vbi Gelaſius Papa ita loquitur: *Ipſi ſunt Canones, qui appellationes totiis Eccleſiæ ad huius ſanctæ Sedis examen voluerunt deferri, ab ipſa nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt.* Vnde Nicol. Papa *in cap. patet. 9. quaſt. 3.* ait nullum maius reperiri iudicium auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Accedit, quòd Concilium generale accipit auctoritatem iudicandi, & ferendi leges à Pontifice, *cap. ſignificaſti, de electione.* Igitur à Romani Pontificis ſententiis, & mandatis appellare non licet, Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 6. num. 2. & 4.* vbi ait hanc appellationem continere palliatam quandam rebellionem, & eſſe ſpeciem ſchiſmatis, quia præſupponit Concilium eſſe ſuper Papam: ſequitur Graff. *1. p. deciſionum, lib. 4. cap. 18. n. 55. tit. appellantes ad futurum Concilium.*

50. Extende non eſſe appellandum ab ordinationibus, mandatis, & ſententiis Pontificis indubitati ad futurum vniuerſale Concilium, etiam quando illa ſunt dubiæ iuſtitiæ, quia in rebus dubiis poteſt Pontifex ex cauſa eligere vnam partem. Nam quamuis appellatio in dubio ſit admittenda, Speculator *tit. de appellat. §. nunc dicamus, num. 2. in fine, & ſub num. 6. & num. 8. verſic. item appellatione, lib. 2. fol. 194.* Rebuff. *tract. de ſentent. execut. art. 7. gloſſ. 1. num. 3. tom. 1. fol. 359.* Marcheſ. *tract. de commiſſis, part. 2. commiſſ. appell. cap. 1. num. 7. fol. 5.* dicentes, quòd in dubio debet fieri interpretatio, quòd appellatio procedat potius, quàm non procedat, id eſt intelligendum quando datur ſuperior ad quem ſit appellandum: at verò Concilium eſt inferior, vt probatum eſt; ergo in dubio iuſtitiæ non eſt appellandum à ſententiis, vel mandatis ad Concilium futurum, Souza *in Bulla Cœnæ, cap. 2. diſp. 10. concluſ. 1.* dicens etiam in hoc caſu appellantem incidere in excommunicationem huius Canonis. Quod adeò verum eſt, vt nec appellatio detur ab ipſo Papa ad Deum, quia Dei, & Papæ eſt idem Conſiſtorium, Ioannes Andreas *in cap. 3. quanto, num. 3. de tranſl. Epiſcop.* Cardin. Iacobat. *tract. de Concilio, lib. 10. art. 1. num. 52. tom. 13. part. 1. fol. 353.* & volunt Abbas *in eodem cap. quanto, num. 4. & 5.* & Cardin. Alban. *tract. de poteſt. Papa, part. 2. num. 81. fol. 76.* ex eo quòd factum à Papa vti Vicario Chriſti, attribuitur factum à Deo, cuius locum Papa tenet in terris. Item habere Papam, & Chriſtum Dominum idem Conſiſtorium tenet, Mar. Lauden. *tractat. de Principe, quaſt. 474. tom. 16. fol. 211.*

Vnde deducitur multo fortiùs non dari appellationem à Papa ad Concilium futurum, quia eſſet conſtituere duo capita. Quare non eſt audiendus Nicel. *tract. de concord. gloſſa. concord. 6. fallen. 19. ſub num. 60. tom. 18. fol. 193.* dicens appellandum eſſe ad Concilium generale: contra quem inuehitur Sigiſmund. *de appellat. quaſt. 16. limit. 1. num. 134.* vbi ait cauendum eſſe à Nicello, quia in hoc lapſus eſt. Poterit tamen pars grauata appellare ſine metu excommunicationis à Papa malè informato de veritate ad eandem bene informandum, vt ipſe Pontifex bene informatus corrigat mandatum ſuum: tunc enim appellatio debet admitti, Decius *in cap. 5. ſi quando, num. 13.* ibi, *& ad prædicta de reſcriptis*, Gabriel *in concluſ. lib. 2. concluſ. 1. num. 6. limit. 3.* & Cardin. Alban. *tract. de poteſt. Papa, part. 2. num. 80. tom. 13. part. 1. fol. 76.* & Matt. Lauden. *tract. de Princip. quaſt. 42. tom. 16. fol. 205.* qui loquuntur de appellatione à Principe malè informato de veritate, neque hoc eſt appellare à Principe, ſed à mala relatione, ſeu informatione data Principi, vt tradit Ruginell. *tract. de appellat. §. 2. cap. 2. num. 5. & num. 11. & 12. verſ. appellare tamen.* 51.

Secunda concluſio. Excommunicatio hæc non comprehendit appellantes à Concilio ad Summum Pontificem, neque appellantes ab Epiſcopis ad futurum Concilium: nec appellantes ad aliquod Concilium Prouinciale futurum, aut præſens, nec denique, qui appellat ad Concilium generale præſens, non futurum, Sayr. *de cenſuris Bulla Cœna, lib. 3. cap. 6. num. 4.* Graffis *d. lib. 4. cap. 18. num. 60.* per textum *ibi* eiuſdem Bullæ, qui loquitur de Concilio vniuerſali futuro. Item, quia pœnæ ſunt reſtringendæ, & non ampliandæ. *cap. odia, de regul. iur. in 6.* Nam ex appellatione à mandato, vel ſententia Summi Pontificis, ad futurum generale Concilium ſequuntur maxima incommoda, plura inconuenientia, & multo plura ſcandala, vt videre eſt in appellatione facta à Pariſienſibus, qua à Concilio Lateranenſi Tertio, ſub Leone Decimo ad futurum Concilium appellarunt, ex qua appellatione initium multæ hæreſes habuerunt, Bannez *2. 2. quaſt. 1. art. 10. dub. 2. §. Praterea.* Ob quæ inconuenientia Summus Pontifex appellantes per hunc canonem compeſcuit, & excommunicauit, non autem appellantes ad cætera Concilia præſentia, vel futura: ex quibus nec tot inconuenientia, nec incommoda prodeunt, Doctiſſimus Souza *vbi ſuprà, cap. 3. diſput. 20. & num. 13. cum ſequent.* Quare nec tamquam probabilis admitti debet concluſio, quæ ab eodem innuitur. *diſp. 21. num. 1.* quam etiam tenet Vgol. *§. 1. verſic. 5.* dicens appellantes ad Concilium generale præſens, vel ad Prouinciale, ſiue præſens, ſiue futurum, excommunicari per hunc canonem, quia lex pœnalis non tranſgreditur proprium caſum. Atqui excommunicatio in hoc canone lata eſt duntaxat contra appellantes 52.

ad vniuerſale Concilium futurum; ergo non extenditur contra appellantes ad alia Concilia, ſiue præſentia, ſiue Prouincialia.

53. Habet enim pœna locum in caſibus expreſſis duntaxat. *l. pœn. ff. de pœnis cap. pœna, de pœnitentiis, diſtinct.* 1. & non debet extendi de vno caſu ad alium, gloſſ. *in Clementina 1. de ſepulturis*; ideo contrafacientes non comprehendit conſentientes, & auxilium dantes, Caietanus *in ſumma, in verb. excommunicatio*, Tabiena *in eodem verbo, in 5. caſu*. Hinc pœna impoſita contra contrahentes, non extenditur contra conſulentes. *Clement. 1. de conſanguinitate, & affin.* & lata ſepelientibus excommunicatum, non afficit conſulentes, *Clement. 1. de ſepulturis*. Probatur id apertè ex *cap. is qui, de ſentent. excommunic. in 6. & in lege, & ſi quis, §. Diuus, ff. de iure fiſc.* vbi receptum eſt, pœnas non habere locum niſi in caſibus à iure expreſſis: atque ita ſunt reſtringendæ, Bartol. & alij *in l. ſi verò, §. de viro, ff. ſolut. matrim.* Cardin. Pariſ. *conſil. 16. num. 17. volum. 3.* Flamin. Pariſ. *de confidentiis, quæſt. 22. ex n. 12. & quæſt. 36. num. 42. & quæſt. 38. num. 6.* Sunt enim denique odioſa, & pœnalia ita ſtrictè accipienda quatenus proprietas verborum ſuadet, & regulariter verba poſita & in lege, verè propriè capiuntur, *l. 1 §. ſi is qui nauem, ff. de exercit. l. quod conſtitutum, ff. de teſtam. milit. cap. ad audientiam, de decimis.* Igitur ſub hoc canone intelliguntur duntaxat appellantes à Romano Pontifice ad vniuerſale Concilium futurum, non autem cæteri appellantes: ex ea potiſſimum ratione, quia tales in Eccleſia ſchiſma inducere videntur.

54. Comprehenduntur in hoc canone quædam perſonæ principales, & quædam acceſſoriæ. Principales ſunt omnes, & ſingulæ perſonæ particulares cuiuſcumque gradus, ſtatus, dignitatis, & conditionis ſint, ſiue ſint Eccleſiaſticæ, ſiue laicæ, vir, vel fœmina, plebeia, vel nobilis, dignitate prædita, vel nullam habens dignitatem. Quare comprehendit Reges hic Canon, Imperatorem, & Epiſcopos. Nec refert *cap. quia periculoſum, de ſentent. excommun. lib. 6.* vbi habetur ſub canone generaliter imponente ſuſpenſionem non comprehendi Epiſcopos, niſi in ſpecie exprimantur. Probatur, quia in hoc canone non ſolùm ſunt verba generalia, *excommunicamus, & anathematizamus omnes*, ſed etiam dictiones quædam, & clauſulæ præcipuæ, quibus declarantur omnes perſonæ cuiuſcumque ſtatus ac conditionis, & cuiuſcumque dignitatis: proinde non excluduntur Epiſcopi ab excommunicatione, ſi delinquant, quamuis, quo ad ſuſpenſionem, non includantur ſub Canone capitis, *quia periculoſum*. Item propter eandem rationem comprehenduntur Cardinales, quamuis non nominentur, propter verba poſita in Canone iſto, quibus ſignificatur contineri omnes perſonas in quacumque dignitate exiſtentes. Item, quia ea quæ in hoc Canone prohibentur, ſunt prohibita, quia mala, nimirum, quia repugnant iuſtitiæ. Vnde etiamſi Cardinales non comprehendantur ſecundùm communem, teſte Gomezio *in procemio reg. Cancell. quæſt. 4.* ſub reg. Cancel. odioſis diſponentibus circa ea, quæ mala non ſunt de ſe, & ſtylo, & conſuetudine Curiæ potius, quàm iure, nihilominus veniunt ſub lege generali Pontificis fauorem continente, & comprehenduntur etiam ſub lege pœnali prohibente ea, quæ de ſe ſunt mala, qualia ſunt hæc, quæ prohibentur in hoc Canone, & prohibita *in cap. ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4. & in cap. omnis, de pœnitentiis, & remiſſionibus, & in Clementina, ſi quis ſuadente, de pœnis*, in quibus tamen Cardinales non nominantur.

Vniuerſitates autem, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur, & communitates interdicuntur, ſi appellent modo ſuprà dicto. Vniuerſitas ſignificat multitudinem hominum, nec poteſt in vno conſiſtere: Collegium eſt congregatio, & ſocietas quorumcunque hominum: duo autem, vel tres faciunt Collegium. *l. Neratius. ff. de verborum ſignific.* qui poſſunt eligere Prælatum, *cap. 1. de electione*; atque ita debent ſimul viuere. Capitulum aliquando ſumitur pro congregatione multorum, præſertim Eccleſiaſticorum, Ioannes Andreas *in cap. capitulum, de reſcriptis*. Poteſtas Capituli reſidet in maiori parte illius congregationis, ideo dicitur fieri à Capitulo, quod fit à maiori parte. *cap. cùm in cunctis, de his, quæ fiant à maiori parte capituli.* 55.

Quamuis enim in hoc canone fiat mentio duntaxat Vniuerſitatum, Collegiorum, & Capitulorum, & ea interdicat Summus Pontifex, ſi appellent ad vniuerſale futurum Concilium ab ordinationibus, ſeu mandatis Romanorum Pontificum pro tempore exiſtentium, ſub his tribus nominibus collectiuis intellexit omnem multitudinem, congregationem, & quamcumque communitatem, ſiue Rempublicam, ſiue ſocietatem, ſiue Senatum, tam ſecularium perſonarum, quàm Eccleſiaſticarum, quia non poſſunt excommunicari. Nam excommunicatio non fertur in communitatem, ſed debet ferri in perſonam ſingularem. D. Thomas *in addit. ad 3. part. quæſt. 22. art. 4. ad 2. & quæſt. 23. art. 3. ad 3. & in 4. ſententiarum, diſt. 18. quæſt. 2. art. 3. in reſponſ. ad ſecundum*, Sotus *diſt. 22. quæſt. 2. art. 5.* Syluester *excommunic. 1. §. 10.* Nauarr. *in manu. cap. 27. num. 13.* Couarr. *in cap. Alma mater. §. 9. num. 9. ad finem, & 2. part. §. 1.* Ratio, quia nemo excommunicari poteſt niſi pro peccato mortali; peccatum verò conſiſtit in actu: actus denique non eſt communitatis, ſed perſonarum ſingularium: proinde ſinguli de communitate poſſunt excommunicari, non autem ipſa communitas; poſſunt ergo communitates interdicto puniri, vt in hoc canone. Sayr. *de cenſuris, lib. 1. cap. 8. num. 20.* poſt alios *ibi* relatos.

Quæſtionis eſt, vbi interdicitur communitas, vniuerſitas, vel capitulum aliquod pro tranſgreſſione huius Canonis, an interdictum locale, vel perſonale ſit? Videri perſonale ex eo oſtenditur, quia nomine Collegij, vniuerſitatis, ſeu communitatis, non intelligitur locus, ſed perſonæ veniunt, per textum *in cap. ſi ſententia, §. cùm verò, de ſent. excom. lib. 6.* vbi populo interdicto, ſinguli de populo cenſentur interdicti, iuuat text. *in cap 1. de vſuris, lib. 6.* vbi fit diſcrimen inter interdictum Collegij, & inter interdictum locorum. Nihilominus dicendum eſt interdicto Collegio, intelligi etiam interdictum locum, & ex conſequenti interdictum huius canonis eſſe locale, & comprehendere locum, ita Couar. *in cap. Alma mater. 2. p. §. 1. num. 7. verſ. eſt præterea*, vbi id tamquam probabilius defendit, & tamquam tutius, quam etiam partem docent Florentinus *3. p. tit. 26. cap. 3. colum. 3.* & Syluest. *verb. interdictum. 2. quæſt. 8.* ex eo, quòd Vniuerſitas, ſeu Collegium, quæ interdicuntur, ipſum locum repræſentant, ſequitur Marius Alterius *tom. 1. diſp.* 56.

diſp. 3. de excomm. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 3. fol. 428. col. 2. lit. E.

Vbi excitat, an huiuſmodi interdictū poſſit eſſe perſonale etiam, ita vt intelligantur interdictæ pariter perſonæ illius Collegij, vel Vniuerſitatis, ex quibus illa Vniuerſitas conſtat tamquam ex partibus? Negat Nauarr. in tract. de Iubilæo, notabili 28. num. 14. aſſerens ciuitate interdictâ locum ipſum eſſe interdictum, non autem ipſi ciues; quæ fuit ſententia Paludani in 4. diſtinct. 18. quæſt. 8. in 4. articulo principali §. quantum ad vigeſimum, Antoninus 3. p. tit. 17. de interdicto cap. 3. in fine, verſ. Item interdicto loco, Calderin. tract. de interdicto, membro 2. col. 4. fol. 3. Felin. in cap. Rodulphus col. 1. de reſcriptis, Silueſt. verb. interdictum 2. verſ. Sextum, Couarr. in cap. Alma mater part. 1. §. 1. num. 6. verſ. his denique elucidatis, & num. 8. verſ. quarto. de ſent. excomm. lib. 6. Henriques lib. 13. de excomm. cap. 42. §. 1. Vgolin. de cenſuris tabul. 5. cap. 6. §. 2. num. 6. & cap. 21. §. 9. num. 1. niſi ciues, qui fuerunt culpoſi, & dederunt cauſam interdicto, quia iſti tam in ciuitate, quàm extra ſunt interdicti. Secus de illis, qui non fuerunt in culpa, nec in cauſa interdicti, quia poſſunt extra ciuitatem Sacramenta ſumere, diuinis intereſſe, & ſepeliri licitè in loco ſacro. Panormitanus in cap. non eſt vobis, num. 8. de ſponſalibus, & alij quibus adhæret Sayr. de cenſuris lib. 5. cap. 3. num. 11.

Eſſe autem perſonale hoc interdictum poſitum Vniuerſitati, Collegio, & Capitulo, appellantibus ad futurum generale Concilium, probatur, quia verba legis ſunt accipienda ſecundùm vulgarem eorum acceptionem, Surdus conſil. 313. num. 87. & conſ. 454. num. 18. Cardinal. Mantic. de coniecturis vlt. volunt. lib. 3. tit. 18. num. 1. Peres l. 2. gloſſa Cornudo, in principio gloſ. 3. tit. 9. lib. 8. Ordin. & Couarr. lib. 3. variar. cap. 5. num. 1. ſed vulgaris, & communis acceptio illorum verborum Vniuerſitas, Collegium, & Capitulum, in materia interdicti non intelligitur de locis, ſed de perſonis, vt conſtat ex contextu Bullæ; ergo interdictum, de quo loquimur, eſt perſonale. Item, quia Collegium, vel Capitulum, vel vniuerſitas eſt corpus quoddã fictum, ex pluribus hominibus conſtans in vno nomine comprehenſum, Sayr. de cenſuris lib. 1. cap. 6. num. 18. & colligitur ex l. rerum mixtura, ff. de vſu; ergo nomine Vniuerſitatis, Collegij, & Capituli, non eſt intelligendus locus, ſed perſonæ, quæ exercent Officia diuina; quare omnes perſonæ Collegij, aut Capituli, & Vniuerſitatis, ſi in Canonem incurrunt iſtum, cenſentur interdictæ, doctiſſimus à Souſa d. diſp. 23. cap. 3. concluſ. 1. num. 6. & concluſ. 2. num. 7. vbi num. 8. addit hoc interdictum eſſe generale, perſonale, & non particulare ab homine latum, & incurri ipſo facto.

Confirmatur eſſe interdictum perſonale, quia ſi latum eſſet interdictum in Vniuerſitatem, ſeu Collegium, ita vt perſonam fictam, & repræſentatam afficeret, nullius eſſet effectus. Ne ergo interdictum ſit inane, & nihil operetur, fatendum eſt ſingulos de Collegio, aut de Vniuerſitate affici interdicto, quemadmodum interdictâ ciuitate cenſentur interdicta ſuburbia, Sayr. de cenſuris lib. 5. cap. 3. num. 6. & num. 9. poſt plures, quos ibi referens ſequitur, cap. ſi ciuitas, de ſent. excom. non quia ſuburbia ſint partes vrbis, vt habetur in eodem cap. ſi ciuitas, dum vult nomen ciuitatis ad ſuburbia trahi, ſed ne interdictum maneat ſine effectu, ex quibus concludit Marius Alterius, cui adhæreo, diſp. 3. de excomm. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 3. fol. 485. col. 1. ad finem. lit. E. interdictum huius canonis contra Vniuerſitatem, Collegia, & Capitula non ſolùm eſſe locale, ſed perſonale, & comprehendere etiam ſingulos Vniuerſitatis ipſius, vel Collegij, vel Capituli; etiam non culpabiles; cùm non ſit interdictum locale tantùm, nam ſi eſſet locale tantùm, non culpabiles poterant extra locum diuinis intereſſe, & Sacramenta percipere; cap. ſi ſententia §. caeterùm, de ſent. excommun. & extra locum interdictum poterant ſepeliri in Eccleſia.

Contra verò cùm ſit perſonale ſimul, vt dictum eſt, ligat omnes illos quoſque, qui non fuerunt in culpa, pro vt vult Sylueſt. verb. interdictum. 2. §. 13. ex ſententia Ioannis Andr. in cap. ſi ſententia, de ſent. excommun. citato. ex eo etiam, quòd interdicto Capitulo, vel Collegio, vel Vniuerſitate, cenſentur interdicti omnes, & ſinguli, qui ſunt de Capitulo, ſeu Collegio, etiamſi abſentes ſint, & ignorantes. Nam quamuis regulariter abſentes, & ignorantes non teneantur ad pœnam, quæ procedit ex delicto, cap. aliquis 15. quæſt. 1. ſpeciale tamen eſt in interdicto, vt teneantur illud ſeruare etiam non delinquentes, eo quòd ſic interdictos quocumque ſe conferant, interdictum ſequitur, prout volunt, Gemin. in d. cap. ſi ſententia, de ſent. excommun. lib. 6. Maiolus lib. 3. de irregul. cap. 20. num. 1. Angelus in verb. interdictum 1. num. 7. & Sayr. lib. 5. cap. 4. num. 26. Et ratio eſt, quia quamuis interdictum ſit cenſura, & pœna Eccleſiaſtica, non eſt propriè ſpiritualis: non enim affligit, nec afficit animam, neque excludit interdictos à communione ſuffragiorum, vt probat Couarr. lib. 1. variar. cap. 8. num. 10. Quod etiamſi æquitati reſiſtat, vt innocens ob delictum alterius plectatur ſpirituali pœna, ſecundùm gloſſam in d. cap. ſi ſententia, verb. interdicti, vbi illud ſpiritualem pœnam vocat, non eſt tamen extra rationem, & extra rem puniri aliquem temporali pœna propter crimen alienum, ſecundùm quod habetur in Deuteron. cap. 5. & in Exod. cap. 20. per hæc verba: Ego ſum Dominus Deus tuus reddens iniquitatem patrum ſuper filiis in tertiam, & quartam generationem. At verò, quo ad Deum, qui non fuerunt in culpa, ſunt omnino exempti à pœna ſpirituali, & ſola interdicti pœna puniuntur.

17. Ampliatur etiam, vt interdicta Vniuerſitate aliqua, ſi poſtea de nouo accedant aliqui, & fiant de Vniuerſitate, eſſe interdictos ſicut & alios. Ratio, quia facti ſunt partes, & membra illius communitatis, proinde debent eodem iure cenſeri, Calderin. tract. de interdicto, membro 2. Antonin. 3. part. lib. 17. de interdicto cap. 3. Ioann. Andr. in cap. ſi ſententia, de ſent. excommun. lib. 6. & ibi Franch. Vgolin. tabul. 5. cap. 20. §. 3. num. 1. & Henriq. lib. 13. de excommun. & interdicto cap. 42. §. 2. & Sayr. de cenſuris lib. 5. cap. 4. num. 8. & 20. vbi concludit interdicta Vniuerſitate, etiam qui ſtudiorum gratia in ea, vel alibi commorantur, interdictos eſſe, quamuis tempore interdicti lati præſentes non adſint, ſecus ſi interdicatur populus, vbi eſt vniuerſitas: tunc enim, qui ſtudiorum cauſa in eo populo morabantur, extra illum populum interdicti non erunt, atque idcirco extra illum populum officiis diuinis poterunt intereſſe.

18. Quid, ſi interdicto Collegio, vel Capitulo, vel Vniuerſitate aliqua aliqui exeant de Collegio, vel Capitulo, vel Vniuerſitate non reuerſuri, & mutent domicilium?

Dico primò populo interdicto, vel vniuerſitate, vel Collegio, qui non ſunt de illo populo, vel de illo Collegio, aut vniuerſitate, ſed ibi morantur ad tempus propter aliquod negotium, non eſſe interdictos, Antonin. 3. *p. tit.* 27. *de interdicto cap.* 3. *verſ. Item ſi talis*, Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 167. *verſ. & quando interdicitur ſolus populus*, Maiolus *lib.* 3. *de irregul. cap.* 20. *num.* 2. Henriq. *lib.* 13. *dicto cap.* 42. §. 3. & Vgolin. *de cenſur. tabul.* 5. *cap.* 20. §. 3. *num.* 3. Excipe tamen illos, qui ſunt culpabiles, ex eo, quia interdicto populo generaliter, culpoſi ſpecialiter interdicti cenſentur. Vgolin. *tabul.* 5. *cap.* 20. §. 4. *num.* 1. *in fine*.

59 Dico ſecundò interdicto populo, vel Collegio, qui de nouo veniunt, & de Collegio, vel de populo fiunt, cenſeri interdictos, Paludanus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 8. *in art.* 1. *principali* §. *quantum ad ſecundum, concluſ.* 1. Panorm. *in cap. quoniam, num.* 3. *de officio Ordinarij*, Tabien. *verb. interdictum*. 1. §. 10. Ratio, quia facti ſunt membra illius populi, vel Collegij, Viual. *tit. de interdicto num.* 185.

60. Dico tertiò exeuntes de populo, vel de Collegio ad alium locum, vt omnino mutent domicilium, eo ipſo non eſſe interdictos, vbi deſinunt eſſe de illo populo, vel Collegio, quia generale interdictum populi, vel Collegij, vel vniuerſitatis ligat omnes, & ſingulos, prout faciunt vnum corpus; ſecus quando ſpecialiter ſunt interdicti: nam tunc quocumque ſe transferant, & mutent domicilium donec abſoluantur, ſunt interdicti, quia ſpeciale interdictum comprehendit perſonas in ſe, & non quatenus ſunt aliquid populi, vel Collegij. Quare exiſtens in populo interdicto generaliter, ſi egrediatur, & ingrediatur Religionem animo perſeuerandi, deſinit eſſe interdictus, præſertim per profeſſionem ſolemnem, per quam omnino deſinit eſſe de populo, vel Collegio, interdicto, Sylueſt. *verb. interdictum*. 2. §. 9. & §. 11. Viuald. *de interdicto num.* 170. 172. 185. & alij, quos referens ſequitur Sayr. *de cenſuris lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 4 vbi de mutante domicilium, & *num.* 7. vbi de ingrediente Religionem, & de faciente profeſſionem.

61. Diximus de perſonis principalibus, ſequitur dicendum de acceſſoriis, contra quas fertur excommunicatio huius canonis, quales ſunt dantes auxilium, & fauorem, ibi, *Nec non eos quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit*. Sic ibi. Non incurrunt tamen dantes auxilium, vel fauorem in excommunicationem, niſi ſubſequatur appellatio, ita Nauarr. *in manuali cap* 27. *num.* 58. Sebaſtian. Medices *in ſumma cap.* 1. *tit.* 9. *quæſt.* 78. *num.* 13. Viuald. *in explanatione Bullæ Cœnæ num.* 19. Graff. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 47. Vgolin *hoc loco Bullæ, Nec non eos, verſ. Quo ad tertiam*, Suar. *de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 16. Sayr. *de cenſuris Bullæ Cœnæ cap.* 6. *num.* 5. & Marius Alterius *diſp.* 3. *de excommun. Bull. Cœnæ lib.* 5. *cap.* 5. qui omnes concludunt dantes auxilium, vel fauorem ad appellandum ad futurum generale Concilium, appellatione non ſecuta non ligari hoc canone, ſecus ſi appellatio re ipſa ſequatur.

62. Nomine *Auxilij* venit omne ſubſidium, miniſterium, vel adiutorium, quod aliquis alteri præſtat ad appellandum. Vnde non incurrit hanc cenſuram, qui auxilium, vel fauorem præbet poſt interpoſitam appellationẽ à ſententia Papæ, quia non præſtat opem ad appellandum, ſed ad alia, quæ poſt appellationem ſequuntur, quæ inter ſe differunt, & ex vno ad aliud in pœnis non datur illatio. Quare, qui poſt appellationem auxilium, vel fauorem præſtat appellanti, vt poſſit tueri appellationem poſitam, & ſuam contumaciam defendere, non ligatur excommunicatione huius canonis, Suarius *vbi ſuprà d. ſect.* 2. *num.* 16. Marius Alterius *vbi proximè, d. cap.* 5. *verſ. dubitari poteſt ſecundo fol.* 487. & doctiſſimus Fr. Anton. de Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 3. *diſp.* 22. *concluſ.* 3. *num.* 3. *fol.* 89.

Sed quid ſi præſtetur fauor, & auxilium, ad appellandum, & ſequatur appellatio, dummodo tali auxilio, & fauore nihil cooperati fuerint ad appellationem, eo quòd ſine tali auxilio, & fauore appellatio fuit ſequuta? Reſponde, auxilium dantes, vel fauorem, nihil cooperantes non ligari hoc canone, neque auxilium fuiſſe efficax ad appellationem, quia Bulla debet intelligi non de auxilio ſimplici, vel fauore inermi, ſed de fauore efficaci, ſine quo appellatio interpoſita non fuiſſet, ita Sylueſt. *verb. excommunicatio* 10. §. 5. & *excommunicatio* 8. §. 12. Marius Alterius *d. cap.* 5. *fol.* 487. *col.* 2. *lit. C.* & probatur ex verbis Bullæ dicentibus *ibi: Quorum auxilio appellatum fuerit*. Si ergo non fuit appellatum tali auxilio, vel fauore, & ſine illo appellatio fuit ſequuta induſtria, & diligentia appellantium dantes auxilium, vel fauorem non incurrerunt excommunicationem, quia nullo modo fuerunt cauſa talis appellationis, nec ad eam cenſentur concurrere. 63.

Quo ad conſulentes, ſeu conſilium dantes opinatur Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 58. nomine *auxilij* comprehendi conſilium, nec negari poſſe eum, qui conſulit auxiliari, & fauere, iuuat textus *in cap. ſicut dignum* §. *Clericos, de homicidio*, vbi æquiparatur in cauſa homicidij auxilium conſilio, ſequitur Toletus *in ſumma lib.* 1. *in fine cap.* 20. & id probat ex Bartol. *in l. non ſolum* §. *ſi mandato num.* 17. *ff. de iniuriis*, quæ opinio eſt probabilis. Oppoſita tamen, quæ tradit nomine auxilij, & fauoris non venire conſilium, eſt multo probabilior; ac proinde ſi non exprimatur, numquam debet intelligi, ſub auxilio, vel fauore conſilium contineri: ratio, quia conſilium fauet ab intrinſeco dirigendo rationem eius; auxilium verò, & fauor ſolùm dirigunt ab extrinſeco, ita Viualdus *in expoſitione Bullæ Cœnæ num.* 18. Marius Alterius *d. cap.* 5. *verſ. dubitari igitur primò, fol.* 487. *lit. D.* & in pœnis ſtricta facienda eſt interpretatio, nec vltra proprios caſus ſunt extendendæ: nam ſi Pontifex voluiſſet comprehendere conſulentes, illos profectò nominaret, vt de facto nominat in canone ſeptimo, decimo, vndecimo, duodecimo, decimoquarto, decimoſexto, decimooctauo, & vigeſimo, vt infrà videbimus. Quare nudi Conſiliarij non excommunicantur hoc canone, vt vltra præcitatos volunt, Suarius *de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 17. quem refert, ac ſequitur Doctiſſimus Souſa *cap.* 3. *in Bulla Cœnæ diſp.* 24 *num.* 2. *concluſ.* 1. quia quamuis conſulentes non parum conferant ad operandum, non tamen de illis fit mentio in hac clauſula, quæ eſt pœnalis, & de expreſſis duntaxat eſt accipienda. 64.

Cæterùm quamuis conſilium dantes, vt appelletur ad futurum Concilium, non innodentur cenſura Bullæ Cœnæ, incurrunt tamen excommunicationem latam à Pio Secundo, & Iulio Secundo *in ſuis conſtitutionibus*, vt notat Nauarr. *in comment. ſuper conſtitutione Gregorij XIII. de datis, & promiſſ. pro iuſtitia, vel gratia, notabili* 8. *n.* 15. 65.

quia

quia prædicti Pontifices non ſolùm excommunicarunt appellantes, ſed etiam conſulentes, per hæc verba, ibi: *Quicumque decreuerint, conſuluerint, ſeu deliberauerint, ſeu aliorum dicta approbauerint, conſilium, aut votum dederint, vt ad futurum vniuerſale Concilium, ſi nobis, vel ſucceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus contra prædictam conſtitutionem appellari liceat, poſſit, vel debeat.* Quas conſtitutiones Pij ſecundi, & Iulij ſecundi refert Syluester *in verb. excommunicatio fin.* & meminit idem Nauarr. *conſ. 5. tit. de regularib.* & Marius Alterius *dicto c. 5. ſuprà ad finem, verſic. Verum licet conſulens.*

Excommunicatio tertia Bullæ Cœnæ contra piratas, & eorum receptatores, & fautores. Eius tenor eſt huiuſmodi:

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes piratas, curſarios, ac latrunculos maritimos diſcurrentes mare noſtrum, præcipuè à Monte Argentario vſque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores.

§. III.

EPITOME.

66. *Materia huius clauſulæ tertiæ eſt latrocinium maritimum.*
67. *Perſonæ principales ſunt piratæ, & latrones, minus principales, ſunt fautores, receptatores, & defenſores.*
68. *Piratas diſcurrentes per mare Eccleſiaſticum incurrere ſolùm excommunicationem probabilius eſt.*
69. 70. *Piratæ diſcurrentes per mare, incurrunt cenſuram non ſecuta actione deprædandi ſecundùm aliquos, ſed negant alij melius.*
71. *Piratæ, vel curſarij deprædantes in fluminibus non ligantur hoc canone.*
72. *Latrones deprædantes titulo belli iuſti, vel iniuſti, excuſantur ab hac cenſura.*
73. *Nauigantes ob negotiationem, ſi ſurripiant aliquid in ſua, vel aliena naui, non ligantur hoc canone.*
74. *Qui deprædantur Mauros, vel infideles ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè, non incurrunt in canonem Bullæ Cœnæ.*
75. *Piratæ deprædentes ex naui infidelium bona infidelium, vel hæreticorum, non autem fidelium, non excommunicantur.*
76. *Fideles nautæ, & remigantes in nauibus infidelium contra Chriſtianos, quando incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ.*
77. *Fideles coacti in nauibus infidelium ſeruientes eiſdem contra fideles, an peccent mortaliter?*
78. *Pirata Chriſtianus alium piratam in mari Pontificio deprædando incidit in canonem Bullæ Cœnæ.*
79. *Receptatores, fautores, & defenſores piratarum incidunt in cenſuram Bullæ Cœnæ.*
80. *Receptatores, fautores, & defenſores piratæ, qui ſemel, vel bis non ex officio, ſed caſu deprædantur, an incurrant in cenſuram?*
81. 82. *Piratæ qui ex officio ſemel, & qui non ex officio pluries deprædatus eſt, incidit in cenſuram Bullæ Cœnæ.*

66. MAteria huius canonis, vt notat Caietan. *in ſumma verb. excommunicatio cap. 18.* eſt latrocinium maritimũ, quod exercetur in mari, maximè à Monte Argentario vſque ad Terracinam. Olim piratæ ſubdebantur excommunicationi latæ ſententiæ, iuxta caput, *excommunicationi, de raptoribus,* ſi capere, aut ſpoliare præſumebant Chriſtianos pro negotiatione, aut pro aliis honeſtis cauſis nauigantes. Hodie tamen per clauſulam huius Bullæ excommunicantur, & anathematizantur omnes piratæ, curſarij, ac latrunculi maritimi diſcurrentes mare Eccleſiæ, præcipuè à Monte Argentario vſque ad Terracinam.

67. Perſonæ principales ſunt piratæ, & latrunculi, minus principales, & acceſſoriæ ſunt piratarum fautores, receptatores, & defenſores. Actio principalis eſt diſcurrere ipſum mare. Actiones acceſſoriæ ſunt receptare ipſos piratas fauere, & defendere, ita habetur in hoc canone.

68. Quamuis enim aliqui hoc loco opinentur non ſolùm excommunicari diſcurrentes mare Eccleſiæ, ſed etiam omnes piratas in mari Chriſtianorum deprædantes, de quorum numero eſt Iacob. de Graffis *deciſ. part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 67. in expoſitione Bullæ Sixti Quinti*, & Suar. *in explanatione Bullæ Clementis Octaui tom. 5. de cenſuris diſput. 21. ſect. 2. num. 18.* & Franciſc. Coriolan. *in explicatione Bullæ in Cœna Domini, excommunicatio tertia, in principio,* exponens Bullam Gregorij XV. Probabilius tamen eſt latrones duntaxat maritimos excommunicari, qui diſcurrunt Eccleſiæ mare, præcipuè à Monte Argentario vſque ad Terracinam, ita Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruatis, ſuper illa verba Bullæ, Item excommunicamus §. 2. verſ. tertio,* Cardinal. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 20. verſ. Aduertendum autem eſt*, & Fr. Antonius de Souſa *in relectione Bullæ Cœnæ cap. 4. diſp. 25. num. 2. verſ. ſit tamen concluſio.* Probatur, quia olim in Bullis ante Sixtum Quintum ſic legebatur. *Excommunicamus omnes piratas, &c.* Et illos præcipuè, qui mare noſtrum à Monte Argentario vſque ad Terracinam diſcurrere præſumant. Quæ oſtendebant omnes piratas, & curſarios excommunicari, & præcipuè illos qui diſcurrerent à Monte Argentario vſque ad Terracinam. Nihilominus ſublata coniunctione, *& illos*, variatur ſenſus, & dictio ſequens, *præcipuè*, reſtringit id, quod præcedit, nimirum ligari excommunicatione tantùm omnes piratas, qui diſcurrunt per mare Terris Eccleſiæ adiacens, præcipuè à Monte Argentario vſque ad Terracinam, ſecundùm quam expoſitionem, quæ modò verior eſt, latrones, & curſarij maritimi in aliis locis maritimis deprædantes non excommunicari in hoc canone. Accedit, quia Summus Pontifex in clauſula quarta huius Bullæ excommunicat ſurripientes bona naufragantium tam in mari Tyrrheno & Adriatico, quàm in cæteris maris regionibus, & in hac clauſula tertia ſolùm dicit diſcurrentes mare noſtrum, præcipuè à Monte Argentario vſque ad Terracinam, & ita non eſt lex pœnalis intelligenda de quocumque mari, ſed de mari Eccleſiæ, præcipuè à Monte Argentario vſque ad Terracinam.

69. Excuſantur ab hac cenſura maritimi latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent in mari Eccleſiæ, ita Sayr. *de cenſuris Bullæ Cœnæ cap. 7. num. 5.* etiamſi intentione deprædandi ingrediantur mare, quia excommunicatio non fertur, niſi propter actionem externam. Caietan. *in verb. excommunicatio, in principio*, Martin. Ledeſm.

Digitized by Google

Ledeſm. 2. 4. *quæſt.* 26. *artic.* 2. *pag.* 358. *col.* 3. & in ſpecie docent Viuald. *in explicatione Bullæ Cœnæ n.* 10. Fr. Anton. de Souſa *d. c.* 4 *diſp.* 26. & Franciſc. Coriolan. *in Bulla Cœnæ Domini, excommunicatio tertia, in principio.*

70. Oppoſitum defendunt Toletus *dicto lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 7. Vgolinus *de cenſuris Papæ reſeruatis*, ſuper illa verba Bullæ, *Item excommunicamus* §. 2. *verſic. tertio*, & Suar. *de cenſuris tom.* 5. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 18. nimirum excommunicari maritimos latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent; ex ea ratione, quia percurrunt mare, & habent intentionem furandi; ergo incurrunt excommunicationem committendo actum lege prohibitum ſub cenſura excommunicationis. Nihilominus prior ſententia eſt probabilior: non enim excommunicantur piratæ, & curſarij abſolutè, ſed in ordine ad actiones illas deprædandi, & ideo nulla ſecuta actione non incurrunt excommunicationem, etiamſi intentione deprædandi diſcurrant, ſi re ipſa nihil deprædati ſunt. Item quia latrones non cenſentur, nec vocantur, niſi à latrocinio; ideo, qui nulla actione latrocinij ſunt infecti, non debent vocari latrones ſaltem in actu, & foro externo, quod intellige, niſi latrones cum intentione deprædandi inuadant in mari nauigantes, eóſque, aut eorum naues perſequantur, & deprædari nitantur occidendo, mutilando, & vrendo: tunc enim nequeunt excuſari ab excommunicatione, etſi de facto deprædatio non ſequatur, ſecus ſi nec inuaſerunt nauigantes, neque eos occidendo, vel mutilando fuerunt inſequuti, Fr. Anton. de Souſa *vbi ſuprà diſp.* 26. *num.* 2. Sayr. *dicto cap.* 7. *num.* 5. *verſ. quo ad actiones*, & Marius Alterius *diſput.* 4. *de excommun. Bull. Cœnæ lib.* 5. *cap.* 2. *fol.* 491. *col.* 1. *verſic. Dicendum eſt*; quamuis inferiùs oppoſitum ſequatur, in quo non placet.

71. Excuſantur etiam qui in ſolis fluminibus deprædantur, non enim ſunt latrunculi maritimi, ſed fluuiales: ideo non excommunicantur hoc canone. Eſt communis, quam tradit Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 59. Molin. *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 694. *num.* 3. Vgolin. ad illa verba, *Item excommunicamus* §. 3. *art.* 4. Suar. *de cenſuris tom.* 5. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 25. Graff. 1. *part. deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 66. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 7. *num.* 6. Toletus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 20. Secus ſi è fluminibus exeant ad deprædandos mare Pontificium diſcurrentes, & nauigantes, vel loca adiacentia in littore eiuſdem maris, ita Fr. Anton. de Souſa *dicta diſp.* 27. *fol.* 103. *& ſequenti, verſic. Tertia concluſio, num.* 4. quæ ſententia quo ad deprædantes in fluminibus, ſi inde exeant ad deprædandum in mari Pontificio nauigantes, placet; quo ad loca in littore eiuſdem maris ſita, quantumcumque ea deprædentur, non incurritur in cenſuram huius canonis, quia Bulla non loquitur, niſi cum piratis, & latrunculis diſcurrentibus mare, nauigantéſque deprædantibus; non autem cum ſpoliantibus, & diripientibus loca, aut oppida in littore eiuſdem maris. Marius Alt. *ſup. cap.* 3.

72. Similiter non incurrunt in cenſuram huius Bullæ deprædantes titulo belli, ſiue iuſti, ſiue iniuſti, Nauarr. *d. cap.* 27. *num.* 59. Syluest. *verb. excommunicatio* 7. *num.* 56. Tabien. *verb excommunic.* 5. *caſu* 25. *num.* 4. Iacob. de Graff. *d. cap.* 18. *num.* 65. Tolet. *in ſumma lib.* 1. *cap.* 20. Suar. *de cenſuris diſp.* 21 *ſect.* 2. *num.* 24. & Viuald. *in explanatione Bullæ num.* 23. Ratio, quia propriè latrones non dicuntur ita deprædantes, & in pœnalibus vltra propriam, & germanam verborum acceptionem non eſt exeundum.

Item excuſantur nauigantes propter negotiationem, ſi aliquid furtim ſurripiant in ſua, vel in 73.
aliena naui, quia hic non excommunicantur ſimplices fures, ſed piratæ, & latrones maritimi: piratæ enim nomine hoc loco venit omnis latro marinus, quamuis ſtrictè pirata dicatur Græcè ab igne, nam Græcè ignis dicitur πῦρ. Et primus latro Latinè prædo, dicebatur Græcè πειρατὴς pirata, qui priùs mare infeſtauit, & naues incendebat, & inſulas, quas capiebat, admoto igne abſumebat. Rebuff. *in explanatione huius canonis*, putat ita vocari à nomine primi latronis maritimi, à quo cæteri hanc nomenclaturam acceperunt, quique hodie piratæ dicuntur, & in mari verſantur. Marius Alter. *vbi ſuprà diſput.* 4. *in principio.*

Non incidunt autem in hunc canonem pira- 74.
tæ, qui deprædantur Turcas, & Moros, cum quibus gerimus bellum perpetuum iuſtè, & legitimè, nec deprædantes infideles, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè id fiat, ita Toletus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 20. Suar. *de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 21. Viualdus *in expoſitione Bullæ Cœnæ num.* 23. Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 59. dummodo tamen infideles, aut Iudæi non viuant inter Chriſtianos pacificè, & in terris Chriſtianorum, quod eſt probabile, quia hoc venit in Sedis Apoſtolicæ iniuriam. Quòd ſi infideles in ſuis terris viuant, & piratæ Catholici deprædentur naues eorum, non excommunicantur, vt expreſsè tradit Cardinalis Toletus *vbi ſuprà in expoſitione Bullæ Cœnæ* §. 2. *in fine*, & Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 9. & Marius Alterius *dicta diſp.* 4. *cap.* 3. *fol.* 492. *col.* 1. ex ratione, quia non videtur credibile Summum Pontificem tam graui cenſura velle punire ſuos fideles ſi ſpolient infideles.

Porrò ſi nauis eſt infidelium, & deferat merces 75.
fidelium, puta ab vrbe Oliſipone Venetias, ſi pirata Chriſtianus nauem inuadat, & eam capiat, & ex ea bona infidelium, vel Turcarum, ſi quæ ibi fuerint, deprædetur, & ipſos Turcas capiat, ſed non deprædetur bona alicuius fidelis, non incidit in hunc canonem, quia non deprædatur Chriſtianos, nec bona illorum: quemadmodum non incidit, qui ex naui fidelium bona infidelium deprædatur, relicta fidelibus naui, Marius Alter. *vbi proximè, dicta diſp.* 4. *de excommunicatione Bullæ Cœnæ lib.* 5. *cap.* 3. *fol.* 492. *col.* 2.

Sed quid dicendum de hæreticis Angliæ, & Flandriæ, ſi inuadantur, & capiantur à Catholicis animo eos deprædandi? Non enim iuſtum eſt, vt Catholici deprædantes huiuſmodi hæreticos feriantur hoc canone, Viualdus *in explanatione Bullæ Cœnæ num.* 30. Sayr. *dicto cap.* 7. *num.* 9. fauet *caput excommunicationi, de raptoribus*, Fr. Antonius de Souſa *ſupra diſp.* 30 *num.* 2. *fol.* 111. quia caput illud Chriſtianorum tantùm meminit. Quare qui ſpoliant Turcas, Mauros, infideles, Gentiles, non excommunicantur hoc canone.

Circa nautas, vel remigantes, qui nauigant in 76.
nauibus piraticis infidelium, qui fidelium naues inſequuntur, vel inuadunt ad deprædandum, nodoſa eſt difficultas, an incidant in hanc cenſuram huiuſmodi nautæ, & remigantes, ſi Chriſtiani ſunt? Affirmant aliqui huiuſmodi Chriſtianos, vt plurimum peccare mortaliter, ita remigando contra infideles, & cooperando ad deprædationem,

præſtita

mutilationem,& occiſionem fidelium,& ſi coactè hæc faciant,in excommunicationē tamen non incurrere. Ratio,quia peccati mortalis ratio ex iure naturæ dependet;contrà verò ratio cenſuræ ex iure humano deſumitur:ius autem naturæ cum euidenti periculo vitæ obligat;ſecus de iure humano dicendum eſt,non obligari ex ſua natura cum tanto periculo. Atque ita cooperantes contra ius naturæ peccant mortaliter,non tamen ligantur cenſura,quæ eſt iuris humani. Nec credibile eſt velle Eccleſiam remigantes hos, & cooperantes in hoc caſu cum tali periculo mortis excommunicare, cùm propter ſolam vitæ conſeruationem remigare,operari,& cooperari cenſeantur,alioquin occidendi ab infidelibus, ſic Nauarr. *in manuali cap.27. num. 63. verſic. ſeptima, & in cap.ita quorundam,de Iudæis notabil. 11. num. 11. & num. 14. & num. 19. & conſilio 31. de ſement. excommun.* in quam ſententiam inclinat Cardinal. Tolet. *in explanatione Bullæ Cœnæ §. 5. in fine*, & Sayr.dicit eſſe probabilem *dicto lib. 3. de cenſuris cap. 7. num.* 8. & Marius Alterius *vbi ſupra, diſp. 4.lib.5.cap.3.fol. 492. col.1.lit.D.*abſolute illam probat,& Suar.*de cenſur. diſp.21.ſect.2.ex num.60.*

77. Contraria ſententia,quæ tradit huiuſmodi remigantes , & cooperantes coactè non peccare mortaliter, multis valde placet,& ex conſequenti excuſari ab hac cenſura captiuos remigantes in triremibus Turcarum Chriſtianos inuadentium. Ratio,quia remigare , & cooperari in rebus de ſe indifferentibus, in ſe non eſt malum , ſed indifferens , nec à captiuis fit ad finem infidelium , nec propter eum finem,ſed ad notabile damnum proprium declinandum , Molin. *de iuſtitia diſp.* 115. *concluſ.*1. Azor *tom.1.lib.2.inſtit.moral. cap.17.quæſ.6.* Eman. Sà *in ſumma verb.peccatum,num.9.verſ. Ego quidem puto poſſe tales excuſari , & verſ. Sic licet in triremi Turcarum remigare contra Chriſtianos,& parare arma illis,& offerre,* ſequitur Leonardus *lib. 2. de iuſt.cap.9.dub.18.num.123.& ſequent.& cap. 13. dubio 3. num.* 30. & ex antiquioribus Cordub. *in ſumma quæſt.137.dub.2.* Nauarra *lib. 3.de reſtit.c.4. dub.4.in fine*,in noua edit.*n.*51.

Quinimo Sà , & Azor ob eandem rationem excuſant captiuos miniſtrantes infidelibus arma, & tela ab eis petita ad occidendos fideles,Cordub. excuſat nauicularium à peccato tranſuehentem naui quoſdam duellum inituros,ſi ex eo,quòd eos non tranſuehat,graue malum ſit ſubiturus.Eadem ratione excuſat Sa *ibidem* à peccato admouentem ſcalas volenti furari , & miniſtrari enſem paranti alterum occidere , & reddere gladium furioſo, quem in manu depoſitum habebat , & in ſpecie tradit Marius Alterius *vbi ſupra,dicto fol.492.col.1. verſ.Reſpondeo,vel iſti in nauibus,lit.D.*

Peccant nihilominus , qui liberè exercent , & non coacti,artem piraticam ad vtilitatem,& commodum infidelium contra fideles , & incurrunt excommunic. Bull. Cœnæ. Quia non coacti , ſed voluntarij contra fideles in mari Pontificio infideles adiuuant propter lucrum,præſertim quando ſunt nauium gubernatores,Fr.Antonius de Souſa *diſp.31.num. .& num.6.*tunc enim conducti pretio aliquando,& poterant non facere.Imò hi voluntarij , & nullo modo coacti , qui artem piraticam exercent in nauibus infidelium , incurrunt in excommunicationem latam ab Alexandro Tertio *in Concilio Lateranenſi cap. 24 part. 1* & refertur *in cap. ita quorundam,de Iudæis*,his verbis.Sunt etiam, qui pro ſua cupiditate in galeis , & piraticis Saracenorum nauibus regimen , & curam gubernationis exercent. Tales igitur à communione Eccleſiæ præciſos , & excommunicationi pro ſua iniquitate ſubiectos fore cenſemus. Ex quo loco vltra cenſuram Bullæ Cœnæ ſubiiciuntur etiam huic excommunicationi contentæ *in d. c. ita quorundam,in principio.*

Adde piratam Chriſtianum deprædantem , & ſpoliantem alium piratam in mari Pontificio, incurrere excommunicationem huius canonis, Marius Alterius *dicta diſp. 4.lib. 5. cap. 3.fol.493.col.1.* 78.
vbi *verſ. ſeptima dubitatio*, ſubdit ſecundùm illos, qui putant ex ſola maris diſcurſione incurri hanc excommunicationem , ſi per mare diſcurratur ad finem furandi,& intentione,vtrunque piratam ligari excommunicatione , quamuis alter ab altero fuerit ſpoliatus, quoniam vterque exercuit actionem , cui eſt appoſita excommunicatio.

Pro receptatoribus,fautoribus, & defenſoribus piratarum certum eſt eos ligari canone huius Bullæ , inter quos continentur dantes auxilium. 79.
nam fauere,receptare, & defendere,nihil aliud ſignificant , quàm auxiliari ; eſt enim idem fauor, ſeu adiutorium,& auxilium, idemque important. Vnde ſi quis locauerit piratæ domum in quam ſe recipiat, dicitur fautor , *l. qui domum ff. ad leg. Iul. de adult.* aut ſi pecuniam mutuet piratis, vel præſtet alimenta,vel equos,& arma, dicitur auxilium præſtare *l.cum dominus , ff. ad Senatuſconſult. Sylla.* proinde, qui hæc faciunt,incurrunt excommunicationem:nec liberantur ab illa,qui aſſociant , & comitantur piratas,Corſet.*in ſingul.incipiente, Auxilium*,Salic. *l.vni.num.21.Cod. de raptoribus*,quod procedit in quocumque operam, & auxilium ferente piratis,quatenus piratæ ſunt,nimirum ſi faueant illis,& eos recipiant,aut defendant, ne puniantur à iudice,vel ne contra illos ſententia feratur. Excuſabuntur autem à cenſura huius canonis fauentes, receptantes, vel defendentes ob alium finem; nempe ratione conſanguinitatis , vel amicitiæ, Marius Alterius *dicta diſp.4 de excommun. Bull. Cœn. lib. 5. cap.3.ad finem*,vbi concludit fautores, receptatores , & defenſores piratarum ligari excommunicatione,ſi poſt fauorem,receptationem, & defenſionem ſequatur exequutio artis piraticæ, hoc eſt , ſi pirata diſcurrit per mare Pontificium animo deprædandi , & de facto deprædetur , vel ſaltem nauem aliquam inuadat, inſequatur , vel mutilet , aut occidat , vel malè tractet ipſam nauem. Ratio, quia fauere,receptare , aut defendere non eſt actio principalis,ſed acceſſoria,quæ dicit relationem eſſentialem ad actionem principalem, *cap. acceſſorium , de regul. iur. lib.6.* Igitur , ſi non præceſſerit actio principalis,non habet locum excommunicatio.

Sed petes,quando incurrant fautores, receptatores,& auxilium dantes,hanc pœnam?Reſponde, vbi primum piratæ exercuerunt actionem principaliter prohibitam; non autem quando fauorem, vel defenſionem præſtiterunt , nec quando illos receptarunt : actione autem principali ſortiente ſuum effectum,excommunicatio ſecum tulit ſuam executionem, quia crimen fuit commiſſum,quando piratæ fuerunt occultati, ne ad manus iudicis venirent , ſiue poſtea euadant miniſtrorum iuſtitiæ manus , ſiue non , Marius Alterius *vbi ſupra.*

Quæres denique , an incurrant in hanc cenſuram fautores, receptatores, & defenſores vnius piratæ , qui ſemel , aut bis , non ex inſtituto, neque 80.

neque ex officio nauticum latrocinium exercuit, ſed caſu nauigantem deprædatus eſt? Reſponde negatiuè, ita Nauarr. *in manuali cap. 27. num. 59.* Vgolin. *hoc loco §. 3. à principio,* Sayr *lib. 3. de cenſuris, cap. 7. num. 4. & 6.* Toletus *in ſumma lib. 1. cap. 10.* & Suarez *de cenſuris diſp. 20. ſect. 2. num. 25.* dum aiunt eos, qui ex officio, & primaria intentione officium piraticum non exercent, non ligari excommunicatione, ſi aliquos nauigantes caſu ſpoliauerint. Ratio, quia quod principaliter agitur, conſiderandum eſt. *l. ſi quis nec cauſam ff. ſi certum petatur.* Item, quia per vnicum actum, vel duplicem, non dicitur quis negotiator, text. *in lege 1. §. 1. & ibi* gloſſ. & Bald. *ff. de tribut. actio.* & clariùs *in l. procuratores §. quaeritur, eodem tit.* Anchar. *in cap. canonum ſtatuta 14. quaeſt. principali,* & alij quos referens ſequitur Tiraquel. *de temperand. pœn. cauſa 51. num. 161.* Similiter in noſtro caſu non dicetur pirata, qui non ex inſtituto, neque ex officio ſemel, aut bis nauticum latrocinium caſu commiſit.

81. Contrà verò dicendum eſt de pirata, qui ex primaria intentione nautico latrocinio ſtudet, ſi ſemel tantùm aliquam nauem deprædatus eſt, ita Suar. & Tolet. *vbi proximè*, ex quorum ſententia incurrit iſte cenſuram huius canonis, ſequitur Nauarrus *vbi proximè*, & probatur ex verbis Bullæ dicentis piratas, curſarios, & latrunculos, vt omnes in mari deprædantes comprehendat, & excommunicet, eo ipſo quòd mare intentione furandi fuerunt ingreſſi, ſequuta actione principali deprædandi, per quam latronum nomen actu fuerunt conſecuuti.

82. Idem dicendum eſt de illis, qui quamuis non primaria intentione nauigantes deprædantur, non ſemel tantùm, ſed pluries latrocinio nautico dant operam, quia ex multis actibus quos exercent, latronum nomen, & cognomen adepti ſunt. Igitur propriè, & verè ligatur hac cenſura, qui ſecundaria intentione nauigantes deprædatur non ſemel, & bis, ſed pluries; eo quia ſecundaria intentio non aufert denominationem, quæ ex multiplicatis actibus oritur, Nauar. Toletus, & Suarius ſuprà ſcripti: confert materiam huius cenſuræ eſſe latrocinium maritimum, teſte Caietan. *in ſumm. verb. excommunicatio, cap.* 18. & qui multos deprædandi actus exercet, verè latro dicitur. Quare fautores, receptatores, & defenſores ſupradictorum ligabuntur etiam hac excommunicatione, ſi principales perſonæ, quibus fauent, & dant aliquod auxilium, actionem aliquam prohibitam exercent..

Excommunicatio quarta Bullæ Cœnæ, contra rapientes bona Chriſtianorum naufragantium, ſic habet:

§. IV.

83. Excommvnicamvs, & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui Chriſtianorum quorumcumque nauibus, tempeſtate, ſeu in tranſuerſum (vt dici ſolet) iactatis, vel quoquo modo naufragium paſſis, ſiue in ipſis nauibus, ſiue ex eiſdem eiecta in mari, vel in littore inuenta, cuiuſcumque generis bona, tam in noſtris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cuiuſcumque maris Regionibus, & littoribus, ſurripuerint; ita vt nec ob quodcumque priuilegium conſuetudinem, aut longiſſimi etiam immemorialis temporis poſſeſſionem, ſeu alium quemcumque prætextum excuſari poſſint.

EPITOME.

83. *Excommunicatio quarta Bullæ Cœnæ contra rapientes bona naufragantium.*
84. *Excommunicatio contra rapientes bona naufragantium in multis limitatur.*
85. *Conſtitutus in extrema, vel quaſi extrema neceſſitate de bonis naufragantium rapiens, an incurrat cenſuram.*
86. *Extrema neceſſitas ſimpliciter, & extrema neceſſitas ſecundùm quid.*
87. *Vniuerſitates, Collegia, Capitula, & communitates, ſi rapiant ex bonis naufragantium, non incurrunt in excommunicationem.*
88. *Bona naufragantium infidelium, & Maurorum rapientes non ligantur cenſura.*
89. 90. 91. *Bona naufragantium, quæ erant ſtatim peritura, ſi quis rapiat, an incurrat in cenſuram Bullæ.*
92. *Bona, quæ habentur pro derelictis rapientes, non ligantur cenſura.*
93. *Bona habita pro derelictis, quæ ſint?*
94. *Bona habita pro derelictis quibus modis deprehendi poſſint?*
95. *Bona naufragantium in fluminibus rapientes non excommunicantur.*
96. *Bona proiecta in mare ad exonerandam nauim, an poſſint eſſe ſine metu cenſuræ?*
97. 98. *Bona capiens ex naui, quæ igne, vel vetuſtate perit, an excommunicentur per Bullam Cœnæ?*
99. *Bona ex naufragio capientes iniuſtè incurrunt cenſuram Bullæ; cenſura autem capitis excommunicationi de raptor. non incurritur per ſolam iniuſtam acceptionem, ſed per moroſam retentionem.*
100. *Excommunicatio à lege poſita, vt incurratur, non eget monitione.*
101. *Differentia inter excommunicationem Bullæ Cœnæ, & excommunicationem* cap. excommunicationi, de raptorib. *circa bona naufragantium.*
102. *Bona naufragantium accipientes de manu ſurripientium titulo gratuito, vel oneroſo an ligentur cenſura?*
103. *Bona naufragantium rapientes in modica quantitate excuſantur à cenſura.*
104. 105. *Bona naufragantium rapiens, cum mora in reſtituendo, an ligetur excommunicatione Bullæ Cœnæ, & excommunicatione* cap. excommunicationi, de raptorib. *pars negans eſt probabilis, affirmans eſt probabilior.*
106. *Excommunicatus ſemel an poſſit iterum excommunicari pro eadem cauſa.*
107. *Pars affirmans eſt certa.*

Regula, & concluſio huius quartæ excommu- 84.
nicationis Bullæ in Cœna Domini ſic habet. Subripientes bona eorum, qui naufragium paſſi ſunt, in excommunicationem incidunt. In multis limitatur hæc concluſio.

Primò quando ſuſceperint bona naufragantium bono animo, vt reſtituant vero domino.

Secundo,

Digitized by Google

Secundò,quando ignoranter ea eſſe talia,nempe naufragantium, exiſtimantes eſſe aliorum.

Tertiò,quando Dominus bona proieciſſet ea è naui animo non recuperandi, aut ſi habuerit ea pro derelictis: tunc enim fiunt primi occupantis.

Prior pars eſt Vgolini hoc loco §. 1. *verſ. item excommunicatio.* Sayr. *de cenſur.lib. 3.cap.8.num. 3.* Graffis *lib.4.cap.18.num.72.* Fr. Antonius de Souſa *diſp.33.num.1.verſ. ſecunda concluſio num. 2.* Toletus *in ſumma lib. 1. cap.21.* Suar. *de cenſuris diſp.21. ſect.2.n.19.* & Auguſtinus Barboſa *in c.excommunicationi,de raptoribus n.7.*

Poſterior pars eiſdem placet, eamque tuetur Vgolinus *ſuprà §. 2. verſ. octauo in excommunicationem non incidit.* Graff. *vbi ſupra num. 74. & ſequentibus,* Souſa *verſ. prima concluſio.* Ratio, quia actus accipiendi ea bona animo reddendi, ac ſeruandi vero domino,ſunt actus virtutis. Neque Summus Pontifex intendit prohibere acceptionem,vel retentionem horum bonorum animo ea ſeruandi, ac reddendi veris dominis.

85. Quartò limitatur hæc regula in conſtituto in extrema, vel quaſi extrema neceſſitate: is enim poteſt ſine metu huius canonis,accipere ex bonis naufragantium, quantum ſatis ſit ad ſibi ſubueniendum: ſunt namque omnia communia extremè indigentibus, ita vt conſiderato iure naturæ poſſit vnuſquiſque liberè vti rebus omnibus, nec ius gentium, quod diuiſionem rerum introduxit, iure naturæ poteſt præualere.

Quin adde,conſtitutum in extrema neceſſitate ſimpliciter, quando nullibi habet quicquam, quo ſibi ſubueniat, nec habet moraliter ſpem habendi aliquid,non incidere in cenſuram huius canonis,quamuis non reſtituat bona accedens poſtea ad pinguiorem fortunam.Ratio,quia extremè indigens ſimpliciter non tenetur accepta, & conſumpta reſtituere: igitur ſi non reſtituat, non incurret excommunicationem, Aragon.2.2.*quæſt.32. art.5.dub. vlt* Bannes *ibidem eadem quæſt. 32. art.6. dubio 3.* & Petrus de Ledeſma *in ſumma tom. 2. tract.4.cap.3.concluſ. 11. dub. 5.* Confirmatur,quia exiſtenti in extrema neceſſitate ſimpliciter, tenetur quiſque ſub præcepto largiri eleemoſynam,ſed qui confert eleemoſynam,donat gratis accipienti,& transfert in illum dominium:igitur quidquid accepit egens extremè, non tenetur reſtituere, & ex conſequenti non excommunicatur per acceptionem, vel retentionem rerum quæſitarum ex naufragio. Secus ſi non ſit conſtitutus in extrema
86. neceſſitate ſimpliciter, ſed in extrema neceſſitate ſecundùm quid,quæ tunc datur, quando extremè egens de præſenti, in alio loco habet, vnde ſibi poſſit ſuccurrere, quibus rebus in præſenti caret. Idcirco quamuis poſſint licitè ex naufragio bona accipere, tenentur tamen poſtea reſtituere, Bannes, & Petrus de Ledeſma *vbi proximè*, & Sotus *lib. 4. de iuſtitia quæſt. 7. art. 1. ad 4.* ergo ſi retineat, nec reſtituat, incurrit in excommunicationem Bullæ, Fr. Antonius de Souſa *hoc loco cap. 5. diſp.33. concluſ.2.num.2.* & clarius *concluſ. 3.* quod etiam volunt Suarez *de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num.31.*& Vgolin.*eodem loco §.1.verſ.vndecimò,ad finem.*

87. Quintò excuſantur item ab hac excommunicatione Vniuerſitates, Collegia, & ſimiles communitates, vt vult Vgolinus *§. ſecundo, num. 1. verſ. primum igitur*, ſi talia bona naufragantium ſurripiant, quia per Bullam communitates non excommunicantur, *cap. Romana. §. in Vniuerſitatem, de ſent. excommun. lib. 6.* & conſtat ex textu Bullæ his verbis, *anathematizamus omnes, & ſingulos.* Ex quibus verbis ſingulares perſonæ, non verò communitates excommunicantur.

Sextò excuſantur rapientes bona ex naufragio, quæ ſunt infidelium, puta Turcarum, vel Iudæorum, vel Gentilium, Viuald. 2. *part. in explanatione Bullæ caſu 4. num. 29.* etiamſi pacem cum Chriſtianis habeant, adhuc enim non ligabuntur hac cenſura, ita Vgolin. *dict. §. 2. verſ. ſecundo.* Quia priuilegium ob gratiam Religionis Chriſtianæ indultum eſt, & ideo in infidelibus non procedit. Tenebuntur tamen ſubripientes reſtituere infidelibus ablata, Viuald. *vbi proximè d.caſu 4.num.29.*& Armilla *in verb.excommunicatio, cap.78.* 88.

Septimò limitatur in accipientibus de naufragio ea, quæ niſi accipiantur, erant ſtatim peritura,vt ſaccharum,farina,papyrus, & ſimilia, dummodo ea eripiat cum periculo vitæ:ſecus ſi abſque illo periculo ea occupauit. Angel. & Syluest. *verb. naufrag.*Mar. Alterius *ſup. diſp. 5.lib.4.cap.2. fol.499.* 89.

Alij autem aliter reſpondent, ſi accipiens ea eripiat ſine periculo mortis, teneri reſtituere accepta mercede ſui laboris,& induſtriæ,& incurrere excommunicationem prædictam, ſi ea capiat animo retinendi ſibi, & non reſtituendi. Contra verò ſi eripiantur cum probabili vitæ periculo, & niſi ita eripiantur,certè eſſent peritura, neque dominus volebat ſe exponere illi periculo, neque habebat alium, qui vel mercede, vel gratis vellet ſe exponere periculo in vtilitatem domini,in hoc caſu non teneri eripientem erepta reſtituere domino,neque incurrere ob id in excommunicationem,dicunt Nauarrus *cap.17.num.98.*Syluest.*verb. naufragium quæſt. 2.* Capua *lib.4.part.1.cap.18.n.74.* & ante illos innuit Caietan.2.2. *q. 66.art. 5. verſ. nota tertium,*& ſequuntur alij. Ratio,quia eripiens in eo caſu illa bona, neque ex charitate tenetur ea eripere domino illorum, & cùm illa ſint peritura omnino abſque aliqua ſpe,nulla fit iniuria domino,ſiquis voluerit ſe exponere illi periculo, vt ea ſibi eripiat,& dominus erit irrationabiliter inuoluntarius, ſi id prohibeat. Quare ita eripiens non peccat,nec incurrit excommunicationem,& comparat bonorum dominium. 90.

Oppoſita ſententia eſt probabilior:quia durum eſt ſine conſenſu domini dominium rei alienæ acquiri,etiam ſi alter ea eripiat,ſemper dominus retinet dominium rerum, quandiu res ſuæ non pereunt. Item ſi duo ſe offerant domino ad bona eripienda cum periculo tali, poteſt dominus concedere vni eorum,vt det ſibi certam partem,& retineat certam:ergo quamuis ſint res in eo periculo, non propterea dominus amittit dominium earũ, quod procedit etiam quando dominus non eſſet habiturus bona illa,quia erant peritura.Vgolin.*de cenſuris Pontifici reſeruatis p.2.§.2.n.3.verſ.quare ratione hac,qui lignum,ligna,aut id generis alia vi fluminis lata ab impetu fluminis rapit, & verſic. excipitur tamen.*Capua d.c.18.n.73.& ſeq.Mar. Alter.*in d. c.2. fol.499.col.2. verſ. quintum dubium,*vbi vult in euidenti periculo naufragij nauium ab omnibus deſertam,& etiam à domino,non acquiri nautæ,qui in ea remanſit,& ſuo labore,& induſtria eam conſeruauit, ſed teneri eam reddere domino cum ſuis bonis,& ſi non reſtituat,incidere in excommunicationem,quia non habetur nauis,nec bona illius pro derelicto. 91.

92. Octauò limitatur in accipientibus ex naufragio bona, quæ habentur pro derelictis. Ratio, quia bona derelicta quamuis ex tempeſtate è naui proiiciantur, aut dilabantur, licitè capi poſſunt abſque metu excommunicationis. Porrò bona habita pro derelictis cenſentur ea, quæ dominus eo animo proiecit, vt noluerit illa eſſe in numero ſuorum bonorum, vt habetur *in § final. Inſtitut.*
93. *de rerum diuiſione*, vbi gloſſa vult duobus modis poſſe dominum bona ſua proiicere hoc animo, & hac intentione. Primò per actum propriæ voluntatis, vt dictum eſt. Secundò, per interpretationem iuris, nempe quando is, qui ſeruum ægritudine periclitantem è domo ſua publicè ciecit, nec ipſe eum procurat, nec alteri commendat, prout dicitur *in l. vnica, C. de Lat. lib. tol. §. ſed ſcimus*; nam tunc iuris interpretatione dicitur ſeruus abiectus animo derelinquendi. In quo euentu ſi ſeruus ſanitatem conſequatur, libertate donatus videtur.

94. Quando autem res habeatur pro derelicta, multis modis deprehendi poteſt. Primò, ſi dominus inuenienti rem ſuam dicat, proſit, vel valeat, Vgolinus *de cenſuris Pontifici reſeruatis part.* 2. §. 2. *num.* 2. *verſ. pro derelicto*. Secundò, quando quis proiicit in mare metalla, quæ propter pondus deſcendunt in profundum, hæc cenſentur haberi pro derelictis, non enim poſſunt recuperari. *l. falſus. ff. de furtis.* Tertiò, ſi proiiciantur in mare vaſa plena ſaccharo. Item, qui ante naufragium in ipſa trepidatione proiicit in mare libros apertos, gloſſa *in l. 2 §. final. ff. ad leg. Rhod. de iactu.* Abbas *in cap. cùm dilecti*, *num.* 11. *verſ. in gloſſ. in verb. dilapidatione*, *de accuſat.* Quartò, ſi aliquid proiiciatur in mare extra præſens periculum magnæ tempeſtatis, & extra vrgentem neceſſitatem ad proiiciendum: præſumitur enim proiecisse rem derelictam. Quintò, ſi in intempeſtate, aut extrà proiiciantur ſaccharum, farina, aut piper, aut ſimilia, quæ rarò ad littus exeunt ſalua; talia enim habentur pro derelictis à proiiciente: quare qui ea inuenerit ad littus proiecta, non ligabitur excommunicatione hac. Quòd ſi non habeantur pro derelicto, quia fortè incorrupta, & integra erant, reſtituentur, ſi dominus compareat facta diligentia, quòd ſi non comparuerit, tradantur Epiſcopo loci, vt inter pauperes diſtribuantur, ſoluta pro ſuo labore inuentoribus mercede, Vgolin. *vbi ſuprà d. §. 2. num. 2. per totum*, & Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 8. *&* 9. Vide, ſi placet, quæ diximus 1. *p. lib.* 3. *diſp.* 5. §. 2. *num.* 15. *&* 16. vbi de bonis naufragantium quid faciendum, quando non comparet dominus ſecundùm legem noſtram *lib.* 2. *titul.* 32. Cabed. 2. *part. deciſion.* 48. 51. 54. vbi de Regalibus.

95. Sed quid dicendum de re rebus ereptis ex naufragio in fluminibus facto, quando domini non comparent? Certum eſt peccare capientes animo retinendi, tenerique reſtituere ſi compareat, niſi ea habeat pro derelicto, quod cognoſcitur, ſi dominus non veniat ad quærendum bona ſua cùm facilè poſſit. Vgolin. *vbi proximè num.* 5. Ratio, quia hic canon loquitur de naufragio facto in mari, non verò in flumine. Cùm ergo lex ſit pœnalis, non debet extendi ad bona naufragantium in fluminibus *reg. odia. de regul. iur in* 6.

96. Quid de ſurripientibus bona, quæ tempore tempeſtatis in mare proiiciuntur ad exonerandam nauem? Sylueſt. *verb. naufragium, num.* 2. & Armilla *eodem verbo*, *& numero*, Graff. *dicto cap.* 18. *ex num.* 70. *cum ſequentib.* Viualdus *de Bulla Cœnæ num.* 35. putant incurrere excommunicationem ſurripientes, quæ pro derelictis non habentur: ſecus ſi pro derelictis habeantur. Habentur autem res pro derelictis, quando quis proiicit res ſuas, & cùm poſſit, nullo modo poſtea quærit illas, Vgol. *vbi ſuprà*, & Fr. Antonius de Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 5. *diſp.* 36. *num* 4. *fol.* 132.

Porrò accipientes bona ex nauibus, quæ in ma- 97.
ri igne abſumuntur, vel vetuſtate pereunt, non incurrere in canonem hunc, ex eo poteſt probari, quia canon loquitur de bonis illorum qui naufragium in mari paſſi ſunt, & naufragium, ex *l. deprecatio ff. ad legem Rhod. de iactu. l. 2. C. de naufrag.* Item, quia materia huius canonis eſt furtum, & rapina bonorum Chriſtianorum naufragantium, ex Caietano *verb. excommunicatio c.* 23. Sayr. *hoc loco cap.* 8. *num.* 2. Marius Alterius etiam *hoc loco*, *excommunicatione* 4. *in principio*. Naues autem, quæ igne, vel vetuſtate in medio mari pereunt, non dicuntur propriè pati naufragium, ſecundùm propriam, & germanam verbi conceptionem.

Nihilominus verius eſt, accipientes aliquid de 98.
nauibus incendio, vel vetuſtate in medio mari abſumptis, vel demerſis, ligari hac cenſura, ita Viualdus *in Bulla Cœnæ n.* 28. ſequitur Fr. Antonius de Souſa *ſuprà diſp.* 37. *n.* 2. *verſ. hoc poſito*, & probatur ex verbis huius canonis, ibi: *qui Chriſtianorum quorumcumque nauibus tempeſtate, ſeu in tranſuerſum iactatis, vel quoquo modo naufragium paſſis.* quibus verbis, *quoquo modo paſſis*, oſtenditur incurri excommunicationem à recipientibus bona ex nauibus deperditis vetuſtate in mari, vel incendio abſumptis, ſi ea capiant prauo animo retinendi, & non reſtituendi veris dominis quando apparuerint, vel ſi acceperint bona ex nauibus, intentione quidem reſtituendi, ſed poſtea ſint in mora culpabili reſtituendi. Nauarr. *in manuali c.* 27. *n.* 118. vbi exiſtimat hoc modo incurri excommunicationem *cap. excommunicationi, de raptoribus, & incendiariis*. Idem
ſentit Caietanus *verb. excommunicatio c.* 23. dicens 99.
excommunicationem non incurri per ſolam acceptionem, niſi adſit malus animus non reſtituendi dominis, aut ſi animus non fuit malus, ſaltem detur mora, & contumacia ad reſtituendum ex eo fundamento, quia acceptio de ſe non eſt mala, & poteſt eſſe aliquando actus charitatis, retentio autem inuito domino intrinſecè eſt mala. Proinde ſi oblata occaſione reſtituendi, non reſtituatur, retentio eſt iniurioſa, & retinens inde eſt in mora, & contrahitur iuris excommunicatio.

Quare quamuis ex Nauarro ad incurrendam excommunicationem non ſufficiat iniuſta acceptio, ex *dict. cap. excommunicationi*, *de bonis naufragantium*, niſi detur mora in reſtituendo; nihilominus Iulius Clarus abſolutè ſentit *in §. final. quæſt.* 77. *num.* 24. excommunicari per dictum cap. ſpoliantes Chriſtianos naufragium paſſos rebus ſuis, modò competens monitio præcedat, ſecundùm opinionem Innocentij *ibi*, quem ſequitur Syluest. *in verb. excommunicatio* 8. *in vigeſima excommunicat. in* 2. *dubio.* Magis tamen placet per dictum cap. *excommunicationi*, *de raptoribus*, dicere ſpoliantes rebus ſuis naufragantes, ipſo facto eſſe excommunicatos, eo ipſo, quòd fuerint in mora reſtituendi, & abſque mora reſtituendi, etiamſi eripuiſſent de naufragio bona, non incidiſſe in cenſuram, quamuis à principio aliquid accepiſſet animo non reſtituendi per verba eiuſdem capitis, vbi dicitur ita: Qui damnata cupiditate ſpoliant,

quæ

quæ verba vtique demonſtrant iniuſtam fuiſſe acceptionem, non ideo excommunicatio infligitur, niſi detur mora reſtituendi; quod oſtenditur ex verbis ſequentibus, quæ ſic habent, *niſi ablata reddiderint*, quæ denotant ad incurrendam illam excommunicationem tanquam conditionem neceſſariam requiri, vt bona ablata non reſtituantur habita notitia domini, & occurrente occaſione reſtituendi: tunc enim ſi ablata non reſtituantur, ſequitur mora, & excommunicatio incipit locum habere.

100. Non eſt autem monitio neceſſaria poſt moram, quia lex ipſa ſatis ſufficienter admonet, cùm contineat excommunicationem ipſo iure, vt patet ex verbis ipſius canonis in hunc modum, ibi: *Excommunicationi ſe nouerint ſubiacere.* Atque ita non eſt neceſſaria alia monitio ab homine facienda, prout volunt Abbas *in eodem cap. excommunicationi, de rapt. & incend. num.* 3. Caietan. *cap.* 23. Nauarr. *num.* 118. *in d. cap.* 27. & Molina *tractatu ſecundo, de iuſtit. diſputat.* 694. *fol.* 1194. *col.* 2. *num.* 6. quorum ſententia eſt probabilior quàm gloſſæ vlt. *dict. cap. excommunicationi*, quam ſequitur Innocent. *in cap. extirpandæ, de præbendis*, §. *qui verò*, dicens. quando pœna imponitur negatiuè ſine præfixione temporis certi, non incurri talem pœnam, niſi præmiſſa monitione, vt ſi lex dicat ita: Quicumque non egerit reſidentiam, ſit excommunicatus; ſed hæc ratio non valet. Vera ergo ratio eſt, quia excommunicatio, vt lata à lege vim ſuam habeat, & effectus eſſentiales educat, ſatis eſt, vt reus ſcienter legem violet, quamuis tranſgreſſio, & violatio ab aliis ignoretur, ſtatim incidit in excommunicationem. Attamen, vt poſſit euitari, neceſſaria eſt ſcientia, & notitia, & ad hunc finem præcedere debet monitio, Marius Alterius *in Bulla Cœnæ, diſp.* 3. *lib.* 5. *cap.* 1. *fol.* 496. *verſ. probabilior.*

101. Hodie verò ad incurrendam cenſuram Bullæ Cœnæ, quæ differt à cenſura prædicti capitis *excommunicationi*, ſufficit iniuſta acceptio de rebus animo ſibi eas retinendi, quamuis accipiens non ſit in mora eas reſtituendi, quia non comparet dominus, cui res reſtitui debeant. Quare licèt poſtea ſurripiens mutet animum, & eas primo quoque tempore reſtituat, iam incurrit excommunicationem, Molin. *d. diſput.* 694. *fol.* 1195. Non enim in hoc canone excommunicantur ſimpliciter, qui accipiunt: ſed qui ſibi accipiunt, quod explicatur per ſubripientes, quales ſunt, qui accipiunt ſibi, Marius Alterius *vbi proximè, verſ. poſterior pars, & verſ. Ex his colligendum eſt*, vbi ponit differentias inter vtranque excommunicationem: quarum prima eſt, quòd excommunicatio dicti capitis *excommunicationi*, non incurritur ex ſola iniqua acceptione, nulla intercedente mora.

At excommunicatio Bullæ incurritur abſque vlla mora ex ſola iniqua acceptione. Item excommunicatio dicti capitis *excommunicationi*, quæ eſt Concilij Lateranenſis, non eſt reſeruata, Caiet. *ſuprà d. c.* 23. *verb. excomm.* dicens, ſuo tempore eſſe caſum Epiſcopalem; excommunicatio autem Bullæ eſt reſeruata, vt conſtat, Summo Pontifici.

102. Quæſtionis eſt, an incidant in excommunicationem Bullæ, qui ſcienter bona ab aliis rapta in naufragio receperint? olim includebantur. Nunc autem a tempore Pij Quinti, & Gregorij XIII. ſolùm incidunt in hunc canonem rapientes, Capua *lib.* 4. *deciſ. c.* 18. *num.* 78. niſi fortè eo loco, & tempore quis accipiat illa bona, quod potiùs cenſeatur illa immediatè ſurripere, quàm ab alio accipere, ſequitur Viualdus *in explanatione Bullæ Cœnæ. n.* 33. Vgolinus *hoc loco* §. 2. *verſ. ſexto, fol. mihi* 130. & Sayr. *lib.* 3. *de cenſuris*, c. 8. n. 4. conſtat ex tenore Bullæ, quæ loquitur de ſurripientibus primis, non autem de ſecundis. Atque ita non incidit in hanc excommunicationem tertius, qui hæc bona ex naufragio titulo gratuito, vel oneroſo, ea ſcienter ab eo qui ſurripuit, aut emit, aut dono accepit: reſtituere tamen ea tenetur. Quare minus bene Suar. aliàs doctiſſimus, & ſacræ Theologiæ lumen clariſſimum, putat accipientem gratuitam per donationem bona naufragantium ab eo, qui ea primò ſurripuit, ligari hac excommunicatione, quod non placet, niſi ex vi alicuius pacti antecedentis accipiat illa bona à primo ſurripiente, ita vt ratione illius pacti cenſeatur concurrere ad ſurripiendum tanquam particeps illius furti. Fieret igitur particeps, ſi det auxilium ad faciendum primum furtum, nimirum ſi ad nauim aſcendendum miniſtrauit ſcalam ſurripienti primo, aut eum humeris ſubleuauit, vel mandauit, vel fuit primi ſurripientis receptator, quando receptatio erat neceſſaria ad furtum faciendum, & ſine qua non perficeretur. Proinde extra has circunſtantias, quamuis non incurratur cenſura, tenentur tamen ſecundi, vel tertij latrones reſtituere, quia datur furtum; non tamen ſufficiens ad contrahendam excommunicationem; ſicut non datur in ſurripientem bona in ipſis nauibus, vel de ipſis nauibus, non tamen naufragantium, ſed extra naufragium, Graffis *vbi proximè n.* 76. *verſ. ſexto.* 103.

Poſtremò non incurrunt ſubripientes quantitatem ex bonis naufragantium modicam, Graff. *vbi proximè n.* 77. dummodo quantitas non perueniat ad mortale, vel quando ſunt plures conſcij, & quiſque illorum modicum quid ſcienter ſurripuerit, vt vult Sot. *in* 4. *ſententiarum, diſt.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 1. & Couarr. *lib.* 1. *variarum reſol. cap.* 3. *n.* 12. Tunc enim vnuſquiſque incurrit, quia ſcienter damnum notabile omnes dederunt, ſecus quando minima, leuiáque quiſquis ſurripuit aliorum inſcius. Non enim excommunicatio fertur, niſi pro mortali commiſſo, argumento capitis *nemo Epiſcoporum, & cap. nullus*, 11. *quæſt.* 3. Item, quia de minimis non curatur, argument. *l. ſcio, ff. de in integ. reſtitutione.* Vgolin. *vbi ſuprà d.* §. 2. *verſ. ſeptimo.*

104. Quæri poteſt, an ſurripiens bona, & poſtea eſt in mora in eis reſtituendis, duas incurrat excommunicationes, primam ex *cap. excommunicationi, de raptoribus*; ſecundam, ex canone Bullæ Cœnæ? Negat Marius Alterius *diſp.* 5. *de excommun. Bull. Cœnæ, lib.* 5. *cap.* 2. *col.* 1. *verſ. oppoſitum tamen cenſeo probabilius*, ex ea ratione, quia vtraque excommunicatio pronunciatur contra ſurripientes; prima, quando fuerint moroſi in reſtituendo: ſecunda, quæ eſt Bullæ Cœnæ, ſtatim incurritur, dum acceptio eſt iniuſta nulla expectata mora.

105. Dicendum tamen eſt, probabilius eſſe duas incurri excommunicationes, quia diuerſæ ſunt cauſæ, ſeu peccata, ob quæ feruntur. Nam excommunicatio iuris impoſita eſt ob iniuſtam retentionem bonorum naufragorum. Excommunicatio autem Bullæ lata eſt propter iniuſtã acceptionem eorundem bonorum: item quia abſolutio excommunicationis à iure hodie videtur Epiſcopalis: abſolutio verò naufragorum bona ſurripientium reſeruatur Summo Pontifici, Nauarr. *conſ.* 1. *ſub tit.*

de pœnitent. & remiſſ.in antiquis, aliàs *conſ. 39. tit. de ſentent. excommun. in nouis*. Sayr. *in florib. deciſ. ſub tit. de pœnit. deciſ.* 1. quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſ. *in d. cap. excommunicationi, num. 6. de rapt.* Item quia certi iuris eſt non ſolùm poſſe hominem excommunicatione ligatum iterum, & ſæpiùs ligari cenſuris diuerſarum ſpecierum, vt ſuſpenſione interdicto, ſed etiam eadem cenſura excommunicationis, vt cenſent Bonar. *in 4. diſtinct.* 18. 2. *p.diſt. quæſt.*4. Riccard. *artic. 5. quæſt.* 2. gloſſ. *in cap. ita quorundam, de Iudæis*, & *ibi* Abbas, & Nauarr. *not.* 11. *in gloſſa vltima*. Quin etiam diuerſis cenſuris, vt qui ratione vnius contumaciæ eſt excommunicatus ab Epiſcopo, poteſt iterum excommunicari à Papa, propter crimen commiſſum ſine contumacia, & mora in reſtituendo. Poſſe autem vnum excommunicatum pro vna cauſa excommunicari pro alia contumacia, conſtat ex *cap. cùm pro cauſa, de ſentent. excommun.* Imò propter vnum, & idem crimen ad maiorem ipſius terrorem poteſt quis iterum excommunicari. Quoniam ipſamet obſtinatio, qua quis inſordeſcit in excommunicatione ſine alio nouo delicto, à priori eſt digna reprehenſione. habetur *in cap. quicumque, de ſentent. excommun. lib. 6.*

106. Nec obeſt ſemel excommunicatum iam priuatum eſſe cunctis bonis ſpiritualibus, quæ ex inſtitutione Eccleſiæ omnibus membris huius corporis myſtici ſunt communia, nec manere bonum aliquod, quo priuari poſſit per ſecundam excommunicationem. Quia quamuis ex inſtitutione Eccleſiæ nequeat magis priuari per ſecundam, & tertiam excommunicationem: cùm ea priuatio ſecundùm ſe non recipiat magis, & minus, recipit tamen magis, & minus in cauſa, quia pluries excommunicatus eſt pluribus cauſis, quo caſu, quamuis delictum ſit vnum materialiter, diuerſum tamen eſt formaliter, quia excommunicatio à iure, *in d. c. excommunicationis*, eſt iuris, & excommunicatio Bullæ eſt ab homine, vt dictum eſt *in prima clauſula*, Abbas *in c. grauem, n.5. de ſentent. excommun.* Atque ita formaliter ſunt diuerſæ cauſæ, ſiquidem excommunicatio iuris hoc loco requirit contumaciam, & moram in reſtituendo, & eſt abſolutio Epiſcopalis: excommunicatio autem Bullæ non exigit moram in reſtituendo, ſed vt incurratur ſufficit iniuſta acceptio, & abſolutio reſeruatur Papæ, ideo duplici excommunicatione delinquens innodatur; ſicut, ſi duæ leges ferantur prohibentes aliquid ſub pœna excommunicationis, altera à Papa, altera ab Epiſcopo intendente cenſuram imponere; qui opus prohibitum fecerit duplicem excommunicationem incurret, idem Abbas *in c. grauem, n.5. de ſent. excommun.* faciunt tradita à Sayro *de cenſuris, lib. 1. c.* 10.

107. *à n.5.* vbi ait poſt plures, quoties quis tranſgreditur leges imponentes eandem pœnam excommunicationis, toties ligatį excommunicatione pro eodem delicto, inter quos eſt Vgolinus *de cenſuris, tabula 1. cap. 16. §* 3. *num.* 9. & gloſſa *in cap. quod olim, in verb. ſupponimus*, idem Sayr. *n.* 9. vbi addit percutientem vno actu, & vna percuſſione tres clericos, tribus excommunicationibus ligari, ex Ioanne Andrea *in cap. delictum, de regul. iur. lib. 6. in Mercur.* & Nauarr. *in manuali, cap. 6. num.* 18. & Vgolin. *dict. cap. 16. tabul. 1. §. 3. num.* 8. ſicut ter excommunicaretur, qui ſeparatim illos tres Clericos percuteret, quia non eſt maior ratio, cur ob vnius potius, quàm cæterorum percuſſionem excommunicatio incurratur.

Excommunicatio quinta Bullæ Cœnæ contra imponentes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes ſic habet.

ITem excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris ſuis noua pedagia, ſeu gabellas, præterquam in caſibus ſibi à iure, ſeu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis imponunt, vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt. 108.

§. V.

EPITOME.

109. *Materia huius Canonis quo ad perſonas eſt vniuerſalis, quo ad actiones eſt triplex.*
110. *Noua pedagia, quæ dicantur propriè?*
111. *Et quæ intelligantur ſub pedagio?*
112. *Pedagia noua, vel gabellas, qui nam poſſint imponere ſine licentia Papæ, aut Regis?*
113. *Reges omnes in ſuis Regnis licitè poſſunt imponere pedagia noua, & Imperator.*
114. *Romanus Pontifex, & Concilium generale poſſunt imponere noua pedagia.*
115. *Reſpublica, quæ non recognoſcit ſuperiorem ad quem de eius ſententia appelletur, poteſt imponere pedagia noua, & gabellas.*
116. *Duces, Marchiones, Comites, Barones, & Domini terrarum, an poſſint in terris ſuis gabellas, & pedagia noua imponere?*
117. *Noua pedagia imponentes quibus pœnis olim, & quibus hodie puniantur?*
118. *Noua pedagia imponentes, vel augentes incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
119. *Pedagia, vel gabella de rebus cauſa negotiationis aſportatis licitè poſſunt imponi.*
Secus de rebus quas quis emit ad vſum vitæ, ac familiæ. ibid.
120. 121. *Pedagia licita à perſonis exigens, an ligetur excommunicatione huius Bullæ? & quid propriè ſit exigere, & exactores?*
122. *Imponentes taxas, talleas, & alia ſimilia onera, an incurrant in hanc cenſuram?*
123. *An poteſtas dari poſſit ex conſuetudine præſcripta ad imponenda noua pedagia, ſeu gabellas?*

MAteria huius canonis iuxta Caietanum *in ſumma, verb. excommunicatio, cap.* 71. eſt 109.
oppreſſio libertatis humanæ ſubditorum conſtituta à Principe per impoſitionem pedagiorum, vel gabellarum. Quo ad perſonas eſt vniuerſalis, comprehenditque hæc cenſura imponentes gabellas, ſeu pedagia. Secundò augentes. Tertiò exigentes prohibitas imponi, & augeri. Actiones denique ſunt triplices ſub excommunicatione prohibitæ. Prima eſt, noua pedagia, ſeu gabellas imponere ſine auctoritate iuris communis, vel ſine facultate particulari ſupremi Principis. Secunda eſt augere pedagia, & tributa inconſulto Principe. Tertia actio eſt exigere pedagia prohibita, ſeu gabellas prohibitas imponi, vel augeri. Sayr. *lib. 3. de cenſuris, cap. 9. num.* 2. Fr. Antonius de Souza *hoc canone,*

in principio, & Marius Alterius *in eodem loco*, etiam *in principio*.

110. Cùm ergo non omnes, qui imponunt noua pedagia, innodentur excommunicatione Bullæ Cœnæ, ſed illi tantùm, qui ſine poteſtate legitima illa imponunt, & de his nobis eſt agendum, operæ pretium erit explicare quid ſit pedagium, & quæ tributa ſub hoc nomine veniant. Quo ad primum pedagium à pede dictum, eſt tributum, quod ſoluitur à tranſeuntibus in locis deputatis à Principe ratione perſonæ, vt vult gloſſa *in cap. ſuper quibuſdam, in verb. pedagia, de verb. ſignificat.* Syluest. *verb. gabella num. 3. verſ. quarto*, & Cardinal. Toletus *in explicatione Bullæ Cœnæ §. 3. dub. 1.* & quamuis Anchar. *in cap. quamquam, num. 1. de cenſ. lib. 6.* tradat vectigal idem eſſe, quod pedagium non placet, quia propriè pedagium vocatur tributum, quod ſoluitur pro tanſitu viarum ratione perſonarum per aliqua loca; vt ſentit Rebuff. *in praxi benefic. in expoſitione Bullæ Cœnæ Domini art. 3. in verb. pedagia*, & ſic pro ipſis perſonis, quamuis non omnes, ſed quædam tantùm perſonæ illud præſtent. Vgolin. *de excommunicatione Bullæ c. 5. n. 1.* vbi ait verbum *pedagium* Latinum non eſſe, ſed barbarum, vſitatum tamen: concordat tamen cum vectigali, quia ſoluitur pro his, quæ vehuntur.

111. Quid autem ſub nomine *pedagium* ſtrictè ſit accipiendum, ita vt nullum aliud tributum ſub eo intelligatur? Reſpondetur, quamuis nomina *pedagium*, & *gabella* habeant ſpeciales ſignificationes, accipi vſitata, & vulgari ſignificatione pro quacũque exactione non libera, ſed quæ ex obligatione, & legali ordine ex priuato in publicum, ſiue in perpetuũ, ſiue ad tempus ſoluitur, Capua *de Bulla Cœnæ lib. 4. cap. 18. n. 79. verſ. pedagia*, Syluest. *verb. gabella, in principio*, vbi de gabella, & notat Bertachinus *in tract. de gabell. in principio, num. 5.* Quam ob rem, is, qui pedagium recipit, tenetur præſtare illa, alioquin tenetur ad reſtitutionem, Hoſtienſ. *in ſumma tit. de cenſib. §. ex quibus cauſis, verſ. ſed nunquid ſine cauſa*, ſequitur Guid. Pap. *conſ. 65. Viſo themate, cap. cum Apoſtolus, §. prohibemus, de cenſibus.* Pedagia item imponi debent ob aliquam iuſtam cauſam, nempe, pro reparandis pontibus, pro ſternendis viis, vel etiam cuſtodiendis, quæ ſoluuntur etiam à tranſeuntibus per pontes, per flumina, per confinia ciuitatum, gloſſ. *in c. ſuper quibuſdam, verb. pedagia, de verbor. ſignificat.* & Abbas *in cap. innouamus num. 3. de cenſib.*

Sub nominibus ergo *pedagium* & *gabella* comprehenduntur in latiori ſignificatione omne genus exactionis, & tributi quomodocumque vocentur, quamuis pedagium propriè ſignificet ſpeciem quandam exactionis, & tributi, quæ ſoluitur pro tranſitu, vel ratione perſonarum, aut ratione bonorum, quæ portantur, aut vehuntur, ſub eo continetur guidagium, quod ſoluitur ad habendum aliquem viæ ductorem, qui ducat ipſum tranſeuntem ſecurum, & ſine periculo ad locum, quò iturus eſt, gloſſ. *in d. c. ſuper quibuſdam, ver. pedagia, de verbor. ſignific.* Quod intellige quando itinerantes, ſeu viatores compelluntur ad ſoluendum, ſiue nolint, ſiue velint ſecum ferre ductorem aliquid taxatum: ſoluitùrque guidagium, ſicut & pedagium ſimili modo, vel ratione perſonæ, vel ratione rerum, quæ aſportantur.

Porrò ſub nomine *gabella* continentur omnes tribulorum ſpecies, vectigal ſcilicet, quod ſoluitur pro rebus, quæ vehuntur, nec re differt à pedagio quod ſoluitur etiam non ſolùm ratione perſonæ, ſed etiam ratione rerum, quæ portantur. Item gabella latiùs patet, & comprehendit omnes tributorum ſpecies, & exactiones publicas, & quamuis in hoc canone quinto non fiat mentio, niſi de duobus nominibus, pedagio ſcilicet, & gabella, ſub illis duobus comprehendũtur aliæ tributorum ſpecies, Capua *d. cap. 18. in verb. pedagia num. 29.* Fr. Anton. de Souſa *hoc loco diſp. 39. cap. 6. n. 2.* & fuſiùs Marius Alterius *in Bulla Cœnæ Domini diſp. 6. c. 1. per totum*, præſertim *verſ. quare hoc tempore.* Non tamen ſub hoc canone comprehenduntur exactiones, quæ vocantur Taxæ, nec collectæ, quæ imponuntur ſemel tantùm pro neceſſitatibus loci occurrentibus, vt dicetur infrà *num. penult. huius §. quinti.*

His poſitis regula ſit, Quicumque in terris ſuis quodcumque genus tributi imponit, ſiue ſit vectigal, ſiue portorium, ſiue pedagiũ, ſiue guidagium, ſiue aliquid aliud quocũque nomine vocetur, præterquam in caſibus à iure permiſſis, vel de ſpeciali Sedi Apoſtolicæ facultate, innodatur Papali hac excõmunicatione. Eſt communis, & ad omnes vniuerſos, ac ſingulos extenditur, argumẽto *leg. Iulianis, ff. de legatis 3. & c. ſi Romanorũ 1. diſt. 19.* Nam, qui dicit omnia, nihil excludit, vt ex hoc c. notat Gregorius Lopez *tit. 2. l. 2. partit. 5.* Abbas *in c. vlt. n. 15. in fine, de praſcriptionibus*, & Surdus *deciſ. 150. n. 6.* Proinde ſiue laici, ſiue clerici, ſiue maſculi, ſiue fœminæ, ſi noua vectigalia imponant, incurrunt hanc cenſuram, Caiet. *in ſumma verb. excommunicatio cap. 71. verſ. ſed ad hoc.* Nauar. *in manuali c. 27. n. 61.* Viualdus *in explanatione Bullæ Cœnæ, n. 37.* Suar. *de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 42.* & Toletus *lib. 1. in ſumma c. 21.* vbi addit hoc procedere etiam quando imponuntur noua vectigalia iuſta per ſe ex parte cauſæ, quem ſequitur Vgolin. hoc canone *§. 2. verſ. primo quicumque.* 112.

Probatur, quia cenſura hæc propterea imponitur, ne populus nouis exactionibus oneretur, ſed eadem eſt ratio in vno tributo, atque in alio, quo ad hoc onus, & grauamen, proinde ad omnes exactiones huiuſmodi cenſura extenditur. Item, quia lex pœnalis, qualis eſt excommunicatio, quando per eius ampliationem occurritur periculo animarum, & homines ab illicitis conuentionibus arcentur, amplè accipienda eſt: atque ita per hanc clauſulam, & cenſuram comprehenduntur omnes imponentes quaſcunque exactiones, quæ dicuntur tributa, quæcumque illa ſint, præterquam in caſibus ſibi à iure permiſſis, Vgolinus hoc loco *§. 1. verſic. ſecundo*, afficit imponentes, Nauarr. *cap. 27. num. 61. verſ. pedagia*, & Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 80. & ſequent.* Marius Alterius *diſp. 6. lib. 5. cap. 1. tom. 1. fol. 504.*

Ex hac regula non ſequitur neminem poſſe in terris ſuis pedagia, ſeu gabellas, & tributa noua imponere, quia integrum eſt ſupremis Principibus, quales ſunt Imperator, & Reges, quibus licet intercedente cauſa iuſta nouas gabellas imponere, vt conſtat ex *cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignific.* vbi Innocent. Tertius ſic decreuit, ibi: *Duximus declarandum illa eſſe pedagia, guidagia, ſalinaria interdicta, quæ non apparent Imperatorum, vel Regum, vel Lateranenſis Concilij largitione conceſſa, vel ex antiqua conſuetudine, à tempore, cuius non extat memoria, introducta.* Ex quibus verbis colligitur integrum eſſe Imperatori nouas gabellas imponere, cùm ſit Princeps, & Dominus Orbis. Quod etiam habetur *in l. vectigalia, Codice de vectigal. & commiſſ.* & præeſt omnibus, arg. *leg. deprecatio, ff. ad leg. Rhod. de iact.* 113.

Eſt enim ius imponendi tributa maximi Imperij, idcirco competit propriè Imperatori,& inferioribus hæc poteſtas non reperitur à iure conceſſa. *l. vectigalia*, *& l. non ſolent*, & *ibi*, Salic. *in princip. C. noua vectigalia inſtit. non poſſ.* Quo loci nomine Principis dicitur Imperator, prout vult Syluest. *verb.gabella* 3.§.2.Sayr. *de cenſuris lib*.3.*cap*.9.*n*.14. Vgolin *de cenſuris,hoc loco*,§.2.*num*.1.Fr. Antonius de Souſa *in Bulla Cœna diſp*. 40. poſt plures ibi relatos,quos ſequitur & Graff.*d.cap*.18.*n*.80.

Reges item imponere poſſunt noua tributa in ſuis Regnis,& ex conſequenti Rex Romanorum, qui electus eſt antequam coronetur Imperator, Rex Romanorum dicitur. Quinimo hanc poteſtatem conuenire ſolùm Regi Romanorum, putauit Hoſtienſ. *in dicto cap. ſuper quibuſdam,de verbor. ſignific.* pro quo facit text. *in l. vectigalia ff. de public.* & in eandem ſentent.Syluest. *gabella* 3.§.2. Angelum allegat, additque nomine Regum in dicto capite *ſuper quibuſdam*, ſubintelligi Romanorum Regem.

Verius tamen eſt poteſtatem imponendi noua tributa ſimpliciter competere omnibus Regibus in Regnis ſuis per interuentum cauſæ iuſtæ, qui non recognoſcunt ſuperiorem, gloſſa *in cap. innouamus, verb. Regum, de cenſibus*. Innocen. *in dicto cap. ſuper quibuſdam*. Abbas *ibi,num*.6. Salic. *in dicta leg. vectigalia, C. noua vectigalia*,& Abbas *in d. cap. innouamus,num*.6.ſubdit Reges præſcripſiſſe in ſuis Regnis iura imponendi pedagia, & poſſe illa imponere, ſicut poteſt Imperator.Idem tradit Ioannes Andreas *in d. cap. ſuper quibuſdam*,obtinuiſſe quaſdam ciuitates in Italia, & Syluester *gabella*.3. §. 2. Bertach. *de gabell. part*. 1.*num*.3. & Nauarr. *in manuali cap*.27.*num*.61. vbi verba illa canonis, *ad id poteſtatem non habentes*,accipit pro omnibus illis Principibus, qui in temporalibus recognoſcunt ſuperiorem,ad quem ab eis debet appellari. Vnde non agnoſcens ſuperiorem, poteſt imponere tributa,Sayr.*de cenſuris Bullæ Cœnæ cap*. 9. contra impugnantes noua pedagia,Bald.*in rubric.ff. de rerum diuiſione*,& Salicet *in l*.3.*C.de naut.fœnor*.& Decius *conſil*. 534 *Initium eſt procedendo*. Quare Romanus Pontifex per hanc clauſulam non vult auferre Imperatori,nec Regibus ſupremis poteſtatem imponendi tributa,ſed ſolùm ne poteſtatem non habentes illam vſurpent, & nouis gabellis populum grauent.Salon.*de tributis art*.3.*controuer*.1.Rodrig. *in ſumma tom*. 2. *cap*. 71. *num*. 2. Petrus Ledeſma *in ſumma tom*. 2. *tract*. 7. *cap*. 2. *concluſ*. 2. & Molina *de iuſtitia tract*.2.*diſp*. 666. *num*.1. *verſ. nomine Regum*.

Diximus poſſe noua vectigalia imponere interueniente cauſa iuſta. Nam, vt tributum debeatur in conſcientia, neceſſaria eſt cauſa iuſta: item ne plus exigatur,quàm cauſa poſtulat,& vt ceſſante cauſa, propter quam fuit impoſitum tributum, ceſſet etiam ipſum tributum; aliter enim tributa ſunt iniuſta,nec debentur: ſicut ſunt iniuſta,quando ſunt impoſita ab eo,qui non habet ius indicendi, vel quando ſunt immoderata, & cauſam excedunt, ſecundùm Petr. de Vbald. *in tract. de duobus fratribus* 5.*part.num*.37.& Carb.*de reſtitut.quæſt*.32. *verſ. quarta concluſione*,& in nona concluſione,vbi refert nonnullas cauſas, ob quas integrum eſt nouas gabellas imponere,de quibus etiam Anton. 3. *part. cap*. 13. §. 2. Gabriel *in* 4. *diſtinct*.15. *quæſt*. 5. *art*.2.*concluſ*.3.& alij,quibus accedit Gutierres *de gabellis quæſt*.2.*num*. 24. vbi concludit ex ſententia Alphonſi à Caſtro *lib*. 1. *de lege pœnali cap*. 11. ſi tributa ſunt iniuſta ex omni parte, poſſe omnino non ſolui,& defraudari in totum. Si verò ſunt ex parte iniqua,poſſe ex parte non ſolui ratione proportionis,ſequitur Carbo *d. quæſt*. 32. *verſ. quarta concluſione*, & Aragon. *de iuſtitia*, *& iure*,*quæſt*. 62. *art*.3.*pag*.232.*col*.2.

Quin etiam ſi dubium ſit, an tributa nouiter impoſita fuerint iniuſta,& ex longa conſuetudine recepta iam ab antiquo tempore, non ſunt damnanda, non obſtante hoc dubio, quia melior eſt conditio poſſidentis; ſecus quando tributa de nouo imponuntur, & dubitatur de eorum iuſtitia, quia tunc non tenentur ciues in conſcientia illa ſoluere.Caſtro *lib*.1.*de lege pœnali,cap*.10.vbi loquitur de tributo antiquo.Carb. *vbi ſuprà dicta q*. 33. *in* 1. *&* 2. *dicto*, vbi de tributis nouiter impoſitis, Molina *tract*. 2. *diſp*. 674. *in* 5. *concluſione*.

Quæſtionis eſt,an quando Principes imponunt tributa iniuſta nouiter, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Tabien. *verb. Pedagium num*. 6. exiſtimat habentes poteſtatem ad imponenda tributa, ligari hac excommunicatione, ſi imponant tributum iniuſtum: ſiue iniuſtitia oriatur ex cauſa finali, hoc eſt, ſi tributum pro bono publico non imponatur, ſiue illa iniuſtitia proueniat ex cauſa materiali, hoc eſt,ſi tributum imponatur ſuper materiam indebitam, vt ſunt illa,quæ non cauſa negotiationis, ſed ob neceſſariam ſuſtentationem emuntur, Tabienam ſequitur Graff. *lib*.4. *deciſ. cap*.18.*num*.80. vbi addit etiam requiri cauſam formalem, quæ eſt æqualitas in oneribus, vt non plus grauetur pauper,quàm diues. Nihilominus,Nauarr.*in manuali cap*. 27. *num*. 61.§.*tertia*, tradit non excommunicari per illa verba, *ad id poteſtatem non habentes*,niſi eos, qui carent poteſtate imponendi tributa.Quare ſi iniuſtitia proueniat ex parte alterius cauſæ, quàm efficientis Bullæ, excommunicatione non ligatur, ſequitur Toletus *in ſumma cap*.21.*lib*.1.& Sayr.*de cenſuris lib*.3.*cap*.9. *num*.7.vbi concludit illos ſolùm, qui carent auctoritate imponendi noua tributa, aut illa augendi,ſi ea imponant, aut augeant, vel exigant,in hoc canone excommunicari,ita, vt ex verbis Bullæ conſtet comprehendi omnes,ſiue dominos ſingulares, ſiue communitates. Et quamuis excommunicatio communitatem collectiuè ſumptam non attingat, ſingulos tamen de communitate culpabiles comprehendit, vt habetur *in cap. Romana*,§. *vniuerſitatem,de ſent.excommun.lib*.6.

Dixi *culpabiles*,quia innocentes de illa communitate verè in conſcientia non eſſent excommunicati,vt colligitur ex Paludan.*diſt*. 18.*quæſt*. 2. *ad finem*,& ex Couarr.*variarum lib*.2.*c*.8.*num*.9. Quinimò quamdiu non apertè conſtat de alicuius innocentia,ſemper in foro externo ſeruari debet excommunicatio, ſaltem ad euitandum ſcandalum. Nec obeſt quòd Pontifex *in d. cap. Romana* §. *in vniuerſitatem,de ſentent.excommun. lib*. 6. interdicat vniuerſitates excommunicari,non declarat tamen irritam eſſe talem excommunicationem, quia multa fiunt contra prohibitiones, quæ facta tenent,idem Sayr.*vbi proximè num*.7.*& lib*. 1. *cap*. 8. *num*. 18.

Vt autem certa ab incertis diſtinguamus,concluſio ſit,excommunicationem huius canonis prolatam eſſe contra omnes,qui imponunt noua tributa in caſibus ſibi à iure, aut ex priuilegio ſpeciali Sedis Romanæ ſimpliciter non permiſſis,hoc eſt, quando ius denegat tam laicis,quàm clericis poſſe imponi noua tributa ſiue ſint Principes, & poteſtatem

ſtatem habeant imponendi ea, ſiue non ſint ſupremi Principes, & careant hac poteſtate. Marius Alterius *de cenſuris Bullæ Cœnæ, diſp. 6. lib. 5. cap. 3. fol. 507. col. 1.* Fr. Antonius de Souſa *hoc loco diſp. 41. num. 4. verſ. probatur.*

Secunda concluſio, multo probabilius eſt, non incurri excommunicationem huius canonis, quando iniuſtitia procedit ex parte cauſæ formalis, ita Martinus Viuald. *in Bulla Cœnæ num. 39* & Suarius *de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 39. & 40.* Ratio, quia hoc non eſt imponere tributum in caſu ſibi non permiſſo, ſed modo ſibi non permiſſo. Vnde ſequitur imponentem tributa clericis quando poteſt licitè illa indicere laicis, non ligari hoc canone, quamuis incidat in excommunicationem aliam, eo, quia violat libertatem Eccleſiaſticam, vt habetur *in cap. quamquam, de cenſibus lib. 6.* quæ non eſt reſeruata, Nauarr. *in d. cap. 27. num. 61. verſ. quinta,* & Suar. *vbi ſuprà,* & alij, quibus accedit Souſa *vbi proximè num. 6. ad finem.*

Tertia concluſio, imponentes tributa noua iniuſta ex parte cauſæ finalis, materialis, & efficientis incurrunt in canonem huius Bullæ. Ratio, quia iniuſtitia eſt manifeſta, quando tributum imponitur in caſibus ſibi non permiſſis, quales ſunt, quando deficit poteſtas, item quando deficit materia debita, & quando deeſt finis requiſitus, ita Tabiena *verb. pedagium num. 6.* vbi meminit harum trium cauſarum, & quartæ nullam fecit mentionẽ. Graff. concinit, probans tres priores cauſas, & addens cauſam formalem, ſed minus bene addit; cum prioribus concordat Fr. Antonius de Souſa *ſuprà d. diſp. 41. num. 5. verſ. ſecunda concluſio,* aſſerens ex quacumque iſtarum trium cauſarum, ſi tributum ſit iniuſtum, imponentem innodari excommunicatione, quod intelligit, ſiue tributum ſit reale, ſiue perſonale.

114. Simili modo, Summus Pontifex poteſt imponere noua tributa, & antiqua augere in terris ſuis, & hoc eſt in terris temporali dominio ſibi ſubditis, cùm in illis ſit ſupremus Rex, & Imperator. Imò poteſt examinare gabellas à ſupremis Principibus impoſitas, & de earum iuſtitia, vel iniuſtitia cognoſcere, & permittere, vt vel de nouo indicant tributa, vel impoſita prohibeant. Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. §. 2. num. 1.* ex ſententia Abbatis *in d. cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, num. 3. verſic. Not. textum ſingularem, de verbor. ſignif.* Sayr. *de cenſuris lib. 3. cap. 9. num. 16.* Nec de hoc poteſt eſſe dubium; quinimo eadem poteſtas indicendi tributa noua, tribuitur Concilio generali, ita præcitati Vgolin. *ſuprà verſ. Tertiò Concilium generale, cuiuſmodi eſt Lateranenſe, & Concilium Trident.* quod ipſe probat ex eo quòd hanc facultatem Concilium Lateranenſe potuit aliis concedere: ergo Concilium generale poteſt vectigalia noua imponere, & ab alijs Principibus impoſita, an ſint iniuſta, examinare, Sayr. *ſuprà.*

115. Quinimo Reſpublica libera merum, & mixtum imperium habens, nec non quælibet ciuitas idem imperium exercens independenter poſſunt imponere noua pedagia, & gabellas, Sayr. *ſuprà num. 19.* Graff. *d. cap. 18. num. 81.* vbi addit etiam ex præſcripta conſuetudine immemoriali poſſe acquiri ius imponendi vectigalia, vt dicitur *in d. cap. ſuper quibuſdam §. præterea,* & *ibi* communiter Doctores, *de verbor. ſignific.* Vgolin. *ſuprà §. 2. verſic. poſtremò,* vectigalia noua imponere poteſt, qui hanc poteſtatem præſcripſit tanti temporis conſuetudine, cuius memoria non extat. Similiter ciuitates ſubditæ alteri tributa imponunt, vel ex hac conſuetudine legitimè præſcripta, vel ex priuilegio à ſuperioribus conceſſo. Barboſ. *in c. innouamus, de cenſib.*

Quare Duces, Marchiones, Comites, Barones, & Domini terrarum non habentes imperium merum, & mixtum abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, aut Regis, nequeunt pedagia noua, aut gabellas inducere. Vgolin. & Sayr. *vbi ſuprà,* niſi ex conſuetudine præſcripta ius habeant. Nam conſuetudo cuius memoria non extat, ius, ſeu priuilegium inducit, & facit poteſtatem imponendi gabellas, Bertach. *in ſuo tractatu part. 1. num. 26. de gabellis.* Conſonat doctrina Abbatis *in d. cap. ſuper quibuſdam, num. 2.* dicentis reſeruata Principi in ſignum ſpecialis priuilegij poſſe acquiri conſuetudine tanti temporis, de cuius principio iam non extat in contrarium memoria, quod idem declarat *ibi* ex ſententia Bartol. *in l. ſi publican. §. vltimo, de public.* quando præſcribitur contra Principem: longè aliter, ſi detur præſcriptio contra priuatum, qui ex priuilegio, aut ex conſuetudine iura Principis comparauerit, tunc enim ſatis eſt tempus decem annorum ad præſcribendum cum titulo, vel triginta annorum ſine titulo, gloſſ. & textus *in d. cap. dilectus, de capell. Monach.* Marius Alterius *diſp. 6. de excomm. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 2. fol. 505. col. 1. & 2.* vbi de hac re fusè. 116.

Porrò noua pedagia imponentes, olim de iure ciuili pœna centum aureorum cum infamiæ nota puniebantur, *l. vna. ff. ad leg. Iul. de ambitu,* & iure canonico, veluti excommunicati communione fidelium carebant, donec impenderent ſatiſfactionem, *cap. ſi quis Romipetas 24. quæſt. 3. & cap. innouamus, de cenſibus, cap. quamquam, eodem tit. lib. 6.* in quam cenſuram incidebant, quamuis ſubditi præſtitiſſent conſenſum. Ex ea ratione, ne terrarum domini pecunias ſubditorum penitus extorquerent, eoſdemque ex actionibus iniuſtis vehementer grauarent: quæ pœnæ non comprehendebant ſuperiores, quibus ab ipſomet iure reperitur conceſſa poteſtas imponendi gabellas, quod ius ad multos pertinet, ex *d. cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignific. & ex d. cap. innouamus, de cenſibus,* vbi Auguſtinus Barboſa ex *num. 2.* poſt plures *ibi* relatos hac de re ſatis loquitur. 117.

Hodie autem noua pedagia imponentes plectuntur per hunc canonem excommunicatione Papæ reſeruata in omnibus Bullis Summorum Pontificum iam à tempore Martini Quinti, in cuius Bulla excommunicabantur ſolùm imponentes noua pedagia, & in Bulla Iulij Secundi ligabantur ſolùm noua pedagia imponentes, & exigentes pedagia interdicta, poſtea verò defluxu temporis in aliis Bullis recentiorum Pontificum additum eſt contra augentes ea pedagia, vel contra exigentes augere prohibita: cùm non ſolùm iniquum ſit ſine cauſa pedagia noua indicere, & gabellas nouas imponere, ſed etiam ea augere, & prohibita augeri exigere. Angelica *in verb. pedagium, numero 6.* Cardinal. Tolet. *in explicatione Bullæ Cœnæ §. 3. dub. 3.* 118.

Ex dictis ſequitur integrum eſſe imponere gabellas, vel pedagia de his rebus, quæ cauſa negotiationis, vel mercaturæ aſportantur *l. omnium. C. de vectigal.* non tamen poſſunt imponi ſuper rebus quas quis facit portare pro neceſſitate ad vſum ſuæ vitæ, & familiæ, nec poſſunt exigi, quin etiam nec valet conſuetudo in contrarium, ita Hoſtienſ. *in d. cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignific.* 119.

Caiet. *verb. excommunic. cap.*71. Tabiena *verb. pedagium, num.* 4. §. *tertio*, Syluest. *verb. gabella num...* Angelica *eodem verbo & numero*, Molina *de iuſtitia, & iure diſp.*664. vbi vult deberi tributum ex rebus venditis, & permutatis negotiationis cauſa, non tamen ex his, quæ quis ad ſuum ſuæque familiæ vſum affert, eſt ſoluendum de iure communi, per legem *vniuerſi*, *Cod. de vectigal.* quod etiam ait *diſp.*669. *in principio*, Sà *verb. Gabella, num.*4. docens gabellas pro rebus delatis ad proprium vſum communiter eſſe iniquas, easque damnat Sotus 3. *de iuſtitia, quæſt. vltima, art. vlt.* & Ledeſma 2. 4. *quæſt.* 18. *art.* 3. & Petrus Nauarr. *lib.*3. *de reſtitut. num.* 237.

120. Exigentes pedagia licita ab aliquo, an incurrant in excommunicationem huius Canonis, diſputari poteſt: nam Caietanus *in ſumma verb. excommunicatio cap.*71. & Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.*61. *verſ. quinta*, dicunt exigentes pedagia licita à perſonis prohibitis, hoc eſt, priuilegiatis, ſiue clerici ſint, ſiue laici, non incurrere in hanc excommunicationem quintam, ſed in decimamoctauam, quia non exigunt pedagia prohibita, ſed licita, licèt ab his, qui non tenentur ſoluere. Contrà verò exigentes pedagia in ſe vetita ſimpliciter exigi ſiue à laicis, ſiue à clericis, videlicet, quæ ſine legitima facultate imponuntur, ligari hac excommunicatione, ſequitur Viualdus *in Bulla Cœna Domini numero* 39. & Sayr. *vbi ſuprà lib.* 3. *cap.* 9. *numero* 11.

Reſtat explicandum quid ſibi velint verba canonis huius, *vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt*, ea de cauſa, quia ante Sixtum Quintum per alias Bullas ex vi huius canonis ligabantur excommunicatione non ſimpliciter exigentes gabellas quocumque modo iniuſtè impoſitas, vel auctas, ſed illos duntaxat, qui illas exigebant, iniuſtas tamen ex defectu poteſtatis ipſius imponentis. Nunc autem ex tenore verborum huius canonis, quæ ſic habent, *vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt*, excommunicantur omnes imponentes, vel augentes noua tributa in caſibus ſimpliciter ſibi à iure non permiſſis. Idem quoque dicendum eſt de ipſis exactoribus, nempe excommunicari omnes exigentes nouas gabellas, vel antiquas auctas in caſibus, in quibus non licebat eas imponere, aut augere, ſiue imponens ius habuerit ad illas imponendas, ſiue non. Sic Toletus *lib.*5. *inſtruct. cap.*73. *verſ. ſecundum eſt*, Fr. Antonius de Souſa *hoc loco diſp.*41. *num.* 10. dicens de imponentibus tributum, idem eſſe intelligendum de exigentibus, vt habetur in Bulla, his verbis, *Prohibita exigunt*, quæ particula, *prohibita*, non eſt intelligenda de tributis quomodocumque vetitis, ſed de illis, quæ in hoc canone prohibentur. Quam ob rem ligantur hac excommunicatione omnes miniſtri exigentes ea tributa. Item conductores, & hæredes imponentis, qui ea mandant exigi. Nauarr. *d. cap.* 27. *num.* 61. §. *quarta*. Sebaſt. Medices *part.* 2. *tit.* 9. *quæſt.* 78. *num.* 86. & Suarr. *de cenſuris diſp.* 21. *sect.* 2. *num.* 43. & Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 8.

121. Hinc infertur verbũ *exigere* coactionem quandam importare, & exigentes quicumque illi ſint excommunicari hoc canone. Vnde, ſi Princeps in caſu non permiſſo impoſuit gabellam, ſi eius ſucceſſor eam exigit, incidere in hunc canonem, quod intelligit Nauarr. *d. cap.* 27. *num.* 61. per hæredem imponentis. Eodem modo, ſi magiſtratus ſine facultate indixit noua pedagia, & ſucceſſor in magiſtratu procurat ea exigi, tam imponens, quàm exigens innodatur excommunicatione, Marius Alterius *d. diſp.* 6. *lib.* 5. *cap.* 4. *fol.* 508. *col.* 2. *lit. D.*

Dicitur autem coactus ſoluere hæc tributa, qui vel imperio, vel minis, vel quacumque alia vi, ac modo malè tractatus ſoluat. Item dicitur coactus, qui ſoluit rogatus tamquam ex debito, & vix reperietur, qui ſponte ſoluat. Caietan. *verb. excommunicatio cap.*39. & 71. Nauarr. *in manuali num.*61. *verſ. quarta*, Marius Alterius *vbi proximè fol.* 509. *column.* 1. *in principio*. Iuuat ſententia Vgolini hoc loco, ſuper verbis, *ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt, num.* 1. *per totum, fol. mihi.* 147. & *ſequent.*

Infertur ſecundò non incurrere excommunicationem huius canonis, qui recipit hæc tributa à laico ſponte ſoluente, quia Bulla excommunicat exigentes, hoc eſt, extorquentes ab iniuſto, qui non vult ſoluere. Ita Angelus *in verb. excommunicatio quintò, caſu* 19. Tabiena *eodem verbo quintò, caſu* 19. *num.* 1. Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 61. *verſ. quarta ab inuito laico*. Secus ſi à clericis ſponte dantibus quis accipiat hæc tributa, quia quamuis non incurrat cenſuram huius canonis quinti, incidit tamen in canonem decimumoctauum, Vgolin. *vbi proximè, de cenſuris Pontifici reſeruatis.* §. *vltimo. num.* 2. & Sayr. *d. num.* 11. *verſ. notandum præterea*, ex Tolet. *in Bulla Cœna Domini, excommunicatio* 3.

Infertur tertiò non ligari hac excommunicatione, qui exigunt inuiti, videlicet quando præcipiuntur à Principe, & inuoluntarij ea tributa exigunt, quia non audent reſiſtere, argumento eorum, quæ tradunt ſcribentes *in c. ſacris, de iis, quæ vi, metusve cauſa fiunt*, Angelica *in verb. Pedagium, num.*6. *verſ. eſt, quod ſubditus.*

Infertur quartò excuſari ab incurſu huius canonis exactores laborantes probabili ignorantia huius canonis, vel ſaltem, ſi habeant ignorantiam facti, quando videlicet putant probabiliter noua pedagia eſſe licita impoſita à Principe, & in caſu à iure permiſſo. In quo euentu exigens excuſatur à culpa, & ex conſequenti à cenſura huius canonis, *cap.* 2. *de conſtit.* ſaltem in foro conſcientiæ, quia debet præſumere Principem iuſtè agere, Marius Alterius *d. cap.* 4. *ad finem*, *fol.* 509. Nauarr. *eodem cap.* 27. *num.* 61. *verſic. quarta*, Vgolin. §. *vlt. num.* 4.

Infertur quintò non incidere in excommunicationem hanc priuatam perſonam, quæ cùm non habeat obligationem ad præſtandum operas ſuas ex officio, accipit ab aliquo pecuniam, vt eum ducat tutum per aliquem locum minus tutum. Ratio, quia non tenetur gratis operas ſuas præſtare. Abbas *in cap. ſuper quibuſdam, citato, numero* 7. *verſic. ſed dubitari poſſet*, Syluest. *ſuprà in verb. gabella* 3. *numero* 6. *verſ. Tertium quòd priuatus*, & Tabien. *in verb. pedagia num.* 5. *verſic. quarto dubitatur.*

Infertur ſextò non ligari hac excommunicatione exigentes vectigalia fraudulenter, aggredientésque itinerantes in via, eósque cogentes ſoluere gabellas, dicendo ſe eſſe officiales, & exactores, vel conductores tributorum, cùm reuera non ſint ad hoc præpoſiti: hi namque tenentur pœna concuſſionis, argument. *tit. ff. de concuſſ.* non autem tenentur excommunicatione, quæ fertur contra eos, qui iure ſuo tributa hæc exigere ſibi perſuadent, Vgolin. *vbi ſuprà ad finem verſ. poſtremò.*

Ambigi

122. Ambigi poteſt, an innodentur hoc canone quinto imponentes taxas, talleas, præſtantias, & alia onera id generis? Caietan. *verb. excommunicatio cap. 71.* negat imponentes nouas collectas, vel taxas innodari. Ratio, quia pœnæ non debent extendi vltra caſus expreſſos, *cap. odia, de regul. iuris lib. 6.* Item, quia hæc, & ſimilia onera tam ex fine, quàm ex conſtitutione differunt à pedagiis, & gabellis, nam pedagia propriè dicuntur vectigalia, ſeu tributum, quæ imponuntur, & ſoluuntur ratione tranſitus viarum, & ſolent imponi pro reparandis, & fabricandis pontibus, ac itineribus: gabella autem eſt tributum quod ſolet ſolui pro mercibus aſportandis, aut aſportatis. Taxæ autem, ſeu talleæ, collectæ, præſtantiæ, & impoſitiones ſunt idem, hoc eſt, ſumma quædam, vel pretium, quod ſoluitur à ſingulis ſubditis proportionaliter ad totam cuiuſque ſubſtantiam, atque ita non incurritur ab imponentibus illa præſens excommunicatio, Panormitan. *in cap. innouamus, de cenſibus,* Viuald. *in Bulla Cœnæ num. 37.* Tabien. *verb. pedagia, in principio,* poſt Hoſtienſem *lib. 3. tit. de cenſib. 9. ex quibus cauſis,* Sayr. *de cenſuris lib. 3. cap. 9. num. 10.* cùm non ſint propriè tributa, quæ Principi ſoluantur ab omnibus, ſed ſunt portiones pro rata à ſingulis de ciuitate conferendæ in vnum ad ſubueniendum neceſſitatibus communibus, vt ſinguli adiuuent vti membra totum corpus. Proinde imponentes non incidunt in cenſuram huius canonis, punientis duntaxat indicentes nouas gabellas. Quinimò indicere taxas, ſeu collectas, & alia ſimilia onera, competit magiſtratibus, quibus commiſſa eſt cura ſuper bono ſtatu ciuitatis, gloſſa *in Authent. quib. mod. nat. effic. ſui §. ſiquis igitur ſecundo,* Bald. *in l. 4. §. actor. ff. de re iudic.* & *ibi* Imol. & Bertach. *de gabell. part. 1. num. 10.* Phœbos *deciſ. 54. n. 13.* Flores de Mena *var. lib. 1. quæſt. 21. n. 45.* Diximus 1. *p. diſp. 7. n. 68.*

123. An poteſtas dari poſſit ex conſuetudine præſcripta ad imponendum noua pedagia, & nouas gabellas? Diximus poſſe, *ſupra num. 115. & 116.* quod tradunt Vgolinus *de cenſuris Papæ reſeruatis, §. 1. verſ. poſtremò*; dicuntur autem noua pedagia, nouæque gabellæ illæ, quæ numquam impoſitæ fuerunt, ſaltem ibi; vbi modò imponuntur, quamuis alibi licitæ ſint. Poſtremò, quæ impoſitæ ab iis ſunt, qui non habent ius imponendi eas, & tantum temporis non effluxit, vt earum impoſitionis memoria non extet, vt colligitur *in d. cap. ſuper quibuſdam §. præterea, de verbor. ſignific.* quare ius hoc imponendi noua tributa præſcribi poteſt tanti temporis conſuetudine, cuius memoria non extat, vt dicitur *in eo §. præterea,* Sayr. *de cenſuris lib. 3. cap. 9. num. 17.* & Marius Alterius *de cenſuris Bullæ Cœnæ diſp. 6. lib. 5. cap. 2. fol. 505. col. 2. verſic. quartò hoc ius.*

Contra omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum Excommunicatio ſexta ſic habet.

§. VI.

ITEM excommunicamus & anathematizamus omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum, etiam in forma Breuis, ac ſupplicationum gratiam, vel iuſtitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vicecancellarios, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato eiuſdem Rom. Pont. ſignatarum, nec non falsò fabricantes litteras Apoſtolicas, etiam in forma breuis, & etiam falsò ſignantes ſupplicationes huiuſmodi ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum.

EPITOME.

124. *Materia huius canonis eſt ſacrilegium, quo offenditur Sedes Apoſtolica in falſitate ſuarum litterarum.*

125. *Quo ad perſonas canon hic eſt vniuerſalis, comprehendit falſificantes ſupplicationes ſignatas per Romanum Pontificem, vel Vicecancellarium vel gerentes eorum vices, aut ſignatas de mandato Summi Pontificis concernentes gratiam, vel iuſtitiam.*

126. *Falſificantes litteras Apoſtolicas etiam in forma Breuis ligantur hoc canone.*

127. *Falsò fabricantes litteras Apoſtolicas etiam in forma Breuis, & falsò ſignantes huiuſmodi ſupplicationes ſub nomine Summi Pontificis, vel Vicecancellarij, vel vices eorum gerentium.*

128. *Actiones hoc canone prohibitæ ſunt falſificare litteras Apoſtolicas, ſeu ſupplicationes.*
Item fabricare eaſdem litteras, vel falsò ſignare ſupplicationes. ibid.

129. *Litteræ Apoſtolicæ, quænam propriè dicantur.*

130. *Appellatione falſariorum, qui nam veniant?*

131. *Falſificantes quas pœnas incurrant vltra excommunicationem ipſo iure?*

132. *Litteris Apoſtolicis aliquid addentes, aut mutantes, vel corrigentes, an incurrant excommunicationem?*

133. *Abradens litteras Apoſtolicas, illáſque reddens falſas, quibus pœnis puniatur?*

134. *Raſura in litteris Apoſtolicis, quando inducat falſitatem.*

135. *Excommunicatio extenditur ad falſificantes per ſe, vel per alios, non tamen ad mandantes, vel iubentes.*

136. *Clerici per ſe vel per alium litteras Apoſtolicas falſantes, quas pœnas incurrant.*

137. *Mutantes, vel detrahentes aliquid modicum in litteris Apoſtolicis, an incurrant in Excommunicationem?*

138. *Ampliores litteras emendans ad ſenſum minutæ, quæ fuit oblata Pontifici, an incurrat in Bullæ Cœnæ cenſuram?*

139. *Excommunicatio* cap. ad falſariorum, *quomodò differat ab excommunicatione Bullæ Cœnæ?*

140. *Litteras Apoſtolicas delens, aut ſcindens, quandò incidat in excommunicationem.*

141. *Literis Apoſtolicis falſis vtens non incidit in excommunicationem, nec falſans litteras primas à Romani Pontificis.*

142. *Falſificans litteras antequam ſignentur à Romano Pontifice, non excommunicatur.*

143. *Litteras alterius, quàm à Romano Pontifice, non ligatur hoc canone.*

MAteria huius canonis ſexti Bullæ Cœnæ eſt ſacrilegium, offendens Sedem Apoſtolicam, 124.
Caietanus *in ſumma verb. excommunicatio cap. 26.* Sayr. *hoc loco n. 2.* Fr. Anton. de Souſa *ibidem n. 1.* & Mat. Alt. *diſp. 7. de excommunicatione hac lib. 5. in principio quæſtionis fol. 509.* & eſt communis.

Diuiditur

Diuiditur autem hæc quæſtio in tres partes, quarum prima eſt contra falſarios litterarum Apoſtolicarum, ac ſupplicationum. Secunda contra fabricantes falsò litteras Apoſtolicas etiam in forma Breuis. Tertia contra falsò ſignantes ſupplicationes huiuſmodi ſub nomine Summi Pontificis, vel Viceecancellarij, aut gerentium vices
125. prædictorum. Quare quo ad perſonas falſificantes litteras Apoſtolicas, vel ſupplicationes ſignatas, vel falsò fabricantes eaſdem litteras, & falsò ſignantes huiuſmodi ſupplicationes ſub nomine Summi Pontificis, vel reliquorum, eſt vniuerſalis, & extenditur ad omnes in hac materia delinquentes.

Porrò litteræ Apoſtolicæ dicuntur, quæ emanant à Romano Pontifice, quibus decernit, ſtatuit, & concedit aliquid, quod ad iuriſdictionem, vel ordinem ſpectat. Hæ autem ſimpliciter dicuntur litteræ Apoſtolicæ, quia emanant à Romano Pontifice, & ab eo proficiſcuntur, prout tenet locum, & cathedram Petri Apoſtoli. Sunt ergo Apoſtolicæ litteræ Bullæ plumbeo ſigillo ſignatæ, vulgò ita nuncupatæ, quæ à Datario, hoc eſt, à Notario Eccleſiæ cum ſigillo, & ſubſcriptionibus ſolitis expediuntur. Graff. *d. cap.* 18. *in hac excommunicatione ſexta, num.* 88. Souſa *ibidem cap.* 7. *diſp.* 42. *in textu, num.* 3. Breuia vocantur reſcripta ſub nomine Papæ expedita, non tamen amplo ſtylo, ſed breuiori methodo deſcripta. Inter hæc duo eſt deſcrimen, quòd Breuia cera rubricata ſignantur: litteræ autem Apoſtolicæ cum plumbeo ſigillo bullantur, Rebuff. *in additionibus ad regulas Cancellariæ regul.* 24. *fol.* 490. *&* 491. & Graffis *hoc loco, in verbis*, ibi, *litterarum Apoſtolicarum*; vbi meminit alias litteras dici ſubreptitias, quando exprimitur falſitas, vel tacetur veritas. Alias obreptitias, quando ſub inuolucro verborum ita ſupplicatur inuolutè, vt Pontifex veritatem non percipiat, quamuis hi termini pro eodem aliquando æſtimentur, & confundantur, & ſic vnum pro alio ponitur. Differunt litteræ obreptitiæ, & ſubreptitiæ à litteris falſis, eo quòd falſæ dicuntur, quæ non emanarunt de Cancellaria Pontificis, ſed aliquis priuatus illas fabricatus eſt, Graff. *ſupra*.

Supplicationes de quibus in hoc canone, ſunt preces, & petitiones, quæ offeruntur ſuperiori in ſcriptis, dicunturque ita, ſiue fiant ad inſtantiam partis, ſiue motu proprio. Sunt item in duplici differentia: quædam concernunt gratiam, quibus petitur aliquid gratioſè ſibi concedi, quando ſcilicet petitur quod ius non concedit, vnde gratia eſt quoddam quaſi priuilegium contra legem indultum, argum. §. *ſed & quod Principi, verſic. planè, in Inſtitut. de iur. nat. gen. & ciuil.* Supplicationes autem, quæ concernunt iuſtitiam, ſunt illæ, in quibus quis petit id, quod ius concedit, ſed alio modo, puta, vt concedatur ſibi iudex, & vt cauſa alicui committatur, quoniam ſuperior iudicem ei dare non tenetur, ex quo habet iudicem. Dicuntur etiam de iuſtitia, quia vult ſupplicans, vt iudex datus ſecundùm iuſtitiam cauſam expediat. Inſuper ſupplicationes dicũtur ſignaturæ poſteaquam à Summo Pontifice, aut à Viceecancellario admittuntur, & ponitur, *Fiat*, vt ex Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 62. docet Graff. *in hoc canone ſexto num.* 91. Vgolinus *de cenſuris Pontifici reſeruatis part.* 2. *in hoc canone ſexto, verſ. Ac ſupplicationum num.* 1. *verſ. Hic excommunicantur.* Souſa *hoc loco*, circa notationes textus, *num.* 4. & Marius Alterius *in hoc canone c.* 1. *d. lib.* 5. *ex verſiculo, ſecundò notandum eſt, fol.* 510. *col.* 1. *&* 2.

His poſitis, certi iuris eſt falſificantes litteras 126.
Papæ ipſo iure incidere in hunc canonem, Vgolinus *de cenſuris Bullæ Cœnæ part.* 2. *cap.* 6. *in principio, n.* 2. vbi ait falſificare litteras, nihil aliud eſſe quàm aut addere, aut detrahere, aut corrumpere, aut mutare contra diſpoſitionem Romani Pontificis aliquid in litteris contentum circa ſubſtantiam, vel qualitatem, aut totam, aut ex parte nonnihil tollere. Vnde ſub nomine falſariorum veniunt omnes, qui radunt veteres ſcripturas, aut qui aliquid noui in litteris Apoſtolicis ſcribunt, aut ſecant, lauant, aut conglutinant papyrum ad falſificandum. Item, qui Bullas plumbeas de veris litteris extrahunt, aut litteris falſis illa affigunt, aut qui faciunt Bullas plumbeas falſas: denique, qui falſificant Annulum Piſcatoris, & ſimilia, Sayr. *de cenſuris Bullæ cap.* 10. vbi *num.* 11. excitat quæſtionem, an incurratur excommunicatio à mutante, vel corrigente in litteris Apoſtolicis aliquid modicum. Et affirmant Panormit. *in cap. ex litteris, de fide inſtrumentorum*, Sylueſt. *verb. excommunicatio ſeptimo num.* 8. *excommunicatione* 4. *verſ. corrigentes*, & Caietanus *verb. excommunicatio cap.* 26. dicentes ligari hac excommunicatione mutantes etiam litteram vnam in litteris Apoſtolicis.

Dicendum tamen eſt non omnem mutationem in litteris Apoſtolicis eſſe peccatum mortale, ſed illam duntaxat, per quam ſenſus, & ſubſtantia earum mutatur, contra mentem Pontificis. Proinde quotieſcumque contra mentem Pontificis mutatur ſenſus litterarum Apoſtolicarum, etiamſi mutatio fiat per vnam litteram, vel punctum, incurritur excommunicatio huius canonis, dummodo mutatio ſit in re graui, quia eſt vera, & formalis falſificatio litterarum Apoſtolicarum, quando variatur ſenſus ipſarum, quem ex mente Pontificis litteræ habebant, videlicet ſi ex tali mutatione aſſerant aliquid, vel negent contra mentem Pontificis, vel magis vtiles reddantur, quàm eſſet mens Pontificis. In quibus caſibus non eſt dubium, quòd incurratur excommunicatio huius canonis, etiamſi mutatio modica fiat in vnica littera, aut in vnico puncto.

Ratio, quia excommunicatio hæc eſt ſimpliciter, & abſolutè prolata ſine aliqua diſtinctione contra falſarios, ſed, qui mutat aliquid etiam modicum in eiſdem litteris, per quod varietur ſenſus litterarum, verè eſt falſarius, & peccat mortaliter: ergo eſt excommunicatus. Item, quia litteræ Apoſtolicæ tunc deſtituuntur ſuis viribus, & authoritate, quando earum ſenſus mutatur, & peruertitur, quamuis ex defectu ſolius litteræ hoc contingat, vt habetur *in cap. inter dilectos, de fide inſtrumentorum*, vt tradit Abbas *in cap. ex parte, num.* 1. *eodem tit.* Ergo excommunicatio hæc incurritur, ita doctiſſimus Souſa *hoc loco cap.* 7. *diſp.* 42. *concluſ.* 1. *num.* 4. Marius Alterius *tom.* 1. *diſp.* 7. *de excommun. Bullæ Cœnæ lib.* 5. *cap.* 2. *fol.* 512. *col.* 2. concordant Nauarr. *d. cap.* 27. *num.* 61. *verſic. ſexta*, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis part.* 2. §. 2. *verſ. Secundò pœnam hanc euadit*, Viualdus *in Bulla Cœnæ, caſu ſexto, num.* 55. Salzedo *in additionibus ad Diaz in ſua praxi crimin. can.* 117. *verſic. Eris etiam à dicta pœna*, Coriolan. *hoc loco excommun.* 6. *verſic. interrogabis*, Suar. *in Bulla Cœnæ diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 46. *&* 47. & alij, quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ. *in c. ad falſariorum, de crimine*

crimine falſi, num. 5. *&* 6. dum ibi volunt excuſari ab excommunicatione, qui in litteris Apoſtolicis aliquid modicum mutant, vel corrigunt, quando non mutatur: ſubſtantia igitur quoties ea mutatur, etiam per mutationem vnius litteræ, vel vnius puncti, incurritur cenſura.

Falſitas autem in dubio non præſumitur, Peres *l.3.in medio, verſ. falſitas ergo, tit. 6. lib. 8. Ordin. & l.5.gloſſ. 1.pag.691.verſ. quæro 11.tit. 12.lib. 3. eiuſdem Ordin.* Valaſc. *conſultatione* 181. *num.* 10. ex Bartol. *in l quoties §.1.num.3. ff. de hared.inſtit.* Præſumitur enim potius error, quàm falſitas, & nemo præſumitur falſarius, Maſcard. *de probationibus, concluſ.* 745. Menoch. *de arbitrar.caſu* 309 *num.* 8. & Farinac. *in praxi crimin.part.4.quæſt.* 67.*num.*5 Sed hoc procedit in foro externo, non verò in foro conſcientiæ, in quo ſtandum eſt veritati falſificantis pro ſe, & contra ſe.

127. Item incurrunt in cenſuram falsò fabricantes litteras Apoſtolicas, etiam in forma Breuis, vt conſtat ex hoc canone 6. Fabricare enim eſt, aliquid conſtruere, vel facere, vt nouum quid conſtruatur, vel vt antiquum reficiatur, & in ſpecie fabricare falsò litteras nihil aliud eſt, quàm litteras conſcribere ſine conſenſu, & mandato Romani Pontificis, aut illius ad quem tale mandatum de mandato Pontificis ſpectat. Duobus tamen modis falsò fabricantur litteræ. Primò, quando omnia ſunt falſa ex quibus litteræ conficiuntur, nimirum, quando quis litteras conficit, & ſignat, & reliqua, quæ ſolent apponi in veris litteris, falsò appoſuit. Secundò falſæ fabricantur, quando conficiuntur litteræ contra mentem Pontificis, & additur, & apponitur in illis aliquid de veris litteris, vt filum de vera Bulla, & ſigillum cereum, vel plumbeum, vt dicitur *in cap.licet, de crimine falſi, & in cap.quam graui, eodem tit.* Atque ita excommunicantur litteras Apoſtolicas fabricantes falsò, qui nomine Romani Pontificis eas fabricant, cùm tamen ad id mandatum non habeant, & ita falſum eſt illas eſſe Apoſtolicas, quæ excommunicatio extenditur ad fabricantes tales litteras, ſiue ſint in forma Breuis, ſiue ſint in forma ordinaria, & ſiue gratiam, ſiue iuſtitiam contineant. Nam verba, *Litteræ Apoſtolicæ*, ſunt generalia, idcirco generaliter ſunt accipienda, argumento *l. 1. § & generaliter ff. de leg. præſt.* quod etiam oſtenditur ex illo verbo, *etiam in forma Breuis*, quod explicat caſum magis dubium, Vgolin. *de cenſuris hoc loco, verſ nec non falsò fabricantes num.2.& 3.* Marius Alterius *ſuprà diſp. 7. lib.5.cap.3. in principio*, vbi falsò fabricare litteras dicit eſſe conficere litteras ſine mandato Summi Pontificis, quæ falſitas committi poteſt etiam in Bulla, filo, charta ac ſtylo ſcribendi, vt dicitur *in dict. cap. quam graui, ad finem, de crimine falſi.*

128. Differt autem falſificare litteras Papæ, & fabricare falsò litteras Apoſtolicas: nam falſantes dicuntur, qui falſant, ac vitiant litteras, quæ verè Apoſtolicæ ſunt, & eas corrumpunt. Fabricantes autem falsò litteras dicuntur, qui litteras tales ſibi confingunt, & componunt, habentes illas pro veris litteris Apoſtolicis; item, qui falsò ſignant ſupplicationes prædictas ſub nomine Romani Pontificis, aut Vicecancellarij, vel eorum vices gerentium, Vgolin. *vbi proximè, verſ Nec non falsò fabricantes*, Marius Alterius *vbi proximè c.5.verſ quare hæc excommunicatio*, vbi volunt [illegible] falſantes, quàm falsò fabricantes litteras Apoſtolicas excommunicari per hunc canonem. Omnes enim ſub nomine falſariorum veniunt, & ex conſequenti comprehenduntur ſub hac excommunicatione, vt indiſtinctè docent, Graff. *part.1.deciſ.lib.4. cap.18. ex num.*87. Suar. *ſuprà diſp.*21. *ſect.2 n.44. cum ſequentib.* Bonacin. *de cenſuris in Bulla Domini*, & alij, quos referens ſequitur Auguſtin. Barboſ. *in d.cap. ad falſariorum num. 3. de crimine falſi, & num.5. & 6.* Farinac. *de falſitate quæſt.* 151.*num.* 7. cum aliis.

Vnde excommunicantur ne dum litteras totas falsò fabricantes, ſed etiam, qui ex parte falſas fabricant, nimirum, ſi apponant falſis litteris verum ſignum, vt dicitur *in d. cap. licèt, de crimine falſi.* nam diuerſitas manus in ſcriptura falſitatem arguit, Menoch. *conſ.199.num.7.verſ.tertiò arguitur, & de præſumptionib. lib. 5. præſ. 10. num. 9. 18. & 19.* Similiter, qui in litteris Apoſtolicis poſtquam illas recipit ab officiali, mutat aliquid ſubſtantiale, verè illas falſas reddit, Marius Alter. *diſp. 7. citata cap.2.col.3. littera D.* Item afficitur excommunicatione fabricans, quamuis deinceps illis non vtatur, quia Bulla excommunicat fabricantes, & ſufficit fabricatio.

Sed quid ſi incepit fabricare falsò litteras, & poſtea mutato animo, & pœnitens facti non perfecit opus? Vgolin. *d. verſ. Nec non falsò fabricantes*, negat incurrere ex ſententia aliorum: ex ſua tamen affirmat incidere, quia non eſt dubium fabricaſſe, qui incepit fabricare: ergo incurrit, ſiquidem Bulla fabricantes excommunicat. Nihilominus magis placet negare, eo quòd litteræ Apoſtolicæ non vocantur, niſi poſtquam ſunt perfectæ, vt nihil illis deſit ex neceſſariis, ad perfectionem. Probatur, quia ſicut non incurritur excommunicatio huius canonis à committente falſitatem in litteris nondum completis, & perfectè abſolutis, vt probat Marius Alterius *lib. 5.cap. 4. verſ. ſexta dubitatio, fol.*518. ſic etiam non incurretur propter fabricationem inchoatam, & nondum perfectam. Iuuat in pœnalibus accipienda eſſe verba in propria ſignificatione, Graff. *d.cap.18.num.93.* Proinde qui cœpit fabricare litteras, ſi ab opere ceſſauit antequam vltima manus apponeretur, non incurrit excommunicationem. Sed petes quænam litteræ Apoſtolicæ propriè cenſeantur? Gomezius 129.
lib.de Breuibus, pag.3. & Nauarr. *in manuali cap. 27. num.62. verſ. Tertia*, volunt dici illas, quæ nomine Summi Pontificis expediuntur, quales ſunt Bullæ plumbatæ, & Breuia Apoſtolica. Vnde falſarius litterarum Epiſcopi, vel Nuntij non incurrit excommunicationem dicti capitis *ad falſariorum*, & multo minus in cenſuram huius canonis. Vgolin. *hoc loco § 3 num.6. verſ. Septimò*, & multo minus 130.
incurret falſans litteras Principis, aut Imperatoris, quandoquidem litteræ Apoſtolicæ non ſunt, nec falſantes illas veniunt ſub nomine falſariorum, de quibus hoc loco, vbi excommunicantur falſarij litterarum Apoſtolicarum, & nulla fit mentio falſariorum litterarum Regum, neque Imperatorum, & quibus verba legis non conueniunt, nec diſpoſitio conuenire debet, argumento *legis 4 § toties ff de damno infecto, & cap indemnitatibus, §.ſupradicta, de electione lib.6.* Qui verò veniant ſub nomine falſariorum, ex dictis hoc loco patet, & dixi ſuprà *num.126. in principio.*

Porrò falſificantes, ſeu falsò fabricantes litteras Papæ vltra excommunicationem contentam *in d.cap.ad falſariorum*, quam incurrunt, cum ſuis fautoribus, & defenſoribus; vt notant Toletus *in inſtruct.*

inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 21. Aloyſ. Ricc. *in deciſio. Curia Neapol. part. 1. deciſ.* 36 *num.* 1. & Farinac. *de falſitate quaſt.* 151. *num.* 7. ligantur etiam excommunicatione huius canonis. inter quas eſt diſcrimen, quòd ſub illa includantur vtentes litteris falſis Papæ: ſub hac verò Bulla in Cœna Domini non includantur. Nauar. *in manuali cap.* 27. *num.* 62. Graff. *hoc loco num.* 99. Vgolin. §. 3. *verſic.* 8. Suar. *de cenſuris diſput* 21. *sect.* 2. *num.* 48. Coriolan. *in explicatione ſexta Bulla Cœna, verſ. qui verò.*

131. Vltra quas pœnas falſificantes litteras Papæ, aut eas falsò fabricantes, ſi clerici ſint, omnibus beneficiis ipſo iure ſunt priuati, & degradantur, traduntur que Curiæ ſeculari, vt pœnis puniantur legalibus, quibus plectuntur laici, Goffred. *in ſumma rubric. de crimine falſi num.* 7. *in principio, gloſſ. in cap licet, in verb. falſitatis, verſ. quicumque, eodem titulo.* Gardin. Zabarel. *in ſumm. num.* 1 *& num.* 3. & alij, quos referens ſequitur Farin. *de falſitate quaſtio.* 151. *num* 1. vbi *num.* 2. limitat quando eſt ſpes de correctione; tunc enim non eſſe tradendum neceſſariò, ſed poſſe deponi à iudice Eccleſiaſtico, & in perpetuum carcerem mancipari, iuxta diſpoſitionem capitis *nouimus*, §. *final. extra de verbor. ſignific.*

Quòd ſi tradatur Curiæ ſeculari, pœna clerico imponenda eſt vltimi ſupplicij, quod eſt de mente gloſſæ *in cap. de falſariorum, in verb. legitimis, de crimine falſi*, & volunt Duennas *regul.* 290. *verſic. limita primo, ad finem*, Boër. *deciſ.* 82. *num.* 6. Farin. *de falſitate quaſt.* 151 *num.* 4. vbi *num.* 12. addit pœnam vltimi ſupplicij, & degradationis locum habere in mandantibus falſificare litteras Papæ, per gloſſam *in d. cap. ad falſariorum*, ibi: *& hac pœna imponitur*, & *ibi* Anchar. *num.* 1. *in fine, in ſecundò notabili*, vbi ponit generalem concluſionem, quod pari pœna punitur, qui per ſe, vel per alium fabricat litteras falſas, neque habere dubium in laicis eſſe puniendos mandantes, ſicut & falſificantes, tradit, & quo ad clericos cogitandum relinquit Marian. Socin. *in d. cap. ad falſariorum num.* 19. vbi pro vtraque parte quæſtionem excutit, & *num.* 20. *& ſequent.* nihil decidit.

132. Ex dictis conſtat dantes, mutantes, vel corrigentes aliquid in litteris Apoſtolicis contra mentem Summi Pontificis ſi mutetur ſenſus litterarum, etiamſi fiat mutatio vnius litteræ incurrere hanc excommunicationem. Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruatis cap.* 6. *in principio, num.* 2. *verſ. quo ad alterum, & ſequentib.* Souſa *hoc loco cap. ſeptimo diſp.* 42. *concluſ.* 1. *num.* 4. Sayr. *de cenſuris cap.* 10. *n.* 11. & Marius Alterius *de Bulla Cœna diſp.* 7. *lib* 5. *cap.* 2 *per totum.*

Hoc tamen fallit, quando ſolùm in litteris Apoſtolicis grammaticalis error emendatur; tunc enim non incurritur cenſura huius canonis. Ratio, quia corrigens errorem grammaticalem, qui datur contra regulas linguæ Latinæ, vel bonæ ortographiæ, non eſt verè falſarius, nec de crimine falſi puniri poteſt. Atqui in hoc canone prohibetur litterarum falſificatio vera, & formalis, non autem materialis; ergo non incurritur excommunicatio. Confirmatur, quia vt quis puniatur de crimine falſi per additionem, mutationem, vel correctionem litterarum, debet dari mutatio veritatis cum dolo, & iactura, ſed qui corrigit errorem grammaticalem, non mutat veritatem, cùm ſenſus idem maneat, nec facit cum dolo, cùm non mutet, neque addat, nec emendet Grammaticam ad decipiendum; nec denique ex additione, nec ex emendatione circa Grammaticam ſequitur præiudicium: ergo non eſt falſarius, & ex conſequenti, non incurrit excommunicationem, quia, vt puniatur de falſo, opus eſt, quòd interueniat mutatio veritatis cum dolo, & iactura, ſecundùm Syluestrum *ve. b. falſarius num.* 1. Armilla *ibidem, num. eodem*, & Viualdus *in Bulla Cœna Domini n* 47. & colligitur *ex cap. conſcientia, de crimine falſi*, vbi notatur per raſuram Bullæ in loco non ſuſpecto non dari falſitatem: ſecus ſi fiat raſura in loco ſuſpecto, ita Menoch. *de arbitrar. caſu* 187. *num.* 34. Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. apoſtilla*, Maſcard. *de probat. concluſ.* 494. Fr. Antonius de Souſa *hoc loco cap.* 7. *diſp.* 42. *num.* 7. & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſ. *in d. c. ex conſcientia*, per textum ibi: *niſi paucarum litterarum raſuras, de crimine falſi*; pro quo etiam faciunt tradita ab eius parente *in remiſſ. ad ordin. Regiam lib.* 1. *tit.* 78. §. 4. *num.* 7. *&* 8. & Marius Alterius *dict. diſput.* 7. *lib.* 5. *cap.* 2. *fol.* 512. *verſicul. hanc opinionem probat Nauarr.*

Quando tamen mutatio fit ſecundùm mentem Pontificis, ſed aduersùs id quod in litteris habetur, dicendum eſt, tamquam probabilius, incurri ſententiam huius canonis, Suar. *de cenſuris diſp.* 21. *sect.* 2. *num.* 46. *&* 47. eo quòd talis mutatio eſt grauis, & quamuis Pontifex in mente habuerit conceſſionem facere ſecundùm mutationem factam, non vult tamen, vt error litterarum per alios, quàm per officiales ad hoc deputatos error emendetur; item quia non licet nouas litteras conſtruere in ſupradicto negotio, & ſupponere loco aliarum: igitur nec iam expeditas ita mutare, Souſa *d. diſp.* 42. *concluſ.* 4. *num.* 8. de quo valde dubito, quia non mutatur ſenſus, nec veritas, ideo in foro conſcientiæ non probo. 133.

Quo ad abradentes idem traditur de detruncãte Bullas de litteris Papalibus, quia per abraſionem litteræ Apoſtolicæ redduntur falſæ, & vt falſarius puniri debet, & excommunicari. text. *in cap. licet, de crimine falſi*, per textum ibi, *vel abraſa*. Abraſio enim reperta in aliquo inſtrumento, falſitatem arguit, Menoch. *de arbitrar. caſu* 187. *n.* 41. Maſcard. *concluſ.* 1254. Farinac. *de falſitate quaſt.* 151. *à num* 41. *& ſequenti, & quaſt.* 153. *à num.* 64. *vſque ad num.* 71. niſi abraſio fiat ab officiali ad id deputato. Goffred. *in ſumma, in rubric. de crimine falſi num.* 9. Hoſtienſ. *in eadem ſumma de crimine falſi num.* 3. *verſ. quinto*, cum litteris Bullatis, gloſſa *in cap. licet, in verbo tenuem*, §. *ſi verò littera, extra eodem tit. de crimine falſi*, dicentes raſuram quamlibet etiam modicam, & vnius ſyllabæ, vnius litteræ, vel puncti factam ab alio, quàm ab officialibus Cancellariæ deputatis efficere litteras falſas, & abradentes ligari excommunicatione, quod intelligitur, quando per talem abraſionem litteræ, vel ſyllabæ vnius mutaretur ſenſus, vel ſubſtantia verborum, Imola *in cap. ex litteris num.* 3. *in fine, de fide inſtrumentorum*, & Ioannes Andreas *in cap. inter dilectos, num.* 11. *eodem titulo*, Marius Alterius *dict. cap.* 2. *verſ.* 1. *excommunicatio huius canonis, & verſ. ſecundò precatur, quoniam qui radit*, vbi abſolutè tuetur tamquam probabilius radentem integram propoſitionem in reſcripto Papæ immutando ſolùm verba, & alia elegantiora apponendo eiuſdem prorſus ſenſus, & ſententiæ, quem, & quam priora raſa, & extincta ſignificabant, vtique falſarium cenſendum eſſe, & ligari excommunicatione.

Nihilominus quoad hoc ſententia hæc non placet omnino, ſaltem in foro conſcientiæ, quia 134.

ſi ſenſus non mutatur, nec aduerſantur verba mutata diſpoſitioni Summi Pontificis, non video, cur radentes incurrant in crimen falſi, nec in excommunicationem huius Canonis. Secus in foro externo, in quo crimen falſitatis, vt inquit Abbas *in cap. ex litteris, num. 3. de fide inſtrumentorum*, committitur regulariter, etiam ſi corrigantur literæ in ea parte, in qua expreſsè conſtaret de errore: igitur idem erit quoties corrigitur vnica littera, vel figura, quia conſideratur actus fabricationis raſuræ, & immutationis, non verò ſenſus, ſecundùm Goffredum *in d. ſumma, in rubrica, de crimine falſi*, practica Monteleon. *fol. mihi* 270. *num.* 818. Baiard. ad Clarum *in §. falſum, num.* 275. & Farinac. *de falſitate, quæſt.* 151. *num.* 42. vbi tenent raſuram in litteris Apoſtolicis etiam vnius ſyllabæ inducere falſitatem, quod intellige in foro externo. Secus in foro conſcientiæ, niſi quando variatur ſenſus verborum. Item quando fit abraſio diſpoſitione iuris, tunc etiam illa reddit falſas litteras Apoſtolicas: ſecus in narratione facti. Afflictis *deciſ.* 404. *n.* 5. vide Farinac. *de falſitate, quæſt.* 153. *à num.* 72. *vſque ad numerum* 80. *cum tribus ſequentibus.*

135. Quid de iubentibus, vel mandantibus falſificare litteras Apoſtolicas, Graff. *hoc loco cap.* 18. *in verb. ſupplicationem, n.* 95. negat hos incurrere in hunc canonem Bullæ Cœnæ, *verſ. limitatur vero*, nec fautores præſtantes auctoritatem huiuſmodi falſifiantibus, quia nulla mentio fit, hoc loco, de mandantibus, nec de iubentibus. Quod etiam tradit Vgol. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, §. 2. verſ. tertio, & n.* 3. de conſulentibus videlicet, qui litteras huiuſmodi falſandas conſulunt, quia Bulla in Cœna Domini neutros excommunicat. Cùm autem verſemur in pœnis, cùm non exprimantur, debent excuſari à cenſura Bullæ Cœnæ tam mandantes, quàm conſulentes: non tamen erunt immunes à cenſura capitis *ad falſariorum, de crimine falſi*, pro vt volunt Vgolinus, & Graffis ſuprà ſcripti. Marius Alterius *diſp. 7. de excom. Bull. Cœn. lib. 5. cap... fol.* 516. *col.* 2.

136. Porrò Clerici per ſe, vel per alios litteras Apoſtolicas falſificantes, vt dixi, vltra excommunicationem ipſo facto, beneficiis ſunt priuati ipſo iure, etiam ſi faciant falſificare, Farinac. *d. quæſt.* 151. *num. 1. & ſequentib. vſque ad num.* 10. Sayr. *de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap.* 10. *num.* 6. *& ſequenti*, quod extenditur ad mutantes, vel detrahentes aliquid modicum in litteris Apoſtolicis, quando modica mutatio, vel additio variant ſenſum Bullarum, & diſpoſitionem Summi Pontificis mutaret. Hoc tamen diſtinctione temperandum eſt, nimirum falſificantes per ſe ligari cenſura huius Canonis, Graff. *lib. 4. cap.* 18. *n.* 91. & Suar. *de cenſuris, diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 48. quos referens ſequitur Souza ſuprà *diſp.* 45.

137. *n.* 1. Falſificantes tamen per alios non excommunicari per hunc canonem, ex eo patet, quia Bulla hoc loco non meminit falſificantium per alios litteras Apoſtolicas, quòd ſi voluiſſet eos comprehendere, expreſſiſſet quidem; ſicut expreſſit *in d. cap ad falſariorum, de crimine falſi*, in cuius cenſuram incurrunt falſificantes litteras Apoſtolicas per alios, quæ tamen cenſura nulli eſt reſeruata.

Confirmatur, quia nomine falſariorum in hoc canone non veniunt niſi, qui falſitatem committunt per ſe, non verò, qui mandant, vel conſulunt falſitatem fieri: idcirco, qui faciunt per ſe actum prohibitum, incidunt in hanc cenſuram, non verò agentes per alios, etiamſi dent cauſam falſificandi. Ratio, quia ſumus in materia pœnali, quæ debet reſtringi potiùs, quam ampliari. *cap. in pœnis, de regulis iuris, in 6.*

Nec obeſt regula iuris, *qui per alium, de regulis iuris, lib. 6. Qui per alium facit, perinde eſt, ac ſi per ſe ipſum faceret.* Ex qua per alium falſificare, per ſe falſificare dicitur; quia ad hoc reſpondetur mandantem falſificare, propriè non falſificare, ſed dici falſificare ex iuris interpretatione Ius enim interpretatur illum falſificare, quamuis non falſificet verè, ac realiter, conſiderata propria ſignificatione: atque ita regula illa, *Qui per alium facit, perinde eſt ac ſi faceret per ſe ipſum*, accipienda eſt non ſecundùm rei veritatem, ſed ſecundùm iuris interpretationem, ſeu fictionem, quæ iuris interpretatio, ſeu fictio non procedit in pœnis, neque in cenſuris: proinde quando pronunciatur contra facientes, non ampliatur ad mandantes, vt notat Marius Alterius *lib. 3. de cenſuris, diſp. 2. cap.* 2. poſt Caietanum *verb. excommunicatio, in principio, c.* 47. Syluest. *excommunicatio* 10. *dubio* 4. Tabien. *excommun. 5. caſu* 44. & Nauarr. *in manuali, c.* 27. *n.* 51. negantes in cenſuris comprehendi mandantes, conſulentes, & alios ſimiles, ſed ſolùm facientes.

Nec etiam obeſt caput *ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. vbi mandans percuſſionem clerici, declaratur incidiſſe in excommunicationem Papalem, ſicut ipſe percutiens, vt eſt communis, per textum *in cap mulieres* 6 *§. vltimo, de ſentent. excomm.* & docent Suarez *de cenſuris, diſp.* 21. *ſect.* 1 *num.* 55. Auila *part. 2. cap. 5. diſp. 3. dub.* 6. Belanus *de ſacrament. & cenſur. tom. 1. diſp. 15. num. 27. cum ſequent.* Molin. *de iuſtitia, tract. 3. diſp. 52. num.* 2. & Farinac. *in praxi crimin. part. 5. quæſt.* 129. dicentes mandantem verberari clericum, ſequuta percuſſione, ligari excommunicatione. Quia dictum caput *mulieres*, non declarat excommunicatum mandantem percutere clericum ex decreto dicti cap. *ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. quo ſunt excommunicati percuſſores clerici, quaſi, qui mandet, verè percutiat; ſed quia aliis conſtitutionibus iuris canonici ſtatutum erat mandantem percutere, ligari excommunicatione, vt *in cap. quante, de ſentent. excommun. & cap. ſicut dignum, de homicidio.* Et quamuis in his iuribus non fuiſſet ſancitum excommunicationem latam contra percuſſores clericorum, includere etiam mandantes, potuit Pontifex in illo cap. *mulieres*, explicare hoc modo, *cap. ſi quis ſuadente*, & ampliare illud, vt comprehenderet etiam mandantem, quamuis ex vi canonis antea mandans non comprehenderetur. Quæ extenſio aliquando datur de vno caſu ad alium, ne lex fraudetur ſuo fine, vt habetur *in cap. ſignificauit, de Iudæis*, quod ſtatuit, mittentes arma ad Sarracenos ligari excommunicatione, ſicut ligantur deferentes per canonem latum contra facientes: alioqui lex ſuo effectu fruſtraretur, Nauarr. *cap.* 27. *num.* 51. argument. *cap. ſi ciuitas, de ſentent. excommun.* vbi interdictum ciuitatis extenditur ad ſuburbia, ne lex careat ſuo effectu.

Quamobrem cùm prohibitio noſtri Canonis facta ſit in falſarios litterarum, & in iure non reperiatur mandans falſificationem, comprehenſus non continetur in hoc canone, niſi qui eſt verè falſarius; non autem talis per iuris fictionem, & idem dicendum eſt in cæteris caſibus, quoties in iure non exprimuntur mandantes, vel conſulentes: Nam quamuis

committunt contra legem quantum ad culpam criminis, non tamen quo ad pœnam; ſi in iure non exprimitur; quia re vera aliud eſt facere, aliud mandare, vt fiat: idcirco lex loquens de faciente, non debet extendi ad mandantem, eo quòd mandans committit delictum iuris fictione, non ex natura rei, & lex non eſt extendenda ad caſus iure fictos, ſed ad veros: igitur excommunicatio lata contra falſantes, vel contra facientes, non comprehendit mandantes, niſi in lege id exprimatur. Neque tunc comprehenditur mandans, quaſi in eo euentu mandare ſit, facere; ſed quia legiſlatori tunc placuit æquiparare facientem, & mandantem, quo ad pœnam, ita Marius Alterius *tom. 1. de cenſuris, diſp. 2. de cauſis excommunicationis, lib. 3. cap. 2. fol 291. & ſequenti, & diſput. 7. de excommunicatione Bullæ Cœnæ, lib. 5. cap. 3. verſ. tertia dubitatio*, & Vgolin. *vbi ſup. d. §. 2. num. 3.* cum aliis.

138. Sed quid dicendum, ſi quis corrigat litteras ampliores ad ſenſum minutæ Pontifici oblatæ, quod fieri poteſt, quando ſcriptor in ſcribendis amplioribus litteris mutet in ipſis litteris ſenſum, qui continebatur in minuta illa, quæ Pontifici offerebatur, & illæ in cuius gratiam factæ ſunt, ſciens veritatem minutæ, mutaret, & corrigeret litteras illas ampliores ſecundùm verum ſenſum ipſius minutæ? Placet non incurrere in hunc Canonem, quia re vera non fuit falſarius, ſed potiùs reſtitutor veritatis, iuxta ſenſum, & mentem Pontificis, ita Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 9. num. 12.* Diſplicet tamen doctiſſimo Fratri Anton. de Souſa *diſp. 42. num. 8. verſic. quarta concluſio*, vbi tanquam probabilius cum Suario vult, incurri cenſuram huius Canonis, quoniam, quamuis mutatio fiat ſecundùm Pontificem, intentio illius eſt, vt error litterarum per officiales ad hoc diſputatos corrigatur.

Vtraque ſententia defendi poteſt. Prima, in foro conſcientiæ, quando nullum interuenit peccatum ſaltem mortale in ea mutatione; puta quando non datur facilis recurſus ad officiales Curiæ, quibus hoc ex officio competit, nimirum corrigere errores Notariorum, vel Scribarum. Tunc enim in vtroque foro, qui mutauerit litteras, non incidit in hanc cenſuram, vt bene notat Graff. *in hoc Canone*, dicens illum non procedere contra mutantes in litteris ea, quæ priùs erant expreſſa in ſupplicationibus, & per errorem Notarij fuerant variata, quod probat exemplo impetrantis diſpenſationis Breue à Pontifice in tertio gradu conſanguinitatis, & loco illius poſitum fuit à Notario in litteris, affinitatis, atque non incurrere hanc cenſuram, ſi mutauit in Bulla, ſicut in ſupplicatione dicebatur. Secunda autem ſententia habebit locum in foro externo, quia mutatio hæc eſt magni momenti, & non debet emendari propria autoritate cuiuſque, ſed per officiales ad id deputatos. Probatur, quia ſicut non eſt integrum in caſu propoſito nouas litteras conficere; ſic etiam non licet iam expeditas ita mutare: atque ita in foro externo timeri poteſt excommunicatio contra falſantes, ſeu mûtantes litteras Apoſtolicas, quod in caſu prædicto videtur contingere, Fr. Antonius de Souſa *vbi proximè, num. 8.*

139. Ex dictis ſequitur diſcrimen inter excommunicationem contra falſantes litteras Apoſtolicas contentam *in d. cap. ad falſariorum de crimine falſi*, & inter excommunicationem contra eoſdem falſarios in hoc canone Bullæ Cœnæ impoſitam. Primò, falſificantes litteras Papæ ipſo iure cum ſuis fautoribus excommunicationem incurrunt, per dictum caput *ad falſariorum*, Cardinalis Toletus *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 22.* Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 10. num. 4. cum ſequentib.* Fr. Antonius de Souſa *hoc loco, cap. 7. diſp. 45.* & Farinac. *in praxi crimin. part. 6. de falſitate, quæſt. 151. num. 7.* per textum clariſſimum *in d. cap. ad falſariorum, verſ. Nos enim*, in illis verbis: *Anathematis vinculo decernimus innodatos.* & *ibi* gloſſa in figuratione caſus, *verſic. ipſi etiam, & in verſic. Nota, quòd omnes falſarij.* Item, quia ſub illo cap. *ad falſariorum*, includuntur, qui per alios falſificant, vel exercent falſitatis vitium, Goffredus *in ſumma, rubric. de crimine falſi, num. 7.* & Hoſtienſis *in ſumma, eodem tit. num. 8. verſ. nam falſarius*, & conſtat ex *d. cap. ad falſariorum, verſ. nos enim*, in illis verbis: *Qui per ſe, vel alios*, & *ibi* gloſſa in figuratione caſus, Hoſtienſ. *num. 4. in verb. per alios*, Ioannes Andreas *in ſumma, & num. 2. in verb. vel alios, & num. 3. in verb. per ſe*, dicentes per hoc caput non ſolùm falſificantes per ſe, ſed etiam fautores eorum, necnon falſificantes per alios incurrere in excommunicationem ipſo iure. Secus per Canonem Bullæ Cœnæ, per quem innodantur excommunicatione falſificantes per ſe, non verò alij, vt per Iacob. de Graffis *d. cap. 18. num. 93. & 95.* Suarez *d. diſp. 21. ſect. 2. num. 48.* Coriolan. *in explicatione Bullæ Cœnæ, circa ſextam excommunicationem, verſ. qui verò*, & Marius Alterius *d. diſp. 7. cap. 5. in principio, lit. B. & C.*

Differunt etiam, quia *in d. cap. ad falſariorum*, excommunicantur mandantes, & conſulentes, qui non afficiuntur excommunicatione huius canonis. Et latiùs patet excommunicatio dicti capitis *ad falſariorum*, quàm excommunicatio huius canonis, quæ non extenditur ad vtentes litteris falſis, ad quos extenditur excommunicatio iuris communis, ſiue vtentes fuerint auctores falſitatis, ſiue alius, vt dicetur infrà *numero 141.*

Similiter non incidit in aliquam excommunicationem, qui litteras Apoſtolicas delet, aut 140.
ſcindit, dummodo, qui delet, aut lacerat, ſit ille, in cuius fauorem litteræ fuerunt impetratæ, & ad quem litteræ ſpectabant, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, §. hoc loco, fol. 156. num. 4. col. 2.* ex eo fundamento, quia fauori ſuo quiſque poteſt renunciare, textus *in cap. ex conſcientia 9. de crimine falſi*, ibi: *Cum quilibet ad renunciandum iuri ſuo*, &c. concordat lex, *ſi quis in conſcribendo, C. de pactis*, ibi: *omnes licentiam habere his, quæ pro ſe introducta ſunt, renunciare*, Gail. *lib. 1. obſeruat. 40.* Menoch. *de præſumptionibus, lib. 6. præſumpt. 41. & conſ. 910. num. 1.* D. Barboſ. *in lege alia, §. eleganter, a num. 12. ff. ſolut. matrimon.* Morla *in Emporio iuris ciuilis, part. 1. tit. 1. in præludio, numer. 19.* Surd. *conſ. 198. numer. 2.* & Azor *part. 1. lib. 5. cap. 22. quæſ. 10.* & Tabien. *in verb. excommunicatio, quinto, caſu 5. num. 5. verſ. poſſet tamen impetrans.*

Eodem modo non ligantur excommunicatio- 141.
ne hac ſexta vtentes litteris falſatis, quia eorum nulla fit mentio, niſi falſificantium, vel fabricantium litteras falſas, non autem vtentium illis. Nam aliud eſt litteras falſare, vel falsò fabricare, & aliud vti illis. Atque ita pœna in vno caſu poſita ad alium non transfertur, argumento *l. Papinianus exuli. ff. de minor.* Quare vtentes excuſantur ab hoc canone, non

autem

Digitized by Google

autem ab excommunicatione lata *in d. cap. ad falſariorum, de crimine falſi.* Vgolin. *vbi ſupra d §. 2. num. 7. verſ. octauo*, in excommunicationem hanc non incidit, qui hiſce litteris falſatis vtitur, ex Caietano *in ſumma, in verb. excommunicatio, c. 27. num. 62. verſ. quarta*, & Graffis *hoc loco d. cap. 6. num. 99. verſ. ſextò*, vbi addit eos dici vtentes, qui ſciunt litteras Papæ eſſe falſas, & vtuntur illis, non tamen propterea incidit, qui vtitur, in noſtrum hunc Canonem, ſed in cenſuram dicti capitis *ad falſariorum, de crimine falſi*, Suarez *de cenſuris, d. ſputat. 21. ſect. 2. num. 48.* & alij, quibus accedit Souſa *diſputat. 43. num. 3. verſ. tertia concluſio*, Farinac. *de falſit. quæſt. 151. ex num. 65.*

142. Idem dicendum eſt de falſificantibus litteras Apoſtolicas antequam perficiantur, & ſignentur à Romano Pontifice, ſi qui eas falſent, non ligati hac excommunicatione. Nam adhuc non dicuntur propriè litteræ Apoſtolicæ, ex quo à Papa non ſunt ſignatæ, nec approbatæ. Vgolin. *de cenſuris Bullæ Cœnæ, d §. 2. num. 7. verſ. poſtremò in excommunicationem hanc non incidit*, poſt Syluestrum *in verb. excommunicatio 7. § 4. num 10. verſ. & tertio*, & Viuald. *in hoc canone, num. 52.* & Marius Alterius *tom. 1. diſputat. 7. de excom. Bull. Cœn. lib. 5. cap. 4. verſ Sexta dubitatio fol 518. col. 1.*

Secus ſi falſentur litteræ poſtquam ſunt Bullatæ, ſeu ſignatæ, & omnino expeditæ, ita, vt officiales nihil habeant addendum, quales ſunt litteræ, quibus non deeſt aliqua qualitas ſubſtantialis ad illarum veram expeditionem; tunc enim vocantur veræ litteræ Apoſtolicæ, Alexand. *conſ. 215. Viſis probationibus, lib. 2.* vbi probat Bullam imperfectam non cenſeri propriè Bullam; ſicut teſtamentum defectuoſum non eſt teſtamentum. *l. Paulus reſpondet falſum, ff. de verbor. ſignif.* Quinimo ſi quis falſet litteras habentes omnia requiſita ad germanam illarum expeditionem, ſed ex aliquo defectu eſſent inualidæ, puta ratione ſurreptionis, vel ex aliqua alia cauſa: tunc committens aliquam falſitatem in eiſdem, incurreret cenſuram huius Canonis, & cæteras pœnas falſariis impoſitas, quia erant verè litteræ Apoſtolicæ, quod requiritur ad excommunicationem incurrendam, eſto deſtituerentur omni valore. Confirmatur, quia hæc ſexta cenſura, vt incurratur, nihil diſponit de valore litterarum, ſed, vt litteræ, quæ falſantur, habeant omnia neceſſaria ad veram illarum expeditionem, Caſſad. *deciſ. 2. circa medium, de reſeruat.* vide Gonzal. *de menſib. gloſſ. 51. num. 45.*

143. Non ligabitur tamen excommunicatione huius canonis falſans litteras alterius quàm à Romano Pontifice, videlicet Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, Patriarcharum, vel Nuntij Apoſtolici, vel Legati, vel Delegati Romani Pontificis, vel Pœnitentiariæ, vel Collegij Eminentiſſimorum Cardinalium, quia huiuſmodi litteræ, non ſunt litteræ Papales, nec dicuntur propriè Apoſtolicæ: & ideo cùm ſint diuerſa, diuerſa fit illatio. *l. Papinianus exuli. ff. de minor.* Nauar. *cap. 21. num. 6.* Graff. *hoc loco, num. 96. & 98.* quem ſequitur Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, cap. 6. §. 2. num. 6. verſ. ſeptimo*, & probatur ex traditis à Farinac. *de falſitate, quæſt. 151. part. 1. ex num. 60. 61. 62.* vbi agit de falſificantibus litteras non Papæ, ſed Capituli ac aliorum Prælatorum, qui diuerſis pœnis temporalibus puniuntur, & multo mitioribus, quàm falſificantes litteras Papæ, ac Regum, qui pœna vltimi ſupplicij puniri ſolent. Nec item incurrit falſificans litteras Cardinalis ſcribentis nomine Papæ. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ, part. 1. deciſ. 36. num. 3.* nec falſificans litteras priuatas Papæ, quas amicis, vel priuatis perſonis mittit, & vt priuata perſona ſcribit, Vgolin. *d. cap. 6. hoc loco, §. 2. num. 5. verſ. ſexto.*

Denique non afficiuntur cenſura huius canonis impetrantes à Romano Pontifice litteras ſurreptitias, aut obreptitias, quamuis tacita veritate, & falſo expreſſo conceſſæ fuerint, quia ipſæ litteræ propriè non cenſentur falſatæ, vt per Viuald. *hoc loco, num. 51.* Graffis *d. cap. 8. num. 89.* vbi illum liberat ab excommunicatione, non tamen à peccato mortali, & impetratis carere debere, ait *cap. ſuper litteris, de reſcriptis*, quia non ſunt falſæ litteræ, & ideo non incurritur excommunicatio, Soar. *de cenſuris, diſp. 21. num. 50.* Vgolin. *eodem titulo, & loco §. 2. num. 3. verſ. quarto*, & Souſa *diſputat. 44.* Nam quo ad expeditionem huiuſmodi litteræ non ſunt falſæ, cùm procedant à Cancellaria Papæ: atque ita impetrantes non afficiuntur cenſura huius Canonis, nec ligantur excommunicatione, de qua *in cap ad falſariorum, de crimine falſi*, vt per S. Antonin. *part. 3. tit. 25. cap. 13.* Syluest. *verb. excommunicatio. 7. num. 8. excommun. c. 4. verſ. & ſecundo.* Caiet. *eodem verbo, cap. 26.* quos refert, & ſequitur Coriolano *in explicatione ſexta Bullæ in Cœna Domini, verſ. dubitatur.* Ratio rationis eſt, quoniam eas impetrantes non peccant committendo falſitatem in Apoſtolicis litteris ritè, & rectè expeditis, neque falsò fabricantes eas litteras vti Apoſtolicas; ſed vtuntur falſitate, veluti medio, vt obtineant à Romano Pontifice litteras, quæ nuncupantur litteræ Apoſtolicæ, quo ad expeditionem, etiam ſi in illis reperiatur falſa narratio ex falſa partis ſuggeſtione: atque ita nulla incurritur excommunicatio, prout vult Riccard. *diſt. 18. art. 12. quæſt. 3.* Non enim dicuntur impetrantes falſarij, quia veras litteras impetrant, quamuis falſum dicant, Rebuff. *in explicatione huius canonis, verſ. & ſupplicationum*, proinde non coërcentur pœna excommunicationis, Tolet. *in ſumma, lib. 1. cap. 22. verſ. tertiò impetrantes*, & eſt communis. 144.

Quod diximus hactenus de falſificatione, & mutatione litterarum, extende ad mutationem, & falſificationem ſigilli, & ad falſantes ſupplicationes ſignatas à Romano Pontifice, vel à ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellario, vel ab eorum vicegerentibus. Idem dicas de obſignantibus falsò ſupplicationes ſub nomine Romani Pontificis, aut gerentis vicem eius ſine eorum licentia, quæ duobus modis falsò ſignari poſſunt. Primò adulterino ſigno, quando ſignantur fabricato ſigno falſo, ſimili verò ſigno. Secundò quando ſignantur ſigno vero, furtim tamen; & ſine conſenſu illius ad quem hoc pertinet. Et vtroque modo ſignantes afficiuntur excommunicatione huius canonis, Vgolinus *hoc loco, d. §. 2. verſ. etiam falsò ſignantes*, & Marius Alterius *vbi ſuprà hoc loco lib. 5. cap. 3. verſ. falsò ſignare, fol. 516. col. 1.* Hactenus de capite ſexto huius canonis. Nunc ad ſeptimum veniamus. 145.

***

Digitized by Google

Septima excommunicatio Bullæ Cœnæ contra deferentes arma & alia vſui bellico ad infideles,ſic ſe habet.

§. VII.

146. ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sarracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos, vel Hæreticos per noſtras,ſiue huius ſanctæ Sedis ſententias expreſsè, vel nominatim declaratos,deferunt,ſeu tranſmittunt equos,arma, ferrum, filum ferri, ſtannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica inſtrumenta,lignamina,canapem,funes, tam ex ipſo canape, quàm alia quacumque materia, & ipſam materiam, aliaque huiuſmodi; quibus Chriſtianos,& Catholicos impugnant, nec non illos, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentibus,in Chriſtianorum perniciem,& damnum ipſos Turcas,& Chriſtianæ Religionis inimicos, nec non hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt, illiſque ad id auxilium,conſilium,vel fauorem,quomodolibet præſtant. Non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis,quibuſuis perſonis,Principibus,Rebuſpublicis, per nos, & Sedem prædictam hactenus conceſſis, de huiuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus.

EPITOME.

147. *Materia excommunicationis ſeptimæ Bullæ Cœnæ eſt ſacrilegium commiſſum contra Chriſtianum principatum.*
148. *Excommunicatio ſeptima Bullæ in tres partes dinididitur.*
149. *Deferentes arma,& alia vſui bellico vtilia hoſtibus Chriſtianæ Reip. quicumque ſint excommunicantur.*
& eſt vniuerſalis. ibid.
150. *Sarracenorum nomine, qui veniant? ad quos prohibetur arma ferri.*
151. 152. 153. *Hæretici ad quos prohibentur deferri vſui bellico vtilia ſunt declarati per Sedem Apoſtolicam.*
154.155.156. *Hæretici declarati in Curia per ſententiam officialium Papæ cenſentur declarati à Papa.*
157. *Hæreticis declaratis extra Curiam Romanam arma deferentes non afficiuntur excommunicatione Bullæ Cœnæ.*
158. *Hoſtes Chriſtiani nominis in Bullæ Cœnæ excommunicatione,qui vocentur?*
159. *Equorum nomine,qui prohibentur ad hoſtes Chriſtiani nominis deferri,qui veniant?*
160. *Equis prohibitis cenſentur prohibita omnia acceſſoria annexa,& connexa.*
161. *Equum vnum ad hoſtes deferens an afficiatur excommunicatione.*
162. *Arma prohibita deferri ad infideles, quænam ſint?*
163. *Cultri parui, & gladioli, quibus vtimur ad vſus domeſticos,an veniat nomine armorũ prohibitorũ?*
164. *Arma donantes infidelibus viuentibus in locis remotiſſimis à Chriſtianis, an incurrant excomcommunicationem Bullæ?*
165. *Equum vnum,vel gladium donans infideli,quando excuſetur ab hac cenſura?*
166. *Ferrum prohibitum ad hoſtes deferri quid comprehendat?*
167. *Filum ferri,ſtannum, chalybs prohibentur deferri ad hoſtes,& vena ferri.*
168. *Aurum,argentum, æs, & plumbum,& quodcumque metallum prohibentur deferri.*
169. *Fideles pendentes tributa infidelibus an incidant in excommunicationem?*
170. *Inſtrumenta bellica lignamina, linum, & funes prohibentur deferri ad hoſtes.*
171. *Verba hæc,quibus Chriſtianos,& Catholicos impugnant,quid prohibeant ad hoſtes deferri.*
172. *Secreta fidelium reuelantes per ſe,vel per alios infidelibus, incidunt in excommunicationem Bullæ.*
173. *Fideles potius mortem pati debent,quàm reuelare ſecreta in communem perniciem Chriſtianorum.*
174. *Auxilium,conſilium,vel fauorem præſtantes circa prohibita deferri ad hoſtes,excommunicantur.*
175. *Auxilium, fauor,& conſilium quibus modis poteſt ferri infidelibus?*

MAteria huius excommunicationis ſeptimæ eſt ſacrilegium patratum contra Chriſtianum Principatum, teſte Caietano *in ſumma verb. excommunicatio cap.* 10. Graffiis *hoc loco num.* 100. & lata eſt hæc excommunicatio ad tuendam fidem Catholicam à Summo Pontifice, cui competit Chriſtianæ Reipublicæ cura,ac defenſio tanquam Chriſti vicario, & totius Chriſtianæ Reipublicæ Capiti.Finis autem eſt ne quis inimicis, & hoſtibus Chriſtiani nominis auxilium præſtet in perniciem Catholicorum. 147.

Diuiditur hic canon in tres partes, in prima prohibetur deferre, vel tranſmittere ad infideles, nec non ad hæreticos arma, & alia omnia,quibus poſſint vti ad impugnandos Catholicos,videlicet equos,arma, ferrum, filum ferri, &c. In ſecunda prohibetur certiores facere Turcas,& alios Chriſtianæ Religionis inimicos, quicumque illi ſint, per ſe, vel per Nuntios de rebus ad ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ pertinentibus in Catholicorũ damnum,ac perniciẽ. Quæ prohibitio exprimitur in hoc canone,his verbis. *Nec non illos, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Reipublicæ concernentibus in in Chriſtianorum perniciem,* &c. *certiores faciunt.* In tertia prohibetur eiſdem infidelibus,vel hæreticis propter eundem finem, nimirũ in perniciẽ Chriſtianæ Religionis,ac nominis cõſilium, auxilium, vel fauorem quomodolibet præſtare, non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis, ibi: *Illiſque ad id auxilium,conſilium,vel fauorem quomodolibet præſtant.* Ex quibus verbis conſtat reuocari omnia priuilegia,ſi fortè à Summo Pontifice,vel à Sede Apoſtolica hactenus Principibus, aut Rebuſpublicis fuerunt indulta, in quibus huiuſmodi prohibitionis mentio expreſſa non fuerit, vt expreſsè in eodem canone continetur. 148.

In hanc ergo excommunicationem incurrunt deferentes arma,ac reliqua hoc loco prohibita ad hoſtes Chriſtianæ Religionis, & nemo ab ea excluditur propter dictionem illam, *omnes*, quæ eſt vniuerſalis, & includit ſingulos, & nullum excludit,argumento *c. ſi Romanorum, diſt.* 19. ibi: *Dicendo verò omnia decretalia conſtituta,nullum de Decretalibus conſtitutis prætermiſit, quod non mandauerit eſſe cuſtodiendum.* Et rurſus aſſerendo, *omnium Deceſſorum noſtrorum*,nullum Põtificum Romanorum, 149.

qui

qui ante ſe fuerunt, excepit. Vnde patet verbum *omnes*, omnes generaliter comprehendere, quo ad perſonas, & quo ad ibi contenta. Quare incidunt in excommunicationem delinquẽtes, etiamſi Reges ſint, vel Imperator, & multo fortiùs priuati homines, ſiue laici, ſiue clerici exiſtant, Nauarr. *in cap. ita quorundam, notabili octauo, num.* 8. *de Iudæis*, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, hoc loco cap.* 7. *num.* 1. Marius Alterius *diſput.* 8. *de excommunic. Bull. Cœnæ lib.* 5. *cap.* 1. vbi addit ſub hac excommunicatione comprehendi perſonas eminentiores, ſiue Eccleſiaſticas, vt Epiſcopos, Archiepiſcopos, & ſuperiores Prælatos, ſiue laicales, vt Duces, Reges, & Regibus, ſi qui ſunt, ſuperiores, vt probat Marius Alterius *vbi proximè*, & antè *diſput.* 10. *de cauſis excommunicationis lib.* 3. *cap.* 5. & deducitur ex gloſſ. *in cap. vt circa, verſic. Aliorum, de electione lib.* 6. & pluribus confirmat Couarru. *lib.* 1. *variar. reſol. cap.* 13. ex vi ac virtute huius dictionis, *omnes*, & *omnia*, quibus declaratur omnes comprehendi, & neminem excludi.

150. Excommunicantur omnes Chriſtiani per dictionem, *omnes*, & *ſoli*, quia excommunicationis Chriſtiani ſunt capaces, *cap. omnis Chriſtianus.* 11. *quæſt.* 3. *& cap. Romana.* §. *in vniuerſitatem*, vt vult *ibi* Domin. *de ſent. excommunic. lib.* 6. Idcirco eſto infideles, qui ſubduntur Catholicis, deferant prohibita, poſſunt plecti aliis pœnis inductis *in l.* 2. *C. quæ res export. non debeant.* & tradit Calderin. *in conſilio* 1. *de Iudæis*, & Felin. *in cap.* 1. *limit.* 5. *de conſtitutionibus.* non incurrunt tamen in hanc cenſuram, Nauarr. *in cap. ita quorundam, notab.* 8. *n.* 8. *de Iudæis.*

151. Nomine Sarracenorum comprehenduntur, qui nefariæ Mahometi perfidiæ accedunt, ſiue ſint Turcæ, ſiue Mauri, ſiue Arabes, ſiue Perſæ, ſiue Tartari, ſiue Ægyptij, ita Fr. Antonius de Souſa *in explicatione Bullæ Cœnæ cap.* 8. *num.* 3. Azor *Inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 23. *quæſ.* 4. *tom.* 1. vbi vult ligari excommunicatione hac Chriſtianos, qui non ſolùm ad Turcas, & Mauros, ſed etiam, qui ad paganos, ad Iudæos, ſeu ad Ethnicos deferunt arma, & prohibita inſtrumenta; modò ſint Chriſtianæ religionis inimici, qui actu, vel habitu bella Chriſtianis inferant, idem Nauarr. *in d. cap. ita quorundam, notabil.* 4. *num.* 17. ex verbis huius canonis, ibi, *& alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos.* Iudæos autem eſſe Chriſtiani nominis inimicos, eſt in confeſſo, adeò, vt ſi potentia Iudæorum prauæ eorum voluntati, quam in Chriſtianos habent æquipararetur, Turcas nobis infenſos longè ſuperarent.

152. Nomine hæreticorum hoc loco veniunt nominatim, & expreſsè à Sede Apoſtolica declarati, etiamſi non ſint hoſtes nominis Chriſtiani, cùm nomen Chriſti Domini profiteantur: nihilominus Religionem Catholicam inteſtino odio proſequuntur, & Eccleſiam Romanam deteſtãtur, grauiuſque peccant in illam, quàm Sarraceni, & infidelitas eorum deteſtabilior eſt, quàm aliorum infidelium, & paganorum, ex Diuo Thoma 2. 2. *quæſt.* 10 *art.* 6. Sayr. *in hoc canone* 7. *num.* 16. Vgolin. *de cenſuris, hoc loco, verſic. qui ad Sarracenos, num.* 6. vbi loquitur de hæreticis nominatim declaratis à Romano Pontifice.

Quare ab eiſdem Auctoribus excipiuntur, qui arma deferunt ad eos hæreticos, qui à Sede Apoſtolica non ſunt expreſsè, nominatimque declarati, etiamſi hæretici notorij ſint, quia Bulla loquitur duntaxat de hæreticis nominatim expreſſéque declaratis: proinde non extenditur ad hæreticos alios, eſto ſint notorij de facto.

Sed Vgolinus non omnino firmat hanc deciſionem, nec eam probat, imò improbat per verba huius canonis, ibi: *& alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos.* per quæ verba vult comprehendere etiàm hæreticos nondum denunciatos. & hæreticos de facto notorios, quod putat verum Marius Alterius *dicta diſp.* 8. *cap.* 1. *lib* 5. *fol.* 527. *col.* 1. *verſ. Reſpondeo in hoc caſu*; dicens tales hæreticos non comprehendi nomine hæreticorum, quia non ſunt nominatim denunciati per ſententiam Sedis Apoſtolicæ, ſed comprehendi ſub illa clauſula, *& alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos*, quando hæretici notorij ij ſunt, qui actu, vel habitu impugnent Catholicos, quia in eo caſu ſunt hoſtes Chriſtianæ Religionis, concinit Nauarrus *in manuali cap.* 27. *num.* 63. *verſic. ſexta*, quod per aurum, ibi, *pro Turcis*, &c. 153.

Per hæreticos nominatim expreſſéque denunciatos per ſententiam Sedis Apoſtolicæ, ad quos prohibetur arma deferri, intelliguntur declarati non ſolùm per ſententiam latam à Sede Apoſtolica, ſed etiam per ſententias latas ab officialibus Papæ Quicumque enim declarati ſunt hæretici per officiales Papæ, cenſentur declarati à Romano Pontifice, eo quia habent ab ipſo poteſtatem officiales, & Delegati, & quidquid agunt, eius iuriſdictione exercent, dummodo ſententiæ ferantur ab eiſdem officialibus Papæ, vel in Curia, vel vbi Papa reſidet, etiamſi Curia ibi non adſit, ſemper enim Curia eſt vbi Papa adeſt, vt *in Clementina. Ne Romani.* §. *ſanè, verſ. eo tamen adiecto, de elect.* ibi, *Eo tamen adiecto, quod ſi in certo loco cauſarum, & litterarum Apoſtolicarum Audientia remanente Papam alibi mori contingat*, &c. Per quæ verba oſtenditur Sedes Apoſtolica eſſe, & in loco vbi Papa moratur, & in loco vbi Curia reſidet. 154.

Quapropter ſi in hac cenſura veniunt omnes hæretici declarati per ſententiam Sedis Apoſtolicæ, non eſt dubium venire omnes declaratos hæreticos per ſententias latas in loco vbi reſidet Papa, quamuis ibi non adſit Curia, & illos, qui tales declarantur per ſententias latas in Curia. Nomine autem Curiæ Romanæ intelligitur Curia Papæ, ſiue locus Sedis Apoſtolicæ, *cap.* 2. *cap. præſenti, de prebendis lib.* 6. Mandoſius *in regul.* 5. *Cancellaria quæſt.* 1. *num.* 16. *& regul.* 16 *quæſt* 27. *num.* 3. *in fine*, Gonzal. *de menſib. gloſſ.* 13. §. 1. *numero* 1. *&* 2. *cum ſequentibus vſque ad numerum* 12. 155.

Dixi intelligi nomine hæreticorum omnes declaratos per ſententias pronunciatas per ipſum Papam, aut per officiales, ſeu delegatos, vel ſubdelegatos Papæ; quod intellige in Curia, vel vbi Papa reſidet. Ex quo ſequitur non venire ſub hoc canone hæreticos, qui non fuerunt declarati in Curia, neque in loco vbi Papa reſidet, ſed extra Curiam, aut extra locum, vbi moratur Papa, quamuis ſint pronunciati, & declarati per ſententias auctoritate Papæ, & Sedis Apoſtolicæ latas, nimirum quando declarati ſunt tales à Legatis Papæ, aut à Nunciis, vel ab Inquiſitoribus, vel ab aliis Delegatis, & Commiſſariis Apoſtolicis. Ratio, quia huiuſmodi ſententiæ ab his pronunciatæ non dicuntur latæ à Sede Apoſtolica. 156.

Digitized by Google

157. Vnde ſequitur non affici excommunicatione Bullæ Cœnæ tradentes arma, & alia prohibita hæreticis declaratis per ſententias extra Curiam, vel extra locum, vbi Papa reſidet, nec declaratis per ſententias ab ordinariis extra Curiam Romanam, eo quòd expreſsè prohibetur traditio facta hæreticis expreſsè, nominatimque declaratis per ſententias immediatè à Papa, aut Sedis Apoſtolicæ, aut ab eius officialibus lata intra Curiam Romanam, vel vbi Papa reſidet, cùm de his hæreticis ſpecificè hic canon loquatur, non verò de aliis, & multo minus loquitur de hæreticis, qui declarati ſunt tales per ſententiam Epiſcopi, vel alterius Prælati, aut Iudicis.

158. Per verſiculum, *alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos*, comprehenduntur ſub hoc canone, Pagani, nempe idola, & Deos multos colentes, quique alio nomine Gentiles dicuntur: dummodo Chriſtianis infenſi ſint, ſecus ſi nobis non ſint infenſi, neque odioſi, ita Nauarr. *in cap. ita quorundam, not. 4. num. 21. verſ. Decimotertio infertur.* Nam hodie in Indiis Indi plures aduersùs alios Indos Chriſtianis auxilium præſtant, & è contrario Chriſtiani eiſdem Indis contra Indos fauent, & olim in Africa Mauri, qui tributa Regibus Luſitaniæ pendebant contra Mauros pro Luſitanis acriter pugnabant. Quare, qui tunc hiſce prohibita traderent, excommunicatione non afficerentur. Vgolinus *de cenſuris Pontifici reſeruatis, hoc loco, verſ. qui ad Sarracenos num. 4. verſ. Tertiò comprehenduntur etiam Pagani.*

Comprehenduntur item ſub eodem verſiculo, *& alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos*, Apoſtatæ Fidei, qui poſt Baptiſmum à Chriſti fide defecerunt, & ſectam aliam ſequuti ſunt. Nauarr. *vbi proximè num. 11.* Vgolin. *ſupra verſiculo, quartò comprehenduntur*, Sayr. *hoc loco cap. 11. num. 16.* Nec ambigi poteſt; ſunt enim hoſtes, & inimici Chriſtiani nominis. Secus dicendum putat Vgolin. *ibidem*, ſi Chriſtianis ſubditi eſſent, & periculum non daretur, quòd contra Chriſtianos prohibitis deferri vterentur, vel ad hoſtes delaturi eſſent; in quo euentu tradentes illa prohibita non ligarentur hac excommunicatione. De quo valdè dubito, non enim confidendum eſt iis, qui infideles ſunt Deo, vt paſſim docet experientia.

159. Quæſtionis eſt, quid veniat ſub prohibitione deferendi, ſeu tranſmittendi equos, & arma ad Sarracenos, Turcas, & alias perſonas in hoc canone memoratas? Quo ad equos primo loco poſitos dicendum eſt, nomine equorum prohiberi, non ſolùm equos, ſed etiam equas deferri, nam equorum nomine ipſæ veniunt, argumento *legis primæ ff. de verbor. ſignific.* Sunt enim illæ tum ad bellum, tum ad ſobolem procreandam vtiles, & ideo deferri non poſſunt, Rebuff. *in praxi beneficiali, in expoſitione Bullæ Cœnæ art. 5. in verb. equos.* Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 18. eodem verbo, num 101.* vbi per equos intelligit etiam debiles, & mulos, & aſinos, Nauarr. *cap. 27. num 63. & in d. cap. ita quorundam, de Iudæis*, quem Graffis *ibi* referens ſequitur, Vgolin. *eodem verſ. equos, arma, ferrum*, &c. *num. 1.* vbi meminit pullorum, & equarum, *& num. 2.* vbi ſub nomine equorum intelligit, arma, & alia neceſſaria ad equos armandos, & ideo ligari excommunicatione huius canonis ea deferentes ad hoſtes Chriſtiani nominis, vt frenum, habenas, ephippia, & ſoleas ferreas, quibus pedes equorum muniuntur, & reliqua ornamenta, quibus equi exornantur. Nam principali prohibito, acceſſoria cenſentur etiam interdicta, cùm ea ſequantur naturam principalis: ſicut principali conceſſo, cenſetur conceſſum acceſſorium veniens in neceſſariam conſequentiam principalis. *l. 2. ff. de iuriſdictione omnium iudicum*, Tuſch. *tom. 1. lit. A. concluſ. 77.* Menoch. *de interdictis, remedio 6. recuper. num. 45.* D. Barboſ. *in l. cùm Prætor §. final. num. 211. ff. de iudiciis.* Item, quia aliquo prohibito, prohibetur omne id, per quod peruenitur ad illud, ex gloſſa *in cap. præterea 5. de officio, & poteſt. iudic. deleg.* Maſcard. *de probat. concluſ. 102.* & Surdus *conſ. 301. num. 74.*

Suffragatur, quod dici ſolet, annexorum idem eſſe iudicium, vt volunt Cotta *in memorabil. verb. connexorum pag. 166.* Hippol. *ſing. 251. num. 1.* Surd. *de alimentis tit. 9. quæſt. 31. num. 6. cum ſequentib. & conſ. 196. num. 9. & conſ. 338. num. 3.* maximè quando prohibitio eſt generalis, tunc enim ad minima extenditur, vt per D. Barboſ. *in d. l. cùm prætor §. 1. num. 112. ff. de iudiciis.* Item, quia connexa dicuntur indiuidua, Surdus *deciſ. 199.* & reputantur vnum, Sigiſmum. Scacc. *de appellat. quæſt. 17. limit. 21 ſub num. 25.* & ab vno connexorum fit extenſio ad alterum. *l. 3. §. iudicio contrario. ff. de contraria actione tutelæ l. proinde. ff. ad legem Aquil. l. cùm actum ff. de negotiis geſtis, cap. præterea, infra de officio delegat.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib. 5. cap. 1. num. 43.* Tuſch. *tom. 2. lit. C. concluſ. 626.* & Gironda *de priuiligiorum, & exemptionum explicat. num. 751.* quibus omnibus probatur ſub equis prohibitis cenſeri prohibita omnia quibus equi induuntur, & armantur, & inſtruuntur etiam ad onera ferenda in bello, & ad bombardas ferendas, & ad currus. Vgolin. *hoc loco, verſ. equos num. 2. ad finem.* Marius Alterius *diſput. 8. de excommunic. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 7. in principio*, vbi nomine equorum cenſet non ſolùm comprehendi equos domitos, & diſciplinatos, ſed etiam indomitos aptos ad trahendos currus, & ad commeatus ferendos; item camelos, & cætera bruta, quæ in bello ad onera ferenda ſunt vtilia, quamuis non ſint apta ad pugnandum: proinde deferentes illa, vel ſimilia ligantur excommunicatione. 160.

Satiſque erit ad cenſuram hanc incurrendam traditio vnius equi infidelibus, niſi equus eſſet adeò ineptus, & debilis, vt nulla arte reparari poſſit. Vgolin. *ſupra d. num. 2.* & Marius Alterius *dict. cap. 7. in verb. per equos*, vbi ſubdit etiam ligari excommunicatione huius canonis tranſmittentes ad Sarracenos equos deductos ab ipſiſmet Sarracenis ad terras Chriſtianorum, vtpote ſi quis emat in terris Chriſtianorum à Sarracenis equos, & eos ad alios Sarracenos vendendos deferat, vel tranſmittat, quia Bulla hos deferentes, vel tranſmittentes excommunicat ſimpliciter, nec diſtinguit, nec conſiderat, à quibus deferentes eos emerint. 161.

Quo ad verbum *Arma*, dicendum eſt ſub illo intelligi ea, quæ tam ad defendendum, quàm offendendum, & pugnandum ſunt vtilia, & idonea: vt ſcuta, galeæ, loricæ, gladij, haſtæ, ſagittæ, tela, & alia id generis multa. Item, fuſtes, & lapides, ad machinas bellicas compoſiti: nec non pilæ, ſiue globi, lapidei, aut ferrei, qui tormentorum bellicorum vſui ſunt. Azor *inſtit. moral. part. 1. lib 8. cap. 23. quæſt. 10.* Qui ergo ſubminiſtrauerint infidelibus arma hæc, & alia ſimilia, incidunt in excommunicationem huius loci, eſt communis, Vgolin. *vbi proximè, verb. arma. num. 2.* & ſequenti, Viualdus *in explicatione Bullæ Cœnæ cap. 7 num. 67.* Sayr. *d. lib. 3.* 162.

de

de cenſuris, *cap.* 11. *num.* 28. ex quacumque materia arma ſint fabricata, vbi id extendit ad deferentes ligones, raſtra, ſecures, malleos, & huiuſmodi alia multa inſtrumenta militaris artis, gloſſ. *in Clementina, Ne in agro, §. qui vero, ver. Arma, de ſtatu Monachorum*, cuiuſcumque ſint figuræ, qualitatis, & ſpeciei, & quouis nomine nuncupentur. Quare, qui tradiderit infidelibus etiam arietes, clauas ferreas, arcus furatos, bombardulas, ocreas ferreas, chirothecas eiuſdem materiæ, innodantur excommunicatione. Fr. Antonius de Souſa *hoc loco in notationibus circa textum, num.* 4. P. Auguſtinus Barboſa *in cap. ita quorundam, de Iudæis, num.* 4. vbi *num.* 5. addit non comprehendi deferentes vaginas vacuas ad enſes recondendos, ex Deciano *in tractatu criminal. lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 57. quem ſequitur Barboſa parens *in remiſſionibus ad ordinationem Regiam, lib.* 5. *tit.* 109. *in principio, in textu*, ibi: *nenhumas armas*, dicens ſtatutum prohibens deferri arma ad terras Maurorum, non comprehendere aſportantem vaginas ad enſes recondendos.

163. Hinc ſequitur difficultas, an deferentes paruos cultros, quibus vtimur in menſa ad panem incidendum, vel ad calamos præparandos, ad Sarracenos, incurrant cenſuram huius canonis? Videtur negandum, non ſolùm propter paruitatem materiæ, ſed quia propriè non vocantur arma, neque in prælio vtuntur illis pugnantes. Quinimò ſub prohibitione deferendi arma per ciuitatem, non comprehenduntur deferentes ſimiles cultros, aut gladiolos pennis aptandis vtiles, gloſſa ſingularis *in Authent. de armis, ad finem, ver. Minores*, quem ſequitur Bartol. *in l.* 1. *num.* 2. *ff. ad legem Iuliam de vi publica*. Arma enim ſimpliciter dicta ſunt, quæ feruntur ad inferendam, aut propulſandam iniuriam, Caiet. *in ſumma verb. excommunicatio cap.* 20. & Armil. *eodem titulo excommunic.* 14. & Toletus *in ſumma caſuum lib.* 1. *cap.* 23. vbi fatetur communem hanc eſſe opinionem, quam confirmat *l. armorum, ff. de verbor. ſignific.* Probatur ex *cap. clerici* 1. *de vit. & honeſt. cleric.* vbi habetur interdici clericis ſimpliciter delationem armorum, ſub pœna excõmunicationis, non tamen extenditur ad deferentes cultellos paruos ad panem incidendum, & ad alia neceſſaria. Abbas *ibi num* 7. concordat Angel. *excommunic.* 7. §. 59. & Syluest. *eodem verb. & num. in principio*. Sayr. *hoc loco, num.* 29. Non enim huiuſmodi cultri, & gladioli ſunt ferrum mediatè, vel immediatè bello accommodatum, nec infideles illis vtuntur contra Chriſtianos ad bellum.

Nihilominus Nauarr. *in Bulla Cœna cap.* 27. *num.* 63. *verſ. quarta*, vult etiam cultrorum delationem, & tranſmiſſionem ad Turcas, & Sarracenos prohiberi, cuius hæc ſunt verba: *Cultri, & etiam cultelli, quia ſuapte natura ſunt ad pugnam apti, quamuis ob paruitatem aliquando pro ſubiecta materia non dicantur arma.* Quæ opinio mihi non improbatur, & eam ſequitur P. Comitolus *in ſuis reſponſis moralibus lib.* 6. *quæſt.* 10. *num* 3. Ex ea ratione, quia licèt nomine armorum cultri parui non veniant, veniunt tamen appellatione metallorum, eo quòd propter artificioſam figuram cultri iſti non deſinunt eſſe metallum. Accedit hac de re conſultum fuiſſe Clementem VIII. à mercatoribus Venetis, reſpondiſſeque deferentes magnam vim cultrorum in hunc canonem incidiſſe. Nam mercatores magnam vim cultorum ad Turcas deferebant, non ſub nomine armorum, ſed ſub nomine mercium, neque hos poſſe deferri, reſpondit Clemens. Ita Comitol.

Quare excuſari poſſunt ab hoc canone deferentes ad Chriſtiani nominis hoſtes paruam quãtitatẽ paruorum cultrorum ſine dolo, lucri cauſa, & ſic puto eſſe intelligendos, qui dicunt gladiolos armorum nomine in Bulla Cœnæ minimè contineri, quales ſunt Abbas *in cap. lator. num.* 3. *de homicidio, & in cap. clerici* 1. *de vita, & honeſt. clericor. num.* 6. Angel. *excommunicatio* 5. *caſu* 21. *num.* 5. & 10. Syluest. *in verb. excommunicatio* 7. *num.* 59. & Tabien. *excommunicatio* 6. *num.* 2. & alij, quia arma efficiuntur, vt geſtentur animo offendendi, vel defendendi, non autem, quæ fabricantur ad panem incidendum, & ad calamos aptandos, vt etiam vult Vgol. *verb. Arma. n.* 10. *hoc loco*.

Quando autem tanta fuerit copia horum cultrorum, vt ex illis poſſint arma conflari, ſicut ex alia materia metalli infecta conflari ſolent, non eſt dubium exportantes eos ad infideles affici hac excommunicatione, & eodem modo qui lebetes, phiolas, ſcutellas, ligones, raſtra, & alia ſimilia inſtrumenta ferrea etiam ruſtica, quia hæc omnia ſub nomine metalli comprehenduntur, ita P. Comitol. *ſupra num.* 3. & 4 poſt Nauarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis notab.* 10. *num.* 40. vbi conceptis verbis ſic loquitur. Decimò infertur ex corollario præcedenti, omnes, qui animo formali, vel virtuali iuuandi Sarracenos contra Chriſtianos deferũt eis aliqua vtilia bello, vel prælio mediatè; vel immediatè, incidere in cenſuras Bullæ Cœnæ Domini: quod maximè animaduertant Confeſſarij.

Sequitur illa difficultas, an donans infidelibus arma bellica longè remotis à locis Chriſtianorum, incidat in hunc canonem? Reſpondet Nauarr. *in d. cap. ita quorundam, notabil.* 10. *num.* 9. *verſ. ex quibus, de Iudæis*, negantes; ſi credit infideles non eſſe vſuros ferro, vel armis ad bellum; ſed putat ex illis facturos clauos ad conſtruendam domum, quam cœptam habent, Sayr. *hoc loco, de cenſuris Bullæ Cœnæ, lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 24. idem firmat, additque ab huiuſmodi donationibus Chriſtianos cauere debere propter periculum, quod inde timeri poteſt. 164.

Similiter excuſantur ab excommunicatione donantes gladium vnum, equum, haſtam, ſclopum, vel frameam alicui Duci, aut Dynaſtæ infidelium, vel propter gratitudinem, vel propter amicitiam conciliandam, vel ex liberalitate, ita Nauarr. *cap.* 27. *num.* 63. *verſ. ſexta*. Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. *num.* 104. non quidem ex defectu verborum, ſed mentis, Viualdus *in Bulla Cœnæ num.* 61. vbi eos excuſat ex paruitate materiæ ab excommunicatione. Sed magis placet ratio Nauarri, & Iacobi Graff. per illa verba, *quibus Chriſtianos impugnant*. Non enim Princeps, Dux, vel præfectus vrbis, vel caſtri, cùm donat vnum, vel alterum equum, aut enſem, propter beneficium acceptum, vel accipiendum malo animo donat. Sed hæc ratio non conuincit, ſed ea, quæ mittitur intentioni Pontificis, cuius mens non eſt in hoc caſu ligare viros hos primarios ſupradictas donationes facientes, ob rationes ſuprà poſitas. ſequitur Fr. Antonius de Souſa *in hoc canone diſp.* 47. *num.* 4. *verſic. circa ſecundam*. 165.

Item ferrum prohibetur deferri ad infideles, quod intelligitur de ferro tã facto, quàm infecto, ex Angelo *in verb. excommunicatio* 5. *caſu num.* 21. Tabien. *verb. excommunicatio* 6. *num.* 3. §. *ſecundo*. Nauarr. *in manuali cap.* 27 *num.* 63. *verſ. Quinta, & in cap. ita quorundam, notabil.* 7. *num.* 2. & *num.* 5. *de Iudæis*; & Sebaſt. Medices *in ſumma peccator. capital. tit.* 9. 166.

tit. 9. *quæſt.* 78. & alij, vbi nomine *ferri*, intelligit ferrum ex quo aliquid fabricatum eſt, quo quis pugnare, aut munire ſe poſſit.

167. Caietanus autem *in ſumma verb. excommunicatio cap.* 10. *verſ. Aduerte*; deinde inſinuat nomine ferri intelligendum eſſe quamcumque materiam propriam primariam, ſeu ſecundariam armorum. Syluest. tamen nomine *ferri*, intelligit terram vnde ferrum fit, proinde in excommunicationem incidit, qui ad hoſtes illam defert, ſic in verb. *excommunicatio ſeptimo, num.* 59. *verſ. & ſecundò*, vbi nomine *ferri* infecti declarat comprehendi terram, id eſt, venam ferri: quæ opinio ſequenda eſt, non quòd propriè comprehendatur ſub nomine ferri, ſed ex mente Romani Pontificis, qui ſi de hoc interrogaretur, an fas eſſet deferri hanc terram ad hoſtes Chriſtiani nominis? negaſſet quidem, vt tradit gloſſ. communiter recepta *in l. tale pactum*, *§ final. ff. de pactis*. Nam ferrum de proximo conficiendum pro confecto habetur. Vgolin. *hoc loco*, *verb. Ferrum*, *num.* 4. Quare non ſolùm ferrum prohibetur deferri ad hoſtes, ſed etiam terra hæc, contra Iacobum Graff. *dict. cap.* 18. *num.* 103. & Nauarr. Nam vena ferri nullum alium habet vſum, niſi vt ex ea ferrum fiat, idcirco non eſt dubium eſſe materiam, qua bellatores alios inuadant. Proinde venam ferri deferentes incurrunt hanc excommunicationem, Fr. Antonius de Souſa *hoc loco*, *circa notationes text. num.* 4. *verſ. Tertiò ferrum.* Marius Alterius *diſp.* 8. *de excommun. Bull. Cœn. lib.* 5. *cap.* 6. *fol.* 540. *col.* 1. *verſ. contrariam ſententiam*, *& cap.* 7. *fol.* 543. *colum.* 1. *in principio*, vbi ait venam ferri eſſe materiam ex qua eruitur ferrum, & ideo ex delatione ferri facti, ſeu infecti ad Sarracenos incurri excommunicationem Bullæ.

Sub nomine *fili ferri* veniunt ea inſtrumenta, & arma, quæ ex filo ferri fabricantur, nimirum pilæ, quæ filo ferri armantur, & bombardis ſclopetiſque pilæ plures ſimul iunctæ, & incluſæ iaciuntur, emiſſæque in hoſtes irruunt, & magnam perniciem afferunt. Quin etiam ex filo ferreo arma alia finguntur, puta ſpicula ſagittarum, & alia armorum genera, vbi quantitas magna ſuppetit. Quod extende ad omne filum cæterorum metallorum, propter identitatem rationis, & quamuis de ſolo filo ferri Bulla loquatur, non excludit aliud filum in quo reperitur eadem ratio, etiamſi rariùs accidat, iuxta gloſſam notabilem *in Clementina* 1. *verb. Præſidentes*, *de reſcriptis*. Marius Alterius *d. cap.* 7. *verſ. filum ferri*, Vgolin. *hoc loco verb. filum ferri*.

Nomine ſtanni, quod eſt notiſſimum metalli genus, intelligitur illud metallum, quod in fodinis reperitur cum argento, & in fornace primum colliqueſcit, & multos habet vſus, diciturque à Plinio *lib.* 3. *cap.* 16. plumbum album, & ad bombardas conficiendas ſatis accommodatum, idcirco eius delatio prohibetur hoc loco ſub excommunicatione. Vgolin. *ſupra verb. ſtannum*, & Alterius *eodem verbo*, cùm ſit metallum ſatis vtile ad inſtrumenta bellica.

Nomine chalybis, quod prohibetur deferri, intelligitur genus ferri magis purum, & purgatum, Luſitanè dicitur *Aſſo, ou acerro*, ex quo fiunt inſtrumenta valde apta, & accommodata ad vulnerandum, diciturque vulnificus chalybs per excellentiam, quaſi inſtrumenta ex chalybe fabricata, vim habeant maximam ad infligendum vulnus, Vgol. & Alterius *vbi proximè*, *hoc verbo*.

Item, vt vno verbo concludam, prohibetur delatio omnium metallorum, ſcilicet auri, argenti, electri, æris, & plumbi. Quicumque igitur detulerit ad infideles ferrum, filum ferri, ſtannum, chalybem, aurum, argentum, & reliquas metallorum ſpecies, afficitur hac excommunicatione, niſi paruitas materiæ excuſet à mortali. Prohibito enim metallo, prohibentur omnes illius ſpecies, *l. ſi quid eorum*, *§. inter emptum. ff. de legatis.* 3. & quamuis reperiretur aliqua ſpecies metalli minimè apta ad inſtrumenta bellica conficienda, non propterea deferens illam ſpeciem immunis eſſet ab hac cenſura. Quia remoto genere, remouentur omnes ſpecies illius, Iaſon *in l. filius à patre, num.* 10. *ff. de liberis*, *& poſthum.* Quamobrem neque plumbum ad infideles deferri poteſt, neque aurum, neque argentum factum, neque infectum, & ex conſequenti, nec pecuniæ deferri poſſunt: ſunt enim nerui bellorum, quibus arma habentur, exercitus fiunt, cõmeatus parantur, & arces etiam muniſſimæ expugnantur. Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 63. *verſ. ſexta*, Vgolin. *hoc loco, verb. omniaque alia metallorum genera, num.* 4. *& ſequent.* quibus accedit Marius Alterius *d. cap.* 7. *fol.* 543. & Viuald. *in* 2. *part. in explanatione Bullæ Cœnæ*, *caſu ſeptimo*, *num.* 58. 168.

Excipiuntur ab hac cenſura Chriſtiani, qui ſub imperio infidelium morantur, ſi pro tributis præſtent pecuniam, cenſentur enim præſtare coacti; ſicut non ligatur Princeps, viribus impotens ad reſiſtendum Turcæ, ſi illi ne ab eo vexetur, pecunias offerat ad redimendam vexationem. Quin etiã vaſalli Principis Chriſtiani poſſunt pecunias elargiri hoſtibus nominis Chriſtiani, vt eos à bello contra Chriſtianos excitando remoueant. Vgol. *vbi ſuprà, ad finem.* 169.

Sed quæri poteſt quid ſignificetur ſub prohibitione bellicorum inſtrumentorum? Sayr. *d. cap.* 11. *num.* 30. per bellica inſtrumenta intelligit tympana, tubas, fiſtulas, lituos, cornua, & ſimilia, ex Nauarro *in manuali cap.* 27. *num.* 63. *verſ. per bellica inſtrumenta.* Similiter veniunt bombardæ, ſeu colubrinæ, baliſtæ, arcubaliſtæ, & ſclopi, vt vult Rebuff. *in hoc canone*, *verſ. bellica inſtrumenta*, quod extenditur ad alia tormentorum genera, quæ varia ſunt, non ſolùm nomine, ſed etiam materia, & forma, & vſurpantur ad muros ciuitatum diruendos, turres expugnandas, & ad hoſtes fugandos; quæ omnia veniunt ſub nomine bellicorum inſtrumentorum, & latiùs patent, quàm arma, quia omnia arma ſunt bellica inſtrumenta, non tamen omnia bellica inſtrumenta, ſunt arma. Propriè namque arma ab armis dicuntur, hoc eſt, ab humeris, à quibus dependent, & armos tegunt, vt inquit Feſtus, & Seruius. 170.

Lignamina etiam prohibentur deferri ad infideles in hoc canone, quamuis *in cap. ita quorundam*, *de Iudæis*, habeatur ligamina, ſed hoc loco non ligamina, ſed lignamina expreſsè poſita ſunt. Conſtat enim verbum *ligamina* ſignificare ligaculum, ſeu ligamentum, quo aliquid colligatur, & non ſignificat materiam, ex qua aliquid efficitur, quam expreſsè voluit Pontifex in Bulla prohibere, ne ex illa naues, triremes, & alia vtilia bello ad infideles deportarentur, hoc eſt, ne ligna, quæ ſunt apta ad ædificandas naues, triremes, & alia nauigia, nec non ad faciendos currus, & alias machinas conſtruendas deportentur. Et multo fortiùs ſub hoc vocabulo prohibentur deferri naues ipſas, & triremes iam factas, vt notat Nauarr. *in d. cap. ita quorundam*,

rundam, *notabil.* 7. *num.* 20. intelligi multo magis ipſas naues, & galeas factas. Ratio, quia excómunicat deferentes materiam ad conſtruendas naues, à fortiori excommunicat deferentes res ipſas ex materia prohibita factas. Quod etiam expreſsè docet Anchar. *in cap. ad liberandam col* 1. *de Iudæis.* Sunt namque naues, & triremes iam factæ lignamina ligata, & compacta, & ex conſequenti vtiliora, & aptiora ad bellum, quàm ſoluta, & impacta. Quare ſi deferentes lignamina ſoluta ad infideles, hoc eſt, ligna ex quibus fieri poſſunt naues, & alia bello vtilia, incurrunt in hunc canonem, vt eſt communis, nemine diſcrepante, Nauarr. *dict. cap.* 27. *num.* 63. *verſ. ſexta*, Vgolin. *verb lignamina num.* 1. Sayr. *d. cap.* 11. *num.* 31. poſt alios, à fortiori incurrent, qui deferent ad infideles naues, triremes, rotas ad vehenda tormenta bellica, currus, remos, malos, antennas, haſtas, & ſimilia, Marius Alterius *d. cap.* 7. *verſ. ex his euidenter fol.* 544. *col.* 2. *ad finem*, & Vgolin. *hoc loco dict. verb. lignamina, num.* 2.

Limitatur rigor huius canonis quo ad deferentes ligna ad comburendum neceſſaria. Hæc autem non prohibentur deferri ad infideles. Syluest. *verb. excommunicatio* 7. *excommunicatione* 21. Tabien. *verb. excommunicatio* 6. §. 3. Nauarr. *ſuprà dicto verſ. ſexta*, quos referens ſequitur Vgolin. *ſuprà num.* 3. & Sayr. *dict. num.* 31. *ad finem*. Secus ſi ligna deferantur ad hoſtes eo tempore, vt ab ipſis aliqua vrbs Chriſtianorum incendatur, aut vallum contra Chriſtianos extruatur, aut etiam dum actu Chriſtianos oppugnant, vel à Chriſtianis oppugnantur. Tunc enim incurrunt deferentes per verba in Bulla poſita, ſcilicet, *Quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant*, quæ verba interdicunt ea, quibus formaliter, vel virtualiter Catholici impugnantur. Quare ſi quis deferret tamquam merces ligna ſine vlla deprauata intentione formali, aut virtuali ad comburendum neſciens, nec ſcire debens conſideratis circunſtantiis temporis, loci, & perſonarum illa fore vtilia bello contra Chriſtianos, non ligaretur hac cenſura, eſto poſtea hoſtes illa conuerterent ad vſum bellicum, Marius Alterius *d. cap.* 7. *verſic. Reſpondeo ex tali delatione, fol.* 545. *col.* 1.

Per verbum *canapem* & *funes* ex ipſo canape, & ex alia materia, intelligitur prohibita dilatio in ſpecie canapis, & funium ex quacumque materia, & ipſa quoque materia prohibetur deportari. Nomine *canapis* intelligitur herba ex qua conficiuntur chordæ, & generaliter ſub nomine *funium* veniunt, quicumque funes ex canape, vel ex lino, vel etiam ex lana, vel ſerico efformati, qui poſſunt ſeruire in bello, ſiue mari, ſiue terra faciendo. Proinde prohibetur deferri non ſolùm canapis, ſeu canabis, ſed etiam vela nauium, & pannus vnde fiunt vela, Vgolin. *vbi ſuprà verb. canapis, vel canabis num.* 1. *&* 2. *& verb. funes, per totum*, Sayr. *d. cap.* 11. *num.* 32. poſt Nauarrum *d. cap.* 27. *num.* 63. §. *ſexta, verſ. per funes*, vbi ait comprehendi non ſolùm lineos, & canapeios, ſed etiam laneos, & ſparteios, per legem *de pretio, ff. de publ. in rem act.* vbi generaliter dictum, generaliter eſt accipiendum, ſequitur Alterius *vbi proximè, verſ. funes*, dicens per *funes* ſignificari omnes funes tam craſſiores, quàm graciliores, qui formari ſolent vel ex canape, vel ex lino, vel ex ſtupa, vel ex alia quacumque materia. Horum enim omnium delatio ad infideles ſub excommunicatione hac prohibetur. Quin addit Vgol. *in eodem verb. canabem*, incidere in excommunicationem deferentem ſemen canabis malo animo, vt Chriſtianis noceat: ſicut incidit deferens terram ferri. Secus ſi deferatur aliqua materia, ex qua communiter non formantur funes, quamuis infideles redacti in anguſtias poſtea illam materiam ad funes conſtruendos accommodaſſent, quoniam materia funium hoc loco duntaxat interdicitur, & verba propriè ſunt accipienda. *l.* 1. §. *ſi is qui nauem. ff. de exerc. act. & leg. ille, aut ille*, §. *cùm in verbis. ff. de legatis* 3.

Sequitur dicendum de reliquis, & in primis de illis verbis, quæ ſic habent: *Quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant.* quæ verba ad multa ſe extendunt. Primò prohibentur deferri ad infideles ea omnia, quibus infideles vtuntur in bello contra Catholicos, inter quæ prohibentur deferri homines ad bellandum, ad remigandum, & ad alia officia obeunda contra Chriſtianos. Item prohibentur deferri omnia, quæ ad victum pertinent, quibus in bello hoſtes nominis Chriſtiani ſuſtententur. Item deferri prohibentur medicinæ ad vulneratos curandos, nec non Medici, & Chirurgi. Similiter, qui lapides quoque, arenam, calcem, & fabros ad arcem extruendam, vt inde faciliùs Chriſtiani oppugnentur, detulerint, incidunt in hunc canonem, ex traditis à Caietano, quem ſequitur Nauarrus *in dict. cap. ita quorundam, notabili* 7. *num.* 13. *verſ. Materiam autem ſecundariam*, Vgol. *vbi ſuprà, verſ. alia denique huiuſmodi, fol.* 202. *num.* 3. *verſ. Tertiò præter.* Marius Alterius *d. cap.* 7. *ad finem fol.* 546. vbi tradit prohiberi pulueres ſulphureos, nitrum, & ſulphura, ex quibus fiunt huiuſmodi pulueres ad tormenta bellica vtiles, Vgolinus, & Marius *vbi proximè.* 171.

Circa ſecundam partem huius canonis, vbi excommunicantur illi, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentibus in Chriſtianorum perniciem faciunt certiores infideles, & hoſtes Chriſtianæ Religionis, aduertendum eſt, morte naturali puniendos vltra pœnam excommunicationis, Graff. *hoc loco d. cap.* 18. *&* 7. *huius canonis, verb. nunciantes num.* 105. Vgolin. *hoc loco, & hoc verſic. num.* 2. *& verſ. quo ad tertium*, tradit non intelligi nunciantes de ſtatu alicuius priuati hominis etiam in perniciem illius. Quia Bulla non plectit, niſi nunciantes de ſtatu Chriſtianæ Religionis, vel de ſtatu vnius Regni, Prouinciæ, ciuitatis, vel terræ, modò in perniciem Chriſtianorum hoc redundet. Graff. *vbi ſuprà*; propterea ſi quis faceret infideles certiores de tranſitu mercatorum fidelium per certa loca, & ibi capi poſſe, non afficeretur hoc canone. Sayr. *d. cap.* 11. *num.* 35. Souſa *hoc loco c.* 8. *diſp.* 50. *num.* 4. *verſ. tertia concluſio.* 172.

Ex dictis ſequitur in hac ſecunda parte huius canonis ad incurrendam excommunicationem requiri duas conditiones. Prima, vt illa, de quibus nunciatur ad Turcas, aut ad hæreticos, ſint de concernentibus ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ, & de pertinentibus ad eius curam, & gubernationem. Secunda, vt id, quod illis nunciatur, redundet in perniciem Chriſtianæ Religionis. Nec immeritò, quia coërcere voluit Summus Pontifex huiuſmodi nunciantes vti proditores Chriſtianæ Religionis: ſiquidem tales grauiſſimè delinquunt in Deum, & in homines reuelando ſecretum in perniciem Eccleſiæ, & Reipublicæ Chriſtianæ, quod ſeruare tenentur *cap. de forma.* 22. *quæſt.* 5. vbi iubetur ſeruo, quòd ſit fidelis Domino in

ſecreto ſeruando, & *l. omne delictũ. §. exploratores. ff. de re militari.* Et quamuis hoc loco non fiat métio, niſi Turcarum, nomine illorum intelligũtur omnes infideles, & omnes Chriſtiani nominis hoſtes. Quare facientes certiores de rebus ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ concernẽtibus in damnum ipſorum Chriſtianorum, incidunt in hanc excommunicationem, ſiue qui fiunt certiores, à fidelibus ſint Turcæ, ſiue hæretici, ſiue quicumque alij Chriſtianæ Religionis hoſtes, ſiue per ſe, ſiue per alios id faciant, vt habetur *in hoc canone*, Vgolinus *hoc loco §. 1. num. 1. fol. mihi 205.* & multo fortiùs excommunicationem incurret, ſi perſonaliter cum iis perſonis ore ad os loquantur, qui hoſtibus ea nuncient, argumento *cap quanta, de ſentent. excommunic.* & eſt ex coniecturata, ac veriſimili Romani Pontificis intentione. Nec refert Nuntium eſſe Chriſtianum, vel infidelem, ſemper enim incurritur excommunicatio à mittente. Vgolinus *vbi proximè, verſic. ſecundò afficit. fol. 206. columm. 1. ad finem.*

Similiter incurritur excommunicatio ab ipſo Nuncio faciente certiores infideles, quamuis narret ſimpliciter, quæ ſibi fuerunt iniuncta ab ipſo mandante, dummodo ſit fidelis, quia nunciat infidelibus ea, quæ pertinent ad ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ, quæ infideles neſciunt, vel credit illos ignorare. Idem dicendum eſt de Nuntio deferente litteras ad infideles, in quibus confusè cognoſcit contineri aliqua circa ſtatum alicuius caſtri, aut ciuitatis, quamuis in ſpecie neſciat, quæ ſcribantur, nempe ligari excommunicatione, atque ita vterque afficitur hoc canone, eſto nihil damni inde redundet in Rempublicam Chriſtianam. Vgolinus *dict. §. 1. verſic. ſextò excommunicatio*, Alterius *vbi ſuprà cap. 9. fol. 551. columm. 2. & ſequenti fol. 552. col. 1.*

Excuſantur ab hoc canone mittentes litteras, vel Nuntios, ſi ad hoſtes non peruenerunt ex aliqua cauſa, quia non conſequutæ ſunt litteræ ſuum effectum, aut Nuntij mandato non ſatisfecerunt, quod fuerint captiui, vel occiſi in itinere, non tamen mittentes Nuntios, vel litteras, immunes ſunt à peccato, Vgolin. *dict. §. 1. num. 2. verſic. primum igitur*, Marius Alterius *diſput. 8. lib. 5. cap. 9. fol. 552. columm. 2. in principio, verſic. quartò infertur.*

Sed quid dicendum, quando nunciantes reddunt certiores infideles rerum, quas ipſi infideles iam nouerant, & nihil noui accipiunt à nunciantibus? Non incurri hanc cenſuram anunciantibus, ex eo patet, quia ille, qui certus eſt, certiorari vlteriùs non poteſt. *reg. eum, qui certus, de regul. iuris in 6.* vnde, qui certus eſt, non fit certior: igitur nuncians nihil noui detulit illi, qui rem iam nouerat, & ideo non incurrit denunciando excommunicationem huius canonis?

Nihilominus denuncians afficitur excommunicatione, quamuis infideles iam omnia optimè nouiſſent. Ratio, quia actio principalis, quæ interdicitur, eſt facere certiores infideles de rebus ad ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ ſpectantibus, argumento deferentium arma ad infideles, qui non egent armis eo tempore, cùm ſint armis munitiſſimi; attamen propter delationem incurritur excommunicatio: igitur pro actu denunciandi, vel reuelandi ea, quæ concernunt ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ, incurritur excommunicatio, quamuis omnia infideles plenè cognouerint alia via. Item, qui certiores facit infideles, ſcienter violat hunc canonem, & id agit quod per ſe prohibetur, & per accidens eſt, quòd infideles per aliam viam id cognouerint, & quòd denunciatio infidelibus non profuit infidelibus in damnum Chriſtianorum, tamen afficiuntur excommunicatione, qui nunciant, Vgolin. *ſuprà num. 2. verſic. At quid de iis, quia per illos non ſtetit, quin ſequeretur damnum*; ſequitur Alterius *vbi proximè cap. 9. fol. 551. col. 2. verſic. reſpondendum eſt*, vbi *fol. ſequent verſic. Reſpondeo abſque vllo dubio*, aſſerit Chriſtianum captum à Turcis, ſi vrgeatur tormentis, vt reuelet 173.
ſecreta Reipublicæ Chriſtianæ, incidere in hanc excommunicationem. Nam quamuis iuſtus metus mortis, aut alicuius grauiſſimi periculi imminentis excuſet à tranſgreſſione humani præcepti, & liberet violatorem à pœna contra violatores impoſita, quando non datur alius modus euadendi: nihilominus in noſtro caſu nullo modo integrum eſt Chriſtiano reuelare ſecretum, vt ſe eximat à tormentis, neque à morte, cùm reuelatio tendit in perniciem ſtatus Reipublicæ Chriſtianæ: quinimo debet potiùs patienter mortem ferre, quàm veritatem dicere in communem perniciem Chriſtianorum, ex traditis à Soto *lib. 5. de iuſtitia quæſt. 1. art. 7. verſic. vnde ad ſecundum*, dicente Innocentem teneri ex charitate offerre ſe Tyranno, vt ciuitatem à communi periculo liberet, quia publicum bonum priuato commodo eſt præferendum. Igitur captiuus Chriſtianus debet patienter tolerare quodcumque malum potius, quàm aperire ſecreta, quæ pertinent ad ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ: proinde, ſi patefaciat, incurret in hanc cenſuram. Souſa *diſp. 50. n. 4.*

Poterit tamen in hoc caſu interrogatus vti amphibologia, vt ſe eximat à periculo mortis, & dicere ſe omnino neſcire, etiamſi optimè omnia teneat, eo quòd verbum *neſcio* habet hunc ſenſum, neſcio, vt tibi reuelem modò: probatur, quia iudici ſciſcitanti à ſubdito, vt aperiat rem aliquam ſecretam, reſpondere poteſt amphibologicis verbis, ſe neſcire; ergo multo fortiùs licebit captiuo ita reſpondere infideli per iniuriam interroganti: eſto captiuo præſtetur iuramentum de reuelando ſecreto, adhuc enim poteſt vti eadem amphibologia, Marius Alterius *vbi ſuprà cap. 9. ad finem*, & inſinuat Souſa *hoc loco cap. 8. diſp. 51 num. 5. verſ. dummodo tale Eccleſia, vel Republica bonum non interueniat*, tunc enim non licet aperire ſecretum quando bonum commune præponderat bono particulari.

Nec ſunt prætermittenda verba huius canonis 174.
octaui, quæ ſic habent: *Illiſque ad id auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant.* Per quæ verba oſtenditur incurrere in hanc cenſuram fideles auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtantes infidelibus circa ea omnia, quæ ad infideles deferri prohibentur, quæ expoſitio in hunc locum eſt planior, & aptior, quàm ea, quæ aliis placet, nimirum illos incidere in hanc cenſuram, qui faciunt Turcas certiores de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, & auxilium dant, conſilium, aut fauorem Chriſtianis, vt reuelent ſecreta Chriſtianæ Reipublicæ Turcis; magis ergo placet referre illa verba ad omnes, qui adiuuant Sarracenos, infideles, & hæreticos quomodocumque auxilio, conſilio, vel fauore ad id, hoc eſt, ad perniciem, & damnum Catholicæ Religionis, de quo hactenus diximus.

Secundùm quam conſequenter dicendum eſt non ligari excommunicatione auxilium, conſilium,

Digitized by Google

lium, vel fauorem alteri præſtantes, vt aperiret ſecreta Turcis, aut hæreticis, quod interdicitur præcedenti particula huius canonis; ſed ſolùm ipſos reuelantes. Aſt ex vi huius clauſulæ credit Sayr. non excludi ab hac excommunicatione conſilium, auxilium, vel fauorem præſtantes, vt aperiantur ſecreta Chriſtianæ Reipublicæ Turcis. Vide illum ſuprà *dict. lib. 3. dict cap. 11. num. 35.* Ratio, quæ vrget, quia Bulla conſiderat auxilium, fauorem, & conſilium præſtitum: ergo non eſt dubium præſtantes incidiſſe in hunc canonem. Item confert, quia fauorem, conſilium, & auxilium dantes, vt aperiantur ſecreta infidelibus, concurrunt ad perniciem Chriſtianæ Reipublicæ: atque ita quatenus ad hoc damnum, & perniciem properant, qui auxilium, fauorem, & conſilium præſtant, ſub hac cenſura continentur, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. verſic. illiſque ad id auxilium, num. 1.* Marius Alterius quodammodo ſibi contrarius, *diſp. 8. de excommunic. Bull. Cœna lib. 5. cap. 10. folio 553. verſicul. ex qua interpretatione, & ſol. ſequent. in principio, verſic. ſequitur quartò.*

175. Quæſtionis eſſe poteſt, ſiquidem auxilium ferentes, conſilium dantes, vel fauorem præſtantes innodantur excommunicatione huius canonis, quibus modis dicatur conſilium, fauor, & auxilium dari infidelibus in perniciem Chriſtiani nominis, & in damnum Catholicæ Religionis? Reſpondetur primò ligari, qui per ſe auxilium ferunt pugnando pro ipſis hoſtibus, fabricando eiſdem arma, & ferendo omnia neceſſaria ad bellum contra Chriſtianos, nec non remigando in eorum nauibus, & nautica officia, ac munia exercendo, niſi coacti id faciant, vt captiui. Nauarr. *in c. ita quorundam, notabil. 11. de Iudæis*, Vgolin. *ſuprà n. 1. verſ. qua excommunicatio.* Secundò per alios auxilium fertur, puta ſi hoſtibus milites Chriſtianus ſubminiſtret, & magiſtros nauium, nec non fabros, ad machinas bellicas extruendas. Tertiò afficiuntur excommunicatione auxilium ferentes indirectè Turcis, videlicet quando Dux Catholicus bellum mouet contra obſidentes Chriſtiani nominis hoſtes, eo animo, vt obſidentes diſcedant ab obſidione, qua hoſtes noſtræ Religionis opprimebant, ac vexabant, Vgolin. *vbi ſuprà.* Quartò ſi præbeant victualia, ac commeatus, & milites in arte militari peritos, Decius *in cap. 1. de officio delegati num. 11. & 12.* Marius Alterius *d. cap. 10. verſic. duobus modis*, vbi *verſic. rurſus*, in eandem excommunicationem, vbi vult etiam incidere, qui defendit alium ea intentione, vt poſſit auxiliari Turcis contra Chriſtianos. Quintò denique dicitur auxilium, vel fauorem præſtari infidelibus, Turcis, & hæreticis à Principe Chriſtiano permittente, vt Turcæ tranſeant per loca ſua, vel terras ad vexandos Chriſtianos, ſi id poteſt impedire commodè; in quibus omnibus caſibus auxiliantes, fauentes excommunicantur.

EPITOME.

176. *Fauens hoſti Chriſtianæ Religionis contra Regem Chriſtianorum, ne fortior fiat, incidit in excommunicationem.*

177. *Suadentes hoſtibus, vt in prælium reuertantur contra Chriſtianos, incurrunt excommunicationem, vel conſilium præſtantes.*

178. *Conſulentes non incurrunt cenſuram, niſi ſequuto effectu, nec mandantes.*

179. *Defendentes aliquem, vt faueat Turcis, eſt excommunicatus.*

180. *Conſentientes, vt aliqui præſtent auxilium infidelibus, & hæreticis in damnum Chriſtianorum, afficiuntur hac cenſura.*

181. *Audiens deferri arma, vel victualia ad Sarracenos contra Chriſtianos, & id ratum habens, an incidat in hunc canonem?*

182. *An qui Sarracenis vendunt, aut donant ea, quæ non licet ad eos deferre, excommunicentur?*

183. *An Princeps Chriſtianus remiges Chriſtianos mittens ad Turcas triremes, vt ibi remigent contra inimicos eiuſdem Principis, incidat in hunc canonem?*

184. *Princeps Chriſtianus nolens defendere Principem Chriſtianum à Turcis cum poſſit, an incidat in excommunicationem?*

185. *Quid ſibi velit particula vltima*, Non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis?

186. *Priuilegia deferendi merces ad infideles extra tempus belli concedi poſſunt à Sede Apoſtolica.*

187. *Quæ requirantur ad validitatem horum priuilegiorum?*

188. *Mercatores de licentia Principis ſecularis merces ad Turcas, & infideles deferendo, an incurrant in hanc cenſuram?*

& an Pontifex poſſit concedere, vt deferantur arma ad Turcas?

PRIMA dubitatio, an fauens hoſtibus contra Principem Chriſtianum ne fiat potentior inter Chriſtianos, afficiatur excommunicatione huius loci? 176.
Pars negans ex eo conſtare poteſt, quia licet cuilibet ſe, & ſua tueri à potentioribus, argumento *legis, vt vim ff. de inſt. & iur.* & Principes Chriſtiani contra Principes Chriſtianos vicinos bella mouent: igitur licebit fauere hoſtibus alicuius Principis Chriſtiani, ne fortior fiat, & contra alios Chriſtianos inualeſcat.

Pars tamen affirmans eſt verior, videlicet fauentem hoſtibus ſupradictis incidere in excommunicationem, quia fauere hoſtibus Chriſtiani nominis cedit in damnum Chriſtianæ Religionis: ergo in hanc cenſuram incidit. Nec obeſt Nauarr. *in cap. ita quorundam, notabili 4. num. 27. de Iudæis*, referens de Rege quodam fœdus faciente cum Turcis, vt potentiam Chriſtiani Principis proſterneret, quia ad id reſpondetur fœdus Regem iniiſſe, vt ſe oppugnatum defenderet, quod non cernitur in noſtro caſu, Vgolinus *de cenſur. Pontifici reſeruatis part. 2. verſic. illiſque ad id auxilium, num. 4.*

Porrò ſi fauor fiat hoſtibus pro neceſſaria defenſione vitæ propriæ, aut conſanguineorum, aut pro conſeruatione ſui Regni, aut rerum, quæ ſunt magni momenti, & in graue detrimentum ſuum redundaret, nec aliter res proprias tueri poſſet, niſi per medium prædicti fauoris; tunc præceptum Eccleſiæ non videtur obligare cum tanto periculo, & cum tanto detrimento, vt expreſsè volunt Ioann. Andreas, Hoſtienſ. & Anchar. *in cap. ſignificauit, de Iudæis*, & confert Nauarr. *tom. 1. conſ. 31.* cautè tamen in hoc euentu agendum eſt, & de conſilio prudentum procedendum, antequam huiuſmodi res fiant, ne in cauſa propria quis aberret, & in excommunicationem incurratur. Excipe ſemper caſum in quo quis pro cōmuni bono Reipublicæ Chriſtianæ tenetur ſe exponere potius omni

Digitized by Google

omni periculo, quàm fauere eiſdem hoſtibus in perniciem Chriſtianæ religionis; tunc enim, niſi faciat quod tenetur, incurrit excommunicationem, Vgol. *vbi ſupra*, & Sayr. *de cenſuris, hoc loco, lib.3. cap.11.num.34. verſic. quarto, & num.35.*

177. Secunda dubitatio circa ſuadentes hoſtibus, vt in prælium redeant contra Chriſtianos, facilè deciditur incurriſſe in hanc cenſuram, qui id ſuadent in damnum Chriſtianæ Religionis, vel Chriſtianorum, vel animum faciunt iiſdem hoſtibus, vel dant conſilium, vt conſtat ex verbis Bullæ, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant. Nauarr. *in c. ita quorundam, notab.1.11.num.9. & notab.4. n.8. de Iudæis.*

178. Illud adde, non ligari excommunicatione conſulentem, aut mandantem, niſi ſequuto effectu, hoc eſt, niſi poſtquam conſilio ductus eſt, aut mandatarius virtute mandati ad opem ferendam, vel fauorem infidelibus motus fuit. Ratio, quia mandatum, aut conſilium fuerunt cauſæ, vt contra Chriſtianos infideles auxilium reciperent. Nam ſic mandare, aut conſulere, non eſt actio principalis, quæ prohibetur, nempe quouis modo adiuuare infideles, aut hæreticos; ſed eſt actio acceſſoria ad principalem actionem, quæ per ſe prohibetur: idcirco exigitur, vt effectus actionis principalis ponatur in actu, vt incurratur excommunicatio. iuuat gloſſ. *in Clement. 1. verb. mandauerit, de pœnis*, vbi de mandante percutere Epiſcopum, & gloſſ. *in cap. 1. verb. mandauerit, de homicidio lib 6.* vbi de mandante interfici aliquem per aſſaſſinos. Semper enim requiritur, quòd ſequatur effectus actionis principalis ad incurrendam cenſuram, quando actio eſt acceſſoria, gloſſa *in Clement ſi quis, in verb. mandauerit, & ibi* Ioann. Andr. *de pœnis*, Antoninus *3. part tit. 25. cap.3.* Tabien. *verb. excommunicatio 5. caſu 2. § quarto*, & Syluester *eodem verb. 7. num 44. excommunicat. 15. verſic. primo*, qui omnes exigunt factum conſummatum, vt ſcilicet ſequatur effectus ex tali conſilio, vel mandato ad hoc vt incurratur excommunicatio Quare ſi quis mandet alicui Chriſtiano, vt opera ferat alicui, vel deferat arma, vel alia prohibita ad infideles, vel eos adiuuet in perniciem Chriſtianorum, & re integra reuocet mandatum, aut conſilium, immunis erit à cenſura, ſecundùm quod dicitur *in c. quicunque, de ſentent. excommun. in 6.* Dummodo non mandet Chriſtianum interfici per aſſaſſinos, quia etiamſi non ſequatur effectus, mandans, eo ipſo quòd mandauit principaliter excommunicatur, vt habetur *in cap. pro humani, de homicidio lib.6.*

179. Tertia dubitatio eſt circa defendentes aliquem, vt valeat adiuuare Turcas contra Chriſtianos, an incidat in hunc canonem? Placet affirmare, ſi per modum auctoritatis protegendo eum qui vult adiuuare infideles, vel hæreticos, vt ſine damno ſuo faciat, quod intendit, vel verbis excitando, & laudando eum, vel aſſirmando rem eſſe licitam, Decius *in cap. 1. num.13 de officio delegati*, cùm protegat, ac tueatur opus prohibitum, & defendat delictum, quod prohibetur, vt oſtenditur *in cap. qui aliorum 24. quæſt.3.* ibi: *qui aliorum defendit errorem, multo amplius damnabilior eſt illis, qui errant. cap. qui conſentit, 11. quæſt. 3* ibi, *Si quis peccantem defendit acrius, quam ille, qui peccauit, coerceatur*, Sayr. *in claui lib.10. tract. 2. cap.1 . num.3.* idcirco, qui ita defendit, abſque dubio eſt excommunicatus, cùm non ſolùm erret, ſed etiam aliis offendicula erroris præparet, & confirmet, & cenſeri poteſt vti ſocius fraudis, & criminis. S. Auguſtinus ſuffragatur *Epiſt. 54. ad Macedonium*, & refertur *in cap. ſi res aliena 14. quæſt.6.* vbi ſic ait: *Illud fidentiſſime dixerim, eum, qui pro homine ad hoc interuenit, ne malè ablata reſtituat, & qui ad ſe confugientem (quantum honeſtè poteſt) ad reddendum non compellit, ſocium eſſe fraudis, & criminis.* Sic in noſtro caſu: igitur defendens ea intentione afficitur hac cenſura.

Quarta dubitatio circa conſentientes dicendum 180.
eſt ligari hoc canone ſi conſentiant, vt aliquod ſubſidium afferatur infidelibus, & hæreticis in detrimentum Chriſtianorum, per textum *in cap quia quæſitum, in verb. ſicut agentes, de officio iudicis delegati*, vbi ſicut agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur. confert *cap. qui cum fure, de furtis, cap. quante, de ſentent. excommunic.* quod intelligitur ſi conſentientes cooperentur ad delictum ſaltem præſtando auctoritatem, vt per Auiles *ad cap. 1. Prætor. numero 7. fol. 58. verſo.* Flores de Mena *lib.2. quæſt.18. num.41.* Couar. *in regula peccatum, part.2. §.12. à num.1.* & Molin. *de iuſtitia tract. 2. diſp.731. ſub num.1.* Quod multo fortiùs procedit, quando conſentientes cooperantur cum agentibus poſitiuè præbendo cauſam efficacem, & propinquam principali actori, qui delinquit, Menochius *de arbitrar. caſu 348. cum ſequenti*, Flaminius *de confidentiis quæſt.22.* Atqui agentes contra hunc canonem non eſt dubium affici excommunicatione. Igitur, & conſentientes modo ſupradicto pari pœna puniuntur: ſicut etiam præſtantes auxilium puniri ſolent pœna, qua punitur ipſe delinquens, Clarus *in pract. § final. quæſt.90. num. 1.* Maſcard. *de probationibus concluſ. 159. num. 18.* Bonacoſ. *commun. crimin. part. 1. verb. agentes fol.9.* & Farinac. *in praxi crimin. part. 5. quæſt. 131. num.1. cum ſequentib.*

Quinta dubitatio de audientibus deferri pro- 181.
hibita ad Sarracenos contra Chriſtianos, idque ratum habentibus, videtur dicendum quòd incurrerint in hanc cenſuram, quia ratum habens percuſſionem Clerici, eſt excommunicatus, vt patet ex *cap. cùm quis, de ſenten. excommunic. lib.6.* vbi ſtatuitur contra ratum habentem percuſſionem clerico illatam. Contraria tamen pars ex eo probatur, quoniam ratum habens homicidium iniuſtum, irregularis non eſt, ſi nihil iuuit, aut non conſuluit, ſed poſt factum illud nomine ſuo commiſſum eſſe ſolum approbauit nutu, vel ſigno aliquo externo, quæ ſententia eſt verior ex ſola ratihabitione homicidij non contrahi irregularitatem, fauet gloſſ. *in cap ſi quis viduam, in verb. aut conſilio, diſt. 50.* ita Archidiaconus *in cap. omnes, 17. quæſt. 4.* Angelica *in verb. homicidium 2. num.7.* Couar. *in Clementina ſi furioſi. part, 2. §.1. num.4. de homicidio*, Viuald. *tract. de irregul. num. 299. & num. 301.* & Henriq. *lib. 14. cap. 16.* [illegible]. Probatur, quia vt irregularitas incurratur, requiritur actualis culpa homicidij. *cap. ſi aliquis, de homicidio.* Qui verò ratum habet homicidium, quod non præcepit fieri, nec conſuluit, quamuis peccet voluntate, voluntas tamen non ſufficit ad contrahendam irregularitatem in eo caſu, quo in exteriorem actum non fuerit deducta. Item, quia non contrahitur irregularitas, niſi in caſibus à iure expreſſis. *cap. is, qui, de ſentent. excommunication. lib.6.* Sed in iure non exprimitur incurri irregularitatem propter ratihabitionem. Ergo.

His poſitis dicendum eſt audientes deferri arma, & ſubſidium ad Sarracenos, quamuis ratum habeant, ſi nihil operati ſunt, nec cōſilio, vel mandato, nec aliquo alio modo fuerunt adiumento contra

contra Chriſtianos, non ligari excommunicatione huius canonis. Ratio, quia finis huius prohibitionis eſt, ne infideles animentur, & adiuuentur in aliquo, quo poſſint Chriſtianos oppugnare, & vexare, quod per ratihibitionem non fit: idcirco non incurritur excommunicatio. Nec facit ratihabitionem retrotrahi, & mandato comparari, *reg. ratihabitio, de regul. iur. lib. 6.* Quia reſpondetur hanc regulam procedere in iudiciis, non autem in delictis, niſi quando delicta ſunt commiſſa nomine ipſius ratum habentis. Tunc enim retrotrahitur ratihabitio, & mandato non eſt dubium comparari, & ex conſequenti Titius ſi intelligat arma, aut aliqua prohibita deferri ad infideles, & delata fuiſſe eius nomine ad eoſdem à Sempronio, & hoc ratum habeat, innodatur excommunicatione, propterea quòd reputatur cauſa moralis huius delationis, ſicut de mandante, & conſentiente diximus, Nauarr. *in manuali c.21.n.*78. vbi vult ligari cenſura canonis *ſi quis ſuadente*, 17. *quæſt*. 4. illum, qui coram amicis dixit ſe optare vindictam de quodam clerico ſumere, præuidens, vel præuidere debẽs amicos inde capturos occaſionem percutiendi clericum, ſi illum poſtea percutiant, quod expreſsè definitur *in c. cùm quis, de ſent. excom. lib*. 6. his verbis. *Cùm quis abſque tuo mandato manus iniicit in clericum tuo nomine violentas, ſi hoc ratum habueris, excõmunicationem latam à Canone incunctanter incurris.* Eodẽ modo ſi quis excitet, vel ſit cauſa ad excitãdum infideliũ animos contra Chriſtianos, & ipſe factum eius nomine ratũ habeat, afficitur excommunicatione à tempore ratihabitionis, & nõ antea, niſi fortè dicatur trahi retro ob cauſam, quæ fuit fundamentũ incurrendi excõmunicationem.

Probatur ex gloſſa *in cap. cùm quis, de ſentent. excommunic. lib.6. verſ. incurris*, dicente ligari excommunicatione ratum habentem, quando ratum habet, & approbat delictum eius nomine patratum, & non antea in eo inſtanti, in quo fuit commiſſum: eo quòd excommunicatio non ſortitur ſuum effectum, niſi ſecuta ratihabitione, & approbatione. Non enim ſententia excommunicationis retrotrahitur, ſed ſtatim ligat, & non ſuſpendit ſuum effectum, *c. licèt, de ſent. excommun. lic.6. & c. Paſtoralis, de appell.* gloſſ. *in c. venerabilibus, §. porrò, verſ. Appellatum, de ſentent. excommun. lib.6*. Trahit itaque excommunicatio ſecum executionem, vt per Rebuff. *in concord. tit. de excommun. non vitan. verſ*. 54. Marant. *de ordine iudic. part.6. tit. de appellat. n.*178. Gutier. *canonic. lib. 1. c. 1. n.90. & 95*. Nau. *in man. c.25. num*. 124. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.4. cap.64. à princ*. Campan. *in diuerſorio iuris Canonici. rub.* 11. *cap.*15. *num.*53. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 101. *limit.*13. *num.*66. & 68. & plenè Sigiſm. Scacc. *de appell. quæſt.*17. *limit.* 22. *num.*1. vbi ponit *num.*34. aliquas limitationes, quæ non faciunt ad caſum noſtrum. Quare regula illa ratihabitionem retrotrahi, habet locum in conditionalibus contractibus, in quibus poſt purificatam conditionem obligatio retrotrahitur ad tempus contractus: contrà verò dicendum, quando obligatio incipit à die ratificationis. Item, qui cùm excommunicatio eſt pœna delicti, non poteſt afficere non delinquentem, niſi delinquat, non autem delinquit, niſi quando ratum habet. igitur cùm ratificat, tunc primò ligatur. Gemin. *in d. regul. ratihabitionem, num.* 5. Anchar. *num.*3. Philip. Franc. *num.*5.

Sexta dubitatio de vendentibus Sarracenis ea, 182.
quæ non licet ad eoſdem deferri, an incidant in canonem hunc? Negat Nauar. *in d. cap. ita quorumdam, de Iudæis, notab.* 10. *n.*41. aitque poſſe ſine metu excommunicationis vendi Turcis triremes, vel naues, cùm non fiat prohibitio vendendi in hac Bulla. Quamobrem vendentes, donantes, permutantes, commodantes illa, quæ deferri prohibentur, non incidunt in hunc canonem, quia cùm iſta materia ſit pœnalis, verba ſunt accipiẽda in propria ſignificatione. Huius partis etiam ſunt Caiet. *in ſumma, in verb. excommunicatio c.*20. Tolet. *lib. 1. c.23. dub.*1. & Sayr. *de cenſuris lib.3. c.11. n.26*. dicentes non excommunicari vendentes per hunc canonem, quando Chriſtiani in terris ſuis ea vendunt infidelibus ad ſe venientibus, quia vendere non eſt deferre, & Summus Pontifex ſi noluiſſet, quòd non venderentur, id exprimeret in Bulla. Idem dicendum eſt de commutantibus arma pro armis, non ſolùm eiuſdem generis, ſed etiam diuerſi. Sed Vgolin. *cap.7. n.5. & ſequent*. contrarium putat verius, *fol.*165.

Nihilominus non eſt negandum incurrere vẽdentes, quatenus vendendo præſtatur fauor infidelibus contra Chriſtianos. Et de commutantibus loquitur Silu. *verb. excomm.7. n.*64. quod puto verum, quando ex commutatione horum armorũ meliùs infideles notabiliter Chriſtianos impugnarent; ſecus ſi ſine notabili exceſſu eos, vt antea, inuaderent. Souſa *hoc c. diſp.*47. & Comitol. poſt alios *lib.6. reſp. mor. q.*11. *in principio n.*3.

Septima dubitatio, an Princeps mittens ad 183.
Turcas remiges Chriſtianos, vt ibi remigent contra inimicos Chriſtianos eiuſdem Principis, incidat in hunc canonem? De hac re vide ſuprà, quæ diximus in 3. excommunicatione Bullæ in Cœna Domini *num.*76. & 77. Nunc autem ſecundò dico Principem affici excommunicatione mittendo remiges Chriſtianos, vt adiuuent Sarracenos in damnum Chriſtianorum. Idem dico de remigantibus in triremibus infidelium cõtra Chriſtianos voluntariè, vel ex cupiditate, vel ex lucro operãdo, eo, quia auxiliantur Turcis in perniciem Chriſtianorum, quæ eſt ratio formalis huius excommunicationis. Secus dicendum de coactis remigibus in triremibus Turcarum, qui remigant metu mortis iucuſſo, vel ad fugienda verbera, & alia tormenta: hos namque nõ peccare lethaliter credit Cord. *in ſum. qu.* 173. dicens remigare in eo periculo non eſſe rem intrinſecè malam, ſed indifferentem, neq; Chriſtianos ſeruos teneri cum tanto vitæ periculo tueri vitam, aut bona proximi, præſertim quando Chriſtiani non liberarentur à damno, quod illis imminet, ſi nonnulli ex remigibus Chriſtianis ceſſarent à remigando. Atque ita non eſt ratio aliqua ob quam Chriſtiani remiges ſe exponant euidenti periculo mortis ſine euidenti commodo aliorum Chriſtianorum.

Omiſſa ergo opinione Nauarri *in manuali c.27. num.63. in fine, verſ.7. & in cap. ita quorundam, notabil.* 11. *num.*11. exiſtimantis remiges Chriſtianos in triremibus Turcarum etiam ad euitandum periculum vitæ non excuſari à mortali, quia cenſet contra Chriſtianos remigare eſſe per ſe malum, & ideo nec metu mortis remigare poſſe, cùm ſit cooperari cum infidelibus ad rem ſecundùm ſe malam. Sed, pace tanti viri, opinio contraria eſt probabilior, & remigare de ſe eſt opus indifferens in illis, qui tanquam ſerui officio remigandi ſunt mancipati. Nec poteſt dici actio

remigandi intrinſecè mala, quando fit contra Chriſtianos inuoluntariè, ac per vim, quia tunc remigant coacti, nec domini iubent, vt remigent contra Chriſtianos, ſed vt abſolutè remigent, & operentur in eo officio, cui addicti ſunt, quod non eſt per ſe malum, ſed indifferens: atque ita non peccant mortaliter.

Et quamuis à Turcis præcipiatur in malum finem contra iuſtitiam, & à captiuis accommodatè fiat ad finem infidelium, cùm tamen remigare ſit de ſe indifferens, non fit à captiuis propter finem infidelium, ſed ad proprium notabile damnum euadendum, ita Molin. *tom.1. de iuſt. diſp.115. concl.1.* Leſſius *lib.2. de iuſt. c.9. dub.18 num.122. & 123. & c.13. dub.3. n.30.* Sà *in ſumma verb. peccatum, n.9.* & Azor. *tom.1. inſtit. moral. lib.2. cap.17. quæſ.6.*

Probatur argumento Nahaman 4. *Reg.* 5. qui Principi ſuo inſeruiebat in templo Idola colenti, dum Regem ſuis manibus ſuſtentans ſimul cum eo ſe ſe inclinans ſuum officium exercebat. Sicut non peccat famula, quæ comitatur Dominam Gentilem, & ſimul cum ea in templo Gentilium genuflectit, non quidem vt Idolo reuerentiam exhibeat, ſed quia Domina, quæ ancillæ nititur, genuflectit. Similiter captiui Chriſtiani traditi officio remigandi non peccant remigando, cùm exerceant officium indifferens non intendendo peccatum dominorum, neque cum eiſdem cooperando, ſed vitæ ſuæ conſulere, & præſtare ſimpliciter miniſterium, cui ſunt addicti, quod de ſe eſt indifferens, vt multis exemplis probat Sanch. *in precept. Decalogi, lib.1. cap.7.* præſertim *à num.* 18. vbi cum Azor, & Sà excuſat hos captiuos porrigentes Turcis arma ab eis petita ad Chriſtianos occidendos, & aſportantes ſarcinas, & machinas ad muros admouendas, neque incidere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, aut iuris communis.

Ratio, quia cùm prohibitio Bullæ, & iuris communis ſint præcepta humana, non obligant cum tanto periculo, quod etiam tradit Nauarrus *d. cap.27 num.63. verſ. ſeptima, quod Chriſtiani, & in cap. ita quorundam, notabili 11. num.18. de Iud.* Quin adde, eſto mortaliter peccarent remigando, quod negatum eſt, adhuc excuſari ab excommunicatione huius canonis; ſicut non ligatur excommunicatione percutiens clericum turpiter inuentum in fragranti delicto cum matre, filia, vxore, vel ſorore, vt eſt communis, Tabiena *excommunicatio 1. num. 31.* Couarr. *de ſponſalib. part 2. cap.7. § 7. num. 12.* Nauarr. *d. c.27. num.84.* Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.833. num. 30.* & Farin. *in praxi crimin. part. 5. quæſt. 121. num. 6. & num. 75.* quoniam tantum dolorem compeſcere difficillimum eſt. Ex quo conſtat poſſe interuenire peccatum mortale ſine excommunicatione, quia non videtur voluiſſe Eccleſiam imponere Chriſtianis captiuis infidelium obligationem non remigandi cum tanto periculo tormentorum, aut mortis, niſi in aliquo particulari caſu damnum Reipublicæ Chriſtianæ publicum vrgeret, quod nullo modo potuiſſet impediri, niſi ceſſarent à remigando: tunc enim ſi non deſiſterent captiui à remigando ad ſeruandam vitam propriam, in cenſuram incurrerent, eo quia bonum commune priuato præferendum eſt. D. Thomas *2.2. quæſt.25 art.4.*

Vrgebis argumentum Nahaman non vrgere, neque concludere, quia Eliſeus 4. *Reg.* 5. conceſſit Nahaman adorare Idolum ſimulatè, dum Dominum ſuum in templũ euntem comitaretur, quod affirmat Adrianus IV. *trac. de Baptiſmo, quæſt.1. ar.1. in ſolutione ad 5. paulo ante § contra primam partem,* hoc licitum eſſe ex cauſa vrgenti, & ceſſante ſcandalo. Sed multo meliùs reſponde petẽti Nahaman ab Eliſeo, vt impertaret à Deo fas eſſe id obſequiũ præſtare domino ſuo eunti in templum Idoli, cõceſſiſſe Eliſeum non diſpenſando in lege diuina, ſed declarãdo eo modo comitari dominum ſuum non eſſe interdictum, ita Lyra *ibidem,* & Azor. *tom.1. Inſtit. moral. lib.8. cap.27. quæſ.7.* Eſt enim obſequium hoc de ſe indifferens, ac proinde poſſunt famuli, & famulæ illud exhibere dominis infidelibus, quando commodè non poſſunt ſe excuſare, quia non exhibentur à famulis, vt dominorum intentioni conniueant, ſed vrgente neceſſitate obediunt illis rem indifferentem præcipientibus, Sanch. *vbi ſupra d. c.7. n.11. & ſequent. lib.1. & lib.2. c.4. num.13. & n.14.* Igitur in noſtro caſu remiges nullo modo incident in cenſuram huius canonis, cùm magis neceſſitate, quàm voluntate remigent, nec dicuntur violare eo tempore præceptum Eccleſiæ, quo eius mandatum obligat.

Octaua dubitatio an Princeps, qui noluerit defendere à Sarracenis Principem Chriſtianum, incidat in hunc canonem, ſi commodè poteſt. De iure ciuili non eſt reus detrimenti illati, qui cùm potuit commodè tueri proximum ab aliqua iniuria, illum tamen non defendit, ita Abbas *in cap.1. n.5. de officio delegati,* niſi proximus ſit ſubditus Principis, qui poteſt impedire, vel niſi delictum ſit cõtra perſonam illius Principis, cui alter eſt ſubditus. Nihilominus de iure canonico tenetur quis, ſi commodè poteſt, defendere proximum ab iniuria ſibi inferenda, per *cap. ſicut dignum. §. illi etiam, de homicido,* cuius hæc ſunt verba. *Qui potuit hominem liberare a morte, & non liberauit, eum occidit;* & *in fine illius §. nec caret ſcrupulo Societatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.* Iuuat *c. non inferenda 23. quæſt.3.* ibi: *Qui enim non repellet a ſocio iniuriam, ſi poteſt, tam eſt in vitio, quam ille, qui facit.* 184.

Confert *cap. dilecto, poſt medium, verſ. & quidem cùm liceat, de ſentent. excommun. lib.6.* vbi ſic dicitur: *Cùm liceat cuilibet ſuo vicino, vel proximo pro repellenda ipſius iniuria ſuum imperiri auxilium: imo ſi poteſt, & negligit, videtur iniuriam eorum fouere, & eſſe particeps eius culpa.* Quare cum omni iure attento teneatur obuiare delicto, & proximum defendere, ſi abſque periculo poteſt, peccat mortaliter contra charitatem grauiter, quamuis non teneatur ad reſtitutionem, niſi obligatio proueniat ex iuſtitia, Sotus *de iuſt. lib.4. quæſt.7 art.3.* Valenſa *tom.3. diſp. 5. quæſt 6. punct.3.* Sayr. *in Claui Regia, lib.10. tract.2. cap.14. n.2.* Rebell. *de obl gat. iuſtitia, part.1. lib.2. quæſt. 2. num.2.* & Molin. *de iuſt. tract.4. diſp.18. n.2.* quam contrahunt officiales, & miniſtri publici ex lege iuſtitiæ aſſumpti ad omnem etiam periculoſam aliorum defenſionem, iuxta textum *in l.1. §. tuliſſe, & §. ſi vulnerati. ff. ad Syllan.*

Nihilominus in noſtro caſu multo magis erit reus criminis Princeps, qui nõ vult liberare à Turcis Principem Chriſtianum, ſi commodè poteſt, cùm ſit damnum publicum, cui magis occurrere debet, & ex conſequenti ligabitur huius canonis excommunicatione: dummodo habeat cũ Principe aliquam ſocietatem, vel ius in illum tamquam in vaſallũ, vel ratione alicuius ſuperioritatis: tunc enim obligatus eſt ex iuſtitia ratione ſubiectionis, vel ſuperioritatis: ideo ſi deſinit impedire, cùm poſſit, incidit in excommunicationem, Caietan. *in ſumma verb. excommun. cap. 10. verſ. primò nota,* de

de non impediente percuſſionem clerici, Sayr. *de cenſuris, lib.3. cap.26. verſ. Quibus addo, num.* 24. Nauarr. *in manuali, cap.27. num.* 78. Henriq. *in ſumma, lib.14. cap.* 12. Molin. *de iuſtitia, tom. 4. diſp* 33. *memb. 5. num.* 6. Auil *de cenſuris, part. 2. cap. 5. diſp. 3. dub.* 8. quos referens ſequitur Bonacin. *de cenſuris, diſp.2. queſt.4. punct.3. num.*5.

Quinimo erit excommunicatus Princeps, quamuis non teneatur defendere, nec prohibere ex officio, ſi manifeſtè conſtet non defendere, nec prohibere doloſe, id eſt, quando ex intentione non vult obuiare, & cognoſcens ſe abſque periculo, & damno poſſe obuiare, Innocent. *in cap. quantæ, de ſentent. excommun.* vbi docet eſſe excommunicatos doloſè permittentes clericum percuti, ex quo prohibere poterant, & non prohibuerunt, ait enim, eos delinquentibus fauere intertetpretamur, qui cùm poſſint manifeſto facinori deſinunt obuiare. Ex quo textu patet, qui poteſt obſtare, & non obſtat, vocari fautorem, & ſocium criminis, idcirco excommunicatum eſſe: quod etiam tradit Sayr. *in claui, lib.10. tract.2. cap.14. de muto, num. 3. verſ. ad textum autem*; ex ea ratione, quòd excommunicatio non ſolùm ferri poteſt propter peccata contra iuſtitiam, ſed etiam pro peccato mortali contra charitatem, quando ſcilicet quis doloſè obuiare deſinit, *& d. cap.26. de cenſuris*; ſic enim videtur moraliter conſentire.

Mihi tamen non placet, quod aſſeritur incidere in excommunicationem, qui doloſe noluit obuiare, cùm poſſit, niſi accedat obligatio iuſtitiæ, quæ ex officio obligat, non autem quando obligatio manat ex ſola charitate: tunc enim ſicut nõ obligatur ad reſtitutionem omittens defendere etiam ex odio, vt tradunt Alexand. de Ales *part. quarta, ſummæ queſt.24 memb 5. art* 3. §.4. *in fine*. D. Thom. 2. 2. *quæſt*. 62. *art*.7. & *ibi*, Aragon, & Michaël Salon. *ibi controuerſia* 1. & 2. Ioann. Medin. *C. de reb. reſtit. queſt* 9. & Barthol. Medin. *lib.1. inſtr. confeſſ. cap.14.* §.30. Sic etiam non incurritur excommunicatio propter peccatum contra charitatem. Nec obſtat *cap. ſicut dignum*, §. *illi etiam, de homicidio*, vbi: *qui potuit hominem liberare a morte, & non liberauit, eum occidit*; Quia reſpondetur: ibi non fuiſſe puram damni permiſſionem, aut negatiuam cauſalitatem, ſed poſitiuam, quoniam comitati ſunt interfectorem, & auctoritatem, & animum eidem præſtiterunt ad homicidium committendum, vt Medina notat, quem referẽs ſequitur Sayr. *in claui, lib.10. tract.2. c.14. n.3.* & probatur ex gloſſa *in d. c. quantæ, verb. interpretans, in fine, de ſent. excommun.* vbi nemo excommunicatur ex facto alterius, niſi in exteriori participet cum illo aliquo modo. Secus ſi merè negatiuè ſe habeat, & multo fortiùs, ſi noluerit ſe immiſcere rumoribus, vel ex timore etiam irrationabili, vel ex negligentia non prohibeat. Sic Ioan. Andr. *in nouella*, Ioan. de Lignan. quem ſequitur Angelica *verb. excommun.5. n.35.* Antonin. 3. *p. tit.* 25. *cap.*1 §.3. *Notandum*, Caietan. *verb. excommun. cap.* 10. *verſ. primo*, & Syluest. *eodem verbo 6. n. 5. verſ. quinto.* & Nauarr. *in manuali d. cap.27. num.* 78. *verſ. ſexta, & in cap. non inferenda.*23. *queſt.3. num.*26.

Nec obſtat excommunicatum eſſe, doloſè permittentem clericum percuti, ex quo prohibere poterat, & non prohibuit, per textum *in d. c. quantæ, de ſentent. excommun. in principio*, quod docent Caietan. *verb. excommunicatio* 10. Suar. *tom. 5. de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. num.* 56. Beia *part. 1. caſuum conſcientiæ, caſu* 60. Sayr. *in claui Regia, lib. 10. tract.2. cap. 14. num.2. & de cenſuris, lib. 3. cap.26. num.* 24. quos refert, ac ſequitur P. Auguſtinus Barboſa *in d. cap. quantæ. num.* 2. vbi addit hanc opinionem eſſe veriorem, & magis conformem illi textui. Quia reſpondetur textum dicti c. *quantæ*, loqui de Clerico in ſpecie, quem ex dolo percuti paſſus eſt, & non prohibuit & ideo conſentire viſus eſt. Item, vt inquit gloſſ. *in d. c. quantæ, in verb. interpretans*, hoc pertinet ad publicum ius, *cap. ius publicum, diſt.* 1. ibi, *Ius publicum eſt in ſacris, & in Sacerdotibus, & in Magiſtratibus*; atque ita, cùm clerici pertineant ad ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ, voluit Summus Pontifex non ſolùm excommunicari facientes, & conſentientes, vt Clerici percutiantur, ſed etiam qui cùm poſſint manifeſto facinori deſinunt obuiare.

Attamen hoc ſolùm probat locum habere in foro externo, vt conſtat ex verbis dicti capitis *quantæ, de ſentent. excommun.* ibi: *Ne autem ſolos violentiæ huiuſmodi auctores aliquorum præſumptio exiſtimet puniendos, facientes, & conſentientes pari pœna plectendos Catholica condemnat auctoritas*: eos delinquentibus fauere interpretans, qui, cùm poſſint, manifeſto facinori deſinunt obuiare. Nam illud verbum, *cum poſſint*, intelligitur de illis, qui ratione poteſtatis, quam habent in illos, tenentur defendere, ſiue ſint Prælati, ſiue iudices, ſiue alij habentes poteſtatem aliquam, aliàs conſentire videntur, præſtaréque auctoritatem, ſi vident percuti clericum, & non prohibent, gloſ. *in d. c. quantæ, verb. interpretans, ad finem.* Quamobrem opinio *d. cap. quantæ*, procedit in foro externo ex præſumptione in quo præſumitur fauere, & conſentire, qui cùm poſſit, manifeſto facinori deſinit obuiare. Item procedit in vtroque foro contra obligatos defendere alios lege iuſtitiæ, videlicet contra Reges, & alios Superiores, quibus incumbit defenſio ſuorum ſubditorum, & contra alios habentes publicam poteſtatem, ratione cuius ad hoc tenentur: ſecus de aliis, qui ex ſola charitate defendere proximum debent, etiam ſi doloſè cùm poſſint non prohibeant, quod intellige in foro conſcientiæ. Pœna enim non debet egredi amplius, quàm delictum reperiatur: proinde non eſt excommunicatus ex facto alterius, niſi, qui participat in crimine aliquo modo cum illo. Beia *d. 1. part. caſu 60. ad finem, verſ. Nam opinionis*, vbi concludit in foro interiori non incurri excommunicationem, niſi per verum, & realem conſenſum: ſecus de præſumpta excommunicatione, & in foro externo, iuxta quam reſolutionem accipienda ſunt, quæ diximus de Principe Chriſtiano nolente tueri alium Principem Chriſtianum cùm poſſit.

Nona dubitatio, vtrùm reuocentur priuilegia 181
conceſſa olim aliquibus Principibus, Rebus publicis, aut aliis perſonis priuatis ad deferendum quædam prohibita ad Turcas, & Sarracenos: Nam à Nicolao Papa conceſſum fuit priuilegium Genuenſibus, & Venetis, à Martino Quinto, Syluest. *excommunicatio 7. num. 58. excommunic.*21. Tabien. *eodem verb. excommunicatio* 6.§.6. & Toletus *in explicat. Bull. Cœnæ*, §.5. *dub.* 1. Nunc autem virtute huius clauſulæ omnia priuilegia quomodocunque conceſſa abrogantur, niſi de conceſſione ſpecialis mentio fiat, quia priuilegia contra Bullam Cœnæ Domini nullam vim habent, propter clauſulam generalem, & ampliſſimam, quæ eſt in fine in §. *non obſtantibus priuilegiis*, qua abrogantur omnia indulta quibuſcunque conceſſa, & reuocantur

omnes conſuetudines etiam immemoriales, & præſcriptiones longiſſimi temporis aduerſùs ea quæ Bulla comprehendit. Quæ omnia conſtant ex vltimis verbis, ibi: *Non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis quibuſuis perſonis Principibus, Rebus publicis, per nos, & ſedem prædictam hactenus conceſſis de huiuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus.* Probatur, quoniam derogatio generalis appoſita ex motu proprio Papæ tollit anteriora priuilegia, eorúmque ſpeciales derogationes ad futura, Paulus Caſtrenſ. *conſ.* 3. *num.* 5. *lib.* 1. Thomas Grammaticus *deciſ.* 65. *Excellens*, *n.* 23. *& in deciſ ſequent. Cauſa Excellentis, num* 27. Antonius Gabriel *tit. de clauſulis*, *concluſ.* 2. *effectu* 2. *num.* 58. & Menoch. *de præſumptionibus*, *lib.* 6. *præſumpt.* 40. *num. final.*

186. Non continentur ſub hac particula non obſtantibus, priuilegia conceſſa à Sede Apoſtolica ad deferendum merces, & victualia ad Turcas, & Sarracenos extra tempus belli, ex eo fundamento, quia per hanc clauſulam non obſtantibus tantùm abrogantur priuilegia quæ aliquo modo repugnant prohibitioni huius canonis, in quo prohibetur delatio ſolùm, vel traditio armorum, & reliquarum rerum, quæ ſunt vtiles mediatè, vel immediatè vſui bellico. Quare reuocantur ſolùm priuilegia deferendi res vtiles bello, non autem abrogantur priuilegia deferendi merces, & victualia, Antonin. 3. *part. tit.* 24. *cap.* 30 *in fine*, & Toletus *lib.* 1 *inſtruct. Sacerd. cap.* 23. *in fine.* Cæterùm Iacob. Graff. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 106. credit per hanc particulam *non obſtantibus*, derogari priuilegium deferendi merces, & victualia, niſi expreſſe iterum tale priuilegium concedatur. quæ reſolutio placet, eo quia non ſolùm ſublata ſunt priuilegia conceſſa à Sede Apoſtolica, quibus Sarraceni adiuuentur, ſed etiam priuilegia deferendi aliqua, quibus vel actu, vel habitu Chriſtiani à Sarracenis impugnari poſſint, hanc enim vim habet clauſula hæc *non obſtantibus*, ita vt neceſſe ſit de huiuſmodi prohibitione expreſſam mentionem fieri: aliàs priuilegia nihil valent.

187. Requiritur ergo ad validitatem ſimilium priuilegiorum, vt in illis ſpecialis mentio huius canonis facta ſit, & ad ipſum Pontificem refert abrogare, vel modum ponere priuilegiis per Sedem Apoſtolicam conceſſis. gloſſ. *in cap. clericis*, §. *Non obſtantibus, ver. eodem, de immunit. Eccleſiæ, lib.* 6. & habetur *in cap. ne aliqui*, *de priuilegiis*, *eodem lib.* Hinc ſequitur poſſe Pontificem tollere, & moderari priuilegia per Sedem Apoſtolicam conceſſa; & concedere, & prohibere commercium cum infidelibus, & ius debellandi eos, Auguſtinus Barboſa *de officio*, *& poteſt. Epiſcopi*, *part.* 1. *titul.* 2. *cap.* 2. *& in cap. quod olim, de Iudæis, & Sarracenis. num.* 3.

Quinimò ſuper Concilium Pontifex diſpenſare cenſetur, ſi faciat de eo mentionem ſpecificam, non autem per clauſulas derogatorias generales, ex eo, quòd conſtitutio conciliaris tacitè, & virtualiter includit clauſulam derogatoriam; ac proinde Concilio non derogatur per clauſulas generales. Ita Corta *in memorabil. verb. clauſula, Non obſtante*, Rebuff. *in Auth. Habita, verb. examinatione*, *C. ne filius pro patre*, Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt* 17. *num.* 31. Flores de Mena *variar lib. quæſt.* 10. *num.* 50 ex Anania *in cap. ſicut olim*, *de accuſat* Abbas *in cap. non magno, in fine*, *ne clerici, vel Monachi*, & ex Innocentio *in cap. penult.* quod intelligitur, niſi conſtet de voluntate Pontificis. Aliter enim exigitur, vt mentio fiat expreſſa derogationis conſtitutionis conciliaris, Caputaq. *p.* 1. *deciſ.* 268. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 849. *& collect.* 1367. *& in praxi fori Eccleſiaſtici*, *deciſ.* 556. *in* 1. *edit. & reſol.* 478. *num.* 4. *in* 2. *edit.*

Nec obeſt regula illa: *Decet conceſſum à Principe beneficium eſſe manſurum*, *de regul. iuris in* 6. quia loquitur de congruitate, & ſecundùm conuenientiam rationis, quæ poſtulat, vt ſine legitima cauſa priuilegia non reuocentur; non tamen propterea aufertur à Principe poteſtas reuocandi, ſi voluerit, quemadmodum ſponte conceſſit, vt habetur *in cap. quia ſæpe, in fine*, *de electione*, & ideo Principi integrum eſt priuilegia conceſſa diminuere, moderari, & omnino tollere. *d. cap. clericis, de immunit. Eccleſiæ, lib.* 6.

Decima dubitatio, an Principes poſſint facere facultatem mercatoribus ſubditis, vt deferant ad Turcas non arma, & alia prohibita in hac excommunicatione, ſed merces, & victualia ſine metu excommunicationis? Reſponde deferentes non effugere excommunicationem iuris communis, contentam *in cap. quod olim, de Iudæis, verſ. Quamdiu inter nos*, vbi tempore belli prohibetur omne commercium, & omnes merces ſunt prohibitæ deferri ad hoſtes: quòd ſi non vigeat bellum, non cenſetur merces prohibita deferri ad Sarracenos, niſi ſit de genere mercium, quæ continentur *in cap. ita quorundam*, *de Iudæis*, vt notat Xuar. *allegat.* 18. *num.* 3. *& conſil.* 2. *de nauibus tranſuehendis, num.* 3. & Gregor. Lopez *l.* 22. *verb. Trigo. tit.* 5. *part.* 5. Quia Princeps ſecularis nequit concedere facultatem contra legem Summi Pontificis, neque poteſt eximere ſubditos ſuos ab obedientia debita Eccleſiæ, & ex conſequenti ab excommunicatione; quamuis à pœnis de iure ciuili impoſitis valeat liberare. Nauarr. *in cap. ita quorundam, notabil.* 1. *num.* 13. *&* 14. *de Iudæis.* 188.

Vltima dubitatio, an poſſit Pontifex licitè Principi ſeculari concedere facultatem tranſmittendi ad Sarracenos arma, & cætera prohibita in hoc Canone, ita, vt tranſmittens non incurrat hanc excommunicationem quocumque tempore tranſmittat? Pars negans etiam quando fit facultas nulla exiſtente cauſa. Ex eo probatur, quia hæc cenſura eſt de iure poſitiuo humano, ſuper quo eſt Summus Pontifex, & ideo poteſt quem voluerit ab illo eximere, vt notat Couar. *regul. peccatum*, 2. *part.* § 8. *num.* 9. *ex verſiculo, Hinc et am expendi poterit*, poſt Felinum *in c. nulli, de ſententia excommunicationis.* Atque ita non peccabit deferens virtute eiuſdem priuilegij, ſi ex iuſta cauſa priuilegium concedatur. Non enim delatio, vel tranſmiſſio eorum, quæ prohibentur in hoc canone, eſt intrinſecè mala ex ſe, nec damnata iure naturæ, ſed eſt quid indifferens, niſi delatio, vel tranſmiſſio rerum, quæ prohibentur, exerceatur intentione, & animo auxiliandi Mahometanis contra Chriſtianos: igitur integrum erit Pontifici ex rationabili cauſa in hoc Canone diſpenſare in eis, quæ ſunt iuris poſitiui, gloſſ. *in cap. propoſuit*, *verb. diſpenſare*, *de conceſſ. preben.* Abb. *in cap. ſignificaſti*, *num.* 3. *&* 9. *de elect.* D. Thomas *quodlib.* 4. *art.* 13. 189.

Quin etiam ſi concedamus delationem, ſeu tranſmiſſionem rerum prohibitarum in hoc canone de ſe eſſe malam intrinſecè, & reſiſtentem iuri naturæ, ac diuino, quamuis nequeat Papa diſpenſare in legibus diuinis, poteſt tamen

men ex cauſa aliqua iuſta,& vrgente non diſpenſando, ſed declarando,vel interpretando permittere, vt prohibita hoc loco tranſueherentur ad Sarracenos, & qui in hoc caſu tranſmitteret de licentia Pontificis, non delinqueret, vt deducitur ex traditis à Couarr. *de ſponſalibus, part. 2. cap. 6. §. 9. num. 2. & in regul. peccatum, part. 2. §. 11. num. 3.* Hoied. *de incompat. benefic. part. 2. cap. vlt. num. 5. in fine*, & alij, quos referens ſequitur Sayr. *in claui, lib. 6. cap. 11. num. 9.* Pontifex namque habet poteſtatem interpretandi, & declarandi ius diuinum.Quæ quidem interpretatio Pontifici non eſt neganda : aliàs non dediſſet Dominus ſufficientem poteſtatem ad regimen ſuæ Eccleſiæ, contra illud, Deus, & natura non deficiunt in neceſſariis.

Porrò ſi abſque cauſa rationabili daretur priuilegium deferendi res prohibitas ad Mahometanos,deferens ex virtute priuilegij non eſſet immunis à culpa, non tamen excommunicatione afficeretur,quod procedit, nedum ſecundùm exiſtimantes hanc delationem, vel tranſmiſſionem rerum prohibitarum ad Sarracenos iure naturæ, & diuino eſſe interdictam;ſed etiam, ſi affirmant eſſe quid indifferens iure tantùm humano poſitiuo prohibitum. Confirmatur ex faciente aliquid ſine cauſa rationabili diſpenſato à Pontifice contra ius humanum, qui non eſt tutus in conſcientia,& peccat ratione ſcandali, quod ſequi poteſt inde Chriſtianis, D. Thomas 1.2. *quæſt.97. art.4.* gloſſ. *in cap. non eſt voti, verb. adimplere, de voto.* valet tamen diſpenſatio, quia in Principe eſt pro ratione voluntas.

Adde diſpenſationem cuiuſcumque etiam Summi Pontificis in voto, vel iuramento conceſſam ſine cauſa eſſe irritam. Sanchez *de matrimonio, lib. 8. diſp. 17. num.3.* Fr. Emmanuel *tom.3. regul. quæſt. 46. art. 5.* Reginald. *in praxi fori pœnitentialis, lib. 18. num. 341.* & multo fortiùs non tenebit diſpenſatio, facta ab Epiſcopo circa leges Pontificias ſine iuſta cauſa, ſi intelligat cauſam eſſe iniuſtam, Couar. *de ſponſalibus, part. 2 cap.6. §. 9.* Sotus *de iuſtitia, lib 1 quæſt. vltima, art. vltimo, verſ. poſtremo.* Ripa *lib.2. reſponſorum, cap.30.* Suar. *de Sacram. quæſt. 72. art.11. diſput 36. ſect. 2. verſ. Tertia pars, & de Relig. tom.1. tract.2. lib.2. cap.33. num.3.* Leſſius *de iuſtitia, cap.46 dub.12. ex n.101.* & Sayr *in claui*, cum multis, *lib.5. cap. 8. num. 12.* Secus ſi fiat à Principe in iis, quæ ſunt iuris poſitiui, quæ pendent à ſuo arbitrio, propterea valet diſpenſatio etiam ſine vlla cauſa,quamuis malè faciat concedendo, Bartol. *in l.relegati. ff. de pœnis.* Innoc. *in cap. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Regul.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiar. num. 6. de conſtit.* & Caiet. 1.2. *quæſt. 96. art. 5. ad finem.* Quamobrem ſi quis ex facultate Pontificis deferat prohibita in hoc canone ad Turcas,& actio ſit indifferens, hoc eſt, interdicta ſolùm pœna Eccleſiaſticæ legis ſub excommunicatione, & priuilegium deferendi prohibita obtineatur abſque vlla legitima cauſa, excuſabitur non à peccato,ſed ab excommunicatione, & ab aliis pœnis à iure ciuili impoſitis.

***

Octaua excommunicatio Bullæ Cœnæ contra impedientes, ſeu inuadentes eos, qui victualia, & alia neceſſaria conuehunt ad Curiam Romanam, ſic ait:

§. VIII.

ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, ſeu inuadentes eos,qui victualia,ſeu alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt,ac etiam eos, qui ne ad Rom. Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, ſeu perturbant, ſeu hæc facientes defendunt per ſe,vel alios cuiuſcumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, etiamſi Pont. ſeu Regali, aut alia quauis Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate.

EPITOME.

190. *Materia huius canonis qualis ſit, & contra quos feratur hæc cenſura?*
191. *Impedientes dolo malo eos, qui victualia, & alia neceſſaria ad vſum Curiæ adducunt, incidunt in cenſuram huius canonis.*
192. *Dolo bono impedientes ne victualia adducantur ad Curiam, non incidunt in cenſuram.*
193. *Nomine Romanæ Curiæ hoc loco quid intelligatur?*
194. *Impedientes victualia deferri ad aliquem particularem Romanæ vrbis non ligantur excommunicatione.*
195. *Gubernatores ciuitatum ex cauſa impedientes ne victualia ad Curiam deferantur, non incidunt in cenſuram.*
196. *Impedientes propter odium particulares ne deferant, an incidant in excommunicationem?*
197. *Nolens vendere victualia ea intentione, ne ad Curiam deferantur, an excommunicetur?*
198. *Latrones, qui ſpoliant pecunia quærentes ſimilia victualia, an incurrant excommunicationem?*
199. *Victualium, & aliarum rerum appellatione hoc loco quæ veniant?*
200. *Impedientes, inuadentes, ſeu perturbantes eos, qui victualia deferunt, an puniantur aliis pœnis præter excommunicationem huius canonis?*
201. *Verba*, ſeu hæc facientes, defendunt per ſe, vel alios, *quid ſignificent?*
202. *Verba* cuiuſcumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, *quid importent?*

MAteria huius canonis octaui iam refertur in Bulla Martini Quinti, illiuſque meminit Antonin. *3. part. titul.24. cap. 72. caſu quinto*, eſtque ſacrilegium,quo offenditur Sedes Apoſtolica in ſuis victualibus, & in aliis ad vſum Romanæ Curiæ neceſſariis, Caietanus *verb. excommunicatio cap. 19. verſic. canonis iſtius materia*, quem ſequitur Sayr. *hoc loco numero 2.* Souſa *in notationibus circa textum num. 1* & Marius Alterius *cap. 11. in octauo canone.* 190

Prima dubitatio petit,contra quos feratur hæc cenſura?

cenſura? Reſponſio ſit contra impedientes, ſeu inuadentes eos, qui victualia, ſeu alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria conuehunt. Patet ex eodem Canone, qui intelligitur ſi iniuſtè impediant deferri victualia ad Romanam Curiam, ita Caiet. *ſupra*, Nauar. *in manuali, cap.* 27. *n.* 64. Viuald. *in expoſitione Bullæ Cœnæ, n.* 71. & Toletus §. *ſext.*, *in fine*, & alij, quibus accedit Sayr. *hoc loco, cap.* 12. *n.* 4. & Suar. etiam *in hoc Canone, num.* 63. quod declarant Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, part.* 2. *cap.* 8. *num.* 2. iniuſtè impedire, qui dolo malo curat impedire, ne victualia ad Romanam Curiam deferantur, & Marius Alter. *vbi proximè d. cap.* 1. *verſ. ſit igitur*, vbi concludit dolo malo impedientes, ne neceſſaria ad Curiam adducantur, incidere in hanc cenſuram.

191. Dicitur autem dolo malo impedire, qui impedit adduci neceſſaria ad Vrbem per mendacium, fraudem, vim, metum, fallaciam, blanditias, ſuaſiones, conſilium, aut per quamuis alium modum, & idcirco incidit in cenſuram huius canonis. Quare ſi quis volenti Vrbem adire cum neceſſariis narret doloſè falſum, vt illum à propoſito, & ab intentione eundi reuocet, dicitur impedire dolo malo, etiam ſi mendacium, quod narrauit, & finxit, nihil operaretur, nec retraheret ab incepto, nec ab itinere faciendo cum victualibus ad Vrbem, Marius Alterius *ibidem fol.* 561. quod tamen non placet, quia cenſura non incurritur, niſi ſecuto effectu.

192. Hinc ſequitur dolo bono impedientes, ne deferantur neceſſaria ad Curiam, non incidere in hanc cenſuram, Vgolinus *ſupra num.* 2. *verſ. non dolo malo*, dicens impedientes propter cauſam iuſtam, ne victualia ex ſuis terris extrahantur, & ad vrbem deferantur, fortaſſis, quia vrbs contagioſis morbis affligitur, non incurrere excommunicationem. Item ſi ob aliquam aliam cauſam iuſtam id impediatur, non eſſe locum huic Canoni, Nauar. *in manuali, num.* 64. *verſ. ſecundo.* Suar. *hoc loco, diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 63. vbi addit impedientes ita non ſolùm non ligari excommunicatione, ſed nec malè agere. Ratio, quia hæc excommunicatio fertur contra impedientes iniuſtè, ne victualia deferantur. At hæc ratio ceſſat, quoties datur cauſa iuſta, nec intercedit dolus malus, ſed bonus: idcirco excommunicationi non eſt locus, Caiet. *d. cap.* 19. Souſa *hoc loco, diſp.* 53. *num.* 4. *verſ. Secunda concluſio*, ex eo fundamento, quoniam vnicuique integrum eſt abſque fraude, & dolo malo ſuam vtilitatem curare, & ſibi proximíſque ſuis conſulere.

Nec obſtat textus *in cap. bonæ memoriæ* 1. *de poſtulatione Prælatorum*, *in verb. præferentes*, vbi dicitur communem vtilitatem ſpeciali præferendam eſſe, Surd. *deciſ.* 255. *num.* 11. Mexia *in tract. taſſæ panis, concluſ.* 4. *num.* 17. Gironda *de priuilegiorum*, *ſeu exemptio. explicat. num.* 902. Mench. *illuſtr. cap.* 5. *num.* 16. Cabed. *deciſ.* 74. *num.* 5. *part.* 1. Quia hoc procedit quando in vtilitate communi priuata etiam includitur, vt bene notat Thomas de Thomaſſ. *in floribus legum, regul.* 308. nec non quando vtilitas publica Romanæ Curiæ venit principaliter, non autem quando venit ſecundariò, vt cernitur in noſtro caſu. Surd. *deciſ.* 62. *num.* 9. atque ita, cùm priuata vtilitas particularium impedientium non veniat ſub vtilitate publica, & communi Romanæ Curiæ, neque vtilitas publica appareat principaliter reſpectu vtilitatis impedientium, non ligantur impedientes ex cauſa iuſta deferri victualia ad Romanam Curiam.

Secunda dubitatio, Quid veniat hoc loco ſub nomine Romanæ Curiæ? Reſponſio ſit, ſub nomine Curiæ intelligi non ſolùm familiam Papæ, ſed etiam omnia, quæ ſpectant ad Tribunalia huius Sedis, ita, vt Curia contineat locum, in quo negotia, & lites tractantur: ideo appellatione Romanæ Curiæ non comprehenditur Roma vrbs, aut Romanus Populus; ſed locus vbi moratur Apoſtolica Sedes, & vbi aguntur, & expediuntur lites, Vgolinus *de cenſuris Pontifici reſeruatis, c.* 8. §. 2. *in principio, verſ. Quartum propoſitum*, dicens Curiam Romanam nihil aliud eſſe, quàm locum vbi Sedes Apoſtolica moratur, & domicilium habet Pontifex cum iudicibus, & Magiſtratibus ſuis, ſequitur Sayr. *lib.* 3. *de cenſuris, cap.* 12. *num.* 3. Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. *num.* 109. Souſa *hoc loco, circa textus notationes, num.* 2. & Marius Alterius *diſp.* 9. *de excommun. Bull. Cœn. lib.* 5. *cap.* 3. *verſ. his præmiſſis, fol.* 566. *col.* 1. 193.

Ex quo infertur Romanam Curiam eſſe Romanam vrbem quoties in ſe habet Sedem Apoſtolicam, & vbi tractantur lites, & negotia. Quare ſi Summus Pontifex eiúſque Tribunalia alibi, quàm Romæ exiſterent, non inciderent in hunc canonem impedientes, ne prædicta victualia Romam aſportarentur: incurrerent tamen cenſuram impedientes, ne victualia adducerentur ad locum vbi Sedes Apoſtolica reſideret. Siue igitur Romæ, ſiue Neapoli, aut in alio loco, Audientia Sedis Apoſtolicæ fuerit, ibi dicetur eſſe Curia Romana, Vgolin. *vbi ſuprà d.* §. 2. *n.* 1. *verſ. dixi demum.* Graff. *d. cap.* 18. *n.* 109. Quinimo Curia Romana nedum dicitur eſſe ibi, vbi Romanus Pontifex eſt, dum eſt apud viuos, ſed etiam poſt mortem, vbi morantur Cardinales, dummodo ibi Audientia Papæ moretur, nimirum iudices, & Magiſtratus Apoſtolicæ Sedis, ſicque intelligendi ſunt Caſtrenſis, & Oldrad. *in l. ſuggeſtioni*, quos *ibi* referens ſequitur Iaſon *num.* 20. *Cod. de verbor. ſignif.* Nam vbi Sedes Apoſtolica habet ſuam Audientiam, ibi dicitur eſſe Curia, teſte Iacobo de Graffis *vbi ſuprà d. cap.* 18. *num.* 110.

Infertur ſecundò Romanam Curiam in duobus locis eſſe poſſe. Primò vbi eſt Papa, ibi dicitur eſſe Roma, Abbas *in c. dura notab.* 2. *de crimin. falſi. & in c. Ego N. ante fin. de iur. iur. n.* 6. & *ibi* Felin. *n.* 9. *verſ. cenſetur Roma vbi eſt Papa*, & Bald. *in rubr. ff. de rer. diuiſ. n.* 24. *verſ. & in menſa*, dicens Romam eſſe vbi eſt Papa, eſto in Tugurio Vaticano ſit incluſus. Habétque hæc Curia in longum duas dietas legales, quarum vnaquæque continet viginti milliaria. Secùdò Romana Curia dicitur eſſe vbi moratur Audientia Papæ. Card. *in Clementina Auditor*, *in principio, de reſcriptis.* Vnde Curia Romana non propterea ita vocatur, quòd neceſſariò debeat eſſe Romæ, ſed dicitur Romana Curia, vel quia eam facit præſentia Papæ cũ Cardinalibus, & officialibus, & Audientia auctoritate ipſius Pontificis inſtituta, quamuis Papa abſens ſit.

Quocirca impediens ne neceſſaria adducantur ad vſum Curiæ, vel ad locum vbi Audientia Papæ reſidet, vel ad locum vbi Papa moratur, ſiue ſit Romæ, ſiue alibi, incurrit in hunc Canonem, quoniam vterque locus ſub appellatione Romanæ Curiæ intelligitur. Hinc venit vt impedientes ne neceſſaria Romam aſportētur, quando ibi non reſidet Pōtifex, nec eius Tribunalia, non afficiantur hac cenſura: afficientur tamen impedientes,

ne

ne neceſſaria ducerentur ad locum, vbi Sedes Apoſtolica moraretur, Graff. *d.cap.*18.*num.*110. & Souſa *circa textum hoc loco num.*2.

Similiter ſi pars Curiæ Romæ remanſiſſet, impedientes incurrerent. Vgolin. *vbi ſuprà* §. 3. *verſ.*8. Secus de impedientibus neceſſaria deferri ad locum vbi eſt Pontifex ſine ſua Curia, & ſine Audientia, nimirum quando aliquò proficiſcitur ad deambulandum relictis ſuis Magiſtratibus, & ſua Audientia: tunc enim, cùm tranſeat, & non reſideat in loco per quem tranſit obiter, impedientes neceſſaria eò deferri excommunicatione non ligantur. Eodem modo immunes erunt impedientes, ſi ibi Pontifex moriatur, & remaneant Cardinales, cùm ibi Curia non reſideat, Vgolin. *ſuprà* §.4.*verſ.* 4.

194. Item cenſuram euadent impedientes victualia deferri Romam ad aliquem priuatum hominem eiuſdem vrbis, Viualdus *hoc loco num.* 74. quia in pœnalibus verba ſunt accipienda in ſua propria ſignificatione. Non enim, quæ deferuntur ad vſum particularis perſonæ, cenſentur deferri
195. ad Curiam Romanam. Quin potiùs Gubernatores impedientes, ne victualia ad Curiam Romanam adducantur, non incurrunt excommunicationem, ſi id faciant ob bonum regimen loci, quem gubernant, cùm teneantur ſuæ Reipublicæ de neceſſariis prouidere ex iuſtitia, quod intelligitur, quando indigentia reperitur, ac neceſſitas rerum probabiliter timeri poteſt, Souſa *hoc loco diſp.*53 *num.*3 *verſ.*1. *concluſio*, concordat Vgolin. *hoc loco cap.*8. *in principio num.*2. *verſ. non dolo malo*, & Sayr. *de cenſuris lib.*3. *cap.* 12. *num.*4. *verſ. Alterum eſt*, vbi addit etiam excuſari à cenſura impedientes tempore peſtis, ne quis Romam adiret reuerſurus, quia hoc eſt prouideri ſanitati patriæ, & vtilitati.

196. Tertia dubitatio, an impedientes deferri victualia ad Romanam Curiam propter odium, quo exardent contra deferentem ne ex dilatione lucrum reportet, incidant in hunc canonem? Reſponſio eſt affirmatiua, quando ad vſum Curiæ victualia deferuntur. Souſa *diſp.* 53.*num.*6. *verſ.*4. *concluſio*. Secus, ſi victualia deferantur ad vſum priuatum aliquarum perſonarum, vt vendantur, aut donentur, dummodo priuatæ perſonæ non ſint officiales Curiæ, aut famuli, vel familiares alicuius officialis, vel denique non ſint ex miniſtris, qui pertinent ad Curiam, ſeu ad Curiales, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis*, *cap.* 8. §. 4. *verſ.* 3. Marius Alterius *hoc loco diſp.*9. *lib.* 5. *cap.* 4. *ad finem verſ. Reſpondeo*, *& verſ. Secundò*
197. *dico.*

Non etiam comprehenditur ſub hoc canone, qui non vult ſuas res vendere, vt Romam deducantur, quamuis aliæ deficiant, quæ deferantur. Nam propriè non eſt impedire: neque per hunc Canonem impediuntur homines rebus ſuis vti. Quin imò, quando remota omni fraude, ac vi, ſi quis priùs ſibi emat victualia, & ita impediat, ne Romam aſportentur, nullo modo ligabitur hac cenſura, Suar. *de cenſuris diſp.*21.*ſect.*2.*num.*64. *verſ. Addo verò*, quem ſequitur Souſa *diſp.*54.*n.*3. *verſ.*1.*concluſio*.

Adde non ligari etiam excommunicatione, quamuis nollet quis vendere expreſsè ad hunc finem, ne victualia deducerentur ad Curiam Romanam, & palàm prauum animum verbis oſtenderet: quia ad incurrendam cenſuram, non ſufficit prauus animus contra finem Summi Pôtificis, niſi violetur conſtitutio huius Canonis per actionem prohibitam, qualem non facit, qui non vult vendere, cùm neminem impediat. Quamobrem, cùm non faciat actionem poſitiuam, ſed potiùs negationem actionis, non afficitur pœna huius Canonis impoſita impedientibus, aut prohibentibus, ne victualia deferantur ad Curiam, quæ verba propriè ſunt accipienda *l. quicquid aſtringenda*, *ff. de verb. obligat.* Bartol. *in l. ita vulneratus*, *verſ. Item nota quòd verba legis. ff. ad Legem Aquil.* niſi appareat de voluntate contraria legiſlatoris, Dyn. *in cap. final. de regul. iuris, lib.* 6. 198.

Quarta dubitatio circa latrones ſpoliantes pecunia illos, qui victualia volunt emere ad deferendum Romam, an incidant in hunc Canonem? Reſponſio eſt negatiua, ſi clam furentur eiſdem mercatoribus, quia conſtitutio ſolùm ligat impedientes, aut inuadentes, non autem ſpoliantes, nec furantes, Vgol. *de cenſuris ſupra* §. 4. *verſ. Tertio*, Souſa *diſp.*55. *num.*4. *verſ. Tertia concluſio*, ex eo, quia ita ſpoliantes non intendunt impedire, ne victualia deferantur ad Curiam. Secus ſi ea intentione ſpolient pecuniis euntes ad emenda victualia, ne ea deferant, quia realiter ſunt impedientes, & impediunt delationem victualium, & inferunt iniuriam Sedi Apoſtolicæ, afferúntque dolo malo impedimentum, & directè agunt contra hunc canonem, Marius Alterius *diſp* 9.*lib.*5.*c.*4. *fol.*567. *col.* 2. *& fol.* 568 *col.* 1. Idem Souſa *vbi proximè, num.*3.*verſ ſecunda concluſio.*

Dictum eſt, ſi clam furentur, aut, ſi vt fures deferentes pecuniis ſpolient: quia, ſi eos in itinere aperto ſpolient tamquam latrones viarum, qui itinera obſident, & deprædantur, incidunt in hunc Canonem, quia inuadunt deferentes pecunias ad emendum victualia, vt ea Romam deducant, Vgolin. *ſuprà d.* §. *Tertiò*. quia hi inuadere dicuntur deferentes neceſſaria ad Curiam, qui ab incepto itinere, & officio deferendi ceſſabunt, Marius Alter. *d cap.*4 *verſ. Reſpondeo*, *fol.* 568. *col.*1. Secus ſi ex odio, vel paſſione percutiantur, aut occidantur in itinere victualia deferentes: tunc enim non per ſe, ſed per accidens neceſſaria ad vſum Curiæ deferri impediuntur, Souſa *d.diſp.*55. *ad finem.*

Quinta dubitatio continet, quænam veniant ſub appellatione victualium, & aliarum rerum huius Canonis, quorum delationem impediens incurrit excommunicationem? Reſponſio ſit. Victualia continent omnes ſpecies rerum, quæ conferunt ad vitam humanam, & ſine quibus nemo viuere poteſt, Vlpianus *in l. verbo victus, ff de verb. ſignific.* idem declarat per verbum *victus*, ſub quo continentur, quæ eſui, & potui, cultuique corporis, quæque ad viuendum homini neceſſaria ſunt. Veſtem quoque victus, habere vicem Labeo ait. Vnde ſub hoc nomine veniunt omnia, quibus communiter veſcimur. Item omnia quibus tegimur, & ab iniuriis temporis defendimur, vt etiam habetur *in lege, inſtratum, ff de verbor. ſignific. & in lege, veſtis. ff. de auro, & argent. legat.* Item ſub eodem verbo *victualia* comprehenduntur medicinæ, & medicamenta. Bart. *in l. ſi cùm dotem.* §. *ſin autem, in fine ff. ſolut. matrim & in l. legatis, ff. de alimentis præſtandis*, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, part.*2. *cap.*8.§.1. *num.*1.*&* 2. vbi ait conceſſo aliquo principali cenſeri conceſſa etiam alia ſine quibus conceſſum haberi nô poteſt; atque ita ſub nomine *panis*, & ſub nomine *carnium* addit venire ligna, 199.

 quibus

quibus panis, & carnes coquuntur, vt etiam notat Viualdus *in explicatione Bullæ Cœnæ caſu* 8. *num.*33.Marius Alterius *vbi ſupra cap.*2 *verſ.quantum ad primum* , ſubdens, ligna comprehendi, quia neceſſaria ſunt, & ad frigus in hieme aſcendunt, & ad cibos parandos.

Quin etiam ſub neceſſariis ad vſum Curiæ intelliguntur vniuerſa,quæ pertinent ad vtilitatem, & decorem eorum, qui reſident in Curia, cuiuſmodi ſunt equi, muli, & cæteræ animantes, & earum cibaria, puta paleæ, fœnum, hordeum, ſpelta, & id generis alia, quando quidem & hæc ad humanum victum neceſſaria ſunt, Vgolin. & Alterius ſuprà ſcripti. Et quamuis de ſupradictis nemo dubitet ligari excommunicatione impedientes hæc deferri ad Curiam, & inuadentes, ſunt tamen, qui cenſeant non excommunicari impedientes deferri pecunias, neque ſpoliantes deferentem eas, quia nec victualia dici poſſunt, neque referri debent inter res neceſſarias ad Curiam.

Nihilominus Vgolin. *d.* §. 1. *num.*3. per verba huius Canonis(ſeu alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt) opinatur incurrere, dicens pecunias eſſe ex maximè neceſſarias ad vſum Curiæ, ſi quidem pecuniæ ad omnia coëmenda, & paranda valde conducunt, ſine quibus Magiſtratus, & officiales Curiæ viuere nequeunt, & appellatione pecuniæ omnis res continetur, Ariſtot. *lib.* 1. *polit. cap.* 6. *& l. pecunia nomine, ff. de verbor. ſignific.*ibi,pecuniæ nomine non ſolùm numerata pecunia, ſed omnes res, tam ſoli, quàm mobiles, & tam corpora, quàm iura continentur. Quare non ambigitur ex rebus ad vitam neceſſariis pecuniam eſſe maximè neceſſariam,& ex conſequenti impedientes deferentem ad Curiam pecunias, vel illum inuadentes incident in hunc canonem; ſecus dicendum eſt, ſi quis deferat pecunias non ad Curiam, ſed ad proprium commodum, tunc ſurripiens non ligaretur excommunicatione, quia non impedit euntes ad Curiam cum rebus neceſſariis, Sayr. *de cenſuris,lib.*3 *c.*12. *num.*4.*ad finem*,poſt Viualdum, quem referens ſequitur Souza *d. d.ſp.* 55. *num.* 3. & Marius Alterius *d.diſp.*9. *lib.*5. *cap.*2. *verſ.ſed dubitari poſſet de pecuniis.*

Ex dictis ſequitur non ligari excommunicatione impedientes non neceſſaria ad vſum Curiæ,nimirum pſittacos,aut ſimias,& id generis alia,nec ſimiliter, qui impedirent curſores,& tabellarios, ne litteras deferant,quia litteræ non veniunt ſub nomine victus, nec videntur conferre ad vſum Romanæ Curiæ. Ego tamen puto litteras eſſe de neceſſariis ad vſum Romanæ Curiæ. Fauet particula illa, *ſeu alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria impedientes, ſeu inuadentes*;& quamuis Vgolin. *ſupra* §.4. dicat dictionem, *alia*, non ſignificare ſimilia antecedentibus, eo quòd antecedentia ad victum pertinebant, & litteras non eſſe de victualibus. nihilominus non eſt negandum litteras, & tabellarios non eſſe de iis, quæ ſunt ad vſum Romanæ Curiæ valde neceſſaria. Tolleretur enim recurſus ex variis partibus ad Romanam Curiam, & negotia, quæ ex Curia dependent, ac lites retardarentur. Quare litteras, & tabellarios ſine iuſta cauſa impedientes incident in hunc Canonem.

200. Sexta dubitatio quot pœnis puniantur impedientes, inuadentes, perturbantes, & prohibentes, ne victualia, & alia neceſſaria ad Curiam deferantur? Reſponſio ſit ex ſupradictis eruta, prohibentes ſicut impedientes, & inuadentes incidere in excommunicationem. Eſt tamen hoc diſcrimen inter primam actionem principalem damnatam in hoc canone, & inter ſecundam: nam prima actio principalis, quæ prohibetur, eſt impedire, ſeu inuadere homines afferentes victualia ad Curiam, &c. quæ actio reſpicit perſonas adducentes. Secunda autem actio, ſcilicet prohibere, ſeu impedire, ne victualia, & alia neceſſaria ad vſum Curiæ Romanæ ad eandem Curiam deferantur, reſpicit res, quæ afferuntur, hoc eſt, res aſportandas. Per primam actionem prouidetur hominibus adducentibus: per ſecundam rebus adducendis.Item datur etiam aliud diſcrimen inter primam,& ſecundam actionem, quoniam ex impedimento tradito perſonis eſt locus excommunicationi, etiamſi homines à voluntate, & ab animo deferendi neceſſaria ad Curiam non recedant. Contra verò, quando res aſportandæ impediuntur, non incurritur cenſura,niſi effectu ſecuto, hoc eſt, niſi victualia ad Curiam non deferantur. Quare, vt incurratur excommunicatio, opus eſt, vt victualia non deducantur, Marius Alterius *ſupra in hoc canone, diſput* 9. *lib.*5. *cap.*3. *in principio.* Vide Vgolinum *ſupra* §. 4. *verſ. ac etiam eos, per totum*, vbi ponit aliud diſcrimen, *fol.*211.

Vltra excommunicationem huius canonis contra impedientes eos, qui triticum, legumina, & cuiuſuis generis frumenta Romam adducũt, ſunt pœnæ aliæ ſatis graues,vt videre eſt in Conſtitutione Clemẽtis ſeptimi,vbi declarat ſimilia impedientes priuatos omnino dominio rerum, quas habent,& eorum terras,oppida, ac villas ſubiecit ipſo facto Eccleſiaſtico interdicto, quòd ſi perſeuerent in eo propoſito,ac cõtumacia,ex tunc poſt ſemeſtre ipſo iure omnibus terris ſuis, ac iuribus, quæ à Romana, aut ab aliis Eccleſiis habuerint, priuat, & ad illa, & ad alia obtinenda incapaces reddit, vt notat Marius Alterius *ſuprà c.*5 *fol.*569.

Septima dubitatio circa verba illa contextus, *ſeu hæc facientes defendunt per ſe,vel alios?* Reſponſio ſit, hanc actionem eſſe acceſſoriam. Atque in primis ligari excommunicatione, qui prædictos impedientes, ne victualia deferantur,defendunt, ſiue hos per ſe,ſiue per alios defendant, dummodo non detur caſus in quo de iure illos defendere teneantur. Vgolin. *ſupra hoc loco, & hoc verſiculo, n.* 1. Marius tamen Alterius *vbi proximè d. cap.* 5. ad finem addit, & bene,non incurri hanc excommunicationem,niſi quando actio principalis ſortita fuerit effectum, nimirum,quando quis defendit illum, qui inuadit venientes, & deferentes ad Curiam victualia, aut defendit impedientes, ne neceſſaria ad Curiam re ipſa deducantur. Quare, qui impedientibus,vel inuadentibus quoquo modo auxiliatus fuerit, aut ſubuenerit, vel tribuerit homines, quibus deferentes prædicta obſideant in itinere, & intercipiant, ac ſpolient, incidunt in hunc canonem, quia hi omnes dicuntur defendentes, qui protegant illos, vt ſine timore, quod intendunt, ad exitum perducant. Exigitur tamen,vt incurratur excommunicatio propter defenſionem hanc, vt defenſio fiat, & ordinata ſit ad actiones ſupradictas prohibitas ſub hac excommunicatione: ex quo ſequitur non ligari excommunicatione hac,qui defendit ipſos impedientes poſt præſtita impedimenta: tunc enim non eſt defenſor commiſſi criminis, ſed perſonæ delinquentis,Marius Alterius *vbi proximè,ad finem*, quæ reſolutio non placet,non enim eſt 201.

eſt negandum, qui ita defendit eſſe defenſorem delicti, qui defendit perſonam delinquentem, niſi defenſio perſonæ contingat poſt longum interuallum à delicto commiſſo.

202. Octaua dubitatio circa perſonas impedientes, inuadentes, prohibentes, ſeu perturbantes quomodo ſit intelligenda? Reſponſio ſit, hanc excommunicationem eſſe vniuerſalem, & extendi ad omnes cuiuſcumque ordinis, & conditionis fuerint, vt habetur in extrema parte, & particula huius canonis ibi, *cuiuſcumque fuerint ordinis, praeminentia, conditionis, & ſtatus, etiamſi Pontificali, ſeu Regali præfulgeant dignitate, quo clarius extenſio illius explicari nequit*. quibus verbis voluit ſummus Pontifex concludere omne perſonarum genus nemine excepto.

Nam quamuis non vteretur his verbis, ſufficeret clauſula in principio, OMNES IMPEDIENTES, eo quòd dictio illa *omnes*, eſt vniuerſalis, & continet ſingulos, nullo excluſo. *l. textoribus, & l. Iulianus. ff. de legatis* 3. gloſſ. *in cap. vt circa, ver. aliorum, de electione lib.* 6. & pluribus confirmat Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 13. iuxta illud Pſalmi 8. *Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius*, eo quia omnia ei ſubiiciens, nihil dimiſit non ſubiectum ei. Vt ergo omnino adimatur omnis ambiguitas an perſonæ in dignitate regali, aut Eccleſiaſtica conſtitutæ comprehenderentur ſub hoc canone? Propterea expreſſe nominati ſunt etiam illi, qui Pontificali, ſeu regali dignitate præfulgerent. Idcirco quicumque contra hunc canonem violator extiterit, excommunicatione percutietur cuiuſcumque fuerit ordinis, ac dignitatis, etiamſi non ſit Romano Pontifici Iure ordinario in temporalibus ſubiectus, Caietan. *in ſumma verb. excommunicatio cap.* 19. eſt enim quo ad perſonas vniuerſalis, Marius Alterius *diſp.* 9. *lib.* 5. *cap.* 1. *verſ. cuiuſcumque fuerint ordinis, praeminentia, conditionis, & ſtatus.*

Nona excommunicatio contra eos qui lædunt venientes ad Curiam Romanam, vel ab ea recedunt, & contra vexantes ſine iuriſdictione reſidentes in Curia, ſic habet:

§. IX.

ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apoſtolicam venientes, & recedentes ab eadem, ſua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant ſpoliant, capiunt, detinent: nec non illos omnes, qui iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, à Nobis vel noſtris iudicibus non habentes, illam ſibi temere vendicantes, ſimilia, contra morantes in eadem Curia, audent perpetrare.

EPITOME.

203. *Quæ ſit materia huius canonis, & quæ ſint partes primariæ.*

204. *Quot perſonæ contineantur ſub hoc canone, & quot ſint actiones prohibitæ contra venientes ad Curiam, & ab ea recedentes, aut in Curia morantes.*

205. *An incurratur verberans, aut vulnerans venientes, & recedentes a Sede Apoſtolica.*

206. *Apoſtolicæ Sedis appellatione quid veniat hoc loco?*
& an differat à Curia? ibid.

207. *Quinam dicantur venire ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea recedere, & in Curia morari.*

208. *An interficiens Infideles incidat in excommunicationem.*

209. *An mandantes, conſulentes, vel ſuadentes aliquid contra venientes, &c. ligentur excommunicatione?*

210. *Quid intelligatur ſub verbo* mutilant?

211. *Quid intelligatur ſub verbo* ſpoliare, capere, & detinere?

212. *Morari in Curia, quinam dicantur, quo ad hunc locum, & canonem?*
& quid ſignificetur nomine Curiæ *hoc loco? ibid.*

213. *Venientes ad Curiam Papæ, vt eſt Princeps temporalis, an veniant ſub nomine venientium ad Sedem Apoſtolicam?*

214. *Veniens ad Sedem Apoſtolicam, quando quis dicatur ad effectum incurrendi excommunicationem, ſi quis illos mutilet?*

215. *Clauſula illa,* Sua, vel aliorum opera, *an habeat locum in omnibus actionibus prohibitis?*

216. *Clauſula ſecunda, nec non illos omnes qui iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam non habentes, quid ſignificet oſtenditur?*

PRIMA dubitatio circa materiam huius canonis facile ſoluitur ex Caiet. *verb. excommunicatio cap.* 14. dicente eſſe ſacrilegium, quo offenditur Sedes Apoſtolica in iis perſonis, quæ ſub ſua protectione ſunt, ſequitur Sayr. *de cenſur. hoc loco cap.* 13. *num.* 2. Diuiditurque hic canon in duas partes: in prima excommunicantur omnes, qui offendunt venientes ad Sedem Appoſtolicam, vel ab ea recedentes occidendo, mutilando, ſpoliando, capiendo, & detinendo. In ſecunda autem parte excommunicatione feriuntur omnes, qui lædunt commorantes in eadem Curia ſub ſpecie iuriſdictionis illam ſibi temere vẽdicantes, & exercentes in illos eaſdem quinque actiones ſuperiùs damnatas, nimirum occidunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, & detinent. Per quæ verba extenditur hæc cenſura ad illos qui prædictas actiones exercent contra illos, qui in Curia reſident, non ſimpliciter tamen, ſed ſub prætextu iuriſdictionis temerè vſurpatæ ita præcitati, quibus adhæret Suar. *hoco loco cenſur.* 9. *num.* 66. 203.

Secunda dubitatio circa perſonas, quæ continentur ſub hoc canone, & circa actiones, quæ prohibentur. Quo ad primum, hæc cenſura eſt vniuerſalis, comprehenditque omnes tam laicos, quàm clericos, item viros, & mulieres, dominos, & ſeruos, nobiles & ignobiles, & quoſcumque, qui actionem aliquam exercuerint ex prohibitis in venientes ad Sedem Apoſtolicam, & recedentes ab eadem, & in morantes in Curia. Probatur ex particula poſita in hoc canone, *omnes illos*, ſub qua continentur quicumque, qui occiderint, mutilauerint, ſpoliauerint, ceperint, & detinuerint venientes, & recedentes, & in Curia morantes. Quia dictio, *omnis*, includit quoſcumque, Bald. *in l. omnia priuilegia. C. de Epiſcopis, & Clericis*, & patet ex *l. Iulianus, in principio, ff. de leg.* 3. & ex *l.* 3. *ff. de officio Præſidis, gloſſ. vlt. in cap. ſolita, de maior. & obed.* Nam, qui dixit *omnia*, nihil excipit, Burg. de Pace *conſ.* 25. *num.* 28. Surd. *deciſ.* 265. *num.* 30. Tiraquel. 204.

in

in l. ſi vnquam, verb. totam, num. 1. Cod. de reuocandis donationibus, & Gonzal. *ad regul. octauam Cancel. gloſſ. 9. num.* 21. Ex quo ſequitur omnes, & quoſcumque huius canonis violatores ſine dubio, & ſine deſcrimine ligari excommunicatione.

205. Quod ad ſecundum, patet quinque eſſe actiones prohibitas, nimirum interficere, mutilare, ſpoliare, capere, & detinere. Ligantur ergo omnes cenſura, qui efficiunt aliquam ex his actionibus prohibitis. Vnde, qui verberaret euntem ad Sedem Apoſtolicam, non incideret in hunc canonem, quia non fit mentio de verberante, neque de vulnerante. Et verba ſunt accipienda in propria ſignificatione. Item vbi canones volunt comprehendere verberantes, & vulnerantes, eos declarant, vt *in Clementina 1. de homicidio*, ibi: *percuſſerit*, quod ſignificat idem, quod verberaret, ſeu vulneraret. Facit caput *in pœnis*, & caput *odia de regul. iur. in 6.* Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis*, hoc loco, *verſic. Mutilant. num.* 5. & Marius Alterius *hoc loco diſp. 10. lib. 5. in principio, verſic. & primo in Bulla Martini, & cap. 4. fol. 579. verſ. rurſus quid dicendum.*

206. Tertia dubitatio quid contineatur ſub hoc nomine *Sedis Apoſtolicæ*? Reſponſio ſit, ex gloſſ. *in Extrauag. Ad onus. Ioann. XXII. ver. Sedem Apoſtolicam, de electione*, Sedem Apoſtolicam conſiſtere, vbi Pontifex viuens trahit moram, atque ita vbi Papa moratur, ibi Sedes dicitur eſſe. Nam Cathedra non facit Sacerdotem, ſed Sacerdos Cathedrã, nec locus ſanctificat hominem ſed homo locum, *c. multi, diſt. 40.* & gloſſ. *in Extrauag. ſi fratrum. Ioann. XXII. ver. vel Apoſtolicæ Sedis, ne ſed. vac. aliquid innou* vbi inquit, quòd vbi Papa, ibi Sedes dicitur. Nihilominus ſi Papam mori contingat, dicitur Sedes Apoſtolica eſſe in eo oppido, in quo ſucceſſoris electio eſt facienda, quæ communiter ſolet fieri, vbi mors contigit, niſi Audientia Papæ alibi remanſerit. Tunc enim dicetur Sedes eſſe vbi Audientia cauſarum, & litterarum Apoſtolicarum remanſerit, & ibi fiat electio ſucceſſoris, quia per obitum Pontificis Sedes non moritur, ſed adhuc permanet, *Clementinæ ne Romani. §. ſanè, de electione*, gloſſ. *in Extrauag. execrabilis, inter communes, verſic. Sedis Apoſtolicæ, de preben.*

Ex quo ſequitur Sedem Apoſtolicam conſiderata propria ſignificatione in vnico tantùm loco conſiſtere poſſe, videlicet dum Pontifex viuit in eo loco vbi ipſe reſidet, illo autem cuiuis ſublato, vbi celebranda eſt futuri Pontificis electio, iuxta *Extrauag. Ad onus, de electione.* Contrà verò Curia Romana in duobus locis ſimul poteſt conſiſtere, nimirum in loco, vbi eſt Papa, & in loco, vbi eſt Audientia, atque ita quodammodo differunt inter ſe Curia Romana, & Sedes Apoſtolica, accepta ſecundùm propriam ſignificationem. Hoc tamen loco, cùm Sedes Apoſtolica latiùs accipiatur, idem eſt, quod Romana Curia, & vbi eſt Curia Romana, ibi dicitur eſſe Sedes Apoſtolica, ſiue Romæ, ſiue alibi exiſtat, & pro eodem accipiuntur, ſicut *in cap. præſenti, de preben. lib. 6.* Vgolin. *de cenſuris ſupra cap. 9. ver. Sedes Apoſtolica, num* 1. Tolet. *in Bull Cœnæ, excommunicatio. 7. num. 2.* vbi volunt hoc loco idem eſſe dicere in Curia, quod apud Sedem Apoſtolicam. Confunditur enim nomen Sedis Apoſtolicæ cum Romana Curia. Idcirco in prima parte huius canonis excommunicantur omnes illi, qui ad Sedem Apoſtolicam venientes, & ab ea recedentes occidunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, & detinent; & in ſecunda excommunicantur in eadem Curia occidentes, mutilantes, ſpoliantes, capientes, & detinentes, non ſimpliciter, ſed ſub prætextu iuriſdictionis vſurpatæ temere, cùm in prima parte de ſola Sede Apoſtolica ſermo fiat, & in ſecunda parte de Curia Romana: hinc ſequitur, quòd Sedes Apoſtolica in hoc ſenſu accipienda ſit in duobus locis, quemadmodum accipitur Curia ipſa Romana, videlicet vbi Pontifex reſidebit, & vbi fuerit cauſarum Audientia, ſi fortè remaneat in aliquo loco, vbi Papa non moretur.

Quare nomine Curiæ non intelligitur vrbs Roma, nec ciues Romani, ſed Sedes, & Curia Apoſtolica, & ideo requiritur, vt incurratur excommunicatio, quòd perſonæ offenſæ veniant ad Apoſtolicam Sedem, aut ab illa redeant, aut in loco, in quo Curia manet, morentur propter aliquod negotium in Curia expediendum, Caietan. *in verb. excommunicatio cap.* 14. Nauarr. *in manuali. cap. 27. num. 65. verſ. ſecunda*, Tolet. *hoc loco §. ſeptimo, dubio primo*, & Sebaſt. Medic. *in 2. p. ſummæ tit. 9. quæſt. 78. n. 178.*

207. Quarta dubitatio continet venientes, & recedentes à Sede Apoſtolica, ſiue maneat Romæ, ſiue foris. Per quæ verba reſponſio eſt in promptu, venientes ad Curiam Romanam, & ab ea recedentes, & in ea exiſtentes, illos intelligi ſolùm qui propter Pontificem, & ratione illius veniunt, & commorantur, Caietan. *in ſumma verb. excommunic. cap. 14. verſ. ſed ſunt*, Tolet. *in ſumma lib. 1. cap. 25. dubio* 1. Suar. *de cenſuris, hoc loco, diſp. 21. ſect. 2. num.* 65. Ex quo non comprehenduntur venientes ad vrbem, nec Romam, nec ad ſua negotia ſecularia expedienda, ſed ad Sedem Apoſtolicam, hoc eſt, ad negotia, cauſas, vel res, quæ ad Sedem Apoſtolicam, & ad Curiam ſpectent, Vgol. *vbi ſuprà verb Sedes Apoſtolica num. 2. ad finem*, & Sayr. *d. cap. 13. num. 3.* Souſa *cap. 9. diſp. 57 num. 2. verſic. ſecunda concluſio*, vbi concludit illos, qui venientes interficiunt, &c. ſiue peracto negotio recedentes, ſiue eo durante in Curia commorantes incurrere excommunicationem. Quare interficientes, &c. propter alias cauſas, venientem, vel recedentem, vel in Curia commorantem excuſantur: ſicut non ligantur occidentes propter delictum, ſi aliquem occidant ſiue publica, ſiue auctoritate priuata, Viuald. *in Bulla Cœnæ num.* 81. quia non puniuntur vti venientes, ſed vti malefactores, Sayr. *cap. 14. num.* 8. Ratio, quia Pontifex non habet animum defendendi delinquentes, & criminoſos: fauet Panor. *in cap. Ego N. de iureiurando, fol. 130. col. 2.* vbi ait iurantem ſecuritatem non teneri illam præſtare de nouo delinquenti.

Quæſtionis tamen eſt, quando quis dicatur venire, aut recedere à Sede Apoſtolica, & quanto tempore duret aduentus, & receſſus, vt violator huius canonis dicatur labi in excommunicationem? Reſponſio ſit, venientem ad Sedem Apoſtolicam hominem dici, vbi primum quis domo exit, & tradit ſe itineri ea intentione, vt ad Sedem Apoſtolicam veniat ad peragendum apud eam negotiũ aliquod. A quo egreſſus puncto incipit gaudere priuilegio huius canonis, quouſque completo itinere ad ipſam Sedem acceſſerit. Eodem modo dicitur recedens à Sede Apoſtolica, vbi primũ quis proficiſcitur è loco vbi Sedes Apoſtolica moratur vſque ad propriam patriam. Quare ſi aliquis interim, dum ipſe eſt in via tam venientem, quàm recedentem aliqua iniuria ex præcitatis affecerit, ſtatim ligatur hac excommunicatione.

Quin

Quin etiam, quamuis in hoc canone non fieret mentio expreſſa de receſſu à Sede Apoſtolica, ſed ſolùm de acceſſu, adhuc priuilegium ſecuritatis datum euntibus cenſeretur conceſſum reuertentibus ab eadem Sede, & ibi morantibus. *cap. quia diuerſitatem,de conceſſ. preben.cap. ſtatutum §. preferendo, de reſcriptis lib. 6.* Nam ire, & redire communiter æquiparantur in iure, Abbas *in cap. final. de treug.& pace*, ex textu *in c.magnæ,in fine,de voto*, Bartol. *in lege, vtimur. ff. de ſepulchro violato.* Confirmatur argumento vouentis peregrinationem Hieroſolymitanam, in quo voto commutando habenda eſt ratio expenſarum in eundo, commorando,& redeundo,vt volunt Sayr. *in claui Regia lib.6.cap.12.num.20.verſ.item conſideranda*, Comitol. *Reſponſ. moral. lib. 2.quæſt.13. per totam*, Azor. *inſtit. moral.part.1. lib.11.cap. 18. quæſ.13.* Suar. *de voto lib.6.cap.19.num.19.in fine*,& Sanch. *in præcepta Decalogi tom.1.lib.4.cap.56.num.11. cum ſequentib.* ſic in noſtro caſu,non enim ſecurè venit, qui tutò redire nequit. Atque ita etiamſi Pontifex excommunicaret omnes illos, qui iniuriam afferrent venientibus ad Sedem Apoſtolicam, & non faceret mentionem de redeuntibus, adhuc ligarentur, qui offenderent recedentes,cùm ire, & redire habeat idem priuilegium,ex *l.ſi cui,ff.ex quibus cauſis.*

Faciunt tradita ab Alcozer *in ſumma cap. 16.* vbi de potentibus irritare, *concluſ. 1. fol. 55.* Syluеſt. *verb.votum.3. quæſt. 1.* dicentibus in votis peregrinationis expenſas eundi, & redeundi eſſe ſoluendas dum commutantur non alia ratione, niſi quia virtualiter,qui vouit ire,vouit redire,niſi expreſsè apud ſe ſtatuat ad patriam non redire, vt patet ex *cap.magnæ,de voto.* ibi,*vt expenſæ,quas vouens in eundo, morando, & redeundo facturus eſt.* Sanch. *vbi ſupra dict. cap. 56. ex num. 16. vſque ad num. 21.* vbi *num. 17.* addit, *ſi quis peregrinetur ad locum certum, & mutata voluntate nolit redire, nulla expenſarum reditus commutatione indigeret.* Ex quo in noſtro caſu dici poteſt de recedente à Sede Apoſtolica, ſi in via aliò diuertat, & ibi longo tempore commoretur, non vocari ampliùs recedentem, & ex conſequenti non gaudere priuilegio ſecuritatis, neque ligari excommunicatione illum,qui diuertentem aliò, & ibi longo tempore commorantem offenderit, quia terminus recedendi cenſetur locus ille, vbi longo tempore permanſit.

208 Quinta dubitatio eſt,An Infideles gaudeãt hoc priuilegio ſecuritatis,ita vt ligentur excommunicatione,qui illos venientes,&c. offenderint? Reſponſio eſt affirmatiua,etiamſi offenſi ſint Iudæi, vel [illegible]retici, aut alij à Chriſtiana Religione rem[illegible]atio, quia hic canon loquitur abſolutè de v[illegible] Sedem Apoſtolicam, & ab ea recede[illegible] in commorantibus; ergo quicumque il[illegible]arent ſub protectione, ac priuilegio, [illegible] periculo accedant venientes occaſione,& [illegible] Sedis Apoſtolicæ, quæ benignè, & humaniter tanquam [illegible] etiam infideles,& hæreticos [illegible] *cap duo iſta 23.quæſt. 4. & cap. Sedes Apoſtolica* vbi Innocentius Tertius ait conſueuiſſe Sedem Apoſtolicam ſe exhibere petentibus liberalem, proinde,qui infideles offenderit aliquo ex [illegible] modo,incidet in hunc canonem, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis part.2.cap 9.§.1.num.2.* Souia *diſp. 57.num.2.verſic. intelligitur hæc cenſura*, vbi extendit hoc priuilegium etiam ad ſeruos, & ad familiam eorundem, ex ſententia Angeli *in l.vltimo ff. de ſepulchr. viol.* dicentis habentem ſaluum conductum pro ſe, & ſociis, illud etiam habere pro ſociis Iudæis, quoniam priuilegium datum domino extenditur ad familiares, & domeſticos, quando dominus nequit ſine domeſticis, & familiaribus illo vti, Franch. *in cap. licet, verſ. cùm conceditur,num. 2. de priuil.lib.6.* Felin. *in cap. ego N. num. 11. in fine, de iur. iur.* & ex conſequenti, qui offenderint ſeruos, & alios, qui comitantur venientes ad Sedem Apoſtolicam, &c. incurrunt in hunc canonem.

Sexta dubitatio, quid intelligatur ſub verbo *mutilant*? Et in primis, an veniant mandantes, conſulentes, aut ſuadentes, vt mutilentur? Pars negans ſolùm probatur ex verbis huius canonis, vbi excommunicantur mutilantes, non autem mandantes. Nihilominus comprehendi mandantes ſequuto effectu, & non antea probabilius eſt, ex verbis ipſius canonis,ibi: *Sua,vel aliorum opera interficiunt,mutilant,& ſpoliant*,quæ verba *ſua, vel aliorum opera*, faciunt hunc ſenſum, qui per ſe, vel per alios interficiunt,ſeu mutilant, incurrunt excommuniationem,ſi venientes ſcilicet ad Sedem Apoſtolicam,vel ab ea recedentes gratia tractandi aliquid cum Pontifice tanquam cum capite, & Præſide Sedis Apoſtolicæ, aut cum eius officialibus mutilent, vel mutilare faciant,ſiue mutilatio ſequatur, vt impediatur aduentus ad Sedem Apoſtolicam, ſiue propter inimicitias, ſiue vt ſurripiantur bona venientis, aut recedentis, ſiue ad alias cauſas, incurritur excommunicatio huius loci, Viuald. *in explicatione Bull Cœnæ caſu 9.n. 81.* Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruatis cap. 9.§.1.verſic. Octauo aſſicit.* 209.

In eadem excommunicatione eſt, qui mutilat famulum, vel comitem itineris, cuius opera opus eſt venienti ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedenti. Vgolin. *vbi ſuprà num. 1.* & mandantes ſicut & agentes tenentur ex delicto, vt inquit Ioann. Andr. & refert Abbas *in cap. ſicut dignum num.11.de homicidio.* Iuuat,quòd mandans,& mandatarius plerunque eadem pœna puniuntur, Gomez *variar.tom.3. cap. 3. num. 30.* Menoch. *de arbitrar. caſu 353. ex num.2.* Decian. *tract. crimin.lib.9. cap. 31. cum ſequentib.* & Petr. Cabal. *in tract. de omni genere homicidij,num.264.cum ſequentibus.*

Quo ad conſulentes, vel ſuadentes aliquid ex prædictis actionibus contra venientes, [illegible]edentes & morantes, videtur negandum ligari excommunicatione, ſi principales eorum opera non vtantur. Nam hoc nomen *opera* ſtrictè ſecundùm propriam ſignificationem ſumitur pro actione, vel labore, vel induſtria ipſius agentis, & operantis, non autem vſurpatur pro conſilio, ſuaſione, aut fauore, vel auxilio: igitur excommunicantur, qui propria actione, vel actione, & opera aliorum mutilant, atque ita non extenditur cenſura ad alios, quamuis non excuſentur conſulentes, & ſuadentes à peccato, neque à pœna pro ratione delicti. Quare dicendum eſt conſulentes,ſuadentes,fauentes,& auxiliantes incidere in hunc canonem, ſi conſilium,ſuaſio, fauor, aut auxilium ſint id generis, vt contineant cooperationem,aut operam ad aliquam actionem ex prohibitis. Nam tunc iſti omnes dicerentur propriè cooperatores ad actionem non tanquam conſulentes, vel ſuadente, vel fauentes; ſed tanquam ſocij,& conſortes criminis, Marius Alterius *diſp.8.lib.5.cap.10.per totum,& diſp. 10.lib.5.cap.3.*

verſ.

verſic. quamobrem, & Vgolin. *d.* §. 1. *verſic. qui ergo mandat*, Suar. *d. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 66. vbi ait auxiliantes, vel fauentes, quod idem dicendum eſt de conſulentibus, & ſuadentibus, ligari excommunicatione, quando hæc talia ſint vt contineant cooperationem ad eandem actionem.

210. Nomine autem *mutilationis*, venit membri abſciſſio, vt probatur *in Clementina* 1. *de homicidio*, & clariùs *in cap. penultimo, de corp. vit.* ibi, *manu altera mutilatum*. Quare mutilare nihil aliud eſt, quàm membrum corporis abſcindere, Maiol. *in tract. de irregul. cap.* 14. *num.* 1. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 206. & *num.* 208. Qui igitur debilitat membrum venientis ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedentis, etiamſi membrum fiat inhabile, non incurrit excommunicationem, quia debilitare non eſt propriè mutilare, vt eſt communis ſententia, & probat Abbas *in cap.* 1. *num.* 9. *qui clerici, vel vouentes, & in cap. clericis, num.* 3 *ne cleri, vel Monach.* Præpoſ. *in d. cap* 1. *num.* 2. *qui clerici, vel vou.* Felin. *in cap. cùm illorum, num.* 14. *de ſentent. excommun.* Et quamuis Abbas ſibi contrarius *in d. cap. cùm illorum, num.* 8 *in fin.* opinetur mutilationem membri eſſe, quando debilitatur membrum, & non ſeparatur à corpore ex toto, ſed impeditur eius officium: oppoſitum eſt probabilius, quoniam mutilatio eſt particularis occiſio membri, & ſicut per homicidium ſeparatur anima à toto corpore; ſic ſeparatur anima ab illa parte membri abſciſſa, vt ait Præpoſ. *cap.* 1. *num.* 25. *diſt.* 5. Quæ ſeparatio animæ non contingit per debilitationem membri: manet enim anima in membro debilitato. & pertinet ad integritatem corporis, *cap. ſicut vrgeri.* 1. *quæſt.* 1. ibi, *vt ſi cuius manus eſſet arida, verum quidem eſſet membrum, quamuis ſine ſanguine & inefficax eſſet, & mortuum.*

Secus in mutilatione membri, per quam ſeparatur membrum à corpore. Quare mutilatio non eſt debilitatio membri, ſed integra ſeparatio, & mutilare ſignificat abſcindere. *cap. ſi quis abſciderit, diſt.* 55. Vgolin. *ſuprà verſ. mutilant, num.* 3. *verſ. quo ad primam quæſtionem*, Souſa *hoc loco diſp.* 57. *num.* 4. *verſic. Quarta concluſio*, vbi addit, vt quis dicatur mutilare, ſatis eſſe, quòd partem membri abſcindat, quia mutilare abſcindere eſt, ſequitur Vgolin. *vbi proximè*, & Marius Alterius *diſput.* 10. *de excommun. Bull. Cœnæ. lib.* 5. *cap.* 4. *verſic. reliquum eſt.*

Sed quid dicendum de abſcindente digitum, vel euellente dentes, vel barbam, vel de abſcindente auriculam, vel mamillas venientibus ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea recedentibus, an incurrant excommunicationem huius canonis? Quo ad digiti mutilationem videtur negandum ex Bartolo *in l. publicorum, n.* 13. *ff. de publ. iudic.* & ex Imola *ibidem*, aſſerentibus digitum non eſſe membrum, ſequitur Abbas *in cap. cùm illorum, num.* 8. *de ſentent. excommunic.* Felin. *in cap. Ego N. num.* 5. *de iur. iur.* Cardin. *in Clementina vnica, num.* 11. *de homicidio*, Couarr. *in Clement. ſi furioſus* 3. *part. in principio, num.* 8. *verſ. Tertiò ab eadem radice*, & reliqui Canoniſtæ, qui membra principalia vocant manum, pedem, oculum, naſum, & reliqua, quæ habent officium in corpore ſeparatum ab aliis partibus, *l. non ſunt liberi. ff. de ſtatu hominis.* Igitur, qui digitum abſciderit venientibus ad Sedem Apoſtolicam, non incidet in excommunicationem huius Canonis

Nihilominus, quamuis abſcindens alteri digitum, puta pollicem, aut indicem, non cenſeatur irregularis, vt ait gloſſ. *in cap.* 3. *in principio, de homicidio lib.* 6. Cardin. *in Clem. vnica, tit. eodem*, Abbas *in c. cùm illorum, n.* 8. *de ſentent. excommun.* Bald. *in l. ſeruis, ff. de ſeruis fugitiuis, & in l. reos, Cod. de accuſat.* ad contrahendam tamen excommunicationem huius canonis abſcindens digitum comprehenditur ſub verbo *mutilant*, vt colligitur ex *l. idem Offilius, ff. de ædil. edict.* vbi clarè dicitur habentem amputatum vnum digitum, habere abſciſſam partem membri. Nam mutilare hoc loco non ſumitur pro amputatione membri principalis, quæ requiritur ad incurrendam irregularitatem, ſed pro mutilatione cuiuſcumque membri, etiam minus principalis, quale eſt digitus, qui vocatur membrum minus principale, gloſſa *in cap. cùm illorum. ver. mutilationem membri, de ſentent. excommun.* quæ non diſtinguit inter membrum, & membrum. Item, quia hoc loco datur à Principe indultum ſecuritatis euntibus ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea recedentibus, quod eſt latiſſimè interpretandum. *l. beneficium, ff. de conſtit. Princ.* Hippol. *ſing.* 483. *ex cap. cùm dilecti, de donat.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, num.* 48. Suar. *de Religione, tract. de voto, lib.* 4. & alij, quos referens ſequitur Siluan. *conſ.* 98. *num.* 13. & Auguſtinus Barboſa *in d. cap. cùm dilecti*; per textum ibi: *pleniſſima eſt interpretatio adhibenda, & in libello de principiis vtriuſque iuris, lit. B. numero* 6.

Quo ad dentis euulſionem venienti ad Sedem Apoſtolicam, & recedentem, Souſa opinatur non incidere in excommunicationem hanc, qui dentem euulſerit. Vgolinus tamẽ ſuprà *verſ. mutilant*, contrarium putat veriùs. Sunt enim dentes organa vocis, & habent proprium officium in corpore ſecantes alimenta, & cibos conterentes, atque ita ſi quis percutiendo eruat dentem, erit mutilator, & contrahet excommunicationem, quamuis verè membra non ſint, neque contrahatur irregularitas ex euulſione eorum, ſicut non contrahitur propter mutilationem digiti regulariter, quod limitant Syluest. *in verb. homicidium*, 3. *quæſt.* 3. *verſ. quartum*, Maiolus *lib.* 5. *cap.* 50. *num.* 2. & Tolet. *lib.* 1. *inſtruct. Sacerd. cap* 27. *notabili* 3. in mutilante illos digitos, nimirum pollicem, & indicem, quibus Euchariſtia contractatur, & ſine quibus decens Altaris miniſterium peragi nequit. Ex quo ſequitur multo fortiùs ligari excommunicatione, qui barbam euelleret venienti, vel recedenti à Sede Apoſtolica, quia quamuis non ſit membrum propriè, vocari poteſt membrum ad ornamentum hominis à natura conceſſum ad decorem, & ornatum corporis; item, quia maiori afficitur iniuria propter barbæ euulſionem, quàm ſi venienti, vel recedenti digitus amputaretur, vel dens euelleretur; quare hoc loco, quo ad effectum ſeruandi ſecuritatem latiùs eſt ſumenda mutilatio, quàm ſumitur in materia irregularitatis.

Idem dicendum eſt de amputantibus auriculas, ſeu mamillas venientibus ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedentibus. nam Maiolus *lib.* 1. *de irregularitate cap.* 25. *num.* 5. & 9. Toletus *lib.* 1. *inſtruct. Sacerdot. cap.* 76. *verſic. dubitauit aliquis de auricula*, fatentur auriculas eſſe membrum, habereque officium diſtinctum ab aliis partibus, hoc eſt, præparare ſonos, & voces, vt meliùs, & clariùs audiantur, quamuis Couarr. *in Clementina, ſi furioſus, part.* 3. *in principio, numero* 8. *verſic. primum*, neget eſſe membrum: nihilominus, quo ad effectum incurrendi irregularitatem,

ratem, auricula non videtur membrum, cùm neceſſaria non ſit auditui, ſed tutela potiùs, & ornamentũ auris. At verò in noſtro caſu, qui amputat auriculam ſupradictis veniẽtibus, & recedentibus, ligatur excommunicatione, cùm ſit verè mutilator illius cartilaginis, quæ eſt circa aurem, cuius officium eſt præparare ſonos, & voces, vt verba meliùs percipiantur. Aliter enim non eſſet mutilator, qui amputaret naſum alicui, quia manet olfactus, quod non eſt dicendum; igitur quamuis maneat auris, cenſebitur mutilator, qui abſciderit auriculam, ſicut cenſetur, qui naſum abſciderit.

Similiter oportet dicere de amputantibus mamillas, quæ in fœminis ſunt membra, quæ habent officium ſatis notum in corpore, atque ita ſi fœminis veniẽtibus ad Sedem Apoſtolicam mamillæ amputentur, mutilator erit excommunicatus, & inſuper irregularis, Baldus *in l. data opera*, *Cod. qui accuſ. non poſſ. num.* 75. quamuis minus bene, & ſub dubio de irregularitate dicant, Couarr. *in Clementina*, *ſi furioſus*, *part.* 3. *in principio*, *num.* 8. *verſ.* 2. *de homicidio*, & Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. §. 3. Qui verò mutilauerit mamillas in viro eunte, aut redeunte à Sede Apoſtolica, non erit mutilator incurrens excommunicationem, cùm mamillæ in viro non ſint membra, quæ habeant officia in corpore. Baldus *in l. data opera, num.* 75. *C. qui accuſ. non poſſ.* & Felinus *in cap. cum illorum, n.* 12. *de ſent. excommun.* quamuis minus bene, & abſque ratione contrarium teneat Couarr. *vbi proximè, verſ. ſecundo.*

211. Sequitur actio ſpoliare quid ſibi velit, & quot modis poſſit contingere? Quo ad primum, ſpoliare propriè eſt aliquem exuere rebus mobilibus, nimirum veſtibus, pecuniis, & ſimilibus. Hinc dicuntur ſpolia omnia mobilia, quibus hoſtes ſpoliantur, dum in bello expugnantur, & ſpoliarium dicitur locus in quo hoſtes ſuperati exui ſolent, Plinius *in Panegyr.* ibi: *Hunc templum nunc verè Deus, non ſpoliarium ciuium, cruentarumque prædarum ſæuum receptaculum*; dicuntur etiam ſpolia, quæ latro detrahit iter agentibus, *l. bona. ff. de depoſ. verſ. latro ſpolia, quæ mihi abſtulit.* Quocirca incurrit excommunicationem huius loci quicumque aliquem ex venientibus ad Sedem Apoſtolicam, aut ab ea recedentibus ſpoliat iniuſtè pecuniis, veſtibus, aut quacumque alia re mobili, niſi excuſet paruitas materiæ, eſt communis, Vgolin. *verſ. ſpoliant, num.* 3. & 4. Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 4. & eſt communis.

Quoad ſecundum duobus modis poteſt contingere ſpoliatio. Primò iuſtè, nimirum quando hoſtes ſpoliantur, aut ex mandato iudicis legitimè procedentis. Secundò iniuſtè: tunc enim ſpoliatus à iudice nulliter ante omnia eſt reſtituẽdus, modò nullitas ſit euidens, & ſpoliatus haberet aliquod ius, Gozadin. *conſ.* 93. *num.* 16. *verſ. ad quartum*, Mantica *deciſ.* 29. *num.* 3. Menoch. *remed.* 8. *recup. num.* 20. & *conſilio* 301. *num.* 45. & 48. Lancelot *de attentatis, part.* 1. *cap.* 2. *num.* 89. Azeued. *l.* 2. *num.* 25. *cum ſequentib. tit.* 13. *lib.* 4. *noua recopilationis*, & Maſcard. *de probationib. concluſ.* 489. *num.* 7. Quamobrem ſi iudex nulliter, videlicet non præcedente cauſæ cognitione, vel contra iuris formam ſpoliet venientes ad Sedem Apoſtolicam, vel aliquem ex eorum familia re aliqua mobili, incidet in excommunicationem, dummodo nullitas ſit euidens, ita vt in dubium reuocari non poſſit.

Hinc ſequitur ligari excommunicatione, qui euntibus ad Sedem Apoſtolicam, vel ex ea venientibus adimeret vxorem, quam ſecum duceret, Vgolin. *ſuprà verſ. ſpoliant.* An verò mulier ſpoliata à viro ſit ante omnia reſtituenda, & incurratur excommunicatio ab ſpoliante, quando matrimonium fuit clandeſtinum? videtur negandum, quia non reſtituitur ante omnia, gloſſ. *in cap. ex tranſmiſſa, verb. legitimè, de reſtitutione ſpoliatorum*, requiritur enim ad hanc reſtitutionem, quòd matrimonium ſit contractum in faciem Eccleſiæ, & matrimonium clandeſtinum eſt odioſum, cùm ſit celebratum contra Eccleſiæ interdictum; atque ita clam poſſidens poteſt propria auctoritate ſpoliari, Bartol. *l.* 1. §. *interdictum, num.* 3. *ff. vti poſſidetis*, Beroius *cap. in litteris, num.* 53 *de reſtitut. ſpoliat.* idcirco ne maritus ſpoliari poſſit, tenetur oſtendere titulum matrimonij, & dum non oſtenditur titulus matrimonij non clandiſtini, non dicitur coniux ſpoliatus, neque eſt ante omnia reſtituendus, Gutier. *de matrimonio. cap.* 75. *num.* 1. & Sanchez *lib.* 3. *de matrimonio*, *diſp* 45. *num.* 1. Nihilominus hæc non faciunt ad noſtrum caſum, in quo conceditur priuilegium ſecuritatis venientibus ad Sedem Apoſtolicam, & eorum familiis, ne iniuſtè ſpolientur pecuniis, veſtibus, armis, equis, & famulis, & quacunque alia re mobili ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ſiue res ſint propriæ, ſiue ipſis accommodatæ, Vgolinus *vbi ſuprà, verſ. ſpoliant, num* 5. vbi de vxore, & *n.* 6. vbi de rebus accommodatis, vbi addit ipſum accommodantem res ipſas ituro ad Sedem Apoſtolicam, ad eum finem incidere in excommunicationem, ſi eundem ſpoliauerit, quia ex quo à contractu commodati reſiluit, iniuſtè facit illum ſpoliando. Nam contractus à principio eſt actus voluntatis, poſtea verò eſt actus neceſſitatis, argumento legis *ſicut, Cod. de act. & oblig.* & accommodans tenetur ſtare promiſſis, alioquin peccat, ex *cap.* 1. *de commodato*, Nauarr. *in manuali, cap.* 17. *num.* 182.

Difficultas eſt, quando veniens ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedens ſpoliatur à proprio domino de rebus ſibi furto ſublatis per ipſum venientem, vel recedentem? Reſponſio eget diſtinctione, nam ſi dominus ſpoliat illum rebus ſuis furto ablatis auctoritate propria, quia ſi adierit iudicem, fur aufugiet cum rebus, non ligabitur dominus excommunicatione. Ratio, quia debitorem ſuſpectum de fuga propria auctoritate creditor capere poteſt, vt habetur *in l. ait prætor.* §. *ſi debitorem ff. de his quæ in fraud. creditor.* Iaſon *in l. vinum, num.* 3. *ff. ſi cert. petat.* Marc Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c.* 3. *n.* 16. & Auguſt. Barboſ. *in cap. vt fama, num.* 3. *de ſenten. excomm.* vbi ait, clericum ſuſpectum de fuga poſſe carcerari, & ab ipſo creditore capi, ſi aufugiat cum bonis. Clar. *lib.* 5. § *final. quæſt.* 28. *num.* 3. Secus ſi auctoritate iudicis poteſt ſuum recuperare: tunc enim cenſuram incurret, quia iniuſtè vtitur propria auctoritate, ex quo poteſt auctoritate iudicis ſua conſequi, ex lege *Gracchus, ff. de adulteriis*, confert *cap. primum, de reſtitutione ſpoliatorum.* Vgolin. *vbi ſuprà num* 6.

Septima dubitatio quid dicendum de ſpoliante, & ſimul mutilante, an incurrat vnicam tantùm, vel duplicem excommunicationem? Reſponſio primo intuitu ſit vnicam incurrere, ſicut qui primum inuadat clericum, illúmque ſpoliet, & pugnis percutiat, vulnera inferat, & tandem interficiat, vnica tantùm ligatur excommunicatione,

Digitized by Google

ſi abſque vlla interpellatione has omnes actiones in illum exerceat; habent enim omnes iſti actus, quamuis diſtinguantur in genere entis, vnicam rationem in genere moris, à qua vnitate in genere moris deſumitur vnitas excommunicationis; ſecus ſi diuerſo tempore, & non eodem impetu hæc faciat, Vgolinus *de cenſuris, verſic. detinent, hoc loco.*

Quòd ſi propter plures cauſas has actiones exerceat, nimirum ſi detineat, vt illum ſpoliet, & vt mutilet, & vt tandem interficiat, in plures incurret excommunicationes, ſi perficit omnes has actiones prohibitas, eo quòd pro ſingulis actionibus excommunicatio fuit impoſita, & actiones, nimirum occiſio, mutilatio, ſpoliatio, captio, & detentio plures ſunt, & differunt ſpecie, & vna ſub alia non continetur, Bartol. *in l. 1. in fine, ff. de iis, qui not. infam.* Vgolin. *in tract. de cenſuris, cap. 16. §. 3. num. 4. & num. 8.* Confirmatur exemplo duorum hominum, qui concurrunt ſimul; ad ſpoliandum alter eundem Sacerdotem duntaxat, & alter ad mutilandum tantùm; qui incidunt in diuerſas excommunicationes: ergo vnus & idem in duas excommunicationes incurret, ſi Sacerdotem detineat, vt ſpoliet, & vt mutilet. Similiter poteſt vnus incurrere plures excommunicationes, qui vnico actu tranſgreditur legem habentem plures circũſtantias vetitas ſub cenſura excommunicationis tales, vt mutent ſpeciem actionis moralis: tunc tot ligatur excommunicationibus, quot circunſtantiæ violantur; ſecus ſi circunſtantiæ non mutent ſpeciem, ſed ſolùm aggrauent in eadem peccati ſpecie; tunc vna contrahitur excommunicatio, quoniam vna eſt ſolùm violatio. Quare, qui capit clericum euntem ad Sedem Apoſtolicam, duabus ligatur excommunicationibus, prima propter caput, *ſi quis ſuadente diabolo 17. quæſt. 4.* ſecunda; quia ad Sedem Apoſtolicam vadit, in quẽ incurrit ob hunc canonem, Vgolin. *d. verſ. detinent, n. 4.* vbi concludit detinentem plures euntes ſimul ad Sedem Apoſtolicam in tot incidere excommunicationes, quot ſunt capti, vel ſpoliati, ſicut dicitur de vulnerante ſimul plures clericos, Marius Alterius *de cenſuris excommunicationis diſp. 10. lib. 3. cap. 8. per totum.*

Idem quod dictum eſt de ſpoliante, & capiente, dicendum eſt de detinente, proinde regulariter exercentes has actiones incidunt in excommunicationem huius canonis. Non tamen incident in cenſuram, qui ſpoliant rebus, quas euntes, ſeu venientes domi reliquerunt: quia priuilegium conceſſum eſt pro rebus, quas ſecum aſportant. Item non incident capientes euntes, vel venientes, ſi id faciunt, vt puniantur iuridicè propter aliquod delictum, vel ne in manus hoſtium incurrant. Quinimò ſi dederunt operam, vt venientes ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea recedentes caperentur, ſed non potuerunt capere, non incurrunt cenſuram. Nam quando pœna ipſo iure imponitur, non incurritur, niſi ſequuto effectu, Ioann. Andr. *in cap. in pœnis, in Mercur. lib. 6.* quem ſequitur Anchar. *in Clementina Multorum, num. 5. de pœnis*, Vgolin. *dict. verſic. capiunt, num. 2. verſ. poſtremò excipitur.* Non enim conatus reputatur pro actu perfecto, Boërius *deciſ. 316. num. 1.* idcirco affectus non punitur, niſi ſequatur effectus, Duen. *regul. 35.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum part. 5. collect. 1895.* Cardin. Tuſch. *tom. 2. lit. C. concluſ. 544.* Thomas de Thomaſſ. *in floribus legum regul. 18.* & Farinac. *in praxi part. 1. quæſt. 17. n. 49.* quod aliqui limitant in delictis atrociſſimis, quod non admittit ipſe Farin. de generali conſuetudine, dicens attentatum; ſicut conſummatum hodie nunquam puniri in quocumque etiam grauiſſimo delicto, pro quo ibi refert, ac ſequitur grauiſſimos vtriuſque iuris vates, & interpretes, & ex conſequenti non incurrent excommunicationem procurantes capere captura non ſecuta, iuuat Zabar. *in Clementina Cupientes, §. final. verſ. tertiò quæro*, vbi vult de pœnis non ligari excommunicatione Religioſos ſuadentes ſecularibus, vt eligant ſepulturas in ſuis domibus, ſi ipſas non elegerunt, *regul. odia, de regulis in 6.* Zabarel. *vbi proximè, de pœnis.*

Octaua dubitatio, quid ſignificetur nomine Curiæ, & qui dicantur morari in Curia? Cardinalis *in Clementina Auditor, in principio, de reſcriptis*, ait, Curiam Romanam eſſe vbi moratur Papa, & quamuis Nauarr. *in comment. de datis; & promiſſis pro gratia, & iuſtitia, notab. 17. verſ. Tertio quod reſolui, circa finem*, cenſeat non ſemper vbi eſt Papa, ibi eſſe Curiam: contrarium eſt probabilius, vt ſentit Rebuff. *ſuper concord. in for. mandat. Apoſt. verſ. extra Romanam Curiam pag. 604.* ſiue ſit vrbs Roma, ſiue alibi, ibi dicitur eſſe Curia, vbi moratur Pontifex cum Cardinalibus, & aliis officialibus, ſimul etiam locus, vbi remanet Audientia Papæ eo abſente. Marius Alterius *diſp. 9. de excommun. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 3. verſ. his præmiſſis, & diſp. 10. lib. 5. cap. 1.* Souſa *hoc loco cap. 9. diſp. 57. num. 1.* & Sayr. *hoc loco cap. 13. num. 3. verſ. primo.*

Dicuntur autem morari in Curia Romana, qui ratione, & intuitu negotiorum in Curia verſantur pro cauſis, ad Curiæ bonum ſpectantibus. Qui igitur huiuſmodi venientes ad Curiam, aut perfecto negotio ab ea recedentes, aut eo durante ſunt in Curia, eos afficiunt aliqua actione prohibita, in cenſuram incidunt huius canonis. Contrà verò, ſi non veniant, recedant, aut morentur ratione negotiorum agendorum in Curia vtentes in eos aliqua actione ex prohibitis excommunicatione non ligantur. Colligitur ex Nauarr. *c. 27. n. 65.* Toled. *in explicatione Bullæ Cœnæ. §. 7. dubio 1.* quos referens ſequitur Sayr. *ſuprà cap. 13. n. 3.* & Suar. *de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 65. & 66.*

Hinc ſequitur venientes ad Curiam Papæ pro 213.
vt eſt Princeps temporalis, ſi occidantur, vel mutilentur, vel ſpolientur, &c. interfectorem, vel mutilatorem, vel ſpoliatorem non ligari excõmunicatione, quia canon hic loquitur de veniẽtibus ad Sedem Apoſtolicam, per quam intelligitur Põtifex prout eſt paſtor, & pater totius Eccleſiæ Romanæ, vel per Sedem Apoſtolicã ſubintelligitur Pontificis Audientia, prout continet officiales, & miniſtros Sedis Apoſtolicæ, qui vtuntur iuriſdictione ſpirituali ab ipſo Papa illis conceſſa. Quam obrem iniuria afficiens venientes ad Pontificem, prout eſt Princeps temporalis & ad expediendum negotium temporale, non ligatur hac excommunicatione, Mar. Alt. *d. diſp. 10. lib. 5. c. 2. verſ. Quarta* 214.
dubitatio. Secus quando occiduntur, mutilantur, & ſpoliantur venientes ad Sedem Apoſtolicã, vel ab ea recedunt, hoc eſt, ad negotia, cauſas, vel res, quæ ad illam pertinẽt, quia multi poſſunt ire Romam, qui non eunt ad Sedem Apoſtolicam, ſed ad ſua negotia ſecularia peragenda. Suar. *vbi ſuprà.*

Nona dubitatio, an clauſula illa, ſua vel aliorum 215.
opera interficere, mutilare, ſpoliare, capere, vel detinere, habeat locum in omnibus actionibus his prohibitis? Reſponſio eſt affirmatiua, quia omnes, qui exercẽt aliquam ex his actionibus prohibitis,

aut

by Google

aut præcipiunt illam fieri, ligatur excommunicatione; ſunt enim ſocij, & participes criminis, proinde contrahunt excommunicationem. De agẽte non eſt dubium, quòd afficiatur excommunicatione: ſimiliter, & mandans ſequuto effectu, quoniam mandato ſunt cauſa, vt mãdatarius actionem prohibitam exerceat: ſecus ſi mandans re integra reuocet mandatum, cùm ex ſolo mandato non perficiatur delictũ. Idcirco ſi reuocato mandato mandatarius non deſiſtat, ſed exerceat actionem prohibitam, mandans non incidet in excommunicationem, ſed mandatarius, *cap. quicumque, de ſentent. excommunic. lib. 6.* ſequitur Hoſtienſis *in cap. ad audientiam, de homicidio*, & *ibi* Innocentius.

216. Decima dubitatio circa ſecundam partem huius canonis, vbi excommunicantur omnes non habentes iuriſdictionem, neque à Romano Pontifice, neque à ſuis iudicibus; at illam tamen temerè vendicantes interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, & detinent morantes in Curia? Reſponſio ergo ſit ad incurrendam hanc excommunicationem opus eſſe, vt exercens aliquam ex prædictis actionibus prohibitis non habeat iuriſdictionem, & illas exerceat tamquam iudex legitimus. Vnde, qui furando ſpoliat aliquem in Curia morantem, vel, qui ſuborta rixa aliqua illum interficit, non incidit in excommunicationem huius canonis. Suar. *d. diſp. 21. ſect. 2. num. 66.* & Marius Alterius *d. diſp. 10. lib. 5. c. 5. fol. 585. col. 1.* Ratio, quia non furatur, neque interficit tamquam iuriſdictionem habens, ſed vti priuatus homo, & hæc cenſura lata eſt contra illos, qui non habent iuriſdictionem, & tanquam iudices eam temerè vſurpant, & veluti iudices hæc faciunt. Caietan. *in verb. excommunicatio, cap. 14.* Souſa *cap. 10. hoc loco, diſp. 58. num. 3. verſ. prima concluſio*, vbi id extendit *num. 4.* ſiue interficiens auctoritatiuè per ſe, vel per alios miniſtros has actiones exerceat: cenſentur enim miniſtri vna, & eadem perſona cum mandante auctoritatiuè, & nomine illius operantur, & tam mandans, quàm miniſtri incurrunt in hanc cenſuram, Suar. *vbi proximè, ad finem, verſ. Nihilominus.*

Nec obeſt dicere in textu id non exprimi; ergo ſolùm illi qui per ſe has actiones prohibitas exercent, ligantur excommunicatione. Quia reſpondetur executores mandati etiam ligari, eo quòd in priori parte huius canonis eſt illa clauſula, *Sua, vel aliorum opera*, quæ cenſetur repetita in hac poſteriori parte eiuſdem canonis. Quòd ſi replices, clauſulam in fine poſitam referri ad omnia præcedentia, *l. talis ſcriptura. §. final. ff. de legatis 1.* hanc autem non eſſe in fine poſitam, ſed in medio versùs principium? Quoniam adhuc habet locum in poſteriori parte huius canonis, ex traditis *in eadem l. talis ſcriptura. §. final.* his verbis: *Hanc autem ſcripturam non ſolùm ad præcedentia legata, ſed & ad vniuerſa, quæ teſtamento adſcripta ſunt, extendi verum eſt.* ſic ibi, & tradit Iaſon *n. 36.* Quinimò clauſula in fine poſita, etiam ſi concedatur, quòd ad præcedentia referri debeat; clauſula in medio poſita, vt hoc loco præcedentibus, & ſequentibus ſeruire poteſt, per textum *in cap. ſecundò requiris, de appellationibus*, vt volunt Burg. de Pace *l. 3. Tauri, part. 1. concluſ. 2. num. 67.* Garc. *de nobilit. gloſſa 2. num. 11.* Cardin. Tuſch. *tom. 1. lit. C. concluſ. 290. à principio*, Marienſ. *ad l. 2. gloſſ. 2. n. 8. tit. 4. lib. 5. noua Recopil.* & Mar. Alter. *de cenſuris, tom. 1. diſp. 13. lib. 5. cap. 3. littera E. & de cenſuris Bulla Cœna, diſp. 10. lib. 5. cap. 5. fol. 586. colum. 2.* vbi concludit clauſulam illam, *ſua, vel aliorum opera*, referri ad mandantem, & operantem, vel executorem.

Quæſtionis tamen eſt, an incidat in hunc canonem habens iuriſdictionem, non tamen in Curia Romana, ſi illam exerceat auctoritatiuè in ſubditum ſuum in Curia commorantem? Reſponſio eſt affirmatiua, quia dum ſubditus in Curia moratur, eſt ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, vbi gaudet priuilegio ſecuritatis, ſicut gaudent venientes ad Sedem Apoſtolicam, & recedentes ab ea. Ratio, quia hic canon ſolùm excipit habentes iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam à Summo Pontifice, vel ab eius iudicibus: igitur etiam ſi iuriſdictionem habeant aliunde, & velint eam exercere contra morantes in Curia, contrahunt hanc excommunicationem, cùm ſint ſub protectione Sedis Apoſtolicæ.

Hinc ſequitur iudices Romanæ Curiæ, & officiales, cùm habeant iuriſdictionem legitimam, non ligari excommunicatione huius canonis, quamuis iniuſtè, & iniquè vexent commorantes in Curia; eo quia excipiuntur omnes habentes iuriſdictionem à Summo Pontifice, vel ab eius officialibus, & non vexent commorantes ex auctoritate temerè vſurpata. Dicitur autem temerè aliquid operari, qui ſcienter facit id, quod non licet ei operari, gloſſa *in l. cùm quem temere, ff. de iudic.* gloſſ. *in Clementina prima, ver. vel temere, de pœnis.* Quare incidunt in hanc cenſuram, qui ſcientes non habere iuriſdictionem aliquam, eam temerè vſurpant, & procedunt contra morantes in Curia, & audent ſimilia perpetrare. quæ verba ſupponunt dolum, ac præſumptionem. Præſumere enim dolum importat, ac temeritatem, Hippol. *in l. de minore, in principio, n. 39. ff. de quæſtion.* Sanch. *de matrimonio, lib. 9. diſp. 42. num. 38.* vt conſtat ex prædictis verbis huius canonis in fine poſitis. Sequitur decima cenſura.

Excommunicatio decima contra vexantes Romipetas, ſeu peregrinos venientes ad Vrbem, vel ab ea recedentes, ſic habet:

§. X.

ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeu deprædantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel fauorem.

EPITOME.

217. *Materia huius canonis, quæ ſit? quot actiones prohibita? & quæ conditiones vt cenſura incurratur?*

218. *Romipeta, vel peregrinus, quis cenſeatur hoc loco, vt incurratur excommunicatio ab interficiente, mutilante, vulnerante, detinente, capiente, vel deprædante.*

219. *Percutientes Romipetas deuotionis, & negotij*

cauſa ad Vrbem euntes, an incurrant excommunicationem?

220. *Vulnerans, mutilans, & interficiens Romipetas, quot excommunicationes contrahit? & quid ſi percutiat ſine vulnere?*

221. *Percutiens peregrinum, quem eſſe talem ignorat, an veniat ſub hoc canone?*

222. *Percutientes Romipetam, & peregrinos, quando excuſentur ab hac cenſura.*

223. *Percutiẽs Iudæum, vel alium infidelem, aut hæreticum veniẽtem ad Vrbem, an excommunicetur?*

224. *Verberantes Romipetas, an incidant in excommunicationem?*

225. *Deprædantes, ſpoliantes Romipetas, vel aliquid eiſdem furantes, an ligentur excommunicatione.*

126. *Offendentes Romipetas aliquo modo ex dictis dum ſunt in Vrbe, an incidant in hunc canonem.*

227. *Romipeta Vrbẽ deuotionis gratia profectus, ſi mutet voluntatem, an priuilegiũ peregrini amittat?*

228. *Verba,* dantes auxilium, conſilium, vel fauorem malè tractantibus peregrinos, *quomodo intelligantur?*

229. *Nomine peregrinorum, an veniant omnes familiares, & ſerui, qui comitantur dominum?*

217. PRima dubitatio circa materiam huius canonis eſt ſacrilegium, quo inuaduntur ad ſanctam Vrbem pergentes, ex Caietano *verb. excommunicatio cap.* 13. & quo ad perſonas eſt vniuerſalis in fauorem vrbis Romæ, vt liberum ſit vnicuique Romam accedere cauſa deuotionis, Iacobus de Graffis *hoc loco lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 111. Vrbis verò nomine Romana vrbs accipitur, in qua maximè pia loca inſunt, quæ deuotionis cauſa viſuntur. Non tamen comprehenditur ſolùm ciuitas, quæ muro cingitur, ſed etiam continentia ædificia extra vrbem, & alia pia loca, quæ iuxta vrbem ſunt. Quare cùm ſit beneficium Principis, largè eſt accipiendum, argumento *l.* 2. *ff. de conſtitutionibus Principum,* maximè, quia agitur de pia cauſa, accedere ſcilicet ad vrbem propter deuotionem, & propter id amplificandum eſt, argumento *l. ſunt perſonæ ff. de Religioſis, & ſumpt. funer.* ac proinde per Vrbem intelligitur Roma continens Baſilicas, domicilia, & reliqua ædificia: eſto Romæ non ſit Pontifex, nec etiam Curia, & qui vexaret peregrinos Romam accedentes, abſente Pontifice, & tota Curia, adhuc incideret in hunc canonem, Caietanus *in verb. excommunicatio cap.* 13. *ad finem,* quia præcipuè conſideratur Vrbs propter eius ſanctitatem. Viualdus *in Bulla Cœnæ num.* 78. Tolet. *in ſumma lib.* 1. *cap.* 25. Sayr. *hoc loco cap.* 14. *num.* 4. vbi volunt canonem iſtum non Papam, aut Curiam reſpicere, ſed vrbem Romam ob eius ſanctitatem.

Quo ad actiones ſunt ſex principales, & tres acceſſoriæ: principales ſunt interficere, mutilare, vulnerare, detinere, capere, deprædari. Acceſſoriæ ſunt tres, auxiliari, conſulere, fauere. quæ omnia patent ex contextu huius canonis. Quo ad conditiones, quæ requiruntur, vt incurratur excommunicatio, opus eſt, quod offendantur, primò Romipetæ, ſeu peregrini accedentes Romam: ſecundò, vt cauſa deuotionis, vel peregrinationis Romam veniant: tertiò, vt ad Vrbem accedant, vel ab ea recedant, vel in ea morentur, Souſa *in hoc canone circa notationes text. n.* 2. & Sayr. *d. c.* 14. *n.* 6. *& duob. ſequent.* Vnde, qui habitantem Romæ propter deuotionem loci offenderet aliqua actione ex prohibitis hoc loco non incideret in hunc canonem, quoniã non vt Romipeta, aut vt peregrinus in Vrbe reſidet. Similiter non ligatur excommunicatione, qui læderet habentem domicilium Romæ, ſi ex Gallia in domum ſuam rediret, cùm non veniat Romam deuotionis, aut peregrinationis cauſa. Eodem modo non innodabitur hoc canone, ſi quis offenderet aliquem antequam ſit in acceſſu, vel poſt reditum, vt notat Sebaſt. Medices *in ſecunda parte ſumma tit.* 9. *quæſt.* 78. *n.* 149. Sayr. *vbi ſuprà num.* 8. vbi addit, ſi peregrinus, aut Romipeta Romæ, vel extrà committat aliquod delictum, poſſe puniri à iudice, vel ab alio percuti, & non incidet in excommunicationem iudex, nec percutiens, eo quia non punitur, nec percutitur tamquam peregrinus, nec vt Romipeta, ſed tamquam malefactor. quæ ſententia eſt Viualdi *in tractatu Bull. Cœnæ, num.* 81.

Secunda dubitatio circa Romipetas, vel peregrinos hoc loco ſic explicari poteſt, quòd Romipeta cenſeatur, qui Romam pergit cauſa deuotionis, ſiue equeſtri, ſiue pedeſtri itinere, ſiue cum habitu peregrino, ſiue abſque illo. Peregrinus autem is vocatur, qui pedeſtri itinere cum habitu peregrino Romam vadit cauſa deuotionis. Iacobus de Graff. *d. cap.* 18. *num.* 112. Sayr. *ſuprà num.* 6. Vgol. *cap.* 9. *de cenſuris Pontifici reſeruatis num.* 1. *&* 2. vbi vult ciuem Romanum in caſtris ſuis, & oppidis extra Vrbem aliquando morantem, ſi deuotionis cauſa Romam petat, poſſe dici Romipetam, non verò peregrinum, quia peregrinus dicitur, qui à ſua patria peregrè proficiſcitur, hoc eſt, qui extra ſuam patriam propter deuotionem Romam vadũt. Quare, qui ad alia loca peregrinantur deuotionis cauſa, non gaudent hoc priuilegio, vt conſtat ex hac clauſula, quæ loquitur de Romipeta, & de peregrinis ad Vrbem accedentibus: ſecus de aliis, vt deducitur ex *l. cùm prætor ff. de iudiciis, & ex c. nõme, de præſũptionibus,* ex ea ratione, quia incluſio vnius eſt excluſio alterius, de quo Thom. de Thomaſſ. *regul.* 148. Menoch. *de arbitr. caſu* 37. *n.* 12. *& conſ.* 106. *n.* 314. Card. Tuſch. *tom.* 4. *lit. I. concl.* 71. Surd. *deciſ.* 191. *n.* 20. *& deciſ.* 195. *n.* 12. vbi ſubdit, quòd incluſio vnius, non eſt excluſio alterius habentis eandem rationẽ, ſequitur Flam. *de confid. quæſt.* 29. *n.* 52. Cùm ergo in hac clauſula includantur Romipetæ, & peregrini ad Vrbem accedentes, vt hoc priuilegio fruantur, excluduntur ad alia accedentes loca etiam deuotionis cauſa, ita præcitati. 218.

Tertia dubitatio, an percutientes Romipetas, aut peregrinos ad Vrbem accedentes non ſolùm deuotionis cauſa, ſed ob alias etiam incurrant excommunicationem? gloſſ. *in c. cupientes, in principio, verſ. periculoſis, de elect. lib.* 6. & gloſ. *in c. tantum, verſ. ſociale* 32. *qu.* 7. volunt cauſam principalem eſſe, qua ceſſante, ceſſat effectus, ſed quo ad præſẽs negotium, dicendum eſt finem principalem eſſe illũ cuius gratia fit opus, finem verò minus principalem eſſe impulſionem ad faciendum aliquid, ob aliud, etiamſi abſque illo fine nullo modo fieret, in quo euentu percutientes non eſt dubium ligari excommunicatione dũ percutiunt venientes Romam cauſa deuotionis, quamuis accedãt ſimul ob alios fines minus principales, & ſecundarios: adhuc enim percuſſi gaudent priuilegio peregrinorum, & ideo locus eſt excõmunicationi. Non enim Pontifex vtitur aliqua reſtitutione in hoc canone, ſed loquitur ſine limitatione excommunicando generaliter omnes, qui offendunt Romipetas, & peregrinos deuotionis cauſa Romam venientes. 219.

Quin etiam neque hic canon exigit, vt veniatur

Digitized by Google

tur ad Vrbem propter ſolam deuotionẽ,& non ob alium finem; tunc enim vix daretur peregrinus, qui gauderet hoc priuilegio. Quare ſatis eſt, vt accedant primò, & principaliter propter finem peregrinationis, quamuis ſimul accedant propter alia peragenda, minus tamen principaliter. Quia attenditur in vnoquoque actu, quod principaliter fit. Vnde non excommunicatur pater filium percutiens clericum correctionis gratia, Menoch. *de præſumpt. lib.5. præſumpt.14. num.6.* Azor. *inſtitut. moral. part.2. cap.2. lib.2. cap.21. quæſ.6.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut.453. num.4.* Sicut etiam non excommunicantur clerici ſeniores ex officio, quod habent in Eccleſia corrigentes cum moderamine clericos in minoribus in Eccleſia turbantes officium, vt ait gloſſa *in cap. cum voluntate, verb. in minoribus ordinibus, de ſentent. excommun.* & Hoſt. *num.7. & 8.* Bart. *in tract. de carcer. num.22.* quos refert Bellet. *diſquiſit. clerical. part.1. tit. de fauore clericorum canonis §.2. n.4.* non alia ratione, niſi quia percuſſio eſt correctionis gratia, quæ licet: igitur in noſtro caſu, cùm finis principalis peregrinationis ſit deuotio, & cauſa adæquata ad hunc finem, gaudent peregrini priuilegio, ne offendantur, & actio ſpeciem, & denominationem accipit à fine principali. *l. quod Reipublicæ 33. ff. de iniuriis, l. qui iniuriæ, in principio, ff. de furtis.*

Quin adde ſi quis propter aliquos fines æquè principales Romam accedat, adhuc gaudebit priuilegio peregrinorum, & offendentes incurrent excommunicationem. Ratio, quia vnus, & idem actus poteſt habere multas cauſas principales, ac fines, nec ratio vnius cauſæ poteſt facere, quin actus vnus, & cauſa vna excludat alios fines. Ex quo fit vt ſicut quis poteſt intereſſe ſacro ex præcepto Eccleſiæ, & ex voto audiendi ſacrum quotidie, & vnico actu diuerſis præceptis ſatisfacere, puta vnico ieiunio ſatisfacere voto, & pœnitentiæ ſacramentali, & præcepto ieiunij, ſi fiat ieiunium in vigilia alicuius Sancti, vt notat Sanch. *lib.1. in præcepta Decalogi c.13. ex n.5.* ſic etiam poteſt quis ad Vrbem accedere principaliter, & deuotionis cauſa, ob quam verè dicetur peregrinus, & propter alios fines: neque hoc poteſt illi eſſe impedimento ad alios fines ſibi proponendos.

Confert regula, quæ ait poſſe vno, & eodem tempore diuerſis actibus duplici præcepto ſatisfieri, quando vnum alij non obeſt, nimirum poteſt recitare penſum horarum ratione Ordinis, ſi eſt in ſacris, ſimul Miſſam in feſto audire, inter quos eſt Caiet. *verb. feſtorum violatio, & in opuſcul. tom.2. tract.4. de valore orationum*, Nauarr. *cap. quando, Concord. diſtinct. 1. cap.19. n. 178. & in ſumma c.21. n.8.* Henriq. *lib.9. de Miſſa, cap.25 n.5.* Suar. *4. tom. in 3. part. diſp.38. ſect.6. n.5.* Valentia *2.2. diſput.6. quæſt.2. punct. vltimo, tit. quando recitandum ſit officium*, & vtrique præcepto ſatisfacere poteſt attendendo ad Deum, reſque diuinas, & ita vna eademque attentione, quamuis Azor *tom.1. inſtit. moral. lib. 1. cap.5. quæſ.3. & 4.* teneat difficile poſſe quempiam vtrique præcepto ſimul ſatisfacere, ſi ad verba vellet attendere, & fortè illum non ſatisfacere. Iuuat, quod dicitur illum, qui tenetur ex voto, duplici ſacro intereſſe, poſſe ea ſimul audire vnica attentione ad Deum relata, cùm poſſit eſſe præſens corpore vtrique, ita Maior *in 4. d.12. quæſt 8. dub.1. in ſolutione ad primum*, & Petrus de Ledeſma *in ſumma Sacram. de Euchariſtia in c.27. paulo ante concluſionem nonam fol. 343.* Igitur poteſt quis Romam accedere propter plures fines æquè principales, putà ob peregrinationis deuotionem, & ſimul, vt apud Sedem Apoſtolicam diſpẽſationem, aut beneficium impetret, & ob alia ſimilia, & ſingula æquè principaliter apud ſe ſtatuat expedire, neque peregrinum priuilegio carebit, quia vnus, & idem actus poteſt habere multos fines principales, vt oſtenſum eſt. Alioquin negabis euntem Romam ad perſoluendum votum videndi limina Apoſtolorum, non lucrari indulgentias Sanctiſſimi Iubilæi, ſi tradat ſe itineri Anno illius ſancto, etiamſi intendat ſimul Iubilæum conſequi: ſed poſſe voto ſatisfacere, & lucrari Indulgentias, tradit eſſe probabilius Cordubenſ. *quæſt.18. de Indulgentiis, propoſitione 3.* & Valentia *in lib. de Indulgentiis cap.7.* quia non repugnat operanti per actum ex debito obligationis poſſe ſimul eundem actum referre ad alium finem voluntarium, atque ita Romam petens propter deuotionem, & propter alios fines, bene poteſt tanquam peregrinus gaudere priuilegio ſecuritatis; etiamſi proponat alia Romæ negotiari, quia Summus Pontifex excommunicat hoc loco offendentes illos, qui veniunt ad Vrbem cauſa deuotionis, nec addit cauſa tantùm deuotionis, ſed ſimpliciter loquitur ſine aliqua dictione taxatiua: ergo verba ſimpliciter accipienda ſunt, & latiſſimè interpretanda, cùm contineant priuilegium Principis conceſſum peregrinantibus ad Vrbem propter deuotionem.

Sed quid dicendum de accedente ad Vrbem cauſa negotiandi aliquid temporale principaliter, & ob id primò tradat ſe itineri, & ſecundariò dum in Vrbe fuerit, velit loca, & Baſilicas Vrbis deuotionis cauſa viſitare? Responde non eſſe peregrinum, neque gaudere priuilegio ſecuritatis. Nam omnis actus denominatur à voluntate agentis, vt Socin. notat *in regul.30. verſ.3.* Couarr. *in c. cùm eſſes, n.7. de teſtamentis, & lib.3. variar. cap.6. num.9.* Item, quia actio non ſumit denominationem à fine ſecundario, ſed à primario, & ſicut datur Simonia, quando quis ſeruit alicui Prælato principaliter, vt ab eo conſequatur beneficium Eccleſiaſticum; ſecus ſi minus principaliter, Couarr. *lib.1. variar. cap.20. num.3. verſ. ſecundo.* Nauar. *in cap. inter verba 11. quæſt. 3. Corol. 2. num.24. & conſ. 9. num.4. tit. de Simonia in antiquis, & in manuali cap.23. num.100. verſ.5. & tractatu de finibus humanorum actuum n. 39.* Suar. *de Religione tom.1. tract. de Simonia lib.4. cap. 39. num.5.* & Azor *inſtit. moral. part. 3. lib.12. cap.11. quæſ. 2.* Sic etiam in noſtro caſu non dicitur peregrinus, qui propter temporale principaliter Romam pergit, quia id quod principaliter agitur, ſemper attenditur, Bald. *in l. reos col. 5. de accuſat.* Iaſon *in l. ſiquis nec cauſam, col.11. verſ.11. adde. ff. ſi certum petatur.* Confirmatur argumento accedentium ad Eccleſias principaliter, vt conſequantur deſtributiones quotidianas, qui peccant, cùm debeant eſſe præſentes Choro, & horis canonicis principaliter, vt ſeruiant Deo, & ſecundariò propter deſtributiones lucrandas, gloſſ. communiter recepta *in cap.1. de clericis non reſidentibus lib. 6.* & *ibi* ſcribentes, Abbas *in cap. ex parte 1. de officio delegati*, Zabarel. *in Clement. 1. notabil.6. de celebrat. Miſſ.*

Suffragatur ex eo, quod dicitur actus agentis iudicari ex intentione, an ſit bonus, vel malus. D. Thomas 1. 2. *quæſt. 18. art.9.* Antonius de Butr. *in cap. cùm ex officij, de præſcriptionibus*, Felin. *in cap. auditis, eodem titulo.* Non enim actus agentium iudicatur vltra intentionem, *l. non omnis, ff. ſi cert.*

pet. Iaſon *conſ. 32. col. 4. circa medium, lib. 3.* & habetur *in l. agris, ff. de acquir. rer. dom. cap. vlt. de præbendis,* & communiter eſt receptum leges humanas non ligare vltra finem intentum a legiſlatore, Nauar. *conſ. 7. num. 2. de conſtitut. & conſ. 1. n. 4. vt lit. pend.* ex dicta ratione, quòd actus agentium ſunt iudicandi ſecundùm intentionem principalem eorum, *l. ſi quis nec cauſam, ff. de rebus creditis.* Intentio autem eundi Romam, principalis eſt propter negotium temporale, non autem deuotionis cauſa: igitur cùm attendatur, quod principaliter agitur, non gaudebit priuilegio ſecuritatis, qui propter negotium temporale principaliter Romam accedit, neque illum offendens ligabitur excommunicatione.

Secus dicendum eſt de peregrino, qui Romam deuotionis cauſa ſanus acceſſit, & ab ea receſſit correptus graui morbo, nec potuit pedibus iter inceptum perficere, vt conſtat ex verbis huius Canonis, ibi: *Peregrinos ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes.* Sed hic acceſſit ad Vrbem: ergo gaudet priuilegio peregrini euntis cauſa deuotionis. Confirmatur ex Bullis Gregor. XIII. & Clementis VIII. per eos editis indictionis Iubilæi Anni ſancti, ne peregrini, quo Romam profecti ſunt ob Iubilæum lucrandum, & ex cauſa ad Vrbem non peruenerunt, deſtituerentur fructu, & commodo Iubilæi ibi declararunt proficiſcentem ad Vrbem animo firmo, ac voluntate eundi ac perficiendi omnia requiſita, & expreſſa in reſcripto Iubilæi lucrari fructum illius, etiamſi poſtea legitimè impeditus non potuiſſet omnia adimplere.

220. Quarta dubitatio, quot excommunicationes contrahat vulnerans peregrinum, & mutilans, & interficiens Romipetas, & quid ſi percutiat ſine vulnere? Reſponſio ſit, quo ad primam partem dubij, ſi vnico impetu, & eadem actione moraliter non interrupta vulneret, & mutilet, & interficiat, vnicam excommunicationem incurrere, quia omnes illæ actiones prohibentur ſub vnica excommunicatione, & cenſentur omnes vnica actio in genere moris, & vnum factum, & vnum delictum, quamuis omnes illi actus ſint diſtincti in genere entis; ſunt tamen partes componentes vnam integram actionem, ex qua oritur vnica tranſgreſſio eiuſdem canonis ratione vnitatis, & temporis. Secus ſi vulnus infligatur, & poſt aliquod interuallum ſequatur mutilatio, & tandem poſt aliud tempus interiectum detur occiſio: tunc enim, cùm lex violetur ſæpiùs per interualla, ſæpiùs contrahitur pœna à lege impoſita, & plura ſunt delicta, habetur *in leg. illud, §. final. ff. ad leg. Aquil.* his verbis: *Si idem eundem ſeruum vulnerauerit, poſtea deinde etiam occiderit, tenebitur & de vulnerato, & de occiſo; duo enim ſunt delicta, aliter atque ſi quis vno impetu pluribus vulneribus aliquem occiderit, tunc enim vna erit actio de occiſo;* ſic ibi. Secus quando ex interuallo delictum committitur, nam tunc delictum nouum eſt eiuſdem criminis ex interuallo iteratum.

Sed quid ſi diuerſæ actiones prohiberentur à diuerſis legibus, nimirum, ſi vna prohiberet vulnerare peregrinum, & altera prohiberet mutilare, & altera deprædari? Iulius Clarus *in praxi §. final. q. 48. num. 4. verſ. alius eſt caſus,* opinatur quandò delicta ſunt diuerſi generis, & fiant ex interuallo, omnia eſſe punienda, per legem *nunquam plura, ff. de priu. delict.* Si verò fiant eodem tempore, & tendant ad eundem finem, delinquentem eſſe puniendum pœna maiori delicto reſpondenti. Ex quo colligi poteſt, delinquentem poſſe ligari variis cenſuris multo fortiùs, ſi ob varia delicta eſſent impoſitæ delinquenti, & violanti varias, ac diuerſas conſtitutiones, atque ita ſi vna prohiberet detinere, & altera deprædari, & tertia occidere, incurreret delinquens omnes pœnas earum, cùm delicta plura committeret.

Quo ad ſecundam partem, quando datur percuſſio ſine vulnere, vel vulnus ſine effuſione ſanguinis, an incurratur hæc excommunicatio? Ratio dubitandi, quia tunc datur vulneratio, quando cutis corporis ſcinditur: proinde quando pars corporis non ſcinditur, non dicitur vulnus infligi; & ex conſequenti Auctor non ligabitur excommunicatione, nimirum, ſi peregrinum, vel Romipetam virgis, ac loris, vel pugnis percuſſerit, ſi percuſſio ſine ſciſſura fiat in corpore, ſed tantùm tumor, aut tumefactio appareat, quia non dicitur vulneraſſe. Similiter non dabitur vulnus ſine effuſione ſanguinis: idcirco cenſuram euadet, qui vulnerauerit ſine effuſione ſanguinis. Quinimo minima gutta ſanguinis non facit vulnus, quia percuſſio erit minima, & leuiſſima, & de minimis non curat Prætor, nec ſunt in conſideratione, *l. ſi oleum, §. final. cum l. ſequent. ff. de oleo legato l. in rebus. §. poſſunt, ff. commodat. l. 1. ff. de contrahenda empt. l. ſcio, ff. de in integrum reſtitutione.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 39. num. 3. in 1. editione, & reſolut. 36. in 2. edit.* Non enim nocent modica, *gloſſa 1. in cap. ſi proponente 41. de reſcriptis.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 6. cap. 10. verſ. tertiò quæritur,* & Tiraquel. *in lege, ſi vnquam, verb. donatione largitus, num. 107. Cod. de reuoc. donationibus.*

Nihilominus ad incurrendam hanc cenſuram, non ſufficit percuſſio ſine ſciſſura corporis, ſed requiritur vulnus; percuſſio autem non eſt vulnus. Bartolus *in l. Prætor edixit. §. final. de iniuriis,* vbi vult de ratione vulneris eſſe ſciſſuram in corpore: quare vbi nulla eſt ſciſſura, non poteſt vocari vulnus, nec vulnus dicitur ſine aliqua effuſione ſanguinis, præſertim, quia facili negotio ex qualibet etiam modica corporis ſciſſura ſanguis fluit. Poteſt tamen eſſe tam minima ſanguinis effuſio, ex percuſſione manans, & vulnus tam minimum, vt non videatur eſſe mortalis culpa: tunc enim delinquens ſolùm venialiter non incidet in hunc canonem, quamuis in dubio ſemper tutior pars eſt eligenda, & vulnerans opinari debet ſe incidiſſe, Henriq. *in ſumma lib. 14. cap. 3. §. 4.* Sayr. *in Claui Regia, lib. 1. cap. 13. num. 23.* quod intelligitur de dubio practico: tunc enim non eſt conſilium, ſed verè præceptum, vt volunt, Sylueſt. *in ſumma, verb. dubium, quæſt. 2. §. 4.* Nauarr. *in cap. ſi quis autem, de pœnitentiis, diſt. 7. num. 42.* Cordub. *lib. 2. quæſtionary, quæſt. 3. propoſitione 3.* & alij, quos referens ſequitur Sanch. *de matr. lib. 2. diſp. 41. n. 9.*

Quinta dubitatio de percutiente peregrinum, quem eſſe talem ignorat, an incidat in hanc excommunicationem? Reſponſio eſt negatiua, ſi 221.
iuſta, & probabili ignorantia exiſtimabat eſſe peregrinum ad Vrbem, Couar. *in c. Alma mater, p. 1. §. 10. n. 15.* eo quia ignorantia facit actum illum, quo ad illam qualitatem inuoluntarium, argum. ex *c. ſi verò 2. de ſentent. excomm. in. de percuſſ. clerici,* quem probabiliter ignorabat eſſe clericum, qui non ligatur excommunicatione, vt volunt Victoria

ctoria *de excommunicatione*, *n.*8. Suar. *de cenſuris, tom.*5. *diſp.*22.*ſect.*1. *num.*54. Carol. de Graſſis *de effectib clericalib. effectu* 9. *num.* 189. Bonacin. *de cenſuris, diſp.*1.*quæſt.*2.*punct.* 1. *num.* 16. & alij.

Probatur etiam argumento contrahentis matrimonium cum conſanguinea in gradu prohibito, quam ignorabat eſſe talem, gloſſ. *in Clement. vnica, verſic. ſcienter, de conſanguinitate, & affinitate*, qui propter ignorantiam excuſatur à cenſura, ſi ſit probabilis, vt dicitur *in cap. Apoſtolicæ*, & *ibi* gloſſa *verb. probabilis, de clerico excommunicato miniſtrante*, vbi ſola probabilis ignorantia excuſat, quaſi ignorantia craſſa, & ſupina non excuſet, vt inquit gloſſ. *in dicto verb. probabilis*, text. *in cap. illud de cleric. excommun. miniſtrante.* Nihilominus non incurri excommunicationem ab illo ignorante etiam craſsè, & lata culpa clericatum vult. Fr. Emmanuel *in ſumma tom.* 1. *cap.* 80. *concluſ.* 1. *num.* 11. & alij relati à Sanch. *de matrim. lib.* 9. *diſp.* 32. *num.* 41. vbi tradit percuſſorem clerici non excuſari ex lata culpa, & craſſa ignorantia, quoniam ignorans non excuſatur defectu doli, ſed quia culpa lata caruit: imò probabiliter, & iuſtè ignorauit eſſe illum clericum, qui contra ſolitam clericorum conſuetudinem prolixa barba vtebatur, nam quiſque præſumitur eſſe talis, qualis ex habitu apparet, ſecundùm *l. item apud Labeonem.* §. *ſiquis virgines ff. de iniuriis*, Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 3. & 4. Sanch. *vbi ſupra lib.* 9. *diſp.* 32. *num.* 41. & Auguſtinus Barboſ. *in cap. ſi vero* 2. *num.* 3. *de ſentent. excommunic.*

Quidquid ergo ſit de exiſtimante illùm non eſſe peregrinum ex probabili ignorantia, quando lex imponit pœnam facienti aliquid ſcienter: in noſtro caſu ignorantia quantumque craſſa, & lata culpa, excuſat à pœna impoſita ſcienter aliquid facienti, niſi ignorantia eſſet tam craſſa, vt potiùs videretur ingens temeritas, quàm ignorantia, quia tunc non liberaret à pœna legis contra ſcienter facientes promulgata. Prior pars ex eo patet, quia deficit animus in delinquente ad incurrendam pœnam canonis interueniente aliqua ignorantia. Quo ad ſecundam conſtat ex traditis ab Anton. *cap.* 2. *num.* 9. *de conſtitutionibus*, vbi non excuſat à pœna legis intercedente ignorantia tam craſſa quæ rationem induit temeritatis, ſequitur Sanch. *lib.* 9. *diſp.* 32. *ex num.* 36. *vſque ad num.* 39.

Quando autem habetur probabilis ignorantia ex qua excuſentur, qui exercent actiones prohibitas contra Romipetas, & peregrinos, ſi loquamur in foro interno, ſtandum eſt dicto exercentium actiones illas, quam habuerint ignorantiam, probabilem ne, an craſſam, vt colligitur ex gloſſ. ſingular. *in Clementina* 1. *verb. non habita, de priuilegiis*, Abbas *in cap. inter alia num.* 15. *de ſentent. excommun.* In foro tamen externo probari poteſt ignorantia probabilis per iuramentum, *cap. cùm in tua*, ib. *niſi proprio firmauerit iuramento*, vbi gloſſ. *de his, qui matri. accuſat. poſſ.* Sayr *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. Nam ea, quæ in animo omnino latent, non poſſunt probari teſtibus, gloſſ. *cap. ſi verò el* 2. *de ſentent. excommun. verb. propria*, Nauarr. *lib.* 1. *conſiliorum in priori editione, tit. de conſtitutionibus conſil.* 1. *num.* 6. & 7. Gregor Lopez *l.*12. *tit.* 1 *part.* 7. *verb. que lo no ſup era.* Salzed. ad Bernardum Diaz *regul.* 323. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 821. *num.* 1. Couarr. 2. *variar. cap.* 10. *num.* .. *verſ. Tertio admittenda eſt.* Ideo ſtatur iuramento in rebus, quæ pendent à conſcientia alicuius, quando aliter veritas haberi non poteſt. Non tamen excluditur probatio in contrarium. Tiraquel. *de retract. tit.*1.§. 4. *gloſſ.* 1 *num.*4. Sanch. *lib.* 9. *de matrimonio diſp.* 31. *num.* 5. niſi lex, vel ſtatutum decerneret, quòd ſtetur iuramento alicuius pro plenaria probatione; tunc enim non recipitur probatio in contrarium, quoniam habet vim præcepti, Auiles *in cap. Prætorum, cap.* 52. Secus ſi diſponat, vt ſufficiat iuramentum ad probandum: nam tunc bene poteſt probari contrarium, vt *ibidem num.* 13. & 14. *verſic. En la tierra fol. mihi* 272. *verſo*, & Marius Alterius *diſput.*10. *de excommun. Bull. Cœnæ lib.* 5. *cap.* 4. *fol.* 579. *col.* 1. *ad finem.* Quo fit, vt non credatur iuramento, ſi contrarium probetur.

Sexta dubitatio circa vulnerantes Romipetas, vel peregrinos, quando excuſentur à cenſura huius canonis, cùm ex textu conſtet interficientes, mutilantes, & vulnerantes ad Vrbem deuotionis cauſa accedentes ligari excommunicatione? Reſponſio ſit non ligari offendentes, ſi ad id habeant auctoritatem à Romano Pontifice, Vgolin. *de cenſuris, in hoc canone.* § 2. *in principio*, Souſa innuit *cap.* 11. *in principio num.* 5. Secundò non ligari vulnerantem, qui vulnerat viſitantes Baſilicas, & loca pia Vrbis, ſi Romæ habitant. Non enim dicuntur Romipetæ, nec peregrini, & ex cōſequenti non habent hoc priuilegium, quo gaudent exteri, vt inuitentur ad loca ſacra deuotionis cauſa inuiſenda. Tertiò non incidunt in cenſuram percutientes eos qui propter aliquam litem, vel curioſitatem Romam accedunt, & poſtea deuotionis cauſa viſitant limina Apoſtolorum, Graff. *in Bulla Cœnæ cap.*9 *verb. accedentes, num.*114. *verſ. Quatuor requiruntur*, Souſa *ſupra num.*5. *verſ nec excommunicatur*, & ex ea ratione, quia hoc priuilegium conceditur venientibus ad Vrbem deuotionis, vel peregrinationis cauſa, & non aliis, Nauarr. *in manuali cap.*27. *num.*66. Caiet. *in ſumma verb. excommunicatio cap.*13. Nam incluſio vnius, eſt excluſio alterius, & negatio vnius, eſt affirmatio alterius; Barboſ. *in l. cum Prætor, in principio num.* 37. & *num.* 53. *cum ſequentibus. ff. de iudiciis*, Perez per text. *ibi in l.*9. *gloſſ.*2. *poſt princip. tit.*3. *lib.* 4. *Ordin.* & *l.*1. *gloſſa* 5 *tit.*15 *lib.*8. 222.

Ex quibus ſequitur mercatores Romam accedentes, & negotiatores non gaudere hoc priuilegio, neque clericos Romam euntes ad beneficia obtinenda, cùm non eant deuotionis cauſa, ceſſat enim finalis cauſa; ergo diſpoſitio ceſſare debet, argumento capitis *cùm ceſſante, de appellatione.* Cùm ergo hoc priuilegium nitatur deuotione, & peregrinatione, illis ceſſantibus, ceſſat priuilegium. Quin etiam ſi lex, vel priuilegium duabus cauſis nitatur, vna remota non ceſſat priuilegium, vt Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & vxorem, notabil.*3.§. 20. *num.*4. *ad finem* & *num.*5. Atque ita malè tractantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis accedentes, incurrunt in hunc canonem, etiamſi ceſſet iter cauſa deuotionis, dummodo non ceſſet cauſa peregrinationis. Contrà verò vtraque cauſa ceſſante, ceſſat effectus, ex *d. cap. cùm ceſſante*, & *ibi* Barboſ. *num.* 2.

223. Septima dubitatio, an in hoc canone comprehendatur vulnerans, aut interficiens Iudæum, vel infidelem, aut hæreticum venientes Romam cauſa deuotionis, vel peregrinationis? Reſponſio eſt affirmatiua, nimirum ſi Romam accedat, vt inſtruatur in fide catholica, aut vt recipiat lauacrum

Baptiſmi, quo caſu digni ſunt, qui gratiis, & priuilegiis peregrinorum gaudeant fauore fidei, ac Religionis Chriſtianæ. Quin imò eadem prærogatiua poſſunt frui ſchiſmatici, & hæretici, ſi moueantur Dei ſpiritu, & pergant ad Vrbem, vt abiurent ſyncerè errores, quibus tenaciter adhæſerunt. Idcirco qui afficeret iniuria, & exerceret aliquam actionem prohibitam in infidelem, vel hæreticum, ligaretur hoc canone, Marius Alterius *diſp.* 11. *de excommun. Bull. Cœnæ, lib.* 5. *cap.* 4. *col.* 1. vbi id extendit ad excommunicatum, qui quidem vti pergrinus poteſt ad Vrbem accedere deuotionis cauſa, etiam antequam ab excommunicatione ſit abſolutus, & quamuis non ſit capax Indulgentiarum: nihilominus poteſt agere illa opera, pro quibus indulgentia tribuitur, & hoc modo conſequi Indulgentias per modum ſuffragij, & abſolutionis. Idem Alterius *tom.* 1. *de cenſuris. diſput.* 5. *lib.* 1. *cap.* 6. *fol.* 48. dicens ſecundùm probabiliorem, excommunicationem omni fructu priuare, & participatione indulgentiarum directè, & per modum abſolutionis; poſſe tamen lucrari fructum indulgentiarum, ſi ab alio acquiratur indulgentia, & excommunicato applicetur: tunc enim eſt donum priuatum, quod vnus poteſt alteri applicare, & cedere. Quare poterit peregrinationem, & alia opera peregrinationis cauſa præſtare, videlicet orare in Eccleſia, & recitare Officium diuinum, quamuis non poſſit recipere Sacramentum, nec Eccleſiaſticis officiis intereſſe à quibus prohibetur.

224. Octaua dubitatio circa verberantes Romipetas an incurrant cenſuram? Reſponſio eſt negatiua, quia verberare non eſt vulnerare, & excommunicatio non imponitur verberanti, ſed vulneranti, Vgolin. *hoc loco, verſ. vulnerantes n.* 2. Quare peregrinum percutiens, aut verberans, non excommunicatur, ſi vulnus non infligat; poteſt tamen aliis pœnis plecti, non tamen excommunicari, & verba ſunt accipienda in propria ſignificatione. Bartol. *in l. ita vulneratus, verſ. Item nota quòd verba legis, ff. ad legem Aquil.* maximè in pœnis, *cap. in pœnis, de regul. iur. lib.* 6.

225. Similiter ſub verbo *Deprædantes peregrinos*, non excommunicantur, qui Romipetas, & peregrinos rebus ſuis ſpoliant clam, & occultè, quoniam deprædari dicitur, qui rem violenter, & iniuſtè aufert à Romipetis, & peregrinis, quod propriè tribuitur prædonibus, & latronibus, qui vias obſident, & apertè adoriuntur peregrinos, & per vim bona eorum rapiunt: non enim ligaretur excommunicatione, qui veſtibus ſuis ſpoliaret peregrinum iacentem in via demortuum, quem alij interfecerunt, Vgolin. *vbi ſuprà, verſ. deprædantes, num.* 4. *&* 5. & Marius Alterius *hoc loco, diſp.* 11. *lib.* 5. *cap.* 1. *fol.* 589. *& ſequenti*, quod extendit Vgolin. ad deprædantes eos, qui muliones ſpoliant rebus peregrinorum, quas deferunt in equis ſuis, ſiue muliones periculum rerum in ſe ſuſcipiant, ſiue non, quia ſemper bona peregrinorum deprædantur.

226. Nona dubitatio circa offendentes Romipetas aliqua ex prohibitis actione dum ſunt in Vrbe, an incidant in hunc canonem? Ratio dubitandi faciunt verba, *in ea morantes*. Reſponſio eſt affirmatiua, ſi percutiantur morantes Romæ deuotionis cauſa, qui peregrini dicuntur, & Romipetæ. Quandiu enim ſunt Romæ, gaudent hoc priuilegio, quod datum eſt ad eundum, & ad redeundum, & pro tempore, quo ibi morantur. *cap. ſtatutum, §. in præferendo, de reſcriptis, in* 6. *& cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. prębend.* Sunt enim excommunicati omnes offendentes eos peregrinos toto tempore, quo vocantur, & ſunt peregrini. Souſa *de Bull. Cœna, cap.* 11. *diſp.* 59. *num.* 2. Marius Alterius *d. diſp.* 11. *lib.* 5. *cap.* 5. *in principio*. Igitur vbi primum Romipetæ, ſeu peregrini domicilium Romæ elegerint, non gaudent hoc priuilegio, eo quia peregrini non habent domicilium in ea parte, vbi ſunt peregrini, & deſinunt eſſe peregrini eo ipſo, quòd elegerunt domicilium, ita præcitati, ceſſante enim cauſa priuilegij, ceſſat & priuilegium. *cap. cùm ceſſante, de appellationibus.* & Vgolinus *hoc loco, verſ. & in ea morantes, ad fin.* Sicut non gaudent priuilegio hoc Romipetæ, & peregrini antequam ſint in acceſſu, hoc eſt, antequam proficiſcantur; vel poſt reditum, ex Caietano *verb. excommunicatio, c.* 14. & ex Sayr. *cap. etiam* 14. *num.* 8. vt dictum eſt; non deſinit tamen eſſe Romipeta, qui poſt ſuſceptum iter domum ſuam redit quærendi aliquid cauſa, cuius oblitus fuit: quemadmodum non deſinunt eſſe peregrini, qui in itinere ad aliquem locum diuertunt viſitandi amici gratia, Souſa *vbi ſuprà, num* 4.

Decima dubitatio de eo, qui Romam petit deuotionis gratia, & poſtquam iter arripuit, mutata voluntate eundi Romam aliò diuertit? Reſponſio ſit non gaudere priuilegio peregrinorum, neque illum ligari excommunicatione, qui vulnerauerit: ſicut non ligatur vulnerans accedentem ad Vrbem, ſi poſtquam acceſſit ad illam, mutata voluntate non viſitat loca pia, neque exercet ſe in aliis piis operibus, quæ adimplent Romæ peregrini, quia ceſſante cauſa ceſſant omnia indulta peregrinis cōceſſa, propter finem peregrinationis, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, hoc loco, c.* 10. *§.* 2. *verſ. tertio, fol.* 149 *colum.* 1. & Marius Alterius *diſp.* 11 *de excom. Bull. Cœnæ lib.* 5. *cap.* 5. *fol.* 599. vbi probat ceſſante fine ceſſare omnia conceſſa ratione illius finis: & ideo principali ſublato, tollitur acceſſorium. *l.* 1. *& ibi Bald. C. de codicillis*, gloſſa notabilis *in lege, ſi patronus. §. patronum. verb. Fabiana. ff. ſi quid in fraudem patron.* 227.

Confert quod dicitur priuilegium conceſſum ratione certi loci, vel certæ rei, extincta re extingui, nec prodeſſe reſpectu alterius, *cap. cùm capella* 16. *de priuilegiis*, quia recurrendum eſt ad intentionem concedentis priuilegium, & illi ſtandum eſt, Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, num.* 55. *C. de reuocand. donat.* Cùm ergo conſtet de mente Pontificis eſſe, quòd gaudeant priuilegio ſecuritatis peregrini, dum in ea ſunt voluntate eundi Romam deuotionis cauſa, & in propoſito adimplendi ea, quæ peregrini adimplere ſolent, ſequitur non gaudere priuilegio vbi primum voluntatem mutant. Conſonat mereri priuilegium amittere, qui illo abutitur, vt habetur *in cap. tuarum* 11. ibi, *priuilegium meretur amittere, de priuilegiis*, argumento ſcholarium, qui non ſtudent, neque frequentant ſcholas, qui non gaudent priuilegiis ſcholaſticorum. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P. concluſ.* 754. & Suar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 36. argumento *cap. licet, de præbendis*, vbi abſentes cauſa ſtudij in ſacra pagina iuſtè percipiunt fructus beneficij ſui; non autem diſtributiones quotidianas, Couarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. Gratian *diſcept. forenſ. cap.* 166. *num.* 17. Gonzal. *de menſib. §.* 7. *proœmial. num.* 178. Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 495. *in* 1. *edit.* aliàs *reſolut.* 386. *num.* 3. *in* 2. *edit.* & Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *quæſt.* 10. *concluſ.*

concluſ. 1. *&* 2. Quo tamen priuilegio non gaudent, ſi abſunt à beneficio, & ab ſtudio: igitur in noſtro caſu amittunt priuilegium eo ipſo, quòd noluerunt eſſe peregrini, nec Romipetæ.

228. Vndecima dubitatio circa dantes auxilium, conſilium, vel fauorem, vexantibus peregrinos aliqua ex prohibitis actione, quomodo ſint hæc verba intelligenda? Reſponſio ſit, primò non ligati adiuuantes auxilio, conſilio, vel fauore, niſi effectu ſequuto, & delicto perfecto, argumento *cap. cùm in cunctis* 7. *§. final.* ibi: *beneficia, quæ habebat*, *de electione*; vbi dicitur beneficia obtenta non vacare ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum, niſi poſt adeptam poſſeſſionem, & conſecrationem ſequutam, vel poſtquam præfixum tempus ad conſecrationem petendam fuerit lapſum. Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *& ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 2. Flamin. *lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 76. Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinal. §. ſi verò*, *à num.* 20. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16. *quæſ.* 12. Vgolin. *de offic. & poteſt Epiſcop. cap.* 1. *§.* 12. *num.* 3. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſio. part.* 4. *collect.* 866. & Gonzal. *de menſib. gloſſ.* 15 *num.* 53. Vnde ſi quis perſuaſerit alicui, vt Romipetas, vel peregrinos vulneret, vel deprædetur, & ille non potuit nec vulnerari, nec deprædari, quamuis conatus ſit, neuter in cenſuram incurret, ita Vgolin. *hoc loco*, *verſic. Et in his auxilium dantes, conſilium, vel fauorem.* quæ verba cum effectu ſunt accipienda. *l. prima*, *§. hæc autem verba ff. quod quiſque iur.* Graff. *de Bull. Cœna cap.* 9. *verb. dantes auxilium*, & Marius Alterius *dict. diſput.* 11. *cap.* 5. *fol.* 599. *verſic. & in his dantes auxilium*, &c. ſubdens non incidere in excommunicationem auxiliantes, conſulentes, nec fauentes, niſi ſequatur aliqua actio principalis ex prohibitis, quantumuis quis auxilium, conſilium, vel fauorem dederit ad aliquam in peregrinos exercendam. Non tamen excuſabitur ab excommunicatione conſulens alicui, vt interficeret peregrinum, dum ſolùm vulnerauerit, & non interfecerit, quia qui mandauit interficere, cenſetur mandaſſe vulnera infligere, qui enim vult conſequens, antecedens velle neceſſe eſt. *l. ad rem mobilem ff. de procuratorib.* ſicuti, qui vult antecedens, intelligitur etiam velle id, quod ex eo ſequitur, *l.* 1. *§. final. ff. ſi vſufruct. pet.* Mantica *de tacit. & ambig. tom.* 1. *lib.* 3. *titul.* 11. *num.* 17.

229. Vltima dubitatio, an ſub nomine peregrinorum, qui hoc loco gaudent priuilegio ſecuritatis, veniant famuli, familiares, & ſerui eorundem, qui eos comitantur, dum eunt, aut recedūt, aut morantur in Vrbe? Reſponſio eſt affirmatiua: atque ita ſi quis eos officeret aliqua ex prohibitis actione, excommunicatione afficeretur, etiamſi famulorum ſeruorumque eſſet duntaxat intentio famulari dominis, quia priuilegium conceſſum dominis extenditur ad famulos, & domeſticos peregrinantium, vt habetur *in cap. licet*, *verſic. cùm conceditur*, & *ibi* gloſſa *verb. admittuntur*, *de priuilegiis lib.* 6. vbi Franch. *num.* 1. dicens priuilegium eſſe inutile, niſi ita intelligatur, Marius Alterius *hoc loco*, *de Bull. Cœna*, *diſput.* 10. *lib.* 5. *cap.* 2. *fol.* 5*5. *col.* 1. *in principio.*

***

Excommunicatio vndecima, contra offendentes S.R.E. Cardinales, & alios Prelatos, ſic habet:

§. XI.

ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sediſque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à ſuis Diœceſibus, Territoriis, Terris, ſeu Dominiis eiicientes: nec non ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis auxilium, conſilium, vel fauorem.

EPITOME.

230. *Materia huius canonis; quæ actiones principales? quot acceſſoria?*
231. *Perſonæ, quæ prohibentur offendi in hoc canone: & loca de quibus non ſunt eiiciendi?*
232. *Quæ perſonæ debeant intelligi ſub illa voce* omnes?
233. *Cardinales, qui dicantur hoc loco? & qui Patriarchæ? & Archiepiſcopi? & Epiſcopi?*
234. *Cardinalis & reliqui Prælati ſe ipſos interficientes, ſeu mutilantes, vel percutientes, an excommunicentur?*
235. *Offendentes Epiſcopos quot cenſuris teneantur?*
236. *Quibus pœnis ſubiiciatur ciuitas, vel vniuerſitas, quæ occideret Cardinalem, vel Patriarcham, vel illos eiiceret è locis in hoc canone memoratis?*
237. *Interficiens Cardinalem nondum habentem capellum, aut Epiſcopum non conſecratum, aut Archiepiſcopum carentem pallio, an incidat in hunc canonem?*
238. *Capere Cardinalem, vel hoſtiliter inſequi, qui dicantur ad incurrendam cenſuram?*
239. *Prælati an gaudeant hoc priuilegio ſecuritatis, ſi fuerint aliqua cenſura innodati?*
240. *Actiones verbales exercentes ſimul, quot excommunicationes incurrant?*
241. *In quibus caſibus excuſentur à cenſura percutientes, vulnerantes, &c. Cardinales?*
242. *Exercentes actiones acceſſorias contra Prælatos quando incurrant in hunc canonem, & quando dicantur ratum habentes, ſeu conſilium, auxilium, vel fauorem præſtantes?*
243. *In quibus caſibus exercentes actiones acceſſorias non ligentur excommunicatione?*
244. *Vtrum percutientes familiares clericos, vel ſeculares de familia Cardinalium, incurrant in cenſuram huius canonis?*
245. *Reliquæ dubitationes de rebus ad hunc canonem pertinentibus.*

PRima dubitatio in tribus verſatur. Primò in materia huius canonis, quæ eſt ſacrilegium, quo Eccleſia in ſuis principalioribus membris offenditur, vt vult Caiet. *verb. excommunicatio cap.* 11. *&* 12. quem tamquam ducem ſequuntur Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. *num.* 115. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 67. 230.

Digitized by Google

num. 67. Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 2. Secundò in actionibus principaliter prohibitis, ratione quarum exercentes illas incidunt in hunc canonem, & ſunt nouem, videlicet interficere, mutilare, vulnerare: percutere, capere, carcerare, detinere, hoſtiliter inſequi: denique eiicere à ſuis Diœceſibus, territoriis, terris, ſeu dominiis. Tertiò denique in actionibus acceſſoriis, quæ ad omnes prædictas principales referuntur: hæ autem ſunt quinque: mandare nimirum, ratum habere, auxiliari, conſulere, & denique fauere.

231. Porrò perſonæ, quæ prohibentur offendi hoc loco, ſunt in primis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſecundò Patriarchæ, tertiò Archiepiſcopi, quartò Epiſcopi, quintò Sedis Apoſtolicæ Legati, ſextò Nuncij eiuſdem Sedis. Loca autem è quibus non ſunt eiiciendi, ſunt quatuor, nimirum, primus Diœceſes: ſecundus Territoria: tertius Terræ, quartus dominia, patent hæc omnia ex hoc canone, ibi: *à ſuis Diœceſibus, territoriis, terris, ſeu dominiis eiicientes.*

232. Quo ad perſonas, hic canon eſt vniuerſalis, & afficit quaſcumque perſonas cuiuſcumque generis, & conditionis, ac ſtatus, & præeminentiæ. Hæc autem vniuerſalitas oſtenditur à dictione *Omnes*, quæ neminem excludit, *l. teſtatorem* 58. *in principio*, ibi, *prædium Seianum omne*, *ff. de legatis* 3. Nihil enim excludit, qui dicit omnia, Gutierr. *conſ.* 5. *num.* 4. *&* 5. Cæſar de Graſſis *deciſ.* 1. *num.* 1. *&* 5. *&* 6. *& deciſ.* 2. *num.* 3. *&* 4. *de priuilegiis*; atque ita, cùm ſit vniuerſalis, continet in ſe vniuerſalem ſignificationem, *l. omnes populi*, & *ibi* ſcribentes, *ff. de iuſt. & iur. l. Gallus* §. *in omnibus*, *ff. de liberis, & poſthumis*, Abbas *in cap. qualiter, & quando, el ſecundo, num.* 8. de accuſationibus, gloſſ. *in Clementina* 1. *verb. omnimodam*, *de foro competenti*, & Roland. *conſ.* 84. *num.* 22. *lib.* 1. & confirmatur, quia lex generalis, vt eſt hic canon, loquitur ſine diſtinctione, & ideo generaliter eſt accipienda ſine diſtinctione perſonarum: habet enim generale nomen, & generale verbum vim ſpecialis expreſſionis, quantum ſingulare in ſingulis, vbi nominatio ſpecifica requiritur, Aym. Crauet. *conſilio* 294. *verb. tranſactionis*, *num.* 1. 2. *& ſequentibus*, *& conſ.* 397. *num.* 7. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 14. *num.* 101. *& ſequentib. & de legib. connubial, gloſſa* 7. *num.* 89. vbi vult verbum generale tantum valere in omnibus, quantum ſingulare in ſingulis. *l. ſi duo, in fine, ff. de adminiſtratione tutorum, cap. ſi Romanorum* 19. *diſt. cap. ſolita, de maior. & obed.* Laurentius Siluanus *conſil.* 66. *num.* 13. *&* 14. *& conſ.* 88. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 2. dicens verba generalia comprehendere omnia, quæ poſſunt dici, & excogitari etiam in materia ſtricta.

Iuuat conſtitutio generalis, quæ ſi contineat pœnam excommunicationis, ſolet extendi ad omnes quacumque dignitate præfulgentes, quamuis ſint ex illis quorum mentio expreſſa requiritur, vt ſub generali diſpoſitione veniant. Ratio, quia vbi agitur de præiudicio tertij, vel de excommunicatione, quæ eſt pœna ſpiritualis, nemo excipitur quantumcunque ſit perſona in dignitate conſtituta. Quare etiam ſub hoc canone comprehenduntur ipſi Cardinales, Patriarchæ, & reliqui, qui gaudent hoc priuilegio ſecuritatis, ſi fortè alios Cardinales, Patriarchas, & Archiepiſcopos, & Epiſcopos, Sediſque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios aliqua ex prohibitis actione malè tractent, & ſine dubio incident in hunc canonem non obſtante dignitate perſonarum, quæ nihil operatur in excommunicatione, Bald. *in cap. in rauis, de probationibus*, ſequitur Felin. *in cap. quod ſuper his, num.* 8. *de fid. inſtrument.* dicens ſub conſtitutione generali comprehendi Epiſcopos, Decius *in c. præterea n.* 6. *poſt medium, verſ. Quintò prædicta regula, de offic. delegati.*

Nec obſtat gloſſ. *in cap. quia periculoſum*, *verb. ſuſpenſionis, de ſent. excommun. lib.* 6. vbi dicitur Epiſcopos, & Superiores Prælatos non ligari ipſo iure ſententia ſuſpenſionis, niſi exprimantur, quia id ſolum habet locum in ſuſpenſione, & *cap. quia periculoſum*, loquitur in caſibus expreſſis in iure, in quibus Epiſcopi non comprehenduntur ſub generali conſtitutione, vt *in cap. Inquiſitores, de hæreticis lib.* 6. *& c. fin. de re iudic. eodem libro.* Qui caſus ſpeciales firmant regulam in contrarium, & oſtendunt omnes hos Prælatos ligari generali conſtitutione, niſi in ſpecie excipiantur, Franc. & Anchar. *in d. cap. quia periculoſum*, *num.* 1. *in fine*, quibus adde Palud. *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 7. *art.* 1. dicentem priuilegium, ne ſcilicet Epiſcopi, & reliqui Superiores Prælati ſuſpenſionis, aut interdicti cenſuras incurrant, niſi de illis expreſſa mentio facta ſit, non extendi ad excommunicationem; imò poſſe illam incurrere ſiue ab homine, ſiue à iure feratur, quamuis de illis ſpecifica mentio non fiat, quod etiam docet gloſſa *in cap.* 1. *in verb. Prælatus, de homicidio lib.* 6. vbi non eximit illos à pœna excommunicationis. Ex quibus deducitur ſub hoc verbo generali omnes comprehendi Cardinales, Patriarchas, & reliquos Prælatos maiores Epiſcopis, & ipſos Epiſcopos, & multo fortiùs omnes laicos cuiuſcumque ſint dignitatis, ac præeminentiæ ſecularis.

Quin etiam extendi excommunicationem ad Imperatorem, & Reges hoc loco ex eo probari poteſt, quia ligantur excommunicatione, *c. quicumque, de ſent. excomm. lib.* 6. vt ibi inquit Archidiaconus, & gloſſ. *verb. quicumque*, *in addit.* Quamuis non fiat expreſſa mentio de Imperatore, & Regibus illos ſubintelligi in generali dictione *quicumque*, cùm hæc dictio *quicumque* ſit generalis, & propter generalitatem ad omnes trahatur, Tiraquell. *de retract. lignagier* §. 1. *gloſſ.* 7. *n.* 20. 22. *& ſequenti*, Auguſt. Barboſ. *in Extrauagante* 1. *de electione Ioan. XXII. num.* 4. *pag.* 139. vbi tradit dictionem *quicumque* continere omnes, & quaſcumque perſonas, etiam exemptas, & priuilegiatas, quod etiam vult *in Extrauagante Execrabilis, eiuſdem Pontificis num.* 22. *pag.* 145. *de præbendis.* Atqui dictio *omnes*, eſt vniuerſalis, & omnes comprehendit: igitur & ad omnes ſæculares ſuperiores trahi debet, quia Imperatoria, & Regia dignitas nemini fauere debet ad delinquendum; idcirco, ſi ſub hoc canone veniunt Cardinales, & reliqui Prælati Eccleſiaſtici, non eſt ratio ob quam excipiantur Imperator, ac Reges, qui quanto cæteris hominibus excellunt, tanto grauiùs delinquunt, *c. homo, diſtinct.* 40. Abbas *in cap. cùm quidam, de iur. iur.* & *ibi* Felin. vbi aſſerunt, quòd dignitas perſonæ regulariter auget delictum.

Secunda dubitatio, quinam ſub nomine Cardinalium in hoc canone veniant? Reſponſio conſtat ex textu, comprehendi ſcilicet Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales. Ex quo colligitur non gaudere hoc priuilegio Cardinales Eccleſiæ Compoſtellanæ, nec Cardinales Rauennates, Gonzal. *ad regulam* 8. *gloſſ.* 24. *num.* 162. Azor 233.

inſtit.

inſtit. moral. part.2.lib.3. cap.29. quæſ.3. verſ. quæſt. igitur eſt,& lib.4.cap.1. prope fin. Ideo appellatione Cardinalium veniunt duntaxat Eminentiſſimi S. R. E. Cardinales, Abb *in cap.accedentes,num.2.* & *ibi* addit. *in verb.Cardinales, de præſcriptionibus.* Stephan. de Gaiet. *in cap.ad limina,30.quæſt.1.in proœmio,num.13.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib.3.cap.6.num.29.& 30.* proinde conſtitutio ſimpliciter loquens de Cardinalibus, ſemper eſt intelligenda de Cardinalibus S. R. E. qui per antonomaſiam ita vocantur, vt ab aliis diſtinguantur, Barbatius *tract. de præſtan. Cardinalium, quæſt. 8. num.9.11.& 18.* Anton. Scap. *in reſponſo de Birreto Rubeo dando S. R. E. Cardinalibus Regularibus,n.3.* & alij, quos referens ſequitur Ioan. Vaſæ. *in Chronic. Hiſpaniæ, cap.21.verſ. Compoſtellanus.* & Andr. Gammar. *in Extrauag. Iulij ſecundi, de ſimoniaca Papæ elect. n.70.& ſequent.*

Sed quid ſi quis inuaſerit Cardinalem Sede vacante in electione Papæ? Reſponſio eſt excommunicari. Sic Ioannes de Lignano *de cenſuris, num.7. fol.233. volum. 16. tractatuum,* & Nicolaus Plouc. *de excommunic. num.9. fol.168. eodem volumine,* impreſſione antiqua, vbi volunt, qui inuaſerit Eccleſiam Romanam, vel illius Cardinales, excommunicari. Nam electio Pontificis fit inſtinctu Spiritus ſancti, vt habetur *in cap.vbi periculum, de electione,lib.6.* & oſtendit Marcus Mantica *in Dialogo,de Concilio,à num.51.fol. 83. vol.2. tractatuum.* Item, quia Bulla Cœnæ durat adhuc mortuo Papa, vt dictum eſt ſuprà, & Cardinales vocantur etiam mortuo Papa S. R. E. Cardinales, quæ ſemper durat, *cap. nulli fas. 19.diſtinct.*

Tertia dubitatio, qui Patriarchæ intelligantur ſub hoc canone? Ratio dubitandi eſt, quia nomine Patriarcharum ſtrictè, & propriè non veniunt Patriarchæ minus principales; ſed tantùm quatuor principales, Conſtantinopolitanus ſcilicet, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, & eorum Sedes eſſe præcipuas, & verè Patriarchales, tradunt Hoſtienſ. *in ſumma, de auctoritate, & vſu Pallij, num. 4.* Zabarell. *in Clement. in pleriſque, de electione, quæſt 8 num. 9.* Caſſan. *in Catal. gloriæ mundi, part. 4. conſid. 9.* Gaſpar. Valaſc. *in l. imperium, de iuriſdict. omn. iud.* Cucch. *inſtit. maior. lib. 2. tit. 7. num. 2.* Gigas *in tract. de reſidentia Epiſcop.cap. vlt. num.8.* Gomez *in c. cùm in multis, num.92. de reſcriptis lib.6.* Rebuff *in concord.rub.de collatio.in §. ſi quis verò, verb. Patriarchalis,* Lancellot. Conrad. *in templo omnium Iudicum, lib.2. cap.2. §.3 num.2.& cap.3.num.4.* Quare vbi in iure fit mentio de Patriarchis, intelliguntur tantùm quatuor hi principales, & non alij Patriarchæ minores. Auguſtin. Barboſ. *in cap.Prouinciæ, diſt.99. num.1. & in tract. de appell. verborum vtriuſque iuris ſignificat.verb.Patriarcha.*

Dicendum tamen eſt ſub hoc canone comprehendi generaliter, & ſine diſtinctione omnes Patriarchas tam maiores, quàm minores, vt patet ex hoc canone loquente ſimpliciter de Patriarchis, atque ita, cùm non exprimantur maiores ſolùm, nec minores tantùm, de omnibus eſt intelligendus hic canon, Marius Alterius *diſp. 12. de excom. Bull. Cœnæ, lib. 5. cap. 2. fol. 608. col. 2. verſ.Reſpondeo.*

Nomine autem Archiepiſcoporum veniunt omnes Metropolitani, quia ciuitas Archiepiſcopalis eſt Mater aliarum ciuitatum Prouinciæ. *cap. de his 12. diſt.* Abbas *in cap.ſuffraganeis. 2. notab. de electione.* Et quamuis Beatus Iſidorus *lib.7.etymologiarum,cap.12.* ſupponat Archiepiſcopum differre à Metropolitano, dum poſuit gradus quatuor Epiſcopalis ordinis, primum in Patriarchis, qui lingua Græca ſummi Patres interpretantur, ſecundum in Archiepiſcopis, qui dicuntur Principes Epiſcoporum, vt vult Homobonus *de bonis humanæ vitæ ſtatibus, part.1.cap.6. verſ. hi dicuntur,* Azor *inſtit. moral. part. 2. lib.3. cap.33. quæſ. 1. in principio,* & Galganet. *de iure publico, lib. 3. tit. 18.* Tertium in Metropolitanis, qui ita dicuntur à matrice ciuitate, vt docent Gambar. *de officio Legati de latere, lib. 2. tit. de variis ordinariorum nomin. num.34.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, cap.1.num 23.* & Forcat, *dialog.61.num.4.* & quartum in Epiſcopis.

Nihilominus Metropolitanum, & Archiepiſcopum nullo modo differre, volunt Bartol. *in l. vnica, num.1.C.de Metropoli Beryt. lib.11.* Raban. Maur. *de inſtit. clerical. lib.1.cap. 5. de ordine Tripartito Epiſcoporum,* Rebuff. *in concord.rubr. de collationib.in §.1.in principio,* gloſſ. *verb. Metropolitana,* Petrus Gregorius *Syntagm.iuris, part.2.lib.15. cap.11.num.1.* Ludouic. Gomez *in cap.1.num. 20. de conſtit. lib.6.* & Azor *inſtit. moral. part.2. lib. 3. cap. 33. quæſ. 4.* quæ ſententia eſt ſequenda, cùm ſit magis conformis iuri canonico, ex notatis *in cap.1. de noui operis nunciatione;* & quoniam illam innuit Ordo Romanus, *tit. qualiter Epiſcopus in Romana Eccleſia ordinetur.* Nec refragatur quòd Iuſtinianus oppoſitum videatur ſentire *in Authen. de priuilegiis Archiepiſc. Iuſtin. in principio,* ibi: *non ſolùm Metropolitanus, ſed etiam Archiepiſcopus fiat;* quia præualere debet deciſio iuris Canonici, cui ſtandum eſt in foro ciuili, quando caſus eſt dubius, Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt 30. num. 3. & quæſt.74.num.54. & caſu 185.n.11.& 12.& conſ.93. num.31.& 32.*

Quibus poſitis quo ad noſtrum caſum, ſiue Archiepiſcopus differat à Metropolitano, ſiue non, certi iuris eſt vtrumque gaudere hoc priuilegio ſecuritatis, & incurrere cenſuram quicumque afficeret illos iniuria aliqua ex prohibitis in hoc canone. Eſt communis ſine vllo dubio, etiamſi Archiepiſcopus nondum habeat pallium. Quia quamuis nequeat Prælatus ſine pallio Epiſcopos conſecrare, clericos ordinare, Baſilicas dedicare, Chriſma conficere, & reliqua munera obire, quæ ſunt poteſtatis Ordinis, vel iuriſdictionis, & careant ipſo Archiepiſcopali nomine ante pallij ſuſceptionem, *c. niſi ſpecialis 3. de vſu, & auctoritate pallij,* quia per pallium plenitudo Pontificalis officij confertur. Quaranta *in ſumma Bullar., verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.32. auctoritas.* Anaſt. Germon. *lib.3.de ſacr.immun.c.5.* de Hebræorum Pontificibus ex *n.86.fol.164.& c.7.num.24.* hoc tamen priuilegio gaudet, dummodo ſit conſecratus Epiſcopus. Vgol. *hoc loco, verſ.ac Patriarchas, Archiepiſcopos.n.3.verſ. non itidem.* Sed de hoc infrà *n.237.*

Quarta dubitatio, an Cardinales, & reliqui
Prælati ſibi ipſis manus inferentes, vel necem, in- 234
currant hanc excommunicationem? Placet affirmare non ligari illa, quia non videtur mens Pontificis obſtringere cenſura Cardinales, & Prælatos ſibi ipſis iniuriam inferẽtes, ſed eos duntaxat ab iniuriis ab aliis illatis tueri: igitur cenſura non debet extendi vltra mentem Pontificis. Item, quia actiones prohibitæ non conueniunt omnes eiſdem; quoniam propriè nemo poteſt ſe eiicere ex propria diœceſi, nec ſe capere, nec ſe detinere, nec hoſtiliter inſequi; ergo reliquæ actiones; interficere

terficere ſcilicet, mutilare, vulnerare, & percutere, debent intelligi quo ad alios, quibus interdicuntur ſub excommunicatione, ne malè tractent ſupradictos Prælatos.

Probabilius tamen eſt hanc cenſuram trahi ad ipſos priuilegiatos cùm ſit vniuerſalis, ſicut trahitur excommunicatio contenta *in cap. ſi quis ſuadente*, vbi clericus ſe ipſum percutiens incidit in cenſuram. Nauar. *in manuali, c.27.n.79.* ſi percuſſio eſt mortalis, Vgolinus *in hoc canone, §. 1. fol. mihi 257.n.2.& ſequentib. verſ. Sexto*, & teſtatur Tabiena *in verb. excommunicatio, quinto, caſu 1.n.32.* Marius Alterius *diſp.12.lib.5.c.1 hoc loco, fol.505.* Nec obeſt textus *in cap. contingit 36.* cùm ait, ibi: *Si quis autem clericus poſt prohibitionem huiuſmodi ſponte ſe ſubiecerit, excommunicetur*, hoc eſt, venit excommunicatus, vt Nauarr. *ſupra c.27. num.77.* & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *in d. cap. contingit, n.9. de ſentent. excommun.* Quia ad hoc reſpondetur, quando clericus ſe ſubiecit ſponte, vt ab alio percutiatur ad illum placandum, non cooperari cum illo ad percuſſionem, ſed illam tantùm pati ad euadendum maius malum; non tamen excuſari ab excommunicatione clericum, ſi pluribus ictibus, ac verberibus cum interuallo notoriè ſe ſubiiciat, tunc enim in ſecundo ictu participat in crimine cum excommunicato notorio, Henriq. *in ſumma, lib.5.c.5. in commẽto lit. T.* At verò quando quis ſe ipſum cum peccato mortali interficit, aut mutilat, ipſe eſt agens, & ex conſequenti incidet in excommunicationem, ſicut incidit ſe ipſum percutiens iniurioſè. *cap. ſi quis ſuadente.* Nauarr. *ſuprà n.88.* Suar. *de cenſuris, diſp.22. ſect.1 num. 59.* Menoch. *caſu 184 num.37.*

235. Quinta dubitatio, quot cenſuris obſtringantur offendentes Epiſcopos, ſi eos mutilent, vel hoſtiliter inſequantur, ac detineant ſimul? Reſponſio huius dubitationis habetur ſuprà hoc loco *in canone decimo, n.220. per totum.* Illud tamen aduerte, quamuis nomine Epiſcoporum in rebus ad officium Pontificale pertinentibus ſubintelligantur Antiſtites Epiſcopis ſuperiores, tam in odioſis, quàm in fauorabilibus, vt notat gloſſ. *in cap. quia periculoſum, verb. de Epiſcopis, de ſent. excomm. in 6.* & *ibi* Barboſ. *n. 3.* dicens appellatione Epiſcoporum etiam in materia ſtricta, & pœnali comprehendi regulariter Patriarchas, & Archiepiſcopos. Nihilominus hoc non procedit in priuilegiis reſpicientibus dignitatem, & perſonas; atque ita non eo ipſo quòd conceditur priuilegium Epiſcopis, cenſetur conceſſum Archiepiſcopis. Non enim extenditur ad perſonas non expreſſas, quamuis nõ expreſſæ habeant eandem rationem.

Ratio, quia in priuilegiis extenſio non datur de perſona ad perſonam, etiam ex tacita mente diſponentis, vt habetur *in c. ſiuè, de priuilegiis.* Abbas *conſ.57. col. penult. lib.1.* Iaſ. *in l. cum res, col.3 n.6. de legatis 1.* Alexand. *conſ.81. col 1. ad finem*, & alij, quos referens ſequitur Cabed. *1. part. deciſ. 140. num.2.* & Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.43. num.34.* & probatur, quia priuilegia priuatæ ſunt leges, quæ ſingulis, & non omnibus conceduntur, neque faciunt, nec etiam communem legem conſtituunt, & ideo non poſſunt eſſe exemplo, niſi illis duntaxat, quibus tribuuntur, *cap. hinc eſt, verſ. quod priuilegium 16. queſt. 1. cap. non exemplo 26. queſt. 2.* Hinc fit quòd priuilegium perſonaliter parentibus cõceſſum, non extendatur ad filios, ex *l. in honoribus, §. vacationum, ff. de vacationibus, & excuſationibus munerum, & l. priuilegio, in principio, & ex l. in filiis, C. de decurionib. l.10.* & notat *gloſſa vltima, in l. ex pluribus, ff. de adminiſtrat. tutor.* Sicut non extenditur ad vxorem priuilegium perſonaliter marito conceſſum, vt tradit Ioan. Andr. per textum *ibi in cap. ne aliqui, de priuilegiis, lib.6.* Barboſ. *in l. quia tale, a num.12. verſ. vltima ampliatio. ff. ſoluto matrimonio*, Sanch. *de matrimonio, lib.7. diſp 47 n.1.& 3.* & Suar. *de legibus, lib 8.c.11.n.7.* Nec refert maritum, & vxorem eſſe correlatiua, in quibus de vno ad alterum datur extenſio, quia hoc non procedit in Indulgentia facta à Principe, vni ex correlatiuis, vt docet Baptiſta de S. Blaſio *in tract. de correlatiuis n.57.* & Card. Tuſch. *tom.2. lit. C. concluſ.1041. num.25.* Ex quibus probatur priuilegia perſonalia Epiſcopis conceſſa, non extendi ad Archiepiſcopos, nam quatenus à iure communi exorbitant, odioſa cenſentur, & neceſſariò reſtringenda, iuxta regulam, *quæ à iure communi, & regul. odia, lib.6.*

Sexta dubitatio, quibus pœnis ſubiiciatur communitas, vel ciuitas aliqua occidens, vel detinens, 236.
vel eiiciens Cardinalem, vel Patriarcham, vel Epiſcopum, &c. Ratio dubitãdi, quia Vniuerſitas non poteſt excommunicari, ſicut nec Collegium, nec Conuẽtus collectiuè ſimul, hoc eſt, vt Vniuerſitas, ſeu Collegium, ſeu Capitulum, ſeu Conuentus, vt Conuentus eſt, vt docent tam Theologi, quàm Iuris Pontificij interpretes Alex. de Ales *4.p. ſumma, queſt.22. memb.1. art.4. §.1. in fine*, Palud. *in 4. d.18. queſt.2. queſtiuncula ſecunda, art.3.* Gabriel *in 4. diſt. 18. queſt.2. art.1. concl.5. corol.2.* S. Anton. *3.p. ſummæ, tit.24.c.75.* Sotus *in 4. diſtinct.22. queſt.1. art.2. concluſ.2.* Nauarr. *in manuali, cap.27.n.13.* Couarr. *lib.2. variar. cap.8. num 9. & in cap. alma mater, de ſentent. excommun, lib.6.* Sylueſt. *verb. excommunicatio 1.n.9.* & Vgolinus *de cenſuris tabul. 2. cap 26.* & deducitur ex *cap. Romana. §. in vniuerſitatem, de ſentent. excommun. lib. 6.* vbi interdicitur omnino ferri excommunicationis ſententiam in Vniuerſitatem, vel Collegium: quamuis non ita facilè ſit inter eos rationem huius rei reddere. Illa tamen reddi poteſt, excommunicationem ſcilicet ferri non poſſe niſi propter peccatum mortale, quod in actu perſonali conſiſtit; actus autem, & paſſiones, vt conſiſtunt in facto, & ad factum referuntur, non ſunt Vniuerſitatis, aut communitatis, ſed perſonarum ſingularum, & propterea ſinguli de vniuerſitate ligari poſſunt excommunicatione, non autem ipſa communitas.

Ex dictis ſequitur, ſi communitas, ſeu Vniuerſitas committat contra Prælatos ſuprà dictos aliquod delictum ex prohibitis, priuari Pontificali dignitate, & pœnam excommunicationis in hanc mutari, ita ex *cap. felicis, de pœnis, lib.6. & ex cap. tua nos 25. queſt.2. & ex Clementina 1. verſ. Ciuitas autem, de pœnis*, ibi, *Ciuitas, quæ in Epiſcopum ſuum commiſerit, interdicto ſubiicitur.* Vnde patet non extendi particulam *omnes*, quæ eſt vniuerſalis, ad Vniuerſitatem, aut Collegium, neque ad Congregationem aliquam, quæ excommunicari non poſſunt, cùm ſint perſonæ fictæ, & ideo incurrent in pœnas *d. cap. felicis, & d. cita Clement. de pœnis §. ciuitas.* S. Anton. *3.p. tit.27. de interdicto, cap.2. in principio, verſ.6.* Nauarr. *c.27. num 160.* Vgolin. *de cenſuris tabul. 5. cap.3. num 6.* Tolet. *lib.1. cap.21. §. quintus*, & alij, quos ſequitur Sayr. *de cenſuris, lib.5.c.12. num.7.* vbi *n 8. verſ. tertius eſt*, addit ciuitatem conſentientem, vel fouentem percutientibus Cardinalem S. R. Eccleſiæ ipſo facto eſſe interdictam, in quam etiam pœnam incidit ciuitas, ſi Cardinalis percuſſores intra menſem non puniuerit, prout

atrocitas

atrocitas caſus poſtulauerit, Syluest. *verb. interdictum 4. quæſt. 1. §. 2.* Paludan. *ſuprà diſt. 18. quæſt. 8. art. 1. in principio, concl. 4.* Tabien. *verb. interdictum 2. in principio, verſ. quinto,* & Vgolin. *tab. 5. c. 3. n. 6.*

237. Septima dubitatio contra percutientes Cardinalem non habentem capellum, aut Epiſcopum nondum conſecratum, an incurrant excommunicationem huius loci? Ratio dubitandi eſt, quia Epiſcopi appellatione non venit electus, & canonicè confirmatus, nondum tamen conſecratus in ſpectantibus ad ordinem Epiſcopalem, vt notat Barboſ. *in cap. 2. de tempor. ordin. in 6. num. 6. pag.* 121. Quin etiam Epiſcopus ante conſecrationem electus tantùm appellatur, non autem Epiſcopus, illique conſecratio dat nomen, Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immun. lib. 3. cap. 9. num. 6.*

Dicendum ergo eſt Cardinalem ante ſuſceptum capellum gaudere priuilegio huius canonis, reúmque eſſe, qui illum offenderit, Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 15. n. 3.* dummodo ſit nominatus in Cardinalem, & aſſenſum præſtiterit, quia ex eo puncto verè Cardinalis eſt, vt notat Paludanus *in 4. diſt. 18. quæſt. 3. art. 2. caſu* 16. Nam capellum eſt quid accidentarium, & non pertinet ad eſſentiam, & conſtitutionem, ſeu creationem huius dignitatis. Souſa *cap. 12. diſp. 60. num. 1. & 2.*

Quo ad Epiſcopum, qui non eſt conſecratus, etiam non gaudet protectione huius Canonis, quia nõ eſt Epiſcopus, ſi tantùm eſt electus, quamuis ſit adminiſtrator, Sayr. *vbi proximè, n.* 4. Tolet. *in ſumma, lib. 1. c. 25.* Viuald. *in expoſitione Bull. Cœn. n.* 88. ex Armil. *verb. excomm. excomm.* 3. & ex Nauar. *c. 27. n. 67. §. 8.* etiã præſentatus, confirmatus, inſtitutus, aut prouiſus, & in poſſeſſionem miſſus ſit, quia hic nõ eſt ſimpliciter Epiſcopus, ſed ſecũdùm quid. Nec refert Epiſcopum electum, & confirmatum poſſe iam actus Epiſcopi exercere, iuxta *c. at ſi clerici. §. de adulteriis, de iudiciis.* Item Epiſcopus nondum conſecratus ſi ſit electus, & confirmatus, ac poſſeſſionem Epiſcopatus adeptus, poteſt intereſſe Concilio, ac proinde de neceſſitate ad illud vocari debet, vt reſoluit Proſp. de Auguſt. *in addit. ad Quarant. verb. Concilium Prouinciale, quæſt. 6.* Quia reſpondetur Epiſcopum confirmatum, quamuis quoad ea, quæ iuriſdictionis ſunt, ſit verè Epiſcopus, adhuc carere conſecratione, quam reſpiciunt hæc priuilegia protectionis; & propter conſecrationem conceſſa ſunt. Quare dum non eſt conſecratus, non gaudet hac immunitate. Suar. *de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num. 69.* poſt Caietanum *verb. Excommunicatio, cap. 12.*

Sed petes à quot Epiſcopis conſecrari debeat? Reſponſio ſit, ſaltem à tribus Epiſcopis, text. *in c. Epiſcopi,* ibi: *Tres Epiſcopi, diſt. 64. & c. Epiſcopum, in gloſſa verb. conſtitui, diſt 61.* Sicut tres Apoſtoli Petrus, Iacobus, & Ioannes ordinauerunt Iacobum primum Archiepiſcopum, *c. porrò 66. diſt.* & habetur *in cap. ne Epiſcopi, de tempor. ordin.* Henriq. *in ſumma, lib. 10. cap. 24. §. 1.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 48. num. 13.* quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, part. 2. alleg. 1. n. 45.* Quare Epiſcopus aliter conſecratus ſine tribus Epiſcopis, non eſt conſecratus, gloſ. *in d. c. ne Epiſcopi,* ibi, *ſine tribus,* aliàs non eſſet conſecratus, text. *in cap. fraternitatem, cap. Epiſcopi 80. diſt.* Azor. *tom. 2. lib. 3. cap. 30. quæſ. 3.* Bellar. *lib. 4. de notis Eccleſiæ, c. 8. ante medium,* Ægid. Bellan. *de Sacramento ordinis, diſp. 20. dub. 9. n. 82.* Alagona *in compendio Iuris canonici, pag. 98.* & ex conſequenti offendens illum non ligabitur hoc Canone.

Octaua dubitatio circa capientes, vel hoſtiliter inſequentes Cardinalem, dicendum eſt non ligari capientes, niſi cum effectu capiant, hoc eſt, cum reali captura. Ideo quamuis curent Cardinalem capi in aliquo loco, vt afficiatur iniuria, aut, vt ſit pudore ſuffuſus, ſi tamen captus non fuit, non incurritur excõmunicatio, ita Antonin. *3. part. tit. 25. c. 2.* & Angelica *verb excommunicatio, caſu 9.* Vgol. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, hoc Canone, verſ. capientes, in principio,* & Sayr. *in eodem tit. c. 15. n. 6.* 238. Idem dicitur de carcerãtibus, qui ſcilicet Cardinales, vel reliquos Prælatos, de quibus hoc loco, ponunt in carcere deputato delinquẽtibus, vt ibi cuſtodiatur, & ne inde exire poſſit, ſiue ſit carcer publicus, ſiue priuatus; quæ cenſura extẽditur ad detinentes aliquem ex priuiligiatis; quoniam, quãuis carceratio non fiat ſine detentione: detentio tamen dari poteſt ſine carceratione, & propriè detinere ad priuatas perſonas pertinet. Vnde conſtat ex ſola detẽtione corporali, & perſonæ priuilegiatæ detinentẽ ligari excõmunicatione, quamuis non tradat perſonam carceri, Vgol. *ſuprà verſ. capientes, carcerantes, n. 3. & 4.* Marius Alter. *de excomm. Bull. Cœna, diſp. 12. c. 4. fol. 615. col. 1.* niſi fortè detineat, ne damnum aliquod ſubeat: cùm enim detentio non fiat cum peccato mortali, nõ incurritur cenſura, ex quo non ſit detentio dolo malo.

Incurritur tamen ab inſequente hoſtiliter priuilegiatum iniuſtè, vt ſcilicet interficiat, vel mutilet, aut vulneret, aut percutiat, aut capiat, aut in carcerem coniiciat, vel vt rebus ſuis ſpoliet. Idcirco, qui inſequendo lapidem proiiciat in aliquem priuilegiatum, quamuis illũ non attingat, nihilominus cenſuram incurret; non autem ille, qui cõtendit capere, & non capit, excommunicatur, Vgolin. *ſuprà verſ. vel hoſtiliter inſequentes, §. 1. n. 2.* vbi *n. 4.* tradit illum qui vult inſequi Cardinalem, & pœnitentia ductus non inſequitur, non incidere in hunc canonem: ſecus autem ſi aliquid facere incepit, nimirũ ſi fores ruperit, aut ipſum fugientem fuerit inſequutus animo nocendi. S. Antonin. *3. part. tit. 25. cap. 2.* & Syluest. *verb. excommunicatio 7. n. 23. excommun. 11. verſ. primo,* & multo fortiùs, ſi inſequatur eoſdem priuilegiatos, vel aliquem eorum publicè, & manifeſtè, quia tali inſecutione manifeſtam iniuriam patitur. Vgolin. *ſuprà,* & Graff. *d. cap. 11. num. 116.* ibi, *hoſtiliter inſequentes.*

Nona dubitatio, an Prælati ſupradicti gaudeant priuilegio protectionis, ſi fortè fuerint aliqua cenſura irretiti. 239. Reſponſio eſt affirmatiua, argumento clerici excommunicati, qui non propterea exuitur priuilegio clericorum, præſertim canonis: vt notat gloſſ. *in c. contingit 1. verb. ordinati, de ſent. excommun.* Innocentius *in cap. ſi verè num. 3 de ſentent excommunic.* Ioan. Andr. *in regul. delictum, in Mercuria.* ex ea ratione, quia priuilegiũ Canonis non conceditur fauore perſonæ, ſed ordinis clericalis, Syluest *excommunicatio 6. §. 4. verſ. de excommunicato verò.* Nauar. *in manuali, cap. 27. n. 79.* Quod etiam eſt affirmandum de priuilegio fori, & de aliis priuilegiis clericorum, quæ ſunt conceſſa ordini, non perſonæ: ſic in noſtro caſu per excommunicationem non deperditur priuilegium protectionis conceſſum inſignioribus Eccleſiæ perſonis, quia priuilegium reſpicit principaliter fauorem Eccleſiæ, vt inſigniores Prælati debito honore exornentur, & nullo dedecore afficiantur.

Similiter per depoſitionẽ verbaliter, hoc eſt, per ſententiam Epiſcopi, vel Cardinales non priuãtur hoc priuilegio: ſecus ſi actualiter ſint degradati,

Digitized by Google

tunc enim deinceps non gaudebunt, argumento *cap. ſecundi, verſ. priuilegio clericali*, & gloſſ. *ibi, de pœnis, lib.*6. quam omnes ſequuntur. Vnde fit, vt Epiſcopum actualiter degradatum percutiens, non incidat in hunc canonem; ſecus ſi percutiat depoſitum verbaliter tantùm: hic enim gaudet priuilegio protectionis,& Canonis; quamuis ſecus ſit de percutiente degradatum realiter, ex *cap. degradatio, de pœnis, lib.*6. Hippol. *ſingul.* 107 *num.*1. *& ſingul.* 179. *num.*4. Valentia *tom.*4. *diſp.*7. *quæſt.*19. *punct.*4. Barboſ. *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.*3. *allegat.* 110. *num.* 3. *& ſequent. & in cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.*4. *num.*11. *verſ. deinde infertur*,& Marius Alterius *de excommun. Bull. Cœna, diſp.*12. *c.*3. *fol.*613. *col.*1. *verſ. Quæres.*

240. Quòd ſi contingat afficere variis ſimul actionibus iniurioſis verbaliter aliquem, non incidere in hunc Canonem, tradit Viu. *in ſua Syl. opinio.* 88. quem referens ſequitur Vgol. §.1. *verſ. hoſtiliter inſequentes, num.*6. *fol. mihi* 278. *col.*2. idcirco, qui aliquem ex priuilegiatis contumeliis affecerit, non ligabitur excommunicatione huius canonis, quæ lata eſt contra facientes, non autem contra verba contumelioſa proferentes, atque ita, quamuis ſimul multis contumeliis verbaliter percuſſerit, non incidet in hunc canonem.

241. Decima dubitatio, in quibus caſibus excuſentur à cenſuris percutientes, vel malè tractantes Cardinalem, & reliquos priuilegiatos? Reſponſio fit in multis. Primò, ſi de mandato Romani Pontificis aliquem ex priuilegiatis interficiat, aut mutilet, poteſt enim Pontifex percutientes eximere ab excommunicatione, cùm eam ponere poſſit, eam ſimul poteſt tollere, argumento capitis, *cum inferior, iuncta gloſſa, de maioritate, & obedientia, & gloſſa in cap. inferior, diſt.*21. Vgolin. *de cenſuris, hoc loco*, §.2. *num.*1. vbi excuſat, qui interficit Clericum legitimè ſe ab eo defendentem, quando aliter non poteſt vitam ſuam tueri. Secundò, quando timet probabiliter, & iuſto metu ſe interficiendum à Cardinale, vel ab Epiſcopo: tunc ſi priùs percutiat, non incidet, ſi alia ratione periculum vitare non poterat, gloſſa *in cap. ſi perfodiens, in verb. ſecularibus, de homicidio*, ibi: *nunquid poſſum eum præuenire?* Ex qua infertur, ſi Epiſcopus aliquem inuadat, & vulneret, & poſt vulnus inflictum capiat fugam, vulneratum fugientem inſequi non poſſe, neque occidere ſine excommunicatione, & eſſe reum homicidij, nam eo ipſo, quòd Epiſcopus in fugam ſe dedit, vulneratus ab eo inſequendo illum, aut vulnerando, non cenſetur vim vi repellere, ſed vulnus inflictum, & iniuriam acceptam vlciſci, Maſcard. *de probat. concluſ.* 490. *num.*23. *& concluſ.* 1126. *num.*40. Clar. §. *homicidium, num.*33. Couar. *in Clement. ſi furioſus part.*3. §. 7. *num.* 3. *verſ.* 2. *de homicidio*, P. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 9. *quæſt.* 10. *num.* 1. Farinac. *in praxi criminal. part.*5. *quæſt.*125. *num.*385. Souſa *hoc loco, diſp.*62. *num.*2. cum aliis.

Tertiò excuſantur ab excommunicatione accedentes ad domum Cardinalis, vel Epiſcopi, vt ibi illos obſideant, dummodo id non faciant ad cuſtodiam, ſed ad verecundiam, quia lex pœnalis intelligenda eſt in propria ſignificatione; atque ita, cùm hi non adeant domos illorum, vt eos offendant, capiant, vel aliquo alio modo ex iniuriis prohibitis proſequantur, non incident in hunc canonem. Item, quia ita accedentes ad eorum Palatia etiam hoſtili odio, non cenſentur eos inſequi, quoniam verbum *inſequor*, ex vi propria denotat motum, & progreſſionem vnius poſt alium præeuntem, & fugientem ad iniuriam inferendam, ſed qui faciunt impetum ad domum priuilegiati non animo detinendi illum in carcere, quia tunc excommunicationi eſſet locus, ſed, vt hoc vertatur in ignominiam, & in dedecus, & in infamiam illius, quæ actio non reperitur prohibita in hoc canone: igitur non incurritur ob illam excommunicatio. Sic Geminian. *in cap. felicis num.*6. *de pœnis, lib.*6. & *ibi* Franch. *num.*5. Syluest. *verb. excommun.*7. §.23. & Antoninus 3. *part. tit.*24. *cap.*2. *verſ. cœperit*, & Nauarr. *conſ.*32. *num.*6. *de ſent. excommun.* quæ ſententia eſt valde probabilis, ex traditis ab Innocentio *in c. nuper, de ſent. excomm.*

Probabilius tamen eſt, quando quis vadit domum Cardinalis, vel Epiſcopi, & illum obſidet eo tantùm animo, vt illum verecundia, & infamia afficiat, incurri excommunicationem, argumento *cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.*4. vbi cenſetur excommunicatus, qui obſidet clericum in domo, ne inde poſſit exire. *cap. nuper, & ibi gloſſa* 1. Abbas *num.*1. *&* 2. & Felin. *num.* 1. *de ſentent. excommun.* Sayr. *de cenſuris, lib.*3. *cap.*6. *num.*13. Bonacin. *de cenſuris, diſp.*2. *quæſt.*4. *puncto* 1. *num.*16. & alij, quos refert, ac ſequitur Barboſ. *in cap. ſi quis ſuadente, num.*30. *& ſequent.* igitur in noſtro caſu erit excommunicatio, quia re vera datur ibi carceratio, & detentio, quæ ſunt actiones prohibitæ, & quamuis non eſſent, obſeſſio illa cum tumultu facta, & inſultu ad domum priuilegiati, eſt valdè eidem iniurioſa. Quamobrem dicendum eſt incurri hanc excommunicationem ab eo, qui hoſtiliter inſequitur Prælatum, ſiue præeuntem, & fugientem, ſiue domi manentem, aut in alio loco ſi facto impetu conetur illum iniuria afficere. Ratio, quia non eſt dubium contineri in hoc canone priuilegium in gratiam Prælatorum, quod reſpicit dignitatem Ordinis, & fauorem dignitatis Eccleſiaſticæ, ac proinde latiſſimè eſt interpretandum, cùm ſit beneficium Principis, vt habetur *in cap. cum olim* 16. *de verbor. ſignific.* ibi: *cùm beneficia Principum ſint interpretanda largiſſimè.* Valaſc. *conſult.* 58. *num.* 11. Cotta *in memorab. verb. priuilegia, pag.* 704. Monet. *de diſtribut. quotidian. part.*2. *quæſt.*14. *num.*6. *&* 39. Menoch. *de præſumpt. lib.*3. *præſumpt.* 103. *num.* 31. & Sanch. *de matrim. lib.*8. *diſp.*1. *num.*4.

Nec refert ſi dicas, qui tentat, & conatur lædere Prælatum, & de facto non lædit, non affici excommunicatione, quæ lata eſt contra facientem? Quia ad hoc reſpondetur *ex cap. nuper, de ſentent. excommunic.* retinentem clericum non ligatum, ſed intra parietes incluſum inuitè, quamuis non tangatur in corpore affici excommunicatione, vt notat Decianus *in tract. crimin. tom.*2. *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 22. & Barboſ. *in d. cap. nuper. num.* 2. & quamuis regulariter inſequens clericum, & vibrans telum, ſi non percutiat non incidat in cenſuram *cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. vt notat Antonin. 3. *part. tit.* 24. *cap.* 1. §. 1. *verſ. item reputatur*: attamen, qui inſequitur hoſtiliter Cardinalem, aut aliquem ex memoratis in hoc Canone, licèt nihil aliud agat, per ſolam inſecutionem ipſo facto eſt excommunicatus, argumento *c. ſicut qui* 17. *quæſt.* 4. quia inſecutio eſt actio principalis per ſe prohibita in hoc Canone: idcirco, qui hoſtiliter inſequitur Prælatum, non cenſetur tentare, & conari ad delinquendum, ſed completè delinquit contra legem, ſiue inſecutio fiat in fugientem, ſiue contra domi manentem obſidendo illum cũ inſultu, Vgol. *ſuprà de cenſuris*

Pontifici

Pontifici reſeruatis,§. 1. *num*.5. & Marius Alterius *diſp*.12.*lib*.5.*cap*.4. *fol*.616.*verſ. hac opinio*.

Quartò hinc ſequitur non incurri excommunicationem, quando quis ſtatuit apud ſe hoſtili animo inſequi Cardinalem, vel Patriarcham, vel alium priuilegiatum,& ad hoc ſe expediuit,& parauit neceſſaria ad inſequendum;ſi tamen non accedat ad actualem inſecutionem, ſed mutato animo ab incepto ceſſauit, quia per ſolum conatum non incurritur excommunicatio. Similiter, qui aliquò ſe contulit, vt præuilegiatum interficeret, & poſtquam illuc acceſſit propoſiti pœnituit,nec interfecit, non eſt excommunicatus. Vgolin. *vbi proximè,dicto* §. 1. *num*.4.Marius Alterius *d.cap*.4. *verſ. ad hanc obiectionem*, *ad finem*. Nam conatus non reputatur pro actu perfecto,nec punitur,niſi ſequatur effectus,Duen.*regul*.35.Thomas de Thomaſſ.*in floribus legum*, *regul*. 18. Cardinal. Tuſch. *tom*.2.*lit.C. concluſ*.544. & Aloyſ. Ricc. *in Collect. deciſionum, part*.5.*collect*.1895.

Quintò mandantes exequi actiones prohibitas, ſi non ſequatur effectus, non incidunt in hunc canonem, Graff.*lib*.4.*deciſ.cap*.18. *num*.117. Viualdus *in expoſitione Bullæ Cœnæ, num*.189.Sayr. *de cenſuris, lib*. 3. *cap*. 13.*num*. 9. ex gloſſa *in Clementina, ſi quis ſuadente,in verb. mandauerit*, & *ibi* Ioannes And.*de pœn*. S.Antonin.3.*part. tit*.25.*c*.3. & Tabien. *verb. excommunicatio* 5. *caſu* 2. §.4. vbi omnes volunt mandantes excuſari donec perficiatur actus, excepto caſu,quo mandetur fieri homicidium Chriſtiani per aſſaſſinos,quamuis non ſequatur effectus,vt habetur *in cap. pro humani,de homicidio,lib*.6. in quo euentu mandantes excommunicantur eo ipſo, quòd mandarunt interfici Chriſtianum per aſſaſſinos, etiam nondum ſequuto effectu;ſecus,quoad irregularitatem,quam non contrahit mandans, niſi ſequatur mutilatio, ſeu homicidium,*cap.is qui,de homicidio,in* 6.Ratio, quia verba indefinitè pronunciata accipienda ſunt cum effectu,Vgolin.*de officio,& poteſt.Epiſcopi, cap*.36.§.1.*n*.2. Cardoſ. *in praxi Iudicum*, *verb. verbum*, *num*. 5. Ignat. del Villar *in Sylua reſponſ. reſp*.1.*num*.25.Cardin. Tuſch.*tom*.8. *lit.V.concl*.90. & Aloyſ.Ricc.*Curiæ Archiep.deciſ*.41.*n*.3 *part*.2.& conſtat apertè ex gloſſa *in cap.innotuit,de electione*, ibi, *quia verba intelligenda ſunt cum effectu*; proinde mandantes percutere priuilegiatos,non ligantur excommunicatione niſi effectu ſecuto.

Sextò excuſantur ab excommunicatione, ſi mandatum reuocent, & illius pœniteat re integra, dummodo mandatarium de reuocatione, ac pœnitentia certiorem faciant mádantes. Nam ex quo legitimè mandatum eſt reuocatum, & mandatarius de mandato reuocato factus eſt certior, non eſt cur mandantes incidant in excommunicationem, cùm mandatum ſit ſublatum,& mandatarius ex vi mandati non occidat, aut mutilet deinceps,neque mandantes fiunt irregulares poſt reuocatum mandatum, Speculator, quem refert, ac ſequitur Socinus ſenior *in cap. ad audientiam, num* 293.*quæſt*.73.*de homicidio*. Vgolin. *d*. §.2.*n*.2. *fol*.282. Sayr.*d.cap*.15.*num*.9. *ad finem*.

Eodem modo non erit excommunicatus mandans percuti priuilegiatum, ſi mandatarius poſt mortem mandantis mandatum fuit executus, Azor.*inſtit.moral.part*.2.*lib*.5. *cap*.26. *quæſ*. 2. *verſ. ſed dubia quæſtionis eſt*. Carol. de Graſſis *de effect.lib. Clerical.effect*.9. *num*.40. & Sayr. *de cenſuris*, *lib*.1. *cap*.9.*num*.12. quia per mortem mandantis cenſetur tacitè reuocatum mandatum,vt notat Farin. *in praxi crim.quæſt*.135.*n*.180.ſecus erit ſi quis poſt datum mandatum ita negligenter, & tardè mutet voluntatem,& reuocet mádatum,vt prius mandatarius occiderit,quàm certior factus fuerit de reuocatione, ita Innocentius *in c. mulieres*, *de ſent. excommun*. Similiter excuſabitur ab excommunicatione, qui vult offendere Franciſcum Epiſcopum, & ea intentione percuſſit alium non Epiſcopum, nec priuilegiatum. Nam ad incurrendam hanc cenſuram, requiritur actus externus prohibitus contra perſonam priuilegiatam: percuſſio autem illa fuit inuoluntaria reſpectu tam percutientis, quàm percuſſi:ſicut,qui voluit percutere Petrum Clericum,& percuſſit Paulum laicum, quem credebat eſſe clericum, non innodatur excommunicatione;eo quòd, quamuis intentio fuiſſet iniurioſa ſtatui clericali; opus tamen externum minimè nocuit clerico,Farinac.*in praxi crimin.part*.5.*quæſt*.125 *num*.164. & Barboſ. *in cap. ſi vero* 2. *num*.4. *de ſentent. excommunic*. Quemadmodum immunis eſt à cenſura percutiens clericum,volens percutere laicum.Couar.*in cap. Alma mater, part*.1.§.10.*num*.15.*verſ*.12.Graff.*part*.1.*deciſ.lib*.4.*cap*.9.*num*.43. Vega *tom*.1. *ſumma*, *cap*.85. *caſu* 107. & Sanch. *de matrimon. lib*. 10. *diſp*. 32. *num*. 28.

Vndecima dubitatio,quando incurrant in cen- 242
ſuram huius canonis exercentes actiones acceſſorias contra Prælatos priuilegiatos, quæ ſunt quinque, mandare ſcilicet, ratum habere, auxiliari, conſulere, & denique fauere? Diximus de mandante, ſequitur de ratum habente, quæ eſt ſecunda actio acceſſoria prohibita ſub excommunicatione huius canonis. Ille autem dicitur ratum habens, qui factum contemplatione, & nomine ipſius approbat, & quouis modo declarat rem ab alio geſtam ſibi placere,& gratam eſſe. *l. quo enim*.§.1.*ff. rem ratam haberi*,*cap.ratum*, & *cap. ratihabitionem, de regul.iur. lib*.6. gloſſ. *in cap. felicis,in verb.ratum habuerit,de pœnis, eodem libro*, & *ibi* Ioann. Andr. Antonin.3. *part. tit*. 25. *cap*.2. & *cap*.3. Syluest.*verb.excommunicatio* 7.*n*.23. *excommunicatione* 11.*verſ.primo*,Vgolin.*hoc loco,verſ.vel rata habentes*, Suar.addit *diſp*.21.*de cenſuris*, *ſect*.2. *num*.71.propriè ratihabitionem tum propriè dari, quando ipſa eſt virtuale quoddam mandatum,ex Nauarro *in manuali, cap* 27.*num*.67.§.*ſeptima*, dicente nomine mandantis comprehendi ratum habentem.

His poſitis ſit prima reſponſio,ratum habentes delictum commiſſum in priuilegiatos incidunt in hanc cenſuram,modò illud nomine ſuo factum ratum habeant,& approbent ſigno aliquo externo,verbis nimirum,dicendo,gratum mihi feciſti, vel nihil mihi gratius fuit. Factis autem, ſi deinceps delinquentem chariorem, quàm antea habeat, illúmque aliquo beneficio, vel officio plus ſolito afficiat, & hoc modo commendatur opus factum, & comprobatur, atque declaratur illud placuiſſe. Vgolin. *verſ.vel rata habentes*, *num*. 2. & Alterius *diſp*.12.*de excommunic. Bull.Cœnæ*, *cap*.6. *verſ.vel rata habentes*,& *verſ. Requiritur autem*.

Hinc fit non incidere in hunc canonem ratas habentem actiones, quæ hoc loco prohibentur,ſi nomine illius geſtæ non ſunt, quia requiritur, vt delictum commiſſum ſit nomine illius;qui poſtea illud ratum habet,non enim ſatis eſt, approbare factum alienum, vt alienum eſt,vt incurratur excommunicatio;ſed exigitur quòd ſit commiſſum nomine illius, qui poſtea factum approbauit, quoniam

quoniam conſenſus in factum alienum quatenus alienum eſt, non eſt ratihabitio, nec illius cauſa eſt locus excommunicationi, vt colligitur ex *reg. ratum, de regul.iuris,in 6.* ibi, *Ratum quis habere non poteſt quod ipſius nomine non eſt geſtum*; quoniam ratihabitio eſt tacitum mandatum, & virtuale, & ideo dicitur æquiparari mandato, eo quòd non eſt mandatum expreſſum, ſed tacitum, nam ſi eſſet mandatum expreſsè, non diceretur ratihabitio, ſed mandatum, atque ita habet vim mandati virtualis, vt conſtat ex *cap.cùm quis, de ſentent.excommunic. lib. 6.* quod ſic habet. *Cum quis abſque tuo mandato manus iniecit in clericum tuo nomine violentas, ſi hoc ratum habueris, excommunicationem latam a Canone, incunctanter incurris*, vbi gloſſa *verb. tuo nomine*, ait, ſi ſeruus vel amicus nomine, & intuitu domini, vel amici, quia clerico iniuria affectus fuerat, percutiat dictum clericum, & deinde dominus, aut amicus ratum habeat percuſſionem, tunc excommunicatione innodatur. Ergo ſi delictum nomine, vel intuitu domini factum minimè ſit, ratum habens non ligatur excommunicatione, Souſa *hoc loco, cap. 12. diſp.64. num.3.& 4.* cum aliis, quamuis factum ratum habeat, Vgolin.ſuprà *num.5.* & Sayr.*de cenſuris,lib.3. cap.15.num.11. verſ Octauo.*

Similiter non incidet in cenſuram, etiamſi delictum nomine ſuo fuerit commiſſum, ſi ratum non habuit, ſed illud improbauit, Syluester *verb. conſenſus, num.6.* §.2. Souſa *ſuprà num.4.* Vgolin. *num.5.* Nec ligabitur cenſura, quamuis poſtea factum probet, Ancharanus *in d. cap. cùm quis, num. 5. verſ. quæro*, & Geminianus *num. 7.* Ratio, quia ſicut incurritur excommunicatio approbando, & ratum habendo ſtatim delictum ſuo nomine commiſſum, quamuis poſtea illud iterum atque iterum reprobet: ſic etiam excuſatur ab hac excommunicatione, ſi in principio factum non probauit, quamuis deinceps illud probauerit, dummodo non dolo malo id faciat, quia factum intelligitur de prima vice, argumento *l. bones §. hoc ſermone, ff de verbor. ſignific.* Quando tamen quis in principio ratum habuit delictum ſuo nomine factum, ſtatim incurrit cenſuram, quia tunc peccauit mortaliter, Tabien. *excommun.5. caſu 1.num.43. verſ. Sed quando erit iſte excommunicatus*, gloſſ. *in d. cap. cùm quis, in verb. incurris*, & *ibi* Franch. *verſ.in gloſſ. in verb. incurris.* quia excommunicatio non trahitur retro, cùm non incurratur, niſi quando ratum habuit, & antea non peccauerat, ſaltem per actum externum, & quamuis corde ratum habuerit delictum, ex hac ratihabitione interiori non incurritur cenſura, vt inquit gloſſ. *in d. cap cùm quis, in principio, de ſentent.excommun.* & Souſa *d. diſp.64. num. 8.*

Sed obeſt regula *ratihabitionem, de regul. iur. lib.6.* ibi: *Ratihabitionem retro trahi, & mandato non eſt dubium comparari*, Bertachin. *in Repertor. iur. part. 4. verb. Ratihabitio*, Surd. *deciſ.70. à num.20.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concluſ. 47. conſid. 1.* Si ergo ratihabitio retrotrahitur, & mandato æquiparatur, ſicut mandans effectu ſecuto ligatur ſtatim cenſura; ſic etiam ratum habens, alioquin non eſt vera regula ratihabitionem retrotrahi. Dicendum tamen eſt hanc regulam, quando agitur de excommunicatione, non intelligi reſpectu temporis, ſed ratione cauſæ excommunicationis, quæ cùm ſit pœna delicti, non procedit, niſi quando delictum committitur per ratificationem, tunc enim deliquit, quando ratum habuit, & antea minimè, Anchar. *in d cap.cùm quis, verb.incurris, de ſentent. excommun.lib.6.num.3.* & Franch.*num.5.* Regula autem illa quòd ratihabitio retrotrahatur, habet locum in contractibus conditionalibus, in quibus adueniente conditione obligatio retrotrahitur ad tempus contractus celebrati, per textum *in c. quoties 2. de pactis*, vbi, ratihabitio retrotrahitur ad diem celebrati contractus, & mandato æquiparatur, niſi agatur de præiudicio tertij. Surd. *deciſ.245.n.8.* Brun.à Sole *in locis communibus, verb. ratificatio, num.2.* Bernard. Græuæ. *d.conſid.1.n.10.*

Cenſentur item ratum habentes delictum commiſſum contra Cardinales, & reliquos priuilegiatos, & ex conſequenti ligari excommunicatione miniſtros, ſiue ſæculares, ſiue Eccleſiaſticos, qui ratione officij, & poteſtatis, qua funguntur, prohibere poſſunt, ne priuilegiati offendantur, & non prohibent, ſed permittunt offendi. Probatur in textu *in cap. quanta 47. de ſentent. excommun.* vbi, qui tenentur ex iuſtitia impedire, ne clericus percutiatur ex quo poterant prohibere, & non prohibent, incurrunt in cenſuram doloſè permittentes percuti, ita Molin.*de iuſtitia, tom.4. diſp.33. membro 5. num.6.* Auil.*de cenſur.part.2. c.5. diſp.3. dubio 8.* quos referens ſequitur Bonacin. *de cenſuris, diſp.2.quæſt.4. punct. 3. num.5.* Non ita tamen, quando tenentur ex ſola charitate impedire, ſic præcitati, & Nauarr.*in manuali, cap.27.num.78.* & Henriquez *in ſumma lib.14.cap 12.*

Confirmatur, quia conſentiẽtes & agentes pari pœna puniuntur, ex *eodem c.quanta*, ibi, *fauentes, & conſentientes*, quod intelligitur, ſi conſentientes cooperantur ad delictum, præſtando ſaltem auctoritatem, vt notat Auiles *ad cap. primum Prætor. num.7. fol.58. verſo*, Flores de Mena *variar. lib. 2. quæſt.18.n.41.* Azeued. *l.4.tit.20. lib.6.noue recopil. & l.2.n.218.tit.13.lib.8.* Thom de Thom.*regul.21.* Couarr.*in regul.peccatum,part.2.§.12.à n.1.* & Farinac.*in praxi crimin.part.4.quæſt.66. num.18.* aut ſi præbeant cauſam efficacem, & propinquam principali actori delinquenti, Menoch.*de arbitrar. caſu 348.* Molin.*de iuſt.tract.2.diſp.732.n.1.* & alij.

Confert textus *in d. cap. quanta*, ex quo Caiet. *verb. excommunicatio.10.* Suar. *tom. 5. de cenſuris, diſp.22.ſect.1.num.56.* & Sayr.*in claui Regia,lib.10. tract. 2. cap.14. num.2. & de cenſur s, lib.3. cap.26. num. 24.* arguunt eſſe excommunicatione ligatum, qui doloſè permiſit clericum percuti, etiamſi non habeat officium, nec ſit miniſter iuſtitiæ, nec pater, nec curator, nec tutor, nec ſuperior percuſſi. Dicitur autem permittere doloſè percuti, quando ex intentione non vult prohibere, & cognoſcit ſe abſque vllo periculo, & damno poſſe obuiare, ſecus ſi nolit obuiare, quia non vult ſe immiſcere rumoribus, & tumultibus popularibus: tunc enim non eſt excommunicatus, argumento *d. cap. quanta.* ſequitur Palud. *4. diſt. 18. quæſt.3.art.3* Antonin.*3.part. tit.25. cap.1 §. tertiò notandum*, Syluest.*verb excommun 6. num.5. verſ.5.* Coſinus Philiarch.*lib.3. de officio Sacerdotis, c.24.* Et ex antiquioribus idem docet Innocentius *in d.cap quanta*, & Abbas *ibi num.7.* & Felin. *num.2. & in cap.1.num.5 de officio delegati*, & Syluest. *excommunicatio 6.§.5 prope finem, verſ Quinto, quando*, ibi, *Collige ergo*, vbi ait ſecundùm communem ligari excommunicatione, qui non defendit clericum ſi eſt officialis, & poteſt obuiare, & quando doloſè omittit defendere.

Sed

ized by Google

Sed quid dicendum de defendentibus, aut receptantibus percuſſores Cardinalium, & aliorum priuilegiatorum? Reſponſio ſit, ſi eorum defenſio, vel receptatio eſt, vt crimen committatur, vel quando eſt in fieri, defenſores, & receptatores incidunt in hunc canonem. Nauarr. *in manuali, c. 27. n. 67. §. ſexta*, Souſa *hoc loco diſp. 65. n. 3. verſ. hoc poſito*; ſecus, ſi poſt patratum delictum percuſſores defendantur, & recipiantur tanquam amici, vel etiam vt delinquentes, tunc enim non cenſentur præſtare illis auxilium poſt delictum commiſſum, quod nõ eſt in fieri, neque in fieri perſeuerat, Suar. *de cenſuris, diſp. 21. ſect. 2. n. 72.* & Souſa *vbi proximè.*

Sequitur quid ſit hoc loco præſtare auxilium delinquentibus contra hos priuilegiatos ad effectum incurrendi cenſuram? Auxilium præſtans in delicto punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens. Iulius Clarus *in pract. §. final. quæſt. 90. num. 1.* Nauarr. *in manuali, cap. 11. num. 12. & cap. 17. à n. 17.* Bonacoſ. *commun. crimin. part. 1. verb. agentes, fol. 9.* Menoch. *de arbitrar. caſu 249. num. 7.* poſt Bartolum *in l. his qui opem, num. 5. ff. de furtis*, & eſt communis, Corneus *conſ. 8. in litera A. lib. 3.* quod extenditur, etiamſi auxiliator manum non appoſuerit maleficio, adhuc enim eadem pœna punitur, prout teſtatur Decius *in cap. 1. num. 12. de officio delegati.* vide Farinac. *in praxi crimin. part. 5. quæſt. 131. num. 1. cum ſequentib.* Maſcard. *de probationib. concluſ. 159. num. 18.* Molin. *de iuſtitia tom. 4. tract. 3. diſp. 6.* & Surdum *conſ. 40. n. 45.* vbi loquuntur de auxilium præſtante delinquenti ante delictum: ſecus ſi præſtetur poſt delictum; tunc enim non tenetur eadem pœna, quia non dicitur tunc auxilium præſtitiſſe. Ex quibus conſtat incidiſſe in hanc cenſuram, qui ante delictum præſtitit auxilium, Vgolin. *hoc loco verſ. ſeu præſtantes eis auxilium, num. 3.* quacumque ratione auxilium feratur, Souſa *diſp. 65. n. 4. verſ. præſtantes in eis auxilium*, ſecus ſi poſt delictum, Farin. *ſupra quæſt. 132.*

Porrò auxilium multis modis præſtari poteſt, videlicet, ſi venenum detur illi, qui Cardinalem interficere cupit, ſciens, vel ſcire debens id habere in animo. Similiter, ſi arma ſciens obtulerit ad offendendum Cardinalem, vel ſocios adhibuerit. Excommunicantur ergo omnes, qui præſtant auxilium alteri, vt ſacrilegium intentum contra priuilegiatos faciliùs, & commodiùs exequatur. Accipitur ergo auxilium pro quocumque adiumento, quod & opem latinè vocamus. Imò auxilium delinquenti præſtare quis dicitur eo ipſo, quòd aſſiſtit cum delinquente armatus propè, vt per Maſcard. *de probationib. concluſ. 159. num. 1. cum ſequentib.* Farinac. *3. part. crim. quæſt. 631. num. 67. cum ſequentib.* Campan. *in diuerſ. iuris canon. rubr. 11. cap. 23. num. 74.* Et vt dicatur auxilium præſtari, exigitur aſſiſtentia animo doloſo, & cogitato, & auxiliatores ad hoc coadunati, Barz. *Bononien. deciſ. 179.* quod procedit ſiue eant cum eo, qui delictum committere voluit, & ſimul adiuuent vulnerando, vel capiendo, vel aliquid agendo: tunc enim cenſuram incurrunt, ſicut & principalis: ſiue eant quidem, & præſentia ſua aſſiſtant, parati tamen ad auxiliandum, ſi opus fuerit: in quo euentu dicuntur præſtare auxilium, & excommunicatio locum habet cùm auxilium ea ratione ferant, Vgolin. *de cenſuris hoc loco, verſ. ſeu præſtantes in eis auxilium, num. 2. & 3.* Nauarr. *in manuali, cap. 27. num. 67. verſ. ſeptima, in fine, quod per hanc clauſulam*: facit gloſſa *in Clementina 1. verſ. defenſauerit, de pœnis*, & Marius Alterius *d. diſp. 12. cap. 6. verſ. ſeu præſtantes in eis auxilium*, vbi vtitur eadem diſtinctione, dicens auxiliatores, ſi concurrant, & cooperentur ad ipſum actum, eſſe ſocios, & ex conſequenti incidere in excommunicationem primò, & principaliter, non autem ſecundariò, & acceſſoriè: ſi autem non concurrant, nec cooperentur ad actum aliquem, ſed arma accommodauerint ad offendendos priuilegiatos, vel pecunias, vt arma emant ad eundem finem, vel equos, vel inſtrumenta aliqua, vel comitentur illos, qui parati ſunt offendere, vel aſſiſtant illis, incidunt tanquam auxiliatores ſecundariò & acceſſoriè in cenſuram, dummodo ſacrilegium intentum ſequatur: aliter enim non incurritur, quia mandare, ratum habere, auxilium ferre, conſilium, vel fauorem miniſtrare, ſunt actiones acceſſoriæ, quæ non puniuntur, niſi principalis actio ſequatur, Vgolin. *vbi ſuprà, num. 4. & verſ. Conſilium, num etiam 4. ad finem.* Marius Alterius *d. diſp. 12. c. 6. fol. 630. col. 2. verſ. Reſpondeo non incurri.*

Quid de conſilium præſtante, vel fauorem? Reſponſio ſit ex verbis huius canonis dantem conſilium, aut fauorem, vt contra priuilegiatos aliqua actio ex prohibitis committatur, ligari excommunicatione. Dicitur autem dare conſilium, qui ſuadet, monet, inſtigat, ſuggerit, vt aliquid ex prædictis in priuilegiatos quis moliatur, vel machinetur, ſubſecuto tamen effectu. Fauor autem hoc loco dicitur præſtare, qui præter auxilium, & conſilium fauet, nimirum, qui parati ſunt ad delinquendum, laudando eos, vel retinendo, vel recipiendo domi, vel aliqua alia ratione fouendo quouſque intentum, & delictum fuerit commiſſum, dummodo ſint priuatæ perſonæ, quæ non dicuntur fautores, niſi quando adiuuant illos, qui præſumunt aliquid moliri contra hos priuilegiatos: ſecus, ſi ex negligentia, vel ſocordia nolunt eoſdem delinquentes à crimine committendo deuiare, Vgolin. *ſuprà verſ. Conſilium, vel fauorem, per totum*, Sayr. *lib. 3. de cenſuris, cap. 15. num. 12.* vbi ait conſilium debere eſſe fraudulentum ad incurrendam hanc cenſuram, nec ſufficere conſilium nudum, ſine quo delinquens crimen eſſet facturus, & *num. 13.* addit requiri fauorem non nudum, & ſimplicem, ſed doloſum, qui aliquid operatur ad perficiendam aliquam actionem prohibitam ex principalibus, ſequitur Marius Alterius *d. cap. 6. verſ. Conſilium*, quarta actio, & *verſ. vel fauorem*, hæc eſt vltima actio.

Duodecima dubitatio in quibus caſibus exercentes actiones acceſſorias, non incurrant excom- 243
municationem? Reſponſio ſit ex Card. *in Clement. 1. n. 17. de pœnis*, non incurri, ſi effectus non ſequatur: atque ita ſi quis conſilium reuocauit, quod dederat, vt offenderetur priuilegiatus ante factũ, non incurrit excommunicationem, dummodo rationibus contrariis efficaciter, ac vehementer ſuadeat contrarium: ſicut rationibus conſilium dedit, ſic etiam oppoſitis conſilium debet extingui, ideo non ſufficit verbis reuocare conſilium, nec certiorem facere conſulentem de mutatione ſui conſilij; ſed neceſſe eſt ſuadere rationibus contrarium, ſic Innocentius *in cap. ad audientiam, num. 3. verſ. In eo autem, qui mandaſſet*, & Socin. *ibi num. 317. de homicidio*, & Bartol. *in l. non ſolùm. §. ſi mandato meo, num. 21. verſ. Quæro quare. ff. de iniuriis*, & Felin. *in cap. ſicut dignum, num. 11. de homicidio.*

Quo ad fauentem dicendum eſt excuſari à cenſura ex ſimplici, & nudo fauore, quando ſcilicet ſine illo fauore delinquens erat ſine dubio ſacrilegium in priuilegiatos facturus, eo quia talis fautor nihil addidit, nec appoſuit ad crimen. gloſſ. *in dict. Clement.* 1. *verſ. defenſauerit, & verſic. circa tertium, de pœnis*, gloſſ. *in cap. nuper* 2. *in verb. conſilium impendendo, de ſentent. excommun.* S. Antonin. 3. *part. tit.* 25. *cap.* 2. *&* 3. Sylueſt. *in verb. excommunic.* 7. *num.* 44. *excommun.* 15. *verſic.* 1. & Tabien. *verb. excommunicatio* 5. *caſu* 2. §. *quinto*, vbi de conſilio, & caſu tertio *num.* 2. §. 1. vbi de fauore, Sayr. *ſuprà num.* 12. *&* 13.

Similiter liberatur ab excommunicatione, ſi faueat delinquenti poſt crimen commiſſum, ſi fortè fauor impendatur ne delinquens patiatur aliquod detrimentum, & ob eam cauſam occultetur, ne à Miniſtris iuſtitiæ capiatur, Mar. Alter. *vbi ſuprà c.*6. *fol.*632. *col.*2. Nec obeſt *cap. excommunic.* §. *credentes, de hæreticis*, vbi fauentes hæreticis etiam poſt delictum, & poſt ſententiam, inuoluuntur excommunicatione; quia in illo cap. latiùs accipiuntur fauentes, hoc tamen loco ſtrictiùs intelliguntur: non enim propriè dicitur fauere: quemadmodum liberatur, qui non conſentit, quia, vt dicatur fauere, requiritur, vt dolus intercedat, & conſenſus. Vgolin. *ſuprà verſ. vel fauorem num.*2. *&* 3. Quòd ſi poſſit opem ferre clamando, qui potuit, & non clamauit, in excommunicationem incidit, ſi animaduertit hoc modo potuiſſe auxiliari priuilegiato in hoc periculo poſito, & non auxilium tulit: non tamen excuſaretur à cenſura, ſi re ipſa potuit auxiliari, & clamauit duntaxat, Vgolin. *ſuprà n.*4. *arg. l.* 1. §. *ſi tamen, ff. ad Syllan.*

244. Decimatertia dubitatio, an percutientes familiares de familia Cardinalium ſiue laici, ſiue clerici ſint, incurrant in cenſuram huius canonis? Reſponſio eſt negatiua, ſi loquamur de familiaribus laicis tam Cardinalium, quàm cæterorum priuilegiatorum. Ratio, quia *cap. felicis, de pœnis in ſexto*, non ligat familiares laicos Papæ, nec Cardinalium, & in eo fit tantùm mentio de clericis, ac Religioſis: ergo multo minus excommunicatio huius canonis inuoluet percutientem familiares laicos priuilegiatorum. Quinimo *in d. cap. felicis*, non comprehenduntur familiares omnium priuilegiatorum, ſed Papæ duntaxat, & Cardinalium. Ideo non debet extendi ad alios familiares cæterorum, quæ excommunicatio non eſt Papæ reſeruata, Gemin. *ibi*, ex ſententia, Archid. & Syluest. *excommun. ſeptimo* §.202.

Adde excommunicationem huius canonis non extendi ad familiares horum priuilegiatorum percutientem, nec etiam ad offendentes clericos, & Religioſos ex familia Papæ, quia priuilegium huius protectionis indultum fuit Cardinalibus, Patriarchis, & cæteris priuilegiatis, non autem eorum familiaribus: atque ita quod Bulla Cœnæ non loquitur, nobis loqui integrum non eſt. Nam quando verba legis ceſſant, eius diſpoſitio ceſſare debet, *l.* 4. §. *Prætor. & ibi* Alexander. *ff. de damn. infect.* quare non receditur à proprietate verborum vbicunque de mente dubitatur, *l. non aliter, in principio* 69. *ff. de legatis* 3. Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.*1. *comp.*20. *num.*7. Moneta *de diſtribut. quotid. part* 2. *quæſt.*11 *num.*100. Cùm ergo hoc priuilegium Cardinalibus, & reliquis Prælatis expreſsè conceſſum ſit, non debet extendi ad eorum familiares, & ſemper tenor priuilegij eſt inſpiciendus, ne dum quo ad verba, ſed etiam quo ad mentem, quando de illa apparet, vt hoc loco, ſiquidem Prælatos expreſſit nulla facta mentione de familiaribus: idcirco à verbis non eſt recedendum, textus *in cap. quanto* 26. vbi gloſſa *verb. ſola, de priuilegiis*, Butrius, & Socin. *in cap. porrò, num.*2. *de priuilegiis.*

Vltima dubitatio inuoluit quæſtiunculas aliquas, quæ ex dictis emergunt. 245.

Prima. Epiſcopus renuncians Epiſcopatui gaudet priuilegio protectionis, proinde offendens illum ligatur excommunicatione, quia retinet adhuc Epiſcopalem dignitatem, & ex conſequenti priuilegium, conſtat ex traditis *in cap. requiſiuit* 1. *de Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui*, vbi dicitur retinere dignitatem, & ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, poteſtque alienum ſubditum de licentia proprij Epiſcopi ordinare, Abbas *in cap. ad ſupplicationem, num.* 10. *de renunciat.* Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 15. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, alleg.* 113. *num.* 1. quia renunciauit loco tantùm, hoc eſt, adminiſtrationi.

Quin etiam, quamuis renunciet loco, & dignitati, & nequeat tunc Ordines conferre etiam ex licentia alicuius Epiſcopi, quia tamen ſi aliquem ordinauerit, ordinatus recipit characterem, ideo Epiſcopus gaudet priuilegio ne offendatur, & percuſſor ligatur excommunicatione, Vgolinus *de cenſuris Pontifici reſeruatis, verſ. Ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, num.*2. *verſic. tertio locum habet*, & Marius Alterius *de excommun. Bull. Cœnæ, diſp.*12. *cap.*3. *fol.*611. *&* 612. Ratio, quia non obſtante renunciatione etiam ſimpliciter, non cenſetur renunciaſſe quo ad poteſtatem, & habitum, ſed ſolùm quo ad executionem, & exercitium. Atque ita non abdicauit à ſe poteſtatem conferendi Ordines, ſed ſolùm adminiſtrationem. Porrò, qui ſcienter ſuſceperit ſacros Ordines ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati Epiſcopali renunciauit, nequit Ordines exercere ſine Papali diſpenſatione, Nauarrus *in manuali cap.* 27. *num.* 24. *verſic. tertio*, Sayr. *de cenſuris lib.* 7. *cap.* 10. *num.*27. Azor *inſtit. moral. part.*1. *lib.*3. *cap.* 48. *quæſ.* 13. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 27. *verſic. quartus. num.* 190. *& lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 69. Barboſa poſt plures, *de offic. & poteſt. Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 48. *num.* 1. ſecus, quando non ſcienter Ordines ſuſceperit, in quo euentu niſi craſſa, & ſupina fuerit ignorantia, diſpenſabit Epiſcopus, Bonacin. *de cenſuris diſput.* 7. *quæſt.* 3. *punct.* 4. *num.* 8. Marius Alterius *de cenſuris tom.*2 *diſp.*9. *cap.*1. *verſic. dubitari*, & Franciſc. Leon. *in theſaur. fori Eccleſiaſt. part.* 3. *cap.*8. *num.*39.

Nec obeſt ſi dicas ab Epiſcopo renunciatũ fuiſſe Ordini, & dignitati: igitur renunciatum eſt priuilegio protectionis, quod promanauit ex dignitate? Reſponde priuilegium hoc fuiſſe conceſſum Epiſcopis principaliter ob fauorem publicum dignitatis Eccleſiaſticæ, etiamſi minus principaliter conſideret commodum priuatarum perſonarum. Quare priuatæ perſonæ nequeunt renunciare huic priuilegio. Iuri enim publico priuatorum pacto non derogatur, vt per Nauarrum *tom.* 2. *ſuorum operum tract. de finibus human. act. num.* 29. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ in proœm. num.* 23. Quæ eſt ratio ob quam clericus nequeat fori priuilegio renunciare, quia videlicet eſt introductum non in fauorem priuatarum perſonarum, ſed in fauorem publicum totius ordinis

clericalis, Couarr. in *cap. quamuis pactum part. 2. in principio num. 5.* Sigiſmund. Scacc. *de iudic cauſar. ciuil. lib. 1. cap. 11. num. 35. & 36.* Surd. *conſ. 396. num. 14. & ſequent.* & Bellet. *diſquiſit clerical. part. 1. tit. de fauore cleric. perſonali* §. 2. *num.* 21. Vnde ſequitur non poſſe clericos, nec ſponte, nec inuitè priuilegio fori renunciare, & Iudici laico ſe ſubmittere, Couarr. *vbi proximè, ac practicar. cap. 33. num. 2.* Salzed. *in practica Bernardi cap. 65. num. 3. in nouiſſ. edit.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 430. *num. 2.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 15. num. 51.* & plenè Carol. de Graſſ. *de effect. lib. clericalib. effect. 1. num. 42.* Barboſ. *in l. alia. §. eleganter, num. 14. ff. ſolut. matrim.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 22. quæſ.* 10. & Cardin. Tuſch. *lit. C. concluſ.* 387. Cùm ergo priuilegium toti Ordini fuit conceſſum in fauorem publicum illius, nequeatque renunciari; ſic etiam in noſtro caſu non amittitur ab Epiſcopo, qui renunciauit loco, & dignitati Epiſcopali. Sicut canonis priuilegio non poteſt renunciari, vt Doctores communiter deducunt, & *cap. contingit 36. de ſent. excommunic.* & tradunt Gutierr. *de iuramento confirm. part. 1. c. 16. num. 53.* Soar. *de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. à num. 57.* Sayr. *eodem tit. lib. 3. cap. 26. n. 18.* Mantica *dialog. 35.* & Graff. *deciſ. part. 1. lib. 2. cap. 49. num. 6.* & eſt communis.

Secunda quæſtiuncula de eiicientibus Cardinales, & alios Prælatos à locis vbi iuriſdictionem ſuam exercent; illius ſolutio eſt ligari excommunicatione huiuſmodi eiicientes, ita Graffis *lib. 4. cap. 18. num.* 116. & Suar. *de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num.* 70. Vnde ſi eiiciantur à ſuis territoriis, vbi habent iuriſdictionem, locus eſt excommunicationis contra eiicientes, *cap. 9. de officio legati, cap. vt animarum, de electione,* & *ibi* gloſſ. *in verb. territorium.* Quare Legatus, ſeu Præſes in duabus Prouinciis ſi eiiciatur ex altera incurritur excommunicatio, dummodo territoria non ſint inter ſe coniuncta, ſed inter vtrumque territorium aliud interiaceat, quod ad neutrum pertineat. Tunc enim Legatus cùm per egreſſum ſuæ Prouinciæ nequeat cauſam inchoatam finire, *cap. 9. de officio delegati,* eo quia exeundo Prouinciam priuatur dignitate, quam habebat, *l. 3. ff. de officio Præſidis,* Flamin. *de reſignation. lib. 1. quæſtio.* 11. bene ſequitur eiicientem Legatum ex altera Prouincia non excuſari ab excommunicatione.

Dictum eſt, dummodo vtraque Prouincia diſtent per aliquod interuallum inter ſe, quia ſi habeant connexitatem territoriorum, duæ illæ Prouinciæ quo ad ipſum Legatum cenſentur vna Prouincia: licèt habeant diuerſos limites, & Legatus poteſt expedire negotia vnius Prouinciæ in alia, Capic. *deciſ. 151. num. 8. & 9.* Daniel. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij lib. 1. tit. 30. axiomate* 5. Gambar. *de officio legati extra Prouinciam num. 2. & 3.* & ex conſequent. non videntur eiicientes incidere in cenſuram, cùm Legato eiecto integrum ſit expedire negotia illius Prouinciæ, à qua fuit eiectus: ſecus ſi eiicientes ſimul impedierint, ne negotia ſuæ Prouinciæ ad Legatum recurrant, neque ab eo expediantur: in quo euentu non eſt dubium eiicientes affici excommunicatione, cùm eiiciatur Legatus ex loco vbi habet iuriſdictionem, quod etiam dicendum eſt de eiiciente Nuncium Apoſtolicum, quamuis nullam habeat iuriſdictionem, ſed nudum miniſterium, Souia *hoc loco diſp. 67. per totum.* puto tamen eiicientem ex altera Prouincia ex connexis excommunicari.

Tertia quæſtiuncula circa mandantes eiectionem prædictorum priuilegiatorum à ſuis Diœceſibus, Territoriis, Terris, ſeu Dominiis? Reſponſio ſit mandantes eiectionem, vel factam ratam habentes, vel ad ipſam auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes incurrere excommunicationem, etiamſi aliàs non ſint domini in temporalibus eorum locorum, à quibus eiiciuntur. Nam ad eam incurrendam ſatis eſt iuriſdictionem ſpiritualem in illis habere, & curam, vti Epiſcopi habent, cùm Bulla indiſtinctè loquatur; quod extende etiam ad poſſidentes ea loca iniuſtè. Non enim debent de facto eiici prius quàm per Iudicem ſuum ſpolientur. In eandem ſententiam incidunt eiicientes priuilegiatos à parte ſui territorij, ſeu dominij: valet enim argumentum de toto ad partem, argumento *l. quæ de tota ff. de rei vend.* quando datur eadem ratio. Euerard. *in topicis legalibus loco* 80. Cantiunc. *loco* 5. Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, regul.* 46. Menoch. *de præſumpt. lib. 3. quæſt. 35. num. 27. & conſil. 72. num.* 5. Flamin. *de confidentiis quæſt. 28. num.* 106. Cardinal. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. lit. A. concluſio. 499. num. 1. cum ſequentib.* Surd. *conſil. 193. num. 6.* & Bertazol. *tract. clauſul. inſtrument. clauſul. 21. gloſſ. 19. num. 1.* & Barboſ. cum aliis *in cap. maiorib. 8. de præbendis num.* 4. quod intelligitur quando eſt eadem ratio in parte quod ad partem, tunc enim valet argumentum de ratione totius ad partem, & ideo, qui eiicit à parte, incidit in cenſuram, perinde ac ſi eiiceret ex toto, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, verſic. Aut eos à ſuis Diœceſib. eiicientes §. 1. verſic. tertio afficit,* vbi *verſic. quarto,* addit ligari excommunicatione, qui eiicit Epiſcopum ſuffraganeum ſi eiiciatur à ſua Diœceſi, cuius cura ad ipſum pertinet.

Excuſabitur ab excommunicatione eiiciens priuilegiatos à Diœceſibus, vel locis non ſuis, Nauarr. *in manuali cap. 27. num. 67. verſic. quinta,* item ſi eiecerit à locis quidem ſuis, non tamen pertinentibus ad illos ratione dignitatum, nec ratione iuriſdictionis dignitati annexæ, ſed ratione patrimonij ſui; quia priuilegium habent duntaxat ratione dignitatum. Similiter non ligatur, qui eiicit legitimè, vel de licentia Romani Pontificis, vel ſi timeatur graue ſcandalum, & periculum Reipublicæ, niſi expellatur, & Romanus Pontifex conſuli nequeat. Denique liberabitur ab excommunicatione, qui venientes non receperit, cùm Bulla non loquatur niſi de eiicientibus, non autem de non recipientibus, quia

Turpius eiicitur quam non admittitur hoſpes,

gloſſ. *in cap. quemadmodum, de iur. iur.* Surd. *de alimentis tit. 7. quæſt. 17. num.* 41. Item quia potior eſt cauſa conſeruationis, quàm nouæ acquiſitionis, ex Menoch. *conſ. 32. num.* 37. & facilius ius quæſitum retinetur, quàm de nouo acquiratur, *l. patre furioſo ff. de his, qui ſunt ſui.* Surd. *deciſ. 40. num.* 5. Quare cùm Bulla loquatur de eiicientibus, & maior fiat iniuria receptis, quàm non dum receptis, ſi non admittantur; bene ſequitur excuſari, qui venientes non receperit, cùm ſimus in pœnis. Vgolin. tamen *vbi proximè num. 4. verſic. tertiò, in excommunicationem non incidit, ad finem,* credit incidere in hunc canonem, qui venientes ad ea loca non receperit propter veriſimilem mentem Auctoris Bullæ, & propter fauorem Apoſtolicæ Sedis, fauet Extrauagans Ioan. XXII.

Super gentes, *de conſuet.* vbi decernitur ipſo facto ligari excommunicatione, qui Legatos, aut Nuncios Sedis Apoſtolicæ impedire præſumpſerint, ne legationis officium exequantur, ſublata quacunque conſuetudine, quam vti irrationabilem reiicit, & regna, & communitates eo ipſo Eccleſiaſtico ſubiecit interdicto, donec ab huiuſmodi contumacia deſiſtant. Hæc autem excommunicatio non eſt Pontifici reſeruata.

Excommunicatio duodecima contra offendentes eos, qui eunt, & recurrunt ad Romanam Curiam ſuper ſuis negotiis, ſic habet:

§. XII.

ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel per alios, perſonas Eccleſiaſticas quaſcumque, vel ſeculares ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem Curia proſequentes, aut procurantes, negotiorumque geſtores, Aduocatos, Procuratores, & Agentes, ſeu etiam Auditores, vel Iudices, ſuper dictis cauſis, vel negotiis deputatos, occaſione cauſarum, vel negotiorum huiuſmodi, occidunt, ſeu quoquo modo percutiunt, bonis ſpoliant, ſeu qui per ſe, vel per alios directè, vel indirectè delicta huiuſmodi committere, exequi vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare, non verentur, cuioſcumque præeminentiæ, & dignitatis fuerint.

EPITOME.

246. *Materia huius canonis quæ ſit: & quo ad perſonas an ſit vniuerſalis hæc cenſura?*
247. *Perſonæ offenſæ quæ gaudent priuilegio protectionis, quot ſint?*
248. *Actiones in hoc canone prohibitæ ſub excommunicatione hac quales eſſe debeant?*
249. *Recurrentes ad Curiam Romanam qui dicantur? & Curiæ nomine qui locus veniat?*
250. *Occidentes ad Romanam Curiam confugientes pro ſuis negotiis, quando euadunt hanc cenſuram?*
Quid cauſa? & quid negotium? ibid.
251. *Percutientes ad Romanam Curiam recurrentes, quando excommunicentur oſtenditur.*
252. *Spoliantes bonis ſuis recurrentem ad Curiam Romanam, quando incidant in cenſuram?*
253. *Vox* directè, & indirectè *quid ſignificent.*
254. 255. *Actiones acceſſoriæ quot ſint, & quales, oſtenditur, & quando incurratur excommunicatio ab offendente procurantes, negotiorum geſtores, procuratores, & reliquos in hac excommunicatione contentos.*

246. PRima dubitatio hoc loco facilè ſoluitur à Caietano *verb. excommunicatio cap.* 15. dicente ſacrilegium, quo offenduntur, qui ſub protectione Sedis Apoſtolicæ ſunt, eſſe materiam huius canonis, & cauſam illius: quod crimen directè committitur contra honorem, & dignitatem Sedis Apoſtolicæ, quoties offenduntur confugientes ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſis, & negotiis. Atque ita cauſa materialis huius canonis eſt offenſio ſpecialiter ex cauſa litis, vel negotij eorum, qui ſub protectione ſunt Sedis Apoſtolicæ. Idcirco non procedet hæc cenſura, quando offenduntur recurrentes ad Curiam Romanam ad agendum aliquid apud Papam prout Paſtor eſt vniuerſalis omnium, aut apud eius officiales, videlicet ad impetrandum beneficium aliquod, vel ad diſpenſationem petendam, de quo diximus *in canone nono*: nec habet locum quando offenduntur accedentes ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis, de quo in canone decimo: ſed procedit contra illos, qui offendunt venientes ad Curiam Romanam ſuper eorum cauſis, & negotiis tantùm: ac proinde non incurritur excommunicatio, ſi quis offendat recurrentes ad Sedem Apoſtolicam propter alium finem, vel propter aliam cauſam: nec ſimiliter eſt locus excommunicationi, ſi veniens ad Romanam Curiam occaſione tantùm ſuarum cauſarum, & negotiorum, offendatur ab alio non occaſione litis, aut negotiorum, quorum gratia recurſum habet, ſed ex alia cauſa, quamuis non euaderet excommunicationem canonis noni lati contra offendentes proficiſcentem ad Curiam Romanam ad agendum aliquid cum Summo Pontifice, vel cum eius officialibus.

Quoad perſonas offendentes hic canon eſt vniuerſalis, extenditúrque ad omnes cuiuſcumque ſint dignitatis, ac præeminentiæ, ſiue per ſe, ſiue per alios actiones prohibitas exerceant, hoc eſt, occidant, ſeu quoquomodo percutiant, vel bonis ſpolient. Id enim dixit vox illa *omnes*, quæ neminem excipit, *l. Iulianus, in principio. ff. de legatis* 3. *cap. ſolitæ, de maior. & obed.* Sayr. *de cenſuris hoc loco, cap.* 16. *num.* 1. Souſa *hoc loco*, circa notationes textus, *in principio*, & probatur ex clauſula ad finem huius canonis poſita, cuiuſcunque præeminentiæ, & dignitatis fuerint, quæ refertur ad omnia antecedentia, & neminem excludit, etiam ſi Imperiali, vel Regali dignitate præfulgeant, Sanchez *de matrimonio, lib.* 3. *diſp.* 7. *num.* 17. *ex l.* 1. *C. de liber. præter. l. talis ſcriptura. §. final. ff. de legatis* 1. *cap. ſecundo requiris, de appellat.* & *ibi* communiter ſcribentes, & tradit poſt plures, Gutier. *conſ.* 12. *num.* 27. quam clauſulam addunt habere locum in quacumque parte diſpoſitionis ponatur, ſiue in principio, ſiue in medio, ſiue in fine, ſemper enim referri ad omnia contenta in illa diſpoſitione, quando omnium eſt eadem ratio, docent Nauar. *conſ.* 34. *num.* 4 *lib.* 5. *tit. de ſimonia, in prima editione, & in ſecunda, conſ.* 92. *num.* 4. Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.* 181. *num.* 2. & *num.* 4. ſubdit etiam habere locum d. clauſulam in diſpoſitione odioſa, *l.* 3. *§. filius. ff. de liberis, & poſthumis*, Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 16. *num.* 11. & *lib.* 10. *diſp.* 17. *num.* 15. & priùs *lib.* 6. *diſp.* 22. *num.* 19.

Secunda dubitatio circa perſonas offenſas, quæ 247.
ſunt numero nouem. Quarum primæ ſunt recurrentes ad Curiam Romanam pro cauſis ſuis, vel negotiis. Secundæ proſequentes eadem in Curia eaſdem cauſas, vel negotia. Tertiæ procurantes in eiſdem cauſis, & negotiis. Quartæ negotiorum geſtores. Quintæ Aduocati. Sextæ Procuratores. Septimæ Agentes. Octauæ Auditores coram quibus cauſæ, & lites, vel negotia ſunt expedienda. Nonæ Iudices, ad idem deputati. Quibus omnibus quicunque præſumpſerit per ſe, vel per alios directè, vel indirectè nocere occidendo, percutiendo,

Digitized by Google

do, vel ſpoliando, occaſione dictarum cauſarum, & negotiorum,eo ipſo innodatur excommunica-
148. tione huius Canonis. Caietanus *verb. excommunicatio, cap.15.* Toletus *in explicat. Bull. Cœnæ, §. 9. in principio,* Suar. *de cenſuris Papæ reſeruatis diſp.21. ſect.2.num.73. verſ. vnde ſolùm,* & Sayr. *d.cap.16. num. 4. verſ. vna eſt.* Ex quibus ſequitur actiones principales in hoc canone prohibitas eſſe numero tres; occidere ſcilicet, quoquo modo percutere, & bonis ſpoliare, ſiue fiant per ſe, ſiue per alios, ſiue directè, ſiue indirectè ab aliquo exerceantur; ſemper enim exercens afficitur excommunicatione.

149. Tertia dubitatio,qui dicantur hoc loco recurrentes ad Curiam? Reſponſio ſit,recurrentes ſignificare confugientes ad Curiam Romanam; quo verbo oſtenditur celeritas, qua vtuntur litigantes, vt eorum negotia terminentur quamprimum. Recurrere ergo non ſolùm intelligi debet, venire perſonaliter ad Curiam;ſed etiam cauſam, vel negotium illò transferre, vt per Curiam cognoſcatur, ac finiatur. Atque ita transferens ad Curiam negotium ſuum, ſi offendatur occaſione, vel ratione illius negotij, offendens inuoluitur excommunicatione huius canonis. Nomine autem Curiæ Romanæ hoc loco non intelligitur Roma, ſed Sedes, & Curia Apoſtolica, adeò, vt neceſſe ſit,vt perſonæ offenſæ veniant ad Sedem Apoſtolicam, aut ab illa recedant, aut in loco in quo reſidet Curia morentur,ratione & occaſione negotiorum in Curia, Caiet. *verb.excommunicatio, c.24.* Nauarrus *in manuali,c.27.n.65.* Sebaſt. Med. *in 2.part.ſummæ tit.9.quæſt.78.n.178.* & Toletus *in explanatione Bullæ Cœnæ,§. ſeptimo, dubio primo.*

150. Quarta dubitatio quando excuſetur occidens recurrentem ad Curiam ab excommunicatione? Pro explicatione aduerte duo eſſe neceſſaria, vt incurratur hæc excommunicatio. Primum, vt offenſus recurrat ad Sedem Apoſtolicam pro ſuis cauſis, & negotiis. Secundum, vt occaſione ſuarum cauſarum, & negotiorum recurrens offendatur,& damnum ſubeat. Quare ſi quis accedat ad Romanam Curiam propter alios fines, & offendatur,offendens non ligatur excommunic. huius præſentis canonis. Similiter excuſatur offendens confugientem ad Romanam Curiam occaſione ſuarum cauſarum, vel negotiorum, ſi offendit ita venientem non ratione dictarum cauſarum, & negotiorum, ſed propter odia inteſtina iam ab antiquo concepta, vel propter diſcordiam inter ipſos excitatam.

Nomine autem cauſæ, ob quam offendens recurrentem,incidit in cenſuram,accipitur res, quæ proponitur tractanda in iudicio. habetur *in cap. forus,* ibi: *cauſa eſt dum diſcutitur,de verbor. ſignific.* hoc eſt, dicitur cauſa ipſum ius deductum in iudicio, vt per Matant. *de ordine iudiciorum, part. 5. tit.& omnia fiant durante inſtantia,num.66.* Iaſon *in l. poſtquam liti, num. 10.verſ.veritas eſt. C. de pact.* quem ſequitur Vgolin. *hoc loco, in principio,num.4.* vbi ait cauſam dici,de qua lis eſt, quare Pontifex per cauſas in hoc canone intelligere voluit lites, & controuerſias iudiciales; gloſſ. *in d. cap. forus,* ibi: *Eſt ergo cauſa res in iudicio poſita cum interpoſitione certarum perſonarum, ſcilicet Actoris, & Rei, Iudicis, & teſtis.* Accipitur denique in hoc Canone nomen cauſæ generaliter pro quacunque controuerſia ad iudicium delata, ſiue ante conteſtatam litem, ſiue pòſt.

Appellatione autem negotiorum, quo ad rem noſtram veniunt quæcumque cauſæ, quæ habentur coram iudicibus in Curia Romana ſine lite, vt beneficij procuratio,vel impetratio abſolutionis,vel diſpenſationis ab aliquo voto:vel ab irregularitate, & multo fortiùs quando negotia habent aduerſarios,ita Vgolin. *vbi proximè,n.5.*

Mihi tamen magis placet hoc loco nomen negotij ſumi, vt ſignificet idem, atque cauſa, ſiue lis,ſiue controuerſia. Probatur voluiſſe Summum Pontificem vti his duabus vocibus,cauſarum ſcilicet, vel negotiorum, ad maiorem declarationem, quia verbum *negotiorum,* ſi poneretur tamquam diſtinctum quid ab illa voce,*cauſarum,* ità, vt cauſæ denotarent lites, & controuerſias in iudicio diſcutiendas, & negotia ſignificarent cauſas in Curia Romana ſine lite, neque in iudicio expediri ſolitas, fruſtrà ponerentur in hoc canone, cùm iam in canone nono imponatur excommunicatio contra offendentes illos, qui recurrunt ad Sedem Apoſtolicam ſuper negotiis ſine lite expediendis cum Summo Pontifice circa beneficia obtinenda, vel circa diſpenſationes, vel ſimilia ab eo impetranda, vel ab eius officialibus.

Quare Summus Pontifex ideo vſus eſt ſimul nomine *cauſarum,* vel *negotiorum,* vt oſtenderet hoc loco fieri mentionem de illis negotiis, quæ habent ortum ex cauſis, hoc eſt, ex litibus, eò quia cauſa,eſt materia,& fons negotij, vt habetur *in d. cap. forus, de verbor. ſignific.* Idcirco nomine *cauſarum,* & *negotiorum* hoc loco veniunt omnes cauſæ,quæ in iudicio aguntur,& diſcutiuntur, ac per ſententiam terminantur.Propterea offendens recurrentes ad Curiam Romanam pro huiuſmodi ſuis cauſis,& negotiis incidit in cenſuram huius Canonis, ſi offenſio fiat occaſione earum cauſarum, & negotiorum; ſecus ſi fiat occaſione, vel ratione alterius cauſæ, vel negotij,nimirum propter antiquas inimicitias, vel propter rixam caſu aliquo diuerſo excitatam.

Quinta dubitatio circa actiones principales prohibitas ſub excommunicatione latæ ſententiæ quomodo ſit intelligenda? Reſponſio ſit occidentem, ſiue per ſe, ſiue per alium,recurrentes ad Romanam Curiam,ſiue per litteras negotium transferant,ligari excommunicatione,dummodo ratione talis recurſus occiſio fiat. Nam recurrere ſuper cauſis,& negotiis ad aliquod Tribunal, nihil aliud eſt, quam eò negotia, vel cauſas tranſmittere,vt de illis ibi agatur: ad quod ſufficit recurrere per ſe, vel per alium, nam qui per alium recurrit,per ſe ipſum dicitur recurrere. Quare qui per alium ad Curiam Romanam recurrit,verè ad illam dicitur recurrere, & qui illum occidit,cenſuram incurrit, Sayr.*d.cap.16. num. 5.* Vgolin. *hoc loco §.1 num.1. & 2.* ſiue recurrant pro ſuis cauſis inchoandis, vel proſequendis, ſiue cauſæ ſint ſpirituales, ſiue non, ſiue criminales, ſiue ciuiles, quia in hoc canone nihil diſtinguitur. 151.

Sed quid ſi recurrentes occiſi ſint Iudæi, vel hæretici, aut infideles, nunquid occiſores incident in hanc cenſuram? Reſponſio eſt affirmatiua, dummodo occiſi recurrerent ad Curiam Romanam pro ſuis cauſis, & negotiis, patet ex hoc Canone, ibi: *qui per ſe, vel per alios perſonas Eccleſiaſticas quaſcunque, vel ſæculares occidunt.* Nam dictio *quaſcunque,* tollit interpretationem reſtrictiuam. Alexander *conſil.48. num. 5. volum.5.* & comprehendit ea, quæ aliàs non comprehenderentur, Ruin.*conſ.18.n.19.lib.2.* Igitur infideles recurrentes

Digitized by Google

recurrentes etiam veniunt hoc loco, ſicut & fideles, quia dictio *quæcunque* eſt vniuerſalis, & includit omnes, Decius *conſil.* 599. *num.* 2. *&* 3. Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 43. *&* 44. *& de confidentiis quæſt.* 27. *num.* 24. *& duobus ſequentibus*, Octauian. Vulpell. *de præpoſitionum, & aduerbiorum ſignificatione, in dictione, Quicunque, pag.* 93. Marcheſan. *de commiſſ. part.* 1. *pag.* 141. *num.* 2. Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 40. *num.* 2. & Menoch. *remed.* 6. *recup. num.* 15. Ideo cùm hic canon non diſtinguat, nec nos diſtinguere debemus. Thom. de Thomaſſ. *regul.* 300. Surd. *conſil.* 51. *num.* 7. *& conſil.* 181. *num* 15. *& conſil.* 301. *num.* 50. Tuſch. *tom.* 3. *lit. D. concluſ.* 508. & Armendar. *in proœmio.* Addit. *ad recopil. legum Nauarræ num.* 27. Atque ita ſequitur quoſcunque recurrentes, ſiue fideles, ſiue infideles ad Curiam Romanam, vt ſuas cauſas ibi agant, gaudere priuilegio protectionis, & occiſores excommunicari, Vgolin. *vbi proximè num.* 2. vbi addit, dummodo venire ad Curiam poſſint, quòd ſi fuerint exules, egent publica fide, vt illuc ire valeant.

Adde recurrentes ſtatim gaudere beneficio protectionis vbi primum accinxerunt ſe itineri, domo propria exeundo: nam verbum illud *recurrentes* denotat actum præſentem, & ſucceſſiuum, ſignificatque iam recurrere, qui domo ſua egreſſus eſt. Vnde ſi quis egreſſum domo propria offendatur, vel occidatur, incurritur excommunicatio à delinquente.

Idem eſto iudicium de percutiente quoquomodo recurrentes, per quæ verba percutiens ligatur excommunicatione, ſiue percutiat inſtrumento ferreo, ſiue ligneo, ſiue manu ſola, ſiue pede, dummodo percuſſio fiat cum peccato mortali: idque oſtenditur ab illa dictione *quoquo modo*, quæ importat idem atque quomodolibet, & qualitercumque, quæ omnem modum percutiendi, ſeu verberandi, aut pulſandi includunt, & operantur vltra expreſſa, gloſſ. *in Clementina* 1. *de re iudicata*, Flamin. *de reſignatio. lib.* 9. *quæſtio.* 25. *num.* 50.

Porrò euadunt hanc cenſuram percutientes ſi occidant, vel percutiant in ſuam defenſionem, quia quilibet poteſt ſe defendere vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, vt docent, Clarus §. *homicidium num.* 24. Gomez *variarum tom.* 3. *cap.* 3. *num.* 20. Couarr. *in Clement. ſi furioſus, de homicidio part.* 3. §. *vnico, num.* 1. & eſt communis, quam docent, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum part.* 4. *collect.* 792. & ex noſtris Suar. *de cenſuris diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 33. Rebellus *de obligat. iuſt. part.* 1. *lib.* 3. *quæſt.* 12. *à principio*, Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 41. Azor *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 1. *quæſt.* 1.

Quæ defenſio etiam eſt licita cum occiſione iniuſti aggreſſoris, non ſolùm pro defenſione propriæ vitæ; ſed etiam pro defenſione honoris, quando aliter non poteſt honori conſulere, puta quia eſt miles, vel Nobilis, quibus dedecus eſt fugere, Clarus §. *homicidium num.* 32. Menoch. *de arbitrar. caſu* 177. *num.* 14. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 4. *quæſt.* 10 *n.* 16. & Farin. *in praxi quæſt.* 125. *à num.* 121. Similiter non incurret cenſuram ſi percutiat, vel occidat recurrentes propter defenſionem ſuorum bonorum, præcipuè, ſi ſint res magni momenti; nec aliter datur ſpes illas recuperandi, Gomez *var. tom.* 3. *cap. num* 20. Maſcard. *de probat. concluſ.* 490. *num.* 9. *& concluſ.* 1126. Campan. *in diuerſor. iuris canonici rubr.* 11. *cap.* 23. *num.* 57. Sayr. *in claui lib.* 7. *cap.* 10. *& de cenſuris lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 24. Comitol. *dict. quæſt.* 10. *num.* 17. vbi volunt licitam eſſe rerum, ſicut corporis defenſionem, etiam cum interitu iniuſti aggreſſoris. Quod extendunt etiam ad defendendum vitam, ſeu bona proximi, quando aliter defendi nequeunt, Molin. *de iuſt. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 18. *num.* 1. Leſſius *d. cap.* 9. *à num.* 87. & Azor 3. *part. lib.* 2. *cap.* 1. *quæſt.* 21 & Gregor. Lopez *l.* 3. *gloſſ.* 1. *tit.* 8. *part.* 2. quæ quidem defendendi obligatio quo ad priuatas perſonas, procedit ex charitate, Leſſius *d. cap.* 9. *num.* 88. *&* 93. Menoch. *caſu* 355. quoad perſonas auctoritate publica conſtitutas, quæ ex officio tenentur obuiare criminibus, & iniuriis inferendis, obligatio oritur ex iuſtitia, Mench. *Illuſtr. cap.* 16. *num.* 6. *& cap.* 41. *num.* 22. Bonacin. *de cenſuris diſp.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 8. *num.* 37. & ex conſequenti, qui ex iuſtitia tenentur obuiare, niſi obuient, tenentur reficere damnum illatum vltra irregularitatem, quam contrahunt ſi voluntariè non impediunt occiſionem, aut mutilationem, Menoch. *dict. caſu* 355. *num.* 3. Leſſius *ſuprà lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 94. & Molin. *vbi proximè d. tract.* 3. *diſp.* 18 *num.* 4. *column.* 2. Quare ſi quis in his caſibus defendendo ſe, & ſua, aut vitam, ſeu bona proximi, occidat recurrentes ad Curiam Romanam ſuper eorum cauſis, vel negotiis, non incurrit excommunicationem, quandoquidem quocunque iure defenſio licita eſt.

Item excuſatur ab excommunicatione hac, qui occidit, vel percuſſit confugientes pro ſuis negotiis ad Curias aliorum Principum: eo quia priuilegium hoc indultum eſt recurrentibus ad Curiam Romanam duntaxat, non verò ad alias. Eodem modo non ligatur excommunicatione offendens recurrentes ad Curiam ob alias res diuerſas, vel vt videant Summum Pontificem, aut eius magnificentiam: ſicut non excommunicatur offendens habitantem in Curia Romana, & ibi negotia ſua proſequentem: priuilegium enim datum eſt habitantibus extra Curiam, & ad ipſam recurrentibus, Vgol. *hoc loco* §. 1. *n.* 3.

Quinimò Rebuff. *in explicatione Bullæ Cœnæ art.* 9. *verſic. in eadem Curia*, proſequentes opinatur, ſed minus bene, non ligari excommunicatione, qui percuſſerit recurrentem ad Curiam Romanam, quando ſine iure, hoc eſt, ſine cauſa, & iniuſtè recurrit. Ratio, quia hæc cenſura imponitur contra offendentem eos, qui recurrunt; cùm autem canon generaliter loquatur, generaliter etiam accipiendus eſt, Flamin. *de reſignat. lib.* 11. *cap.* 7. *num.* 15. nec debet reſtringi, niſi ad ea, quæ fuerint impoſſibilia, Tiraquell. *de iure primog. quæſt.* 55. *num.* 1. & Surdus *deciſ.* 233. *num.* 3. ideo gaudet priuilegio etiam ſine iure recurrens.

Difficultas tamen eſt, an hoc priuilegium extendatur ad recurrentes ad Curiam Romanam, poſtquam cauſæ eorum fuerunt expeditæ? Souſa *hoc loco, & canone, diſp.* 68. *num.* 3. *verſic. Secunda concluſio*, opinatur poſt cauſas expeditas recurrentem ſi quis percuſſerit, vel occiderit, non excommunicari propterea, cùm non iam dicatur recurrens, etiamſi offenſus ſit ratione præcedentis recurſus: addit tamen ipſis cauſis iam terminatis adhuc frui priuilegio recurrentis, donec ad propriam ſuam domum reuertatur. Nihilominus abſolutè dicendum eſt probabilius eſſe incidere in hanc cenſuram, qui non ſolùm offendunt recurrentes ad Curiam, ſed etiam manentes in ea, quàm ab ea recedentes expeditis cauſis, & negotiis,

dummodo offendantur in Curia ratione, vel occaſione cauſarum, vel negotiorum, ob quæ ad Curiam confugerunt. Probatur, quia priuilegium, quod alicui conceditur ad veniendum, cenſetur eo ipſo ad recedendum. *cap. final. de treug. & pac.* & *ibi* Abbas, Felin. & alij. Item, quia hoc priuilegium datum eſt recurrentibus in gratiam Curiæ Romanæ, ne retardarentur habentes negotia apud illam, qui ſine dubio retraherentur à recurſu eiuſdem Curiæ, ſi certò haberent non gaudere priuilegio ſecuritatis, niſi recurrendo ad illam, non autem ibi morando, nec ab ea recedendo.

Suffragatur priuilegium conceſſum in Canone nono huius Bullæ, vbi conceditur priuilegium ſecuritatis venientibus ad Sedem Apoſtolicam, & recedentibus ab eadem, & morantibus in eadem Curia, vt volunt Caiet. *in ſumma, verb. excommunicatio, cap. 14. §. ſed ſunt*, Tolet. *in ſumma cap. 25. dub. 1.* Suar. *de cenſuris diſput. 21. ſect. 2. num. 65.* & alij, quibus accedit Souſa *in Bulla Cœnæ diſput. 57. ex num. 1. vſque ad quartum*, vbi *verb. morantes*, ait non ſignificare habentes domicilium; atque ita gaudere priuilegio, qui domicilium ibi non habet. Quare quamuis in hoc canone non ſit ſermo de recedentibus, neque de morantibus, ſatis eſt, vt in canone nono de illis fiat mentio, quia iura iuribus debent conuenire, *cap. cùm expediat, de electione lib. 6.* Marius Alterius *diſp. 13. de excomm. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 3. fol. 649. & ſequenti.*

252. Sexta dubitatio, quando ſpolians bonis ſuis recurrentem ad Curiam incidat, vel non incidat in cenſuram huius canonis? Reſponſio eſt affirmatiua incidere ſpoliantes recurrentem ad Romanam Curiam pro ſuis negotiis earum cauſarum, ac negotiorum occaſione. Nomine autem bonorum quibus ſpoliantur, comprehenduntur non ſolùm bona mobilia, quæ ſecum deferunt, ſed etiam, quæ domi reliquerunt, quoniam Bulla nihil diſtinguit. Quin etiam extendi poteſt canon ad bona immobilia, cùm generaliter loquatur nulla adhibita diſtinctione *cap. ſi Romanorum 19. diſt.* Nam verba generalia, & generaliter prolata, generaliter debent intelligi, *l. ſi ſeruitus, ff. de ſeruit. vrb. prædio l. 1. verſ. generaliter*, cum gloſſa *verb. in infinitum, ff. de legat. præſtand.* niſi quando ſpecialis mentio alicuius neceſſaria eſt, quæ non requiritur hoc loco, *cap. quid agendum*, & *ibi* Franch. *num. 1. de procurat. lib. 6. cap. 2. de præbendis.* Igitur hoc loco generaliter canon debet intelligi, incurri ſcilicet excommunicationem ab ſpoliante recurrentem ad Curiam bonis ſuis, ſiue mobilibus, ſiue immobilibus, niſi paruitas materiæ excuſet à mortali: tunc enim excuſabit à cenſura, Marius Alterius *hoc loco diſput. 13. cap. 1. fol. 645. col. 2.* dummodo recurrens pro ſuis cauſis, & negotiis propter hanc occaſionem ſuis bonis ſpolietur. Nec ab ea cenſura excuſatur iudex à quo ad Romanam Curiam eſt appellatum, ſi recurrentem ſpoliat bonis, aut agris ſuis, quæ in patria reliquit, Vgolin. *vbi proximè, verſic. bonis ſpoliant.*

Ex dictis conſtat non ligari excommunicatione, qui ſpoliat recurrentem non occaſione dictarum cauſarum, nimirum fures, aut latrones, quia ceſſat ratio formalis huius excommunicationis: ſicut non ligatur creditor ſi, vt recuperet ſuum debitum, clam ſpoliat bonis ſuis recurrentem, quem non audet propter potentiam illius, vel propter fraudes in iudicium vocare. Nam in hoc caſu integrum eſt creditori, quando debitum eſt liquidum, ſeruatiſque ſeruandis vti compenſatione, & clam, quod ſibi debetur, accipere, ita Sot. *lib. 4. de iuſtitia art. 4.* Medina *quæſt. 3. de rebus reſtituendis cauſ. 12.* Rebell. *de iuſtitia lib. 2. quæſt. 18.* Syluest. *verb. furtum §. 16. & verb. Bellum. 1. §. 10.* Vgolin. *de cenſuris, verſic. bonis ſpoliant, num. 2. verſic. Quare fures*, modò non accipiatur vltra debitum: tunc enim, ſi quod accipitur vltra, eſt quantitas ſufficiens ad mortale, incurretur cenſura, quia datur ſpoliatio iniuſta, Viuald. *in ſuo candelabro in explicatione Bullæ Cœnæ, cauſ. 12. num. 93.* ſequitur Vgolin. *ibidem num. 2.* & Souſa *diſput. 71. per totum.*

Octaua dubitatio oritur ex verbis occidere, percutere, & ſuis bonis ſpoliare per ſe, vel per alios, directè, vel indirectè recurrentes ad Curiam Romanam ſupra dictos? Reſponſio ſit incurrere in cenſuram, qui per ſe, vel per alios exercent actiones hoc loco prohibitas directè, vel indirectè. Dicitur autem indirectè illas exercere, qui alios iniuria afficeret in perſonis, aut rebus, niſi huiuſmodi actiones exerceret, ad eundem finem, vt recurrentes non recurrant ad Romanam Curiam pro ſuis cauſis, & negotiis. Item ſi conſanguineos recurrentium moleſtaret, ac grauaret, ad eundem finem, vt notat gloſſa *in Clementina 2. verſic. Quomodolibet, de ſentent. excommunic.* tunc enim dicetur indirectè occidiſſe, *&c.* qui alios moleſtaret in perſonis, niſi huiuſmodi delicta committerent. Similiter indirectè eſſet cauſa occiſionis, vel percuſſionis recurrentium ad Curiam, qui eiſdem perſuaderet, vt iter facerent non per viam rectam, ſed per loca in quibus aſſaſſini, vel prædones verſarentur, qui recurrentes occiderent, vel ſuis bonis denudarent: tunc enim ſi occiſio, vel ſpoliatio ſequatur, incurritur excommunicatio. Marius Alterius *d. diſp. 13. lib. 5. cap. 2. in principio.* 253.

Nona dubitatio circa actiones acceſſorias huius canonis, quæ prohibentur in illo ſub eadem excommunicatione? Reſponſio ſit, has eſſe numero quatuor. Primam, committere, exequi, vel procurare per ſe, vel per alios directè, aut indirectè huiuſmodi delicta. Secundam, in his dare auxilium. Tertiam, conſilium. Quartam, fauorem. Sed ante omnia quæri poteſt, an incurrat cenſuram, qui recurrentem verbis iniurioſis, vel libello infamatorio infamauerit? Ratio dubitandi, quia in hoc canone imponitur cenſura contra ſpoliantem bonis ſuis recurrentem: igitur ſpolians fama incidit in hanc cenſuram. Probatur, quia nomine bonorum noſtrorum comprehenduntur omnia, quæ ſunt ſub dominio noſtro. *l. bonorum ff. de verb. ſignific.* Imò fama bona eſt theſaurus ſine pretio, & maximum bonum, Bald. *in l. 1. col. 4. C. de confeſſis*, Flamin. *de reſignat. lib. 5. quæſt. 3. num. 92.* & eſſe maximum bonum tradit Souſa *in Bulla Cœnæ cap. 13. diſput. 70. num. 3.* ita, vt melius ſit nomen habere bonum, quàm diuitias multas, *Prouerb. 22.* Sayr. *in claui Regia lib. 11. cap. 3. num. 1.* & Maſcard. *de probat. concluſ. 234. cum ſequentib. & concluſ. 1219. num. 9. & 10.* 254.

Iuuat ſpoliantem fama, & honore teneri reſtituere patienti eam læſionem ob vitia falsò obiecta, vt notat Couarr. *variar. lib. 1. cap. 11. num. 4. in fine*, non alia ratione, niſi, quia fama bona præfertur bonis aliis fortunæ: ſed qui ſpoliat recurrentes ad Curiã bonis ſuis modo ſupradicto, innodatur

excom

excommunicatione: igitur & ſpolians fama: quæ pars eſt probabilis, ita Souſa *d. cap.* 13. *quæſt.* 70. *num.* 3. Sed probabilior eſt pars negans, ex eo quoniam in hoc canone nulla fit mentio de ſpoliatione famæ; ſed de ſpoliatione bonorum: ergo infamans ex vi huius canonis non excommunicatur, Viualdus *in explanatione Bullæ Cœnæ num.* 91. Nomine enim bonorum intelliguntur bona mobilia, & immobilia, inter quæ non numeratur fama, cùm non poſſideatur ab homine, & ex conſequenti non poteſt ab ea ſpoliari, cùm ea non poſſideat, Souſa *vbi ſuprà num.* 2. *&* 6. & quamuis homo dicatur eſſe dominus ſuæ famæ, eamque quaſi poſſideat: attamen ſecundùm communem nominis acceptionem, nemo dicitur ſpoliari fama ſua, quamuis dicatur ſpoliari bonis, & fama bonum quoddam cenſeatur. Ego tamen ſubdubius in partem affirmantem magis inclino, ſpoliantem ſcilicet recurrentes ad Curiam fama, aut bono nomine, innodari excommunicatione, quia ſecundùm vulgarem acceptionem dicimus ſpoliari fama ſua, & honore, cuius ſpoliatio cæteris ſpoliis grauior eſt. Et ſpoliatus fama, & honore dicitur ille, qui bonum nomen poſſidebat, vt colligitur ex reſponſo Vlpiani *in l.* 1. *§. obiicitur. ff de vi, & vi armata*, & habetur *in cap. vltim. §. obiicitur, verb. non enim probatur.* 3. *quæſt.* 1. & qui non poſſedit, non poteſt dici ſpoliatus, Corneus *conſil.* 8. *lib.* 1. *num.* 2. *& conſil.* 117. *numer.* 7. *lib.* 4. Cùm igitur recurrens ſpolietur bono nomine, & fama; non eſt dubium locum eſſe excommunicationi contra ſpoliantem; & ſpoliato danda eſt reſtitutio probata poſſeſſione, Innocentius *in cap. ſæpe col.* 2. *ſub num.* 2. *verſic. imò plus, de reſtitut. ſpoliator.* Lap. *allegat.* 51. *num.* 6. Anchar. *conſil.* 42. *num.* 2. Alexand. *conſil.* 6. *column.* 3. *num.* 5. *lib.* 3. vbi atteſtatur de communi, quod procedit in foro exteriori, nam in foro interiori ſatis eſt ad incurrendam cenſuram, ſi recurrentem verè infamet, & bono nomine ſpoliet apud homines.

255. Decima dubitatio continet perſonas, quæ prohibentur occidi, percuti, vel ſpoliari bonis ſuis, videlicet procurantes negotiorum geſtores, Aduocatos, Procuratores, & Agentes, ſeu etiam Auditores, vel iudices. Dico igitur negotiorum geſtores propriè eſſe, qui ſine mandato dominorum res eorum, ac negotia, ne pereant, agunt vtiliter, Molin. *de Iuſtitia diſput.* 553. *per totum*, & quo ad præſentem materiam negotiorum geſtores dicuntur, qui aliena negotia non extra litem curant, in quibus non requiritur mandatum, & alio nomine dici poſſunt ſolicitatores negotiorum, cauſarum, vel litium. Aduocati dicuntur, qui apud illum, qui præeſt iuriſdictioni, oſtendunt, qui de iure in cauſa de qua agitur, ſequendum ſit, debent enim eſſe veraces in ſermone, iuſti in iudicio, & pleni in conſilio, Afflict. *lib.* 1. *conſtit. Neapol. rubr.* 81. *num* 4 & habetur *in l.* 1. *§. poſtulare, ff. de poſtulan. & l.* 1. *§. Aduocatos, ff. de variis extra. cognit.* vbi Vlpianus ait Aduocatos eſſe omnes omnino, qui agendis cauſis quoquo ſtudio operantur, ac propterea cauſarum patroni appellantur, habetur *in l. Aduocato, C. de Aduoc. diuerſ. iudic.* qui compelli poſſunt à iudice ad patrocinandum etiam pro pauperibus, & miſerabilibus perſonis, Suar. *in theſauro commun. opinionum lit. A. num.* 93. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concluſion.* 45. *conſid.* 1. *numero* 4. *&* 5.

Procurator autem dicitur, qui habet mandatum ad lites excitandas, & ad iudicium exercendum, & ad cauſam defendendam, *l.* 1. *ff. de procur.* & ſine mandato non poteſt officio Procuratoris fungi, non tamen poteſt cogi inuitus ſuſcipere mandatum, Bernard. Græuæ. *d. conſid.* 1. *num.* 17. & Stephan. Gratian *diſcept. forenſium cap.* 56. *num.* 22. *&* 23. *& num.* 32.

Porrò agentes aliquando Procuratores ſunt, & pro eodem ſumuntur, *l. procuratorum, C. de procuratoribus.* Interdum tamen accipiuntur agentes pro accuſatoribus, qui reos ad iudicium vocant. Quare qui ſupradictos occidere, percutere, vel ſuis bonis ſpoliare præſumpſerit, ligabitur excommunicatione: ſicut qui has actiones prohibitas exercuerint in recurrentes ad Curiam, quia nomine recurrentium, veluti eorum negotiorum geſtores Aduocati, Procuratores, & Agentes prædictas cauſas, & negotia tractant, ac tuentur apud Romanam Curiam, ſi tamen occaſione prædictorum negotiorum malè tractentur, Vgolin. *hoc loco verſ. negotiorumque geſtores, num.* 4. Marius Alterius *dict. diſput.* 13. *cap.* 3. vbi extendunt hanc pœnam ad Auditores, qui hoc loco dicuntur iudices, quibus cauſa cognoſcenda committitur, non tamen diffinienda, & ad iudices, qui hoc loco dicuntur illi, qui de cauſa cognoſcunt, eamque definiunt, vt conſtat ex *rubrica, ff. de iuriſdict. omni. iudic.*

In eandem cenſuram incurrunt in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes delinquenti, ſiue per ſe, ſiue per alios directè, vel indirectè præſumpſerint, auxilium dare, vel conſilium, aut fauorem alicui, vt faciliùs exerceat aduersùs recurrentes ad Curiam aliquam ex prohibitis actionem: dummodo faueant, vel conſulant, vel dent auxilium ante commiſſum delictum, & delinquens ex auxilio, vel ex conſilio, vel ex fauore moueatur ad delinquendum; ſecus ſi conſulens nihil conſilio ſuo induxit delinquentem, quia firmiter iam in animo ſtatuerat ſcelus illud committere. In dubio tamen conſilio delinquentem fuiſſe inductum ad delinquendum putandum eſt, & multo fortiùs id eſt opinandum, quando ambigitur, an delinquens operatus, fuerit ex auxilio, vel fauore oblato. Marius Alterius *vbi proximè cap.* 2. *fol.* 647. *col.* 2. Ratio, quia præſumitur quis auxilium, & fauorem delinquenti præſtare, eo ipſo quòd aſſiſtet prope delinquentem animo doloſo, & de induſtria. Maſcard. *de probat. concluſ.* 159. *num.* 1. *cum ſequentib.* & Farin. *in praxi crimin. part.* 3. *quæſt.* 131. *numer.* 67.

Excommunicatio decimatertia lata contra appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum ad Curias ſæculares, ſic habet:

§. XIII.

ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes tam Eccleſiaſticos, quàm ſeculares cuiuſcunque dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolic.

Apoſtolic. etiam in forma Breuis, tam gratiam, quàm iuſtitiam concernentium. Nec non citationum, inhibitionum, ſequeſtrorum, monitoriorum, proceſſuum executorialium, & aliorum decretorum à Nobis, & à Sede prædicta, ſeu Legatis, Nunciis, Præſidentibus Palatij noſtri, & Cameræ Apoſtolicæ Auditoribus, & Commiſſariis, aliiſque, Iudicibus, & delegatis Apoſtolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut aliàs ad Curias ſeculares, & laicam poteſtatem recurrunt, & ab ea inſtante etiam Fiſci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiuſmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, ſequeſtra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt; quive illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarij ſuper huiuſmodi litterarum, & proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti, cuius intereſt, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, ſeu eorum agentes, conſanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, & ſubexecutores litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex ciuitatibus, locis, & Regnis eiiciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur, per ſe, vel alium, ſeu alios publicè, vel occultè, quive aliàs quibuſcumque perſonis in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſuis eorum negotiis proſequendis, ſeu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel litteras à dicta Sede impetrent, ſeu impetratis vtantur, directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut Notarios, ſeu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præſumunt.

EPITOME.

256. *Materia huius canonis, quæ ſit. & in quot partes diuidatur?*

257. *Actiones principales, quot ſint?*

258. *Recurrentes, vel appellantes in cauſis Eccleſiaſticis ad laicas poteſtates, quando incidant in hanc cenſuram, & quando non?*

259. *Prætexere friuolam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum, qui dicantur?*

260. *Litterarum Apoſtolicarum, quot ſint ſpecies?*

261. *Litteræ Apoſtolicæ an debeant examinari antequam mandentur executioni, oſtenditur pars negans, & probatur pars affirmans.*

Gratia Apoſtolica quando timetur ſcandalum, vel ſequitur graue damnum, non eſt tradenda executioni. ibid. verſic. ſanet, & verſic. Quare, & verſ. ſuffragatur.

Re[illegible] pro[illegible] [illegible]ſt occurrere violentiis iniuſtè illatis per iudic[illegible]s Eccleſiaſticos, ibid verſ. accedit he[illegible].

262. & 263. *Verba, ſine beneplacito & conſenſu, & examine, quid importent? & an peti debeat à Principe.*

264. *Mandantes excommunicantur.*

PRima dubitatio circa materiam huius canonis nihil dubij continet, cùm conſtet ex Caietan. *in ſumma verb. excommunicatio, cap. 29.* eſſe ſacrilegium quo offenditur auctoritas Sedis Apoſtolicæ in friuolis appellationibus, in ſuis executionibus, & in ſuis officialibus, propter quod excommunicantur qui prætextu friuolæ appellationis recurrunt ad Curias ſeculares, & laicas poteſtates in cauſis Eccleſiaſticis, vt ità impediant, & retardent aliquarum litterarum Apoſtolicarum executionem, quouis modo à Sede Apoſtolica emanantium, quæ excommunicatio breuiter habetur *in cap. quoniam, de immunit. Eccleſ. in 6.* & hoc loco latiùs extenditur, & explicatur, cuius etiam meminit Syluest. *excommunicatio. 7 §. 71.* & Nauarr. *cap. 27. numer. 60. cum ſequentibus.* Ratio, quia cùm Sedes Apoſtolica à nemine dependeat, à nemine iudicari debet. 256.

Diuiditur ergo in tres partes hic canon, in prima excommunicantur, qui lædunt iuriſdictionem Sedis Apoſtolicæ ſub ſpecie alicuius friuolæ appellationis, & recurrunt ad Curias ſeculares, & poteſtatem laicam, à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum appellando. Item in eandem pœnam incidunt, qui, à poteſtate ſeculari etiam inſtante fiſci Procuratore, vel Aduocato huiuſmodi appellationes admitti faciunt: necnon qui capi faciunt huiuſmodi litteras Apoſtolicas, & detineri per laicam poteſtatem.

In ſecunda parte excommunicantur Magiſtratus, & officiales impedientes, vel prohibentes litteras Apoſtolicas habere executionem, ſiue impediant ſimpliciter, ſiue ſine eorum beneplacito, & conſenſu, aut examine ipſorummet iudicum ſæcularium executioni mandari. In tertia parte excommunicantur, qui recurſum ad Curiam Romanam pro negotiis eorum proſequendis, aut litteris, ſeu gratiis impetrandis eiſdem prohibent, ne accedant, aut recurrant. Quæ omnia patent ex eodem Canone. Requiritur tamen ad incurrendam hanc cenſuram, vt detur præſumptio in agentibus, prohibentibus, ſtatuentibus, vel mandantibus, atque ita debent præſumptuosè facere, vel præſumptuosè prohibere, vel ſtatuere, vel retinere. Vnde cùm in omnibus, & ſingulis perſonis in hoc canone numeratis exigatur præſumptio, vt deducitur ex *verb. præſumunt*, ad finem Canonis poſito. Sequitur excuſari à cenſura, qui ex ignorantia etiam culpabili, vel ex inaduertentia, vel ex ſimplicitate aliquam actionem ex prohibitis executus fuerit, Iacob. Graff. *hoc loco c. 18. num. 121. verſ. ad incurrendum.* Sayr. *ibidem cap. 17. lib. 3. num. 8.*

Secunda dubitatio circa actiones principales, quot ſint? Eſſe plures conſtat ex textu, quarum prima eſt recurrere ad Curias ſeculares prætextu friuolæ appellationis à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum. Secunda impedire eadem, ne ſimpliciter, vel ſine ipſorummet iudicum ſecularium ſaltem beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni mandentur. Tertia, litteras Apoſtolicas capi, & retineri facere. Quarta prohibere, ne Tabelliones, & Notarij ſuper huiuſmodi litterarum, & proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficiant, aut confecta ne parti cuius intereſt tradere 257.

S debeant.

debeant. Quinta, prædictarum litterarum executionem impedire, vel prohibere. Sexta, capere, percutere, vulnerare, carcerare, detinere aliquam perſonam ex numeratis in hoc Canone, item ex ciuitatibus, locis, & Regnis eiicere, bonis ſpoliare, timorem incutere, comminari, perterrefacere per ſe, vel per alium, publicè, vel occultè partes, vel eorum agentes, Notarios, executores, vel ſubexecutores litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum decretorum, vel præceptorum. Septima denique plures partes continet, nimirum directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, vel mandare quibuſcumque perſonis, ne recurrant ad Romanam Curiam pro quibuſcunque eorum negotiis proſequendis, & ne accedant ad impetrandum aliquid, & ne impetrato vtantur; hæc autem omnia ſub excommunicatione in hoc canone interdicuntur, vt apertè conſtat ex tenore illius.

258. Tertia dubitatio, quando recurrentes, vel appellantes in cauſis Eccleſiaſticis, ad laicas poteſtates, incidant in hanc cenſuram? Dic ergo incidere primò, qui ab onere, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum etiam in forma Breuis tam gratiam, quàm iuſtitiam concernentium, necnon citationum, & aliorum decretorum à Romano Pontifice, & à Sede Apoſtolica, ſeu Legatis, Nuntiis, Præſidentibus, Palatij Romani Pontificis, &c. ad Curias ſeculares, & ad laicam poteſtatem recurrunt nemine excepto, propter nomen *Omnes*, quod neminem excludit, & comprehendit tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares cuiuſcunque dignitatis ſint, etiam ſi Regia, vel Imperatoria fulgeant dignitate, vt patet ex contextu, & ex tenore Bullæ, dummodo præſumentes hæc omnia, quæ in hoc canone interdicuntur, exequantur.

Extende non ſolùm ad perſonas publicas tam ſæculares, quàm Eccleſiaſticas, ſed etiam ad priuatas, ſi eadem facere, aut procurare audeant, etiam ſi nullam iuriſdictionem habeant, ſed ſolùm ſe intromittant, vt impedimenta in hoc Canone interdicta à Superioribus apponantur, quod ſufficit ad incurrendam hanc cenſuram, vt notat Nauarrus *in manuali, cap.* 27. *numer.* 68. *verſic. Quinta, quod non eſt neceſſe*, Vgolin. *in hoc canone, ad verba, Quive illa, verſic. Poſtremo*, & Souſa *in expoſitione Bullæ Cœnæ, cap.* 14. *diſputat.* 72. *numer.* 3. *verſic. ſit tamen*, vbi concludit non ſolùm Magiſtratus in hanc cenſuram incidere, ſed etiam perſonas particulares facientes actiones prohibitas exerceri, vt apertè deducitur ex verbis illis, ibi: *Faciunt capi, & retineri.* quibus verbis excommunicantur non ſolùm, qui prædicta procurant, ſed etiam, qui ad inſtantiam faciunt. Quare in nullo caſu integrum eſt à mandatis Apoſtolicis appellare ad Curiam ſæcularem, quia appellatio eſt recurſus à minori ad maiorem iudicem, *l.* 1. *§. ſi quis in appellatione. ff. de appellat. & relat.* Goffred. & alij Summiſtæ *in titul. de appellationibus*, gloſſ. *in cap.* 2. *in verb. officiali, de conſuet. in* 6. Cardin. Iacobat. *tract. de Concil. lib.* 10. *artic.* 3. *numer.* 1. *tom.* 13. *part.* 1. *fol.* 355. & eſt communis, teſte Rebuff. *tract. de appell. num.* 1. *tom.* 3. *fol.* 475. Ergo, qui à Summi Pontificis mandato per appellationem ad iudices ſæculares recurrit, eos conſtituit ſuperiores ſummo Pontifice, quod non bene audit, nec poteſt ſtare cum fide Catholica.

Porrò integrum erit ad Curiam ſæcularem recurrere, quando damnum ſequitur irreparabile, aut quod difficile reparari poteſt, & eſt difficilis aditus ad Summum Pontificem, nec adeſt Magiſtratus Eccleſiaſticus, qui poſſit, & velit tantam iniuriam arcere, tunc licitus eſt recurſus ad Curiam ſæcularem, quòd ex litterarum executione ſequatur damnum ſupradictum. Probatur, quia defenſio eſt licita, vt notant ſcribentes *in l. vt vim. ff. de iuſtitia, & in Clement. ſi furioſus, de homicidio*, vbi Couarr. *part.* 3. *§. vni. num.* 1. & eſt defenſio de iure naturæ, vt contra Accurſium bene ſcribit Couarr. *num.* 1. *citato*, & Scacc. *de appellationibus, quæſt.* 16. *num.* 3. & de conſuetudine ab antiquo introductus eſt recurſus huiuſmodi tam in Hiſpania, quàm in Luſitania ad Curiam Regiam, & ad Regem quando iudices Eccleſiaſtici vi, & cenſuris opprimunt laicos, vel Eccleſiaſticos, quæ conſuetudo probatur à Couarr. *pract. quæſt. cap.* 35. *numer.* 3. Gregor. Lopez *in l.* 13. *titul.* 13. *part*... & Zeual. *practic. quæſt. tom.* 4. *quæſt.* 897. & in Hiſpaniis, & Galliis eſſe hoc indubitatum tradit Sayr. poſſe ſcilicet Reges tueri poſſidentes beneficia Eccleſiaſtica quando illa poſſident titulo etiam colorato, ne illis ſpolientur virtute aliquarum litterarum etiam Apoſtolicarum, niſi præmiſſa cauſæ cognitione, ſic ille *cap.* 18. *num.* 7. quod non approbat omnino Nauarrus *in manuali, cap.* 27. *numer.* 70. *verſ. ſecunda*, dicens difficulter probari poſſe illam conſuetudinem eſſe iuri conformem, cui accedere videtur Sayr. *ſuprà num.* 8. *ad finem*, hanc opinionem, & conſuetudinem recurrendi ad Regem, videlicet, non eſſe probabilem: eo, quia poteſtas laica non eſt ſuperior Eccleſiaſtica, & ideo de iure naturæ non poterit auctoritatiuè contra poteſtatem Eccleſiaſticam tueri innocentem, ſed ſolùm per viam ſupplicationis.

Contrà verò, quando violentia eſt manifeſta, & iniuria clara, & iniuſta, fas eſt recurrere ad Reges, qui tenentur impedire executionem litterarum Apoſtolicarum, ſiue recurrentes laici ſint, ſiue Eccleſiaſtici, cùm Regum officium ſit liberare de manu calumniatorum vi oppreſſos, vt *in cap. Principes* 23. *quæſt.* 1. *& in cap. Regum, eadem, quæſt.* 5. & conſtat ex praxi, & conſuetudine tanti temporis, cuius non eſt memoria, quæ eſt inſtar priuilegij, & habet vim conſtitutionis, ſeu diſpenſationis, *l.* 1. *§. denique. l.* 2. *§. apud, verſic. planè, ſi foſſa, ff. de aqua pluuia arcenda. cap. ſuper quibuſdam, §. præterea*, vbi gloſſ. *verb. non extat memoria, de verbor. ſignificat.* Afflict. *deciſ.* 254. Menochius *conſil.* 43. *num.* 7. quod intelligitur data capacitate inducendi vim priuilegij, vel præſcriptionis, Abbas *in cap. nouit, numer.* 22. *de iudiciis*, Felin. *in cap. audientes, numer.* 6. *de præſcriptionibus.* Quinimò conſuetudo immemorialis habet vim tituli, vt per Gutier. *practic. lib.* 3. *quæſt.* 14. *à num.* 21. *& quæſt.* 17. *à num.* 289. Camil. Borrel. *conſil.* 3. *à numer.* 21. Nam titulus præſumitur ex curſu temporis immemorialis, & curſus temporis habet vim priuilegij poſt tempus immemoriale, Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 131. *num.* 43. *& ſequent.*

ſequent. & *conſ.* 90. *num.* 66. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 19. & Barboſ. *in d. cap. ſuper quibuſdam* 26. *num.* 6. & 7. Atqui ex priuilegio, ſeu ex facultate à Pontifice conceſſa poteſt iudex ſæcularis aliquas clericorum cauſas expedire, & Papa fori priuilegio derogare, etiam in quibuſdam, *cap. verum* 22. *diſtinct. cap. illud* 10. *quæſt.* 3. Couarr. *pract. cap.* 31. *num.* 4. & 6. & Clar. §. *final: quæſt.* 41. *num.* 7. Igitur ſæculares iudices extante conſuetudine immemoriali, quæ habet vim priuilegij, poſſunt clericorum cauſas cognoſcere, & laicos oppreſſos liberare à iudicibus Eccleſiaſticis, & præcipere Eccleſiaſtico iudici vt excommunicationem latam reuocet.

Nihilominus non eſt negandum hanc praxim, & conſuetudinem ſi alicubi obſeruatur, eſſe contrariam iuri canonico, quod eſt obſeruandum in omnibus caſibus, in quibus vertitur periculum animæ, vel vbi agitur de conſcientia, præſertim in cauſis Eccleſiaſticis, & illis annexis, vt tradunt Felin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 5. Surd. *de alimentis, tit.* 7. *quæſt.* 29. *num.* 11. Azeued. *in titul.* 1. *numer.* 17. & 18. *lib.* 2. *noua recopil.* Perez *in procœmio ordinament. quæſt.* 3. & noſtra lex Regia *lib.* 3. *tit.* 64. *in principio*, ibi: *ſendo materia, que traga peccado*, & *ibi* Barboſ. parens, & Barboſ. filius *ad cap. primum, de noui operis nunciat.* Probatur *ex cap. qualiter, & quando, de iudiciis*, vbi notatur clericos ad forum ſeculare non eſſe trahendos à laicis etiam data ipſorum Prælatorum negligentia, vt Bellug. *in ſpeculo Principum, rub.* 11. §. *dubitatur, numer.* 14. & *numer.* 15. *verſ. indifferenter*, & *rub.* 18. *numer.* 8. & *rub.* 11. §. *videndum, num.* 15. Segura Danilos *in directorio Iudic. Eccleſiaſtic. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 10. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *quæſ.* 2. ex textu *in cap. filiis, vel nepotibus* 16. *quæſt.* 7. vbi non probatur Archiepiſcopis, vel Epiſcopis negligentibus adeundum eſſe Regem, vt gloſſ. *ibi verb. Regis*, dicere videtur, ſed ſolùm probare Metropolitano rebus Eccleſiaſticis abutente, eſſe nunciandum Regi, vt Metropolitanum admoneat, vt ſuo officio rectè fungatur, quem intellectum præſtat Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali.* §. 2. *numer.* 24. atque ita non eſſe trahendos clericos ad forum ſæculare ob negligentiam ſuorum Prælatorum, concludunt Morla *in Emporio iuris, part.* 1. *tit.* 2. *de iuriſdict. omni. iudic. quæſt.* 14. *num.* 3. & Carol. de Graſſ. *de effectib. clerical. effectu* 1. *à numer.* 395.

Ratio, quia ex praxi ſupradicta apertè deducitur laicos eſſe meros iudices Eccleſiaſticos eſſe duntaxat executores, quibus ſub pœnis à laicis præcipitur, vt excommunicatos abſoluant, & remittant ad laicum forum cauſæ cognitionem, quod improbatur per Concilium Tridentinum *ſeſſion.* 25. *de reformatione, cap.* 3. his verbis: *Nefas ſit ſæculari cuilibet Magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet ſub prætextu, quod contenta in præſenti decreto non ſint obſeruata, cùm non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat.* quibus verbis oſtenditur quando agitur de exequendo aliquo mandato Apoſtolico, & compelluntur Eccleſiaſtici deſiſtere à vi inferenda à laica poteſtate, nihil aliud eſſe, quàm impedire executionem litterarum Apoſtolicarum, quarum impedientes innodantur excommunicatione in Bulla Cœnæ Domini contenta in hoc canone 14. ibi, *vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſiue executorialium.*

Quamobrem non poteſt non probari hæc ſententia, & improbari immemorialis conſuetudo cognoſcēdi de huiuſmodi cauſis Eccleſiaſticis ex tacito Romanorum Pontificum conſenſu ſæcularibus Magiſtratibus facultatem inducente, quæ conſuetudo habet vim legis, *cap. final. de conſuetudine.* Quia reſponſio eſt in promptu, nimirum Pontificem nunquam probaſſe hanc conſuetudinem, ſed ſemper obſtitiſſe, & pœnis propoſitis, ac cenſuris laicos compeſcuiſſe, decreuiſſéque, vt talia audentes perſonaliter compareant, & contra conſentientes pronuncietur ſententia condemnatoria, & vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt Bullarum Apoſtolicarum executionem impedientes iniuſtè, tenentur ad fructus deperditos, & expenſas factas, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat.* 79. *num.* 3. & 4. & Farin. *part.* 4. *conſ.* 68. *deciſ.* 212. *numer.* 3. *in* 1. *collect.* Semper enim tales recurſus improbantur, & recurrentes declarantur excommunicati, nec excuſantur ob conſuetudinem, quam etſi in totum Pontifex non tollat, ſed inuoluntarius permittat in aliquibus partibus, propterea tolerat ad euitandum maius malum, & propter ſcandalum, in quo euentu ſcientia Papæ non excuſat. Abb. *in cap. clerici, num.* 6. *de iudic.* Felin. *in cap.* 2. *de præſcriptionibus*, Surd. *conſ.* 301. *num.* 57. & *ſequent.* & *conſ.* 396. *num.* 33.

Neque obeſt *d. cap. Principes* 23. *quæſt.* 1. quia ibi tantùm dicitur Principes teneri Eccleſiæ patrocinari, præſertim, quando illa impeditur, ne ſua poteſtate, & iuriſdictione in rebelles vtatur. Multo minus vrget *d. cap. Regum*, cùm procedat erga ſubditos, qui ſub eorum cura, ac iuriſdictione, & protectione ſunt. Nec confert conſuetudinem aſſimilari priuilegio; nam quamuis ſimilis ſit, non eſt tamen priuilegium, præſertim quando poſſidentes priuilegium, vel conſuetudinem etiam immemorialem, ſunt inhabiles, & incapaces; quales ſunt laici ad priuilegium obtinendum, & ad conſuetudinem faciendam pro iudicandis clericis, cùm ſint incapaces iuris, & poteſtate ſpirituales, quam nullo vnquam tempore poſſunt præſcribere, vt per Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, rub.* 1. §. 2. *fol.* 26. Rebuff. *de decimis, quæſt.* 13. *à num.* 67. Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum immunitat. lib.* 3. *cap.* 19. *à numer.* 50. Monet. *de decimis, cap.* 5. *à num.* 114. Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 36. *quæſ.* 11. Suar. *de religione lib.* 1. *de decimis, cap.* 27. *num.* 3. qui omnes docent nulla præſcriptione etiam immemoriali poſſe laicum ius percipiendi decimas conſequi, cùm tale ius ſpirituale ſit, & dependens à Sacramentorum adminiſtratione cuius laici ſunt incapaces: ergo in noſtro caſu eodem modo laicus eſt incapax iuris, & poteſtatis ſpiritualis, nec poteſt illam ciuiliter poſſidere, & ex conſequenti nullo tempore præſcribere, *cap. cauſam*, & *ibi* ſcribentes, *de præſcriptionibus.* Ioannes Andreas, & omnes *in cap.* 2. *de prebend. in* 6. Decius *in cap. decernimus, num.* 38. *de iudiciis*: tum, vel maximè, quia ſecundùm

Digitized by Google

cundùm veriorem ſententiam Eccleſiaſtici iure diuino, & naturali ſunt exempti à legibus ciuilibus Regum, ac Principum, vt notat Innocentius, & Hoſtienſ. *in cap. 2. de maior. & obedientia.* Sequitur Beller. *diſquiſit. clericalium, part. 1. titulo de fauore Clericorum perſonali.* §. 1. *num.* 17. Sylueſt. *verb. immunitas* 1. *quaſt.* 4. *verſ. ſecundum ad munera*, Angel. *eodem verb. num.* 33. *verſ.* 11. Bellarmin. *lib. 2. de membris Eccleſiæ militantis, lib. 1. de clericis, cap.* 28. *prop.* 5. Molina *de iuſtitia, tract.* 2. *diſp.* 31. *concluſ.* 1. & 3. Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *queſ.* 10. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 9. *num.* 1.

Quod procedit in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis: tunc enim exemptio à iuriſdictione ſæculari inducta eſt de iure diuino, gloſſa *in cap. ſi Imperator 96. diſtinct. & in cap. quamquam, de cenſibus, in* 6. Abbas *in cap. ſi clerici num.* 23. *de iudiciis.* Roland. *conſil.* 12. *num.* 44. *volum.* 2. *& conſil.* 23. *num.* 10. *eodem volum.* Diximus in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, quia in rebus temporalibus, & criminalibus ad ſpiritualia non pertinentibus clerici ſunt exempti, & eorum res non iure diuino, ſed humano ex conſtitutionibus Summorum Pontificum, Couarr. *pract. quaſt. cap.* 31. *verſ. prima concluſio, & verſic. ſecunda concluſio.* Nec propterea conſuetudine contraria hæc exemptio tolli poteſt. *cap. clerici*, vbi gloſſa, & ſcribentes, *extrà de iudic. cap. placuit, & cap. inolita* 21. *quaſt.* 1. Roland. *dict. conſ.* 23. *num.* 9. *volum.* 2. Couarr. *pract. cap.* 31. *num.* 5. Villalob. *in commun. opin. verſ. clericus, num.* 8. & Clar. *in pract. crimin. quaſt.* 36. *verſic. ſed ea retenta.* Nec dici poteſt Summum Pontificem conſcium talis conſuetudinis eam aliquando etiam inuoluntario permiſiſſe, cùm in die Cœnæ Domini quotannis Bullam ſciam ſolenniter publicari, in quo die abrogantur huiuſmodi conſuetudines, & priuilegia quæcumque etiam Imperatoribus, & Regibus indulta reuocantur.

Nec confert ſi vrgeas ſufficere conſuetudinem in vim priuilegij allegatam, vt laicus exerceat iuriſdictionem in cauſis profanis clericorum, quia non ſufficit, niſi probetur priuilegium per ſcripturam, vt decreuit Rota in vna Spoletana beneficiorum 31. Ianuar. 1594. coram Illuſtriſſimo Mantica *deciſ.* 260. *numer.* 6. Non enim eſt veriſimile, ſimilia priuilegia dari contra Bullam in Cœna Domini, per quam ſingulis annis omnino reuocantur. Quare non ſunt audiendi, qui affirmant poſſe à magiſtratibus Eccleſiaſticis per vim, ſed licitè cenſuris affectos recurrere ad Magiſtratus ſæculares, vt eos defendant, & obligent Iudices Eccleſiaſticos ab ea vi ceſſare, quia in primis iudex ſæcularis nequit ad ſe trahere cauſas Eccleſiaſticas, etiam ſi Epiſcopi, & his ſuperiores fuerint negligentes in cauſis iudicandi. Nec ſequitur inde manere delicta impunita, nec innocentes ab hominibus iniquis vi, & iniuria vexari: eo quia ſi Epiſcopi ſe in officio negligenter geſſerint, ad Archiepiſcopos datur recurſus, & ab his ad Legatos, & Nuncios, & ab illis ad Summum Pontificem, apud quem iuſtitia adminiſtrabitur. Quamobrem iure optimo recurrentes ad Curiam ſæcularem in cauſis Eccleſiaſticis excommunicantur in hoc decimoquarto Canone, Vgolinus *de cenſuris Pontifici reſeruatis hoc loco, part.* 2. §. 1. *num.* 1. Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. *num.* 124. & Sayr. *lib.* 3. *de cenſuris, cap.* 17. *num.* 5. dummodo appellantes non prætexant friuolam quandam appellationem, vt conſtat ex eadem Bulla, ibi: *prætexentes friuolam quandam appellationem.* vide Azor ſuprà, *cap.* 14. *queſ.* 2.

Ex quo ſequitur in caſu violentiæ, & iniuriæ manifeſtæ, vt diximus ſuprà *in hoc* §. 13. *verſ. Porrò integrum eſt*, non incurri in hanc cenſuram, qui ad neceſſariam ſui defenſionem contra iniuriam, ſibi iniuſtè illatam, & quam alia via non poteſt euitare, niſi ad Curias ſæculares appellando, ſi appellet, quia in hoc canone excommunicantur prætexentes friuolam appellationem: atque ita non omnes excommunicantur, modò ſub nomine appellationis non detur recurſus ad Curias ſæculares, Graff. Sayr. *vbi ſuprà, diſp.* 74. *in principio.*

Secundò excuſatur à cenſura hac, qui appellat ab Epiſcopis, & ab eorum Vicariis ad Iudices laicos: non enim de his loquitur Bulla, ſed de appellantibus à Romano Pontifice, ſeu Legatis, Nuntiis, Præſidentibus Palatij Romani Pontificis, & Cameræ Apoſtolicæ, &c. ergo ſecus de aliis, argumento capitis *non ne, de præſumptionibus*, vbi incluſio vnius eſt excluſio alterius, Menoch. *de arbitr. caſu* 37. *num.* 22. *& conſ.* 106. *num.* 314. *& conſ.* 141. *à num.* 9.

Tertiò non incidit, qui appellaret, ſeu conuolaret ad iudicem Eccleſiaſticum, ſed, qui ad iudicem ſæcularem. Quartò excuſabitur pars contra quam emanata ſunt huiuſmodi reſcripta Apoſtolica, vel prædictæ litteræ citationis, & ſimilia, ſi renuat his obtemperare, quamuis non impetrauerit conſenſum Magiſtratuum, vel Principum. Ratio, quia renuentes ita obedire litteris Apoſtolicis, non dicuntur propriè confugere ad Curias ſæculares, quod interdicitur in hoc canone, quia aliud eſt impedire executionem litterarum non permittendo illas publicari, & aliud eſt non obtemperare litteris, vel mandatis Papæ. Quare à ſeparatis non fit illatio. *l. Papinianus, ff. de minoribus*, Souſa *ſupra, diſp.* 75. *numer.* 15. Marius Alterius *de excommunic. Bullæ Cœnæ, diſp.* 14. *cap.* 2. *fol.* 656. *col.* 2. *& ſequenti.*

Quarta dubitatio, qui dicantur prætexere fri- 259.
uolam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum? Reſponſio ſit illos, qui friuolam appellationem prætexunt, hoc eſt, velant, ſeu cauſam aliquam non veram afferunt: atque ita appellatio friuola dicitur appellatio vana, & inanis, vt vult Geminian. *in cap.* 5. *cum appellationibus, numer.* 5. *verſ. quæro quid importet*, & Franch. *num.* 1. *de appellationibus, in* 6. Item dicitur friuola in qua nulla exprimitur cauſa, vel exprimitur minus legitima: idcirco appellatio friuola ſignificat appellationem vanam, inanem, & ſine iuſta cauſa interpoſitam. Quinimo iudex admittens appellationem friuolam, peccat. Ang. Aret. *tract. de maleſ. in verb. præſente dicto Caio. num.* 19. Card. Alex. *in cap.* 31. *de priore, ſub num.* 3. *de appell.* Roland. *conſ.* 23. *ſi vidiſſem, ſub num.* 26. *lib.* 3. & Lancell. *tract. de attent. part.* 2. *cap.* 12. *amplia.* 4. *princip. num.* 12. *fol.* 352. & debet puniri, Scaccia *de appell. quaſt.* 11. *ſub num.* 4. *ſub illatione* 1. *& quaſt.* 17. *limita.* 36. *num.* 3. & Iudex à quo appellantem friuolè

uolè poteſt excommunicare tanquam contumacem. Abbas, Franch. Card. Alex. *in cap. 54. ſolicitudinem, not. 1. num. 1. de appell.* Ideo qui prætexunt friuolam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum, incurrunt in hunc Canonem. Quoniam appellatio fuit inuenta ad patrocinium innocentiæ, non autem ad præſidium malitioſi appellantis. *cap. ſuggeſtum, & cap. ad noſtram, de appellationibus*, Couarr. *pract. cap. 23. num. 6. col 1.* Girond. *de priuilegiat ſeu exemptionum explic. num.*743. Quare ſi quis ſentit ſe grauatum ex litteris Apoſtolicis, aut ex decreto Papæ, ad illum eſt recurrendum, *cap. meminimus, & cap. ad hac, de appellationibus.*

Nomine autem appellationis hoc loco intelligitur quilibet modus, quo quis ſolet confugere ad Curias ſæculares, & ad laicam poteſtatem, ſiue confugiat per appellationem, ſiue per recurſum, ſiue per ſupplicationem, vel inuocationem brachij ſæcularis, vel quouis alio modo, vt conſtat ex Bulla, ibi: *Aut alias ad Curias ſaculares. & laicam poteſtatem recurrunt*; hoc eſt, alio caſu, vel alio quocunque modo, Tiraquel. *de retract.* 1. *part. gloſſ.* 7. §. 1. *verb. ou autres, num.* 3. *verſ. ſed & alias.* Et idcirco ſenſus illorum verborum erit, qui prætextu friuolæ appellationis, aut aliàs, quocunque alio modo ad Curias ſeculares recurrunt, aut confugiunt.

260. Quinta dubitatio, quot ſint ſpecies litterarum Apoſtolicarum? Reſponſio ſit hoc loco duas eſſe ſpecies, quarum prima continet Bullas munitas ſigillo plumbeo ad figuram Bullæ, quibus principaliter competit nomen litterarum Apoſtolicarum, deſcribitúrque in membrana, ſeu pergameno ad differentiam ſignaturæ, quæ in papyro ſcribitur, requiritúrque quòd Bulla ſit plumbo decorata, gloſſa *in Clementina vnica, in fine, de iur. iur. & cap. licet, de crimine falſi.* item, quòd plumbum ſit appenſum funibus, ſeu chordis ſericis, ſi Bulla eſt gratioſa; ſi verò eſt Bulla iuſtitiæ, ſiue executoria filo cannabis appenſum ſigillum, ſeu plumbum erit, *d. cap. licet, & c. quam graui, de crimine falſi.* Item neceſſe eſt, quòd Bulla ſit iure munita: quia ſi quis propria auctoritate plumbum apponat, Bulla erit falſa, *d. cap licet, de crimine falſi*, Rebuff *in praxi 3. part. ſignatura, tit. Bulla noua declaratio, ex num.* 11.

Secunda ſpecies continet Breuia Apoſtolica. Eſt autem Breue Apoſtolicum ſcriptura modica in paruis negotiis conceſſa, in papyro ſcripta ſæpè, cera rubricata, annulo Piſcatoris ſigillata, ac Secretarij ſigno ſubſcripta. De vtraque ſpecie litterarum, Marius Alterius *de excommunicatio. Bulla Cœnæ, in diſp.* 1. *cap.* 1. *per totum*, poſt Rebuffum *vbi ſuprà, tit. de Breui Apoſtolico*, ex *num.*16. vbi *num.*18. deſcribit rationem ob quam Breue Apoſtolicum dicatur ita, nimirum, quia breuibus verbis fit, & in breuibus materiis ſoleat concedi, & ſummatim negotium contineatur, nimirum ſine præfationibus; & ideo dicitur ſcriptura conceſſa in paruis negotiis: nam in arduis fit Bulla, dicitur in papyro deſcripta Breuis, vt diſtinguatur à Bulla, quæ non niſi in membrana deſcribitur, quamuis aliquando Breue in membrana conſcribatur, ſed frequentiùs in papyro. Quare hoc loco prætexentes appellationem friuolam à grauamine, vel futura excutione litterarum Apoſtolicarum etiam in forma Breuis, tam gratiam, quàm iuſtitiam concernentium, qui ad Curias ſæculares, & laicam poteſtatem recurrunt, incidunt in hanc cenſuram, quia hoc modo impediunt, ne partes exequi poſſint litteras Papæ, ſiue ſint expeditæ per modum Bullarum, ſiue in forma Breuis.

Sexta dubitatio, verùm licitum ſit examinare litteras Apoſtolicas priùs quàm executioni tradantur? Pars negans ex eo probatur, ex verbis huius canonis, quæ ſic habent, ibi: *Quive illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni demandari debeant.* quibus verbis excommunicantur quicunque Magiſtratus, ſeu Iudices laici, vel Eccleſiaſtici impedierint, quacunque ratione, ne litteræ, & alia prædicta executioni tradantur. Probatur ex illo verbo *ſimpliciter*, per quod incurritur excommunicatio à prohibente generaliter, ne litteræ Apoſtolicæ habeant executionem, quia impediens hoc modo ſimpliciter dicitur impedire. *l. quotiens tutor. §. vltimo ff. de adminiſtr. tutor. cap Religioſus, §. ſanè, verb. ſimpliciter.* At verò, qui prohibent, ne prædictæ litteræ mandentur executioni, niſi priùs videantur, & examinentur à Magiſtratibus, ſiue ſecularibus, ſiue Eccleſiaſticis, & de eorum conſenſu, aut beneplacito expreſſo fiat executio: tunc, qui hoc decernunt, dicuntur impedire non ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, & vtrique incidunt in hunc Canonem. in quam partem inclinat Azor. *inſtit. moral. 1. part. lib. 5. cap. 14. verſ quartò quæritur*, vbi docet litteras examinare, cùm ſint dubiæ, & incertæ ne ſint, an falſæ, nec ne, pertinere ad Eccleſiaſticos; non verò ad profanos Iudices, cùm ſecundùm Canones, non verò ſecundùm leges iudicandum ſit, an huiuſmodi litteræ ſint veræ, an ſubreptitiæ, an ſecus. Quoniam laici iudices poteſtatem Eccleſiaſticam iure non habent, nec habere poſſunt iure præſcriptionis; eo quia iuris, & poteſtatis ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ capaces non ſunt; nec conſuetudo iure Canonico vim obtinet, niſi fuerit præſcripta, *in cap. non eſt, de conſuetudine, in 6.* atque ita ex priuilegio Papæ poſſunt laici id efficere, & tenentur ſi fecerint, priuilegium exhibere. 261.

Pars autem affirmans in contrarium, videlicet integrum eſſe ciuilibus Magiſtratibus litteras Apoſtolicas de cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis examinare falſæ nec ne ſint, vel ſubreptitiæ, an legitimæ, docet Couarr. *pract. cap. 35. ex num.* 1. ſequitur Viuald. *in explanatione Bulla Cœnæ, à num.* 102. Zaualus *tom. 4 pract. quæſt.* 897. *a num.* 29. *&* 319. & multo antè Oriedo, quem ipſi referunt, ac ſequuntur *lib. 2. de libertate Christiana, cap. 2.* dicentes id eſſe licitum ex vſu, & conſuetudine in multis Catholicorum Principum Tribunalibus obſeruata, probatúrque ex *cap. ſi quando, de reſcriptis*, vbi dicitur, quando præceptum Superioris eſt iniuſtum, durum, aut aſperum, nullo modo eſſe tradendum excutioni, & teneri impedientem illud ſecundam iuſſionem expectare, Padil. *in l. cauſas, num. 4. Cod. de tranſactionibus*, Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. cap. 13. num. 43.* Valdez. *ad Suar. ad leges Regni, §. eſt alius caſus, notab. 12. verſ. aliud eſt euidenter, pag.* 100. & Graff. *in deciſ. aure. part. 1. lib. 2. cap. 10. num. 21.* & Couarr. *vbi ſuprà cap. 35. num. 6.*

Fauet *cap. ad aures, de reſcriptis, & cap. cùm teneamur, de præbendis*, vbi decernitur gratiam Apoſtolicam cum ſcandalo non eſſe exequendam, ibi

ibi: *Aut ſi non poteſt ei ſine ſcandalo prouideri*, Azeued *l.14.n.29.tit.3. lib.1. noua Recopil.* Iuuat Graff. *deciſ.part.2.lib.5.cap.25.num.8.* textus *in cap. ſi Dominus,& in cap. qui reſiſtit.11.quaſt.3* gloſſa *in cap.2. in verb. Principi,& in verb. Morte, de maior.& obed.* quia quamuis mandatis Principis ſit parendum, & non obediens pœna mortis puniatur, vt per Clar. §. *final.quaſt.60. verſ. ſolet dubitari*, Menoch. *de arbitrar.caſu 365.à num.1.& conſ.28.num.3.& 4.* Peres *gloſſ.1 l.13.tit. 19. lib.8.ordinamenti*, & Farin. *in praxi crimin.part. 3. quaſt.9. num. 2. id declaratur, dummodo preceptum ſit iuſtum, ſecus ſi iniuſtum,* Marſil. *in l.1.num.121.ff.ad l.Cornel.de ſicar.*

Quare dicendum eſt non eſſe omnino negandum integrum eſſe diſcutere interdum cum debita reuerentia, & humilitate litteras Apoſtolicas, quando ſequi poſſunt ex earum executione damna aliqua, ad Summum Pontificem inſtruendum de huiuſmodi damnis, ita Caiet. *tom. 1. opuſcul. tract. 1. cap. 27. §. ad ſecundam rationem*, Victoria *in relectione de auctor. Papæ, & Concilij propoſitione 22. ratio*, qui Summus Pontifex poteſt aliquando propter importunitatem non concedenda concedere, vt ait gloſſ. *in d. cap. ſi quando, verb. qualitatem negotij*, ex quo deducitur reſcripta ob importunas preces conceſſa, non executioni mandanda, quam intentionem voluiſſe habere concedentem notat Azeued *l.14.num.44.tit.3.lib.1.noua recopil.* & præſumuntur reſcripta ſubreptitia per nimiam importunitatem petentium obtenta, Souſa *de cenſuris Bullæ Cœnæ cap. 14. diſp. 76.num.3.* Azor. *inſtit. moral.part.1.lib.5.cap. 13. quaſ.9.* & Sanch. *de matrimonio lib.4.d.diſp.7.num.4.verſ.& melius.*

Suffragatur gloſſa *in cap. ſunt qui opes, verb. non indicio 12.quaſt.4.& cap.tuæ, verb.importunitatem, de prebendis*, & *ibi* Imola *num. 2.* & Rebuff. *tit. de reſcriptis art. 2. gloſſa 3. verſic. Item non valet electio*, dum volunt electionem factam ad importunum clamorem populi, non ſubſiſtere. Quinimo votum per importunitatem, & impulſum aliorum emiſſum non tenere, vult gloſſa *in cap. ſunt, qui opes, verb. non indicio 12. quaſt. 4.* & Peralta *l. ſi quis, in principio num. 93. ff. de legatis 3.* Sed verius eſt votum ſolum eſſe inualidum ſi fiat propter metum cadentem in conſtantem virum. Id tamen poptereа aſſerunt, quia preces importunæ æquiparantur metui viri conſtantis. Quæ omnia quoad rem noſtram, cùm reſcripta per nimiam importunitatem aliquando extorqueantur, & ex conſequenti non valeant, *c. audacter 8.quaſt.1. cap. vnuſquiſque 22.quaſt.4.* integrum erit litteras Apoſtolicas examinare, ac diligenter contemplari, vt Summus Pontifex cum omni humilitate, atque obedientia de inconuenientibus fiat certior, arg. *cap. ſi quando, de reſcript. & l. ſi vendicari, C. de pœnis.*

Accedit Regum proprium eſſe occurrere violentiis, & exceſſibus vaſallorum, *cap. Regum, 23. quaſt.5.* concordata *cap.26.* Cabed. *1. part. deciſ. 76, num. 3.* quando iniuſtè à iudicibus Eccleſiaſticis ipſi opprimuntur, debent enim ſalua ſemper in omnibus Summi Pontificis auctoritate obuiare violentiis à poteſtate Eccleſiaſtica illatis, vt reſoluit Gregorius Lopez, quando iniuſtè inferuntur, *l. 13. verb. Nin fuerſa, tit. 13. part. 1.* Auendan. *de exequen. mand.lib.1 cap.1 n. 32.verſic. Nam cum.* Ioſeph. de Seſſe *de inhibit. cap. 8. §. 3. num. 25.* & Morl. *in emporio iuris, part.1. tit.2. quaſt.14. ex n. 5. cum ſequentibus, & num. 9. cum duobus ſequentibus,* vbi probat iure etiam poſſe defendi examen litterarum Apoſtolicarum, quarum executio aliquando differtur, vt interim Summus Pontifex fiat certior de multis grauaminibus, quibus Hiſpani opprimuntur ex impetratione ipſarum litterarum, quæ falſis precibus impetrantur. Quod fieri poſſe tradunt Couar. *in practicis quaſt.cap. 35. num. 6.* Non enim eſt inconueniens differri executionem litterarum, quando maius damnum timetur, aut ſcandalum ex earum executione ſequitur, Nauarr. *in cap. inter verba 11.quaſt. 3.corol.53.* Perez *in l.2.tit.6. lib. 1.ordinamenti pag. 150.col.1. in fine*, & Sotus *de tegendo ſecretum, memb.3.quaſt.2. concluſ. 1. & 2.* Adrianus *quolibeto 2. verb. pro ſolutione.* Nec obeſt mandari exequi ipſas litteras ſub cenſuris, quia non videtur ſuperioris mandatum ſpernere, qui ex cauſa iuſta differt executionem, & ex conſequenti non videtur incurrere cenſuram, iuxta Cardinalem *in cap. ſi quando, de reſcriptis*, præſertim ſi interponatur ſupplicatio, quæ de iure canonico ſuſpendit effectum, vt tradit Hoſtienſ. *in cap. paſtoralis, de appellationibus*, & *ibi* Panormitanus *in §. verum, num. 8.* vbi Additionator, quod non puto verum, ex traditis *in cap. ex litteris, de in integrum reſtitutione*, vbi datur locus ſupplicationis ad Superiorem, ſed pendente ſupplicatione mandatur ſententia executioni præſtita cautione, quòd omnia reſtituet, Afflict. *dec.341.* Lancellot. *de attentat.part.2. cap.19.num.16.& 17.* Bander. *in tract. rediſionum concluſ 20. num. 58.* Caldas Pereira *in l. ſi curatorem, verb. per quod, num. 32. de in integ. reſtit.* & Velaſc. *conſult. 51. num. 28.*

Nihilominus interpoſita ſupplicatione, quando timetur ſcandalum, vel aliud graue damnum, differri poteſt executio litterarum, quo vſque fiat certior Pontifex de præiudicio, quod ſequitur ex litteris impetratis, ſi mandentur executioni, & non retineantur à Regiis Tribunalibus, vt fit in Hiſpania, teſte Couarr. *ſuprà cap.36.num.3.* & apud Gallos, teſte Rebuffo *in praxi beneficiali 3. part. ſignaturæ, verb. nec non iure patronatus, num. 12.& 36.* Coſm. *in pragmatic. ſanct. in proœmio §. cæterum, verb. eneruantur fol. 41.* ſicut etiam retinentur litteræ contra decreta Concilij Tridentini, ſi quæ concedantur à Pontifice Maximo. Secus quando litteræ Apoſtolicæ contra tertiam perſonam nullam continent violentiam, vel iniuſtitiam; de qua non eſt opus Pontificem de nouo informare: tunc enim, qui eas retinuerit, vel curauerit, vt non habeant executionem, niſi priùs approbentur, vel diſcutiantur, incidet in cenſuram huius canonis, cùm ſine vlla cauſa eas retineat, Souſa *cap.14. diſp. 76.* & patet ex verbis Bullæ.

Septima dubitatio, quid importent verba illa, 262.
ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine? Dic ad incurrendam hanc cenſuram non eſſe opus, vt hæc tria, beneplacitum, ſcilicet, conſenſus, & examen ſimul concurrant, ſed ſufficere, vt aliquid vnum ex his tribus ſeorſum exiſtat: cùm Bulla loquatur diſiunctiuè, & vnumquodque eorum æquè Sedi Apoſtolicæ præiudicet, quamuis verba illa tria quaſi idem ſibi velint. Vbi nota non prohiberi hoc loco, ne Princeps, vel eius Magiſtratus diſcutiant, aut examinent litteras Apoſtolicas, ſed ſolùm, ne prohibeant, vel impediant illarum executionem abſque eorum conſenſu, vel
beneplacito, aut examine. Quam obrem ſi petatur 263.
à Principe, vel ab eius Magiſtratibus conſenſus, ſeu beneplacitum, debet apponi ſubſcriptio: Placet, ſeu fiat, aut exequatur, quod ſi quis ſimpliciter

de

determinet, ne litteræ Apoſtolicæ habeant executionem, aut intendant omnes litteras examinare, etiamſi nihil contineant contra bonum cõmune, aut particulare, vel impediat, ne ſine Principis, vel Magiſtratuũ examine quaſi ipsũ ante executionẽ exigatur, executioni tradantur, inuoluitur cenſura huius canonis, Souſa *vbi ſuprà diſp. 76. num.* 10. Marius Alterius *diſput. 14. cap. 2. verb. ſimpliciter fol. 656. & fol. 657. columm. 1. verſic. Reſpondeo, &*
264 *primò dico, & verſicul. Quartò dubitatur*, vbi vult mandantem alteri, vt recurrat ad Curiam ſæcularem ad impediendam executionem litterarum, & aliorum decretorum ligari hoc canone; ſicut & mandatarium ex verbis Bullæ: Qui per ſe, vel per alios publicè, vel occultè prohibita commiſerint; quamobrem non ſolùm mandantes, ſed etiam rata habentes, quæ fuerint commiſſa nomine ipſius, incident in cenſuram ſaltem in foro conſcientiæ, & in foro externo, ſi ratihabitio probari poteſt, argumento *cap. cùm quis, de ſentent. excommun. lib. 6.*

Excommunicatio decimaquarta contra impedientes litterarum Apoſtolicarum, aut aliarum expeditionum executionem, & contra auocantes cauſas Eccleſiaſticas ab Eccleſiaſticis iudicibus, ſic habet:

§. XIV.

ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui per ſe, vel alios authoritate propria, ac de facto quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commiſſariis noſtris, aliiſque Iudicibus Eccleſiaſticis auocant, illorumve curſum & audientiam ac perſonas, Capitula, Conuentus, Collegia, cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam iudices interponunt. Quive partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos contra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui per ſtatutum, vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium proceſſuum, ac decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id fauorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætentionum, ſeu etiam donec ipſi ad Nos informandos, vt dicunt, ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes huiuſmodi coram Nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes Cancellariarum, Conciliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij, Ordinarij, vel extraordinarij, quorumcunque Principum ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate; aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, commendatarij, ſeu Vicarij fuerint.

EPITOME.

265. *Summa huius canonis, & in quo differat à præcedenti.*
266. *Materia huius canonis, quæ ſit, & quot ſint actiones principales prohibitæ, & quot acceſſoria?*
Cauſæ verò, quæ ſint? ibid.
267. *Quot ſint perſonæ contra quas fertur hæc cenſura.*
268. *Vtrùm feratur hæc cenſura contra perſonas Eccleſiaſticas & ſæculares?*
269. *Sæculares Magiſtratus, & alij priuati quomodo poterunt licitè ſe defendere, & cauſas ſuas contra Eccleſiaſticos?*
270. *Aduocare cauſas de vno Tribunali ad aliud quid ſit, & quando fiat cum excommunicatione, & quando ſine illa?*
271. *Compellentes actorem, aut reum, qui apud iudices Romanæ Curiæ cauſas habent, vt acta facta reuocent, vtrùm incidant in hunc canonem? & quando non incidant?*
272. *Quæ cauſæ ſpirituales, vel Eccleſiaſticæ poſſint tractari apud Magiſtratus ſæculares ſine excommunicatione?*
273. *An Magiſtratus laici cogentes iudicem Eccleſiaſticum, vt ceſſet à vi illata, vel inferenda, incurrant in hanc cenſuram?*
274. *Cauſæ mixtæ in quibus quæſtio facti tractatur, ſed additur aliquid iuris ſpiritualis, an poſſint expediri ſine metu excommunicationis à iudice laico?*
275. *Non eſt integrum ſæculari auocare cauſas Eccleſiaſticas ob negligentiam iudicis Eccleſiaſtici.*

HÆc excommunicatio eſt lata cõtra auocantes ad ſe ſpirituales cauſas à Summo Ponti- 265
fice commiſſas virtute litterarum Apoſtolicarum, & ita non obediunt mandatis illius prout debent, imò impediunt executionem tacitam litterarum. In quo hæc cenſura præcedenti eſt ſimilis, Suar. *hoc loco num.* 75. quoniam vtraque fertur contra prohibentes, impedientes, & retardantes litterarum Apoſtolicarum executionem. Differunt tamen ob diuerſos fines, quia in hoc canone propriè, & per ſe commendatur protectio, & defenſio cauſarum beneficialium, decimarum, & aliarum cauſarum ſpiritualium, vel ſpiritualibus annexarum, vt index, cui earum cognitio non competit, de illis nullo modo præſumat cognoſcere, nec audeat ſe in illis expediendis intromittere.

Canon eſt vniuerſalis, cùm comprehendat omnes, & ſingulos, & neminem excludit, nam dictio *omnis*, & *ſinguli* includit omnes ſimul, & ſingulos ſeparatim, & per ſe ſumptos; & comprehenduntur tam ſæculares, quàm Eccleſiaſtici cuiuſcunque Ordinis, ſtatus, & dignitatis fuerint, gloſſa *in cap. vt circa, poſt medium, in verb. omnia, & ſingula, de electione lib. 6.* & Rebuff. *ſuper concord. in forma littera. exec. mandat. Apoſt. in verb. omnia, & ſingula, pag.* 653.

Nec obeſt dicere hanc excommunicationem latam videri contra Principes, & Dominos ſæculares ſe ipſos conſtituentes iudices Eccleſiaſticorum. Quia etiam extenditur ad perſonas Eccleſiaſticas, ſi præſumpſerint alia auctoritate, quàm

Eccleſiaſtica ſe ipſas conſtituere iudices perſonarum Eccleſiaſticarum, Caiet. *in ſumma verb. excommunicatio cap.* 29. *in fine*, Nauarr. *in manuali cap.* 17. *num.* 70 *in principio*, vbi ait affici excommunicatione omnes committentes in hoc canone prohibita auctoritate iudiciali laica.

266. Materia huius canonis eſt ſacrilegium contra Sedis Apoſtolicæ auctoritatem in cauſarum ſpiritualium, & ſpiritualibus annexarum cognitione,& in litterarum Apoſtolicarum executione, vt inquit Caiet. *in ſumma verb. excommunicatio cap.* 30. Saur. *l.b.*3. *de cenſuris cap.* 18 *num.*2. Marius Alterius *excommunicatio* 14. *in principio, verſic. materia.*

Actiones principales ſunt numero quinque, quæ prohibentur,ſiue per ſe,ſiue per alium exerceantur. Prima, auocare cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus annexas, à quibuſcunque Auditoribus, vel iudicibus Eccleſiaſticis auctoritate propria & de facto prætextu quarumcumque exemptionum,gratiarum, vel litterarum Apoſtolicarum. Secunda actio eſt impedire curſum, & Audientiam illarum cauſarum, vel impedire perſonas, Capitula, Conuentus, Collegia volentia cauſas ipſas proſequi, ac ſe de illarum cognitione tanquam iudices interponere. Tertia compellere partes actrices, quæ committi fecerunt prædictas cauſas ad reuocandum citationes, inhibitiones, vel alias litteras in eis decretas. Quarta compellere eaſdem partes actrices ad faciendum abſolui à cenſuris, & pœnis, contra quos inhibitiones emanarunt,aut vt conſentiant eos abſolui.Quinta impedire quomodolibet executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu proceſſuum executorialium, & decretorum prædictorum,etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel alia intentione, donec ſupplicauerint ad Summum Pontificem, aut ſupplicare fecerint ad ipſum informandum,niſi tales ſupplicationes proſequantur legitimè apud Sedem Apoſtolicam. Actiones autem acceſſoriæ prohibitæ,ſunt tres. Prima præſtare ad hæc enarrata fauorem. Secunda conſilium dare. Tertia præbere aſſenſum. Hæc omnia patent ex tenore huius canonis.

Cauſæ autem ad quas huiuſmodi actiones interdicuntur, ſunt tres, aut quatuor, beneficiales videlicet, Decimales, item cauſæ ſpirituales, aut ſpiritualibus annexæ. Quare qui auctoritate propria ac de facto,id eſt,contra iuris diſpoſitionem ex propria voluntate,quia ſic illis videtur, & placet, iuxta illud cui pro ratione voluntas,aut prætextu exemptionum,vel aliarum gratiarum,& litterarum Apoſtolicarum quarumcunque auocant ad ſe cauſas beneficiales,ſpirituales,nec non ſpiritualibus annexas, incidunt in hanc excommunicationem.

Ex quo ſequitur non ſolùm ligari excommunicatione exercentes aliquam actionem ex prohibitis in hoc canone etiam ſub prætextu quarumcunque exemptionum, ſed etiam,qui abſque illo prætextu, & ex mera voluntate, vel ex conſuetudine ſui officij, vel alio quocunque modo aliquid ex prohibitis exercent, vt deducitur ex verbis, *Auctoritate propria, & de facto.* quibus verbis oſtenditur etiam incidere in hunc canonem, qui ſine vllo omnino prætextu delinquunt. Et quamuis Pontifex dicat, auctoritate propria, & de facto,prætextu exemptionum facientes contra hunc canonem,ligari excommunicatione, & non meminerit illorum, qui ſine vllo prætextu priuilegiorum, & gratiarum auocant cauſas ſpirituales ab Auditoribus Sedis Apoſtolicæ: dicendum tamen eſt Summum Pontificem voluiſſe exprimere cauſam, quæ vtplurimum afferri ſolet ab auocantibus cauſas ad ſuum delictum tegendum, & cohoneſtandum,& ideo vſus eſt verbis, *qui prætextu exemptionum, priuilegiorum, & gratiarum prohibita committunt*, vt notum ſit tales gratias, & litteras Apoſtolicas, vel eſſe falſas, & re vera minimè fuiſſe conceſſas, vel vt oſtendatur nullius roboris eſſe,ac momenti.Adde verba illa, *Auctoritate propria,& de facto*,in principio huius canonis poſita, extendi ad illos,qui auocant cauſas ſine vllo prætextu exemptionum, & ideo contra illos multo fortiùs excommunicatio locum habebit, ne ipſi ſint melioris conditionis, cùm nullo prætextu ſe tueantur.

Porrò cauſæ ſpirituales coram Eccleſiaſtico iudice tantùm cognoſci, ac finiri poſſunt,ac debent: aliqua enim ſunt ſpiritualia per eſſentiam; & eorum quædam ſunt incorporalia, vt ſunt virtutes,& dona Dei. Quædam corporalia, vt Reliquiæ Sanctorum, *cap.* 1. *&* 2. *de Reliquiis, & vener. Sanctorum.* Quædam ſunt ſpiritualia per cauſam, quia ſunt cauſa gratiæ. Quædam dicuntur ſpiritualia, quæ dependent à poteſtate ſpirituali,vt abſolutio à cenſuris, *cap. ad aures, de ſimonia*, & pretium recipere pro abſolutione ab excommunicatione, materia eſt ſimoniæ, Suar. *de Religione tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimonia cap.*19. *num.*6.*& cap.* 50. *num.* 21. Reginal. *in praxi fori pœnitentialis lib.*23 *num.*212. *in fine*, vbi idem docet de actu ferendi cenſuras,& quamuis gloſſa *in d.cap.ad aures, verb. abſolutionis*, opinetur poſſe excommunicatum pecunia redimere vexationem, vt abſolutionem obtineat ab excommunicatione: oppoſitum tradit Innocentius *in d.cap.ad aures*,quamuis Azor *inſtit.moral.part.*3.*l.b.*12.*cap.*11.*verſic.quæres*, putat eſſe probabilem opinionem gloſſæ, ſi excommunicato immineat aliquod præiudicium ex abſolutione dilata,nimirum,quia ſperatur eligi, vel debet eligere: ſecus quando nullum ſequitur præiudicium excommunicato; ex eo quòd abſolutio differatur,ſed de his alibi.

Vltra hæc, alia etiam ſunt ſpiritualia ratione officij,qualia ſunt miniſteria Eccleſiaſtica,quæ ad diuinum cultum feruntur,*cap.ad noſtram, de ſimonia*,vbi omnes actus procedentes à poteſtate ordinis ſunt materia ſimoniæ, Suar. ſuprà *cap.* 13. *num* 2.*& cap.*9.*num.*6.Denique reliqua,quæ cultui diuino per benedictionem addicuntur, ſunt ſpiritualia,quia benedictio à ſola poteſtate ſupernaturali,& ſpirituali manat, Nauarr. *in cap.non liceat* 12. *quæſt.*2.§.17.*num.*7.

Annexa autem ſpiritualibus ea dicuntur, quæ connectuntur cum rebus ſpiritualibus, & ad illarum vſum deputantur,puta ius patronatus.Quam obrem cauſæ omnes ſpirituales, & ſpiritualibus annexæ à iudice Eccleſiaſtico iudicari debent, quia annexorum, & connexorum idem eſt iudicium. Gironda *de priuilegiatorum, & exemptionum explicatione, num.*750. & quamuis iuriſpatronatus cauſa non eſt ſimpliciter ſpiritualis, ſed ſpirituali tantùm iuri coniuncta,non niſi à iudice Eccleſiaſtico iudicari debet, habetur *in l. Regia lib.*2.*tit.* 1. §.7.& *ibi* Barboſ. parens, & apud Hiſpanos *l.* 56. *tit.* 6. *part.* 1. Couarr. *practicarum cap.* 36. Cabed. *de patronatibus Regiæ coronæ cap.*5 *num.*5.*& cap.*49. *à num.* 1. *& deciſ.* 120. *num.* 3. *& areſt.* 91. *part.* 2. & Caldas Pereira *in quæſt.fore ſ. conſ.*5.*num.*6.*&* 7.

quibus

quibus probatur eſſe competens iudex Eccleſiaſticus in ſpiritualibus annexis, Marant. *de ordin. iudic.part. 4.diſtinct.* 11. *num.*8. & Carol. de Graſſ. *de effectib. clericalibus effectu* 1. *num.* 401. Atque ita quicumque præſumit auocare à iudicibus commiſſariis Sedis Apoſtolicæ cauſam aliquam de decimis, de beneficiis, vel de iure eligendi, ſeu præſentandi, nec non conferendi, vel inſtituendi: ſimiliter de iuriſdictione Eccleſiaſtica, aut de Sacramentis, ſeu de cenſuris, vel de rebus rei ſpirituali annexis innodatur hac excommunicatione, etiamſi auocatio fiat ſub prætextu quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & aliarum litterarum Apoſtolicarum.

Prætextus autem ſub quibus auocantes ſe poſſunt excuſare ab hac cenſura iniuſtè, & ideo non excuſantur ab illa, ſunt ſex. Primus eſt prætextus quarumcumque exemptionum. Secundus eſt prætextus gratiarum. Tertius prætextus litterarum Apoſtolicarum. Quartus prætextus violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum. Quintus prætextus informandi Summum Pontificem. Sextus prætextus ſupplicandi, aut ſupplicare faciendi, niſi ſupplicationes apud Summum Pontificem & Sedem Apoſtolicam legitimè proſequantur, quæ omnia patent ex littera huius canonis, Sayr. *cap.*18 *hoc loco num.*2 *ad finem.*

267. Prima dubitatio contra quas perſonas feratur hæc cenſura? conſtat ex tenore illius, nimirum contra Præſidentes Cancellariarũ, Conciliorum, & Parlamentorum. Item contra Cancellarios, & Vicecancellarios. Similiter contra conſiliarios tam Ordinarios, quàm extraordinarios quorumcumque Principum ſæcularium, etiamſi Imperiali vel Regali dignitate præfulgeant. Fertur etiam contra Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Commendatarios, & vicarios, ſiue ipſi per ſe, ſiue per alios auocent cauſas ſpirituales, aut earum curſum impediant, & cæteras actiones tam principales, quàm acceſſorias in hoc canone prohibitas exerceant.

268. Secunda dubitatio, an hæc cenſura feratur contra ſæculares, & Eccleſiaſticas perſonas? Reſponſio eſt affirmatiua. Vnde Eccleſiaſtici conſtituti à Principe ſæculari iuriſdictione laica, ſi cauſas Eccleſiaſticas ad ſe auocauerint, incident in hanc cenſuram, Caiet. *in ſumma verb. excommunicatio cap.* 29. quem ſequitur Suar. *de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 76. quod etiam tamquam probabile ſentit Sayr. ſuprà *num.* 5. quamuis cum Nauarro *in manuali cap.* 27. *num.* 71. §. *declaratio* 1. credat hanc cenſuram non extendi, niſi ad ſeculares tantùm, qui propria auctoritate iudiciali, & laica exercent actiones hoc loco prohibitas, quæ ſententia non omnino mihi ſatisfacit: quia hic canon indiſtinctè loquitur contra omnes auocantes cauſas Eccleſiaſticas ad iudicium ſæculare. Confirmatur ex verbis ad finem canonis poſitis, quæ ſic habent: *Archiepiſcopi, & Epiſcopi.* Igitur non euadunt hanc cenſuram Eccleſiaſtici, qui cauſas Eccleſiaſticas ab Eccleſiaſticis iudicibus auocant auctoritate ſæculari ad ſe.

Non incidunt tamen in hanc cenſuram Eccleſiaſtici auocantes auctoritate etiam Eccleſiaſtica ad ſe cauſas Eccleſiaſticas, eo quia auocatio, quæ hoc loco interdicitur, illa eſt, per quam libertas Eccleſiaſtica violatur: qualis non eſt per quam auocantur cauſæ Eccleſiaſticæ ad Eccleſiaſticum iudicium: tunc enim non offenditur libertas Eccleſiaſtica, niſi quando alia, quàm Eccleſiaſtica auctoritate auocatio exercetur auctoritatiuè, vt deducitur ex verbis illis huius canonis ibi: *Auctoritate propria, ac prætextu quarumcunque gratiarum, exemptionum, ac litterarum Apoſtolicarum*, Suar. ſuprà *numero* 75. Sayr. *numero* 5. citato.

Tertia dubitatio quomodo ſæculares Magiſtratus, & alij priuati poterunt licitè ſe defendere, & cauſas ſuas contra Eccleſiaſticos? Videtur reſpondendum de iure naturæ licitum eſſe protegere innocentes, præſertim Principibus, & Magiſtratibus contra poteſtatem Eccleſiaſticam. Nihilominus hoc loco tollitur hic modus defendendi per verba hæc: *Etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum.* Proinde talis prætextus non excuſat ab hac excommunicatione, cùm oſtendatur expreſsè in hoc canone alia via ſe defendendi, nimirum per ſupplicationem, atque ita non eſt integrum Principibus, & Magiſtratibus impedire executionem quarumcumque litterarum Apoſtolicarum, qui prætextu violentiæ prohibendæ, eo quòd in hoc caſu per viam ſupplicationis violentia tolli poteſt. Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 6. Nam quando violentia infertur à Magiſtratibus Eccleſiaſticis, & ad illam tollendam ſit eundum ad iudices ſæculares, illicitum eſt cauſam auocare, niſi priùs Eccleſiaſtici iudices ſuperiores requiſiti, & rogati noluerint accurrere. Eſt enim in cauſis Eccleſiaſticis gradatim ab inferioribus ad ſuperiores eundum *l. Imperatores.* 21. *in principio,ff.de appellationibus*, Maranta *de ordine Iudiciorum part.* 6. *cap. de appellat. à num.* 368. Sigiſmund. Scaccia *de appellationibus quæſt.* 7. *à principio*, ita nimirum, vt inter iudices Eccleſiaſticos ab Archidiaconis, & aliis inferioribus detur appellatio ad Epiſcopum, & ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, *cap. dilecti.* 66. *de appellat. & cap. Romana, eodem titulo, in* 6. Azor *inſtit. moral. lib.* 5. *cap.* 14. *part.* 1. *quæſ.* 6. Atque ita ſi iudex ſæcularis prætermiſſo ordine hoc Ordinario in tali cauſa ſe interponat, facit contra libertatem Eccleſiaſticam, ad cuius iudicem pertinet vim, & iniuriam illatam tollere, & ideo ad iudicem Eccleſiaſticum per viam ſupplicationis recurrendum eſt, vel ad Sedem Apoſtolicam, vt patet ex verbis huius canonis, ibi: *donec ad Nos informandos ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint.* quæ clauſula poſita fuit à Pio Quinto in Bulla Cœnæ edita anno de 1568. ad tollendum hunc prætextum ſatis communem. Itaque Magiſtratus ſæcularis, qui hoc prætextu violentiæ prohibendæ litterarum executionem impedierit, incidet in hanc cenſuram; ſi interrupto ordine ſeruando in proceſſu Eccleſiaſtico auocauerit ad ſe cauſam, Sayr. *de cenſuris d.cap.* 18. *num.*9. *&* 10. 269.

Quòd ſi vrget iudex Eccleſiaſticus, & ſequitur iniuria irreparabilis, vel quæ difficile reparari poteſt, & Summus Pontifex longè abeſt, & eſt periculum in mora, excuſabitur à cenſura iudex ſæcularis, ſi cauſam Eccleſiaſticam ad ſe auocet, Couar. *pract. earum quæſtionum cap.* 35. *num.* 3. Gregorius Lopez *in l.* 13. *titul.* 13. *part....* Parlador. *lib.* 3. *diffic.* 9. §. 4. *numero* 24. & probatur ex *Clementina Paſtoralis, de ſententia, & re iudicata, circa finem*, & deducitur ex *cap. cum contingat*, & *ibi* Abbas, *numero* 27. *de foro compet.* vbi licita eſt defenſio, ſequitur Souſa *diſput.* 75. *de Bulla Cœnæ num.* 5. *& ſequentib. & diſp.* 78. *n.* 3. *& n.* 5. vbi cum aliis vult quando iudex Eccleſiaſticus Regis ſupplicationẽ noluerit audire, nec violentiam voluerit auferre, licitum

licitum eſſe illum compellere per bonorum tempo. alium ablationem,quæ doctrina eſt etiam Couarruuiæ *practicarum quæſt.cap.35.num.3.§. Aduerſus verò*, vbi pro hac parte refert Carolum de Graſſis *lib.2. Regal.* & alios ab eodem Souſa relatos, dummodo cauſa ſit magni momenti, quia in paruis, & in modicis non eſt conueniens,nec decet, cùm maius inde ſequatur ſcandalum, quàm commodum, nec modica ſunt in conſideratione. *l. ſi oleum, §. final. ff.de oleo legat., gloſſ.1. in cap. ſi proponente 41.de reſcriptis.* Azor ſuprà *lib.6.cap.10. quæſ. 3.*

270 Quarta dubitatio auocare cauſas de vno Tribunali ad aliud, quid ſit, & quando fiat cum excommunicatione,& quando ſine illa? Hæc quæſtio duas partes continet: quo ad primam,auocare nihil aliud eſt, quàm trahere perſonas Eccleſiaſticas, & eorum cauſas ad Tribunalia ſæcularia, de quo loquitur tota ferè *cauſa 11. quæſt. 1.* præſertim *cap.inolita*, vbi Clericus,vel laicus, qui clericum conuenerit, & traxerit coram iudice ſæculari eſt excommunicandus, & cauſam perdere debet, per textum *in cap. ſi diligenti, de foro competenti*, Tuſch.*lit.C.concluſ.*338. Marant. *de ordin. iudic. part 4.diſt.11. num 2.* Carol. de Graſſis *de effectib.clerical.effectu 1.num.*413.& Eraſm. à Cochier *de iuriſd.ordin.in exemptos, part.4.quæſt.94.* non tamen perdet cauſam ipſo iure, ſed per ſententiam. Roland. *conſ 23. num.14. lib.2.* Roman. *conſ. 369. num.39.* Villalob. *commun. opin.verb. clericus, n.97.* Rebellus *de obligat. iuſtit.part.1.lib.1 ſect.6.quæſt.6. num.44* Nam verbum *amittat*, vel *perdat*, non intelligitur ipſo iure,vt volunt Couarr.*in cap.ſi heredes, num. 8. de teſtamentis.* Tiraquell. *in l. ſi vnquam.Cod.de reuocand. donat. verb.reuertatur, n.39. & 112. & 216.*

Quod procedit quamuis actor, qui auocauit clericum,coram iudice ſæculari cauſam perdiderit: adhuc enim tantum ſoluere debet, quantum valebat ipſa cauſa,Socin. *in d.cap. ſi diligenti,n.25. verſiculo,& prædicta, de foro competenti*, & ante illum Archid.*in cap.placuit,num.1.*& Turrecremata *ibidem 11.quæſt.1.* neque, qui traxit clericum coram iudice laico, poteſt ampliùs pœnitere ad hoc,vt euadat pœnam iam incurſam, ita Martin. Vran. *conſ.32. à num. 28. lib. 2.* Carol. de Graſſ. *de effect.cleric.d.effectu 1.num.*418.vbi *num.*432. excuſat actorem, qui neſciebat reum eſſe Clericum, dum illum traxit coram iudice ſæculari.

Auocare ergo cauſas ſpirituales, aut illi annexas à iudicibus Romanæ Curiæ, non poteſt fieri ſine excommunicatione hac, etiamſi prætextu quarumcunque exemptionum fiat auocatio, & quacunque alia ratione cauſæ Eccleſiaſticæ auocentur ſine dolo, ſiue metu, quia Bulla ſimpliciter excommunicat auocantes, nec modum præſcribit: ideò afficit excommunicatio hæc omnes auocantes cauſas antequam deductæ ſint, vt vult Nauarr.*in rubr.de iudic.num 68.verſic. Qua ratione, & num.69.* Igitur multo magis afficiet auocantes cauſas poſtquam ad Tribunal Eccleſiaſticum ſunt deductæ, eſt communis.

Limitatur hæc reſolutio in auocantibus de licentia Papæ, vel legitima alia ratione, ſecus, qui auocant auctoritate propria, ac de facto, contra quos lata eſt excommunicatio. Item non ligat auocantes à dictis iudicibus cauſas non ſpirituales,ſed temporales, & laicas, quia in hoc Canone eſt ſermo de cauſis ſpiritualibus tantùm, & vbi aliqua exprimuntur tanquam interdicta,alia cenſentur conceſſa,ſi in prohibitis,& omiſſis non eſt eadem ratio, *l. maritus, Cod. de procuratorib.l.cùm Prætor, ff de iudiciis, cap. nonne, de præſumptionibus*, vbi negationem vnius eſſe affirmationem alterius habetur, & volunt D. Barboſ.*in d. l. cùm Prætor,in principio,num.37. & 53.* Perez per text. *ibi in l.9.gloſſa 2. poſt principium,tit.3. lib.4. ordin. & l.1. gloſſa 5.tit.15.lib.8.eiuſdem ordin.* Confert quod dicitur de reprobatione vnius ex duobus propoſitis: tunc enim reprobans vnum ex duobus, videtur includere approbationem alterius, ita Surd. *deciſ.195.num.3.& conſ.25.num.3.& conſ.56.num.2. & conſ.151.num.55.* atque ita,cùm in hoc canone pœna feratur contra auocantes ſolùm cauſas ſpirituales;ſequitur non ligare auocantes cauſas non ſpirituales, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, cap.14. §.tres regulas, num.1. verſ. item pœnam*, Marius Alterius *diſp.15.cap.1: fol.662.col.2. verſ. hinc ſequitur*, vbi addit,euadere hanc cenſuram Magiſtratum ſæcularem, qui auocaret ab Auditoribus, & Commiſſariis Apoſtolicis per Papam, non vt Pontifex, ſed vti dominus temporalis in ſuo dominio temporali virtute litterarum Apoſtolicarum commiſſam cauſam, quia hoc loco veniunt cauſæ Eccleſiaſticæ, aut ſpirituales, & ſpiritualibus coniunctæ, quas Papa committit ratione iuriſdictionis ſpiritualis,quam habet.

Similiter excuſantur ab hac cenſura auocantes cauſas ſupradictas à iudicibus, qui non ſunt Romanæ Curiæ, Vgolin. ſuprà *verſ. tertio in excommunicatione*, neque, qui eas cauſas auocare intendit, ſed non auocauit,quoniam verba cum effectu intelligenda ſunt:non enim ſufficiunt verba, vbi opus eſt facto. *l.qui decem,§.1.verſ.idem reſponſum, de ſolut.* gloſſa per illum textum *in cap.1. de eo, qui mittit.in poſſeſſ.* cum aliis,vt per Tiraquel. *in tract. de retract.§.1. gloſſa 16. num.9. circa finem*, & eſt commune dictum,ac prouerbium:atque ita verba intelliguntur cum effectu. *l.1.§.hæc verba. ff. quod quiſque iuris, cap.relatum, de Clericis non reſidentibus*, Tuſch *tom.8 littera V.concluſ.9.* Cardoſ.*in praxi iudicum,eodem verbo,num.5.*& Thomas de Thomaſſetis *in floribus legum,regul.*304.Et ideo ſi non auocauit,non incidit in hanc cenſuram, quia non ſufficit, vt auocare conetur, niſi re ipſa auocet.

Sed quid ſi iudices ſæculares iudicent debitores decimarum conuentos apud ipſos?videtur hac in re iudices gratiam præſtare Eccleſiis: ſecus ſi recuſent cauſas expedire. Quia maneret Eccleſia decimis priuata, quod cederet in detrimentum Eccleſiarum, & clericorum. Nam ſi iudex Eccleſiaſticus impediatur cognoſcere de cauſa decimarum,& debitor parui faciat cenſuras,patietur Eccleſia magnum detrimentum,ſi non ſit integrum Eccleſiæ recurrere ad iudices ſæculares, & ab illis imploret auxilium ad cogendum debitorem. Nauarrus tamen *conſ.1.quæſt.41.de conſtit.* putat poſſe clericum recurrere ſuper decimis ad ſæcularem Magiſtratum via poſſeſſorij, ſeu interdicti retinendæ, vel reſtituendæ poſſeſſionis, per ea, quæ priùs dixit in manuali *cap.27. num.69.* Nihilominus negat licitum eſſe Clericis recurrere ad iudices ſæculares ſuper decimis, & aliis ſpiritualibus cauſis directa via petitorij, per textum *in cap. decernimus*;ibi, *laicorum iudicio,de iudiciis*, per quem textum Clericus, nec de licentia Epiſcopi poteſt adire iudices ſæculares,nec illis ſe ſubiicere,Farinac. *in praxi crimin. quæſt.8. num. 4. verſ. ſublimita*, Surdus *deciſ.26.num.4.& conſ.*122. Nam quamuis Epiſcopus Romanus, id eſt, Summus Pontifex,

negotia Eccleſiaſtica poſſit & alias cauſas laicis committere, vt notant Spino *in ſpeculo teſtamentorum part.* 11. *rubr. num.* 47. & Bellet. *deſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali* §. 1. *num.* 34. Quin etiam facultatem excommunicandi, Ioannes Andreas *in cap.* 2. vbi Gemin. *de præbendis in* 6. Epiſcopus autem nequit clericorum cauſas criminales ſæculari delegare, Hoſtienſ. *in d. cap. decernimus, num.* 1. Abbas *num.* 4. *&* 5. Decius *num.* 25. & Clarus §. *final. quæſt.* 41. *verſ. quæro.* imò nec clerico, & laico ſimul eas poteſt committere, Roland. *conſ.* 4. *num.* 4. *vol.* 1. Scaccia *de iudiciis lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 39. *&* 41. & alij, quibus accedit Barboſa *de officio, & poteſtate Epiſcopi, allegat.* 108. *num.* 3. Sicut non poteſt delegare cauſas ſpirituales laico ſimul coniuncto cum clerico, Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 32. Ex quibus ſequitur laicum ita coniunctum, nec etiam de cauſa criminali clerici poſſe cognoſcere, Abbas *in cap. ſignificaſti, de foro competenti*, Clarus, & Farinac. *ſupra*. Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 71. & Segura Daualos *in director. iudicum Eccleſ. part.* 2. *cap.* 11. *n.* 1. igitur multo minus poterunt ſæculares magiſtratus auctoritatiuè auocare eorum cauſas ſuper decimis, & cæteris rebus Eccleſiaſticis, quin per ſolam auocationem earum incurrant cenſuram; quoniam hæc eſt actio principalis prohibita ſub pœna excommunicationis, vt vult Caietan. *verb. excommunicatio cap.* 30.

Non incurrunt tamen in cenſuram, qui patiuntur pro decimis pertrahi ad iudices ſæculares inuiti; ſecus ſi trahantur voluntarij, & conſentientes, ita Nauarr. *dicto conſ.* 1. *quæſt.* 42. *de conſtit.* quia in canone ſequenti excommunicantur trahentes, vel trahi facientes clericum, vt conſentiat in ſuam iuriſdictionem: ideo, ſi iudex vi, vel metu, vel ſuaſionibus, vel quouis alio modo pertrahit clericum ad ſuum Tribunal, locus eſt excommunicationi: quòd ſi iudex nihil ad id cooperetur, & clericum ſponte venientem recipiat ad ſuum Tribunal, non ligatur excommunicatione, Marius Alterius *de excommunicatione Bullæ Cœnæ diſp.* 16. *cap.* 1. *fol.* 681. *column.* 1. *verſicul. reſpondeo quando.*

271. Quinta dubitatio, vtrùm compellentes actorem, aut reum, qui apud iudices Romanæ Curiæ cauſas habent, vt acta facta reuocent, incidant, vel non incidant in cenſuram? Pars affirmans incidere oſtenditur in hoc canone, ex verbis ſequentibus, quæ ſic habent: *Quive partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui, per ſtatutum, vel aliàs compellunt.* quæ verba ſunt accipienda ita, vt compellentes id faciant auctoritate publica, & iudiciaria, non autem auctoritate priuata. Quare priuata perſona, quæ per vim, & metum cogeret partes ad reuocandum citationes, & inhibitiones, vel ad conſentiendum, vt abſoluatur aduerſarius, non incideret in hunc canonem.

Nec refert verbum, *per ſtatutum, vel aliàs compellunt*, quæ dictio videtur extendi ad omnem modum, quo dicta actio fieri poteſt, ſiue publica, ſiue priuata auctoritate ex vi, ac virtute dictionis *aliàs*, quæ diuerſimodè intelligi poteſt, & varias habet ſignificationes, quarum illa vna eſt, vt ſignificet alium caſum, & alium quemcunque modum. *l. qui teſtamento* §. *mulier, ff. de teſtamentis.* Nihilominus, cùm ibi dicatur *per ſtatutum, vel alias compellunt partes actrices*, accipienda ſunt verba de compellentibus per ſtatutum, quòd ſit publica, & iudiciaria auctoritate, vel per alios ſimiles modos compellendi eadem auctoritate iudiciali; nimirum per decretum, vel præceptum, vel alios ſimiles modos, quia dictio *aliàs* poſita poſt ſtatutum alios modos vltra ſtatutum expreſſos auget, & oſtendit, Achill. *deciſ.* 1. *de clauſ.* Caputaquen. *deciſ.* 2⁊3. *lib.* 1. Flamin. *de reſignatione lib.* 3. *quæſt.* 6. *numero* 38.

Idem dicendum eſt de compellentibus, vel facientibus partes actrices conſentire, vt abſoluantur contrarij, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis, auctoritate videlicet iudiciali, vel ſaltem, vt conſentiant illorum abſolutioni, ſiue compellant directè, ſiue indirectè partes abſolui, aut vt abſolutioni conſentiant. Quapropter, ſi ſæcularis occupet bona partium, vel partibus, aut conſanguineis earum metum, aut grauamen inferat ad hunc finem, vt obliget, abſolui illos, contra quos emanarunt reſcripta, aut vt faciat abſolutioni conſentire, incidet in hanc cenſuram, quia ex vi dictionis *aliàs*, intelligitur quicunque modus compellendi, vt deducitur ex *Clementina* 2. *verſic. quomodolibet, de ſentent. excommun.* nimirum realiter, vel perſonaliter, directè, vel indirectè.

Hæc autem compulſio, ſeu coactio poteſt fieri multis modis. Primò per metum cadentem in conſtantem virum: is eſt, quando aut mors ipſa, aut corporis cruciatus grauis, aut vniuerſorum bonorum, aut partis eorum amiſſio, aut magni emolumenti, aut lucri ſubtractiò intentatur, Flaminius Pariſius *de reſignat. lib.* 13. *quæſt.* 1. *num.* 54. *&* 56. vbi ait timorem iuſtum erga patrem eſſe periculum imminens filiis ob magnum amorem parentum erga filios, quod probatur ex Tiraquel. *in lege, ſi vnquam, in præfat. num.* 78. *Cod. de reuocand. donat.* Nam pater, & filius vna, & eadem perſona cenſentur. *l. vlt. Cod. de impuber. & aliis ſubſtit.* Port. Imola *conſil.* 92. ſicut etiam iuſtus metus eſt timor mortis conſanguineorum, Bartol. *in l. de pupillo.* §. *ſiquis ipſi, num.* 19. *ff. de noui oper. nunciat.* qui metus directè incutitur filiis, & affinibus, indirectè autem patribus, & parti principali, cuius ſunt affines, vel conſanguinei; Flamin. ſupra ex *num.* 66. *& num* 144. *cum ſequentib. vſque ad num.* 159. & Franciſc. Coriolan. Capucin. *de abſolutione à caſibus Bullæ in Cœna Domini num.* 8. *in fine*, Menoch. *de arbitrar. caſu* 135. *in fine, & conſil.* 1. *à num.* 280. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 1051. *num.* 54 & Sanch. *de matrimonio lib.* 4. *diſp.* 5. *num.* 20. vbi volunt periculum amiſſionis omnium bonorum inducere iuſtum metum. Quin etiam amiſſionem maioris partis bonorum, & de amiſſione magnæ rei, licèt non ſit maior bonorum pars, Couarr. *de ſponſ. part.* 2. §. 4. *num.* 18. Aragonius *in* 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 3. § *pro explicat. huius difficultatis.* Quare, qui partes actrices compelleret per ſtatutum, vel aliàs, ſcilicet per decretum, mandatum, vel præceptum, vel per alios modos ſimiles, quamuis non compelleret per metum iuſtum, vel per vim abſolutam, incurreret in hanc cenſuram, pro vt conſtat ex hoc canone, & ex verbis, *quive partes actrices*, Marius Alterius *hoc loco, diſp.* 15. *cap.* 2. *fol.* 663. *& ſequenti.* Suar. *diſp.* 13. *ſect.* 4. *num.* 11. *&* 12.

Sed quid de non compellente partes, ſed iudicem

cem ipſum Eccleſiaſticum, vt reuocet pœnas, quas impoſuit, & vt abſoluat à cenſura, quam tulit? Marius Alterius negat incurrere compellentem in hanc cenſuram, quia textus loquitur contra compellentem partes, & nihil loquitur contra compellentem iudices: igitur non debet extendi ad alios, *cap. nonne, de præſumptionibus, & l. cùm Prætor, in principio, ff. de iudiciis*, & *ibi* Petrus Barboſ. *num.* 37. *& num.* 53. Perez *in l.* 1. *gloſſa* 5. *tit.* 15. *lib.* 8. *ordinamenti*, Flamin. Pariſ. *lib.* 5. *quæſt.* 3. *num.* 202. poſt Felin. *in d. cap. nonne*, ex ea ratione, quia ſi voluiſſet comprehendere compellentem iudices, illud expreſſiſſet: atqui non expreſſit; ergo noluit, argumento *legis vnicæ.* §. *ſin autem, Cod. de caducis tollend.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, num.* 3. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 178. *& conſ.* 140. *n.* 4. Surd. *deciſ.* 276. *n.* 10. *& deciſ.* 322. *n.* 22. Gonzal. *de menſibus, gloſſ.* 9. §. 1. *n.* 33. vbi probat, quando legiſlator vult comprehendere aliqua, exprimit, ſed non expreſſit; ergo noluit comprehendi, argum. *cap. ad audientiam, de decimis. l. apud Labeonem* §. *ea enim, ff. de iniuriis* Tiraquell. *de pœnis temperandis, cauſ.* 51. *num.* 87. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt.* 22. *num.* 7.

Extat tamen cenſura contra compellentes per vim, vel metum, iudicem, & ab eo extorquent abſolutionem cenſurarum, quas pronunciauit. Habetur in Concilio generali Lugdunenſi à Gregorio Decimo lata, & refertur *in cap. vnico, de his, quæ vi, metuſve cauſa fiunt, lib.* 6. non eſt tamen reſeruata eius abſolutio; vt volunt Memoriale clericorum *cap.* 9. *excommunic.* 46. & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi. alleg.* 50. *num.* 171. *verſ. ſexta*, poſt Suar. *de cenſuris diſp.* 23. *ſect.* 4. *de excommunicationibus non reſeruatis in* 6. *num.* 11. *&* 12. vbi ait ad hanc cenſuram incurrendam ſatis eſſe qualemcunque metum illatum, quia lex non diſtinguit inter metum magnum, & paruum, vt docet Caiet. *cap.* 41. quem ſequitur Nauarr. *in cap.* 27. *num.* 125. dicens verum eſſe in foro conſcientiæ: ſed meliùs Suar. non diſtinguit inter forum conſcientiæ, & externum, quamuis concludat tandem ibi ſermonem eſſe de metu graui: ſiquidem talis cenſura cadit in extorſionem abſolutionis, quæ illam annullat ex vi illius capitis vnici: atqui non niſi vis, aut metus grauis facit abſolutionem nullam, quæ cadit in conſtantem virum: ergo de vi, aut metu graui hoc eſt intelligendum, tam hoc loco, quàm ſuprà *verſ. hac autem compulſio.* Sed magis placet ſententia Caietani *d. cap.* 41. dicentis de qualicunque metu id eſſe accipiendum, cùm lex non diſtinguat inter magnum, & paruum.

Non tamen ſufficit ad cenſuram incurrendam, quòd metus inferatur, ſed neceſſe eſt, vt abſolutio cum effectu extorqueatur, quia textus non ligat inferentes metum ad hunc finem, ſed per metum extorquentes abſolutionem. Non dicitur autem extorſio plena, niſi, vbi primum abſolutio concedatur: quod intelligitur tam de cenſura iuſta, quàm iniuſta, dummodo ſit valida; quòd ſi cenſura ſimpliciter ſit nulla, non ligabitur excommunicatione, qui reuocationem illius cenſuræ extorqueret per vim, vel metum, cùm non fuerit cenſura vera, nec valida, Suar. *vbi ſuprà*. Quemadmodum non erit locus excommunicationi, quando partes ex promiſſione alicuius commodi, aut præmij mouentur ad conſenſum exhibendum ſine vlla vi, aut metu, cùm nulla detur compulſio, aut coactio, quæ requiritur ad incurrendam hanc excommunicationem, Marius Alterius *vbi ſuprà fol.* 664. *col.* 1.

Sexta dubitatio, quæ cauſæ ſpirituales, vel Ec- 271.
cleſiaſticæ poſſint tractari apud Magiſtratus ſæculares ſine excommunicatione? Ratio dubitandi eſt, quia laici iura Eccleſiaſtica vſurpantes, & ipſis rebus Eccleſiaſticis vim inferentes per iudicem Eccleſiaſticum ſunt compellendi, Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 28. Boſſ. *in praxi crimin. tit. de ſacrileg. num.* 7. Cardin. Tuſch. *tom.* 4. *littera I. concluſ.* 445. *num.* 19. *& concluſ.* 446. *num.* 10. & probatur ex *cap. ſicut in iudiciis* 2. *de priuilegiis*, vbi dicitur poſſe Eccleſiam laicos violentiam rebus Eccleſiaſticis inferentes coërcere, quod extendunt ad inuaſores rerum mobilium, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ, ratione quarum Eccleſiaſticus eſt competens iudex, non tamen excludendo ſæcularem, cùm ſit caſus mixti fori huiuſmodi ſacrilegium, & ideo inter eos ſit locus præuentioni, *cap. propoſuiſti, de foro competenti*, text. *in cap. cùm ſit generale, de iudiciis, & in cap. felicis, verſ. por hoc, de pœnis, in* 6. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 8. *num.* 132. *& quæſt.* 172. *num.* 16. Gutier. *practicar. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 13. Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. Sacrilegium, num.* 15. D. Barboſ. *in l. Titia, num.* 51. *ff. ſolut. matrim.* & Bobadill. *in ſua politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 238.

Confert caput *ſi clericus, de foro competenti*, ex quo deducitur laicos inuaſores rerum clericorum coram eccleſiaſtico iudice conueniri poſſe, vt ab eo coërceantur, vt tradunt Abbas *in d. cap. ſi clericus num.* 3. *& in d. cap. cùm ſit generale num.* 4. Decius *in cap. ſicut, de priuilegiis num.* 9. & indicat Ordinatio Luſitana *lib.* 2. *tit.* 1. §. 5. *in principio*, Suar. *de pace in praxi tom.* 2. *prælud.* 2. *num.* 19. ex ea ratione, quia ſicut laicus conuentus ſuper re, quam fatetur eſſe Eccleſiæ, conuenitur coram Eccleſiaſtico: ſic etiam conueniri debet coram eodem laicus, ſi fateatur rem eſſe clerici, & multo fortiùs procedet ſi conueniatur pro patrimonio, ad cuius titulum clericus fuit promotus. Quamuis non deſint, qui fortioribus rationibus contendant minimè res clericorum gaudere priuilegio rerum Eccleſiaſticarum, Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 4. *num.* 3. Decian. *in tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 30. *num.* 23. & Caldas Pereira *in l. ſi curatorem, verb. implorandum, num.* 32. *in fine, C. de in integrum reſtitut.* Igitur ſicut in aliquibus caſibus iudex Eccleſiaſticus trahit coram ſe merè laicos, ſic etiam apud iudices, & Magiſtratus ciuiles cauſæ aliquæ Eccleſiaſticæ tractari, & iudicari poſſunt abſque periculo huius excommunicationis.

His poſitis, dicendum eſt non eſſe integrum apud Magiſtratus ſæculares tractari de cauſis, quæ ſimpliciter ſunt ſpirituales, neque principaliter, neque incidenter, ita Abbas *in cap. litteras num.* 8. *de iuram. calumn.* Ratio, quia principaliter tractatur de re ſpirituali, nimirum de ipſo iure, vt habetur *in cap. cauſam, & cap. lator, qui filij ſint legitimi, & cap. tuam, de ord. cognit.* & *ibi* gloſſa *verſ. ad forum Eccleſiaſticum.* Id enim pertinet ad iudicem Eccleſiaſticum, cognoſcere ſcilicet de omnibus, quæ propriè, ac vere ſpiritualia, & Eccleſiaſtica ſunt, & de illis, quæ ſpiritualibus ſunt coniuncta antecedenter, & conſequenter; inſuper de ſacris obſeruationibus, beneficiis, iure patronatus, decimis, & ſimilibus: nec non de cauſis temporalibus Eccleſiarum, & clericorum, & de eorum criminibus, *cap.* 2. *de foro competenti, cap. decernimus, cap. ac ſi clerici, de iudiciis*, Couarr. *in practicis cap.* 31. *num.* 2. vbi

Digitized by Google

vbi tradit exemptionem clericorum à poteſtate ſæculari competere clericis de iure diuino in cauſis verè ſpiritualibus: in cauſis autem temporalibus Eccleſiarum, & clericorum, & in criminalibus competere de iure poſitiuo; atque ita cognitio rerum ſpiritualium nullo modo pertinet ad laicos Magiſtratus, nec rerum Eccleſiaſticarum, & clericorum, niſi ex delegatione Summi Pontificis, ex gloſſa *in d. cap. decernimus*; tunc enim per laicos cenſetur Summus Pontifex exercere ſuam iuriſdictionem, argumento *cap. qui per alium, de regul. iur. in 6.*

173. Septima dubitatio, an Magiſtratus laici cogentes iudicem Eccleſiaſticum, vt ceſſet à vi illata, vel inferenda, incurrant in cenſuram huius canonis? Reſponde id aduerſari ſacris conſtitutionibus, & ex conſequenti iudices ciuiles de cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis non poſſe iudicare, neque Eccleſiaſticos ad ſua Tribunalia trahere pœnis propoſitis in iudices Eccleſiaſticos, & contrariam conſuetudinem repugnare iuri. Nam quando clericus, vel Epiſcopus aliquid commiſerit, clericus ab Epiſcopo, & Epiſcopus ab Archiepiſcopo puniri debet, & Archiepiſcopus coram Primate conueniri poteſt, *cap. ad reprimendam, de officio Ordinarij, & cap. antiqua, de priuilegiis.* atque ita cùm præter Epiſcopos adſit Archiepiſcopus, nec non Nuntij Apoſtolici, vel Legati, ſi Epiſcopus ius non dixerit, datur locus recurrendi ad Superiores, ſeruato ordine, vt vexationem tollant, & iniuriam arceant. Quod ſi contingat omnes in vi, & iniuria propulſanda eſſe negligentes, recurratur ad Summum Pontificem, vt res Eccleſiarum negligenter adminiſtrantes coërceat. Nec propterea iudex laicus in hoc caſu de cauſa ſpirituali cognoſcet, ſed integrum erit illi cauſam ad Romanum Pontificem remittere.

Quapropter ſi ponamus Romanum Pontificem (quod nullo modo eſt credendum) fortè ex falſa informatione negligere canones ſacros, & innocentes opprimere, & ſæcularia iura vſurpare, neque velle tueri populum ab his oppreſſionibus: adhuc ſæculari iudici non competit ius in Romanum Pontificem, qui omnium in terris eſt ſuperior, & à ſolo Deo iudicatur. *cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. & cap. ſi Papa diſt.* 40. Decius *in cap. ſignificaſti, num. 9. de elect.* Felin. *in cap. nihil, num. 4. de præſcriptionibus*, Bellarminus *de Romano Pontifice cap. 26. in principio, & lib. 2. de Concil. auctoritate c.* 17. Quin etiam *lib. 2. de Romano Pontifice cap.* 30. *prope finem*, cum aliis quos referens ſequitur Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas *d. cap. ſi Papa*, ſi conſtiterit ipſum fuiſſe hæreticum, poſt mortem poſſe condemnari per ſucceſſorem, non verò per Concilium: at verò, dum eſt in humanis à nemine iudicari poteſt extra caſum hæreſis. Bellarm. *vbi proximè lib. 2. c. 26. col.* 805.

Quid ergo remedij, ſi Pontifex deroget iuri ſcripto ciuili, ſeu canonico? adhuc à laico non poteſt iudicari, ſed humiliter certior fieri debet, & rogandus, cum debita reuerentia, vt deſiſtat ab incepto, & ne laicorum priuilegia, ac iura velit negligere, aut abolere, Turrecrem. *in ſumma de Eccleſia lib. 2. cap.* 106. & Sylueſt. *verb. Papa §. 4. vltra medium, verſ. & idem.* Quòd ſi addas, Victoriam *de poteſtate Papæ, & Concilij, viceſima ſecunda propoſitione, num.* 23. exiſtimaſſe reſiſtendum eſſe Papæ, ſi vellet ſuis moribus Eccleſiam deſtruere; verbi gratia, ſi concederet beneficia pro pecunia, & ſine cauſa abrogaret ius poſitiuum, & alia ſimilia in deſtructionem Eccleſiæ, ex eo, quia vim vi repellere licet iure naturali, licitum erit mandatis Papæ reſiſtere, & executionem impedire, intercedente præſertim auctoritate publica Principis. Dicendum eſt verum eſſe vim vi repellere poſſe, quando aliquis, ſiue ſuperior, ſiue priuatus homo extra iudicium violentiam infert auctoritate priuata: ſecus cùm publica iudicis auctoritate vtitur, vt ait gloſſa *in lege, vt vim, ff. de iuſt. verb. vt vim*, ibi: *Vt vim ſcilicet iniuſtè illatam ab aliquo priuato, non illatam ab eo, cui ſubditi ſumus.* per legem, *iniuriarum, §. 1. ff. de iniuriis, l. qui reſtituere ff. de rei vendicatione.* Sed quid, ſi à poteſtate, & iniuſtè? Reſpondeo pati debemus ſecundùm M. &c. Sic ibi.

Idcirco ſi Summus Pontifex deroget ſine cauſa humano iuri ſcripto, & procedat publica auctoritate vti ſupremus iudex, nullam vim infert, peccabit tamen, ne propterea iniuria, quando fuerit illata vi, aut armis, aut ſimili modo repelli poteſt, ſed debet tanquam pœna patienter ſuſtineri.

Sed contrà ſtat ſententia Caietani in ipſo opere, in quo docet Pontificem eſſe ſuper Concilio *cap.* 27. dicentis reſiſtendum eſſe in faciem Pontificis publicè lacerantis Eccleſiam, non quòd cenſeat poſſe aliquem eſſe ſupra Papam, aut habere auctoritatem in illum, ſed per modum defenſionis: ſecundùm quam cuilibet integrum eſt reſiſtere iniuriæ, & impedire mandata, & executionem illorum cum moderamine inculpatæ tutelæ, & cum debita reuerentia, & obedientia Pontifici; ſicut, ſi Princeps impatibiles iniurias, ac violentias populo afferret, licitum eſſet reſiſtere illi: ergo, & Summo Pontifici. Quare non eſt omnino damnanda praxis recurrendi ad Principes tanquam ad Conſeruatores boni communis, & ad defenſores violentiarum ſuis vaſallis illatarum iniuſtè, ne vexentur iniquè, quod in quibus caſibus licitè fieri poſſit, diximus ſuprà §. 13. *n.* 258. *verſ. Porrò integrum erit ad Curiam ſæcularem recurrere.*

Octaua dubitatio, vtrùm cauſæ mixtæ, in quibus quæſtio facti tractatur, poſſint expediri ſine metu excommunicationis à iudice laico etiam, 174
quando aliquod ius ſpirituale adiungitur, v. g. quando Petrus eiectus fuit à poſſeſſione beneficij per vim, & agitur de recuperanda poſſeſſione, vel quando agitur iudicio poſſeſſorio retinendi, & iudex contra laicum procedit *Interdicto vti poſſidetis, vel interdicto vnde vi*, & de his eſt tota controuerſia? Sunt, qui putent cauſas has eſſe ſpirituales, vel quaſi ſpirituales, & ex conſequẽti auocantes ab Eccleſiaſtico iudice illas, & ſe conſtituentes iudices ad recognoſcendum de illis, incidere in hanc excommunicationem, ex traditis *in Clementina 1. de cauſ. poſſ. & propriet. & Clement. 1. de ſequeſtr. poſſ.* ſequitur Butr. *cap. final. de iudiciis*, Beroius *in rubrica de iudiciis num.* 51. & Couarr. *in practicis cap. 35. num.* 1. ex ea ratione, quia cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis mixtam habens rationem proprietatis non niſi per iudicem Eccleſiaſticum eſt expedienda, cùm habeat admixtam cognitionem iuris ſpiritualis, *cap. tuam, de ordine cognitionis*, & Panormit. *in cap. litteras, de iuramen. calumniæ*, teſte Couarr. *vbi proximè*, atque ita cùm in hoc caſu requiratur ſummatim aliqua probatio alicuius tituli beneficij ſaltem apparentis, laicus iudex non poterit cognoſcere de cauſa poſſeſſoria beneficij Eccleſiaſtici, cùm nequeat iuſtificare poſſeſſionem, per probationẽ tituli, & ideo iudex ſæcularis neque in interdicto *adipiſcendæ*, nec *retinendæ*, nec *recuperandæ*, poterit cognoſcere de cauſa

poſſeſſoria, præſertim, quia controuerſia ſemper eſt inter clericos, qui ad iudicem Eccleſiaſticum debent recurrere, etiam quando cauſa poſſeſſoria non haberet quid ſpirituale, ſed tota eſſet temporalis, & nihil haberet mixtum proprietatis.

E contrario autem alij opinantur huiuſmodi cauſas competere iudici laico, & ideo poſſe auocari à iudice Eccleſiaſtico ad cognoſcendum de illis ſine periculo excommunicationis præſentis. Ratio, quia quando agitur ſuper poſſeſſorio de re ſpirituali, non tractatur ſpiritualiter; ac propterea cauſa non eſt tractanda tanquam ſpiritualis; item, quia in cauſis ſpiritualibus non iuratur de calumnia, vt ait gloſſa *ibi, verſ. Rebus ſpiritualibus*, vt in eodem textu ſtatuitur; attamen ſi agatur poſſeſſorio pro re ſpirituali, iuratur de calumnia: igitur tenet cauſam ſuper poſſeſſorio non eſſe ſpiritualem. Conſonat gloſſ. *in cap. litteras, de reſtitutione ſpoliatorum*, dicens iurari de calumnia in exceptionibus peremptoriis, ſeu dilatoriis, quæ in cauſa ſpirituali apponuntur, perinde, ac ſi non tractetur in hoc euentu de re ſpirituali. Quam etiam ſententiam tradit Archidiaconus *in cap. frequens, de reſtitut. ſpoliat. lib. 6.* & *ibi* Ioannes Andreas *ſuper verb. in ciuilibus negotiis*, dicentes cauſam ſuper poſſeſſorio de re ſpirituali non eſſe ſpiritualem, ſed temporalem, ſequitur Barbat. *in cap. cæterùm, de iudiciis num.* 64. Vnde infertur iudicem ſæcularem poſſe cognoſcere de poſſeſſorio rei Eccleſiaſticæ ſine timore excommunicationis, cùm cauſa poſſeſſionis ſuper re ſpirituali ſit profana, quod etiam vult Innocentius *in d. cap. cùm dilectus, de electione*, Ripa *in lege naturaliter §. nihil commune num.* 19. *ff. de acquirenda poſſeſſione, & lib. 3. reſponſ. cap.* 36. *n.* 1. *&* 2. Aymon. Crauetta *conſ.* 258. *num.* 1. *volum.* 2. & Mieres *de maioratu 3. part. quæſt.* 11. *num.* 11. vbi refert in Regali Cancellaria ita fuiſſe deciſum, *l. Lusit. & ibi* Barboſ. *lib.* 2. *tit.* 1. §. 2.

Ex his duabus opinionibus ſecunda eſt probabilior in poſſeſſorio retinendæ, vel recuperandæ, non autem adipiſcendæ. Ratio, quia quando agitur de adipiſcenda poſſeſſione, exigitur ſaltem titulus coloratus, cuius cognitio competit iudici Eccleſiaſtico, non autem ſæculari, cùm ſit quid ſpirituale, Nauarr. *in cap. cùm contingat, de reſcriptis pag.* 154. & Corraſius *in paraphraſ. Sacerdot.* 1. *part. cap.* 2. *num.* 8. Secundum quod fuit iudicatum in Regali Cancellaria Pinciana. Concordat Couarr. *practicar. cap.* 35. *num.* 1. *verſ. ex quo patet*, vbi negat poſſe laicum cognoſcere de cauſa poſſeſſoria beneficij, cùm neceſſaria ſit probatio alicuius tituli apparentis ad iuſtificandam poſſeſſionem, quod non cadit in poteſtatem laici iudicis: ſecus ſi cauſa poſſeſſionis rei ſpiritualis, vel quaſi ſpiritualis nihil proprietatis mixtum habuerit, quia tunc quæſtio eſt facti, & non iuris, vt declarant Bartol. Alexand. & Iaſ. *in l. quoties, Cod. de iudiciis*, & Alexander *in l. Titia num.* 6. *ff. ſol. matrim.* & alij, quos referens ſequitur Menoch. *remed.* 15. *recuperandæ num.* 338. & Ceuall. *commun. contra commun. q.* 504. quamuis Couarr. *vbi proximè*, non omnino huic ſententiæ acquieſcat, dicens etiam quando cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis nihil proprietatis mixtũ habeat, non poſſe per iudicem ſæcularem iudicari, quòd ſi iudicetur, malè facere, ex regula *capitis ſecundi, de iudiciis, & cap. quanto, eodem titulo*, cui accedit Marius Alterius *de excommun. Bull. Cœnæ, diſput.* 15. *cap.* 3. *fol.* 667. *verſ. ſecunda propoſitio*, vbi concludit etiam in hoc caſu quando cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis nihil proprietatis mixtum habet, non poſſe iudicari per ſæcularem, quòd ſi iudicet, ligari excommunicatione huius canonis, præſertim quando agitur inter clericos. Nam cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis etiam ſimplex, dicitur Eccleſiaſtica, vt probari poteſt ex *Clement. vnic. de cauſ. poſſ. & propriet. & Clement. vnic. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.*

Sed quid dicendum de conſuetudine recepta? Couarr. *d. cap.* 35. *num.* 3. ait poſſe ab his, qui à iudicibus Eccleſiaſticis vi, & cenſuris opprimuntur, Regios Auditores adiri, vt vim auferant, & cogant iudices Eccleſiaſticos ab inferenda vi deſiſtere. Garcia *de beneficiis part.* 1. *cap.* 1. *num.* 50. tradit iudicem laicum cognoſcere de poſſeſſorio beneficij retinendæ, vel recuperandæ, præſertim ſtante conſuetudine; idque in Gallico Senatu obſeruari. Nihilominus hanc ſententiam & conſuetudinem reprobant, Afflict. *lib.* 1. *in conſtit. Neapol. rubr.* 67. *de iudiciis, ex num.* 9. Rolandus *conſ.* 23. *vol.* 2. idem Couarr. *d. cap.* 35. *num.* 1. Gutier. *canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 34. *ex num* 16. Azor *lib.* 5. *cap.* 24. *quæſ.* 1. *part.* 1. *inſtit. moral.* & probatur, quia, vt dictum eſt, hæc cauſa eſt ſpiritualis, vel quaſi ſpiritualis; ideo non poteſt trahi ad iudices laicos, nec conſuetudo oppoſita habet locum, nec vim, cùm ea, quæ ſunt Eccleſiaſtici iuris, laicus nequeat ſibi vindicare, ſiue actor, & reus ſint clerici, ſiue reus ſit clericus, quia tunc debet conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, *cap. qualiter, de iudiciis*, & nullo modo ad ſæculare forum trahi debet, etiam data Prælatorum negligentia, Mench. *de ſucceſſ. creat. lib.* 3. §. 22. *limit.* 17. *num.* 68. Morla *in Emporio iuris part.* 1. *tit.* 2. *de iuriſdict. omn. indic. quæſt.* 14. *num.* 3. Bellug. *in ſpecul. Principum, rubr.* 11. §. *dubitatur, num.* 14. *& num.* 15. *verſ. indifferenter, & rubr.* 18. *num.* 8. & plenè Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus effectu* 1. *n.* 390. *cum ſequentibus*.

Porrò, quando ſpoliator, ſeu turbator, & ſic reus, vel vterque, tam actor, quàm reus, ſint laici, difficultas eſt, an iudex ſæcularis poſſit cognoſcere de cauſa ſpolij poſſeſſionis beneficialis? Negat Couarr. *d. cap.* 35. *in* 2. *concluſione, verſ. verùm, ſi diligenter*, poſſe coram iudice ſæculari huiuſmodi cauſam tractari, ex ea regula, quæ tradit cauſas Eccleſiaſticas apud iudices Eccleſiaſticos eſſe expediendas, *cap. decernimus, de iudiciis*; non tamen declarat etiamſi ſpoliator ſit laicus. Nihilominus, quando laicus turbat, ſeu vexat clericum in poſſeſſione beneficij, illique violentiam infert, laicus iudex eſt competens, poteſtque de hac cauſa poſſeſſoria beneficiali cognoſcere, quia poſſeſſorium hoc non eſt verè beneficiale, ſed temporale, Menoch. *de retinenda poſſeſſione, remed.* 3. *num.* 327. *& num.* 348. Crauet. *conſ.* 258. *col.* 1. *&* 2. præſertim *num.* 4. quem ſequitur Gutier. *lib.* 1. *ſuprà cap.* 34. *ex num.* 42. dummodo cum poſſeſſione beneficij non ſit cognoſcendum de titulo principaliter: tunc enim non eſt competens iudex laicus huius cauſæ, quæ iam non eſt merè temporalis, ſed habet mixtum ſpirituale, Couarr. *ſuprà in prima concluſione.* Menoch. *de retinenda remedio* 3. *num.* 328. Garcia *de beneficiis p.* 1. *cap.* 2. *num.* 59.

Quando autem viget conſuetudo, quod iudices ſæculares cognoſcant etiam inter clericos de poſſeſſorio cuiuſlibet cauſæ ſpiritualis, & eſt alicuius Summi Pontificis litteris comprobata, admitti debet, vt videre eſt apud Gallos, vbi hic vſus Martini Quinti, & Leonis X I. litteris confirmatus obſeruatur, cuius meminit Franciſ. Marc. *quæſt.* 190. *& quæſt.* 512. vbi teſtatur Curiam illam ſemper

per obſeruaſſe vſum illum; idem tradit Guillielm. *in cap. Rainutius, de teſtamentis, verb. & vxorem, in ſecunda deciſ. num.* 331. & ſic ſeruaſſe curiam Neapoli, refert Afflict. *deciſ.* 2. *num.* 10. *&* 11. & alij, quibus adhæret Gutier. ſuprà *ex num.* 22. vbi *n.* 46. addit laicum poſſe cognoſcere de cauſa ſpirituali, cùm incidenter de ea agitur in cauſa ſæculari, ex Bald. *in Authen. ei qui iurat. num.* 26. *verſ. tu coniunge, Cod. de bon. auth. iudic. poſſid*; quæ ſententia eſt vera, quidquid contrà velit Couarr. *vbi ſuprà*, vide Petr. Gregor. *de Republica, lib.* 13. *cap.* 1. *num.* 28. *verſ. in Gallia remedium.*

275. Vltima dubitatio paucis expeditur, an quando iudices Eccleſiaſtici ſunt negligentes omnino in expediendis cauſis, integrum ſit iudici ciuili, & ſæculari eas cauſas ad ſe auocare ſine metu excommunicationis? Abbas *in cap. qualiter, num.* 7. *de iudiciis*, cum gloſſa *verb. Prohibemus*, omnino negat poſſe iudicem ſæcularem ſupplere negligentiam iudicis Eccleſiaſtici, ſed iudicem Eccleſiaſticum poſſe iudicis ſæcularis negligentiæ proſpicere, ex eo fundamento, quia Eccleſia in temporalibus ſaltem in habitu habet poteſtatem, quam in temporalibus poteſt exercere, & debet interueniente negligentia iudicis ſæcularis. Contrà verò iudex ſæcularis neque habitu, neque actu poteſt habere iuriſdictionem in clericos, cùm ſit huius iuriſdictionis incapax, argumento *cap. cauſam, de præſcriptionibus*, vbi laicus præſcriptione nulla, etiam immemoriali, poteſt ius acquirere percipiendi decimas, cùm ius decimandi ſit ſpirituale. Ideo non licet iudici ſæculari, negligentiam iudicis Eccleſiaſtici ſupplere: non enim datum eſt minori emendare ſuperiorem, Iaſon *in l. omnes populi, num.* 11. *ff. de iuſt. & iur.* Hippol. *ſingul.* 182. Tiraquel. *de pœnis temperandis, in præfat. num.* 26. & inferior Superioris iura non poteſt tollere; Surdus *conſ.* 58. *num.* 6. Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. inferior* 4. & Azeued. *l.* 2. *num.* 56. *tit.* 14. *lib.* 4. *nouæ recopil.* & honorem debent impendere minores maioribus, Caſſaneus *in catalogo gloriæ mundi, part.* 2. *conſid.* 10. Rebuff. *in tract. nominat. quæſt.* 14. *num.* 49. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 284. Cùm ergo iudex Eccleſiaſticus ſit maior ſæculari, non poteſt ſæcularis corrigere Eccleſiaſticum, niſi in caſibus iure expreſſis, vt notat Innocentius *in cap. diuerſitatem, de conceſſione præbendæ*; quare hæc ſententia in praxi eſt admittenda, quam etiam tradit Abbas *in d. cap. qualiter, de iudiciis*, etiamſi iudices Eccleſiaſtici in adminiſtranda iuſtitia errent, non propterea ad iudices ciuiles recurrendum eſt, vt dicitur ab Innocentio Tertio *in d. cap. qualiter, de iudiciis*, per hæc verba, *Ne pro defectu iuſtitiæ Clerici trahantur à laicis ad iudicium ſæculare, quod omnino fieri prohibemus.* Sic ibi, quo nihil clariùs dici poteſt.

Quòd ſi addas nullum aliud ſupereſſe remedium, niſi recurrere ad Principes ſæculares, vt iniuriæ, & violentiæ repellantur? Reſpondeo nullam eſſe rationem ob quam exiſtimemus diligentiores eſſe iudices ciuiles Eccleſiaſticis: atque ita nunquam integrum erit ſæculari Prætori cauſam ſpiritualem ad ſuum iudicium auocare, cùm inferior in ſuperiorem nullam habeat poteſtatem. Neque vrget caput, *Adminiſtratores* 23. *quæſt.* 5. dum ait his verbis. *Adminiſtratores ſæcularium dignitatum, qui ad Eccleſiarum tuitionem, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapaciúmque refrænationem conſtituti eſſe procul dubio debent, quoties ab Epiſcopis, & Eccleſiaſticis viris conuenti fuerint, eorum querimonias attentiùs audiant, & ſecundum quod neceſſitas expetierit abſque negligentia examinent, & diligenti ſtudio corrigant.* Quoniam hoc ſolum oſtendit Epiſcopo negligente, vel renuente, ad Regem poſſe recurri, vt moneat ſuperiorem Eccleſiaſticum, non autem, vt ipſe rem iudicet, ac definiat. Item cùm opus fuerit adiuuet Epiſcopum ſuum, iuxta caput, *Principes,* 23. *quæſt.* 5. vbi probatur officium Principis ſæcularis eſſe adiuuare Epiſcopum ſuum ſua iuriſdictione temporali, vt ſuperborum ſæcularium, & inobedientium colla comprimantur per auxilium brachij ſæcularis, vt habetur *in cap.* 1. *de officio Ordinarij*, per textum *ibi, Publicum conuocent auxilium, cùm opus fuerit*, quod poſſunt iudices ordinarij implorare pro vltimo remedio, vt notant, Rolandus *conſilio* 37. *num.* 5. *volumine* 2. Auiles *ad cap.* 20. *Prætorum. gloſſ. vſurpem, num.* 13. Suarez de Paz *in practica, tom.* 2. *cap.* 5. *num.* 18. Franc. Molin. *de brachio ſæculari Eccleſiaſtico præſt. c.* 3. *per totum*, etiamſi addant Segur. *in Directorio Iudicum Eccleſiaſt. part.* 2. *cap.* 13. *num.* 37. & Salzed. ad Bernard. *in practica, cap.* 154. *num.* 4. *in nouiſſima editione*, poſſe quandocunque acclamare auxilium brachij ſæcularis. Vide ſuprà *verſ. ſeptima concluſ. n.* 273.

Excommunicatio decimaquinta contra iudices ſæculares, qui Eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, & libertatem Eccleſiaſticam violant, vel interturbant, ſic habet:

§. XV.

QVive ex eorum prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis, aut aliorum quorumcunque perſonas Eccleſiaſticas, Capitula, Conuentus, Collegia Eccleſiarum quarumcunque coram ſe ad ſuum tribunal, Audientiam, Cancellariam, Concilium, vel Parlamentum, præter iuris Canonici diſpoſitionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quouis quæſito colore: nec non, qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quauis cauſa, & quouis quæſito colore, ac etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis vſi fuerint, vnde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo reſtringitur, ſeu noſtris, & dictæ Sedis, ac quarumcumque Eccleſiarum iuribus, quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præiudicatur.

EPITOME.

276. *Summa totius canonis, & in quot partes diuidatur?*

277. *Materia huius canonis, quæ ſit? & quot ſint actiones principales?*

278. *Iudices ſæculares trahĕtes perſonas Eccleſiaſticas ad ſua tribunalia incidunt in hanc cenſuram, & qui veniant nomine perſonarū Eccleſiaſticarū?*

279. *Iudices laici in quibus caſibus poſſint trahere licitè Eccleſiaſticos ad ſua tribunalia.*

280. *Perſona Eccleſiaſtica quo iure ſint exempta à iuriſdictione Principum ſæcularium.*

281. *Decernentes aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam condendo ſtatuta, conſtitutiones, & quæuis decreta etiam prætextu conſuetudinis, aut priuilegij incidunt in excommunicationem.*

282. *Libertas Eccleſiaſtica quomodo dicatur violari directè, vel indirectè.*

283. *Ordinationes faciens contra libertatem Eccleſiaſticam, quando non incidat in hanc excommunicationem? & quid de vtentibus ordinationibus?*

284. *Conſilium dantes, vel auxilium ad condenda ſtatuta contra libertatem Eccleſiæ, quando incidant in hanc cenſuram.*

285. *Libertatem Eccleſiaſticam violare facto ipſo non ratione ſtatutorū, an incurrant in hanc cenſuram?*

286. *Verba, fecerint ſtatuta, ordinauerint, & publicauerint incidunt in hanc cenſuram, quomodo ſint accipienda oſtenditur?*

287. *Verba vel factis, & ordinatis vſi fuerint ſunt excommunicati ad quos extendatur.*

288. *Quæ ſtatuta dicantur contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam.*

276. PRæſens canon eſt pars ſuperioris, in quo agitur de offenſione libertatis Eccleſiaſticæ, dum perſonæ Eccleſiaſticæ trahuntur ad Tribunal ſæculare, non quouis genere offenſionis, ſed per abuſum officij, ſeu iuriſdictionis temporalis, & ideo hæc cenſura ſolùm ligat eos, qui iudiciaria auctoritate ſæculari in perſonas Eccleſiaſticas hoc modo abutuntur. Id enim ſignificant illa verba, *ex eorum prætenſo officio*; & extenditur ad ſtatuta facientes, ex quibus libertati Eccleſiaſticæ derogatur; contra quos extat ſimilis prohibitio *in c. nouerit, de ſent. excomm.* vbi excommunicantur ſtatutarij, & talium ſtatutorum ſcriptores, non tamen excommunicatione reſeruata. An verò incidant in hanc excommunicationem, infrà dicemus. E quibus ſequitur in duas partes canonem hunc principales diuidi. Prima fertur contra offendentes perſonas, Eccleſias, communitates ex eiſdem perſonis congregatas, vt Capitula, Collegia, & Conuentus, non quouis genere offenſionis, ſed ex officio trahentes ea ad Tribunalia temporalia. Secunda vbi proceditur contra offendentes libertatem, & iura Eccleſiaſtica, faciendo ſtatuta, & ordinationes quouis modo libertati Eccleſiaſticæ repugnantes, & quocunque colore, & prætextu etiam conſuetudinis, ac priuilegij.

277. Materia igitur huius canonis eſt duplex ſacrilegium. Primò offenditur libertas Eccleſiaſtica in perſonis quo ad immunitatem fori, dum trahũtur ad tribunalia ſæcularia. Secundò offẽditur eadem libertas in quauis alia re per ſtatuta, ſeu conſtitutiones, quod in ſecunda parte comprehenditur, & quo ad perſonas canon eſt vniuerſalis, innodatque omnes, qui iuriſdictione ſæculari, vel ex officio, vel ad aliorum inſtantiam exercent aliquã actionem ex prohibitis hoc loco. Quia duobus modis ſolẽt Magiſtratus de aliqua cauſa cognoſcere, vel ex officio, & motu proprio, nemine rogante, nec inſtante, vel ad inſtantiam partis, & vtroque modo laicus vocans Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal ligatur excommunicatione.

Actiones principales prohibitæ ſunt trahere, vel facere, vt trahãtur, vel procurare ex prætẽſo officio directè, vel indirectè, vt veniant ad tribunalia ſæcularia, vt patet ex tenore huius canonis, ibi, *Trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quouis quæſito colore.* Ex quo verbo *indirectè* Nauarr. *lib. 5. de ſent. excomm. concil. 33.* Prætor ad ſe acceſſiri fecit, conſuluit Prætorem incidiſſe in cẽſuram Bullæ Cœnæ, quod præceperit ſubdiacono, ne diſcederet ex quadam parte ſui Palatij aſſignata parte illa pro carcere. Præterea quòd illũ examinauerit tanquam principalem quo ad ſe, & teſtem quoad alios, & illum conſtituerit tanquam reum. Facit quod tradit Graſſis *c. 15. hoc loco, n. 127. verſ. quæ ex eorum prætenſo officio,* vbi ex Nauarr. *vbi ſuprà* tradit incidiſſe in hanc cenſuram Magiſtratum, qui traxit incolas Turris Seuerini ad ſuum Tribunal, illiſque impoſuit obligationem quotannis ſoluendi cereum pro recognitione dominij; quia indirectè hanc obligationem ſoluendi poſuit Abbati, & Monaſterio, qui ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, Suar. *de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. n. 78.* ex parte conſonat, dum ait iudices vocantes perſonas Eccleſiaſticas non ad ſua tribunalia, nec directè vtẽtes officio, indirectè tamen videri eos trahere tanquam iudices, ſi cogunt partes comparere, quæ non venirent, niſi vocarentur ab illis iudicibus, & dum illos cogunt reddere rationem ſuarum actionum, quæ cùm ſint Eccleſiaſticæ, non competit earum cognitio, & indirectè illos puniunt, ſi eos detinent in tali, vel tali loco inuitos, quæ omnia ſub illis verbis indirectè, & quouis quæſito colore continentur.

His poſitis ſit prima dubitatio, quando incidat in hanc cenſuram iudices ſæculares, qui perſonas Eccleſiaſticas ſiue veras, ſiue fictas trahunt ad ſua tribunalia? Reſponſio eſt affirmatiua, quoties iudices ex eorum prætenſo officio, vel ad inſtãtiam partis Eccleſiaſticos trahunt. Ratio, quoniam Eccleſiaſtici gaudent priuilegio, vt non conueniantur niſi coram iudice Eccleſiaſtico, *c. ſi diligenti, de foro competenti.* Quin imò Eccleſiaſtici nec inuitè, nec voluntariè poſſunt fori priuilegio renunciare, *c. cùm non ab homine, & c. at ſi clerici, in principio, de iudiciis,* gloſſa *in c. cùm contingat interdum, & in cap. perpendimus, in gloſſa penultima, de ſent. excomm.* Vnde nequit clericus ſibi iudicem laicum cõſtituere, Couar. *in c. quamuis pactum, de pactis lib. 6. part. 2. in princip. n. 9. & pract. c. 33. n. 2.* Anaſt. Germ. *de ſacror. immun. lib. 3. c. 15. n. 51.* Doctor Barboſa *in l. alia §. eleganter n. 14. ff. ſoluto matrimonio,* Ruian. *conſ. 4. n. 9. vol. 1. & conſ. 12. n. 36. vol. 2.* etiamſi cum iuramento conſentiat. Alex. de Neuo *conſ. 56. n. 1.* & Foller. *in pract. crimin. verb. audiantur excuſatores num. 38.* non enim poteſt clericus fori priuilegio renunciare, etiam de conſenſu Epiſcopi, ſecundùm gloſſam *in c. ſignificaſti, de foro competenti,* Roland. *d. conſ. 4. n. 10. vol. 1. & conſ. 12. n. 36. vol. 2.* etiamſi clericus ſit primæ tonſuræ: is enim nec tacitè, nec expreſsè, nec cum iuramento, nec de Epiſcopi conſenſu, nec etiã faciẽdo ſe laicum poteſt renunciare priuilegio fori, vt probat cũ aliis Far. *in praxi crim. p. 1. q. 8. ex n. 10.* 278.

Diximus, etiamſi conſentiat in iudicem laicum cum iuramento; adhuc enim nequit priuilegio fori renunciare, quia quoties actus in fauorẽ publicum prohibetur principaliter, non confirmatur iuramento, Abbas *in d. c. ſi diligenti n. 22. verſ. Octauus caſus,* Couarr. *in d. c. quamuis pactum p. 2. §. 1. n. 1. & 5.* Gutier. *de iuramento confirmatorio p. 1. c. 58. num. 15.* Matienſo *l. 2. gloſſa 3. n. 15. & 17. tit. 2. lib. 5.* Gomez *var. lib. 2. cap. 14. n. 24. & 27.* & alij quos referens ſequitur Sanch. *de matrim. lib. 1. diſp. 32. n. 8. & 9.* dicens iuramentum contra publicã vtilitatem, non poſſe licitè obſeruari, & ſubinde non [illegible] eſſe relaxatione

relaxatione. Cùm ergo clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ non poſſunt conueniri, niſi coram Eccleſiaſtico iudice, neque poſſint huic priuilegio renunciare, cùm ſit introductum non in priuatum fauorem perſonæ, ſed in fauorem publicum totius ordinis clericalis, vt volunt Rolandus *d. conſil.* 4. *num.9. volum.*1. Surd. *conſ.* 396. *num.*14. Scaccia *de iudic. cauſar. crimin. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 35. *&* 36. Couarr. *in cap. quamuis pactum, part.*2. *in principio*, & alij quos referens ſequitur Carol. de Graſſ. *de effect.lib. clerical. effect.*1. *num.* 43. & Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore cleric. perſonali* §. 2. *num.* 21. non eſt dubium vexationem Eccleſiaſticis afferri maximam, ſi traherentur coram iudice laico: quare trahentes incidunt in cenſuram huius canonis.

Quæſtionis tamen eſt, quare priuilegium, quo gaudent Eccleſiaſtici ne ad ſæculare trahantur tribunal, dicatur iuris publici, & toti ordini clericali cenſeatur conceſſum, cùm oppoſitum colligatur ex *l. ſi quis in conſcribendo*, *Cod. de Epiſcopis, & clericis*, & ex *l. penult. Cod. de pactis*, vbi deciditur hoc priuilegium renunciari poſſe, & de ſe eſſe renunciabile. Nam, vt patet ex *cap. inolita*, 11. *quaſt.* 1. in antiquis canonibus datum fuit priuilegium clericis, ne ipſi clericos ad iudicia publica pertraherent inuitos, non autem volentes, teſte Romano *conſil.* 197. *num.* 5. Nihilominus quamuis à principio priuilegium conceſſum fuerit clericis ſub eo modo ne venire compellantur ad iudicia ſæcularia, vt videre eſt in Concilio Mileuitano, cuius fit mentio *in d. cap. inolita* 11. *quaſt.* 1. vbi ſtatuitur, quòd clericus, vel laicus, qui clericum conuenit, & trahit coram iudice ſæculari, excommunicetur, & cauſam perdat. *cap. ſi diligenti, de foro compet.* vbi Anchar. *num.* 10. & Butr. *num.* 10. per ſequentes tamen Pontifices interdictum fuit, vt clerici etiam volentes nullo modo venire poſſent coram iudice ſæculari, ne id cederet in opprobrium, & in dedecus totius ordinis clericalis: quod redundaret, ſi clerici per tribunalia ſæcularia traherentur: idcirco nequeunt priuilegio fori renunciare, cùm hoc ius ſit publicum, cui iuri minimè derogatur pacto priuatorum, vt expreſsè habetur *in d. cap. ſi deligenti, de foro competenti.* Secus dicendum eſſet ſi ius fuiſſet priuatum, quia tunc vnicuique integrum eſſet iuri ſuo renunciare, text. *in l. iudex* 41. *ff. de minoribus l. vltim.* §. *penult. ff. ad Velleian.* & text. *in cap. ſi de terra* 6. *de priuilegiis*, ibi: *cùm liberum ſit vnicuique iuri ſuo renunciare.*

Porrò hoc loco nomine Eccleſiaſticorum, qui nequeunt trahi ad tribunalia ſæcularia, ſunt omnes, qui ratione Eccleſiæ gaudent priuilegio fori, quales ſunt clerici, Religioſi, ſeu Monachi Deo per profeſſionem dicati, etiam conuerſi; quin etiam nouitij ante profeſſionem dicuntur Eccleſiaſtici, & gaudent priuilegio fori, Graff. *deciſ. lib.* 2. *cap.* 49. *num.* 27. Nauarr. *conſ.* 5. *de foro compet.* argum. capitis, *Religioſo*, §. *quemuis autem, de ſentent. excommun. in* 6. Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 7. Et quo ad clericos competit hoc priuilegium illis de iure communi, vt patet ex *cap.* 2. *de foro compet.* vbi oſtenditur ſæculares iudices perſonas Eccleſiaſticas condemnare, vel iudicare non poſſe, quod procedit etiam quando clericus eſt delegatus Principis ſæcularis: adhuc enim nequit iudicare eaſdem perſonas Eccleſiaſticas, aut clericos, Felin. *in cap. cùm ſit generale, num.* 44. *verſ. & hinc eſt, de foro compet.* Decian. *tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 63. *&* 75. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali*, §. 3. *num.* 34. & Farin. *in praxi crimin. quaſt.* 8. *num.* 46. *verſ. Amplia* 22.

Hoc idem patet ex eodem *cap.* 2. per textum ibi: *Aut clericum vllum*, hoc eſt, etiam primæ tonſuræ. Per quem textum clerici in minoribus etiam gaudent priuilegio fori, & in ciuilibus, & in criminalibus ſunt exempti à poteſtate ſæculari. Decian. *ſupra d. cap.* 9 *num.* 21. *&* 27. Alexand. de Neuo *conſ.* 56. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 246. *num.* 1. Couarr. *d. cap.* 31. *num.* 5. *in fine, & cap.* 32. *num.* 1. Gutierr. *de iuram. confirmat. part.* 1. *cap.* 17. *num* 12. Humad. *l.* 23 *gloſſ.* 5. *num.* 3. *tit.* 6. *part.* 1. & Farin. *d. quaſt.* 8. *num.* 1. Quare communiter peccare iudices ſæculares, & contra iuſtitiam, ſi iudicent de rebus ſpiritualibus, & de perſonis Eccleſiaſticis, tradit Franciſc. Coriolan. Capuccin. *in tract. de caſib. reſeruatis.*

Hodie tamen ſecundùm Concil. Trident. clerici primæ tonſuræ, vel in minoribus tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, non gaudent priuilegio fori, niſi habeant beneficium Eccleſiaſticum, aut deferant habitum clericalem, & Tonſuram, ſimulque de mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſeruiant, aut in aliqua vniuerſitate de licentia Epiſcopi, vel in aliquo Gymnaſio quaſi in via ad maiores Ordines ſuſcipiendos verſentur. Quòd ſi huiuſmodi clerici primæ tonſuræ, ſeu in minoribus habeant penſionem gaudere priuilegio fori, volunt Mart. *de iuriſdict. part.* 2. *cap.* 32. *num.* 45. Creſcent. *deciſ.* 14. *de ſentent. & re iudicata*, & Salzed. *in pract. cap.* 67. *num.* 10. Sacra tamen Congregatio cenſuit non gaudere, ſi habens penſionem, vt clericus, non defert habitum, & tonſuram, ſequitur Flaminius *de reſignat. lib.* 1. *quaſt.* 11. *num.* 70. *& lib.* 2. *quaſt.* 15. *n.* 15. Azeued *l.* 1. *num.* 5. *verſ. ſed an penſio, tit.* 4. *lib.* 1. *noua recopil.* Garcia *de beneficiis part.* 1. *cap.* 5. *num.* 70. & Gonzal. *de menſibus gloſſ.* 5. §. 5. *num.* 6. Aliter enim non ſunt exempti à iuriſdictione ſæculari, & ex conſequenti ſine periculo excommunicationis poſſunt trahi ad tribunalia ſæcularia; ſicut etiam poſſunt recipientes clericatum, beneficium, vel ſeruitium in aliqua Eccleſia poſt delictum commiſſum, ſi conſtet ſuſcepiſſe in fraudem, vt ſe eximerent à iuriſdictione ſæculari.

Secus ſi conſtaret ſine vlla fraude ac malitia poſt commiſſum delictum fuiſſe promotum ad clericatum: tunc enim huiuſmodi ordo illum eximeret à iuriſdictione ſæculari, Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 10. *n.* 5. Auendan. *lib.* 1. *de exequen. mandat. cap.* 22. *num.* 12. Couarr. *pract. cap.* 32. *n.* 4. Menoch. *de præſumptionib. lib.* 6. *quaſt.* 76. *num.* 35. Azeued *l.* 1. *n.* 3. *tit.* 4. *lib.* 1. *noua recopil.* Farin. *in praxi d. quaſt.* 8. *à num.* 104. Nam regulariter receptio clericatus, vel ſeruitij in aliqua Eccleſia poſt delictum commiſſum non liberat à iudice ſæculari, & ideo poteſt puniri non obſtante priuilegio fori, delinquens, niſi omnino conſtet de facto, quòd nulla fraus, aut malitia interuenerit. Idem dici poteſt de deputatis ſine fraude ad aliquod hoſpitale auctoritate Prælati, ſi de eius licentia fuit erectum. Gaudet enim exemptione à iuriſdictione ſæculari, Carol. de Graſſ. *de effect. lib. clerical. effectu* 1. *n.* 117. & Valaſc. *conſ.* 105. *n.* 32. Non tamen ſufficit ad gaudendum fori priuilegio, quòd tonſuratus inſeruiat bis, vel ter Eccleſiæ, aut hoſpitali, quia verbum, *inſeruiat*, ſignificat actum perſeueratiuum in ſeruitio præſtando, vt poſt alios decidit Cened. *pract. & canon. quaſt. lib.* 1. *quaſt.* 4. *num.* 25.

Secunda dubitatio, ſeu limitatio primæ dubitationis, quando poſſint iudices ſæculares trahere 179

ad ſuum iudicium perſonas Eccleſiaſticas ſine metu excommunicationis, quod aliquando poſſe fieri oſtenditur ex verbis huius canonis, quæ ſic habent: *Præter iuris canonici diſpoſitionem.* Per quæ verba non ligantur excommunicatione hac iudices ſæculares, qui in caſibus iure permiſſis licitè perſonas Eccleſiaſticas trahunt ad ſua tribunalia, Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 70. *verſic. Tertia, quod per verba illa.* Primus ergo caſus eſt, quando perſona Eccleſiaſtica poſt crimina commiſſa ſicuti incorrigibilis traditur puniendus iudici ſæculari, *cap. nec licuit, diſtinct.* 22. accepta tamen priùs licentia à ſuperiore Eccleſiaſtico, cui competit iudicare an ſit incorrigibilis, nec non Sayr. *vbi ſuprà d. cap.* 19. *verſ. ſecundus eſt.*

Secundus caſus eſt in cauſa reconuentionis, nam tunc ſi clericus laicum conueniat coram iudice ſæculari, integrum eſt laico clericum ipſum coram eodem iudice reconuenire, gloſſa *in c.* 1. *in verb. ſuper ſuis, de mutu. petit. & in cap. ac ſi clerici, in verb. non tenet, de iudiciis, & in cap. multi, in verb. ſæculari* 2. *quæſt.* 1. Bartol. *in Authent. & conſequenter, col. final. Cod. de ſententia, & interlocut. omni. iudic.* Bald. *in l.* 2. *§. ſed ſi agant. ff. de iudiciis, & in cap.* 1. *in tit. de controuerſ. inueſtit. apud pares terminanda, in vſibus feud.* Lapus *allegat.* 118. *quæritur non leuiter col.* 2. *gloſſ. final.* Et quamuis Cardinalis *in Clement. ſancimus, in* 5. *col. de electione*, & Gemin. *in cap. cuius in agendo*, 3. *quæſt.* 8. doceant clericum non poſſe coram iudice ſæculari reconueniri; nihilominus contrarium eſt dicendum, Duenas *regul.* 102. Felin. *in d. cap. ac ſi clerici num.* 9. *verſ. & ita tenet*, Curtius iunior *in l. ſecundo, num.* 48. *ff. de iuriſdictione omnium iudicum*, Villalob. *commun. opin. verb. clericus num.* 72. & alij, quos referens ſequitur Farin. *d. quæſt.* 8. *num.* 99. & habetur *in l. Regia lib.* 2. *tit.* 1. *§.* 1. *& in l.* 57. *tit.* 6. *part.* 1. vbi Gregor. *verb. Ali deue, & l.* 4. *tit.* 3. *part.* 3. quod etiam ſeruatur in tota ferme Europa; atque ita poteſt ſæcularis iudex pergere ad condemnationem, non tamen ex ea cauſa poterit clericum de perſona aſtringere, quia hoc competit Eccleſiaſtico iudici, ita Franciſc. Viui. *deciſ.* 49. *num.* 4. *&* 5. & Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 7. *de clericis, & ſacerdotibus num.* 83.

Quod extenditur etiam quando reconuentio fit ne dum ſuper eadem re, ſed etiam ſuper omnino diuerſa, Franciſc. Viui. *d. deciſ.* 49. *num.* 5. tunc enim clericus conueniens, & reconueniens coram iudice laico ſæcularibus etiam legibus tenetur, ſecundùm Menchac. *Illuſtr. quæſt. cap.* 5. *num.* 19. *&* 22. Non tamen in cauſa criminali, in qua clericus, nec etiam ciuiliter poteſt apud ſæculare iudicium reconueniri, Decian. *tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 17. Camil. Borrel. *d. tit.* 7. *num.* 84. Barboſa *in l. qui prior. num.* 86. *ff. de iudiciis.* Caldas tamen Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 2. *quæſt.* 51. opinatur poſſe clericum reconueniri ciuiliter pro crimine ex ordinatione Regia, *d. §.* 1. *ad finem, ibi, quando ciuelmente ſe demandarem*, ſequitur Barboſ. *in d. l. Regia §.* 1. *n.* 9. *ad finem.*

Tertius caſus eſt in quo laicus poteſt cognoſcere de cauſa clericorum interueniente licentia Summi Pontificis, ſi fortè cuipiam laico cauſam deleget, tunc enim excuſatur iudex à cenſura, argumento capitis *illud.* 10. *quæſt.* 3. Vgolin. *hoc loco §.* 1. *num.* 3. *verſ. Primum igitur*, Sayr. *de cenſuris d. cap.* 19. *num.* 5. & Marius Alterius *diſp.* 16. *lib.* 5. *cap.* 1. *verſ. tertius caſus*, ex Abbate *in cap.* 2. *num.* 12. *de for. compet.*

Quartus caſus eſt in cauſa feudi, ex *cap. tranſmiſſa, de foro compet.* vbi dominus feudi iudex eſt competens in feudorum controuerſiis, Menoch. *conſ.* 2. *num.* 10. *&* 21. aut eius iudex temporalis, quia ratione feudi Eccleſia, & clerici domino ſubditi manent, Clarus *in §. feudum, quæſt.* 90. *verſic. ſed quid ſi vaſalli*, Villalob. *commun. opin. verb. clericus num.* 27. Carol. de Graſſ. *de effectib. clerical. effectu* 1. *num.* 718. Duennas *regul.* 321. Perez *l.* 8. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinamenti pag.* 479. Azeued *l.* 6. *tit.* 1. *lib.* 4. *noua recopil.* Surd. *conſ.* 193. *num.* 1. *& conſil.* 396. *num.* 8. Farin. *d. quæſt.* 8. *num.* 22. quod procedit, quando de proprietate agitur, & quando etiam de ſola poſſeſſione eſt controuerſia, Carol. de Graſſ. *ſuprà num.* 732. & Farin. *dicta quæſt.* 8. *num.* 22. *verſic. & hoc ſiue addatur*, quibus accedit Souſa *diſput.* 82. *verſ. tertius caſus eſt*, vbi addit hoc non procedere contra clericum, quando agitur de amiſſione feudi criminaliter, vel ciuiliter propter crimen, quia tunc caſus pertinet ad Prælatum. Marta *de iuriſdict.* 4. *part. cent.* 1. *caſu* 16. *num.* 13. Similiter, ſi negetur feudum ad dominum pertinere, vaſallus non poterit conueniri coram domino, niſi priùs iuriſdictionis fundamentum terminetur, Menoch. *dict. conſil.* 2. *num.* 95. *& conſil.* 301. *num.* 54. *& conſil.* 312. *num.* 16. & Carol. de Graſſ. *d. effectu* 1. *num.* 734.

Quintus caſus eſt quando laicus fuit citatus coram iudice laico, & poſtea factus eſt clericus, debet in ciuilibus tantùm reſpondere coram laico iudice, per legem Regiam *lib.* 2. *tit.* 1. *§.* 3. ibi, *quanto ao ciuil ſomente, e mais nam.* Gama *de ſacram. præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, quæſt.* 5. *num.* 27. Valaſc. *conſ.* 48. *ex num.* 7. Similiter clerici ſuccedentes in cauſam iam inchoatam coram iudice laico, coram eodem eam proſequi tenentur, Vgolin. *ſuprà hoc loco §.* 1. *num.* 6. vbi teſtatur de magis communi.

Sextus caſus liberat partes, quæ inſtanter vrgent, vt trahantur: nam Bulla loquitur de iudicibus, vt conſtat ex his verbis: Quive ex eorum prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis. quæ verba oſtendunt de iudicibus Bullam loqui, quia partes neque ex officio, neque ad inſtantiã partis trahunt coram ſe, ſed coram iudice ad ſuũ tribunal: igitur non incidunt partes, quæ inſtant, vt trahantur, Vgolin. *d. §.* 2. *n.* 11. Marius Alterius *ſuprà diſput.* 16. *c.* 1. *fol.* 681. vbi tradit non ligari excommunicatione partes, aut earum procuratores inſtantes apud iudicem ſæcularem, vt clerici trahantur ad ſuum tribunal: neque iudicem ipſum incidere in hunc canonem, ſi ex amicitia, & abſque illa coactione, & nullo modo ex officio, vel ad inſtantiam partis induceret clericum ad comparendum coram ſe ad extinguendam controuerſiam; ſicut non incurrit, ſi admittat clericum ſponte accedentem ad ſuum tribunal; quia excommunicatur trahens, vel trahi faciens, vel procurans trahi, ſed iudex iſte nihil ex prohibitis fecit: igitur non incurrit. Pro reliquis caſibus, in quibus licitè poſſunt clerici conueniri coram iudice laico, dixi *part.* 1. *de obligationibus moderatorum Republicæ lib.* 2. *diſp.* 4. *§.* 4. *ex num.* 342. *vſque ad num.* 381.

Tertia dubitatio, quo iure à iuriſdictione ſæcu- 280.
lari perſonæ Eccleſiaſticæ ſint exemptæ? dixi 1. *p. de obligat. moderatorum Republicæ lib.* 2. *diſp.* 4. *§.* 3. *num.* 313. 315. *&* 319. Ideo paucis nunc accipe ſecundùm aliquos eſſe exemptos Eccleſiaſticos à iuriſdictione ſæculari iure diuino, & naturali, ita Innocentius, & Hoſtienſis *in cap.* 2. *de maior. & obed.*

obed. Ioan.Andr. *in cap.quanquam verbo diuino, de cenſibus,* & *ibi gloſſ. lib.6.* Probatur ex *Pſalmo* 114. ibi, *nolite tangere Chriſtos meos*, id eſt, vnctos meos,hoc eſt, Clericos Deo dicatos. Non aliter, niſi, quia ſunt liberi à poteſtate ſæculari. Iuuat Bonifacius Octauus *in d. cap. quamquam,de cenſibus*,vbi exemit à poteſtate ciuili Clericos non ſolùm humano, ſed etiam diuino iure.

Secundùm verò alios, qui negant Eccleſiaſticos eſſe exemptos à poteſtate ciuili in rebus ad gubernationem temporalem pertinentibus;aſſerunt autem eſſe exemptos iure Canonico, & non ſolo Ciuili,ita Medina *de rebus reſtituendis*, *quæſt.* 15. Sotus *in 4. diſt.25. quæſt. 2. art. 2. concluſ. 3.4. & 5.* Bannes 2.2.*quæſt.67.art.1.* Couarr. *practicar. cap.31.num.2.verſ. prima concluſio, & lib.2. variar. cap.* 10.

Inter hos ita diſcordes, concors eſt ſententia, ante omnem humanam legem fuiſſe,& eſſe Clericos, & Eccleſiaſticos exemptos à poteſtate ſæculari in iis, quæ verè, ac propriè ſpiritualia, & Eccleſiaſtica ſunt: in aliis autem temporalitatem quodammodo concernentibus, aut tangentibus, exemptionem clericorum, vel Eccleſiaſticorum, multo verius eſt non eſſe iuris diuini,ſed poſitiui. Vtraque pars placet Cardin. Bellarmino *tom.* 1. *lib.1.de clericis, cap.*20. Molinæ *de iuſtitia, tract.*2. *diſp.* 31.*concluſione* 2.*&* 3. Leſſio *in ſimili tractatu, lib.2.cap.33. dub.4.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.3.cap. 15. à num.* 36. Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.*739. *num.*2. Probatur quo ad primam partem, eſſe ſcilicet hanc exemptionem iuris diuini, ita vt eidem per humanam legem derogari non poſſit, volunt Nauarrus *in cap. nouit, de iudiciis, notabili* 6.*num.* 6. *&* 32. Perez *l.* 2. *verſ.quæro vtrum Papa,tit.1.lib.3. ordinamenti.* Anaſtaſ.Germon. *ſupra d.cap.15. num.15. cum ſequentibus*, Garcia Maſtrill. *Siciliæ deciſ.*159. Azor *inſtit. moral. part.1. lib.5. cap.12.quæſ.1.* & Paul. Comit. *reſponſ. moral. lib.1. quæſt.* 92. Soar. *de defenſ. fidei, lib. 4. cap. 2. num.11. fol.*381. *& ſequent.*

Confirmatur ex gloſſa *in cap.ſi Imperator* 96. *diſtinct.* quæ vult clericos nunquam fuiſſe ſub iuriſdictione ſeculari, & conſtitutiones, quæ de hoc loquuntur, potius declaratorias eſſe,quàm de nouo promulgatorias, Felinus *in cap. 2. col. 1 de maior.& obed.* Roch. de Curt. *in cap.vlt.de conſuetudine*, & Couarr.*pract.quæſt.cap.31.num.1.* Quare ſi poſt Aduentum Chriſti Domini iudicandi Clericos poteſtas fuit penes ſæculares, hoc fuit de facto, & ex vſurpatione, ita Caſtaldus *de Imperat.quæſt.50.num.13.* & Iodoc.Cocci. *in theſauro Catholico, part.1. lib.7. de Hierarchia Eccleſiaſt artic.* 22. Eo quia Eccleſia non erat potens viribus ad reſiſtendum,Bald.*in cap.ſi clericus, n.3. de pace tenend.in vſibus feud.*

Quo ad ſecundam partem, exemptionem videlicet clericorum eſſe iuris poſitiui in rebus temporalibus, quæ ad ſpiritualia non pertinent, docent in ſpecie Couarr.*d.cap.31. num.2.* Mench. *Illuſtr.cap.22.à num.8. & de ſucceſſionib.* §.22.*n.*58. Morla *in Emporio iuris, part.1.tit.2.quæſt 12.num.3.* Valaſco *conſ.* 100. *num.* 8. Mexia *ad pragmaticam Regiam, concluſ.5.num.55.*per textum *in cap.omnis anima,de cenſibus.*pro qua opinione conſuluit Rolandus *conſ.23.vol.2. num.6.* & alij, quos referens ſequitur Ceuall.*commun.contra commun quæſt.550. verſ.ſed contrariam,* & Marius Alterius *d. diſp.16. lib.5.cap.2.*vbi de his latè.

281. Quarta dubitatio,an decernentes aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam condendo ſtatuta, & ordinationes etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis,aut priuilegij incidant in hunc Canonem? Placet affirmare, vt patet ex tenore ipſius canonis vbi excommunicantur facientes ſtatuta, ordinantes, publicantes, vel factis, & ordinatis vtentes; vnde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur. Res igitur hoc loco prohibitæ ſunt ſtatuta, pragmaticæ, conſtitutiones, & decreta tam in genere, quàm in ſpecie.

Eſt ergo ſtatutum ius quod vnaquæque ciuitas ſibi ſtatuit,habetur *in §. ius autem ciuile, Inſtit. de iur. nat. gen. & ciuil.* Ordinationes autem ſunt idem quod ſtatutum, ſed vocantur à fine, ſiquidem per ordinationes mores in iis, pro quibus fiunt, ordinantur. Conſtitutiones verò,quamuis propriè ſint leges generales, hoc loco idem valent atque ſtatuta, & pro legibus communibus alicuius Regni,& ciuitatis accipiũtur, & ſumuntur, quoad præſens inſtitutum pro eodem, quaſi dicat, Canon hic: Qui leges aliquas fecerit, vel ſtatuta, vel ordinationes, vel conſtitutiones, vel decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, incidet in hanc cenſuram, Vgolin.*hoc loc.verſ.nec non, qui ſtatuta, num.2.& ſequentib.* Graff. *d.cap.18.n.129. 130.& ſequentib.* Sayr.*lib.3. de cenſuris, cap.19.n.8.* S.Antoninus 3.*p.tit.25.cap.17.*Marius Alterius *de cenſuris, tom.1.lib.5.diſp.16.cap.4.*vbi ponit diſcrimen inter excommunicationem huius Canonis, & inter excommunicationem contentam *in cap. nouerit 49. de ſent. excommunicationis*, vbi excommunicantur omnes,qui de cætero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem, de quibus Nauarrus *in manuali, cap.27. num.119.* & Iulius Clarus *in* §. *final. quæſt. 77. num.* 28.

Quinta dubitatio, libertas Eccleſiaſtica quomodo dicatur violari directè,vel indirectè? Priùs tamen quid ſit libertas Eccleſiaſtica dici oportet, quæ nihil aliud eſt, quam ius quoddam inhærens generatim Eccleſiis, Eccleſiaſticiſque perſonis vtendi priuilegiis conceſſis tam quo ad ſe, quàm quo ad res ſuas à Deo,aut ab hominibus.Vgolin. *hoc loco, d. verſ. nec non, num.6.* & deducitur ex *d. cap. nouerit, de ſententia excommunicationis*, & *ibi* Panormitanus *num.* 2. Angelica *verb. excommunicatio 7. caſu 12.num.1.* Caiet.*verb.excommunicatio, cap.31.verſ.5.nota,* & Syluester *verb.excommunicatio 9. num.31.excommunicatione* 10. *verſ.1.* Atque ita conſiſtere hanc libertatem, qua tota vniuerſalis Eccleſia gaudet, in priuilegiis omnibus ſpiritualibus conceſſis à Deo,vel à Summo Pontifice,& in priuilegiis conceſſis ab Imperatoribus in temporalibus, & à Summo Pontifice, volunt præcitati auctores, quorum meminit Sayr. *dict. cap.19. num. 9. per totum*; ac de eius prærogatiuis diſputat Suar.*lib.4.de immunitate Eccleſiaſtica, c.9. ex fol. 422. vſque ad folium 424. cap.10. & cap.30. num 18.& 19.*vbi minui non poſſe immunitatem ab vlla poteſtate,ait,ciuili, *& cap. 31. num.10. & ſequentib.* vbi agit,an immunitas poſſit renunciari ab aliqua communitate,& ab omnibus ſimul Eccleſiaſticis,& à Concilio generali completo cum Romano Pontifice approbante, & in partem negantem propendet. 282.

Quibus poſitis certi iuris eſt palàm, & apertè, hoc eſt,directè, non poſſe violari immunitatem, ſeu libertatem Eccleſiaſticam ſine excommunicatione huius Canonis,vt cõſtat ex tenore Bullæ,

in qua ponitur contra libertatem Eccleſiæ eſſe illud omne, quo libertas eius aut tollitur, aut minuitur, aut in aliquo læditur, deprimitur, aut quouis modo reſtringitur; quod non ſolùm intelligitur de libertate ſimpliciter Eccleſiaſtica, vel de libertate vniuerſalis Eccleſiæ; ſed etiam de libertate cuiuſcunque Eccleſiæ particularis. Quare, qui etiam violauerit per ſtatutum aliquod libertatem alicuius Eccleſiæ particularis ſtatuendo contra priuilegium particulare, & proprium illius, aut alicuius Religionis, incurrit Bullæ Cœnæ huius cenſuram: ibi, *Seu noſtris, & dictæ ſedis, ac quarumcunque Eccleſiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſſè præiudicatur.* Per quæ verba oſtenditur excommunicari, qui aliquid ſtatuit contra priuilegium proprium alicuius Eccleſiæ, aut Religionis particularis. Souſa *diſp.*84. *num.* 5. Marius Alterius *diſput.*16. *cap.* 3. *fol.*693. *col.*1.

In eandem cenſuram incidet, qui ſtatuerit aliquid indirectè, hoc eſt, per præſtigias, & quaſi ex inſidiis contra libertatem vniuerſalem Eccleſiæ, aut contra priuilegium proprium alicuius Eccleſiæ particularis, verbi gratia, quando laici ſtatuunt, ſubditíſque ſuis præcipiunt, ne clericis vendant, aut ab illis emant, aut aliqua ſimilia obſequia Eccleſiaſticis exhibeant, quod etiam habetur *in c. vltimo, de immun. Eccl. in* 6. & ratio ibi redditur per hæc verba: *Quia talia in derogationē Eccleſiaſticæ libertatis præſumuntur.* Quo dicendi modo declaratur illam eſſe indirectam violationem libertatis Eccleſiaſticæ, eo quia quamuis ordinationes, præcepta, vel ſtatuta directè non ferantur contra clericos, quo ad verba: quoad intentionem autem, & effectum fraudulenter, vt ait gloſſa *in d. cap. vltimo, de immun. Eccleſ.* tranſit de perſona ad perſonam, loquendo cum laico, ſed grauando clericum. Sicut etiam dicitur indirecta læſio libertatis Eccleſiaſticæ illa omnino, quæ quamuis directè verſetur circa perſonas laicas, ordinatur tamen ad grauandum Eccleſiaſticos, veluti quando excommunicantur agentes cum Monachis, cùm non poſſint excommunicare Monachos. *c. quanto, de priuilegiis*, ibi: *Monachos quodammodo excommunicant, quando aliis prohibent, ne cum ipſis communicent.* Idcirco ſiue directè ſtatuatur, ſiue indirectè aliquid contra vniuerſalis Eccleſiæ libertatem, aut contra libertatem cuiuſcunque Eccleſiæ, aut contra priuilegium proprium, alicuius Eccleſiæ, aut Religionis, incurritur excommunicatio, atque ita non ſunt audiendi, Caiet. *in ſumma, verb. excommunicatio, c.*31 Nauar. *in manuali, c.*27. *n.*119. *verſ. Quinta, & verſ. Sexta*, & alij, quos referens ſequitur Vgolinus *d. verſ. Nec non, num.*6. & Graffis *eodem verſ. Nec non, n.*134. *verſ. tertium*, dicentes non incurrere cenſuram, qui ordinant contra hanc, vel illam Eccleſiam particularem, niſi illa pertineat ad hanc Eccleſiam vniuerſalem; cùm dicendum ſit ligari facientes ſtatuta contra priuilegia particularia, & propria huius, vel illius Eccleſiæ: ſicut etiam ligantur condentes ſtatutum derogans iuri proprio cuiuſcumque Eccleſiæ particularis, vel ex præſcriptione, vel ex priuilegio, vel ex alio titulo ſibi quæſito.

283. Sexta dubitatio, an facientes ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam aliquando non incidant? Reſponſio eſt affimatiua. Atque in primis Summus Pontifex non incurrit, ſi quid contra libertatem Eccleſiaſticam ſtatuat, Innocentius *in cap. quod in dubiis, de ſentent. excommunic.* Abbas *in cap. vniuerſitatis, eodem titulo, in fine*, Vgolin. *in tractatu de cenſuris, cap.* 2. §. 8. *tabul.* 1. ſiue priuilegia ſint conceſſa Eccleſiæ ab ipſo, ſiue à Deo. Nam quoad ſua ſi contra ea ſtatuat, non eſt dubium non ligari excommunicatione, cùm ſit de iure poſitiuo, cui præeſt ipſe Pontifex, & in quo poteſt diſpenſare: ſicut & in cæteris legibus, & ſtatutis Conciliorum etiam generalium, Couarr. *lib.* 3. *variarum cap.*6. *num.*1. *verſ. ſecundo*, Menoch. *conſil.*157. *num.*11. Sayr. *in claui. lib.*3. *cap.*10. *num.* 6. Gutier. *pract. lib.*3. *quæſt.*17. *num.*231. Aloyſ. Ricc. *in collect.* 1367. & Flores *var. lib.*1. *quæſt.*10. *num.*50. Quo ad priuilegia verò à Deo conceſſa, Socin. ſenior *in cap. nouerit, num.*7. *verſ. ſed circa hoc dubitatur, de ſentent. excommun.* dubitat, an incidat Pontifex, ſi contrà aliquid ſtatuat, ſed tandem in hoc caſu non incurrere in excommunicationem cenſet: quod eſt veriſſimum, cùm ipſe ſit de iure poſitiuo, cui Pontifex non ſubiicitur, & excommunicatio ſit à lege à ſe condita, quam ipſe tollere poteſt, gloſſa *in cap. maior. de maioritate, & obedientia*, Vgolin. *hoc loco.* §. *Quartò, num.*1.

Similiter non incurritur excommunicatio à facientibus ſtatuta, ſeu ordinationes, & præcepta abſque animo, & voluntate præiudicandi libertati Eccleſiaſticæ, & abrogandi priuilegiis Clericorum, etiam ſi re vera contineant aliquid immunitati Eccleſiaſticæ, & priuilegiis Clericorum contrarium, dummodo tamen in foro externo probent ſe nullo modo voluiſſe præiudicare immunitati Eccleſiaſticæ, & ideo ſuper ſtatutis condendis ſe adiiſſe viros peritos, ac timoratos, vt iudicarent an iuri, & rationi eſſent conſentanea: tunc enim in vtroque foro ſtatutarij erunt immunes à cenſura huius canonis, ex traditis à Caietano *in ſumma, verb. excommunicatio, cap.*31. Nauarr. *in manuali, cap.*27. *num.*119. *verſ. Quarta quod qui faciunt*, argumento eorum, quæ notantur *in c.*1. *de conſtitutionibus.* Nam lex non obligat ignorantes, Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. part.* 5. *collect.* 1580. Ex ea ratione, quæ ait, non poſſe eſſe delictum, vbi culpa non eſt. *cap. cum voluntate, de ſentent. excommunic.* Perett. *in Extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. pag.*94. *num.*30. & per conſequens nec pœna. *l. ſi putator. ff. ad legem Aquil. cap. ſine culpa, de regulis iuris in* 6. & noſter Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.*2. *cap.* 10. *num.*8. quia pœna præſupponit culpam. D. Thomas 2.2. *quæſt.*108. *art.*4. *in ſolutione*, Sotus *de iuſtitia, lib.* 1. *quæſt.*6. *art.*5. *col.*2. *verſ. profectò, & verſ. ve umtamen*, Gutier. *canon. lib.* 5. *cap.*30. *num.*12. & Surdus *deciſ.* 277. *num.* 19. Atqui ſtatutarij in condendis ſtatutis nihil deliquerunt; ergo pœnam non merentur, Campan. *in diuerſorio iuris Canonici, rubric.*11. *cap.*33. *num.*26. *verſ. inſuper*, & Flamin. *de confidentiis, quæſt.*5. *num.*47. Graff. *d. cap.*18. *num.*136. *verſ. Quintum eſt.*

Non eſt etiam locus excommunicationi contra eos, qui libertatem Eccleſiaſticam offendunt facto ipſo non ratione ſtatutorum, puta ſi quis extorqueret gabellam à Clerico, quia Bulla hoc loco loquitur tantùm de violatione immunitatis propter ſtatuta condita, & omnes dicuntur ſtatuta facere, qui in alios habent iuriſdictionem, & poteſtatem: vnde excommunicantur in hoc canone facientes, ordinantes, & publicantes ſtatuta, ſeu quæuis alia decreta, quæ repugnent libertati Eccleſiaſticæ, dicitur autem ordinare, qui componit ſtatuta, & iuxta voluntatem Principis diſponit, verbis explicat mentem illius.

Quæſtionis

Quæſtionis eſt, an communitates facientes ſtatuta, & ordinationes, quæ promulgantur nomine communitatum, earundem incurrant excommunicationem, vt communitates ſunt? Reſponſio eſt negatiua, D.Thomas *in addit.3. part. quæſt.22. art.5.* Syluest. *verb.excom.1.num.9.* Nauarr. *in manuali, cap.27. num.13. & tom.2. conſ.20. num.8. de ſentent.excommunicationis*, Couarr. *lib.2.variarum, cap.8.num.9.& in cap.Alma, 1.part.§.nono, num.3. verſ.hac & alia multa, de ſentent.excommun. in 6.* & Vgolin. *de Eccleſiaſticis cenſuris, tab.2.cap.16.* ex ea ratione, quia excommunicatio non fertur, niſi propter peccatum mortale, quod in actu perſonali conſiſtit: atqui actus, & paſſiones, vt conſiſtunt in facto, & ad f. & im referuntur, non imputantur vniuerſitati, aut communitati, ſed competunt ſingulis perſonis: ergo ſinguli de vniuerſitate, vel communitate ligari poſſunt excommunicatione, non autem ipſa vniuerſitas, vel communitas.

Nihilominus in noſtro caſu dicendum eſt excommunicationem, quamuis communitas nequeat excommunicari regulariter, validam eſſe, ſi feratur à Summo Pontifice; non tamen ligare omnes de illa communitate, ſed ſolùm ſingulos, qui fuerunt culpabiles; quòd ſi omnes deliquerunt, omnes ligari. Quare ſi aliquis eſſet innocens, verè in conſcientia non ligaretur, Couarr. *vbi ſuprà*; quòd ſi non apertè conſtet de innocentia alicuius, in foro externo excommunicatio eſt ſeruanda ad euitandum ſaltem ſcandalum. Idem dicendum eſt de excommunicatione lata ab inferioribus Prælatis, quando conſtat omnes illius communitatis fuiſſe culpabiles; quam tamen partem eſſe valde dubiam opinatur Sayr. *de cenſuris, lib.1. cap.8. num. 8.* & meritò addit peccare Prælatum, ſi communitatem collectiuè, & ſimul excommunicaret; nam tunc mentem illius, & intentionem iudicandum eſt in eo caſu fuiſſe ligare ſingulos duntaxat de eo corpore, qui in eo caſu fuerunt in culpa, ne innocentes condemnentur, vt habetur *in cap. Romana. §. in vniuerſitatem, de ſentent.excommun. lib.6.* vbi, & ſi prohibeatur ibi vniuerſitates excommunicari, non declaratur tamen, ſi feratur ſententia, an ſit valida, aut nulla. Contra verò quando ſtatutum conditum eſt ab ipſa communitate, incurritur excommunicatio huius canonis, & licet commu[n]itas non poſſit regulariter excommunicari; valet tamen excommunicatio lata præſertim à Papa contra communitatem etiam collectiuè ſumptam, & ligatur duntaxat culpoſi, quo ad Deum, vt notat Ioann. Andr. *in d.cap. Romana, §.in vniuerſitatem*, loquens de Collegio: *Poſſunt*, inquit, *excommunicari omnes, qui fuerunt mandato meo rebelles*; quam opinionem tanquam Diui Thomæ, & Innocentij Quarti verbis congruentem docet Tabien. *verb.excommunicatio 2.num.18.verſ. Vel accipitur Collegium*, applicatis. Neque obſtat dictum caput *Romana*, ex quo ſecundùm aliquos excommunicatio lata contra communitatem eſt nulla, quod eſt verum, quando pronunciatur contra communitatem tanquam perſonam fictam, tam nocentibus, quàm innocentibus comprehenſis.

Difficultas eſt, an incurrant in hanc cenſuram, qui ſtatutis factis, & ordinatis vtuntur?

Dico primò incurrere illos, qui vtuntur ſtatutis, quibus tollitur, aut minuitur libertas Eccleſiaſtica, quæ cenſura extenditur tam ad perſonas, quæ habent iuriſdictionem, vt ſunt Magiſtratus, quàm ab alios officiales, qui carent iuriſdictione, eo quia vniuerſaliter, & indiſtinctè canon hic loquitur. Proinde ſi extet ſtatutum, vt omnes indifferenter tam laici, quàm Eccleſiaſtici ad introitum oppidi pendant certum quid pro rebus, quas aſportant, & iudex in eo loco pronunciet clericos huic tributo eſſe obnoxios, incidet non ſolùm ipſe in excommunicationem, ſed etiam cuſtos oppidi, ſeu portæ. Dicuntur autem vti ſtatutis factis, & ordinatis, qui illa ſeruant, vel faciunt, vt ſeruentur, eo quòd proprius vſus legis eſt obſeruantia illius, & ideo ad cenſuram incurrendam ſufficit, vt aliquis prædicta ſtatuta obſeruari faciat, vel ea ad aliquem ſuum vſum aſſumat: quare, qui aſſumit ſtatutum ad aliquem vſum ſuum contra Eccleſiæ libertatem, aut iudicat ſecundùm illud, incidit in hunc Canonem; ſicut ille, qui ſeruari facit prædicta ſtatuta, eodem canone conſtringitur, Sayr. *de cenſuris, lib.3. cap.19. n.10. verſ.illud demum.*

Dico ſecundò vtentes ſententiis vſu receptis contra libertatem Eccleſiaſticam incidunt in hunc Canonem, quia ſententiæ, quæ tranſierunt in rem iudicatam, in recepta acceptione iuris ſunt decreta quædam; ergo vtentes ſententiis, cenſentur vti decretis; ideo incurrunt in cenſuram, Souſa *diſp.80.num.5.* Secus de vtentibus conſuetudine facti contra libertatem Eccleſiaſticam, quia non ſufficit vſus illius, ſed vſus ſtatutorum, ordinationum, conſtitutionum, pragmaticarum, & aliorum decretorum; inter quæ non habet locum pura conſuetudo facti: idcirco vtentes illa non ligantur excommunicatione ex vi huius canonis. Contra verò vtentes conſuetudine iuris contra Eccleſiaſticam libertatem probabilius eſt ligari cenſura huius canonis. Probatur, quia conſuetudo habet vim cum lege parem. Guid. *ſing.803.* Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imper. lib.1. concl.36.* & venit appellatione iuris, Mench. *quæſt. frequent. cap.3. num.1.* & habet vim pacti: quinimo eſt fortior illo, vt volunt Gonzal. *de menſib. gloſſ. 33. num.4.* & Farin. *in praxi crimin.part.6.quæſt.175.* ex principio; ſed vtentes lege contra libertatem Eccleſiaſticam afficiuntur excommunicatione: igitur, & vtentes conſuetudine iuris: quæ quando eſt contra libertatem Eccleſiæ, vel eidem oneroſa, non valet, vt notat Dueñ. *regul.143.* Ioannes Lup. *in tract.de libertate Eccleſiaſtica, quæſt. 6. n. 4. & 5.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.1. tit. de exempt. cleric.ab oneribus publicis, §. 1. num. 10.* & iterum titulo *de fauore clericorum perſonali, §.3.num. 3.*

Item, quia nomine ſtatuti, ordinationis, conſtitutionis, & decreto venit etiam lex, vt docet Panormit. *in cap final.de conſuetudine*, Syluest. *verb. conſuetudo, num.3.* & Armil. *eodem verbo, n.2.* quinimo conſuetudo ex vi, & efficacia ſua poteſt legem abrogare, vt vult Caldas Pereira *in l.ſi curatorem, verb.contractum feciſti, num.24. Cod. de in integrum reſtitut.* Gregor. Lopez *l.1. tit.2. partit. 1.* Speculo *in ſpeculo teſtam.part.14. rubr.num.17.* Azor *inſtit.moral.part.1.lib.5.cap.17.* & Sayr *in claui lib.3. cap.11. num.12.* Ergo ſicut vtentes ſtatutis, ordinationibus, & legibus contra libertatem Eccleſiaſticam ligantur hoc Canone: ſic etiam vtentes conſuetudine, quæ habet vim legis, ac iuris, Souſa *vbi ſupra d.diſp.80.num.6.& 7.* Eſt autem conſuetudo ſpecies iuris, vt habetur *Inſtit. de iur.natur.§. conſtat*, & ex conſequenti eſt verum ius, &, vt ait Abbas *in rubrica, de conſuetudine*, conſuetudo eſt quoddam ius moribus vtentium acquiſitum,

Marius Alter. *diſp.22.de excom. Bull. Cœna, cap.5. fol.793. col. 1. verſ. nec non conſuetudinibus.* Igitur conſuetudo ſub ſtatutis, & legibus continetur.

284. Septima dubitatio, an conſilium præſtantes ad facienda ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, & decreta contra legem Eccleſiaſticam incurrant in hanc cenſuram? Reſponſio eſt affirmatiua, quando Conſiliarij, quibus Rex leges facere, aut approbare, aut ordinare committit, eaſdem poſt conſilium præſtitum, & ſuffragium indictum, ipſi ordinant, aut approbant. Ratio, quia non eſt dubium illos concurrere ad faciendum ſimiles leges ſuo modo ex commiſſione ſibi data ab ipſo legiſlatore: idcirco dicendum excommunicari. Probatur ex verbis huius canonis, ibi: *vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint*; qui enim præſtiterunt conſilium, & ſuffragium ad condenda ſtatuta, quomodolibet fecerunt, & ordinarunt. Nam qui ſtatutum litteris mandarunt, ordinare videntur, veluti qui diſponunt, & in formam redigunt, quam ſententiam, tanquam valde probabilem tradit Marius Alterius *hoc loco, diſp.16.cap.3.fol.690.col.1.* & tanquam veram ſequitur Souſa *diſp.83. concluſ.1. & 2.* vbi eximit Conſiliarios nudum conſilium præſtantes ad condendas leges, hoc eſt, quando Conſiliariorum, vel cenſorum vota non ſunt deciſiua, ſed cõſultiua. Nihilominus ſi Princeps ductus rationibus, & ſuaſionibus Conſiliariorum leges tulit, ſuo modo Conſiliarij legem faciunt contra libertatem Eccleſiaſticam; & ideo incurrunt in ſententiam huius canonis. Et quamuis in iure non dicatur verè quempiam agere aliquid, niſi fecerit actionem eam propter quam lata eſt excommunicatio: attamen conſulens dicitur agere interpretatiuè, quod ſufficit hoc loco ad incurrendam excommunicationem, cùm Bulla excommunicet quomodolibet facientes, ordinantes, & publicantes leges, ibi, *vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint.* Niſi conſilium ſit omnino nudum, quod dicitur tale, quando nihil adiicit ad peccandum, hoc eſt, ſine quo Rex leges eſſet facturus, ex gloſſa *in cap. nuper. 2. in verb. conſilium, de ſentent. excommunic.* S. Antoninus 3. *part. tit.25.cap.2.* Syluester *verb. excommunicatio 7.n.44. excommunicatione 15 verſ. primò.* Secus ſi conſilium ſit fraudulentum, quod præſtatur ſuadendo, rogando, impellendo, inſtruendo, vel vtilitatem ſecuturam oſtendendo, vt traditur *in cap. ad audientiam, de homicidio*, S. Antoninus, & Syluest. *vbi proximè*, quia cenſentur conſulentes cooperari. Sayr. *de cenſuris, cap.15. num. 12.*

Quinimò in dubio quando conſulentes dubitant vtrùm ſuis conſiliis leges ſancitæ fuerint, debent abſolui ab hac cenſura, quia in his, quæ ſpectant ad ſalutem animæ, tutior pars eſt eligenda, & ex conſequenti petatur abſolutio à Pontifice, vel ab eius poteſtatam habente, Marius Alterius *de excommunic. Bulla Cœna, diſp.2. cap.6. fol.471 col.2.* ſicut qui conſulit homicidium, tenetur ſe tanquam irregularem gerere, quando dubitat vtrùm ſuo conſilio aliquid ſit operatum circa homicidium commiſſum ab illo cui datum eſt conſilium. Maſcard. *de probationibus, concluſ. 419. num. 8.* Auila *de cenſuris, part.2. cap.5. num.3. dubio 3.* Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 1. cap.10. num.44.* & Bonacin. *de cenſuris, quæſt. 2. puncto 4. num.7.* Sicuti etiam cenſeri irregularem propinantem fœminæ prægnanti pharmacum ad abortiendum fœtum, ſi dubitat an fœtus eſſet animatus. Fr. Emman. *in ſumma, cap.175. num.4.* tradit, quem ſequitur Sanchez *in d. cap.10. num.43.* & Bonacin. *dict. puncto, num. 6.* Eodem modo in noſtro caſu conſulentes ad faciendum leges immunitati Eccleſiaſticæ contrarias, quando dubitant de facto, an cooperati fuerint, & an leges ſuis ſuaſionibus, & rationibus motus eas tulerit, in dubio debent à communione hominum, & à celebratione abſtinere, Henriquez *lib.14. cap.3. §. quarto.* Sayr. *in claui Regia, lib.1. cap.13. num. 23.* quod intelligi debet de dubio practico: tunc enim non eſt conſilium, ſed verè præceptum, vt volunt Nauarr. *in cap. ſi quis autem, de pœnitentiis, diſtinct.7. num.42.* Cordubenſ. *lib.2. quæſtionarij, quæſt. 3. propoſitione 3.* Syluest. *verb. dubium, quæſt. 2. §.4.* Azor *inſtit. moral. part.1. lib.2. cap.18. quæſ. 4. & cap. 19. quæſ. 10. & lib.11. cap.15. quæſ. 2.* Vaſquez 1.2. *quæſt.19. art.6. diſp.65. cap.3. & diſp.66. cap.1.* vbi expreſsè decidit non ſolùm in dubio facti, nempe, quando dubitatur an res aliqua ſit iniuſta in ſe, aut iuſta, ſed etiam in dubio iuris, quando ſcilicet eſt dubium, an lex ſit ſtatuta, nec ne, ſemper eſſe ſequendum quod eſt tutius. Sequitur Salas 1.2. *quæſ.21. ſect.8. diſp. vnica, ſect. 17. num.152.* aitque etiam in dubio iuris loquendo per ſe, & regulariter, neceſſariò eſſe partem tutiorem amplectendam: addit autem limitationem *num.154.* niſi per accidens cauſa vitandi ingens incommodum, in quo euentu opinatur fas eſſe partem ſequi minus tutam. Vide tamen Sanchez *de matrimonio, lib. 2. diſputat.41. num.9. & in præcepta Decalogi, lib.1. cap.10. num.10. & num.50.*

Ex dictis ſequitur non ligari hac excommunicatione violantes immunitatem Eccleſiaſticam facto ipſo, & non ratione ſtatutorum, vt dictum eſt ſuprà *num.283. verſ. non eſt etiam locus.* Non excuſabitur autem ſtatutum laicorum, quod abrogat aliud ſtatutum etiam laicorum multo priùs factum, in quo priuilegium Eccleſiis conceſſum erat, nimirum, vt ſingulis annis in Natalitiis Domini in pauperes diuiderentur viginti aurei, eo quia ſecundùm ſtatutum diſponens, ne inter pauperes aurei prædicti diuidantur, eſt nullum. Nam priuilegium datum ſemel poſtquam acceptatum fuit, ab eo cui fuit indultum, tranſiuit in ius; nec laicus, qui potuit tale priuilegium à principio impartiri, poteſt illud reuocare, nec abrogare poſtquam ſemel collatum fuit Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis, habetur *in cap. quæ in Eccleſiarum*, vbi Clerici, & Eccleſiæ non ligantur ſtatutis laicorum, Molina *de primogen. lib.2. cap.10. num.78.* Tiraquel. *de iure primogen. quæſt. 43. à principio*, Nauarr. *in cap. noui. notab.3. corol.17.* & Menoch. *de interdictis, remed. 14. recup. num.54. cum ſequentib.* 285.

Octaua dubitatio, quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, quomodo ſint accipienda? Reſpondendum eſt verba illa comprehendere omnes facientes, ordinantes, & publicantes ſtatuta, conſtitutiones, ordinationes, & quæuis alia decreta, quæ libertati Eccleſiaſticæ aduerſantur. Dicuntur autem ſtatuta, & conſtitutiones facere, qui ad hæc habent iuriſdictionem in alios, & poſſunt illos ligare, Epiſcopus videlicet poteſt facere decretum, ſeu conſtitutiones in Synodo Diœceſana, vt tenent Dueñas *regul.245.* Azor *inſtit. moral. part.2. lib.3. cap.27. quæſ. vltimo*, & habetur *in cap.1. iuncta gloſſ. verb. generaliter, de conſecratione, diſt.3. cap.2. de maior. & obed. c. vt animarum, de conſtit. in 6.* dummodo non contraueniant iuri canonico, *cap. inſtitutionis. 25. quæſt. 2.*

Abbas

Abbas *in c. final. de conſuetudine, num.* 7. *&* 8. & *ibi* Roch. de Curt. *ſect.* 3. *num.* 7. 9. *&* 11.

Quin etiam Epiſcopus poteſt facere ſtatuta contra Canones, & conſtitutiones Pontificias in aliquibus caſibus. Primò ex cauſa vrgenti, & non cogitata per Canones, modò exprimatur cauſa in ſtatuto condito contra Canones, propter quam ſancitum fuit. Abbas *in d. cap. final. num.* 10. Felin. *in cap.* 1. *num.* 49. *de conſtitut.* Secundò, ſi conderet ſtatuta contra ius ſolum in proprium præiudicium, reſpectu iuris quærendi ſibi, aut ſuæ Eccleſiæ, *cap. cum dilectus, iuncta gloſſa, verb. conſtitutum, de conſuetudine*; eo quia valet ſtatutum in quærendis in præiudicium Eccleſiæ, quando bono zelo conditur: nec eſt contra Eccleſiaſticam libertatem lex ciuilis prohibens, ne Eccleſia emere poſſit bona immobilia, vt tenet Iacobus Butrigar. *in Authentica Caſſa. Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis, & in l. aſſiduis, Cod. qui potio. in pign. habeantur*, Carolus de Graſſalia *lib.* 2. *de Regalibus Franciæ priuileg.* 20. & Pelaez *de Maioratu* 2. *part. quæſt.* 3. *num.* 1. *verſ. Quintò valet ſtatutum.* Nam aliquid ſtatui dicitur contra libertatem Eccleſiæ, quando ab Eccleſia tollitur, quod iam illi competit, & iam acquiſiuit; non autem quando prohibetur ex iuſta cauſa, ne acquirat, Decius *in d. Authentica Caſſa. num.* 17. & ſequitur Baldus *in cap. Clerici, de iudiciis*, Iaſon *in l. filius familias. §. Diui, lectura prima. ff. de leg.* 1. *col.* 9. *&* 10. *à num.* 45. propter rationem publici intereſſe, & propter bonum Reipublicæ.

Confert Decius *conſil.* 195. *verſ. circa primum*, dicens in acquirendis ſuſtineri ſtatutum laicorum conditum in præiudicium Eccleſiæ, ſequitur Menchac. *lib.* 1. *quæſt. forenſ. cap.* 6. *in principio.* Vnde ſi fiat ſtatutum, in quo decernatur omnia prædia eſſe tributaria in acquirendis, extenditur ad Eccleſiam, vt notat Bartol. *in l. final. Cod. de exact. tribut. lib.* 10. Baldus *ibi, & conſ.* 280. *vol.* 2. Aymon. Crauetta *de antiquit. temporis* 4. *part. verſ. circa præmiſſa, num.* 10. *fol.* 179. vbi teſtatur de communi, Socin. *conſ.* 12. *in* fallor. *lib.* 4. Paul. Caſtren. *in l. final. Cod. ſine cenſu, vel reliqu.* & Abbas *in cap. quod Clericis, de foro competenti, & in cap. non minus, de immunitate Eccleſia*; ex eo fundamento, quia ſæculares priuati de iure naturali, & ciuili poſſunt rebus ſuis quamcumque legem, conditionem, aut modum imponere, vt habetur *in l. legem, C. de pactis, & in cap. verum, de conditionibus appoſitis*, & *ibi* gloſſa *verb. debent reuocari*, vbi notatur poſſe apponi in donatione facta Eccleſiæ eam legem à donante, vt non ſit integrum Eccleſiæ alienare rem ſibi datam, & ſi contrà factum fuerit, poſſe eandem rem à donante reuocari: quin imò addit Tiraquel. *de retract. conuent. ad fin. tit. num.* 15. imponi poſſe legem à priuato, vt nec ob redemptionem quidem captiuorum, aut aliam neceſſariam cauſam ea res poſſit alienari: quibus omnibus probatur in aliquibus caſibus poſſe Epiſcopum condere ſtatutum contra ius, cùm liceat etiam priuatis id ſtatuere in diſpoſitione rerum ſuarum, per dictam legem, vt *in leg. legem, Cod de pactis, & in lege final. Cod. de legat. & in l. quoties, Cod. de donationibus, quæ ſub modo.*

Tertiò poteſt Epiſcopus ſtatuere aliquid antequam, Canon iuris communis promulgatum fuerit: valebit enim ſtatutum Epiſcopi, quamuis ſit contrarium Canoni, per textum *in cap.* 1. *de conſtitutionibus, in* 6. Felin. *in cap. quod ſuper his, num.* 7. *verſ. fallit quinto, de maior. & obed.* & Rochus de Curt. *dicta ſect.* 3. *num.* 19. Quartò quando Epiſcopus ſtatueret contra ius, & ſtatutum non repugnaret conſuetudini, ſed eſſet concors illi, quæ in illa Diœceſi ab antiquo contra ius præualuerat, Felin. *in d. cap. ſuper his, num.* 10. *in fine*, & Curte *dicta ſectione tertia, num.* 24. In quibus caſibus Epiſcopus ſi quid ſtatuat, quod videatur aduerſari immunitati Eccleſiæ, in dubio excuſabitur.

Non ſolùm ergo facientes ſtatuta, ſed etiam ordinantes excommunicantur, verbi gratia, Princeps cenſetur facere, quando præcipit fieri ſtatutum, & præcipit alij, vt illud componat, & in ordinem redigat, & ordinans excommunicatione ligatur. Eodem modo, qui ſtatutum publicat, incidit in hunc canonem, cùm ante promulgationem non obligat, Caſtro *lib.* 1. *de poteſtate legis pœnalis, cap.* 1. Sotus *lib.* 1. *de iuſt. & iur. quæſt.* 1. *art.* 4. & habetur *in Authentica, Vt factæ nouæ conſtitutiones*, ibi: Tunc valere leges, cùm in communi factæ ſunt manifeſtæ, idem colligitur ex *cap. cognoſcentes, de conſtitutionibus*, & *ibi* gloſſa, *& in cap. ad hæc, de poſtulatione Prælatorum*, ibi: *publicè promulgauit*, & Innocentius *in eodem cap. num.* 6. Antoninus 1. *part. tit.* 11. *c.* 2. *§.* 1. *in fine*, Antonius Cucch. *lib.* 1. *inſtit. maior. tit.* 13. *num.* 16. Nauarr. *in manu. cap.* 23. *n.* 44. Valentia *tom.* 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 5. Petr. Cened. *in Collectan.* 1. *part. Collect.* 1. *num.* 5. & alij, quos referens ſequitur Sayr. *in Claui, lib.* 3. *cap.* 5. *à num.* 1. *vſque ad num.* 10. vbi concludunt neminem ligari legibus ante ſufficientem promulgationem publicam, & ſolemnem: igitur, qui promulgant leges immunitati Eccleſiaſticæ repugnantes, innodantur excommunicatione huius canonis, Marius Alterius *hoc loco, diſp.* 16. *cap.* 3. vbi concludit, nec facientes ſtatuta, neque ordinantes incurrere hanc ſententiam antequam ſtatuta promulgentur: quoniam ante legitimam promulgationem ſtatuta non habent vim, nec leges; cùm promulgatio ſit de eſſentia legum, ac conſtitutionum: igitur facientes ſtatuta, & ordinantes, non ligantur excommunicatione, niſi poſtquam illa ſunt perfecta per promulgationem; & facientes ſeruari illa ita promulgata contra libertatem Eccleſiæ ſunt excommunicati, etiam per caput *nouerit, de ſentent. excommunic.* 49. Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 118. & Iulius Clarus *in §. final. quæſt.* 77. *n.* 28.

Extende hanc cenſuram ad inferiores miniſtros, præcones ſcilicet, qui de mandato Magiſtratuum publicè denunciant ſimilia ſtatuta, ſi tenebant, & ſciebant, illa continere aliquid contra libertatem Eccleſiæ propter verbum, *quomodolibet publicauerint*; ſecus ſi probabiliter ignorabant illa nihil continere, quod libertati Eccleſiaſticæ repugnaret, cùm requiratur peccatum mortale ad incurrendam excommunicationem: idcirco non incurritur, vbi datur legitima ignorantia, Couarr. *in cap. Alma mater. part.* 1. *§.* 7. *num.* 3. *& §.* 6. *num.* 6. *col.* 2. Nauarr. *in cap. conſideret, de pœnit. diſt.* 1. *num.* 72. Reginal. *in praxi for. pœnit. lib.* 30. *num.* 181. *verſ. quorum*, Aloyſ. Ricc. *part.* 2. *collect.* 429. & Cened. *ad decretal. collect.* 25. *num.* 4. ex quo etiam immunes erunt à cenſura Magiſtratus ſuperiores faciendo, vel ordinando eadem ſtatuta, ſeu leges bona fide, ignorantéſque repugnare immunitati Eccleſiaſticæ, Innocentius *in d. cap. nouerit, de ſentent. excommunic. in fine*, & in dubio fides bona eſt præſumenda, Maſcard. *de probat. concluſ.* 224. *& concluſ.* 231. *& conſ.* 1003. *à num.* 19.

Extende ſecundò ad ſcribentes huiuſmodi ſtatuta,

tuta, & conſtitutiones in libris, quos ligari excommunicatione huius Canonis deducitur ex dictione, *quomodolibet ordinantes*. quæ dictio comprehendit omnem modum ordinandi, & operatur vltra expreſſa, Angel. *in l. quod ſi nolit. §. ſi quid ita. ff. de ædilit. edict.* gloſſ. *in Clement. 1. de re iudicata*, & importat omnem modum, Flamin. Pariſius *de reſignatione, lib. 9. quæſt. 25. num. 48. & num. 50.* & vltra hanc excommunicationem incidunt in excommunicationem *d. cap. nouerit, de ſent. excommunic.* quæ tamen non eſt reſeruata, vt notat Marius Alterius *d. diſp. 16. cap. 4. fol. 695. verſ. Differt*, vbi ſcriptores ſtatutorum poſſe comprehendi ſub publicantibus ſtatuta, & ex conſequenti ligari ſub hac excommunicatione, quia publicum inſtrumentum facientes de ſtatutis editis quomolibet publicant illa.

287. Nona dubitatio, quid ſibi velint verba illa huius Bullæ, ibi: *vel factis, & ordinatis, vſi fuerint*. Reſpondetur prohiberi vſum ſtatutorum, quæ facta, & ordinata ſunt, & quibus tollitur, aut minuitur immunitas Eccleſiaſtica, in quam excommunicationem incidunt omnes, qui dictis ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam vtuntur, & ea aſſumunt ad aliquem ſuum vſum, vel ſe defendunt contra illum, vel iudicant ſecundùm illa, ita Vgolin. *hoc loco, §. 5. num. vnico*, Sayr. *de cenſuris, d. cap. 19. n. 10.* & Marius Alterius *eodem tit. diſp. 16. cap. 3. verſ. vel factis, & ordinatis.*

288. Decima dubitatio, quæ ſtatuta dicantur contra libertatem Eccleſiaſticam? Reſponſio ſit, illa ſtatuta eſſe contra Eccleſiaſticam immunitatem, ſeu libertatem, & exemptionem, quæ Eccleſiaſticis perſonis aliquid prohibent, vel iniungunt, quod illis, nec humano iure, nec diuino interdictum eſt, vel præceptum; itémque illa ſtatuta, quibus laici fiunt audaciores ad nocendum, & Eccleſiaſtici timidiores ad agendum. Vnde ſi fiat ſtatutum, quòd interficiens laicum grauiter puniatur, interficiens verò Clericum, pœna pecuniaria, vel mitiori pœna plectatur. Similiter erunt ſtatuta contra Eccleſiæ libertatem, quæ priuilegia Eccleſiaſtica minuant, & exemptionibus detrahant, aut præiudicent, Felin. *in cap. nouerit, de ſententia excommunicationis*, Syluester *verb. immunitas 2. n. 2.* Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 19. num. 9. § ſic etiam*; vbi refert multa priuilegia ab Imperatoribus conceſſa Eccleſiaſticis perſonis, *l. 1. & l. final. Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis*, in quibus non eſt integrum iudicari perſonas Eccleſiaſticas, niſi à ſuis Prælatis, quòd liceat liberè cuicumque donare Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticis. Nec non quòd ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam ſint nullius roboris, ac momenti, *Auth. Caſſa. Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis.* Quare ſtatuentes contra huiuſmodi priuilegia conceſſa à Deo, vel à Pontifice ligantur excommunicatione, & contra conceſſa ab Imperatoribus, &c, vt vno verbo dicam, illud certi iuris eſt repugnare libertati Eccleſiaſticæ, quicquid illi repugnat, aut quo illa læditur, aut quouis modo deprimitur. Sayr. *vbi ſupra, d. n. 9. ad finem.* Souſa *diſp. 84. conclus. 1. num. 2. & 3.*

Quod intellige quando ex vi ipſius ſtatuti, aut ſtatutorum intentione libertas offenditur: longè aliter ſi per accidens libertas deprimatur, ita Caietan. *in ſumma, verb. excommunicatio, cap. 31. §. Nota ſexto*, quia quæ ſunt per accidens, non violant legem, nec lædunt ſtatutum, ſed quæ ſunt per ſe: atque ita ex materia ſtatuti iudicabitur, quando illud libertati Eccleſiaſticæ contrariatur per ſe, ſiue ſtatutum violet priuilegia Eccleſiæ vniuerſali conceſſa, ſiue in communi, ſiue in particulari, ſiue cuicumque Eccleſiæ iura per verba Bullæ, quæ ſic habent: *Ac quarumcumque Eccleſiarum iuribus quomodolibet, directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſſè præiudicatur.* Per quæ verba imponitur cenſura non ſolùm præiudicantibus libertati Eccleſiaſticæ, ſed etiam iuribus particularium Eccleſiarum, & vtrunque lædentibus, Souſa *d. diſp. 84. n. 5. & 6.* poſt Sayr. *de cenſuris, d. c. 19. n. 9. ad finem.* Quamuis Marius Alterius *diſp. 16. cap. 3. fol. 691.* opinetur ſtatuentes contra priuilegia particularia huius, vel illius Eccleſiæ, aut Religionis, aut perſonæ directè non incurrere in hanc cenſuram, quod minus bene dictum puta: nam ſaltem indirectè, quia ex quadam conſecutione hoc cedit in iniuriam Eccleſiaſticæ libertatis, quando læditur particularis immunitas huius perſonæ, vel Eccleſiæ in contemptum concedentis, quaſi non eſſet integrum illi illam concedere.

Sed quid dicendum ſi alicubi ſtatuatur, quòd in funeribus, in primis Miſſis non fiant tot ſumptus, nec expenſæ, nec tot Religiones vocentur, & Cruces adſint? Reſponde non eſſe contra Eccleſiaſticam libertatem, quod requiritur, vt incurratur excommunicatio. Statuitur ergo, vt moderati fiant ſumptus, & ne immoderatis expenſis familiæ fortè ob inanem gloriam ſe exhauriant, neque hoc fit ad honorem Dei minuendum, neque ad deprimendam libertatem Eccleſiaſticam, ita Panorm. *in cap. final. de reb. Eccleſ. non alien.* Caiet. *d. cap. 31.* quem ſequitur Graff. *d. cap. 18. num. 135.* & Vgolin. *hoc loco. §. 4. num. 2. verſ. Quare ſi ſtatuto cautum ſit.* Ratio, quia ex Caiet. *verſ. ſextò nota*, dicitur ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quando per ſe, & ex intentione attingit libertatem Eccleſiaſticam, eámque offendit. Non requiritur tamen; quòd ſtatuentes habeant hanc formalem intentionem, dum condunt ſtatuta, vt derogent immunitati Eccleſiaſticæ, ſed ſatis eſt, vt ipſum opus, & res, quæ eſt materia ſtatuti per ſe, & ex vi ſua feratur contra Eccleſiaſticam libertatem.

Quamobrem quamuis legiſlator ex iniqua intentione directè procuret aliquod præiudicium venturum ex ſtatutis conditis per accidens Eccleſiaſticis perſonis, aut Eccleſiæ; non propterea inuoluitur hac excommunicatione, licèt peccet, eo quòd ſtatutum non fertur per ſe contra Eccleſiaſticam libertatem, & ea quæ ſunt per accidens non ſunt in conſideratione, Caiet. *cap. 37.* Nauarr. *cap. 27. num. 119. verſ. ſeptima.* Graff. *d. cap. 18. n. 135.* Secus quando tendunt per ſe, & fit mentio ſpecialis de perſonis Eccleſiaſticis; nimirum ſi feratur ſtatutum, vt Clerici ſoluant gabellas de his, quæ emunt non ad negotiandum, ſed pro ſuo vſu; item ne Eccleſiis fiant donationes, aut ne decimæ dentur, Vgolinus *d. §. 4. verſ. poſtremo.* Marius Alterius *d. cap. 3. fol. 691. verſ. quod verò.*

Ad hæc, nota ſtatuta laicorum impedientia aliquo modo aliquid, quod repugnet immunitati Eccleſiarum, aut Clericorum, eſſe omnino nulla. Non enim poſſunt laici ſtatuta condere de rebus Eccleſiaſticis, *cap. bene quidem, diſt. 86. cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. cap. cum laicis, de reb. Eccleſ. non alien.* Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, in proœmio*, gloſ. *1. n. 58. cum ſequent.* Azor *inſtit. moral. lib. 8. part. 2. cap. 10. verſ. decimumnonum*, vbi addit eſſe irrita, & inania, cùm nullam habeant laici ſtatuendi facultatem in Eccleſias, vel in clericos. Dicuntur

autem

autem ſtatuta contraria immunitati Eccleſiaſticæ, quando directè, vel indirectè tendunt contra priuilegia, aut prærogatiuas conceſſas Eccleſiis, Eccleſiaſticis perſonis, aut piis cauſis à Papa, vel à Principe ſæculari. Innoc. *in cap. nouerit, num. 1. & 2.* Abbas *num. 2. in fine, de ſent. excomm.* Tuſch. *tom. 5. lit. L. concluſ. 342. à num. 12.* & alij, quos referens ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de exempt. clericor. à ſtatutis ſæcularium, §. 1. n. 9.* quod procedit etiam, vt nequeant ſtatuere laici ſuper dominio directo feudi Eccleſiaſtici; ſecus ſuper dominio vtili, vt notat Ruin. *conſ. 70. num. 11. vol. 5.* Surd. *conſ. 338. num. 18. & ſequenti.*

Ex dictis infertur leges, & ſtatuta laicorum non comprehendere Eccleſias, & earum bona, Rebuff. *vbi proximè, in proœmio, gloſſ. 1. num. 55. & à n. 65. & à n. 71.* Perez *in rubr. tit. 2. gloſſ. 1. verſ. quæri poteſt. lib. 8. ordin.* Caldas Pereira *de nominat. emphyt. q. 11. num. 22.* quia diſpoſitio Eccleſiarum, & clericorum Summo Pontifici duntaxat competit, text. *in cap. Eccleſia, de conſtit.* & *ibi* Felin. *n. 40.* Archid. *in cap. decet, de immun. Eccleſ. lib. 6.* Morla *in Emporio iuris p. 1. tit. 1. q. 16.* & Armendar. *in proœmio addit. ad recopilationem legum Nauarræ n. 94.*

Infertur ſecundò leges ciuiles Imperiales tacitè, vel expreſsè clericorum facientes mentionem ad eos non extendi poſſe, nec contra illos habere vim aliquam, niſi quatenus iure Pontificio approbantur; quia Principes ſæculares in clericos non habent iuriſdictionem, neque eorum leges, vt eſt communis, niſi recipiantur à iure Pontificio, Azor *inſtit. moral. p. 1. lib. 2. c. 6. quæſ. 4.* & pleniùs *part. 2. lib. 10. cap. 7. quæſ. 9.* Soar. *de legibus lib. 3. cap. 34.* Gutierr. *quæſt. canon. lib. 2. cap. 1. num. 82.* minus bene innuit contrarium; ſed Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 7. cap. 9. num. 4.* dicens non eſſe integrum clericis, quando leges ciuiles de clericis ſpecialiter faciunt mentionem, illis vti etiam in ſibi fauorabilibus; dum à Pontifice non approbantur; cùm deficiat in legibus ſæcularibus poteſtas diſponendi ſpecialiter de bonis clericorum, iuxta *cap. Eccleſia, de conſtit.* & tradunt Abbas *ibi num. 10.* Salycet. *Authent. Caſſa num. 9. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Nec obſtat Menchaca *in controuerſiis frequent. lib. 1. cap. 5. num. 9.* vbi videtur contradicere, ſed reuera non contradicit, quia expreſsè ait leges Imperiales contentas *Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis, & Cod. de Epiſcopis, & clericis*, quæ mentionem faciunt de clericis, non habere in illos iuriſdictionem, niſi ex tacita, & ex interpretatiua approbatione Summorum Pontificum, & Eccleſiæ, vt poſt plures oſtendit Honded. *conſ. 20. num. 18. volum. 2.* Caldas *de nominat. emphyteut. quæſt. 16. n. 28.* Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 164. num. 12. & ſequent.*

Infertur tertiò ſtatuta laicorum, quæ imponunt condemnationem, & exactionem contra illos, qui ſuis animalibus damnum inferunt fructibus, vel meſſibus, non extendi ad clericos, & Eccleſiaſticos, ſi fortè eorum pecora damnum intulerunt. Ratio, quia ſæculares Magiſtratus perſonas Eccleſiaſticas condemnare, vel iudicare non debent, & ſecundùm communem peccant mortaliter, & contra iuſtitiam iudicando de rebus ſpiritualibus, & de perſonis Eccleſiaſticis, vt tradit Franciſcus Coriol. Capucin. *in tract. de caſibus reſeruatis iuxta regulam Decreti Clementis Octaui Regularibus traditam, part. 2. caſu 5. num. 11. pag. 529.* vbi *num. 12.* ex Ruffino *lib. 10. Hiſtoriæ Eccleſiaſt. cap. 2.* id probat exemplo Imperatoris Conſtantini Magni dicentis in Concilio Nicæno, cùm illi Epiſcopi crimina aliorum Epiſcoporum in ſcriptis obtuliſſent, vt ab eo iudicarentur poſt libellos non lectos igni traditos, Deus vos conſtituit Sacerdotes in poteſtate, vt nos iudiceris, & ab hominibus laicis iudicari non poteſtis. Cuius ſententiæ meminit Auguſtinus *epiſtola 66. & caput, continua, §. Conſtantinus, & caput, Sacerdotibus 11. quæſtio. 1. & cap. 2. nullus iudicum, de foro competenti.*

Nec obeſt lex noſtra *lib. 2. tit. 1. §. 20.* vbi dicitur poſſe clericum coram iudice ſæculari conueniri ſuper calumniis vulgo *Coimas*, quod probat *lex Hiſpana 12. tit. 3. lib. 1. nouæ recopilationis*, & Gregor. Lopez *l. 24. verb. el ganado, tit. 15. partit. 7.* Couarr. *in regul. poſſeſſ. part. 2. §. 4. num. 8.* Auendan. *de exequen. mand. part. 1. cap. 4. num. 30. cap. 13. num. 7. & part. 2. cap. 14. numero 13.* Ceuall. *commun. contra commun. tom. 4. quæſtio. 897. num. 620.* & alij, quos referens ſequitur Gutier. *pract. lib. 1. quæſt. 4.* & Caſtil. *l. 70. Tauri, num. 18.* ex eo fundamento, quia quando obligatio eſt rei impoſita, poteſt iudex laicus præcipere fieri executionem in re, quæ ſubeſt iuriſdictioni ſuæ, nulla habita ratione perſonæ, cuius res eſt, Bart. *in l. Imperator. ff. de publican.* Gutierr. *d. quæſt. 4. num. 2.* & Azeued. *ad l. 12. num. 2. titul. 3. lib. 1. nouæ recopil.* Non enim hoc modo fit executio in perſona clerici; ſed exigitur onus reale iniunctum rei à clerico.

Quam etiam partem obſeruaui *part. 1. de obligationibus moderatorum Reipublicæ lib. 2. diſp. 4. §. 4. membro 2. num. 350.* Non propter rationes hoc loco poſitas, ſed ob concordiam celebratam cum Rege noſtro Ioanne Primo, bonæ memoriæ, *art. 86. num. 259.* & cum Rege Petro acroamate Crudo *art. 16. num. 156.* de qua concordia ſapientiſſimus Gabriel Pereira *in ſua ſecunda parte manus Regiæ cap. 39. in principio.* Nam Summus Pontifex poteſt ſubmittere cognitioni Principis ſæcularis aliquas cauſas Eccleſiaſticas, eiuſque miniſtris, vt de illis cognoſcant tanquam Delegati Pontificis, Marta *part. 2. de iuriſdict. cap. 6. num. 32. & ſequentibus*, ſicut poteſt concedere laico poteſtatem conferendi beneficia.

Quare quo ad leges noſtras debent validæ cenſeri, & fuiſſe confirmatas in concordatis in Curia Romana inter clerum, & Regem Dionyſium, conſtat ex doctiſſimo Petro Barboſa *in priuatis ſcholiis ad legem filiusfamilias ff. de legatis 1. verſ. ad ordin.* Caldas Pereira *de emptione cap. 8. numer. 36.* & Benedict. Gillius *in l. 1. Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis part. 5. §. 2. num. 12.* Iuuat ſecundùm aliquos ſcientia, & patientia Summorum Pontificum ſupra hominum memoriam obſeruata, quæ videtur continere vim priuilegij, conſtitutionis, ſeu diſpenſationis, ſicut & conſuetudo immemorialis, *l. 1. §. denique, l. 2. §. apud. verſ. planè ſi foſſa ff. de aqua pluu. arcenda, l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quotidiana, cap. ſuper quibuſdam. §. præterea*, vbi gloſſa *verb. non extat memoria, de verbor. ſignific.* Decius *conſ. 85. num. 2. & conſ. 117. in fine*; Menoch. *conſ. 43. num. 7.* & Crauet. *conſ. 259. vol. 1.* Atqui poteſt Pontifex priuilegium concedere laico circa certas cauſas clericorum, & fori priuilegio derogare, *cap. nos & ſi 2. quæſtio. 7.* Abbas *in cap. litteras, numero 13. & 14. de reſtitut. ſpol.* & Felin. *in cap. 2. num. 2. & 3. de maior. & obed.* igitur poteſt iudex laicus ex ſcientia, & patientia Summorum Pontificum ſupra

hominum memoriam, & ex conſuetudine immemoriali in vim priuilegij allegata cognoſcere de eiuſmodi clericorum cauſis. Nihilominus quo ad hanc vltimam rationem conſuetudinis, oppoſitum dixi 1. *part. de obligationibus moderatorum Reipublicæ lib. 2. diſp. 4. §. 4. membr. 1 num. 349.* per textum *in cap. final. de conſuetudine,* Innocentius *in cap. poſtulaſti, de foro competenti;* ne ſufficit immemorialis præſcriptio, cùm laicus ſit incapax iuriſdictionis ſpiritualis, & præſcriptio tollitur per Bullam Cœnæ Domini, quæ ſingulo quoque anno legitur Romæ.

Nec refert, ſi dicas ſtatuta generalia laicorum, ſi ſint honeſta, nec iuri canonico repugnent, extendi ad Eccleſiaſticas perſonas, eaſque ligare ſaltem vi directiua, vt notat Cotta *in memorabil. verb. clerici ligantur,* Mexia *in tractatu taſſæ panis concluſ. 5. à n. 3.* & Ioann. Garcia *regul. 292.* & Marienſ. *l. 7. gloſſ. 2. n. 17. tit. 11. & l. 1 gloſſ. 1 n. 2. tit. 25 lib. 5 nouæ recopil.* Vnde ſi conſtituatur certum pretium à laicis rebus vendendis, nequeunt clerici frumentum, vinum, & oleum ſuum alio pretio quàm taxato vendere, Sotus *lib. 1. de iuſtitia quæſt. 6. art. 7.* Bannes *2. 2. q. 67. art. 1. dubio 1.* & Nauarr. *in manuali c. 23. num. 88.* Molina, & Rebell. *infrà* citandi.

Quia quando leges ciuiles tendunt ad bonum commune tam laicorum, quàm clericorum, ſunt ſeruandæ à clericis, cùm ſint membra, & partes totius Reipublicæ, & leges ſint latæ pro bono publico, vide 1. *part. diſp. 4. de legibus ſæcularibus circa res ſpirituales. §. 4. membro 2. num. 352.* Adde teneri clericos vendere res ſuas pro pretio à laicis conſtituto, nō ex vi ſtatuti laicorum taxantis pretium, ſed quia tenentur ex iure naturali, & diuino res ſuas vendere iuſto pretio. Quare ſi vendentibus vltra taxam pœna imponatur, laicus excedens ligabitur quo ad pœnam, non autem clericus, ita Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 12. quæſ. 4.* Sed meliùs cum aliis Molina *tom. 2. de iuſtitia diſp. 364. §. dubium eſt.* Rebellus *2. part. de obligationib. iuſtitiæ lib. 9 quæſt. 2. ſect. 2. num. 9. concluſio.* Nihilominus, vbi volunt debere clericos ſeruare leges ciuiles omnibus communes, dummodo non repugnent ſtatui Eccleſiaſtico. Ideo excedentes taxam conſtitutam peccare mortaliter: non poſſe tamen propter tranſgreſſionem puniri à iudice non ſuo, & tenentur reſtituere, quod vltra iuſtum pretium lege taxatum acceptum fuit. Sayr. *in claui lib. 3. c. 4. num. 16. & 17.* & notat Suar. *lib. 3. de legibus, cap. 34. ex num 17. vſque ad num. 20.* vt dixi *d. diſp. 4. de legibus ſæcularibus circa res ſpirituales, §. 4. membro 2. num. 354. ad finem, verſ. quod ſi dammum, & num. 355. verſ. dubium eſt, per totum.*

Hinc ſequitur laicum peccantem in legem Principis, incidere in pœnas poſitas à Principe contra violatores legis: clericum autem delinquentem in legem Principis non ligari pœna à Principe ſtatuta; ſed puniendum eſſe ab Epiſcopo ſuo pœna arbitraria; nec cogetur Epiſcopus punire clericum eadem pœna, quam Princeps impoſuit contra legis ſuæ violatores. Marius Alterius *hoc loco diſp. 16 lib. 5. cap. 5 fol. 698. col. 2.* ſed poterit punire pœna, vel arbitraria, deficiente tamen pœna Eccleſiaſtica.

Difficultatis etiam eſt, an valeat ſtatutum laicorum, quo præcipitur, ne quis capiat poſſeſſionem beneficij, aut Eccleſiæ inconſulto Præſide Populi, aut Rectore Prouinciæ, & an ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam: Eſſe validum oſtendit Felin. *in cap. Eccleſia ſancta Maria, num. 123. de conſtit.* Negat tamen Abbas *conſ. 83. Præſens dubium in effectu conſiſtit, part. 1.* dicens eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & non obligare clericos, cùm præcepto, & mandato Pontificis obſtet, præcipientis executori ſuarum litterarum, vt mittat in poſſeſſionem prouiſum de beneficio. Ratio, quia clerici ex vi ſtatuti ſiunt timidiores, & laici audaciores, & ideo ſtatuentes, & exequentes ſtatuta ſunt excommunicati, vltra pœnas ſtatutas *in Authentica, Caſſa, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Fauet lex noſtra *lib. 2. titul. 19.* vbi ſtatuit ad euitanda mala quæ poſſunt contingere in capienda poſſeſſione beneficiorum, quando vacauerint, quòd nemo ſe mittat in poſſeſſionem ſine licentia, & auctoritate Ordinarij loci vbi beneficium ſitum eſt. Non enim ſtatuit lex, vt non mittatur in poſſeſſionem ſine auctoritate Regis, ſed ſine auctoritate Ordinarij loci, in quo beneficium vacauit. Quinimò præcipit Præſidi Prouinciæ, vt prouiſum de beneficio, ſi opus fuerit, mittat in coſſeſſionem, ibi: *Mas requereram ao Corregedor da comarca, que lhe de adita poſſe.* Ex quo ſequitur poſſe ſcribas ſæculares, & iudices dare poſſeſſionem impetrantibus beneficia, Cabed. *2. part. Areſt. 54.* vbi refert ſic fuiſſe iudicatum Anno de 1581. & 1592. vbi Valaſc. *conſultatione 191. num. 24.* opinatur legem noſtram non loqui de beneficiario legitimè beneficium impetrante, ſed de eo, qui eſt omnino intruſus, quique ſine titulo, & licentia Ordinarij poſſeſſionem vacantem inuaſit, vt patet ibi, *ſem auctoridade do Ordinario,* & infrà, ibi, *ouque ſe meteo na dita poſſe ſem ter algum titulo,* qui propriè dicitur intruſus in beneficialibus, ex Innocentio *cap. nihil,* in gloſſ. magna, *circa medium, de electione.*

Excommunicatio decimaſexta de impedientibus Prælatos, ne ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica vtantur, ſic loquitur:

§. XVI.

NEc non, qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, alióſque ſuperiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcumque iudices Eccleſiaſticos ordinarios quomodolibet hac de cauſa directè, vel indirectè, carcerando, vel moleſtando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon conſanguineos, & affines impediunt, quominus ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque vtantur, ſecundùm quod canones, & ſacræ conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini, ſtatuunt; ac etiam eos, qui poſt ipſorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque ſententias, & decreta, aut aliàs fori Eccleſiaſtici iudicium eludentes ad Cancellarias, & alias Curias ſæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia, Ordinariis, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, ſeu dant conſilium, patrocinium, & fauorem in eiſdem.

EPITOME.

289. *Quæ ſit materia huius canonis, & quæ actiones principales?*

Perſona

290. *Perſonæ principales, quæ non debent impediri in ſua iuriſdictione, quæ ſint?*
291. *Impedire iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quot modis fieri poſſit?*
292. *Impedientes Eccleſiaſticos, ne vtantur iuriſdictione, quando non incidant in hanc excommunicationem?*
293. *Recurrentes à iudicibus Eccleſiaſticis ad ſæculares quando incidant, & non incidant oſtenditur?*
294. *Exequentes mandata à Magiſtratu laico contra Magiſtratus Eccleſiaſticos incidunt in hanc cenſuram.*
295. *Diſcrimen inter hunc canonem, & inter decimumtertium, & decimum quartum.*
296. *Vtrum excommunicentur in hoc canone impedientes, ne Prælati Eccleſiaſtici vtantur iuriſdictione Eccleſiaſtica delegata?*
297. *Quid ſibi velit ſecunda actio principalis, quæ ſic habet,* Ac etiam eos, qui poſt ordinariorum, vel etiam ab his delegatorum quorumcunque ſententias, & decreta ad Cancellarias ſæculares recurrunt; *& quæ ibi prohibeantur?*
298. *Quot excommunicationes incurrantur ab eo, qui recurrit ad Curias ſæculares, & procurat à Curiis, vt decernantur mandata in iudices Eccleſiaſticos, & curat, vt prædicta mandata dentur executioni contra eoſdem?*
299. *Quomodo incurrat cenſuram dans auxilium, conſilium, patrocinium, & fauorem, oſtenditur.*
300. *Quid ſi recurratur ad ſæculares in cauſis mixti fori?*

ANtequam dicatur de materia huius canonis, diuiditur in duas partes principales hic canon. in prima excommunicantur impedientes Prælatos, vel iudices Eccleſiaſticos ordinarios, ne ſua iuriſdictione contra quoſcumque vtantur: ſimilis prohibitio habetur *in cap. quoniam, de immunitate Eccleſiaſtica in 6.* quæ non eſt reſeruata: ſecus de hoc canone, ſeu excommunicatione. In ſecunda parte autem excommunicantur impedientes non ſolùm Ordinarios, ſed etiam delegatos, recurrendo ad Curias ſæculares, *&c.* atque ita ſecunda hæc excommunicatio in eo differt à prima, quòd lata fuerit non ſolùm ordinariorum, ſed etiam delegatorum fauore, & prima pronunciata fauore duntaxat iudicum ordinariorum Eccleſiaſticorum. Item prima lata contra impedientes iudices ordinarios, ne vtantur ſua iuriſdictione generaliter in quacumque parte iudicij, ſiue ante quàm cœptum fuerit, ſiue in ipſa proſecutione, aut poſt ſententiam: ſecunda verò contra impedientes, ne mandentur executioni mandata, aut decreta, aut ſententiæ eorundem iudicum Eccleſiaſticorum. Denique ſecunda excommunicatio ligat impedientes, qui recurrunt ad Cancellarias, & Curias ſæculares, & ab illis obtinent mandata contra iudices Eccleſiaſticos, vt non vlteriùs progrediantur. Prima illos duntaxat innodat, qui quomodolibet impediunt, ne vtantur iuriſdictione ſua, & immediatè fertur in fauorem iudicum ordinariorum contra omnes, qui eos impediunt in vſu ſuæ iuriſdictionis, Suar. *hoc loco num. 94.*

289. Porrò materia huius canonis eſt ſacrilegium, quod committitur contra Eccleſiaſticam libertatem in ſuis Prælatis, & iudicibus, ne vtantur iuriſdictione ſua, & quo recurritur ad Tribunalia ſæcularia ad impetrandas prohibitiones, mandata, & præcepta contra eoſdem Prælatos, Sayr. *de cenſuris lib. 3. cap. 20. num. 2.* Marius Alterius *diſp. 17. in principio*, & Souſa *cap. 17. hoc loco num. 1.* Actiones verò principales ſunt tres, quæ principaliter interdicuntur. Prima impedire quomodolibet Prælatos, ſeu iudices ordinarios Eccleſiaſticos, ne ſua vtantur iuriſdictione Eccleſiaſtica ſecundùm canones, & decreta Conciliorum, præſertim Tridentini, ſtatuunt *ſeſſ. 25. c. 3. de reformatione*, his verbis, ibi, *Nefas autem ſit ſæculari cuilibet Magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet.* Secunda actio principaliter prohibita eſt recurrere ad Cancellarias, & alias Curias ſæculares poſt ſententias, & decreta ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, aut aliàs fori Eccleſiaſtici iudicium eludere. Tertia actio interdicta eſt decernere, & exequi mandata, vel prohibitiones. Similis prohibitio ſub excommunicatione latæ ſententiæ habetur *in c. vnico, de his, quæ vi metuſve cauſ. fiunt, lib. 6.* vbi excommunicantur qui extorquent abſolutionem à cenſura Eccleſiaſtica, aut vi excommunicationem reuocant. Neque immeritò, quia parum, aut nihil refert, ſi ſententia lata non fuerit tradita executioni, Abbas *in cap. paſtoralis, §. quia verò, num. 2. 4. & 5. de offic. delegati, & in cap. vniuerſitatis num. 7. de ſentent. excommunic.* eſt enim iudicare onus, vt per Boër. *deciſ. 221. num. 1. & 2.* idcirco meritò quicumque impedierit per aliquem actum hoc loco prohibitum iuriſdictionem Eccleſiaſticam, incurrit excommunicationem, & iudex poteſt procedere contra delinquentem, argumento *dict. cap. paſtoralis, §. cùm autem*, quo probatur, quando cauſa Delegato fuit commiſſa intra certum terminum expedienda, & per malitiam partis non expediuit, poſſe Delegatum punire malitioſè impedientem, & cauſam delegare alteri, vt illam intra terminum ſibi præfixum finiat ſine appellatione, Molina *de iuſtitia tom. 6. tract. 5. diſp. 27.* vel poſſe ei imponere mulctam, Perez *ad rubricam tit. 19. gloſſ. 1. col. 1. verſ. vtrum onus, lib. 8. ordinamenti.*

Perſonæ verò quæ non debent impediri, ſunt Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alij Prælati, & Eccleſiaſtici iudices ordinarij, qui nec directè, nec indi- 290.
rectè ſunt impediendi in vſu ſuæ iuriſdictionis. Vnde impedientes, ne iudices delegati à Prælatis Eccleſiaſticis vtantur ſua iuriſdictione, non inuoluuntur excommunicatione per actionem primo loco prohibitam in fauorem iuriſdictionis ordinariæ duntaxat, vt notat Suar. *de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. num. 91.* quia requiritur ad incurrendam cenſuram, quòd impediatur iuriſdictio ordinaria.

Quo ad perſonas impedientes, ligantur quicumque impedierint, per relatiuum illud *qui*, in principio poſitum, ibi: *nec non qui*, quod refertur ad antecedens illud caput, *Excommunicamus omnes*, &c. Ex quo enim omnes excommunicantur, nullus excluditur, argumento *l. Iulianus, ff. de legatis 3.* iuuat *gloſſa 1. in Clement. 1. de ſepult.* & ideo quicumque impedierint iuriſdictionem Eccleſiaſticam iudicum ordinariorum, ſiue ſint Eccleſiaſtici, ſiue ſæculares, ſiue Imperator, ſiue Rex, ſiue domini inferiores, incidunt in hunc canonem, Vgolinus *de cenſuris, hoc loco cap. 16. §. 1. num. 1.* & Marius Alterius *diſp. 17. in principio verſ. quo ad perſonas, & cap. 1. verſ. Nec non qui*, quod habet vim referendi omnia præcedentia, Bartol. *in lege Plautius, ff. de auro, & argento legato*, Nauarr. *in manuali cap. 27. num. 70.* Item, quia hic canon eſt veluti pars præcedentis canonis, in quo excommunicantur omnes perſonæ cuiuſcumque

ſint ſtatus, dignitatis, & conditionis, ſine vlla exceptione: ergo ad omnes cenſuras extenditur.

Nec obſtat Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 20.* vbi Concilium grauiſſimis verbis admonet Imperatorem, Reges, ac Principes, vt Prælatos Eccleſiaſticos venerentur, nec ab vllis Baronibus, Domicellis, aut officialibus, ſeu miniſtris quæ Eccleſiaſtici iuris ſunt, lædi patiantur, ſed ſeuerè in eos, qui illius libertatem, immunitatem, atque iuriſdictionem impediunt, animaduertant. Quia Reges, & Imperator ſunt rerum Eccleſiaſticarum protectores, ac defenſores, & eos tanquam tales admonet, & hortatur Cõſilium: at verò hic canona liter loquitur, indiſtinctéque comprehendit omnes etiam Imperiali, Regalique dignitate inſignes: eo quia habet connexionem cum præcedente Canone, vt oſtendit apertè dictio illa, *nec non qui*, ſed in præcedenti comprehendebantur omnes: igitur in hoc continentur etiam ratione connexitatis: nam connexa dicuntur indiuidua, & reputantur vnum: & ideo quod de vno dicitur, neceſſe eſt, vt de altero intelligatur, per textum *in cap. tranſlato*, ibi: *quod de vno dicitur, de conſtit.* & ab vno connexorum fit extenſio ad alterum, & vbi eſt eadem ratio, ibi dicitur eſſe eadem lex non extenſiuè, ſed comprehenſiuè, *l. his ſolis. §. ſatis etiam cautè putamus, Cod. de reuocandis donat.* Gutier. *pract. lib. 3. quæſt. 17. à num. 84. l. illud, Cod. de ſacroſ. ſanct. Eccleſ.* Bald. *in l. data opera, ex num. 16. Cod. qui accuſare non poſſunt*, Parif. *conſ. 83. num. 25. lib. 3.* & Tiraquel. *in l. ſi vnquam, in verb. libertis, num. 45. & 46. Cod. de reuocandis donationibus*, Scaccia *de appellationibus, quæſt. 17. limit. 21. ſub num. 25.* vbi vult connexa reputari vnum, & eſſe indiuidua, Surdus *deciſ. 199. num. 13.* & ideo idem eſt iudicium, ex gloſſa *in cap. præterea*, ibi: *idem eſt in vtroque annexorum, de offic. & poteſt. iudic. delegat.* Cott. *in memorabil. verb. connexorum, pag. 166.* Surd. *de alimentis, tit. 9. quæſt. 31. num. 16. & conſ. 338. num. 3.* atque ita omnes etiam Principes, & Reges impedientes iudices Eccleſiaſticos, ne ſua vtantur iuriſdictione per hunc Canonem comprehenduntur, Marius Alterius *hoc loco, cap. 1. fol. 710. col. 1.*

291. Prima dubitatio, quot modis dicatur quis hoc loco impedire, ne ordinarij ſuam exerceant iuriſdictionem? Reſponde primò, vt quis propriè impediatur, requiri, vt impediens ſit cauſa, vt alter inuoluntarius, & inuitus deſiſtat ab opere, quod intendit. Vgolin. *de cenſuris, hoc loco, in principio, num. 2.* & Marius Alterius *d. c. 1. fol. 713. col. 1.* Vnde qui precibus, ſeu blanditiis, vel præmio, aut amore impedit Ordinarios Eccleſiaſticos, ne faciant ea, quæ ad iuriſdictionem pertinent, non ligantur excommunicatione, quia hac ratione impediendo non dicitur quis propriè impedire, argum. *l. fin. Cod. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit*; ſicut incidit in pœnam, qui per vim, aut metum prohibet alicui, ne condat teſtamentum, aut illud mutet: ſic etiam hoc loco incidit in hunc canonem, qui per vim, aut metum impedit iudicem Eccleſiaſticum ne ſua vtatur iuriſdictione.

Secundò dicitur quis impedire adhibitis mediis ab ipſo iure datis. Tunc enim cùm ſit integrũ vnicuique recurrere ad ſuperiores, quibus cõpetit præcipere, ne iniuſtè partes agant, impediens iuſte non ligatur hac excommunicatione, cùm obſtet ſecundùm canones: ſecus ſi contra canones impedit, ne iudex Eccleſiaſticus ſuam exerceat iuriſdictionem, puta, ſi incutiatur ei metus grauis, vt ceſſet ab eo quod intendit; ſimiliter, ſi inferatur metus conſanguineis, & familiaribus ipſorum iudicum, iuxta textum *in c. quicumque, de ſentent. excommun. lib. 6.* ibi: *licentiam alicui dederint occidendi, capiendi, ſeu aliàs in perſonis, aut bonis ſuis, vel ſuorum grauandi.* Vgol. & Marius Alter. *vbi ſuprà.*

Dices preces importunas æquiparari metui iuſto, ex *lege finali, C. de his quæ vi*, ibi, *venditiones, donationes, tranſactiones, quæ per potentiam extorſæ ſunt, præcipimus infirmari.* Iuuat *Extrauagans Execrabilis, Ioannis XXII. de præb. in principio*, his verbis: *Et improbitas importuna petentium à nobis, & prædeceſſoribus noſtris, non tam obtinuiſſe, quàm extorſiſſe plerumque noſcuntur.* quibus probatur preces importunas continere violentiam, vexationem & oppreſſionem, ac proinde metum grauem incutere, ſequitur Salicetus *in l. eum 5. C. de Apoſtatis n. vnico.* dicens, *quæ facta ſunt per importunitatem, dicuntur fieri prope violenter*: facit Iaſon *in l. 1. n. 1. ff. de condict. indeb.* dum ait ſolutum ob preces importunas, poſſe repeti, perinde ac ſi fuerit ſolutum per errorem, & pro eadem ſententia ſunt Boërius *deciſ. 101. n. 10.* Romanus *in leg. ſi ob turpem, num. 14. ff. de condict. ob turpem cauſam*, Lucas de Penna *l. 1. n. 11. Cod. de petit. bonorum, lib. 10.* Menoch. *de arbitrar. caſu 395. n. 41. & de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 11. ad finem*, Matienſ. *lib. 5. recopil. tit. 10. l. 17. gloſſ. 6. num. vnico*, & Gutier. *lib. 1. quæſt. canon. c. 37. num. 10.* dum volunt pari paſſu procedere aliquid fieri violenter, & metu, ac precibus importunis.

Dicendum tamen eſt, quamuis preces importunæ metum inferant, non tamen æquiparari metui cadenti in conſtantem virum, ita Abbas *in c. cùm inter R. n. 8. de electione*, vbi vult preces etiam inſtantiſſimas Principum non eſſe pares metui iuſto ad reſcindendum actum, niſi Principes cõſueſcant ſæuitiam ſuam exercere in ſibi non obſequentes, ſequitur Roland. *conſ. 83. n. 27. volum. 2.* dicens preces importunas non æquiparari metui, niſi in Tyranno, & ſolito minas ducere ad effectũ, adhæret Henriq. *lib. 11. de matrim. c. 9. n. 5.* & Ludouicus Lopez *1. p. inſtructori, de matrimonio, c. 40. fol. 1072.* Quare quamuis preces contineant in ſe aliquid coactionis, non tamen probant metum cadentem in conſtantem virum, vt oſtendit Salicetus *in d. l. eum, C. de apoſtatis*, dicens, quæ importunis fiunt precibus, dicuntur fieri quaſi violẽter; quibus verbis ſignificatur non continere violentiam, quæ æquiparetur metui iuſto, niſi, vt dictum eſt, preces importunæ ſint eorum, qui aut iubere poſſunt, aut potentes ſunt. *l. 1. §. 2.* & *ibi* ſcribentes *ff. de ſeruo corrupto.* Medices *de caſibus fortuitis, p. 1. quæſt. 7. n. 7. verſ. vigeſimo ſecundo arguitur*, Decian. *conſ. 65. num. 2. lib. 2.* Tuſch. *littera M. concluſ. 217. num. 22. & lit. P. concluſ. 322. & concluſ. 484.* & Sanchez *de matrim. lib. 4. diſp. 7. num. 4.* quod eſt valde probabile, etiamſi non ſint Tyranni; & multo fortiùs hoc procedit propter minas illatas à perſona potente, & aſſueta minus exequi; aliàs ſecus, Decian. *conſ. 18. num. 127. lib. 1.* Medices *d. quæſt. 7. num. 67.* Sanchez cum aliis *lib. 4. diſput. 1. num. 19. & 20.*

Secunda dubitatio in quibus caſibus impedientes iudices Eccleſiaſticos ne ſua vtantur iuriſdictione, non incidant in hanc cenſuram? Reſponſio ſit primò, quando iudices procedunt contra Canones, & non ſecundùm canones, argumento à contrario ſenſu, quod valet quando contrarium non eſt deciſum in iure, vt colligitur ex *cap. à nobis, el 2. de ſentent. excommunic.* & *ibi* Abbas *n. 4.* & Felin. *n. 2. verſ. nota quod argumentum.* Greg. Lopez 292.

l. 17.

l. 17. verb. deſcendieſſen tit. 1. part. 6. Mantica *de coniecturis vltim. volunt lib. 3. tit. 15. num. 13.* Euerar. *loco à contrario ſenſu num.* 8. Gutierr. 1. *pract. quæſt. 3. num.* 14. Atqui hoc loco incidunt in cenſuram impedientes contra canones ne iudices exerceant ſuam iuriſdictionem: ergo impedientes ſecundùm canones non incidunt, procedentes contra canones impediendo. Et ideo ſi quis impediat iudices, quòd ſint notoriè excommunicati, aut denunciati, aut ſuſpenſi à iuriſdictione, in quibus caſibus carent vſu iuriſdictionis, & ab eiſdem facta ſunt irrita, vt habetur *in cap. ad probandum*, & *ibi* Scribentes, *de re iudicata*, non incidit in hanc cenſuram, eo quia facta à iudice excommunicato declarato, vel ſuſpenſo ſunt nullius momenti, ex gloſſa *in d. cap. ad probandum*, & ex Bald. *ibi num.* 1. & Butrius *num. 3. de ſentent. & re iudicata*, Soar. *tom. 5. diſp. 16. ſect. 1. num.* 6. Anton. Riccul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſten. lib. 4. c. 18. num.* 1.

Propter quam rationem euadunt hanc cenſuram impedientes iuriſdictionem iudicis Ordinarij, quando conſtat, vel ſaltem dubitatur de iuriſdictione non ſua, per textum *in cap. ad noſtram, de conſuetudine*, ex quo patet eſſe nullam ſententiam à non ſuo iudice latam, Vgolin. *vbi proxime* §. 2. *verſ. Quartò.* Marius Alterius *d. diſp. 17. c. 1. fol.* 714. *columm.* 2. addens non peccare impedientem, quando euidenter conſtaret iudicem contra ſacros canones iuriſdictionem velle exercere, quin etiam peccare, qui vellet in dubio tẽtare impedire, quod procedit, quando ſine vlla ratione dubitaret de iuriſdictione iudicis; ſecus ſi ratio daretur dubitandi iuſta. Vide Barboſam *ad Ordinationem Regiam lib. 3. tit. 75. num.* 9.

Eodem modo non incidet in hunc canonem impediens Prælatos ne vtantur iuriſdictione profana, ſi fortè eam habeant ratione prælaturæ: eo quia pœnæ non extenduntur longius, quàm verba legis propriè accepta oſtendunt, & verba interpretanda ſunt ſecundùm propriam ſignificationem, Cardoſ. *in praxi eodem verbo, num.* 6. Phœbos *Luſit. deciſ. 77. num. 14. tom.* 1. D. Barboſ. *in l. quia tale, num. 37. ff. ſolut. matrim.* & Tuſch. *tom. 8. lit. V. concluſion.* 91. Souſa *in Bulla Cœna, hoc loco, cap. 17. numero* 5. ſuper verba illa, *iuriſdictione Eccleſiaſtica.*

293. Tertia dubitatio quando recurrentes à iudicibus Eccleſiaſticis ad Curias ſæculares poſt ſententias latas per iudices Eccleſiaſticos, vt contra illos obtineant præcepta, vel mandata, incidant, aut non incidant in hanc cenſuram? Reſponde primò hanc excommunicationem habere vim ex verbis illis, ibi: Ac etiam eos, qui poſt ordinariorum, vel etiam ab his Delegatorum quorumcunque ſententias, vel decreta, aut aliàs fori Eccleſiaſtici iudicium eludentes: eſtque vniuerſalis cenſura, ſicut præcedens poſita in prima parte huius canonis, & ligat omnes cuiuſcumque gradus, ac conditionis, quæ recurrunt ad Cancellarias, & Curias ſæculares. Extenditur etiam non ſolùm ad iudices ordinarios, ſicut præcedens; ſed etiam ad iudices Delegatos, vt apparet ex tenore Bullæ. Atque ita incurritur à procurante per iudices ſæculares impedire, ne ſententiæ, & decreta iudicum Eccleſiaſticorum, tam ordinariorum, quàm delegatorum ſortiantur ſuum effectum, & mandentur executioni, Vgolin. *dict. verſic. Ac etiam eos, numero* 1. Marius Alterius *dict. diſp. 17. cap. 2. fol. 715. col.* 1.

Excuſantur tamen, qui ſolùm recurrunt; ſed nihil præterea faciunt, nec procurant contra ſententias, decreta, & alia huiuſmodi iudicum Eccleſiaſticorum præcepta. Nam verba cum effectu ſunt accipienda, text. *in cap. relatum, de clericis non reſidentibus*, Galet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. verba.* Flamin. *de reſignat. lib. 11. quæſt. 7. num.* 83. Thom. de Thomaſſetis *in floribus legum. regul.* 304. Tuſch. *tom. 8. lit. V. concluſ.* 90. & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *in libello de principijs vtriuſque iuris, litera V, num.* 10. argument. *leg. prima* §. *hæc verba, ff. quod quiſque iuris.*

Vnde quamuis recurrant ad Cancellarias, & Curias ſæculares, & quamuis curent expediri prohibitiones, nihilominus, ſi non curent illas mandari executioni, nec fieri admonitiones ipſis iudicibus, non ligantur excommunicatione, eo quia tria prohibeutur in hac ſecunda parte cenſuræ, recurrere ſcilicet ad Curias ſæculares: ſecundò procurare, vt prohibitiones, & mandata ab ipſis Curiis decernantur contra Eccleſieſticos magiſtratus: tertiò dare operam, & curare vt prædicta mandata contra eoſdem Magiſtratus tradantur executioni. Vgolin. *ſuprà d. verſ. Ac etiam eos, n.* 2. *fol.* 370. ſequitur Marius Alterius *d. cap. 2. fol.* 715. *col. 2. & ſequent.* vbi concludit illa tria prohiberi per modum vnius, & ideò omnia eſſe neceſſaria ad incurrendam excommunicationem, ex quo ſequitur ſi quis recurrat, & inſtet apud Curiam ſæcularem contra Prælatum ſuum, & alter eo inuoluntario, aut inſcio mandatum procuret, vel exequi curet, exponentem querelas contra Prælatum ſuum, non ligari excommunicatione: ſed ligari eſt verius. Marius Alterius *ſuprà.*

Quarta dubitatio, an exequentes mandata à Magiſtratu laico contra Magiſtratus Eccleſiaſticos, incidant in hanc cenſuram? Placet affir- 294.
mare propter verbum Bullæ, ibi: *qui hæc decernunt, & exequuntur.* Quare ſicut iudices ſæculares decernentes aliquid contra Eccleſiaſticos Magiſtratus cenſuram incurrunt ſtatim atque decreuerunt, quamuis decreta adhuc executioni non ſunt tradita, ſic etiam exequentes ipſa decreta, nimirum officiales, Vgolin. *verſic. eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur.* Qui tamen ex ignorantia poſſunt excuſari probabili, Vgolinus *ſuprà*, & Marius Alterius *dict. cap. 2. fol. 716. col. 2.* arg. *cap. Apoſtolica, de cleric. excomm.* in quibus, cùm ſint miniſtri inferiores, aliquando ex coniecturis præſumi poteſt ignorantia probabilis, & inuincibilis: quæ ſi eſſet facti, puta ſi exequerentur de mandato iudicum mandatum aliquod in ſcriptis, & neſcirent omnino, quid in eo contineretur, & ſimul ignorarent iudicem cui mandatum eſt intimandum, eſſe Eccleſiaſticum, non ligarentur, per textum *in cap. ſi vir*, ibi: *ex ignorantia excuſari videtur.* Sanchez *lib. 9. de matr. diſp. 32. num. 47.* & ex traditis à Tiraquel. *de pœnit temper. cauſ. 13. num. 1 cum ſequentibus*: alleganti tamen ignorantiam incumbit onus probandi, Sanchez *vbi proximè, n. 4.* & plenè probatur ignorantia iuramento ipſius dicentis ſe ignoraſſe, Sayr. *in Claui Regia, lib. 3. cap. 5. num. 4.* vbi vult ſtandum eſſe iuramento in iis, quæ pendent à conſcientia alicuius, quando alio modo veritas cognoſci non poteſt, Maſcard. *de probat. concluſ.* 411.

Hinc ſequitur probari plenè ignorantiam iuramẽto illius, qui aſſerit ſe ignoraſſe; quoniam, quæ latent in animo, & in penetralibus cordis, nõ probantur aliter, Cou. *lib. 2. variar. c. 10. n. 1. verſ. Tertiò*

admittenda eſt. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 881. *num.* 1. Gregor. Lop. *l.* 12. *verb. Que lo no ſupiera, tit.* 1. *part.* 3. Sanch. *d. lib.* 9. *diſp.* 32. *num.* 5. & eſt textus *in cap. nulli, in fine, de elect. in* 6. *& in cap. cùm in tua, qui matrim. accuſ. poſſunt. & in cap. paſtoralis, de exceptionibus*, & voluit gloſſ. *in cap. innotuit, de electione*, & *ibi* Abbas *num.* 2. quibus adde gloſſam *in cap. accedens, de crimine falſi*, & Salzed. ad Bernard. *regul.* 323.

Suprà dicta tamen intellige, quando probatio non apparet in contrarium, quia non obſtante iuramento, quo ignorantia, vel ſcientia probatur, admittitur probatio in contrarium, vt volunt Bartol. *in l. ſi cui* §. *iiſdem, ff. de accuſat.* Iaſon *in leg. prima*. §. *ſi abſens, ff. ſi ex noxal. cauſ. agatur, num.* 5. Tiraquel. *de retract. tit.* 1. §. 4. *gloſſ.* 1. *num.* 4. & eſt gloſſ. ordin. *in cap.* 2. *in verb. affectata, de tempor. ordin. in* 6. Quæ regula limitatur, quando lex, vel ſtatutum ait, quòd ſtetur iuramento, vel dicto alicuius pro plenaria probatione, tunc enim non poteſt admitti probatio in contrarium; ſed de his alibi.

Excuſarentur etiam miniſtri executores ab hac excommunicatione, ſi neſcirent latam eſſe excommunicationem in Bulla contra exequentes mandata ſæcularia, quia tunc ignorantia eſſet facti ſimul, & iuris, Abbas *in cap. referente, num.* 5. *qui filij ſint legitimi*. Similiter executores laicorum iudicum contra Eccleſiaſticos excuſantur ab hac cenſura, ſi probabili metu compelluntur tradere executioni ſimilia mandata, puta ſi iubeantur ea exequi ſub pœna aliqua mali grauis, puta carceris, exilij, & ſimilium malorum: tunc enim non obligat pœna, & excommunicatio cum tanto damno, quod aliter euitari non poteſt. Nam metus inducitur vbi agitur de perdendo magnum lucrum, vel de incurrendo graue damnum in rebus propriis: quare ſi Magiſtratus ſæcularis intentet miniſtris ſibi ſubditis, vt tradant executioni mandatum aliquod ſub pœna verberum, exilij, amiſſionis bonorum, vel alterius mali grauis, non incident in excommunicationem, quia non tranſgrediuntur præceptum Eccleſiaſticum cum contumacia, ſine qua non incurritur excommunicatio, & obediunt coacti Curiæ ſæculari ad vitandum imminens malum, quod aliter euitari non poteſt. *cap. ſi iuſtus, verſ. iuſtus metus* 73. *de appellationibus*. Secus de magiſtratibus ſæcularibus decernentibus talia mandata, & illa exequi mandantibus, qui ſine dubio ligantur cenſura, eo quòd contra legem Summi Pontificis ſponte procedunt; etiamſi poſtea non mandent executioni mandata iam decreta, quoniam ad incurrendam cenſuram ſatis eſt, vel decernere mandatum, vel illud exequi, & vtrumque ſeparatim acceptum principaliter ſub hac cẽſura interdicitur, ibi: *qui hæc decernunt, & exequuntur*, Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſeruatis, part.* 2. *in hoc canone, verſic. eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur.* vbi vult decernere eſſe actum diuerſum ab executione, ſequitur Marius Alterius *diſput.* 17. *de excommunic. Bull. Cœn. cap.* 2. *ex medio ad finem.*

295. Quinta dubitatio circa diſcrimen, quod datur inter hunc canonem, & inter canonem decimumtertium, & decimumquartum. Reſponſio ſit diſtingui à canone decimotertio, quia in 13. ligantur excommunicatione, qui à futura executione litterarum Apoſtolicarum appellant ad laicam poteſtatem: at verò in hoc excommunicantur appellantes ab ipſis Prælatis iudicibus Eccleſiaſticis ordinariis, & delegatis. Secundò ibi innodantur appellantes ea intentione, vt impediatur executio litterarum: hoc autem in loco appellantes eo fine vt executio ſententiarũ retardetur. Tertiò in decimotertio excommunicantur appellantes ad finem eludendi litteras, & ſcripturas: hoc loco ad eludendum iudicium Eccleſiaſticum. Denique in decimotertio comprehenduntur appellantes ab Apoſtolicorum iudicum ſcripturis: in præſenti autem excommunicantur, qui appellant non ſolùm à ſententiis ordinariorum, ſed etiam à ſententiis delegatorum Eccleſiaſticorum, etiamſi non ſint Delegati Apoſtolici.

Differt etiam hic canon à canone decimoquarto, in quo excommunicantur ſolùm iudices, qui trahunt quaſi motu proprio ad ſe cauſas ſpirituales. Item iudices ſæculares, qui tanquam iudices ſe intromittunt in cauſis ſpiritualibus, & in illis procedunt. Similiter excommunicantur, qui cogunt partes actrices ad reuocandum, vel ad faciendum, vt excommunicati abſoluantur: at in hoc canone ligantur appellantes ad iudices, & Curias ſæculares. Item excommunicantur ſolùm, qui decernunt per mandata, & prohibitiones, ne ſententiæ ſuas habeant executiones; & denique excommunicantur decernentes prohibitiones, & mandata aduerſùs Prælatos, & Magiſtratus Eccleſiaſticos. quæ omnia conſtant ex tenore ipſorum canonum.

Sexta dubitatio, vtrùm incurrant in hanc cenſuram impedientes ne Prælati Eccleſiaſtici vtantur iuriſdictione Eccleſiaſtica delegata: itémque ſi Epiſcopus impediatur ne exerceat actus ad poteſtatem ordinis ſpectantes? Quo ad primam partem huius dubij videtur dicendum non ligari excommunicatione impedientes, qui obſtant Prælatis Eccleſiaſticis, ne vtantur iuriſdictione Eccleſiaſtica delegata; eo quia hic canon non loquitur, niſi de Epiſcopis, & iudicibus Eccleſiaſticis ordinariis. Vnde ſequitur impedientes, ne iudices delegati ſuam iuriſdictionem exerceant, non excommunicari, vt dictum eſt, cum Suario *de cenſuris, diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 91. Marius Alterius *d. diſputat.* 17. *cap.* 1. *fol.* 712. verba enim ſunt accipienda in propria ſignificatione, à qua non eſt recedendum. Rota apud Farin. *deciſ.* 352. *n.* 1. *part.* 1. *cap.* 20. *num.* 7. Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. verba* 1. & Cardin. Tuſch. *tom.* 8. *litt. V. concluſ.* 91. ſemper enim tenor verborum eſt attendendus, Franciſc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 7. ideo cùm Canon in ſpecie loquatur de Prælatis ordinariis, non debet trahi ad delegatos, quoniam verba poſita in lege, ſtrictè, & propriè capiuntur. *l.* 1. §. *ſi is, qui nauem, ff. de exercit. l. quod conſtitutum, ff. de teſtam. milit. cap. ad Audientiam, de decimis*, Flamin. Pariſ. *de confidentiis, queſt.* 29. *num.* 50. 296.

Confirmatur ex differentia poſita inter primam, & ſecundam excommunicationem, quæ continentur in hoc Canone. Nam prima ſic habet, *Qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, & omnes alios quoſcunque iudices Eccleſiaſticos ordinarios impediunt.* per quæ verba oſtenditur prior excommunicatio ferri contra impedientes ordinarios: ſecunda autem fertur contra eos, qui impediunt iuriſdictionem Eccleſiaſticam ſpecialibus actibus, & particulari modo eludendi iuridictionem Eccleſiaſticam etiam delegatam, ac proinde quo ad perſonas quarum mandata, & præcepta, & ſententiæ defenduntur, eſt amplior: & ideo in priori continentur impedientes iudices ordinarios; in poſteriori autem, qui impediunt ſpecialibus actibus tam ordinarios, quam delegatos.

Sed

Sed quid de impedientibus Epiſcopos tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatos, quales conſtituuntur à Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* Reſponde illos, qui impediunt Epiſcopos in vſu ſuæ iuriſdictionis delegatæ in perpetuum illis conceſſæ, ligari hac excommunicatione, quia iuriſdictio huiuſmodi non conceſſa perſonis, ſed officio, & dignitati, non ad tempus, ſed in perpetuum, non eſt delegata, ſed ordinaria, ex gloſſa *cap. irrefragabili, verſ. ſuper hoc delegatus; de offic. iudicis ordinarij*, Bartol. *in l. ambitioſa, num. 34. ff. de decret. ab ord. fac.* Baldus *in cap. final. num. vnico, de offic. ordin.* Couar. *lib. 3. variar. cap. 20. num. 6. in principio, & num. 9. in fine, & num. 10. in principio.* Henriquez *lib. 13. de excommunic. cap. 24. num. 2.* Cùm ergo hæc poteſtas ſit ordinaria, qui impediunt vſum illius, incidunt in hunc canonem. Confert apertiſſimè hic canon, vbi excommunicantur impedientes vſum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, his verbis: ſecundum quod Canones, & ſacræ Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini ſtatutum. Ex quo loco inuoluuntur excommunicatione hac impedientes vſum iuriſdictionis Epiſcopalis, qua Epiſcopi vtuntur tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati. Quare impediens Epiſcopum, ne viſitet Eccleſiam exemptam, vt Sedis Apoſtolicæ delegatus, pro vt diſponit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 22. cap. 8. ſeſſ. 24. cap. 9.* ligabitur excommunicatione, cùm habeat ex officio, aut dignitate ius viſitandi, & poſſit illud delegare, Nauarr. *in ſumma Hiſpana, cap. 27. num. 42. & Latin. num. 45. & lib. 2. conſiliorum in 1. edit. titul. de foro compet.* Couarr. *3. variar. cap. 0. num. 10. in principio*, & alij, quos referens ſequitur Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 40 num. 14. & 15.*

Quo ad ſecundam partem dubij dicendum eſt pro parte negatiua non ligari excommunicatione illum, qui impedit Epiſcopum, ne exerceat actus, qui ſpectant ad poteſtatem Ordinis; ex ea ratione, quia in hoc canone nulla fit mentio de poteſtate Ordinis; ſed de iuriſdictione ſolùm, ibi: *Quo minus ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcunque vtantur.* Nihilominus placet aſſerere hanc excommunicationem latam eſſe contra impedientes, ne Prælati exerceant ea, quæ illis competunt iure communi; ſiue ea ſpectent ad poteſtatem Ordinis, qualia ſunt conferre ſacramentum Confirmationis, ſacrare oleum, conſecrare Templa, conficere chriſma, creare Clericos, & ſimilia; ſiue ad poteſtatem iuriſdictionis. Ratio, quia actus ordinis numerati pendent etiam ex poteſtate iuriſdictionis; etiam ſi primariò, & principaliter competant poteſtati Ordinis: atque ita appellatione iuriſdictionis venit poteſtas, auctoritas, & officium Epiſcopale, prout comprehendit Ordinis, & iuriſdictionis poteſtatem. Marius Alterius *d. 17. cap. 1. fol. 712.*

297. Septima dubitatio, quid ſibi velit ſecunda actio principalis, quæ excommunicat eos, qui poſt ipſorum ordinariorum, vel etiam ab his delegatorum quorumcumque ſententias, & decreta, recurrunt ad curias ſæculares, & ab illis obtinent mandata, & prohibitiones, quibus Eccleſiaſtica decreta, & ſententiæ ab Eccleſiaſticis latæ impediantur, ne mandentur executioni? Reſponſio ſit, nihil aliud velle, niſi, quod verba ipſa ſonant, dum verba ſunt clara, & debent intelligi eo reſpectu, quo ſunt prolata, Decius *conſ. 283. col. 1.* Crauet. *conſ. 307. ſub num. 4.* Flamin. *de reſignat. lib. 9. queſt. 17. num. 95.* atque ita excommunicatio incurritur per hanc actionem, quoties aliquis procurat ſententias; id eſt, diffinitiones iudicum controuerſiis, & litibus imponentes finem non ſolùm ordinariorum; ſed etiam delegatorum per iudices ſæculares impedire, quominus executioni mandentur; quæ omnia patent ex tenore Bullæ, Vgolin. *de cenſuris, ſuprà verſ. ac etiam eos, num. 2. & 3.* Marius Alterius *ſuprà cap. 2. col. 1. & 2.*

Octaua dubitatio ex dictis ſic habet, quot ex- 298.
communicationes incurrat recurrens ad Curias ſæculares, & procurans ab eiſdem, vt decernantur mandata contra iudices Eccleſiaſticos, & ſimul curans, vt mandata dentur executioni? Reſponde, quamlibet ex his tribus actionibus ſufficere ad incurrendam hanc excommunicationem: atque ita vbi primùm quis ad Cancellariam, vel ad Curiam ſæcularem recurrit, & ibi exponit querimonias de ſuo ſuperiore, & narrat grauamina, quæ ab eo ſibi iniuſtè inferuntur, & ab ipſa Curia contra illum implorat auxilium, eo ipſo ligatur cenſura huius Canonis; quamuis ibi ſiſtat, & mandata à Curia ſæculari obtenta ſuperiori ſuo non intimentur. Ratio, quia actio recurrendi ad Curias ſæculares, & actio procurandi ab eiſdem Curiis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinariis, aut delegatis prædictis decerni, & actio procurandi contra illos exequi ſunt omnino diuerſæ; neque vna eſt pars alterius, nec ab alia pendet, quod demonſtratur à copula, *&*, ibi poſita, quæ inter diuerſa ſolet poni *l. huiuſmodi. §. ſi Titio, & Mæuio. ff. de legat. 1.* Abbas *in cap. ex parte 2. de reſcriptis, num. 6.* Gonzal. *de menſibus, gloſſa 3. num. 14. & num. 16. l. 1. in principio*, ibi, *Boni, & æqui*, cum gloſſa *in verb. ius*, vbi propter dictionem, *&*, affirmatur aliud eſſe bonum, & aliud æquum. *ff. de iuſt. & iur.* idcirco quælibet illarum actionum per ſe ſeparata eſt cauſa excommunicationis.

Non tamen inde infertur ligari tribus excommunicationibus, qui has tres actiones exercet, quia illa tria interdicuntur per modum vnius, quod valeſcit ex illis tribus actionibus: ſicut ſi Prælatus præciperet ſubditis, ne ludant aleis & taxillis, & ne interſint huiuſmodi ludis ſub pœna excommunicationis, non cenſeretur prohibere hæc tria ſeparatim, ſed per modum vnius; quia excommunicatio non iteratur, niſi delicta iterentur, vnde tranſgreſſor fit maioris, ac minoris delicti reus, quo plures, vel pauciores conditiones, decreti, aut mandati tranſgreditur, & ita peccatum grauius, & minus graue ad incurrendam excommunicationem vnicam oſtenditur, cùm illa tria prohibeantur per modum vnius, & ſolum delictum in eadem ſpecie augetur, ſi illa tria prohibita committantur. Probatur exemplo præcipientis ſub excommunicatione, vt certo quodam die vtatur ſubditus cibis quadrageſimalibus, & tantùm ſemel, & poſt meridianum tempus, ſi quis ante illud tempus admittat ſæpiùs in cibatum carnes contra mandatum, non propterea pluribus excommunicationibus ligaretur, cùm omnes illæ conditiones conueniant in eadem ſpecie: fiet tamen maioris, aut minoris tantùm delicti reus, quo violauerit magis, aut minus præcepti impoſiti circunſtantias, quamuis quæcumque ex illis violata ſufficiat ad incurrendam excommunicationem. Confirmatur à ſimili argumento ieiu-

nantis in Quadrageſima, vel in vigiliis, aut quatuor temporibus, qui non toties peccat mortaliter, quoties in die comederit, ſed quando ſecundò comederit, quia ſola ſecunda comeſtio peccatum eſt, & illa ſola ieiunium violat, Dur. *in 4. diſtinct.* 16. ſequitur Syluest. *in verb. ieiunium, quaſt.* 8. *dicto* 4. Nam quando tertia, vel quarta comeſtio ſumitur, iam per ſecundam refectionem ieiunium eſt violatum. Sic in noſtro caſu per actum recurrendi ad Curias ſæculares eludendo ſententias, ac decreta fori Eccleſiaſtici à perſonis nominatis, vel ab eis delegatis latas, incurritur excommunicatio: vnde per actum procurandi à Curiis ſæcularibus, vt mandatum Ordinariis, & delegatis decernantur, & per tertiam actionem excommunicatio non iteratur, cùm per priorem iam ſit incurſa, augetur tamen peccatum grauius ad inducendam excommunicationem.

299. Nona dubitatio oſtendit, quomodo incurrat cenſuram hanc dans auxilium, conſilium, patrocinium, & fauorem in actionibus ſupradictis. In primis excommunicationi ſubiiciuntur omnes dantes auxilium, conſilium, & fauorem, ſicut dictum eſt ſuprà in Canone ſecundo, ſeptimo, vndecimo, duodecimo, & decimoquarto, & hoc loco additur patrocinantes apud Concellarias, & Curias ſæculares: hi enim incurrunt in hunc canonem, qui cauſam ſuſcipiunt defendendam in iudicio ſæculari pro ipſis recurrentibus, & vrgent apud iudicem, vt decernat prohibitionem, & mandatum contra Prælatos, Vgolin. *ſuprà verſ. ſeu dant auxilium, num.* 2. Marius Alterius *d. cap.* 2. *fol.* 717. *col.* 1. præſertim ſi fuerint clerici, quia in foro ſæculari non poteſt clericus in ſacris, vel minoribus beneficiatus aduocare, niſi pro ſe, vel pro ſua Eccleſia, vel pro perſonis miſerabilibus, vt deſumitur *ex cap.* 1. *de poſtulando*, & habetur apud Hiſpanos *l.* 48. *tit.* 6. *part.* 1. *&* *l.* 10. *tit.* 3. *lib.* 1. *noua recopil.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 65. *de Aduocatis, num.* 126. *cum ſequentibus, & tit.* 66. *num.* 69. *&* 70. Gonzal. *ad reg.* 8. *gloſſ.* 1. *n.* 28. Ceual. *commun. contra commun. quaſt.* 404. *n.* 2. Steph. Gratian *d. ſcept. forenſ. cap.* 57. *à num* 22.

Nec excuſabantur Aduocati ex textu *in cap.* 1. *de poſtulando*, vbi dicitur clericum non poſſe aduocare in negotiis ſæcularibus; ex quo loci in vno negotio ſæculari poſſe aduocare, & eo expedito poſſe aliud aſſumere, volunt Archidiaconus *in cap. peruenit* 86. *diſtinct.* Gregor. Lop. *l.* 5. *verb. atroſi, tit.* 5. *partit.* 3. Farinac. *fragmen. crim. part.* 7. *verb. Clericus, num.* 192. Camil. Borrel. *in ſum. omn. deciſ. tit.* 66. *de procu. at. num.* 77. & Chriſtophorus de Pace *ad leges ſtyli, l.* 6. *ſchol. vn. num* 7. quia in noſtro caſu neque in negotio vno ſæculari poteſt quis aduocare, & patrocinium ſuum adhibere ſine excommunicatione, niſi vbi executio facta non eſſet: tunc enim, qui ad id auxilium dederunt, aut patrocinium, in cenſuram non incidunt, Vgolin. *vbi ſuprà*, cùm dare auxilium, conſilium, & fauorem ſint actiones acceſſoriæ ad actiones principales: ideo non contrahitur excommunicatio ab his, qui dant auxilium, niſi ſequatur actio aliqua principalis, & ſufficit, ſi vnica actio, ſeu vnaquæque ſeparatim ſit mandata executioni, nec requiritur, quòd omnes actiones principales damnatæ compleantur, Marius Alterius *d. cap.* 2. *ad finem.*

300. Vltima dubitatio circa recurrentes ad Curias ſæculares in cauſis mixti fori nunquid incurrant in hunc canonem? De his cauſis lex noſtra *lib.* 2. *tit.* 9. *per totum*, & dixi 1. *part. de oblig. diſp.* 4. §. 4. Reſolutio ergo ſit præuenire iudicem Eccleſiaſticum in cauſa mixti fori non ſufficere ad incurrendam cenſuram huius Canonis, eo quòd præueniens iudicem Eccleſiaſticum in cauſa mixti fori, non impedit iniuſtè vſum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ: nam cauſa cùm ſit communis, integrum eſt iudici laico, & Eccleſiaſtico illam expedire. Vgolin. *hoc loco* §. 2. *verſ. vel eſto cauſa*, & Graffis *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 127. & præuentio ſecundùm ius commune licita eſt, vt colligitur ex *l.* 1. *ff. de officio præſidis.* Incurret tamen iudex laicus in cenſuram, ſi impediat iudicem Eccleſiaſticum in cauſa mixti fori præuenientem, ne circa illam procedat recurrendo ad Curiam ſæcularem, & procurando prohibitiones, ſeu decreta, vel præcepta pœnalia contra illum, vt colligitur ex tenore Bullæ in hoc loco: nam præueniens iudicem laicum vtitur iuriſdictione ſua Eccleſiaſtica, & idcirco impediens facit, ne iuriſdictione ſua Eccleſiaſtica vtatur, Mart. *de iuriſdict.* 2. *p. cap.* 2. *n.* 2. *& num.* 4. *& num.* 40.

Excommunicatio decimaſeptima contra vſurpatores iuriſdictionis Sedis Apoſtolicæ, & perſonarum quarumcunque Eccleſiaſticarum, & contra fructus etiam earum ſequeſtrantes, ſic incipit:

§. XVII.

QVIVE iuriſdictiones, ſeu fructus, redditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcumque Eccleſiaſticas perſonas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes vſurpant, vel etiam quauis occaſione, vel cauſa ſine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium, expreſſa licentia ſequeſtrant.

EPITOME.

301. *Materia huius canonis quæ ſit? & quæ actiones principales?*
302. *Quæ vſurpari, ſequeſtrari prohibeantur in hoc canone?*
Quid de oblatis. ibid.
303. *Quæ requirantur, vt incurratur excommunicatio decimaſeptima.*
304. *Nomine iuriſdictionis quid intelligatur hoc loco.*
305. *Vtrum vſurpans iuriſdictionem ſæcularem perſona Eccleſiaſtica ratione ſui patrimonij competentem, incidat in hunc Canonem.*
306. *Vſurpantes Eccleſiaſtica bona quando in excommunicationem non incidant?*
307. *Sequeſtrantes ſine licentia legitima fructus Eccleſiaſticos, quando incidant, & non incidant?*
308. *Vtrùm vſurpantes Eccleſiaſticorum fructus, ſi ſint Eccleſiaſtici, excuſentur à cenſura.*

Materia huius canonis eſt ſacrilegium, quo violatur Eccleſiaſtica libertas in iuriſdictione, & fructibus, ſiue hæc duo pertineant ad Sedem Apoſtolicam, ſiue ad quaſcumque perſo- 301.
nas

nas Eccleſiaſticas. de qua materia agitur *in cap. hoc conſultiſſimo, de rebus Eccleſ. non alien. in 6. & in cap. ſi quis Preſbyterorum, eodem titulo extrà.* Canon, quo ad perſonas eſt vniuerſalis, vt colligitur ex verb. *quaſcumque*. Actiones tamen principales ſunt duæ. Prima vſurpare iuriſdictionem, vel fructus, ſeu prouentus, quæ competunt Sedi Apoſtolicæ, vel quibuſcumque Eccleſiaſticis perſonis ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, vel aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum. Secunda ſequeſtrare hæc ſine facultate legitima, & expreſſa Summi Pontificis, vel aliorum ad id facultatem habentium.

302. Porrò hoc loco prohibetur vſurpatio,& ſequeſtratio iuriſdictionis,fructuum,redituum, & prouentuum, quibus tribus verbis ſignificantur vniuerſa,quæ percipiuntur ratione Eccleſiarum,Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum. Vſurpare verò iuriſdictionem eſt ſibi aſſumere ius alicuius rei tanquam ad id habeat auctoritatem,vt vult Caietanus *in ſumma,in verb. Excommunicatio,cap.2. in ſecunda parte,verſ. Quarta*, ibi, *Ex qua fortè*, & habetur *in Clementina prima, in verb. vſurpare, de decimis, & in cap. generali, de electione, lib. 6.* Vnde excommunicantur, qui in aliqua Eccleſia,ſeu Epiſcopatu, in quo non habent ius, nec iuriſdictionem, cenſuras ferunt, beneficia conferunt,& capiunt iuriſdictionis fructus,reditus,& prouentus;vbi nomine *prouentuum* comprehenduntur ex illis prouenientia, Boër. *deciſ. 224. num.6.* & quamuis prouentuum appellatio ſit ampla, & generalis, vt docent, Mandoſ. *in gloſſa facultatum, verb. prouentus*, Gonzal. *ad regulam octauam Cancell. §. 7. proœm. num. 197.* quaſi ſub tali voce comprehendantur omnes fructus non ſolùm naturales, & induſtriales, ſed etiam artificiales:hoc tamen loco veniunt appellatione prouentuum Eccleſiaſticorum quicumque reditus, qui ex bonis Eccleſiæ proueniunt, quicumque illi ſint,iuxta ea,quæ tradunt Franch. *in cap.Paſtoralis 53.num.16.de appellationibus*, Couarr.*lib.3.variar.cap.13. ſub num.*8. Moneta *de diſtribut.quotidian. part.2.cap.15.num.*18. Ant. Ricc. *de iure perſon. lib.4. cap.14. num.7. & 8.* cum aliis. Atque ita,qui fructus agrorum alicuius Eccleſiæ, vel ædium reditus vſurpauerit, incidet in hanc cenſuram, ſiue fructus ſint induſtriales,ſiue naturales, ſiue ciuiles,quia Bulla loquitur indiſtinctè, & generaliter: idcirco indiſtinctè, & generaliter accipienda eſt; & ſimiliter non euadent hanc cenſuram,qui oblationes factas in Eccleſiis vſurpauerint:nam ratione Eccleſiarum fiunt, & competunt perſonis Eccleſiaſticis,*cap. ſanctorum, cap. hanc 10. quaſt. 1.* Ferret. *conſ. 143. num. 4.* Bellet. *diſquiſit.Cleric.part.1.tit.de bonis clericorum,§.3.n.4.*

Nomine autem *oblationum* accipitur quicquid Deo, vel Eccleſiæ, aut eius miniſtris voluntariè offertur,Marian.Socin.*in tractatu de oblat. libell. 1.* Et Troyl. Maluat. *in ſimili tract. ferè per totum*, Moneta *de decimis, cap.2. num.9. & cap.3. num.2.* vbi vult oblationes, quæ fiunt Sacerdoti ſacrificanti, ſucceſſiſſe loco quarundam decimarum legis veteris, quæ à quolibet de populo ſeparabantur, & in horrea condebantur, vt eis veſceretur iter agens ad templum Hieroſolymitanum,vocatis in veſtibulo templi Sacerdotibus,& Leuitis ad epulas conuiuales, vt habetur *Deuteronomij 12. & 14. & 13. quaſt.1.cap.his ita.*

Nihilominus hoc loco nomine oblationum intelligitur quicquid Deo, & Eccleſiis, vel eius Miniſtris ſponte exhibetur, quod extenditur ad oblationes,quæ ſacris imaginibus deferuntur,ſiue in Eccleſia poſitæ ſint,ſiue extrà.Et quamuis gloſ. *in c. ſtatuimus 16. quaſt.1. & c. omnis Chriſtianus,de conſecrat.diſt.*1.Hoſtien.*rubr.de Parochiis,& in ſumma,tit.de Parochiis*, & Lapus *conſ.58.n.1.& 7.* tradant dari præceptum de ſoluendis oblationibus, pro vt oblationes differũt à decimis, & primitiis, quod etiam innuit S.Ambr.*ſerm.58.de Aſcenſione*, vbi inter opera boni Chriſtiani ponit oblationes quaſi debitas, his verbis: *Quòd quando ad Eccleſiam venit, oblationem, quæ altari debetur, exhibet.* Probabilius tamen eſt oblationes non eſſe debitas ex præcepto, ſed eſſe ſpontaneas,quia in iure Canonico nuſquam reperitur tale præceptum. Quare Concil. Cabilonenſe habitum ſub Carolo Magno, *cap. 6.* apertè ſupponit oblationes eſſe voluntarias, vt tenent Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 7. quaſ.11.* Leſſ. *lib.2. cap.39 dubio 6.num.34.* Suar *tom. 1. de Relig. lib. 1. cap. 5. num.2.*

Hoc tamen non tollit, quòd debeantur aliquibus in locis ex conſuetudine legitima, vel quando Miniſtri Eccleſiæ non habent congruam ſuſtentationem, Azor, & Suar. *vbi proximè*, & Marius Anton. Genuenſ. *practicabilium Eccleſiaſticorum, quaſt.676.* vbi concludit conſuetudinem ſoluendi oblationes eſſe laudabilem, & ſuperiorem poſſe cogere ad eam ſeruandam, iuxta *cap. ad Apoſtolicam, de ſimon.* & tenent Surd. *de alimentis,tit.1. quaſt.6. num.6. & tit.7. quaſt.9.num.18.* Vgolin.*de ſimon. in genere, tab.1.§.10. num.3.verſ. item locum*, & *num. 7.* ſubdit datum vigore laudabilis conſuetudinis eſſe perpetuò dandum, nec poſſe auferri contraria conſuetudine, vt vult Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.210. num.17.* Quæ quidem conſuetudo inducitur ſpatio decem annorum,Felin.*in d.cap. ad Apoſtolicam, num. 3. de ſimon.* Caſſad. *deciſ. vni.num. 5. de conſuetudine*, & Couarr. *variar. lib. 1. cap. 17.* & Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de bonis clericorum §. 3. n. 24.*

Ex quibus ſequitur vſurpantes fructus,vel reditus,vel prouentus, ſub quibus continentur oblationes,pertinentes ad Sedem Apoſtolicam,vel ad quaſcumque Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum,Monaſteriorum,vel aliorum beneficiorum ſubiici huic excommunicationi. Dicuntur autem prouentus,vt prouentus vſurpari, quando vſurpatur ius,& prouentus, aut quando eos quis accipit tanquam ad ſe pertinentes,ita Caiet.*verb. excommunicatio,cap.27.*& Suar. *de cenſuris diſp.21. ſect.2.num.96.* vbi excludit ab hac cenſura eos,qui rapiunt hos fructus non formaliter, vt fructus ſunt, ſed illos furantur, ſicuti quæcumque alia bona.Nam cenſura hæc fertur contra vſurpantes huiuſmodi prouentus, prout ſunt prouentus tales,& vt ad ſe pertinent:non autem fertur contra rapientes prouentus tanquam aliena bona, ſed contra vſurpantes, quaſi habeant dominium ſuper illis, & quaſi iure proprio vtens,fructus præoccupat:& ideo non incurrit hanc cenſuram fur, qui triticum ex decimis, aut primitiis perſonæ Eccleſiaſticæ furatur;ſed qui vſurpat Eccleſiaſticos prouentus.Vgolin.*hoc loco §.2.num.2.* 303.

Quæſtionis eſt, quid intelligatur hoc loco nomine *iuriſdictionis*? Reſpondeo hoc loco hoc nomen pro vtraque iuriſdictione tam Eccleſiaſtica, quàm ſæculari accipiendum eſſe. At Syluest. *excommun.9.§.12.verſ.Primo verò dubitatur*,& Caiet. *in ſumma, in fine cap. 40.* vbi docent hoc in loco ſub appellatione iuriſdictionis venire omne ius, 304.

&

& poteſtatem, quam habet Eccleſia ſuper perſonis, vel rebus ratione Eccleſiarum & beneficiorum quæ poſſident, adduntque præſertim iuriſdictionem temporalem, non autem ſpiritualem Prælatorum, illam videlicet, quam Eccleſiaſtici poſſident in temporalibus ratione ſuorum beneficiorum, quæ euacuari dicitur à dominis purè temporalibus, vt Prælati ferè ſolo titulo domini remaneant, quod oſtenditur *in cap. non minus, de immun. Eccleſ.* his verbis, *iuriſdictionem, & auctoritatem Prælatorum iam euacuant, vt nihil poteſtatis eis in ſuis videatur hominibus remanſiſſe.*

304. Quibus verbis probari poteſt hoc loco Bullam non loqui de iuriſdictione ſpirituali, ſed de temporali Prælatorum, eo quòd de perturbantibus iuriſdictionem ſpiritualem, & de impedientibus illam ſermo fuit *in Canone* 14. 15. *&* 16. Item, quia in hoc Canone agitur de fructibus, & prouentibus Eccleſiaſticis, qui ſunt res temporales. Cæterùm dicendum eſt iuriſdictionem ſpiritualem comprehendi etiam in hoc Canone; & ideo vſurpantes iuriſdictionem ſiue Eccleſiaſticam, ſiue temporalem, ſi ratione Eccleſiæ, ſeu beneficij Eccleſiaſtici competat ſubiici excommunicationi; nam inter fructus, vel prouentus beneficij Eccleſiaſtici iuriſdictio computari poteſt; ſecus ſi perſona Eccleſiaſtica aliàs habeat dominium, vel iuriſdictionem titulo temporali. Tunc enim iuriſdictio illa non protegitur ab hoc canone, cùm non competat ratione Eccleſiarum, Caiet. *verb. excommunicatio, cap.* 27. Nauarr. *conſ.* 2. *de immunitat. Eccleſ.* Suar. *ſuprà ſect.* 2. *num.* 95. & alij, quos referens ſequitur Souſa *de Bulla Cœna cap.* 18. *diſp.* 86. *num.* 2. *verſ. hoc poſito, ſit prima concluſio, & num.* 3. *verſ. ſecunda concluſio*, vbi excuſat ab hac cenſura vſurpantes, quæ ad Eccleſiaſticos non ex Eccleſia, ſed aliunde ſpectant, cùm non competant illis ratione Eccleſiæ, Toletus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 28. Sayr. *ſuprà cap.* 21. *num.* 4.

305. Similiter excuſatur à cenſura vſurpans dominium, aut iuriſdictionem temporalem competentem Epiſcopo ratione patrimonij, vel alio titulo, Caiet. *in ſummâ cap.* 27. vbi ait excludi prouentus profanos, quos aliunde Eccleſiaſtici poſſident, ſequitur Nauar. *d. conſ.* 2. *in tit. de immunit. Eccleſ.* Nauarr. autem *d. conſ.* 2. *num.* 1. *de immunit. Eccleſ.* opinatur, quando aliquis vſurpat iuriſdictionem ſæcularem, quæ competit perſonæ Eccleſiaſticæ, ratione ſui patrimonij, vel ex aliquo alio titulo differenti ab Eccleſiaſtica dignitate, vſurpantem non ſubiici excommunicationi: ſecus de vſurpante iuriſdictionem habitam ab Eccleſiaſtico, ratione bonorum Eccleſiaſticorum, quæ à principio fuerunt ſecularia, ſed titulo gratioſo, vel oneroſo fuerant poſtea bonis Eccleſiæ adiuncta, quibus bonis iuriſdictio eſt annexa: tunc enim cùm Eccleſiaſticus obtinuerit ius ſcilicet præſentandi ratione dignitatis ſuæ Eccleſiæ, cenſetur Patronus Clericus, quamuis ius præſentandi pertineat ad illam dignitatem reſpectu bonorum ſæcularium, quæ poſtea Eccleſiæ titulo donationis fuerunt adiuncta. Longè aliter de iure patronatus Clerici, quod illi aduenit ratione ſui patrimonij, quia id æquiparatur laicali, vt notat Peres *l.* 2. *col.* 5. *verſ. quod procedit, in fine tit.* 6. *lib. ordin.* 1. Cabed. *de patronatu Reg a Corona, cap.* 35. *num.* 3. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſtici, reſolut.* 152. *num.* 2. & tamquam laicus poteſt Clericus variare, non tamen Eccleſiaſticus. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi Allegat.* 72. *num.* 153. *& num.* 163.

Item ſi quis vſurpet à Clerico ſuo debitore aliquos fructus adæquantes quantitatem ſui crediti, excuſatur à cenſura, eo quia non vſurpat fructus, quatenus fructus rei Eccleſiaſticæ, ſed tanquam res ſui debitoris, quæ transferri poſſunt licitè per contractum in laicum. Nauarr. *conſ.* 31. *de ſentent. excommun.* Caiet. tamen opinatur ſupra vſurpantem prouentus alicuius Eccleſiæ vacantis, non ligari excommunicatione ex eo fundamento, quia Bulla non loquitur, niſi de vſurpante fructus, & reditus ad Eccleſiaſticas perſonas pertinentes, ſed Eccleſia vacans non eſt perſona vera, ſed ficta: igitur verba Bullæ non conueniunt, nec diſpoſitio debet conuenire; argumento *legis quarta* §. *toties, ff. de damno infecto.* 306.

Sed verius eſt ligari, cùm hæc prohibitio fiat in fauorem, & defenſionem immunitatis Eccleſiaſticæ, ita Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 71. §. *ſexta*, Vgolin. *hoc loco* § 1. *verſ. quintò affici*, Sayr. *lib.* 3. *de cenſuris cap.* 21. *num.* 4. & Suar. *d. ſect.* 2. *num.* 97. dicens ſibi hoc videri moraliter improbabile, iudicium ſcilicet Caietani, quoniam ex hoc ſequeretur excuſari ab hac cenſura vſurpantes Monaſterij prouentus, quia illi non ſpectant ad determinatam perſonam, ſed ad hanc communitatem, ita vſurpare fructus Eccleſiæ vacantis, quamuis de præſenti non exiſtat poſſeſſor Eccleſiæ, paulo pòſt exiſtet: & prohibitio hæc, & cenſura non eſt impoſita, præcipuè in vtilitatem perſonæ, ſed in defenſionem Eccleſiaſticæ immunitatis: item, quia fructus Eccleſiæ vacantis pertinent ad ſucceſſorem, & interim competunt quodammodo ad Commendatarium, vel Oeconomum, non quidem, vt eorum dominium conſequatur, ſed vt eos conſeruet, & vero domino venturo tradat. Quare vſurpantes tales fructus in cenſuram huius canonis incurrent. Suar. *ſupra num.* 97. & Souſa *diſp.* 88. *num.* 2. *&* 3. poſt alios.

His adde ſequeſtrantes fructus Eccleſiaſticos ſine legitima licentia, prolabi in hanc cenſuram, etiam ſi illos non vſurpet: ſequeſtrare enim, non eſt ſibi vſurpare fructus, ſed impedire, aut ſeparatim reponere, ne ad Eccleſiaſticas perſonas deueniant: & ſequeſtrare propriè eſt actus iuriſdictionis, quæ in vſurpante per ſe non requiritur: atque ita non prohibetur hic actus ſequeſtrandi quomodocumque, ſed quatenus eſt actus iuriſdictionis vſurpatæ; ac proinde additur limitatio, ſine noſtra expreſſa licentia, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium. Quæ verba propterea addita ſunt, quòd ſequeſtratio regulariter eſt prohibita, Iacob. de Arena *tract. de ſequeſt. num.* 2. Caldas Pereira *quaſt. forenſ. lib* 1. *quaſt.* 21. *num.* 31. Mareſcot. *var. lib.* 2. *cap.* 77. *num.* 2. & Gonzal. *ad Reg. octauam Cancell.* §. 7. *proœmial. num.* 19. neque admittitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, Pariſ. *conſ.* 41. *num.* 17. *lib.* 1. Gonzal. *vbi ſuprà*, Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concluſ.* 147. *num.* 1. & Didac. de Britto *in conſilio in cauſa majoratus Regia corona quaſt.* 5. *n.* 3. idcirco, cùm ſequeſtratio ſit prohibita, non erit talis, ſi fiat habita licentia Summi Pontificis, vel Ordinarij, quæ requiritur, vt huiuſmodi fructus valeant ſequeſtrari, & occupari, retinerique ſine incurſu excommunicationis, quòd patet ex clauſula in fine Bullæ poſita quæ ad omnia præcedentia 307.

Digitized by Google

refertur, vt *in cap.ſecundò requirit*, per textum *ibi, Ad finem atque principium ſæpe referri, de appellationibus*, & *ibi* Barboſ. *num.* 3. *& in remiſſionibus de clauſulis, clauſul.* 119. Non dicitur autem propriè, quis vſurpare, neque ſequeſtrare fructus, quos cum licentia ſuperioris quis accipit.

Non ſufficit tamen petere licentiam à Superiore ad euadendam cenſuram, ſed requiritur licentia petita, & obtenta, vt patet ex textu ibi: *ſine licentia expreſſa*. Nam particula, *ſine*, denotat licentiam obtinendam eſſe, Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.6.cap.*13. *num.*5. *verſ. At particula, ſine*, Abb. *in cap. tuæ fraternitatis, num.* 3. *de Clericis non reſidentibus*, quòd ſi abſque rationabili cauſa negetur licentia, recurrendum eſt ad ſuperiorem, vt compellatur inferior ad eam concedendam, idem Abbas *in cap. relatum, num.* 1. *de cleric. non reſid.* Azor *inſtit. moral. part.*2. *lib.*9. *cap.*3. *quæſ.* 10. Hinc fit, ſi vxor neget cenſuram marito ad bona immobilia alienanda ſine cauſa, poſſe maritum iudicem adire, qui cauſam contradictionis expendat diligenter, quam ſi iniuſtam inuenerit, arbitrio ſuo poterit licentiam alienandi concedere, Azeued. *l.*4. *à num.*1. *tit.*3. *lib.*5. *nouæ recopil.* Tiraquel. *de iure mariti, gloſſa* 8. *num.* 127. *cum ſequentibus*, Menoch. *de arbitrar. caſu* 211. *num.*6. Cald. Pereira *de extinct. emphyteut. cap.*12. *num.*11. & Gonzal. *dict. gloſſ.* 47. *num.* 37. per legem, *cùm non ſolùm, §. neceſſitatem, Cod. de bonis quæ liberis, cap. nullus* 17. *in fine, & ibi gloſſa finalis*, & ibi, *ſcribentes de iure patron. & l.* 57. Taurus diſponit poſſe iudicem cogere maritum ad præſtandam licentiam vxori, quod ſi renuat ſine cauſa, poſſe iudicem illam præſtare.

Vnde ſequitur falſam eſſe regulam in cauſa iuriſdictionis licentiam debitè petitam, & iniuſtè negatam cenſeri conceſſam, vel à iure, vel à ſuperiore Prælato, quia quamuis ſuperior peccet grauiſſimè negando ſine cauſa talem licentiam, nihilominus nemo poteſt confiteri alteri, niſi de licentia proprij Sacerdotis petita, & obtenta, vt habetur expreſſe *in cap. omnis vtriuſque ſexus*, ibi: *niſi*, inquit, *priùs licentiam poſtulet, & obtineat, de pœnit. & remiſſ.* Victor. *de confeſſ. num.* 145. Alenſ. 3. *p. quæſt.*77. *memb.*3. *art.*1. *ad* 1. Sotus *in* 4. *diſt.*18. *quæſt.*4. *art.*1. *in fine*. Ratio, quia ſacramentum pœnitentiæ non conſtat ſine iuriſdictione. hæc autem ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè negetur à ſuperiore, non poteſt validè ea vti, cùm requiratur conceſſio iuriſdictionis per actum poſitiuum illius, qui habet ad hoc poteſtatem; atque ita licentia negata ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè non habetur pro conceſſa, quia id, quod requirit actionem, & voluntatem, quamuis iniuſtè negetur, infectum manet, nec datur ſignum per quod cognoſcatur ſuperioris abſentis voluntas concedendi in ſimili euentu, ſaltem tacitam licentiam ad abſoluendum pœnitentem, ſi licentia fuerit negata, Suar. *tom.*4. *de pœnitentia, diſput.*27. *ſect.*4. *à num.* 11. *vſque ad num.*22. Sed de his alibi.

Quo ad rem præſentem ex dictis collige licentiam Epiſcopi, vel alterius ad id habentis poteſtatem eſſe petendam, & impetrandam ante ſequeſtrationem fructuum Eccleſiaſticorum, ne incurratur cenſura; nec ſatis eſſe licentiam præſumptam, nec ratihabitionem, ſed debere præcedere actum etiam, quando licitè licentia non poteſt negari, Abbas *in cap. tua nos, num.* 7. *de Eccleſiis ædificandis, vel reparandis.* Cened. *pract. quæſt.*30. *num.*38. Caſſan. *in conſuet. Burgund. rubric.*13. §. 9. *verb. Sans licence, verſ. ſed quæro*, Barboſ. *ad ordinat. Regiam Luſitan. lib.*5. *tit.*76. *num.*7. Nec ſufficit ſequi licentiam, pro vt habetur *in Authen. licentia, Cod. de Epiſcopis, & Clericis, cap. licet, de Regularibus*, Bartol. *in lege ſi autem plures. num.*1. *ff. de aqua pluu. arcenda*, & alij, quibus accedit Gonzal. *gloſſ.*47. *num.*46. argumento tranſeuntis ad Religionem, qui neceſſariò debet petere licentiam tranſeundi antequam tranſeat, nec ſatisfacit petendo licentiam poſt tranſitum ad arctiorem Religionem, Abbas *in d. cap. licet, de regularibus, num.* 11. Azor *lib.*12. *cap.*14. *quæſ.* 6. *in fine*. Barth. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.*5. *quæſt.* 331.

Sequitur dicere, an Eccleſiaſtici vſurpantes Eccleſiaſticorum fructus excuſentur ab hac cenſura? Reſponſio eſt negatiua, ex tenore Bullæ *in principio*, ibi: *Quive iuriſdictionis, ſeu fructus*; eſt enim cenſura vniuerſalis, quo ad perſonas: atque ita ſine vllo diſcrimine comprehendit omnes vniuerſaliter cuiuſcunque gradus, conditionis, & dignitatis fuerint, ſiue laici ſint, ſiue Eccleſiaſtici, ſiue perſonæ publicæ, ſiue priuatæ. Nam dictio relatiua, *quive*, refertur ad Canonem decimumquartum, vbi omnes ligantur excommunicatione cuiuſcumque præeminentiæ exiſtant. 308

Cæterùm oppoſitum vult ſapientiſſimus Souſa *hoc loco, diſputat.* 90. docens non comprehendi ſub hac cenſura, niſi eos Eccleſiaſticos, qui laica auctoritate fungentes fructus Eccleſiaſticorum ſequeſtrant, vel quaſi ſæculari titulo ſibi debitos vſurpant: quocirca non ligantur Eccleſiaſtici cenſura, qui auctoritate Eccleſiaſtica, vel fructus ſequeſtrant, vel Eccleſiaſtico titulo ſibi debitos vſurpant. Ego tamen contrariam ſententiam lubens amplector. Aliter enim diceretur eum, qui occuparet Eccleſiam, & beneficium vſurparet, non incurrere in cenſuram, quod non eſt dicendum. Probatur: nam quamuis Bulla ſolùm loquatur de vſurpantibus fructus, & prouentus beneficiorum, non propterea ad occupantes Eccleſias, & beneficia non debet extendi, quoniam, ſi vſurpatio fructuum ſubeſt excommunicationi; multo fortiùs occupans Eccleſias, & beneficia ſubiicietur excommunicationi, Marius Alterius *hoc loco, diſp.*18. *lib.* 5. *fol.*720. *col.* 2. nec obeſt taciturnitas Eccleſiarum, & beneficiorum, & expreſſa mentio vſurpationis fructuum, quia talis vſurpatio fructuum frequentiùs ſolet contingere, ideo de ſolis fructibus meminit hic Canon: imò maior ratio militat in Eccleſia, quàm in fructibus, quod ſatis puto eſſe probabile ac veroſimile: nam argumentum à veroſimile optimum eſt, & in qualibet materia receptum. Euerard. *in locis legalib. loco* 5. Andreas Gamar. *in Dialectica legali. lib.* . *loco* 23. Mantica *de tacitis, & ambig. convent. tom.*1. *lib.*3. *tit.*1. *n.*16. Menoch. *conſ.*122. *n.*54. *conſ.*306. *n.*6. Perez *l.*2. *tit.*7. *lib.*5. *ord. pag.*184. Surd. *de alimentis, tit* 9. *quæſt.*12. *num.*25. Flamin. *de confident. benefic. quæſt.*29. *num.*24. Farin. *in praxi part.* 4. *deciſ.*47. *num.*1. *in fine*, & Tuſch *tom.*1. *lit. A. concluſ.* 494. Quod tamen fallit in criminalibus in quibus ad condemnandum non valet argumentum à veriſimili, prout docet Surdus *conſ.* 132. *numero* 57.

***

Excommu

Excommunicatio contra imponentes decimas, & alia onera perſonis Eccleſiaſticis, Eccleſiis, Monaſteriis, aut eorum fructibus, ſic habet:

§. XVIII.

QVIVE collectas, decimas, talleas, præſtantias, & alia onera clericis, Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & prouentibus huiuſmodi abſque ſimili Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſit impoſita, etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Nec non qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcunque ſint præeminentiæ, dignitatis, Ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiam ſi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicumque etiam Regnis, Prouinciis, Ciuitatibus, & Terris quoquo modo Præſidentes, Conſiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate inſigniti. Innouantes decreta ſuper his per ſacros Canones, tam in Lateranenſi, nouiſſimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus, edita etiam cum cenſuris, & pœnis in eis contentis.

EPITOME.

309. *Quæ ſit materia huius Canonis, & quæ actiones principales?*
310. *Perſonæ Eccleſiaſticæ ad quæ munera perſonalia, realia, & mixta obligari nequeant?*
311. *In quibus caſibus integrum ſit perſonis Eccleſiaſticis tributum aliquod imponere?*
312. *Vtrum recipientes tributum ab Eccleſiaſticis inuoluantur excommunicatione?*
313. *Prima actio principalis eſt imponere collectas, decimas, talleas, præſtantias, & alia onera Eccleſiaſticis, vel bonis eorum, & ad quos, aut quæ ſe extendat?*
314. *Vtrum nomine beneficiorum veniant præſtimonia, Altaria, & Capella, & Oratoria?*
315. *Clericorum bona patrimonialia an gaudeant priuilegia, quibus gaudent bona Eccleſiarum, ita vt incurratur excommunicatio ſi grauentur collectis?*
316. *Vtrùm neceſſaria ſit licentia expreſſa Summi Pontificis ad effugiendam excommunicationem huius Canonis?*
317. *Quomodo intelligantur ſecunda actio, & tertia, damnata in hoc canone?*
318. *Quando excuſentur à cenſura exigentes collectas, & decimas, & alia onera à perſonis Eccleſiaſticis?*
319. *Actiones acceſſoriæ, quæ ſint, & quomodo vtentes illis incurrant hanc excommunicationem, & quomodo intelligantur verba Bullæ, quæ ſic habent: nec non qui per ſe directè, vel indirectè, &c. vſque ad finem Canonis?*
320. *Imponentes per alios dicta onera Eccleſiaſticis, vel eorum colonis, & ea exequentes, ſeu procurantes, incidunt in excommunicationem.*
321. *Exigentes collectas, vel tributum ab Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis pro agris emptis, vel alio titulo acquiſitis, an incidant in hanc cenſuram?*
322. *Exigentes collectas impoſitas ſuper pane, vino, & ſimilibus ad victum neceſſariis à clericis, incidunt in excommunicationem.*
323. *Conſules, & Gubernatores ciuitatis imponentes gabellas ſuper rebus vſualibus ad victum, & veſtitum, ex quibus clerici grauantur, incidunt in hanc cenſuram.*
324. *Clericus quando non gaudet priuilegio exemptionis à tributis.*
325. *Exigentes collectam à colonis prædiorum Eccleſiaſticorum, quando non ligentur excommunicatione?*
326. *An conſuetudo exigendi gabellas à clericis excuſet ab hac cenſura?*

MAteria huius Canonis eſt ſacrilegium, quo offenditur immunitas, & libertas Eccleſiaſtica in impoſitione onerum perſonis Eccleſiaſticis, ac rebus eorum, & Eccleſiarum bonis. Colligitur ex Caietano *verb. excommunicatio, cap.* 40. ita Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 22. quo ad perſonas eſt vniuerſalis, & neminem excludit, vt conſtat ex tenore Bullæ, ibi: *Cuiuſcunque ſint præeminentiæ, etiamſi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate.* Actiones principales ſunt tres. Prima eſt imponere ſine ſpeciali, & expreſſa licentia Summi Pontificis quodcunque genus, aut onus tributi Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, aut Eccleſiis, aut eorum bonis, ſeu beneficiis, vel eorum fructibus, & prouentibus. Secunda actio eſt exigere ſuprà dicta onera, & tributa ab eiſdem Eccleſiaſticis, vel ab eorum rebus diuerſis exquiſitis modis. Tertia actio eſt ita impoſita exigere etiam ab ſponte dantibus & concedentibus, eáque recipere. 309.

Prima dubitatio ad quæ munera, perſonalia ſcilicet, & realia, & mixta Eccleſiaſtici nequeant obligari? Reſponſio ſit clericos in primis non poſſe obligari ad munera ſordida, neque eorum mancipia, aut aliquem ex familia eorum, *l.* 2. *Cod. de Epiſcop. & Cleric. & cap. Eccleſiarum ſeruos* 12. *quæſt.* 2. Item nequeunt obligari clerici ad munera perſonalia, quæ exercentur corporis labore, ac detrimento eorum. *l. omnis, & l. omnes, §. priuilegiis, Cod. de Epiſcopis, & Clericis*; quin imò ex *cap. ſacerdotibus* 2. *ne clerici, vel Monachi*, non poſſunt clerici in ſacris, vel beneficiati ſeruire alicui laico in domo, vel extra pro ſuis negotiis peragendis, Farin. *fragment. crimin. part.* 1. *lit. C. verb. Clericus, num.* 184. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 23. Bernard. *in pract. c.* 57. aliàs 60. *in nouiſſ. edit.* & Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 62. *num.* 20. *in addit.* vbi vult non poſſe ſeruire Clericos in officio maioris domus alicuius Principis. 310.

Quæſtionis eſſe poteſt, an clerici teneantur ad ea onera, quibus vtilitas publica iuuatur, nimirũ, ad reparanda mœnia, & alia opera & onera, quæ niſi reparentur, tam clericis, quàm laicis poſſunt eſſe nocumento? Reſponſio ſit vbi de communi vtilitate tractatur clericos obligari tempore neceſſitatis, neque excuſari à cuſtodia ciuitatis, nec à murorum vigiliis, ita, vt ſi fuerint in mino- 311.

ribus,

Digitized by Google

ribus, poſſint cogi per iudicem ſæcularem ad hæc, & alia onera ſubeunda: Clerici autem in maioribus per Epiſcopum debent compelli. lex noſtra *lib. 2. tit. 1. §. 12.* concinit *l. Hiſpana 51. & 52. tit. 6. partit. 1.* Barboſ. *ad ordinat. noſtram*, ibi *d. §. 12.* vbi addit poſſe deſtrui domum Clerici per iudicem ſæcularem, ſi incendatur, ex Bobadill. *in ſua politica, lib. 2. cap.* 18. *num.* 133. ne aliis noceat.

Vnde infertur clericos teneri ad vectigal, quod imponitur propter reparationem, ſeu refectionem viarum, & pontium quotieſcunque datur neceſſitas Eccleſiaſticis, & laicis communis, & concurrit vtilitas, Burſat. *conſ.* 16. *num.* 66. *vol.* 1. Vaſquez *de ſucceſſ. lib.* 3. *limit.* 7. *num.* 180. Pechi. *de reparat. Eccleſ. cap.* 22. Auiles *ad cap.* 23. *Pretorum in gloſſ. den orden.* Girand. *de gabell. part.* 7. *in principio*, *num.* 32. Viuald. *part.* 2. *in explicat. Bull. Cœnæ, caſu* 5. *num.* 45. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 17. *num.* 28. Gutier. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 3. *& allegat.* 10. *num.* 2. Molin. *de iuſtitia, tom.* 3. *diſputat.* 672. *num.* 4. *&* 5. Azor 1. *part. lib.* 5. *cap.* 13. *quæſ.* 8. *& part.* 2. *lib.* 10. *cap.* 7. *quæſ.* 9. *verſ. hinc ſoluitur.* Flores *variarum lib.* 2. *quæſt.* 21. *num.* 213. *cum ſequentibus*, & Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.* 415. *in principio*, vbi addit hanc partem eſſe magis veram, quam probat Souſa *de Bulla Cœna, diſp.* 92. *num.* 6. accedente tamen conſenſu Summi Pontificis, aut ſi is conueniri commode non poteſt, monendus eſt Epiſcopus, vt Clericis iubeat contribuere, iuxta id, quod habetur *in cap. aduerſus, de immunitate Eccleſiæ*, quod intellige quando laicorum facultates non ſuppetunt, Borrell. *conſ.* 74. *num.* 32. Decian. *conſil.* 51. *num.* 31. *lib.* 3. Beller. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *de exempt. cleric. & eorundem bonorum*, §. 2. *num.* 3. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 672. & Suarez *lib.* 4. *de immunit. cap.* 26. *num.* 15. quibus accedit Carol. de Graſſ. *de effect. clerical. effect.* 3. *num.* 144.

Neque ex conſuetudine tribuitur laicis ius imponendi collectas & onera Eccleſiaſticis, text. *in cap. quamquam, de cenſibus, lib.* 6. Filliuc. *tractat.* 16. *cap.* 11. *quæſito* 2. *num.* 293. Suar. *lib.* 4. *de immunitat. cap.* 32. Reginald. *in praxi fori pœnit. num.* 381. & Beller. *d. tit. de exempt.* §. 6. *numer.* 1. Quare regulariter dicendum eſt clericos ſicut non tenentur ad onera perſonalia, ad quæ tenentur laici, ſic etiam non teneri ad onera realia, quæ ſumptibus patrimonij expediuntur, & imponuntur rebus. *l.* 1. *verſ. illud tenendum eſt*, *l. final. verſ. patrimoniorum ſunt munera*, *ff. de muneribus, & honoribus.* Similiter ſunt exempti à muneribus mixtis, quæ partim ſunt realia, & partim perſonalia, quæ propterea mixta dicuntur, quia habent ſumptus aliquos patrimonij, & onus aliquod perſonæ. *l. vlt. §. mixta*, *ff. de muneribus, & honoribus.*

311. Secunda dubitatio, an poſſit Epiſcopus Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis cenſum imponere? Reſponſio ſit, cenſum perpetuum Eccleſiis à nullo, niſi à ſummo Pontifice imponi poſſe. *cap. ſcientes* 3. *cap. prohibemus* 7. *cum aliis*, *de cenſibus*, *Clement.* 1. *verſ. eadem quoque*, *de ſuppleud. negligentia Prælatorum*, ſequitur Sot. *lib.* 9. *de iuſtitia, quæſt.* 7. *art.* 2. *col.* 9. vbi vult neminem Summo Pontifice inferiorem poſſe imponere cenſum, aut penſionem perpetuam, neque in ſimplicibus reſignationibus, neque in beneficiorum permutationibus, *ex cap. ad quæſtiones* 6. *de rerum permutatione*, *verſ. vel ſic ad æqualitatem*, per quem textum colligunt Vgolin. Philiarc. & Ludouic. Carbo, quos referens ſequitur Garcia *de benefic. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 345. ſine auctoritate Papæ non poſſe imponi penſionem in beneficiorum permutatione ab Ordinario, quibus accedunt Suar. *de Religione*, *tract.* 3. *lib.* 4. *cap.* 34. *numer.* 16. & Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *quæſ.* 15. Gigas *de penſionibus*, *quæſt.* 6. *num.* 1. *& à num.* 6.

Quòd ſi loquamur de cenſu perſonali ad vitam poſſeſſorum, vel ad breuius tempus, dicendum eſt licitè poſſe imponi perſonales cenſus, vt habetur *in cap. de cætero, in fine, de tranſactionibus, & in cap. niſi eſſent* 21. *de præbendis*, Corraſ. *de Sacerdot. part.* 1. *cap.* 4. Mandoſ. *de ſignat. gratiæ*, *tit. penſiones, verb. Papa.* Ex eo, quia quando cenſus eſt perpetuus, Eccleſia perpetuò grauatur, & oneratur in perpetuum, quod prohibitum fuit *in cap. prohibemus, de cenſibus*, à Concilio Lateranenſi. Contrà verò quando cenſus eſt temporalis, vel ad vitam poſſeſſoris ex cauſa poteſt imponi ab Ordinario: quia tunc non oneratur Eccleſia, ſed obligatur perſona, in quo euentu prohibitio non reperitur. Scribentes *in cap. cùm veniſſent*, per textum *ibi*, *de reſtitut. ſpoliat.* Felin. *in cap. ad Audientiam* 2. *nummer.* 2. *de reſcriptis.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. à numer.* 106. Corraſ. *vbi proximè*, *cap.* 4. & Couarr. *in cap. quamuis pactum, de pactis*, §. 6. *nummer. vlt.*

Ex dictis ſequitur non poſſe Epiſcopum etiam ad ſubleuandas neceſſitates imponere Eccleſiis, neque Eccleſiaſticis perſonis talleas, vel collectas indicere inconſulto Summo Pontifice, *cap. aduerſus* 7. *de immunitate Eccleſiæ*, *verſ. propter*, & multo minus ea onera poterit imponere Epiſcopus in propriam vtilitatem, quòd ſi Epiſcopo de nouo neceſſitas ſuperueniat, & conſter de cauſa manifeſta, ac rationabili, moderatum auxilium poterit poſtulare, ex *cap. cùm Apoſtolus*, *verſ. ſuſtinemus, de cenſibus*, & *ibi* ſcribentes.

Sequitur etiam non poſſe Epiſcopos imponere penſiones in beneficio, quæ tranſeant ad ſucceſſores in beneficio, poſſe tamen imponere penſiones perſonæ prouiſæ de beneficio, quæ durent ad vitam conſentientis, ita Staphil. *de literis iuſtitia*, *tit. exceptio ſola plus operatur*, *num.* 14. Nauarr. *conſ.* 8. *num.* 9. *de iure patronatus*, *& conſ.* 43. *num.* 4. *de ſimonia.* Flamin. Pariſ. *de confidentiis*, *quæſt.* 28. *num.* 120. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 6. *quæſ.* 1. *verſ. extra omnem controuerſiam*; ſed Suar. *de Religione, lib.* 4. *de ſimonia*, *cap.* 24. *num.* 36. *&* 37. ex Canoniſtarum opinione tradit poſſe Epiſcopum imponere temporalem penſionem perſonæ, cui confert beneficium, non autem in beneficio, quod ait non poſſe abſolutè, ſed in caſibus in iure conceſſis, puta pro concordia inter litigantes, & in tranſactionibus, & quando quis propter ſenium renunciat beneficium, poſſe reſeruare penſionem ad vitam renunciantis, & *cap.* 51. *num.* 18. diſputat dubium pro vtraque parte, concludens penſionem impoſitam per tranſactionem iuridicam ſine Epiſcopi auctoritate non poſſe eſſe perpetuam, neque excedere vitam illius, qui ſoluit penſionem; accedente Epiſcopi auctoritate ſuper beneficio imponi poſſe, & excedere vitâ beneficiariis, tranſireque ad ſucceſſorem; ſed non placet,

ex cap. niſi eſſent, de prabend. ad finem, per hæc verba, ibi: *Vt ad praſtationem 40. librarum non dignitas Prioratus, ſed perſona Prioris maneat onerata: ne fortè circa prouentus aliqua videatur facta ſectio Prioratus. Ita quòd ipſo Priore defuncto, ſucceſſor ipſius ad praſtationem 40. librarum minimè teneatur.* Sic ibi.

Confirmatur, quia iure cautum eſt, ne beneficia cum diminutione conferantur *cap. maioribus, & cap. vacante, & cap. cùm cauſam, de prabendis*, vbi dicitur beneficia diuidi non poſſe, ſequitur Burſat. *conſ.* 185. *lib.* 2. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 247. *verſ. Quarto*, & Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 6. *quaſt.* 1. *num.* 4. *à numer.* 38. quibus accedit Garc. *de beneficiis, part.* 11. *cap.* 4. *a principio*, vbi meminit deciſionum Rotæ in vna Calaguritana beneficij de Ondategui 24. *Martij* 1583. coram Illuſtriſſimo Cardinal. Lancelloto, & in alia Calaguritana beneficij de Ariola 18. *Iunij* 1593. coram D. Gipſio. Quin Reginald. *ſuprà numer.* 247. addit Epiſcopum non poſſe vni conferre beneficium, & ſibi, vel nepoti, vel famulo, vel alteri reſeruare penſionem, per textum *in cap. extirpanda, de prabendis*, ibi: *Prouentus ipſarum ſibi penitus vendicantes.* Quare non poteſt penſio ab Epiſcopo imponi ipſi beneficio, ſed beneficiario, cuius vitam non excedit, Azor *d. cap.* 6. *quaſ.* 1. ſed de hoc infrà.

312. Tertia dubitatio de recipientibus tributa ab Eccleſiaſticis, conſtat ligari excommunicatione huius canonis. Ratio, quia gaudent Eccleſiaſtici exemptione à ſoluendis tributis, ita, vt imponens illis tributa, & exigens, vel impoſita recipiens incurrant excommunicationem, etiamſi huiuſmodi bona ſint ſuperflua Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, Tolet. *lib.* 1. *cap.* 29. Vgolin. *ſuper canone* 18. §. 3. *num.* 3. Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 26. *in principio*, Leſſius *de iuſtitia, lib.* 2. *cap.* 33. *dubio* 3. Molin. *eodem tractat.* 2. *diſputat.* 670. *verſic. aduerte.* Reginald. *in praxi fori pœnitentialis, lib.* 4. *num.* 377. & 379. Suar. *de immunitat. lib.* 4. *cap.* 24. *num.* 4. Filliuc. *tractat.* 16. *cap.* 11. *quaſito* 3. *num.* 298. Marius Alterius *de cenſuris Bulla Cœna, diſput.* 19. *cap.* 2. *colum.* 6. ex eo fundamento, quia in Concilio Lateranenſi ſub Innocent. III. de quo fit mentio *in cap. aduerſus, verſ. veròm ſi quando forè, de immunit. Eccleſ.* innouata eſt diſpoſitio *cap. non minus, eodem titulo*, ſub Alexand. III. & ablata eſt facultas imponendi tributa, & onera de conſenſu Epiſcopi, & cleri, niſi quando facultates laicorum non ſuperſunt, Bortel. *conſ.* 24. *num.* 52. Modern. *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 1. *caſu* 1. *num.* 52. & Suar. *lib.* 4. *de immunit. cap.* 26. *num.* 15.

Confirmatur eſſe exemptos Eccleſiaſticos, & eorum bona à ſoluendis tributis ex ſacra pagina *Geneſ. cap.* 47. per hæc verba. *Ex eo tempore vſque in praſentem diem in vniuerſa Terra Ægypti Regibus quinta pars ſoluitur, & factum eſt quaſi in legem, abſque ſacerdotali, qua libera ab hac conditione fuit.* Et *in lib.* 7. *Eſdra, cap.* 7. ſunt verba ſequentia, *Vobis quoque loquitur Artaxerxes Perſarum Rex, cùm Iudaorum potiretur Regno, notum facimus de vniuerſis Sacerdotibus, & Leuitis, & Cantoribus Nathineis, & Miniſtris Dei huius, vt vectigal, & tributum, & annonas non habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos.* Ex quibus locis colligunt hanc immunitatem eſſe iuris diuini. Felin. *in cap.* 2. *de maior. & obed.* Decius *in cap. Eccleſia ſancta Maria, de conſtit.* & Clarus *in practic. criminal.* §. *final. quaſt.* 36. *in principio.*

313. Quarta dubitatio circa primam actionem principalem, quæ eſt imponere collectas, & alia onera Eccleſiaſticis, vel bonis eorum, quomodo ſit intelligenda? Reſponſio ſit excommunicari imponentes decimas, & quæcunque alia onera perſonis Eccleſiaſticis, & eorum bonis, & Eccleſiis, Monaſteriis, & eorum bonis, ac fructibus, quæ reſolutio eſt communis, quam vltra allegatos docent Ioannes Salas *de legibus, diſputat.* 14. *ſect.* 11. *numer.* 114. Couarr. *practic. cap.* 31. *num.* 9. Medin. *in Cod. de reſtitut. quaſt.* 15. Duard. *in Bullam Cœna, canon.* 18. *quaſt.* 5. *num.* 4. & Marius Alterius *eodem titulo, diſput* 19. *cap.* 2. *colum.* 6.

Nomine autem *beneficiorum* veniunt præſtimonia, quæ propriè ſunt beneficia, nec poſſunt conferri niſi clerico, Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *quaſt.* 1. *numer.* 124. & *lib.* 3. *quaſt.* 1. *numer.* 129. & *numer.* 140. vbi loquitur de præſtimoniis, quæ dantur in titulum, Garcia *de benefic. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 117. vbi concludit omnia præſtimonia, præſertim in Hiſpania, ſolis clericis conferri, & dari in titulum perpetuum, haberéque annexum onus ſpirituale, recitandi ſcilicet horas canonicas. *cap. final. de conceſſ. prabend. in* 6. & connumerantur inter beneficia, Oldrad. *conſil.* 81. *numer.* 2. & 3. Abb. *conſil.* 47. *numer.* 1. *part.* 2. & alij plures, quos *ibi* referens ſequitur, quibus accedunt Azor 2. *part. lib.* 10. *cap.* 10. *quaſ.* 4. & Suarez *de cenſuris, diſputat.* 33. *ſect.* 1. *numer.* 7. ſequitur Gonzal. *de menſib. gloſſ.* 5. §. 2. & Hoieda *de incompatib. benefic. part.* 2. *cap.* 8. *numer.* 15. & Barboſ. *in cap. cum adeò, num.* 7. *de reſcriptis.*

An veniant hoc loco, & in hac materia ſub nomine beneficiorum Capellæ, & Altaria, affirmat gloſſ. *in Clement.* 2. *verſic. ſi beneficiorum, de decimis, in fine, verſicul. Tu dic contra*, vbi ait quando Papa dat Regi in ſuo Regno decimam fructuum omnium beneficiorum, ſubintellegi pro beneficiis Altaria, & capellas ſi per Epiſcopum ſunt ordinata, ſequitur Felin. *in cap. ex parte, numer.* 2. *verſic. Naturam verò iſtorum Altarium, ſiue capellarum collige, &c. de reſcript.* Quod ſimpliciter ita prolatum non placet, quia ſi nomine capellæ intelligitur Capellania ad nutum amouibilis, non eſt beneficium, nec titulus beneficialis, ſed eſt ſimplex ſalarium, ſeu ſtipendium, Calderin. *conſil.* 9. *de reſcript. num.* 2. Rebuff. *de nominatione, quaſt.* 14. *num.* 62. Flores de Mena *quaſt.* 10. *num.* 26. Secus ſi capellania ſit perpetua: hæc autem eſt beneficium, ſi fuit inſtituta auctoritate ſaltem Ordinarij, & obligat ad officium diuinum recitandum. Selua *de benefic.* 1. *part. quaſt.* 3. *n.* 101. Sarnen. *in regula de annali, quaſt.* 20. Fuſcus *de viſitatione, lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 2. Ceuall. *quaſt.* 693. *num.* 19. Azor *lib.* 10. *cap.* 3. *quaſ.* 5. & Gonzal. *gloſſ.* 5. & alij, quos referens ſequitur Garcia *de benefic. part.* 1. *cap.* 2. *ex num.* 93. *ad* 97.

314. Quo ad altaria, affirmat eadem gloſſa *in d. Clem.* 2. *de decimis*, eſſe beneficia, de quibus fit mentio in hoc Canone 18. ſed ambigi poteſt, quod ſit beneficium, quia altare nihil aliud videtur, niſi alta res, vel alta ara, cuius inuentio eſt antiquiſſima,

&

& incepit à Noe *Geneſ. cap.* 8. teſte Polyd. Virgil. *de inuentoribus, lib. 6. cap. 6. ad medium*, Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 1. cap.* 21. Henriq. *in ſumma, lib. 9. cap.* 28. Suar. *tom.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 3. *num.* 5. Nihilominus quo ad præſens inſtitutum, an incurratur excommunicatio ab imponente collectas, decimas, & alia quæcunque onera clericis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum bonis, illorúmque fructibus, & prouentibus huiuſmodi, ſine expreſſa licentia Pontificis, ligari excommunicatione non eſt dubium, qui ea onera impoſuerit, ſiue proueniant huiuſmodi reditus ex beneficiis perpetuis, ſiue ex capellaniis ad nutum amouibilibus, ſiue ex altaribus, dummodo hæc omnia ſint erecta auctoritate ſaltem Ordinarij, cùm ſint bona Clericorum, quæ ſunt exempta ab omni onere, nec debent grauari aliquo onere in rebus ſuis, ſicut nec in rebus Eccleſiæ. Sed vbi Eccleſiarum bona grauantur collectis, incurritur excommunicatio: ergo imponentes onera rebus Clericorum, & Eccleſiaſticorum, eidem excommunicationi ſubiicientur, argumento *cap. final. de vit. & honeſt. clericor.* ibi, *Tu, quo minus dum his ſe implicant de ſuis facultatibus*, &c. Ex quibus verbis gloſſ. *ibi, verſ. ſuis facultatibus*, ſic infert: Et nota, quòd dicit dum his ſe implicant; quaſi dicat, ſi non implicant ſe his, priuilegio Eccleſiaſtico gaudebunt in rebus ſuis, ſicut in rebus Eccleſiæ. quam partem ſequitur Bartol. *in l. reſcripto. ff. de muner. & honor.* Confert textus *in cap. quamquam, de cenſibus, lib. 6.* vbi eximuntur bona Clericorum à pedagiis, & guidagiis, & aliis exactionibus, per hæc verba, ibi: *Cum igitur Eccleſia, Eccleſiaſticæque perſonæ, ac res ipſarum*, &c. *ſint immunes*, vbi gloſſ. *verſ. ipſarum*, hoc modo exponit, *ſcilicet Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum. Nam res Clericorum eodem priuilegio gaudent, quo res Eccleſiarum.* Sic illa.

315. Amplia, eſſe exempta ab his oneribus bona patrimonialia Clericorum, ſub quorum appellatione veniunt bona alia ab Eccleſiaſticis empta, vel alio titulo acquiſita, vel ab extraneis donata, Tolet. *lib. 1. ſumma, cap. 29. verſ. aduerte non ſolum*, Card. Tuſch. *tom. 1. lit. B. concluſ.* 114. Coriolan. *in explicatione Bullæ Canon.* 18. *limit.* 3. Barboſ. *de offic. & poteſtat. Epiſcopi, part. 2. allegat.* 19. *num.* 91. Nam quamuis ea bona dum erant apud ſæculares, eſſent obnoxia tributis permutationem, & tranſlationes ad perſonas Eccleſiaſticas gaudent priuilegio immunitatis à tributis, & mutata fuit qualitas inhærens rei ratione clericatus. *l. locato, §. fiſcus. ff. de publican. & vectigal. & l. per procuratorem* 89. *ff. de acquirenda hæreditate*, quod etiam habetur *in cap. 1. de immunit. Eccleſ. lib. 6.* vbi dicitur bona Eccleſiaſticorum acquiſita, & acquirenda eſſe libera à tributis; ſequitur Gutier. *practicar. lib. 1. quæſt.* 3. *num.* 2. *&* 3. & Suar. *de immunit. lib. 4. cap.* 25. *num.* 3. & multo fortiùs dicendum eſt gaudere hac exemptione à tributis bona, quæ Clericis ſunt aſſignata tit. patrimonij loco beneficij, quæ ſunt exempta, & gaudent priuilegiis Eccleſiæ bonorum, etiam in caſibus à iure non expreſſis, gloſſa *in cap. Epiſcopus, verſ. ſubſidium*, & Decius *ibi, de præbendis, num.* 11. Aloyſ. Ricc. *in praxi*, quamuis contradicat *deciſ.* 605.

Limita niſi in bonis ſupradictis ſint impoſita aliqua onera antequam ad clericos, vel Eccleſias fuerint deducta, & ſint certa, & inuariabilia, & perpetua, non verò extraordinaria. Sic Valerius Riginaldus *in praxi fori pœnit. lib.* 9. *num.* 380. Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 13. quæſt.* 1. Flores de Mena *variar. lib. 2. quæſt. 21. num.* 96. *& num.* 234. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. quæſt.* 94. Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. Clericus, num.* 75. Caldas Pereira *de reſolut. emphyt. cap. 3. num.* 23. Suar. *de defenſione Fidei, lib. 4. cap. 20. à num. 6. & 12.* & Molin. *de iuſtitia, tract. 2. diſp.* 458. *& diſp.* 661. *num.* 3. quibus accedit Cabed. 2. *part. deciſ.* 64. *num.* 4. Quare concludendum eſt excepta limitatione ligari excommunicatione omnes, qui præſumunt imponere collectas, vel aliqua onera cuiuſcumque generis clericis, vel perſonis Eccleſiaſticis, vel Eccleſiis, aut bonis ipſorum Eccleſiaſticorum, vel Eccleſiarum, niſi Romanus Pontifex priùs conſulatur. Nauarr. *in manuali, cap. 17. num.* 207. Duard. *in Bullam Cœnæ Domini, canon.* 18. *quæſt.* 3. Carol. de Graſſ. *de effect. clerical. effect. 3. num.* 287. & Marius Alterius *de Bulla Cœnæ, lib. 5. diſp. 19. cap.* 2. per textum *in d. cap. aduerſus, de immunit.* ibi: *Romanus Pontifex priùs conſulatur.*

Ex quo textu infertur requiri expreſſam licentiam Pontificis ad imponendum ſimilia onera, 316. nec ſufficere generalem: non enim genus derogat ſpeciei, ſed ſpecies generi, vt dicitur *in cap. in toto, de regul. iur. in* 6. patet ex Bulla vbi requiritur ſpecialis licentia: ideo non ſufficit generalis, argumento *l. Papinianus exuli. ff. de minoribus.* Atque ita eſto Pontifex faciat facultatem imponendi tributa omnibus, non propterea imponi poterunt perſonis Eccleſiaſticis, Vgolin. *hoc loco, §. 2. num. 6. verſ. his præmiſſis.* Vt autem imponentes hæc onera excuſentur à cenſura, requiritur licentia ſpecialis, & expreſſa; quia verba generaliter dicta, in quacunque forma, non extenduntur ad ea, quorum ſpecialis mentio facienda eſt. *cap. qui ad agendum*, & *ibi* Franch. *num. 1. de procurat. lib. 6. & cap. 2. de reb. Eccleſ. non alien. eodem lib.* quibus in locis agitur de ſpeciali, & expreſſa licentia Papæ, & non ſufficit generalis, eo quòd licentia, quando requiritur expreſſa, & ſpecialis, debet præcedere actum, Bartol. *in l. ſi autem plura, verſic. quandoque requiritur licentia, ff. de aqua pluuia arcend.* Bald. *in l. 1. ante num. 46. verſic. idem eſt ſi fieret mentio de licentia, Cod. qui admitt. ad bonor. poſſeſſ.* debet enim forma licentiæ requiſitæ tradita ſeruari ad vnguem, vt non incurratur excommunicatio, hoc eſt, licentia debet eſſe ſpecialis, & expreſſa. Nec tollitur excommunicatio per ſuperuenientem poſtea ratihabitionem. *l. qui ea mente*, & *ibi* Bartol. *ff. de furtis.* Ad hæc formæ omiſſio etiam in minimis totum vitiat, Gutierr. *pract. lib. 3. quæſt. 15. numer. 5. cum ſequentib.* Azeued. *ad l. 18. numer. 4. tit. 21. lib. 4. noua recopil.* Cardinal. Tuſch. *tom. 3. litt. F. concluſ.* 415. & Gonzal. *ad regulam 8. Cancell. gloſſ. 4. num.* 133. quin etiam non ſolùm forma, vel mandatum ſunt ſeruanda, ſed etiam qualitas illius. Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, num. 59. Cod. de reuocand. donat.* vbi tradit non ſolùm eſſe irrita, quæ fiunt ex defectu formæ mandati, quando expreſsè fiunt contra ipſam formam mandati, ſed etiam quando fiunt citra, aut præter formam.

Quinta dubitatio circa ſecundam, & tertiam 317. actionem in hoc canone dãnatas, quæ ſic habent, ibi:

ibi: Et diuerſis exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Quo ad exigentes diuerſis etiam, & exquiſitis modis, dicendum eſt ſub his verbis comprehendi omnes, qui quacunque ratione, titulo, occaſione, & modo exigunt huiuſmodi onera, & tributa. Dicitur autem fieri aliquid exquiſitis modis, propter quod omnis induſtria, diligentia, & ſtudium admouetur, vt ad exitum optatum, quod intenditur, trahatur. Quare hæc excommunicatio ligat omnes quacunque ratione exigentes decimas, & collectas, & ſimilia onera impoſita perſonis, aut bonis Eccleſiaſticis.

Perſonis imponi ſolent pedagia, quæ dantur pro perſonæ tranſitu per aliqua loca. Guidagia imponuntur, vt tranſitus per aliqua loca fiat tutus, vt notat gloſſa *in cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, in verb. pedagia, de verbor. ſignific. verb. pedagia*, vbi dicitur pedagium à pede tributum, quod à tranſeuntibus ſoluitur, Caſſan. *in conſuetud. Burgund. §. 4. verb. Indire impoſſer eleuer aydes, n. 6. fol.* 30. & diximus ſuprà §. 5. *num.* 110. *& ſequentib. vſque ad num.* 121.

Bonis verò imponi ſolent talleæ, collectæ, & ſimilia onera. Fructibus autem imponuntur decimæ, & vectigalia, quæ ſoluuntur, quando quis ex loco aliquo eos exportat, vel per aliquem locum cum ipſis tranſit, vel eos vendit. *l. inter publica. ff. de verbor. ſignific.* Quocumque igitur modo hæc onera exigantur, vel ob quamcunque cauſam, ſiue ea ſint pedagia pro perſonis, ſiue guidagia, ſiue talleæ, vel collectæ pro rebus, vel bonis, vel pro fructibus decimæ, aut vectigalia, aut portoria exigentes, incurrunt in hunc decimum octauum canonem: id enim ſignificant verba Bullæ, ibi: *Diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt.* per quæ verba comprehenditur omnis modus, quo huiuſmodi exactiones cohoneſtari ſolent, ſi illa recipiant tanquam à Clericis debita.

318. Quamobrem, ſi viarum graſſatores, & latrones capiant in itinere clericum, & ab eo pecunias pro talleis extorqueant, & vitæ parcunt, non ligantur hac cenſura. Vgolin. *hoc loco, verſ. & diuerſis, n.* 6. Marius Alterius *cap.* 3. *fol.* 732. vbi addit hanc excommunicationem procedere quando exiguntur talleæ, & collectæ perſonis Eccleſiaſticis impoſitæ per miniſtros publicos à Clericis, aut ſi extorqueantur præſtantiæ, & gabellæ huiuſmodi, quæ laicis tantùm erant impoſitæ à Principe, ita Syluester *excommunicatio* 9. §. 46. *verſ. hodie tamen*; ex eo fundamento, quia voluit Pontifex, ne Eccleſiaſtici grauentur exactionibus, & oneribus, à quibus ſunt exempti non ſolùm iure diuino, ſed etiam humano, *cap. quamquam, de cenſibus, lib.* 6. ibi: *cùm igitur Eccleſia, Eccleſiaſticæque perſonæ ad res ipſarum non ſolùm iure humano, quinimo & diuino à ſecularium perſonarum exactionibus ſint immunes*; idcirco exigentes huiuſmodi onera à Clericis, incidunt in hanc cenſuram, ſiue ea ſint impoſita clericis, ſiue laicis.

Excuſantur tamen cuſtodes pontis, portus, aut fluminis, ſi pedagia, aut gabellas, aut alia onera petant ab Eccleſiaſticis tranſeuntibus, vel ſponte recipiant, quæ non ſint Eccleſiaſticis perſonis impoſita, quia Bulla requirit, vt tributa Eccleſiaſticis perſonis ſint impoſita, & impoſita exigantur, vt incurratur excommunicatio: ſecus igitur ſi exigantur non impoſita, ita Viuald. *part.* 2. *in explanatione Bullæ Cœnæ Domini, caſu* 18. *num.* 117. & Vgolin. *hoc loco, verſ. & diuerſis etiam exquiſitis modis, numer.* 8. *verſ. Quarto*, vbi ait non incidere in hanc excommunicationem exigentes à perſonis Eccleſiaſticis onera, non ipſis impoſita, ſed laicis, quæ reſolutio eſt ſecundùm verba, ac ſenſum huius canonis, & differt ab interpretatione Syluestri *vbi proximè*, quamuis Marius Alterius Sylueſtri ſententiam tanquam magis communem amplectatur, dicens exigentes huiuſmodi onera à Clericis, ligari excommunicatione, ſiue fuerint impoſita clericis, ſiue laicis; nec aliter intelligenda eſſe verba Canonis huius, quia ſi aliter exponantur, ſequi abſurdum, nimirum eſſe peioris conditionis exigentes à perſonis Eccleſiaſticis onera per Principem illis impoſita, quàm exigentes ab eiſdem tributa debita ſolùm à laicis; quæ deciſio eſt tutior. Sed mihi non videtur verior, cùm Bulla duo requirat, vt excommunicatio hæc incurratur. Primum, vt Eccleſiaſticis perſonis hæc onera ſint impoſita: ſecundum, vt ſic impoſita exigantur: ſecus igitur ſi non impoſita exigantur; quod eſt notandum pro cuſtodibus ſuprà dictis. Qui tamen ſi perſonæ ſingulares ſint, & non publicæ, ligantur excommunicatione capitis *quamquam, de cenſibus, lib.* 6. Vgolin. *vbi ſupra num.* 9.

Euadent etiam hanc cenſuram exactores, ratione ignorantiæ probabilis, puta famuli à dominis huiuſmodi exactionibus præpoſiti, *cap. Apoſtolica, de Clerico excommunicato miniſtrante*, vbi Clericus excommunicatus celebrans excuſatur ab irregularitate propter legitimam ignorantiam excommunicationis, Couarr. *in cap. Alma mater, part.* 1. §. 7. *num.* 3. *&* §. 6. *num.* 6. *colum.* 2. Cened. *ad Decretales collect.* 25. *num.* 4. Henriq. *in ſumma, lib.* 14. *cap.* 3. §. 6. Aloyſ. Ricc. *part.* 2. *collect.* 429. & Valer. Reginal. *in praxi pœnit. lib.* 30. *num.* 181. *verſ. quorum.* Præſumetur autem ignorantia probabilis in miniſtris; quia poſſunt præſummere Principem iuſtè agere, quoties non conſtat iniuſtas eſſe gabellas, quas ipſi conductores, & emptores conducunt, aut emunt. Difficile autem excuſantur ſuperiores, & Magiſtratus ab excommunicatione, qui gabellas debent examinare, an ſint licitæ, & legitima auctoritate impoſitæ, & in caſibus à iure permiſſis, neque eos excuſabit ignorantia craſſa, & affectata, quæ ſicut non excuſat à peccato; ſic etiam non liberat à cenſura à iure, vel ab homine impoſita, vt eſt communis *in gloſſ. cap. Apoſtolica, in verb. probabilis, num.* 3. *&* 4. *de cleric. excom. miniſt.* ibi Panormit. gloſſ. *in cap. ſi verò* 2. *in verb. ignorauerit, de ſentent. excommunic.* Sotus *in* 3. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ferme ad finem*, Henriq. *lib.* 13. *cap.* 23. §. 1. & Vgolin. *de cenſ. Eccleſ. tabul.* 1. *cap.* 9. §. 8. *num.* 6. & Sanch. *de matrim. lib.* 10. *diſp.* 32. *num.* 45.

Quo ad alia verba huius excommunicationis, quæ ſic habent, ibi: *Aut ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt*, &c. faciunt hunc ſenſum recipientes à ſponte dantibus ligari excommunicatione; quoniam verè non liberaliter offeruntur, neque donantur abſoluta, & omnino libera voluntate: dicuntur tamen ſponte oblata, & donata, cùm re vera non ſit ita, quia dantur, ſeu ſoluuntur à clericis, vt euadant lites, & incommoda, quæ ſubire neceſſe eſt, ſi recuſent ſoluere: & ideo volunt potius Clerici modicas collectas ſoluere, quàm retrahi ab incepto itinere, Vgolin. *d. verſ. aut ſit impoſita,*

&

& Sayr. *de cenſuris,hoc loco cap. 22.num.* 10.vbi exponit ſenſus illorum verborum, *ſic impoſita*,etiam à ſponte dantibus, hoc eſt, qui exigunt, aut recipiunt tributa ſic impoſita clericis, hoc eſt, ita vt clericos comprehendant ſub impoſitione, incurrant excommunicationem tam imponêtes huiuſmodi onera Clericis,quàm ab illis exigentes, aut recipientes etiam ab eiſdem ita impoſita ſponte ſoluentibus, prout vult Tolet. *in expoſitione Bullæ Cœnæ* §.3. *dub.* 5. *&* §. 8. *ad finem.*

Quamobrem Marius Alterius *ſuprà c.*3.*fol.*733. *col.*2. opinatur non habere locum hâc cenſuram, quando miniſtri publici qui cuſtodiunt pontes, aut portas, aut tranſitum alicuius loci,recipiunt à Clericis ſponte dantibus aliquod onus, ſi tale onus non erat particulariter impoſitum perſonis Eccleſiaſticis,aut bonis ipſorum, eo quòd requiritur in hoc canone, quòd onera ſic impoſita à ſponte dantibus, & concedentibus recipiantur. Quibus verbis oſtenditur ad incurrendam cenſuram hanc opus eſſe, vt onera imponantur perſonis Eccleſiaſticis, & vt ſic impoſita recipiantur à dantibus ſponte ſua; non enim eſt veriſimile velle Eccleſiaſticos ſponte ſua ſoluere gabellas, & alia onera, quæ laicis ſunt impoſita, quemadmodum poterunt vltrò offerre onera, quæ ſciunt fuiſſe impoſita Eccleſiaſticis.

Secus quando hæc onera imponuntur abſolutè, nulla facta mentione de Eccleſiaſticis,nec ad illos obligandos, ſi Eccleſiaſtici ea, vel aliquod eorum non rogati ſoluant, recipiens euadit hanc cenſuram, vt notat Sayr. *d.num.*10. & Suar. *de cenſuris, diſp.* 21. *num.* 99. & Souſa *diſp.* 93.*num.* 2.*verſ. hoc poſito, ſit prima concluſio.* Contra verò quando tributum clericis, aut Eccleſiis imponitur etiam ſimul cum laicis, recipiens aliquod onus etiam à ſponte dantibus ligatur hoc canone. Quinimò non poteſt exactor illud recipere etiam à ſponte dante; etiam ſi optimè teneat clericus ſe ad illud onus ſoluendum non teneri. Ratio, quia quamuis tributum imponatur Eccleſiaſticis ſimul cum laicis, hoc non impedit quominus etiam Eccleſiaſticis impoſitum ſit; nec valet tale ſtatutum, vt colligitur ex *cap. bene quidem*, *diſtinct.* 96. & Eccleſiæ non ligantur, *cap.*3. *diſt.* 10. Rebuff. *ad leges Galliæ,tom.*1 *in proœmio, gloſſ.*1.*num.*57. Gregor. Lopez *part.* 1. *titul.*6. *l.* 56.*gloſſ.*10. & Suar. *de legibus,lib.*3. *cap.* 34.*num.* 15.

319. Sexta dubitatio circa actiones acceſſorias,quæ ſunt numero ſex, videlicet per ſe, vel per alios directè,vel indirectè prædicta facere. Secunda prædicta exequi. Tertia prædicta procurare. Quarta ſuper eiſdem dare auxilium. Quinta conſilium. Sexta fauorem præſtare. Hi omnes excommunicantur, ſi per ſe, vel alios directè, aut indirectè non vereantur huiuſmodi onera imponere perſonis Eccleſiaſticis, vel ſic impoſita exequi,aut procurare, vel ad hæc conſilium, auxilium, aut fauorem præſtare cuiuſcumque ſint dignitatis.

Dicuntur autem directè imponi hæc onera etiam per alios, ſi Princeps præcipiat Magiſtratibus maioribus,vt imponant collectas,& talleas, aut officialibus minoribus,vt eas exigant: in quo euentu tam Princeps, quàm eius officiales maiores & minores ſubiiciuntur excommunicationi. Indirectè autem tunc imponuntur tributa, vbi non imponuntur perſonis Eccleſiaſticis ipſis, atque eorum bonis, ſed aliis, quorum damna, & detrimenta retorquentur in ipſos Eccleſiaſticos, videlicet, ſi grauantur oneribus Eccleſiaſticorum conſanguinei, affines, aut coloni, & compelluntur ſoluere maiora onera, & tributa, vnde perſonis Eccleſiaſticis infertur damnum. Nam quamuis imponentes ſimilia onera, non cenſeantur libertati Eccleſiaſticæ officere, quia directè non grauant perſonas Eccleſiaſticas, neque earum bona onerant: indirectè tamen Eccleſiaſticos vexant & onerant, argumento capitis; *quicunque, de ſentent. excommun. lib* 6. & habetur *in cap. final. de immunitate Eccleſiæ, eodem libro,* Vgolin. *hoc loco verſ. nec non, qui per ſe, vel alios, num* 2. dicens ligari hac excommunicatione, qui legem tulerit, vt coloni Clericorum, aut eorum conſanguinei, vel affines grauioribus oneribus, ac tributis afficiantur. Probatur ex *l. contra, ff. de legibus*, vbi dicitur in fraudem legis facere, qui ſaluis verbis legis ſententiam, & ſenſum legis circumuenit.

Quare indirectè imponentes talleas modo ſupradicto perſonis Eccleſiaſticis, aut eorum bonis non ſunt excuſandi ab hac cenſura, quia fraus, & dolus nemini debet patrocinari. *l. nec ex dolo, ff. de dolo, l.* 3. *ff. de tranſact. l. ſi ex dolo, ff. de iudiciis. cap. intelleximus, de iudiciis, cap. audiuimus, de colluſ. deteg.* Couarru. *variarum lib.* 1. *cap.* 18. *numer.* 5. Surd. *conſil.* 15. *num.* 13. Menoch. *de arbitrar. caſu* 182. *numer.* 60. *& conſil.* 121. *numer.* 5. *& conſil.* 136. *num.* 8. Beller. *diſquiſit. Cleric. part.* 1. *titul. de Clerico debitore,* §. 2. *numer.* 5. & Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 31. *numer.* 156. ne videantur de ſua malitia indirectè imponentes tributa, commodum reportare, Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 4. *cap.* 32. *numer.* 28. *verſ. decimo.* Vgolinus in ſpecie in hoc caſu *verſ. Nec non, qui per ſe, vel alios directè vel indirectè, num.* 2. quo loci id exemplis probat.

320. Similiter in hanc excommunicationem prolabuntur, qui per alios hæc faciunt, vt patet ex Bulla ibi: *qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere.* Vnde excommunicantur, qui aut per famulos, aut per conductores hæc tributa exigunt, & ipſi exigentes, & exequentes, & denique ipſi ea exequenda, aut exigenda mandantes in eandem pœnam incurrunt, neque famuli, ac miniſtri inferiores à cenſura excuſantur, cùm in hoc non debeant obedire. Nam obedientiam alicui iurans non cenſetur ſe obligare ad res illicitas, quas dominus præciperet, vt per Suar. *tom.* 2. *de Religione, tract. de iuramento, lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 3. *& cap.* 19. *num.* 11. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *num.* 34. *verſ. Tertia*, argumento capitis *Iulianus* 11. *quæſt.* 3. nec iuramentum trahi poteſt ad illicita, neque ad non cogitata, Tiraquel. *in leg. ſi vnquam, in principio, num.* 166. *& num.* 170. *Cod. de reuocan. donat.* Surdus *deciſ.* 288. *num.* 11. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1264. *num.* 18. Gonzal. *gloſſ.* 9. §. 5. *num.* 28. & Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 1. *quæſt.* 13. *num.* 46. Quare excommunicatio hæc afficit omnes, qui per ſe ipſos, vel per alios directè, aut indirectè collectas, & ſimilia onera imponunt, vel exigunt, aut prædicta exequuntur ex mandato ſuperioris, aut procurant, vel ſunt mediatores, vt iſta onera imponantur, aut exigantur, & Notarij, qui edicta, & præcepta conſcribunt, & reliqui miniſtri, & officiales, qui Eccleſiaſticos retinent, aut

citant, aut eorum bona ſequeſtrant, ſimili excommunicatione ligantur, niſi illius probabili ignorantia excuſentur, Vgolin. *ſuprà num.* 4. & Marius Alter. *diſp.* 19. *cap.* 4. *fol.* 734. *col.* 2.

321. Septima dubitatio, an incidant in hanc cenſuram exigentes collectas, vel onera ſimilia ab Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis pro agris emptis, vel alio titulo acquiſitis? Pars affirmans ex eo poteſt probari, quia onera præfatis bonis impoſita eſto transſeant ad Eccleſias, vel Eccleſiaſticos, debent transire ad ſucceſſores, vt colligitur *ex cap. ex litteris, in fine, de pignoribus*, vbi onus adiectum rei facit tranſire rem cum illo. *l. is qui opus, ff. de noui operis nunc. l. final. §. final. ff. de contrahend. empt.* Menoch. *conſ.* 2. *n.* 31. *& conſ.* 63. *num.* 11. *& conſ.* 80. *num.* 79. Caldas Pereria *de reſolut. cap.* 3. *num.* 33. *& de emptione cap.* 10. *num.* 10. *& cap.* 27. *num. vltim.* vbi id inſinuat; ſed clariùs Bellacomba *tomo* 1. *commun. lib.* 3. *titulo, communia ſeruitutum, num.* 67. *pag.* 426. & D. Barboſ. *in l. poſt dotem, num.* 5. *ff. ſolut. matrim.* facit *cap. cùm non ſit, in fine, de decimis*, per textum *ibi, Quoniam res cum ſuo onere tranſit*, ex quo textu ſequitur decimam eſſe onus reale, & ſequi fructuum poſſeſſorem, ſeu detentorem, Rebuff. *de decimis quaſt.* 9. *num. vltim.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſionum, tit.* 19. *num.* 63. atque ita poteſt Eccleſia nouum emptorem, & poſſeſſorem ad decimas præteritas non ſolutas conuenire, & obligare, Hoſtienſ. *in cap. paſtoral. num.* 11. & *ibi* Ioannes Andreas *num.* 6. Zabarel. *num.* 10. *de decimis*; conſonat ius ciuile, *l. alienatio* 67. *ff. de contraben. empt.* ibi alienatio, cùm fit, cum ſua cauſa dominium ad alium transferimus, quæ eſſet futura, ſi apud nos ea res manſiſſet; ſequitur Baldus *conſ.* 148. incipit, *Præmiſſo ſtatuto*, vbi decidit rem ad Clericos tranſire cum ſua cauſa, & cum ſuis vitiis.

Pars tamen negans ex eo patet, quia bona ab Eccleſiaſticis empta, vel alio titulo acquiſita tributis, & oneribus Principum ſæcularium non ſunt obnoxia, ex eo, quia per mutationem perſonæ mutatur qualitas inhærens rei, ratione perſonæ, *l. locato. §. fiſcus, ff. de publican. & vectigal.* tum quia *in cap.* 1. *de immunit. Eccleſ. lib.* 6. habetur bona Eccleſiaſticorum acquiſita, & acquirenda gaudere priuilegio Clericorum, Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 259. & Suar. *de immunit. Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 25. *num.* 3. dicentes Eccleſiam, & Clericos non teneri pro rebus emptis ſoluere collectas, aut alia onera impoſita à Principe ſæculari, cùm non ſint ſubditi. Eſt enim collecta onus, quod imponitur perſonis ratione ſubiectionis; ſed Eccleſia, & Clerici non ſubiiciuntur laicis, vt tradit Bartol. *in l. vni. Cod. de mulier. quæ ſeruis propr. ſe iunx.* igitur non debent granari Eccleſiaſtici pro rebus emptis, aut alio titulo acquiſitis.

Poſſunt ad concordiam reduci hæ opiniones, ſi dicamus res tranſeuntes ad Eccleſias teneri ad onera priùs impoſita, & non ſoluta; non autem ad de nouo imponenda, facit *l. Imperatores ff. de publ. & l. fiſcus, ff. de iure fiſci*; atque ita quando onera ſunt certa, inuariabilia, atque perpetua, & impoſita bonis, antequam ad Eccleſiaſticos deuenirét, non eſt dubium ad illa teneri Eccleſiaſticos, & Eccleſias; ſecus quando onera ſunt incerta, & variabilia, quæ imponuntur perſonis, aut rebus: puta ſi Reſpublica faciat ſtatutum, vt omnis poſſeſſio ad quemcumque deuenerit, teneatur quotannis ſoluere penſionem, pro vt Conſules & Rectores ciuitatis iudicauerint: tunc poſſeſſiones ad clericos, vel Eccleſias tranſlatæ, erunt immunes ab eiuſmodi contributionibus, & collectis, quia non ſunt certæ omnino, & inuariabiles, ita Abb. *in cap. Eccleſ. Sanctæ Mariæ, de conſtit.* ſecundùm quod Clerici, & Eccleſiæ non ligantur ſtatutis laicorum. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 78 Morla *in Emporio iuris, par.* 1. *tit.* 1. *quaſt.* 16. Valaſc. *de iure emphyt. quaſt.* 20. *num.* 6. *col.* 4. Caualcan. *par.* 2. *deciſ.* 9. *à num.* 79. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *quaſ.* 3. *& cap.* 13. *quaſ.* 1. *verſ. eſt igitur*, & Comitol. *reſponſ. moralium lib.* 1. *quaſt.* 94. Quare exigentes collectas variabiles, & non perpetuas ab Eccleſiis, & Clericis, & prorſus incertas pro agris, & poſſeſſionibus, incurrunt in hanc cenſuram: ſecus ſi exigant tributum aliquod immutabile, & perpetuò adhærens dictis poſſeſſionibus antequam tranſlatæ eſſent ad Eccleſiaſticos, vel ad Eccleſias, Abb. & Azor *ſuprà*, eo quia poſſeſſiones habentes onus perpetuum annexum, & inuariabile, tranſeunt cum oneribus ſuis: longè aliter, quando onus poſſeſſionibus adhærens non eſt pepetuum, ſed variabile.

Octaua dubitatio contra exigentes collectas impoſitas in pane, & vino, & ſimilibus ad vitam neceſſariis; dicendum eſt exigentes eas collectas, ſeu gabellas à Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis impoſitas ſuper rebus ad victum, & veſtitum neceſſariis, ligari excommunicatione; habetur *in Authen. Item nulla communitas, Cod. de Epiſcopis, & Clericis*, per hæc verba: *Item nulla communitas, vel perſona publica, vel priuata, collectas, vel exactiones, angarias, vel perangarias Eccleſiis, vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis imponant.* 322. Similiter incidunt in hanc cenſuram exigentes ſimilia onera ab Eccleſiaſticis pro vino, aut frumento ex agris, aut vineis beneficiorum, ſi illud vendant, Syluest. *verb. immunitas* 1. § 22. *verſ. tertium Clerici.* Iuuat lex *vniuerſa, & ibi* ſcribentes, *Cod. de vectigalib. l. final. § quoties*, & *ibi* gloſſa, *verſ. vſualia ff. de public.* Secundùm quas nemo tenetur ſoluere vectigal, pro rebus, quas portat ſui vſus cauſa, & Caietanus *verb. vectigal.* damnat tanquam iniuſta vectigalia rebus ad proprium vſum familiæ adductis impoſita, ſicut Sotus *de iuſt. lib.* 3. *quaſt. vltim. art. vltim.* arguit de iniuſtitia tributum, quod ſoluitur ex venditione de rebus propriis ad ſubleuendam propriam neceſſitatem; neque immeritò dicendum eſt Eccleſiaſticos vendentes aliquid etiam minutatim de reditibus ſuorum beneficiorum, vel prædiorum, quaſi per modum negotiationis excuſari à gabellis. *cap. Clericis §* 1. *de immunitate Eccleſiæ, lib.* 6. *cap. quamquam, de cenſibus, eodem lib. & d. cap. non minus, de immunitate Eccleſiæ.* Quin etiam de iure noſtro *in Extrauagante* 12. *tit.* 3. *part.* 5. hæc exemptio extenditur ad bona patrimonialia Eccleſiaſticorum, ſi ea vendant, quæ in noua recopilatione habetur *in lib.* 2. *ordin. tit.* 11. *in principio*, vbi Clerici in ſacris, vel beneficiati habent immunitatem à tributis, & gabellis, ex Lazarte *de decim. vendit. cap.* 19. *à num.* 18. Azeued. *l.* 6. *num.* 5. *tit.* 18. *lib.* 5. *recopil.* & Flores *variar. lib.* 2. *quaſt.* 21. *num.* 199. & Valaſc. *conſult.* 130. *num.* 9. contra ius commune, ſecundùm quod de patrimonialibus, ſi negotiantur Clerici, non excuſantur à gabellis, atque ita ius Luſitanum concedit maiorem exemptionem Clericis circa venditionem ſuarum rerum patrimonialium, quàm ius commune.

Vnde

Vnde ſequitur excommunicari auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes, vt tributa imponantur perſonis Eccleſiaſticis, & conſulentes publicanis, & officialibus, ad quos pertinet illa exigere, vt cogant Eccleſiaſticos ad earum ſolutionem, aut ad eadem præſtant auxilium, vel fauorem. Dicuntur autem auxilium præſtare ad ea tributa imponenda ſcribendo ſtatuta, vel conſtitutiones huiuſmodi, vel eas dictando, argumento capitis *nouerit 49. de ſentent. excommunic.* vbi incurrunt cenſuram facientes ſeruari ſtatuta, & conſuetudines contra Eccleſiaſticam libertatem. Nauar. *in manuali cap. 27. num. 118.* Clar. *in §. final. quæſt. 77. num. 28.* & Marius Alterius *de cenſuris tom. 1. lib. 5. diſp. 16. c. 4.* Similiter dicuntur præſtare auxilium, vel fauorem ad exigenda ea tributa, ſi præſtent milites, vel arma, vel equos, ad cuſtodiendas vias, ne Eccleſiaſtici euadant immunes ab oneribus ſoluendis, Vgolin. *hoc loco, verſic. aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur.*

Excuſantur tamen ab hac cenſura officiales, & Conſiliarij Reipublicæ, vel Principis, qui expreſsè contradixerunt, ne talia onera imponerentur Eccleſiaſticis, aut ab illis exigerentur, ita Abbas *in cap. 1. num. 13. de his, quæ fiunt à maior. part. capitul. & in cap. aduerſus, num. 22. verſ. in conſiliariis, de immunit. Eccleſ.* & Syluester *excommunic. 9. §. 18.* Quinimo officiales Conſiliarij ſi rogati taceant, & non contradicant quantum potuerint, inuoluuntur excommunicatione ſimul cum aliis, qui aſſenſum præſtiterunt. Nam qui tacet conſentire videtur, Maſcard. *de probat. concluſ. 1218.* Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. part. 4. collect. 104.* Limita tamen non conſentire, qui tacet, vbi quis contradicendo expreſſis verbis non potuiſſet actum impedire, vt per Surdum *deciſ. 100. num. 8. & deciſ. 294. n. 13. & deciſ. 302. num. 2.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 68. num. 16.* Menoch. *conſ. 120. num. 10.* atque ita in hoc caſu tacens magis diſſentire videtur, quàm conſentire, *l. ſæpe, ff. de re iudic.* Bartol. *in l. Caius ff. de pig. act. & in lege Titia §. Lucia, ff. de legat. 2.* Caldas Pereira *de emptione cap. 33. num. 81. in medio.* Nam præſentia illius, qui contradicere non poteſt, non præiudicat, Tiraquel. *de retract. lign. §. 1. gloſſ. 9. num. 151.* Ex quo ſequitur non ligari excommunicatione Conſiliarium, qui ideo tacet, quia contradicendo expreſſis verbis, nullo modo potuiſſet actum impedire.

313. Idem eſto iudicium de Conſulibus, ſeu Rectoribus ciuitatis, qui diſſentiunt, & repugnant, ne ſimilia onera imponantur clericis. Quare non ſunt audiendi, Innocent. *in cap. noverit, de ſentent. excommunic.* & Ioann. Andr. *in cap. aduerſus, de immunit. Eccleſ.* dum aiunt huiuſmodi gubernatores, quamuis non incidant in cenſuram Bullæ, incidere tamen in cenſuram *cap. non minus, & cap. aduerſus, de immunit. Eccleſ.* quamuis contradixerint, niſi dimittant officium; quod non placet, & oppoſitum eſt probabilius, cùm apertè diſſentiant, nec fauorem præſtant, imò contradicunt, quantum poſſunt. Nauarr. *in manuali c. 27. n. 115.* nec tenentur officio renunciare.

Quæſtionis tamen eſt de nouis Conſulibus Reipublicæ, qui ſuccedunt aliis, qui ea onera clericis impoſuerunt? Reſponde ſucceſſores in officio, ſi laborent pro viribus, vt onera impoſita clericis, auferantur, & reuocentur, quamuis non obtineant, non ligari excommunicatione, argumento *cap. Romana §. in vniuerſitatem, de ſentent. excommunic. in 6.* vbi ſententia excommunicationis pro delicto collegialiter commiſſo, culpoſos tantùm afficit, nec tenentur relinquere officium, Syluester *excommunicatio 9. §. 17. verſ. de ſucceſſore,* & Abb. *in cap. aduerſus num. 22. de immunitate Eccleſiæ.* Secus, ſi præcipiant, vt tributa impoſita à prædeceſſoribus exigantur, vel conſentiant, in quo euentu cenſentur procurare, & præſtare fauorem. Similiter in eandem cenſuram incurrent, ſi nec præſtent auxilium, nec ſuadeant, nec diſſuadeant, ſed merè negatiuè ſe habeant, eo quia, qui tenentur reclamare, & reuocare impoſita onera, & negligunt, conſentire cenſentur; & ideo incurrunt cenſuram; nam patientia, vel tolerantia Superioris inducitur conſenſus, Hippol. *conſ. 46. num. 31. & conſ. 107. n. 3. & 4.* Marius Alterius *hoc loco diſp. 19. lib. 5. cap. 5. fol. 735. col. 2.*

Nona dubitatio, in quibus caſibus Eccleſiaſti- 314.
ci non gaudent priuilegio exemptionis à tributis, & ex conſequenti ea exigentes excuſentur ab hac excommunicatione? De his aliqua prima parte de obligationibus moderatorum Reipublicæ, *diſp. 18.* Quo ad præſens inſtitutum, clerici negotiatores, vel mercatores non ſunt exempti à gabellis, per legem noſtram *lib. 2. tit. 11. §. 1.* & deſumitur ex *cap. quamquam, de cenſibus lib. 6.* per textum *ibi: quas non cauſa negotiãdi deferunt,* Lazarte *de decima vend. cap. 19. num. 5.* Garcia *de nobilitate, gloſſ. 9 n. 53.* Gutierres *de gabellis quæſt. 94. num. 7.* Marta *de iuriſdictione 4. part. caſu 3. à num. 1.* Molina *de iuſtitia diſp. 342. verſ. ſecundum eſt, & verſ. Idem dicerem, cum ſequentib.* quia negotiatio cauſa lucri eſt clericis prohibita, ex *cap. ſecundum inſtituta ne clerici, vel Monachi,* ibi: *Prohibemus ne Monachi, vel clerici cauſa lucri negotientur.* & eſt communis, Redoan. *de ſpol. quæſt. 2. in principio n. 1.* Modern. *de iuriſdictione part. 4. cent. 1. caſu 3.* Farin. *fragmen. crimin. part. 1. lit. C. verb. clericus à num. 147.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 25. num. 325.* Salas *de contract.* vbi de emptione, *dubio 2.* & Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali. §. 21.*

Dicuntur autem clerici negotiari, quando aliquid emunt, aut contractu oneroſo acquirunt, vt ex illius venditione lucrum conſequantur; non autem quando emunt ea intentione, vt domi conſumant, aut, vt rem reducant ad aliquam formam, aut quando vendunt ea, quæ de ſuis reditibus colligunt, Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 810. num. 16. & ſequent.* Molin. *de iuſtitia, diſp. 339. & 342. concluſ. 4.* Quarant. *in ſumma Bullari; verb. vectigal, verſ. tertio quatenus,* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalib. effectu 3.* Salas *ſuprà dubio 2. num. 1.* Bellet. *d. part. 1. tit. de exempt. cleric. à muner. §. 4.* Reginald. *dict. lib. 25. num. 325. verſic. quarta, & num. 379.* & Bonacin. *de contractib. diſp. 2. quæſt. 9. punct. 2. num. 2.*

Vt autem clericus incurrat pœnas negotiatoribus impoſitas, neceſſe eſt in primis, vt plures negotiationes per ſe exerceat, *l. 1 § licet,* & *ibi* gloſſa *in verb. omne, ff. de tributis, & in proœmio Inſtit. §. cumque hoc Deo l. ſemper §. Diuus Adrianus cum l. ſequenti, ff. de iure immunit.* Bartol. *in proœm. ff. num. 10. & in l. maritum. §. qui quæſtum, ff. de adult.* Gregor Lopez *in l. 1. titul. 7. partit. 5. in verb. Mercadores,* nec ſufficere vnam, Tiraquell. *infrà.*

Vnde ſequitur non eſſe clericum mercatorem qui ſemel emit, aut vendit rem aliquam, etiam negotiationis cauſa: neque qui vinum, aut frumentum vendit ex propriis fundis, ita Doctores

communiter, Tiraquel. *de pœnis tempor. cauſa* 51. *num.* 161. *per l.* 1. §. 1. & *ibi* gloſſ. & Bald. *ff. de tribut. actione*. Similiter non erit mercator, aut negotiator, & ex conſequenti non debet gabellam, quamuis, quod ſupereſt de rebus emptis ad victum domeſticum poſtea maiori pretium reuendat, Nauarr. *in manuali c.* 25. *n.* 110.

Requiritur etiam, vt clericus negotiator amittat priuilegia, trina monitio ſui Epiſcopi, & quamuis Molin. *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 142. *num.* 10. & Marius Alterius *de Bulla Cœnæ diſput.* 19. *cap.* 6. *quæſito tertio*, aſſerunt clericum teneri ſoluere gabellas ex rebus, quas lucri gratia aduchit, vel traſmittit antequam ter moneatur, vt negotiationem dimittat; probabilius eſt non teneri vectigal, & ſimilia onera ſoluere antequam præcedat trina monitio, vt deſiſtat à negotiatione, textus *in cap. ex litteris* 26. *de vit. & honeſt. clericor.* ibi: *ſi tales tertio a te moniti*. Ex quo trina monitio debet præcedere, vt amittat priuilegium exemptionis. Ita Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 7. *de clericis, & Sacerdotibus, num.* 70. Carol. de Graſſis *de effectib. clericalib. effectu* 1. *num.* 847. Valerius Reginald. *in prax. fori pœnit. lib.* 9. *num.* 379. *ad finem.* Ludouic Lopez *in inſtruct. conſcientiæ, part.* 2. *c.* 41. Emman. Rodr. *in ſumma cap.* 73. *num.* 1. & Antonius de Souſa *de cenſuris Bullæ Cœnæ, c.* 19. *diſp.* 92. *num.* 3. Nec ſufficere vnam monitionem peremptoriam pro omnibus, docet Perez *ad l.* 13. *verb. por tres vezes, tit.* 3. *lib.* 1. *ordinamenti, pag.* 80.

Quare ante trinam monitionem, vt mercaturam non exerceant, non tenentur clerici tributa ſoluere, ſed poſt illam, quæ requiritur, vt tanquam negotiatores puniri poſſint, vt per Solis *de cenſibus, lib.* 2. *cap. final. num.* 18. *in fine*, Modern. *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 1. *caſu* 3, *num.* 7. Salas *d. dub.* 2. & Ceuall. *d. quæſt.* 810. *num.* 20. vbi *n.* 17. tradit clericos non eſſe negotiatores, quando vnam tantum negotiationem faciunt, ſed quando plures. Ita etiam ſcribentes *in l. legatis ſeruis, ff. de legatis* 3. Anchar. *in cap. canonum ſtatuta in* 14. *quæſt. principal. verſ. prouidetur quandoque per ſtatuta. de conſtit.* & *in cap.* 1. & ibi Franch *de vita, & honeſt. clericor.* Franc. Aret. *in l. cætera*, §. *ſed, & ſi quis, ff. de legat.* 1.

Nec obeſt Gregor. Lopez *in l.* 49. *tit.* 6. *p.* 1. vbi opinatur hanc trinam monitionẽ hodie non eſſe neceſſariam, quia cum clerici ſint exempti iure diuino, cuius interpretatio ad Romanum Pótificem potius pertinere videtur, vt *in cap. nouit, de iudiciis*, dicendum eſt illam requiri per *c. ex litteris, verſ. ſi tales tertio a te moniti*, ex quo loco patet ante trinam monitionem nó perdidiſſe priuilegia exemptionis, Paradoxus *lib.* 1. *rerum quotidianarum c.* 3. *num* 4 *fol.* 42. ſed poſt illam, ſi non deſiſtant à negotiatione, quam exercent, poſſe conueniri coram iudice ſeculari, & ab eo puniri in rebus negotiationis, ſed non ad pœnam corporalem, Bertachin. *de Epiſcopo part.* 1. *lib.* 4. *num* 96. & *de gabell. part.* 5 *num.* 3. Aufrer. *in tract. de poteſt. iudicis laici ſuper perſonas Eccleſiaſticas, regul.* 1. *fallent.* 16. *n.* 24. non tamen in reliquis ad alia pertinentibus, ſed ad negotiationem tantum, Ceued. *ad decretal. Collect.* 37. *num.* 2. & Carol. de Graſſ. *de effectib. cleric. effectu* 1. *num* 845. Salzed. *in praxi cap.* 55. *alias* 58. *in nouiſſima editione, verſ. ſed an hoc*; quæ opinio in puncto iuris eſt verior: contraria forte in praxi ſeruabitur propter Gregorij auctoritatem, ſed minus bene; cùm ex *cap. vltimo, de vita, & honeſtate clericorum*, clerici non teneantur in conſcientia comparere coram iudice laico, niſi poſt trinam monitionem, niſi deſiſtant, Salzed. *d. cap.* 55. atque ita non debere gabellam, niſi poſt trinam monitionem in conſcientia, Vega *lib.* 5. *caſu* 656. & Ludouic. Lopez *citatus cap.* 10. *pag.* 52. Vnde ſi ante trinam monitionem publicani gabellas à perſonis Eccleſiaſticis exegerint, incurrunt in cenſuram latam, *in cap. quamquam, de cenſibus lib.* 6. & *Clemen. præſenti, eodem tit.* pro vt tradit Cardinalis *conſ.* 12. & ex conſequenti in hanc cenſuram Bullæ Cœnæ, Souſa *hoc loco diſp.* 92. *num.* 3. *ad finem*, vbi concludit clericos ex negotiatione prohibita non teneri ſoluere tributa antequam petantur, & antequam præcedat trina monitio, vt deſiſtant à negotiatione lucratiua. Quæ reſolutio mihi placet, & priùs placuit Lopenti *in inſtruct. part.* 2. *cap.* 41. Emmanueli Roder. *in ſumma tom.* 2. *cap.* 73. *num.* 11. & Petro de Ledeſm. *in ſumma tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 2. *concluſ.* 27. Reginald. ſuprà *lib.* 9. *n.* 379. *ad finem*, Veg. *vbi ſupra*, quod intelligitur de clericis in ſacris, vel de Monachis, ſiue ſint in ſacris, ſiue non, quia peccare mortaliter hos omnes per ſe ipſos negotiationem exercentes, colligitur ex pœnis impoſitis, Nauarr. *in manuali cap.* 25. *num.* 111. §. 34. Syluest. *verb. clerici* 3. *quæſt.* 3. Medina *de reſtitut. quæſt.* 30. *ad finem art.* 2. Angel. *verb. clerici* 9. *num.* 3. quamuis contradicat Caietan. *in ſumma verb. clericus*, dicens non eſſe mortale ſecluſo ſcandalo, temeritate, contumacia, ſeu contemptu, niſi aliqua iniquitas miſceatur, quod credunt probabile Vega, & Lopenſis *ſuprà* 1. *lib. inſtruct. cap.* 10. quòd ſi clericus non ſit in ſacris; attamen ſit beneficiatus? Syluester dubitat peccare mortaliter, reliqui verò *vbi ſuprà* inclinant non peccare mortaliter negotiando, ſequitur Molina *de iuſtitia, tractatu* 2. *diſp.* 342. *verſ. pœna autem ſtatuta, ad finem pag.* 537.

Nihilominus Marius Alterius *in hoc canone diſput.* 19. *cap.* 6. *fol.* 743. *col.* 1. autumat clericos negotiatores in his, quæ cauſa negotiationis deferunt, eo ipſo abſque vlla monitione non gaudere priuilegio exemptionis à tributis; atque ita non requiri aliquam monitionem, ſed ſtatim puniri, in quo peccant. At verò, vt in aliis clerici negotiatores deſtituti ſint priuilegio clericali, neceſſariam eſſe trinam monitionem, ait text. *d. cap. final. de vita, & honeſtate clericorum*, cuius ſententiæ ſunt Anchar. *in cap. quamquam, num.* 2. & Franch. *num.* 5. *de cenſibus lib.* 6. Quocirca, quo ad res ipſas quas deferunt ob lucroſam negotiationem, eo ipſo abſque vlla monitione ſubiacent oneri ſoluendi gabellas, neque exactores exigendo illas ſubiiciuntur huic excommunicationi. Quo ad alia omnia bona ſua, & perſonas non exuuntur ſimpliciter priuilegio immunitatis, niſi poſt trinam monitionem, ſi deſiſtere noluerint à negotiatione, vt colligitur ex *d. cap. vltimo, de vita, & honeſt. cleric.* Quin etiam additur poſt trinam monitionem non priuari omni priuilegio clericali, ſi nolint deſiſtere à negotiatione lucroſa, dummodo deferant habitum, & tonſuram, eo quia gaudent priuilegio canonis, & fori, ſed tantum priuantur exemptione, & immunitate, quo ad negotiationes, in quibus exercentur, & quo ad facultates ſuas, prout vult Abb. *in d. cap. fin. num.* 7. *de vita, & honeſt. clericor.* Tu verò ne declines à contraria opinione in fauorem clericorum, quorum exemptio ſecundùm graues Doctores eſt de iure diuino: ideo trina monitio debet præcedere, ſecundùm *cap. vltimum, de vita, & honeſt. cleric.*

Quid

Quid ſi exigantur gabellæ à clericis pro reficiendo ponte, pro conſtruendo puteo, vniuerſæ ciuitati neceſſario, & pro reparandis viis publicis, nunquid incurretur excommunicatio? Reſponde negatiuè, quia clerici ad rerum onera tenentur, quæ clericis, & laicis ſunt communes, & ad communem vtilitatem proſunt. Abb. *in c. non minus, n.18.de immunit.Eccleſ.* Felin. *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ,num.144.de conſtit.* Syluest. *verb.immunitas 1.§.19.circa finem. verſ. ſunt tamen aliqua onera,* atque ita exigentes non incurrunt cenſuram, vt vult gloſſ. *in d.cap.non minus, verb. Releuandas,* ibi: *vel pontem ædificandum, vel reficiendum*, cùm teneantur clerici ad hæc onera impoſita, quoties communis Eccleſiaſticorum & laicorum vrget neceſſitas, & concurrit vtilitas. Confirmatur ex *l.10.tit.32.partit.3.* vbi Gregorius Lopez *verb.Cauallerio,* vbi vult Eccleſiaſticos teneri ad refectionem pontium, & viarum, quam opinionem vti veriorem, ſequitur Ceuall. *commun.contra commun. quæſt.415.& quæſt.896.num.617.* quod intelligitur in noſtro caſu ob bonum commune vtile, & neceſſarium, non ſolùm in communi, ſed etiam in particulari tam clericis, quàm laicis, conſulto tamen Romano Pontifice, quando laicorum non ſuppetunt facultates, quæ reſolutio eſt certa. Souſa *d.diſp.92.num.6.& 7.*

Contraria ſententia, videlicet poſſe collectari clericos ſine licentia Pontificis, requiſito tamen Epiſcopo, vt compellat clericos ſoluere, placet Lucæ de Pen. *in l.cum ad feliciſſimam. C. de quibus muneribus, vel præſtationibus nemini ſe liceat excuſare, lib.10.col.1.verſ. ſed an hodie*, quem refert Gutier. *lib.1.practicar.quæſt.3.num.5.* quia cauſa ex natura ſua directè concernit Rempublicam, & communem, tam clericis, quàm laicis, quod procedere poteſt quando eſt periculum in mora. Secus, ſi non ſit aliquod periculum, & de vtilitate, & neceſſitate dubitatur: tunc enim clerici collectari nequeunt, niſi conſulto Romano Pontifice. Atque ita debent intelligi iura tam ciuilis, quàm iuris canononici, præſertim diſpoſitio *cap. non minus, & cap. aduerſus, de immunitate Eccleſiarum*, quæ de exactionibus pro vtilitatibus, & neceſſitatibus communibus expreſsè loquuntur, quorum forma ſeruanda eſt: aliter enim excommunicationi, de qua *ibi*, eſt locus, & incurritur etiam in Bulla Cœnæ Domini ab exigentibus huiuſmodi collectas, & alia onera ſine auctoritate, & expreſſa licentia Summi Pontificis, quam partem tradunt Angel. *in ſumma verſ. immunitas §.37.* Syluest. *eodem verbo, verſic.1.num.10.* Rodrig. *in addit. ad explicationem Bullæ cruciatæ §.9.num.72.* Tolet. *in ſumma lib.1.c.29. in Romana editione,* Molin. *de iuſtitia tom.3.diſp.672. num.4.& 5.* & ex antiquioribus, Hoſtienſ. *in ſumma tit. de immunit. §. à quibus, verſ. ad extraordinaria,* Abb. *in d. cap. non minus*, & *ibi* Ioannes Andreas: atque hoc modo vtraque opinio reducitur ad concordiam. Quatuor tamen Abbas *ibi num. 5.* conditiones requiri ait; prima, vt deliberatio fiat ab Epiſcopo cum clero. Secunda, vt fiat exactio, ſeu collecta propter vtilitatem, vel neceſſitatem publicam. Tertia, quòd non ſuppetant laicorum. Quarta, vt conſulatur Summus Pontifex. Quintam addit Felinus *in d. cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ num. 144.* non poſſe cogi clericos per ſæculares poteſtates.

325. Vltima dubitatio an exigentes collectam ab emphyteutis, vel à colonis prædiorum Eccleſiaſticorum, incurrant in hanc cenſuram? Reſponſio eſt negatiua, ita Federicus de Senis *conſil.109.* quo ad colonos partiarios, ſi exigantur ex portione fructuum debita ipſis colonis, ſequitur Gemin. *in cap. quamquam, de cenſibus lib.6. num.11.* Flores de Mena *d. lib.2. quæſt.21. num.65. & 107.* poſt alios: ſecus, ſi ſint coloni famuli, & familiares clericorum, Archidiaconus *in cap.2.11.quæſt.1.* & ſcribentes *in l. 1. Cod. de Epiſcopis, & clericis,* Bald. *in l.2. eodem titulo*; hi enim collectari non poſſunt; ſed coloni clerici, aut Eccleſiæ, etiamſi partiarij ſint. Quare etiam emphyteutæ rerũ Eccleſiæ poſſunt collectari pro vtili dominio, quod eſt laicum, & collecta eſt onus non omnino reale, cùm imponatur perſonæ pro rebus, *l. reſcripto. §.final.* & *ibi* Bartol. *ff.de muneribus, & honoribus*; ſed perſona emphyteutæ eſt laica, & vtile dominium eſt laicum, & profanum; igitur collectari poteſt. Ancharan. *cap. ea quæ, col. 17. de regul.iuris, & conſ.125. Viſis, col final.verſ. & prædicta tollitur,* Menoch. *de arbitr. caſu 180. num. 8. & caſu 562. num.21.* Valaſcus *de iure emphyteutico quæſt. 17. num. 11.* Cald. Pereira *de nominatione emphyteut. quæſt.7. num.13. quæſt. 12. num.22.* Auendan. *de exequend.mandat.lib.2.cap.14. num.33.* & Filliuc. *tract.16. cap. 11. quæſito quarto, num.303.* quibus accedit Marius Alterius *diſp. 19. cap. 6. dub. 5.* vbi de colonis, & *dub. 6.* vbi de emphyteut. dicens non ligari excommunicatione exigentes collectam ab emphyteuta, ſi laicus eſt, eo quia bona Eccleſiæ, quæ tranſeunt ad laicos, manent ſubiecta publicis oneribus; ſicut laici ipſi ſubduntur Principi ſæculari, quo ad perſonas, & quo ad bona.

Excommunicatio decimanona de iudicibus ſæcularibus, qui in caſibus criminalibus Eccleſiaſticorum ſe interponunt, ſic habet:

§. XIX.

ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoſcunque Magiſtratus, & iudices, Notarios, ſcribas, executores, ſubexecutores quomodolibet ſe interponẽtes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniẽdo, capiendo, ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo, ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa huius Sanctæ Sedis Apoſtolicæ licentia; etiamſi talia committentes fuerint Conſiliarij, Senatores, Præſidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

EPITOME.

316. *Materia huius canonis eſt ſacrilegium, quo offenditur libertas Eccleſiaſtica in cognitione cauſarum capitalium, ſeu criminalium Eccleſiaſticorum.*

327. *Contra quas perſonas infratur hæc cenſura, & quæ actiones prohibeantur?*

328. *Appellatione perſonarum Eccleſiaſticarum hoc loco, qui veniant?*

329. *An dentur aliqui caſus, in quibus integrum ſit ſeculari poteſtati iudicare Eccleſiaſticos licitè.*

Index

330. *Index ſæcularis, ſi faciat informationem in cauſa criminali contra clericum, an incidat in excommunicationem?*

331. *Licentia, quæ requiritur, debet eſſe ſpecialis, ſpecificia, & expreſſa, non autem generalis.*

332. *An Epiſcopus poſſit laicis in cauſa criminali, aut capitali mandare iuriſdictionem?*

333. *Summus Pontifex poteſt concedere Principi laico, vt in aliquibus caſibus puniat Eccleſiaſticos.*

334. *An, conſuetudine poſſit introduci, vt laicus habeat iuriſdictionem ad puniendos clericos?*

335. *Vtrum index reperiens Eccleſiaſticum cum vxore, vel ſorore, poſſit illum capere & retinere ſine metu excommunicationis?*

326. MAteria huius canonis eſt ſacrilegium, quo offenditur immunitas Eccleſiaſtica in cognitione cauſarum capitalium, ſeu criminalium contra Eccleſiaſticas perſonas. Cauſæ autem capitales dicuntur in quibus agitur de crimine capitali, quod tribus modis vocari poteſt capitale, primò quòd pœna vltimi ſupplicij plecti ſolet. Secundò dicitur tale, quod plectitur libertatis amiſſione, quando ſcilicet damnatur quis ad metallum. Tertiò, quando ob delictum ciuitas amittitur, & deportatur, gloſſa *in l. transſigere, verb. capitali. Cod. de tranſactionibus*, vbi Iaſon vocat cauſam capitalem, quoties agitur de diminutione capitis, hoc eſt, de morte, mutilatione, deportatione, atque exilio. Cauſa ergo capitalis hoc loco ſumitur latè, & non propriè pro illa, in qua pœna ſanguinis imponitur; ſed pro quacumque cauſa criminali: quare cauſa capitalis continetur ſub cauſis criminalibus, tamquam ſpecies ſub genere; quaſi dicat in cauſis capitalibus, hoc eſt, in criminalibus, excommunicantur omnes tamquam iudices ſe interponentes; quaſi dicat quoties dictio disiunctiua, ſeu, vel, aut ponitur inter genus, & ſpeciem, habet eandem vim, quam habet dictio, *hoc eſt*, Felin. *in cap. inter cæteras, num. 30. de reſcriptis*, & Bartol. *in l. quantus, ff de auro, & argento legato.* Atque ita idem eſt hoc loco, in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus ſe interponere, quod interponere ſe in cauſis capitalibus, hoc eſt, in criminalibus, prout Angelus Aret. diſſerit *Inſtitut. ſuper rubrica, de except.* vbi plenè de dictione alternatiua, & aliquando dictio, *ſeu*, & *vel*, reſoluitur in copulatiua, *l. quantus, §. planè, ff. de auro, & arg. leg. l. ille, aut ille, ff. de leg. 3.* Bald. *conſ. 37. num. 9. lib. 5.* Alexand. *in l. 1. num. 8. ff. de iuriſdict. omni. iudic.* ſecundùm quos verbum in capitalibus, ſeu criminalibus idem valet, quod in capitalibus, & in criminalibus.

327. Prima ergo dubitatio petit contra quas perſonas feratur hæc ſententia: Conſtat ex Bulla contra omnes, & quoſcunque Magiſtratus, & iudices laicos, cuiuſcumque conditionis ſint, habentes iuriſdictionem laicam, & poteſtatem cognoſcendi, & iudicandi in capitalibus, ſeu criminalibus cauſis, ſi procedant contra perſonas Eccleſiaſticas quomodolibet; nec non contra Notarios, ſcribas, executores, & alios miniſtros, qui quouis modo concurrant ad cognoſcendum de cauſis Eccleſiaſticorum, vel eas examinando, vel eos capiendo, aut executioni tradendo, vel alio modo ad hæc, & ſimilia cooperando. Non tamen extenditur cenſura hæc ad iudices Eccleſiaſticos habentes iuriſdictionem in clericos ſi de cauſis criminalibus eorum cognoſcant.

Nomine autem Magiſtratuum veniunt omnes perſonæ publicæ habentes iuriſdictionem ordinariam, cuiuſcunque ordinis, & generis ſint, vt patet ex particula *omnes, & quoſcunque Magiſtratus, & iudices*, & deducitur ex *Authentica, vt ab Illuſtribus, & qui ſupra eos ſunt, §. ſancimus.* Bartol. *in l. 1. ff. de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio.* Per Notarios intelliguntur, qui acta in iudicio litteris excipiunt, quibus fides habetur: ſcribæ autem ſunt, qui nomine Notariorum proceſſus in cauſis, & ſententias latas per iudices ſcribunt, ſed hoc loco Notarij, vel ſcribæ pro eodem accipiuntur. Nomine executorum, & ſubexecutorum veniunt omnes miniſtri Curiæ ſæcularis, quibus incumbit de mandato iudicum, & Magiſtratuum ligare, capere, & trahere Tribunalia ſæcularia, & torquere delinquentes, & reliqua munia in cauſis criminalibus auctoritate laica exercere.

Non tamen incurrunt in hanc cenſuram accuſatores, & teſtes contra Eccleſiaſticos in cauſa criminali apud iudicem ſæcularem accuſantes, & teſtimonia ferentes, quia in conſtitutione non fit mentio de illis, ſed de iudicibus, Notariis, ſcribis, executoribus, & ſubexecutoribus. Nam ſi voluiſſet comprehendere conſtitutio accuſatores, & teſtes, illos expreſſiſſet, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, num. 3.* Surd. *deciſ. 88. num. 4.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 9. §. 1. num. 33. & gloſſ. 42. num. 11.* Gutierr. *pract. lib. 3. queſt. 22. num. 7.* vbi approbant illud iuris principium, ſi lex aliud voluiſſet, expreſſiſſet, & illud aliud, quòd verba debent intelligi, prout propria eorum ſignificatio clamat, *l. cum lege, ff. de teſtamentis*, D. Barboſa *in l. quia tale num. 36. ff. ſolut. matrim.*

Actiones hoc loco damnatæ ſunt numero ſex. Prima eſt, ſe interponere quomodolibet contra perſonas Eccleſiaſticas in cauſis capitalibus, quæ vox *quomodolibet* intelligitur iuridicè, vel auctoritatiuè. Secunda eſt proceſſare, ſeu proceſſum facere in iudicio. Proceſſus incipit à citatione in ciuilibus, Iaſon *in l. poſtquam litis n. 10. verſ. veritas eſt, Cod. de pactis.* Hoc loco agitur de proceſſu criminali, & proceſſare eſt inquirere contra aliquem, & reliqua, quæ ad hoc conducunt agere, & exercere. Tertia eſt bannire, hoc eſt, eiicere aliquem ex aliquo loco, ciuitate, vel Regno, aut perpetuò, aut ad tempus. Quarta capere. Quinta ſententias contra eaſdem perſonas pronunciare. Sexta exequi. Ex quibus ſequitur exercentes aliquam ex ſupradictis actionibus prohibitis, vel omnes, ligari hac excommunicatione, Vgol. *hoc loco. §. 1.* Sayr. *hoc loco, de cenſuris lib. 3. cap. 23. num. 2.* & eſt communis.

Secunda dubitatio, quinam veniant appellatione, nomineque perſonarum Eccleſiaſticarum? Reſpõde venire omnes clericos tam ſæculares, quàm Regulares, & quacunque ratione ad forum Eccleſiæ pertinentes, quorum cauſas, ſi iudex ſæcularis cognoſcere tentauerit, ipſo facto in cenſuram hanc incurret ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter cauſæ agantur, ob verbum illud *quomolibet*, Vgolin. ſuprà *verſic. tertiò afficit*, vbi loquitur de cauſis criminalibus, quæ criminaliter, vel ciuiliter tractantur: ſecus ſi cauſæ fuerint merè ciuiles, argumento *cap. nonne, de præſumpt.* atque ita, ſi iudex ſæcularis capiat clericum debitorem fugientem, vt illum ſuo Prælato præſentet, non incurret hanc cenſuram, Nauarr *in manuali, cap. 27. num. 82. verſ. decimaſexta*, & Viualdus *ibidem num. 123.* 328.

Extende ad oblatos alicui Religioni, vel Eccleſiæ,

cleſiæ;quando oblatio eſt perpetua, & cum obligatione ſeruiendi in perpetuum;ſunt enim perſonæ Eccleſiaſticæ. Modernus *de iuriſdict. part.4.caſu* 115. *num.* 37. Flores de Mena *lib.* 2. *quæſt.* 21. *num.* 194.Peregrin.*variar.lib.6. num.*71. Fr.Paulin. Betti Lucen.*in praxi crimin.Regul.tit.*1. *cap.* 3.*n.*3. & Cardin.Tuſch. *tom.*5.*litt.O.concluſ.*16.Idem dic de Religioſis conuerſis, qui ſunt verè Religioſi, Garcia *de benefic.part.*1. *cap.*4. *num.* 11. Peregrin. *d.lib.*6. *num.* 7. Flores *ſupra*, & praxis Epiſcopal, *part.*2. *verb. oblati.* Similiter amplia ad fratres, & ſorores Tertianas in communitate religioſè viuentes, cùm ſint verè Religioſi, Suar. *de cenſuris, diſp.* 22. *ſect.*1. *num.*20. Molina *de iuſtitia, tom.* 4. *tract.*3.*diſp.*50.*num.*4. *in principio*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.part.*4 *collect.*1051.& Carol.de Graſſ. *de effectib. cleric. effectu* 1. *num.*92. Nec ſunt omittendi nouitij, cùm gaudeant foro Eccleſiæ, nec poſſint coram iudice ſæculari conueniri, Modern. *de iuriſdictione, part.*4. *caſu* 121. *num.*24. Azor *inſtit. moral. part.*1. *lib.*12. *cap.* 2. *quæſ.*11. & gaudent priuilegio canonis, ita vt eos percutiens incidat in excommunicationem, *cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.*4. Azor *d.lib.*12. *cap.*3. *quæſ.* 2. Henriquez *in ſumma,lib.*13.*de excommunicatione*, *cap.* 49. §.1. *in commento, litt.G.* Ægid.*de Sacramentis*, *& cenſuris, tom.*2. *diſp.*14.*dub.*15.*n.*174.Farinac.*in praxi criminal.quæſt.*8. *num.*16.

Idem eſto iudicium de clericis ſæcularibus, dummodo incedant in habitu, & tonſura clericali,quamuis ſint in minoribus, & ſeruiant in diuinis alicui Eccleſiæ, ex mandato Epiſcopi, vel in ſeminario clericorum, aut in aliqua ſchola, vel vniuerſitate verſentur de licentia Epiſcopi, in quo euentu gaudent priuilegio fori, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*23. *cap.*6. quod priuilegium difficilius deperditur, quàm priuilegium canonis:hoc enim eſt à iure poſitiuo, priuilegium autem fori indultum eſt à iure diuino, *cap. quamquam,de cenſibus in* 6. *gloſſ.penultima in cap. ſi Imperator diſt.*96. Roland.*conſ.*4.*num.*30. *vol.* 1. & alij quos referens ſequitur Bellet. *diſquiſit.clerical.part.*1.*tit.de fauore clericorum canonis*,§.2.*num.*44.

Sed quid de clericis coniugatis, an fruantur foro Eccleſiaſtico?Reſpondet Couarr.*pract. quæſt. cap.*31.*num.*6.*verſ.hinc apparet affirmatiuè*, ſi ſeruetur in illis conſtitutio Bonifacij *in cap.vn. de clerico coniug. lib.* 6. de quo in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.*6. cum conditionibus ibi relatis.Quæ exemptio intelligitur conceſſa tantùm in cauſis criminalibus, de quibus agimus *in hoc canone* 19. etiamſi pro crimine ciuiliter agatur.Nam in merè ciuilibus non ſunt exempti à foro ſæculari, ſed ibi ſunt conueniendi,quamuis incedant in habitu, & tonſura, quia etiamſi hæc exemptio ſit iuris diuini,poteſt Pontifex illud ius diuinum ita interpretari, vt clericus coniugatus non aliter ea immunitate gaudeat, quàm ſi incedat in habitu, & tonſura clericali,Couarr.*vbi proximè*.De his ſuprà *diſp.* 2. *in cap. ſi quis ſuadente,à num.*22.§.1. *&* 2. *ex num.*37.

329. Excipiuntur aliqui caſus, in quibus licitè poſſunt iudices ſæculares cognoſcere contra perſonas Eccleſiaſticas ſine periculo excommunicationis. Primus quandocunque clericus priuilegium amiſit quo ad forum Eccleſiaſticum, videlicet, quando realiter degradatur, tunc enim amittuntur omnia priuilegia,ex *cap.*2.*in fine, de pœnit.lib.*6.vbi forma degradationis ponitur, *& in c. nouimus* 27. *de verbor. ſignific.* Similiter,quando clerici banniti facti ſunt, ita vt impunè poſſint occidi, Syluest. *in verb. Aſſaſſinus,num.*3.*verſ. tertio quæritur.* Secundus caſus,quando, qui habet primam tonſuram, & non ſeruat conditiones, quas iubet ſeruare Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23.*cap.*6.*de reformatione*, Graffis *lib.*4.*in expoſitione Bullæ Cœnæ num.*135.*cum ſequentibus*, Vgolinus *d.*§. 2.*verſ. quarto.* Tertius,quando clericus deprehenditur per laicos in flagranti delicto repertus:tunc enim capi poteſt,& carcerari à iudice laico,vt ducatur ad ſuum iudicem; Gomez *vari. tom.*3. *cap.*4. *num.*3. Azeued *l.* 9. *num.*4. *tit.* 3. *lib.*1. *& l.* 5.*num.* 9. *&* 11. *tit.* 3. *lib.* 4. *nouæ recopil.* Auendan. *de exequendis mandatis part.* 1. *cap.* 22. *num.*2. Marr. *de iuriſdict. part.*4.*caſu* 41.Perez *l.*17. *gloſſ.* 1. *col.* 2. *in fine*, *tit.* 8. *lib.* 8. *Ordin.* Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 21. *num.* 141. *cum ſequentib.* Nauarr. *in cap. non dicatis, à num.* 96. 12. *quæſt.*2.vbi de Monacho inuento in ipſo facinore. Dicitur autem deprehenſus in flagranti, quando clericus nec fugere,nec poteſt negare, Anton.Monac. *Lucenſi deciſ.* 38. *num.* 2. & Menoch. *conſ.* 82. *num.* 179. Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 3. poſt Viuald. *in explanatione Bullæ Cœnæ num.*124.

Tertia dubitatio,an iudex faciens informationem in cauſa criminali contra Eccleſiaſticum? 330.
Viuald.*vbi ſuprà num.*125. opinatur eſſe probabile non ligari excommunicatione iudicem laicum, qui facit informationem in cauſa criminali alicuius Eccleſiaſtici, quando, qui de hoc crimine poſſunt eſſe teſtes, non reperientur ita facile, vt mittat informationem ad ſuperiorem clerici. Graffis tamen alia via incedens *lib.*4.*cap.*18. *n.*149. ait capere informationem pro aliquo delicto, in quo præſentes fuerunt aliqui clerici nominatim, non eſt proceſſare clericos,neque inquirere contra illos, ſed eſt facere informationem de toto facto, & ideo nulla incurritur excommunicatio, ſicut non incurreret illam, qui faceret proceſſum ſecretò contra clericum animo illum offerendi Epiſcopo.

Dicendum tamen eſt indiſtinctè interdictum eſſe iudici laico proceſſare, vel proceſſum facere, vel informationem contra perſonas Eccleſiaſticas iudicialiter, vt conſtat ex tenore huius conſtitutionis, etiamſi non ſit aditus ad Prælatum, qui iuridicè ſe informare poſſit. Ratio, quia conſtat de prohibitione impoſita iudici ſæculari:ergo,qui facit proceſſum, ſeu proceſſat ſine expreſſa licentia Summi Pontificis etiam animo præſentandi Prælato,inuoluitur excommunicatione;quia quomodolibet ſe ingerit in cauſa criminali contra clericum, quod prohibetur in hac conſtitutione, ibi:*quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando.* Neque excuſat poſſe recedere teſtes in remotiſſiam Regionem; quia ſiue recedant, ſiue non, iudex laicus in hoc caſu eſt homo priuatus, &ideo non poteſt recipere eorum teſtimonia,cùm careat iuriſdictione, nec poteſt trahere ad ſuum iudicium Eccleſiaſticos, neque eorum bona. Socinus *conſ.*13.*num.*12.*& num.*30. *vol.*4.per textum *in cap.qualiter,de iudiciis*,& *ibi* Ioann.Andr.vbi clericus coram iudice ſæculari,non poteſt trahi, ſiue agatur reali, ſiue perſonali, cùm iura deteſtentur poſſe laicum exercere iuriſdictionem aliquo modo in clericum, etiam de conſenſu Epiſcopi,vt *in Authen.vt cler.apud propr.Epiſc.con.coll.*6. Roland. *conſ.*12.*per totum*, præſertim *à num.*37. & alij,quos ſequitur Marr. *de iuriſdict.* 4.*part. cent.* 2. *caſu* 101. *num.* 4. Quin etiam confeſſio clerici facta coram

iudice

iudice laico,non ſufficit ad condemnandum,text. *in cap. at ſi clerici*, *verſ. ita nec facta confeſſio*, *de iudiciis*, Bellet. *diſquiſit.clerical. part.1.tit.de fauore cleric. perſonali.* §. 14. *num.* 8. Valaſc. *conſult.* 65. *num.* 3. & Farin. *in praxi criminal.part.3.quaeſt.* 81. *num.*193.cum aliis. Facit ordinatio Luſitana *lib.3. tit.75.in principio.*

331. Quarta dubitatio circa licentiam,quæ requiritur à Summo Pontifice ad euadendam hanc cenſuram, facilè ſoluitur ex traditis ſuprà §. 18. *num.* 316. Vt autem hoc loco proſit licentia Summi Pontificis, debet eſſe ſpecialis, & ſpecifica, tam quoad perſonas, quàm quoad delicta, nec ſufficit,ſi Papa indulgeat Regi, vt iudices ſæculares in ſuo Regno poſſint cognoſcere de cauſis clericorum, quia eſt licentia generalis, cùm non explicet de quibus clericis loquatur,de clericis ne in minoribus, an de clericis in ſacris? item non declarat de quibus cauſis, de ciuilibus ne, an de criminalibus, & de quibus delictis,an de leuibus, vel de grauibus. Quare licentia debet eſſe ſpecialis,& ſpecifica:nec non expreſſa ad cenſuram euadendam, nec ſufficit ſimplex licentia inducta ex tolerantia Pontificis, quia multa per patientiam tolerantur,quæ ſi expendantur in iudicio,tolerari non deberent.Nam quando actus requirit aliquid vltra patientiam, patientia nihil operatur,ita docet Bartol. *in l. item quaeritur* §. *vltim. num.* 4.*ff. locati*, & *num.* 7. *in fine*, Menoch. *de praeſumptionibus lib.* 3. *praeſumpt.* 85. *num.* 28. & *conſil.* 121. *num.* 101.

332. Tertiò requiritur,vt licentia ſit conceſſa à Sūmo Pontifice; atque ita non ſufficit licentia inferiorum, etiamſi concedatur à Legato è latere Papæ ad cenſuram fugiendam, vt conſtat ex verbis Bullæ,ibi, *ſine licentia huius ſanctae Sedis Apoſtolicae.* Neque enim poteſt Epiſcopus, vel alter Papa inferior Iuriſdictionem committere laico in cauſa criminali, ſed in cauſa ciuili. Nam delegare non poſſe Epiſcopum ſæculari cauſas clericorum criminales,eſt communis,per textum *in cap.decernimus*, 2. *verb. laicorum iudicio,de iudiciis*, & *ibi* Hoſtienſ.*num.*1. Abb.*num.*4.& 5.Ripa *num.*34. Iulius Clar.§.*final.quaeſt.*41. *verſ. quaero.*Addit Abbas *in d. cap decernimus num.* 44. & Roland. *conſ.*4.*num.* 4. *vol.*1.non poſſe Epiſcopum cauſas criminales ſuorum committere laico, & clerico ſimul, ſequitur, Scaccia *de iudiciis lib.* 1. *cap.*11. *num.* 39. & 41.& alij quos ſequitur Decianus *tract. crimin. tom.* 1. *lib.*4.*cap.*9.*num.*70.& 73. Poſſe autem cauſas ciuiles clericorum Epiſcopum delegare laico, indicat gloſſa *in d.cap. decernimus,in verb.non praeſumat*,vbi Abb. *num.*5. Felin.*num.*6. Vant. *de nullit.ex defectu iuriſdictionis*, *num.*69. Cucch. *in inſtit. maior. lib.* 2. *tit.*6. *num.*139.& 140.Segura Daualos *in Direct.iudicum Eccleſ.part.*2 *cap.*11.*num.*2. Marcus Anton. Genuenſ. *in practicabilibus Eccleſiaſt. quaeſt.* 730. vbi vult, hoc intelligendum,modo abſint clerici idonei, & non fiat commiſſio generalis ad omnes cauſas ciuiles, nec committatur cauſa ſpiritualis, aut criminalis.

• Iulius tamen Cæſar Imbrian. *in tractatu de iudice Regni part.vltim. num.* 60. opinatur,minus bene,poſſe Epiſcopum criminales cauſas delegare, quando in partibus,vbi eſt facienda delegatio,non moretur clericus ſufficiens, cui cauſæ criminales delegari poſſent:tunc enim poterit illas laico cōmittere, quod non puto verum, cùm reſiſtat hæc conſtitutio, & probatur, quia nequit Epiſcopus cauſam criminalem clerici, committere laico ſimul cum clerico, vt de cauſa cognoſcant, vt bene notat Abbas *in cap. ſignificaſti*, *de foro competenti*, Roland.*conſ.* 4. *num.*4. *lib.*1. Farin. *in praxi crimin. quaeſt.*8.*num.*4.*verſ.limita*, & Sbroz *de officio Vicarij lib.*2.*quaeſt.*66.*num.*20.ergo multo fortiùs nequibit delegare laico in defectum clerici ſufficientis.Nec obeſt Abbas *in cap.ſignificaſti,de foro competenti*, & Rendina *in promptuario recept.ſentent.tom.*1.*tit.*17. *num.*21.quos referens ſequitur Barboſ.*de officio,& poteſtate Epiſcopi alleg.*108.dum volunt non poſſe regulariter Epiſcopum clericorum cauſas criminales laico committere, poſſe tamen in eiſdem cauſis ſibi aſſumere aſſeſſorem laicum,quia id etiā repugnat noſtræ cōſtitutioni, ſi ipſe aſſeſſor quomodolibet ſe interponat in actionibus prohibitis in hoc canone; ſecus ſi Epiſcopus conſilij gratiā conſulat aſſeſſorem, non autem, vt ipſe aſſeſſor proceſſet,banniat,capiat, ſeu ſententiam proferat ſine ſpeciali,ſpecifica, & expreſſa licentia Summi Pontificis.Tunc enim non euadet hanc cenſuram.

Quinta dubitatio facilè diluitur,poſſe ſcilicet Papam in aliquibus caſibus concedere Principi laico poteſtatem puniendi Eccleſiaſticos. Probatur, quia Papa poteſt committere iudicibus ſæcularibus certas clericorum cauſas,& fori priuilegio derogare. *cap.nos,& ſi* 2.*quaeſt.*7.*cap.illud* 10.*quaeſt.*3. *cap.verum* 22.*diſtinct.*Abbas *in cap.litteras*, *num.*13. & 14.*de reſtit.ſpoliat.*Felin.*in c.Eccleſ.ſanctae Mariae*, *num.*6.*verſ.& pro limitatione*, *de conſtit.& in cap.* 2. *num.*2.& 3.*de maior.& obed.*Couarr. *cap.*31.*num.*4. & 6.Clarus *in pract.*§.*final quaeſt.*41.*n.*7.& quamuis Pontifex nequeat in totum priuilegio fori derogare in cauſis clericorum, cùm ſit priuilegium de iure diuino,& clerici iure diuino, & naturali, vt verior tenet opinio,ſint exempti à ciuilibus Principum legibus, Hoſtienſ. *in cap.* 2. *de maiori*, & *obed* gloſſ. *verb. diſcuti in cap. ſi Imperator.* 96. *diſtinct.*& *in verb.diuino,in cap.quamquam,de cenſibus*, & *ibi* Scribentes,Bellarmin. *lib.*2. *de membris Eccleſiae militantis,lib.*1 *de clericis cap.*28.*prop.*5. Azor *inſtit moral. part.*1. *lib.*5. *cap.* 12. *quaeſ.* 1. Molin. *de iuſtitia tract.*2.*diſp.*31.*concluſ.*1.& 3. Poteſt tamen illud priuilegium fori interpretari, & limitare in vno,vel pluribus caſibus, Felin. *in cap. quae in Eccleſiarum*, *num.*19. *de conſtit.* & *ampliare*, Abbas *in cap.final.de ſponſal. part.*2.*cap.* 6. §.9.*num.*2.3. & 4. Monet.*de decimis cap.* 5. *à num.* 87. & Azor ſupra *part.*2.*lib.*4.*cap.*18.

Sic in noſtro caſu poteſt Pontifex concedere Principi ſæculari,vt in certis caſibus puniat clericos,quia in illis non dat ius, vt Princeps propria auctoritate puniat, ſed vt nomine, & auctoritate Pontificis faciat tanquam miniſter illius, & ex commiſſa auctoritate delegantis. *l.*1.§. *qui non datam. ff. de officio eius,l. pater ex propria, ff.de manum. vind.* Innocent. *in cap.quod ſicut,de electione*,Decius *conſ.*81.*n.*2.Aufrer.*in Clement.*1.*n.*93. *de officio ordinary.* Vnde ex conſuetudine ſæculares iudices de huiuſmodi cauſis nequeunt cognoſcere, & quamuis ſint qui dicant iudices poſſe procedere ex antiqua conſuetudine,& ex conſenſu tacito Romani Pontificis,quæ videtur habere vim legis:attamen hoc non habet locum in noſtro caſu, quia Pontifex nunquam aſſenſum, nec conſenſum præſtitit, ſed quotidie reclamat, & prohibet pœnis propoſitis,& laicos cenſuris affici, qui hæc audent præſtare.Quin etiam clericos,qui habent recurſum ad Curiam ſæcularem pro obtinendis inhibitoriis, qui ſunt ipſo iure excommunicati,*cap.noueris,cap. quare*, *de ſentent. excommunic.* & *in Bulla in Caena*

Domini,

*Domini,Canon.*13. Barboſ.*de offic. & poteſt. Epiſcopi,allegat.*50. *num.*70. *& allegat.*79. *num.*4. & apud Farin. *part.*4. *conſ.*68.*& deciſ.*211. idem Barboſ. *in c.Eccleſia Sanctæ Mariæ num.*23.*de conſtit.*Nec valet conſuetudo, quæ eſt contra ius nuturale, vt per Michaelem Graſſ. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.*17.*num.*308. *pag.*243.Petr.Rebuff.*in l.quæ iuſſit, notab.*1. *num.*38.*ff. de iudiciis*, Ioſeph. Gonzal. *lib. vni.var. cap.*38. Martin. Monter. *deciſ.*17. *num.*40. Sayr.*in Claui, lib.*3. *cap.* 11. *num.* 4. & Azor *inſtit. moral. part.*1. *lib.*5. *cap.*17.*quæſ.*2.*&* 3. Quare conſuetudo,quòd Clerici conueniantur in criminalibus apud ſæcularem,nihil valet,Couarr. *practicarum c.* 31. *num.*5. Clar. *in practicis, lib.* 5. §. *vltim. quæſt.*36.*num.*3. Barboſ.*in l. Titia, num.*32. *ff. ſolut. matrim.* Azor *ſuprà d. cap.*12. Item non eſt valida conſuetudo, quæ eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vel eſt illi oneroſa, Duennas *regul.* 143. Ioan. Lup. *in tract. de libert. Eccleſ. quæſt.*6. *num.* 4. *&* 5.& Bellet.*diſquiſit. clerical.part.*1. *tit.de exempt. Cleric. ab oneribus publicis*, §. 1. *num.*10. nec non *tit. de fauore Clericorum perſonali*, §.3. *num.* 23. & Marius Alterius *hoc loco, diſp.*2. *lib.*5. *c.*1. *fol.* 752. *col.*2. *ex verſ. Secundò dubitari poteſt*, vbi ex Concilio Generali Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. vbi probat cuicunque conſuetudini derogatum, quæ haberet, laicis integrum eſſe capere, & detinere perſonas Eccleſiaſticas,quod etiam reprobat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *c.*20. *verſ. propterea que admonet.*

335. Vltima dubitatio, an iudex ſæcularis reperiens Eccleſiaſticum cum matre, vel vxore, vel ſorore in actu turpi, incidat in hunc Canonem, ſi illum capiat,vel retineat tanquam iudex ſæcularis? Reſponſio ſit negatiua, argumento capitis, *ſi verò el* 1.per textum, ibi: *Turpiter inuentum cum matre, ſorore, vel filia, de ſentent.excommun.* vbi excuſatur à cenſura percutiens Clericum turpiter agentem cum aliqua ex ſupradictis,modò percutiat in continenti, & non ex interuallo, quamuis non liberetur à peccato auctoritate propria illum interficiens, vt notat Couarr. *de ſponſ. part.*2. *cap.* 7. § 7. *num.* 12. Nauarr. *in manuali,cap.* 27. *num.* 84. Saa *de excommunic. Papæ reſeruatis, num.* 2. Iulius Clarus §. *homicidium,num.*48. *& lib.*5.§. *final.quæſt.*77. *num.* 9. Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.* 833. *num.* 30. Henriquez *in ſumma, lib.*12. *cap.*12. §. 1. *litt. E.* Graſſis *de effectibus clericalibus*, *effectu* 9: *num.*186. Molin. *de iuſtitia, tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 7. *n.*3. *& diſp.*55. *num.* 6. Bonacin. *de cenſuris, diſp.*2. *quæſt.* 4. *puncto* 4. *n.*5. & Ægid. *de cenſuris*, *tom.*2. *diſp.*15. *num.* 195. ex ea ratione, quia Eccleſia in hoc caſu non iudicat huiuſmodi percuſſionem eſſe factam ſuadente diabolo, ſed ex vehementi paſſione oriri, cùm ſit difficillimum iuſtum continere dolorem: igitur non excommunicabitur per hunc canonem, qui inuentum turpiter cum vxore, &c. retinuerit, & apprehenderit tanquam iudex; etiam ſi illum noluerit ſuo iudici ſiſtere, & præſentare: ſiquidem potuerit eundem occidere ſine metu excommunicationis. *c. ſi quis ſuadente.* validum namque eſt argumentum ab æquiparatis, Menoch. *conſ.*32.*num.*17. Gratian.*diſcept. forenſ. cap.* 298. *num.* 70. quando ſcilicet in eo, in quo fit æquiparatio,eſt ſimilitudo,Surd.*deciſ.*119. *n.*16.*&* 21. Franciſc.Molin.*de ritu nupt.lib.*3. *quæſt.* 46.*num.*24. & Cardin. Seraphin. *Rota Romanæ deciſ.*288. *num.*5. Ex quibus colligitur, quamuis iudex ſæcularis peccet in hoc caſu detinendo Eccleſiaſticum ita inuentum vltra ſpatium viginti horarum, excuſabitur à cenſura huius canonis propter vehementem paſſionem, qua vehementer perturbatur ſui vix compos, quæ eſt cauſa, quòd lex ciuilis ſic inuentum impunè occidi permittat, *l.quod ait lex*, §.*quod ait. ff.de adult.* & lex Luſitana *lib.*5.*tit.*38.per textum ibi:*licitamente*,quamuis ſecundùm communem peccet mortaliter, Gomez *l.*80.*Tauri,n.*52.Decianus *tract.crimin.lib.*9.*cap.*15. *num.*36.*in fine,verſ.de iure autem Canonico,n.*40.Farinac.*in praxi crimin. quæſt.* 121. *num* 55. *verſ. pro concordia, & à num.*122.& Sanchez *de matrimonio, lib.* 10. *diſp.*8. *à n.*38. quibus accedit Ceuall. *commun.contra commun.quæſt.*833. *num.*30. vbi excuſat occidentem à cenſura ex repentino animi motu: ſecus ſi ex deliberatione; ſed meliùs illum excuſat iuſtus dolor, quia eſt impatibile, ita vt impoſſibile videatur tam iuſtum dolorem compeſcere in flagranti delicto,& ideo iuſtus dolor,& acerrimus eum excuſat,quaſi occidat prouocatus,& videatur facere in ſuam defenſionem, vt notat expreſsè Guilerm.de Cun.*in l.Imperator.l.*2.*ff.de ſtatu hominis*,& *ibi* Bartol.*n.*2. Albericus *col.*2. *quæſt. penult.*Baldus *in tertia lectura,in fine*, & alij, quos referens ſequitur Gomez *in d. l.* 80. *Tauri, num.* 53.

Excommunicatio lata aduersùs occupantes bona, & terras Eccleſiæ Romanæ, & illius iuriſdictionem vſurpantes, ſic habet:

§. XX.

ITEM excommunicamus,& anathematizamus omnes illos, qui per ſe,ſeu alios directè,vel indirectè,ſub quocunque titulo, vel colore inuadere,deſtruere,occupare, & detinere præſumpſerint in totum, vel in partem Almam Vrbem,Regnum Siciliæ,inſulas Sardiniæ, & Corſicæ,Terras citra pharum Patrimonium Beati Petri in Thuſcia, Ducatum Spoletanum,Comitatum Venayſinum,Sabinenſem,Marchiæ Anconitanæ,Maſſæ Trebariæ,Romandiolæ, Campaniæ,& maritimas Prouincias, illarúmque Terras, & loca,ac Terras ſpecialis commiſſionis, Arnulforum, ciuitatéſque noſtras Bononiam, Cæſenam, Ariminum, Beneuentum, Peruſium, Auinionem, ciuitatem Caſtelli, Tudertum, Ferrariam,Comaclum,& alias ciuitates,Terras,& loca, vel iura ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinentia, dictæque Romanæ Eccleſiæ, mediatè, vel immediatè ſubiecta; necnon ſupremam iuriſdictionem in illis Nobis,& eidem Romanæ Eccleſiæ competentem de facto vſurpare, perturbare, retinere,& vexare variis modis præſumunt, necnon adhærentes fautores, & defenſores eorum, ſeu illis auxilium,conſilium,vel fauorem quomodolibet præſtantes.

EPITOME.

336. *Materia huius canonis, quæ ſit? Quot actiones principales? & quot acceſſoriæ? & quæ perſonæ, quibus excommunicatio minitatur.*

337. *Hic canon in tres partes partitur.*

338. *Loca,& iura, quæ habet Romana Eccleſia, quo iure ea habeat.*

339. *Cur in hoc canone fiat mentio ſpecialis ciuitatum*

Bononiæ, Caſenæ, Arimini, & aliarum potius, & omittantur multa oppida, quæ etiam pertinent ad Eccleſiam Romanam?

340. *Appellatione ſupremæ iuriſdictionis, quid veniat?*

341. *Quot excommunicationibus feriatur inuadens, occupans, detinens, & deſtruens aliquem locum, aut oppidum Eccleſiæ Romanæ?*

342. *Cur aliquæ ciuitates dicantur eſſe patrimonium B. Petri, & quare quotannis hæc Bulla legatur?*

336. MAteria huius canonis eſt ſacrilegium, quo Sedes Apoſtolica in ſuis terris offenditur, & ſuprema iuriſdictio in illis læditur, Caietan. *in ſumma, verb. excommunicatio*, Sebaſt. Medice *in ſumma peccat. capital. tit. 9. quæſt* 78. *n.* 26. Sayr. *hoc loco, n.* 2. Eſt autem hæc excõmunicatio lata ad defendendum contra omnes dominium temporale ad Sedem Apoſtolicam ſpectans, illóſque afficit, qui directè, aut indirectè per ſe, vel per alios præſumpſerint inuadere, deſtruere, occupare, detinere, in totum, vel in parte Romanã vrbem, & alias ciuitates, & loca, quæ ibi enumerantur. Vnde conſtat actiones principales eſſe præſumptuosè inuadere per ſe, vel alios, directè, vel indirectè Terras Eccleſiæ Romanæ, vel deſtruere, occupare, detinere in eiſdem terris, & locis iuriſdictionem vſurpare, vel eam perturbare, retinere, & vexare, quæ omnia ſunt actiones principales ſpecialiter in hoc canone damnatæ: acceſſoriæ autem ſunt ad ſupradicta fauorem, auxilium, & conſilium præſtare.

Perſonæ autem contra quos fertur cenſura, ſunt omnes, qui præſumpſerint has actiones principales, & acceſſorias exercere contra tenorem, & ſubſtantiam huius canonis, ſiue id operentur facto proprio, & perſonaliter, ſiue per alios inuadant, & occupent aliquam terram Sedis Apoſtolicæ. Excuſabuntur tamen, qui bona fide & probabili titulo doctorum hominum iudicio adhærentes aliquid egerint, tunc enim non eſt locus excommunicationi, Caiet. *verb. excommunicatio, in ſumma, c.* 31. *verſ. Quartò nota*, his verbis, *Quia tunc operatur quis ex ignorantia pluſquam probabili; & ideo neque apud Deum, neque apud Eccleſiam agit contra eiuſdem Eccleſiæ ius, ſeu libertatem*, ſequitur Suar. *hoc loco, diſp.* 21. *ſect.* 1. *num.* 105.

Quin etiam ex Caiet. *ibi cap.* 17. quem ſequitur Nauar. *ſuprà n.* 73 ſi contingat in ciuitatibus Pontificis eſſe factiones, & alteram eſſe extra ciuitatem, & inuadere ciuitatem hoſtiliter, vt ibi obtineat Principatum, ligari hac excommunicatione, quamuis non procuret offendere ius Eccleſiæ, neque ciuitatem ex dominio Papæ eripere, quia in hoc canone prohibetur perturbare, retinere, & vexare, & inuadere ciuitatem, quod ſufficit ad incurrendam excommunicationem, præſertim, quia hoc non fit, quin ciuitas ſaltem in parte deſtruatur, Suar. *ſupra d. num.* 105. *ad finem.* nam deſtruere ſignificat id quod ſtructum eſt diruere, & vaſtare, Vgolin. *hoc loco, in principio, n.* 4. & in ſpecie Marius Alterius *diſp.* 21. *lib.* 5. *c.* 1. *fol.* 756. *col.* 2. *verſ. dubitari poteſt hoc in loco.*

337. Diuiditur in tres partes hic canon. In prima cõtinẽtur omnes, qui terras, loca, & ciuitates Eccleſiæ offendunt. In ſecunda offendentes Eccleſiæ Romanæ iura. In tertia offendentes eiuſdem Eccleſiæ Romanæ iuriſdictionem ſupremam, Sayr. *de cenſuris hoc loco, n.* 4. Vgol. *in hoc canone, in principio.* Quatuor ergo modis hæc actio principalis prohibita, quo ad iuriſdictioné exerceri poteſt, & incurri excommunicatio. Primò vſurpando iuriſdictionem, quæ cõpetit Summo Pontifici in locis enumeratis. Secundò perturbãdo. Tertiò retinendo. Quartò vexando eandem iuriſdictionem, & denique quouis modo impediendo ne in illis locis officiales, miniſtrique Sedes Apoſtolicæ iuriſdictionem exerceant. Et excommunicantur nõ ſolùm qui inuadunt corporaliter loca ipſa, vel iura, vel occupant iuriſdictionem, quam Eccleſia Romana in illis habet, ſed etiam, qui perturbant, ſiue domeſtici ſint ciues, ſiue externi, ſiue perturbent potentia, & armis, ſiue fraude, & dolo, Sayr. *in hoc canone, num.* 5. dicens eſſe probabile dolo, & fraude perturbantes ligari hac excommunicatione.

Quin etiam laici vſurpantes iura Eccleſiaſtica, aut rebus Eccleſiaſticis iniuriam, aut violentiam irrogantes, poſſunt tanquam ſacrilegi puniri per iudicem Eccleſiaſticum de iniuriis, & damnis Eccleſiæ illatis, & compelli ad ſatisfactionem, Fuſch. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 28. Boſſius *in praxi crimin. tit. de ſacrileg. num.* 7. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 36. *in principio*, Palat. *in cap. per veſtras, de donationibus inter virum, & vxorem, notab.* 2. §. 1. *num.* 3. Ordinatio Luſitana *lib.* 2. *tit.* 1. §. 5. & Cardinal. Tuſch. *tom.* 4. *littera I. concl.* 445 *n.* 19. *& concl.* 446. *num.* 10. facit gloſſ. *in cap. conqueſtus, verſic. quaſi poſſeſſione, de foro competenti, & cap. ſi Clericus laicum, & cap. cum ſit generale, eodem titulo*, & *ibi* ſcribentes.

Quæſtionis eſt, quo iure Eccleſia Romana habeat ea loca de quibus in hoc canone fit ſpecialis mentio? Conſtat *ex cap. Conſtantinus, el* 2. *& ordine* 14. *diſtinct.* 96. ampliſſimam feciſſe Conſtantinum Magnum donationem Beato Sylueſtro Summo Pontifici, cui contulit Lateranenſe Palatium, Vrbem Romanam, & cunctas Italiæ, & Occidentalium Regionum Prouincias; nec non ciuitates, & oppida omnia ſimul cum plenaria adminiſtratione omnium iurium Imperialium, tam in Iudæa, & Græcia, quàm in Aſia, Thracia, & Africa. Cuius donationis meminerunt in hiſtoria Imperator. *in vita Conſtantini, cap.* 3. §. *de la donacion.* Mexia, Bellarm. *tom.* 1. *controuer.* 3. *de Roman. Pontif. lib.* 2. *cap.* 17. *verſ hæc omnia, & lib.* 5. *cap.* 19. *verſ. Quarto*, Caſtald. *de Imperat. quæſt.* 51. Baron. *Annal. tom.* 3. *anno* 324. Soar. *de legibus, lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 6. Ceual. *commun. contra commun. quæſt.* 345. & conſtat ex textu ibi: *Vt Pontificalis apex non vileſcat, ſed magis, quàm terreni Imperij dignitas, gloria, & potentia decoretur, ecce tam Palatium noſtrum, quàm Romanam vrbem, & omnes Italiæ, ſiue Occidentalium Regionum Prouincias, loca, ciuitates Beatiſſimo Pontifici, & vniuerſali Papæ Sylueſtro concedimus, & relinquimus, & ab eo, & a ſucceſſoribus eius per pragmaticum conſtitutum decernimus diſponenda.* Ita Conſtantinus, ibi: *Ex quibus verbis apparet, & in Italia, & in Occidentalibus partibus eſſe omnia loca ſita, quæ in Bulla numerantur.* Nam ſexdecim Regiones continet, & in his Regnum Siciliæ, quæ Italiæ Inſula eſt, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinet, vt notat Clement. 2. *in ve ſicul vt illud tanquam notiſſimum, iuncto verſicul. Rurſus, de re iudic. & cap.* 2. *verſ. Præter Regnum Siciliæ*, quod eſt ſpeciale patrimonium Beati Petri *eodem lib.* 6. & *ibi* Geminianus, & vult Vgolin. *in hoc canone, in principio, n* 2. & Alterius *hoc loco, diſp.* 21. *lib.* 5. *cap.* 2. *fol.* 761 *col.* 1. *in principio*, vbi firmat Siciliam fuiſſe de patrimonio Beati Petri ex donatione facta à Carolo Magno Imperatore Adriano primo Pontifici Romano, quam donationem poſtea Ludouicus Pius 338.

ipſius

ipſius Caroli filius confirmauit. Quæ poſtea deflexu temporis regnante Michaele Balbo Conſtantinopoli à Saracenis occupata eorum ditioni per annos 230. ſubiecta fuit, ſed de hoc alij, inter quos Turrecrem. *in cap. 1. diſtinct. 94. n. 2.* & alij *in cap. ad Apoſtolica, §. prater, de ſententia, & re iudicata in 6.* vide reliqua apud Marium, & Maſtrillum *in præludio de magiſtratibus n. 48.*

Illud non eſt omittendum Romanum Pontificem iuriſdictionem, & dominium modis, & titulis legitimis obtinuiſſe non ſolùm in Vrbe, ſed etiam in aliis Regionibus, vrbibus, è locis in hoc canone commemoratis, nec de hoc ambigi poteſt; nam tempore Gregorij Magni Eccleſia Romana Siciliam, Lucaniam, & Calabriam, & alias Prouincias vti patrimonium ſuum poſſidebat, & obiit anno de 604. cuius patrimonij, qui curam gerebat, Rector patrimonij ſancti Petri dicebatur; vt ex quibuſdam eiuſdem Gregorij epiſtolis deducitur. Conſtitutum autem erat huiuſmodi patrimonium in prædiis, agris, & aliis poſſeſſionibus, quæ Romano Pontifici dono datæ fuerunt, & poſtea Eccleſia Romana incepit paulatim conſequi dominium, & ditionem illarum Prouinciarum, & ciuitatum.

Quod attinet ad inſulas Sardiniam, & Corſicam, illud etiam certum eſt fuiſſe in patrimonio B. Petri iam à Caroli Magni Imperatoris tempore, in quo datæ fuerunt Romanæ Eccleſiæ, vt patet ex conſtitutione Ludouici Pij Imperatoris filij ipſius Caroli, quæ ad verbum deſcripta aſſeruatur apud Vaticanum in eius monumentis, vbi confirmat donationem factam à patre Carolo, & auo Pipino, Pontifici maximo. Cùm autem Sarraceni, vt teſtatur Sigonius *lib. 3. de Regno Italiæ anno* 710. Sardiniam ſuo Imperio ſubieciſſent, Ioannes Nonus Pontifex *anno de* 1004. indulſit, vt qui Sardiniam, & Corſicam recuperarent, ſibi poſſent retinere, modò à ſeruitutis iugo Chriſtianos in libertatem aſſererent; quo propoſito præmio Piſani, & Genuenſes excitati Corſicam, & Sardiniam aggreſſi ſunt, & vtranque per annos ſequentes expulſis Sarracenis donarunt libertate. Inter ſe tamen de Sardiniæ iure poſſidendo bello diutiſſimè pugnarunt, non ſine magno Inſulæ detrimento, quo tempore Bonifacius Octauus Iacobum ſecundum Aragoniæ Regem filium Petri Tertij Aragoniorum Regis Romam vocauit, & eum Pontificio diplomate Sardiniæ Regē creauit; quo modo peruenit Sardinia ad Principatū Regum Aragoniæ; ex quo tempore ad Regem Catholicum Ferdinādum, & ex eo ad Carolum Quintum Imperatorē, & ad eius filium Philippum cognomento Prudētem, & ad eius poſteros Sardinia inſula pertinet omni cēſu libera, vt creditur veriſimile, ſic fuiſſe à Bonifacio Octauo cōceſſam Iacobo ſecundo Aragoniæ Regi, eo quòd Genuenſibus Lucius ſecundus remiſerit cenſum annuum, quem quotannis ob Corſicam pendebant. Ex quibus patet Inſulam Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ in patrimonio Beati Petri fuiſſe ex donatione Eccleſiæ Romanæ à Carolo Magno facta, teſte Sigonio *lib. 3. de Regno Italiæ.* Cætera, quæ ad hunc locum pertinent, & ad hanc extremam Bullæ Cœnæ cenſuram, & ad oppida enumerata ibi, conſule Marium Alterium *diſput. 21. cap. 2. per totum*, & Barboſam *in cap. ſi diligenti. 17. num. 2. & 3. de præſcriptionibus.*

339. Quo autem tempore cœperint reliquæ ciuitates in hoc canone memoratæ pertinere ad dominium Romanæ Eccleſiæ, non eſt enim eadem omnium ſententia, eo quòd ius Bononiæ, & Peruſij, & Ferrariæ ad dominium Romanæ Eccleſiæ pertinere ex donatione facta à Pipino Rege Francorum Caroloque Magno, & Ludouico Pio quidam autumant. Alij autem Beneuentum, ſeu Ducatum Beneuentanum cenſent à Carolo Magno fuiſſe confirmatam donationem Romanæ Eccleſiæ factam vnà cum aliis oppidis per patrem Pipinum, de quibus omnibus dubiis, & de rationibus dubitandi, conſule dictum Marium Alterium *d. c. 2. ad finem.*

Nomine ſupremæ iuriſdictionis venit hoc loco iuriſdictio temporalis, & merum Imperium, 340. quod habet Summus Pontifex in terris Eccleſiæ, cuius iuriſdictionis quatuor ſunt ſpecies. Prima dicitur merum Imperium, ſecundùm quod dicitur habere gladij poteſtatem ad puniendum facinoroſos homines, & hæc eſt ſuprema iuriſdictio, gloſſa *in l. Imperium, verb. Mixtum, de iuriſdict. omni iudic.* Mixtum autem Imperium exigit cauſæ cognitionem, gloſſa *vbi proximè*, & hæc iuriſdictio eſt reſeruata Summo Pontifici, vt notat gloſſ. *in cap. quod tranſlationem, ver. reſeruata, de officio legati.* Quare quæ Apoſtolica Sedes ſpecialiter reſeruauit, non veniunt in generali conceſſione, Perez *l. 1. gloſſ. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti pag. 459. col. 2. ante medium*; atque ita in generali Legati à latere commiſſione, non veniunt caſus Papæ reſeruati, Boërius *in tractatu de poteſtate Legati à latere num. 24.* Eraſm. à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos part. 1. quæſt. 3 num. 13 & part. 4. quæſt. 3. num. 1.* quamuis frater Emmanuel *tom. 2. Regularium quæſt. 62. art. 1.* Pariſius *conſ. 28. num. 31. cum ſequentibus part. 4.* Viuald. *in tractatu de Legato part. 1. quæſt. 8.* exiſtiment poſſe cognoſcere contra exemptos, per gloſſam *in d. cap. tranſlationem*, ibi, *ego credo quod poteſt cognoſcere*, &c. Ratio, quia quamuis ſit de reſeruatis Papæ cognoſcere de cauſis exemptorum, eſt tamen Legati à latere habere in exemptos iuriſdictionem. *cap. ſi Abbatem, de electione lib. 6.* ideo non videtur Papa eximere exemptos à poteſtate Legati, Nauarr. *de datis, & promiſſis pro iuſtitia, notabili 4. numero 10. verſic. ſecundò per ea quæ.* Non poterit tamen eximere aliquem à iuriſdictione alicuius ordinarij, quia nequit facere Legatus, quod violet ius commune, at eximere à iuriſdictione Ordinarij aduerſatur iuri communi, *cap. omnes Baſilicæ 16. quæſt. 7.* & plurimum præiudicat Eccleſiæ, Baron. *Annal. tom. 8. anno 676.* & ita reſoluit Eraſm. ſuprà *part. 1. quæſt. 3. num. 13. de iuriſdict. in exemptos*; eſt enim hoc valde conſonum iuri, & rationi, vt dicam infrà *diſp. de Legato à latere, §. 2. num. 20. & num. 38.*

Quòd autem præiudicet iuri communi eximendo à iuriſdictione Ordinarij aliquem, docet Abbas *in cap. final. num. 2. cum addit. de confirmat. vtili*, Boër. *in tractatu de poteſtate Legati de latere num. 44.* & Villadieg. *in tractatu de Legato part. 1. quæſt. 9. num. 64.* ex ea ratione, quæ deducitur ex *dict. cap. omnes Baſilicæ, 16. quæſtio. 7.* vbi probatur omnes Baſilias præſumi illius Epiſcopi, in cuius Diœceſi ſunt extructæ, & eo ipſo, quòd quis eſt Epiſcopus, habet fundatam intentionem ſuper iuriſdictione in omnibus Eccleſiis, & perſonis totius ſuæ Diœceſis, Rot. *deciſ.* 171. *num. 2. & deciſ. 491. num. 1.* apud Farinacium *part. 1. recent.* idcirco quidquid eſt intra fines Epiſcopatus, cenſetur etiam de Diœceſi. Rot. *deciſ.* 683. *num. 1.*

& *lib. 5. quæſt. 14. num. 3.* Ægid. *de Sacramentis, & cenſuris, tom. 1. diſp. 8. num. 90. cum ſequentib.* Auila *de cenſuris, part. 2. cap 6. dubio 3. diſp. 3. concl. 4.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 5.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. à n. 58.* & nouiſſimè Pater Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 7. cap. 1. à num. 716.* decidentes in hoc articulo nullam dari reſeruationem.

Dicitur autem articulus mortis in caſu propoſito, non ſolùm quando quis vult agere animam, vel quando mors eſt in fieri, & ita proxima, & moraliter certa, & ferè ineuitabilis, ſiue hoc proueniat ex cauſa naturali, vt ex morbo, ſiue ex cauſa violenta, nimirum quia eſt morte plectendus: ſed etiam quando eſt in periculo mortis, quod periculum imminet, quando quis eſt in aliquo caſu, in quo eſt probabile periculum de morte, quæ vtplurimum in illo euentu contingere ſolet, nempe quando fœmina eſt partui proxima, & difficile conſueſcit parere, vel vbi primò parturit. Item dicitur eſſe in periculo mortis miles in bello, vbi hoſtes fortiter eſt aggreſſurus, & periculum eſt, ne ſine abſolutione moriatur: non tamen dicitur eſſe in mortis periculo omnis, qui transfretare vult, ita vt à quolibet Sacerdote poſſit abſolui, ſed ille tantùm, qui credit, aut dubitat probabiliter ſe naufragaturum, aut aliàs de vita periclitaturum, Gambarupta *de caſib. reſeruatis, cap. 2. à num. 49.* Beneuent. *in praxi de pœnitent. c. 15. quæſt. 7.* Bonacin. *de Sacrament. quæſt. 7. punct. 1. n. 10.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 13. n. 1.* vbi addit dari periculum mortis, quoties in mari oritur grauis tempeſtas, vel quando quis aggreditur nauigationem periculoſam, aut iter prædonibus interficere ſolentibus plenum, aut qui incidit in morbum periculoſum, ex quo maiori ex parte mors non euaditur, Suar. *tom. 4. in 3. partem, diſp. 26. ſect. 4. n. 2.* Sayr. *de cenſuris, lib. 1. c. 20. n. 28.* & Barboſ. *de officio & poteſtate Epiſcopi, Allegat. 25. num. 52.* & Coriolan. *de caſibus reſeruatis, part. 1. ſect. 2. art. 16. à n. 2.* quibus accedit Molfeſ. *in ſumma Theol. moral. tract. 7. cap. 15. num. 77.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. compar. 18. num. 18.*

Ambigi tamen poteſt, an in articulo mortis, ſi pœnitens habeat caſus reſeruatos Romano Pontifici, & nequeat recurrere ad illum, teneatur adire Epiſcopum, ſi poſſit? Quiquid aliqui affirment, dicendum eſt cum Suario *tom. 4. in 3. partem, diſp. 30. ſect. 3. num. 4.* non eſſe neceſſarium recurrere ad Epiſcopum; ſequitur Molin. *tom. 4. de iuſtitia, diſp. 63. n. 2.* ex eo fundamento, quia in mortis articulo omnis reſeruatio tollitur, quando non patet aditus ad reſeruãtem, dummodo per aliam viam non fiat facultas Epiſcopo abſoluendi de aliquibus caſibus, vt de facto fit à Concilio Trident. *ſeſſ. 24. de reform. c. 6.* vbi datur poteſtas in foro conſcientiæ abſoluendi ſubditos ſuos in ſua diœceſi à quibuſcũque caſibus occultis, ne deductis ad forum contentioſum. Quare ſi caſus reſeruati fuerint ex numeratis *in d. cap. 6.* & ſint occulti, adeundus eſt Epiſcopus, ſi aditus eſt facilis ad illum, ſecus quando caſus non fuerit occultus: tunc enim in eo articulo omnis reſeruatio ceſſat, & nulla eſt differentia inter Epiſcopum, & Parochum, & quemcunque alium Sacerdotem audiendis confeſſionibus expoſitum. Nec obſtat quòd deciditur in percuſſione clerici Papæ reſeruata, vt habetur *in cap. ea noſcitur, & in cap. de cætero, de ſent. excom.* vbi fit facultas Epiſcopo ad abſoluendum percuſſorem clerici abſolutè: ſi non detur recurſus ad Pontificem in mortis articulo, quia reſpondetur hoc ſpecialiter conceſſum in percuſſione clerici, vt adeatur Epiſcopus, ſi non detur aditus ad Pontificem: ideo in cæteris caſibus non oportet recurrere ad Epiſcopum, cùm hoc non ſit iure cautum.

Quinimò ſecundùm *d. cap. de cætero*, percuſſores Clerici abſoluti ratione articuli, vel periculi mortis, tenentur ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentare ſuperiori, qui extra illum caſum poterat illum abſoluere, quòd ſi non ſe præſentet, quando commodè potuerit, reincidet in eandem cenſuram, habetur *in cap. eos, qui, de ſentent. excommunic. in 6.* Quod intellige non in eandem numero, ſed in aliam ſimilem, propter nouam illam inobedientiam. Abbas *cap. de cætero, in fine, de ſentent. excommunic.* dicitur autem eadem cenſura, quia ſimiliter eſt reſeruata, ſicut prior erat, Suar. *de cenſuris, diſput. 22. ſect. 1. num. 62.* & Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 13. num. 28.*

Item ex *d. cap. de cætero*, conſtat excommunicatum propter clerici percuſſionem, ſi ob capitales inimicitias, aut ob aliud legitimum impedimentum non potuerit adire Sedem Apoſtolicam pro abſolutione, poſſe abſolui ab Epiſcopo; idem volunt Molina *de iuſtitia, tom. 4. diſp. 63. num. 2.* Suar. *tom. 4. diſp. 30. ſect. 3. num. 4.* Henriquez *in ſumma, lib. 6. de pœnit. cap. 11. num. 5.* Sanchez *d. cap. 13. n. 9.* Zambran. *de caſib. in articulo mortis, cap. 4. dub. 4. num. 14.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 3. num. 12. & num. 18.* Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 28. num. 38.* & Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus effectu 9. num. 158.* Vnde ratione huius capitis *de cætero*, non poteſt abſolui percuſſor clerici in articulo mortis à Parocho, vel ab alio Sacerdote expoſito, ſi detur aditus ad Epiſcopum, cui commiſſa eſt poteſtas abſoluendi, quando percuſſor ob impedimentum nequit pro abſolutionis beneficio recurrere ad Pontificem.

Idem dicendum eſt de numeratis *in c. ea noſcitur, de ſentent. excommunicationis*, videlicet de mulieribus, ſenibus, valetudinariis, ſeu membris deſtitutis, & pauperibus, qui omnes ob clerici percuſſionem poſſunt abſolui ab Epiſcopo: atque ita in articulo, vel periculo mortis non ab alio, quàm ab Epiſcopo poſſunt abſolui: nam de mulieribus conſtat ex *cap. mulieres 6. de ſentent. excommunicationis*, & docent Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 28. n. 18. verſ. Tertius*, Bonacin. *eodem titulo, diſp. 2. quæſt. 4. puncto 5. num. 3. verſ. ſextus.* & Bellet. ſuprà *d. §. 3. num. 17.* De ſenibus etiam fortibus loquitur Sayr. *cap. 28. num. 25.* Bellet. *d. §. 3. num. 16.* vbi *num. 25.* loquitur de infirmis, & *n. 32.* de membrorum deſtitutis; at *n. 24.* de pauperibus, quem ſequitur Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 19. n. 164.* Secus ſi in eo periculo mortis non fiat aditus ad Epiſcopum: tunc enim poſſunt abſolui etiam à ſimplice Sacerdote, ſi non detur copia expoſitorum ad audiendas confeſſiones, vt eſt communis ex Concilio Tridentino; ſicut etiam in aliis caſibus reſeruatis Summo Pontifici, in quibus ſpecialiter non eſt cautum, vt recurratur ad Epiſcopum, poſſunt omnes Sacerdotes etiam ſimplices abſoluere, quando non adſunt expoſiti confeſſionibus excipiendis ab Epiſcopo etiam alterius diœceſis, eo quia, quamuis reſpectu diœceſis in qua ſunt, ſint ſimplices Sacerdotes, ſi tamen ſunt alicubi approbati, potius habent ius, quàm Sacerdotes omnino ſimplices nullibi approbati, ita

Zambran.

Zambran. ſuprà *in cap.* 4. *dub.* 4. *num.* 16. Suarez *tom.* 4. *diſp.* 26. *ſect.* 4. *num.* 4. Sanch. *d. cap.* 3. *num.* 10.

345. Prima dubitatio, cur abſolutus in articulo mortis non teneatur præſtare ſatisfactionem, ſed cautionem? Ex Bulla Cœnæ non requiritur niſi cautio ſatisfactionis expreſsè, non autem ſatisfactio; vnde non ſolùm in caſu impotentiæ ſimpliciter, ſed etiam, quandocunque moralis difficultas ſatisfaciendi datur, ſufficit cautio, quia Bulla non plus exigit. Hæc autem cautio, vt putat Vgolin. *hoc loco*, quæ exigitur, debet eſſe iuratoria, quæ requiritur ante abſolutionem excommunicationis, quod deducit ex *cap. cùm deſideres, verſ. cùm cautio iuratoria, de ſent. excommunicat.* Nihilominus cautio ſufficiens debet eſſe, aut iuratoria, aut pigneratitia, vel fideiuſſoria. Sanch. *de matrimonio, lib.* 10. *diſp.* 18. *num.* 35. Caldas Pereria *de poteſt. elig. cap.* 16. *num.* 34. in noſtro autem caſu non ſufficiet promiſſoria cautio in mortis articulo ab habente caſum Bullæ Cœnæ, niſi quando pœnitens non poteſt aliam cautionem præſtare: tunc enim cum illa poteſt abſolui; cùm ad impoſſibile nemo teneatur. *l. impoſſibilium. ff. de regul. iur.* & multo fortiùs, ſi dederit iuratoriam: ſufficit enim ea cautio per quam bono Eccleſiæ, & partis meliùs conſulatur. Sayr. *de cenſuris, cap.* 25. *num.* 4. poſt alios, quos ibi referens ſequitur Souſa *diſp.* 98.

Porrò iuramentum ab excommunicato ante abſolutionem de parendo mandatis Eccleſiæ exigendum eſt, Henriquez *in ſumma, lib.* 13. *cap.* 28. §. 4. Sayr. *de cenſuris, lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 31. *&* 32. Suar. *eodem tit. diſp.* 19. *ſect.* 2. *num.* 10. Ægid. *de Sacramentis, & cenſuris, tom.* 2. *diſp.* 14. *num.* 204. per textum *in cap. ex tenore, de ſent. excommunic.* ibi, *Recepto ab eo iuramento*, ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 17. vbi ait in hac obſeruatione, ſeu vltima clauſula reſeruationis abſoluendum à caſibus Bullæ Cœnæ duplicem cautionem præſtare teneri; alteram de ſtando mandatis Eccleſiæ, & hanc cautionem, nihil aliud eſſe, quàm iuramentum; alteram verò de ſatisfaciendo parti, quod etiam tradit Couarr. *in cap. Alma* 1. *part.* §. 11. *num.* 11. & quamuis iam parti ſit ſatisfactum, iuramentum tamen de ſtando mandatis Eccleſiæ ante abſolutionem exigendum eſt, iuxta *cap. cùm deſideres*, iuncta gloſſ. *verb. ad cautelam, de ſentent. excommunic.* eo quòd iuramentum exigitur, vt abſoluendus in poſterum ſimilia crimina horreat, & pareat mandatis Eccleſiæ, & iudicis, vt notat gloſſ. *in d. cap. ex tenore, verb. debeat, de ſentent. excommunic* & ex *cap. ſi qui, verb conſenſu* 7. *quæſt.* 1. Hoſtienſ. *in ſumma, de ſentent. excommunic num.* 14. vbi vult iuramentum eſſe exigendum in omni excommunicatione, & quamuis ſit indiſtinctè dictum, non placeat, ob magna tamen crimina exigendum eſt, quando in illis eſt excommunicatio, Caietan. *verb. abſolutio, cap. penult.* Syluest. *eodem verb.* 3. §. 3. & Suar. *de cenſuris, diſp.* 19. *ſect.* 2. *num.* 10. nec eſt omittendum dictum Caietani *in cap. penultimo, ſuprà*, & Tabienæ *verb. abſolutio* 3. *in principio*, dicentium huiuſmodi iuramentum eſſe exigendum de parendo mandatis Eccleſiæ, aut ipſius abſoluentis, neque per tale iuramentum inducitur onus ſeruandi quæcunque mandata Eccleſiæ, ſed illud duntaxat, quod abſoluens præceperit ſeruari, videlicet, ne iterum illud ſcelus committat, propter quod in excommunicationem prolapſus fuit, Syluest. *verb. abſolutio* 3. §. 4. Nauarr. *in cap.* 1. *num.* 54. *de pœnit. diſt.* 6. & Suarez *tom.* 5. *de cenſuris, diſp.* 19. *ſect.* 2. *num.* 10.

Cæterùm quamuis hoc loco Bulla Cœnæ exigat à conſtituto in articulo mortis, vt poſſit abſolui, cautionem tantùm de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo, non debet abſolui pœnitens cum ſola cautione, ſi ſatisfactio commodè fieri poteſt, ex ea ratione, quoniam cautio debet eſſe ſufficiens, & idonea: hæc autem non eſt talis, quando realiter commodè poteſt fieri ſatisfactio. Nam ſatisfactio partis in abſolutione ab excommunicatione eſt iure communi præcepta, *cap. ex parte* 23. *de ſententia excommunicationis*, per textum *ibi*: *Abſque congrua ſatisfactione*, & licèt per hunc textum Suar. *de cenſuris, diſp.* 5. *ſect.* 7. *num.* 44. *& de legibus, lib.* 5. *cap.* 31. & Sayr. *de cenſuris, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 10. autument, quando ſatisfactio requiritur tanquam conditio neceſſaria limitans poteſtatem, eſſe inualidam abſolutionem datam non ſatisfacta parte: attamen verius eſt in noſtro caſu non requiri ſatisfactionem veluti conditionem neceſſariam limitantem iuriſdictionem, vt tenent meliùs Fr. Emmanuel *in ſumma, cap.* 83. *num.* 4. Auila *de cenſuris, part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 9. *concluſ.* 2. Bonacin. *de cenſuris, diſp.* 1. *quæſt.* 3. *puncto* 9. *num.* 3. poſt Sanchez *de matrimonio, lib.* 3. *diſp.* 33. *num.* 3. *ad medium*, vbi concludunt abſolutionem ab excommunicatione virtute Bullæ datam, non ſatisfacta parte, eſſe iniuſtam, non autem inualidam: eo quòd eſt forma iure communi neceſſaria, & de iure communi non annullatur propter omiſſionem ſatisfactionis, abſolutio impenſa, ex quo ſequitur in articulo, vel periculo mortis in noſtro caſu, ſi re vera ſatisfactio commodè fieri poſſit, non eſſe pœnitentem abſoluendum ante ſatisfactionem cum ſola cautione, quòd ſi abſoluatur cum cautione, valida erit abſolutio, non tamen licitè impenditur. Sanchez *ibi*, quin etiam ſi nec cautionem pœnitens in eo articulo poſitus iuratoriam potuit dare, ſine ea eſt abſoluendus, Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 4. quia talis cautio ſolùm exigitur, prout eſt poſſibilis, & non aliter, Souſa *hoc loco, diſp* 98. *verſ. tertia concluſio, num.* 4.

Secunda dubitatio in quas pœnas incurrant, & quam excommunicationem contrahant abſoluentes extra periculum mortis à cenſuris Bullæ Cœnæ, & an ſit reſeruata? Quo ad pœnas dicendum eſt poſſe plecti ad arbitrium contra tenorem Bullæ abſoluere præſumentes. Præſumere autem hoc loco ſignificat actum auſu temerario contra legem ſine auctoritate Superioris geſtum, & importat dolum, ac temeritatem, vt patet ex *cap. decernimus, de iudiciis, in verb. non præſumant*, hoc eſt, propria auctoritate, Rebuff. *in tractat. nominat. quæſt.* 5. *num.* 29. Alexand. *conſ.* 123. *num.* 9. *vol.* 4. Sanchez *de matrimonio, lib.* 9. *diſp.* 32. *num.* 38. poſt Abbatem *in d. cap. decernimus, num.* 6. cum gloſſa *in verb. præſumatur*, idem Abbas *in cap. cùm veniſſent, num.* 15. *in fine, de reſtit. in integrum*: vbi notat hoc verbum *præſumere* in malam partem ſumi; & ſignificare aliquid fieri de facto, non autem de iure. Quare qui ſcienter, dolo ac temeritate commoti ſine auctoritate Romani Pontificis abſoluunt à caſibus Bullæ Cœnæ, puniri poſſunt ab eodem pro ratione delicti, vt magis expedire iudicauerit. 346.

In Bullis antiquioribus, vt Clementis Septimi, & Martini Quinti, de quo D. Antoninus 3. *part. ſumma, tit.* 24. *cap.* 72. abſoluere præſumentibus

communiter, Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa* 51. *num.* 161. *per l.* 1. §. 1. & *ibi* gloſſ. & Bald. *ff. de tribut. actione.* Similiter non erit mercator, aut negotiator, & ex conſequenti non debet gabellam, quamuis, quod ſupereſt de rebus emptis ad victum domeſticum poſtea maiori pretium reuendat, Nauarr. *in manuali c.* 25. *n.* 110.

Requiritur etiam, vt clericus negotiator amittat priuilegia, trina monitio ſui Epiſcopi, & quamuis Molin. *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 342. *num.* 10. & Marius Alterius *de Bulla Cœnæ diſput.* 19. *cap.* 6. *quæſito tertio*, aſſerunt clericum teneri ſoluere gabellas ex rebus, quas lucri gratia aduehit, vel traſmittit antequam ter moneatur, vt negotiationem dimittat; probabilius eſt non teneri vectigal, & ſimilia onera ſoluere antequam præcedat trina monitio, vt deſiſtat à negotiatione, textus *in cap. ex litteris* 26. *de vit. & honeſt. clericor.* ibi: *ſi tales tertio à te moniti.* Ex quo trina monitio debet præcedere, vt amittat priuilegium exemptionis. Ita Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 7. *de clericis, & Sacerdotibus, num.* 70. Carol. de Graſſis *de effect. lib. clericalib. effectu* 1. *num.* 847. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 9. *num.* 379. *ad finem.* Ludouic Lopez *in inſtruct. conſcientia, part.* 2. *c.* 41. Emman. Rodr. *in ſumma cap.* 73. *num.* 1. & Antonius de Souſa *de cenſuris Bullæ Cœnæ, c.* 19. *diſp.* 92. *num.* 3. Nec ſufficere vnam monitionem peremptoriam pro omnibus, docet Perez *ad l.* 13. *verb. por tres vezes, tit.* 3. *lib.* 1. *ordinamenti, pag.* 80.

Quare ante trinam monitionem, vt mercaturam non exerceant, non tenentur clerici tributa ſoluere, ſed poſt illam, quæ requiritur, vt tanquam negotiatores puniri poſſint, vt per Solis *de cenſibus, lib.* 2. *cap. final. num.* 18. *in fine*, Modern. *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 1. *caſu* 3. *num.* 7. Salas *d. dub.* 2. & Ceuall. *d. quæſt.* 810. *num.* 20. vbi *n.* 17. tradit clericos non eſſe negotiatores, quando vnam tantum negotiationem faciunt, ſed quando plures. Ita etiam ſcribentes *in l. legatis ſeruis, ff. de legatis* 3. Anchar. *in cap. canonum ſtatuta in* 14. *quæſt. principal. verſ. prouidetur quandoque per ſtatuta, de conſtit. & in cap.* 1. & ibi Franch *de vita, & honeſt. clericor.* Franc. Aret. *in l. cætera, §. ſed, & ſi quis, ff. de legat.* 1.

Nec obeſt Gregor. Lopez *in l.* 49. *tit.* 6. *p.* 1. vbi opinatur hanc trinam monitionẽ hodie non eſſe neceſſariam, quia cùm clerici ſint exempti iure diuino, cuius interpretatio ad Romanum Pōtificem potius pertinere videtur, vt *in cap. nouit, de iudiciis*, dicendum eſt illam requiri per *c. ex litteris, verſ. ſi tales tertiò à te moniti*, ex quo loco patet ante trinam monitionem nō perdidiſſe priuilegia exemptionis, Parladorius *lib.* 1. *rerum quotidianarum c.* 3. *num.* 4. *fol.* 42. ſed poſt illam, ſi non deſiſtant à negotiatione, quam exercent, poſſe conueniri coram iudice ſæculari, & ab eo puniri in rebus negotiationis, ſed non ad pœnam corporalem, Bertachin. *de Epiſcopo part.* 1. *lib.* 4. *num.* 96. & *de gabell. part.* 3. *num.* 3. Aurrer. *in tract. de poteſt. iudicis laici ſuper perſonas Eccleſiaſticas, regul.* 1. *fallent.* 16. *n.* 24. non tamen in reliquis ad alia pertinentibus, ſed ad negotiationem tantùm, Ceued. *ad decretal. Colleſt.* 37. *num.* 2. & Carol. de Graſſ. *de effect. lib. cleric. effectu* 1. *num.* 845. Salzed. *in praxi cap.* 55. *alias* 58. *in nouiſſima editione, verſ. ſed an hoc*; quæ opinio in puncto iuris eſt verior: contraria fortè in praxi ſeruabitur propter Gregorij auctoritatem, ſed minus bene; cùm ex *cap. vltimo, de vita, & honeſtate clericorum*, clerici non teneantur in conſcientia compārere coram iudice laico, niſi poſt trinam monitionem, niſi deſiſtant, Salzed. *d. cap.* 55. atque ita non debere gabellam, niſi poſt trinam monitionem in conſcientia, Vega *lib.* 5. *caſu* 656. & Ludouic. Lopez *citatus cap.* 10. *pag.* 52. Vnde ſi ante trinam monitionem publicani gabellas à perſonis Eccleſiaſticis exegerint, incurrunt in cenſuram latam, *in cap. quamquam, de cenſibus lib.* 6. *& Clemen. præſenti, eodem tit.* pro vt tradit Cardinalis *conſ.* 12. & ex conſequenti in hanc cenſuram Bullæ Cœnæ, Souſa *hoc loco diſp.* 92. *num.* 3. *ad finem*, vbi concludit clericos ex negotiatione prohibita non teneri ſoluere tributa antequam petantur, & antequam præcedat trina monitio, vt deſiſtant à negotiatione lucratiua. Quæ reſolutio mihi placet, & priùs placuit Lopenſi *in inſtruct. part.* 2. *cap.* 41. Emmanueli Roder. *in ſumma tom.* 2. *cap.* 73. *num.* 11. & Petro de Ledeſm. *in ſumma tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 2. *concluſ.* 27. Reginald. ſuprà *lib.* 9. *n.* 379. *ad finem*, Veg. *vbi ſupra*, quod intelligitur de clericis in ſacris, vel de Monachis, ſiue ſint in ſacris, ſiue non, quia peccare mortaliter hos omnes per ſe ipſos negotiationem exercentes, colligitur ex pœnis impoſitis, Nauarr. *in manuali cap.* 25. *num.* 111. §. 34. Syluest. *verb. clerici* 3. *quæſt.* 3. Medina *de reſtitut. quæſt.* 30. *ad finem art.* 2. Angel. *verb. clerici* 9. *num.* 3. quamuis contradicat Caietan. *in ſumma verb. clericus*, dicens non eſſe mortale ſecluſo ſcandalo, temeritate, contumacia, ſeu contemptu, niſi aliqua iniquitas miſceatur, quod credunt probabile Vega, & Lopenſis *ſuprà* 1. *lib. inſtruct. cap.* 10. quòd ſi clericus non ſit in ſacris; attamen ſit beneficiatus? Syluester dubitat peccare mortaliter, reliqui verò *vbi ſuprà* inclinant non peccare mortaliter negotiando, ſequitur Molina *de iuſtitia, tractatu* 2. *diſp.* 342. *verſ. pœna autem ſtatuta, ad finem pag.* 537.

Nihilominus Marius Alterius *in hoc canone diſput.* 19. *cap.* 6. *fol.* 743. *col.* 1. autumat clericos negotiatores in his, quæ cauſa negotiationis deferunt, eo ipſo abſque vlla monitione non gaudere priuilegio exemptionis à tributis; atque ita non requiri aliquam monitionem, ſed ſtatim puniri, in quo peccant. At verò, vt in aliis clerici negotiatores deſtituti ſint priuilegio clericali, neceſſariam eſſe trinam monitionem, ait text. *d. cap. final. de vita, & honeſtate clericorum*, cuius ſententiæ ſunt Anchar. *in cap. quamquam, num.* 2. & Franch. *num.* 5. *de cenſibus lib.* 6. Quocirca, quo ad res ipſas quas deferunt ob lucroſam negotiationem, eo ipſo abſque vlla monitione ſubiacent oneri ſoluendi gabellas, neque exactores exigendo illas ſubiiciuntur huic excommunicationi. Quo ad alia omnia bona ſua, & perſonas non exuuntur ſimpliciter priuilegio immunitatis, niſi poſt trinam monitionem, ſi deſiſtere noluerint à negotiatione, vt colligitur ex *d. cap. vltimo, de vita, & honeſt. cleric.* Quin etiam additur poſt trinam monitionem non priuari omni priuilegio clericali, ſi nolint deſiſtere à negotiatione lucroſa, dummodo deferant habitum, & tonſuram, eo quia gaudent priuilegio canonis, & fori, ſed tantum priuantur exemptione, & immunitate, quo ad negotiationes, in quibus exercentur, & quo ad facultates ſuas, prout vult Abb. *in d. cap. fin. num.* 7. *de vita, & honeſt. clericor.* Tu verò ne declines à contraria opinione in fauorem clericorum, quorum exemptio ſecundùm graues Doctores eſt de iure diuino: ideo trina monitio debet præcedere, ſecundùm *cap. vltimum, de vita, & honeſt. cleric.*

Quid

Quid ſi exigantur gabellæ à clericis pro reficiendo ponte, pro conſtruendo puteo, vniuerſæ ciuitati neceſſario,& pro reparandis viis publicis, nunquid incurretur excommunicatio? Reſponde negatiuè, quia clerici ad rerum onera tenentur, quæ clericis,& laicis ſunt communes, & ad communem vtilitatem proſunt. Abb. *in c. non minus, n.*18.*de immunit. Eccleſ.* Felin. *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ,num.*144.*de conſtit.*Syluest.*verb.immunitas* 1.§.19.*circa finem. verſ. ſunt tamen aliqua onera,* atque ita exigentes non incurrunt cenſuram, vt vult gloſſ.*in d.cap.non minus, verb. Releuandas*,ibi: *vel pontem ædificandum, vel reficiendum*, cùm teneantur clerici ad hæc onera impoſita, quoties communis Eccleſiaſticorum & laicorum vrget neceſſitas, & concurrit vtilitas. Confirmatur ex *l.*20.*tit.*32.*partit.*3.vbi Gregorius Lopez *verb.Cauallerio*, vbi vult Eccleſiaſticos teneri ad refectionem pontium, & viarum, quam opinionem vti veriorem,ſequitur Ceuall.*commun.contra commun. quæſt.*415.*& quæſt.*896.*num.*617. quod intelligitur in noſtro caſu ob bonum commune vtile, & neceſſarium, non ſolùm in communi, ſed etiam in particulari tam clericis, quàm laicis, conſulto tamen Romano Pontifice, quando laicorum non ſuppetunt facultates,quæ reſolutio eſt certa.Souſa *d.diſp.*92.*num.*6.*&* 7.

Contraria ſententia, videlicet poſſe collectari clericos ſine licentia Pontificis, requiſito tamen Epiſcopo, vt compellat clericos ſoluere, placet Lucæ de Pen. *in l.eum ad feliciſſimam. C. de quibus muneribus, vel præſtationibus nemini ſe liceat excuſare,lib.*10.*col.*1.*verſ. ſed an hodie*, quem refert Gutier.*lib.*1.*practicar.quæſt.*3.*num.*5. quia cauſa ex natura ſua directè concernit Rempublicam,& communem,tam clericis,quàm laicis,quod procedere poteſt quando eſt periculum in mora. Secus, ſi non ſit aliquod periculum,& de vtilitate, & neceſſitate dubitatur: tunc enim clerici collectari nequeunt,niſi conſulto Romano Pontifice.Atque ita debent intelligi iura tam ciuilis, quàm iuris canononici, præſertim diſpoſitio *cap. non minus, & cap. aduerſus, de immunitate Eccleſiarum*, quæ de exactionibus pro vtilitatibus,& neceſſitatibus communibus expreſsè loquuntur, quorum forma ſeruanda eſt: aliter enim excommunicationi, de qua *ibi*,eſt locus,& incurritur etiam in Bulla Cœnæ Domini ab exigentibus huiuſmodi collectas, & alia onera ſine auctoritate, & expreſſa licentia Summi Pontificis, quam partem tradunt Angel. *in ſumma verſ. immunitas* §.37.Syluest.*eodem verbo, verſic.*1.*num.*20. Rodrig. *in addit. ad explicationem Bullæ cruciatæ* §.9.*num.*72.Tolet.*in ſumma lib.*1.*c.*29. *in Romana editione*,Molin.*de iuſtitia tom.*3.*diſp.*672. *num.*4.*&* 5.& ex antiquioribus,Hoſtienſ.*in ſumma tit. de immunit.* §. *à quibus, verſ. ad extraordinaria,* Abb. *in d. cap. non minus*. & *ibi* Ioannes Andreas: atque hoc modo vtraque opinio reducitur ad concordiam. Quatuor tamen Abbas *ibi num.* 5. conditiones requiri ait; prima, vt deliberatio fiat ab Epiſcopo cum clero. Secunda, vt fiat exactio, ſeu collecta propter vtilitatem, vel neceſſitatem publicam. Tertia, quòd non ſuppetant laicorum. Quarta, vt conſulatur Summus Pontifex. Quintam addit Felinus *in d. cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ num.* 144. non poſſe cogi clericos per ſæculares poteſtates.

325. Vltima dubitatio an exigentes collectam ab emphyteutis, vel à colonis prædiorum Eccleſiaſticorum, incurrant in hanc cenſuram? Reſponſio eſt negatiua,ita Federicus de Senis *conſil.*109.quo ad colonos partiarios, ſi exigantur ex portione fructuum debita ipſis colonis,ſequitur Gemin. *in cap. quamquam,de cenſibus lib.*6.*num.*11. Flores de Mena *d. lib.*2.*quæſt.*21.*num.*65.*&* 107. poſt alios: ſecus,ſi ſint coloni famuli, & familiares clericorum,Archidiaconus *in cap.*2.11.*quæſt.*1.& ſcribentes *in l.* 1. *Cod. de Epiſcopis,& clericis*,Bald. *in l.*2. *eodem titulo*; hi enim collectari non poſſunt; ſed coloni clerici, aut Eccleſiæ,etiamſi partiarij ſint. Quare etiam emphyteutæ rerũ Eccleſiæ poſſunt collectari pro vtili dominio, quod eſt laicum, & collecta eſt onus non omnino reale, cùm imponatur perſonæ pro rebus,*l. reſcripto.* §.*final.* & *ibi* Bartol.*ff.de muneribus,& honoribus*;ſed perſona emphyteutæ eſt laica,& vtile dominium eſt laicum, & profanum; igitur collectari poteſt. Ancharan. *cap. ea quæ,col.* 17.*de regul.iuris, & conſ.*125.*Viſis, col final.verſ. & prædicta tollitur*,Menoch.*de arbitr. caſu* 180.*num.* 8. *& caſu* 562.*num.*21.Valaſcus *de iure emphyteutico quæſt.* 17.*num.* 11. Cald. Pereira *de nominatione emphyteut. quæſt.*7.*num.*13.*quæſt.* 12. *num.*22.Auendan.*de exequend.mandat.lib.*2.*cap.*14. *num.*33. & Filliuc. *tract.*16. *cap.* 11.*quæſito quarto, num.*303.quibus accedit Marius Alterius *diſp.* 19. *cap.* 6. *dub.* 5.vbi de colonis, *& dub.* 6. vbi de emphyteut. dicens non ligari excommunicatione exigentes collectam ab emphyteuta, ſi laicus eſt, eo quia bona Eccleſiæ, quæ tranſeunt ad laicos; manent ſubiecta publicis oneribus; ſicut laici ipſi ſubduntur Principi ſæculari, quo ad perſonas, & quo ad bona.

Excommunicatio decimanona de iudicibus ſæcularibus, qui in caſibus criminalibus Eccleſiaſticorum ſe interponunt, ſic habet:

§. XIX.

ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes,& quoſcunque Magiſtratus,& iudices,Notarios,ſcribas, executores,ſubexecutores quomodolibet ſe interponẽtes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas,illas proceſſando, bannieñdo,capiendo,ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo, ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa huius Sanctæ Sedis Apoſtolicæ licentia, etiamſi talia committentes fuerint Conſiliarij, Senatores,Præſidentes,Cancellarij,Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

EPITOME.

316. *Materia huius canonis eſt ſacrilegium,quo offenditur libertas Eccleſiaſtica in cognitione cauſarum capitalium, ſeu criminalium Eccleſiaſticorum.*

327. *Contra quas perſonas infertur hæc cenſura, & quot actiones prohibeantur?*

328. *Appellatione perſonarum Eccleſiaſticarum hoc loco,qui veniant?*

329. *An dentur aliqui caſus, in quibus integrum ſit ſæculari poteſtati iudicare Eccleſiaſticos licitè.*

Index

330. *Iudex ſæcularis, ſi faciat informationem in cauſa criminali contra clericum, an incidat in excommunicationem?*

331. *Licentia, quæ requiritur, debet eſſe ſpecialis, ſpecificia, & expreſſa, non autem generalis.*

332. *An Epiſcopus poſſit laicis in cauſa criminali, aut capitali mandare iuriſdictionem?*

333. *Summus Pontifex poteſt concedere Principi laico, vt in aliquibus caſibus puniat Eccleſiaſticos.*

334. *An, conſuetudine poſſit introduci, vt laicus habeat iuriſdictionem ad puniendos clericos?*

335. *Vtrum iudex reperiens Eccleſiaſticum cum vxore, vel ſorore, poſſit illum capere & retinere ſine metu excommunicationis?*

326. MAteria huius canonis eſt ſacrilegium, quo offenditur immunitas Eccleſiaſtica in cognitione cauſarum capitalium, ſeu criminalium contra Eccleſiaſticas perſonas. Cauſæ autem capitales dicuntur in quibus agitur de crimine capitali, quod tribus modis vocari poteſt capitale, primò quòd pœna vltimi ſupplicij plecti ſolet. Secundò dicitur tale, quod plectitur libertatis amiſſione, quando ſcilicet damnatur quis ad metallum. Tertiò, quando ob delictum ciuitas amittitur, & deportatur, gloſſa *in l. transſigere, verb. capitali. Cod. de tranſactionibus*, vbi Iaſon vocat cauſam capitalem, quoties agitur de diminutione capitis, hoc eſt, de morte, mutilatione, deportatione, atque exilio. Cauſa ergo capitalis hoc loco ſumitur latè, & non propriè pro illa, in qua pœna ſanguinis imponitur; ſed pro quacumque cauſa criminali: quare cauſa capitalis continetur ſub cauſis criminalibus, tamquam ſpecies ſub genere; quaſi dicat in cauſis capitalibus, hoc eſt, in criminalibus, excommunicantur omnes tamquam iudices ſe interponentes; quaſi dicat quoties dictio diſiunctiua, ſeu, vel, aut ponitur inter genus, & ſpeciem, habet eandem vim, quam habet dictio, *hoc eſt*, Felin. *in cap. inter cæteras, num.* 30. *de reſcriptis*, & Bartol. *in l. quantus, ff. de auro, & argento legato.* Atque ita idem eſt hoc loco, in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus ſe interponere, quod interponere ſe in cauſis capitalibus, hoc eſt, in criminalibus, prout Angelus Aret. diſſerit *Inſtitut. ſuper rubrica, de except.* vbi plenè de dictione alternatiua, & aliquando dictio, *ſeu*, & *vel*, reſoluitur in copulatiua, *l. quantus, §. planè ff. de auro, & arg. leg. l. ille, aut ille, ff. de leg.* 3. Bald. *conſ.* 57. *num.* 9. *lib.* 5. Alexand. *in l.* 1. *num.* 8. *ff. de iuriſdict. omni. iudic.* ſecundùm quos verbum in capitalibus, ſeu criminalibus idem valet, quod in capitalibus, & in criminalibus.

327. Prima ergo dubitatio petit contra quas perſonas feratur hæc ſententia: Conſtat ex Bulla contra omnes, & quoſcumque Magiſtratus, & iudices laicos, cuiuſcumque conditionis ſint, habentes iuriſdictionem laicam, & poteſtatem cognoſcendi, & iudicandi in capitalibus, ſeu criminalibus cauſis, ſi procedant contra perſonas Eccleſiaſticas quomodolibet; nec non contra Notarios, ſcribas, executores, & alios miniſtros, qui quouis modo concurrant ad cognoſcendum de cauſis Eccleſiaſticorum, vel eas examinando, vel eos capiendo, aut executioni tradendo, vel alio modo ad hæc, & ſimilia cooperando. Non tamen extenditur cenſura hæc ad iudices Eccleſiaſticos habentes iuriſdictionem in clericos ſi de cauſis criminalibus eorum cognoſcant.

Nomine autem Magiſtratuum veniunt omnes perſonæ publicæ habentes iuriſdictionem ordinariam, cuiuſcunque ordinis, & generis ſint, vt patet ex particula *omnes, & quoſcunque Magiſtratus, & iudices*, & deducitur ex *Authentica, vt ab Illuſtribus, & qui ſupra eos ſunt, §. ſancimus.* Bartol. *in l.* 1. *ff. de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio.* Per Notarios intelliguntur, qui acta in iudicio litteris excipiunt, quibus fides habetur: ſcribæ autem ſunt, qui nomine Notariorum proceſſus in cauſis, & ſententias latas per iudices ſcribunt, ſed hoc loco Notarij, vel ſcribæ pro eodem accipiuntur. Nomine executorum, & ſubexecutorum veniunt omnes miniſtri Curiæ ſæcularis, quibus incumbit de mandato iudicum, & Magiſtratuum ligare, capere, & trahere Tribunalia ſæcularia, & torquere delinquentes, & reliqua munia in cauſis criminalibus auctoritate laica exercere.

Non tamen incurrunt in hanc cenſuram accuſatores, & teſtes contra Eccleſiaſticos in cauſa criminali apud iudicem ſæcularem accuſantes, & teſtimonia ferentes, quia in conſtitutione non fit mentio de illis, ſed de iudicibus, Notariis, ſcribis, executoribus, & ſubexecutoribus. Nam ſi voluiſſet comprehendere conſtitutio accuſatores, & teſtes, illos expreſſiſſet, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, num.* 3. Surd. *deciſ.* 88. *num.* 4. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. *§.* 1. *num.* 33. *& gloſſ.* 42. *num.* 11. Gutierr. *pract. lib.* 3. *quaſt.* 12. *num.* 7. vbi approbant illud iuris principium, ſi lex aliud voluiſſet, expreſſiſſet, & illud aliud, quòd verba debent intelligi, prout propria eorum ſignificatio clamat, *l. cum lege, ff. de teſtamentis*, D. Barboſa *in l. quia tale num.* 36. *ff. ſolut. matrim.*

Actiones hoc loco damnatæ ſunt numero ſex. Prima eſt, ſe interponere quomodolibet contra perſonas Eccleſiaſticas in cauſis capitalibus, quæ vox *quomodolibet* intelligitur iuridicè, vel auctoritatiuè. Secunda eſt proceſſare, ſeu proceſſum facere in iudicio. Proceſſus incipit à citatione in ciuilibus, Iaſon *in l. poſtquam litis n.* 10. *verſ. veritas eſt, Cod. de pactis.* Hoc loco agitur de proceſſu criminali, & proceſſare eſt inquirere contra aliquem, & reliqua, quæ ad hoc conducunt agere, & exercere. Tertia eſt bannire, hoc eſt, eiicere aliquem ex aliquo loco, ciuitate, vel Regno, aut perpetuò, aut ad tempus. Quarta capere. Quinta ſententias contra eaſdem perſonas pronunciare. Sexta exequi. Ex quibus ſequitur exercentes aliquam ex ſupradictis actionibus prohibitis, vel omnes, ligari hac excommuunicatione, Vgol. *hoc loco.* §. 1. Sayr. *hoc loco, de cenſuris lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 2. & eſt communis.

Secunda dubitatio, quinam veniant appellatione, nomineque perſonarum Eccleſiaſticarum? Reſpóde venire omnes clericos tam ſæculares, quàm Regulares, & quacunque ratione ad forum Eccleſiæ pertinentes, quorum cauſas, ſi iudex ſæcularis cognoſcere tentauerit, ipſo facto in cenſuram hanc incurret ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter cauſæ agantur, ob verbum illud *quomolibet*, Vgolin. ſuprà *verſic. tertiò afficit*, vbi loquitur de cauſis criminalibus, quæ criminaliter, vel ciuiliter tractantur: ſecus ſi cauſæ fuerint merè ciuiles, argumento *cap. nónne, de præſumpt.* atque ita, ſi iudex ſæcularis capiat clericum debitorem fugientem, vt illum ſuo Prælato præſentet, non incurret hanc cenſuram, Nauarr *in manuali, cap.* 27. *num.* 82. *verſ. decimaſexta*, & Viualdus *ibidem num.* 123. 328.

Extende ad oblatos alicui Religioni, vel Eccleſiæ,

cleſiæ;quando oblatio eſt perpetua, & cum obligatione ſeruiendi in perpetuum;ſunt enim perſonæ Eccleſiaſticæ. Modernus *de iuriſdict. part.4.caſu* 113. *num.* 37. Flores de Mena *lib.* 2. *quæſt.* 21. *num.* 194. Peregrin. *variar.lib.*6. *num.*71. Fr.Paulin. Betti Lucen. *in praxi crimin.Regul.tit.*1. *cap.* 3. *n.*3. & Cardin.Tuſch. *tom.*5 *litt.O.concluſ.*16. Idem dic de Religioſis conuerſis, qui ſunt verè Religioſi, Garcia *de benefic. part.*1. *cap.*4. *num.* 11. Peregrin. *d.lib.*6. *num.* 7. Flores *ſupra*, & praxis Epiſcopal. *part.*2. *verb. oblati.* Similiter amplia ad fratres, & ſorores Tertianas in communitate religioſè viuentes, cùm ſint verè Religioſi, Suar. *de cenſuris, diſp.* 22. *ſect.*1. *num.*20. Molina *de iuſtitia*, *tom.* 4. *tract.*3. *diſp.*50. *num.*4. *in principio*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.part.*4 *collect.*1051. & Carol.de Graſſ. *de effect.lib. cleric. effectu* 1. *num.*92. Nec ſunt omittendi nouitij, cùm gaudeant foro Eccleſiæ, nec poſſint coram iudice ſæculari conueniri, Modern. *de iuriſdictione, part.*4. *caſu* 121. *num.*24. Azor *inſtit. moral. part.*1. *lib.*12. *cap.* 2. *quæſ.*11. & gaudent priuilegio canonis, ita vt eos percutiens incidat in excommunicationem, *cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.*4. Azor *d.lib.*12. *cap.*3. *quæſ.* 2. Henriquez *in ſumma,lib.*13. *de excommunicatione*, *cap.* 49. §.1. *in commento, litt.G.* Ægid. *de Sacramentis, & cenſuris, tom.*2. *diſp.*14. *dub.*15. *n.*174. Farinac. *in praxi criminal.quæſt.*8. *num.*16.

Idem eſto iudicium de clericis ſæcularibus, dummodo incedant in habitu, & tonſura clericali, quamuis ſint in minoribus, & ſeruiant in diuinis alicui Eccleſiæ, ex mandato Epiſcopi, vel in ſeminario clericorum, aut in aliqua ſchola, vel vniuerſitate verſentur de licentia Epiſcopi, in quo euentu gaudent priuilegio fori, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*23. *cap.*6. quod priuilegium difficilius deperditur, quàm priuilegium canonis: hoc enim eſt à iure poſitiuo, priuilegium autem fori indultum eſt à iure diuino, *cap. quamquam, de cenſibus in* 6. *gloſſ.penultima in cap. ſi Imperator diſt.*96. Roland. *conſ.*4. *num.*30. *vol.* 1. & alij quos referens ſequitur Bellet. *diſquiſit.clerical.part.*1 *tit.de fauore clericorum canonis*, §.2. *num.*44.

Sed quid de clericis coniugatis, an fruantur foro Eccleſiaſtico? Reſpondet Couarr. *pract. quæſt. cap.*31. *num.*6. *verſ.hinc apparet affirmatiuè*, ſi ſeruetur in illis conſtitutio Bonifacij *in cap.vn. de clerico coniug. lib.* 6. de quo in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.*6. cum conditionibus ibi relatis. Quæ exemptio intelligitur conceſſa tantùm in cauſis criminalibus, de quibus agimus *in hoc canone* 19. etiamſi pro crimine ciuiliter agatur. Nam in merè ciuilibus non ſunt exempti à foro ſæculari, ſed ibi ſunt conueniendi, quamuis incedant in habitu, & tonſura, quia etiamſi hæc exemptio ſit iuris diuini, poteſt Pontifex illud ius diuinum ita interpretari, vt clericus coniugatus non aliter ea immunitate gaudeat, quàm ſi incedat in habitu, & tonſura clericali, Couarr. *vbi proximè.* De his ſuprà *diſp.* 2. *in cap. ſi quis ſuadente, à num.*22. §.1. & 2. *ex num.*37.

329. Excipiuntur aliqui caſus, in quibus licitè poſſunt iudices ſæculares cognoſcere contra perſonas Eccleſiaſticas ſine periculo excommunicationis. Primus quandocunque clericus priuilegium amiſit quo ad forum Eccleſiaſticum, videlicet, quando realiter degradatur, tunc enim amittuntur omnia priuilegia, ex *cap.*2. *in fine, de pœnis lib.*6. vbi forma degradationis ponitur, & *in c. nouimus* 27. *de verbor. ſignific.* Similiter, quando clerici banniti facti ſunt, ita vt impunè poſſint occidi, Syluest. *in verb. Aſſaſſinus, num.*3. *verſ. tertio quæritur.* Secundus caſus, quando, qui habet primam tonſuram, & non ſeruat conditiones, quas iubet ſeruare Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.*6. *de reformatione*, Graſſis *lib.*4. *in expoſitione Bullæ Cœnæ num.*135. *cum ſequentibus*, Vgolinus *d.*§. 2. *verſ. quarto.* Tertius, quando clericus deprehenditur per laicos in flagranti delicto repertus: tunc enim capi poteſt, & carcerari à iudice laico, vt ducatur ad ſuum iudicem, Gomez *varl. tom.*3. *cap.*4. *num.*3. Azeued *l.* 9. *num.*4. *tit.*3. *lib.*1. & *l.* 5. *num.* 9. & 11. *tit.* 3. *lib.* 4. *noua recopil.* Auendan. *de exequendis mandatis part.* 1. *cap.* 22. *num.*2. Mart. *de iuriſdict. part.*4. *caſu* 42. Perez *l.*17. *gloſſ.* 1. *col.* 2. *in fine*, *tit.* 8. *lib.* 8. *Ordin.* Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 21. *num.* 141. *cum ſequentib.* Nauarr. *in cap. non dicatis, à num.* 96. 12. *quæſt.*2. vbi de Monacho inuento in ipſo facinore. Dicitur autem deprehenſus in flagranti, quando clericus nec fugere, nec poteſt negare, Anton. Monac. *Lucenſi deciſ.* 38. *num.*2. & Menoch. *conſ.* 82. *num.* 179. Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 3. poſt Viuald. *in explanatione Bullæ Cœnæ num.*124.

Tertia dubitatio, an iudex faciens informationem in cauſa criminali contra Eccleſiaſticum? 330.
Viuald. *vbi ſuprà num.*125. opinatur eſſe probabile non ligari excommunicatione iudicem laicum, qui facit informationem in cauſa criminali alicuius Eccleſiaſtici, quando, qui de hoc crimine poſſunt eſſe teſtes, non reperientur ita facile, vt mittat informationem ad ſuperiorem clerici. Graſſis tamen alia via incedens *lib* 4. *cap.*18. *n.*149. ait capere informationem pro aliquo delicto, in quo præſentes fuerunt aliqui clerici nominatim, non eſt proceſſare clericos, neque inquirere contra illos, ſed eſt facere informationem de toto facto, & ideo nulla incurritur excommunicatio, ſicut non incurreret illam, qui faceret proceſſum ſecretò contra clericum animo illum offerendi Epiſcopo.

Dicendum tamen eſt indiſtinctè interdictum eſſe iudici laico proceſſare, vel proceſſum facere, vel informationem contra perſonas Eccleſiaſticas iudicialiter, vt conſtat ex tenore huius conſtitutionis, etiamſi non ſit aditus ad Prælatum, qui iuridicè ſe informare poſſit. Ratio, quia conſtat de prohibitione impoſita iudici ſæculari: ergo, qui facit proceſſum, ſeu proceſſat ſine expreſſa licentia Summi Pontificis etiam animo præſentandi Prælato, inuoluitur excommunicatione; quia quomodolibet ſe ingerit in cauſa criminali contra clericum, quod prohibetur in hac conſtitutione, ibi: *quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando.* Neque excuſat poſſe recedere teſtes in remotiſſiam Regionem; quia ſiue recedant, ſiue non, iudex laicus in hoc caſu eſt homo priuatus, & ideo non poteſt recipere eorum teſtimonia, cùm careat iuriſdictione, nec poteſt trahere ad ſuum iudicium Eccleſiaſticos, neque eorum bona. Socinus *conſ.*13. *num.*12. & *num.*30. *vol.*4. per textum *in cap. qualiter, de iudiciis*, & *ibi* Ioann. Andr. vbi clericus coram iudice ſæculari, non poteſt trahi, ſiue agatur reali, ſiue perſonali, cùm iura deteſtentur poſſe laicum exercere iuriſdictionem aliquo modo in clericum, etiam de conſenſu Epiſcopi, vt *in Authen. vt cler. apud propr. Epiſc. con. coll.* 6. Roland. *conſ.*12. *per totum*, præſertim *à num.*37. & alij, quos ſequitur Mart. *de iuriſdict.* 4. *part. cent.* 2. *caſu* 101. *num.* 4. Quin etiam confeſſio clerici facta coram iudice

iudice laico, non ſufficit ad condemnandum, text. *in cap. at ſi clerici, verſ. ita nec facta confeſſio, de iudiciis*, Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de fauore cleric. perſonali. §. 14. num.* 8. Valaſc. *conſult.* 65. *num.* 3. & Farin. *in praxi criminal. part. 3. quaeſt.* 81. *num.* 193. cum aliis. Facit ordinatio Luſitana *lib. 3. tit. 75 in principio.*

331. Quarta dubitatio circa licentiam, quæ requiritur à Summo Pontifice ad euadendam hanc cenſuram, facilè ſoluitur ex traditis ſuprà §. 18. *num.* 316. Vt autem hoc loco proſit licentia Summi Pontificis, debet eſſe ſpecialis, & ſpecifica, tam quoad perſonas, quàm quoad delicta, nec ſufficit, ſi Papa indulgeat Regi, vt iudices ſæculares in ſuo Regno poſſint cognoſcere de cauſis clericorum, quia eſt licentia generalis, cùm non explicet de quibus clericis loquatur, de clericis ne in minoribus, an de clericis in ſacris? item non declarat de quibus cauſis, de ciuilibus ne, an de criminalibus, & de quibus delictis, an de leuibus, vel de grauibus. Quare licentia debet eſſe ſpecialis, & ſpecifica: nec non expreſſa ad cenſuram euadendam, nec ſufficit ſimplex licentia inducta ex tolerantia Pontificis, quia multa per patientiam tolerantur, quæ ſi expendantur in iudicio, tolerari non deberent. Nam quando actus requirit aliquid vltra patientiam, patientia nihil operatur, ita docet Bartol. *in l. item quæritur §. vltim. num. 4. ff. locati, & num. 7. in fine*, Menoch. *de præſumptionibus lib. 3. præſumpt.* 85. *num.* 28. *& conſil.* 121. *num.* 101.

332. Tertiò requiritur, vt licentia ſit conceſſa à Sũmo Pontifice; atque ita non ſufficit licentia inferiorum, etiamſi concedatur à Legato è latere Papæ ad cenſuram fugiendam, vt conſtat ex verbis Bullæ, ibi, *ſine licentia huius ſanctæ Sedis Apoſtolicæ.* Neque enim poteſt Epiſcopus, vel alter Papa inferior Iuriſdictionem committere laico in cauſa criminali, ſed in cauſa ciuili. Nam delegare non poſſe Epiſcopum ſæculari cauſas clericorum criminales, eſt communis, per textum *in cap. decernimus, 2. verb. laicorum iudicio, de iudiciis, & ibi* Hoſtienſ. *num.* 1. Abb. *num. 4. &* 5. Ripa *num.* 34. Iulius Clar. *§. final. quæſt. 41. verſ. quæro.* Addit Abbas *in d. cap decernimus num.* 44. & Roland. *conſ. 4. num. 4. vol. 1.* non poſſe Epiſcopum cauſas criminales ſuorum committere laico, & clerico ſimul, ſequitur, Scaccia *de iudiciis lib. 1. cap. 11. num. 39. &* 41. & alij quos ſequitur Decianus *tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 70. &* 73. Poſſe autem cauſas ciuiles clericorum Epiſcopum delegare laico, indicat gloſſa *in d. cap. decernimus, in verb. non præſumat*, vbi Abb. *num.* 5. Felin *num.* 6. Vant. *de nullit. ex defectu iuriſdictionis, num.* 69. Cucch. *in inſtit. maior. lib. 2. tit. 6. num. 139. &* 140. Segura Daualos *in Direct. iudicum Eccleſ. part. 2 cap. 11 num.* 2. Marcus Anton. Genuenſ. *in practicalibus Eccleſiaſt. quæſt.* 730. vbi vult, hoc intelligendum, modò abſint clerici idonei, & non fiat commiſſio generalis ad omnes cauſas ciuiles, nec committatur cauſa ſpiritualis, aut criminalis.

Iulius tamen Cæſar Imbrian. *in tractatu de iudice Regni part. vltim. num.* 60. opinatur, minus bene, poſſe Epiſcopum criminales cauſas delegare, quando in partibus, vbi eſt facienda delegatio, non moretur clericus ſufficiens, cui cauſæ criminales delegari poſſent: tunc enim poterit illas laico cõmittere, quod non puto verum, cùm reſiſtat hæc conſtitutio, & probatur, quia nequit Epiſcopus cauſam criminalem clerici, committere laico ſimul cum clerico, vt de cauſa cognoſcant, vt bene notat Abbas *in cap. ſignificaſti, de foro competenti*, Roland. *conſ. 4. num. 4. lib. 1.* Farin. *in praxi crimin. quæſt. 8. num. 4. verſ. limita*, & Sbroz *de officio Vicarij lib. 2. quæſt. 66. num.* 10. ergo multo fortiùs nequibit delegare laico in defectum clerici ſufficientis. Nec obeſt Abbas *in cap. ſignificaſti, de foro competenti*, & Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 17. num.* 21. quos referens ſequitur Barboſ. *de officio, & poteſtate Epiſcopi alleg.* 108. dum volunt non poſſe regulariter Epiſcopum clericorum cauſas criminales laico committere, poſſe tamen in eiſdem cauſis ſibi aſſumere aſſeſſorem laicum, quia id etiã repugnat noſtræ cõſtitutioni, ſi ipſe aſſeſſor quomodolibet ſe interponat in actionibus prohibitis in hoc canone; ſecus ſi Epiſcopus conſilij gratia conſulat aſſeſſorem, non autem, vt ipſe aſſeſſor proceſſet, banniat, capiat, ſeu ſententiam proferat ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa licentia Summi Pontificis. Tunc enim non euadet hanc cenſuram.

Quinta dubitatio facilè diluitur, poſſe ſcilicet 333.
Papam in aliquibus caſibus concedere Principi laico poteſtatem puniendi Eccleſiaſticos. Probatur, quia Papa poteſt committere iudicibus ſæcularibus certas clericorum cauſas, & fori priuilegio derogare. *cap. nos, & ſi 2. quæſt. 7. cap. illud 10. quæſt. 3. cap. verum 22. diſtinct.* Abbas *in cap. litteras, num. 13. & 14. de reſtit. ſpoliat.* Felin. *in c. Eccleſ. ſanctæ Mariæ, num. 6. verſ. & pro limitatione, de conſtit. & in cap. 2. num. 2. & 3. de maior. & obed.* Couarr. *cap. 31 num. 4. &* 6. Clarus *in pract. §. final quæſt. 41 n. 7.* & quamuis Pontifex nequeat in totum priuilegio fori derogare in cauſis clericorum, cùm ſit priuilegium de iure diuino, & clerici iure diuino, & naturali, vt verior tenet opinio, ſint exempti à ciuilibus Principum legibus, Hoſtienſ. *in cap. 2. de maiori, & obed* gloſſ. *verb. diſcuti in cap. ſi Imperator. 96. diſtinct. & in verb. diuino, in cap. quamquam, de cenſibus, & ibi* Scribentes, Bellarmin. *lib. 2. de membris Eccleſiæ militantis, lib. 1 de clericis cap. 28. prop.* 5. Azor *inſtit moral. part. 1. lib. 5. cap. 12. quæſ.* 1. Molin. *de iuſtitia tract. 2. diſp. 31. concluſ. 1. &* 3. Poteſt tamen illud priuilegium fori interpretari, & limitare in vno, vel pluribus caſibus, Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 19. de conſtit. & ampliare*, Abbas *in cap. final. de ſponſal. part. 2. cap. 6. §. 9. num. 2. 3. &* 4. Monet. *de decimis cap. 5. à num.* 87. & Azor ſupra *part. 2. lib. 4. cap.* 18.

Sic in noſtro caſu poteſt Pontifex concedere 334.
Principi ſæculari, vt in certis caſibus puniat clericos, quia in illis non dat ius, vt Princeps propria auctoritate puniat, ſed vt nomine, & auctoritate Pontificis faciat tanquam miniſter illius, & ex commiſſa auctoritate delegantis. *l. 1. §. qui non datam. ff. de officio eius, l. pater ex propria, ff de manum. vind.* Innocent. *in cap. quod ſicut, de electione*, Decius *conſ. 81. n. 2.* Aufrer. *in Clement. 1. n. 93. de officio ordinarij.* Vnde ex conſuetudine ſæculares iudices de huiuſmodi cauſis nequeunt cognoſcere, & quamuis ſint qui dicant iudices poſſe procedere ex antiqua conſuetudine, & ex conſenſu tacito Romani Pontificis, quæ videtur habere vim legis: attamen hoc non habet locum in noſtro caſu, quia Pontifex nunquam aſſenſum, nec conſenſum præſtitit, ſed quotidie reclamat, & prohibet pœnis propoſitis, & laicos cenſuris affici, qui hæc audent præſtare. Quin etiam clericos, qui habent recurſum ad Curiam ſæcularem pro obtinendis inhibitoriis, qui ſunt ipſo iure excommunicati, *cap. nouerit, cap. quare, de ſentent. excommunic. & in Bulla in Cœna Domini,*

Digitized by Google

*Domini, Canon.*13. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat.*50. *num.*70. *& allegat.*79. *num.*4. & apud Farin. *part.*4. *conſ.*68. *& deciſ.*211. idem Barboſ. *in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ num.*23. *de conſtit.* Nec valet conſuetudo, quæ eſt contra ius nuturale, vt per Michaelem Graſſ. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.*17. *num.*308. *pag.*243. Petr. Rebuff. *in l. quæ iuſſit, notab.*1. *num.*38. *ff. de iudiciis*, Ioſeph. Gonzal. *lib. vni. var. cap.*38. Martin. Monter. *deciſ.*17. *num.*40. Sayr. *in Claui, lib.*3. *cap.* 11. *num.* 4. & Azor *inſtit. moral. part.*1. *lib.*5. *cap.*17. *quæſ.*2. *&* 3. Quare conſuetudo, quòd Clerici conueniantur in criminalibus apud ſæcularem, nihil valet, Couarr. *practicarum c.* 31. *num.*5. Clar. *in practicis, lib.* 5. §. *vltim. quæſt.*36. *num.*3. Barboſ. *in l. Titia, num.*32. *ff. ſolut. matrim.* Azor *ſuprà d. cap.*12. Item non eſt valida conſuetudo, quæ eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vel eſt illi oneroſa, Duennas *regul.* 143. Ioan. Lup. *in tract. de libert. Eccleſ. quæſt.*6. *num.* 4. *&* 5. & Bellet. *diſquiſit. clerical. part.*1. *tit. de exempt. Cleric. ab oneribus publicis*, §. 1. *num.*10. nec non *tit. de fauore Clericorum perſonali*, §3. *num.* 23. & Marius Alterius *hoc loco, diſp.*2. *lib.*5. *c.*2. *fol.* 752. *col.*2. *ex verſ. Secundò dubitari poteſt*, vbi ex Concilio Generali Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. vbi probat cuicunque conſuetudini derogatum, quæ haberet, laicis integrum eſſe capere, & detinere perſonas Eccleſiaſticas, quod etiam reprobat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *c.*20. *verſ. propterea que admonet.*

335. Vltima dubitatio, an iudex ſæcularis repetiens Eccleſiaſticum cum matre, vel vxore, vel ſorore in actu turpi, incidat in hunc Canonem, ſi illum capiat, vel retineat tanquam iudex ſæcularis? Reſponſio ſit negatiua, argumento capitis, *ſi verò el* 1. per textum, ibi: *Turpiter inuentum cum matre, ſorore, vel filia, de ſentent. excommun.* vbi excuſatur à cenſura percutiens Clericum turpiter agentem cum aliqua ex ſupradictis, modò percutiat in continenti, & non ex interuallo, quamuis non liberetur à peccato auctoritate propria illum interficiens, vt notat Couarr. *de ſponſ. part.*2. *cap.* 7. §7. *num.* 12. Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 84. Saa *de excommunic. Papæ reſeruatis, num.* 2. Iulius Clarus §. *homicidium, num.*48. *& lib.*5. §. *final. quæſt.*77. *num.* 9. Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.* 833. *num.* 30. Henriquez *in ſumma, lib.*12. *cap.*12. §. 1. *litt. E.* Graſſis *de effectibus clericalibus*, *effectu* 9. *num.*186. Molin. *de iuſtitia, tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 7. *n.*3. *& diſp.*55. *num.* 6. Bonacin. *de cenſuris, diſp.*2. *quæſt.* 4. *puncto* 4. *n.*5. & Ægid. *de cenſuris*, *tom.*2. *diſp.*15. *num.* 195. ex ea ratione, quia Eccleſia in hoc caſu non iudicat huiuſmodi percuſſionem eſſe factam ſuadente diabolo, ſed ex vehementi paſſione oriri, cùm ſit difficillimum iuſtum continere dolorem: igitur non excommunicabitur per hunc canonem, qui inuentum turpiter cum vxore, &c. retinuerit, & apprehenderit tanquam iudex; etiam ſi illum noluerit ſuo iudici ſiſtere, & præſentare: ſiquidem potuerit eundem occidere ſine metu excommunicationis. *c. ſi quis ſuadente.* validum namque eſt argumentum ab æquiparatis, Menoch. *conſ.*32. *num.*17. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 298. *num.* 70. quando ſcilicet in eo, in quo fit æquiparatio, eſt ſimilitudo, Surd. *deciſ.*119. *n.*16. *&* 21. Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.*3. *quæſt.* 46. *num.*24. & Cardin. Seraphin. *Rota Romanæ deciſ.*288. *num.*5. Ex quibus colligitur, quamuis iudex ſæcularis peccet in hoc caſu detinendo Eccleſiaſticum ita inuentum vltra ſpatium viginti horarum, excuſabitur à cenſura huius canonis propter vehementem paſſionem, qua vehementer perturbatur ſui vix compos, quæ eſt cauſa, quòd lex ciuilis ſic inuentum impunè occidi permittat, *l. quod ait lex*, §. *quod ait. ff. de adult.* & lex Luſitana *lib.*5. *tit.*38. per textum ibi: *licitamente*, quamuis ſecundùm communem peccet mortaliter, Gomez *l.*80. *Tauri, n.*52. Decianus *tract. crimin. lib.* 9. *cap.*15. *num.*36. *in fine, verſ. de iure autem Canonico, n.*40. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 121. *num* 55. *verſ. pro concordia, & à num.*122. & Sanchez *de matrimonio, lib.* 10. *diſp.*8. *à n.*38. quibus accedit Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.*833. *num.*30. vbi excuſat occidentem à cenſura ex repentino animi motu: ſecus ſi ex deliberatione; ſed meliùs illum excuſat iuſtus dolor, quia eſt impatibile, ita vt impoſſibile videatur tam iuſtum dolorem compeſcere in flagranti delicto, & ideo iuſtus dolor, & acerrimus eum excuſat, quaſi occidat prouocatus, & videatur facere in ſuam defenſionem, vt notat expreſsè Guilerm. de Cun. *in l. Imperator l.*2. *ff. de ſtatu hominis*, & *ibi* Bartol. *n.*2. Albericus *col.*2. *quæſt. penult.* Baldus *in tertia lectura, in fine*, & alij, quos referens ſequitur Gomez *in d. l.* 80. *Tauri, num.* 53.

Excommunicatio lata aduersùs occupantes bona, & terras Eccleſiæ Romanæ, & illius iuriſdictionem vſurpantes, ſic habet:

§. XX.

ITEM excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, ſeu alios directè, vel indirectè, ſub quocunque titulo, vel colore inuadere, deſtruere, occupare, & detinere præſumpſerint in totum, vel in partem Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, inſulas Sardiniæ, & Corſicæ, Terras citra pharum Patrimonium Beati Petri in Thuſcia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venayſinum, Sabinenſem, Marchiæ Anconitanæ, Maſſæ Trebatiæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas Prouincias, illarúmque Terras, & loca, ac Terras ſpecialis commiſſionis, Arnulforum, ciuitatéſque noſtras Bononiam, Cæſenam, Ariminum, Beneuentum, Peruſium, Auinionem, ciuitatem Caſtelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum, & alias ciuitates, Terras, & loca, vel iura ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinentia, dictæque Romanæ Eccleſiæ, mediatè, vel immediatè ſubiecta; necnon ſupremam iuriſdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Eccleſiæ competentem de facto vſurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præſumunt, necnon adhærentes fautores, & defenſores eorum, ſeu illis auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtantes.

EPITOME.

336. *Materia huius canonis, quæ ſit? Quot actiones principales? & quot acceſſoriæ? & quæ perſonæ, quibus excommunicatio minitatur.*
337. *Hic canon in tres partes partitur.*
338. *Loca, & iura, quæ habet Romana Eccleſia, quo iure ea habeat.*
339. *Cur in hoc canone fiat mentio ſpecialis ciuitatum*

Bononiæ, Caſenæ, Arimini, & aliarum potius, & omittantur multa oppida, quæ etiam pertinent ad Eccleſiam Romanam?
340. *Appellatione ſupremæ iuriſdictionis, quid veniat?*
341. *Quot excommunicationibus feriatur inuadens, occupans, detinens, & deſtruens aliquem locum, aut oppidum Eccleſiæ Romanæ?*
342. *Cur aliquæ ciuitates dicantur eſſe patrimonium B. Petri, & quare quotannis hæc Bulla legatur?*

336. MAteria huius canonis eſt ſacrilegium, quo Sedes Apoſtolica in ſuis terris offenditur, & ſuprema iuriſdictio in illis læditur, Caietan. *in ſumma, verb. excommunicatio*, Sebaſt. Medice *in ſumma peccat. capital. tit. 9. quæſt* 78. *n.* 16. Sayr. *hoc loco, n.* 1. Eſt autem hæc excõmunicatio lata ad defendendum contra omnes dominium temporale ad Sedem Apoſtolicam ſpectans, illóſque afficit, qui directè, aut indirectè per ſe, vel per alios præſumpſerint inuadere, deſtruere, occupare, detinere, in totum, vel in parte Romanã vrbem, & alias ciuitates, & loca, quæ ibi enumerantur. Vnde conſtat actiones principales eſſe præſumptuosè inuadere per ſe, vel alios, directè, vel indirectè Terras Eccleſiæ Romanæ, vel deſtruere, occupare, detinere in eiſdem terris, & locis iuriſdictionem vſurpare, vel eam perturbare, retinere, & vexare, quæ omnia ſunt actiones principales ſpecialiter in hoc canone damnatæ: acceſſoriæ autem ſunt ad ſupradicta fauorem, auxilium, & conſilium præſtare.

Perſonæ autem contra quos fertur cenſura, ſunt omnes, qui præſumpſerint has actiones principales, & acceſſorias exercere contra tenorem, & ſubſtantiam huius canonis, ſiue id operentur facto proprio, & perſonaliter, ſiue per alios inuadant, & occupent aliquam terram Sedis Apoſtolicæ. Excuſabuntur tamen, qui bona fide & probabili titulo doctorum hominum iudicio adhærentes aliquid egerint, tunc enim non eſt locus excommunicationi, Caiet. *verb. excommunicatio, in ſumma, c.* 31. *verſ. Quartò nota*, his verbis, *Quia tunc operatur quis ex ignorantia pluſquam probabili; & ideo neque apud Deum, neque apud Eccleſiam agit contra eiuſdem Eccleſiæ ius, ſeu libertatem*, ſequitur Suar. *hoc loco, diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 105.

Quin etiam ex Caiet. *ibi cap.* 17. quem ſequitur Nauar. *ſuprà n.* 73 ſi contingat in ciuitatibus Pontificis eſſe factiones, & alteram eſſe extra ciuitatem, & inuadere ciuitatem hoſtiliter, vt ibi obtineat Principatum, ligari hac excommunicatione, quamuis non procuret offendere ius Eccleſiæ, neque ciuitatem ex dominio Papæ eripere, quia in hoc canone prohibetur perturbare, retinere, & vexare, & inuadere ciuitatem, quod ſufficit ad incurrendam excommunicationem, præſertim, quia hoc non fit, quin ciuitas ſaltem in parte deſtruatur, Suar. *ſupra d. num.* 105. *ad finem.* nam deſtruere ſignificat id quod ſtructum eſt diruere, & vaſtare, Vgolin. *hoc loco, in principio, n.* 4. & in ſpecie Marius Alterius *diſp.* 21. *lib.* 5. *c.* 1. *fol.* 756. *col.* 2. *verſ. dubitari poteſt hoc in loco.*

337. Diuiditur in tres partes hic canon. In prima cõtinẽtur omnes, qui terras, loca, & ciuitates Eccleſiæ offendunt. In ſecunda offendentes Eccleſiæ Romanæ iura. In tertia offendentes eiuſdem Eccleſiæ Romanæ iuriſdictionem ſupremam, Sayr. *de cenſuris hoc loco, n.* 4. Vgol. *in hoc canone, in principio.* Quatuor ergo modis hæc actio principalis prohibita, quo ad iuriſdictioné exerceri poteſt, & incurri excommunicatio. Primò vſurpando iuriſdictionem, quæ cõpetit Summo Pontifici in locis enumeratis. Secundò perturbãdo. Tertiò retinendo. Quartò vexando eandem iuriſdictionem, & denique quouis modo impediendo ne in illis locis officiales, miniſtrique Sedes Apoſtolicæ iuriſdictionem exerceant. Et excommunicantur nõ ſolùm qui inuadunt corporaliter loca ipſa, vel iura, vel occupant iuriſdictionem, quam Eccleſia Romana in illis habet, ſed etiam, qui perturbant, ſiue domeſtici ſint ciues, ſiue externi, ſiue perturbent potentia, & armis, ſiue fraude, & dolo, Sayr. *in hoc canone, num.* 5. dicens eſſe probabile dolo, & fraude perturbantes ligari hac excommunicatione.

Quin etiam laici vſurpantes iura Eccleſiaſtica, aut rebus Eccleſiaſticis iniuriam, aut violentiam irrogantes, poſſunt tanquam ſacrilegi puniri per iudicem Eccleſiaſticum de iniuriis, & damnis Eccleſiæ illatis, & compelli ad ſatisfactionem, Fuſch. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 28. Boſſius *in praxi crimin. tit. de ſacrileg. num.* 7. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 36. *in principio*, Palat. *in cap. per veſtras, de donationibus inter virum, & vxorem, notab.* 2. §. 1. *num.* 3. Ordinatio Luſitana *lib.* 2. *tit.* 1. §. 5. & Cardinal. Tuſch. *tom.* 4. *littera I. concl.* 445 *n.* 19. *& concl.* 446. *num.* 10. facit gloſſ. *in cap. conqueſtus, verſic. quaſi poſſeſſione, de foro competenti, & cap. ſi Clericus laicum, & cap. cum ſit generale, eodem titulo*, & ibi ſcribentes.

Quæſtionis eſt, quo iure Eccleſia Romana habeat ea loca de quibus in hoc canone fit ſpecialis mentio? Conſtat *ex cap. Conſtantinus, el* 2. *& ordine* 14. *diſtinct.* 96. ampliſſimam feciſſe Conſtantinum Magnum donationem Beato Syluestro Summo Pontifici, cui contulit Lateranenſe Palatium, Vrbem Romanam, & cunctas Italiæ, & Occidentalium Regionum Prouincias; nec non ciuitates, & oppida omnia ſimul cum plenaria adminiſtratione omnium iurium Imperialium, tam in Iudæa, & Græcia, quàm in Aſia, Thracia, & Africa. Cuius donationis meminerunt in hiſtoria Imperator. *in vita Conſtantini, cap.* 3. §. *de la donacion.* Mexia, Bellarm. *tom.* 1. *controuer.* 3. *de Roman. Pontif. lib.* 2. *cap.* 17. *verſ hac omnia, & lib.* 5. *cap.* 19. *verſ. Quarto*, Caſtald. *de Imperat. quæſt.* 51. Baron. *Annal. tom.* 3. *anno* 324. Soar. *de legibus, lib.* 4. *cap.* 6 *num.* 6. Ceual. *commun. contra commun. quæſt.* 345. & conſtat ex textu ibi: *Vt Pontificalis apex non vileſcat, ſed magis, quàm terreni Imperij dignitas, gloria, & potentia decoretur, ecce tam Palatium noſtrum, quàm Romanam vrbem, & omnes Italiæ, ſiue Occidentalium Regionum Prouincias, loca, ciuitates Beatiſſimo Pontifici, & vniuerſali Papæ Syluestro concedimus, & relinquimus, & ab eo. & a ſucceſſoribus eius per pragmaticum conſtitutum decernimus diſponenda.* Ita Conſtantinus, ibi: *Ex quibus verbis apparet, & in Italia, & in Occidentalibus partibus eſſe omnia loca ſita, quæ in Bulla numerantur.* 338. Nam ſexdecim Regiones continet, & in his Regnum Siciliæ, quæ Italiæ Inſula eſt, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinet, vt notat Clement. 2. *in ve ſicul. vt illud tanquam notiſſimum, iuncto verſicul. Rurſus, de re iudic. & cap.* 2. *verſ. Præter Regnum Siciliæ*, quod eſt ſpeciale patrimonium Beati Petri *eodem lib.* 6. *& ibi* Geminianus, & vult Vgolin. *in hoc canone, in principio, n* 2. & Alterius *hoc loco, diſp.* 21 *lib.* 5. *cap.* 2. *fol.* 761 *col.* 1. *in principio*, vbi firmat Siciliam fuiſſe de patrimonio Beati Petri ex donatione facta à Carolo Magno Imperatore Adriano primo Pontifici Romano, quam donationem poſtea Ludouicus Pius ipſius

ipſius Caroli filius confirmauit. Quæ poſtea defluxu temporis regnante Michaele Balbo Conſtantinopoli à Saracenis occupata eorum ditioni per annos 230. ſubiecta fuit, ſed de hoc alij, inter quos Turrecrem. *in cap. 1. diſtinct. 94. n. 2.* & alij *in cap. ad Apoſtolica, §. præter, de ſententia, & re iudicata in 6.* vide reliqua apud Marium, & Maſtrillum *in præludio de magiſtratibus n. 48.*

Illud non eſt omittendum Romanum Pontificem iuriſdictionem, & dominium modis, & titulis legitimis obtinuiſſe non ſolùm in Vrbe, ſed etiam in aliis Regionibus, vrbibus, è locis in hoc canone commemoratis, nec de hoc ambigi poteſt; nam tempore Gregorij Magni Eccleſia Romana Siciliam, Lucaniam, & Calabriam, & alias Prouincias vti patrimonium ſuum poſſidebat, & obiit anno de 604. cuius patrimonij, qui curam gerebat, Rector patrimonij ſancti Petri dicebatur; vt ex quibuſdam eiuſdem Gregorij epiſtolis deducitur. Conſtitutum autem erat huiuſmodi patrimonium in prædiis, agris, & aliis poſſeſſionibus, quæ Romano Pontifici dono datæ fuerunt, & poſtea Eccleſia Romana incepit paulatim conſequi dominium, & ditionem illarum Prouinciarum, & ciuitatum.

Quod attinet ad inſulas Sardiniam, & Corſicam, illud etiam certum eſt fuiſſe in patrimonio B. Petri iam à Caroli Magni Imperatoris tempore, in quo datæ fuerunt Romanæ Eccleſiæ, vt patet ex conſtitutione Ludouici Pij Imperatoris filij ipſius Caroli, quæ ad verbum deſcripta aſſeruatur apud Vaticanum in eius monumentis, vbi confirmat donationem factam à patre Carolo, & auo Pipino, Pontifici maximo. Cùm autem Sarraceni, vt teſtatur Sigonius *lib. 3. de Regno Italiæ anno* 710. Sardiniam ſuo Imperio ſubiecíſſent, Ioannes Nonus Pontifex *anno de* 1004. indulſit, vt qui Sardiniam, & Corſicam recuperarent, ſibi poſſent retinere, modò à ſeruitutis iugo Chriſtianos in libertatem aſſererent; quo propoſito præmio Piſani, & Genuenſes excitati Corſicam, & Sardiniam aggreſſi ſunt, & vtranque per annos ſequentes expulſis Sarracenis donarunt libertate. Inter ſe tamen de Sardiniæ iure poſſidendo bello diutiſſimè pugnarunt, non ſine magno Inſulæ detrimento, quo tempore Bonifacius Octauus Iacobum ſecundum Aragoniæ Regem filium Petri Tertij Aragoniorum Regis Romam vocauit, & eum Pontificio diplomate Sardiniæ Regẽ creauit; quo modo peruenit Sardinia ad Principatũ Regum Aragoniæ; ex quo tempore ad Regem Catholicum Ferdinãdum, & ex eo ad Carolum Quintum Imperatorẽ, & ad eius filium Philippum cognomento Prudẽtem, & ad eius poſteros Sardinia inſula pertinet omni cẽſu libera, vt creditur veriſimile, ſic fuiſſe à Bonifacio Octauo cõceſſam Iacobo ſecundo Aragoniæ Regi, eo quòd Genuenſibus Lucius ſecundus remiſerit cenſum annuum, quem quotannis ob Corſicam pendebant. Ex quibus patet Inſulam Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ in patrimonio Beati Petri fuiſſe ex donatione Eccleſiæ Romanæ à Carolo Magno facta, teſte Sigonio *lib. 3. de Regno Italiæ.* Cætera, quæ ad hunc locum pertinent, & ad hanc extremam Bullæ Cœnæ cenſuram, & ad oppida enumerata ibi, conſule Marium Alterium *diſput. 21. cap. 2. per totum*, & Barboſam *in cap. ſi diligenti. 17. num. 2. & 3. de præſcriptionibus.*

339. Quo autem tempore cœperint reliquæ ciuitates in hoc canone memoratæ pertinere ad dominium Romanæ Eccleſiæ, non eſt enim eadem omnium ſententia, eo quòd ius Bononiæ, & Peruſij, & Ferrariæ ad dominium Romanæ Eccleſiæ pertinere ex donatione facta à Pipino Rege Francorum Caroloque Magno, & Ludouico Pio quidam autumant. Alij autem Beneuentum, ſeu Ducatum Beneuentanum cenſent à Carolo Magno fuiſſe confirmatam donationem Romanæ Eccleſiæ factam vnà cum aliis oppidis per patrem Pipinum, de quibus omnibus dubiis, & de rationibus dubitandi, conſule dictum Marium Alterium *d. c. 2. ad finem.*

Nomine ſupremæ iuriſdictionis venit hoc loco iuriſdictio temporalis, & merum Imperium, 340. quod habet Summus Pontifex in terris Eccleſiæ, cuius iuriſdictionis quatuor ſunt ſpecies. Prima dicitur merum Imperium, ſecundùm quod dicitur habere gladij poteſtatem ad puniendum facinoroſos homines, & hæc eſt ſuprema iuriſdictio, gloſſa *in l. Imperium, verb. Mixtum, de iuriſdict. omni. iudic.* Mixtum autem Imperium exigit cauſæ cognitionem, gloſſa *vbi proximè*, & hæc iuriſdictio eſt reſeruata Summo Pontifici, vt notat gloſſ. *in cap. quod tranſlationem, ver. reſeruata, de officio legati.* Quare quæ Apoſtolica Sedes ſpecialiter reſeruauit, non veniunt in generali conceſſione, Perez *l. 1. gloſſ. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti pag. 459. col. 2. ante medium*; atque ita in generali Legati à latere commiſſione, non veniunt caſus Papæ reſeruati, Boërius *in tractatu de poteſtate Legati à latere num. 24.* Eraſm. à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos part. 1. quæſt. 3. num. 13. & part. 4. quæſt. 3. num. 1.* quamuis frater Emmanuel *tom. 2. Regularium quæſt. 61. art. 1.* Pariſius *conſ. 28. num. 31. cum ſequentibus part. 4.* Viuald. *in tractatu de Legato part. 1. quæſt. 8.* exiſtiment poſſe cognoſcere contra exemptos, per gloſſam *in d. cap. tranſlationem*, ibi, *ego credo quod poteſt cognoſcere*, &c. Ratio, quia quamuis ſit de reſeruatis Papæ cognoſcere de cauſis exemptorum, eſt tamen Legati à latere habere in exemptos iuriſdictionem. *cap. ſi Abbatem, de electione lib. 6.* ideo non videtur Papa eximere exemptos à poteſtate Legati, Nauarr. *de datis, & promiſſis pro iuſtitia, notabili 4. numero 10. verſic. ſecundò per ea quæ.* Non poterit tamen eximere aliquem à iuriſdictione alicuius ordinarij, quia nequit facere Legatus, quod violet ius commune; at eximere à iuriſdictione Ordinarij aduerſatur iuri communi, *cap. omnes Baſilicæ 16. quæſt. 7.* & plurimum præiudicat Eccleſiæ, Baron. *Annal. tom. 8. anno 676.* & ita reſoluit Eraſm. ſuprà *part. 1. quæſt. 3. num. 13. de iuriſdict. in exemptos*; eſt enim hoc valde conſonum iuri, & rationi, vt dicam infrà *diſp. de Legato à latere, §. 2. num. 10. & num. 38.*

Quòd autem præiudicet iuri communi eximendo à iuriſdictione Ordinarij aliquem, docet Abbas *in cap. final. num. 2. cum addit. de confirmat. vtili*, Boër. *in tractatu de poteſtate Legati de latere num. 44.* & Villadieg. *in tractatu de Legato part. 1. quæſt. 9. num. 64.* ex ea ratione, quæ deducitur ex *dict. cap. omnes Baſilicæ, 16. quæſtio. 7.* vbi probatur omnes Baſilias præſumi illius Epiſcopi, in cuius Diœceſi ſunt extructæ, & eo ipſo, quòd quis eſt Epiſcopus, habet fundatam intentionem ſuper iuriſdictione in omnibus Eccleſiis, & perſonis totius ſuæ Diœceſis, Rot. *deciſ. 171. num. 2. & deciſ. 491. num. 1.* apud Farinacium *part. 1. recent.* idcirco quidquid eſt intra fines Epiſcopatus, cenſetur etiam de Diœceſi. Rot. *deciſ. 683. num. 1.* dict.

d.p.1.recent. Vnde quamuis Legatus poſſit cognoſcere de exemptis, non poteſt tamen eximere Eccleſias; nec perſonas à iuriſdictione Ordinarij, quia eximere aduerſatur iuri.

341. Dubitari poteſt, quot cenſuris feriatur, qui inuadit locum aliquem Eccleſiæ Romanæ, & ſimul occupat, detinet, & deſtruit? Hac de re vide ſuprà §. 4. *num.* 106. *& ſequent.* & §. 10. *num.* 220. Ad rem ergo dicit Marius Alterius *lib.* 3. *de cenſuris diſp.* 10. *cap.* 8. ſi ex commiſſione plurimum actuum plura peccata emanant, & diuerſæ tranſgreſſiones conſtitutionis alicuius, procedunt etiam plures excommunicationes, à quibus delinquens neceſſariò eſt abſoluẽdus. Ratio, quia excommunicatio fertur in tranſgredientes conſtitutionem; quare, ſi tranſgreſſio eſt multiplex, multiplex erit excommunicatio, ſecus ſi tranſgreſſio eſt vna, excommunicatio erit etiam vna, Nau. *in man. c.* 6. *n.* 17. *&* 18.

Dicetur autem actus eſſe vnus, vel multiplex in genere moris ad iudicandum numerum excommunicationis ex continuatione, vel interruptione actus; atque ita, quando omnes actus interiores, & exteriores tendunt quaſi præparationes ad vnum effectum principalem perficiendum, quamuis illi actus in genere entis differant, & interrumpantur, vnica tantùm eſt violatio, ſeu tranſgreſſio, & ex conſequenti vnica cenſura. Secus, quando actus inter ſe ſunt diuerſi non ſolùm in genere entis, ſed etiam in genere moris. Exemplum prioris ſit, percutiens clericum ad quod crimen priùs accepit enſem, vocauit ſocium, arripuit iter, & alia egit ſemper cum eadem intentione, vel actuali, vel virtuali, vnica fuit tranſgreſſio, & vnica quoque cenſura; etiamſi tres ictus vno impetu in clericum intulerit, quoniam tres illi ictus vno impetu illati, fuit vnus actus in genere moris. Exemplum poſterioris apparet in percutiente clericum ſemel, & poſtea per interuallum notabile, iterum percutiat, ligabitur duabus cenſuris, quia vnaquæque actio in genere moris fuit integra, & ſeparatim completa, ſicut interficiens vnico impetu vnum clericum, & ſucceſſiuè alium, duo commiſit homicidia, quia duo ſunt obiecta diſtincta in genere moris, & componunt duas actiones completas, Nauarr. *in manuali cap* 6. *num.* 18. Marius Alterius *d. lib.* 3. *cap.* 8. *verſ. ſed quamuis hæc regula.* Ex quo ſequitur in caſu noſtro, ſi quis inuaſit ciuitatem Sedis Apoſtolicæ, & eam occupauit, & ſucceſſiuè deſtruxit, & eodem tempore ſolo æquauit, vnam tantùm incurrere cenſuram: ſecus ſi inuaſit, & occupauit, & poſtea poſt aliquod tempus illam deſtruxit, & deuaſtauit; tunc enim duabus inuolutus eſt cenſuris. Nam vnus excommunicatus poteſt iterum excommunicari, & data abſolutione vnius excommunicationis, adhuc reſtat alia excommunicatio, quæ incepit habere effectum, cùm abſoluitur à prima, *c. Engeltrudam* 3. *quæſt.* 4. *& gl. ibidem c. ita quorund.m*, & *ibi* gloſſ. *verb. excõmunicatio, de Iudæis*, & communiter omnes, ſequitur Felin. *in cap. poſtulaſti n.* 2. *de reſcriptis*, & alij, quibus adhæret Gonzal. *de menſib. gloſſ.* 13. *n.* 81. *& ſequent.*

Ex dictis liquet, cur aliquæ ciuitates dicantur patrimonium Beati Petri. Item cur in hac conſtitutione ſit mentio ſpecialis Bononiæ, Cæſenæ, Arimini, & aliarum, quia ſcilicet fuerunt ſæpiùs à Tyrannis occupatæ, & à ditione Romani Pontificis ereptæ, & tandem in ditionem Pontificis eiectis Tyrannis reuocatæ; denique ea eſt potiſſima ratio ob quam quotannis hæc excommunicatio in die Cœnæ Domini promulgatur contra occupantes Eccleſiæ Romanæ Terras ſecundùm Felinũ *in c. cum non liceat, de præſcript. col. vlt.* opinantem nullam præſcriptionem poſſe præiudicare Romanæ Eccleſiæ, quòd quolibet anno præſcriptio interrumpatur per excommunicationem Bullæ Cœnæ die Iouis Sancti à Pontifice pronunciatam contra occupantes, & detinentes res Eccleſiæ Romanæ. quod procedit, quo ad malæ fidei poſſeſſores, qui à Pontifice Romano excommunicatione ligãtur.

Secus dicendum de bonæ fidei poſſeſſoribus, qui quamuis ſint in poſſeſſione rerum Eccleſiæ Romanæ, opinantur tamen eſſe in poſſeſſione iuſta, & res eſſe proprias: & ideo non incurrere in excommunicationem, ſi bona fide poſſideant, ita Caietan. *in ſumma verb. excommunicatio cap.* 31. *verſ. quarto*, & Suar. *de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 105. dummodo diligentiam adhibeant, vt veritas deprehendatur, vt in ſimili tradit Victor. *de iure belli num.* 25. Couarr. *in regul. poſſeſſor.* §. 12. *n.* 5. *verſ. Ego hanc ſententiam falſam eſſe opinor*; eo, quia poſſeſſor bonæ fidei illius, qui credit iure, & legitimè poſſidere terras Eccleſiæ Romanæ, poteſt præſcribere, ſi poſſeſſio duret bona fide ſine vllo impedimento per centum annos, textus *in cap. ad Audientiam, verb. contra quam non niſi centenaria, de præſcriptionibus, & in cap. cum nobis, eodem titulo verſ. non niſi centum annorum, & ibi* Scribentes, *l.* 26. *tit.* 29. *part.* 3. Pinel. *in Authent. Niſi, num.* 57. *Cod. de bonis maternis.* Balb. *de præſcript.* 1. *part.* 5. *à num.* 16. Molin. *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 72. *verſ. ſecunda, num.* 4. Neque obſtat excommunicatio Bullæ in Cœna Domini ſingulis annis promulgata, niſi aliud occurrat impedimentum, quòd poſſit interrumpere præſcriptionem; ex eo fundamento, quoniam excommunicatio nõ ligat, niſi vbi eſt culpa mortalis, quam non contrahit bonæ fidei poſſeſſor, Marius Alterius *in hoc canone cap.* 3. *diſp.* 21. *fol.* 763. *col.* 2. nec tenetur bonæ fidei poſſeſſor reſtituere fructus conſumptos, niſi quatenus ex illis locupletior euaſerit, Antonius Gabriel *communium lib.* 5. *tit. de acquirendo rerum dominio, concluſ.* 2. *num.* 3. Menoch. *remed.* 15. *de recup. num.* 598. Tolet. *in ſumma lib.* 5. *cap.* 17. *n.* 9. *&* 10. Molin. *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 569. *verſ. quando aliquid, & diſp.* 718. *num.* 1. *& diſp.* 719. *num.* 4. Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 14. *dub.* 2. *num.* 9. *&* 10. Rebellus *de obligationibus iuſtitiæ part.* 1. *lib.* 2. *quæſt.* 4. *n.* 10. *&* 11. Sayr. *in claui lib.* 10. *tract.* 2. *cap.* 2. *n.* 2. & Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 23. *à n.* 77.

Sed quid, ſi non conſtet poſt adhibitam diligentiam, an res poſſeſſa ſit Eccleſiæ Romanæ, nec poſſeſſor conſcientiam dubiam deponere poteſt, an incidat in excommunicationem, ſi rem non reſtituat? Reſpondet Sanchez *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 41. *à n.* 12. Si incipiens bona fide poſſidere, accedente dubio poſtea, an res ſit aliena, teneri diligentiam adhibere, vt de veritate conſtet; quòd ſi poſt diligentiam præmiſſam veritas adhuc non deprehendatur, poſſe poſſidentem rem retinere, & practicè non dubitare, an res ſit ſua, & ex conſequenti nõ ligatur excommunicatione. Idem repetit *lib.* 1. *in præcepta Decalogi c.* 10. *n.* 9. nihilque teneri reſtituere, quod tanquam probabilius tradit cum Vaſques 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *diſp.* 66. *c.* 7. *n.* 44. & cum Salas 1. 2. *quæſt.* 21. *tract.* 8. *diſp. vnica, ſect.* 23. *n.* 231. Et quamuis *d. diſp.* 41. *num.* 19. exiſtimauerit Sanchez poſſidentem bona fide, ſi poſt præmiſſam debitam diligentiam, anceps ſit, & magis propendeat in eam partem, quòd res illa ſit aliena, teneri reſtituere partem pro ratione maioris illius propenſionis, prout etiam vult Sotus *lib.* 4. *de iuſtitia,*

quæſt. 5.

quæſt.5. art. vltim. ad finem, & Ledeſm. 2.*part*. 4. *quæſt*.18.*art*.1.*dub*.14.*fol*.231. *col*. 1. attamen nihil poſſidentem in hoc caſu teneri reſtituere probabilius cenſet *d.cap.19.in præcepta Decalogi,num.* 9. cuius ſententia mihi probatur; & hæc ſufficiant ad explanationem Bullæ Cœnæ,quæ viginti Canones complectitur;modò ad obſeruationes eiuſdem Bullæ Cœnæ, quæ poſt excommunicationes apponuntur, gradum faciamus.

Prima obſeruatio ſic habet:

343. Volentes præſentes noſtros proceſſus, ac omnia,& quæcunque his litteris contenta,quouſque alij huiuſmodi proceſſus à nobis, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtente fiant,aut publicentur durare,ſuóſque effectus omnino ſortiri.In hac ergo obſeruatione notandum eſt Bullam Cœnæ durare vſque ad alterius à ſummo Pontifice pro tempore factionem, aut publicationem, atque ita poſt Pium Quintũ anno Domini 1568. durat Bulla Cœnæ, quouſque ſequens Pontifex aliud diſponat, ita Nauarrus *in manuali*, *cap*. 27. *num*.73.quem ſequitur Henriq.*tom.2.cap.18.lit.L. lib*.13.*& n*.4.Olim autem Bulla Cœnæ non habebat vim legis,ſed præcepti,quod finitur cum præcipiente,Suar.*lib.5.de cenſuris,diſp*.21.*ſect*.1.ſequitur Nauarr.ſubdens ex ſe eſſe perpetuam,& naturam legis, ſeu ſtatuti imitari: ceſſare tamen vbi primum Bulla ab alio ſucceſſore promulgatur; idem docet Toled.*de caſib.in Bulla Cœnæ, excommunicatio vltim.*Differt tamen à lege,quia lex non ceſſat,niſi per poſteriorem reuocetur expreſsè,aut ei aliquid contrarium ſtatuatur, vide Suar. *ſuprà*, *& de legibus,lib*.1.*c*.10.*n*.15.*fol*.59. An verò huiuſmodi cenſuræ in Bulla Cœnæ cenſeantur ab homine,aut à iure,vide,quæ dixi ſuprà *diſp*.3 *à princ.*

Secunda obſeruatio de illis, qui poſſunt abſoluere à cenſuris Bullæ Cœnæ.

§. XXI.

EPITOME.

344. *Abſoluere à cenſuris Bullæ Cœnæ nemo poteſt, excepto mortis articulo,niſi ſummus Pontifex. Articulus mortis, & periculum mortis æquiparantur. ibid.*
345. *Abſolutus in articulo mortis, quam cautionem præſtare debeat?*
346. *Quam pœnam contrahant, & quam excommunicationem abſoluentes à cenſuris Bullæ Cœnæ, & an ſit reſeruata?*
347. *Priuilegia conceſſa, ne poſſint excommunicari à Sede Apoſtolica an ſint valida?*
348. *Vtrùm facultas conceſſa Epiſcopis à Concilio Tridentino, vt poſſint abſoluere à contentis in cap.6.ſeſſ.24. auferatur per hanc ſecundam obſeruationem, ſeu clauſulam?*

VT autem hæc ſecunda obſeruatio meliùs intelligatur,& quæ in ea reſeruantur pateſiant, tenor illius ſic habet:Cæterùm à prædictis ſententiis nullus per alium,quàm per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poſſit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum, quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorumuis ordinum etiam mendicantium, ac militiarum regularibus, etiam Epiſcopali,vel alia maiori dignitate præditis, ipsíſque Ordinibus, & eorum Monaſteriis, Conuentibus, & Domibus,ac Capitulis, Collegiis,Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus,& locis piis, nec non laicis, etiam Imperiali,Regali, & alia mũdana excellentia fulgentibus,per nos, & dictam Sedem,ac cuiuſuis Concilij decreta,verbo,literis,aut alia quacunque ſcriptura in genere,& in ſpecie cõceſſorum, & innouatorum,ac concedendorum, & innouandorum.

Hoc poſito conſtat ex tenore Bullæ neminem poſſe à ſententiis Bullæ Cœnæ abſolui, niſi per Romanum Pontificem, excepto mortis articulo, ídque meritò,quia Romanus Pontifex abſolutionem ſibi reſeruauit. Vnde abſoluere ab his ſentẽtiis nõ poteſt Collegium Cardinalium, cùm Collegiũ non ſit Romanus Pontifex, cui enim verba legis non conueniunt,nec diſpoſitio conuenit,argum.*l.4.§.toties,ff.de damno infecto*.item nec Vicarius Papæ, vel Legatus à latere, Patriarchæ, vel Archiepiſcopi,vel Epiſcopi poſſunt abſoluere,argumento capitis *nónne,de præſumptionibus*:denique nec Conciliũ generale,nam neque ipſum eſt Romanus Pontifex;ſed eius auctoritate cõgregatur, & illi præeſt.Nam ſi Summus Põtifex huiuſmodi caſus Bullæ ſibi non reſeruaſſet expreſsè, poteſtas abſoluendi pertineret ad omnes, qui poſſent ab excommunicatione iuris abſoluere; vt deducitur *ex c.nuper, de ſententia excommunicationis*, vbi Innoc.III.de abſolutione ab excommunicatione iuris,his verbis ait: *Quia tamen conditor canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit,eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi*,ex quo ſequitur quòd quando ius quamuis non declaret per quem abſolutio danda eſt,declarat tamen, & abſolutè ait abſoluendum fore, eo ipſo quòd denegat abſolutionem,aut diſpenſationem,videtur tacitè,& cenſetur facere facultatem abſoluendi, aut diſpenſandi Epiſcopis,aut aliis Prælatis, Henriq. *in ſumma,lib*.14.*c*.19.§.2.*iuncta lit.P*.Azor *inſtit.moral.part.2.lib.3.cap.52. quæſ*.13. Suar. *de legib.lib.6. cap.14.num*.8.Sanchez *de matrimonio,lib.3.diſp.52. n*.1.Etenim, quæ Sedes Apoſtolica ſibi non reſeruat,cenſetur conceſſiſſe. Specul. *tit. de legatis*, §. *nunc oſtendendum*, *n*.53. Confert quòd Epiſcopus poteſt in ſua Diœceſi omnia, quæ poteſt Papa in vniuerſo Orbe, Perez *l.5.in principio, tit*.15. *lib*.8. *Ordin.pag*.315.Rebuff.*in tract.nomin. quæſt.5.n*.31. niſi expreſsè interdictum ſit eidem à iure,ſic præcitati,& Henriq.*in ſumma,lib.12.cap.3.§.2. in commento,lit.N*.cùm ergo in his cenſuris abſolutio ſit reſeruata ſummo Pontifici expreſsè, non poteſt delinquens abſolui per alium, quàm per illum.

Excipitur mortis articulus, eo enim caſu nullus eſt caſus reſeruatus, quinimo quilibet ſimplex ſacerdos poteſt abſoluere in articulo mortis excommunicatos,& denunciatos,etiam propter hæreſim,& habentes quæcunque alia peccata reſeruata quomodocunque, Concilium Tridentinum *ſeſſ.14.de ſacrament. pœnit.c.7.verſ.vt nulla ſit reſeruatio*,ſecundùm quod tradunt Couar.*in cap. Alma mater,part*.1.§.11. *n*.8. *verſ. quod ſi mortuus*.Valent. *tom.4.diſp.7. quæſt. puncto* 2. Suar. *tom. 4. de pœnit. diſp.26.ſect.4.& tom.5.diſp.11.ſect.1.num*.14. Paul. Comitol.*reſp.mor.lib.1.quæſt.21.n.1.& quæſt.22.n.2.*

& lib. 5. quaſt. 14. *num.* 3. Ægid. *de Sacramentis, & cenſuris, tom.* 1. *diſp.* 8. *num.* 90. *cum ſequentib.* Auila *de cenſuris, part.* 2. *cap* 6. *dubio* 3. *diſp.* 3. *concl.* 4. Sanch. *in pracepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 5. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *à n.* 58. & nouiſſimè Pater Fagundez *in quinque Eccleſia pracepta p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *à num.* 716. decidentes in hoc articulo nullam dari reſeruationem.

Dicitur autem articulus mortis in caſu propoſito, non ſolùm quando quis vult agere animam, vel quando mors eſt in fieri, & ita proxima, & moraliter certa, & ferè inevitabilis, ſiue hoc proueniat ex cauſa naturali, vt ex morbo, ſiue ex cauſa violenta, nimirum quia eſt morte plectendus: ſed etiam quando eſt in periculo mortis, quod periculum imminet, quando quis eſt in aliquo caſu, in quo eſt probabile periculum de morte, quæ vtplurimum in illo euentu contingere ſolet, nempe quando fœmina eſt partui proxima, & difficile conſueſcit parere, vel vbi primò parturit. Item dicitur eſſe in periculo mortis miles in bello, vbi hoſtes fortiter eſt aggreſſurus, & periculum eſt, ne ſine abſolutione moriatur: non tamen dicitur eſſe in mortis periculo omnis, qui transfretare vult, ita vt à quolibet Sacerdote poſſit abſolui, ſed ille tantùm, qui credit, aut dubitat probabiliter ſe naufragaturum, aut aliàs de vita periclitaturum, Gambarupta *de caſib. reſeruatis, cap.* 2. *à num.* 49. Beneuent. *in praxi de pœnitent. c.* 15. *quaſt.* 7. Bonacin. *de Sacrament. quaſt.* 7. *punct.* 1. *n.* 10. Sanch. *in pracepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 1. vbi addit dari periculum mortis, quoties in mari oritur grauis tempeſtas, vel quando quis aggreditur nauigationem periculoſam, aut iter prædonibus interficere ſolentibus plenum, aut qui incidit in morbum periculoſum, ex quo maiori ex parte mors non euaditur, Suar. *tom.* 4. *in* 3. *partem, diſp.* 26. *ſect.* 4. *n.* 2. Sayr. *de cenſuris, lib.* 1. *c.* 10. *n.* 28. & Barboſ. *de officio & poteſtate Epiſcopi, allegat.* 25. *num.* 52. & Coriolan. *de caſibus reſeruatis, part.* 1. *ſect.* 2. *art.* 16. *à n.* 2. quibus accedit Molfeſ. *in ſumma Theol. moral. tract.* 7. *cap.* 15. *num.* 77. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 18. *num.* 18.

Ambigi tamen poteſt, an in articulo mortis, ſi pœnitens habeat caſus reſeruatos Romano Pontifici, & nequeat recurrere ad illum, teneatur adire Epiſcopum, ſi poſſit? Quiquid aliqui affirment, dicendum eſt cum Suario *tom.* 4. *in* 3. *partem, diſp.* 30. *ſect.* 3. *num.* 4. non eſſe neceſſarium recurrere ad Epiſcopum; ſequitur Molin. *tom.* 4. *de iuſtitia, diſp.* 63. *n.* 2. ex eo fundamento, quia in mortis articulo omnis reſeruatio tollitur, quando non patet aditus ad reſeruátem, dummodo per aliam viam non fiat facultas Epiſcopo abſoluendi de aliquibus caſibus, vt de facto fit à Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 6. vbi datur poteſtas in foro conſcientiæ abſoluendi ſubditos ſuos in ſua diœceſi à quibuſcũque caſibus occultis, ne deductis ad forum contentioſum. Quare ſi caſus reſeruati fuerint ex numeratis *in d. cap.* 6. & ſint occulti, adeundus eſt Epiſcopus, ſi aditus eſt facilis ad illum, ſecus quando caſus non fuerit occultus: tunc enim in eo articulo omnis reſeruatio ceſſat, & nulla eſt differentia inter Epiſcopum, & Parochum, & quemcunque alium Sacerdotem audiendis confeſſionibus expoſitum. Nec obſtat quòd deciditur in percuſſione clerici Papæ reſeruata, vt habetur *in cap. ea noſcitur, & in cap. de catero, de ſent. excom.* vbi fit facultas Epiſcopo ad abſoluendum percuſſorem clerici abſolutè: ſi non detur recurſus ad Pontificem in mortis articulo, quia reſpondetur hoc ſpecialiter conceſſum in percuſſione clerici, vt adeatur Epiſcopus, ſi non detur aditus ad Pontificem: ideo in cæteris caſibus non oportet recurrere ad Epiſcopum, cùm hoc non ſit iure cautum.

Quinimò ſecundùm *d. cap. de catero*, percuſſores Clerici abſoluti ratione articuli, vel periculi mortis, tenentur ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentare ſuperiori, qui extra illum caſum poterat illum abſoluere, quòd ſi non ſe præſentet, quando commodè potuerit, reincidet in eandem cenſuram, habetur *in cap. eos, qui, de ſentent. excommunic. in* 6. Quod intellige non in eandem numero, ſed in aliam ſimilem, propter nouam illam inobedientiam. Abbas *cap. de catero, in fine, de ſentent. excommunic.* dicitur autem eadem cenſura, quia ſimiliter eſt reſeruata, ſicut prior erat, Suar. *de cenſuris, diſput.* 22. *ſect.* 1. *num.* 62. & Sanchez *in pracepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 28.

Item ex *d. cap. de catero*, conſtat excommunicatum propter clerici percuſſionem, ſi ob capitales inimicitias, aut ob aliud legitimum impedimentum non potuerit adire Sedem Apoſtolicam pro abſolutione, poſſe abſolui ab Epiſcopo; idem volunt Molina *de iuſtitia, tom.* 4. *diſp.* 63. *num.* 2. Suar. *tom.* 4. *diſp.* 30. *ſect.* 3. *num.* 4. Henriquez. *in ſumma, lib.* 6. *de pœnit. cap.* 11. *num.* 5. Sanchez *d. cap.* 13. *n.* 9. Zambran. *de caſib. in articulo mortis, cap.* 4. *dub.* 4. *num.* 14. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum canonis*, §. 3. *num.* 12. *& num.* 18. Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 38. & Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus effectu* 9. *num.* 158. Vnde ratione huius capitis *de catero*, non poteſt abſolui percuſſor clerici in articulo mortis à Parocho, vel ab alio Sacerdote expoſito, ſi detur aditus ad Epiſcopum, cui commiſſa eſt poteſtas abſoluendi, quando percuſſor ob impedimentum nequit pro abſolutionis beneficio recurrere ad Pontificem.

Idem dicendum eſt de numeratis *in c. ea noſcitur, de ſentent. excommunicationis*, videlicet de mulieribus, ſenibus, valetudinariis, ſeu membris deſtitutis, & pauperibus, qui omnes ob clerici percuſſionem poſſunt abſolui ab Epiſcopo: atque ita in articulo, vel periculo mortis non ab alio, quàm ab Epiſcopo poſſunt abſolui: nam de mulieribus conſtat ex *cap. mulieres* 6. *de ſentent. excommunicationis*, & docent Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 28. *n.* 18. *verſ. Tertius*, Bonacin. *eodem titulo, diſp.* 2. *quaſt.* 4. *puncto* 5. *num.* 3. *verſ. ſextus.* & Bellet. ſuprà *d.* §. 3. *num.* 17. De ſenibus etiam fortibus loquitur Sayr. *cap.* 28. *num.* 25. Bellet. *d.* §. 3. *num.* 26. vbi *num.* 25. loquitur de infirmis, *& n.* 32. de membrorum deſtitutis; at *n.* 24. de pauperibus, quem ſequitur Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu* 19. *n.* 164. Secus ſi in eo periculo mortis non fiat aditus ad Epiſcopum: tunc enim poſſunt abſolui etiam à ſimplice Sacerdote, ſi non detur copia expoſitorum ad audiendas confeſſiones, vt eſt communis ex Concilio Tridentino; ſicut etiam in aliis caſibus reſeruatis Summo Pontifici, in quibus ſpecialiter non eſt cautum, vt recurratur ad Epiſcopum, poſſunt omnes Sacerdotes etiam ſimplices abſoluere, quando non adſunt expoſiti confeſſionibus excipiendis ab Epiſcopo etiam alterius diœceſis, eo quia, quamuis reſpectu diœceſis in qua ſunt, ſint ſimplices Sacerdotes, ſi tamen ſunt alicubi approbati, potius habent ius, quàm Sacerdotes omnino ſimplices; nullibi approbati, ita

Zambran.

Zambran. ſuprà *in cap.* 4. *dub.* 4. *num.* 16, Suarez *tom.*4.*diſp.*26. *ſect.*4.*num.*4. Sanch. *d.cap.*3 *num.*10.

345. Prima dubitatio, cur abſolutus in articulo mortis non teneatur præſtare ſatisfactionem,ſed cautionem? Ex Bulla Cœnæ non requiritur niſi cautio ſatisfactionis expreſsè, non autem ſatisfactio; vnde non ſolùm in caſu impotentiæ ſimpliciter, ſed etiam, quandocunque moralis difficultas ſatisfaciendi datur, ſufficit cautio, quia Bulla non plus exigit. Hæc autem cautio, vt putat Vgolin. *hoc loco*, quæ exigitur, debet eſſe iuratoria, quæ requiritur ante abſolutionem excommunicationis, quod deducit ex *cap. cùm desideres, verſ. cùm cautio iuratoria, de ſentent. excommunicat.* Nihilominus cautio ſufficiens debet eſſe, aut iuratoria, aut pigneratitia, vel fideiuſſoria. Sanch. *de matrimonio, lib.*10. *diſp.*18. *num.* 35. Caldas Pereria *de poteſt. elig. cap.* 16. *num.* 34. in noſtro autem caſu non ſufficiet promiſſoria cautio in mortis articulo ab habente caſum Bullæ Cœnæ, niſi quando pœnitens non poteſt aliam cautionem præſtare: tunc enim cum illa poteſt abſolui; cùm ad impoſſibile nemo teneatur. *l. impoſſibilium. ff. de regul. iur.* & multo fortiùs, ſi dederit iuratoriam: ſufficit enim ea cautio per quam bono Eccleſiæ, & partis meliùs conſulatur. Sayr. *de cenſuris, cap.* 25. *num.* 4. poſt alios, quos ibi referens ſequitur Souſa *diſp.* 98.

Porrò iuramentum ab excommunicato ante abſolutionem de parendo mandatis Eccleſiæ exigendum eſt, Henriquez *in ſumma, lib.* 13. *cap.*28. §.4. Sayr. *de cenſuris, lib.*4. *cap.*17. *num.* 31. & 32. Suar. *eodem tit. diſp.* 19. *ſect.* 2. *num.* 10. Ægid. *de Sacramentis, & cenſuris, tom.* 2. *diſp.*14. *num.*204. per textum *in cap. ex tenore, de ſentent. excommunic.* ibi, *Recepto ab eo iuramento*, ſequitur Sanchez *in precepta Decalogi, lib.* 2. *cap.*13 *num.*17. vbi ait in hac obſeruatione, ſeu vltima clauſula reſeruationis abſoluendum à caſibus Bullæ Cœnæ duplicem cautionem præſtare teneri; alteram de ſtando mandatis Eccleſiæ, & hanc cautionem, nihil aliud eſſe, quàm iuramentum; alteram verò de ſatisfaciendo parti, quod etiam tradit Couarr. *in cap. Alma* 1. *part.* §. 11. *num.* 11. & quamuis iam parti ſit ſatisfactum, iuramentum tamen de ſtando mandatis Eccleſiæ ante abſolutionem exigendum eſt, iuxta *cap. cùm deſideres*, iuncta gloſſ. *verb. ad cautelam, de ſentent. excommunic.* eo quòd iuramentum exigitur, vt abſoluendus in poſterum ſimilia crimina horreat, & pareat mandatis Eccleſiæ, & iudicis, vt notat gloſſ. *in d. cap. ex tenore, verb. debeat, de ſentent. excommunic* & ex *cap. ſi qui, verb. conſenſu* 7. *quæſt.* 1. Hoſtienſ. *in ſumma, de ſentent. excommunic num.* 14. vbi vult iuramentum eſſe exigendum in omni excommunicatione, & quamuis ſit indiſtinctè dictum, non placeat, ob magna tamen crimina exigendum eſt, quando in illis eſt excommunicatio, Caietan. *verb. abſolutio, cap. penult.* Sylueſt. *eodem verb.* 3. §. 3. & Suar. *de cenſuris, diſp.* 19. *ſect.* 2. *num.* 10. nec eſt omittendum dictum Caietani *in cap. penultimo, ſuprà*, & Tabienæ *verb. abſolutio* 3. *in principio*, dicentium huiuſmodi iuramentum eſſe exigendum de parendo mandatis Eccleſiæ, aut ipſius abſoluentis, neque per tale iuramentum inducitur onus ſeruandi quæcunque mandata Eccleſiæ, ſed illud duntaxat, quod abſoluens præceperit ſeruari, videlicet, ne iterum illud ſcelus committat, propter quod in excommunicationem prolapſus fuit, Sylueſt. *verb. abſolutio* 3. §.4. Nauarr. *in cap.* 1. *num.* 54. *de pœnit. diſt.* 6. & Suarez *tom.* 5. *de cenſuris, diſp.*19. *ſect.* 2. *num.* 10.

Cæterùm quamuis hoc loco Bulla Cœnæ exigat à conſtituto in articulo mortis, vt poſſit abſolui, cautionem tantùm de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo, non debet abſolui pœnitens cum ſola cautione, ſi ſatisfactio commodè fieri poteſt, ex ea ratione, quoniam cautio debet eſſe ſufficiens, & idonea: hæc autem non eſt talis, quando realiter commodè poteſt fieri ſatisfactio. Nam ſatisfactio partis in abſolutione ab excommunicatione eſt iure communi præcepta, *cap. ex parte* 23. *de ſententia excommunicationis*, per textum *ibi*: *Abſque congrua ſatisfactione*, & licèt per hunc textum Suar. *de cenſuris, diſp.*5 *ſect.*7. *num.* 44. & *de legibus, lib.* 5. *cap.* 31. & Sayr. *de cenſuris, lib.* 2. *cap.* 18. *num.*10. autument, quando ſatisfactio requiritur tanquam conditio neceſſaria limitans poteſtatem, eſſe inualidam abſolutionem datam non ſatisfacta parte: attamen verius eſt in noſtro caſu non requiri ſatisfactionem veluti conditionem neceſſariam limitantem iuriſdictionem, vt tenent meliùs Fr. Emmanuel *in ſumma, cap.* 83. *num.* 4. Auila *de cenſuris, part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 9. *concluſ.* 2. Bonacin. *de cenſuris, diſp.* 1. *quæſt.* 3. *puncto* 9. *num.*3. poſt Sanchez *de matrimonio, lib.* 3. *diſp.* 33. *num.* 3. *ad medium*, vbi concludunt abſolutionem ab excommunicatione virtute Bullæ datam, non ſatisfacta parte, eſſe iniuſtam, non autem inualidam: eo quòd eſt forma iure communi neceſſaria, & de iure communi non annullatur propter omiſſionem ſatisfactionis, abſolutio impenſa, ex quo ſequitur in articulo, vel periculo mortis in noſtro caſu, ſi re vera ſatisfactio commodè fieri poſſit, non eſſe pœnitentem abſoluendum ante ſatisfactionem cum ſola cautione, quòd ſi abſoluatur cum cautione, valida erit abſolutio, non tamen licitè impenditur. Sanchez *ibi*, quin etiam ſi nec cautionem pœnitens in eo articulo poſitus iuratoriam potuit dare, ſine ea eſt abſoluendus, Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 4. quia talis cautio ſolùm exigitur, prout eſt poſſibilis, & non aliter, Souſa *hoc loco, diſp* 98. *verſ. tertia concluſio, num.*4.

Secunda dubitatio in quas pœnas incurrant, & quam excommunicationem contrahant abſoluentes extra periculum mortis à cenſuris Bullæ Cœnæ, & an ſit reſeruata? Quo ad pœnas dicendum eſt poſſe plecti ad arbitrium contra tenorem Bullæ abſoluere præſumentes. Præſumere autem hoc loco ſignificat actum auſu temerario contra legem ſine auctoritate Superioris geſtum, & importat dolum, ac temeritatem, vt patet ex *cap. decernimus, de iudiciis, in verb. non præſumant*, hoc eſt, propria auctoritate, Rebuff. *in tractat. nominat. quæſt.* 5. *num.* 29. Alexand. *conſ.* 123. *num.* 9. *vol.*4. Sanchez *de matrimonio, lib.*9. *diſp.*32. *num.*38. poſt Abbatem *in d. cap. decernimus, num.*6. cum gloſſa *in verb. præſumatur*; idem Abbas *in cap. cùm veniſſent, num.*15. *in fine, de reſtit. in integrum*: vbi notat hoc verbum *præſumere* in malam partem ſumi; & ſignificare aliquid fieri de facto, non autem de iure. Quare qui ſcienter, dolo ac temeritate commoti ſine auctoritate Romani Pontificis abſoluunt à caſibus Bullæ Cœnæ, puniri poſſunt ab eodem pro ratione delicti, vt magis expedire iudicauerit. 346.

In Bullis antiquioribus, vt Clementis Septimi, & Martini Quinti, de quo D. Antoninus 3. *part. ſumma, tit.* 24. *cap.* 72. abſoluere præſumentibus

à caſibus Bullæ Cœnæ prohibebatur officium prædicandi, & facultas adminiſtrandi Sacramenta, & excipiendi confeſſiones poteſtas, his verbis: *Eiſque prædicationis, lectionis, adminiſtrationis Sacramentorum, & audiendi confeſſiones officia interdicimus.*

Quo ad cenſuram dicendum eſt præſumentes abſoluere ligatos cenſuris Bullæ Cœnæ, ſcientes ſe non poſſe de iure abſoluere taliter excommunicatos, incidere in excommunicationem, & abſolutionem ab illis impenſam eſſe omnino nullam, vt conſtat ex tenore Bullæ, his verbis, ibi: *Quòd ſi fortè aliqui contra tenorem præſentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerit, eos excommunicationis ſententia innodamus, grauiùs contra eos, ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire nouerimus, proceſſuri.* ſic ibi. Ex quo patet pœnas imponendas non eſſe certas, ſed arbitrarias: excommunicationem autem contra præſumentes abſoluere eſſe certiſſimam.

Ex dictis infertur abſoluentes ex ignorantia, non tamen craſſa, & affectata, vel ex obliuione, vel incogitantia, vel inaduertentia, quia ſcilicet ſunt homines ſimplices, & putant ſe poſſe abſoluere, non ligari excommunicatione, quia non cenſentur de facto præſumentes abſoluere, Vgolinus *hoc loco, verſ. quod ſi fortè aliqui, num* 3. Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 8. poſt Nauarrum *in manuali, cap.* 27. *num.* 73. *verſ. declaratio prima,* Viuald. *in expoſitione Bullæ Cœnæ, num.* 138. & Souſa *cap.* 24. *num.* 3. & Suar. *de cenſuris, diſp.* 21. *ſect.* 3. *num.* 6. *circa finem.*

Similiter non incidunt in excommunicationem abſoluentes à caſibus Bullæ Cœnæ, qui per vim, vel metum probabilem abſoluunt, quia de facto non præſumunt abſoluere, vt ſi pœnitens mortem Confeſſario minaretur niſi abſoluat, Vgol. *ſuprà d. num.* 3. *verſ. Secundo, ex cap. vnico, de iis, quæ vi, metúſve cauſa fiunt, in* 6. Nam metus cadens in conſtantem virum excuſat à tranſgreſſione præcepti humani, ad quod ſufficit metus, vel timor etiam non iuſtus, ſi fuit ille cauſa tranſgreſſionis. Nauarr. *conſil. lib.* 1. *conſ.* 8. *de renunciat. num.* 6. *& conſ.* 4. *de emptione, & venditione, ex n.* 3. vbi vult metum minorem iuſto in foro poli excuſare, non autem in foro fori, in quo requiritur metus iuſtus, Nauarr. *conſ.* 3. *num.* 4. *de conuerſione coniugatorum,* Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 13. *num.* 13. dicens per coactionem præciſam excuſari ab excommunicatione, & per metum, & mortis periculum; Syluеſt. *verb. excommunicatio.* 5. *quæſt.* 4. Graff. *ſuprà, num.* 14. vbi docet in foro conſcientiæ etiam excuſare ab excommunicatione metum non iuſtum, dummodo fuerit cauſa ſine qua non, Nauarrus *cap.* 27. *num.* 93.

An verò hæc excommunicatio, quam incurrunt præſumentes abſoluere à caſibus Bullæ Cœnæ, ſit Pontifici reſeruata? Affirmat Syluеſt. *verb. abſolutio, num.* 10. Armilla *verb. excommunicatio, cap.* 87. Caietan. *eodem verbo, cap.* 77. Vgol. *hoc loco, verſ. quod ſi fortè aliqui,* Viuald. *in Candelabro in* 2. *p. in explanatione Bullæ, §. quod ſi fortè, num.* 140. Rebuff. *in praxi beneſic. in expoſit. Bullæ Cœnæ, art.* 13. *verſ. illos autem,* ibi: *prima eſt.* poſt Felinum *in cap. paſtoralis, §. præterea, col.* 3. *de officio ordinarij.* Confirmatur ex Sixto Quarto *in Extrauagante, & ſi dominici, de pœniten. & remiſſ.* per hæc verba, ibi, *Et contra facientes eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrant, à qua niſi in mortis articulo conſtituti, ab alio quàm à Romano Pontifice abſolui non poſſint.* Iuuant verba huius canonis, quæ ſic habent: *Grauius contra eos ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire nouerimus, proceſſuri.* Vnde, ſi Papa ſibi reſeruat alias pœnas imponendas abſoluentibus à caſibus Bullæ Cœnæ propria auctoritate: igitur etiam ſibi reſeruauit abſolutionem huius excommunicationis, & ab eo petenda eſt abſolutio, ſicut petitur ad alias excommunicationes eiuſdem Bullæ.

Porrò non eſſe reſeruatam abſolutionem huius excommunicationis Summo Pontifici, ſed ab ea poſſe abſolui quemcunque habentem poteſtatem abſoluendi à cenſuris non reſeruatis, eſt multo probabilius, ita Nauarrus *in manuali, cap.* 27. *n.* 74. *verſ. ſecunda,* & illum ſecutus Sebaſt. Medices *in ſumma capital. peccatorum, tit.* 9. *quæſt.* 78. *num.* 1. Sayr. *de cenſuris, d. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 7. Toletus *in ſumma, lib.* 1. *c.* 30. Suar. *de cenſuris, diſp.* 21. *ſect.* 3. *num.* 6. Souſa *ſuprà diſp.* 101. *verſ. prima concluſio, num.* 3. quibus accedit Marius Alterius *hoc loco, diſp.* 22. *cap.* 3. *fol.* 786. *col.* 1. *verſ. quare ſi loquamur,* argumento capitis *nuper, de ſentent. excommunic. verb. Quia tamen conditor canonis*: per quem textum ſit facultas Parochis, & multo fortiùs Epiſcopis abſoluendi à cenſuris, quando non exprimitur per quem debeant abſolui delinquentes: eo quia, quæ Sedes Apoſtolica ſibi non reſeruat, videntur conceſſa, Specul. *tit. de legat. §. nunc oſtendendum, num.* 53. Anton. Monach. *Bononien. deciſ.* 28. *num.* 12. confert, quòd Parochus poteſt abſoluere à ſententia, quæ regulariter à iure indicitur, Nauarr. *in cap. alma. part.* 1. *§.* 12. *num.* 5. & Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 1. ſequitur Henriquez *lib.* 13. *cap.* 28. *§.* 5. *lit. S.* vbi vult Parochum poſſe abſoluere à maiori excommunicatione iuris nemini reſeruata per rationem dicti cap. *nuper,* fundatam in textu, ibi: *Vel à proprio Sacerdote poterit abſolutionis,* &c. cuius textus ratio eſt vniuerſalis, & conuenit tam maiori, quàm minori Sacerdoti proprio. Suar. *tom.* 5. *diſp.* 7. *ſect.* 3. *& ſect.* 4. *num.* 9. Auila *part.* 2. *cap.* 5. *diſp.* 1.

Et quamuis per hunc textum concedatur facultas abſoluendi proprio Sacerdoti ab excommunicatione nemini reſeruata, vt etiam conceditur Parocho nondum Sacerdoti, Vgolin. *de cenſuris, tabul.* 3. *cap.* 4. *§.* 2. *num.* 2. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 20. *num.* 3. & quamuis textus *in d. cap. nuper,* loquatur de proprio Sacerdote, hoc non obſtat poſſe impendi abſolutionem à proprio Parocho nondum Sacerdote; & ſic reſpondet ad textum fuiſſe locutum, quia communiter Parochi ſunt Sacerdotes, & ideo Sacerdotis textus meminit; non tamen proinde Parochum non Sacerdotem excluſit, qui poteſt exercere omnia, quæ à poteſtate Ordinis non dependent: vt deducitur ex *cap. ſuffraganeis,* & ex *cap. tranſmiſſam, de electione,* vbi excommunicatum abſoluere poteſt in foro iudiciali, qui iuriſdictionem habet, quamuis Sacerdos ſit, Couarr. *in cap. alma mater, part.* 1. *§.* 11. *num.* 10. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 2. *in principio, lit. C.* Soar. de Pace *in praxi, tom.* 2. *prælud.* 1. *num.* 6. & Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 9. Quare hoc loco non ſolùm debet impendi à Parocho, & à proprio Sacerdote, ſed etiam à quocumque Sacerdote approbato ab Ordinario abſolutio huius cenſuræ, quia non eſt reſeruata Pontifici, vt in ſimili tradunt Bonacin. *de cenſuris, diſp.* 1. *quæſt.* 3. *puncto* 1. *num.* 9. & Campanil. *in diuerſorio iuris canonici, rubr.* 11. *cap.* 15. *num.* 10.

Ad argumenta contrariæ partis dicendum eſt Sixtum Quartum *in ſua Extrauagante* ſolum fuiſſe locutum de Confeſſariis, qui abſoluerent à caſibus Bullæ Cœnæ, & ab aliis virtute priuilegiorum,& facultatum, quas ipſemet Sixtus conceſſerat, ita Syluester *verb. excommunicatio 7. num. 7.* Suar. *de cenſuris, diſp.21. ſect.3. num.6.* & Sayr. *d. cap.25.* Ad pœnas autem abſoluendi imponendas à Pontifice grauiores, dicendum eſt id procedere in foro iudiciali, non autem in foro interiori, vt colligitur ex *verb. proceſſuri*, Souſa *hoc loco, cap.24. num. 5. ad finem.* Marius Alterius *d. c. 3. fol.* 786.

347. Tertia dubitatio, vtrùm priuilegia conceſſa, ne poſſint excommunicari à Sede Apoſtolica ſint valida? Reſponde Summum Pontificem poſſe reuocare priuilegia per Sedem Apoſtolicam conceſſa, quibus indulgeretur ne delinquentes obſtringerentur cenſuris in Bulla Cœnæ contentis, ratio quia omnes Chriſtiani ſubiiciuntur Pontifici in ſpiritualibus, vt tradit Innocentius *in cap. Inquiſitioni, de ſentent. excommunic.* & ideo poteſt reuocare quæcunque priuilegia, quæ conueniunt rebus ſpiritualibus, qualia ſunt priuilegia Bullæ Cœnæ,quæ ibi reuocantur,ne ſcilicet poſſint abſolui à caſibus Bullæ Cœnæ prætextu quarumuis facultatum, & indultorum, quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis,ſæcularibus, &c. conceſſorum,vt conſtat ex textu Bullæ, & ex clauſula reuocatoria per verba,*cæteriſque contrariis quibuſcunque.* quibus oſtenditur omnia priuilegia fuiſſe penitus obrogata à Pontifice,quæ quouis modo repugnare viderentur contentis in Bulla Cœnæ, Petrus Rebuff. *in praxi beneficiali. in 2.part. in titulo de forma noua promiſ. verſ. ſolet interdum Papa.* Item, quia priuilegiũ concernens iuriſdictionem Pontificis, qualia ſunt illa, quorum fit mentio in hac clauſula Bullæ, ne quis per litteras Apoſtolicas valeat excommunicari, niſi in litteris fiat expreſſa mentio de tali priuilegio, reuocari poteſt ad libitum; quia concernit iuriſdictionem, & quamuis gloſſa *in cap. antiqua*, tradat poſſe Principem ſubditos ſine culpa iure ſuo priuare, *tit. de priuilegiis*, vbi gloſſ. proſequitur cauſas, quæ mouent Principem ad priuandum ſubditos iure ſuo, ex quo colliges priuilegia aliquando ex cauſa iuſta poſſe Principem reuocare; tamen ſine cauſa ſaltem, cogente, & neceſſitatem inducente, ex gloſſ. *in regula decet, de regul. iur. in 6.* Gabriel *communium lib. 3. tit. de iure quæſito, concluſ. 7.* & Saur. *de legib. lib.8. cap.37. à principio,& n.4.& 10.* & denique priuilegia concernentia iuriſdictionem, & quæ conſiſtunt in mera facultate, vel licentia operandi aliquid præter ius commune,ſine vlla cauſa à concedente poſſunt reuocari, Marius Alterius *hoc loco, diſp.22. cap.5 ad finem*, ex ſententia Felin. *in cap. nouit. num. 24. de iudiciis*, etiam ſi Pontifex in illis conferendis addiderit, ſe nolle ea nunquam derogare,quoniam hoc non obſtante ſemper maiorem ſibi reſeruauerit poteſtatem, quam conceſſerit.

348. Quarta dubitatio, vtrùm facultas conceſſa Epiſcopis à Concilio Tridentino, vt poſſint abſoluere à contentis *in cap. 6. ſeſſ. 24.* auferatur per hanc ſecundam obſeruationem, ſeu clauſulam? Pars negans placet multis, qui volunt non eſſe derogatam abſolutionem ab hæreſi, nec à cæteris caſibus Bullæ Cœnæ per hãc clauſulam,& ea non obſtante poſſe Epiſcopum ab omnibus occultis contentis *in d.cap.6.* abſoluere,& à reliquis Bullæ Cœnæ. Ducũtur,quia lex poſterior generaliter,& abſque vlla diſtinctione loquens, reſtringi debet per legẽ ſpecialem antiquiorem,quando expreſſis verbis eidem non repugnet;etiam ſi in poſteriore lege adſit clauſula, *non obſtante contraria lege*, quæ nequeat ſubſiſtere cum hac per aliquam limitationem,vel diſtinctionem, facit *l. ſed & poſteriores ff. de legibus*, ibi, *poſteriores leges ad priores pertinent niſi contrariæ ſint.*

Imò etiam ſi lex anterior ſublata ſit,ſunt iuxta illam poſteriores leges explicandæ *l. non eſt nouum, ff. de legibus*, Gomez *regul. de triennali, quæſt. 61. verſ. ſecundus intellectus*,& Burg. de Paz *l.1. Tauri num.570.* & non ſolùm per legem ſpecialem priorem, ſed etiam per rationem illius, lex poſterior eſt explicanda, Bald. *l. de pretio, ff. de public. in rem actione*: atque ita cum clauſula Bullæ Cœnæ reſeruat abſolutionem caſuum, qui in ea continentur,& tollit priuilegia abſoluendi priùs conceſſa, & poſſit intelligi per aliquam reſtrictionem ita, vt decreto anteriori Tridentini non repugnet, intelligendo ſcilicet reuocari priuilegia, & facultates, quæ faciunt poteſtatem abſoluendi à caſibus contentis *in d. cap.6.* quando ſunt publici, & non ſunt occulti, ita clauſula debet intelligi. Confirmatur, quia per clauſulam Bullæ Cœnæ non aufertur facultas Bullæ Cruciatæ, per quam conceditur illam habenti, vt ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo poſſit abſolui à caſibus Bullæ Cœnæ: igitur idem dicendum eſt de facultate conceſſa Epiſcopis per Concilium Tridentinum.

Ob quas rationes tuentur hanc partem Auctores grauiſſimi, dicentes poſſe Epiſcopum virtute decreti Concilij Tridentini abſoluere ab hæreſi occulta, neque eſſe reuocatum tale decretum, ſic Nauarr. *lib. 1. conſil. tit. de conſtit. in 1. & 2. editione, conſ. 1. quæſt. vltima*, Bannes 2.2. *quæſt. 11. art. 3. & 4. dub. 2.* Viuald. *de abſolutione, num. 13.* Cordub. *in ſumma, quæſt. 8. puncto 1.* Gutier. *quæſt. Canon. in poſteriori editione, lib. 1. cap. 13. ad finem.* Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 14. num. 7.* Sà *in ſumma, verb. Epiſcopus, num.37.* Vega 2. *tom. ſummæ, cap.125. caſu 11.* Petrus de Ledeſm. 2. *tom. ſummæ, tract. 1. cap.6. poſt 10. concluſ. diffic. 7.* Bartholomæus à Ledeſm. *ſumma ſacra. vbi de excommunic. dub.13. col. penult.* Gomez *in Bulla Cruciata, clauſula 10. num. 44. ad finem*, & Fr. Emmanuel etiam *in Bulla, §. 9. num. 70. & in ſumma, tom. 1. in 2. editione, cap.131. num.3. & tom.1. regul. quæſt.20. art. 10.* Luis Lopez *tom. 2. 2. part. cap. 8.* Ceuall. *commun. contra commun. tom.3. quæſt. 802. num. 65.* Llamas *in methodo curationis 3. part. cap. 1. §. vltimo*, quam fatetur Suar. eſſe probabilem *tom. 5. de cenſuris, diſp.21. ſect.3. num.5.* & alij, quos refert Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi, cap. 11. num. 26.* & Garcia *de beneficiis, part. 11. num. 116.*

Pars tamen affirmans, quæ eſt omnino tenenda, docet per Bullam Cœnæ poteſtatem datam Epiſcopis circa caſus occultos à Concilio Tridentino *in d. cap.6.* eſſe prorſus reuocatam; dummodo caſus occulti contineantur in d. Bulla Cœnæ. Probatur ex verbis in ſecunda obſeruatione, ſeu clauſula contenta *in hoc §. 21.* vbi aufertur poteſtas abſoluendi à cenſuris huius Bullæ, ibi: *Cæterùm à prædictis ſententiis nullus per alium quàm per Romanum Pontificem.* Et infrà, ibi, *etiam Epiſcopali, vel maiori dignitate præditis.* Et rurſus ibi, *Ac cuiuſuis Concilij decreta.* quibus verbis palàm colligitur iam non eſſe integrum Epiſcopis vti præfata illa facultate Concilij Tridentini; cui Summus Pontifex Gregor. XV. anno de 1622. expreſſis

expreſſis verbis derogauit, 9. Kalend. Aprilis, Pontificatus ſui anno 2. & Pius Quintus, & Gregorius XII. prædeceſſores ſui de hac re conſulti idem reſponderunt, teſte Guterrio *d. lib.* 1. *cap.* 13. *ad finem*, & Nauarro *d. cap.* 27. *num.* 260. *verſ. ſeptimo dico, &* 275. *in nouiſſima editione, alias* 27. & Garcia *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 115. quibus accedit Philiarcus 2. *p. lib.* 2. *cap.* 25. vbi vult priuilegium decreti Concilij, & alia priuilegia, quo ad caſus Bullæ Cœnæ, eſſe abrogata per clauſulas derogatorias eiuſdem Bullæ, quod etiam fatetur Graffis *lib.* 1. *deciſ. cap.* 13. *à num.* 30. *ad* 34. Suar. 4. *tom. de pœnit. diſp.* 30. *ſect.* 2. *num.* 10. *&* 11. *& tom.* 5. *de cenſuris, diſp.* 21. *ſect.* 3. *num.* 3. Marc. Anton. Genuen. *in pract. Archiepiſcopal. Curiæ Neapolitanæ cap.* 66. *num.* 10. vbi ait ita declaratum fuiſſe à Gregorio XIII. & à Clemente VIII. & à Sacra Congregatione, ſequitur Molina *de iuſtitia, tract.* 3. *diſp.* 64. *num* 8. *& tract.* 5. *diſp.* 18. *num.* 2. Sanch. *in d. cap.* 11. *n.* 27. *ad finem*, Marius Alterius *d. diſp.* 22. *cap.* 2. *verſ. ex his duabus ſententiis, fol.* 769. *colum.* 1. poſt Azor. *part.* 1. *inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 10. *quæſ.* 10. *verſ. ſecunda verò opinio.*

Obſeruatio, ſeu clauſula tertia circa abſolutionem à cenſuris Bullæ Cœnæ, ſic habet:

Declarantes, ac proteſtantes quamcunque abſolutionem, etiam ſolenniter per nos faciendam, prædictos excommunicatos ſub præſentibus cõprehenſos, niſi priùs à præmiſſis, cum vero propoſito vlteriùs ſimilia non committendi, deſtiterint: ac quo ad eos, qui contra Eccleſiaſticam libertatem, vt præmittitur, ſtatuta fecerint, niſi priùs ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones pragmaticas, & decreta huiuſmodi publicè reuocauerint, & ex archiuis, ſeu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & caſſari, ac nos de reuocatione huiuſmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter ſuffragari, quin etiam per huiuſmodi abſolutionem, aut quoſcunque alios actus contrarios, tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam noſtram, vel ſucceſſorum noſtrorum quantocunque tempore cõtinuatam in præmiſſis omnibus, & ſingulis, ac quibuſcunque iuribus Sedis Apoſtolicæ vndecunque, & quandocunque quæſitis, vel quærendis nullatenus præiudicari poſſe, aut debere.

Obſeruatio, ſeu clauſula quarta, in qua reuocantur priuilegia quæcunque, quibus quis ſe iuuare poteſt, ne comprehendatur ſub Bulla Cœnæ, ſic habet:

Non obſtantibus priuilegiis, Indulgentiis, indultis, & litteris Apoſtolicis, generalibus, vel ſpecialibus ſupradictis, vel eorum alicui, ſeu aliquibus aliis cuiuſcunque Ordinis, ſtatus vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiam ſi, vt præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, ſeu quauis Eccleſiaſtica, & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Prouinciis, ciuitatibus, ſeu locis, à prædicta Sede ex quauis cauſa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & ſub quauis alia forma, & tenore, ac cum quibuſuis clauſulis, etiam derogatoriarum, derogatoriis conceſſis etiam continentibus, quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non poſſint per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de priuilegiis, indulgentiis, & indultis huiuſmodi, ac de Ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum, mentionem, nec non conſuetudinibus, etiam immemorialibus, ac præſcriptionibus quantumcunque longiſſimis, & aliis quibuſlibet obſeruantiis, ſcriptis, vel non ſcriptis, per quæ contra hos noſtros proceſſus, ac ſententias, quominus includantur in eis ſe iuuare valeant, vel tueri. Quæ omnia quo ad hoc, eorum omnium tenores, ac ſi ad verbum nihilo penitus omiſſo, inſererentur, præſentibus pro expreſſis habentes, penitus tollimus, & omnino reuocamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque.

Obſeruatio, ſeu clauſula quinta de forma ſeruanda in ſolenni promulgatione Bullæ Cœnæ, vt ad omnium notitiam faciliùs veniat, ſic habet:

Vt verò præſentes noſtri proceſſus ad publicam omnium notitiam faciliùs deducantur, chartas, ſeu membranas proceſſus ipſos continentes, valuis Eccleſiæ S. Ioan. Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe appendi faciemus, vt ij, quos proceſſus huiuſmodi concernunt, quòd ad ipſos non peruenerint, aut quòd ipſos ignorauerint, nullam poſſint excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare; cùm non ſit veriſimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Inſuper, vt proceſſus ipſi, & præſentes litteræ, ac omnia, & ſingula in eis contenta eo fiant notiora, quo in pleriſque ciuitatibus, & locis fuerint publicata, vniuerſis, & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis, & Prælatis vbilibet conſtitutis, per hæc ſcripta committimus, & in virtute ſanctæ Obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, vt per ſe vel alium, ſeu alios, præſentes litteras, poſtquam eas receperint, ſeu earum habuerint notitiam, ſemel in anno, ac ſi expedire viderint, etiam pluries in Eccleſiis ſuis dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, ſolenniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

Obſeruatio, ſeu clauſula vltima de perſonis, quæ apud ſe tenentur habere tranſumptum huius Bullæ Cœnæ, ſic habet:

Cæterùm Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi aliique locorum Ordinarij, & Eccleſiarũ Prælati, necnon Rectores, cæteriq́ue curam animarũ exercentes, ac Presbyteri ſæculares, & quorumuis Ordinum Regulares ad audiendas peccatorum confeſſiones, quauis auctoritate deputati tranſumptum præſentium literarum penes ſe habeant, eáſque diligenter legere, & percipere ſtudeant. Volentes earundem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, Notarij publici manu ſubſcriptis, & ſigillo iudicis ordinarij Romanæ Curiæ, vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eandem prorſus fidem in iudicio, &

Digitized by Google

& extra illud vbique locorum adhibendam fore, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, proteſtationis, ſublationis, reuocationis, commiſſionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Anno Incarnationis Dominicæ ſexcenteſimo vigeſimo quarto, pridie Nonas Aprilis, Pontificatus Noſtri anno primo. Hactenus Bulla Sanctiſſimi D. N. Vrbani VIII.

§. XXII.

EPITOME.

349. *Abſolutio excommunicationis ſolenniter, & non ſolenniter tribui poteſt.*

350. *Abſolutio excommunicationis non prodeſt facientibus ſtatuta niſi ea reuocent, & deleant, & niſi de iis Pontificem moneant.*

351. *Tolerantia, & patientia Pontificis non præiudicant iuribus Sedis Apoſtolicæ.*

352. *Abſolutio excommunicationis, vt poſſit quis teſtificari de re aliqua, vel impetrare reſcriptum an valeat ad illos actus?*

353. *Per clauſulam non obſtantibus, tolluntur priuilegia, quæ impediunt, ne quis incidat in excommunicationem huius Bullæ, etiamſi conceſſa fuerint per contractum, aut cauſa remunerationis.*

354. *Pontifex reuocat hoc loco quaſcunque conſuetudines contrarias, & præſcriptiones etiam longiſſimas, & obſeruantias ſcriptas, vel non ſcriptas.*

355. *Verba*, cæteriſque contrariis quibuſcunque, *quid ſibi velint?*

356. *Quæ forma ſeruanda ſit in promulgatione Bullæ Cœnæ oſtenditur in verbis*, Vt verò præſentes noſtri proceſſus.

357. *Qualis ſit finis promulgationis huius Bullæ Cœnæ.*

358. *Onus publicandi Bullam imponitur omnibus Epiſcopis, non tamen titularibus nec Parochis, & ſimplicibus Rectoribus animarum curam habentibus.*

359. *Publicatio Bullæ debet fieri ab Epiſcopis, & Prælatis in Eccleſiis ſuis, non tamen in omnibus.*

360. *De tempore quo eſt facienda hæc publicatio ab Epiſcopis, & Prælatis?*

361. *Quale peccatum ſit ſi Epiſcopi, & Prælati negligant ſine cauſa publicare ſolenniter hanc Bullam?*

362. *Principes impedientes publicare hanc Bullam, an teneantur de mortali, & quid de Prælatis?*

363. *Epiſcopi & reliqui curam animarum habentes, an teneantur penes ſe habere hanc Bullam?*

364. *Pœnas, quas contrahant delinquentes in Bullam Cœnæ.*

365. *An neceſſe ſit exprimere tempus, & locum conſtitutionis factæ ad validitatem illius in indiuiduo; an ſufficiat in genere?*

366. *Cur in hac Bulla non computetur annus à Natalitiis Domini, ſed ab Incarnatione Dominica?*

367. *Quare non à conſecratione, & coronatione, ſed ab electione incipiat currere annus Pontificatus.*

QVIBVS modis excommunicationis abſolutio impendi poſſit? Reſponſio ſit duobus. Primò ſolenniter ſecundùm formam capitis *à nobis, de ſententia excommunicationis*. 349.
Prima ergo ſolennitas, vt abſoluendus petat abſolutionem, quia per petitionem declarat pœnitens ſeparatum ad obediendum, & recedendum à contumacia. Colligitur ex *cap. per tuas, de ſentent. excommunic.* per hæc verba, *Niſi gratiam abſolutionis imploret, non debet audiri ne ſententiam Eccleſiaſticam contemnere videatur.* Secunda ſolennitas eſt, vt abſoluendus prius quàm abſoluatur, iuramentum præſtet de obediendo, & parendo mandatis Eccleſiæ, vel ipſius abſoluentis, Sanchez *in præcepta Decalogi lib.2.cap.13. num.17. & 20.* Henriquez *in ſumma lib.13. cap.28. §.4.* Suar. *de cenſuris diſp.19. ſect.2. num.10.* & Couarr. *in cap. alma, part.1.§.11. num.11.* & patet ex *cap. ex tenore, verb. recepto ab eo iuramento, de ſententia excommunicationis*, & ex *cap. cùm deſideres, eodem titulo, verb. Niſi forma Eccleſiæ.* ex quo deducitur abſolutionem neceſſariam eſſe, etiamſi lata fuit ad tempus tacitum, vel expreſſum, adhuc enim non tollitur excommunicatio ſine ſolenni abſolutione, vt per Couar. *in dict. cap. Alma mater, part. 1. §. 11. num. 5.* Galleſ. *de obligat. Camer. quæſt. 37. num. 18.* & Anton. Ricciul. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.4. cap.65. num.7.* Nauar. *in manuali cap.26. num. 7. & de pœnit. diſt.6, cap. 1. in principio, num. 54.*

Non ſolenniter autem impendi poteſt, quando neceſſaria forma tantùm adhibetur, Vgolin. *hoc loco, verb. declarantes, ac proteſtantes*, Marius Alterius *eodem verb.* vbi docet quomodocunque impendatur abſolutio, niſi excommunicatus ſeruet ea, quæ hoc loco ſeruari præcipit Summus Pontifex, nullius eſſe roboris, & momenti: puta ſi non deſiſtant à delictis delinquentes ob quæ fuerunt excommunicati, nihil illis prodeſſe abſolutionem, ſiue ſolenniter, ſiue non ſolenniter ſint abſoluti, Souſa ſuprà *cap.25. num.2.*

Similiter non prodeſt abſolutio facientibus 350.
ſtatuta contra libertatem Eccleſiæ, niſi ea priùs publicè reuocent, vt dictum eſt §. 15. & ex libris deleant, & Summum Pontificem de tali reuocatione fecerint certiorem. Quare ſi aliquid defuerit, abſolutio tradita illis non ſuffragatur: quod procedit ſiue abſolutio fuerit ſolennis, ſiue non, ſiue in foro interno, ſiue in externo, ſiue generalis, ſiue ſpecialis præmiſſo iuramento ſe obligare debent in poſterum ad ſeruandam legem, ob cuius violationem fuerunt irretiti excommunicatione. Hæc autem reuocatio publicè debet fieri, quando conſtiterit populo de ſtatutis conditis; Souſa *in verb. declarantes, & proteſtantes.*

Et quamuis iuramento medio tranſgreſſores mandatorum Bullæ Cœnæ debeant ſe obligare in poſterum ad non reincidendum in ſimilem tranſgreſſionem, & nunquam commiſſuros ſe actum ſub excommunicatione interdictum; videatur procedere in foro duntaxat iudiciali; non autem in abſolutione, quæ impenditur in foro interiori, eo quòd in eo foro creditur ipſi pœnitenti afferenti ſe habere tale propoſitum, & voluntatem; Marius Alterius *diſp.22.c.4.* verius eſt iuramentum

Digitized by Google

eſſe exigendum in foro conſcientiæ de parendo mandatis Eccleſiæ,& excommunicantis, Sanchez *in præcepta Decalogi lib.2.cap.13. num.17.* vbi *n.* 18. addit exigendum eſſe, quamuis excommunicatus iam parti ſatisfecerit, ex Couarr. *cap. Alma mater 1. part. §. 11. num. 11. & num. 12.* ſubdit ex vi iuramenti non emergere nouum onus ſeruandi omnia præcepta Eccleſiæ, ſed illud tantùm, ne iterum in illud crimen labatur, vt expreſsè habetur *in cap. de cætero, de ſentent. excommunic.* Syluest. *verb. abſolutio 3. §. 4.* Suar. *de cenſuris diſput. 19. ſect. 2. num.* 10.

351. Nec obeſt tolerantia,& patientia Summi Pontificis erga illos, qui contra mandata huius Bullæ inſurgunt,& abſoluuntur, cùm Summus Pontifex declaret, & proteſtetur ſe nolle, vt per abſolutionem, quæ ab ipſo impenditur à cenſuris Bullæ Cœnæ, vel per tolerantiam, ac patientiam ſuam, ac ſucceſſorum ſuorum continuatam, fiat præiudicium aliquod iuribus quæſitis, vel quærendis Sedis Apoſtolicæ. Quamobrem occupantes bona Sedis Apoſtolicæ, ac Romanæ Eccleſiæ ideo excommunicantur per hanc Bullam, quia quamuis abſoluantur, non propterea aliquod præiudicium illatum iuribus Eccleſiæ, eidem nocet ita, vt occupantes deobligentur à reſtitutione eorumdem bonorum, nec præſcribere poſſunt contra Eccleſiam, *cap. ſi diligenti, de præſcriptionibus, in gloſſa bona fides, cap. cùm nobis, eodem titulo, in verb. non niſi centum annorum.* Cùm ergo interrumpatur præſcriptio ſingulo quoque anno publicata hac Bulla, & Pontifex proteſtetur de quibuſcumque actibus tacitis, vel expreſſis, ſi qui fortè fiant ab ipſo, vel ſucceſſoribus, ſe nolle videlicet per tales actus præiudicari iuribus Sedis Apoſtolicæ, nullum ius ſibi acquirunt, qui occupant iura Eccleſiæ per hanc tolerantiam & patientiam Summi Pontificis, nec per illam creatur aliquod præiudicium Eccleſiæ Romanæ, quoniam contra illam non præſcribitur deficiente bona fide,& iuſto titulo;& ideo poſſeſſor malæ fidei non præſcribit vllo tempore, Balb. *part. 3. quæſt. 13. à num. 2.* Molin *de primog. lib. 2. cap. 6. num. 67.* Molin. *de iuſtitia tract. 2. diſp. 63.* Couarr. *in regula poſſeſſor part. 2. §. 7.* Eſcobar *de Ratiociniis cap. 4. n. 26.* Maſcard. *de probationibus concluſ. 999. num. 1. & concluſ. 1213. num. 20.* quod procedit etiam in præſcriptione immemoriali, quæ cum mala fide damnatur. Couarr. *d. regula poſſeſſor part. 2. §. 8. num. 4.* Menoch. *Illuſtrium cap. 81. num. 40.* Valaſc. *conſideratione 8. num. 25.* Pinel. *in Authentica niſi, à num. 14. C. de bonis maternis,*& Menoch. *de arbitr. caſu 225. in principio.*

352. Quæſtionis eſt, an valeat abſolutio excommunicationis, vt poſſit quis teſtificari de re aliqua, vel impetrare reſcriptum ad hos actus? Reſpondeo abſoluente Summo Pontifice aliquem excommunicatum, vt teſtimonium ferat de aliquo, cuius veritas aliàs non poteſt ſciri, eius teſtimonium eſſe validum, quamuis abſolutus à peccato non ceſſet, neque habeat propoſitum deſiſtendi in futurum, quæ abſolutio ſolùm prodeſt quo ad prædictos actus, quibus abſolutis iterum incidit in excommunicationem, ſicut antea erat, quia abſolutio non fuit impenſa ſimpliciter; ſed tantùm, vt poſſet teſtificari, vel reſcriptum impetrare, cùm aliàs propter excommunicationem eſſet inhabilis ad illos actus in iudicio, *cap. decernimus,* & *ibi* gloſſa *verb. teſtificando, de ſentent. excommunic. lib. 6. cap. veniens 2. in fine,* & *ibi* Abbas *num. 5. & 18.* Felin. *num. 38. de teſt. cap. teſtimonium, de teſt. cap. licet, de ſent. excommunic. in 6.* Syluest. *excommunic. 3. num. 1. verſ. vndecimò interdictus eſt,*& alij, quos refert Gabriel *lib. 1. commun. concluſ. de teſtib. concl. 19. num.* 1. quod intelligitur de excommunicatione maiori, non autem minori, gloſſa *in d. cap. decernimus,* quam *ibi* ſcribentes amplectuntur.

Idem dicendum eſt de abſolutione apponi ſolita in literis, quæ impetrantur à Summo Pontifice, cùm excommunicatus ſit incapax ad impetrandum reſcriptum Apoſtolicum, & impetratum ab excommunicato,& proceſſus illius virtute habitus ſint ipſo iure nulli, præterquam ſuper excommunicationis, vel appellationis articulo, ex *cap. 1. de reſcriptis lib. 6.* vbi Gregorius Nonus ſic ait ibi, *Ipſo iure reſcriptum, vel proceſſus per ipſum habitus non valens, ſi ab excommunicato ſuper alio, quàm excommunicationis, vel appellationis fuerit impetratum.*

Probatur ex conſuetudine, & ſtylo Curiæ, vbi in ipſo reſcripto inſeritur abſolutio ſub his verbis, *Teque à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtis, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes,& abſolutum fore cenſentes.* Quæ abſolutio prodeſt duntaxat, vt valeat reſcriptum ab excommunicato obtentum: quo ad reliquos effectus excommunicationis non ſuffragatur abſolutio, & excommunicatus ante abſolutionem nequit acceptare beneficium, quandiu excommunicatus fuerit, neque proderit hæc abſolutio in ſordeſcenti vltra annum in excommunicatione, quia præſumitur hæreticus, gloſſ. *in cap. final. de pœnis,* nec ſuffragatur non parentibus rei iudicatæ, incendiariis, violatoribus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticæ libertatis, nec deferentibus res prohibitas ad infideles, neque falſificatoribus litterarum Apoſtolicarum,& illis vtentibus Quibus omnibus non fauet d. abſolutio etiam ad validitatem reſcripti, ſi poſt hæc crimina patrata ſcientes ſpacio quatuor menſium paſſi fuerint excommunicationis ſententiam, Vgolin. *hoc loco, verb. declarantes, ac proteſtantes, ex num. 2. vſque ad quartum,* vbi *verſ. excipitur,* addit clauſulam, *Teque à quibuſuis,* &c. non prodeſſe hæreticis, ex Rebuffo *in cap. poſtulaſti 2. not. num. 101. de cler. excommun. miniſtrant.*& in praxi *in declaratione noue. promiſ. num. 9. verſ. vnde hac abſolutio,*& ex Mandoſ. *in tractatu de ſignat. gratia tit. de abſolutione,& excommunicatione, prope finem,*& Marius Alterius *diſp. 22. hoc loco cap. 4. fol. 789.*

Nam hæreticus repellitur à teſtimonio, Rebuff. *tract. de probatione teſtium, num. 226.* Menoch. *conſ.* 149. Farin. *in praxi de teſtibus quæſt. 56. n. 206.* & eſt incapax beneficij Eccleſiaſtici; & illius beneficia vacant ipſo iure,& poſſunt impetrari ante ſententiam criminis declaratoriam, & alteri conferri, Rot. Romana *deciſ. 707. num. 4. part. 3. diuerſ.* Burſat. *conſ. 14. num. 18. lib. 1.* Flamin. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 3. num. 3. & lib. 3. quæſt. 1. num. 33.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 26.* Sanctarel *tract. de hæreſi cap. 33. num. 8.* Anton. Ricciul. *tract. de iure perſonarum lib. 5. cap. 19. & num. 11.* & Sanchez *in præcepta Decalogi cap. 26. num. 12.* Cùm ergo hæreticus non poſſit eſſe teſtis, neque quatenus talis impetrare reſcriptum ad obtinenda beneficia, quorum eſt incapax, non prodeſt illi abſolutio ad ferendum teſtimonium de re aliqua, vel ad impetrandum reſcriptum Apoſtolicum validè, vel ad alios actus, quibus completis alij excommunicati

municati reincidunt in eandem excommunicationem.

Eodem modo dicendum eſt reſcriptum impetratum ab excommunicato ad beneficium obtinendum nihil illi prodeſſe, & collationem illi factam eſſe nullam ipſo iure. Gig. *de penſionibus, quæſt.* 41. *n.*1. Vgolin.*de cenſuris, tabul.*2. *c.*13.§.1. Rebuff.*de pacificis poſſeſſoribus,n.*280.Sayr.*de cenſuris,lib.*2.*c.*5.*à principio*, Suar.*eodem tractatu,diſp.*13. *ſect.*1. Azor *inſtit. moral.part.*2.*lib.*6.*cap.*7. *quæſt.*2. Leſſius *de iuſtitia, lib.*2.*cap.*34. *dubio* 22. *ex n.*118. & Garcia *de beneſic.part.* 7. *cap.* 13. ſiue excommunicatio ſit lata à iure, ſiue ab homine. Couarr. *in cap.Alma mater, part.*1.§.7.*num.*2. Suar. *d. diſp.*13. *ſect.*1. *num.* 30. Marius Alterius *de cenſuris, tom.* 1. *lib.*2. *diſputat.*6. *cap.* 2. *verſ. quare concludendum, pag.* 229. quod procedit etiamſi excommunicatio ſit iniuſta, dummodo ſit ritè lata, Couarr. *dict.* §. 7. *numer.* 7. *in fine*, Sayr. *de cenſuris, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 10. Henriquez *in ſumma, lib.*13. *cap.*14. §. 1. *in commento lit. A.* & *cap.* 15. §.2.

Sed quid ſi orator exponat ſummo Pontifici, ſe incidiſſe in caſum Bullæ Cœnæ, deferendo ſcilicet arma infidelibus, à quo cùm non habeat propoſitum ceſſandi firmum, petit tamen abſolutionem ad effectum duntaxat obtinendo beneficium, quo impetrato ſperat in poſterum factus clericus ſe non amplius delaturum verita ad infideles? Reſponde primò à peccato neminem poſſe abſolui, niſi pœniteat, *reg. peccati, de regul. iuris lib.* 6. *cap. legatur* 24. *quæſt.* 2. à vinculo autem excommunicationis abſolui poteſt etiam non petens, *cap.ab excommunicato, de reſcriptis*, & abſolutio impenſa tenet, quamuis ab inuito recipiatur, quando excommunicatio à iudice lata fuit. Quòd ſi eſt à iure inuitus,abſolui non poteſt, ſi vult manere in crimine, cui annexa eſt excommunicatio, nimirum ſi vult manere in hæreſi, ab ea abſolui non poteſt, ita Alenſis *in* 4. *part. ſummæ quæſt.*22.*memb.*1.*art.*7.§.1. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 18. *in vlt. part.diſt.quæſt.*6. Richar. 4.*diſt.*18.*art.*10. *quæſt.* 1. Gabriel etiam *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 3. *artic.* 3. *dub.* 7. & facit caput *damnationis ſententiam.* 24. *quæſt.* 2. vbi dicitur: Damnationis ſententiam quicumque meretur accipere, ſi in ſuo ſenſu voluerit permanere, nullus relaxare poteſt. quod intelligitur regulariter, quia ex cauſa rationabili, nempe quando abſolutio eſſet magis medicinalis animæ contumacis, quàm eius excommunicatio, poterit iudex excommunicatum etiam inuitum abſoluere, Panormit. *in cap. Apoſto'ica, num.* 1. *de except.* D. Thom. *in addit.* 3. *p. quæſt.*24. *art.*1. *ad* 2. Syluest. *verb. abſolutio* 3. *dub.*6. Item quando per excommunicationem quis fit deterior, tunc poteſt tolli, & multo fortiùs, quando eſt ſpes de correctione, Sayr. *de cenſuris, lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 9. Ex dictis colligitur in caſu propoſito poſſe Summum Pontificem concedere abſolutionem Oratori in caſu propoſito, etiam non habenti animum deſiſtendi à peccato, vt abſolutus ab excommunicatione fiat capax beneficij dummodo non ſit hæreticus, quia quatenus talis eſt incapax beneficij acquirendi, cùm per hæreſim ſit excommunicatus, & ea durante beneficium obtinere nequit, etiam ſi poſt collationem ſequatur abſolutio, quoniam ſequens abſolutio non abolet incapacitatem præcedentem, cùm attendatur principium in iſtis, *cap. dudum, de electione*, Couarr. *in cap. Alma mater, part.*1. §.7. *ſub num.*1. *verſ.*7. Suar. *de cenſuris, diſp.* 13. *ſect.* 1. *num.* 3. Nicolaus Garcia *de beneſic. p.* 7. *cap.*13.*num.*8. Anton.Ricciul.*in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 4. *cap.*6.*num.*32.

Quæres hoc loco quid operetur clauſula, non 353.
obſtantibus priuilegiis, Indulgentiis, & litteris Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus? Certi iuris eſt per hanc clauſulam tolli omnia priuilegia, quibus quomodolibet poſſet quis ſe iuuare contra hos proceſſus, ac ſententias huius Bullæ Cœnæ, quo minus in eis comprehenderetur; etiam ſi conceſſa fuerint per viam contractus, vel ob remunerationem: ex iuſta tamen cauſa, qualis apparet in caſibus Bullæ Cœnæ, poſſunt reuocari, Bald. *in l. final. ff. de ſenat.* Nauarr. *in cap. non liceat* 12. *quæſt.* 2. §. 15. *num.*2. & *in commento de indulg. notab.*27. *num.* 7. & *not.* 33. *num.* 3. Sylueſt. *verb. priuilegium.* Iaſon *in l. non amplius*, §. *ſi certum, num.* 14. *ff. de leg.* 1. Habetur ex textu ibi: *Ex quauis cauſa etiam per viam contractus, vel remunerationis, & ſub quauis alia forma, & tenore, ac cum quibuſuis clauſulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, conceſſis*; quæ verba ſufficiunt ad derogandum omnibus indultis, & priuilegiis Apoſtolicis. Habet enim derogatio generalis priuilegiorum vim ſpecialis expreſſionis, præſertim cùm ſit per viam legis etiam in caſibus, vbi ſpecifica derogatio requiritur, Gonzales *de menſib. gloſſ.* 9. §. 1. *num.*56. & 57.

Dicitur etiam per viam contractus, vel remunerationis reuocari conceſſa per clauſulam, *non obſtantibus*, ſub quauis forma; quia integrum Principi ſæculari eſt ex cauſa ſuperueniente non ſolùm modificare donationes à ſe factas; ſed etiam reuocare, quamuis ſint factæ per viam priuilegij, Felin. *in cap. nouit, de iudiciis, col.*10. & Aretin. *n.*25. & etiam per viam contractus, Roman. *conſ.*369. *num.*27. Tiraquel. *de pœn. temp. in præfatione, n.*41. Matienſ. *l.* 11. *gloſſ.* 8. *num.* 4. *tit.*7. *lib.*5. *noua recopil.* Pinel. *ad l.* 1. *C. de bonis maternis. p.*3. *num.*62. *illat.*16. *verſ. ego*, Nauarr. *in cap. ſi quando, de reſcriptis, except.*13. *verſ. ad quartum*, Burg. de Pace *conſil.*25. *à num.*48. Cabed. 2.*p. deciſ.*19 *num.*8. & *deciſ.*75. *ex num.*4. *vſque ad num.*10. vbi de conceſſis à Rege ob benemerita, quæ ex cauſa poſſunt reuocari, vel modificari. quæ omnia fieri poſſunt per legem generalem, neque in hoc caſu requiritur derogatio ſpecialis, vt habetur *in l. final. C. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam*, & *in cap. nonnulli, de reſcriptis.* ergo multo fortiùs per clauſulam, *non obſtantibus, conſtitutionibus, ſtatutis, priuilegiis, & quibuſuis aliis diſpoſitionibus contrarium præcipientibus.*

Quare ſi concedantur priuilegia à Sede Apoſtolica alicui Principi, ne quis excommunicari poſſit pro tali cauſa, vel abſolutè per litteras Apoſtolicas, non facta mentione de verbo ad verbum de huiuſmodi priuilegio, adhuc enim non liberaretur à cenſuris Bullæ Cœnæ, ſi aliquo modo contra Bullam delinqueret: tolluntur namque per hanc clauſulam ſimilia indulta. Quin etiam talia priuilegia abſolutè conceſſa, ne poſſet excommunicari, non valerent, ex Petro Rebuffo *in praxi beneficiorum, p.*2. *in tit. de forma nouæ prouiſ. verſicul. etiam ſi eſſet in indulto*; quia exemptio eſſet à ditione Summi Pontificis, quod nullo modo fieri poteſt, *cap. cùm non liceat, de præſcriptionibus*, per textum *ibi*: ex quo conſtat in iis, quæ concernunt obedientiam, ſuperioritatem,

Digitized by Goo

præeminentiam, & ſubiectionem à priuato nunquam præſcribi aduersùs Principem ſuum, ita Peregrin. *de iure fiſci, lib. 6. tit. 8. num. 9.* Nemo enim ius ſuperioritatis præſcribit contra Principem, vt per Flores de Mena *variar. lib. 2. quæſt. 21. num. 135.* quia ſuprema Principis poteſtas non poteſt præſcribi, Cabed. *deciſ. 40. num. 8. p. 2.* & Matienſ. *lege 1. gloſſ. 10. num. 10. tit. 10. lib. 5. noua recopil.*

354. Tolluntur item per hanc clauſulam omnes conſuetudines, etiam immemoriales, quantumcunque longiſſimæ, & obſeruantiæ ſcriptæ, vel non ſcriptæ; atque ita non liberabitur quis à cenſuris Bullæ Cœnæ, per conſuetudinem etiam longiſſimam, neque per præſcriptionem, quia prædicta verba Bullæ habent vim tollendi quæcumque contraria, Felin. *in cap. nonnulli, de reſcriptis, n. 16.* Nauarr. *in cap. ſi quando, except. 1. num. 1. de reſcriptis,* Vgolin. *hoc loco, verb. non obſtantibus, num. 2. 3. & 4.* vbi concludit neminem priuilegio aliquo, vel conſuetudine, vel præſcriptione, vel denique obſeruantiis ſcriptis, vel non ſcriptis ſe tueri poſſe, quominus non comprehendatur delin-
355. quens ſub pœnis huius Bullæ; cùm omnia quibus ſe poterat defendere, ſint penitus ſublata per Summum Pontificem, quod etiam ſignificatur per illa verba ad calcem huius clauſulæ ſubnexa, ibi, *cæteriſque contrariis quibuſcumque,* quæ clauſula, ſeu verba idem valent, ac ſi omnia contraria in indiuiduo expreſſa fuiſſent, vt eſt communis, teſte Mandoſio *ſuper regulis Cancellariæ, regul. 11. quæſt. 9.* Marius Alterius *hoc loco diſp. 22. c. 5. col. pen.*

356. Quæ autem forma ſeruanda ſit in promulgatione Bullæ Cœnæ, oſtenditur per hæc verba Bullæ, ibi: *vt verò præſentes noſtri proceſſus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur* Fit autem hæc publicatio, vt nemini admittatur excuſatio, ſi dicat ſe non habuiſſe notitiam huius Bullæ: ideo appenditur Bulla Cœnæ ad valuas Eccleſiarum Principis Apoſtolorum, & Sancti Ioannis Laterani, vt obligentur omnes, ac ſi ſingulis
357. perſonaliter fuerit intimata: qui eſt finis, propter quem præcipitur Bulla Cœnæ ibi affigi, vt ſcilicet nequeant excuſari omnes, quòd non habuerint notitiam eorum, quæ in Bulla continentur. Quamobrem ab eo tempore poſt affixionem ſolenniter factam ad valuas ambarum Eccleſiarum Principis Apoſtolorum, & Sancti Ioannis Laterani omnes obligat, nec opus eſt, vt fiat promulgatio in ſingulis quibuſque angulis, & vicis ciuitatis, quod non eſt neceſſe, vt habetur *in cap. 1. de poſtulatione Prælatorum*, per textum ibi, *quæ ad eius notitiam,* &c. vt non liceat cuiquam ignorare quod omnes ſciunt, ex Surdo *deciſ. 223. n. 16.* & ex textu *in eod. c. ibi, aut publicè promulgatur.* Nam promulgatio neceſſaria eſt, vt lex vim obligandi habeat, à quo die ligare incipit, vel poſt duos mēſes; nam Baldus *in c. 2. num. 5. verſ. ex prædictis, de conſtitutionibus,* Panormit. *ibi n. 7. verſ. diſceptatio,* Felin. *col. 4. num. 7.* Azor *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 3. quæſ. 8.* dicunt ante duorum menſium lapſum à die publicationis lege ligari ſubditos; vbi innuunt hoc de legibus ſæcularibus, quamuis contrarium velint, Menoch. *de arbitr. caſu 185. num. 20.* Nauarr. *conſ. 1. n. 8. de conſtitut.* quæ eſt communior, quamuis conſtitutiones Pontificiæ obligent, quàm primum in Curia Romana publicantur, & in acie Campi Floræ, & ad valuas Baſilicæ Apoſtolorum affixa ſunt, & in Cancellaria Apoſtolica habentur pro publicatis, Gomez *in proœmio Regul. Cancell. quæſt. 2. ante finem,* Azor *d. cap. 3. quæſ. 3.* & Valent. *tom. 2. diſp. 7. quæſt. 5. puncto 5. dubio 2.*

Nihilominus, ſi aliquis inculpabiliter ignoret publicationes legum, & pœnas in eis contentas, in foro animæ excuſabitur à peccato. Nam vbi culpa non eſt, non poteſt eſſe delictum, nec pœna, *cap. cùm voluntate, de ſentent. excommunic. l. ſi putator, ff. ad legem Aquiliam, cap. ſine culpa, de regul. iur. in 6.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 10. num. 8.* non enim priuatur quis ſuo iure ſine culpa. *l. crimen, ff. de pœnis, l. ſancimus, C. eodem titulo, cap. 2. ad finem, de iis, quæ fiunt à maiori parte capituli,* Sanchez *de matrimonio, lib. 9. diſp. 32. num. 6.* Souſa *cap. 27. de publicatione Bullæ Cœnæ, num. 2.* vbi addit in foro externo, qui voluerit probare ignorantiam, eſſe audiendum, ex *cap. final. qui matrim. accuſ. poſſ. & in cap. ſi quis incognitus, 17. quæſt. 2.*

Porrò onus publicandi Bullam imponitur omnibus Epiſcopis, & Archiepiſcopis, Primatibus, 358.
& Patriarchis, non tamen Epiſcopis titularibus, ſeu Annularibus, qui non habent Eccleſias, nec exercent iuriſdictionem ordinariam in ouibus ſuis, vnde nomine *Ordinarij* comprehenditur Epiſcopus, & reliqui eo ſuperiores, qui dicuntur Ordinarij generales, *cap. cùm Epiſcopus, de officio Ordinarij, lib. 6.* & Prælati inferiores, qui appellantur Ordinarij ſpeciales, *cap. ordinarij, de offic. ordin. lib. 6.* & reliqui, qui habent iuriſdictionem fori exterioris circumſcriptam certis finibus, & poteſtatem exercent, quales ſunt Prælati inferiores exempti, quique habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Inter quos non computantur Parochi, nec Rectores curam animarum habentes, quamuis habeant iuriſdictionem in foro interiori, non tamen ſunt Prælati, cùm careant iuriſdictione fori contentioſi, *cap. decernimus,* & gloſſ. *ibi verb. Eccleſiarum Prælati,* & *ibi* Abbas *de iudiciis.* 359.
Idcirco iſti non tenentur promulgare Bullam Cœnæ in Eccleſiis ſuis, ſicut verè Prælati in ſuis Eccleſiis, non tamen in omnibus, ſed in aliquibus, ſufficitque fieri publicationem in Eccleſia tantùm Cathedrali, ſeu Matrice, & Maiori, vbi primum poſt promulgationem in Vrbe factam receperint litteras præſentes Bullæ; aut earum tranſum- 360.
ptum habuerint Notarij publici manu ſubſcriptum, & ſigillo iudicis Ordinarij Curiæ Romanæ, vel alterius perſonæ in dignitate conſtitutæ munitum. Itémque tenentur has litteras ſub pœna peccati mortalis omnes Prælati publicare in Eccleſiis ſuis, ſaltem ſemel in anno, vt apertè conſtat ex hac Bulla *in verb. Præſentes Noſtri proceſſus, verſ. per hæc ſcripta,* ibi: *Committimus, & in virtute ſanctæ Obedientiæ diſtrictè* 361.
præcipiendo mandamus, vt per ſe, vel alium præſentes litteras ſolemniter publicent. quæ verba important præceptum ſub mortali obligans, niſi à poteſtate laica impediatur, quominus Bulla publicetur, Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 25. num. 12.* Souſa *ſuprà num. 3. & 4.* Vgolin. *verſicul. Vt verò præſentes, & verſicul. inſuper, vt proceſſus, numer. 1. verſicul. quo ad primum igitur,* & Marius Alterius *diſputat. 22. lib. 5. cap. 799. verſicul.* 362.
his præmiſſis, vbi concludit eſſe mortale ex genere ſuo non publicare Bullam Cœnæ ad præſcriptum huius decreti, niſi Prælati ex legitima aliqua cauſa à publicatione excuſentur, Marius *dict. cap. 6. ad finem.* Impedientéſque grauiter delinquent ex genere ſuo, de quibus omnibus dixi ſuprà *diſputat. 3. de cenſuris Bullæ*

Cœnæ,

*Cœnæ, ex num.*8.*vſque ad num.*15. vbi quæ huic deſunt reperientur.

363. In hac vltima parte monentur omnes Prælati, & reliqui curam animarum habentes, nec non Confeſſarij, vt penes ſe habeant tranſumptum harum litterarum, ſiue ſint ſæculares, ſiue regulares; non tamen excuſabantur à mortali, qui apud ſe non retinebant hos proceſſus tempore Pij Quinti: nec videtur hoc tempore excuſari, non habens hanc Bullam penes ſe, ſi ignoret caſus in ea contentos, ex ea potiſſimum ratione, quia peccat mortaliter contra obligationem ſui officij, ignorans ea ſine quibus nequit ritè, ac legitimè fungi ſuo munere: iuuat Vgolin. *hoc loco*, dicens eſſe mortale non habere prædictas litteras, eo quia Pontifex vult, vt Confeſſarij eas diligenter legant. Nihilominus probabilius eſt non obligari prædictos ad hoc ſub mortali, cùm poſt Pium Quintum non fuerit hoc præceptum impoſitum ſub mortali, cùm non colligatur Pontificis mens fuiſſe hanc obligationem imponere ſub præcepto peccati mortalis; ſed tantùm fuiſſe, vt monerentur omnes, vt caſus Bullæ omnes tenerent; ne ex tali ignorantia contra ſui officij obligationem laberentur, ita Souſa *cap.*28.*hoc loco*, *num.*3. & Marius Alterius ſuprà *cap.*7. vbi vult verba illa, *penes ſe habeant*, non eſſe præcepti, ſed conſilij: atque ita à proprietate verborum non eſt recedendum *l.non aliter, ff. de legat.* 3. & verba, *ſigna, & teſtimonium mentis noſtræ ſunt, & demonſtrant voluntatem animi, l.*1.*§.Diuus, ff.ad leg.Cornel.de ſicar.l.reprehendenda, C.de inſtit.& ſubſtitut.* Menoch. *conſ.*1.*n.*262. *& de præſumpt.lib.*3. *quæſt.* 1. *num.*39. *& de arbitr. lib.* 1. *quæſt.*7.*num.*75. Surd.*de aliment.tit.*1.*quæſt.*2.*num.*1. Mantic.*de coniectur.lib.*3. *tit.*4. & Maſcard. *de probat.concluſ.*1415.*n.*24. Cùm ergo Summus Pontifex non imponat præceptum, vt habeant tranſumptum præſentium litterarum penes ſe, ſed tantùm dicat, vt Confeſſarij illas habeant apud ſe, & diligenter legere, & percipere ſtudeant, non peccant mortaliter eo ipſo quòd eas non habeant.

364. Quas autem pœnas contrahant violantes Bullam Cœnæ, vel aliquid ex contentis in ea non obſeruantes, oſtenditur ex verbis ipſius Bullæ, quæ ſic habent. *Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, hoc eſt, auſu temerario contraire aduerſus hanc Bullam, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.* quibus verbis oſtendit Summus Pontifex tranſgreſſores immediatè contra Deum peccare, & ab ipſo pro ratione criminis pœna arbitraria eſſe puniendos, Vgolin. *hoc loco, cap.* 8. *& vltimo, ex num.* 2. & Marius Alterius *diſp.* 22. *cap. etiam* 8. vbi hac de re ſatis.

365. Ne autem aliquid intactum relinquatur, quæri poteſt, cur in conſtitutionibus Pontificiis fiat mentio loci, in quo lata fuit conſtitutio, & ſimul anni Incarnationis Dominicæ, & diei, & quare annus Pontificatus non incipiat à coronatione, ſed ab electione? Quæſtiones tres oportet decidere, quo ad primam dicendum eſt, vt meliùs ſolutio intelligatur locum vbi fit contractus, neceſſariò eſſe exprimendum, textus, & gloſſa *verb. loca, in cap.quoniam contra, de probationibus*, Decius *in c.*1.*de fide inſtrument.num.*8. text. & gloſſa *in c. Abbate, de re iudic.lib.*6.*verb cenſeretur*, & eſt communis, ex Couarr. *practicar. quæſt. cap.*20. *ante num* 4. *verſ. quinto.* Quin etiam non ſolùm debet exprimi locus generaliter, vt Romæ, ſed etiam ſingularis locus, id eſt, apud Sanctum Petrum, non tamen eſt neceſſarium, vt locus loci exprimatur, ſcilicet in domo Pontificis, ſeu in ſacro Palatio, in cubiculo eiuſdem Pontificis, Bartol. & alij communiter *in l. de pupillo, §.qui nunciat, ff.de noui operis nunciatione.*

Vnde infertur inſtrumenta eſſe nullius momenti, in quibus fit mentio loci contractus geſti in genere, ſeu indefinitè, nimirum Romæ, niſi etiam exprimatur locus particularis Romæ. Quocirca dictum eſt, *Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ* 1622. *nono Kalend. Aprilis, Pontificatus Noſtri anno ſecundo.* Quæ omnia debent neceſſariò exprimi ſecundùm omnes: ſicut generale eſt, vt ſit nullius momenti inſtrumenta publica, in quibus tempus, vel locus deficit, & dies, Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imperialis, lib.*1.*concluſ.*134. *num.*10. ex gloſſa Magiſtra *in l. generali, C. de tabular. lib.*10. Couarr. *d. cap.*20.*num.*3. Padil.*in l. ſi qua, num.*4. *C.de diuerſis reſcriptis.* Roland.*conſ.*38. *lib.*1.*num.*7. vbi volunt nihil valere inſtrumenta in quibus deſit annus, locus, & dies, non tamen requiritur hora, quamuis interdum vtilis ſit mentio illius.

Et quamuis Camil. Borrel. *in ſumma, tit.* 14. *de conſuetudine, num.* 73. opinetur ex conſuetudine induci poſſe, quòd valeat inſtrumentum ſine anno, & die factum, hoc tamen non eſt probabile, eo quòd conſuetudo in contrarium non valet, vt per Rochum *in cap. final. de conſuetudine, fol.* 19. *ante num.* 27. *& fol.* 35. *poſt num.*33. notat Caldas Pereira *de emptione, & venditione, cap.*1. *num.* 9. Probatur ex *lege noſtra, lib.* 1. *tit.* 80. *§.* 7. ibi, *ponham ſempre o mez, dia, & anno*, id eſt, ponant ſemper menſem, diem & annum, hoc eſt, in omni inſtrumento, vbi etiam iniungitur onus ponendi locum, ibi, *Cidade, villa, ou lugar*, hoc eſt, ciuitatem, villam, aut oppidum, quia hæ ſolennitates fuerunt inductæ ad euitandas fraudes, quæ ex omiſſione menſis, diei, & anni poterant fabricari per antigrapha, ſeu antidatas: quare conſuetudine hoc abrogari non poteſt, ita, vt nec contrahentes facere poſſent, ne dies in inſtrumento apponatur, eo quòd in rebus, quæ ſunt de ſubſtantia contractus, partes nihil poſſunt, Alexand. *conſ.* 166. *in principio, volum.* 2. Probus *in rubr. de conſuetudine, ante numer.* 26. Ex quibus manet deciſa prima quæſtio.

Quoad ſecundam, cur potiùs computetur 366.
annus in hac Bulla Cœnæ ab Incarnatione Dominica, quàm à Natalitiis Domini? Ratio dubitandi, quia apud omnes Regiones communiter incipit annus à Natalitiis Domini, non autem à Kalendis Ianuarij. gloſſ. *in Extrauag.* 1. *in fine, verſ.Datum, de cenſibus, inter communes*, quæ vult annum in Romana Curia incipere ab ipſo die Natiuitatis Domini, non autem à Kalendis Ianuarij. Sed oppoſitum eſt verius, à Kalendis ſcilicet Ianuarij, annum apud omnes gentes incipere, quod oſtenditur, quoniam eo die officiales annales, qui Rempublicam gubernant, incipiunt ſuo munere fungi, & veteres deſinunt ſuum officium obire, vt *in lege, item veniunt, §.pridie, & l.Publius, ff. de conditionibus, & demonſtrationibus, & in Authentica, de conſulibus*, quem morem commẽdat Couar.*lib.*1.*var.c.*12.*poſt numerum primum.* Conſtat enim annus duodecim menſibus, quorum primus Ianuarius eſt. Alij autem anni exordium ſumunt ab Incarnatione Chriſti Domini tribus menſibus poſt Natiuitatem, hoc eſt, à vigeſima quinta die Martij, quod apud Romanam Curiam omnino

Digitized by Google

ſeruatur, & ita probat Rota *deciſ.* 108. *in Nouis*, ſcribens ſecundùm morem Romanæ Curiæ, annum Incarnationis incipere tribus menſibus poſt Natiuitatem Chriſti.

Ex quibus patet quid dicendum ſit ad ſecundam quæſtionem, Summum ſcilicet Pontificem in hac Bulla Cœnæ deſcripſiſſe principium anni currentis quo Bullam promulgauit ab Incarnatione Domini, qui mos in Romana Curia ſemper obſeruatur, & ideo in litteris Apoſtolicis, numerus annorum ab Incarnatione Domini deſcribitur, ex *cap.* 1. *In nomine Domini, diſtinct.* 23. & *ibi* ſapientiſſimus, & Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas *num.*4. & ita fecit Rex Alphonſus *in procemio partitarum*, & *ibi* Gregorius Lopez *verb. de la Incarnacion.* Idem obſeruant Galli, vt notat Garibay *in compendio Hiſtor. Regum Aragoniæ, lib.* 32. *cap.* 13. *ad finem*, textus *in Extrauagante* 1. *de rebus Eccleſ.* Caſſan. *in Catalogo gloriæ mundi* 12. *part. conſiderat.* 39. differt autem computatio illorum à computatione Romanorum, quia primi annum currentem, Romani verò iam elapſum ſignificant, & completum, pro vt vult Cardinalis *in cap. iuuenis, de ſponſal.* Francolin. *in tractatu de tempore horarum canon. cap.* 22. *num.*4. & alij, quos ſequitur Couarr. *d.lib.* 1. *cap.* 12. addit tamen Rota antiqua 813. hac in re adhærendum eſſe conſuetudini cuiuſque Prouinciæ, ſecundum caput certificari de ſepulturis.

367. Quo ad tertiam, & vltimam quæſtionem, cur ſcilicet non à conſecratione, & coronatione, ſed ab electione Summi Pontificis incipiat currere annus Pontificatus? ea eſt ratio, quia ante coronationem, & conſecrationem eſt verus Pontifex per ſolam legitimam electionem, textus *in cap.* 1. *diſtinct.* 23. ibi, *electus tanquam Papa*; tunc enim habet auctoritatem regendi Eccleſiam Romanam, *cap. licet, de electione*, ſtatim poſt electionem vocatur Pontifex, ibi, *Ille abſque vlla exceptione ab vniuerſali Eccleſia Romanus Pontifex habeatur.* Igitur ante coronationem, & conſecrationem habet ſummam auctoritatem, & omnia poteſt facere validè, ſicut quæ fecerit poſt coronationem; confirmatur per Extrauagantem, *Quia nonnulli, de ſententia excommunicationis, inter communes vltimam*, vbi damnantur his verbis illi qui aſſerere non verentur, quòd Summus Pontifex ante ſuæ coronationis inſignia ſe non debet intromittere de prouiſionibus, reſeruationibus, &c. & excommunicantur etiam ibi his verbis, *Qui occaſione huiuſmodi aliquas litteras noſtras ſuper negotiis quibuſcumque confectas, quæ à nobis ante donationis noſtra inſignia emanarunt, auſi fuerint impugnare.* Vnde ante coronationem vocatur Papa Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Felin. *in cap. eam te, de reſcriptis, num.* 11. Iuuat Caſtaldus *in tractatu de Imperatore, quæſt.* 46. vbi vult Imperatorem ex ſola electione plenum ius fuiſſe aſſequutum, neque ex coronatione nouum ius ſibi quæſiuiſſe; quamuis Felin. *in d. cap. eam te, num.* 4. repugnet: ergo Romanus Pontifex poſt legitimam electionem accipit immediatè ab ipſo Deo omnia, quæ competunt ſuo muneri, ſiue ſpectent ad poteſtatem ordinis, ſiue iuriſdictionis.

De conſuetudine tamen ex gloſſa *in cap. ſuper data, de regulis iuris*, Romanus Pontifex electus ante conſecrationem, & coronationem litteris datis, non ſcribit Pontificatum, nec ſe vocat ſimpliciter Epiſcopum; ſed ſolùm ita: *Data ſuſcepti à nobis Apoſtolatus officio anno*; & poſt hæc adſcribitur Annus, & locus; & ſubſcribit nomen, *Electus Epiſcopus Romanus.* Poſtea verò poſt conſecrationem, & coronationem datis litteris ſcribit Pontificatum, & ſe nominat ſimpliciter Epiſcopum, & ſcribit, *Data Pontificatus Noſtri anno*, &c. quæ omnia conſuetudinis ſunt, & non iuris. Nam de iure per electionem conſequitur plenam iuriſdictionem, vt patet ex *cap. vbi periculum, de electione, in* 6. Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 5. *quæſ.* 1. *verſ. porrò in more poſitum eſt*, & Marius Alterius *diſp.* 22. *de excommunic. Bulla Cœnæ, lib.* 5. *cap.* 8. *colum. vltima.* Et hæc ſufficiant pro explanatione huius Bullæ ſanctiſſimi Domini Noſtri Vrbani Octaui.

LIBER

Digitized by Google

LIBER SECVNDVS

DE POTESTATE ROMANI PONTIFICIS, QVO AD THESAVRVM INDVLGENTIARVM, cuius claues ipſe habet.

DISPVTATIO QVARTA

DE INDVLGENTIIS TAM IN SPECIE, quàm in genere.

Quid ſit Indulgentia, & quotuplex, & vnde procedant.

§. I.

EPITOME.

1. *Quid ſit indulgentia, & qui poteſt concedere Indulgentias?*
2. *Indulgentia alia eſt plenaria, alia pleniſſima, & an differant inter ſe?*
3. *Indulgentia temporalis poteſt concedi ab Epiſcopo non conſecrato, dummodo ſit electus.*
4. *Indulgentias concedendi poteſtas eſt penes Epiſcopos de iure communi, in Papa autem iure diuino.*
5. *Theſaurus Indulgentiarum ex quibus conſtet, & quem effectum habeant Indulgentiæ, & quid de pœnitentiis iniunctis, an remittantur per indulgentias?*
6. *Poteſtas concedendi Indulgentias eſt à Chriſto Domino data Eccleſiæ.*
7. *Qualis cauſa requiratur, vt Indulgentiæ ſint validæ?*
8. *Indulgentia vt conſequatur, requiritur duplex diſpoſitio interna, & externa.*
9. *Indulgentia ad hoc, vt obtineatur exigitur, vt homo ſit in ſtatu gratiæ.*
10. *Qui ſint capaces lucrandi, & concedendi Indulgentias?*
11. *Indulgentias an inferior Epiſcopo poſſit concedere iure, vel conſuetudine?*
12. *Prælati Religionum an poſſint concedere indulgentias in ſibi ſubditos?*
13. *Indulgentia niſi totum iniunctum fiat, non queritur, nec in totum, nec in partem.*
14. *Indulgentiæ magnæ an paruis de cauſis acquirantur?*
15. *Pontifex poteſt concedere Indulgentias nullo opere requiſito.*
16. *Non lucrantur Indulgentias plenarias omnes præſcripta opera facientes.*
17. *Indulgentias an poſſit Epiſcopus concedere excedentes numerum taxatum in cap. cum ex eo, de pœnitentiis.*
18. *Epiſcopus an poſſit concedere Indulgentias pro mortuis, & pro exemptis?*
19. *Capitulum Sede vacante an poſſit Indulgentias concedere?*

PRIMA dubitatio, quid ſit Indul- 1.
gentia, & qui poteſt concedere Indulgentias? Partitæ dubitationi reſpondetur, indulgentiam eſſe remiſſionẽ pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam remiſſis conceſſa homini, qui exiſtit in gratia, à Prælato per applicationem theſauri Eccleſiaſtici, Nauar. *in comment. de indulgentiis & Iubilæis, notabil.* 20. *n.* 1. *cum ſequentibus*, Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 20. *puncto* 1. *verſ. Nos autem.* Henriquez *in ſumma lib.* 7. *de indulgentiis, c.* 1. fit autem hæc remiſſio extra Sacramentum, Franciſc. Leo *in ſuo theſauro fori Eccleſiaſtici, part.* 1. *c.* 7. *n.* 2. Suar. *tom.* 4. *in* 3. *partem, diſp.* 69. *ſect.* 4. *n.* 1. Ægidius *diſp.* 12. *de indulgentiis, dub.* 2. *n.* 13. *ad finem.*

Poteſt autem concedere Indulgentias, in primis Rom. Pontifex in tota Eccleſia, cùm habeat eam totam ſibi ſubiectam, quam poteſtatem obtinet à diuino iure, ſeu à Chriſto Domino, qui Petro oues ſuas commiſit: neque aliunde ad Papam deriuatur, cùm non habeat in terra ſuperiorem. An verò Concilium generale habeat poteſtatem concedendi indulgentias pro vniuerſa Eccleſia? Affirmat Panormitanus *in Clement.* 2. *de pœnitent. & remiſſ. & in tractatu ſuper Concilium Baſilienſ.* quia Concilium generale repræſentat Eccleſiam vniuerſalem, teſte Martin. V. *in Concilio Conſtantienſi.* Sotus *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 1. *art.* 4. *concl.* 1.

Dicendum tamen eſt Concilium generale non habere poteſtatem concedendi indulgentias ex iure diuino, vt colligitur ex D. Thoma *in* 4. *diſt.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 4. dicens ſolum Pontificem poſſe concedere vniuerſales indulgentias, ſequitur Richar. *in* 4. *diſt.* 20. *art.* 5. *quæſt.* 3. & Paludan. *quæſt.* 4. *art.* 3. vbi nullam facit mentionem Concilij generalis, & hanc poteſtatem faciunt ſoli Pontifici; non eſt tamen negãda hæc poteſtas Concilio generali, cui præeſt Summus Pontifex, quia Concilium tunc habet poteſtatem cõferendi indulgentias ratione Pontificis, qui præeſt Concilio, vel per ſe, vel Legatos ſuos: ſecus ſi ſit Conciliũ Acephalum. Quin etiam Pontifex poteſt prohibere Concilio vniuerſali legitimè, & cum Legatis congregato, ne indulgentias conferat ſine ſuo beneplacito. Vnde ſequitur non habere Concilium poteſtatem aliquam immediatè à Chriſto conferendi indulgentias, quia ſi eam haberet etiam renuente Pontifice, poſſet illas concedere. Si autem Pontifex non renuat, poteſt Concilium generale legitimè congregatum concedere indulgentias, etiam plenarias, Abbas *in Clementina, Abuſionibus, num.* 2. *de*

pœnitent. & *remiſſ.* & Felin. *in ſermone de indulgentiis, circa finem.* Quo iure vſus eſt prædictum Concilium Baſilienſe, quando *in ſeſſ.* 24. indulgentiam plenariam conceſſit illis, qui certam pecuniæ quantitatem condonaſſent ad expenſas faciendas pro Græcis, qui ad Concilium properaſſent, Nauarr. *in comment. de Iubilæo, notab.* 31. *num.* 2. *verſ. addo ſecundò,* quem ſequitur Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, de indulgentiis, cap.* 7. *num.* 17.

2. Secunda dubitatio circa indulgentias plenarias an differant à plenioribus, & pleniſſimis? Pro reſolutione ſciendum eſt indulgentiam plenam eſſe quæ per ſe totam pœnitentiam pro peccatis confeſſis impoſitam, vel imponendam, vel totam pœnam pro cunctis confeſſis, & etiam mortalibus non confeſſis debitam, vel totam pro cunctis etiam non confeſſis etiam venialibus aufert. Breuiùs tamen indulgentia plena eſt, quæ ſub hoc nomine plenaria datur, vel ſub his, aut ſimilibus verbis ei, qui hoc, aut illud iniunctum operatus fuerit, remiſſio omnium peccatorum conceditur. Hoc poſito, quamuis aliqui putent eſſe diſcrimen reale inter has tres ſpecies ſupradictas, vt Paludanus *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 4. Nauarr. *notabil.* 9. *num.* 4. & *notab.* 22. *num.* 50. & *num.* 51. dicentes indulgentiam plenam, & pleniorem, non eſſe totales abſolutè, ſed vel in ordine ſolum ad mortalia peccata, vel in ordine ad peccata confeſſa, vel ad pœnitentias iniunctas, aut iniungendas iuxta ordinarium Eccleſiæ morem. Veriuſ tamen eſt inter indulgentiam plenariam, pleniorem, & pleniſſimam nullum eſſe diſcrimen, ita colligitur ex Clement. VI. *in Extrauagante Vnigenitus, de pœnitent.* & *remiſſion.* dicente theſauri Eccleſiaſtici diſpenſationem Petro eſſe commiſſam, nunc pro totali, nunc pro perſonali remiſſione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ applicanda.

Quo loci ſolùm fit mentio totalis indulgentiæ, quæ totam pœnam remittit ei, cui applicatur: ſub quo nomine indulgentia totalis, & quæ totam pœnam remittit, vnica eſt, & maxima, nec patitur diuiſionem: quare nulla datur differentia inter illas indulgentias plenam, pleniorem, & pleniſſimam, quo ad proprium, & per ſe effectum indulgentiæ, ita vult Sotus *in* 4. *diſtinct.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 1. Cordubenſ. *de indulgentiis, quæſt.* 11. & Medina *in eodem tractatu,* Graſſis *deciſionum lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 55. Suar. *diſp.* 50. *de effectu indulgentiarum, ſect.* 4. *num.* 7. Franciſc. Leo *d. cap.* 7. *num.* 10. dicentes non eſſe maiorem indulgentiam pleniſſimam, quàm plenariam, nec differre plenariam indulgentiam ab ea, quæ conceditur in Anno ſancto, vel aliis temporibus virtute Iubilæi, quamuis in Iubilæo vltra remiſſionem plenam pœnæ, concedantur aliqua priuilegia, nimirum facultas eligendi Confeſſorem, & poteſtas abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota, quæ communiter per indulgentias non conceduntur, Sotus *d. quæſt.* 2. *art.* 1. *diſt.* 21. Graſſ. ſuprà *d. cap.* 15. *num.* 29. quos referens ſequitur Franc. Leo *num.* 11. vbi ait modum concedendi indulgentiam plenariam, pleniorem, & pleniſſimam adhiberi ſolùm ad exaggerandum, ſeu potiùs explicandum indulgentiæ plenitudinem, qua nihil amplius deſiderari poſſit.

Cur ergo ſi hoc ita eſt, vt de facto eſt, quòd indulgentia plenaria ſit totalis, ita, vt nihil illi poſſit addi, cur aliquando vltra indulgentiam plenariam concedi ſolent aliqui dies indulgentiarum? Reſpondet Cordub. *de indulgentiis, ad finem quæſtionis* 11. hoc fuiſſe introductum propter opiniones inter ſe diſſidentes: addit etiam fortè, ſi cauſa non fuerit ſufficiens ad plenariam indulgentiam conſequendam, ſufficere ad illos dies indulgentiæ impetrandos. Vtraque tamen ratio non placet omnino; quare cùm hæc forma concedendi non reperiatur in iure, neque in aliqua Bulla authentica, non eſt cur fatigemur pro reddenda ratione horum verborum. Quæ ſi ea aliquando inueniantur, expendere oportet an illæ duæ conceſſiones ad diuerſa tempora referantur, quod ſi ita fuerit, facilè intelliges priorem conceſſionem referri ad indulgentiam plenariam, poſteriorem verò ad dies, & quadragenas indulgentiæ additas. Quòd ſi tam indulgentia plenaria, quàm additio aliquorum dierum ſub ratione vnius integræ conceſſionis reperiantur ſub eadem conditione, & in eodem tempore conceſſa, dici poteſt, vt probabile, indulgentiam plenariam qui fuit conſecutus, poſſe illos dies additos offerre pro aliquo per modum ſuffragij, quamuis in reſcripto id non exprimatur, ne dicamus illos dies indulgẽtiarum in tali euentu inutiliter concedi, Suar. *diſp.* 50. *ſect.* 4. *n.* 9.

3. Tertia dubitatio, quæ ſit indulgentia temporalis, & an poſſit concedi ab Epiſcopo electo non conſecrato? Quo ad priorem partem dic indulgentiam temporalem eſſe partialem, qua non remittitur tota pœna, ſed eius tantùm pars relaxatur. quæ alio nomine dicitur indulgentia non plena, & quæ datur cum limitatione, vel ratione peccatorum, vel ratione pœnæ debitæ; atque ita reſpicit non totam pœnam temporalem debitam peccatis, ſed partem illius tantùm, Nauarr. *eodem commentario not.* 9. *num.* 1. 2. & 3. Franc. Leo *de indulgentiis, cap.* 7. *num.* 3. Barboſ. *de offic.* & *poteſt. Epiſcopi, alleg.* 88. *num.* 3. & Suar. *diſput.* 50. *ſect.* 4. *num.* 11.

Quo ad ſecundam, dic poſſe concedi indulgentias ab Epiſcopo tantummodo electo, & confirmato, nondum conſecrato, quia conceſſio indulgentiarum eſt actus iuriſdictionis, qui poteſt exerceri ab Epiſcopo non conſecrato. Suar. *diſp.* 49. *ſect.* 3. *num.* 3. & alij, quos referens ſequitur Bonacin. *de Sacramentis, diſp.* 6. *quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 6. per gloſſam communiter receptam *in cap. tranſmiſſa, de electione, verb. confirmationem accepiſti.* Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib.* 7. *num.* 123. Aloyſ. Ricc. *in praxi reſolut.* 306. *num.* 4. Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 55. *quæſ.* 1. *in fine,* & *cap.* 29. *quæſ.* 8.

4. Quarta dubitatio circa poteſtatem concedendi indulgentias? Reſponſio ſit eſſe penes Papam iure diuino à Deo immediatè acceptam: at verò penes Epiſcopos eſſe iuri communi, & ordinario, non verò diuino. Nam quamuis dignitas Epiſcopalis, quo ad poteſtatem Ordinis, ſit de iure diuino, & ex Chriſti inſtitutione, & quo ad officium paſtorale, quod poſtulat iuriſdictionem ex mandato Chriſti Domini, loquendo in communi; in particulari tamen, quo ad talem, & talem poteſtatem eſt ex diſpoſitione Eccleſiæ, quamuis Michaël Medina *diſp.* 6. *de indulgentiis,* & expreſsè Cordub. *eodem tract. quæſt.* 12 *prop.* 2. dicant Epiſcopos habere hanc poteſtatem iure diuino, ſed ſubordinatam Papæ; ſed meliùs docent, qui volunt hanc facultatem concedendi indulgentias competere Epiſcopis ex commiſſione Papæ, ac iure communi Canonico, & ordinario, non verò diuino, ita Henriquez *de indulgentiis, lib.* 7. *cap.* 31. §. 3. Azor ſuprà *lib.* 3. *cap.* 54. *quæſ.* 2. & Bonacin. *de Sacramentis, diſp.* 6. *quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 1. cum aliis.

5. Quinta dubitatio, ex quibus conſtet theſaurus indul

Digitized by Google

in lulgentiarum, & quem effectum habeat? Quo ad primum, dic in Eccleſia eſſe theſaurum ex meritis,& iuſtis operibus, quæ habent virtutem, ac vim ſatisfaciendi, collectum, qui eſt neceſſarius ſimpliciter, ad efficaciam indulgentiarum. Conflatur hic theſaurus ſpiritualis ex ſatisfactionibus Chriſti Domini, & Sanctorum, qui omnino eſt infinitus; nam Chriſti merita, & ſatisfactio propter infinitatem perſonæ continent valorem omnino infinitum. Atque ita abſumi non poteſt.

Item conſtat ex ſatisfactionibus Sanctorum ſibi ſuperfluarum ſimul in Dei acceptatione repoſitarum; multi enim viri ſanctiſſimi, Ioannes ſcilicet Baptiſta, Apoſtoli, aliique Martyres, grauiſſima paſſi ſunt,& inter omnes,& ſuper omnes ſanctiſſima Virgo, quæ nullũ omnino peccatum admiſit pro quo debuit ſatisfacere, & multorum aliorum opera, vt habent rationem meriti, fuerunt ſatis ſupérque remunerata, nihilominus quatenus habent rationem ſatisfactionis, multa illis ſupererant, quæ non fuerunt aliquibus applicata, & ſicut theſaurus temporalis dicitur aceruus bonorum, quæ in publico ærario aſſeruantur, Nauarr. *in manuali, cap.*17. *num.* 172. & Caietan.2.2. *quæſt.*66. *art.*5. ſic etiam in Eccleſiaſtica Republica eſt theſaurus cœleſtis, & ſpiritualis indulgentiarum, ex quo neceſſitatibus Eccleſiæ Militantis miſericorditer à Summo Pontifice diſpenſante ſubuenitur.

An verò eſſe in Eccleſia hunc theſaurum conſtantem præcipuè ex Chriſti meritis, & ſatisfactione ſit de fide? Reſpondet Suarius *tom.*4. *in* 3. *partem diſp.*51. *ſect.*1. *num.* 3. quod videtur eſſe de fide, & contrariam ſententiam ſaltem haberi à Theologis pro erronea, Caietan. *in opuſculo* 15. *de indulgentiis, cap.*1.2.*&* 3. Sotus *diſt.*21.*quæſt.*1.*art.*2. Medina *de indulgentiis, diſp.*8.*cap.*43.& alij, & Belanus *diſp.*12. *de indulgentiis, dub.* 1. *num.* 2. quæ veritas traditur, & declaratur à Clement. VI. *in Extrauag. Vnigenitus, de pœnitent.& remiſſ.*

Diſpenſator autem huius theſauri eſt Summus Pontifex, Caietan. *tract.*16. *quæſt.*1.*tom.*1. vbi vult Romanum Pontificem eſſe proprium, Primarium, & vniuerſalem diſpenſatorem huiuſmodi ærarij Eccleſiaſtici, ex ea ratione, quia bona communia alicuius Reipublicæ debent diſtribui ab eo, qui ipſam Rempublicam gubernat, eſt enim Pontifex Rector Domus Dei, vt vocatur à D. Ambroſio *in* 1. *ad Timoth.*3. Suares *diſp.*55. *ſect.*1. *num.*3. ex D. Thom. *in* 4.*diſt.*20.*quæſt.*1.*art.*4.

Quo ad ſecundum, ſcilicet quem habeant effectum indulgentiæ? Reſponde, per indulgentias non ſolùm liberari hominem à pœnitentiis ipſi iniunctis, ſed etiam à pœnis, quæ in igne purgante ſoluendæ iis reſpondent. Ratio, quia Eccleſia habet poteſtatem remittendi has pœnas, & hoc per indulgentias facere intendit Suar. *ſuprà diſput.* 50 *ſect.*2 *num.*4.*concluſ.*3.*verſ. dico ergo tertiò*, Belanus *diſp.*12.*dub.*3.*num.*18. *concluſ.* 3. conſentiunt Sũmiſtæ *verb Indulgẽtia*, præſertim Sylueſter, & Angelus. Relaxatur namque per indulgentias ſatisfactio ſacramentalis, & Summus Pontifex poteſt auferre vinculum à Confeſſore impoſitum, quamuis potiſſima ratio ſit, quia comparato effectu indulgentiæ, ipſo facto ceſſat obligatio pœnitentiæ iniunctæ; eo quòd indulgentiæ effectus eſt relaxatio pœnæ temporalis: igitur ablato debito pœnæ, tollitur debitum ſatisfaciendi pro illo; implicat enim pœnam remitti, & adhuc ſupereſſe debitum illius, atque ita per remiſſionem indulgentiæ, ſicut debitum, ſic etiam ceſſat præceptum ſatisfactionis, Suar. *ſuprà num.*6.

Extra tamen ſacramentum Pœnitentiæ nemo poteſt liberare aliquem directè à pœnitentiis iniunctis, abrogando præceptum Confeſſarij, vel diſpenſando in illo, quia Confeſſarius fuit iudex ſupremus ſub Deo, dum excepit confeſſionem, & ideo ab eius iudicio nulla datur ad alium forum appellatio, & nullus purus homo in hoc foro eſt Confeſſario ſuperior, audita tamen confeſſione eorundem peccatorum ab alio Confeſſario, poterit ab iis abſoluere, & pœnitentiam in minorem mutare, ſi ita ſibi viſum fuerit, Suar. *diſp.*38.*ſect.*10. & Belan. *diſp.*10. *de ſatisfactione, dub.*11 *num.*99. *& ſequent.*

Porrò qui habet poteſtatem concedendi indulgentias immediatè nomine Dei, poteſt ex cauſa iuſta relaxare pœnitentias iniunctas, Sylueſt. *verb. Indulgentia num.* 23. Nam Eccleſia poteſt concedere indulgentiam, quæ relaxet, & remittat extrà ſacramentum reatum pœnæ temporalis apud Deum, non ſolùm poſt pœnitentiam in ſacramento impoſitam, ſed etiam antea. Prior pars eſt Suarij ſuprà *diſp.*50.*ſect.*2.*num.*2. quam cenſet certam de fide poſt D. Thomam *diſt.*10.*quæſt.*1.*art.*3. Sotus *diſt.*21. *quæſt.*1.*art.*1. *&* 2. nititurque in teſtimonio Chriſti Domini, *Quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlo.* Poſterior pars eſt eiuſdem, quam putat eſſe certam, & quia Chriſtus Dominus dum dixit eadem verba, *quodcunque ſolueris*, &c. non arctauit poteſtatem ad reatum pœnæ, pro qua ſacramentalis pœnitentia fuit iniuncta: ideo nec nos arctare debemus contra vim verborum, quæ generaliter prolata, generaliter debent intelligi, *l. in fraudem*, & *ibi* Baldus, *ff. de teſtamento militis*, Afflict. *deciſ.* 319. *num.* 3. Surd. *deciſ.* 121. *num.* 1. *& conſ.* 271 *num.* 18. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.*2. *cap.*6. *num.*70. Aloyſ. Ricc. *deciſ. Curiæ* 286. *num.* 5. *part.* 2. *& in praxi rerum for. Eccleſ. deciſ.* 419. *num.* 1. *& deciſ.* 605. *numer.* 2. *in* 1. *editione, & reſolut.* 356.*&* 329. *in* 2. *editione.*

Ad hæc limita, per indulgentias non remitti pœnam impoſitam in foro exteriori Eccleſiaſtico, quamuis per Eccleſiaſticam pœnam homo etiam ſatisfaciat, ſi ſponte eam accipiat, & patienter ſuſtineat in ſtatu gratiæ, & tanta eſſe poterit, vt in foro ſacramentali Confeſſarius nullam aliam iniungat pœnitenti, contentus pœnitentia iniuncta eidem in foro Eccleſiaſtico. Quare poteſtas concedendi indulgentias, & relaxandi pœnitentias publicas in foro externo per canones taxatas, vel arbitrio iudicum iniunctas, non eſt eadem, ſed inter ſe diuerſæ, & per diuerſas actiones ſuos effectus operantur. Ratio autem huius differentiæ inter vtraſque pœnitentias iniunctas in foro externo, & in ſacramentali, ea eſſe poteſt, quia impoſitæ in foro externo tendunt ad ſatisfactionem Eccleſiæ; non autem ad relaxandas pœnas in igne purgante ſoluendas: at verò pœnitentia ſacramentalis per ſe primò, & principaliter iniungitur ad ſatisfaciendum Deo, & ad tollendum, ſeu minuendum ſaltem Purgatorij pœnas; & ideo per indulgentias iſtæ remittuntur; illæ verò minimè: atque ita quando conceduntur indulgentiæ à Summo Pontifice, valent ad remiſſionem cuiuſcunque pœnæ pro quantitate conceſſionis, & extenduntur ad pœnas etiam peccatorum, quando ſunt de iniunctis pœnitentiis, etiamſi pro illis peccatis non dum pœnitentia eſt iniun-

Digitized by Google

ĉta, ita D. Thomas *diſt.* 20. *quaſt.* 1. *art.* 3. vbi ſimpliciter vult indulgentias prodeſſe ad remiſſionem pœnarum, ſiue pœnitentiæ ſint iniunctæ, ſiue non, ſequitur Thomas Elyſius *in Clypeo piorum Catholicorum, quaſt.* 44. *art.* 7. Medina *diſp.* 4. *de indulgentiis, cap.* 14. & alij quibus accedit Suarius *dict. diſput.* 50. *ſect.* 5. *num.* 14. *verſic. dico tertio*, nam ad hæc omnia datur poteſtas Eccleſiæ à Chriſto Domino.

6. Non eſt tamen in Eccleſia poteſtas ad remiſſionem culpæ mortalis per indulgentias: nam indulgentiæ ad remiſſionem duntaxat pœnarũ temporalium valere cenſentur; quia peccatum mortale non remittitur abſque infuſione gratiæ ſanctificantis: ſed gratia iuſtificans per ſolam iuſtificationem, ſeu remiſſionem aliquam nequit infundi extra Sacramentum, Suar. *diſp.* 50. *de effectu indulgentiarum. ſect.* 1. *n.* 2. *verſ. dicendum eſt.* Primò, vbi addit non eſſe dubium, ſi de potẽtia abſoluta ſermo ſit, poſſe Chriſtum Dominum facere facultatem ſuo Vicario remittendi etiam mortalia per ſimplicem conceſſionem veniæ extra Sacramentum, data ex parte peccatoris ſola attritione, Ægidius Belan. idem tradit *diſp.* 12. *de indulgentiis dub.* 3. *num.* 14. non valere ſcilicet indulgentias ad remiſſionem peccati mortalis, ex eo quòd poſt Baptiſmum nemo iuſtificatur ſine contritione, aut attritione coniuncta cum actuali ſuſceptione Sacramenti, iuxta quod traditur à Concilio Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. Nam eo ipſo quòd aliquis eſt contritus, aut attritus recepit ſacramentum Pœnitentiæ abſque vllis indulgentiis, remittuntur illi peccata Ex quo ſequitur hunc effectum remittendi peccata mortalia non poſſe fieri per indulgentias, neque per illas remitti peccatum veniale; eo quia hoc in hac vita non remittitur ſine infuſione gratiæ, Suar. ſuprà *diſp.* 11. *ſect.* 2. *num.* 20. Ægidius *diſp.* 2. *de effectu pœnitentiæ, dub.* 16. *num.* 133. *& de indulgentiis diſp.* 12. *dub.* 3. *num.* 14.

7. Sexta dubitatio quænam requirantur, vt indulgentiæ ſint validæ? Ratio dubitandi, quia indulgentiæ ſi concedantur abſque vlla cauſa, nullius ſunt momenti, & nihil operantur, vt eſt communis opinio, teſte Suario *diſp.* 54. *ſect.* 2. Nauarr. *de Iubilæo notabil.* 15. argumento voti, & iuramenti, quorum relaxatio ſine iuſta cauſa facta eſt nulla. Nam de voto, quòd ſit nulla eius relaxatio, vult gloſſa ſingularis *cap. non eſt, de voto*, & de iuramento, gloſſ. *in cap. quanto, de iureiurando*, ibi, *niſi ſubſit iuſta cauſa diſpenſandi.* Vnde abſque cauſa eſt irrita diſpenſatio cuiuſcumque etiam Summi Pontificis in voto, vel iuramento conceſſa, Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 3. Fr. Emman. *quaſt. regul. tom.* 3. *quaſt.* 46. *art.* 5. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *n.* 341. Suar. *de Religione, tom.* 2. *lib.* 2. *de iuram. promiſſ. cap.* 41. *num.* 14. & Tiraquel. *de pœnis temper. in præfatione, num.* 48. igitur indulgentiæ ſine cauſa conceſſæ non valent, Henriquez *de indulgentiis, lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 3. iuuat Ægidius *de indulgentiis, diſp.* 12. *dub.* 6. *num.* 30. vbi ait nullas indulgentias concedi ſine diſpenſatione theſauri Eccleſiaſtici: atqui diſpenſatio facta ſine cauſa non à Domino, ſed à puro diſpenſatore, eſt inualida: igitur conceſſio indulgentiarum ſine cauſa iuſta facta erit inualida.

Confirmatur, quia cauſa debet eſſe proportionata, vt volunt Valentia *tom.* 4. *diſp.* 7. *quaſt.* 20. *p.* 4. *in principio*, Petrus Soto *lect.* 2. *de indulgentiis*, & Sotus *in* 4. *diſt.* 21. *quaſt.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 1. & Caietan. *de indulgentiis, cap.* 8. Vnde ſequitur, quando cauſa tantùm eſt proportionata indulgentiis vnius anni, & conceduntur indulgentiæ decem annorum, eſſe inualidas indulgentias conceſſas pro nouem annis, & valere tantùm pro vno anno; quoniam vtile per inutile non vitiatur in ſeparabilibus, & in his, quæ ſunt diuiſibilia. *l. certi condictio*, §. 1. *ff. ſi certum petatur. l.* 1. §. *ſimiliter. l.* 4. § *ſi is qui duplam. ff. de verbor. obligationibus*, Bartol. *in l. Græcè*, §. 1. *ff. de fideiuſſoribus.* Couarr. *lib.* 2. *var. cap.* 16. *num.* 5. *verſ. non obſtat*, & Caldas Pereira *quaſt. forenſ. conſ.* 33. *num.* 47. *& de empt. cap.* 32. *num.* 36. Cùm ergo anni ſint ſeparabiles, & indulgentiæ debeant habere cauſam proportionatam, corruunt ſi concedantur vltra cauſam, & eſſe ipſo iure nullas, quo ad exceſſum. *l. ſancimus. C. de donat.* Soar. *d. diſp.* 55. *ſect.* 3. *num.* 11. Sanctarel. *in tract. de Iubilæo, cap.* 3. *dubio* 2. *litt. G.*

Idem dicendum eſt de Epiſcopis concedentibus indulgentias vltra numerum dierum ſibi præſcriptum, quia quo ad exceſſum, indulgentiæ non tenent, Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 55. *quaſ.* 6. Bonacin. *de Sacramentis, diſp.* 6. *quaſt.* 1. *puncto* 3. *num.* 4. Iul. Lauor. *de Iubilæo, & indulgentiis, part.* 2. *cap.* 11. *num.* 41. Valer. Reginald. *in praxi fori, pœnit. lib.* 7. *num.* 120. per textum *in cap. final. de pœnit. & remiſſ. lib.* 6. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.* 117. *num.* 5. *in* 1. *edit. & reſol.* 102. *n.* 5. *in* 2. *editione*, & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *in cap. cùm ex eo* 14. *de pœnit. & remiſſ. num.* 6. *& de offic. & poteſt. Epiſcopi, alleg.* 88. *num.* 22.

Porrò cauſæ debent eſſe piæ, & ordinatæ ad honorem Dei, & exaltationem fidei, Franc. Leo *cap.* 7. *num.* 20. quæ ſunt ſpectandæ ex fine, propter quem conceduntur, ſcilicet ob promotionem, ad cultum Dei, vel Sanctorum, ad propagationem fidei, vel ad conuerſionem Gentilium, vel reductionem hæreticorum, Suar. *de indulgentiis, diſp.* 54. *ſect.* 1. *num.* 2. Ægidius *diſp.* 12. *dub* 6. *num.* 30. *&* 31. & alij, quos referens ſequitur Illuſtriſſimus, & Sapientiſſimus Hiſpaniarum primas *in explicatione Iubilæi, cap.* 2.

Aliqui tamen putant diſpenſationem Indulgentiarum factam ab eo, qui habet poteſtatem, valere, etiamſi fiat ſine cauſa proportionata; exigi tamen cauſam, vt concedens non peccet, ita Paludan. *in* 4. *diſtinct.* 20. Durandus *ibidem, quaſt.* 4. Antonin. 1. *p. tit.* 10. Turrectem. *in cap. ſi quis aliquando.* §. *item in Leuit. de pœnitent. diſt.* 1. *num.* 22. Tabien. *verb. indulgentia*, §. 10. & Medin. *de indulgentiis, diſp.* 9. *cap.* 43. *ad ſextum.* Contrà verò alij docent quando generalem Papa confert indulgentiam etiam ex magna cauſa, à nemine illam acquiri, niſi ſecundùm facultatem, proportionem, & diſpoſitionem propriam, Richard. *diſt.* 29. Gabriel *in canone Miſſæ, lectione* 57. Gerſon 2. *p. de indulgent. Alphab.* 25 *litera* 23. & Sotus *in* 4. *diſt.* 21. *quaſt.* 2. *art.* 2. *concluſ.* 4. quæ ſecunda ſententia procedit, quando in conceſſione aliquid indeterminatum Pontifex præſcribit, puta, vt orationes vnuſquiſque fundat iuxta ſuam facultatem, & deuotionem, prout tradit Nauarr. *in d.* § *in Leuit. notab.* 15. *num.* 17. & Cordub. *lib.* 5. *quaſt.* 29. Quòd ſi concedens præſcribit aliquod opus certum, efficiens illud integrè, totum effectum indulgentiæ conſequitur, D. Thomas *in additionibus ad* 3. *partem, quaſt.* 25. *art.* 2. *in corpore, & ad quartum*, Caietan. *tom.* 1. *tract.* 9. *quaſt.* 2. & Cordubenſ. *quaſt.* 2. *oppoſit.* 4. quæ opinio eſt communior. Nam quæcumque cauſa indulgentiarum, dummodo pia ſit, eo ipſo quòd in conceſſione exprimitur, ſemper cenſetur

ſetur rationabilis, niſi error manifeſtus appareat, etiam ſi ſecundùm ſe conſiderata non videatur talis. Non enim exigitur cauſa æquiparans, ſed ſufficit, quòd ſit ſufficiens, Nauarr. *in d. 5. in Leuit. notab. 15. num. 8.*

8. Septima dubitatio, vt indulgentia obtineatur, requiritur duplex diſpoſitio, interna, & externa. Interior eſt, per quam homo exuitur à peccato mortali, puta per contritionem, quæ eſt omnino neceſſaria in tempore, quo percipienda eſt indulgentia. Non enim remittitur pœna niſi exterminetur culpa, cùm Deus non auferat reatum pœnæ abſque decoro iuſtitiæ, quòd ſi perſeuerante culpa remitteretur pœna, eſſet ablatus pœnæ reatus abſque decoro iuſtitiæ: quoniam adhuc perſiſteret culpæ dedecus, & ita eſſet aliquid inordinatum, quod ſapientia diuina non patitur, Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 15. num. 51. verſ. ſecundò requiritur,* vbi ait requiri in recipiente indulgentias, vt ſit in ſtatu charitatis, id eſt, vt ſit verè pœnitens.

An verò requiratur confeſſio, quæ eſt diſpoſitio externa ad effectum indulgentiæ? Reſponde non eſſe neceſſariam, quia non requiritur ad gratiam, & remiſſionem culpæ obtinendam, & ad lucrandam Indulgentiam, ſatis eſt ſtatus gratiæ, per quem iam eſt culpa remiſſa, & peccator iam eſt capax remiſſionis pœnæ: igitur confeſſio per ſe actualis non eſt neceſſaria diſpoſitio. Probatur, quia ex vſu videmus concedi ſæpiſſimè indulgentias omnibus verè contritis, & aliquando ſub diſiunctione conceduntur contritis, aut confeſſis: atque ita regulariter non eſt neceſſaria confeſſio actualis, quando in tenore indulgentiæ confeſſio non poſtulatur, Paludan. *in 4. diſt. 20. quæſt. 4. art. 2.* Abbas *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnitent. & remiſſ. num. 21.* Cardin. *in Clement. 1. de relig. & vener. Sanctorum,* Nauar. *in comment. de iubil. notab. 18. num. 11.* Suar. *ſuprà diſp. 52. ſect. 3. n. 1.* Franciſc. Leo *de indulgentiis, cap. 7. num. 26. verſ. ſecundo,* Sà *in ſumma, verb. indulgentia, num. 3.* & alij. Secus quando in forma indulgentiæ exigitur confeſſio in hunc modum: Indulgentiam omnium peccatorum, de quibus verè fuerit confeſſus, & contritus, conſequetur. Tunc enim ſiue confiteatur pro conſequenda indulgentia, ſiue non, illorum tamen peccatorum comparabit remiſſionem, quæ aliquando fuerit integrè confeſſus, ita Gabriel *in 4. diſtinct. 45. quæſt. 3. art. 3.* & Cordub. *de indulgentiis, quæſt. 27. propoſit. 3.*

Quòd ſi concedatur indulgentia ſub hac forma: Concedimus omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis, neceſſariò præreqiritur actualis confeſſio ad indulgentiam conſequendam. Durandus *in 4. diſt. 20. quæſt. 4.* Syluest. *verb. indulgentia, quæſt. 8.* Nihilominus D. Antonin. *1. part. tit. 10. cap. 3. §. Quinto,* & Supplem. Gabriel *in 4. diſt. 45. quæſt. 3. art. 3. dub. 1.* dicunt ſufficere, ſi debito tempore anni fiat confeſſio, dummodo habeatur contritio cum propoſito confitendi debito tempore; eo quia in illis verbis non dicitur expreſsè, quòd fiat tunc confeſſio, ſed generatim conceditur omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis, hoc eſt, debito tempore, quia verba generalia cuiuſcumque priuilegij explicanda ſunt, cùm non ſunt clara ſecundùm ius commune, *cap. cùm dilectus, de conſuetudine,* & ſecundùm intentionem proferentis, *l. ſi quis intentione, ff. de iudiciis.*

Mihi tamen magis placet opinio dicentium, neceſſariò præmittendam eſſe ad indulgentiam lucrandam actualem confeſſionem in hoc caſu; quamuis oppoſita ſit probabilis, ex eo, quia Pontifex per illa verba non videtur exigere confeſſionem, tanquam opus neceſſarium in indiuiduo ad lucrandam indulgentiam; ſicut exigitur eleemoſyna, aut ieiunium, ſed ſolùm, vt aliquis fiat capax indulgentiæ, Suar. *ſuprà ſect. 3. num. 3.* quam partem etiam vt probabilem tenet Ægidius *de indulgentiis, dubitatione 12. dubio 7. num. 38. verſ. dubitant etiam auctores.* Sed verius eſt non ſolùm, ſed etiam ſecurius prærequiri actualem confeſſionem, quando conceditur indulgentia ſub hac forma Contritis, & confeſſis: tunc enim conſcius ſibi peccati mortalis tenetur actualiter de mortali confiteri. Adrianus *in 4. de indulgentiis,* & Caietanus *ſuprà cap. 20.* Franciſc. Leo *ſuprà cap. 7. num. 26.*

Quòd ſi quis non habeat conſcientiam peccati mortalis, & exigitur confeſſio, duplex eſt opinio. Prima negat præmittendam confeſſionem, Suar. *de pœnit. diſp. 52. ſect. 3. n. 5. & ſequent.* Henriquez *ſuprà lib. 7. cap. 12. num. 3.* Villalob. *in ſumma, tract. 26. in ſumma, difficult. 14. num. 11.* Ægidius *de Sacramentis, diſp. 12. dub. 7. num. 38. verſ. nota quando,* quæ opinio eſt vera quando exigitur tanquam diſpoſitio ad lucrandam indulgentiam, tunc enim ſi quis non eſt conſcius alicuius peccati mortalis poſt præteritam confeſſionem, non exigitur neceſſariò confeſſio, nec noua contritio, venialia enim non ſunt materia neceſſaria.

Secunda affirmat confeſſionem eſſe neceſſariam, quando indulgentia conceditur ſub illa forma: verè pœnitentibus, & confeſſis. quæ ſententia eſt veriſſima, quando confeſſio exigitur tanquam opus, aut pars operis, pro quo indulgentia conceditur, tunc enim debent venialia confiteri à volente conſequi indulgentiam, & exequi opus iniunctum. Sotus *diſt. 21. quæſt. 2. art. 3. col. 5.* Villalob. *d. num. 11.* Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 15. num. 19.* Vega *in ſumma 2. p. verb. indulgentias, cap. 7. caſu 13.* Franciſc. Leo *in ſuo theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 7. num. 27.* Ratio, quia ſicut Pontifex obligat ſenes, & pueros ad ieiunium ad lucrandum Iubilæum, ſic etiam poteſt obligare ad confeſſionem venialium, non quidem faciendo illa materiam neceſſariam confeſſionis; ſed iniungendo confeſſionem venialium, vt iniungit alia opera ſupererogationis, quia materiam, vel formam Sacramentorum inſtituere ad Deum pertinet, cuius eſt inſtituere Sacramentum, id eſt, ad Chriſtum Dominum, Rutilius Benſonius *de anno Iubilæi, lib. 5. dub. 6. poſt medium,* cum aliis.

Nec obeſt communis ſententia Theologorum per ſacramentalia, quæ Eccleſia poteſtate ſibi diuinitus data poteſt inſtituere, tolli culpas veniales, niſi obex ponatur, vt vult D. Thomas *part. 3. quæſt. 87. art. 3.* Sotus *in 4. diſt. 15. quæſt. 2. art. 3.* Corduben. *lib. 5. quæſtionarij, quæſt. 21. corol. 3. in 3. propoſitione,* Palud. *diſt. 16. quæſt. 1. art. 4. concluſ. 4.* Syluest. *verb. aqua benedicta §. 1.* Petrus Sotus *tit. de pœnitentia, lect. 18.* & alij communiter; quia ex hoc non ſequitur non poſſe iniungi confeſſionem venialium à Summo Pontifice ad lucrandam indulgentiam, ſicut iniungit viſitare tot Eccleſias, aut Altaria, & ieiunia trium dierum ad conſequendum Iubilæum, quæ ſi non adimpleantur integrè, Iubilæus non acquiritur, Nauarr. *de indulgentiis, notab. 19. n. 2. & ſequent.* Suar. *de pœnit. diſp. 52. ſect. 6. num. 4.* Henriquez *de indulgentiis lib. 7. cap. 10. n. 3.* Villalob. *in ſumma tract. 26. diffic. 14. num. 1. verſic. aduierto,* & Ægidius *de Sacramentis,*

diſp. 12. *dub.* 7. *num.* 58. vbi volunt nec totum, nec partem Iubilæi conſequi, qui omnia in Iubilæo contenta non adimpleuit plenè, nec integrè: atque ita confeſſio de venialibus eſt facienda, quando confeſſio exigitur.

9. Requiritur etiam in eo, qui vult conſequi indulgentias, diſpoſitio ſufficiens, hoc eſt, vt ſit verè pœnitens, & in ſtatu charitatis, & diſpoſitus. Graffis *d. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 51. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici* 1. *part. de indulgent. cap.* 7. *num.* 14. argumento ſubiecti formam aliquam in ſe recipientis, quando ad illam præuiis diſpoſitionibus eſt bene præparatum; nam indulgentia non facit de attrito contritum, etiamſi ſit pleniſſima, Nauarr. *de Iubilæo notabil.* 10. *num.* 19. & *notab.* 23. *num.* 3. & 7. Cordubenſ. *quæſt.* 7. *art.* 1. Prodeſt enim indulgentia tantùm amicis Dei, iuxta illud *Sapient.* 7. ibi, *Infinitus theſaurus eſt omnibus, quo qui vſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei.* Ex quibus verbis, nemo fit amicus Dei per indulgentiam: ſed iam factus per eam citiùs conſummatur, quia per illam tunc impedimenta remouentur quæ homines à conſummata Dei amicitia, vt Rutilius ſuprà *lib.* 4. *de anno Iubilæi, cap.* 6. *in principio*, ait, ſolent retrahere.

10. Octaua dubitatio, qui ſint capaces lucrandi, & concedendi indulgentias? Quo ad primam partem, occurrit difficultas de Catechumenis, qui Eccleſiaſticis conſtitutionibus non ligantur, Azor *inſtit. moral. part.* 1 *lib.* 7. *cap.* 28. *quæſ.* 3. Menoch. *de arbitrar. caſu* 29. *num.* 17. & *ſequent.* Stephanus de Gaeta *in repetit. capitis, ad limina*, §. 1. *num.* 209. 30. *quæſt.* 1. Marius Alterius *de cenſuris tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 2 *litt. D. verſ. ſequitur ſextò, pag.* 462. & Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 14. *in fine.* Item Catechumeni non tenentur ſatisfacere præcepto *cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* vt ait idem Stephan. de Gaeta *dict.* §. 5. *num.* 209.

Quin etiam Catechumeni non ligantur excommunicationibus, Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 13. Vgolin. *de cenſuris tab.* 17. §. 5. *num.* 3. & de cenſuris Pontifici reſeruatis *part.* 1. *cap.* 9. *num.* 3. & Marius Alterius *eodem titulo tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 4. *pag.* 398. *lit. A.* Non enim Catechumeni ſunt fideles, D. Chryſoſtom. *in Ioann. homil.* 24. & Gregorius Nazianzen. *in oratione in S. Laurentium*, dicentes Catechumenos eſſe alienos à fideli, nec poſſe vocari fideles.

Confirmatur ex traditis à Symancha *de Catholic. inſtitut. tit.* 31. *de hæret. num.* 6. & Farinac. *de hæreſi quæſt* 117. *num.* 31. & Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 28. dicentibus Catechumenum ad priorem ſectam reuertentem non poſſe damnari pœna Apoſtaſiæ; ex ea ratione, quia propriè non ſunt ſubditi Eccleſiæ, nec poſſunt gaudere ſuffragiis Eccleſiæ, quæ pro congregatione fidelium tantùm fiunt, cui corporaliter non vnitur, nec aggregatur, niſi qui baptiſmalem ſuſcipit characterem, D. Thomas 3. *part. quæſt.* 63. *art.* 3. & *in* 4 *diſt.* 18. *quæſtio.* 2. *art.* 3. *quæſtiuncula* 3. neque participant fructuum, qui ex Miſſarum Sacrificiis ex opere operato emanant, teſte eodem D. Thoma 3. *part. quæſt.* 79. *art.* 7. *ad* 2. & D. Auguſtin. *lib.* 1. *de anima, & eius origine, cap.* 9. & *lib.* 3. *cap.* 2.

Ex quibus ſequitur, quamuis Nauarr. §. *in Leuitico notab.* 30. *num.* 13. & *notab.* 31. *num.* 47. & *notab.* 32. *num.* 9. & Henriquez *lib.* 7. *cap.* 18. *num.* 3. fateantur Catechumenis indulgentias prodeſſe, probabilius eſſe non prodeſſe, eo quòd nulla eſt iuriſdictio Eccleſiæ in Catechumenos, ita Suar. *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 53. *ſect.* 4. *num.* 8. Sanchez *in præcepta Decalog. lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 37. Auguſtinus de Ancona *de poteſtate Eccleſiæ quæſt.* 33. *art.* 2. & Anton. Ricciul. *d. lib.* 3. *cap.* 6. *per totum.* Ratio, quia Catechumeni ante Baptiſmum in re ſuſceptum, etiamſi in gratia, & charitate exiſtant, non ſunt capaces indulgentiarum, quæ conceduntur per modum abſolutionis, ſeu de pœnitentiis iniunctis; quoniam cùm non ſint capaces aliorum ſacramentorum, ſimiliter non ſunt participes eorum, quæ ab illis ſacramentis, vel ſaltem à clauibus dependent. Eſt enim Baptiſmus ianua omnium ſacramentorum, ita vt alia ſacramenta inualidè ſuſcipiantur, nondum ſuſcepto Baptiſmo, *cap. veniens, de presbytero non baptizato*, ibi, *vt cùm baptiſmus ſit fundamentum omnium ſacramentorum.* Cùm igitur indulgentiæ ſint effectus clauium, & aliquo modo ſaltem per extenſionem competant foro pœnitentiæ, vt vult Sotus *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 1. *art.* 1. poſt Magiſtrum *ibidem*, qui eſt impotens ad ſacramentum Pœnitentiæ recipiendum, eſt etiam impotens ad lucrandas indulgentias, quæ nequeunt communicari, niſi membris Eccleſiæ, quales non ſunt Catechumeni ante Baptiſmi ſuſceptionem: & ideo priuantur beneficiis, & ſuffragiis Eccleſiæ, cùm adhuc non ſint membra illius, & ex conſequenti, abſolutè loquendo, non ſunt capaces indulgentiarum, quæ per modum abſolutionis applicantur, Auguſtin. de Ancona ſuprà *quæſt.* 32. *art.* 3. & *quæſt.* 33. *art.* 1. 2. & 3.

Quid de Catechumenis, ſi Euchariſtiam ſuſcipiant, & de decedentibus in gratia, & in charitate? Reſponde receptionem Euchariſtiæ illis prodeſſe, ſi bona fide putent, ſe baptizatos, gloſſ. *in cap. de hoc, diſt.* 32. ſed verius eſt non prodeſſe, vt docet D. Thomas 3. *part. quæſt.* 68. *art.* 6. *ad* 1. vbi Caietan. & alij, & colligitur ex Auguſtin. *tract.* 11. & 96. *in Ioannem, & lib.* 2. *de peccat. merit. cap.* 20. cùm non ſint partes, nec membra Eccleſiæ, vt ſentit D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 9. & 3. Turrecremat. *in ſumma lib.* 1. *cap.* 8. *ad* 8. *argumentum.* & Canus *lib.* 4. *de locis cap.* 2. *verſ. at Papa.* Si autem decedant in charitate, & gratia ante actualem ſuſceptionem Baptiſmi, & pœnas exoluendas non habeant, ſtatim ad beatitudinem æternam euolabunt, ita Innocentius Tertius *in cap. Apoſtolicam, de Presbytero non baptizato*, quod intellige, ſi baptizati ſint Baptiſmo flaminis, qui nihil aliud eſt, quàm perfecta conuerſio interna ad Deum, contritionem, & charitatem, & deſiderium Baptiſmi continens; quod etiam habetur *in cap. debitum, de Baptiſmo*, vbi dicitur Iudæum, qui ſe ipſum in articulo mortis baptizauit, & ſine vllo alio ſacramento vita migrauit, ſtatim in cœleſtem patriam euolaſſe, non ratione Baptiſmi actualis, quia nemo poteſt ſe ipſum baptizare; ſed quia per ſacramentum in voto ſuſceptum ſine aquæ Baptiſmo in re ſaluatus eſt. conſonat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 7. *cap.* 4. D. Auguſtin. *in lib.* 4. *de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap.* 22. & *de conſecratione diſt.* 4. *cap. Baptiſmi vicem*; vbi habetur Baptiſmum inuiſibiliter perfici, quando myſterium Baptiſmi non contemptus Religionis, ſed articulus neceſſitatis excludit. Creditur enim habere contritionem cum propoſito Baptiſmi, Henriquez *in ſumma lib.* 2. *cap.* 5. §. 4. *in principio*, & Ægidius *de ſacramentis, & cenſuris tom.* 1. *quæſt.* 68. *art.* 2. *num.* 31. dicentes voluiſſe Chriſtum Dominum, vt quando adultus

propter

propter impotentiam, vel ob aliam cauſam non poteſt Baptiſmum ſuſcipere in re, ſalutem conſequatur per Baptiſmum in voto, hoc eſt, per actum poſitiuum contritionis, aut dilectionis Dei, vel martyrij.

Nec obſtat *cap. Catechumenum, diſt. 4. de conſecratione*, vbi dicitur nullum Catechumenum, quamuis in bonis operibus defunctum, vitam habere credendum eſt, excepto martyrio. Ex quo patet martyrium ſacramenti perfectionem complere, D. Thomas *in 3. part. quæſt. 66. art. 11. & 12.* Nam ad dictum cap. *Catechumenum* Turrecrem. reſpondet ibi ſermonem eſſe de Catechumeno non habente Baptiſmum, nec in re, nec in voto, aut de illo, qui fuit in mora percipiendi Baptiſmum, & noluit cùm poſſet, relinquens in futurum ſuſceptionem illius: is enim ſi morte præuentus non recipiat, præſumitur non ſaluari.

Porrò ſi Catechumenus in gratia moriatur, & habeat pœnas peccatorum exoluendas in Purgatorio, nunquid poterit gaudere indulgentiis, quæ mortuis per modum ſuffragij conceduntur? Negat Auguſt. de Ancona *lib. de poteſtate Eccleſiæ, quæſtio. 32. art. 3. quæſt. 33. art. 1. 2. & 3.* poſſe applicari indulgentias non baptizatis. Oppoſitum tamen dicendum videtur, poſſe ſcilicet applicari ab Eccleſia indulgentias per modum ſolutionis, & ſuffragij Catechumenis iuſtis, non ſolùm dum ſunt in humanis, ſed etiam in Purgatorio. Probatur ex oratione Eccleſiæ in die Paraſceues pro catechumenis: vnde à communicatione iuſtorum tam priuata, quàm communi, debent non excludi, & ſuo modo orationum etiam publicarum, & ſuffragiorum Eccleſiæ capaces ſunt, Henriquez *lib. 2. de Baptiſmo cap. 20. §. 2. verſic. indulgentia*, dicens, indulgentias, quæ per claues Eccleſiæ applicantur, videri prodeſſe catechumenis per modum ſuffragij; non tamen applicari de iuſtitia per modum abſolutionis; eo quòd Eccleſiæ clauis limitatur, & coarctatur circa ſolos baptizatos, vt eos ſoluat per ſacramentum Pœnitentiæ, aut per indulgentias quæ per modum abſolutionis applicantur. Iuuat Auguſtinus *de Eccleſ. dogmat. cap. 3. & in Epiſtol. 107. ad Vital.* vbi vult ex Apoſtolorum traditione orationes poſſe fieri pro catechumenis. Quinimo Sacerdos poteſt applicare portionem ſuæ ſatisfactionis catechumenis, quæ ſibi contingit in Miſſa ex opere operantis, Rutil. Benzon. *de anno Iubilæi lib. 5. dub. 28. ad finem*, poſt Henriq. *de indulgentiis lib. 7. cap. 18. §. 3. verſic. indulgentia*, videtur prodeſſe etiam catechumenis: quoniam ſunt membra viua Chriſti, & vocantur Chriſtiani, non quidem numero, ſed merito, concluditque offerri poſſe pro illis Miſſæ, & ſuffragia Eccleſiæ, quæ proderunt illis ex opere operantis; quo etiam modo applicari poſſunt indulgentiæ non per modum abſolutionis tanquam ſubditis Eccleſiæ, ſed per modum ſuffragij, lege Henriq. *lib. de Miſſa cap. 15.* vbi de hac re; non tamen poſſunt catechumeni decedentes in Eccleſia, vel Cœmeterio Chriſtianorum ſepeliri, etiamſi in gratia, & cum voto decedant, ſed prope Eccleſiam, vel cœmeterium humandi ſunt. Vide etiam hac de re Suarium *tom. 4. in 3. partem de ſuffragiis diſp. 48. ſect. 6. num. 9. verſ. Tertiò ex dictis.*

Quid de excommunicatis, an poſſint concedere indulgentias? Reſponſio ſit, Epiſcopum excommunicatum, denunciatum, aut vitandum non poſſe, quoniam caret vſu iuriſdictionis, & ideo omnis actus ad iuriſdictionem pertinens eſt nullus, *cap. tanta, de exceſſ. Prælat.* & gloſſ. *verb. irritas, & inanes*, ibi, *conferre non poteſt.* Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 55. quæſ. 7.* Bonacin. *de cenſuris diſp. 2. quæſt. 2. punct. 7.* ſicut non poteſt conferre beneficia, Couarr. *in cap. Alma mater part. 1. §. 7. num. 9.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 4. cap. 3. num. 1.* Barboſ. *d. allegat. 88. num. 12.*

Nona dubitatio, an indulgentias poſſit inferior Epiſcopo iure, vel conſuetudine concedere? Reſponſio ſit negatiua, ex *cap. accedentibus, de exceſſibus Prælatorum*, vbi loquitur de Prælatis non habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quales ſunt Prælati locales, vt Curati, Priores, Guardiani, qui non habent ex officio poteſtatem ordinariam tributam iure diuino ad concedendas indulgentias; eo quòd hæc poteſtas competit habenti dignitatem, & iuriſdictionem verè Epiſcopalem. Et quamuis Fr. Emman. *quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 86. art. 1. in verſic. ſecundò dico*, tradat Prouinciales Religionum, & Generales habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſe concedere indulgentias iure proprio: oppoſitum eſt verius, & omnino certum, Henriq. *dict. lib. 7. cap. 31. §. 5.* Bonacin. *de Sacramentis d. ſp. 6. quæſt. 1. punct. 3. num. 18.* Barboſ. *in dict. cap. accedentibus, num. 4. & allegat. 88. num. 19.* ſequitur Sanctarel. *in tract. de Iubileo, cap. 3. dub. 2. lit. E*, & eſt communis eorum, qui docent regulariter nullum Epiſcopo inferiorem concedere poſſe indulgentias, quos referens ſequitur Eraſin. à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos part. 4. quæſt. 58. num. 1.* Bellarm. *de indulgentiis lib. 1. cap. 11. quæſt. 3.* & Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 55. quæſ. 3.* iuuant tradita à Suario *de indulgentiis diſp. 55. ſect. 5. num. 1.* dicens iure ordinario, ſeu ex vi ſui officij, nec Prouinciales, nec Generales habere poteſtatem concedendi indulgentias.

1\. 11.

2\. 12.

An autem ex conſuetudine poſſit inferior Epiſcopo concedere indulgentias? Innuit Suarius *ſuprà ſect. 4. num. 4. verſ. nihilominus*, & expreſsè Henriquez *dict. cap. 31. §. 4.* quem ſequitur Barboſ. *ſuprà allegat. 88. num. 18. verſ. quamuis ſit Cardinalis*; tunc enim integrum erit illi dare indulgentias, quamuis non ſit Presbyter, Pauin. *de poteſt. Cap. Sede vacante in 4. quæſt. principal. in principio*, & Auguſtinus de Ancona *in tractatu de Eccleſiæ poteſtate quæſt. 29. art. 8.* Quare ex conſuetudine, & praxi concedi poſſunt indulgentiæ: nam conſuetudo dat, ſeu potiùs arguit datam iuriſdictionem, Nauarr. *notab. 31. num. 7.* Syluеſt. *verb. indulgentia §. 5. verſ. 2.* Cordub. *de indulgentiis quæſt. 12. concluſ. 4.* Non deſunt tamen, qui negant ex conſuetudine etiam præſcripta poſſe acquiri hanc iuriſdictionem. Nihilominus Sotus *in 4. diſt. 21. quæſt. 1. art. 4.* limitat in conſuetudine immemoriali, ex qua præſumitur priuilegium à Papa conceſſum. At ſatis eſt in hoc iure ſpirituali conſuetudo præſcripta quadraginta annorum, Henriq. *in comment. lit. P. ſuprà d. c. 31. §. 4.*

13\. Decima dubitatio, an indulgentia quæratur ſaltem in partem, quando opus iniunctum non fit totum, ſed fit pars aliqua; nimirum ſi non ieiunatur integrè, vel penſum aliquarum orationum non perficitur, ſed imperfectum relinquitur? Sunt qui dicant quando opus iniunctum non expletur integrè, ſed deficit ad complementum dies vnus ieiunij, aut non viſitatur aliqua Eccleſia ex obliuione, vel ex inaduertentia; tamen lucrari indulgentiam

Digitized by Google

gentiam, ita Fr. Manuel Roderic. *in ſumma verb. Iubilao cap.* 183. *num.* 3. §. *de* 3. *verſic. verdad es num.* 5. & Vega *in ſumma tom.* 1. *cap.* 7. *verb. indulgentias, caſu* 21. *per l. cùm heres* §. *Stichus, ff. de ſtatu liberis l. final. C. de condit. inſertis*, vbi dicitur, ſeruus ſi manumittatur ea lege, ac conditione, vt ſeruiat duobus annis, poſſe conſequi libertatem, etiamſi abſque culpa ſua opus iniunctum non perficiat plenè.

Nihilominus certum eſt nec partem indulgentiæ, nec totum acquiri, quando non expletur opus integrum, Nauarr. *de indulgentiis notab.* 19. *num.* 1. Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 10. §. 3. *verſ. dum præſcribuntur*, vbi ait præſtari omnia opera neceſſarium eſſe, quòd ſi aliquid omittatur, etiam ex impotentia, vel ignorantia, nihil indulgentiæ lucrari, ſequitur Suar. *de pœnitentia diſp.* 52. *sect.* 6. *num.* 4. *verſ. confirmatur*, Villalob. *in ſumma tract.* 26. *difficult.* 14. *n.* 1. & Ægidius *de ſacramentis diſp.* 12. *dub.* 7. *num.* 38. quia indulgentiæ intelligendæ ſunt vt ſonant. Paludan. *in* 4. *diſt.* 10. *quaſt.* 4. *art.* 1. §. *quantum ad tertium*, Durandus *ibidem quæſt.* 4. Emmanuel Sà *verb. indulgentia*, & Bellarmin. *lib.* 1. *de indulg. cap.* 13. *verſ. Quarta quæſtio.*

14. Vndecima dubitatio, an magnæ indulgentiæ paruis de cauſis concedantur, & acquirantur? Reſponſio eſt affirmatiua. Ratio, quia opus iniúctum non eſt diſpoſitio ſolùm neceſſaria ad indulgentiam ex parte ſubiecti, ſed ex parte etiam cauſæ finalis, cuius gratia conceditur, qualis eſt promotio cultus Dei, vel Sanctorum, propagatio fidei, hoſtium Eccleſiæ ſubactio, vel conuerſio, maior Eccleſiæ Apoſtolicæ reuerentia, & aliæ quæuis cauſæ piæ, & quamuis concedantur indulgentiæ alicui magnæ communitati, & ſingularibus perſonis eiuſdé habentibus imaginem, aut Roſarium benedictum, quoties talia opera, vel talia fecerint tantis indulgentiis imparia, vt homines ad fidem, reuerentiamque Sedis Apoſtolicæ, & ad frequentanda Sacramenta excitentur: nihilominus, etſi opera ſingulorum videantur eſſe parum efficacia, omnia tamen opera, quæ propter hanc occaſionem fiunt ſimul ſumpta plurimum valent, vt quilibet eam indulgentiam conſequatur, dummodo efficiat opus iniunctum, vt ſaltem aliis coniunctum finem propoſitum promoneat, Suar. *dict. diſp.* 52. *sect.* 4. *num.* 3. *& duobus ſequentib.* Ægidius *diſp.* 12. *dub.* 6. *num.* 33. *& ſequentib.* vbi ſubdit cum Suario ſuprà *sect.* 4. *num.* 3. poſſe Summum Pontificem concedere indulgentiam abſque nouo opere iniuncto, propter bonum finem, quando ipſa conceſſio indulgentiæ eſt per ſe medium ſufficiens ad eundem promouendum; item ex rationabili cauſa, vel ex occaſione abſque onere aliquo impoſito ſolent Pontifices, vt in feſtis ſolemnioribus, indulgentias etiam plenarias concedere, nullum opus nouum iniungendo, quod etiam faciunt Epiſcopi benedicendo omnes, qui præſentes adſunt, concedendo illis indulgentiam quadraginta annorum, Reginald. *de indulgent. num.* 134.

15. Duodecima dubitatio, an ſemper omnes lucrentur indulgentias plenarias faciendo in ſtatu gratiæ omnia opera præſcripta? Negat Brulefer. *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 9. *in fine*, ex eo fundamento, quia poteſt contingere, vt habeant tot pœnas exoluendas, & tam parua animi alacritate, ac deuotione opera exerceant, vt illorum vtilitas ad illarum finem proſequendum non ſufficiat tantum, quantum ſatis ſit ad remittendum tot pœnas, ſequitur Ægidius *diſp.* 12. *dubio* 7. *num.* 34. *verſ. ſequitur tertiò.* Probatur ex *Extrauag. Antiquorum, de pœnitent.* vbi Bonifacius Octauus poſtquam in Anno Iubilæi pleniſſimas indulgentias dediſſet, addidit hæc verba: *vnuſquiſque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficaciùs conſequetur, qui Baſilicas ampliùs, & deuotiùs frequentabit.* Ex quibus verbis dici poteſt non lucrari plenarias omnino 16.
indulgentias, qui indeuotè, & frigidè opera iniuncta exercuerint: atque ita, vt plenariæ indulgentiæ acquirantur, oportet vt opera præſcripta feruenter exequantur, & ſic omnium pœnarum remiſſionem conſequentur.

Iuuat quod dicitur indulgentiam, quæ excludit proportionatam cauſam, valere quantum ad effectum proportionatum. Nam voluntas concedendi remiſſionem indulgentiæ conditionata eſt, nimirum ſub conditione talis operis: atque ita ſi conditio non adimpletur, nihil operatur. Sed ex hoc videtur ſequi dicendum tepidè facientem omnia opera præſcripta, non lucrari indulgentiam plenariam ex defectu operantis ſine deuotione aliqua: quia reſpondetur illa opera ſic facta valere ad aliquem effectum indulgentiarum, ſi voluntas concedentis velit opera cum tam exigua deuotione facta acceptare, & de facto, iuxta tradita à d. Brulefer. acceptat, non tamen, vt facientes indeuotè opera præſcripta plenarias ſemper indulgentias etiam legitimè conceſſas integrè conſequantur. Sicut non lucrantur indulgentias 17.
conceſſas ab Epiſcopo quando excedunt numerum taxatum, *in d. cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ.* quamuis ex diuerſo capite hoc procedat, hoc eſt, ex defectu poteſtatis in Epiſcopo, qui non poteſt niſi certum numerum indulgentiarum concedere, & ideo quoad numerum præſcriptum valet communicatio, non tamen quo ad exceſſum, text. *in cap. indulgentiæ, de pœnitent. in* 6. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 117. *num.* 5. *in* 1. *edit. & reſolut.* 102. *num.* 5. *in* 2. *edit.* Nauarr. *de indulgentiis notab.* 31. *num.* 16. & Reginald. *de indulgentiis lib.* 7. *num.* 120.

Decimatertia dubitatio, quid poſſit Epiſcopus 18.
erga mortuos, & exemptos? Reſponſio ſit, non poſſe concedere indulgentias, niſi ſubditis ſuis, Nauarr. *conſ.* 18. *num.* 12. *verſ. Decimoſextò, de pœnit.* Vgolin. *part.* 2. *de offic. & poteſt. Epiſcopi cap.* 41. §. 2. *verſ. tertia quæſtio*, ex D. Thoma *in* 4. *diſt.* 21. & eſt communis; cùm ergo mortui non ſint ſubditi, non poteſt Epiſcopus illis concedere indulgentias; nam à Sede Apoſtolica facultas data limitatur Epiſcopo, quo ad ſubditos degentes in hac vita, Nauarr. *notab.* 22. *num.* 4. Bellarmin. *de indulgentiis lib.* 1. *cap.* 11. & Suarius *de indulgentiis diſp.* 55. *sect.* 3. *num.* 17. & ex conſequenti non poteſt etiam concedere indulgentias ſubditis alienis, niſi Epiſcopi ſpeciatim faciant facultatem ſubditis, vt ab alieno Epiſcopo indulgentias conceſſas recipiant, text. *in cap. quod autem, de pœnit. & remiſſ.* Nauarr. *de Iubilæo notab.* 31. *num.* 13. & Iul. Lauor. *de Iubileo, & indulgentiis part.* 2. *cap.* 11. *num.* 29. vbi *num.* 32. cum Nauarro proximè citato monet, vt peregrinantes obtineant facultatem à propriis Epiſcopis ad lucrandas indulgentias ab Epiſcopis alienis; alioqui eas non conſequentur: quinimo peregrini in alienis Diœceſibus indulgentias non recipient, niſi habeant à propriis Epiſcopis facultatem ad quærendas eas, ſi ibi faciant opera meritoria. quod intellige de indulgentiis ab Ordinariis inferioribus conceſſis, Lauor. *dicto cap.* 11 *num.* 36. & 37.

Iuxta

Iuxta hanc doctrinam videtur dicendum exemptos immediatè Summo Pontifici ſubiectos non poſſe gaudere indulgentiis Eſpicoporum, quibus gaudent eorum ſubditi, ita Anton. de Roſel. *in tractat. de indulgentiis, num.* 321. Vgolin. *de offic. & poteſtat. Epiſcopi, part.* 2. *cap.* 41. §. 2. *verſ. ſecundò excipiuntur.* Nihilominus oppoſitum eſt probabilius, indulgentias ſcilicet ab Epiſcopis datas poſſe exemptos lucrari. Nam inuenta in fauorem exemptorum non debent illis obeſſe, neque inuenta in augmentum debent eos ab augmento retrahere, nec operari diminutionem, text. *in l. ſi ex toto, in principio, ff. de legat.* 1. *l. ſi à milite,* §. 1. *ff. de militari teſtamento, l. ſi Rufinus, C. eodem titulo,* Surdus *de alimentis, titul.* 8. *priuileg.* 22. *num.* 4. *& deciſ.* 195. *num.* 5. Item fauore conceſſa non retorquentur in odium, *l. nulla iuris ratio* 24. *ff. de legibus, cap. quod ob gratiam* 61. *de regul. iur. lib.* 6. Mantica *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 2. *titul.* 12. *numer.* 27. & Ioannes Petrus Monet. *tractat. de adoption. cap.* 3. *numer.* 142. & Thomas de Thomaſſetis *regul.* 143.

Ex quibus infertur poſſe Epiſcopum dare indulgentias exemptis, prout docent Ludouicus Bolognin. *tractat. de indulgentiis, num.* 63. Nauarr. *notabil.* 31. *numer.* 12. *verſ. addo ſeptimò,* & Bellarmin. *de indulgentiis, lib.* 1. *cap.* 11. *quaeſt.* 3. *verſicul. quare cùm iam,* & ex conſequenti poſſunt Epiſcopi iuxta ſuam facultatem concedere Religioſis indulgentias, Paludan. *in* 4. *diſtinct.* 20. *queſt.* 4. *artic.* 4. Reginald. ſuprà 1. *p. fori pœnitent. lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 119. & alij, quos referens ſequitur Bonacin. *diſp.* 6. *de indulgentiis, quaeſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 15.

19. Vltima dubitatio, an Capitulum Sede vacante poſſit concedere indulgentias? Ratio dubitandi, quia Capitulum ſuccedit Epiſcopo in poteſtate iuriſdictionis ordinariæ, proinde Syluester *verb. Capitulum, num.* 10. affirmat; ſequitur praxis Epiſcopalis *p.* 1. *verb. indulgentia, num.* 2. Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 55. *quaeſ.* 4. & antè *cap.* 37. *quaeſ.* 9. & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut.* 222. Oppoſitum eſt probabilius, quia non ſuccedit Capitulum in poteſtate iuriſdictionis extraordinariæ, ſaltem in iis, quæ ſunt reſeruata dignitati Epiſcopali, Reginald. *ſuprà num.* 122. Suar. *de indulgentiis, diſputat.* 55. *ſect.* 4. *num.* 5. dicentes hanc poteſtatem concedendi indulgentias eſſe reſeruatam dignitati Epiſcopali, in qua non ſuccedit Capitulum, quamuis ſuccedat in iuriſdictione; quod etiam docuit Calderin. *in cap. noſtro, de pœnitent. & remiſſ.* quem Nauarr. Cordubenſ. & alij ſequuntur, quibus accedit Bonacin. *d. diſputat.* 6. *de indulgent. quaeſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 23. Non improbarem tamen, quod monet Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, verſic. vndecimò quaero,* poſſe ſcilicet Capitulum hoc committere alicui Epiſcopo, qui ſuo nomine concederet indulgentias.

* * *

Quas Indulgentias, & quantas poſſit concedere Epiſcopus?

§. II.

EPITOME.

20. *Quando, & quibus temporibus poſſint Epiſcopi concedere indulgentias, & quanti temporis? Et quid de Archiepiſcopis? ibid.*

21. *Epiſcopus an poſſit concedere facultatem Vicario Generali ad dandas indulgentias, & clericis ſimplicibus?*

22. *Epiſcopi plures dum conſecrant Eccleſiam, an quilibet poſſit concedere annum indulgentiæ?*

23. *Epiſcopus indulgentiis poſſunt gaudere, quas aliis indulgent.*

24. *Epiſcopi an poſſint concedere indulgentias de pœnitentiis iniunctis, & qualis ſit hæc indulgentia, & quomodo intelligenda?*

PRimo ergo Epiſcopi in ſuis diœceſibus concedunt indulgẽtias temporarias quadraginta dierum duntaxat in anniuerſario, vel aliàs; & tempus vnius anni in dedicatione Eccleſiæ, text. *in cap. cùm ex eo,* ibi: *quadraginta dies,* Nauarr. *de indulgentiis, notabil.* 31. *num.* 3. Azor *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 54. *quaeſ.* 6. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 41. §. 1. *in principio,* Suar. *tomo* 4. *diſputat.* 55. *ſect.* 3. *numer.* 5. Sanctarel. *in tractat. de Iubilæo, cap.* 2. *dubio* 2. *littera C.* & Bonacin. *de Sacramentis, diſputat.* 6. *quaeſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 2. *ad finem,* ſed de hoc infrà *num.* 22. 20.

Quæſtionis eſt de Archiepiſcopo, an extra ſuum Archiepiſcopatum poſſit indulgentias concedere? Videtur concedere, Nauarr. *notabil.* 31. *num.* 3. intra ſuum Archiepiſcopatum tantùm, ſed *num.* 13. infrà meliùs reſpondet per Prouinciam ſuam poſſe indulgentias concedere, ex text. *in cap. noſtro, de pœnitentiis & remiſſionibus,* quæ ſententia eſt communis, Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſicul.* 31. Marcus Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapolit. cap.* 70. *numer.* 15. Bonacin. *de Sacrament. diſputat.* 6. *quaeſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 2. *verſicul. obſerua.* Cordubenſ. *quaeſt.* 14. Henriquez *eodem tractatu, cap.* 32. §. 1. ex ea ratione, quia quamuis Archiepiſcopus non ſit iudex ordinarius omnium de Prouincia, nec poteſt cauſas inter ſubditos illorum Epiſcoporum tractare, vt per Couarr. *de ſponſalib. part.* 2. *cap.* 8. §. 12. *num.* 12. & 40. *& practicar. cap.* 9. *numer.* 2. nec citra appellationis articulum partibus etiam conſentientibus aliquid cognoſcere valet, Mohed. *deciſ.* 5. *de appellat.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 989. exceptis quibuſdam caſibus tantùm in iure expreſſis, vt ait Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi ſuprà, cap.* 70. *num.* 6. *verſicul. ſeptimo,* vt conſtat ex *cap. paſtoralis, verb. compellere nequit, & verb. exceptis quibuſdam articulis, de officio iudicis ordinarij;* nihilominus poteſt concedere indulgentias, ex gloſſa *in d. cap. noſtro,* in tota ſua Prouincia, cùm illa conceſſio ſit actus voluntariæ iuriſdictionis, Franciſcus Leo *de indulgentiis, cap.* 7. *num.* 18. Suar. *tom.* 4. *diſput.* 49. *ſect.* 3. *num.* 9. & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea*

Digitized by Google

*reſolut.*306. *num.*5. Addit tamen Henriquez ſuprà *dict. cap.* 32. §. 1. quòd ſi Archiepiſcopus indulgentiam quadraginta dierum in perpetuum communicet, nihil amplius poſſe concedere eius ſucceſſorem pro eadem cauſa; cenſentur enim ambo vnus, & idem Prælatus: poterit tamen Archiepiſcopus ſucceſſor ex commiſſione Romani Pontificis, dum viſitat Prouinciam ſuffraganeorum dare 80. dies vltra quadraginta conceſſos ab Epiſcopo, quia totidem poteſt Archiepiſcopus in ſua Diœceſi concedere, Barboſ. *d. alleg.*88. *num.*16. *ad finem*, ex Henriq. *ſuprà.*

21. Secundò, an Epiſcopus poſſit concedere Vicario ſuo generali facultatem dandi indulgentias? Reſponſio eſt affirmatiua, quia hæc poteſtas competit Epiſcopo iure ordinario, & quæ ita competunt, poſſunt aliis delegari, niſi detur prohibitio in contrarium. Quare non ſolùm Vicario, ſed etiam clericis poterit hanc facultatem committere, Nauarr. *de Iubilæo notab.* 31. *num.* 6. Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 43. *quæſ.* 13. Valent. *tom.* 4. *diſput.* 7. *quæſt.* 20. *punct.* 3. Sà *verb. indulgentia num.*16. Suar. *diſput.* 55. *ſect.* 6. *num.*6. Bellarm. *de indulgent. lib.* 1. *cap.* 11. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi cap.* 41. *in principio.* Non tamen poterit Epiſcopus id demandare laico, cùm ſit inhabilis ad munera Eccleſiaſtica exercenda, per Suar. *ſuprà*, & Reginald. *lib.* 7. *num.* 116. & Bonacin. *de Sacramentis diſput.* 6. *quæſt.* 1. *punct.* 3. *numero* 12. cum aliis, quibus adhæret Iul. Lauor. *de Iubilæo, & indulg. part.* 2. *cap.* 11. *numero* 15.

22. Tertiò dixi poſſe Epiſcopum circa immediatè ſubditos concedere quadraginta tantùm dies de iniunctis: in die autem anniuerſario dedicationis Eccleſiæ, & in die conſecrationis eiuſdem Eccleſiæ concedere vnum annum. Quæri ergo poteſt, quando plures Epiſcopi eandem Eccleſiam ſimul conſecrant, poſſit quilibet indulgere annum indulgentiæ? Videtur affirmandum, *quia in c. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ.* non fuit additum Decretum irritans, & quando non apponitur in mandato, quamuis fiat contra illud, tenet factum etiam contra tacitam Principis prohibitionem, vt ait Tiraquel. *de iure mariti, gloſſ.* 7. *num.* 68. per gloſſam *in cap. dilectus* 17. *de præbendis*, ibi, *ſed verum eſt, quòd hæc collatio tenuit*, quæ ſententia eſt probabilis. Contraria tamen probabilior ex gloſſa *in d. cap. cùm ex eo*, per verba expreſſa *ibi*, ſiue ab vno, ſiue à pluribus: atque ita vnus duntaxat annus indulgentiarum concedi poteſt, vt notat Iul. Lauor. *d. cap.* 11. *num.* 38. Emmanuel de Sà *verb. indulgentia num.* 16. dicens in Eccleſiæ dedicatione vnum annum ſolum: nec etiam ſi plures Epiſcopi tunc adſint, quicquam addere anno poſſunt pro ea cauſa. Vide Syluestrum *quæſtio.* 5. *numero* 15. *de indulgentiis*, & Sotus *in* 4. *diſt.* 27. *quæſtio.* 2. Nec obeſt, quod tradit Emman. de Sà ſuprà *numero* 18. cùm duo Papæ pro opere aliquo concedunt indulgentiam viginti dierum, qui tale opus adimplet, conſequi quadraginta dierum indulgentiam, quia Principis ſupremi priuilegium ampliatur, Hippolytus *ſing.* 483.

23. Quartò ex D. Thoma 3. *part. quæſtio.* 27. *artic.* 4. & ex Durando *in* 4. *diſt.* 20. *quæſtio.* 50. Epiſcopi gaudere poſſunt indulgentiis, quas aliis concedunt, nec debent eſſe deterioris conditionis aliis, ſequitur Sotus *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 1. *articul.* 4. *ſub fine*, Nauarr. *notabil.* 20. *num.* 91. Sà *vbi proximè numero* 17. Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 55. *quæſtio. vltima*, Reginald. *dict. lib.* 7. *numero* 199. & Bonacin. *de Sacram. diſput.* 6. *quæſtio.* 1. *punct.* 3. *numero* 16. Suar. *diſput.* 52. *ſect.* 1. *num.* 14. *& ſequent.* vbi de modis quibus id fieri poſſit.

Quintò denique, an Epiſcopus poſſit concedere indulgentias de iniunctis? Reſponſio eſt affirmatiua, vt dixi ſuprà §. 3. poſſe ſcilicet Epiſcopum 24.
concedere quadraginta tantùm dies de iniunctis, Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 32. *in principio.* Indulgentia autem de iniunctis pœnitentiis eſt illa, quæ poteſt delere pœnas, quæ reſpondent pœnitentiis iniunctis à Confeſſariis. Vnde quando conceditur pœnitenti indulgentia de iniunctis, tanta indulgetur pœnæ relaxatio, & remiſſio, quanta reſpondet pœnitentiis taxatis à Confeſſario. Et particula *de iniunctis*, non eſt reſtrictiua, ſed ampliatiua, & ideo quando indulgentia eſt de iniunctis, valet ad remittendas pœnas peccatorum, ſi pro illis nullæ pœnitentiæ iniunctæ ſint, ita D. Thomas *diſt.* 20. *quæſtio.* 1. *art.* 3. *quæſtio.* 1. dum ait ſimpliciter indulgentias delere pœnarum vim, ſiue pœnitentiæ ſint iniunctæ, ſiue non, ſequitur Paludan. *in d. diſt.* 20. *quæſtio.* 4. *art.* 1. *n.* 18. tanquam valde probabile, & Antonin. 1 *part. tit.* 1. *cap.* 3. §. 3. Ægid. *diſput.* 12. *dub.* 3. *num.* 18. *concluſ.* 3.

De indulgentiis particularibus, & de variis modis concedendi, ac lucrandi illas.

§. III.

EPITOME.

25. *Indulgentiarum conditiones eodem modo, ac forma implendæ ſunt, ſicuti mandantur.*
26. *Indulgentias concedendi modi varij, & quid indulgentia culpæ, & pœnæ.*
27. *Indulgentia temporis quomodo applicetur remiſſioni pœnæ.*
28. *Indulgentia ſeptem annorum, & totidem quadragenarum, quam habeant ſignificationem.*
29. *Anni, & dies indulgentiæ quomodo intelligantur pro certo tempore conceſſæ.*
30. *Indulgentia quando conceditur de peccatis actualiter confeſſis, an extendatur ad oblita?*
31. *Indulgentia certo diei feſto conceſſa, ſi transferatur dies, non propterea transferuntur indulgentiæ.*
32. *Indulgentia conceſſa à Cardinali Epiſcopo, à Legato, & Pœnitentiario maiori quanta ſint, & quandiu durent?*
33. *Indulgentia conceſſa morientibus in aliqua Religione, in quo inſtanti ſortiatur ſuum effectum?*
Quid de conceſſa pro articulo mortis, ſi non moriatur. ibid.
34. *Indulgentia non habet effectum remota fictione, & an poſſit Eccleſia hoc concedere?*
Quid de indulgentia conceſſa à falſo Prælato, ibid.
35. *Indulgentia maior conceſſa omnibus facientibus eleemoſynam, qui magis donat, magis lucratur.*

Nemo

Digitized by Google

36. *Nemo poteſt alteri donare indulgentiam, lucrari tamen poteſt ſi in forma exprimatur.*
37. *Quæ neceſſaria ſint ad lucrandas indulgentias locales, & an neceſſe ſit locum ingredi ſi concedatur indulgentia plenaria pro ingreſſu, vel pro vno Pater, & Aue? an diruto loco indulgentia finiatur?*
38. *An poſſit quis per idem opus multas, & varias indulgentias lucrari?*
39. *An neceſſe ſit opus iniunctum facere in ſtatu gratiæ, & quando lucratur indulgentias?*
40. *Opus indulgentiæ an poſſit impleri per alios?*
41. *Vtrum poſſit quis toties quoties indulgentiam lucrari indefinitè conceſſam viſitanti tali die talem Eccleſiam ſi ſæpe illam viſitet?*
42. *Indulgentia ex cauſa poteſt reuocari à concedente, non tamen expirat per mortem illius, & quibus modis poſſit reuocari?*

25. QVM ad primum quæſitum cùm indulgentiæ procedant de theſauro Eccleſiæ, vt eas quis lucretur, conditiones illarum eo modo implendæ ſunt, quo mandantur in forma data ad ipſas acquirendas: vnde ſi præcipiatur, vt indulgentiæ acquirantur, quòd feria quarta, & ſexta fundantur preces cum eleemoſynis, & vno quis die tantum oret, quantum duobus diebus orare debebat, aut vno ſolo die largiatur tantam ſtipem, quantam tenebatur facere duobus illis diebus ad acquirendam indulgentiam, non propterea conſecutus eſt indulgentiam, quia forma data non fuit in ſpecie adimpleta, colligitur ex *Extrauaganti Clementis Sexti*, quæ incipit, *Vnigenitus*. Nam forma dat eſſe rei, *l. Mænius, ff. de conditionibus, & demonſtrationib. l. qui per ſalutem, ff. de iureiurando, l. is qui quadraginta, §. quadam ff. ad leg. falcid.* Tiraquel. *de retract. lig. §. 2. gloſſ. 21. à num. 11. & §. 36. gloſſ. 1. num.* 28. Gomez *variar. tom. 1. cap. 2. num.* 7. Quare mutata forma tota res mutatur, & cenſetur abrogata per *l. Iulian. 9. §. ſi quis rem, ff. ad exhib. & l. Seia, ff. de aur. & argen. legat.* Confirmatur ex illo quod dicitur, actus corruere omiſſa forma legis, *l. cui hi §. ſi prætor, ff. de tranſactionibus, cap. quia propter, de electione cap. 1. de rebus Eccleſiæ non alienandis lib.* 6. Surdus *deciſ.* 268. *num.* 8. Caldas Pereira *de poteſt. eligen. cap. 7. num.* 13. & Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 2. cap. 4. num. 21. & part. 4. cap. 2. num.* 104. quod intelligitur etiam quando forma non ſeruatur in minimo, Tiraquel. *de retract. conuent. §. 4. gloſſ. 6. num.* 31. Eſt enim forma de genere indiuiſibilium, Molina *de primogen. lib. 1. cap. 9. num.* 17. Caldas Pereira *dict. num.* 13. Gonzales *ad reg. 8. gloſſ. 18. ex num.* 76. & Flamin. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 8. num.* 94. Graff. *deciſ. lib. 4. cap. 15. num.* 32. vbi reſpondet non acquiri indulgentias à non ſeruante formam, quia tempus præſcriptum faciendi eleemoſynas, & orandi illis diebus adiectum fuit, vt diutiùs, & pluries bonis in operibus exercerentur, & ideo conditiones debent impleri in forma ſpecifica, Suar. *de indulgentiis diſput. 52. ſect. 5. in principio*, cum aliis, eo quia conceſſio ex vi formæ eſt conditionata, ac proinde nihil operatur conditione non impleta, Graff. tamen ſuprà *num.* 33. excuſat illos, qui propter probabilem ignorantiam, vel obliuionem omitterent orare, vel eleemoſynam facere illis diebus, & poſtea in Sabbato magis orarent, & maiores facerent eleemoſynas, quàm diebus illis præſcriptis ex *cap. 2. de conſtitut.* vbi non meretur pœnam, qui in culpa non eſt. Nam pœna præſupponit culpam, D. Thomas 2. 2. *quæſt. 108. art. 4. in ſolut.* Sotus *de iuſtitia lib. 1. quæſt. 6. art. 5. column. 2. verſic. profectò, & verſic. veruntamen*, Couarr. *lib. 2. variar. cap. 8. in principio, & numero 1. verſic. tertio.* Gutier. *canon. lib. 2. cap.* 30. *num.* 12. Quam ob cauſam in noſtro caſu putat Nauarr. *in Miſcell.* 28. *de oratione*, Papam ſi de hoc caſu interrogatus eſſet, pro ſua maxima pietate reſponſurum, hunc indulgentiam fuiſſe conſequutum; ſed ego valde dubito, quia formæ nihil addi, vel detrahi poteſt, *l. 1. §. opus nouum, ff. de nou. oper. nunt.* Gutier. *practicar. lib. 3. quæſtion.* 15. *numero* 5. Azeued. *ad l. 18. numero 4. titul. 2. lib. 4. noua recopil.* & Valaſc. *conſult. 133. num. 3. & conſult. 149. num. 6. & conſult. 183 num. 2.*

Quo ad ſecundum quæſitum, vbi agitur de variis modis concedendi indulgentias, quorum primus eſt, *Concedimus indulgentiam de culpa, & pœna*, qui modus concedendi non eſt verus, eo quòd in Eccleſia non eſt poteſtas ad remiſſionem culpæ mortalis per indulgentias. Nam peccatum mortale non remittitur ſine infuſione gratiæ ſanctificantis, ſed hæc non infunditur per ſolam indulgentiam, ſeu remiſſionem aliquam extra ſacramentum factam; & vtrunque patet ex doctrina Concilij Tridentini *ſeſſ. 6. cap. 7. & eadem ſeſſ. 6. canon. 4. de ſacramentis in genere*, Suar. *diſput. 50. ſect. 1. ex num. 2. vſque ad* 7. quem omnino vide, ſequitur Sotus *in 4. diſt. 21. quæſt. 2. art. 1.* vbi de variis modis concedendi indulgentias, atque concedere indulgentiam de culpa, & pœna non eſſe modum propriè verum; quoniam ſolus Deus auctoritatiuè culpas remittit, ſecúdùm illud Iſaiæ, *Ego ſolus deleo iniquitates tuas per me metipſum.* Veruntamen propterea dicitur, *Concedimus indulgentiam de culpa, & pœna*, eo quòd ibi remittitur culpa à Deo per contritionem, quæ prærequiritur, & pœna à Summo Pontifice per indulgentiam, quæ ſubſequitur, ita Sylueſter *verb. indulgentia quæſtio. 1. verſic. in fine, num. 24. ad finem*, & Graffis ſuprà *dict. cap. 15. numero* 53. vide Regin. *ſuprà num.* 105. 26.

Secundus modus concedendi indulgentias eſt, quando expreſsè fit conceſſio de pœnitentiis iniunctis, qui modus olim erat in vſu, & has indulgentias poteſt tantùm Epiſcopus concedere, & non niſi ſubditis ſuis: Pontifex autem dum concedit indulgentias, poteſt, & ſolet conferre etiam de non iniunctis, ſed iniungendis. Nihilominus dum abſolutè concedit, ſunt qui putent ad indulgentias de iniunctis conceſſionem eſſe limitandam, eo quia intentio Papæ debet interpretari iuxta ius commune. Verius tamen eſt dum Papa abſolutè concedit, non eſſe conceſſionem arctandam ad pœnitentias iniunctas, Nauarr. *de iubilæo, & indulgentiis, notabil. 11. num.* 7. dicens abſolutè conceſſam ſine mentione iniunctionis, extendi ad pœnitentias etiam iniungendas, hoc eſt, debitas peccatis illius, qui lucratur indulgentiam; quamuis pœnitentiæ non ſint iniunctæ, & *num.* 12. addit per indulgentiam abſolutè conceſſam condonari pœnitentiam tam iniunctam, quàm iniungendam; & Purgatorij pœnam quæ aboleri potuiſſet per talem pœnitentiam.

Secus ſi concedat indulgentiam expreſsè etiam plenam de pœnitentiis iniunctis; tunc enim non comprehendit pœnitentias iniungẽdas, quoniam

indulgentiarum conceſſio ſtrictè accipienda eſt, & verba diſpoſitionis non in abſtracto, ſed in concreto intelligi debent *l. ſi in rem, in principio, ff. de rei vendic.* & vbi ſunt clara, non eſt opus coniecturis. Quinimo quando quis verbis aliquid non expreſſit, mente non videtur cogitaſſe. *cap. tua, de ſponſalibus*, vt per Cardin. Tuſch. *tom.* 8. *lit. V. concl* 89. *num.* 3. Quare non ſunt audiendi, qui tradunt ſemper indulgentiam intelligi de pœnitentiis iniungendis, quamuis Pontifex explicet de iniunctis, ita Henriquez *de indulgentiis, cap.* 6. §. 3. *ad finem.*

27. Quo ad tertium quæſitum, quando ſic dicitur: Concedimus indulgentias limitati temporis, puta quinque annorum, aut centum annorum? Reſponde tempus indulgentiæ applicandum eſſe remiſſioni pœnæ, ita vt remittantur tot pœnæ lucranti indulgentiam, quot in quinque annis ille deberet pati, aut in centum annis, niſi indulgentiam fuiſſet conſequutus. ita Graff. *lib.* 4. *deciſ. c.* 15. *n.* 63. Sotus *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 1.

28. Hinc ſequitur intelligentia illius modi concedendi indulgentias ſeptem annorum, & totidem quadragenarum. Nam hæc indulgentia idem ſonat, & ſignificat, ac ſi diceret: Indulgemus tibi, perinde, ac ſi ieiunaſſes ſeptem annos, & totidem Quadrageſimas, quod eſt tempus pœnitentiæ: deducitur ex Concilio Lateranenſi, vbi limitatur facultas Epiſcopis concedendi indulgentias tantùm quadraginta dierum in anniuerſario, vel aliàs, *cap. cum ex eo, de pœnitentiis, & remiſſionibus*, Sotus *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 1. Triumph. *quæſt.* 29. *art.* 6. *de indulgentiis*, & Cordubenſ. *eodem titulo, quæſt.* 14. Bonacin *de Sacramentis, diſp.* 6. *quæſt.* 1. *punct.* 3. *n.* 2. *ad finem*, & Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 54. *quæſt.* 6.

Porrò quomodo accipiantur anni, & dies indulgentiæ, non inter omnes firma eſt regula; quia quamuis, vt dictum eſt, per quadragenam intelligantur quadraginta dies indulgentiæ, & per ſeptenna indulgentiæ ſeptem annorum de iis, qui in pœnitentiam ritè poſſunt iniungi. Nihilominus ſecundùm alios hoc intelligitur de diebus Purgatorij, vel annis, hoc eſt, vt tot anni, vel tot dies ex pœna Purgatorij remittantur, quot in indulgentia explicantur. quæ ſententia placet Viguerio *cap.* 18. §. 6. *verſ.* 22. in Inſtitutionibus; ſed

29. mihi non placet, quia ſæpe conceduntur mille, aut decem mille anni indulgentiæ, & Purgatorij pœnæ non ſunt, vt creditur tanto tempore duraturæ. Quare dies, vel anni in huiuſmodi indulgentiis proximè ſignificant durationem ſatisfactionis pœnitentialis, quæ in præſenti vita exhibetur pro peccatis, & per indulgentiam illos remitti, hoc eſt, ne dum ſatisfactionem pœnitentialem; ſed etiam pœnas Purgatorij tot, quot per pœnitentiam vnius diei, vel anni remitterentur, Sotus ita explicat *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 1. & Cordubenſ. *quæſt.* 11. conſonat Ægidius *diſp.* 12. *dub.* 5. *n.* 27. per indulgentias ſcilicet centum annorum, relaxari tantas pœnas in Purgatorio, quantæ abolerentur per pœnitentiam centum annorum ſecundùm canones antiquos exactam, quatenus hæc intelliguntur, vt punitio ab Eccleſia impoſita abſque vlla relatione ad diſpoſitionem, vel feruorem ſuſcipientis, vel patientis.

30. Illud tamen non eſt omittendum hîc quando conceditur indulgentia pro peccatis actualiter confeſſis, non extendi ad oblita, quæ quis oblitus fuit confiteri, etiam ſine culpa ſua. ita Gregor. de Valent. *in lib. de indulgentiis, c.* 6. dummodo nec generaliter pœnitens ea confeſſus fuerit; quòd ſi vel ſpecialiter, vel generaliter complexus ſit, indulgentia ad oblita extenditur, quia ad oblita ſufficit confeſſio generalis, prout vult Syluester cum Archid. *verb. indulgentia, n.* 33. & Rutil. Benzon. *lib.* 4. *de anno Iubilæi, c.* 2. *in principio, verſ. ſecundus modus eſt, fol.* 421. *& fol.* 424. *verſic. ſecundò ſi detur.* Graff. *lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 57.

Quo ad quartum quæſitum? Reſponde indulgentias certo diei feſto conceſſas, ſi transferatur feſtum, non propterea transferri indulgentias, ſed ſolùm transfertur celebritas illius diei, & officium; non autem peccatorum condonationes, quas indulgentias vocamus, ſicut ceſſatio operum ſeruilium, & rei diuinæ auditio non transferuntur. Nam hæc pertinent ad diem proprium illius feſti, in quo eius anniuerſaria celebritas incurrit, Azor 2. *p. inſtit. moral. lib.* 1. *cap.* 28. *quæſ.* 8. *fol.* 120. 31.

Quo ad quintum quæſitum, Cardinalis Epiſcopus quatenus Epiſcopus ex officio poteſt conferre indulgentias, quas alij poſſunt: at quatenus Cardinalis poteſt concedere centum indulgentiarum dies, quæ facultas an ſit de iure, non omnino video; fortè viuæ vocis oraculo fuit data, vel ex conſuetudine Romano Pontifice ſciente, ac tolerante acquiſita, vt vult Panormit. *in cap. accedentibus, de exceſſibus Prælatorum*, Nauarr. *de Iubilæo, notab.* 31. *num.* 17. Quamuis Suar. *diſp.* 55. *ſect.* 4. *num.* 2. tradat ex conſuetudine non poſſe acquiri iuriſdictionem, quæ debet ab ipſo Chriſto Domino, vel immediatè, vel per ipſum Vicarium emanare: eſſe tamen indicium fuiſſe conceſſam aliquando iuriſdictionem ad prædictas indulgentias concedendas, cùm hac conſuetudine Cardinales per tantum tempus vtantur. 32.

Quo ad Legatos Pontificis intra fines ſuæ legationis poſſunt concedere indulgentias ex commiſſione Pontificis, eóſque vocat Nauar. *notab.* 28. *num.* 19. Ordinarios extraordinariè; quia ea, quæ faciunt, auctoritate ordinaria faciunt, concordat Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 32. *verſ. ſeptimò quæritur*, dicens poſſe Legatos extra Sacramentum concedere indulgentias, quia ſunt Ordinarij in Prouincia ſibi delegata, non tamen excedent numerum quadraginta dierum, quia eſt numerus præſcriptus in Concilio, *cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ. & cap. vltimo, eodem titulo, in* 6. vbi deciſum eſt, ne quis excepto Romano Pontifice concedat indulgentias plurium dierum, quàm quadraginta. Ex ſpeciali commiſſione Summus Pœnitentiarius poteſt concedere indulgentias centum dierum, Nauarr. *d. notab.* 31. *num.* 17. poſt Paludanum *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 4. *art.* 2. *concluſ.* 3. vbi refert ſuis auribus audiuiſſe à Summo Pœnitentiario verba ſequentia: Auctoritate noſtra ordinaria, damus vobis centum dies indulgentiæ, ſequitur Suar. *diſp.* 55. *ſect.* 3. *num.* 22. Quare perperam Reginald. *de indulgentiis, num.* 121. ait Summo Pœnitentiario competere facultatem concedendi indulgentiam centum annorum: volebat enim dicere indulgentiam centum dierum.

Quo ad ſextum quæſitum ambigi poteſt, quando in aliqua Religione, vt in hac noſtra, conceditur indulgentia plenaria morientibus, in quo inſtanti ſortiatur ſuum effectum? Graff. *d. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 56. ait quando conceditur à Papa, vt in articulo mortis vigore indulti concedatur indulgentia plenaria abſoluto, articulum mortis intelligi præſumptum, & non verum, hoc eſt, vt 33.

talis

talis indulgentia detur illis, qui ſecundùm communem æſtimationem morituri cenſentur. Quòd ſi euadunt ex morte, videntur vſque ad illud tempus actum indulgentiæ comparare, quamuis illa poſtea in futurum extinguatur. Quod procedit niſi in conceſſione indulgentiæ exprimatur, quòd effectum indulgentiæ non obtineat, niſi morte ſequuta: tunc enim indulgentia non extinguitur per illam abſolutionem, neque deperit effectus, ſed durat, donec rurſus abſolutio morienti impendatur, & poſtea moriatur. Quare Confeſſarius poteſt dicere, Abſoluo te, & indulgentiam concedo, ſi hac vice moriaris. vide Suarium *diſputat.* 52. *ſect.* 2. *num.*10. Regin. *num.*156. *& ſeq.*

34 Quoad ſeptimum, an indulgentia poſſit concedi, vt habeat effectum remota fictione, & accedente gratia, & ablato impedimento? Pars affirmans probari poteſt argumento Sacramentorum, quorum effectus applicati in acceptatione diuina manent, dum recipiuntur indignè, & poſtea ablata fictione ſtatim conferuntur, cùm Sacramentum non ſit opus hominis recipientis illud, ſed Dei per Miniſtrum ſuum conferentis; igitur recipiens indulgentiam ſine gratia Dei, & indignè, non propterea illa carebit ſuo valore, & efficacia, ita vt ablato impedimento, ſtatim ſuum habeat effectum. ita videtur ſentire Paludan. *in* 4. *diſtinct.* 20. *quæſt.* 4. *art.* 3. *circa primam concluſionem*, quam ſententiam probabilem ſentit Henriquez *in ſumma, lib.*7. *c.*9 §.3. poſt alios, dum ait, in mortali ſi quis præſtet opera iniuncta, & non conſequatur remiſſionem pœnæ temporalis, remoto obice peccati per pœnitentiam reuiuiſcere effectum indulgentiæ: ſicut reuiuiſcit opus à Confeſſario impoſitum in pœnitentia; ſequitur Reginal. *de indulgentiis*, *num.* 169. & Syluester *de indulgentiis*, *n.*32. *verſ. Nonum qui.*

Nihilominus oppoſitum eſt certius, videlicet non reuiuiſcere niſi Pontifex exprimat in indulto, vt poſt facta talia opera indulgentia ſuum habeat effectum, vbi primum fuerit in ſtatu gratiæ; alioquin nihil conſequetur; quia theſaurus amicis Dei aperitur, & iniuſtis clauditur: eſt communis, Nauar. *notabil.*19. Suar. *d. ſect.*2. *num.* 14. vbi *num.* 15. addit non eſſe in Eccleſia poteſtatem ad concedendam indulgentiam, quæ recedente fictione conferat effectum ſuum; quæ videtur eſſe ſententia Caietani *in priori tractatu de indulgentiis, cap.*9. *& in poſteriori quæſt.*21. & probari poteſt non eſſe hæc poteſtas in Eccleſia ex ipſo non vſu: cùm non videamus Pontificem aliquem fuiſſe vſum tali poteſtate conferendi effectum indulgentiæ recedente fictione: non erit tamen negandum eſſe in Eccleſia hanc poteſtatem omnino, ſi Pontifex expreſsè concedat indulgentiam præſtanti tale opus, vt effectum illius obtineat, ſi eſt in gratia ſtatim; vel cùm primum iuſtus fuerit, tunc enim acceptabitur applicatio pro eo tempore, quo fuerit impedimentum ablatum: eo quia videtur ius acquiſitum per inchoatam diligentiam ad effectum indulgentiæ neceſſariam, magis quàm propter ſpecialem acceptationem, vt innuit Suarius *diſputat.*52. *ſect.*2. *ad finem.*

Sed quid dicendum de indulgentiis à falſis Prælatis, qui putabantur eſſe veri? Aliqui dicunt eſſe veras, & non minus operari, quàm ſi eſſent conceſſæ à veris Prælatis, gloſſ. *in cap. dudum, de electione, in verb. Decepta.* per quam geſta ſacramentaliter ab iis, qui veri Prælati non ſunt, ſed tales communiter reputantur, valida ſunt in foro conſcientiæ, ſecundùm Innocent. argumento eiuſdem gloſſæ *ibi, num.* 3. Ioannes Andreas *num.*42. Panorm. *num.* 20. & alios, quos refert Rendina *in promptuario recept. ſentent tom.*1. *tit.* 38. *num.* 23. ex eo fundamento, quia dum adeſt communis error, & titulus, valent geſta per inhabilem quando inhabilitas eſt de iure humano, veluti quando abſoluit Sacerdos, qui communiter proprius ipſius pœnitentis Parochus putatur, validè confert abſolutionem, cùm à parte rei non ſit talis, ſequitur Auiles *Pretorum cap.* 1. *gloſſ.* 1. *verb. primeiramente*, *num.* 23. dicens in iis, quæ reſpiciunt ſalutem animarum, etiam valere indulgentias non minus, quàm ſi eſſent conceſſæ à Prælato vero; quod etiam aſſerunt Iaſon *l. preſcriptione*, *numer.* 26. *Cod. ſi contra ius.* Felinum *ſermone de indulgent. verſicul. cæterùm, de indulgentiis Epiſcoporum*, & Borgaſius *de irregularitate*, 3. *p. tit. de indulgentiis Epiſcopi*, *num.* 4. qui omnes hanc ſententiam Ancharano aſcribunt *in Clementine final. de pœnitent.* volúntque non exigi titulum, ſed ſatis eſſe communem errorem: iuuat Abbas *in Clementina, Dudum, de ſepulturis*, *numer.* 25. dum ait, *Si quis electus ad confeſſiones audiendas in oppido certo, audiat confeſſiones in alio, bona fide accedens ad illum, & ab eo abſolutus, quo ad Deum bene eſſe.*

Nihilominus dicendum eſt indulgentias à falſis Prælatis pronunciatas nihil operari, quantum ad ſalutem animarum, neque habere vllum effectum. Oldrad. *conſ.* 76. Decius *conſ.*276. *num.*1. relati ab ipſo Auiles *dict. cap.* 1. *num.* 23. Cardinal. *in Clement.* 2. *de pœnitentiis, & remiſſionibus.* §. *ad hoc multiplici*, 6. *quæſt. num.* 27. & alii de quibus idem Auiles *Pretorum cap.* 52. *gloſſ. no conſentir*, *num.* 3. Iaſon ſibi contrarius *l. ſi vrbana*, *num.* 8. *verſ. alibi tamen*, *ff. de condictio. indebiti*, & Ancharanus *in cap. quod autem, à num.*9. *de pœnitent. & remiſſ. & in Clementina final. in principio, eodem titulo*, dicens indulgentias conceſſas à falſis omnino Prælatis, eſſe irritas defectu tituli, quamuis adſit communis, & publicus error. Quare falsò imponitur Ancharano contraria ſententia, vt notat Sanchez *de matrimonio, lib.* 3. *diſputat.* 22. *num.* 54. vbi hanc partem amplectitur, quia, vt geſta valeant, non ſatis eſt communis error, ſed requiritur titulus collatus à ſuperiori, etiamſi inualidus ſit propter aliquod vitium latens, & ideo licet communis error facti accedat defectu tituli geſta per illum in vtroque foro ſunt inualida, neque oppoſitum eſt probabile, vt Sanchez cum multis ſapientiſſimè de more probat *d. diſp.* 22. *n.* 49. *in principio.*

Id autem multo fortiùs procedet, quando inhabilitas deſcendit à iure diuino, aut naturali, tunc enim eſto detur publicus error, & titulus, geſta per hunc ita inhabilem erunt omnino irrita; patet exemplo non baptizati, qui Ordines ſuſcepit, & Presbyter putabatur, qui corpus Chriſti Domini non conficiebat, nec Ordines recepit, D. Thom. *in* 4. *ſententiarum, diſt.*24. Abbas *in cap.*2. *in fine, de presbytero non baptizato*, Decius *in cap. final. num.*54. *de conſtitutionibus*, Vgolin. *de cenſuris tab.*2. *cap.*3. §.4. *per totum*, Caiet. *in ſumma verb. confeſſionis iteratio, c. confeſſio, quare ex parte confeſſoris iteranda*, & alii, quibus accedit Sanch.

Digitized by Google

*ſuprà d.diſp.*22.*num.*27. & Barboſ. *in d.cap. dudum, num.* 8. Quare non Sacerdos ſacramentaliter abſoluens, quamuis communiter reputetur Sacerdos, & Parochus, nihil faciet etiam in articulo mortis, cùm ſit inhabilis de iure diuino, quicquid contrarium opinetur Bonacoſ. *commun. opinionum tom.*1.*lib.*1. *tit.*13. *num.* 9. *verſ. ſed ſi quis, pag.*206. ſed fallitur omnino.

35. Quo ad octauum quæſitum quando conceditur indulgentia facientibus eleemoſynas, vtrùm ſi diues, & pauper eandem quantitatem tribuerint, conſequentur eandem indulgentiam? Reſponſio ſit, ſi eleemoſynæ conditio indefinitè proponatur, per quamlibet eleemoſynam etiam minimam tam diues, quàm pauper totum effectum indulgentiæ conſequentur; quia conditio, quæ exigebatur ad indulgentiam conſequendam, ſufficienter adimpletur. Huic autem reſolutioni obſtat D. Thom *in* 4.*diſt*.4. *diſt.*1. *art.*3. *quaſt.*2. *ad* 3. per hæc verba: *Quando datur indulgentia indeterminatè, verbi gratia, qui dat auxilium ad fabricam Eccleſiæ, intelligitur tale auxilium, quod ſit conueniens ei, qui auxilium dat, & ſecundùm illud plus, vel minus de indulgentia conſequetur. Vnde etiam aliquis pauper dans vnum denarium, conſequetur totam indulgentiam, non autem diues, quem non decet ad opus tam pium, & fructuoſum tam parum dare. Sicut non diceretur Rex alicui homini auxilium dare, ſi ei obolum daret.* Hæc ille.

Nihilominus placet deciſio D. Thomæ, quando imponitur dandum aliquid indeterminatum, ab illo ſolo quæri indulgentiam, qui dat, vel facit prout perſonam ſuam decet. Vnde pauper dando parum, diues autem abundanter, indulgentiam conſequentur: attamen, qui minus quàm decet largitur, aliquid indulgentiæ aſſequitur; non tamen totam, Nauar. *de Iubilæo notab.*31.*num.*34.*verſ. vigeſima ſecunda*; vbi loquitur de indulgentia certæ quantitatis; non verò de indulgentia plenaria. Henriquez *de indulgentiis cap.*10.*num.*7. *& in commento lit. G.* Nam quamuis forma indulgentiæ in ſpecie verborum appareat indefinita, & indeterminata; in ſenſu virtualiter eſt multiplex, & comprehendit plures quantitates inter ſe differentes, quæ reſpectu diuerſarum perſonarum non ſunt diſcordes, cùm habeant proportionem. Vnde ſi diues intra ſuam proportionem attingat ſaltem quantitatem minimam ſuo ſtatui correſpondentem, totam indulgentiam lucrabitur per eam eleemoſynam, quam largitus eſt, neque alter æquè diues maiorem faciens plus fructus conſequetur. Non enim poteſt aliquid conſequi vltra totam indulgentiam. Iam verò ſi diues tam minimam eleemoſynam largiatur, vt non præueniat ad minimam ſummam, quæ poteſt conuenire qualitati diuitis, cùm non attingat conditionem taxatam diuiti reſpectiuè, nihil de indulgentia comparabit, non enim tam parua eleemoſyna dicetur auxilium reſpectu dantis, puta obolus reſpectu Principis: quare cùm non impleat conditionem integrè poſtulatam, nec totam indulgentiam, nec partem illius lucrabitur, ſecus ſi dederit minimam quantitatem, quæ intra fines qualitatis, & conditionis largientis fuerit ſufficiens, etiamſi ſit minima, totam indulgentiam obtinebit, quicquid repugnet Suarius *diſp.*52.*ſect.*8.*num.*6. dicens in hoc caſu ſolùm conſequi partem indulgentiæ, & non totam. Hoc tamen tempore indulgentiæ omnes pro porrigentibus manus adiutrices, & continentes quomodolibet facultatem quæſtuandi ſunt reuocatæ: non enim hi cæleſtes Eccleſiæ theſauri ad quæſtum, ſed ad pietatem exercendam conceduntur, Concilium Tridentinum *ſeſſ.*21.*cap.*9. vbi quæſtores eleemoſynarum abolendos præcipit, Pius Quintus in conſtitutione, de qua in Bull. Rom. *cap.*30. *ſub* §.*nos qui Deo*, Bellarm. *de indulgen.lib.*2.*cap.*9.§.4.*tom.*3. & alij, quos referens ſequitur Franc. Leo *in ſuo theſauro part.* 4. *cap.* 2. *num.*120.*& ſequent. de confraternitatibus.*

Quo ad nonum quæſitum, an poſſit quis ſuam indulgentiam alteri donare ſiue viuo, ſiue defuncto? Reſponſio eſt negatiua. Nam ſicut non poteſt quis conſequi indulgentiam, niſi per ſe ipſum impleat opus pro ea acquirenda iniunctum, dummodo per alium impleri poſſe non ſit expreſſum, pro vt notat Nauar. *in Miſcel.*14. *de Roſario Beatæ Virginis*; ſic etiam priuata perſona non poteſt indulgentiam ſibi conceſſam pro ſola voluntate in alterum transferre, niſi Pontifex id expreſsè indulgeat, vt colligitur ex D. Thoma *addit. quaſt.*27. *art.*3. *ad* 2. Soto *in* 5. *diſtinct.* 21. *quaſt.* 2. *art.*3. Henriquez *de indulgentiis cap.* 8. *in principio.* Reginaldus *eodem titulo num.*183. ex Nauarro *notab.*31.*num.*35.ex Abulen. *Matth.cap.*16.*quaſt.*60. vbi ait imprudenter agere mittentes pro ſe alios ad loca vbi lucrandæ ſunt indulgentiæ: quoniam nihil lucrantur, niſi id in conceſſione expreſſum ſit; cùm requiratur ad indulgentiam lucrandam opus perfici per ſe ipſum, non verò per alium, Suar. *diſp.*52. *ſect.* 7. *in principio, verſ. in contrarium verò eſt*; ex ea ratione, quia opus impoſitum ad lucrandum fructum indulgentiæ, eſt onus perſonale: ergo non poteſt per alium implere. Item, quia quod conceditur alicui in fauorem, non poteſt alteri prodeſſe, *cap. priuilegium, de regul. iuris lib.* 6. 36.

Porrò ſi Pontifex concedat, vt quis poſſit lucrari indulgentiam pro amico, perficiendo opus ad indulgentiam neceſſarium; tunc qui peragit opus nomine mandantis tanquam miniſter illius, & nomine mandantis, non eſt dubium mandantem lucrari indulgentiam, puta ſi dominus, aut herus præcipiat famulo, aut ſeruo, vt talem eleemoſynam largiatur, in quo euentu talis eleemoſyna tribuitur domino, ſeu hero, Henriquez *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 7. Suar. *de pænitent. diſp.* 52. *ſect.* 7. *num.* 2. Eſt enim tale opus ſimpliciter, & abſolutè ipſius domini, famuli autem non niſi ſecundùm quid: eodem modo, ſi quis poſtulet ab amico, vt pro ſe corroget eleemoſynam tamquam ſuam, ſatis eſt ad indulgentiam conſequendam: non tamen ſufficiet hoc circa actiones merè perſonales, quales ſunt ieiunium, Orationes, & aliæ ſimiles, nimirum confiteri, Euchariſtiam ſumere, & viſitare Eccleſias, quæ niſi perſonaliter fiant, non proſunt alteri, quoniam priuilegium non excedit perſonam, Menoch. *conſ.* 136.*num.*2. *& conſ.* 1007. *à num.* 95. *vol.* 11. *& de præſumptionibus lib.* 3. *quaſt.* 103. *num.* 45. Suar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 10. Ioannes de Salas *eodem tractatu diſp.* 17. *ſect.* 6. *&* 8. & Azor *inſtit. moral. part.*1.*lib.*5.*cap.*22.*quaſ.*6. Non poſſunt enim hæc, & alia ſimilia alteri communicari, tribui, vel applicari ad effectum conſequendi indulgentiam.

Quare non videtur tuta, nec firma ſententia Soti *in* 4. *diſt.* 21. *quaſt.* 2. dicentis ad lucrandas indulgentias conceſſas largienti talem eleemoſynam ſufficere, vt vnus eam eleemoſynam corroget ſponte ſua pro altero, & pro illo Bullam capiat, etiam eo inſcio, quoniam qui eo modo largitur eleemo

eleemoſynam, non conſequitur ipſe indulgentiam quam alteri applicat, ſed perficit tantum opus requiſitum, vt alter à Pontifice aſſequatur indulgentiam: ad quod neceſſe eſt, vt ille pro quo id factum eſt, vel conſentiat, vel aliquo modo concurrat, & opus factum ſuo nomine acceptet, & ratum habeat, vt bene notauit Cordubenſ. *de indulgentiis quæſt.26.in fine*, ſequitur Suar. *d.quæſt.52. ſect. 7. num.5.* Reginald. *vbi ſuprà lib.7. cap. vltim. num.*183. & Rutilius *de anno Iubilæi lib. 5. cap. 15. dub.21.verſ.an proſit illi, qui per ſe ipſum non accedit, ſed mittit alium.*

Ex dictis ſequitur attendendam eſſe formam indulgentiæ, vt notat D. Thomas *ſuprà, & diſt. 45. quæſt. 2. art. 3. quæſt. 2.* & illi ſtandum eſſe ad vnguem, *l. cùm hi, §. ſi Prætor, ff. de tranſact.* Farin. *deciſ.30. num.3. part.1. tom.1. & in praxi crimin.p.4. conſ.76. num.13.* & Caldas Pereira *de empt. cap.5. num. 15.* Idcirco ſi forma indulgentiæ dicat, vt agens hoc, vel ilud tantam indulgentiam ſuorum peccatorum obtineat; non poteſt indulgentia alteri applicari, cùm nequeat vltra perſonas expreſſas extendi, niſi hoc ipſum in conceſſione explicetur; quia eſt priuilegium quaſi perſonale. Denique quando in forma indulgentiæ expreſſum eſt, vt vnus pro altero poſſit conſequi indulgentiam, & ſibi etiam; tunc alter pro altero non lucratur indulgentiam, nec illam alteri concedit, ſed Romanus Pontifex vtrique illorum illam concedit, ſi tale, vel tale opus pietatis operetur, Suar. *vbi proximè num. 7.* quia concedere indulgentiam eſt actus iuriſdictionis.

37. Quo ad decimum quæſitum de requiſitis ad lucrandas indulgentias locales, vtrùm neceſſe ſit ingredi locum, & ibi orare? Reſponſio eſt affirmatiua, niſi ex verbis conceſſionis aliud colligatur: vnde ſi forma non expreſsè declaret, quòd in Eccleſiam intretur, & præcipiat ibi aliqua opera fieri, quæ extra Eccleſiam fieri poſſunt; tunc ſi præ multitudine numeroſa populi impediatur ingredi in Eccleſiam, ex oſtio poterit conſequi indulgentiam: ſecus, ſi ingreſſus expreſsè in Eccleſiam requiratur, aut actio, quæ ſine eiuſmodi ingreſſu fieri non poteſt, puta ſi præcipiatur ſacrificare in Eccleſia, aut orare in Capella maiori eiuſdem Eccleſiæ: in quo euentu non ſufficit orare ab oſtio Eccleſiæ, nec ſacrificare iuxta illam, neque in Cœmeterio, Suarez *dict. diſp. 52. ſect. 1. num. 7.* Ratio, quia qui non implet conditionem, quæ exigitur in ipſa conceſſione, quamuis ob impotentiam illam non adimpleat, non lucratur indulgentiam, Suar. *ſuprà num. 5.* Nauarr. *lib.5. de pœnit. & remiſſ. conſ. 15.* poſt Palud. *in 4.diſt.20. quæſt.4. col. penult. in 2.edit.*

Vt autem hæc meliùs intelligantur, diuide indulgentiam in localem, realem, & perſonalem. Localis eſt, quæ inhæret loco in ordine ad perſonas, & dicitur conceſſa loco, hoc eſt, hominibus in tali loco orantibus, vel ſacrificantibus, aut ſacram Euchariſtiam ibi ſuſcipientibus, vel aliud opus pium ibi exequentibus, ideóque cenſetur hic fauor, ſeu hæc indulgentia quaſi inhærere loco, eo quòd ibi, & non alibi talis gratia impetretur ab hominibus; niſi in eo loco adimpleto ibi opere pio in conceſſione iniuncto. Realis indulgentia eſt illa, quæ non conceditur in gratiam alicuius loci immobilis, ſed in gratiam alicuius rei mobilis, videlicet alicui Imagini, Altari, Agno Dei, Roſario Beatæ Virginis, & ſimilibus rebus mobilibus, quibus dicitur inhærere talis indulgentia, ſeu gratia, & per eas hominibus conceduntur à Romano Pontifici: atque ita, qui coram tali imagine orant, vel in tali Altare ſacrificant, vel per talia Roſaria, vel grana benedicta fundunt preces, huiuſmodi gratiam, ſeu indulgentiam conſequuntur. Perſonalis indulgentia dicitur, quæ conceditur perſonæ ita, vt illi quaſi inhæreat talis fauor, ſeu gratia, illique directè ſit, nimirum ſi Pontifex concedat, vt quoties ſacrificet pro defuncto, liberet animam illius ab igne purgante. Vbi nota ad hanc indulgentiam impetrandam pro anima defuncti, ſufficere quamlibet Miſſam tam de Sancto, quàm de feria, quàm de defunctis, ita Nauarrus *de pœnit. & remiſſ. conſ. 37. in 2. edit. num. 1.* quod extendit ad indulgentiam plenariam per modum ſuffragij animæ pro qua ſuper tali Altare dicetur Miſſa, quia omnes Miſſæ ſunt æqualis valoris quo ad valorem, quem operantur ex opere operato, *cap. intra 1. quæſt. 1.*

Porrò ad id quod dicitur, Summum Pontificem poſſe concedere Indulgentiam plenariam recitanti in tali loco vnum Pater, & Aue, non eſt dubium poſſe ad impetrandum aduersùs Eccleſiæ hoſtes diuinum auxilium. Nam, etſi cauſa per ſe videatur exigua, habito tamen reſpectu ad Eccleſiæ vtilitatem, & Dei gloriam, eſt cauſa ſufficiens; & rationabilis ad tantam Eccleſiaſtici theſauri diſpenſationem. Quare immeritò Sotus *in 4. diſtinct. 21. quæſt.2. art.1. verſ. Noſtris temporibus*, videtur parui facere indulgentias vni globulo benedicto, vel vni Altari affixas, quibus vel liberatio animæ ab igne purgante conceditur, vel plenaria indulgentia tribuitur, contra quem aſſurgit Viuald. *1. p. candelabri, cap de indulgentiis, num.11.* ex eo fundamento, quia Deus per actum contritionis quantumcunque modicum liberaliſſimè peccatori pœnam æternam indulget: ergo Roman. Pontifex Vicarius Chriſti poterit iuſtificatis remittere pœnam peccatis iam remiſſis debitam, Reginald. *de indulgentiis, num. 234. ad finem.*

Petes, an finiatur indulgentia, ſi diruatur locus cui erat conceſſa? Affirmat Nauarr. *de indulgentiis notabil. 31. num. 27.* ſecundùm Paludanum *in 4.* nec poſſunt concedi indulgentiæ Eccleſiæ, nec Altari nondum conſtructo, *cap. ad audientiam 2. de Eccleſiis ædificandis, vel reparandis*, & *ibi* gloſſa *verb. non poſſumus*, facit quod ait Gonzal. *ad reg.8. cancell.gloſſ.5.§.7. num. 71. & 83.* vbi ait priuilegium non poſſe concedi Collegio, quando ſcholares non adſunt, per textum *in d. cap. ad audientiam 2.* his verbis: Licet enim nobis inſtantiùs ſupplicares, vt Eccleſiæ prædictæ confirmationis priuilegium faceremus, tibi non poſſumus de iure deferre, cùm nulli Canonici adhuc ibidem exiſtant, quibus priuilegium concedatur.

Nihilominus poſſe concedi indulgentias Eccleſiæ nondum conſtructæ, eſt probabilius, ac verius, vt illis vtatur, poſtquam fuerit erecta, ex *gloſſ. finali*, & ex Abbate *num. 4. in d.cap. ad audientiam.* Nam quamuis priuilegium non habeat vires antequam Eccleſia ſit conſtructa: at verò poſtquam fuerit erecta, valebit effectualiter. Gonzal. *ſuprà num.97. & ſequent.*, Barboſ. *in d. cap. ad audientiam num.4. & 5.*

Quo ad vndecimum quæſitum; an poſſit quis per vnum, & idem opus multas, & varias indulgentias lucrari? Verbi gratia, conceditur viſitanti talem Eccleſiam, vt conſequatur centum annos indulgentiæ, & prætcrea omnes alias indulgen- 38.

 tias,

tias, quas lucrantur, qui illo eodem die viſitaue-
runt quaſdam Eccleſias Romæ, in quibus ſunt aliæ
indulgentiæ tam ſimiles, quam diſſimiles. Re-
ſponde quando diuerſis viis plures indulgentiæ
concurrunt in vna, & eadem perſona, non com-
parari omnes per vnum actum, ſed per ſingulares
actus, eo quòd vnaquæque conceſſio exigit, vt
ſingulus quiſque actus applicetur ad talem finem,
vel effectum: quare non omnes conceſſiones po-
terit quis vno actu comparare, niſi aliud conſtet
ex tenore, vel ex forma conceſſionis, Suar. *de in-
dulgentiis diſp. 51. ſect. 8. ex num. 10. cum ſequentibus*,
vbi addit eſſe probabile vnum actum ſufficere ad
plures indulgentias lucrandas, quando actus non
eſt iterabilis, ieiunium videlicet vnius diei, modò
talis actus ſit cauſa proportionata ratione, ac re-
ſpectu tantæ remiſſionis, quæ conflatur ex pluri-
bus illis conceſſionibus, ſeu indulgentiis, Ægid.
ſupr. dub. 9.

39. An verò neceſſe ſit opus iniunctum facere in
ſtatu gratiæ? Reſponſio ſit ex Adriano *in 4. quæſt.
de Clauibus §. ſed probabile dubium, col. 3. verſ. tertia
concluſio*, & ex Caietano *de indulgentiis ad Iulium
cap. 9.* requiri quòd opus, ſeu opera iniuncta fiant
in gratia, ſequitur Nauarr. *de Iubilæo notab.* 19.
num. 7. dicens quæſiturum indulgentiam debere
eſſe vere pœnitentem, non ſolùm quando ipſa in-
dulgentia acquiritur, ſed etiam quando fit opus
propter quod illa conceditur, quam opinionem
vti veriorem probat Comitol. *lib.* 1. *reſponſion.
moral. quæſtion.* 32. *numero* 2. Quæ ſententia mihi
placet, quando indulgentia conceditur pro vnico
actu, puta illi, qui ieiunauerit tali die, aut viſitaue-
rit talem Eccleſiam, aut recitauerit quinquies Pa-
ter, & Aue. Tunc, vt conſequatur indulgentiam,
requiritur, quòd ſit in ſtatu gratiæ, quando ie-
iunauerit, vel quando viſitauerit Eccleſiam, vel
quando recitauerit quinquies Pater, & Aue, quod
fieri poteſt, ſi habuerit contritionem, Suar. *de pœ-
nitentia diſp. 52. ſect. 2. num. 7. ad finem*, Reginald. *de
indulgentiis num.* 180.

Secus quando ad conſequendam indulgentiam,
vel Iubilæum aliqua opera lucraturis iniunguntur;
non enim tunc opus eſt, vt ea omnia opera
iniuncta impleantur in gratia, ſed requiritur ad
effectum indulgentiæ, vt vltimum opus impoſi-
tum in ſtatu gratiæ perficiatur, ita D. Antonin. *in
ſumma p. 1. tit. 10. cap. 3. §. 5. verſ. ſextò quæritur*,
Graff. *d. lib. 4. cap. 15. num.* 39 Cordub. *de indulgen-
tiis quæſt.* 25 Henriquez *lib. 7. cap. 9. §. 1. in principio*,
Suar. *de pœnitentia diſp. 52. ſect. 2. num. 6.* Ægidius *de
ſacramentis diſp. 12. dub. 7. num* 37. & Reginald. *cap.
vltimo, de indulgentiis num.* 168. *&* 192. dicentes,
quamuis non requiratur, quòd omnia opera in-
iuncta fiant in gratia Dei, exigi tamen quòd in
eo articulo in quo indulgentia confertur, & lu-
cratur homo, ſit in gratia; aliter enim non eſt ca-
pax remiſſionis pœnæ, quæ per indulgentiam
aboletur, vt in ſpecie volunt, Suar. *ſupra num.* 7.
verſ. quod circa, & num. 10. *verſ. alter modus*, Nauarr.
de indulgentiis notabil. 16. *verſ. decimo*, quibus adhæ-
rent Ægidius *d. dubio* 7. *num.* 7. *verſ.* 2. Rutilius *de
anno Iubilæi lib. 5. cap. 15. dub. 4. verſ. quo ad ſecundum,
& verſ. puto autem, vt meam etiam ſententiam*, vbi
ait ſufficere, vt opus fini proximum impleatur in
gratia; quaſi antecedentia opera iniũcta ſint quaſi
diſpoſitio quædam remota, & minus principalis
præparans ad gratiam, & ad effectum indulgen-
tiæ. Sic ille. Ex quo ſequitur illum non conſequi
indulgentiam, qui prima opera iniuncta egit in
ſtatu gratiæ, & vltimum in peccato mortali, vt
docet Nauarrus *de indulgentiis notab.* 31. *num.* 49.
verſ. cui conſequens eſt, Henriquez *lib. 7. cap. 12 §. 1.
& cap. 9. §. 5.* ex ea ratione, quia agens non agit
niſi in patiente bene diſpoſito, ideo debet eſſe in
ſtatu charitatis, vt ſit idoneus ad lucrandas indul-
gentias, Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſti-* 40.
ci 1. p. cap. 7. de indulgentiis num. 24. Villalob. *in ſum-
ma tract. 16. difficult. 13. num.* 3. & ſimul *difficult.* 24.
num. 17. Nec opera iniuncta poſſunt per alios im-
pleri, vt dixi *ſupra num.* 36. niſi aliud exprimatur
in conceſſione, Nauar. de *pœnit. & remiſſ. conſ.* 35.
num. 1. *&* 2.

Quoad duodecimum quæſitum, an indulgen- 41.
tias alicui loco indefinitè conceſſas poſſit quis
viſitando illum locum conſequi toties quoties
viſitauerit? Reſponſio ſit, ſi determinetur tempus,
nimirum à veſpera vſque in veſperam ſequentis
diei, vel vſque ad tale tempus, intelligitur ſemel
tantùm conſequi indulgentiam, quamuis ſæpe vi-
ſitet, Graff. *d. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 42. Barboſ. *in
Extrauag. vnigenitus.* 2. *de pœnit. inter communes
num. 12. pag.* 193. poſt alios: ſi autem indulgentia
fuerit perpetua, intelligitur toties, quoties, Ioan.
Calder. per textum *in cap. 1. de fil. presbyt. lib.* 6. &
ita eſt in vſu ſecundùm Scribentes *in cap. final. de
pœnit. & remiſſ. lib.* 6. Emmanuel de Sà *in ſumma
verb. indulgentia num.* 7. Angel. *verb. indulgentia
num.* 4. & Roſell. *num.* 12. neque id omnino diſpli-
cet Nauarro *de indulgentiis notab.* 31. *num.* 37. poſt
Felinum *tract. de indulgentiis, num. etiam* 37. Suar. *d.
diſp. 57. ſect. 2. num.* 7.

Quo ad vltimum quæſitum, vbi de reuocandis 42.
indulgentiis? Reſponſio eſt ex cauſa poſſe reuoca-
ri indulgentiam etiam perennem à concedente,
imò, & ſine cauſa: pro certo tempore tacitè, vel
expreſsè indulgentia conceſſa illo elapſo expirat:
quia non valet vltra intentionem concedentis.
Non tamen expirant indulgentiæ in perpetuum,
aut indefinitè ſine temporis limitatione conceſſæ
per mortem concedentis, gloſſ. *in cap. vltimo, verb.
ſtatuta, de officio legati*, Innocent. *in cap. quod tran-
ſlationem num. 2. eodem titulo*, Nauar. *de indulgentiis
notab.* 31. *num.* 25. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1.
quæſt. 107. *num.* 2. vbi volunt indulgentias durare
poſt mortem concedentis, Cordub. *de indulgentiis
quæſt. 36. propoſitione* 1. Suar. *de pœnitentia diſp.* 57.
ſect. 2 num. 2. Ægidius *de indulgentiis diſp. 12. dub.* 12.
num. 49. per totum, & alij, quos referens ſequitur
Barboſa *in d. cap. vltimo, de officio Legati num.* 4.
fol. 263. col. 1. Sa *vbi ſupra num.* 9. vbi addit indul-
gentias non perire morte concedentis, nec ante
notitiam reuocationis, ſecundùm Geminianum
in cap. 1. §. ex parte num. 8. de conceſſione præbendæ,
quem referens ſequitur Syluester *verb. indulgentia
§. 8. num.* 11. Quare indulgentiæ durant, & quæri
poſſunt, donec plena notitia reuocationis habea-
tur, vt notant, Cordub. *de indulgentiis quæſt.* 36.
propoſit. 3. Nauarr. *ſuprà notab.* 31. *num.* 28. &
Suar. *tomo 4. de pœnit. diſp. 57. ſect. ſecunda, num.* 8.
& 9 dicens id eſſe ſecundùm mentem Pontificis,
& Couarr. *practic. cap.* 9. *num.* 7. *verſ. ſecunda
concluſio*, vbi concludit ſcientiam reuocationis
ſemper eſſe neceſſariam, quem ſequitur Barboſ.
in cap. ſanè el 1. in verb. innotuerit, num. 4. *de offic.
& poteſt. indic. delegat.* Faciunt tradita per San-
chez *lib. 3. de matrimonio diſp. 22. n. 59. & diſp.* 30.
n. 4. verſ operatur autem. Flamin. *de reſignatione lib.* 7.
quæſt. 14. n. 33. Anaſtaſ. Germon. *de indultes §. ibi
quoad vixeris, num.* 63. & alij, apud Sanchez.

Pe

De indulgentiis conceſſis pro defunctis.

§. IV.

EPITOME.

43. *Indulgentias pro defunctis quis poſſit concedere directè?*
44. *Quæ ſint neceſſaria, vt indulgentiæ proſint defunctis?*
45. *Indulgentia conceſſa defunctis per exiſtentes in peccato, an quæri poſſit?*
46. *Indulgentia pro defunctis conceſſa an extendatur ad viuos?*
47. *Vtrùm indulgentiæ, quæ valent per modum ſuffragij, quo iure proſint defunctis?*
48. *Vtrùm indulgentiæ conceſſæ per modum ſuffragij fundentur in iuſtitia, an in miſericordia?*
49. *Quid ſit concedere indulgentias defunctis per modum ſuffragij, & quid per modum abſolutionis?*
50. *Lucrans indulgentiam pro defunctis non eſt neceſſe quòd ſit in gratia.*
51. *Quando requiritur Miſſa in forma indulgentiæ pro defuncto, an requiratur oblatio Miſſæ pro illo?*
52. *An poſſint omitti ſuffragia pro defuncto cui quæſita fuit indulgentia?*
53. *Miſſa dicta in tali Altari priuilegiato pro defuncto, an illum liberet? & an defunctus in Purgatorio poſſit iuuare ſuis orationibus viuentes?*
54. *Indulgentiæ erga defunctos an infallibiliter ſortiantur ſuum effectum ſemper?*
55. *Quot ſint diſcrimina inter indulgentiam viuorum, & mortuorum, & an ſint eiuſdem rationis?*

43. PRIMA dubitatio, quis poſſit concedere indulgentias pro defunctis, & quomodo? Certum eſt poſſe Summum Pontificem defunctis conferre indulgentias directè. Probatur, quoniam poteſt eas conferre priuato, vt eas applicet defuncto: ergo poteſt eas immediatè applicare defunctis, vt conſtat ex praxi totius Eccleſiæ, quæ errare non poteſt; item, quia quilibet priuatus poteſt iuuare animas ſuis ſuffragiis in Purgatorio detentas, & illis prodeſſe, per opera ſatisfactoria pro iis ſatisfaciendo, & per modum interpretationis obtinendo remiſſionem pœnarum iis propter ſatisfactiones, ac merita Chriſti, vt volunt Caietanus *tom. 1. opuſc. tract. 16. quæſt. 5.* Durand. *in 4. diſt. 45. quæſt. 1.* Bellarm. *lib. 2. de purgatorio, cap. 16.* dicentes nos nedum per modum ſatisfactionis, ſed etiam per modum interpretationis poſſe iis animabus aſſequi remiſſionem pœnarum. Cur ergo non poterit Pontifex indulgentias eiſdem conferre immediatè, cùm poſſit diſpenſare per ſe theſaurum Eccleſiæ? Ægidius *de indulgentiis, dub. 10. num. 44.* poſt Valent. *tom. 4. diſp. 7. quæſt. 20. part. 5.* & priùs *diſp. 11. dub. 7. num. 51. 53. & ſequentib.* & eſt communis ex communi Catholicorum ſenſu, quem explicat Sylueſter *in verb. Papa, quæſt. 6.* poſt B. Antoninum *p. 3. tit. 22. cap. 5. §. 6.* poſſe nimirum peccatorum condonationes Papam mortuis concedere, quibus liberentur à pœnis ſoluendis in Purgatorio, Azor *inſtit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 18. verſ. quintò quæritur, & lib. 5. cap. 26. verſ. quartò quæritur.*

Nec obſtat concedere indulgentias eſſe actum iuriſdictionis; vt habetur *in cap. quod autem, de pœnit. & remiſſ.* vbi dicitur indulgentias illis tantùm prodeſſe, qui ſubſunt Prælato indulgenti; ſed Pontifex, vel Eccleſia in mortuos non habet iuriſdictionem: ergo non poteſt defunctis conferre indulgentias, quia reſpondetur Papam viuis indulgentias largiri per modum abſolutionis; abſoluendo eos à pœnis peccato debitis, & ſatisfaciendo pro ipſis ex theſauro Eccleſiæ, qui conſtat ex meritis Chriſti, & Sanctorum, vt ex *Clementinâ Vnigenitus, de pœnit. & remiſſ.* at verò mortuis non confert indulgentias in modum abſolutionis, cùm ſint extra iuriſdictionem Eccleſiæ; ſed per modum ſuffragij ſoluendo, & ſatisfaciendo pro illis ex theſauro Eccleſiæ, cuius adminiſtrationem, & diſpenſationem generalem habet ipſe Romanus Pontifex, Azor *d. cap. 26. quæſ. 4.* & conſtat ex Alexandro III. *in cap. quod autem, extra de pœnit. & remiſſ.* Rutilius Benzon. *de anno Iubilæi, lib. 2. cap. 49. verſ. dico igitur primò, fol. 316. & ſequent. vſque ad finem capitis.*

Secunda dubitatio, quæ ſint neceſſaria, vt de- 44.
functi fruantur indulgentiis? Reſponſio ſit, indulgentias eſſe concedendas expreſsè, vt poſſint applicari defunctis: aliter enim niſi ita expreſsè concedantur, nullus poterit eas defunctis lucrari, ita D. Thomas *in 4. diſt. 45. quæſt. 2. art. 3.* Ægidius *de indulgentiis. diſp. 12. dubio 11. num. 47.* ſubdens hoc requiri præter poteſtatem in conferente, quam ex vſu Eccleſiæ ſolus Romanus Pontifex habet. Vnde Epiſcopi nequeunt concedere indulgentias pro defunctis, cùm non habeant in illos iuriſdictionem, vt colligitur *ex cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ.* vbi conceditur illis facultas limitata quidem pro ſuis Diœceſibus; & ex *d. cap. quod autem,* & *ibi* Innocentius, & Cardinalis §. *in Leuitico, ſub cap. qui aliquando, d. 1.* Nauarr. *ibidem notab. 22. num. 4.* Cordubenſ. *quæſt. 9.* & Henriquez *de indulgent. lib. 7. cap. 32. §. 2.* quia re vera nullo iure conceditur Epiſcopo poteſtas pro defunctis. Quinimo Sixtus Quartus, vt ait Gabriel *in appendice, lect. 57.* declarauit indulgentias prodeſſe animabus Purgatorij per modum ſuffragij, quando Pontifex eas extendit ad illas, nulla facta mentione de Epiſcopo. Qui quamuis dum concedit aliis indulgentiam, poſſit ea frui, non tamen poteſt per indulgentiam ſibi ſoli datam ſe abſoluere ab iniunctis, ſed de theſauro Eccleſiæ ſibi applicat ſolutionem ſicut & aliis. Pontifex tamen poteſt ex cauſa ſibi indulgentiam conferre, abſoluens ſe etiam ab iniunctis, etiam ſi tutius eſſet Papam concedendi hanc facultatem ſibi indulgentias, & abſoluendi ipſum à pœnitentiis iniunctis committere Confeſſario. Henriquez *ſuprà.*

Sed quid ſi indulgentiæ concedantur generaliter omnibus fidelibus? Reſponde, non poſſe applicari defunctis, ſed ſolùm illis prodeſſe, quando in cōceſſione expreſsè declaratur D. Thom. *ſuprà,* & Bonauentura *diſt. 20.* & deducitur ex vſu Eccleſiæ dicentis quoties indulgentiæ pertinent ad defunctos, ita Fidelibus viuis, & defunctis, quia per hoc nomen *fideles,* niſi aliquid addatur, viuentes duntaxat intelliguntur. Suar. *diſp. 53. ſect. 1. ad finem, num. 7.*

Requiritur etiam, vt indulgentiæ proſint defunctis, vt opera requiſita fiant ea intentione à viuis, vt defunctis indulgentias lucrentur; nam nemo ſibi, aut aliis conſequitur indulgentias, niſi volens id ſaltem implicitè. Suar. *diſp. 53. ſect. 4. n. 3.* vbi addit non eſſe neceſſe, vt ſatisfactio eiuſdem

operis

operis pro defuncto offeratur, eo quòd opus illud ita factum non neceſſariò exigitur, vt ſatisfactorium, ſed vt pium ſolum, vel pertinens ad cultum Dei, ſequitur Ægidius *d. dubio 11. verſ. ſecundò, vt opus, & verſ. Quintò aliqui requirunt.*

45. Tertia dubitatio, an vt quæratur indulgentia defunctis, requiratur quòd operans ſit in ſtatu gratiæ? Affirmat Emmanuel de Sà *in ſumma, verb. indulgentia, num. 2. verſ. ego puto illum*, qui pro defuncto lucratur indulgentiam, debere eſſe in ſtatu charitatis, niſi opus faciat ex perſona Eccleſiæ, vt Miſſam, aut huiuſmodi aliud.

Dicendum tamen eſt non requiri, quòd lucrans indulgentiam pro defuncto ſit in gratia, ita Nauar. *de indulgentiis, notab. 17. num. 4. & notab. 22. n. 30.* Cordubenſ. *quæſt. 17. §. & ſi queratur.* Adrian. *in 4. quæſt. de indulgentiis, §. concluſio quarta*, Reginald. *de indulgentiis, lib. 7. cap. vltim. num. 195.* Ægidius *d. dubio 11. num. 48. ad finem, verſ. quintò*, ex eo fundamento, quoniam indulgentiæ habent effectum ex indulto Summi Pontificis, neque opus iniunctum pro defunctis requiritur vt meritum, ſed vt conditio: igitur quamuis operans pro defuncto ſit in peccato, non proinde tollitur effectus, dummodo conditio per quam Pontifex concedit indulgentiam, adimpleatur, & anima exiſtat capax ad recipiendum effectum indulgentiæ. Vnde non requiritur quòd operans ſit in gratia, vt cum aliis oſtendit Suarius *diſp. 53. ſect. 4. ex num. 3. vſque ad 6.* Ratio illius, quia non requiritur gratia in eo, qui non eſt recepturus effectum indulgentiæ, ſed in eo cui indulgentia procuratur; ſecus quandò quis ſibi procurat indulgentiam, tũc non poteſt eam recipere, ſi eſt in peccato. idem Nauarr. *conſ. 36. à num. 2. de pœnit. & remiſſ. in 2. edit.*

46. Quarta dubitatio de indulgentia pro defunctis conceſſa, an extendatur ad viuos? Reſponſio eſt negatiua, quia non ſolet concedi cuiquam, vt facto ſuo quærat indulgentiam animæ hominis adhuc viuentis, niſi Pontifex id expreſsè concedat. Nam indulgentiæ conceſſio eſt ſtrictè intelligenda, argumento capitis, *porrò, de priuilegiis, verb. priuilegiorum ſeruare tenorem*, vbi notatur tenorem priuilegij attendendum eſſe, nec de illo eſſe iudicandum, niſi ipſius tenore inſpecto; nam verba ſunt mentis ſigna, & demonſtrant voluntatem animi. *l. Labeo. §. idem Tubero. ff. de ſupellectili legata. l. 1. §. Dinus, ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* Menoch. *conſ. 1. num. 262.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1415. num. 24.* Perez *tit. 9. verſ. aut dictum, lib. 8. ordinamenti, pag. 216.* Farin. *in praxi, p. 5. quæſt. 126. num. 158.* & in ſpecie Nauarr. *conſ. 38. & 39. de pœnit. & remiſſ.* vbi concludit indulgentiam conceſſam per Papam capellis pro mortuis, non reſpicere animas viuentium, neque alios viuos in illis celebrantes.

47. Quinta dubitatio de indulgentiis, quæ valent per modum ſuffragij, quo iure proſunt defunctis? Reſponſio ſit prodeſſe defunctis in modum ſuffragij ex certa, & firma lege, nam mortui in quos conferuntur, ſunt in ſtatu gratiæ, & Eccleſia conferens etiam habet gratiam Dei. Cùm ergo Summus Pontifex animas in igne purgante detentas nequeat iuridicè abſoluere, offert ex teheſauro Eccleſiæ Chriſti, & Sanctorum ſatisfactiones pro illis, eo modo quo ab Eccleſia pro eiſdem ſolent Miſſæ offerri, & alia ſatisfactoria opera, quæ ſuffragia dicuntur. Vnde patet indulgentias hoc modo conceſſas per modum ſuffragij, eſſe quædam ſuffragia, ſeu auxilia, quibus animæ fidelium exiſtentes in Purgatorio iuuantur. Et quamuis modus auxiliandi defunctis per pia opera triplex ſit, Auctore Caietano *tract. 2. de indulgentiis, quæſt. 5.* Primus per viam meriti de congruo, ſecundus per viam impetrationis, tertius per viam ſatisfactionis ſatisfaciendo pro illis per operum pœnalium paſſionem: nihilominus hoc loco ſuffragium, vel auxilium indulgentiarum non eſt per modum ſuffragij meritorij, aut impetratorij, ſed ſatisfactorij, Nauar. *notab. 22. num. 14.* Azor. *d. lib. 5. cap. 26. verſ. quartò queritur*, Rutilius Benzon. *de anno Iubilæi, lib. 2. cap. 49. dubio 1. verſ. quarta opinio*, & Coſta *in Bulla Cruciata, quæſt. 18.*

Non eſt tamen omittendum, quod ait Reginald. *d. lib. 7. de indulgentiis, cap. vltim. num. 198.* ob quæſitam defunctis indulgentiam non eſſe omittenda Eccleſiaſtica ſuffragia pro illis facienda, nam, vt notat Nauarr. indulgentia etiam pleniſſima interdum non liberat pleniſſimè, niſi cauſa ob quam indulgentia conceditur, ſit ad id ſufficiens, ſic ille *notabil. 22. num. 50.* vbi addit non obſtante indulgentia pleniſſima eſſe facienda ſuffragia, ſicut fiunt pro puero recèns baptizato mortuo, non ad liberandum animam illius, ſed ad gratias agendas, vt vult Alexand. *4. p. quæſt. 42. art. vltim.* & ad gaudium accidentale defunctorum augendum, eo quia in cœlo animæ exultant lætitia, quod amici eorum tam pia ſuffragia pro eis agentes Deo gratiores fiant, & Deus in dies magis, ac magis honoretur, ſequitur Rutilius Benzonius ſuprà *lib. 2. cap. 51. verſ. verùm antequam*, ſecundùm Gabriel. *ſuper Canon. lect. 57.* & Caiet. quem refert, ac ſequitur Nauarr. *d. notab. 22. num. 50. & num. 51.*

Sexta dubitatio, an indulgentiæ conceſſæ per 48.
modum ſuffragij fundentur in iuſtitia, an in miſericordia? In hac re partita eſt quæſtio. Caietan. *tract. 16. quæſt. 5.* opinatur indulgentias non ſolùm, ſed etiam quæcunque alia ſuffragia, non via iuſtitiæ, ſed via gratiæ, & miſericordiæ ad animas ſeparatas in Purgatorio deuolui; atque ita omnem fructum, & effectum illorum pendere ex mera Dei acceptatione. Nihilominus ſubdit non eſſe propterea huiuſmodi ſuffragia incerta, ſed certa, & infallibiliter à Deo acceptari, & animas in Purgatorio verè frui indulgentiis per modum ſuffragij, ſicut viui fruuntur per modum abſolutionis. Ratio, quia, Auctore D. Thoma *3. p. quæſt. 46. art. 6.* pœnæ omnes huius vitæ ſunt multo mitiores, quàm minima pœna animarum in Purgatorio: igitur inter illas non poteſt fieri commutatio. Iuuat vſus Eccleſiæ, quæ in omnibus ſuis ſuffragiis enixè, & aſſiduè à Deo petit, vt per ſuam piiſſimam, & infinitam miſericordiam ea velit acceptare in animarum ſeparatarum commodum, ſequitur Cano *de locis theologicis, cap. 13. ad nonum, §. qui verò*, Cordubenſ. *quæſt. 13. de indulgentiis, §. 4.* Henriquez *eodem titulo, cap. 7. §. 3. & 4.*

Michael Medina nouæ cuiuſdam opinionis inuentor *diſp. 7. cap. 32. & tribus ſequentibus*, autumat tria. Primum omnes indulgentias, ſiue pro viuis, ſiue pro mortuis, eodem modo, vtplurimum fieri, nimirum interueniente poteſtate iuriſdictionis ſimul, & accedente diſpenſatione ex theſauro Eccleſiæ. Secundum quòd fiunt interdum poteſtate ſola iuriſdictionis concurrente, abſque vlla theſauri Eccleſiaſtici diſpenſatione, & è contrario fiunt aliquando ex theſauro duntaxat ſine vllo reſpectu ad poteſtatem iuriſdictionis. Tertium dicit Pontificem poteſtate iuriſdictionis, & abſolutionis vtentem conferre indulgentias animabus

ſeparatis,

ſeparatis, quas exiſtimat etiam ſuper terram eſſe, & ad militantem Eccleſiam pertinere, & ex conſequenti Pontifici ſubeſſe tanquam ſubditas. Vnde ſicut Chriſtus Dominus eſt iudex viuorum, & mortuorum: ita etiam eius Vicarius, ſcilicet Pontifex Romanus. Tertium non eſſe nouum Eccleſiæ datam eſſe poteſtatem in animas ſeparatas, cùm illam habeat in Dæmones, cùm eos coërceat auctoritatiuè per virtutem Exorciſmorum; pro quo iuuat viuentes ratione delictorum, quæ in vita patrarunt, poſt mortem adhuc quo ad pœnam poſſe iudicari ab Eccleſia. Nam delicti ratione ſortitur quis forum in eo loco, in quo deliquit, vt eſt communis, Clar. *in §. vltimo, quæſt.* 38. *& quæſt.* 85. Couarr. *cap.* 11. *num.* 3. *in practic.* Gregor. Lop. *l.* 1. *gloſſ. vltim. tit.* 29. *partit.* 3. Auiles *ad cap.* 27. *Prætorum*, Azeued. *l.* 1. *à num.* 62. *cum ſequent. tit.* 16. *lib.* 8. *noua recopil.* & Morla *in Emporio iuris ciuilis*, *p.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 20. *num.* 10. *verſ. ſed vera.* Quinimò deliquens remittendus eſt ad locum delicti, vt ibi puniatur ad aliorum exemplum, quamuis ſit vagabundus, cùm fiat de iuriſdictione illius ratione delicti, Franc. Molin. *de brachio ſæculari*, *cap.* 40. per textum *in cap. poſtulaſti* 14. *de foro competenti.* Igitur cùm viuentes in mundo deliquerunt, poſſunt etiam mortui per Eccleſiam iudicari, & à Papa ſolui, & ligari. Additque tandem Medin. eos qui hanc poteſtatem in animas ſeparatas Romano Pontifici ſubtraxerint, de Apoſtolica auctoritate indigniſſimè ſentire.

Nauarrus tamen *in tractat. de indulgentiis*, *notab.* 22. *ex num.* 16. *vſque ad numerum* 22. tradit nullo modo eſſe admittendam ſententiam Caietani, quem ſequitur Sotus *diſtinct.* 21. *quæſt.* 2. *artic.* 3. *& diſtinct.* 25. *quæſt. etiam* 2. *& artic.* 3. & vt Ledeſma 2. 4. *quæſt.* 29. *artic.* 3. qui tandem volunt non per viam gratiæ, & miſericordiæ, ſed per viam iuſtitiæ ſuffragium indulgentiarum defunctis prodeſſe. Fundamentum eſt, quoniam ſicut viuentes pro viuentibus ex iuſtitia poſſunt ſatisfacere; ſic etiam viuentes pro mortuis, cùm in vtroque ſit eadem ratio. Quod etiam vult Ioan. Medin. *in Codice de ſatisfactione*, *quæſt.* 5. Quòd autem viuentes pro viuentibus ex iuſtitia, & de condigno poſſunt ſatisfacere, applicando illis ſua opera ſatisfactoria, tradit D. Thomas 3. *p. in ſupplemento*, *quæſt.* 13. *artic.* 2. Sotus *in* 4. *diſtinct.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 3. *& diſtinct.* 45. *quæſt.* 2. *artic.* 3. *verſus finem*, Nauarr. *ſupra*, & Gregor. de Valent. *in lib. de ſatisfactione*, *cap.* 4. Cùm ergo omnia argumenta, quæ concludunt pro viuis poſſe ſatisfieri, probent etiam pro defunctis, qui ſunt in Purgatorio, non eſt negandum indulgentias pro mortuis conceſſas viæ iuſtitiæ ad defunctos deferri, & de condigno prodeſſe.

Item animæ illæ ſunt membra Chriſti, & Eccleſiæ, in qua quaſi in quodam corpore ſub vno Chriſti capite continentur: idcirco ſicut vnum membrum alterum iuuat, ſic etiam viuentes poſſunt defunctis ſubuenire pro eis ſatisfaciendo: imò tenentur ex debito, & iuſtitia quadam viuentes defunctis fidelibus auxilium præſtare, quandiu ſunt in Purgatorio: quia actu ſunt membra Chriſti per opera ſatisfactoria; quod eſt officium membrorum in eodem corpore exiſtentium, dum indigent, vt vnum alteri ex iuſtitia teneatur ſuccurrere: nec non ex natura charitatis id patet, ex qua ſatisfactio virtutem ſuam aſſequitur, & ex charitate omnem ſatisfactionem procedentem acceptat Deus: vnde ſicut quis poteſt pro ſe opera ſatisfactoria offerre; ſic etiam pro amicis fidelibus tam viuis, quàm defunctis, & à Deo acceptantur ad pœnarum remiſſionem. Ex quibus omnibus deducitur, ſi quis poteſt ſibi, vel alteri ex iuſtitia quadam viuo, Chriſti, & Sanctorum ſatisfactiones applicare, poſſe etiam mortuis. Sunt enim Chriſti ſatisfactiones infinitæ, & ſuperant quaſcunque alias ad ſatisfaciendum, & à Patre Æterno pluſquam omnes aliæ magni fiunt: quare de condigno ſi à poteſtatem habente applicentur, ſatisfacient de condigno pro animabus in igne purgante detentis: ſiquidem alia opera ſatisfactoria pro defunctis de condigno ſatisfaciunt facta ab exiſtentibus in gratia.

Pro hac ſententia facit Leo X. *in Epiſtola ad Caietanum*, vbi vult indulgentias tam viuis, quàm defunctis prodeſſe quantum ſonant. Iuuat Petrus Sotus *lectione* 3. *de Purgatorio*, & Couarr. 1. *p. in cap. Alma mater*, §. 5. *num.* 11. dum aiunt viuorum ſuffragia, ſi fiant pro defunctis in Purgatorio exiſtentibus, ita illis prodeſſe, vt ex rigore iuſtitiæ pro temporali pœna ſatisfaciant, quam in hoc ſæculo plenè non ſubierunt: ergo maiori cum ratione indulgentiæ valebunt ad ſatisfaciendum, & ad liberandum à pœnis cùm habeant maiorem vim ſatisfaciendi, & contineant immediatè Chriſti paſſiones, & Sanctorum.

Nec obeſt ſi dicatur neminem poſſe pro altero promereri ex condigno, aut gratiæ augmentum, aut gloriam: ergo vnus pro altero non poterit de condigno, aut ex iuſtitia ſatisfacere. Nam hoc argumentum nihil facit ad quæſitum, quod eſt an indulgentiæ per modum ſuffragij fundentur in iuſtitia, an ſolùm in miſericordia. Nihilominus D. Thomas *in ſupplemento* 3. *p. quæſt.* 13. *artic.* 2. *ad* 1. quem omnes ſequuntur, rationem reddit huius diſſimilitudinis, dicens augmentum gratiæ, & præmium eſſentiale concedi homini a Deo ſecundùm propriam diſpoſitionem, & ſecundùm eius menſuram, neminémque alteri poſſe mereri de condigno hanc diſpoſitionem, nec poſſe aliquem purum hominem ad illa diſponi per alterius actionem, cùm talis diſpoſitio debeat eſſe propria, & intrinſeca: ſecus de remiſſione pœnæ temporalis, quæ non requirit in eo, cui fit, certos ac præſcriptos gradus diſpoſitionis, ad quorum menſuram huiuſmodi pœnæ temporalis fiat remiſſio; quam remiſſionem per ſatisfactionem fieri nihil repugnat, ita D. Thomas, & multo fortiùs per indulgentias, in quibus datur æquiualens, & adæquata ſolutio pro defunctis: atque ita ex iuſtitia, & de condigno fieri dicendum eſt, ita Nauarr. Sotus, Ledeſma, Gabriel *ſupra*, quod etiam videntur ſupponere D. Thomas, & Richard. & alij *in* 4. *diſtinct.* 45. dum diſputant, an ſummus Pontifex poſſit per indulgentias exhaurire Purgatorium, & omnes omnino animas in eo exiſtentes liberare, de quo nemo dubitat poſita ſufficienti cauſa, & qui negant, ad inſufficientiam cauſæ confugiunt.

Ad rationes Caietani dicendum eſt, nihil concludere: nam quamuis pœnæ huius vitæ in ſe minores ſint, & nequeant æquiparari tormentis quæ patiuntur animæ exiſtentes in Purgatorio: attamen quoad acceptationem diuinam exigua pœna, ac ſatisfactio Chriſti non ſolùm

æquipa

æquiparatur, ſed longè ſuperat omnem pœnam etiam grauiſſimam ignis purgantis ad ſatisfaciendum. Eſt enim remiſſio pœnæ, quæ fit in Purgatorio effectus meritorum Chriſti, quando per indulgentias, vel ſatisfactiones viuorum, & per ſuffragia Eccleſiæ remittuntur Purgatorij pœnæ, ita poſt alios Rutil. Benſon. *de Iubilæo, lib. 2. cap. 37. ad finem, verſ. Decimoquarto.*

Ad Medinæ opinionem dicendum eſt non ſubſiſtere, & eſſe contra communem, quatenus aſſerit Pontificem habere iuriſdictionem in Purgatorio, vt tradunt Bonauentura *in 4. diſtinct. 20. quæſt. penult.* & Gabriel *in canone Miſſæ, lect. 57.* patet ex verbis Domini: *Quæcunque ſolueritis ſuper terram*, quorum ſenſus eſt ſuper vniuerſum terrarum Orbem, hoc eſt, circa Eccleſiam per vniuerſum Orbem diſperſam. Non enim dictum fuit Petro, *ſubtus terram*, ſed *ſuper terram*, vt ex Chryſoſtomo *homil. 45. in Matthæum.* Atque ita *ſuper terram* idem ſignificat, atque ſuper faciem terræ in hoc mundo ſub cœlo; non autem quæ in Inferno, & Purgatorio ſunt, nomine terræ comprehenduntur. Nec item Pontifex accepit poteſtatem iudicandi viuos, & mortuos, hoc enim reſeruatum eſt Chriſto Domino, cui pater omne iudicium dedit; ſed tantùm Petro, & ſucceſſoribus datum eſt mortales ſoluere, & ligare. Nec facit contrà poſſe Eccleſiam Dæmones expellere à corporibus humanis, & in illos per auctoritatem hanc poteſtatem exercere, dum in corporibus humanis exiſtunt, eáque excruciant, ac vehementer vexant; quia ex hoc non ſequitur poſſe ligare, vel abſoluere animas Purgatorij, cùm non pertineant ad Eccleſiam militantem per ſe, & ſint extra viam, & ſtatum merendi, & in loco ſatisfaciendi detinentur, donec plenè ſoluant; quare potiùs videntur pertinere reductiuè ad Eccleſiam triumphantem aliquo modo, & ad militantem per accidens, & indirectè. Cordubenſ. *in quæſt. 16. de indulgentiis, in reſponſ. ad quartam probationem.* non tamen propterea animæ illæ poſſunt iudicari à Pontifice, cùm non ſubdantur quo ad earum perſonas poteſtati clauium; at verò cùm ſint membra Eccleſiæ, & in Purgatorio detineantur, vt ſoluant pœnas debitas, ex communi theſauro Eccleſiæ poſſunt, ac debent adiuuari.

Nec obeſt argumentum, quòd ait animas exiſtentes in Purgatorio ratione delicti fieri de foro Eccleſiæ, quia hoc non eſt verum, cùm illa regula in foro exteriori tantùm habeat locum; non autem in foro ſecreto interno quoad Deum. Nam Parochus vbique poteſt abſoluere à peccatis ſubditum ſuum extra fines ſuæ Parochiæ commiſſis, Syluester *verb. Confeſſor. 1. §. 14.* Sà *in ſumma, verb. abſolutio, num. 9.* ita poteſt quis ſibi ſubditum abſoluere vbique, & à peccatis, & ab excommunicatione. Graffis *deciſ. lib. 4. cap. 16. num. 2.*

49. Septima dubitatio, quid ſit concedere indulgentias defunctis per modum ſuffragij, & per modum abſolutionis? Reſponſio ſit conferre indulgentias mortuis in modum ſuffragij, eſſe ſoluere, & ſatisfacere pro mortuis ex theſauro Eccleſiæ, non quia directò Papa vt iudex eos ſoluat à pœnis Purgatorij; ſed quia eis extra Papæ ditionem ad forum Dei deductis aliquid largitur ex theſauro ipſius Eccleſiæ, veluti eleemoſynæ ſubſidium, quod pro pœnis debitis impendant, ſicuti pro aliquo reo amico tu ſolueres, quod ipſe alibi alteri deberet, pro quo in carcere retineretur, donec ſolueret; & hoc eſt quod dici ſolet indulgentias prodeſſe defunctis per modum ſuffragij. Concedere autem indulgentias viuis in modum abſolutionis, eſt abſoluere eos à pœnis peccato debitis; tunc enim abſoluendo Eccleſia, vel Papa ſoluit, & ſatisfacit pro ipſis ex theſauro Eccleſiæ, qui conſtat ex meritis Chriſti, & Sanctorum, vt habetur *in Clementina Vnigenitus, de pœnit. & remiſſ.* Vnde non dimittit Eccleſia, vel Papa viuentibus pœnas peccatorum gratis, ſed relaxat partim ſoluendo, & partim pro ipſis ſatisfaciendo: idcirco dicuntur indulgentiæ prodeſſe viuis per modum abſolutionis; quia Pontifex tanquam iudex eos abſoluit à pœnis culpæ debitis, Nauarr. *de indulgentiis, notab. 22. ex num. 10. vſque ad 14. & ex num. 20. vſque ad finem capitis,* Azor. *inſtit. moral. lib. 4. cap. 18. quæſ. 5. & lib. 5. cap. 26. quæſ. 4.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, p. 1. cap. 7. num. 29.* vbi ait Romanum Pontificem concedendo indulgentias pro mortuis, ſemper addere per modum ſuffragij: quaſi dicat ſe non directè abſoluendo, ſed indirectè ſoluendo pro illis eos iuuare, cùm non habeat auctoritatem iudiciariam, neque iuriſdictionem directam in defunctos, Suar. *diſp. 53. ſect. 2. num. 4.* ſubdens Pontificem non poſſe concedere indulgentias defunctis per modum abſolutionis; ſed per modum ſuffragij, quod deducit ex D. Thom. dicente *dict. quæſt. 2.* indulgentias non poſſe concedi directè, & principaliter defunctis, ſed indirectè, & ſecundariò. Quam etiam partem ſequuntur Alenſis *4. p. quæſt. 83. aliàs 23.* Richard. *in 4. diſt. 20. art. 3. quæſt. 3.* Bellarmin. *lib. 2. de Purgatorio, c. 16.* & Maior *in 4. diſt. 20. quæſt. 2.* addens contrariam ſententiam nullo modo eſſe populo prædicandam, eo quia concedere indulgentias ad modum abſolutionis eſt auctoritate iudiciaria, quæ ſolùm exercetur in ſubditos, remittere pœnas peccato debitas: atqui animæ exiſtentes in Purgatorio non ſubſunt poteſtati Pontificis; igitur nequeunt ab ipſo auctoritate iudiciaria à pœnis Purgatorij abſolui; & ex conſequenti non poteſt illis conferre indulgentias in modum abſolutionis, ſicuti concedit viuis, ſed per modum ſuffragij; vide tamen Suarium *dict. diſp. 53. ſect. 3. ex num. 7. vſque ad num. 12.*

Ex dictis inferri poteſt indulgentiam per modum ſuffragij, & per modum abſolutionis non differre inter ſe in quantitate effectus, vel in eius infallibilitate, ſed in modo cauſandi moraliter illum effectum. Ratio, quia vtraque indulgentia tam per modum abſolutionis, quàm per modum ſuffragij eſt vera, ac propria indulgentia. Nihilominus non eſt dubium formaliter, ſeu morali ſpecie differre; nam Pontifex dum concedit indulgentiam per modum ſuffragij, non propriè remittit pœnam, ſed offert ſummam, & quantitatem pretij propter quod Deus remittit, quæ oblatio dicitur etiam vera indulgentia data à Pontifice, cùm det id, quo remiſſio obtinetur; & ideo dicitur indulgentia per modum ſuffragij; quando autem Pontifex concedit indulgentiam per modum abſolutionis, ipſe eam concedit immediatè, & proximè, remittitque pœnam vti Miniſter Dei, & iudex locum, ac vices eius tenens; contrà verò quando confert indulgentiam in modum ſuffragij, offert Deo quantitatem æquiualentem, vt ipſe remittat pœnas, &

d by Google

& vtroque modo iuſtitia interuenit, quamuis in hoc poſteriori intercedat iuſtitia per modum æquiualentis commutationis, quæ fundatur in pacto, & promiſſione diuina: ex quo patet indulgentiam defunctorum non eſſe omnino eiuſdem rationis cum illa, quæ conceditur viuis, quia hæc tria continet, abſolutionem ſcilicet à pœna iniuncta, vel iniungenda, diſtributionem theſauri, & ſolutionem ex illo pro pœna: illa autem, quæ datur defunctis, continet ſolùm duo, applicationem videlicet theſauri, & pœnæ ſolutionem, Caietan. *de indulgent. tract. 15. cap. 1. & 6.* Sotus *diſt. 21. quæſt. 1. art. 2.* Cordubenſ. *quæſt. 1.* & Henriquez *lib. 7. cap. 4. num. 3. & 4.* & alij, quos referens ſequitur Rutil. Benzon *de Anno Iubilæi lib. 2. cap. 49. dubio 3. fol. 316. & ſequenti.*

50. Differunt etiam ex parte ſubiecti, quia acquirens indulgentias pro defunctis non eſt neceſſe, vt ſit in ſtatu gratiæ quando opera iniuncta exequitur; ſecus verò quando indulgentiam ſibi vult conſequi per vnicum opus, eo modo quo ſuprà dictum eſt §. 3. *numero 39. & §. 4. num. 45.*

51. Octaua dubitatio, an quando requiritur Miſſa in forma indulgentiæ pro defuncto, neceſſe ſit illam offerre pro illo? Reſponſio eſt affirmatiua quoad effectum ſatisfactionis ex opere operato, præſertim quando in forma indulgentiæ ſunt hæc, aut ſimilia verba, Dicendo, aut offerendo Miſſam pro defuncto, liberes eius animam à Purgatorio. Quòd ſi dicatur tantùm, Dicendo Miſſam, vel quoties Miſſam dixeris, toties liberes vnam animam à Purgatorio. Tunc enim non requiritur, quòd applicetur Miſſa pro defuncto, ſed ſufficit, quòd applicetur ſolùm beneficium indulgentiæ. In dubio autem, quando non conſtat quibus verbis conceſſa fuerit indulgentia, tutius eſt Miſſam offerre pro defuncto, Suar. *diſput. 53. ſect. 4. num. 3.*

52. Nona dubitatio, an poſſint omitti ſuffragia pro defuncto, cui quæſita fuit indulgentia? De hac re ſuprà *num.* 47. vbi diximus non eſſe omittenda ſuffragia. Nihilominus poſſunt omitti ea ſuffragia, quæ ab Eccleſia ſolent offerri, ac etiam ea, quæ à priuatis pro defunctis poſſunt offerri, quando moraliter conſtiterit indulgentiam plenariam fuiſſe obtentam defuncto; vt colligitur apertè ex traditis à Nauarro *de indulgentiis notab. 22. num. 50.* & ex Reginald. *de indulgentiis lib. 7. cap. vltim. num. 198.* quamuis de conſilio addunt non eſſe omittenda ſuffragia, ob rationes ſuprà memoratas: quòd ſi contingat ſuffragia defunctis non prodeſſe, reponuntur in theſauro Eccleſiæ; ſicut reponentur ſuffragia oblata pro incapaci eorum, Suar. *diſp. 48. ſect. 8. num. 26. ad finem*; quod etiam procedit quando offeruntur pro animabus, quæ illis non indigent.

53. Decima dubitatio circa Miſſas in Altari priuilegiato pro defunctis celebratas, an omnino liberentur, & an animæ ſeparatæ, dum exiſtunt in Purgatorio, orent pro viuentibus? Quo ad primam partem huius dubij dicendum eſt, quamuis Pontifex non habeat iudiciariam auctoritatem, nec iuriſdictionem directam in defunctos; nihilominus ſi concedat, vt per Miſſam celebratam in Altari priuilegiato pro tali anima, liberetur à Purgatorio, liberabitur per indulgentiam conceſſam per modum ſuffragij, & per viam conſolationis, & ſatisfactionis, D. Thomas *in ſupplemento 3. part. quæſt. 71. art. 12.* Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici *1. part. cap. 7. num. 31.* Probatur argumento multorum Pontificum, qui multis Altaribus conceſſerunt per totum Orbem priuilegia liberandi vnam animam ab igne purgante in Miſſæ ſacrificio per modum ſuffragij, Franciſc. Leo *ſuprà num. 29.* quæ priuilegia an ſint perpetua, & in æternum duratura vſque ad finem ſæculi, ambigi poteſt, ex *regul. 56. Cancellariæ* Innocentij Octaui, quæ ſic habet, ibi, *Item voluit quòd in litteris indulgentiarum ſolùm dentur feſta per Cancellariam dari ſolita, & quod durent per viginti annos, niſi petantur pro vna die, & tunc durent perpetuò.* Ex qua regula conſtat non durare in perpetuum indulgentias conceſſas alicui Eccleſiæ in feſtis certis, quando ſine termino conceduntur, ſed durare per viginti annos duntaxat, cùm indulgentiæ ſint odioſæ propter quæſtores, qui non quærunt commodum animarum, ſed potiùs pecuniarum, facit *cap. cùm ex eo, de pœnitent. & remiſſ. & Clement. cùm abuſionibus, eodem tit.* At verò quando petitur indulgentia pro vna die tantùm in anno, debet durare perpetuò, quo vſque finiatur Mundus. ita Gloſſator *in eadem regula.*

Quo ad ſecundam partem, dicendum eſt animas defunctorum poſſe iuuare ſuis orationibus viuentes, vt patet ex *lib. 2. Machab. cap. 15.* vbi legitur Oniam, & Hieremiam mortuos iam dudum viſos fuiſſe orare pro omni populo Iudæorum; & infrà. *Reſpondentem verò Oniam dixiſſe: Hic fratrum amator, & populi Iſraël: hic eſt, qui multum orat pro populo, & vniuerſa ſancta ciuitate Hieremias Propheta Dei.* Eſſe namque à viris ſanctis defunctis hominibus viuentibus in hoc ſæculo collata beneficia plurima, non eſt dubium, Auctore D. Auguſtino *lib. 22. cap. 8. de Ciuitat. Dei.* Nec difficile eſt creditu etiam animas in igne purgante morantes pro nobis orare, & impetrare, teſte Sancto Gregorio *lib. 4. Dialog. cap. 4.* & Petro Damiano *in Epiſtola de miraculis ſui temporis*, referentibus animas Paſchaſij, & Sancti Seuerini miracula edidiſſe, cùm eſſent in Purgatorio: quibus accedit Bellarmin. *lib. 2. de Purgatorio, cap. 3. ad finem*, dicens animas in Purgatorio ſi pro ſe, vel nobis orent, non mereri, ſed ſolùm impetrare ex meritis præteritis; ſicut nunc Sancti in cœlo orando pro nobis, quamuis non mereantur, impetrant tamen, & *cap. 15. verſ. non ſecundum, & verſ. præterea animæ Purgatorij.* Quia quamuis animæ exiſtentes in Purgatorio ratione pœnarum ſint nobis inferiores, ratione tamen gratiæ in qua ſunt confirmatæ, ſunt nobis ſuperiores, & oratio ex charitate procedens impetrat. Item animæ ibi exiſtentes orant pro ſe; ergo etiam pro nobis poſſunt orare, & diues in inferno orabat pro fratribus ſuis; ergo etiam animæ in Purgatorio *Luc. 16.* atque ita ſicut viui ſuis orationibus proſunt viuis, ſic etiam proderunt mortui viuis.

Vndecima dubitatio, an indulgentiæ erga defunctos infallibiliter ſuum ſortiantur effectum? Reſponſio eſt affirmatiua, quia mortui quibus per modum ſuffragij conceduntur indulgentiæ, ſunt in gratia Dei, & in charitate: ideo ex certa, & firma lege proſunt illis, & nihil impedit quòd non proſint, quia conferre illis indulgentias hoc modo, eſt ſoluere, & ſatisfacere pro illis ex theſauro Eccleſiæ. Probatur ex illo 54.

gitized by Google

Chriſti Domini, *quidquid ligaueris, & ſolueris ſuper terram, erit ligatum, & ſolutum in cœlis.* Idcirco quemadmodum indulgentiæ pro viuis, proſunt illis in modum abſolutionis certa, & firma lege Chriſti, ſic etiam eadem Chriſti Domini lege certa, & firma indulgentiæ conceſſæ mortuis in modum ſuffragij, illos liberant.

Nec obeſt opinio Soti *in 4. diſtinction. 21. queſtion. 1. articul.* 3. autumantis indulgentias per modum ſuffragij non tam infallibili certitudine iuuare defunctos, quàm viuos per modum abſolutionis: quoniam Deus æqualem tribuit poteſtatem Eccleſiæ ad applicandum indulgentias defunctis per modum ſuffragij, & viuis per modum abſolutionis, in quam etiam partem inclinat ipſe Sotus, dum ait oppoſitum eſſe magis pium exiſtimare, nimirum indulgentias per modum ſuffragij datas tam infallibili certitudine prodeſſe defunctis, quàm viuis, quando conceduntur per modum abſolutionis, quæ opinio eſt Suarij *diſputat.* 53. *ſect.* 3. *numero* 3. vbi ait fuiſſe Sancti Thomæ *in 4. diſt.* 45. *queſt.* 2. *art.* 3. *queſtiunc.* 2. Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 26. *queſ.* 5. & Rutilius Benzon *de anno Iubilai lib.* 2. *cap.* 51. *in principio*, vbi concludit non modò indulgentias pro viuis, ſed etiam pro defunctis infallibilem, ac certum habere effectum ex diuina promiſſione, iuxta verba Chriſti Domini, *erit ſolutum & in cœlis.* Quare non ſunt audiendi Caietan. *tom.* 1. *tract.* 16. *de indulgentiis queſt.* 5. Cordubenſ. *queſt.* 13. *&* 14. & Henriquez *lib.* 7. *cap.* 7. *de indulgentiis, num.* 3. *&* 4. dum aiunt effectum indulgentiarum pro defunctis non eſſe certum ex aliqua lege, vel promiſſione diuina, ſed dependere ex mera Dei liberalitate: quorum ſententia tanquam falſa diſplicet, eamque Gregor. de Valent. *in cap. vltim. de indulgentiis*, vocat incautè pronunciatam.

55. Duodecima dubitatio circa diſcrimina indulgentiarum viuorum, & mortuorum, quæ ſunt, indulgentiam defunctorum non eſſe omnino eiuſdem rationis cum illis, quæ dantur viuis; ita communiter Doctores. Item indulgentia defunctorum eſt eiuſdem rationis cum illa, quæ confertur viuis quoad cauſam quidem, & effectum, quia per eandem auctoritatem clauium ipſa confertur, & operatur in effectu liberationem à pœna. Non eſt autem omnino eiuſdem rationis, quoniam non datur defunctis per modum abſolutionis, ſed per modum ſuffragij, hoc eſt, datur illis ſpiritale ſubſidium per applicationem theſauri, ex quo pro illarum pœnis fiat Deo ſolutio: viuis autem datur per actum iuridicè abſolutionis, & poteſtatis; ex quo apparet diſcrimen cùm dentur viuis per abſolutionem perſonarum, defunctis autem per ſolutionem pœnarum, & applicationem theſauri: non enim Eccleſia defunctorum animas à pœna cum auctoritate abſoluit. Nihilominus non propterea indulgentia defunctorum deſinit eſſe actus quidam iuriſdictionis, quia verè eſt, quatenus auctoritate clauium à Pontifice erga illas theſaurus Eccleſiæ diſpenſatur, ita Gregor. de Valent. *lib. de indulgentiis, cap. vltim.* & ex Caietan. colligitur *tractat.* 16. *de indulgentiis cap.* 6. & Rutilius *dict. lib.* 2. *cap.* 49. *dubio* 1. *fol.* 317. expreſsè.

DISPVTATIO V.

De Iubilæo ſacro Anni ſancti.

§. I.

EPITOME.

1. *De natura, nomine, & origine Iubilæi.*
2. *De neceſſitate Iubilæi in genere, & in ſpecie.*
3. *In Eccleſia eſt poteſtas conferendi Iubilæum, & eſt theſaurus ex quo Iubilæum depromittitur, idque latè oſtenditur.*
4. *Quis ſit huius theſauri legitimus diſpenſator.*
5. *An Chriſti opera quoad ſatisfactionem ſint valoris infiniti.*
6. *& quot ſint ſatisfactiones quando nobis per opera noſtra applicantur Chriſti ſatisfactiones.*
7. *An indulgentiæ proſint nobis ex opere operato?*
8. *Quando indulgentia Iubilæi primum fuerint inſtituta, & quando tempus mutatum?*
9. *Quo die Annus ſanctus Iubilæi incipiat, & quando finiatur?*
10. *& qua auctoritate fuerit inſtitutus?*
11. *Quod diſcrimen ſit inter indulgentias Anni ſancti, & inter indulgentias alias plenarias.*
12. *An Iubilæum ſicut tollit pœnas, poſſit etiam augere gratiam, & gloriam?*
13. *An poſſit inſtitui Iubilæi Annus à Pontifice, vt quid ſacramentale?*
14. *Quæ indulgentiæ in Anno ſancto ſuſpendantur tam extra Vrbem, quàm intra?*
15. *Quæ cæremoniæ ſeruentur in Anno ſancto oſtenditur.*
16. *An Portam ſanctam aperire neceſſe ſit, & quis debeat eam aperire, & per eam ingredi?*
17. *Quæ fieri debeant Romæ, vt Iubilæum obtineatur, & quoties debeant viſitari Eccleſiæ, & quando.*
18. *Vtrùm requiratur confeſſio ante, vel poſt viſitationem Eccleſiarum?*
19. *Qui non habet conſcientiam peccati mortalis, an debeat confiteri? & quid ſi peccet mortaliter poſt viſitationes Eccleſiarum?*
20. *In quo articulo huius anni fructus Iubilæi acquiratur?*
21. *An proſit indulgentia Anni ſancti Monachis, & Religioſis, & aliis qui non poſſunt ire Romam ſine licentia Superiorum?*
32. *Qui nam ſint incapaces conſequendi Iubilæi?*
23. *An proſit illi Iubilæum, qui non poteſt ire, ſed mittit aliquem pro ſe?*
24. *An poſſit obtineri Iubilæum per opera ex voto, vel ex alia obligatione alias debita, & quoties acquiri poteſt?*
25. *Proponuntur reliqua, quæ neceſſaria ſunt ad conſequendum fructus huius ſancti Anni*

OMISSIS

Digitized by Google

1. OMISSIS aliis, quæ magis confuſionem pariunt, quamuis eruditionem magnam oſtendant circa naturam Iubilæi, & originem, cùm nobis hoc loco ſit tantùm mens percurrendi prærogatiuas Iubilæi de Anno ſancto, qui eſt Eccleſiaſticus, hoc eſt, remiſſio pleniſſima totius pœnæ temporalis, peccatis iam condonatis debitæ, non virtute ſacramenti, ſed theſauri Eccleſiaſtici auctoritate Apoſtolica, ac diſpenſatione effuſi certis quibuſdam temporibus collata illis, qui præſcriptas Romæ Baſilicas confeſſi, & contriti deuotè per ſe viſitauerint. Dicitur autem annus Iubilæi Annus ſanctus, Annus ſacer ille in quo largiſſima hæc pœnarum, & pœnitentiarum remiſſio debitorumque ſpiritualium rela xatio apud Chriſtianos celebratur.

Quando autem hæc ampliſſima, & pleniſſima remiſſio centenaria fuerit inſtituta, dicam infrà *num.* 8. Nunc de nomine Iubilæi, quod deducitur ex verbo *Iubel*, quæ vox ſignificat libertatem, vt habet Paraphraſis Chaldaica, *Leuitic.* 25. Vocabiſque libertatem, quam ſequitur Gregor. Nazianz. *in oratione in ſanctam Pentecoſten.* Rupertus *lib.* 2. *comment. in Ezech. cap.* 11. *& lib.* 2. *in Leuit. cap.* 41. & B. Theodoretus Ciri *quæſt.* 25. *in Leuiticum*: ſeu, ſi mauis, deducitur ab Hebræa dictione *Iobal*, quod ſonat idē, quod remiſſio, vel dimiſſio, teſte Ioſepho *lib.* 3. *antiquitatum cap.* 10. & vtraque deductio placet, cùm fiat expreſſa mentio in textu *Leuitici* 25. *num.* 10. ibi, *ipſe eſt enim Iubilæus, ſanctificabiſque annum quinquageſimum, & vocabis remiſſionem cunctis habitantibus terram veſtram*; quam etiam & etymologiam probat Lyra *cap.* 25. *Leuit.* & Alexandrinus *in ſumma, de pœnitent. diſput.* 7. Sabellicus *lib.* 3. *Emneadis* 1. Auctore Azeued. *lib.* 1. *recopilat. titul.* 10. *l.* 13. *num.* 12. Ex quo depromptum fuit nomen Anni ſacri, præſertim in quo Romæ conceduntur pleniſſimæ indulgentiæ; quæ olim non niſi à centum in centum annos ſolebant concedi, iam à primitiua Eccleſia, & à tempore Apoſtolorum, vt refert Boronius *tom.* 1. *Annal. Anno Chriſti* 58. *num.* 38. *&* 39. quem refert, ac ſequitur Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas in ſuo libello *de Iubilæo, cap.* 1. *num.* 5. *&* 6.

2. Sequitur, dicatur de neceſſitate Iubilæi tam in genere, quàm in ſpecie: nam quamuis Iubilæi inſtitutio, vel conſecutio non ſit medium ſimpliciter neceſſarium ad eſſe ad ſalutem; eſt tamen ad bene eſſe ad illam; quod probatur ex neceſſitate conuenientiæ, & congruentiæ, D. Thomas 1. *part. quæſt.* 19. *artic.* 3. *in corpore, & artic.* 8. *ad primum*, Bellarminus *de Sacramentis in genere, lib.* 1. *cap.* 22. *verſic. rurſus neceſſitas, fol.* 78. Ex quibus ſequitur indulgentias ad bene eſſe requiri; quia ſunt vtiles, vt hominibus auferatur obſtaculum perueniendi ſtatim ad æternam vitam, ſi decedant in gratia. Henriquez *de indulgentiis, lib.* 7. *cap.* 9. *in principio*, poſt alios, & Rutilium *de anno Iubilæi, lib.* 2. *cap.* 1. *& cap.* 41. *de neceſſitate ſacri Iubilæi ex parte cuiuſcunque Chriſtiani, & cap.* 43. vbi de neceſſitate indulgentiarum reſpectu eorum, qui ſunt in Purgatorio, Suar. *de effectu indulgentiarum diſp.* 49. *ſect.* 5. *num.* 8. *ad finem*, vbi de vtilitate indulgentiarum concludit cæteris paribus eſſe opus maioris charitatis lucrari indulgentias, quam velle in Purgatorio pro pœna peccatis debita ſatisfacere.

Porrò eſſe in Eccleſia poteſtatem conferendi indulgentias, & Iubilæum, conſtat ex verbis *Matthæi* 16. ad Petrum, *tibi dabo claues Regni cælorum, & quodcunque ligaueris ſuper terram*, &c. *& quodcūque ſolueris*, &c. Per quæ verba dedit Chriſtus Dominus Eccleſiæ ſuæ omnem poteſtatem tam in Sacramento, quàm extra Sacramentum ſoluendi peccata, quantum ad pœnam, quia cùm dicat, *quodcunque ſolueris ſuper terram*, indiſtinctè conceſſit Eccleſiæ poteſtatem Clauium omnem ſacramentalem, quæ exercetur in ſacramento dimittendi peccata, & non ſacramentalem conferendi indulgentias, quibus remittuntur pœnæ peccatorum extra ſacramentum. Sed de his ſuprà *diſp.* 4. *§.* 1. *ex num.* 1. & ſub eiſdem verbis, *quæcunque ſolueris*, contineri poteſtatem ligandi, vel ſoluendi etiam extra ſacramentum; vt per excommunicationem, vel etiam per condonationes, & remiſſiones pœnarum, quæ pro peccatis ſolui debent ex clariſſima ſanctorum Patrum doctrina de poteſtate ligandi, vel ſoluendi intelligendum eſt. 3.

Confirmatur hæc poteſtas in illis verbis, eo quòd peccatum dicit duo, & culpam, & pœnam; cùm ergo Chriſtus Dominus fecerit facultatem remittendi culpas, fecit etiam facultatem ſoluendi pœnas, & ex conſequenti concedendi indulgentias extra Sacramentum, Suar. *diſp.* 49. *ſect.* 1. *num.* 1. *& ſequent. & num.* 5. vbi tradit eſſe de fide poteſtatem concedendi indulgentias, quibus remittantur fidelibus pœnæ debitæ pro peccatis Eccleſiam habere, quam accepit à Chriſto Domino, & quam ſupponit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 21. *cap.* 9. *de reformat.* vbi indulgentias vocat cœleſtes theſauros, & apertiùs *quæſt.* 25. de decreto indulgentiis. Ex quibus patet extare in Eccleſia theſaurum conſtantem ſatisfactionibus Chriſti, & Sanctorum, qui eſt omnino infinitus, ex quo depromitur Iubilæus, qui ſine theſauro nullo modo poteſt conferri. Ratio, quia condonatio pœnæ, aut remiſſio, quæ per Iubilæum acquiritur, fit per virtutem meritorum paſſionis Chriſti, & Sanctorum; ergo omnis virtus Iubilæi, & indulgentiarum manat ex theſauro, cuius diſpenſator legitimus eſt Summus Pontifex, qui eſt Rector Domus Dei, & primus OEconomus, & gubernator Eccleſiæ Catholicæ, ita Cyprianus aduerſùs Nouatianos *Epiſtol.* 26. Ambroſius *in prima ad Timotheum* 3. D. Thomas *in* 4. *diſt.* 20. *quæſtion.* 1. *articul.* 4. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici part.* 1. *cap.* 7. *numero* 1. & diximus ſuprà *diſputat.* 4. *§.* 1. *ex numero* 1. *vſque ad* 6. 4.

Habuiſſe autem Chriſti merita, & ſatisfactiones ſimpliciter, & abſolutè valorem infinitum, decidit Clemens Sextus *in Extrauagante Vnigenitus, de pœnit. & remiſſ.* expreſſis verbis dicens Chriſtum ſuis meritis, & ſatisfactionibus comparaſſe hominibus infinitum theſaurum, ſequitur D. Damaſc. *lib.* 3. *de fide cap.* 15. *&* 19. vbi ait Chriſti operationes eſſe ſalutiferas, ne dum, quia humanæ ſunt, ſed etiam, quia ſunt diuinæ, & Deitate perfuſæ, Dionyſius *epiſtol.* 4. *ad Caium*, actiones Chriſti ex dignitate perſonæ operantis ſunt diuinæ, Deificatæ, & Dei viriles, quare non ſunt audiēdi Scotus *in* 3. *diſt.* 19. *&* 20. *& in* 4. *diſt.* 15. *q.* 1. & 5.

& Medina *Codice de pœnitentia tract.* 3. *quæſt.* 1. dum opinantur huiuſmodi Chriſti opera nullo modo habere valorem infinitum, neque à Deo acceptari, aut ab ipſo Chriſto Domino ad aliquid infinitum referri, eo quia non ſolùm opera Chriſti, ſed etiam ipſamet caro Chriſti, eo quòd eſſet caro Dei, infinitam habebat excellentiam, & dignitatem, vt notat D. Thomas 3. *part. quæſt.* 48. *art.* 2. *ad* 3. per hæc verba: *Dignitas, ait, carnis Chriſti non exiſtimanda ſolùm ſecundum carnem naturalem, ſed ſecundùm perſonam aſſumentem, in quantum ſcilicet erat caro Dei, ex quo habebat dignitatem infinitam,* quibus verbis oſtenditur opera Chriſti eſſe valoris infiniti.

6. Difficultatis tamen eſt, an quando per noſtra opera applicatur nobis ſatisfactio Chriſti, ſit vna, vel duæ ſatisfactiones, altera noſtra, altera Chriſti? Reſponſio ſit eſſe duas ſatisfactiones, alteram ab altera dependentem: primam Chriſti, alteram noſtram; & quamuis vna ſatis eſſet, nihilominus ad maiorem gloriam diuinam, & bonum noſtrum decreuit Chriſtus Dominus, vt noſtræ ſatisfactiones ſuis adhærerent, vt ex duplici capite eius ad gloriam haberemus, tam ex meritis Chriſti nobis per gratiam communicatis, quàm ex meritis propriis, Caietan. *tom.* 3. *Opuſculorum tract.* 11. *cap.* 11. *&* 12. Quo poſito rurſus quæritur, quomodo & quando conceduntur indulgentiæ, concurrant ſatisfactiones Chriſti cum ſatisfactionibus Sanctorum ad effectum remiſſionis pœnarum? Henriquez *de indulgentiis lib.* 7. *cap.* 5. §. 4. tradit ſatisfactiones Chriſti concurrere vti cauſam vniuerſalem, ſatisfactiones verò Sanctorum concurrere vti cauſam particularem, quæ mota à Chriſto, atque in eius virtute cauſat efficaciter, & immediatè totum etiam effectum indulgentiæ: neque eſt dubium poſſe Pontificem immediatè per indulgentias applicare duntaxat ſatisfactiones Chriſti, ſine aliquo alio concurſu alterius ſatisfactionis, vt notat Henriquez ſuprà *in gloſſa vltima dicti capitis, verſ. in acceptatione Dei*, Rutilius *d. lib.* 2. *cap* 36.

7. Conſequens eſt dicere, an indulgentiæ proſint lucranti ex opere operato, quod etiam intellige de Iubilæo Anni ſancti? Henriquez *de indulgentiis lib.* 7. *cap.* 9. §. 3. & alibi vult, ſi quis in mortali exiſtens opera omnia iniuncta per Iubilæum exequatur, non lucrari remiſſionem pœnæ temporalis ſtatim, quia temporalis pœna non aufertur non ſublata pœna æterna: remoto tamen impedimento peccati per pœnitentiam reuiuiſcere effectum indulgentiæ, prout pendet ex opere operato Chriſti, & Sanctorum applicato per indulgentiam, quod videtur ſentire Paludanus *in* 4. *diſt.* 2. *quæſt.* 4. *art.* 3. de quo dixi ſuprà *diſput.* 4. §. 3. *num.* 34.

Vt autem hæc meliùs percipiantur, notandum eſt indulgentias poſſe dici valere ex opere operato quatuor modis. Primò ex operibus Chriſti, & Sanctorum, eo quòd indulgentiæ continent opus operatum Chriſti, & Sanctorum, & ita applicatæ paſſiones Chriſti, & Sanctorum dicuntur opus operatum in indulgentiis, ſeu opus Chriſti, & Sanctorum. Secundò dicuntur indulgentiæ habere ſuum effectum ex opere operato; quia miniſter indulgentiarum per claues phyſicè, & effectiuè remittit ex Chriſti inſtitutione pœnas, etiamſi miniſter ſit malus, vt deducitur ex D. Thoma 3. *part. quæſt.* 64. *art.* 1. *&* 3. *& art.* 3. *& quæſt.* 84. *art.* 3. *&* 5. Sotus *diſt.* 1. *quæſt.* 5. *art.* 1. & Henriquez *lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 2. & ita claues in conferendis indulgentiis actiuè ex Chriſti virtute abſolutionem à pœnis conferunt, & principaliter Chriſtus Dominus confert hunc effectum per claues indulgentiæ, quemadmodum principaliter operatur per Sacramenta, & eorum Miniſtros, quamuis mali ſint: ſicut principaliter abſoluit à culpis, ſic etiam principaliter in indulgentiis tollit pœnas.

Tertiò dicuntur indulgentiæ prodeſſe viuis, & defunctis ex opere operato, quatenus operantur ſuum effectum infallibiliter ex certa lege, & promiſſione Dei. Quartò, & vltimò dicitur opus operatum in indulgentia ipſa remiſſio pœnæ, hoc eſt, effectus ipſemet indulgentiæ, vt loquitur Henriquez *d. lib.* 7. *cap.* 9. §. 5. & quamuis valor indulgentiæ reſpectu Chriſti, qui principaliter aufert pœnas, & illas remittit, ſit ex opere operantis, poteſt dici opus operatum, quo ad rationem effectus ipſius indulgentiæ, cùm non dependeat à concedentis qualitate, & habeat efficaciam ſemper: ideo effectus indulgentiæ poſito obice ſopitus erit, eo tamen ſublato reuiuiſcet, vt volunt Paludan. *ſuprà*, Nauarr. *de indulgentiis notab.* 17. *num.* 2. *verſ. ſecundò infertur, & notab.* 31. *num.* 29. & Henriquez *lib.* 7. *cap.* 9. §. 3. Nam effectus ille dependet ex opere operato Chriſti, & Sanctorum, applicato per indulgentiam, & ita obice ſublato ſemper ſuam habet vim. Cæterùm oppoſitum eſt certius, ſcilicet recedente fictione nihil operari, iuxta caput *tunc valere, de conſecrat. diſt.* 4. quoniam acquiſitio indulgentiæ non eſt ſacramentum, neque ſacramentale; & ideo ſublato impedimento non reuiuiſcet, vt notat Nauarrus *dict. notab.* 31. *num.* 29. quod intellige niſi Pontifex exprimat in indulto, vt reuiuiſcat indulgentiæ effectus, cùm primum recipiens fuerit iuſtus, Henriquez *dict. cap.* 9. §. 3. *ad finem*, Rutilius *lib.* 2. *cap.* 40. *ad finem*, poſt alios, & dixi *ſuprà dict.* §. 3. *num.* 34. *verſic. nihilominus.*

Quando autem primò vſus indulgentiarum, & inſtitutio Iubilæi centeſimi notiſſima inceperit, non omnino conſtat. Illud tamen certum eſt vſum conferendi eſſe antiquiſſimum, & à Chriſtiano populo auctoritate Conciliorum valde probatum, quem etiam probat Concilium Tridentinum *ſeſſ. vltima, in decreto de indulgentiis*, vbi anathemate damnat omnes qui aut indulgentias inutiles eſſe, aut poteſtatem eas concedendi non eſſe in Eccleſia volunt. Incepiſſe autem ab Apoſtolis, colligitur ex D. Paulo 2. *ad Cor.* 2. ibi: *Nam & ego, quod donaui, ſi quid donaui propter vos in perſona Chriſti*; vbi Patres Chryſoſt. Theodoret. Ambroſius, & alij Interpretes declarant Paulum vſum fuiſſe verbo *donaui*, ſignificante liberalem remiſſionem in inceſtuoſum, quem priùs ſeuerè caſtigauerat, & ex illo verbo, *propter vos in perſona Chriſti*, habetur indulgentiarum vſum à Chriſto Domino fuiſſe inchoatum, Suarius *de indulgentiis diſp.* 49. *ſect.* 2. *num.* 3. Henriquez *de indulgentiis cap.* 3. §. 2. *verſ. vſus conferendi, & in commemo lit.* F. Rutilius Benzon. *de anno Iubilæi lib.* 3. *cap.* 5. *ad finem*, idem Suar. *de defenſ. fidei lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 15. 8.

Conſtat item de indulgentia Anni ſancti, ſeu centeſima Bonifacium Octauum anno Domini 1300. in ſua Extrauagante, incipit, *Antiquorum*, primum fuiſſe, qui de hac indulgentia centeſima

centeſima conſtitutionem ediderit; & quamuis Bonifacius in illa non vtatur verbo *Iubilæi*, vel Anni ſancti; nihilominus aſſeritur Bonifacium fuiſſe primum, qui Iubilæum conſtituit, & conſtitutione Iubilæum declamauit, vt D. Antonin. 3. *p. tit.* 20. *cap.* 7. §. 2. Platina *in vita Bonifacij Octaui*, & Sotus *in* 4. *diſtinct.* 21. *quæſt.* 2. *artic.* 1. Franciſcus Leo *in ſuo theſauro fori Eccleſiaſtici, p.* 1. *cap.* 7. *num.* 11. *& ſequent.* vbi vult Bonifacium Octauum motum antiquorum fida relatione, quòd ingentes remiſſiones, & indulgentiæ peccatorum collatæ erant venientibus ad Baſilicam Principis Apoſtolorum de Vrbe, eaſdem remiſſiones, & indulgentias omnes, & ſingulas ratas, & gratas habens ipſa auctoritate Apoſtolica confirmauit, approbauit, & etiam innouauit, & vt Sanctiſſimi Petrus, & Paulus Apoſtoli eo amplius honorarentur, & ipſorum Baſilicæ de Vrbe maiori deuotione à fidelibus, frequentarentur de fratrum conſilio, & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis omnibus eodem anno 1300. à feſto Natiuitatis IESV Chriſti, & quolibet anno centeſimo ſequuturo, ad Baſilicas ipſas accedentibus reuerenter verè pœnitentibus, & confeſſis, vel qui verè pœnitentes confiterentur in eodem, & quolibet centeſimo ſequuturo annis, non ſolùm plenam, & pleniorem, ſed etiam pleniſſimam omnium ſuorum conceſſit veniam peccatorum, ita *in dicta Extrauagante* 1. *de pœnitent. & remiſſ.*

Non tamen ex dictis colligas non fuiſſe ante tempora Bonifacij ingentes indulgentias Romam venientibus, & viſitantibus Baſilicas Principum Apoſtolorum, quamuis non conſtet eandem centeſimam indulgentiam habuiſſe olim ante Bonifacium pleniſſimam omnium peccatorum remiſſionem, ſicut à tempore Bonifacij vſque ad id tempus in forma Iubilæi habet. Ratio huius aſſerti deducitur ex verbis Extrauagantis citatæ, vbi Bonifacius aſſerit ex antiqua fama, & relatione à ſenioribus, & antiquioribus accepta magnas remiſſiones fuiſſe conceſſas venientibus ad Vrbem ad honorabiles Baſilicas Principum Apoſtolorum; atque ita videntur omnino aberrare, qui aſſerunt ante Bonifacium, nimirum Polydorus Virgilius *lib.* 8. *de inuentorib. rerum, cap.* 1. & Nauagerius, & alij, Iubilæum huius anni non fuiſſe, quod eſt intelligendum eo modo ac forma, ſecundùm quam Iubilæus ſolet concedi, & pro vt diſtinguitur ab indulgentiis etiam plenariis.

Quòd autem ante Bonifacium indulgentias viſitantibus ſtationes Romæ fuiſſe inſtitutas, referunt D. Thomas *addit. quæſt.* 25. Altiſiod. *lib.* 4. *fol.* 281. Caietan. *de indulgentiis, ad Iul. cap.* 1. Archidiac. *tractat. de indulgentiis.* Genebr. *Chron. pag.* 259. ex Gregorio *lib.* 7. *Epiſt.* 63. nam Gregorius primus circa annum 600. Leo Tertius circa annum 800. Sergius ſecundus circa annum 844. & alij ſequentes Pontifices indulgentias contulerunt, vt vult Bellarm. *lib.* 1. *de indulgentiis, cap.* 3. quos referens ſequitur Ægidius *diſputat.* 12. *de indulgent. dub.* 1. *num.* 5. addens ob maiorem rigorem Eccleſiæ quondam, & feruorem in peragendis pœnitentiis iniunctis, non fuiſſe vſum indulgentiarum olim crebriorem, aliquem tamen ſemper fuiſſe. Atque ita à tempore Bonifacij hic centeſimus annus ſanctiſſimi Iubilæi immutatus pluries fuit, & ad annum quinquageſimum reductus à Clemente VI. vt *in Extrauagante Vnigenitus, de pœnis. & remiſſ.* & tandem à Paulo II. inſtitutum fuit, vt quolibet vigeſimo quinto anno Annus ſacer celebraretur, vt *in Extrauagante Quemadmodum, eodem titulo.* Henriquez *de indulgentiis, cap.* 4. *num.* 2. *ad finem*, & *in commento lit. K.* Nauar. *de Iubilæo, notab.* 7. addit Bonifacium potius fuiſſe huius Iubilæi innouatorem, quàm inuentorem, quod etiam volunt alij, quos referens ſequitur Rutilius *de anno Iubilæi, lib.* 3. *cap.* 5. *per totum*, vbi id multis confirmat, & *cap.* 6. vbi diuerſa tempora ſtatuta memorat pro Anni ſancti celebritate.

Quo autem die Annus ſanctus ſacri Iubilæi incipiat? conſtat ex Extrauagante Bonifacij VIII. à feſto Natiuitatis Chriſti Domini incœpiſſe, quod etiam decreuit Clemens Sextus *in ſua Extrauagante*, & in eodem die Natiuitatis ſubſequentis anni expirare. Attamen Paulus ſecundus, & Sixtus Quartus in ſuis conſtitutionibus voluerunt, vt Iubilæus Anni ſancti inciperet à vigilia Natiuitatis Chriſti Domini, & finem faceret in vigilia eiuſdem Natiuitatis anni ſubſequentis. Nomine autem *vigiliæ* non venit integra dies vigiliæ Natiuitatis, ſed incipit vigilia à primis veſperis, hoc eſt, in ipſis primis veſperis inchoatur Iubilæus, atque ita non excluduntur, ſed includuntur Veſperæ, & vſque ad Veſperas Natalis Domini anni ſubſequentis acquiritur Iubilæus, & finitur, vnde dies Natalis Domini ſubſequentis anni iam non eſt pars anni Iubilæi, vt notat Nauarr. *de Iubilæo, notab.* 24. *num.* 2. & in commentario ſuper Bullam indictionis Iubilæi Gregorij XIII. *verb. à primis veſperis.*

Fuerit ne diuina, vel humana auctoritate ſacer Iubilæus inſtitutus? conſtat non eſſe humanum inuentum, nec ab homine, nec per hominem, ſed à Deo ipſo inſtitutas fuiſſe indulgentias, & Iubilæum ortum habuiſſe. Probatur ex *Matthæi* 16. *&* 18. *& Ioannis* 20. quibus in locis tam intra, quàm extra Sacramentum oſtenditur data Eccleſiæ poteſtas ſoluendi à pœnis etiam conferendo indulgentias, quod etiam habetur *in Concilio Tridentino, ſeſſ.* 25. *in decreto de indulgentiis*, quod neceſſariò ſecundùm fidem Catholicam dicendum eſt. Vide Sotum *in* 4. *diſtinct.* 21. Cordubenſ. *quæſt.* 7. *de indulgentiis*; fuiſſéque hanc poteſtatem conferendi indulgentias datam Eccleſiæ à Chriſto Domino, tradit Innocentius Tertius *in fine Concilij Lateranenſis*, & Nicolaus Quartus, vt docet Henricus Gandauenſis *quodlibet.* 15. *quæſt.* 14. Confert fuiſſe datas claues Petro ſine vlla reſtrictione ad ſoluendum etiam extra Sacramentum, *cap. quodcunque* 24. *quæſt.* 1. & ita fuiſſe declaratum à Leone X. refert Caietan. *opuſculo de indulgentiis, quæſt.* 4. *&* 3. *p. quæſt.* 48. *artic.* 5. Vnde ſequitur Sanctum Iubilæum non fuiſſe inuentum hominis, neque eſſe quid recens, ab homine excogitatum, vt teſtatur fidiſſima illa relatio veterum, ac ſeniorum, cuius fit mentio à Bonifacio in ſua conſtitutione *Antiquorum.* 10.

Neque ambigi poteſt de antiquitate Iubilæi, & indulgentiarum: nam ex oratione quæ dicitur à Romano Pontifice in principio huius anni, id oſtenditur, quæ ſic habet conceptis verbis. *Deus qui per Moyſen famulum tuū populo Iſraëlitico annum*

annum Iubilai, & remiſſionis inſtituiſti, concede propitius nobis famulis tuis Iubilæi annum hunc tua authoritate inſtitutum, quo portam hanc populo tuo ad preces tuæ Maieſtatis porrigendas ingredienti ſolenniter aperiri voluiſti, feliciter inchoare, vt in eo venia, atque indulgentia plena remiſſionis omnium delictorum obtenta, cùm dies noſtra aduocationis aduenerit, ad cœleſtem gloriam perfruendam tua miſericordia munere perducamur, per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen. In qua oratione indulgentiarum ac Iubilæi vſus oſtenditur non fuiſſe humanus, ſed diuinitus inſtitutus, & quanta ſit Iubilæi antiquitas, ſignificatur, & declaratur. Ad hæc teſtimonia ſequentia conducunt, in primis Sergius Tertius, qui præfuit ante annos circiter 600. indulgentiam conceſſit Romæ viſitantibus Eccleſiam S. Martini, in montibus, vt oſtenditur in antiquiſſimo marmore ad Altare maius eiuſdem Eccleſiæ erecto.

Quinimò Gregorius Magnus, qui ſedit ante annos ferè mille, inſtituit indulgentias viſitantibus ſtationes Romæ, vt dixi ex D. Thoma *in additionibus quæſt. 25. art. 2.* vel certè eas in ordinem certum reſtituit, cùm iam antea eſſent inſtitutæ, vt vult Onuphrius Panuinus. Item Paſchalis I. ante annos ferè 700. plenariam indulgentiam conceſſit pro animabus Purgatorij, confirmatam poſtea ab vndecim Pontificibus ſubſequentibus: cuius rei extat teſtimonium ad Portam Baſilicæ ſanctæ Praxedis de Vrbe. Mitto cætera teſtimonia hac de re apud Suarium *de defenſione fidei lib. 5. de Antichriſto cap. 21. ex num. 15. cum ſequenti*, vbi multis exemplis de indulgentiis à variis Pontificibus conceſſis noſtrum inſtitutum firmat, & auctoritate ſapientiſſimi Baronij de tota antiquitate benemeriti confirmat.

11. Quæri etiam poteſt, quod diſcrimen reperiatur inter indulgentias huius ſancti Anni, & inter cæteras alias indulgentias. Reſponſio ſit, hoc primum diſcrimen reperiri, quia Iubilæus huius Anni ſancti inſtituitur ad recolendum beneficium Natiuitatis Chriſti Domini, & ideo incipit à vigilia Natiuitatis ipſius: dantur huiuſmodi indulgentiæ pleniſſimæ propter maiorem cauſam; cæteræ autem indulgentiæ, quamuis pleniſſimæ, etiam ad inſtar & in forma Iubilæi conceduntur ex minori cauſa, puta propter particulares cauſas, nimirum propter bellum contra infideles, pro bono alicuius Regni vniuerſali, & particulari, atque ita primum diſcrimen reperitur ex parte cauſæ propter quam conceditur, vnde indulgentia Anni ſancti conceditur ob cauſas grauiſſimas, & vniuerſaliſſimas: reliquæ verò ob particulares cauſas. Secundum diſcrimen datur ſecundùm eos, qui faciunt diſcrimen inter indulgentiam plenariam, pleniorem, & pleniſſimam, pro vt notat Nauarr. *notabil. 9. ex num. 2. vſque ad 5.* vbi vult eſto indulgentia peccati, & remiſſio peccati idem ſonet, non tamen idem eſſe omnium peccatorum remiſſionem, & plenariam indulgentiam. Exiſtimat etiam non cenſeri conceſſam pleniorem indulgentiam, & multo minus pleniſſimam, quando ſimpliciter conceditur plena, quoniam conceſſio indulgentiæ ſtrictè accipitur, teſte eodem Nauar. *de reſcriptis conſ. 1. num. 1. & de pœnit. & remiſſ. conſil. 35. numero 3.* per gloſſam antiquam *Regul. Cancell. 56.* Palud. *in 4. d ſt. 20. quæſtion. 4. column. vltim.*

Vnde vult indulgentiam plenam eſſe illam, quæ aufert omnes pœnitentias iniunctas, quæ debentur pro peccatis confeſſis, & multo fortiùs eſſe plenam, quæ tollit iniunctas, & iniungendas pro delictis, quæ pœnitens confeſſus eſt; pleniorem autem ait, per quam pœna tota omnibus peccatis mortalibus etiam non confeſſis debita tollitur: pleniſſimam denique cenſet illam, quæ omnium mortalium, & venialium, etiam illorum, quæ quis confeſſus non eſt, debitas pœnas delet, eo quia cùm duobus prioribus nihil poſſit addi, iure optimo pleniſſimam vocat, quæ ſecum affert condonationem pœnæ venialium per indulgentiam, puta pleniſſimam, & dicendam omnium peccatorum remiſſionem pleniſſimam, *in dict. notabil. 9. num. 8. & 15. & notabil. 26. num. 1.* vbi indulgentiam pleniſſimam vocat etiam plenariam inſtar Iubilæi, quem loquendi modum probat Henriquez *de indulgentiis lib. 7. cap. 15. §. 7. verſ. indulgentia*, & ante omnes meminit huius Ioannes Maior *in 4. diſt. 20. quæſt. 2. dub. vltimo*, de quo dixi ſuprà *diſput. 4. §. 1. num. 2.* & de diſcrimine inter illas, quamuis ſi loquamur more humano, quod eſt plenum, etiamſi nihil vltrà capere poſſit, ab aliis, vt diſtinguatur, addi ſolet, *valde plenum*: attamen communis ſententia recentiorum inter plenam, plenariam, & pleniſſimam nullum diſcrimen patitur; & in Iubilæo hoc ſacro vtitur verbo *pleniſſima indulgentia, & remiſſionis omnium peccatorum*, quæ differentia diſtinguit Iubilæum ab aliis gradibus indulgentiæ, ſed non ab indulgentia pleniſſima, quæ ſecundùm ſuum eſſe intrinſecum, nullo modo differt ab indulgentia Iubilæi, quæ ſecundùm Syluestr. *verb. indulgentia num. 24.* vocatur propriè indulgentia culpæ, & pœnæ; qui dicendi modus quamuis improprius, vt notat D. Antoninus *1. part. tit. 10. cap. 3. §. 4.* eſt tamen Catholicus, & Apoſtolicus; & verificatur dum ſupponit remiſſionem culpæ per confeſſionem præcedentem, vel ſaltem per contritionem, quæ præexigitur, vt etiam notant D. Antonin. & Syluestr. *ſuprà.* Et hoc modo verum eſt dicere indulgentias remittere culpas & pœnas.

Tertium diſcrimen inter indulgentias alias etiam, quæ dantur in cæteris Iubilæis, & inter indulgentias huius Anni ſancti in multis conſiſtit. Primò quòd cæteri Iubilæi non excedunt duas hebdomadas, aut quindecim dies: hic autem per annum durat, & habet opus peregrinationis iniunctum ad limina Apoſtolorum. Item habet iniunctum viſitare Baſilicas Sanctorum Apoſtolorum, quod ſpectat ad latriam, & eſt opus Religionis, quæ eſt omnium virtutum moralium præſtantiſſima. Cæteræ autem indulgentiæ, vel Iubilæi regulariter habent opera iniuncta, quæ ſpectant ad miſericordiam, eleemoſynas ſcilicet largiri, vel ad temperantiam, ieiunare videlicet, quæ ſunt virtutes inferiores, Henriquez ſuprà *cap. 14. §. 5. verſic. quare Iubilæus*, vbi addit Iubilæum Anni ſancti cum onere peregrinandi Romam, & viſitandi per quindecim dies ſaltem intermiſſos quatuor Eccleſias ſingulis diebus habere tutiorem, & proportionatam cauſam.

Secundò differt, quoniam cæteræ indulgentiæ, etiam datæ ad inſtar Iubilæi non excludunt quaſcunque alias indulgentias: in Anno autem hoc ſancto omnes indulgentiæ, quæcunque illæ ſint, etiam pleniſſimæ, & ad inſtar Iubilæi ſuſpenduntur, hac ſola in toto Orbe Anni ſancti indulgentia regnante, & perſeuerante. Tertiò differt, quia in eo anno aperitur in principio illius quædam porta,

Digitized by Google

porta, quæ dicitur ſancta, & aurea vocatur, cuius lapides, & cæmenta Pontificia benedictione ſanctificantur, quando finito anno clauditur & condecoratur hæc actio præſentia Summi Pontificis, & Illuſtriſſimo, ac Reuerendiſſimo Cardinalium Senatu. Denique ſecundùm opinionem quam ſequimur ſuprà *diſp.* 4. *num.* 2. vbi non differunt inter ſe indulgentia plena, plenior, & pleniſſima eſſentialiter, dicendum eſt nec à plenaria differre Iubilæum eſſentialiter, vt etiam tenet D. Antonin. 1. *part. tit.* 10. *cap.* 3. §. 6. quod etiam oſtenditur ex praxi Eccleſiæ hiſce temporibus, & ex communi forma concedendi indulgentias, ſecundùm quam idem videtur ſonare indulgentia plena, & pleniſſima.

In aliquibus tamen videntur conuenire plenariæ indulgentiæ cum indulgentia ſancti Iubilæi. Primò, quia ſicut in indulgentia plenaria vniuerſa pœna pro actualibus peccatis iam remiſſis debita deletur ex theſauri applicatione: ſic etiam condonatur, & relaxatur per Iubilæum hunc, & per vtranque indulgentiam non remanet ampliùs qui fuit reus, debitor, & omnium peccatorum, hoc eſt, pœnarum pro peccatis debitarum remiſſionem integram conſequitur. Secundò vtraque indulgentia reducit hominem ad innocentiam baptiſmalem quoad effectum ſimilem: vnde ſi quis fuerit conſecutus plenariam indulgentiam, vel Iubilæum, & ſtatim decedat, pœnas purgantis ignis nullo modo patietur. Eſt communis, Sylueſt. *verb. indulgentia num.* 33. quod tamen fallit, ſi detur indulgentia plenaria generalis de pœnis iniunctis, & maior pœnitentia debuiſſet iniungi: quare pro illa, quæ debuerat pœnitenti imponi, punietur in Purgatorio, ita Auguſtinus de Ancon. *in lib. de poteſtate Eccleſiæ, quæſt.* 32. *art.* 4. *verſus finem*: in quo ſenſu quidquid conuenit plenariæ indulgentiæ, conuenit Iubilæo, non tamen contrà. Fallit ſecundò, quando datur indulgentia de peccatis ore confeſſis, & aliqua ex obliuione, vel ignorantia non fuerunt confeſſa nec generaliter, nec ſpecialiter, ſecundùm Archidiaconum, quoniam quoad oblita niſi culpa intercedat, confeſſio generalis ſatis eſt, vt dictum eſt ſuprà *diſp.* 4. §. 3. *num.* 30.

12. His adde, an ſicut Iubilæus delet pœnas peccatorum, poſſit etiam augere ſuſcipienti gratiam, & gloriam, hoc eſt, an poſſit Pontifex applicare theſaurum Eccleſiæ continentem ne dum ſatisfactiones Chriſti Domini, & Sanctorum, quæ ipſis ſuperfuerunt, ſed etiam infinitum meritum eiuſdem Chriſti Domini, & Sanctorum ad augmentum gratiæ, & gloriæ? vt in Iubilæo videatur plus aliquid concedi, quàm ſolius pœnæ remiſſio. Pars affirmans probatur ex D. Thoma *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *ad* 4. *& in additionib. ad* 3. *part. quæſt.* 25. *art.* 1. *ad* 4. dicente indulgentias dari accipienti, & per illas remedium ad peccata vitanda conferri, hominemque per illas præparari ad gratiam, ſequitur Chartuſian. *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 2. vbi vult beneficium indulgentiarum eſſe meritorium augmenti gratiæ in præſenti, & gloriæ in futuro. Item merita, pœnitentiæ, & ieiunia Sanctorum præteritorum non minus poſſunt, quàm viuorum ad impetrandum augmentum gratiæ, ſed Pontifex ſi applicet ſuffragia communia viuentium, iuuabunt ad hos, & ſimiles effectus: igitur ſi applicauerit merita, & orationes Sanctorum præteritorum.

Reſolutio ſit, non poteſt Pontifex extra ſacramentum applicare tantum gratiæ, & gloriæ, quantum remiſſionis pœnarum; hoc eſt, poteſt Pontifex communicare indulgentiam plenariam, & remiſſionem pœnarum pro peccatis debitarum viſitantibus quinquies hanc, vel illam Eccleſiam, quam, qui opera iniuncta plenè exequitur, ſtatim conſequitur; non tamen poteſt eodem modo extra ſacramentum ex theſauro Eccleſiæ concedere facientibus tale, vel tale opus, tot gradus augmenti gratiæ, & gloriæ. Ratio, quia ſi hoc fieri poſſet, conſequeretur quis maiorem gratiam, & maiorem gloriam eſſentialem in Cælo, quàm ſuis meritis, & ſacramentis receptis debita eſſet, quemadmodum ob indulgentias maior relaxatio pœnarum conceditur ex theſauro Eccleſiæ alicui, quàm reſpondeat ſuis operibus, & meritis, quod eſt alienum à doctrina Pauli *ad Romanos* 2. ibi, *Qui reddet vnicuique ſecundùm opera ſua*, & 2. *Corinth.* 5. *Vnuſquiſque refert propria corporis prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malum.*

Quare non eſt dicendum per Iubilæum poſſe Pontificem augere gratiam, eo modo quo delet pœnas per indulgentias diſpenſando theſaurum; ad quod confirmandum bona eſt ratio, nunquam conceſſiſſe ad id vſque tempus Pontificem tot gradus gratiæ facientibus hoc, vel illud, vel viſitantibus hanc, vel illam Eccleſiam; quemadmodum ſolet concedere tot dies, vel tot annos, & quadragenas indulgentiæ. Accedit non poſſe Pontificem nouam gratiam infundere extra Sacramentum: igitur neque alios gradus gratiæ, addere gratiæ; nam poteſtas excellentiæ per quam extra Sacramentum gratia produci poteſt, competit ſoli Chriſto Domino, vt notat D. Thomas 3. *p. quæſt.* 64. *art.* 3. *&* 4. neque eam Eccleſiæ miniſtris communicauit propter fidelium vtilitatem, ne in homine ſpem ponerent. D. Thomas *ibidem art.* 4. *ad* 1.

Addit tamen D. Thomas *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 5. *ad* 1. *quæſt. in corpore*, poſſe Pontificem in Iubilæo hoc ſancto magno per viam communicationis diffundere merita Sanctorum in illos, qui ad loca ſancta Vrbis profecti fuerint, eáque viſitauerint, quia hæc bona ſpiritualia, quæ continentur ex communicatione bonorum, & proficiſcuntur ex charitate Chriſtiana, ex ſui natura ad omnes in gratia exiſtentes diffunduntur, & communicantur; igitur Pontifex in hoc Iubilæo, vel in quocunque alio, auctoritate clauium poterit Sanctorum merita vltra plenariam indulgentiam communicare accipientibus illum, & viſitantibus Baſilicas Sanctorum Apoſtolorum, dicendo, quod ſolet dicere Sacerdos in abſolutione peccatorum quotidiana, paucis mutatis, *Paſſio Domini Noſtri* I e s v *Chriſti, & merita B. Virginis, & omnium Sanctorum, præſertim Petri, & Pauli, & Ioannis & deuota peregrinatio, ac viſitatio Baſilicarum præſcriptarum ſit peregrinantibus, & viſitantibus in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ, Amen.*

Poſſunt etiam applicari merita ex theſauro Eccleſiæ, vt valeant ad merendum auxilium diuinæ gratiæ non ſolùm ad augmentum gratiæ, & gloriæ, ſed ad primam gratiam exiſtentibus in mortali, Rutilius Benzon. *de anno Iubilæi lib.* 4. *c.* 5. *verſ. ſecunda propoſitio*, vbi opinatur eſſe valde probabile in Iubilæis, præſertim in Iubilæo Anni ſancti, fieri a Summo Pontifice applicationem hanc meritorum, quæ ſunt in theſauro Eccleſiæ. Sicut aliquando facit participes meritorum totius Eccleſiæ aliquas Religiones, quia tunc refert

 merita

merita Eccleſiæ ſpeciali modo ad illas Religiones, vt ſic mereantur auxilia diuina, & qui fuerint in gratia in illis congregationibus per proprios actus excitantur ad augmentum gratiæ; ſi verò aliqui non fuerint in gratia per proprios actus contritionis, vel per Sacramenta ad primam gratiam mouebuntur, cùm merita Chriſti Domini de condigno, & Sanctorum de congruo huiuſmodi auxilia mereantur. D. Thomas *ex tertia parte, quæſt.* 19. *de merito Chriſti, &* 1.2. *quæſt.* 114. *art.* 6. vbi de meritis Sanctorum. Atque ita poteſt Pontifex dirigendo ſpecialiter ea merita in aliquos, influere in illos ex theſauro Eccleſiæ auxilia gratiæ, quibus excitantur per proprios actus, vel ad procurandam primam gratiam, vel ad illam augendam, ita D. Thomas *in additionib. ad* 3. *p. quæſt.* 27. *art.* 1. *in corpore*, his verbis: *Indulgentiæ non valent exiſtentibus in peccato mortali, & ideo in omnibus indulgentiis fit mentio de verè contritis, & confeſſis. Si autem fieret communicatio per hunc modum: Facio te participem meritorum totius Eccleſiæ, vel vnius congregationis, vel vnius ſpecialis perſonæ, ſic poſſet valere ad merendum aliquid illi, qui eſt in peccato mortali.* Sic ille, ex cuius ſententia ſequitur poſſe Pontificem in Iubilæis facere huiuſmodi applicationes meritorum; in quo ſenſu ſunt accipiendi, qui dicunt per Iubilæum poſſe augeri gratiam, & gloriam, quatenus Summus Pontifex ſpeciali modo refert in aliquos merita Chriſti, & Sanctorum, dirigitque, & influit ex theſauro Eccleſiæ multa auxilia gratiæ præuenientia, quæ excitant animos illorum per propria opera ad procurandum primam gratiam, vel ad illam augendam, Rutilius *ſuprà*.

13. An poſſit inſtitui Iubilæi annus à Pontifice tanquam quid Sacramentale? Reſponſio ſit affirmatiua: vnde poteſt inſtituere annum integrum Iubilæi, & opera pro illo conſequendo iniuncta vt quid Sacramentale, ad peccata venialia delenda, vt habent alia Sacramentalia, & ad fugandos dæmones, vt experientia compertum eſt multos à dæmonio vexatos liberatos eſſe in Vrbe in Anno ſancto; Rutilius Benzonius *ſuprà lib.* 4. *cap.* 7. atque ita dicendum eſt, quamuis Eccleſia nequeat Sacramenta inſtituere, quia conferunt gratiam; poteſt tamen hæc Sacramentalia, quia huiuſmodi res non habent vim ex pacto Dei expreſſo; ſicut habent Sacramenta, ſed ex precibus Eccleſiæ, & ex deuotione vtentium, & ideo Sacramentalia non operantur omnes effectus infallibiliter: non enim ſemper liberantur à vexatione dæmonis, vel à morbo per aquam benedictam, neque alios effectus ſpirituales perficiunt, quos alia ſacramentalia faciunt: quinimo remiſſio venialium, ſi obex ponatur, non acquiritur, Rutilius *ſuprà, lib.* 4. *cap.* 7. Henriquez *lib.* 1. *de pœnit. cap.* 15. §. 8. Ægidius *de Sacramentis, quæſt.* 71. *de cæremoniis Baptiſmi, art.* 3. *dubio vnico, num.* 24. *concluſ.* 2. *&* 3. *num.* 28. *& n.* 30. *concluſ.* 4.

Quæſtionis tamen eſt, an Iubilæus, & indulgentiæ remittere poſſint culpas veniales ſicut Sacramentalia? Nam Sacramentalia, niſi obex ponatur ab Eccleſia inſtituta tollunt culpas veniales, vt notant D. Thomas 3. *p. quæſt.* 87. *artic.* 3. Paludan. *diſtinct.* 16. *quæſt.* 1. *articul.* 4. *concluſ.* 4. Sylueſt. *verb. aqua benedicta*, Petrus Sotus *tit. de pœnitent. lect.* 18. non ratione impetrationis tantùm, aut quia excitant motum pœnitentiæ, aut charitatis, ſed ex opere operato, Henriquez ſuprà *dict. cap.* 15. *num.* 8. quamuis oppoſitum doceat Suar. quem referens ſequitur Ægidius *vbi proximè, num.* 28. *concluſ.* 3. dicentes non habere Sacramentalia vi ſua, & ex opere operato gratias præuenientes, & pios motus, ſed tantùm per modum impetrationis, quæ non habet effectum omnino infallibilem: attamen ex opere operato habere Sacramentalia vim remittendi venialia, voluit Sotus *in* 4. *diſtinct.* 15. *quæſt.* 2. *artic.* 3. quatenus Sacramentalia vi propriæ conſecrationis inclinant animum ad motum pœnitentiæ, ſequitur Victoria *de pœnitent. quæſt.* 109. Caniſius *in ſuo Catechiſmo*, & Turrianus *lib.* 3. *pro Epiſtolis Pontificum, cap.* 6. Fauent verba Alexandri I. qui fuit quintus à Petro *in cap. aquam, de conſecratione, diſtinct.* 3. his verbis: *Aquam ſale conſperſam populis benedicimus, vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur, & purificentur.* Ex quo ſequitur aquam benedictam ex opere operato habere vim ſanctificandi. Confert Bellarmin. *in* 7. *controuerſia* 1. *tom. lib.* 2. *cap.* 30. dum ait, ſignum crucis ex diuina inſtitutione, & ex opere operato habere virtutem ad fugandos dæmones; quia ſigno Crucis Iudæi, & Pagani fugarunt dæmones, vt conſtat ex Gregorio *lib.* 3. *Dialog. cap.* 7. cùm nec Iudæi, nec Pagani habeant fidem in Chriſtum.

Nihilominus, quamuis hæc opinio ſit probabilis, probabilior eſt, Sacramentalia non ex vi propria, nec ex opere operato remittere venialia, ſed ratione impetrationis per orationem factam nomine totius Eccleſiæ, aut quia excitant actus deuotionis in anima, vel pœnitentiæ ad modum operis operantis, ita D. Thomas 3. *p. quæſt.* 87. *art.* 3. *in corpore, & ad* 1. Petrus Sotus *d. lect.* 18. §. *Ex his.* Palud. *in* 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 4. Antonin. 1. *p. tit.* 10. *cap.* 1. §. 5. & Ægidius *d. dub. vnico, ex numer.* 23. *ad numer.* 33. vbi hanc partem plenè probat.

His poſitis dicendum eſt Iubilæum, & indulgentias non habere vim tollendi culpas ad inſtar Sacramentalium, & eo modo quo Sacramentalia tollunt, quia de ratione Iubilæi, vel indulgentiarum, non eſt tollere directè maculas veniales, ſed pœnas duntaxat pro culpis debitas, & ad hoc indulgentiæ immediatè ſunt inſtitutæ, vt volunt, Sotus *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 1. & eſt D. Thomæ *in additionibus ad* 3. *p. quæſt.* 25. *art.* 1. *ad* 5. D. Antonin. 1. *p. tit.* 10. *cap.* 3. §. 4. *&* 5. Cordubenſ. *lib.* 5. *quæſt.* 8. Henriquez *lib.* 1. *de pœnitentia, cap.* 15. §. 1. & Valent. *lib. de indulgentiis, cap.* 6. dicentes per indulgentias pœnas duntaxat, non autem culpas etiam veniales remitti. Confirmatur, quia indulgentia ex natura ſua non tollit niſi pœnas temporales; venialia autem peccata non ſunt pœnæ, ſed ſunt priora ipſis pœnis: ergo non tolluntur per indulgentias. Faciunt tradita à Nauarro *de indulg. notabil.* 10. *num.* 14. vbi ex Paludano *in* 4. *diſtinct.* 20. *quæſt.* 4. intelligit culpam venialem remitti per indulgentiam indirectè, quatenus pœna culpis venialibus debita dum aufertur, ipſa quoque venialia ſublata præſupponuntur; at verò per indulgentias tolli directè peccata venialia, omnino negatur, ad inſtar Sacramentalium; quia Sacramentalia tollunt culpas veniales excitando actum deuotionis, aut inclinando ad motum pœnitentiæ, vel charitatis, per quem tolluntur veniales culpæ cum tali actu incompatibiles. D. Thomas *in quæſtionibus de malo, quæſt.* 7. *art.* 12. vbi ait ita expelli ad

ad modum operis operantis, *& in 3. p. quæſt.* 87. *art.* 2. *&* 3. Richard. *in 4. diſt.* 21. *art.* 3. *quæſt.* 1. Turrecrem. *cap. tria ſunt, de pœnit. diſt.* 1. *& cap. aquam, de conſecrat. diſt.* 1. & Abul. 4. *Reg. cap.* 2. *quæſt.* 39. Nec obſtat Scot. *in 4. diſt.* 15. *quæſt.* 2. *art.* 2. vbi vult indulgentiis tolli directè culpas, quia quamuis hoc ita fuerit, non eſt fatendum eas tolli ad inſtar Sacramentalium, quia Sacramentalia culpas veniales tollunt, vt dictum eſt, non ex opere operato, ſed ad modum operis operantis, & ex conſequenti abolent & expellunt reatum, & debitum, & obligationem ad pœnas temporales per propriam ſatisfactionem: contrà verò indulgentiæ applicando alienas, non autem proprias ſatisfactiones. Vnde diuerſo modo ſe habent Sacramentalia, quæ per modum cauſæ efficientis concurrunt ad remiſſionem venialium, & indulgentiæ in opinione Scoti ratione materiæ ſolùm tollunt venialia. Niſi fortè dicas cum Paludano, ſibi hac in re parum conſtante, *in 4. diſt.* 20. *quæſt. vltima*, vbi inſinuat per indulgentiam tolli culpas veniales: quoniam ad id reſponderi poteſt hoc poſſe fieri non ratione indulgentiæ præcisè conſideratæ, ſed ratione coniuncti operis, puta, ſi ſit actus contritionis, vel confeſſionis ſacramentalis; tunc enim mortales culpæ remittuntur etiam. In quo ſenſu abſolutè dici poteſt per indulgentias deberi venialia ratione coniuncti operis, & ratione Papalis abſolutionis, quæ in indulgentiis pleniſſimis ſemper adiungitur; ſicut tolluntur per benedictionem Epiſcopalem, Henriquez *d. lib.* 1. *de pœnit. cap.* 15. §. 8. vbi de Sacramentalibus, & Ægidius *quæſt.* 71. *art.* 3. *dub. vnico, concluſ.* 2. *num.* 24. *& tribus ſequentibus.*

14. Conſequens eſt dicere, quæ indulgentiæ in Anno ſancto ſuſpendantur in toto Orbe terrarum? Reſponſio ſit in Anno ſancto ſolas plenarias indulgentias ſuſpendi, vt liquet ex conſtitutione Gregorij XIII. & notat Nauar. *ibi in gloſſa verb. plenarias*, & ex Bulla Sixti Quarti, quæ incipit, *Quemadmodum*, & Nauarrus *commentario de Iubilæo notab.* 28. *num.* 1. ſiue ſint perpetuæ, ſiue temporariæ, ſiue concedantur pro articulo tãtùm mortis, ſiue etiam pro alio tempore vitæ, ſiue datæ fuerint in fauorem Hoſpitalium, ſiue in fauorem Monaſterij, Eccleſiæ, Ordinis, & confraternitatis, ſiue in gratiam cuiuſcunque perſonæ Eccleſiaſticæ, aut ſæcularis, cuiuſcunque gradus, conditionis, & dignitatis exiſtat; ſiue concedantur per viam communicationis, aut extenſionis, ibi, *Quibuſcunque Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, & piis locis*, idem Nauarrus *de pœnit. & remiſſ. conſ.* 17. *n.* 4. *verſ. quinto.*

Quinimò ſuſpenduntur indulgentiæ plenariæ conceſſæ Religioſis familiis, & vniuerſitatibus, quæ non ſunt perſonæ veræ, ſed fictæ, nec non conceſſæ ſingulis Religioſis, cùm ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, patet ex conſtitutione Gregoriana, & ex Nauarro *ibi in gloſſa verb. perſonis.* Ad hæc Bullam Cruciatæ, & alia indulta perſonalia quæcunque illa ſint, & quibuſcunque conceſſa eo anno ſuſpenſa eſſe, & quoad effectum indulgentiæ plenariæ ſuſpendi eo anno docet ratio, ex eo, quia poteſt Pontifex abrogare ea, quæ in Bulla Cruciatæ conceſſit; ergo poteſt ſuſpendere Bullam, atque ita etiam indulgentia pleniſſima ad inſtar Iubilæi conceſſa cenſebitur ſuſpenſa, etiam ſi concedatur ob remunerationem, Nauar. *de Iubilæo notab.* 28. *num.* 7. & Rutilius Benzon. *de anno Iubilæi lib.* 4. *cap.* 8. *dub.* 2.

Nihilominus Clemens Octauus conſultus, an ſuſpenderetur Bulla Cruciatæ conceſſa Philippo Hiſpaniarum Regi paulo ante Annum ſanctum Iubilæi, reſpondit in quodam Breui dato Romæ ſub Annulo Piſcatoris die octauo Maij anno 1600. his verbis: *Nos, quibus præcipuè curanda ſunt ea, quæ ad fidem Catholicam tuendam, & adiuuante Deo aliquando propagandam pertinent, quique eo animo, & ea voluntate nunquam fuimus, vt indulgentiæ, facultates, conceſſiones, & indulta quæcunque intuitu dictæ expeditionis in infideles conceſſa, & Cruciata, vt dicitur, impedirentur, aut reuocarentur, ac dictarum litterarum omnium ſeriem, ac ſi de verbo ad verbum infererentur, præſentibus pro expreſſis, & incertis habentes auctoritate præſentium declaramus ſuſpenſionem eandem ad indulgentias, facultates, conceſſiones, & indulta quæcunque occaſione dictæ expeditionis, & Cruciatæ in Portugalia, & corona Regnorum ipſius ſubiectis conceſſa non extendi, eaque omnia, & ſingula ſub dicta ſuſpenſione minimè comprehendi, atque propterea Commiſſario Generali, & aliis, ab eo deputatis, & pro tempore deputandis omnia, & ſingula ſibi per prædictas litteras demandatas facere, exequi, & plenariæ executioni demandare abſque aliquo conſcientiæ ſcrupulo ſententiarum, aut pœnarum incurſu, vt prius antequam ſuſpenſionis litteræ à nobis emanaſſent, licere.* Hactenus verba Clementis Octaui: quorum meminit Sebaſtianus à Coſta *in explicatione Cruciatæ, quæſtione centeſima prima.* & Sanchez aſſerit *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 33. *num.* 10. vbi concludit non ſuſpendi Bullam Cruciatæ anno Iubilæi ſancti, quod priùs voluit Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 21. *num.* 3. & Manuel *in expoſitione Cruciatæ* §. 12. *num.* 13. Ex eo fundamento, quia priuilegia & indulta Bullæ huius conferuntur per modum contractus, in hunc modum. *Porque dais tanta Eſmola, vos concedo*, &c. Cùm ergo Pontifex non faciat mentionem in reuocatione indultorum per modum contractus conceſſorum, dicendum eſt Cruciatam non ſuſpendi anno Iubilæi, qui centeſimo quoque anno quondam, nunc autem vigeſimo quoque quinto anno conceditur.

Non eſt tamen negandum poſſe Romanum Pontificem reuocare priuilegia, & indulta per modum contractus conceſſa, non tamen tunc ſufficit reuocatio generalis, ſed requiritur, quòd fiat mentio ſaltem generalis quorumcunque indultorum conceſſorum per modum contractus, eo quòd non præſumitur voluntas reuocandi in Principe, quando tollitur per reuocationem ius tertio, niſi id exprimat, & declaret; aliter enim non fiet reuocatio cum damno tertij, quia vltra vltra iuſtam cauſam reuocandi, quod tranſiuit in contractum, requiritur etiam compenſatio æquiualens, vt volunt Bolognetus *conſ.* 3. *num.* 16. Matienzo *lib.* 5. *recop. tit.* 10. *l.* 6. *gloſſ.* 1. *num* 13. quamuis videatur contradicere Ludouic. Lopez *tom.* 2. *inſtruct. in expoſitione Bullæ Cruciatæ cap.* 10. vbi de diſpenſatione irregul. *pag.* 850. *col.* 2. *verſ.* 2. adde etiam & Nauar. *de indulgentiis notab.* 33. *num.* 3. *verſ. perſonis*, qui volunt omnino per Annum ſanctum ſuſpendi indulta Cruciatæ.

Ex dictis ſequitur omnes plenarias indulgentias conceſſas Baſilicis, & aliis Eccleſiis Vrbis in Anno ſancto non ſuſpendi; quinimo nec conceſſas Eccleſiis ſitis in ſuburbiis eiuſdem Vrbis, cùm nomine vrbis veniant ſuburbia, Nauarrus *ſuprà in Extrauag. Gregorij notab.* 33. *in gloſſa verb.* Vrbis, argumento *capitis, ex litteris, de ſponſalibus,*

libus, vbi verba ſunt intelligenda ſecundùm vulgatum modum loquendi, qui eſt conſiderandus, & inſpiciendus, vt per Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ rubr.* 1. §. 8. *in principio, num.* 10. *& rubr.* 9. §. 17 *num.* 8. & Tiraquel *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 2. *num.* 3. & §. 1. *gloſſ.* 1 *num.* 5. *cum ſeq* & vulgaris appellatio cenſetur habere vim legis, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 11. *n.* 68. *& ſequent. & gloſſ.* 13. *num.* 62. atque ita cùm dicatur non ſuſpendi in Anno ſancto indulgentias Eccleſiarum, quæ ſunt in Vrbe ſitæ; ſimiliter dicendum eſt, de indulgentiis Eccleſiarum, quæ de Vrbe, hoc eſt, de ſuburbio, Nauar. *de Iubilæo, notab.* 32. *in conſtitut. Gregorij*, incipit, *Dominus, ac Redemptor, in gloſſa, verb. de vrbe, & notab.* 33. *in gloſſa verb. Vrbis*; aliter enim Eccleſiæ Sanctorum Petri, & Pauli non gauderent indulgentiis, cùm Baſilica Sancti Petri non ſit in Vrbe, ſed in ſuburbio Vrbis Romæ, & Baſilica Sancti Pauli nec in Vrbe, nec in ſuburbio, ſed longè ab ea circiter ſeſquimiliare, quod etiam dici poteſt de Eccleſiis Beatorum Sebaſtiani, & Laurentij, quæ non ſunt in Vrbe, neque in ſuburbiis, vt notat idem Nauar. *d. notab.* 32. *n.* 3. *in verb. de Vrbe*, conſtitutionis Gregorianæ, *Dominus ac Redemptor Noſter*, & in altera eiuſdem Pontificis, incipit, *Quoniam ſancti Iubilai, num.* 4. *verb. Vrbis.*

Nam ſi verba ſunt accipienda ſecundùm propriam ſignificationem, vt eſt communis, & docent Franciſcus Molina *de ritu nuptiarum, lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 7. Barboſ. *in l. quia tale, num.* 37. *ff. ſolut. matrim.* Mantic. *de coniecturis vltim. volunt lib.* 8. *tit.* 18. *num.* 35. Phœbus *Luſit. deciſ.* 77. *num.* 14. *tom.* 1. nomine vrbis non continentur ea, quæ ſunt extra muros, vnde priuilegio ciuitati conceſſo non gaudent caſtra, nec villæ, vt ait Felinus *in cap. Rodulphus num.* 10. *de reſcriptis.* Gironda *de priuileg. explicatione, num.* 55. Nihilominus hoc loco dicendum eſt appellatione vrbis non ſolùm venire Eccleſias, quæ ſunt in vrbe, ſed etiam extra vrbem ſitas, quæ dicuntur eſſe vrbis: alioquin redderetur diſpoſitio, & nominatio eluſoria, & vana; & ideo verba illa vrbis, vel de vrbe intelligenda ſunt aliquanto largius, iuxta *caput Rodulphus, de reſcriptis, & cap. ſi ciuitas, de ſenten. excommunicationis in* 6.

Sed quid dicendum de indulgentiis plenariis, etiam perpetuis, quæ ſunt conceſſæ priuatis Eccleſiis, Monaſteriis, Collegiis, Confraternitatibus, & quibuſcunque aliis locis piis in vrbe erectis? Reſponde ex conſtitutione Clementis Octaui durante Anno ſancto omnino ſuſpendi, excepta indulgentia conceſſa quatuor illis primariis Baſilicis, quæ ſola eo anno tam in vrbe, quàm in toto Orbe permanet plenaria, vel pleniſſima. Quod adeò verum eſt, vt ſi alicubi conceſſa fuerit in Orbe plenaria indulgentia, quæ non plenariam coniunctim contineat, aut aliquas alias ſimul facultates, quæ conceſſæ ſint earum cauſa, omnia omnino ſuſpendi; ex ea ratione, quòd magis dignum trahit ad ſe minus dignum. *cap. quod in dubiis, de conſecratione Eccleſiis, vel Altaris*, Menoch. *conſ.* 2. *num.* 227. Anton. Gomez *variar. tom.* 3. *cap.* 10. *num.* 6. Monet. *de decimis cap.* 9. *quæſt.* 5. *num.* 258. Sanchez *de matrimonio lib.* 5. *diſp.* 29. *num.* 8. Aloyſ. Ricc. *deciſ Curiæ Archiep. deciſ.* 228. *p.* 2. præfertur enim dignum minus digno. *l.* 1. *&* 2. *ff. de alb. ſcrib. cap. ſolitæ, de maior. & obed.* Hinc fit, quòd ſi miſceatur oleo conſecrato oleum profanum, totum remanet conſecratum. Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 10. quod etiam dicendum eſt, ſi aquæ benedictæ miſceatur aqua non benedicta, quod intellige quando miſceatur non in maiori, vel æquali quantitate, tunc enim non remanet totum benedictum, aut conſecratum, vt meliùs vult Sylueſter *in ſummo, verb. aqua num.* 3. ſequitur Barboſ. *in d. cap. in dubiis n.* 4. Cùm ergo indulgentia plenaria ſit dignior & principalior, quàm aliæ facultates, plenaria ceſſante in Anno ſancto, cenſentur etiam ceſſare cæteræ facultates conceſſæ propter illam, Nauar. ſuprà *in gloſſa conſtitutionis, Quoniam Sancti Iubilai, in verb. facultates, num.* 2.

15. Sequitur quæſtio circa cæremonias, quæ ſeruantur in Anno ſancto. Inprimis enim appropinquante iam anno ſancti Iubilæi in glorioſiſſima Aſcenſionis die Chriſti Domini ſummo apparatu in Baſilia Vaticana Principis Apoſtolorum è duobus ſuggeſtibus mirificè ornatis inter Miſſarum ſolemnia coram vniuerſo populo diplomata ſummi Pontificis, & Latino, & materno idiomate leguntur, ſacerque Iubilæus in annum ſequentem publicè indicitur, & confeſtim in quatuor Vrbis partibus tranſumptus illius affigi ſolet, quo facto ſignificatur à quatuor mundi partibus, ab Oriente ſcilicet, ab Occidente, ab Auſtro, & ab Aquilone Chriſtianos ad celeberrimam Anni ſancti Feſtiuitatem Romæ celebrandam inuitari, conuocarique. His peractis litteræ indictionis mittuntur ad omnes Prælatos, tam maiores, quàm minores dignitate Patriarchali, Primatiali, Archiepiſcopali, Epiſcopali vel quaſi fulgentes, vt omnibus, & ſingulis notum ſit huius ſancti Anni cœleſte, & pleniſſimum ſubſidium.

16. Deinde accedente præuigilio Natiuitatis Chriſti Domini inſtituitur proceſſio celeberrima, in qua n conueniunt Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi Domini Cardinales, omnium Regum, ac Principum oratores; omnes Vrbis Magiſtratus, Prælatique in Vrbe præſentes, & Pœnitentiarij apud Vaticanũ reſidentes, ac tandem Sũmus Pontifexqui omnes proceſſionaliter incedẽdo Cruce præeunte ad ſacellũ Palatij Apoſtolici accedunt, illudque ingrediuntur: tunc Summus Pontifex in genua procumbens coram ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento cum reliquis ſupplex orat, & incenſo poſito in thuribulo incenſat Sacramentum. Præterea hymnum, *Veni Creator Spiritus*, præcinit, quem poſtea Cantores proſequuntur. Ex hoc loco ad Eccleſiam Sancti Petri omnes proceſſionaliter gradiuntur, Pontifice in geſtatoria ſella delato ad Portam vſque ſanctam, quæ ad id vſque tempus obſtructa eſt, & reliquæ portæ huius Eccleſiæ ſunt clauſæ. Cumque omnes ad hunc locum acceſſerunt, Papa è ſella deſcendens, & accipiens candelam incenſam ad aliam ſellam ibi iuxta Portam ſanctam poſitam aſcendens pauliſper ſedens conquieſcit: & rurſus è ſella deſcendens ad Portam ſanctam pergit, & malleo quodam Portam ſanctam ter percutit, terque verſus ſequentes præcinit, cui cantores in ſingulis reſpondent:

Verſ. *Aperite mihi portas iuſtitiæ.*
Reſp. *Ingreſſus in eas confitebor Domino.*
Verſ. *Introibo in domum tuam Domine.*
Reſp. *Adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo.*
Verſ. *Aperite portas, quoniam nobiſcum Deus.*

Re p

Reſp. *Quia fecit virtutem in Iſrael.*

Tunc Papa ad Cathedram redeundo ait:

Verſ. *Dominus vobiſcum.*

Reſp. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus. Oratio.

Actiones noſtras quæſumus Domine aſpirando præueni, & adiuuando proſequere: vt cuncta noſtra oratio, & operatio à te ſemper incipiat, & per te cœpta finiatur.

Quibus finitis Cantores concinunt Pſalmum, *Iubilate Deo omnis terra*, & alios modos iubilationis, & exultationis: interim reliquias diruti muri Portæ ſanctæ Populus quantumcunque minimas, deuotionis cauſa colligit. Pœnitentiariique veſtibus Presbyteralibus induti lauant aqua benedicta poſtes ſanctæ Portæ, quibus lotis antequam Pontifex Portam ſanctam apertam ingrediatur, dicit verſus ſequentes, quibus Cantores reſpondent in hunc modum.

Verſ. *Hæc dies quam fecit Dominus.*

Reſp. *Exultemus, & lætemur in ea.*

Verſ. *Beatus populus tuus Domine.*

Reſp. *Qui ſcit iubilationem.*

Verſ. *Hæc eſt porta Domini.*

Reſp. *Iuſti intrabunt per eam.*

Verſ. *Domine exaudi orationem meam.*

Reſp. *Et clamor meus ad te veniat.*

Verſ. *Dominus vobiſcum.*

Reſp. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus. Oratio.

Deus, qui per Moyſen famulum tuum populo Iraëlitico annum Iubilei, & remiſſionis inſtituiſti: Concede propitius nobis famulis tuis Iubilei annum hunc, tua auctoritate inſtitutum, quo portam hanc populo tuo ad preces tuæ Maieſtati porrigendas ingredienti ſolemniter aperiri voluiſti, fœliciter inchoare, vt in eo venia, atque indulgentia plenæ remiſſionis omnium delictorum obtenta, cùm dies noſtræ aduocationis aduenerit, ad cæleſtem gloriam perfruendam, tua miſericordia munere perducamur, per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Poſt hæc datur Crux Pontifici in manum, qui genu flexo ante Portam ſanctam incipit cantare, *Te Deum laudamus*; & intrat Portam ſanctam, & Cantores proſequuntur vlteriùs, *Te Dominum confitemur*, &c. Poſtquam autem ingreſſus eſt, in ſua ſella geſtatoria poſitus deducitur à Parafrænariis indutis veſte rubea vſque ad Altare maius ipſius Eccleſiæ ſancti Petri: quo loci ex ſella deſcendens coram Altari fundit preces, quibus finitis in ſella alia ibi parata in loco altiori ſedet; ex qua ſurgens, & ſtans inchoat veſperas Natiuitatis Chriſti Domini; & inde tres Cardinales Legatos mittit, vt aperiant reliquas Portas ſanctas Eccleſiarum, videlicet Sancti Pauli, Sancti Ioannis Lateranenſis, & S. Mariæ Maioris, præcedentibus eiſdem omnino cæremoniis, & precibus adhibitis à ſingulis in eorum reſeratione: quæ portæ toto Anno ſancto apertæ perſeuerant, omnibuſque Chriſti fidelibus ad indulgentiam, & veniam ſuorum peccatorum conſequendam aſſiduè, perpetuò patent, Nauar. *de indulgentiis, ad finem fol. mihi* 190.

17\. Sequitur principalis quæſt. quæ fieri debeant Romæ, vt Iubilæus obtineatur, & quoties debeant viſitari Eccleſiæ, & quando? Reſponſio ſit, in primis opus eſſe Romam ire eos, qui ibi non fuerint, non ea intentione, vt admirandas Vrbis ſubſtructiones ſuperbaſque pyramides, ingentes Obeliſcos, & Amphitheatra operoſa contemplentur, ſed vt Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli limina, & Baſilicas deuotè; & ſtudioſè viſitent, & eorum corpora veneranda humiliter adorent, & reliqua Martyrum, Confeſſorum, ac Virginum oſſa ſanctitatem adhuc ſpirantia piiſſimè venerentur, remota omnino ambitionis, aut litium, ac negotiorum ſæcularium cogitatione; quibus multi ſub nomine conſequendi Iubilæi implicari ſolent. Secundò, & ante omnia olim integrum erat poſt viſitatas Eccleſias confiteri: hodie tamen actu, & de facto confeſſio præcedere debet, vt patet ex Extrauagante Gregorij XIII. & vult Caietanus *tom.* 1. *opuſcul. tract.* 10. *quæſt.* 2. ex ea ratione, quia opus eſt, vt ea opera, quæ faciunt ad Iubilæum conſequendum, viua ſint, & non mortua, qualia ſunt opera extra gratiam patrata: idcirco verè pœnitentes, ac Sacramentali confeſſione abluti, & abſoluti debent eſſe, qui Romam adeunt indulgentiarum intentione conſequendarum: quare antequam fiant viſitationes Eccleſiarum præſcriptarum, debet præcedere actualis confeſſio, quia omnes illæ viſitationes præſcriptæ apponuntur tanquam principalis cauſa, & tanquam opus principaliter intentum ad comparandam indulgentiam. Armil. *verb. indulgentia, num* 14. Nauar. *de Iubil. not.* 19. *num.* 7.

Hæc ſententia eſt valdè probabilis, & ſaltem magis tuta, vt patet, quia indecens eſt, vt cupientes lucrari indulgentiam Anni ſancti viſitent Eccleſias per viginti nouem vices in peccato mortali abſque vlla contritione, addendo in ipſiſmet Eccleſiis peccata peccatis, & denique ante vltimam viſitationem confiteantur ad conſequendum fructum Iubilæi. Nec obſtat quod dicitur de Iubilæis particularibus, in quibus ieiunia, & eleemoſynæ, ac viſitationes Eccleſiarum fieri poſſunt in ſtatu peccati mortalis, quia in illis Iubilæis ieiunia, eleemoſynæ, & viſitationes Eccleſiarum non præcipiuntur, tanquam principalia opera ad lucrandum indulgentiam, ſed ipſa ſumptio corporis Domini Noſtri Iesv Chriſti, quod explicitè in illis declaratur, atque ita ante ſumptionem Sacramenti, vel in ipſis tribus diebus ſatis eſt confiteri: ſecus in Iubilæo Anni ſancti, vbi viſitationes omnes à Pontifice ſcribuntur, tanquam opus principaliter intentum, Cordubenſ. *in quæſt.* 24. *in fine primæ opinionis*, dum ait omnes, & ſingulas viſitationes eſſe principalem, & proximam cauſam illius indulgentiæ, ac proinde debere fieri in ſtatu gratiæ, & expreſsiùs Caietanus *in quodlibeto de indulgentiis*, *cap.* 9. *quæſt.* 2. & Nauar. *notabil.* 10. §. 16. *&* 19. dicentes omnia opera iniuncta debere fieri in gratia, & præmiſſa confeſſione ſi quis oneretur peccato mortali.

Communior tamen opinio tradit ad indulgentiam conſequendam requiri, quòd homo ſit in gratia tempore operis principaliter iniuncti, vel certè tempore vltimi operis, quo peracto, immediatè ſequitur indulgentia. Ex quo colligitur ante vltimum opus neceſſariò confeſſionem præcedere debere, quaſi antecedentia opera ante vltimum ſint iniuncta veluti diſpoſitio quædam præparans remotè ad gratiam, & ad indulgentiam, ita Viual. *de indulgentiis, n.* 18. Tolet. *in ſumma, lib.* 6. *c.* 27. *n.* 1. *in fine*, poſt Felinum *de indulgentiis. verſ.* 7. & alij, quos referens ſequitur Hiſpaniarum Primas *in libello de Iubilæo, c.* 4. *dubio* 2. *num.* 3. Sed omnes loquuntur in Iubilæo particulari, non autem de Iubilæo Anni ſancti, & nec in noſtro caſu, in quo quæſtio eſt, an debeant fieri viſitationes triginta, ſeu

ſeu per triga dies in Eccleſiis præſcriptis, quæ ſunt opera principaliter iniuncta ad indulgentiam conſequendam non præmiſſa confeſſione.

Quare mea ſententia eſt omnes illas viſitationes in Iubilæo Anni ſancti per triginta dies debere fieri in ſtatu gratiæ, quoniam ſingulæ illæ viſitationes Eccleſiarum ſunt principalis, & veluti proxima cauſa illius indulgentiæ. Sequitur ex doctrina Cordubenſis *in quaſt. 24. in fine primæ opinionis*, & deducitur ex verbis apponi ſolitis in diplomate Pontificio, quæ ſic habent: *Quo quidem anno durante, qui verè pœnitentes, & confeſſi Baſilicas per triginta dies deuotè viſitauerint*. neque obeſt, quod ait Nauarrus, partem negantem *in d. notabili 19. num. 16.* ſequendo, & in gloſſ. Bullæ Gregorij *verb. Durante*, vbi oppoſitum videtur ſentire, & hac in re confuſiſſimus, & diuerſiſſimus eſt. Nec ſimiliter Henriquez ſuprà dum ait, quòd ſi in Iubilæo exprimeretur, vt quis ante omnia confiteatur, adhuc non eſſe opus præmittere confeſſionem ante reliqua opera Iubilæi; ſed ſatis eſſe poſt opera confiteri, quod non placet. Nam in hoc Iubilæo Anni ſancti confeſſionem eſſe præmittendam, antequam fiant viſitationes, apertè oſtenditur, Rutilius Benzonius *de anno Iubilæi lib. 5. dub. 4. §. dico quintò, ad finem.* vide Borboſ. *in Extrauag. vnigenitus. 2. de pœnit. num. 14.*

18. Porrò Eccleſiæ illæ quatuor viſitari debent in anno Iubilæi triginta ad minus diebus continuis, ſeu interpolatis à Romanis: vel quindecim à peregrinis, aut externis. Habetur in prima conſtitutione Bonifacij Octaui, nec vnquam hic numerus dierum à Romano aliquo Pontifice mutatus fuit: ſunt autem viſitandæ deuotè, ac pio animo præſcriptæ Eccleſiæ. Ratio autem cur peregrinis, & externis ſtatuatur minor numerus dierum pro Eccleſiarum viſitatione illa ſe offert, quia peregrini in itinere multa incommoda, pericula, impenſas, ac labores paſſi ſunt, & ideo viſitatione quindecim dierum pleniſſimum conſequuntur Iubilæum: Romani autem non niſi viſitatione triginta dierum illum adipiſcuntur; item quia exteri diutiùs in Vrbe morando grauioribus impenſis afficientur; & ideo dimidiato viſitationum tempore ſacri Iubilæi fructu gaudebunt.

Sed petes, qui nam veniant nomine Romani, & qui nomine peregrinorum, & exterorum? Reſponſio ſit, nomine Romanorum intelligi illos qui Vrbem incolunt perpetuò, vel ſaltem per longum tempus Romæ habitant, & ibi habent domicilium, ſiue ſint originarij, ſiue aduenæ, & ſiue habeant intentionem perpetuò habitandi in Vrbe, ſiue non, & ad hunc effectum ſufficit ſpatium ſex menſium, vt quis dicatur Romanus incola, vel habitator, quamuis non habeat ibi domicilium, Nauarr. *in Extrauagante Gregoriana, Dominus, ac Redemptor noſter, in gloſſa verb. incolæ*, Rutilius *d. lib. 5. cap. 15. dub. 2.* vbi nomine peregrinorum intelligit omnes, qui Romam veniunt cauſa conſequendi Iubilæum, ſub quo etiam nomine veniunt forenſes, qui ſub nomine peregrinorum comprehenduntur: vnde omnes viatores, qui ad Vrbem accedunt receſſuri illico ſub appellatione lata peregrinorum veniunt: ſicut etiam vagi, ſeu vagabundi comprehenduntur, & differunt à Romanis: atque ita per quindecim dies viſitando Eccleſias præmiſſis cæteris requiſitis Iubilæum lucrantur, quamuis ad Vrbem non venirint cauſa peregrinationis, ſed ibi commorantes per paucos dies videntes hanc indulgentiam, voluerunt illam conſequi.

Sed quid dicendum de Romanis originariis extra Vrbem morantibus, & ad illam alia de cauſa venientibus quàm peregrinationis? Reſponſio ſit, vt lucrentur Iubilæum teneri per triginta dies viſitare Eccleſias; ratio, quia habentes domicilium habitationis, tenentur per triginta dies viſitare: ergo habentes domicilium originis, cùm hoc præferatur domicilio habitationis, argumento *l. cùm quædam puella, ff. de iuriſdict. omni. indic.* & verè, ac propriè Romani cenſentur, qui ex Vrbe originem ducunt. *l. ciues quidem orig. C. de incolis lib. 10.* Quin etiam Boërius tradit *deciſ. 13. num. 3.* originis ſuæ domicilium nuper mille annorum abſentiam poſſe aliquem mutare, neque illi renunciare expreſsè, nec tacitè; prout vult Raphael Cuman. *conſ. 177. col. 3. verſ. nouiſſimè probatur*, Bartol. *in l. quæſitum, in principio*, vbi ait abſentes ſemper ſuum retinere domicilium originis, & filium pariter retinere ſui patris originem, quam profectò mutare non poteſt, per *d. legem, aſſumptio, §. filius ff. ad municipal.* & ibi gloſſ. Bartol. & Alber. Quare non eſt audiendus Nauar. *in dicta conſtitutione Gregoriana, verb. Romani, & verb. peregrini*, vbi vult Romanum originarium, qui habet domicilium extra Vrbem, & ad illam accedit alia de cauſa, quàm peregrinationis, per quindecim dies viſitando Eccleſias, lucrari Iubilæum, ſed requiritur triginta dierum viſitatio deuotè, ac pio animo cum precibus ſolitis.

Ambigi etiam poteſt, an requiratur confeſſio venialium, quando quis non eſt reus mortalis culpæ? Et quid ſi quis peccet mortaliter poſt viſitationes omnes Eccleſiarum? Non eſſe neceſſariam confeſſionem de venialibus, tradunt Henriquez *lib. 7. de indulgentiis cap. 12. n. 2.* Suar. *de pœnit. diſp. 52. ſect. 3. n. 5. & ſequent.* Ægidius *de Sacramentis diſp. 12. dub. 1. n. 38.* Villalob. *in ſumma tract. 26. difficul. 24. n. 11.* Beja *de caſibus conſcientiæ part. 3. caſu 37.* & Rutilius *de anno Iubilæi lib. 5. c. 15. dub. 6. in principio.* Ratio, quia confeſſio ad lucrandas indulgentias non magis obligat, quàm confeſſio quadrageſimalis, ſed hæc non obligat pro eo tempore quando quis non habet niſi venialia; ergo nõ obligabit ad lucrandũ Iubilæum cùm ſit in gratia. 19.

Nihilominus dicendum eſt tutius eſſe pro Iubilæo conſequendo quando præcipitur confeſſio actualis, confiteri de aliquibus venialibus, vt ſupponit Sotus *diſt. 21. quæſt. 2. art. 3. col. 5.* Villalob. *ſuprà d. n. 11.* & eſt communis, teſte Sanch. *lib. 8. de matrimonio diſp. 15. num. 19.* Nec eſt dubium poſſe Pontificem obligare ad confitendum venialia pro Iubilæo obtinendo, ſicut obligat ſenes, & pueros ad ieiunandum, qui præ ætate à ieiunio excuſantur, Manuel Rodrig. *in ſumma verb. Iubilæo n. 12.* Vega *in ſumma 2. p. verb. indulgentias c. 7. caſu 13.* & Rutilius citatus *dub. 6. ad medium*, & idem Henriquez *d. §. 2. c. 12. lit. E.* Indulgentiæ enim ſunt explicandæ, vt ſonant, & credendum eſt Papam velle obligare ad confeſſionem venialium, tanquam ad opus ſupererogationis; ſicut iniungit alia opera ſimilia in acquiſitione Iubilæi, vt eo remedio tutiori in gratia repoſitus impetret efficaciùs finem propter quem conceditur indulgentia.

Quòd ſi contingat aliquem peccare mortaliter poſt viſitationes omnium Eccleſiarum? Reſponſio ſit, ſi quis cœpit in ſtatu gratiæ viſitare Eccleſias, & poſt ſeptimam, vel octauam viſitationem aliquo

aliquo mortali fuit irretitus, teneri iterum confiteri, & reliquas viſitationes, quæ deſunt, continuare, & perficere, nec teneri viſitationes à principio inchoare; quia opera facta in gratia per peccatum ſuperueniens iam mortificata per confeſſionem reuiuiſcunt, ne dum ad meritum, ſed etiam ad ſatisfactionem, & ex conſequenti ad diſpoſitionem, quo ad indulgentiam, vt eſt communis Theologorum, iuxta illud *Ezechielis* ibi, *Quacunque enim hora ingemuerit peccator, ampliùs peccatorũ ſuorum non recordabor*, D. Thomas *tom. 4. in 3. p. de pœnitentia, quæſt. 89. art. 4. & 5.* vbi concludit opera peccati per pœnitentiam aboleri ſecundùm ſe; opera autem in charitate facta nõ aboleri à Deo in cuius acceptatione remanent, ſed impedimentum accipere ex parte hominis operantis, atque ita ſublato impedimento, quod eſt ex parte hominis operantis: Deus implet ex parte ſua illud quod opera merebantur, Rutilius *d. lib. 5. c. 15. dub. 9.* quare dicendum eſt reuiuiſcere, Henriq. *de pœnit. lib. 1. c. 16. n. 5 & cap. 33. & cap. 34.* vbi latè.

20. Rogabis in quo articulo huius anni fructus Iubilæi acquiratur? Sunt, qui putent freti gloſſa in conſtitutione Gregoriana *verb. durante, & verb. conſequenter*, poſſe viſitari Eccleſias aliquem, & finitis viſitationibus confiteri, & Sacram Euchariſtiam ſuſcipere, & tunc annum Iubilæum lucrari, quòd ſi in Vrbe de peccatis non fuit faſſus, nec ſuſcipit ſanctam Euchariſtiam, ſed tantùm præſcriptas Eccleſias viſitauit, poſt regreſſum in patriam habet annum integrum ad confitendum, & communicandum, adeò, vt ſi in extrema anni die fateatur, & communicet, tum temporis lucrabitur indulgentiam Anni ſancti, quorum ſententia quamuis ſupradictis placeat, & probet illam Zerola *in praxi 2. p. verb. Annus ſanctus, ad octauum.* Dicendum eſt cum Nauarro *in gloſſa verb. durante, n. 39. & verb. conſequentur*, poſt completam vltimam viſitationem immediatè poſt illam adhibitis cæteris neceſſariis fructus Iubilæi acquiri, ex eo fundamento, quia diſpoſitio conditionalis adimpleta conditione ſuum effectum ſortitur, *l. ſi quis ſub cõditione. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtan. l. cedere diem. ff. de verbor ſignific.* & ideo actus conditionalis non valet niſi exiſtente conditione, Afflictis *dec. 355. n. 4.* Surd. *de alimentis tit. 9. quæſt. 29. n. 13. & conſ. 38. n 24. & conſ. 322. num. 26.* Ex quibus infert Nauarrus eum, qui in vltimo momento immediatè poſt vltimam viſitationem non fuerit in gratia, non lucrari indulgẽtiam Iubilæi, quia hæc indulgẽtia conceditur formaliter, vel æquiualenter ſub cõditione, ſi viſitauerit; idcirco diſpoſitio non habet effectum niſi adimpleta conditione, atque ita, qui in vltimo momento viſitationis non fuerit in gratia, nihil lucratus eſt, & perdidit fructum itineris ſui, & laborẽ viſitandi, niſi fortè cum eodem Nauar. *in d. gloſſa* conſequentur, & priùs in gloſſ. *verb. durante*, arbitreris pœnitentiam, & confeſſionem ſuperuenientes poſt actus viſitationum completos intra reliquam partem anni Iubilæi, ſatis eſſe in quo euentu præmiſſa confeſſione intra reſiduam anni partem poſt vltimum viſitationum momentum, vel poſt illud antequam elabatur annus, fructus Iubilæi acquiretur. Attamen hæc reſolutio magis videtur pia, quàm vera, & coincidit cum priori à qua receſſimus, eo quia conceſſio Iubilæi eſt conditionalis, & data ſub forma certa, qua omiſſa diſpoſitio ſuo caret effectu, nec valet niſi exiſtente conditione. Menchaq. *quæſt. illuſtr. cap. 55. num. 6.* Surd. *deciſ. 109. num. 1.* Franciſc. Molin. *de brachio ſeculari cap. 18. num. 14.* Cardin. Tuſch. *tom. 2. lit. C. concluſ. 593.* & Rutil. *lib. 5. ſuprà cap. 15. dub. 11.*

Sed quid dicendum de illis, qui nequeunt Romam ire niſi de licentia ſuperiorum ſuorum, an ſi abſque illa ad Vrbem accedant, lucrentur hunc Iubilæum? Reſponſio ſit Religioſis prodeſſe, quamuis ſi accedant non petita licentia fortè peccent, ita Ioannes de Anania *in tractatu ſuo de Iubilæo.* Rutilius *de anno Iubilæi d. lib. 5. dub. 16.* vbi ex Ioann. Monacho *in gloſſa magna, ad finem*, ſentit poſſe ſuperiores Religioſorum licentiam peregrinandi Romam in Anno ſancto ſuis ſubditis concedere, quod etiam integrum erit Epiſcopis, qui ſine licentia Pontificis nequeunt regulariter peregrinari, *cap. magna, de voto, & cap. non oportet, de conſecrat. diſt. 5.* Poſſunt tamen ad Vrbem in Anno ſancto peregrinari, ita Ioann. de Anania *loco citato.* Quin etiam extra hunc caſum inconſulto Romano Pontifice Epiſcopi validè poſſunt emittere votum longæ peregrinationis, vnde tenentur petere licentiam à Pontifice, vt votum adimpleant, qui ſi deneget, ad nihil obligabit votum, dum Pontifex voluntatem non reuocauerit, quod intelligitur de voto magnæ peregrinationis, ſecus de modicis peregrinationibus, Sanchez poſt alios *lib. 4. in præcepta Decalogi, cap. 25. ex num. 39. cum ſequentibus.* 21.

Adde Clericos habentes beneficia reſidentiam exigentia, non poſſe ſine Epiſcopi facultate voto ſe obligare ad longam peregrinationem, vt per Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit lib. 30. tract. 3. n. 9.* Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ. part. 2. cap. 11. num. 11.* Sayr. *in Claui Regia lib. 6. cap. 5. num. 25.* Suar. *de Relig. tom. 2. tract. de voto lib. 5. cap. 4 num. 10.* Sanch. ſuprà *lib. 4. cap. 25. num. 44.* & Azor *inſtit. moral part. 1. lib. 11. cap. 16. quæſ. 2.* Nihilominus quamuis ad Vrbem accedant ſine licentia, & Romæ neceſſaria adimpleant, fructu Iubilæi gaudebunt, vt vult Ioan. de Anan. quem ſequitur Rutil. ſuprà *dubio 15.*

Supereſt dicamus, quinam ſint incapaces conſequendi Iubilæi? Atque in primis ſi quis iniuſtè eſt excommunicatus, poteſt conſequi Iubilæum per *cap. cum æterni, de ſententia, & re iudicata, lib. 6.* quia iniuſta excommunicatio neminem priuat ſuffragiis Eccleſiaſticis, & ex conſequenti nec fructu indulgentiæ. Contrà verò ſi quis eſt excommunicatus, iuſtè non lucratur indulgentias, vt notat Adrianus *in 4. quæſt. 3. de Claui, in fine ad argumenta*, & ratio eſt, quia non ſupponi debet Summum Pontificem voluiſſe excommunicatis theſaurum Eccleſiæ aperire, quos omni fructu, & commodo ſuffragiorum & orationum communium priuatos eſſe voluit, Marius Alterius *diſp. 10. lib. 1. cap. 5. fol. 117.* Ioan. de Ananias *in ſuo tract. de Iubilæo*; attamen ſi excommunicatus iuſtificetur per contritionem, nec poteſt confiteri, voluit tamen ſi procurat conſequi indulgentias, & illas fortaſſe lucrabitur, quia poteſt orare in Eccleſia, & recitare Officium diuinum, quamuis nequeat intereſſe publicis Eccleſiæ officiis, nec recipere Sacramenta, Nauarr. *de Iubilæo, notab. 18. num. 14.* Non enim priuatur ab exercitio præſtandi opera pro quibus conceditur indulgentia. Quare poterit peregrinationem, & alia opera gratiæ deuotionis præſtare. Hæc ſententia eſt probabilis; ſed contraria magis placet vti probabilior, quæ docet excommunicationem priuare directè, & per modum rationis 22.

ſui formalem omni fructu, & participatione indulgentiarum, & quamuis excommunicatus per contritionem iuſtificetur; adhuc tamen non lucrabitur indulgentias, donec ab excommunicatione abſoluatur. Eſt enim ex vi excommunicationis priuatus omni communione Eccleſiaſtica, maximè interna, cùm ſit membrum ab Eccleſia præciſum, ita vt nec ſacrificium pro eo offerri liceat, nec preces publicas ad Deum fundi, quòd ſi pœnitentiam agat, antequam abſoluatur, eſt in Eccleſia animo, non tamen corpore, ſiue externa communicatione, quæ propriè facit de Eccleſia iſta viſibili hominem eſſe, vt notat Auguſtinus *lib. de vera Religione, cap.6.*

Dixi excommunicationem priuare omni fructu & participatione indulgentiarum directè, & per modum abſolutionis, quoniam per modum ſuffragij in noſtro caſu poterit excommunicatus fortè gaudere fructu indulgentiarum, ſi ab aliquo indulgentia quæratur, & tanquam bonum priuatum conferatur, vel applicetur excommunicato. Probatur à ſimili, nam ſacerdoti interdictum eſt orare pro excommunicato oratione publica, non autem oratione priuata, & ſecretò, vt Deus illi conferat gratiam deteſtandi peccatum, & vt pœnitentiam agat, quin etiam ex Nauarro *in manuali cap. 27. num. 36.* poteſt Sacerdos applicare excommunicato fructum illum particularem illi ex ſacrificio Miſſæ reſpondentem, cùm ſit donum priuatum, quod vnus poteſt alteri cedere: ergo per modum ſuffragij poterit excommunicatus lucrari fructum indulgentiarum, ſi ab alio aliquo acquiratur, & excommunicato applicetur. Marius Alterius *d.diſp.5.lib.1.cap.6.* in ſpecie, & deducitur ex Nauarro *de oratione c.19.num.73.*

Quod attinet ad irregulares ſiue publicos, ſiue occultos, quamuis ſint inhabiles ad Ordines ſacros ſuſcipiendos, & ad aliqua miniſteria exercenda, poſſunt tamen conſequi Iubilæum, atque ita poſſunt Eccleſias Vrbis aſſignatas viſitare, confiteri, & ſacram Euchariſtiam recipere. Idem dic de ſuſpenſis ab officio, & beneficio. De illo autem, qui ab ingreſſu Eccleſiæ eſt ſuſpenſus, reſpondet Syluester *verb. ſuſpenſio quæſt.5.* ſi verò ſuſpenſio ſit ab ingreſſu Eccleſiæ, poſſe hunc orandi causâ in eam ingredi, quando ibi Diuina non celebrantur, & viſitare Altaria, & recipere Eccleſiaſtica Sacramenta ſecundùm communem opinionem, cùm extra Eccleſiam ita ſuſpenſus poſſit Sacrum facere, non tamen poteſt exercere in ipſa Eccleſia aliquem actum Ordinis, fierque irregularis, ſi aliquem actum peragat, neque in ea poterit intereſſe diuinis: non tamē propterea erit irregularis, niſi celebret, nec priuabitur poteſtate exercendi iuriſdictionalia circa Eccleſiam, nec poteſtate celebrandi extra illa. Quare poterit adhibitis neceſſariis conſequi Iubilæum Anni ſancti. Idem eſto iudicium de ſuſpenſo à ſuſceptione Sacramentorum, remoto impedimento, poſſe ſcilicet ſuſcipere Iubilæum. Non eſt enim ſuſpenſio peccatum, ſed illius pœna, Nauarr. *in manuali cap.27.num.152.*

23. An probet Iubilæus illis, qui non poſſunt perſonaliter Romam ire, ſed mittunt aliquem pro ſe? Reſponſio eſt negatiua, niſi aliud à Summo Pontifice exprimatur. Nam opera iniuncta ad lucrandum Iubilæum debent adimpleri à perſonis, quæ volunt illum conſequi: vnde quando præſentia alicuius requiritur, debet eſſe vera, & non ficta. Bald. *in l. 1. num. 54. C. qui admitti,* Bart. *in l. omnes populi, num.61. ff. de iuſtitia,* Gonzal. *de menſibus, regul.43. num.13. & num.22.* & dictio *eos* eſt reſtrictiua ad expreſſos, ſcilicet *l. vltim.* & *ibi* Doctores, *C. de heredibus inſtit.* Crauett. *conſ.98. num.8.* igitur non debent adimpleri opera iniuncta per alios. Nec enim diſpoſitio legis competit, vbi non competunt verba, Flamin. *de confidentiis quæſt. 29. num. 47. & quæſt. 54. num. 9.* Item quia induſtria perſonæ hoc loco quodammodo eligitur, vbi factum committitur, quod per vnum, & non per alterum fiat, Menoch. *conſ. 17. num.7.* Similiter quando commiſſio his verbis facta eſt, *Per te*, vel *Per vos expediri mandamus.* Cùm ergo in conſtitutionibus Gregorianis mandentur fieri viſitationes perſonaliter per triginta, vel per quindecim dies reſpectiuè, & preces deuotè fieri, & quòd ſint verè pœnitentes, & non ſolùm propoſito, ſed etiam actu, & de facto confeſſi, ſatis oſtenditur lucraturos Iubilæum non per alios, ſed per ſe ipſos eſſe expedituros. Soar. *de pœnit. diſp.52. ſect.1.* Rutil. *ſup. lib.5. c.15. dub.21.*

Sequitur alia non vulgaris quæſtio, An poſſit obtineri Iubilæus per opera aliàs debita ex voto, vel ex alia obligatione? Et quoties valeat acquiri? Quo ad primum, negat Syluester *verb. indulgentia num.18. in 6. quæſtione, verſ. Tertium*, dum ait indulgentiam non poſſe dari, vel acquiri per aliàs debitum, vnde infert non poſſe dari pro remiſſione iniuriarum, quia in illa datione debet attendi aliquid meræ voluntatis, & non neceſſitatis, ſequitur Angelus *verb. Indulgentia, num. 16.* Oppoſitum tamen eſt dicendum, vnde ſequitur habentes votum peregrinandi Romam, & viſitandi præſcriptas Eccleſias, ibi poſſe conſequi Iubilæum, eo quòd indulgentia conceditur propter opera pia, quæ in gloriam Dei, & in vtilitatem Eccleſiæ veniant: probatur vſu, & praxi Eccleſiæ, quæ particulares indulgentias ſolet concedere ieiunantibus in Quadrageſima, & in quatuor temporibus, quæ ieiunia ſunt de præcepto, Cordubenſis *de indulgentiis quæſt. 18.* & Valentia *in lib. de indulgentiis cap.7.*

Quoad ſecundum, reſponſio ſit, Iubilæum Anni ſancti poſſe bis, ter, vel pluries ab aliquo acquiri, ſi fiant omnia onera iniuncta perfectè, & plenè, bis, vel ter, vel pluries, Barboſ. *in Extravagante Vnigenitus. 2. de pœnit. inter communes, num. 11. pag. 193.* & quamuis Nauarrus *in gloſſ. in verb. deuotè* commentarij ſuper Bullam Gregorij XIII. *num. 46. verſ. circa hoc interrogor*, neget poſſe bis, vel ter, lucrari Iubilæum; partem tamen affirmantem vti veriorem ſequitur, & multis probat, cùm ſit beneficium Principis latiſſimè interpretandum, quando non eſt nociuum tertio *l. beneficium. ff. de conſtit. Princip. & cap. quamuis, in fine, de prabendis lib.6.* Confert Nauarrus *notab. 15. num.19.* vbi ex Palud. ait indulgentiam in perpetuum conceſſam, vel in tempus aliquod certum datam viſitantibus aliquam Eccleſiam, poſſe acquiri quolibet anno, quolibet menſe, & quolibet die: vnde quemadmodum, ſi per decem annos omnibus Dominicis diebus datæ fuerint Indulgentiæ alicui Eccleſiæ, pluries gratia illa obtineri poteſt: ſic etiam durāte toto Anno ſancto, cùm indulgētia ſit propoſita, & oblata, & poterit à ſingulo quoque homine pluries acquiri, imò quolibet menſe repetitis viſitationibus per quindecim, vel triginta dies, & adhibitis cæteris requiſitis, conſonat Cordubenſis *in q.33. de indulgētiis §. ſed his nō obſtantibus*, dicens poſſe quolibet die ſemel lucrari indulgentiam

indulgentiam quando conceditur per decem dies, vel plures viſitantibus talem Eccleſiam, vel in ea orantibus. Quinimo Angelus *verb. indulgentia* § 4. & Roſell. §. 12. arbitrantur datam indulgentiam pro certo, & determinato tempore poſſe acquiri ſæpiùs; imò toties quoties etiam in eadem die, vt conſuetudo Eccleſiaſtica oſtendit in multis indulgentiis, & præſertim in Eccleſia Sanctæ Mariæ de Angelis prope Aſſiſium: ergo cùm gratia huius Iubilæi de Anno ſancto ſit omnino fauorabilis, non eſt intelligenda de primo actu, ſed de pluribus, & ideo poteſt acquiri pluries in ſupradicto anno, ſi pluries viſitet Eccleſias.

25. Reſtat dicendum de reliquis, quæ neceſſaria ſunt ad conſequendum fructus huius Anni ſancti, quæ cùm varia, & non vulgaria ſint, ſingulatim omnia debent exprimi *in §. ſequenti*, per duo de viginti dubia.

De reliquis quæ ſuperſunt expedienda ad conſecutionem huius Sancti Iubilæi.

§. II.

EPITOME.

26. *Indulgentiæ in Anno ſancto ſuſpenſæ, an eo elapſo reuiuiſcant?*
27. *An ſuſpendantur in Anno ſancto facultates eligendi Confeſſorem, vota commutandi, & diſpenſandi, & ſimilia.*
28. *Indulgentiæ Anni ſancti, an proſint mortuis?*
29. *Indulgentiæ durante Anno ſancto, an poſſint publicari in concionibus?*
30. *Orationes, & preces, & reliqua opera annexa Iubilæo maiorem vim habent, quàm non annexa, & quæ fiunt in Templis, & in Eccleſiis, quàm extra illas.*
31. *An lucrentur Iubilæum hunc, qui morte præuenti non potuerunt Romam venire.*
32. *Iubilæum Anni ſancti æqualiter vicini Romæ, & ab ea diſtantes longiſſimè veniendo conſequuntur.*
33. *Iubilæum æqualiter obtinent ſiue veniant equis, ſiue pedibus.*
34. *An ſimul, & eodem die omnes quatuor Eccleſiæ viſitari debeant, & an debeant viſitari tempore nocturno.*
35. *Moniales tam Romanæ, quàm non, an priuentur Iubilæo Anni ſancti?*
36. *Peccantes ſpe veniæ indulgentiæ, vel alterius gratiæ, an poſſint ea frui?*
37. *An liceat pro delicto futuro accipere indulgentiam, & an poteſtas abſoluendi à peccatis includat futura?*
38. *Iubilæi tempore an debeant iniungi pœnitentiæ à Confeſſariis?*
39. *In quo differant ſatisfactiones per indulgentias à ſatisfactionibus ſacramentalibus, vel particularibus priuatorum?*
40. *Quid vtilius, ire ne Romam ad lucrandum Iubilæum, an expendere in vſus pauperum pecunias in itinere expendendas?*
41. *An ſit maior charitas erga Deum lucrari indulgentias, an velle eſſe in Purgatorio, vt ſoluat pænas pro peccatis contra Deum commiſſis?*
42. *Vtrum acquirat Iubilæum, qui non habet intentionem ſatisfaciendi Deo pro peccatis commiſſis?*
43. *An ſolemnitas Anni ſancti permanere debeat, vſque ad finem Mundi, & an proſit concedenti?*

PRIMA dubitatio, an indulgentiæ in Anno ſancto ſuſpenſæ, eo elapſo reuiuiſcant? Ratio dubitandi eſt, quia Paulus Secundus *in Extrauagante Quemadmodum, de pænit. & remiſſ.* omnes, & ſingulas plenarias indulgentias, & ad inſtar Iubilæi cum quibuſcunque facultatibus, & poteſtatibus à prædeceſſoribus datas ad ſuum, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum ſuſpendit, vt conſtat ex §. ibi, *Nos qui vniuerſorum.* Poſtea verò Gregorius XIII. multorum Romanorum Pontificum morem ſequendo de plenitudine poteſtatis ad ſuum, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum omnes, & quaſcumque indulgentias plenarias etiam ad inſtar Iubilæi, & earum cauſa facultates, conceſſiones, & indulta quæcunque ab ipſo, & ab ipſa Sede, eiuſque auctoritate, quibuſcumque Eccleſiis, & Monaſteriis vtriuſque ſexus, ac Conuentibus, Domibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & piis locis, nec non Ordinibus etiam Mendicantium, ac Militiarum, nec non confraternitatibus, & Vniuerſitatibus, earumque, & aliis cuiuſque dignitatis, gradus, & conditionis, perſonis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus per vniuerſum Orbem conſtitutis, etiam per modum communicationis, extenſionis, & aliàs quomodocumque perpetuò, vel ad tẽpus quibuſuis modis, & ex quibus cauſis conceſſas, & conceſſa quibuſcũque illa ſint concepta formulis ac reſtitutionibus, reuocationibus, mentis atteſtationibus, aliiſquę clauſulis, & decretis communita ſuſpendit, decernens interim illa, & literas deſuper confectas nulli proſus ſuffragari debere: nec non irritum, & inane quicquid ſecus per quoſcumque contigerit attentari; indulgentiis Baſilicarum, & aliarum Eccleſiarum Vrbis, nihilominus in ſuo robore duraturis. quæ omnia conſtant ex Gregoriana conſtitutione, incipit, *Quoniam ſancti Iubilæi*, cuius mimínit Nauarr. *de Iubilæo notab. 33. in principio*, & Franc. Leo *in ſuo theſauro p. 1. c. 7. n. 13. & 14.* 26.

Quam ſuſpenſionem indulgentiarum plenariarum innouauit etiam ad ſuum, & eiuſdem Sedis Apoſtolicæ beneplacitum eodem modo, ac forma Clemens VIII. poſt Iubilæi indictionem, atque ita cùm hæc ſuſpenſio durat vſque ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, non reuocatur morte Pontificis, & perſeuerat in ſuo robore, donec à Pontifice pro tempore exiſtente reuocetur, eo, quia non reſpicit perſonam Pontificis, ſed auctoritatem Pontificiam, quæ in omnibus ſucceſſoribus perſeuerat donec reuocetur, ſemper intelligitur in ſuo vigore perſiſtere. *cap. ſi gratioſè, de reſcriptis in 6.* & Nauarr. *de Iubilæo notab. 28. n. 7. verſ. octauò ampliatur*, vbi vult beneplacitum Romani Pontificis ceſſare morte ipſius, quod etiam ſequitur Barboſ. *in d. c. ſi gratioſè*, & Franciſc. Leo *ſuprà*; beneplacitum tamen Sedis Apoſtolicæ morte Pontificis non ceſſat. Gonzal. ſuprà *reg. 8. gloſſ. 12. num. 2. & 7.*

Nihilominus, quia non deſunt, qui putent negata, vel conceſſa ad beneplacitum Papæ, vel Romani Pontificis, vel Regis expreſſo ſolo nomine dignitatis, non expirare obitu ita concedentis, vel

vel negantis; quia ita facta, vel negata, vel ſuſpenſa fuerunt nomine dignitatis, quæ non moritur, & quia magis conſideratur dignitas, quàm perſona, & in dubio præſumitur beneplacitum appoſitum contemplatione dignitatis, vt vult Maſcard. *de probat. concluſ.* 186. *num.* 1. *cum ſequentib.* Valaſc. *de iure emphyteutico, quæſt.* 34. *num.* 7. vbi pro contraria parte multos etiam refert. Quare in caſu propoſito tranſacto anno Iubilæi requiritur expreſſa reuocatio ſuſpenſionis indulgentiarum, quod etiam ſentit Nauarrus *d. notab.* 33. *n.* 7. niſi ex conſuetudine, quam Pontifex ſcit, & tolerat, aliud appareat. Clemens tamen Octauus elapſo anno Iubilæi interrogatus, an duraret adhuc ſuſpenſio indulgentiarum, reſpondit durare, donec aliter, &c. Vnde expirat vbi primum verbo, vel ſcripto Pontifex declarat ſuſpenſionem ceſſare, ita vſus, & praxis. Rutilius *lib.* 4. *cap.* 8. *dub.* 6. Franciſcus Leo *ſup. num.* 15.

17. Secunda dubitatio, An ſuſpendantur per Iubilæum Anni ſancti facultates eligendi Confeſſorem, vota commutandi, diſpenſandi, & ſimilia? quas indulgentias ſuſpendi diximus ſuprà in Anno ſancto *num.* 14. ex Bulla Gregorij XIII. incipit, *Quoniam ſancti Iubilai*, & antè ex Bulla Sixti Quarti, quæ incipit, *Quemadmodum*, cuius meminit Nauarrus *de Iubilao notab.* 28. *num.* 1. vbi eam interpretatur, quæ ſuſpenſio extenditur ad plenarias duntaxat indulgentias quocumque nomine vocentur, etiam pro articulo tantùm mortis conceſſæ, ſiue indulta ſint perſonalia, prout eſt Bulla Cruciatæ conceſſa eo anno, quoad effectum plenariæ tantùm indulgentiæ conſequendæ, vt dictum eſt ſuprà *num.* 14. *verſ. quinimò*, niſi Pontifex expreſsè Cruciatam non ſuſpendat, vt voluit Clemens Octauus ſuprà *verſ. nihilominus Clemens*, ſiue indulta ſint conceſſa in fauorem Vniuerſitatum, aut Congregationum quarumcunque, & quorumcunque Ordinum. His poſitis,

Dico primò Sixtum Quartum in ſua Extrauagante, quæ incipit, *Et ſi Dominici*, ſuſpendiſſe facultates commutandi vota etiam, & diſpenſandi in illis, nec non componendi ſuper rebus malè ablatis, & deputandi Confeſſarios cum poteſtate abſoluendi à reſeruatis, atque ita hæc omnia eſſe ſuſpenſa, conſtat vltra indulgentiam plenariam: idem oſtenditur in Extrauagante ſua à Gregorio XIII. incipit, *Quoniam, verb. facultates*, vbi Pontifex ait ſe facere hanc ſuſpenſionem multorum Romanorum Pontificum morem ſequutum de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, his verbis: *Suſpendimus omnes, & quaſcunque indulgentias plenarias, etiam ad inſtar Iubilai, & earum cauſa facultates, conceſſiones, & indulta quacumque à nobis, & dicta Sede eiuſque auctoritate*, &c. vbi verbum, *facultates, earum cauſa conceſſas*, & verba, *indulta quacunque*, includunt ſuſpenſionem etiam aliorum, quæ non ſunt indulgentiæ plenariæ, qualia ſunt facultates eligendi Confeſſorem, commutandi vota, & diſpenſandi in illis, & ſimilia, Nauarrus *de Iubilao notab.* 33. *num.* 2. *verb. facultates, & antè notabil.* 28. *à num.* 1. *vſque ad num.* 7. vbi *num.* 8. 9. *&* 10. notat non tolli per huiuſmodi ſuſpenſionem facultatem remittendi, diſpenſandi, & componendi ſuper rebus incertis reſtituendis, quæ non malè, neque illicitè fuerunt ablatæ. Nec item auferri poteſtatem deputandi Confeſſarios abſque facultate abſoluendi à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, Nauarr. *in cap. ſit, de Iudais notab.* 2. *& d. notab.* 28. *numero* 10. 11. *&* 12. vbi ſubdit non comprehendi facultatem deputandi Confeſſarios ſine poteſtate abſoluendi ab huiuſmodi reſeruatis, nec etiam facultatem commutandi vota, diſpenſandi ſuper ea, componendi circa malè ablata, & deputandi Confeſſarios cum facultate abſoluendi à reſeruatis, dummodo hæc quatuor conceſſa ſint ad conſequendum alias indulgentias, quàm plenarias, Nauarr. *d. notab.* 33. *in verb. facultates, verſ. Secundò, & verſ. Tertiò*, Rutilius *de anno Iubilai lib.* 4. *cap.* 8. *dub.* 3. vbi concludit non ſuſpendi in Anno ſancto, niſi facultates conceſſas in ordine ad acquirendam indulgentiam plenariam, reliquas verò, quæ vel ab Epiſcopis, vel à Legatis Papæ conceduntur ad abſoluendum à reſeruatis non ſuſpendi, Nauarr. *d. notab.* 28. *num.* 16. *&* 17.

Quinimò nec ſuſpenduntur facultates conceſſæ à Nuntio Apoſtolico, vel Legato Papæ etiam de reſeruatis Papæ, quoniam Legatus has facultates concedit auctoritate ordinaria, cùm ſit Ordinarius extraordinario modo factus, iuxta gloſſ. Clemen. II. *de officio Ordinarij*, quamuis, quæ virtute ſpecialium facultatum, quas Pontifex Legato concedit, & non aliter illi competunt, eſſe ſuſpenſa notat Nauarrus ſuprà *notab.* 28. *num.* 9. & Rutil. *d. dub.* 3. *ad finem.*

Difficultas tamen eſt an priuilegia commutandi vota, & in eis diſpenſandi, & abſoluendi à reſeruatis conceſſa Mendicantibus erga ſæculares ſuſpendantur in Anno ſancto? Pars affirmans ex eo patet, quia per Bullam Cruciatam videntur ſuſpendi, per hæc verba: *Exceptis tamen conceſſis Ordinum Mendicantium Superioribus, quo ad eorum fratres tantùm.* Ergo quoad Sæculares priuilegia illa, ſicut ſuſpenduntur per Bullam Cruciatam, ſic etiam in anno Iubilæi ſuſpendentur. Quo ad Bullam, ſeu per Bullam ſuſpendi hæc indulta ſentiunt Ludouicus Lopez 1. *p. Inſtructorij*, vbi de Clauibus *cap.* 2. prope verſiculum, quæritur deinde, Manuel in Bulla Cruciata §. 12. *num.* 4. atque in Anno ſancto etiam ſuſpendi vult Nauarrus *de Iubilao notab.* 28. *num.* 32. *&* 33.

Dicendum tamen eſt in primis, non ſuſpendi per Bullam Cruciatam quo ad vſum ſæcularium ſupradicta priuilegia, cùm veniant in commune bonum fidelium, atque ita per verba generalia non tolluntur, ſed neceſſaria eſt, vt ſuſpendantur, ſpecifica mentio, ita Leſſius *lib.* 2. *de iuſtitia cap.* 42. *dub.* 12. *num.* 60. *verſ. Reſponderi poteſt*, & expreſsè Henriquez *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 16. *num.* 7. *& lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 28. *n.* 7. cum aliis *in ſcholiis lit. Z.* relatis, & Manuel mutata ſententia in additionibus ad Cruciatam §. 12. *num.* 4. *& de regularibus tom.* 1. *quæſt.* 61. *art.* 14. idem voluit.

Imò neque in anno Iubilæi ſuſpendi vult Henriquez *lib.* 7. *cap.* 21. *num.* 3. *in commento lit. R. & cap.* 28. *num.* 7. & ait probabile idem Nauarrus *d. notab.* 28. *ad finem*, teſte Sanchez *in pracepta Decalogi lib.* 4. *cap.* 54. *ad finem num.* 62. quæ tamen in noua Bulla ſuſpenſionis indulgentiarum à Clemente Octauo publicata expreſſis verbis legi poſſunt, vbi omnes facultates, conceſſiones, & indulta quæcunque abſoluendi etiam à caſibus Papæ ac Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, atque in litteris die Cœnæ Domini legi

legi ſolitis quibuſcumque Eccleſiis, Ordinibus, &c. ſuſpenſa, & impedita durante Anno ſancto cenſeantur, dummodo conceſſa fuerint cauſa indulgentiarum plenariarum. Ex quibus ſequitur has omnes facultates etiam abſoluendi à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ non eſſe ſuſpenſas durante Anno ſancto, quando non intuitu, vel contemplatione indulgentiarum plenariarum, & cauſa acquirendarum, ſed aliter fuerint conceſſæ tam Ordinibus, Communitatibus, Collegiis, quàm quibuſcunque aliis perſonis, etiam priuatis, cuiuſcunque gradus, ac conditionis extiterint; tunc enim nullo modo cenſebuntur ſuſpenſæ, cùm non ad plenarias indulgentias conſequendas, ſed ad alios fines ſpirituales conferantur, Henriquez *ſuprà d. cap.* 21. *num.* 3. *lib.* 7. & Rutil. *vbi ſuprà lib.* 4. *cap.* 8. *dub.* 4. *fol.* 455.

28. Tertia dubitatio, an indulgentiæ Anni ſancti proſint mortuis? Reſponſio eſt negatiua circa indulgentiam plenariam Iubilæi ſacri. Ratio, quia nulla indulgentia extenditur ad mortuos, niſi expreſsè eam concedens extendat ad illos. D. Thomas *in* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 2. *art.* 3. & colligit Nauarrus *ex Extrauagante Vnigenitus, de pœnitent. notab.* 22. *de Iubilæo, num.* 1. *in verb. Quicumque voluerit*, hanc huius anni Iubilæi indulgentiam non poſſe quæri mortuis, ex eo fundamento, quia ordinaria ſaltem poteſtate non poſſunt facere ea, quæ hîc dicuntur, ſine quibus indulgentia non quæritur. Hæc hodie. Olim autem Alexander VI. Anno Domini 1500. in ſua Bulla pro anno Iubilæi publicata, cuius meminit Stephanus Nottus, & Cyrillus Franch. *in ſuis libris de Iubilæo*, ſic ait: *De diuina miſericordia, & poteſtatis Apoſtolicæ plenitudine, Volumus, & concedimus, vt ſi qui parentes, amici, aut cæteri Chriſti fideles, pietate commoti, pro ipſis animabus Purgatorij ignis, pro expiatione pœnarum eiuſdem, ſecundum diuinam iuſtitiam debitarum expoſitis, dicto anno Iubilæi durante pro reparatione dictæ Baſilicæ Sancti Petri aliquam eleemoſynam, iuxta dictorum pœnitentiariorum, vel alicuius eorum ordinationem, dictas Baſilicas, & Eccleſias modo præmiſſo deuotè viſitando in capſa in eadem Eccleſia, ſeu Baſilica Sancti Petri deputata poſuerint; ipſa pleniſſima indulgentia per modum ſuffragij, ipſis animabus in Purgatorio exiſtentibus, pro quibus dictam eleemoſynam piè erogauerint, pro pleniſſima pœnarum relaxatione ſuffragetur.* Hæc ibi.

Quare dicendum eſt mortuis hodie indulgentiam huius anni præcisè non prodeſſe: poſſe tamen eos per modum ſuffragij iuuari per orationes, ac ieiunia in Anno ſancto. Similiter ſi quis in anno Iubilæi pro alio viuo ad Vrbem accederet, & pro illo omnia opera iniuncta perfectè adimpleret, indulgentiam tamen illi non acquireret, quod eſt communis, quia indulgentia tantum valet, quantum ſonat, hoc eſt, nequeunt valere plus quàm ſonant, & ſemper valent id quod ſonant, quando non datur error in cauſæ ſufficientia ob quam conceditur; & debemus intelligere nunquam ſubeſſe inſufficientiam cauſæ, quando Summus Pontifex indulgentias concedit, Michael de Palatio hac de re *in* 4. *diſtinctione* 10. *diſput.* 3. *concl.* 10. Manuel Rodr. *in explicatione Bullæ* §. 1. *num.* 11. *dub.* 2. & alij, quos referens ſequitur Vega *in ſua ſylua, lib.* 3. *caſu* 278. & Nauarr. *de Iubilæo, notab.* 11. *num.* 6. & D. Thom. *in addit. q.* 25. *ad* 2.

29. Quarta dubitatio, an indulgentiæ durante Anno ſancto poſſint publicari à Concionatoribus vel à Parochis? Reſponſio quo ad plenarias indulgentias eſt negatiua præter Iubilæi ſacri pleniſſimam, ita Sixtus Quartus *in ſua Extrauagante Quemadmodum*, & Gregorius XIII. in ſua *Quoniam Sancti, verb. Ne vllæ aliæ indulgentiæ*, vbi reſpondit non prohiberi publicationem, nec prædicationem etiam in hoc anno Iubilæi ſancti vllius indulgentiæ non plenariæ. Quare non plenariæ publicari, & prædicari poſſunt durante anno, & poſt illum. Plenarias autem publicare, & prædicare tam publicè, quàm priuatim, & occultè eſt peccatum mortale, vt oſtenditur *ex verb. præcipimus, & interdicimus*; & incurritur excommunicatio eo ipſo, & inſuper puniri poſſunt ab Ordinariis pro eorum arbitrio publicantes, Barboſ. *in dicta Extrauagante, Quemadmodum* 4. *de pœnitent. num.* 4. *pag.* 196.

Quinta dubitatio petit, an opera coniuncta Iubilæo maiorem vim habeant, quàm ſi coniuncta non eſſent? Vt autem hæc clariùs percipiantur, notandum eſt triplex genus operum Iubilæo annecti ſolere. Primum actus virtutum, nimirum viſitare Eccleſias, ieiunare, Eleemoſynas erogare, & intereſſe proceſſionibus. Secundum recitare orationes ab Eccleſia approbatas, eáſque Deo deuotè, ac pio animo offerre Pater, & Aue, & Litanias, & introitu Eccleſiarum aqua benedicta aſpergi. Tertium confiteri, & ſacra Euchariſtia animam paſcere. 30.

His poſitis non eſt dubium hæc tria ex eo quòd ſunt coniuncta ſancto Iubilæo regulariter magis diſponere ad delẽdum pœnas temporarias, quàm ſi extra tempus Iubilæi fierent: vnde Iubilæus ingerit, & inſpirat in opera coniuncta virtutẽ quandam diſpoſitiuam multo fortiorem ad recipiendas Sanctorum ſatisfactiones, quæ communicantur in Iubilæo, quàm ea opera extra Iubilæum, vel non haberent, vel non tam efficacem, quàm vim nouam per Iubilæum acquirunt opera coniuncta tanquam diſpoſitiones per quas conquirũtur noui gradus remiſſionis pœnarum. Nec mirum, quia in Iubilæis, præſertim in hoc ſancti Anni, iniunguntur opera, cum ſolenni benedictione Papali præcedentibus variis orationibus, deprecationibus, & obſecrationibus totius Eccleſiæ, ob quas Deus plura auxilia interna recipientibus Iubilæum piiſſimè largitur, quibus homines ad bene operandum ſingulariter alliciuntur, & fructum tanti Iubilæi maxima cum vtilitate conſequuntur: item quia primum genus operũ, nempe actus virtutum, viſitare ſcilicet Eccleſias, ieiunare, largiri Eleemoſynas, & ſimilia in Iubilæo iniuncta, quæ ſecundùm ſe non ſunt Sacramentalia, eo ipſo, quòd ſunt annexa Iubilæo per benedictionem Pontificis conſecrata fieri Sacramentalia, eſt valde probabile, ex Cordubenſ. *lib.* 5. *quæſt.* 21. *prop.* 3. Rutilius *de Anno Iubilæi, lib.* 4. *cap.* 4.

Iuuat D. Thomas *in* 4. *diſt.* 20. Gerſon. *in* 2. *p. ſiue tract. de indulgent. conſideratione* 12. *Alphab.* 34. *lit. A.* & Angeſtus *in Moralibus, cap.* 8. quos refert Cordubenſ. *quæſt.* 40. vbi volunt, cæteris paribus, magis vtilem, & magis Deo gratam eſſe operationem bonam cum indulgentiis, vel Iubilæo, quàm alteram ſimilem ſine illis.

Ad hæc orationes in communi factæ in Iubilæo augent charitatem, & per talem orationem facilius, quod volumus, impetramus à Domino, & ideo Eccleſia in cõmune orat, in commune operatur, in commune gratias Deo agit, vt multorum orationi

orationibus, & precibus Deum magis propitium habeat. D. Ambroſius *lib. 1. officiorum cap. 29. ſub finem*, & Leo Papa *ſermone 4. de ieiunio 7. menſis*, ſic ait: *Tunc eſt efficacior, ſanctiórque deuotio, quando in operibus pietatis totius Eccleſiæ vnus eſt animus, & vnus ſenſus.* Hinc fit, vt in neceſſitatibus publicis proceſſiones inſtituantur, & in Iubilæis, vt ſimul orantes, quaſi in acie precibus dimicantes diuinæ ſententiæ iram à nobis auertamus. D. Thomas *quodlib. 7. art. 18.* Azor. *inſtit. moral p. 1 lib. 9. quæſ. 3. & ſequent.*

Quinimo orationes etiam priuatæ in Eccleſia magis Deo placent, & hominibus vtiliores ſunt, quàm quæ alibi fiunt, prout habetur *Iſai. 56.* ibi, *Domus mea, domus orationis vocabitur cunctis populis*, & Dauid Pſalm. 67. *In Eccleſiis benedicam te Domine*, & 3. Reg. 8. *Cælum, & cæli calorum non te capiunt, quanto magis domus iſta, quam ædificaui; ſed ad hoc tantùm facta eſt, vt reſpicias orationem ſerui tui, & obſecrationem eius Domine Deus meus, & audias preces, quas fudit famulus tuus coram te*, &c. *& exaudias preces famuli tui, & populi tui Iſrael, quicumque orauerit in loco iſto, exaudi de habitaculo tuo, id eſt, de cælis, & propitiare.* ita Rex.

Ratio autem ob quam orationes, præſertim in Eccleſiis fuſæ, maiorem vim habeant apud Deum, quàm priuatim, illa eſſe poteſt quòd publicæ orationes in Eccleſia citiùs à Deo exaudiuntur, ſic Deus pollicitus eſt Salomoni 3. *Reg. 9.* in erectione templi, quod etiam tradit S. Leo Magnus, eo quòd publicæ orationes ex obedientia, & præcepto Eccleſiæ fiunt, ſuprà *ſermone 4. de ieiunio*, ibi: *In operibus pietatis totius Eccleſiæ vnus eſt animus, & vnus ſenſus*; & infrà, ibi, *Sacratius eſt, quod publica lege celebratur, quàm quod priuata inſtitutione tenetur.* Vnde Paludan. *in 4. diſtinct. 15. quæſt. 5. concl. 1. & 2.* Maior *in 4. diſtinct. 12. quæſt. 6.* Nauarr. *in manuali de oratione, cap. 17. num. 24. & ſequent.* meliùs putant recitari horas Canonicas in choro, & communitate, quàm ſolitariè; quod probatur ex illo Chriſti Domini, *Si duo*, Matth. 18. *ex vobis, aut tres conuenient ſuper terram in nomine meo, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo.* quæ omnia ſatis probant orationes, & viſitationes Eccleſiarum, & proceſſiones, & reliqua iniuncta à Summóque Pontifice inſtituta magnam vim habere ad remiſſionem pœnæ temporalis, cùm ea Iubilæo annexa faciliùs, & efficaciùs ab hominibus ſoleant exerceri, quàm ſine Iubilæo: nam concurſus, & frequentia fidelium ſancta quadam æmulatione ſe excitant, & incendunt ad conquirendum Iubilæum, & alia plura auxilia quibus omnes excitati deuotiùs iis operibus ſe eo tempore addicunt, quàm extra illud. Vide Franciſcum Leonem *p. 1. cap. 5. de conſecratione Eccleſiarum, num. 2. per totum.*

31. Sexta dubitatio, an Iubilæum acquirant proficiſcentes Romam, qui morte impediti non potuerunt Romam peruenire? Affirmat Barboſ. cum aliis *in Extrauagante Vnigenitus 2. de pœnitent. num. 13. pag. 194.* quo priuilegio non gaudent Romani, neque incolæ Vrbis: & ideo iſti ſi aliquo impedimento detenti viſitationes inchoatas nequiuerunt ad finem perducere, quamuis fuerint verè pœnitentes, Iubilæi indulgentiam non conſequentur: ſecus de peregrinis, qui iter deuotionis gratia ad Vrbem ſuſcipientes impediti infirmitate, vel morte non peruenerunt: ratio huius diſcriminis illa eſſe poteſt, vt hoc priuilegio exteri ad peregrinationem ſuſcipiendam faciliùs inuitentur, vt conſtat ex *dicta Extrauag. verſ. adiicientes*, vbi id priuilegium indulget Romam venientibus, qui vel non peruenerunt, vel peruenientes viſitationes Eccleſiarum perficere non potuerunt. Nauarrus *de Iubilæo, notab. 19. n. 4. & in gloſſa verb. poſt iter, in conſtitutione* Gregorij *XIII. Dominus, ac Redemptor Noſter*; nam in eo euentu votum pro facto reputatur, & à Pontifice pro facto acceptatur, ſicut *Pſalm. 9.* dicitur, *Deſiderium pauperum exaudiuit Dominus: præparationem cordis eorum audiuit auris tua.* Cùm ergo indulgentia Anni ſancti non concedatur niſi adimpletis operibus iniunctis, ſpecialiter excipiuntur iter arripientes ad Vrbem, qui quamuis nequeant efficere opus ad indulgentiam propoſitum infirmitate, vel morte impediti, eam tamen conſequuntur, Nauar. *d. notab. 19. num. 4.* Rutilius *de anno Iubilæi, lib. 5. cap. 15. dub. 10.*

Septima dubitatio, an æqualiter fiant participes huius Iubilæi qui ſunt Romæ, & qui à remotiſſimis Regionibus Romam veniunt? D. Thomas 32. *in additionibus ad 3. part. quæſt. 25 art. 2. ad 4.* ait ita, *Vicinus Eccleſiæ, & Eccleſiæ Sacerdotes, & Clerici conſequuntur tantam indulgentiam, ſicut illi qui venirent à mille dietis; quia remiſſio non proportionatur labori, ſed meritis, quæ diſpenſantur.* Sic ille. Quare quantum ad eſſentiam indulgentiæ, & ad rationem ſatisfactionis cùm non attendatur quantitas operis, ſed genus operis, æqualiter lucrantur Iubilæum Anni ſancti, qui Romæ ſunt, quemadmodum & illi, qui ex longiſſimis regionibus Romam veniunt, eo quia indulgentia non conſideratur, nec proportionatur labori operantis, ſed meritis Chriſti, & Sanctorum, quæ communicantur, Henriq. *lib. 7. cap. 14. num. 4. verſ. hi enim*, vbi notat non minus dignos eſſe conſequi plenariam indulgentiam venientes ex proximis domibus, quàm venientes è longinquo cum magnis expenſis, & laboribus viſitare templum Apoſtolorum, ſequitur Barboſ. *in Extrauagante Antiquorum. 1. de pœnit. inter communes. num. 5.* cùm in vtriſque æquè reperiatur cauſa principalis recognoſcendi Sedem Apoſtolicam, & venerandi Summum Pontificem, quæ eſt vna ex præcipuis cauſis Iubilæi huius ſancti inſtituti, vt ſcilicet Baſilicæ Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli eo ampliùs honorentur, quo frequentiùs viſitantur; & viſitantes multo maioribus ſe ſpiritualium donorum muneribus recreatos experiatur; cuius rationis, ac cauſæ meminit Bonifacius Octauus *in ſua Extrauagante Antiquorum, de pœn. & remiſſ.* & poſtea à Clemente VI. in ſua conſtit. de qua ſuprà, per hæc verba. *Pro Beatorum*, inquit, *Petri, & Pauli memoria crebriùs recolenda, pro reuerentia ipſis à cunctis fidelibus deuotiùs exhibenda, pro ipſorum patrocinio fauorabiliùs impetrando, fuit huiuſmodi indulgentia ſalubriter, & ſanctiſſimè inſtituta.* Cùm ergo quo ad effectum indulgentiæ tam Romani, quàm exteri opera iniuncta adimpleant, æqualiter vtrique illam acquirunt, quæ à Gregorio XIII. in ſua conſtitutione indictionis Iubilæi memorantur.

Hinc ſequitur ſolutio octauæ dubitationis, an 33. proſit æqualiter illis, qui Romam eunt equites, ſicut illis, qui pedibus ſuis iter agunt; nam quamuis quo ad meritum magis mereatur, qui plus laborat, vtrique æqualiter vtilis eſt fructus Iubilæi, Ioann. de Anania *in d. tractatu, dub. 10.* & Henriq. *lib. 7. de indulgentiis, cap. 14. num. 4. verſ. ſubeſt ratio*; cùm in vtriſque ſubſiſtat æquè principalis cauſa viſitandi

viſitandi Baſilicas Sanctorum Apoſtolorum, recognoſcendi Sedem Apoſtolicam, & venerandi caput Eccleſiæ.

34. Nona dubitatio, an omnes quatuor Eccleſiæ ſint in eadem die viſitandæ? & an nocturno tempore viſitari debeant? Quo ad primam partem, reſponſio ſit, omnes illas quatuor Eccleſias eſſe viſitandas in quolibet die, ita vt ſi non viſitentur eodem die, & vna earum relinquatur, illa dies non prodeſt ad Iubilæum conſequendum. Sic enim intelligenda ſunt verba in Bulla apponi ſolita, ita: *Qui quatuor Eccleſias ſemel ſaltem in die viſitauerit*, hoc eſt, quatuor Eccleſiæ in die vno ſemel ſaltem viſitari debent; non enim dicitur in diebus, ſed in die: verba enim in dubio accipienda ſunt in propria ſignificatione. *l. non aliter. ff. de legat.* 3. Ioan. Petr. Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *quæſt.* 11. *n.* 100. Henriq. *d. cap.* 14. §. 5. *verſ. quare Iubilæus anni centeſimi*, dicens eſſe viſitandas à peregrinis quindecim diebus ſaltem interpolatis quatuor Eccleſias, ita tamen, vt ſingulis diebus viſitet omnes quatuor, ex Nauarro *de Iubilæo notab.* 32. *num.* 41. quem referens ſequitur Henriq. *ibi in commento litt. D.* vbi idem Nauarr. *in verb. ſemel ſaltem in die*, addit ex Ioanne Monacho ſufficere vnam, vel alteram Eccleſiam viſitare vno die, & altero aliam, vel alias; ſed contrarium dixiſſe in ſua conſtitutione, Dominus, ac Redemptor Noſter, Gregorium XIII. interrogatum refert idem Nauarrus, ſubdens, non ſatisfeciſſe illum oneri viſitandi, qui bis eadem die viſitaret omnes quatuor Eccleſias ad effectum adimplendi duorum dierum viſitationes, & meritò; quia in Bulla dicitur ſemel ſaltem in die, hoc eſt, vt aditio, ſeu viſitatio earum quatuor Eccleſiarum in die vno ſemel fiat, arg. *l. in delictis.* §. *ſi extraneus. ff. ad leg. Aquil.*

Quo ad ſecundam partem Viualdus *in tractatu de indulgentiis, num.* 11. vult poſſe viſitari Eccleſias illas quatuor nocturno tempore ad effectum conſequendi Iubilæum Anni ſancti ſaltem ex conſuetudine fidelium, qui eo tempore viſitationes conficiebant in Iubilæo anni 1550. vt notat Henriquez *d. cap.* 14. §. 5. *in commento litter. D.* & Rutilius *lib.* 5. *cap.* 15. *dub.* 7. in Iubilæo anni 1575. ex ea ratione, quia tempus tam nocturnum, quàm diurnum ſunt partes integrales eiuſdem Anni ſancti. Hinc fit, vt Notarij rogati de contractu de nocte celebrato non appoſita hora noctis, ſed ſolùm die appoſito, non reputentur falſi; ex quo ſub die veniet nox, vt *in l. more Romano, ff. de feriis*, Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 11. *num.* 12. Nox enim continetur appellatione diei, niſi materia ſubiecta repugnet, text. *in l.* 1. *& l. Medicus, ff. de oper. lib. l.* 2. *in fine, ff. de ann. legat.* Caldas Pereira *de emptione, cap.* 4. *num.* 16. Cùm igitur appellatione diei contineatur nox, bene poſſunt nocturno tempore viſitari Eccleſiæ, & Altaria, quod etiam intelligitur quando conceditur indulgentia à primis veſperis vſque ad ſecundas incluſiuè; vt vult Mandoſ. *in praxi ſignat. gratiæ*, vbi *verb. indulgentiæ, verſ. in indulgentiis*, apponi conſueuerunt, quia nocturnum tempus, quod primas veſperas ſequitur, etiam continetur, & durat vſque ad ſerum alterius diei, hoc eſt, vſque ad occaſum alterius diei. Henriquez §. 4. ſuprà.

35. Decima dubitatio, an Moniales tam externæ, quàm Romanæ poſſint conſequi in ſuis Monaſteriis Iubilæum Anni ſancti? Pars negans ex eo patet, quia onera impoſita conſecuturis Iubilæum, nequeunt adimplere, vt notum eſt. Pars affirmans placet Henriquez *d. lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 5. *verſ. Quare Iubilæus*, vbi tradit Moniales, & infirmos non teneri perſonaliter viſitare præſcriptas Eccleſias, ſed domi ſuæ poſſe viſitare, aut recitare coram quatuor Altaribus, quod priuilegium omnibus fermè Religioſis conceſſum eſt poſtea, vt conſtat ex compendio noſtræ Societatis *titul. de indulgentiis*, §. 1. *&* 2. *item* §. 11. *& ſequentib.* quamuis ibi non ſit ſpecialis mentio Iubilæi huius ſancti Anni. Mandoſ. *de ſignat. gratiæ, titul. Indulgentiæ, verſ. Monialibus*, addit conſulendum eſſe Monialibus, & aliter impeditis, vt fiant participes indulgentiarum, quòd viſitent Altaria, vel Eccleſias, vt ita conſequantur indulgentias Romæ conceſſas viſitantibus quatuor, aut ſeptem Eccleſias, quæ ſententia non omnino mihi probatur, niſi Summus Pontifex in hoc, aut in aliis Iubilæis tam Monialibus, quàm aliis aliter impeditis præſcripta etiam alia opera, & viſitationes, aut orationes aſſignet, vt etiam interdum præſcribit Regi, & Reginæ opera quibus conſequantur indulgentias, ac ſi Romam veniſſent, Mandoſ. *ſuprà, verſ. aliquando conceſſum fuit.* & Rutil. *d. cap.* 15. *dub.* 27.

Vndecima dubitatio, an delinquentes ſpe conſequendi veniam, conſequantur Iubilæum? Pars negans deducitur ex *cap. ſanè, de pœnitentiis, diſt.* 3. ibi, *Nemini dedit Deus laxamentum peccandi; quamuis miſerando deleat iam facta peccata.* Item iuuat quod dicitur non gaudere immunitate Eccleſiæ, qui delinquit intra illam, Syluester *verb. immunitas* 3. *num.* 3. Abbas *in cap. vltimo, de immunit. num.* 3. gloſſ. recepta *in cap. frater* 17. *quæſt.* 4. lex noſtra *lib.* 2. *Ordin. tit.* 5. §. 2. Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immun. lib.* 3. *cap.* 16. *à num.* 79. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 8. *&* 9. Camil. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 3. *de his, qui ad Eccleſiam confugiunt, num.* 82. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 34. & Aloyſ. Ricc. *p.* 5. *collect.* 1792. quod intelligitur etiam de delinquente prope Eccleſiam ſub ſpe, & fiducia confugiendi ad Eccleſiam, Decian. *tractat. criminal. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 5. *verſ. Ex quo infero*, Gutier. ſuprà *lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 15. *&* 16. Bobad. *in ſua polit. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 26. & Menoch. *de præſumpt. lib.* 5 *quæſt.* 10. *num.* 12. quibus argumentis, hæc pars ſatis probatur, eámque tenent Cardinalis ſancti Sixti §. *in Leuitice, numer.* 83. D. Antonin. 1. *p. tit.* 10. *cap.* 3. §. 5. Cordub. *in ſumma, quæſt.* 22. dum aſſerunt, neque eorum peccatorum pœnam, quæ cum fiducia, & ſub ſpe indulgentiarum commiſſa ſunt, per illas remitti. 36.

Nihilominus oppoſita pars, quæ affirmat, eſt probabilior, ſi pœnitens de vana illa ſpe confiteatur, & conteratur, niſi exprimatur in diplomate ne delinquentes ſpe indulgentiarum eo Iubilæo vti poſſint; quòd ſi peccantes ſpe Iubilæi non excipiantur, non debent reiici à conſecutione indulgentiarum: eo quia, quando lex non diſtinguit, nulla eſt diſtinctio facienda. *l. de pretio. ff. de Publiciana in rem act. l.* 2. §. *conuenire, ff. de iudic. cap. ſolitæ. de maior. & obed.* Surdus *conſil.* 51. *num.* 7. Ioſeph. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 28. *numer.* 11. Cardinal. Tuſch. *tom.* 3. *litt. D. concluſ.* 508. & Ioann. Petr. Monet. *tract. de diſtribut. quotid. p.* 2. *quæſt.* 2. *numer.* 37. & Pontifex ſi aliud voluiſſet, expreſſiſſet, *cap. ad audientiam* 2. *de decimis, cap.* 2. *de tranſlat. Prælati.* Menoch. *conſ.* 1. *num.* 178. *& conſil.* 140. *num.* 4. Gutier. *pract lib.* 3. *quæſt.* 22. & Gonzal.

ad reg. 8. *Cancel. gloſſ.* 9. §. 1. *numer.* 33. *& gloſſ.* 42. *num.* 11. Cùm ergo in Iubilæo non excludantur ab eo conſequendo peccantes ſpe indulgentiæ, neque exprimatur quicquam de illis non exterminantur ab eo acquirendo, vt in ſpecie tradit Nauarr. *de Iubilæo notab.* 34. *num.* 6. *verſic. ſed contrà videtur*, Sylueſter *verb. indulgentia, num.* 28. Ledeſma 2. *p. quaſt.* 29. *artic.* 1. Roderic. *in Bulla* §. 9. *num.* 99. Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis, cap.* 9. §. 4. *& in commento lit. N.* vbi ait valere etiam pro peccato ex confidentia Bullæ, & alij, quos referens ſequitur Acoſta *in quæſtione* 33. *Bulla Cruciata, & verſicul. ego tamen exiſtimo*, & Rutil. *lib.* 5. *cap.* 15. *dub.* 24. *fol.* 585.

37. Duodecima dubitatio, an integrum ſit acquirere indulgentiam pro delicto futuro,& an poteſtas abſoluendi à reſeruatis extendatur ad futura delicta? Quo ad primum quæſitum huius dubij, certi iuris eſt indulgentias conceſſas à Pontifice extendi ad peccata etiam poſt conceſſionem ſuam commiſſa vſque ad illud tempus, quo quiſque acquiſierit illas,niſi oppoſitum expreſſum ſit in conceſſione; dummodo peccans verè pœniteat,& conteratur, ac confiteatur. Probatur *ex regula iuris,lib.6.ibi,peccati venia non datur, niſi correpto*,quæ eſt vera,quo ad forum Dei,ſequitur Nau. *de Iubilæo notab.*34.*n.*3.*verſ.ex quibus*, dicens indulgentiam concedi pro peccatis etiam poſt ſuam conceſſionem futuris.Iuuat illud Pſal.50.*Cor contritum,& humiliatum,Deus non deſpicies*, vbi loquitur Vates Regius cum omnibus qui vſque ad finem Mundi peccabunt; quibus omnibus veniam promittit,ſi verè conterantur, & humilientur coram Deo;nec obſtat lex illa,*cùm lex, ff. de legib.* vbi ſic,*Cùm lex præteritum indulget, futurum vetat*;quia ſecundùm gloſſam ipſius ſignificat, quòd lex indulgens præterita, declarat præterita eſſe mala;& ex conſequenti non facienda deinceps;non tamen prohibet veniam pro futuris, nec per hoc datur occaſio peccandi, quamuis accipiatur minus rectè,& quamuis detur aliqua occaſio in genere,negandū eſt dari inordinatè,vel minus rectè,quamuis malè accipiatur; ſicut non datur occaſio peccandi ex lege diuina de condonando peccato ſæpe ſæpiùs pœnitenti,quamplurimi malè accipiunt diuina miſericordia,ac bonitate abutētes,& obliti beneficiorum à Deo acceptorum in eadem peccata,& in multo maiora frequenter relabuntur,Nauarrus ſuprà *n.*5.*verſ.quæ tamen omnia*, vbi id multis probat,ſequitur Rutilius *d.lib.*5.*cap.*15.*dub.*25. poſt Cordub.*quaſt.*27.*de indulgentiis*,& Roſell. *tit. de indulgentiis*, §. 16. aſſerentes huiuſmodi indulgentiam extendi ad delicta tam commiſſa, quàm committenda vſque ad horam in qua talis indulgentia acquiritur,non autem ad futura, quod poteſt procedere quando indulgentia ſemel tantùm poteſt acquiri:ſecus quando pluries in eodem anno ſuſcipitur; tunc enim, vt in hoc ſacro Anno poteſt etiam poſt primam,& ſecundam ſuſceptionem delinquens mortaliter indulgentiam rurſus eiuſdem peccati remiſſionémque acquirere, ſic Rutilius mentem Cordub.& Roſellæ exponit *ibi*.

Quo ad ſecundum quæſitum huius dubij dicendum eſt poteſtatem abſoluendi à peccatis extendi etiam ad futura, quia conceſſio eſt generalis, & includit delinquentes poſt eam, & delinquentes antea; & cenſetur conceſſum quicquid expreſsè prohibitum non reperitur, *l.necnon.*§. *quod eius.ff. ex quibus cauſ. maior.* Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici, rubric.* 7. *cap.* 5. *num.* 1. Vnde interdicta, quæ non reperiuntur, cenſentur per legem permiſſa. *l.* 1. *ff. de teſtibus. l. ab ea parte, ff. de probationibus. cap. cùm illorum* 32. *verſ.* 1. *de ſent. excommunic.* Burg. de Paz *conſ.* 8. *num.* 3. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 44. & D. Barboſ. *in l. cùm prætor.* §. 1. *ff. de iud.num.*95. Nam in dubio facienda eſt interpretatio, vt cenſeatur permiſſus actus, quando non reperitur prohibitus, Maſcardus *de probat. lib.* 3. *concluſ.* 1237. *num.* 2. Aymon *conſil.* 203. *num.* 2. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *quaſt.* 16. *num.* 2. & alij, quibus accedit Ceuall. *commun. contra commun. quaſt.* 227. *in principio, & in medio, verſ. prima tamen opinio*, & in ſpecie Nauarr. de Iubilæo *notab.*34. *n.*4. *verſ. ſed contrà facit*, vbi id multis probat.

Decimatertia dubitatio, an tempore Iubilæi ſint iniungendæ à Confeſſariis aliquæ pœnitentiæ ſacramentales?Reſponſio ſit pœnitentias præſeruatiuas,& quæ dicuntur medicinales, neceſſariò eſſe iniungendas tam in Iubilæo, quàm extra; tenerique pœnitentem ſub peccato mortali acceptare huiuſmodi pœnitentias, niſi fuerint indiſcretæ, intolerabiles, & improportionatæ peccatori, vel peccato ſimiliter teneri acceptare pœnitentiam, per quam iniungitur aliqua reſtitutio, & per quam præcipitur aliquod opus in remedium ad euitandum recidiuum peccati. Eſt communis. 38.

Non deſunt tamen qui dicunt,vt Iſidorus Valſeranus *in tractatu ſuo de indulgentiis*, & alij recentiores tempore indulgentiæ plenariæ non eſſe à Confeſſario imponendas pœnitentibus Sacramentales ſatisfactiones; quæ ſententia tamquam minus pia, & praxi Eccleſiaſticæ contraria nullo modo debet admitti; eo quia etiam in Iubilæis à Summo Pontifice conceſſis admonentur Sacerdotes,vt iniungant alia opera ſatisfactionis. Quare ſemper iniungendæ ſunt pœnitentiæ aliquæ mitiores. Nauarr. *in ſumma, cap.*26. *num.*21.*&* 33. per textum *in cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ. & Extrauag.*1.*&* 2.*eodem titulo*,& Rutil. *lib.*2.*de anno Iubilæi, cap.*41. *fol.*255.vbi concludit pœnitentias iam iniunctas ante ſacrum Iubilæum, exceptis præſeruatiuis,& reſtitutoriis, per indulgentias, & præſertim per ſacrum Iubilæum, commutari, abſolui, & tolli poſſe,prout bene decidunt Cordub. *in* 2. *dicto lib.* 5. *de indulgentiis, quaſt.* 1. & Martin. Viuald. *de ſatisfactione*, *num.* 34. Henriquez *de pœnitentia,lib.*2. *c.*21.*&* 22. vbi de his latè,præſertim *num.* 6.

Decimaquarta dubitatio, in quo differant ſatisfactiones per indulgentias à ſatisfactionibus Sacramentalibus, & particularibus priuatorum? Reſponſio ſit ſatisfactionem ſacramentalem neminem poſſe ſibi ipſi ſuppeditare, ſed alteri per modum ſententiæ in foro pœnitentiali; indulgentiam autem poſſe ſibi concedentem non per modum abſolutionis applicare, ſed ex theſauro abſolutionem applicando ſibi, quemadmodum & aliis applicat; ita D. Thomas *in additionibus ad* 3.*partem quaſt.* 27. *art.*4. *ad primum.* Vnde Papa, & Epiſcopus poſſunt vti hoc priuilegio accipiendo ſibi ſuffragia Eccleſiæ, quæ aliis diſpenſant, cum hoc tamen diſcrimine,quòd Papa poſſit ſibi immediatè ex cauſa concedere indulgentias,& ab iniunctis ſe abſoluere,cùm ſit caput Eccleſiæ,non tamen à peccatis.Henriquez *lib.*7.*c.*32. §.3.at verò Epiſcopus, & alij Pontifice inferiores nequeunt 39.

nequeunt ſibi immediatè indulgentias concedere, nec ab iniunctis ſe eximere, ſed poſſunt id committere Confeſſariis per ipſos ad hæc deputatis, Syluester *verb. votum* 4. §. 3. *verſ.* 11. Angelus *eodem verb. votum* 4. §. 7. Henriq. *d. cap.* 32. §. 3. & antè *cap.* 28. §. 1.

Secundò differunt, quia ſacramentalis ſatisfactio imponitur à Confeſſario in Sacramento, ſatisfactionem autem indulgentiarum non dari à Confeſſario, eſt multo verius, teſte Abulenſ. *in cap.* 16. *Matthæi quæſt.* 80. Nauarr. *notab.* 9. *num.* 4. *& notab.* 14. *num.* 1. Cordub. *lib.* 5. *quæſt.* 12. *in ſeptima propoſitione.* Quare non ſunt audiendi, qui putant integrum eſſe Confeſſariis dare indulgentias, vt minus bene cenſent Archid. & Panormitan. *in cap. quod autem, de pœnit. & remiſſ.*

Tertiò, quia in ſacramentali ſatisfactione non aſſignatur quantitas pœnæ, quæ remittitur, quia hoc pendet ex neceſſaria diſpoſitione ipſius pœnitentis. Contrà verò ſe res habet in indulgentia, cuius Pontifex certos annos concedit gratis, & aliquando pro paruo opere magnam indulgentiam, & rurſus habenti magnam diſpoſitionem paruam tribuit, nec ſecundùm diſpoſitionem recipientis menſuratur indulgentia, Henriquez *de indulgentiis cap.* 14. §. 3. *verſ. quare carpendus non eſt*, vt fecit Sotus *diſt.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 2. & Ledeſma *quæſt.* 27. *art.* 2. *concluſ.* 2.

Quartò differunt ſatisfactio, quæ fit per indulgentiam à ſatisfactione priuati hominis, quia illa non applicatur abſque iuriſdictione, hæc autem vtique: poteſt enim iuſtus alteri opera futura applicare, & pro eo ſatisfacere de iuſtitia ſine theſauro præcedenti, nec tamen poterit ab homine priuato pro peccatis futuris ſuis, aut aliorum fieri anticipata ſolutio, etiamſi eo tempore ſibi habeat ſatisfactionem ſuperabundantem: non propterea poterit ſibi reſeruare ſatisfactionem ſuperfluam; ſicut nec Sacerdos ſatisfactionem Miſſarum, quas dixit, poteſt conſeruare, vt applicet illis, qui in futuro dabunt eleemoſynam. Sotus *diſt.* 21. *quæſt.* 1. *art.* 4. *col.* 5. Ledeſm. 2. *part. quæſt.* 28. *art.* 3. & Henriq. *cap.* 2. §. 1. quia ſolus Papa reſeruat, & conſeruat theſaurum tamquam Chriſti diſpenſator, qui habet clauem, & poteſtatem, qua applicat Chriſti, & Sanctorum ſatisfactiones, per Sacramentum ſcilicet abſolutionis, & extra ſacramentum per indulgentias, quod non cernitur in priuatis ſatisfactionibus, quas priuati, etiamſi illis indigeant, poſſunt aliis gratis conferre, Sotus *d. ſt.* 21. *quæſt.* 1. Imò poſſunt priuati inter ſe fœdus inire, vt quod vni, vel duobus ſuperabundauerit, aliis communicetur, Henriquez *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 1. nequeunt tamen ſatisfactiones ſuperfluas defunctorum Sanctorum, aut viuorum priuati conſeruare in theſauro, vt in futuro applicentur pro ſuis, aut aliorum peccatis.

40. Decimaquinta dubitatio, ſit ne vtilius Romam accedere ad Iubilæum acquirendum, an expendere in vſus pauperum omnes ſumptus, qui in itinere tam eundo, quàm redeundo erant faciendi? Reſponſio ſit eleemoſynam eſſe magis ſatisfactoriam, quàm peregrinationem, Armilla *verb. eleemoſyna num.* 13. Vega *in ſylua lib.* 2. *caſu* 76. Vnde colligi poteſt vtilius eſſe ſtipem erogare pauperibus, quàm Romam peregrinando ire. Nihilominus ſi pauperes non ſunt in extrema, vel ſaltem graui neceſſitate, vtilius erit accedere ad Vrbem cauſa acquirendi Iubilæi; ſecus ſi fuerint in extrema, vel ſaltem graui miſeria. Nam tunc pauperum ſubuentio, quam peregrinatio, magis obligat, ita Vega ſuprà *lib.* 4. *caſu* 79. Nauarrus *de Iubilæo notab.* 6. *num.* 4. *ad finem*, *& ſequent.* dicens tunc licitè poſſe peregrinum Romam ire, quando neceſſitas non eſt grauis, etiamſi fortè gratius ſit Deo impenſas itineris egenis eas poſtulantibus elargiri.

Decimaſexta dubitatio, an ſit maior charitas erga Deum lucrari indulgentias, an velle eſſe in Purgatorio, vt ſoluat pœnas pro peccatis contra Deum commiſſis? Reſponſio ſit, quamuis videatur procedere ex magno amore in Deum, velle potiùs pati in Purgatorio pœnas debitas peccatis: attamen multo maius amoris ſignum videri, velle vti remedio indulgentiarum, vt multo citiùs diuino conſpectu fruatur, ita Sotus *in* 4. *diſt.* 21. *art.* 1. Manuel Rodr. *in Bulla Cruciata* §. 8. *dub.* 8. *ad finem*, Vega *in ſylua lib.* 6. *caſu* 174. ex eo fundamento, quia multo grauior eſt pœna damni, per quam anima caret conſpectu diuino, quàm pœna ſenſus, vnde, cùm longè excellat carendi pœna viſionis beatificæ pœnæ ſenſus, quæ toleratur in igne purgante per longum tempus, maior amor oſtenditur ab eo, qui vult per indulgentias intereſſe conſpectui diuino, & frui viſione beatifica, quàm primum, & quàm citiſſimè, quàm poſt longos annos pœnarum in Purgatorio, qui, vt placet Soto *in* 4. *d. ſt.* 19. *quæſt.* 3. *art.* 3. *pag.* 861. ad ſummum poſſunt eſſe decem, cui videtur accedere Manuel Rodr. *dicto* §. 8. *dubio* 1. quamuis Cordubenſis *de indulgentiis quæſt.* 22. tamquam verius arbitretur poſſe quem per viginti annos, & eo amplius in Purgatorio commorari, quod non diſplicet Vegæ *lib.* 4. *caſu* 242. *& caſu* 163. *ad finem*, Rutil. ſupra *lib.* 5. *c.* 15. *dub.* 16. *verſ. dico quinto.* 41.

Decimaſeptima dubitatio, an acquirat Iubilæum, qui non habet intentionem ſatisfaciendi Deo per ſe ipſum pro peccatis commiſſis? Pars negans videtur verior, eo quia indulgentia non prodeſt non habentibus propoſitum ſatisfaciendi Deo pro peccatis, quod colligitur ex traditis ab Armilla *verb. Indulgentia*, *num.* 13. & à Ludouico Beia *caſu* 38. *pag.* 166. dicentibus pœnitentem, qui poſtulat à Confeſſario, vt ſibi iniungat graues pœnitentias pro peccatis ea intentione, vt ſtatim conſequatur aliquam indulgentiam de pœnitentiis iniunctis, per quam ab illis liberetur, quaſque pœnitentias non acceptaret extra illum caſum, ac remedium indulgentiæ, nullo modo conſequi indulgentiam ex defectu intentionis ſatisfaciendi Deo pro peccatis commiſſis per ſe ipſum. Mihi tamen magis placet opinio Paludani *in* 4. *diſt.* 20. & Soti etiam *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 3. vbi affirmant pœnitentem etiam abſque illo propoſito ſatisfaciendi per ſe ipſum ſibi acquirere indulgentiam, & Vega *in ſylua lib.* 3. *caſu* 284. poſt alios, ex ea ratione, quoniam Summus Pontifex omnibus concedit indulgentias, nulla facta differentia inter diligentes, & negligentes, ſequitur Nauarrus *de indulgentiis notab.* 1. *num.* 20. fauet Rodrig. *in explicatione Bullæ* §. 2. *num.* 6. & alij, quos *ibi* referens ſequitur Vega, *& lib.* 4. *caſu* 89. 42.

Decimaoctaua dubitatio, an ſolennitas Anni ſancti debeat durare vſque ad finem mundi? Reſponſio ſit negatiua, Rutilius *de anno Iubilæi lib.* 3. *cap.* 9. quem vide *fol.* 368. §. *illud verò agitabimus.* 43.

Quoad

Quoad ſecundum, an Iubilæus proſit concedenti, affirmatiua pars eſt certa, vt dictum eſt, & volunt, excepto Caietano *tom. 1. tract. 15. cap. 5.* qui negat concedentem indulgentiam aliis, poſſe eam ſibi acquirere; ſed alij affirmant cum Soto *in 4. diſtinctione 21. quæſt. 1. art. 4. dub. vlt.* & Cordub. *quæſt. 23. de indulgentiis, dub. 3.* Durand. *in 4. diſt. 20. quæſt. 5.* Palud. *ibidem, quæſt. 4.* & Sà poſt D. Thomam *3. p. quæſt. 27. art. 4. in verb. indulgentia, num. 17.* Indulgentia vtitur etiam, qui eam conceſſit, atque ita pars affirmans indulgentiam Iubilæi prodeſſe concedenti eſt indubioſa.

44 Quæſtionis tamen eſt, quomodo concedens aliis Iubilæum poſſit ille vti faciendo ea opera aliis iniuncta, cùm nemo poſſit in ſe iuriſdictionem exercere cogendo ſe ipſum, ſicut ſe excommunicare, ſe ipſum ſacramentaliter abſoluere, cui argumento reſpondet Sotus ſuprà *artic. 4.* poſſe concedentem per clauem iuriſdictionis reſerare, vel diſpenſare extra Sacramentum Eccleſiæ theſaurum, & eo vti pars Reipublicæ frui. Quare abſolutè dicendum eſt Prælatos tamquam membra corporis myſtici Eccleſiæ poſſe eſſe participes bonorum, quæ omnibus fidelibus ex theſauro Eccleſiæ ab ipſis conceduntur. fauet D. Thomas *in 4. diſtinct. 20. art. 5. quæſt. 4.* dicens neminem poſſe ſibi concedere indulgentias ſoli, ſed poſſe vti illis, quas pro aliis dat. Non tamen liberabitur concedens ab onere adimplendi opera aliis præſcripta pro conſequendo Iubilæo, niſi rationabilis cauſa excuſet, quæ ſi detur, ad commutationem recurrendum eſt, Ricardus *in 4. diſt. 20. art. 4.* & Palud. *ibidem quæſt. 4. art. 3.* vbi concludunt concedentem vi directiua legibus aliis latis obligari, & ex conſequenti teneri opera aliis in conceſſione iniuncta perfectè adimplere.

DISPVTATIO VI.

De Iubilæis à Summis Pontificibus concedi ſolitis, præſertim in principio ſuorum Pontificatuum.

ACTVRVS de Iubilæo in ſpecie, & de omnibus quæſtionibus, ac difficultatibus quæ ſolent interrogari, operæ pretium duxi, in primis, & ante omnia tranſcribere exemplar Iubilæi anno Domini 1619. à bonæ memoriæ Paulo Quinto conceſſi, qui de verbo ad verbum ſic habet, & aliis antea, & poſtea conceſſis ſimilis eſt.

Paulus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, vniuerſis Chriſti fidelibus præſentes litteras inſpecturis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

1. DOminus, ac Deus Noſter excelſus, qui in omnibus operibus ſuis iuſtus eſt, & miſericors, iuſto licèt iudicio viſitet in virga iniquitates noſtras, & in verberibus peccata noſtra, miſericordiam tamen ſuam non amouet à nobis: temporalia enim immittens flagella, immenſa benignitate, & charitate ſua reuocat nos ab iniquitatibus noſtris, vt ad pœnitentiam adducamur. Id verò nos cogitantes, ſicut pro noſtra paſtorali cura, maximo cordis dolore afficimur, cernentes tantis, ac tam grauibus procellis interdum, ac præcipuè hoc tempore, in inclyta Germania & vicinis Prouinciis agitari Eccleſiam Dei, ita etiam ſperamus in Domino, quòd ſi eum preſſuris, nos in vias ſuas reuocantem audierimus, dignos fructus agentes pœnitentiæ de tribulationum procellis populum ſuum educet, & tranquillitatem Eccleſiæ ſuæ reſtituet. Hoc verò, vt impetrare valeamus in corde contrito, & humiliato orationibus ad Deum adeamus; ſcriptum eſt enim: *Orabitis me, & ego exaudiam vos; quæretis me, & inuenietis, cùm quæſieritis in toto corde veſtro*; nec deſint, orationi ieiunia, eleemoſynæ, & alia pia opera, memores Danielis, cuius verba ex quo die appoſuit cor ſuum, vt ſe affligeret in conſpectu Dei, exaudita fuerunt: nam quod attinet ad eleemoſynas, eas peccata purgare, ac facere, vt inueniatur miſericordia, ſatis etiam diuinis eloquiis admonemur. Quocirca, vt quantum cum Domino poſſumus fideles ad hæc alacriùs peragenda inuitemus pro noſtro paſtoralis officij munere ex ſolenni Eccleſiæ Catholicæ more eiuſdem Eccleſiæ theſauros, quorum licèt nullis noſtris meritis, à Domino diſpenſatores conſtituti ſumus, proferre, & largiſſimè erogare decreuimus. Itaque ex parte omnipotentis Dei Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, omnes, & ſingulos vtriuſque ſexus Chriſti fideles, tam in alma Vrbe noſtra, quàm alibi vbique locorum conſtitutos, Apoſtolica auctoritate paternè, enixéque requirimus, monemus, & in Domino adhortamur ad infrà ſcripta deuotè peragendum, & adimplendum, ac ad Deum Patrem miſericordiarum orandum, vt per viſcera miſericordiæ ſuæ fidem Catholicam protegere, ab hoſtium conatibus, & inſidiis defendere, hæreſim extirpare, Principibus Chriſtianis pacem, & veram concordiam donare, ac præcipuè præſentibus Eccleſiæ neceſſitatibus ſubuenire dignetur. Quamobrem de Omnipotentis Dei miſericordia, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi, ex illa ligandi, atque ſoluendi poteſtate, quam nobis Dominus, meritis minimè ſuffragantibus contulit, vniuerſis, & ſingulis Chriſti fidelibus in alma Vrbe prædicta degentibus, qui ſolennibus proceſſionibus, quas ab Eccleſia ſanctæ Mariæ Angelorum nuncupatam, ad Baſilicam ſanctæ Mariæ Maioris, & ab Eccleſia ſanctæ Mariæ ſupra Mineruam, ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Aninia pariter nuncupatam feria quarta, & ſexta, Nos ſequenti hebdomada, vnà cum venerabilibus fratribus S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, Chriſtianorúmque Regum, & Principum apud nos, & Apoſtolicam Sedem, Oratoribus, omnibúſque Prælatis, & Proceribus, vniuerſóque Clero, & Populo, agemus, interfuerint, aut qui prædicta, vel illam ſequenti hebdomada, eaſdem Eccleſias, vel duas illarum ſaltem ſemel viſitauerint, ibique deuotè, vt ſuprà, Deum orauerint, ac feria quarta, & ſexta, & Sabbato, eiuſdem, vel ſequentis hebdomadæ ieiunauerint, ac peccata ſua confeſſi fuerint, atque in primo die Dominico, vel ſecundo, ſeu ſaltem alio dictarum hebdomadarum die, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum reuerenter ſuſceperint, & eleemoſynas ad libitum, prout charitas ſingulis ſuggeſſerit, fecerint. Cæteris verò omnibus, & ſingulis fidelibus, extra Vrbem exiſtentibus, in quibuſuis ciuitatibus,

tatibus, terris, & locis, qui proceſſioni ab Ordinariis locorum, vel eorum Vicariis, ſeu officialibus, vel de eorum mandato, & ipſis deficientibus per eos, qui ibi curam animarum exercent, prima, vel ſecunda hebdomada, poſtquam ad eorum notitiam hæ noſtræ litteræ deuenerint indicendæ, & agendæ interfuerint, vel Eccleſiam, ſeu Eccleſias per eoſdem deſignandas ſaltem ſemel viſitauerint, ibique, vt ſuprà Deum orauerint, ac feria quarta, ſexta, & Sabbato alterius, ex duabus hebdomadis ab eiſdem deputandis ieiunauerint; pariterque peccata confeſſi, ac ſanctiſſima communione refecti fuerint, & eleemoſynas ſimiliter pro arbitrio ſuo fecerint, pleniſſimam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem, ſicut in anno Iubilæi viſitantibus certas Eccleſias intra, & extra Vrbem concedi conſueuit, tenore præſentium concedimus, & elargimur. Nauigantes verò, aut iter agentes, vt cùm primum ad ſua ſeſe domicilia receperint ſuprà ſcriptis omnibus peractis, vt ſuprà eandem indulgentiam conſequi poſſint, & valeant. Regularibus autem perſonis vtriuſque ſexus in clauſtris perpetuis degentibus, nec non aliis quibuſcumque, tam laicis, quàm Religioſis ſæcularibus, ſeu Regularibus in carcere, ſeu captiuitate exiſtentibus, vel aliqua corporis infirmitate, ſeu alio quocumque impedimento detentis, qui ſuprà expreſſa, vel eorum aliqua, præſtare nequiuerint, vt Confeſſarius, quem (vt infrà) elegerint prædicta omnia, & ſingula, vel eorum aliqua, in alia pietatis opera commutare, vel in aliud proximum tempus prorogare poſſit, eaque iniungere, quæ ipſi pœnitentes efficere poterunt, pariter concedimus, & indulgemus. Cupientes autem omnes Chriſti fideles participes fieri pretioſiſſimi theſauri, vniuerſis, & ſingulis vtriuſque ſexus tam laicis, quàm Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & Regularibus cuiuſuis Ordinis, congregationis, & inſtituti licentiam concedimus, & facultatem damus, vt ſibi ad hunc effectum eligere poſſint quemcumque Presbyterum Confeſſarium, tam ſæcularem, quàm cuiuſuis Ordinis Regularem, ex approbatis à locorum Ordinariis, qui eos ab omnibus excommunicationis, ſuſpenſionis, & aliis Eccleſiaſticis ſententiis, & cenſuris à iure, vel ab homine, quauis cauſa latis, ſeu inflictis, nec non ab omnibus peccatis, exceſſibus, criminibus, & delictis, quantumuis grauibus, & enormibus, etiam locorum Ordinariis, ſiue Nobis, & Sedi Apoſtolicæ etiam in litteris die Cœnæ Domini legi ſolitis contentis, & aliàs per quaſcumque Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones, quarum tenores præſentibus haberi volumus, pro expreſſis, quomodocumque reſeruatis in foro conſcientiæ, & hac vice tantùm abſoluere, & liberare valeant. Et inſuper vota quæcumque, (Religionis, & caſtitatis exceptis,) in alia pia, & ſalutaria opera commutare, iniuncta tamen eis, & eorum cuilibet in ſupradictis omnibus caſibus, pœnitentia ſalutari, aliiſque eiuſdem Confeſſarij arbitrio iniungendis. Quapropter tenore præſentium, in virtute ſanctæ Obedientiæ diſtrictè præcipimus, atque mandamus omnibus, & quibuſcumque venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Eccleſiarum Prælatis, ac quibuſcumque Ordinariis locorum, eorumque Vicariis, & officialibus, vel iis deficientibus illis, qui curam animarum exercent, vt cùm præſentium litterarum tranſumpta, aut exempla acceperint, illa ſtatim, abſque vlla, retardatione vel impedimento per ſuas Eccleſias, & Diœceſis Prouincias, ciuitates, oppida, terras, & loca, publicent, & publicari faciant, & cleris, ac populis ſibi ſubiectis, ſolennes proceſſiones, & ſupplicationes indicant, & celebrent, Eccleſiamque, ſeu Eccleſias viſitandas deſignent. Non intendimus autem per præſentes ſuper aliqua irregularitate publica, vel occulta, nota, defectu, incapacitate, ſeu inhabilitate, quoquo modo contracta diſpenſare, vel aliquam facultatem tribuere diſpenſandi, ſeu habilitandi, & in priſtinum ſtatum reſtituendi, etiam in foro conſcientiæ. Neque etiam iis, qui à nobis, & Apoſtolica Sede, vel ab aliquo Prælato, ſeu iudice Eccleſiaſtico, excommunicati, ſuſpenſi, interdicti, ſeu aliàs in ſententias, & cenſuras incidiſſe declarati, vel publicè denunciati fuerint, niſi infra tempus celebrationis huiuſmodi Iubilæi ſatisfecerint, aut cum partibus concordauerint, vllo modo ſuffragari poſſe, aut debere. Non obſtantibus conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, præſertim, quibus facultas abſoluendi in certis tunc expreſſis caſibus, ita Romano Pontifici pro tempore exiſtenti reſeruatur, vt nec etiam ſimiles, vel diſſimiles Iubilæi, Indulgentiarum, ac facultatum huiuſmodi conceſſiones, niſi de illis expreſſa mentio, aut ſpecialis derogatio fiat, cuiquam ſuffragari queant; nec non Regula noſtra de non concedendis indulgentiis ad inſtar, ac quorumcumque Ordinum, & Congregationum, ſiue inſtitutorum Regularium iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis quomodolibet conceſſis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus & ſingulis etiamſi de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, aut expreſſio habenda, vel quæuis alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret: illorum tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis, ac forma eorum traditam, pro ſeruata habentes, hac vice, ſpecialiter, & nominatim, & expreſsè, ad effectum præſentium derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Vt autem præſentes noſtræ, quæ ad ſingula loca deferri non poſſunt, ad omnium notitiam faciliùs deueniant. Volumus, vt earundem præſentium tranſumptis, vel exemplis, etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munitis vbique locorum, & gentium eadem prorſus fides habeatur, quæ haberetur ipſis litteris, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem Anno Incarnationis Domini M.DC.XIX. Idibus Ianuar. Pontificatus noſtri anno 15.

De requiſitis in quolibet Iubilæo.

§. I.

EPITOME.

1. *Quæ ſit cauſa motiua ob quam conceditur Iubilæus.*
2. *Vltra cauſam motiuam, vel excitantem, requiritur opus aliquod proportionatum exequendum ab acquirente Iubilæum.*
3. *Opus iniunctum debet habere proportionem cum cauſa motiua, vel cum fine.*

Cauſa

4. *Cauſa iuſta ſemper à ſubditis talis exiſtimanda eſt, quando à Pontifice in conceſſione Iubilæi proponitur.*

5. *Cauſa quibus motus fuit Pontifex ad concedendum hunc Iubilæum.*

6. *Quod ſit diſcrimen inter Iubilæum, & indulgentiam plenariam.*

7. *An poſſit conſequi aliquis Iubilæum antequam publicetur in ſua Diœceſi.*

8. *& an morte concedentis expiret Iubilæus.*

1. EX communi ſententia Iubilæus non debet concedi niſi ex ſufficienti, & iuſta cauſa, quod etiam eſt dicendum de indulgentia, prout volunt Bonauentura *in 4. diſt. 20. in 2. part. diſt. 4. & quæſtion. vltima*, D. Thomas *in addit. quæſt. 25. articul. 2.* Caietan. *in opuſc. de cauſa indulgent. quæſt. 1. & in opuſc. de indulgent. cap.* 8. Nauarr. *de Iubil. notab. 15. num. 1.* eo quia Pontifex Rom. eſt diſpenſator tantùm, & non Dominus theſauri Eccleſiæ. 1. ad Corinth. cap. 14. *Sic nos exiſtimet homo, vt Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*; & ſine cauſa, ſi fortè concedatur Iubilæus, fortè non valebit: ſicut non valet diſpenſatio ad contrahendum matrimonium, nec voti, aut iuramenti ſine vlla cauſa, Sanchez *de matrimonio lib. 8. diſp. 17. num. 3.* Fr. Emmanuel *quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 46. art. 5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 341.* & habetur in gloſſa *cap. non eſt, de voto,* ibi: *Niſi ſubſit iuſta cauſa diſpenſandi, & in cap. quanto, in verb. abſolui, de iureiurando*, Nauarr. *d. notab. 15. num. 1. & 2.*

Requiritur ergo in omni Iubilæo concedendo cauſa motiua, aut excitans, quæ habetur veluti finis, propter quem indulgentia, ſeu Iubilæus conceditur: puta pro recuperatione Terræ ſanctæ fuit olim ab Innocentio Tertio conceſſa indulgentia pleniſſima omnibus illis, qui proficiſcebantur ad ſacrum Bellum. Vnde præcipuus finis fuit recuperatio Terræ ſanctæ, & indulgentiæ aſſecutio fuit medium inducens ad talem finem: quin etiam opera alia iniuncta habent ſe inſtar mediorum trahentium omnes ad eundem finem, qui finis, vt induat rationem cauſæ iuſtæ in concedente, debet eſſe Deo charior, ac iucundior, quàm ſatisfactio pœnarum, quæ per indulgentias remittuntur, vel ſaltem debet eſſe æquè charus, & gratus, ex eo fundamento, quia Pontifex eſt diſpenſator ſolùm theſauri Eccleſiæ; idcirco debet eſſe fidelis, & prudens, dum diſpenſat. Quòd ſi cauſæ, quibus ducitur ad concedendum Iubilæum, non magis, vel ſaltem æquè Deo gratæ ſunt, quàm ſatisfactiones pœnitentiales, non erit quidem diſpenſator iuſtus, nec iuſta talis diſpenſatio, nec Omnipotens Arbiter Deus diſpenſationem æquam habebit, ſi æqualitas ſaltem Geometrica inter illas res non reperiatur; tunc enim maius bonum minori bono adæquaretur, quod æquitati diuinæ, & iuſtitiæ longè aduerſatur. Hiſpaniarum Primas *de Iubilæo num. 1. 2. & 3.*

Hinc fit commutationem, quæ indiget auctoritate Prælati, vt fiat legitimè, egere quoque cauſa, eo quòd Prælatus commutando interpretatur conſenſum Dei, deficiente autem ratione, & libera ſola voluntate accedente, non poteſt dari legitima cauſa ad interpretandam diuininam voluntatem; quod intellige non procedere, quando commutatio fit in euidenter melius; ſecus quando fit in rem æqualem, tunc enim opus eſt aliqua cauſa vltra Prælati auctoritatem; nam huiuſmodi commutatio retinet aliquid diſpenſationis, cùm diſpenſetur in rigore fidelitatis ſoluendo debitum in diuerſa ſpecie, ac proinde aliqua cauſa requiritur, Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 50. num. 14. & ſequentibus*; ſic in noſtro caſu, vt teneat conceſſio Iubilæi, aut indulgentiæ, debet finis illius eſſe ſaltem æquè charus, ac gratus Deo, veluti ſatisfactio pœnitentialis, quæ extinguitur per indulgentias. Quapropter in omni Iubilæo à Pontifice conceſſo ſemper commune bonum Eccleſiæ conſideratur, quod eſt magis Deo gratum, magiſque illi placet, quàm multorum hominum ſatisfactiones pœnitentiales, vt vult D. Thomas *in 4. diſt. 20. art. 3.* Soar. *de cauſa finali indulgentiæ diſput. 54. ſect. 4. numero 4. verſicul. primò igitur*; & deducitur ex *cap. excommunicamus 1. §. Catholici, de hæreticis*, quod fit quando conceditur Iubilæus toti Eccleſiæ pro extirpanda hæreſi, vel ad pugnandum contra hæreticos.

Vltra cauſam excitantem, & motiuam, requiritur aliquod opus exequendum ab acquirentibus 2.
Iubilæum, impoſitum ab ipſo concedente. Hoc autem opus non eſt diſpoſitio neceſſaria ad indulgentiam conſequendam ex parte ſubiecti, ſed ex parte cauſæ finalis, cuius gratia conceditur, Suar. ſuprà *diſput. 52. ſect. 4. numer. 6.* quòd ſi tale opus iniunctum dici debeat diſpoſitio requiſita ad fructum indulgentiæ, id ſolum eſt ex voluntate concedentis indulgentiam, quæ non eſt neceſſitas ſimpliciter, ſe ex intentione conferentis indulgentiam, quæ ſolùm procedit, quando in ipſamet conceſſione talis conditio inſeritur expreſſa. Atque ita opus iniunctum debet eſſe tale, vt habeat proportionem cum fine ad quem indulgentia ordinatur, ita vt finis illi per tale opus comparari poſſit, moraliter loquendo.
Quòd ſi finis ſit ſanctus, & per opus iniunctum 3.
non poſſit acquiri probabiliter, non eſt proportionatum fini. verbi gratiâ, ſi finis eſt recuperatio Terræ ſanctæ, & Iubilæus conceditur dantibus aſſem, vel teruntium, non videtur cauſa iuſta Iubilæi, eo quòd opus iniunctum non eſt proportionatum, neque aptum, vt eo poſito recuperetur Terra ſancta.

In dubio autem ſemper cauſa cenſeri debet 4.
iuſta, & indulgentiæ proportionata, nec de hoc ambigendum eſt, quando indulgentia datur à Pontifice. Manuel de Sà *in ſumma verb. indulgentia num. 1.* nec requiritur, vt opus iniunctum ſit valde difficile, vel moleſtum, ſed ſufficit eſſe opus pium, & aptum ad finem acquirendum, propter quem Iubilæus datur; & quamuis multæ cauſæ piæ ſecundùm ſe leuiſſimæ exiſtant, pro eo tamen tempore, quo ob illas datur indulgentia, ſatis ſufficientes iudicandæ ſunt, & aptiſſimæ, vt à Summo Pontifice tamquam media ſatis apta proponantur, vt finis valde Deo charus acquiratur, Suar. *diſput. 54. ſect. 3. numer. 10. & 11.* Cordub. *quæſtio. 6. de indulgentiis, & quæſt. 22.* poſt Sotum, & Caietanum, quos referens ſequitur Rutil. *de anno Iubilæi lib. 5. cap. 14. verſic. quintò notandum eſt.*

Porrò cauſæ à Paulo Quinto in hoc Iubilæo 5.
concedendo expreſſæ fuerunt, fidem Catholicam protegere, ab hoſtium conatibus, & inſidiis defendere, hæreſim extirpare, Principibus Chriſtianis pacem, & veram concordiam donare, ac præcipuè

præſentibus

præſentibus Eccleſiæ neceſſitatibus ſubuenire: hoc eſt, inuitauit Pontifex, monuit, & adhortatus eſt omnes, & ſingulos vtriuſque ſexus Chriſti fideles ad Deum Patrem miſericordiarum orandum, vt per viſcera miſericordiæ ſuæ dignaretur ſupra dicta miſericorditer concedere, quæ omnia, & ſingula efficiunt cauſam ſatis amplam, & valde proportionatam ad concedendum ampliſſimum Iubilæum hunc.

6. Quale tamen ſit diſcrimen inter indulgentiam plenam, & Iubilæum plenarium, illud notum eſt, nimirum Iubilæum vltra indulgentiam in pleniſſima forma conceſſam, importare etiam fauores, & priuilegia quamplurima, & facultates, tam abſoluendi, à cenſuris, & caſibus etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quàm commutandi vota omnia, paucis exceptis; quæ priuilegia per indulgentiam plenariam ſolùm conceſſam non communicantur Confeſſariis, Suar. *de pœnitentia diſput. 50. ſect. 4. num. 8* Henriquez *lib. 7. de indulgentiis cap. 15. §. 6. & 7.* Reginaldus *in praxi lib. 7. cap. 13. num. 146.* Vega *in ſumma tom. 2. cap. 7. verb. indulgentia, caſu 1. verſ. y nota*, Rutilius *de anno Iubilæi lib. 4. cap. 2. verſ. vltimò, vt ad ſummam aliquam, fol. 429.*

Non tamen inde inferas Iubilæum differre ab aliis indulgentiis pleniſſimis intrinſecè, conſiderata ipſa indulgentiæ ratione: in vtroque enim, Iubilæo ſcilicet, & indulgentia, datur remiſſio pleniſſima pœnarum in ea menſura, ac quantitate, ad quam clauium poteſtas extenditur, & ideo idem eſt pleniſſima, ac plenaria Iubilæi; nec differunt inter ſe eſſentialiter indulgentia plenaria, & Iubilæus, ſed accidentaliter, Antoninus 1. *part. tit. 10. cap. 3. §. 6.* Sotus *diſt. 21. quæſt. 2. art. 1.* & Cordubenſ. *quæſt. 9.* & Gregor. de Valentia *de indulgentiis cap. 6.* in eo ſcilicet, quòd in Iubilæo fieri ſoleat facultas eligendi Confeſſarium cum poteſtate ampliſſima abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota, vt dixi.

7. Quæſtionis tamen eſt, an poſſit quis conſequi Iubilæum in ſua Parochia prius quàm publicetur ab Epiſcopo in Cathedrali? Pars affirmans ex eo probatur, quia in hoc Iubilæo Pauli Quinti ſic habetur conceptis verbis: *Quapropter tenore præſentium in virtute ſanctæ Obedientiæ diſtrictè præcipimus, atque mandamus, omnibus, & quibuſcumque Venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Eccleſiarum Prælatis, ac quibuſcumque Ordinariis locorum, eorumque Vicariis, & officialibus, vel iis deficientibus, illis, qui curam animarum exercent, vt cum præſentium literarum tranſumpta, aut exempla acceperint, illa ſtatim abſque vlla mora, retardatione, vel impedimento, per ſuas Eccleſias, Diœceſes, Prouincias, ciuitates, oppida, terras, & loca, publicent, & publicare faciant.* Sic ibi: ergo poteſt Parochus, ſeu paſtor animarum quilibet vbi primum accepit literas Iubilæi, illum publicare in ſua Parœcia, vel Eccleſia abſque auctoritate proprij Epiſcopi, & priuſquam publicetur ab Epiſcopo in ſua Cathedrali. Hæc ſententia traditur ab Henrico *lib. 7. de indulgentiis, cap. 20. §. 3. verſic. quædam requiruntur*, & ſequitur illam Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas *in ſuo libello de Iubilæo cap. 3. num. 2. & 3.*

Contraria autem pars eſt omnino certa, & ſequenda in praxi. Probatur ex conſuetudine, quæ parem vim habet cum lege, *cap. final. de conſuetudine, cap. conſuetudo 1. diſt. l. de quibus, ff. de legibus, §. ex non ſcripto, Inſtit. de iure natural. gent & ciuil.* & venit appellatione iuris, Mench. *quæſt. frequent. cap. 3. num. 2.* Atqui conſuetudo in noſtro caſu non habet locum, nec ſolet publicari Iubilæus in Parochiis alicuius diœceſis, niſi poſt publicationem factam auctoritate Epiſcopi in Cathedrali; ergo nullo modo poteſt fieri auctoritate habentium curam animarum in Eccleſiis particularibus, & præſertim in Ruralibus. Probatur ex ſupradictis verbis huius conſtitutionis, ibi, *præcipimus quibuſcumque Patriarchis, &c. ac quibuſcumque Ordinariis locorum, eorumque Vicariis, & officialibus, vel iis deficientibus, illis, qui curam animarum exercent.* Vnde apertè deducitur non eſſe integrum exercentibus curam animarum publicare Iubilæum in ſuis Eccleſiis particularibus, niſi quando deficiunt Ordinarij locorum, eorumque Vicarij, & officiales: id enim ſonant verba, *iis deficientibus, illis, qui curam animarum exercent*; tunc enim poſſunt Iubilæum publicare in ſuis Eccleſiis: ſecus quando non deficiunt locorum Ordinarij, & eorum officiales, qui faciant publicari in Cathedrali. Confirmatur auctoritate Concilij Tridentini *ſeſſ. 21. cap. 9.* his verbis: *Indulgentias verò, aut alias ſpirituales gratias, quibus non ideo Chriſti fideles decet priuari, deinceps per Ordinarios locorum adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus populo publicandas eſſe decernit.* Iuuat Illuſtrimorum Cardinalium declaratio 332. interdicens militibus Hieroſolymitanis, Ne indulgentias impetratas à Sanctiſſimo Domino Papa, publicent abſque ordinaria licentia: ſecus Ordinarius procedere poteſt contra eos, & eorum clericos, quod etiam extenditur ad omnes exemptos, & non exemptos, propter identitatem rationis, ita Zerola *in praxi 1. part. verb. indulgentia, verſic. Ad tertium.* Neque hoc eſt à ratione alienum, quinimò eſt conſonum *Clementina fin. de pœnit. & remiſſ.* vbi Pontifex decernit indulgentias, quæ publicari debent, priùs eſſe examinandas ab Epiſcopo, quòd ſi contrà factum fuerit, publicantem ab Ordinario puniri debere, ne contingat indulgentias falſas publicari. Ex quibus oſtenditur neceſſariam eſſe auctoritatem Epiſcopi, vt publicentur in ſingulis locis ſuæ Diœceſis, & hæc eſt praxis ſeruari ſolita, & ideo omnino ſeruanda; neque oppoſitum vnquam vidi, nec audiui fieri licitè, nec validè.

Sed quid dicendum ſi publicato Romæ Iubilæo, quis Parochus miſſas literas Iubilæi ab Vrbe ſibi per Nuncium acceperit? Reſponſio ſit, nullo modo poſſe publicari Iubilæum, nec validè, nec licitè, iuxta tradita ſuperiori numero, quia notitia nondum eſt publica, & requiritur publicatio priùs facta in Cathedrali, argumento Bullæ Cruciatæ, quæ ante publicationẽ in Cathedrali à nullo accipitur, Frater Emmanuel. Rodr. *in explicatione Cruciatæ §. 5. num. 1.* Henriq. *lib. 7. cap. 29. num. 1.*

Maius dubiũ eſt quando poſt publicatũ Romæ 8.
Iubilæum Pontifex obiit, nunquid fideles poterũt conſequi Iubilæum facta publicatione, & habita notitia de obitu illius? Negat Comitolus *reſponſ. moral. q. 108. num. 1. lib. 1.* dicens ſic fuiſſe reſolutum Romæ à viris doctiſſimis ſuper Iubilæo conceſſo ab Innocentio IX. qui fuit electus vigeſimonono die Octobris anno 1591. & obiit 29. Decembris eiuſdem anni poſt publicatum ſuum Iubilæum. Fundamentũ fuit, quoniã, vt acquiratur Iubilæus, requiritur, vt omnes conditiones, quæ in illo apponuntur, omnino ſeruentur, & ex præcipuis, quæ in illo Iubilæo conſtituebantur, illa erat non omnino omittenda, videlicet, vt omnes fideles enixè à Deo poſtularent, vt Pontifici vires tam

ſpirituales, quàm corporales abundè concederet ad ſuum Pontificale munus vtiliter, ac ſalutariter obeundum. Cùm ergo poſt publicationem Pontifex occubuiſſet, non poterat hæc conditio adimpleri; & ideo cum eodem Iubilæus expirauit. quæ ſententia placuit Fratri Manueli Rodr. *in ſumma 3. tom. cap. 211. verb. indulgentia, n. 8.* quibus adhæret Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas *in libello ſuo de Iubilæo cap. 3. dubio 7. num. 21.*

Ego tamen eorum ſequar veſtigia, ſi in eo Iubilæo Innocentij Noni nullum aliud opus iniungebatur, neque ob aliud motiuum excitans Iubilæus concedebatur, niſi, vt Deo ſupplicaretur pro felici regimine ipſius Pontificis, vt ſibi, & rei Chriſtianæ feliciter gubernatio eueniſſet; tunc enim cùm hæc potiſſima eſſet ratio concedendi Iubilæum, & illa per obitum Pontificis ceſſaſſet, non eſt dubium ceſſaſſe Iubilæum per obitum illius. Probatur, quia, ſi Pontifex non obiiſſet, & opus hoc iniunctum non adimpleretur à multis, eo quia arbitrarentur illud opus minimè eſſe neceſſarium Pontifici, ſine dubio fructum Iubilæi minimè accepiſſent, & reſpectu illorum nullus extitit Iubilæus: igitur etiam euanuit reſpectu omnium per obitum illius, quia non egebat opere à ſe iniuncto, cùm iam non eſſet in Pontificatu poſt mortem.

Portò ſi in eo Iubilæo aliæ cauſæ excitantes ad concedendum illum pariter inſerebantur, nimirum, vt excitentur fideles ad orandum Deum pro defenſione, & protectione Eccleſiæ Catholicæ; item pro exaltatione, & dilatione Fidei Orthodoxæ, & pro confundendis hæreticis; nec non pro pace, & concordia inter Principes catholicos, & pro bono regimine, & felici ſucceſſu ipſius Summi Pontificis, ac denique pro bono Reipublicæ Chriſtianæ, & animarum noſtrarum ſalute, quamuis Pontifex poſt publicationem Iubilæi obiiſſet, cùm aliquot adhuc cauſæ ob quas Iubilæus fuit conceſſus, extent, non eſt dubium gratiam illius, & priuilegia non expiraſſe. Probatur primò argumento cauſarum, quæ à principio fuerunt veræ, & erant impulſiuæ, quamuis poſtea ceſſent, diſpenſatio ſuſtinetur, gloſſ. *reg. decet, verb. decet, de regul. iuris in 6.* & *ibi* Dynus *num.* 3. Ripa *l. ex facto num. 15. verſ. & ſi replicaueris, ff. de vulgari*, Tiraquel. *Ceſſante cauſa, limit. 1. num.* 18. Henriquez *lib. 14. de irregul. cap. 17. in fine*, & Couarr. *lib. 1. variar. cap. 20. num. 5. verſ. His ita breuiter*, vbi volunt quando cauſa diſpenſationis, quæ à principio erat vera, fuit impulſiua, eſto poſtea ceſſauerit, non propterea ceſſaſſe diſpenſationem; ſic in noſtro caſu.

Quòd ſi dicas cauſas Iubilæi conceſſi fuiſſe finales, quamuis aliqua, hoc eſt, vltima ceſſauerit per mortem Pontificis, cùm adhuc aliquot permanſerint, non extinguitur Iubilæus; ſicut non expirat diſpenſatio, quando cauſa finalis illius non omnino ceſſat, ſed adhuc permanent aliquot reliquiæ cauſæ finalis, quia in moralibus non eſt neceſſaria eadem cauſa, vt primò opus aliquod fiat, & vt ſuſtineatur poſtquam factum eſt. Atque ita dicendum eſt non ceſſaſſe hunc Iubilæum, quamuis ceſſauerit cauſa finalis, quæ vltimo loco poſita fuit, cùm remanſiſſent reliquæ cauſæ conceſſionis Iubilæi. Non enim lex ceſſare ſolet, quando non omnino ceſſauit eius cauſa finalis, vt probat latè Tiraquel. *in ſuo tractatu, Ceſſante cauſa, limit. 17. ex num. 1.* & Rolandus *conſ. 52. num. 55. vol. 2.* Iuuat reſcriptum copulans duo ad eundem effectum, ſatis eſſe probari vnum ex copularis, cùm alterum non eſt neceſſarium, idem Tiraquel. *ſuprà in tractatu, Ceſſante cauſa, limit. 22. num.* 14. Sanchez *de matrimonio lib. 8. diſp. 21. num.* 42. dicens quoties in reſcripto plures narrantur cauſæ copulatiuè, quarum aliquæ non ſunt veræ, ſpectandam eſſe cauſam, qua innititur reſcriptum, quæ ſi vera ſit, non obeſſe falſitatem cæterarum; ex ea ratione, quia cùm plura narrantur copulatiuè, quæ non ſunt neceſſaria de iure, reſoluitur copulatiua in disiunctiuam, & tunc ſatis eſt alteram eſſe veram, ne reſcriptum pereat, per *cap. inter cæteras, de reſcriptis, in verb. quodcumque iſtorum conſtiteris*, & tradit Rebuff. *in comment. ad l. oſtenditur* 38. *ff. de verb. ſignific.* & Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 27. per totum.*

Nec obſtat hoc habere locum in reſcriptis ad lites, non autem in gratioſis, in quibus omnes cauſæ allegatæ debent eſſe veræ, vt vult Maſcard. *de probationibus concluſ.* 325. *num.* 24. & Gutierrez *quæſt. canon. lib. 2. cap. 15. num.* 68. aliter enim reſcripta vana erunt. Sed oppoſitum docet Sanchez *lib. 8. de matrimonio diſp.* 21. *num.* 44. dicens etiam in gratiis id procedere, quando narrantur plures cauſæ copulatiuè, quæ non ſunt neceſſariæ, reſolui propoſitionem copulatiuam in diſiūctiuam. Cùm ergo in caſu propoſito, quamuis ceſſauerit illa cauſa, vt ab immortali Deo omnes precarentur, vt ipſe Innocentius IX. Regimen Eccleſiæ, ad quod aſſumptus fuerat, qua opus erat ratione feliciter moderari poſſet; non propterea ius Iubilæi conſequendi fidelibus fuit ereptum, quia conſtitutio illius multos habuit fines, vt ex ea conſtat, & probatum eſt, atque ita ceſſante vno, nimirum precari Deum pro eodem Innocentio, vt feliciter Eccleſiæ gubernacula tractaret, reliquæ cauſæ, ſeu fines non perierunt per mortem Pontificis; ergo nec Iubilæus. Et confirmatur argumento Bullæ Cruciatæ, cuius priuilegia, & indulgentiæ morte Papæ concedentis re integra non expirant, vt bene tradit Sanchez *lib. 8. de matrimonio diſput.* 28. *num.* 93. vbi addit etiam non perire indulgentiam ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo per Confeſſarium concedendam, quia hoc priuilegium continet gratiam factam ipſis pœnitentibus, & Confeſſarius eſt exequutor neceſſarius, & electus virtute Bullæ tenetur concedere pœnitētibus omnia in Bulla conceſſa, Aragonius 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. & alij, quos *ibi* Sanchez referens ſequitur, quod argumentum cùm ſit à ſimili, valet in noſtro caſu.

Sed ponamus per obitum Pontificis expiraſſe Iubilæum omnino, nunquid fideles, qui in remotiſſimis degunt regionibus, & neſciunt de obitu Pontificis, poterunt conſequi Iubilæum, & abſolui à caſibus reſeruatis, & vti reliquis Bullæ priuilegiis, quando bona fide publicatur? Reſponſio ſit affirmatiua, eo quia reuocatio indulgētiarum non nocet etiam quādo eſt expreſſa, niſi poſt notitiam reuocationis, Geminianus *in cap. 1. §. ex parte, n. 8. de conceſſione præbendæ, lib. 6.* ſequitur Syluester *verb. indulgentia §. 8. num.* 17. vbi probat exemplo Calixti Secundi concedentis indulgentiam præſtantibus ſubſidium Terræ ſanctæ, quam ſucceſſor in Pontificatu reuocauit: nihilominus vſque ad plenam notitiam huius reuocationis ſemper fideles fructu indulgentiæ vſi ſunt, Nauarr. idem putat *in comment. Iubil. notab. 31. n.* 28. vbi ait non nocere reuocationem indulgentiæ, donec ſciatur, argumento *legis ſi procuratorem, ff. de procur. & l. ſed ſi pupillus.*

pupillus, §. *de quo palàm*, *ff. de inſtit. actio.* Suar. *tom.* 4. *de pœnitentia diſp.* 57. *num.* 8. *&* 9.

Suffragatur gloſſa *in cap. auditis*, *de procurat. verb. ad illum*, dicens non expirare iuriſdictionem iudicis, donec fiat certior de reuocatione, Sanchez *lib.* 3. *de matrimonio diſp.* 30. *num.* 11. *&* 13. & antè *diſp.* 22. *num.* 13. vbi concludit geſta per Parochum communi errore talem exiſtimatum, & habentem titulum putatiuum à legitimo ſuperiore conceſſum, valere etiam in foro conſcientiæ, atque ita confeſſiones Parocho factas non eſſe iterandas patefacto impedimento, quam partem tuentur Innocentius *in cap. dudum* 2. *num.* 3. *de electione*, vbi Hoſtienſis *ſuper verb. damnabiliter*, & *ibi* Cardin. *quaſ.* 6. Palud. *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 6. *art.* 2. *à num.* 21. *& toto art.* 3. & Caietan. *in ſumma verb. confeſſionis iteratio. cap. confeſſio ſacramentalis quare ex parte confeſſoris iteranda.* Igitur ſi poſt publicationem factam Pontifex moriatur, Iubilæus poteſt acquiri in aliis Regionibus, præſertim remotiſſimis, donec ſciatur certò de obitu Pontificis, quia bona fide opera iniuncta adimpleuerunt, & abſolutionem à reſeruatis, & cenſuris acceperunt; cùm ſecundùm communem indulgentiæ non expirant per mortem concedentis, gloſſa *in cap. vltimo, verb. ſtatuta, de officio Legati*, & ſint perpetuæ, vt per Angel. *verb. indulgentia*, §. 6. Syluest. *eodem verb. num.* 16. Coriolan. *de caſibus reſeruatis part.* 1. *ſect.* 2. *art.* 8. *num.* 6. poſt Nauarrum *vbi proximè, de Iubilæo, notab.* 31 *num.* 25.

Nec denique obſtat ratio Comitoli *d. quæſt.* 108. non poſſe acquiri Iubilæum poſt obitum concedentis, cùm non poſſit adimpleri opus, & onus precandi ab immortali Deo pro felici gubernatione illius in ſuo Pontificatu; quia non eſt neceſſe, vt cauſa tantum duret, quantum durat indulgentia, vt eſt communis, & ſequitur Suarez *de pœnitentia diſp.* 57. *ſect.* 2. *num.* 14. item quia quamquam quæ per obitum Pontificis cauſa fuit facta omnino impoſſibilis, adhuc permanſerunt, quæ poterant adimpleri, & impoſſibilis commutari poterat à Confeſſario in opus poſſibile ſecundùm facultatem Confeſſario datam ad commutandum in alia opera, prout eidem magis vtile viſum fuerit, quæ pœnitentes nequiuerint exequi, Hiſpaniarum Primas *in ſuo libello cap.* 3. *dub.* 7. *num.* 26. *fine.*

De operibus, & oneribus, quæ à Summo Pontifice omnibus Iubilæum quæſituris iniunguntur, atque in primis de ſupplicationibus faciendis.

§. II.

EPITOME.

9. *Antiquitas proceſſionum, & vſus multiplex illarum.*
10. *Quando proceſſiones primò inceperunt.*
11. *Quis inſtituit litanias Rogationum ad aliquas Eccleſias.*
12. *Quibus de cauſis poſſint fieri in Eccleſia proceſſiones.*
13. *Vtrum poſſint conſequi Iubilæum, qui non interſunt proceſſionibus?*

DVRANDVS *lib.* 4. *diuinorum Officiorum cap.* 6. opinatur noſtras proceſſiones, & ſupplicationes imitari egreſſionem populi ex Ægypto, & in eius exitu adumbrari; eo quia egrediebantur ad ſacrificandum Deo in deſerto filij Iſraël; nam ſicut populum illum columna ignis præcedebat proceſſionaliter deambulantem, ſic etiam faces cereæ incenſæ apud nos in manibus in proceſſionibus deferuntur; ante illos ſigna deferebantur, ante Catholicos cruces, & vexilla præeunt. Prodigia fiebant in conſpectu eorum: nunc apud noſtros miracula non ceſſant. Ex quibus apparet antiquitas proceſſionaliter progrediendi, & vſus illius, quod etiam oſtenditur ex illa proceſſione, in qua Arca Dei in Tabernaculum à Rege Dauid, & à Salomone in templum cum hymnis, & Canticis fuit tranſlata, & ſub alis Cherubim collocata. 9.

Ad hæc typus noſtrarum proceſſionum fuit ingreſſus Chriſti Domini in ſanctam Ciuitatem turbis præcedentibus, & veſtimenta ſternentibus, ramóſque de arboribus amputantibus, & dicentibus, *Oſanna filio Dauid, benedictus qui venit in nomine Domini.* Vnde vſus habendi proceſſiones vetuſtiſſimus in Eccleſia eſſe reperitur. Quin etiam S. Porphytius anno Chriſti Domini 398. proceſſionem inſtituit præeunte ſigno Crucis, teſte Cardin. Baronio *tom.* 5. & alteram ſolemnem indixit, vt nouam Eccleſiam in Marnio conſecraret. Item anno Chriſti Domini 410. teſte Oroſio *lib.* 7. *cap.* 39. ſolemnis proceſſio celebrata fuit à Gothis. Inſuper Monachos ex vſu, & conſuetudine antiquæ Eccleſiæ Pſalmos cantantes in ſolenni celebritate Machabæorum proceſſionaliter fuiſſe egreſſos, refert D. Ambroſius *in Epiſtol.* 29. *ad Theodoſium*, & Gregorium Acroamate Thaumaturgum ſæpe ſæpiùs proceſſiones ob cauſas publicas indixiſſe, tradit D. Baſilius *in epiſtola* 63. *ad Neocæſarienſes.* Similiter Beda *lib. de ſex ætatibus mundi*, ſcribit à Summo Pontifice Sergio huius nominis primo ſupplicationes in pluribus feſtiuitatibus Beatæ Mariæ Virginis fuiſſe celebratas. 10.

Litanias autem Leo Tertius ante Aſcenſionem Domini in anno Chriſti 793. eo ordine indixiſſe fertur à Chronico Martiniano, vt feria ſecunda Pontifex cum clero, & populo ex Eccleſia Beatæ Mariæ Virginis ad Præſepe exiret, & ad Eccleſiam Saluatoris cognomento Conſtantinianam ſolemniter pergeret: feria autem tertia, ab Eccleſia S. Sabinæ ad Eccleſiam S. Pauli: feria autē quarta ab Eccleſia Hieruſalem ad S. Laurētium extra muros pergeret; ſequitur Anton. *ſecunda pars, hiſtoriali, tit.* 16. *de Summis Pontificibus, c.* 1. Non tamen ex dictis conſtat de principio, & origine harum litaniarum, quæ Rogationes vocantur, quia in Concilio Gerundenſi *c.* 3. Aurelianēſi I. *can.* 29. Moguntino ſub Carolo Magno *c.* 33. in Concilio Lugdenenſi, *c.* 6. Toletano quinto *c.* 1. Toletano ſexto *c.* 2. & Braccarenſi II. *cap. litania*, hoc eſt, inuocationes Dei, & Sanctorum, fuerūt indictæ, quæ Concilia ferè omnia ante annos circiter mille fuerunt celebrata. 11.

Nihilominus Couar. *variarum lib.* 4. *c.* 20. *n.* 16. ex Gregorio ex Auita Homilia, quæ extat in tomo ſeptimo Sacræ Bibliothecæ, refert à Mamerco Viennenſe Epiſcopo primū has Litanias inſtitutas fuiſſe ad expirāda prodigia, cùm eo tempore lupi, aliæque ſyluestres animātes exeuntes ex antris, & ſyluis per vrbes, & oppida oberrantes mortalibus terrorem, & exitium afferebant; atque ita cùm

nullum aliud remedium tanto malo adhiberi potuiſſet, ad Deum omnes territi confugiebant, & Mamercus Viennenſis Epiſcopus inuitauit cæteros Antiſtites, vt illius, exemplum ſequerentur, vt etiam conſtat ex Adonis Archiepiſcopi Viennenſis Chronicis, qui originem illarum Mamerco tribuit anno Domini 452. Qua in re concordat Burchardus *lib.* 13. *cap.* 7. idemque refert ex Concilio Aurelianenſi *cap.* 6. Maiorem verò litaniam Beato Gregorio Pontifici Maximo pro ipſius temporis peſtilentia Auctor Micrologi tribuit, ex teſtimonio ipſius Gregorij *in Epiſtola ad Ioannem Rauennatem Epiſcopum*, & ex Ruperto Abb. *lib.* 9. *de diuinis Officiis cap.* 5. vide etiam, ſi placet, Cenedum *in collectanea ad Decretum* 45. *fol.* 66. & Hiſpaniarum Primatem 1. *part. Decreti. diſt.* 38. *cap. quando* 2. *num.* 4. *verſic. at de origine litaniarum.*

12. Illud etiam notandum eſt proceſſiones publicas, quæ fiunt in litaniis maioribus, vt in feſto S. Marci, & in minoribus, vt in triduo ante Aſcenſionem Domini, cuius orationes dicuntur ab Eccleſia Rogationes, aut quæ fiūt pro bono publico, ſemper fieri ſolere pro imminente aliqua neceſſitate, nimirum pro occurrente peſte, vel alio flagello impendente; item propter maris, & fluminis inundationes; ob ſiccitatem terræ, & aquarum penuriam, item propter aliqua alia pericula ſolent indici, vt efficaciùs preces fiant, & per eas faciliùs, quod volumus à Domino, impetremus, vt in hoc Iubilæo.

Huiuſmodi autem proceſſiones regulariter nemo poteſt indicere, niſi Ordinarius ſit, prout volunt Campan. *in diuerſorio iuris canonici, rubr.* 12. *cap.* 13. *n.* 118. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 362. *in prima edit.* aliàs *reſolut.* 308 *num* 7. *in* 2. *edit.* addens competere Epiſcopo aſſignare Eccleſias, quæ adiri debeant cum conſilio Capituli, ita Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, part.* 4. *cap.* 2. *num.* 145. deciſum à Sacra Congregatione, ſequitur Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 14. *cap.* 28. §. 31. *de poſſeſſionibus num.* 1. & 2. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ.* 379. *num.* 4. *part.* 4. vbi ſubdit Epiſcopum ſolum ſine conſenſu Capituli non poſſe indicere, proceſſiones publicas; abſente tamen Eiſcopo Vicarium poſſe de conſenſu Capituli eas indicere, tradit Armendar. *vbi ſuprà num.* 4. Denique circa hanc materiam vide tertiam partem libri Sacerdotalis in quatuor tractatus diuiſi, in quorum primo agitur de proceſſionibus ordinariis, & extraordinariis faciendis, & vnde ortum habuerunt; quot proceſſiones celebrentur per anni circulum: quibus de cauſis fiant, & qualis modus, & ritus obſeruandus in earum celebratione ſecundùm D. Guillelm. Durantis *in ſuo diuinorum Officiorum rationali fol. mihi* 225. *in forma parua.*

13. His poſitis ſequitur vulgaris quæſtio, an fideles tam in Vrbe, quàm extra illam teneantur intereſſe proceſſionibus, quæ in Iubilæo fieri iubentur? Reſponſio conſtat ex ipſo textu per hæc verba; *Qui ſolemnibus proceſſionibus, quas in Alma vrbe ab Eccleſia ſanctæ Mariæ Angelorum nuncupata ad Baſilicam S. Mariæ Maioris, & ab Eccleſia S. Mariæ ſupra Mineruam, ad Eccleſiam S. Mariæ de Anima pariter nuncupata, &c. agemus, interfuerint: aut, qui prædicta, vel illam ſequenti hebdomada, eaſdem Eccleſias, vel duas illarum ſaltem ſemel viſitauerint.* Ex quibus verbis clarè patet omnes, qui voluerint Iubilæum lucrari, teneri ex duobus vnum, nimirum intereſſe proceſſionibus, vel viſitare Eccleſias præſcriptas; id enim docet dictio *aut*, quæ habet naturam alternatiuæ interdum, & interdum diſiunctiuæ, in quibus non ſolùm affirmatiuè, ſed etiam negatiuè conceptis ſufficit alterum adimpleri, *cap. cùm illis, de præbendis in* 6. & *ibi* Barboſ. *num.* 17. *pag.* 275. & *in regula in alternatiuis* 70. *de regulis iuris, eodem libro, num.* 29. *pag.* 540. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 20. *num.* 3. Quare fideles pro conſequendo Iubilæo tenentur vel intereſſe proceſſionibus, vel Eccleſiam, ſeu Eccleſias deputatas ſaltem ſemel viſitare, nec tenentur vtrumque adimplere, Graffis *deciſ. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 41. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 3.

De obligatione viſitandi Eccleſias, ac ieiunandi feria quarta, & ſexta, ac Sabbatho.

§. III.

EPITOME.

14. *Iubilæus poteſt conſequi in duabus hebdomadis.*
15. *Hebdomada quando incipiat, & finiatur reſpectu Iubilæi?*
16. *Iubilæus an poſſit acquiri bis ab eodem in vtraque hebdomada?*
17. *Iubilæus elapſa vtraque hebdomada an poſſit acquiri in aliena Diæceſi, vel Parochia, vel in propria, quando non fuit præſens?*
18. *Vtrùm poſſint opera viſitandi, & ieiunandi diuidi ab vno, ita, vt partim fiant in vna hebdomada, & partim in ſequenti?*
19. *Vtrùm Confeſſarius poſſit commutare hanc diuiſionem, vt non fiant omnia in eadem hebdomada?*
20. *Vtrùm poſſint fideles auctoritate propria transferre ieiunia ad alios dies non præſcriptos à Summo Pontifice?*
21. *Vtrùm pueri, & ſenes teneantur ieiunare?*
22. *Quid ſi dies præſcripti ad ieiunandum incidant in quatuor tempora, in quibus de præcepto ieiunatur?*
23. *Vtrùm in his diebus poſſit quis ieiunare comedendo carnem, oua, & lacticinia?*
24. *Quoties ſunt viſitanda, & quoties ibi orandum?*
25. *An orandum ſit intra Eccleſiam, & an ſufficiat ab oſtio preces fundere, vel à campanili, vel ab odeo?*
26. *Quid ſi Parochus deſignet tres Eccleſias, an ſufficiat viſitare duas?*
27. *Religioſi poſſunt viſitare Eccleſias proprias, ſi fuerunt deputatæ.*
28. *An conſequantur Iubilæum viſitantes Eccleſias ſine actuali intentione conſequendi illum? & quid de committentibus mortalia, aut venialia inter viſitandum?*

DEPVTANTVR ad lucrandum Iubilæum duæ hebdomadæ, vt patet ex verbis Iubilæi: ibi, *prima, vel ſecunda hebdomada poſtquam ad eorum notitiam hæ noſtræ literæ deuenerint*: atque ita Iubilæus conceditur pro vna ex 14.

Digitized by Google

ex duabus hebdomadis, & vnaquæque ex duabus
15. incipit quo ad hunc effectum à feria 2. & Dominica dies ſequens pertinet ad hebdomadam præteritam, vt docet vſus, & conſuetudo, ſequitur Villalobos *in ſumma, tract. 26. difficult. 11. num. 17. in fine, & tract. eodem, difficult. 24. n. 14.* & Vega *in ſumma, part. 2. verb. Indulgentias, cap. 7. caſu 5.*

16. Hinc oritur quæſtio, an acquirens Iubilæum in vna hebdomada poſtquam ſemel fuit abſolutus à reſeruatis, & cenſuris, ſi poſtea reincidat in alias, vel alias ſimiles, antequam elabatur hebdomada, poſſit iterum abſolui? Ratio dubitandi, quia dicitur in literis Iubilæi, ibi, *Hac vice tantùm abſoluere, & liberare valeant.* Nihilominus dicendum puto toties quoties poſſe pœnitentes, ſi reincidant, abſolui à reſeruatis tá peccatis, quàm cenſuris, Henriquez *lib. 6. de pœnit. c. 16. n. 3. & lib. 7. c. 10. n. 2. & c. 11. num. 1.* & eſt de mente Sancij *lib. 4. in præcepta Decalogi, c. 54. n. 26.* Reginald. *in praxi lib. 7. cap. 13. n. 155.* nec obeſt ſermo ſimpliciter prolatus intelligi de prima vice tantùm; quia verbum *vna vice* intelligitur pro tẽpore illius hebdomadæ, ſiue ſit prior, ſiue poſterior, vnde durante hebdomada, poterit toties quoties eguerit, abſolui. Quare non eſt admittendus doctiſſimus Suar. *tom. 2. de Religione, tractatu de voto, lib. 7. cap. 16. num. 17.* dum ait, hæc verba, *hac vice tantùm*, habere hunc ſenſum, vna vice in vna, vel altera hebdomada, & in ordine ad vnam indulgentiam.

Maior difficultas eſt quando quis in priori hebdomada adimpleuit omnia opera in Iubilæo iniuncta, & ita Iubilæum acquiſiuit, poſſit ne in ſequenti hebdomada repetere eadem onera, & abſolui ab omnibus, in quæ poſtea incidit? Affirmat Henriquez ſuprà *lib. 6. c. 16. §. 3.* quem refert Reginaldus *lib. 8. de ſacramentali abſolutione, ſect. 2. ad finem, n. 64. tom. 1. fol. 379.* ſequitur Villalob. *in ſumma, tract. 26. num. 2. difficult. 24.* Vega *in ſumma, p. 2. cap. 7. verb. Indulgentias, caſu 19. verſ. finalmente nota.* Iuuat Nauarrus *de Iubil. notab. 32. num. 47. & notab. 34. num. 7. verſ. 3.* vbi ait indulgentiam Anni ſancti poſſe durante anno repetitis oneribus in iniunctis comparari toties quoties.

Porrò hæc opinio non eſt tuta, nec in praxi admittenda: ideo opinio negans eſt certa, & patet ex verbis litterarum Iubilæi, quæ non concedunt, vt Iubilæus comparetur copulatiuè in vna, & altera hebdomada, nec indefinitè, pro illa duplici hebdomada; ſed conceditur disiunctiuè, ibi, *Qui prima hebdomada poſt publicationem, vel in ſequenti poſt illam.* Quocirca non poteſt illum lucrari ſibi vnus, & idem in vtraque hebdomada. ita Sanchez *dict. lib. 4. cap. 54. num. 30.* & Suarez *tom. 2. de Religione, tract. de voto, lib. 6. cap. 16. num. vltim.* dicens eſſe ferè certum. Nec refert doctrina Nauarri *de indulgentia Anni ſancti ſæpiùs acquirenda.* Id enim pendet ex literis illius, nec poſſunt particulari Iubilæo accommodari. Sanchez *ſuprà.*

17. Quæritur, an elapſa vtraque hebdomada poſſit acquiri Iubilæus in aliena Diœceſi, vel Parochia, ſi non fuit præſens in publicatione? Dico primò hunc Iubilæum poſſe comparari in Diœceſi aliena ab exteris, qui tempore publicationis ibi fuerint commorati, ſi adimpleuerint in eo loco omnia opera à Pontifice iniuncta, & ita fert vſus, & conſuetudo; oſtenditúrque ex verbis litterarum huius Iubilæi, ibi: *Cæteris verò omnibus, & ſingulis fidelibus extra Vrbem exiſtentibus in quibuſuis ciuitatibus, terris, & locis, qui proceſſioni ab Ordinariis locorum, vel eorum Vicariis, ſeu officialibus, vel de eorum mandatis, &c. prima, vel ſecunda hebdomada poſtquam ad eorum notitiam hæ noſtræ litteræ deuenerint, indicendæ, & agendæ interfuerint.* Ex quibus notatur Romanum Pontificem conceſſiſſe cunctis fidelibus extra Vrbem exiſtentibus facultatem conſequendi Iubilæum, adimpletis operibus iniunctis vbicumque voluerint, vbique terrarum, & vbique locorum, neque illos obligare ad illum conſequendum in propriis oppidis, & locis.

Dico ſecundò poſſe adhuc illum, qui in propria patria noluit conſequi Iubilæum cùm poſſet, mutata voluntate illũ conſequi in parochia aliena dum ibi publicatur; dummodo in eadem parochia adimpleat omnia onera iniuncta, quia dum perſeuerat voluntas concedentis Iubilæum, poteſt quis pœnitere, & mutata voluntate conſequi Iubilæum, argumento *capitis, ſi tibi abſenti, de preben. in 6.* vbi beneficium alteri collatum ab Epiſcopo ante diſſenſum illius, non poteſt alteri cõferri, niſi Epiſcopus præfigat terminum certum, intra quem prouiſus teneatur declarare voluntatẽ, an velit illud acceptare, quo elapſo antequã alteri conferatur, poterit prouiſus cõſentire. Confirmatur etiam argumẽto *capitis, licet, de procuratoribus,* etiam *eod. lib. 6.* ibi, *licet is, qui procurator conſtituitur ab abſente, dixerit præſentatum ſibi ſuſcipere nolle mãdatum.* hoc tamen nequaquam obſtante, quandiu conſtituens in eadem perſtiterit voluntate, ipſum acceptare poterit, quãdocumque placebit. Quibus probat Archid. & Franch. per gloſſ. *ibidem in d. c. licet*, electum renuentem electioni poſſe mutata volũtate electioni acquieſcere, quandiu electores in priori voluntate permanſerint. Debet tamen confiteri cum Confeſſario approbato eiuſdẽ loci, vbi acquirit Iubilæum, & viſitare Eccleſias ibi: recipere autem in eodem loco Euchariſtiam, quáuis non videatur obligari in loco certo, teneri illũ in eadem parochia, vbi celebratur Iubilæus, illam recipere, magis inclino, quicquid aliquis repugnet.

Dico tertiò, qui non fuit præſens in propria patria in vtraque hebdomada, poſſe cùm venerit, cõfiteri, & abſolui virtute Iubilæi, & frui omnibus fauoribus, ac priuilegiis illius, adimpletis omnibus requiſitis integrè in vna hebdomada. Henriquez *lib. 7. c. 11.* & Fr. Manuel Rodrig. *in ſumma, verb. Iubilæus, c. 184. num. 18.* quos referens ſequitur Hiſpaniarum Primas ſupra *cap. 3. num. 14. ad finem.*

Vtrũ opera iniuncta à Pontifice ad conſequendum Iubilæũ poſſint ab vnoquoque diuidi, ita vt 18.
in altera hebdomada quis ieiunet, & ſtipem corroget, & in altera Eccleſias viſitet præſcriptas, & preces fundat pro intentione S. Iubilæi, & inſuper confiteatur, & ſacram Synaxim recipiat? Reſpõſio eſt negatiua, niſi aliud in literis Iubilæi exprimatur, eo quia omnia opera intra eandem hebdomadam expleri debent: vnde ſi vnum opus ex quacũque cauſa omittatur, vt ex impotẽtia, vel ignorantia, nihil indulgentiarũ acquiritur, Henriq. *d. lib. 7. c. 10. n. 2. & c. 11. n.* etiam 2. Villalob. *in ſumma tract. 26. diffic. 24. n. 3.* Dixi, *niſi aliud exprimatur*, quia in hoc Iubilæo Pauli V. ita dicitur ibi in primo die Dominico, vel ſecundo, ſeu ſaltem alia dictarum hebdomadarum die, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum reuerẽter ſuſceperint. Quo in loco integrum erat ad acquirendum Iubilæum recipere Euchariſtiam in quolibet die duarũ hebdomadarum. quod docuit Sanch. *lib. 4. in præcepta Decalogi, c. 54. n. 28. verſ. ſimiliter cùm lucrantibus*, vbi tradit concedere Iubilæum communionem impleri in priori hebdomada, vel quacumque die ſequentis

proinde forma, ac tenor literarum diligenter eſt inſpiciendus, & diuidi non poteſt. Farin. *deciſ.* 30. *num.* 3 *part.* 1 *tom.* 1.

19. Huic affinis eſt quæſtio, an onus viſitandi, & ieiunandi poſſint adimpleri partim in vna hebdomada, & partim in alia, auctoritate Confeſſarij à pœnitente? Reſponſio ſit poſſe ex cauſa iuſta, verbi gratiâ, ſi quis in prima hebdomada non ieiunauit feria quarta, poterit de conſenſu Confeſſoris ieiunare feria quarta poſterioris hebdomadæ, & ſic de viſitationibus Eccleſiarum. Probatur, quia ieiunia poſſunt commutari in alia opera pia diſſimilia intra eandem hebdomadam: ergo poſſunt transferri ieiunia prioris hebdomadæ ad poſteriorem hebdomadam. Quòd autem poſſint commutari in alia opera pia auctoritate Confeſſoris docet Vega *in ſumma* 2. *p. verb. indulgentias, cap.* 7. *caſu* 34. *verſ. à lo ſegundo*, & probat Nauarr. *de oratione, miſcel.* 98. *n.* 2. Graffis *deciſ. lib.* 4. *c.* 15. *n.* 38. dicentes, qui tribus diebus præſcriptis non potuerunt ieiunare, conſequi indulgentiam, ſi adimpleuerunt opera in quæ Confeſſarius illa ieiunia commutauit, ſequitur Henriquez *lib.* 7. *c.* 10. *num.* 4. *ad finem*. Igitur poterunt ieiunia, eleemoſynæ, & viſitationes ex cauſa diuidi auctoritate Confeſſoris, vt partim fiant in priori, & partim in poſteriori hebdomada. Iuuat idem Henriquez *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 6. dicens hæc verba ibi, *Satis tamen videtur ſi approbante Confeſſario, vltimo die ſuppleat hæc*. quare ſi hæc omnia in extremo die poſſunt omnia commutari, multo meliùs transferri poſſunt de vno tempore ad aliud.

20. Hinc ſequitur non poſſe hæc opera iniuncta diuidi auctoritate propria, nec mutari ieiunium vnius diei ad alium diem, ac proinde non poterunt ieiunare feria ſecunda, feria tertia, & feria quarta, eo quòd hæc ieiunia fuerunt impoſita tamquam onus ipſorum dierum, atque ita non poſſunt imponi aliis diebus, prout volunt Henriquez *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 5. Villalobos *in ſumma, tract.* 26. *difficult.* 24. *num.* 5. & Vega *in ſumma, part.* 2. *verb. indulgentias, cap.* 7. *caſu* 48. *in fine*.

21. Quid de pueris, ac puellis non peruenientibus ad ætatem ieiunandi, & ſenibus ſexagenariis? Reſponſio ſit ad conſequendum Iubilæum teneri ieiunare diebus præſcriptis tam pueros, & puellas, quàm ſenes, ſi priuilegiis in Iubilæo conceſſis potiri velint. ita Azor *inſtit. moral. part.* 1 *lib.* 7. *c.* 27. *quæſt.* 3. *fol.* 676. & Campanil. *in diuerſorio iuris canonici, rubric.* 7. *cap.* 6. *num.* 650. Non enim hæc ieiunia imperantur ſimpliciter, ſed cùm peccatorum remiſſiones, & alia plura priuilegia Pontifex concedat, qui illis vti voluerit, debet præſtare omnia opera iniuncta, quod intellige niſi occurrant aliqua, quibus Confeſſarius moueatur ad commutandum pueris, & ſenibus ieiunia in alia opera meritoria.

22. Quæſtionis tamen eſt, quando hæc ieiunia quis debuerit, vel ex voto, vel ex præcepto Eccleſiæ, an poterit lucrari Iubilæum per ieiunia aliàs debita? Fidenter affirmandum eſt, ita colligitur ex Soto *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 1. *verſ. medio*, & expreſsè volunt Henriquez *lib.* 7. *c.* 10. *n.* 5. *verſ. propria auctoritate*, Fr. Manuel Rodr. *in explicatione Bulla*, §. 7. *n.* 1. *&* 2. & Villalob. *in ſumma, tract.* 26. *difficult.* 8. *num.* 8. *& difficult.* 24. *num.* 6. & probatur ex praxi, cùm videamus Iubilæum cum ieiuniis publicari tam Romæ, quàm extra in Quadrageſima, & in quatuor temporibus, in quibus de præcepto ieiunatur: eo quia vno opere poteſt vnus pluribus obligationibus ſatisfacere, Henriquez *vbi proximè*, Azor *d. lib.* 7. *cap.* 31. *quæſ.* 6. vbi ait duobus ieiuniis ab Eccleſia indictis in eundem diem incidentibus, non deberi eorum alterum in alium diem transferri ſecundùm communem, & generalem Eccleſiæ conſuetudinem, quæ habet, vt vbique duobus præceptis concurrentibus ſatisfaciamus vnico ieiunio, ita Archid. *in c. de ieiunio, diſt.* 76. & Ioannes Andreas *in cap. cùm in cunctis*, §. 1. *de electione*.

Conſequens eſt dicere, an comedens carnem ex aliquo priuilegio, poſſit ea vti in ieiuniis Iubilæi ſine facultate Confeſſoris? Pars affirmans 23.
ſic ieiunantes non conſequi Iubilæum ex eo probatur, quia de eſſentia ieiunij Eccleſiaſtici eſt abſtinere à carnibus. D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 8. Innocentius *in rubr. de obſeruatione ieiuniorum, n.* 4. Nauarrus *in manuali, cap.* 21. *num.* 15. Couarr. *lib.* 4. *variar. reſol. cap.* 20. *n.* 15. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *quæſt.* 3. *verſ. arbitror*, dicentes eos, quibus ex priuilegio datum eſt in die ieiunij carnibus veſci, eo ipſo in totum lege, ſiue præcepto ieiunij ſolutos: quibus accedunt Gabriel *in* 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 3. *art.* 3. *dub.* 1. §. *de ſecundo quo frangitur ieiunium*, Medina *in ſua inſtruct. confeſſ. lib.* 1. *cap.* 14. §. 10. Caietan. 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 7. *in reſponſione ad vltimum dubium*, *&* *art.* 8. Cordub. *in ſumma caſuum, quæſt.* 142. & Leſſius *de iuſtitia, lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 8. *in principio, & num.* 35. eo præcipuè fundamento, quia ſubtractio carnium, & vnica comeſtio pertinent ad naturam, & rationem ieiunij: ergo, qui ex priuilegio, vel ex Bulla veſcitur carnibus, non ſatisfacit operibus ieiunij in Iubilæo indicti; item, quia mens Pontificis, & intentio illa videtur, vt omnes adimpleant ieiunia modo ſolito, & ordinario, non autem extraordinario, neque inſtituto ab Eccleſia.

Pars tamen contraria ex eo poteſt admitti, quia ieiunantes etiamſi veſcantur carnibus ex priuilegio, non priuantur fructu, & merito ieiunij, vt dicitur in Bulla Cruciata, teſte Fr. Emmanuele *in explicatione eiuſdem Bulla*, §. 6. *& in additionibus ad eundem* §. *ſextum, num. etiam* 4. quem ſequitur Villalob. *in ſumma, tract.* 27. *clauſul.* 6. *n.* 1. & alij, quos referens ſequitur Hiſpaniarum Primas *in ſuo libello Iubilæi, cap.* 5. *dub.* 6. *n.* 14. vbi concludit poſſe conſequi Iubilæum edentes carnem, ſi in cæteris ſeruent formam ieiunij Eccleſiaſtici, vt diſponitur in Bulla Cruciata, quæ anno Domini 1621. in hoc Regno fuit promulgata, & ante illum Acoſta *in explicatione Cruciatæ*, *quæſt.* 80. *in principio*, quoniam forma ieiunij partim eſt ex præcepto, partim ex conſuetudine Eccleſiæ inducta: atque ita Pontifex cùm poſſit ex cauſa iuſta modificare leges, & conſuetudines Eccleſiaſticas, poteſt concedere, vt de conſilio vtriuſque medici, ij, quibus piſces nocent, vtantur carnibus in diebus ieiunij, & Eccleſiaſtico ieiunio ſatisfaciant. Mihi tamen magis placet de conſilio Confeſſoris mutari eſum piſcium in eſum carnis, addito aliquo alio, quod videatur arbitrio boni viri, bene ſupplere vicem legitimæ commutationis. cùm ieiunium nequeat conſiſtere eſu carnium, vt ait Angelus *in verb. ieiunium, n.* 5. ſecundùm communem, & Gabriel *in* 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 3. *art.* 3. *lit. G.* vbi ait in hoc omnes conuenire Doctores, eſu carnium violari ieiunium; vnde inquit, *ieiunare non dicuntur, qui ſemel tantùm in die carnibus vtuntur*. Concordat Syluester *in verb. ieiunium num.* 15. per hæc verba, *Eſus carnium frangit ieiunium ſecundùm omnes Doctores*: ideo in noſtro caſu

bona

bona erit commutatio pro eſu carnium, etiamſi in cæteris ſeruetur forma Chriſtiani ieiunij.

Poterunt tamen in diebus ieiunij à Iubilæo in dictis admitti oua, & lacticinia extra Quadrageſimam, vt volunt Syluester *verb. ieiunium* §. 5. *n.* 15. Angles floribus 1. *p. quæſt.* 9. *de ieiunio*, *art.* 1. *poſt* 9. *diffic. dub.* 5. Medina *lib.* 1. *ſumme, c.* 14. §. 10. *fol.* 99. Ludouicus Lopez 2. *part. inſtruct. tract. de pœnitentia, c.* 112. *de ieiunio, fol.* 714. Petrus de Ledeſima 2. *tom. ſumme, tract.* 27. *c.* 2. *poſt tertiam concluſionem difficult.* 3. Sanchez *in ſumma lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 50. 52. eo quia nec iure, nec conſuetudine interdicuntur lacticinia extra Quadrageſimam. At in Quadrageſima ieiunio ſatisfit cum Bulla edendo illa, Sanchez *ſuprà num.* 49. *verſ. At omnino.* Vbi tamen ex conſuetudine in Quadrageſima eſt licitus vſus ouorum, & lacticiniorum, poſſunt admitti vtraque licitè, in cibum, etiam in ieiuniis Iubilæi, Rutilius *de anno Iubilæi, lib.* 5. *c.* 15. *dub.* 6. Quòd ſi addas in ieiuniis, quibus obligat Iubilæus, aut Quadrageſima, poſſe omnes vti ouis, & lacticiniis, vt vult Sanchez *ſupra num.* 63. hoc non tollit peccatum contra præceptum Eccleſiæ, non tamen peccant contra præceptum ieiunij quadrageſimalis, cùm ſint duo præcepta inter ſe diſtincta, vt contendit probare *ibi*, *verſ. ad præceptum ieiunij*, *eodem num.* 63.

24. Quæri etiam poteſt, quoties in priori, aut poſteriori hebdomada ſint Eccleſiæ viſitandæ, & quoties ibi orandum? Dico primò viſitandas eſſe Eccleſias præſcriptas ſaltem ſemel, vt patet ex tenore litterarum: ibi, *vel duas illarum ſaltem ſemel viſitauerint, ibique deuotè Deum orauerint.* Ideo quamuis tres Eccleſiæ aſſignentur, ſatis eſt viſitare duas ſaltem ſemel. Nam Romæ aſſignauit quatuor Eccleſias viſitandas, addens inſuper ſaltem ſemel duas viſitari debere; vnde quælibet ex duabus ſaltem ſemel viſitanda eſt, ſiue viſitet interdiu, ſiue noctu, niſi aliter expreſſe præcipiatur in literis Iubilæi, ita Viualdus *part.* 1. *de confeſſione, tit. de indulgentiis, num.* 11. *verſ.* 2. *ad finem*, Rutil. *de anno Iubilæi, lib.* 5. *c.* 15. *dub.* 7. vbi *dub.* 22. ſubdit ſatisfieri oneri viſitandi, ſiue viſitet pedes, ſiue eques, ſiue curru, ſiue lectica vectus.

25. Vt autem legitima ſit viſitatio, debent viſitantes ingredi Eccleſias, quando Iubilæus expreſſè iubet ingredi, quòd ſi id non exprimatur, & præ multitudine numeroſa viſitantium non patet aditus omnibus ad ingrediendum, ſatisfit oneri viſitandi, ſi quis ab oſtio, ſeu ab atrio, vulgo *adro*, preces fundat, ita Suarius *de pœnitentia, tom.* 4. *diſp.* 52. *ſect.* 1. *n.* 7. & Henriquez *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 6. *in commento litera N. verſ. ſic gaudent indulgentiis, quæ conceduntur intereſſentibus.*

Dico ſecundò non ſatisfieri obligationi orandi in Eccleſia, qui orauerit à Sacriſtia, vt in ſimili vult Sanchez *de matrimonio, lib.* 9. *diſp.* 15. *num.* 31. quod intellige, quando non eſt contigua Eccleſiæ, vel Sacello, ſeu Capellæ maiori, tunc enim ſi orationes, & preces fundantur ab oſtio ſacriſtiæ à viſitantibus, non eſt dubium prodeſſe lucrantibus Iubilæum, cùm non diuidatur ſacriſtia ab Eccleſia, niſi per parietem intermedium, in quo eſt oſtium ad Eccleſiam, ſeu Sacellũ maius illius; ſecus dicendum de turre Cymbalis deputata, quæ communiter non reputatur pro Eccleſia, nec gaudet immunitate Eccleſiæ, nec eſt locus ſacer. Ludouic. Lop. 1. *p. inſtr. c.* 82. §. *At vero*, *de redditione.* Graff. 1. *p. deciſ. lib.* 2. *c.* 83. *n.* 10. Vega *lib.* 1. *ſummæ, c.* 78. *caſu* 1. Suar. 3. *part. quæſt.* 83 *art.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 4. §. *tertio violatur*, Cannedo *ſum. Sacram. tract. de matrimonio, c.* 8. *n.* 75. & Henriquez *lib.* 5. *de pœnit. c.* 6. *n.* 5. *in commento lit. H.* quibus accedit Manuel *tom.* 1. *ſummæ, in* 2. *edit. c.* 154. *n.* 10. *concl.* 9. & *c.* 243. *n.* 19. Idem eſto iudicium de orantibus ſupra tectum Eccleſiarum, gloſſ. *in c. vnico, verb. ſanguinis, verſ. ſi autem, de conſecr. Eccleſiæ, in* 6. ab omnibus recepta, Suar. *ſupra dicta ſectione* 4. *poſt principium*, & Nauar. *in manuali, c.* 27. *n.* 256. ſecus dicendum de Choro, vel Odæo intra ambitum Eccleſiæ conſtructo, & ab eiſdem parietibus concluſo: cenſetur enim pars Eccleſiæ, & ſub eadem continetur, D. Antonin. 2. *p. tit.* 1. *c.* 21. §. 1. *circa medium*, & Sanchez *de matrimonio, lib.* 9. *diſp.* 15. *n.* 33.

Orandum eſt ergo in omnibus Eccleſiis, quæ viſitantur deuotè pro omnibus cauſis in literis Iubilæi contentis, & ob defectum huius deuotionis non acquiritur Iubilæus, Vega *in ſumma* 2. *p. verb. indulgentias, cap.* 7. *caſu* 44. *verſ. y tambien*; ſufficitque ſola oratio mentalis ad conſequendam indulgentiam, quod procedit, quando ſola oratio in literis Iubilæi iniungi ſolet, neque ad vocalem ſe coarctat, iuxta Hieronymum *in cap. cantantes, diſt.* 92. ibi, *non voce, ſed corde.* Rutilius *de anno Iubilæi, lib.* 5. *c.* 13. *ad finem, verſ. quarto loco*, vbi ait acceſſum ad Eccleſias præſcriptas non ſolùm deuotè ac reuerenter fieri debere, ſed etiam requiri precationes ad Deum faciendas; & quando nulla forma precandi in literis indulgentiarum præſcribitur, & preces ad arbitrium prudentis relinquuntur, pium erit in qualibet Eccleſia coram Altari maiori quinquies Pater noſter, & Aue Maria recitare; aut alias orationes pro cuiuſque deuotione ad libitum ſecreto, ac ſubmiſſa voce fundere.

Non ſufficiet recitare preces aliquas, neque orare domi, & poſtea viſitare Eccleſias abſque aliqua precatione, ſeu oratione ad Deum illis facta, quia hoc modo non lucratur Iubilæus ex defectu orationis, quæ iniungitur à Summo Pontifice, Hiſpaniarum Primas *in ſuo libello, c.* 7. *dub.* 7. poſt alios. Nec item acquirit Iubilæum, ſi quis in vno die recitet omnes preces, & oret pro aliis diebus: eo quia non ſeruat formam præſcriptam in Iubilæo, vbi præcipitur, quòd viſitent Eccleſias, & ibi orent; quæ forma eſt ſeruanda, & ea deficiente in minimo actus corruit, Gutierr. *practic. lib.* 3 *quæſt.* 15. *num.* 5. Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 227. Caldas Pereira *de empt. cap.* 3. *num.* 15. Nauarr. *de oratione, miſcel.* 92. *num.* 2. & 3. & *conſ.* 38. *de pœnit. & remiſſ. edit.* 2. Graff. *deciſ. part.* 1 *lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 32. vbi negat acquiri Iubilæum ab eo, qui vno die tantum orauit, quantum tenebatur tribus diebus, non enim adimpleuit formam ſcriptam, quæ voluit orationes fieri tribus diebus, vt diutiùs, & pluries bene operarentur, qui vellent indulgentiam lucrari.

Hinc ſequitur deciſio illius dubij, quando Iubilæus ſtatuit, vt Eccleſiæ viſitentur in certo quodam die, non acquiri ſi viſitentur in alio diuerſo, quia conditio inducit formam, & ſi omittatur, non ſortitur effectum. *l. Mænius l. qui hæredi, ff. de condit. & demon.* Gironda *de priuileg. ſeu exemption. explicat. n.* 667. Caldas Pereira *de poteſt. eligendi, c.* 4. *n.* 30. & Rota Romana apud Farin. *deciſ.* 515. *n.* 3. *tom.* 2. *part.* 1. nec ſufficit conditionem impleri per æquipollens, Surd. *de aliment. tit.* 5. *quæſt.* 3. *n.* 16. Idem dicendum eſt, ſi præcipiatur, vt in vno die tres Eccleſiæ viſitentur, & vnus viſitet 26.

in vno die duas, & in altero diuerſo vnam. Non enim poteſt quis deuiare ab ordine in Iubilæi litteris decreto, Nauarrus *de Iubilæo, notab.* 32. *n.* 41. *verſ. ſemel.* Quòd ſi Parochus præſcribat tres Eccleſias, vt viſitentur, eáſque aſſignet, poſſunt viſitari duæ tantùm, vt oſtenditur ex tenore Bullæ, vbi poſtquam Pontifex deſignauit quatuor Eccleſias, addidit ſufficere viſitare ſaltem duas.

27. Porrò Religioſi non habentes clauſulam perpetuam, ſi velint vti Iubilæo, debent viſitare Eccleſias præſcriptas ab Ordinariis locorum, ſi non interſunt proceſſionibus, cùm proponatur acquirendus ſub certis conditionibus. Henriq. *lib.* 7. *c.* 10. §. 3. eo quòd liberalis donatio non ſuſtinetur, niſi adimpleta conditione ſub qua fit, & conditio debet impleri priuſquam diſpoſitio conditionalis effectum habeat; vt notat Bald. *in l. Arethuſa, in 3. lectura num.* 1. *de ſtatu hominis.* Hæc eſt enim eius natura, vt priùs impleatur conditio, quàm quis emolumentum cõſequi poſſit, *l. quibus diebus.* §. *Termilius,* & *ibi* Bartol. *num.* 6. *de condit. & demon.* idem Bartol. *in lege, qui abſenti,* §. 1. *n.* 2. *ff. de acquir. poſſ.* proinde conditio obeſt principio acquiſitionis, quæ fieri non poteſt, donec ipſa impleatur, *l.* 1. & *ibi* Bald. *n.* 7. *verſ. ſed in conditione ſecus,* & Paulus Caſtro *num.* 6. *de inſtit. & ſubſtit.* atque ita conditio poſita in Iubilæo, quæ non impletur, defecta intelligitur, *l. vnica,* §. *ſin autem aliquid ſub conditione, de cad. toll.* Decius *conſ.* 227. *n.* 3. Alciat. *conſ.* 85. *n.* 7. *lib.* 9. Vnde cùm Iubilæus concedatur ſub conditione viſitandi Eccleſias ab Ordinariis locorum deſignatas, Regulares non eo fruentur, niſi viſitent. Suarez *de pœnitentia, diſp.* 52. *ſect.* 5. *n.* 1. Manuel Rod. *ſumma, verb. Iubilæum, n.* 5. & fauet Rutil. *de Anno ſancto, lib.* 5. *cap.* 15. *dubio* 27.

Nequeunt tamen Regularium Prælati præſcribere ſuis Religioſis Eccleſiam, aut Eccleſias tempore Iubilæi viſitandas, vt deducitur ex litteris Iubilæi, his verbis: *Cæteris verò omnibus, & ſingulis fidelibus extra Vrbem exiſtẽtibus, in quibuſuis ciuitatibus, terris, & locis, qui proceſſioni ab Ordinariis locorũ, vel eorum Vicariis, ſeu officialibus, vel de eorum mandato, & ipſis deficientibus per eos, qui ibi curam animarum exercent, prima, vel ſecũda hebdomada poſtquam ad eorum notitiam hæ noſtræ litteræ deuenerint, indicẽdæ, & agendæ, interfuerint, vel Eccleſiam, ſeu Eccleſias per eoſdem deſignandas ſaltem ſemel viſitauerint,* &c. Ex quibus oſtenditur non poſſe à Prælatis Regularibus deſignari Eccleſias, quæ viſitentur à ſuis Religioſis, vt in ſpecie tradit Fr. Manuel Rodr. *in ſumma, verb. Iubilæo, c.* 183. *verſ. lo ſeptimo, in fine.*

Quid ergo dicendum erit de Regularibus habentibus Monaſteria in Eremo, in quibus non adeſt Parochia ſubdita Monaſteriis habens Parochianos ſæculares, quorum cura ſit Regularibus commiſſa? Reſponſio ſit, huiuſmodi Regulares poſſe recurrere ad loci Ordinarium, vel ad eius Vicarium pro deputandis Eccleſiis, quæ debent viſitari. Quòd ſi longè diſtet Ordinarius, poſſunt Confeſſarij commutare onus viſitãdi in alia opera pia, quæ loco viſitationum adimpleri poſſunt, ſiquidem Prælati Regularium nequeunt nominare Eccleſias, vt viſitentur, vt in ſpecie tradit Manuel Rodr. ſupra *in ſumma, verb. Iubilæo, d. cap.* 183.

28. Huc accedit quæſtiuncula, an viſitantes Eccleſias ſine vlla actuali intentione conſequendi Iubilæum, conſequantur illum? & quid de committentibus mortalia, aut venialia inter viſitandum? Quoad primam partem negat Fr. Manuel Rodr. *in explicatione Bullæ,* §. 8. *dub.* 4. *num.* 9. & Villalobos *in ſumma, tract.* 16. *difficult.* 13. *num.* 9. Eſt enim neceſſarium viſitare cum intentione actuali, vel ſaltem virtuali lucrandi indulgentiam: quocirca, ſi quis viſitat dum ingreditur Eccleſias abſque animo lucrandi, & poſt ingreſſum mutat voluntatem, viſitétque, & oret cum intentione lucrandi, poterit conſequi Iubilæum, Villalobos *d. num.* 9.

Iuuat, qui in die feſto intereſt Sacro cum expreſſa intentione non ſatisfaciendi per illud præcepto, ſed per aliud, is non tenetur poſtea aliud ſacrum audire, nec opus eſt mutare animum, ſed per illud ſatisfecit præcepto, nec peccauit mortaliter, ſi eodem die habuit intentionem audiendi aliud; vt volunt Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 2. *puncto vltimo,* Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 100. *art.* 9. *in expoſitione litteræ à n.* 5. & Sanch. *tom.* 1. *Decalogi, lib.* 1. *c.* 13. *ex n.* 13. 14. & 15. eo quia præcepta non obligant ad habendã intentionem ſatisfaciendi illis, & ideo non violantur ab eo per contrariã intentionem, nimirum non ſatisfaciendi. Item cõfirmatur, quia per leges tãtùm præcipitur executio libera, & humana operis exterioris, & nõ imperatur, vt fiat ex intentione formali, vel virtuali: vnde cùm ſacrum audiens, interſit actu humano, & libero, non poteſt non ſatisfacere, quamuis nolit, cùm non ſit in operantis poteſtate præcepta non adimplere, poſito quòd voluerit opera illis iniuncta exequi.

Suffragatur argumentum eorum, qui dicunt poſſe hominem intereſſe ſacro, ſed nolle per illud ſatisfacere præcepto, nec habeat intentionem audiendi poſtea aliud per quod ſatisfaciat, poſſe tamen mutata voluntate in tempore habili audiendi ſacrum, adhuc ſatisfieri præcepto per ſacrum antea auditum, intentione non ſatisfaciendi præcepto, ſiue intentionem habuerit audiendi aliud, ſiue non. Peccare autem mortaliter, & non ſatisfacere præcepto, ſi eo die intra tempus Miſſis audiendis deputatum voluntatem non mutauerit, Suarez ita *tom.* 3. *de Sacramentis, diſp.* 88. *ſect.* 3. *col.* 3. *litt. B. verſ. circa poſteriorem partem,* Leſſius *lib.* 2. *de iuſtitia, c.* 37. *n.* 59. & *cap.* 46. *n.* 42. & Aragon. 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 13. *fol.* 864. *verſ. ſed dubitabit aliquis.*

Ex hoc tamen argumento colligi poteſt viſitantes Eccleſias abſque intentione lucrandi Iubilæũ, & ibi orantes ſine voluntate ſatisfaciẽdi operibus iniunctis, poſſe poſtea antequam elabatur hebdomada, mutare voluntatem, & ratas habere viſitationes Eccleſiarum, & orationes ibi fuſas, neque opus eſſe repetere viſitationes, & orationes, quia in illis actibus præſentialiter, & corporaliter exhibitis ſolùm defuit intentio lucrandi indulgentiam: igitur ſi hæc intentio, & voluntas accedat intra tempus habile ad illam lucrandum, hoc eſt, intra hebdomadam, ſatis erit ad ſatisfaciendum præcepto viſitandi Eccleſias, & orandi in illis.

Nihilominus oppoſitũ eſt dicendum in hoc caſu, eo quòd per viſitationes, & orationes præteritas ſine animo, & intentione lucrandi Iubilæum, non fuit ſatisfactum operi iniuncto; atque ita nihil poſtea præſtabit mutatio voluntatis, cùm nequeat facere, vt opus præteritum factum ſine anima reuiuiſcat per mutationem voluntatis; quia reuera dum viſitauit Eccleſias, & orauit abſque intentione ſatisfaciendi, non adimpleuit opus iniunctum ſecundùm intentionem concedentis Iubilæum, & ideò cùm non adimpleuerit conditionem ſub qua indulgentiã concedebatur, actus non dicitur perfectus; imò cenſetur infectus. Iuuat voluntatem mutatam animo retentam nihil prodeſſe, *l. ſi repetendum. ff. de condict. ob cauſam,*

quando

quando voluntas ſola non ſufficit ſine effectu, qui non erat in rerum natura, quando voluntas fuit mutata. Atque ita deficiente intentione lucrandi Iubilæum, & conditione orandi pro rebus in Iubilæo expreſſis, non poteſt acquiri indulgentia. Quo ad committentes mortalia, vel venialia inter viſitandum infrà.

An Eleemoſynæ ſint neceſſariò corrogandæ, vt acquiratur Iubilæus, & quibus diebus ſint faciendæ?

§. IV.

EPITOME.

29. *Olim in Iubilæis in tribus diebus fieri Eleemoſyna præcipiebantur, & non acquirebatur, ſi in vno die fiebant ſimul.*
30. *Hodie quando fieri debeant Eleemoſynæ?*
31. *An ſatisfaciat, qui tribuit Eleemoſynam de re non ſua, aut furto ablata?*
32. *Vtrùm pauperes poſſint operari diebus feſtis vt faciant Eleemoſynas ad acquirendum Iubilæum?*
33. *Eleemoſyna propter impotentiam non data cæteris Iubilæi adimpletis, non adimitur indulgentia.*
34. *Vtrùm Eleemoſynæ, quæ fieri debent, poſſint fieri illis, quibus debentur ex præcepto charitatis?*
35. *An ſi famulus Eleemoſynam, quam herus erogari præcepit, ſibi abſtulit, nec eam erogauit, herus non conſecutus eſt indulgentiam?*
36. *Vtrùm diuites teneantur facere Eleemoſynas maiores, quàm pauperes.*
37. *Regulares an debeant etiam facere Eleemoſynam?*
38. *Vtrùm in Iubilæo ſit obligatio inquirendi pauperes, vt fiat Eleemoſyna; & quid ſi non inueniantur?*
39. *Quid ſi pauperes nolint recipere Eleemoſynas ſibi oblatas?*

29. OLim in Iubilæis eleemoſynæ fieri ſolebant tribus diebus; & ideo ſi in vno duntaxat omnes ſimul erogabantur, indulgentia non acquirebatur. Nam cõceſſio illius ſtrictè accipienda eſt, & forma data ad illam acquirendam omnino ſeruanda: quocirca niſi adimpleatur totum, non acquiritur, vt deducitur ex Extrauagante Clementis VI. incipit, *Vnigenitus*, Nauarr. *conſ.* 38. *de pœnit, & remiſſ. in 2. editione, & de oratione, miſcell.* 92. *num.* 1. Vnde non ſufficiebat facere eleemoſynam tantam, quantam omnibus tribus diebus erat facturus. Quinimo ſi duobus diebus præſcriptis feciſſet eleemoſynam, & in tertio deeſſet, nihil acquireret, ſequitur Graff. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 32. eo quia non adimpleuit onus in diebus præſcriptis, ſicut impleri mandatum erat in forma ſpecifica, Vega *in ſumma* 2. *p. verb. indulgentias cap.* 7. *caſu* 48. *verſ. por lo qual.* vbi concludit non ſatisfacere qui ſemel tantum eleemoſynæ largitur pauperibus vna vice, quantum diuiſim præcipiebatur tribui tribus diebus; eo quòd adiectum fuit eleemoſynam fieri tribus diebus, vt diutius, & pluries bene operaretur. Quæ pars, vt ait Nauarr. eſt verior de rigore iuris *in d. conſ.* 38. *num.* 4. argumento pœnitentis iuſſi dicere Pſalmos pœnitentiales ſepties ſeptem diebus, qui non ſatisfacit recitando illos ſepties in vno die, cùm tempus fuerit impoſitum, vt diutiùs pro peccatis cruciaretur recitando: quamquam ex quadam æquitate, & ex tacita concedentis mente opinatur idem Nauarrus dici poſſe conſequi Iubilæum illum, qui ſimul in vno die tantum dediſſet, quantum diuiſim in tribus diebus daturus erat. Quod pium, ſed non verum placet aſſerere. Nam conditiones cùm non ſeruantur, actus habetur, ac ſi non eſſet factus. Cardin. Pariſ. *conſil.* 5. *n.* 7. *vol.* 4. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 14. *num.* 9. *& lib.* 10. *quæſt.* 7. *num.* 22. debéntque impleri in forma ſpecifica cùm conditio formam importet: proinde ſi in minimo deficiat, non dicitur illi ſatisfactum. gloſſ. *in l. res bona fide, ff. de contrahenda emptione*, & *ibi* Baldus, Dec. *conſ.* 532. *num.* 4. Ruinus *conſ.* 22. *num.* 5. *vol.* 2. Iaſon *conſ.* 94. *n.* 2. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 35. *num.* 5. *& conſ.* 60. *num.* 40. *vol.* 1. argumento conuentionis, quæ cenſetur violata, ſi in aliquo minimo fuerit mutata. Flaminius *de reſign. lib.* 1. *quæſt.* 3. *ex num.* 5. *vſque ad numerum* 25.

Hodie tamen ſatis eſt fieri eleemoſynas intra
hebdomadam, quando occaſio ſe obtulerit, 30.
etiam ſi fiant in vltima die, & poſt ſuſceptam Euchariſtiam. Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis, cap.* 10. §. 6. Vega *in ſumma*, 2. *p. verb. indulgentias, cap.* 7. *caſu* 48. *verſ. lo dicho*, niſi in litteris Iubilæi præſcribantur dies in quibus debeant fieri eleemoſynæ; tunc enim forma in litteris conſtituta eſt ſeruanda. Flamin. *lib. de reſign. lib.* 9. *quæſt.* 17. *num.* 84. *& lib.* 11. *quæſt.* 4. *num.* 71. poſt plures, & Euerard. *in topic. legal. loco* 53.

Ambigi tamen poteſt an lucretur Iubilæum 31.
tribuens eleemoſynam de re non ſua, aut de pecunia furto ablata? Pars negans ex eo colligitur, quia non fit Eleemoſyna de malè acquiſitis, niſi extremè indigenti: in hoc enim euentu hoc eſt patibile; & extra illum non transfertur dominium data re aliena in illum, cui datur. Nam alienum ſuo domino debetur, non pauperi, item ex bonis contra legem acquiſitis, negat D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 7. Alex. *part.* 4. *quæſt.* 53. *memb.* 2. *artic.* 1. *vſque ad* 5. & Riccard. *in* 4. *diſt.* 15. *artic.* 2. *quæſt.* 5. poſſe fieri eleemoſynam, puta ex acquiſitis per ſimoniam, vel per ludum, vel per alios modos illicitos ex lege.

Dicendum tamen eſt, quando res aliena non eſt ex rebus, quæ in ſpecie reſtitui debent, & retinens iniuſte, quamuis donet, tantundem habet, quantum reſtituere tenetur, bene poſſe facere eleemoſynam pro conſequendo Iubilæo. Ratio, quia per furtum fecit ſuum, & tenetur tantundem reſtituere, quantum furto acceperat: quod intelligitur de rebus vſu conſumptibilibus, quarum dominium tranſit in accipientem, quamuis cum obligatione tantundem reſtituere, quantum ſibi illicitè vſurpauit: hoc tamen dici poteſt ex ſententia eorum, qui volunt vſurarium dominium ſibi quæſiuiſſe eorum, quæ per vſuram comparauit, vt tradit gloſſ. *in cap. ſi quis vſuram* 14. *quæſt.* 4. Adrian. *de reſtitutione, in materia, de vſura, quæſt. ex his alia oritur quæſtio*, & Paludan. *in* 4. *diſtinct.* 15. *quæſt.* 2. *art.* 5. Nauar. *in manuali, cap.* 17. *num.* 265. & Henriq *quodlib.* 4. *quæſt.* 27. ex eo fundamento, quia mutuatarius voluntariè tradit mutuanti lucrum vſurarium, & mutuans dominium illius acquirit, per textum *in* §. *per traditionem*,

tionem, Inſtit. de rerum diuiſione, vbi habetur per traditionem comparari rei dominium, his verbis: *Quoniam nihil tam conueniens eſt naturali aquitati, quàm voluntatem domini, volentis rem ſuam in alium transferre, ratam habere.*

Quare non poſſe fieri eleemoſynam etiam ex rebus alienis vſu conſumptibilibus eſt certiſſimum, quoniam quandiu conſumptæ non ſunt, nec taliter cum rebus propriis mixtæ, vt diſcerni nequeant, minimè tranſire in vſurarium, neque in latronem, ſed perſeuerare apud verum dominum, ita D.Thomas 2.2*quæſt.* 1.*art.*4. Ioannes Medina *de reb.per vſur.acquiſ.quæſt.*4.*ad* 3.*principale*, Couarr. 3. *variar. cap.*3. *num.* 6. quatenus volunt non comparari dominium in rebus per vſuram acquiſitis;ergo vſurarius nequit facere eleemoſynam de rebus obnoxiis reſtitutioni, Suarius *in ſpecie de triplici,tract.* 3.*diſp.*7. *num.*6.*verſ.*3. *concluſio*, vbi ſentit ex bonis illicitè acquiſitis, & quæ ſunt obnoxia reſtitutioni, non poſſe eleemoſynam dari, niſi extremè indigenti. Cùm ergo fur non ſit harum rerum dominus,neutiquam transfert dominium in pauperem bona fide accipientem eleemoſynam, vt oſtenditur *in l. traditio* 20.*ff. de acquirendo rerum dominio*, vbi habetur non poſſe transferre dominium, qui dominus non eſt, ibi, *Traditio nihil amplius transferre debet, vel poteſt, ad eum, qui accepit, quàm eſt apud eum, qui tradit.* Si igitur quis dominium in fundo habuerit, id tradendo transfert; ſi non habuit, ad eum, qui accipit, nihil transfert. Ergo idem dicendum eſt de fure faciente eleemoſynam pauperi de re non ſua; imò accipientem à fure teneri eleemoſynam reſtituere, ratione rei acceptæ, quamuis fur non reddatur impotens ad reſtituendum, ita Couarr. *in reg. peccatum* 3.*p.initio*, *num.* 2. Syluester *verb. reſtitutio* 3. *quæſt.*6. *dicto* 2. *verſ. & ſextò tenetur participans*, Petrus Nauarra *lib.*3. *de reſtit.cap.*4.*in noua edit.part.*3.*dub.*6. *num.*169.*& dub.*7.*n.* 173.*in principio*, Ioann. Medina *de reſtit. quæſt.*10.*ante* §. *occurrit hic caſus*, Molina *tom.* 2. *de iuſtitia diſp.*330.*col.*1.*verſ. contrarium tamen*, *& tom.*3.*part.*2. *diſp.* 723. *num.* 1. *ad finem*, & apertè oſtenditur ex *l. nam*, *& ſi fur.* 13.*ſtatim in principio*, *ff. ſi certum petatur*, per hæc verba,ibi: *Nam, & ſi fur nummos credendi animo dedit, accipientis non facit.*

Ego tamen illud addam quando fur per accidens ſit dominus pecuniæ, aut alterius rei vſu conſumptibilis, per commixtionem ſcilicet talem cum rebus propriis, vt diſcerni nequeant,ſecundùm legem *ſi alieni nummi*, *ff. de ſolut.* non teneri accipientem à fure reſtituere, ſi fur manſit potens ad reſtituendum, eo quòd per eam commixtionem fur factus eſt dominus earum rerum, cuius ſententiæ ſunt Gabril *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.*3.*art.*3.*dub.*5.*propoſitione* 3. *verſ. ex illis*, Sylueſter ac Ioannes Medina *vbi proximè*, & Petrus Nauarra *d. dubio* 7. *num.*173. & ex conſequenti ſi fur habeat vnde reſtituat res vſu conſumptibiles, quas furto ſuſtulit, quamuis per accidens per illam commixtionem inexplicabilem factus fuerit dominus;attamen dominium transfert in pauperem, nec cenſetur dare aliena, ſed propria,cùm aliunde habeat, vnde reſtituat, quam ſententiam tradunt Gabriel *in* 4. *diſt.* 6. *quæſt.* 4. Maior *diſt.*15.*quæſt.*3. quos referens ſequitur Suar.*de triplici,d. diſt.* 7.*ſect.*2.*n.*9. in quo euentu non eſt dubium poſſe fieri eleemoſynam à fure pro Iubilæo conſequendo. Secus ſi fur non habet aliàs vnde reſtituat, quia tunc dat aliena, & non propria. Azor. 2. *p. inſtit. lib.* 12. *cap.* 12. *verſ. ſexto.*

Alia controuerſia hoc loco proponi poteſt, 32.
vtrùm pauperes poſſint operari diebus feſtis ad faciendam eleemoſynam pro Iubilæo acquirendo? Reſponſio ſit negatiua, eo quia opifices nequeunt laborare in die feſto, vt ex lucro ſtipem erogent pauperibus, cùm hæc neceſſitas poſſit alia via leuari; & ideo neceſſitas pauperum pro Iubilæo conſequendo ſubleuari poteſt per commutationem factam à Confeſſario in aliud opus pium,quod pauperes adimplere poſſint,& quamuis non deſint, qui velint propter impotentiam faciendi eleemoſynam non adimi indulgentiam Iubilæi, ſi cætera Iubilæi onera, & opera adimpleantur,etiam ſi à Confeſſario commutatio non 33.
fiat, vt in ſpecie tradit Graffis *deciſ.lib.* 4. *cap.*15. *num.* 4. quod ſecus docet in ieiuniis poſt Nauarrum *in miſcel. de oratione* 60. Nihilominus eſſe commutandam eleemoſynam etiam pauperibus in aliud opus pium à Confeſſario, eſt certum; vt conſtat ex litteris huius Iubilæi, his verbis: *Vt Confeſſarius quem, vt infrà, elegerint, prædicta omnia, & ſingula, vel eorum aliqua, in alia pietatis opera commutare, quæ ipſi pœnitentes efficere poterunt, pariter concedimus, & indulgemus*; ſic ibi. Ex quibus apertè patet non excuſari pauperes, vel ab eleemoſyna eroganda, vel ſi non poſſunt, à commutatione petenda. Nam, & pauperes teneri ex eleemoſynis partiri pauperibus aliis in extrema, & graui neceſſitate conſtitutis, nemo dubitat, dummodo dantibus non veniat periculum, vt oſtenditur *in cap. in ſingulis*, *diſt.*86. *in fine*, *in text.ibi*, *Diues*, *& pauper.*

Accedit præcedentibus illa quæſtio, an elee- 34.
moſynæ erogandæ pro Iubilæo lucrando poſſint fieri illis, quibus debentur ex iuſtitia, aut ex charitate? Reſponſio eſt affirmatiua, prout vult Henriquez *lib.* 7. *cap.* 10. §. 6. vnde ſatis eſt dari eleemoſynam parenti, aut extremè indigenti, quibus debetur de præcepto. Probatur argumento illius cui committitur diſtributio bonorum facienda inter pauperes, qui poteſt eleemoſynam facere propinquis, & conſanguineis, & filiis, Suarez *de triplici,tract.*3.*diſp.*7.*ſect.*1.*num.*9. *verſ.quæret.* Quinimo eleemoſyna priùs danda eſt conſanguineis pauperibus, quàm aliis, Barboſ. *cap.non ſatis*, *diſt.*86.*in gloſſa verb. Domeſticos*,poſt Surdum *de alimentis tit.*1.*quæſt.*93.*num.*2.vnde executor deputatus poteſt eligere pauperes conſanguineos teſtatoris, Baldus, Angel. Imol. *in lege*, *illa inſtitutio*, *ff.de hæred.inſtit.* Anchar. *in cap. cum tibi*, *de teſtam.* Alex. *in lege*, *Dini*, *ff. ad l. falcid.* & alij, quos referens ſequitur Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas *in d. cap. non ſatis*, *num.* 2.

His adde ſi famulus eleemoſynam, quam he- 35.
rus erogari præcepit, ſibi abſtulit, nec eam erogauit, herum non fuiſſe conſequutum indulgentiam; quia dare eleemoſynam eſt conditio ſine qua non, conceditur indulgentia, hæc autem non fuit adimpleta per dominum ob culpam famuli; ergo dominus non acquiſiuit indulgentiam; deficiente enim conditione, omnia conditionaliter diſpoſita corruunt. *l. item quia*, §. 1. ibi, *& in nuptiis non ſequutis ipſo iure euaneſcit ſtipulatio*, *ff. de pactis. l. qui hæredi.* §. *Plautius*, vbi Barto.l & Socin. ſen. *ff.de condit.& demonſt.* Menoch. *conſ.* 1. *num.* 410. quam partem ſequitur

Cordub.

Cordub. *de indulgentiis quæſt.* 26. *propoſit.* 3. *verſ. verum eſt*, & alij, quos tacito nomine refert Sâ *in ſumma, verb. indulgentia num.4. ad finem*, quamuis ipſe illos non ſequatur.

36. Controuerti etiam poteſt, an diuites teneantur facere eleemoſynas multo maiores, quàm pauperes? Pars affirmans ex eo probatur, quia diuites ex æquitate abundantius tenentur pauperibus elargiri, quàm pauperes, vt conſulit Cordub. *de indulgentiis quæſt.29. verſ. ad hoc.* Rodrig. *in ſumma, verb. Iubilæo num.*9. Ledeſm. 2. *part. quæſt.*27. *art.* 2. *dub.* 2. *in fine.* Reginal. *in praxi lib.*7. *cap. vltimo, num.* 187. Confert ad faciendam eleemoſynam ex bonis ſuperfluis, teneri diuites præcepto miſericordiæ, quæ obligatio ex genere ſuo eſt ſub mortali, vt vult Soarez *de triplici, diſp.*7. *ſect.* 3. *num.*4. *verſ. dico tamen primò*: pauperes autem ex bonis ſibi neceſſariis non tenentur cæteris paribus facere eleemoſynas, quia dilectio ſui eſt prior dilectione alterius, Suar. *ſuprà ſect.*2. *num.*11. *verſ dico quartò*; & charitas bene ordinata incipit à ſe ipſo, *l. præſes. Cod. de ſeruit. cap. niſi ſpecialis*, vbi gloſſa *verb. Eligemus, de auctorit. & vſu pallij. cap. dilecto, de præbendis*, Surd. *de alim. tit.* 1. *quæſt.* 94. *num.* 1. *& titul.*7. *quæſt.* 19. *num.*1. *& deciſ.*236. *num.* 21. *& conſ.* 345. *num.*28. Flaminius *de reſignat. lib.* 9. *quæſt.*17. *num* 117. Caldas Pereira *quæſt. forenſ. in comment. ad tit. Inſtit. de inoffic. teſtam. in principio, num.*21. & Gutier. *de tutel. part.* 3. *cap.*12. *num.*1. *in fine*, & Barboſa *cap. licèt, de ſupplen. negl. Prælator. num.*6. Cùm ergo diuites faciant eleemoſynas de ſuperfluis, & pauperes de ſibi neceſſariis; ratio, & charitas petit, vt diuites, qui abundantiùs habent, vberiores erogent eleemoſynas, quàm pauperes, qui non tenentur ſe rebus neceſſariis priuare, vt aliis ſubueniant.

Dicendum tamen eſt in noſtro caſu ſatisfacere obligationi faciendi eleemoſynam, tam diuites, quàm pauperes, ſi erogent non ſecundùm diuitias, ſed ſecundùm deuotionem cuiuſque, prout volunt Henriquez *d. lib.*7. *cap.* 10. *& in commento littera R.* dicens ſatis videri ad conſecutionem indulgentiæ dare paruam, ſi hæc de ſe ſit cauſa ſufficiens, & proportionata, quia per illam ſatiſfit operi iniuncto, ſequitur Suarez *de pœnit. quæſt.* 52. *ſect.* 8. *num.* 5. ſatis eſt enim facere eleemoſynam, & adimplere conditionem ſecundùm deuotionem cuiuſque, prout voluerint, vt diſponitur in litteris Iubilæi duobus in locis, ibi: *& eleemoſynas ad libitum, prout charitas ſingulis ſuggeſſerit, fecerint.* Et infrà ibi, *& eleemoſynas ſimiliter pro arbitrio ſuo fecerint, &c.* Vnde non ſecundùm deuotionem pro arbitrio ſuo eleemoſynæ faciendæ ſunt.

37. Nec eſt omittenda difficultas de Regularibus, an debeant pro acquirendo ſibi Iubilæo facere eleemoſynas? Pars negans ex eo probatur, quia Regularis nihil habere, vel dare, vel accipere ſine licentia debet, *cap. quanto* 7. per textum ibi, *Vt proprium in manibus Prælatorum, de officio Iudicis ordinarij*; & probat textus *in cap. non dicatis* 12. *quæſt.* 1. *cap. cùm ad Monaſterium. §. vltimo, de ſtatu Monachorum*, & Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 2. per quæ iura cenſuit ſacra Congregatio Regulares vtriuſque ſexus non poſſe ſibi retinere aliqua tamquam propria, ſed debere omnia tradere ſuis ſuperioribus, Barboſ. *in d. cap. quanto num.*4. *& de poteſtate Epiſcopi, allegat* 103. *num.* 1. *&* 2. Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici part.*2. *cap.*1. *num.*41. Quin etiam Superior Regularis nequit concedere ſuis ſubditis facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilem, Nauarr. *conſ.*47. *num.*2. *de Regularibus in* 1. *edit. & conſ.*15. *num.*2. *de ſtatu Monach. in* 2. *edit.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea vt ſol.* 194. & alij, quos ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi tom.*2. *lib.*7. *cap.* 17. *num.* 28. quibus omnibus probatur non poſſe Regulares aliquid expendere etiam in vſus licitos ſine licentia ſuperioris, & ex conſequenti nequeunt facere eleemoſynas niſi ex licentia ſaltem præſumpta pro conſequendo Iubilæo, Pater Comitolus *lib.*4. *reſponſ. moral. quæſt.*27. *num.*1. *verſ. quarta propoſitio*, ex D. Thoma *in* 4. *diſt.*15. *quæſt.* 2. *art.*5. *quæſtiunc.*4. *& in* 2.2 *quæſt.*32. *art.* 8. paucis ſic ait. *Si regularis non habet diſpenſationem aliquam, quia nihil proprium habet; tunc non poteſt facere eleemoſynam ſine licentia Abbatis, vel expreſſè habita, vel probabiliter præſumpta.*

His poſitis dico primò, Prælatum Regularium debere facere eleemoſynam pro omnibus Religioſis ſibi ſubditis intra clauſtrum degentibus, vt in more poſitum eſt, aut facere facultatem ſubditis, vt quilibet de portione ſua ante ſe poſita ſibi aliquid ſubtrahat, vt det pauperibus.

Dico ſecundò, ſi Religioſus accedit ad ſcholas, vel aliâs pergit ad peregrinandum de ſuperioris licentia, poteſt facere eleemoſynas eo modo, quo ſolent ſæculares ſuæ conditionis, gloſſ. notabilis *in Clementina* 2. *verſ. conuertendum, de vita, & honeſt. Clericor.* gloſſ. *in cap. alia cauſa* 16. *quæſt.* 1. *cap. illa* 12. *diſtinct.* & Scribentes *in cap. ex parte, de accuſat.* Nam eo ipſo quòd Regularis de licentia ſuperioris eſt extra Clauſtrum, videtur illi conceſſum, quod honeſtis ſcholaribus, & peregrinis integrum eſt, *cap. præterea, de officio delegati*, & argumento textus *in l. ad rem mobilem. ff. de procur. l.* 2. *ff. de iureiur.* conceſſo enim principali, cenſetur conceſſum acceſſorium veniens in neceſſariam conſequentiam principalis, & alia ſine quibus ſtare non poteſt. *l.* 1. *ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Card Tuſch. *tom.*1. *litt. A. concl.*77. Menoch. *de interdictis remed.* 6. *recuperand. num.* 45. Atque ita Regularis, qui ex præfata licentia degit extra Clauſtrum, poteſt facere eleemoſynam pro conſequendo Iubilæo de ſibi datis ad alimenta. Pariter poteſt facere eleemoſynam de eo quòd per parſimoniam aufert de illis, quæ ſibi conceduntur pro impenſis quotidianis, vel menſtruis pro itinere agendo, vel negotio aliquo perficiendo, ita vt nihil vltrà teneatur petere à Monaſterio, Graffis *deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 63. poſt Nauarrum *de Regularibus*, quem ibi refert, ac ſequitur. Ratio potiſſima eſt Diui Thomæ *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 2. *art.*5. *quæſtiunc.* 4. quia, inquit D. Thomas, cùm dantur ei expenſæ, committitur ei earum diſpenſatio, ſequitur Durandus *in* 4. *diſt.*15. *quæſt.*8. *num.* 6. & P. Comitolus *reſponſ. moral. lib.* 4. *quæſt.* 27. *verſ. ſecunda propoſitio, & verſ. tertia propoſitio.*

Dico tertiò pro Regularibus in Clauſtro degentibus, quamuis Superior faciat pro omnibus eleemoſynam, ſatius eſt, & tutius petere à Confeſſario commutationem; fortè enim ſuperior minorem ſtipem, quàm par eſt, erogauit pro vniuerſa communitate, etiam ſi commutatio in minori quantitate debeat fieri pro paupere, quàm pro diuite, pluris enim fit à Deo eleemoſyna à paupere facta, quàm à diuite, iuxta illud *Lucæ* 21. vbi eleemoſyna viduæ exigua plus valuit apud Deum, quàm dona magna diuitum.

Sequitur

38. Sequitur vtilis dubitatio, in vſu tamen non frequens, verùm ſit obligatio maximè in Iubilæo inquirendi pauperes, vt fiant eleemoſynæ, & quid ſi pauperes non inueniantur? Quoad primum, negat Nauarrus *in manuali cap. 24. num. 9.* fauet Medina *Cod. de eleemoſyna queſt. 3. in fine*, ſequitur Reginaldus *lib. 4. num.* 246. ex eo fundamento, quoniam cognitio neceſſitatis proximorum non pertinet ad ius aliquod vniuerſale, vt eam quilibet inquirere debeat: proinde inquiſitio ex officio competit Prælatis, ſeu patribusfamilias, & aliis, qui habent curam pauperum proximorum. Suar. *de triplici, tract. 3. diſp. 7. ſect. 1. num. 6.* vbi docet gerentes Reipublicæ curam interdum teneri quærere quibus eleemoſyna facienda ſit ratione officij, cùm hoc neceſſarium ſit ad conuenientem Reipublicæ gubernationem; ſecus de perſonis omnino priuatis: hæ autem non tenentur quærere quibus faciant eleemoſynas, ſed ſufficit ſi præſentibus, & ſe offerentibus ſubueniant. D. Thomas *quodlibeto* 8. *art.* 12. & alij, & Suarez *vbi proximè*.

Nihilominus tempore Iubilæi cupientes illum lucrari eo ipſo, quòd tenentur facere eleemoſynas, & adimplere hanc conditionem, tenentur ſimul quærere, quibus dent eleemoſynam: aliter enim non acquiritur Iubilæus. Illud autem nota pro præſenti Iubilæo Pauli Quinti Anno Domini 1619. Idibus Ianuarij, Pontificatus ſui Anno 15. non fieri mentionem ſpecialem pauperum, quibus eleemoſynæ fiant, ſed ſolùm dici, vt acquirentes Iubilæum eleemoſynas ad libitum faciant; & infrà, eleemoſynas ſimiliter pro arbitrio ſuo. Ex quibus verbis colligitur poſſe fieri eleemoſynas locis piis, qui egent, vel confraternitatibus, vel Hoſpitalibus, vel Regularibus qui emendicatis cibis viuunt. Quod etiam oſtenditur in Iubilæo poſtea à Gregorio XV. edito Anno Domini 1621. 16. Cal. Aprilis, Pontificatus ſui Anno 1. vbi præcipit eleemoſynas erogari, nulla facta mentione de pauperibus in ſpecie, & ideo ſatisfacit, qui eleemoſynam erogauerit, vel pauperibus, vel locis ſuprà dictis indigentibus, & hoc modo ſoluitur ſecunda pars huius quæſiti, vbi petitur quid faciendum, cùm pauperes non inueniantur, quod eſt impoſſibile, iuxta illud Chriſti Domini ad Diſcipulos: *pauperes autem ſemper habebitis vobiſcum; me autem non ſemper habebitis*, Matthæi cap. 26.

39. Quid ſi pauperes eleemoſynas ſibi oblatas nolint recipere? Anton. de Roſell. *in tract. de indulgentiis num.* 309. ait quando indulgentiæ conferantur erogantibus eleemoſynam ad conſtructionem alicuius Eccleſiæ, acquiri fructum illarum à faciente eleemoſynam; eſto Parochus noluerit eleemoſynam recipere. Mihi tamen magis placet de mandato Confeſſoris prorogari obligationem faciendi eleemoſynam in tempus opportunum, ſicut ex cauſa poteſt differre communionem in alium diem; vt vult Vega *in ſumma 2. part. cap. 17. verb. indulgentias, caſu 19. verſ. finalmente nota*, vbi pro hac parte refert Fr. Iaime de Rebuloſa *in theſauro Eccleſiæ, diſcurſ.* 11. Ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu; vel, ſi magis placet, petatur à Confeſſario, vt onus erogandi eleemoſynam commutet in aliud opus pium, etiam diſſimile, quod dirigatur ad eundem finem.

Qualis debeat eſſe Confeſſarius eligendus à pœnitente, & quantàm habeat facultatem abſoluendi à reſeruatis, & cenſuris etiam Bullæ Cœnæ?

§. V.

EPITOME.

40. *Confeſſarius eligendus debet eſſe approbatus ab Ordinario pœnitentis.*
41. *Reiicitur opinio tradens poſſe eligi Confeſſarium approbatum ab vno Ordinario.*
42. *Braccarenſis, qui reperitur Olyſipone poteſt eligere virtute Iubilæi approbatum Braccaræ.*
43. *Regulares tenentur eligere Confeſſarium approbatum ab Epiſcopo, non verò à ſuo Prælato vt poſſint abſolui à quibuſcunque reſeruatis.*
44. *An poſſit eligi virtute Iubilæi, ſeu Bullæ approbatus ab Epiſcopo, ſi Epiſcopus renuat.*
45. *Parochus qui renunciauit beneficio, non poteſt eligi à pœnitente.*
46. *Parochus an poſſit eligi extra Diœceſim ad audiendas confeſſiones.*
47. *Confeſſarius approbatus ad certum tempus, vel ad certum genus perſonarum, an poſſit eligi ab alio genere perſonarum?*
48. *Confeſſor eligendus an debeat eſſe vnicus, vel multiplex?*
49. *Vtrùm Confeſſarius profeſſor, aut Doctor poſſit eligi virtute Iubilæi?*
50. *Confeſſio an debeat præmitti ad Iubilæum conſequendum?*
51. *Vtrùm per confeſſionem informem acquiratur Iubilæus?*
52. *Priuilegia non acquiruntur per confeſſionem irritam, & quid per informem?*
53. *Quæ poteſtas ſit Confeſſario circa caſus Bullæ Cœnæ.*
54. *An poſſit abſolui hæreticus externus?*
55. *Quid operetur clauſula, vt abſoluatur à caſibus Bullæ Cœnæ quomodocumque reſeruatis?*
56. *An virtute Bullæ Cruciatæ poſſit abſolui hæreticus externus?*
57. *Schiſmatici, & fautores hæreticorum, qui non ſunt hæretici, an poſſint abſolui virtute Bullæ?*
58. *Elapſo tempore Iubilæi poteſt abſolui à reſeruatis in confeſſione oblitis.*
59. *Confeſſio inchoata tempore Iubilæi poteſt finiri poſt tempus illius.*
60. *Pœnitens cupiens lucrari Iubilæum abſolutus manet à reſeruatis, quamuis poſtea non adimpleat cætera opera requiſita.*
61. *Quid ſi confeſſio fuit inualida ex aliquo capite.*
62. *Confeſſio facta proprio Prælato, an proſit reſeruatis ſi fuit inualida?*
63. *Vtrùm poſſit acquiri Iubilæus per confeſſionem, & communionem factam in Quadrageſima, ſi tunc publicetur Iubilæus?*
64. *Poteſt confeſſor abſoluere Excommunicatum virtute Iubilæi in foro tantùm interiori, & ſatisfacta parte, an cenſeatur abſolutus in vtroque foro?*
65. *Pœnitens impotens ad ſatisfaciendum realiter, poteſt abſolui data cautione ſaltem iuratoria. quod ſi pars non detur, poteſt abſolui in vtroque foro.*

abſolutus

Digitized by Google

66. *Abſolutus ab excommunicatione cum obligatione comparendi, ſi poſtea abſoluatur per Iubilæum non tenetur comparere.*
67. *Abſolutio ab excommunicatione poteſt impendi extra confeſſionem.*
68. *Quibus in caſibus poſſit confeſſor tempore Iubilæi differre abſolutionem, & communionem pœnitentibus?*
69. *An Iubilæus poſſit acquiri ſine Bulla Cruciata, & quid de indulgentiis conceſſis Monaſteriis, aut Eccleſiis particularibus?*
70. *Nauigantes, ſeu itinerantes, ſi velint in nauigatione, ſeu in itinere conſequi Iubilæum, quem Confeſſarium debeant eligere?*
71. *Quid de vagis?*

PRIMA ergo difficultas eſt à quo Ordinario debet eſſe approbatus Confeſſarius eligendus à pœnitente virtute Iubilæi? Reſponſio ſit debere eſſe approbatum ab Ordinario pœnitentis. Non enim credibile eſt voluiſſe Pontificem, quòd eligeretur Confeſſarius approbatus à quocumque Ordinario; nam ſi voluiſſet, expreſſiſſet, iuxta regulam *l. vnic. §. ſin autem ad deficientis. Cod. de caducis tol. l. ſi ſeruus. §. Prætor ait, verſ. non dixit. ff. de acquirenda hæred. cap. ad audientiam. 2. de decimis.* Gonzal. *ad regulam 8. cancell. gloſſ. 9. §. 1. n. 33. & gloſſ. 42. n. 11.* Menoch. *conſ. 30. num. 8.* & Tuſch. *tom. 8. lit. V. concluſ. 89. n. 4.* Proinde cùm Pontifex dicat Confeſſarium eligendum debere eſſe approbatum ab Ordinario loci, ſequitur non eſſe eligendum approbatum à quocumque Ordinario, ſed ab Ordinario loci, hoc eſt, ipſius pœnitentis, ita Quaranta in ſumma Bullarij *verb. Confeſſor fol. 195.* Suar. *de pœnit. diſp. 28. ſect. 6. num. 5. & 6. & ſect. 7.* Ægidius *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 8. num. 52. & 57.* Beia *in reſponſione caſu 4. §. caſu 20.* ſequitur Gutier. *lib. 1. Canonic. cap. 27. num. 6. & ſequentib.* ſubdens *num. 29.* ſic fuiſſe deciſum in Academia Complutenſi, & ita in praxi ſeruari, Manuel. Rodr. tam in explicatione, quàm in additionibus *ad §. 9. fol. 73.* dicens requiri, quòd ab Ordinario pœnitentis ſit approbatus, quod etiam ſequitur Frechilla primarius Profeſſor iuris Pontificij, atque ita fuiſſe reſolutum refert Rodericus in Salmanticenſi Academia: pro qua etiam parte Enriquez plures allegat *lib. de indulgent. cap. 12. in ſcholiis, lit. O. n. 4.* idem confirmauit congregatio Cardinalium reſpondens Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Valentiæ Domino Ioanni de Ribera, cuius meminit Gutier. *ad calcem dicti capitis 27.*

41. Vnde reiicienda eſt opinio Medin. *1. 2. quæſt. 9. art. 6. col. 17.* Vega *lib. 2. caſu 208.* Enriq. *lib. 7. de indulg. c. 12. n. 4. & 5.* & Sà *in ſumma verb. confeſſor, n. 6.* dicentium Confeſſarium eligendum virtute Iubilæi ſatis eſſe, quòd ſit approbatus ab vno Ordinario, vt poſſit eligi vbique locorum; quia praxis hoc non fert, neque in re tam graui vtendum nobis eſt opinione parum tuta. Ita Doctores pro noſtra opinione relati, videlicet Soares, Ægidius, Beia, & alij, quibus accedit Bellarmin. *de indulg. lib. 1. cap. 10. verſ. propter*; aliter enim approbatus in Italia poterit eligi in Hiſpania, quod non admittitur in praxi, cùm in Iubilæo expreſsè dicatur, Confeſſarius ſit approbatus ab Ordinario loci.

42. Ex dictis ſequitur, ſi Braccarenſis commoretur Olyſſipone, ibique reperiat Sacerdotem Braccarenſem approbatum ad excipiendas confeſſiones, poſſe eum eligere virtute Iubilæi, aut Bullæ ad indulgentias in Iubilæo contentas comparandas. Ita *in c. nouit. de offic. legat.* Couar. *lib. 3. variar. c. 20. n. 8.* & eſt communis, ex eo fundamento, quòd iuriſdictio contentioſa exerceri nequit à iudice extra proprium territorium: at voluntaria iuriſdictio, qualis eſt, quam habent Confeſſores etiam delegati, exerceri poteſt extra territorium, quia nulla fit iniuria iudici alieni territorij, cùm exerceatur iuriſdictio Confeſſoris remoto ſtrepitu iudiciali, & in terminis tradunt Angles Florib. *1. p. quæſt. 3. de confeſſione art. 8. dub. 4. concluſ. 2. fol. 295.* Victor. *in ſumma de confeſſ. n. 151.* Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 7. num. 1.* Soarez *de pœnit. ſect. 6. n. 13.* vbi volunt Confeſſarios delegatos poſſe excipere confeſſiones ſubditorum illius Epiſcopatus extra illum, dummodo ſint approbati ab illo Epiſcopo; ſequitur Ripa *de remediis ad curandum peſtem. §. ſed quia vſu videmus, num. 52. & 63.* Philiarc. *de officio Sacerdotis tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 2. §. nullus alius*, & Ledeſma Conimbricenſis *2. p. 4. quæſt. 7. art. 5. dub. 9.* & Sanchez *de matrimonio lib. 3. diſp. 34. num. 1. poſt medium.*

Probatur argumento Epiſcopi extra Diœceſim commorantis, vbi non poteſt erigere tribunal, nec ligare, & abſoluere ſedendo pro tribunali iudicialiter: at verò non ſedendo pro tribunali poteſt ligare, & abſoluere, cùm in eo caſu exerceat iuriſdictionem voluntariam, & gratioſam, ita Sayro *de cenſuris lib. 1. cap. 14. num. 14.* Auil. *eodem tractatu de cenſuris part. 2. c. 3. diſp. 2. dub. 1.* Bonacin. *eodem tractatu diſp. 1. quæſt. 1. punct. 11. num. 4.* Sanchez ſuprà *diſp. 19. num. 9.* & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *in d. cap. nouit, de officio legati n. 4.* vbi probat cum aliis poſſe Epiſcopum extra Diœceſim propriam ſuæ Diœceſis beneficia vacantia conferre, quia collatio beneficiorum eſt actus iuriſdictionis voluntariæ. Gonzal. *ad regulam octauam §. 4. proœmial. num. 27.* Cùm ergo Confeſſarius delegatus ſit approbatus ab Epiſcopo alicuius loci, poteſt excipere confeſſiones ſubditorum illius extra Epiſcopatum, cùm exerceat iuriſdictionem voluntariam.

Porrò Regulares cupientes conſequi Iubilæum, vel volentes frui priuilegiis Bullæ Cruciatæ, nequeunt eligere Confeſſarium approbatum 43.
à ſuo Prælato duntaxat ad audiendas confeſſiones, ſed debent quærere approbatum ab Ordinario loci, id eſt, ab Epiſcopo pœnitentis, quia cùm ſit priuilegium conceſſum à Summo Pontifice, non indulgetur, niſi ſub illa conditione, Suarius *de pœnitentia, diſp. 28. ſect. 6. num. 11.* Henriquez *de pœnitent. lib. 6. cap. 6. num. 3. litter. R. in fine, & num. 9. verſ. per Bullam*, Reginald. *in praxi fori, lib. 1. n. 174.* ſed contrà videtur ſentire gloſſ. *in cap. Ordinarij locorum, lib. 6. de officio Ordinarij*, & deducitur *ex cap. cùm ab Eccleſiarum Prælatis, eodem titulo*, vbi nomine *Ordinarij* comprehenduntur Prælati Religioſorum, ſequitur Zabarel. *in Clementina 1. quæſt. 8. de ſupplen. negligen. Prælator.* vbi fert diſcrimen inter Diœceſanos, & Ordinarios, dicens Ordinarios eſſe inferiores Epiſcopo, Diœceſanos autem eſſe Epiſcopos tantùm, & Epiſcopis ſuperiores, fauet Nauarr. *lib. 5. de ſponſal. conſ. 5. & de filiis Presbyter. vol. 1. conſ. 3. num. 4.* quatenus vult per Prælatos intelligi non ſolùm Epiſcopos, ſed etiam, qui præſunt Eccleſiis collegiatis ſæcularibus, aut Regularibus.

Non eſt tamen recedendum à priori opinione, quia

quia nomine Ordinarij, non intelligitur Prælatus Religionis, ſed Epiſcopus, vt bene ait Henriq. cum aliis ſuprà *num.9. fol.411. verſ. per Bullam, aut Iubilaeum*, his verbis: *Regularis eligere poteſt, ſed non niſi approbatum ab Epiſcopo, iuxta Concilium Tridentinum, vt in Bulla exprimitur.* Item quia verba Cócilij ſunt generalia, & verba Iubilæi, aut Bullæ reſpectu omnium eandem habēt ſignificationem; atque ita generaliter prolata verba generalia, ſine limitatione intelligenda ſunt, *l. in fraudem*, & *ibi* Bald. *ff. de teſtam. milit. l. regula. §. vltimo, ff. de iuris, & facti ignor. l. final. in fine, C. de dotis promiſſ.* Afflict. *deciſ.319. num.3.* Aloyſ. Ricc. *deciſ. 286. n.5. part.2. Curia Archiepiſc. Neapol. & in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.419. n.1. & dec.605. in 1. edit. & reſol.356. & 529. in 2. edit.* Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, p.2. c.6. n.70.* & Caldas Pereira *de poteſt. eligendi, c.16. n.18.* Atque ita cùm Iubilæus loquatur generaliter, vt Confeſſarius eligendus debeat eſſe approbatus ab Ordinario loci, hoc eſt, ab Epiſcopo, nequeunt Regulares eligere Confeſſarium approbatum à ſuis ſuperioribus; vt vltra præcitatos tradunt Vega *2. p. verb. indulgentias, cap.7. caſu 32.* Ledeſma *tom.1. titulo, de Sacramento pœnitentia, c.13. verſ. ſexta difficultas, & verſ. la duda vndecima.* Fauet Acoſta *in quaſt. 38. ad expicationem Cruciatæ, verſ. contrariam tamen*, vbi refert reſponſum datum Archiepiſcopo Valentino ab Illuſtriſſimis Cardinalibus per hæc verba: Congregatio Concilij reſpondet approbatum ab alio quam à Valentino Epiſcopo in Diœceſi Valentina, non cenſeri approbatum ab Ordinario, eo quia verba priuilegiorum abſolutè prolata accipienda ſunt ſecundùm ius commune; ſed Concilium Tridentinum per Ordinarium approbantem Confeſſarios intelligit Ordinarium loci: igitur Regulares cupientes conſequi Iubilæum, debēt eligere Confeſſarium approbatum ab Epiſcopi loci, in cuius Diœceſi ſunt. Nam ſi Papa aliud voluiſſet, profectò diceret vt eligerent Confeſſariū approbatum à quocumque Ordinario. Cùm autem dicat ab Ordinario loci, voluit vt non poſſent eligere, niſi approbatum ab Epiſcopo, vt in ſpecie etiā vult Sanchez *de matrimonio, lib.8. diſp.34. num.13.* cum aliis.

Quare in hoc Iubilæo Pauli Quinti, in quo per clauſulam *non obſtante*, derogatur priuilegiis conceſſis quibuſcumque Religioſis familiis per quæ datum eſt eiſdem, vt Religioſi nequeant eligere Confeſſarios, niſi de conſenſu ſuorum ſuperiorum, omnino conſtat poſſe Religioſos, vt fruantur Iubilæo pro hac vice eligere quemcumque Confeſſorem, ſiue regularem, ſiue ſæcularem, ex approbatis ab Epiſcopo, quibus peccata ſua confiteantur, ita Graſſis *part.1. deciſ. lib. 4. cap.15. n.13.* Fr. Manuel *in ſumma, verb. Iubilæo, n.6.* Nauarr. *conſ.13. de priuilegiis, in 2. edit.* Petrus de Ledeſma *de ſacramento Pœnitentiæ, cap.13. dub.11. & dub.13. verſ. ſecunda ſententia*, & alij, quos referens ſequitur Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas *in ſuo libello, de Iubilæo, cap.10. num.2. fol.166.*

Sed contra hanc doctrinam obſtant Xiſti Quarti, Innocentij Octaui, Alexandri Sexti, Iulij Secundi, Leonis Decimi, & Pij Quinti conſtitutiones, in quibus interdicebatur mendicantibus eligere Confeſſarios virtute Bullæ Cruciatæ pro reſeruatis, præter illos, qui ad hoc habent vices ſuperioris reſeruantis ſibi caſus aliquos: & licèt Pius Quartus in aliquibus Bullis indulſerit, vt mendicantes poſſent Confeſſarium eligere: Pius tamen Quintus & Gregorius XIII. hoc indultum reuocarunt. Quin etiam idem Gregorius per ſpecialem conſtitutionem datam Romæ anno de 1571. Pontificatus ſui Anno ſexto, Apoſtolica auctoritate ad perpetuam rei memoriam declarauit, non eſſe mentem Romani Pontificis Religioſos, & Religioſas Ordinis Prædicatorum, poſſe frui Cruciata pro eligendo Confeſſario pro reſeruatis; & ne in ſingulis Cruciatis poſſet venire ſingulo quoque anno noua ratio dubitandi, iuſſit apponi hæc verba: *Declaramus præſentes litteras perpetuò valituras.* quo priuilegio gaudent omnes Regulares, cùm omnes ad inuicem participent priuilegia ſuperioribus Mendicantium indulta.

Suffragatur conſtitutio Clementis Octaui, cuius meminit Fr. Manuel Rodrig. *in ſuo Bullario, fol.502.* quòd Bulla Cruciata non proficiat fratribus pro caſibus reſeruatis, eámque tranſcribit Acoſta *quaſt.107. fol.185. verſo*, & Quaranta *ſumma Bullarij, verb. caſus reſeruati, num.2.* & Fr. Hieronym. Llamas *in methodo morali, p.1. c.5.* de eadem aliqua non paucis. Sed quia valde Superiori doctrinæ obeſt, libuit illam de verbo ad verbum in hunc locum inſerere.

Clemens Papa Octauus.

AD perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis circumſpecta benignitas, honeſtis petentium votis, quæ perſonarum ſub religionis iugo Altiſſimo famulantium, ſtatum, & ſalubrem directionem reſpiciunt ad exauditionis gratiam libenter admittit, & fauoribus proſequitur opportunis. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Procurator Generalis Ordinis fratrum beatæ Mariæ de monte Carmelo, quòd cùm in Bulla Cruciatæ ſanctæ, & aliis priuilegiis, quæ ab Apoſtolica Sede concedi ſolent, detur facultas eligendi Confeſſorem idoneum ab Ordinario approbatum, qui poſſit Chriſti fideles abſoluere à caſibus Ordinario reſeruatis, & à quibuſdam etiam, quæ dictæ Sedi reſeruata ſunt, Religioſi dicti Ordinis, ſeu eorum nonnulli etiā iis facultatibus vti præſumunt, & illorum eligunt Confeſſorem aliquando præter eos, qui à ſuis Prælatis eorum confeſſionibus deputati ſunt, quod aliquando in ſpeciale vergit religionis detrimentum. Quare prædictus Procurator generalis humiliter nobis ſupplicari fecit, quatenus in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati talem conceſſionem S. Cruciatæ, & aliorum indultorū particularium, quantum ad prædictum articulū eligendi Confeſſorem, & abſoluēdi à caſibus reſeruatis, cum fratribus, & ſororibus monialibus Ordinis prædicti, ac aliorum quorumcumque Ordinum, & congregationum cuiuſuis inſtituti Mendicantium, & non Mendicantium, tam Prouinciæ Hiſpaniæ, quàm extra eam vbilibet locum minime habere, nec cenſeri, ſed noſtræ intētionis exiſtere, quod iidem fratres, & Moniales quantum ad ſacramentum Pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti ſint, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuò declaramus; eiſdem tamen Prælatis, vt in vſu huiuſmodi poteſtatis ſe cum ſubditis benignos, & faciles exhibeant præcipimus, & mandamus. Non obſtantibus præmiſſis, & quibuſdam conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac Ordinis prædicti, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate

alia

alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis etiam impreſſis manibus alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem fides adhibeatur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die vigeſima tertia Nouembris milleſimo quingenteſimo nonageſimo nono, Pontific. noſtri anno octauo.

Reſponſio tamen ſit prædictos Summos Pontifices, ideo præcepiſſe ne Regulares abſolui poſſent virtute Bullæ Cruciatæ, & Iubilæorum particularium à reſeruatis ſine conſenſu Superiorum; quia Bulla eſt in Hiſpania quaſi continua, & Iubilæi particulares quoad indulgentiam plenariam paſſim occurrunt; at verò Iubilæus pleniſſimus, qualis fuit Clemětis Octaui, & Pauli Quinti, non ita frequenter indulgetur; & ideo per Iubilæos pleniſſimos derogatur omnibus priuilegiis Mendicantium, & non Mendicantium, quoad eligendum Confeſſarium pro quibuſcumque reſeruatis; ſecus autem per Iubilæos particulares, & per Bullam Cruciatam, quæ ferè eſt continua, & à multis retrò annis ad hæc tempora perſeuerat; vt apertè conſtat ex conſtitutione dicti Pauli Quinti, ex illis verbis, ibi, *Regularibus cuiuſuis Ordinis licentiam concedimus, & facultatem damus, vt ſibi ad hunc effectum eligere poſſint quemcumque presbyterum Confeſſarium, tam ſæcularem, quàm cuiuſuis Ordinis regularem, ex approbatis à locorum ordinariis, qui eos ab omnibus excommunicationis*, &c. *nec non ab omnibus peccatis, exceſſibus, criminibus, & delictis, quantumuis grauibus, & enormibus*, &c. *quomodocumque reſeruatis in foro conſcientiæ, & hac vice tantum abſoluere, & liberare valeant.* Hæc ibi, *non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis*, &c. Per quæ verba reliqua indulta Regularibus conceſſa, quòd nequeant eligere Confeſſarium pro abſolutione reſeruatorum, omnino tolluntur, & abrogantur.

44. Huic dubitationi affinis eſt, an poſſit eligi virtute Bullæ, ſeu Iubilæi, quem Epiſcopus præmiſſo examine iudicauit eſſe idoneum ad audiendas confeſſiones; ſed non vult quòd audiat, quia habet plures Confeſſores? Reſpondeo poſſe, quia ſecundùm Conc. Trid. vt audiat confeſſiones, ſatis eſt habere approbationem. Ita in terminis Henriquez *de pœnit. lib. 3. c. 6. num. 3. in principio*, Petr. Ledeſm. *tom. 1. tit. de Sacram. pœnit. cap. 13. dub. 7. verſ. ad hanc difficultatem.* Rodriquez *in additionibus ad §. 9. fol. 46. pag. 2. verſ. lo ſegundo digo*, ex Conc. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 15. de reformat.* ibi, *Niſi habeat aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur.* Ex quibus verbis apparet, vt poſſit eligi ab habente Bullam, vel aliud priuilegium eligendi Confeſſorem, ſatis eſſe, quòd ad Epiſcopo idoneus iudicetur, vt etiam docent Gutier. *in quæſt. canonicis, lib. 1. c. 27. num. 22.* & Cano, quem referens ſequitur.

45. Item dicendum putat Rodriquez *ibi fol. 47. pag. 2. verſ. a eſta duda*, de parocho habente parochiale beneficium, illúdque cum ſimplici permutante, nihilominus adhuc poſſe eligi per Bullam, aut priuilegium ad audiendum confeſſiones: ſed non poſſe opinor verius, quia approbatus ad tempus certum, eo elapſo eligi non poteſt: ergo dimiſſo beneficio parochiali, eo ipſo non cenſetur approbatus, cùm iam non habeat beneficium, nec ſufficit habuiſſe; ſed requiritur, quòd actu habeat, Henriquez *lib. 3. de pœnitentia, cap. 6. num. 3.* Suar. *de pœnit. diſp. 28. ſect. 4. num. 20. fol. 634.* Hiſpaniarum Primas *ſuprà cap. 9. dub. 3. num. 8. ad finem*, & alij quos ſequitur P. Fagundez *p. 2. lib. 7. cap. 2. n. 38.*

Non tamen inde colligas habentem beneficium parochiale poſſe vbique locorum eligi ad audiendas confeſſiones extra Diœceſim, vbi habet beneficium, quamuis id doceat P. Franciſcus Suarius *de pœnitentia, diſp. 28. ſect. 4. num. 18. in 1. edit.* Viualdus *in Candelabro, vbi de confeſſ. num. 27. concluſ. 1.* Henriquez *lib. 3. de pœnit. cap. 6. num. 8. ad finem, & num. 7. in principio*, & Toletus *lib. 3. ſumma, cap. 13. num. 6.* Sed minus bene dictum puta; quia virtute Iubilæi debet eligi Confeſſarius approbatus ab Ordinario ipſius pœnitentis; igitur & Parochus non poteſt eligi extra Diœceſim, vbi non eſt approbatus, & vbi non habet Parochiam; ita Gutier. *lib. 1. Canon. cap. 27. num. 21.* probatur ex reſponſione Congregationis Cardinalium per hæc verba, ibi, *An obtinens Parochiale beneficium, vbique cenſendus ſit idoneus abſque alia Epiſcoporum approbatione; ita quòd audire poſſit confeſſiones eorum, qui habent conſenſum ſuorum Parochorum? Congregatio reſpondit non poſſe.* Ex quo patet certum eſſe non poſſe Parochum eligi virtute Iubilæi extra Diœceſim, in qua eſt Parochus: ſicut nequit audire oues alterius Epiſcopatus, qui non habet approbationem ab Epiſcopo illius, Gutier. ſuprà *dicto cap. 27. num. 21.* vt cenſuit Congregatio, cuius meminit ipſe Suarius *d. diſp. 28. ſect. 4. num. 17.* 46.

Sed dubium aſſurgit, an Confeſſor approbatus ad audiendas confeſſiones hominum poſſit eligi virtute Iubilæi à fœminis? Dico primò approbatum ad annum vnum duntaxat, eo tranſacto non poſſe eligi, neque ab hominibus: cenſetur enim reuocata facultas. Ita Ledeſm. *de ſacrament. Pœnit. cap. 13. verſ. dub. 10.* Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 3. & 7. in fin.* Dico ſecundò approbatum ad audiendos homines, non poſſe eligi à fœminis virtute Bullæ, vel Iubilæi. Ita Rodrig. *in ſumma, verb. confeſſor, cap. 6. num. 4. ad fin.* quod etiam tanquam probabile defendit Ledeſm. *tom. 1. de ſacram. Pœnitent. cap. 13. verſ. dubio 8.* & videntur tenere Soarez *de pœnitent. diſp. 28. ſect. 7. num. 3. & num. 19. ad finem.* & Ægidius *de Sacrament. tom. 2. diſput. 8. num. 56.* nec obſtat ſi dicas cum Sanchez *lib. 8. de matrimon. diſputat. 34. num. 16.* hunc ſic approbatum ad audiendos homines duntaxat, poſſe expedire diſpenſationes conceſſas tam hominibus, quàm fœminis, ſi ſit Doctor in Theologia, vel in decreto Pontificio, quia eſt quid omnino diuerſum diſpenſare ſemel, aut bis in vita, aut audire quotidie confeſſiones fœminarum virtute Bullæ, aut priuilegij. Vnde non admittendus eſt Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 8.* dicens approbatum ad hominum confeſſiones audiendas duntaxat, eſſe eligibilem à fœminis virtute Bullæ, aut alterius priuilegij concedentis ad eligendum Confeſſorem facultatem: & à fortiori eſt reiicienda opinio dicentium hunc ita limitatè approbatum, nec à fœminis, neque à maſculis eſſe eligibilem virtute alicuius priuilegij, referente Sanchez *d. num. 16.* 47.

An verò Confeſſor eligendus debeat eſſe vnicus, an poſſint eligi plures, quorum alter abſoluat à reſeruatis, alter verò vota commutet? Reſpondeo, durante tempore Bullæ, ſeu Iubilæi, poſſe pœnitentem abſolui ab vno à reſeruatis, agatéque cum altero circa commutationem votorum, 48.

neque obſtat hæc varietas Confeſſorum, quia omnes, qui ad hos effectus aſſumuntur, efficiunt vnum, integrumque confeſſionis miniſtrum, à quo directè omnia illa peccata abſolui, & vota commutari poſſunt, vſque ad tempus Iubilæi incluſiuè facta. Ita Henriquez *de indulgentiis cap.* 10. *num.* 7. Suarez *lib.* 4. *de pœnit. diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 21. & Sanchez *de matrim lib.* 8. *diſ.* 15. *num.* 17. *ad fin.* dicens eam diſtinctionem eſſe quaſi materialem, compſtéreque vnum miniſtrum formaliter.

49. Iam verò ſe offert illa quæſtiuncula, an Profeſſor publicus iuris Canonici, aut Doctor Theologus poſſint eligi virtute Iubilæi ad audiendas confeſſiones abſque aliquo alio examine? Pars affirmans ex eo apparet, quia Doctores non ſunt iterum examinandi, & cenſentur idonei ad collationem beneficij, & ad recipiendos Ordines, quamuis non examinentur, gloſſ. *verb. ignota. in cap. de Petro,* 47. *diſt.* per quem textum idem docet Abbas *in cap. conſtitutus el* 2. *num.* 4. *de appellat.* Petrus de Snaul. *in tract. de Doctoribus* 4. *p. quæſt.* 28. & Bellamera *deciſ.* 667. Paulus Fuſcus *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 15. & Cened. *ad Decretum, collect.* 15. *num.* 3. vbi volunt, Doctores, & graduatos notoriè doctos promoueri poſſe abſque examine, præſertim in famoſa ſi fuerint Vniuerſitate graduati; ex quo maiorem præſumuntur habere ſcientiam, ſequitur Corduba *in ſuo quæſt. quæſt.* 16. fieret enim Doctoribus, & graduatis, & Vniuerſitati, quæ illos iudicauit doctos, iniuria. Vnde quando Pontifex pro graduato ſcribit, nunquam iubet inquiri de idoneitate, neque examinari illum, ſecus quando ſcribit pro aliis, Rebuff. *in praxi tit. de reſcriptis in forma pauper. pro graduat. num.* 3. Staphil. *de litteris gratiæ in* 10 *forma expect. num.* 8.

Pars tamen negans Doctores ſine examine poſſe eligi virtute Iubilæi eſt certa, & vera. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 2. Suarez *de pœnitentia diſp.* 28. *ſect.* 4. *num.* 3. Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 15. *verſ. Atque meritò,* & Ceuall. *contra communem tom.* 1. *quæſt.* 302. *num.* 17. *in fine.* Nam, vt poſſint audire confeſſiones, debent habere vel beneficium Parochiale, vel ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneos ab eiſdem Epiſcopis iudicari, ſecundùm Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. Probatur à ſimili, quia huiuſmodi Doctores non poſſunt Parochiales Eccleſias conſequi abſque examine, Flamin. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 9. *n.* 8. *&* 9. Proſper de Auguſtino *in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij verb. Parochialium beneficiorum collatio. quæſt.* 1. Gonzal. *ad regulam octauam Cancell. gloſſ.* 4. *à num.* 86. *ad numerum.* 90. Nicol. Garci. *de benefic. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 113. Leſſius *de iuſtitia lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 81. & Marcus Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Curiæ Neapol. cap.* 65. *num.* 1. *ad finem,* vbi concludunt, Doctores tam in Theologia, quàm in iure Canonico, & Licentiatos in publica Vniuerſitate graduatos non excuſari ab examine, dum petunt prouideri de aliqua Eccleſia Parochiali; ſicque deciſum fuiſſe à Sacra Cardinalium Congregatione, refert Garcia ſuprà *à num.* 104. Ergo in noſtro caſu idem dicendum eſt non poſſe eligi virtute Iubilæi abſque approbatione Ordinarij, aut licentia illius, vt etiam vult Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas *in ſuo libello de Iubilæo cap.* 9. *num.* 6. *& in cap. de Petro, diſt.* 37. *num.* 6. aliàs non poterunt confeſſiones audire.

Requiratur ne confeſſio ad Iubilæum conſequendum quando quis non eſt reus mortalis culpæ, dixi ſuprà *diſp.* 5. *n.* 19. ideo nunc paucis dico rurſus neceſſariam eſſe confeſſionem in re, eo quia confeſſio in Iubilæo hoc præcipitur tanquam conditio, & opus ex præſcriptis operibus iniunctum, ita Bellarm. *de indulgentiis c.* 13. *verſ. tertia quæſtio,* Suar. *de pœnit. diſp.* 52. *ſect.* 3. *num.* 4. *& ſequent.* & Rutilius *de anno Iubilæi lib.* 5. *cap.* 15. *dub.* 4. *§. verùm,* qui loquuntur de pœnitente habente conſcientiam mortalis alicuius, nec ſufficere contritionem, præſertim cùm præcipatur ſuſceptio Euchariſtiæ, quæ recipi non poteſt, niſi præmiſſa confeſſione ſecundùm Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 7. & textum *in cap. quotidie, c. qui ſceleratè, cap. panem, de Conſecratione diſt.* 2. 50.

Quinimo quamuis non habeat pœnitens niſi venialia, tutius, & verius eſt, teneri confeſſionem facere de venialibus, vt ſupponit Sotus *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 3. *col.* 5. Villalob. *in ſumma tract.* 26. *diffic.* 24. *n.* 11. & Sanchez *lib.* 8. *de matrimonio diſp.* 15. *n.* 19. quòd ſi non fateatur omnino, quia non habet niſi venialia, eſto probabile ſit hunc lucrari Iubilæum; verius eſt non lucrari, Sanchez *ſuprà,* quoniam Pontifex in hoc caſu poteſt obligare ad confeſſionem venialium, vt dixi *ſuprà,* & tradit Rutilius *de anno Iubilæi lib.* 5. *cap.* 15. *dub.* 6. *ad medium.* Sed de his infrà *num.* 72.

Sed quæres, an per confeſſionem informem acquiratur Iubilæus, ſeu indulgentia pleniſſima? 51.
Vt autem res intelligatur, ſciendum eſt præceptum diuinum confeſſionis adimpleri per confeſſionem validam, non autem per inualidam; per confeſſionem autem informem, quam graues Auctores admittunt, validum quidem, non tamen formatam gratia, impleri præceptum diuinum confeſſionis, quo ad ſubſtantiam actus. Hoc poſito eſt probabile pœnitentem per confeſſionem informem, ſublato poſtea obice, conſequi Iubilæum, Paludanus *diſt.* 20. *quæſt.* 4. Syluest. *verb. indulgentia §.* 7. *verſ.* 3. *num.* 31. & alij, quibus accedit Henriquez *lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 3. *& in commento litteræ H.*

Contrarium eſt probabilius, ex eo quòd Iubilæus non indulgetur, niſi verè contritis, & confeſſis, quæ eſt conditio requiſita, ſub qua conceditur indulgentia, & ex effectu illius non acquiritur, ita Suar. *de pœnitentia, diſp.* 52. *ſect.* 2. *num.* 12. Ægidius *diſp.* 2. *num.* 37. *verſ. putant,* & Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 7. *cap. vltim. num.* 168. *& ſequen.* quod etiam priùs docuit Nauarrus *de Iubilæo notab.* 17. *num.* 2. *&* 3. *& notab.* 31. *n.* 29. *verſ. decimaoctaua, ad finem.* Illud tamen certum eſt quando adimpletur vltimum opus iniunctum à concedente, ſi cupiens lucrari fuerit in gratia, non priuari indulgentia, vt ſuprà *de indulgentiis diſp.* 4. *§.* 3. *num.* 39. *& diſp.* 5. *num.* 20.

Indubitabile etiam eſt per confeſſionem irritam ex aliquo capite non poſſe pœnitentes abſolui à reſeruatis, quia per illam reſeruatio non fuit ſublata, ita Graffis *conſ.* 13. *de pœnit. & remiſſ.* Ratio, quia reſeruatio non conceditur auferri, niſi per ordinem ad indulgentias: igitur manet reſeruatio, dummodo confeſſio inualida non fuerit facta apud Superiorem pœnitentis, prout volunt Rodericus *in explicatione Bullæ §.* 9. *num.* 97. & Alcoc. *in ſumma cap.* 12. Secus ſi confeſſio facta fuit ſuperiori: tunc enim, quamuis fuerit inualida, tollitur reſeruatio. Henriq. 52.

de indulgentiis, lib. 7. cap. 11. & ante lib. 3. de pœnitentia, cap. 16. Caietan. *verb. caſus reſeruatus,* Syluester *verb. confeſſio. 1. quæſt. 19.* ibi, *etiam ſi confeſſio fuiſſet ficta*; & eodem modo loquitur Antoninus 3. *part. tit. 14. cap. 19. §. 17.* Fundamentum, quia ex quo ſubditus ſæcularis comparuit coram Epiſcopo, & Regularis coram ſuo Prælato, illique aperiunt peccata reſeruata, & Superiores applicant remedia, cenſetur ſublata reſeruatio à Superioribus per abſolutionem etiam inualidam; modò nullus defectus detur circa confeſſionem ipſorum reſeruatorum, Suarius *lib. 4. de pœnitentia, diſp. 31. ſect. 4. num. 9.* atque ita quando defectus eſt in integritate alicuius reſeruati, non tollitur reſeruatio; quoniam pœnitens ſufficienter non comparuit coram ſuperiore.

Contrà verò quando confeſſio fuit informis, quamuis ſecundùm communiorem pœnitens non maneat in gratia per opera ita facta, nec ſublato impedimento peccati lucretur indulgentias; nihilominus per eam confeſſionem pœnitens conſequitur reliquos fauores Iubilæi, hoc eſt, abſolutionem à reſeruatis, & à cenſuris, & votorum commutationem, hæc enim ſunt valida, Suarez *d. diſp. 52. ſect. 3. n. 16.* Ægidius *de Sacramentis, tom. 2. diſp. 8. n. 91. & 92.* Reginaldus *lib. 7. cap. vlt. n. 182.* Villalob. *in ſumma, tract. 26. diffic. 13. num. 8.*

53. Quæ verò facultas ſit Confeſſario virtute Iubilæi circa caſus Bullæ Cœnæ, dicendum eſt conſtare ex litteris huius Iubilæi poſſe abſoluere ab omnibus cenſuris, & caſibus reſeruatis non ſolùm Epiſcopis, ſed etiam Romano Pontifici tam in Bulla Cœnæ, quàm extra illam contentis, ibi, *quomodocumque reſeruatis.*

54. Ex qua dictione, *quomodocumque reſeruatis*, oritur nodoſa quæſtio, an poſſit abſolui hæreticus externus virtute Iubilæi huius? Negant communiter Doctores, quia in facultate abſoluendi ab omnibus in Bulla Cœnæ contentis non extenditur ad caſum hæreſis per regulam in conceſſione generali, *cap. in generali, de regul. iur. in 6.* vbi gloſſ. & habetur *in c. frater noſter. 19. quæſt. 1.* quam partem docent, Azor *tom. 1. inſtit. lib. 8. cap. 10. quæſ. 12. & cap. 19. quæſ. 2.* Ceuall. *in commun. opin. tom. 3. q. 802. num. 67.* Gutier. *quæſt. canon. lib. 1. cap. 13. num. 26.* Henriq. *lib. 3. de pœnit. cap. 16. num. 2.* Couarr. *in cap. Alma mater, de ſent. excommun. in 6. 1. part. §. 11. num. 15. verſ. ego ſanè contrariam,* Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 274. §. decimoquarto,* Florentinus 3. *part. tit. 24. cap. 77. n. 1.* Graffis *lib. 4. deciſ. cap. 15. num. 25.* Viualdus *in Candelab. de abſolutione Bullæ Cœnæ, n. 17. §. quarta ſit concluſio. fol. 138. pag. 1.* & Sanch. *lib. 1. in præcepta Decalogi, cap. 12. num. 10.* Iuuat ſtylus Curiæ non comprehendens caſum hæreſis ſub ampliſſima poteſtate abſoluendi.

Pars affirmans placet Soto *in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. poſt quintam concluſionem, in primo caſu Cœnæ, in fine,* dicenti poſſe hæreticum abſolui virtute Iubilæi, aut Bullæ Cruciatæ concedentis caſus Cœnæ, etiamſi non fiat expreſſa mentio hæreſis, ſequitur Cordub. *in ſumma, quæſt. 8. fine,* quando hæreſis eſt occulta per accidens, Penna *in directorio Inquiſitorum comment. 25.* Frechill. *de excommunicatione 1. art. 4. par. num. 7. 1. dubio,* Zerola *in praxi Epiſcopali, verb. abſolutio, in 1. part. §. 5. & in 2. p. eodem verb. §. 8.* Lorca 2. 2. *diſp. 45. num. 13.* Farinac. *de hæreſi, quæſt. 192. num. 63.* idem verum putat Reginaldus *in praxi, lib. 8. num. 53. in fine,* & Suarez *tom. 5. de cenſuris, diſp. 7. ſect. 5. num. 13.* opinatur probabile, ex ea ratione, quia caſus Bullæ Cœnæ omnes æqualiter ſunt reſeruati: vnde vniuerſalis facultas abſoluendi omnes comprehendit, quando concedens nihil diſtinguit: fauet Cardinal. Tuſch. *tom. 2. litt. D. concluſ. 488.* vbi vult diſpoſitionem generalem generaliter etiam intelligendam, & comprehendere omnes caſus, etiam ſi in vno ſit maior ratio, quàm in alio, *l. 1. §. quod autem. ff. de aleat. l. in fraudem, in fine,* & ibi Baldus *ff. de teſtam. milit.* Aymon *conſ. 92. num. 4.* Quinetiam includit diſpoſitio generalis caſus quoque priuilegiatos per dictam legem, *in fraudem, §. final.* Confert priuilegium concedens facultatem abſoluendi eſſe fauorabile, neque obſtare foro externo, cùm facultas abſoluendi pro foro tantùm animæ indulgeatur, ideo debet extendi. Item quia in ſimilibus conceſſionibus interdum aliqua excipiuntur præter hæreſim, vt in noſtro hoc Iubilæo excipiuntur, ne ſcilicet abſoluantur ab aliqua irregularitate publica, vel occulta, nota, defectu, incapacitate, ſeu inhabilitate quoquo modo contracta; item ne liberentur à votis Religionis, & Caſtitatis: igitur poteſt extendi ad caſum hæreſis facultas abſoluendi ad hæreſi, & firmari reſpectu illius, & regula caſus exceptus firmat regulam in contrarium, *l. nam quod liquidè, §. final. ff. de penu legat. cap. 2. de coniugio leproſor.* Valaſc. *conſult. 45. num. 1. in fine,* Farin. *in praxi crimin. part. 4. conſ. 65. num. 74.*

Ex his duabus opinionibus prior, abſolutè loquendo, eſt omninò certa; poſterior autem propter auctoritatem tot auctorum eſt probabilis, & propter verba quibus in hoc Iubilæo fit facultas à Pontifice, vt abſoluatur ab omnibus quomodocumque reſeruatis, eſt vera. Verba autem ſic ſe habent: *Vniuerſis, & ſingulis vtriuſque ſexus tam laicis, quàm Eccleſiaſticis, & Regularibus cuiuſuis Ordinis, Congregationis, & inſtituti licentiam concedimus, & facultatem damus, vt ſibi ad hunc effectum poſſint eligere Confeſſarium ex approbatis à locorum Ordinariis, qui eos ab omnibus excommunicationis, ſuſpenſio-* 55.
nis, & aliis Eccleſiaſticis ſententiis, &c. nec non ab omnibus peccatis, exceſſibus, criminibus, & delictis, quantumuis grauibus, & enormibus etiam locorum Ordinariis, ſiue Nobis, & Sedi Apoſtolicæ etiam in litteris die Cœnæ Domini legi ſolitis, contentis, &c. Quomodocumque reſeruatis in foro conſcientiæ, & hac vice tantùm abſoluere, & liberare valeant.

Per quæ verba poteſt dici in præſenti Iubilæo fieri facultatem abſoluendi hæreticũ occultum in foro conſcientiæ duntaxat, nam in primis conceditur facultas abſoluẽdi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ. quæ dictio, *ab omnibus*, eſt vniuerſalis, & pronunciata ab homine nõ recipit reſtrictionem; ſed omnia comprehendit, qui enim omne dicit, nihil excipit, per legem *Iulianus, ff. de legat. 3. l. hoc articulo, ff. de hered. inſtit.* Bart. *in l. generali, §. vxori, ff. de vſufructu legato.* Vnde quamuis in legato generali res venales non contineantur, prout habetur *in d. §. vxori,* nihilominus ſi in legato dicatur de omnibus, res venales comprehenduntur, Decius *conſ. 299. col. 2.* Ruinus *conſ. 78. col. penult. vol. 1.* Roland. *tom. 4. conſ. 85. num. 49. & 50. & tom. 3. conſ. 54. num. 39.* dicens dictiones vniuerſales non poſſe reſtringi etiam in materia odioſa, cùm ſecundùm ſignificatum ſuum ſint ampliatiuæ, & in materia reſtringibili nunquam excluditur larga interpretatio, quæ ex proprietate verborum deſcendit, Aretinus *in l. cùm de lege, ff. de teſtamentis.* Socin. *conſ. 297.* & alij, quos Rolandus ibi ſequitur.

Iuuat Tiraquel. *de retractu fol. 78. num. 29.* Bene-

dictus *in c. Raynutius, de teſtam. in verb. cætera bona,* dicentes diſpoſitiones vniuerſales poſitas in diſpoſitione hominis, nihil excludere, ſed omnia comprehendere; & ideo ſi quis donet omnia ſua bona mobilia, & immobilia, cenſetur omnia iura, & actiones donare, ob dictionem, *omnia,* Rolandus *d. conſ.54. à num.39.* Menoch. *conſ.281. à num.12.& conſ.312. num.4.* Cùm ergo in hoc Iubilæo adſit clauſula, vt poſſit abſolui ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, & ſit diſpoſitio ab homine, debet comprehendere etiam caſum hæreſis, cùm non excipiat Iubilæus, niſi diſpenſationem in irregularitate, & diſpenſationem in duobus votis, caſtitatis ſcilicet, & Religionis, argumento Principis reſeruantis ſibi aliqua regalia iura in ſpecie in aliqua conceſſione, cenſetur conceſſiſſe cætera reſeruata, ita Pariſ. *conſ.8. num.7. & conſ.9. num.11. lib.1.* Decius *conſ.403. n.6.* Menoch. *conſ.10. num. 27. & de præſumpt. lib.3. quæſt. 97. à num.35.* Surd. *conſ.210. num.19.* & alij, quos referens ſequitur Maſtril. *de Magiſtratibus, lib.1. cap. 14. num. 10. verſ. limita modo, & cap. 15. numer. 5. & cap.16.* quibus in locis probat Principem dum ſibi reſeruat aliqua de regalibus, ac reſeruatis in ſpecie nominata, cætera eiuſdem conditionis, ac reſeruationis voluiſſe transferre, ex ea ratione, quia exceptio facta à Principe non eſt ſuperflua: ſic etiam in noſtro caſu, cùm in hoc Iubilæo Pontifex omnes caſus Bullæ Cœnæ quomodocumque reſeruatos cõceſſiſſet abſolui, & ſibi duntaxat irregularitates, inhabilitates, & vota caſtitatis, & Religionis reſeruaſſet; cætera reſeruata cenſetur conceſſiſſe, vt in ſpecie vltra præcitatos tradunt Albetanus *de Sacramentis, p.3. c.11. n.9. in fine,* & Graff. *deciſ. lib.4. c.15. n.25.* quorum primus fuit Romanus, & Graff. Pœnitentiarius maior Neapoli, quibus accedit Ægidius *de Sacramentis, diſp. 14. dub.16. num.247.* nec non Emmanuel de Sà *de caſibus Bullæ Cœnæ, num.18. verb. excommunicatio Bullæ,* per hæc verba: *Conceſſis caſibus huius Bullæ, an intelligatur conceſſus caſus hæreſis, probabiliter affirmant alij, alij negant: vtrunque probabile.*

Iam verò ſi conſideretur vis huius dictionis, *quomodocumque reſeruatis,* non eſt dubium comprehendi ſub illa dictione caſum hæreſis. Nam dictio illa *quomodocumque,* ſeu *quomodolibet,* in materia reuocationis eſt adeò prægnans, vt importet omnem modum directè, vel indirectè reuocandi, *Clementina, ſi ſummus, de ſentent. excommunic.* Quocirca ſi adiungatur hæc dictio facultati abſoluendi ab omnibus reſeruatis, poteſt abſolui pœnitens ab omnibus, nullo excepto, eo quòd, *quomodolibet,* operatur vltra expreſſa, vt bene notat Angelus *in l. quod ſi nolit, §. ſi quid ita, ff. de ædilitio edicto,* gloſſa *in Clementina 1. de re iudicata,* Menochius *6. remed. recuper. à num. 12.* vbi ait verbum *quomodolibet,* omnes caſus comprehendere, probat gloſſa ex textu *in l. omnes, in verb. quaſlibet, Cod. de quadr. præſcriptione.* Cùm igitur dictio *quomodocumque* idem, & aliquid amplius importet, quàm verbum *quomodolibet,* fatendum eſt Confeſſarium vigore huius Iubilæi poſſe abſoluere ab omnibus caſibus ſine vlla limitatione. faciunt tradita à Menochio *conſ.281. num.14.* dicente verbum, *quomodocumque,* comprehendere omnia, & quæcumque, quæ alicui competere poſſunt, *& conſ. 348. num.19.* vbi quouis modo, ſeu quomodocumque, ſignificare omnes modos, & includere multo maiores modos expreſſis, vt habetur *in l. quidam §. 1. & ibi gloſſ. ff. de fideicomm. libert.* Ruinus *conſ.123. num.10.* gloſſ. *in Clementina 1. de elect.* & Menoch. *d. conſ.348. num.19.* Quare cùm in hoc Iubilæo fiat facultas abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ quomodocumque reſeruatis; ſequitur extendi facultatem ad caſum hæreſis, eo quia indultum Principis latè eſt accipiendum, præſertim quando continet fauorem animæ, *cap. quamuis pleniſſima, de præbendis, lib.6.*

Item quia hæreſis licèt ſit grauiſſimum crimen, non habet ſpecialem rationem reſeruationis diuerſam ab aliis caſibus Bullæ, cùm eodem modo reſeruetur, ſicut alia peccata; igitur qui poteſt abſoluere ab aliis reſeruatis Bullæ Cœnæ, poterit etiam ab hæreſi. Confirmatur, eo quòd percutiens Clericum in minoribus, poteſt abſolui virtute Iubilæi; ſicut etiam poteſt abſolui percutiens Epiſcopum, & Patriarcham: igitur qui poteſt abſolui à cæteris caſibus Bullæ, poterit etiam abſolui ab hæreſi pro foro conſcientiæ; longè enim percuſſio Epiſcopi excedit prauitatem, quæ reperitur in percuſſo Clerico in minoribus: proinde quamuis prauitas reperta in hæreſi valde ſuperet malitiam cæterorum, quæ continentur in Bulla; nihilominus quando expreſsè caſus hæreſis non excipitur, poteſt ab illa abſoluere, qui poteſt à cæteris Bullæ; quandoquidem, qui non excipit caſum hæreſis, videtur concedere, quia ſi vellet excipere, expreſſiſſet; ſicut expreſſit poſtea Gregorius XV. in ſuo Iubilæo conceſſo anno Domini 1621. 16. Kal. Aprilis, Pontificatus ſui Anno primo, his verbis: *Hæreticis, aut ſchiſmaticis ſpecialiter declaratis, ſeu condemnatis nullo modo ſuffragari.* Ex quibus verbis planè deducitur cæteris hæreticis, & ſchiſmaticis ſpecialiter non declaratis, nec condemnatis voluiſſe ſuffragari in foro conſcientiæ tantùm; non autem in foro externo ſuffragari illum Iubilæum: at verò in noſtro Iubilæo, cùm non excipiatur caſus hæreſis externæ, videtur conceſſus in foro tantùm conſcientiæ; non autem in foro contentioſo. fauet Concilium Tridentinum *ſeſſ.24. c.6.* faciens Epiſcopo facultatem abſoluendi ſubditos ab hæreſi occulta per ſemetipſum: igitur quod ſemper eſt conceſſum Epiſcopis, nullum eſt inconueniens, quod ſemel in vita, ſeu rarò, vt eſt, quando Iubilæus conceditur, talis facultas Confeſſoribus indulgeatur.

Secus dicendum puto, quando quis abſoluitur 56.
ſemel in vita virtute Bullæ Cruciatæ, quæ cùm ſit quaſi perpetua in Hiſpania, non poteſt hæreticus occultus abſolui virtute Bullæ, quia derogaretur integerrimo ſancti Officij Prætorio, & fortè occaſio oriretur faciliùs in hanc omnium peſſimam foueam relabendi. Ita communiter Doctores negatiuè reſpondent, quando virtute Bullæ hæc quæſtio excitatur in fauorẽ fidei orthodoxæ, niſi expreſsè caſus hæreſis fortè concedatur. Henriq. *lib.5. de pœnitentia, c.16. n.2.* Fr. Manuel Rodrig. *in explicatione Bullæ, §.9. num.70. & in additionibus ad eundem §. n.66.* & Acoſta Canonicus Eborenſis *in explicatione Cruciatæ, quæſt.59. & quæſt.60.* vbi negat hanc poteſtatem virtute Bullæ, tam Confeſſariis, quàm pœnitentibus poſſe abſolui, & abſoluere, ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap.12. num.10. verſ. At, tanquam certiſſimum tenendum eſt,* vbi meminit conſtitutionis Gregorij XIII. quam ad verbum refert Manuel *in additionibus ad Bullam, §.9. num.66.* quod inſuper clariùs conſtat ex Bulla Cruciata, quæ publicata fuit in hoc Regno anno de 1620. in qua expreſsè decernitur, non poſſe Confeſſarios virtute Bullæ abſoluere

abſoluere ab hæreſi; quod etiam volunt Azor *inſtit. moral. tom. 1. lib. 8. cap. 10. quæſ. 12. & cap. 19. quæſ. 2.* & Auila *de cenſuris 2. part. c. 7. diſp. 1. dub. 7. concluſ. 2.* cum aliis.

57. An verò ſchiſmatici, & fautores hæreticorum, qui non ſunt hæretici, poſſint abſolui virtute Cruciatæ? Negat Fr. Manuel *in expoſitione Bullæ, §. 9. num. 66. verſ. excepto, fol. 113. & in additionibus ad §. 9. num. 66.* addens nec legentes libros prohibitos poſſe abſolui virtute Bullæ, neque eos retinentes. Ratio illius, quia ſub hæreſis caſu comprehenduntur hi omnes; & in additionibus *ad §. 9. num. 66.* fatetur non comprehendi formaliter, ſub hæreſi; ſed ideo non poſſe abſolui, quia per conſtitutionem quandam Summi Pontificis ſunt hi caſus cenſoribus fidei orthodoxæ reſeruati. At Henriquez *lib. 3. de pœnit. cap. 16. num. 2.* ſolùm excipit caſum hæreſis non poſſe abſolui virtute Bullæ, niſi quando expreſsè declaratur; quoniam generalis commiſſio non extenditur ad illa, quæ non ſolent in ſpeciali concedi; ſubditque ibi: à cæteris caſibus in Cœna Domini reſeruatis Bullam, & Iubilæum concedere abſolutionem ſemel in vita. ſic Henriquez *d. num. 2. & in comment. littera L.* adiungit ſequentia verba: *Quare de ſe videtur abſolui poſſe etiam ſchiſmaticos, & fautores hæreticorum, qui non ſunt hæretici.* Nam exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, *l. quæſitum. §. Idem reſpondit domo inſtructa. ff. de fund. inſtr. & inſtrum. legat. & l. nam quod liquida, §. vlt. de penu legat.* Ergo excepto caſu hæreſis, cæteri reſeruati Summo Pontifici poſſunt virtute Bullæ abſolui, excepta conſpiratione contra Summum Pontificem, & falſificatione litterarum Apoſtolicarum, & exceptis aliis, de quibus fit mentio in Bulla Cruciatæ, quam oportet legere.

58. Illud etiam certum credo, tranſacto tempore Iubilæi poſſe Confeſſorem abſoluere pœnitentem à cenſuris, & caſibus reſeruatis oblitis in confeſſione. Ita Henriquez *de indulgentiis, cap. 11. num. 4 & de pœnit. cap. 16. num. 5.* Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 15. num. 16.* quia generalis abſolutio virtute priuilegij facta extenditur ad oblita. Henriquez *lib. 4. de irregularitate, cap. 17. num. 4. ad finem.* Nauarr. *in ſumma, c. 26. num. 13.* & Sayr. *in theſauro caſuum, tom. 1. lib. 7. cap. 14. num. 8. & 9.* nam per eam abſolutionem ſublata fuit reſeruatio, quoad oblita.

59. Item illud notatu eſt digniſſimum quòd ſi intra tempus, quo Bulla, ſeu Iubilæus durat, cauſa incipit tractari, poſſe perduci ad finem etiam poſt elapſum tempus. Vnde ſi quis durante Bulla, aut Iubilæo incipiat confiteri, nec confeſſio finiatur, niſi poſt tempus iam exactum, poteſt pœnitens abſolui perinde, ac ſi Iubilæus duraret, dummodo præſtiterit præſcripta in Iubilæo, quia eſt beneficium Principis, putat Henriquez *de indulgentiis, cap. 11. num. 3. & cap. 10. num. 2.* Ex ea ratione, quòd iuriſdictio ſemel inchoata, & re non integra, non ceſſat, donec cauſa finiatur etiam poſt tempus exactum, Anton. Gabriel *tom. 2. tit. de præbendis, concluſ. 1. §. 35. & 41.* & alij, quos refert *ibi* Henriquez *d. cap. 11. littera H,* & beneficium Principis debet extendi, textus *in cap. olim, de verbor. ſignific.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. quæſt. 103. num. 3.* Valaſcus *conſult. 58. num. 11.* Burgos de Pace *conſ. 25. num. 7.* & Sanchez *de matrimonio, lib. 8. diſp. 1. num. 4.* & Henriquez *d. cap. 10. num. 2.* Cùm ergo in Iubilæo, cùm ſit beneficium Principis, nec detur præiudicium tertij; latiſſima interpretatio meritò habeat locum, bene poſſunt inchoata poſt tempus elapſum ad finem perduci.

Quid dicendum de cupiente à principio lucrari Iubilæum, & ob id incepit à confeſſione in eo præſcripta, faſſuſque eſt de peccatis, & cenſuris reſeruatis, & poſtea mutata voluntate, vel ex aliqua alia cauſa, non adimpleuit cætera in Iubilæo contenta, ac conſequenter non fuit lucratus Iubilæi fructum, nec indulgentiam? Reſponſio ſit manere verè abſolutum, neque reuiuiſcere reſeruationes. Eſt communis contra Angles *in floribus 1. part.* vbi de confeſſione, *quæſt. 3. art. 5. diff. 4.* Fr. Manuel *in explicatione Cruciatæ,* refert duas opiniones, primam negatiuam, ſecundam affirmatiuam, cui ſubſcribit, quæ eſt Cordubæ *in ſumma, quæſ. 11.* ſequitur Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 16. num. 6. & lib. 7. de indulgentiis, cap. 12. num. 4.* Suarez *tom. 4. de pœnit. diſp. 31. ſect. 4. num. 5. & tom. 5. de cenſuris, diſp. 7. ſect. 5. à num. 30. ad numerum 34.* idem Manuel *in ſumma, tom. 1. edit. 2. cap. 184. num. 15.* Sà *verb. abſolutio, num. 19.* & clariùs *num. 20.* dicens ita: *Abſolutio data per Iubilæum, etiam ſi poſtea non fiant per illud requiſita, valida eſt.* quibus accedunt Vgolin. *de cenſuris, tab. 1. c. 10. § 4. n. 4.* Bellarmin. *de indulgentiis, cap. 10. verſ. 1.* Sanchez *de matrimonio, lib. 8. diſp. 15. num. 20.* idem Suarius *lib. 6. de voto, cap. 16. à num. 7.* fundamentum, quia abſolutio fuit data abſolutè, & abſque vlla conditione de futuro; item abſolutio à cenſuris non fuit data ad reincidentiam: nam quando Pontifex id vult, ſolet exprimere. Quare ſic abſolutus verè eſt talis, & poteſt conquieſcere, dummodo confeſſio fuerit valida; quòd ſi fuit inualida ex aliquo 61.
capite, tunc non fuit ſublata reſeruatio, ita Reginaldus *tom. 1. lib. 8. num. 100. fol. 385.* Suarez *lib. 6. de pœnit. diſp. 3. ſect. 4. num. 4.* dicentibus non tolli reſeruationem per confeſſionem inualidam. Secus ſi bona fide accedat, & fateatur integre, & contritus animo perficiendi requiſita ad conſequendam gratiam. Suar. *de pœnit. diſputat. 3. ſect. 4. num. 4.*

Vnde fit, vt hæreticus occultus, ſi accedat ad ſecretam confeſſionem fictè, vt abſoluatur ab Inquiſitore, non maneat abſolutus ex defectu contritionis, abſolutionémque eſſe nullam, tradit Suarez *de fide, diſp. 21. num. 19.* ex intentione abſoluentis, cuius intentio eſt abſoluere hominem fidelem, ac verè conuerſum: ſequitur Sanchez *lib. 8. de matrimonio, diſp. 15. num. 20.* additque, ſi quando fuit abſolutus à reſeruatis non intendebat lucrari Iubilæum, non manere liberum à reſeruatione, eo quia priuilegia non conceduntur, niſi pro intendentibus lucrari Iubilæum. Sed de his ſuprà *num. 52.* & Hiſpaniarum Primas *in tract. de Iubilæo, cap. 10. num. 6. & 7. pag. 170. & 172.*

Quæſtionis tamen eſt, quando hæreticus comparuit fictè, & incontritè coram Inquiſitore, & de hæreſi per ſecretam confeſſionem falſus eſt de illa apud eundem, quamuis abſolutio fuerit nulla, an poſſit poſtea abſolui à quocumque approbato Confeſſario? Pars negans probatur à ſimili ex traditis à Suario *de fide d. diſp. 21. num. 19.* Contraria pars ex ſuprà dictis *num. 52.* eſt ſequenda, vbi dictum eſt, ſi tempore Iubilæi pœnitens fateatur Prælato ſuo incontritè, & ſine debita diſpoſitione de reſeruatis, & cenſuris, per eam confeſſionem tolli omnino reſeruationem, quoniam iam manifeſtauit Prælato reſeruata, vt volunt Caietanus *verb. caſus reſeruatus,* & Syluester *verb. confeſſio 1. quæſt. 19.* ibi; *etiamſi confeſſio fuiſſet ficta,*

ficta, & eo ipſo, quòd comparuit coram ſuperiore, illique manifeſtauit peccata accipiendo ab eo pœnitentiam, cenſetur ſublata] reſeruatio à Superiore per abſolutionem etiam inualidam, dummodo non detur defectus circa integritatem peccati reſeruati, Suarez *lib.* 4. *de pœnitent. diſp.* 31. *ſect.* 4. *ex num.* 8. *ad* 10. Quare ad caſum hæretici ficte accedentis ad ſecretam confeſſionem, vt abſoluatur exteriùs, & ita à pœnis in externo foro liberetur, reſpondet ipſe Suarius *d. num.* 19. abſolutionem eſſe inualidam, ſecundùm mentem abſoluentis, qui abſoluit ſub conditione, ſi ita eſt, & ideo non ſubſiſtente conditione, non eſt intentio abſoluendi, & ex conſequenti non ſublata eſt reſeruatio. Non enim ſufficienter comparuit faciens fictam confeſſionem pœnitens detrahendo, vel minuendo de integritate reſeruatorum. Reginaldus *lib.* 8. *de ſacramentali abſolutione, ſect.* 2. *ex num.* 60. *cum ſequentibus, fol.* 378. *& ſequent.* & Rodrig. *tom.* 1. *regul. quaſt.* 21. *art.* 7. *in principio.* ſed de his ſuprà *d. num.* 52.

63. Porrò ſi tempore Quadrageſimæ promulgetur Iubilæus, poteſt acquiri per confeſſionem aliàs eo tempore debitam, ita Comitolus *reſp. moral. lib.* 1. *quaſt.* 38. conſultus ita reſpondit; argumento duorum præceptorum in eundem diem incidentium ad ieiunandum, quibus vnus & idem per vnicum ieiunium ſatisfacit, quamuis alterum ſit ieiunium de voto, & alterum pro pœnitentia ſacramentali impoſitum: ſimiliter obligatus ad horas Canonicas ratione Ordinis ſacri, & beneficij ſatisfacit eadem recitatione, Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 5. niſi aliud exprimatur eſſe ſeruandum in litteris Iubilæi.

64. Quid ergo de pœnitente excommunicato, denunciato nominatim, poterit ne is poſt ſatisfactionem partis, & iuſtitiæ per Iubilæum abſolui in vtroque foro abſque licentia iudicis excommunicantis? Affirmat Vega *lib.* 5. *caſu* 9. poſt Medinam *in ſumma lib.* 2. *cap.* 12. ſed Rodrig. *in additionibus ad Bullam*, §. 9. *num.* 15. *fol.* 80. non ita omnino concordat, ſed cum ſeruatis ſeruandis. Et ideo ſimpliciter dici poteſt per hunc Iubilæum non prodeſſe abſolutionem pœnitenti pro foro externo, in quo non obſtante abſolutione pro foro interno poteſt accuſari, ac puniri in foro externo, per gloſſam *in cap. de iis* 6. *de accuſationibus*, ibi: ſi autem pœnitentiam egiſſet occultè, quo ad Deum abſolutus eſt. Secundùm quam abſolutus in foro pœnitentiali adhuc poteſt inquiri, & accuſari, & puniri in foro fori, Iulius Clarus §. *final. quaſt.* 16. *num.* 5. *& quaſt.* 57. *num.* 10. Perez *l.* 1. *gloſſa* 1. *pag.* 207. *in addit. tit.* 8. *lib.* 8. *ordin.* Couarr. *lib.* 2. *vari. cap.* 10. *num.* 3. *& in cap. Alma, part.* 1. §. 11. *num.* 16. *& in cap. Raynutius, in princip. num.* 18. *de teſtamentis*, Gutier. *Canor. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 13. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *quaſt.* 6. & Sayro *de cenſuris, lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 31. quod etiam conſtat arguitiuè ex litteris huius Iubilæi, ibi, *Neque etiam iis, qui à nobis, & Apoſtolica Sede, vel ab aliquo Prælato, ſeu iudice Eccleſiaſtico excommunicati, ſuſpenſi, interdicti, ſeu aliàs in ſententias, & cenſuras incidiſſe declarati, vel publicè denuntiati fuerint, niſi infra tempus celebrationis huiuſmodi Iubilæi ſatisfecerint, aut cum partibus concordauerint, vllo modo ſuffragari poſſe, aut debere.* Sic ibi.

Dixi *arguitiuè*, quia in eiſdem litteris prius fecit Pontifex facultatem Confeſſariis abſoluendi ab omnibus cenſuris à iure, vel ab homine quauis cauſa latis in foro conſcientiæ: atque ita in eodem foro idem eſt intelligendum de excommunicatis denunciatis ad effectum conſequendi Iubilæum, ſi intra tempus illius partibus ſatisfecerint, aut cum eiſdem concordauerint. Nam clauſula in fine poſita, *vel in quacumque diſpoſitionis parte*, cenſetur referri ad omnia, *cap. ſecundò requiris, de appellat.* quando omnium eſt eadem ratio; vt in noſtro caſu, ita cum multis tradit Menochius *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 181. *num.* 2. quem ſequitur Sanch. *lib.* 8. *de matrimonio, diſp.* 16. *num.* 11. *& lib.* 10. *diſp.* 17. *num.* 15. Idem habetur in motu Pij Quinti, conceſſo anno Domini 1568. per hæc verba, ibi: *Declarantes inſuper tam præſentes, quam alias quaſcumque ſuper conceſſione ſimilium, vel diſſimilium indulgentiarum à nobis, & à prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas, & in futurum quomodolibet emanandas litteras Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earum effectum in foro conſcientiæ, & pœnitentiali conſequendum duntaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfecerint, nullatenus ſuffragari.* quam conſtitutionem refert Vega ſuprà.

Nihilominus dicendum eſt abſolutionem impenſam virtute huius Iubilæi, & ſimilium prodeſſe in vtroque foro, ſi fuerit partibus ſatisfactum, ibi: *Niſi infra tempus celebrationis huiuſmodi Iubilæi ſatisfecerint, aut cum partibus concordauerint.* Ex quibus verbis infertur poſſe excommunicatos abſolui in vtroque foro, ſi partibus ſatisfecerint, ita Nauarrus *conſ.* 51. *de ſentent. excommun.* vbi probat, quòd iudices non tenentur arcere excommunicatos ita abſolutos, ſequitur Suarez *de cenſuris, diſp.* 7. *ſect.* 5. *num.* 20. & Clarius *num.* 46. vbi refert Iubilæum Pij Quinti. Idem ſentit Henriquez *de pœnitent. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 1. *fol.* 422. *pag.* 2. dicens abſolutum ad reincidentiam, ſi ſatisfaciat parti antequam rurſus incidat, non eſſe præſentandum iudici, idem Henriquez *de indulgentiis, lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 2. *littera V.* poſt Cordubenſem *in ſumma, quaſt.* 20. *punct.* 3.

Nomine enim partis, cui ſatisfaciendum eſt, intelligitur creditor; non autem iudex excommunicans, neque eius officiales, & ideo quamuis iudici non ſatisfiat, bene poteſt reus abſolui, ita Gutier. *in Canon. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 29. poſt alios Sotus *in* 4. *diſtinct.* 22. *quaſt.* 2. *art.* 3. *pag.* 690. & Vega *lib.* 3. *caſu* 30. *&* 178. Nec obſtat Couarru. *in dict. cap. Alma, part.* 1. *num.* 15. *fol.* 735. & alij oppoſitum ſentientes, quia loquuntur, quando non ſatisfit partibus, Rutil. *de anno Iubilæi, lib.* 5. *cap.* 15. *dub.* 19. Confert Concilium Tridentinum *ſeſſion.* 25. *cap.* 12. *de reformatione*, ibi, *niſi plena reſtitutione ſequuta.* quæ verba idem valent atque ſatisfacta parte; concordat Suarez *ſuprà, num.* 20. ex Motu Pij Quinti, in quo ſatisfacta parte extenditur abſolutio ad forum fori. Quinimo quando abſolutio fuit data in foro tantùm interiori, abſolutè tamen, per illam manet excommunicatus liber in quocumque foro; aut ſaltem per accidens, non cenſebitur liber, nec abſolutus in foro externo, quandiu non conſtiterit publicè de illa abſolutione in eo foro; quòd ſi conſtet, valebit abſolutio, nec erit neceſſaria altera pro foro externo, ſiue excommunicatio fuerit occulta, ſiue publica, ita Suarez *ſuprà num.* 24. addens ex vi illius abſolutionis poſſe hominem ſe

gerere

gerere in omnibus actibus ſiue occultis, ſiue publicis, perinde ac ſi nulla teneretur cenſura; deductus tamen poſt abſolutionem ad forum contentioſum in illo ne compellatur petere aliam abſolutionem, debet oſtendere ſe fuiſſe abſolutum; aliàs non poterit ſe gerere publicè deinceps tanquam abſolutus, ſed coram illis tantùm, quibus de abſolutione conſtat ſufficienter, Suar. *num.* 18.

Faciunt tradita per Henriquez *cap.* 17. *de excommunicatione, num.* 5. *per totum, littera S. T. V. & cap.* 28. *num.* 2. *littera O. & P.* vbi ait abſolutum pro foro pœnitentiæ, non egere noua abſolutione, niſi ad vitandum ſcandalum, poſſeque accipi illam abſolutionem pro vtroque foro ſatisfacta parte, ſi iudex fuerit benignus. Quòd ſi pars, vel iudex abſint, & diſtent poſita pecunia in manu alicuius, recurrat debitor ad Ordinarium præſentem, & per eius directionem abſolutus ſecurus eſto.

65. Nihilominus adhuc ambigi poteſt quoad côſecutionem Iubilæi, quomodo accipiêda ſint verba illa, *Niſi partibus ſatisfecerint, aut cum illis côcordauerint*, quandoquidem pœnitentes nequeunt abſolui, niſi adimpleta hac conditione ſatisfaciendi partibus? Dico primò poſſe abſolui, ſi partes verbo, aut ſcripto confiteantur ſibi fuiſſe ſatisfactum. ita Ægidius *de Sacramentis diſp.* 14. *dub.* 16. *n.* 249. Dico ſecundò, quando partes nequeunt ſatisfacere realiter creditoribus, ſatis eſt ſatisfacere data cautione pignoraticia, aut fideiuſſoria; ſed cautio, ſeu pignus non ſufficiunt vbi requiritur ſatisfactio realis, *cap. quoniam, de immunitate Eccleſiæ, & ibi* Barboſ. *in 6. num.* 4. *pag.* 347. Attamen hoc loco in caſu præſenti ſatis eſt dare pignus, vel fideiuſſorem idoneum, & ſufficientem, textus *in lege, ſi mandato Titij* 59. §. *vltimo, ff. mandati*, Couarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 3. *num.* 6. Quinimò ſi non poſſit pœnitens, eo quòd aduena eſt, aut pauper, fideiuſſorem, aut pignora inuenire, ſatisfacit præſtita cautione iuratoria, *Authentica Generaliter, Cod. de Epiſcopis, & clericis*, gloſſ. *in cap. final. de pœnis in 6. verb. & idoneè, & cap. quamquam, de vſuris in 6. verb. idoneè, cap. per veſtras, de donat. inter vir. & vxor. verb. Quam poteſt*, vbi Abb. *num.* 5. Iaſon *l. ſancimus, num. final. Cod. de verbor. ſignific.* Angel. *verb. cautio, fin.* Syluestr. *ibi ad finem*, Iulius Clarus *l.* 5. *receptarum.* §. *fin. quæſt.* 47. *verſ. ſed quæro quomodo*, Rolandus *conſ.* 43. *num.* 21. *& ſequentib. vol.* 2. Stabiturque iuramento dicentis ſe non habere fideiuſſorem, *gloſſ. fin. l.* 1. *ff. qui ſatiſdare cogantur*, Bald. *conſ.* 176. *num.* 2. *volum.* 1. Anton. Gomez *l.* 3. *var. cap.* 6. *n.* 17. & Barboſ. cum aliis, *l. diuortio* 8. §. *interdum, num.* 26. *ff. ſoluto matrimonio.* Tunc enim ſi Confeſſarius arbitretur pœnitentem adimpleturum iuramentum, poterit abſoluere illum, ita Caietanus *in verſ. abſolutio excommunicationis, cap.* 1. Nauarr. *cap.* 26. *num.* 7. *in fine*, Suar. *de cenſuris diſp.* 7. *ſect.* 2. *num.* 40. & Auila *eodem tractatu part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 8. *concluſ.* 1. Si autem Confeſſarius ſufficientem diligentiam non adhibuerit, peccat mortaliter, prout vult Nauarrus *ſuprà*. Quando autem iniuria non eſt liquida, aut dubitatur de damno illato, ſufficit cautionem idoneam dare ſatisfaciendi poſtea, Syluester *verb. abſolutio* 3. *numer.* 3. iuuat Henriquez *in ſumma lib.* 7. *cap.* 13. *numer.* 2. *poſt principium*, & Graffis *deciſ. lib.* 4. *cap.* 17. *ex numer.* 5.

66. Addendum hoc loco eſt, ſi quis abſoluatur ab excommunicatione cum obligatione comparendi coram Pontifice, ſi euaſerit ex morte, ſi poſtea virtute Iubilæi ſit abſolutus, excuſari à prædicta obligatione: ratio, quia abſolutio impenſa in articulo mortis tacitè ſecum fert obligationẽ comparendi coram Pontifice, quando excommunicatio à qua fuit abſolutus, erat reſeruata Pontifici: at verò abſolutio data virtute Iubilæi excludit obligationem comparendi, etiamſi excommunicatio ſit reſeruata Pontifici, ita Henriquez *lib* 6. *de pœnitentia cap.* 10. *num.* 5. *in commento littera G. in fine*, quem referens ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 32.

An verò abſolutio ab excommunicatione poſ- 67.
ſit impendi extra confeſſionem in foro conſcientiæ, contentio eſt: ſed affirmans pars eſt certa, eo, quia Iubilæus non præcipit, vt abſolutio excommunicationis impendatur audita confeſſione: ergo poteſt impendi extra confeſſionem, argumento eorum, quæ vult Suarez *tom.* 2. *de Religione, tract. de voto lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 4. dicens quando in indulto non decernitur, quòd commutatio fiat in foro pœnitentiali, aut audita confeſſione ſatis eſſe fieri in foro conſcientiæ; ſequitur in ſpecie Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 13. *num.* 2. *verſic. At quia*, vbi firmat ex praxi licitum eſſe abſoluere extra confeſſionem in foro conſcientiæ; quod etiam repetit infrà *c.* 30. *n.* 6. *verſ. ſicut de abſolutione à cenſuris dictum eſt.*

Sed contrà tradit Nauarrus *in ſumma cap.* 26. *num.* 31. *& lib.* 1. *conſ.* 28. *ad* 4. *quæſtion. de ſentent. excommunic.* Cordubenſ. *in ſumma quæſtion.* 19. *&* 187. Manuel Rodr. *in Bulla* §. 9. *num.* 54. *dicto* 5. ex ea ratione, quia in Bulla, vel in Iubilæo, & priuilegiis dici ſolet pœnitentem poſſe eligere Confeſſorem approbatum ab Ordinario, qui audita diligenter confeſſione eum abſoluat à peccatis, & cenſuris; ergo non extra confeſſionem, ſed intra excommunicatus debet abſolui; quæ etiam ſententia eſt Ludouici Lopez 2. *part. inſtruct.* vbi de clauibus, *cap.* 9. *col.* 9. & Vegæ 2. *tom. ſummæ cap.* 129. *caſu* 34. exiſtimandum abſolutionem cenſurarum virtute Bullæ, ſeu Iubilæi concedi in ordine ab abſolutionem peccatorum.

Nihilominus verius eſt poſſe abſolui à cenſura pœnitentem extra confeſſionem ſacramentalem; eſto dicatur in Bulla, Iubilæo, vel priuilegio, quòd abſoluatur pœnitens audita confeſſione, ita Manuel Rodrig. mutata ſententia, *in tomo* 1. *regul. quæſt.* 61. *art.* 7. Auil. *de cenſur.* 2. *part. cap.* 3. *dub.* 13. *fol.* 204 *pag.* 2. § *Secunda opinio*, poſt Victoriam, & Pennam, & alios grauiſſimos Magiſtros Salmanticenſes, quos ibi refert, ac ſequitur: accedit Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 13. *num.* 25. *& diſp.* 16. *num. vltimo*, poſſe ſcilicet dicens abſolui à cenſuris extra confeſſionem, quamuis dicatur auditis diligenter confeſſionibus, eo quòd nulla eſt neceſſaria connexio inter abſolutionem à cenſuris, & inter abſolutionem à peccatis; & illud, *auditis confeſſionibus*, refertur ad abſolutionem à peccatis, ad quam opus eſt confeſſione, Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 30. *num.* 6. relatus ab eodem Sanchez *vbi proximè, num. vltimo.* Fauet Nauarrus *in ſumma cap.* 26. *num.* 32. dum ait mortuum cum ſignis contritionis abſque abſolutione ſacramentali, poſſe poſt mortem abſolui à cenſura ab eo, qui in vita habebat facultatem abſoluendi à reſeruatis Papæ, non autem ab illo, qui id poterat duntaxat in mortis articulo. Vnde infert Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 8. *de ſacramentali abſolutione ſect.* 2. *num.* 58. *fol.* 378. bene poſſe impendi abſolutionem

ab

ab excommunicatione extra confeſſionem homini non confeſſo, ſine abſolutione à peccatis, & poſſe vnam abſolutionem ab altera diuidi.

Nec obſtat, quòd facultas abſoluendi à cenſuris videatur tribui, vt præludium quoddam neceſſarium ad abſolutionem à peccatis; & hæc non datur niſi homini confeſſo, quia ex dictis ſuprà, id non ſemper verum eſt, niſi quando abſolutio à reſeruatis impenditur per modum indulgentiæ conceſſæ confitentibus, vt fit in Iubilæo, quia de mente concedentis requiritur confeſſio valida, nec ſufficit inualida, nec propoſitum confitendi integrè, & in caſu Iubilæi non tollitur reſeruatio ſine vera confeſſione, vt ait Suarez, & alij *tom.4.diſt.31.num.22. ſect.4.* Reginald. *vbi ſuprà num.* 63. quia aliter non ſatisfactum eſt menti concedentis Iubilæum. Non tamen negat Suarez *tom.5.de cenſuris diſt.7.ſect.5.n.37.fol.221.§.quocirca,* poſſe accidere, vt detur per Iubilæum abſolutio à cenſura homini abſque abſolutione à peccatis, manereque liberum à cenſura pœnitentem, verbi gratia, ſi repentè moriatur pœnitens poſt abſolutionem cenſuræ, & ante abſolutionem à peccatis; vel quia voluntate mutata noluit abſolui pœnitens vlteriùs, vel Sacerdos noluit, vel non potuit formam perficere; in quibus caſibus exiſtimat Suarius *citatus*, abſolutionem excommunicationis validam eſſe, & peccata illa iam non manere reſeruata, & poſſe abſolui à quocunque Confeſſario habente iuriſdictionem abſoluendi: quia etiamſi illa abſolutio impendatur in ordine ad abſolutionem à peccatis; nihilominus non impenditur ſub conditione, ſed abſolutè, & ſimpliciter, & ſtatim obtinuit ſuum effectum, ita Suar. concordat Rodriguez in eo qui habet reſeruata ob excommunicationem *dict. art.* 7. Secus dicendum quando pœnitens habet reſeruata duntaxat, quia tunc non tollitur reſeruatio per confeſſionem, & abſolutionem nullam, cùm indulgentia non concedatur, niſi verè pœnitentibus, & verè confitentibus, & abſoluitur pœnitens nulliter non à ſuperiore, ſed à delegato virtute Bullæ, aut Iubilæi, quæ ſententia, quoad reſeruata duntaxat eſt communis Doctorum.

Quin etiam, ſi quis abſoluatur virtute Iubilæi, aut Bullæ facientis poteſtatem abſoluendi à reſeruatis habentibus adiunctas cenſuras, & abſolutio ſit nulla, vel ob defectum contritionis, attritionisve, vel quia malitioſè tacuit peccatorum aliquod, cenſura fuit omnino ablata; ratio, quia Confeſſarius virtute priuilegiorum Mendicantium, ſi ipſe mendicans eſt, vel gaudeat illorum priuilegiis, vel virtute Bullæ, aut Iubilæi poteſt abſoluere à cenſuris extra ſacramentalem confeſſionem, vt tradunt Rodriguez *d.art.* 7. Sà *in ſumma verb. abſolutio ab excommunicatione num.* 1. Auil. *de cenſuris 2. part. cap. 3. dub.* 13. poſt alios, quos ibi allegat: igitur abſolutio à cenſuris in noſtro caſu, quando confeſſio fuit nulla, ſi non valuit vt abſolutio ſacramentalis, valebit vti abſolutio extra confeſſionem, iuxta regulam *cap. vnic. de deſponſat. impuber. lib* 6. ſi non valet, quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt. Auferri autem tunc cenſuram volunt Roderic. *d tom. 1. queſt.21. art.7. ad finem,* & Suarius *de cenſuris diſput. 7. ſect. 5. numer.* 37. *verſic. quocirca, fol.* 221. Item, quia multoties accidit caſus, in quo neceſſe eſt abſoluere à cenſuris ſtatim, quia eſt dies feſtus ſolemnis, & pœnitens nondum eſt paratus ad confeſſionem incipiendam.

Denique, vt nihil intactum relinquatur, Parochus poteſt abſoluere ab excommunicatione non reſeruata extra confeſſionem, quia eius iuriſdictio eſt ordinaria, Manuel Rodrig. *in Bulla Cruciata* §. 9. poſt Sylueſtrum *verb. abſolutio 3. in principio,* & Auila cum aliis *2. part. cap. 7. diſput.3. dub.* 13. *fol.*204. Quinimo ex communi vſu poteſt abſolui etiam extra confeſſionem ligatus minori excommunicatione, eo quòd frequenter incurritur, Auil. *ſuprà, & part.2. cap.6. diſp.12. dub. 3. §. tertiò poſt,* Armill. *verb. excommunicatio num.* 20. Sylueſt. *excommunicatio 4. §. 1. & verb. abſolutio 1. num. 3. caſu 2.*

68. Quibus autem in caſibus poſſit Confeſſarius tempore Iubilæi differre abſolutionem, & communionem pœnitentibus? Dico primò, quando pœnitens accedit ad confitendum tempore Iubilæi, fortaſſis in exitu, & Confeſſarius nequeat audire integram confeſſionem ex aliqua cauſa iuſta, & rationabili, poſſe abſoluere pœnitentem à reſeruatis tam peccatis, quàm cenſuris, antequam elabatur tempus Iubilæi, & pro reliquis peccatis differre abſolutionem ad aliud tempus, in quo abſoluatur ab omnibus, quandoquidem prædicta crimina iam non ſunt reſeruata, Henriq. *lib. 7. cap. 11. §. ſi quis, num.* 3. & probatur, quia iuriſdictio delegati perpetuatur per quemcunque actum cœptum, *cap. licet vndique,* per textum ibi, *ſi iuriſdictione, de officio, & poteſtate iudicis delegati,* & ideo elapſo tempore non expirat iuriſdictio Confeſſarij re non integra, idem Henriquez *lib.3. de pœnitentia cap. 16. num.* 5. id inſinuat. Sed poſſe perfici confeſſionem poſt tempus elapſum, docent Fr. Manuel *in ſumma verb. Iubilæus cap.*185. *num.*11. *verſ. y ſi vno,* & Vega *in ſumma tom. 2. cap. 7. verb. indulgentias, caſu 5. ad finem,* & apertè conſtat ex *cap. gratum, & cap. relatum, de officio delegati,* vbi, quamuis ſit ſermo de iuriſdictione delegata in foro externo, non ceſſare illam in re non integra; idem dicunt de iuriſdictione fori interni; atque ita non ceſſare iuriſdictionem Confeſſoris, quoad confeſſiones cœptas, ait Palud. *in 4. diſt. 17. queſt.4. art.3. concluſ. 7. num.*25. D. Antonin. *3. part. tit.*17. *cap.9. in fine,* & alij, quos referens ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi lib.2. cap.13. n.15.* & Emmanuel de Sà *verb. indulg. n.14. verſ. ſi quis.*

Dico ſecundò, ſi pœnitens accedat ad confeſſionem in penultimo, ſiue vltimo die primæ, vel ſecundæ hebdomadæ, & Confeſſarius cognoſcat, illum omnia in Iubilæo præſcripta adimpleuiſſe in peccato mortali, retenta videlicet domi concubina, poſſe in hoc caſu prorogare Confeſſarium pœnitenti tempus abſolutionis pro aliquo tempore, vt pœnitens à ſe eliminet ruinam cadendi, & ea eliminata, poſſe abſolui, & ſacram Synaxim recipere ad effectum conſequendum, ita reſpondiſſe fertur Pium Quintum, Gregorium XIII. & Sixtum Quintum, viuæ vocis Oraculo interrogatus à Cardinali Toleto Pœnitentiario Sedis Apoſtolicæ, teſte Alphonſo de Vega *2. part. cap.7. verb. indulgentias,* quem referens ſequitur Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas *in tractatu de Iubilæo cap.10. num.*39. vbi addit eiuſdem ſententiæ fuiſſe Fr. Iaime de Rebulloſa *in theſauro Eccleſiæ diſcurſu 11. pag.*124.

69. Poſſe ne acquiri Iubilæum hunc, & ſimiles pleniſſimos abſque præſidio Bullæ Cruciatæ? Reſponſio eſt affirmatiua, poſſeque ſine illa conſequi fructum Iubilæi, cùm ſit conceſſus non vni, vel alteri loco; ſed vniuerſaliter omnibus fidelibus totius

totius Vniuerſi; & colligitur ex traditis à Sancio *in præcepta Decalogi lib.4. cap.54. num.62.* vbi cum Leonardo *lib.2. de iuſtitia, cap.42. dub. 12. num.60. verſ. reſponderi poteſt*, opinatur priuilegiis commutandi vota,& abſoluendi à reſeruatis conceſſis Religioſis erga ſæculares non derogari per Bullas Cruciatæ,niſi expreſſam,& ſpecificam contineant derogationem. Quam etiam partem ſequitur Henriquez *lib. 6. de pœnitentia cap. 16. num.7. & lib. 7. de indulgentiis cap. 28. num. 7. & in commento littera Z.* Igitur Iubilæus pleniſſimus propter eandem rationem, quòd ſit conceſſus omnibus fidelibus, non ſuſpenditur per Bullam Cruciatæ, per quam ſuſpenduntur vni,vel alteri monaſterio, & aliis locis particularibus indulgentiæ datæ, quales ſunt,qui viſitauerit talem,vel talem Eccleſiam, vel tale, vel tale Monaſterium, lucrabitur indulgentiam talem, vel talem, ad quam lucrandam ſæculares egent Bullæ Cruciatæ,Sanchez *vbi proximè* poſt Manuel *tom.1.de Regularibus quæſt.61. art.14.*

Attamen multo fortiùs,& clariùs non eſſe neceſſariam Bullam Cruciatæ ad acquirendum Iubilæum hunc,& ſimiles,teſtificantur verba ipſius, quæ ſic habent: *Quibus omnibus, & ſingulis,etiamſi de illis,eorumque totis tenoribus,ſpecialis,& ſpecifica, & indiuidua, non autem per clauſulas generales, idem importantes,mentio,aut expreſſio habenda, vel quæuis alia exquiſita forma, ad hoc ſeruanda foret, illorum tenores præſentibus, pro ſufficienter expreſſis, ac formam illorum traditam, pro ſeruata habentes: hac vice ſpecialiter,& nominatim,& expreſſè ad effectum præſentium, derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque*, &c.

Ex quibus patet non ſuſpendi per Bullam Cruciatam Iubilæos pleniſſimos in forma huius præſentis conceſſos, ſed indulgentias, & gratias particularibus Eccleſiis, & Monaſteriis indultas: hæ autem ſuſpenduntur per Bullas, non verò priuilegia,& indulta, quæ Religionibus, & familiis regularibus impertiuntur.Sanchez cum aliis *dict. cap. 54. num. 62.* Vnde priuilegia commutandi vota,& in eis diſpenſandi, & abſoluendi à reſeruatis conceſſa Regularibus erga ſæculares, nequaquam ſuſpenduntur, & ſæculares carentes Bulla poſſunt accedere ad Religioſos,& Religioſi poſſunt eos abſoluere à reſeruatis, & eorum vota commutare,quamuis ſæculares non habeant Bullam, quia cùm hæc priuilegia cedant in commune bonum fidelium, & vniuerſis Religionibus data ſint,vt ſuſpendantur, opus eſt ſpecifica mentione, non autem ſufficiunt verba generalia, ita Leonardus *lib.2.de iuſtitia cap.42. dub.12.num. 60. verſ. reſponderi poteſt.* Manuel mutata ſententia *in additionibus ad Cruciatam §.12.num.4. & tom.1. regul.quæſt.61. art.14.*& alij.

70. Quid de nauigantibus, ſeu itinerantibus, ſi velint in nauigatione, ſeu in itinere conſequi Iubilæum,quem debeant eligere Confeſſarium?Ratio dubitandi,quia Iubilæus loquitur de nauigantibus, aut iter agentibus, vt cùm primum ad ſua ſeſe domicilia receperint ſuprà ſcriptis omnibus peractis, vt ſuprà,eandem indulgentiam conſequi poſſint,& valeant. hæc ibi. Nomine autem *nauigantium,* non intelliguntur piſcatores oppidorum qui eunt, & redeunt in domos ſuas ſingulis hebdomadis, neque alij per breues dies ex vno loco ad alium nauigant: ſicut nomine itinerantium non intelliguntur,qui extra domum propriam per aliquos dies, vel hebdomadas in aliquo loco commorantur,ſed propriè dicuntur,qui iter agunt ex vno loco ad alium, & tranſeunt, neque detinentur per dies aliquos, vt notat Briſſonius *de verborum ſignificatione lib. 9 fol. 319.* Quare, qui extra domum, & patriam ſuam cognouit de publicatione Iubilæi in eo loco,vbi moratur,poteſt, ſi voluerit, ibi eum lucrari peractis omnibus in Iubilæo præſcriptis, aut poteſt expectare publicationem in propria fieri patria,vt in illa eum conſequatur.ita Villalobos *in ſumma tract.26.diffic.24. n.16.*poſt Fr.Manuel.Rodrig. *in ſumma verb. Iubil. cap. 183.*

Ad quæſitum ergo ſi contingat publicari Iubilæum Olyſipone, & in principio hebdomadæ naues ad Indiam Orientalem,vel ad Braſilicam Regionem proficiſcantur, bene poſſunt nauigantes auctoritate Parochi quem ſecum deferunt,lucrari Iubilæum peractis omnibus, & adimpletis, quæ in Mari peragi, & adimpleri poſſunt; reliquis autem in alia opera pia à Parocho commutatis. Ita mihi videtur ſine duce neque auctore, quem viderim; ſed ductus auctoritate verborum præſentis Iubilæi,quæ ſic habent,ibi: *Tam laicis,quàm Religioſis ſæcularibus, ſeu Regularibus in carcere, ſeu captiuitate exiſtentibus, vel aliqua corporis infirmitate, ſeu aliquo quocumque impedimento detentis, qui ſuprà expreſſa,vel eorum aliqua præſtare nequiuerint, vt Confeſſarius, quem elegerint, prædicta omnia, & ſingula, vel eorum aliqua, in alia pietatis operà commutare, vel in aliud proximum tempus prorogare poſſit, eaque iniungere, quæ ipſi pœnitentes efficere poterunt, pariter concedimus, & indulgemus*; ſic ibi.

Quocirca in hoc euentu etiam puto Confeſſarium, ſeu Parochum, ſi vnicus tantùm fuerit in naui, poſſe ſibi prorogare tempus ad implendum ea, quæ tum temporis, non potuerit adimplere, verbi gratia, confeſſionem, vel communionem; ex illa regula tradita communiter, cuius meminit Sanchez *lib. 8. de matrimonio,tota diſputatione 3. & in præcepta Decalog. lib.4.cap.37.num.45.& ſequent.* dicens non ſolùm habentes iuriſdictionem ordinariam, ſed etiam delegatam diſpenſandi in vniuerſum cum aliqua communitate; cuius ipſi ſunt partes,poſſe ſecum diſpenſare in votis,& ea commutare, & ſic eam iuriſdictionem in ſe ipſos exercere commutando propria vota, quæ facta à ſubditis poſſint commutare: ſic in noſtro caſu poterit Parochus nauigantium commutare ea, quæ non poteſt adimplere in alia opera pia, vel differre ad tempus; quia commutatio, & dilatio eſt actus iuriſdictionis ſpiritualis, quæ poteſt ab eodem in ſe ipſum exerceri; ſicut in alios poteſt; Sanch *d. cap.37.num.vltimo,*& priùs *d. lib.8. diſp.3. num.9.& 11.*

Iuuat etiam ſuſcipientes nauigationem longam poſſe hodie ex indulto Clementis Octaui, & Pauli V. audire ſacrum, quod fieri poteſt ſereno cœlo,& tranquillo mari cum magno prouentu,& vtilitate nauigantium,præſertim in nauibus onerariis ampliſſimis: atque ita introductum eſt vt in diebus feſtis ſolemnioribus nauigantes ſuſcipiant Euchariſtiam, & de facto teſtificatur Pater Fagundez *in ſuo pentalogo,præcepto 1. lib.3. cap. 10. num.14.& 15.* Vnde poſſe adimpleri etiam in mari præſtantiſſimum opus in Iubilæo præſcriptum, hoc eſt, ſuſceptionem ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, remoto omni periculo effuſionis ſanguinis,ſi adſit alius Sacerdos,qui conſecratum Calicem manu ſuſtentet, ne cadat:

Pro

71. Pro vagis, ſeu vagabundis hominibus, qui nullibi manentem ſedem habent, ac domicilium, ſed hinc inde vagantur per legem eius, qui manumiſit 27. §. *final. ff. ad municipal.* & Hoſtienſis *in ſumma de pœnitentiis, & remiſſionibus, §. cui confitendum, num.* 14. *verſ.* 4. *cùm quis quærit*, Nauarr. *cap. placuit, de pœnitent. diſt.*6. *num.*75. & 81. D. Antoninus 3.*part.tit.*17.*cap.*4.*caſu* 4. Sylueſter *Confeſſor.*1.*quæſt.*6.*verſ.*4. Tabien. *verb. abſolutio* 1. *num.*41.& alij.

Dicendum eſt vagos poſſe cuicumque Parocho fateri, & in quacunque Parochia fuerint præſentes poſt publicationem Iubilæi, poſſe illo frui peractis ibi in eo præſcriptis. Ratio, quia non eſt maior ratio de vno, quàm de alio; cùm nulli certo Parocho ſubdantur; & vbique ſortiuntur forum conſcientiæ, Goffredus *in ſumma tit. de pœnitentiis, & remiſſionibus num.* 17. Angelus *confeſſio* 3. *num.* 9. Sylueſt. *Confeſſor.* 1. *quæſt.* 1. & 6. Caietanus *ſumm. verb. abſolutio ex parte abſoluentis, §. libertas*, Victoria *de confeſſione num.*155. Henriquez *lib.* 6. *de pœnitentia cap.* 8. *num.*5. & Manuel *in ſumma tom.*1.*in* 2.*editione cap.*60.*num.*7. dicentes vagos vbique ſortiri forum conſcientiæ. Quod adeò verum eſt, vt vagi ſi hoſpitentur in aliqua Parochia obiter, in qua publicatus eſt Iubilæus, non teneantur in ea recipere Iubilæũ, nec Sacramenta, vt minus bene ait Petrus de Soto *lectione* 5. *de confeſſione §. ſed eſt in ſpeciali caſu*; ſed poſſunt ſuſcipere illum in alia Parochia diuerſa, ſi ſimul parochiani illius in eadem hebdomada Iubilæum lucrentur, ita Nauarrus *ſuprà d. num.* 80. Victoria *ſuprà*, Margarita Confeſſorum *fol.* 9. Bartholomæus à Ledeſma *dub.* 23. *de pœnitentia caſu* 2. Palacios 4. *diſt.* 17. *diſp.* 7. *fol.* 266. *in fine, & ſequem.* & Henriquez *lib.* 11. *de matrimonio cap.* 3. *num.* 3. quatenus aiunt vagos poſſe fateri cuilibet Curato Diœceſis. Non enim maior eſt ratio de vno, quàm de alio: nec hoſpitatio ad breue tempus facit parochianum, neque qui ad breue tempus hoſpitatur in aliqua Parochia, cenſetur habitare. *l.*1.*§.hæc autem verba, ff. de his, qui deiecerunt*, Sanchez *de matrimonio lib.* 3. *diſp.* 25. *num.* 4. & 5. & 7. Igitur non obſtante habitatione ad breue tempus, poſſunt vagi in alia Parochia conſequi Iubilæum, & ibi peragere omnia requiſita, & agere cum Parocho alterius Parochiæ, relicto Parocho Parochiæ, in qua hoſpitantur. Quòd ſi in aliqua ciuitate eſſet deſtinata Parochia pro vagis, vt dicitur eſſe in Compoſtella, ibi debent vagi ſuſcipere Iubilæum, vbi primum publicatus fuerit Iubilæus in prima, vel ſecunda hebdomada.

Quinimò, ſi vagi ad eam Parochiam vagis deputatam accedant tranſacto tempore publicationis, poſſunt illum lucrari, ita Summus Pontifex, dum loquitur de iter agentibus, qui non fuerunt præſentes, quando publicatio facta eſt, ita Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 2. & Fr. Manuel *in ſumma verb. Iubilæum cap.* 184. *num.* 18. & Hiſpaniarum Primas *in tractatu de Iubilæo cap.* 3.*num.*14. accedit tranſacto tempore conſequendi Iubilæum poſſe acquiri in Epiſcopatu proprio extra Parochiam propriam; vt conſtat ex litteris Iubilæi per hæc verba, *cæteris verò omnibus, & ſingulis fidelibus extra Vrbem exiſtentibus, in quibuſcunque ciuitatibus, terris, & locis*, &c. quæ verba oſtendunt mentem Pontificis eſſe, vt acquiratur Iubilæus vbique terrarum ab omnibus, qui interfuerint, quando publicatio facta fuit, ſiue exteri, ſiue alienigenæ, ſiue indigenæ fuerint. Hiſpaniarum Primas *ſuprà dict. cap.* 3. *num.* 8. & *numer.* 10. *fol.* 23. & *fol.* 24. & 25.

Quæ ſit poteſtas Confeſſariis electis pro votis commutandis tempore Iubilæi?

§. VI.

EPITOME.

72. *Confeſſor an poſſit commutare vota homini, qui tempore Iubilæi non fecit confeſſionem, quia non habebat, niſi venialia?*

73. *Pœnitens, qui non petiuit à Confeſſario tempore Iubilæi commutationem votorum, an poſſit poſtea elapſo tempore petere?*

74. *Commutatio poteſt fieri extra ſacramentum Confeſſionis, nec requiritur quòd fiat in opera ſimilia.*

75. *Vtrùm commutatio ſit facienda in alia opera æqualia magnitudine, duratione, & numero?*

76. *Quæ vota poſſint commutari per hunc Iubilæum, & an extendatur poteſtas ad vota iurata, & ad vota facta in fauorem tertij?*

77. *Pœnitens immemor voti, nolenſque commutari durante Iubilæo, an poſſit petere commutationem tranſacto tempore?*

78. *Vota pœnalia conditionalia, conditione impleta, an poſſint commutari?*

79. *Confeſſarius an idem debeat eſſe, qui abſoluat à reſeruatis, & vota commutet.*

80. *Qui non lucratus eſt Iubilæum, ſicut à principio intendebat, quia non adimpleuit omnia, an poſſit petere commutationem voti obliti?*

81. *An virtute Bullæ, ſeu Iubilæi facienda ſit commutatio in aliquod ſubſidium omnino ſpirituale?*

82. *Vota emiſſa ſub ſpe conſequendi Iubilæum, an poſſint commutari?*

83. *Confeſſarius an poſſit differre commutationem faciendam ad tempus Iubilæi elapſum?*

84. *Vota an poſſint commutari in materiam, quam ipſe Confeſſarius, vel vir doctus poſtea præſcripſerint?*

85. *Vota non manent commutata, ſi confeſſio fuit inualida.*

86. *Confeſſarius poteſt commutare vota peregrinationis, & quomodo?*

87. *Quæ vota caſtitatis, & Religionis poſſint commutari?*

88. *Epiſcopi an poſſint commutare vota caſtitatis perpetuæ, ac Religionis?*

89. *Vtrum poſſint commutari vota illius, qui non petiuit commutationem, nec lucratus eſt Iubilæum poſt tempus expletum Iubilæi?*

90. *An oporteat commutari votum illius à Confeſſario, qui noluit commutare niſi ſub conditione, ſi pœnitens lucratus fuerit Iubilæum?*

QVANDO pœnitens nulla præmiſſa confeſſione, eo quia non erat Conſcius culpæ mortalis, cùm re vera illius eſſet reus, non tamen erat memor, poterit ne tranſacto Iubilæo eligere Confeſſarium pro illo reſeruato, ſi cætera opera Iubilæi durante eo peregiſſet? Negat Henriquez *de pœnit.lib.*6.*cap.*16.*num.*6. ratio, quia iam 72.

tempus

Digitized by Google

tempus delegationis tranſactum eſt ; nec cauſa intra illud incepit : non enim lucratus eſt Iubilæum ſecundùm veriorem opinionem ; quamuis ipſe probabile oppoſitum cenſeat, adhuc tamen non poſſe abſolui tranſacto Iubilæo à reſeruatis oblitis, nec vota illius commutari, ita *vbi ſuprà, & lib. 7. de indulgentiis cap. 12. num. 2.*

Alij tamen, quorum meminit Henriquez *dict. cap. 16. num. 6. in commento littera H.* probabiliter opinantur hunc fuiſſe lucratum Iubilæum, qua opinione retenta volunt poſſe abſolui à reſeruatis oblitis, & illius vota commutari, ſequitur Sanchez *de matrimonio lib. 8. diſput.* 15. *num.* 19. quoniam Iubilæus ſemel acquiſitus facit ius, & facultatem omni tempore eligendi Confeſſarium pro reſeruatis commiſſis vſque ad tempus Iubilæi ; quæ ſententia tanquam probabilis admitti poteſt. Sed de his ſuprà *n.* 50.

73. Quin potiùs, ſi pœnitens voti memor durante Iubilæo noluit petere commutationem, adhuc poteſt exacto tempore mutata voluntate petere commutationem ; quoniam priuilegium Iubilæi eſt perpetuum, neque eſt ligatum tempori, vt probatur ex gloſſa *in cap. litteris, de procuratoribus in 6. & ibi* Archid. & Anchar. *ad finem, oppoſitione penult.* dicentes electum ad beneficium poſſe illud repudiare, & poſtea mutato animo illud acceptare, ſi conferens in eadem permaneat voluntate. Ita Loazes *de matrimonio Regis Angliæ, dub.* 12. *num.* 28. ſicut ille, qui fictè conſenſit in matrimonio, ſatis eſt, vt matrimonium conualeſcat, quòd ipſe de nouo conſentiat manente in virtute alterius coniugis priore conſenſu, ita Hoſtienſis *cap. dilectus, de ſponſalibus, ſuper verb. contrario*, Ioannes Andreas *ibi n.* 7. Nauarrus *in ſumma cap.* 22. *num.* 8. Ludouic Lopez 1. *part. inſtruct. c.* 85. *ad finem § penult.* poſt Syluestrum *verb. matrimonium octauum, quæſt.* 2. & alij. Igitur quamuis pœnitens voti memor intra tempus debitum noluerit commutari, poteſt tranſacto tempore mutata voluntate commutationem virtute Iubilæi procurare, Sanchez *dict. diſput.* 15 *num.* 18. *& diſput.* 32. *num.* 2. *& in præcepta Decalogi lib.* 4. *cap.* 54. *num.* 41. *per totum*, & alij apud Hiſpaniarum Primatem *in tract. Iubilæi cap.* 8. *num.* 4. *verſic. A ſecunda.*

74. Poſſit ne commutatio votorum extra confeſſionem ſacramentalem fieri, anceps eſt quæſtio ? Nam Manuel *in Bulla Cruciata* §. 9. *num.* 113. *verſ. regula nona*, tradit intra confeſſionem commutationem eſſe faciendam ; ſequitur Ludouicus Lopez 1. *part. Inſtructory*, vbi de clauibus, *cap.* 9. *col.* 9. & Vega *tom.* 2. *ſumma cap.* 129. *caſu* 34. Sed oppoſitum eſt probabilius, quod ſequitur idem Manuel tanquam probabile *in ſumma tom.* 2. *cap.* 99. *num.* 6. *de iuſt. quæſt.* 4. *art.* 3. *verſ. poſt hæc, de priuilegiis.* Attamen Henriquez *de indulgentiis lib.* 7. *cap.* 30. *num.* 6. abſolute tradit hanc partem cùm dicat abſolutionem ab excommunicatione poſſe impendi virtute Bullæ extra confeſſionem, & diſpenſationem voti non pertinere ad forum pœnitentiæ: imò addit Sancius *d. diſp.* 15. *num. vltimo*, adhuc non eſſe neceſſariam confeſſionem in commutandis votis ; eſto in priuilegio, ſeu Bulla dicatur, *auditis diligenter confeſſionibus*, vt dicitur in Bulla Cruciatæ, & interdum in Iubilæo, & in priuilegiis Religioſis conceſſis ; quia hic ablatiuus abſolutus non refertur, niſi ad abſolutionem peccatorum, ad quam neceſſaria eſt confeſſio; Manuel de Sà *verb. abſolutio ab excommunicatione, num.* 1. idem tenet, quoad cenſuras poſſe non in foro exteriori ab illis abſolui, ſed in foro interiori extra confeſſionem ; niſi expreſsè aliud caueatur in priuilegio: quod etiam eſt dicendum de diſpenſatione, & commutatione, Auila *de cenſuris* 2. *part. cap.* 3. *dub.* 13. *fol.* 204. Sanch. *ſuprà diſp.* 15. *num.* 25. *& diſp.* 16. *num. vltim.* eo quia verba audita confeſſione referuntur duntaxat ad abſolutionem à peccatis, non autem à cenſuris, & multo minus ad diſpenſationem, ſeu commutationem voti, vel irregularitatis; hæc enim omnia fieri poſſunt extra confeſſionem ſacramentalem, in foro tamen interiori.

Probatur ex litteris Iubilæi huius, vbi non præcipitur, quòd fiat commutatio in ſacramento Confeſſionis, ſed quòd fieri poſſit à Confeſſario approbato : igitur non eſt neceſſarium quòd fiat in ſacramento Confeſſionis, per tradita à Suario *tom.* 2. *tractatu de voto lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 4. dicente quando priuilegium non præcipit fieri commutationem in foro pœnitentiali, ſatis eſſe fieri in foro conſcientiæ, vt apparet ex præſenti Iubilæo: quinimo Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 30. *num.* 6. *fol.* 577. *col.* 1. ait commutationem, ſi fiat per Ordinarium, prodeſſe pro vtroque foro ; ſi autem per priuilegium, pro foro tantùm conſcientiæ, & poſſe fieri extra confeſſionem, nec obeſt quòd commutatio fiat ab vno Confeſſore electo, & confeſſio fiat alteri, quia, vt dictum eſt, diuerſitas Confeſſorum ſecundùm Suarium *tom.* 4. *de pœnitentia diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 21. eſt tantùm materialis, & vterque electus ad hunc finem eſt vnus integer Confeſſarius, Hiſpaniarum Primas *cap.* 11. *n.* 24. *& duobus ſequentibus*, poſt Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 7. *num.* 17. vbi concludit, quando Confeſſario virtute Iubilæi datur facultas abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota poſſe pœnitentem eligere Confeſſarium vnum, vt abſoluat à reſeruatis, & alium, vt vota commutet, quem referens ſequitur etiam Fr. Laurentius Portelenſis *in dubiis regularibus, verb. indulgentia, num.* 8. *ad finem.*

An verò commutatio votorum ſit facienda in opera pia ſimilia in ordine ad eundem finem? Reſponſio eſt negatiua, atque ita ſi votum erat ad domandam carnem, bene poteſt commutari in votum frequentandi ſacramentum Confeſſionis, quæ eſto non habeant eundem finem, conducunt tamen ad puritatem animæ, ſi pœnitens commutationem acceptet animo, & intentione adimplendi, & frequentandi Sacramenta eadem. Ratio, quia in commutatione votorum non eſt opus, vt ſeruetur vnitas, aut ſimilitudo, ſed ſatis eſt votum reale in perſonale, & perſonale in reale commutari, conſtat ex *c.* 1. *de voto*, vbi votum perſonale peregrinationis Hieroſolymitanæ commutatur in eleemoſynas ; quæ ſunt quid reale, ita Angelus *verb. votum* 4. *num.* 10. contra Roſellam *verb. votum* 5. *num.* 6. dicentem votum neceſſariò commutandum in ſimilem materiam, cui ſubſcribit Syluester *verb. votum* 4. *in fine*, & alij apud Barboſam *de voto cap.* 2. igitur non eſt neceſſarium ſeruare vnitatem, aut ſimilitudinem in votis commutandis, Suarez *de Religione tom.* 2. *tract. de voto lib.* 6. *cap.* 19. *num.* 16. *&* 17. Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 56. *num.* 2. qui tradunt vota realia in perſonalia, & perſonalia in realia commutari poſſe.

Illud tamen in commutationibus conſiderandum eſt, quòd magis competit bono ſpirituali pœniten

pœnitentis, quamuis materia commutationis non ſit æqualis, vt colligitur ex *dict. cap. 1. de voto, in verb. & cauſam commutationis,* per quem requiritur cauſa dum commutatio non fit in rem euidenter meliorem, Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 18. quæſ. 3.* Leſſius *de Iuſtitia lib. 2. cap. 40. dubio 11. num. 96.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 4. numero 14.* & Suarez *ſupra d. lib. 6. cap. 18. numer. 9.* & Sayr. *in claui Regia lib. 6. cap. 12. numero 25.* Vnde nunquam fiet bona commutatio in alia opera pia, quæ quamuis ſecundùm ſe ſint multo præſtantiora, & excellentiora, ſi ad eundem finem conſequendum non fuerint accommodata, ita præcitati. Neque erit ab re fieri commutationem voti in alia opera, quæ vouens ſine voto exercere ſolet, vt ſi ſolet quotidie recitare Roſarium Beatæ Virginis, aut aliquibus diebus ieiunare, aut menſtruas confeſſiones frequentare; non tamen placet commutatio in opera aliàs debita de præcepto, Leſſius *de Iuſtitia lib. 2. cap. 40. dub. 11. num. 87.*

75. Porrò Confeſſarij virtute Iubilæi debent commutare vota in opera æqualia, prout volunt Caietanus 2. 2. *quæſtion. 88. articul. 12. & in ſumma verb. votum. cap. vltimo, verſ. & quia.* Roſella *eodem verb. 5. numero 6.* Couarr. *de pactis 1. part. §. 3. numero 4. verſic. illud verò,* Gregor. Lopez *l. 5. verb. comando tit. 8. partit. 1.* Suarez *2. tom. de Religione tractatu de voto lib. 6. cap. 12. num. 6. & cap. 19. num. 7. & 8.* Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 18. quæſ. 6.* & Alcozer *ſumma cap. 16.* vbi de commutatione votorum, *concluſ. 2. fol. 57. pag. 1.* ex ea ratione, quia verbum *commutatio* docet eſſe faciendam in rem æqualem ad modum contractus, qui ſuapte natura petunt æqualitatem, quæ ſeruari debet inter contrahentes. Vnde ſi quid minuatur de vera æqualitate in votorum commutatione, iam non erit præciſa commutatio, ſed accedet ad naturam donationis. Nec placet commutatio in minus, quando adeſt cauſa in vouente, vt placuit Angelo *in ſumma verb. votum 3. num. 26.* & Cordubæ *ſumma quæſtion. 149. & 150. in fine,* dicentibus poſſe fieri in paulominus: aliàs poteſtas commutandi nullum habere effectum, cùm commutatio fieri poſſit ab ipſo vouente auctoritate propria in bonum æquale; in quam partem inclinant abſolutè Manuel *in Bulla Cruciata §. 9. num. 107. & in additionibus ad eundem §. num. 107.* Henriquez *lib. 7. de indulgentiis cap. 30. num. 5.* & Emmanuel Sà *in ſumma verb. votum,* vbi de votorum irritatione, *numer. 10.* his verbis: *Auctoritate ad commutandum ſunt qui dicant ſolum opus eſſe, cùm eſt commutandum in minus, & quod cùm Papa dat poteſtatem commutandi, intelligitur in aliquid minus,* ſequitur Leonardus *lib. 2. de iuſtitia, cap. 40. dub. 11. numer. 95.* & Toletus *lib. 4. ſumma, cap. 18. num. penultim.* non ex ratione Angeli, & Cordubæ, ſi adſit cauſa iuſta; ſed quia quod paulo minus in quod fit commutatio, cenſetur moraliter æquale.

Nihilominus cùm æqualitas materiæ ſubrogatæ per commutationem non ſit accipienda mathematicè, ſed moraliter, & arbitrio prudentis, ita, vt nullum diſcrimen, aut paruum reperiri credatur inter vtrumque, dicendum eſt, vt commutatio ſuſtineatur ſatis eſſe, ſi fiat in rem non notabiliter minorem; quia quamuis ſimile non ſit idem, gloſſ. *in l. quod Nerua,* & *ibi* Bartol. *ff. depoſiti,* Menoch. *lib. 2. caſu 84.* Gutierr. *pract. lib. 2. quæſtion. 176. num. 4.* & Cardinal. Tuſch. *tom. 7. littera S. concluſion. 147.* vbi *numero 2.* declarat de facili ſimile, licèt non ſit idem, tranſire in idem: ergo parium eſt eadem iuris diſpoſitio, & iudicium, *cap. inter corporalia, de tranſlatione Epiſcopi,* & *ibi* Barboſa *verb. cum de ſimilibus,* vbi quamuis loquatur, quando per omnia ſunt conuenientia: attamen quando parum diſtant, nihil diſtare videntur, eo quòd parum, & nihil æquiparantur, gloſſa *in l. pupillus §. ſi ego, in verb. ex contrario, ff. ad leg. falcidiam, cap. coram dilecto 34. de officio delegati,* Tiraquel. *de iudicio, in rebus exiguis, verſ. 8. pag. 53.* & Surd. *conſ. 197. num. 2. & 21.* Igitur valebit commutatio, ſi fiat in rem non multo minorem virtute Iubilæi, ſeu Bullæ, vel priuilegij, quia æqualitas non conſiſtit in puncto indiuiſibili, ex Sylueſt. *vbi ſuprà,* & ex Ludouic Lop. *1. part. inſtruct. cap. 50.* & ex Azor *1. part. inſtit. lib. 11. cap. 18. dub. 13. in fine:* atque ita commutari poſſunt in aliquid mitius, & parum minus: alioquin priuilegia nihil operarentur, cùm abſque illis poſſint vota ſine cauſa in melius, & cum cauſa in æquale bonum auctoritate Prælati commutari, prout cenſent Medina *lib. 1. inſtruct. Sacerdot. cap. 14. §. 7.* Aragon. *2. 2. quæſt. 88. artic. 12.* & alij, quibus adhæret Sayr. *in Claui Regia, lib. 6. cap. 11. num. 19. verſic. primò,* quid liceat, manente obligatione temporis, Suar. *dict. lib. 6. cap. 19. num. 21.*

Petes, quænam vota poſſint commutari per Iubilæum, & an extendatur hæc facultas ad vota 76.
iurata, & ad vota facta in fauorem tertij? Quoad primum, omnia, & quæcunque vota, excepto perpetuæ caſtitatis, & Religionis poſſunt commutari virtute Iubilæi. Conſtat ex litteris illius ibi, *Et inſuper vota quæcunque, (Religionis, & caſtitatis exceptis,) in alia pia, & ſalutaria opera commutare.* Dixi, *caſtitatis perpetuæ,* quia Confeſſores virtute Iubilæi poſſunt commutare, vel diſpenſare votum ad tempus factum, puta ad ſeptem, vel octo annos; ſed de hoc infrà *numero 87.* Quoad vota iurata etiam per Iubilæum poſſunt commutari. Non enim vota iurata ob iuramentum, deſinunt eſſe vota. Hæc ſententia non placet noſtro Azorio *1. part. inſtit. lib. 11. cap. 10. quæſ. 2. & cap. 18. quæſ. 16. & cap. 19. quæſ. 19.* & Leſſio *lib. 2. de iuſtitia, cap. 40. dub. 11. numero 94.* dicentibus in votis iuratis eſſe duo vincula expreſſa; & ideo nomine votorum non venire vota iurata, quæ apertè maiora ſunt voto ſimplici.

Nihilominus concluſio eſt certa, facultatem delegatam ad diſpenſandum in votis, vel ad commutandum comprehendere diſpenſationem, & commutationem iuramentorum, quæ ſoli Deo fiunt, ex eo fundamento, quia vinculum voti, & iuramenti in hoc conueniunt, quòd tota obligatio vtriuſque reſpiciat ſolum Deum, & ad eius honorem tendat, & Deus ſolus ſit creditor eius obligationis. Ergo facultas circa vota, iuramenta etiam comprehendit, ita Suarius *tom. 2. de Religione lib. 6. de voto cap. 14. ex numero 14. ad numer. 22.* Et quamuis Sanchez *dict. lib. 4. cap. 53. num. 18.* opinetur tanquam verius, quando iuramentum non eſt præſtitum in voti confirmationem, ſed independenter ab illo, & tantùm concomitãtes, tunc priuilegium circa votum non comprehendere votum, & iuramentum ſimul concurrentia: nihilominus putat probabilem valde eſſe ſententiam noſtram, videlicet per illam

facultatem

facultatem ad vota poſſe extendi circa iuramentum, & votum concurrentia, idem Sanchez *dict. lib.8. diſp.2.num.etiam* 18. poſt Sayro *in claui lib.5. cap.* 8. *num.* 9. *verſ. dixi*, vbi ait habentem poteſtatem diſpenſandi in votis, poſſe ſimiliter in iuramentis de eadem re diſpenſare, Hiſpaniarum Primas cum aliis *in tractatu de Iubilæo cap.* 11. *numer.* 6. addens ex Sancio *dict. lib.* 8. *diſp.* 2. *ex num.* 18. *vſque ad num.* 23. *& cap.* 53. *ſuprà numero* 8. quando Pontifex concedit facultatem commutandi vota, conceſſiſſe ſimul licentiam commutandi iuramenta, quamuis ſint ſeparata à voto.

Quoad vota denique facta in fauorem tertij, ſiue ſint realia, videlicet maritandi orphanas, ſiue perſonalia, videlicet ſeruiendi ægrotis in aliquo xenodochio; verbi gratia, ſi quis dicat, Promitto Deo dare talem, vel talem eleemoſynam, tali homini, aut tali loco pio, poterit Confeſſarius virtute Iubilæi commutare ſimilia vota abſque vllo conſenſu, & abſque licentia illius hominis, vel illius loci pij. Ratio, quia primariò, & principaliter vota illa fuerunt facta Deo, & in eius honorem; & ipſe acquiſiuit ſibi ius, & propriè eſt creditor: homini autem, aut loco pio nullum quæſitum eſt ius compellendi per modum actionis vouentem exequi votum, ſed ſola vtilis actio implorandi officium iudicis ad compellendum, Sanchez *dict. lib.* 4. *cap.* 41. *num.* 7. Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 30. *numer.* 5. *&* 6. Graff. *deciſion. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 11. Azor *inſtit. moral.* 1. *part. lib.* 11. *cap.* 19. *quæſito* 12. Leſſio *de Iuſtitia lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 58. & Suarez *de voto lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 3. *&* 11. Nullum enim ius acquiritur illis ex promiſſionibus, aut donationibus factis cauſis piis ante acceptationem: ac proinde ſimilia vota Deus acceptat, quatenus cedunt in ſuum honorem, Sanchez *ſuprà num.* 11. poſt plures.

Quod procedit etiam, quando quis promittit Sancto Ignatio ſe daturum eius Eccleſiæ calicem, adhuc enim promiſſio eſt reuocabilis ad effectum commutandi, quia cùm votum ſit promiſſio Deo facta, quamuis fiat Sancto, ita debet intelligi, vt ſoli Deo ius quæratur; eo quia voluntas illius Sancti eſt omnino conformis diuinæ, ac proinde, votum eo modo emiſſum ſubiicit commutationi, vel diſpenſationi, Caietanus *in ſuis quodlibetis tom.* 2. *tract.* 11. qui eſt *de voto*, *quæſt.* 3. *verſ. nec oportet*, Suarius *tract. de voto lib.* 6. *cap.* 15. *numer.* 10. vbi hoc intelligit, ſiue hoc votum factum ſit Deo in honorem illius Sancti, ſiue Deo, & Sancto ſimul.

Secus ſi votum fiat hoc modo. Promitto Deo me tibi daturum decem aureos, ſi pauper ſit præſens, & acceptet, non poterit dari diſpenſatio, nec commutatio ſine conſenſu tertij, ita Suarius *dict. cap.* 15. *num.* 11. eo quòd tertio fuit ius quæſitum, quamuis Sanchez *dict. cap.* 41. *num.* 15. addat in hoc caſu non repugnare fieri diſpenſationem conſiderato vinculo promiſſionis humanæ: attamen niſi hoc explicetur in conceſſione Iubilæi, non ſunt commutanda ſimilia vota in fauorem tertij facta, cum præiudicio illius, cui facta fuerunt, ex traditis à Suario *d.cap.*15.*num.*7. *& num.* 11. & Hiſpaniarum Primas *cap.*11.*num.*10. *ad finem.*

77. Sequitur famigerata controuerſia, an pœnitens immemor omnino voti, qui propterea noluit commutationem petere, an tranſacto tempore Iubilæi poſſit illam poſtulare? Sunt, qui negant, quia exigitur ad diſpenſandum, ſeu commutandum cognitio cauſæ ſufficientis, & ex conſequenti cognitio votorum, & qualitatum eorum, nec ſufficit dicere: Diſpẽſo tecum, ſeu commuto vota ſi quæ habes, in quantum ego poſſum, & tu indiges. Dicendum tamen eſt poſſe petere commutationem voti obliti, eo quòd ad petendum illam non eſt præſcriptum tempus intra quod talis petitio eſſet requirenda; ſed terminus tantùm fuit datus intra quem diligentiæ erant exequendæ ad Iubilæum comparandum, nimirum prima hebdomada, vel ſecunda à die publicationis. At verò quoad indulgentias conceſſas, & priuilegia data, nullum tempus limitauit; per hæc verba: *Concedimus, vt poſſint hac vice tantùm idoneos Presbyteros approbatos eligere, qui eorum confeſſionibus diligenter auditis, licitè valeant ipſos abſoluere, & vota commutare quæcunque in alia pia, & ſalutaria opera, exceptis Religionis, & caſtitatis.* Sic ibi ſummatim; ita Stunica *quæſt.* 5. *de voto, num.* 39. Henriquez *lib.*7.*de indulgentiis*, *cap.*11. *num.* 4. Emmanuel Sà *in ſumma verb. indulgentia num.* 14. ibi poteſt tunc abſolui à reſeruatis, & commutari in votis, etiam quæ oblitus eſt reſeruatis, ac in oblitis etiam diſpenſari; redditque rationem, quod cœpta cauſa manet delegati poteſtas, donec terminetur, hoc eſt, tam quo ad abſolutionem, quàm quo ad diſpenſationem. Durat ergo poteſtas Confeſſario, quia ius acquiſiuit pœnitens per ipſum Iubilæum, vt poſſet eo tranſacto poſtea apud quemcunque Confeſſarium approbatum reſeruata oblita confiteri; & liberari à reſeruatione votorum, cùm tam vota reſeruata, quàm peccata concedantur. Ergo ſicut poteſt pœnitens petere commutationem voti memor tranſacto tempore à quo noluit liberari durante eo, ſi immemor voti commutationem tranſacto Iubilæo poterit petere. Sanchez *lib.*8.*diſp.*15.*n.*18.*& diſp.*32. *num.*2. & diximus ſuprà *num.*73.

Multo fortiùs hæc procedunt, quando commutatio generalis præceſſit, & in genere commutatio facta fuit, & ſi pœnitens non meminerit materiæ voti, etiamſi Confeſſarius tempore Iubilæi ſolùm dicat, Commuto tibi omnia vota ex tunc in ea opera, quæ mihi, vel aliis placuerint ſecundùm rectam rationem; quam formam probat Suarez *de Religione*, *tom.* 2. *tractatu de voto, lib.*6. *cap.* 16. *num.*15. & Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 4 *cap.*54. *num.*31. ſubdens Confeſſarium non teneri facere commutationem votorum intra tempus, quo comparatur Iubilæus, ſed poſſe eam differre in aliud tempus, ſi velit maturiùs conſiderare commutationis modum, Beja *in ſuis reſponſis* 2.*p.caſu* 9. & Sayr. *in Claui, lib.*6. *cap.*12.*n.*18.

Vetus inter Theologos eſt ambiguitas, an vota pœnalia, & conditionalia adimpleta conditione poſſint commutari per Iubilæum, ſi ſint de exceptis, & reſeruatis Summo Pontifici? Reſponſio ſit: probabile eſt ante incurſam pœnam, & ante conditionem impletam poſſe Epiſcopos diſpenſare in votis pœnalibus caſtitatis, & Religionis, & cæteris reſeruatis: ſecus poſt incurſam pœnam, & conditionem impletam; quia ſemel incurſa pœna, vota Religionis, & caſtitatis fiunt omnino abſoluta, & iam non dependent à futuro euentu: atque ita non manent quoad diſpenſationem, ſeu commutationem ſub ditione, & poteſtate Epiſcoporum, nec ſub Confeſſario virtute Iubilæi electo. Ratio, quia in votis 78.

Digitized by Google

abſolutis tam Religionis, quàm caſtitatis omnino emiſſis nequeunt Epiſcopi, & Confeſſarij quicquam; ſed impleta conditione ea vota ita obligant perinde, ac ſi à principio facta eſſent abſolutè; vt habetur *in leg. potior* 11. *in fine principij, ff. qui in pignore potiores habeantur*, ibi: Cùm enim ſemel conditio extiterit, perinde habetur, ac ſi illo tempore quo ſtipulatio interpoſita eſt, ſine conditione facta eſſet. Igitur manent extra poteſtatem Epiſcoporum, & Confeſſarij electi adueniente conditione: obligant enim poſt impletam conditionem eodem modo quo vota abſoluta.

Probatur argumento ſponſalium, ſeu matrimonij ſub conditione initorum, quæ adueniente conditione fiunt legitima, non minus, quàm ſi ab initio abſoluta eſſent, *cap. vnico, in fine in* 6. & argumentum ab æquiparatis valet in caſu æquiparato, *l. Stichus, ff. de manum. teſtam.* Surd. *de alimentis tit.* 9. *quæſt.* 1. *n* 9. *& conſ.* 393. *num.* 36. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *quæſt.* 46. *num.* 24. & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 198. *num.* 70. & in caſu propoſito docent ex Theologis Sotus *de cauendo iuram. abuſu* 1. *part. cap.* 9. *& lib.* 7. *de iuſtitia quæſt.* 2. *artic.* 1. *ad* 4. *quæſtion* 4. *artic.* 3. *column.* 5. *verſic. Vnum verò*, Corduba *in ſumma quæſt.* 152. Angles Floribus 2. *part.* vbi de voto, *quæſt. vnica art.* 8. *difficult.* 10. Manuel *in Bulla Cruciata* §. 9. *num.* 124. *dub.* 2. quod mouet circa votum Religionis, & Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 10. *quæſit.* 3. *& cap.* 19. *quæſ.* 13. & ex Canoniſtis Gutier. *lib.* 2. *quæſt canon. cap.* 22. *num.* 50. *& ſequent. & num. vltimo*, Couarru. *cap. quamuis pactum* 1. *part.* §. 3. *num.* 12. *de pactis in* 6. & Graffis *deciſ.* 1. *part. lib.* 2. *cap.* 28. *numero* 3. qui omnes loquuntur de votis pœnalibus caſtitatis, & Religionis, & cæteris reſeruatis.

Quorum ſententia procedit etiam ſuo modo in votis conditionalibus, caſtitatis ſcilicet, & Religionis, poſſe nimirum ante impletam conditionem diſpenſari, ſecus poſt impletam: eo quia ante impletam conditionem ea vota non obligant, niſi ſecundùm quid adueniente tandem conditione, & ante eam non habent perfectionem voti, nec reſeruantur ſuperiori, donec conditio impleatur; & hanc partem tradunt Manuel 2. *tom. ſumma cap.* 97. *num.* 2. Vega 2. *tom. ſummæ cap.* 129. *caſu* 10 & Leſſius *de iuſtitia cap.* 40. *lib.* 2. *dub.* 13. *num.* 106. *caſu.* 7.

Probabilius tamen eſt in huiuſmodi votis conditionalibus, ſiue ſint pœnalia, ſiue non, ſi conditio erat de futuro, poſſe diſpenſari ante, & poſt impletam conditionem, ſiue ab Epiſcopis, ſiue à Confeſſariis electis, virtute huius Iubilæi, & ſimilium. Ex ea ratione, quia conſideranda eſt radix obligationis, quæ reperitur in huiuſmodi votis, quæque eſt imperfecta voluntas pendens à futuro euentu; atque ita cùm talis obligatio promanet ex voluntate quadam imperfecta, & ex conſenſu dependente à futura conditione, nunquam cenſebitur votum omnino reſeruatum: ideo poterit ſuper his votis cadere diſpenſatio, aut commutatio; cùm obligatio eorum procedat ex voluntate imperfecta, & non omnino affecta ad caſtitatem, aut Religionem; ſed ex amore rei poſitæ ſub conditione, quam vouentes conſequi optabant: quemadmodum vota pœnalia non procedunt ex amore rei promiſſæ, quibus rationibus grauiſſimi Patres hanc partem tuentur, nimirum Cardinalis Toletus *in ſumma lib.* 4. *cap.* 10. *numero* 11. vbi ait eſſe Victoriæ, item Antonius Gomez *in Bulla Cruciata, clauſula* 10. *num.* 99. Petrus Ledeſma *in ſumma* 2. *part. tract.* 10. *cap.* 8. *dub.* 4. §. *loquendo de votis*, & alij quos referens ſequitur Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſput.* 10. *num.* 13. *verſ. tertia ſententia, & lib.* 4. *in præcepta Decalogi, cap.* 40. *num.* 99. *verſ. etiam tertia ſententia*, vbi de hac re latiſſimè: quibus accedit Albetanus *in ſumma compendioſa Sacramentorum part.* 2. *cap.* 15. *num.* 9. relatus à ſapientiſſimo Hiſpaniarum Primate *in ſuo tractatu de Iubilæo in addit. ad cap.* 11. *num.* 14. Ac proinde poſſe ea vota diſpenſari, & commutari etiam virtute Cruciatæ, aut Iubilæi per Confeſſarium electum. Eſt extra omnem controuerſiam, quia non ſunt reſeruata Summo Pontifici. Non enim, qui ſic vouent, intendunt vouere Religioné, neque caſtitatem, & ex conſequenti non ſunt vota Religionis, aut caſtitatis reſeruata.

Confirmatur ex modo vouendi, voueo Religionem, ſi ex hoc naufragio, vel ſi ex hac ægritudine, aut ſi ex hoc periculo euaſero. Item, voueo caſtitatem, ſi rurſus in fornicationem incidero; item ſi iterum luſero, voueo vel Religionem, vel peregrinationem Hieroſolymitanam, quæ vota ſunt conditionalia alia, & alia conditionalia pœnalia, & vtraque, adimpleta conditione, & pœna incurſa poſſunt diſpenſari, vel commutari tam ab Epiſcopo, quàm à Confeſſore virtute Iubilæi. Non enim habent rationem propriam voti Religionis, caſtitatis, aut peregrinationis, neque procedunt ex amore, aut ex deuotione harum virtutum; ſed ſunt vota propriè, ac verè non ludendi, aut non peccandi, & imponuntur quando ſunt pœnalia ſibi, vt deterreantur ab his vitiis committendis; & ita cùm talis impoſitio pœnarum ſit odioſa, & pœnalis, non niſi ſtrictè accipienda eſt, & ex conſequenti non debent egredi proprios, & formales terminos votorum non ludendi, non fornicandi, & ſimilium, quæ non ſunt reſeruata, ac propterea poſſunt diſpenſari, ac commutari, vt in ſpecie volunt vltra præcitatos, Medina *lib.* 1. *inſtruct. cap.* 14. vbi ait eſſe opinionem huius temporis, & huius ætatis, Aragonius 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 12. affirmat eſſe ſententiam communem; ſequitur Viualdus *in additionibus tract.* 14 *de voto*, docens ita Salmanticenſes de hac re interrogatos reſpondiſſe, & in praxi D. Hieronymum Manriquez Epiſcopum Salmanticenſem, & D. Alphonſum Velaſquez Archiepiſcopum Compoſtellanum viros ſapientiſſimos in huiuſmodi votis pœnalibus etiam adimpleta conditione ſæpe ſæpiùs diſpenſaſſe, Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *quæſt.* 6. *puncto* 7. & Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *cap.* 11. *de votorum diſpenſatione num.* 73. vbi *num.* 77. declarat eſſe intelligenda ſupradicta in votis pœnalibus, non autem in votis purè conditionalibus, qualia ſunt, quando quis vouet Religionem, vel ire in Hieruſalem, ſi Deus illum ab hoc, vel ab illo periculo liberet, quaſi ipſe ſentiat hæc non poſſe diſpenſari, niſi à ſolo Pontifice poſt adimpletam conditionem. Nihilominus quod diximus de pœnalibus, etiam dicendum eſt de votis conditionalibus, quam ſententiam tradit Sanchez *ſuprà lib.* 8. *de matrimonio diſput.* 10. *num.* 13. & rurſus *dict. lib.* 4. *in cap.* 40. *num.* 99. eo quòd ſicut in votis pœnalibus non fertur directa voluntas in rem promiſſam, ſic etiam in conditionalibus, in quibus promiſſio non procedit ex Religionis, aut caſtitatis affectu, ſed ex amore rei optatæ poſitæ ſub conditione, quam

vouens

vouens optat conſequi, nempe euadere ex periculo mortis, aut ex naufragio, & vt faciliùs hæc conſequatur, vouit Deo ea vota.

79. Ex dictis ſuprà deciditur præſens dubitatio, non eſſe neceſſarium, eſſe vnicum, & eundem, qui abſoluat à reſeruatis, & qui vota commutet, ſed poteſt pœnitens ab vno abſolui à reſeruatis, & ab alio petere commutationem, eo quòd Iubilæus præſens id non præcipit, vt vtrunque fiat apud eundem Confeſſarium; ſed iubet, quòd eligatur Confeſſarius approbatus, qui abſoluat à reſeruatis, & commutet vota reſeruata; & ideo iure ſuo qui vtitur, nemini facit iniuriam, *l. 3. §. is tamen, ff. de libero homine exhib.* Menoch. *de præſumptionibus lib. 6. quæſtion. 29.* Maſcard. *de probationibus concluſ.* 1051. *num.* 31. & Nauarr. *lib. 3. de præbendis conſil.* 32. *numero* 4. ſequitur Henriquez in ſpecie *lib. 7. de indulgentiis cap.* 20. *num.* 8. dicens poſſe Confeſſarium electum pœnitenti commutare vota, & alia in Iubilæo contenta, etiamſi poſtea pœnitens apud alium diuerſum fateatur de peccatis, ita Sanchez *dict. lib. 4. cap. 54. numero* 39. cum Suario *tom. 4. diſputat.* 31. *ſect.* 4. *num.* 21. dicens eam Confeſſorum diſtinctionem eſſe quaſi materialem, & omnes efficere quaſi vnum integrum Confeſſarium, qui omnia illa priuilegia pœnitenti communicet, & ab omnibus abſoluat toties quoties ceciderit durante tempore Iubilæi, ſiue pœnitens illum lucratus fuerit in priori hebdomada, ſiue in poſteriori, vt tenet Henriquez *de pœnitentia lib. 6. cap. 16. num.* 3. quem ſequitur Sanchez *ſuprà num. 26. ad finem.*

80. Quid de eo, qui in principio faſſus eſt de peccatis, intendens lucrari Iubilæum, & tandem illum non acquiſiuit, quia non adimpleuit cætera opera in Iubilæo præſcripta, poterit ne petere commutationem votorum aliquorum? Negat Viualdus *in ſuo Candelabro 3. part. cap.* 14. *num.* 62. quatenus ait vota, & iuramenta, quæ fuerunt commutata, huic pœnitenti adhuc ſubſiſtere, eſſeque inualidam talem commutationem, ſequitur Vaſquez *de pœnitentia quæſt. 91. art. 3. dub. 6. num. 1. & 7.* ergo nullo modo poterit pœnitens petere commutationem votorum, quorum dum faſſus eſt non petiuit commutationem.

Nihilominus quoad vota commutata pœnitenti dum animo lucrandi Iubilæum acceſſit ad Sacerdotem, dicendum eſt validè eſſe commutata, quia abſolutio à peccatis, & votorum commutatio abſolutè à Sacerdote fuerunt impenſa ſine vlla conditione: & ſicut fuit extincta reſeruatio peccatorum, ſic etiam votorum obligatio non comparato Iubilæo, etiamſi Confeſſarius non præſcripſerit tempore Iubilæi opera ſubrogata in quæ vota erant mutanda, ſed generaliter commutauerit vota, remittens opera ſubrogata à ſe, vel ab alio poſtea præſcribenda; vel differens commutationem in aliud tempus, quamuis illud lucrandi Iubilæi tranſeat, Sanchez cum aliis *dict. diſputat.* 15. *numero* 21. *& dict. lib. 4. cap.* 54. *numero* 31. 34. 39. Non tamen poterit Confeſſarius non obtento Iubilæo, commutare poſtea vota oblita, quoniam circa oblita intra tempus Iubilæi, nulla actio virtute illius fuit exercita, cùm Iubilæus non ſit comparatus, idem Sanchez *dict. diſputat.* 15. *num.* 23. *& dict. cap.* 54. *num.* 51.

81. Non erit etiam ab re è tenebris eruere deciſionem quæſtionis, quæ petit, an virtute Iubilæi poſſit fieri cõmutatio in ſubſidium omnino ſpirituale? Beza noſtræ Societatis in publicis prælectionibus Compluti, loquendo de virtute Bullæ Cruciatæ, opinatur, quando virtute illius vota aliqua commutantur, poſſe commutari, vel in eleemoſynas pecuniarias, quæ ſunt ſubſidium temporale, aut in orationes, & alia opera pia pro felici belli exitu. Eo quòd in Bulla petatur aliquid conferri pro belli ſubſidio; nec minoris efficaciæ ſunt orationes, & alia ſubſidia ſpiritualia, ſed maioris; ſequitur hanc partem Llamas *in methodo curationis 3 part. cap. 4. §. 42.* quando vouentes ſunt pauperes, & vota ſunt perſonalia, quæ ſententia placet Leonardo *lib. 2. de iuſtitia cap. 40. dub.* 11. *num.* 95. tanquam probabilis, & Antonio Gomezio *in Bulla Cruciata clauſul.* 10. *num.* 54. quando vouentes pauperes ſunt, quod etiam tanquam probabile tuetur Sanch. *in pauperibus lib. 4. ſuprà cap. 54. num.* 56.

Alij tamen multo probabiliùs ſentiunt, in pauperibus non poſſe fieri commutationem votorum, niſi in ſubſidium temporale ad bellum. ita Manuel *in additionibus ad Cruciatam, §. 9. num.* 109. ex ea ratione, quòd in Bulla tantùm conceditur, vt fiat commutatio votorum in belli ſubſidium, nulla facta diſtinctione inter pauperes, & diuites, cuius ſententiæ ſunt Nauarr. *in ſumma Latina, cap. 12. num. 80. verſ. admonemus*, Sotus *lib. 7. de Iuſtitia, quæſ. 4. art. 3. ad finem, verſ. rurſus circa eadem*, Cordub. *ſumma quæſt.* 149. *&* 150. Ludouicus Lopez 1. *part. inſtructorij cap. 50. col. 3. verſ. commutatio voti, & 2. part.* vbi de Clauibus, *in cap. 9. ad finem*, dicentes totam commutationem eſſe faciendam in belli ſubſidium.

Ex his duabus opinionibus, hæc poſterior non eſt admittenda in pauperibus omnino egenis, & qui è mendicatis cibis oſtiatim viuunt miſerabiliter, quia illa conditio commutandi vota in belli ſubſidium debet intelligi morali modo, & prout poſſit fieri ſuauiter, ita Suarez *lib. 6. de voto, cap. 19. numer.* 18. & ante illum Viualdus *in ſuo candelabro Sacramentorum, 3. part. cap. 14. numero* 39. quamuis ipſe dicat eſſe probabile, mihi tamen videtur certum. Alioqui niſi Bulla contenta ſit orationibus pauperum, quæ multum valent apud Deum, iuxta illud, *deſiderium pauperum exaudiuit Dominus, & præparationem cordis exaudiuit auris tua*, carebit profectò ſubſidio orationum eorum tam ſpirituali, quàm temporali, cùm ipſi non ſint ſoluendo illud. Quando autem pauperes non fuerint omnino miſerabiles, poſſunt eorum vota commutari partim in temporale belli ſubſidium, & partim in orationes, vel in alia pia opera, ita Sanchez *ſuprà d. cap. 54. num.* 58. poſt Sayr. *lib. 6. cap. 12. de votorum commutatione, num. 17. ad finem*, vbi ait, pauperem, cuius votum commutatur, debere dare eleemoſynam aliquam paruam, ſuæ paupertati conformem, Henriquez *lib. 7. de indulgentiis, cap. 30. num.* 16. & Suarez *ſuprà dict. cap. 19. num.* 18. quæ omnia ſunt accommodanda pauperibus, quorum vota commutantur virtute Iubilæi, cùm eadem ſit ratio vtrobique: imò faciliùs hæc commutatio fieri poteſt in orationes, & alia pia opera virtute Iubilæi, quàm virtute Bullæ, cùm mens Pontificis ſit, vt omnes capientes Bullam, illius priuilegiis fruantur, data aliqua eleemoſyna ſuis facultatibus reſpondente; & ideo in belli ſubſidiũ. Confeſſarius cùm vota pauperum commutauerit, id attentis voti qualitate, & vouentis facultatibus efficiet, quod etiam in commutatio

mutatione votorum virtute Iubilæi plus minúſve ſeruandum eſt.

82. Sequitur dubiolum, an vota emiſſa ſub ſpe conſequendi Iubilæum poſſint commutari? Reſponſio eſt affirmatiua, argumento illius, qui commiſit peccata reſeruata ſub ſpe, ac fiducia obtinendi abſolutionem ab illis in Iubilæo, quæ ſententia, licèt diſpliceat D. Antonin. 1. *p. tit.* 10. *cap.* 3. & Ioanni de Anania *in tractatu de Iubilæo, dub. vltimo*, negantibus poſſe hunc pœnitentem abſolui à reſeruatis; oppoſitum eſt probabilius, quod tradunt Cordubenſ. *de indulgentiis, quæſt.* 33. *propoſit.* 3. Nauarr. *de Iubilæo, notab.* 34. *num.* 4. *&* 6. *& conſ.* 36. *de pœnitentiis, num.* 3. *in editione* 2. Graffis *deciſ. lib.* 1. *de poteſt. confeſſoris, cap.* 13. *num.* 59. *& cap.* 20. *de circumſtantiis, num.* 5. *& lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 16. poſt Sylueſtrum *in verb. indulgentia, quæſt.* 10. *verſ.* 5. Suarez *de Religione, lib.* 6. *de voto, cap.* 13. *num.* 6. Rutilius *de anno Iubilæi, lib.* 5. *cap.* 15. *dub.* 24. vbi concludunt peccantem ſub ſpe, quòd poſſit abſolui à reſeruatis, non poſſe priuari abſolutione à reſeruatis. Igitur pari modo dicendum eſt de emittente vota ſub ſpe ac fiducia conſequendi commutationem tempore Iubilæi; valet enim argumentum à ſimilibus, ſi per omnia ſunt conuenientia, aut ſaltem conueniunt in eo, de quo agitur *cap. inter cæteras* 4. *de reſcriptis*, per textum ibi: *& idem in ſimilibus iudicandum eſt.* ita Thom. de Thomaſſetis *in floribus legum, regul.* 43. Surd. *conſ.* 200. *num.* 15. *& conſ.* 259. *num.* 27. & Bertaz. *in repet. l. ſi quis maior. C. de tranſact. n.* 761. Ergo poterit Confeſſarius commutare ſimilia vota ſub ſpe conſequendi commutationem emiſſa.

83. Quin etiam poterit differre commutationem eorum in aliud tempus, ſi fortè voluerit conſiderare modum commutationis; poteſt enim differre, etiam ſi tempus lucrandi Iubilæum tranſierit, Sanchez *d. lib.* 4. *cap.* 54. *num.* 34. *& num.* 39. & docet Suarez *d. tom.* 3. *de Religione, tractat. de voto, lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 15. inchoata enim cauſa, cenſetur commutatio conceſſa quodammodo pro tempore habili in ea opera ab eodem Confeſſario poſtea, aut à quodam viro docto eligenda; neque tunc viro litterato datur facultas commutandi, ſed Confeſſarius commutat, & viro illi committitur determinatio materiæ, quæ in voti
84. locum ſubrogatur; quod fieri poteſt etiam à laico, cùm non actus iuriſdictionis ſit, ſed maturi conſilij, item in ſpecie Viuald. *Candelabr. Sacramentorum* 3. *p. cap.* 14. *n.* 40. Nauarr. *in manuali, c.* 26. *n.* 13. quem referens ſequitur Graff. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 47. dicens poſſe Confeſſarium multis occupationibus præpeditum remittere alteri pœnitentem pro commutando voto, vt conſulat virum peritum, & eius conſilio acquieſcat: ſequitur Sayr. *in Claui, lib.* 6. *de voto, cap.* 12. *n.* 21. *ad finem*, & Barth. Medina *lib.* 1. *inſtruct. Confeſſor. c.* 14. §. 7. addit Confeſſarium, ſi non adhibeat ſufficientem diligentiam pro votis commutandis, peccare mortaliter. Quare ſatisfaciet ſuo muneri, ſi tempore, quo durat Bulla, ſeu Iubilæus dicat pœnitenti: Ex nunc commuto tibi vota; at verò de rebus in quas commutatio eſt facienda, conſule Petrum virum peritum, & eius ſententiæ te obligo acquieſcere.

85. Illud etiam non eſt prætereundum, per confeſſionem inualidam non prodeſſe quicquam abſolutionem à reſeruatis, neque commutationem, Graffis *conſ.* 13. *de pœnitent. & remiſſ.* Hiſpaniarum Primas *in tractatu de Iubilæo c.* 4. *n.* 10. poſt Sanch. *de matrimonio, lib.* 8. *diſp.* 15. *num.* 20. quem referens ſequitur, ſed Sanch. ibi non loquitur de confeſſione inualida; loquitur tamen Suarius *de pœnitentia, diſp.* 30. *ſect.* 4. *num.* 4. dicens non tolli reſeruationem per confeſſionem inualidam, cùm non concedatur facultas abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota, niſi in ordine ad conſequendam indulgentiam, idem repetit *eod. tom.* 4. *diſp.* 52. *ſect.* 3. *num.* 16. *verſ. at verò*, vbi decidit per confeſſionem nullam neque indulgentiam, neque fauores Iubilæi obtineri. vide etiam illum *de fide, diſp.* 21. *num.* 19.

Non vulgaris diſceptatio eſt, an per hunc Iubilæum poſſint commutari vota peregrinationis Hieroſolymitanæ, Compoſtellanæ, & alia ſimilia vota communiter reſeruata? Reſponſio eſt affirmatiua. Conſtat ex litteris Iubilæi, ibi: *Exceptis Religionis, & caſtitatis votis.* Ex quibus verbis ſequitur hæc duo tantùm, cùm ſunt abſoluta, & perpetua, eſſe reſeruata Pontifici, & ab eo tantùm poſſe commutari, & diſpenſari propria, & vera diſpenſatione relaxante voti vinculum, quod ea ſublata verè obligabat, ita Suar. *de Religione, tom.* 2. *de voto, lib.* 6. *c.* 9. *n.* 6. Vaſq. 1. 2. *quæſt.* 97. *art.* 4. *diſp.* 178. *num.* 10. *cum ſequent.* Leſſius *de Iuſtitia, lib.* 2. *cap.* 46. *dub.* 12. *num.* 98. & alij, quos referens ſequitur Sanchez *de matrimonio, lib.* 8. *diſp.* 6. *n.* 1. *& in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 37. *à num.* 5. neque de hoc difficilis quæſtio eſſe poteſt, cùm Pontifex verè, & propriè obligationem voti tollat, & in ea diſpẽſet nomine ipſius Dei creditoris, cui obligatio fuit quæſita: nam quemadmodum quilibet creditor humanus ius ſibi quæſitum remittere poteſt, illique renunciare, *l. ſi quis in conſcribendo. C. de Epiſcopis & clericis, c. ſi terra, de priuil. c. tuis, verſ. niſi de teſtibus*, Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *c.* 22. *quæſ.* 10. & Suar. *de legibus, lib.* 8. *cap.* 33. ſic etiam Deus ius ſibi quæſitum ex voto remittit, ac renuntiare poteſt. Cùm ergo huius reuelationem homines de lege ordinaria non aſſequantur, conueniens eſt, vt in terris ſit aliquis, qui loco Dei, & eius loco relaxet ius Deo ex voto quæſitum, & ex iuramento, ſecundùm quam declarationem intelligitur Pontificem verè, & propriè diſpenſare in votis, & iuramentis, Suar. *d. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 15. *& duobus ſequentibus*, & Leſſius *d. cap.* 46. *dub.* 12. *num.* 99. ſubſiſtente cauſa iuſta, ſed quia hæc ſunt de iure diuino, quomodo Pontifex in illo poſſit diſpenſare, dixi *diſp.* 1. §. 2. *num.* 13. *&* 14. *&* §. 8. *à num.* 123. *ad num.* 126. *& à num.* 172. *ad num.* 187. §. 9. Dixi *ſubſiſtente cauſa legitima*; quia ea deficiente, diſpenſatio in voto eſt irrita, Sanchez *de matrimonio, lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 3. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 46. *art.* 5. & Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *num.* 341. 86.

Quomodo autem ſint commutanda vota peregrinationis Terræ ſanctæ, & ſimilia, per hunc Iubilæum, illud eſt certum, habendam ſcilicet eſſe rationem expenſarum in eundo, commorando, & redeundo, *cap. magnæ, de voto, & voti redemptione*, vbi Innocentius Tertius per hæc verba, ibi: *Vt expenſæ quas vouens in eundo, morando, & redeundo facturus erat, alicui Religioſo committantur in neceſſarios vſus Terræ ſanctæ, ſine diminutione qualibet transferendæ.* Et gloſſa *ibidem in verb. eundo*, idem docet, quamuis peregrinus non voueat redire, ſed ſolùm ire, at intelligitur reuerſio à peregrinatione. Quare non eſt audiendus Aragonius 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 12. dicens nõ eſſe habendam rationem expenſarum in redeundo, ſed in eundo. ita Sayr. *in*

Claui

Claui Regia, *lib.6. c.12. num.20. verſ. item conſideranda*, Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 18. *quæſ.* 12. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 2. *quæſt.* 13. *per totam.* Suarez *tom.* 2. *de Religione*, *tractatu de voto*, *lib.* 6. *cap.* 19. & Sanchez *ſuprà lib.9. cap.56. à num.* 11. poſt alios famigeratos. Quæ expenſæ ſunt computandæ iuxta ſtatum vouentis, & moralem ipſius conſuetudinem in ſimili itinere, quod non facit propter oſtentationem.

Quòd ſi peregrinus vbi peruenit ad locum ſuæ peregrinationis, mutata voluntate nolit reuerti, omittendæ ſunt expenſæ faciendæ in reuerſione, eo quia, cùm votum principale expleuerit, & acceſſorium, hoc eſt, reditum explicitè non vouerit, ſolùm tenebatur expenſas reditus commutare ante voti executionem, & ideo ad illas non tenetur, voto principali iam expleto. Manuel *in additionibus ad Bullam Cruciatam*, §. 9. *num.* 108. quem referens ſequitur Sanchez *dict. cap.*56. *num.*17.

Hodie autem vota peregrinationis Hieroſolymitanæ, ſeu in ſubſidium Terræ ſanctæ, non debent commutari, vt olim commutabantur in eleemoſynam in eius loci ſubſidium mittendam; ſed inſtar aliorum votorum commutatio fieri poteſt, cùm expeditio illa iam ceſſauerit, ita Suarez *in d. cap.*19. *num.*17. Sanchez *d. lib.*4. *cap.*56. *num.*26. & Barboſa *in cap. magna, de voto, num.*11. vbi *num.*13. ſubdit, in voto peregrinandi commutatione expenſas eſſe commutandas, non ex præcepto, ſed ex conſilio, & ex congruentia in eleemoſynas, quoniam inter ſimilia datur æqualitas, & acceditur magis priori materiæ, & fini voti eiuſdem, Angelus *verb. votum.*4. *num.*12. Suarez *ſuprà n.*16. & 17. & Sanchez *ſuprà num.*25.

Porrò labor itineris ſi peregrinatio eſt pedeſtris, commutari poteſt in ieiunia, ita vt labor vnius diei, & moleſtia commutetur in vnius diei ieiunium, & duorum dierum in duo ieiunia, & ſic deinceps: ſi autem peregrinatio fuerit equeſtris, vltra etiam expenſas labor itineris quatuor dierum poteſt commutari in vnius diei ieiunium; ita docent Sayr. *in claui Regia*, *lib.*6. *cap.*11. *num.*20. *verſ. item conſideranda.* Azor 1. *p. inſtit. moral. lib.* 11. *cap.*18. *quæſ.*13. & ita intelligi debet Angles Floribus 2. *p. quæſt. vnica, de voto, art.*8. *difficult.*6. *propoſit.* 2. dum ait pro labore peregrinationis quatuor dierum vnicum ieiunium eſſe dandum, hoc eſt, pro peregrinatione equeſtri: ſecus pro peregrinatione pedeſtri, tunc enim dies itineris diei ieiunij reſpondeat.

87. Rurſus reditus fiat ad vota caſtitatis, & Religionis, quæ poſſunt commutari per Iubilæum hunc. Quo ad vota caſtitatis, communis ſententia eſt poſſe commutari, & diſpenſari, quando non ſunt perpetuæ caſtitatis, ſed vel ſunt ad tempus, vel partialis caſtitatis; quia votum caſtitatis perpetuæ, eſt duntaxat reſeruatum Summo Pontifici, Sayr. *in Claui*, *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 48. & ex antiquioribus, Paludan. *in* 4. *diſtinct.*38. *quæſt.* 4. *artic.*4. *concluſ.*5. S. Antonin. *part.*2. *tit.* 11. *cap.* 2. §. *penultimo*, *verſ. nota quartò*, Angel. *verb. votum.* 4. *quæſt.*9. & indicat D. Thomas 2.2. *quæſt.*88. *art.* 11. *ad* 2. & ex recentioribus Gutier. *quæſt. canon. lib.* 2. *cap.* 22. *numer.* 48. Aragonius 2. 2. *quæſt.* 88. *artic.* 11. paulo ante ſolutionem ad primum, Valentia 2. 2. *diſputat.* 6. *quæſt.* 6. *puncto* 7. *col.*10. *verſ. ex quo ſequitur*, Henriquez *lib.*7. *de indulgentiis*, *cap.* 30. *num.*6. Azor *part.* 1 *inſtit. moral. cap.* 19. *quæſ.* 6. Leſſius *de iuſtitia*, *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *numer.* 105. & Suarez *tom.* 2. *de Religione, tract. de voto, lib.*6. *cap.*22. *num.*9. niſi votum fiat de ſeruanda caſtitate per centum annos, tunc enim cùm non præſumatur durare amplius vita hominis, cenſetur eſſe votum caſtitatis perpetuæ. ita Leſſius *d. dub.*13. *num.*105. quem ſequitur Sanchez *lib.*2. *de matrimonio*, *diſp.*46 *num.*1. & *in ſumma*, *lib.*4. *cap.*40. *num.*48.

Hinc fit poſſe Confeſſarium per Iubilæum vota caſtitatis coniugalis commutare, cùm non ſit votum integræ caſtitatis, Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis*, *cap.*30. *num.*6. Leſſius *d. num.*105. *verſ. tertio*, Sanchez *lib.*8. *de matrimonio*, *diſp.*9. *num.*7. & *in præcepta Decalogi*, *lib.*4. *cap.*40. *num.*50. Similiter cadit commutatio, ſeu diſpenſatio in voto non nubendi, quia non eſt votum caſtitatis, quod vltra abſtinentiam à nuptiis obligat etiam ad aliquid ſupererogationis, & conſilij, ad quam non obligatur ex voto non nubendi, ita Antoninus 2. *p. tit.* 2. *cap.*11. §.1. Nauar. *in ſumma Latina*, *cap.*12. *num.*7. & *cap.* 22. *num.*8. Emmanuel de Saa *verb. votum*, vbi de voti irritatione, *num.* 11. *in fine*, Azor *dict. lib.* 11. *cap.* 19. *quæſ.* 5. Valentia 2.2. *diſp.* 6. *quæſt.* 6. *punct.* 7. *colum.* 10. *verſ. ex quo ſequitur*, & Graffis 1. *p. deciſ. lib. cap.* 31. *num.* 29. & 31. vbi idem ait de voto non tangendi mulierem, vel hominem libidinosè: nec non de voto non fornicandi, aut abſtinendi à certo actu venereo, Sanchez *d. cap.* 40. *num.* 67. poſt Leſſium *lib.*2. *de iuſtitia*, *d. cap.*40. *num.*105. Nauarr. *lib.*3. *conſil. tit. de voto, in priori edit. conſ.*22. *num. vnico*; & *in poſteriori*, *conſ.*42. *num. etiam vnico.* Ratio eſt, quia non ſunt vota integræ, nec omnimodæ caſtitatis, & in his omnibus poteſt Epiſcopus diſpenſare: ergo ſimiliter, & Confeſſarius virtute Iubilæi huius.

Quòd autem poſſit Epiſcopus in voto caſtitatis temporalis, eſt Nauarri *in manuali*, *cap.* 12. *num.* 76. Soti *de iuſtitia*, *lib.* 7. *quæſt.*4. *art.*3. *col.*5. *verſ. Ex his fit*, & *in* 4. *diſt.*38. *quæſt.*2. *art.*1. *col.*4. *in fine* 1. *concluſ.* Tolet. *lib.*4. *ſumma*, *cap.* 18. Anton. Gomez *in expoſit. Cruciatæ clauſula* 10. *num.*109. & Manuel etiam *in expoſit. Cruciatæ*, §.9. *num.*120. item poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto non nubendi, ſeu non ineundi matrimonium verius eſt, ex Syl-ueſtro *verb. votum, in* 4. *quæſt.*4. Armilla *verb. diſpenſare*, *num.*18. Henriquez *lib.*7. *de indulgentiis*, *cap.*30. *num.*6. & Lopez 1. *p. inſtruct. cap.*49. *col.*2. *verſ. licet Epiſcopus*, & 2. *p.* vbi de matrimonio, *cap.* 48. *colum.* 4. *verſ. præterea, de voto* & vbi de clauibus, *cap.*9. *col.* 10. *verſ. adde quod.* Idem ait Henriquez *cap.* 30. *à num.*6. *de voto caſtitatis coniugalis ſeruanda*, cùm deficiat à voto caſtitatis abſoluto, & ſic de cæteris votis, quæ non ſunt omnimodæ caſtitatis, quæ excipiuntur in hoc Iubilæo, & reſeruantur Rom. Pontifici.

Quo ad vota Religionis abſoluta nihil poteſt Epiſcopus etiam ſi ſint vota ingrediendi Religionem Ordinis militaris Sancti Ioannis Baptiſtæ, cùm ſit vera Religio in qua fiunt tria vota ſolemnia, ita Luis Lopez 1. *p inſtructory*, vbi de clauib. *cap.*9. *ad finem*, & Sanchez *lib.*8. *diſp.*9. *num.*16. & *lib.*4. *in præcepta Decalogi*, *cap.*40. *num* 72. Secus de aliis Ordinibus militaribus, quia vel non ſunt propriè Religiones, vel controuerſum eſt, & ſufficit id eſſe ſub opinione, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare ſecundùm regulam, quæ ait poſſe Epiſcopum diſpenſare, quoties de voti valore fuerit dubium morale, ſiue ſit dubium iuris, ſiue facti, & ſiue dubium ſit negatiuum, ſiue ob coniecturas 88.

quæ non faciunt ſatis ad determinationem iudicij, ſiue ſit poſitiuum ex opinionibus probabilibus contrariis; tunc enim tale votum quamuis materia ſit reſeruata, non eſt reſeruatum, & ideo Epiſcopus poteſt in illo diſpenſare, eo quòd reſeruatio diſpenſationis, cùm ſit odioſa, eſt reſtringenda ad caſus certos; non autem ad dubios, qui non veniunt ſub reſeruatione, vt in ſimili tradunt Suar. 5. *tom. in 3. partem diſp.* 40. *ſect.* 6. *num.* 5 Henriquez *lib.* 6. *de pænit. cap.* 26. *num.* 7. idem Suarez *tom.* 2. *de Religione tract. de voto lib.* 6. *cap.* 26. *num.* 6. quem referens ſequitur Sanchez *lib.* 1. *in præcepta Decalogi cap.* 10. *num.* 74. & *lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 26. & *num.* 73. & ex conſequenti Confeſſarius poterit virtute Iubilæi commutare vota ingrediendi Religiones militares, quandiu controuerſum fuerit, an ſint verè Religiones.

Similiter poterit commutare vota Religionis non approbatæ à Sede Apoſtolica, cùm non ſit verè Religio, Leſſius *lib.* 2. *de Iuſtitia cap.* 40. *dubio* 13. *num.* 105. Sayr. *in Claui lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 64. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 9. *num.* 15. Suarez *de voto d. lib.* 6. *cap.* 21. *n.* 8. Quinimo poterit Epiſcopus diſpenſare in qualitate adiuncta ſubſtantiæ voto Religionis, nempe ſi quis voueat ingredi Religionem ſtrictiorem, vt ingrediatur laxiorem, non enim hoc eſt diſpenſare in voto reſeruato, ſed in quadam voti circunſtantia, quia non diſpenſatur in ſubſtantia Religionis, ſed in eo exceſſu tantùm vnius Religionis ad aliam, qui nullibi reperitur reſeruatus; & quamuis Nauarrus *commentario* 4. *de Regularibus, num.* 10. *in fine*, opinetur ingreſſum in Religionem alteram laxiorem, aut æqualem eſſe reſeruatum Pontifici. Nihilominus multo verius eſt non eſſe, cùm ſemper maneat obligatus ad Religionem, & quo ad exceſſum ſolum commutatur per Epiſcopum, ita Sotus *de Iuſtitia lib.* 7. *quæſt.* 4. *art.* 3. *col.* 5. *verſ. ſequitur ſubinde*, Angles Floribus 2. *p.* vbi de voto, *quæſt. vnica art.* 8. *poſt* 4. *difficult. dub.* 2. & *difficult.* 9. *concluſ.* 5. Azor *inſtit. moral.* 1. *p. cap.* 18. *quæſt* 8. Manuel de Sà, vbi de voti irritatione, *num.* 11. Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 22. *num.* 7. Leſſius ſuprà *eodem dubio* 13. *num.* 105. *verſ.* 6. & alij, quibus accedit Petrus de Ledeſma 2. *tom. ſummæ tract.* 10. *cap.* 7. *dub. vltimo dicto* 1. *verſ. la ſegunda parte*, & Sayr. *in Claui lib* 6. *cap.* 11. *num.* 63. & Manuel 2. *tom. ſummæ c.* 89. *n.* 4. *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 25. *art.* 6. ex quibus infero poſſe ſimilia vota ſubiici Iubilæis ampliſſimis, & eorum priuilegiis quo ad commutationem, vt apparet ex litteris huius præſentis.

Extende ad promittentem non ſolùm Religionem, ſed etiam perſeuerantiam in illa, quoniam etiamſi reſeruetur Papæ diſpenſatio, & commutatio circa ingreſſum, poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare in voto perſeuerátiæ, quod eſt diuerſum à voto Religionis: atque ita intercedente cauſa iuſta ad non perſeuerandum, nempe non poſſe auſteritate Religionis pati, poterit virtute Iubilæi votum perſeuerandi commutari, cùm non diſpenſetur in voto Religionis, ſed in qualitate annexa, quæ nullibi reſeruatur; ex ea ratione, quia ſub opinione eſt, an hoc votum obliget præcisè ad perſeuerantiam, an potiùs liceat exire ob iuſtam cauſam tempore anni probationis; ſicuti quando eſt votum ſolius Religionis: ergo ſicuti Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt vult Hoſtienſis *in ſumma tit. de voto num.* 16. *in fine*, cum hoc vouente ante ingreſſum, non quòd non ingrediatur, ſed ne perſeueret ex cauſa iuſta: ita etiam virtute Iubilæi poterit hoc fieri. Quin etiam cum vouente Religionem, & perſeuerantiam, ex cauſa tamen iuſta exeunte, poteſt Epiſcopus diſpenſare, ne rurſus ingrediatur, Sanchez *in præcepta Decalogi lib. cap.* 40. *num.* 75.

Poſſe autem commutari vota, necne illius, qui non petiuit commutationem, nec lucratus eſt Iubilæum poſt tempus illius exactum? ex dictis ſuprà *num.* 80. colligi poteſt negatiua. Iuuat præſcribi ad opera Iubilæi exequenda tempus à Summo Pontifice: ergo qui nón petiuit commutationem, nec lucratus eſt Iubilæum, quia noluit opera præſcripta exequi, non poteſt obtinere commutationem poſt tempus lapſum. Villalobos *in ſumma, tract.* 26. *diffic.* 24. *n.* 5. dum ait Iubilæum lucraturum debere petere commutationem ieiuniorum, antequam dies ieiunio deputati elabantur, ſed loquitur etiam in diuerſo caſu à noſtro, qui loquimur de non lucrante Iubilæum; atque ita poſt tempus elapſum nullo modo poſſunt vota commutari, ita in ſpecie Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 15. *num.* 23. & *lib.* 4. *in præcepta Decalogi cap.* 54. *num.* 51. 89.

Percunctari etiam poteſt quiſpiam, an integrum ſit Confeſſario commutare vota ſub conditione pœnitenti, ſi pœnitens lucratus fuerit Iubilæum? Fr. Manuel *in ſumma verb. Iubileo cap.* 183. *n.* 15. *verſ. de lo dicho*. Suar. *tom.* 2. *de Religione lib.* 6. *de voto, c.* 16. *n.* 9. & 10. monent Confeſſarios, ne abſoluant à reſeruatis, aut commutent vota ſub conditione, ſi pœnitẽtes præſcripta in Iubilæo opera adimpleuerint. Nec eſt tamen dubium quòd poſſit fieri commutatio votorum licitè ſub conditione futuri euentus, ſi Iubilæus acquiratur, cùm commutatio non ſit actus ſacramentalis. Quocirca legitimè ſemel facta commutatione dicendum eſt vota fuiſſe commutata ſine vlla conditione, etiam Iubilæo non comparato, conceditur enim, & abſolutio à reſeruatis, & commutatio ſine vlla conditione. Henriquez *lib.* 6. *de pœnitentia c.* 16. *n.* 6. & *de indul. lib.* 7. *c.* 12. *n.* 4. Viuald. *in Candelabro* 3. *c.* 14. *n.* 59. & 60. Emman. de Sà *in ſumma verb. abſolutio*, & Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 15. *n.* 22. & *lib.* 4. *cap.* 54. *num.* 53. 90.

Rurſus de eadem facultate Confeſſariis conceſſa circa votorum commutationem, & circa reliqua, quæ in Iubilæo continentur.

§. VII.

EPITOME.

91. *An priuilegia Iubilæi circa vota commutanda extendantur ad vota facta, & facienda, & an ſemper exigatur cauſa in huiuſmodi commutationibus?*
92. *An Papa commutante votum ſibi reſeruatum poſſit poſtea commutari virtute Iubilæi?*
93. *An votum caſtitatis temporalis commutatum virtute Iubilæi in ſummam certam pecuniæ pauperibus, ea data extinguatur omnino?*
94. *An ſi Papa commutet votum Religionis in aliud, teneatur ad id in quod votum eſt commutatum, & an vouens poſſit liberè primum votum adimplere, relicta commutatione?*
95. *An ſiquis liber a voto per commutationem, rurſus idem votum emittat, teneatur ad commutationem, & ad prius votum complendum?*

Quomodo

96. *Quomodo ſint commutanda vota de præcepto, quod obligat ſub mortali ſeruando ſine voto?*

97. *Qualiter ſint commutanda vota ieiunandi omnibus feriis ſextis, & recitandi omnibus ſabbatis calculos virgineos?*

98. *Vtrùm votum ieiunandi certa die ſit commutandum in aliquid adimplendum in eodem die?*

99. *Qualiter ſint commutanda vota virtute Iubilæi non contrahendi matrimonium, aut votum aſſumendi Ordines ſacros?*

100. *Confeſſarius poteſt commutare pueris, qui non recipiunt Eucharistiam, hoc opus in aliud opus pium.*

101. *Pœnitens factus incapax ad implendum commutationem voti non tenetur redire ad votum iam commutatum.*

102. *De reliquis ad hanc materiam circa vota commutanda ſpectantibus.*

91. PRIMA difficultas, an conceſſa facultate ad commutanda vota virtute Iubilæi veniant ſola facta ante illum, an etiam ad vota facienda poſt illum? Sunt qui docent facultatem ſolùm extendi ad præterita ante indulgentiam emiſſa, ita Corduba *in ſumma caſuum conſcientiæ, caſu* 149. *in fine*, Angles *in floribus in* 4. *de ſenten. in quæſt. de voto art.* 8. *diffic.* 7. *concluſ.* 3. & Ludouicus Lopez 1. *p. instruct. cap.* 50. Graſſis *deciſ. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 9. poſt Sotum *lib* 7 *de iuſtitia quæſt.* 4. *art.* 3. *col.* 4. dicentem eſſe inconueniens facere alicui facultatem diſpenſandi in voto, prius quàm votum emittatur: ſecus dicendum de facultate conceſſa abſoluendi à quibuſcunque peccatis; hanc enim fatetur extendi etiam ad peccata, quæ quiſque poſt publicatum Iubilæum commiſerit, quæ ſententia eſt probabilis.

Probabilior eſt ſententia quæ tradit facultatem Iubilæi extendi ad vota priùs facta, & ad ea, quæ poſtea fiunt tempore Iubilæi durante. Ratio, quia fauores ſunt ampliandi, *cap. cùm dilecti, de donat.* vbi donationes latiſſimè ſunt interpretandæ. Tiraquel. *in lege, ſi vnquam, verb. donatione largitus, num.* 48 Boer. *deciſ.* 172. *num.* 27. Cabed. *Luſit. deciſ.* 95. *n.* 1. *§* 2. Suar. *de Relig. tract. de voto lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 12. item quia beneficia Principis ampliſſimè intelliguntur *l.* 3. *ff. de conſtit. Principum.* Valaſc. *conſ.* 58. *num.* 11. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *quæſt.* 103. *num.* 31. & Sanch. *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 1. *num.* 4. præſertim hoc loco, in quo non datur præiudicium tertij, Aldrete *in allegat. iuris pro omnimoda Regularium exemptione, p.* 3. *cap.* 6. *num.* 12. Quare cùm facultas commutandi vota ex Iubilæo ſit data in fauorem, non eſt reſtringenda, ſed amplianda ad omnia vota, quæ ante, & poſt Iubilæum ſunt facta Iubilæo durante, ita Cordub. mutata ſententia *lib.* 5. *de indulgentiis quæſt.* 37. *propoſit.* 2. Nauarr. *in manuali cap.* 12. *num.* 80. Azor. 1. *part. inſtit. moral lib.* 11. *cap.* 18. *quæſ.* 9. Emmanuel Saa *in ſumma verb. votum* 2. *in fin.* & Aragon. 2. 2. *quæſt.* 88. *articulo* 12.

Conſonat gloſſa *in cap. quia circa*, 22. *in verb. ſed futuri*, de priuilegiis, vbi docet verba indefinite, & generaliter prolata in priuilegiis extendi ad futura, cùm nihil excipiat, qui potuerit excepiſſe, & non excepit, omnia venire intellexit, quæ venire poſſunt, & continentur in ampla verborum ſignificatione, quod etiam indicat textus *in cap. ad audientiam* 12. *de decimis*, & textus *in lege, veteribus* 40. *ff. de pactis*, Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 4. *cap.* 53. *num.* 26. vbi in ſpecie de noſtro caſu, quem probat abſolutione à peccatis, & cenſuris, quæ extenditur in vniuerſum ad omnia crimina antè, & pòſt contracta: igitur & facultas commutandi non ſolùm ad præterita, ſed etiam ad futura extenditur, quibus accedit Hiſpaniarum Primas *in tractatu de Iubilæ. cap.* 11. *num.* 16.

Nec obeſt quod ait Ludouicus de Beia *in reſponſione caſuum conſcientiæ part.* 2. *caſu* 9. non eſſe parem rationem in abſolutione à cenſuris, & à caſibus reſeruatis, & in commutatione votorum; quoniam reſeruatio caſuum, & cenſurarum obſtat conſecutioni gratiæ, & indulgentiæ, & ideò, vt reddatur aptus ad conſequendam gratiam, aufertur reſeruatio impenſa abſolutione, etiam peccatorum, de quibus non fecit mentionem in confeſſione, à quibus tamen poſtea poteſt abſolui à Confeſſario quolibet approbato; eodem modo quo durante Iubilæo potuiſſet abſolui, ſi illorum in confeſſione meminiſſet: vota autem non obſunt gratiæ, nec comparationi Iubilæi aduerſantur; & idcirco tantùm indulgetur poteſtas, vt valeant vota commutari durante tempore Iubilæi antea facta, non autem poſt publicationem Iubilæi. Quia eſto non commutentur vota tempore Iubilæi, quorum non meminit petere commutationem pœnitens, cùm cõmutentur, niſi præmiſſa cognitione, atque adeò Confeſſarius verè illa commutet, tanta virtute Iubilæi ſit facultas cõmutandi Confeſſario, vt non ſolùm cõprehendat vota antè publicatum Iubilæum emiſſa, ſed etiã poſt illius publicationẽ: ſicut à caſibus reſeruatis, quorum ſine culpa non meminit, poteſt poſtea abſolui: ita poſſunt commutari vota oblita, quæ fuerunt emiſſa ante tempus Iubilæi omnino exactum, poſt illud ex benigna Summi Pontificis intentione; Sanch. *d. cap.* 53. *num.* 26. 27. *&* 28. cum aliis.

Nec ambigi poteſt ad commutandum virtute Iubilæi cauſam ſemper exigi; ex ea ratione, quia habens ordinariam poteſtatem nequit abſque cauſa commutare: ergo multo minus poterit habens poteſtatem delegatam, Suar. *tom.* 2. *de Religione lib.* 6. *de voto cap.* 19. *num.* 10. quod adeò verum eſt, vt quidam ex *cap.* 1. *de voto*, opinentur commutationem factam per Prælatum etiam in melius, indigere cauſa, per textum *ibi*, per hæc verba: *Conſideret diligentiùs qualitatem perſonæ, & an peregrinatio, an recompenſatio melior fuerit, & Deo magis accepta.* qui textus loquitur cum Prælato votum peregrinationis commutaturo, huius opinionis eſt Innocent. *in d. cap.* 1. *de voto, num. vnico, ad medium.*

Nihilominus certi iuris eſt, quoties ad commutandum neceſſaria eſt auctoritas Prælati, vt fiat ritè, ac rectè, neceſſariam eſſe quoque cauſam, quoniam Prælatus quando commutat, interpretatur conſenſum Dei: quare vbi nulla eſt cauſa faciendi commutationem, nulla eſt ratio, & ex conſequenti non datur legitima cauſa interpretandi diuinam voluntatem. Ita gloſſ. *in d. cap.* 1. *verb. cauſam.* Abulenſ. *cap.* 30. *Numer. quæſt.* 103. *in fine, &* 104. *in principio, &* 105. *in principio, & in fine*, & videtur ſupponere D. Thomas 2. 2. *quæſt* 88. *art.* 12. *in corpore.* Limita in commutatione facta in rem meliorem euidenter; eo quòd ad hanc commutationem non eſt neceſſaria poteſtas aliqua ſpiritualis; neque opus eſt ſuperioris auctoritate ſed quicunque poteſt propria

auctoritatẽ

auctoritate ita commutare, textus *in cap. peruenit el 2. de iureiur.* ibi, *Promiſſum non infringit, qui illud in melius commutat.* Quocirca quando materia ſubrogata eſt manifeſtè melior perpenſis cunctis circunſtantiis, non eſt opus auctoritate ſuperioris, Couarr. *in cap. quamuis pactum part.* 1. §. 3. *num.* 4. *verſ. ego verò*, Valent. 2.2. *diſp.* 6. *quæſt.* 6. *punct.* 7. *col.* 2. *verſ. hac ipſa ratione*, Toletus *in ſumma lib.* 4. *cap.* 18. *num. penult.* Henriquez *in ſumma lib.* 5. *de pœnit. cap.* 20. §. 5. *& lib.* 7. *de indulgen. cap.* 30. §. 5. Antonius Gomez *in Bulla Cruciata clauſula* 10. *num.* 112. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 5. & Ioann. Valer. *de different. inter vtrunque forum, verb. Solutio, differ.* 1. quibus accedit Sanch. *ſuprà lib.* 4. *cap.* 49 *à principio.*

Quare cauſa exigitur, dum commutatio non fit in melius euidenter, Sayr. *d. cap.* 12. *num.* 25. Viuald. *in candelabro aureo, part.* 3. *cap.* 14. *n.* 14. Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ, part.* 1. *caſu* 49. *verſ. tum quia diſpenſatio, & part.* 2. *caſu* 9. Leſſius *d. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 11. *num.* 96. Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 18. *quæſ.* 3. vbi omnes decidunt exigi cauſam, quoties commutatio non fit in rem euidenter meliorem, ſequitur Sanchez *dict. cap.* 49. *n.* 14. vbi *num.* 19. addit non exigi cauſam, quando ſuperior commutat votum in rem æqualem, exiſtimans probabiliter eſſe meliorem, vt referens ſequitur Barboſa *in d. cap.* 1 *de voto, num.* 5. An verò quando commutatio fit auctoritate Prælati in rem æqualem, aut in minus, deficiente tamen cauſa legitima, & qualiter peccent ita commutantes Prælati, tradit Sanchez *d. lib.* 4. *cap.* 51. *ex num.* 7. *vſque ad num.* 17.

92. Secunda difficultas, an poſſit virtute Iubilæi Confeſſarius commutare votum caſtitatis abſolutæ, quod iam Summus Pontifex commutauerat ex cauſa in alia opera pia, nempe in ieiunia, preces, vel eleemoſynas exiſtente alia cauſa, vt ieiunia, preces, & eleemoſynæ in alia opera commutentur? Ratio dubitandi, quia res in alterius locum ſubrogatæ ſapiunt naturam illius in cuius locum ſubrogantur, *l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis caut.* vbi Bartol. *l.* 1. *§. hæc actio. ff. ſi quis teſtam. liber eſſe*; ſed omnia in quæ Pontifex commutauit votum caſtitatis, ſubſtituuntur in locum ipſius voti: igitur manent reſeruata Pontifici ſicut votum reſeruatum fuit à principio. Dicendum tamen eſt Epiſcopum, aut Confeſſarium virtute Iubilæi electum poſſe commutare illa omnia in quæ votum caſtitatis fuit commutatum, quia votum commutatum in aliam materiam deſiuit eſſe affectum Papæ, hoc eſt, materia in quam votum mutatum eſt, ita Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 18. *dub.* 11. Emmanuel Sà *verb. votum* 2. *in fine num.* 24. Neque obſtat argumentum pro contraria parte, ſolùm enim probat teneri eum, cuius erat votum in aliud commutatum adimplere ieiunia, orationes, & eleemoſynas, in quæ caſtitatis votum fuit mutatum.

93. Tertia difficultas, an extinguatur omnino votũ caſtitatis temporalis commutatum virtute Iubilæi in ſummam certam pecuniæ pauperibus dandam, vbi primum pecunia traditur. Reſpondeo per traditam pecuniam extingui priorem obligationem voti emiſſi, ita Syluestr. *verb. votum.* 4. *quæſt.* 3. *verſ. tertio*, Sotus *lib.* 1. *de iuſtitia quæſt.* 7. *art.* 3. *circa medium, verſ. Ex quo fit*, & Panormit. *in cap.* 1. *num.* 1. *de voto.* Non enim obligatio ſemel extincta reuiuiſcit; tranſiuit enim obligatio voti commutati in traditionem pecuniæ ſubrogatæ, & ea tradita extinctum fuit vinculum voti, argumento creditoris accipientis debitum in aliam materiam, & eo ipſo quòd debitor commutationem acceptat, liberatur omnino à priori obligatione, & obligatur ad materiam ſubrogatam, Syluestr. *ſuprà quæſt.* 1. Caietan. 2.2. *quæſt.* 88. *art.* 11. *notab.* 2. *& art.* 12. *col.* 2. & Aragonius *ibidem art.* 12. *dicto* 1. *fol.* 1041. Suar. *ſuprà lib.* 6. *cap.* 20. *à num.* 1. *vſque ad* 10. Cùm ergo tradita fuerit pecunia loco materiæ ſubrogatæ extinctum fuit vinculum caſtitatis, ex traditis à Sanchez cum aliis *d. lib.* 4. *cap.* 55. *num.* 2.

Quarta difficultas, an ſi Papa commutet votum Religionis in aliud, teneatur vouens ad id, in quod votum eſt mutatum, & an poſſit relicta materia commutata, redire liberè ad primum votum poſtquam habuit ratam commutationem? 94. Dico primò non obſtante commutatione facta poſſe, ſi volet ligatus voto, votum primum ſeruare; quia per commutationem non fuit extincta obligatio prioris voti; ſed tranſiit in materiam ſubrogatam, ſi qui petiuit commutationem, voluerit gratia illa vti: cenſetur enim facta commutatio in gratiam illius; atque ita ſemper ei liberum erit, vel votum primum ſeruare, vel commutationem. Azor *inſtit. moral.* 1. *part. lib.* 11. *cap.* 18. *dubio* 10. *& dubio* 12. Sanch. *de matri. lib.* 9. *diſp.* 4. *num.* 21.

Dico ſecundò, licitum eſſe propria auctoritate reuerti ad priorem materiam promiſſam, ſiue votum commutetur in æquale, ſiue in melius, eo quòd commutatio fit in fauorem vouentis: ſecus ſi acceptetur commutatio in melius bonum data opera ad maiorem Dei honorem, & cultum augendum; & ob eam cauſam eligitur materia illa melior, loco prioris: tunc enim non poterit vouens ad prius votum redire, quoniam ea commutatio non fuit in gratiam vouentis, ſed in fauorem Dei facta.

Dico tertiò, ſi quis noluerit commutatione vti, ſed redire ad prius votum, poſtquam rediit, non poſſe amplecti commutationem, licèt aliqui teneant oppoſitum: quorum meminit Soarez *de voto, lib.* 6. *cap.* 20. *num.* 3. quod intelligendum eſt, ſi commutatio facta fuerit in minus bonum: ita Soarez *ſuprà.* vel materia ſubrogata fuerit æqualis in ſententia eorum, qui exiſtimant non poſſe fieri commutationem propria auctoritate in bonum euidenter æquale: ſecus ſi commutatio fiat in bonum euidenter melius; quia in eo euentu licitus eſt reditus ad eam commutationem, Sanchez poſt Suarium *cap.* 25. *num.* 29. vbi *num.* 30. ſubdit, qui poſt acceptationem commutationis factæ, rurſus voueat prius votum, eo animo vt renunciet commutationi, non teneri commutationi adhærere. 95. Quòd ſi mens fuit ſe iterum eo voto ligari, tunc tenebitur ad votum, & ad commutationem, & eodem modo, ſi dubius fuerit de intentione, quoniam cùm ſit certus de obligatione commutationis obligante virtute prioris voti, & de voto rurſus facto, & intentio, quæ poteſt excuſare ab obligatione vtriuſque, eſt anceps, obligatio eſt in poſſeſſione, vt cum multis probat Sanchez *d lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 52. *& cap.* 55. *num.* 30.

96. Quinta difficultas, quomodo ſint commutanda vota de præcepto ſeruando, quod obligat ſub mortali, abſque voto? Reſponſio ſit, votum non fornicandi non eſſe commutandum in rem valde difficilem, eo quòd per commutationem non tollitur

Digitized by Google

tollitur obligatio præcepti de non fornicando; nec noua voti obligatio, cùm iſta in materiam ſubrogatam tranſuolet; ſed ſolùm facit, ne illa voti obligatio perſeueret in eadem materia præcepti. Sanchez *lib. 4. in præcepta. cap. 56. num. 3.*

97. Sexta dubitatio, qualiter ſint commutanda vota ieiunandi omnibus feriis ſextis, aut omnibus ſabbatis calculos virgineos votum recitandi? Quo ad primum, ſi votum ſit ieiunandi in honorem ſanctiſſimæ Paſſionis Chriſti Domini, mutari poteſt in Coronam Beatæ Mariæ Virginis ſexaginta tres Aue, & ſex Pater continentem: ſi autem votum ieiunandi fuerit pro domanda carne, poteſt commutari in flagellationem vnius Pſalmi *Miſerere mei*, aut in Coronam Beatæ Virginis genibus flexis recitandam. Porrò votum recitandi calculos virgineos, hoc eſt, tertiam partem Roſarij Beatæ Virginis, mutari poteſt in eleemoſynam pauperi dandam, quæ ſufficit ad emendum panem pro prandio illius diei. Quòd ſi dubitetur, an ſit æquipollens voti commutatio, poteſt, qui petiuit commutationem reduci ad priſtinum ſtatum, Nauarr. *lib. 3. conſ. 19. de voto num. 2.* ab habente poteſtatem. Sed verius eſt eoſdem pœnitentes, ſi noluerint ſtare commutationi, poſſe priora vota ſeruare. Sanchez *de matrimonio lib. 9. diſp. 4. num. 21.* Azor *tom. 1. lib. 11. cap. 18. verſ. decimò quæritur*, Sayro *in Claui lib. 6. cap. 11. num. 22.* Suar. *de Religione tom. 2. lib. 6. de voto cap. 20. in principio*, & dixi ſuprà *num. 84.*

98. Adde votum ieiunandi certa die, vel recitandi ſeptem Pſalmos pœnitentiales certa die, teneri eiſdem diebus commutationes adimplere; niſi Confeſſarius aliud declaret, aut colligatur oppoſitum ex aliqua circonſtantia: quoniam in illo voto duæ obligationes continentur; prima, vt adimpleatur in hac, vel in illa materia; ſecunda, vt adimpleatur in die certa: & ideo quando mutatur materia, non mutatur tempus, Suar. *d. lib. 6. cap. 19. num. 21.* Henriquez *lib. 7. de indulgentiis. cap. 10. num. 6.* Sanchez *lib. 4. in præcepta Decalogi, cap. 56. num. 28. & 29.*

99. Qualiter verò ſint commutanda virtute Iubilæi vota non contrahendi matrimonium, aut vota aſſumendi Ordines ſacros? Reſponſio ſit, vota non contrahendi matrimonium commutari in menſtruam confeſſionem, & communionem per duos, vel tres annos duntaxat, & in obligationem præcipiendi, vt octo, vel decem ſacra fiant pro defunctis. Vota autem aſſumendi Ordines ſacros, cùm contineant annexam caſtitatem, & Officium diuinum; & hæc omnia per totam vitam, & facere Sacrum aliquoties in anno, commutari poſſunt in confeſſionem, & communionem menſtruam; & in ieiunium ſemel in hebdomada per totam vitam, cum onere etiam faciendi, fieri ſacrum ſingulis menſibus ſemel pro defunctis in igne purgante detentis. Quæ omnia adhuc non æquipollent commutationi, quæ fieri debet pro voto Religionis, cùm hoc votum multo plura onera ſecum portet, nempe officium diuinum recitare; tenerique ad vigilias nocturnas, & ad obedientiam, paupertatem, & caſtitatem perpetuam: itemque ad ieiunia Ordinis. Quare commutatio hæc eſt ſatis difficilis, cùm debeat fieri in rem perpetuam, atque ita debet imponi onus confitendi, & communicandi ſingulis menſibus ſaltem ſemel; & ieiunandi ſingulis feriis ſextis, & recitandi ſeptem Pſalmos pœnitentiales quotidie, & aliquas eleemoſynas iuxta ſtatum ſuum. ita Aragonius 2. 2. *quæſt. 88. art. 12.* Barth. Medin *lib. 1. inſtruct. confeſſ. cap. 14. §. 7.* & Sayr. *in Claui lib. 6. cap. 12. num. 23.* Quòd ſi vouentibus hæc onera videantur impatibilia, ſeruent omnino vota ſua ad vnguem. vide Sapientiſſimum Primatem *in ſuo Iubilæo cap. 12. num. 16.*

100. Septima dubitatio ſoluitur ex litteris Iubilæi, ibi, *Regularibus autem perſonis*, &c. vbi Confeſſarius electus poterit prædicta omnia, & ſingula, vel eorum aliqua, in alia pietatis opera commutare. Quare pueris, qui præ ætate non recipiunt Euchariſtiam, poteſt iniungi aliud opus pium loco communionis, eſt probabilius. Henriquez *lib. 7. de indulgentiis cap. 10. num. 8.* Vega *in ſumma 2. p. verb indulgentias cap. 7. caſu 19. §. finaliter nota, ad finem.* Non tamen caret ſua probabilitate, quod alij opinantur, videlicet nihil poſſe commutari à Confeſſario electo circa communionem puerorum; ſicut poteſt infirmis commutare in aliquod opus pium, quando nequeunt ex cauſa recipere Euchariſtiam: nam infirmi adulti tenentur Euchariſtiam ſumere; pueri autem, qui nequeunt illam recipere præ ætate, non eſt cur talis fiat commutatio, cùm non ſint habiles, ſicut infirmi, ſed ex impedimento non recipiunt: nihilominus Confeſſario eſſe facultatem commutandi pueris communionem in aliud opus pium, eſt multo verius, ex Henriquez *vbi ſuprà num. 6* dicente, ſi pœnitens etiam non ieiunauerit, neque alia opera præſcripta egerit ex impotentia in diebus aſſignatis, & accedat ad Confeſſarium die Dominica, & fateatur, poſſe ab illo ea opera in alia commutari, ſi voluerit Iubilæum lucrari, quæ ſententia eſt Magiſtri Orellana, quem refert, ac ſequitur Vega *in ſumma lib. 6. caſu 158.*

101. Octaua dubitatio, an pœnitens commutato voto, ſi fiat incapax ad implendam commutationem, an teneatur redire ad votum? Reſponſio eſt negatiua. Quocirca ſi votum peregrinandi commutatum fuerit in eleemoſynas erogandas, & vouens fiat pauper; ita vt nequeat eleemoſynas largiri; excuſatur à voto peregrinandi, & non tenetur ad illud redire, quamuis nequeat præ egeſtate erogare eleemoſynas; & ſic de cæteris votis, quia eſt inhabilis ad commutationes adimplendas; & priora vota per commutationem fuerunt extincta; ita Suarez *tom. 2. de Religione lib. 6. de voto cap. 29. num. 8. & 9.*

102. Pro reliquis vide Sapientiſſimum Hiſpaniarum Primatem *in tractatu de Iubilæo cap. 3. num. 18.* vbi vult, ſi aliquis æger ſit graui morbo oppreſſus, & in periculo probabili, poſſe Confeſſarium in vna die, aut eo minus commutari illa omnia opera in Iubilæo præſcripta in eleemoſynas, quæ breui tempore fieri poſſunt, & audire illum de confeſſione, eidemque Euchariſtiam miniſtrare; & eo modo lucrari Iubilæum, ex traditis ab Henriquez *lib. 7. de indulgentiis cap. 10. num. 6.* & Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 54. num. 28.* dicentibus, ex cauſa iuſta poſſe acquiri Iubilæum breuiori, aut longiori temporis ſpatio, quàm vnius hebdomadæ, ſi Confeſſor commutet omnia opera, quæ pœnitens per ſe explere non poteſt, quibus expletis per commutationem pœnitens indulgentiam lucrabitur.

Quin etiam ſi æger voce emiſſa, retento tamen rationis vſu oſtendat ſignis apertiſſimis ſe velle

velle de peccatis fateri, poteſt Confeſſarius illum abſoluere à peccatis, illique concedere indulgentias Iubilæi, Cordub. *lib. 5. de indulgentiis quæſt. 36. verſ. addo, & verſ. ſecundum dictum eſt*, ſequitur Vega *in ſumma 2. p. verb. indulgentias, cap. 7. caſu 51. in principio.* Fr Manuel Rodriquez *de Regularibus tom. 2. quæſt. 84. art. 11.* dicens hoc eſſe in praxi commune: ac proinde poſſe omnia opera in litteris Iubilæi contenta commutare pœnitenti, vt pronunciet ter nomen IESVS corde, ſi voce nequeat, aut in aliam rem ſimilem ſecundùm diſpoſitionem, & capacitatem ægroti conſideratis circunſtantiis perſonæ, ac temporis, Suarez *tom. 2. de Religione lib. 6. de voto, cap. 18. num. 8.*

DISPVTATIO VII.

De reſolutionibus, quæ ex dubiis circa Bullam Cruciatam emergentibus oriuntur, & ſunt numero quinquaginta.

EPITOME.

1. *Bullæ etymologia, & origo remiſſiuè.*
2. *Bullæ priuilegia ſtrictè ſunt accipienda.*
3. *Non tamen extinguuntur morte concedentis.*
4. *Bulla Cruciata valet ad conſequendas indulgentias locis, & Eccleſiis particularibus conceſſas.*
5. *Reuocata Bulla ſi ignorans virtute illius abſoluatur à reſeruatis, valet abſolutio.*
6. *In fine anni, qui incepit agere cum Confeſſario, poteſt proſequi, & abſolui poſt annum exactum.*
7. *Pœnitens electo Confeſſario approbato poteſt abſolui etiam à caſibus Bullæ Cœnæ, paucis exceptis.*
8. *Poſſe abſolui virtute Bullæ toties quoties pœnitens, oſtenditur.*
9. *Virtute Bullæ poteſt abſolui à caſibus Papæ bis intra annum, ſumpta ſecunda Bulla.*
10. *Confeſſarius debet eſſe approbatus ab Epiſcopo pœnitentis.*
11. *Abſolui virtute Bullæ ab excommunicatione deducta ad forum contentioſum poſſe eſt probabilius, non poſſe eſt probabile.*
12. *Epiſcopi poſſunt in delictis diſpenſare, & abſoluere delinquentes poſtquam delictum eſt deductum ad forum externum, & ibi finitum iudicium.*
13. *Indulgentia plenaria, non conceditur quando virtute Bullæ pœnitens abſoluitur à caſibus non Papalibus.*
14. *Pœnitens in articulo mortis præſente Parocho per Bullam poteſt eligere Confeſſarium approbatum.*
15. *Confeſſarij quales nequeunt eligi virtutè Bullæ?*
16. *Regulares an poſſint vti Bulla vt abſoluantur à reſeruatis?*
17. *Hæreſis caſus virtute Bullæ non comprehenditur.*
18. & 19. *Fautores, receptatores, defenſores, legenteſque libros hæreticorum, ſi hæretici non ſunt, abſolui poſſunt ſemel in vita, & ſemel in morte: creditores autem hæreticorum minimè in vita.*
20. *Schiſmatici poſſunt abſolui virtute Bullæ ſi non ſunt hæretici.*
21. *Luſitani, & forenſes ibi morantes, & inde exeuntes, poſſunt vti Bulla Cruciata.*
22. *Indulgentia Cruciatæ quomodo viſitatis Eccleſiis, & Altaribus acquiri poſſint?*
23. *Priuilegia Mendicantium abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota non ſuſpenduntur virtute Bullæ.*
24. & 25. *Minoritæ & reliqui Regulares poſſunt vti Cruciata ad indulgentias lucrandas, & ad comedendum oua, & lacticinia, non tamen vt abſoluantur à reſeruatis.*
26. & 27. *Vbi latè de hac materia pro vtraque parte, ſed negans omnino tenenda. Confeſſarius an poſſit diſpenſare in irregularitate reſultante ex mala adminiſtratione Sacramentorum: & quid de Mendicantibus ratione ſuorum priuilegiorum, & Confeſſarij virtute Bullæ?*
28. *Vota quænam poſſint commutari virtute Bullæ, & quæ non?*
29. *& quoties durante anno.*
30. *Vota ſemel commutata poſſunt iterum commutari in ſubſidium temporale, non tamen ſemper, ſed interdum in opera pia.*
31. *Iuramenta homini facta per iniuriam, vel metum, an poſſint commutari virtute Bullæ?*
32. *Bulla tempore interdicti prodeſt capientibus, & eorum familiaribus.*
   Illuſtres, & nobiles poſſunt celebrare ſi fuerint Sacerdotes, vel facere, vt celebretur in priuatis Oratoriis tempore interdicti in ſua, ſuorumque conſanguineorum præſentia, ibid.
33. *Sacramenta tempore interdicti virtute Bullæ, & quæ alia recipi poſſunt?*
34. *& an teneantur intereſſe Sacro diebus feſtis?*
   Bulla non prodeſt quando eſt ceſſatio à diuinis, nec quando Eccleſia eſt violata, ibid.
35. *Iudices ordinarij, non autem delegati tenentur pœnas pecuniarias Cruciatæ applicare.*
36. *Commiſſarius Cruciatæ, quando, & quomodo poſſit diſpenſare in affinitate in primo, vel ſecundo gradu?*
   & quid de Epiſcopis? ibid.
37. & 38. *Probabile eſt non poſſe fieri compoſitionem de rebus inuentis, ſed de rebus malè quæſitis.*
39. & 40. *Facta compoſitione poſt diligentem inquiſitionem, domino comparenti nihil eſſe reſtituendum, eſt probabile, ſed probabilius teneri nondum conſumpta.*
41. 42. & 43. *Horas Canonicas non recitantes an poſſint componi ſuper fructibus beneficiorum omnibus, & quomodo, & an poſſit retinere aliquid pro reliquis oneribus beneficiorum?*
44. *Bona incerta pauperibus diſtribuenda habens, ſi verè pauper eſt, poteſt ea ſibi retinere, vel pauperibus conſanguineis dare.*
45. & 46. *Non reſidentes, & diſtributiones quotidianas malè recipientes nequeunt componi, & cur?*
   Decipiens vnum ex duobus, neſciens deceptum, debet diuidere pretium inter vtrumque, ibid.
47. *Suſpenſi, & excommunicati beneficiati poſſunt componi ſuper fructibus malè perceptis. Similiter quando legatarij ſunt incerti.*
48. *& quid ſi dominus eſt abſens?*
49. & 50. *Iudices ordinarij, aut delegati, quomodo, & quando poſſint componi ſuper malè acceptis, & quando Aduocati?*

Officiales

51. & 52. Officiales publici poſſunt componi, & ludentes ſuper acquiſitis ludo.

53. Meretrices publicæ, & fœminæ inhoneſtè viuentes, an debeant componi?

1. OMISSIS hoc loco, quæ præfari aliqui ſolent circa etymologiam huius nominis Bullæ, & circa originem illius, pro quibus, ſi placet, poſſunt videri Nicephorus *lib. 7. Hiſtoria Eccleſiſtica c. 46.* Illeſcas *in ſua Pontificali hiſtoria in vita Vrbani ſecundi*, qui Cruciatæ nomen primò dediſſe fertur, & Laërtius Cherubinus *in ſua collectione conſtitutionum Apoſtolicarum tom. 1. fol. 41. in fine, & fol. 42. in principio*, vbi hac de re plenè egit, operæ pretium erit ad ſingulas reſolutiones ſingularum dubitationum deſcendere, quæ pauciores, quàm credi poteſt, & fieri ſolet, nunc erunt, cùm multa iam ſuprà tam in genere, quàm in ſpecie in quæſtione de indulgentiis, ac Iubilæis expedita reperiuntur.

2. Prima ergo reſolutio ſit. Priuilegia Bullæ Cruciatæ ſtrictè ſunt intelligenda. Ratio, quia ſunt priuilegia perſonatū Bullam accipiētium, Nauarr. *lib. 2. conſ. tit. de iureiur. in 1. edit. conſ. 3. n. 6. & in 2. conſ. 1. n. 6.* vbi loquitur de Iubilæo, vocatque eius priuilegia odioſa, ac reſtringenda. Sequitur Henr. *de indulgentiis, c. 30. n. 1.* vbi de priuilegiis Cruciatæ meminit. Atque ita non eſt audiēdus Lud. Lop. *2. p. inſtr.* vbi de clauibus, *c. 9. col. 6.* dicens facultates Cruciatæ eſſe fauorabiles, & ex conſequenti latè accipiendas; quod non probat Sanch. *de matrimonio, lib. 8. diſp. 2. n. 7.* Ego tamen vtrunque probo.

3. Secunda reſolutio. Priuilegia in Bulla Cruciata lucrandi indulgentias conceſſa viſitantibus Altaria, & facultates ad edendum oua, & lacticinia, non extinguuntur re integra morte cōcedentis, cùm contineant gratias iam factas, *cap. ſi cui, de præbendis in 6.* Nauarr. *conſ. 3. n. 1. tit. de priuilegiis, in noua edit.* Gutier. *lib. 1. canon. quæſt. 11. n. 6. & lib. 2. pract. quæſt. 74.* Gironda *de priuilegior. explicat. num. 1070.* Mar. Antonin. *var. lib. 1. c. 74. n. 9.* & quamuis priuilegia conſequendi indulgentias ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo, & facultates abſoluendi à reſeruatis; nec non votorum commutationes per Confeſſarium præſtandæ videantur continere gratiam faciendam, & ideo debeant perire morte concedentis, nihilominus dicendum eſt, hæc omnia non expirare, quia ſunt gratiæ factæ non Confeſſario, ſed pœnitenti, & Confeſſor electus virtute Bullæ tenetur concedere pœnitenti priuilegia omnia, quæ Bulla concedit, Martin. Viual. *in Candelabro Sacramentorum 3. par. cap. 14. num. 58.* Stunica *de voto quæſt. 5. num. 38.* Accedit Bullam principaliter præſtari ad conſequenda priuilegia, & indulgentias, quæ ſunt gratiæ factæ, quòd ſi dicas eſſe acceſſoria, quod negatur, adhuc acceſſoria ſequuntur naturam gratiæ principalis, hoc eſt, Bullæ conceſſæ, ita expreſsè *in c. ſi ſuper gratia, de officio delegati, in 6.* de poteſtate exequutori data ad exequendam gratiā à Sede Apoſtolica cōceſsā, Sanch. *lib. 8. diſp. 28. n. 43.*

4. Tertia reſolutio. Bulla Cruciata opus eſt cupienti conſequi indulgentias, quæ conceduntur particularibus Monaſteriis, aut Eccleſiis, nimirum, qui viſitauerit talem, vel talē Eccleſiam, conſequetur hanc, aut illam indulgentiam. Sanch. *lib. 4. c. 54. n. 62.* Indulgentiæ autem, quæ in generali Iubilæo conceduntur, cùm non ſint conceſſæ perſonis, aut locis particularibus, ſed cunctis fidelibus, & in bonum commune Eccleſiæ, non ſuſpenduntur per Bullam Cruciatam, Leſſius *de Iuſtitia c. 42. dub. 12. n. 60. verſ. reſpondeɾi poteſt*, & Sanchez *vbi proximè*, qui volunt priuilegia conceſſa Religiſis circa reſeruata tam vota, quàm delicta virtute Bullæ non abrogari, niſi expreſſam, & ſpecificam Clauſulam de rogatoriā cōtineant; ſequitur Henriquez *lib. 6. de pœnitentia c. 16. n. 7. & lib. 7. de indulgentiis c. 28. n. 7.* cum aliis *ibi, in commento littera Z.*

Quarta reſolutio. Si ante tempus conſtitutum reuocetur Bulla Cruciata, & ignorans reuocationē eligat Confeſſarium pro abſolutione reſeruati, manet abſolutus, Henriq. *lib. 7. c. 20. & in commento lit. F. n. 1. & 2.* nec cenſetur reuocata ante annū completum; imò ſi anno elapſo non promulgetur Bulla, quā conſtat paulo pòſt promulgandam, fruetur quis prima Bulla ex pia Pontificis interpretatione, & Cōmiſſarij; poteſtque prodeſſe pro tēpore Interdicti, ſi contigerit, & pro eſu ouorum, & lacticiniorum, & pro reſeruatis poteſt eligi Confeſſarius, Henriquez *d. n. 2. & in commento littera O.* vbi cum multis ea de re conſultis ita rem decidit. 5.

6. Quinta reſolutio, ſi quis intra annum, quo Bulla durat, incepit tractare cauſas ſuas cum Confeſſario, poteſt pergere poſt annum exactum, & abſolui, Henriq. *de indulgentiis lib. 7. c. 20. & c. 11. §. 3.* quia iuriſdictio ſemel habita, & re non integra, non expirat donec cauſa finiatur, Antonius Gabriel *tom. 2. titul. de præbendis concluſ. 1. §. 35. & 41.* Syluest. *verb. Conſeruator §. 7.* Palacius *in cap. per veſtras, de donationibus inter virum, & vxorem, notab. 2. n. 28.* & in Bulla Cruciata exprimitur, vt cauſæ pendentes, quæ durante tempore tractari cœperant, ad exitum perducantur, Henriquez *de indulgentiis d. c. 11. §. 3. & in commento lit. H.* Hinc fit, vt accedens in vltima hora anni Cruciatæ facturus longam confeſſionem, poſſit abſolui à reſeruatis, & poſtea elapſo anno perficere, quia non expirauit iuriſdictio, quam Confeſſor habebat ad abſoluendum virtute Bullæ pœnitentem, qui tēpore habili inchoauit confeſſionem. Henriq. *d. §. 3. lit. G.* Acoſta *quæſtione 46. in explicatione Bullæ Cruciatæ.*

7. Sexta reſolutio virtute Bullæ Cruciatæ poteſt pœnitens eligere Confeſſarium ab Ordinario approbatū, qui eius confeſſione audita poſſit ipſum à quorumcunque Eccleſiæ mandatorum, necnon votorum tranſgreſſionibus, ieiuniorū, & horarum Canonicarum omiſſionibus, cæteriſque omnibus peccatis, criminibus, exceſſibus, & delictis quantumcunque grauibus, & enormibus, etiam talibus propter quæ Sedes Apoſtolica meritò conſulenda foret, ac etiam in caſibus, qui in litteris die Cœnæ Domini publicari ſolitis continentur, (exceptis hæreſis, conſpirationis in perſonam, & ſtatū Romani Pontificis, falſificationis litterarum Apoſtolicarum, & ſupplicationum, cæteriſque omnibus aliis caſibus, qui vndecimo, incipiēte: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes*; necnon duodecimo, tertiodecimo, & quartodecimo capitulis, ſiue articulis dictarum litterarum Cœnæ Domini ſcripti ſunt) ſemel in vita, & in mortis articulo: aliis verò eidem Sedi non reſeruatis caſibus, quoties confitebuntur, abſoluere, ac pro modo culpæ pœnitentiam ſalutarem iniungere, plenamque omnium peccatorum ſuorum remiſſionem impendere, ac vota quæcumque (vltramarino caſtitatis, & Religionis votis duntaxat exceptis) in ſubuentionem prædictam commutare licitè poſſit. Hactenus verba Bullæ.

Ex hac reſolutione ſequitur dubitatio, an

liceat Confeſſario toties quoties abſoluere à caſibus occultis, à quibus poteſt Epiſcopus abſoluere, iuxta Tridentinum *ſeſſ.24.c.6.* ibi, *& in quibuſcumque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſe ſua per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſoluere?* ſic ibi: loquiturque cum Epiſcopis: atque ita cùm hæc videantur conceſſa eiſdem propter perſonarum auctoritatem, nequeunt Confeſſarij virtute Bullæ abſoluere ab huiuſmodi caſibus occultis, prout volunt Henriquez *lib.6. de pœnitentia cap.14.n.7.&* Bannes *2.2.quæſt.74.art.vltimo, ad finem.*

8. Septima tamen ſit reſolutio. Probabilius eſt poſſe virtute Bullæ abſolui pœnitentem toties quoties ab his caſibus occultis, quia in Bulla ſolùm excipiuntur Papæ reſeruati, quales non ſunt huiuſmodi occulti, cùm competant non iure delegato, ſed iure Ordinario Epiſcopis, & eorum dignitati. Quare cùm abſolutio à reſeruatis Epiſcopo toties quoties per Bullam concedatur, & crimina occulta ex Conc. Trident. non ſint reſeruata Papæ, ſed Epiſcopis, poſſunt abſolui virtute Bullæ, Sanch. *in precepta Decalogi, lib.4.c.54.n.27.*

9. Octaua reſolutio, percuſſor clerici poteſt abſolui virtute Bullæ; quòd ſi rurſus durante anno reincidat, poteſt ſumere ſecundam Bullam, & rurſus abſolui. Henriquez *lib. 6. de pœnit.cap.16.n. 2.* non poterit tamen ſumere plures Bullas intra annum, ſed duas duntaxat; Henriquez *de indulgentiis cap.10.num.7.fol.538.& cap.11.§.1.ad finem,* Manuel *in additionibus ad §.9.num.35.* Quin etiam Gregorius Decimuſtertius conceſſit, vt per ſecundam Bullam eodem anno fruatur eadem indulgentia plenaria, & valeat iterum abſolui à caſibus reſeruatis Pontifici, ſed de his ſuprà *diſp. 2. §.4.num.26.*

10. Nona reſolutio, Confeſſarius eligendus debet eſſe approbatus ab Epiſcopo, vbi audit confeſſiones. Ita Rodericus *in additionibus ad §. 9. num. 13.fol.55.* verſo, cum grauiſſimis auctoribus, quos ea de re conſuluit. Quare non ſunt audiendi, qui putant ſatis eſſe vt Confeſſarius ſit ſemel approbatus ab aliquo Epiſcopo, vt poſſit eligi vbique gentium virtute Bullæ? inter quos eſt Henriquez *de indulgen.lib.7.cap.12.num.4. &* Sà *verb.confeſſor num.6.* quorum ſententia poteſt vt probabilis admitti pro Regularibus, quia Bulla Cruciatæ ſic loquitur, his verbis: *Qui ab Ordinario, & quo ad Regulares ſemel tantùm approbati fuerint, Confeſſorem eligere poſſint,* &c. Nihilominus Rodericus negat id ſufficere, additque illam clauſulam intelligendam eſſe de ſemel approbato ab eo Epiſcopo, vbi audit confeſſiones. quæ opinio eſt omnino tenenda ſecundùm ſuprà dicta *diſp.6.§.5.n.40.& 41.*

11. Decima reſolutio. Probabile eſt virtute Bullæ non poſſe abſolui ab excommunicatione, & ſuſpenſione deductis ad forum contentioſum, Manuel *in expoſitione motus proprij Pij Quinti, &* Gregorij XIII. ſuper ingredientes Monaſteria virorum extra caſus permiſſos fœminis, & contra Religioſos illas admittentes *n. 34.* & Sorbus *in compendio priuilegiorum mendicantium, verb.ingreſſus Monaſteriorum Monialium, in ſuis annot. n.11. verſ. Dicitur 2.* Ratio, quoniam poteſtas illa abſoluendi eſt odioſa, & præiudicat Ordinariis, & ideo eſt reſtringenda, vt per Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vend.p.1.c.1.in principio & n.8.* & Molina *de primogeniis lib 1 c.42.n. 24.* Non enim conceditur talis facultas in alterius iniuriam, *l.nec auus.C.de emancipat. liber.* Item quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.24.c. 6.* eſto concedat facultatem diſpenſandi in irregularitatibus, & cenſuris, limitat, dummodo non ſint deducta ad forum contentioſum, ibi, *exceptis aliis deductis ad forum contentioſum.*

Quin etiam quamuis delictum ſit in foro iudiciali, & deductum, & iudicio finito iam punitum, adhuc non poſſe abſolui ab Epiſcopo, volunt Gutierr. *canon.lib.1.cap.3.ad finem,* & Fr. Emman. *tom.1. ſumma, cap.168. in fine, in 2.editione.* Iuuat Sixtus Quartus *Extrauag. & ſi Dominici. la 2. de pœnit.& remiſſ.* dicens, nec alicuius priuilegij auctoritate, nec virtute Bullæ qui abſoluatur denunciatus, ſententialiter cõdemnatus, vel publicè diffamatus: ergo delicta, & cenſuræ deductæ ad forum contentioſum non debent virtute Bullæ abſolui.

Probabilius tamen eſt poſſe excommunicatum, vel ſuſpenſum non obſtante deductione ad forum contentioſum, abſolui virtute Bullæ Cruciatæ, & virtute priuilegiorum, quibus fruuntur Religioſi, in foro tamen conſcientiæ; etiamſi cenſuræ, ſeu delicta ſint publica. Ratio, quia in Bullâ Cruciata, & in priuilegiis Religioſorum datur facultas abſoluendi à cenſuris ſine aliqua limitatione; & ideo non debet reſtringi: neque enim abſolutio pro foro conſcientiæ, prodeſt pro foro exteriori, & ex conſequenti Ordinarius nihil damni indebitè patitur, quia ire poteſt in foro externo contra ſuſpenſum, vel excommunicatum, perinde ac ſi non eſſet abſolutus in foro interiori: ex quo nullum ſequitur inconueniens. quibus rationibus ducti ſequuntur hanc ſententiam, Sotus *in 4. diſt.22.art.3.verſ. primus eius caſus.* Angles Floribus *2.p.quæſt vnica, de excommunicatione, art.4. diffic.2.* Polanus *in Directorio, c.4. fol.52. verſ.ſi quis.* Man. Rodr. *mutatus in addit.ad Bullam, n.49.§.9.* Henriq. *lib.8.de Euchariſtia c.60.n.4.& lib.7.de indulgentiis, c.13.n.2.* & alij, quos referens ſequitur Sanchez *in precepta Decalogi, lib.6.n.17.n.43.* vbi reſpõdet Extrauaganti, *& ſi Dominici,* citata, dicens non prohiberi ibi abſolutionem, niſi hæreſis deductæ ad forum externum: aliorum autem criminum minimè, eámque Extrauagantem iam expiraſſe concludit. Nec refert negaſſe Concilium hanc facultatem Epiſcopis abſoluendi, quando delicta ſunt deducta ad forum externum, quia facultas Concilij, cùm ſit perpetua, & nimis ampla in occultis, ſi extenderetur ad forum externum, & ad delicta ad ipſum deducta, comprehenderet omnes irregularitates fermè, & omnes caſus reſeruatos Sedi Apoſtolicæ: & hoc modo ſequerentur multa inconuenientia, quæ non ſequuntur ex facultate priuilegiorum, nec ex poteſtate Bullæ, quæ eſt limitata ad forum conſcientiæ, nec eſt quotidiana, nec ita perpetua, nec ſe extẽdit ad irregularitates.

Vndecima reſolutio pro Epiſcopis, quando delictum fuit deductum ad forum contentioſum, 12.
& ibi finitum iudicium, ac punitum, poſſunt Epiſcopi in illo diſpenſare, & delinquentem abſoluere. quicquid contradicant, Gutier. *d.c.3.* & Manuel *d.c.168. fine.* Ita Auila *de cenſuris p.7.diſp.10. dub.7.* Valer. Reginal. *lib.30. tract.2.n.29. verſ. ſextum eſt,* Henriquez *lib.14 de irregularitate, c.7.n.5.* vbi ait non poſſe Epiſcopum in delicto deducto ad forum contentioſum ſe intromittere, ſubdens hæc verba: *Quamdiu manet deductum ad forum contentioſum;* ergo vbi deſiit eſſe in foro contentioſo, poteſt Epiſcopus ſe intromittere; quod probat Auila *ſuprà,* dicẽs, ſe vidiſſe in caſu ſimili ſæpe obſerua-

obſeruatum, nempe finito iam iudicio abſolui per Bullam ab excommunicatione deducta ad forum contentioſum, eo quòd mens Concilij eſt ne auctoritas iudicis de delicto illo cognoſcentis, minuatur, & vt ſcādalum caueatur publicum, noluit concedere delicta publica; quæ duo ceſſant delicto punito poſt iudicium finitum, cùm ſatisfactum ſit Reipublicæ poſtquam punitum eſt, nec detrahitur auctoritati iudicis ferentis ſententiam, Sanchez *ſuprà d.c.11.num.21. verſ. ſed quid ſi delictum*, & alij præcitati, relatique à Barboſa *in remiſſionibus ad Concilium Tridentinum, ſect.24.c.6.n.15.*

13. Duodecima reſolutio ſit, quando quis durante anno abſoluitur virtute Bullæ ab aliis caſibus reſeruatis, qui non ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruati, non conſequitur indulgentiam pleniſſimam. Nec obſtant verba ipſius Bullæ quæ ſic habent: Aliis verò eidem Sedi non reſeruatis caſibus, quoties confitebuntur, abſoluere ac pro modo culpæ pœnitentiam ſalutarem iniungere, plenámque omnium peccatorum ſuorum remiſſionem impendere. Ratio, quia iſta verba referuntur omnino ad caſus in Bulla Cœnæ Domini, à quibus pœnitens virtute Bullæ non ſolùm poterit ſemel abſolui in vita ſacramentaliter, necnon ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis; ſed etiam pleniſſimam omnium peccatorum lucrari indulgentiam, & remiſſionem. Hæc enim eſt intentio, & voluntas Summi Pontificis: alioqui pœnitens qui haberet caſus Sedi Apoſtolicæ non reſeruatos, quíque ab illis ſæpiùs abſolueretur, eſſet melioris conditionis, quam ille, qui pauciſſimos, aut nullos haberet; ſiquidem abſolueretur pluries à reſeruatis, & inſuper conſequeretur pleniſſimam indulgentiam, & remiſſionem cæterorum peccatorum, quod non eſt rationi conſonum. Iuuat clauſula poſita in vno paragrapho, vel verſiculo, quando fit diuiſio per paragraphum, vel verſiculum; tunc enim per eam diuiſionem non refertur ad alium paragraphum, vel verſiculum, iuxta doctrinam gloſſæ *capitis vnici, verb. ſic ſcilicet, de poſtul. Prælat. in 6.* Cùm ergo in Cruciata fiat diuiſio inter caſus reſeruatos Sedi Apoſtolicæ, & inter reſeruatos aliis, & de his toties quoties poſſit pœnitens abſolui: de illis autem non niſi ſemel in vita, & ſemel in morte, meritò conceditur his poſtremis vltra abſolutionem à reſeruatis remiſſio omnium peccatorum.

14. Dubitationis tamen eſt, cur dicatur in Bulla ſemel in morte poſſe Confeſſorem virtute illius eligi, ſiquidem ſimplex Sacerdos in articulo mortis poſſit pœnitentem abſoluere etiam à caſibus omnino reſeruatis? Decimatertia reſolutio ſit. Poteſt pœnitens in articulo mortis etiam præſente Parocho virtute Bullæ eligere Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, à quo abſoluatur à cenſuris reſeruatis, nec reincidet ſi non ſe præſentet ſuperiori, ſi viuat: ſecus ſi abſque Bulla excōmunicatus in articulo mortis confiteatur apud quemlibet Sacerdotem, & abſoluatur, quia in hoc euentu, ſi vixerit, reincidit in excommunicationem, quia fuit abſolutus ſine Bulla; & ideo ſi vixerit, reincidit, nō autem virtute Bullæ abſolutus: is enim quamuis non compareat coram Superiore, non reincidit, Rodericus *in expoſitione Bullæ, §.9. n.36. dub.1. & in additionibus, n.44. fol.75.* Medina *in ſumma 2. p. fol.304.* Viuald. *verb. abſolutio, n.69.* Non tamen placet quod addit Rodrig. *d.n.44. verſ. acerca del miſmo*, dicens in articulo mortis quemcumque Sacerdotem ſimplicem præſente Parocho poſſe abſoluere pœnitentē à quibuſuis peccatis, & cenſuris, iuxta Conc. Trid. Nam cùm ſimplices Sacerdotes non habeāt iuriſdictionem, præferendus eſt illis Parochus, qui habet iuriſdictionē, Suar. *tom.4. diſp.30. ſect.3. n.4. & 5.* & approbatus non approbato, & expeditus impedito. Sanch. *lib.2.c.13.n.7.*

Decimaquarta reſolutio pro reliquis Confeſſariis, qui nequeunt eligi virtute Bullæ, diximus *diſp.6.§.5.ex n.40. vſque ad numerum 49.* vbi, quæ hoc loco adiici poterant, reperientur. 15.

Decimaquinta reſolutio pro Regularibus ſit, non poſſe illos vti Bulla Cruciatæ, vt abſoluantur à reſeruatis ſine conſenſu ſuperiorum, vt diximus *ſuprà diſp.6. de Iubilæis, §.5. ex num.43.* Henriquez *lib.3. de pœnit. cap.6.§.9. & cap.16. num.3. & n.7. littera P. verſ. præſertim, & de indulgentiis, cap.22.n.4.* Beja *part.3. caſu 16. per totum.* 16.

Decimaſexta reſolutio ex litteris Bullæ Cruciatæ excipitur caſus hæreſis, qui nullo modo poteſt abſolui virtute Bullæ, vt declarauit Gregor. XIII. in forma Breuis, dat. Romæ die 22. Septembris Anno 1576. Pontificatus verò ſui Anno quinto, motu proprio, ac ex certa ſcientia felicis recordationis Pij Quinti, prædeceſſoris ſui, ac ſuæ intentionis nunquam fuiſſe, vel eſſe Confeſſariis virtute Cruciatæ aliquo modo concedere facultatem abſoluendi ab incurſu, & lapſu in hæreſim. Ex quibus verbis liquidò conſtat abſolutionem ab hæreſi virtute Bullæ non poſſe impendi. Quare non ſunt audiendi Sotus *4. diſt.22. quæſt.2 art.3. poſt quintam concluſionem in 1. caſu Cœnæ, ad finem*, & Corduba *ſumma, quæſt.8.* dicentes poſſe abſolui, quando conceduntur caſus Bullæ Cœnæ; eſto non fiat expreſſa mentio de hæreſi: ſed falluntur; ita Manuel *addit. ad Bullam, §.9.n.66.* Guttier. *quæſt. canon. lib.1. cap.13. num.26.* Azor *tom.1. lib.8. inſt. mor. c.10. quæſ.12. & c.19. quæſ.2.* Auila *de cenſuris, 2.p. c.7. diſp.1. dub.7. concl.2.* & alij, quos referens ſequitur Ceuall. *commun. contra commun. tom.3. quæſt.802.* 17.

Decimaſeptima reſolutio, quamuis non poſſe abſolui virtute Bullæ receptatores, fautores, defenſores hæreticorum, legentes, tenentes, & imprimentes eorum libros aliqui arbitrentur: oppoſitum eſt verius, ſi hæretici non ſint, & habentes libros tradendo illos Fidei cenſoribus, ſemel ſcilicet in vita, & ſemel in mortis articulo virtute Bullæ, poſſe abſolui, cùm hi caſus non ita reſeruentur in ſpecie, ſicut hæreſis reſeruatur, quæ ſpeciali mentione eget. Henriquez *lib.6. de pœnitent. cap.16. num.2. in commento littera L.* & ideo excepta hæreſi, cæteris caſibus in Cœna Domini reſeruatis Bulla communiter concedit abſolutionem ſemel in vita, quòd ſi poſtea reincidant, indigent noua Bulla. ſic ille, ſequitur Sanchez *d. lib.2. in præcepta Decalogi, cap.12. num.12.* 18.

Decimaoctaua reſolutio. Creditor hæreticorum ſub hæretici nomine continetur, proinde beneficio Cruciatæ nequit abſolui; quia eſt hæreticus implicitus, quatenus præfert opinionem, & auctoritatem hæretici, cui credit fidem Petri, & Eccleſiæ Catholicæ; quia captiuat in credendo ſuum intellectem in obſequiū hæretici, cui credit, & ideo dubitat de fide Catholica, & ex cōſequenti infidelis eſt, quandiu pertinaciter ita inſiſtit dubitationi, vt non ſit paratus corrigi ad mandatum Superioris. Secus quando dubitatio contingit ex inopinata, aut diabolica illuſione, & quis incipit indeliberatè dubitare circa fidem, & in ſe reuerſus captiuat ſuum intellectum in obſequiū Chriſti, & apud ſe ſtatuit credere, quæ credit Eccleſia, Rojas 19.

de hæreticis part.1.num.272.& ſing.56 num.5. Iulius Clarus §. *Hæreſis, num.2. in fine.* Graff. *deciſ. part. 1 lib.2. tit. de hæret. cap.8.num.10.& ſequent.* Decian. *tract. crimin. lib.5.cap.17. verſ. primò quando non dubitaretur*, & Bann.2.2. *quæſt.11. art.1. verſ. Ex his ſequitur.* longè aliter, quando credit hæreticorum erroribus, & contra fidem illis aſſentitur; tunc enim implicitè credit, quod hæreticus credit, cùm tamen nullum eius errorem, aut hæreſim in particulari credat; proinde cenſetur hæreticus, Simancas *de Catholicis, tit.15.num.2.* Vgol. *de cenſuris Papæ reſeruatis par.2.cap.1.verb. ac eorum credentes*, Sanctarel. *de hæreſi cap.11. num.29.cum ſequentib.* Sayro *de cenſuris lib.5.cap.5.num.1.* Carrer. *de hæreticis num.175.* Azor. *inſtit. moral. par.1.lib.8. cap.15.quæſ.1.* Suar. *de cenſuris diſp.21.sect.2.num.6.* & Sanchez *in præcept. Decal. lib.2.cap.10.* Eo quia credentes hæreticorum implicitè ſunt hæretici ſimpliciter, Acoſta *in expoſitione Bullæ quæſt.63. verſ. ſecunda concluſio.*

20. Decimanona reſolutio. Schiſmatici poſſunt abſolui per Bullam, vel Iubilæum ab excommunicatione ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo, Sanch. *lib.2.in præcepta Decalogi cap.36.num.17.* dummodo hæretici non ſint: dicuntur autem ſchiſmatici à ſchiſmate, per quod quis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparat in quantum Eccleſia eſt quoddam corpus myſticum ex vniuerſis fidelibus, & Romano Pontifice tanquam capite conſtans. Hæc igitur vnitas ſcinditur per ſchiſma, quoties ſchiſmaticus non vult ſe habere vti membrum huius corporis in aliqua, vel in aliquibus ſpiritualibus actionibus ſpectantibus ad hoc Eccleſiæ corpus, aut recuſat ſubiici Pontifici. Quare non erit ſchiſmaticus, qui renuit ſubiici Pontifici, exiſtimans illum non eſſe verum Pontificem, quia non recuſat ſubiici Papæ, ſed huic homini, quem non credit eſſe Pontificem, Caietanus *in ſumma verb. ſchiſma*, & Azor. *tom.1 inſtit. moral. lib.8.cap.10. quæſ.4.* & Valentia 2.2. *diſp.3. quæſt.15. punct.1. propoſit.3.*

21. Vigeſima reſolutio pro requiſitis in vſu, ac praxi Bullæ Cruciatæ ſic habet. Bulla concesſa Regno Luſitaniæ omnes illius Regni poſſunt ea vti accepta, & acceptam ſecum portare quocumque velint ea vti, etiam extra fines Regni, cùm ſit priuilegium perſonale, quod perſonam ſequitur, & cum ea extinguitur, quando eſt perpetuum, quod ſi datum eſt ad tempus, per id tempus perſonam ſequitur, *cap. priuilegium*, & *ibi* ſcribentes, *de regul. iur. in 6.* Doctor Barboſa *in leg. quia tale, per totam. ff. ſo'ut. matrim.* Ioannes de Salas *tractatu de legibus diſp.17. sect.6.& 8.* & Cardin. Tuſch. *tom.6. litt. P. concluſ.746.* Azor. *inſtit. moral part.1.lib.5. cap.22. quæſ.6.* & Cardoſ. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb. priuilegium num.4.*

Quin etiam peregrini in eodem Regno commorantes poſſunt vti eadem Bulla, ſi in ea dicatur, quod conceditur omnibus perſonis degentibus, & commorantibus in tali Regno; & inde proficiſcentes in Caſtellam poſſunt vti eadem Bulla, dum ibi fuerint; & quamuis Bullam amiſerit, non propterea priuantur illa. Non enim Bulla aliud requirit, niſi vt detur eleemoſyna deſignata, neque opus eſt, vt receptam ſecum portet, ſed ſufficit ſi domi habeat: poteſt item capi dato pignore, aut data obligatione, aut fide de ſoluendo: neque eſt ſimonia dare ſtipem pro ſubſidio temporali. Nec item requiritur, vt nomen proprium inſcribatur in eadem Bulla. Item non ſufficit intentio ſumendi Bullam, vt quis fruatur priuilegiis illius, niſi Bullam receperit priùs. Item ſi amicus mihi abſenti Bullam mittat, & ego non acceptem, eo quòd iam aliam mihi ſuſcepi, licitum eſt eam in alium transferre; quandiu enim non acceptaui applicationem, poteſt transferri in alium, Henriq. *de indulgentiis lib.7.cap.20. ex num.3. vſque ad n.6.* poſt alios, & in caſu hoc iuuat Sapientiſſimus Hiſpaniarum Primas cum aliis *in tract. de Iubilæo cap.4.n.13. ad medium.* Denique de contentis in hac reſolutione concordat Fr. Manuel *in expoſitione Cruciatæ §. 11. n.16. verſ. y recebiſtes, & n.17. & in additionibus ad vtrunque locum §. 12. num.9. per totum fol.143.* cum Henriquez *ſuprà.*

Vigeſimaprima reſolutio. Vt quis conſequatur indulgentias in Bulla Cruciata concesſas, viſitare debet quinque Eccleſias, vel quinque Altaria, quod expedit fiat cum aliquali corporis, & ſitus motu, ſi commodè fieri poteſt: at non oportet moueri loco, aut exire ab Eccleſia, & deinde redire, vt dicatur quinquies viſitare Eccleſiam, ſed ſufficit, vt vno loco fixus faciat orationem, & preces fundat verſus ad ſingula Altaria. Quòd ſi non ſit in oppido, niſi vnicum Altare, debet illud quinquies viſitare interpolatis vicibus, & preces fundere coram illo. Si tamen fuerint quatuor Altaria, ſufficit viſitare vnum bis, vt fiat viſitatio quinquies, & quamuis in oppido ſint quinque Eccleſiæ, ſatis eſt quòd viſitentur quinque Altaria, quia Bulla loquitur quòd viſitentur quinque Eccleſiæ, aut quinque Altaria, quæ etiam viſitari poſſunt de nocte. Mendoſ. *tit. de indulgentiis fol. 69.* Fr. Manuel *in expoſitione Bullæ §.8.n. [illegible] dub.3.& in additionibus ad §. octauum n.1. fol.40.* vbi addit habentes Oratoria domi auctoritate Epiſcopi erecta, & ab eo viſitari ſolita, in quibus fit Sacrum, poſſe ibi lucrari indulgentias, ſi viſitent Oratoria quinquies, non exeundo, & ingrediendo, ſed fixi eodem loco fundendo preces vocales ibi, quas debebant fundere coram quinque Altaribus. Henriquez *de indulgentiis cap.10.in principio.* Oportetque, vt viſitent cum intentione actuali, aut ſaltem virtuali conſequendi indulgentias, non autem ob recreationẽ, aut ob negotia ſæcularia peragenda, Nauarrus *in c. quando, de conſecratione diſt. 1.* & alij quos ſequitur Fr. Manuel *ſuprà §. 8. n. 9.* 22.

Vigeſima ſecunda reſolutio. Priuilegia, facultates, & indulta Mendicantium abſoluendi à reſeruatis, & cenſuris, commutandi vota, & diſpenſandi in illis, non abrogantur per Bullam, neque in anno Iubilæi centeſimi ſuſpenduntur, Henriquez *de indulgentiis c.28.n.7.& in commento littera Z.* vbi multos Doctores conſultos Salmanticæ ita reſpondiſſe refert, ſequitur Leſſius *lib.2 de iuſtitia c.42.dub.12.n.60. verſ. reſponderi poteſt.* Manuel mutatus à priori ſententia in additionibus ad Cruciatam §.12.n.4 Nauarr. *de Iubilæo notab.28.* vbi ait eſſe probabile, ſed Henriquez abſolutè loquitur *ſuprà*, & Sanchez *in præcepta Decalogi lib.4.c. 54. n. 62.* Nec obeſt Commiſſarius dum ſuſpendit facultates omnes, & gratias, quas poteſt ſuſpendere, quia id intelligitur de gratiis concesſis locis particularibus, aut Monaſteriis, quibus non fruentur ſæculares carentes Bulla, non autem ſuſpendit priuilegia, & indulta concesſa Religionibus, quæ cedunt in bonum commune fidelium; nam hæc egent ſpeciali clauſula derogatoria. Confirmatur ex dicto Pij Quinti ſpecialiter conſulti dicentis 23.

nunquam

nunquam ſibi fuiſſe in mente derogare per Cruciatam priuilegiis, & facultatibus Religioſorum, quod etiam expreſſit in priuilegiis Prædicatorum anno 71. teſte Manuele *in explicatione ad finem*, Henriq. *in d. commento lit. Z.* & Clemens Octauus explicuit non fuiſſe intentionem ſuam ſuſpendere Bullam Cruciatam, vt tradit Sanch. *de matrimonio, lib. 8. diſp. 33. n. 10. verſ. nihilominus defendi non ſuſpendi*, quia priuilegia Bullæ conceduntur) per modum contractus, ex his verbis, *Por dais tanta limoſna, os concedo.* Fr. Laurent. de Portel *in tract. ſuo, Dubia Regularia, verb. Bulla Cruciata, verſ. priuilegia Cruciata*, ait non ceſſare Bullæ priuilegia etiam per Iubilæum anni centeſimi, quamuis in eo dicatur reuocari omnes facultates conceſſas etiam ad inſtantiam Regum ex quibuſcumque cauſis, neque expirant per mortem concedentis, cùm ſit gratia conceſſa per certum tempus, niſi poſt tempus elapſum, idem Sanchez *ſuprà diſp. 28. num. 31.*

Religioſi tamen abſque venia ſuperiorum nequeunt Bulla vti quo ad eligendum Confeſſarium, neque quo ad abſolutionem à reſeruatis, vt diximus ſuprà *diſp. 6. de Iubilæis particularibus, §. 5. num. 43. verſ. ſuffragatur conſtitutio Clementis Octaui, & verſ. reſponſio tamen ſit, & diſp. 7. num. 16. verſ. decimaquinta*, vbi id ſummatim, & remiſſiuè tetigimus. Nihilominus cùm dubitatio ſit nodoſa, non ab re videtur illam minutatim, & membratim partiri ſequentibus reſolutionibus.

24. Vigeſima tertia reſolutio. Minoritæ poſſunt vti Bulla Cruciata de licentia ſuorum ſuperiorum ad lucrandas indulgentias, & alia priuilegia in Bulla conceſſa, non verò poſſunt eligere Confeſſarium, neque abſolui à reſeruatis. ita Fr. Laurent. de Portel *in ſuo tractatu, Dubia Regularia, verb. Bulla Cruciata*, dicens ſic fuiſſe declaratum Minoritis in Hiſpania à ſuo Vicario Generali. Quinimò ad lucrandas indulgentias in Cruciata conceſſas non egent Religioſi Prælatorum venia, ex traditis à Nauarro *cap. 23. n. 38.* poſt D. Thom. *2. 2. quæſt. 104. art. 2.* nec peccant ſi oua, & lacticinia comedant tempore vetito virtute Bullæ, placet tamen etiam ad hæc petere licentiam à ſuperiore, ita Pereſtrelius *3. part. caſu 16.* ſequitur Acoſta *in explicatione Bullæ, quæſt. 106.* vbi ait eſſe omnino certum Regulares etiam Ordinis Minorum poſſe ſumere Bullam, & conſequi indulgentias, neque ſuperiores habere ius aliquod ad interdicendum inferioribus ſuſceptionem Bullæ ad lucrandas indulgentias, quæ conſeruationi Religionis non obſunt, & maximè proſunt, atque ita ſi Religioſus petita, & non obtenta licentia ſumat Bullam, non peccabit, quia non habet ſuperior ius ad negandum eam licentiam: fruetur enim indulgentiis Bullæ, vt deducitur ex D. Thom. *in 4. diſt. 20. & in additionibus ad 3. partem, quæſt. 27. art. 3.* duntaxat.

25. Vigeſimaquarta reſolutio. Sunt qui dicant ſe non audire damnare Regulares, qui vtuntur Bulla Cruciata abſque licentia ſuorum Superiorum quo ad eligendum Confeſſarium, qui eos abſoluat à reſeruatis, inter quos eſt Fr. Manuel *in expoſitione Bullæ, §. 9. n. 24. verſ. lo ſexto digo*, ſequitur Fr. Io. de la Cruz *lib. 1. de voto obedientiæ, cap. 6. fol. 50. pag. 2. §. 3. concluſio.* Ratio, quia in Conciliis Prouincialibus Prælati Regulares id non publicant, necdũ viſitant Monaſteria ſuæ Prouinciæ, id non exponunt; audiunt enim, & diſſimulant, & ex conſequenti videntur conſentire; quorum eſt tollere à ſubditis ignorãtiam. Tertiò, quia leges reuocantes priuilegia, & gratias non obligant ante quàm promulgentur ne dum in Prouincia, ſed etiam in Diœceſi, Sotus *lib. 1. de iuſtitia, quæſt. 1. art. 4. fol. 11.* Medina 1. 2. *quæſt. 91. art. 4.* Cùm igitur facultas ſuſcipiendi Cruciatam extendatur ad omnes fideles, & in Bulla fiat mentio omnium Regularium, reuocatio quo ad Regulares, vt habeat vim debet omnibus innoteſcere, facta publicatione de mandato Prælati. Quartò, quia quando aliqua lex imponit aliquam cenſuram, vel pœnam, & ambigitur an ſit vſu recepta, ambigenti integrum eſt credere illam non eſſe vſu receptam, ac proinde non obligare. ita Azor *tom. 1. lib. 2. cap. 19. quæſ. 12.* Salas *1. 2. quæſt. 21. tract. 8. diſp. vnica, ſect. 18. num. 169.* & idem tradunt, quando eſt duplex opinio probabilis, altera negans, & altera affirmans, licitum ſcilicet eſſe putare non eſſe vſu receptam, neque obligare talem legem. Conſentit Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 1. cap. 10. num. 35.* quando res eſt ſub opinione, legem non obligare, quamuis contraria opinio ſit probabilior, quia ſequens minus probabilem, non agit contra conſcientiam.

Item, quia ſequendo probabilem opinionem, non ſe exponit periculo peccandi formaliter, ita, vt illud peccatum illi imputetur, cùm prudenter, & ratione probabili ductus operetur. Poſſe autem ſequi probabilem relicta probabiliori, volunt Sanchez *ſup. cap. 9. num. 14.* Suar. *tom. 5. diſp. 40. ſect. 5. num. 6.* Henriquez *lib. 14. de irregularitate, c. 3. num. 3.* Azor *tom. 1. lib. 2. cap. 16. quæſ. 2. 3. & 4. & cap. 17. quæſ. 7.* & Leſſius *lib. 2. de iuſtitia, cap. 29. dub. 8. num. 68.* Atqui Rodericus ſuprà *d. §. 9. n. 24.* teſtatur eſſe viros doctos huius ſententiæ, vt non obſtante Bulla, quæ prohibet, ne Religioſi ad hæc duo vtantur Cruciatã, ipſi tamen illa vtuntur ad eligendum Confeſſarium, & ad abſolutionem à reſeruatis: igitur illorum opinio ſaltem eſt probabilis, ac proinde placere poteſt.

Addo Bullam Clementis Octaui fauere huic parti, quia quamuis dicat conceſſionem Bullæ Cruciatæ, quo ad eligendum Confeſſorem non habere locum in Religioſis, ait, *Noſtra intentionis eſſe quòd Religioſi in prædictis tenore præſentium diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſint ſubiecti.* Vbi Io. de la Cruz vult Papam declaraſſe ſuam mentem ſolùm pro Bullis à ſe conceſſis, & concedendis, non autem pro concedendis à ſuis ſucceſſoribus. ſic ille ſuprà *fol. 49. pag. 2.* Attamen horum opinio olim poterat admitti: ſed noſtris temporibus nullo modo, & ideo non placet etiam tanquam probabilis.

Vigeſima quinta reſolutio omnino tenenda ſic habet. Regulares virtute Bullæ nequeunt eligere Confeſſarium, neque abſolui à reſeruatis, Cordub. & Surdus, quos referens ſequitur Beja *3. p. reſponſ. caſu 16. §. hac tamen opinio*, Viuald. *in Candel. verb. abſolutio concluſ. 2. & 5.* cum aliis. Probatur ex Bulla Clement. VIII. ſuprà *diſp. 6. §. 5. num. 43. verſ. ſuffragatur.* In forma Breuis, vbi id prohibetur Religioſis, & ex alia Vrbani Domini Noſtri Papæ Octaui, quæ ſic habet:

Vrbanvs Papa Octauus, ad perpetuã rei memoriam. Romanus Põtifex ad ea ſolicitudinis ſuæ partes intendere debet, per quæ Religioſorum ſtatus in pace, & quiete tutiùs conſeruetur, ſanè cùm ratio doceat, & experientia compertum ſit Religionibus valde pernicioſum exiſtere, vt eorum Religioſis licitum ſit Confeſſarium ſibi eligere; & licèt felicis recordationis Gregorius Decimus tertius, ac Clemens VIII. & Gregor. XV. Roman. Pontifices prædeceſſores noſtri per ſuas in forma Breuis litteras expreſsè prohibuerint, ne Religioſi Societatis Iesv, facultatibus Cruciatæ ſanctæ vti abſque Superiorum ſuorum licentia valerent,

nihilominus, quia nonnulli exiſtimant ex clauſulis litterarum dictæ Cruciatæ cuiuſquunque ipſius Societatis priuilegio derogari, & propterea ipſis Religioſis huiuſmodi facultatibus vti licitũ eſſe, ſpeciali ad hoc noſtro, & Apoſtolicæ Sedis opportuno remedio neceſſe ſit, Nos pro noſtri Paſtoralis muneris debito, ea, quæ ipſius Societatis quieto, & pacifico ſtatui, ac debitæ ſuperioribus obedientiæ conſeruãdæ opportunè eſſe cognoſcimus, ſalubriter prouidere volẽtes motu proprio, & ex certa ſcientia, maturáque deliberatione noſtra, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuò valitura conſtitutione ſancimus, nulli Religioſorum eiuſdem Societatis licere facultatibus Cruciatæ huiuſmodi in quacunque mundi parte publicatæ, vel publicandæ, quo ad eligẽdum Confeſſarium, & obtinendum abſolutionem à caſibus reſeruatis vti, nec eis quoad hanc eligendi Confeſſarium, & obtinendi abſolutionem prædictam facultatem Cruciatæ huiuſmodi ſuffragari minúſque præſentes litteras ſub quibuſcunque eiuſdem Cruciatæ conceſſionibus, extenſionibus, prorogationibus, & confirmationibus factis, & pro tempore quomodolibet faciendis, cõprehendi: ſicque per quoſcumque iudices, Ordinarios, & delegatos ſublata eis, & eorũ cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & definiri debere, ac irritũ & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit decernimus. Non obſtantibus præmiſſis à quibuſcunque cõſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ſtatutis quoque, & conſuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis etiã in præmiſſis manu Secretarij Societatis, vel Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo eiuſdẽ Societatis, vel perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadẽ prorſus fides vtique adhibeatur, quæ eiſdem præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die vltima Martij 1616. Pontificatus Noſtri Anno nono. Ex quibus apparet nullo modo apud noſtros integrum eſſe vti Cruciata ad illa duo, hoc eſt, ad eligendum Confeſſarios à quibus abſoluantur pro libito à reſeruatis.

26. Vigeſimaſexta reſolutio. Virtute Bullæ Commiſſarius poteſt diſpenſare ſuper irregularitate contracta per eos, qui quibuſuis Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis ligati Sacramenta adminiſtrant, Miſſas, & alia diuina Officia, non tamen in contemptum clauium celebrant. Conſtat id ex litteris eiuſdem Bullæ. Non tamen quicquam poteſt in irregularitate, quæ contrahitur ex homicidio, ſeu mutilatione factis dolo, vel culpa: neque in irregularitate, quæ incurritur abſque culpa, videlicet ob bigamiam, vel ob mortem iuſtam, ſeu accelerationem ad illam, quæ dicitur ex defectu lenitatis ſine peccato ſaltem graui.

27. Difficultas eſt, an virtute Bullæ quando pœnitens abſoluitur à quibuſcumque ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis ex illis reſultantibus poſſit Cõfeſſarius diſpenſare, ſeu abſoluere ab illis irregularitatibus, quæ reſultant quãdo ſuſpenſus, vel excommunicatus ſacros Ordines ſuſcepit, vel Sacramenta adminiſtrat, ſicut poteſt in illis Commiſſarius Bullæ diſpenſare? Negat Nauar. *in ſumma c.27. n.194. verſ.4.* Ledeſma 2. *p.q.26. art. de irregularitate, fol.367. col.4. in fine*, Viuald. *de irregularitate, n.151.* Iacob. de Graff. *deciſ. lib.4. c.17. n.81.* Io. Chapeauil. *in tract. de caſibus reſeruatis, p.1. c.4. diffic.5.* Mayolus expreſsè *lib. 5. de irregularitate, c.51. n.7.* Henriq. *de irregularitate, cap.14. §.1.* Toledo *lib.1. inſtruct. Sacerd. cap. 31.* Philiarc. *lib. 4. cap. 6.* & Suarez *de cenſuris, diſp. 1. ſect. 3. num. 3. vſque ad 6. fol. 10. & 11.*

Ratio huius doctrinæ eſt, quia ex ſtylo Curiæ per facultatem abſoluendi à peccatis, cẽſuris, ſententiis, & pœnis, non intelligitur facultas diſpenſandi in irregularitate. Item per regulam *c. vltimi, de officio Vicarij, in 6.* in generali cõceſſione nequaquam illa veniunt, quæ non eſſet quis veroſimiliter in ſpecie conceſſurus, *l. obligatione generali, ff. de pign.* Item abſoluere eſt quid diuerſum à verbo diſpenſare, & diuerſum eſt iudicium. *l. inter ſtipulantem, §. ſacram. ff. de verbor. oblig.* Steph. Grat. *Marchia, deciſ.32. n.8. & deciſ.42. n.10.* Borgaz *de irregularitate 6. p. tit. de ſchiſmaticis, n.19.* Cùm igitur in irregularitatem non cadat abſolutio, ſed diſpenſatio, & de iure eam ſibi reſeruet Summus Pontifex, non poterit Confeſſarius virtute Bullæ, neque Mendicantes virtute ſuorum priuilegiorum ab illà abſoluere, neque diſpenſare: accedit Suarez ſuprà *n.6.* eo quia facultas, quamuis concedatur ad abſoluendum à cenſuris, & pœnis, non extenditur ad omnem pœnam. Nec obeſt Nauar. ſupra *n.152. n.194. & n.254.* exiſtimãs poſſe abſoluere Confeſſarium virtute Iubilæi, Bullæ, ſeu priuilegiorũ ab illis pœnis, quæ Sacramentorũ vſum, ſeu receptionem impedire poſſunt: irregularitas autem nõ eſt id generis, quòd impediat prædictum vſum. quam etiam ſententiam tuetur Molina *tract. 3. diſp. 80.* nec eſt dubium illam eſſe multo probabiliorem.

Pars tamen affirmans, poſſe Confeſſariũ virtute Bullæ, & Mendicantes virtute ſuorum priuilegiorum, ſaltem propter communicationem diſpẽſare in illa irregularitate ob malam receptionem, ſeu adminiſtrationem, eſt valdè probabilis, & in praxi poteſt admitti. In primis enim Paulus Tertius inter priuilegia Societati Noſtræ cõceſſa Anno Domini 1545. Pontificatus ſui Anno vndecimo, die tertia Iunij, conceſſit Confeſſariis noſtris facultatem abſoluendi quoſcunque Chriſti fideles à quibuſcumque peccatis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à quibuſcumque ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis ex illis reſultantibus: quæ omnia conceduntur etiam Confeſſariis virtute Bullæ Cruciatæ electis, & ab Ordinario approbatis erga pœnitentes: ergo poſſunt diſpenſare vtrique in irregularitate ſupradicta, & ab illa abſoluere. Probatur, quia nomine cenſuræ à qua poſſunt Cõfeſſarij abſoluere, venit irregularitas iſta, ratione peccati contracta, quæ propriè dicitur effectus cenſuræ, & ab ea originem trahit, ſiue cenſura ſit excommunicatio, ſiue ſuſpenſio.

Item, quia, vt tradit Innocentius Tertius *in c. vltimo, de exceſſibus Prælatorum*, irregularitas ſuſpẽſio quædam eſt; ergo includitur ſub facultate abſoluendi ab omni cenſura Eccleſiaſtica, & ab ea poteſt abſolui virtute Bullæ, aut priuilegiorum, ita in hoc caſu docet Guttier. *quæſt. canon. lib.2. c.3. n.6. verſ. nihilominus*, vbi hanc ſententiam veriorem vocat, & tenendam cum aliis doctiſſimis viris Theologis, cum quibus hac de re egit, etiam ſi in Bulla Cruciatæ non dicatur quòd poſſint abſoluere Confeſſarij à pœna, ſed tantùm ab omnibus peccatis, & cenſuris Eccleſiaſticis, etiam reſeruatis. Eandem ſententiam probat Sotus *in 4. ſententiarum, diſt. 22. quæſt. 3. art. 1. pag. 965. col. 2.* Medina

2.2.*quæſt.*69. *art.*4. Emmanuel de Sâ *in ſumma*, ait eſſe probabilem, *verb. abſolutio, n.*21. cùm irregularitas ſit pœna, & *verb. irregularitas, n.*2. idem repetit Manuel *in explicatione Bullæ* §.9.*n.*64. probabilem etiam fatetur. Idem tradit Henriquez *de indulgentiis, lib.*7.*c.*13.*n.*6.*verſ. alium verò*, dicens hanc ſententiam propter auctoritatem grauium Doctorum, & propter rationes probabiles admittendam eſſe in praxi tamquam probabilem. Vega autem *in ſumma, lib.*1.*caſu* 321. abſolutè docet poſſe Confeſſarium abſoluere virtute Bullæ ab hac irregularitate, de qua loquimur, dummodo ſit ſecreta: idem repetit *lib.* 2. *caſu* 162. ex ea ratione, quia hæc irregularitas eſt propriè cenſura, & *caſu* 564.*lib.*5. in eadem ſententia perſiſtit, ſequitur Michael Salon. 2.2.*quæſt.*64.*art.*1.*contrLG.*4. vbi ait etiam in hac ſententia fuiſſe Canum; quare, cùm hæc irregularitas ſit cenſura lato modo, &, vt alij loquuntur, abſolutè ſit cenſura, ſeu effectus cēſuræ, & ab illa primæuā ducat originem, poteſt tolli à Confeſſario per verbum *abſoluo*, ſeu *diſpenſo*.

Fauent verba priuilegiorum Societatis, vbi dicitur poſſe abſolui pœnitentes à quibuſcumque peccatis, & à quibuſcumque ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis ex illis reſultantibus. Vnde non eſt dubium irregularitatem eſſe pœnam quandam, Manuel de Sà *verb. irregularitas, num.*2. ſubdens ſecundùm graues auctores irregularitatem eam comprehendi, quæ pro delicto imponitur nomine abſolutionis ab omnibus pœnis, atque ita ad irregularitatem debet extendi.

Ad doctrinam contrariæ partis Nauarri, ſcilicet *in ſumma, cap.*27. *ſuprà*, & aliorum dicentium, non comprehendi virtute priuilegiorum, ſeu Bullæ Cruciatæ facultatem diſpenſandi in irregularitate, niſi exprimatur, fatemur id eſſe verum ſi loquamur de irregularitatibus ortis ex homicidio, aut ex mutilatione, aut quæ oriuntur ob bigamiam, aut ex defectu lenitatis: ſecus de illis quæ reſultant ex mala receptione, aut adminiſtratione Sacramentorum, de quibus eſt quæſtio præſens. Nam aliæ, quæ non ſunt cenſuræ, ſed inhabilitates quædam, & indecentiæ, vt tollantur, egent diſpenſatione: ita Gutierr. *ſupra*, & Bart. Medin. *in ſumma, inſtruct. confeſſor. lib.*2.*c.*12 in forma abſolutionis ab irregularitate, *fol.* 305. *col.* 2. Nec obſtat ſtylus Curiæ, dum ait non poſſe abſolui ab huiuſmodi irregularitatibus, de quibus eſt quæſtio; quia loquitur de foro externo, nos verò loquimur de foro interno, cùm delictum eſt occultum. Faciunt tradita per Manuelem *in explicatione Bullæ*, §.13. *num.*1. vbi ait Commiſſarium Cruciatæ poſſe diſpenſare in hac irregularitate occulta extra confeſſionem in foro externo, etiam ſi delinquens ſit abſens: igitur Confeſſarius poteſt in foro animæ abſoluere ab eadem irregularitate.

Quinimo virtute Bullæ, vel priuilegiorum huiuſmodi irregularitates ex cenſuris reſultantes, poſſunt tolli à Confeſſario extra confeſſionem. Ratio, quia cenſuræ tolluntur à Confeſſariis extra confeſſionem: ergo & irregularitates emanantes ex cenſuris. Nec refert, quòd dicatur in Bulla, vel in priuilegiis, quòd pœnitens abſoluatur, audita prius confeſſione, eo quòd hoc non obſtante cenſuræ poſſunt auferri extra confeſſionem, vt volunt Auila 2.*p. de cenſuris, cap.*7. *diſp.*3. *dub.* 13. *fol.*204.*pag.*2. §. *ſecunda opinio*, poſt alios, quos ſequitur *ibi* Henriquez *de indulgentiis, lib.*7.*c.*13.*n.*2. Fr. Manuel mutata priori ſententia *tom.* 1. *regul. quæſt.*61.*art.*7. Sanch *lib.*8.*de matrimonio, diſput.*15. *n.*25.& *diſp.*16.*n. vltimo.* Non enim eſt neceſſaria connexio inter abſolutionem à cenſuris, & à peccatis: idem ſentit Ledeſma Conimbricenſis *ſecunda quarti, quæſt.*29.*art.*9. Armilla *verb. excommunicatio, n.*20. Sà *in ſumma, verb. abſolutio ab excommunicatione, n.*1. Cùm ergo irregularitates, de quibus eſt ſermo, ſint pœnæ, cenſuræ, ſeu effectus cenſuræ, etiam poſſunt tolli extra ſacramentalem confeſſionem. Neque eſt eadem ratio, quia abſolutio à peccatis, vt impendatur obligat ad confeſſionem; & abſolutio à cenſuris communiter extra confeſſionem tribuitur, Armilla, & Auila *ſuprà*: pari modo irregularitas poteſt tolli extra confeſſionem, cùm ſit pœna, aut cenſura, aut effectus cenſuræ.

Vigeſimaſeptima reſolutio circa vota, & commutationem eorum ſic habet: Poſſunt commutari 28.
virtute Bullæ omnia vota etiam reſeruata, exceptis caſtitatis, Religionis, & peregrinationis Hieroſolymitanæ votis. Poteſtque fieri commutatio extra Sacramentum confeſſionis, ita videtur tenere Sotus *lib.*7.*de iuſtitia, quæſt.*4.*art.*3. *col.*9. *verſ. poſt hæc, de priuilegiis*, dicens diſpenſationem voti nihil facere ad forum pœnitentiæ. fauet Suarez *de Religione, tom.*2 *lib.*6.*de voto, c.*16.*n.*4. quatenus ait non eſſe neceſſariam confeſſionem, quando priuilegium id non explicat, ſed ſolùm petit, vt Confeſſarius, qui commutat, ſit approbatus, & in foro conſcientiæ commutet. ſequitur expreſsè Henriquez *lib.*7. *de indulgentiis*, *cap.*30. *num.*6. & Sanchez *lib.*4.*in præcepta Decalogi, cap.*54. *num.*15. & *ſequent.* quod extenditur non ſolùm ad vota iam emiſſa, ſed etiam ad poſtea emittenda, ſeu futura, ex gloſſa *in cap. quia circa, verb. ſed futuri, de priuilegiis*, vbi dicitur verba indefinitè, & generaliter expreſſa in priuilegiis extendi ad futura, Sanchez *ſuprà cap.*53. *num.*26. cum aliis, & duobus numeris ſequentibus, & diximus *ſuprà diſp.*6. §.6.*num.*74.& §.7.*num.*91. quæ omnino vide.

Porrò, ſi Confeſſarius requiſitus non commutet vota, ſiue ex obliuione, ſiue ex ignorantia, ſiue ex malitia, vota retinebunt ſuam obligandi vim, quamuis vouens acceperit Bullam animo commutandi, & ea intentione vota Confeſſario manifeſtauerit, Nauarrus *in ſumma Latina, cap.*12. *num.*79. *verſ.*12. Sayr. *in Claui, lib.*6.*cap.*11.*n.*115. Beja *in ſuis reſponſis* 2.*p. caſu ordine* 9.& Suarez *ſuprà tract. de voto, lib.*6. *cap.*16. *num.*2. Peccabit tamen Confeſſarius requiſitus, vt commutet, ſi non commutauerit, ſi iudicet cauſam eſſe iuſtam; ſecus, ſi ſibi perſuadeat pœnitentem nullam habere cauſam, ita Viualdus *in Candelabro ſacramentorum.* 3.*p. cap.*14 *num.*58. Sayr *in Claui, lib.*6.*cap.*12.*n.*18. *in fine*, qui loquuntur de Confeſſario requiſito per Bullam, aut Iubilæum, ſecus de Confeſſario requiſito, vt commutet per priuilegium ſui Ordinis; quia tunc Regularis non peccat non commutando virtute ſuorum priuilegiorum, cùm non teneatur vti ſuo priuilegio.

Vigeſimaoctaua reſolutio, durante anno Bul- 29.
læ vota, quorum commutatio conceditur, poſſunt toties quoties commutari à Confeſſario electo; quia Bulla loquitur abſolutè de commutandis votis, neque limitat ad vnam tantùm vicem; ſicut in peccatis Pontifici reſeruatis limitat poſſe ab illis abſolui ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo, Sanchez *d. lib.*4.*cap.*54.*num* 26. Quinimo commutatis votis, ſi pœnitens noluerit ſeruare materiam ſubrogatam, in quam facta fuit commutatio, poteſt adimplere vota, vt antea, ita Azor. *tom.*1. *lib.*11. *cap.* 18. *verſic. decimò quæritur*,

Sayr. *in Claui, lib.6.c.12.num.12.* Suar. *ſuprà lib.6. de voto, c.20. in principio,* & Sanch. *de matrimonio, lib.9. diſp.4.n.21.* Et quamuis pœnitens relicta materia ſubrogata ad priora vota redeat, non propterea fit impotens ad implendum materiam ſubrogatam relicto priori voto: imò adhuc poſtquam redierit ad primum votum, poterit poſtea vti commutatione ſibi facta, niſi de nouo ſe obſtringat per nouam promiſſionem, Suarez *dict. cap.20.num.13.*

30. Vigeſimanona reſolutio, votum ſemel commutatum in aliquam materiam virtute Bullæ, poteſt iterum commutari quoad illam materiam ſubrogatam, quia Bulla non reſtringit poteſtatem commutandi ad vnicam tantùm vicem, Cordubenſ. *in ſumma, quæſt.150.* vbi monet virtute Bullæ omnia vota eſſe commutanda in ſubſidium deſtinatum, & nominatum in eadem Bulla; & quamuis Sotus *lib.7. de iuſtitia, quæſt. 4. art. 3.* ad finem corporis, *verſ. rurſus circa eadem,* & Aragonius 2.2. *quæſt.88. art. 12.* & alij arbitrentur totam commutationem eſſe faciendam in ſubſidium belli omnino temporale, probabilius eſt poſſe fieri partim in temporale ſubſidium, & partim in alia quæuis opera pia, quod arguitur ex verbis Bullæ, ibi, *In aliquod ſubſidium huius expeditionis commutari.* quaſi dicat aliquam commutationis partem debere eſſe temporalem pro belli expeditione, ita Henriquez *lib.7.cap.30.num.6.* & alij, quibus accedit Sanchez *d.lib.4. cap.54.num.58.*

31. Trigeſima reſolutio. Virtute Bullæ non poſſunt commutari iuramenta homini facta propter iniuriam, vel metum; veluti ſi iuraſti te ſoluturum in ludo nummos pecunia credita amiſſos, non enim hæc iuramenta induunt rationem voti, & Bulla concedit ſolùm vota. At huiuſmodi iuramenta, cùm fiant homini, quamuis ille nullum ius acquirat, non habent tamen rationem voti, cùm non fiant Deo, nec propter intuitum pietatis; ſed homini. Poterunt tamen hæc iuramenta relaxari, vel commutari, ſi fortè in reſcripto, vel diplomate Pontificio concedatur facultas relaxandi, vel commutandi iuramenta præſtita ſine præiudicio tertij: eo quòd non acquiritur ius tertio per hæc iuramenta: proinde ex illorum relaxatione nullum ſequitur præiudicium. ita Petrus de Ledeſma *de matrimonio, quæſt.47. art.3. dubio 3.* quod mouet circa tertium argumentum, §. *ſed adhuc eſt aduertendum.*

Quòd ſi dicas ex iuramento ſimiliter facto duplicem oriri obligationem: alteram expreſſam, factam homini, & ex hac parte iuramentum turpiter exortum non obligare, quoniam per iniuſtitiam nullum ius homini acquiritur: alteram Deo, qui in teſtem vocatur; quocirca teneri iurantem Deo, adimplere, quod per nomen ſuum promiſit, ſi licitum eſt. Reſponde ex *cap. debitores, de iureiurando*, cogi reddere Domino iuramentum, quia ius quæſitum fuit Deo, cùm verò nullum ius quæſitum ſit tertio, poſſe peti relaxationem ab Epiſcopo, qui relaxare poteſt ratione doli incidentis in contractu, vel ab habente poteſtatem virtute alicuius diplomatis ſpecialis, non autem virtute Bullæ, quæ non concedit relaxationem ſimilium iuramentorum; ſed vota iuramento firmata, ita Sanchez *de matrimonio, lib. 1. diſput. 32. num. 17.* vbi hanc partem tuetur contra aliquos affirmantes virtute Bullæ poſſe commutari iuramenta hæc contractui adiecta, in quo verſatur turpitudo, & iniuſtitia in creditore, ſed meliùs negat Sanchez *ibi, & lib. 3. in præcepta Decalogi, cap.21. num.16.*

Trigeſima prima reſolutio Bullæ prodeſt capientibus illam tempore interdicti, vt admittan- 32.
tur ad Officia diuina, poſſuntque recipere omnia Sacramenta etiam Ordinis, dummodo non dederint cauſam culpabilem interdicto. Auila *de cenſuris 5.p.diſp.4. ſect.1.dub.8. in fine, & ſect.2.dub.4. concluſ.2.* Item poſſunt tempore interdicti ſecum ducere ſuos familiares ad audienda diuina Officia, *ibidem dub.7. concluſ.3. illat. 2.* & celebrare, & facere celebrare in Oratorio, *notab. 2.* modò eorum culpa, vel fraude non fuerit latum interdictum, nec ſuo conſilio, auxilio, vel fauore dederint cauſam delicti propter quod interdictum eſt impoſitum. Iſti enim nullo modo fruuntur hoc priuilegio, ita expreſsè *in c. vobis, de priuilegiis, in 6.* Couar. *in c. Alma. 2. p. §.4.n.5. illat.11.* Nauarr. *c.21. n.180.* & Sotus *diſt.22. quæſt.3. art.1. poſt 4. concluſ.*

Nomine autem *familiarium* intelliguntur, teſte Nauarro *d. n. 181.* illi duntaxat domeſtici, qui perſonam priuilegiatam ſolent comitari, ſequitur Henriquez *de indulgentiis, cap.13. num.3.* Manuel *in Bulla §. 5. num. 5.* quod extende ad familiares illos, ſeu famulos, qui non habitant domi, dummodo ſoleant comitari habentem Bullam, & non recipiantur in fraudem interdicti. Nauarr. *ſuprà num.180.* Emmanuel *§. 5. num.5.* & deducitur ex *d.cap. finali, de verbor. ſignific. in 6.* vbi vocatur clericus alicuius, qui remota fraude ab eo ſuſcipitur, & continuò in eius familia aſſiſtit, alitúrque eius ſumptibus.

Non poterunt tamen huiuſmodi familiares intereſſe ſacro, ac diuinis, niſi ſimul cum domino. Vnde abſente domino, nequeunt audire aliā Miſſam, neque domino præſente ſi ipſe iam audiuit, poſſunt familiares aliam Miſſam audire, ſi fuerunt abſentes, quando dominus audiuit, ſi rurſus ipſe audiat aliam intuitu eorum, vt ipſi eam audiant: ſecus ſi dominus ob deuotionem aliam audiat, Auila *de cenſuris, 5. p. diſp.4. ſect.2. dub.7. verſ. ſecunda concluſio.* Nomine autem *familiarium*, ſeu *familiæ*, hoc loco non intelliguntur vxor, filij, nepotes, ſerui, & famuli eis ſubiecti, qui ratione poteſtatis paternæ, vel dominij degunt cum domino domus; ſed illi ſoli dicuntur familiares domeſtici, qui dominum comitantur, Nauarr. *ſuprà n.181.* Auila *5.p.diſp.4. ſect.2.dub.7.* Similiter fœmina habens Bullam poteſt tempore interdicti ſecum ducere familiam ſuam, ipſam comitari ſolitam: dummodo non ſit in illa aliquis excommunicatus, vel qui interdicto occaſionem dederit.

Quinimo ex litteris eiuſdem Bullæ conceditur Illuſtribus, & aliis nobilibus etiam per horam, antequam illuceſcat, & per horam poſt meridiem excommunicatis, & interdictis prorſus excluſis, per ſe ipſos ſi Presbyteri fuerint, ſeu per alium, vel alios Sacerdotes in ſua, ac familiarium, ac domeſticorum, & conſanguineorum ſuorum præſentia Miſſas, & alia diuina Officia celebrare, ſequitur Acoſta *in explicatione Bullæ, quæſt. 27. fol. 67.* vbi ex tenore Bullæ id extendit ad omnes, qui illam habuerint; ſed Bulla expreſsè non loquitur, niſi de Illuſtribus habentibus Oratorium ad diuinum cultum duntaxat deputatum. Auila ſuprà *dub. 7. fol. 275. colum. 3.*

Trigeſima ſecunda reſolutio. Tempore interdi- 33.
cti vltra prædicta virtute Bullæ, poſſunt omnes diuinis intereſſe: Euchariſtiam, & alia Sacramenta

menta recipere, & eorum decedentium corpora etiam cum moderata funerali pompa Eccleſiaſticæ tradi ſepulturæ, Henriquez *de indulgentiis lib.* 7. *cap.* 20. §. 8. vbi id extendit ad vſu rationis carentes, quibus etiam Bulla prodeſt, vt tempore interdicti miniſtrentur illis ſacramenta Extremæ vnctionis; & his ac pueris prodeſt vt ſepeliantur in loco ſacro, & vt adſint cum matribus in Miſſa tempore interdicti. Et quamuis Nauarr. opinetur *cap.* 27. *num* 176. paruulis defunctis tempore interdicti non poſſe dari ſepulturam ſacram, & dum viuunt, & lactant vbera eſſe expellendos ab Eccleſia interdicta, & reliquos etiam ante ſeptennium; oppoſitum quoad expellendos ab Eccleſia tradunt, Syluester *verb. interdictum* 2. *quaſt.* 18. Armilla *eodem verb. num.* 17. Couarr. *in cap. Alma* 2. *part.* §. 4. *num.* 5. *illatione* 12. & alij quos referens ſequitur Cordubenſis *in ſumma quaſt.* 60. & Margallus *in rubric. de celebratione Miſſar.* facta diſtinctione inter pueros doli capaces, & non capaces, vbi doli capaces ſecundùm omnes ſunt excludendi, ſi careant Bulla: ſecus autem dicendum de non capacibus doli. Quando verò homines, & non terra interdicuntur, tunc etiam doli non capaces, ſunt expellendi, & in hoc euentu putat eſſe veram ſententiam Nauarri Viualdus *de interdicto num.* 141. *fol.* 123. Ego tamen tempore interdicti opinor infantes vſu rationis carentes, ſicut non ſubiiciuntur legibus Eccleſiaſticis, & humanis, & poſſunt intereſſe Officiis diuinis, quia non ſunt præſentes humano modo, poſſe ſepeliri in loco ſacro, eo modo quo extra illud tempus ſepeliri ſolent cum Miſſa in gratiarum actione; ſed probabilius eſt non eſſe ſepeliendos in loco ſacro ſine Bulla, quam puer, vel amens cenſetur interpretatiuè petere, ita Henriquez *dict.* §. 8. *in commento littera P.* & Auila *de cenſuris* 5. *part. diſp.* 5. *dub.* 5. *verſic. ſit concluſio fol.* 291. Poteſt etiam ſumi Bulla pro defuncto excommunicato, aut tempore interdicti, vt abſoluatur ab excommunicatione reſeruata, & ſepeliatur in loco ſacro, Manuel *in explicatione Bullæ* §. 13. quem referens ſequitur Henriquez *dict. c.* 20. §. 8. *in commento littera Y, & Z.*

34. Trigeſimatertia reſolutio, habentes Bullam Cruciatæ tempore interdicti peccant mortaliter, ſi diebus feſtis ſacrum non audierint, Medina *in ſumma lect.* 1. §. 4. Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *quaſt.* 2. *art.* 1. *& diſt.* 12. *quaſt.* 3. *art.* 1. Nauarr. *in manuali cap.* 21. *num.* 3. Ratio, quia priuilegium non inducit obligationem, ſed remouet impedimentum: igitur eo ſublato, vrget præceptum audiendi ſacrum. Hoc tamen priuilegium audiendi ſacrum conceſſum pro tempore interdicti virtute Bullæ non extenditur ad tempus ceſſationis à diuinis, Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num* 179. & Couarr. *in cap. Alma mater* 2. *part.* §. 4. *num.* 7. *verſ. ne tamen*, vbi quamuis iure communi æquiparetur ceſſatio a diuinis interdicto: non tamen idem eſt de iure ſpeciali; datur enim modò inter vtrumque eſſentiale diſcrimen: atque ita cùm Bulla ſolùm loquatur de interdicto, non debet extendi extra caſum, & Acoſta ad explicationem Bullæ *quaſtion.* 19. vbi *queſtion.* 30. negat priuilegium Bullæ extendi ad Eccleſiam violatam. Quare facultas audiendi ſacrum data pro tempore interdicti, non conceditur pro tempore, quo Eccleſia eſt violata. Non enim locus violatus eſt locus interdictus, nec violatio Eccleſiæ eſt interdictum, ſed aliud genus impedimenti introducti iure Eccleſiaſtico ad celebrandum.

Probatur ex pœnis celebrantibus in loco interdicto impoſitis, & celebrantibus in loco violato: nam celebrantes in loco interdicto fiunt irregulares per quemcumque actum alicuius Ordinis violando interdictum, vt colligitur ex *cap.* 1. *de ſententia, & re indicata, lib.* 6. Innocentius *in cap. final. de exceſſ. Prælatorum.* Paludan. *in* 4. *diſt.* 18. *quaſt.* 8. *art.* 3. *& art.* 4. *principali*, §. *quantum ad decimum ſeptimum*, Sotus 4. *diſt.* 22. *quaſt.* 3. *art.* 1. *concl.* 5. Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 144. Couarru. *in cap. Alma mater part.* 2. §. 2. *num.* 3. *de ſentent. excommunicationis in* 6. & alij quos referens ſequitur Sayr. *de cenſuris lib.* 5. *cap.* 14. *ex num.* 18. *vſque ad numerum* 26. Qui verò celebrat in loco violato, peccat mortaliter, non tamen manet irregularis, Syluester *verb. conſecratio* 2. *quaſt.* 9. Nauarr. *cap.* 25. *num.* 33. *& cap.* 27. *num.* 250. & oſtenditur in capite *is qui, de ſentent. excommunic lib.* 6. & ſumma Aſtenſis 2. *part. lib.* 7. *tit.* 9. *quaſt.* 5. & Geminian. *in cap. vnico, de conſecrat. Eccleſ. vel Altar. lib.* 6. *num.* 5. & Sayr. *de cenſuris lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 12. Quocirca cùm priuilegium audiendi ſacrum concedatur per Bullam pro tempore interdicti, non debet extendi ad violationem Eccleſiæ, cùm violatio non ſit interdictum.

Trigeſimaquarta reſolutio. Omnes Iudices verè, ac propriè Ordinarij tenentur ſub pœnis in Bulla fulminatis omnes pœnas pecuniarias Cruciatæ applicare, vt patet ex litteris Bullæ. Nomine autem Ordinariorum veniunt Capitula, & eorum Gubernatores Sede vacante. Nihilominus iudices delegati nullo modo tenentur applicare pœnas pecuniarias Cruciatæ, eo quòd Bulla non loquitur niſi de iudicibus ordinariis, non autem de delegatis. Propter quam Epiſcopi, & eorum officiales tenentur ſub mortali applicare pœnas pecuniarias in ſubſidium huius expeditionis; cùm Roman. Pontifex id præcipiat in virtute ſanctæ obedientiæ, niſi paruitas materiæ excuſet. Quinimo ex verbis eiuſdem Bullæ indicatur obligatio reſtituendi Epiſcopis, & eorum officialibus impoſita, ſi pœnas ſuprà dictas ſibi, vel aliis, & non in ſubſidium huius expeditionis applicauerint, ita Fr. Manuel *in explicatione Cruciatæ* §. 13. *num.* 10. 35.

Ex hac reſolutione ſequitur Commiſſarium Cruciatæ non teneri applicare eidem Bullæ pœnas pecuniarias, cùm ſit commiſſarius Iudex Apoſtolicus delegatus, & Bulla non loquatur, niſi de ordinariis. Idem dicendum eſt de Conſeruatoribus datis à Romano Pontifice ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciali non egentibus indagine; quia ſunt iudices delegati, & illis competit iuriſdictio non ratione officij, ſed delegationis. gloſſ. *verb Conſeruatores, in principio in cap.* 1. *& vltimo, de officio iudicis delegati lib.* 6. & *ibi* Ioann. Andr. *col.* 2. Syluest. *in ſumma, verb. conſeruator, num.* 1. Valaſcus *tom.* 2. *conſult.* 152. *num.* 6. Campanil. *in diuerſor. iuris canonici rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 24. *in fine*, Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 34. *quaſt.* 4. & Molina *de iuſtitia, tom.* 6. *diſputat.* 29. *numer.* 1. vbi concludit Conſeruatores eſſe iudices delegatos; niſi in Bulla conſeruatoria expreſſe ſit conceſſum, vt Conſeruatores per illam eligendi ſint iudices ordinarij, prout notat idem Molina fuiſſe conceſſum noſtræ Societati a Pio Quinto, & Gregorio XIII. hi enim cùm ſint ordinarij, pœnas Cruciatæ debent applicare, ſicut etiam Conſeruatores Eccleſiaſtici Eborenſis Academiæ applicant, cùm

ſint

ſint Ordinarij, & habeant iuriſdictionem eandem, quam olim habebat Archiepiſcopus Eborenſis in ſcholaſticos, & perſonas Vniuerſitatis. Nunc autem eſt abdicata, & Religioſis Societatis tradita, & indulto Apoſtolico in forma Breuis dato à Pio Quinto 25. die Maij anno de 1568. Pontificatus verò ſui anno tertio confirmata. Cùm autem Societati in foro iudiciali nulla competat iuriſdictio, Rector Collegij Eborenſis virtute Bullæ eligit in Conſeruatorem, Dignitatem, aut Canonicum, qui tam in ciuilibus, quàm in criminalibus ordinariam exercet, & exequitur iuriſdictionem. Quare conſeruatoriæ Bullæ ſunt inſpiciendæ, cùm aliquando concedantur in ampliori forma aliquibus Religionibus, quàm aliis, Cabed. *diuerſ. iuris argum. lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 3. Fr. Emmanuel *tom.* 1. *regul. quaſt.* 65. *art.* 12. & Gutierr. *pract. lib.* 4. *quaſt.* 63. *num.* 6. *&* 7. & ex illis apparebit, quando ordinariam habeant Conſeruatores iuriſdictionem, & quando delegatam, & ex conſequenti delegati non tenentur, Ordinarij autem vtique Cruciatæ operi pœnas applicare, & quamuis non deſint Officiales Cruciatæ, qui putent Ordinarios locorum debere pœnas corporales mutare in pecuniarias in ſubſidium Cruciatæ, etiamſi opus fuerit compellendo cenſuris ad hanc mutationem officiales Ordinariorum; contrarium tamen eſt dicendum: non enim hoc eſt ferendum, quia ſi concederetur, vt pœnæ corporales pecuniis redimerentur, nunquam delinquentes ſua crimina deſererent, & ideo pœna exilij, carcerum, & verberum nullo modo pecuniis debent compenſari, niſi data iuſta, & rationabili cauſa commutandi aliquam pœnam corporalem in pecuniariam, Acoſta *in explicatione quaſt.* 88. *per totum.*

36. Trigeſimaquinta reſolutio. Commiſſarius Bullæ Cruciatæ pro ſolo conſcientiæ foro habet facultatem diſpenſandi in affinitate reſultante ex concubitu fornicario in primo, vel ſecundo gradu: itemque poteſt prolem ſuſceptam, & ſuſcipiendam facere legitimam, aliquibus conditionibus interpoſitis. Prima, vt matrimonium illud ſit initum iam, cum illo impedimento, ſeruata forma, ac ſolennitate, quam præſcribit Concilium Tridentinum, dummodo impedimentum ſit occultum. Dicitur autem occultum, vt diſtinguitur contra publicum; nec dicitur publicum, quamuis ab aliquibus ſciatur, ac proinde probari poſſit: adhuc enim dicetur occultum, & tunc erit publicum, quando eſt publicum non ſolùm in ciuitate, ſed etiam in maiori parte, vel Parochiæ, vel Collegij, vel Conuentus, vel viciniæ; modò ſaltem decem perſonæ reperiantur in ea Parochia, vel Collegio, vel Conuentu, Sanchez cum aliis *d. lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 55. *&* 56. *&* 57.

Secunda conditio, vt bona fides ex parte ſaltem vnius contrahentis, qui impedimentum ignorauit tempore matrimonij, data fuerit. Tertia, vt ignorans impedimentum poſtea certioretur de nullitate prioris conſenſus; eſto illi non pateſcat nullitatis cauſa, vt remoueatur ſcandalum, ita Fr. Emmanuel *in additionibus ad Bullam Cruciata* §. 13. *num.* 16. *verſ. dudaſe mas*; & antè *in explicatione dict.* §. 13. *num.* 6. *verſ. puede*, & Sanchez *lib.* 8. *de matrimonio diſp.* 6. *num.* 23. vbi ſubdit, id procedere, quando prius matrimonium fuit initum coram Parocho, & teſtibus, & præmiſſis ſolitis denunciationibus. Quòd ſi denunciationes culpabiliter fuerunt omiſſæ, nequit Commiſſarius diſpenſare, quod etiam docuit *lib.* 2. *de matrimonio diſput.* 40. *num.* 4. ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. ibi: *Quod ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolennitates requiſitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eiſdem ſubiiciatur pœnis.* Secus quando denũciationes ſeruauit. Tunc enim Commiſſarius Bullæ diſpenſare poteſt, etiamſi Papa ſit præſens, quod non eſt integrum Epiſcopo, etiam in caſu magnæ neceſſitatis, quoties eſt recurſus ad Pontificem, aut ad habentem ab eo poteſtatem diſpenſandi, vt cum aliis probat Sanchez *dict. lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 8. vbi addit Commiſſarium Cruciatæ non poſſe diſpenſare in caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus in matrimonio, contracto cum impedimento dirimenti occulto, vt iterum celebrari poſſit, niſi detecta nullitate prioris matrimonij alteri coniungi: quapropter ſi nullitate non detecta neceſſe eſſet ob vrgentem neceſſitatem contrahere matrimonium, cùm in hoc caſu Commiſſarius careret facultate, poſſet Epiſcopus diſpenſare ratione vrgentis neceſſitatis.

Illud tamen monuerim Epiſcopum poſſe aliquando in omnibus impedimentis dirimentibus poſt contractum matrimonium, & aliquando ante initum matrimonium, concurrentibus quibuſdam circunſtantiis, vt docet Sanch. *d. diſp.* 40. *num.* 3. *&* 7. Commiſſarium autem in ſolo impedimento affinitatis ex congreſſu fornicario, poſſe diſpenſare: nunquam tamen ante matrimonium celebratum, ſed poſtea, & altero coniuge facto certiori de nullitate prioris conſenſus. Inſuper licitum eſt Commiſſario legitimare prolem ex eo matrimonio irrito natam pro foro tantùm conſcientiæ ad Ordines etiam ſacros, & ad quæcumque Beneficia. ita Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 13. *num.* 5. vbi addit etiam ad ſuccedendum in bonis temporalibus; quod non admittit Sanch. non enim credit poſſe ſuccedere in bona temporalia, quoniam legitimatio hæc non procedit ex diſpenſatione facta in radice matrimonij. ſic ille, *dict. diſput.* 6. *num.* 25. *&* *diſp.* 7. *num.* 23. *&* 24. quod etiam mihi probatur.

Trigeſimaſexta reſolutio. Valde probabile eſt non poſſe fieri compoſitionem virtute Bullæ Cruciatæ de bonis ſimpliciter, & ſine peccato inuentis, cuius dominus ignoratur, ita Sayro *in Claui lib.* 10. *tractatu* 5. *cap.* 2. *num.* 30. & Petrus Nauarra *lib.* 4. *de reſtit. cap.* 2. *dubio* 9. *num.* 75. aſſerentes nunquam emanaſſe Bullam aliquam compoſitionis circa bona ſimpliciter inuenta; quinimò poſſe inuentores harum rerum facta ſufficienti diligentia non inuento domino, eas ſibi aſſumere, ita Sotus *lib.* 5. *de iuſtitia quaſt.* 3. *art.* 3. *ad* 2. Ledeſma 2. 4. *quaſt.* 18. *art.* 5. *fol.* 266. *column.* 1. Petrus Nauarra *lib.* 4. *d. num.* 75. Ludouicus Lopez *instruct. conſcientia, part.* 2. *cap.* 2. Emmanuel Sà *in ſumma verb. theſaurus, n.* 4. Ratio, quia debita incerta non ex iure naturæ debentur pauperibus, nec Reipublicæ, aut animabus, quorum ſunt. Et quamuis de conſilio ſimpliciter inuenta pauperibus, aut publicis vſibus erogari poſſint; id tamẽ non eſt in præcepto, ſed inuentor, ſiue diues, ſiue pauper, poteſt poſt ſufficientem diligentiam non inuento domino, ea ſibi retinere, cùm nulla lex diuina, neque ciuilis præcipiat ea deſtribui pauperibus; nec ius canonicum. Nam cap. illud, *ſi quid inueniſti* 14. *quaſt.* 5. ſolùm loquitur de illis, qui non fecerunt debitam diligentiam ad verum dominum inueniendum; hi enim cenſentur fures, qui ita inuenta eo animo retinent, vt nolint reſtituere, etiamſi dominus appareat, quod intellige de bonis ſæcularibus: 37.

laribus: ſecus ſi bona inuenta ſint alicuius Eccleſiæ, quamuis non appareat de quǽnam Eccleſia ſint. Hæc autem non ſunt inuentoris, ſed debent tradi Prælato, vel conuerti in vſus Eccleſiæ, Salon.2.2. *quæſt.66. art.5. controuerſia prima*, vbi addit retinentem bona ſæcularia poſt factam ſufficientem diligentiam, teneri reſtituere domino comparenti intra tempus datum ad præſcribendum: ſecus ſi compareat poſt tempus ad præſcribendum conſtitutum; tunc enim bona non erunt domini, ſed inuentoris, ex legitimo titulo legitimæ præſcriptionis. Fauet D. Thomas 2.2. *quæſt. 66. art.5. ad* 2. vbi agens de huiuſmodi inuentis, non obligat ad reſtituendum, ſed quòd inuentor poſt diligentem inquiſitionem factam pro vero domino inueniendo, bona fide illa pro derelictis habere poſſit; quibus rationibus non ſolùm tanquam valde probabile, ſed tanquam verum ſentiendum eſt, non eſſe faciendam compoſitionem virtute Bullæ ſuper rebus deperditis, & ſimplicitur inuentis, ſed de malè acquiſitis & iniuſtè retentis, quarum dominus penitus ignoratur; niſi in Bulla fiat expreſſa mentio de rebus deperditis, & ſimpliciter inuentis ſine peccato.

38. Trigeſimaſeptima reſolutio. Compoſitio virtute Bullæ poteſt fieri de rebus malè quæſitis, iniuſtè ablatis, ac retentis, quarum dominus ignoratur, poſt diligentem inquiſitionem de eo inueniendo factam, ſolutis in hoc Regno duobus denariis cum dimidio, & hoc modo liberatur à Summa duodecim aureorum cum dimidio; ita vt facta tali compoſitione maneat debitor tutus in conſcientia ab obligatione reſtituendi reſiduum ſibi remiſſum, puta ad rationem vnius pro quinquaginta, quæ compoſitio eſt valida, & ſatis pia maturo ſanè conſilio tamen facta. Ratio, quia cùm hæc bona incerta ex ſolo iure humano, ac diſpoſitione Summi Pontificis debita ſint pauperibus, vt vult Sotus *lib.4. de Iuſtitia, quæſt. 7. art. 1. ad* 3. & Couarr. *in reg. peccatum, part.2. in principio, num.6.* & deducitur ex *cap. cum tu, de vſuris*, vbi Alexander Tertius præcipit, vt quæſita per vſuram, quorum dominus ignoratur, pauperibus conferantur; & cum aliis fauet Sayro *lib. 10. in Claui tract. 5. cap.2. ex num.10. vſque ad* 13. vbi cum aliis oſtendit iam à tempore S. Auguſtini hoc obſeruari, habuiſſeque initium ex illo verbo Saluatoris Lucæ 11. *Quod ſupereſt, date eleemoſynam.* Quare Pontifex ſicut pater pauperum, & bonorum incertorum diſpenſator poteſt bona incerta malè quæſita, & iniuſtè poſſeſſa pauperibus applicare, ſic etiam poteſt eadem bona ex cauſa iuſta ad alios vſus pios conuertere, & aliqua remittere, vt reliqua faciliùs reſtituantur, atque ita omnes fatentur poſt compoſitionem tuta conſcientia poſſe compoſitos bona illa reſidua poſtea retinere, cùm Pontifex ex rationabili cauſa bonorum incertorum compoſitionem facere poſſit, Antonin 2. *part. tit.2. cap.6. in fine*, Syluester *verb. reſtis* 8. *queſtio*.8. Nauarr. *in manuali, cap.17. num.93*. Valentia *tom.3. diſp.5 quæſt.6. punct.7.* Bannes 2.2. *quæſt.62. art.5. dub.8.* & Ludouic. Lopez *p.1. inſtruct. cap.138. & 139.* & alij quos refert, ac ſequitur Sayr. *in Claui d. lib. 10. tract.5. cap.2. num.23*, ſed de hoc infrà *trigeſimanona reſolutione, num.40.*

Illud autem nota, data eleemoſyna duorum denariorum cum dimidio vulgò *hum toſtam*, manere liberos à reſtituendis duodecim aureis cum dimidio, vulgò *ſinquo milrs* ex moneta Luſitana, atque ita, vt liberentur à ſolutione ducentorum, & quinquaginta aureorum de bonis malè quæſitis, oportet, vt ſumantur viginti Bullæ compoſitionis, data eleemoſyna pro qualibet earum duorum denariorum cum dimidio, & inſuper debet habere vltra has Bullas compoſitionis Bullam Cruciatæ, veluti fundamentum, quo nituntur Bullæ compoſitionis. Quòd ſi bona incerta ſuper quibus facienda eſt compoſitio, excedant ſummam centum mille regalium monetæ Luſitanæ, recurrendum eſt ad Commiſſarium ſubdelegatum, apud quem fiat compoſitio vſque ad quantitatem quingentorum aureorum duntaxat, vltra quam Summam recurrendum eſt ad Commiſſarium generalem ita in regimine Commiſſarij ſubdelegati, datis quinque denariis pro qualibet Bulla vſque ad quingentos aureos.

Trigeſimaoctaua reſolutio. Poſt factam compoſitionem præcedente diligenti inquiſitione de domino inueniendo, ſi dominus compareat, non tenetur compoſitus reſtituere quicquam domino comparenti. Ratio, quia bona fides non patitur, vt ſemel exactum, iterum exigatur, argumento *reg.83. de reg. iuris, in 6.* Probatur argumento reſtituentis de mandato Confeſſoris poſt factam diligentem inquiſitionem pauperibus, qui non tenetur poſtea reſtituere comparenti domino, ſi iam inuenta reſtituerat, ita Angelus *verb. reſtitutio* 2. §.11. Aragonius 2.2. *quæſt.62. art.5. ante finem*, Petrus Nauarra *lib.3. de reſtitutione cap.2. poſt dubio 7. num.56. verſ. Quinto*, Sotus *lib. 4. de Iuſtitia quæſt.7. art.1. verſ. ſolutio tertij argumenti*, & Rodrig. *in ſumma part.2. cap.41. concluſ.*12. Secus ſi non præcedat ſufficiens domini inquiſitio: tunc enim non obſtante diſtributione iam facta pauperibus, tenetur debitor tantumdem reſtituere domino poſtea comparenti. Nihilominus quamuis hæc procedant, quoad bona deſtributa pauperibus bona fide poſt debitam diligentiam pro domino inueniendo, oppoſitum eſt dicendum in caſu compoſitionis circa bona incerta pro quibus ſit ſequens reſolutio. 39.

Trigeſimanona reſolutio. Facta compoſitione virtute Bullæ poſt diligentem inquiſitionem veri domini, & non inuenti, debitor bona illa poſtea tuta conſcientia retinere poteſt abſque obligatione reſtituendi reſiduum, ſi dominus omnino non compareat, illi tamen comparenti non obſtante compoſitione facta tenentur compoſiti reſtituere, quæ habuerint nondum conſumpta, & inſuper ea, quæ fuerunt eiſdem bonis lucrati, ita Caietan.2.2. *quæſt.62. art.6.* Cordub. *lib.5. quæſtionarij quæſt.4.* & alij quos ſequitur Fr. Manuel *in Bulla compoſitionis dub. 6. num.* 8. ex quo infertur bona, quæ ſunt collata pauperibus, aut locis piis, aut bona fide conſumpta, non eſſe obnoxia reſtitutioni, niſi facti ſint ditiores, ex ea ratione, quia compoſitio tandiu conceditur, quandiu dominus verus non comparet: & hæc videtur eſſe mens Pontificis, qui nemini vult præiudicare in iure cuiquam quæſito: atque ita creditor eſt verus dominus, comparenſque poteſt in foro externo petere reſiduum bonorum, quod compoſitus adhuc retinuerit, non verò id, quod ratione compoſitionis Bullæ Cruciatæ fuit ſolutum, ita Fr. Manuel *d. num* 8. 40.

Nec obſtat Acoſta ad explicationem Cruciatæ *quæſt.93. verſ. ſed ſalua*, dicens nec totum, nec partem poſt factam compoſitionem reſtituendum eſſe domino comparenti, argumento legis noſtræ *lib. 3. tit. 94.* circa animalia inuenta, quorum dominus

minus ignoratur poſt quatuor menſes continuos in locis publicis, certis diebus voce præconis animalia deperdita fuiſſe inuenta, vt eo modo dominus ignotus certioretur de animalibus deperditis, qui ſi non compareat intra tempus prædictum, adiudicantur publicano inuenti, aut illi, cui ius inuenti conuenerit, & quamuis poſt illud tempus tranſactum domini animalium compareant, & ea in iudicio petierint, non audientur, ibi, *Nam ſeram ouuidos, nem recebidos atal demanda*. Idem habetur apud Hiſpanos, *l. 6. cum ſequentibus tit. 13. lib. 6. noua recopilationis*. Quia reſpondetur in prædictis legibus expreſsè denegari actionem dominis comparentibus ad repetendum animalia in iudicio, quod fieri poſſe ex cauſa iuſta à Principe, & ob vtilitatem publicam facilè conceditur, vt in lege tam Hiſpana, quàm Luſitana ſuprà dictis poſt latam ſententiam; ante illam verò domini comparentes etiam poſt præconia, & menſes exactos, poſſunt petere rem propriam. At verò in Bulla compoſitionis nullo modo Pontifex declarat non eſſe faciendam reſtitutionem poſt factam compoſitionem dominis comparentibus, quare voluit, vt compoſiti tuti ſint in conſcientia ab obligatione reſtituendi, donec domini compareant.

Quinimo Couarru. *in regula, peccatum, part. 3. §. 1. num. 5.* dubitat de iuſtitia harum legum, conceditque poſſe priuari variis ex cauſis ſuarum rerum dominio à Principe, vel propter crimen commiſſum, vel propter vtilitatem Reipublicæ, vel quando habentur à dominis pro derelictis: at in rebus iſtis inuentis non elucet ratio ad priuationem dominij, atque ita non videtur rationi conſonum, vt hæc bona inuenta auferantur propriis dominis, qui nullum crimen commiſerunt, nec Reipublicæ expedit res inuentas magis huic, quàm illi competere. Quocirca iuſtius videtur, quòd res inuentæ potius in vtilitatem domini expendantur, quàm quòd alieno domino, proprio neglecto, conferantur. Quibus permotus inclinat in foro conſcientiæ etiam poſt ſententiam ius non eſſe negandum repetendi, ne per iudicem, vel per eum, cui harum rerum cuſtodia demandata eſt, fraus aliqua creetur contra dominos illarum rerum.

Nihilominus quamuis de huiuſmodi legibus etiam Caſſanæus *in conſuetudine Burgund. rubr. 1. §. 1.* dubitat, non ambigendi locus eſt in vtroque foro, ſi ea, quæ ibi præcipiuntur in eiſdem legibus, exactè ſeruentur, & poſt prædicta præconia, & menſes ſupradictos ſeruato iuris ordine proferatur ſententia. Non tamen in caſibus harum legum condemnarem furti, qui remoto ſcandalo, rem ſuam apud alium detentam recuperaret, quando difficulter res alia via haberi poterat; quod intellige antequam feratur ſententia; vel poſt latam ſententiam, non ſeruato iuris ordine, aut ob pecuniam; & quamuis in modo capiendi peccet, ſiue quòd occultè rem propriam priuata authoritate accipiat apud alium exiſtentem, ſiue quòd ex intentione damnificandi proximum, vnde non tenebitur reſtituere, ſed tantùm indicare, ſeu ſignificare homini, apud quem res exiſtebat, quòd liber exiſtat ab onere reſtituendi. Ratio, quia res illa verè ſibi debita erat, & nemo reddere tenetur, quod aliàs ſibi reſtituendum eſt, vt colligitur ex D. Thoma 2. 2. *quæſt. 66. art. 5. ad 3.* Alexander de Ales *p. 4. q. 24. membro 5. art. 3.* & Gabriel *in 4. diſt. 15. quæſ. 3. dub. 3. art. 3.*

Quadrageſima reſolutio. Eccleſiaſtici, qui horas canonicas non recitarunt poſt menſes ſex à poſſeſſione beneficiorum, poſſunt virtute Bullæ facere compoſitionem in forma ſuprà poſita ad rationem vnius pro quinquaginta, ita tamen, vt vltra ſummam datam pro qualibet Bulla compoſitionis teneatur tantumdem reddere fabricæ Eccleſiæ, cuius eſt beneficium: aliter enim non prodeſt homini compoſitio. Vnde ſi illi opus ſit aſſumere viginti Bullas compoſitionis, & pro omnibus ſoluere theſaurario Cruciatæ quinque aureos noſtræ monetæ; totidem tenetur reddere fabricæ Eccleſiæ, cuius eſt beneficium, & quamuis Eccleſia ſit creditor certus, cùm ex Nauarro *in ſumma cap. 25. num. 122. & num. 123.* controuerſum ſit inter Doctores, an reſtitutio ſit facienda ipſi Eccleſiæ, aut pauperibus illius, & vtrique, vel alteri poſſe fieri per motum Pij Quinti, ab eo fuit deciſum, vt Eccleſiis beneficiorum detur tanta eleemoſyna, quanta datur pro Bulla compoſitionis. Non tamen fit compoſitio pro omiſſione horarum in prioribus ſex menſibus à poſſeſſione beneficiorum, quamuis non excuſentur à peccato qui in iis horas amittunt, Fr. Manuel *in Bulla compoſitionis, §. vnico, num. 15.* 41.

Quadrageſima prima reſolutio. Quamuis ex Fr. Manuele vbi proximè *dict. num. 15.* adhærente verbis conſtitutionis Pij Quinti dicentis, *non recitantes Officium diuinum*, teneri reſtituere omnes fructus beneficiorum, vel facere compoſitionem virtute Bullæ, & id apertè videantur inſinuare verba Pij in hunc modum: *Statuimus, vt qui horas omnes canonicas vno, vel pluribus diebus intermiſerit, omnes beneficij, ſeu beneficiorum ſuorum fructus, qui illi, vel illis diebus reſponderent, ſi quotidie diuiderentur; qui verò matutinum tantùm dimidium, qui cæteras omnes horas aliam dimidiam; qui harum ſingulas ſextam partem fructuum eiuſdem diei amittat.* Nihilominus cùm nomine officij non ſolùm veniat penſum recitandi Officium, ſed etiam reliqua onera beneficiariis impoſita, regendi videlicet Eccleſiam, & adminiſtrandi Sacramenta, & obligatio reſidendi, & Miſſas celebrandi, quæ omnia onerant beneficiarios, non tenētur reſtituere qui non recitant omnes fructus beneficiorum, ſed eam partem fructuum, quæ reſpondet oneri, & labori dicendi Officium diuinum. Reliquas verò partes, quæ reſpondent oneri reſidendi, regendi Eccleſiam, & adminiſtrandi Parochianis Sacramenta, poſſunt beneficiarij retinere, nec ſuper his debent facere compoſitionem, cùm non teneantur hos fructus Eccleſiæ, aut pauperibus reſtituere, ita Medina *in inſtruct. confeſſ. in expoſitione primi præcepti §. 11. fol. 105.* Lopius *in inſtruct. 2. part. cap. 95.* cum Dominico de Cueuas ſuo præceptore, Aragonius *2. 2. quæſt. 83. art. 13. fol. 869.* Henriq. *lib. 13. de excommunicatione, cap. 13.* Beja *in reſponſis caſuum reſponſ. 55.* & probatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 1. §. ſi quis autem, de reformatione*, vbi de reſidentia Prælatorum, quibus animarum cura committitur: item oues ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbique diuini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere, & in cætera munia paſtoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non inuigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt. 42.

Ex quibus verbis Concilij patent munera, ac munia beneficiariorum, ob quorum onus fructus,

ac

ac reditus beneficiorum conſequuntur. Quare motus Pij Quinti, quatenus ait teneri omittentes horas, reſtituere omnes fructus, intelligi debet de beneficiatis ſimplicibus, non autem de curatis, nec de habentibus obligationem reſidendi, nam hi propter abſentiam priuantur fructibus; ſed dum abſunt, poſſunt recitare: ergo ſi propter ſolum recitandi munus faciunt, dum abſunt, fructus omnes ſuos, fruſtrà imponitur amittendi fructus pœna à Concilio, *dict.* §. *ſiquis autem pro rata tempore abſentiæ*; ſi omnes fructus conceduntur tantùm ob officium, & omnes amittuntur ex omiſſione horarum, ibi: *Eum pro rata temporis abſentia fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia, alia etiam declaratione non ſequuta illos ſibi detinere poſſe.* Igitur ſi omnes fructus pro rata temporis abſentiæ beneficiarius non facit ſuos, conſequens eſt fructus non concedi ſolùm propter penſum horarum. Ex dictis ſequitur reſolutio pro quantitate reſtituenda pro omiſſione horarum à beneficiato habenti Curam animarum, ſiue ſint Epiſcopi, ſiue Curati inferiores.

43. Reſolutio quadrageſimaſecunda. Curam animarum habentes ex omiſſione horarum, ſi cætera munia ſuorum beneficiorum, vt par eſt, adminiſtrent, tenentur reſtituere quartam, vel tertiam partem fructuum ſuorum beneficiorum; reliquas verò duas, vel tres partes poſſunt ſibi vendicare ob reliqua munera, quæ exercent, & parati ſunt exercere, ita Medina, Lopius, Cueuas, Henriquez, & Beja præallegati.

44. Quadrageſimatertia reſolutio. Habens bona incerta pauperibus reſtituenda, poteſt ea ſibi, ſi verè pauper eſt, retinere, vel ſuis conſanguineis, & familiaribus pauperibus elargiri, omiſſa compoſitione. Probatur argumento Oeconomi, ſeu Commiſſarij ad faciendas eleemoſynas deputati ad pauperes, quem poſſe, ſi pauper eſt, ſe ipſum computare in pauperum chirographo, volunt Caietanus 2. 2. *quæſtion.* 62. *articul.* 5. *ad.* 3. Sotus *lib.* 4. *de iuſtitia quæſtion.* 7. *artic.* 1. *in ſolut.* 3. *argumenti*, Petrus Nauarra *lib.* 4. *de reſtitut. cap.* 2. *poſt dubium* 7. *numero* 5. Angles *in floribus* 4. *ſentent. quæſtion.* 2. *difficultat.* 6. Aragon. 2.2. *quæſt.* 62. *articul.* 5. *ad.* 3. & Lopez *parte* 1. *inſtruct. cap.* 104. Quòd ſi neceſſitas, & paupertas non ſit omnino certa, de conſilio Confeſſoris deſtributionem poteſt facere, & ſibi aliquid retinere, vel conſanguineis elargiri, & quoad forum conſcientiæ tutus erit, Nauarr. *in manuali cap.* 25. *numero* 123. *& de oratione cap.* 7. *numero* 34. pro qua reſolutione refert Baldus *in l. id quod pauperib. quæſtion.* 22. *Cod. de Epiſcopis, & Clericis.* Anchar. *conſil.* 84. *D. Apollonia.* Melius tamen faciet, dum neceſſitas non eſt adeò certa, vti compoſitione virtute Bullæ in ſubſidium huius expeditionis. Caueant tamen Confeſſarij, ne pœnitentibus, qui habent bona incerta omnino reſtituenda, ſe offerant accepta pecunia ab eiſdem ad ſacrificandum pro animabus eorum, quorum ſunt bona; quia ex hoc creatur ſcandalum, & fortè magis ſe offerunt propter cupiditatem, & auaritiam, quàm ob deuotionem celebrandi: vnde cùm Pontifex tanquam pater pauperum, & qui curam habet ſpiritualem, applicauerit bona incerta pauperibus, nequit Confeſſarius ea auctoritate propria in alios vſus commutare. Sayr. *in claui lib.* 10. *tract.* 5 *cap.* 2. *num.* 21. *ad finem.*

Quadrageſimaquarta reſolutio. Qui non reſident in ſuis beneficiis, nequeunt facere compoſitionem pro fructibus malè ablatis, ſed tenentur reſtituere omnes, iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *cap.* 1. *&* 2. *& ſeſſ.* 11. *cap.* 1. §. *ſi quis autem, & ſeſſ.* 21. *cap.* 1. cùm nequeant abeſſe Epiſcopi, nec cæteri curam animarum habentes; eſt enim reſidentia de iure diuino, ac naturali, quia præcepto diuino mandatum eſt omnibus curam animarum habentibus oues ſuas cognoſcere, Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 1. & ideo ita docent Caietan. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 5. Couarr. *variar. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 9. Guerrer. *in ſpecul. iuris Pontif. cap.* 9. *verſ. de reſidentia.* Læl. Zech. *de munere Epiſcop. cap.* 5. *numero* 3. & Barboſ. *alleg.* 53. *num.* 2. quod adeò verum eſt, vt Roman. Pontifex nequeat in habentibus curam animarum iuſta cauſa diſpenſare, quia iure diuino, ac naturali adeſſe debent. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæſ.* 3. *verſic. quinta cauſa.* 45.

Quadrageſimaquinta reſolutio. Deſtributiones quotidianæ non ſunt fructus, nec veniunt appellatione fructuum. Couarru. *lib.* 3. *variarum cap.* 13. *num.* 1. *circa principium*, Gutier. *conſ.* 8. *num.* 2. Rebuff. *in tract. congrua portionis num.* 86. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 7. *quæſ.* 2. Gonzal. *ad regulam* 8. *Cancell.* §. 7. *proœmial. num.* 154. & Monet. *de diſtribut. quotid. part.* 1. *quæſtion.* 6. vbi *numero* 10. decidit priuilegium conceſſum alicui de percipiendis fructibus in abſentia, non extendi ad deſtributiones quotidianas, quia propriè non veniunt appellatione fructuum, nec redituum, & ideo ſicut non poteſt fieri compoſitio de fructibus malè perceptis ob non reſidentiam, ſic etiam ex alia ratione non poteſt fieri ſuper diſtributionibus quotidianis iniuſtè ablatis, quia diſtributiones habent dominum certum; hoc eſt, intereſſentes in Choro, quibus accreſcunt. Fr. Manuel *in Bulla compoſitionis num.* 16. *ex cap.* 1. *de clericis non reſidentibus in* 6. Bonifacius Octauus per hæc verba, *Statuimus*, inquit, *vt deſtributiones ipſa, quoque quotidianæ, in quibuſcumque rebus conſiſtant, Canonicis, ac aliis beneficiatis, & clericis Eccleſiarum ipſarum, qui eiſdem Eccleſiis adfuerint, tribuantur.* Cùm ergo diſtributiones habeant certos creditores, hinc fit, vt nequeat fieri compoſitio ſuper illis; ſed illas percipiens iniuſtè tenetur reſtituere intereſſentibus. 46.

Sed quid dicendum de illo, qui certò ſcit ſe vnum ex duobus in vendendo decepiſſe, numquid poterit facere compoſitionem? Reſpondeo negatiuè; & ideo pretium debet diuidere inter illos duos poſt factam diligentiam, ſi æquè dubius maneat, cuius nam ſit. Non enim in hoc caſu creditor eſt incertus omnino, cùm ſit alter ex duobus, & neuter poſſideat: igitur inter illos diuidenda res eſt, Caietan. 2. 2. *quæſt.* 62. *articul.* 5. *in ſolutione ad* 3. Sotus *lib.* 4. *de iuſtitia quæſt.* 7. *art.* 1. *ad* 3. *verſ. de illo verò*, Petrus Nauarr. *lib.* 4. *de reſtit. cap.* 2. *in* 2. *edit. dub.* 8. *numer.* 50. Henriquez *lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 35. *num.* 1.

num. 1. & Manuel *in Bulla compoſitionis* §. *vnico num.* 9. & 2. *tom. ſumma cap.* 41. *num.* 8. & Sanchez *lib.* 2. *de matrimonio diſp.* 41. *numero* 15. ſubdens, ſi dubium non ſit æquale inter eos, fieri debet diuiſio iuxta dubij proportionem.

47. Quadrageſima ſexta reſolutio. Suſpenſi, & excommunicati à iure, vel ab homine poſſunt facere compoſitionem ſuper fructibus malè perceptis, dum ſunt in eo ſtatu, ita patet ex litteris huius Bullæ. Nam quandiu ſunt in mora petendi abſolutionem, non faciunt fructus ſuos beneficiorum, Nauarr. *in manuali. cap.* 25. *numero* 114. Marius Alterius *de cenſuris diſp.* 6. *lib.* 2. *cap.* 8. *fol.* 243. quod intellige, niſi excommunicatus, vel ſuſpenſus egeat his fructibus ad ſe ſuamque familiam alendum: neque habeant vnde ſe alant; tunc enim non eſt neceſſaria compoſitio; ſed ſunt alendi de reditibus beneficiorum, ne fame pereant, & de excommunicatis tradunt Surd. *de alimen. titul.* 8. *priuileg.* 83. *numero* 14. Valaſc. *conſult.* 1. *numero* 3. Suarez *de cenſuris diſp.* 13. *ſect.* 2. *à numero* 12. Reginald. *lib.* 32. *numero* 39. *verſic. veruntamen.* Idem dicendum eſt de ſuſpenſis clericis, ac depoſitis, ſi non habeant aliunde, quibus ſuſtententur, Farinac. *in fragmen. crimin. part.* 1. *litera C. numero* 439. vbi aduerte excommunicatum, & ſuſpenſum propter contumaciam à qua nolunt reſipiſcere, non eſſe alendos ex reditibus Eccleſiaſticis, niſi ſint in extrema neceſſitate, Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 28.

Similiter quotieſcumque legatarij ſunt incerti, habet locum compoſitio, cùm de illis, ac de aliis debitis incertis eadem detur ratio. Quinimo ſi aliqua legata relinquantur ad exonerandam conſcientiam ab vſurario ad maritandas puellas, & ipſæ legatariæ fuerint negligentes in exigendis dotibus per annum integrum, poſſe fieri compoſitionem, tradit Acoſta *ad explicationem Cruciatæ, quæſt.* 96. ex eo fundamento, quia cùm dotes illæ relinquantur ad ſubleuandam conſcientiam, iure reſtitutionis competunt Romano Pontifici; quare cùm puellæ maritandæ fuerint per annum negligentes in exigendis dotibus, poterit hæres vſurarij elapſo anno tradere dimidiam dotem cuilibet ex puellis, & ſuper alteram dimidiam cum Cruciata componi, dummodo annalis negligentia non currat, niſi poſt ſcientiam huiuſmodi legatorum, quia ignoranti, & ſimplici parcendum eſt, Palat. *in allegat. hæreſis* §. 4. *column.* 4. Hoc tamen non procedit in legato relicto certo domino via reſtitutionis, à quo ablatum fuit furto, quod poſtea legatum fuit; quia hoc non eſt legatum, ſed reſtitutio facta certo domino, cui eſt applicanda ſumma ab eo ſublata.

48. Quadrageſima ſeptima reſolutio. Quando dominus eſt abſens, ita vt illi nequeat commodè fieri reſtitutio, nec tempus opportunum poteſt expectari, poteſt res reſtitui pauperibus: eo, quia res perinde ſe habet, ac ſi dominus illius eſſet incertus, Couarr. *in regul. peccatum part.* 2. §. 1. *num.* 3. Angles *in floribus* 4. *ſentent. quæſt.* 3. *de reſt. articul.* 2. *difficultas.* 16. *concluſ.* 2. Salon. 2. 2. *quæſtion.* 62. *articul.* 5. *controuerſ.* 4. & Nauarr. *in manuali cap.* 17. *numero* 29. *verſic. quarto.* Æquiparatur enim res creditoris longiſſimè diſtantis, bonis incertis, & ex conſequenti in hoc caſu habet locum compoſitio, vt ſoluta certa portione, bona retinens liberetur à reſiduo, quod ſibi poteſt retinere, quod intellige quando bona non poſſunt mitti ad creditorem, niſi magnis ſumptibus, & fortè maioribus, quàm res ipſa æſtimetur; quòd ſi debitum ſit ita magnum, & per actum illicitum fuit quæſitum ex Nauarro *in manuali cap.* 17. *numero* 42. & 43. teneatur propriis expenſis debitum mittere domino quantumuis longiſſimè diſtanti; ex præſumpta dominorum voluntate non diuidendum pauperibus, nec facienda compoſitio, ſed ſeruandum, donec domino reſtituatur per occaſionem opportunam: quia hæc bona non ſunt omnino incerti domini, ſed domini certi abſentis, qui quæſitus diligenter inueniri poteſt, ita Sotus *lib.* 4. *de iuſtitia, quæſt.* 7. *artic.* 1. Secus quando res, ſeu bona fuerint modici valoris, illicitè tamen quæſita; tunc enim poſſunt dari pauperibus, vel Cruciatæ, quoniam reputantur habere dominum incertum, cùm nequeant mitti ad illum ſine magnis ſumptibus, ita ex Scoti traditis *in* 4. *diſtinct.* 25. *quæſt.* 2. *articul.* 4. & ex Couarru. *in regul. peccatum* 3. *p.* §. 1. ſed eo loco loquitur de rebus ſine peccato inuentis, de quibus diximus *ſuprà num.* 37. *verſ. vigeſima ſexta reſolutio.*

Quadrageſima octaua reſolutio. Iudices ordinarij, aut delegati poſſunt componi ſuper acceptis pro ſententia iniuſta, aut pro protoganda cauſa in præiudicium alterius partis, aut pro alio quocumque grauamine iniuſtè illato. 49.
Quod intellige quando recipitur pecunia per contractum iniuſtum, vel per aliquem alium actum iniuſtum, & adimpletur conditio poſt acceptam pecuniam; nam tunc accipiens ob turpitudinem, non tenetur reſtituere danti, ſi cauſa turpis eſt ſubſecuta, pro qua datum eſt pretium. Quinimo poſt delictum commiſſum pro quo data eſt pecunia, non eſſe reſtituendum quicquam ab accipiente, ſed poſſe retinere, Nauarr. *in manuali, cap.* 17. *num.* 30. Petrus Nauarra *lib.* 4. *de reſtit. difficult.* 12. *concl.* 1. & 2. & *difficultat.* 13. docent, ſequitur Valentia *tom.* 3. *difficult.* 5. *quæſtion.* 6. *punct.* 4. Emmanuel Rodriguez *part.* 2. *cap.* 40. *concluſ.* 2. & Toletus *lib.* 5. *inſtruct. cap.* 21. *in fine*, dicentes ante ſententiam iudicis, vel ſaltem Confeſſoris accipientem ob delictum commiſſum non teneri reſtituere ſaltem ex præcepto, ſed ex conſilio.

Alij autem autumant poſt delictum patratum accepta ante omnem ſententiam eſſe danda pauperibus, ita S. Antonin. *part.* 2. *titul.* 2. *cap.* 5. §. 2. Aragonius 2. 2. *quæſt.* 62. *artic.* 5. *in reſponſ. ad* 2. *concluſ.* 7. & Medina *quæſt.* 2. *de reſtit. dub.* 2. *concluſ.* 4. Contrà verò Gabriel. *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 2. *artic.* 3. *dub.* 3. Alenſis *part.* 2. *quæſt.* 40. *membr.* 6. *artic.* 3. §. 2. *ad finem*, & Caietan. *in ſumma, verb. reſtitutio, cap.* 4. opinantur, accipientem teneri reſtituere damnificato, in cuius damnum ſententia, aut teſtimonia prolata fuerunt, aut ſaltem pauperibus reſtitutionem eſſe faciendam.

Inter hanc varietatem opinionum penſatis omnibus ad ſerenandas conſcientias, cenſuit Commiſſarius Cruciatæ iudices ordinarios, & delegatos poſſe componi ſuper acceptis pro ſententia iniuſtè lata, aut pro grauamine protogatæ cauſæ partibus illato, & pro reliquis, quæ contra iuſtitiam admittebant.

Secus dicendum de iudice recipiente pecuniam,

niam, quæ illi fuit oblata, ac data, vt iuſtè iudicaret, quando data fuit ad redimendam vexationem: tunc enim, cùm redimens vexationem ſit creditor certus, illi, & non pauperibus facienda eſt reſtitutio, cùm non voluntariè à ſe dominium rei datæ abdicauerit: imò potiùs ex ratione iniquæ acceptionis ante omnem ſententiam, & repetitionem acceptum reſtituendum eſt; quia contra iuſtitiam accipitur. Non enim aliter datum fuit, niſi ad redimendam vexationem, atque ita non ſolùm repeti poteſt, ſed etiam ante omnem repetitionem accipiens reſtituere debet, vt colligitur ex *l.* 3. 6. *&* 7. *Cod. de cond. ob turpem cauſam, & l.* 4. *ff. eodem*, & tradunt Bannes 2. 2. *queſt.* 62. *art.* 4. *concl.* 2. Petr. Nauarr. *lib.* 4. *de reſt. c.* 2. *dubio* 12. *n.* 98 Medin. *Cod. de reſt. q.* 25. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 6. *punct.* 5. *§. Quid nam ſit reſtituendum, dub.* 4. & Molina *de iuſtitia tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 88. Ex quibus patet in hoc caſu non eſſe locum compoſitioni, ſicut etiam iudex recipiens pecuniam pro ferenda ſententia iniuſta antequam eam ferat, tenetur reſtituere danti quod accepit, cùm ſit dominus certus, qui non amiſit dominium rei datæ, niſi poſt adimpletam conditionem, Fr. Manuel *in Bulla Compoſitionis §. vnico, caſu* 4. *n.* 21.

50. Quadrageſimanona reſolutio. Poſſunt componi Aduocati recipientes aliquid pro tuenda cauſa iniuſta, ſciente parte pro qua patrocinium fertur, cauſam eſſe iniuſtam: ideo ſuper acceptis à prædicta parte poteſt eſſe compoſitio, vltra ſatisfactionem faciendam alteri parti de damno eidem illato. In primis enim certum eſt Aduocatos in ſimilibus caſibus peccare mortaliter, & facere contra conſcientiam, ſcientes cauſam eſſe manifeſtè falſam, & nihilominus pro ea patrocinari non deſiſtendo habent onera reſtituendi, Salon. 2. 2. *q.* 71. *art.* 3. *controuerſ.* 2. non ſuis clientulis, qui ſciunt cauſas eſſe iniuſtas; ſed partibus contrariis manifeſtam pro ſe ipſis iuſtitiam habentibus. Quinimo tenentur monere clientes cauſas ſuas, eſſe minus probabiles; aliàs tenentur ad omnes ſumptus, & expenſas, & damna, quæ illis ex litibus proueniũt: neque ſuper his expenſis poteſt fieri compoſitio, cùm creditores ſint certi. Dixi, ſciente parte, pro qua patrocinium fertur, cauſam eſſe iniuſtam; quia ſi neſciat, illi damna data ſunt reſtituenda: ſiquidem ex parte illius nulla accidit turpido, Fr. Manuel *ſuprà n.* 24.

51. Ex dictis ſequitur poſſe componi officiales publicos, Notarios ſcilicet, & Secretarios, qui aliquid receperunt iniuſtè pro ſuo munere obeũdo, quod etiam intelligitur de iudicibus laicis, & Eccleſiaſticis in cauſis temporalibus pro acceptis ſuper eo, quod ratione officij debebant partibus gratis adminiſtrare, quod procedit quando partes ſcienter dant, & animo deliberato, ſcientes ad id non teneri, ſiue datum, & acceptum ſit ob turpem cauſam, ſiue ob cauſam aliàs debitam fieri ratione ſui muneris, & officij: eo quia in huiuſmodi caſibus cùm dent partes deliberato animo, & ſponte, non eſt facienda dantibus reſtitutio. Ideo componi poſſunt. Secus dicendum de dantibus ad redimendam vexationem, quia non cenſentur donare liberaliter, ſed coactè.

52. Vltima reſolutio. Poteſt fieri compoſitio de pecuniis ludo acquiſitis, quando acquiſita pauperibus ſunt reſtituenda. At verò interueniente aliqua fraude, aut adquiſita ludo pecunia ab illis, qui alienari nequeunt, non eſt locus compoſitioni, ſi certi ſint creditores: ſecus ſi incerti ſint. Item componi poſſunt, qui damnum venando, aut aliquo alio actu inferunt meſſibus, aut fructibus alienis ſi ignorant illos, quibus nocuerunt. Similiter vendentes vinum aqua mixtum, & alias merces falſis, aut minoribus ponderibus, ſi ignorent omnino, quibus debeant reſtituere. Nec non fœminæ, quæ non publicè inhoneſtis vſibus ſe exponunt ſuper acceptis, quæ ob turpem cauſam ſibi fuerunt data: quin etiam homines ſuper iis, quæ à fœminis non maritatis acceperunt. Nam quamuis meretrices non teneantur reſtituere accepta pro actu turpi, vt eſt communis, & ex conſequenti nõ egent compoſitione: ex dictis tamẽ ſequitur poſſe componi fœminas, quæ non publicè viuunt ex turpi quæſtu, præſertim ſi rem habeant cum illis, qui nequeunt alienare, neque trãsferre dominium rerum, quas adminiſtrant; niſi habuerint peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe, Fr. Manuel *in Bulla compoſitionis n.* 61. *verſ. item todas las mugeres*, vbi ait poſſe componi, quæ non ſunt publicè inhoneſtæ, nec palàm meritricium exercent. Sed contrà obiici poteſt non poſſe fieri compoſitionem, quia meretrix, & non meretrix, inhoneſtè tamen viuens, poſſunt retinere quod acceperunt tanquam mercedem actus illius turpis.

Nam de meretrice publica quod poſſit accipere, & retinere aliquid pro actu illo, volunt D. Thomas 2. 2. *q.* 32. *art.* 7. *in corpore, & ad* 2. *& q.* 62. *art.* 5. *ad* 2. Caiet. *ibi.* Adrian. *in* 4 *de reſtitutione q.* 21. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5. *queſt.* 6. *punct.* 5. poſt dubium quintum, Molin. *tom.* 1. *de iuſtitia diſp.* 94. & alij plures, quos referens ſequitur Sayr. *in claui lib.* 10. *tract.* 5. *cap.* 3. *n.* 31. De fœmina autem inhoneſtè viuente poſſe etiam retinere tanquam pretium illius actus, quod accepit ab amaſio poſtquam peccatum fuit commiſſum, ex eo probatur, quia omnis conuentio, & promiſſio, quæ iure naturæ eſt valida, nec interdicitur per aliquam legem humanam, potens eſt ad transferendum dominium etiam in conſcientia, quamuis ab extrinſeco ſit illicita; ſed talis eſt conuentio, & promiſſio, quæ celebratur inter hos duos pro actu illo turpi: igitur transfertur dominium, & fœmina in conſcientia poteſt retinere quod accepit pro re, & actu pretio æſtimabili; ergo ſicut publicæ meretrices nequeunt componi, ſic etiam fœminæ inhoneſtè viuentes, quamuis non exerceant publicum meretricium. 53.

Reſpondetur fœminas inhoneſtè viuentes poſſe componi virtute Bullæ, meretrices autem publicas non vtique, ex ea ratione, quia regulariter inhoneſtè viuentes exceſſiuam quantitatem accipiunt, quæ niſi interueniat donatio, vix ex rigore iuſtitiæ iuſtificari poteſt, cùm non habeant pretium taxatum ſicut meretrices, & ideo quamuis poſſint accipere tam viri, quàm fœminæ, pro locatione ſui corporis, moderatè tamen, vt tradunt Sotus *lib.* 4. *de iuſtitia q.* 7. *art.* 1. *ad* 2. Aragonius 2. 2 *q.* 62. *art.* 5. *in reſponſ. ad* 2. *concl.* 8. & Bannez *ibidem dub.* 5. *concluſ.* 1. *in fine.* Ledeſma Conimbricenſis 2. 4. *q.* 18. *art.* 5. *fol.* 264. *col.* 4. & Carbo *tract. de reſtit. queſt.* 48. *concl.* 10. Quia tamen interdum non tantùm blanditiis, ſed etiam fraudibus plus iuſto extorquent ab amaſiis, idcirco eiſdem conceditur compoſitio pro remedio conſcientiarum.

LIBER TERTIVS

DE VARIIS GRADIBVS DIGNITATVM ECCLESIASTICARVM, DEQVE VARIIS OFFICIIS, ac beneficiis, quæ olim, & nunc in Eccleſia reperiuntur.

DISPVTATIO OCTAVA

AN OMNES DIGNITATES ECCLESIASTICÆ, Beneficia, & officia ſint iure diuino inſtituta?

Quæ ſint principaliores in Eccleſia Dignitates.

§. I.

EPITOME.

1. *Papa de iure diuino ſucceſſor Petri à Chriſto Principatum tenet.*
2. *Secundus gradus conſtatur ex Cardinalibus hodie, & hic eſt tripartitus.*
3. *Tertius gradus dignitatum ex quibus conficiatur, ex Legatis ne, an ex quatuor Patriarchis? & n.4.*
5. *Quintus gradus fit ex Patriarchis inferioribus, & ex Primatibus, & an Patriarchæ, & Primates differant?*
6. *Sextus gradus conſtituitur ex Archiepiſcopis, & Epiſcopis.*
7. *Metropolitanus, & Archiepiſcopus, an differant re?*
8. *Septimus gradus fit ex Abbatibus exemptis habentibus iura Epiſcopalia.*
9. *Abbates exempti an præferantur capitulis Eccleſiarum Cathedralium?*
10. *Abbates habent iuriſdictionem ordinariam in ſuis Monaſteriis, & quomodo differant à capitulis Cathedralium?*
11. *Octauus gradus componitur ex Chorepiſcopis, & qui nam erant?*
12. *Nonus gradus erat ex ſimplicibus ſacerdotibus, & quæ ſunt eorum munera?*
13. *Sacerdotibus, quæ concedantur in ordinatione ſua?*
14. *Sacerdotes in quatuor caſibus poſſunt abſoluere etiamſi ſint ſimplices.*
15. *Sacerdotibus ex officio datum eſt offerre, Euchariſtiam diſpenſare, infirmos vngere, & munus prædicandi exercere, Diaconis autem, & ſubdiaconis minimè.*

1. POST Romanum Pontificem, qui de iure diuino eſt legitimus ſucceſſor Petri pari dignitate, ac poteſtate eidem, immediatè à Chriſto Domino Principatum tenet, Superiorque cæteris Apoſtolis, ac Princeps eorum extra omnem controuerſiam; quique per ſe ipſum conſtituit ſupremum Ordinem ſuper omnibus, vt teſtantur Concilia. Nam Nicænum I. *canon.* 39. his verbis: *Ille qui tenet Sedem Romæ, caput eſt, & Princeps omnium Patriarcharum, quandoquidem ipſe eſt primus, ſicut Petrus, cui data eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum, vt qui ſit Vicarius Chriſti Domini Noſtri ſuper cunctos populos, & vniuerſam Eccleſiam Chriſtianam, quicumque contradixerit à Synodo excommunicatur.* Sequitur nonum Concilium, vt cætera omittamus, à Græcis ſimul, & Latinis Florentiæ congregatum, *Definimus,* inquit, *ſanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuerſum Orbem tenere Primatum, & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, ac Doctorem exiſtere, & ipſi in beato Petro paſcendi, regendi, & gubernandi vniuerſalem Eccleſiam à Domino Noſtro* IESVS-CHRISTO *plenam poteſtatem traditam eſſe.*

Ex quibus patet Primatum conceſſum Petro in vniuerſos Chriſti fideles non fuiſſe perſonalem, ſed, vt in ſucceſſoribus eius etiam inſtitutum, & hunc gradum eſſe, & fore ſupremum vſque ad conſummationem ſæculi duraturum, quaſi in petra fundatum, *Matth.* 16. *& Ioan.* 21. Item *Matth.* 28. *Ecce vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi*; & ſicut ſol præeſt cæteris, *cap. ſolitæ, de maioritate & obed.* Barboſa *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 1. *tit.* 3. *c.* 2. vbi de illius poteſtate ſuprema in vniuerſum Orbem.

Secundus gradus Ordine quoad poteſtatem 2.
iuriſdictionis, & quoad Dignitates Eccleſiaſticas noſtri temporis fit ex Eminentiſſimo Cardinalium munere, qui habent iuriſdictionem, & poteſtatem eligendi Romanum Pontificem, *cap. licet deuitandæ, de electione*, & prætereà quod eidem Pontifici in vniuerſali Eccleſiæ regimine aſſident, vti Primarij eius Conſiliarij; de quorum origine, poteſtate, & hodierna excellentia, ac præeminentia inter omnes Eccleſiæ Prælatos agunt Caſſanæus *in Catalogo gloriæ Mundi part.* 4. *conſiderat.* 10. Turrecremat. *in ſumma lib.* 1. *cap.* 80. & alij, quos refert Cened. *ad Decretales collect.* 115. & Gonzal. *ad regulam octauam Cancellariæ, gloſſ.* 24. *num.* 4. vbi vocantur filij primi gradus Papæ, pars corporis illius fratres, columnæ Eccleſiæ, Reges, maximi Principes, Senatores, & poſt Papam maiores, ac Patres ſpirituales, & Orbis terrarum cardines.

Olim vſque ad tempora Bonifacij Octaui nullus erat Epiſcopus, qui fieri Presbyter Cardinalis velet,

vellet,exiſtimabant enim non decere deſcendere à maiori dignitate ad minorem, eo quòd in humilioribus charitatis officiis ſe exercebát. Gambarus *in lib.2.de offic.& poteſt.Legat.de Later. ex num.*97. Fuſc.*de viſitat.lib.*1.*cap*.4. *num.* 6. & Pauin.*de viſitat.* 1. *p. queſt.*2. *num.* 18. dum aiunt officium eorum fuiſſe ſepelire mortuos, & baptizare, & ſimilia, nunc autem Patriarchis præferuntur, & ſunt cauſa,vt Pontifex,quem eligunt,iuxta *cap.licet,de electione,cap. vbi periculum,eodem titulo lib.*6. poteſtatem habeat, ſed ipſa à Chriſto Domino immediatè dimanat.Turrecremat. *de poteſt.Eccleſ. lib.*2.*cap*.42.

Cardinalium gradus eſt tripartitus, in Epiſcopos ſcilicet, Presbyteros,& Diaconos, habétque numerum præfinitum, nec poſſunt eſſe vllo tempore vltra ſeptuaginta, ſecundùm conſtitutionem Sixti V.50.incipit, *Poſtquam verus*, §.*de prædictorum fratrum*, inſtar Decreti ſeptuaginta, ſenum, quibus Deus ſpiritum Moyſis communicauit,vt eidem forent in regimine coadiutores collaterales. *Numer. cap.*11.ibi:*deſcenditque Dominus per nubem, & locutus eſt ad eum auferens de ſpiritu, qui erat in Moyſe,& dans ſeptuaginta viris.*Sex autem horum ſeptuaginta Cardinalium ſunt Epiſcopi. Oſtienſis, qui primus eſt in ordine, & reliquos dignitate præcedit, & immediatè Papam ſequitur ex priuilegio Eccleſiæ Oſtienſis,propter Papæ conſecrationem.Epiſcopus Portuenſis Epiſcopus Albanenſis, Epiſcopus Sardinenſis, Epiſcopus Paleſtrinus, & Epiſcopus Sanctæ Roſſinæ, Caſſanæus *d.*4. *p. conſiderat.* 12.§. *& aduerte.* Presbyteri, numero ad ſummum quinquaginta, vt in eadem conſtitutione 50. Diaconi vltra quatuordecim eſſe non poſſunt. Neque vnquam ad id vſque tempus numerus ſeptuaginta Cardinalium fuit omnino expletus, niſi imperante Clemente Octauo ſub die tertij Martij 1599. quo die numerum expleuit.Singulis autem Cardinalibus ſingulæ Eccleſiæ pro titulo Cardinalatus conferuntur. Pro quinquaginta Presbyteris Eccleſiæ titulares aſſignantur totidem: & pro quatuordecim Diaconis totidem Eccleſiæ titulares deputantur, Franciſcus Leo *de poteſtate Papæ cap.* 2.*ex num.*4.Caſſanæus *d.* 4.*p.conſideratione* 12. *verſ.licet ſit quidam*, *& ſequentib.* Hæc ſufficiant pro ſecundo dignitatum gradu, qui ex Cardinalibus creatur,de quorum obligationibus infrà.

3. Tertius gradus Dignitatum ex quibus conflectur ambigi poteſt? Nam Legati,& Nuntij Apoſtolici, de quibus agitur in titulis *de officio legati*, quo ad poteſtatem iuriſdictionis ſunt Ordinarij Prouinciarum, & præcedunt in ſuis Prouinciis omnes Epiſcopos,Acchiepiſcopos,& Patriarchas, & ideo ex illis efficitur tertius gradus: in quorum numero eſſe poſſunt Legati de latere, qui non ſunt Cardinales. Nam eſto Legatus à latere communiter ſit Cardinalis, vt notant Menoch. *conſ.*14. Azor.*inſtit.moral.p.*2.*lib.*5.*cap.* 27.*queſ.*2. Villadieg.*tract.de Legato part.*1. *queſt.*3. Nauar.*de datis, notab.*6.*n.*1. Flamin.*de reſignat lib.*8.*queſt.*13. *num.*5. aliquando tamen non eſt Cardinalis, imò, & is cedit Legato à latere, & conceſſio facta Cardinalibus Legatis à latere, non extenditur ad alios Legatos de latere non Cardinales, vt reſoluit Eraſm.à Cochier *de iuriſdict.Ordinarij in exemptos p.*2.*queſt.* 2. *num.* 5. *& num.* 6. cum Roch. de Curt.*tractatu de conſuetudine*, *num.* 325. eo quia Papa interdum ſolet inferiores mittere cum clauſula hac, *cum poteſtate Legati à latere*, quæ Clauſula de ſtylo Curiæ adiici ſolet mandatis Legatorum, qui fimbriam veſtium Domini Papæ vel tetigerunt, vel ab eo receperunt tale mandatum viuæ vocis Oraculo, vt per Specul. *de legat.*§.*ſequitur,in principio*, & Gom.*ad reg. Cancell. de infirmis reſignant. quæſt.* 5.Hæc pro Legatis ſiue Natis, ſiue Miſſis.

Contrà verò pro quatuor Patriarchis, ſcilicet Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, tertius gradus ſtare videtur, ne dicam, ſecund.s, quia hi poſt Apoſtolicum primas obtinent. Patriarcha enim idem ſonat atque Princeps Patrum Græca lingua, Paul. Fuſc. *de viſit. lib.* 1. *cap.* 2. *à num.* 9. Petrus Gregor. *Syntagm. iuris lib.* 15. *cap.* 10. Dionyſ. Paul *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione cap.* 2. *num.* 45. & Paul. Gryſal. *in deciſ. Catholicæ fidei*, *in verb. Patriarcha*, *in principio.* Nec eſt dubium poſt Romanam Eccleſiam quatuor eſſe præcipuas, & veras Patriarchales ſedes, Conſtantinopolitanam nimirum, Alexandrinam, Antiochenam, & Hieroſolymitanam, quæ ſententia eſt omnium, Hoſtienſis *in ſumma de auctoritate & vſu pallij num.* 4. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib.* 2. *art.* 11. *& art.* 17. Caſſanæus *in Catalogo gloriæ Mundi p.* 4. *conſid.* 9. Anton. Cucchus *inſtit. maior. lib.* 2. *tit.* 7. *num.* 2. S. Antonin. *in ſumma p.* 3. *tit.* 20. *cap.* 4. *in principio.* Selu. *de benefic. p.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 40. Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 1. Lancelot. Conrad. *in templo omnium iudicum. lib.* 2. *cap.* 2. §. 3. *num.* 2. *& cap.*3.*num.*4. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 41. & probatur ex *cap. antiqua*, *de priuilegiis*, *cap. graue nimis, de præbendis*, *& ex cap. diffinimus*, 22. *diſt.* ex quibus conſtat Patriarchales Sedes quatuor tantùm eſſe. 4.

Iuuat, hos quatuor Patriarchas repræſentare aliquo modo quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei, text. *in cap.ſcriptum*, *de electione*, & dicuntur Mundi Cardinales, Caſſanæus *d.* 4. *p.conſid.* 9. *verſ. & iſti quatuor.* Item Patriarcharum nomine ſtrictè, & propriè non continentur, niſi tantùm iſti quatuor; non verò reliqui minus principales. Barboſa *in tractatu de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. verb. Patriarcha*, Franciſcus Leo *in ſuo theſauro p.* 1. *cap.* 2. *num.* 27. vbi poſtquam Summum Pontificem vocat Patriarcham Patriarcharum, addit Conſtantinopolitanum poſt Papam primum locum obtinere, ſecundum tribuit Alexandrino, tertium Antiocheno, quartum Hieroſolymitano, qui loci hoc ordine fuerunt definiti in Concilio Lateranenſi *cap.* 5. *de ord. ſed. Patriarch. cap. renouantes*, *& cap. final. eadem diſt.* 22. & hic honor conſiſtebat etiam in ſedendo primò poſt Romanum Pontificem, & in reſpondendo Conſtantinopolitanus habebat ſecundam vocem, & in ſubſcribendo; conſonat Hiſpaniarum Primas *in hiſtoria Epiſcoporum Portugal. p.* 1. *cap.* 6. *& diſt.* 22. *cap. Conſtantinopolitana* 3. Quare non immeritò tertius gradus adſcribi poteſt his quatuor ſupremis Patriarchis; & quartus gradus Legatis, ſiue ſint Legati Nati, qui habent legationis officium vigore dignitatum ex Apoſtolico priuilegio indultum, nimirum Archiepiſcopus Cantuarienſis, & Eboracenſis in Anglia,Remenſis in Francia, & in Italia Piſarum: ſiue Legati Miſſi, quales ſunt quibus

committitur legationis officium ad certas Prouincias, & regulariter dicuntur Nuntij, nec habent de iure ordinariam iuriſdictionem, vt notat Franciſcus Leo *ſuprà p.*1. *num.*19.

5. Quintus gradus conflatur ex Patriarchis inferioribus, & ex Primatibus, quorum inſtitutio meminit Papa Lucius *in cap* 1. *& in cap. in illis* 80. *diſtinct.* per hæc verba: *In illis verò ciuitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi flamines eorum, atque primi legis Doctores, Epiſcoporum Primates, vel Patriarchas, Beatus Petrus poni præcepit, qui reliquorum cauſas Epiſcoporum, & maiora negotia in fide agitarent. In illis autem, in quibus dudum apud prædictos Ethnicos erant eorum Archiflamines; quos tamen minores eſſe tenebant, quàm memoratos Primates: Archiepiſcopos inſtitui præcepit; in ſingulis verò ciuitatibus ſingulos, & non plures Epiſcopos conſtitui præcepit, qui Epiſcoporum tantum vocabula ſuſtinentur*, &c. Ex quibus apparet ad imitationem Gentilium, & eorum flaminum, & Archiflaminum Principem Apoſtolorum inſtituiſſe Eccleſiaſticorum Prælatorum gradus, teſte Clemente Papa *ad Iacobum Epiſtola prima*, de quo *in cap. in illis, diſt.* 80. quod etiam probatur à Gregorio *Syntagmat. iuris, lib.* 15. *cap.* 11. *num.* 1. & ab Henriq. *in ſumma, lib.* 10. *cap.* 30. *in principio.*

Sed meliùs dicendum, ſi arbitremur gradus dignitatum Eccleſiaſticarum fuiſſe inſtitutos ad imitandum Cæleſtis Hierarchiæ compoſitionem. Sicut enim in triumphante Eccleſia reperiuntur Angeli, Archangeli, Throni, Principatus, & Poteſtates: ita conſonum eſt pietati, & Religioni Chriſtianæ, vt officia hæc in Eccleſia militante Miniſtrorum Eccleſiaſticorum diſtinguantur per gradus Cardinalium, Patriarcharum ſupremorum per Legatos Natos, & Miſſos, per Patriarchas minores, Primates, & cæteras dignitates, earúmque gradus, de quibus *in cap. Cleros, diſtinct.* 21. & comprobant Roſæ *in tractatu de præminetitia Archiepiſc. D gnitatis, in præf. à principio*, Pygius *de Eccleſiaſtica Hierarchia, lib.* 3. *cap.* 1. Nec propterea Clementis auctoritas minuitur, ſi dicatur ſanctum Petrum in illis locis, in quibus flamines idolis ſacrificabant, decreuiſſe, vt conſtituerentur Sacerdotes ſancti, qui vera ſacrificia ibi peragerent ad exterminandam idololatriæ recordationem, eodem modo, quo Sedem Religionis Chriſtianæ conſtituit Romæ, vbi impietas Sedem habebat, vt ſic Pontificatus idololatriæ penitus aboleretur, ita D. Ambroſius relatus *in cap. beati* 2. *quæſt.* 7. quem referens ſequitur Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 7. *num.* 3. 4. *&* 5.

Controuerti tamen poteſt, an Patriarchæ, & Primates hoc loco differant re, & nomine? Reſponde primò, Primates à Patriarchis nomine differre; idem tamen officium habere: atque ita Prouinciarum Præſides Primates, qui ſunt, & qui Patriarchæ nullam habent inter ſe differentiam, quo ad officium, text. *in c. duo ſimul, de officio Ordinarí*, & *ibi* Innocentius, & alij, Gigas *de reſid. Epiſcop. c.* 18. *n.* 5. Gonzal. *gloſſ.* 41. *n.* 15. Caſſanæus 4. *p. conſid.* 9. Azor *inſtit. moral.* 2. *p. lib.* 3. *c.* 35. *quæſ.* 1. & alij, Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ. c.* 2. *n.* 29. dicentes dignitates Patriarcharum, & Primatum non diſtingui re, ſed nomine, quamuis Barboſa *c. Prouinciæ diſt.* 99. etiam re differre autumat, *n.* 2. *& de paſtorali ſolicitud. tit.* 1. *c.* 6. *à n.* 7. quod prius dixit Pauinus *de poteſtate, capit. prælud.* 6. *n.* 12. & Germon. *de ſacror. immun. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 17. Quod intellige propriè de Patriarchis illis quatuor maioribus, videlicet, Conſtantinopolitano, Antiocheno, Alexandrino, & Hieroſolymitano, de quibus *cap. antiqua, de priuilegiis*, quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei, nos verò loquimur de Patriarchis minoribus, qui nihil differunt à Primatibus in officio, vt apparet ex Anacleto *in cap.* 1. 99. *diſt.* his verbis: *De Primatibus autem quorum ſuprà mentionem fecimus, quæritur quem gradum in Eccleſia obtineant; an in aliquo à Patriarchis differant, quam obedientiam Archiepiſcopi eis debeant?* Primates, & Patriarchæ diuerſorum ſunt nominum, ſed eiuſdem officij. Quinimo Primates, & Patriarchæ etiam minores de iure debent præferri Presbyteris Cardinalibus, vt probatur *ex cap. conſtitutis, el primo, ex ſubſcriptione, de appellat.* vbi Patriarcha Grandenſ. præfertur Presbytero Cardinali, quæ ſubſcriptiones ſunt conſiderandæ. Nihilominus hodie ſtandum eſt conſuetudini, quòd Cardinales præferuntur Patriarchis, & Primatibus, Caſſanæus *in Catalogo gloriæ Mundi, p.* 4. *conſiderat.* 19.

Porrò apud Latinos ſex inueniuntur minores Patriarchæ, Grandenſis ſcilicet, Bituricenſis, Cantuarienſis, Piſanus, Aquilenſis, Toletanus, ſeu Bracarenſis, de quibus Gonzal. *reg.* 8. *Cancell. gloſſa* 41. *n.* 14. & de Grandenſi fit mentio *in c. erubeſcant* 32. *diſtinct. & in cap. ex litteris, de officio delegati.* Bituricenſis meminit caput *conqueſtus* 9. *quæſt.* 3. vbi vocatur à Nicolao ſecundo Primas, & Patriarcha, & Alberic. *in rubrica de ſtatu hominum, col. vltima*, vocat Archieſpiſcopum Bituricenſem Primatem in Prouincia Burdigalenſi. De Aquilenſe *cap. nunc verò* 9. *quæſt.* 3. pro reliquis Nicolaus Boërius *additione ad tractatum, de auctoritate, & præeminentia magni Concilij, p.* 1. *num.* 14. De Cantuarienſe gloſſ. *verb. Archiepiſcopus, in cap. cleros* 22. *diſt.* De Piſano ait additio marginalis ad gloſſ:m *in cap. definimus* 22. *diſt.* & Dominicus *in cap. cleros, n.* 20. *in gloſſa Primatibus, diſt.* 22. Pro Bracarenſi D. Sebaſtianus Cæſar 1. *p. de Eccleſiaſtica Hierarchia, diſp.* 4. §. 5. *per totum.*

6. Sextus gradus dignitatum Eccleſiaſticarum inſtituitur ex Archiepiſcopis, & Epiſcopis, atque ita eſt bipartitus, *cap. Cleros, §. ordo vero* 21. *diſt. cap. vnico, § final. de ſtat. Reg.* in 6. Concil. Trident. *in cap.* 1. *Ne verò, de reformat. ſeſſ.* 23. eſt enim Archiepiſcopus Epiſcoporum Princeps, & iudex Ordinarius illorum. Gonzal. *d. gloſſ.* 41. *num.* 15. *&* 16. Homobon. de Bonis *de humanæ vitæ ſtatibus, p.* 1. *cap.* 6. *verſ. hi dicuntur*, Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 33. *quæſ.* 1. *in principio.* Galganet. *de iure publico, lib.* 3. *tit.* 18. *num.* 1. & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 6. *num.* 10. *& tit.* 4. *num.* 1. vbi latè. Epiſcopus autem Græcè, Latinè Speculator. Durandus *in ration. Diuinorum, lib.* 2. *cap.* 11. *à num.* 1. Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 8. Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 17. *quæſ.* 1. & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2. *à num.* 1.

7. An verò differant Archiepiſcopus, & Metropolitanus? Iſidorus *lib.* 7. *Etymol. cap.* 12. ſupponit differre, dum conſtituit quatuor gradus Epiſcopalis ordinis, primum in Patriarchis, ſecundum in Archiepiſcopis, tertium in Metropolitanis, & quartum denique in Epiſcopis. Omiſſa tamen Iſidori opinione magis placet Epiſcopalem ordinem in tres duntaxat gradus partiri, prout vult Ioan. Paulus Lancell. *in inſtit. canon. lib.* 1. *titul. de Epiſcopis, in principio, & in ſcholio, ii zerè. tripartitus.*

titus. Quare Metropolitanus, & Archiepiſcopus pro eodem ſumitur, vt per Rebuffum *in praxi beneficiali, tit. de conſtit. verb. Metropolitanos, fol.* 522. & Bartol. *in l. vnic. num.* 2. *C. de Metropoli Beryto, lib.* 11. Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris. p.* 2. *lib.* 15. *c.* 11. *num.* 2. & Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 33. *queſ.* 4. Raban. Maur. *de inſtit. cleric. lib.* 1. *cap.* 5. *de ordin. tripartita Epiſcoporum*, &. patet ex *cap. referente, de prabendis*, ibi, *Ad Metropolitanum videlicet Remenſem Archiepiſcopum.* Nam natura illius dictionis *videlicet*, eſt declaratoria eiuſdemmet rei, & perſonæ, ex textu *in l. videlicet, ff. de pactis, & in cap. tranſmiſſa, de eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſue.* Marant. *de ordine iudiciario, p.* 3. *tit: Iudicij tela aggreditur, num.* 115. Menoch. *conſ.* 21. *num.* 27. Cened. *pract. & canon. queſtionum, ſing.* 66. *num.* 1. & Surd. *de aliment. tit.* 1. *quaſt.* 42. *n.* 100. dicentes dictionem *videlicet*, eſſe ſui natura præcedentium declaratiuam, & ſimul reſtrictiuam.

Vnde autem Metropolitani ita dicantur? Iſidorus à menſura ciuitatum ſic vocari contendit. Contrarium docet Couarr. *practicar. cap.* 19. *num.* 2. *poſt principium, verſ. idcirco Metropolis*, Iaſon *in l.* 1. *ff. de officio eius, n.* 22. Gambar. *de officio Legati de latere, lib.* 2. *tit. de variis ordinariorum nomin. num.* 34. *& ſequent.* dicentes Metropolitanum dici à Matrice ciuitate; non autem à menſura ciuitatum, quod etiam ait Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap.* 1. *num.* 23.

8. Septimus gradus dignitatum Eccleſiaſticarum fieri poteſt ex Abbatibus exemptis habentibus iura Epiſcopalia, qui reuerentiam exhibent Epiſcopo. Baldus *in l. final. Cod. de oper. liber.* Felin. *in cap. conquerente, de officio Ordinarij.* Et Abbates iſti Regulares præferuntur inferioribus Epiſcopo omnibus conſtitutis in dignitatibus Eccleſiaſticis ſæcularibus: quod intellige quando Dignitates, & Canonici Cathedralis Eccleſiæ non incedunt collegialiter. Nam tunc cùm repræſentent Cathedralem Eccleſiam, debent præcedere Abbates Regulares, Felin. *in cap. poſtulaſti, num.* 4. *verſ. Fallit* 3. *de reſcriptis, & in cap. meminimus, in fine, col.* 2. *de accuſationibus*; vbi volunt Canonicos Cathedrales in proceſſionibus Abbates debere præcedere.

9. Nihilominus contrà: Abbates videntur præferri Capitulis Eccleſiarum Cathedralium, ex *cap. final. de maioritate, & obedientia*, & Abbates dicuntur Prælati, *cap.* 2. *de iudiciis, verb. & alij Eccleſiarum Prælati.* Quin etiam Abbates poſt Epiſcopos nominantur. *dict. cap.* 2. *de iudiciis, & in cap. in nomine Domini, diſtinct.* 23. Caſſanæus *dict.* 4. *part. conſid.* 32. *verſic. ſecundò ſic probatur.* vbi tradit Abbates præferri Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, Archidiaconis, Decanis, & aliis, & eſſe de maioribus Eccleſiæ. His autem patet reſponſio ex Felino *in d. cap.* 2. *de iudiciis*, dicentis Abbatiam potius videri officium, quàm dignitatem; ſed hæc reſponſio nihil probat, quia verius eſt Abbatiam eſſe dignitatem, quàm officium; & ideo Abbates debent præcedere capitula Eccleſiarum Cathedralium extra proceſſiones. Item obtinent dignitatem, *cap. vt Apoſtolica, de priuileg. lib.* 6. ibi, *quibus non competit ex propria dignitate, cap. indemnitatibus, §. verum, de elect. lib.* 6. Canonici autem Cathedralium non ſunt in dignitate conſtituti, textus *in cap. ſtatutum, in principio, de reſcriptis, lib.* 6. ibi, *habentes dignitatem, & habentes perſonatum*; & Canonici Eccleſiæ Cathedralis ponuntur, vt diuerſi, Innocentius *in cap. fraternitatem, de ſepulturis*, & Barbat. *in cap. quaſitum, col.* 1. *de rer. permutat.* atque ita habentes dignitatem debent præcedere in ſedendo, vel in ſubſcribendo, & ſimilibus, *l.* 1. *&* 2. *ff. de albo ſcribendo.*

Confirmatur eo, quia Abbates habent iuriſdictionem ordinariam in ſuis Monaſteriis, poſſunt ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, *cap. quanto, de officio iudicis ordinarij, in gloſſa, ſi Prælat.*: ex quo notatur quòd ſint iudices ordinarij ſuorum Monachorum, vt per Victorin. Manſum *de modo procedendi in cauſis Regul. cap.* 2. *num.* 2. Baptiſt. Confect. *in ſummar. priuileg tit.* 11. *cap.* 1. Aldrete *de Religioſ. diſciplin. tuend.* Quin etiam Abbatiſſa habet iuriſdictionem, *cap. dilecta, de maioritate, & obedientia*, & ratione ſui muneris eſt capax iuriſdictionis ſpiritualis, ſi accedat Summi Pontificis conſenſus. ac proinde poteſt beneficia conferre, Clericos inſtituere, & deſtituere, Vicarios nominare ad excommunicandum, & ſuſpendendum, & ad exercendam dictam iuriſdictionem, vt ex traditis à Lambertino *de iure patron. part.* 1. *lib.* 2. *queſt.* 5. *princip. artic.* 5. *num.* 4. colligitur, & ex Azor. *p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 10. *queſ.* 5. Flores de Mena *variar. lib.* 1. *queſt.* 10. *num.* 4. & ex Manuele *tom.* 1. *Regularium, queſt.* 17. *artic* 2. qui vult Abbatiſſam poſſe habere Clericos ſæculares ſibi ſubiectos ſi habeat Capellas ex præſcriptione, vel ex priuilegio pleno iure ſubditas, Rebuffus *in tractat. nominat. queſt.* 8. *num.* 9. docens fœminam ratione dignitatis poſſe habere collationem beneficiorum, & in eis inſtituere, non inſtitutione per quam conferatur poteſtas exercendi curam animarum ligandi, atque ſoluendi, ſed per quam detur poſſeſſio, & titulus. Fr. Ludouicus Miranda *in tractatu de ſacris Monial queſt.* 6. *artic.* 5. *concluſ.* 4. *ſtatim in principio*, & Fr. Manuel *d. tom.* 1. *quaſt.* 17. *art.* 12. 10.

His adde Abbates aſſumi ad Abbatiam per electionem ſuorum Regularium *cap.* 2. *&* 3. 18. *queſt.* 2. *cap. final.* 16. *queſt.* 7. Canonicatus autem, & Præbendæ, quæ vacant, prouidentur per collationem Epiſcopi, & capituli, vel per Summum Pontificem, Panormitan. poſt gloſſ. *in cap. cùm Eccleſia Vulterrana, de electione.* Non ſunt beneficia, & Præbendæ Eccleſiarum Cathedralium liberæ collationis Epiſcopi, ſed potiùs ſimultaneæ cum Capitulo de iure communi, ita vt Epiſcopus ſimul, & Capitulum debeant illa conferre, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 45. cum aliis. Item Canonicatus, & Præbendæ abſque Ordine ſacro priuantur voce capitulari, Abbates autem debent eſſe in ſacris, & ſaltem debent habere ætatem legitimam, vt fiant Sacerdotes quando promouentur ad Abbatiam, *cap.* 1. *de ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum*, facit quòd Abbates, vtplurimum ex priuilegio vtuntur, aut ex conſuetudine, annulo, baculo, mitra, ſandalibus, & benedictione ſolemni, quæ ſunt inſignia Pontificalia, quibus non vtuntur Dignitates, nec Canonici Eccleſiarum Cathedralium, *cap. vt Apoſtolica, de priuilegiis, lib.* 6. *& cap. Abbates, eodem titulo, & libro.* Quarè Abbates debent præcedere cæteras dignitates ſæculares inferiores Epiſcopo, niſi dum incedunt proceſſionaliter.

Octauus gradus Eccleſiaſticorum conſtatur ex Chorepiſcopis, qui olim erant in vſu, de quibus meminit Damaſus *Epiſtol.* 3. & verè fuerunt 11.

Epiſcopi, cum Epiſcopali conſecratione, ſed ſicut hodie Epiſcopi Titulares ſuffraganei Epiſcoporum, ſic illi in aliena Diœceſi miniſtrabant. Vltra hos Chorepiſcopos erant alij non conſecrati ſuperiores Presbyteris, de quibus meminit Gratianus *in cap. Eccleſiis, verſ. inter Epiſcopos* 68. *diſt.* nec erant Epiſcopi, vt cum aliis vult Henriquez *lib.* 10. *de ord. cap.* 23. §. 2. *iuncta litt. E.* ſed ex Eccleſia inſtitutione Presbyteri, quibus commiſſa erat cura rerum temporalium, & cura pauperum, & eleemoſynarum, quibuſque miniſteria Epiſcopalia aliqua competebant, nimirum conferre minores Ordines, inter quos Subdiaconatus illis primis temporibus numerabatur, *cap. erubeſcebant* 32. *diſt.* qui poſtea creſcente eorum ambitione non contenti ſuo munere maiores Ordines conferebant, & reliqua Epiſcopalia officia exercebant: propter quæ eorum Ordo ab Eccleſia fuit damnatus, & ſublatus. ita poſt antiquiores Conradus Brunus *de cæremoniis, lib.* 1. *cap.* 4. Carrança *in ſumma Conciliorum in Damaſo epiſtol.* 4. *pag.* 77. Petrus Bollus *in Oeconomia Canonica, claſſe* 3. *cap.* 2. §. 4. poſt alios dicuntur autem Chorepiſcopi, ex χώρα Græcè, pagus Latinè, quaſi in pagis, & in villis locum Epiſcoporum tenentes, & vices eorum Vicariorum gerentes, Bellarmin. *tom.* 1. *lib.* 1. *de clericis, cap.* 17. Petr. Gregor. *ſyntagma iuris, lib.* 15. *cap.* 12. *num.* 46. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 9. *de ſacramento Ordinis, cap.* 5. *num.* 103. *&* 104. ſecundùm quos Chorepiſcopi hodie quaſi Parochi ſunt, ſequitur Ioan. Filaſac *in libello quem Paræcia inſcripſit, cap.* 2. *pag.* 28. Hiſpaniarum Primas *cap. quamuis, & cap. Chorepiſcopi, diſt.* 68. Auguſtinus Barboſa *ibidem*, & D. Sebaſtianus Cæſar *in ſua Hierarchia, diſp.* 7. §. 1. *per totum, &* §. 2. vbi decidit, Chorepiſcoporum alios non fuiſſe Epiſcopos, ſed Presbyteros in oppidis loco Epiſcoporum exercentes curam animarum; alios autem veram conſecrationem Epiſcopalem accipientes ab Epiſcopis per manus impoſitionem, & vt Epiſcopos conſecrari ſolere. Non tamen poterant confirmare, neque Altaria conſecrare, aut Virgines, nec ſimilia, vt expreſsè prohibetur *in dict. cap. quamuis* 68. *diſtinct.* nec conferre Ordinem ſacerdotalem, neque Diaconatus.

12. Nonus gradus ſimplicibus Sacerdotibus de iure diuino quadrat, exceptis, quæ Epiſcopis conueniunt, text. *in cap.* 1. §. *vna, verſ. & hoc, de ſumma Trinitate, & fide Catholica*, Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. & probatur, quia Sacerdotes plenam poteſtatem in ordinatione accipiunt conſecrandi corpus Domini, vel conficiendi ſacramentum Euchariſtiæ, quæ poteſtas eſſentialiter non diſtinguitur à charactere indelebiliter inhærente animæ, ita vt nequeat omnino ſeparari ab ea. D. Thomas 3. *p. quæſt.* 63. *art.* 5. Sotus *in* 4 *diſt.* 1. *quæſt.* 4. §. 2. Candelabrum *de Sacramentis in genere, num.* 10. *& de Sacramento Ordinis, n.* 8. Vnde Sacerdos ritè ordinatus etiam præciſus ab Eccleſia & hæreticis, aut excommunicatus validè conficit ſacramentum Euchariſtiæ. Quæ poteſtas dicitur ordinis ſacramentalis per ſe ſufficiens de iure diuino ad conficiendum corpus Domini, & differt omnino à poteſtate iuriſdictionis, & Clauium.

Et quamuis Abulenſis *in lib.* quem appellat *Defenſorium.* 2. *p. cap.* 62. arbitretur poteſtatem iuriſdictionis fuiſſe omnibus Sacerdotibus immediatè à Chriſto collatam, quando ordinantur, non tamen poſſe illam exercere abſoluendo, & ligando, eo quòd Eccleſia, ne daretur confuſio, diuiſit populum in varias Diœceſes, & vnam vni, & alteram alteri Epiſcopo ſubiecit ad tollendam confuſionem: atque ita vſum huius poteſtatis pendere à Superioribus Prælatis; meliùs tamen reſpondet Turrecremat. *lib.* 2. *ſumma, cap.* 54. *& lib.* 1. *ante cap.* 96. poteſtatem iuriſdictionis non conferri à Deo in ordinatione, ſed ab homine, quæ ſententia eſt multo probabilior, & communior, atque ita pendet non ſolùm quo ad vſum, ſed etiam quo ad habitum à Superioribus Prælatis, ita, vt poſſit inferior à ſuperiore omnino illa poteſtate priuari, vel limitari, quo ad abſoluendum. Ex quo ſequitur cum charactere ſacerdotali nullam iuriſdictionem commutari Sacerdotibus ad abſoluendum, Sotus *ſuprà in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 4. *artic.* 2. *ad* 3. *argument.* & Durand. *in* 4. *diſtinct.* 19. *quæſt.* 2. & eſt communis. Eſſet enim contra accommodatum ordinem Eccleſiaſticæ Hierarchiæ habere omnes Sacerdotes auctoritatem promiſcuè exercendi ſacramentale iudicium, & non accipere iuriſdictionem à Chriſti Vicario, cui dictum eſt, *paſce oues meas.* Quare dicendum Sacerdotes tam curatos, quàm ſimplices accipere iuriſdictionem ab ipſomet Summo Pontifice, tanquam à capite, ex quo omnis iuriſdictio manat, quia id poſtulat conueniens ordo gubernandi, vt à Summo Pontifice, qui eſt caput huius corporis myſtici Eccleſiæ reliqui Sacerdotes, qui ſunt membra, ab eo accipiant motum gubernatiuum in vtroque foro per neceſſariam iuiuriſdictionem: ſicut ab vno Rege omnes inferiores Magiſtratus iuriſdictionem in politica gubernatione participant: aliter enim ſi Sacerdotes in ſua ordinatione haberent iure diuino ad abſoluendum iuriſdictionem, non poſſet Eccleſia eos priuare ipſa iuriſdictione, quod nullo modo eſt dicendum. D. Thom. *in additionibus ad* 3. *p. quæſt.* 8. *art.* 6. *ad* 1. *can. de pœnitent. fol.* 66. Sotus *vbi ſuprà, quæſt.* 4. *art.* 5. *quæſt.* 1.

Inſtas, verba illa Ioan. 24. *Quorum remiſeritis peccata*, &c. non ſolùm Apoſtolis, ſed etiam Sacerdotibus à Chriſto in ipſis fuerunt dicta, & modò etiam dicuntur ab Epiſcopo ordinante, quando Sacerdotes conſecrantur: ergo ſi per ea Chriſtus Dominus iure diuino communicauit iuriſdictionem Apoſtolis ad ligandum, & ſoluendum in foro ſacramentali; pari modo eandem iuriſdictionem Sacerdotibus iure diuino largitus eſt. 13.
Reſponſio ſit, Chriſtum Dominum in illis verbis Ioannis communicaſſe Apoſtolis vtramque poteſtatem, Ordinis videlicet, & iuriſdictionis: Ordinis tamen communicandam omnibus futuris Sacerdotibus ad conficiendum corpus Chriſti independenter à quocunque, eo ipſo, quòd conſecrantur Sacerdotes; iuriſdictionis verò poteſtatem tribuiſſe Apoſtolis ex priuilegio, quaſi ſpeciali independenter à Petro; ac proinde hanc non poſſe tranſire ad futuros Sacerdotes, eo ipſo quòd ſint tales, ſed debere communicari à Summo Pontifice, vel ab aliis Prælatis inferioribus, & communicatam poſſe tolli, vel ſuſpendi, ita vt non teneat abſolutio impenſa à ſuſpenſo, cùm materia pœnitentiæ ſit pœnitens, & in Sacramento pœnitentiæ vſus iuriſdictionis eſt eſſentia: hoc autem vſu ſublato per ſuſpenſionem, vel cenſuram ſubtrahitur materia neceſſaria ſacramenti.

Quòd ſi dicas, in primitiua Eccleſia fas erat omnibus

omnibus eligere Confeſſarium, quem vellent, hoc non aliter, niſi, quia competebat de iure diuino iuriſdictio Sacerdotibus indiſcriminatim? Reſponde id fuiſſe conceſſum ex conſenſu Eccleſiæ propter penuriam Sacerdotum. iuuat *c. ſi Epiſcopus, de pœnit, & remiſſ. in 6.* vbi habet nulla conſuetudine induci poſſe, vt quiſque abſque licentia ſui ſuperioris Confeſſarium ſibi eligat, cùm verò Pontifices viderent ſubditos ſibi promiſcuè eligere Confeſſarios, & ſilerent, conniuere cenſebantur, ita Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 2.* ob penuriam Sacerdotum.

14. Quæri ergo poteſt, vnde nam habeant Sacerdotes ſimplices poteſtatem abſoluendi à venialibus peccatis? Inprimis poſſe omnes abſoluere à venialibus conueniunt D. Thomas *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 3. ad 3.* Adrianus *de confeſſione quæſt. 5.* Medina *eodem titulo.* Paludan. *in 4. diſt. 19. quæſt. 2. art. 3. p. 2.* Sotus *diſt. 10. quæſt. 4. art. 2. ad 4.* Caietan. *in ſumma verb. abſolutio cap. 2* Nauar. *cap. 4. num. 5.* & alij communiter.

Diſſenſio tamen eſt, quomodo conueniat illis iſta iuriſdictio? Sotus credit non requiri ad hoc iuriſdictionem vllam, cùm peccata venialia non ſint de neceſſitate confeſſionis, ſed ſufficere poteſtatem Ordinis, ſed hoc eſt contra Concilium Tridentinum *quæſt. 23. cap. 15.* vbi docetur miniſtrum Sacramenti pœnitentiæ ſine iuriſdictione, nihil facere: & ideo non ſatisfacit Caietanus dicens iuriſdictionem in hoc caſu conferri à pœnitente Sacerdoti, dum ſe illi ſubiicit quo ad materiam venialium non neceſſariam, in qua eſt liber ab onere confitendi: quare hæc ſententia non cohæret cum Conciliis requirentibus iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, qualem nequit conferre pœnitens. Nec vndique placet Nauarrus *in cap. placuit, de pœnitentiis diſt. 6. num. 23.* vbi vult tribui Sacerdoti iure diuino, quando ordinatur, iuriſdictionem quoad habitum: at verò quo ad vſum tribui ex tacita ſaltem licentia proprij Sacerdotis, quæ opinio videtur probabilis.

Nihilominus dicendum quo ad venialia, & quo ad mortalia ritè confeſſa, requiri iuriſdictionem, eam tamen non conferri immediatè à Chriſto Domino, ſed quo ad habitum, & vſum delegari à Summo Pontifice cuilibet Sacerdoti, quod probat conſuetudo, non quòd illa poſſit conferre iuriſdictionem, quia, vt dictum eſt *in d. cap. ſi Epiſcopus, de pœnit, & remiſſ. in 6.* nulla conſuetudine introducitur iuriſdictio; ſed ex eo quòd Romanus Pontifex ſcit aliquid fieri, & abſolui per ſimplicem Sacerdotem à venialibus, & à mortalibus iam confeſſis, neque impedit, cenſetur conferre iuriſdictionem.

Quo ad Summum Pontificem, cùm ipſe non habeat in ſeipſum iuriſdictionem, vt vult Canus citatus, ait tribui omnibus Sacerdotibus iure diuino poteſtatem abſoluendi illum ſacramentaliter, cùm non ſit maior ratio de vno Sacerdote, quàm de alio, quæ ſententia videtur probabilis Ledeſmo Conimbricenſi 2. *4. quæſt. 7. art. 5. dub. 16.* Sed probabilius eſt dum Pontifex vult confiteri Sacerdoti, conferre illi iuriſdictionem in ſe ipſum, ſicut Rex confert iuriſdictionem iudici ſuarum cauſarum, conſtituendo ſe in hoc ſubditum iudici, Ioannes Medina *quæſt. de alieno Sacerdote.* Turrecrem *lib. 1. ſummæ c. 98.* Victor. *quæſt. 141.* Sotus *in 4 diſt. 18. quæſt. 4. art. 2. ad 3.* & eſt communis ſententia. Atque ita concluſio ſit, Simplex Sacerdos in quatuor caſibus poteſt ab . l .e e ſacramentaliter. Primò quando pœni e. s non habet niſi venialia. Secundò quando conf. ſſio eſt de peccatis iam ritè confeſſis, & directe abſolutis. Tertiò ſi audiat Summum Pontificem. Quartò in articulo mortis, quæ iuriſdictio non tribuitur illi quando ordinatur, ſed illi delegatur quo ad habitum, & quo ad vſum à ſummo Pontifice, & in articulo mortis à Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 7.* & à Summo Pontifice, D. Thomas *in 4. diſt. 28. art. 1. quæſtiunc. 2. ad 1.* Durand. *diſt. 10. quæſt. 2.* Sotus *diſt. 18. quæſt. 4. art. 4.* Maior *diſt. 19. quæſt. 1.* Victoria *quæſt. 143.* Henriquz *lib. 3. de pœnit cap. 11. in principio, num. 2.* quia tota iuriſdictio communicata fuit Petro ſine exceptione, quo ad totam gubernationem Eccleſiæ; quod probatur ex Concilio *d. ſeſſ. 14. cap. 7.* ibi: *In eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit*, &c. Ex quibus verbis hoc priuilegium pro articulo mortis patet pendere ab Eccleſia, & à Summo Pontifice, poſſeque auferri Sacerdotibus eam auctoritatem pro eo articulo, quamquam Spiritus ſanctus, ne id vnquam fiat, prouidebit.

Pro officiis Preſbytorum, quæ ſunt, teſte Iſidoro *lib. 2. de officiis Eccleſiaſticis cap. 7.* offerre, præeſſe, prædicare, baptizare, ius diuinum introduxit. Ratio, quoniam Sacerdotes ſunt diſpenſatores myſteriorum Dei, quibus omnis cura ſalutis animarum tradita eſt: vnde illis competit offerre, id eſt, ſacrificare, & Miſſæ ſacrificium facere, & ſoli diſpenſant tamquam proprij miniſtri Sacramentum, quod in Miſſæ ſacrificio offertur, D. Thomas *3. p. quæſt. 82. art. 3. & in 4. diſt. 13. quæſt. 1. art. 3.* Bellarmin. *de Euchariſtia lib. 1. cap. 17.* Suar. *tom. 3. in 3. p. diſp. 72.* & Vaſquez *tom. 3. in 3. p. diſp. 219. cap. 1.* & eſt communis, vbi volunt poteſtatem diſpenſandi corpus Chriſti, competere Sacerdotibus ex diuino iure, & in caſu neceſſitatis poſſe illam Diaconis committi ab eiſdem, conſtat ex Concilio Carthag. IV. his verbis: *Diaconus præſente Presbytero, Euchariſtiam Corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat, iuſſus eroget.* Contrà verò contradicente Presbytero, nequit Diaconus: Sacerdos autem vtique, qui in hoc Sacrificio gerit perſonam Chriſti; ideo ex iure diuino competit illi poteſtas exercendi omnia, quæ Chriſtus exercuit in hoc ſacrificio, inter quæ primo loco eſt conſecratio, deinde diſtributio, & diſpenſatio. An verò poſſit Sacerdos impeditus in caſu neceſſitatis deficiente Diacono mittere Euchariſtiam per inferiores miniſtros, & per laicos? Affirmant Suarez *ſupra*, & Ægidius Belan. *in 3. p. quæſt. 82. art. 3.* argumento apud Euſebium *lib. 6. hiſtor. cap. 36.* vbi ait olim feciſſe plures viros ſanctos mittentes viaticum per laicos ad infirmos. Hodie tamen communior ſententia negat ex vſu Eccleſiæ, Vaſquez *vbi ſuprà diſp. 219. cap. 1.* 15.

Quid de ſacramento Extremæ vnctionis? Certi iuris eſt ſolis Presbyteris competere, ita vt à non Sacerdotibus nequeat confici ex verbis Iacobi, ibi: *Inducat Presbyteros Eccleſiæ*, hoc eſt, Sacerdotes. De hoc Sacramento Gratianus poſt caput *Presbytero 95. diſt.* Suarez *de pœnit. diſp. 43. ſect. 1.* Henriquez *lib. 3. ſummæ cap. vltimo*, & Ægidius *ſupra tom. 2. diſp. 19. dub. 9.* extra tamen caſum neceſſitatis ſolus Parochus, vel alius de eius licentia licitè poteſt conferre hoc Sacramentum, quamuis à quocumque Sacerdote validè conferatur, cùm non ſit actus iuriſdictionis, ſed

Digitized by Google

ſed Ordinis ſacerdotalis, à quo quoad ſubſtantiam dependet.

Quoad munus prædicandi ſacris tantùm Ordinibus eſſe annexum iure diuino opinatur Caietanus 3. *part. quæſt.* 64. *art.* 6. *verſ. hanc doctrinam*, eo quia hoc officium pertinet ad clauium poteſtatem; claues autem ſolis Sacerdotibus à Chriſto Domino traditæ ſunt, & ob id Sacerdotibus officium prædicandi competit, & reliqua, quæ conducunt ad finem ſupernaturalem. Nec eſt dubium de vtilitate Verbi Dei, *cap. inter cætera, de officio Ordinarij*.

Quare dicendum eſt ſolis Epiſcopis, & aliis Parochis, quibus cura animarum demandata eſt, integrum eſſe ex officio prædicare: vnde officium prædicandi nemo poteſt ſibi aſſumere auctoritate propria, ſed conuenit tantùm illis, qui à Prælatis iuſſi ſunt, iuxta illud Apoſtoli: *quomodo prædicabunt, niſi mittantur*. Neque ex officio Diaconis competit prædicare populo, quamuis id videatur colligi ex *cap. perlectis* 25. *diſtinct.* quia id intelligitur de licentia habentis ad illud iuriſdictionem; non tamen abſque illa, cùm non ſit munus Diaconi prædicare, vt notat Nauarrus *conſ.* 7. *per totum, de officio, & poteſtate iudicis delegati*. Lælius Zech. *in tract. de Sacramento Ordinis cap.* 1. *pag.* 668. *in principio*, & Moſcon. *de Mageſt milit. Eccleſiæ part.* 2. *lib.* 1. *de Ordine pag.* 384. *littera A. & B.* Nec obſtat textus *in d. cap. perlectis*, ibi, *prædicare Euangelium, & cap. in Sancta*, ibi, *ad prædicationis officium* 92. *diſtinct.* vbi loquitur de Diaconis. Quia hæc iura non loquuntur de prædicatione, ſeu de explicatione Euangelij, ſed de eius lectione à Diacono decantanda, ita Nauarrus *d. conſ.* 7. *num.* 3. & Moſcon. *ſuprà*, gloſſa *verb. Sacerdotes, in cap. adiicimus* 16. *quæſt.* 1. Ex quibus oſtenditur Diacono officium proprium eſſe, legere Euangelium populo, aut decantare: prædicare autem non niſi de licentia Epiſcopi, vel Prælati curam animarum habentis, vel ſi curam animarum habeat, tunc ex officio poterit prædicare, ſicut alij curati in Eccleſiis propriis.

Iuuat munus prædicandi non eſſe iure diuino ſolis Presbyteris annexum, ſed ad illos pertinere ratione officij ſacerdotalis, Vaſquez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſp.* 236. *cap.* 9. *num.* 10. eſſeque actum proprium iuriſdictionis, non autem Ordinis, ex illo Chriſti Domini, *prædicate Euangelium omni creaturæ*; quibus verbis conceſſit iuriſdictionis poteſtatem, quæ exerceri poteſt licitè tempore interdicti, Fuſch. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 13. Vgolin. *de cenſuris tab.* 5. *cap.* 8. *in principio, num.* 3. & Henriquez *in ſumma lib.* 13. *cap.* 44. §. 2. *verſ. Quinto.* Denique vſus, & praxis docet poſſe committi munus prædicandi Diaconis, & Subdiaconis, & aliis non Sacerdotibus ab Epiſcopis, Nauarrus *conſ.* 2. *de tempor. ordin. in antiquis*, Galett. *in Margarita caſuum, verb. prædicare.* 2. & Rendina *in promptuario recept. ſentent. tit.* 17. *num.* 24. Henriquez *in ſumma lib.* 6. *cap.* 28. §. 8. vbi meminit priuilegij à Paulo III. noſtris conceſſi, vt valeant prædicare, quamuis non ſint in ſacris. Hæc ſufficiant pro gradibus dignitatum Eccleſiaſticarum.

De gradibus dignitatum, & officiorum Eccleſiarum Cathedralium.

§. II.

EPITOME.

16. *In Eccleſiis Cathedralibus caput eſt Archiepiſcopus, aut Epiſcopus.*
17. *Decanus poſt Epiſcopum in Hiſpania eſt maior.*
18. *Decanus, & Archipresbyter an differant re ipſa?*
19. *Archidiaconus eſt vicarius natus Epiſcopi, & ab eo appellatur ad Epiſcopum.*
20. *Archidiaconus nequit excommunicare de iure, ſed ex conſuetudine ſpeciali.*
21. *Archidiaconi officium in quo conſiſtat, & debet eſſe Doctor ex Concilio Tridentinio.*
22. *Primicerij officium quale ſit in Cathedrali?*
23. *Præpoſitus præeſt Collegio Canonicorum, & aliquando cum iuriſdictione, & cura animarum.*
24. *Magiſtri ſcholæ quale officium, & an ſit dignitas, & an debeat eſſe Doctor?*
25. *Sacriſtæ, ſeu theſaurij, ſeu cuſtodis officium, quale ſit?*
26. *Canonici Cathedralium an ſint dignitates, & poſſint eſſe delegati Sedis Apoſtolicæ?*
27. *Canonicorum ſcientia qualis, & an gradus requiratur in Decano, ſeu Archipresbytero, & in pœnitentiario, & quæ ætas?*
28. *Canonicorum officium conſiſtit in duobus, & quæ ſint?*
29. *Canonici quando peccent mortaliter, & non lucrentur diſtributiones?*
30. *Canonicis quando licet abeſſe à capitularibus congregationibus?*
31. *& quando abeſſe à Choro de iure, & ex cauſa?*
32. *Archidiaconi dùm viſitant, an lucrentur diſtributiones quotidianas?*
33. *Inquiſitores Canonici non reſidentes lucrantur diſtributiones, & portiones etiam funerales.*

NEVLLVS ordine Epiſcopali maior 16.
eſt in Eccleſia Dei, vt ait gloſſa *verb. Epiſcopus, in proœm. lib. ſexti*, gloſſ. *verb. de Epiſcopis, in cap. quia periculoſum, de ſenten. excommun. eodem lib.* 6. Caſſanæus *in catalogo gloriæ Mundi p.* 4. *conſid.* 25. Anaſtaſius Germon *de indultis Cardinalium, verb. Epiſcopus.* Vnde debet præcedere quoſcumque ſuæ Diœceſis, cùm ſit culmen dignitatum: dicitur autem Epiſcopatus dignitas honorabilis, Zabarel. *in cap. Epiſcopatui, de priuilegiis.* Et ideo cùm eſt in Eccleſia in conſeſſu Presbyterorum, debet ſedere in loco Eminentiori, Lancellot. *in templo omnium iudicum lib.* 2. *cap.* 5. §. 3. *num.* 7. Gama 1. *p. deciſ.* 1. *num.* 5. Imò dicitur Sereniſſimus *in Clementina in plerìſque, de electione*, & eſt caput in ſua Diœceſi, quamuis adſint alij conſtituti in dignitate, vt notatur *in cap. cùm non liceat, de præſcriptionibus*, & caput Capituli, *de verb. ſignific. c. cùm clerici*, cui præeſt tamquam membris, quæ regulantur à capite, & debent

debent diligere caput, illique obſequi, & ab eo non diſcedere, Rebuff. *in praxi beneficiali, tit. 1. conſtitut. in gloſſa capiti, pag. 522.* Quocirca qui caput eſt, debet eſſe cæteris excellentior, Iacob. Valdes *de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 4. num. 1.* atque ita cùm nullus ſit maior ordo in Eccleſia Dei, Papa ſe Epiſcopum vocat, vt dixit gloſſa *in proœmio Sexti, cap. ſi Epiſcopus 2. quæſt. 9. cap. tranſmarinos cap. Apoſtolicos, diſt. 98.* Gambarupta *de caſibus reſeruatis cap. 1. num. 7. & 8.* vocatque Pontifex Epiſcopos fratres tamquam ſibi æquales, Cardinales autem, & Reges filios, tex. *in c. quàm graui, 6. de crimine falſi.* Decius *in cap. cùm venerabilis, num. 2. de except.* & Auguſtinus Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi p. 1. tit. 1. cap. 2. num. 11.* quibus oſtenditur ſicut Papa dicitur Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ, ſic in ſua Diœceſi, & Eccleſia Cathedrali eſt cæteris maior, & caput reſpectu reliquarum dignitatum, quod idem eſt dicendum de Archiepiſcopo ratione ſuæ Cathedralis Eccleſiæ.

Decanus in tota ferme Hiſpania in Cathedralibus poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet, præeſt toti Canonicorum Collegio in Choro in conſeſſu, comitiis, & ſuffragiis ferendis. Nullus tamen eſt titulus de officio Decani in toto iure Canonico; ac proinde eius officium, auctoritas, & poteſtas dependet ex conſuetudine: diciturque Decanus in dignitate conſtitutus, Boer. *deciſ. 286. num. 9.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 17.* vbi addit habere iuriſdictionem ex conſuetudine in multis Eccleſiis, vt deducitur ex *c. dilectis, de appellat*, vbi poterat ſacris interdicere, & *cap. dilecto, de ſenten. excommun. in 6.* Decanus de quo ibi, poterat excommunicare: eius iuriſdictio vbi eam habet, eſt ordinaria, & non delegata, ex gloſſa *in cap. cùm ab Eccleſiarum, de officio iudicis ordinarij*, quatenus ait iuriſdictionem Prælatorum, qui ſunt inferiores Epiſcopo, eſſe etiam ordinariam; & ideo Decani iuriſdictio ſaltem ex conſuetudine eſt ordinaria. Dicitur item Decanus, quia præeſt ſaltem decem viris, gloſſ. *in rubrica C. de Decanis lib. 12.* à perfectione denarij numeri; quare Decanus appellatur, qui in aliquo ordine primum obtinet locum, & ideo poſt Epiſcopum Decanus ſequitur ex conſuetudine, quæ in his præualet, & curam animarum habet in Canonicos, & alios Clericos, vt oſtenditur ex *cap. dudum 2. de præbendis*, Azor *ſuprà d. cap. 17. verſ. Quintò quæritur.* Quæ autem ſint ſpecies Decanorum tractat Auguſtinus Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi p. 1. tit. 3. cap. 3. num. 7. & 8.*

18. An verò Decanus differat ab Archipresbytero? Negant Petrus Gregorius *ſyntagm. iuris lib. 15. cap. 21. num. 12.* Azor *inſtit. moral. d. lib. 3. cap. 15.* & alij, quos referens ſequitur D. Sebaſt. Cæſar *diſp. 12. §. 2. num. 9.* & Hiſpaniarum Primas *in cap. perlectis, diſt. 25. in verſ. Archipresbyter*, qui ita dicitur, quaſi Presbyterorum primus, ſeu Princeps: Ἀρχὸς enim Princeps dicitur. Diuiditur autem Archipresbyter in vrbanum, & ruralem. Quale ſit officium Archipresbyteri de Vrbe; Azor *d. c. 15. quæſ. 4. & 5.* Cæſar ſuprà *num. 5.* dicens illum curam agere animarum, abſente Epiſcopo celebrare ſolemnia Miſſarum benedictiones Presbyterales conferre; & loco Epiſcopi reliqua munia ſpiritualia peragere.

Nihilominus quidquid ſit de iure de officio Archipresbyteri, vbi Archipresbyter eſt Archidiaconi iuriſdictioni ſubiectus, vt per Boërium *de auctoritate magni Concilij num. 72. in fine, & n. 83.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 111. num. 80.* Azor. *ſuprà p. 2. lib. 3. c. 15. quæſ. 2. & 3.* ſed præcedit in diuinis Archipresbyter Archidiaconum, Anton. de Pretis *in Clypeo paſtoralis officij cap. 637.* dummodo Archidiaconus non ſit Presbyter, quòd ſi fuerit, præcedit Archibresbyterum, cùm ſit par illi in ordine, & maior in adminiſtratione: atque ita præcedet Archidiaconus abſente Epiſcopo in celebratione Miſſarum in diebus ſolemnibus, in delatione Sacramenti in eius feſto, in benedictione candelarum, cinerum, palmarum, & in cæteris functionibus ſacerdotalibus. Hoſtienſis *in cap. 1. de officio Archipresbyteri*, quem ſequitur *ibi* Ioann. Andr. & Abbas, & cenſuit Congregatio Sacra *in vna Regien. 9. Decembris* 1600. quam refert Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 52.* in nouiſſima editione, & propterea Archipresbyter dicitur maior dignitas poſt Pontificalem; Garcia *de beneficiis, p. 7. cap. 7. num. 38.* vulgò Decanus, vel Archipresbyter vrbanus; & ſubinde poteſt conſtitui iudex delegatus, & conſeruator Apoſtolicus, Azor *d. cap. 15. quæſ. 7. & 8.* & Cæſar *d. diſp. 12. §. 2. num. 11.* vbi *num. 3.* Archipresbyter ruralis dicitur, qui degit rure, & curam gerit Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, & quorum vitam, & mores ſimul plebis obſeruant, qui Luſitanè dicitur *Arcipreſte.* Vide tamen Antonium Cucchum *inſtit. maior. lib. 1. tit. de Archipresbytero num. 3.* vbi ait vrbanum cæteris Presbyteris præeſſe, & in Cathedrali Eccleſia officio ſuo fungi, & cum Archidiacono de prælatione contendere, abſenteque Epiſcopo pro eo ſolemnia celebrare: ruralem autem Archipresbyterum, & forenſem eſſe, qui præeſt clericis rura incolentibus, qui ab illo, & non ab alio ſumunt Sacramenta aliis miniſtranda.

Archidiaconus quaſi Princeps Diaconorum 19.
eſt Epiſcopi Vicarius, ex *c. 1. de officio Archidiaconi*, ibi: *Archidiaconus poſt Epiſcopum ſciat ſe Vicarium.* Maran. *de ordine iudiciario diſt. 5. princip. num. 7.* Anton de Pretis *in Clypeo paſtoralis officij cap. 6. num 39.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 14. quæſ. 2.* Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici p. 1. c. 10. num. 2. verſ. ſexta.* Moneta *de diſtribut. quotid. p. 2. quæſt. 1. num. 26.* diciturque Archidiaconus Vicarius legitimus, qui à lege ipſa conſtituitur. Vnde abſente Epiſcopo, & eius officialibus ipſo iure abſque alio facto Vicarij munus exercet, vt poſt plures tradit Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 2. num. 15. & quæſt. 36. num. 10.* Poteſt item dare litteras dimiſſorias ad ſuſcipiendos Ordines, Cucchus ſuprà *tit. 9. de officio Archidiaconi num. 7.* & monitoria concedere, Petrus Lazar. *de monitoriis ſect. 1. quæſt. 6. num. 11.* ſed contrà *gloſſ. litteras c. 8. hoc titulo.*

Ab Archidiacono tamen, qui eſt Vicarius natus, quamuis habet ordinariam iuriſdictionem à lege ratione officij ſibi tributam, vt vult gloſſa *verb. referant, in cap. vltimo, de officio Archipresbyteri*, per textum *in c. 3. de officio iudicis ordinarij*; poteſt appellari ad Epiſcopum, text. *in cap. Romana §. ab Archidiaconis, de appellat.* Ratio, quià non habet eandem iuriſdictionem, ſed inferiorem, vt colligitur *ex d. c. Romana*, & Cucchus *lib. 2. inſtit. maior. c. 8. de Vicariis, à num. 23.* & Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum. part. 1. num. 3.*

Item

20. Item ratione officij quatenus Archidiaconus nequit excommunicare, Azor *inſtit.moral.p. 2.lib. 3.cap.14 quaſ. 2. verſ. atque hac quidem.* Galganet. *de iure publico lib. 3. tit. 21.num.6.verſ.nec ſine*, & probat textus *in cap. Archidiacono 5. de officio Archidiaconi*, ſecus ex conſuetudine ſpeciali. Suar. *de cenſ diſp.2.ſed.2.num.9.*

21. Ad Archidiaconum etiam pertinet examinatio clericorum, qui volunt promoueri ad Ordines, quive præficiebantur Eccleſiis, eoſque Epiſcopo præſentare, Azor. *d. cap. 14. quaſ. 2. verſ.deinde.* Quarant. *in ſumma Bullarij, verb. Ordo, verſ.ſubſequenter*, Galganet *de iure publico lib.* 3 *tit.*21. Auguſtinus Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi p.2.allegat.* 10. *num.* 21. poſt alios. Quoad viſitationis munus, vbi Archidiaconi legitimè conſueuerunt viſitare Eccleſias ſui Archidiaconatus, debent aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi illas viſitare, *cap.ſuper eo, & cap.cùm Apoſtolus, de cenſibus*, Concilium Tridentinum *ſeſſ.24.de reformatione c.* 3. poterit tamen Epiſcopus præfigere terminum Archidiacono ad finiendam viſitationem, & aſſignare comitatum, ne onerentur Eccleſiæ viſitandæ, prout cenſuit Congregatio, cuius meminit praxis noua Epiſcop.*p.2.c.de viſitat.quorumnis exemptorum, num.62.pag.*213. Auguſtinus Barboſa *d.allegatione 73.n.39.*

Item Archidiaconi eſt audire ſingulorum Presbyterorum cauſas, & iurgia, Azor *inſtit. moral. p.2.lib.3.cap. 14.quaſ. 2. verſ. deinde*, Galganet.*de iure publico lib.3.tit. 21. num. 6. verſ.iurgia*, ita, vt in iis, quæ ſunt iuriſdictionis contentioſæ, ſit ſuperior Archipresbytero, quamuis in diuinis, & in iis, quæ ſunt Ordinis, Archipresbyter ſit ſuperior. Dicitur etiam Archidiaconus oculus Epiſcopi, quoniam loco illius Epiſcopatum proſpicit, & quæ viderit corrigenda, corrigit, *cap. ad hec, de officie Archidiaconi.*ibi: *Oculus Epiſcopi Archidiaconus appellatur*, Concil. Trident. *ſeſſ.24. de reformatione cap.* 12. Aloyſ.Riccio *in collect.deciſ.p.5.collect.*1618.*verſ.hinc eſt*, & Sbroz *de officio Vicarij lib.1.quaſt.3. num. 17.& quaſt.36. num.* 10. Nec eſt dubium eſſe dignitatem, & ex conſequenti poſſe fieri iudicem delegatum, ſeu Conſeruatorem, Petr.Gregor.*ſyntag.iuris lib.25.cap.*20. *num.*5. Anton.Cucch.*lib. de Archidiacono* 10. *n.* 5. Cardinalis *in Clementina final.de prebendis.* Franch. *in cap.1.num.6.de conſuetudine*, Sebaſtianus Cæſar *diſp.12.§.1 num.3.ex cap.1. de officio Archidiaconi*, ibi: *poſt Epiſcopum.* Ex quo oſtenditur eſſe principalem dignitatem Archidiaconi poſt Epiſcopum, & *num.11.verſ.unde non immeritò*, & Azor *inſtit.moral.p.2.lib. 3.c. 14.quaſ.5.verſ. quintò quæritur*, debetque eſſe Doctor, aut Licentiatus ſaltem in iure Canonico, eſt Concil.Tr.*ſeſſ.* 24.*c.* 12.

22 Sequitur dicendum de officio Primicerij, ſiquidem ſequitur ordine poſt officium Archipresbyteri. Dicitur enim Primicerius primus in qualibet arte, & Anteſignanus. Vnde olim in qualibet Eccleſia Cathedrali inſtituebatur Cantorum ſchola, quibus ex officio datum erat in Choro preces horarias deuotè, & ſtudioſè perſoluere, quibus omnibus vnus præerat vt cæteros cantores dirigeret: is autem Primicerius dicebatur, vulgo hodie *Chantre*, de quo *in cap.* 1. *de officio primicerij*, vbi his verbis: *Vt Primicerius ſciat ſe eſſe ſub Archidiacono, ſicut & Archipresbyter; & ad eius curam ſpecialiter pertinere, vt præſit in docendo Diaconis, vel reliquis gradibus Eccleſiaſticis in ordine poſit; vt ipſe diſciplina, & cuſtodia inſiſtat, ſicut pro animabus eorum coram Deo rationem eſt redditurus, & ipſe Diaconis donet lectiones, quæ ad nocturna officia clericorum pertinent, & de ſingulis ſtudium habeat, vt in quacumque re capacem ſenſum habuerit, abſque vlla vacet negligentia: aut à quo ipſe iuſſerit inſtruantur.* Ita ibi.

Eſt ergo Primicerius in Luſitania, qui alio nomine Cantor, ſeu Præcentor dicitur, quique toti Cantorum Choro in duas partes diuiſo præeſt, & Antiphonas, ac Pſalmos inchoat, de cuius officio, ac dignitate Puteus *p.3. deciſ.* 87. Caſſanæus *in Catalogo gloria Mundi p.* 4. *conſiderat.*42. Azor *d. cap.* 16.*verſ.ſecundo quæritur, & verſ.tertiò quæritur.* Flaminius *de reſignat.lib.1. quaſt. 1.num.87. & 89. 99.* vbi volunt Primicerium ſingulari dignitate fungi, & in Choro conſeſſu, comitiis Canonicorum, & ſuffragiis ferendis gradum, & ordinem honorificum habere.

23. Porrò Præpoſitus apud Eccleſias Hiſpaniæ non eſt in vſu, quo ad nomen, in Eccleſiis tamen Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ præeſt Canonicorum Collegio, & alicubi iuriſdictionem, ac curam animarum habet. Azor *d.lib.3.cap.* 18. eſſeque in illis partibus poſt Pontificalem Sedem Præpoſiti digniorem, cenſuit Rota apud Farin. *deciſ.865.num.8.& deciſ. 866.n. 1.in 1.collectione.* Vide Antonium Cucchum *inſtit. maior.tit.12.de Præpoſito*, vbi de hoc latè, cenſetque eſſe dignitatem Petrus Gregorius *ſyntagm. iuris libro* 11.*cap.*18. Garcia *de beneficiis p.7.cap.2.à num.*71.& Sebaſtianus Cæſar 3. *p. ſua Hierarchia diſp.*12.§ 5.*num.* 3. vbi Præpoſitos in Cathedralibus Eccleſiis tradit curam animarum habere cum iuriſdictione, & toti Canonicorum Collegio præfici, ſuccedereque in Archidiaconorum locum, aut Decanorum, prout conſuetudo prædictarum Regionum, in collegatis verò eſſe dignitatem principalem, vt de Decano, & Archidiacono in terminis iuris communis prænotatur, Caſſanæus *d.4.p.conſideratione* 41.

24. Quid de Magiſtro ſcholæ? Habere dignitatem, aut ſaltem perſonatum in Eccleſiis Cathedralibus vult Azor *inſtit. moral.p.2.lib.3.cap.23.verſ. ſecundò quæritur*, de qua dignitate agit Duarenus *de beneficiis lib.10.cap.*15. Petrus Gregor.*lib.5.ſyntagm. iuris cap.*19. & Sandoual *de officio Canonic.5.p.c.3.* diciturque Scholaſtria, debetque conferri Doctori, vel Magiſtro, aut Licentiato in Theologia, aut in iure Canonico, aliàs prouiſio eſt nulla, ex decreto Concilij Tridentini his verbis *ſeſſ.* 23. *de reformatione cap.*18. *De cætero,*inquit, *verò officia, vel dignitates illæ quæ Scholaſtriæ dicuntur, non niſi Doctoribus, vel Magiſtris, aut Licentiatis in ſacra pagina, aut in iure Canonico, & aliis perſonis idoneis, & qui per ſe ipſos id munus explere poſſint, conferantur, & aliter facta prouiſio nulla ſit, & inualida, non obſtantibus quibuſuis priuilegiis, conſuetudinibus, etiam immemorabilibus.* hæc ibi. Secus de Decanis, qui non debent eſſe Doctores niſi ex conſuetudine, Barb.*alleg.60.n.*61.

Quem gradũ hodie eſſe obtinendũ ab Scholiarcha, ſeu ſcholæ Magiſtro, declarauit ſacra Cõgregatio in qualibet Vniuerſitate approbata, vt ait Garcia de beneficiis *p.7.c.7.n.*35. Cæſar *dicta diſp.* 12.§.4. *n.7. verſ. circa neceſſitatem.* Huic autem incumbit Clericos omnes inferiores cantum Latino ſermone, & alias artes, ac diſciplinas docere, vt ſciant latinè legere, ſcribere, loqui, & cantare, & intelligere ea, quæ de Officiis diuinis recitantur,

&

& ideo vulgò dicitur *Meſtreſcola*, Latinè *Magiſter ſcholæ*, ſeu *Scholaſticus* in nonnullis Eccleſiis, in aliis *Scholarchus*, id eſt, Scholæ Præpoſitus, ſiue præfectus; Azor *dict. cap.* 23. eſtque dignitas de principalioribus in Cathedralibus, tam in ſedendo, quàm in ſuffragiis ferendis ex ſtatutis Eccleſiarum, & ex generali conſuetudine, Fuluius Patian. *de probationibus lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 107. *& ſequentibus*, Petrus Gregorius *Syntagma iuris lib.* 15. *cap.* 19. vbi ait eius dignitatem metiendam eſſe ex conſuetudine Eccleſiarum, in quibus eſt inſtitutus.

25. De officio Sacriſtæ, ſeu Theſaurarij, conſule Azor. *d. lib.* 3. *cap.* 16. *quæſ.* 4. vbi *quæſ.* 6. addit Theſaurarium dignitatem, vel perſonatum habere, & in Choro, conſeſſu, comitiis, & ſuffragiis ferendis vti loco honorifico, quod intellige de conſuetudine ſecundùm ſpeciales Eccleſiarum erectiones, non autem de iure communi. Cæſar 3. *part. diſp.* 12. §. 3. *num.* 12. & F. Hieron. Roman. *de Republica Chriſtiana lib.* 3. *cap.* 9. & Cardin. Tuſch. *litt. D. concluſ.* 419. *num.* 24. An autem nomine cuſtodis, de quo eſt *titulus* 27. *lib.* 1. *Decretal. cap.* 1. *&* 2. veniat Sacriſta, & Theſaurarius? Videtur reſpondendum affirmatiuè, cùm horum trium pro varietate Eccleſiarum eadem ſint munera, ita Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 16. *quæſ.* 8. ſequitur Barboſa *in cap.* 2. *de officio cuſtodis, num.* 5.

26. Quid de Canonicis Eccleſiarum Cathedralium? Gonzales *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 2. *n.* 39. reſpondet Canonicis his magnum ineſſe honorem, & præeminentiam, *cap. quamuis*, §. *quamquam, de præbendis, lib.* 6. Rota *deciſ.* 26. *num.* 6. *de præbendis lib.* 6. Barboſa *in cap. cum te.* 18. *de officio, & poteſt. iud. deleg. num.* 3. vbi vult hos Canonicos Eccleſiæ Cathedralis eſſe conſtitutos in dignitate, illiſque poſſe delegare. Sed verius eſt dignitatem non habere Eccleſiaſticam, vt volunt Felinus *in cap. paſtoralis, de officio delegati*, Dominicus per textum *ibi in cap. ſtatutum, de reſcript. lib.* 6. Azor *ſuprà lib.* 3. *cap.* 11. *quæſ.* 16. vbi vult Canonicatum eſſe tantùm Beneficium ſimplex abſque vlla iuriſdictione, & illius inſtitutionem conſiſtere tantùm in ſtallo & Choro, & vocem in Capitulo. Sunt tamen Canonici in Cathedrali cæteris clericis, & Canonicis digniores: eo quia Eccleſia Cathedralis præfertur collegiatæ honore, & dignitate, Boër. *in tract. de ordin. grad. vtri. for. in penult. num.* 24. *& ſequent.* & propter hanc Papa cauſas illis ſolet delegare, ſicut in aliis in dignitate conſtitutis, *cap. ſtatutum, de reſcriptis in* 6. ſic Abbas *in cap. cauſam quæ, de iudiciis*; etiamſi Archid. Anchar. & Domin. contrarium cenſeant *in cap. ſtatutum, de reſcriptis in* 6. Atque ita Canonici Eccleſiæ Cathedralis poſſunt eſſe delegati Papæ, *in cap. ſtatutum, de reſcriptis, num.* 14. *in* 6. ſecundùm Barboſam *ibi pag.* 27. propter maximam præeminentiam, vt ipſe ait *in Clementina* 2. *de reſcriptis num.* 11. *pag.* 5. non tamen poſſunt eſſe Conſeruatores, teſte *eodem c. hac conſtitutione, de officio delegati, in* 6. *n.* 25. *pag.* 146. *& allegatione* 106. *num.* 8. *&* 9. quia Conſeruatores de iure communi eſſe non poſſunt, niſi Dignitates, vel Perſonatus in Cathedralibus, vel in Collegiatis habentes, per text. *in cap. vltimo, de officio delegati lib.* 6. Delegati autem eſſe poſſunt Eccleſiarum Cathedralium Canonici, per dictum caput *ſtatutum, de reſcriptis in* 6. vt *ibi* tenet Gomez *à num.* 14. & alij, de quibus Gonzales *gloſſ.* 2. *num.* 39. dummodo non ſint Monachi,

Duennas *regul.* 78. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 270. *num.* 6. *cum ſequentibus.*

An verò Canonici, qui non habent præbendam, poſſint eſſe delegati Sedis Apoſtolicæ? Affirmant Scribentes *in cap. ſtatutum, in principio, de reſcriptis in* 6. quia ſine præbenda verè Canonici ſunt, & habent honorem, & præeminentiam, Gomez *de expectatiuis num.* 33. Quinimò vox in Capitulo ad ſolos Canonicos, non verò ad Dignitates, ſi Canonicalem præbendam non habeant, pertinet, Abbas *in cap.* 1. *num.* 13. *de electione, & in cap. ſcriptum, num.* 4. *eodem titulo*, Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *quæſ.* 19. ſicut *quæſt.* 20. non habet ius ferendi ſuffragium in Collegio Canonicorum, qui non eſt ſaltem Subdiaconus, ex Clementina *Vt ij, qui. de ætate, & qualitate ordinand.* his verbis, *Vt ij, qui diuinis in Cathedralibus, vel Collegiatis, ſæcularibus, vel Regularibus ſunt mancipati officiis, vel mancipabuntur in poſterum*, &c. *ſtatuimus, vt nullus de cætero in huiuſmodi Eccleſiis vocem in Capitulo habeat, etiamſi hoc ſibi ab aliis liberè concedatur, niſi ſaltem in ſubdiaconatus ordine fuerit conſtitutus*; concordat Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 4. Non erit tamen irritum ſtatutum, ſeu decretum reliquorum Canonicorum ex ſuffragio illius Canonici, qui non eſt in ſacris, ſed ſuffragium illius non numeratur cum aliis, Ioan. Andr. *in cap. quod gratioſè, de regul. iur. in* 6. & Abbas *in cap.* 1. *de procuratoribus*, Firmian. *de Epiſcopo part.* 3. *à numer.* 17. Nicolaus Garcia *part.* 3. *cap.* 4. *num.* 24. & alij, quos referens ſequitur Barboſa *in cap. Eccleſia veſtra* 48. *& cap. Cumana* 50. *de electione num.* 5. *& cap. ex ratione, de ætate, & qualitate num.* 8. & alij plures, quos referens ſequitur idem Barboſa *de officio, & poteſt. Epiſcopi part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 22.

Item Canonici in Cathedrali maiori debent eſſe præditi ſcientia, quàm obtinentes beneficium ſimplex, & reſidentia carens, cùm teneantur ad induſtriam, & conſilium in Capitulo: proinde debent habere mediocrem ſcientiam, & eam ſaltem, quæ requiritur ad eorum munus bene peragendum. Menochius *de arbitrar. caſu* 425. *num.* 25. Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformatione, c.* 12. vbi adhortatur Dignitates omnes, & ſaltem dimidiam partem Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, non niſi Doctoribus, & Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico, eſſe conferendas; non tamen id præcipit, niſi in Archidiaconatu, *d. cap.* 12. *verſ. Archidiaconi etiam*, Garcia *dict. cap.* 7. *numer.* 36. Gonzales *gloſſ.* 4. *num.* 68. quod procedit in iis tantùm Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionem, prout habetur in titulo *de officio Archidiaconi*; non autem de aliis, qui nomine tantùm ſunt Archidiaconi, ita Sacra Congregatio, cuius meminit Garcia *part.* 7. *cap.* 7. *numer.* 41. Aloyſ. Ricc. *in praxi deciſ.* 473. *in* 1. *edit. & reſolut.* 497. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Anaſt Germon *in tract. de indultis. Cardin.* §. *quibuſuis, num.* 4. & Campanil. *in diuerſ. iuris. Canon. rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 41. dicentes ſacram Congregationem id cenſuiſſe, non de Archidiaconis minoribus, ſed de maioribus contentioſam iuriſdictionem habentibus, debere eſſe Doctores in publico Gymnaſio, aliàs gradus illis non profuiſſe, ex Bulla 63. Pij Quinti 27.

Gradus autem Doctoratus, ſeu Licentiati in Theologia non requiritur ex Decano, ſeu Archipresbytero, ex Concilio Tridentino; prout voluit Sacra Congregatio, referente Aloyſio Ric-

cio *reſolut.* 238. *in fine*, & Garcia *de beneficiis, part.* 7. *cap.* 7. *numer.* 43. Quare in hoc ſtandum eſt conſuetudini, per hæc verba: *Sacra Congregatio Archiepiſcopo Hiſpalenſi, Nullo Concilij Trident. decreto ſtatutum eſt, vt qui Decanatum conſequi velit, is neceſſario ſit Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure canonico*; ſed de hoc ſuprà *verſ. Quid de Magiſtro ſchola, in fine.*

Canonicus autem Pœnitentiarius Eccleſiæ Cathedralis neceſſe eſt, vt ſit Magiſter, vel Doctor, vel Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, ſeu aliàs pro qualitate loci, qui aptior reperiatur, Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 8. *de reformatione*, & quòd ſit quadraginta annorum, Hoieda *de beneficiis incompatib. cap.* 24. *num.* 18. Gutierrez *Canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 40. Declarauit tamen Sacra Congregatio defectum ætatis non obeſſe, quando in ciuitate, aut Diœceſi aptior non reperitur. Nihilominus extra Diœceſim, quando intra illam non reperitur cum prædictis qualitatibus, non debet eligi niſi qui habet dictas qualitates: non eſt tamen quærendus extra Diœceſim, nec poteſt eligi, qui non habeat qualitates neceſſarias, ſi talis ibi facilè reperiri poſſit. Ætas autem quadraginta annorum debet eſſe completa, ex gloſſa *in Clementina Generalem, de ætate, & qualitate*, quamuis Azor *inſtit. moral. lib.* 6. *cap.* 5. *quæſ.* 6. *in fine*, dicat ſufficere annum quadrageſimum inchoatum; quod ex æquitate quadam poteſt admitti

28. Porrò officium canonicale in duobus maximè conſiſtit, nimirum, in ſtallo in choro cum participatione diuinorum, & in loco in Capitulo, vt probatur *in cap. relatum, cap. pro illorum, cap. dilecto, de præbendis.* Pett. Gregor. *ſynt. lib.* 15. *cap.* 23. *num.* 12. Zerola *in praxi verb. canonici.* §. 1. *num.* 4. Officium verò Chori, & participationis diuinorum paucis apud Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reformatione cap.* 12. *verſ. præterea obtinentibus, & infrà verſ. omnes verò diuina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia, & Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, aſſiſtere, & inſeruire, atque in Choro ad pſallendum inſtituto, hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, diſtinctè, deuotéque laudare*; ſic ibi. Locus autem, quem Canonici habent in Capitulo, conſiſtit in voce habenda in electionibus, & collationibus præbendarum; nec non in alienationibus, & in arduis Eccleſiæ negotiis conſilium, aut conſenſum præſtare, iuxta notata *in cap. noùit, de his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli*, & per totum *de iis, quæ fiunt à maiore parte Capituli.* Dicitur autem maior pars illa, quæ maiori ratione, & pietate nititur, vt per Vincent. de Franchis *deciſ.* 2. *à num.* 25. per textum *in cap. cùm in cunctis, de his quæ fiunt*, & gloſſ. *Rationabiliter*, ibi: *non ſtatur ſemper maiori parte*, quia maior pars eſt, quæ maiori ratione nititur, ita vt non poſſit appellari ab eo, quòd maior pars Capituli fecit, Rebuff. *tom.* 3 *ad leges Galliæ tract. de appellat. art.* 7. *gloſſ.* 2. *num.* 33. *verſ.* 18. Sigiſmund. Scac. *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 25. vbi *num.* 2. limitat, niſi ex rationabili cauſa, & *num.* 3. ſubdit hoc non procedere in Francia.

29. Ex dictis ſequitur Canonicos teneri in Choro pſallere, ſeu canere reuerenter, & deuotè, nec ſatisfacere, ſi choro interſint, & domi, vel ibi horas recitent ſubmiſſa voce; aliter enim diſtributiones ſuas non faceret, ita Nauarr. *in tract. de oratione, cap.* 10. *num.* 47. & *cap.* 11. *num.* 41. Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 11. *quæſ.* 11. Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 184. Suarez *de Religione tom.* 2. *tit. de horis canonicis lib.* 4. *cap.* 12. *à num.* 10. Comitol. *Reſponſorum moralium lib.* 1. *quæſt.* 62. *à num.* 2. vbi teſtatur ſic cenſuiſſe Illuſtriſſimos Cardinales, Lælius Zechius *de Republica Eccleſiaſtica, tit. de Canonicis num.* 6. & Ludouic. Beja *de caſibus conſcientiæ.* 1. *part. cap.* 55. & Ludouicus Lopez *in inſtruct.* 2. *part. cap.* 90. Ratio, quia Canonici ex iure communi tenentur canere in Choro; neque excuſantur à mortali, ſi in hoc fuerint notabiliter negligentes, prout volunt Nauarrus *de oratione cap.* 10. *num.* 47. Sotus *de iuſtitia lib.* 10. *quæſt.* 5. *art.* 4. *ad medium.* Beja *ſuprà*, Azor. *dict. lib.* 10. *cap.* 11. *quæſ.* 5. & 7.

Contraria tamen ſententia, quæ tradit ad lucrandos fructus, & diſtributiones ſufficere ſolam aſſiſtentiam in Choro, etiam ſi Canonici non pſallant, nec ſint attenti, ſi priuatim recitent, placet Caietano *in ſumma verb. hora*, & Medinæ *in inſtructio. confeſſ.* 1. *part. cap.* 14. §. 11. *ad finem*, ex vſu, & conſuetudine, quibus accedunt Petrus Nauarra *de reſtit lib.* 2. *cap.* 2. *ex num.* 217. & Moneta *de diſtributionibus quotidianis part.* 2. ex eo, quia quamuis malè faciant, non canendo, nec pſallendo in Choro cum aliis, diſtributiones tamen cùm interſint, non amittunt, cùm non dentur ratione cantus, aut alterius obſequij, vt volunt Barth. Medina *in ſumma lib.* 1. *cap.* 14. & Lælius Zech. *de Repub. Eccleſiaſtica, titul. de Canonicis cap.* 24. *ſub numer.* 6. ſed reſpectu intereſſentiæ, dummodo non ſcribant, aut confabulentur frequenter, quia tunc, qui de ordinario, & frequenter confabulantur in choro, ad totas, vel quaſi totas diſtributiones reſtituendas tenentur, Vega *in ſumma* 1. *part. cap.* 128. *caſu* 10. ſequitur Manuel Rodriguez *in ſumma* 1. *tom. cap.* 145. *num.* 5. dum ait domi recitantes, & aſſiſtentes in Choro, non recitando ibi, nec cantando, teneri ad reſtituendum diſtributiones quaſi totas, ex quibus patet non eſſe omnino reiiciendam partem, quæ concedit diſtributiones intereſſentibus in Choro, non tamen pſallentibus, nec canentibus.

Nihilominus prior ſententia attento rigore iuris eſt verior, & ſecurior, quæ imponit onus reſtituendi illis, qui interſunt Choro, & ibi nec pſallunt cum aliis, nec recitant more ſolito, & alia Eccleſiaſtica munera non obeunt: ac proinde, qui priuatim recitant, quamuis ſatisfaciant obligationi dicendi Officium diuinum, ita vt non teneantur iterum recitare, non tamen adimplent officium debitum in Choro, & ex conſequenti non faciunt fructus ſuos, nec diſtributiones conſequuntur, cùm non dentur niſi intereſſentibus, & ſimul cum aliis recitantibus, & pſallentibus, Rodriguez *d. cap.* 145. & alij, quos referens ſequitur nouiſſimè Bonacin. *de horis Canonicis diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 1. *fol.* 804. *num.* 13. *verſ. Ego verò arbitror*, & Auguſtinus Barboſa *allegat.* 53. *num.* 131. & *duobus ſequentibus*, Sebaſtianus Cæſar 3. *part. Hierarchiæ diſput.* 12. §. 6. *num.* 9. cum aliis. Ratio eſt, quia diſtributiones non conferuntur propter ſolam corporalem, & materialem præſentiam, & aſſiſtentiam in Choro, ſed propter formalem, & humanam præſentiam, & intereſſentiam: qui autem eſt in Choro, & ibi confabulatur, vel obdormit, dicitur ſolùm materialiter intereſſe. Bonacina ſuprà poſt Suarez addens *n.* 14. Canonicum qui intereſt diuinis, frui deſtribu

diſtributionibus, etiamſi non ſit in Choro in ſuo proprio ſtallo, neque ſit indutus veſtibus, quibus cæteri Canonici vtûtur, quia diſtributiones conferûtur intereſſentibus formaliter, quales ſunt, qui interſunt, & recitant, vel pſallunt ſimul cum aliis; eo quòd non ſufficit nuda præſentia, Bonacina *diſputat. 1. ſupra quaſt. 3. punct. 2. §. 1. ſub finem.* Non tenentur tamen Canonici canere cantu figurato, ſed ſatis eſt aſſiſtere, & tacere, dum officium per cantores deputatos eo cantu pſallitur. Idem dicendum de cantu firmo, dum in aliqua Eccleſia more receptum eſt, vt aliqua pars officij cantu firmo canatur per manſionarios, vel per alios clericos ad hoc deputatos, Comitol. *in reſponſ. moral. quaſt. 61. num. 2.* & Moneta *2. p. de diſtribut. quaſt 2. num. 5. & 8.* & Petrus Nauar. *lib. 2. de reſt cap. 2. dub. 3. num. 205.*

Non percipient Canonici etiam Eccleſiarum Cathedralium, quamuis habeant præbendas Doctorales, diſtributiones quotidianas, dum ſunt in ſeruitio Epiſcopi, Gonzales *ad regulam 8. gloſſ. 6. num. 257.* Garcia *de beneficiis part. 3. cap. 2. num. 365.* Monet. *diſtribut. part. 2. quaſt. 8. num. 5.* Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Reſidentia*, Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quaſ. 3 verſ. 6. cauſa*, qui habentur pro præſentibus quoad fructus præbendarum ſuarum, non autem quoad diſtributiones, niſi canonicatus conſiſtant in ſolis diſtributionibus quotidianis in quo euentu Canonici propter ſeruitium Epiſcopi abſentes diſtributiones conſequentur excepta tertia parte quæ ſeruientibus, & intereſſentibus dabitur, ne priuilegium iuris eſſet inutile. Ita deciſum refert Galet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. Canonicus, pag. 29. in fine*, & Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 23. de reſidentia, rubrica, An Canonici, vel alij habentes dignitatem teneantur reſidere in ſuis Eccleſiis, num. 97. & lib. 1. tit. 6. l. 5. §. 2. num. 10.* Moneta *dict. queſtion. 8. numero 15.* Garcia *dict. cap. 2. numer. 113. & numer. 115. & 352. & ſequentibus*, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *in cap. de cætero, de cleri. non reſid. 7. numer. 8 & de offic. & poteſt. Epiſcopi allegat. 53. num. 141. & 142.*

30. Non item integrum eſt Canonicis toties quoties voluerint regulariter abeſſe à capitulis, ſeu congregationibus capitularibus. Nam quamuis officium particulare illorum ſit, reſidere, ſeruire Choro, & Altari: nihilominus non licet ordinariè abeſſe à Congregationibus capitularibus, quia etiam ad illos pertinet adminiſtratio, & gubernatio rerum Eccleſiæ; ita cenſuit Congregatio Concilij anno de 1602. teſte Garcia *3. p. cap. 2. num. 424. & 532. & ſequent.* Atque ita regulariter non licet abeſſe, niſi ſtante legitimo impedimento, aut alia iuſta cauſa ad non aſſiſtendum capitularibus congregationibus: puta, ſi in capitulis tanta ſit perturbatio, vt procedatur ex abrupto, ſine nullo ordine, & modo cum violentia, & inſolentia potentiorum, & cum periculo cadendi in magnam notam ſingularitatis, ac proteruiæ, aut ignorátiæ: tunc enim frequenter abeſſe, & nolle aſſiſtere ordinariè excuſabitur à culpa, cùm non teneatur ad aſſiſtendum capitulis cum tanto periculo opponendo ſe Capitularibus indoctis, qui non ratione, ſed voluntate irrationabili ducuntur, præſertim ſi abſint à Capitulis indictis dotis ob recreationem, tunc enim fas erit ſumere ſuos dies abſentiæ in diebus capituli, ita Garcia *d. 3. part. cap. 2. num. 537. & num. 541.* vbi ſic fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione refert, cùm oppoſitum non ſit, neque ſtatuto, aut conſuetudine prohibitum, ne in diebus capituli ſuos dies abſentiæ Canonici ſumant.

Quantum verò tempus abſentiæ concedatur Canonicis, diſponit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. c. 12. de reformatione, verſ. præterea obtinentibus*; vbi ſtatuitur omnes teneri ad reſidentiam, ita vt non liceat vigore alicuius ſtatuti, aut conſuetudinis abeſſe vltra tres menſes etiam continuos quolibet anno ab eiſdem Eccleſiis, vt ſacra Congregatio declarauit, quod extenditur ad dignitates principales, & capita Eccleſiarum collegiatarum. Garcia *d. cap. 2. ex num. 180.* quamuis habeant iuriſdictionem in Canonicos, poſſunt cogi ad reſidentiam ab Epiſcopo, ſub cuius Diœceſi ſunt. Vnde Priores Collegiatarum etiam inſignium cùm habeant curam animarum in foro interiori, vel exteriori, tenentur reſidere, nec poſſunt abeſſe vltra tres menſes. Ad abſentiam autem horum trium menſium non opus eſt cauſam aſſignare, nec licentiam petere à Prælato, dummodo non abſint omnes Canonici eodem tempore; & debent continere tres menſes nonaginta dies, ſiue ſint continui, ſiue interpolati, Garcia *dict. cap. 2. num. 306.* Gonzalez *ad regulam octauam Cancell. gloſſ. 11. num. 8.* & Menoch. *de arbitrariis caſu 50. à n. 12* Nequeunt tamen Canonici pro illis tribus menſibus diſtributiones conſequi, cùm ſint diſtinctæ à præbendis. Gonzales *ſuprà §. 7. proœmial. numer. 181.* Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part. 3. cap. 2. num. 22.* Flamin. *de reſignat. lib. 1. quaſt. 10. num. 65.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori reſolut. 385. num. 10.* quod non procedit, quando diſtributiones quotidianæ dantur loco præbendæ: tunc enim abſentes ob cauſam legitimam conſequuntur diſtributiones, quæ habentur tamquam fructus, Ricc. *deciſ. 499. in prima editione, & reſolut. 590. n. 2. in 2. edit.*

31. Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt concedere Canonicis ſuis licentiam, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes, ita deciſum tradit Comitolus *reſponſ. moral. lib. 1. quaſt. 59. num. 2.* Armendarius *vbi ſupra lib. 2. tit. 23. de reſidentia, num. 124.* Archidiaconus cui incumbit cura viſitandi, poteſt abeſſe vltra tres menſes ratione viſitationis, cui obligatur ratione ſuæ dignitatis, lucrabiturque fructus, ſi concedantur aliis ex legitima cauſa: diſtributiones autem merè quotidianas non conſequetur, Garcia *d. cap. 2. num. 332.* ex declaratione ſacræ Congregationis, niſi extet Eccleſiæ conſuetudo, vt Archidiaconus viſitans nihil fructuum percipiat, quam conſuetudinem Congregatio cenſuit ſaluam manere.

32. Quòd ſi daretur conſuetudo, quòd Archidiaconus pro tempore ſuæ viſitationis lucraretur diſtributiones quotidianas, non videretur illa reprobari per *cap. primum, de clericis non reſidentibus in 6.* ſed eſſet valida ex eo, quia, qui viſitat, cenſetur ſeruire Eccleſiæ, Monachus *dict. cap. 1. numer. 2.* quem ibi ſequuntur Ioann. Andr. *num. 2.* & Probus *num. 11.* Nihilominus dicendum eſt adhuc non poſſe conſequi ex tali conſuetudine diſtributiones quotidianas, quia non cenſetur ſeruire Eccleſiæ, ſed ſuæ dignitati, etſi viſitans ratione dignitatis lucrabitur fructus canonicatus annexi tamquam fructus ipſius dignitatis, ſecus ſi viſitans, aut exercens iuriſdictionem ſuæ dignitati imminentem præſens ſit in ciuitate, aut in loco, vbi eſt Eccleſia: fortè ſi

ibi viſitet, aut exerceat iuriſdictionem imminentem ſuæ dignitati: tunc lucraretur diſtributiones, ſi hæc fieri oporteret tempore horarum, nec ante, vel pòſt id fieri commodè potuerit, Garcia *d. c.* 2. *n.* 336. *&* *n.* 357. vbi ex conſuetudine legitima id admittit, ex Rebuffo *in praxi tit. de Vicario Epiſcoporum n.* 5. & ex Hoieda, & aliis ab eo ibi relatis, ſed abſque conſuetudine vlla, tradit Moneta *p.* 2. *de diſtributionibus q.* 11. *n.* 63. viſitantes Eccleſias, iura, vel reditus ſuarum præbendarum, lucrari diſtributiones quotidianas, cùm viſitando prædicta iura, & loca ſeruiant Eccleſiæ in re vtili, Auguſtinus Barboſa *allegat.* 53. *n.* 163. vbi incumbentes curæ animarum imminenti ſuæ dignitati credit etiam habere pro præſentibus ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *de reformatione cap.* 23. *verſ. quod ſi alicui,* dum tamen ſunt in actuali adminiſtratione Sacramentorum, vel in exercitio eorum, quæ ſpectant ad ipſam curam in illis Eccleſiis, vbi ſunt Canonici, lucrantur diſtributiones quotidianas tamquam præſentes. Fran. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 3. *c.* 2. *num.* 24. Ricc. *de reſol.* 389. *num.* 4. & Garcia *p.* 3. *c.* 2. *num.* 335.

33. Similiter Inquiſitores contra hæreticam prauitatem habentes in Cathedralibus, ſeu Collegiatis dignitates, ſeu præbendas habentur pro præſentibus, & reſidentibus, lucranturque fructus & diſtributiones quotidianas ex indulto in fauorem fidei illis conceſſo à Paulo III. & Pio Quinto, ita Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de reſidentia, vel abſentia canon. num.* 71. Spino *in ſpecul. teſtamenti gloſſ.* 3. *principal. num.* 78. vbi hoc extendit ad Inquiſitores habentes beneficia curata: ſed fallitur, quia officium Inquiſitoris non excuſat à reſidentia beneficij Curati, prout referunt deciſum Gonzales *gloſſ.* 6. *num.* 265. *&* *gloſſ.* 43. *n.* 164. & Aloyſ. Ricc. *d. reſolutione* 393. *num.* 4. ſed ſolùm habet locum in beneficiis non Curatis, in quibus habentur pro præſentibus, recipiuntque fructus integros ex ſpeciali fauore fidei, ſimul cum diſtributionibus quotidianis. Rojas *de priuilegiis Inquiſitorum num.* 420. *&* *in tractatu de hæreticis ſing.* 96. Ceuallos *contra commun. quæſt.* 585. *num.* 12. Quod ètiam intellige de portionibus funeralibus, quæ vocantur Anniuerſaria, & diuiduntur in ſingulos beneficiarios, qui interſunt officiis pro mortuis fieri ſolitis, & debentur illis, qui interſunt, & veniunt nomine diſtributionum, Azor 2. *part. lib.* 7. *cap.* 7. *verſicul. quartò quæritur.* Bonacin. *de horis canonicis diſp.* 2 *quæſt.* 2. *punct.* 2. *num.* 3. vbi concludit Anniuerſaria non eſſe propriè diſtributiones, ſed priuilegio illarum gaudere; ideo qui ex priuilegio lucrantur diſtributiones dum abſunt, lucrabuntur etiam prædictas portiones funerales. Pro reliquis dignitatibus non Cathedralibus, ac beneficiis, ac eorum diuiſione, vide D. Sebaſt. Cæſ. *diſp.* 13. *&* 14. vbi de his latè.

DISPVTATIO IX.

De obligationibus Romani Pontificis circa beneficia.

Vtrùm Papa habeat vti Dominus plenariam poteſtatem in beneficiis Eccleſiaſticis?

§. I.

EPITOME.

1. *Papa an habeat plenum dominium in rebus, & beneficiis Eccleſiaſticis?*
2. 3. *Prælati inferiores an habeant plenum dominium in bonis Eccleſiaſticis?*
4. 5. *Papa plenam habet poteſtatem in beneficiis, non tamen eſt Dominus illorum?*
6. *Papa ſi alicui adimat beneficium ſine cauſa, tenetur compenſare.*
7. 8. *Papa de iure poteſt ex cauſa expreſſè derogare iuri patronatus laicorum etiam Principum.*
9. 10. *Nec conceduntur derogationes niſi ex cauſis vrgentiſſimis.*
11. 12. *Derogatur iuri patronatus laici, ſi vacat beneficium in Curia, ſed oppoſitum eſt verius.*
13. *Beneficia iuris patronatus laici, quando validè conferantur à Summo Pontifice?*
14. 15. 16. *Expectatiua an ſint in vſu hodie, & à quo poſſint concedi?*
17. 18. 19. 20. *Papa poteſt conferre beneficia vacantia in menſibus Ordinariorum.*
21. *Papa poteſt obligari ex promiſſione, & ex cõtractu. Ideo non poteſt priuare Ordinarios iure conferendi, ibid.*
22. *Papa nequit ad libitum prouidere de beneficio electiuo in præiudicium eligentium.*
23. 24. *Papa ſi in eadem die cum Epiſcopo prouideat, quæ collatio præferatur?*
25. 26. 27. *Papa ſolus poteſt diſpenſare ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum & curatorum, & quid de Epiſcopo?*
28. 29. *Conſuetudine introduci poteſt vt quis habeat dignitatem cum canonicatu in eadem Eccleſia ſine diſpenſatione; ſecus ſecluſa conſuetudine.*
30. 31. 32. *Epiſcopus non diſpenſat, vt quis habeat duo beneficia vniformia in eadem Eccleſia, nec ſimplicia, ſi alterum ſufficiat.*
33. 34. 35. 36. *Epiſcopus beneficia difformia ſub eodem tecto non poteſt conferre eidem clerico, præſertim ſi requirant reſidentiam, & quid de ſtylo Curiæ?*

QVÆSTIONIS eſt, an Summus Pontifex habeat plenum dominium in rebus Eccleſiaſticis, ita vt poſſit, prout voluerit, diſponere de illis? Reſpondent aliqui non habere verum dominium Papam in bonis temporalibus Eccleſiæ, neque eſſe dominium illorum, ſed diſpẽſatorem, gubernatorem, & adminiſtratorem, ac proinde non poſſe pro arbitrio, & ſine cauſa ad libitum diſponere de illis, quòd ſi illa donet abſque rationabili cauſa, tenetur tam ipſe, quàm donatarius reſtituere bona data Eccleſiæ illi, cuius erant bona. Nam quamuis bona Eccleſiæ dicantur bona egentium, ſiue clericorum, ſiue etiam laicorũ, hoc intellige quoad vſum, & ſuſtentationem. gloſſ. *in cap. hoc conſultiſſimo, de rebus Eccleſ. non alien.* Redoanus *eodem tit. quæſt.* 51. *cap.* 10. *num.* 4. *&* 5. at verò quoad dominium ſunt Eccleſiæ, ad quam pertinẽt; per dict. gloſſ. *vbi proximè, de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. quæ habet poſſeſſionem, & proprietatem, nec non gubernationem, & canonicam diſpenſationem, Caiet. 2. 2. *quæſt.* 43. *art.* 8. & eſt communis, vide infrà *num.* 116. 1.

Nec refert ſi dicas Prælatos habere liberam adminiſtrationem, & diſpoſitionem in fructibus, 2.

&

& rebus Eccleſiæ, ideo dicendum illos poſſe donare,vel pro libito diſponere, quia Abbas *in cap. cùm eſſes colitum.13.ſub num.29.verſ. 5. principaliter*
2. *quæro,extra de teſtamentis,* reſpondet Prælatos habentes adminiſtrationem debere diſpenſare ad eum vſum,ſecundùm quem res fuerunt inſtitutæ. Idem dic de Summo Pontifice:nam licèt in rebus Eccleſiarum liberam habeat poteſtatem, *cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3. prima Clem. paſtoral. in fine, de re iudic.* Romanus *conſil.*298. *num.*2. Paulo de Caſtro *conſil.* 414. *poſt principium,& 436. n.14. & 15.lib. 1.* Socin. ſen. *conſil.* 164. *num.* 14. *lib.* 2. Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum,num.6. de conſtitutionibus.* Non poteſt tamen pro libito de illis aliquid facere, Turrecremat. 2. *lib. ſumma cap.* 113. *propoſitione* 6. Molin. *de Iuſtitia tract.* 2. *diſput.*29. *verſ. ſecunda concluſio pag.* 216. Ratio,quia quamuis ſit caput Eccleſiæ vniuerſalis, & diſpenſator bonorum omnium, non ſolùm Eccleſiæ Romanæ, ſed etiam quatenus eſt caput omnium; non eſt tamen eorum bonorum dominus,Molin.*ſuprà*, Leſſ. *lib. 2.cap.4. dub.*7. vbi in ſpecie cenſent non eſſe Pontificem dominum bonorum Eccleſiaſticorum, ſed adminiſtratorem:proinde leges fidelis diſpenſatoris debere ſeruare, & ex conſequenti ſine cauſa non poſſe ad alios vſus,& ad alias diœceſes transferre, nec donare: quòd ſi contrarium faciat, talis diſpenſatio reuocatur, *cap. ſi quis de ſeruis* 12. *quæſt.* 2. *& ibidem cap. monemus, & cap. Diaconi.* Atque ita quamuis permittatur quòd Prælatus bona hæc diſpenſet, vt conceditur *in cap. quatuor, & in cap. de reditibus cum ſimilibus* 12. *quæſt.* 2. Non tamen permittitur aliqua donatio: quoniam donari dicitur illud, quod conceditur nullo iure cogente, *l.filius familias,in principio, ff. de donation.* text. *in leg. contra iuris, § final. ff. de pact.* Item quia donare eſt perdere, Decius *in conſ.* 174. *vol.*1. incip. *& pro tenui.*

3. Vnde ſequitur neminem habere dominium bonorum immobilium,vel mobilium, præſertim ad vſus ſacros pertinentium Eccleſiæ quam gubernat, & regit,ſed dominium illorum bonorum eſſe penes cœtum, & conuentum Eccleſiaſticorum,ſiue Monachorum,Summum autem Pontificem veluti caput omnium Eccleſiarum habere ſupremam omnium adminiſtrationem,Nauarr. *in cap.non liceat,de ſpoliis clericorum* §.3. Leſſ. *d. dubitatione* 7. *n.*51. Molin. ſuprà ſcriptus. Ideo non placent qui tradunt Prælatos non habere dominium, & poſſeſſionem rerum Eccleſiæ, ſed Chriſtum Dominum:ac proinde quæcunque homines offerunt Eccleſiis, dicuntur offerre Deo, *cap. nulli liceat,*12. *quæſt.*2. *& c. qui abſtulerit,& cap.res,& cap. videntes* 12. *quæſt.*1. ſed multo probabilius eſt dominium eſſe penes congregationes Eccleſiaſticas, quarum ſunt ea bona,licèt Innoc. *in cap. cùm ſuper, de cauſa,& poſſ.* dicat eſſe apud Chriſtum.

4. Porrò Pontifex Max. in beneficiis Eccleſiaſticis habet plenariam,& abſolutam poteſtatem; adeò, vt ad libitum poſſit de illis diſponere, vt ait Crauet. *de Antiquitate temporis* 1.*part. §. non omitto, ex num.*34. Selua *de beneficiis* 1.*part.quæſt.*4.*num.*20.*& in tertia part. quæſt.*60. *à princip.* Gig. *de penſionibus quæſt.*10. *n* 4. *& quæſt.* 37. vbi vult dominium rerum Eccleſiaſticarum, propriè loquendo,non eſſe apud aliquam Eccleſiam,ſed apud Chriſtum Dominum: ſed hæc ratio non placet, ſicut etiam diximus;ſed ratio eſſe poteſt, quòd Papa poſſit abſque aliqua cauſa aliquem priuare ſuo beneficio Eccleſiaſtico, vt credunt Nauarr. *in cap. ſi quando, de reſcriptis, exceptione tertia,ad finem,pag.*4. Quin etiam abſque aliqua ſatisfactione poſſe Papam remouere beneficiarium,& abſque cauſa à ſuo beneficio, docent Iaſon *in l. quoties, num.* 13. *C. de rei vendicatione,& in l. Barbarius, num.* 43. *ff. de officio prætor* 1, *& in l final. ex num.* 17. *ff.de pactis.* Andreas Gambar. *de officio,& poteſt legat.lib.*10. ex *num.*377. Ioann. Lupus *in tract. de benef. vacant. in Curia Romana* §. 1. *col.* 3. vbi teſtatur de communi, Ceuall. *communis contra communem q.* 528. quorum ſententia multis aliis non diſplicet,quam Gambar. *vbi proximè* extendit ad priuationem Epiſcopatus ſine cauſa,vbi ſuprà *d.lib.* 10.*num.* 379. pro qua etiam plures refert Pinel. 1. *p. rubr. Cod.de reſcindenda venditione, cap.*2.*num.*19.quibus libenter accedo.text. *in cap.*2. *de preb.lib.*6.*& in cap.final.vt lite pendente,*& eſt ibi text. ſingularis ſecundùm Ant.de Burgos *in rub.de empt.& vend.col.penult.*

Nihilominus alia ſententia tenet non poſſe 5.
Pontificem ita ad libitum diſponere, vt abſolutus Dominus de re ſua pro libito ſolet diſponere, pro qua dicendum eſt in beneficiis pleniſſimam habere poteſtatem, non tamen eſſe abſolutum dominum beneficiorum, ſed diſpenſatorem, & ex conſequenti ſine cauſa non poſſe priuare aliquem beneficio; quòd ſi priuauerit, teneri ad recompenſandum non ex iuſtitia, ſed ex æquitate, & benignitate, ita Barbat. *in cap. quod tranſlationem, numero* 121. *de offic. legat. & in conſ.* 13. *column.* 5. *lib.* 3. Ioan. de Selua *in tract. de beneficiis part.* 3. *quæſt.* 60. Rebuffus *in tract. nominationum quæſt.* 21. *num.* 55. Ripa *lib.* 1. *Reſponſionem cap.*14. *column. penult.* Brunus *conſil.* 8. *num.* 48. Menoch. *de præſumptionibus lib.* 2. *præſumptione* 10. *num.* 20. Soto *lib.* 3. *de iuſtitia quæſtion.*6. *art.* 2. Pinel. *vbi proximè* 1. *part. cap.* 2. *numero* 30. & Nauar. *de reditibus Eccleſiaſticis, quæſtion.* 1. *numero* 21. quibus accedunt Corraſius *de ſacerdot.* 2. *part. cap.* 1. *numero* 2. & Salzed. *in additionibus ad Bernardum Dias regul.* 209. *column.* 5. Ceuall *dict.quæſtion.*528. *verſic. ſed contrariam partem,* Ceruantes *ad legem quintam Tauri numero* 53. & alij quibus ſubſcribit Sarment. *lib.* 1. *ſelect. cap.* 8. *numero* 25. vbi ait Pium Quintum dicere ſolitum Pontifices non eſſe Dominos beneficiorum, ſed diſpenſatores; pro inde beneficia non eſſe manualia, neque ad nutum amouibilia ſine cauſa, cuius dictum ſi verum eſt viget,ſed magis placet eſſe dominum.

Suffragatur ſi dicas cum Hoſtienſi, & aliis 6.
Papam liberè poſſe de beneficiis ſtatuere ſuo nutu,poſſeque beneficium, quo quis obtinet,adimere, & alteri conferre. Quia quamuis negari non poſſit Papam liberam habere beneficiorum adminiſtrationem Canonibus, & legibus ſcriptis minimè ligatam; ſicut eam habent reliqui omnes Eccleſiarum Prælati: attamen non eſt negandum habere adminiſtrationem iuris naturalis,vel diuini legibus conſtrictam, quibus Pontifex eſt alligatus: atque ita ius naturale, vel diuinum tradit neminem ſine iuſta cauſa eſſe priuandum iure ſuo iam quæſito;quod intelligitur ab eo, qui non eſt dominus;quare ſi Pontifex ea, quæ ſunt iuris naturalis vel diuini, ſine iuſta cauſa remittat,talis remiſſio apud Deum non ſubſiſtit, ſicut ſi votum vel iuſiurandum ſine cauſa relaxet, cùm iuris diuini,vel naturalis legibus teneatur, ſed in his eſt diuerſa ratio. Azor *inſt. moral.* 2.*p.lib.*6.*c.*12.*quæſ.* 7. Carol. Tapia *in l final.ff.de conſt.Princ.in* 2. *p cap* 9. *n.*86.ex doctrina Innocentij *in cap. niſi. de renunciatione,*& alij apud Ceued.*q.*22.*n* 2. *verſ. & idem*

d by Google

7. Quid de iure patronatus Regum, Ducum, & cæterorum Dominorum? Reſponde Pontificem Max. de iure ex cauſa poſſe huic iuri patronatus derogare, dummodo conſtet de voluntate Pontificis, vt inquit gloſſ. *in Clement. 2. in verb. Apoſtolicis, de præbendis*, & Arch. *in cap. pia mentis*, 16. *quæſt.* 7. Innocent. *in cap. cùm dilectus, de iure patr.* Franc. *in cap.* 2. *de præb. lib.* 6. Ancharr. *in cap. quoniam, de iure patronatus*, Lambert. *in tract. de iure patr. in lib.* 1. *in* 2. *part. quæſt.* 9. *art.* 20. & Roch. de Curt. *in eodem tractatu in verb. honorificum quæſt.* 3. Couarr. *in pract. cap.* 36. *num.* 1. vbi teſtatur de communi, dummodo expreſsè appareat in litteris de hac derogatione iuris patron. laicorum. Ratio, quia reſeruatio circa beneficia iuris patronatus laicorum debet eſſe expreſſa; ergo derogatio non ſufficit quæcunque, ſed requiritur expreſſa mentio voluntatis Pontificiæ, nec dicitur apparere, ſi in litteris fiat mentio iuris patronatus laicorum; niſi addatur expreſſis verbis, quòd ius illud pertineat ad Regem, vel Comitem, vel Ducem, vel Marchionem, vt docent Selua *de beneficiis* 3. *part. quæſt.* 11. *num.* 19. Felin. *in tractat. Quando litera Apoſtolica noceat patrono, ampliat.* 8. Lambert. *in* 3. *part.* 2. *lib. in* 11 *art. quæſt.* 9. *fol.* 205. & Couarr. *in d. cap.* 36. *num.* 1. *verſ. imò ſi ius patronatus*, quare quamuis Papa poſſit derogare nunquam ſolet, imò ſemper fauet.

8. Nec ſufficiet ad derogandum, ſi dicatur in litteris ad cuiuſcumque præſentationem, ſeu collationem beneficium pertineat. Nam per hanc clauſulam non comprehenduntur beneficia ad laicorum præſentationem ſpectantia, teſte Lapo *in allegat.* 84. *num.* 6. *& in allegat.* 96. *num.* 3. Ioannes Andreas *in cap. dilectus, de officio delegati*, Felin. *ibi proximè*, & Anchar. & Franch. *in cap. cum illis, in* §. 1. *de præbendis lib.* 6. Ergo multo fortiùs requiritur, quòd exprimatur derogatio circa beneficia iuris patronatus per expreſſam mentionem Regum, Ducum, Comitum, & Marchionum, Hojeda *de benefic. incompatib.* 1. *part. cap.* 24. *num.* 110. & Cened. *dict. quæſt.* 22. *num.* 30. cùm beneficia de iure patronatus horum Principum ſæpe excipiantur à generalibus regulis, iuxta *cap. de multa, in fine*, ibi, *circa ſublimes, de præb. & Extrauag. Execrabilis, verſ. nos itaque*, & ibi, *ac regere filios, qui propter ſublimitatem eorum, etiam de præbendis.* Atque ita in materia arcta ſub clauſula generali non comprehenduntur perſonæ ſublimes, vt oſtenditur *in c. de reſcriptis.*

9. In multis tamen Prouinciis, præſertim in Hiſpania, non ſolent admitti huiuſmodi derogationes iuris patronatus laicorum, maximè Regum, cùm ſint valde odioſæ; proinde ſupremi Senatores derogationes ſimiles auocant ad ſe, & illarum executionem ſuſpendunt: quòd ſi impetrantes illis vtantur antequam præſententur, & examinentur in ſupremo Regis Conſiſtorio, puniuntur pœnis grauiſſimis, de quibus *in l.* 5. *tit.* 6. *lib.* 1. *ordinamenti noui, per l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 6. *eiuſd. recopil.* vt referunt Cenedus *dicta quæſt.* 22. *num.* 30. Rebuffus *in praxi in* 3. *part. ſignat. verb. nec non, num.* 12. *&* 36. *& in tractat. de nomin. quæſt.* 15. *num.* 2. qui loquitur de Gallia; ſed de Hiſpania Spino *gloſſ.* 4. *principal, num.* 45. Couarr. *dict. cap.* 36. in practicis Ioann. Lupus *in tractatu de benef. vacant. in Curia* §. 11. Salzedo *in addition.* ad Bernardum Diaz *in praxi cap.* 54. *numero* 11. Didacus Perez *lib.* 1. *titul.* 6. *leg.* 2. *pag.* 150. *verſicul. in Hiſpania.*

Quin etiam Summus Pontifex non ſolet concedere derogationes iuris patronatus laicorum inferiorum, niſi ob cauſas vrgentiſſimas. Primò, quoties beneficia iuris patronatus vacant in Curia: tunc enim ſolet Papa derogare, prout volunt Couarr. *d. cap.* 36. *in practicis, à numero* 4. Mandoſ. *tract. de ſignat. gratia, verb. derogationes iuris patronatus*; quod fit ex reſeruatione illa generali à iure communi poſita *in cap.* 2. *de præbendis in* 6. & vult Sarn. *de trien. poſſeſſione quæſt.* 31. *num.* 19. & hoc non procedit in iure patronatus Regum, cui non derogatur, quamuis beneficia, & dignitates per obitum vacent in Curia, Felin. *in cap. nihil col.* 2. *de præſcriptionibus* Ioann. Andreas *in cap.* 2. *de præbend. lib.* 6. Staphilæus *ſuper ſignat. de mod. & for. impetr. verſ.* 3. an ſit locus quamuis ius patronatus pertineat ad Regem ex priuilegio, aut ex præſcriptione. Mihi tamen magis placet ius patronatus ſpectans ad Reges non derogari, etiamſi beneficia vacent in Curia, quod habetur in regula Cancellariæ Alexandri Sexti *ſub titul. de derogationibus*: ſecus quoad ad alias perſonas, Couarr. ſuprà *dict. cap.* 36. Flamin. Pariſ. *de reſig. lib.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 44. iuuat Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 9. *num.* 35. *&* 36. *fol.* 423. 10.

Secundò iuri patronatus Ducum, Marchionum, & Comitum derogatur, ſi vacet beneficium in Curia. Couarr. tamen oppoſitum ſentit, *dict. numero* 4. *verſic. quod imò, & idem erit*, ſequitur Æneas à Falconib. ab eo relatus; ſed meliùs negat Flamin. *dict. numero* 48. ſicut derogatur iuri patronatus mixto clericorum, ſcilicet & laicorum; quia in eo euentu datur derogatio, & cenſetur ius patronatus propriè Eccleſiaſticum, gloſſ. *in cap. vnico* §. *vltimo, de iure patronatus in* 6. Abbas *in cap. de quarta col.* 5. *de præſcriptionibus*, Roch. de Curt. *in tract. de iure patronat. verb. ius, quæſt.* 8. *princip. & q.* 1. *accessoria*, & alij quibus ſubſcribit Flam. *d. lib.* 2. *q.* 4. *n.* 50. 11.

Tertiò ſi ius patronatus eſt ex priuilegio, aut præſcriptione, aut ex conſuetudine laicum, tunc facile derogatur in totum, ex eo quòd valeat collatio abſque derogatione, Alexander *conſ.* 74. *& conſil.* 75. *lib.* 4. Caſſad. *deciſ.* 4. *de iure patronat. deciſ.* 4 *de probationibus*. Similiter poteſt Papa conferre beneficia inconſulto patrono, & ſine conſenſu illius, ſi contingant eſſe litigioſa apud Curiam Romanam, & in ea vacant, Caſſad. *deciſ.* 3. *vt lite pendente*. Gomez *in regul. de impet. benefic. per obitum famil. Card. q.* 8. *n.* 7. & Couarr. *in pract. quæſt. c.* 36. *n.* 7. *&* 8. 12.

Ex dictis ſequitur beneficia iuris patronatus ſi conferantur à Papa, quando deuoluta eſt collatio ad illum, ex eo quòd non præſentauit laicus patronus intra quadrimeſtre, validam eſſe collationem ſine derogatione iuris patronatus: quod intellige ſi Ordinarius non prouidit iure deuoluto, prout habetur *in cap.* 1. *de conceſſ. præbendæ, & in cap. vnico, de iure patronatus in* 6. Rebuff. *in part.* 3. *ſignatura, verb. nec non iuri patronatus*, ex *num.* 16. Cened. *d. q.* 22. *n.* 21. 13.

Quid de expectatiuis? Reſponde hodie eſſe ſublatas per Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reformatione cap.* 19. quamuis fiant de conſenſu ordinariorum; Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell.* §. 1. *Proœm. num.* 57. olim nullæ erant expectatiuæ, vt ait Mandoſ. *in praxi ſignaturæ gratiæ, tit. de expectatiuis, in principio*; poſſunt tamen concedi à Papa, ſi voluerit, prout aliquando, quamuis rariſſimè, conceduntur: quia Papa eſt ſuper generale Concilium, 14.

cap.

cap. ſignificaſti 4. ante finem, ibi, *Quaſi* (inquit) *Romana Eccleſia legem Concilia præfixerunt vlla, cùm omnia Concilia per Romana Eccleſia auctoritatem, & facta ſint, & robur acceperint, & in eorum ſtatutis Romani Pontificis excipiatur auctoritas, de electione.* gloſſ. *verb. præſumit in cap. ſicut ſancti 15. diſt.* Caſſad. *deciſ. 2. num. 4. de præbendis*, & Geminian. *conſ. 44. Dominus noſter, num. 1. & 2.* Non capiunt tamen huiuſmodi expectatiuæ beneficia vacatura in menſibus ordinariis; ſed ſolùm vacantia in menſibus reſeruatis, Puteus *deciſ. 53. lib. 2. deciſ. 48. in vna Calagurritana num. 2. & 3. lib. 3.* Gomez *in tract. de expectatiuis, num. 21. in fine*, vbi ait idem de menſibus alternatiuis datis Ordinario ratione alternatiuæ acceptatæ. Quod intelligitur etiam Sede vacante Epiſcopali. Nam tunc habentes expectatiuas non habent locum in quatuor menſibus conceſſis Ordinario. Mohed. *deciſ. 29. de præbendis.* Neque proderit expectanti, ſi dicatur in expectatiua de menſibus ordinariis, adhuc enim expectans non capiet in menſibus ordinariis ex vigore alternatiuæ ſibi datæ, niſi habeat expectatiua verbum vniuerſale, *quomodolibet*. Puteus *deciſ. 215. & 222. lib. 1.* Vide Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 32. verſ. quartò quæritur*, & Flaminius *de reſignatione lib. 2. quæſt. 10. num. 4. & quæſt. 9. num. 24. & 25. & quæſt. 23. num. 14. & lib. 3. quæſt. 6. num. 14.*

15. Ab Ordinariis autem, & ab inferioribus Prælatis beneficia antequam vacent, non poſſunt, nec debent promitti. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de reformatione cap. 19.* ne deſiderare quis mortem proximi videatur, *cap. 2. de conceſſione præbẽdæ.* Poterunt tamen concedi expectatiuæ ad Eccleſiaſtica beneficia in conſequentiam prouiſionis de Canonicatu: etenim ſi aliquis recipiatur in Canonicum ex vigore generalis promiſſionis etiam à recipientibus conſequenter factæ præbendam primò vacaturam, quæ aliàs non fuerit impedita, poterit conſequi, quia prohibitio generalium expectatiuarum, de qua fit mentio *in d. cap. 2. de conceſſione præbendæ*, in hoc caſu non procedit, cùm non habeat locum in expectatiuis, niſi factis ab homine, non verò à lege, qualis eſt hæc. Vnde hæc promiſſio potius operatur ex vi legis, quàm ex facto hominis in conſequentiam receptionis in Canonicum, & ſic receptus ex promiſſione, & neceſſitate eiuſdem legis habet ius ad præbendam vacaturam, text. *in cap. cùm M. de conſt. & in cap. ſi poſtquam, de præbendis lib. 6.* Valaſc. *conſ. 72. à num. 12.* iuuat text. *in c. relatum, de præbendis, in verb. & à te habuit in promiſſis de conferenda*, & ibi Auguſtinus Barboſ. *num. 2.*

16. Secus dicendum eſt de expectatiuis, non in conſequentiam prouiſionis de Canonicatu ad aliqua beneficia conceſſis, ſed principaliter ad præbendam primò vacaturam: hæ autem ab inferioribus Prælatis non cõceduntur; ſed à Summo Pontifice, non tamen ſemper ſub eodem modo ac forma. Nam interdum concedit, vt quis creatus Epiſcopus, poſtea poſſit retinere beneficia quæcunque ad aliquot annos, ſi ea fortè habuerit. Interdum concedit litteras Apoſtolicas, in quibus tribuit ius ad beneficia vacatura in Eccleſia cathedrali, vel collegiata, & in his Eccleſiis creat executorem quendam certum, vt expectanti primo vacantem præbendam conferat. Interdum dat litteras Apoſtolicas Titio ad dignitatem promoto, vt poſſit beneficium incompatible cum ea dignitate obtinere ad certos annos, verbi gratia, ad decem. Interdum denique facit facultatem per litteras Apoſtolicas, vt Regularis vnius familiæ profeſſus poſſit obtinere beneficium regulare alterius Ordinis. Azor *inſt. moral. p. 2. lib. 6. cap. 32. verſ. quartò quæritur*, poſt Staphilæum *in tractatu de gratiis expectatiuis*, quem refert ac ſequitur.

Id etiam in dubium venire poteſt, an Papa in menſibus Ordinariorum poſſit beneficia vacantia conferre? Reſponde poſſe. Ioannes Selua *de beneficiis p. 3. quæſt. 67.* Franc. de March. *quæſt. 196. num. 3.* Ratio, quia Papa, dum conceſſit Ordinariis facultatem conferendi, id fecit non priuatiuè, ſed cumulatiuè, ita ſcribentes *in cap. ſi à Sede*, ex illo textu, *de præbendis in 6.* Coſmus Gumyer *in Pragm. ſanct. tit. de collatio. §. neque etiam, in gloſſ. præuentionem*, vbi ait præuentionem habere locum. Vnde ſi Papa confert, Ordinarius nihil habet, cùm prouiſo iam ſit ius in re quæſitum, & manus Ordinarij ſunt ligatæ facta collatione per Papam, pro vt eſt deciſum in Rota, vt habetur *deciſ. 1. & deciſ. 17. de præbendis in nouis.* Præueniendo ergo præiudicat Ordinariis in collatione, idem Franc. de March. *d. quæſt. 196. num. 3. parte prima, & quæſt. 382. num. 4. & 980. eadem parte prima.* Nec requiritur aliqua derogatio, ſed ſufficit conferre, vt conferendo cenſeatur derogare facultati conceſſæ Ordinariis, ita Calder. *conſ. 7. verſ. & ad prædicta de præbendis*, Selua *de beneficiis p. 3. quæſt. vltima num. 3.* Decius *conſ. 224. num. 6.* vbi apertè tradit Papam conferendo non teneri facere expreſſam mentionem de iure Ordinarij, quia ſufficit ipſa collatio Papæ pro derogatione. 17.

Quæ ſententia confirmatur ex *cap. dudum. §. nos igitur, & ex cap. quamuis, de præbendis in 6.* vbi cauetur Papam poſſe liberè conferre beneficia quorum collatio conceſſa iam erat Legatis, nulla facta mentione de hac conceſſione facta Legatis; eo quòd vna cùm ipſis Legatis cumulatiuè in collatione concurrebat cum illis Legatis, Franc. de March. *quæſt. 980. p. 1. &* Ioan. de Selua *de beneficiis p. 3. quæſt. vltima num. 3.* quibus ſubſcribit Menoch. *conſ. 83. num. 27. & ſequent.* Confirmatur, quia collatio Papæ habet vim reſeruationis, Mandoſ. *reg. 3. Cancell. de reſeruationibus quæſt. 13.* ſolaque appoſitio manus Papæ habet vim derogationis. Rebuff. *in praxi tit. de reſeruat. num. 40.* Rota *deciſ. 14. num. 1. vt lite pendent. in nouis*, & alij. 18.

Ex quibus patet poſſe Papam in præiudicium ordinariorum conferre beneficia omnia, Ioan. de Selua *vbi ſuprà*; qui addit *d. p. 3. quæſt. 67.* poſſe Pontificem præiudicare ordinariis collatoribus, etiam quando ipſi conferre præpararunt, & ad actum conferendi deuenerunt, quo facto Papam videntur præueniſſe. Quin etiam, teſte Staphilæo *de gratiis, & expectatiuis in principio num. 4. & 5. & in §. poſt hæc num. 4.* poteſt Papa concedere expectatiuas in Eccleſiis Ordinariorum, quibus collationes ad illos ſpectantes impediantur; neque de hoc poſſunt conqueri Ordinarij, cùm Pontifex circa hoc vtatur ſuo iure, neque illis facit iniuriam: quoniam etiam ſi Ordinariis tribuit facultatem conferendi in menſibus quibuſdam, attamen multo ampliorem ſibi poteſtatem reſeruauit. Cephal. *conſ. 539. num. 49. lib. 4.* Caputaquen. *deciſ. 337. n. 6. p. 1. & deciſ. 61. & 409. num. 3. p. 1.* Neque veriſimile eſt Papam voluiſſe ſe 19.

priuare auctoritate conferendi, ac poteſtate prouidendi de beneficiis, cùm ipſe ſit fons ipſius poteſtatis. gloſſa *ad l. & quia, in verbo, nec ipſa lex. ff. de iuriſdictione omni. iudic.* Aloquin Papa ex ſua liberalitate damnum reciperet, quod non eſt dicendum *l. Diuus, ff. de regulis iuris.*

20. Suffragatur Princeps laicus transferens in vaſallum iuriſdictionem ſecularem, qui non dicitur eam omnino abdicaſſe: quinimo eandem iuriſdictionem, ſi voluerit, poterit exercere, cùm non priuatiue, ſed cumulatiuè indulſerit. Afflictis *cap. 1. §. Poteſtas num. 15. quæ ſint regalia,* & ad *cap. primum, §. item ſi quis 3. notabili, quibus mod. feud amittatur.* Vbi docet, conceſſo caſtro cum iuriſdictione, non propterea cenſeri iuriſdictionem prorſus ab ipſo concedente remoueri: imò, retineri eandem, quam ante conceſſionem habebat. Roland. *conſ. 1 num. 135. lib. 2.* vbi *num. 145.* refert, & ſequitur Ripam *reſponſ. lib. 2. cap. 4.* Igitur maiori cum ratione, ſi hoc datur Principi ſeculari, dandum eſt Summo Pontifici totius Mundi Principi, & Ordinario Ordiniariorum, *c. cuncta per Mundum, 9. quæſt. 3.* Camill. Borrel. *in ſumma tit 4. num. 10.* Atque ita vices ſuas aliis Ordinariis impertiuit, & Eccleſiis, vt in partem ſint vocatæ ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, *cap. multum ſtupeo 3. quæſt. 6.* ibi: *vices enim noſtras ita tuæ credimus poteſtati.* Gaſpar de Peruſio *in tract. de reſeruationibus, num. 2* ſemperque penes concedentem remanet maior poteſtas, *cap. per hoc, de hæret in 6.* Germonius *tractatu de indult. Cardinalium §. per quæ ſublatis, num. 45. & ſequentibus,* & maximè *num. 54.* vbi vult Papam poſſe nedum ex certa ſcientia immutare vel limitare aliqua ex parte poteſtatem conferendi beneficia Epiſcopi conceſſam, vel ad certum tempus reſtringere, ſed etiam de iure, ac nulla ſuppoſita Ordinariorum negligentia poſſe omnia beneficia Mundi cuilibet, & quandocumque libeat conferre, Abbas *ad cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. prebend. in 5. notabili,* per textum *ibi,* idem Gaſpar de Peruſio ſuprà *loco citato.* quinimo poſſe Papam collationem omnium beneficiorum totius Orbis ſibi reſeruare, teſtatur. Gomeſius *in ſuo tractatu expectatiuarum num. 12.* quem ſequitur Germonius *vbi proximè, num. 55.* Auguſtinus Barboſ. *de officio, & poteſtas Epiſcopi allegat. 57. num. 6. & 9.* præſertim ac 17.

21. Porrò contra propoſitam doctrinam obſtat *c. 1. de probationibus, & cap. poſteaquam 25. quæſt. 2.* per quæ iura Papa poteſt obligari ex permiſſione, & contractu, ſiquidem Deus ipſe promiſſis ſtetit, *Geneſis cap. 22.* dum Abrahamo promiſit multiplicare ſemen ſuum ſicut ſtellas cæli. Cùm ergo Papa conceſſiſſet facultatem conferendi Ordinariis, non debet eam reuocare, pro vt cenſent Innocentius *in cap. nonit. de iudiciis,* & Romanus *conſ. 352.* accedit nihil eſſe magis proximum iuri naturali, quàm ſtare promiſſis, & fidem datam ſeruare. *l. 1. ff. de conſt. pec.* iuuat conuentio, & concordata habere vim Decreti propter quod non poteſt Papa priuare Ordinarios iure conferendi, vt probat in ſpeciali Geminianus *conſ. 56.* inter Sanctiſſimum *col. vlt. verſ. item quod concordare.* Cui obiectioni reſpondetur negando Papam ſua conceſſione noluiſſe ſe obligare, vt non poſſet conferre, quia in ſignum ſuæ Excellentiæ apud ſe ſemper retinuit multo maiorem poteſtatem conferendi, quàm contulerit Ordinariis, quia ſoli Papæ impartitus eſt Dominus plenitudinem poteſtatis. Epiſcopi autem, & alij inferiores in partem ſolicitudinis tantùm vocati ſunt, *cap. decreto, cum ſequenti, 2. quæſt. 6. cap. ad honorem, de auctoritate, & vſu palij.* Quare, vt volunt Archid. *in tract. de reſeruat. benefic. in principio,* Epiſcopi in ſuis Eccleſiis vices Papæ dicuntur habere, & ab ipſo poteſtatem quam habent, accipiunt, ſicut Pontifex à Deo. Germonius *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 5. num. 74.* & latiùs *num. 109.* vbi addit Romanum Pontificem accepiſſe à ſolo Deo poteſtatem, Epiſcopos verò ab homine, ideo Pontificem liberam in ſpiritualibus poteſtatem obtinuiſſe nullis circumcluſam limitibus, Epiſcopos autem limitatam, & certis circunſcriptam finibus.

Multo minus vrget argumentum deſumptum ex paritate, ac ſimilitudine beneficiorum, & electiuorum, quæ à pari procedere dicitur *in cap. cùm in cunctis §. clerici, de electione:* ſed Papa nequit ad libitum prouidere de beneficio electiuo in præiudicium iuris eligentium eos præueniendo, vt docent Romanus *conſ. 433.* & Anchar. *conſ. 319.* ergo Papa nequit diſponere de beneficiis vacantibus in menſibus Ordinariorum? Reſponde tamen paritatem inter hæc beneficia regulariter non procedere, niſi cùm par adeſt ratio; atque ita quando appellatione beneficiorum continentur beneficia, quæ ex præſentatione præcedente conferuntur, non continentur tamen electiua, cùm non detur par ratio in vtriſque, eo quòd non videtur veroſimile velle Papam derogare electioni factæ de beneficiis electiuis à pluribus electoribus, ſicut vult derogare in collatiuis facultati Ordinariorum, quia electio ad plures pertinet, & vniuerſitas in eligendo nititur iuri communi, ideo niſi Papa expreſsè deroget facultati electorum, non præſumitur voluiſſe præiudicare, ita Ioan. Monach. *in cap. generali, de electione in 6.* Cardin. *conſ. 103. col. 2.* & Ripa *lib. 2. reſponſ. cap. 23. num. 1. & cap. 33. num. 2.* Contrà verò res ſe habet in beneficiis collatiuis, nam ex ipſo ſolo collationis facto cenſetur derogatum facultati Ordinario conceſſæ, vt ferunt Calderinus *conſ. 7. verſ. & ad prædicta, tit. de prebendis,* & Decius *conſ. 224. num. 6.* 22.

Nihilominus ſi Papa, & Ordinarius in eadem die, ille Romæ, hic autem in ſua Diœceſi conferant idem beneficium, prouiſus ab Ordinario, ſi fuerit in poſſeſſione, præfertur prouiſo à Summo Pontifice. conſtat ex *cap. ſi à Sede Apoſtolica, de prebendis in 6.* vbi fauetur poſſeſſori, & reo, *§. commodum, Inſtit. de interdicto.* Facit enim poſſeſſio, quòd collatio præſumatur anterior, Caputaquenſ. *deciſ. 47. p. 2. & deciſ. 236 p. 3.* Maſcardus *de probat. concluſ. 314. num. 4.* & Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus num. 297.* Item, quia ex poſſeſſione beneficij, præſumitur dominium, Menoch. *de præſumpt lib. 6. præſumpt. 63. ex num. 11.* quod intelligitur quando titulus incidenter deducitur. Bartol. *in leg. quidam in ſuo, num. 4. ff. de condit. inſtitut.* Abbas *in cap. cùm ad Sedem, num. 20. de. reſt. ſpoliat.* 23.

Quòd ſi quis ſit prouiſus à Papa, & alter ab Ordinario, & non appareat de prioritate, neuterque ſit in poſſeſſione, præfertur prouiſus à Pontifice, propter auctoritatem concedentis, vt ſcribentes *in d. cap. ſi à Sede Apoſtolica.* Cotta *in memorabilibus, verb. hora.* Riccius *in collect. deciſ. p. 4. collect. 1442.* Maſcard. *de probat. concluſ. 314.* Contra verò ſi in collatione Pontificis poſita fuerit 24.

hora,

hora, multo clariùs præferetur prouiſus à Papa; ſecus ſi non habuerit horam, & appoſita fuerit in collatione Ordinarij, tunc præferetur Ordinarij collatio. Petrus Barboſa *in l. 1. parte 2. num. 10. ff. ſoluto matrimonio.* Gomez *l. 45. Tauri num.* 148. Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſoribus num.* 299. argumento teſtamenti, de cuius poſteritate conſtat per horam, vel momentum, quia illud debet præualere, gloſſ. ſingularis *in l. ſi ex pluribus ff. de ſolut.* vbi habetur, quòd quotieſcunque priuilegium conſiderari debet ex anterioritate, vel poſterioritate temporis, ſatis eſt ſi probetur anterioritas, vel poſteritas temporis per ſolam horam, vel momentum. Bartol. & alij communiter *in d. l. ſi ex pluribus,* & Baldus *in l. Imperator la 1. ff. de ſtatu hominis, col.* 3. Si autem non conſtat de poſterioritate duorum teſtamentorum ſecundùm magis communem neutrum teſtamentum valet, & inſtituti in vtroque teſtamento non admittentur, ſed locus erit ſucceſſioni ab inteſtato. Contrà verò in noſtro caſu in quo dicimus, ſi non appareat de prioritate inter vtrunque prouiſum, præferendum eſſe impetrantem à Papa propter prærogatiuam concedentis, facit Tiraquel *de retractu lignag. §. 11. gloſſ. 1. num. 10. & de iure primogen. quæſt. 17. opin. 11. num.* 3. vbi hac de re aliqua tangit.

25. Quod attinet ad diſpenſationem ſuper pluralitate beneficiorum, dicendum eſt ſolum Pontificem diſpenſare poſſe ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum, Canonicatuum, ac beneficiorum curatorum, gloſſ. *verb. per Sedem, in cap. de multa, de præbendis, & verb. abſque diſpenſatione, in cap. 1. de conſuetudine lib. 6.* Garcia *de beneficiis part. 11. cap. 5. num.* 337. Mandoſ. *de ſignatur. gratia, tit. de diſp. ad plura, verſ. aut loquimur.* P. Ledeſma *in ſumma 2. p. tract. 7. cap. 1. 9. & 11. concluſione,* & Doctores communiter, Auguſtinus Barboſ. *de offic. & poteſt Epiſcopi. allegat. 62. n.* 18. vbi addit ex ſacra Congregatione Canonicum ſine Apoſtolica diſpenſatione obtinentem dignitatem perdere Canonicatum, quam declarationem Sacræ Congregationis refert Garcia *d. cap. 5. num.* 244. & tenuit Rota Romana apud Seraphin. *deciſ.* 1298. ſequitur Armendar. *in additionibus ad recopil legum Nauarræ lib. 4. tit. 7. de beneficiis incompatib. num* 24.

26. Poſſe tamen diſpenſare Epiſcopum, vt quis habeat in eadem Eccleſia cum Canonicatu, & præbenda dignitatem, officium, vel perſonatum, volunt Ioan. Andreas *in cap. litteras de conceſſione præbendæ,* & ſcribentes *in cap. cùm Eccleſia, de præbendis lib. 6. & in cap. ſi is cui, eodem titulo,* ſequitur Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſatione ratione ætatis, in verſ. in Cathedralibus,* Gambarus *de officio Legati lib. 5. tit. an Legatus poſſit plura beneficia vni conferre, à n.* 98. Duaren. *de bénefic. lib. 8. c. 4. &* Hoieda *2. p. cap. vltimo, à num.* 16. aſſerentes poſſe Epiſcopum ex cauſa neceſſitatis, ſeu vtilitatis Eccleſiæ diſpenſare circa pluralitatem beneficiorum, curatorem, ſeu dignitatum, quod idem tribuunt Legato. Confirmatur, quia ex cauſa neceſſitatis, ſeu vtilitatis magnæ poteſt Epiſcopus diſpenſare contra ius Canonicum, & contra Concilium: idem Abbas *in cap. at ſi Clerici §. de adulteriis, de iudiciis;* Felin. *in cap. 1. de conſtitutionibus, num.* 49. *& in cap. 1 de ſponſalibus num.* 5. Tiraquel. *de pœnis, in præfat. num.* 31. Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 40. num. 3. & lib. 7. diſp. 7. num. 6. & lib. 8. diſp. 5. num.* 1.

Contrarium tamen eſt certum, & in praxi ſequendum, ex Dominic. *in c. Sanctorum 70. diſtinct.* docente nullum inferiorem à Papa poſſe diſpenſare non ſolùm in eadem Eccleſia, ſed etiam neque in diuerſis ſuper pluralitate præbendarum, quam partem teſtatur de communi, & ſeruari in Curia, ex ea ratione, quia hæc retentio dignitatis, officij, vel perſonatuum cum Canonicatu, vel præbēda eſt prohibita per *c. quia nonnulli, de clericis nō reſidentibus,* vbi fit mentio de Concilio Generali. Item eſt prohibita per ius commune, de quo *in d. cap. Sanctorum.* Atqui certi iuris eſt nullum inferiorem, etiam ſi fuerit Legatus, vel Delegatus, poſſe diſpenſare contra Concilium Generale, nec contra ius commune, niſi de mandato ſpeciali, vt *in cap. at ſi clerici §. de adulteriis, de iudiciis, & in Clementina, Ne Romani;* ergo ſolus Papa diſpenſare poteſt in noſtro caſu propoſito, quem ſequitur gloſſa *in d. cap. Sanctorum 60. diſt.* Imola *in d. cap. de multa, de præbendis.* Ioan. de Lignano *in Clementina gratia, de reſcriptis,* & alij quos ſequitur Hoieda *1. p. cap. 11. num. 4. verſ. contrarium tamen, & 2. p. cap. vltimo, num. 17. 18. cum ſequentibus.* 27.

Aliqui tamen hoc limitant ex conſuetudine introduci poſſe, vt quis habeat dignitatem cum Canonicatu in eadem Eccleſia ſine diſpenſatione, vt in vna Valentina 1593. Congregatio cenſuit per hæc verba, ibi: *Conſuetudini permittenti quòd in eadem Eccleſia dignitates cum præbendis, Canonicatibusve teneatur,* non eſt derogatum à Sacro Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap.* 19. quod probat Azor. *2. p. lib. 3. c. 12. quæſ. 18. & lib. 6. c. 11. quæſ. 1. & c. 13. quæſ.* 6. Garcia *p. 11. c. 5. n. 246. & ſequentib.* vbi concludit poſſe id fieri ex conſuetudine, vt decentiùs dignitates ſuſtententur, quod non habet locum in Canonico pœnitentiario, ex declaratione ſacræ Congregationis, quam refert idem Garcia *numer.* 149. 28.

Secluſa verò conſuetudine non poteſt haberi dignitas etiam ſine præbenda ſub eodem tecto ſine diſpenſatione, vt tenet Rota in vna Lucana beneficij. 4. Nouemb. 1579. coram Illuſtriſſimo Cardinali Seraphino, quæ habetur in deciſionibus illius impreſſis *deciſ.* 420. vbi dicitur eſſe ſurreptitiam diſpenſationem de retinendo Archi-Presbyteratum, ſuppreſſa mentione cum Canonicatu de præbenda, ſi præbendæ ſint incompatibiles. Requiritur enim fieri mētio de præbenda cùm retinetur Archipresbyteratus cum Canonicatu. Quòd ſi contingat haberi ab vno, & eodem duos ſimul Canonicatus ſine diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & vltra, vtroque ipſo iure eſt priuatus, nec poteſt tueri poſſeſſionem per regulam de triennali, quia præſumpta diſpenſatio, in qua nititur regula de triennali, non habet locum contra decreta Concilij *ſeſſ. 7. c. 4. & ſeſſ. 24. cap. 17. & ſeſſ. 25. de reformat. c.* 15. Garcia *p. 11. cap. 5. n.* 379. *& num.* 381. vbi refert declarationem Sacræ Congregationis, quæ ſic habet: *An is qui duos Canonicatus ſimul abſque diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & vltra detinet, vtroque ipſo iure excidat in vim d. Decretorum Concilij Tridentini? Congregatio iudicauit, ſi duos huiuſmodi Canonicatus ſimul retinere perrexerit, vtroque eſſe ipſo iure priuatum, ex decreto Concilij Tridentini. An vtriuſque Canonicatus poſſeſſionem tueri, & defendere valeat poſſeſſor. ex regul. de triem: Congregatio reſpondit vtique non poſſe.* 29.

Epiſcopus autem non poteſt diſpenſare cum aliquo, 30.

aliquo, vt habet duo ſimplicia beneficia vniformia, vel ſimilia in eadem Eccleſia, ex *gloſſ. vltima, in Clementina final. de prabendis*, Abbas *in c. literas num. 3. & 6. de conceſſione prabenda*, Selua *de beneficiis, 4.p.queſt.7.caſu* 171. Quintana Duennas *lib.4 Eccleſiaſticor.num.*131. Azor. 2 *p.lib.3.cap.* 50.*quaſ.6.& lib.6.cap.*11.*quaſ.4. & cap.*12.*quaſ.*6. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.3.queſt.1.num.*123. addens *num.*124. non valere conſuetudinem, vt quis obtineat plura beneficia in eadem Eccleſia, prout teſtatur Lambertinus *de iure patronatus lib. 2. iit 1. p. art. 15. in 6. queſt. principali*, Hoieda *de incompat.benefic.p.1.cap.20.num.3.*

31. Et quamuis praxis Epiſcopal. *part. 1. verb.beneficia*, §.7.*concl.*6. cui videtur accedere Peres de Lara *de anniuerſ.& Capellan.lib.2.cap.7.num.*13. dicat ex decreto Concilij *ſeſſ.24. cap.17. de reform.* hodie poſſe vnum habere duo beneficia vniformia in eadem Eccleſia, modò ſint ſimplicia, & non requirentia reſidentiam perſonalem, & non ſufficientia, fallitur tamen, & ſine fundamento loquitur, eo quòd Concilium nihil in eo loco innouat, nec diſponit: vnde diſpenſatus ad duo beneficia, non cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat in eadem Eccleſia, etiam ſi ſint ſimplicia, niſi in diſpenſatione expreſsè dicatur, quòd illa habeat in eadem Eccleſia. Nam iura abhorrent ſub eodem tecto aliquem duo beneficia retinere, vt poſt alios Staphil. *de litteris grat. tit. de diſpenſat. ratione atatis, §. incompatibilia, & §. ſi ſunt ſub eadem tecto*, etiam ſi in diſpenſatione contineatur, clauſul. *motu proprio*, vt latè diſputat Hoieda *p. 1. c. 20. num.*13. quoniam clauſula *motu proprio*, non aufert defectum intentionis: at Papa cùm diſpenſat cum aliquo, vt poſſit habere duo beneficia, non diſpenſat, vt ea habere poſſit ſub eodem tecto. Ergo clauſula *motu proprio*, non tollit hunc defectum, nec ſupplet, cùm non operetur contra præſumptam, & veriſimilem voluntatem concedentis. Ita Anton. de Butrio *in cap cum noſtris, col. 6.* & *ibi* Abbas *num. 19. de conceſſ. prabenda.* Felin. *in cap. ad aures. col. 7. verſ. quintus caſus, de reſcriptis*, Ioan. de Selua *in tract. de beneficiis in 3. p. queſt. 12. in verſ. quintus caſus*, Gigas *de penſionibus queſt. 29. num.5. & queſt. 9. n.* 6. quia ſi voluiſſet, vt diſpenſatus ad plura beneficia ea poſſet obtinere in eadem Eccleſia, id declararet, vt ſæpe fieri mos eſt, ſed quia non declarauit, ideo præſumitur noluiſſe diſpenſare, vt illa habeat in eadem Eccleſia, quia id expreſſiſſet, ſi voluiſſet.

32. Similiter Epiſcopus non poteſt conferre duo beneficia ſimplicia eidem clerico, ſi vnum illorum ſefficiat ad vitam illius commodè ſuſtentandam, nec vltra duo beneficia, quamuis illa eidem non ſufficiant ad ſuſtentationem, quæ ſententia eſt vera, neque poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt quis habeat duo beneficia ſimplicia ſufficientia, tradunt Quintana Duennas *d.lib.4. num.*131. Leſſius *de iuſtitia, lib.2. cap.34.num.*146. Azor. 2.*p.lib.3. cap. 7. quaſ.4. & lib.6. cap. 2. quaſ.* 6. & conſtat ex declarationibus, de quibus meminit Garcia *de beneficiis d. cap.5. num.*310. quarum prima ſic ait ad Epiſcopum Segouienſem. *Epiſcopus habenti vnum ſimplex beneficium, quod non ſufficiat ad eius ſuſtentationem, poteſt aliud ſimile conferre abſque diſpenſatione Apoſtolica. Sed non poteſt plura ſimplicia vſque ad ſufficientem eius ſuſtentationem Apoſtolicam.* Secunda ſic habet: *Epiſcopus poteſt conferre ſecundum beneficium, ſi primum non ſufficit ad ſuſtentationem; ſed ſi duo non ſufficerent, non poſſet conferre tertium abſque diſpenſatione Apoſtolica.* Tertia, *vltra duo beneficia ſimplicia Epiſcopus vni conferre non poteſt.* Auguſtinus Barboſa cum multis *in remiſſionibus ad Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. c.17. à numero primo vſque ad numerum vndecimum*, vbi in verbo, *neminem oportere in duabus Eccleſiis conſcribi*, adiungit ex Sacra Congregatione, hoc non habere locum in penſionibus; quia Epiſcopus poteſt conferre habenti penſiones Eccleſiaſticas beneficium, quia penſiones non inducunt incompatibilitatem aliquam cum beneficiis. quamuis ſufficiant ipſa ad commodam ſuſtentationem. Imola *in Clementina gratia n.* 10. *de reſcriptis.* Gigas *de penſionibus queſt.* 42. Gonzales *de menſibus gloſſ.5. §. 5. num.* 14. Garcia *d. c. 5. part.11. num.*310. *in fine, verſ. quarto*, & Hoieda *de incompatib.2.p.cap.7.num.*1. & per totum.

Sed quid dicendum de beneficiis difformibus
ſub eodem tecto. Reſponde ex ſacta Congrega- 33.
tione, cuius meminit Garcia *d.p.11.c.5.num* 243. duo beneficia difformia eſſe incompatibilia in eadem Eccleſia, quod videtur colligi *ex cap.4. ſeſſ. 7. de reformatione*, vbi Concilium videtur abſolutè prohibere retentionem beneficiorum, quomodolibet incompatibilium, per textum *ibi, plura curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica.* Quare Capellania cui adiunctum eſt onus ſeruiendi in Choro, obtineri non poteſt cum Canonicatu per decretum Concilij *c. 17. ſeſſ.*24. non autem ſi haberet ſolùm ſimpliciter onus celebrandi Miſſam, niſi eſſent ſub eodem tecto, & tunc poteſt cum diſpenſatione Apoſtolica. Sic Sacra Congregatio *d. num.* 243. apud Garziam *part. 11. c. 5.*

Nihilominus oppoſitum cenſetur verius, quia
Concilium *in d. c. 4.* ſolùm inducit beneficiorum 34.
vacationem quomolibet incompatibilium; quando quis ea ſimul accipere, & retinere præſumpſerit contra tenorem ſacrorum Canonum, atque ita non abſolutè prohibet retentionem beneficiorũ incompatibilium in caſibus à iure permiſſis, in quibus Epiſcopus de iure diſpenſare valet, niſi ex alio cap. impediatur. Et ſic fuit reſolutum in vna Lucana beneficiorum coram D. Seraphino 4. Nouembr. 1579. per hæc verba: *Archipresbyteratum, cùm ſit dignitas etiam ſine prebenda, eſſe incompatibilem ſub eodem tecto cum Canonicatu*, &c. Et in vna Teleſina beneficij coram eodem vltima 1594. fuit dictum, diſpenſationem narratam ad retinendum plura ſub eodem tecto, iuſtificari etiam, quòd poſſint retineri ex diſpenſatione Ordinarij, ſi ſint difformia, quam ſententiam probat Nauar. *conſ.18.num.1. de prabendis*, & Azor 2.*p.lib.3. c.50.quaſ.6.& lib.6.c.11.quaſ.2. & 4. & c. 12.quaſ.6.& cap.13.queſ.*6. quamuis *d. lib.3.cap.7. quaſ.4.c.8 quaſ.6.cap.9.quaſ.3. & 6.& cap.10. quaſ.* 4 aſſerat, non poſſe Epiſcopum diſpenſare. Sed contrarium eſt tenendum ex declaratione ſacræ Congregationis, quam refert, ac ſequitur Garcia *d.cap.5.num.*377. his verbis: *Congregatio Concilij cenſuit Epiſcopum ex cauſa poſſe diſpenſare, vt quis poſſit obtinere duo beneficia difformia ſub eodem tecto, dummodo quodlibet per ſe non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem*, Auguſtinus Barboſ. *alleg.*62. *num.*17. cum aliis, & tradit Azor. *d.cap.*12. *quaſ.6. verſ. quares.*

Hoc tamen non procedit in requirentibus reſi- 35.
dentiam, nam hodie certum eſt ex Concilio Tridentini *cap.17. ſeſſ.*74. ibi, *dummodo vtrumque perſonalem*

ſonalem reſidentiam non requirat, contra quod Epiſcopi, ſeu Legati diſpenſare nequeunt. Felin. *in c. 1. de conſtit. num.* 49. ex gloſſ. communiter approbata *in c. dilectus, 1. verb. cum ſe facultas, de præbendis*, Duennas *regul.* 249. Zech. *de Republica Eccleſiaſtica cap. de beneficiatis, num. 4. verſ. notandum tertiò*, & Azor. 2. *p. lib.* 3. *c.* 8. *quæſ.* 6. *c.* 9. *quæſ.* 3. & 6. *c.* 10. *quæſ.* 4. *c.* 11. *quæſ.* 23. Barboſ. *in remiſſionibus ad Concilium ſeſſ.* 24. *c.* 17. *n.* 6. & *n.* 10. *verſ. quod Epiſcopus.*

36. Notandum tamen eſt de ſtylo Curiæ, ſi duo beneficia non ſint ſufficientia ad ſuſtentationem prouiſi, poſſe illum obtinere plura alia beneficia, quæ non requirant reſidentiam; ita Cened. *collect.* 150. *num.* 2. Peres de Lara *de Anniuerſar. & Capellaniis lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 12. Lap. *allegat.* 25. & *allegat* 116. & 117. Nauarrus *in manuali cap.* 25. *num.* 125. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 141. quam opinionem tuetur Hoieda 2. *p. cap.* 1. *de incompatib. num.* 1. & *num.* 15. vbi *num.* 36. addit eſſe communiter receptum de ſtylo etiam poſt publicationem Concilij Tridentini. Probatur, quia Pius Quartus, & Pius Quintus, & Gregorius decimus tertius, & Sixtus Quintus ſæpe plura beneficia ſimplicia conceſſerunt vni reſidentiam non requirentia, teſte Flaminio *vbi proximè d. num.* 141. Quin etiam diſpenſatio ad plura beneficia ex curſu ſaltem decem annorum in dubio præſumitur, quando allegatur ab eo pro quo diſpenſatio præſumitur, Flaminius *de reſignatione lib.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 74. Aloyſ. Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 701. *in* 1. *editione*, & *reſolut.* 593. *in* 2. *editione*, vbi ait in ſacra Rota ita fuiſſe deciſum: confirmatur ex eo, quòd præſumptio diſpenſationis, & iuſtitiæ tituli ex lapſu decennij præſumitur etiam in merè profanis. *l. qui in aliena. ff. de acquir. hered. l. ſi filius familias C. de petit. hered.* cum aliis, vt per Tiraquel. *de præſcriptionibus, ſecunda illatione.* Quod procedit in penſionibus etiam in quibus diſpenſationem præſumi ex lapſu decennij tradit Rota in vna Farſen. penſionis coram Illuſtriſſimo Cardin. Aldobrandino anno de 1581. quæ diſpenſatio præſumitur etiam in omni materia ex lexu decem annorum, Felin. *conſ.* 2. *numer.* 32. Anchaſanus *conſ.* 117. & Sarn. *de trienniali quæſt.* 20.

Quam habeat poteſtatem Pontif. Max. in beneficiis incompatibilibus, & quæ ſint illa?

§. II.

EPITOME.

37. 38. *Beneficiorum incompatibilitas in vna perſona eſt reprobata, & quot modis inducatur?*
39. *Epiſcopus non poteſt plures dignitates, perſonatus, officia, vel beneficia curata vni conferre.*
40. 41. *Papa an poſſit vni concedere ſine cauſa plura beneficia eſt aliquorum; ſed oppoſitum eſt probabilius.*
42. 43. 44. *Cauſa ob quas poſſit Papa pluralitem beneficiorum concedere.*
45. *Diſpenſatum ad plura beneficia ſine cauſa eſſe tutum in conſcientia aliqui affirmant.*
46. 47. & 48. *Sed oppoſitum eſt verius.*
49. *Papa poteſt diſpenſare in omnibus iuris ſcripti, non tamen iuris naturalis, & diuini.*
50. *Papatus eſt beneficium inſtitutum de iure diuino; item Epiſcopatus.*
51. 52. *Beneficia incompatibilia, quæ egent diſpenſatione, quænam ſint?*
53. *Beneficium curatum habens, ſi ſecundum obtineat, an perdat ipſo iure primum?*
54. 55. 56. *Beneficium primum perditur per poſſeſſionem pacificam ſecundi; & quæ ſit poſſeſſio pacifica?*
57. 58. *Pœnæ, quas incurrunt obtinentes ſecundum beneficium curatum, non dimiſſo primo quæ ſint?*
59. 60. *Epiſcopatum obtinens poſt adeptam poſſeſſionem, vel poſt tempus ad petendam conſecrationem finitum, eſt ipſo iure priuatus, & beneficia poſſunt conferri.*
61. *Nec poſſe renunciare in fauorem.*
62. *Beneficia Epiſcopi priora non vacant per permutationem vnius Epiſcopatus cum altero.*
63. *Papa per aſſumptionem ad eam dignitatem beneficia priora amittit.*
64. *Papa poteſt incompatibilia beneficia de iure ſub eodem tecto vni Clerico conferre.*
65. *Beneficia incompatibilia ſunt duæ Cathredales, duæ Parochiales, duæ dignitates, duo Epiſcopatus.*
66. 67. *Incompatibiles ſunt duæ Abbatiæ, duo Monaſteria, & ideo beneficia promoti ad Abbatiam vacant poſt poſſeſſionem.*
68. *Vicariæ duæ habentes curam animarum, ſunt incompatibiles, niſi ſint ad inuicem vnita.*
69. *Vnita beneficia conuertuntur in naturam rei, cui vniuntur, nec requiritur mentio beneficij vniti.*
70. 71. *Decanatus, & Archidiaconatus, vel Archipresbyteratus ſunt incompatibiles, item dignitas cum Canonicatu.*
72. *Perſonatus cum Canonicatu, ſiue in eadem Eccleſia, ſiue in diuerſis, ſunt incompatibiles, & quid ſit perſonatus?*
73. *Perſonatus eſt incompatibilis cum beneficio curato; & vacat per adeptionem curati.*
74. 75. *Incompatibiles ex Concilio Tridentino ſunt omnes Canonicatus, & Portiones Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, & reliqua beneficia requirentia reſidentiam.*

ANTEQVAM ad propoſitam tituli quæſtionem reſpondeatur breuiter, quo ad præſens inſtitutum, incompatibilitas eſt in vna perſona beneficiorum Eccleſiaſticorũ concurſus a iure ex cauſa reprobatus: vnde poteſt contingere concurſus beneficiorum in aliqua perſona, quæ ſint compatibilia ex permiſſione ipſius iuris. Atque ita incompatibilitas poteſt induci duplici modo. Primò quando beneficia ea ſunt, quæ ſimul haberi non poſſunt: & primum beneficium per aſſecutionem ſecundi vacat ipſo iure. Secundò quando beneficia ita ſe habent, vt ſimul retineri non poſſint licitè, quamuis primum beneficium primo loco aſſecutum, non vacat ipſo iure per aſſecutionem ſecundi. Exemplum prioris incompatibilitatis cernitur in beneficiis curatis, & dignitatibus, ac perſonatibus: poſterioris autem in aliis beneficiis incompatibilibus, nempe in beneficio curato cum Canonicatu, & in duobus ſimplicibus requirentibus reſidentiam: tunc enim per adeptionem ſecundi beneficij non vacat primum ipſo iure, ſed datur electio obtinenti, vt retineat quod voluerit, & alterum relinquat, Lapus *allegatione* 116. Abbas *in cap. final. num.* 6. *de* 37.

clericis

clericis non reſidentibus, Franch. *in c.* 1. *de conſuetudine in* 6. *num.* 7. Coſmas *in pragmat. ſanction. tit. de collat. §. ſequuntur qualificationes*, Gregorius Lopez *in l.* 3. *tit.* 16. *p.* 1. *verb. de ſeruirle*, Hoieda *de incompatibilitate. p.* 1. *c.* 17. *num.* 40. *verſ. his tamen non obſtantibus*, cum aliis, quos referens ſequitur Flaminius *lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 132. *cum ſequentibus*, & Garcia *de beneficiis*, *p.* 11. *cap.* 5. *num.* 65.

38. Inducitur item tertio modo incompatibilitas ex conditione, nimirum ſub eodem tecto, hoc eſt, beneficia, quæ ſimul in eadem Eccleſia haberi non poſſunt. *cap. litteras*, *de conceſſione prebenda.* gloſſ. *ibi*, *& in Clement. gratia, de reſcriptis.* Quarto modo inducitur incompatibilitas beneficiorum ex parte perſonæ, quæ non poteſt habere plura beneficia ſimul, videlicet Monachus, vel Religioſus, conſtat ex *cap. cùm ſingula*, *de prebendis in* 6. Azor. *p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *verſ. ac vt ſingula*, *ad finem*: ſicut dicitur beneficium incompatibile in eo, qui caret ſcientia, quia illiteratus promoueri non poteſt ad Ordinem, ſeu beneficium, text. *in cap. final. de ætate, & qualitate.* Speculator *in tit. de diſpenſat. §. iuxta*, *in verſ. quod.* Eſt enim indiſpenſabilis, Innocent. *in cap. dilectus, de temporibus ordinationum*, quia litteratura requiritur de iure diuino, teſte Turrecrem. *in cap. ſi in laicis diſt.* 38. nec valet diſpenſatio, Felin. *in cap. inquiſitionis*, *de ſenten. excommunicationis*, & Bernardus Diaz *in practic. criminali Canonica*, *in verſ. illitterati*, *& in pract. Canonica in verb. officialis in c.* 2. His poſitis,

39. Dico primò Epiſcopum non poſſe plures dignitates, perſonatus, officia, vel beneficia curam animarum habentia vni, eidemque conferre, non ſolùm in eadem Eccleſia, ſed neque in diuerſis; quia hanc facultatem ſibi Pontifex Max. reſeruauit, prout habetur *in c. de multa*, *de prebendis*; neque contraria conſuetudo permittitur, *c.* 1. *de conſuetudine in* 6. Ratio, quia Epiſcopus nequit laxare ius commune, niſi ex cauſis ipſi à iure conceſſis, & conſtat ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 17. *c. ſingula diſt.* 89. per textum *ibi*: Vni quantumlibet exercitatæ perſonæ, quoniam vix dignè quis poteſt vnum officium exercere, Archidiaconus *ibi*, & Caſſanæus *in Catalogo gloriæ Mundi*, 1. *p. conſideratione* 61. vbi tradit in ciuilibus officiis hominem contentum eſſe debere officio vno, nec duo poſſe tenere, text. *in l.* 1. *Cod. quemadmodum ciuilia munera inducuntur, lib.* 10. & habetur *in l. quiſquis*, *C. de cohortalibus*, *& principibus lib.* 12. vbi Bartol. ſentit duo etiam officia non poſſe haberi licitè, & Iacobus Rebuff. *in d. l.* 1. *C. quemadmodum ciuilia munera*, *& in l. æterna*, *C. de murilegulis*; ſicut nec duas militias, *l. his quidam*, *§ in poſtremo. C. qui militare non poſſunt*, *lib.* 12. Lucas de Penna *in l.* 1. *C. de primicerio lib.* 12. & Azeued. *lib.* 4. *tit.* 25. *l.* 19. *noua recop. n.* 3. Nec etiam duos honores. *l. libertus. §. præſcriptus ad munera*, *& l. final. C. de aſſeſſoribus*, *& l. quiſquis*, *C. de proximis ſacrorum ſcriniorum lib.* 12. Atque ita quod non addmittitur in officiis ciuilibus ſine facultate Regis, multo minus eſt admittendum in Epiſcopis ſine facultate Summi Pontificis, niſi in caſibus à iure conceſſis, Panorm. *in d. cap. de multa*, *& in cap. litteras*, *de conceſſione prebenda.* Ioann. Andr. Franch. & Gemin. *in cap.* 1. *de conſuetudine in* 6. Azor. *d. lib.* 6. *cap.* 12. *quæſ.* 6.

40. Quæres, an poſſit Summus Pontifex concedere pluralitatem beneficiorum? Innocentius *in cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu Monach.* credit validam eſſe collationem factam vni à Pontifice de duobus beneficiis, etiam curam animarum habentibus ſine cauſa, ſolo nutu, & voluntate ſua. Ratio, quia putat beneficiorum pluralitatem eſſe duntaxat prohibitam iure Pontificio. quod etiam opinatur Hoſtienſ. dum ait poſſe Papam ſolo nutu beneficium poſſeſſori auferre, & alteri conferre. Cæterùm, quamuis iure communi clerico non liceat duo, aut plura beneficia pariter aſſequi, etiam ſimplicia, & quæ non poſtulant aſſiduam beneficiarij præſidentiam, vel reſidentiam, quando vnum ſufficit ad decentem ſuſtentationem illius, vt vult gloſſ. *in cap. dudum*, 2. *in verb. retinere*, *de elect.* Hoſtienſ. *in cap. ſuper inordinat. de prebendis*, & Panor. *in cap. extirpandæ. § qui verò, de prebendis, num.* 34. Syluest. *beneficium.* 4. *n.* 2. & alij.

Dicendum tamen eſt pluralitatem non ſolùm eſſe prohibitam iure Canonico, vt probatum eſt, 41.
ſed etiam iure naturali, vbi vnum beneficium clerico ſufficit: pugnat enim cum recta ratione, vt vnus duplici ſtipendio cumuletur, & duorum alimenta, ac præmia conſequatur; cum beneficia fuerint inſtituta tamquam ſtipendia, & ſubſidia clericorum, & ad ſeruitia Eccleſiarum, quæ defraudantur illis, quando vnus, & idem præeſt in duabus Eccleſiis, quæ plures clericos ad cultum diuinum exigit, & vnus non ſufficit in cultu diuino, qui minuitur ob inopiam miniſtrorum. Ideo quando vnum beneficium ſufficiat vni Clerico commodè ad victum, ius naturale prohibet, ne alterum ſimul eidem conferatur. Quare Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 17. *de reformatione*, decreuit, vt deinceps vnum tantùm beneficium Eccleſiaſticum in ſingulos conferatur: quod ſi non ſufficiat ad vitam Clerici honeſtè ſuſtentandam, aliud ſufficiens ſimplex conferatur, dùmodo vtriuſque reſidentiam perſonalem non requirat, quia quando non ſufficit, naturali iure beneficium non cenſetur, eo quòd tenue beneficium pro nihilo habetur. Secus iure canonico, quoniam exiguum beneficium pro beneficio reputatur, Azor. 2. *p. lib.* 6. *c.* 10. *pag.* 101. *verſ. obiicies*, *& c.* 12. *in principio*, *verſ.* 2. *quæritur*, *& pag.* 1037. *verſ. certè negari non poteſt*, *& verſ. ego tamen non video*; vbi probat ius naturale in his quoque beneficiis reprobare pluralitatem, & ex conſequenti non poſſe à Summo Pontifice plura beneficia ſine cauſa concedi; ex cauſa tamen etiam, quæ iuris ſunt naturalis, & diuini, & declarare, & relaxare poteſt, Azor. *d. c.* 12. *q.* 1. *& q.* 7.

Quotuplex autem ſit cauſa, ob quam Pontifex poſſit vni plura conferre beneficia, ad duo 42.
capita præcipuè reuocari poteſt, nimirum iuſta neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ, de quibus P. Comitolus *lib.* 1. *reſponſ. moral. quæſt.* 73. vltra quas numerantur aliæ cauſæ, quæ mouent Pontificem ad faciliùs diſpenſandum in pluralitate beneficiorum, quarum meminit D. Antonin. *in* 3. *p. tit.* 14. *cap.* 1. *§.* 6. Syluest. *in verb. beneficium* 4. *numer.* 3. Sotus *de iuſtitia*, *& iure*, *quæſt.* 7. *art.* 3. Adrian. *in* 4. *diſp. de reſtitut. quæſt. quia in præmiſſis. §. in hac quæſtione.* Gabriel *in* 4. *diſt.* 5. *quæſt.* 8. *art.* 3. *dub.* 2. *notab.* 3. *littera* O. Prima eſt conditio perſonæ, nobilitas, fama, litterarum ſcientia, vt vult Innocentius, atque ita diſpenſari poteſt per Sedem Apoſtolicam cum Nobilibus circa pluralitatem beneficiorum. Aloyſ. Riccius *in praxi aurea reſol.* 446. *num.* 7. 7. Menoch. *conſ.* 321. *num.* 10. quæ quidem nobilitas in materia beneficiali conſideratur, quamuis ſolùm

ſolùm procedat ex parte matris. Azeued. *l. 19. tit. 3. lib. 1 noua recopil.* Cened. *ad Decretales collect.* 150. *num.* 7. Hoieda *de incompatib. 1 p. cap. 19 num. 23. &* 24. vbi vult ad conſiderandam beneficij ſufficientiam rationem eſſe habendam nobilitatis, vt congrua ſuſtentatio iudicetur, per textum *in cap. non coguntur 41. diſt.* & ita voluit Bald. *in l. 1. in principio, C. quod cum eo,* quia qualitas alimentorum debetur ex perſonæ qualitate, ex Panor. *in cap. cùm omnes, num. 9. de conſtit.* per textum *in l. cùm alimenta, ff. de aliment. & cibar. legat.* Hoieda ſuprà *num.* 32. Nobilis autem hoc loco, vt quis dicatur, ſatis eſt quòd communis hominum æſtimatio illum nobilem reputet. Menoch. *de arbitrariis caſu.* 670. *num.* 40. *& de præſumpt. lib. 6. præſ.* 60. Gutier. *practic. lib. 4. quæſt.* 17. *num.* 5. & Maſcard. *de probat. præſ. concluſ.* 1094. *num.* 8.

43. Secunda cauſa quæ mouet concedentem ad faciliùs diſpenſandum in beneficiis, eſt litterarum ſcientia. Ratio, quia Eccleſia amat ſapientes, *cap. Epiſcopus* 41. *diſt.* Marcus Anton. Genuen. *in praxi quæſt.* 621. ſicut enim ſcientia eſt nutrix virtutum, *cap. præſentium, 1. quæſt. 5.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. quæſt. 91. num.* 20. ideo litterati ratione ſcientiæ præſumuntur abhorrere vitia. *cap. cùm à iuuentute, §. quis præterea, de præſumptionibus*; & ignorantes præſumuntur vitiis addicti ex ignorantia, quæ eſt mater omnium errorum, *cap. ignorantia, cap. ſi in laicis 38. diſt. cap. niſi cùm pridem, §. pro defectu, de renunciatione.* Cùm ergo ſapientibus faueat Eccleſia, multaque priuilegia illis indulgeat, Carol. de Graſſ. *in tract. de effect. cleric. in præiudio num.* 89. iure optimo cum litteratis diſpenſari debet per Sedem Apoſtolicam circa beneficiorum pluralitatem. Rebuff. *in praxi benef. tit. de diſpenſat, ad plura beneficia à num. 43. & de priuileg. Schol. priuileg.* 39. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 446 *num.* 1. Gambar. *de officio Legat. lib.* 5. an Legatus poſſit plura beneficia vni conferre, *num.* 137. Vaſquius *Illuſtr. cap. 25. num.* 31. fauet ignobili virtute prædito, illumque præfert nobili vitioſo. Sed Gonzales *gloſſ. 4. de menſibus,* in ſpecie ait cum viris litteratis diſpenſandum eſſe ad beneficiorum pluralitatem, *num. 26. & num.* 27. quia litteratæ perſonæ comparantur Nobilibus, & ſublimibus. Abbas *in d. cap. de multa, de præbendis, num.* 5. Innoc. *in cap. iam dudum, ad finem, eodem tit.* ſunt enim ſicut ſtellæ Eccleſiæ, *cap. ſuper ſpecula, de Magiſtr.* Ideo ſunt extollendi ad pluralitatem beneficiorum, & honorandi non ſolùm verbo, ſed etiam facto. Rolan. *conſ. 47 num. 77. vol.* 1. neque Orbis regi poteſt ſine litteris, *Auth. Habita, ne fil. pro patre, cap. cùm ex eo, de elect. in 6.* vbi Eccleſia vniuerſalis valde eget viris litteratis, vt illius regimen proſperè procedat.

44. Tertia cauſa eſt beneficium eſſe tenue, nec ſumptus ſuppeditat ſuo poſſeſſori neceſſarios; tunc enim poteſt conferri alterum beneficium, ſeu præbenda ſufficiens. Concilium Trid. *ſeſſ. 24. cap.* 17. etiam ſi ſit difformis, & ſub eodem tecto: quòd autem beneficium dicatur ſufficiens, conſule Gonzales *gloſſ. 15. num.* 39. vbi conſulit ad id iudicandum opus eſſe conſiderare qualitates perſonarum, & locorum diuerſitates, & Flamin. *de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. à num.* 131. *ad numerum* 149. addens iudicis arbitrio relinquendum id, quod non eſt diffinitum à iure, *l. 1. ff. de iur. delib.* Papalia poſt Bald. *in l. 1. num. 45. ff. ſolut. matr.* Decius *in cap. ſedes, num. 7. de reſcriptis.* Menoch. *de arbitr. iudic. caſu* 716 *& caſu* 169. *num.* 14.

Difficultas tamen eſt, an diſpenſatus ad plura beneficia ſine cauſa ſit tutus in conſcientia? Affirmat Curt. iun. *conſ.* 75. quem refert & ſequitur Io. Baptiſta Villal. *tract. commun. opinion. littera D. num.* 74. Ratio, quia beneficia Eccleſiaſtica ſunt inſtituta, & ordinata, non à iure diuino ſed à iure poſitiuo, vt probatur *in cap.* 1. iuncta *gloſſ. 1. 13. quæſt.* 1. vbi habes Dionyſium Papam fuiſſe inuentorem, & diuiſorem Eccleſiarum parochialium. Confert textus *in cap. 2. de præbendis, lib. 6.* vbi dicitur Papam habere pleniſſimam poteſtatem in beneficiis, quod etiam dicitur *in cap. propoſuit, de conceſſione præbendæ.* Abbas *in cap. conſtitutus, num. 13. & de relig. domib. & in cap. extirpandæ, §. qui verò, num. 2. de præb.* Selua *de benefic. 1. p. quæſt. 4. num. 22. & 23.* Sed Papa poteſt diſpenſare in his quæ ſunt iuris poſitiui: ergo diſpenſatus ad plura beneficia ſimplicia, quorum vnum eſt ſufficiens, licitè poteſt ea retinere; ſequitur Menoch. *de præſumpt. quæſt. 10. num. 21. lib.* 2. 45.

Nihilominus oppoſitum eſt verius, nempe non eſſe tutum in foro conſcientiæ diſpenſatum ad plura beneficia, ſine cauſa tamen rationabili, ita Hoſtien. *in cap. dudum el 2. de elect.* quem ſequitur Ioann. Andreas *in cap. de multa, de præbendis.* Abbas *ibi num. 20. & in cap. extirpandæ citato, in §. qui verò, num. 43. de præbend.* & Anchor. *in cap. in cauſis in 3. notabili, de re iudicata,* atque ita fuiſſe iudicatum in Academia Pariſienſi, ſolemniter tradit Bertach. *in repert. in verb. diſpenſatio, in verſic. adde hic vnum ſingulariſſimum,* ſequitur Hoieda *de beneficiis, 2. p. c. vltimo num. 39 verſ. contrariam tamen ſententiam,* Couarr. *lib. 4. de ſponſal. 2. p. §. 6. num.* 8. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. num.* 129. & ex Theologis idem aſſerunt D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 97. & Caiet. *ibidem quæſt. 66. art.* 5. Sotus *lib. 1. de iuſtit. & iur. quæſt. 7. art.* 3. Angles *de reſtitut. quæſt. de reſtitutione facienda propter negligent. Eccleſiaſticor. art. 1. 2. difficultate, dubio* 3. Leſſius *lib. 2. c. 34. num.* 151. & Azor. *2. p. lib. 6. cap. 12. quæſ. 7. 8. & 11. & lib. 5. c. 3. quæſ.* 2. 46.

Ratio, quia beneficiorum pluralitas reſiſtit naturali rationi, quando vnum eſt ſufficiens, vt conſtat ex *cap. ad hæc, de præbendis,* ibi, *Illud* (inquit) *eſt rationi contrarium, vt vnus clericus in vna, vel diuerſis Eccleſiis plures dignitates, vel perſonatus obtineat: cùm ſingula officia aſſiduitatem exigant perſonarum.* Probatur etiam ex *c. ratio nulla, de præbendis,* per hæc verba: *Ratio nulla permittit, vt quod pro communi vtilitate datum eſſe cognoſcitur, propriis cuiuſque vſibus applicetur,* ergo ſine cauſa diſpenſatus à Summo Pontifice obtinendo plura beneficia non eſt tutus in conſcientia, quamuis in foro externo liber euadet, non tamen excuſabitur à ſententia D. Bernardi, cuius meminit D. Thom. *in quodlibeto nono in art.* 15. quæ ſic habet. *Qui,* inquit, *non vnus, ſed plures eſt in beneficiis, non vnus, ſed plures erit in ſuppliciis.* Quoniam quando vnum beneficium ſufficit ad congruam ſuſtentationem, habere plura ſimplicia ne dum repugnat iuri humano poſitiuo, ſed etiam iuri diuino; ac naturali, vt tradit Panor. quem refert, & ſequitur Sotus *lib. 1. de iuſtitia quæſt. 7. in art. 5. prope finem,* 47.

& ita tenendum eſt, non eſſe tutum in conſcientia habentem plura beneficia ſine cauſa, vt inquit etiam gloſſ. *in cap. non eſt, de voto, & voti redemptione*, & Manuel Soares *in lib. receptarum ſententiarum, in verb. diſpenſatio, num.* 81.

48. Nec obſtat poſſe Papam diſpenſare in iis quæ ſunt de iure poſitiuo, quia hoc intelligitur in iure merè poſitiuo, non tamen ſine cauſa contra ius poſitiuum lege diuina, ſeu naturali ratione fundatum: tunc enim requiritur iuſta & rationabilis cauſa, vt volunt Manuel Soares *ſuprà n.* 81. *&* 82. & Ripa *in cap. ſecundum, num.* 19. *de reſtit. ſpoliatorum*, vbi teſtatur de communi. Quando autem Papa diſpenſat contra ius merè humanum, & poſitiuum ſine cauſa, diſpenſatio tamen eſt valida, & omnes actus qui ex ea ſequuntur valent, & in hoc euentu vera eſt ſententia quæ tradit, quòd in Principe ſatis eſt pro ratione voluntas, vt declarat Bartol. *in l. relegati, ff. de pœnis.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit. num.* 6. Abbas *in d. cap. non eſt, de voto, & voti redempt. & in cap. quæ in Eccleſiarum num.* 17. dum probant in foro exteriori valere diſpenſationem, quamuis malè faciat diſpenſando contra ius humanum ſine cauſa Princeps, & qui diſpenſatione vtitur ſine cauſa obtenta. Quare reiicitur ſententia Fortunij Garcia exiſtimantis *in l. Gallus, in §. & quid ſi tantum, ff. de liberis, & poſth. col.* 135. diſpenſationem conceſſam ſine cauſa aduersùs ius humanum in foro interiori eſſe irritam, & nullius momenti; quod non eſt dicendum, quia etiam ſi Princeps peccet abſque cauſa diſpenſando in iure humano, valet tamen diſpenſatio, vide Couarr. *in lib. 4. de ſponſ. in 2. p. c. 6. §. 9. num.* 10.

Habebit tamen locum ſententia Fortunij, quando inferior à Principe habet facultatem diſpenſandi contra ius humanum, is enim ſi diſpenſet ſine cauſa, diſpenſatio eſt nulla, tam in vno, quàm in altero foro. Ripa *lib. 2. reſponſorum c.* 36. Baldus & Alexander *in l. filius à patre, ff. de liberis & poſthumis.* Couarr. *in 4. de ſponſ. in 2. p. in c. 6. §. 9. num.* 10.

49. Ad argumentum autem quod affirmat, Eccleſiaſtica beneficia eſſe inſtituta à iure poſitiuo, & ab eo ordinata, & Summum Pontificem liberè poſſe ordinare ad nutum, & ad tempus, & ſub conditione de illis diſponere? Reſponde quod attinet ad ea quæ ſcripti, & Canonici iuris ſunt, bene poſſe decernere, pro vt voluerit, & beneficia coniungere, diuidere, extinguere, augere, minuere, noua erigere, & ad nutum conferre, hæc, aut illa reſeruare, & mutare, & antequã vacent, dare: non tamen poſſe ſine iuſta cauſa alimenta miniſtris iure naturali, & diuino debita auferre, quia beneficium dicitur ius exigendi fructus ex rebus Eccleſiæ propter ſacrum miniſterium, quod ius percipiendi pro vt reſtringitur ad portionem fructuum ſimpliciter neceſſariam ad miniſtros Eccleſiæ decenter ſuſtentandos, dicitur eſſe beneficium diuini, & naturalis iuris, iuxta illud Chriſti Domini dicentis: *Dignus eſt operarius mercede ſua*; & iuxta illud Apoſtoli: *Qui Altari ſeruit, de Altari viuere debet.* Quando autem beneficium ſumitur pro iure percipiendi fructus neceſſariam portionem miniſtrorum excedentes, & victum, & alimenta ſuperantes: hoc modo beneficium Canonico tantùm iure eſt inſtitutum, & de illo poteſt diſponere Summus Pontifex, non tamen de portione iure naturali, & diuino miniſtris debita, ſine cauſa iuſta ſubtrahere, præſertim ſi non habent aliunde ſufficientem ſuſtentationem. Azor 2. *p. lib. 6. c. 1. verſ. primò quæritur, in principio, & in fine.*

Sunt tamen aliqua beneficia quæ quidem de 50.
iure diuino ſunt inſtituta, nam Papatus eſt beneficium Eccleſiaſticum, Selua *in tract. de beneficiis p. 1. quæſt. 2. n.* 35. Iacobatius *de Concilio lib. 10. c. 1. n.* 5. Hoieda *de incompat. p.* 1. *c.* 1. & tamen fuit à Deo inſtitutus, *Matth.* 16. Apoſt. 1. *ad Corinth.* 6 Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. n. 5. &* 24. idem Hoieda *in præfatione n. 5. verſ. quæ concluſio*, ſubdens Cardinalatum eſſe etiam de iure diuino, & non poſitiuo, vt *in c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi in §. rationibus*, pro vt vult Iacobat. *de Concil. in lib. 1. art.* 12. poſt Barbat. *in tractatu, de præſtantia Cardinalium in 1. p. in quæſt. 1. in principio, & in n.* 35. ſed de Cardinalatu diſputatio de Cardinalibus infrà; eſſeque beneficium Eccleſiaſticum Cardinalatum, referunt Selua *de beneficiis p. 1. quæſt. 2. num.* 35. Hoieda *p. 1. in præfatione num. 59. verſ. 2. declaratur*, & Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num.* 33.

Similiter Epiſcopatus eſt inſtitutus de iure diuino, quia ſucceſſerunt Epiſcopi in locum Apoſtolorum, conſtat ex *cap. in nouo*, ibi, *ſucceſſerunt Epiſcopi, diſt.* 21. & tradunt Gregorius Lopez *part. 1. tit. 5. l. 1. gloſſa 3. & l. 17. gloſſ.* 2. & Duenn. *regul. 2. verſ. fallit in dignitate*, dicentes Epiſcopatum eſſe de iure diuino. Et quamuis *in d. cap. in nouo*, dicatur Epiſcopos eſſe ſucceſſores Apoſtolorum, & eſt communis, teſte Bellarm. *de confirmat. cap. 12. & lib. 4. de Roman. Pontifice cap.* 25. non tamen Epiſcopi ſuccedunt in omni poteſtate, aut vniuerſali iuriſdictione Apoſtolorum, quoniam ab Apoſtolis fuerunt multi Epiſcopi electi pro ſpeciali diœceſi, vt ait Enriquez *de ſacrament. lib. 3. cap. 6. littera E.* Papa autem in primordio Orientalis Eccleſiæ ordinauit, & inſtituit dignitates, & alia Eccleſiaſtica beneficia, *cap. 1. & 2. 22. diſt.* & docet Selua *de beneficiis, 2. p. quæſt. 22. num.* 3. Item conceſſit Archiepiſcopis, & Epiſcopis poteſtatem conferendi beneficia, quæ eſſent in diœceſi ſua, *cap. decreto.* ibi, *qua vices ſuas ita aliis impertiuit Eccleſiis, vt in partem ſint vocata ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, cap. qui ſe ſcit, in princip. 2. quæſt. 6. cap. multum ſtupeo.* ibi, *vices enim noſtras ita tuæ credimus poteſtati, 3. quæſt.* 6. Gaſpar de Peruſio *in tract. de reſeruationib. num.* 2. Hinc Epiſcopi in ſuis Eccleſiis cenſentur Papæ vicarij, Selua ſuprà *2. p. quæſt. 1. num.* 19. quia omnis conferendi poteſtas procedit ab ipſo Papa, & omnis iuriſdictio ab eo tanquam à fonte fluit, & refluit, neque aliter alicui conceditur, Afflictis *in conſtitutionibus Siciliæ, lib. 1. rubr. 47. num.* 6. Abbas *in cap. venerabilem, ſub num. 19. ad medium, de electione.* Azeuedus *in l. 1. n. 7c. tit. 1. lib. 4. recopilat.* & Menoch. *de præſumpt. lib. 2. quæſt. 14. num.* 4. Ex quibus Prælati totius Vniuerſi habent poteſtatem à Summo Pontifice, Pontifex autem à ſolo Deo, *cap. quamuis, 21. diſt.* & Gomezius *in tract. de expectatiuis, num.* 10. *&* 11. Quare totum ius inſtituendi beneficia, & eligendi, & creandi dignitates Eccleſiaſticas, pertinet ad Summum Pontificem, tanquam ad ſucceſſorem Petri. Azor. *in ſumma tom. 2. lib. 3. cap.* 28. Gonzales *in regula de menſibus, in proœmio, § 1. num.* 2. & Hiſpaniarum Primas *in 1. part. decreti diſtinct. 22. in cap. omnes, numer. 2. &* 3.

Quæ

51. Quæ autem ſint beneficia incompatibilia in quibus requiritur diſpenſatio, vt licitè retineri poſſint, ſunt in duplici differentia. Quædam enim ſunt huius naturæ, vt niſi accedat diſpenſatio, ipſo iure vacant per adeptionem alterius beneficij: alia autem non vacant ipſo iure. Exemplum priorum eſt beneficium curatum, quod ſi quis habeat, & aliud curatum obtineat, priuatus eſt ipſo iure primo beneficio curato. textus *in cap. de multa, de prebendis, & in Clement. gratia, de reſcriptis, & in Extrauag. Execrabilis, Ioan. XXII.* ſequitur Auguſt Bero. *in quæſt. ſuis quæſt.* 80. *num.* 1. *& ſequent.* Paulus Pariſ. *in cap. cum Eccleſia, num.* 1 *de exceptionib.* Panorm. *in d. cap. de multa,* & Curiel *de pluralitate beneficiorum, per totum.* Ratio, quia beneficium curatum habens, ſi aliud obtinuit curatum, cenſetur renunciaſſe priori, & habere illud pro derelicto, vt probatur ex *d. cap. de multa, de prebendis,* & docet Benedict. Capra *in tractat. regul. & fallent. in regul.* 90. *num.* 22.

52. Quæ reſolutio procedit etiam in eo, qui ex diſpenſatione poſſedit plura beneficia curata: nam is, ſi aliud curatum acquirat, priora beneficia ex diſpenſatione Papali retenta, vacant ipſo iure per aſſecutionem noui beneficij. Capra *in d. regul.* 90. *num.* 26. & habetur *in Clemen. ſi plures, de prebendis, & dignitatibus.* gloſſa *ibi, in verb. vacare.* Hoieda 1. *p. de benefic. cap.* 13. *num.* 15. quod extendit non ſolùm ab beneficia ſecularia, ſed etiam ad regularia curata, quæ ſimul non poſſunt plura retineri, ſed eo ipſo vacat primum per adeptionem ſecundi. Capra *num.* 24. & probatur ex textu *in Clement. vnica, de ſupplenda negligent. Prælat.*

53. Petes tamen, an confeſtim promotus ad ſecundum beneficium curatum poſſit retinere primum? Reſponde non ſufficere collationem ſolam, & acceptationem beneficij ſecundi, ſed requiri poſſeſſionem pacificam, vel ſaltem quòd per prouiſum ſteterit, quo minus poſſeſſionem pacificam habuerit, non ſolùm de facto, ſed etiam de iure, hoc eſt, non litigioſam, ſed ſine controuerſia iuris, & facti iudiciali, & extraiudiciali, probatur ex *cap. de multa, de praben. & ex cap. licet Epiſcopus, de prebendis in* 6. gloſſ. *verb. pacificè, in Clement. gratia, de reſcriptis.* Burſat. *conſ.* 353. *lib.* 4. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 129. vbi pro hac parte citat Rot. Romanam in vna Florentina Canonicatus, & præbendæ, coram Card. ſanctæ Crucis die 11. Martij 1558.

54. Beneficium namque primum non vacat niſi per poſſeſſionem pacificam ſecundi curati. Abbas *in d. cap. de multa,* & alij quos Flaminius refert ac ſequitur ſuprà, & Hoieda *de incompatibilitate, p.* 1. *cap.* 13. *num.* 13. Vnde quamdiu beneficia non vacant, ipſo iure poſſunt retineri à prouiſo, & renunciari in fauorem, quia non eſt ipſo iure priuatus, niſi cùm effectualiter cenſetur vacare: non cenſetur autem vacare, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundi beneficij pacificè: vel poſt moram capiendi illam, vt notat Abbas *in cap. cùm in cunctis, §. cùm verò, de elect. in fine,* & ſcribentes communiter ibidem, ac proinde non ingreditur incompatibilitas antequam habeatur pacifica poſſeſſio. Flamin *d. num.* 129. & Garcia *de benefic. p.* 11. *cap.* 5. *num.* 100.

55. Quæ autem dicatur pacifica poſſeſſio, vt vacet primum beneficium per poſſeſſionem pacificam ſecundi? Reſponde non ſufficere quòd ſit prouiſus pacificè in poſſeſſione per horam, ſi illico mouetur illi quæſtio de facto, vel de iure; quia non dicitur fuiſſe, quòd non ſtetit: textus cum gloſſ. *in cap. commiſſa, de elect. in* 6. *& Clemen. Gratiæ, & ibi* per Paulum *de reſcriptis.* Confert caput, *ſi quis iam tranſlatus,* 21. *quæſt.* 2. non enim dici poteſt perfectè tranſlatus, ex quo dubitatur de iure ſuo.

56. Attamen Gomez *in reg. de triennali, quæſt.* 53. *fol.* 415. ait ad poſſeſſionem pacificam, quæ requiritur ex *d. cap. licèt canon. de elect. lib.* 6. ſufficere habere exercitium curæ, quamuis maior pars bonorum non poſſideatur, ſatiſque eſſe, ſi ſtatim non fuerit poſſeſſor turbatus de iure, vel de facto, prout vult Ægidius *deciſ.* 697. mihi tamen placet quo ad effectum vacandi ſufficere poſſeſſionem pacificam per duos ſaltem menſes, quod etiam ait gloſſ. *in cap. commiſſa, de elect. in* 6. *in verb. pacificam,* quam ita *ibi* Lapus, Archidiac. & Geminianus intelligunt. Probatur ex clauſula quæ apponi ſolet ita ibi in litteris, his verbis, *Volumus autem quòd tale beneficium in manibus noſtris infra duos menſes à die habita poſſeſſionis, vel pro qua per te ſteterit, quo minus illam aſſequaris, dimittere omnino tenearis: alioquin tam primum, quàm ſecundum beneficium vacet.* Quæ clauſula ſolet poni in prouiſione ſecundi beneficij incompatibilis, vt liberè dimittatur primum, Flamin. *d. quæſt.* 1. *num.* 64. Ex quibus deducitur ſatis eſſe, vt primum vacet quòd detur poſſeſſio ſaltem per duos menſes pacifica ſine aliquo litigio, vel de facto, vel de iure, ita Caſſador. *deciſ.* 9. *num.* 2. *de cauſa poſſeſſionis.* Geminian. *conſ.* 78. *In nomine Domini.* Lapus *in cap. commiſſa, de elect. in* 6. Ioann. Andreas *in cap. ex parte Abbatiſſæ, de priuilegiis.* Igitur ſi non detur poſſeſſio pacifica per duos menſes, non dabitur locus pœnis in iure poſitis, nec prouiſus de ſecundo beneficio priuabitur ipſo iure beneficio priùs obtento, poteritque illud renunciare. Garcia *de beneficiis part.* 11. *cap.* 5. *à num.* 114. *cum ſequentib.*

57. Pœnæ autem quas incurrit obtinens ſecundum beneficium curatum non dimittendo primum verbo, & facto, in manibus Ordinarij ſunt huiuſmodi. In primis eſt priuatus vtroque beneficio, & efficitur inhabilis ad ſacros Ordines, & ad quæcunque Eccleſiaſtica beneficia. Conſtat ex Extrauaganti Ioannis XXII. incipit, *Execrabilis. §. quæ verò,* cuius meminit gloſſ. *in Clementina ſi plures, de prebendis.* Ideo vt euadat pœnas, opus eſt, vt poſtquam conſecutus fuerit poſſeſſionem pacificam ſecundi beneficij curati, ſtatim ſine vlla cunctatione renunciet priori beneficio in manibus Ordinarij ſub teſtimonio publico: patet ex Extrauaganti *Execrabilis,* paulo antè citata, Hoieda *de incompatibilit.* 1. *p. cap.* 13. *num.* 79. *verſ. ex quo infertur.*

58. Limita tamen hanc doctrinam, vt non ſit illi locus in omnibus beneficiis, ſed in curatis dumtaxat, & in dignitatibus, perſonatibus, & officiis: non autem in aliis beneficiis incompatibilibus. Atque ita ſi quis obtineat vnum curatum beneficium, & poſtea aſſequatur beneficium ſimplex ex priuilegio, vel ex aliquo alio modo præſentiam, vel reſidentiam exigens, per adeptionem huius ſecundi beneficij, primum non vacat ipſo iure, ſed poteſt illo priuari. Ratio, quia deciſio Extrauagantis *Execrabilis,* eſt pœnalis, & non debet extra ſuos terminos extrahi,

extrahi, neque extenditur de caſu ad caſum. Sanchez *in Decal. lib. 2. cap. 28. n. 5.* cum multis, Sayro *in claui lib 3. cap. 8. de lege pœnali num. 9.* Garcia *de beneficiis p. 11. cap. 10. §. 2. num. 205. & ſequenti*, vbi concludit in pœnalibus non dari extenſionem etiam ex identitate, & maioritate rationis

59. Ex dictis ſequitur promotum ad Epiſcopatum poſt adeptam poſſeſſionem, & conſecrationem ſequutam, vel poſtquam præfixum tempus ad conſecrationem petendam lapſum fuerit, ipſo iure priuatum eſſe beneficiis antea obtentis. Concil. Tridentinum *ſeſſ. 7. cap. 9. & ſeſſ. 23. de reformatione cap. 2.* textus *in cap. cùm in cunctis. §. cùm verò, de elect.* & *ibi* gloſſ. *in verb. ad quem*, & Innocent. Hoſt. & Abbas. Oldrad. *conſ. 14.* incipit, *Cùm quæritur.* Gigas *de penſionibus quæſt. 56. n. 4.* vbi ait de iure quatuor ad hoc requiri, prouiſionem ſcilicet, confirmationem, conſecrationem, & adeptionem poſſeſſionis, vt *in d. §. cùm verò*, quod notant etiam Rebuff. *in concordant. in tit. de mandat. Apoſtolico, §. ſtatuimus, tit. Eccleſias Cathedrales*, & Romanus *conſ. 335. col. 1.*

60. Nihilominus de ſtylo Curiæ vbi primum aliquis ad Epiſcopatũ euehitur per Papam, beneficia illius poſſunt conferri tanquam vacantia ante conſecrationem, vt volunt Ioann. Andreas *in Clement. 1.* gloſſ. *in verb. collocato, vt lite pendente*, & Caſſador. *deciſ. 2. de conſtitut.* & Abbas *in d. §. cùm verò, de elect.* & *ibi* Decius. Attamen quamuis hoc ita fieri poſſit, vere vacare non dicuntur beneficia promoti, niſi adepta poſſeſſione, vt fuit deciſum in vna Panormitan. beneficiorum coram Domino Accorambono 9. Ianuarij 1548. vt teſtatur Mandoſ. *in regul. de beneficiis, vacantibus per promot. quæſt. 4. num. 4.* ſequitur Anaſtaſ. Germon. *in tract. de indultis §. ſi verò num. 27. fol 146.*

61. Ex quo etiam ſequitur non poſſe promotum renunciare in fauorem beneficia, quæ habebat antea. Rebuff. *vbi proximè. §. vltimo.* Hoieda *de incompatibilitate. p. 1. cap. 4. num. 11.* quia, qui caret iure in beneficiis, non poteſt illa renunciare: talis eſt promotus ad Epiſcopatum. Ergo nullum ius habet ad beneficia obtenta ante promotionem, cùm vacauerint ipſo iure. Cald. *conſ. 1. de tranſl. Prælat.* & Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur num. 446. C. de reuocand. donat.* Quin etiam promoti ad Cardinalatum non poſſunt renunciare dignitates, nec beneficia curata ante promotionem obtenta, quia vacant ipſo iure per promotionem. Hoieda *de incompat. p. 1. cap. 2 num. 15.* Flamin. *de reſignat. lib. 3. quæſt. 1. num. 66.* vbi *num. 67.* ait ferè in omnibus promotionibus ad Cardinalatum concedere Pontificem Cardinalibus retentionem beneficiorum, quæ antea habebant, Gambar. *in tract. de auctoritate Legati à latere lib. 5 num. 130.* ex ea ratione, quia Cardinales aſſident Summo Pontifici, & Eccleſiæ vniuerſali inſeruiunt, eorumque officium eſt conſulere Romano Pontifici, illumque adiuuare in officio ſacerdotali. Archid. *in cap. vbi periculum num. 4. de elect. lib. 6.* & Barbat. *de Cardin. p. 1. quæſt. 12. n. 1.* quæ etiam retentio beneficiorum iam obtentorum ſolet concedi à Pontifice promotis ad Epiſcopatum, vt probat Gigas *de penſionibus quæſt. 56. num. 4. verſ. niſi ei ſit à Papa indultum.* Tunc enim promotus poteſt retinere ſimul cum Epiſcopatu quaſcunque annuas penſiones, antea obtentas ſuper fructibus beneficiorum, Rebuff. *in ſua praxi, tit. de diſpenſ. de non reſid. num. 77.* & Anaſtaſ. Germon. *de indult. §. ſi verò illa. num. 36. fol. 496. pag. 2.* ex Puteo *deciſione 327.* vbi addit penſiones non vacare ante apprehenſionem poſſeſſionis: ſed alij negant eſſe differentiam inter beneficia & penſiones. 62.

Sed quid ſi permutetur Epiſcopatus cum altero Epiſcopatu? Reſponde non vacare priora beneficia, ſed poſſe retineri, nec obligatur ad expeditionem litterarum ſuper ea retentione; quæ retentio extenditur ad beneficia obtenta tam de iure, quàm de facto, & è contra, Caputaquen. *deciſ. 251. lib. 6.* & refert Granut. ad Simon. *quæſt. 27. n. 9.* Germon. *vbi ſuprà n. 136. & 137.* vbi mouet, ne per promotionem ad Epiſcopatum vacent priora beneficia, neceſſarium eſſe diſpenſationem impetrare pro retentione, vt ait Mandoſ. *in praxi ſignat. gratia, verſ. diſpenſatio ſuper retentione*; ſed etiam oportere litteras expedire.

Illud etiam aduerte per aſſumptionem ad ſummum Pontificatum beneficia vacare, vt vult Hieronym. Gabriel *conſ. 200.* quod contingit quando Ioannes Angelus Medices in Pontificem Max. fuit aſſumptus, & Pius Quartus vocatus, quòd eueniſſe traditur à Collectario ad *capur fin. col. 1. de conceſſione prebendæ.* Anaſtaſ. Germon *de indultis. §. ſi verò illa, n. 34.* Flamin. *lib. 3. quæſt. 1. n. 4.* poſt alios. 63.

Quid de promotis ad beneficia incompatibilia, quæ dicuntur iure talia? Reſponde Papam ſolum poſſe ea vni eidemque clerico conferre, cuiuſmodi ſunt beneficia ſimilia ſub eodem tecto, duas itidem Cathedrales, duas Parochiales, vel duo beneficia habentia curam animarum, vel duas dignitates vel Præpoſituras vel adminiſtrationes, ſiue officia, vel eorum alterum ſimul cum Canonicatu habere ſimiliter ea beneficia in quibus reſidere tenetur ſiue de iure, ſiue de conſuetudine; hæc autem omnia dicuntur incompatibilia, & per poſſeſſionem pacificam vnius vacat primum incompatibile antea obtentum, ita vt, ſi alterum non dimittat, vtrumque vacet. *Extrauag. Execrabilis. §. qui verò deinceps, de præbendis.* 64

Similiter ſunt incompatibilia duo Epiſcopatus, illoſque habere, quamuis aliquibus id videatur repugnare iuri diuino: attamen verè non eſt contra ius diuinum, ſeu naturale habere duos Epiſcopatus ſimul, quoniam ſæpe diſpenſatum fuit circa pluralitatem Epiſcopatuum in vno Epiſcopo; de quo eſt textus *in cap. relatio, & in c. illud, 21. quæſt. 1.* Ratio, quia Pontifex habet plenitudinem poteſtatis in beneficialibus. Hoieda *in 1. p. c. 13. n. 58.* & beneficiorum pluralitas de iure poſitiuo eſt interdicta, *cap. quia nonnulli, de cleric. non reſid. & c. quia in tantum, de præbendis, & c. cùm non ignores, eodem tit.* Item quia beneficia de iure poſitiuo ſunt inſtituta, & ordinata. Hoieda *1. p. in præfat. num. 5.* Ideo de iure poſitiuo pluralitas emanat: ſed Pontifex eſt ſupra ius poſitiuum. ergo poteſt diſpenſare in pluralitate beneficiorum. Quòd ſi dicas eſſe de iure diuino non habere plura beneficia? Reſponde Pontifici competere poteſtatem interpretandi, ſeu declarandi circa ius diuinum, aut naturale, & hoc modo intelligenda eſt communis ſententia, docens Papam non poſſe diſpenſare circa ius diuinum, ſeu naturale, poſſe tamen illud declarare, ſeu interpretari, atque ita diſpenſatio refertur ad declarationem, 65.

ſeu

ſeu interpretationem, in hoc ſcilicet, vel in illo caſu non habere locum prohibitionem pluralitatis beneficiorum: proinde Papam poſſe ex cauſa concedere vni eidemque conferre duos Epiſcopatus, vt colligitur ex traditis ab Hoieda *p.2.c.12.n.11.&* 12.quamuis ſint incompatibiles, idem *1.p.c.3.à n.19.& c.4.n.1. cum ſequentib.*

66. Sunt etiam incompatibiles duæ Abbatiæ ſicut duo Epiſcopatus, quia Epiſcopatus, & Abbatiæ parificantur. Petrus Rebuff. *ſuper concordat. in rubrica de mandato Apoſtolico in §. ſtatuimus, verb. monaſteria*, text. *in c. dilectus filius, in fine, de conceſſione prabenda*: atque ita duæ Abbatiæ ſunt incompatibiles de iure communi, text. *in c. Monachum. 20. quæſt.4.* vbi ita dicitur: *Abbati* (inquit) *ſingulas quoque, diuerſaſque cellulas habere, aut plura Monaſteria non liceat.* Confert *c. final. de religioſis domibus*, his verbis. *Illud etiam prohibemus ne quis in diuerſis Monaſteriis locum Monachi habere præſumat, neque vnus Abbas pluribus Monaſteriis præſidere.* Ex quibus habes eſſe incompatibiles duas Abbatias, ſiue ſint regulares, ſiue ſeculares, quia eædem rationes procedunt tam in regularibus, quàm in ſecularibus; quare idem eſt dicendum de vtriſque Abbatiis, text. *in l. de quibus*, & *ibi* notat Angel. & declarat *in 6. notabili, ff. de legib.* text. *in l. Pomponius ſcribit, ſi negotium, & in verb. & quemadmodum*, & *ibi* etiam gloſſa, & ſcribentes, *ff. de negot. geſt.* Bald. & Paul. de Caſtr. *in l. aduerſus C. ſi aduerſus rem iudicatam.* quod etiam intelligitur in aliis Abbatiis inferioribus habentibus curam animarum in vtroque foro, & ideo non poſſunt ſimul retineri, neque obtineri. *in cap. de multa, de prabendis.*

67. Ex quibus beneficia promoti ad Abbatiam vacant ipſo iure poſt poſſeſſionem pacificam, vel ſi per eum ſteterit quo minus poſſeſſionem capiat, etiam ſi non fuerit benedictus. Abbas *in c. quanto, de officio Ordinarij, & in cap. cùm in cunctis, §. cùm verò*, vbi Decius, *num.2. de elect.* Rebuff. *in d. §. ſtatuimus ſuper concordant. de mandato Apoſtolico, verſ. Monaſteria.* Oldrad. *conſ.14.* Selua *de benefic. 1. p. quæſt.2. num.49.* Gigas *de penſionib. quæſt.6. num.5.* Tuſch. *concluſ.71. littera B. num. 11. & 12.* Hoieda *1.p.c.6. num.1. & ſequent.* Zechus *de benefic. & penſionibus Eccleſiaſticis, cap.5. num.4.* & Garcia *d.p.11. de benefic. cap.7. num.1.* & ex conſequenti non poteſt renunciare aſſumptus ad Abbatiam beneficia antea obtenta, iuxta Doctores citatos Flamin. *d. lib.3. quæſt. 1. n. 96.* Sicut habentes dignitates Eccleſiaſticas, puta Decanatum, vel Archidiaconatum, vel alias ſimiles, ſi obtineat poſſeſſionem pacificam alicuius alterius dignitatis non poſſunt renunciare priores dignitates in fauorem, quia vacant ipſo iure, *d. cap. de multa, de prabendis* Concil. Triden. *ſeſſ.7. cap.4.* Hoieda *1.p. cap. 7. num.7.* Flamin. *d. quæſt. 1. n. 105.* vbi *n. 106.* addit habentem Canonicatum in Eccleſia Cathedrali ſi in eadem obtineat alium Canonicatum per adeptionem pacificam ſecundi, non poſſe renunciare primum, quia vacat ipſo iure. Hoieda *1. p. cap. 12. num. 12.*

68. Sunt etiam incompatibiles duæ vicariæ perpetuæ habentes curam animarum, & ita vacat prima per adeptionem pacificam ſecundæ, nec poteſt prima renunciari, *c.2. de officio vicarij*, vbi gl. *in verb. plures*, Abbas *in c. ad hæc, de offic. ordin.* & Gambar. *de poteſt. Legati à latere lib.6. tit. diſpenſat. n.10.* vbi concludunt duas vicarias perpetuas eſſe incompatibiles, nec poſſe reſignare in fauorê text. *in Clement. 2. de officio vicarij.* ibi, *Quæ* (inquit) *de clericis curam animarum habentibus, per receptionem aliorum ſimilium, & de ipſarum Rectoribus promouendis ad Sacerdotium ætate à iure ſtatuta noſcuntur, in perpetuis Eccleſiarum Parochialium vicariis, & aſſumptis ad eas volumus obſeruari*; ex quo conſtat vicariam perpetuam beneficij curati non poſſe renunciari in fauorem, quia vacat ipſo iure per conſecutionem

69. pacificam ſecundæ, niſi ſint ad inuicem vnitæ. Tunc enim ratione vnionis poſſunt plura beneficia etiam incompatibilia ab vno obtineri, quoniam annexum non facit incompatibile; ratio, quoniam per vnionem beneficium amittit nomen beneficij. Hoieda *ſuprà p.2. c.3. n.11.* Flamin. *de reſignat. lib.3. quæſt. 1. n.119.* ex eo, quia beneficium vnitum conuertitur in naturam eius rei cui fit vnio, & accreſcit, argumẽto *l. ſi ex toto, in principio, ff. de legat. 1.* Hinc fit, vt non requiratur fieri mentio beneficij vniti, quia mediante vnione beneficium vnitum deſinit eſſe beneficium. Rota *deciſ.11. n.1. de rebus Eccleſiæ, in antiquis.* Gomezius *in regula de infirmis quæſt. 15. n.1.* Federicus de Senis *in tract. de rerum permutatione quæſt. 33.* Oldrald. *conſ.257. Factum tale eſt. num. 15. verſ. per vnionem tamen prædictam deſinit eſſe talis, & num. 18. verſ. nec dubitandum eſt.* Proinde non cauſat incompatibilitatem, quamuis aliàs cauſaret, ſi non eſſet vnitum, gloſſa *in ſumma 21. quæſt. 1. c. cùm ſingula*, ibi, *niſi fortè vnus ex eis ab alio depẽdeat, de prabendis lib.6.* Flamin. *d. lib.3. quæſt. 1. n. 120.* & Gonzales *gloſſ. 5. §.7. per totum*, præſertim *à n.2. vſque ad n.20.* vbi probat vnitum beneficium curatum alteri ſimplici tranſire in naturam ſimplicis, quando acceſſoriè eſt vnitum, & illius cura per Vicarium ab Ordinario conſtitutum exercetur. Quare vnita ſimul plura beneficia de iure obtineri poſſunt, Hoieda *de benefic. p.2. c.3. n.10. verſ. quibus præmiſſis, & num.12.* vbi id cum multis probat.

Item duæ dignitates ſunt incompatibiles, verbi gratia, Decanatus, & Archidiaconatus, vel Archipresbyteratus, ſiue habeant adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum cum iuriſdictione, ſiue non. 70. Prior pars probatur *in cap. ſicut, de exceſſibus Prælatorum, & in cap. de multa, de prabend. & in Clement. quia regulares, de ſupplen. neglig. prælat.* & eſt communis. Abbas *in cap. extirpandæ §. qui verò n.30. de prabendis.* Corraſ. *in tract. de Sacerdot. in 1. p. in cap.10. num.5.* Poſterior pars aſſerens id procedere tam in dignitatibus habentibus iuriſdictionem, quàm in non habentibus, docent, Felin. *in c. ex litteris, col 3. verſ. & de illo dicto, de conſtit.* & Abbas *in d.c. de multa, n. 21.* qui vtuntur exemplis aliquorum Archidiaconatuum nullam habentium de conſuetudine adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum, neque iuriſdictionem; & tamen ſunt dignitates ſaltem de conſuetudine reputantur tales, cenſenturque incompatibiles, nec poſſunt haberi ſimul. Vnde recipiens ſecundam dignitatem niſi poſt pacificam poſſeſſionem illius dimittat primam dignitatem in præſentia perſonatum publicatum, priuatur ipſo facto vtraque dignitate, & fit inhabilis ad ſacros Ordines recipiendum & ad obtinendum aliquod beneficium Eccleſiaſticum, vt probatur in Concilio Trident. *ſeſſ. 7. de reformat. cap. 4.* ibi, *ipſo iure etiam præſentis Canonis vigore priuatus exiſtat.* Gonzales *ad regulam 8. gloſſ. 15. num. 15. & tribus ſequent.*

Similiter dignitas eſt incompatibilis cum Canonicatu. 71. Ratio, quia dignitas perſonatus, & officium requirunt reſidentiam de per ſe, Canonicatus

nicatus autem de iure habet reſidentiam, & vix vnus poteſt vni beneficio dignè ſeruire, *cap. quia nonnulli, de clericis non reſiden. & in cap. 1. de conſuetudine lib. 6.* quæ incompatibilitas procedit in vna, & eadem Eccleſia, ſiue in diuerſis, per textum *in Clement. vltima, de præbendis, & in c. 1. de præbendis, in 6.* neque inferior à Papa poteſt diſpenſare, vt quis habeat in eadem Eccleſia dignitatem, officium, vel perſonatum cum Canonicatu, teſte Dominico *in c. Sanctorum 70. diſt.* ſed neque in diuerſis, quæ eſt communis ſententia; & ſeruatur in Curia. Hoieda 1. *p. cap.* 11. *num.* 4. An verò ipſo iure vacet dignitas, officium, vel perſonatus per adeptionem Canonicatus, ſiue in eadem Eccleſia, ſiue in diuerſa, anceps eſt quæſtio, & Hoieda ſuprà *num.* 7. inclinat non vacare ipſo iure dignitatem, neque officium per adeptionem Canonicatus: ſed verba Concilij Tridentini *d. ſeſſ. 7. cap.* 4. vrgent dum ait, *nullus plura incompatibilia beneficia recipiat, & qui retinere præſumpſerit, ipſo iure beneficij ipſis priuatus exiſtat.* Cùm ergo dignitatis cum Canonicatu ſint incompatibiles de iure communi, vt probat text. *in Clemen. vltima, de præbendis,* & gloſſ. *in c. ſuper eo, de reſcriptis, lib. 6.* Cæſar. Lambert. *in tract. iuris patronat. in 1. p. quæſt. 7. art. 15. n. 5.* Duenn. *in tract. regul. & fallent. in reg. 71. in ampliat. 5.* non eſt negandum vacare ipſo iure dignitatem per adeptionem Canonicatus, nec poſſe retineri ſine Papali diſpenſatione.

72. Quid de perſonatu cum Canonicatu? Reſponde eſſe beneficia incompatibilia, ſiue in eadem Eccleſia, ſiue in diuerſis, conſtat ex iuribus, & ex rationibus dubio præcedenti allegatis. Perſonatus autem, propriè loquendo, eſt honor, & præcedentia quædam in Eccleſia, quæ Canonicum aliis etiam antè receptis tam in choro, quàm in Capitulo præfert, vt notatur ab ſcribentibus *in cap. 1. de conſuetudine lib. 6.* Differt perſonatus à dignitate, quia dignitas habet adminiſtrationem regulariter; perſonatus autem, minimè, Innocen. *in c. quia nonnulli, de iudic.* & Cordin. *in Clement. 2. in verſ. 5. notab. de iudiciis,* ſed habet perſonatus in choro ſtallum ſine iuriſdictione præ aliis. Hoieda *1. p. c. 7. n. 2.* Nihilominus perſonatus duo ſunt incompatibiles, textus expreſſus *in c. ad hæc & in c. multa, de præbendis. Extrauag. Execrabilis, eodem titulo, & in c. 1. de conſuetudine lib. 6.* ſiue quis eos obtineat in diuerſis Eccleſiis, ſiue in vna, & eadem, ſemper ſunt incompatibiles, per textum *in d. c. ad hæc & in d. c. de multa;* eò quòd ſingula officia in Eccleſiis exigunt perſonarum reſidentiam, per textum *in c. ſingula 89. diſt. & c. cùm ignores, de præbendis.* Ideo perſonatum habens priora renunciare non poteſt, ſi habet ſecundum pacificè, quia eſt priuatus ipſo iure, vt probatur *in c. de multa, verſ. præſenti decreto, iuncto verſ. hoc idem in perſonatibus, de præbendis. Extrauag. Execrabilis, de præbendis, inter communes. verſ. qui verò deinceps.* Hoieda *p. 1. de incōpati. c. 9.* & Flamin. *de reſignat. lib. 3. quæſt. 2. n. 103.*

73. Eſt item perſonatus incompatibilis cum beneficio curato. text. *in cap. 3. de offic. Ordin. lib. 6.* & gloſſ. *in verb. perſonatum.* Idem reperitur *in Extrauagant. Execrabilis, de præbendis,* & è contrario. Nam ſicut vacant ipſo iure dignitates per obtentionem beneficij curati, ſic etiam perſonatus vacat per adeptionem curati, Hoieda poſt plures, *1. p. c. 16. n. 1. & 2.* Atque ita pœnæ impoſitæ in *Extrauagant. Execrabilis,* habent locum contra obtinentes dignitatem, perſonatum, ſeu officium cum beneficio curato, niſi dimittat primum beneficium in manibus Ordinarij, priuatur vtroque beneficio, & fit inhabilis ad ſacros Ordines, & ad quæcunque Eccleſiaſtica beneficia. Bertachin. *in verb. benefic. in verſ. beneficium curatum, ſeu dignitatem, perſonatum, & verb. beneficium curatum ſecundum recipiens, ſiue ſecundam dignitatem,* ſic ait Staphil. *in tract. de litt. grat. & iuſtit. in tit. de qualitate, & ſtat. benefic.* Poteſt tamen perſonatus compati cum aliis beneficiis non exigentibus reſidentiam, de iure communi quando fructus ipſius perſonatus, vel vnius, vel omnium ſimplicium beneficiorum, non ſatis ſunt ad decentem ſuſtentationem ipſius clerici. Hoieda *p. 2. cap. 2. num. 8.*

74. Denique hodie poſt Concilium Trident. inducunt incompatibilitatem omnes Canonicatus, & portiones Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, & omnia alia beneficia requirentia reſidentiam ita, vt vacent ipſo iure per adeptionem pacificam ſecundi. Gonzal. *de menſibus, gloſſ. 15. n. 16. & duobus ſequentibus.* Ad effectum autem inducendi incompatibilitatem beneficium dicitur ſub eodem tecto illud quod conſiſtit intra eandem Eccleſiam, & intra eoſdem parietes, & muros. Sic Mandoſ. *in tract. de ſignatura gratiæ, tit. de diſpenſat. ad beneficia ſub eodem tecto, verſ. in iure ciuili, verb. ſub eodem tecto.* Nihilominus, vt ſit locus incompatibilitati ratione eiuſdem tecti, requiritur quòd vtrumque beneficium ſit vniforme, & eiuſdem nominis. Rebuff. *in praxi, tit. de non promotis infra annum n. 75.* Nauarr. *conſ. 18. n. 1. ſub. tit. de præbendis.* Flamin. *de reſig. lib. 2. quæſt. 1. n. 128.* Vacabit ergo ipſo iure vna dignitas per alterius adeptionem in eadem Eccleſia, quando fuerint beneficia vniformia; hoc eſt, quando vtrunque beneficium habuerit idem miniſterium ad exercitium in eodem loco, ita vt beneficiati, ſeu capellani conuenire debeāt in vnum, & eadem munera exerceant. Idcirco ſi fuerint plures Capellaniæ ſub eadem Eccleſia, in diuerſis Capellis inſtitutæ, faciantque ſeparatam Congregationem, & ad diuerſos fines ſint erectæ, non cenſet Nauarr. *conſ. 16. n. 2. tit. de præbendis,* dari incompatibilitatem, ſi vnam habens, alteram obtineat, cùm non videantur beneficia vniformia. Quod non puto verum, ſi vtrunque beneficium exigat perſonalem præſentiam, & non patiatur ponere Oeconomum, præſertim, ſi ſeruitium vtriuſque in eodem tempore exerceatur.

75. Quare quando vtrunque beneficium ex ſtatuto, vel ex conſuetudine non exigit præciſam reſidentiam, & eſt difforme, veluti dignitas, aut Canonicatus, vel portio cum præſtimonio, aut Capellania, aut vna Capellania vnius Capellæ, ſeu Congregationis, cum alia Capella diuerſi inſtituti, ſeu officij, aut cum alio ſimplice beneficio, nulla inducitur incompatibilitas, Gonzales *de menſibus gloſſ. 10. n. 41. & duobus ſequent.* vide Garc. *p. 11. c. 5. §. 2. à n. 230. vſque ad n. 248. & n. 181. & ſeq.*

Quæ ſint beneficia conſiſtorialia, & quæ reſeruata, & ad quem collatio eorum ſpectet?

§. III.

EPITOME.

76. 77. *Beneficia conſiſtorialia quæ ſint, & cur ita dicantur?*

Reſeruata

78. *Reſeruata beneficia Summo Pontifici quænam ſint.*

79. *Reſeruatio quid ſit, & quotuplex, & quæ reſeruatio debet exprimi.*

80. 81. 82. *Beneficia reſeruata, & beneficia affecta differunt inter ſe, & quid ſit affectio, & quomodo fiat, & quanti ſit roboris.*

83. *Reſeruatum non eſt beneficium per priuationem, ſi priuandus ante illam mortuus eſt.*

84. *Papa prouidens de beneficio vti reſeruato, quod non erat, nulliter prouidet, nec beneficium manet affectum.*

85. *Papa apponendo manum in beneficio ad effectum prouiſionis, prouiſio, vti ſurreptitia non tenet, ſi poſtea alteri de illo prouideat antequam abſens acceptet.*

86. *Prouiſio Papæ beneficij, non tenet ſi reſignatio non valet ex aliqua cauſa, etiamſi appoſuerit manum ſuper beneficio.*

87. *Beneficium cenſetur vacare per obitum reſignantis, non expreſſo vero valore beneficij.*

88. *Affectio, ex quibus inducatur, & fieri cognoſcatur.*

89. *Affectio inducitur ex commenda facta à Papa, excludit expectantes, neque Ordinarius poteſt de illo prouidere.*

90. *Affectio inducitur imperante Papa Electoribus, ne eligant aliquem ad certam Eccleſiam.*

91. *Beneficium habens à Papa ſi poſtea egeat diſpenſatione, Ordinarius non poteſt concedere illam.*

92. *Ordinarius non poteſt beneficium conferre quoties Papa confert inualidè.*

93. *Beneficia quæ vacant in Curia, ſunt omnino reſeruata.*

94. *Beneficia Curialium morientium, dum Curia transfertur ad locum aliquem, ſunt reſeruata, & quid nomine Curiæ intelligatur ad hunc effectum.*

95. *Beneficia vacantia vel apud Sedem Apoſtolicam, quod idem eſt, ſunt reſeruata.*

96. *Vacare apud Sedem beneficia, & vacare in Curia aliquando differunt.*

97. 98. *Curia Romana an dicenda ſit, eſſe vbi eſt Papa.*

99. *Curiam ad Romanam properantes, ſeu recedentes ab ea intra duas diætas, ſi moriantur eorum beneficia vacant in Curia, ſeu apud Sedem*

100. *Beneficia in vrbe vacantia Papa confert, etiamſi non ſint reſeruata.*

101. 102. *Beneficia quæ vacant in Curia, Legati, vel Nuntij non cenſentur vacare in Curia, & qui dicantur Curiales ad effectum reſeruationis.*

103. 104. *Epiſcopi proprij, ſi reperiantur in Curia, vel in vrbe, an poſſint ibi recipere reſignationes, vel conferre beneficia.*

05. *Papa poteſt prouidere prælaturas, & beneficia, quæcunque iuris patronatus laicorum ſine conſenſu patronorum, ſed non ſolet.*

106. *Papa beneficia iuris patronatus, ex priuilegio, vel ex præſcriptione comprehendit in reſeruationibus.*

107. *Papa reſeruans beneficia patronata, non cenſentur in dubio reſeruare beneficia laicorum patronorum.*

108. *Beneficia patronata, ſi Romæ vacent, ſecundum aliquos ſunt reſeruata; ſed verius eſt non eſſe.*

109. *Beneficia patronatus clericorum, in generali reſeruatione continentur, & qualis ſit patronatus Eccleſiaſticus.*

110. *Ius patronatus laicorum quale ſit; & quomodò acquiratur.*

111. *Beneficia iuris patronatus, clericorum, & laicorum, non continentur ſub reſeruationibus generalibus.*

112. *Beneficia iuris patronatus mixtim ex aliquorum ſententia, continentur ſub reſeruationibus generalibus.*

113. *Beneficia mixtim clericorum, & laicorum, quæ habeant priuilegia.*

114. *Ius patronatus eſt laicale, quando fuit inſtitutum ex bonis patrimonialibus, ſiue clerici, ſiue laici, quamuis ius præſentandi competat clerico.*

115. *Patronorum ſi maior pars eſt clericorum admittit derogationem.*

76. BENEFICIA conſiſtorialia ſic dicuntur, quia Papa de illis in Conſiſtorio diſponit coram Cardinalibus, Lapus *allegat. 84. col. 2.* Rebuff. *ſuper concord. ad Præl. nomin. facien. verſ. conſiſtorialiter*, Petr. Gregor. *ſyntag. iuris lib. 15. cap. 4. num. 15.* & Mandoſ. *de annal. quæſt. 16. num. 2.* Hæc autem ſunt in duplici differentia: quædam appellantur conſiſtorialia, quia inueniuntur ſcripta, & annotata in libris Cameræ inter conſiſtorialia; hæc enim non prouidentur conſiſtorialiter ex conſuetudine, vt inquit Caputaquen. *deciſ. 17. & deciſ. 19. lib. 1. in manuſcript.* & de his idem eſt iudicium; quod de reliquis aliis beneficiis.

77. Alia verò ſunt conſiſtorialia, de quibus Pontifex præſentibus Cardinalibus in Conſiſtorio ſecreto diſponit communiter, vt ſunt Abbatiæ, & Monaſteria, in quibus requiritur, vt formetur proceſſus ſuper conditionibus, & qualitatibus promouendi, vt decernit Concilium Lateranenſe ſub Leone X. & patet ex *conſtitut. 11.* incipit, *Supremæ*, eiuſdem Leonis; quæ meminit Abbatum; ſeu Monaſteriorum. Et quamuis Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat.* mentionem non faciat, niſi de Epiſcopatibus, non verò de beneficiis conſiſtorialibus: attamen ex ordine diſponendi de Epiſcopatibus colligitur idem eſſe dicendum de conſiſtorialibus. Atque ita omnia ferme neceſſaria in promotionibus ad Epiſcopatum per tranſlationem, priuationem, mortem, & ceſſionem requiruntur in promotionibus ad Conſiſtorialia. Et ita praxis, & ſtylus obtinet: ideò eodem modo fit informatio, & expeditio, Flamin. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 6. num. 4. & 5.* Staphil. *de litteris gratiæ, & iuſt. §. dicendum num. 67.* cuius meminit *ibi* Flamin. *num. 5.* dicens beneficia conſiſtorialia eſſe renuncianda in Conſiſtorio, quod priùs tetigit *lib. 2. quæſt. 2. num. 2. & ſequent.* Vt plurimum tamen conſiſtorialium horum, quæ ſolent, & debent prouideri in Conſiſtorio, quotieſcumque Pontifex recipit renunciationes, diſponit de illis ſicut de aliis beneficiis extra Conſiſtorium, & de ſtylo fit prouiſio conſiſtorialium extra Conſiſtorium. Flamin. *d. quæſt. 2. lib. 2. num. vltimo, & quæſt. 6. lib. 8. num. 8.* Pro conſiſtorialibus vide etiam Gonzal. *de menſib. gloſſ. 9. num. 38. & 39.* Anaſtaſium Germon. *de indult. Cardin. §. Regularia num. 82. & ſequentib.*

78. Ea autem beneficia dicuntur reſeruata, quæ

Digitized by Google

Pontifex Maximus ita ſibi retinuit, & aplicuit, vt cùm poſtea vacauerint, ea ipſe ſolus conferat, & nemo alius de illis diſponere poſſit. Olim Papa nulla beneficia ſibi addicere ſolitus eſt, vt deducitur ex toto Decreto Gratiani, in quo nihil de beneficiis reſeruatis actum eſt, vnde poſt Gratiani ſæculum beneficia Pontifices ſibi reſeruare cœperunt. Reſeruatio ergo ſic definitur ab Ænea de Falconib. *in ſuo tractatu de reſeruat.* Reſeruatio eſt alicuius beneficij Eccleſiaſtici vacaturi, per habentem ad id poteſtatem, ad ſe facta auocatio. Hæc tamen reſeruatio eſt duplex, altera generalis, altera ſpecialis Generalis dicitur, per quam Pontifex ſibi addicit, & reſeruat, plura beneficia vnius generis, nimirum cùm ſibi reſeruat omnes Eccle-
79. ſias Metropolitanas Archiepiſcopales, Patriachales, Primatiales, Cathedrales, vel omnes Collegiatas, Abbatias, Prioratus, & beneficia regularia, & Dignitates, quæ prouidentur per electionem de iure, vel de conſuetudine. Reſeruatio autem ſpecialis dicitur, quæ fit de beneficiis certi loci, vel Eccleſiæ, vt cùm certa Dignitas in hac, vel in illa Eccleſia reſeruatur certo generi perſonarum quo tempore vacauerit.

Propriè tamen loquendo, reſeruatio generalis, de qua Iacob. Simon. *in tract. reſeruationum benef. quæſt.* 4. eſt illa, quæ prouenit ex diſpoſitione iuris communis: ſpecialis autem, quæ fit per regulas reſeruatorias: generales reſeruationes ſunt perpetuæ, ſpeciales tamen ſunt temporales, & vitalitiæ, ad vitam ſcilicet Pontificis edentis regulas, Caputaquen *deciſ.* 75. *num.* 3. *& ſequentib. part.* 3. Siue ergo reſeruationes ſint generales, ſiue ſpeciales, ſemper debent exprimi, vt deciſum fuit à Rota in vna Florenti. Sanctæ Felicit. coram Fabro 23. Decembris 1547. Ideo habens facultatem conferendi omnia, & quæcunque beneficia, non poteſt conferre reſeruata, ratione familiaritatis, vt dictum fuit in vna Valent. 16. Martij 1543. coram Ioanne Paulo. Ratio, quia collatio beneficiorum reſeruatorum ex familiaritate ſemper placuit Summis Pontificibus. Anaſt. Germon. *de indultis, § commendare num.* 31. *&* 32.

80. Quæſtionis tamen eſt, an ſit diſcrimen inter beneficia reſeruata, & inter beneficia affecta: Reſpondetur, reſeruationem prima facie, & affectionem non differre inter ſe, vt videtur indicare textus *in Extrauag. Ad Romani, Pauli ſecundi, inter communes, ſub titulo de prebend.* vbi in pleriſque locis Pontifex vtitur promiſcuè iſtis terminis de reſeruatione, & affectione, concluditurque beneficia à prædeceſſore Papa reſeruata, ſeu affecta. Ex quibus ſequitur idem eſſe beneficium reſeruatum, & beneficium affectum. Verius tamen eſt dari diſcrimen inter reſeruationem, & affectionem tanquam inter cauſam, & cauſatum, & inter expreſſum, & tacitum: reſeruatio namque eſt loco cauſæ, affectio verò loco cauſati. Rurſus reſeruatio expreſſa ſupponitur; affectio autem tacita erit. Item colligitur differre ex gloſſ. *in cap. ſi eo tempore, in verb. prouiſionem, de electione lib.* 6. & ex illis, quæ tradit Gaſp. de Peruſ. *in tract. de reſeruat. in* 10. *quæſt.* vbi ait affectionem habere in ſe inhibitionem, & decretum, reſeruationem verò non vtique. Confirmatur ex dictione, *vel*, poſita *in d. Extrauagan. Ad Romani*, quæ dictio, *vel*, inter diuerſa ponitur, Bartolus *in l. ſi is qui ducenta. §. verum in 6. oppoſ. ff. de rebus dub. §. filia, & ibi* Bald. *in* 1. *oppoſ. C. de collationib.* Ergo reſeruatio, & affectio inter ſe differunt. Affectio igitur eſt vinculum quoddam proueniens ex appoſitione manus Papæ, ſeu cauſatum, aliorum ab eo ſuper beneficio, re, vel negotio ſuper quibus manum appoſuit, ne ſe intromittant excluſiuum: deducitur hæc deſcriptio, & confirmatur ex *cap. multum ſtupeo.* 3. *quæſtio.* 6. & ex *cap. cum veniſſent*, cùm gloſſ. *in fine verſ. ſed poteſt exponi, de iudi*[illegible] Ex quibus conſtat affectionem omnem ex appoſitione manus Papæ oriri.

Vnde ſequitur Papam ſi in cauſa coram alio pendente manum apponat, ipſum deinceps, & non alium poſſe cognoſcere, quia ex quo ad Sedem Apoſtolicam cauſa fuit ſemel deuoluta, ſemper in ea debet remanere, & finiri. Bald. *in l. ſi vt proponis, col.* 3. *num.* 16. *verſ. & ſic nota. C. quomod. & quan. iud.* Ripa *in cap. cum M.* Ferrarien. poſt *numerum* 198. *de conſtitut.* Felin. *in cap. conſulta. in fine, de offic. deleg.* ex ea ratione, quia Papa appoſuit manum, Proinde inferior ſe intromittere nequit, *cap.* 1. *&* 2. *de confirmat. vtil. vel inutil.* 81.

Quinimo tanti roboris eſt appoſitio manus Papæ, vt quamuis inutiliter Papa prouideat alicui, vel prouideri mandet de aliquo beneficio, & prouideatur nulliter, non proinde deſinit beneficium remanere affectum propter defectum nullitatis; nec propterea Ordinarius poteſt prouidere, etiamſi aliàs non fuiſſet beneficium reſeruatum, Rebuff. *in praxi tit. de reſeruat. num.* 30. *&* 34. Granutius Coraſ. 2. *part. cap.* 1. *num.* 14. Mandoſ. *in proœmio regul. quæſt.* 5. *num.* 9. *& regul.* 4. *quæſt.* 4. *num.* 4. *& regul.* 9. *quæſt.* 6. *num.* 6. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 7. *quæſt.* 11. *num.* 11. *& lib.* 12. *quæſt.* 10. *num.* 9. vbi teſtatur de communi Henriquez *in ſumma lib.* 13. *cap.* 14. §. 2. Suarez *de cenſuris diſp.* 13. *ſect.* 1. *num.* 34. & alij apud Garciam *de beneficiis, p.* 5. *cap.* 1. *num.* 138. *& ſequent.* 82.

Temperatur tamen, hoc non procedere quando Papa manum appoſuit ad beneficium vacaturum per priuationem, quia ſi non vacauit per illam, eo quòd priuandus antea mortuus eſt, non manſit beneficium affectum vllo modo, appoſitio enim Papæ eo modo, facta erat conditionalis, nimirum ſi poſſidens priuatus eſſet, qui cùm mortuus eſſet ante priuationem cum effectu, appoſitio manus Papæ non fuit ſortita ſuum effectum. Simoneta *de reſeruat. quæſt.* 60. *num.* 2. 5. *&* 6. Æneas de Falconib. *eodem tractatu* 3. *quæſt. num.* 12. *&* 4. *quæſt effectu* 16. 83.

Similiter limitatur hæc doctrina quando Pontifex apponit manum ſuper beneficio, & de illo diſpoſuit vti reſeruato, quod nullo modo erat, tunc enim prouiſio non tenuit, & ideo non manſit affectum, neque extra poteſtatem Ordinarij, qui in eo caſu poteſt de illo prouidere, Æneas de Falconibus *ſuprà quæſt.* 4. *effectu* 16. *num.* 2. *& effectu* 19. *ad finem*: ex eo, quia manus appoſitio cum falſa narratiua reſeruationis, non afficit beneficium, & ceſſat manus appoſitionis effectus; neque in dubio cenſetur Papa velle derogare Ordinariis, nec illos præuenire in ſuis Ordinariis collationibus, Rota *dec.* 30. *ſub n.* 2. *verſ. Nec eſt veriſimile quòd Papa collationem Ordinariorũ velit impedire, de prebendis, in antiquis.* Selua *de benefic.* 3. *p. quæſt.* 60. *ſub num.* 1. *verſ. ad iſtud poteſt reſpondere*, & Caſſador. *deciſ.* 34. *num.* 3. *ſuper regulis Cancellariæ*, & in terminis Gomez *in tract. de expectatiuis num.* 16. *ad medium, verſ. & iſta quæ dicta ſunt*, & alij quos referens ſequitur Gonzales *de menſibus* §. 4. *Proœmial numer.* 6. *& numer.* 21. *&* 22. vbi concludit, conceſſiones omnes Principis ſemper præſumi 84.

ſine

ſine præiudicio,tertij, per *l.* 2. §. *ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico,cap. cùm dilectus, de conſuetudine*,idem Gonzales *gloſſ.* 52.*num.*45.

85. Limitatur tertiò, vt procedat doctrina hæc, quando Papa apponit manum in beneficio ad effectum prouiſionis vacante: longè aliter ſi manum apponit in beneficio,non tamen ad effectum prouiſionis,puta, quia eſt datum alicui ſiue præſenti, ſiue abſenti, qui nondum acceptauit; vel eſt alter præſentatus. In quo euentu ſi Papa interim alteri de illo prouideat, talis prouiſio vti ſurreptitia non tenet, præſertim, ſi in prouiſione inſeratur clauſula,*dummodo non ſit ius quæſitum alteri*.In hac ergo ambiguitate ſi prouiſus noluerit acceptare, vel renunciet iuri quæſito, aut interim moriatur, collatio pertinet ad Ordinarium, non obſtante appoſitione manuum Papæ. Franch. *in cap. ſi tibi abſenti, de præbendis in* 6. & *ibi* Abbas *num.* 12. & 13. & alij quos ſequitur Gonzales *d. gloſſ.* 52. *num.*57. & 58.Ex eo fundamento,quia in agendis cauſa,modus,& finis agendorum conſideratur, & vltrà quod agitur non protrahitur, *cap.*1. *in fine* 15. *quæſt.* 6. ſed cauſa,modus, & finis in collatione Papali, erat, vt valeret collatio de beneficio facta per Pontificem, ſi non eſſet ius quæſitum alteri;ergo non tenet collatio.Gonzales *d.gloſſ.*52.*num.*58.

86. Limitatur quartò quando Pontifex apponit manum ſuper beneficio, & reſignatio non valet ex aliqua cauſa, veluti, quia per reſignatarium verus valor beneficij non fuit narratus;ideo beneficium non cenſetur affectum, quia manus non fuit appoſita, niſi ad reſignationem faciendam: proinde poteſt prouideri ab Ordinario per obitum reſignantis. Flamin. Pariſ. *de reſignatione lib.* 10. *quæſt.*2. Gonzal.*d.gloſſ.*52.*num.*49. ex ea ratione, quia per reſignatarium debet exprimi valor annuus beneficij reſignati. Cotta *deciſ.* 357. Puteus *deciſ.* 270. *lib.*1. Caputaquen.*deciſ.* 84. & *deciſ.* 91. *part.* 3. Aliter enim non tenet reſignatio, & ex conſequenti ius non fuit abdicatum à reſignante, vt fuit deciſum in vna Conchen. coram Thoma de Tan 27. Februarij 1542. vt teſtatur idem Thom. de Tan *deciſ.* 39. & Peregrin. *deciſ.* 123. *lib.* 1. in manuſcript. Cùm ergo per reſignationem nullam nullum ius reſignatario detur, non abdicatur à reſignante ius quod habebat. Flamin. *ſuprà lib.*1. *quæſt.*3.*num.*47. & 48. vbi probat cum multis reſignanti non abdicari ius, niſi beneficium quæratur reſignatario, quoniam reſignatio cenſetur facta cum hac conditione, dummodo beneficium quæratur reſignatario. *l.nec vtile,ff. ex quibus cauſis maior l.qui abſenti,ff.de acquir. poſſ.*quoniam abdicatur à reſignante cùm acquiritur reſignatario, vt etiam tradit Iaſ. *in l. ſi quis hæreditatem C. de inſt.& ſubſt.* Mohedan *deciſ.* 341. in manuſcript.

87. Quare beneficium cenſetur vacare per obitum reſignantis, cùm in reſignatione non exprimitur verus valor beneficij, & Ordinarius poteſt prouidere de beneficio vacante,ob non expreſſum annuum valorem, quia non eſt beneficium propter id dicendum eſſe reſeruatum, Abbas *in c.inter dilectos,num.* 10. *de exceſſ. Prælat.* & Papa non dicitur appoſuiſſe manum niſi effectum, vt fiat expreſſio vera annui valoris, Gemin. *in conſilio* 136. *ad finem*:atque ita regula de valore importat,& infert ſolùm nullitatem gratiæ vbi verus valor non exprimitur, non autem vacationem beneficij: proinde, per expreſſionem valoris annui mendacem, ſeu fallacem non inducitur reſeruatio, Abbas, & Gemin. *ſuprà ſcripti.*

Ambigi etiam poteſt,ex quibus inducatur affectio, & cognoſcatur fieri? Reſpondetur,induci ex decreto appoſito à Pontifice alicui de beneficio dimittendo in manibus illius:in quo euentu ſolus Papa poteſt conferre pro illa vice, quamuis non dimittat beneficium. Rota *deciſ.* 14. *de rerum permutatione, in antiquis*, Simonett. *de reſeruat. quæſt.* 26.*num.* 3. Similiter quando Papa confert beneficium Titio, & in ipſa collatione ponit decretum, quòd infra decem menſes primum beneficium renunciet in manibus illius, aliter eo ipſo vacet ſecundum: ſi non adimpleuerit formam decreti, vacat ipſo iure vltimum beneficium conceſſum, & collatum per virtutem huius decreti, Rota *deciſ.*12. *de re iudicata,in nouis*, Rota *deciſ.*8.*num.*1. & *deciſ.* 13. *de rerum permut. in nouis*, Ægidius *deciſ.* 755. *in principio*, & fuit deciſum in vna Illerden. Canonicatus 1597. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Pamphilio. 88.

Rurſus inducitur affectio ex commenda facta à Papa ita, vt nec expectans poſſet illud acceptare, neque Ordinarius de illo prouidere, quod intelligitur,ſiue commenda fuerit ad vitam, ſiue ad tempus. Nam ex quo ſemel manum appoſuit ſuper beneficio, reſultauit affectio,ita, vt quamuis aliàs non fuiſſet reſeruatum, Ordinarius nequeat de illo diſponere commenda ceſſante,donec Pontifex plenè prouideat,Æneas de Falconibus *de reſeruat. præludio* 3. *tit.* 4. & *quæſt.* 3. *num.* 11. vbi teſtatur ſe vidiſſe rem deciſam in Rota per tres ſententias conformes quòd beneficia commendata ad vitam nullus daret, nec diſponeret de illis, niſi Papa donec per ipſum ſit plenè prouiſum, Flamin. *de reſignat. lib.* 12. *quæſt.*5. *num.*34. dicens Ordinarios non poſſe conferre commendas cùm ſint beneficia reſeruata, Garcia *de benefic. part.* 4. *cap.* 4. *num.* 68. & *part.*5. *cap.*1. §.2. *num.*140.poſt Gonzales *gloſſ.*52. *num.* 11. vbi tradit induci affectionem ex Commenda,vel vnione ad vitam facta de aliquo beneficio, ex Petro Gregor. Tholoſ. *in nouis inſtitut. rei beneficiariæ cap.* 20. *num.* 3. *ad medium.* 89.

Inſuper inducitur affectio ſi Papa imperet electoribus, ne ad certam Eccleſiam, ſiue Parochiam aliquem eligant, tunc enim ea Eccleſia, vel Parochia, cenſetur affecta, *cap. ſi eo tempore, de elect. lib.* 6. eodem modo ſi Papa per mandatum Apoſtolicum præcipiat vt conferatur beneficium proximè vacaturum Sempronio, tale beneficium cenſetur affectum, *Extrauaganti vltima de præbendis, inter communes*,non ex alio quàm quòd ad illud beneficium nemo poſſit, niſi per Papam promoueri: per quam affectionem non admittitur Ordinariis poteſtas conferendi ſimpliciter, ſed ad tempus:cùm reſeruatio ſimpliciter auferat Ordinariis ius, & poteſtatem prouidendi de beneficiis,Azor 2. *p. lib.* 6. *cap.* 34. *verſ. Quintò quæritur,fol.mihi* 802. 90.

Sed quid ſi quis habeat à Pontifice collatum beneficium, & poſtea indigeat diſpenſatione aliqua? Reſpondetur non poſſe Ordinarium cum illo diſpenſare, quamuis aliàs poſſet, Abbas *in cap. poſtulaſti, num.* 10. *de clerico ordinato miniſtrante*, Simonet. *de reſeruat. quæſt.* 64. *num.* 6. Si autem quis obtineat collationem à Pontifice de aliqua præbenda, & poſtea eandem obtineat ab Epiſcopo, ius ſibi priùs quæſitum ex Papali collatione perdit tanquam ingratus, & collatio 91.

ab

ab Epiſcopo facta nihil profuit obtinenti. Gonzalez *de menſibus gloſſ.* 52 *num.* 22 *&* 23.

92. Diximus de effectu affectionis, & quibus modis illa inducatur, ſequitur dicamus de reſeruatione, & de eius effectu: neque eſt prætereundum, quod ait Rota *deciſ.* 512. *num.* 5. *part.* 3. diuerſorum, nempe poſſe Ordinarium beneficium conferre quoties Papa conferat inualidè, etiamſi beneficium eſſet antea reſeruatum, quod eſt falſum, Sarnenſ. *in regul. de triennali, quæſt.* 30. *num.* 2. ſicut etiam Caputaquen. *deciſ.* 33. *in fine lib.* 1. in manuſcriptis, perperam tradidit reſeruationem eſſe vanam ſi Pontifex conferat nulliter beneficium, quod non eſt dicendum, vt bene notat Probus ad Monachum *in cap.* 2. *de reſcriptis in* 6. *num.* 37. quem ſequitur Garcia *de beneficiis part.* 5. *cap.* 1. *num.* 145. *& ſequenti.*

93. His poſitis dico reſeruationem beneficiorum quæ vacant in Curia eſſe maximam reſeruationum omnium, conſtat ex *cap.* 2. *de prabendis, lib.* 6. Rota *deciſ.* 4. *de prabendis, in nouis.* Ratio, quia hæc reſeruatio non ſolùm eſt introducta de iure communi, ſed etiam confirmatur per regulas; attamen Pontifex non confert beneficia, quæ vacant in Curia ſpectantia ratione indulti ad Cardinalem, niſi accedat conſenſus expreſſus eiuſdem Cardinalis, quando eſt præſens, vel ſi eſt abſens procuratoris eiudem, Puteus *deciſ.* 31 *lib.* 2.

94. Extende eſſe reſeruata beneficia Curialium decedentium dum Romana Curia de loco ad locum transfertur eam ſequendo, ſi contingat mori in quouis loco, etiam remotiſſimo à Curia habetur *in regul.* 5. *Cancellaria*, quæ reſeruatio eſt ampliatio Extrauagantis *Ad reginem, de prabendis*, & Extrauagantis *De debito, de electione, inter communes*, vbi dicitur de reſeruatione beneficiorum in Curia vacantium. Nomine autem Curiæ Romanæ quoad effectum vacationis intelliguntur loca vicina, videlicet per duas dietas regales à Curia Romana diſtantia patet *ex cap. præſenti, de prabendis in* 6. in quo Bonifacius VIII. ampliauit reſeruationem contentam *in d. cap.* 2. *de prabendis.* Deflexu deinde temporis edita eſt Extrauagans *Ad regimen*, quæ ampliauit prædictam reſeruationem ad Curiales peregrinationis, aut recreationis, aut ægritudinis cauſa abſentes, qui antequam reuerſi ſint in Curiam in locis diſtantibus non vltra duas dietas ab eadem Curia mortui fuerint, dummodo eorum domicilia non ſint in iiſdem locis vbi obierunt. Denique hoc priuilegium ex vigore regulæ 5. Cancellariæ, extenditur, & procedit vbicunque fuerit Curia, & quamuis Curialis ab ea longè abſit, dummodo Curiam ſequatur, teſte Alphonſo Soto Gloſſatore vetuſto eiuſdem regulæ 5. qui dicitur conſuluiſſe reſeruationem non procedere quando Curialis non ſequendo Curiam, ſed alia de cauſa aliò iter agens ad partes vltra duas dietas mortuus eſt. Idem intellige ſi deceſſerit Curialis extra duas dietas, ſi ipſe cauſa ſolatij, vel mutationis aëris in aliquam partem ſe conferat extra Curiam, & ibi moriatur. Longè aliter, ſi intra duas dietas à loco vbi reſidet Curia, Franch. *in d. cap. præſenti, num.* 2. *in fine, notabili* 3. *de prabendis in* 6. & Mandoſ. *in d. regul.* 5. *quæſt.* 2. *num.* 4. *ante finem.*

95. Dicuntur etiam reſeruata beneficia quæ vacant apud Sedem Apoſtolicam, quia vacare in Curia, & apud Sedem parificantur, gloſſ. *ad cap. ſtatum, de prabendis in* 6. quam ſequutur omnes, vt docet, Iacob. Simoneta *de reſeruationibus*, Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinalium* §. *ſi verò illa, num.* 4. *&* 5. ſiue beneficia vacent per obitum, ſiue per adeptionem alterius beneficij, ſiue per promotionem, priuationem, ſiue per decretum, ſemper cenſentur reſeruata, quamuis ibi Anaſtaſ. ſubdat aliquod ineſſe diſcrimen inter beneficia vacantia apud Sedem, & inter reſeruata. Aliud eſt namque vacare apud Sedem Apoſtolicam, & aliud eſt reſeruatum Sedi Apoſtolicæ conferre, Rota *deciſ.* 4. *de prabendis, in nouis*; additque ibi habentem poteſtatem conferendi reſeruata, poſſe etiam conferre generaliter reſeruata, exceptis vacantibus per obitum apud Sedem duntaxat, Mandoſ. *in præfat.* 5. *regulæ num.* 1. vide Anaſtaſ. *ſuprà.*

Nihilominus vacare beneficium apud Sedem, aliud eſt, & aliud vacare in Curia, quia apud Sedem propriè vacare dicuntur beneficia duntaxat reſeruata, per *d. cap.* 2. *de prabendis in* 6. Reliqua autem beneficia vacantia in Vrbe, & reſeruata ob alias cauſas, & ob capita ſuprà dicta, præterquam vigore reſeruationis, de qua *in ſuprà dicto cap.* 2. *de prabendis lib.* 6. Etiam ſi in Curia vacare dicantur, non propterea cenſentur vacare apud Sedem Apoſtolicam: quare beneficia vacantia apud Sedem cenſentur in Curia vacare, non tamen contrà, beneficia vacantia in Curia dicentur vacare apud Sedem; quia minus eſt vacare in Curia, quàm vacare apud Sedem, vt notat Couar. *pract. quæſt. cap.* 36. *num.* 4. §. *cæterùm, ad hanc reſeruationem*, vbi ſic ait ibi, *non tamen vacant apud Sedem omnia illa beneficia, quæ dicuntur vacare in Curia.* Vacant enim apud Sedem, & in Curia beneficia illa reſeruata *in d. cap.* 2. *& in d. cap. ſtatutum, & in cap. præſenti, eodem titulo, de prabendis*, nempe per obitum contingentem in ipſa Curia Romana, vel intra duas diætas. Vacant autem in Curia, & non apud Sedem beneficia, quorum reſignatio fit in Curia Romana, licèt ille cuius nomine reſignatio fit, longè ſit à Curia remotus. Sic ille. Simonet. *de reſeruat. quæſt.* 26. *num.* 11. *& quæſt.* 30. *num.* 4. Quod multo priùs docuit Gomez *in regula de triennali quæſt.* 31. *poſt princip. à num.* 2. *ad* 5. ſubdens *num.* 4. impropriè loquendo, poſſe dici vacare apud Sedem, & in Curia idem eſſe; non tamen propriè; & ideo vulgariter dici ſolet, vacat in Curia ad dicendum quòd intrat reſeruatio, *cap. ſecundi de prabendis lib.* 6. Gonzalez *de menſibus gloſſ.* 13. *num.* 51. *&* 52. quamuis communis vſus loquendi accipiat vacationem in Curia, pro vacatione apud Sedem; qui vſus debet ſemper attendi cùm præferatur propriæ ſignificationi verborum, Bart. *in l. Labeo num.* 1. *&* 5. *ff. de ſupellectili legata*, Mantica *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 3. *titul.* 8. *per totum*, poſt plures, & Couarr. *lib.* 3. *variarum cap.* 5. *num.* 1. 96.

Petes, an ſit dicenda Curia Romana vbi eſt Papa? Innocentius *in cap. Ego N. de iureiurando*, affirmat ibi eſſe Curiam Romanam, vbi eſt Pontifex, ſequitur *ibi* Felin. *num.* 9. Franch. *in cap. vbi periculum, num.* 5. *de elect. & in cap.* 2. *num.* 2. *de prabendis in* 6. vbi loquuntur in ſpecie reſeruationis, de qua ibi. Concinit Sarnen. *in regula de triennali quæſt.* 31. *verſ. ſed antequam*, dicens ad effectum reſeruationis, de qua loquitur *cap.* 2. *& cap. præſenti, de prabendis*, Curiam eſſe vbi Papa moratur, & reſidet, idem ſentit Mandoſ. *in gloſſ. facultatum, verb. in Romana Curia*, Gonzalez *d. gloſſ.* 3. §. 1. *à num.* 1. *vſque ad num.* 11. 97.

Aliqui tamen intelligunt hos Doctores, dummodo Papa ibi degat cum Curia, ſicut Curia 98.

Regia

Regia dicitur eſſe locus, vbi Rex eſt cum ſuis Conſiliariis, & cum aliis aſſidentibus, & aſſiſtentibus lateri illius, vt Regem adiuuent in regimine totius regni, Couarr. *in pract. cap. 4. num.* 10. *verſ. Curiam verò*. Ego tamen arbitror Curiam eſſe Romanam, vbi adeſt Audientia cauſarum, & litterarum Apoſtolicarum, quamuis ibi non reſideat Pontifex Maximus; ita Mandoſ. *in gloſſ. facultatum, verb. in Romana Curia, & verb. Curia*, & deducitur ex Clementina, *Ne Romani*, §. *ſanè*, *de elect.* & *ibi* Bonifac. *num.* 18. & ex *Clementina, Auditor, de reſcriptis, in principio*, ſequitur Nauarr. *de datis, & promiſſis notab.* 17. *num.* 29. *ex* §. *ſanè*, ſuprà relato, dicens non ſemper eſſe Curiam, vbi eſt Papa.

99. Probatur, quia vbi Pontifex habet tribunalia, & Cancellariam, ibi dicitur reſidere per ſe, ac præeſſe per ſuos Miniſtros. Similiter transfertur Curia de loco ad locum ad effectum reſeruationis, cùm mutatur Pontifex, & ſecum defert Cancellariam, & Tribunalia: ſecus quando mutatur ſine audientia & ſine Cancellaria, & ſine Tribunalibus, tunc enim non dicitur transferri Curiam, ſed dicitur Papam pergere ad talem locum, & ex conſequenti beneficia illorum, qui Papam ſequentes vltra duas diætas mortui eſſent, non conferentur reſeruata.

Contrà verò ad effectum reſeruationis, dicendum eſt venientes ad Curiam Romanam, ſeu recedentes ab ea, ſi moriantur intra duas diætas, beneficia vacare in Curia, ſeu apud Sedem, & comprehendi, ſiue vacent, vbi eſt Cancellaria, & Audiẽtia cauſarum & litterarum Apoſtolicarum, ſiue vbi eſt Papa, quamuis ibi non ſit Cancellaria, & Audientia, quia vbi eſt Papa, ibi eſt Sedes Apoſtolica, gloſſ. *in Extrauaganti Execrabilis, verb. Romanæ, de præbendis*; quod idem eſt in propoſito, Garcia *dict. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 395. *& ſequenti*, poſt Toletum *in ſumma lib.* 1. *cap.* 25. & Candelabrum *in Bulla Cœnæ num.* 82. & Anaſtaſ. *de indultis* §. *tam ratione, num.* 6. vbi docet quando beneficium vacat in Curia, Curiam ad effectum reſeruationis intelligi, vbi reſidet Papa, per *dict. cap.* 2. *de præbendis*.

100. Quid de beneficiis in Vrbe vacantibus? Reſponſe conferri à Papa, quamuis non ſint reſeruata, quia eſt Epiſcopus vrbis Romæ, & ordinarius Collator; vnde Gomez *ad regulam de triennali quæſt.* 31. *verſ. ſed antequam*, dicere ſolitus eſt non eſſe opus Papam ſibi reſeruare beneficia, quæ vacant in Vrbe, quia ad illum pertinet eorum collatio, veluti ad proprium collatorem, ſecus de beneficiis extra Vrbem vacantibus, tunc enim datur reſeruatio ſuper beneficiis, in quibus timet præueniri ab Ordinariis habentibus aliàs facultatem conferendi illa. Excipe verò beneficia Patriarchalium Eccleſiarum in Vrbe, nempe Principis Apoſtolorum, S. Ioannis Lateranenſis, & Sanctæ Mariæ Maioris, quæ Pontifex expreſsè ſibi reſeruat, ex eo, quia in illis Eccleſiis præficiuntur Cardinales, qui earum regimen tenent, eaſque adminiſtrant; & ideo neceſſaria eſt reſeruatio, ne prætextu indultorum Cardinales beneficia earum conferant, Gomez *ſuprà*.

101. Illud etiam aduerte vacare in Curia beneficia ad effectum reſeruationis, non dici ea, quæ vacant in Curia Legati, vel Nuntij Summi Pontificis, quia ſolus Papa, quoad hunc effectum habet Curiam, Rebuff. *in Concordatis titul. forma mandati Apoſtolici, in gloſſ. verb. extra Curiam Romanam, verſicul. Ideo beneficia vacantia eo loco, vbi eſt Legatus.*

Curiales autem ad effectum reſeruationis dicuntur omnes familiares, & qui ſunt in ſeruitio 102. Summi Pontificis, & Cardinalium: nec non omnes Notarij, Aduocati, Procuratores, & cauſarum, & expeditionum ſolicitatores, & earundem cauſarum iudices, & qui Curiis præſunt, vel in illis ſe exercent, Mandoſ. *in regula* 5. *quæſt.* 1. *num.* 17. *&* 18. *& quæſt.* 3. *num.* 5.

Quæſtionis etiam erit, an ſit reſeruatum Papæ 103. beneficium reſignatum in manibus proprij Epiſcopi, qui tunc in Curia Romana erat? Couarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 20. *num.* 9. affirmat *verſic. illud profectò minimè*, vbi idem tenet de permutatione: vnde ſi adſint duo Hiſpani clerici Segouienſes in Curia Romana, vbi etiam eſt Epiſcopus Segouienſis, non poterunt ſua beneficia permutare coram Segouienſi, quia vacarent in Curia. ſic Gambar. *in cap.* 1. *de rerum permutatione in* 6. *num.* 147. Sed contrà obſtat quod dicitur, Prælatos poſſe exercere iuriſdictionem voluntariam extra territorium: ſed conferre beneficia, eſt actus iuriſdictionis voluntariæ; ergo Romæ exiſtentes poſſunt Epiſcopi accipere reſignationes, & permutationes ſuorum ſubditorum, vt in ſpecie tradunt Pauinus *in tract. de poteſtate, cap. ſede vacante, quæſt.* 1. 11. *part. column.* 111. Præpoſit. *in cap. qui in aliquo, col. vltima* 51. *diſt.* Gomez *in regul. de non iudican. ſecundum formam ſupplicationis, quæſt.* 111.

Nihilominus ſecundùm praxim ab eiſdem 104. probatam nequeunt Epiſcopi beneficia conferre etiam ea, quæ vacauerint extra Romanam Curiam, dum fuerint in Romana Curia præſente Summo Pontifice. Vnde ſi voluerint ea beneficia conferre, debent exire extra Curiam, Æneas de Falcombus *in tract. reſeruat. quæſt.* 4. *principali quæſt.* 10. & alij quos referens ſequitur Couarr. *dict. num* 9. Confirmatur hæc praxis ex *l.* 11. *ff. de officio proconſulis*, ibi *omnes*, inquit, *Iuriſconſulti, Proconſules ſtatim quàm vrbem egreſſi fuerint, habent iuriſdictionem, non tamen contentioſam, ſed voluntariam.* Ergo intra Vrbem nec habent voluntariam. Fauet *l. final ff. de officio proconſulis*, vbi Proconſules, vbi primum ingrediebantur Vrbem imperij, ſigna deponebant, ex quibus Corraſius, & Fulgoſ. argumento huius legis aſſerebant Epiſcopos in vrbe, nec Sacerdotia poſſe conferre, & ex conſequenti non eſſe integrum illis dum in Curia Romana reſident admittere reſignationes ſimplices, nec permutationes beneficiorum, quæ ſint propriæ diœceſis, quia dicuntur vacare in Curia, & eorum collationes ad Papam pertinent. *cap.* 11. *de præbendis in* 6.

Porrò pro beneficiis iuris patronatus, quamuis 105. Papa poſſit, ſi voluerit, prouidere Prælaturas, & beneficia vacantia ſine conſenſu, & præſentatione patronorum laicorum, vt vult gloſſ. *in Clement.* 2. *in verb. Apoſtolicis, de præbendis*, Abbas *in cap. quoniam, num.* 2. *& in cap. illud, in fin. verb. de iure patronatus*, Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 4. *ex num.* 32. Nihilominus in reſeruationibus generalibus factis à Summo Pontifice, tam in corpore iuris clauſis, quàm in regulis Cancellariæ non continentur beneficia iuris patronatus laicorum, nec in aliis quibuſcunque diſpoſitionibus, vt docent Abbas *in cap. dilectus num.* 4. *de officio legati.* Andreas de Falcon. *de reſeruat. quæſt.* 3. *numer.* 6. Hoied. *de benef.* 1. *part. cap. vltimo num.* 109. Couar. *in pract. quæſt. cap.* 36. *num* 2. *verſ.*

verſ. hic accedit, Perez *lib. 1. tit. 6. l. 2. pag.* 150. *verſ. dubium etiam*; atque ita niſi fiat de illis ſpecialis mentio, non includuntur, Lambert. *de iur. patron. 1. part. 2. lib. 22. art. 6. quæſt. principalis num. 4. & in 3. part. 2. lib. in 3. articul. 9. quæſt. 15. pag.* 203. & Flamin. *de reſignat. lib. 2. queſtion. 4. numero* 35. & ideo non præſumitur hæc beneficia contineri ſub reſeruatione niſi id expreſsè conſtiterit.

106. Quod intellige ſi ius patronatus competit laicis ex fundatione, dotatione, vel conſtructione, ſeu conſtitutione: longè aliter, ſi ius patronatus competit ex priuilegio, vel ex præſcriptione, nam tunc beneficia iuris patronatus huius generis includuntur in reſeruationibus Pontificis, nec requiritur aliqua ſpecialis derogatio eorum, Felin. *in tract. quando liter. Apoſt. limit.* 111. Caſſadoro *deciſ. 7. de iure patron.* Andr. Gambar. *de officio, & poteſt. legat. lib. 3. ex num.* 243. Selua *de benefic. 3. part. quæſt. 11. ex num. 23. verſic. fallit undecimò*, Aym. Crau. *conſ. 63. num. 6.* Roland. *conſ. 66. vol. 2. num. 10. & conſ. 46. vol. 1.* & alij, quos referens ſequitur Flamin. *d. lib. 2. quæſt. 4. num. 51. & ſequent.* Quare non eſt admittendus Decius *in conſ. 126. num. 3.* dum ait in Curia Romana nullum dari diſcrimen inter ius patronatus quæſitum ex fundatione, vel ex præſcriptione. Quia contrarium probat ſtylus ſignaturæ in litteris Papæ, in quo excipiuntur beneficia ex fundatione, & dotatione patronata, non tamen ex priuilegio, conſuetudine, vel præſcriptione; ex ea ratione, quoniam ceſſat præiudicium fundantis, vel dotantis, vel conſtruentis Eccleſiam, ſeu beneficium, ne aliqui retrahantur à fundatione, vel conſtructione Eccleſiarum.

107. Hinc fit, vt in dubio, Papa reſeruans generaliter beneficia patronata, non cenſeatur reſeruare beneficia patronatus laicorum, Felin. *in d. tract. limit. 2.* Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ cap. 35. num. 6. in fine.* Sicut non ſolet ius patronatus venire in donatione generali facta à Rege, niſi de eo expreſſa fiat mentio, quod procedit de iure Luſitano: ſecus de iure communi, Cabed. *2. p. deciſ. 27. num. 10.* quia apud Luſitanos patronatus Regij regulantur tanquam bona alia Regiæ Coronæ *ordin. lib. 2. tit. 35. §. 5. & §. 6. & §. 24.* quo loco patronatus iſti æquiparantur aliis bonis, & iuribus Coronæ Regiæ, Cabed. *2. part. deciſ. 65. num. 3. & de patronatibus cap. 4. num. 6. pag. 18. & c. 11. n. 6. pag.* 47.

108. Si autem contingat beneficia in quibus patronus habet ius, vacare Romæ, aut in menſibus Papæ, gloſſ. *in cap. 2. de prebendis in 6.* vult in præiudicium patroni laici reſeruari diſpoſitioni Pontificis Max. quam ſequitur Barbat. *conſ. 74. Viſo, col. penult. verſic. ex alio cap. lib. 1.* Oppoſitum eſt verius non reſeruari, vt ſcribentes *in cap. 2. de præbendis in 6.* & Alexander *conſ. 75.* incipit, *Viſis ponderatis*, & notat Lapus *in ſua allegat.* 105. incipit, *Beneficia vacantia*, & ſcribentes, præſertim Imol. *in cap. vlt. de præbendis, & in cap. dilectus, de officio legat.* Cùm non ſit veriſimile Pontificem in generali reſeruatione voluiſſe comprehendere beneficia iuris patronatus laicorum, ne retraherentur laici à fundatione, ſeu dotatione Eccleſiarum, ſecundùm *cap. cùm dilectus*, iuxta gloſſam *in verb. quempiam præſentare, de iure patronatus*, Cabed. *de patronat. cap. 35. num.* 8. Secus ſi fiat prouiſio etiam abſque derogatione iuris patronatus quando patronus laicus non præſentauit intra menſes quatuor à iure præfixos, & Ordinarius non prouidit ex iure deuoluto, tunc enim poteſt Papa prouidere ſine derogatione patronatus, prout habetur *in cap. 2. de conceſſ. prebenda*, Rebuff. *in 3. part. ſignat. verb. nec non iuris patronatus, ex n.* 16.

109. Comprehenduntur tamen beneficia iuris patronatus clericorum in generali reſeruatione, facta à Pontifice, nec de hoc iure neceſſaria eſt mentio in reſeruatione, neque in litteris Apoſtolicis. Proinde huic iuri patronatus facilè derogatur per ſimplicem collationem, Caſſador. *deciſ. 4. tit. de probat. num. 2.* Ang. *in l. ſed ſi hac, §. patronum, ff. de in ius vocan.* Hoieda *in d. cap. vltimo numero* 112. Flamin. Pariſ. *lib. 2. de reſignat. quæſt. 4. num.* 38. Dicitur autem patronatus Eccleſiaſticus qui acquiritur quoties ex bonis Eccleſiæ conſtruitur, fundatur, vel dotatur Eccleſia aliqua, vel capella, vel Altare, & dignitati, vel Monaſterio, vel Eccleſiæ adiungitur, & competit præbendam, vel dignitatem habenti. Rebuff. *in tract. Nominat. quæſt. 8. num. 22. & in praxi. 3. p. tit. de ſignat. gratia, verb. nec non iuris patronatus*, ex *num.* 7. Felin. *in tract. Quando lit. Apoſt. num.* 5. Perez *lib. 1. tit. 6. l. 2. pag. 150. verſ. ſecus tamen eſt, & in verſ. diſtinguitur autem*, Cæſar Lambertin. *de iur. patron. lib. 1. part. 1. in 5. art. 1. quæſt. ex num. 2. fol.* 5. Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 4. num.* 39. & Spino *in ſpecul. gloſſ. 4. principali ex num.* 15.

110. Nihilominus quamuis ius patronatus laicorum quod dicitur tale, quia acquiritur ex fundatione, vel dotatione facta alicui Eccleſiæ, vel capellæ propriis bonis patrimonialibus extructæ, vel dotatæ, ſi tranſeat in aliquem clericum, non propterea fit Eccleſiaſticum, ſed ſemper eſt laicum: ſecus ſi transferatur in Eccleſiam perpetuò, quia cùm ſit acquiſitum illud ius ex propriis, & patrimonialibus rebus, ſiue à laico, ſiue à clerico, fundetur, vel dotetur Eccleſia, ſemper dicitur laicorum ius patronatus, & ex conſequenti etiamſi tranſeat in clericum, ſemper dicitur ius patronatus laicorum, ſeu ſeculare, non verò Eccleſiaſticum, cùm ſolùm illa qualitas, quòd ſit Eccleſiaſticum, adhæreat ipſi rei, hoc eſt, dignitati, vel Eccleſiæ, cui annexa eſt talis præſentatio. Spino conceptis verbis *gloſſ. 4. numer.* 17. & ex conſequenti non includuntur beneficia bonis patrimonialibus ſiue laicorum, ſiue clericorum, ita extructa, vel dotata in reſeruatione generali facta à Summo Pontifice.

111. Similiter beneficia iuris patronatus mixtim, clericorum ſcilicet, & laicorum, non ſunt ſub reſeruationibus generalibus propter fauorem laici patroni, ne priuetur ſuo indulto propter clericum ſibi in ea re ſocium. Abbas *in cap. final. in fine, de iure patronatus, & in cap. dilectus, num. 5. de officio Legati.* Felin. *in cap. multorum, num. 3. de Iudæis.* Selua *de benefic. 3. part. quæſt. 11. num. 11. & 12. in fine.* Simonet. *de reſeruat. quæſt. 9. num.* 3. Rebuff. *in concordat. tit. de mand. Apoſt. §. 1. in gloſſ. verb. vnum collatorem, verſ. & idem ex pag.* 498. Gambar. *lib. 3. de officio, & poteſtate legati, ex numer.* 363. vbi vult non eſſe integrum ex ſocio clerico laicum damnum pati. *cap ſacros, de ſepult.* ſed æquius eſſe ex priuilegio laici ſocium clericum ſentire commodum, per *l. ſi communem, ff. quemadmodum ſeruit. amittantur.*

112. Cæterùm non deſunt, ſed minus bene, qui teneant huiuſmodi patronatum eſſe menſurandum tanquam patronatum Eccleſiaſticum, illique concedendum ſex menſes ad præſentandum, gloſſ. *in verb.*

verb. Eccleſiaſticum, in cap. vni. de iure patronatus in 6. Ex eo fundamento, quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum. Item, quia quando vnus eſt clericus, & alius laicus, & debet interponi appellatio, non ad laicum iudicē, ſed ad Eccleſiaſticum debet ferri, quamuis clericus, & laicus ſint ſocij in eodem delicto, Cardin. *in cap. ſuper quæſtionum §. ſi verò duo, verſ. 4. oppono, de officio legati.* iuuat Couarr. *in pract. cap. 34. ex principio*, & Menoch. *de arbitr. caſu 371. ex num. 12.* Ideo eſſe huiuſmodi patronatum, vel Eccleſiaſticum, vel ſaltem regulandum iuxta naturam patronatus Eccleſiaſtici arbitrantur Staphil. *de litteris grat. in §. de modo, & forma impetrand. num. 14.* Æneas de Falcon. *in quæſt. 4. in effectu 14. in principio*, Mandoſ. *in tract. de ſignat. gratia, verb. derogationes iuris patronatus col. 2. in fine*, quia clericorum potius, quàm laicorum ſapit naturam.

113. Non tamen diſplicent, Federic. de Sen. *conſ. 66.* Abbas *in cap. vltimo, de iur. patron.* Mandoſ. *in 1. regul. Cancell. quæſt. 8. num. 8.* & Couar. *in practicis cap. 36. num. 4.* dum aiunt hoc ius patronatus, Eccleſiaſticum vocari quo ad priuilegia, & commoda iuris patronatus; quo verò ad derogationem vocari laicale: atque ita ſecundùm hos Doctores vbi reſultat vtilitas Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum, tunc in caſu mixto ſumitur denominatio, non à qualitate laicali, ſed à conditione clericali: contrà verò quando reſultat detrimentum, vel Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticæ perſonæ, ex denominatione qualitatis clericalis: tunc attendatur potiùs prædominatio qualitatis laicalis; cui diſtinctioni adhæret Roch. de Curt. *de iure patron. in verb. ius, num. 15.* & Lambert. *in 6. art. 1. quæſt. 1. part. 1. fol. 204.* neque hanc partem reprobat Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 4. n. 50. poſt medium.*

114. Mihi tamen ſimpliciter videtur dicendum ius patronatus eſſe laicale, quoties beneficium fuit inſtitutum ex bonis patrimonialibus ſiue laici, ſiue clerici, quamuis ius præſentandi ſpectet ad clericum, non tamen ratione Eccleſiæ, ſed ratione inſtitutionis factæ ex bonis clerici patrimonialibus. Quòd ſi hoc ius competat clerico, ex bonorum Eccleſiaſticorum inſtitutione, dicetur eſſe Eccleſiaſticum. Ex quo euentu tale beneficium continebitur in generali reſeruatione, cùm ſit Eccleſiaſticum, inſtitutumque ex bonis Eccleſiaſticis: ſecus quando fuit inſtitutum ex bonis patrimonialibus, ſiue laici, ſiue clerici, quia dicitur laicale. Si autem non appareat inſtitutio beneficij, ſed ius præſentandi mixtim competere, ſcilicet clerico, & laico, cenſebitur ius illud laicale, ne laicus patronus ſuo iure priuetur, propter clericum, quoniam in fauorabilibus conſideratur laicalis conditio: ita Rota *deciſ. 574. num. 10. 1. part. in nouiſſimis*, dicens huiuſmodi beneficium, ſi contingat vacare in menſe reſeruato, non cadere ſub reſeruatione, eo quòd conſideratur facultas laicalis. Idem deciſum fuit à Rota, quam refert Achilles de Graſſis *in deciſ. 316. alias 3. de iure patronat.* in vna Fauentina Sancti Seuerini vbi die 13. Octobris anno 1548. tenuerunt Auditores Rotæ non cadere ſub reſeruationibus beneficia iuris patronatus mixtim,
115. clericorum, & laicorum. Niſi, vt notant Couar. *in d. cap. 36. num. 5. verſ. Quòd ſi ius patronatus*, & Andr. Gambar. *de offic. & poteſt. Legat. de latere lib. 3. ex num. 369. verſic. fallit tamen*; maior pars patronorum ius patronatus Eccleſiaſticum aſſequetur: tunc enim admitti poterit derogatio, nimirum, ſi ius patronatus ad vnum duntaxat laicum, & ad duos clericos, ratione Eccleſiæ ſpectaret, admitteretur in hoc caſu derogatio huius patronatus, quoniam maior pars, quæ iura potiora habet in præſentando, eam habet vim vt cogat admitti derogationem, ita Couar. *ſuprà d. n. 5.* vbi ea de re exemplum proponit.

Quam poteſtatem habeat Papa in rebus, ac bonis Eccleſiæ.

§. IV.

EPITOME.

116. *Papa habet in bonis Eccleſiaſticis ampliſſimam poteſtatem, & quomodo id intelligatur?*

117. *Papa in rebus Eccleſiæ poteſt diſponere pro arbitrio ſuo, & quomodo hoc explicandum ſit.*

118. *Papa ex cauſa poteſt alienare bona Eccleſiæ Romanæ, & particularium Eccleſiarum, & vendere neceſſitate vrgente.*

119. *Papa bona Eccleſiæ alienando dicitur diſponere in præiudicium Eccleſiarum ſuper vſu potius, quam ſuper dominio.*

QVÆSTIONIS ſit quam habeat poteſtatem Pontifex Max. in bonis & rebus Eccleſiæ? de hoc diximus ſuprà *diſp. 2. §. 1. num. 1. verſ. quæſtionis eſt, & verſ. nec refert*, cum Caiet. *2. 2. quæſt. 43. art. 8.* Turrecremat. *in ſumma lib. 2. cap. 113.* Leſſ. *lib. 2. cap. 4. dubio 7.* Nec obeſt opinio aliquorum ſcribentium *in cap. licet, de præbendis in 6.* qui putant Pontificem Max. habere dominium horum bonorum, plenamque liberam poteſtatem in illis, poſſeque ſuo nutu, & arbitratu ea alienare, & in omnes vſus impendere, quod eſt proprium veri domini, penes quem eſt dominium bonorum quæ habent Eccleſiæ. Hæc tamen opinio meritò excluditur à Turrecremata ſuprà, ob auctoritatem D. Thomæ *2. 2. quæſt. 100. art. 1. ad ſeptimum*, vbi his verbis concludit. *Quamuis enim res Eccleſiæ ſint eius* (hoc eſt, Papæ) *vt principalis diſpenſatoris, non tamen ſunt eius, vt domini, & poſſeſſoris.* Idem docet *ibidem* Caietanus tradens Papam non eſſe dominum rerum Eccleſiaſticarum, ſed diſpenſatorem, nec de plenitudine poteſtatis poſſe ad libitum dare bona Eccleſiæ, cui voluerit, ſed teneri fideliter diſpenſare, vt recta ratio ſuadet, iuxta illud, *Hic iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur.* ſic Caietanus, ſequitur Sanch. *in Decalog. lib. 7. cap. 29. num. 96.* 116.

Nec etiam refert ſententia Maioris *in 4. diſt. 24. quæſtion. 18. concluſion. 1. & 2.* & Nauarr. *in Apolog. de redditibus Eccleſ. quæſtion. 1. monit. 24. & ſequentibus*, dicentium bonorum Eccleſiaſticorum dominium, & proprietatem eſſe penes Chriſtum Dominum, quam probat gloſſ. *in cap. Saluator 1. quæſt. 3. & cap. cùm verior. 23. quæſt. 8.* Innoc. *in c. cùm ſuper eo, de cauſa poſſeſſ. & propriet.* & Abbas *in c. cùm eſſes, de teſtam. n. 29.* Quia reſpondetur omnia bona eſſe Dei, & generali, & peculiari quadam ratione, ipſumque dominum omnium rerum, ſed hoc loco dicendum eſt Summum Pontificem non eſſe proprium dominum bonorum Eccleſiaſticorum, ſed dominium eorum eſſe penes communitates Eccleſiaſticas, non verò penes Prælatos

latos Eccleſiarum. Vnde Romanæ Eccleſiæ bona ſunt penes Romanam Eccleſiam, quæ habet dominium eorum, & ſic de reliquis Eccleſiis, eo quòd res Eccleſiæ Romanæ donatæ, non Romano Pontifici, ſed Romanæ Eccleſiæ datæ ſunt.

Nec obſtat poſſe ex cauſa Papam alienare, donare, & vendere res Eccleſiæ, quia ex hoc non ſequitur dominium earum eſſe penes Pontifices, ſed oſtenditur eſſe diſpenſatores, & adminiſtratores, non verò dominos earum. Sicut pupillus dicitur ſui patrimonij dominus eſſe: attamen nihil poteſt de ſuo patrimonio diſponere pro ſuo arbitratu; ita Eccleſiaſticæ communitates non diſponũt, neque poſſunt alienare, niſi iuxta decreta Canonum, & cum auctoritate Romani Pontificis, pro vt eſt procurator, & adminiſtrator talium bonorum. Azor 2. *p. lib. 6. c. 1. verſ. quod autem dicitur pag.* 657. & eſt communis.

117. Quòd ſi vrgeas cum Butrio *in c. conſtitutus*, vbi Abbas *n. 15. de relig. dom.* & cum Gemin. *in c. ſi gratioſè, de reſcriptis lib.* 6. Alex. *conſ.* 81. *n.* 8. *lib.* 4. & cum Corn. *conſ.* 348. *n.* 18. *lib.* 1. *& cõſ.* 90. *n.* 6. *lib.* 4. Papam in rebus Eccleſiæ poſſe diſponere pro libito, & arbitrio ſuo? Reſponde illos fuiſſe loquutos iuxta opinionem, quæ tenet Papam eſſe Dominum bonorum Eccleſiaſticorum, quod negamus cũ Theologis. Probatur, quia quamuis Papa ſit Dominus abſolutus beneficiorũ ſecundùm aliquos, maximè Canoniſtas, non poteſt tamen ſecũdùm veriorem priuare clericum ſuo beneficio ſine cauſa, vt volũt Card. & Felin. *in c. quæ in Eccleſiarũ, de conſtit. n.* 42. Coraſ. *de benef.* 2. *part. cap.* 1. & alij apud Garciam *de benefic. p.* 5. *c.* 1. *n.* 7. dicentes non poſſe diſponere contra legem Principem licitè ſine cauſa; ergo etiãſi demus Papam poſſe pro arbitratu ſuo diſponere de rebus Eccleſiarum, id eſt intelligendum, non vti Dominum, ſed vti fidelem diſpenſatorem, & ex conſequenti ex cauſa iuſta.

118. Ex quo ſequitur ex cauſa iuſta, & ex neceſſitate cogente poſſe Pontificem alienare bona Eccleſiæ Romanæ, & particularium Eccleſiarum, ita Bald. *in l. pen. C. de bonis quæ liberis*, vbi loquitur de bonis Eccleſiæ Romanæ, *& in c.* 1. *in princ. n.* 5. *qui feud. dar. poſſ.* vbi eſt ſermo de rebus etiam particularium Eccleſiarum, ſequitur Probus *in addit. ad Ioan. Monach. c. ſi eo tempore, de electione in* 6. Paul. de Caſtr. *in conſ.* 414. Pariſ. *conſ.* 103. *lib.* 4. Barb. *conſ.* 63. *n.* 17. *lib.* 1. Quare alienando abſque cauſa rem Eccleſiæ Papa dicitur peccare, Archid. *in c. non liceat* 12. *q.* 2. Item quia non dicitur dominus rerum particularium Eccleſiarum, & beneficiorũ, *a. c. non liceat* 12. *q.* 2. proinde non poteſt ſine cauſa ius alicui Eccleſiæ auferre, & alteri concedere, text. & gloſſ. *in c.* 1. 21. *diſt.* Quin etiam Papa non poteſt auferre bona temporalia clericorum, quæ ſint de patrimonialibus, etiam de plenitudine poteſtatis, ſecundùm Anton. de Butrio *in c. conſtitutus, de relig. domib.* & Abbat. *in c. cùm dilectus, de iure patronatus*, quos refert, ac ſequitur Franc. Marc. *tom.* 1. *dec.* 455. *n.* 28. quod intellige ſine cauſa vrgenti, tunc enim poterit, facto tamen bono cambio niſi clerici ſponte cedant iuri ſuo.

Nihilominus penes Pontificem Max. eſt auctoritas concedendi priuilegia Eccleſiis, quæ poteſt rurſus auferre in totum, vel in partem, argumento *capitis, frater noſter* 16. *q.* 1. Imò poteſt concedere priuilegium in ſpiritualibus, quòd ſit in præiudicium alterius, & de iure alterius. Ioann. de Turrecremat. *in c. conqueſtus* 10. *q.* 3. *n.* 4. *& ſequent. fol. mihi* 168. Nec non poteſt diſpenſare, vt bona clericorum, ſiue Eccleſiarum iniuſtè acquiſita, & retenta non reſtituantur, ſi viderit hoc vtile eſſe Eccleſiæ, etiam extra caſum neceſſitatis, dummodo appareat Eccleſiæ vtilitas: ratio, quia Pontifex eſt generalis diſpenſator, & adminiſtrator illorum bonorum Eccleſiaſticorum, Turrecremat. *in cap.* 1. 14. *quæſt.* 6. *num.* 5. *fol.* 24. Quod extendit ibi ad bona iniuſtè habita, quæ fuerunt laicorum, qui immediatè iuriſdictioni Eccleſiæ ſubduntur: ſecus ſi bona ſunt de bonis laicorum, qui ſunt de iuriſdictione Principum ſecularium; niſi in caſu neceſſitatis Eccleſiæ: tunc enim poterit Papa diſpenſare ad ſubueniẽdum tali neceſſitati Eccleſiæ, quoniam fideles in caſu neceſſitatis Eccleſiæ tenentur magis ſuccurrere Eccleſiæ, quàm neceſſitati priuatæ perſonæ. Turrecremat. *ibidem.* poſt Paludanum. Aſſerenti tamen Papæ caſum neceſſitatis eſſe, credendum eſt, per Abbatem *in cap. cùm veniſſent, de iudiciis*, & Alex. *conſ.* 1. *lib.* 2.

His adde Papam dum bona Eccleſiæ alienat, 119.
dici diſponere ſuper vſu potius, quàm ſuper dominio Eccleſiarum; Paulus de Caſtro *conſ.* 114. *col.* 2. *lib.* 1. Præſumitur tamen alienatio facta ex cauſa à Pontifice rationabili, etiam ſi de ea non appareat, per ea, quæ tradit Cynus *in l. final. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. & in l. reſcripta. C. de precibus Imper. offer.* & per Abb. *in c. quanto col.* 3. *n.* 8. *verſ. ſi autem Papa, de iureiur. & in cap. cauſis* 2. *notabili, de re iudicata*, & Felin. *in c. quæ in Eccleſiarum col.* 2. *verſ. quinta concluſ.* Præſumitur etiam cauſa in Papa quando diſponit motu proprio de rebus Eccleſiæ; ſecus ſi diſponat ad petitionem partis, quoniam tunc in illis quæ ſunt de prohibitis, vt alienatio magni momenti, non præſumitur cauſa. Roman. *conſ.* 436. & Felin. *in c. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. verſ. limita quintò* 13. *col.* & quamuis præſumatur Papa alienare ex cauſa, id intellige niſi de contrario conſtet, & probetur cauſa expreſſa eſſe falſa. Hoſtienſ. *in c. illud, de præſumptionibus*, Felin. *in cap. ſicut, verſ. tertiò aduerte, de re iudicata*, & Gemin. *in c. ordinariis*, §. 1. *de officio ordinarij lib.* 6.

EPITOME.

125. *Papa poteſt maioratum de bonis patrimonialibus, vel ex bonis non acquiſitis ex Papali dignitate inſtituere.*

126. *Prælati inferiores vtrùm poſſint ex bonis a acquiſitis, & Eccleſia maioratum inſtituere, ſiue dum viuunt, ſiue per teſtamentum.*

127. *Prælati habentes facultatem ad teſtandum de bonis Eccleſiæ, non poſſunt ex teſtamento inſtituere primogenium.*

128. *Prælati Braccarenſes an poſſint inſtituere aliquod opus pium extra Diœceſim ſuam, illique adminiſtrandum conſanguineis tradere.*

QVÆRITVR primò, an poſſit Papa ex bonis patrimonialibus, vel ex aliis, non tamen ex Papali dignitate quæſitis primogenium creare? Reſponde poſſe ſiue ex contractu, ſiue ex vltima voluntate, prout voluerit. Probatur ex Authentica *Licentiam, Cod. de Epiſcop. & Cleric. & ex cap. ſint manifeſta*, ibi, *ſicut voluerit* 12. *quæſtion.* 1. *& ex cap. fixum* 12. *quæſt.* 5. *& ex cap. quia nos, de teſtam.* Couarr. *in cap.* 1. *de teſtam. numer.* 3. vbi vult Epiſcopũ in bonis patrimonialibus, & in aliis, quæ ab Eccleſia non quæſiuit teſtamentum poſſe facere, & hæredem quem voluerit inſtituere,

tuere, nec teneri Eccleſiam hæredem facere, ſed Papa eſt Epiſcopus Epiſcoporum, & ſe per excellentiam Epiſcopum vocat, Anaſt. Germon *de indultis §. Epiſcopus, n.23.* & *num.24.* addit Papam Orbis totius vocari Epiſcopum, & habetur *in c. in illis, in fine diſtinct.4. c. vltimo diſt.21. c.1. de conſtitut in 6.* & totum Orbem habet pro Diœceſi, *cap. cuncta per mundum 9 q 3.* Felin. *in c. graue, col.2. de officio Ordinary*, Flamin. *de reſignat lib.3. q.1. n.11 lib.8. q.7. n.5. & n.110.* poſt plures quos ibi refert, ac ſequitur; quibus in locis Papa dicitur Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ, Epiſcoporum Epiſcopus, & vrbis Romæ, ex *c. ſi quis Epiſcopus 7. q.1.* Flamin. rurſus *lib.2. q.16.* Ergo poteſt inſtituere maioratum ex prædictis bonis patrimonialibus, ſiue ex propria induſtria quæſitis, ſicut cæteri Epiſcopi. Couar. ſuprà etiam, *n.11.* Iulius Clarus *lib.3. de ſent. §. teſtamentum q.27. n.2. verſ. circa bona patrimonialia*, vbi concludunt hanc partem, quam teſtantur de communi, ſequitur Nauarr. *in cap. final. 16. quæſt.1. in 1. quæſt. principal. n.7. & 8.*

Refragatur tamen textus *in c. Epiſcopus, qui filios 12. q. 2.* ibi, *alium quàm Eccleſiam non relinquat heredẽ.* Quo loci videtur inſinuari non poſſe Prælatos inſtituere hæredes etiam de bonis ſuis patrimonialibus, vel ex ſua induſtria quæſitis extraneos, ſed ipſam Eccleſiam ſolùm. Nihilominus dicendum textum illum loqui de conſilio potius, quàm de præcepto, vt vult gloſſ. *ibi*, atque ita textu illo non obſtante poſſunt Prælati in prædictis bonis inſtituere hæredes prout voluerint, ſiue conſanguineos, ſiue extraneos, Eccleſia relicta, quæ deciſio eſt communis, teſte Barbatia *de præſtantia Cardin. in 3. quæſt. baſilica prima partis poſt n 40. verſ. Nunc venio.* Eſtque valde rationi conſentaneum, vt vnuſquiſque de bonis ſuis liberè diſponat.

Limita tamen in Prælato Monacho profeſſo, quia is neque ex patrimonialibus, neque ex aliis, ſua induſtria quæſitis, & multo minus ex bonis Eccleſiæ ſuæ ſine facultate Pontificis poterit teſtari, ex ea ratione, quia Monachus paupertatis voto, quo ad hoc per Epiſcopatum non liberatur. Probatur ex traditis ab Abbate, & ab ſcribentib. *in c. 1. de teſtamentis*, & à Couarr. *in d. cap.1. n.18. ad finem*, poſt alios, quos ibi ſequitur, & Molin. *lib.2. de primogen. c 10. n.28.* vbi pro hac parte referunt Iaſon *in Auth. Ingreſſi. Cod de ſacroſ. Eccleſ. n.7. cum ſequent.* dicentes repugnare paupertatis voto libertas teſtandi; ideo requiri ad teſtandum licentiam Papæ ſecundùm magis communem.

126. Tota ergo controuerſia eſt, an Prælati ex bonis Eccleſiaſticis ſiue in vita, ſiue per teſtamentum poſſint Maioratum inſtituere ſine licentia Papæ? Reſponde, ſi Epiſcopus, vel Prælatus, dum ſanus viuit, inſtituat primogenium ex contractu de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis, valere primogenij inſtitutionem dummodo irreuocabilis fiat, ex ea ratione, quia ſimilis inſtitutio inter viuos facta æquiparatur donationi factæ inter viuos irreuocabiliter. Cùm ergo non interdicatur Epiſcopo ex bonis ſuæ Eccleſiæ donare inter viuos, vt vult gloſſ. ordin. *in c. præſenti, verb. reſeruari, de offic. ord. lib.6.* quæ placet Abbati *ibi*, & aliis *in c. cæterùm, de donationibus*, vbi Imol. *n.4.* tradit poſſe Prælatos donare fructus ſuorum beneficiorum, cùm illos faciant ſuos. Garcia *de benefic. p.2. c.1. à n.5. vſque ad n.10* Igitur integrum erit Prælatis de bonis Eccleſiæ in vita quæſitis, modo ſupradicto maioratum conſtituere, ſicuti fas eſt donationes inter viuos efficere, Molin *d c.10 n.34.*

Confirmatur, quia Prælati Eccleſiaſtici comparantur vſufructuariis ſaltẽ, & faciunt fructus ſuos, & ex generali conſuetudine diſponunt prout volunt, dum viuunt, vt teſtatur Butrius *in c.1. de cauſ. poſſ. & propriet.* & ita communiter ſeruatur, & tenetur, Iulius Clarus *§ teſtamentum q.27. n.8.* vbi loquitur de poteſtate teſtandi, & diſponendi tam in vita, quàm in morte, ſequitur Philip. Corn. *cõſ.314. num.2. lib.3.* vbi loquitur de Prælato cui fatetur fas eſſe donare fructus ſui beneficij: neque quoad forum exterius iure aliquo prohibitum eſt facere donationes, niſi ex vltima voluntate, vt concludit Molin. *de primogeniis lib.2. c.10. ex n.32. cum ſequent.*

Secus ſi inſtituatur primogenium de eiſdem bonis in teſtamento ex eo, quia Epiſcopi nequeũt ex bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis diſponere per vltimam voluntatem abſque licentia Papæ, vt habetur *in c.1. de teſtam. & in c. quia nos, eodem titulo.* Quin etiam quamuis Epiſcopus habeat à Summo Pontifice facultatem teſtandi, non poterit primogenium creare, quoniam facultas teſtandi intelligitur conceſſa ad pia, nõ autem ad profanos vſus. Quòd ſi expreſsè concedatur licentia teſtandi ad profanas cauſas in hoc euentu, ſicut poteſt teſtari Epiſcopus ad profana, & ſecularia, de reditibus Eccleſiæ, ſic etiam primo genium inſtituere poterit dummodo intercedat cauſa iuſta, alioquin quamuis in foro externo licentia ſine cauſa iuſta conceſſa valeat in eo foro; in foro autem conſcientiæ non cenſetur diſpenſatus eſſe tutus ſine legitima cauſa, Couar. *4. Decret. 2. p. c.6. §.9. n.7.* ait petentem diſpenſationem dum cognoſcit cauſam deficere peccare venialiter, & forſan mortaliter; quia eſt in culpa petendo à Principe rem illicitam. At Petrus de Ledeſma *in ſumma Sacram. c.27. poſt 4. concluſ. dub. 1.* credit hunc mortaliter delinquere. 127.

Mihi tamen placet aſſerere tam petentẽ, quàm concedentem licentiam teſtandi ad profanos vſus eadẽ culpa ligari, niſi iuſta ignorantia excuſentur. Quare quando diſpenſans peccauit mortaliter, petens eiuſdem culpæ reus erit, dum cooperatur peccato diſpẽſantis ſine cauſa legitima, & ad illud inducit Sanch. *de matrim. lib.8. diſp.18. à n.7. vſque ad 11. & 12.* Molin. *de primogen. d. cap.10. n.30.*

Diximus primogenium irreuocabile à Prælato in bona valetudine exiſtente poſſe creari. Ex quo primogenium reuocabile non poteſt inſtitui validè etiam ex contractu, cùm tale primogeniũ non contractus, ſed potiùs vltimæ voluntatis rationem ſortitur. Vnde ſicut nequit teſtari Epiſcopus, ſic etiam non poterit Maioratum inſtituere reuocabilem. Nam primogenia reuocabilia ex contractu creata, æquipollent contractui, quo ad ordinationem: quoad effectus autem accedunt ad vltimam voluntatem, prout in ſimili docet gloſſ. loquens in donatione cauſa mortis *in l.2. in prin. verb. legatum, ff de dote prælegata*, quæ eſt communiter recepta, teſte Iaſon. *in l.2 n.11. ff. de legatis 1.* vbi Ripa *n.15.* Segura *in repet. l. Imperator. ff. ad Trebel. col. 36.* & Couarr. *in rubric. de teſtam. 3. p. n 1. cum ſequentib.*

Quòd ſi contingat primogeniũ creari irreuocabile à Prælato ægrotante ſi decedat ab ea ægritudine? Sunt, qui putent validum eſſe quaſi factum ex donatione inter viuos irreuocabili, nec poſſe reſcindi eo quòd fuerit in eo morbo inſtitutum, ſi conſtet nullam fraudem ibi ſubeſſe. Inter quos eſt Molin. *de primogen. d. cap.10. ex n.40.* vbi hanc partem multis rationibus confirmat. Contraria tamen pars apud me eſt verior, primò ex gloſſ. *in c.* *præſenti,*

præſenti, de offic. Ordin. vbi dicitur clericos in bona valetudine conſtitutos eſſe vſufructuarios: in ægritudine verò, à qua decedunt, vſuarios, quam gloſſam vocat ſingularem Barbat. *in c. requiſiti, de teſtam. num.* 34. idem habet gloſſ. *in c.* 3. *de probationibus*; ſed vſuarij nihil præter vſum inſtante morte de iure communi habent, ad teſtandum; ergo in ægritudine conſtituti nihil habent, & ſolum ſibi neceſſaria ex fructibus poſſunt aſſumere, textus *in c. ad hæc, de teſtam.* vbi ſtatuitur clericos detentos in infirmitate non poſſe donare etiam ratione eleemoſynæ, niſi pauca, & moderatè. his verbis, viuentes tamen, & ſui compotes moderatè valent aliqua de bonis ipſis: nō ratione teſtamenti, eleemoſynæ intuitu erogari in ægritudine conſtituti. Proinde, ſi non poſſunt niſi aliqua viuentes moderatè de bonis erogare non ratione teſtamenti, facilè ex his apparet non poſſe niſi in fraudem dùm ægrotant primogenium inſtitui ex donatione irreuocabili, & ideo validum non eſſe.

Confirmatur non valere, ex textu *in l. filia mea emancipata, & ægra, ff. ſoluto matrim.* vbi caſus fraudulentus deciditur, nimirum ſi pater ſtipulatus fuit dotem à filia in caſum mortis, & non in caſum repudij, rnarituſque filiæ in ægritudine conſtitutæ dedit libellum repudij, vt patrem falleret: mortua tamen filia ex morbo, pater dotem conſequetur, quaſi matrimonium per mortem, non verò per repudium fuiſſet ſolutum. quo textu in ſimili vſus eſt Bald. *in Auth. Niſi rogati*, *n.* 24. *C. ad Trebel.* Semper enim in huiuſmodi diſpoſitionibus cenſetur fraus ineſſe quoties interdicta eſt aliqua diſpoſitio, & loco illius alia, quæ fieri poteſt, introducitur, iuuat gloſſ. *in cap. Raimutius, verb. deducendas, de teſtamentis.* Boët. *deciſione* 287. *num.* 8. vbi ait non valere renuntiationem in fraudem factā, argumento *d. l. filia mea*, probatur ex *l. Sulpitius, ff. de donat. inter virum, & vxorem, & ex l. cum ratio, §. fraudis autem, ff. de iure fiſci.* quibus rationibus concludit Sarmientus *de reditibus Eccleſiaſticis* 4. *p. c.* 4. *n.* 6. donationem inter viuos factam à clerico grauiter ægrotante eſſe inualidam, quia cenſebatur feciſſe in fraudem teſtamenti.

128. Quid de Prælatis qui extruunt aliquod opus pium extra proprium diſtrictum, illudque adminiſtrandum relinquūt conſanguineis cum onere etiā pio, non tamen ſine fœnore? Reſponde Prælatos poſtquam in pauperes partem de fructibus ſui Epiſcopatus erogant, ex reſiduo bene poſſe conſanguineis aliquid largiri, moderatè tamen, ſecundùm eorum dignitatem, quod etiam Papa poteſt efficere, etiam ſi illud relinquatur in perpetuum. Ita Sotus *de iuſt. lib.* 10. *quæſt.* 4. *art.* 4. quod intellige ſi quod relinquitur, ex cauſa pia principaliter relinquatur, non tamen ſi pro conſeruatione familiæ primariò, & principaliter factum ſit.

Reſponde ſecundò poſſe Prælatos fundare, vel erigere Eccleſiam, ſeu Xenodochium, & pro iure patronatus atque pro onere adminiſtrandi, & curandi ea, quæ ab inſtitutore, ſeu fundatore huius operis impoſita ſunt, aliquid annuum conſanguineo, vel alteri adminiſtratori relinquere, quod iure primogenij deuoluatur à conſanguineo, vel ab altero, cui primo commendatum fuit ad eius filios ac deſcendentes, Molin. *de primogeniis d. c.* 10. *n.* 48. & 49. vbi *n.* 50. ſubdit poſſe Prælatum Maioratum inſtituere in vtroque foro liberè de fructibus ſui beneficij, ſeu Epiſcopatus, quos ex ſua propria ſuſtentatione coaceruauit, nec voluit conſumere cùm poſſet: imò genium ſuum fraudauit, & ad Maioratum inſtituendum paulatim conſeruauit, D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 7. *in corpore, verſ. De iis autem, quæ ſunt ſpecialiter ſuo vſui deputata, videtur eſſe eadem ratio, quæ eſt de propriis bonis. Atqui de propriis bonis poſſunt Epiſcopi maioratum inſtituere, vt dictum eſt; ergo de illis etiam, quæ ſunt ſpecialiter ſuo vſui deputata, ſi abſtineant ab eorum vſu, & ſe defraudent, & neceſſariis ſumptibus parcant, ſibique ſubtrahant, vt conſanguineis, vel aliis largiantur, ne indigeant. Non enim omnia bona Eccleſiarum ſunt pauperibus largienda, niſi fortè in articulo neceſſitatis, tunc enim ſuperfluatura eſt, vt aliquis in futurum conſeruet, quod prohibetur Matthæi.* 6. Nolite, *inquit*, ſoliciti eſſe in craſtinum. *Vnde bona Eccleſiarum non ſolùm ſunt ex pendenda in vſus pauperum, ſed etiam in alios vſus.* Sic D. Thom. *ſupra & ad ſecundum, & tertium.* Ideo de iis quæ ſibi Epiſcopi ſubtrahunt neceſſariis pro ſuſtentenatione propria, & conſeruant, poſſunt primogenium creare, iuxta tradita à D. Thom. quem ſequitur Maior *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 12. Nauarr. *in manuali c.* 25. *n.* 127. Sotus *de iuſt. vbi proximè d. q.* 4. *art.* 3. quorum ſententia admitti poteſt tamquam vera; quamuis Abb. *in cap. cùm eſſes, de teſtam. n.* 17. opinetur verius eſſe non poſſe Prælatos vti bonis, quæ ſibi ex neceſſaria portione ſubtraxerunt tam liberè, ſicut vtuntur bonis patrimonialibus pro ſuo arbitrio, quod quamuis ſit tutius, non tamen puto verius.

De poteſtate, & obligatione Summi Pontificis erga Religioſos.

§. V.

EPITOME.

129. *Papa ſolius eſt ſacros Ordines regularium approbare, & cur?*

130. *Papa duplici nomine vocatur regularium ſuperior.*

131. *Papa & Prælato regularium contraria præcipientibus, obediendum eſt Papæ.*

132. *Papa quando poſſit præcipere religioſis, vt pergant ad Indos, ſeu hæreticos, & quando Prælati idem poſſint imperare.*

133. *Prælati an poſſint obligare ad ea quæ ſunt ſuper regula regularium, & quid de religioſis noſtræ Societatis.*

134. *Religioſi Societatis ex peculiari voto obligantur Summo Pontifici circa miſſiones.*

135. *Papa poteſt diſpenſare in ſolenni caſtitatis voto regularium, quamuis alij negent.*

136. *Papa non poteſt diſpenſare cum Monacho, vt matrimonium ad tempus contrahat.*

137. *Religioſus diſpenſatus ad matrimonium contrahendum, an maneat liber voto paupertatis, & obedientiæ.*

138. *Papa an poſſit diſpenſare vt perſiſtente Monachatu habeat proprium propriè dictum, & quale vitium ſit proprietatis, & n.* 144.

139. 140. *Regularium vitæ annexa eſt caſtitas, & paupertas, ita vt non poſſit Papa diſpenſare ſecundùm aliquos, ſed verius eſt poſſe.*

141. 142. *Religioſi Societatis poſt vota emiſſa ante profeſſionem poſſunt retinere dominium ſuorum bonorum, non tamen vſum.*

143. *Votum paupertatis ſimplex & ſolenne, quomodo differant.*

145. 146. *Papa poteſt concedere religioſis, vt faciant teſtamentum, factum autem ſine licentia Pontificis non tenet.*

Teſtamen

Digitized

147. *Teſtamentum Religioſi ſi non valet ex aliquo cap.non iuuatur clauſula codicillari.*
148. *Religioſo data licentia ad teſtandum intelligitur ad vſus pios.*
149. *Religioſi Societatis quomodo poſſint, & quando validè teſtari.*
150. 151. 152. *Religioſi teſtamentum ſine licentia factum, an conualeſcat adueniente licentia.*
153. 154. 155. *Epiſcopus Monachus an poſſit teſtari, & an tranſlatus ad aliam Eccleſiam poſſit bona ſua ſecum ferre.*
156. *Religioſus habens facultatem teſtandi non poteſt inſtituere maioratum.*
157. 158. 159. 160. *Beneficia ſecularia an poſſint conferri regularibus profeſſis,& non profeſſis.*
161. 162. *Papa tantum poteſt concedere licentiam, vt dimittat religioſus habitum, & viuat extra Monaſterium, Epiſcopus tamen non poteſt dimittere habitum.*
163. *& an Epiſcopus Monachus dimittens habitum incidat in excommunicationem?*
164. 165. *Papæ competit indulgere licentiam tranſeundi ad latiorem Religionem.*
166. 167. *Societas* IESV *poteſt eiicere ex cauſis iuſtis, quemlibet profeſſum, & quæ ſint cauſæ iuſtæ tranſeundi ad aliam Religionem.*
168. 169. 170. 171. 172. 173. *Religioſus quomodo poſſit tranſire ad aliam ſtrictiorem Religionem, & quæ ſint neceſſaria ad hunc tranſitum, & qui Prælatus poſſit licentiam concedere.*
174. 175. *Monialibus an liceat tranſire ad alium ordinem ſtrictiorem.*
176. *& quid intelligatur nomine Religionis perfectioris.*
177. *Papa an poſſit religioſi irritare vota, ſicut cæteri Prælati.*
178. *Epiſcopi an poſſint vouere, renunciare Epiſcopatibus, aut ingredi Religionem inconſulto Romano Pontifice.*

129. EST in primis ſolius Papæ ſacros Ordines Regularium hominum,& inſtituta approbare, vt deducitur ex *cap. vltimo, de religioſis domibus,* vbi Innocent.III. in Concilio Generali Lateranenſi decreuit, ne quis in poſterum Religionem inſtituat nouam. Idem Gregorius decimus in Generali Concilio Lugdunenſi conſtituit,vt habetur *in cap.1. eodem tit.in* 6.Ratio ergo ob quam Papa ſibi reſeruauit facultatem approbandi nouum Ordinem Religioſorum ea eſt, ne ab Epiſcopis approbaretur Religioſorum Ordinum frequens multitudo. Azor.2.*p. lib.5. cap.7. in principio,*Suarez *de Religione tom.4. lib. 3. cap. 4. num.7.pag.*459.vbi hac de re aliqua:addens Papam non poſſe errare in approbatione alicuius Religionis in particulari, quidquid Canus *de locis Theol.lib.5.cap.5.prope finem, verſ.Nunc illud breuiter dici poteſt,neſcio, quo fundamento aſſerat, in hoc errare poſſe Papam,ex eo ipſo quo Papa approbat particularem ordinem,publicè declarat Eccleſiæ, & proponit illum veluti tamquam rectæ vitæ inſtitutum,quod quiſque ſponte ſua poſſit amplecti, & in eo profiteri.* qua in re ſi Pontifex errauerit, fatendum eſſet in moribus grauiter poſſe errare,quod non eſt dicendum, Azor.*ſuprà verſ. ſecundò quæritur.* Suarius ſuprà ſcriptis *d. num.7. verſ. Nam ob hanc cauſam, pag.* 459. de quo dictum eſt ſuprà *diſp.*1.§.3. *n.*29.

130. Dicitur autem Romanus Pontifex duplici nomine Regularium ſuperior, altero, vt omnium fidelium,eo quòd eſt ſupremum caput totius Eccleſiæ:altero autem, quia ſpecialiter obligantur obedire Romano Pontifici circa regulares obſeruantias eodem modo, quo obligantur obedire propriis Prælatis regularibus. Quin etiam Religioſi ſi Papa,& Prælatus regularis contraria,licita tamen, præcipiant, ſemper Pontificis præcepto potius quàm Prælati parendum eſt, vt docet D. 131.
Thom.*in* 2.*diſt.*44. in expoſitione litteræ,ex ea ratione, quia poteſtas Prælatorum inferiorum in ſuos ſubditos regulares deriuatur à Summo Pontifice,& multo fortiùs in eo reſidet poteſtas iuriſdictionis,quàm in illis.Similiter poteſtas dominatiua,quam habent Prælati in eoſdem ſubditos ex vi voti obedientiæ, eadem etiam principaliùs reperitur penes Pontificem, tamquam penes omnium regularium generaliſſimum.Sanch.*in Decalogo lib.6.cap.*1.*num.*8.*&* 10.

Hinc excitari poteſt quæſtiuncula, vtrùm 132.
poſſit Papa præcipere Religioſis,& Clericis,vt ad Indos,ſeu hæreticos pergant,cauſa eorum conuerſionis procurandæ? Reſponde poſſe compellere clericos in ſolo caſu,quo neceſſitas boni communis id exigeret, Ribadeneira *de inſtit. Societatis cap.* 20. quod extenditur ad reliquos Religioſos vrgente eadem boni communis neceſſitate, etiam ſi præſcriptum regulæ ſuperet mandatum,Manuel Rodriguez *quæſt. regular.tom.3.quæſt.*19.*art. vltimo.* Prælati verò inferiores Summo Pontifice, Generales nempe aliarum Religionum, nequeunt cogere ſubditos,vt ad Indos cauſa conuerſionis proficiſcantur,eo quia id excedit præſcriptum regulæ, Manuel Rodriguez 2.*tom. ſumm.cap.*9. *num.* 5. *& tom* 3.*regular.quæſt.*19.*art.*7.& Lopez 1.*part. inſtructorij cap.* 56. *col.* 1. *verſ. & an Prælati Ordinum,* quod extenditur quoties mittuntur ad loca vbi periculo vitæ exponuntur,Leſſius *lib.* 2. *de iuſtitia cap.*41.*dub.*9.*num.*74.*&* 75.cùm ſit ſupra regulam, vt oſtendit Corduba *in expoſitione regulæ D. Franciſci.cap.*10.*quæſt.*2.Imò D. Franciſcus *in ſua regula* 133.
cap. 12. loquens de miſſione ſuorum ad infideles, id reliquit arbitrio fratrum cum licentia ſuperioris,conſonat D.Bernardus *lib.* 1. *de præcepto,& diſpenſat.col.*4.per hæc verba. *Prælati,*inquit,*iuſſio,vel prohibitio,non prætereat terminos profeſſionis, nec vltrà extendi poteſt, nec contrahi citra. Nihil me Prælatus prohibeat horum, quæ promiſi, nec plus exigat, quàm promiſi, vota mea nec augeat ſine mea voluntate,nec minuat ſine certa neceſſitate;* & paulo infrà, *Monentes eos,non cogentes,ad celſiora condeſcendẽtes eis,cùm neceſſe fuerit ad remiſſiora.* Quibus verbis monet Bernardus Prælatos inferiores,ne præcipiant aliquid contra regulam,nec ſupra regulam, nec infra regulam, ex eo quia ſuperiores ſunt cuſtodes regulæ,& non auctores:illiſque datur poteſtas, non vt ad maiora obligẽt, ſed,vt quod quiſque promiſit ſecundùm regulã perfectè adimpleat iuxta proprium inſtitutũ D.Thom.*quodlib.*10.*art.*10.& alij.

At verò Religioſos noſtræ Societatis, qui ſpeciali voto ſe obligant Summo Pontifici, non ſolùm Pontifex poteſt mittere ad omnes mundi partes, quantumuis remotas ad enunciandum Euangelium, ſed etiam Generalis, non ſolùm profeſſos quatuor votorum, ſed etiam non profeſſos,eo quòd præceptum hoc non eſt ſupra, nec contra noſtrum inſtitutum, ſed illi valde conſonum, vt videre eſt in noſtris conſtitutionibus *part.* 3. *cap.* 2. *lit.* G. ibi, *& quamuis noſtræ vocationis ſit, diuerſa loca peragrare, & vitam agere in quauis Mundi plaga, vbi maius Dei obſequium, & animarum auxilium ſperatur, & part.* 6. *cap.* 3.

§. 5. per hæc verba, ibi: *Cùm homines itidem huius Societatis ſemper parati eſſe debeant ad diſcurrendum per quaſuis mundi partes, quo fuerint à Summo Pontifice, vel à ſuis ſuperioribus miſſi.* Ex quibus locis conſtat has miſſiones ad partes etiam remotiſſimas eſſe ſecundùm inſtitutum Societatis, neque illud excedere, vt etiam continetur in conſtitutione, *Aſcendente*, Gregorij XIII. edita anno 1584. octauo Kal. Iunij, quæ ait ſic: *vocatio Religioſorum omnium huius Societatis eſt, quocunque ex directione Romani Pontificis, aut Generalis peragrare, ac in quauis mundi parte vitam agere, vbi ſaluandarum ſuâ operâ, animarum copioſior prouentus ſperatur ad Dei gloriam*, Ribadeneira *lib. de inſtituto Societatis cap.* 20.

134. Quæ omnia etiam expreſsè continentur in conſtitutione Iulij tertij, his verbis; *Et quamuis Euangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoſcamus, ac firmiter teneamus omnes Chriſti fideles Romano Pontifici tanquam capiti, ac* IESV-CHRISTI *Vicario ſubeſſe; ob deuotionem tamen maiorem ad obedientiam Sedis Apoſtolicæ, & maiorem voluntatum noſtrarum abnegationem, & certiorem ſancti Spiritus directionem ſummopere conducere iudicauimus, ſingulos nos, & quicunque eandem impoſterum profeſſionem emiſerint, vltra illud commune trium votorum vinculum, ſpeciali ad hoc voto aſtringi, vt quidquid modernus, & alij Romani Pontifices pro tempore exiſtentes iuſſerint ad profectum animarum, & fidei propagationem pertinens, & ad quaſcumque Prouincias nos mittere voluerint, ſine vlla tergiuerſatione, aut excuſatione illico quantum in nobis fuerit (ſiue nos ad Turcas, ſiue ad quoſcumque alios infideles etiam in partibus, quas Indias vocant, ſiue ad quoſcumque Hæreticos, & Schiſmaticos, ſiue etiam quoſuis fideles mittendos cenſuerint) exequi teneamur.* Quæ Bulla edita fuit Anno Incarnationis Dominicæ 1550. duodecimo Kalen. Auguſti. Ex quo quanta ſit in ſpecie obedientia Summo Pontifici, ac Generali Societatis ſatis oſtenditur.

135. Quid dicendum de Pontifice Max. circa vota Religioſorum? Reſponde poſſe Pontificem diſpenſare in ſolenni caſtitatis voto emiſſo à Profeſſis; ratio, quia hoc non repugnat rationi naturali; ergo poteſt Pontifex cùm habeat tamquam ſupremum Eccleſiæ caput, iuriſdictionem ſpiritualem in vota Religionum, vt ea relaxare poſſit per diſpenſationem quoties iudicauerit expedire id communi bono Eccleſiæ. Nec eſt negandum hoc eſſe dubium, cùm multi negent poſſe Pontificem diſpenſare in ſolenni caſtitatis voto Monachorum, quoniam ſemel Deo conſecratum non poteſt amplius ab homine profanis vſibus reputari. Quo argumento multi permoti teſtantur non poſſe ſtatum religioſi Deo conſecratum à Papa immutari diſpenſando in eius votis, vt tenet D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 11. Albert. Mag. *in* 4. *diſt.* 38. *art.* 16. *&* 18. Quod quamuis mihi non ſit dubium de poteſtate illius, in dubio tamen ſecundùm alios pro Pontifice ſtandum eſt poſſe, quoniam in vniuerſali Eccleſiæ gubernatione ſpecialiter per Spiritum ſanctum ducitur. Ergo diſpenſare poſſe teſtandum eſt. Caiet. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 11. *& in opuſcul. tom.* 1. *tit.* 27. *& diſpenſatione matrimonij in Occidentali Eccleſia quæſt. vnica verſ. videtur autem mihi, ad finem*, Cordub. *in quæſtionar. lib.* 1. *quæſt.* 24. *opinio.* 2. Palacios *diſp.* 3. *quadruplici col. ante finem*, Valent. 2. 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 6. *punct.* 7. *col.* 3. Nauarra *lib.* 3. *de reſtitut. cap.* 1. *part.* 3. *dub.* 1. *in noua editione n.* 166. *verſ. ex his colligitur.* Sà *in ſumma verb. votum*, vbi de voti irritatione, & diſpenſatione. Azor *lib.* 12. *cap.* 7. *quæſ.* 1. Tolet. *lib.* 4. *in ſumma cap.* 18. *num.* 5. & Henriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.* 5. *num.* 7. Borgaſius *de irregul. part.* 6. *tit. de ſponſal. numer.* 9. *&* 64. *in* 7. *ratione.* Villalob. *in antinom. iuris lit. P. num.* 34. Sanch. cum pluribus *lib.* 8. *diſput.* 8. *num.* 7. qui omnes vnanimes ſentiunt poſſe ſine dubio diſpenſare, quam partem tuetur Sanch. *de matrim. tamquam veriorem lib.* 8. *diſp.* 8. *num.* 7. & Auguſtinus Barboſ. *lib.* 3. *Decret. in c. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Monachor. num.* 13. vbi multis exemplis oſtendit ſæpe ſæpiùs à Pontifice fuiſſe diſpenſatum, de quo diximus ſuprà diſp....

136. Illud tamen docet Sanch. *lib.* 5. *in Decalogo cap.* 2. *num.* 6. non eſſe integrum Pontifici diſpenſare cum Monacho profeſſo, vt matrimonium temporale contrahat ea conditione, vt ſuſcepta ſobole regrediatur ad Monaſterium, & vxor teneatur conſentire, vt redeat manente vinculo matrimonij in perpetuum, quod fieri non poſſe demonſtrat *lib.* 8. *num.* 9. & quamuis in partem contrariam inclinet Ioan. Andreas *reg. Actus legitimi. de regul. iuris in* 6. & abſolutè illam ſequantur Baldus *in l. ſi tibi filius, in fine, ff. de adoptionibus*, & Præpoſ. *in cap. ſicut ex litteris, num.* 11. *de ſponſ.* Nihilominus ab illis diſſentit cum Abbate *in cap. ex publico num.* 11. *de conuerſione coniugatorum*, ex ea vnica ratione, quia matrimonium ſecundùm ſuam ſubſtantiam debet eſſe perpetuum, ac proinde non poteſt ſubſiſtere cum illa conditione, vt prole ſuſcepta profeſſus reuertatur ad religionem ſubſiſtente vinculo matrimonij inenodabili, quia ea conditio eſt contra matrimonij ſubſtantiam, hoc eſt, contra mutuam corporum ad copulam traditionem, ſi ambo, vel alter ea conditione matrimonium inirent, vt ambo, vel altèr tenerentur ingredi religionem ante, vel poſt matrimonium conſummatum, Sanch. *lib.* 5. *de conſenſu conditionato diſp.* 10. *num.* 6. *ad finem, & diſp.* 9. *num.* 4. Non tamen erit conditio inutilis, nec contra ſubſtantiam matrimonij, ſi Pontifex diſpenſet cum Profeſſo ea lege ad matrim. vt regrediatur ad Monaſterium poſt ſobolem ſuſceptam vxore liberè, & ſponte ad hoc conſentiente, vide tamen ſuprà *diſp.* 1. §... *num*...

137. Quæſtionis tamen eſt, vtrùm eo ipſo quòd Pontifex diſpenſat cum Religioſo profeſſo ad ducendam vxorem contracto matrimonio, cenſeatur liber à voto paupertatis, & obedientiæ? Affirmat Manuel Rodriquez *tom.* 3. *regularium quæſt.* 29. *art.* 6. dum ait Religioſum ex quo deſinit eſſe talis per diſpenſationem ad contrahendum habere relationem votorum, quæ ſunt annexa ſtatui religionis; ſequitur Garcia *de benefic. p.* 7. *cap.* 10. *num.* 90. Ego tamen exiſtimo non eſſe diſpenſatum ad contrahendum matrimonium, liberum omnino à voto paupertatis, & obedientiæ, ſed habere cauſam iuſtam, vt diſpenſetur ab vtroque voto, ne affectu proprietatis, & ſumptibus ſuperfluis illaqueetur peccato contra votum, quamuis Nauarr. *in comment.* 2. *de regul. n.* 17. arbitretur non poſſe reperiri cauſam iuſtam, vt diſpenſetur in voto paupertatis, quia ſatis eſt, vt habeat adminiſtrationem plenam abſque dominio, vt in ſtatu matrimoniali poſſit tamquam adminiſtrator donare, acquirere, contrahere, & condere teſtamentum, ſed melius puto eſſe, ſi in voto paupertatis diſpenſetur ille, cum quo diſpenſatum eſt ad contrahendum matrimonium, quia rationi conſentaneum eſt, [illegible] ſtatu coniugali conue

conueniens, vt vir ſuorum bonorum liberam habeat diſpoſitionem, quæ requiritur ad bonum regimen totius familiæ; quod non poterit plenè, nec rectè, ligatus voto paupertatis exequi in ſtatu coniugali. Ita Azor *lib. 12. primæ partis, cap. 7. verſ. ſecundò quæritur, per totum, à verbo præſertim mihi itaque.* Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *cap.* 9. *num.* 104. Ribadeneira *in lib. de inſtituto noſtræ Societatis, cap.* 18. *§. Pero pera reſponder in ſolut. ad primum,* Sanch. *lib.* 5. *Decalogi, cap.* 2. *num.* 9. Neque omnino diſcrepat Leſſ. *lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 19. *num.* 142. *verſ. contrariam tamen*, vbi loquitur de Monacho per diſpenſationem vxorem ducente habentéque cauſam ſufficientem, vt voto paupertatis liberetur prorſus; ac etiam voto obedientiæ. Imò videri illud ceſſare, cùm Religioſus deſiuerit eſſe per matrimonium, quoniam intelligitur obedientia emiſſa de iis, quæ in regula continentur, vel ad regulam obſeruandam tendunt. Ita ille.

138. Maior difficultas eſt, vtrùm Pontifex poſſit diſpenſare cum Religioſis in particulari in hoc, quòd perſiſtente, & perſeuerante Monachatu ſimul etiam habeant proprium propriè, & ſtrictè dictum? Reſponde primò vitium proprietatis eſſe peccatum mortale de ſe, niſi ex paruitate materiæ fiat veniale, Nauar. *ſub tit. de regular. conſ.* 75. *n.* 18. *in* 1. *edit. & in* 2. *conſ.* 3. *num.* 18. *de ſtatu Monach.* Azor. *part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 16. *quæſ.* 6. & Rebell. *de iuſtit. part.* 1. *lib.* 3. *quæſt.* 15. *ſect.* 3. *num.* 22. *verſ. quarta propoſitio*, vbi ait reum eſſe mortalis Religioſum, qui non per minima, ſed ſimul quantitatem furetur tres, vel quatuor argenteos regales excedentem.

Reſponde ſecundò non poſſe Papam diſpenſare cum Religioſis, vt perſeuerante Monachatu habeant proprium propriè dictum, quo ad dominium eodem modo, quo illud ſeculares habent. Sotus *de iuſt. lib.* 10. *quæſt.* 5. *art.* 10. Cordub. *in ſuo quæſtion. lib.* 1. *quæſt.* 24. Nauar. *in cap. non dicatis* 12. *quæſt.* 1. *num.* 17. & Caiet. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 11. Sed ibi non loquitur niſi de voto caſtitatis; poteſt tamen ad noſtrum caſum eius mens referri quatenus ait ex parte obſeruationis non eſſe in poteſtate hominis facere, vt votum, & ius ſtent in ſuo robore, etiam reſpectu eiuſdem, & quòd idem non teneatur obſeruare legem, ſeu votum. Vnde quamuis Papa queat legem poſitiuam auferre totaliter, vel quo ad iſtum hominem, non poteſt tamen facere, quòd ſtante lege etiam reſpectu iſtius; iſte non teneatur illam obſeruare, quia perſeuerante lege, perſeuerat obligatiò ad obſeruandum, quæ eſt de iure naturæ, & non poſitiuo. Quocirca quando dicitur votum paupertatis, & caſtitatis adeò adhærere ſtatui monaſtico, & religioſo, vt nec Summus Pontifex poſſit diſpenſare, intelligendum eſt manente ipſo voto: non enim poteſt Papa, vt quis exiſtens Monachus vxorem ducat, & proprium habeat: ſed eximit illum à votis, & à Religione; & de Monacho factus non Monachus vxorem ducit, & proprium habet, Graff. *lib.* 2. *deciſionum, c.* 31. *num.* 19. *& num.* 23. Proinde quando D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 11. matura deliberatione dixit Papam non poſſe propriè diſpenſare in voto continentiæ, ex argumento *cap. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum,* vbi dicitur non poſſe Papam contra vota caſtitatis, & paupertatis licentiam dare, dicendum eſt verba illius *cap. cùm ad Monaſterium,* procedere manentibus eiſdem votis, vt ait Couar. *in rubric. de teſtam. cap.* 2. *num.* 11. *ad finem,* Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 1. *quæſt.* 28. *art.* 3. & Barthol. à S. Fauſto *in Theſauro Religioſorum, lib.* 8. *quæſt.* 25. & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſ. *in d. c. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum, n.* 11. ſecus quo ad vſum pro neceſſitatibus.

9.
139. Ex dictis ſequitur Religioſos manente ſtatu ſuo, & perſeuerante eſſe incapaces temporalium rerum, ex *d. cap. cùm ad Monaſterium, in fine,* vbi dicitur, ibi, *quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeò eſt annexa regulæ Monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex poſſet licentiam indulgere.* Quo argumento ductus Corraſius 3. *p. cap.* 5. *num.* 15. credidit Religioſos etiam ex diſpenſatione Papæ eſſe incapaces bonorum temporalium: imò non poſſe diſpenſare opinatur Syluest. *verb. votum.* 4. *quæſt.* 5. Armilla *num.* 12. *eodem verb.* Lopez *inſtruct. tom.* 2. *p.* 2. *cap.* 48. Petrus Ledeſma 2. *p. ſummæ, tract.* 10. *c.* 8. & Aragon. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 11. vbi hanc partem dicit probabiliorem.

140. Sed oppoſitum verius eſt tenendum, nimirum ex Papæ diſpenſatione fieri capaces bonorum temporalium non ſolùm quo ad adminiſtrationem, ſed etiam quo ad dominium, & proprietatem; ex ea ratione, quia Papa poteſt diſpenſare in voto ſolemni religionis. Vaſq. 1. 2. *tom.* 2. *diſp.* 165. *num.* 104. Azor *p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 7. *quæſ.* 1. *& duobus ſequentib.* Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 8. *n.* 7. Henriquez *in ſumma, cap.* 8. *lib.* 11. *§.* 11. *& lib.* 12. *c.* 5. *§.* 3. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 14. & Valentia 3. *tom. diſput.* 6. *quæſt.* 6. *punct.* 7. & in ſpecie in voto paupertatis poteſt Papa diſpenſare, cùm ſola Eccleſiaſtica conſtitutione Monachus ſit incapax dominij: ideo poteſt illum facere habilem, & capacem dominij Monachum manentem, dummodo, quo ad vſum, ſeruet paupertatem, eo quòd voto paupertatis magis repugnat vſus, quàm dominium, vt videtur in Sacra religione noſtræ Societatis, vbi ante profeſſionem, & ante coadiutorum formatorum ſtatum poſſunt Religioſi ſuorum bonorum dominium retinere, vt conſtat *ex tertia parte conſtitutionum Societatis, cap.* 1. *& ex p.* 4. *cap.* 4. *litt. E.* & ex Bulla Gregor. XIII. §. 22. *&* 24. Manuel Rodriquez *tom.* 1. *regul. quæſt.* 1. *art.* 4. Solis *de cenſib.* 2. *tom. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 22. quos ſequitur Garcia *de benefic. p.* 7. *cap.* 10. *num.* 61. *& ſequent. & num.* 87. *& ſequent.* conſonat Sanch. *in Decalogo lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 9. vbi vult ſolo iure Eccleſiaſtico reddi Profeſſum inhabilem ad acquirendum rei alicuius dominium, & ad illud in alium transferendum per votum ſolemne paupertatis, cuius hæc eſt illa vis.

141. Quare etiamſi ſolemne paupertatis votum naturaliter obliget ad non habendum, vel non vtendum re aliqua vti propria, & reddat vouentem perpetuò incapacem dominij acquirendi, & inhabilem ad proprietatem bonorum temporalium. Dicendum eſt priorem effectum eſſe inſeparabilem à voto manente ipſo, cùm ſit quaſi effectus illius formalis, poſteriorem autem effectum, quo redditur perſona inhabilis ad dominium, & proprietatem, ſeparari poſſe per Eccleſiam manente ipſius voti ſubſtantia, quoniam hic effectus magis eſt à lege, quàm à voto; Suar. *tom.* 4. *lib.* 3. *de Religione, cap.* 15. *num.* 10. Probatur ex votis ſcholaſticorum Societatis de paupertate, quæ non ſtatim priuant illos dominio, & proprietate ſuorum bonorum, vt conſtat ex conſtitutione Gregor. XIII. quæ incipit, *Aſcendente Domino,* dicentis ibi, *Licèt qui ad gradus profeſſorum, & coadiutorũ formatorum*

nondum peruenerunt, bonorum ſuorum ius, atque dominium, tum alias ob iuſtas cauſas, tum etiam, vt maiorem Societas habeat libertatem illos, ſi opus fuerit, cum minori offenſione dimittendi ad tempus Generalis Præpoſiti iudicio præſcribendum valeant retinere. Quibus verbis oſtenditur non obſtare voto paupertatis, quo minus proprietas, & dominium talium bonorum per aliquod tempus retineatur iuxta conſtitutionem Societatis. Suar. *ſuprà lib. 4. cap. 4. num. 2. & 3.* quia votum non obligat vltra intentionem vouentium.

142. Conceſſo ergo ſecundùm veriorem ſententiam, quòd poſſit Papa diſpenſare in voto ſolemni paupertatis, vt volunt Ribadeneira *in lib. de inſtituto Societatis cap. 18. § però.* Vaſquez *1. 2. quæſt. 96. art. 4. diſp. 165. cap. 9. num. 104.* & Azor. *p. 1. lib. 12. cap. 7. quæſ. 2.* Nihilominus etiam ſi nulla præcedente cauſa diſpenſet, valebit diſpenſatio, & fiet capax profeſſus dominij acquirendi, transferendique; cùm ſolo iure Eccleſiaſtico votum ſolemne paupertatis habeat vim reddendi incapacem ad dominium acquirendum rei alicuius dominium. Sanch. *in Decalogo d. lib. 5. c. 1. num. 9.* & confirmatur ex traditis ab eodem *lib. 7. de matrim. diſp. 16. num. 2. & num. 6.* Secus dicendum eſt ſecundùm aſſerentes votum iure diuino naturali habere vim faciendi incapacem, acquirendi dominium Monachum; tunc enim non valebit diſpenſatio ſine cauſa, quo ad votum iure diuino naturali obligans. Proinde profeſſus ſiue acquirat, ſiue transferat alicuius rei dominium, ſiue ea vtatur, ſemper peccabit mortaliter: ſecus retenta noſtra opinione dicente votum paupertatis ſolemne ſolo iure Eccleſiaſtico efficere profeſſum inhabilem tam ad acquirendum alicuius rei dominium, quàm ad illud in alium transferendum. Azor. *ſuprà c. 6. quæſ. 4.* Garcia *ſuprà n. 64.*

143. Hoc autem eſt diſcrimen inter habentes votum paupertatis ſimplex, & inter habentes idem votum ſolemne, quia habentes ſolemne ſunt in particulari omnino inhabiles ad dominium rerum temporalium, & incapaces vſusfructus, & poſſeſſionis rerum tam mobilium, quàm immobilium; habentes autem votum ſimplex paupertatis poſſunt retinere dominium; non autem vſumfructum ſine Superioris conſenſu, ex ea ratione, quia non eſt de eſſentia paupertatis religioſæ reddi hominem inhabilem ad habendum dominium, ſed tantùm, vt priuetur facultate vtendi: ideo irrequiſito ſuperiore non poteſt de re illa diſponere, neque illa vti. Quin etiam teneatur profeſſus volente ſuperiore, ſeu mandante eius dominium à ſe remouere. Leſſ. *lib. 2. cap. 4. dub. 5. num. 22. & 23.*

144. An verò habenti votum ſolemne paupertatis poſſit Papa concedere dominium rei alicuius? Reſponde, vt ſuprà reſponſum eſt, non poſſe in ſenſu compoſito, hoc eſt, diſpenſare cum Monacho manente Monacho, vt proprium habeat; ſed in ſenſu diuiſo, id eſt, vt habeat dominium poſtquam deſinit eſſe Monachus. Nauarr. *comment. 2. de regul. num. 15. ad 3.* vbi declarat non poſſe Pontificem efficere, vt Religioſus verus dominus fiat alicuius rei manente voto paupertatis ſolemni, quoniam ea eſt virtus, ac natura talis voti, vt obliget omnino ad non habendum proprium, & ad reddendum inhabilem profeſſum ad proprium. In quo ſenſu verum eſt quod dicitur *in d. cap. cùm ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum,* in textu illis verbis: *Vt contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere?* Reſponde ſecundò proprium generatim acceptum prout continet etiam dominium, quod in ſe, & in ſui vſu à ſuperioris voluntate dependet poſſe Papam concedere tale proprium, ſeu dominium, quia eſſentia religionis non repugnat tali proprio, nec tale proprium cum eſſentia religionis pugnat, ſed poteſt retinere quandiu ſuperiori videbitur, etiam ſi nequeant habere vſum ſine ſuperioris auctoritate, quandiu in eo ſtatu ſunt: neque etiam Pontifex poteſt diſpenſare cum Religioſo, vt habeat vſum alicuius rei independenter à voluntate ſaltè ipſius Summi Pontificis, ita vt poſſit diſponere de re illa prout voluerit, eamque alienare, ſeu conſumere liberè, ac plenè abſque arbitratu etiam Summi Pontificis, qua etiam ratione ait D. Thom. *2. 2. quæſt. 186. art. 8. ad 3.* non poſſe Papam in voto obedientiæ diſpenſare cum Religioſo, vt nulli Prælato obedire teneatur in iis quæ ad perfectionem vitæ ſpectant. Non enim poteſt Religioſum à ſua obedientia eximere, ſed poteſt illum ab inferioris Prælati ſubiectione ſubtrahere quod non eſt in voto obedientiæ diſpenſare. Suarius *tom. 4. de religione lib. 4 cap. 4. num. 16. fol. 495. verſ. ſecundò addo.* Auguſtin. Barboſ. *in d. cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu Monachorum, n. 11.*

145. Quæri etiam poteſt, an Papa poſſit facere facultatem teſtandi Religioſis profeſſis? Ratio dubitandi eſt, quia per profeſſionem priuatus eſt omni dominio, & inhabilis factus eſt ad acquirendum, & quidquid acquirit, monaſterio acquirit: ideo nihil habere poteſt de quo teſtetur validè, vt habetur expreſsè *in cap. quia ingredientibus 19. quæſt. 3. & Authent. de monachis, §. illud quoque,* text. *in Authent. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ.* eo quòd ingreſſi monaſteria ſe ſuaque dicant Deo, nec ergo de his teſtantur, Iul. Clar. *§ teſtamentum, quæſt. 28. num. 7.*

Cæterùm de licentia Papæ poteſt Religioſus de aliquibus rebus, quarum habet vſum, & adminiſtrationem, teſtari, Nauar. *comment. 2. de regul. num. 57. & 58.* accedente tamen ad hoc Prælati religioſi conſenſu, vt vult Staphil. *de litteris gratiæ, & iuſtitia, fol. 188. col. 1.* Poſſe autem hanc facultatem teſtandi facere Religioſo, docet Socin. *conſ. 13. vol. 1.* Franch. *in rubrica de teſtam. col. 6.* Bald. *in l. ſi quando, in princip. C. de in officioſo teſtam.* & Baptiſta de Sancto Seuerino *in tract. de penſionibus quæſt. 19. in fine,* & alij quos ſequitur Couar. *cap. 2. de teſtamentis, num. 10.*

146. Vnde teſtamentum factum à Monacho ſine licentia Summi Pontificis eſt nullum, vt conſtat ex iuribus citatis, etiam ſi velint teſtari ad pios vſus, quia iura citata indiſtinctè loquuntur. Abbas *in rubrica de teſtam. ad finem.* Nauarr. *d. commento 2. de regul. num. 21. coroll. 10.* Peregrin. *conſ. 53.* Sylueſt. *verb. teſtamentum 1. quæſt. 4. ad finem,* Peregrin. *conſ. 53. num. 10. vol. 2.* Graff. *lib. 2. decis. cap. 31. num. 24.* & Sanch. *in Decalogo lib. 7. cap. 8. num. 3.* poſt plures.

147. Contrà verò obtenta licentia ad teſtandum ſi ex aliquo capite, vel ex omiſſione alicuius ſolemnitatis teſtamentum corruat, dato quòd in eo teſtamento clauſula codicillaris inſerta ſit, & appoſita, non ſuſtinebitur teſtamentum ratione clauſulæ codicillaris, ex quo ſolùm habuit poteſtatem teſtandi, non obſtante regula legis *conficiuntur, ff. de iure codicill.* quæ habet illum qui poteſt teſtari, poſſe codicillari, quia hæc regula procedit in fauorem illorum qui poſſunt teſtari de

de iure communi: contrà verò qui ex priuilegio teſtantur, non gaudent hac prærogatiua, Angel. & poſt illum *in l. ſeruus communis Maný ff. de ſtipul.ſeruorum.*

148. Quin etiam licentia data ad teſtandum Religioſo profeſſo non extenditur ad teſtandum ad vſus profanos, ſed ad pios, niſi id expreſsè concedatur. Molin. *de primogen.lib.2.cap.9. num.67. & cap. 10. num. 30.* Azor. *p.1. lib. 12. cap. 9. quaſ. vltim.* Leſſ. *lib. 2. cap. 19. dub. 4. num.40.* Nauar. *Apologia ad librum de reditibus quaſt. 3. monito 6.*, & alij, quibus accedit Sanch. *d. cap. 8. num. 51.*

149. Quid dicendum de noſtris Religioſis ante profeſſionem? Dic poſſe validè teſtari ſine conſenſu ſuperioris: irritari tamen poſſe à ſuperiore non ſolùm viuente teſtatore, ſed etiam poſt eius mortem. Non tamen erit graue peccatum, ſic teſtari inconſulto ſuperiore, ſi eo animo fiat, vt tempore mortis declaretur ſuperiori, & manifeſtetur factum, eique ſubiiciatur, præſertim ſi bona fide teſtatus eſt ſuperiore abſente, à quo per diſtantiam non potuit facultatem petere, quod vt optimè fiat ſiue præſente, ſiue abſente ſuperiore, debet exprimi (vt excuſetur tam à violatione voti paupertatis, ſi qua in hoc caſu ineſt fortè; quàm à violatione obedientiæ, quæ aliqualis datur) vt eo modo teſtatur dummodo voluntati ſuperioris placeat, cui ſe totum ſubiicit, Suar. *tom.4. n.13.verſ.ex quo infero.*

150. Longè aliter de profeſſis teſtamentum facientibus, qui ita nulliter teſtantur, vt licentia teſtandi ſuperueniens nequeat facere valere prius teſtamentum abſque illa factum à Religioſo, ex eo, quia quando habilitas perſonæ, aut facultas requiritur ad ſubſtantiam actus, non ſufficit ſuperuenire, ſed debet præcedere actum faciendum. Cùm ergo teſtamentum factum à profeſſo ſine licentia fuerit irritum, non poteſt fieri firmum per licentiam ſubſequentem. Probatur ex teſtamento impuberis, aut furioſi, quod non conualeſcit per ætatem, vel ſanitatem ſuperuenientem, vt habetur *in §. præterea, Inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum.* Ratio, impubes, & furioſus ſunt incapaces teſtandi, quandiu durat impedimentum, vt notat Bartol. *in l. filio præterito, in fine, ff.de iniuſt. rupt.teſt.* & Iaſon *in l. ſi arrogator n.36.in fine ff.de adoptionibus*, proinde cùm ab initio ſit irritum, non poteſt confirmari, niſi de nouo fiat, ceſſante inhabilitate perſonæ. Ita Simon de Prætis *de interpretatione vlt. volunt.lib.2. interpret.1.dub.1.ſolut.4.num. 51.* Socin. *in l. ſi iam facta num.5. & 11. ff.de condit.& demonſtr.* Hæc opinio eſt ſatis probabilis, cùm diſpenſatio ad teſtamentum faciendum ſit odioſa, & ex conſequenti reſtringi potius, quàm ampliari debet, vt vult Iaſon *in l. vt militibus ff. de teſtam. militis*, & *ibi* Additionator ad Alexandrum *num.3.verb. Antea.*

151. Nihilominus probabilius eſt teſtamentum factum à profeſſo ſine licentia Papæ conualeſcere per licentiam ſubſequentem, quia ſecundùm terminos iuris ſatis eſt in teſtamento adeſſe facultatem tempore mortis, per *l. ſi quis filio exhæredato, §. irritum ff.de iniuſt.rupt.teſt.* Paul. de Caſt. *in l. ſi dei mea, §.ſi ſit. ff.de condit.& demonſtr.* volentis, ſi Papa concedat Epiſcopo vel Cardinali, vt poſſit teſtari, teſtamentum antea factum reconualeſcere, cenſerique factum poſt diſpenſationem, & habuiſſe principium non omnino inhabile.

Confirmatur exemplo habentis duo beneficia curata incompatibilia ſine licentia Papæ, qui ſi poſtea impetret licentiam, valet diſpenſatio. Iaſon *in l.quo minus ff.de flumin. 21.quaſt.n. 128.* Item nemo poteſt facere molendinum in flumine nauigabili, ſine facultate Principis: attamen ſi faciat, & obtineat poſtea licentiam, confirmabitur molendinum antea extructum. Retrotrahitur enim facultas Principis ad tempus præteritum; vt volunt Bartol. *in l.ſi quis filio, §.irritum, in fine: ff.de iniuſto.rupto.* Nauar. *comment.2.num. 57. de regul.* Gomez *in l.42.Tauri, num.2.verſ.ſed aduertendum, & verſ.ſecundò infertur.* Matienzo *lib. 5.recopilat.tit.4. l. 3. gloſſ.3.num.4.* Molin. *de iuſt. tract. 2. diſp.141.in fine.* 152.

Quòd ſi contingat Monachum fieri Epiſcopum, & obtineat diſpenſationem ad teſtandum, tenebitur in precibus exprimere ſe Religioſum eſſe, & Epiſcopum, etiamſi licentiam teſtandi petat ad vſus pios: aliàs non erit legitima diſpenſatio, cùm ex duplici obice impediatur. Enriquez *lib.10.de Sacram.ordin.cap.33.num.3.ad finem.* quod intelligitur ſi velit teſtari de fructibus, aut de rebus intuitu Eccleſiæ quæſitis, quia de his ſolùm non poſſunt teſtari Epiſcopi ſeculares. Porrò ſi mens illi ſit teſtari de bonis patrimonialibus, aut de acquiſitis per propriam induſtriam; ſufficit explicare ſe eſſe Religioſum, quia ad teſtandum de his Epiſcopalis ſtatus non repugnat, ſed profeſſio religioſa. 153

Quin adde Epiſcopum, ſiue Monachus ſit, ſiue non, ſiue inuitus, ſiue voluntarius, ex cauſa tamen iuſta ſi transferatur ad alium Epiſcopatum; non poſſe de rigore iuris ornamenta, & paramenta, & argentaria, nec non libros, & reliqua pretioſa, ſecum deferre, ſi ea emerit de reditibus prioris Epiſcopatus; ſed debet illa relinquere Epiſcopa ſui prioris Epiſcopatus, Barbat. *conſ.20. num.11.verſ.& vidi hoc anno, vol.3.* vbi ait ea de re ſic reſpondiſſe, fuiſſeque tale reſponſum à doctiſſimis viris approbatum: fructus tamen iam perceptos, & mobilia non pretioſa ex fructibus primi Epiſcopatus acquiſita poſſe Epiſcopum de vno Epiſcopatu ad alium tranſlatum ſecum aſportare, docet Nicolaus de Vbald. *tractatu de ſucceſſione ab inteſtato 2.p.§.finita, num.11.* & Pauin. *tract. de poteſtate capituli 2.p.quaſt.8.num 28.verſ.& adde.* Ideo ferre fructus pendentes nequibit Sarmiento *de reditibus Eccleſiaſticis 2.p.quaſt.4.* 154.

Et quamuis Calderin. *conſ. 2.* de rebus Eccleſiæ conſulat poſſe fructus ferre perceptos, & res mobiles ex fructibus primi Epiſcopatus, eo quia beneficiarius aſſimilatur fructuario, qui poteſt diſponere arbitratu ſuo de fructibus collectis per legem *defuncta, ff.de vſufructu*, & per gloſſam *cap. final. verb.reſeruari, de offic. ordin.in 6.* Cardinalis tamen *in cap final.col.penult. ad finem, de pecul. clericor.* Anchar. *conſ. 189.ex narratis, num. 1.* & Alciat. *reſponſo 1.num. 49. lib.1.* credunt nec fructus primi Epiſcopatus, neque res ex illis quæſitas poſſe Epiſcopum ſecum deferre, quod intellige de iure, ſecus de conſuetudine, ſecundùm quam prædicta bona mobilia licitè ſecum transferre poteſt, pro vt vult Bellamera *cap. ſi quis tranſlatus, 21. quaſt. 2. num. 10.verſ.ſed quid ſi prædictus, & cap. cùm venerabilis num. 47. de exceptionibus.* Petrus Barboſ. *2.p.l.diuortio ff.ſolut.matrim.num.53. & 55.* Quare magis placet opinari fructus iam perceptos, & pariter res mobiles ex fructibus primi Epiſcopatus emptas, ſiue quæſitas, poſſe Epiſcopum. 155.

Epiſcopum tranſlatum ad aliam Eccleſiam ſecum deferre, vt etiam notat Auguſtinus Barboſa *in cap. cùm ex illo, de tranſlatione Epiſcopi, num. 3. & ſequenti.*

156. His quæſtionibus affinis quæſtiuncula adiici poteſt, vtrùm Religioſus habens facultatem teſtandi à Summo Pontifice poſſit Maioratum inſtituere? Dico primò facultatem teſtandi conceſſam, niſi aliud exprimatur, intelligi debere ad pias cauſas, & ex illis bonis non poſſe inſtitui maioratum, quòd ſi facultas ſe extendat, factum tenebit maioratu inſtituto. Molin. *tom. 1. de iuſtit. tract. 2. diſp. 141. verſ. dubium eſt an perfectè*, vbi concludit poſſe Religioſis validè, & licitè facere facultatem teſtandi, interueniente tamen cauſa rationabili, & de maioratibus, *diſput. 604. num. 5.* additque multa eſſe conſideranda, vt talis maioratus licitè inſtituatur, quod intellige poſt profeſſionem: nam poſt illam, & in noſtra Societate poſt vota coadiutorum nullus poteſt inſtituere maioratum neque ex contractu, neque ex vltima voluntate: excepto patre, aut matre, qui filios in ſeculo reliquit, & poſtea religionem profeſſus eſt ante diuiſionem bonorum inter filios. Tunc enim *ex Authent. ſi qua mulier, C. de ſacroſanctis Eccleſiis*, & ex *Authent. nunc autem, C. de Epiſcopis, & clericis*, poteſt inſtituere maioratum de ſuo tertio in aliquo ex filiis. Molin. *vbi proximè.*

157. Quæres, an poſſit regularis habere beneficium ſeculare ſine diſpenſatione Summi Pontificis? Reſponde hodie non poſſe regularem, etiam ſi ſit Canonicus, habere ſine diſpenſatione Apoſtolica beneficium curatum neque perpetuò, neque ad tempus, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij Tridentini per hæc verba: *Sanctiſſimus D. N. Gregor. XIII. noluit licere Canonicis Regularibus Congregationis Lateranen. etiam de licentia ſui Generalis, abſque permiſſu Summi Pontif. aſſumere curam animarum, etiam ad tempus, multóque minus beneficium curatum ad tempus.* Ex qua declaratione conſtat Regularibus non eſſe licitum ſine licentia Apoſtolica. Quin etiam ex conſtitutione Pauli quarti, incipit, *Poſtquam diuina bonitas*, ſub datum 13. Calend. Auguſti anni 1558. priuatur Regularis quibuſcunque beneficiis qui ſine permiſſu Apoſtolico beneficium obtinuerit, vnde collatio facta Regulari de beneficio ſæculari ſine expreſſa mentione ſæcularitatis non tenet, Ægidius Bellamer. *deciſ.* 171. incipit, *collatio facta Canonico*, Felin. *in cap. in noſtra, num. 44. de reſcriptis.* Menoch. *de arbitrar. lib. 2. centur. 3. caſu* 201. *n.* 86. *&* 87. ſicut regularia beneficia Regularibus ſunt conferenda, non verò ſecularibus, vt habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 10. & ſeſſ. 25. c. 21. de regularibus*, quod eſt etiam de iure communi, *cap. cùm ſingula, de prebendis, lib. 6. Clement. 1. de electione. Clement. 1. de ſupplend. negligent. Prælat.* Rot. *deciſ. 772. num. 5. p. 1. diuerſorum*, & *in regula* 42. *Cancellariæ* diſponitur, quòd habet locum etiam in commenda, Hoieda *de incompatibilitate beneficiorum 1. part. cap. 24. num. 93.*

158. Poſſunt tamen præter Papam Ordinarij collatores regularia beneficia ſolita prouideri Regularibus profeſſis, conferre clericis ſecularibus, qui illius Ordinis habitum omnino ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur. habetur expreſsè *in d. Concilio Tridentino, ſeſſ. 14. cap.* 10. incipit, *Regularia.* Et quamuis Concilium ibi non loquatur de ordinariis collatoribus, & loquatur abſolutè, & indiſtinctè, Sacra Congregatio die 12. Decembris 1585. id declarauit his verbis. *Cenſuit Congregatio poſſe etiam ordinarios collatores, portiones Monachales, & Canonicales prouideri conſuetas, conferre, ne dum eius Ordinis profeſſis, ſed etiam ſecularibus, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere, omnino teneantur. Abbatias tamen, & beneficia adminiſtrationem habentia, non niſi profeſſis, iuxta canones, per Ordinarios inferiores conferri poſſe;* Gonzales ſequitur *de menſibus gloſſ.* 8. *n.* 77. *&* 78. Auguſtinus Barboſa *in remiſſionibus ad Concil. Trident. ſeſſ.* 13. *cap.* 10. in text. ibi, *vel iis, qui habitum omnino ſuſcipere*, Garcia *de beneſ. p.* 7. *cap.* 10. *num.* 8.

Quid de nouitiis? Reſponde regularia bene- 159.
ficia non poſſe conferri nouitiis eiuſdem Ordinis, ſed expreſsè profeſſis, *cap. nullus, de electione in 6. Clement. 1. de ſupplend. negligen. Prælator, & Clement. 1. §. ſanè 2. de ſtatu Monachorum.* Beneficia verò ſecularia poſſunt conferri nouitiis, quia cùm non ſint verè Religioſi, & poſſint ad ſeculum redire, & ſint ſui iuris, ſunt capaces beneficiorum ſecularium, & poſſunt habere proprium, Azor 1. *p. lib. 12. cap. 3. poſt alios verſ. primò quæritur*, & Garcia *de beneſic. p. 7. cap. 10. num.* 4. Barboſ. *in remiſſionibus ad Concilium, ſeſſ. 14. cap.* 10. *in text.* ibi, *Regularibus profeſſis*, quibus accedit Sanchez *in Decalogo lib. 7. c. 4. n.* 22. ſubdens nouitium acceptando beneficium ſeculare non cenſeri religioni renunciare, vt minus bene opinatur Tiraquel. *retract. lignagier gloſſa* 8. §. 1. *num.* 37. quia beneficium dum eſt nouitius, retinere poteſt. Quin etiam ex ſuprà dicta Congregationis declaratione poteſt illi conferri beneficium regulare: ſiquidem poteſt dari ſecularibus nondum habitum ſuſcipientibus, modò habitum omnino ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, pro vt expreſsè decernitur à Concilio *ſeſſ. 14. de reformatione cap. 10. verſ. regularia beneficia*

Adde poſſe Papam iuſtè conferre beneficium 160.
ſimplex ex cauſa iuſta regulari: imò ſine iuſta cauſa, collatio tenebit, quamuis ſit iniuſta, argumento *capitis, cuncta per mundum 9. quæſt. 3. & cap. propoſuit, de conceſſione prebendæ*, quia cùm id iure humano ſit interdictum, & Papa ſit ſupra illud, factum tenebit. Nauar. *conſ. lib. 3. conſ. 71. de regularibus.*

Illud etiam nota, Papam tantùm poſſe conce- 161.
dere licentiam dimittendi habitum ex cauſa, vt Regularis viuat extra monaſterium, ſecundùm ſcribentes *in cap. 2. ne clerici, vel Monachi lib. 6. & cap. clerici, de vita & honeſtate clericorum*, proinde vt dimittat habitum, eſt ſolius Papæ. Nam quoties fit hæc licentia, ſemper intelligitur habitu retento. Nauar. *d. lib. 3. conſ. 71. n. 1. & conſ. 72. num. 2. & 3.* vbi *num.* 4. vult, nec Congregationem Concilij Tridentini poſſe ob aliquam cauſam dare licentiam viuendi extra Monaſterium dimiſſo habitu, quod adeò verum eſt, vt Religioſus creatus Epiſcopus teneatur geſtare habitum regularem debito legali, nec poſſe ſuper habitum veſtibus Epiſcopalibus vti, vt habetur *in c. penult. de vita, & honeſtate clericorum*, vbi agitur
de veſtibus Epiſcopalibus, quibus Epiſcopus de- 162.
bet indui, ibi, *Niſi Monachi fuerint, quos oportet ferre habitum Monachalem*, gloſſ. *cap. in noua, fin. & cap. de Monachis 16. quæſt. 1. in verb. diſcedere.* D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 8. *corpore*, Enriquez *lib. 10. de ſacramento Ordin. cap. 32. num. 5. & cap.* 33. *fin.* Azor. 1. *p. lib. 12. cap. 7. quæſ. 4.* & Sà *verb. Epiſcopus n.* 11. vbi ad finem docet Epiſcopum factum ex

Digitized by Google

ex Monacho, vel ex Religioſo, ſi relinquat Epiſcopatum, non teneri redire ad religionem. Quin etiam ſi relinquat habitum, & induat Rochetum album quod exterius ab Epiſcopis deferri ſolet, excommunicationem contra Monachos exuentes incurret, *c.1.ne clerici, vel monachi in 6.* Ita Cardin. *in Clement.6.de ſtatu monachorum, in princip. num. 9. quaſt.* 6. Cucch. *lib. 3. inſtitut. maior. tit.* 1. *num.*157. Surd. *de alimentis, tit.7.priuil.*19. *num.*10.

163. Nihilominus cùm hæc excommunicatio non ſit indicta niſi Monacho, ſeu Religioſo ſimplici, non verò Monacho creato Epiſcopo, qui prætextu Epiſcopalis dignitatis non reiecto habitu monachali aſſumit rochetum, ſeu candidam veſtem illam quæ ab Epiſcopis exteriùs induitur, non eſt cur aſſeratur Epiſcopum Monachum incurriſſe excommunicationem, quia text. apertè facit mentionem de monacho viuente ſub obedientia Abbatis, & ſecundùm conſtitutiones ac regulas. Item quoniam textus mens, & intellectus eſt, vt tollatur occaſio Regularibus vagandi relicto habitu; quæ omnia non habent locum in religioſo Epiſcopo, cùm non ſit ſub obedientia Abbatis, nec ſub regula; proinde hanc partem tradit Manuel *tom.2 quaſt.regul.quaſt.*58.*art.*3. Azor. *lib.*12. *cap.*7. *quaſ.* 4. Tapia *Authent. ingreſſi verb. ſua c.6.n.61.C.de ſacroſanctis Eccleſiis*, & alij quos referens ſequitur Sanch. *in Decalogo lib.6.c.6.n.*24.

164. Ad Pontificem etiam Maximum ſpectat concedere licentiam ad tranſeundum ad laxiorem religionem, nulla legitima cauſa exiſtente, ita Gratian. *diſcept.forenſ.cap.*434.*num.*6. Fr. Ludouic. Mirand. *in manuali Prælatorum tom.1.quaſ.*31.*art.*5. *concluſ.*3. Anton. Ricciul. *in tract.de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.*8. *cap.* 4.*n.*3. Sanch. *ſuprà lib.6.cap.7.num.*67. non tamen excuſabitur in foro conſcientiæ, neque in eo valebit, gloſſ. *in cap.non eſt, de voto*, vbi Abbas *n.*9. Nauar. *conſ.*88. *num.*2. *de regular.* & Gratian. *d. cap.* 434. *num.*17. dicentes per talem licentiam tranſeundi ad laxiorem Religionem ſine cauſa non eſſe Religioſum tutum in foro poli; ſed ſolùm in foro externo, ne in eo moleſtetur diſpenſatus. Ratio, quia votum religionis ſtrictioris commutatur in quid minus; proinde eius diſpenſatio ſine cauſa legitima eſt nullius momenti, vtpote quæ eſt ex obligatione iuris diuini conſurgente ex voto. Ita Abbas *in cap.non eſt, num.6 de regularibus*, Syluest. *verb. Religio 4.quaſt.*2. Nauar. *lib. 3.conſilior.in* 1. *edit. tit.de Regular.conſ.56.n 2.& in 2.edit conſ.*88. *num.2 & commentar.4.de regular.num.*10. Leſſ. *lib.*2. *de iuſt.cap.41.dub.13.num.*102.& Azor. 1.*p lib.* 12. *cap.14 quaſ.8.ad finem*, qui vnanimes conueniunt non valere in foro conſcientiæ huiuſmodi licentiam ſine cauſa legitima. Vnde Papa non ſolet facere facultatem tranſeundi ad laxiorem, niſi ex cauſa iuſta, vt meminit Anton. Ricciul. *ſuprà n.*4.& cum derogatione decreti Concilij Trident. *ſeſſ.25. de Regularibus, cap.19.verſ. nemo*, quæ exigitur, vt per Nauar. *conſ. 62. alias 65. in fine, de Regular.* & Stephan. Gratian. *d.cap.* 434. *num.*10.

165. Competere autem Romano Pontifici ſolùm poteſtatem diſpenſandi cum Religioſo, vt ex cauſa iuſta ex ſtrictiori religione ad laxiorē transferatur, docent Abbas *conſ.96.n.5. vol.*1. Anchar. *in cap.cùm ſingula num.2.in 6.de præbendis.* Imola *in Clement 1 num.11.de regular.* Veriùs tamen eſt interueniente cauſa legitima poſſe Prælatum inferiorem Pontifice facere hanc facultatem tranſeundi ad laxiorem, etiam ſi ad Pontificem facilis ſit aditus: ita in ſpecie volunt Barthol. à S.Fauſto *in theſauro Religioſorum lib. 5. quaſt.* 345. Manuel *quaſt.regular.tom.3.quaſt.52.art.9.* Sanch. *d.lib.6.c.7. num.*68. Auguſtinus Barboſa *in cap.licet.* 18.*de regular.n.*13. Nec refert decretum Concil Trident. *ſeſſ.25.de regular.cap.*19. ibi, *Nemo regularis cuiuſcumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem Religionem.* Quia hoc decretum intelligitur abſque iuſta cauſa, nec prætermiſſa cauſæ cognitione, vt olim interdum fiebat quibuſuis Prælatis concedentibus id ſuo arbitratu. Ita exponunt hoc decretum Manuel *in ſumma tom.2. cap. 6. num.* 8. Nauar. *lib. 3.conſiliorum tit.de regular.conſ.* 56. *n.*3. Azor. 1.*p.lib.12.cap.15.quaſ.*1. Leſſ. *de iuſt.lib.2.c.*41. *dub.13.num.* 103. S à *in ſumma verb. Religio, n.* 39. vbi ait Generalem poſſe dare hanc licentiam ex cauſa iuſta, nec talem facultatem iuridicam tolli per Concilium Trid. vide Suarium *tom.4. de religione lib.3.cap.11.à num.13. vſque ad n.* 20. & Auguſtinum Barboſam *in d. cap. licèt, de regularibus num.*13. Sanch. *lib.6.cap.7.num.*68. *verſ. quod ſi iterum*, vbi etiam ait non obeſſe Extrauagant. *Viam ambitioſæ, de regularibus*, vbi dicitur ne Mendicantes poſſint ad aliam religionem præter Carthuſianam transire abſque licentia Pontificis. Quia huic reſpondetur vel non eſſe receptam quo ad excommunicationem, quam indicit contra recipientes, & receptos; vel eſſe intelligendam de tranſeuntibus abſque legitima cauſa. Ita Leſſ. *ſuprà dub.13.num.*104. Sanch. *d.lib.* 6.*cap.7.num.* 68. Auguſtinus Barboſa *ſuprà num.*13.

Quid dicendum de noſtra Societate? Reſponde Præpoſitum Generalem ex cauſis iuſtis quemlibet profeſſum poſſe eiicere à Societate, vel facultatem concedere, vt ad aliam Religionem etiam laxiorem tranſeat, vt conſtat ex ſpeciali Bulla Gregor. XIII. conceſſa menſe Septembri Anni 1582. quæ incipit: *Cùm alias, verſ. Nos re perpenſa atque diligenter examinata, Societatis ipſius puritati, atque incremento, emiſſorumque pro tempore ſaluti conſulere volentes; Statuimus, vt deinceps in perpetuum liceat Præpoſito, quos iudicauerit ab ipſa Societate emittere, eóſque de ipſius Præpoſiti licentia, non tantum ad Carthuſienſium, ſed ad quemuis alium Mendicantium, vel non Mendicantium paris, laxioris, aut arctioris obſeruantiæ ordinem, per ipſum Præpoſitum illis præſcribendum, de conſenſu tamen Superiorum loci illius quo deſtinabuntur, demigrare.* Suarius *ſupra lib 11.c.1.n.6. & c.2.n.* 2. addit non ſolùm poſſe Generalem dare hanc licentiam tranſeundi ad aliam Religionē illis, quos poſſet emittere, ſed etiam quibuſcumque aliis profeſſis ex iuſta cauſa volentibus tranſire ad aliam Religionem, etiam ſi non ſint in aliquo crimine culpoſi. 166.

Sed petes quæ nam ſint cauſæ legitimæ tranſeundi ad Religionem laxiorem, cùm tranſlatus indebitè ſine cauſa non ſit tutus in conſcientia? Dic cauſas iuſtas, & excuſantes eſſe, ſi Religioſus odio habeatur à cæteris religioſis, aut indignè, & malè tractetur. Item ſi ſit infirma, aut incommoda valetudine, aut fragili, aut tenui natura, ita vt Religionis ſtrictioris auſteritates ſubire non poſſit, aut ſi habeat parentes grauiter indigentes, quibus in Religione ſtrictiore nequeat commodè conſulere; at in laxiori poterit, ita Manuel *quaſt Regul. tom. 3. quaſt. 52. art.* 9. Anton. Cucch. *inſtit maior.lib.2 tit.1.de regular.n.*135. Azor. 1.*p.lib.12.cap.14.quaſ.8. verſ.quares*, Sanch *lib.6. c.7.n.*72. & ex antiquioribus, Abbas *c.non eſt, n.6. de regular.* Dominicus *cap. cùm ſingula, §. prohibemus, num 6. de præbendis, in 6.* & *ibi* Franch. *num.* 4. vbi ferme has cauſas referunt. 167.

Ad

168. Ad ſtrictiorem religionem facere tranſitum licitum eſt cuilibet religioſo bono zelo ſanctioris vitæ, petita tamen priùs licentia, quòd ſi fiat tranſitus non petita licentia, ad prius Monaſterium reduci poteſt. gloſſ. *in verb. Monachus, in c. 2. 19. quæſt. 13.* & altera *in c. intelleximus, de ætate, & qualitate, verb. curam, in fine*, vbi Abbas *n. 1. oppoſit. 1.* Leſſius *lib. 2. c. 41. dub. 13. n. 101.* Sanch. *lib. 6. c. 7. n. 95.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 5. quæſt. 341.* Et peccat mortaliter tranſeudo ad ſtrictiorem Religionem non petita licentia. Nauar. *tit. de regular. conſ. 59. n. 4.* & Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 5. quæſt. 336.* vbi addit per hunc tranſitum non incurrere in crimen Apoſtaſiæ, quia non deſerit abſolutè religionem, neque incurrit excommunicationem, quoniam non dimittit habitum religionis, ſed potiùs commutat. Leſſius *d. lib. 2. c. 41. dub. 13. n. 102.* Proinde quod ait Nauar. *c. 27. in manuali n. 131.* & Suarius *de cenſuris diſp. 31. ſect. 1. n. 4.* dicentes tranſeuntē hoc modo incidere in excommunicationem non probo.

169. Petita autem licentia priùs à ſuo Prælato, quāuis non concedatur, licitus eſt tranſitus ad ſtrictiorem religionem. D. Thom. *2. 2. quæſt. 89. art. 4.* Nauar. *commento 4. de Regularibus n. 10.* Azor. *p. 1. lib. 12. c. 14.* Anton. Ricciul. *in d. tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 8. c. 4. à n. 19.* Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib. 18. n. 412. cum ſequentibus*, & Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 31. art. 2.* & Eraſmus Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos par. 4. quæſt. 12. in principio*, vbi notat hodie, & laudabiliter, & tutiùs facere, qui petierit à Summo Pontifice, vel à ſacra Congregatione ad negotia regularia deputata facultatem ad ſtrictiorem tranſeundi religionem. Quòd ſi petatur licentia tranſeundi ad ſtrictiorem religionem à ſuo Prælato, non ſtatim debet tranſire, ſed debet pro aliquo tempore expectare ſuperioris reſponſum, Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 5. quæſt. 329.* Azor. *1. p. lib. 12. c. 14. quæſ. 5. verſ. quæres an poſtquam*, Sanch. *d. lib. 6. c. 7. n. 35.* vbi *num. 36.* ſubdit ſuperiorem debere interrogare ſubditum de cauſa mouente ad tranſitum, tenerique ſubditum illam ſuperiori patefacere, qui poteſt ex cauſa iuſta denegare licentiam, ex *cap. licet, de regularibus, verſ. talis ergo*, vbi tantùm datur tranſitus petenti licenta non obtenta quando Prælatus indiſcretè, & iniuſtè illam negat, vt cōſtat ex *eodem c. licet*, ibi: *Nonobſtāte proterua indiſcreti contradictione Prælati.*

170. Quare peccabit mortaliter Prælatus, ſi deneget licentiam tranſeundi ad ſtrictiorem religionem ſine legitima cauſa, Miranda *in manuali Prælatorum d. quæſt. 31. art. 6. concl. 1.* & Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib. 5. quæſt. 342.* In quo euentu poterit ſubditus quærere à Prælato cauſam propter quam illi deneget licentiam, qui ſi non exprimat, licebit ſubdito tranſire. Eodem modo quando Prælatus iudicat cauſam eſſe iuſtam, & non reſpondet, vel proponit cauſam iniuſtam pro iuſta, tunc licet etiam petenti tranſire, quoniam in his caſibus apparet de proterua, & indiſcreta negatione licentiæ, ita Innocentius *in d. c. licet, de regularibus n. 2. & 4.* Hoſtien. *n. 15. & 16.* Ioan. Andr. *ibidem n. 7. & duobus ſequentibus.* Quòd ſi rationabilis, & iuſta reſponſio feratur à ſuperiore denegandi licentiam ad hunc tranſitum, non licebit petenti tranſire: ſed ad alium ſuperiorem maiorem appellare fas erit; ita Innocentius *in d. c. licet num. 2.* Ioan. Andr. *n. 7. & 8.* Sylueſt. *verb. Religio 4. quæſt. 1. notabil. 2.* & Azor. *tom. 1. lib. 12. c. 14. quæſ. 5.* Nec oberit, ſi dicatur interdictum eſſe religioſo appellare, quia id intelligitur in pertinentibus ad correctionem, vt in ſpecie tradit Aldret. *lib. 1. de religioſa diſciplina tuenda cap. 28. num. 6. & 8. & num. 30.* poſt plures *ibi* relatos.

Quid dicendum de Prælato conuentuali à quo ſubditus petit licentiam tranſeundi de religione æquali, ad aliam æqualem? Non eſt dubium Prælatum conuentualem Monaſterij poſſe dare licentiam tranſeundi ad ſtrictiorem religionem. Ita Monachus *in c. cùm ſingula, n. 1. de præbendis in 6.* & *ibi* Franch. *§. prohibemus n. 3.* Nomine autem Prælati non eſt intelligendus Prouincialis, vt vult Fr. Manuel *de regular. tom. 3. quæſt. 52. art. 3.* ſed, vt meliùs alij ſentiunt, nomine Prælati in hoc caſu intelligi Prælatum immediatum ipſius Monaſterij, vt Ludou. Mirand. *in manuali Prælat. tom. 1 quæſt. 31. art. 5. concluſ. 1.* Sanch. *in Decalogo lib. 6. c. 7. n. 59.* vbi ait poſt Azor. *1. p. lib. 12. c. 14. quæſ. 7. 8. & 9.* & apertè *quæſ. 7.* ſufficere ad hanc licentiam concedendam Prælatum immediatum ipſius Conuentus: & ſi iſte eam ſit petiturus, eam tenetur petere ad tranſitum à Prouinciali: Prouincialis autem ſi velit tranſire, petiturus eſt à Generali, & Generalis à Summo Pontifice. Neque ad hanc licentiam requiritur conſenſus ipſius Conuentus: Sanch. *ſup. n. 62.* vbi *n. 63.* credit non poſſe immediatum Prælatum concedere tranſitum petenti, ſi cognoſcat petentem ex leuitate aut ex ſubita animi perturbatione, non autem ex zelo ſuæ maioris perfectionis moueri. 171.

Reſponde ſecundò, ſolius Pontificis eſſe ad æqualem religionem ab altera æquali poſſe fieri tranſitum, quando nulla adeſt cauſa legitima, vt fiat tranſitus, ita Angelus *verb. Religioſus n. 34.* Abbas *c. non eſt n. 6. de regular.* Sylueſt. *verb. Religio, 4. quæſt. 4.* Anton. Cuch *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. n. 132.* & Azor. *d. lib. 12. c. 14. quæſ. 9.* Nec licentia Pōtificis liberabit tranſeuntem in foro poli, vt vult Franch. *in c. cùm ſingula §. prohibemus, n. 4. de præbendis, in 6.* Sanch. *d. c. 7. n. 64* vbi credit non valere licentiam tranſeundi etiam in foro externo, quamuis præſumatur Pontificem diſpenſare ex cauſa ne moleſtia inferatur ſic tranſeunti; ſed quia conſtat ius quæſitum eſſe priori monaſterio per profeſſionē illius Monachi, non poteſt tali iure priuari ſine cauſa. 172.

Exiſtente autem cauſa legitima de religione æquali ad alteram æqualem poſſe Prælatum conuentualem indulgere licentiam ad hunc tranſitum de conſenſu ſui Conuentus, volunt Fr. Ludoc. *in manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 31. art. 5. concluſ. 2.* & Barthol. à S. Fauſto *ſuprà d. lib. 5. quæſt. 346.* quibus accedit Auguſtinus Barboſa *in d. c. licet, de regular. n. 11. verſ. ſecunda.* Probabilius tamen eſt hanc licentiam non poſſe indulgere religioſis exemptis Prælatum conuentualem; ſed vel Generalem, vel Prouincialem, niſi conſtitutiones peculiares religionis aliter diſponant. Sanchez *in Decalogo lib. 6. c. 7. n. 65.* addens non requiri licentiam Epiſcopi, vt minus bene credunt Monachus *c. cùm ſingula n. 4. de præbendis in 6.* Archid. *c. ſi religioſus, in fine, de elect. in 6.* Innoc. *c. final. n. 1. de renunciatione*, & Imola *Clement. 1. n. 11. de regular.* ſed credit exigi conſenſum Conuentus ipſius, in quo moratur Monachus, ſeu Religioſus, qui petit tranſitum; ex eo fundamento, quia tranſitus eſt ſuo modo alienatio de qua agitur, & negotium magni momenti: atqui quando agitur de alienatione rei, aut de negotio aliquo ponderoſo Monaſterij, exigitur conſenſus Conuentus, vt volunt Nauar. *lib. 1. conſiliorum in 2. editione tit. de conſtit. conſ. 9. à n. 19.* & Rodriguez *de regular. tom. 3. quæſt. 17 art. 17.* & hunc eſſe vſum ac praxim teſtatur Sanch. *ſuprà lib. 5.* 173.

lib.5.c.4.n.65. poſt gloſſ. *in c. final. verb. pertineat, de regular. in 6.* & alios quos ibi referens ſequitur: ergo exigendus eſt conſenſus Conuentus ad hunc tranſitum. Proinde in cæteris Religionibus (excepta Societate,) non ſufficit ſolius generalis licentia ſine conſeuſu Conuentus ad hunc tranſitum.

174. Quæſtionis eſt, an quod dictũ eſt de Religioſis, quibus licitus eſt tranſitus ad aliam Religionem perfectiorem, idem dicendum ſit de Monialibus? Reſponde licitum eſſe trãſitum illis ex ſuo Ordine ad alium perfectiorẽ tranſire. Ratio, quia rationes, quæ aſſeruntur *in c. licèt, de regular.* æquè conueniũt viris, ac fœminis regularibus, idcirco hanc partem pro Monialibus tradunt, Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, verb. licentia, colum. 9. verſ. quæ dicta ſunt,* Manuel Rodrigues *tom. 2. ſumma, c. 6. n. 7. in fine, & tom. 3. de regular. quæſt. 52. art. 8.* Tapia *Auth. Ingreſſi, verb. ingreſſu, c. 9. n. 37. C. de ſacroſ. ſanct. Eccleſiis,* & Sanch. *d. lib. 6. c. 7. n. 6.* vbi reſpondet ad argumenta contraria; ex eo quia olim licitus erat tranſitus Monialibus de vna Religione ad aliam perfectiorem, vt habetur *in cap. vnico, in principio, verb. perpetua, de ſtatu regularium in 6.* & *ibi* Archid. *num. 1. eod. verb. perpetua,* Sylueſt. *verb. Religio. 4. quæſt. 16. dicto ſecundo,* Abb. *in d. cap. final. vlt. notab. de ſtatu Monach.* qui allegat textum cum gloſſa *in cap. Monachis 20. quæſt. 4.* & docet *ibi* gloſſa *verb. virgines,* quibus accedit Gregor. Lopez *part. 1. tit. 7. l. 9. verb. Religioſos, verſ. Quid autem in Monialibus.*

175. Nec refert Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de regular. c. 5.* ibi: *Nemini autem ſanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à Monaſterio, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu,* quia non loquitur in noſtro caſu, quãdo exitus eſt ad tranſitum in Religionem perfectiorem. Nec etiam obeſt motus Pij Quinti editus anno 1569. quia loquitur de cauſis extra quas non eſt licitum Monialibus exire poſt profeſſionẽ à Monaſterio, niſi ex aliqua legitima cauſa, nimirum magni incẽdij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiæ, de quibus Nauar. *comment. 4. de Regularibus, n. 48. & in c. ſtatuimus. 19. quæſt. 3. num. 49.* Guitier. *Canon. lib. 1. c. 14. à n. 7.* & Fr. Io. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib. 1. c. 5. dub. 4. verſ. an verò liceat,* vbi concludit licitum eſſe Monialibus exire à Monaſterio in cauſis prædictis, & in ſimilibus; puta ſi hoſtes inuadant Monaſteriũ, & in caſu ruinæ domus, & aliorum ſimilium, & in aliis infirmitatibus contagioſis, & nociuis communitati. Item quando infirmitas ſoli Moniali eſt nociua, ſed exeundo à Monaſterio remedium inueniet, ſi alias periculum vitæ, aut grauis, & diutinæ ægritudinis probabiliter timeatur, quæ ſententia, quo ad hoc vltimũ eſt Nauarri *in d. c. ſtatuimus, ſuprà n. 4.* quam Fr. Io. de la Cruz ſatis piam, & probabilem reputat. Nos verò loquimur de Monialibus exeũtibus ad ſtrictiorem Religionẽ; qui exitus ſicut licet viris religioſis, ſic etiam fœminis, vt dictum eſt, quãuis non eſſe licitum Monialibus hunc trãſitum hiſce temporibus doceat Azor. *1. p. lib. 13. c. 8. q. 1.* paulo poſt principiũ; ſed, meo iudicio, præfata priùs venia fallitur.

176. Nomine autem hoc loco perfectioris religionis ad quam iure conceditur tranſitus, opinatur D. Thom. *2. 2. quæſt. 189. art. 8.* & Nau. *commento 4. de Regular. n. 2. & 3.* intelligi illam, quæ habet finem perfectiorem, & fructuoſiorem, per textum *in d. c. licet, de regularibus,* ibi: *ſanctioris vitæ;* ſed verius eſt non concedi tranſitum ratione perfectioris finis, ſed ratione aſperioris, arctioris, & durioris vitæ. Confirmatur ex *eodem c. licet, in fine,* vbi declarat, quam Religionem vocauerit ſanctiorẽ, ad quam tranſitus ſit de iure licitus, ſic dicens, vt apud eos vitam duceret arctiorem. Ita Sanch. *in d. c. 7. n. 21.* Azor. *1. p. lib. 12. c. 14. q. 2.* Leſſius *de iuſtit. lib. 2. c. 41. dub. 13. n. 100.* Ant. Ricc. *in tract. de iure perſonarum extra gremiũ Eccleſiæ exiſtentium, lib. 8. c. 6. à n. 4.* Fr. Manuel *de regular. tom. 3. q. 52. art. 4.* & Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælator. tom. 1. quæſt. 31. art. 3.*

Quæritur denique, an Summus Pontifex poſſit vltra Prælatos Religionis irritare vota religioſorum? Reſponde affirmatiuè, ratio, quia ille eſt qui principaliter profeſſionem acceptat, & reliqui acceptant in virtute conceſſionis, & approbationis eius, Caiet. *2. 2. q. 88. art. 12.* Nauar. *c. 12. n. 66.* & alij, quos referens ſequitur Suar. *tom. 2. de religione, lib. 6. c. 7. n. 18.* etiamſi ſit votum tranſeundi ad arctiorem religionem; quãdo ſcilicet Pontifex prohibet tranſitum ad Religionem ſtrictiorem, quia vix iudicari poteſt religio eſſe perfectior, ad quam tranſitus eſt interdictus, Suar. *vbi ſuprà lib. 3. c. 6. n. 24.* Sanch. *in Decalogum, lib. 4. c. 33. n. 3. & 13.* Cùm ergo Summus Pontifex non poſſit vnius religioſi votum irritare, pro vt eſt ſupremus Prælatus omnium Religionum, ſed pro vt eſt Prælatus ſuæ, cui religioſus ſe dedicauit in ſpecie, non poteſt obligare religioſum hunc propter votum ad inſtitutum alterius Religionis, ſed ſolius ſuæ, in qua profeſſus fuit: proinde tranſiens ad Religionem arctiorem non manet ſub obedientia Pontificis, quatenus erat Prælatus prioris religionis; & ex conſequenti non poteſt irritare votum tranſeundi ad religionem ſtrictiorem, niſi quando prohibuit tranſitum fieri ſine ſua licentia. Sanch. *d. lib. 4. c. 33. num. 3. & 13.* Ex quibus conſtat multo minus poſſe à Prælatis inferioribus irritari vota religioſi tranſeundi ad arctiorem Religionem, cùm id concedatur à iure Canonico, *in c. licet, de regularibus,* licentia petita, etſi non obtenta, eſt communis, teſte Sanch. poſt plures *ibi* relatos *d. c. 33. n. 2.* 177.

Quid de Epiſcoporum votis? conſtat non poſſe vota emittere, renunciare Epiſcopatui, aut Religionem ingredi inconſulto Romano Pontifice, *c. niſi cùm pridem, in fine, de renunciatione, & c. licet, de regularib. verſ. Archiepiſcopis, & Epiſcopis.* Non tamen huiuſmodi vota ſunt omnino irrita, quia habent conditionem affirmatiuã, ſi placuerit Pontifici; proinde tenentur aperire votum Pontifici, vel ſaltem conſenſum petere tacito voto, niſi ad illud declarandum ſe obligauerint: liberi tamen erunt à voto, negato conſenſu, eſt communis, Sylueſt. *verb. votum. 3. quæſt. 1.* Tabien. *eodem verb. quæſt. 1. num. 2.* Sayro *in claui, lib. 6. cap. 5. num. 24.* Azor. *1. p. lib. 11. c. 16. quæſ. 1. & 2. & cap. 21. quæſ. 13.* Manuel Rodriguez *p. 2. ſumma, c. 88.* Suar. *tom. 2. de Religione, de voto, lib. 3. c. 4. n. 8.* Sanchez *ſuprà lib. 4. cap. 25. n. 36.* poſt alios ibi relatos. Idem dic de voto magnæ peregrinationis emiſſo ab Epiſcopo, quod eſt validum de ſe ratione conditionis incluſæ, ſi Papæ placuerit, ita expreſsè Tabiena *verb. votum 5. quæſt. 2. num. 1.* Suarius *ſuprà lib. 3. cap. 4. à num. 4. vſque ad 7.* Erit tamen irritum quando conſideratis conſiderandis iudicaretur maius Dei obſequiũ, & bonum ouium non abeſſe, ſed reſidere. Sanch. *d. cap. 25. num. 40.* vbi *num. 41.* addit ſatis eſſe petere licentiam à Pontifice, ſi fortè votum eſt validum, vt illud adimpleat, quod ſi neget, manet ſolutus voto; conceſſa autem licentia obligatur: ſi nequeat exequi, vel nolit, eget commutatione, aut diſpenſatione. Quòd ſi votum ſit irritum tanquam maiori bono reſiſtens, non tenetur ad expenſas, quia ſublato principali, ceſſant acceſſoria. *regula, cùm prin[cip]alis, ff. de regulis iuris,* Sanch. *diſp. 41.* 178.

LIBER QVARTVS

DE OBLIGATIONIBVS LEGATORVM A LATERE, ET DELEGATORVM SEDIS APOSTOLICÆ.

DISPVTATIO DECIMA

DE OBLIGATIONE LEGATI A LATERE.

Quis ſit Legatus à latere, & quale ſit eius munus?

§. I.

EPITOME.

1. *Legatorum ſpecies triplex eſt.*
2. *Legatus à latere communiter eſt Cardinalis.*
3. *Legatus à latere quibus inſigniis vtatur.*
4. *Legati à latere quomodo loca ingrediantur, & oppida.*
5. *Officium Legati de latere quale ſit, & an æquiparetur Proconſuli.*
6. *Legati habent ordinariam iuriſdictionem, & poſſunt omnia in ſua Prouincia, ſicut Primates, Epiſcopi, & reliqui Ordinarij poſſunt.*
7. *Legatus minor coram Legato de latere ſuo non fungitur munere, nec cenſetur reuocatus per creationem ſecundi Legati de latere.*
8. *Legatus de latere an teneatur oſtendere litteras ſuæ legationis, illique an ſit credendum? & Nunciis.*
9. *Legato de latere credendum eſt ſuper iis, quæ dicit ſe accepiſſe à Papa viuæ vocis oraculo.*
10. *Cardinali an ſit credendum ſuper his, quæ tertio præiudicant?*
11. *Legatus quid facere debeat, quando vult ingredi Prouinciam ſuam, & quomodo debeat ingredi, ac recipi à clero, & populo.*
12. *Legati minores, & Archiepiſcopi non debent geſtare Cruces ſuas in ingreſſu Legati de latere, neque præſente illo.*
13. *Legatus de latere eiusque familia quibus virtutibus debeat florere, & à quibus vitiis debeat cauere?*

1. TRIPLEX eſt Legatorum ſpecies,
alij vocantur Legati à latere, ſic
dicti, quòd quaſi à latere Romani
Pontificis emittantur. Alij dicun-
tur Legati nati, quibus eſt anne-
xus perpetuus legationis honor, cùm inhæreat
dignitati, quæ perpetua eſt; *c. quoniam Abbas*, & *ibi*
Scribentes, *de offic. deleg.* Quales ſunt Archiepi-
ſcopi Gantuarienſis, & Eboracenſis; eo, quia vbi
primum ad Archiepiſcopalem eminentiam pro-
moti ſunt, Legati eſſe dicuntur. *c. 1. de offic. Legat.*
proinde eorũ poteſtas, & honor mortuo Papa non
expirat. *c. præſenti. §. finitur, de officio Legati lib. 6.*
Alij denique vocantur Legati miſſi, ſiue Nuncij,
quia à Sede Apoſtolica mittuntur ſpecialiter, non
tamen Cardinalatus dignitate, & honore fulgent;
ſed ſunt Prælati ſatis experti, & multis animi do-
tibus inſignes. Quales videmus in Hiſpania, Gal-
lia, Polonia, Venetiis, & in ſimilibus Regnis. De
his omnibus latè Andr. Barbat. *in particul. tractat.*
Zechius *de Republica Eccleſiaſtica, tit. de ſtatu Illu-
ſtriſſimi Legati.* Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordi-
narij in exemptos part. 2. quæſt. 2.* Flamin. *de reſignat.
lib. 7. quæſt. 13. ex num. 1.* Azor. *2. p. lib. 2. cap. 27.* &
Henriquez *in ſumma part. 2. lib. 14. cap. 24. §. 2.* vbi
meminit Principem Monarchiæ Siciliæ dici Le-
gatum natum, eo ipſo quòd Regnum obtinet.

Legatus tamen à latere Cardinalis eſt, & quam- 2.
uis alij Eccleſiarum Prælati eadem dignitate &
eodem quoque munere fungi poſſint, receptum
eſt Legatum de latere regulariter Cardinalem fo-
re, Menoch. *conſ. 190. n. 14.* Flamin. *d. lib. 7. quæſt. 13.
n. 5.* Anaſtaſ. Germon. *in lib. 5. Decretal. tit. de offic.
Legati, in princip.* quoniam auctoritas, & munus
Legati de latere id videtur exigere, gloſſ. *in d. c. 1.
de officio Legati, in verb. legationes*, ait Cardinales
dici, Legatos à latere: gloſſ. tamen vltima vult eos,
qui à latere Papæ mittuntur, etiam ſi Cardinales
non ſint, Legatos à latere vocari. Cæterùm *in cap.
excommunicatis, eodem titulo*, variis de hac quæſtio-
ne ſententiis ventilatis, ſtatuit gloſſa *ibi* Cardina-
les dũtaxat dici Legatos à latere, cùm à Romano
Pontifice mittuntur. Proinde Legati de latere di-
cuntur pars corporis Papæ cùm ſint Cardinales,
quia eorum officium eſt aſſiſtere Papæ, Flamin. *de
reſignat. lib. 2. quæſt. 1. n. 34. & lib. 7. quæſt. 12. n. 14.* di-
cunturque huiuſmodi Legati maiores omnium in
Prouincia poſt Romanum Pontificem, Franch. *in
c. ſi Abbatem, de electione, lib. 6.* & Iacob. de Graſſis
in deciſ. lib. 2. c. 49. num. 58. ſi quidem Proconſulibus
æquiparantur, *c. 2. de officio Legati, in 6.* & vbi pri-
mum exeunt ab Vrbe, inſignia Apoſtolicæ digni-
tatis habent: præ ſe ferunt Crucem, & vtuntur vo-
luntaria iuriſdictione, non autem contentioſa,
exemplo Proconſulis. *l. 1. & l. 2. de officio Proconſu-
lis.* Anaſtaſ. *ſupra de officio Legati.* Quod intellige
extra ſuam Prouinciam, ſicut Proconſul; atque ita
poteſt Legatus de latere abſoluere ab excommu-
nicatione, cùm ſit caſus iuriſdictionis volunta-
riæ, *cap. poſt tranſlationem, de officio Legati, cap. ad
eminentiam, de ſent. excommun.*

Item Legati de latere vtuntur inſigniis Apo-
ſtolicæ dignitatis, *cap. antiqua, de priuilegiis*, hoc 3.
eſt, albo Palafreno; ſeu candido Aſturcone, &
freno, & calcaribus deauratis, ita ſcribentes *in d.
cap. antiqua*, Hoſtienſis *ibi num. 12.* & Antonius
de Butrio *num. 10.* dicens hæc eſſe inſignia Roma-
ni Pontificis: ſequitur Iacob. *de Concilio, lib. 1. art. 1.
n. 184.* Gunditál. *in eodem tractatu, c. 5. n. 1.* ſubdens
Legatos proceſſionaliter ingredi loca, & oppida 4.
ſub pallio, ſeu vmbella ſerica: & quãuis Hoſtienſis
vbi ſupra, & Abbas *in d. cap. antiqua, num. 4.* velint
Legatos poſſe vti inſigniis Pontificalibus, quando
mare tranſmittuntur, & tranſeunt, hodie tamen,
etiamſi

etiam ſi non tranſeant,nihilominus illis vtuntur, quamuis Legatus eſſet Monachus, Gambarus hoc tit.§.illud noſſe, num.24.ſi mittatur trans mare. Flaminius lib.7.quæſt.13.num.8.

5. Quid de officio Legati? Reſponde ita haberi cap. Legatus,de officio Legati, in 6. Legatos quibus in certis Prouinciis committitur legationis officium,vt ibidem euellant,& diſſipent,ædificent, & plantent Prouinciarum ſibi commiſſarum ad inſtar Proconſulum,cæterúmque Præſidum, quibus certæ ſunt decretæ Prouinciæ moderandæ Ordinarios reputantes.Ita ibi.Ex quo loco patet Legatos habere ordinariam iuriſdictionem,& æquiparari Proconſuli, & Præſidi, qui olim erant Ordinarij: atque ita poſſunt omnia illa, quæ poſſunt Primates, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & reliqui totius Prouinciæ Ordinarij, c.
6. Legatos,hoc titulo,Bald.in l. ſi, ff.de officio Proconſulis,§.cùm pleniſſimam, per textum ibi in d.l.ſi in aliquam,ſequitur Gambar.lib.2.de officio Legati, n.4. vbi tradit maiorem auctoritatem habere Legatos in ſua Prouincia,quàm habeant ipſi Epiſcopi.Vnde valere argumentum ait,hoc poteſt Epiſcopus, Archiepiſcopus,& Patriarcha; ergo & Legatus,c. cùm in cunctis,de electione.Nec obſtat,quòd dicatur Prouincia Legato committi? Quia reſpondetur verbum committi aliquando idem valere, quod verbum decernere,deputare, & deſtinare. Azor.p.2. lib.5.c.27. verſ. Quintò quæritur. Eſt enim Legatus ordinarius,vt cũ aliis ait Flam. de confid.q.28.n.18.

7. Adde tantam eſſe Legati de latere dignitatem, vt vbicúque ſit, minor Legatus ſuo nequeat fungi munere,c.8.de officio delegati,& c.antiqua,de priuilegiis. Nec per creationem ſecundi Legati cenſetur primus reuocatus, Boët.deciſ.347.n.5. Antequam ingrediatur Prouinciam ſibi decretam poteſt omnia quæ poterant Proconſules ante ingreſſum in ſuas Prouincias,per legem verò 1.ff. de officio Proconſulis,quæ ſic habet: Proconſul vbique procõſularia inſignia habet,ſtatim atque vrbem egreſſus eſt:poteſtatem autẽ non exercet,niſi in ea Prouincia ſolùm,quæ ei decreta eſt. Sic ibi, & in l. proximè ſeq. ita habetur Omnes Proconſules ſtatim quàm vrbem egreſſi fuerint, habent iuriſdictionem,non tamen contentioſam,ſed voluntariam.Vt ecce manumitti apud eos poſſunt tam liberi,quàm ſerui,& adoptiones fieri.hæc ibi,quæ omnia poteſt excercere ſimiliter Legatus de latere antequam Prouinciam ſibi deputatam intret.

8. Quæſtionis eſt, an Legatus de latere ingreſſus in Prouinciam teneatur oſtendere antequam poteſtatem ſuam exerceat, litteras publicè ſuæ legationis? Reſponde Cardinali aſſerenti ſe Legatum eſſe à Papa plenè credi, etiam ſi litteras ſuæ legationis non oſtendat. Ratio, quia ferè nunquam ſolent egredi Vrbem alio titulo, quàm legationis, gloſſa in cap. nobiliſſimus 97. diſtinct.cap. ſicut, de ſententia excommunicationis, & gloſſa ibi, & in c.cùm olim, in verb.ſine reprehenſione, de priuilegiis, Abbas in cap. quod ſuper his n.5.verſ.vnde aut Cardinalis, & ibi Felin. n.8.de fide inſtrumentorum. Maſcard.de probationibus concluſ.84.num.2.& concluſ. 160. à n.1. & alij, quos referens ſequitur Farinac.de teſtibus lib.2.tit.6.quæſt.63.c.2.num.55.& Illuſtriſſimus Primas 1.p. Decreti, cap. nobiliſſimus num.2.diſt.97. Similiter credendum eſt Cardinali Legato plenè in iis quæ exponit nomine Papæ illi ad quem miſſus eſt,gloſſa in cap.ad Apoſtolica, in verb.proponit,de re iudic. Felin. ſuprà n.8. in fine, de fide inſtrumentorum, Farinac. d. cap. 2.num.59. Azor. d.lib.5.cap.27. verſ. octauò quæritur,ad finem; non tamen credendum eſt Cardinali Legato in iis quæ naturam legationis excedunt, & ſunt Papæ ſpecialiter reſeruata, niſi de iis litteras oſtendat. Aret. in cap.cùm à nobis n. 15. extrà de teſtibus. Felin.in d cap.quod ſuper his, num. 9. Maſcard. concluſ.269.num.15.Farin.ſuprà num.74. Azor.d. verſ. octauò quæritur, & verſ. Quæres an ſit legato Cardinali credendum. Et à fortiori non ſit credendum Nunciis,ſiue Legatis aliis ſine litteris ſuæ legationis,Bart.in l.Palatinos,C.de coll.fund. lib.11. & in l. ſi quis Decurio. C.de Decurionibus,lib.10. Maſcard. de probat.concluſ.84.n.1. Gambar. de offic. & poteſt. Legati de latere,lib.1.§. Ingreſſus verò Prouinciæ,n.1. & §.hanc Rubricellam,num.1.fol.13. verſ.ſexto.

Patet ergo credendum eſſe Cardinali affirmanti ſe Legatum, Lap. allegat. 33. incip. An frater,in 9.
verſ. an credatur, quando dicit illi credendum ſuper his, quæ aſſerit ſe habuiſſe viuæ vocis oraculo.Nam geſta per Cardinalem,qui pro Legato de latere ſe pronunciauit, valent, etiam ſi verè non eſſet Legatus,vel quia non habebat plenam legationem,vel quia iam eſſet reuocatus.Lap.alleg.89. Specul.in §.ſupereſt.Quia ſatis eſt aliquem haberi pro Legato,vt ſuſtineantur acta per illum,quamuis non ſit.l.Barbarius, ff.de offic. præfecti. Hoc tamen non procedit niſi in iis,quæ de iure communi competunt Legato Cardinali & in cõſuetis; in cæteris autem non conſuetis minimè:niſi quando Cardinalis Legatus hæc non conſueta, & ſpecialia exercuiſſet: tunc enim plenè creditur in iis aſſertioni illius.Bald.in l.exemplo,in fine, C.de probat. Decius in l.1.num.19. C. de mandato Principis.Calder.conſ.2.tit.de officio deleg.Aufrer.in addit.ad Capell. Tholoſ. deciſ.464. & ſentit Rota coram Seraphino deciſione 133.n.2.& 3.p.1. inter diuerſas in nouiſſimis,& Maſcard.concluſ.140. poſt n.12.verſ. quidam tamen cenſent,& concl.269.num.14.& n.19.

Attamen quamuis aliqui credant credendum 10.
eſſe Cardinali Legato quando non agitur de præiudicio tertij etiam ſuper iis,quæ in generali conceſſione non continentur, ſed ſunt ſpecialiter reſeruata Pontifici,inter quos eſt Angel.in l.quacumque §.final ff.de publican.Abbas in c.cùm à nobis n.2. col.2.ad finem,& alij relati per Maſcardum concluſ. 130.n.6.& 7.& n.12.ad finem. Alij tamen dicunt in reſeruatis Summo Pontifici non eſſe credendũ Cardinali,etiam quòd de alterius præiudicio non agatur quando Cardinalis id aſſerit in loco vbi Pontifex non reſidet,ſic Felinus in c.quod ſuper his n.9.ad medium,de fide inſtrum.Anchar.in Clement.1. n.2.verſ. quandoque emanat, vſque ad verſiculum, iſta procedunt,de probat. Aret.in cap.cùm à nobis poſt n.15.& 16.per totum,de teſtibus, & Crot.de teſtibus n.210.in 3.concl.verſ.ab iſta tamen opinione; ſecus ſi Cardinalis hoc aſſerat in loco vbi Pontifex commoratur.Iuuat quod traditur ab Azor.p.2.lib.c.27. verſ.octauò quæritur, & verſ.nonò quæritur, & Farinac. ſuprà n.78. quæſt.63.de teſtibus.

Petes per quam partem Prouinciæ ſuæ debeat 11.
Legatus ingredi?Reſponde debere diem ſui aduẽtus per litteras ſignificare Prouincialibus,ne illos imparatos inueniat, & ne ipſe honore ſibi debito priuetur.l.obſeruare §. antequam,ff.de offic.Proconſ. Debet item ingredi Prouinciam per loca, & vias conſuetas, ne per vias inſolitas ſit occaſio malum ſuſpicandi. Bald.in d.l.obſeruare. deinde antequam ciuitatem ingrediatur, debet populus, & clerus ingredienti occurrere, & in ingreſſu ſe illis hilarem exhibeat, vultuque paterno, & grato excipiat panegycicas commendationes

ſibi

ſibi factas libenter, & conſuetas ceremonias obſeruet. *l. ſi in aliqua*, vbi Bald. *ff. de offic. Proconſulis, & Legat.* facit *c. Eccleſiæ diſt.* 97. vbi commendatur Principibus ſecularibus, vt Eccleſiam conſeruent, & Legatos Sedis Apoſtolicæ honori-
12. ficè recipiant, quod notat Hiſpaniarum Primas *in d. c. Eccleſiæ*, *n.* 1. Denique Archipiſcopi, Epiſcopi, & Legati minores non debent geſtare Cruces ſuas in ingreſſu Legati, neque præſente illo, qui antequam ſeſe ad hoſpitium recipiat, debet Eccleſiam loci primariam adire, ſi non adeſt Cathedralis; argumento *in l. 1. ff. de alb. ſcrib. cap. ſtatuimus, de maior. & obedientia*, populumque benedicet ſecundùm conſuetudinem. Anton. Cucch. *lib. 2. de Legatis Apoſtolicis*, *n.* 45. & 46. vbi docet Legatos eſſe honorandos à Prælatis locorum, ad quos accedunt, ex vi iuramenti capitis, *Ego enim, de iureiurando*, Gambarus *lib.* 1. *§. Debet autem Legatus*, *n.* 6. *& duobus ſequentibus*

13. Illud etiam pro auctoritate Legati notandum eſt, quòd non ſolùm ipſe cauere debet ab omni vitiorum labe, ſed etiam eius familia, eo quia talis præſumitur vita domini, quales habet contubernales, & familiares, ideo debet arcere ab eius familiaritate, ac familia omne id quod redoleat auaritiam. Nam auaritia miniſtrorum imputatur dominis, proinde decet omni vitæ ſanctitate Legatum pollere, vt legatione ſua cum laude fungatur; ita, vt duros fortiter redarguat, malignantes compeſcat, & reddat retributionem ſuperbis. Caueat etiam, ne ſimul in ambitionis vitium incurrat, ne ſecundis etiam rebus fiat inſolentior, vt quondã Antonius Legatus Reuerendiſſimus Bononiæ, qui anno de 1507. ob hæc, & alia vitia multo his peiora à Iulio ſecundo carceri mancipatus vitam infeliciter finiuit. Gambarus *de poteſt. Legati, lib. 2. § illud noſſe, num.* 22.

De poteſtate Legati à latere in ſpecie.

§. II.

EPITOME.

14. *Legatus de latere non venit appellatione Papæ, niſi in his, quæ illi ſpecialiter committuntur.*
15. *Legatus per generalem commiſſionem nihil poteſt in reſeruatis Papæ, & quæ ſint Papæ reſeruata?*
16. *Papæ ſolius eſt Pallium Archiepiſcopis concedere, & cur dicatur ſuſceptum à corpore beati Petri?*
17. *Pallium conceditur Epiſcopis aliquibus ex ſpeciali priuilegio.*
18. *Papæ reſeruatur concedere Religioſis priuilegium non ſoluendi procurationes Legatis Apoſtolicis.*
19. *Legatus de latere poteſt, quidquid non eſt reſeruatum Sedi Apoſtolicæ in ſignum ſpecialis priuilegij.*
20. *Legatus de latere habet iuriſdictionem in exemptos, quamuis reſeruatum ſit Papæ, non tamen poteſt eximere aliquem à iuriſdictione Ordinariorũ. quod intellige vt infrà.*
21. *Legatus à latere non poteſt facere, quod violet ius commune, nec quod præiudicet illi.*
22. *Legatus à latere an poſſit abſoluere percuſſores Clericorum? pars affirmans eſt verior, etiam ſi percuſſio ſit enormis, & extra ſuam Prouinciam.*
23. *Legati miſſi poſſunt abſoluere percuſſorem Clericorum in ſua Prouincia, Legati autem nati nihil habent niſi illis committatur.*
24. 25. & 26. *Legatus de latere vnde habeat poteſtatem abſoluendi ab excommunicatione Canonis ſiquis ſuadente?*
Sententia auctoris, num. eodem.
27. *Priuilegium conceſſum gratis à Principe poteſt ab eo, & à ſucceſſoribus ſine cauſa reuocari, ſecus ſi concedatur propter ſeruitium.*
28. *Legatus de latere non poteſt abſoluere ſe percutientem, nec percutientes Cardinalem.*
Sed contra. num. 29. & 30.
31. *Legatus de latere non poteſt abſoluere iniuriantes, vel percutientes Epiſcopum.*
32. *Legati de latere non poſſunt abſoluere à caſibus Bullæ Cœnæ.*
33. *Legati de latere non veniunt ſub nomine Sedis Apoſtolicæ in rebus arduis.*
ſed in leuibus, num. eodem.
34. & 35. *Legatus de latere miſſus ad aliquod Regnum, habet poteſtatem in omnibus Prouinciis ſubditis eidem Regi, & quomodo?*
36. *Legatus miſſus ad duas Prouincias connexas ratione terminorum poteſt cognoſcere de caſibus vnius Prouinciæ in alia.*
37. *Legatus duarum Prouinciarum ſiue ſint diſtinctæ, ſiue vnitæ, quando ſit Iudex amborum, & poſſit punire delicta vtriuſque.*
38. *Legatus non poteſt ſe immiſcere in cauſis delegatis alteri à Papa.*
39. *Legatus de latere, poteſt cognoſcere de appellatione interpoſita ab inferiore ad Papam, vt eum inſtruat, maximè ſi partes conſentiant.*
40. & 41. *Legatus à latere poteſt cognoſcere de cauſa matrimoniali, non tamen diſpenſare in gradibus prohibitis; quidquid afferat Goffredus.*
Niſi ſit in partibus remotiſſimis. n. 42.
43. *Legatus non poteſt validè diſpenſare in lege ſuperioris ſine cauſa.*
44. *Commiſſarius habens facultatem diſpenſandi, non poteſt diſpenſare ſine cauſa, aliàs diſpenſatio eſt nulla in vtroque foro.*
45. *Legatus ad Ordines ſacros non poteſt diſpenſare cum illegitimis, niſi ex ſpeciali commiſſione.*
46. 47. & 48. *Legatus quando poſſit diſpenſare cum illegitimis ad Ordines ſacros, & ad beneficia.*
49. *Legato quando datur ius legitimandi ſpurios ex quibus deprehendatur?*
50. *Illegitimus diſpenſatus à Legato ad aliquod, ſi velit aliquid iterum impetrare, tenetur explicare primum impetratum.*
51. *Legatus potens legitimare, an poſſit diſpenſare.*
52. *Legatus non poteſt diſpenſare cum minore annis* 14. *vt faciat profeſſionem, & teſtamentum.*
53 *Legatus ex cauſa neceſſitatis quando poſſit diſpenſare cum minoribus viginti quinque annis, vt aſcendant ad ſacerdotium & ad beneficia.*

QVÆRES primò, quid poſſit Legatus à latere in ſua Prouincia circa 14.
reſeruata Summo Pontifici? Reſponde primò appellatione Romani Pôtificis non venire Legatum de latere, niſi in his quæ ſpeciali commiſſione Papæ Legatus exercet, vt cum aliis tradit Gondiſal. Villadiego *in tract. de Legatis*, *quæſt.* 9. *n.* 9 & Gutierres *de iuram. confirmat. part.* 1. *c.* 52. *n.* 6. Nam in generali Legati cõmiſſione non veniunt caſus Papæ reſeruati. Eraſm. à Cochier *de iuriſd. ordinarij in exem-*
ptos. p. 1. *q.* 3. *n.* 13. & *p.* 4. *quæſt.* 3. *n.* 1. Sicut in genera- 15.
li commiſſione non continentur reſeruata Principi, vt notat Boër. *in tract. de poteſt. Legati à latere*, *num.*

*num.*24.& Peregrin.*de iure fiſci lib.*1.*tit. de iis, qui iura fiſcalia habent.*

Quæres ſecundò quæ ſint Papæ reſeruata ita, vt non poſſint concedi à Legato de latere? Dic inprimis ſolius Pontificis eſſe Pallium Archiepiſcopis concedere, *c.niſi, de auctoritate, & vſu Pallij*, quod ab alio dari non poteſt, cùm ſit ſignum
16. plenitudinis poteſtatis, *c. antiqua* 23. *de priuilegiis*, & ideo dicitur ſuſcipi Pallium à corpore tantùm beati Petri, quia ſolùm à Romano Pontifice Petri ſucceſſore concedi ſolet, text. *in c.ſignificaſti. de electione, & ibi* Abbas *num.*9.& Lælius Zechius *de Repub. Eccleſ.tit.de ſtatu Reuerendiſſ. Patriarch.n.*5. *verſ.traditur.* Quamuis gloſſ.*in d.cap.ſignificaſti*, velit, ideo dici Pallium ſuſceptum à Beati Petri corpore, quia Pallium conſecratum deducitur ad Altare ſacrum in memoriam corporis beatiſſimi Petri, & inde traditur Archiepiſcopis, ſi adſint, vel eorum procuratoribus, ſi non adſint, iuxta caput,
17. *quoniam, diſt.*100. quam gloſſam ſequuntur omnes *ibi*, & eam explicant Stephanus Durantes *de ritibus Eccleſ.lib.*2.*c.*9.*num.* 43. Fr. Hieron. Roman. *lib.*3.*de Repub Chriſt.cap.*6. Dictum eſt Pallium eſſe inſigne proprium Archiepiſcoporum, quod extende ad Patriarchas, & Primates. Non eſt tamen inſigne proprium Epiſcoporum niſi ex ſpeciali priuilegio Papæ, vt conceditur Epiſcopo Oſtienſi in oſtiis Tiberis fluminis degenti, qui Romanum Pontificem conſecrat, & eo vtitur ex inſtitutione Marci Papæ. Et quo etiam indulto, ac priuilegio gaudent Epiſcopus Bambergenſis in Germania, Quinqueccleſienſis in Vngaria, Lucenſis in Tuſcia, Papienſis in Longobardia, de quibus, & de aliis circa vſum Pallij multa luculenter Illuſtriſſimus Hiſpaniarum Primas *c. quoniam, c.priſca, c.nouit, c.optatum, c.in ea, & ſequentibus per totam diſtinctionem* 100. & Auguſtinus Barboſ.*de off.& poteſt. Epiſcopi allegat.*50. *num.*3.*& ſequentibus.*

18. Eſt etiam de reſeruatis Papæ concedere priuilegium Eccleſiis Religioſorum, vt eximantur ab onere ſoluendi procurationes Legatis Apoſtolicis, & iura Epiſcopalia, *Clement.*1.*de cenſibus.* Item eidem ſoli competit reſtituere aliquos legitimis natalibus quo ad ſpiritualia, *c.per venerabilem, qui filij ſint legitimi.* Similiter poteſt ſolus concedere, vt profeſſi regulares egreſſi Monaſterium ad audiendum ius ciuile, vel medicam artem, ad Ordines poſſint promoueri, *c.non magnopere, ne clerici vel Monachi*, ſed de his, & ſimilibus Pontifico ſummo reſeruatis dixi ſuprà *diſp.*1.§.11.*ex n.*241. *& diſp.*2.*ex num.* 78.

19. Poteſt ergo Legatus à latere quicquid non eſt reſeruatum Sedi Apoſtolicæ in ſignum ſpecialis priuilegij, Antonius Monach. *Bononien.deciſ.*28. *n.*11. per gloſſam *in c.quod tranſlationem, verb. reſeruata, de officio Legati.* Quod procedit niſi ex aliquo iure ſpeciali concedatur Legato à latere, vt
20. habetur *in c.veniens, de verborum ſignifi.in* 6.*& in c. ſi Abbatem, de electione, eodem libro*, per quæ iura ſingulare eſt, & ſpeciale, quòd Legatus à latere iuriſdictionem in exemptos habeat, quamuis reſeruatum ſit Pontifici cognoſcere de cauſis exemptorum, Gondiſal. Villad. *in tract.de Legato p.* 1. *quæſt.* 8.*n.*20. Eraſm.à Cochier. *de iuriſdict. ordin. in exemptos p.*2.*quæſt.*2.*n* 7. Nec refert Papam eximere aliquos à iuriſdictione cuiuſlibet Ordinarij; ergo etiã iuriſdictione Legati à latere; quia id negat Nauar. *de datis, & promiſſis pro iuſtitia, notabil.* 4.*num.*10. *verſ. ſecundò per ea quæ.* Non tamen poterit Legatus eximere aliquem à iuriſdictione Ordinario- 21.
rum, ſicut Pontifex eximere poteſt: eo quòd non poteſt efficere quicquã, quod violet ius cõmune, pBoër. *in tract. de poteſt. Legati de latere n.*44. Villadieg. *d.tract.p.*1. *quæſt.*9.*n.*64. Eximere verò à poteſtate Ordinariorum non eſt dubium quòd præiudicet iuri communi, Baron. *annal.tom.*8.*num.*676. Pontifice Adeodato, ſequitur Eraſm.à Cochier *p.* 1.*quæſt.*3 *n.*13.

Quid dicendum de ex communicatione con- 22.
tracta propter manus violentas in clericum, an poſſit abſolui à Legato de latere? pars negans ex eo probatur, quia Epiſcopus non poteſt abſoluere, quando iniuria eſt atrox: ſecus quando eſt leuis, cùm ſit reſeruatum Summo Pontifici, text. & *ibi* omnes, *in c. peruenit, de ſententia excommunicationis*, Gutier. *lib.* 1. *canon. cap.*5. *à n.* 11. Attamen quamuis iniuria ſit atrox, poſſe abſolui hanc excommunicationem à Legato de latere, etiamſi percuſſio fuerit in loco publico, vel Eccleſia, ſit læſus, aut clericus occiſus, volunt Villadiego *in tract.de Legatis quæſt.*13. Azor.2.*part.lib.* 5.*cap.* 32. *quæſ.*6. Gambar. *in tract. de officio Legati à latere lib.* 8.§.3.*n.*1. vbi volunt Legatum poſſe abſoluere à quibuſlibet excommunicationibus Pontifici Romano reſeruatis, dummodo non ſit excommunicatio ita reſeruata, vt dicatur in ipſa conſtitutione, quòd à nullo alio poſſit abſolui, quàm ab ipſo Papa, tunc enim nec ab ipſo Legato poteſt abſolui, Gambar *ſuprà* §.*de poteſt. Legati lib.*8. *n.*8. *verſ. fallit* 2. ſicut etiam non poteſt abſolui, quando Legatus ipſe læſus fuiſſet, *c felicis, de pœnis in* 6. niſi læſio eſſet leuis. gloſſ. *in c.ſiquis autẽ* 94.*diſtinct.*

Quin adde poſſe abſolui percutientem enormi- 23.
ter clericos à Legato extra Prouinciam, traditur *in c.penultimo, de Legatis*, etiam ſi non ſit ſubditus, cùm Legati miſſi poſſint abſoluere tantùm in Prouincia, & ſuos ſubditos, Gambar. *ſuprà num.*4. quare vt clariùs procedatur dic, Legatos Sedis Apoſtolicæ, ſiue ſint Legati à latere, ſiue ſint Legati miſſi tanquam Prouinciarum Præſides, ſiue ſint Legati nati, non poſſe abſoluere ab excommunicatione Pontifici reſeruata, niſi ab excommunicatione ob clerici percuſſionem incurſa, nõ tamen hæc poteſtas competit æquè omnibus. Nam Legati de latere poſſunt abſoluere vbique ab hac cenſura quoſcunque tam in Prouincia, ad quam ſunt deputati, quàm in aliis Prouinciis non ſolùm ſubditos, ſed etiam extraneos. Quoniam beneficium abſolutionis ab articulo temporis ſui diſceſſus ab Vrbe donec Romam redierint, poſſunt quibuſcumque impendere, & hunc eſſe vſum docet gloſſa *in c.excommunicatis, in verb. commiſſum, de officio Legati*, quod tradit etiam Abbas *ibi.* Aliis verò Legatis, ſiue Nunciis miſſis à Papa competit poteſtas abſoluẽdi præcuſſores clericorum non ſimpliciter, ſed ſecundùm deciſionẽ capitis *excommunicatis, de officio Legati* videlicet, vt poſſint abſoluere dũtaxat intra fines propriæ Prouinciæ ad quam mittuntur, & eos tantùm, qui ibi deliquerunt. Legati autem nati nihil habent quatenus tales, niſi quantum illis à Sede Apoſtolica ſpecialiter fuerit commiſſum, in quo euentu ſubditos dumtaxat abſoluent, & quandiu in Prouincia eis decreta commorati fuerint, vt habetur *in d.cap.excõmunicatis*, Marius Alterius *de cenſuris tom.*1.*diſp.* 12 *lib.*5.*c.*7.*verſ. hac poteſtas*, concinit, confusè tamẽ, Sayr. *de cenſuris lib.*2.*c.*19.*n.*9. *&* 10.& expreſsè Graff. *in deciſ.lib.*2.*c.*49.*n.*58.*&* 59. vbi agit de triplici Legatorum ſpecie, & de eorum poteſtate.

24. Quæres tertiò qua auctoritate habeat Legatus poteſtatem abſoluendi ab hac excommunicatione Canonis abſque vlla limitatione? Reſponderi poteſt, primò ex *cap. ad eminentiam, de ſententia excommunicationis*, vbi Clemens Tertius declarat ſimpliciter Legatos à latere poſſe abſoluere percutientem clericos ſine vlla reſeruatione, nec mentione enormis, & atrocis læſionis. Confirmatur ex *cap. quod tranſlationem, de officio Legati*, vbi Innocentius Tertius ait Legato de latere fas eſſe ex illis, quæ ſpeciali conceſſione fuerunt Legatis pluries indulta, abſoluere hos excommunicatos; ſic enim loquitur ibi: *Et ſi quædam ex his, quæ de ſpeciali conceſſione ſæpe fuere Legatis indulta, vt illorum videlicet abſolutio, qui propter ſacrilegas manuum iniectiones in Clericos incidunt in Canonem promulgatæ ſententiæ, videantur ex ipſo legationis officio iam licere Legatis.* Concordat gloſſa *in c. excommunicatis, verb. mittuntur, de officio Legati*, vbi vult Legatum à latere poſſe vbique abſque vlla limitatione abſoluere omnes propter violentam manuum iniectionem in Eccleſiaſticos, Graffis *in deciſ. lib. 2. cap. 49. num. 58.* & Azor. *part. 2. d. lib. 5. cap. 32. quæſ. 6.*

25. Porrò Speculator *in tit. de Legato, §. ſupereſt videre, num. 21. verſ. de conſuetudine*, opinatur Legatum de latere ex conſuetudine diuturna habuiſſe, & obtinuiſſe hanc poteſtatem abſoluendi ab excommunicatione, *c. ſi quis ſuadente*, quod probare videtur ex *d. cap. quod tranſlationem*, vbi Papa, ex eo quòd pluries indulgere Sedes Apoſtolica conſueuerat hanc poteſtatem Legatis, reſoluit iam Legatis ex officio integrum eſſe vti hac poteſtate abſoluendi à cenſura ob violentam manuum iniectionem in Clericos. Quæ conſuetudo, ſeu priuilegium acquiri poteſt per tẽpus immemoriale, text. *in c. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignificatione, & in l. ſi publicanus, §. in omnibus, ff. de publ.* vnde cùm reſeruata Principi duobus modis per inferiorẽ acquiri poſſint, priuilegio nempe, vel conſuetudine, vt vult Abbas *in d. 1. quod tranſlationem, n. 2.* bene poteſt defendi Legatum de latere habere ex conſuetudine legitimè præſcripta facultatem abſoluendi ab excommunicatione Canonis *ſi quis ſuadente.*

26. Mihi tamen magis arridet non induci conſuetudine Legatos poſſe abſoluere à cenſura, *cap. ſi quis ſuadente*, quia quæ pendent ex libera Papæ, & gratuita voluntate, & quæ pro arbitratu ſuo poſſunt indulgeri, & negari, non firmantur conſuetudine, nec poſſunt obligare concedentem ita, vt nequeat ſine cauſa conceſſa reuocare. Quare exiſtimo hanc poteſtatem abſoluendi communem eſſe Legatis ex approbatione Summi Pontificis. ita Innocentius *in d. c. quod tranſlationem*, non autem ex ſpeciali conceſſione ſæpe ſæpiùs iterata. Accedit gratuitè permiſſum, & quod eſt meræ voluntatis, non acquiri conſuetudine, vt docet Innoc. *in cap. cùm Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſ. & propriet.* neque ex eo obligationem contrahi vt ſemper idem concedere obligeris, Bart. *in l. cùm de in rem verſo. ff. de vſuris*, Atque ita quamuis ſæpe Pontifex conceſſerit hanc poteſtatem abſoluendi, non proinde obligabitur ad non reuocandum, Barboſ. *in l. quia tale, ff. ſoluto matr. n. 87. verſ. quinimo*, vbi ait à concedente alicui iuriſdictionem poſſe ad libitum reuocari, poſt Bald. *in l. reſcripta, num. 12. C. de precibus Imper. offer.* Afflict. *c. 1. verb. poteſtas, à n. 14. quæ ſint regalia*, Felin. *in c. nouit. n. 9. de iudiciis*, quod procedit etiam in iuriſdictione ordinaria conceſſa per modum officij, vel commiſſionis. Nam, & concedens, vel eius ſucceſſor poteſt reuocare, Andr. de Iſern. *lib. 1. rubr. 47.* & *ibi* Afflict. *num. 2.* idem Afflict. *deciſ. 128. num. 12.* dicens gratias conceſſas per Principem eo mortuo non expirare ſecundùm *cap. gratioſè, de reſcriptis, in 6.* poſſe tamen à ſucceſſore reuocari, maximè ſi agatur de reuocanda iuriſdictione. Eo quia officium iuriſdictionale à prædeceſſore conceſſum à ſucceſſore reuocari poteſt *l. iudicium ſoluitur, ff. de iudiciis.*

Idem dicitur de priuilegio conceſſo gratis à Principe quod poteſt ab eo, eiúſque ſucceſſore ſine cauſa reuocari; quoniam talis conceſſio pendet à mera Principis voluntate, Felin. *in d. cap. nouit, de iudiciis, num. 8. quæſt. 10.* Matienzo *lib. 5. recop. tit. 10. l. 6. gloſſa 1.* ſecus ſi priuilegium concedatur ob pretium receptum, vel propter obſequium iam exhibitum, vel exhibendum, tunc ſine cauſa non poteſt reuocari, quod tranſiuit in contractum, qui non diſſoluitur ſine cauſa, Matienzo *vbi ſuprà, n. 9. & 10.* cum multis *ibi* Alexand. *conſ. 101. n. 5. vol. 1.* & alij, quibus accedit Sanch. *de matr. lib. 8. diſp. 33. concluſ. 2. num. 4.* quocirca concludit in noſtro caſu non ex conſuetudine, neque ex iterata ſæpéque conceſſa actione obtinuiſſe Legatos facultatem abſoluendi ab hac cenſura Canonis irreuocabiliter, ſed reuocabiliter, ſempérque dependentem ex libera Summi Pontificis voluntate, qui pro arbitratu ſuo poterit eam tollere, vel reſtringere, pro vt maluerit: iuuat Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 36. num. 9. ad finem*, dicens iuriſdictionem, aut licentiam ſemel conceſſam ad libitum reuocari, quia eſt merè gratuita, & omnino pendens à voluntate concedentis. 27.

Quæritur quartò, an Cardinalis Legatus de latere poſſit abſoluere ab excommunicatione contracta contra percutientes Cardinalem, de qua *in c. felicis, de pœnis, in 6.* Reſponde primò Cardinalem Legatum non poſſe abſoluere illum à quo percuſſus, vel iniuria fuit affectus, & multo minus abſoluere ab excommunicatione Bullæ Cœnæ. Quo ad primum, nempe non poſſe abſoluere illum à quo eſt percuſſus, ex eo probatur, quia non decet quòd ſit iudex iniuriæ ſibi illatæ. Item quia Legatus de latere non poteſt abſoluere ab excommunicatione, quam ſibi Papa reſeruauit expreſſis verbis, vt habetur *in d. cap. felicis, verſus medium*, per hæc verba, ibi: *Nec ab alio quàm à Romano Pontifice poſſent abſolutionis beneficium obtinere, niſi dumtaxat in mortis articulo conſtituti.* Igitur per hanc reſeruationem non poteſt Legatus percuſſus abſoluere ſe percutientem, ita Speculator *in tit. de Legato, §. nunc dicamus, n. 10. verſ. ſed quæritur, vtrùm Legatus*, Franch. *in d. cap. felicis, num. 5.* Felin. *in cap. ad eminentiam, num. 5. verſ. limita tertiò, de ſententia excommunicationis*, & Imola *in cap. excommunicatis, de officio Legati.* 28.

Sed contrà dici poteſt Clementem tertium *in d. cap. ad eminentiam*, quærenti à ſe vtrùm excommunicati propter manus violentas in Clericos, & à cenſura abſoluti à Cardinalibus, qua de latere Papæ deſtinantur ſine ſpeciali mandato ad abſoluendum percuſſores Clericorum verè abſoluti cenſeri debere; ſic reſpondit ibi: *Super quo id a te volumus obſeruari, vt eos habeas abſque omni haſitationis ſcrupulo abſolutos, quos conſtiterit à talibus abſolutionis beneficium adeptos.* Sic Pontifex. Ex qua reſponſione deducitur Legatos de latere ratione officij legationis ſine ſpeciali etiam mandato poſſe abſoluere ab excommunicatione contracta propter violentas manus in Clericos, quæ ex- 29.

communi

communicatio eſt Papæ reſeruata, quando iniuria eſt atrox vel in ſe, vel ratione perſonæ offenſæ. Ergo poteſt Legatus abſoluere ab excommunicatione contenta *in d. cap. felicis*, cùm vtraque ſit reſeruata Sedi Apoſtolicæ, vt conſtat ex *d. cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. de qua hoc modo loquitur, *cap. cum illorum, in principio, de ſentent. excommunicationis*, his verbis: *Cum illorum abſolutio, qui pro violenta manuum iniectione in Clericos labem excommunicationis incurrunt, quibuſdam caſibus à prædeceſſore noſtro exceptis, Sedi duntaxat Apoſtolicæ reſeruetur.* Atque ita ſiquidem datum eſt Legatis de latere, vt poſſint ſine limitatione abſoluere percuſſores clericorum; cur ergo non habebunt poteſtatem abſoluendi percuſſores Cardinalium, de quibus agitur *in d. cap. felicis*.

30. Nihilominus reſponde ſecundò Legatum à latere non poſſe abſoluere percutientem ſe, nec percutientem aliquem alium Cardinalium; quamuis poſſit abſoluere percuſſores Clericorum ob quamcunque iniuriam. Quamuis enim vtraque cenſura excommunicationis ſit Romano Pontifici, Sedique Apoſtolicæ reſeruata: attamen poteſtas abſoluendi percuſſores Clericorum reperitur conceſſa Legatis de latere *in cap. ad eminentiam, de ſententia excommunicationis*; contra verò abſolutionis impertiendæ facultas nullibi legitur conceſſa Legatis, vt poſſint abſoluere illos, qui manus iniecerint in Clericos, Antonius Cucch. *lib. 1. de Legatis Apoſtolicis tit. 5. num.* 108. vbi de inuiolabili priuilegio Legatis conceſſo ad abſoluendum ab excommunicatione Canonis *ſi quis ſuadente*: ſecus de excommunicatione *dict. cap. felicis*, à qua Legatus de latere non poteſt abſoluere; ideo remanet reſeruata ſoli Romano Pontifici, eo quòd multo magis graue ſacrilegium eſt percutere, vel iniuria afficere Cardinalem, quàm ſimplices clericos: ac proinde rationi magis conuenit, vt maiora, & ardua reſeruentur Sedi Apoſtolicæ, & à Romano Pontifice expediantur, vt habetur *cap. Frater noſter, prope medium* 16. *quæſt.* 7. *cap. in Galliarum* 25. *quæſt.* 2. *cap. maiores, in princip. ẽ, de Baptiſmo.* Idem probat Speculator *in tit. de Legato. §. nunc oſtendendum num.* 54. *verſ. illa autem quæ ſunt*, quem ſequitur Mar. Alter. *diſp.* 12. *de excommun. Bull. Cœnæ lib.* 5. *cap.* 7. *verſ. itaque negari non debet, fol.* 637. affirmans non poſſe Legatum de latere abſoluere ab excommunicatione contracta ob manus violentas in Cardinales, de qua *in d. c. felicis, de pœnis in* 6.

31. Similiter Legatus de latere non poterit abſoluere ex defectu iuriſdictionis percutientes, vel iniuria afficientes Epiſcopum, cùm ſit hæc excommunicatio reſeruata ſoli Pontifici expreſsè, ſicut excommunicatio, *cap. felicis, de pœnis in* 6. vt habetur *in Clement.* 1. *de pœnis*, niſi ſpeciali mandato Legato fuerit hoc indultum, & multo minus poterit abſoluere ab aliis caſibus contentis in Bulla Cœnæ, Petr. Rebuff. *ſuper Bulla Cœnæ, in explicatione illius*, eo quia ſunt caſus Bullæ Cœnæ reſeruati Summo Pontifici in ea, quæ dicit per hæc verba, ibi: *A prædictis ſentẽtiis nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, &c.* vbi cenſentur Legati etiam de latere excluſi, vt illis non ſit licitum à caſibus Bullæ Cœnæ aliquem abſoluere.

32. Nec obſtat appellatione Sedis Apoſtolicæ venire quoque Legatos à latere Papæ, vt notat gloſſa *in cap. ſi Abbatem, verb. transſeundi, de elect. lib.* 6. & *ibi* Franch. *num.* 4. ex ſententia Ioannis Andreæ; quia reſpondetur, quamuis ſub nomine Sedis Apoſtolicæ intelligantur Legati de latere, non tamen inde inferri Legatos poſſe abſoluere à caſibus Bullæ Cœnæ, cùm ibi dicatur: *A prædictis ſententiis nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem*, præſertim ſi apponatur ſignum vniuerſale negatiuum, nullus, quod excludit omnino Legatum de latere, qui non venit ſub nomine Romani Pontificis, text. *in Clementina graui, de ſent. excommunicationis*, Felin. *in cap. ad eminentiam num.* 4. *de ſenten. excommunicationis*, gloſſa *in cap.* 1. *verb. Tantummodo, de clerico ægrotante lib.* 6. Et vt procedat 33.
Legatos de latere (vt dici ſolet) venire ſub nomine Sedis Apoſtolicæ, id intelligi poteſt quando non agitur de re ardua, & negotio graui, quod regulariter non ſolet demandari Legatis: cæterùm caſus Bullæ Cœnæ ſunt grauiſſimi; proinde ſoli Romano Pontifici competit eorum expeditio, gloſſa *in Clement. quia contingit, verb. Apoſtolicæ Sedis, de relig. domib.* Franch. *in cap. ſi Abbatem n.* 4. *de elect. lib.* 6. Atque ita bene poteſt negari Legatos de latere non comprehendi ſimpliciter ſub nomine Sedis Apoſtolicæ, ſed quoad aliquos ſpeciales caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruatos, puta, vt poſſit abſoluere ab excommunicatione propter percuſſionem clerici, vt notatur ab Anchar. *in cap. eos, qui num.* 4. *verſ. ſecundò quæro*, & ſententia Ioann. Andr. *de ſentent. excommunicationis.* Iuuat gloſſa *in cap. auctoritate, de præbendis lib.* 6. vbi venit Legatus ſub appellatione Sedis Apoſtolicæ in materiis non maioribus, ſed leuibus, Gambar. *de offic. & poteſt. Legati de latere*, §. *Illud noſſe operæ pretium eſt, num.* 311. & Cucch. *de Legatis Apoſtolicis, ſupra tit.* 5. *num.* 81. vbi addit quando Pontifex ſibi reſeruat aliquod ius non poſſe Legatum ex generali poteſtate delegationis ſe intromittere niſi ſpecialem ad hoc habuerit auctoritatem.

Quæritur quintò, an quando Legatus de latere ad aliquod Regnum proficiſcitur, eo ipſo habeat poteſtatem in omnibus Prouinciis ſubditis Regi? Reſponde affirmanter, ſi in litteris Pontificiis Legato datis apponantur verba ſequẽtia, *Deſtinamus te Legatum ad Regnum Luſitaniæ, & ad Prouincias Regno illi adiacentes, quæ & Regi parent.* per quæ verba continentur Prouinciæ, & Inſulæ Regno vicinæ, & illi adhærentes, quæque legibus Luſitanis reguntur, & inſtitutis gubernantur. Quare Legatus miſſus ad Regnum Luſitaniæ nihil poteſtatis habebit in Regno Caſtellæ, neque in aliis Regnis circumcirca adiacentibus, quæ legibus Luſitanis non reguntur, Gambar. *de offic. Legati lib.* 1. *cap.* 1 *num.* 25. vbi ait legationem extendi ad inſulas adiacentes, etiam nouiter repertas. *l. Inſulæ*, vbi Angelus, *ff. de iudic.* niſi illis inſulis eſſet vicinior alia Prouincia in qua Chriſtiani viuerent. 34.

Similiter ſi Pontifex faciat aliquem Legatum Bononiæ, & in aliis ciuitatibus, erit quoque Legatus Parmæ, & Placentiæ, & Mutinæ, quia vna eſt omnium Prouincia, nec diuiſio à poteſtate ſeculari facta præiudicat Romanæ Eccleſiæ, & Legatis eius, *cap. lege.* 10. *diſt.* Azor 2. *p. lib.* 5. *cap.* 27. §. *quartò quæritur, verſ. ſed quid ſi Legatus ad vnam Prouinciam mittatur*, vbi probat ſi poſtea auctoritate Regis, vel Principis diuidatur in duas, non propterea minus Pontificiam poteſtatem datam Legato, Gambar. *ſuprà num.* 26. 35.

Quæritur ſextò, an Legatus miſſus ad duas Prouincias propter connexionem finium, ac terminorum viciniam poſſit cognoſcere de caſibus vnius Prouinciæ in alia? Azor *vbi proximè dict. cap.* 27. *quæſ.* 4. *verſ. quæres an Legatus ad multas* 36.

Prouincias, negat ex ſententia Barbatij, quando cauſæ ſunt iuriſdictionis contentioſæ: ex eo fundamento, quia non poſſunt expediri contentioſæ cauſæ extra Prouinciam, per legem ſecundam, *ff. de offic. Proconſulis*, qui cauſas voluntariæ iuriſdictionis extra Prouinciam expedire ſolebat: ſecus in contentioſis, *cap. neminem*, 3. *quaſt.* 6. Oppoſitum tamen in caſu noſtro credit verius ipſe Azor *ibi*; quia illæ duæ Prouinciæ, in quibus vnus, & idē Legatus conſtituitur, cenſentur vna Prouincia, non ſolùm quoad voluntariam; ſed etiam, quoad contentioſam iuriſdictionem, ratione connexitatis finium, & terminorum. Probatur ex *c. nouit.* 7. *de offic. Legati*, ita Daniel Venator *in Analyſi methodica iuris Pontificij lib.* 1. *tit.* 30. *axiomate* 5. Capic. *deciſ.* 151. *num.* 8. & 9. Argumento Epiſcopi in duabus Diœceſibus etiam æquè principaliter vnitis, quæ reſpectu Epiſcopi cenſentur vna Diœceſis, & poteſt reſidendo in vna expedire cauſas alterius, Rebuff. *in praxi tit. de vnionibus benefic. num.* 16. & Iacob. Rebuff. *in l. vni. Cod. de Metropol. Beryto, lib.* 11. Nauarr. *conſ.* 2. *de offic. Ordin. num.* 1. *in* 2. *editione.*

37. Sic etiam in noſtro caſu Legatus duarum Prouinciarum, quoad ipſum cenſetur Legatus vnius Prouinciæ, Innoc. *in cap. nouit. de offic. Legati, in fine, & ibi*, Hoſtienſ. *num.* 13. Ioann. Andr. *num.* 5. *verſ. & nota.* quod idem ſentit Bartol. non ſolùm in Prouinciis aliàs diſtinctis, quoad limites, ſed etiam in duabus Prouinciis vnitis ſub vno Præſide *in dicta l. vni. C. de Metropol. Beryto num.* 11. & Iaſon *in l. vltima num.* 9. *ff. de iuriſdict. omni. iudic.* Is enim cùm ſit competens iudex, poteſt exiſtendo in vna, in qua delictum non fuit commiſſum, cognoſcere de illo in Prouincia, ſeu territorio diuerſo, dummodo ſit ex illis duabus Prouinciis, vel territoriis ſibi ſubordinatis, ita Azeuedo *l.* 1. *numer.* 110. *titul.* 16. *lib.* 8. *noua recop.* vbi ſubdit oportere, vt fiat executio delicti in ea Prouincia, vel territorio, in qua, ſeu in quo delictum fuit patratum, Auguſt. Barboſ. *de officio, & poteſtate Epiſcopi Allegat.* 54. *ex num.* 129. *& duobus ſequentib. & in d. c. nouit. de officio Legati n.* 2.

38. Septimò quæritur an Legatus poſſit ſe immiſcere in cauſa quæ à Papa eſt alteri delegata? Negatur ex textu *in cap. ſtuduiſti, de officio Legati*, niſi, vt ſententiam latam iuſtè à delegato confirmet, aut exequatur; ex ea ratione, quia vbi Romanus Pontifex manum appoſuit, non eſt locus Legato de latere, nec poteſt ſe ingerere cauſæ delegatæ ſpecialiter à Papa alteri. Ita Daniel Venatorius *in Analyſi methodica iuris Pontificij lib.* 1. *tit.* 1. *axiomate* 1. Lælius Zechius *de Republica Eccleſiaſtica tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Legati, num* 4. *ad finem verſ. vndecimo*, & Antonius Cucch. *de Legatis Apoſtolicis tit.* 5. *num.* 148 Similiter non habet iuriſdictionem Legatus de latere in exemptos, niſi ex ſpeciali commiſſione, ita Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos part.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 15. & 16. poſt Felin. *in cap. graue, de offic. iudicis Ordinarij, num* 3. contra Abbatem, qui ibi minus bene ſentit Legatum Papæ habere iuriſdictionem in exemptos, quod non placet, niſi ad hoc habeat ſpecialem commiſſionem, eo modo quo dictum eſt ſuprà *num.* 10. & 21. *d.* § 2.

39. Octauò quæritur, an Legatus de latere, ſiue Cardinalis Legatus, poſſit cognoſcere de appellatione interpoſita ab Ordinario inferiore, ad Romanum Pontificem, vt ad eum mittat cauſam inſtructiorem? Reſpondet Gambatus poſſe *lib.* 8. *quaſt.* 28. *numer.* 102. ſequitur Villadiego *eodem tractatu quaſt.* 10. *num.* 83. Sigiſmund. Scaccia *de appellationibus quaſt.* 7. *num.* 61. cum eodem Gambato *lib.* 8. *num.* 102. & 103. vbi ait poſſe, conſentientibus tamen partibus, ſecus ſi non conſentiant, Gloſſa, Abbas, & Franch. *in cap. conſtitutus, de appellationibus*, gloſſa *in cap. cupientes, in principio, de electione in* 6. Speculator *in* §. *nunc oſtendendum, verſic.* 33. Nihilominus dicendum eſt etiam partibus renuentibus poſſe Legatum ſe intromittere de appellatione interpoſita ab Ordinario, ad Papam, quando vellet tantùm cauſam inſtruere, & ad Romanum Pontificem remittere, ſic Gambar. Villadiego, & Sigiſmundo *vbi ſuprà*, aliàs non poterit Legatus ſe intromittere de appellatione interpoſita ad Papam, niſi partibus conſentientibus, Gambarus *d. lib.* 8. *num.* 103. & 104. Tunc enim de conſenſu partium poterit cognoſcere de appellatione, ſequitur Nauarr. *de foro competenti conſ.* 2. *in* 2. *editione*, vbi *num.* 6. addit *verſ. ad ſecundum*, ex doctrina Ioannis Monachi inſtructionem, quam in præfato *cap. conſtitutus*, fecit Legatus de latere, fuiſſe factam de facto, & non de iure, vel de conſenſu partium. Non poterit tamen regulariter Legatus quando appellatio eſt interpoſita ad Papam expreſſo nomine proprio committere cauſam, Valaſcus *conſult.* 62. ex gloſſ. *verb. delegauit, num.* 2. vbi hoc firmat, niſi partibus conſentientibus, vide illum *n.* 7.

Quid dicendum de Legato de latere in cauſa matrimoniali? 40.
Reſponde primò poſſe cognoſcere de cauſa matrimoniali, ex *cap. ad noſtram, de coniugio ſeruorum. verb. Apoſtolica Sedis Legatus*, Corſet. *in ſingulari, matrimonium de iure.* Reſponde ſecundò Legatum non poſſe diſpenſare in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis lege Canonica interdictis tantùm, quia id ſolum eſt Summi Pontificis, in cuius lege inferiores nequeunt diſpenſare, *cap. inferior, diſtinct.* 21. *Clement. ne Romani, de elect.* Hoſtienſis *in cap. quod dilectio, paulo poſt principium, & cap. quia circa, paulo poſt principium, de conſanguinitate.* D. Antonin. 3. *part. titul.* 1. *cap.* 15. §. 3. *ad finem*, Paulus Borgaſius *de irregul. part.* 6. *tit. de ſponſal. num.* 1. Anaſtaſ. Germon. *lib.* 3. *de ſacrorum immunit. cap.* 11. *numer.* 105. Quare diſpenſatio in impedimentis iure ſolùm Pontificio matrimonium dirimentibus non competit Legato de latere: cùm in ſua Prouincia, quoad diſpenſationes ſolùm id poteſt, quod Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu. gloſſa *cap. quia circa, verb. A ſede, de conſanguinitate*, Abbas *in cap. quod dilectio num.* 5. Alex. de Neuo *num.* 4. Præpoſitus *num.* 8. *de conſanguinitate.* Innoc. *in cap. ex parte, num. vnico, de tranſactionib.* Couar. 4. *Decretal.* 2. *p. cap.* 6. §. 10. *num.* 11. Henriquez *de matrim. cap.* 3. *num.* 313. & 314. Azor 2. *part. lib.* 5. *cap.* 30. *quaſ.* 15. Ludou. Lopez 2. *p. inſtructorij*, vbi *de matrim. cap. vltimo. tit. de diſpenſat. petenda.*

Quocirca non eſt audiendus Gambar. *de officio* 41.
Legati lib. 7. *num.* 379. vbi exiſtimat poſt Goffredum, quem refert, Legatum poſſe diſpenſare in ſupradictis impedimētis, ſi ſit Legatus in remotiſſimis partibus, & ex cauſa vitandi præſertim ſcandali, & pacis inducendæ. Quod puto verum non generaliter eſſe integrum hoc Legato, ſed quando
Legatus eſt in Prouincia valde remota, & cauſa 42.
vrget vehementer, & impedimentum eſt occultum, nec datur recurſus ad Pontificem. Tunc enim ſicut poteſt Epiſcopus in caſu ſpeciali diſpenſare in ſimilibus impedimentis, vt probat Sanchez

lib. 2.

lib.2.diſp.40. per totum, præſertim *à num.5.& lib.8. de diſpenſat. diſp. 6. num.* 20. & tenet Henriquez loquens de Legato à latere, *lib.* 12. *de matrim. cap.* 3. *num.* 2. addens ſimilem diſpenſationem in foro tantùm conſcientiæ prodeſſe diſpenſatis. Vide Couar. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 11.

43. Sed quid ſi Legatus diſpenſet ſine cauſa? Reſponde tertiò, diſpenſationem in lege ſuperioris ſine cauſa eſſe irritam, eo quia inferiores ſic ſe habent ad legem ſuperioris, ſicut ſe habet Papa ad legem Dei. Item quia quotieſcumque demandatur facultas diſpenſandi alicui cum aliquo, intelligitur exiſtente cauſa iuſta, ita Hoſtienſ. *in cap. cùm ad Monaſterium, num.* 32. *de ſtatu Monachorum*, Baldus *in leg. Barbarius, num.* 7. *ff. de offic. Præſid.* Felin. *in cap. fin. num.* 8. *verſ. ſecundò limita, de ſimonia*, Aretin. *l.* 2. *in principio ff. de verbor. obligationibus*, Sotus *de iuſtitia quæſt.* 4. *art.* 3. *col.* 9. *verſ. Rurſus circa eadem*, Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 5. Niſi in facultate diſpenſandi declarentur nomina eorum cum quibus eſt diſpenſandum; tunc enim, ſi nulla commiſſionis cauſæ diſpenſandi fiat mentio, committitur cauſa Commiſſario, vti mero executori, Gambar. *de auctoritate Legati, lib.* 10. *num.* 209. *& num.* 296.

44. Quod extende à fortiori ſi Cõmiſſarius habeat diſpenſandi plenariam poteſtatem: adhuc enim non poterit diſpenſare ſine cauſa, etiam ſi fuerit Nuntius, vel Legatus Apoſtolicus; eo quoniam plenaria poteſtas regulanda eſt ſecundùm iuris normam: ideo diſpenſatio conceſſa à Legato, vel Nuntio ſine cauſa legitima, erit nulla, tam in foro ciuili, quàm in pœnitentiali, Abbas *in cap. dudum el* 2. *de elect. in fine, cap. de multa, de præbendis*, Innoc. *in d. cap. dudum, ad finem*, quem refert, ac ſequitur Felin. *in cap. poſtulaſti, col.* 16. *verſ. Quartus caſus, de reſcriptis*. Et quamuis concedens dicat, ſe in diſpenſando vti plenitudine poteſtatis, ſi diſpenſans eſt inferior Principe, ſemper quærendum eſt, an detur cauſa legitima. Gambar. *de poteſt. Legati lib.* 10. *num.* 206. *& ſequenti, & num.* 293. *& duobus ſequentibus*. Non enim illa plenitudo poteſtatis accipienda eſt ad diſſipationem, ſed ad ædificationem, ita Borgaſ. *de irregular. part.* 7. *cap. vlt. num.* 21. Nauarr. *in ſumma Latina, præludio* 9. *n.* 15. & Azor 2. *part. lib.* 5. *cap.* 15. *ad fin.*

45. Quæri poteſt, an Legatus poſſit diſpenſare cum illegitimis ad ſacros Ordines? gloſſa *in cap.* 1. *de filiis Presbyterorum in* 6. negat poſſe illegitimos defectumque natalium patientes fieri à Legato capaces beneficiorum, & ſacrorum Ordinum, niſi ſpeciali commiſſione circa hoc detur facultas, Antonius Cucch. *tit.* 5. *de Legatis Apoſtolicis num.* 146. Ad Ordines autem minores de iure communi poteſt Legatus legitimare ſpurios, vt promoueantur ad minores Ordines, & vt aſſequantur beneficia ſimplicia, Ioannes Andr. Cardinalis, & alij, *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*. Speculator *tit. de poteſt. Legati §. final. verſ. ſed illud quæritur*, & Oldradus *conſ.* 215. Gambar. *ſuprà lib.* 7. *num.* 159. *& ſequenti, & num* 168 *verſ.* 10. *quæro*, vbi oſtendit diſpenſatum per Legatum ſufficienti auctoritate munitum poſſe conſequi beneficia, perſonatus, dignitates, cum cura, & ſine cura, & dignitates in Eccleſia Cathedrali, ex Rota *deciſione* 408. Ergo ſine ſufficienti auctoritate non poteſt Legatus legitimare ſpurios, niſi ad Ordines minores, & ad beneficia ſimplicia.

46. Quin adde quamuis gloſſa, & ſcribentes *in d. cap.* 1. *de fil. presbyt. in* 6. neget Legatum poſſe habilitare ſpurium ad perſonatus, & dignitates, per textum *in cap. final. eodem titulo, & libro*, ex ea ratione, quia mandatum de prouidendo, de quo ibi agitur, de beneficio ſimplici non comprehendit dignitatem, vel perſonatum. Non deſunt tamen, qui putent poſſe Legatum, & Epiſcopum efficere ſpurium capacem perſonatuum, & dignitatum, Gambar. *d. lib.* 7. *num.* 172. *& ſequentib.* per textum *in d. cap.* 1. vbi conceditur generaliter diſpenſatio hæc Epiſcopo in beneficiis non curatis. Sed quoad Ordines minores, & beneficia ſimplicia, Epiſcopus, & Legatus æquiparantur: ergo Legatus poterit diſpenſare cum ſpurio ad perſonatus, & dignitates, quia hæc poteſtas prout reſidet in Epiſcopo, & Legato, eſt fauorabilis. Igitur, &c.

Difficultas tamen eſt, an Legatus de iure communi poſſit in Prouincia ſibi demandata ex vrgente neceſſitate grauique abſque vlla diſtinctione facere habiles ſpurios ad omnes Ordines ſacros, & ad beneficia? Sunt, qui negent, inter quos eſt Ioann. Fant. & Domin. qui eum refert *in d. cap.* 1. *de filiis presbyteror. in* 6. & fauet praxis Curiæ, vt docent Anton. & Ioann. Andr. *in d. cap. final. de filiis presbyt. in* 6. qui ſecluſa praxi aſſerunt poſſe Legatum data neceſſitate, & vtilitate habilitare illegitimos ad Ordines omnes ſacros, & ad beneficia, tam Legatum, quàm Epiſcopum. Quod etiam voluerunt Hoſtienſis *in cap. ex tua, eodem titulo*, & Archid. *in cap. licèt canon. de elect. in* 6. Ratio, quia neceſſitas non curat de iuris vinculo, nec de ordine, *cap.* 2. *de obſeruat. ieiunij, cap. quanto, de conſuetudine*, gloſſa *in cap. diſcipulos, de conſecratione diſt.* 5. gloſſa *in cap. vnico, in verb. vtilitas, de clericis non reſidentibus in* 6. Suſpendit enim iuris auctoritatem cauſa neceſſitatis, cùm non obſtringatur lege, nec iure. *l.* 1. *C. de oper. libert. & l. caſus. C. de teſtamentis*. Idem dicendum eſt vtilitate exigente, quia neceſſitas, & vtilitas æquiparantur. *cap. non habenti.* 12. *quæſt.* 2. Abbas *in cap. vt ſuper, de rebus Eccleſiæ non alienandis*. 47.

Confirmatur, quia Legati Apoſtolici propterea ad Prouincias deſtinantur, vt neceſſitatibus Prouinciarum ſubueniant, & vtilitatibus conſulant: igitur neceſſitate vrgente, vel vtilitate ſuadente poterit Legatus miſſus de latere Romani Pontificis diſpenſare ratione diuini cultus amplificandi cum illegitimo ad omnes ſacros Ordines, & beneficia, quoniam in omni iuris diſpoſitione ſemper intelligitur, niſi neceſſitas vrgeat, vel publica vtilitas aliud ſuadeat. *l. ſi quis in graui ff. ad Syllan.* Salicet *in l.* 2. *C. de noxal.* & Baldus *in l. iubemus, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Ergo quamuis de iure non ſit integram Legatis, & Epiſcopis diſpenſare cum ſpurio ad omnes Ordines ſacros, & ad beneficia, ex cauſa tamen vrgente, & vtilitate ſuadẽte poſſunt. Gambar. *de poteſtate Legati lib.* 7. *n.* 189. *cum ſequentibus*, Azor 2. *p. lib.* 5. *c.* 30 *num.*.. *& verſ. Decimò quæritur*. 48.

Quæres tamen ex quibus verbis deprehendatur Legato datum eſſe ius reſtituendi legitimis natalibus ſpurios? Reſponde deprehendi ex tenore priuilegij, quod eſt conſiderandum, *cap. porrò, de priuilegiis*. Si namque conceſſio facta Legatis per hæc verba ſe habeat: *Concedimus tibi, & largimur, vt poſſis naturales, baſtardos, & ſpurios inceſtuoſos, & quoſcumque alios genitos ex complexu damnato reſtituere legitimis natalibus*; nec non procreatos ex adulterio, vel inceſtu ſimul, vel ex inteſtu 49.

teſtu

ceſtu, & ſacrilegio, vel ex quacumque alia damnata,& illicita copula natos, procreatos, ſeu procreandos,exiſtentibus, vel non,aliis liberis legitimis viuentibus, vel etiam defunctis eorum parentibus legitimare, & illos ad omnia iura legitima reducere tam communia, quàm ſpecialia locorum, etiamſi ſtatuta de filiis tantùm legitimè natis loquantur; non obſtantibus ſtatutis aliquibus, nec legibus quibus interdicitur, naturales ſpurij, & inceſtuoſi copulatiuè, vel deiunctiuè, vel alij quicumque illicito complexu procreati, vel procreandi nequeant, vel debeant legitimari liberis naturalibus legitimis exiſtentibus, vel ſine conſenſu & voluntate filiorum naturalium, & legitimorum,& ſpecialiter in Authenticis, *Quibus modis naturales efficiantur legitimi*,&, *Quibus modiis naturales efficiantur ſui, quibus legibus, & cuilibet ipſarum volumus expreſſe, & ex certa ſcientia derogari: & etiam non obſtantibus in prædictis aliquibus aliis legibus,etiam ſi tales eſſent, quæ deberent exprimi, & de eis fieri mentio ſpecialis: quibus obſtantibus,vel obſtare valentibus in hoc caſu dumtaxat, ex certa ſcientia,& de plenitudine poteſtatis totaliter derogamus,& derogatum eſſe volumus per præſentes.*

50. Poſita forma hac facultatis legitimandi facta Legato conſtat, quid ipſe poſſit, & facultas data intelligenda eſt amplè. Spurius tamen, ſeu illegitimus, cum quo Legatus ſemel diſpenſauerit ad hoc, vel ad illud habendum, ſi voluerit aliquid aliud iterum impetrare,tenetur mentionem facere de priuilegio iam impetrato; puta ſi obtinuit beneficium,& velit aliud conſequi, & primum ſimul retinere,debet in precibus mentionem facere deprimo;quoniam non fuit à Legato diſpenſatus, niſi vt primum tantùm retineret; non verò vt duo, vel plura ſimul haberet, prout vult Ioann. Andr. *in cap. vltimo, de filiis presbyterorum*; vide tenorem facultatis Legati apud Gambar.*lib.7.n.*350. Azor *ſuprà d.cap.*30.

51. Quæſtionis tamen eſt,an ex vi huius facultatis poſſit diſpenſare cum illegitimis? videtur negandum,quia diſpenſatio eſt odioſa, *cap.*1. *&* 2. *de filiis presbyterorum*, legitimatio verò eſt fauorabilis. Nec eſt dubium aliud eſſe legitimationem, & aliud diſpenſationem,ſunt enim diuerſa, Anchar. *conſ.*242.*in principio*, *& in conſ.* 428. *circa primum*, Corneus *conſ.9 col. vltima,vol.*4. & Paul.de Caſtro *conſ.*221.*in antiquis*, in nouis autem *conſ.* 30. *in penult.col.* Dicendum tamen eſt Legatum,qui poteſt legitimare hoc modo, poſſe etiam diſpenſare ad ea omnia, quæ poteſt legitimare:imò omnis legitimatio, præter illam,quæ reſultat ex conſequentia matrimonij,dicitur diſpenſatio. Probatur,quia diſpenſatio eſt relaxatio rigoris iuris communis, quæ fit ab habente poteſtatem cum cauſa legitima,pro vt notatur *in cap. vt conſtitueretur.* 50. *diſt.* & Speculator *tit.de diſpenſatione*.Item quia Legati facultas quatenus ſpectat ad Legatum, dicitur fauorabilis,& amplianda eſt,ex quo concernit præiudicium ſolius Romani Pontificis, *cap. olim, de verbor. ſignificatione.* Sic Anchar. & Imola *in d.c.*1. *de filiis presbyterorum*: addúntque poteſtatem diſpenſandi indultam vni, cuius effectus in tertium ſi deriuetur,latiſſimè interpretari, & fauorabilem cenſeri, pro vt volunt Abbas *in cap.& ſi Clerici*, §. *de adulter.de iudiciis*, & Ioann.Andr.*in cap. final.de verbor. ſignificatioue,in* 6.concordat Azor 2.*p. lib.*5. *cap.* 30. *verſ.Decimotertio quæritur*, concludens ex litteris Pontificiis, quibus integrum eſt Legato diſpenſare cum ſpuriis, eo ipſo intelligi conceſſum, vt eos poſſit legitimis natalibus reſtituere; quidquid repugnat Gambarus *dict. lib.* 7. *num.* 205.

Quid reſpondendum circa defectum ætatis? 52.
Reſponde Legatum non diſpenſare cum minore annis quatuordecim, vt profeſſionem faciat, aut vt teſtamentum conficiat,quia ad hæc duo requiritur plenitudo iudicij, & diſcretionis, quæ non ſupplentur per Legatum, §.*ſed naturalia, Inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil.* maximè,quia profiteri ante tempus completum, hoc eſt,ante perfectum decimum ſextum annum, & in præiudicium profitentis,tolliturque illi beneficium,quod illi non debet auferri. Quinimo teſtamentum facere ante legitimum tempus ætatis præiudicat venientibus ab inteſtato,atque ita nec hæc facultas poſſe videtur à Papa concedi, niſi in caſibus vbi ſuppleret ætatem malitia. Nihilominus vtrumque poſſe concedi à Summo Pontifice, non eſt dubium apud me, quia quo ad profeſſionem conſtat, cùm ſit contra ius poſitiuum, & quoad teſtamentum in terris ſuis,idem eſt dicendum, vt probaui 1. *part. lib.*3. *diſput.*5.§.4.*num.*40. *&* 41. de materia autem legitimandi dixi 1. *part. lib.* 3. *diſput.* 6. §. 1. 2. 3. 4. *&* 5.

Item poteſt Legatus ex cauſa neceſſitatis, vel 53.
vtilitatis Eccleſiæ diſpenſare, vt minor 25. annis habeat beneficium, aut duas dignitates in eadem Eccleſia,Rota *deciſ.*29. *in antiquis*, Archidiaconus *cap.* 1. *de conſuetudine in* 6. Non poterit tamen diſpenſare cum minore vigintique annis regulariter, vt promoueatur ad presbyterium poſt completum vigeſimum annum,neque vt fiat Diaconus completo decimooctauo anno,*Clement.generalem, de ætate, & qualitate*,niſi vrgeat neceſſitas,cui ſubueniri nequeat: tunc Legatus poterit diſpenſare dummodo non ſint adeò iuuenes diſpenſandi, vt contemnantur,*cap.vel non eſt,de temp.ordin.*Ratio, quia neceſſitas, & vtilitas æquè procedunt, & faciunt de illicito licitum, Innoc.*in cap.cùm omnes, de conſtitutionibus*, Felin. *cap. querelam, in fine, de iureiurando,& in cap.cùm acceſſiſſent,col.* 9. *&* 10. *de conſtitutionibus.*

Quæ poteſtas ſit Legato à latere circa beneficia?

§. III.

EPITOME.

54. *Legatus de latere non poteſt Epiſcopum deponere ſine ſpeciali mandato.*
55. *Etiam in cauſa hæreſis neque Inquiſitores poſſunt cognoſcere de Epiſcopo.*
56. *Legatus non poteſt conferre beneficia deuoluta ex negligentia Prælati exempti.*
57. *Legatus de latere non poteſt beneficia conferre ante deuolutionem factam ad Epiſcopum,vel poſt deuolutionem ad Papam propter negligentiam Epiſcopi.*
58. *Legatus à latere poteſt ex cauſa vnire beneficia ſua Prouincia.*
59.60. *Legati conferunt beneficia iure ordinario,& iure legationis,non autem ex priuilegio; ſed contra ex aliquorum ſententia.*
61. *Legatus à latere poteſt conferre beneficia de iure patronatus Eccleſiaſtici.*

Legatus

gitized by Google

62. *Legatus de latere poteſt conferre beneficia exemptorum, cum ſit Ordinarius illorum.*

63. *Legatus poteſt reſeruare ſuæ collationi beneficia vacatura, non tamen ius tribuit aliquod in re, nec ad rem.*

64. 65. *Legatus poteſt conferre beneficia deuoluta ad Sedem Apoſtolicam, non tamen illi currit tempus ſemeſtre ad conferendum, quidquid Lapus contradicat.*

66. *Legatus poteſt commendare beneficia ad Papam deuoluta, non tamen vltra ſex menſes.*

67.68. *Legatus an finito ſemeſtri poſſit prorogare aliud ſemeſtre in commenda Eccleſiæ Parochialis, & quid dicendum pro Ordinariis.*

69. *Legatus de latere non poteſt commendare beneficium in perpetuum habens curam in foro externo.*

70. *Legatus non poteſt commendare beneficia reſeruata collationi Papæ, ſed tantum cuſtodire per œconomum.*

71. *Legatus poteſt commendare Eccleſiam Collegiatam quando non eſt electiua, non tamen beneficia regularia ſecularibus, nec ſecularia regularibus.*

72. *Legatus ex cauſa poteſt vnire Parochiales menſæ Epiſcopali, & Monaſterio; nec non regularia, ſi non fuerint electiua.*

73.74.75. *Legati non poſſunt recipere renunciationes, niſi ſint de latere, neque hi poſſunt in fauorem, vel cum penſione.*

76. *Legatus de latere non poteſt committere alicui, vt recipiat reſignationem beneficij, & poſtea, vt illud conferat, ſed oppoſitum eſt verius.*

77. *Legatus de latere non poteſt conferre beneficia vacantia in Curia.*

78.79.80. *Legatus de latere non poteſt conferre beneficia iuris patronatus ſecularis, & cur nemo poſſit excepto Summo Pontifice.*

81. *Patrono laico conſentiente poteſt legatus conferre beneficium, quamuis Prælatus contradicat.*

82. *Collatio facta ab Ordinario de Eccleſia patronata durante quadrimeſtri eſt nulla.*

83. *Conualeſcet tamen, ſi patronus non reclamet.*

84. 85. 86. *Ius quando nominandi eſt laicorum, & ius præſentandi eſt Canonicorum, cenſetur eſſe ius patronatus laicale, & non poſſe conferre Legatum.*

87. *Laicus, ſi præſentet de conſenſu Eccleſiaſtici, vel Eccleſiaſticus de conſenſu laici, non mutatur natura iuris patronatus.*

88. *Legatus durante anno nouitiatus non poteſt conferre beneficium nouitij.*

89. *Ingreſſus Religionis, fit per profeſſionem, & ante illam, non datur verus ingreſſus.*

90. *Epiſcopus eſt patronus Eccleſiaſticus, quando habet ex donatione fidelium ducatum aliquem.*

91. 92. *Legatus in quibus caſibus non poſſit conferre beneficia.*

93. *Legatus Apoſtolicus vrbis abſente Papa, non poteſt conferre beneficia ſine ſpeciali mandato.*

94. *Legatus de latere, an poſſit concedere regreſſus, & an omnes hodie ſint ſublati.*

95.96. *Regreſſus vt habeat locum contra non ſoluentem penſionem, eget ſententia Iudicis recipiendo tamen penſionem cenſetur regreſſus pœna remiſſa. niſi proteſtetur, num.97.*

54. IN primis Legatus de latere abſque ſpeciali Papæ mandato non poteſt Epiſcopum deponere, Geminianus *in cap. Primates 2. quæſt. 1. & in cap. renouantur 22. diſtinct.* vbi id declarat *cap. quia ſuſpecti 3. quæſt. 5.* Ratio, quia Epiſcopi, & eorum cauſæ per ſpecialem reſeruationem immediatè ſubiiciuntur Romano Pontifici, per textum *in cap. quamuis. 3. quæſt. 6. cap. frater. 16. quæſt. 1.* Borgaſ. *de irregularitate, & diſpenſ. part. 6. tit. quis poſſit excommunicare, in fine:* adeò, vt à Prouinciali Concilio nequeat Epiſcopus deponi, nec priuari, nec deponendum pronuntiari, Antonius Butrius *in cap. de tranſlat. Epiſcopi num. 2. in 4. notab.* Abbas *num. 3.* Auguſt. Bero. *num. 4.* Quare huiuſmodi cauſæ tamquam maiores Romano Pontifici reſeruantur, Abbas *cap. maiores num. 1. & 3 de Baptiſmo, & in cap. vt debitus num. 9. & 37. de appellationibus, & in cap. 2. de accuſationibus,* vbi cum Felin. *num. 2. notabil. vltimo,* notat Primates poſſe cognoſcere de criminali cauſa Epiſcopi, etiamſi credatur non poſſe deponi ab iiſdem Primatibus, poſſe tamen pronunciari dignum depoſitione, & ſententiam ad Pontificem remitti. Concinit Turrecremata *in cap. vbique 15. quæſt. 7. num. 5. 6. & 7.* dum ait cauſam Epiſcopi in qua agitur de eo priuando, aut de eo deponendo, competere Summo Pontifici, quam decidet adhibito conſilio Cardinalium. quæ cauſa dicitur non eſſe delegabilis per gloſſam magnam *in cap. Inquiſitores, de hæreticis in 6.* hoc eſt, ſi eam Papa deleget, vel vicario ſuo, vel alteri iudici, non poſſe delegatum cauſam alteri delegare, Felinus *in cap. non poteſt num. 4. de re iudicata.* Quòd ſi in partibus, vel extra Curiam crimen Epiſcopi alteri deleget, requiritur ſpecialis commiſſio manu Papæ ſignata, & vt interſint ſententiæ duodecim Epiſcopi cum Metropolitano reſeruata eidem Pontifici ſententia diffinitiua. ſecundùm Concilium Tridentinum *ſeſſ. 13. cap. 8. & ſeſſ. 24. cap. 5.* Gonzal. *de menſibus gloſſ. 41. num. 21.*

55. Quod procedit etiam in cauſa hæreſis, adhuc enim reſeruatur Papæ, vt habetur *in cap. Inquiſitores, de hæreticis in 6.* Nauarr. *conſ. 1. num. 5. de foro competenti,* Penna *3. part. Director. Inquiſitor, commento 77. fol. 557.* Manuel Rodrig. *quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 81. art. 1. verſ. aduertendum tamen,* neque Inquiſitores de hæreſi Epiſcopi poſſunt cognoſcere, Ioan. Monach. & Prob. *in additionibus ad illum in d. c. Inquiſitores,* ex conſtat ex Conc. Trid. *ſeſſ. 24. c. 5.* incipit, *cauſæ criminales grauiores contra Epiſcopos, etiam hæreſis (quod abſit) quæ depoſitione, aut priuatione dignæ ſunt ab ipſo tantùm Summo Romano Pontifice cognoſcantur & terminentur,* & infrà, *Minores vero criminales cauſæ Epiſcoporum in Concilio tantùm Prouinc. cognoſcantur, & terminentur, vel à deputandis per Concilium Prouinciale.* Hæc ibi Henriquez *in ſumma lib. 13. §. 2. litt. P. in cap. 55.* & refert Armendar. *in additionibus ad recopilationem legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis n. 80.* ſic fuiſſe declaratum in ſacra Congregatione, vbi quoque ait cauſas has minores Epiſcoporum poſſe in Conciliis Prouincialibus tractari, & terminari etiam non exiſtentibus duodecim Epiſcopis, qui numerus requiritur, cum cauſa digna depoſitione ab ordine, vel ab Epiſcopatu contra Epiſcopum cognoſcitur extra Curiam, ex gloſſ. *verb. quod autem, in fine, in ſumma, 3. quæſt. 8.* vide Concil. *d. cap. 5. & declarationes ſuper illo.*

56. Quæritur, an Legatus à latere poſſit beneficia conferre

conferre ad Epiſcopum deuoluta propter negligentiam Prælati regularis omnino exempti? Negatur *in cap. cùm ſingula, de prabendis in 6.* quia fit deuolutio ad Epiſcopum qui confert auctoritate propriè Apoſtolica ex vi *Clementina prima de ſupplenda negligentia Prelatorum*, Coſmas *in pragmatica ſanctione, titulo de collat.* §. *item circa, verb. Legatorum, circa finem*, Selua 3. *part. quaſt.* 66. & Rebuff. *tit. deuolutio, num.* 37. Ratio, quia cùm in eo caſu Epiſcopus conferat veluti delegatus Papæ, non poterit Legatus conferre, quia ab exemptis deuoluitur collatio ad Epiſcopum, Eraſm. Cochier *de iuriſdictione ordinaria in exemptos, part.* 4. *quaſt.* 30. *num.* 8. vbi declarat hoc procedere niſi Prælatus regularis habeat alium Prælatum cui immediatè ſubiiciatur, quia in hoc caſu ad illum deuolutio efficietur, Cardinalis *in Clementina vnica quaſt.* 3. *de ſupplenda negligentia Prelatorum*, ſecus quando non ſubiicitur immediatè alteri Prælato, quia tunc pertinet ad Epiſcopum, & Legatus non poteſt ſe intromittere, ex *cap. ſtuduiſti, de officio Legati*, facit textus *in cap. dudum, & in cap. quamuis 2. de*
57. *prabendis in 6.* Ante autem deuolutionem factam ad Epiſcopum, vel poſt deuolutionem factam ad Papam propter negligentiam Epiſcopi, bene poteſt Legatus illa beneficia conferre, ita Selua *de beneficiis 3. p. q. 66. n. 2.* & Rebuff. *in repetitione cap. 2. verſ. Decimoquartò q uaritur, de conceſſ. prabenda.*

58. Legatus etiam de latere, qui eſt maior Epiſcopo, & poteſt omnia in Prouincia ſibi demandata, quæ Epiſcopus in ſua Diœceſi, poteſt beneficia, de quibus fas eſt illi diſponere, ex cauſa legitima vnire, Abbas *in cap. final. de confirmatio. vtili, & c. ſicut vnire num. 5. & 6. de exceſſ. Prælator.* Cucch. *inſtitut. maior. lib. 2. tit. 5. à num.* 87. Ægidius *deciſ.* 512. & Hoieda *de beneficiis part. 2. cap. 3. num.* 7. ſecus ſi non ſit Legatus à Latere, quia eo ipſo, quòd non poteſt conferre beneficia in ſua Prouincia, *cap. 1. de officio Legati in 6.* nō poteſt illa vnire, Caccialupus *art. 3. num. 12 & num.* 14. & Petr. Gregor. *de beneficis c.* 20. *à num.* 2. Legatus autem à latere cùm poſſit conferre, poteſt vnire, Rebuff. *de vnionibus num.* 24. Azor *part. 2. lib. 5. cap. 19. quaſ.* 14. & Aloyſ. Riccius *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 492. in 1. editione, & reſol. 383. num. 2. in 2. editione*, & Sanch. *in Decalogo lib. 7. c. 29. num.* 158.

59. Petes tamen, an Legati de latere cōferant beneficia iure ordinario, an ex priuilegio? Reſponde illos ex *cap. 2. de officio Legati in 6.* eſſe Ordinarios, atque ita iure ordinario conferre: gloſſa tamen *in Clementina 2. de officio ordinarij, verb. volumus*, vult illos conferre auctoritate Apoſtolica, & ex conſequenti non eſſe ordinarios collatores: conſentit Abbas *ibi num.* 4. dum ait Legatos etiamſi eorum iuriſdictio ſecundùm ſe ſit ordinaria, vt *in d. cap. 2. de officio Legati in 6.* reſpectu collationis beneficiorum habere iuriſdictionem extraordinariam, quoniam non promanat poteſtas conferendi ex proprio munere legationis. Probatur, quia Legati non Cardinales carent poteſtate conferendi, Cardinales autem habent poteſtatem ex ſpeciali priuilegio, vt docent Selua *de beneficiis 2. p. n. 54 & 3. p. q 66. n. 4 & 4. p q. 9. num.* 3. & Probus ad Monachum *in c. final. de conſtit n. 39. & in d. c. 2.* per textum *ibi, de officio Legati in 6. n.* 3. quibus accedit Coſmas *in pragmatica ſanctione tit. de collationibus*, §. *item circa, verb. Legatorum, circa finem, &* §. *item quod omnia, verb. Ordinarios*, aſſerentes Legato de latere competere ius beneficia conferendi ex ſpeciali priuilegio, non verò ex iure legationis.

Ego tamen opinor hoc priuilegium conferen- 60.
di ſpectare ad Legatos de latere iure ordinario, & de iure legationis talis à latere in ſpecie, non autem iure legationis in genere, quia Legati non Cardinales carent iure conferendi, nec illi competit iure legationis in genere, atque ita Legati, qui non ſunt à latere, ſed mittuntur, non habent hanc prærogatiuem. Legati autem à latere ſunt Ordinarij, non tamen naturales, dicunturque Ordinarij ſuperinducti, & quaſi accidenter quoad effectum conferendi beneficia, gloſſa *verb. volumus*, per textum *ibi in Clement. 2. de officio Ordinarij.* Proinde abſolutè dicendum eſt quoad effectum conferendi eſſe Ordinarios extraordinariè, non tamen dici poſſe impropriè Ordinarios, vt minus bene eos vocat Gonzal. *de menſib. gloſſ. 21. n.* 38. quoad cætera autem munia ſuæ legationis ſunt propriè Ordinarij, vt *in c. 2. de officio Legati, & ibi* gloſſ. *verb. reputantes.* Germon. *de indultis* §. *commendare n. 13. verſ. ſed an id locum.*

Poſſunt ergo Legati de latere conferre bene- 61.
ficia ſuæ Prouinciæ, quod extende ad beneficia etiam de iure patronatus Eccleſiaſtici, ſeu clericorum. Gigas *de penſionibus q. 24. n. 1. ex cap. cùm dilectus, de iure patron.* Cucch. *d. lib. 2 tit. 5. n.* 68. Rocch. *in tract. ſuo de iure patron. in verb. honorificum quaſt. 1. verſ. nonò limita.* Lambert. *1. p. 1. lib. q. 1. art. 6. num. 4. & 3. p. 2. lib. q. 8. art. 1. & q. 9. art. 1. n.* 2. & Rebuff. *in praxi 3. p ſignatura, verb. nec non iuris patronatus n.* 6. Nec requiritur fieri mentio de derogatione iuris patron. quòd ſit de iurepatronatus Eccleſiaſtico, Felin. *in tract. ſuo, quando littera Apoſtolica praiud. patrono Eccl. col. 6. verſ. limitatur tertiò*, & habetur *in d. c. cùm dilectus, de iure patronatus*, Rebuff. Gigas, & Lambert. *ſuprascripti.* facit textus *in cap dilectus, de officio Legati, in principio*, vbi habetur poſſe conferre Legatum à latere beneficia iuris patronatus clericorum, Couar. *pract. c. 36. n. 2. col.* 3. Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 5. cap. 28. quaſ.* 2.

Extende ſecundò poſſe conferre Legatum be- 62.
neficia quorum collatio competit exemptis cùm ſit Ordinarius exemptorum, Cucch. *ſup. d. tit. 5. n. 68. &* 94. ex gloſſ. *in c. 1. ver. latere, de verborum ſignificatione in 6.* text. *in c. ſi Abbatem, in principio, de electione in 6.* & Specul. *in hoc tit. verſ. ſequitur videre*, Gambar. *lib. 3. de poteſt. Legati n. 11. & n* 94. Quare poterit conferre, etiamſi beneficia ſint exempta, per *c. auctoritate, de priuilegiis in 6.* Quin etiā Legatus inſtitutiones, & confirmationes non ſolùm inferiorum, ſed & Epiſcoporum, & Abbatum, approbat, & confirmat, *c. ſi Abbatem, de electione in 6. cap. cùm venerabilis, de conſuetudine*, ſecundùm veriorem intellectum, Gambar. *ſuprà n.* 7.

Extende tertiò poſſe Legatū reſeruare ſuæ colla- 63.
tioni beneficia vacatura, *c. praſēti, de off. Legati in 6.* quæ enim beneficia poteſt conferre, poteſt etiam reſeruare, quia cùm reſeruatio fiat ad effectū collationis futuræ, vbi non datur collatio, non eſt reſeruatio: ideo poteſt reſeruare beneficia vacatura, Æneas de Falcon. *de reſeruat. 2. part.* Zechus *de Republica Eccleſiaſtica de benef. & penſ. cap. 2. verſ. Legati*, & Petr. Gregor. *de benef. cap. 24. num.* 24. aſſerentes illi competere reſeruationes cum modificatione, *d. c. praſenti.* quod etiam vult *gloſſ. pen. circa finem, in c. 2. de conceſſione prabenda in 6.* dummodo pendente vna reſeruatione in aliqua Diœceſi, aliam non faciat, *c. de liberatione, de off. Legati.* Quòd ſi Legatus reſeruet beneficiū vacaturū pro contēplatione alicuius perſonæ determinatæ, vt *in c. cùm dilectus, de iure patron.* non propterea tribuit

illi

illi ius aliquod in re,nec ad rem, Speculator *in §. Nunc oſtendendum*,& Abbas *in cap.dilectus*, *el* 1. *de prabendis*. Zechus *d. verſ. Legati*, vbi volunt licitum eſſe Legato adhuc in eo caſu variare,& conferre alteri beneficium vacaturum, cùm ſolius Pontificis ſit dare ius ad vacatura, Æneas de Falcon.2.*p. praludio* 6.Duaren.*de benefic.lib.*3.*cap.*3.& conſtat ex *cap.deteſtanda, & cap. nec captanda, de prebendis*,Gambar.*d.lib.*4.*num.*3.*& ſequenti*.

64. Extende quartò poſſe Legatum conferre beneficia deuoluta ad Sedem Apoſtolicam, *c.venerabilis,de prebendis*.Imola *in Clement.*2.*de offic. Ordinarij*,Ægidius *deciſ.*106.Capel. Toloſ.*deciſ.*435. Puteus *deciſ.*266.*lib.*2. Gambar. *lib.*3. *n.*13.*& n.* 624. additque Legato non currere tempus ſex menſium ad conferendum,ſicut currit aliis Ordinariis, vt *in c.* 2. *de conceſſione prabende.* vide Gambarum ſuprà *num.* 14. *&* 621. Sed contra illum loquitur Lap.*in d.Clementina, ſi de beneficio,de prebendis*,dicens, tempus ad conferendum currere Legato, ſicut cæteris Ordinariis, quoniam eſt Ordinarius Prouinciæ Legatus, vt habetur *in cap.* 2. *de officio Legati,in* 6. ſequitur Bonifac.*in d.Clement.ſi de beneficio,num.*53.*& ſequenti*, vbi vult,ſi fuerit negligens in aliquo conferẽdo poſt deuolutam ad Papam collationem,non poſſe Legatum conferre.

65. Mihi tamen magis placet ſententia Gambari *d.n.*14 *& n.*622. dicentis non currere tempus Legato, cùm ipſe poſſit conferre beneficia deuoluta ad Papam. Eſt enim poteſtas conferendi Legato libera,ad inſtar collationis Romani Pontificis. Nam ſi poteſtas Legati regularetur per poteſtatem cæterorum Ordinariorum,non conferret deuoluta ad Papam beneficia. Item quia Legati iuriſdictio in conferendo non eſt reſtringenda, ſed extendenda magis, quàm Epiſcopi, cùm reſpiciat Romanum Pontificem dantem. Ideo interpretatio amplè eſt facienda.*c.olim.de verb. ſignificatione, c.in his,de priuilegiis*,quia iuriſdictio Legati,eſt portio Papalis iuriſdictionis, de cuius amplitudine in conferendis beneficiis nemo hæſitat, *c.* 1. *de prabendis in* 6.*c.propoſuit,de conceſſ.prabẽda*.Nec obſtat ſi dicas in collationibus Papæ, vel Legati ſtrictè faciendam eſſe interpretationem,quia ex hoc non ſequitur, poteſtatem Papæ, & Legati arctandam eſſe;ſed ideo fieri, quia præſumitur factum impetrantis ſurreptitium,*cap.quamuis,de prabendis in* 6.

66. Cùm ergo Legatus poſſit conferre beneficia deuoluta ad Sedem Apoſtolicã,non eſt dicendum currere tempus ſemeſtre illi ad conferendũ.Quinimo poterit commendare beneficia ad Papam deuoluta, Rebuff.*in praxi p.*1.*tit. de commenda*, *n.*56. Azor.*p.* 2.*lib.*5.*c.*29.*verſ. Decimotertiò quaritur*.nec commendatio morte Legati finitur,gloſſa, & Archid.*in c.nemo,de electione in* 6. Collectan. *in c. dudum* 2.*de electione*,niſi Commẽda eſſet ad beneplacitum ſuum,argumẽto *capitis, litigioſa,de reſcriptis*; non tamẽ poterit Legatus vltra ſex menſes commendare Parochialem Eccleſiam,quia conſtitutio in præcitato *c.nemo*,eſt generalis Concilij, & Legatus nequit ius cõmune ſoluere,Io.Andr.& Domin.*in d.c.nemo*,Gambar.*lib.*4.*de poteſtate Legati in commendando beneficia,n.*144.*& ſequenti*.Secundùm autem Io Monach.*in c.*1.*de ſchiſm. in* 6. diſpoſitio *c.nemo*,non ligat Cardinales,niſi exprimatur.Ideo Legatus Cardinalis poterit commendare Eccleſiam vltra ſex menſes;ſed oppoſitum eſt verius.

67. Finito tamen ſemeſtri ad quod Legatus commendauit Eccleſiam, gloſſa *in c. pradicto, nemo, in verb.Durare*,& Rebuff. *in praxi, part.*1. *tit.de commenda,num.*63.& Gambar.*ſuprà num.* 164. volunt non poſſe Legatum prorogare commendam Eccleſiæ Parochialis ad aliud ſemeſtre, ne fiat fraus, *c. nemo ad hoc*, *c. commiſſa*, *de electione*, *c. quanto, de diuort.* quæ ſententia eſt valde probabilis, Azor tamen *dict. cap.* 29. *verſiculo*, *ſeptimò quaritur*, *ad medium*, inclinat, ex quorundam ſententia, quorum nomina tacet, in partem affirmantem, poſſe nimirum Legatum per aliud ſemeſtre Commendam prorogare, ſecluſa omni fraude, puta donec reperiatur Sacerdos idoneus, cui Parochialis Eccleſia conferatur, vel ob aliquam aliam cauſam iuſtam, tunc enim aiunt poſſe commendari per alios ſex menſes in gratiam, & vtilitatem ipſius Eccleſiæ, vt prouideatur de paſtore digno. Nam temporalis commenda fit ad vtilitatem Eccleſiæ, vt patet ex *c.deinceps, de elect. in* 6. vbi diſponitur, quòd commẽda fiat per vnum ſemeſtre, & ex euidenti neceſſitate,vel vtilitate ipſius Eccleſiæ ſuadente,Gonzal.*de menſibus gloſſa* 5.§.8.addens *n.*35. ſi finito ſemeſtri adhuc duret eadem neceſſitas, vel vtilitas,poſſe commendari per aliud ſemeſtre, vt gloſſa *in d.c.deinceps,in verb.durare*,quod etiam vult Rebuff.*d.num.*65 quoniam non additur aliud ſemeſtre in fauorem Commendatarij, ſed in bonum Eccleſiæ; ergo in noſtro caſu poterit etiam Legatus prorogare aliud ſemeſtre, ex gloſſa *in d. c.nemo*, cùm fiat prorogatio in bonum Eccleſiæ. Monet tamen Azor in eiuſmodi caſibus committi debere Eccleſiam parochialem viſitatori, vel adminiſtratori, quandiu non confertur in titulum,non autem Commendatario,quæ eſt ſententia Rebuff. *ſuprà tit.de commenda, num.*65.

68. Ex hac reſolutione circa Commendam Parochialium vult gloſſa *in.d.cap.nemo, verb. Parochialem*,quam approbat ibi Dominicus *num.*7.alia beneficia poſſe commendari per Ordinarios vltra ſex menſes etiam ad vitam, *c.qui plures.*21. *quaſt.*1. *& c. dudum,de electione*, Franch.*in pradicto c.nemo, n.*3.*de elect.in* 6. dũmodo id procedat in commendis ex quarum fructibus Commendatarius non diſponit liberè pro arbitratu ſuo,ſed in commẽdis factis pro vtilitate Eccleſiæ.Nihilominus raro dabitur beneficium in perpetua commenda, poterit tamen eſſe perpetua, ſi non reuocetur, ſed ſecundùm ſe erit reuocabilis.Nullus tamen inferior Papa poteſt perpetuò commendare ſecundum, Sarnen. *in regul.de triennali, q.*5. *& ex c.nemo deinceps.* ex quo Corraſ.*de benef.p.*1.*c.*6.*n.*4.docet per legem dicti capitis ad ſemeſtre tantùm licitum eſſe commendare;conſentiunt Zechus *de beneficiis, & penſionibus Eccleſiaſticis,c.*7.*n.*2.& Cucchus *inſt.maior. tit.*6.*lib.*3.*n.*4. & Æneas de Falconibus *de reſeruat. quaſt.*3.*n.*11.dicentes,commendare irreuocabiliter alicui ad vitam, vel in perpetuum,ſolius Romani Pontificis eſſe,aut eius Legati, qui videntur loqui de commenda Parochialium.Longè aliter de Epiſcopis,quibus integrum erat ex *d.c.nemo*,deinceps commendare ad ſex menſes in Eccleſiis curatis: hodie autem ex ſacro Concilio Tridentino diſpoſitio illius capitis eſt correcta, vt Sacra Congregatio, cuius meminit Ioannes Soteallus *de declarationibus Cardinalium,fol.*683.*de confirmatione c.*3. *verb.Commenda perpetua*, his verbis:*Commende,qua ad ſex menſes in Eccleſiis Curatis fieri poterant ab Ordinariis, c.nemo, de elect. in* 6. *amplius poſt Concilium locũ non habent,cum debeat in eis deputari Vicarius ad formam capitis* 18.*ſeſſ.* 24. Quam etiam refert Garcia *de beneficiis* 4.*p.c.*4.*n.*15.& conducunt relata ab eodem *part* 9. *c.*2. *num.*21.*cum ſequentib.*

69. Ambigi etiam poteſt, an Legatus de latere poſſit commendare beneficium quodcumque illud ſit, in perpetuum, ſeu ad vitam, dummodo non ſit parochiale, ſed habeat curam animarum in foro externo? Reſponde non poſſe, quia commendare in perpetuum repugnat ſignificationi verbi *commendari*, quæ æquipollet depoſito ad tempus; cùm ergo commendatur, intelligatur depoſitum ad tempus, beneficium eo ipſo quòd dicitur commendatum, intelligitur non eſſe in perpetuum, Azor *d. cap.* 29. *verſ.* 8. *quæritur*, & eſt communis opinio, teſte Gambaro *lib.* 4. *de poteſt. Legati in commendando beneficio, n.* 145. *cum ſequentibus.*

70. Similiter non poteſt Legatus commendare beneficia, quæ Romanus Pontifex reſeruauit ſuæ collationi, ſed tantùm cuſtodire per Oeconomum, donec de Rectore prouideatur, Gambar. *ſuprà lib.* 4. *n.* 173. *& ſequenti.* Item poterit commendare Eccleſiam Collegiatam ex cauſa quando non fuerit electiua, quia *cap. nemo*, cùm ſit exorbitans, debet arctari. Ratio, quia poteſt de Eccleſia colle-
71. giata Parochiali diſponere. Ergo, &c. Ita volunt, Ioann. Andr. & Archidiaconus *in d. cap. nemo deinceps.* Regularia autem beneficia non poterit Legatus commendare ad ſex menſes clericis ſecularibus, nec ſecularia regularibus, niſi in litteris ſuæ legationis id habeat expreſsè, ita Alexander *in cap. ſi quis* 58. *diſtinct.* Gambarus autem *d. lib.* 4. *§. de poteſt. Legati*, in commendando beneficia credit poſſe quando commenda fit ad effectum, vt faciliùs prouideat is, ad quem pertinet prouidere, quia Epiſcopus etiam deuoluta commendat, & Legatus confert; ergo multo meliùs commendabit, quòd ſi ob aliam aliquam cauſam fiat comméda, pars negãs eſt verior, quam ſeruat Rota, vt ait Gambarus.

72. Quid de vnionibus? Diximus ſuprà poſſe Legatum de latere vnire ex cauſa, etiamſi ſit Eccleſia Parochialis, quam poterit vnire menſæ Epiſcopali, vel alteri Dignitati, Bellamer. *in deciſ.* 513. textus *in cap. ſicut vnire, de exceſſ. Prælator.* quam vnionem poteſt efficere Rectore ad hoc non vocato, Rota *de officio Legati, in nouis, deciſ.* 2. Riccius *p.* 5. *collect.* 1974. *verſ. ſecundò poteſt*, ſimiliter poterit vnire Eccleſiam ſecularem Monaſterio, ita vt gubernetur deinceps per Regularem, intercedente tamen cauſa magna, & vocatis quorum intereſt. Nam Epiſcopus hoc idem poteſt, & per hoc inducitur diſpenſatio cum Religioſo, Felin. *in cap. in noſtra, de reſcriptis.* Non tamen eximetur Eccleſia ſecularis Monaſterio ita vnita, ab Epiſcopi viſitatione, procuratione, & ab aliis obſequiis de iure Epiſcopo præſtandis, & præſtari ſolitis; ita Miles *in verb. Legatus, verſ.* 3. Gambar. *lib.* 5. *§. de poteſtate Legati in vniendo num.* 105. quod extende etiamſi Eccleſia vnienda ſit alterius diœceſis diuerſæ ab ea, vbi eſt Eccleſia cui debet vniri, ſine præiudicio tamen Epiſcopi, Eccleſiæ vnitæ, ita vt illi non auferantur iura, quæ illi debita erant. Quinimo poterit Legatus vnire beneficia Regularia, dummodo non ſint electiua, vt per Bonifacium *in Clem.* 1. *§. ad hæc, de ſtatu Monachorum*, Gambar. *ſuprà num.* 107. Azor *d. cap.* 29. ex cauſa tamen iuſta, & legitima. Denique poteſt Legatus diſſoluere vniones Eccleſiarum ex cauſa iuſta, & debita. Abbas *in c.* 1. *ne Sede vacant.* Petrus Peruſ. *tract. de vnionibus cap.* 1. Cauſa autem iuſta diſſoluendi vniones poterit eſſe ceſſatio cauſæ propter quam facta eſt vnio, verbi gratia, ſi duæ Parochiales vniantur à Legato propter paupertatem, ſi poſtea pingueſcant, & ſufficiant ad alendum Presbyterũ & ad reliqua onera Eccleſiæ, poſſunt diſſolui, argum. *c. vacante, de præbendis*, Gambar. *d. lib.* 5. *n.* 153. Azor *d. c.* 29. *verſ. vigeſimotertiò quæritur.*

73. Controuerti poteſt, an Legatus de latere poſſit recipere renunciationes? Reſponde primò non poſſe fieri renunciationes beneficiorum coram Legatis natis, vel miſſis, ſecundùm communem, quia non habent poteſtatem inſtituendi, & deſtituendi, text. *in c.* 1. *de officio Legati, lib.* 6. vbi ſic dicitur, *Proinde præſenti decreto ſtatuimus, vt Eccleſiæ Romanæ Legati quandocumque plenam legationem obtineant, ſiue à nobis miſſi fuerint, ſiue ſuarum prætextu Eccleſiarum legationis ſibi vendicent dignitatem ex ipſius legationis munere conferendi beneficia nullam habeant poteſtatem, niſi hoc alicui ſpecialiter duxerimus indulgendum.* hæc ibi. Ex quo argumento probatur non habere hos Legatos natos, vel miſſos poteſtatem recipiendi renunciationes.

74. Confirmatur auctoritate Nunciorum Hiſpaniæ, qui quamuis mittantur cum poteſtate Legati de latere, tamen circa beneficia conferenda ſolùm fit eiſdem facultas conferendi beneficia, quæ non excedunt valorem vigintiquatuor ducatorum, vt videre eſt in eorum litteris patentibus, quæ ſunt producendæ in actis, quoties aitur de aliquo beneficio à Nunciis prouiſo. Rota *in dec.* 73. *lib.* 3. *part.* 3. *diuerſ.* Quare niſi habeant facultatem ſpecialem, non poterunt recipere renunciationes, nec prouidere de beneficiis per reſignationem vacantibus, Riccius *p.* 5. *collect.* 1667. *in cap.* 1. *de officio Legati, fol.* 114. & horum poſſunt recipere reſignationes, & conferre illa, Flamin. *lib.* 7. *q.* 13. *n.* 11.

75. Legati de latere poſſunt recipere renunciationes abſolutè, & ſimpliciter factas, Abbas *in c. vltimo n.* 4. *de renunciatione*, & probatur ex *c.* 1. *de officio Legati, lib.* 6. vbi poſtquam dixit Legatos natos, & miſſos nõ poſſe cõferre, addit, *quod confratribus noſtris legatione fungẽtibus volumus obſeruari, quia, ſicut honoris prærogatiua lætantur, ſic eos auctoritate volumus fungi ampliori.* Ex quibus verbis cùm fungantur Legati de latere ampliori auctoritate, & conferre valeãt, poſſunt recipere reſignationes ſimpliciter, non autem in fauorem, vel cum penſione. Rebuff. *de reſign. cond. num.* 5, Gamb. *lib.* 6. *de penſionibus num.* 165, Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 13. *num.* 17. *&. num.* 18, ait non poſſe Legatum de latere committere receptionem reſignationis, & collationis
ipſius, per *cap. penultimum, de officio Legati.* quod 76.
etiam tradit gloſſa *in Clement. litteris, verb. commiſiſſe, de probationibus*, & *ibi* Card. Zabarel. *num.* 8. Et oſtenditur ex *cap. deliberatione, §. prohibemus, de officio Legati, lib.* 6. in quo habetur non poſſe Legatum committere alicui, vt recipiat reſignationẽ beneficij, & poſtea illud conferat, ne aperiatur via aduersùs Concilium Lateranenſe ad beneficia vacatura: gloſſa tamen *in c. deliberatione, §. prohibemus, verb. cuicumque, verſ. puto tamen, de offic. Legati lib.* 6. declarat inferiores à Papa poſſe committere receptionem reſignationis tantùm; qua recepta cùm beneficium vacat, poſſe committere collationem, quæ gloſſa eſt communiter recepta, illamque ſequitur Ioan. Andr. Gemin. *n.* 6. & Franch. *n.* 2. *in d. c. deliberatione*, Flam. *d. lib.* 7. *q.* 29. *n.* 2. quod eſt verius.

77. Quid dicendum de beneficiis vacantibus apud Sedem Apoſtolicam? Reſponde non poſſe Legatum de latere conferre beneficia vacantia in Curia, *gloſſ. final. in cap.* 1. *de officio Legati in* 6. Gonzal. *de menſibus, gloſſa* 13. *num.* 40. Sunt enim reſeruata, quæ Legatus de latere non poteſt conferre, etiamſi ſint Cardinales, Gamb. *in tract. de officio, & poteſtate Legati lib.* 3. *num.* 116. & expreſsè tradunt Creſcen-

tius deciſ. 20. num. 5. de præbendis. Achilles deciſ. 1. num. 5. in fine, de officio Ordinarij. Etiam quando ſunt in Prouincia propria, Vitalin. in Clement. 1. num. 67. de rerum permutatione, & tenet in ſpecie Rota in vna Regien. canonicatus 17. Nouemb. 1595. coram Illuſtriſſ. Card. Pamphilio, Gonzal. gloſſ. 24. num. 21. & ſequenti, & num. 44. Quòd ſi dicas Legatos de latere, vel Nuncios vigore ſuarum facultatum conferre beneficia vacantia in menſe reſeruato; poteris reſpondere illos non conferre tanquam Ordinarios, ſed vt delegatos, ita reſpondet Rota deciſ. 148. incipit, Eadem die, num. 2. lib. 3. p. 3. diuerſor. Gonzal ſupra gloſſa 24. n. 45.

78. Quid dicendum de Legato à latere circa beneficia iuris patronatus ſecularis? Reſponde non poſſe derogari iuri ſeculari, tenerique perquirere conſenſum patroni: ſecus quando eſt Eccleſiaſticum, Rebuff. in praxi tit. de vnionibus num. 28. Lambert. in tract. de iure patron. lib. 3. quæſt. 6. art. 1. num. 4. verſ. & idem dicerem, art. 2. num penult. Gambar. de offic. Legati lib. 5. tit. de poteſt. illius, qui ad vnionem benefic. vbi volunt in vnione facienda neceſſarium eſſe conſenſum patroni ſecularis, ſequitur Azor 2. part. lib. 6. cap. 28. quæſ. 12. ex cap. cùm dilectus, de iure patronatus, & ex cap. dilectus, de officio Legati, Sanch. in Decal. lib. 7. cap. 29. num. 169. ſecus ſi patronus ſit Eccleſiaſticus. Longè aliter quando ius patronatus eſt mixtum, partim ſeculare, & partim Eccleſiaſticum in gratiam patroni laici, ne laici retrahantur à dotatione, vel à fundatione Eccleſiarum, Azor d. quæſ. 12. & Gambar. dict. lib. 5. vbi proximè; additque Sanch. quando patronus eſt laicus non iure fundationis, vel dotationis Eccleſiæ, ſed conſuetudine, vel præſcriptione, vel priuilegio poſſe à Legato de latere derogari huic patronatui, Auguſtinus Barboſa in cap. cùm dilectus, de iure patronatus, in verb. nos igitur num. 3. & ſequenti.

79. Sequitur ex dictis ius patronatus laicale non cadere ſub reſeruationibus generalibus, gloſſa verb. Collatio in cap. 2. de præbendis in 6. vbi Franch. num. 8. fauet Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. c. 9. de reformatione, in principio. Patronorum, inquit, iura tollere, piaſque fidelium voluntates in eorum inſtitutione violare, æquum non eſt, Gonzal. de menſibus gloſſ. 18. num. 2. & 3. & num. 18. & 19. Nomine autem iuris patronatus laicalis, venit ius patronatus clerici fundatum ex bonis ſui patrimonij, Perez l. 2. col. 5. verſ. quod procedit, in fine tit. 6. lib. 1. ordinamenti pag. 150. Cabedo de patronatu Regiæ Coronæ cap. 35. num. 3. Aloyſius Riccius in praxi rerum fori Eccleſ. reſolut. 152. num. 2. quia ius patronatus clerici procedens ex ſuo patrimonio æquipollet laicali, atque ita gaudet priuilegio patroni laici, qui intra quadrimeſtre ante Epiſcopi inſtitutionem variare poteſt, & plures ſucceſſiuè præſentare, quod non poteſt patronus Eccleſiaſticus, vt dicitur in cap. cùm autem, & in cap. paſtoralis, de iure patron. Lambert. part. 2. lib. 2 quæſt. 7. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 23. num. 13. Garcia de benefic. part. 5. cap. 9. num. 211. Spino in ſpecul. gloſſ. 4. principali à num. 73. Ceuall. communium contra commun. quæſt. 265. in principio, & Gutierr. de iuramento confirmatorio part. 3. cap. 13. vbi non poſſe variare patronum Eccleſiaſticum, ſed laicum, quamuis ſit clericus, & præſentat, vt laicus ratione ſui patrimonij factus patronus, cap. cùm dilectus, de iure patronatus, Gutier. d. cap. 13. num. 12. Perez, Cabedo, Aloyſius ſuprà ſcripti.

80. Sequitur ſecundò repugnante patrono laico, aut eo inconſulto non poſſe inferiorem Romano Pontif. ſiue ſit Epiſcopus, ſiue Nuncius, ſiue Legatus, conferre Eccleſias patronatas laicorum, quamuis in litteris habeat licentiam, vt conferat Eccleſias patronatas, gloſſa in cap. illud, de iure patronatus, vbi Abbas num. 8. declarat licentiam conferendi inuitis patronis, intelligendam eſſe de beneficiis pertinentibus ad ius patronatus Eccleſiaſticum, non verò de laicis, vel etiam de clericis habentibus ius patronatus ratione ſui patrimonij, per gloſſam final in d. cap. cùm dilectus, de iure patron. Cabedo d. cap. 35. num. 1. & 2. Quinimo nec Legatus Papæ poterit penſiones imponere ſuper Eccleſia patronata laicorum, Anton. de Olibano in commentar. de iure fiſci cap. 13. num. 35. Nec valebit collatio beneficij patronati facta à Summo Pontifice, tacito quòd ſit de patronatu laicali, quia non ſolet fieri ſine mentione patroni laici, gloſſa, & ſcribentes in cap. per litteras, de præbendis, Abbas in d. cap. cùm dilectus, & in dubio niſi id declaret, non præſumitur velle conferre Eccleſiam patroni laici eo inconſulto. Contrà verò ſi id exprimat, bene poteſt repugnante patrono laico conferre Eccleſiam patronatam, vt tradit Felin. in tract. Quando littera Apoſtolica, col. 1. ver. ſolutio, & Archidiaconus in cap. hortamur in fine 81. diſt.

Quid ſi patronus laicus conſentiat? Dicendum eſt poſſe Legatum conferre beneficium, quamuis Prælatus contradicat, Lap. in cap. vnico, in fine, hoc titulo, & Barb. in d. cap. dilectus, ante medium, col. 7. Probatur, quia etiam Epiſcopus poteſt conferre Eccleſiam iuris patronatus laicalis patrono inconſulto, ſi poſtea patronus expreſsè, vel tacitè conſentiat, Lambert. de iure patron. 3. part. 2. lib. 2. articulo 8. quæſt. principal. num. 3. Nec refert contradictio Prælati, vt ibidem notat Lambert. Aduerte tamen prouiſionem, & collationem factam ab Ordinario de Eccleſia patronata durante quadrimeſtri, eſſe nullius momenti, Baldus conſ. 17. in 2. 82. dub. vol. 5. & Corne. conſ. 47. num. 9. vol. 3. quos refert Campanil. in diuerſor. iuris canonici, rubrica 11. cap. 13. num. 478. addens ſaltem irritari debere ſecundùm Pariſ. conſ. 144. num. 5. vol. 4. Federicus de rerum permutatione quæſt. 3. Felin. in cap. cùm Bertoldus, de re iudicata col. 5. & in cap. cùm acceſſiſſent, num. 19. de conſtitut. Couarr. in practicis cap. 36. n. 9. & alij, quos referens ſequitur Spino in ſuo ſpeculo, gloſſa 4. principal. ex num. 99. vſque ad n. 101. Atque ita cenſebitur collatio facta ab Ordinario reconualeſcere, non reclamante patrono intra quadrimeſtre, vel intra ſemeſtre. Ratio, quia cùm ea prouiſio, ſeu collatio, vel inſtitutio potuiſſet irritari intra illud tempus per patronum reclamantem, & agentem de contemptu, & patronus nihil contra egiſſet, ſed tacuiſſet, cenſebitur expreſsè conſenſiſſe, Puteus dec. 412. lib. 1. Franc. Marc. dec. 493. n. 3. p. 2. iuxta regulam in l. 1. C. de in integrum reſtit. gloſſa in l ſi ego, de negotiis geſtis, & Baldus in Authen. C. de vſuris.

Atque ita dicendum eſt inſtitutionem, ſeu collationem factam ab Ordinario ſine conſenſu patroni infra tempus datum ad præſentandum eſſe nullam ipſo iure, dummodo patronus reclamet infra datum tempus ad præſentandum; aliàs tenebit Ordinarij prouiſio, Cardin. in Clementina 1. de ſupplenda negligentia Prælatorum numer. 11. & alij, quos ſequitur Garcia de benefic. part. 5. cap. 9. num. 231. Ratio potiſſima huius nullitatis eſt in fauorem ipſius patroni, & ideo eſt nulla quando placuerit patrono quòd ſit talis: argum. alienationis rei Eccleſiaſticæ factæ ſine ſolennitate, quæ eſt 83.

nulla, ſi Eccleſia voluerit, Sarmientus *de reditibus Eccleſiaſticis part.* 1. *cap.* 3. *num.* 20. *& num.* 21. Nauarr. *in ſimili in ſumma cap.* 23. *num.* 104. Garcia *ſuprà dict. cap.* 9. *ex num.* 240. *vſque ad num.* 251. vbi firmat ſatis eſſe, vt ſit nulla collatio, ſeu inſtitutio, contradictionem patroni infra quadrimeſtre, vel ſemeſtre datum ad præſentandum. Confirmatur ex eo, quia vbi actus annullatur in gratiam vnius, & in odium alterius, ſubintelligitur conditio, ſi voluerit ille in cuius fauorem actus irritatur *l. filio preterito, cum gloſſa final. ff. de iniuſto, rupto*, vt apparet in emphyteuta non ſoluente per biennium canonem, qui propterea cadit à iure ſuo, ſi domino placuerit, & declarauerit, per *legem* 2. *C. de iure emphyt.* Cumanus *conſ.* 164. *col.* 3. Caſſadorus *deciſ.* 3. *de locato num.* 5. & Bald. *in l. final. num.* 4. *C. de reuocat. donat.* Sic in noſtro caſu inſtitutio, ſeu collatio facta ab Epiſcopo eſt nulla in fauorem patroni, ſi ipſe contradicat intra tempus legitimum.

84. Denique quid iuris, quando vacante Eccleſia laicis eſt ius nominandi Rectorem, & Collegio Canonicorum eſt ius præſentandi, nunquid ius patronatus eſt laicale, an Eccleſiaſticum? Reſponde videri Eccleſiaſticum ex doctrina Dominici *in cap. cùm in illis*, §. *ſi verò, de prebendis in* 6. dicentis, quando ius nominandi competit Plebano, & ius præſentandi Abbati, & eſt mandatum Apoſtolicum de prouidendo beneficio ſpectante ad præſentationem Plebani, non comprehendi tale beneficium, quia neceſſe erat exprimi Abbas tanquam præſentator, non verò Plebanus. Atque ita dicendum eſt ius patronatus iudicandum eſſe Eccleſiaſticum, quando ius præſentandi competit clericis etiamſi ius nominandi ſit penes laicos, & ex conſequenti poteſt Legatus conferre beneficium in hoc caſu inconſulto Collegio Canonicorum, & ſine conſenſu laicorum, quoniam ius præſentandi penes clericos facit beneficium iuris patronatus Eccleſiaſtici, & ius nominandi nihil facere videtur, vt inſinuatur *ex cap. cùm de terra, de elect. & ex c. nobis, de iure patron.* pro qua parte eſt, Ioann. Andr. *in d. cap. cùm in illis.*

85. Pars tamen contraria eſt verior, ſecundùm quam dicendum eſt, non poſſe conferre Legatum in hoc caſu, quia Plebanus videtur patronus, & Abbas magis cenſetur procurator, quàm præſentator, ſicque fuiſſe iudicatum, Collect. *in cap.* 1. *de regul. iuris in* 6. *verſic. ſed quid prior*, contra Ioann. Andr. *in Rota*, ſequitur Gambar. *de officio Legati lib.* 3. *num.* 398. idem Collect. *in cap. cùm dilectus, in fine, de iure patron.* vbi ait, tale ius eſſe apud eos, qui nominant, non verò apud eos, qui præſentant, ſed laici in hoc caſu habent ius nomiãdi Rectorem & Canonicorum Collegium, quod eſt Eccleſiaſticum, habet ius præſentandi; ergo Legatus poteſt conferre, confert gloſſa *in cap. Ad audientiam, de Eccleſ. ædif.* dicens actum præſentandi nominatos ab alio non eſſe liberum, nec voluntarium, ſed neceſſarium, quod eſt contra naturam patronatus, quæ vult, vt Patronus habeat ius liberum præſentandi clericum idoneum, quem maluerit, *cap. piæ mentis, cap. filiis* 16. *quæſt.* 7. *cap. quoniam, de iure patronatus.*

86. Quòd ſi replices in hoc caſu partim ius eſſe penes Parochianos nominantes, & partim penes Collegium Canonicorum, quod habet ius præſentandi? Dici poteſt eſſe æqualiter apud vtramque partem, & ex conſequenti mixtum ius eſſe, cùm laici nominant, vel eligunt, & Collegium cogitur præſentare à laicis electum, atque ita Legatus non poteſt conferre beneficia, quæ mixtim ſunt de iure patronatus laicorum, & clericorum, Gambar. *lib.* 3. *de poteſt. Legati num.* 405. niſi Legato eſſet facultas derogandi in caſu mixto. Vel quando Laicis eſt integrum nominare plures, & Collegium Eccleſiaſticum teneretur vnum ex illis, quem eligeret, præſentare, in quo euentu cenſeretur ius præſentandi competere Collegio, ſeu Capitulo, quia non dicitur ablata eligendi libertas illis, qui ex certo genere debent eligere: imò id non ſolùm ſtatuto, ſed etiam conſuetudine induci poteſt, Abbas *in d. cap. cùm de terra, col. final. de elect.* Gambar. *d. lib.* 3. *n.* 407.

Naturam non mutabit beneficium iuris patronatus Eccleſiaſtici, ſi laicus præſentet de conſenſu Eccleſiaſtici, vel ſi Eccleſiaſticus præſentet de conſenſu laici, quia ius patronatus eſſe Eccleſiaſticum, vel ſeculare iudicatur non ex qualitate, & conditione illius, qui conſentit, ſed ex qualitate illius, qui præſentat; quoniam conſentiens nihil facit, *l. aliud, ff. de regul. iuris.* Imò quotieſcumque ius patronatus veniat ad Eccleſiam, quamuis à ſecularibus initium habeat, cenſebitur deinceps Eccleſiaſticum; *Clement.* 2. *de iure patron.* quoad effectum, vt derogetur. Similiter ſi laicus patronus ex fundatione, vel dotatione fiat Monachus, tale ius fiet Eccleſiaſticum; quoniam per ingreſſum religionis, hoc eſt, per profeſſionem omnia bona Monaſterio fuerunt quæſita, *Auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſ.* & tradit Dominicus *in cap.* 2. *de prebendis lib.* 6. & Marian. *in repet. cap. de Monachis, de prebendis.* 87.

Durante tamen anno nouitiatus nouitius habens ius patronatus cenſetur patronus Laicus, & ex conſequenti non poterit Legatus derogare, neque diſponere de beneficio inconſulto patrono, quia Monachus intra annum probationis tamquã Laicus cẽſendus eſt quoad ſuorum bonorum diſpoſitionem, nec dicitur Monaſterium ingreſſus is, qui nondum fecit profeſſionem, Bart. *in Auth. ſi qua mulier. n.* 20. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* vbi Scribentes, Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 53. Vera enim receptio ad Monaſterium intelligitur de ea, quæ fit per profeſſionem; id namque eſt potiſſimum receptionis ſignificatum, Surd. *deciſ.* 103. *num.* 3. Bero. *conſ.* 28. *num.* 1. *&* 12. *vol.* 1. vbi ait conditionem ingreſſus Religionis non verificari niſi tempore profeſſionis. Sequitur Clarus §. *teſtamentum quæſt.* 28. *num.* 6. dum ait improprium vocari ingreſſum in Religionem, qui fit ante profeſſionem. Riminal. *conſ.* 477. *ex n.* 9. *& ſequentibus*, Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſa* 8. *num.* 34. *cum ſequentibus*: ergo ſi nouitius præſentet durante tempore nouitiatus non poteſt Legatus de latere eo inconſulto derogare, ſecus poſt profeſſionem, quia ius patron. fit Eccleſiaſticum, per *d. Clement.* 2. *de iure patron.* tunc enim poteſt Legatus derogare & conferre. 88. 89.

Ad effectum etiam derogandi per Legatum de latere quæri poteſt, an ſit iudicandum ius patron. ſeculare quando Epiſcopus ex donatione fidelium obtinuit Ducatum, & in illo exercet iura meri, ac mixti Imperij tamquam dominus temporalis, & ius patron. habet? Reſponde eſſe Eccleſiaſticum, quia competit Epiſcopo in quantum Epiſcopus, eo quia cùm ſit Prælatus Eccleſiæ, cenſetur adminiſtrator omnium, quæ ſunt vnita, & annexa eidem Eccleſiæ; ergo eſt Eccleſiaſticum, quamuis ortum habuerit à ſecularibus. 90.

Sicut

Sicut dicitur cauſas laicorum vocari poſſe Eccleſiaſticas etiam quando ſunt de rebus prophanis quando ſubiiciuntur temporali dominio Eccleſiæ. Gambar. *de offic. & poteſt. Legati, lib. 3. n. 420. & ſequentib.* vbi concludit quando Ducatus eſt Eccleſiæ, ius patronatus eſſe Ducatus ipſius: igitur ius patronatus eſt Eccleſiæ. *l. de acceſſionibus, ff. de diuer. & temp. præſcript.* confert quòd in terris Eccleſiæ omnes cauſæ laicorum dicuntur pertinere ad Eccleſiaſticum forum. *cap. conqueſtum, cap. licet, de foro competenti*, vbi in ſeptem carminibus concluduntur cauſæ ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, de quibus Gambar. *ſuprà lib. 8. num. 155.* cùm igitur ius patronatus Ducatus habeat cauſam à Ducatu, qui eſt Eccleſiæ ex largitione fidelium: non eſt dubium tranſiiſſe in Eccleſiaſticum.

91. Petes, in quibus caſibus nihil poſſit Legatus circa collationes beneficiorum? In primis non poteſt Legatus conferre vnum beneficium duobus ea lege, ac conditione, vt ſi primus non conſentiat, ſecundus illud habeat. Ratio, quia beneficium debet conferri ſimpliciter, & purè, Abbas *in cap. tua, de præbend.* & ſcribentes *in cap. 1. de elect. in 6.* Poterit tamen conferre beneficium ſub conditione, quæ à iure tacitè ſubintelligitur, qualis eſt dare beneficium alicui, ſi reliquerit quod habet, Collect. *in cap. ſignificaſti, de elect. cap. item conditione ſi beneficium vacet*, Hoſtienſ. *in cap. ad Audientiam, de reſcriptis*, Lapus *allegat. 6.* Similiter non poteſt conferre beneficium alicui, qui aliud beneficium habebat, de quo nullam mentionem fecit, nec valet collatio talis beneficij, Cucch. *de Legatis Apoſtolicis, lib. 2. tit. 5. num. 150.* quamuis Ordinarij alij gaudentes beneficio conferendi, poſſint conferre beneficium habenti alterum; quamuis nulla de eo fiat mentio, *Clementina final. de officio Ordin.* Ratio, quia Ordinarius præſumitur ſcire de beneficio iam habito à ſuo ſubdito, & conferendo alterum præſumitur voluiſſe, vt poſſideat vtrunque in caſibus permiſſis. Legatus autem ignorare creditur. Item Legati poteſtas tamquam odioſa, & Ordinariis præiudicans, arctanda eſt, *gloſſa vlt. in Clement. vltima, de officio Ordinarij*, Dec. *in conſ. 128.* & Ordinarij poteſtas intelligitur cum fauore, Cucch. *num. 153.* eodem modo non eſt integrum Legato conferre beneficia ad tempus, *cap. præſens, diſt. 50.* cùm beneficia debeant eſſe perpetua; & ad tempus conferre ſolius Romani Pontificis eſt. *cap. paſtoralis 11. quæſt. 7.*

92. Secundò non poteſt Legatus conferre beneficia manualia ex eodem fundamento, quia non ſunt propriè beneficia, cùm non ſint perpetua, ſed ad nutum ſuperioris poſſunt auferri, & poſſidentes retinent ea vti cuſtodes, non vti beneficiarij iure tituli, ita Gambar. *lib. 4. de poteſt. Legati, in reſeruando beneficia, num. 9.* Nec perpetuum debet iudicari beneficium, quod de facili remoueri poteſt. Nihilominus dicendum eſt manualia eſſe beneficia propriè, quia non dantur ad certum tempus, & poſſunt eſſe perpetua, ſi non adimantur, vt in ſpecie tradit Rebuff. *de nominandis, quæſt. 9. num. 27.* Bonifac. de Vital. *in Clement. 1. §. in quibus num. 3. de ſupplen. Prælat. negl.* Flamin. *de reſignat. lib. 11. quæſt. 3. num. 91.* vbi loquitur de benefic. regul. quòd poſſunt eſſe perpetua, eo quòd Prælatus forſan non remouebit eorum poſſeſſores, & *de confidentiis, quæſt. 18. num. 16. & 18.* comprehenduntur que ſub conſtitutione Pij Quarti, & Pij Quinti, nec requiritur, vt ſit de eſſentia beneficij, quòd ſit perpetuum actu, ſed ſatis eſt, quòd ſit perpetuum aptitudine, quale eſt beneficium manuale, Garcia *de benefic. 1. part. cap. 2. §. 1. ex num. 56. vſque ad num. 80.* vbi probat tam beneficia regularia, quæ de ſe ſunt manualia, quàm beneficia ſecularia, quæ de ſui natura ſunt perpetua, & ex conſtitutione poſſunt fieri temporalia, eſſe verè beneficia. ex quibus ſequitur Legato integrum eſſe conferre beneficia manualia.

Tertiò non poteſt Legatus Apoſtolicus Vrbis etiam Cardinalis factus Romano Pontifice abſente conferre beneficia ſine ſpeciali mandato, ex eo, quia quamuis Pontifex ſit ordinarius paſtor totius mundi, & vbique habeat iuriſdictionem, 93. Hoſtienſ. *in cap. cùm dilecti filij, num. 5. de foro competente, & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 1. vt lite non conteſt. & in cap. cùm in Eccleſia, n. 4. de appellat.* & ſit Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ Cardinal. Alex. *in cap. ſuſpectus, & in cap. ſicut, num. 3. 2. quæſt. 1. & in cap. cùm redemptor 11. quæſt. 2.* Flamin. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 7. num. 4 & ſequenti*: eſt tamen ſpecialis Epiſcopus Vrbis, *cap. ſi quis Epiſcopus 7. quæſt. 1. & cap. ſi quis Epiſcopus 2. quæſt. 7.* Vnde ſicut Epiſcopus non cenſetur concedere Vicario ſuo generali poteſtatem conferendi beneficia, *cap. 1. & 2. de officio Vicarij, in 6.* Eodem modo, ſi Romanus Pontifex conſtituat in Vrbe Legatum tantummodo, non dicitur concedere illi poteſtatem conferendi beneficia. Iuuat beneficia omnia vacantia Vrbe eſſe generaliter reſeruata Summo Pontifici, *cap. 2. de præbendis, in 6.* vbi Ioann. Monach. Archidiacon. & Geminian. id volunt, text. *in cap. præſenti, de præbendis*, etiam *in 6.* Flamin. *ſuprà lib. 2. quæſt. 16. n. 18.* Gambar. *de poteſt. Legati in beneficiis conferendis, lib. 3. num. 706. & ſequentib.* Azor. *part. 2. lib. 5. c. 28. verſ. vigeſimoprimò quæritur.*

Quartò Legati de latere non poſſunt concedere regreſſus, Gambar. *in tractat. de poteſtat. Legati, lib. 6. de penſionibus, numer. 195.* Nam 94. quamuis reſignanti vltra penſionem, & fructus poſſit concedi regreſſus, vt tradit cum communi Flamin. *de reſignat. lib. 6. quæſt. 3. in principio.* Attamen hodie Papa duntaxat concedit regreſſus, & ſunt introducti ex plenaria illius poteſtate, qua vtitur in beneficialibus, Rebuff. *in praxi titul. de regreſſibus, colum. 2. verſ. verùm vt ad rem veniam.* Idcirco Legato de latere non de facili permittitur conceſſio regreſſus, niſi ex litteris Apoſtolicis aliud appareat. Sunt enim reuocati regreſſus à Concilio Tridentino ſub Pio IV. *ſeſſ. 25. cap. 7. de reformat.* incipit, *Cùm in beneficiis*, Azor. *2. part. lib. 9. cap. 21. colum. 883.* & Flamin. *ſuprà dict. lib. 6. quæſt. 5. num. 96.* eos etiam reuocauit Leo X. per ſuam regulam 5. præterquam ex cauſa oneroſa, vt teſtatur Puteus *deciſ. 374. num. 2. lib. 1.* Idem Pius IV. *in conſtitut. ſua in ordine 36.* quæ incipit, *Ad Romani Pontificis, anno 4.* vbi regreſſus, & acceſſus Cardinalibus datos ad plures Eccleſias Cathedrales, & Metropolitanas excepta vnica tantùm Eccleſia, ad quam poſſent regreſſus habere, & vnum tantùm retinere habentes ad plures, poſtea verò Pius Quintus per conſtitutionem 136. Romani Pontificis prouidentia reuocauit omnes regreſſus, acceſſus, & ingreſſus ſub quibuſcumque formis, & quibuſcumque perſonis, & quomodocumque conceſſis,

cuius conſtitutionis meminit Flamin. *d. num.* 96. *& ſequentibus*, refertque rationes cur prohibeantur regreſſus. Ex quibus omnibus conſtat regreſſus tantùm à Papa hodie poſſe concedi, vt etiam firmat Mandoſ. *tit. regreſſus. col. 7. verſ. non tamen. tract. de ſignat. gratia*, & Redoan. *de ſimonia, part.* 2. *c.* 18. cùm cenſeatur dominus beneficiorum.

95. Non tamen ſublati ſunt regreſſus, qui ob non ſolutionem penſionis conceduntur, & hi, qui reperti ſunt à iure, quia adhuc ſubſiſtunt, quorum fit mentio *in cap. ſi beneficia, de præbendis lib.* 6. ibi, *Ad beneficia ſua priora liberè reuertantur.* Non tamen vbicumque, & quando non ſoluitur penſio poſt certum tempus, eſt locus regreſſui reſignanti, ſed neceſſaria eſt ſententia, quæ id declaret, ex traditis ab Abbate *in cap. cùm Bertoldus, de re iudicata*, & ab ſcribentibus *in cap. potuit, de locato*. Peregrin. *deciſ.* 264. *lib.* 3. vbi etiam refert fuiſſe deciſum in vna Segouienſe Penſionis Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 3. *num.* 7. *& lib.* 6. *quæſt.* 2. *num.* 140. vtrobique ſubdens requiri ſententiam iudicis, qui non debet canonizare hunc regreſſum reſeruatum propter penſionem non ſolutam, niſi fiat priùs citatio principali, & litterarum intimatio, nec ſufficit notitia, quia priuatio eſt odioſa.

96. Porrò ſi reſignatarius non ſoluat reſignanti penſionem poſt lapſum tempus poſitum in litteris, & poſtquam penſionarius declarauerit ſe velle vti regreſſu, ſi poſtea recipiat penſionem, cenſetur renunciaſſe regreſſui, ita Caſſador. *deciſ.* 2. *num.* 3. *verſ. patet locus.* Gambar. *de auctoritate Legati tit. de penſ. num.* 488. ſicut ſi dominus recipiat canonem temporis præteriti, cenſetur remiſſa caducitas, per ea, quæ tradunt communiter ſcribentes *in l.* 2. *C. de iure emphyt.* & eſt communis, teſte Gigant. *de penſ. quæſt.* 73. Clarus *lib.* 5. §. *Emphyteuſis quæſt.* 10. *verſ. ſed hic occurrit, in fine*, quod habet locum in vtraque emphyteuſi tam Eccleſiaſtica, quàm priuata, vel ſeculari, Ruin. *conſil.* 70. *numer.* 14. *lib.* 5. Decius *conſ.* 329. *num.* 3. & Alex. *conſ.* 105. *num.* 15. *lib.* 3.

97. Niſi recipiendo penſionem præteritam penſionarius proteſtatus fuerit: tunc enim non cenſetur remiſiſſe regreſſum, Caſſador. *deciſ.* 2. *num.* 3. *loc. & in ſimili*, Clarus §. *Emphyteuſis quæſt.* 10. *col.* 2. Flamin. *lib.* 6. *quæſt.* 3. *num.* 31. *& ſequenti*, & Gambar. *de penſionibus lib.* 6. *num.* 482. vbi *num ſequent.* agit quando recipiendo penſionem abſque proteſtatione non renunciet regreſſui, puta quando penſionarius agit in iudicio ſuper penſione, & ſuper regreſſu, & iudex pronunciet ſuper vtroque, aut ſuper altero, quod idem eſt, cùm vnum veniat in conſequentiam alterius: tunc ſi recipiat penſionem, etiam ſine proteſtatione, non priuatur regreſſu, Gambar. *ibi.*

De reliquis, quæ ſubſunt iuriſdictioni Legatorum circa materiam beneficialem.

§. IV.

98. *Legatus de latere poteſt diſpenſare cum Religioſis in quibus Prælatus eorum poteſt, non tamen poteſt illos efficere capaces delegationis ad litteras Pontificias exequendas.*

99. *Superior Prælato inferior non poteſt eſſe Delegatus Papæ, ſecus de Priori Conuentuali.*

100. *Legatus non poteſt concedere, vt res Eccleſiaſticæ alienentur.*

101. 102. *Legatus non poteſt ſupprimere beneficia, nec minuere, nec augere in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, & cur?*

103. *Legatus, & ordinarius poſſunt conferre beneficia, & datur locus præuentioni.*

104. *Legatus non poteſt conferre beneficia, quæ ſunt de collatione Cardinalium.*

105. 106. *Legatus ex cauſa poteſt erigere Eccleſias, & beneficia, de nouo creare, non tamen Epiſcopatum niſi in partibus remotiſſimis.*

107. *Coadiutores an poſſint concedi à Legato in perpetuum.*
& an poſſint dari Epiſcopis. n. 108.

109. *Coadiutor à quibus ſit alendus, & an debeat reſidere.*

110. *Parochus habens vicarium perpetuum, an teneatur reſidere.*

111. 112. *Coadiutores cum futura ſucceſſione non poſſunt poni à Legato, poſſuntque renunciare ſine conſenſu Coadiuti, & tales Coadiutoria hodie ſunt prohibita.*

113. 114. 115. *Epiſcopo ſolus Papa dare adiutorem poteſt, & qua poſſit talis Coadiutor?*

116. *Coadiutores in quo loco debent ſedere, & quæ habent priuilegia.*
& quid de Coadiutore alicuius dignitatis habentis certam ſedem, & locum in Choro? n. 117.

118. *Coadiutores an habeant dies recreationis, ſicut cæteri canonici.*

119. 120. 121. 122. *Coadiutores ad quid teneantur, ſi non inſeruiant, nec interſint diuinis, & quid quando coadiutus eſt excommunicatus.*

123. *Coadiutor an poſſit ordinari ad titulum coadiutoriæ, & debeat recitare officium diuinum?*

124. *Excommunicatus ſecundùm aliquos non priuatur ipſo iure fructibus beneficij, ſed oppoſitum eſt certum: ſecus ſi fuerit ſuſpenſus ab officio.*

125. *Excommunicatus an lucretur fructus, vbi pœnitet, & procurat abſolutionem.*

126. *Coadiutor in minoribus, an gaudeat priuilegio fori, & an teneatur vti veſte clericali.*

127. 128. 129. *Coadiutores an ſint viſitandi ab Epiſcopo, ſicut Canonici cum adiunctis?*

98. CVm ea, quæ materiæ beneficiali competunt, ſint ſatis diffuſa, neque in pauciora poſſint redigi abſque confuſione, perſtringam, quæ ad hanc materiam pertinent, confuſa tamen, & ordine non ſeruato, vt paucis abſoluam, quæ poteſtati Legatorum ſubiiciuntur. Poteſt ergo Legatus à latere diſpenſare cum Religioſis in Clauſtro degentibus in omnibus, in quibus Prælatus eorum poteſt, exceptis tribus regulæ ſubſtantialibus: itemque eorum regulas relaxare, Specul. *in tit. de Legato §. ſunt quoque.* Gomez *in hoc tract. quæſt.* 14. *num.* 45. Cucch. *inſtit. maior. lib.* 2. *de Legat. Apoſtol tit.* 5. *n.* 105.

Non poterit tamen Legatus Pontificis facere Religioſos ſimplices capaces delegationis ad litteras Pontificias exequendas. Ratio, quia non poteſt diſpenſare in lege Pontificia, quæ hoc prohibet, vt vult *gloſſa fin. in Clem.* 2. *de reſcriptis*, Abbas *ibi ad finem*, Imola *num.* 55. & Bonifac. *n.* 45. Nomine Religioſi ſimplicis eſt ille, qui non eſt

Prælatus

Digitized by Google

Prælatus maior in Monaſterio: is autem non poteſt eſſe delegatus litterarum Pontificis, aut eius Legati, niſi ex certa ſcientia à Pontifice deputetur *c. ſtatutum, in principio, de reſcriptis in* 6. per quod decernitur non poſſe litteras Pontificias, vel litteras Legati executioni mandari niſi à perſona in dignitate conſtituta. patet ex *Clement.* 2. *de reſcriptis*, & volunt, *gloſſa citata ibi*, Imola *ſupra d. num.* 35.

99. Quin etiam ſuperior Monaſterij, qui in eo habet alium ſuperiorem, non poteſt eſſe delegatus, quia non eſt in dignitate conſtitutus, vt videre eſt *in d. Clement.* 2. *de reſcriptis*, dicente ſuperiorem clauſtralem, cùm non ſit principalis ſuperior, ſed præficitur tantùm Clauſtro, non poſſe eſſe delegatum: ſecus de Priori Conuentuali, Abbas *n.* 6. & Anchar. *num.* 9. *in d. Clementina*, Syluest. *verb. delegatus quæſt.* 2. *num.* 3. & Roſell. *eodem verbo n.* 11. quare non poteſt Legatus facere Religioſos ſimplices capaces huius delegationis; ſuperiores verò maiores Monaſterij, qui in illo non habent alium ſuperiorem, maximè cùm ſint in dignitate conſtituti, *cap. niſi eſſent, de prabendis*, & habeant præeminentiam, & iuriſdictionem, in ſuo Conuentu in vtroque foro, ita Abbas *in c. cùm olim, ſtatim in principio, de maior. & obed.* Felin. *ibi num.* 1. *& in cap. inſuper, infra principium, de teſtibus*, Roſell. *verb. delegare num.* 11. Angel *verb. delegatus num.* 3. Syluest. *ibi quæſt.* 2. *num.* 3. *& verb. Religio* 6. *quæſt.* 11.

100. Quæſtio eſſe poteſt, an Legatus poſſit interponere ſuam auctoritatem alienationi rerum Eccleſiaſticarum? Reſponde non poſſe, præſertim quando Prælatus iureiurando promiſiſſet res Eccleſiaſticas inconſulto Romano Pontifice non alienare: imò hodie alienationes propriis conſtitutionibus à Summo Pontifice latis ſunt interdictæ, pœnis etiam propoſitis contra alienantes, *Extrauag. cùm deteſtabile, de ſimon. & Extrauag. Ambitioſa de rebus Eccleſiæ non alien.* Gondiſal. *de auctoritate Legati quæſt.* 12. *num.* 8. *&* 9. Cucch. *eodem tit. de Legatis Apoſtolicis n.* 118. *&* 145. Gambar. *de poteſt. Legati verb. de diſmembratione lib.* 5. *à num.* 26. *vſque ad num.* 31. vbi ait quòd quando neceſſitas vrgeret in alienando, & Pontifex non poſſet conſuli, valere alienationem auctorizatam à Legato, imò & ab Epiſcopo, vt tenet etiam Cardin. *in Clement.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien.* gloſſa *in cap. placuit* 12. *quæſt.* 2. quam reſolutionem probat Gondiſal. *vbi ſuprà quæſt.* 11. *num.* 8. *&* 9. ex Speculat. *in tit. de Legato §. conſequente, verſ. cæterum*, vbi excuſant alienantes à pœnis quando fortè alienatio propter celeritatem fuerit auctorizata à Legato, quod colligitur ex traditis à Ioanne Andr. *in cap.* 2. *de feud.* Cucch. *ſuprà num.* 120.

101. Quid de poteſtate Legati ad beneficia ſupprimenda? Reſponde de conſenſu Capituli poſſe ſupprimere dignitates in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, & minuere aliquas, vel etiam augere numerum Canonicorum: ex ea ratione, quia hoc poteſt Epiſcopus, ex *cap. cùm acceſſiſſent, de conſtit.* & Oldrad. *conſ.* 182. Speculator *in tit. de diſpenſ. Epiſcopi verſ.* 125. Ergo ſi Epiſcopus poteſt vnire Eccleſias, & auferre bona vnius, & indulgere alteri, ſupprimereque dignitates de conſenſu Capituli, vt vult etiam Abbas *in cap. vnico, ad finem, vt Eccleſiaſt. benefic.* non eſt dubium poſſe id Legatum ex cauſa. Debet tamen Epiſcopus ſeruare ſolennitatem quando aufert vni Eccleſiæ bona, & alteri concedit, Abbas *in cap.* 1. *de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

Nec refert ex hoc facto Legati creari præiudicium Epiſcopis, quia reſpondetur Legatum non poſſe præiudicare Ordinariis de alio præiudicio, quàm de præiudicio collationis; eo quia hoc præiudicium non venit in conſideratione, vt probatur *in cap.* 2. *de religioſis domibus*, & Legatus quotidie præiudicat Ordinariis conferendo, & reſeruando; non tamen propriè dicitur præiudicare, qui vtitur iure ſuo. Gambar. *de poteſt. Legati in vniendo, lib.* 5. *num.* 47. *& ſequenti*, quia in ſua Prouincia Legatus concurrit, ſicut & Papa in conferendo beneficia cum quolibet Ordinario, & inter illos datur locus præuentioni, *cap. ſi à Sede Apoſtolica, de prebendis, in* 6. *& ibi gloſſa* 1. *& gloſſa final. in c.* 1. *de officio Legati in* 6. & *ibi* Franch. *num.* 8. etiam in menſibus Ordinario conceſſis, Gomeſ. *de expectatiuis num.* 16. Azor. 2. *part. lib.* 5. *cap.* 28. §. *vltimo.* Ita vt ſi Ordinarius loci præueniat conferendo, teneat collatio: quòd ſi Legatus priùs conferat, vim habeat collatio facta ab eo; niſi Ordinarius loci priuilegium habeat, vt nullus poſſit conferre beneficium in menſibus ſibi conceſſis, Gambar. *d. l. b.* 3. *ſupra n.* 77. *& ſequenti, verſ. ad contraria*, & Franc. Marq. 1. *part. deciſ.* 159. *n.* 2. *fol.* 54. vbi fatetur Legatum de latere præuenire poſſe Ordinarios in conferendo; ſecus tamen in cauſarum cognitione. ſed an Legatus hoc poſſit omiſſo medio in cauſa ad forum Eccleſiaſticum, dicemus §. *ſequenti*, cùm egerimus de poteſtate Legati in iudicialibus. 102.

Legatus tamen de latere non poteſt conferre beneficia, quæ ſunt de collatione Eminentiſſimorum Cardinalium, qui vtplurimum gaudent indulto, vt nullus ſe poſſit ingerere in collatione, præſentatione, inſtitutione, vel quocumque alia prouiſione beneficiorum ad illos ſpectantium: eſt communis, Gambar. *d. lib.* 3. *num.* 211. *& ſequenti*; niſi id expreſſum habeat in litteris Pontificiis: vbi Legatis poteſtas datur, vt quæcunque, & quotcumque, & qualiacumque beneficia habentibus idoneis perſonis conferre poſſint quæ verba quamuis ſint ampliſſima, non derogant indulto Eminentiſſimorum Cardinalium, quoniam diſputatio generalis non ligat Cardinales, ſecundùm Io. Mon. *in cap.* 1. *de ſchiſm. in* 6. *niſi exprimantur.* 103. 104.

Poterit autem Legatus erigere Eccleſias, & beneficia de nouo creare ex cauſa, quia non reperitur hoc reſeruatum Pontifici, & redundat aliàs in honorem cultus diuini, facit *cap. final. de reſcriptis.* Neque hoc reperitur ademptum Epiſcopo. Quin etiam poteſt Legatus erigere Eccleſiam ſubditam Conuentui Religioſorum extra ſuam Prouinciam ſito in Conuentualem, dummodo Eccleſia erecta ſit ſuæ Prouinciæ, quia eſt Epiſcopus exemptorum. Cucch *lib.* 1. *inſt. maior. de priuil. tit.* 6. *num.* 37. Gambar. *de poteſt. Legati in erigendo lib.* 5. *num.* 5. Franch Marq. 1. *part. deciſ.* 344. *n.* 1. *fol.* 126. *ex cap. ſi Abbatem, de elect. lib.* 6. *& ex cap.* 1. *de verbor. ſignif. eodem libro*, & ex gloſſa & Doctoribus *in cap.* 1. *de officio Legati*, ex quibus ſpecialiter conceditur Legato de latere hodie iuriſdictio ſuper exemptos. Cùm ergo Legatus de latere in Prouincia ſibi decreta cum omni Ordinario immediatè concurrat, *cap.* 2. *de offic. Legati, lib.* 6. & ſit Ordinarius in illa, poſſitque omnia, quæ poteſt Epiſcopus, multo fortiùs manet Ordinarius in exemptos ſpecialis, quo ad erectionem Eccleſiæ 105.

Religioſorum in Conuentualem, cùm ſit eorum Ordinarius, & poſſit omnia, quæ ſibi Pontifex non reſeruat, quia vices eius gerit. *cap. cùm venerabilis, de conſuetudine, cap. 1. de offic. Legati*, Speculat. *in §. nunc oſtendendum, verſ. Legatus, de Legato*, Germon. *tract. de indult. Cardinalium §. Nos itaque num. 29.*

106. Ex dictis aſſurgit nodus non vulgaris, an Legatus de latere poſſit erigere Epiſcopatum. Pars negans ex eo probatur, quia non poteſt eſſe tanta neceſſitas in erigendo, vt intercludatur aditus ad Summum Pontificem. Cùm igitur Pontifex poſſit conſuli, non eſt ratio ob quam hæc poteſtas erigendi tribuatur Legato. Pars affirmans poſſe erigi Epiſcopatum à Legato, ex eo poteſt defendi, quia Legatus poteſt omnia etiam quando ſunt ex maioribus, quæ in ſpecie non ſunt reſeruata, vt dicitur *in cap. ſi Abbatem, & in gloſſa ibi, de elect. in 6.* ſed erigere hanc dignitatem non eſt ſpecialiter reſeruatum Pontifici: ergo integrum erit Legato eam erigere in partibus ſaltem remotiſſimis, à quibus non tam facilè poteſt conſuli Summus Pontifex, & plebs ipſa id poſtulat à Legato habente ampliſſima priuilegia ad diſpenſandum in negotiis, & caſibus Papæ reſeruatis. Ex his duabus partibus affirmatiua placet Hoſtienſi, vt refert Gambar. *d. lib. 5. de poteſt. Legati in erigendo, num. 23. & ſequenti*, vbi ait poſſe admitti in partibus à quibus non poteſt tam facilè Papa conſuli: ſecus ſi poteſt adiri, & conſuli.

107. Ambigi etiam poteſt de poteſtate Legati circa Coadiutores in beneficiis deputandos? Reſponde in primis hos Coadiutores non poſſe concedi à Legato perpetuos, ſed temporales, proinde eorum officium morte ipſius cui dati fuerunt extinguitur, per not. *in cap. grande, de ſupplenda negligentia Prælatorum in 6.* Eos etiam poſſunt Epiſcopi deputare quando Rectores præ ſenio, vel morbo facti ſunt inutiles, nec poſſunt miniſtrare, data ex reditibus cõgrua portione Coadiutori exercenti ſuum officium. Quod etiam decretum eſt à Concilio Tridentino *ſeſſ. 21. de reformat. cap. 6.* vbi illiteratis, & imperitis Parochialium Rectoribus præcipit deputari ab Epiſcopis Coadiutores, aut Vicarios cum portione fructuum ſufficienti. Ex vi autem huius decreti non poſſunt Epiſcopi conſtituere in Parochialibus Vicarios perpetuos, nec Parochi habentes Coadiutores poſſunt abeſſe à reſidentia. Sic ſacra Congregatio, teſte Auguſt. Barboſ. *in remiſſionibus ad Concil. Trid. d. cap. 6. &* Garcia *4. part. cap. 5. n. 7. &* 8. Dabitur tamen Coadiutor perpetuus per Epiſcopum, vel Legatum infirmo conſentienti, cui infirmo per Epiſcopum conſtituentur alimenta ex bonis beneficij. Abbas *in c. tua nos, in fine, de clerico ægrotante.* Gambar. *de poteſt. Legati, tit. de coadiutoribus lib. 5. num. 15.*

108. Epiſcopis non poteſt dari Coadiutor niſi à ſolo Papa, vt *in cap. vnico. §. ſi autem de clerico ægrotante lib. 6.* Cardinal. Iacob *de Conc. lib. 4. art. 3. num. 16.* Archidiacon. *in cap. ſcripſit. num. 1.* Abbas *in cap. final. num. 5. de clerico ægrotante*, Gambar. *d. tit. de coadiutoribus, num. 5.* quia dari Coadiutorem Epiſcopo, eſt de maioribus, & ſoli Papæ reſeruatur, ſequitur Gonzal *de menſibus, gloſſa 5. §. 9. num. 3.* Aliis autem inferioribus poſſunt Coadiutores conſtitui à Legatis, Nunciis, & Epiſcopis, ex eo, quia, qui poteſt inſtituere, & deſtituere, multo meliùs poterit collocare Coadiutores. Io. Andr. *in d. cap. vnico, & in cap. final. num. 7.* per textum *ibi, & in cap. 3. de clerico ægrotante*, Butrius *ibi num. 10.* Gambar. *ſupra num. 5.*

Quæſtionis tamen erit, vnde nam detrahenda 109.
ſint alimenta Coadiutori, ſi fortè reditus Eccleſiæ non ſufficiant beneficiario ægrotãti, & Coadiutori? Dic inprimis portionem Coadiutori auctoritate Epiſcopali aſſignandam, deducendam eſſe ex ipſis Eccleſiæ facultatibus, Azor. *part. 2. lib. 3. cap. 2. quæſ. 9.* Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 564. in prima edit.* aliàs *reſol. 494. n. 11. in 2. edit.* Dic ſecundò quando reditus Eccleſiæ non ſufficiunt ad alendum Coadiutorem, & beneficiarium infirmum, alendum eſſe potius Coadiutorem, quàm beneficiarium, ita Azor *ſuprà d. quæſ. 9.* Non tamen puto bene pronunciatum. Idcirco priùs miniſtranda ſunt alimenta Parocho ægrotanti, & poſtea in ſubſidium Parochiani ad alendum Coadiutorem concurrere teneantur. Aloyſ. *ſuprà d. num. 12. in 2. edit.* quem referens ſequitur Auguſt. Barboſ. *de officio, & poteſt. Epiſcopi, allegat. 63. num. vlt. verſ. ſed meliùs.* Dic tertiò nullum clericum propter morbum priuandum eſſe beneficio, ſed Coadiutore iuuandum, iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 6.* & deducitur ex eodem Concilio *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 7. verſ. quod ſi docent*, & probat text. *in c. de Rectoribus, cap. ex parte, & cap. final. de clerico ægrotante.* Bald. tamen *in l. poſt ſuſceptum, ff. de excuſat. tutorum*, quatenus opinatur Clericum ægrotum eſſe priuandum ſuo beneficio, non eſt audiendus. Nec obeſt textus *in cap. tua nos, de Clerico ægrotante*, vbi dicitur quòd debeat remoueri ab officio adminiſtrationis ægrotus, quia intelligitur, quòd remoueatur ab exercitio, vt intelligit gloſſa ibi, *verb. adminiſtrationis*, quam probant Abbas *num. 4.* & Nauar. *conſ. 1. tit. de clerico ægrotante.*

Illud etiam pro onere reſidendi conſtat Coad- 100.
iutorem Rectoris Parochialis auctoritate Apoſtolica conſtitutum teneri ad perſonalem reſidentiam, ſicut Rector ipſe, vt cenſuit Congregatio ſacra ſuper explicatione *c. 1. ſeſſ. 23.* vt notat Gonzalez *gloſſ. 5. §. 9. num. 17.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſtici, deciſ. 564. in 1. edit*, aliàs *reſol. 494. num. 14. in 2. edit.* & iterum *deciſ. 502. in 1. edit.* aliàs *reſol. 393. ampliatione 5.* Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici rubr. 7. cap. 6. num.* 104. Galet. *in Margarita caſuum conſcientiæ verb. reſidentia*, & Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarr. lib. 2. tit. 23. de reſident. num.* 171. Secus dicendum eſt de habente Parochialem, in qua auctoritate Apoſtolica habet vicarium perpetuum legitimè inſtitutum: is enim dum viuit etiam non impeditus morbo reſidere non tenetur, vt Sacra Congregatio declarauit per hæc verba. *Habens Parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinuit, eo viuente reſidere non tenetur.* Gonzal. *de menſibus, gloſſa 6. num. 99. ad finem.* Ratio, quia Vicarius perpetuus eſt Rector curæ animarum, quamuis propriè non ſit Rector Eccleſiæ. Vitalinus *in Clement. 1. de officio Vicarij.* Et cura actualis Rectori adimitur, & traditur Vicario perpetuo, Nauar. *conſ. 21. num. 7. de clericis non reſidentibus*, ſecundùm editionem Romanam: vbi addit *num. 8.* curam in habitu reſidere penes Rectorem Eccleſiæ; actu verò penes Vicarium perpetuum, & ideo iſte, & non ille reſidere tenetur. Quinimo Azor. *2. part. lib. 3. cap. 6.* ſubdit poſito Vicario perpetuo in Parochiali auctoritate Canonica, nec ipſum Epiſcopum poſſe remouere illum, neque illi adminiſtrationem adimere, niſi iuſtis de cauſis

ſis condemnetur. Eſt enim cura animarum penes vicarium; atque ita Rector Sacramenta conferre nec debet, nec poteſt, Azor *ſuprà, fol. 166. §. ſecundò quæritur, verſ. quæras aliquis.*

111. Quid de Coadiutoribus, qui hiſce temporibus conceduntur ad petitionem cum ſucceſſione? Reſponde Legatum de latere nihil poſſe, Gambar. *tit. de Coadiutoribus, lib. 5. num. 3.* vbi carpit tales Coadiutores non eſſe Coadiutores, ſed hæredes plerunque Coadiuti, cùm ſint pueri, qui non ſolùm puerili præ ætate Coadiutore, ſed etiam pædagogo egent, & quòd ſub iſto colore intrat fœda ſucceſſio in Eccleſiam Dei. Sic ille, quod etiam flet Gonzal. tacitè *de menſibus gloſſa 5. §. 9. num. 40.* & arguit Mandoſ. *in regul. 32. quæſt. 30. num. 1.* Poſſe autem Coadiutorem cedere Coadiutoriæ etiam inuito Coadiuto, & repugnante, negat Garcia *de benefic. 4. p. cap. 5. num. 124.* niſi auctoritate Papæ: Coadiuto autem conſentiente auctoritate Ordinarij. At verò futuræ ſucceſſioni cùm ſit in fauorem Coadiutoris bene poteſt Coadiutor renuntiare ſine auctoritate Superioris, & ſine conſenſu Coadiuti, ſicut poteſt quis renuntiare litteris ad beneficia expeditis, & iuri ad rem ſine ſuperioris auctoritate, vt *in cap. ad Audientiam 2. de reſcriptis, & cap. ſanè, de renunciatione,* gloſſa, & ſcribentes *cap. ſi electio, de electione, in 6.* Nauarr. *in c. ſi quando, de reſcriptis, exceptione 6. num. 3.* & Flaminius *de reſignat.* poſt plures *lib. 7. quæſt. 1. ex num. 74. ad num. 99. & lib. 2. quæſt. 13. num. 17.* Garcia *ſuprà dict. cap. 5. num. 125. & part. 11. cap. 3. num. 247.*

112. Attamen quamuis tales Coadiutores cum futura ſucceſſione interdicantur à Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 7. de reformat.* vt nemini in quibuſcumque beneficiis Eccleſiaſticis permittantur, niſi priùs cauſa diligenter à Romano Pontifice ſit cognita, vt ibi videre eſt. Hodie tamen poſt Concilium Tridentinum paſſim conceduntur à Sede Apoſtolica tales Coadiutoriæ perpetuæ cum futura ſucceſſione, dummodo offerantur litteræ commendatitiæ Epiſcoporum per modum Epiſtolæ miſſæ, aſſerentes Eccleſiæ futuram ſucceſſionem Coadiutoriæ vtilem eſſe. Quòd ſi petatur Coadiutoria ad aliquam præbendam in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, de ſtylo ſufficiunt litteræ miſſiuæ, vel Epiſtola maioris ſaltem partis Capituli. Rarò tamen ad beneficia curata conceduntur, Gonzal. *gloſſ. 5. §. 9. n. 147. & ſequenti.*

113. Diximus præter Papam neminem poſſe dare Coadiutorem Epiſcopo, *cap. 1. de elect. in 6.* non tamen talis Coadiutor Epiſcopi poterit Eccleſiam vnitam diſmembrare, nec erigere in ea ius patronatus, Mandoſ. *in regul. 11. quæſt. 5. num. 7. & 8.* Poterit verò talis Coadiutor, ſeu adminiſtrator datus Epiſcopo per Papam, vel Eccleſiæ Cathedrali vacanti, exigere à ſubditis illius Eccleſiæ ſubſidium charitatiuum, text. *in cap. 15. cui, de elect. lib. 6. & in cap. vltimo, in fine, de ſupplen. negl. Prælat.* Bellencinus *tract. de charitatiuo ſubſidio, quæſt. 8.* Auguſt. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. all. 87. n. 10. pag. 556.* Item Coadiutor datus Epiſcopo dementi poteſt recipere liberas renunciationes beneficiorum, ſi detur in ſpiritualibus, & temporalibus generalem, & liberam poteſtatem, *c. 1. c. quamuis, c. petiſti, c. quia frater. 7. quæſt. 1. c. grande, de ſupplen. Prælat. negligen. in 6. cap. dilectus, de officio Ordinarij*: itemque conferre poteſt omnia beneficia in eo Epiſcopatu vacantia, Card. Alex. *in d. cap. ſcripſit, num. 3. 7. quæſt. 1.* Oldrad. *conſ. 44. n. 3. verſ. propterea,* & ex conſequenti poteſt recipere reſignationes.

Cæterùm ſi detur Epiſcopo ſeni, vel infirmo Coadiutor, tunc poterit conferre beneficia de conſenſu Epiſcopi Cardinal. Alex. *in c. quia num 4. 2. quæſt. 1.* Corraſ. *de benefic. cap. 4. num. 9.* Pauin. *de offic. & poteſt. Capituli Sede vacante, part. 2. quæſt. 1. num 8.* & ex conſequenti poteſt recipere reſignationes; longè aliter ſi detur Coadiutor propter temporalia duntaxat; tunc enim nec beneficia poteſt conferre, nec reſignationes recipere, Flamin. *de reſignat. lib. 7. quæſt. 20. num. 21. & 22.* Auguſtinus Barboſ. *allegat. 69. num. 6.*

Porrò Gambarus *de poteſt. Legati; lib. 5. tit. de Coadiutoribus, num. 12.* vult poſſe dari à Capitulo Coadiutores Epiſcopis inſanis, & extra mentem, per ea, quæ traduntur *in cap. vnico, de Clerico ægrotante, in 6. in § ſi verò Epiſcopus*: non tamen declarat qua auctoritate, propria ne, an Apoſtolica Capitulum id facere poſſit? Quare dicendum eſt Epiſcopis etiam ad tempus non poſſe dari Coadiutores, niſi à Romano Pontifice, *cap. paſtoralis, de Clerico ægrotante, in 6.* Siue ergo Epiſcopus ætate, ſiue infirmitate affectus, & confectus ita ſit, vt officio ſuo fungi non poſſit, tunc maior ſaltem pars Capituli ex auctoritate Apoſtolica ipſi poteſt aſſignare vnum, vel duos Coadiutores, vt loco ipſius munus Epiſcopale obeant: quod intellige quando Epiſcopus factus eſt ita amens, vt nequeat ſcire, quid ſibi, vel muneri ſuo omninò conueniat. Similiter ſi ipſe non eſt amens, ſed ſui compos omnino, ſed præ ætate, aut morbo valde oppreſſus perpetuò; tunc de conſilio maioris ſaltem partis Capituli, & aſſenſu ex auctoritate Apoſtolica vnum, vel duos poteſt ſibi aſſumere, vt de conſenſu Epiſcopi, tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus gubernent. Coadiutor verò quocumque modo datus ſit, Epiſcopo non habet ius ſuccedendi, niſi ex ſpeciali Romani Pontificis auctoritate, *gloſſa in cap. licet, in verb. vacaturis, de præbendis*, eo quòd Coadiutores cum poteſtate ſuccedendi ſuſtulit, Concilium Trident. *ſeſſ. 25. cap. 7. de reformatione*, ne detur occaſio optandi, vel captandi, vel procurandi, mortem beneficiario, cui datus eſt adiutor, ideo iure commui ſimiles ſucceſſiones ſemper fuerunt reprobatæ, *cap. qui Petrus, cap Epiſcop. 7. 2. & 2. cap. plerique, c. Apoſtolica 8. quæſt. 1.* Ex hoc autem non ſequitur Pontifici Romano illicitum eſſe dare huiuſmodi Coadiutores, cùm poſſit, & ſæpe cum iure ſuccedendi, Azor. *2. p lib. 3. cap. 2. §. ſecundò quæritur, verſ. Porrò Epiſcopis, & quæſt. 8.* concludit Religioſum Epiſcopum poſſe dari Coadiutorem Epiſcopo, ſequitur Auguſtin. Barboſ. *in cap. ex parte, num. 2. de clerico ægrotante,* Garcia *de beneficiis, part. 4 cap. 5. vbi num. 18.* abſolutè negat Legato poteſtatem dandi Coadiutores, quamuis Lambertinus *de iure patron. 1. p. 2. lib. quæſt. 6. art. 20.* dubitet de poteſtate Legati, de Summo autem Pontifice nemo dubitat poſſe dare Coadiutorem cum futura ſucceſſione, Garcia *num. 19. & 20.* vbi de hac materia fusè, & Gonzal. *gloſſa 5. §. 9. per totum.*

Quæres denique quas habeant obligationes, & quæ priuilegia adiutores? Reſponde Coadiutorem Epiſcopi in ſpiritualibus poſſe dare benedictionem, & ſedere in Cathedra, ſicut ipſe Epiſcopus, & teneri perſonaliter reſidere. De benedictione Nauar. *conſ 3. de Clerico ægrotante, n. 3. & 4.* De reſidentia deducitur ex obligatione Epiſcopi, ſeu Rectorum Parochialium, quibus dati ſunt adiutores, Gonzal. *d. § 9 num. 17. & 122.* vbi ex Sacra Congregatione oſtendit perſonaliter reſidere. Itē, 115.

quia

Digitized by Google

quia in modernis gratiis Coadiutoriæ non ſolùm ponitur verbum *poſſit*, ſed etiam additur verbum, *teneatur*, & ſic inſeruire, & intereſſe tenetur. Aloyſ. Ricci. *in praxi deciſ.* 564. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.* 494. & alij, quos referens ſequitur Auguſt. Barboſ. *in cap. conſultationibus, de clerico ægrotante num.* 3. *& allegat.* 53. *num.* 78.

116. Item Coadiutores, qui ſuccedunt in Canonicatu, ſedent in vltimo loco poſt Canonicos. Ratio, quia quamuis adiutores repræſentent perſonam eorum, quibus dati ſunt Coadiutores, & ſubrogati ſapiant naturam ſubrogatorum, id procedit reſpectu aliorum inferiorum, quibus debent præferri, non autem reſpectu aliorum Canonicorum, qui ſunt pares ipſis coadiutis, quos nequeunt Coadiutores præcedere. Item quia coadiutores Canonici cum futura ſucceſſione non ſunt verè Canonici, ſed ficti, ideo ſicut fictum non præfertur vero, *cap. fraternitatis, de frigid. & maleſic. c. cap. cùm venerabilis, de religioſ. domib.* ſic Canonici ficti veris non ſunt præferendi. Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de reſcriptis etiam perinde valere, num.* 3. Ergo coadiutor Canonici cum futura ſucceſſione non ſedebit in loco Coadiuti. Nauarr. *conſ.* 8. *de maioritate, & obedientia*, vbi probat Procuratorem Abbatis in Synodo non habere locum eiuſdem Abbatis inter alios Abbates, quem Abbas eſſet habiturus, ſi intereſſet, nec illi tantum honorem deberi, quantum Abbati, cuius vices gerit. Similiter dicas de Coadiutore portionarij, cui debetur vltima ſedes poſt portionarios, quamuis repræſentet perſonam portionarij, ex eadem ratione contra Coadiutorem Canonici. Non eſt enim verus, & proprius portionarius, ſed fictus, & improprius, & veri radiis fulgens; ergo non debet præcedere in loco veros, & proprios portionarios, Garcia *de benefic. p.* 4. *cap.* 5. *num.* 71. *& ſequentib.*

117. Quid de Coadiutore alicuius dignitatis habentis certam ſedem, & locum in choro, & in Eccleſia? Reſpondet Garcia *vbi proximè num.* 65. deberi Coadiutori eandam ſedem, quæ debetur Dignitati, cùm eam repræſentet abſente Dignitate. Proinde poterit inconſulta dignitate ſedere in choro, dare vocem in Capitulo, incedere in proceſſionibus, & intereſſe actis celebratis à Capitulo: ſicut interſunt alij Capitulares, etiam nolente dignitate, cuius eſt Coadiutor. Nauarr. *conſ.* 2. *de clerico ægrotante in* 2. *edit. num.* 5. vbi addit, Coadiutorem poſſe ſupra dicta munera obire; non tamen in regimine, adminiſtratione, & fructuum perceptione ſe intromittere, niſi volente Coadiuto, & de conſenſu illius. Gonzalez tamen *in d. §.* 9. *num.* 117. non probat conſ. Nauarri ſatis tutum, vbi loquitur de Archidiacono, placet tamen Garciæ *d. cap.* 5. *p.* 4. *num.* 65. in eo, quod aſſerit de loco, non tamen in eo, quod ait in aliis, nempe principali abſente, ſeu ægrotante, integrum eſſe Coadiutori pro eo deſeruire, & ſedere in Choro, & dare vocem in Capitulo abſque conſenſu, aut eo repugnante, quia verba per quæ Nauarrus aſſerit *d. num.* 5. non poſſe Coadiutorem in regimine, adminiſtratione, & fructuum perceptione ſe intromittere, niſi Coadiuto volente, & conſentiente, non ſolùm interdicunt fructuum perceptionem, & adminiſtrationem temporalium; ſed etiam ſeruitium, & aſſiſtentiam in Choro, & in aliis capitularibus actionibus, niſi volente principali: nam hæc omnia ſub regimine, & ſub adminiſtratione Canonicatus, ſeu dignitatis continentur. Quare concludit Garcia *d. cap.* 5. *n.* 59. *&* 60. non poſſe Coadiutorem principali etiam abſente, ſeu ægrotante pro eo intereſſe, & deſeruire, niſi de eius conſenſu, quia Pontifex concedendo Coadiutorem non obligat principalem vt eo vtatur, nec prohibet Coadiutum vti iure ſuo competente ei aliàs, & inſuper nullo iure id prohibetur, Nauarrus *d. conſ.* 2. *num.* 3.

118. His adde Coadiutorem poſſe cauſa recreationis vti menſibus datis, & illos conſumere, ſicut principalis ſecundùm Concil. Triden. *ſeſſ.* 24. *c.* 12. *§. præterea*, Nauarrus *d. conſ.* 2. *num.* 6. *verſ. octauò.* Tunc enim Coadiutus abſens in tribus illis menſibus lucrabitur fructus, ſiue Coadiutor reſideat, ſiue non: quoniam in illis nec per ſe, nec per alium tenetur intereſſe diuinis, vt fuit deciſum in Rota in vna Salmantina Coadiutoriæ 25. de Iunho 1593. Gonzalez *d. §.* 9. *gloſſa* 5. *n.* 13. Garcia *de benef.* 4. *part. c.* 5. *n.* 64. Dummodo Coadiutor, & Coadiutus non poſſint habere pluſquam illos tres menſes inter ſe, & ita ſpatium trium menſium inter vtrumque ſimul non excedatur. Non enim æquum eſt, vt quiſque eorum tres menſes integros pro quiete habeat.

119. Eodem modo Coadiutus ex legitima cauſa, puta infirmitatis impeditus lucrabitur omnia emolumenta ſui beneficij, quamuis non interſit diuinis, etiamſi Coadiutor non reſideat, neque interſit, quoniam non debet eſſe deterioris conditionis, ex eo, quòd habeat Coadiutorem: ſicut, ſi non haberet illum lucraretur, ex traditis per Couar. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. *per totum*, Duennas *regul.* 206. Nauarrus *conſ.* 11. *de clericis non reſident.* Item, quia priuilegium ſuum non debet illi præiudicare, *cap. ad Apoſtolicam, de regularibus, cap. quod ob gratiam* 61. *de regulis iuris in* 6. Gutier. *Canon.* 1. *ex num.* 138. *lib.* 1.

120. Quin adde Coadiutorem, ſi non inſeruiat quando debet, & tenetur, & eſt cauſa Coadiuto, vt emolumenta ſui beneficij non percipiat, teneneri ad reſarciendum omne damnum, & intereſſe, vt expreſsè continetur in litteris Coadiutoriæ, in quibus regulariter inſeruntur, quòd Coadiutor inſeruire, & intereſſe teneatur, pro vt partes à principio conuenerunt, & in precibus expreſſerunt: per quæ verba Coadiutor obligatur ſoluere proprietario fructus deperditos propter non reſidentiam.

121. Excipitur tamen caſus quando Coadiutus eſſet culpa ſua excommunicatus: tunc enim, quamuis Coadiutor inſeruiat, & reſideat, nihil lucrabitur Coadiutus: ſicut nihil acquirit proprietarius iuſtè excommunicatus in ſeruiendo, & reſidendo: ergo neque per ſuum adiutorem tui ipſius perſonam repræſentantem, gloſſa *verb. ipſius, ad finem in cap.* 1. *de officio vicarij, lib.* 6. & Probus *ibi num.* 2. Ex eo, quòd ſicut non admittitur per ſe iuſtè excommunicatus; ſic nec per ſuum Procuratorem admitti debet, *cap. intelleximus, de iudiciis*, & *ibi* Decius *num.* 12. Rebuff. *in concordatis tit. de excommunicatis non vitand. gloſſa* 1. *verb. cellatio etiam facta.* Secus ſi fuerit iniuſtè excommunicatus, vel ſuſpenſus, quia nec fructibus, nec diſtributionibus quotidianus priuabitur, quas perciperet ſi tempore ipſo excommunicationis ipſe, vel eius Coadiutor præſens fuerit vbi beneficium habet, eratque ſolitus diuinis Officiis intereſſe in ſua Eccleſia antequam excommunicaretur, ita Felinus *in cap. Apoſtolica, num.* 12. *de ex-*

cept.

cept. quem refert ac ſequitur Couarruuias *ſuprà*, & Gutierrez *d.lib.1.c.1.Canon.n.*137.poſt alios.

122. Ex dictis non infertur principali excommunicato non poſſe adiutorem inſeruire Eccleſiæ,quia non obſtante excommunicatione Coadiuti, poteſt inſeruire, & intereſſe diuinis, quia inſeruit nomine proprio, neque agit nomine excommunicati,vt probat Oldradus *conſ.44.num.2.*& deducitur ex traditis per Innocent. *in cap. final. de procurator.*non poſſe tamen lucrari pro Coadiuto excommunicato,cùm non faciat fructus ſuos durante excommunicatione,per textum *in cap. Paſtoralis.53.§.verum,de ſentent.excommun.*Baldus *in cap.1. in 2.lectura,num.12.in fine,de iudiciis;* dicens inimicum Chriſti non debere viuere de eius patrimonio.Nihilominus ſi adiutori pro congrua,ſeu pro ſtipendio aliquid de fructibus,ſeu diſtributionibus tribuatur, id totum poterit lucrari,nihil impediente cenſura Coadiuti, quæ non debet nocere niſi ſibi, non verò adiutori, per regulam, *non debet aliquis alterius odio prægrauari, in 6.* & per regulam, *non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri, ff. de regul.iuris.*Atque ita pro ſua congrua, & ſufficienti portione in ſeruiendo lucrabitur quidquid ſibi aſſignatum eſt.

123. Quin imò talis Coadiutor poterit ordinari ad titulum illius congruæ perpetuæ,cum futura ſucceſſione non tanquam ad titulum beneficij, ſed illius iuris percipiendi congruam, vel portionem ſufficientem ſibi datam,vti ad titulum penſionis, Nauar.*de oratione, cap.10.num.7.*Garcia *2.p. de benefic.cap.5.num.132.*poſt alios,& Gonzalez *gloſſ.5. §.9. num. 8.* poſt Salzedum *in additione ad praxim* Bernardi Diaz *cap. 18. num. 7.* Et ex conſequenti tenebitur ſoluere officium diuinum,quod intelligitur quando fuit aſſumptus in totum ad onera,& munia beneficij, vel ſaltem ad horas recitandas: tunc enim tenebitur recitare, & explere omnia, ad quæ fuit aſſumptus. Quare, ſi aſſumatur ad explenda omnia in Choro loco Coadiuti, tenebitur in Choro cantare, & horas publicè recitare, non verò extra Chorum recitare priuatim; niſi aliud inter ſe conuenerint,& in litteris fuerit expreſſum. Ratio, quia Coadiutoria perpetua etiam cum congrua non eſt beneficium, regulariter loquendo, ſed eſt quid adiunctum beneficio; ideo cùm adiutor non habeat titulum beneficij, non tenebitur ratione Coadiutoriæ præciſè recitare, ita Suarez *de Relig.tom.2.lib.4.cap.22.n.19.*Malder. *de virtutibus, tract.10. cap.2. dub.3. quæſt. 2.* Azor. *part. 1. lib.10. cap.4. quæſ. 1.* Reginaldus *in praxi, lib.30. num.41.* Garcia *de beneficiis, part. 3. cap. 1. n.109.* Bonacina *in tract. de horis Canonicis, diſp.1. quæſt.2.puncto 3.num.13.& 15.*vbi concludunt non teneri ad horas priuatim, neque in Choro, niſi Coadiutoria habeat rationem beneficij,quia tunc tam in Choro,quàm extrà tenebitur recitare, vel quando fuerit aſſumptus ad omnia onera explenda in Choro loco Coadiuti: in quo euentu tenebitur in Choro recitare, non tamen extrà priuatim. Imò neque in Choro tenebitur recitare, neque diuinis intereſſe, quando Coadiutus eſt iuſtè excommunicatus, cùm non faciat fructus ſuos, nec lucretur quicquam, vt diximus *ſuprà*, & eſt communis.

124. Cæterùm gloſſa *in cap. paſtoralis, in §. verum, verb. ſubtrahuntur, de appellationibus*, opinatur excommunicatum non priuari ipſo iure fructibus, niſi hoc exprimatur, & declaretur in ſententia quod etiam vult Petrus Nauarr. *de reſtitut. lib. 2. cap.2. num.243.*Auila *de cenſuris.2.p.cap.6.diſp. 6. dubio 1.*vbi volunt rationem cenſuræ non eſſe priuatum reditibus beneficiatum excommunicatum, vel ſuſpenſum ab officio, dummodo præſtet officium, & exequatur ſuum munus, quamuis cum peccato, nec teneri eos reſtituere ante ſententiam,quam partem tanquam ſatis probabilem,ait Sanchez *lib.3.de matrim.diſp.51. num.12. verſ. ſatis enim,* poſt Henriquez *lib.13.de excommunic. cap.3. num.3.& cap.14.num.3.in fine, & cap.32. num.3. in commento littera X* admitti poſſe ex eo fundamento,quia quamuis in foro externo poſſet fructibus priuari, non tamen gloſſa *in d. §. verum*, ait excommunicatum eſſe priuatum ipſo iure reditibus, neque hoc alibi in iure reperitur expreſſum; ſed tantùm,quòd meritò auferuntur. Ergo ſi Coadiutor inſeruiat pro Coadiuto debito loco, & tempore,lucrabitur pro illo; ſicut Coadiutus lucraretur,ſi intereſſet,etiam diſtributiones,non obſtante peccato, quod contraheret, vt *ſuprà* docent Nauar,Auila,Henriquez, Sanchez, & Garcia *p.7. cap.13.num.91.*

125. Nihilominus oppoſitum eſt certum in excommunicato ſecundùm communem ſententiam, vt volunt Suarez *tom.5.diſp.13.ſect.2.num.4.& 5.*& Vgolinus *de cenſuris tabula 2.cap.12.num.1.* Secus ſi fuerit ſuſpenſus ab officio, quia is nullibi ipſo facto priuatur fructibus,& quamuis peccet in tali adminiſtratione,& ſeruitio,propter quod in foro externo priuari poſſet fructibus;attamen illud miniſterium eſt vtile Eccleſiæ, perinde ac ſi exhiberetur à non ſuſpenſo: igitur mercedem miniſterij poteſt,ac debet recipere, gloſſa *in cap.presbyter ſi a plebe 2. quæſt.4. verb. ſuſpendatur,* & 1. Sanchez *de matrim.diſp.51.n.12.ad finem,lib.3.* Longè aliter in excommunicato iuſtè, ſi maneat in contumacia,& culpa ſua non requirat abſolutionem; tunc enim ab eo tempore, hoc eſt, dum deſiit eſſe contumax, & procurauit abſolutionem, nec per ipſum ſtetit, vt non abſolueretur, non perdidit fructus ſuos in foro conſcientiæ: in foro autem externo poſt ſententiam declaratoriam priuabitur fructibus, quia præſumitur contumax, ita expreſsè Cardinalis, & Ioannes de Lignano, quos referens ſequitur Decius *in cap.Paſtoralis,de appellationibus,§. verùm,num.7.* Henriquez *lib.13.de excommunicatione, cap.13. §.4.* Lopez *2. tom. part. 2. cap.18.* Syluester *verb.clericus 4. quæſt. 25 & verb. excommunicatio 3.num.1.verſ.9.* Saytus *de cenſuris, lib.2. cap.5.num.29.* Nec refert ſententia Toleti *in ſumma,lib.1.cap.13.vltimo effectu,*in nouiſſimis additionibus Petri de Ledeſma *in ſumma 1. p. de excommunicatione, cap.6.* & Suarij *d.ſect.2. n. 4.& 5.* dicentium priuari fructibus excommunicatum, quamuis non perſeueret in contumacia, nec ſit in mora petendæ abſolutionis, quia hæc pœna non irrogatur propter moram, & durationem contumaciæ: ſed, quia eſt effectus excommunicationis latæ propter culpam, & contumaciam; quia hoc non procedit in foro conſcientiæ vbi ſtandum eſt veritati; ſed in foro fori vbi præſumitur contumacia,& mora petendæ abſolutionis.

126. Quid dicendum de Coadiutore per Pontificem poſito, qui eſt in minoribus, vel prima tonſura? Reſpondet Armendar. *in additionibus ad recopil.legum Nauarræ lib. 2. tit.19. de foro competenti, n.26.* gaudere priuilegio fori; concinit Garcia *de benefic.part.4.cap.5. num.95.* Si Eccleſiæ inſeruiat, vti Coadiutor cum clericali habitu; ſicut gaudet inſeruiens Eccleſiæ de mandato Epiſcopi. Secus ſi non

non inſeruiat, quia Coadiutoria non eſt beneficium Eccleſiaſticum, non enim inſeruitur Eccleſiæ niſi cum habitu decenti, & competenti. Quin etiam tenetur veſte decenti vti Coadiutor, quamuis non inſeruiat ſecundùm conſtitutionem Sixti V. quæ eſt ordine trigeſima de habitu, & tonſura per clericos, ſeu milites beneficia, vel pẽſiones obtinentes, quã ponit, & exponit Viuald. *in fine Candelabri aurei*, ex qua non ſolùm clerici in minoribus habentes beneficia, ſed etiã ius in illo, vel ad illud obtinentes, tenentur incedere in habitu, & tonſura ſub pœna priuationis ipſo facto, & quãuis Coadiutor perpetuus cum futura ſucceſſione non habeat beneficium, habet tamen ius ad illud, Nauarrus *in cap. ſi quando, de reſcriptis, preludio 5. & exceptione 11. num. 7.* quod ius eſt conſiderabile etiam quando eſt ad rem, Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 13. num. 2.* Garcia *4. p. cap. 3. num. 56.* vbi de Coadiutoria, & innuit apertè Gonzalez *gloſſa 5. §. 9. num. 78. & 79.* poſt alios.

127. Sequitur denique, an Coadiutores cum futura ſucceſſione poſſint puniri ab Epiſcopo ſine adiunctis? Pars affirmatiua ex eo probatur, quia Canonici in delictis tam grauibus, quàm leuibus neceſſariò per Epiſcopum cum adiunctis puniri ſolent, & ſine illis non proceditur. Rota *in vna Carthaginenſi iuriſdictionis 27. Nouembris 1585.* coram Illuſtriſſimo Seraphino, vt habetur *in eius deciſ. 710.* quam refert Aloyſ. Ricci. *reſolutione 488. num. 4.* vbi addit *num. 5.* idem eſſe dicendum in leuibus, in quibus non requiritur ordo iudiciarius: atque ita cenſuiſſe refert Sacram Congregationem *in vna Gadicen. Statutorum 17. Iunij. 1580.*

128. Nihilominus dicendum eſt Epiſcopum poſſe procedere abſque adiunctis aduersùs Coadiutores, niſi aliud ex forma Coadiutoriæ in fauorem adiutoris, ſeu Coadiutoris conceſſum videatur, Garcia *de beneficiis part. 4 cap. 5 num. 96.* quem refert, ac ſequitur Auguſtinus Barboſa *de officio, & poteſt. Epiſcopi, allegatione 73. num. 11.* vbi tradit ex eodem Garcia, ſic cenſuiſſe Sacram Congregationem. Confirmatur, quia Coadiutores non ſunt verè Canonici, ideo ad eorum correctionem ſine adiunctis procedi debet. Sicut procedit ſine illis capitularibus ad correctionem, & punitionem portionariorum, niſi de conſuetudine, vel ſtatuto reperiatur, vt contra illos Epiſcopus non procedat ſine adiunctis; quia non dicuntur de Capitulo, vt fuit reſolutum *in Rota in vna Calciaten. 15. Februarij. 1611.* teſte eodem Auguſtino *ſuprà num. 10.* Ergo quod de portionariis dicitur poſſe procedi ab Epiſcopo ſine adiunctis niſi oppoſitum de conſuetudine, vel ſtatuto reperiatur: ſic etiam de Coadiutoribus dicendum eſt poſſe ſine illis procedi, niſi ex forma Coadiutoriæ concedatur, vt habeant ſcilicet omnes prærogatiuas, & gaudeant priuilegiis, quibus gaudent Canonici.

129. Idem Garcia *ſuprà num. 91. & ſequentib.* aliter reſpondet per verbum *videtur*, dicens ſi contra Coadiutores, quo ad correctionem, ſeu punitionem procedatur, ipſi ſint in ſeruitio Eccleſiæ, procedendum eſſe cum adiunctis, præſertim, ſi adeſt clauſula quòd Coadiutores gaudeant omnibus, & ſingulis prærogatiuis, quibus gaudent Coadiuti. Secus ſi non ſint in ſeruitio Eccleſiæ quando proceditur: tunc enim cenſetur clericus priuatus, nec reputatur vti Canonicus, quandiu non eſt in ſeruitio Eccleſiæ, ſed extra illud: proinde ſine adiunctis contra illum procedendum videtur. Vt autem cenſeatur ſeruire Eccleſiæ, et gaudeat priuilegio Canonicorum, quo ad hunc effectum, vt procedatur contra eam cum adiunctis ſufficit eſſe in ſeruitio Eccleſiæ, vel quando proceſſum fuit ad capturam, vel ad præceptum capturæ, vel ad faciendam informationem ſummariam, vel denique ſaltem ad efficiendum contra illum proceſſus caput. Nam quamuis poſtea abſtineat a ſeruitio Eccleſiæ, ſeu ab actu ſeruiendi, cum adiunctis procedendum eſt in cauſa, ſicut fuit inchoata, quia videtur cauſa præuenta, & præoccupata reſpectu Epiſcopi ab adiunctis, qui cum illis incepit procedere.

De modo & forma procedendi in actibus iudicialibus, qui exercentur à Legato.

§. V.

EPITOME.

130. *Legatus de latere eſt Iudex omnium exemptorum in Prouincia ſua, & poteſt etiam per viam querelæ cognoſcere de cauſis omnium.*

131. *Metropolitanus non poteſt niſi per appellationem, non verò per querelam adiri.*

132. *Legatus de latere ex ſpeciali iure habet iuriſdictionem in exemptos.*

133. *Legatus legatione durante non poteſt in iudicium vocari, poteſt tamen recuſari vt ſuſpectus.*

134. *Legatus à latere poteſt cauſas in parte, vel in totum delegare, non tamen, vt procedatur ſimpliciter, & de plano niſi ex cauſa neceſſaria.*

135. *Legatus in expediendis cauſis, quas habeat facultates.*

& quæ ſint cauſæ ſpectantes ad forum Eccleſiaſticum, n. 136.

137. & 138. *Legatus antequam Prouinciam intret, poteſt cauſas committere, niſi ſint ex reſeruatis.*

139. *Legatus an poſſit delegare cauſas in partibus, ſiue in prima, ſiue in ſecunda inſtantia?*

140. *Legatus poteſt ſubditos iudicare, corrigere, punire, excommunicare, ſuſpendere, & interdicere.*

Non tamen poterit auocare cauſas ceptas coram Ordinario, n. 141.

142. *Legati locum tenens habet idem tribunal cum Legato, & ſimilem poteſtatem, & ius conferendi.*

143. *Legatus cauſam ſi auocet ab vno, cui ſummariè commiſſa erat, & alteri deleget, cenſetur ſub eadem clauſula committere.*

144. *Delegatus à Legato non poteſt alium delegare ſecundùm aliquos, ſed pars affirmans eſt vera.*

145. *Delegatus cauſas ſibi commiſſas re non integra poteſt finire poſt finitam legationem.*

146. *Legatus non poteſt committere cauſas Canonico minori vigintiquinque annis.*

147. *Canonicus ſupernumerarius quis dicatur.*

148. & 149. *Legatus an poſſit mutare ordinem Iudicis, & incipere à præcepto executionis, & quando valebit tale præceptum.*

150. *Præceptum Iudicis iuſtificatur ex clauſula, ſi ſenſeris te grauatum.*

Legatus

Digitized by Google

151. & 152. Legatus de latere non poteſt committere cauſam appellatione remota, & cur?

153. Legatus non poteſt ſe intromittere in cauſa delegata alteri a Summo Pontifice.

154. Legatus a Delegato non poteſt compelli, vt ſuam ſententiam exequatur.

155. Officiũ Legati quibus modis finiatur, & renocetur.

156. & 157. Legatus an eo ipſo renocetur, quo alius mittitur.

258. & 159. Legatus validè procedit poſt renocationem, donec renocatio illi intimetur, nec ſufficit ſcientia.

160. Legatus non cenſetur renocatus per mortem Pontificis, niſi fuerit deputatus ad beneplacitum illius, ſecus ſi fuerit ad beneplacitum ſedis Apoſtolica.

161. & 162. Legato facultates data ſpecialiter vltra poteſtatẽ ordinariam, an expirent per obitum Papa.

163. Legatio non finitur per furorem ſuperuenientem Leg.to, neque per furorem concedentis, neque expirat, ſi Legatus redeat, vt interſit electioni Pontificis.

164. & 165. Legatus expirat deponendo inſignia in Vrbe, animo non reuertendi, non tamen poteſt renocari a Cardinalibus ſede vacante, niſi ex magna cauſa.

150. IN PRIMIS Legatus de latere eſt iudex ordinarius omnium exemptorum in Prouincia ſibi demandata: & poteſt cognoſcere de cauſis omnium, etiam per viam querelæ, *c.1.de poteſt Legati, cap. veniens, de verb. ſignific. in 6.* Speculator *in §. ſupereſt. verſ.ſed quid dicis.* vbi addit poſſe Legatum de latere per modum querelæ de cauſis omnium ſubditorum Prouinciæ adiri, quod etiam docet Archidiaconus *in c. peruenit 11. quaſt. 1.* Metropolitanus autem non poteſt per querelam adiri, cùm ſit iudex tantùm ex appellationis cauſa, Couar. *pract.cap.9.num.2.*
151. niſi quando ſublatum eſſet remedium appellationis: tunc enim poteſt adiri Metropolitanus per viam querelæ, vt ait Marant. *de ordine iudiciario part.6.tit.de appellat.n.115. cum ſequentib. & tit. de ſententia excommun.num. vltimo*, quicquid dicat Couar. *pract.d c.9.n.2.* Atque ita, vt cauſa deuoluatur ad Legatũ, non requiritur appellatio, ſicut requiritur, vt deuoluatur ad Metropolitanum: ex eo, quia ex quo Legatus eſt omnium Ordinarius, poteſt ab omnibus adiri, & ideo quòd ſit exemptorum Ordinarius, poteſt cognoſcere de cauſis contra illos. Pariſ. *conſ.28.n.31.cum ſequentib.part.4.* Villad. *in tract.de Legato part.1.quaſt.8.num.20.* Fr. Manuel *quaſt.Regular. tom. 2. quaſt.62. artic. 1.* & Eraſm. à Cochier *de iuridict. Ordinarij in exemptos part. 2. num. 7.* Proinde in ſua Prouincia de omni cauſa Eccleſ. etiam omiſſo medio poteſt cognoſcere. Fran. Marq. *tom.1.quaſt.350.num.4.*

152. Nec refert quòd ſit de reſeruatis Papæ cognitio de cauſis exemptorum: quia reſpondetur ſingulare eſſe, & ſpeciale, quòd Legatus iuriſdictionem in exemptos habeat, per textum *in cap. veniens, de verbor.ſignific. in 6. & in cap ſi Abbatem, de electione, eodem libro*: & quamuis Felin. *in cap. graue, de officio iudicis Ordinarij n. 3.* reprehendat Abbatem exiſtimantem ſimpliciter Legatum Papæ habere iuriſdictionem in exemptos, non videtur bene arguiſſe, etiam ſi iuriſdictio nõ abſolutè, ſed ex ſpeciali commiſſione in exemptos fuerit Legato conceſſa, per iura ſupradicta, quia poſt commiſſionem ſpecialem, verum eſt Legato competere iuriſdictionem in exemptos; eſſeque Ordinarium iudicẽ omnium exemptorum, Gambarus *de poteſt. Legati in iudicialibus lib.8.n.6.* vide tamen Cochier *ſuprà part.2.quaſt.2.n.15 & 16.* Vide etiã ſuprà *diſp.hac.§.2.n.20. & 38.* & ideo dicitur hodie habere iuriſdictionem in exemptos. Fran. Marq. *1.p.quaſt.344.n.1.*

Quæſtionis eſt, an durante legatione poſſit Legatus de latere in iudicium vocari? Videtur negandum ex textu *in l.2.§. Legatis, ff.de iudicijs*, vbi Præceptor Petrus Barboſa *à n.49. & n.76.* hoc negat in Legatis Regum; concordat ordinatio Regia Luſitanorum *lib.3.tit.4.* & apud Hiſpanos *l. 4. tit.3.partit.3. & l.9.tit. 26.partit. 7.* vbi Gregorius Lopez, & Auguſtinus Barboſa *in c.cùm parati n.2. de appellationibus.* Ergo multo fortiùs hoc indultum debet tribui Legato Cardinali. 133.

An verò poſſit recuſari vt ſuſpectus? Gambarus affirmat, quia non omnis (inquit *ſuprà n.125.*) Cardinalis eſt ſanctus, & ideo poteſt recuſari. Innocẽtius *in c.ſuper his, de accuſationibus*, ſed ibi loquitur de Epiſcopo. Mihi tamen magis placet non poſſe Legatum de latere recuſari, quia ſaltẽ de iure ciuili Ordinarij non recuſantur. *l.final.C.de iuriſdictione omni.iudic.l. Curiale, C.de Decurionib. lib. 10.* Barboſa *in remiſſionibus ad legem Regiam Luſitan.lib.3.tit.21.n.5. & duobus ſequentib.* vbi ait, nec Summum Pontificem, nec Imperatorem, nec Principes non recognoſcentes ſuperiorem, nec Legatum de latere poſſe recuſari. Nihilominus Nauarrus *conſ.3.de appellat.in 2.edit.n.vnico*, tradit, quo ad forum exterius poſſe recuſari, licèt reuerenter recuſatio interponi debeat ex ratione vehementi, quæ conſtat ex *c.quod ſuſpecti.3.quaſt.5.* in quo totum Concilium fuit recuſatum; item per *c.nouit, de appellat.* ex quo Panorm. & Decius colligunt Legatum, & Cardinalem poſſe recuſari.

Quinimò Legatus à latere poteſt delegare cauſas in parte, vel in totum, ſicuti cæteri Ordinarij, *c.ſtatutum, de reſcriptis, in 6.c. cùm Bertoldus.* vbi id notat Abbas *de re iudicata, c.final. de officio Legati.* committere autem cauſas, vt ſummariè, ſimpliciter, & de plano expediantur, non poteſt, niſi neceſſaria, & euidens cauſa intercedat. Alexander de Imola *in l.nemo poteſt ff.de legat.1.* Ant. de Butri. & Ioan. de Imola *c. final. de tranſactionibus*, Baldus *in l.omnes populi, ff.de iuſtitia, & iur.* abſque verò euidenti, & neceſſaria cauſa nequit Legatus committere cauſam tractandam ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ita Baldus *in l. ne quidquam. §.final. ff. de offic.Proconſulis, & Legati*, vbi aufert Legato poſſe vti clauſula procedendi ſine ſtrepitu, & figura iudicij, niſi ex euidenti, & neceſſaria cauſa, ſequitur Fr. Marq. *tom.1. quaſt.617.n.5.* vbi loquitur de poteſtate cõmittendi cauſas ſummariè, ſimpliciter, & de plano; quibus verbis tollitur ordo iudicij, qui alias omiſſus vitiaret proceſſum *l.prolatum C. de ſententiis, & interrogat.omni. iudic.* Ioannes-Andr. *in Clement.ſæpe, de verbor. ſignific.* dicens verba hæc ſimpliciter, & deplano, ac ſummariè ſimul coniuncta idem ſignificare, quod illa ſine ſtrepitu, & figura iudicij. 134.

Vt autem paucis deprehendatur, quas habeat facultates Legatus in cauſis iudicialibus cognoſcendis, & expediendis, ex ſequentibus verbis conſtabit, quæ in litteris legationis ſolent inſeri, & ſunt huiuſmodi conceptis verbis. *At etiam matrimoniales, beneficiales, & alias Eccleſiaſticas, & ſpirituales, ac profanas cauſas quaſlibet ad Eccleſiaſticum* 135.

forum pertinentes, tam primò, quàm appellationū quarumlibet, à quibuſcumque iudicibus Ordinariis, Legatis, & Delegatis etiam per nos, & ſedem prædictam deputatis, ad nos, & ſedem eandem, ſeu quoſcumque alios iudices interpoſitas pro tempore, & durante dicta legatione interponenda etiam ſimpliciter, & de plano, & ſummariè, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ſola facti veritate inſpecta per te, vel alium, ſeu alios, etiam citra vnam, vel duas dietas, dummodo non vltra tres, audiendi, cognoſcendi, & tractandi, ac alij, vel aliis taliter audiendas, cognoſcendas, & ſine debito terminandas delegandi, illaſque etiamſi per nos, aut aliàs auctoritate noſtra delegata forent, ſeu aliàs, coram quocumque penderent, etiam cùm tibi placuerit, ad te aduocandi, & aliis committendi. Hæc ibi.

136. Cauſæ autem ad forū Eccleſiaſticum pertinentes ſunt illæ, quæ ex iure Canonico ſolùm, vel ſimul cum iure diuino, vel naturali ſecundùm regulas illius cognoſcuntur, & expediuntur, & ex conſequenti crimina illa, quorum prohibitio habet principium ex iure Canonico ſolo, vel ſimul cum iure diuino, aut naturali, ſed abſque ciuili cognoſcuntur, & puniuntur ex præſcripto iuris Canonici. Hæc autem ſecundùm communem ſunt hæreſis, ſimonia, & vſura, item matrimonium initum in gradibus iure Pontificio vetitis, vel celebrare nuptias temporibus ab Eccleſiæ prohibitis, vel cum impedimento, vel contra præceptum aliquod iuris Canonici, Goffred. & Abbas *in c. cùm ſit generale, de foro competenti, n.* 30. Similiter violatio alicuius ex quinque præceptis Eccleſiæ, & violatio votorum factorum Deo, & alicuius cenſuræ Eccleſiaſticæ violatio, aut contemptus, & ſacrilegium circa Sacramenta patratum, de quibus omnibus poteſt cognoſcere Legatus, niſi aliunde impediatur, quia pertinent hæc crimina ad forum Eccleſiaſticum, & iudicari non poſſunt, niſi ex ſacris litteris, vel Eccleſiaſticis Canonibus. Vide tamen Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *c.* 20. *in verb. cauſæ omnes, & in verb. Legati quoque etiam de latere,* cui Legatus à latere non poteſt derogare, neque aduersùs illud diſpenſare, Cucchus *de Legatis Apoſtolicis tit.* 5. *n.* 147. niſi ſpecialiter Legato datum ſit. Similiter nequit cōtra Romanæ Eccleſiæ leges diſpenſare, aut quicquam facere, *c. ſignificaſti, de electione, Clementina, Ne Romani, eodem titulo.*

137 Poteſt etiam cauſas cōmittere antequam ingrediatur Prouinciam ſibi decretam, gloſſa *in c. nouit, de officio Legati,* quoniam commiſſio cauſæ cognitionem non requirit; quin etiam Commiſſarius Legati poteſt ſuo officio fungi antequam Legatus intret in Prouinciam, vt colligitur ex *l. obſeruare. §. penultimo, ff. de officio Proconſulis,* Ægid. *deciſ.* 650. & Gamb. *de poteſtate Legati lib.* 8. *n.* 56. Azor. *part.* 2. *lib.* 5. *c.* 31. *verſ. ſecundò quæritur, ad finem, fol.* 627. Non poterit tamen antequam Prouinciam ingrediatur, cogere iudicem, vt ſuſcipiat, dicta gloſſa *in c. nouit*; committere verò poteſt antequam ingrediatur Prouinciam, cùm poſſit vti iam officio legationis, Franc. Marq. *tom.* 1. *quæſt.* 976. *num.* 7.

138 Non tamen poterit Legatus à latere Papæ ſpecialiter reſeruata explicare, niſi ſpecialiter committantur, *c. niſi, c. quod tranſlationem, de officio delegati,* nec etiam poteſt ſubdelegare reſeruata ſpecialiter ſibi commiſſa, Ant. de Butrio, Ioan. de Imola *in c. quod ſedem, de officio Ordinarij.* Alex. de Imol & Iaſ. *in l.* 1. *ff. de officio eius cui mand. eſt iuridict.* & Baldus *in rubr. de offic. & poteſt. iudic. deleg in l. geſta, in principio, de re iudicata,* idem Iaſon *in l. à iudice, C. de iudic. ad finē, in fallentia* 13. Franc. Marq. *tom.* 1. *quæſt.* 817. *n.* 30, vbi ponit exemplum in Comite Palatino, qui non poteſt ſubdelegare poteſtatem legitimandi, & ſic de ſimilibus.

Portò dubitari poteſt, an Legatus poſſit delegare cauſas in partibus, ſiue in prima inſtantia, ſiue in cauſis appellationum? gloſſa *in tit. de cauſis.* §. 1. *ſuper verb. finiantur, circa finem,* affirmat, quia exiſtens in partibus eſt Ordinarius, *c.* 11. *de officio Legati lib.* 6. & eſt iudex idoneus, habétque de iure communi cognitionem, quia habet iuriſdictionē vniuerſalem à lege, vel à Principe, *l. quia. ff. de iuriſdictione omnium iudicum.* Delegatus tamen non habet iuriſdictionem vniuerſalem; ac proinde cùm illius iuriſdictio ſit delegata, nequit ſaltem quo ad perſonas prorogari, *c. P. & G. de officio delegati.* Legatus autem in Prouincia ſibi demandata habet ordinariam iuriſdictionem *d. c.* 2. *de officio Legati in* 6. & concurrit cum omni Ordinario immediatè, ſiue ſit Patriarcha, ſeu Primas, Archiepiſcopus, Epiſcopus, vel alij Ordinarij in his, quæ poſſunt de iure, aut conſuetudine, Spec. *in tit. delegat. §. nunc oſtendendum, verſ. Legatus.* Idcirco quando Legatus eſt extra Prouinciam, poterit delegare cauſam partibus pro prima inſtantia, & ab eo appellari poteſt ad ipſum Legatū immediatè, omiſſo medio in Prouincia ſibi decreta, ſecundùm gloſſam, & communiter ſcribentes *in d. c.* 1. *de officio Legati,* quia eſt Ordinarius in Prouincia, *d. c.* 2. & concurrit immediatè ſuper illos de ſua Prouincia cum diœceſanis, & aliis Prælatis, gloſſa *in d. c.* 1. *§. ſub vmbra, ſuper verſiculo, quemcumque, de officio delegati.* Ex quo ſequitur Legatum de latere poſſe in partibus cognoſcere de cauſis appellationum, nec in hoc Metropolitani, vel Primates poterunt prætendere intereſſe propter ius Primatiæ. Si autem Legatus de latere non fuerit in partibus, & ad ipſum fuerit appellatum, poterit delegare in partibus appellationum cauſas, argumento *cap.* 1. *§. ſi verò, de cauſis.* 139

Quamuis enim Legatus habeat merum, & mixtum imperium in omnes ſubditos ſuæ Prouinciæ, poſſitque illos iudicare, corrigere, punire, in carcerem mittere, excommunicare, degradare, ſuſpendere, & interdicere, *c. perlectis* 25. *diſt. c. ſententia paſtoris* 11. *quæſt.* 3. *c. Legatos, de poteſtate Legati, c. at ſi clerici, de iudiciis, c. conqueſtus, de foro competenti,* Gambatus *de poteſtate Legati lib.* 8. *n.* 20. *& ſequentib.* Non tamen poterit auocare cauſas incohatas coram Ordinario, Abbas *in cap.* 1. *de officio Legati,* Speculator *in §. ſupereſt. verſ. ſed quid dicis*; quoniam præuentio ipſum excludit, *c. propoſuiſti, de foro competenti, c. vt debitus, de appellationibus,* nec ſe impedit Legatus de cauſis pendentibus coram aliis niſi per viam appellationis, Dominicus *in c. Romana, de foro compet.* ex ea ratione, quia quando quis habet multos iudices, datur actori optio, vt notat gloſſa *in l. final. C. vbi in rem actio exerceri deb. & in c. ſtatutum, §. cùm verò, de reſcriptis*; quare non poteſt aduocare cauſam motam, ſeu mouendam coram iudice inferiore competenti, ad ſe: nec poteſt pariter compellere actorem ad litigandum coram ſe. *c. peruenit,* 11. *quæſt.* 1. ſequitur Panor. *in d. cap.* 1. *§. ſupereſt, in principio,* Franc. Marq. *tom.* 1. *quæſt.* 351. *num.* 4. 140. 141.

Quid dicendum de locumtenente Legati de latere? Reſponde locumtenentem habere idem tribunal, & ſimilem poteſtatem, & prærogatiuam cum Legato ſecundùm conſtitutionem, ſeu Bullam Pontificis conceſſam Legato, dicique Ordinarium, 142.

Digitized by G

Ordinarium,& beneficia conferre poſſe. Item habet facultatem ad conferendum, ex *c. 1. de officio Legati lib.6.* & ius præueniendi, *cap. ſi a Sede, de prebendis lib. 6.* etiam ſecundùm pragmaticam ſanctionem, *c.1.de collationibus.§.neque*, ſicut habet illam Legatus ipſe: nec non facultatem vtendi clauſula decreti irritantis, *c.ſi Apoſtolicæ, de prebendis lib 6.* & *ibi* Ioan. Andr. *in Nouella*, gloſſa *in c. 1. de conceſſione prebendæ lib.6. in verb. irriti*, & Lap. *allegat.* 14. Franc. Marq. *tom.1.queſt.*1180.*n.*7.*&* 8.

143. Quid ſi Legatus auocet cauſam ab vno cui erat commiſſa ſummariè, & committat illam alteri, an cenſeatur ſub eadem clauſula commiſſa? Reſponde affirmatiuè, ita Ægidius *deciſ.* 41. quam etiam ſeruat Rota. Item poteſt reſtituere aduersùs ſuas ſententias ſicut cæteri Ordinarij, Abbas *in c. cum Bertoldus, de re iudicata*, non tamen tenetur recitare ſuam ſententiam per ſe, ſed ſatis eſt ſi recitetur per alium, cùm ſit ex genere Illuſtrium, & pluſquam Illuſtris. *l.2. C. de ſentent. ex periculo recit.* Gambar. *ſupra n.*158.

144. Non eſt omittenda quæſtiuncula, an delegatus à Legato poſſit alium Delegatum conſtituere? negat Archidiaconus *in c. de officio iudic. delegat. in 6.* & *ibi* Franch gloſſ. *in c. cum cauſam, de appellationibus*, quia id eſt priuilegium Delegati Principis. Pars tamen affirmans eſt vera, & in praxi ſequenda. Ita Bald. *in l.a iudice. C. de iudiciis*, Angel. *in l. cum prætor, ff. de iudiciis*, Abbas *in d. cap. cum Bertoldus*, ex eo, quia Legati habent Regiam dignitatem inſtar Principis, & auctoritatem, vt tradit Gambarus *de poteſt. Legati, lib.2. ex n.*13. *vſque ad finem*, nam in Delegatis dandis parificantur Papa, & Legatus, *c. ſtatutum, de reſcriptis, in 6.* Item, quia eſt collateralis Papæ. *l. quiſquis, C. ad leg. Iul. Maieſt.* & in Prouincia tenet locum Regis, gerentis vicè Papæ: & qui molitur in ipſum conſequenter, molitur in Papam, Gambarus *vbi proxime*.

145. Delegatus autem à Legato, ſi aliquas cauſas à Legato commiſſas habet, & partes iam citauit, poteſt procedere etiam finita legatione, Speculator *in tit. de Legat.* §. 1. modò commiſſio facta fuerit antequam Legatus ex Prouincia diſcederet, & Delegatus ad iudicium iam partes vocaſſet. Cauſæ tamen à Legato, vel ab eius Auditore cœptæ non poſſunt perfici, neque ab ipſo, neque ab eius Auditore poſt finitam legationem. Cucch. *lib. 2. inſt. maior. tit. 5. de Legatis Apoſtolicis n.* 181. *&*

146. 182. Similiter durante legatione poteſt cauſas cõmittere Canonico ſupernumerario, Franc. *in c. ſtatutum, de reſcriptis in 6. col.2.* Gambarus *d. lib.8. n.*53. Non tamen poterit cauſas committere Canonico minori 25. annis, gloſſa *in c. ſtatutum, in verb. Canonicis, de reſcriptis*, quia hoc eſt priuilegium ſolius Pontificis, *c. cum viginti, de officio iudicis delegati*, & nemo poteſt iura mutare, niſi ſo-

147. lus Princeps. Dicitur autem Canonicus ſupernumerarius ille, qui vltra numerum recipitur ſpe futuræ præbendæ, neque habet ius aliquod, ſed tantùm nomine eſt Canonicus ſecundùm veriorem: conſuetudini tamen, aut ſtatutis Eccleſiarum in hac parte ſtandum eſt, Azor *part. 2. lib.3. cap.*11. *verſ. tertiò, quartò, & quintò quæritur, & ſequentib.*

148. Dubitabis, an Legatus poſſit mutare ordinem iudicij, & incipere ab executione? Reſponde negantèr, *l.1. C. de execut. rei iud. l. ſi cum nulla ff. de re iudica*, per quæ iura non poteſt iudex incipere à præcepto, eo quòd præcepta ſine cauſæ cognitione ſunt prorſus nulla, Alex. *in l. filiusfam. §. Diui. ff. de leg.1.* Iaſon latè *in l. ne quicquam, ff. de offic. proconſ.* Abſurdum enim eſt, vt ait Felinus *in c. Eccleſia S. Mariæ, col. 12 de conſtit* ambulare retrorsũ & præcipitare ſententias: ideo Legatus non poteſt cognoſcere, nec committere cauſam cognoſcendam ordine iuris non ſeruato, niſi ex cauſa ſatis legitima, Barbatia *in 5. queſt. de Legatis n.6.* Cucch *ſuprà à n.*130. *cum ſequentibus*, & Gambarus *d. lib.8. n.*40.

149. Valebit tamen præceptum iudicis, ſi dicat in monitorio, ſi ſenſeris te grauatũ, compareas, quia præceptum iuſtificatur ex clauſula, ſi ſenſeris te grauatum; & ideo ſi reus compareat, præceptum reſoluitur in ſimplicem citationem: reo autem non comparente præceptum ſubſiſtit, capitque vires ex contumacia rei, Abbas *in c. 1. de cauſ. poſſeſ.* 150. *& propr.* Ioan. Andr. *in c. noſtra, de cohabit. Cler. & mulier.* Nec diſcordat Bartol. *in l.1. C. de execut. rei iudic.* dum vult tale præceptum non valere vti præceptum, ſed vt citationem. Vel ſi magis placet, dic in cauſis in quibus ſummariè procedendum eſt, vel quia cauſæ de ſe tales ſunt, vel ex facultate iudicis pro faciliori expeditione, poſſe incipi à præcepto aſſumpta via executiua, cum clauſula iuſtificatiua, ex ea ratione, quia reo datur optio, vt compareat, & reſoluat præceptũ. Quòd ſi noluerit cõparere, incipit iuſtificari præceptum; & ideo magis, ac magis vires capiet actore comparente, & contumaciam rei accuſante, qui videtur tacitè conſentire non cõparendo. Contrà verò quando cauſæ fuerint ex his, in quibus modo ordinario procedi debet, tale præceptũ eſt nullum, habet tamen vim ſimplicis citationis, ſiue actor compareat, ſiue non: eo quòd non eſt in manu iudicis inuertere ordinem iudiciarium, quia infertur reo iniuria, & ius tollitur præuertendo ordinem iuris, Bald. *in c.1. §. iniuria, de pace iur firm. n.4.*

151. Quid dicendum de Legato de latere, ſi committat, vel deleget aliquid cum clauſula, *appellatione remota*? Reſpondet Speculator *tit. de Legato, §. nunc oſtendẽdum, verſ.*14. nihil feciſſe, quod intellige, niſi expreſsè ſit ei conceſſum, ſequitur gloſſa *in c. ſuper quæſtionum, de officio delegati, & in cap. quo ad conſultationem, de officio Legati*, Alex. *conſ.* 106. 2. *part.* Bertachin. *in repertorio verb. Legatus de latere verſ.5.* Si autem cauſa committatur Cardinali appellatione remota, cenſetur non ſolùm friuola, ſed quæcumque appellatio interdicta, ſiue iuſta, ſiue iniuſta, Pauin. *in tract. de poteſtate Capituli Sede vacan fol. penult. col.3.* Bald. *in l.1. col.2. ff. de offic. præfect. præt.* Roman. *in ſing. incip. Appellatione remota.* Miles *in verb. appellari non poteſt à ſent. Cardinalis*, quos referens ſequitur Cucch. *de Cardinalibus, num.*103. *fol.*102 *col.2.*

152. Petes cur nequeat Legatus de latere committere cauſam appellatione remota? Reſponſio eſt in promptu, quia eſt caſus reſeruatus ſoli Principi. Franch. *in rubrica num.*23. *verſ. aduerte tamen, & in cap.*36 *poſtremò, ſub num.5. verſ. tertiò, & vltimò, verſus finem, & in cap.*53. *paſtoralis n.*15.16. *&* 18. *verſ. ſecundò quæritur*, & *ibidem* Decius *num.*10. *de appellationibus*, Lancellotus *tract. de attent. part.2. cap.12. limitatione 8. princip. n* 15.16. *&* 17. & probatur expreſsè ex *l.1. §. interdum, ff a quibus appellari non liceat.* Item, quia inferior nequit præiudicare iuriſdictioni ſuperioris, Franc. *in d.c. paſtoralis, n.18. verſ. ſecunda fuit opinio, de appellationibus*, & Bartolus *in d. lege 1. §. interdum n.2 ff. a quibus appell. non liceat.* Quin etiam Legatus de latere cui conceſſa eſt legatio cum clauſula, *omni appellatione remota*, non poteſt concedere ſuo Delegato, vt procedat remotata appellatione,

Digitized by Google

Franc.*in c.36.poſtremò , n.5.verſ. tertio, & vltimo, in fine , de appellationibus , & in d. cap. paſtoralis n.17. eodem titulo.* quod intellige prout dixi ſuprà *in hoc §. verſ. Quinimò* ; ipſe tamen Legatus, quo ad ſententias ferendas per eum poterit procedere omni appellatione remota quando legatio ei fuit data cum ea clauſula, remota omni appellatione.

Quid dicendum quando Summus Pontifex ap-
153. ponit manum in aliqua cauſa,& poſtea eam dele-
gat alteri ſpecialiter ? Reſponde non poſſe Lega-
tum etiam de latere ſe intromittere de cauſa dele-
gata,quia cenſetur priuatiuè commiſſa,per textum
*in c.ſtuduiſti,de officio Legati.*Cabed.Luſitan.2.*part. deciſ.* 13. *n.* 6. Quòd autem Legatus non poſſet ſe intromittere poſt appoſitionem manuum Pontificis , docent Gigas *conſ.*86.*n.*2.& alij,quos refert, & ſequitur Anton.Monach. *Bonon. deciſ.*19. *n.*40. Quia mandatum ſpeciale detrahit generali,ob id Legatus ex generali commiſſione nequit ſe ingetere cauſæ alteri delegatæ per Pontificem,& in ea Delegatus eſt maior Legato. Narbona *de appellationibus à Vicario ad Epiſcopum part.*1.*num.*152. Et quamuis Delegatus in hoc caſu poſſit mandare, vt ſententiam ſuam exequatur, non poteſt tamen illum compellere, ſi noluerit Legatus,per textum, & gloſſam *ibi in c.ſtuduiſti,de officio Legati*,ibi, *Sed nunquid Legatus tenetur ei obedire , vt ipſam ſententiam mandet executioni* ? Non videtur. Ex quibus
verbis notat non poſſe Legatum à Delegato com-
154. pelli , vt ſuam ſententiam exequatur, ſi repugnet,
quamuis Delegatus ſit eo maior in cauſa ſibi ſpecialiter commiſſa , Narbona *ſuprà n.* 102. Ex quo concludit Eraſm. à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij , part.*2. *n.* 22. non poſſe Legatum diſponere de beneficiis ſpeciali iure , ſiue Delegato ad Epiſcopi collationem pertinentibus , quia in eo caſu Epiſcopus eſt maior Legato. fauet Cabedo *d. deciſ.*13.*num.*8.& 9.

Conſequens eſt dicere de modis,quibus officiũ
155. Legati finitur,& reuocatur ? In primis non finitur
per mortem Pontificis,*c.*2. *Legatos,de officio Legati in 6.* Ex eo, quia iuriſdictio ordinaria non expirat per mortem committentis , nec per mortem ſuperioris , qui eum conſtituit etiam re integra, Gambatus *de poteſtate Legati lib.*9.*num.*29. vbi ait idem eſſe intelligendum de cæteris Legatis generaliter, quia ſunt Ordinarij , *d.c.Legatos.* Scacc.*de appellationibus quæſt.*8.*n.*158. & notat Franchus *in d.c.*2.*Legatos,de officio Legati in 6. n.*2. *verſ. vltimò nota.* Secundò expirat reuocatione , vel tempore præfixo elapſo,*c.nouit,& c.final.extrà eodem titulo. l.iudicium ſoluitur , ff.de iudiciis*,Cucchus *de Legatis Apoſtolicis , titulo* 5.*num.* 179. Tertiò quando ipſe moritur. Quartò quando egreditur legationem animo non reuertendi , gloſſa *in cap. præſenti,de poteſtate Legati in 6.*Hoſtienſ.*in ſumma tit.de Legati poteſtate §.finitur.* Quintò denique finitur legatio , finita cauſa, nimirum , ſi Legatus ſpecialiter mittatur ad aliquam cauſam,ea finita, legatio finietur. Vnde ſi miſſus fuit ad viſitandam Prouinciam aliquam , aut ad alia negotia apud Principem aliquem tractandum,eis peractis legatio expirauit. Non tamen negotiis finitis debet Legatus proficiſci inde,niſi priùs impetrata licentia diſcedẽdi à Romano Pontifice, Cucchus *d. tit.*5.*de Legatis Apoſtolicis*,vbi ex *n.*179.*vſque* 194. enumerat cauſas, quibus officium Legati finitur, reuocationis ſcilicet tempore, cauſa mortis,quarũ etiam meminit Gambar. *de poteſt. Legati lib.*9.*n.*3.
156. Quæſtionis tamen eſt, an Legatus reuocetur eo
ipſo,quo alius mittitur Legatus?Pars negans probatur ex *l.*2.*C.de teſt.tut.*vbi per dationem ſecundi tutoris non reuocatur primus. Ergo nec primus Legatus reuocatur,ſi alius eò mittatur Confirmatur exemplo Legati nati,cuius auctoritas non expirat per aduentum Legati de latere , quæ opinio eſt gloſſæ *in c. non autem 7. quæſt.*1.Domin.& Philip.*in c.licet , de officio Ordin. Vic.in 6.*

Pars tamen affirmatiua , cui adhæreo , magis 157.
placet ex eo,quia pluralitas principatuum eſt mala,teſte Philoſopho 12.*Metaphyſ.*Item,quia Legati ſunt oneroſi Epiſcopis,*Clemen.*2.*de offic. Ordin.* Quare non eſt credendum Pontificem velle duplici onere duorum Legatorum Epiſcopis moleſtiam inferre , ita Calderin.*in c.fin.de officio Vicarij, per legem, ſi quis cum,§.vltimo , ff.de procuratoribus*;ſequitur Andreas Siculus *in c.volentes, hoc titulo*,vbi expendit textum *in l. meminiſſe, ff. de officio Proconſ.* In quantum dicitur vnus proconſulatus. Nam,ſi duo eſſent,per mutuum concurſum ſe impedirent, & vtilitas Eccleſiæ minus procuraretur, & alter ſuper altero requieſceret , & vtilitati Eccleſiæ non attenderet. Quin etiam ſi ambo concurrerent , & diſſentirent , multo minus ſuo officio ſatisfacerent diſcordãdo,*l. cùm pater §.dulciſſimis,ff.de legatis* 3. vbi communio eſt mater diſcordiæ.Nec refert per dationem ſecundi tutoris,non reuocari primum , quia præſtat pupillum plures habere tutores propter fideiuſſores quos præſtant : proinde hanc partem docent Gambatus *d. lib.*9.*ſuprà n.*14.& Cucch.*n.*185. quod intellige ſi Legatus ſecundus iam eſt ingreſſus Prouinciam, ſecundùm legem,*meminiſſe,ff.de officio Proconſulis.*

Portò quando Legatus reuocatur, validè pro- 158.
cedit,& geſta ab eo tenent etiam poſt reuocationem, antequam reuocatio ſit illi denunciata , ſeu aliter ſcientiam reuocationis habuerit : in dubio tamen præſumitur ignorantia reuocationis , quãuis in publico Conſiſtorio facta fuerit reuocatio, conſonat *l.ſi forte.ff.de officio præſidis*,vbi dicitur tenere geſta prius quàm Præſes ſciat aduentum ſecundi : ergo ſufficit ſcientia quouis modo ſuæ reuocationis, gloſſa *in Clement. cauſam , de electione, verb.plena*,Felinus *in c. cæterùm n.* 11. *de reſcriptis,* Archid.*in c.cupientes,verb.notitiam n.*3.*de elect.in 6.* Sbrozius *de Vicario Epiſcopi lib.*3.*quæſt.*33.*n.*10.vbi volunt ſatis eſſe , vt non valeant geſta per Vicarium Epiſcopi poſtquam à fide digno cognouit caſu reuocationem factam ab Epiſcopo , Cucch. idem tradit in ſpecie de Legato reuocato,ſciente tamen reuocationem antequam reuocatio ſit illi denunciata,vt videre eſt *in d.tit.*5.*de Legatis Apoſtolicis , num.* 187.

Verius tamen eſt requiri ſcientiam reuocatio- 159.
nis per Nuncium Summi Pontificis,aut per alium nomine eius,vel de mandato eius ad id deputatũ, vel per epiſtolam ipſius , ita Boërius *deciſ.*347.*à n.*14.*vſque ad* 18.Rebuff.*in praxi titulo de forma Vicariatus n.*212.Cucchus *lib.*2.*inſtit.maior.tit.*8.*n.*147. Requiritur enim denunciatio, quia per eaſdẽ cauſas res naſcitur,& diſſoluitur.*c.*1.*de regul.iur.*Igitur ſicut Legatus acceptauit legationem per epiſtolam,vel Nuncium Pontificis,ſic etiam quo ad reuocationem debet habere ſcientiam, & notitiam per Nuncium , vel per epiſtolam eiuſdem Pontificis,vt deducitur ex traditis per Sanchez *lib.*3. *de matrim.diſp.*40.*n.*11.& clariùs *n.*13. Flamin.Pariſ. *de reſignat.lib.*7.*quæſt.*24.*n* 34. dum ait valere geſta Legati reuocati expreſsè in Conſiſtorio, antequã certioretur. Ergo debet certiorari, Cald.*conſ.*4.*de*

officio

de officio Legati. Iuuat exemplum Delegati reuocati, cui reuocatio intimari debet, alioquin valent geſta per ipſum, donec ipſi reuocatio intimetur, per *l. ſi fortè. ff. de officio præſidis*, per hæc verba ibi, *ſi fortè Præſes Prouinciæ manumiſerit, vel tutorem dederit, priuſquam cognoverit, ſucceſſorem aduenisse, erunt & hæc rata.* Vbi gloſſa *verb. Cognouerit*, ait vſque ad cuius aduentum durat eius iuriſdictio. Quæ intimatio in reuocatione Delegati per Nuncium, vel per epiſtolam debet fieri, ſicut & conſtitutio Delegati facta fuit.

160. Quando ergo per mortem Pontificis non cenſetur reuocatus Legatus, poterit vacante Sede Apoſtolica, vti facultatibus ſuis (niſi fuerit deputatus ad beneplacitum Pontificis, *c. ſi gratioſè, de reſcriptis, in 6.*) quia tunc cenſetur datus ab beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, quæ ſemper viuit mortuo Papa. *d. cap. Legatos, de poteſt. Legati, lib. 6.*

161. Ambigitur tamen, an per mortem Papæ cenſeantur expirare facultates, quæ conceduntur Legato vltra poteſtatem ordinariam? Ratio dubitandi ob quam Legatus non expirat per obitum Papæ eſt, quoniam iuriſdictio Ordinariorum non expirat, ſed durat eorum officium, Maranta *in ſuo ſpeculo, p. 4. diſt. 5. n. 61. differ. 28.* & Pauinus *de viſitatione, quæſt. 2. p. 1. n. 29. tom. 14. fol. 180.* Scaccia *de appell. quæſt. 8. n. 157. & ſequentib. verſ. prima concluſio*: ſed Legatus in competentibus illi ex ſpeciali conceſſione non eſt Ordinarius, ſed Delegatus, vt volunt, Felin. *in cap. licet, de officio Ordinarij, col. 3.* & Archidiaconus *in cap. 1. de officio Ordinarij in 6.* igitur expirant morte Delegantis facultates Legato datæ ex ſpeciali commiſſione, quia quamuis habeat ordinariam cognitionem: non habet tamen circa eas ordinariam iuriſdictionem, ſed Delegatam, & ideo mortuo Papa cauſas etiam cœptas non audit, Speculator *in ſimili tit. de officio Ordinarij, in principio, n. 3. verſus finem*, ibi, Auditores autẽ *lib. 1. fol. 35.* vbi loquitur de Auditoribus ſacri Palatij. Idem vult Bertach. *in tract. de Epiſcopis, lib. 4. part. 7. quæſt. 6. num. 6. in fine, tom. 13. part. 2. fol. 357.* & Ioannes Fab. *in §. Item adhuc, num. 4. verſ. quid ergo, Inſtitut. de mandatis.* Quod etiam extenditur in Delegato ad vniuerſitatem cauſarum, qui quamuis æquiparetur in quibuſdam Ordinario quatenus poteſt ſubdelegare, Sccac. *d. quæſt. 8. n. 30. verſ. contra iſtam.* In aliquibus autem non æquiparatur Ordinario, ſed Delegato. Ioannes Fab. & Maranta *ſuprà*, quos ſequitur Scaccia *lib. 1. de iudic. c. 66. n. 7. in fine*, & ideo expirat morte Delegantis re integra: ſecus in cauſis iam inceptis, vt habetur *in c. licèt, c. gratum, de offic. Delegati.* Gamb. *lib. 9. de poteſt. Legat. n. 69.* accedit gloſſa *in c. litteris, de reſcriptis, & in c. dilectus, de fil. presbyter.* vbi dicitur geſta à Legato ex ſpeciali commiſſione, vel mandato, dici facta per Pontificem, quod non dicitur in his, quæ Legatus efficit iure legationis, gloſſa *in c. ſi quis veſtrum. 2. quæſt. 6.* & ideo non poſſe.

162. Verius tamen eſt poſſe Legatum mortuo Pontifice exercere omnia, quæ ſibi competunt, ne dum iure legationis, ſed etiam, quæ habet ex ſpeciali mandato, quia litteræ conferunt iuriſdictionem vniuerſalem, eo ipſo quo Legatus incepit vti ſua iuriſdictione in vno: tunc enim cenſetur perpetuata iuriſdictio in omnibus in litteris contentis, per tradita *in cap. paſtoralis. verſ. ac iuriſdictionem priorum iudicum reuocare, de offic. & poteſt. iudic. Delegati.* Confert Antonius *in c. ex tua, verſ. quæro an conceſſa, de filiis presbyt.* dum vult facultates conceſſas Titio per modum gratiæ, durare mortuo Pontifice concedente, ſequitur Domin. *in c. 2. col. 2. de præbendis.* Fauet delegatio facta alicui expreſſo nomine eius proprio: nam tunc eſt perſonalis, & cum perſona cui fit hæc gratia extinguitur, quod intellige quando concedens primò perſonam expreſſit, eo quòd non officiũ, ſed perſona contemplata cenſetur; & quamuis poſtea addantur aliæ expreſſiones, cẽſentur factæ demonſtrationis gratia, Barboſa *in l. quia tali, n. 2. ff. ſoluto matrim.* Item probatur exemplo Vicarij Epiſcopi, qui dicitur Ordinarius: attamen omnia ſibi commiſſa per Epiſcopum etiam quando ſunt de illis, quæ exigunt ſpecialem commiſſionem dicitur facere iure Ordinario, Dominicus *in cap. licet. col. 3. de officio Vicarij*, vbi hac ratione vtitur, & Speculator *in §. finitur.* loquendo de Delegato ad vniuerſitatem cauſarum, quatenus ait non expirare iuriſdictionem poſtquam incepit ea vti in aliquo ex contentis in litteris ſuæ delegationis. Nec obeſt quòd Delegatus videatur operari in ſpecialiter commiſſis, quia hoc habet locum quando aliquid ſpecialiter ſeorſum committitur, non verò quando coniunctim, Gambarus *de poteſt. Legati, lib. 9. num. 37.*

Non extinguitur legatio per furorem ſuperuenientẽ Legato, neque expirat iuriſdictio. Quinetiam non expirant conceſſa, ad concedentis voluntatem per concedentis furorem, quamuis ceſſare affirmet, Bartol. *l. centeſimis, §. ſi ita ſtipulatus, num. 12. ff. de verbor. oblig.* Sed meliùs negat Couar. *3. variar. c. 15. n. 4. verſ. 3.* quod probatur ex *c. maiores. §. final. de Baptiſmo*, & ex *l. ſi is qui animo. ff. de acquir. poſſeſſ.* vbi inter mortem, & furorem illud eſt diſcrimen, vt furore voluntas non ceſſet, morte autem vtique. Poterit tamen reuocari legatio propter furorem ſuperuenientem. 163.

Inſuper mortuo Papa, ſi Legatus redeat in vrbem, vt poſſit intereſſe electioni Pontificis, non expirat Legatio, eo quia rediit animo redeundi. *l. final. ff. de officio Proconſulis*: ſecus, ſi in Vrbe depoſuiſſet inſignia animo non reuertendi in ſuam Prouinciam, ſcribentes *in cap. præſenti, de officio Legati, in 6.* Si tamen aſſumatur ad Papatum, expirat legatio, cùm requiratur diſcrimen inter miſſum, & inter mittentem, argumento *capitis, per veſtras, de iure patronatus*, vbi patronus poteſt alios præſentare, non tamen ſe ipſum; nec obſtat, ſi dicas Legatum ſemel Prouincia excedentem non poſſe redire, quia id intelligitur viuente Põtifice, ſed morte Summi Pontificis, tamen audita redire exoptat Cucch. *de Legatis Apoſtolicis, tit. 5. n. 200.* 164.

Poſſit ne Legatus reuocari à Collegio Cardinalium data Sede vacante controuertitur, ſed regulariter dicendum eſt non poſſe, *gloſſa final. in d. c. Legatos*, ſcribentes *in c. tum ex litteris, de in integr. reſtitutione.* Ioan. Andr. *in cap. 1. de ſchiſmate, in 6.* dicens *in addit. ad Speculatorem, in §. finitur*, neque ex cauſa vrgenti poſſe reuocari: conſentit Gondiſ. *in tract. de poteſt. Cardin. quæſt. 6. col. 3. in principio.*

Sed verius eſt poſſe reuocari ex magna cauſa, Cucchus *d. tit. 5. de Legatis Apoſtolicis, num. 183. verſ. verum Sede Apoſtolica*, quando imminet vrgens neceſſitas, quia poſſunt Cardinales ex magna neceſſitate cogere inuitum, vt ſuſcipiat legationem, vt volunt ſcribentes *in Clementina ne Romani*, Gambarus *ſuprà lib. 9. num. 44.* dicens poſſe illos ſe ingerere, & immiſcere aliis, quæ non faciunt ad electionem, *cap. vbi periculum, de electione, in 6.* Item, quia vacante Sede poſſunt creare Legatos, & conferre illis iuriſdictionem: igitur poterunt reuocare ex cauſa vrgenti, 165.

vrgenti,& ea durante cogere ad legationem ſuſcipiendam pro bono vniuerſali Sedis Apoſtolicæ, ſi tamen omnes vnanimiter in hoc conſentiant. Aliter enim valdè dubitat Gambarus ſuprà *n.* 45. ex eo, quòd omnes debent intereſſe electioni faciendæ, & quia par in parem non habet imperium. *cap.cùm expediat,de elect. lib.*6.

Vtrùm Legatus de latere poſſit ferre cenſuras, concedere Indulgentias, & condere ſtatuta?

§. VI.

EPITOME.

166. *Legatus de latere à quibus excommunicationibus poſſit abſoluere, & à quibus non.*

167. *Legatus à latere, & Nuncius poſſunt concedere monitoria pro rebus deperditis, non tamen inferiores Ordinarij.*

168. *Exempti poſſunt excommunicari à Legato, & abſolui, ſi abierint ad partes vltramarinas.*

169. & 170. *Legatus omnes ſibi ſubditos poteſt abſoluere ab excommunicatione iuris, & ab aliis cenſuris, & concurrere cum quocunque Ordinario.*

171. *Legatus de latere non poteſt abſoluere incendiarios publicatos, neque excommunicatos ab inferioribus, ſi reſeruent ſibi abſolutiones, niſi de licentia Epiſcopi.*

172. *Legatus de latere non poteſt abſoluere in alterius Prouincia excommunicatos in foro contentioſo, ſecus in foro pœnitentiali, ſicut Epiſcopus poteſt.*

173. & 174. *Legatus pro deb to pecuniario non poteſt interdicere, niſi de ſpeciali Papæ licentia, pro aliis delictis poteſt.*

175. *Legatus poteſt ſuſpendere interdictum, & concedere pr uilegium celebrandi tempore illius, durabitque, donec à ſucceſſore reuocetur.*

176. *Verius eſt inferiores Romano Pontifice non poſſe contra naturam ipſius interdicti aliquid facere, donec tollatur.*

177. *Legatus poteſt concedere indulgentias perpetuas, quæ durent poſt legationem finitam, non tamen plenarias.*

178. *Cardinalis ſub communi appellatione, non veniunt Compoſtellani, & ſimiles, ſed ſolum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.*

179. *Legatus ex cauſa poteſt reuocare indulgentias à ſe conceſſas.*

180. *Legatus concedendo indulgentias vltra quantitatem ſibi datam non valent, quo ad exceſſum.*

181. *Indulgentias plenarias ſolus Pontifex Romanus poteſt concedere.*

182. *Legatus poteſt concedere ſtatuta perpetua in ſua Prouincia, quæ durent etiam finita legatione.*

183. *Legati non poſſunt ſtatuere contra ius commune, ſed præter ius commune, & addere pœnas iuri communi.*

184. *Legatus poteſt ſtatuere, vt caſus diſpenſati per inferiores reſeruentur Sedi Apoſtolicæ.*

185. *Legati durante legatione poſſunt interpretari ſua ſtatuta, finita legatione interpretatio pertinet Summum Pontificem.*

186. *Legati ex cauſa poſſunt ſtatuere in præiudicium ſubditorum, ſed non ligantur extra Prouinciam delinquentes, quamuis iudex exprimat comprehendi, ſed oppoſitum eſt verius.*

187. *Subditi alieni delinquentes in alieno territorio, ratione delicti, poſſunt ibi iudicari. ſecus, ſi in loco ſtatuti, n.* 188.

QVÆRITVR primò, quid poſſit Legatus de latere circa cenſuras? Diximus ſuprà §.2. *n.*22. *&* 23. poſſe abſoluere Legatũ percuſſoris clericorum, tam in ſua Prouincia, quàm extra, *& n.*24. *& duobus ſequentib.* non poſſe tamen abſoluere percuſſorem ſui, nec percuſſorem Cardinalium, nec Epiſcoporum, *n.*30. 31. *&* 32. vbi excepimus caſus Bullæ Cœnæ etiam. His poſitis concluſio ſit affirmatiua ex eo, quia Legatus à latere habeat ordinariam iuriſdictionem in Prouincia ſibi commiſſa, & ibi poſſit euellere, & diſſipare, ædificare, atque plantare, ſicut quilibet Ordinarius ſuæ Prouinciæ gerens vices Domini Papæ, *c.cùm venerabilis, de conſuetudine, c.*1. *de offic. Legati*, & *ibi* Abbas *in vlt.notabili*, Specul. *in tit.de legat. §.nunc oſtendendum, in verſ. Legatus*, per quæ conceduntur Legato, quæ Papa ſibi ſpecialiter non reſeruat: ergo poteſt ferre cenſuras, tam in ſpecie, quàm generales, & ab illis abſoluere, etiamſi Pontifici ſint reſeruatæ, niſi in ipſa conſtitutione dicatur, vt à nullo alio, niſi à Papa poſſit abſolui, Gondiſal. *in tract. de Legatis, quæſt.* 13. Gambarus *in tract.de offic. & poteſt. Legati à latere, lib.*8. *§.*3. *num.*1. *& ſequent.* Carol.de Graſſis *de effectibus clericalib.effectu* 9. *num.* 185 Azor *part.*2. *lib.*5. *cap.*32. *quæſ.*6. *verſ. item Legatus.* faciunt tradita à Gutierr. *lib.*1. *canonicarum, cap.*11. *ex n.*4. 166.

Extende ad Monitoria pro rebus deperditis, quæ etiam Legatus à latere, & Nuncius Apoſtolicus poteſt concedere, vt volunt, Lazar. *de Monitor. ſect.*1. *quæſt.*5. Vgolin. *de poteſt Epiſcopi, cap.*45. *in principio, verſ.excipiuntur*, Gutier. *d. c.*11. *à n.*5. Riccius *reſolut.*235. *num.*2. Non tamen inferiores ordinarij etiam exempti, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, ac nullius Diœceſis, poſſunt ea decernere pro rebus deperditis, neque Prælati regulares in ſubditos pro eiſdem rebus dirigere valent excommunicationes in ſuos ſubditos. Vgolinus *in d.c.*45. *in principio, verſ.excipiuntur*, & Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici, rubrica* 11. *cap.*15. *n.*107. & Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, part.*3. *c.*7. *num.*18. qui de inferioribus Ordinariis etiam exemptis loquuntur. At verò de regularibus Prælatis Fr. Emman. *tom.*2. *regular. quæſt.*59. *art.*4. 167.

Quæritur ſecundò, an exempti poſſint excommunicari à Legato de latere? Reſponde affirmatiuè, quia ipſe eſt iudex exemptorum, *cap ſi Abbatem, de elect. in* 6. Gambar. *de offic. & poteſt. Legati de latere, lib.*8. *num.* 78. Quin etiam cenſetur Prælatus omnium exemptorum, ac ſuperior, ex *d. cap. ſi Abbatem.* Ideo poterit abſoluere ab excommunicatione Religioſum, quam contraxit, quòd iuerit ad partes vltramarinas ſine licentia Prælati, de qua *in Extrauag. Ad noſtrum, Ioan. XXII.* vbi excommunicantur Religioſi euntes ad partes vltramarinas ſine conſenſu Prælati; excuſabitur tamen ab ea cenſura Religioſus, qui de licentia Legati eò profectus fuit, Gambarus *ſuprà à num.*71. 168.

Confirmatur, quia Legatus ab excommunicatione iuris ſubiectos ſibi abſoluere poteſt, quod habet locum, ſiue ſit Legatus à latere, qualis eſt Cardinalis, qui Papæ aſſiſtit à latere, & mittitur ad Reſpublicas regẽdas; ſiue ſit Legatus miſſus tamquam Præſes Prouinciarum; ſiue denique ſit Legatus natus, qualis eſt, qui confeſtim, vt dignitatem 169.

Google

tem adeptus eſt, nempe Archiepiſcopatum, legationem pariter conſequitur, vt Cantuarienſ. & Eboracenſis in Anglia *cap.*1. & *ibi* Panor. *de offic. Legati.* gloſſa *in cap.dilectus,in verb.in conceſſione,in fine, de offic. Legati*,& ſicut Rhemenſis in Francia, & in Italia Archiepiſcopus Piſanus, ex additionibus ad Panor. *in cap.*1.*de offic.Legati, littera A.* Qui omnes vtuntur Epiſcopali iuriſdictione, & concurrunt cum quolibet Præſule ſuæ Prouinciæ, Gondiſal.*in tractat.de Legato,quæſt.*15.

170. Poſſe autem Legatum à latere, ſeu Nuncium Apoſtolicum cum quouis ſuæ Prouinciæ concurrere,& quoſcumque excommunicare,& aliis cenſuris compeſcere, ex eo probatur, quia eſt iudex ordinarius,pro vt habetur *in c. Legatos*,& *ibi* gloſſ. *in verb. Legatos,de officio Legati,lib.*6. Sayro *de cenſuris,lib.*1.*c.*6.*n.*5.Henriquez *lib.*3 *de pœnitentia,c.*7. *§.*3.*& lib.*13 *de excommun.cap.*24.*§.*2.& idem Sayro *ſuprà lib.*2.*c.*19.*n.*9. & ab illis abſoluere,niſi eorum abſolutio ſit Papæ reſeruata;excepta abſolutione excommunicationis propter Clerici percuſſionem,*c.tua, de ſentent. excommun. & cap. quod tranſlationem,& c.excommunicatis, de officio Legati*, quæ conceſſio in vna excommunicatione facta ad aliam non extenditur; quamuis maior ratio ſit.

171. Proinde non poterit abſoluere Legatus de latere incendiarios publicatos, D. Antonin. 3. *p.tit.*24. *cap.*11.Tabiena *verb.excommun.*5.*caſu* 7. Quin adde non poſſe abſoluere de excommunicatione iuris per ſtatuta aliorum inferiorum. Licèt enim Legatus de latere ſit omnibus Ordinariis ſuperior, non tamen poteſt impedire illorum iuriſdictionem, neque abſoluere excommunicatos eorundem inferiorum,ſi inferiores abſolutiones ſibi reſeruarunt, Sayrus *d.lib.*2.*cap.*19.*num.*10.

172. Similiter excommunicatum à ſe Legatus de latere non poterit abſoluere in alterius Prouincia in foro contentioſo, niſi de licẽtia Epiſcopi Diœceſani,*c.excommunicatis,de officio Legati*,& *ibi* gloſſa.Secus autem in foro pœnitentiali,ibi enim poteſt:ſicut Epiſcopus poteſt ſubditum ſuũ in alieno Epiſcopatu abſoluere ab excommunicatione, quam tulit, quoniam fieri poteſt abſque ſtrepitu iudiciali, & abſque offenſione alterius Epiſcopi, Innocentius,& Panor.*in c.nouit.n.*3.*de officio legati.* Sylueſt.*verb.abſolutio.*1 *num.*11.*dub.*1.Longè aliter dicendum eſt pro foro contentioſo, nam in his, quæ cauſæ cognitionẽ exigunt in aliena Diœceſi, nequeunt expediri,neque ſedere pro tribunali poteſt Epiſcopus,niſi de licentia proprij Diœceſani, gloſſa *in d.c.nouit,in verb.terminos.* D.Antonin.3.*p. tit.*24.*cap.*27.Sayrus *d.lib.*2.*cap.*21 *num.*28.

173. Circa interdictum Legatus Papæ pro debito pecuniario non poteſt ferre interdictũ in locum, aut ciuitatem aliquam ſuæ legationis,niſi de ſpeciali Papæ licentia in litteris patentibus:quod intelligit Sayrus *de cenſuris,lib.*5.*c.*11.*n.*18.de interdicto generali loci, quia in Extrauag. *Prouidè attendentes*, Bonifacij Octaui ſecundùm ibi ſcribentes, ſolùm fit mentio de interdicto generali loci,quòd ferri non poſſit interdictum generale loci.Secundùm quos videtur dicendum poſſe ferri interdictum pro debito pecuniario ſpeciale loci, verbi gratiâ, in aliqua Eccleſia vnius oppidi, aut ciuitatis,non obſtante d. Extrauagante *Prouidè.de ſentent. excommun.* Quare verius eſt non poſſe ferri interdictum ſpeciale loci in Eccleſia aliqua ciuitatis, ſeu oppidi pro debito pecuniario:quia in d. Extrauagante *Prouidè*,omne interdictum generale prohibetur,& irritatur:interdictum tamen Parochiæ generale eſt, ſi ſumatur Parochia cum ſuo ambitu.Sayr.*de cenſuris,lib.*5.*c.*11.*n.*19.*&* 20. Nauar.*c.*27.*in manuali,n.*168. vbi ponit exemplum in interdicto totius Parochiæ, quæ apud illum eſt generale. Atque ita in d. Extrauagante *Prouidè*, non ſolùm prohibetur interdictum propter debitum pecuniariũ generale,ſed etiam ſpeciale, quia nomine loci comprehenditur æqualiter locus, & territorium generale,atque etiam ſpeciale Sed de his alibi;vide tamen Aulam *part.*5. *diſp.*3.*dubio* 3. *fol.*258.Suarium *de cenſuris, diſp.*36. *ſect.*3. *num.*7. *fol.*921.Saa *verb.interdictum,num.*8.Couar.*in c. Alma mater. part* 2.*§.*1 *num.*5 *de ſentent.excommunicationis,lib.*6. & alios apud Vgolinum *tabul.*5. *cap.*11 *§.*1 *num.*2.Ratio,quia cùm debitum pecuniarium alia via poſſit recuperari, ſi petatur apud tribunalia ſecularia, & Regia, non eſt cur recurratur ad interdictum cum damno innocentum.

Nihilominus, quamuis Legatus à latere non poſſit pro debito pecuniario interdicere locum, aut ciuitatem, poteſt tamen pro delictis aliis interdicere perſonas, & loca tantùm ſuæ legationis, *c.nouit.de officio Legati*,Antonin.3.*parte,tit.*27. *de interdicto, cap.*2 *in fine*, Henriquez *lib.*13. *de excommun.& interd.cap.*51.*§.* 1.*verſ.*3. Viuald. *tit.de interdicto, num.*126. quod procedit, ſiue id exprimatur in litteris ſuæ legationis,ſiue habeat clauſulam, *Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam compellendo, ſeu compeſcendo*: ſiue denique ſimpliciter conſtituatur Legatus, vel Nuncius Sedis Apoſtolicæ, nulla appoſita clauſula ſupradicta, quia ſimplex conſtitutio ſufficit, vt poſſit interdicere,ita D. Antonin.3.*part.tit.*27.*d.cap.*2. *in fine*, Tabiena *verb.interdictum.*2. *num.* 3. *§. ſecundo*, & Henriquez *vbi ſuprà.* iuuat Viualdus *num.* 128. vbi ius interdicendi tribuit ſubdelegato; ergo multo meliùs tribuet Legato. 174.

Non eſt tamen negandum Legato poſſe concedere priuilegium celebrandi tempore interdicti, illúdque ſuſpendere,ſiue ab eo, ſiue ab anteceſſoribus eius latum ſit, vel ab Epiſcopis, & ab aliis Prælatis ſuæ legationis. Summa Aſtenſis *part.*2.*lib.*7.*titulo decimoſexto, art.*9. *in fine*, Viualdus *tit.de interdicto,num.*195.Syluest.*verb. interdictum,num.*10.& Henriquez *lib.*13 *de excommunicatione,& interd.c.*48.*§.tertiò.*Porrò hoc priuilegium ſuſpendendi interdictum, ſi fortè alicui concedatur, & priuilegium celebrandi durabit etiam poſt finitam legationem, niſi ſpecialiter à ſucceſſore priuiligiatis auferatur. An verò Legatus poſſit ſuſpendere interdicta à Sede Apoſtolica lata? argumento capitis *dilectus filius.*2. *de reſcriptis*,aliqui putant,Syluester *in ſumma verb.interd.ctum* 3. *num.*10.& Henriquez *lib.*13.*cap.*48.*verſ.tertio*; ſed textus id non videtur probare. 175.

Verius tamen eſt inferiores Romano Pontifice id efficere non poſſe contra naturam ipſius interdicti, & contra prohibitionem iuris, vt dum ſubſiſtit,& per abſolutionem non tollitur,nec relaxatur, non ſortiatur ſuos effectus. Probatur ex generali concluſione communiter recepta, quæ tradit Legatos etiam de latere nihil poſſe aduerſùs ius commune, niſi quatenus in ſpecie eiſdem, vel ius, vel Pontifex indulget. ita ſcribentes *in cap. quod tranſlationem, de officio Legati*, & volunt Tuſch.*tom.*5 *littera L.concl.*161. *num.*3. *&* 13. Lælius Zechius *de Repub.Eccleſiaſtica, tit. de ſtatu Illuſtriſſimi Legati,n.*4.*verſ.non poteſt tamen*,& Sayro *de cenſuris,lib.*5.*c.*13 *num.*26.*ad finem*, quibus accedit Barboſa *in c. dilectis,de appellationibus,n.*10. vbi multis 176.

Digitized by Google

multis probat Legatum Papæ non poſſe ad tempus ſuſpendere interdictum.

177. Quo ad poteſtatem concedendi indulgentias, certum eſt poſſe Legatum illas concedere, eſſéque perpetuas. Syluester *verb. indulgentia, num.* 16. Angelus *eodem verb.* §. 6. P. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quaſt.* 107. *num.* 2. ſubdens durare illas poſt mortem concedentis, pro quo allegat Nauarr. *in tract. de Iubilao & indulgent. notab.* 31. *num.* 25. & poſt finitam legationem, Gambar. *de officio, & poteſt. Legati, lib.* 8. *tit. quid poſſit Legatus circa indulgentias, num.* 20. vbi *num.* 7. ait poſſe conferre Legatum ex conſuetudine indulgentiam centum dierum, ſi eſt Cardinalis; quamuis *ex cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ. & ex cap. final. eodem tit. in* 6. ſit taxatus numerus quadraginta dierum omnibus inferioribus à Papa, neque Concilium generale poteſt concedere indulgentias vltra numerum quadraginta dierum, vt docent Speculator *tit. de Legato.* §. *ſupereſt, verſ. ſed nunquid iure legationis,* & Cald. *in cap. poſtulaſti, de pœnit. & remiſſ.* vbi conſulunt honeſtum eſſe, vt propter honorem debitum Concilio non excedat Legatus quadraginta dierum numerum. Nihilominus Concilium etiamſi diſtributionem Epiſcopis reſtrinxerit, & cæteris Prælatis inferioribus, ne vltra quadraginta dies indulgentias concederent, Legatis non reſtrinxit numerum ad quadraginta dies ſolùm, cùm Cardinales ſint pars immediata Sedis Apoſtolicæ, & firmum illius patrocinium, & ſubſidium, *cap.* 1. 94. *diſt.*

178. Confert, quia quando indulta, & priuilegia reſtringuntur, non veniunt Cardinales ſub communi appellatione, ex deductis *in l. Decurionibus, in principio, C. de ſilent. lib.* 12. Gambar. *ſuprà n.* 15. Sunt enim Illuſtriſſimi, adeò vt appellatione Cardinalium non veniant Cardinales Compoſtellani, Rauennates, Piſani, & ſimiles, ſed tantùm Illuſtriſſimi S.R.E. Cardinales, gloſſa *verb. Mundo, in cap.* 1. 32. *quaſt.* 2. Abbas *in cap. accedentes, num.* 2. *de praſcript.* Stephan. de Caeta *in repetitione, cap. ad limina* 30. *quaſt.* 1. *in proœmio, num.* 13. Vaſeus *in Chronico Hiſpaniæ, cap.* 21. *verſ. Compoſtellanus,* Gambarus *in Extrauagante* Iulij Secundi, *de ſimoniaca Papæ electione, num.* 70. & Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum immun. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 13. propter excellentiam non comprehenduntur in quacumque generali diſpoſitione, niſi de ipſis mentio ſpecialis fiat, qua demonſtretur clarè voluiſſe etiam ipſos Cardinales comprehendere, niſi in fauorabilibus, tunc enim includuntur: ſecus in lege reuocante gratias, & priuilegia. *cap. final. de conceſſ. prebenda, in* 6. Cucchus *inſtit. maior. lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 71. 72. *& ſequentib.*

179. Sed quid dicendum de poteſtate reuocandi? Reſponde ex cauſa poſſe Legatum Indulgentias à ſe datas reuocare per ea, quæ tradit An. Sic. *in cap. quod tranſlationem, de officio Legati,* Gambarus *num.* 16. *ſuprà vbi num.* 20. addit quando Legatus concedit Indulgentias vltra numerum taxatum, valere in numero quo potuit, gloſſa *in cap. final. de pœnit. & remiſſ.* argumento *l. ſancimus,* coniuncta *l. penultima, ad finem. Cod. de donationibus,* vbi licèt prohibeatur donatio ſupra quingentos aureos, ſine inſinuatione: tamen intra legitimam ſummam valet, quia in ſumma legitima non eſt neceſſaria inſinuatio; quod etiam procedit de iure Luſitano *lib.* 4. *ordin. tit.* 62. *in principio,* per textum *ibi,* ſaluo à te adita contra, Ceuall. *in communi contra communem, quaſt.* 222. *num.* 3. dicens donationem excedentem irritari non in totum, ſed ſolùm in quantitate excedente, hoc eſt, in exceſſu, Rebelio *de oblig. iuſtit. part.* 2. *lib.* 18. *quaſt.* 6. *num.* 6. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 23.

Confirmatur ex regula vulgari *in l.* 1. §. *ſed ſi mihi, ff. de verbor. oblig.* quæ habet in ſeparabilibus vtile per inutile non vitiari, Mandoſ. *in regul. Cancell.* 27. *quaſt. final. num.* 10. Romanus *conſ.* 66. *in principio, not. in regul. vtile, de regulis iuris, in* 6. Sed in ſummis tam quantitatis, quàm temporis facilis eſt ſeparatio licitæ atque excedentis ſummæ; ergo ſicut donatio excedens non eſt irrita, niſi in eo, quòd tranſgreditur legitimam ſummam, ſic indulgentia excedens taxam, non valebit in exceſſu. Confert exemplum electionis factæ pro tribus annis, decernente ſtatuto, quòd ſolùm fiat pro vno anno cum decreto irritante, quæ non valet niſi pro tempore permiſſo, Romanus *dict. conſ.* 66. niſi ſtatutum præcipiat id eſſe inductum pro forma: tunc enim electio erit nulla, ſi ſecus fiat, vt vult Baldus *in l. quicumque, col.* 1. *Cod. de bon. qua liber.* vbi concludit locationem rei Eccleſiaſticæ eſſe nullam etiam pro tempore permiſſo, ſi conſtet Eccleſiam aliter non eſſe locaturam, niſi pro tempore excedente tempus permiſſum; quòd ſi ſimpliciter locet vltra tempus permiſſum, valebit intra illud legitimum, ſicut emphyteuſis conceſſa in quartam generationem reducitur ad tertiam, & ſuſtinetur, Bald. *in Authent. ſi quas ruinas, C. de ſacroſanctis Eccleſ. & in l. ſi pupillorum, in fine, ff. de rebus eorum.* Sic in caſu indulgentiarum vltra taxatum tempus conceſſarum. 180.

Porrò indulgentias plenarias ſolus Pontifex Rom. poteſt concedere, ſcribentes *in c. cùm ex eo, de priuilegiis,* Cucchus *inſt. maior. lib.* 1. *de Summo Pontifice tit.* 2. *num.* 45. Ratio, quia hæc poteſtas eſt iuriſdictionis, non autem ordinis, *cap. quod autem, de pœnit. & remiſſ.* quatenus ibi dicitur indulgentiæ conceſſionem eſſe actum abſoluendi, & iudicialem. D. Thomas *in* 4. *diſt.* 20. *quaſt.* 3. *art.* 3. Gambar. *de officio Legati, lib.* 8. *tit. quid poſſit Legatus circa indulgentias, num.* 1. Azor. 2. *p. lib.* 3. *cap.* 54. *quaſ.* 2. Aloyſ. Ricc. *reſolut.* 306. *num.* 4. *& reſol.* 222. *num.* 1. Huiuſmodi autem poteſtas tribuendi indulgentias plenarias poteſt concedi à Pontifice Legatis, & Epiſcopis. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 306. *num.* 2. Quin etiam Prælatis Religionum habentibus quaſi Epiſcopalem auctoritatem in ſibi ſubditos concedit Papa, vt finita viſitatione in qualibet domo, ſeu Conuentu tribuant indulgentiam plenariam, qui ipſo iure nequeunt indulgentias concedere, Henriquez *de indulgentiis, lib.* 7. *cap.* 21. §. 5. Bonacina *de Sacramentis, diſp.* 6. *quaſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 18. & ſolus Epiſcopus iure proprio indulgentias poteſt concedere, Nauar. *in tract. de indulgentiis, notab.* 31. Bellarm. *eodem titulo, lib.* 1. *cap.* 11. *quaſt.* 3. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, part.* 1. *cap.* 7. *num* 19. Cochier. *de iuriſdict. ordin. in exemptos part.* 4. *quaſt.* 54. Quare nemo Epiſcopo inferior iure proprio poteſt tribuere indulgentias, quamuis ſit Cardinalis, niſi ex conſuetudine, & praxi concedere ſoleat. Henriquez *ſuprà lib.* 7. *c.* 21. §. 4. Nam tunc, quamuis non ſit Sacerdos, eas dare poterit, Pauin. *de poteſt. c. Sede vacante, in* 4. *q. principali,* Auguſt. de Ancona *in tract. de Eccleſia poteſt. quaſt.* 29. *art.* 8. & Gambar. *d. tit. quid poſſit Legatus circa indulgentias, n.* 2. & Auguſtinus Barboſa *in cap. Accedentibus, num.* 4. *de exceſſibus Prælatorum, per totum.* 181.

Quod verò attinet ad ſtatuta, probatur ex *cap. memini,* 182.

memini, de officio Legati, per textum *ibi*, poſſe Legatos ſtatuta perpetua condere, Fr. Emmanuel. *tom.* 2. *regular. quaeſt.* 97. *art.* 1. *verſ. circa primam*, ex vulgari regula, quæ habet, Legatum de latere tantum poſſe in ſua Prouincia, quantum Ordinarius in ſua Diœceſi, Gonzal. *de menſibus gloſſa* 25. *num.* 15. & ex illa alia, Legatus de latere poteſt omnia, quæ non ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ in ſignum ſpecialis priuilegij, ſed Epiſcopus poteſt facere in Synodo Diœceſana ordinationes perpetuas, quæ non expirant morte conditoris, vt volunt gloſſa *verb. ſtatuto, in cap. vt animarum, de conſtitut. lib.* 6. praxis Epiſcopalis *part.* 1. *verb. edita*, §. 3. Ergo Legatus poterit facere ſtatuta etiam perpetua in Prouincia ſibi decreta, quæ durent etiam finita legatione. Nam de ſe ſtatuta dicunt perpetuitatem, *cap. ex parte el* 3. *de verbor. ſignificatione*. Item ſecundùm Innocentium *in cap. cùm acceſſiſſent, de conſtitut.* omnes, qui habent iuriſdictionem, poſſunt ordinationes conſtituere, ſiue ad tempus, ſiue in perpetuum in omnibus, quæ ſpectant ad ſuam iuriſdictionem, Bartol. *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur.* Poſſunt ergo ſtatuere circa exceſſus corrigendos, & circa mores componendos, *cap. quoniam quidem, diſtinct.* 18. ſiquidem circa hæc duo poſſunt Epiſcopi, Gratianus *ibi* docens Concilia Epiſcoporum eſſe inualida ad definiendum, non autem ad corrigendum. Igitur, quod datum eſt Epiſcopis, Archiepiſcopis, & Primatibus, non eſt negandum Legatis Summi Pontificis, ſecundùm *cap. vltimum, de officio Legati*, vbi Panormit. & alij, Syluеſt. *verb. lex num.* 4. quos referens ſequitur Suarius *de legib. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 4. *ad finem.*

183. Non poſſunt tamen Legati quidquam ſtatuere contra ius commune ex toto, vel ex parte, gloſſa *in cap. vltimo, de iis, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli, cap quod ſuper his, de maior. & obed.* Felin. & alij *ibi*, gloſſa *in Clement. ne Romani, de elect.* Gambar. *de poteſt. legati lib* 8. *tit. de poteſt. leg. in legibus, & ſtatutis condendis*. Poterunt tamen vrgente neceſſitate, vel cauſa à Canone veriſimiliter non præuiſa contra canones ſtatuere, teſte Baldo *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur.* Abb. *in cap at ſi clerici, §. de adulteriis, de iudic.* Similiter poſſunt ſtatuere præter ius commune, & addere pœnas iuri communi, Gambar. *ſuprà num.* 15. vt ſcilicet ius commune magis timeatur, & ſeruetur. Innocent. & Hoſtienſ. *in cap. cùm inhibitio, de clandeſt. deſponſat.* Azor *part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 32. *verſic. ſecundo quaeritur.*

184. Eodem modo poterunt ſtatuere, vt caſus diſpenſati per inferiores reſeruentur Sedi Apoſtolicæ, Hoſtienſ. & Ioann. Andr. *in d. cap cùm inhibitio.* Item poſſunt aliorum Legatorum ſtatuta tollere ſtatuendo, ex ea ratione, quia neque pares neque inferiores poſſunt illi legem imponere, *cap. cum inferior, de maior. & obedientia.* Nam par in parem non habet imperium, & inferiores nequeunt diſpenſare in legibus ſuperiorum, *cap inferior, diſt.* 21. Suarius *in defenſione fides lib.* 4. *cap.* 8. *num* 15. & *lib.* 6. *de legibus c.* 14. *num.* 4. Couarr. 4. *Decret. cap.* 6. *num.* 15. *in* 2. *part. in principio*, Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 7. *num.* 6. & alij vbi probant non poſſe Prælatos inferiores iuriſdictionem acquirere erga ſuperiorem, & ex conſequenti non poſſe diſpenſare in legibus illorum, neque in pœnis earum, Ancharan. *in cap. vltimo, de conſuetudine num.* 5. *verſic. octauo*, & Suarius *de cenſuris diſp.* 5. *ſect.* 4. *numer.* 7. & *diſp.* 7. *ſect.* 4. *num.* 1. & *diſp.* 29. *ſect.* 1. *num.* 21.

Interpretari ſua ſtatuta Legati debent durante 185.
legatione, ſi quid occurrat obſcurum, & ambiguũ, quia interpretatio legum, & ſtatutorum ad conditorem pertinet, *cap. inter alia, de ſententia excommunicationis.* Finita autem legatione interpretatio pertinet ad Summum Pontificem, qui à Legato exquirat quomodo intelligat verba legum, & ſtatutorum, quæ condidit, gloſſa *in cap. ex parte el tercero, de verbor ſignif.* Gambar. *ſuprà n.* 24. Azor *d. c.* 32. *verſ. quinto quaeritur*

Denique Legati ex cauſa poſſunt ſtatuere in 186.
præiudicium ſubditorum, dummodo illos citent, ſicut Epiſcopus, Gondiſal. *de legato quaeſt.* 10. Non tamen ligabunt ſubditos delinquentes extra Prouinciam, neque incurrent pœnas ſtatutorum, Iaſon *in l. final. in* 1. *col. ff. de iuriſdict. omni. iudic.* Ratio, quia delictum, quod oritur ab ſtatuto, non cenſetur delictum, niſi in Prouincia. Et quamuis Legati declarent ſe velle ligare ſubditos per ſtatutum extra Prouinciam ſuam, delinquentes ſunt, qui putent ſecundùm tale ſtatutum in foro domicilij, poſſe iudicari, ita Bartol. *in l cunctos num.* 47. *C. de ſumma Trinit.* vbi vult generalem ſententiam ligare non ſubditos, ſi iudex id expreſſerit, & ſtatutum domicilij ligare ſubditos extra territorium delinquentes, quæ ſententia placet Socino *in cap. poſtulaſti, num.* 16. *de foro compet.* & *in conſ.* 302. *num.* 4. *in fine lib.* 2. Alex. *conſ.* 111. *num.* 1. *lib.* 1. vbi teſtatur eſſe communem, ſequitur Alciatus *in d. l. cunctos num.* 11. & Iulius Clarus *in pract. quaeſt.* 85. *numer.* 4. poſt Boſſium *in titulo de pœnis, numero* 19.

Nihilominus mihi magis placet contrarium, 187.
videlicet nunquam ſtatutum ligare delinquentes extra Prouinciam, vel extra territorium, ſtatuentis quamuis id expreſſerit, ex eo fundamento, quia iudex ex defectu poteſtatis non poteſt cognoſcere de crimine commiſſo extra ſuum territorium, quando delictum punitur ſolo ſtatuto domicilij, gloſſa notabilis ab omnibus probata, & recepta *verb omnimodam, in Clement. vnica, ad finem, de foro competenti*, vbi tradit non poſſe iudicare, nec punire ſubditos de actibus commiſſis extra Diœceſim *de conſtit. cap.* 2. *lib.* 6. quam ſequitur Felin. *in cap. à nobis* 21. *de ſentent. excommunicationis num.* 6. licèt *ibi* confundat, & inuoluat opinionem Abbatis cum opinione Bartoli, quæ ſunt inter ſe contrariæ, ſequitur Roch. *de conſuetudine ſect.* 9. *num.* 27. quæ opinio eſt multo crebrior, vt teſtatur Pariſius *conſ.* 157. *num.* & 9. *lib.* 4. Ruin. *conſ.* 84. *in fine lib.* 4. Marſil. *ſing.* 576. & *in l. vltima num.* 140. *ff. de iuriſdict. omnium iudicum*, qui hanc partem tamquam veriorem affirmat, multis relatis aliter ſentientibus, quibus accedit Menoch. *conſ.* 2. *num.* 130. Qua- 188.
re ex ſententia horum non poteſt Legatus ſubditos delinquentes extra ſuam Prouinciam iudicare ex delicto in ſuo ſtatuto contento, ſi extra Prouinciam fuit commiſſum, ſecus, ſi in loco ſtatuti deliquerunt: tunc enim etiam alienos ſubditos poterit iudicare, quia ratione delicti ſortiuntur forum, ne dum, vt ibidem iudicentur, ſed etiam, vt puniantur ſecundùm leges, & pœnas illius loci, Zabarel. *in d. cap. a nobis* 21. *num.* 2. *de ſentent. excomm.* & Felin. *ibi n.* 5. & Bartol. communiter receptus *in d. leg. cunctos numer.* 21. *Cod. de ſumma Trinitate.*

***

DISPVTATIO XI.

De obligationibus Delegatorum Summi Pontificis?

§. I.

EPITOME.

1. *Delegatus Principis poteſt punire impedientes ſuam iuriſdictionem.*
2. *Delegatus an poſſit ſubdelegare cum poteſtate ſubdelegandi inſtar Ordinarij. & quid de Delegato ad vniuerſitatem cauſarum?*
3. *Delegatus Pontificis, vel eius Legati, an poſſit eſſe, qui non eſt in dignitate conſtitutus.*
4. *Delegatus Principis non ſolùm coniunctim, ſed etiam diuiſim poteſt ſubdelegare cauſam ſibi commiſſam.*
5. *Delegatus Pontificis eſt præſtantior, & maior Ordinario, quoad cauſam ſibi delegatam.*
6. *Delegatus Pontificis poteſt inquirere abſque diffamatione.*
7. *Delegatus Pontificis poteſt excommunicare eos, in quos habet delegatam iuriſdictionem.*
8. *Delegatus Principis ad vnam cauſam, non poteſt cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ.*
9. *Delegatus qui iudicauit contra formam mandati, poteſt iterum iudicare.*
10. *Delegatus, qui nulliter iudicauit per errorem facti, an poſſit cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ?*
11. *Delegatus à Principe poteſt reſtitutionem in integrum concedere contra ſuam ſententiam.*
12. *Delegationem cauſæ, qui impetrauit à Pontifice, re integra poteſt renunciare illi, & proſequi cauſam coram primo iudice.*
13. *Delegatus Papæ poteſt intra annum ſuam ſententiam exequi, non tamen annullare.*
14. *Delegatus poteſt reuocari à ſuo principali etiam re non integra.*

1. CERTI iuris eſt poſſe Delegatum Principis punire eos, qui ſuam voluerint iuriſdictionem impedire, textus *in cap. 3. de officio, & poteſt. iudicis Deleg.* quod habet locum etiam attento iure communi, & ex vi delegationis, per quam cauſa committitur: neque requiritur clauſula *Cõtradictore: Eccleſiæ cenſura compeſcendos*, cuius meminit *cap. proillorum, in principio, de præbend. & cap. vt officij, verbo compeſcendi, de hæret. lib. 6.* & in ſpecie præceptor, Barboſa *in l. ſi quis ex aliena, num. 102. ff de iudic.* Beller. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de fauore cleric. reali* §. 5. *num. 22.* Flamin. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 2. num. 161.* quod extendit Abbas, & Decius *in d. cap. 1 de officio Legati*, non ſolùm ad priuatos, ſed etiam ad Magiſtratus, quos omnes Delegatus poterit coërcere, ſi vtroſque impedientes inuenerit, & hoc non ſolùm in foro Eccleſiaſtico, ſed etiam in ſeculari, ex textu *in d. cap. 1.* Iaſon *in l. 1. in principio, num. 10. & ibi* Alex. *num. 14. ff. ſi quis ius dicenti*, poſita etiam pœna pecuniaria, Farin. *part. 5. quæſt. 114. num. 26.*

Quod procedit etiam in Delegato inferioris à Principe, cui etiam ſit facultas puniendi impedientes, turbantes, & turbari mandantes ſuam iuriſdictionem, Menoch. *de arbitrar. caſu 438. ex num. tertio*, Farinac. *in praxi crimin. part. 5. quæſt. 114. num. 61. num. 63. & num. 66.* vbi concludit pari pœna eſſe puniendos poteſtates, & Magiſtratus, qui ad inſtantiam rei conuenti compellunt minis, vi, ac metu actorem deſiſtere à lite incepta. quod demonſtratur ex *d. cap. 1. de officio Delegati*, per hæc verba, *ſicut agentes, & conſentientes pari pœna*, quod intelligitur, quando conſentientes cum agentibus cócurrunt poſitiuè dando cauſam efficacem, & proximam auctori, & actori delinquenti, Molina *de iuſtitia tract. 2. diſp. 732. num. 1.* Couarr. *in regul. peccatum part. 2. §. 12. à num. 1.* Flamin. *de Confidentiis quæſt. 22. n. 5. ex cap. notum, 2. quæſt. 1 & ex cap. facientes diſt. 86.* Iulius Clarus *in practica* §. *final quæſt 90. num. 1.* Maſcard. *de probat. concluſ. 159. num. 18.* & Bonacoſ. *commun. crimin. par. 1. verb. agentes fol. 9.* vbi concludunt agentes, ac conſentientes, auxiliumque præſtantes in delicto puniri eadem pœna, qua punitur ipſe delinquens.

Illud tamen datur diſcrimen inter Delegatum Pontificis Rom. & inter Delegatum inferioris à Principe, quòd ille poteſt coërcere quoſcumque impedientes & contradictores vbicumque reperti fuerint abſque vlla reſtrictione territorij, cùm Delegans vbique iuriſdictionem exercere poſſit, *cap. cuncta 9. quæſt. 3.* & notant Decius, & alij *in dict. cap. 1. de officio Delegati num. 14.* hic autem cùm ſit Delegatus inferioris, nempe Epiſcopi, vel alterius, poteſt alienæ iuriſdictionis, & territorij ſubditos punire, eatenus, quatenus ipſe Epiſcopus, vel inferior alius Delegans ratione delicti eoſdem potuiſſet punire, ſecundùm regulam *c. poſtulaſti, & c. vltimi, de foro compet.*

Debet tamen conſtare iudici Delegato manifeſtè, hoc eſt, per modos legitimos de impedimento, quo impedientes volunt vti ad impediendum ſuam iuriſdictionem, vt colligitur ex *d. cap. 1. de officio, & poteſt. iudicis delegati*, ibi, *ſi manifeſtè cognoueris eos iuſtitiam impedire.* quæ verba non reſpiciunt, nec qualificant verbum *impedire*, quaſi exigatur manifeſtum impedimentum, ſed reſpiciunt, & qualificant commiſſionem iudicis. Proinde, ſi iudex cognouerit per modos legitimos, & per probationes, poterit impedientes coërcere; quamuis impedimentum non ſit publicum, vel notorium, nec notoria impedimenti probatio; ſed ſufficit cognitio, & indago facienda per probationes legitimas, & iure probatas: aliter enim ſi notorium requireretur impedimentum, nunquam Delegatus poſſet coërcere impedientes, cùm minæ, & terrores, quibus conquerentes compelluntur deſiſtere à negotio, & lite non in loco publico, ſed in occulto inferuntur de more.

Poteſt ergo Delegatus, iuxta *d. cap. 1.* compeſcere impedientes maiori excommunicatione, id enim ſignificat verbum *diſtrictio Eccleſiaſtica*; iuuat Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de regular. cap. 5. in fine*, ibi: *impedientes, vel inobedientes per cenſuras*, & conſtat ex *cap. præterea, & ex cap. ſanè 2. de officio Delegati, & ex cap. tam litteris*, ibi: *excommunicantes ſolenniter, de teſtibus.* Quòd ſi Delegatus nequeat excommunicatione maiori, & aliis cenſuris inobedientes, & impedientes compeſcere, recurrere debet ad auxilium brachij ſecularis, ſecundùm regulam *capitis primi, in fine de officio Ordinarij*, textus *in c. vt officium, §. compeſcendi, verſ. denique, de hæreticis in 6.* Couarr. *practicarum cap. 10 n. 5.* Mandoſ. *regul. 41. Cancellar,*

Cancellar. quæſt. 2. *num.* 12. Menochius *remedio* 3. *retinendæ. num.* 360.

Atque ita poſſe Delegatum Papæ implorare auxilium brachij ſecularis, eſt communis, Panor. Imol. Decius. ita per *cap. adminiſtratores*, 23. *quæſt.* 5. Innoc. *in cap. ſignificaſti num.* 3. *de offic. Delegati.* Quæ procedit etiam quando iudex ſecularis eſt requiſitus à iudice delegato Sedis Apoſtolicæ abſque ſpeciali clauſula, quòd poſſit implorare auxilium brachij ſecularis, quia etiamſi in reſcripto interdum apponatur clauſula; *Inuocato ad hoc auxilio brachij ſecularis, ſi opus fuerit*; illud eſt ex ſuperabundanti cautela, &de ſtylo Curiæ quandoque exprimuntur clauſulæ, quæ ſuapte natura intelliguntur, & inſunt, vt docet Imola *in d. cap. ſignificaſti, col.* 2. *de officio Delegati.* Ideo eſto in reſcripto non ſit clauſula ſpecialis, quòd poſſit inuocare tale auxilium, nihilominus poteſt contra laicos inobedientes, & contra clericos reſiſtētes, per textum *cap. petimus, cap. iſtud*, 11. *quæſt.* 1. *cap. poſtulaſti* 21. *de homicidio*; niſi quando à iudice Eccleſiaſtico eſt appellatum: tunc nequit inuocare auxilium brachij ſecularis pendente appellatione; vt volunt Alberic. *in l. Epiſcopale, verſic. Sed circa hoc quæro*, Paul. Caſtrenſ. *ibi in fin. C. de Epiſcop. audien*, & Oldrald. *conſ.* 89. ex vi regulæ, quæ habet, *pendente appellatione nihil innouandum. l.* 1. *in princ. ff. nil innouar. appell. pendent.* & Decius *in d. cap. ſignificaſti col.* 2. *de offic. delegat*, quod intellige quando appellatur à definitiua, vel interloquutoria, cum cauſa probabili, quam eſſe falſam non conſtaret, & appellatur ſeruata forma de iure, & in tempore debito.

Sed quid dicendum quando impedientes aliquando impedierunt reuera, & poſtea deſtiterunt à contumacia? Reſponde non poſſe Delegatum eos excommunicare, quia ceſſauit inobedientia, & contumacia, *gloſſa* 1. *in cap. Epiſcopi* 11. *quæſt.* 3. recepta ex Cardinal. Sancti Sixti *ibi num.* 3. Spino *in rubr. part.* 11. *num.* 24. Nauarr. *in cap. cum contingat quinta cauſa nullitatis, de reſcriptis, num.* 5. confert *cap. nemo, in fine*, 11. *quæſt.* 3. ibi, *& quia aliter non poterat corrigi*; quibus verbis oſtenditur debere perſiſtere impedientes, & impedimentum. Similiter nequit Delegatus procedere per excommunicationem nulla præcedēte contumacia, vel inobedientia, vel contemptu, quæ eſt materia excōmunicationis, quia non valebit excōmunicatio. Quin etiã non debet procedere, vbi ex coniecturis veriſimiliter, & probabiliter conſequutus fuerit impedientes nullo modo ceſſaturos, ſed magis, ac magis vlteriùs obſtinatos progreſſuros, Couar. *in cap. Alma mater, in principio, num. vltimo*, Tiraquel. *l.* 9. *connubialium, gloſſa* 1. *part.* 9. *num.* 226. *verſ. hactenus, ex cap. prodeſt, ad finem*, 25. *quæſt.* 5. vbi Eccleſia abſtinet à cenſuris, quando videt ſe nullatenus proficere, *& ex cap. allegant.* 26. *quæſt.* 7. vbi nulla imponitur pœnitentia illi, qui futurus eſt deterior. Quod conſiderantes, Ioannes Andr. & Franch. *in cap.* 1. *de ſentem. excommunicationis in* 6. tradiderunt quando excommunicatus ex diuturno tempore fit peior, ac deterior, debere iudicem ex officio remittere excommunicationem. Quamobrem Hoſtienſ. *in cap.* 1. *verb. cognoueris*, & *ibi* quoque Anton. *col. penult.* & Imol. *in fine, de offic. deleg.* cum Prælatis loquendo admonent, ne ferant excommunicationem, vbi, & quando prouident futuram eſſe inutilem, & contemptibilem. Conducit opinio Archid. *in cap. ſi peccauerit in te frater tuus, column.* 3. *quæſt.* 1. dicentis, quamuis prima correctio fraterna ſit in præcepto, non obligare vbi probabiliter timetur, ne monitus fiat deterior, quod multis probat Felin. *in cap. ſcribam, in principio, de præſumptionibus.*

2\. Sequitur illa dubitatio, an Delegatus poſſit ſubdelegare cum poteſtate ſubdelegandi inſtar Ordinarij? Iaſon *in l. à iudice, num.* 9. *C. de iudiciis*, ait forſitan poſſe Delegatum Principis, ſed communiter reprobatur. Ideo negatiuè reſponde non poſſe ſcilicet ſubdelegare cum poteſtate ſubdelegandi, Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *diſtinct.* 5. *princ. an iudicium ſit ordinarium, num.* 63. gloſſa *cap. ſuper quæſtionum*, §. *Porrò, verb. transfert, de officio delegati*, vbi Abbas *eodem* §. *num.* 2. Caccialupus *in leg. more num.* 18. *ff. de iuriſdict. omnium iudic.* Bolognetus *l.* 1. *num.* 137. *ad finem, verſ. quintò poteſt, ff. de officio eius*, Couar. *lib.* 3. *variar. cap.* 2. *num.* 11. D. Barbol. *in l. cum Prætor*, §. 1. *num.* 154. Peregrin. *lib.* 1. *ad rubricam huius tituli n.* 12. *&* 13. Azeuedo *lib.* 3. *recopil. ad tit.* 9. *n.* 11. & eſt communis.

Nec obſtat Ordinarium poſſe delegare cum poteſtate ſubdelegandi, quando delegans concedit illi ſubdelegandi poteſtatem; quia in primis ſunt, qui negent hanc poteſtatem Ordinario, cùm id habeat ex priuilegio à lege: proinde non poteſt priuilegium in Delegatum transferre, *l.* 1. *in principio, ff. de offic. eius.* Quòd autem non habeat Ordinarius poteſtatem delegandi ex officio, ſed ex priuilegio, deducitur ex *d. leg. more, ff. de iuriſd. omnium iudicum*; igitur nequit delegare cum poteſtate ſubdelegandi, quam partem vti veriorem tradit Imola *in d. cap. ſuper quæſtionum*, §. *porrò, verb. transfert, de offic. Delegati, num.* 12. & videtur tenere *ibi* gloſſa, & expreſsè Cardinalis *Clement.* 1. *quæſt.* 12. *de officio Delegati*, & Franch. *in cap. is cui, ad finem, de officio Delegati in* 6. dicentes non eſſe integrum Ordinario de poteſtate ordinaria delegare, cum poteſtate ſubdelegandi: ergo nec Delegatus Principis ſubdelegabit cum poteſtate ſubdelegandi.

Dicendum tamen eſt poſſe Ordinarium delegare cum poteſtate ſubdelegandi, ita, vt Delegatus ſubdeleget nomine ipſius delegantis, non verò nomine ſuo proprio, ita Felin. *in cap. ſuper quæſtionum*, §. *ſi verò. num.* 18. *verſ. limita, niſi daret, de officio Delegati*, & probatur *in l. vnum ex familia*, §. *ſi de falcidia, ff. de leg.* 2. vbi eligens de mandato teſtatoris, nihil confert, ſed teſtator, qui iubet eligere: ita Delegatus Ordinarij poteſt ſubdelegare nomine delegantis iuſſu illius, Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 31. *num.* 6. vbi *num.* 7. ſubdit ſufficere ad hoc licentiam tacitam Ordinarij, quæ cenſetur conceſſa, quando Delegatus Ordinario ſciente, & patiente delegat, Iaſon *l.* 1. *iudice, num.* 9. *C. de iudiciis*, Alex. *conſ.* 157. *vol.* 2. Maranta 4. *part. diſt.* 5. *principali*, an iudicium ſit ordinarium, ex *num.* 63. Ratio, quia vbi requiritur licentia in actu, ſufficit tacita, & præſumpta ex ratihabitione de præſenti, vt docent, Corſetus *in ſuis ſingularibus littera L. verb. licentia*, & Ioannes Lupus *rubrica de donationibus*, §. 68. *num.* 27. Sanchez *de matrim. diſput.* 35. *numer.* 10.

Ex dictis ſequitur Delegatum ab inferiore Principe non poſſe ſubdelegare, *l. à iudice, Cod. de iudiciis, & cap. final. per locum à ſpeciali, de officio Delegati*, neque Delegatum Pontificis nudum miniſterium ſibi commiſſum, §. *final. eiuſdem capitis.* Inferiorem autem Epiſcopo poſſe delegare, committereque ea, quæ illi competunt iure proprio; quamuis competant ex priuilegio, vel ex conſuetudine, text. & *ibi* gloſſa ſolemnis, & *ibi* Panorm.

de

de officio Ordinarij, Nauar. *de priuilegiis conſ.* 9. *n.* 1. Hoc autem non tollit, quo minus valeat Delegatus Papæ in totum ſubdelegare, text. *in cap. ſi pro debilitate & cap. ſuper quæſtionum, in fine principij, de officio Delegati*, Morla *in Emporio part.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 15. *num.* 10. Sà *in ſumma verb. Delegatus numer.* 1. D. Barboſ. *in l. quia tale, num.* 47. *ff. ſoluto matrim. & in l. cùm Prætor.* §. 1. *num.* 385. *cum ſequentib. ff. de iudiciis*, & alij, quos referens ſequitur Auguſtin. Barboſa *allegatione* 106. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, num.* 44.

2\. Quid dicendum de Delegato ad vniuerſitatem cauſarum? Reſponde, Delegatum hunc eſſe inſtar Ordinarij, & ſubinde delegare poſſe. Dicitur autem Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum ille, cui committitur certum genus cauſarum ſub vno nomine collectiuo, etiamſi non ſit generaliſſimum, ſed ſubalternum, quamuis ſit limitatum, vel quoad locum, puta cauſæ talis oppidi, ſeu ciuitatis, vel reſtrictum quoad tempus, nimirum, ſi committantur cauſæ per annum, vel per biennium talis territorij, vel quoad quantitatem, nempe cauſæ decem aureorum. Bartol. *in l. legatus, num.* 4. *ff. de officio Proconſulis*, & Azeuedus *lib.* 3. *recopil. titul.* 9. *l.* 1. *num.* 5.

Eſt ergo delegatio vniuerſalis quando indefinite committuntur, & delegantur omnes cauſæ talis territorij, vt notat Salicetus *in l. à iudice n.* 3. *C. de iudiciis*. Similiter delegatio erit vniuerſalis, quoad perſonas, quamuis non quoad cauſas, & multo fortiùs quando eſt vniuerſalis, quoad cauſas, & perſonas. Sanchez cum multis *ibi* relatis, *de matrim lib.* 3. *diſp.* 31. *num.* 4. Atque ita commiſſio facta Inquiſitoribus ſuper certum territorium in cauſa hæreſis, eſt delegatio ad Vniuerſitatem cauſarum, vt ait Decius *in cap. cauſam matrim de officio delegati, num.* 42. contra Franchum *in cap. cùm cauſam, de appellat.* dicentem Inquiſitores non eſſe delegatos ad vniuerſitatem cauſarum; ſed ad hoc ſufficit, vt ſint delegati, quòd commendentur omnes cauſæ hæreſis certi territorij, vel caſtri, Baldus *in l. ſolet. num.* 1. *ff. de iuriſdictione omnium iudic.* Alex. *ibi num* 8. dicens eſſe communiter receptum, Socin. *in l. more maiorum, ff. eodem*, Garcia *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 361. Nec oportet vt commiſſio ſit generaliſſima, ſed ſatis eſt, vt ſit generalis quoad cauſas hæreſis, ſeu vſurarum, Sanchez *ſuprà num.* 4.

Dicitur autem Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum quaſi Ordinarius cùm poſſit ſubdelegare, *l.* 1. §. *ab eo, ff. quis, & à quo*, vbi dicitur, cùm delegatus ſubdelegat, eſſe appellandum ad primum delegantem, per quod ſupponitur poſſe delegatum ſubdelegare: quod de delegato, ad vniuerſitatem cauſarum exponit gloſſa *ibi verb. non ipſe, & verb. ab eo*, Bartol. *in d. l. more maiorum, ff. de iuriſdict.* Abbas *in d. cap. cùm cauſam, num.* 12. *de appellationibus*, Anton. *d. cap. ſuper quæſtionum*, §. *ſi vero, num.* 17. *de officio deleg.* Felin. *ibi n. etiam* 17. Couar poſt alios 3. *variar. cap.* 20. *num.* 11.

Negant autem poſſe delegatum ad vniuerſitatem cauſarum ſubdelegare aliquid, Decius *in d. cùm cauſam num.* 7. *de appellationibus*, & Curtius *in d. l. more maiorum, ff. de iuriſdict. omnium iudicum num.* 67. eo, quia non habet iuriſdictionem iure proprio, ſed iuriſdictio remanet in Ordinario, quam à ſe abdicare non poteſt. *l. Legatus, ff. de officio Præſidis*; ac proinde in delegato non perſiſtit, niſi vſus iuriſdictionis, per textum *in l.* 1. §. *qui mandatum, ff. de officio eius*, vbi habetur delegatum non habere proprium, ſed vti iuriſdictione mandantis: confirmatur, quia vſuarius vſuarium non creat, §. 1. *Inſtitut. de vſu, & habitat.* ita nec delegatus poteſt conſtituere delegatum; idem tradit Imol. *in l. ſi vni, ff. de re iudicata.*

His tamen non obſtantibus verius eſt delegatum ad vniuerſitatem poſſe ſubdelegare per ſupradicta, & probat Iaſon *in l. à iudice C. de iudiciis num.* 8. Sbroſius *lib.* 2 *quæſt.* 55. *num.* 34. Roſel. *verb. delegare, in principio*, Angel. *verb. delegatus, num.* 6. Sylueſt. *ibi quæſt.* 8. Henriquez *lib.* 6. *de pænitentia cap.* 7. *num.* 3. *in commento littera N.* Garcia *de benefic. part.* 5. *cap.* 8. *num.* 35. Non poterit tamen inconſulto Principe delegare totam ſuam delegationem, ſed vnam, vel alteram cauſam, ita Hoſtienſ. *in tit. de officio delegati*, §. *quis poſſit*, ſequitur Alex. *in l. à iudice, C. de iudiciis*. Syluester, & Roſel. *vbi proximè*: ſicut Ordinarius non poteſt totam ſuam iuriſdictionem delegare inconſulto Principe, *l. penultima, & ibi notat. ff. de officio Præſidis*, Felin. *in cap. ſuper quæſtionum*, §. *ſi vero, num.* 17. *de officio delegati*, Azeued. *lib.* 3. *recopilat. tit.* 9. *rubr. num.* 14. quemadmodum nec Parochus poteſt in perpetuum alteri curam demandare ſine conſenſu Epiſcopi, cùm debeat ſeruire per ſe ipſum, *cap. extirpanda* §. *qui vero, de præbend. & cap. cùm ex eo, de elect. in* 6. Azor *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *quæſ. decimò quæritur, & quæſ. vltimò quæritur*, & Regin. *tom.* 1. *lib.* 1. *num.* 51. vbi tradunt, ex iuſta cauſa per breue tempus poſſe Parochum curam ſuæ Eccleſiæ alteri committere: ergo ſimiliter delegatus poterit vnã, vel alteram cauſam delegare, quando fuerit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum. Secus ſi fuerit delegatus ad generalitatem cauſarum omnium, quæ controuertuntur inter Petrum, & Paulum; tunc enim non poterit vnam cauſam ſubdelegare, quia non eſt delegatus ad vniuerſitatem, ſed ad generalitatem, Angelus *in l. ſolet, num.* 1. *ff. de iuriſdict. omn. iudicum*, & Salicet. *l. à iudice num.* 4. *Cod. de iudiciis*, contra Bartol. *in d. l. more, num.* 11. *ff. de iuriſdict. omnium iudicum*, aſſerentem delegatum ad vnam cauſam poſſe ſubdelegare quendam articulum illius cauſæ, ſed communiter reprobatur, Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 31 *num.* 4. *ad finem*, niſi intelligatur de articulo non continente iuriſdictionem, Sanchez *ſuprà num.* 10. *in principio, & in fine*, vbi addit nec etiam articulum non continentem iuriſdictionem poſſe ſubdelegari. Sed de his 1. *part. lib.* 4. *diſputat.* 10. §. 1. *ex num.* 128. *vſque ad num.* 141.

Portò pro Vicariis foraneis vulgò, *vigarios das Comarcas*, dicendum eſt illos eſſe, qui conſtituuntur ab Epiſcopo, vel ab Archiepiſcopo in vna parte ſuæ diœceſis, vel in certo cauſarum genere, vel etiam ad vniuerſitatem cauſarum in certa diœceſis parte: hi autem nullo modo ſunt Ordinarij, quidquid Sylu. *verb. Vicarius, quæſt.* 4. & D. Anton. 3. *p tit.* 19. *c.* 10. §. 2. affirment contra communem; ſed ſunt delegati conſtituti ab Epiſcopo, vel Archiepiſcopo. Ita gloſſa communiter recepta *in Clementina* 2. *verb. foraneo, de reſcript.* Felin. *in rubric. de officio delegati, col fin.* Alexand. *in rubric. de officio eius cui mandat. eſt iuriſdict.* Angelus *in l. præcipimus C. de appellat.* Sanchez *lib.* 3. *de clandeſtin. conſenſ. diſp.* 29. *num.* 10. *concluſ.* 2. Marant. *vbi ſuprà part.* 4. *d.* 5. *an iudicium ordinarium, & delegatum num.* 14. Paz *in ſua praxi tom.* 2 *prælud.* 3. *numero* 5. Garcia *de benefic. part.* 5. *cap.* 8. *numero* 29. *& numero* 34. Azor 2. *part. inſtitut. moral. lib.* 3. *cap.* 45. *quæſtion.* 15. ratio eſt, quia Epiſcopus, vt ſuprà dictum

dictum eſt, non poteſt concedere ordinariam iuriſdictionem, vt ait Sanchez *ibi*, & Vicarius foraneus non habet iuriſdictionem, niſi commiſſam ſibi ab Epiſcopo, vt omnes fatentur. Item quia Vicarius iſte non facit vnum tribunal, nec Conſiſtorium cum Epiſcopo, imò ab illo appellatur ad Epiſcopum, ſeu ad Vicarium Generalem ipſius, *dicta gloſſ. in verb. foraneo*, & *ibi* Felin. *limitatione prima*, & habetur *in d. c. Romana*, & *ibi* Gemin. *de appellationibus*, *lib.* 6. Marant. & Paz *vbi ſuprà*, ille *num.* 14. iſte *eodem num.* 5. Sanchez *num.* 10. Sbrozius *lib.* 1. *quaſt.* 13. *lib.* 2. *quaſt.* 55. *num.* 33. Garcia *num.* 29. & à Vicario Generali non appellatur ad Epiſcopum, cùm habeat idem Conſiſtorium, & tribunal cum eodem, vt notum eſt. Secus de foraneo cùm ſit delegatus Epiſcopi, ab eo ad ſuum delegantem ſit appellatio, per text. *in cap. ſuper quaſtionum, de officio delegati, & in cap. dilecti* 3. *& ibi gloſſ.* 2. *de officio delegat.* & conſtat gloſſ. *in cap.* 2. *verb. officiali, de conſuetudine in* 6. Nec poteſt eſſe delegatus Apoſtolicus per *Clementinam*, *& ſi principales*, & *ibi* gloſſa, & Doctores, *de reſcriptis*, Sbrozius *lib.* 2. *quaſt.* 23. Azor. *d. quaſ.* 15. *vbi ſuprà, ad finem.* Secus dicendum de Vicario Generali Epiſcopi: is enim tamquam dignitate functus poteſt eſſe delegatus Apoſtolicus, per *d. Clementinam, & ſi principalis*, & *ibi* gloſſa, & Scribentes, & Sbrozius *lib.* 2. *quaſt.* 23. & Flores *variar. quaſt.* 4. *num.* 6. modò ſit Vicarius verè & abſolutè generalis conſtitutus ad totam Diœceſim, quòd ſi ſit poſitus in vna ciuitate, eſto ſit Metropolis, non eſt Generalis, & ideo ab eo appellari poteſt ad Epiſcopum. Ita Doctores communiter, ſequitur Garcia *vbi ſuprà num.* 30. contra Sbrozium malè aſſerentem non poſſe appellari ab hoc Vicario ciuitatis ad Epiſcopum, *lib.* 3 *quaſt.* 2. *n.* 5. & Calderin. *conſ.* 2. *de appellat.* Azor *d. quaſ.* 15.

Quin imò licèt Vicarius foraneus ſit Vicarius ad vniuerſitatem cauſarum, adhuc erit delegatus, quia non conſideratur generalitas loci, ſed generalitas commiſſionis cauſarum, & ita nunquam conſtituit cum Epiſcopo vnum tribunal, nec idem Conſiſtorium, ac propterea ſemper eſt delegatus: quia non habet iuriſdictionem à iure, ſed ab Epiſcopo, Felinus *in cap. ſuper quaſtionum*, §. *ſi verò, num.* 17. *de officio delegati*, Cardinalis *Clement.* 2. *de reſcriptis*, Rebuff. *in praxi benefic. de vicar. Epiſcopi n.* 6. Alexand. de Neuo *c. dilecti el* 3. *n.* 28. *de appellat.* Abbas *in c. relatum, n.* 8. *de offic. deleg.* Sbrozius *lib.* 1. *de Vicar. Epiſcopi*, *quaſt.* 21. *num.* 7. Bartolus *in l. vnica, in fin. ff. quis, & à quo appell.* gloſſa optima *in Clementina* 2. *de reſcriptis, verb. foraneo*, vbi tradit differentiam Vicarij Generalis Epiſcopi, & alij, quos referens ſequitur Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 29. *num.* 10. & Garcia *de beneficiis*, *d. part.* 5. *c.* 8. *n.* 34.

3. Sequitur dicamus, quæ requirantur, vt aliquis ſit Delegatus Summi Pontificis? Reſponde in primis requiri, vt ſit in dignitate aliqua conſtitutus tempore commiſſionis ſibi factæ. Ita gloſſa per textum *ibi in cap. ſtatutum, in principio, de reſcriptis, in* 6. *& verb. Canonicis, in fine*, quam gloſſam probant, Archidiaconus *in eodem cap. ſtatutum, num.* 3. *verſ. quid, ſi cauſa*, Franchus *ibidem num.* 8. Baldus *in l. generaliter. num.* 7. *C. de Epiſcop. & cler.* quia capacitas, & habilitas à principio actus deſideratur in qualibet diſpoſitione, *cap. ſi eo tempore, de reſcriptis in* 6. *cap. dudum, de electione. l. fœmina, de Senatoribus. l. ſi procurator, ff. mandati.* Ceuall. *in commun. contra commun. quaſt.* 666. & Flamin. *de reſignatione lib.* 1. *quaſt.* 11. *num.* 6. Ratio enim finalis eſt, quia conſtitui in dignitate præſumuntur ſapientes, & honeſtæ vitæ, argument. *cap. cùm in cunctis, de electione*; ideo requiritur, quòd tempore commiſſionis dignitas ſubſiſtat, quoniam qualitas verbo adiuncta eſt intelligenda ſecundùm tempus verbi text. *in l. in delictis*, §. *extraneus*, *ff. de noxalibus. l. Titius, ff. de teſtamento militis*, quæ omnia probantur ex *d. cap. ſtatutum*, §. *ſancimus*, ibi: *Sancimus igitur, vt nullis, niſi dignitate praditis, aut perſonatum obtinentibus, ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis cauſa auctoritate litterarum Sedis Apoſtolica, vel Legatorum eiuſdem de catero committantur; nec audiantur alibi, quàm in ciuitatibus vel locis inſignibus, vbi poſſit commodè copia peritorum haberi.* Sic ibi.

Ex dictis ſequitur Delegatum, ſiue ſit in dignitate conſtitutus, ſiue ſit Canonicus, poſt factam renunciationem poſſe cognoſcere de cauſa ſibi commiſſa, ſi tempore commiſſionis erat Canonicus, vel dignitate præditus, gloſſa *in d. cap. ſtatutum, in verb. Canonicis, ver. & ſi tempore data, de reſcriptis lib.* 6. Anchar. *num.* 5. *verſic.* 4. *quaro*, Gemin. *num.* 9. *& in c. licèt Canon, in principio, col.* 3. *de electione, lib.* 6. Paulus de Caſtro *conſ.* 327. *ad primum in tertio dubio*; ſicque fuiſſe iudicatum à ſacra Congregatione Concilij die 21. Maij 1587 refert Flamin. ſuprà *n.* 14. & Ceuall. *quaſt.* 666. *n.* 10. dicens fuiſſe deciſum poſſe reſignantem de cauſa cognoſcere poſt reſignationem etiam, quæ opinio eſt teneda.

Nihilominus doctrina gloſſæ procedit quando commiſſio eſt perſonalis, neque per ceſſationem dignitatis commiſſio vitianda eſt, vt docet Tabien. *verb. delegare quaſt.* 12. *num.* 19. Flamin. *d. numer.* 6. & Felin. *in cap. quoniam*, Abbas *num.* 5. *de officio delegati.* Quod patet, quia quando commiſſio eſt realis, non requiritur, nec ſufficit, quòd tempore impetrationis reſcripti dignitas adſit, ſed ſatis eſt, quòd quando offertur reſcriptum, perſona ſit prædita dignitate, quamuis non fuerit in dignitate tempore impetrationis, requiritur tamen, vt in ea perſeueret toto tempore delegationis, quia eo ipſo, quòd dignitas ceſſauerit, commiſſio deuoluitur ad ſucceſſorem in dignitate, cùm facta fuerit contemplatione dignitatis, vt notatur *in d. cap. ſtatutum, de reſcriptis in* 6. atque ita commiſſio ſequitur dignitatem in quacumque perſona inueniatur, Innocent. *in d. cap. quoniam Abbas, in principio, de officio delegati*, & *ibi* Abbas *num.* 8. Cardinalis *num.* 4. *quaſt.* 4. Ioann. Andr. *cap. quamuis, num.* 2. *de officio delegati in* 6. & *ibi* Anchar. *ad finem*, qui loquuntur in caſu in quo cauſa erat commiſſa Titio conſtituto in dignitate quadam, & ab ea fuit tranſlatus ad aliam, traduntque non poſſe Titium de ea cognoſcere vlterius, ceſſaſſeque commiſſionem, & tranſiiſſe ad ſucceſſorem Titij in dignitate, quia cõmiſſio erat realis, vtpote dignitati facta: ſecus quando eſt perſonalis; tunc enim etiamſi reſignet dignitati, adhuc poteſt cognoſcere ſecundùm gloſſam *in d. c. ſtatutũ*, quia per commiſſionem perſonalem factam illi, qui tẽpore impetrationis reſcripti erat poſitus in dignitate, commiſſio, quoad actum delegandi, ſuum ſortita eſt effectum, vt dictum eſt, & vt ſemel acquiſiuit Delegatus, non obeſt dignitatem ceſſaſſe retentionem commiſſionis perſonalis, Sanch. *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 27. *n.* 12. *&* 28. modò cœpiſſet de cauſa cognoſcere, Barboſa *de poteſt. Epiſc alegat.* 54. *n.* 155.

Ex dictis habes duplicem eſſe delegationem, alteram perſonalem, alteram realem; perſonalis eſt illa, quando nomen duntaxat perſonæ delegati

Delegati exprimitur, vel ex verbis ipſis colligitur delegantem habuiſſe reſpectum ad perſonam Delegati, niſi Delegatus ſit incognitus deleganti: tunc enim cenſebitur commiſſio realis, & facta dignitati, ſi fortè Delegatus eam habeat, per *legem penultimam, ff. de rebus dubiis*, ita Iaſon *in l. more, num. 56 limitat. 6. de iuriſdict. omnium iudic.* Sed hæc limitatio quatenus dicit commiſſionem eſſe realem, quando Delegatus eſt incognitus deleganti, non eſt admittenda. Quare dicendum eſt delegationem eſſe perſonalem quando fit expreſſo ſolo Delegati nomine, vel quando ex verbis, vel ex aliquo alio colligi poteſt delegantem habuiſſe reſpectum ad perſonam Delegati, ita Decius *in cap. quoniam Abbas, de officio Delegati, in verb. ſucceſſiuè Abbas egreditur*, & Bero. *ibidem num.* 82. & *num.* 86. Similiter erit perſonalis, ſi dicatur, Committimus Archiepiſcopo Granatenſi Petro, ſeu committimus Petro Granatenſi Archiepiſcopo, quia parum refert, an dignitas præcedat, vel poſtponatur: proinde, cùm exprimatur nomen proprium, & expreſſio nominis proprij ſemper debeat aliquid operari, ne ſuperflua videatur, nihil aliud operari debet, niſi, vt commiſſio ſit perſonalis, & ex conſequenti extingui morte delegati, nec tranſire ad ſucceſſorem, gloſſa *in Clement.* 2. *verb. principalis, de reſcriptis*, vbi vult commiſſionem factam Vicario Epiſcopi eſſe perſonalem quoties committens ait, committimus Vicario Epiſcopi Petro, eo quòd præſumitur commiſſio perſonalis ex nominis proprij expreſſione, quam ſententiam tradunt, Ioannes Andreas *in cap. ſtatutum, num,* 17. *verſic. & ibi poſſis, de reſcriptis in* 6. Imola *in d. cap. quoniam Abbas num.* 8. *ad finem*, & Bero. *ibi num* 22. Alex. *conſ.* 175. *col. penult. lib.* 5. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 11. *num.* 12. vbi concludit, quoties in commiſſione exprimitur nomen proprium, & dignitatis, ſiue præcedat nomen proprium, ſiue ſubſequatur, delegationem videri perſonalem, non autem realem, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *num.* 10. *ad finem.*

Erit autem commiſſio realis quando facta fuerit alicui expreſſo ſolùm nomine dignitatis, & tacito nomine proprio, tunc enim tranſit commiſſio ad ſucceſſorem, diciturque realis, cùm dignitas illa, ſeu officium ſint perpetua; neque expirabit morte delegati, propterea in ſucceſſorem in officio, ſeu dignitate, tranſibit. Diximus dignitatem, ſeu officium debere eſſe perpetua, neque debere extingui cum morte poſſeſſoris, vnde commiſſiones factæ Legato etiam à latere ſub nomine dignitatis videntur perſonales, quia expirant mortuo Legato, vel eo ab officio amoto, nec tranſeunt ad ſucceſſorem, eo quòd Legati dignitas non eſt perpetuum officium in Eccleſia, ſed ad nutum Pontificis remouibile, & per ipſum de nouo quoties ſibi viſum fuerit, creatur, Abbas *in d. cap. quoniam Abbas, num.* 11. Felin. *num.* 8. *de officio, delegati*, Imola *in Clement.* 2. *num.* 12. *de reſcriptis*, Bartol. *in l. more maiorum, in fine, ff. de iuriſdict. omnium indicum*, & alij apud Sanchez, quos *ibi* ſequitur *d. diſp* 27. *n.* 11.

Decius tamen *in d. c. quoniam Abbas, column.* 4. *verſic. ſed in hoc vltimo dicto occurrit, de officio delegati*, limitat dicens ex diſpoſitione *cap. ſtatutum*, §. 1. *de reſcriptis in* 6. cauſas debere committi exiſtentibus in dignitate, vel Canonicis Eccleſiæ Cathedralis. Atque ita ſi Pontifex committat cauſam Canonico, ſignificare videtur delegationem factam fuiſſe dignitati, id eſt, Canonico illi Cathedralis Eccleſiæ, nihilominus ait commiſſionem non tranſire in ſucceſſorem illius Canonici, ex eo, quia commiſſio non fuit facta dignitati in abſtracto, ſed in concreto, videlicet prout fuit annexa illi tali certæ perſonæ Canonici electi. Ex quo ſequitur commiſſionem factam dignitati illo modo, eſſe potius perſonalem, quàm realem, ſequitur Menoch. *conſil.* 340. *num.* 17. ſubdens, *num.* 19. commiſſionem factam vni canonico Cathedralis Eccleſiæ habentis certum numerum Canonicorum, eſſe perſonalem, neque ad ſucceſſorem tranſire, quæ fuit opinio Abbatis *in d. cap. quoniam Abbas*; eo quia Canonicus ſui natura non habet ſucceſſorem in dignitate, & ex conſequenti per obitum Canonici extinguitur delegatio.

Alij addunt, ſi Delegatus etiam in dignitate conſtitutus, contingat, vt coniunctus eſſet, vel ſanguine, vel amicitiæ vinculo cum delegante, talem delegationem extingui per obitum delegati, nec tranſire ad ſucceſſorem, ita Iaſon *in dict. l. more maiorum, ff. de iuriſd. omnium indic. num.* 65. & gloſſa *in cap. Religioſus, verb. expreſſerit, de teſtam. in* 6. Sed oppoſitum tradit Sanchez *vbi ſuprà num.* 15. *ex regul. cap. ſtatutum, de reſcriptis in* 6. dicentis delegationem ſub nomine dignitatis factam eſſe realem, & tranſire ad ſucceſſorem, cùm ſit facta principaliter contemplatione dignitatis, non verò contemplatione perſonæ, nec gloſſa loquitur in noſtro caſu, ſed in executione teſtamenti, quæ communiter committi ſolet amicis, aut conſanguineis, qui per accidens erant in dignitate conſtituti. Mihi tamen magis placet ſententia Iaſonis *in d. l. more, num.* 65. *verſic.* 4. *limitat.* quia non eſt dubium in delegatione facta amico, vel conſanguineo delegantem magis attendiſſe conſanguinitati, aut amicitiæ potius, quàm dignitati: atque ita propter confidentiam habitam de eo illi cauſam delegauit, Menoch. *de arbitrar. Iudic. lib.* 1. *quæſt.* 68. *num.* 25. ex traditis à Couar. *in cap. requiſiſti, num.* 8. *de teſtamentis, verſ. Quibus exactè perpenſis*, & ob id non eſt mirum, ſi non tranſeat in ſucceſſorem.

Ambigi poteſt, an Religioſi poſſint eſſe delegati Roman. Pontificis? Reſponde negatiuè, quando fuerint religioſi ſimplices, per textum *in d. cap. ſtatutum, de reſcriptis lib.* 6. vbi deciditur neminem poſſe eſſe delegatum, niſi ſit conſtitutus in dignitate, quam non habet ſimplex Religioſus. Idem conſtat ex *Clement.* 2. *de reſcriptis*, & *ibi* Abbas *nu mer.* 12. Poterit tamen eſſe Delegatus Prior conuentualis, *d. Clement final. de reſcriptis*, vbi Abbas *num.* 6. & Anchar. *num.* 9. & reliqui ſuperiores Religionum, qui in Monaſteriis nullum habent ſuperiorem maiorem; quia ſunt in dignitate conſtituti, ex *cap. niſi eſſent, de prabendis*, ibi: *Non dignitas Prioratus, ſed perſona prioris maneat onerata.* Nam Prælati huiuſmodi habent præeminentiam, cum adminiſtratione, & iuriſdictione in vtroque foro in ſuis domibus, & quiſque eorum eſt caput Monaſterij, & nulli intra illud ſubditum, gloſſa *in d. Clement.* 2. *de reſcriptis, verb. per electionem*, & *ibi* Abbas *num.* 6. Franchus *in dict. cap. ſtatutum, in principio, num.* 4. & *in cap. nullus num.* 1. *de elect. in* 6. Syluest. *verb. Delegatus, quæſt.* 2. *num.* 3. etiamſi hi Prælati ad tempus conſtituantur, & poſſint ad nutum reuocari, conſtat ex *d. Clementina* 2. Abbas *in cap. cauſam quæ, num.* 9. *de iudiciis*, Angelus *verb. delegatus num.* 3. & Sylueſter *eodem verb. quæſt.* 2. *num.* 3.

Poſſunt

Poſſunt tamen Religioſi ſimplices eſſe delegati Epiſcoporum de licentia ſuorum Prælatorum, quia caput ſtatutum prædictum ſolùm loquitur de delegatis Papæ, vel eius Legati, vt ſint in dignitate aliqua conſtituti. Quare poterunt eſſe vicarij Epiſcopi, quia nullibi id interdicitur, Cardin. in d. Clement. 2. num. 17. quæſt. 16. de reſcriptis, & ibi Imola num. 25. Anchar. num. 9. Rebuff. in praxi beneficiorum titul. de Vicariis Epiſcoporum num. 30. Anton. Cucch. lib. 2. inſtit. maior. tit. 8. num. 88. Sà in ſumma, verb. Religio num. 60. Azor 2. part. lib. 3. cap. 43. quæſ. 10. dicentes poſſe eſſe Vicarios Epiſcoporum, quorum argumento probant poſſe eſſe delegatos, cùm Vicarij habeant iuriſdictionem ordinariam, vt tenet gloſſa verb. officialem in cap. 2. de officio vicarij, lib. 6. & verb. generaliter in cap. Romana, de appellat. eodem libro, & verb. & inopia, in cap. perlectis, diſt. 25. & tradunt, Couarr. practic. cap. 4. num. 8. & lib. 3. variar. cap. 20. num. 4. Gambar. de poteſt. legati, lib. 9. num. 33. Salzedo ad Bernardum cap. 76 in gloſſa verb. diſpenſet pag. 305. in nouiſſima editione, Lælius Zoch. de Repub. Eccleſiaſt. cap. 13. de Vicario Epiſcopi, §. 2. num. 1. Suarez de Paz in practica tom. 1. temp. 1. num. 6. & 7. & tom. 2. prel. 3. num. 3. Sayro de cenſuris lib. 1. cap. 6. num. 8. Gutierr. Canonicar. lib. 2. cap. 17. num. 17. & de matrim. cap. 69. num. 7. Azor 2. part. lib. 3. cap. 43. Barboſa in l. quia tale num. 92. ff. ſolut. matrim. Aloyſ. Riccius in collect. deciſ. part. 5. collect. 1600. & in praxi aurea reſolut. 99. quamuis multi opinentur Vicarij generalis iuriſdictionem non eſſe ordinariam, ſed delegatam: attamen oppoſitum eſt verius; ergo Religioſi ſimplices, ſi poſſunt eſſe Vicarij generales Epiſcoporum, vt probatum eſt, exceptis minoribus de quibus alibi, Sbroſius de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 38. multo fortiùs poſſunt eſſe delegati Epiſcoporum, vt in ſpecie volunt, Cardinalis in d. Clementina 2. quæſt. 18. iuncta quæſt. 16. & ibi Anchar. num. 9. Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 13. n. 77. Religioſi autem noſtræ Societatis non poſſunt aſſumi ad officium Vicarij Epiſcoporum, niſi de licentia Generalis, Sanchez lib. 6. cap. 13. num. 86. & num. 95. eſt enim vicariatus dignitas Eccleſiaſtica cùm ſit adminiſtratio rerum Eccleſiaſticarum cum iuriſdictione, cap. non putamus, cum gloſſa in verb. videatur, vbi Franchus de conſuetudine, lib. 6. Ideo Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus, vt ait gloſſa verb. delegatus, in Clementina 2. de reſcriptis, Zabarel. ibi num. 12. & Imola num. 18. & plenè cum aliis Auguſtinus Barboſa ſuprà Allegat. 54. num. 132. & ſequent. Propterea Religioſus Societatis non poteſt eſſe Vicarius Generalis, quia ex voto non poteſt illam procurare, neque intra, neque extra Societatem neque acceptare, niſi iuſſu illius qui poteſt eum obligare ſub peccato.

4. Porrò, vt ad poteſtatem ſubdelegandi redeamus, Delegatus à Principe non ſolùm coniunctim, ſed etiam diuiſim cauſam ſibi commiſſam ſubdelegare poteſt, vt per Marant. de ordin. iudiciario part. 4. diſt. 5. num. 26. Morla in Empor. iuris, part. 1. tit. 2. quæſt. 15. num. 10. Aloyſ. Riccius in collect. deciſion. part. 4. collect. 1047. Sanchez de matrimon. lib. 3. diſput. 31. numero 1. verſic. tertia autem pars. D. Barboſa in l. quia tale num. 47. ff. ſolut matrimon. & in l. cùm Prætor §. 1. numero 385. cum ſequentibus, ff. de iudiciis, & Auguſtinus Barboſa in cap. ſuper quæſtionum, in verb. delegatus à nobis, numero 3. & in cap. paſtoralis, num. 2. in verb. quod cum delegato, de offic. & poteſt. iudic. delegati, vbi numero 9. addit quando Princeps alicui ſpeciali delegato cauſam committit, videri tollere ordinariis inferioribus poteſtatem cognoſcendi de cauſa illa, etiamſi aliàs poterant de illa cognoſcere: quæ eſt ſententia Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tit. de euocat. artic. 1. num. 101. pag. 270. & Marant. de ordin. iudiciario part. 4. diſtinct. 16. num. 58. pag. 204. & diſput. 1. incipit, Plerunque, num. 3.

Delegatus namque Papæ in cauſa ſibi delegata eſt maior, & dignior Ordinario, Gutier. de matrimon. cap. 63. num. 29. Franciſc. Molin. de brachio ſeculari cap. 6. num. 12. Aldret. de religioſa diſciplina tuenda lib. 1. cap. 3. num. 33. quamuis ordinaria ſit fauorabilior, quia Delegatus mandantis vice fungitur, cap. ſanè el 2. de officio delegati, cap. 2. de officio legati, Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 2. numer. 59. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 111. ex num. 65. & Molin. de iuſtitia tract. 5. diſput. 26. num. 1. vbi ſubdit, non poſſe abſolui ab Ordinario loci excommunicatum à Delegato Romani Pontificis, quamuis Delegatus iam ſit mortuus, aut aliqua alia ratione iuriſdictio illius eſſet extincta. 5.

Confirmatur, quia Delegatus à Principe ſicut ipſe Princeps poteſt inquirere non præcedente diffamatione, Duenn. regul. 298. limit. 7. Menochius de arbitrario iudicum lib. 1. quæſt. 78. num. 4 Iulius Clarus lib. 5. §. final. quæſt. 6. num. 8. verſic. præterea ſcias, & Farin. in praxi part. 1. quæſt. 9. num. 13. vbi concludunt in inquiſitione formata de Principis mandato, & ſcientia poſſe eius Delegatum, ſicut ipſe Princeps, inquirere non præcedente diffamatione, quæ fuit ſententia Innocent. in cap. cùm oporteat, poſt num. 5. de accuſationibus, Felin. in cap. ſicut Romana, de reſcriptis, num. 5. Alciat. in cap. pernitioſam num. 46. de officio Ordin. Angel. de maleficiis in verb. quod fama publica, numero 5. Bald. in l. nullus, per illum textum numero 1. Cod. ad legem Iul. Maieſt. & alij, quos referens ſequitur Carer. in pract. crimin. in princ. ſuper legem, obſeruare curabis, num. 84. & Farin. vbi ſuprà d. num. 13. cùm regulariter infamatio inquiſitionem præcedere debeat, ſiue iudex procedat ad partis querelam, ſiue etiam ex officio ſecundùm communem, de qua Rolandus conſil. 24. num. 21. lib. 1. & conſil. 3. num. 14. vol 3. & conſil. 57. num. 20. vol. 4. Bonacoſ. in commun. opin. 1. part. verſic. inquiſitio eſt nulla. Farinac. dict. quæſt. 9. num. 4. Barboſ. in cap. qualiter, & quando, numero 9. de accuſat. & inquiſ. 6.

Quinimo Delegatus Pontificis poteſt excommunicare illos, in quos habet iuriſdictionem. 7. Couarr. in cap. alma mater part. 2. §. 2. numer. 7. de ſentent. excommunic. lib. 6. & aduersùs Ordinarium cenſuris agere poteſt, vt notat Franciſc. Molin. de brachio ſeculari cap. 6. num. 12. nec poteſt Ordinarius reſiſtere violenter Delegato Principis volenti ſuam exequi ſententiam, ſed debet precibus inſtare apud illum, vt certioretur Princeps de ſententia lata, ſi fortè cenſeatur iniuſta, Marant. diſputat. 1. incipit, Plerunque, numero 15. Auguſtinus Barboſa in cap. ſanè, el ſecundo, de officio iudicis delegati numero 5. vbi de poteſt. excommunicandi, & in cap. ſignificaſti, eodem titulo numero 3. vbi de cenſuris contra Ordinarium, & in cap. ſi quando, eodem titulo numero 5. vbi de poteſt. delegati

gitized by Go

vrgenti, & ea durante cogere ad legationem ſuſcipiendam pro bono vniuerſali Sedis Apoſtolicæ, ſi tamen omnes vnanimiter in hoc conſentiant. Aliter enim valdè dubitat Gambarus ſuprà *n. 45.* ex eo, quòd omnes debent intereſſe electioni faciendæ, & quia par in parem non habet imperium. *cap. cùm expediat, de elect. lib. 6.*

Vtrùm Legatus de latere poſſit ferre cenſuras, concedere Indulgentias, & condere ſtatuta?

§. VI.

EPITOME.

166. *Legatus de latere à quibus excommunicationibus poſſit abſoluere, & à quibus non.*

167. *Legatus à latere, & Nuncius poſſunt concedere monitoria pro rebus deperditis, non tamen inferiores Ordinarij.*

168. *Exempti poſſunt excommunicari à Legato, & abſolui, ſi abierint ad partes vltramarinas.*

169. & 170. *Legatus omnes ſibi ſubditos poteſt abſoluere ab excommunicatione iuris, & ab aliis cenſuris, & concurrere cum quocumque Ordinario.*

171. *Legatus de latere non poteſt abſoluere incendiarios publicatos, neque excommunicatos ab inferioribus, ſi reſeruent ſibi abſolutiones, niſi de licentia Epiſcopi.*

172. *Legatus de latere non poteſt abſoluere in alterius Prouincia excommunicatos in foro contentioſo, ſecus in foro pœnitentiali, ſicut Epiſcopus poteſt.*

173. & 174. *Legatus pro deb[illegible] pecuniario non poteſt interdicere, niſi de ſpeciali Papæ licentia, pro aliis delictis poteſt.*

275. *Legatus poteſt ſuſpendere interdictum, & concedere priuilegium celebrandi tempore illius, durabitque, donec à ſucceſſore reuocetur.*

176. *Verius eſt inferiores Romano Pontifice non poſſe contra naturam ipſius interdicti aliquid facere, donec tollatur.*

177. *Legatus poteſt concedere indulgentias perpetuas, quæ durent poſt legationem finitam, non tamen plenarias.*

178. *Cardinalis ſub communi appellatione, non veniunt Compoſtellani, & ſimiles, ſed ſolum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.*

179. *Legatus ex cauſa poteſt reuocare indulgentias à ſe conceſſas.*

180. *Legatus concedendo indulgentias vltra quantitatem ſibi datam non valent, quo ad exceſſum.*

181. *Indulgentias plenarias ſolus Pontifex Romanus poteſt concedere.*

182. *Legatus poteſt concedere ſtatuta perpetua in ſua Prouincia, quæ durent etiam finita legatione.*

183. *Legati non poſſunt ſtatuere contra ius commune, ſed præter ius commune, & addere pœnas iuri communi.*

184. *Legatus poteſt ſtatuere, vt caſus diſpenſati per inferiores reſeruentur Sedi Apoſtolicæ.*

185. *Legati durante legatione poſſunt interpretari ſua ſtatuta, finita legatione interpretatio pertinet Summum Pontificem.*

186. *Legati ex cauſa poſſunt ſtatuere in præiudicium ſubditorum, ſed non ligantur extra Prouinciam delinquentes, quamuis iudex exprimat comprehendi, ſed oppoſitum eſt verius.*

187. *Subditi alieni delinquentes in alieno territorio, ratione delicti, poſſunt ibi iudicari. ſecus, ſi in loco ſtatuti, n. 188.*

QVÆRITVR primò, quid poſſit Legatus de latere circa cenſuras? 166.
Diximus ſuprà §. 2. *n. 22. & 23.* poſſe abſoluere Legatũ percuſſoris clericorum, tam in ſua Prouincia, quàm extra, *& n. 24. & duobus ſequentib.* non poſſe tamen abſoluere percuſſorem ſui, nec percuſſorem Cardinalium, nec Epiſcoporum, *n. 30. 31. & 32.* vbi excepimus caſus Bullæ Cœnæ etiam. His poſitis concluſio ſit affirmatiua ex eo, quia Legatus à latere habeat ordinariam iuriſdictionem in Prouincia ſibi commiſſa, & ibi poſſit euellere, & diſſipare, ædificare, atque plantare, ſicut quilibet Ordinarius ſuæ Prouinciæ gerens vices Domini Papæ, *c. cùm venerabilis, de conſuetudine, c. 1. de offic. Legati,* & *ibi* Abbas *in vlt. notabili*, Specul. *in tit. de legat. § nunc oſtendendum, in verſ. Legatus*, per quæ conceduntur Legato, quæ Papa ſibi ſpecialiter non reſeruat: ergo poteſt ferre cenſuras, tam in ſpecie, quàm generales, & ab illis abſoluere, etiamſi Pontifici ſint reſeruatæ, niſi in ipſa conſtitutione dicatur, vt à nullo alio, niſi à Papa poſſit abſolui, Gondiſal. *in tract. de Legatis, quæſt. 13.* Gambarus *in tract. de offic. & poteſt. Legati à latere, lib. 8. §. 3. num. 1. & ſequent.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalib. effectu 9. num. 185* Azor *part. 2. lib. 5. cap. 32. quæſ. 6. verſ. item Legatus.* faciunt tradita à Gutierr. *lib. 1. canonicarum, cap. 11. ex n. 4.*

Extende ad Monitoria pro rebus deperditis, quæ etiam Legatus à latere, & Nuncius Apoſtolicus poteſt concedere, vt volunt, Lazar. *de Monitor. ſect. 1. quæſt. 5.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap. 45. in principio, verſ. excipiuntur*, Gutier. *d. c. 11. à n. 5.* Riccius *reſolut. 235. num. 2.* Non tamen inferiores ordinarij etiam exempti, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, ac nullius Diœceſis, poſſunt ea decernere pro rebus deperditis, neque Prælati regulares in ſubditos pro eiſdem rebus dirigere valent excommunicationes in ſuos ſubditos. Vgolinus *in d. c. 45. in principio, verſ. excipiuntur*, & Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici, rubrica 11. cap. 15. n. 107.* & Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, part. 3. c. 7. num. 18.* qui de inferioribus Ordinariis etiam exemptis loquuntur. At verò de regularibus Prælatis Fr. Emman. *tom. 2 regular. quæſt. 59. art. 4.* 167.

Quæritur ſecundò, an exempti poſſint excommunicari à Legato de latere? Reſponde affirmatiuè, quia ipſe eſt iudex exemptorum, *cap. ſi Abbatem, de elect. in 6.* Gambar. *de offic. & poteſt. Legati de latere, lib. 8. num. 78.* Quin etiam cenſetur Prælatus omnium exemptorum, ac ſuperior, ex *d. cap. ſi Abbatem.* Ideo poterit abſoluere ab excommunicatione Religioſum, quam contraxit, quòd iuerit ad partes vltramarinas ſine licentia Prælati, de qua *in Extrauag. Ad noſtrum, Ioan. XXII.* vbi excommunicantur Religioſi euntes ad partes vltramarinas ſine conſenſu Prælati; excuſabitur tamen ab ea cenſura Religioſus, qui de licentia Legati eò profectus fuit, Gambarus *ſuprà à num. 71.* 168.

Confirmatur, quia Legatus ab excommunicatione iuris ſubiectos ſibi abſoluere poteſt, quod habet locum, ſiue ſit Legatus à latere, qualis eſt Cardinalis, qui Papæ aſſiſtit à latere, & mittitur ad Reſpublicas regẽdas; ſiue ſit Legatus miſſus tamquam Præſes Prouinciarum; ſiue denique ſit Legatus natus, qualis eſt, qui confeſtum, vt dignitatem 169.

tem

igitized by Google

tem adeptus eſt, nempe Archiepiſcopatum, legationem pariter conſequitur, vt Cantuarienſ. & Eboracenſis in Anglia *cap.1.* & *ibi* Panor. *de offic. Legati.* gloſſa *in cap.dilectus,in verb.in conceſſione,in fine, de offic. Legati,*& ſicut Rhemenſis in Francia, & in Italia Archiepiſcopus Piſanus, ex additionibus ad Panor. *in cap.1.de offic.Legati, littera A.* Qui omnes vtuntur Epiſcopali iuriſdictione, & concurrunt cum quolibet Præſule ſuæ Prouinciæ, Gondiſal.*in tractat.de Legato,quæſt.*15.

170. Poſſe autem Legatum à latere, ſeu Nuncium Apoſtolicum cum quouis ſuæ Prouinciæ concurrere,& quoſcumque excommunicare,& aliis cenſuris compeſcere, ex eo probatur, quia eſt iudex ordinarius,pro vt habetur *in c. Legatos,*& *ibi* gloſſ. *in verb. Legatos,de officio Legati,lib.6.* Sayro *de cenſuris,lib.1.c.6.n.5.*Henriquez *lib.3.de pœnitentia,c.7. §.3.& lib.13 de excommun.cap.24.§.2.*& idem Sayro *ſuprà lib.2.c.19.n.9.* & ab illis abſoluere,niſi earum abſolutio ſit Papæ reſeruata;excepta abſolutione excommunicationis propter Clerici percuſſionem,*c.tua, de ſentent. excommun. & cap. quod tranſlationem,& c.excommunicatis, de officio Legati,* quæ conceſſio in vna excommunicatione facta ad aliam non extenditur; quamuis maior ratio ſit.

171. Proinde non poterit abſoluere Legatus de latere incendiarios publicatos, D. Antonin. 3. *p.tit.*24. *cap.*11.Tabiena *verb.excommun.5.caſu* 7. Quin adde non poſſe abſoluere de excommunicatione iuris per ſtatuta aliorum inferiorum. Licèt enim Legatus de latere ſit omnibus Ordinariis ſuperior, non tamen poteſt impedire illorum iuriſdictionem, neque abſoluere excommunicatos eorundem inferiorum,ſi inferiores abſolutiones ſibi reſeruarunt, Sayrus *d.lib.2.cap.19.num.*10.

172. Similiter excommunicatum à ſe Legatus de latere non poterit abſoluere in alterius Prouincia in foro contentioſo, niſi de licẽtia Epiſcopi Diœceſani,*c.excommunicatis,de officio Legati,*& *ibi* gloſſa.Secus autem in foro pœnitentiali,ibi enim poteſt:ſicut Epiſcopus poteſt ſubditum ſuũ in alieno Epiſcopatu abſoluere ab excommunicatione, quam tulit, quoniam fieri poteſt abſque ſtrepitu iudiciali, & abſque offenſione alterius Epiſcopi, Innocentius,& Panor.*in c.nouit.n.3.de officio legati.* Sylueſt.*verb.abſolutio.1.num.11.dub.2.*Longè aliter dicendum eſt pro foro contentioſo, nam in his, quæ cauſæ cognitionẽ exigunt in aliena Diœceſi, nequeunt expediri,neque ſedere pro tribunali poteſt Epiſcopus,niſi de licentia proprij Diœceſani, gloſſa *in d.c.nouit,in verb.terminos.* D.Antonin.3.*p. tit.24.cap.*27.Sayrus *d.lib.1.cap.21.num.*18.

173. Circa interdictum Legatus Papæ pro debito pecuniario non poteſt ferre interdictũ in locum, aut ciuitatem aliquam ſuæ legationis,niſi de ſpeciali Papæ licentia in litteris patentibus:quod intelligit Sayrus *de cenſuris,lib.5.c.11.n.*18.de interdicto generali loci, quia in Extrauag. *Prouidè attendentes,* Bonifacij Octaui ſecundùm ibi ſcribentes, ſolùm fit mentio de interdicto generali loci,quòd ferri non poſſit interdictum generale loci.Secundùm quos videtur dicendum poſſe ferri interdictum pro debito pecuniario ſpeciale loci, verbi gratiá, in aliqua Eccleſia vnius oppidi, aut ciuitatis,non obſtante d. Extrauagante *Prouidè.de ſentent. excommun.* Quare verius eſt non poſſe ferri interdictum ſpeciale loci in Eccleſia aliqua ciuitatis, ſeu oppidi pro debito pecuniario:quia in d. Extrauagante *Prouidè,*omne interdictum generale prohibetur,& irritatur:interdictum tamen Parochiæ generale eſt, ſi ſumatur Parochia cum ſuo ambitu.Sayr.*de cenſuris,lib.5.c.11.n.19. & 20.* Nauar.*c.27.in manuali,n.*168. vbi ponit exemplum in interdicto totius Parochiæ, quæ apud illum eſt generale. Atque ita in d. Extrauagante *Prouidè,* non ſolùm prohibetur interdictum propter debitum pecuniariũ generale,ſed etiam ſpeciale, quia nomine loci comprehenditur æqualiter locus, & territorium generale,atque etiam ſpeciale.Sed de his alibi;vide tamen Aulam *part.5. diſp.3.dubio 3. fol.*158.Suarium *de cenſuris, diſp.36. ſect.3. num.7. fol.*921.Saa *verb.interdictum,num.*8.Couar.*in c. Alma mater. part 2.§.1 num.5 de ſentent.excommunicationis,lib.6.* & alios apud Vgolinum *tabul.5. cap. 11 §.1 num.2.*Ratio,quia cùm debitum pecuniarium alia via poſſit recuperari, ſi petatur apud tribunalia ſecularia, & Regia, non eſt cur recurratur ad interdictum cum damno innocentum.

Nihilominus, quamuis Legatus à latere non poſſit pro debito pecuniario interdicere locum, aut ciuitatem, poteſt tamen pro delictis aliis interdicere perſonas, & loca tantùm ſuæ legationis, *c.nouit.de officio Legati,*Antonin.3.*parte,tit.*27. *de interdicto,cap.2 in fine,* Henriquez *lib.13. de excommun.& interd.cap.51.§. 1.verſ.3.* Viuald. *tit.de interdicto, num.*126. quod procedit, ſiue id exprimatur in litteris ſuæ legationis,ſiue habeat clauſulam, *Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam compellendo, ſeu compeſcendo*: ſiue denique ſimpliciter conſtituatur Legatus, vel Nuncius Sedis Apoſtolicæ, nulla appoſita clauſula ſupradicta, quia ſimplex conſtitutio ſufficit, vt poſſit interdicere,ita D. Antonin.3.*part.tit.27.d.cap.2. in fine,* Tabiena *verb.interdictum.2. num. 3. §.ſecundo,* & Henriquez *vbi ſuprà.* iuuat Viualdus *num.* 128. vbi ius interdicendi tribuit ſubdelegato; ergo multo meliùs tribuet Legato. 174.

Non eſt tamen negandum Legato poſſe concedere priuilegium celebrandi tempore interdicti, illúdque ſuſpendere,ſiue ab eo, ſiue ab anteceſſoribus eius latum ſit, vel ab Epiſcopis, & ab aliis Prælatis ſuæ legationis. Summa Aſtenſis *part.2.lib.7.titulo decimoſexto, art.9. in fine,* Viualdus *tit.de interdicto,num.*195.Syluest.*verb. interdictum,num.*10.& Henriquez *lib.13.de excommunicatione,& interd.c.48.§.tertiò.*Porrò hoc priuilegium ſuſpendendi interdictum, ſi fortè alicui concedatur, & priuilegium celebrandi durabit etiam poſt finitam legationem, niſi ſpecialiter à ſucceſſore priuiligiatis auferatur. An verò Legatus poſſit ſuſpendere interdicta à Sede Apoſtolica lata? argumento capitis *dilectus filius.2. de reſcriptis,*aliqui putant, Syluester *in ſumma verb.interd.ctum 3. num.10.*& Henriquez *lib.13.cap.48.verſ.tertio*; ſed textus id non videtur probare. 175.

Verius tamen eſt inferiores Romano Pontifice id efficere non poſſe contra naturam ipſius interdicti, & contra prohibitionem iuris, vt dum ſubſiſtit,& per abſolutionem non tollitur,nec relaxatur, non ſortiatur ſuos effectus. Probatur ex generali concluſione communiter recepta, quæ tradit Legatos etiam de latere nihil poſſe aduerſùs ius commune, niſi quatenus in ſpecie eiſdem, vel ius, vel Pontifex indulget, ita ſcribentes *in cap. quod tranſlationem, de officio Legati*, & volunt Tuſch.*tom.5 littera L.concl.*162. *num.3. & 23.* Lælius Zechius *de Repub.Eccleſiaſtica, tit. de ſtatu Illuſtriſſimi Legati,n.4.verſ.non poteſt tamen,*& Sayro *de cenſuris,lib.5.c.13 num.26.ad finem,* quibus accedit Barboſa *in c. dilectis,de appellationibus,n.*10. vbi multis 176.

multis probat Legatum Papæ non poſſe ad tempus ſuſpendere interdictum.

177. Quo ad poteſtatem concedendi indulgentias, certum eſt poſſe Legatum illas concedere, eſſéque perpetuas. Syluester *verb. indulgentia, num.* 16. Angelus *eodem verb.* §. 6. P. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 107. *num.* 2. ſubdens durare illas poſt mortem concedentis, pro quo allegat Nauarr. *in tract. de Iubilæo & indulgent. notab.* 31. *num.* 25. & poſt finitam legationem, Gambar. *de officio, & poteſt. Legati, lib.* 8. *tit. quid poſſit Legatus circa indulgentias, num.* 20. vbi *num.* 7. ait poſſe conferre Legatum ex conſuetudine indulgentiam centum dierum, ſi eſt Cardinalis; quamuis *ex cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ. & ex cap. final. eodem tit. in* 6. ſit taxatus numerus quadraginta dierum omnibus inferioribus à Papa, neque Concilium generale poteſt concedere indulgentias vltra numerum quadraginta dierum, vt docent Speculator *tit. de Legato.* §. *ſupereſt, verſ. ſed nunquid iure legationis,* & Cald. *in cap. poſtulaſti, de pœnit. & remiſſ.* vbi conſulunt honeſtum eſſe, vt propter honorem debitum Concilio non excedat Legatus quadraginta dierum numerum. Nihilominus Concilium etiamſi diſtributionem Epiſcopis reſtrinxerit, & cæteris Prælatis inferioribus, ne vltra quadraginta dies indulgentias concederent, Legatis non reſtrinxit numerum ad quadraginta dies ſolùm, cùm Cardinales ſint pars immediata Sedis Apoſtolicæ, & firmum illius patrocinium, & ſubſidium, *cap.* 1. 94. *diſt.*

178. Confert, quia quando indulta, & priuilegia reſtringuntur, non veniunt Cardinales ſub communi appellatione, ex deductis *in l. Decurionibus, in principio, C. de ſilent. lib.* 12. Gambar. *ſuprà n.* 15. Sunt enim Illuſtriſſimi, adeò vt appellatione Cardinalium non veniant Cardinales Compoſtellani, Rauennates, Piſani, & ſimiles, ſed tantùm Illuſtriſſimi S.R.E. Cardinales, gloſſa *verb. Mundo, in cap.* 1. 32. *quæſt.* 2. Abbas *in cap. accedentes, num.* 2. *de præſcript.* Stephan. de Caeta *in repetitione, cap. ad limina* 30. *quæſt.* 1. *in proœmio, num.* 13. Vaſeus *in Chronico Hiſpaniæ, cap.* 21. *verſ. Compoſtellanus*, Gambarus *in Extrauagante* Iulij Secundi, *de ſimoniaca Papæ electione, num.* 70. & Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum immun. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 13. propter excellentiam non comprehenduntur in quacumque generali diſpoſitione, niſi de ipſis mentio ſpecialis fiat, qua demonſtretur clarè voluiſſe etiam ipſos Cardinales comprehendere, niſi in fauorabilibus, tunc enim includuntur: ſecus in lege reuocante gratias, & priuilegia. *cap. final. de conceſſ. præbendæ, in* 6. Cucchus *inſtit. maior. lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 71. 72. *& ſequentib.*

179. Sed quid dicendum de poteſtate reuocandi? Reſponde ex cauſa poſſe Legatum Indulgentias à ſe datas reuocare per ea, quæ tradit An. Sic. *in cap. quod tranſlationem, de officio Legati*, Gambarus *num.* 16. *ſuprà vbi num.* 20. addit quando Legatus concedit Indulgentias vltra numerum taxatum, valere in numero quo potuit, gloſſa *in cap. final. de pœnit. & remiſſ.* argumento *l. ſancimus*, coniuncta *l. penultima, ad finem. Cod. de donationibus*, vbi licèt prohibeatur donatio ſupra quingentos aureos, ſine inſinuatione: tamen intra legitimam ſummam valet, quia in ſumma legitima non eſt neceſſaria inſinuatio; quod etiam procedit de iure Luſitano *lib.* 4. *ordin. tit.* 62. *in principio*, per textum *ibi*, ſaluo à te adita contra, Ceuall. *in communi contra communem, quæſt.* 222. *num.* 3. dicens donationem excedentem irritari non in totum, ſed ſolùm in quantitate excedente, hoc eſt, in exceſſu, Rebelio *de oblig. iuſtit. part.* 2. *lib.* 18. *quæſt.* 6. *num.* 6. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 23.

Confirmatur ex regula vulgari *in l.* 1. §. *ſed ſi mihi, ff. de verbor. oblig.* quæ habet in ſeparabilibus vtile per inutile non vitiari, Mandoſ. *in regul. Cancell.* 27. *quæſt. final. num.* 10. Romanus *conſ.* 66. *in principio, not. in regul. vtile, de regulis iuris, in* 6. 180.
Sed in ſummis tam quantitatis, quàm temporis facilis eſt ſeparatio licitæ atque excedentis ſummæ; ergo ſicut donatio excedens non eſt irrita, niſi in eo, quòd tranſgreditur legitimam ſummam, ſic indulgentia excedens taxam, non valebit in exceſſu. Confert exemplum electionis factæ pro tribus annis, decernente ſtatuto, quòd ſolùm fiat pro vno anno cum decreto irritante, quæ non valet niſi pro tempore permiſſo, Romanus *dict. conſ.* 66. niſi ſtatutum præcipiat id eſſe inductum pro forma: tunc enim electio erit nulla, ſi ſecus fiat, vt vult Baldus *in l. quicumque, col.* 1. *Cod. de bon. quæ liber.* vbi concludit locationem rei Eccleſiaſticæ eſſe nullam etiam pro tempore permiſſo, ſi conſtet Eccleſiam aliter non eſſe locaturam, niſi pro tempore excedente tempus permiſſum; quòd ſi ſimpliciter locet vltra tempus permiſſum, valebit intra illud legitimum, ſicut emphyteuſis conceſſa in quartam generationem reducitur ad tertiam, & ſuſtinetur, Bald. *in Authent. ſi quas ruinas, C. de ſacroſanctis Eccleſ. & in l. ſi pupillorum, in fine, ff. de rebus eorum.* Sic in caſu indulgentiarum vltra taxatum tempus conceſſarum.

Porrò indulgentias plenarias ſolus Pontifex Rom. poteſt concedere, ſcribentes *in c. cùm ex eo, de priuilegiis*, Cucchus *inſt. maior. lib.* 2. *de Summo Pontifice tit.* 2. *num.* 45. Ratio, quia hæc poteſtas eſt iuriſdictionis, non autem ordinis, *cap. quod autem, de pœnit. & remiſſ.* quatenus ibi dicitur indulgentiæ conceſſionem eſſe actum abſoluendi, & iudicialem. D. Thomas *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 3. *art.* 3. Gambar. *de officio Legati, lib.* 8. *tit. quid poſſit Legatus circa indulgentias, num.* 1. Azor. 2. *p. lib.* 3. *cap.* 54. *quæſ.* 2. Aloyſ. Ricc. *reſolut.* 306. *num.* 4. *& reſol.* 222. *num.* 1. Huiuſmodi autem poteſtas tribuendi indulgentias plenarias poteſt concedi à Pontifice Legatis, & Epiſcopis. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 306. *num.* 2. Quin etiam Prælatis Religionum habentibus quaſi Epiſcopalem auctoritatem in ſibi ſubditos concedit Papa, vt finita viſitatione in qualibet domo, ſeu Conuentu tribuant indulgentiam plenariam, qui ipſo iure nequeunt indulgentias concedere, Henriquez *de indulgentiis, lib.* 7. *cap.* 21. §. 5. Bonacina *de Sacramentis, diſp.* 6. *quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 18. & ſolus Epiſcopus iure proprio indulgentias poteſt concedere, Nauar. *in tract. de indulgentiis, notab.* 31. Bellarm. *eodem titulo, lib.* 1. *cap.* 11. *quæſt.* 3. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, part.* 1. *cap.* 7. *num* 19. Cochier. *de iuriſdict. ordin. in exemptos part.* 4. *quæſt.* 54. Quare nemo Epiſcopo inferior iure proprio poteſt tribuere indulgentias, quamuis ſit Cardinalis, niſi ex conſuetudine, & praxi concedere ſoleat. Henriquez *ſuprà lib.* 7. *c.* 21. §. 4. Nam tunc, quamuis non ſit Sacerdos, eas dare poterit. Panin. *de poteſt. c. Sede vacante, in* 4. *q. principali*, Auguſt. de Ancona *in tract. de Eccleſiæ poteſt. quæſt.* 29. *art.* 8. & Gambar. *d. tit. quid poſſit Legatus circa indulgentias, n.* 1. & Auguſtinus Barboſa *in cap. Accedentibus, num.* 4. *de exceſſibus Prælatorum, per totum.* 181.

Quod verò attinet ad ſtatuta, probatur ex *cap. memini,* 182.

memini, de officio Legati, per textum *ibi*, poſſe Legatos ſtatuta perpetua condere, Fr. Emmanuel *tom. 2. regular. quæſt. 97. art. 1. verſ. circa primam*, ex vulgari regula, quæ habet, Legatum de latere tantum poſſe in ſua Prouincia, quantum Ordinarius in ſua Diœceſi, Gonzal. *de menſibus gloſſa 25. num. 15.* & ex illa alia, Legatus de latere poteſt omnia, quæ non ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ in ſignum ſpecialis priuilegij, ſed Epiſcopus poteſt facere in Synodo Diœceſana ordinationes perpetuas, quæ non expirant morte conditoris, vt volunt gloſſa *verb. ſtatuere, in cap. vt animarum, de conſtitut. lib. 6.* praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. edita, §. 3.* Ergo Legatus poterit facere ſtatuta etiam perpetua in Prouincia ſibi decreta, quæ durent etiam finita legatione. Nam de ſe ſtatuta dicunt perpetuitatem, *cap. ex parte el 3. de verbor. ſignificatione.* Item ſecundùm Innocentium *in cap. cùm acceſſiſſent, de conſtitut.* omnes, qui habent iuriſdictionem, poſſunt ordinationes conſtituere, ſiue ad tempus, ſiue in perpetuum in omnibus, quæ ſpectant ad ſuam iuriſdictionem, Bartol. *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur.* Poſſunt ergo ſtatuere circa exceſſus corrigendos, & circa mores componendos, *cap. quoniam quidem, diſtinct. 18.* ſiquidem circa hæc duo poſſunt Epiſcopi, Gratianus *ibi* docens Concilia Epiſcoporum eſſe inualida ad definiendum, non autem ad corrigendum. Igitur, quod datum eſt Epiſcopis, Archiepiſcopis, & Primatibus, non eſt negandum Legatis Summi Pontificis, ſecundùm *cap. vltimum, de officio Legati*, vbi Panormit. & alij, Sylueſt. *verb. lex num. 4.* quos referens ſequitur Suarius *de legib. lib. 4. cap. 5. num. 4. ad finem.*

183. Non poſſunt tamen Legati quidquam ſtatuere contra ius commune ex toto, vel ex parte, gloſſa *in cap. vltimo, de iis, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli, cap. quod ſuper his, de maior. & obed.* Felin. & alij *ibi*, gloſſa *in Clement. ne Romani, de elect.* Gambar. *de poteſt. legati lib. 8. tit. de poteſt. leg. in legibus, & ſtatutis condendis.* Poterunt tamen vrgente neceſſitate, vel cauſa à Canone veriſimiliter non præuiſa contra canones ſtatuere, teſte Baldo *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur.* Abb. *in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis, de iudic.* Similiter poſſunt ſtatuere præter ius commune, & addere pœnas iuri communi, Gambar. *ſuprà num. 15.* vt ſcilicet ius commune magis timeatur, & ſeruetur. Innocent. & Hoſtienſ. *in cap. cùm inhibitio, de clandeſt. deſponſat.* Azor *part. 2. lib. 5. cap. 32. verſic. ſecundo quæritur.*

184. Eodem modo poterunt ſtatuere, vt caſus diſpenſati per inferiores reſeruentur Sedi Apoſtolicæ, Hoſtienſ. & Ioann. Andr. *in d. cap. cùm inhibitio.* Item poſſunt aliorum Legatorum ſtatuta tollere ſtatuendo, ex ea ratione, quia neque pares neque inferiores poſſunt illi legem imponere, *cap. cùm inferior, de maior. & obedientia.* Nam par in parem non habet imperium, & inferiores nequeunt diſpenſare in legibus ſuperiorum, *cap. inferior, diſt. 21.* Suarius *in defenſione fidei lib. 4. cap. 8. num. 15. & lib. 6. de legibus c. 14. num. 4.* Couarr. 4. *Decret. cap. 6. num. 15. in 2. part. in principio*, Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 7. num. 6.* & alij vbi probant non poſſe Prælatos inferiores iuriſdictionem acquirere erga ſuperiorem, & ex conſequenti non poſſe diſpenſare in legibus illorum, neque in pœnis earum, Ancharan. *in cap. vltimo, de conſuetudine num. 5. verſic. octauo*, & Suarius *de cenſuris diſp. 5. ſect. 4. numer. 7. & diſp. 7. ſect. 4. num. 1. & diſp. 29. ſect. 1. num. 21.*

Interpretari ſua ſtatuta Legati debent durante legatione, ſi quid occurrat obſcurum, & ambiguũ, quia interpretatio legum, & ſtatutorum ad conditorem pertinet, *cap. inter alia, de ſententia excommunicationis.* Finita autem legatione interpretatio pertinet ad Summum Pontificem, qui à Legato exquirat quomodo intelligat verba legum, & ſtatutorum, quæ condidit, gloſſa *in cap. ex parte el tertero, de verbor. ſignif.* Gambar. *ſuprà n. 24.* Azor *d. c. 31. verſ. quintò quæritur.* 185.

Denique Legati ex cauſa poſſunt ſtatuere in præiudicium ſubditorum, dummodo illos citent, ſicut Epiſcopus, Gondiſal. *de legato quæſt. 10.* Non tamen ligabunt ſubditos delinquentes extra Prouinciam, neque incurrent pœnas ſtatutorum, Iaſon *in l. final. in 1. col. ff. de iuriſdict. omni. iudic.* Ratio, quia delictum, quod oritur ab ſtatuto, non cenſetur delictum, niſi in Prouincia. Et quamuis Legati declarent ſe velle ligare ſubditos per ſtatutum extra Prouinciam ſuam, delinquentes ſunt, qui putent ſecundùm tale ſtatutum in foro domicilij, poſſe iudicari, ita Bartol. *in l. cunctos num. 47. C. de ſumma Trinit.* vbi vult generalem ſententiam ligare non ſubditos, ſi iudex id expreſſerit, & ſtatutum domicilij ligare ſubditos extra territorium delinquentes, quæ ſententia placet Socino *in cap. poſtulaſti, num. 16. de foro compet. & in conſ. 302. num. 4. in fine lib. 2.* Alex. *conſ. 111. num. 1. lib. 1.* vbi teſtatur eſſe communem, ſequitur Alciatus *in dict. l. cunctos num. 11.* & Iulius Clarus *in pract. quæſt. 85. numer. 4.* poſt Boſſium *in titulo de pœnis, numero 19.* 186.

Nihilominus mihi magis placet contrarium, videlicet nunquam ſtatutum ligare delinquentes extra Prouinciam, vel extra territorium, ſtatuentis quamuis id expreſſerit, ex eo fundamento, quia iudex ex defectu poteſtatis non poteſt cognoſcere de crimine commiſſo extra ſuum territorium, quando delictum punitur ſolo ſtatuto domicilij, gloſſa notabilis ab omnibus probata, & recepta *verb. omnimodam, in Clement. vnica, ad finem, de foro competenti.* vbi tradit non poſſe iudicare, nec punire ſubditos de actibus commiſſis extra Diœceſim *de conſtit. cap. 2. lib. 6.* quam ſequitur Felin. *in cap. à nobis 21. de ſentent. excommunicationis num. 6.* licèt *ibi* confundat, & inuoluat opinionem Abbatis cum opinione Bartoli, quæ ſunt inter ſe contrariæ, ſequitur Roch. *de conſuetudine ſect. 9. num. 27.* quæ opinio eſt multo crebrior, vt teſtatur Pariſius *conſ. 157. num. & 9. lib. 4.* Ruin. *conſ. 84. in fine lib. 4.* Marſil. *ſing. 576. & in l. vltima num. 140. ff. de iuriſdict. omnium iudicum*, qui hanc partem tamquam veriorem affirmat, multis relatis aliter ſentientibus, quibus accedit Menoch. *conſ. 2. num. 130.* Quare ex ſententia horum non poteſt Legatus ſubditos delinquentes extra ſuam Prouinciam iudicare ex delicto in ſuo ſtatuto contento, ſi extra Prouinciam fuit commiſſum, ſecus, ſi in loco ſtatuti deliquerunt: tunc enim etiam alienos ſubditos poterit iudicare, quia ratione delicti ſortiuntur forum, ne dum, vt ibidem iudicentur, ſed etiam, vt puniantur ſecundùm leges, & pœnas illius loci, Zabarel. *in d. cap. à nobis 21. num. 2. de ſentent. excomm.* & Felin. *ibi n. 5.* & Bartol. communiter receptus *in d. leg. cunctos numer. 21. Cod. de ſumma Trinitate.* 187. 188.

* * *

DISPV

Digitized by Google

DISPVTATIO XI.

De obligationibus Delegatorum Summi Pontificis?

§. I.

EPITOME.

1. *Delegatus Principis poteſt punire impedientes ſuam iuriſdictionem.*
2. *Delegatus an poſſit ſubdelegare cum poteſtate ſubdelegandi inſtar Ordinarij. & quid de Delegato ad vniuerſitatem cauſarum?*
3. *Delegatus Pontificis, vel eius Legati, an poſſit eſſe, qui non eſt in dignitate conſtitutus.*
4. *Delegatus Principis non ſolùm coniunctim, ſed etiam diuiſim poteſt ſubdelegare cauſam ſibi commiſſam.*
5. *Delegatus Pontificis eſt præſtantior, & maior Ordinario, quoad cauſam ſibi delegatam.*
6. *Delegatus Pontificis poteſt inquirere abſque diffamatione.*
7. *Delegatus Pontificis poteſt excommunicare eos, in quos habet delegatam iuriſdictionem.*
8. *Delegatus Principis ad vnam cauſam, non poteſt cognoſcere de nullitate ſua ſententia.*
9. *Delegatus qui iudicauit contra formam mandati, poteſt iterum iudicare.*
10. *Delegatus, qui nulliter iudicauit per errorem facti, an poſſit cognoſcere de nullitate ſua ſententia?*
11. *Delegatus à Principe poteſt reſtitutionem in integrum concedere contra ſuam ſententiam.*
12. *Delegationem cauſa, qui impetrauit à Pontifice, re integra poteſt renunciare illi, & proſequi cauſam coram primo iudice.*
13. *Delegatus Papæ poteſt intra annum ſuam ſententiam exequi, non tamen annullare.*
14. *Delegatus poteſt reuocari à ſuo principali etiam re non integra.*

1. CERTI iuris eſt poſſe Delegatum Principis punire eos, qui ſuam voluerint iuriſdictionem impedire, textus *in cap.3. de officio, & poteſt. iudicis Deleg.* quod habet locum etiam attento iure communi, & ex vi delegationis, per quam cauſa committitur: neque requiritur clauſula *Cōtradictores: Eccleſia cenſura compeſcendo*, cuius meminit *cap. proſ illorum, in principio, de prabend. & cap. vt officij, verbo compeſcendi, de haret. lib.6.* & in ſpecie præceptor, Barboſa *in l. ſi quis ex aliena, num. 102. ff de iudic.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.1. tit. de fauore cleric. reali §.5. num.22.* Flamin. *de reſignat. lib.8. quæſt.2. num.161.* quod extendit Abbas, & Decius *in d. cap.1 de officio Legati*, non ſolùm ad priuatos, ſed etiam ad Magiſtratus, quos omnes Delegatus poterit coërcere, ſi vtroſque impedientes inuenerit, & hoc non ſolùm in foro Eccleſiaſtico, ſed etiam in ſeculari, ex textu *in d. cap.1.* Iaſon *in l. 1. in principio, num.20.* & ibi Alex. *num.14. ff. ſi quis ius dicenti*, poſita etiam pœna pecuniaria, Farin. *part.5. quæſt.114. num.26.*

Quod procedit etiam in Delegato inferioris à Principe, cui etiam ſit facultas puniendi impedientes, turbantes, & turbari mandantes ſuam iuriſdictionem, Menoch. *de arbitrar. caſu 438. ex num. tertio*, Farinac. *in praxi crimin. part.5. quæſt. 114. num. 61. num. 63. & num. 66.* vbi concludit pari pœna eſſe puniendos poteſtates, & Magiſtratus, qui ad inſtantiam rei conuenti compellunt minis, vi, ac metu actorem deſiſtere à lite incepta. quod demonſtratur ex *d. cap. 1. de officio Delegati*, per hæc verba, *ſicut agentes, & conſentientes pari pœna*, quod intelligitur, quando conſentientes cum agentibus cōcurrunt poſitiuè dando cauſam efficacem, & proximam auctori, & actori delinquenti, Molina *de iuſtitia tract. 2. diſp. 732. num.1.* Couarr. *in regul. peccatum part. 2. §. 12. à num. 1.* Flamin. *de Confidentiis quæſt.11. n.5. ex cap. notum, 2. quæſt. 1. & ex cap. facientes diſt. 86.* Iulius Clarus *in practica § final quæſt 90. num.1.* Maſcard. *de probat. concluſ. 159. num. 18.* & Bonacoſ. *commun. crimin. par.1. verb. agentes fol. 9.* vbi concludunt agentes, ac conſentientes, auxiliumque præſtantes in delicto puniri eadem pœna, qua punitur ipſe delinquens.

Illud tamen datur diſcrimen inter Delegatum Pontificis Rom. & inter Delegatum inferioris à Principe, quòd ille poteſt coërcere quoſcumque impedientes & contradictores vbicumque reperti fuerint abſque vlla reſtrictione territorij, cùm Delegans vbique iuriſdictionem exercere poſſit, *cap. cuncta 9. quæſt.3.* & notant Decius, & alij *in dict. cap.1. de officio Delegati num. 14.* hic autem cùm ſit Delegatus inferioris, nempe Epiſcopi, vel alterius, poteſt alienæ iuriſdictionis, & territorij ſubditos punire, eatenus, quatenus ipſe Epiſcopus, vel inferior alius Delegans ratione delicti eoſdem potuiſſet punire, ſecundùm regulam *c. poſtulaſti, & c. vltimi, de foro compet.*

Debet tamen conſtare iudici Delegato manifeſtè, hoc eſt, per modos legitimos de impedimento, quo impedientes volunt vti ad impediendum ſuam iuriſdictionem, vt colligitur ex *d. cap. 1. de officio, & poteſt. iudicis delegati*, ibi, *ſi manifeſtè cognoueris eos iuſtitiam impedire.* quæ verba non reſpiciunt, nec qualificant verbum *impedire*, quaſi exigatur manifeſtum impedimentum, ſed reſpiciunt, & qualificant commiſſionem iudicis. Proinde, ſi iudex cognouerit per modos legitimos, & per probationes, poterit impedientes coërcere; quamuis impedimentum non ſit publicum, vel notorium, nec notoria impedimenti probatio; ſed ſufficit cognitio, & indago facienda per probationes legitimas, & iure probatas: aliter enim ſi notorium requireretur impedimentum, nunquam Delegatus poſſet coërcere impedientes, cùm minæ, & terrores, quibus conquerentes compelluntur deſiſtere à negotio, & lite non in loco publico, ſed in occulto inferuntur de more.

Poteſt ergo Delegatus, iuxta *d. cap.1.* compeſcere impedientes maiori excommunicatione, id enim ſignificat verbum *diſtrictio Eccleſiaſtica*; iuuat Concil. Trident. *ſeſſ.25. de regular. cap.5. in fine*, ibi: *impedientes, vel inobedientes per cenſuras*, & conſtat ex *cap. præterea, & ex cap. ſane 2. de officio Delegati, & ex cap. tam litteris*, ibi: *excommunicantes ſolenniter, de teſtibus.* Quòd ſi Delegatus nequeat excommunicatione maiori, & aliis cenſuris inobedientes, & impedientes compeſcere, recurrere debet ad auxilium brachij ſecularis, ſecundùm regulam *capitis primi, in fine de officio Ordinarij*, textus *in c. vt officium, §. compeſcendi, verſ. denique, de hæreticis in 6.* Couarr. *practicarum cap.10 n.5.* Mandoſ. *regul. 41. Cancellar.*

Digitized by Google

Cancellar. quaſt. 2. *num.* 12. Menochius *remedio* 3. *retinenda. num.* 360.

Atque ita poſſe Delegatum Papæ implorare auxilium brachij ſecularis, eſt communis, Panor. Imol. Decius. ita per *cap. adminiſtratores*, 23. *quaſt.* 5. Innoc. *in cap. ſignificaſti num.* 3. *de offic. Delegati.* Quæ procedit etiam quando iudex ſecularis eſt requiſitus à iudice delegato Sedis Apoſtolicæ abſque ſpeciali clauſula, quòd poſſit implorare auxilium brachij ſecularis, quia etiamſi in reſcripto interdum apponatur clauſula, *Inuocato ad hoc auxilio brachij ſecularis, ſi opus fuerit*; illud eſt ex ſuperabundanti cautela, & de ſtylo Curiæ quandoque exprimuntur clauſulæ, quæ ſuapte natura intelliguntur, & inſunt, vt docet Imola *in d. cap. ſignificaſti, col.* 2. *de officio Delegati.* Ideo eſto in reſcripto non ſit clauſula ſpecialis, quòd poſſit inuocare tale auxilium, nihilominus poteſt contra laicos inobedientes, & contra clericos reſiſtẽtes, per textum *cap. petimus, cap. iſtud*, 11. *quaſt.* 1. *cap. poſtulaſti* 21. *de homicidio*; niſi quando à iudice Eccleſiaſtico eſt appellatum: tunc nequit inuocare auxilium brachij ſecularis pendente appellatione, vt volunt Alberic. *in l. Epiſcopale, verſic. Sed circa hoc quæro*, Paul. Caſtrenſ. *ibi in fin. C. de Epiſcop. audien*, & Oldrald. *conſ.* 89. ex vi regulæ, quæ habet, *pendente appellatione nihil innouandum. l.* 1. *in princ. ff. nil innouar. appell. pendem.* & Decius *in d. cap. ſignificaſti col.* 2. *de offic. delegat*, quod intellige quando appellatur à definitiua, vel interloquutoria, cum cauſa probabili, quam eſſe falſam non conſtaret, & appellatur ſeruata forma de iure, & in tempore debito.

Sed quid dicendum quando impedientes aliquando impedierunt reuera, & poſtea deſtiterunt à contumacia? Reſponde non poſſe Delegatum eos excommunicare, quia ceſſauit inobedientia, & contumacia, *gloſſa* 1. *in cap. Epiſcopi* 11. *quaſt.* 3. recepta ex Cardinal. Sancti Sixti *ibi num.* 3. Spino *in rubr. part.* 11. *num.* 24. Nauarr. *in cap. cum contingat quinta cauſa nullitatis, de reſcriptis, num.* 5. confert *cap. nemo, in fine*, 11. *quaſt.* 3. ibi, *& quia aliter non poterat corrigi*; quibus verbis oſtenditur debere perſiſtere impedientes, & impedimentum. Similiter nequit Delegatus procedere per excommunicationem nulla præcedẽte contumacia, vel inobedientia, vel contemptu, quæ eſt materia excõmunicationis, quia non valebit excõmunicatio. Quin etiã non debet procedere, vbi ex coniecturis veriſimiliter, & probabiliter conſequutus fuerit impedientes nullo modo ceſſaturos, ſed magis, ac magis vlteriùs obſtinatos progreſſuros, Couar. *in cap. Alma mater, in principio, num. vltimo*, Tiraquel. *l.* 9. *connubialium, gloſſa* 1. *part.* 9. *num.* 126. *verſ. hactenus, ex cap. prodeſt, ad finem*, 25. *quaſt.* 5. vbi Eccleſia abſtinet à cenſuris, quando videt ſe nullatenus proficere, *& ex cap. allegant.* 26. *quaſt.* 7. vbi nulla imponitur pœnitentia illi, qui futurus eſt deterior. Quod conſiderantes, Ioannes Andr. & Franch. *in cap.* 1. *de ſentent. excommunicationis in* 6. tradiderunt quando excommunicatus ex diuturno tempore fit peior, ac deterior, debere iudicem ex officio remittere excommunicationem. Quamobrem Hoſtienſ. *in cap.* 1. *verb. cognoueris*, & *ibi* quoque Anton. *col. penult.* & Imol. *in fine, de offic. deleg.* cum Prælatis loquendo admonent, ne ferant excommunicationem, vbi, & quando prouident futuram eſſe inutilem, & contemptibilem. Conducit opinio Archid. *in cap. ſi peccauerit in te frater tuus, column.* 3. *quaſt.* 1. dicentis, quamuis prima correctio fraterna ſit in præcepto, non obligare vbi probabiliter timetur, ne monitus fiat deterior, quod multis probat Felin. *in cap. ſcribam, in principio, de præſumptionibus.*

Sequitur illa dubitatio, an Delegatus poſſit ſubdelegare cum poteſtate ſubdelegandi inſtar Ordinarij? Iaſon *in l. à iudice, num.* 9. *C. de iudiciis*, ait forſitan poſſe Delegatum Principis, ſed communiter reprobatur. Ideo negatiuè reſponde non poſſe ſcilicet ſubdelegare cum poteſtate ſubdelegandi, Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *diſtinct.* 5. *princ. an iudicium ſit ordinarium, num.* 63. gloſſa *cap. ſuper quaſtionum*, §. *Porrò, verb. transfert, de officio delegati*, vbi Abbas *eodem* §. *num.* 2. Caccialupus *in leg. more num.* 18. *ff. de iuriſdict. omnium iudic.* Bolognetus *l.* 1. *num.* 137 *ad finem, verſ. quintò poteſt, ff. de officio eius*, Couar. *lib.* 3. *variar. cap.* 2. *num.* 11. D. Barboſ. *in l. cum Prætor.* §. 1. *num.* 154. Peregrin. *lib.* 1. *ad rubricam huius tituli n.* 12. & 13. Azeuedo *lib.* 3. *recopil. ad tit.* 9. *n.* 11. & eſt communis. 2.

Nec obſtat Ordinarium poſſe delegare cum poteſtate ſubdelegandi, quando delegans concedit illi ſubdelegandi poteſtatem; quia in primis ſunt, qui negent hanc poteſtatem Ordinario, cùm id habeat ex priuilegio à lege: proinde non poteſt priuilegium in Delegatum transferre, *l.* 1. *in principio, ff. de offic. eius.* Quòd autem non habeat Ordinarius poteſtatem delegandi ex officio, ſed ex priuilegio, deducitur ex *d. leg. more, ff. de iuriſd. omnium iudicum*; igitur nequit delegare cum poteſtate ſubdelegandi, quam partem vti veriorem tradit Imol. *in d. cap. ſuper quaſtionum*, §. *porrò, verb. transfert, de offic. Delegati, num.* 12. & videtur tenere *ibi* gloſſa, & expreſsè Cardinalis *Clement.* 1. *quaſt.* 11. *de officio Delegati*, & Franch. *in cap. is cui, ad finem, de officio Delegati in* 6. dicentes non eſſe integrum Ordinario de poteſtate ordinaria delegare, cum poteſtate ſubdelegandi: ergo nec Delegatus Principis ſubdelegabit cum poteſtate ſubdelegandi.

Dicendum tamen eſt poſſe Ordinarium delegare cum poteſtate ſubdelegandi, ita, vt Delegatus ſubdeleget nomine ipſius delegantis, non verò nomine ſuo proprio, ita Felin. *in cap. ſuper quaſtionum*, §. *ſi verò, num.* 18. *verſ. limita, niſi daret, de officio Delegati*, & probatur *in l. vnum ex familia*, §. *ſi de falcidia, ff. de leg.* 2. vbi eligens de mandato teſtatoris, nihil confert, ſed teſtator, qui iubet eligere: ita Delegatus Ordinarij poteſt ſubdelegare nomine delegantis iuſſu illius, Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 31. *num.* 6. vbi *num.* 7. ſubdit ſufficere ad hoc licentiam tacitam Ordinarij, quæ cenſetur conceſſa, quando Delegatus Ordinario ſciente, & patiente delegat, Iaſon *l.* 1. *iudice, num.* 9. *C. de iudiciis*, Alex. *conſ.* 157. *vol.* 2. Maranta 4. *part. diſt.* 5. *principali*, an iudicium ſit ordinarium, ex *num.* 63. Ratio, quia vbi requiritur licentia in actu, ſufficit tacita, & præſumpta ex ratihabitione de præſenti, vt docent, Corſetus *in ſuis ſingularibus littera L. verb. licentia*, & Ioannes Lupus *rubrica de donationibus*, §. 68. *num.* 27. Sanchez *de matrim. diſput.* 33. *numer.* 20.

Ex dictis ſequitur Delegatum ab inferiore Principe non poſſe ſubdelegare, *l. à iudice, Cod. de iudiciis, & cap final. per locum à ſpeciali, de officio Delegati*, neque Delegatum Pontificis nudum miniſterium ſibi commiſſum, §. *final. eiuſdem capitis.* Inferiorem autem Epiſcopo poſſe delegare, committereque ea, quæ illi competunt iure proprio; quamuis competant ex priuilegio, vel ex conſuetudine, text. & *ibi* gloſſa ſolemnis, & *ibi* Panorm. de

de officio Ordinarij, Nauar. *de priuilegiis conſ. 9. n. 1.* Hoc autem non tollit, quo minus valeat Delegatus Papæ in totum ſubdelegare, text. *in cap. ſi pro debilitate & cap. ſuper quæſtionum, in fine principij, de officio Delegati*, Morla *in Emporio part. 1. tit. 2. quæſt. 15. num. 10.* Sà *in ſumma verb. Delegatus numer. 1.* D. Barboſ. *in l. quia tale, num. 47. ff. ſoluto matrim. & in l. cum Prætor. §. 1. num. 385. cum ſequentib. ff. de iudiciis*, & alij, quos referens ſequitur Auguſtin. Barboſa *allegatione 106. de officio, & poteſtate Epiſcopi, num. 44.*

2. Quid dicendum de Delegato ad vniuerſitatem cauſarum? Reſponde, Delegatum hunc eſſe inſtar Ordinarij, & ſubinde delegare poſſe. Dicitur autem Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum ille, cui committitur certum genus cauſarum ſub vno nomine collectiuo, etiamſi non ſit generaliſſimum, ſed ſubalternum, quamuis ſit limitatum, vel quoad locum, puta cauſæ talis oppidi, ſeu ciuitatis, vel reſtrictum quoad tempus, nimirum, ſi committantur cauſæ per annum, vel per biennium talis territorij, vel quoad quantitatem, nempe cauſæ decem aureorum. Bartol. *in l. Legatus, num. 4. ff. de officio Proconſulis*, & Azeuedus *lib. 3. recopil. titul. 9. l. 1. num. 5.*

Eſt ergo delegatio vniuerſalis quando indefinite committuntur, & delegantur omnes cauſæ talis territorij, vt notat Salicetus *in l. à iudice n. 3. C. de iudiciis.* Similiter delegatio erit vniuerſalis, quoad perſonas, quamuis non quoad cauſas, & multo fortiùs quando eſt vniuerſalis, quoad cauſas, & perſonas. Sanchez cum multis *ibi* relatis, *de matrim. lib. 3. diſp. 31. num. 4.* Atque ita commiſſio facta Inquiſitoribus ſuper certum territorium in cauſa hæreſis, eſt delegatio ad Vniuerſitatem cauſarum, vt ait Decius *in cap. cauſam matrim. de officio delegati, num. 42.* contra Franchum *in cap. cùm cauſam, de appellat.* dicentem Inquiſitores non eſſe delegatos ad vniuerſitatem cauſarum; ſed ad hoc ſufficit, vt ſint delegati, quòd commendentur omnes cauſæ hæreſis certi territorij, vel caſtri, Baldus *in l. ſolet. num. 1. ff. de iuriſdictione omnium iudic.* Alex. *ibi num 8.* dicens eſſe communiter receptum, Socin. *in l. more maiorum, ff. eodem*, Garcia *de beneſic. part. 5. cap. 1. num. 361.* Nec oportet vt commiſſio ſit generaliſſima, ſed ſatis eſt, vt ſit generalis quoad cauſas hæreſis, ſeu vſurarum, Sanchez *ſuprà num. 4.*

Dicitur autem Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum quaſi Ordinarius cùm poſſit ſubdelegare, *l. 1. §. ab eo, ff. quis, & à quo*, vbi dicitur, cùm delegatus ſubdelegat, eſſe appellandum ad primum delegantem, per quod ſupponitur poſſe delegatum ſubdelegare: quod de delegato, ad vniuerſitatem cauſarum exponit gloſſa *ibi verb. non ipſe, & verb. ab eo*, Bartol. *in d. l. more maiorum ff. de iuriſdict.* Abbas *in d. cap. cùm cauſam, num. 12. de appellationibus*, Anton. *d. cap. ſuper quæſtionum, §. ſi vero, num. 17. de officio deleg.* Felin. *ibi n. etiam 17.* Couar poſt alios 3. *variar. cap. 20. num. 11.*

Negant autem poſſe delegatum ad vniuerſitatem cauſarum ſubdelegare aliquid, Decius *in d. cùm cauſam num. 7. de appellationibus*, & Curtius *in d. l. more maiorum, ff. de iuriſdict. omnium iudicum num. 67.* eo, quia non habet iuriſdictionem iure proprio, ſed iuriſdictio remanet in Ordinario, quam à ſe abdicare non poteſt. *l. Legatus, ff. de officio Præſidis*; ac proinde in delegato non perſiſtit, niſi vſus iuriſdictionis, per textum *in l. 1. §. qui mandatum, ff. de officio eius*, vbi habetur delegatum non habere proprium, ſed vti iuriſdictione mandantis: confirmatur, quia vſuarius vſuarium non creat, §. 1. *Inſtitut. de vſu, & habitat.* ita nec delegatus poteſt conſtituere delegatum; idem tradit Imol. *in l. ſi vni, ff. de re iudicata.*

His tamen non obſtantibus verius eſt delegatum ad vniuerſitatem poſſe ſubdelegare per ſupradicta, & probat Iaſon *in l. à iudice C. de iudiciis num. 8.* Sbroſius *lib. 2 quæſt. 55. num. 34.* Roſel. *verb. delegare, in principio*, Angel. *verb. delegatus, num. 6.* Sylueſt. *ibi quæſt. 8.* Henriquez *lib. 6. de pœnitentia cap. 7. num. 3. in commento littera N.* Garcia *de beneſic. part. 5. cap. 8. num. 35.* Non poterit tamen inconſulto Principe delegare totam ſuam delegationem, ſed vnam, vel alteram cauſam, ita Hoſtienſ. *in tit. de officio delegati, §. quis poſſit*, ſequitur Alex. *in l. à iudice, C. de iudiciis.* Sylueſter, & Roſel. *vbi proximè*: ſicut Ordinarius non poteſt totam ſuam iuriſdictionem delegare inconſulto Principe, *l. penultima, & ibi notat. ff. de officio Præſidis*, Felin. *in cap. ſuper quæſtionum, §. ſi verò, num. 17. de officio delegati*, Azeued. *lib. 3. recopilat. tit. 9. rubr. num. 14.* quemadmodum nec Parochus poteſt in perpetuum alteri curam demandare ſine conſenſu Epiſcopi, cùm debeat ſeruire per ſe ipſum, *cap. extirpandæ §. qui vero, de præbend. & cap. cùm ex eo, de elect. in 6.* Azor *part. 2 lib. 3. cap. 6. quæſ. decimò quæritur, & quæſ. vltimo quæritur*, & Regin. *tom. 1. lib. 1. num. 51.* vbi tradunt, ex iuſta cauſa per breue tempus poſſe Parochum curam ſuæ Eccleſiæ alteri committere: ergo ſimiliter delegatus poterit vnã, vel alteram cauſam delegare, quando fuerit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum. Secus ſi fuerit delegatus ad generalitatem cauſarum omnium, quæ controuertuntur inter Petrum, & Paulum; tunc enim non poterit vnam cauſam ſubdelegare, quia non eſt delegatus ad vniuerſitatem, ſed ad generalitatem, Angelus *in l. ſolet, num. 1 ff. de iuriſdict. omn. iudicum*, & Salicet. *l. à iudice num. 4. Cod. de iudiciis*, contra Bartol. *in d. l. more, num. 11. ff. de iuriſdict. omnium iudicum*, aſſerentem delegatum ad vnam cauſam poſſe ſubdelegare quendam articulum illius cauſæ, ſed communiter reprobatur, Sanchez *d. lib. 3. diſp. 31 num. 4. ad finem*, niſi intelligatur de articulo non continente iuriſdictionem, Sanchez *ſuprà num. 10. in principio, & in fine*, vbi addit nec etiam articulum non continentem iuriſdictionem poſſe ſubdelegari. Sed de his 1. *part. lib. 4. diſputat. 10. §. 1. ex num. 128. vſque ad num. 141.*

Porrò pro Vicariis foraneis vulgò, *vigarios das Comarcas*, dicendum eſt illos eſſe, qui conſtituuntur ab Epiſcopo, vel ab Archiepiſcopo in vna parte ſuæ diœceſis, vel in certo cauſarum genere, vel etiam ad vniuerſitatem cauſarum in certa diœceſis parte: hi autem nullo modo ſunt Ordinarij, quidquid Sylu. *verb. Vicarius, quæſt. 4.* & D. Anton. *3. p. tit. 19. c. 10. §. 2.* affirment contra communem; ſed ſunt delegati conſtituti ab Epiſcopo, vel Archiepiſcopo. Ita gloſſa communiter recepta *in Clementina 2. verb. foraneo, de reſcript.* Felin. *in rubric. de officio delegati, col fin.* Alexand. *in rubric. de officio eius cui mandat. eſt iuriſdict.* Angelus *in l. præcipimus C. de appellat.* Sanchez *lib. 3. de clandeſtin. conſenſ. diſp. 29. num. 10. concluſ. 2.* Marant. *vbi ſuprà part. 4. d. 5. an iudicium ordinarium, & delegatum num. 14.* Paz *in ſua praxi tom. 2 prælud. 3. numero 5.* Garcia *de beneſic. part. 5. cap. 8. numero 19. & numero 34.* Azor *2. part. inſtitut. moral. lib. 3. cap. 45. quæſtion. 15.* ratio eſt, quia Epiſcopus, vt ſuprà dictum

dictum eſt, non poteſt concedere ordinariam iuriſdictionem, vt ait Sanchez *ibi*, & Vicarius foraneus non habet iuriſdictionem, niſi commiſſam ſibi ab Epiſcopo, vt omnes fatentur. Item quia Vicarius iſte non facit vnum tribunal, nec Conſiſtorium cum Epiſcopo, imò ab illo appellatur ad Epiſcopum, ſeu ad Vicarium Generalem ipſius, *dicta gloſſ. in verb. foraneo*, & *ibi* Felin. *limitatione prima*, & habetur *in d. c. Romana*, & *ibi* Gemin. *de appellationibus*, *lib.* 6. Marant. & Paz *vbi ſuprà*, ille *num.* 14. iſte *eodem num.* 5. Sanchez *num.* 10. Sbrozius *lib.* 1. *quæſt.* 15. *lib.* 2. *quæſt.* 55. *num.* 33. Garcia *num.* 29. & à Vicario Generali non appellatur ad Epiſcopum, cùm habeat idem Conſiſtorium, & tribunal cum eodem, vt notum eſt. Secus de foraneo cùm ſit delegatus Epiſcopi, ab eo ad ſuum delegantem ſit appellatio, per text. *in cap. ſuper quæſtionum, de officio delegati, & in cap. dilecti* 3. *& ibi gloſſ.* 2. *de officio delegat.* & conſtat gloſſ. *in cap.* 2. *verb. officiali, de conſuetudine in* 6. Nec poteſt eſſe delegatus Apoſtolicus per *Clementinam, & ſi principales*, & *ibi* gloſſa, & Doctores, *de reſcriptis*, Sbrozius *lib.* 2. *quæſt.* 23. Azor *d. quæſ.* 15. *vbi ſuprà, ad finem.* Secus dicendum de Vicario Generali Epiſcopi: is enim tamquam dignitate functus poteſt eſſe delegatus Apoſtolicus, per *d. Clementinam, & ſi principalis*, & *ibi* gloſſa, & Scribentes, & Sbrozius *lib.* 2. *quæſt.* 23. & Flores *variar. quæſt.* 4. *num.* 6. modò ſit Vicarius verè & abſolutè generalis conſtitutus ad totam Diœceſim, quòd ſi ſit poſitus in vna ciuitate, eſto ſit Metropolis, non eſt Generalis, & ideo ab eo appellari poteſt ad Epiſcopum. Ita Doctores communiter, ſequitur Garcia *vbi ſuprà num.* 30. contra Sbrozium malè aſſerentem non poſſe appellari ab hoc Vicario ciuitatis ad Epiſcopum, *lib.* 3 *quæſt.* 2. *n.* 5. & Calderin. *conſ.* 2. *de appellat.* Azor *d. quæſ.* 15.

Quin imò licèt Vicarius foraneus ſit Vicarius ad vniuerſitatem cauſarum, adhuc erit delegatus, quia non conſideratur generalitas loci, ſed generalitas commiſſionis cauſarum, & ita nunquam conſtituit cum Epiſcopo vnum tribunal, nec idem Conſiſtorium, ac propterea ſemper eſt delegatus: quia non habet iuriſdictionem à iure, ſed ab Epiſcopo, Felinus *in cap. ſuper quæſtionum, §. ſi verò, num.* 17. *de officio delegati*, Cardinalis *Clement.* 2. *de reſcriptis*, Rebuff. *in praxi benefic. de vicar. Epiſcopi n.* 6. Alexand. de Neuo *c. dilecti el* 3. *n.* 28. *de appellat.* Abbas *in c. relatum, n.* 8. *de offic. deleg.* Sbrozius *lib.* 1. *de Vicar. Epiſcopi, quæſt.* 21. *num.* 7. Bartolus *in l. vnica, in fin. ff. quis, & à quo appell.* gloſſa optima *in Clementina* 2. *de reſcriptis, verb. foraneo*, vbi tradit differentiam Vicarij Generalis Epiſcopi, & alij, quos referens ſequitur Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 29. *num.* 10. & Garcia *de beneficiis, d. part.* 5. *c.* 8. *n.* 34.

3. Sequitur dicamus, quæ requirantur, vt aliquis ſit Delegatus Summi Pontificis? Reſponde in primis requiri, vt ſit in dignitate aliqua conſtitutus tempore commiſſionis ſibi factæ. Ita gloſſa per textum *ibi in cap. ſtatutum, in principio, de reſcriptis, in* 6. *& verb. Canonicis, in fine*, quam gloſſam probant, Archidiaconus *in eodem cap. ſtatutum, num.* 3. *verſ. quid, ſi cauſa*, Franchus *ibidem num.* 8. Baldus *in l. generaliter. num.* 7. *C. de Epiſcop. & cler.* quia capacitas, & habilitas à principio actus deſideratur in qualibet diſpoſitione, *cap. ſi eo tempore, de reſcriptis in* 6. *cap. dudum, de electione. l. fœminæ, de Senatoribus. l. ſi procurator, ff. mandati.* Ceuall. *in commun. contra commun. quæſt.* 666. & Flamin. *de reſignatione lib.* 1. *quæſt.* 11. *num.* 6. Ratio enim finalis eſt, quia conſtituti in dignitate præſumuntur ſapientes, & honeſtæ vitæ, argument. *cap. cùm in cunctis, de electione*; ideo requiritur, quòd tempore commiſſionis dignitas ſubſiſtat, quoniam qualitas verbo adiuncta eſt intelligenda ſecundùm tempus verbi text. *in l. in delictis, §. extraneus, ff. de noxalibus. l. Titius, ff. de teſtamento militis*, quæ omnia probantur ex *d. cap. ſtatutum, §. ſancimus*, ibi: *Sancimus igitur, vt nullis, niſi dignitate præditis, aut perſonatum obtinentibus, ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis cauſæ auctoritate litterarum Sedis Apoſtolicæ, vel Legatorum eiuſdem de cætero committantur; nec audiantur alibi, quàm in ciuitatibus vel locis inſignibus, vbi poſſit commodè copia peritorum haberi.* Sic ibi.

Ex dictis ſequitur Delegatum, ſiue ſit in dignitate conſtitutus, ſiue ſit Canonicus, poſt factam renunciationem poſſe cognoſcere de cauſa ſibi commiſſa, ſi tempore commiſſionis erat Canonicus, vel dignitate præditus, gloſſa *in d. cap. ſtatutum, in verb. Canonicis, ver. & ſi tempore data, de reſcriptis lib.* 6. Anchar. *num.* 5. *verſic.* 4. *quæro*, Gemin. *num.* 9. *& in c. licèt Canon, in principio, col.* 3. *de electione, lib.* 6. Paulus de Caſtro *conſ.* 327. *ad primum in tertio dubio*; ſicque fuiſſe iudicatum à ſacra Congregatione Concilij die 21. Maij 1587. refert Flamin. ſuprà *n.* 14. & Ceuall. *quæſt.* 666. *n.* 10. dicens fuiſſe deciſum poſſe reſignantem de cauſa cognoſcere poſt reſignationem etiam, quæ opinio eſt tenēda.

Nihilominus doctrina gloſſæ procedit quando commiſſio eſt perſonalis, neque per ceſſationem dignitatis commiſſio vitianda eſt, vt docet Tabien. *verb. delegare quæſt.* 12. *num.* 19. Flamin. *d. numer.* 6. & Felin. *in cap. quoniam*, Abbas *num.* 5. *de officio delegati.* Quod patet, quia quando commiſſio eſt realis, non requiritur, nec ſufficit, quòd tempore impetrationis reſcripti dignitas adſit, ſed ſatis eſt, quòd quando offertur reſcriptum, perſona ſit prædita dignitate, quamuis non fuerit in dignitate tempore impetrationis, requiritur tamen, vt in ea perſeueret toto tempore delegationis, quia eo ipſo, quòd dignitas ceſſauerit, commiſſio deuoluitur ad ſucceſſorem in dignitate, cùm facta fuerit contemplatione dignitatis, vt notatur *in d. cap. ſtatutum, de reſcriptis in* 6. atque ita commiſſio ſequitur dignitatem in quacumque perſona inueniatur, Innocent. *in d. cap. quoniam Abbas, in principio, de officio delegati*, & *ibi* Abbas *num.* 8. Cardinalis *num.* 4. *quæſt.* 4. Ioann. Andr. *cap. quamuis, num.* 2. *de officio delegati in* 6. & *ibi* Anchar. *ad finem*, qui loquuntur in caſu in quo cauſa erat commiſſa Titio conſtituto in dignitate quadam, & ab ea fuit translatus ad aliam, traduntque non poſſe Titium de ea cognoſcere vlterius, ceſſaſſeque commiſſionem, & tranſiiſſe ad ſucceſſorem Titij in dignitate, quia cōmiſſio erat realis, vtpote dignitati facta: ſecus quando eſt perſonalis; tunc enim etiamſi reſignet dignitati, adhuc poteſt cognoſcere ſecundùm gloſſam *in d. c. ſtatutū*, quia per commiſſionem perſonalem factam illi, qui tēpore impetrationis reſcripti erat poſitus in dignitate, commiſſio, quoad actum delegandi, ſuum ſortita eſt effectum, vt dictum eſt, & vt ſemel acquiſiuit Delegatus, non obeſt dignitatem ceſſaſſe retentionem commiſſionis perſonalis, Sanch. *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 27. *n.* 12. *&* 28. modò cœpiſſet de cauſa cognoſcere, Barboſa *de poteſt. Epiſc allegat.* 54. *n.* 155.

Ex dictis habes duplicem eſſe delegationem, alteram perſonalem, alteram realem; perſonalis eſt illa, quando nomen duntaxat perſonæ delegati

Poſſunt tamen Religioſi ſimplices eſſe delegati Epiſcoporum de licentia ſuorum Prælatorum, quia caput *ſtatutum* prædictum ſolùm loquitur de delegatis Papæ, vel eius Legati, vt ſint in dignitate aliqua conſtituti. Quare poterunt eſſe vicarij Epiſcopi, quia nullibi id interdicitur, Cardin. *in d. Clement. 2. num. 17. quæſt. 16. de reſcriptis*, & *ibi* Imola *num. 25.* Anchar. *num. 9.* Rebuff. *in praxi beneficiorum titul. de Vicariis Epiſcoporum num. 30.* Anton. Cucch. *lib. 2. inſtit. maior. tit. 8. num. 88.* Sà *in ſumma, verb. Religio num. 60.* Azor *2. part. lib. 3. cap. 43. quæſ. 10.* dicentes poſſe eſſe Vicarios Epiſcoporum, quorum argumento probant poſſe eſſe delegatos, cùm Vicarij habeant iuriſdictionem ordinariam, vt tenet gloſſa *verb. officialem in cap. 2. de officio vicarij, lib. 6. & verb. generaliter in cap. Romana, de appellat. eodem libro, & verb. & iurgia, in cap. perlectis, diſt. 25.* & tradunt, Couarr. *practic. cap. 4. num. 8. & lib. 3. variar. cap. 10. num. 4.* Gambar. *de poteſt. legati, lib. 9. num. 33.* Salzedo *ad Bernardum cap. 76 in gloſſa verb. diſpenſet pag. 305. in nouiſſima editione*, Lælius Zech. *de Repub. Eccleſiaſt. cap. 23. de Vicario Epiſcopi, §. 2. num. 1.* Suarez de Paz *in practica tom. 1. temp. 1. num. 6. & 7. & tom. 2. prel. 3. num 3.* Sayro *de cenſuris lib. 1. cap. 6. num. 8.* Gutierr. *Canonicar. lib. 2. cap. 17. num. 17. & de matrim. cap. 69. num. 7.* Azor *2. part. lib. 3. cap. 43.* Barboſa *in l. quia tale num. 92. ff. ſolut. matrim.* Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. part. 5. collect. 1600. & in praxi aurea reſolut. 99.* quamuis multi opinentur Vicarij generalis iuriſdictionem non eſſe ordinariam, ſed delegatam: attamen oppoſitum eſt verius; ergo Religioſi ſimplices, ſi poſſunt eſſe Vicarij generales Epiſcoporum, vt probatum eſt, exceptis minoribus de quibus alibi, Sbroſius *de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 38.* multo fortiùs poſſunt eſſe delegati Epiſcoporum, vt in ſpecie volunt, Cardinalis *in d. Clementina 2. quæſt. 18. iuncta quæſt. 16.* & *ibi* Anchar. *num. 9.* Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 13. n. 77.* Religioſi autem noſtræ Societatis non poſſunt aſſumi ad officium Vicarij Epiſcoporum, niſi de licentia Generalis, Sanchez *lib. 6. cap. 13. num. 86. & num. 95.* eſt enim vicariatus dignitas Eccleſiaſtica cùm ſit adminiſtratio rerum Eccleſiaſticarum cum iuriſdictione, *cap. non putamus, cum gloſſa in verb. videatur*, vbi Franchus *de conſuetudine, lib. 6.* Ideo Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus, vt ait gloſſa *verb. delegatus, in Clementina 2. de reſcriptis*, Zabarel. *ibi num. 12.* & Imola *num. 18.* & plenè cum aliis Auguſtinus Barboſa *ſuprà Allegat. 54. num. 132. & ſequent.* Propterea Religioſus Societatis non poteſt eſſe Vicarius Generalis, quia ex voto non poteſt illam procurare, neque intra, neque extra Societatem neque acceptare, niſi iuſſu illius qui poteſt eum obligare ſub peccato.

4. Porrò, vt ad poteſtatem ſubdelegandi redeamus, Delegatus à Principe non ſolùm coniunctim, ſed etiam diuiſim cauſam ſibi commiſſam ſubdelegare poteſt, vt per Marant. *de ordin. iudiciario part. 4. diſt. 5. num. 26.* Morla *in Empor. iuris, part. 1. tit. 2. quæſt. 15. num. 10.* Aloyſ. Riccius *in collect. deciſion. part. 4. collect. 1047.* Sanchez *de matrimon. lib. 3. diſput. 31. numero 1. verſic. tertia autem pars.* D. Barboſa *in l. quia tale num. 47. ff. ſolut. matrimon. & in l. cùm Prætor §. 1. numero 385. cum ſequentibus, ff. de iudiciis*, & Auguſtinus Barboſa *in cap. ſuper quæſtionum, in verb. delegatus à nobis, numero 3. & in cap. paſtoralis, num. 2. in verb. quod cum delegato, de offic. & poteſt. iudic. delegati*, vbi *numero 9.* addit quando Princeps alicui ſpeciali delegato cauſam committit, videri tollere ordinariis inferioribus poteſtatem cognoſcendi de cauſa illa, etiamſi aliàs poterant de illa cognoſcere: quæ eſt ſententia Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ tit. de euocat. artic. 1. num. 101. pag. 270.* & Marant. *de ordin. iudiciario part. 4. diſtinct. 16. num. 58. pag. 204. & diſput. 1.* incipit, *Plerunque, num. 3.*

5. Delegatus namque Papæ in cauſa ſibi delegata eſt maior, & dignior Ordinario, Gutier. *de matrimon. cap. 63. num. 29.* Franciſc. Molin. *de brachio ſeculari cap. 6. num. 12.* Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib. 1. cap. 3. num. 33.* quamuis ordinaria ſit fauorabilior, quia Delegatus mandantis vice fungitur, *cap. ſanè el 2. de officio delegati, cap. 1. de officio legati*, Bobadil. *in ſua politica lib. 2. cap. 2. numer. 59.* Gratian. *diſceptat. forenſ. cap. 111. ex num. 65.* & Molin. *de iuſtitia tract. 5. diſput. 26. num. 1.* vbi ſubdit, non poſſe abſolui ab Ordinario loci excommunicatum à Delegato Romani Pontificis, quamuis Delegatus iam ſit mortuus, aut aliqua alia ratione iuriſdictio illius eſſet extincta.

6. Confirmatur, quia Delegatus à Principe ſicut ipſe Princeps poteſt inquirere non præcedente diffamatione, Duenn. *regul. 298. limit. 7.* Menochius *de arbitrario iudicum lib. 1. quæſt. 78. num. 4* Iulius Clarus *lib. 5. §. final. quæſt. 6. num. 8. verſic. præterea ſcias*, & Farin. *in praxi part. 1. quæſt. 9. num. 13.* vbi concludunt in inquiſitione formata de Principis mandato, & ſcientia poſſe eius Delegatum, ſicut ipſe Princeps, inquirere non præcedente diffamatione, quæ fuit ſententia Innocent. *in cap. cùm oporteat, poſt num. 5. de accuſationibus*, Felin. *in cap. ſicut Romana, de reſcriptis, num. 5.* Alciat. *in cap. pernitioſam num. 46. de officio Ordin.* Angel. *de maleficiis in verb. quod fama publica, numero 5.* Bald. *in l. nullus, per illum textum numero 1. Cod. ad legem Iul. Maieſt.* & alij, quos referens ſequitur Carer. *in pract. crimin. in princ. ſuper legem, obſeruare curabis, num. 84.* & Farin. *vbi ſuprà d. num. 13.* cùm regulariter infamatio inquiſitionem præcedere debeat, ſiue iudex procedat ad partis querelam, ſiue etiam ex officio ſecundùm communem, de qua Rolandus *conſil. 24. num. 21. lib. 1. & conſil. 3. num. 14. vol 3. & conſil. 57. num. 20. vol. 4.* Bonacoſ. *in commun. opin. 1. part. verſic. inquiſitio eſt nulla.* Farinac. *dict. quæſt. 9. num. 4.* Barboſ. *in cap. qualiter, & quando, numero 9. de accuſat. & inquiſ.*

7. Quinimo Delegatus Pontificis poteſt excommunicare illos, in quos habet iuriſdictionem, Couarr. *in cap. alma mater part. 2. §. 2. numer. 7. de ſentent. excommunic. lib. 6.* & aduersùs Ordinarium cenſuris agere poteſt, vt notat Franciſc. Molin. *de brachio ſeculari cap. 6. num. 12.* nec poteſt Ordinarius reſiſtere violenter Delegato Principis volenti ſuam exequi ſententiam, ſed debet precibus inſtare apud illum, vt certioretur Princeps de ſententia lata, ſi fortè cenſeatur iniuſta, Marant. *diſputat. 1.* incipit, *Plerunque, numero 15.* Auguſtinus Barboſa *in cap. ſanè, el ſecundo, de officio iudicis delegati numero 5.* vbi *de poteſt. excommunicandi, & in cap. ſignificaſti, eodem titulo numero 3.* vbi de cenſuris contra Ordinarium, *& in cap. ſi quando, eodem titulo numero 5.* vbi *de poteſt. delegati*

exequendi ſuam ſententiam, & diximus *ſuprà num.* 1. *per totum*; quod etiam ſequitur Miranda *in manuali Prælatorum tom.* 2. *quæſt.* 35. *art.* 8. *concluſ.* 1. *in fine*, & Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 5. *prope finem*, dicentes indiſtinctè delegatos excommunicare poſſe illos, in quos habent delegatam iuriſdictionem.

Neutiquam tamen poteſt delegatus prorogare ſuam iuriſdictionem ad perſonas in reſcripto ſaltem per generalem clauſulam non comprehenſas, quamuis illæ conſentiant, Morla *in Emporio iuris part.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 21. *num.* 2. Nauarr. *in cap. cùm contingat.* 7. *cauſa nullitatis*, *in principio*, *de reſcriptis*, Peregrin. *variarum lib.* 1. *ad rubr. huius tituli num.* 38. *& ad rubricam titul. de officio iudicis ordinarij numer.* 32. Molina *de iuſt. tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 25. *num.* 2. & Menochius *conſ.* 340 *num.* 54. Ex eo, quia prorogationem delegata iuriſdictio non recipit, Barboſa *in d. l.* 1. *art.* 1. *num.* 204. *ff. de iudiciis.* Confert reſcripta delegatoria eſſe ſtricti iuris, Mar. Antonin. *variar. reſolutionum lib.* 1. *reſol.* 8. *num.* 4. *& reſol.* 39. *num.* 11.

8. Hinc ſequitur Delegatum ad vnam cauſam non poſſe cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ, quia Delegati iuriſdictio expirat lata ſententia, *gloſſ. vltima in l. ſi vt proponis*, *C. quomodo*, *& quando iudex*, & Bart. Innocent. *in cap. in litteris*, vbi cæteri omnes, *de officio delegati*, Vantius *de nullitatibus*, *titul. coram quo nullitas proponi poſſit*, *num.* 14. & Tiraquel. *in lege boues*, *§. hoc ſermone*, *limitatione* 1. *num.* 40. *de verbor. ſignific.* Fernandez de Ottero *Rom. lucubrat. quæſt.* 5. Secus de delegato ad vniuerſitatem cauſarum: nam is poteſt cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 620. *in* 1. *edit. & reſol.* 418. *in* 2. *edit.* vbi *num.* 2. ponit hoc diſcrimen inter Delegatum ad vniuerſitatem cauſarum, & inter Delegatum ad vnam cauſam dumtaxat, ſed an hoc ſit dicendum de delegato Principis, vide infrà *num.* 57.

9. Cæterùm Delegatus, qui pronunciauit contra formam mandati, poteſt iterum pronunciare, quia data iuriſdictio non fuit extincta, *cap. cùm dilecta*, *de reſcriptis*, ſcribentes *in cap. in litteris*, *de officio delegati*, Riminaldus *in rubr. ff. de officio eius*, *num.* 5. Capella Toloſ. *quæſt.* 38. gloſſa *in cap. gratia*, *in verb. eligas*, quæ eſt vltima, *de reſcriptis lib.* 6. Tiraquel. *in d. lege boues*, *§. hoc ſermone*, *limit.* 1. *num.* 51. argum. eligentis ad vnum beneficium ſemel, qui non poteſt ad aliud eligere propter conſumptam electionem, ſed hi omnes loquuntur de delegato inferiore: propterea delegatus Principis iterum iudicare poteſt, ſi ſemel nulliter iudicauit, ſicut Ordinarius iterum cognoſcere poteſt, Angelus *in l. iudex poſteaquam*, *ff. de re iudicata*, Decius *in cap. in litteris num.* 5. *de officio delegati*, eo quòd delegatus Principis Ordinario aſſimilatur, *cap. paſtoralis*, *de officio delegati*, quo loci Ordinario maior dicitur Delegatus in cauſa ſibi commiſſa: igitur, ſi datur Ordinario nulliter pronuncianti, pronunciare iterum, ſic etiam dabitur Delegato Principis, ita Menochius *d. quæſt.* 67. *de arbitrar. num.* 28. vbi *num.* 31. concedit idem priuilegium Delegato ad cauſarum vniuerſitatem, quia Ordinario æquiparatur, & pro Ordinario reputatur, *gloſſa vltima in l. à iudice C. de iudic.* vbi Iaſon *num.* 8. *verſ. ſecundò fallit.* Dummodo iudex ordinarius nulliter iudicare noluerit per ſordes, hoc eſt, per iniuriam; tunc enim non iudicabit iterum ſi de nullitate reus, ſeu actor conquerantur. Ratio, quia iſte Ordinarius non erit iuſtus iudex ſuæ iniquitatis, iuxta *l. eos*, *in principio*, *C. de appellationibus*, Menochius *vbi ſuprà d. quæſt.* 67. *num.* 15. & in terminis reſpondit Baldus *conſ.* 298. *Præmittendum eſt ad euidentiam*, *in fine*, *lib.* 3. ex ea ratione, quia cùm ſententia ſit nulla ex inſtantia iam perempta, iudex per ſordes nulliter pronuncians non dicitur ampliùs iudex.

Delegatus tamen, qui per errorem facti iudicauit, poteſt iterum iudicare, arg. *l. errore*, *C. de iur. & fact. ignor.* Bartol. *in d. l. iudex poſteaquam in* 1. *oppoſ. ff. de re iudicata*, Anchar. *in Clement.* 1. *column.* 2. *Venio ad quæſtionem*, *eodem titulo*; ſecus ſi iudex malè iudicauerit per errorem iuris, tunc non poſſe iterum iudicare, ita nonnulli ex Innocentio *in cap.* 1. *de re iudicata*, quam diſtinctionem non admittit Baldus *in d. l. ſi vt proponis*, *C. quomodo*, *& quando*, *col.* 3. *verſ. opponitur*, *& videtur.* 10.
Quare ſiue Delegatus erret in iure, ſiue in facto, poteſt iterum pronunciare; & actum extraiudicialem nulliter factum iterare, quod procedit, ſiue ille, qui fecit ſit Ordinarius, ſiue delegatus, tunc enim ſiue erretur in facto, ſiue in iure, in actibus extraiudicialibus, ſi non tenet, quod fecit, vel ſi non bene fecit, poteſt ille actus iterari, ſi non fuit ſortitus ſuum effectum. Id de Ordinario colligitur ex *cap. cùm in terra*, *de electione.* At verò de delegato conſtat ex *cap. ſignificaſti*, *de officio delegati.* Tiraquel. *d. limit.* 1. *num.* 47. *&* 48. & Menoch. *d. quæſt.* 67. *de arbitrar. num.* 33. ſed ita confusè, vt vix pes figi poſſit.

Nihilominus per dictam legem, *ſi vt proponis*, *& l. ſi præſes*, *C. quomodo*, *& quando iudex*, Tiraquel. vult non poſſe iterum facere, quamuis nulliter, & inutiliter primum actum fecerit, id procedere in eo, qui aliquid facit iure alieno in iudicialibus, ex eo fundamento, quia talis ſtatim deſinit eſſe iudex poſt pronunciationem ſui facti. *l. quale*, *in fine*, *ff. de arbitris*, ſecus in actibus extraiudicialibus, ex *cap. in litteris*, *de officio delegati*, cùm ſit functus ſuo officio, niſi Delegatus per iuſtum errorem facti nulliter pronunciauerit, puta, ſi executor, cui mandatum fuit, vt conferret beneficium Paulo, & contulit illi beneficium Petri, qui habebatur pro defuncto, cùm adhuc ſuperſtes viueret, poterit de alio beneficio prouidere Paulo, ita Innocentius, Hoſtienſis & Ioannes Andreas *in cap.* 1. *in verb. fortè*, *de re iudicata*, Bartol. *in l. iudex poſteaquam*, *in* 4. *oppoſ. ff. eodem*, Anchar. *in Clement.* 1. *col.* 2. *in* 1. *quæſt. de re iudicata.* Confirmatur exemplo eligentis iure proprio, ſi nulliter eligat, poteſt denuo eligere, niſi ſcienter indignum eligat. *C. vt circa*, *& c. ſi compromiſſarius*, *de electione*, *lib.* 6. iuuat, quod dictum eſt de actu primo inutili ex defectu formæ, vel ſolennitatis: tunc enim iterari poteſt, ſi defuit peccatum, ſecus ſi peccatum mixtum fuit in materia: nam tunc iterari non poteſt, argumento *l. non diſtinguimus*, *§. de officio*, *eodem titulo*, *& l. à Diuo Pio*, *in principio*, *ff. de re iudicata.*

In hac ergo varietate dici poteſt Delegatum, ſi per errorem iuris inutiliter, ſeu malè iudicauerit, non poſſe iterum iudicare, ex Innocentio, vti illum aliqui allegant, *in cap.* 1. *de re iudicata*, ſecus, ſi per errorem iuſtum facti nulliter geſſit, ita Innocentius, Hoſtienſis, & Ioannes Andr. *in d. cap.* 1. *verb. fortè*, *de re iudicata*, Alexand. *in l. iudex*, *num.* 55. *ff. eodem*, Tiraquel. *in d. l. boues*, *limita* 1. *num.* 41. *& limita* 21. *num.* 4. *verſ. & hus quoque*, & Menochius *de arbitrariis*, *quæſt.* 67. *n.* 32.

verſ.

quoque, & Menochius *de arbitrariis*, *quaſt.* 67. *num.* 31. *verſ. declaratur quartò.* Vide tamen Gutier *in Canonicis, lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 30. vbi loquitur in Delegato, qui nulliter iudicauit per errorem facti, aitque ex Innocentio *in dict. cap.* 1. *de re iudicata*, poſſe cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ, atque eam reuocare, & poſtea *verſ. hac tamen limitatio*, *num. eodem*, concludit limitationem non eſſe veram, quia, ſiue bene, ſiue male pronunciauerit, etiam per errorem functus eſt officio ſuo. Excepto in delegato dato, vt executor ad conferendum beneficium, qui ſi nulliter contulit, poteſt iterum conferre, cùm ſit exequutor, non verò propriè Delegatus.

11. Ad hæc finitima dubitatio, an poſſit Delegatus concedere reſtitutionem in integrum contra ſuam ſententiam definitiuam, ſi conſtet de læſione minoris, vel Eccleſiæ, vel alterius communitatis, quæ gaudeat hoc beneficio? Negatiua pars eſt vera, quando Delegatus etiam à Principe datus eſt ad vnam cauſam, niſi ſpecialiter delegatus id habeat in ſua delegatione; ratio, quia poſtquam pronunciauit definitiuè, finitum eſt officium, & ipſe deinceps cenſetur priuatus, per *l. Iudex poſteaquam*, *ff. de re iudicata*; licèt lex de iudice ordinario loquatur. Item quia quando ſententia eſt nulla, delegatus deinceps non cognoſcit per legem, *ſi vt proponis*, *Cod. quomodo*, *& quando iudex*: ſi autem iudicauit validè, multo meliùs functus eſt ſuo munere, atque ita ſolus Princeps poteſt reſtituere contra ſententiam ſui delegati, quam ſententiam tradunt Bartolus *in l. aduerſùs*, *in fine*, *Cod. ſi aduerſus rem iudicatam*, ibi: *Nam aduerſus eius ſententiam, qui vice Principis cognouit, ſolus Princeps reſtituet.* Idem habetur *in l. minor autem*, ibi: *ſed, & ſi ab Imperatore iudex datus cognoſcat, reſtitutio ab alio, niſi a Principe, qui iudicem deſtinauit, non fiet*, *ff. de minoribus*, Abbas *in cap. cauſa reſtitutionis*, *num.* 7. *de in integrum reſtit.* idem Bartol. *in l.* 1. *in fine*, *ff de quaſtionibus*, & Baldus *in d. l. aduerſus*, *num.* 2. & Salicet. *num. etiam* 2.

Nec refert text. *in cap. quærenti*, *de officio delegati*, vbi dicitur iuriſdictionem delegati à Principe non ceſſare per definitiuam, ſed durare poſt ſententiam intra annum; quia hoc intelligitur de exequutione ipſius ſententiæ, non autem de deſtructione, Paulus de Caſtro *in d. l. aduerſus*, *num.* 1. *C. ſi aduerſùs rem iudicatam.* Poterit tamen concedere reſtitutionem delegatus aduerſùs ſuam ſententiam interlocutoriam, ſi non habuerit vim definitiuæ, per *legem final. C. vbi, & apud quem*, Gutier. *in canonicis quaſt. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 37. *& ſequentib.*

12. Sed quid reſpondebis impetranti à Pontifice delegationem cauſæ, & re integra vult renunciare illi? Reſpondeo poſſe renunciare, & agere cauſam coram primo iudice, quia commiſſio facta fuit in fauorem impetrantis, & ideo iuxta regulam, *quod ob gratiam, lib.* 6. *& l. quod fauore*, *Cod. de legibus*, poteſt renunciari illi, quod habet locum etiam in reſcriptis: proinde impetrans priùs poteſt, ſi voluerit renunciare illi, Nauarr. *de officio iudicis delegati*, *conſ.* 1. *num* 2. Quin etiam cauſa alicui delegata à Pontifice, ſi re integra expiret commiſſio, primus iudex, ſiue ordinarius, ſiue delegatus, poteſt proſequi cauſam, & pergere vlteriùs ſine noua commiſſione facta, ex ea ratione, quia non impedit, quòd de iure non habuit effectum, ex *reg. non præſtat impedimentum*, *de regul. iuris in* 6. *& cap. ex tenore*, cum gloſſa *de reſcriptis* conſer caſus in c. *ſi vt debitus honor*, *de appellationibus*, in quo habetur poſſe Ordinarium procedere ad inſtantiam vnius partis, quamuis altera pars ſuper eadem cauſa procurauerit impetrare litteras à Sede Apoſtolica, Nauar. *ſupra num.* 1.

Ex dictis ſequitur iuriſdictionem iudicis delegati à Principe durare poſt ſententiam intra annum, quo ad executionem ipſius ſententiæ, non verò, quo ad reſtitutionem contra eam concedendam, praxis Epiſcopalis *part.* 1. *verb. delegatus*, §. 7. per textum *in cap. quærenti*, *de officio*, *& poteſtate iudicis delegati*, ibi, ſed vſque ad integrum annum, vbi decidit, elapſo anno Ordinarium debere exequi ſententiam delegati, non verò ipſum delegatum: quod intellige de delegato ad cauſam principaliter, non verò de executore gratiæ. Nam huius poteſtas tamquam acceſſoria durare debet, ſicut ipſa gratia, *ad regulam acceſſorium in* 6. Garcia *de benefic. part.* 6. *cap.* 2. *numer.* 148. Nihilominus, quamuis Delegatus poſt latam ſententiam functus ſit officio ſuo, maximè, ſi eam ſemel exequatur ſtatim; attamen ſi victus poſt executionem illico rem iterum occupet, & in poſſeſſionem ſe immittat, poterit rurſus delegatus de hoc cognoſcere, & ſuam ſententiam exequi mandare, & conſeruare in poſſeſſione victorem, vt voluit gloſſa *in dict. cap. quærenti*, *in verb. ad integrum annum*, *de officio delegati*, ex eo, quia non videtur (inquit) poſſeſſionem adeptus, qui eam ſtatim amiſit. text. *in l. non videtur*, *ff. de acquirend. poſſeſſ.* quam gloſſam probant Ioannes Andreas, & Panormit. *ibi*, dicentes non videri iudicem dediſſe executioni ſuam ſententiam, ex quo incontinenti executio fuit perturbata, argum. *cap. diuortium*, *de pœnit. diſt.* 1. 13.

Inſuper intra annum Delegatus completa delegatione poteſt abſoluere excommunicatum à ſe, ſi voluerit obedire, non tamen anno elapſo, Suarez *tom.* 5. *de cenſuris*, *diſput.* 7. *ſect.* 2. *num.* 7. Iul. Lauor. *de Iubilæo*, *& indulgent. part.* 2. *cap.* 21. *num.* 7. & Bonacina *de cenſuris*, *diſput.* 1. *quæſt.* 3. *puncto* 1. *num.* 2. *verſ. addo.* Quod etiam procedit in Delegato dato vti mixto executore, qui excommunicat de mandato Papæ cum cauſæ cognitione; is enim poteſt abſoluere intra annum, ſecus poſt annum omnino exactum. Nauarr. *in manuali*, *cap.* 27. *num.* 40. *&* 44. Henriquez *in ſumma lib.* 13. *cap.* 16. §. 4. & Tolet. *in ſumma*, *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 11.

Peti etiam poteſt, an delegans poſſit reuocare Delegatum re iam non integra? Bartolus affirmat *in lege*, *vbi cœptum eſt*, *ff. de iudiciis*, probatur exemplo Vicarij Generalis, qui poteſt tolli, & mutari, ad libitum conſtituentis, argumento *cap.* 1. *de officio Vicarij*, *lib.* 6. *& cap. ſi delegatus*, *& cap. quamuis*, *de officio delegati*, *etiam in* 6. Nauar. *de electione*, *conſil.* 10. *lib.* 1. *n.* 1. *verſ. ad priorem*, *& numer.* 6. *in* 2. *editione.* 14.

***

Ip i *inuerd*

Digitized by Google

Iudex delegatus quid poſſit circa ſuas ſententias, & an poſſit trahere vltra duas diatas?

§. II.

EPITOME.

15. *Iudex delegatus an poſſit ex noua delegatione de eadem re iudicare,*
16. *Iudex delegatus an poſſit declarare ſuam ſententiam.*
17. *Iudici delegato non creditur, niſi oſtendat reſcriptum in his, quæ tendunt in præiudicium tertij.*
18. *Delegato creditur, dum ait ſe ob cauſam delegaſſe.*
19. *& poteſt ſubdelegare ob debilitatem.*
20. 21. *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum quid poſſit circa ſuas ſententias, & an poſſit cognoſcere, & diffinire.*
Auditores ſacri Palatij in cognoſcendo ſunt Ordinarij, in pronunciando ſunt delegati. ibid.
22. *Delegatus an acquirat iuriſdictionem reſcripto præſentato?*
23. *Res integra, aut non integra, quando cenſetur ad effectum expirandi morte delegantis iuriſdictio.*
24. 25. 26. *Litteræ iuſtitiæ an expirent parte nondum citata realiter, vel perſonaliter, vel per citationem nullam.*
27. *Litterarum præſentatione facta iudici, an res deſinat eſſe integra, ſi iudex acceptet?*
28. 29. *Res an deſinat eſſe integra per actum citationi æquipollentem, vel per ſolam commiſſionem de citando?*
30. *Res an deſinat eſſe integra in litteris iuſtitiæ per citationem anomalam, quæ fit à creditore ſine auctoritate iudicis?*
31. *Res deſinit eſſe integra in reſcriptis gratiæ per primum actum iuriſdictionis poſt præſentationem litterarum.*
32. *Reſcripta gratiæ & iuſtitiæ regulariter differunt, gratiæ re integra non expirant: ſecus reſcripta iuſtitiæ morte concedentis.*
33. *Gratiæ per quas committitur delegato reſeruatio penſionis non expirant re integra per obitum concedentis.*
34. *Commiſſiones factæ ordinariis, vt diſpenſent morte Papæ non extinguuntur.*
35. 36. *Licentia ad eligendum Confeſſarium pœnitenti data non expirat morte concedentis, quamuis aliqui contradicant.*
37. 38. *Reſcripta iuſtitiæ, & gratiæ in pluribus etiam differunt.*
39. 40. *Delegatus poteſt cognoſcere de exceptionibus oppoſitis contra reſcriptum iuſtitiæ, & contra ſuam iuriſdictionem.*
41. *Delegatus autem non poterat vltra duas diætas; hodie nec vltra vnam trahere ad iudicium partes.*
42. *Secus de ordinariis, & de Epiſcopis circa ſuos ſubditos.*
43. *Partes poſſunt trahi vltra terminos iure præfixos à iudice delegato, quando reſcriptum impetratur de conſenſu vtriuſque partis.*
44. *Delegatus non poteſt trahere partes vltra terminos præfixos etiam per modicum ſpatium.*
45. 46. *Diæta altera legalis, altera vulgaris, & quot leucas vnaquæque contineat?*
47. 48. 49. 50. *Reſcriptum ad lites poſterius, quando deroget, vel non deroget priori, niſi fiat mentio illius.*
51. *Reſcripta iuſtitiæ durant per annum: reſcripta autem gratiæ ſunt perpetua, niſi ex dolo impetrans nolit illis vti.*
52. 53. 54. *Reſcriptum copulans duo ad eundem effectum eſt validum, ſi vnum probetur, quod aliqui volunt in reſcripto ad lites; ſecus de reſcripto gratioſo, quod non probo.*
55. *Falſitas ſolius cauſæ finalis, & ſine qua non vitiat reſcriptum, non autem falſitas cauſæ impulſiuæ.*
56. *Reſcriptum multa continens ſub diſiunctione, ſeu alternatiua, vt ſit verum ſatis eſt, vt probetur vnum.*

QVÆRITVR primò, an delega- 15.
tus ex noua delegatione poſſit de eadem re iudicare? Negat gloſſa *in l. 1. C. de ſententiis ex periculo recitandis*, & *ibi* Baldus; Gloſſa tamen *in l. eos, C. de appellationibus*, affirmat poſſe, quod etiam docet Ripa *in l. quod iuſſit, num. 63. ff. de re iudicata.* Vtraque tamen gloſſa conciliari poteſt, ſi, quæ negat, intelligatur ex noua delegatione inferioris à Principe, in quo euentu loquitur Baldus *in dict. l. 1.* quem ſequitur Felin. *in cap. ad hæc, col. 1. in fine, de appellationibus.* Gloſſa autem, quæ affirmat, loquitur de delegatione ſupremi Principis, qui poteſt delegare cauſam iudici etiam à quo.

Quæritur ſecundò, an delegatus poſſit de- 16.
clarare ſuam ſententiam? Reſponde in primis, non poſſe etiam nulliter prolatam reuocare, neque reformare, Ripa *in l. quod iuſſit, num. 63. ff. de re iudicata*, Caſſador. *deciſ. 5. de reſcriptis.* Vantius *in tract. de nullitate, in tit. coram quo nullitas proponi poſſit, num. 15.* Similiter non poſſe declarare eam, ſed ſolùm delegantem, ex verbis tamen delegati, ita ſcribentes *in cap. ex parte 3. de verborum ſignificatione*, & expreſsè Alciat. *reſponſo 439. in fine*, & Menochius *de arbitrariis, lib. 1. quæſt. 67. num. 26.* Quinetiam, vt tradunt Marant. *de ordin. iudic. p. 4. diſt. 5. num. 49.* & Roman. *ſingul. 129.* delegatus non poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam: ſecus dicendum de Ordinario, qui poteſt ſuam interlocutoriam toties, quoties voluerit reuocare, Caldas Pereira *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 9. per totam*, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 147. n. 11. & c. 155. à num. 16.* Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. part. 5. collect. 1474. limit. 4.*

Quæritur tertiò, an teneatur Delegatus ante- 17.
quam incipiat cognoſcere exhibere litteras ſuæ commiſſionis? Reſponde Delegato non credi, niſi oſtendat litteras ſuæ commiſſionis in his, quæ ſunt in præiudicium alterius. Longè aliter in illis, quæ non cedunt in præiudicium alicuius, quia in his creditur, puta in poteſtate ad abſoluendum, ſeu diſpenſandum, aut tribuendum indulgentias, & ad alia huiuſmodi, Felin. *in cap. cùm in iure peritus, num. 6. de officio delegati*, Gutier. *Canonicar. quæſt. lib. 2. c. 17. n. 31. fol. 748.* Nihilominus iudici delegato dicenti ſe habere mandatum delegationis, regulariter non habetur fides, niſi præſentatis litteris. Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſionum, part. 3. collectan. 532. ex c. cùm in iure, de officio delegati*, ibi: exequi non cogeris, ex ea ratione, quoniam cùm ſit quid facti, non præſumitur, Ma-

Maſcardus

ſcardus *de probat. concluſ.* 949.*n.*18. & *concl.* 1405. *n.*7. Menochius *de arbitrar. lib.*1.*quaſt.*76.*num.*8. & *lib.* 2. *caſu* 112. *num.* 8. & *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 15. *num.* 4. Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *diſput.* 17. *num.* 17. vbi ex Anton. *in cap. ad eminentiam*, *num.* 4. & 5. *de ſentent. excommunicationis*, & ex Abbate *in cap. quod ſuper*, *num* 5. *de fide inſtrumentorum.* limitat niſi ſit Cardinalis is, qui id aſſerit.

Sed verius putat, neque huic eſſe credendum in iis, quæ exigunt ſpecialem delegationem, niſi litteris præſentatis, prout volunt Abbas *conſ.* 94. *num.* 3. *lib.* 2. & Franchus *in cap.* 1. *num.* 4. *de officio Legati*, *in* 6. Felinus *in cap. quod ſuper num.* 10. & 11. *de fide inſtrument.* Henriquez *lib.* 10. *de Sacramento ordinis*, *cap.* 28. *num.* 2. idem Menochius *conſ.* 100. *ex num.* 77. Etiamſi Azor *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *quaſ.* 19. *verſic. quintum*, & *lib.* 5. *cap.* 27. *quaſ.* 8. cenſeat credendum eſſe Cardinali aſſerenti extra curiam ſe Romani Pontificis Legatum eſſe. Porrò, ſi Delegatus ferat ſententiam excommunicationis in aliquem, & ipſe petat ab ipſo delegato copiam ſuæ delegationis, & Delegatus noluerit oſtendere, excommunicatio eſt nulla, Nauarr. *conſ.* 9. *in* 1. *edit. alias* 5. *in* 2. *de ſentent. excommunicationis*, Sayro *in floribus deciſ. ſub eodem titulo deciſ.* 10.

Hinc ſequitur quòd executor Apoſtolicus, ſeu delegatus nequit exercere ſuam iuriſdictionem niſi præſentatis litteris, vt pluries cenſuit Rota, & tradit Caſſador. *deciſ. vltima*, *num.* 2. *de reſtitut. ſpoliat.* Cardinal. Parīſ. *conſ.* 12. *numer.* 18. *volum.* 4. Crauett. *conſ.* 134. *num.* 2. & alij, quos referens ſequitur, Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 21. *num.* 16. & 17. Nec oberit citatio ab executore, niſi poſt litteras præſentatas, & inſertas in citatione, quia non tenetur comparere niſi inſerta copia commiſſionis, vel mandati. *in dict. citatione*, prout volunt D. Barboſa *in l. ſi quis ex aliena*, *lib.* 9. *ff. de iudiciis*, Aloyſ. Ricci. *in collectan. deciſ. vbi ſuprà*, *collect.* 532. *verſ. infertur tertiò*, Menoch. *conſ.* 790. *num.* 6. & *de præſumpt. omnibus. lib.* 2. *præſumptione* 15. *num.* 2. Camil. Borelli *conſ.* 68. & Lancellot. *de attent. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 166. *in præfatione*, vbi aiunt in iudice delegato non ſufficere, quòd ab illo ſit decreta, & etiam executa citatio, niſi præſentatio commiſſionis ſibi factæ præceſſiſſet, quoniam regulariter non dicitur habere iuriſdictionem Delegatus ante præſentationem ſuarum facultatum. Confert Molina *de iuſtitia*, *tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 25. *num.* 1.

Aloyſius tamen autumat ſuprà *num.* 2. *in praxi aurea reſolut.* 414. ſatis eſſe, vt in citatione delegati inferatur tenor reſcripti, & commiſſionis, & non requiri tranſmiſſionem originalis, & *num.* 3. id declarat, quo ad comparendum, non verò, quo ad reſpondendum. Nam poſtea comparendo coram Delegato poteſt requirere, vt exhibeatur reſcriptum originale, & tunc antequam exhibeantur litteræ, citatus, niſi compareat, non fit contumax, Aloyſ. *dicta collect.* 532. *verſ. infertur ſecundò*: ad probandam autem commiſſionem, & illius præſentationem, ſi credendum eſt Ægidio *deciſ.* 323. littera Auditoris, non ſatis eſt, quod inueniatur inſerta, & incorporata in litteris citatoriis, etiamſi reperiantur ab ipſo Auditore ſubſcriptæ, & ſigillo illius munitæ.

18. Quæritur quartò, an credatur Delegato dicenti, ſe ex cauſa delegaſſe? Reſponde affirmatiuè, etiam ſi Delegatus ſit inferioris, puta, ſi aſſerat, ſe ob cauſam abſentiæ ſubdelegaſſe, vel ſi alleget, & aſſerat feciſſe ex aliqua alia cauſa iuſta. Decius *in cap.* 3. *num.* 6. vbi communem teſtatur de officio delegati, Iaſon *in l. ſi donatione*, *col. vltima*, *verſ. ego vltra*, *C. de collat.* & *in conſ.* 127. *col.* 7. *verſ. Decimo ad idem*, *lib.* 2. & *conſ.* 101. *col.* 4. *verſ. Tertiò*, & adhuc *lib.* 4. Admittitur tamen probatio contra illius aſſertionem, ſi pars vellet probare cauſam illam non eſſe iuſtam, vt poſt gloſſam *in l.* 2. §. *ſi abſens*, *ff. ſi ex noxali cauſa agatur*, & *ibi* Alex. Bartol. *in l.* 2. §. *ſi a pupillo*, *in fine*, *ff. de vſucap. pro emptore.* Tiraquel. *de retract. conſang.* §. 4. *gloſſa* 1. *num.* 1. & 2. & *num* 11.

19. Quinimo Delegatus poteſt ſubdelegare propter debilitatem vices ſuas, textus *in cap. ſi pro debilitate*, *de officio iudicis delegati*; nam debilitatus excuſatur à muneribus, quæ corpore implenda ſunt. *l.* 2. §. *corporis debilitas*, *ff. de vacat. muner.* quod intelligitur de ea debilitate, quæ impediat executionem muneris, ita Iaſon *in l.* 1. *numer.* 83. *de officio eius cui mandata eſt iuriſdict.* & Gaſpar Vallaſcus Luſitan. *in l. imperium*, *num.* 14. *ff. de iuriſdictione omnium iudicum*, & Riminaldus *in dict. l.* 1. *num.* 26. *ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſdict.* Hoc autem procedit niſi cauſa, quæ delegatur, ſit magni momenti: tunc enim ob debilitatem non poterit vices ſuas ſubdelegare ſine iuſta cauſa Delegatus, quia quando delegantur cauſæ ponderoſæ, & arduæ, præſumitur electa induſtria perſonæ, *cap. is cui*, *de officio delegati in* 6. & electa induſtria vbi eſt, ſubdelegari cauſa nequit, *cap. vltimo*, §. *is autem*, *ff. de officio delegati*, Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 54. *num.* 7. & 11. & *caſu* 205. & *lib.* 2. *de præſumptionibus*, *quæſt.* 21. *num.* 4. Suarez *in theſauro receptar. littera D. numer.* 39. & Surdus *conſ.* 433. *num.* 15. & 16. D. Barboſa *in l. cum Prætor*, §. 1. *num.* 396. *ff. de iudiciis*, vbi omnes conueniunt cauſas graues non poſſe ſubdelegari ſine iuſta cauſa, eo quòd cenſeatur plerunque electa induſtria perſonæ, & ideo non poteſt mandare alteri vices ſuas, Auguſtinus Barboſa *in d. cap. ſi pro debilitate*, *num.* 2. & *allegat.* 84. *num.* 11.

20. Quæritur quintò, quid poſſit Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum circa ſuas etiam ſententias? Reſponde primò poſſe cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ: ſecus in delegato ad vnam cauſam, de quo ſuprà *num.* 2. Tiraquel. *in l. boues*, §. *hoc ſermone limit.* 1. *num.* 4. & Fernandez de Ottero *Rom. Lucubrat. quæſt.* 5. *num.* 2. Ratio, quia cùm poſt latam ſententiam maneat adhuc iudex quo ad vniuerſas cauſas, quæ contingunt ſuboriri, adhuc remanet iudex in cauſa nullitatis, ſi fortè poſtea proponatur. Item quia delegatus ad vniuerſitatem concurrit cum Ordinario, & æquiparatur illi, gloſſa *in cap. cauſam*, *verb. delegatus*, *de appellationibus.* Confirmatur argumento, Auditoris Cameræ Apoſtolicæ Generalis, & Vicarij vrbis, ſeu Gubernatoris, & Auditoris contradictarum, qui in Romana Curia cenſentur Ordinarij, ex quo ſunt conſtituti ad vniuerſitatem cauſarum, qui omnes tanquam Ordinarij ſententias ſuas nulliter prolatas reuocare, & reformare, & ex integro pronunciare virtute generalis delegationis poſſunt: ſecus quandò illis committitur aliqua ſpecialis cauſa ſpeciali reſcripto, Gutier. *Canonicarum quæſtionum*, *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 24. 25. & 26. Quare quando

cap. licèt vndique, quæſt. 1. quæ pars eſt valde probabilis.

25. Probabilior tamen eſt, quæ docet vtroque iure neceſſariam eſſe citationem partis, vt dicatur res non eſſe integra, & vt cenſeatur perpetuata iuriſdictio delegata. Ratio, quia primus actus omnium ex ſubſtantialibus iudicij eſt citatio, *cap. quoniam contra, de probationibus*, quam ſententiam tradunt Speculator *tit. de legato, §. finitur autem, ſtatim in principio*, Bartolus *in l. more, num.* 13. *ff. de iuriſdict. omni. iudic.* Bald. *in d. cap. licèt vndique, de officio delegati num.* 3. Abbas *num.* 4. Felin. *in cap. relatum num.* 12. *eodem titulo, & in cap. paſtoralis §. quoniam num.* 2. *in fine, de reſcriptis*, Gregorius Lopez *l.* 21. *in fine, titul.* 4. *part.* 3. vbi reſpondet dicentibus neceſſariam eſſe litis conteſtationem, vt res deſinat eſſe integra, addendum eſſe, vel citationem, vt expreſsè habetur *in l.* 3. *tit.* 18. *eadem part.* 3.

26. Limitanda tamen eſt, dummodo citatio ſit valida: quia per citationem nullam non perpetuatur iuriſdictio, ſicut nec præuentio. gloſſa *in cap. cùm plures, in fine, de poteſt. iudic. deleg. in* 6. vbi Ioannes Andreas *in fine*, Anchar. *n.* 6. *quæſt.* 3. Et quamuis Hoſtienſ. *in cap. licet, vndique, n.* 2. *de officio delegati*, & Romanus *in d. l. more num.* 14. *ff. de iuriſdict. omni. iudic.* opinentur per citationem etiam nullam deſinere rem eſſe integram, & iudicé verè dici cœpiſſe iuriſdictione vti; contrarium eſt omnino ſequendum, eo quòd citatio nulla, nullum poteſt effectum operari, Anchar. *in d. cap. licet vndique, quæſt.* 2. *de officio delegati*, & *ibi* Imola *num.* 2. Vitalis *tract. clauſularum, clauſula, quòd non ſit melior conditio occupantis num.* 7. Iaſon *in d. l. more num.* 60. Felin. *in cap. gratum. num.* 4. *de officio delegati*. Rota in vna Mileuitana iuriſdictionis 12. Decembris 1552. cotam Accorambono, cuius meminit Aloyſ. Ricci. *collect.* 975. *verſ. limitat*; niſi poſt citationem illam defectu alicuius requiſiti nullam, ſequuta ſit ſpontanea citati comparitio, & perſeuerantia in iudicio. Felin. *vbi proximè num.* 4.

27. Nonò quæritur, quid dicendum per præſentationem litterarum factam iudici, nunquid præuenta eſt iuriſdictio, aut res deſinit eſſe integra ſaltem quando iudex litteras acceptauit? Affirmat Antonius *in cap. paſtoralis §. quoniam, num. penultimo, de reſcriptis*, Syluest. *verb. delegatus quæſt.* 6. *n.* 8. Exiſtimantes per actus citationis præuios, quos poteſt exercere iudex ante citationem, rem deſinere eſſe integram. Dicendum tamen eſt per actus præparatorios, vt per acceptationem reſcripti præſentati, & per alios ſimiles non deſinere rem eſſe integram, quia aliud eſt præſtò eſſe, & paratum eſſe ad vtendum mandato ſibi commiſſo; & aliud eſt incipere vti de iuriſdictione delegata. Vnde acceptare reſcriptum, non eſt vti iuriſdictione, quamuis per præſentationem intimetur Delegato iuriſdictio, non tamen per illam præſentationem inducitur vſus iuriſdictionis, ita Abbas *in cap. cùm veniſſet, num.* 2 *ad finem, de teſtibus*, Felin. *in d. cap. relatum, de officio delegati n.* 12. *verſ. item nemo, in fine*, Iaſon *in d. l. more num.* 58. *ff. de iuriſdictione omnium iudicum*, Maſcardus *de probat. concluſ.* 1226. *num.* 11. Caldas Pereira *de poteſt. elegendi cap.* 10. *num.* 15. & Auguſtinus Barboſa *in cap. gratum, de poteſt. iudic. delegat. n.* 6. vbi concludit per præſentationem litterarum non deſinere rem eſſe integram, ſed per citationem.

28. Sed quid de actu citationi æquipollenti, puta, ſi fiat quicumque actus citra citationem præſente vtraque parte, aut quid ſimile? Reſponde affirmatiuè, quia cùm pars contraria intereſt, habet vim citationis ille actus: ita Cardinalis *in c. licèt vndique, quæſt.* 6. *de officio delegati*, & *ibi* Felinus *num.* 13. *fallent.* 1. Similiter ſi Delegatus præſenti vtraque parte committat alteri vices ſuas, ſiue in totum, ſiue in parte, is actus æquiualet citationi, & per illum res deſinit eſſe integra, Franchus *in cap. penultimo, & in cap. quamuis*, & *ibi* Dominicus *num.* 7. *de officio delegati*, ex eo quòd illa ſubdelegatio eſt actus iuriſdictionis, facta præſentibus ambabus partibus, & induit rationem citationis, & incepit vti iuriſdictione: ideo res cenſetur non integra. Sanchez *d. diſp.* 28. *num.* 11. *& num.* 18. *ad finem.* Secus quando partibus abſentibus Delegatus alteri vices ſuas mandauit, tunc enim per illum actum res non deſinit eſſe integra. Nam quamuis ſit actus iuriſdictionis illa ſubdelegatio facta partibus abſentibus, cùm fiat ſine cognitione cauſæ, non eſt actus iudicialis, atque ita verum eſt dicere illum non exercuiſſe ſuam iuriſdictionem in aliquo actu iudicij, probatur manifeſtè *ex c. penultimo, de offic. delegati in* 6. vbi habes, ſi Delegatus vices ſuas alteri committat, & præmoriatur delegans; quàm Delegatus, vel eius ſubdelegatus in aliquo proceſſiſſent, expiraſſe iuriſdictionem. Quod eſt euidens ſignum per ſolam commiſſionem ſubdelegationis non deſinere rem eſſe integram, imò integram remanere, & ideo expiraſſe ſubdelegationem, quia res manſit adhuc integra, ita Felinus *in d. cap. relatum, num.* 12. *ad finem, de poteſt. delegati*, Iaſon *in d. l. more n.* 58. *in fine ff. de iuriſdict. omnium indicum*, Imola *in cap. licèt vndique, num.* 2. *de officio delegati*.

Decimò quæritur, an res deſinat eſſe integra per ſolam commiſſionem de citando, quamuis citatio nondum ſit intimata parti? Gloſſa *verb. ad partem, in Clement.* 2. *vt lite pendente* affirmat; ratio, quia propoſito citationis edicto, iuriſdictio continuatur; ſequitur Abbas *in d. cap. gratum, num.* 5. Felin. *num.* 5. *de officio iudicis delegati*, Syluest. *verb. delegatus, quæſt.* 6. *num.* 8. D. Barboſa *in l. ſi quis poſtea quam, num.* 34. *ff. de iudiciis*. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 975. *verſ. amplia primò.* Etiamſi citatio dumtaxat reproducta ſit, non autem exequuta, vt vult Gratian. *Marchia deciſ.* 209. Ex eo fundamento, quia iudex incœpit vti iuriſdictione per mandatum de parte citanda. Quod mandatum fuit actus perfectus, & per illum protulit iudex ſententiam interloquutoriam, vt habet gloſſa *in l. cùm clericus, verb. ſententiarum, C. de Epiſcop. & cleric.* Vnde ſatis eſt, vt deſinat res eſſe integra, vt fiat mandatum de citando, quod eſt actus iuriſdictionis iudicis, ac proinde hic actus, cùm ſit iuriſdictionis iudicis, ſufficit vt dicatur iudex cœpiſſe vti iuriſdictione, ne res dicatur integra, vt gloſſa *in Clement.* 2. *verb. Ad partem, vt lite pendente*, & *ibi* Abbas *in fine*, Ioannes Andreas *cap. final. num.* 6. *de officio Legati*, Speculator *tit. de legato, §. finitur autem ſtatim, in principio*, Bartol. *in d. l. more, num.* 13. *ff. de iuriſdict. omnium iudicum*, Abbas *in d. cap. fin. num.* 11. *de officio Legati*, vbi vult id procedere de iure, tam Canonico, quàm ciuili; ſequitur Hoſtienſ. *in d. cap. licet vndique, num.* 2. *de officio delegati*, Curtius Iunior *in d. l. more. num.* 78. & Syluest. *verb. delegatus, quæſt.* 6. *num.* 8. 29.

Vndecimò quæritur, an requiratur ad hunc effectũ, vt res deſinat eſſe integra, citatio anomala 30.

qualis eſt, quæ fit à creditore, debitori fugitiuo ſine auctoritate iudicis? Ratio dubitandi, quia hæc citatio permittitur à lege, vt vult Bartol. *in l. neminem, C. de exhibendis reis*, per textum *in l. ait Prætor, §. ſi debitorem, ff. de his, quæ in fraudem.* Nihilominus dicendum eſt requiri citationem legitimam auctoritate iudicis factam: ideo non ſat eſt citatio anomala, ita Abbas *num.* 33. *in cap.* 1. *de iudic.* & Felin. *in cap. gratum, num.* 5. *de officio delegati*, & ex conſequenti dicendum eſt per talem citationem non induci iuriſdictionis perpetuitatem, quemadmodum nec præuentionem, quia cenſetur citatio anomala quo ad hunc effectum nulla quæ iuriſdictionem non perpetuat, gloſſa *in cap. cùm plures, in fine, de officio delegati, lib.* 6. vbi Ioannes Andreas *in fine*, & Anchar. *num.* 6. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 28. *num.* 16. & Aloyſ. Ricci. *collect.* 975.

31. Duodecimò quæritur quo ad effectum, vt res deſinat eſſe integra in reſcriptis gratiæ, puta in delegationibus, ſeu commiſſionibus ad diſpenſandum, quid ſufficiat? Reſponde rem deſinere eſſe integram per primum actum iudicialem factum poſt reſcripti præſentationem, vtpote, ſi iudex mandet fieri informationem veritatis precum; item ſi iudex vocari iubeat partem cum qua debet diſpenſare, vel aliquem alium actum iuriſdictionis exerceat; vt ex traditis docet Marant. ab aliis *de ordine iudic.* 4. *part. diſt.* 9. an ſit ſuper petitorio, & *part.* 6. *membr.* 10. *iudicij, de litis conteſtatione, in principio, num.* 2. quem ſequitur Sanchez *d. diſp.* 28. *num.* 20.

32. Decimotertiò quæritur, in quo differant reſcripta gratiæ, & iuſtitiæ? Reſponde reſcriptum iuſtitiæ, cuius meminit text. *in l. & ſi legibus, C. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam*, vbi Bartol. & *c. paſtoralis, & c. ſuper litteris, de reſcriptis*, eſt ad lites. Reſcriptum autem gratiæ eſt ad beneficia, & his ſimilia, de hoc dicitur *in cap. gratia, de reſcriptis in* 6. *& in Clementina gratia, eodem*, & Rebuff. *in praxi beneficiali, in titulo de diuiſione reſcriptorum.* Item reſcripta iuſtitiæ ſunt annalia de iure Canonico. Menoch. *de arbitrar. caſu* 204. *num.* 1. *& conſ.* 100. *ex n.* 33. Rebuff. *ad leges Galliæ in proœm. gloſſa* 5. *num.* 44. vbi tradit reſcripta iuſtitiæ durare per annum, & eo lapſo perire; ſecus de reſcriptis gratiæ, quæ ſunt perpetua, Perez *l.* 6. *verſ. quæro* 36. *tit.* 12. *lib.* 3. *ordinam. pag.* 701. Item reſcriptum iuſtitiæ re integra morte Papæ illud concedentis extinguitur, Garcia poſt alios *de benefic. part.* 6. *cap.* 2. *num.* 324. *ex cap. gratum, & ex cap. relatum, & ex cap. licet, de offic. delegat.* quæ iura loquuntur de iuriſdictione fori contentioſi, & habent rationem non gratiæ, ſed iuſtitiæ, Gonzales *de menſib. gloſſa* 12. *num.* 51. *verſ. in reſcriptis autem iuſtitiæ.* Reſcripta autem gratiæ non expirant morte concedentis etiam re integra, quamuis litteræ non ſint expeditæ, ſed ſola ſupplicatio ſignata, quia ſola ſignatura perficitur, & ſolo verbo conficitur abſque aliqua ſcriptura, Caſſador. *deciſ.* 2. *de penſionibus, num.* 10. *& deciſ.* 8. *num.* 9. *de reſtit. ſpoliat.* Felin. *in rubr. de conſtitut. num.* 5. *poſt medium*, Gomezius *in regul. de infirmis, quæſt.* 18. *ſub num.* 5. *verſ. non eſt dubium*, Mandoſ. *in regul. Cancellariæ* 27. *num.* 14. *ad finem.* Afflictis *deciſ.* 253. *n.* 1. *& 6. per totam.* Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 7. *ſub num.* 56. *verſ. nam ſi perfectionem eſſentiæ*; quoniam gratia ſolo verbo confecta eſt ita potens, vt per ſolam verbalem collationem ius acquiratur perfectum in re, quamuis traditio non ſit ſubſequuta, Mohedan. *deciſ.* 9. *ante num.* 1. *& ſub num.* 1. *vt lite pendente*, & Rebuff. *in concordatis, in rubrica de mandatis Apoſt. §.* 1. *in gloſſ. verb. ſui Pontificatus in parua forma, fol.* 488. atque ita in lingua Principis ſine ſcriptura ſtat gratia, requiritur tamen ſcriptura, vt teſtimonium, & traditio, ſeu executio ad commodum, Azeuedus poſt alios *in l.* 2. *num.* 13. *tit.* 7. *lib.* 5. *recopilat.* & Gonzales *d. gloſſa* 12. *ex n.* 45.

Hinc fit, vt non expirent morte Papæ concedentis re integra gratiæ, per quas committitur aſſignatio certarum penſionum alicui in partibus; 33. nam huiuſmodi gratiæ durant re integra poſt obitum concedentis, atque ita executor poterit procedere ad executionem, Gigas *de penſionib. quæſt.* 91. *n.* 3. *&* 4. quidquid aliqui ibi repugnent. Ratio, quia gratia eſt iam facta per Papam de penſionibus, quamuis Delegato, ſeu executori in partibus reſeruationem committat; in quo euentu mandantis morte facultas non extinguitur, text. *in cap. ſi ſuper gratia, de officio delegati in* 6. Gutier. *Canonicar. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 5. & Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 28. *num.* 88. *§. ex his deducitur*, vbi concludit non expirare morte Papæ re integra litteras per quas committitur conſtitutio penſionum, nec litteras gratiæ, ſiue ſint puræ, ſiue in diem, ſiue conditionales, eo quia in his executor non eſt voluntarius, ſed requiſitus tenetur exequi. Confirmatur, quia ſi Pontifex alicui conferat Canonicatum, & mandet executori, vt illi prouideat de præbenda, talis gratia, & poteſtas executoris per mortem Papæ non expirat; imò poteſt adhuc illi prouidere, & præbendam poſtea vacantem eidem conſtituere, etiamſi quo ad ipſam præbendam, quæ nondum vacauit, videatur gratia non facta, ſed facienda, textus notabilis *in c. penultimo, de conceſ. preben. in* 6. ſequitur gloſſa *in cap. ſi cui nulla, in fine*, & ibi Franch. *de preben. in* 6. idem docuit Hieronymus Paulus Hiſpanus in Romana Curia ſatis practicus, in libello ſuo vocato ab aliquibus Practica Cancellariæ *fol.* 49. *in verſ. incip. Præſtantiſſime Doctor*, vbi dixit in iſto caſu gratiam eſſe iam factam, & ex conſequenti re integra non extingui executoris officium, ac proinde deputationem executoris fuiſſe acceſſoriam ad ipſam gratiam. Cùm ergo acceſſorium accipiat à principali perpetuationem, vt ait text. *in cap. ſi ſuper gratia*, vbi Franchus *in vltim. notabili, de offic. delegati, in* 6. & principale ſit gratia iam facta, ſequitur nec gratiam, neque auctoritatem executoris morte Pontificis expiraſſe.

Similiter commiſſiones Ordinariis in partibus 34. factæ ſecundùm Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 5. *de reformatione*, circa diſpenſationes, vt diſpenſent, ſi preces reperiantur veræ, non extinguuntur morte Papæ concedentis re integra. Etiamſi mandatum de diſpenſando, etiam vbi non eſt neceſſaria cauſæ cognitio, non habeat vim diſpenſationis, Achilles *deciſ.* 78. Mohedan. 11. *de filiis Presbyterorum*, & alij, quos referens ſequitur Garcia *de benefic. part.* 6. *cap.* 2. *num.* 311. *& ſequentib.* Sanchez *lib* 8. *diſp.* 28. *num.* 86. *verſ. at quamuis.* Ex ea ratione, quia quando executor eſt neceſſarius, qui iubetur exequi precibus veris repertis, tunc eſt gratia facta, ac proinde re integra non extinguitur per mortem concedentis. Secus quando in litteris gratiæ, quæ in alicuius fauorem conceditur, miniſter executurus eſt voluntarius, non tamen illi præcipitur, vt mandet litteras executioni, ſed indulgetur ſola licentia exequendi, non in fauorem ipſius, ſed in fauorem illius cui gratia

fieri

fieri debet; in hoc euentu gratia non dicitur facta, ſed facienda : & ex conſequenti re integra perit morte concedentis, quia per illam nullum eſt ius quæſitum illi in cuius fauorem gratia fuit conceſſa, ſecus in priori caſu in quo iam eſt ius quæſitum ad rem perſonæ, in cuius fauorem gratia fuit conceſſa, Sanchez *d. diſp.* 28. *num.* 87. eo quia per ipſum Papam gratia diſpenſationis cenſetur facta, cuius executio committitur, & mandatur Ordinariis, vt cenſet Hieronymus Paulus *ſuprà*, Henriquez *in ſumma lib.* 7. *cap.* 21. §. 7. *&* *lib.* 13. *cap.* 3. §. 10. *& lib.* 14. *cap.* 17. §. 7. P. Ledeſma *in ſumma de matrim. cap.* 27. 2. *concluſ.* & Suarez *de cenſuris diſp.* 41. *ſect.* 2. *ad finem.*

35. Eodem modo cenſetur gratia iam facta, quæ non expirat morte concedentis re integra, licentia data à Summo Pontifice, vel ab Epiſcopo, vel à Parocho ad eligendum Confeſſarium pœnitenti. Salzedo *in praxi crimin.* Bernard. Diaz *cap.* 26. *littera C. verſ. poſtquam verò, ad finem*, Suarez *de pœnitent. diſp.* 26. *ſect.* 3. *num.* 7. Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. num.* 161. *diſt.* 6. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 21. §. 6. Gonzal. *de menſib. gloſſ.* 12. *num.* 39. & Sanchez *d. diſp.* 28. *num* 75. *&* 93. Sâ *verb. gratia, num.* 4. Sayro *tractat. de Sacram. pœnit. cap.* 22. *n.* 5. Graffis 1. *p. deciſ. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 49. Humada *lib.* 21. *tit.* 4. *part.* 1. *gloſſa* 1. *num.* 2.

36. Et quamuis licentia data per Epiſcopum, vel per alium Papa inferiorem ad hunc effectum eligendi Confeſſarium pereat per mortem concedentis, ſecundùm Abb. *in cap. vltimo, de officio Legati, num.* 9. & Syluestr. *in ſumma, verb. confeſſor.* 1. *quæſt.* 7. *& verb. indulgentia, num.* 16. quoniam talis licentia videatur præiudicare regimini Eccleſiaſtico, hoc non tollit, quin poſſit concedi, eo quòd talis licentia poteſt reuocari à ſucceſſore, & durare donec reuocetur ; & quamuis Suarius *ſuprà diſp.* 26. *de pœnit. ſect.* 3. *num.* 5. affirmet de hac licentia data per Papam, & de data per Epiſcopum, *n.* 9. dicat id eſſe ſatis probabile, non audetque id omnino aſſerere *ibidem*, *num.* 12. de facultate hac à Parocho conceſſa. Sed dicendum eſt caſu quo Parochus poteſt concedere, hanc licentiam non extingui morte concedentis. Sanch. *ſuprà diſp.* 28. *num.* 72. *ad finem, verſ. ſed ego exiſtimo*, quia eſt gratia facta directè pœnitenti, & per quandam conſequentiam Confeſſori ab eo electo. Nauarr. *in d. cap. placuit, num.* 162. *& ſequent. de pœnitent. diſt.* 6. Manuel *de regular. tom.* 2. *quæſt.* 46. *art.* 8. Gaet *cap. ad limina* 30. *quæſt.* 1. *&* §. 5. *quæſt.* 106. *num* 312. abſolutè loquendo de licentia eligendi Confeſſoris ab Epiſcopo, ſiue à Parocho, ſiue à quouis Ordinario ; qui eam dare poteſt. Vide Sanchez ſuprà *diſp.* 28. *num.* 75. *ad finem.*

37. Decimoquartò quæritur, an in pluribus differant reſcripta iuſtitiæ, & gratiæ ? Reſponde maximè; vt ex ſequentibus patebit. In primis enim reſcripta iuſtitiæ faciliùs conceduntur, quàm reſcripta gratiæ, ita Gomez *in rubr. de reſcriptis, in* 6. *n.* 16. *& ſuper regula Cancellariæ, de annali poſſeſſore, quæſt.* 10. *in fine*, Ripa *in rubrica de reſcriptis extra, n.* 17. & Gemin. *in cap. ſi cui nulla, col.* 2. *de præben. in* 6. Deinde reſcripta gratiæ multo faciliùs irritantur, quàm iuſtitiæ. Nam iuſtitiæ reſcripta propter vitium ſiue ſurreptionis, ſiue obreptionis non ipſo iure, ſed ope exceptionis irritantur, Vantius *tract. nullitatum, tit. de nullitate ex defectu iuriſdict. delegat. num.* 63. Pariſ. *conſ.* 51. *num.* 27 *lib.* 4. Iaſon *in l. præſcriptione, num.* 3. *C. ſi contra ius, vel vtil. public.* Quare ſi quis impetret reſcriptum iuſtitiæ validum erit donec aduerſarius contra quem impetratum fuit, excipiat allegans illud eſſe ſurreptitium.

Reſcripta autem gratiæ obtenta per ſubreptio- 38.
nem ſunt ipſo iure nulla, Menoch. *de arbitrar. caſu* 201. *n.* 3. *&* 17. Tiraquel. *de pœnis legum, cauſa* 44. *num.* 41. Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 43. *&* 44. poſt alios Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 7. *concluſ.* 722. *cum ſequentib.* Perez *l.* 4. *verſ. quæro* 9. *tit.* 12. *lib.* 3. *ordin. pag.* 690. Valaſc. Luſit. *conſult.* 72. *n.* 9. & Alex. Trentacinq. *variar. reſol. lib.* 1. *tit. de reſcript. reſol.* 5. *n.* 2. Idcircò quando reſcripta gratiæ ſunt ipſo iure nulla, quidquid virtute eorum factum fuerit, eſt nullius momenti. Menoch. *conſ.* 1. *num.* 392. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imperialis, lib.* 1. *concluſ.* 14. & Baptiſta Leonel. *tract. de ſubreptione reſcripti, quæſt.* 1. *art.* 3. Quod extende etiam ad diſpenſationes, ſeu gratias conceſſas ab Ordinariis inferioribus, ita vt ſint ex ſubreptione prorſus irritæ; quamobrem neceſſe eſt, vt omnia contenta in litteris gratiæ verificentur ; alioquin gratia corruit, & eſt nulla, quia omnia narrata habent vim conditionis, veris exiſtentibus prænarratis, & niſi verificentur, gratia corruit. *l. vniuerſa C. de diuerſis reſcriptis, cap.* 2. *cap. ſuper litteris, cap. poſtulaſti, de reſcriptis*, Felin. *in cap. quod ſuper his, n.* 3. *& n.* 4. *de fid. inſtrument.* Puteus *deciſ.* 245. *num.* 1. *lib.* 2. & Cæſar Graſſ. *deciſ.* 1. *num.* 3. *de reſcriptis, & deciſ.* 10. *num* 1. *de probationibus.*

Decimoquintò quæritur, quis nam debeat co- 39.
gnoſcere de exceptionibus oppoſitis contra reſcriptum iuſtitiæ ? Reſponde, iudicem delegatum poſſe cognoſcere de exceptionibus, & de validitate litterarum vocatis partibus, Felin. *in cap. ſuper litteris à n.* 18. Decius *num.* 12. & Beroi. *lect.* 1. *à num.* 19. *& lect.* 2. *num.* 25. *& à num.* 79. *de reſcriptis*, Iaſon, & Scribentes *in l.* 2. *ff. ſi quis in ius vocatus*, & Perez *ad l.* 2. *verſ. item tit.* 1. *lib.* 3. *ordinamen.* Sicut etiam poteſt delegatus pronunciare ſuper exceptionibus oppoſitis ad impediendum exequutionem Bullarum Apoſtolicarum, Bartol. *in l. a Diuo Pio, ff. de re iudicata*, §. 1. quem ſequitur Menoch. *de arbitrar. lib* 1. *quæſt.* 38. *num.* 16. Abb. *in cap paſtoralis*, §. *quia verò, num.* 3. *in fine, de officio deleg.* & Mynſing. *cent.* 4 *obſeru.* 93. *num.* 3.

Quin etiam quando opponitur aliquid contra 40.
iuriſdictionem iudicis, poteſt cognoſcere ipſe, vtrùm ſua ſit iuriſdictio, Abb. *in cap. ſi clericus, num.* 8. *&* 9. *de foro competente*, & ibi Socin. *n.* 11. *verſ. prima opinio, & n.* 13. Petrus Barboſa Luſitan. *in l. ſi quis ex aliena, num.* 111. *ff. de iudiciis*, & Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum redi*, §. 5. *num.* 7. Quinimo quando eſt diſceptatio iuriſdictionis contra iudicem, inter ipſas partes poteſt cognoſcere Delegatus, an ſua ſit iuriſdictio. Longe aliter, ſi concertatio ſit inter ipſum iudicem, & partem, Corſet. *ſingular.* 149. *num.* 2.

Decimoſextò quæritur, an Delegatus poſſit ali- 14.
quem vltra duas diætas ad iudicium vocare ? Reſponde negatiuè, ex *cap. nonnulli, de reſcriptis*, ibi: *Vltra duas diætas*, per quem textum conſtat nulli eſſe integrum impetrare reſcriptum, quo trahat aliquem ad iudicium vltra illas. Sed hodie correctus eſt textus iſte in hac parte, per *cap. ſtatutum*, §. *cum verò*, *&* § *cum autem eodem titulo, lib.* 6. vbi conſtituitur vna diæta dumtaxat loco duarum. Sed quia reus poteſt habere duo, & interdum tria domicilia, vnum ratione originis, & alterum ratione habitationis, & tertium ratione beneficij, vt probatur *in cap. nullus, de temp. ordinat. in* 6.

in 6. & volunt Rebuff. *in praxi, tit. de Clericis, & à quibus, ex num.* 19. & Iacobus Bayner. *in Enchirid. iudic. Eccleſ. notabil.* 136. intelligendum eſt nomine domicilij non originis, ſed habitationis, pro vt vult Cened. *ad Decretales, ad text. in d. nonnulli, de reſcriptis num.* 1. *in collectan.* 123. Non habet tamen hoc locum in cauſis in Romana Curia commiſſis, Marcheſan. *de commiſſionibus part.* 1. *n.* 219. *pag.* 271. *in nouiſſ. Rom. impreſſ.* Quamuis autem ante d. capitis tempora reus ex quocumque loco, quantumuis per plures diætas, remoto à domicilio ſuo, vel diœceſi potuiſſet per litteras Apoſtolicas ad iudicium pertrahi, nouiſſimè decretum eſt, vt patet ex *verb. ſtatuimus*, reum per huiuſmodi litteras trahi non poſſe a finibus ſuæ diœceſis vltra duas diætas; quod etiam probat text. *in cap. dilectus, de reſcriptis, in verb. à diœceſi, & in cap. ex parte, de foro competent.* 15. Marant. *de ordin. iudic. part.* 6. *memb.* 1. *num. vlt.* Rebuff. *de priuil. ſchol. priuil.* 161. accedit Fernandez de Ottero *Romanarum lucubrat. diſp.* 33. & Galganet. *de iure publico lib.* 2. *tit.* 17. *n.* 46. vbi addit citatum vltra duas diætas non teneri comparere, quod intelligo quando vigore litterarum Apoſtolicarum citatus fuerit, vt veniat, & compareat intra terminos duarum diætarum, cùm per dictum *cap. ſtatutum, d. §. cum verò, & §. cùm autem, de reſcriptis lib.* 6. vna diæta ſola loco duarum ſubrogatur. Flamin. *de confidentiis quæſt.* 7. *num.* 91. ibi, *nullus autem eorum vltra vnam diætam à fine ſuæ diœceſis valeat conueniri*, quæ verba ſunt eiuſdem capitis *ſtatutum, de reſcriptis lib.* 6. & gloſſæ *ibidem* magnæ, *in verb. vnam.* Atque ita Abb. *in d. cap. nonnulli num.* 3. concludit diſpoſitionem illius capitis de duabus diætis eſſe reſtrictam ad vnam duntaxat, per dictum *cap. ſtatutum, de reſcriptis lib.* 6. & *ibi* ſcribentes.

42. Decimoſeptimò quæritur, vtrùm quando certæ diætæ præfiguntur reo ad comparendum, habeat id locum in Epiſcopis, & Ordinariis circa ſuos ſubditos? Reſpondetur negatiuè; quia Ordinarij in quocunque loco ſuæ diœceſis poſſunt per ſe ipſos, vel per ſuos Delegatos cauſas ſpectantes ad forum Eccleſiaſticum audire, & expedire, & à quocumque loco intra terminos ſuæ iuriſdictionis trahere quemcunque ad ſuum, & ſuorum delegatorum iudicium, vt deducitur manifeſtè ex *c. cùm Epiſcopus, de offic. Ordin. in* 6. Non enim circa hos habet locum computatio diætarum, vt notat gloſſa *in Clement.* 1. *de reſcriptis, verb. Legatorum*, & *ibi* Innocent. *num.* 4. & Marant. *de ordin. iudic. part.* 6. *memb.* 1. *n.* 131.

43. Quin etiam præfinitio diætarum non habet locum, quando litteræ Apoſtolicæ impetrantur de conſenſu vtriuſque partis. Tunc enim poſſunt trahi vltra duas dietas, vt olim, & vltra vnam, vt hodie Innocent. *in d. cap. nonnulli, num.* 2. *de reſcriptis*, & *ibi* Abb. *num.* 4. ad quod poſt litteras impetratas ſatis eſt expreſſus conſenſus, Pariſ. *in d. cap. ſtatutum, num.* 19. Franch. *ibi §. cùm verò, de reſcriptis, in* 6. & ex conſequenti ſuſtinebitur proceſſus contra reum expreſsè conſentientem, qui per litteras Apoſtolicas traditur vltra præfixum ſpatium, quamuis contradicat Felin. *in cap. olim, de except. num.* 3. *& in cap. nonnulli, num.* 30. *de reſcriptis*, & Cardin. *conſ.* 73. *in principio.* Non tamen ſufficiet conſenſus præſumptus, ſiue tacitus, vt patet ex *d. cap. ſtatutum, de reſcriptis in* 6. *§. in nullo quoque caſuum prædictorum*, ibi: *Iudex extra ciuitatem, ſeu diœceſim in quibus deputatus fuerit, citet partes, nec de cauſa ſibi commiſſa cognoſcat: niſi ad id expreſſus acceſſerit earumdem aſſenſus*: vbi gloſſa *verb. expreſſus*, excludit tacitum conſenſum, & meritò, quia vbi diſpoſitio requirit conſenſum expreſſum, non ſufficit tacitus, ſiue præſumptus; argument. *l. cùm prætor. ff. de iudic.* Sicque fuiſſe iudicatum tradit Bald. *in additio. ad Speculum, tit. de reo, in fine additionis*, Maſcard. *de probat.* 1. *p. concluſ.* 2. *num.* 10. & 3. *p. concluſ.* 1219. *num.* 34. & alij, quibus accedit Petrus Barboſa *in l.* 2. *§. final. num.* 30. *ff. ſolut. matrim.*

44. Decimooctauò quæritur, an ſi reus trahatur per modicum ſpatium vltra duas diætas, puta per milliare, iuxta *cap. nonnulli, de reſcriptis*, aut vltra vnam diætam, iuxta hodiernum ius, ſecundùm dictum *cap. ſtatutum, de reſcriptis in* 6. à fine diœceſis? Reſpondetur non poſſe ibi reum conueniri, gloſſa *ibi §. cùm autem, in verb. remotus*, vbi Doctores, Ximenes *in concordantiis vtriuſque iuris, cum legibus Caſtellæ p.* 2. quod verificatur in quocumque ſpatio etiam exiguo. *gloſſa* 1. *in cap. cùm cauſa, de emptione.* Atque ita ſiue agatur actione perſonali, ſiue reali, non poterit reus trahi vltra duas, vt olim, diætas, neque vltra vnam, vt hodie à fine ſuæ diœceſis, quia in vtraque actione verba textus *in d. cap. ſtatutum, §. cùm verò*, ibi: *nullus tamen eorum vltra vnam diætam à fine ſuæ diœceſis valeat conueniri*, in qua reus habitat, domiciliumque habet: quamuis res ſuper qua litigatur, alibi exiſtat, ita Rebuff. *in concord. tit. de friuolis appellat. §. ſi quis verò, verſiculo ſecundo*, gloſſa *in verb. perſonalis, in cap. diſpendia, de reſcriptis lib.* 6. Fernandez de Ottero *Romanarum lucubrat. diſp.* 33. *à num.* 7. vbi *num.* 10. & 11. reſpondet contrariis.

45. Quæſtionis tamen eſt, nomine diætæ quænam ſit intelligenda, legalis ne, an vulgaris? Legalis dicitur, quæ continet viginti milliaria in ſingulis diebus, *l.* 1. *ff. ſi quis cautio. l.* 3. *ff. de verbor. ſignific.* vulgaris diæta eſt illa, quæ ſecundùm locorum conſuetudinem vulgariter exiſtimatur, facit gloſſa *in d. cap. nonnulli*, & *ibi*, Abb. *de reſcriptis*, vbi teſtatur de communi, Menoch. *de arbitrar. caſu* 206. *num.* 3. *& ſequent.* id arbitrio iudicis decidendum relinquit, cùm iure diffinitum non fuerit. Quare dicendum eſt vulgarem appellationem pro lege habendam eſſe, & ſecundùm communem vſum loquendi rem eſſe decidendam, qui verborum proprietati præfertur. *l. cùm delationis* 18. *§. optimum ergo eſſe, ff. de fundo inſtructo, vel inſtrumento legato*, Bald. *conſ.* 183. *Statuto ciuitatis Veronæ, num.* 2. *lib.* 2. vbi vulgaris appellatio habetur pro lege.

46. Non diſplicet tamen, imò valde placet quamlibet diætam continere ſex leucas, quia hoc concurrit cum vulgari diæta, *cap. ex parte B.* vbi *vltra duodecim leucas, de foro compet.* Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. c.* 19. *num.* 9. vel ad ſummum ſeptem, Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum tom.* 2. *quæſt.* 39. *art.* 8. *concluſ.* 3. Enriquez *in ſumma lib.* 9. *cap.* 27. *§.* 6. *in fine littera E. in comm. & lib.* 13. *cap.* 51. *§.* 7. Mandoſ. *ad regul.* 30 *cancell. quæſt.* 2. *num.* 2. Eo, quia cenſetur plus minus vt hæc diæta vulgaris, ideo potius de illa, quàm de legali intelligi debet, Iaſon *in l.* 1. *ff. ſi quis cautio.* Ottero *d. diſp.* 33. *num.* 3. quia nomina ex communi vſu ſunt intelligenda, & verba in lege poſita ſecundùm communem vſum loquendi interpretanda. *l. librorum, §. quod autem Caſſius*, vbi Bartolus, *ff. de legatis* 3. Suar. *conſ.* 313. *n.* 87. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 23. *num.* 3. quamuis Bartol. *in d. l.* 1. *ff. ſi quis cautio.* & *ibi* Bald. aliter deſtinguat de diæta legali, & vulgari,

vulgari, quæ ſine dubio computari debet à fine diœceſis, vt vltra alios *in d.cap.nonnulli*, cum aliis tradit Menoch. *caſu* 206. quem ſequitur Eſcobar *de ratiocin.comput.* 12.*num.* 12. per viam ſcilicet vſitatam, & frequentiorem, non verò per obliquam, Maſcard. *de probation. concluſ.* 1056. Cabed. *part.* 1. *deciſ.* 3. *num.* 4. Vide pro complemento huius quæſtionis Ceuall. *in commun. contra commun. quæſt.* 897. *num.* 732. Bobadill. *in ſua politica, lib.* 4. *cap.* 5 *num.* 53. Couar. *lib.* 2. *variar. cap.* 20. *num.* 5. & Eſcobar *ſuprà à num.* 7. vbi de hac re fuse.

47. Decimononò quæritur, an reſcriptum ad lites poſterius deroget priori ſuper eadem cauſa impetratum ad alios iudices, in quo illius mentio non ſit? Reſpondetur negatiuè? Ratio, quia tenetur narrare illud primum, quod iam fuit obtentum, ita Doctores *in c. cæterùm*, in textu. Nec ſecundæ litteræ de reſcriptis, ex eo, quoniam impetrans ſuppreſſit verum neceſſariò exprimendum, quòd ſi Princeps cognouiſſet, vel nullatenus, vel ſaltem notabiliter, difficiliùs poſterius reſcriptum conceſſiſſet, *gloſſa* 1. *in c. paſtoralis* 14. *eodem titulo*, Rebuff. *ad leges Galliæ, tom.* 2. *de reſcriptis, in præfat. à n.* 91. Menoch. *de arbitr. caſu* 202. *à num.* 64. addens, ſi Princeps ſciret iam eſſe conceſſum aliud reſcriptum, nouum non eſſe conceſſurum: ſed dixiſſe, ſufficiat tibi reſcriptum primum, iuxta *cap. ſecundum, de filiis presbyterorum.* Fit enim præiudicium priori impetranti, qui fruſtratur ſuo reſcripto labore, & ſumptibus impetrato, & trahitur ad alios iudices iniuſtè. Quòd extende, quamuis res ſit integra, & lis non fuit cœpta per reſcriptum primum, per text. *in cap. duobus*, ibi: *ſi non appareat*, & per text. *in cap. ſibi qui*, ibi: *licèt prius*, vbi gloſſ. *verb. receptus, de reſcriptis in* 6. adhuc enim poſterius non derogat priori ſuper eadem cauſa ad alios iudices impetratum, in quo prioris non ſit mentio, Barboſa *in cap. cæterùm, de reſcriptis, num.* 3. vbi *num.* 4. addit vt reſcriptum ad lites poſterius deroget priori, neceſſe eſſe, vt fiat mentio in poſteriori omnium clauſularum notabilium, quæ in eo continebantur, Menoch. *de arbitrar. caſu* 202. *à num.* 69. Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 31. vbi pro hac parte affert, Antonium *in cap. vt debitus, col.* 4. *de appellationibus*, quem ſequitur Abb. per textum *ibi, in cap. ex conqueſtione, num.* 4. *de reſtit. ſpoliat.* & Felin. *in cap. cæterùm, numer.* 4. *de reſcriptis*, vbi cenſent arbitrio iudicis remittendum eſſe, quæ nam clauſula ſit dicenda notabilis.

48. Non erit tamen inualidum poſterius reſcriptum non facta prioris mentione, quando primum fuit ſubreptitium. ita reſpondit Barbat. *conſ.* 42. *col. penult. & conſ.* 64. *col.* 2 *lib.* 3. Felin. *in cap. ex tenore, num.* 2. *&* 3. & *ibi* Decius *num.* 5. *de reſcriptis.* Quod procedit quando primum reſcriptum nullum, impetratum eſt ab vno ex litigantibus, & ſecundum ab altero, longè aliter ſi reſcriptum vtrunque impetratur ab vno ſolo. Nam tunc in impetratione ſecundi, debet fieri mentio de primo. Ita Geminian. *conſ.* 141. *Caſus talis eſt, Vacauit, col.* 3. *verſ. in contrarium*, qui quamuis ibi agat de reſcripto gratiæ, ex rationibus illius idem de reſcripto iuſtitiæ dicendum eſt. Vide Sanchez *lib* 8. *diſp.* 22. *num.* 21. *&* 22.

49. Similiter non eſt neceſſe fieri mentionem de primo reſcripto, quando impetratur ſecundum, ſi iudex primus datus ex reſcripto cauſam remittit, eo quia in ea nequit procedere, Felin. *in dict. cap. cæterùm, num.* 5. *in fine, verſ. tertia reſtrictio, de reſcriptis.* poſt Bellamer. *deciſ.* 599. *Si delegatus.*

50. Eodem modo reſcriptum poſterius præualebit non facta mentione prioris, ſi impetrans ex malitia, vel ex negligentia ſua non fuit eo vſus intra annum, qui præfixus eſt tanquam terminus, *in cap. plerumque* 23. *de reſcriptis*; eo quia iure Canonico reſcripta iuſtitiæ ſunt annalia, atque ita pereunt anno exacto, Menoch. *de arbitrar. caſu* 204. *numer.* 1. per textum *in dict. cap. plerumque*, ibi, *infra annum.* Ex quo conſtat impetrantem vti debere ſuo reſcripto intra annum; aliàs poſt annum ab aduerſario reſcriptum nouum impetrari licitum eſt. idem Menoch. *conſ.* 100 *num.* 33. & Rebuff. *ad leges Galliæ, in proœmio, gloſſa* 5. *num.* 4. Dictum eſt ex malitia, vel ex negligentia, quoniam malitiis hominum non eſt indulgendum, ex *cap. plerumque, in verb. non ſit malitiis hominum.* Eſcobar *de ratiociniis, cap.* 15. *num.* 3. & Flamin. *de confidentiis, quæſt.* 35. *num.* 70.

51. Reſcripta tamen gratiæ non extinguuntur anno, ſed poſt illum, impetrans adhuc poteſt vti reſcripto gratiæ, quod eſt perpetuum. Perez *l.* 6. *verſ. quarto* 36 *tit.* 12. *lib.* 3. *ordin pag.* 701. Et quamuis aliquando reſcriptum gratiæ ad beneficium Eccleſiaſticum extinguatur, quando impetrans ex dolo, vel ex negligentia illo non vtitur, vt videre eſt *in cap. ſi clericus, verſ. cum facta, de præben. in* 6. & poſterior impetrando gratiam præferatur priori, qui per malitiam, vel negligentiam voluit vti ſua gratia; ea malitia, vel negligentia, non præiudicatur anno, nec eo elapſo perit reſcriptum gratiæ, ſicut reſcriptum iuſtitiæ, & relinquitur punienda arbitrio iudicis. gloſſa *verb. negligentia, in d. c. ſi clericus*, & eſt communis ex Abbate *ibi num.* 6.

52. Vigeſimò quæritur quid faciet delegatus quando accipit reſcriptum copulans duo ad eundem effectum, & vnum tantùm reperit probatum? Reſponde illud vnum ſufficere probari propter cuius probationem obtineri potuit; nam quotieſcumque in aliquo reſcripto narrantur plures cauſæ copulatiuè, quæ de iure non ſunt neceſſariæ, reſoluitur illa copulatiua in diſiunctiuam, & ſufficit vnum ex copulatis probari, vt habetur *in cap. inter cæteras, de reſcriptis*, gloſſ. *in cap.* 2. *verb. & perpetuo, de reſcriptis*, & *ibi* Antonius *n.* 5. Felin. *n.* 25. *fallentia tertia*, Bald. *in l. præſcriptione, num* 28. *verſ. Item infero, C. ſi contra ius*, Nauar. *lib.* 5. *conſ. in prima edit. tit. de pœnit & remiſſ. conſ* 20. *num. vnico, & in* 2. *edit. lib.* 1. *tit. de præſcript. conſ.* 7. *num. etiam vnico*, Maſcard. *de probat. concluſ.* 325 *num* 8. Gutier. *Canon. quæſt. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 56. Pelaez *de maiorat. in* 1. *p. in prima editione, quæſt.* 8. *num.* 2. & Menoch. *vol.* 4. *conſ.* 385 *ex num.* 1. dicentes, quando diſiunctiuè etiam narrantur cauſæ, ſufficere alteram eſſe veram ne reſcriptum corruat.

53. Quod intellige de reſcripto ad lites de quo loquimur, ſecus de reſcripto gratioſo, in quo omnes cauſæ allegatæ debent eſſe veræ, ne ſubreptitium ſit, ita Maſcardus *de probationib. concl.* 325. *num.* 24. Gutier. *quæſt. canon. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 68. Ducuntur, quia in diſpenſationibus ſolet adiici hæc clauſula, *ſuper his te diligenter informes, & ſi repereris, quòd preces veritate nitantur, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus, diſpenſa*; ergo exiſtente aliqua cauſa ex pluribus allegatis ſufficientibus falſa, reſcriptum erit nullum. Eo quia Princeps non vult aliter diſpenſare, niſi in diſpenſatione prædictæ cauſæ omnes exiſtentes reperiantur veræ: ideo, ſi aliqua ſit falſa, non poſſunt dici omnes

Digitized by Google

veræ, nam forma in indiuiduo ſeruanda eſt, Gutier. *ſupra num.* 108. *& num.* 129. *&* 130. vbi declarat hanc doctrinam ſuſtineri, quando omnes cauſæ ſunt æquè principales: longè aliter, ſi cauſa falſa non ſit tam principalis, ſicut aliæ, quæ ſunt veræ, nec adhæreat ſubſtantiæ diſpenſationis, neque circunſtantiis notabiliter neceſſariis.

54. Nihilominus mihi non placet hoc intelligi duntaxat in reſcripto ad lites; ſed etiam in reſcriptis gratiæ, puta in diſpenſationibus ad matrimonium, & ſimilibus gratioſis, in quibus ſatis eſt verificari cauſam, in qua innititur diſpenſatio, & qua dumtaxat poſita Princeps conſueſcit diſpenſare. Ducor, quia quando in reſcripto quocumque plura narrantur copulatiuè, quorum aliquod eſt falſum, & reliqua vera, conſideranda eſt cauſa principalis qua innititur reſcriptum, quæ ſi eſt vera, parum refert, quòd reliqua ſint falſa, §. *ſi plures, Inſtitut. de excuſat. tutor.* Item, quia ſola falſitas cauſæ finalis, quæ ſi exprimeretur, non daretur diſpenſatio illam reddere ſubreptitiam. Secus quando conceſſiſſet, ſed multo maiori difficultate; quia tunc non datur falſitas in cauſa finali, ſed in cauſa impulſiua. Quare clauſula in litteris poſita, *ſi preces viritate nituntur*, intelligitur in ſubſtantialibus, hoc eſt, in iis, ex quibus gratia pendet; ita, vt aliàs non concederetur: atque ita ex cauſa falſa impulſiua, non eſt irrita; ſed tantùm, vbi falſitas contingit in cauſa finali, Adrian. *in 4. tract. de reſtitut. quæſt.* incipit, *Conſequenter quæro, vtrùm indiſtinctè.* Metina *C. de reſtit. quæſt.* 24. *in ſolut. ad* 4. *&* 5. Nauar. *in ſumma c.* 17. *num.* 107. & videntur accedere ad hanc ſententiam Speculat. *tit. de diſpenſat.* §. *dicendum reſtat. n.* 10. *verſ. quid ſi.* Innoc. *in c. Dudum* 2. *n.* 15. *verſ. inualidum, de elect.* quatenus tradunt expreſſionem falſi tunc vitiare diſpenſationem, quando verſatur in iis, quæ conſiſtunt circa ea, quibus expreſſis diſpenſatio non concederetur, gloſſa *c. ex parte.* 2. *verb. falſa, de conuerſ. coniug.* Sylueſt. *verb. reſcriptum quæſt.* 6. *& quæſt.* 7. *in principio*, Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 20. *num.* 5. *verſ. falſitas*, & Enriquez *lib.* 12. *de matrim. c.* 3. *n.* 7.

55. Ex dictis ſequitur ſolius cauſæ finalis, & ſine qua non, falſitatem vitiare reſcriptum, tacitis aliis cauſis falſis. Vnde, ſi cauſa finalis, quæ narratur, eſt vera, quamuis aliæ cauſæ nó finales non ſint veræ, diſpenſatio valet. Quin etiam ſi allegetur pro cauſa ſola copula cum conſanguinea, quæ nondum eſt habita, diſpenſatio erit ſubreptitia, quia allegatur vnica cauſa, & ea falſa. Pontifex autem committit facultatem Ordinario, vt diſpenſet, ſi veritate nituntur preces: ſed tunc non nituntur, quando vnica, & ea falſa ponitur cauſa. Quòd ſi allegetur copula pro cauſa, & ea non ſit adhuc habita, non eſt dubium diſpenſationem eſſe nullam. Corduba *in ſumma quæſt.* 45. *opinio.* 2. *punct.* 1. Vega 1. *tom. ſummæ cap.* 88. Gutier. *canon. quæſt. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 133. & Enriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.* 3. *n.* 7. Si autem addatur copulæ fœminam, niſi nubat, iacturam famæ ſubituram, & magna inde ſcandala futura; quamuis copula ſit falſa, ſi tamen infamia, & ſcandala verificantur, diſpenſatio valebit, eo quia Princeps ſimpliciter ad diſpenſandum faciliùs mouetur, & ſimpliciter propter infamiam ſubſequutam, & ob ſcandala ſubſequenda potius, quàm propter copulam, quæ dicitur falsò habita, quæ nondum fuerit habita. Ratio, quia Pontifex propter ſolam iacturam famæ mulieris, & propter timorem, ne ob id maneat innupta, diſpenſare ſolet. Imò faciliùs diſpenſat, quando narratur verè inter conſanguineos copulam non fuiſſe habitam. Gaita *c. ad limina* 30. *quæſt.* 1. §. 4. *quæſt.* 134. *& n.* 365.

Sequitur deinde ex ſuprà traditis, quando in reſcripto, vel diſpoſitione aliqua proponuntur ſub disiunctione, ſeu alternatiuè, ſatis eſſe quodcumque ex illis verificari. Lambert. *in tract. de iure patron. lib.* 1. *p.* 1. *quæſt.* 3. *principali.* Menoch. *lib.* 3. *præſumpt. quæſt.* 90. *num.* 5. quia in dictione disiunctiua, ad verificationem illius ſatis eſt partem alteram eſſe veram, *gloſſa* 2. *in cap. ex parte*, & *ibi* Scribentes, *de reſcriptis*, & *ibi* Barboſa cum aliis *num.* 11. & Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 20. *num.* 42. Azor. *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 27. ſiue hoc contingat in disiunctione alternatiua affirmante, ſiue, ſi disiunctio ponatur inter duas, vel plures negationes, nempe ſi dicatur, ſi illud, aut illud factum non fuerit. Quoniam in propoſito nulla datur differentia in has alternatiuas, quamuis aliqui contrà ſentiant: ſed oppoſitum eſt verius, nullum videlicet eſſe diſcrimen inter eas, volunt Felin. & Decius *in cap. inter cæteras, de reſcriptis, num.* 6. Dyn. & Franch. *in regul. in alternatiuis, de regul. iuris lib.* 6. Bart. *in l. ſi quis ita* 129. *ff. de verbor. obligat.* Puteus *lib.* 3. *deciſ.* 47. dicentes ad veritatem alternatiuæ affirmantis, vt verificetur diſpoſitio, quæ continetur ſub illa, ſufficere vnum fieri, etiamſi alterum non fiat: verum eſt enim dicere hoc, aut hoc factum eſſe, vbi alterum ex his geſtum eſt. Eodem modo ad veritatem alternatiuæ negantis, vt verificetur diſpoſitio, quæ ſub ea concipitur; ſatis eſt alterum non fieri; licèt alterum factum ſit. text. *in l. ſi quis ita. ff. de verbor. obligat. & in l. ſi is qui* §. 1. *verſ. verum, ff. de rebus dubiis*, quæ nullum diſcrimen conſtituunt tam in alternatiua affirmante, quàm in negante, & in vtraque dicunt ſatis eſſe verificari vnum fuiſſe, vel non fuiſſe factum.

56.

Quomodo differant inter ſe Delegati à Principe, à Delegatis ab inferioribus?

§ III.

EPITOME.

57. Delegati à Principe in multis differunt à delegatis ab inferiore.

58. Delegatus Summi Pontificis poteſt intra annum ſuam exequi ſententiam, non tamen poteſt eam annullare, & multo minus delegatus inferioris.

59. Delegatus inferioris non poteſt ſuam exequi ſententiam diffinitiuam, ſed oppoſitum eſt valde probabile, niſi delegans executionem ſibi reſeruet.

60. Delegatus inferioris de iure ciuili non poteſt exequi ſuam ſententiam, ſed Ordinarius delegans.

61. & 62. Delegatus Principis de vtroque iure poteſt exequi ſuam ſententiam ſecundùm communiorem.

63. Delegatus ab inferiore non poteſt ſubdelegare, delegatus autem Principis poteſt.

64. & 65. Epiſcopo quæ competunt ratione imminentis neceſſitatis, an poſſit delegari? alij negant, ſed oppoſitum eſt verius.

66. Epiſcopis poteſtas conceſſa in Concilio Tridentino circa executionem teſtamentorum, & circa alia eſt delegata.

Delegatus

67. *Delegatus Principis poteſt punire deponentem falſum coram ſe, non autem delegatus inferioris.*

68. *Delegatus à Principe quando poſſit delegare cauſa meri imperij, & procedere vſque ad vltimum ſupplicium.*

69. *Delegatus poteſt omnia ſine quibus negotium ſibi mandatum expedire non poteſt, non tamen ea per quæ faciliùs expeditur.*

70. *Delegatus poteſt cognoſcere de cauſa principali, & de aliis incidenter aduenientibus.*

71. *Delegatus poteſt compellere, ſi recuſetur litigantes ad arbitros eligendos, coram quibus decidatur cauſa recuſationis.*

72. *Delegatus probata cauſa recuſationis poteſt cauſam principalem remittere ad delegantem, vel ad alium de conſenſu recuſatoris, ſecus ſi ſit delegatus Principis.*

73. *Iudex recuſatus, ſi fuerit ſubdelegatus delegati Pontificis, non coram arbitris, ſed coram delegato, cauſa recuſationis eſt examinanda.*

74. & 75. *Delegato vno decedente extinguitur delegatio quo ad alios de vtroque iure, & quomodo id intelligatur.*

76. *Delegatus Principis poteſt pœnam minuere, vel commutare, non tamen delegatus inferioris.*

77. *Delegatus impeditus à condelegato, an poſſit illum punire? pars negans quomodo intelligatur.*

78. *Delegatum impediens, ne ſua vtatur iuriſdictione, qua pœna ſit puniendus.*

79. *Delegatus non poteſt inſtituere, poteſt tamen pronunciare aliquem eſſe inſtituendum.*

EX ſupra traditis apertè conſtat, in
57. multis differre delegatum à Princi-
pe, à Delegato ab inferiore: ideo
ſummatim addam ea, in quibus etiã
differunt, & in quibus conueniunt.
In primis enim delegatus à Summo Pontifice po-
teſt intra annum exequi ſuam ſententiam, non ta-
men eam annullare, vt *in c. quærenti, de officio dele-*
58. *gati*, Paulus de Caſtro, qui ita intelligit dictum *c.*
quærenti in l. aduerſus n. 1. C. ſi aduerſus ſententiam. &
ex conſequenti non poteſt ſe intromittere ad co-
gnoſcendum de nullitate ſuæ ſententiæ diffiniti-
uæ; quod procedit in delegato Principis ad vnam
tantùm cauſam dato ex defectu, ſcilicet iuriſdi-
ctionis, quæ expirauit per prolationem ſententiæ.
quod multo fortiùs dicendum eſt de delegato
ab inferiore. Gutier. *in quæſt. canon. lib. 2. cap. 2.*
num. 15.

59. Differunt tamen, quia delegatus ab inferiore,
quamuis gloſſa *in c. quiſquis 2. quæſt. 6.* aſſerat dele-
gatum ab inferiori poſſe exequi ſuam ſententiam
per modos congruentes ſuæ iuriſdictioni, vt vult
Innoc. *in c. cùm ab Eccleſiarum n. 7. de officio Ordi-*
narij, puta per mulctam, & per excommunicatio-
nem. Nihilominus verius eſt, quod tradit Bartol.
in l. à Diuo Pio, ff. de re iudicata, n. 14. & n. 19. poſſe
interlocutoriam exequi, non autem diffinitiuam,
cuius executio competit deleganti: ex eo, quia
poſtquam pronunciauit, functus eſt ſuo officio;
quod procedit tam de iure canonico, quàm ciuili,
cùm delegatio ſit ſtricti iuris, vt *in c. cùm dilecta,*
de reſcriptis, ac proinde non poteſt delegatus ab
inferiore ſe ingerere vltra contenta in ſua delega-
tione, ſecundùm *c. cùm olim, & c. de cauſis, de officio*
delegati. Poterit tamen condemnare in expenſis
60. victum, Baldus *in l. ſancimus n. 15. C. de iudic.* Ceuall.
in commun. contra commun. quæſt. 632. n. 6. & n. 11. cum
ſequentib. Attamen valde eſt probabile delegatum
ab Ordinario poſſe ſuam ſententiam exequi. Pa-
nor. *in c. ſi quis, de foro compet. n. 28.* Alex. *in rubr. ff. de*
officio eius, n. 9. Bernard. Diaz *regul. 178.* Fernand. de
Ottero *Roman. lu. ubrat. quæſt. 5. per totam*, vbi con-
trariis reſpondet. Quintino Beller. *diſquiſit. cleric.*
p. 1. de fauore clericorum reali §. 5. num. 27. vult
poſſe exequi manu militari. Ego tamen cum
Panormit. *in d. cap. ſi quis contra clericum, de foro*
compet. num. 81. dico delegatum ab inferiore à
Principe poſſe exequi ſuam ſententiam de iure
canonico, niſi delegans executionem ſibi
reſeruat. Secus de iure ciuili: tunc enim exe-
cutio competit iudici Ordinario deleganti.
Molin. *de iuſtit. tract. 5. diſp. 21. & diſp. 26.*
num. 5. & 6. quia quæ meri, aut mixti ſunt im-
perij, de iure ciuili non delegantur. Molin. *d.*
diſp. 21. cum aliis.

Contra tamen delegatum à Principe ſtat gloſſa
in d. l. à Diuo Pio, quam probant Cynus, & Ful-
goſ. *in l. iubere cauere, ff. de iuriſdict. omn. iudic.* &
alij, quos refert Menoch. *de arbitrar. quæſt. 74.*
num. 54. dicentes non poſſe delegatum à Princi-
pe, etiam de iure Canonico exequi ſuam ſenten-
tiam diffinitiuam, & confirmatur ex verbis *in d.*
l. à Diuo Pio, ibi: *Vt iudicum à ſe datorum ſententiam*
exequantur. quæ quidem verba, *à ſe datorum*, de
ipſo Principe videntur loqui, vt in ſimili dixit
Bartol. *in l. cùm in teſtamento, in fine, ff. de auro, &*
argent. legat.

His tamen non obſtantibus verius eſt delega- 61.
tum Principis poſſe exequi ſuam ſententiam tam
iure Pontificio, quàm ciuili. Nam iure Pontifi-
cio conſtat ex *cap. in litteris, & cap. paſtoralis, §.*
præterea, de officio delegati. Nam quando cauſa
abſolutè, & ſine limitatione alicui demanda-
tur, cenſentur omnia commiſſa, quæ conſequen-
ter neceſſaria ſunt ad finem cauſæ, *cap. præterea,*
cap. ex litteris, de officio delegati. atque executio
valde pertinet ad finem cauſæ; ergo debet exe-
qui ſententiam. Franciſc. Marc. *tom. 1. quæſt. 72.*
& quæſt. 284. & tom. 2. quæſt. 534. Zerola *1. p. pra-*
xis, verb. delegatus, §. 6. Eſt enim delegatus à
Principe inſtar Ordinarij, *l. à iudice. C. de iudi-*
ciis. ordinarius autem poteſt ſuam exequi ſenten-
tiam, & mittere in poſſeſſionem; ergo etiam de-
legatus à Principe, quod poteſt facere per ſe, vel
per ſubdelegatum, *cap. ex litteris, cap. quærenti,*
cap. ſanè, cap. præterea, de officio delegati. Innoc.
in d. cap. ſignificaſti, de officio delegati, ait poſſe
delegatum Papæ mittere in poſſeſſionem. Idem
Rebuff. *in praxi de miſſione in poſſeſſionem, num. 12.*
Bertachin. *in repertor. verb. delegatus ad cauſam*
vnam, num. 15. & verb. delegatus Principis, num.
etiam 15. & num. 22. vbi volunt delegatum
Principis poſſe dare tenutam, & corpora-
lem poſſeſſionem infra annum. gloſſa *in l.*
ſi quis miſſum, poſt principium, ff. ne vis
fiat ei.

Idem dicendum eſt de iure ciuili, per tex- 62.
tum *in l. final. C. de iudiciis, §. ſi verò, in Au-*
then. de exhibendis reis, coll. 5. ſecundùm Bart. &
Alex. *in d. l. à Diuo Pio, ff. de re iudicata.* Franſc.
Marc. *tom. 1. quæſt. 284.* eo quòd executio
ſententiæ eſt pars iuriſdictionis ipſius cau-
ſæ, vt *in cap. ſi delegatus, §. final. de officio*
delegati in 6. Franch. *in diſputatione petitorij*
num. 7. quia per ſolam ſententiam diffinitiuam
non dicitur delegatus à Principe fungi ſuo
officio, neque eius iuriſdictio expirat ante exe-

cutionem ſententiæ. text. *in cap. in litteris, de officio delegati*, Barboſ. *in c. ſignificaſti, n. 2. de officio iudicis delegat.* vbi pro hac parte plures refert, ac ſequitur, *& in c. in litteris, n. etiam 2. eodem titulo.*

63. Differunt etiam, quia delegatus ab inferiore Principe non poteſt ſubdelegare, *l. à iudice. C. de iud. & c. final. per locum à ſpeciali, de officio iudicis delegati*, nec delegatus Papæ nudum miniſterium ſibi commiſſum, *§ final. eiuſdem c.* vt per Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſionum p. 4. collect.* 1284. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 69. n. 6. in nouiſſima editione.* Delegatus autem Principis poteſt ſubdelegare, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum p. 4. collect.* 1047. Petrus Barboſa *in l. quia tale n. 47. ff. ſolut. matrim.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. cap. 20. n. 34.* Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 31. n. 1. ad finem, & n. 10.* vbi addit hunc delegatum inferioris Principe ad vnam cauſam poſſe ſubdelegare vnum articulum, qui contineat nudum miniſterium, non autem articulum iuriſdictionem continentem: ſecus de delegato à Principe, qui non ſolùm diuiſim, ſed etiam coniunctim poteſt cauſam ſibi commiſſam ſubdelegare, vt diximus *diſp. 4. n. 4.*

64. Obſtare tamen poteſt, ſi dicatur Epiſcopum eſſe delegatum Papæ in caſibus, qui competunt Epiſcopo non ſimpliciter, ſed ratione imminentis neceſſitatis, quando non eſt ad Pontificem recurſus, qui caſus ſecundùm ius Pontifici reſeruantur; & ideo ex Principis priuilegio ex cauſa vrgente Epiſcopo conceduntur: hos autem Epiſcopus cùm ſit delegatus ſubdelegare ſolet, vt videmus, quando delegat facultatem diſpenſandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, quam facultatem illi negant. Bald. *in l. 3. n. 6. C. quando prouocare non eſt neceſſ.* & Felin. *c. quod Sedem, de officio Ordinarij*, dicentes iuriſdictionem voluntariam communicatam ex Principis priuilegio, non poſſe delegari, quod vrget maximè ex *c. final. §. ſi. de officio delegati*, his verbis: Nulli, cui commiſſum fuerit excommunicare, vel abſoluere aliquos, diſpenſare cū irregularibus, liceat hæc aliis demandare, quia non ſibi iuriſdictio, ſed certum miniſterium potiùs committitur. Per quem textum notatur non eſſe commiſſam Epiſcopis poteſtatem delegandi, confirmatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. c. 6* concedente Epiſcopis caſus occultos Pontifici reſeruatos, addente tamen, vt per ſe, vel per Vicarium illos expediat: ergo non poteſt eos delegare.

65. Verius tamen eſt Epiſcopum poſſe delegare alteri facultatem diſpenſandi, vices ſuas cōmittendo illi; ex ea ratione, quia iuriſdictio communicata ex Principis priuilegio non perſonæ, ſed dignitati in perpetuum, vel officio, eſt ordinaria, non autem delegata, qualis eſt facultas conceſſa Epiſcopis à Concilio Tridentino *vbi proximè d. c. 6. de reformat.* ab abſoluendum, & diſpenſandum circa caſus occultos, nec deductos ad forum contentioſum. Eſt enim iuriſdictio competens per ius ſpeciale ordinarium, & nouum Epiſcopis, per illudque prorogatur eorum poteſtas ordinaria, quam antea non habebant. patet *ex d. c. 6.* ibi: *Liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, &c. diſpenſare*, & infrà, *abſoluere*, quibus probatur hanc poteſtatem competere Epiſcopis iure ordinario nouo. Quod etiā eſt dicendum in noſtro caſu ex regula, quæ habet eſſe iuriſdictionem ordinariam, quādo aliqua poteſtas competit non perſonæ, ſed dignitati in perpetuum, vel officio, Bartol. *in l. ambitioſa. n. 34. ff. de decret. ab Ord. fac.* Bald. *in c. finali, n. vnico, de officio Ordinarij.* Couar. 3. *variar. c. 20. n. 6. in principio. & n. 9. in fine, & n. 10. in principio*, Enriquez *lib. 13. de excommunicat. c. 24. n. 2.* Confert Felin. *in c. licet n. 4. de officio Ordinarij*, dicens commiſſionem perpetuā reddere Ordinarium. Atque ita cùm hæc poteſtas ſit ordinaria penes Epiſcopos, poteſt delegari.

Longè aliter ſi concederetur Epiſcopis, vt de facto conceditur in Concilio Trid. *ſeſſ. 22. c.* 8. *de reformat.* tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis circa executionem teſtamentorum. Nam etiamſi illa poteſtas perpetuò comitetur dignitatē, ſeu officiū Epiſcopale, cenſebitur ſemper delegata, non verò ordinaria. Ita Coſmas *pragmat. ſanct. tom. 1. tit. de collat. §. item circa in legat.* Abbas *in c. ad abolendum, de hæreticis, n. 15.* & *ibi* gloſſa. Similiter erit delegata quoties dicitur Prælatis, vt auctoritate Apoſtolica diſpenſent, vel abſoluant. Abbas *in c. licet, de offic. Ordin.* Franchus *in cap. cum aliquibus, §. 4. de reſcriptis*, & Marant. *4. p. iudicium ordinarium, n 4.* vide Sanchez *lib. 2. de matrim. diſp. 40. ex n. 13. vſque ad finem, & lib. 8. diſp. 2. ex n.* 10. Auguſtinus Barboſ. *in cap. quoniam, de officio delegati, §. cæterùm, in verb. Liceat n. 15. & in verb. diſpenſare, n. 16.* per quæ iuxta colligitur habentem poteſtatem abſoluendi, ſeu diſpenſandi ex officio, & priuilegio perpetuo ſuæ dignitatis poſſe delegare. Quin etiam quando committitur Epiſcopo diſpenſatio, quæ exigat cauſæ cognitionem, vel habeat eam illi annexā, poſſe aliis diſpenſationes committere, eo quòd non cenſetur nudus miniſter, neque conſtat electam eſſe perſonæ induſtriam: proinde poteſt per alium deſeruire, Rota *deciſ.* 8. incipit, *Epiſcopus conſtituit, ad finem in tit. vltimo, de officio Vicarij*, ſequitur Sbroz *de officio Vicarij, quæſt. 34. num. 3. & 5.* 66.

Sequitur altera differentia inter delegatum à Principe, & inter delegatum inferioris: delegatus à Principe poteſt punire deponentem teſtem falsò coram eo, pœna tamen extraordinaria: delegatus autem inferioris à Principe nullatenus poteſt proferentem falſum teſtimonium punire, ſed poterit illum remittere, vt puniatur, ad iudicem competentem; qua diſtinctione vſi ſunt, Felin. *in c. præterea, de officio delegati*, Iaſon *in l. 1. §. qui mandatam, ff. de officio eius, cui eſt mandat. iuriſdict. col. penult.* quamuis non ita expreſsè eam expedierit. Nihilominus, Panor. & Anania *in c. 1. de crimin. falſi, col. penult.* manifeſtè loquuntur, quibus accedit Couar. *in practicis c. 19. n. 8. verſ. quamobrem ſunt.* 67.

Quæſtionis tamen eſt, an delegatus à Principe poſſit delegare cauſas meri Imperij? Negat Decius *in c. ſi pro debilitate, col. 3. de officio delegati, & ibi* Felin. Affirmat tamen gloſſa *in l. 1. C. qui pro ſua iuriſdictione. & ibi* Bartol. & Angelus. Idem Bartol. *in l. 1. n. 10. ff. de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio*, eamque vocat communem Riminald. *col. 11.* & Boërius *communiorem deciſ. 6. n. 8.* Marant. etiam *de ordine iudiciario 4. p. 5. diſtinct. num. 63.* dicit magis communem, & Couar. *lib. 3. variar. c. 20.* vt veriorem tradit, & Iulius Clar. *lib. 5. recept. §. final. quæſt. 41. n. 3. verſ in delegato autem*, vbi *n. 4. verſ. ſed numquid*, ex aliquorum ſententia refert, poſſe delegatum in caſibus, in quibus fas eſt merum imperium delegari, procedere ad vltimum vſque ſupplicium: ipſe tamen hoc non admittit, niſi, vel quando id deduceretur ex tenore ipſius delegationis, aut quando eſſet periculum in mora, nempe ſi reus eſſet latro inſignis, in quo euentu poterit delegatus, vt ille ait, latronem pœna mortis punire: at verò extra hunc, & extra alios caſus ſimiles, 68.

miles tutius facturum delegatum autumat, ſi Princeps priùs de caſu certioretur.

69. Ad hæc delegatus poteſt ea ſine quibus negotium ſibi demandatum expediri non poteſt, non tamen poteſt ea per quæ negotium faciliùs expediretur, *cap. præterea. 5. de officio delegat.* per textum ibi: Quia ex eo quòd cauſa. ¡Conceſſo enim principali, præſumitur conceſſum acceſſorium, quod venit in conſequentiam principalis neceſſariam. *l. 2. ff. de iuridict. omni iudic.* Tuſch. *tom. 1. littera A concluſ.* 77. Sicut etiam quando aliquid prohibetur, cenſetur omne id prohibitum per quod peruenitur ad illud. Maſcard. *de probat. concluſ.* 102. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 1. cap. 15. n. 10.* & Surd. *conſ.* 301. *num.* 74. Quod procedit de his per quæ ad rem vetitam neceſſariò peruenitur: non autem de his per quæ contingenter, vel poſſibiliter peruenire poteſt ad illam, vt intelligitur ex traditis à Bart. *in l. 2. ad finem, ff. de iuriſdict. omn. iudic.* & ab aliis apud Petrum Barboſam *in l. 2. p. 1. c. 3. n. 57. ff. ſoluto matrim.* Quo etiam modo accipitur acceſſorium, quando à ſuo principali eſt inſeparabile, etiam ſi acceſſoriũ ſit magis dignum, & pretioſum, quàm ipſum principale. Petr. Barboſ. *in l. cum Prætor. § final. n. 211. ff. de iudic.* & Menoch. *de recuper. remed* 6. *num.* 45. in quo conueniunt delegatus ab Ordinario, & delegatus à Principe.

70. Hinc fit vt delegatus iudex non ſolùm de cauſa ſibi nominatim commiſſa, ſed de aliis quoque incidenter aduenientibus poſſit cognoſcere, Tiraquel *in tract. res inter alios acta, verſ. ea quæ procedunt, pag.* 10. Similiter delegatus ad cauſam matrimonij poteſt pronunciare ſuper reſtitutione dotis, quod eſt verum quando incidenter agetur de cauſa dotis, & principaliter de cauſa matrimonij, text. *in cap. ex litteris, de pignor.* Innoc. *in cap. de prudentia, de donat. inter vir. & vxor.* facit text. *in cap. tuam. de ord. cogn. & in l. quoties C. de iudic.* Nouel. *de dote p. 9. priuil.* 16. Anton. Gomez *l. 50. Tauri. num.* 53. Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp.* 443. Cabed. *Luſit. deciſ.* 125. *n. 3. p. 1.* Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 15. num.* 76. Azeued. *l. 10. num. 44. & ſequent. tit. 1. lib. 4. noua recopil.* ſecus quando principaliter ageretur pro dote: tunc enim cùm cauſa ſit merè ſecularis, non poteſt cognoſcere iudex delegatus Eccleſiaſticus, ſed laicus, gloſſa *in d. c. de prudẽtia, de donat. inter vir. & vxor.* Gomez *vbi proximè.*

71. Ratio, quare poſſit delegatus pronunciare ſuper reſtitutione dotis, eſt, quia cauſa dotis eſt adeò coniuncta, & connexa matrimonio, vt ſine illo non poſſit ſubſiſtere. *l. 3. ff. de iure dotium.* Ergo non alia ratione, quàm incidentiæ de dote delegatus cognoſcit, Molin. *d. cap. 15. num.* 66. Petrus Barboſa *l. 1. p. 1. num. 46. ff. ſolut. matrim.* Proinde iudex iudicando matrimonium eſſe irritum, conſequenter debet pronunciare reſtituendam eſſe dotem, Auguſtinus Barboſa *in cap. de prudentia, de donat. inter vir. & vxor. num. 2. & 3. & de officio Epiſcopi, allegat. 84. num. 30. in principio,* & clariùs *verſ. cuius reſeruationis.*

Conueniunt etiam iudices delegati in eo quòd recuſati poſſunt compellere litigantes ad arbitros eligendos, coram quibus probetur, & decidatur cauſa recuſationis, Molin. *de iuſtit. tract. 5. diſp.* 23. *num. 12. & 13.* & Suarez de Paz 1. *p. ſecundi tomi, cap. 6. n. 11.* Quòd ſi arbitri ſint diſcordes, poſſunt compelli à delegato, vt aduocent ſibi tertium, vt probatur *in cap. ſuſpicionis, de officio delegati, & in c. ſecundò requiris, de appellationibus, §. 1.* Delegati item recuſati poſſunt procedere in negotio principali, quando arbitri de cauſa recuſationis cognoſcentes intra tempus præfixum illam non terminauerint, text. *in cap. legitima, verſ. alioquin, de appellat. lib. 6.* Secus ſi intra terminum cauſam recuſationis legitimam pronunciauerint: tunc arbitri non poſſunt procedere ſecundùm Ioannem Andream, Ancharanum, & Peruſinum *in d. c. legitima, de appellat.* quamuis Hostienſ. ſentiat contrarium: cuius opinio de iure ciuili intelligitur per text. *in l. apertiſſimi, C. de iudic.*

Differunt tamẽ probata legitimè cauſa recuſationis coram arbitris, ſi iudex delegatus fuerit inferioris à Principe, bene poterit cauſam principalem ad delegantem remittere, vel de conſenſu recuſatoris eam alteri committere, text. *in c. cùm ſpeciali, de appellat.* & eſt cõmunis. Poſſe tamen hanc commiſſionẽ fieri ſine conſenſu recuſatoris, opinatur Panorm. *in cap. ſi quis contra clericum, de foro competenti, n. 14.* ſequitur Decius *d. c. cum ſpeciali,* vbi ait *n. 8* hanc partem eſſe defenſibilem. Contrà verò ſi iudex recuſatus eſt delegatus Pontificis, & probetur cauſa recuſationis, non poteſt negotium alteri committere etiam volente, & conſentiente recuſatore, ſed debet negotium ad ſuperiorẽ remittere, text. *in c. iudex, de offic. delegati in 6.* 72.

Illud etiam non eſt omittendum, ſi recuſatus iudex fuerit ſubdelegatus delegati Pontificis, cauſa recuſationis non eſt excutienda coram arbitris, ſed coram delegato Papæ. text. *in cap. ſuper queſtionum, §. quem verò, de officio delegati.* Similiter ſi recuſatus ſit delegatus Epiſcopi, vel eius Vicarij generalis remotis arbitris, cauſa recuſationis coram Epiſcopo examinanda eſt, per text. *in cap. ſi contra vnum, de officio delegati in 6.* per quem etiam non ſunt eligendi arbitri ad cognoſcendum de cauſa recuſationis, quando delegatus à Pontifice conſtituitur cum clauſula, *Quod ſi non omnes, procedat alter;* tunc enim cauſa eſt examinanda coram collega coniudice non recuſato, Couar. *in practicis, cap. 26. num. 5. verſ. & ſi cauſa fuerit delegata pluribus iudicibus, cum clauſula, quod ſi non omnes.* 73.

Item conueniunt iudices delegati in hoc quòd delegatorum vno decedente, extinguatur delegatio etiam quo ad alios, non ſolùm iure Pontificio, vt *in c. vno delegatorum, de officio delegati;* ſed etiam de iure ciuili, ita Innoc. Ioannes Andreas & alij *in d. c. vno,* non diſtinguentes inter ius canonicum, & ciuile, concordant abſolutè Caſtrẽſis *in l. cùm Prætor. in principio, in l. proponebatur, n. 4. ff. de iudic.* Iaſon *in l. duo ex tribus, ff. de re iudicata, n. 3.* Alex. *ibidem, n. 2.* Iuuat hoc iure Pontificio eſſe manifeſtè expeditum, nec reperiri iure ciuili aliter ſtatutum: atque ita in dubio ſtandum eſt in foro etiam Cæſareo iuri Pontificio, quia ius ciuili dignatur ſequi ſacros Canones *c. 1. de operis noui nuntiat.* Quod intellige ſecundùm textum *d. c. vno delegatorum,* Perez *l. 1. gloſſa 1. pag. 491. col. 1. tit. 2. lib. 3. ordin.* Molin. *de iuſtitia tom. 6. tract. 5. diſp. 24. n. 1. verſ. 1. quia ergo:* vbi vult quando multi abſque vlla declaratione ad aliquod negotium delegantur, & vnus eorum decedit, prius quàm ſuper cauſa pronuncietur, extingui eo ipſo totam delegationem, quod procedit quando delegatio facta fuit nominatis perſonis; neque iuriſdictio ad proſequendum negotiũ, & ad illud finiendum in cæteris coniudicibus permanſit: ideo ad delegantem remeandum eſt. 74.

Confirmatur argumento multorum arbitrorum; qui ſi vnus ex pluribus arbitris, vel iudicibus impediatur, alij non poſſunt procedere, vt docet Coſmas *in pragmat. Sanct. tit. de collat. § ſtatuit.* 75.

verb.ſpectat. fol. 251. Idem ſi alter è vita diſcedat antequam ſententia feratur, vel infamis efficiatur, quoniam vita, & fama æquiparantur. Eſt enim fama bona theſaurus inæſtimabilis, Bald. *in l.* 1. *col.4. C. de confeſſis*, Flamin. *de reſignat. lib.5. quæſt.* 3. *num.*92. & eſt maximum bonum, ita vt melius ſit habere nomen bonum, quàm diuitias multas, Prouerb. 22. Maſcard. *de probat. concluſ.* 144 *cum ſequent. & concluſ.* 1219. *num.* 9. & 10. Sayro *in claui Regia lib.*11. *c.*3. *n.*1. Perez *l.*1. *gloſſa* 1. *pag.*223 *col.*1. *ad medium tit.*9. *lib.*8. *ordin. & ibi l.*2. *gloſſ.* 3. *pag.*296. *col.*1. *ante medium, & l.*1. *gloſſ.*2. *pag.*323. *col.*2. *in fine tit.*16. *eodem lib.*8. vbi concludit vitam, & famam æquiparari. Ergo ſicut vno delegatorum decedente extinguitur delegatio, quo ad alios: ſic etiam extinguetur vno delegatorum facto infami quo ad alios. Quod intellige cùm fama eſt delegatio nominatis perſonis; ſecus quando fit dignitati, text. *in cap. quoniam Abbas, de offic. iudic. deleg.*

76. Quid de pœnis impoſitis, & imponendis? Reſponde delegatum Principis poſſe pœnã minuere, vel commutare, ex cauſa tamen. Cenſetur enim Magiſtratus maior iure; ideo poteſt ſicut cæteri Magiſtratus maiores, Innoc. *in cap.* 1. *de conſtitut. & ibi* Felin. *num.*49. *fallen.* 7. Decius *in cap. de cauſis num.*19. *in fine, de officio delegati*, quod procedit multo magis quando delegato Principis datum eſt arbitrium, & à lege, vel à conſuetudine non imponitur pœna: tunc enim delegatus pro more ſuo poteſt pœnam indicere, & ab ea releuare, Specul. *tit. de legato, §. generaliter*, & Archidic. *in cap. omnis 45. diſtinctio.*

Contrà autem dicendum eſt in delegato inferioris Magiſtratus quamuis poſſe pœnã remittere, vel mutare, viſum ſit Decio *in d. cap. de cauſis, num. decimooctauo, de offic. & poteſt. iudic. delegati*, & Beroio *ibidem, n.*80. oppoſitum eſt tenendum, niſi delegans ſit ex magiſtratibus maioribus, & delegato ad id concedat arbitrium, Menoch. *de arbitrariis quæſt.*96. *num.*21. atque ita non poſſe pœnam minuere, vel mutare, ſicut delegatus Principis poteſt. Et multo minus delegatus inferioris habet facultatem indicendi mulctam pro executione ſententiæ de iure ciuili. Ita *l. à Diuo Pio, in principio num.*6. Alexand. *ff. de re iudicata*, ex *l. aliud eſt fraus, §. inter mulctam, ff. de verbor. ſignificatione*, ex ea ratione, quia mulctæ indictio ſolis magiſtratum habentibus tribuitur. *l. aliud, §. inter mulctam, vbi proximè*, ſed delegatus non dicitur magiſtratum obtinere, cùm non fuerit ſolemni more maiorum promotus ad ius dicendum, & ad imperandi munus aſſumptus. Coraſius *in l.* 2. *§. eo tempore, ff. de origine iuris, & in l. ſi aliquam, §. vltimo, ff. de officio proconſulis*, vbi tradit non habere magiſtratum illos, qui extra ordinem ius dicunt, quales ſunt delegati. Confert illud quòd mulctæ indictio, eſt meri imperij, vt notat Valaſcus olim primarius iuris ciuilis Profeſſor, *in l. Imperium, ff. de iuriſdict. omn. iudicum, num.* 182. & Purpur. *ibi. num.*269. poſt Bartolum *num.*12.

77. Quid ſi collega Delegati impediat condelegatum; nunquid poterit puniri? Reſponde non poſſe procedere aduersùs condelegatum, Bartol. *in l.*1. *§. is videtur, in fine, ff. ſi quis ius dic. non obtemp. & ibidem* Iaſon *in fine.* Ratio, quoniam par in parem non habet imperium, *l. ille à quo. §. reſpectiuum, ff. ad Trebell.* Bartol. *in l. vltima, ff. de rerũ diuiſ.* Alexand. *in l. eſt receptum, num.*2. *ff. de iuridict. omnium iudicum*, Ruinus *in conſilio* 37. *n.*1. *lib.*1. *& in conſilio* 130. *n.*4. *lib.* 5. Hoc tamen non procedit quando ad eandem cauſam dantur duo delegati cum clauſula quòd ſi ambo nõ potuerint procedere, & exequi, alter faciat. Nam tunc ſi alter recuſet proſequi, & collegam impediat, alter poteſt proſequi & in impedientem inuehi: quia recuſans, & impediens ſuum condelegatum, cenſetur perſona priuata, & iuriſdictione deſtitutus. Gemin. *in c. ſi contra vnum, de officio delegati in* 6. Riminald. *in l.* 1. *§. is videtur num.*8. *ff. ſi quis ius dic. non obtemp.* qui vult, quòd vbi perturbat ſuum collegam in iuriſdictione ſua, manet inferior. *l. vltim. C. vbi ſenat. vel clariſſ.* Confert idem Riminald. *vbi proximè*, dicens quando duo delegati conſtituuntur cum clauſula, *Vos, vel alter veſtrûm*, &c. & vnus eorum iuriſdictionem præoccupat, poſſe impedientem punire. Similiter quando periculum eſſet in mora, & res peritura eſſet, priuſquam collega impeditus Principem adire poſſet, impedientem punire poterit impeditus, Iaſon *in l.* 1. *§. is videtur, in in fine, ff. ſi quis ius dic. non obtemp.* ex ſententia Baldi *in cap.* 1. *in fine, qual. vaſall. iura re deb. fidel. dom.*

78. Qua ergo pœna impediens debeat puniri? Felin. *in cap.*1. *n.* 16. & *ibi* Decius *num.* 14. *verſ. quam autem, de officio delegati*, arbitrantur ſententia excommunicationis, ex *cap.*1. *de officio delegati*, ibi, *diſtrictione Eccleſiaſtica.* Nihilominus diſtrictio Eccleſiaſtica pœnam etiam temporalem ſignificat, Abb. *in c.*1. *de officio delegati, & in cap. Nuntios, de decimis.* ſecundùm quam impediens poteſt mulctari. gloſſa *in cap. paſtoralis, §. vltimo, in verb. puniat, de officio delegati l.*2. *C. de ſportulis.* Verius tamen eſt impedientem delegatum vti ſua iuriſdictione, poſſe puniri pœna arbitraria ipſi iudici impedito. Abb. *in cap. cùm clerici, n.* 4. *de pactis, & in cap. quærenti, de verbor. ſignific.* Rebuff. *in praxi beneficiorum tit. de miſſione in poſſeſſionem, num.*18. docens iudicis arbitrio eſſe puniendum, qui impedit delegatum executorem, ne mittatur victor in poſſeſſionem. Secundùm quam ſententiam iudex impeditus pro qualitate perſonarum punire poterit delegatum ſibi obſtantem, ne vtatur iuriſdictione delegata, quod faciet per cenſuras, vt docent Felin. & Decius *ſuprà*, vel per mulctam indictam *in d. l.*1. *C. de ſportulis.*

79. Delegati denique non poſſunt inſtituere. Aloyſ. Ricc. *in collectaneis deciſ. collect.* 1598. *p.* 5. Poſſunt tamen pronuntiare aliquem eſſe inſtituendum. Seraphin. *deciſ.*159. *p.*1. Non enim intendit Pontifex inferre præiudicium iuri Ordinariorum, per textum ſingularem *in cap. ſuper eo 15. de offici delegati*: proinde ſi cauſam ſuper iure præſentandi delegauerit ſub hac forma, vt ſi conſtiterit præſentationem competere alterutri parti, ex illis prouideat Eccleſiam de perſona idonea, neque delegatus ſine conſenſu Ordinarij inſtituere præſentatum, aut illum mittere in poſſeſſionem poteſt. Flaminius *de reſignat. lib.*7. *quæſt.*22. *num.*5. vbi ait executorem datum ad executionem mandari de prouidendo, non poſſe beneficia conferre, niſi ad hoc fuerit nominatus ſpecialiter, quod multo priùs voluit Abb. *in d. cap. ſuper eo, & in cap. vltimo, de præſumptionibus*, & eſt communis, Selua *de benefic. p.*2. *quæſt.*18. *n.*1. cum ſequent.

***

DISPV

DISPVTATIO XII.

De iudice Conſeruatore, & de eius qualitatibus.

§. I.

EPITOME.

1. *Conſeruatores qui dicantur, & à quo poſſint conſtitui?*
2. *Conſeruator an iudex ſit delegatus, aut Ordinarius?*
3. *Conſeruator vt conſtituatur quas debeat habere qualitates?*
   & quid de viſitatore, & Doctore. ibid.
4. *Conſeruator ratione officij, quam habeat poteſtatem, & an poſſit tueri partes de iniuriis inferendis?*
5. *Conſeruator qualiter procedere poſſit ad cognoſcendam iniuriam manifeſtam?*
6. *Conſeruator quando dubitat de notorij qualitate, quid faciet, & quotuplex ſit notorium?*
7. *Conſeruator non debet præmittere examen notorij, cum reus id fatetur.*
8. *Conſeruatores ad officium ſuum exequendum poſſunt vti cenſuris, & aliis remediis contra contumaces.*
   & an poſſint cogere brachium ſeculare? ibid.
9. *Conſeruatores quomodo ſe habere debeant procedendo contra Epiſcopos?*
10. *Conſeruatores an poſſint ſubdelegare?*
11. *Conſeruatores quas pœnas incurrant, ſi aberrent ab ordine, & modo ſibi dato in procedendo?*
12. *Conſeruatoribus ſuadentes ne ſua vtantur iuriſdictione, excommunicationem incurrunt.*
13. *Conſeruatores vti ſuſpecti recuſari poſſunt.*
14. *Conſeruatoris officium quandiu duret, & quomodo extinguatur?*
15. *Officium Conſeruatorum in ordinibus & religionibus eſt perpetuum, neque extinguitur morte concedentis.*
16. *Conſtitutiones conſeruatoriæ Religionibus conceſſa multa continent in fauorem earum.*
17. 18. *Litteræ conſeruatoriæ conceſſæ ad certum tempus expirant quoad omnia negotia, ſi tempus labatur ante mortem concedentis, niſi de conſenſu partium detur prorogatio.*
19. *Litteræ conſeruatoriæ ad certum tempus data non expirant, quoad poteſtatem exequendi, tempore elapſo.*
20. *Tempus iudici præfixum ad diffiniendum, quando incipiat currere.*
21. 22. *Litteræ conſeruatoriæ ad tempus præfixum non iuriſdictioni, ſed iudici quando expirent, & ſi dentur per annum, an duret poſt illum?*

1. CONSERVATOR eſt iudex à Romano Pontifice datus ad defendendos aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciali non vtens indagine, *cap. 1. & vltimo, de offic. iudic. delegat.* Perez *l. 1. verſic quæri poteſt. tit. 7. lib. 1. ordin.* Sayro *in floribus deciſ. ſub tit. de officio delegati deciſ. 1.* Cochier *de iuriſdict. ordin. in exemptos, p. 1. quæſt. 39. num. 1.* Fr. Ioann. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib. 2. cap. 10.* & Azor *part. 2. lib. 5. cap. 34. quæſ. 1.*

Eſt ergo Conſeruator iudex delegatus, non 2.
autem ordinarius, ita Archid. & Ioann. Andr. *in cap. 1. de officio iudicis delegati in 6.* niſi in Bulla conſeruatoria expreſſè declaretur, vt Conſeruator per Bullam electus ſit ordinarius, vt habetur in Bulla Gregor. XIII. edita anno Domini 1572. octauo Kal. Iunij, vbi ſic ait, *Societati, vt in quibuſcunque cauſis tam ciuilibus, quàm criminalibus omnes, & ſingulos Archiepiſcopos, & Epiſcopos, nec non alias perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas*, &c. *& Vicarios Epiſcoporum in ſpiritualibus, & officiales generales vbilibet conſtitutos, in ſuos poſſent aſſumere Conſeruatores, & iudices Ordinarios indulſit.* Quod etiam notat Molin. *de iuſt. tom. 6. diſp. 29. num. 1.* atque ita niſi expreſſè concedatur, quòd Conſeruator ſit iudex ordinarius, ex vi iuriſdictionis, vel delegationis tributæ eſt delegatus. Nam iuriſdictionem non ratione officij, ſed delegationis ſibi aſſumit. Nauarr. *conſ. 4. de officio iudicis delegati, n. 3. 1. part. fol. 232. verſ. quartò quod antequam.* vbi vult probabile eſſe Conſeruatores eſſe ordinarios, ſed probabilius eſt eſſe delegatos, vt bene Valaſc. *conſultatione 152. n. 6.* dicens eſſe delegatos, & vt tales regulari circa multa, Fuſc. *de viſit. lib. 2. c. 23. n. 3.* Azor *p. 2. lib. 5. cap. 34. quæſ. 2.* & Campan. *in diuerſor. iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. num. 24. in fine.* Conſeruatores autem Academiæ Eborenſis, & Conimbricenſis ſunt iudices ordinarij, vt bene Molin. *d. diſp. 29. num. 7.* vbi vult iuriſdictionem illam quoad Scholaſticos merè ſeculares à Rege Cōſeruatoribus fuiſſe ad vniuerſitatem cauſarum immediatè collatam, quæ in dubio, vt ipſe ait, ordinaria cenſenda eſt, idemque ſentit de Eccleſiaſtico Conſeruatore Eborenſis Academiæ virtute litterarum Apoſtolicarum creato, & quamuis non ſint propriè ordinarij, ſatis eſt, quòd ſint inſtar ordinariorum, dum conſtituuntur iudices ad vniuerſitatem cauſarum.

Porrò vt aliquis poſſit eſſe Conſeruator, requi- 3.
ritur quòd ſit in dignitate aliqua Eccleſiaſtica conſtitutus, vt Epiſcopi, Archiepiſcopi, aut Abbates, aut Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium Eccleſiarum Canonici, ac eorundem Archiepiſcoporum Vicarij in ſpiritualibus, & officiales generales vbilibet conſtituti: item habentes dignitates, vel perſonatus in Eccleſiis Collegiatis, hæc tamen ita accepta egent diſtinctione, quia de iure communi Conſeruatores debent eſſe Epiſcopi, aut eorum ſuperiores, vel Abbates, ſeu dignitates, aut perſonatus in Cathedralibus, aut in Collegiatis Eccleſiis habentes, vt habetur *in cap. vltimo, de officio deleg. lib. 6.* ibi: *de cætero deputari non poſſint, niſi Epiſcopi*, quæ deciſio eſt etiam Petri Gregorij *ſyntagm. iuris lib. 47. cap. 22. num. 28.* Azor *d. c. 34. quæſ. 4. verſ. quartò quæritur*, Syluest. *verb. conſeruat. n. 2.* & Alexandri Moneta *in tract. de conſeruatoribus, c. 5.* Molin. *de iuriſdict. tract. 5. diſp. 29. n. 3.* Fr. Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib. 2. c. 10 verſ. prima concluſio*, vbi concludit etiam ex conſtitutione 45. Leonis X. edita in Conc. Later. Conſeruatores Religioſorum debere eſſe viros in dignitate conſtitutos, reuocarique contraria priuilegia.

Nihilominus Canonici Cathedralium attentis particularibus priuilegiis Religionum, & Vicarij Epiſcoporum in ſpiritualibus, & eorum officiales generales vbilibet conſtituti in Conſeruatores eligi poſſunt, prout conceſſit Xiſtus IV. Pius V. & Gregorius XIII. teſte etiam Aloyſ. Ricc. *in*

praxi reſolut. 90. *num. vltim. & reſolut.* 349. Molin. *vbi ſupra dict. num.* 3. Fr. Manuel *de regul. tom.* 1. *quaſt.* 65. *art.* 3. Auguſtin. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, allegat.* 106. *num.* 11. *& num.* 13. *ad finem*, vbi de Conſeruatoribus plenè, & planè dixit, quamuis non ſint in dignitate conſtituti, vt aliqui de Vicariis Epiſcoporum opinantur contrà.

3. Ex dictis ſequitur poſſe eſſe Conſeruatores Priores Mendicantium, & Guardianos Minorum, qui per Geminianum, *in cap. nullus, de elect. lib.* 6. ſunt in dignitate conſtituti. Nam dignitas Eccleſiaſtica eſt adminiſtratio rerum Eccleſiaſticarum cum iuriſdictione etiam in modicis cauſis, Anchar. *in Clement. ſi dignitatem*, Armill. *verb. dignitas, & verb. Conſeruator*, Syluest. *verb. dignitas*, & Sanchez *in Decal. lib.* 6. *cap.* 13. *num.* 79. *& ſequent.* Auguſtin. Barboſ. *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 106. *num.* 15. vbi addit hoc procedere de iure communi: ſecus ex ſacræ Congregationis reſponſione dicentis Priores, Guardianos, vel quoſuis alios quauis dignitate regulari fulgentes, non poſſe eligi in Conſeruatores, ſicque reſpondiſſe Romæ 6. Octob. 1617. Anton. Maria. Cardin. Gall. V. Theat. Secret. Hinc quæri poteſt, an Viſitator generalis alicuius diœceſis poſſit eſſe Conſeruator non quòd habeat dignitatem, ſed quòd ſit officialis generalis Epiſcopi? Pars affirmans probatur ex Bulla Gregorij XIII. conceſſa Societati, vt patet ex litteris Apoſtolicis *fol.* 122. dicentis ibi vltra Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Abbates poſſe eſſe Conſeruatores perſonas in dignitate conſtitutas Canonicos Cathedralium, & Epiſcoporum Vicarios in ſpiritualibus, & officiales generales vbilibet conſtitutos, ſed Viſitator generalis talis eſt, & poteſt excommunicare: ergo poterit eſſe Conſeruator ſaltem Religioſorum.

Nec obſtat, ſi dicas Viſitatorem generalem non eſſe perpetuum officialem, cùm poſſit reuocari à conſtituente, quia etiam Vicarius generalis poteſt reuocari ab Epiſcopo, & priores biennales in Religionibus non ſunt perpetui, & poſſunt eſſe Conſeruatores. Fr. Manuel Rodriguez *de regular. tom.* 1. *quaſt.* 65. *art.* 3. quod etiam aſſerit, de Prioribus Diui benedicti non habentibus Abbatem in eodem Conuentu, cùm habeant dignitatem Eccleſiaſticam, prout tradit Syluester *verb. delegatus num.* 3. poſt gloſſam *in cap. nullus, de electione lib.* 6. & Panormit. *in cap. cauſam, de iudiciis, & in cap. cùm olim, de maior. & obedientia.* Niſi hoc munus aliàs ſit illis interdictum ex regula, ita Rodriguez *dict. art.* 3. *ad finem*, quamuis id aſſerat dubius de Guardianis Minorum, & tamen non ſunt hæc officia perpetua, ſufficit tamen quòd ſint in potentia talia, text. *in cap. clericos, iuncta gloſſa in verb. perpetuam, de cohabitatione clericorum, & mulierum.*

3. Tota difficultas eſt de Doctore Theologo, aut in iure canonico, an poſſit eſſe Conſeruator? Videtur poſſe, ex Bartolo *in l. hac quæ neceſſariò, C. de nouo Codice faciendo, n.* 10. vbi ait eſſe dignitatem Doctoratum. Caſus eſt *extrà de magiſtris, in cap. quanto*, quia Doctor habet iuriſdictionem ordinariam in ſcholares, Iaſon *in l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis num.* 4. *fol.* 75. qui vult Doctoratum eſſe dignitatem, ſequitur poſt alios Antonius Corſetus *in ſuo repertorio in Abbatem, verb. doctoratus*, vbi id probat per intellectum quendam *in d. cap. quanto, de magiſtris*, eo quia habent præeminentiam, & prorogatiuam in proceſſionibus, & Conuentis Doctorum. Confirmat Capella Tholoſana, *quaſt.* 13. dicens habentem perſonatum poſſe eſſe Conſeruatorem, qui perſonatus conſiſtit in prærogatiua ſedis, & aliorum ſine iuriſdictione, & ſicut Cancellarius Tholoſanus poteſt eſſe Conſeruator Apoſtolicus ob præeminentiam quam habet in proceſſionibus, & Capitulo, & in aliis locis, ſic etiam Doctores Theologi, & iuris Pontificij, ſi fuerint in ſacris conſtituti, Tabiena *verb. Conſeruator num.* 3. fauet, dum ait perſonatum habentem præeminentiam quandam, nempe ſtallum in choro præ aliis, vel ſimile officium in cathedralibus, vel Collegiatis poſſe eſſe Conſeruatorem; ergo etiam Doctores. Nihilominus magis placet negare, cùm prærogatiuæ, ſeu præeminentiæ quibus gaudent Doctores, non ſunt dignitates Eccleſiaſticæ, ſed habent quid ſeculare ac profanum, nec habent propriè iuriſdictionem in ſcholares ratione Doctoratus.

Conſeruatorum munus eſt defendere eos, quibus dantur à manifeſtis tantùm iniuriis, ac violentiis, & quamuis litteræ conſeruatoriæ habeant hæc verba, *in quibuſcumque cauſis*, non cenſentur prorogatæ ad cognoſcendum de omnibus cauſis, ſed debent reſtringi ad clauſulam *pro manifeſtis iniuriis, & violentiis*, ne recedatur à iure communi, *cap.* 1. *& cap. final. de officio delegati lib.* 6. vbi habetur Conſeruatorem datum à Papa in fauorem certarum perſonarum, vel alicuius Religionis, non poſſe procedere niſi contra manifeſtas violentias, vel iniurias, vel ſpolia inferentes, Molin. *d. diſp.* 29. *num.* 2. Valaſc. *conſultatione* 152. *num.* 8. Azor *part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 34. *verſ. ſeptimò quæritur*, Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum tom.* 2. *quaſt.* 47. *art.* 8. *concluſ.* 2. Cochier *de iuriſdict. ordin. in exemptos part.* 1. *quaſt.* 39. *à num.* 6. Atque ita reſtringitur poteſtas Conſeruatoribus circa iniurias manifeſtas duntaxat, vt ſi de aliis quàm de illis cognoſcant, proceſſus, & ſententia eſt ipſo iure nulla, Azor *d. c.* 34. *quaſ.* 13. Suarez *tom.* 5. *de cenſ. diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 17. & Molina *d. diſp.* 29. *num.* 2. *&* 6. *in fine.* 4.

Vtrùm autem poteſtas Conſeruatoris extendatur etiam ad iniurias inferendas? Reſponſio eſt affirmatiua, quia defenſio propriè magis conſiſtit in inferendis, ne inferantur, quàm in repellendis illatis, gloſſa *verb. defendere, in dict. cap.* 1. *de officio iudicis delegati in* 6. vbi Franch. *num.* 7. Domin. *num.* 13. Azor *quaſ.* 7. *citata verſ. ſi iterum quæras*, Cochier. *d. quaſt.* 39. *num.* 13. & Molina *d. diſp.* 29. *num.* 2. *verſ. poteſt tamen, in fine.* Quin etiam poteſt Conſeruator violentiis, ſeu iniuriis probabiliter irrogandis per alios modos ſuæ iuriſdictioni conuenientes occurrere, vel obuiare, ſed etiam per generalem excommunicationis ſententiam contra eos, qui tale, vel tale fecerint, vel commiſerint, ex traditis à Gutier. *lib.* 1. *canonicar. cap.* 4. *num.* 10. *verſ. cauſa autem iuſta*, Suarez *de cenſuris diſp.* 3. *ſect.* 4. *à num.* 4. *& diſp.* 20. *ſect.* 1. *num.* 3. *cum ſequent.* Auguſt. Barboſ. *de alleg.* 106. *num.* 34. *&* 35. & Azor *d. quaſ.* 7. *verſ. ſi iterum.*

Qualiter ergo Conſeruator procedere poſſit ad cognoſcendum quando iniuria eſt manifeſta; dic in primis, ſicut poteſt cognoſcere de iniuriis, & violentiis ſolùm manifeſtis, *c.* 1. *& vltimo, de officio iudic. deleg. in* 6. ſic etiam de iniuriis dubiis non poſſe cognoſcere: hæ enim ſine indagine, hoc eſt, cognitione iudicari non poſſunt: & Conſeruator indagine non vtitur, *cap.* 1. *de officio deleg. in* 6. 5.

Quòd

Digitized by Google

Quòd ſi in principio ambigat, ſit ne iniuria manifeſta, & ad ſuam iuriſdictionem pertineat; tunc poterit inquirere, vt cognoſcat, an violentia fuerit notoria, & an ſpectet ad ſuam iuriſdictionem. Quia aliter non poteſt procedere niſi eidem conſtet de violentia manifeſta, & notoria, gloſſa *verb. Conſeruatores, in dict. cap.* 1. vbi Franch. *num.* 4. Syluest. *verb. Conſeruator num.* 3. Molina *d. diſp* 29.
6. *num.* 2. Ideo cùm iuriſdictio competat Conſeruatori ratione certæ qualitatis, & ille dubitet de illa notorij qualitate, vel eam non bene percipiat, poteſt ante omnia ſummatim inquirere, an violentia, ſeu iniuria, de qua eſt ſermo, fuerit manifeſta, & ob id, vt fundet ſuam iuriſdictionem, poteſt teſtes recipere; ita vt procedat ſi ex teſtibus inueniat violentiam, ſeu iniuriam eſſe notoriam: ſi autem non apparuerit fuiſſe notoria, abſtineat, & ſe incompetentem pronunciet, Azor *ſupra dict. quæſt.* 7. *verſ. quid ſi initio*, neque huiuſmodi iudicialis inquiſitio Conſeruatori interdicitur ad hunc effectum, vt ſciat an ſua ſit iuriſdictio; proinde poteſt inquirere etiam in forma iudicij, per regulam *in cap. præterea, de offic. iudicis delegati, verſ. quia ex eo quod cauſa*; vbi conceſſo principali, cenſetur conceſſum acceſſorium veniens in neceſſariam conſequentiam principalis, & alia ſine quibus ſtare non poteſt, *l.* 2. *ff. de iuriſdict. omni. iudicum*, Tuſch. *tom.* 1. *littera A. concluſ.* 77. & in terminis tradunt, Dominicus *in d. cap.* 1. *de iudic. deleg. in* 6. *n.* 6. *&* 7. & Anchar. *ibi n.* 5. Azor *d. q.* 7. & Molina *d. diſp.* 29. *num.* 2. *verſ. poteſt tamen.*

Porrò ſciendum eſt vix reperiri poſſe tam notorium quòd non poſſit aliqua excuſatione obtenebricari, & offuſcari, & habere aliquas circunſtantias occultas excuſantes, vt per Innoc. Hoſtienſ. & alios citatos per Capram *in tract. de notorio* 4. *membro num* 70. Eſt tamen notorium illud quod reſultat ex actis, quia acta faciunt rem notoriam, *cap. cum olim*, & *ibi* Abbas *num.* 3. *de verbor. ſignific. cap. penultimo, in principio, de cauſa poſſeſſ. & propriet. l. Diuus, ff. de officio præſidis*, Aret. *conſil.* 42. *num.* 5. Decius *in cap. ex inſinuatione, num.* 19. *de appellat.* Menoch. *de recuperanda, remedio* 1. *numer.* 252. *& de arbitrar. lib.* 2. *caſu* 166. quod procedit etiam ante concluſionem in cauſa, Farinac. *in praxi lib.* 1. *quæſt.* 21. *num.* 14. *&* 15. licèt allegentur circunſtantiæ notorium crimen excuſantes, non per hoc notorium obtenebricatur, quod minus ſuper eo probari debeat, etſi circumſtantias, qui allegat offuſcantes ad probandum admitti debeant, Capra *in tractat. de notorio, membro* 4. *num.* 59. *&* 69. & Anton. *in cap. veſtra, de cohabit. cleric.*

Notorium autem euidens eſt illud quod omnibus, vel pluribus ciuitatis, ſeu viciniæ manifeſtum eſt, *cap. cum dilectus* 15. *verſ. dicitur, de purgatione Canonica, cap. quia Lotharius*, ibi, *oculis omnium, cap. de manifeſtis*, ibi, *nota plurimis cauſa*, & ibi, *omnes enim, & cap.* 2 *leiuno*, ibi, *omnibus* 2. *quæſt.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 195. *num.* 8. Maſcard. *concluſ.* 1106. *num.* 4. *&* 16. dicentes, quando factum ſui natura tale eſt, vt omnes vel illud ſciant, vel poſſint veriſimiliter ſcire reputari à iudice notorium, Bartolus *in leg. ſemptus, num.* 2. *verſ. alij remittuntur, ff. de religioſ. & ſumptibus funer.*

7. Nihilominus ad quod præſens inſtitutum, Conſeruator non tenetur notorij examinationem permittere quando reus factum confitetur, & illius qualitatem notoriam fuiſſe, ſufficit enim partis confeſſio, vt factum dicatur notorium, quamuis aliter non probetur factum, text. *in cap. veſtra, & in cap. tua nos, & in cap final, de cohab. cleric. & mulier.* Baldus *in l. à procedente, Cod. de dilat.* Decius *in cap. at ſi clerici, num.* 141. *de iudic.* Afflict. *deciſ.* 178. *num.* 3. *& deciſ.* 372. *in fine*, Maſcard. *concluſ.* 1102. *num.* 2. & Menoch. *in* 1. *remedio recuperan. poſſeſſio. num.* 22. *& in* 1. *reſponſ. cauſa Finarienſ. num.* 139. tunc cùm per hanc confeſſionem notorium dicatur, ſemper proceſſus validus erit, etiamſi reus, qui fatetur rem notoriam pro ſe, alleget ſe iure ſuo feciſſe: tenebitur tamen Conſeruator illum admittere ad excuſationes ſuas probandum, nec propterea deſiſtet à procedendo, quando factum eſt notorium, vel in ſe, vel per confeſſionem rei.

Quando verò reus non fatetur, nec etiam negat, neque opponit contra iuriſdictionem iudicis, ſed tacet, & Conſeruator eſt anceps, & res in ſe non apparet notoria, nec manifeſta, vt poſſit iuridicè procedere, poteſt inquirere an res fuerit notoria, & manifeſta, & facere probationes. Conſtito ergo de notorio, poterit procedere, Capra *dict. membro* 4. *ex num.* 56. *cum ſequentib.* Maſcard. *concluſ.* 1103 *num.* 32. ex eo fundamento, quia ſemper eſt probanda qualitas ante omnia, quæ iuriſdictionem tribuit, antequam exerceatur iuriſdictio, *l.* 2. *§. ſed ſi dubitatur, ff. de iudiciis, l. ſi quis ex aliena, ff. eodem*, Carrer. *in pract. in tract. de homicidio, §. circa igitur tertiam, num.* 18. Atque ita, vt probetur factum aliquod fuiſſe manifeſtum, vel notorium, ſufficiunt duo teſtes legitimè deponentes, nec eſt neceſſe, vt omnes deponant, qui alioqui neceſſarij ſunt ad notorium faciendum; ſed ſatis ſunt duo. argum. text. *in cap. in omni negotio, extrà de teſtibus*, Speculator *in titulo de notor. crim. §. iam de notoriis, ad finem*, Salicet. *in l. ea quidem, num.* 88. *C. de accuſationibus*, Conrad. *in practica tit. de notor. crimin. ſub num.* 14. *ad finem, pag.* 241. Iulius Clarus *in practica, §. final. quæſt.* 8. *verſic. quæro nunc.* Anton. Gomez *tit. de delictis cap.* 1. *num.* 44. & Maſcard. *concluſ.* 1105. proinde ſatis erit Conſeruatori conſtare per duos teſtes integros de illa notorietate, cùm hæc probatio ſit neceſſaria eidem ad fundandam ſuam iuriſdictionem, Franch. *in d. cap.* 1. *de poteſt. iudic. delegat. in* 6. *numero* 4. *&* 5. & Dominic. *num.* 7. *&* 9. iuuat Azor *part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 34. *verſ. octauò quæritur*, & Auguſtin. Barboſ. *dict. allegatione* 96. *num.* 29.

His adde Conſeruatores poſſe vti cenſuris, & 8.
aliis iuris remediis ad ſuum munus obeundum, & officium exequendum contra rebelles, & contumaces, ſecundùm quod illis conceditur in omnibus litteris conſeruatoriis, & conſtat ex conſeruatoria Societatis noſtræ à Gregorio XIII. conceſſa *fol.* 123. ibi, *Occupatores, ſeu detentores, præſumptores, & iniuriatores huiuſmodi, nec non contradictores quoſlibet, & rebelles, etiamſi alias qualificati exiſterent auctoritate Apoſtolica per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſtic. aliaque opportuna iuris, & facti remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo*, &c.

Quinimò Conſeruator poteſt per cenſuras Eccleſiaſticas cogere magiſtratum ciuilem, quod dicitur brachium ſeculare ad ſuffragandum contra prædictas iniurias ac violentias inferentes, Azor *d. cap.* 24. *quæſ* 10. Ceuall. *tom.* 4. *quæſt.* 897. *&* 718. & Fr. Ludouicus Miranda *d. quæſt.* 47 *art.* 8. *concluſ.* 7. Quemadmodum iudex Eccleſiaſticus etiam delegatus poteſt brachium ſeculare a ſeculari iudice implorare, & ipſe tenetur impartiri,

Innoc.

Innoc. & poſt eum omnes, *in cap. ſignificaſti, de officio delegati*, Ioann. Andr. *in cap. 1. num. 8. verb. conuocent. de officio Ordinarij*, Couarr. *pract. quæſt. cap. 10. num. 1. verſ. ex quo tamen*, Auiles *ad cap. 20. Prætor. gloſſ. vſurpan. num. 27.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 320. num. 2. & reſolut. 278. num. 2.* Ex ea ratione, quia ſi hoc poteſt Ordinarius Eccleſiaſticus, multo fortiùs poterit delegatus, qui Ordinario maior eſt in cauſa ſibi demandata, *cap. ſanè, el ſecundo, de officio delegati*, Nauarr. *in cap. cum contingat, remedio 1. num. 1. de reſcriptis.* Nec refert, quòd interdum in reſcripto ponatur clauſula, *inuocato ad hoc auxilio brachij ſecularis, ſi opus fuerit*; quia talis clauſula apponitur ex ſtylo Curiæ, non autem quòd ſit neceſſaria, Nauarr. *ſuprà num. 3. & 4.* & Salzedo *in addit. ad Bernard. Diaz in pract. crimin. Canon. cap. 154. num. 8.* qui ſi recuſet ſecularis brachium ſuum præſtare, cogi poteſt ſub pœna excommunicationis, text. *in cap. 2. in fine, in verb. coactione, de maled.* gloſſ. *in cap. 1. in verb. publicum, de officio Ordinarij*, Franc. Marq. *deciſ. 269. num. 1. part. 1.* Salzed. *in pract. d. cap. 154. num. 20. & num. 29.* ſubdens ſi iudex ſecularis Eccleſiaſtico petenti ſuum auxilium adhuc recuſet, & deneget, poſſe ab eodem Eccleſiaſtico iudice arbitraria pœna pro modo culpæ puniri.

9. Quoad modum procedendi contra Epiſcopos, conſule *cap. quia Pontificali, de officio iudicis delegati in 6.* vbi ſtatuitur Conſeruatoribus forma procedendi, vtpote, vt Conſeruator, aut iudex delegatus in procedendo contra Epiſcopos vtatur modeſtia, ac honore tantæ dignitati debito: atque in primis interdicatur eiſdem in Eccleſiam ingreſſus, vel officium ſacerdotale. Secundò, vt ſuſpendantur ab officio. Tertiò contra eos Eccleſiaſtica cenſura aggrauetur, niſi fortè aliud fieri ſuaſerit nimiæ contumaciæ proteruitas, Syluest. *verb. Conſeruator, num. 4. verſ. dico*, Azor *d. cap. 34. verſic. duodecimò quæritur.* Dicitur autem proteruitas nimiæ contumaciæ, quando Epiſcopi proferunt in iudicem iniurias, & verba contumelioſa, gloſſa *in d. cap. quia Pontificali*, Ludouic. Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. quæſt. 47. art. 8. concluſ. 5.* vbi *in verſ. aduerto*, notat non teneri Epiſcopos obedire Conſeruatoribus, niſi ſuarum litterarum vires oſtendant, hoc eſt, conſeruatoriam originalem; alioquin iuriſdictionem ordinariam declinare non poterunt, *cap. cum iure, de officio iudicis delegati.* vbi habetur non eſſe fidem habendam delegato iudici aſſerenti ſe habere mandatum delegationis, niſi eo præſentato, Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. part. 3. collect. 532.* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. q. 76. num. 8. & lib. 2. caſu 112. num. 8.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſputat. 17. numer. 17.* Valaſcus *dicta conſultat. 152. num. 7.* etiamſi vir excelſus atque illuſtris ſit.

10. Non poſſe autem Conſeruatores ſubdelegare, niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes, vel quando fuerit hoc eiſdem conceſſum, gloſſ. *in cap. vltimo, de officio delegati, lib. 6.* Atque tunc ſubdelegare non poſſunt vices ſuas, niſi perſonis in eiſdem oppidis, & ciuitatibus conſtitutis, in quibus ipſi Conſeruatores degunt, Azor *dict. cap. 34. quæſ. 9.* Molin. *d. diſp. 29. num. 5.* Fr. Manuel *de regular. tom. 1. quæſ. 65. art. 10.* & Cochier *de iuriſdict. ordin. in exemptos, part. 1. quæſt. 39. num. 20.* Aliquibus tamen Religionibus cōceduntur Conſeruatores, ac iudices cum facultate ſubdelegandi, etiam extra loca, vbi tales Conſeruatores ſunt conſtituti, vt apparet ex Bulla Pij Quinti, & Gregorij XIII. Societati noſtræ conceſſa, per quas noſtri Conſeruatores ſunt iudices ordinarij.

Petes tamen rationem, quare regulariter conſiderato iure non poſſint Conſeruatores ſubdelegare? gloſſ. *in Clement. 2. de hæreticis*, ait ex eo procedere, quia induſtria Conſeruatorum eſt electa, in quo euentu à perſona electa recedi non poteſt, etiamſi delegatus ſit à Principe, Rota in vna Peruſinæ concordiæ 10. Iun. 1603. coram Illuſtriſſimo Pamphilio apud Farin. *deciſ. 462. num. 3. part. 2. recent.* & relatam à Cochier *in comment. ad reg. 47. Cancell. num. 7.* Vnde ſequitur per induſtriam perſonæ electam ceſſare ſubdelegationem, ita Suar. *in theſauro receptarum ſentent. littera D. num. 39.* Sbroz *de officio Vicarij, lib. 2. quæſt. 34. num. 2.* Perez *l. 2. gloſſ. 1. ante finem*, per textum *ibi tit. 12. lib. 2. ordinamenti, & l. 10. gloſſ. 1. tit. 16. eodem lib. 2.* & Menoch. *præſumptionum lib. 2. præſumpt. 21. num. 2. & præſumpt. 54. num. 8.* quæ faciunt hanc partem probabilem, ſed probabilius eſt quod ſentit gloſſa *verb. nulli, in d. cap. vltimo, de officio delegati lib. 6.* intendens textum ibi ius particulare conſtituere in propoſito circa Conſeruatores ad eorum poteſtatem coarctandam, vt quantum fieri poſſit minus præiudicetur ordinariæ iuriſdictioni. Quamobrem etiam quando Conſeruatores ex priuilegio poſſunt committere vices ſuas, non poterunt niſi illis, qui aliàs in Conſeruatores aſſumi poſſunt, per textum *in d. cap. vltimo, verſ. ſed nec tunc*, Molin. *d. diſp. 29. num. 5.* quod ſeruatur in reliquis delegatis, generaliter text. *in cap. ſtatutum, §. in nullo, verſ. & perſonis, de reſcriptis, lib. 6.* vbi gloſſa *verb. legatorum, in fine*, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ. 622. in 1. editione, & reſol. 420. in 2. edit.* & Fr. Manuel *d. quæſt. 65. art. 10. verſ. aduertant tom. 1. regular.* Ioann. de la Cruz *lib. 2. cap. 10. fol. 143. verſo, verſ. ſecunda concluſ.*

Quæri tamen poteſt quibus pœnis ſubiaceant 11.
Conſeruatores, ſi excedant formam, & modum ſuæ poteſtatis? Reſponde incurri per annum pœnam ſuſpenſionis ab officio eo ipſo: habetur *in d. cap. vltimo, verſ. vt autem, de officio delegati in 6.* & eſſe irritum, & inane quod faciunt, *ibidem*, quod intellige ſi ſcienter de aliis, quàm manifeſtis iniuriis cognoſcant, Azor *d. lib. 5. cap. 34. verſic. decimotertiò quæritur.* Requiritur enim ſcientia ad excludendum quamcunque ignorantiam: ideo quælibet ignorantia excuſat etiam craſſa à pœna, quamuis non à culpa, quoties lex pœnam imponens vtitur verbo *ſcienter*, vt ait Nauarr. poſt alios *in manuali cap. 27. num. 141.* Suarez *de cenſuris diſp. 31. ſect. 3. num. 17.* pœna autem hæc ſuſpenſionis ab officio per annum eo ipſo incurſa inuoluit etiam ſuſpenſionem non ſolùm ab officio Conſeruatoris, ſed etiam ab officio clericali, vt poſt alios docet Soarez *d. tom. 5. de cenſuris diſput. 26. ſect. 1. à num. 3.* non tamen infert ſuſpenſionem à beneficio, Suarez *dict. diſp. 31. num. 17. in fine*, niſi ſimul in ſimili pœna addatur aliquid per quod declaretur ſuſpenſionem extendi ab officio ad beneficij ſuſpenſionem, ita Henriquez *lib. 13. cap. 32. §. 3. in ſumma*, & Suarez *d. diſp. 26. ſect. 3. num. 4. & ſequent.* quamuis Valaſcus *d. conſult. 152. num. 2.* opinetur Conſeruatorem ſi contra alias perſonas quàm contra inferentes iniurias, & violentias proceſſerit, eſſe ipſo facto ſuſpenſum per annum ab officio, & beneficio, quod etiam malè infert gloſſa *verb. officio in d. cap. vltimo, de officio delegati in 6.*

Inſuper quicumque ſuaſerit Conſeruatoribus, 12.
vt

vt excedant vires ſuæ poteſtatis, ſententiam excommunicationis incurrit, à qua non poteſt abſolui niſi priùs parti integrè ſatisfecerit, & impenſas legitimè propter hoc factas compenſauerit, prout cauetur *in d. cap. vltimo*, ibi: *Pars vero, quæ hoc fieri procurabit.* Ex quo conſtat non intelligi ſub ſententia excommunicationis quemcumque comprehendi, niſi ſit ex litigantibus, non autem alius: proinde ſi alius cui non eſt datus Conſeruator, ſuadeat Conſeruatori, vt ad alia iuriſdictionem ſuam extendat, non incurrit in excommunicationem, niſi communicet cum litigante, poſtquam eſt excommunicatus: nam tunc vti participans in crimine criminoſo excommunicationem incurret, non autem in eam *in d. cap. vltimo*, impoſitam, quæ etiam non incurritur ex ſola procuratione, vel ſuaſione, niſi effectus ſequatur, Nauarr. *ſuprà c. 27. n. 125.* Suarez *tom. 5. de cenſuris, diſp. 23. ſect. 4. n. 10.* & Fr. Ludouic. Mirand. *in manu. Prælat. tom. 2. q. 47. art. 9. concluſ. 2.*

Diximus non poſſe abſolui ab hac excommunicatione partem ſuadentem Conſeruatori, vt ſuam tranſgrediatur poteſtatem, niſi realiter, & integraliter alteri parti ſumptus, & expenſas reficiat, vt loquitur text. *in d. c. vltimo*; quare non ſufficiet præſtare cautionem, vt volunt Dominicus *ibi, num. 3.* & Franch. *num. 2. ad finem gloſſ. verb. manifeſta, in cap. 2. de ſentent. excommunicationis lib. 6.* quod intellige, quando pars manifeſtè incurrit excommunicationem, & ſuaſio, ſeu procuratio fuit per teſtes legitimè probata: tunc non debet abſolui ante realem ſatisfactionem, niſi quando ſatisfactio ſit eius conditionis, vt ab excommunicato præſtari nequeat: tunc priùs excommunicatus cum ſufficienti cautione abſoluendus, quàm impendatur ſatisfactio, Couarr. 1. *part. relectionis, §. 11. num. 11. verſ. ſed, & ſi excommunicatus, in cap. alma, de ſentent. excommun. in 6.* & Henriquez *in ſumma lib. 13. cap. 28.* abſolutio denique poteſt ab hac excommunicatione impendi ab Epiſcopo, prout volunt Ioannes Monachus, & Ioannes Andreas *in d. cap. vltimo, de officio delegati in 6.* quos referens ſequitur Azor *d. cap. 34. quæſ. 13. in fine*; ex ea ratione, quia auctor illius Canonis illam ſibi non reſeruauit, ſequitur Auguſt. Barb. *d. allegatione 106 num. 49 in fine.*

Ex traditis ſequitur Conſeruatorum iuriſdictionem non poſſe prorogari, niſi ſit taliter conceſſa, quæ præſtet iuriſdictionem ordinariam in cauſis omnibus illarum perſonarum, quibus conceditur; ratio, quia iuriſdictio iſta non conceditur abſolutè, ſed limitatè; ideo prorogari non poteſt, *l. ſolemus, §. latrunculator, ff. de iudic. & l. 2. §. final. ff. de pœnis*, Bald. *l. final. num. 3. Cod. de except.* Hippol. *l. final. num. 197. ff. de iuriſdict.* Marant. *de ordine iudiciario, part. 4. diſt. 12. num. 18.* Eſt enim iuriſdictio hæc limitata ad certam ſpeciem cauſarum, videlicet pro violentiis, & iniuriis manifeſtis, ac proinde non poteſt fieri prorogatio ad aliam ſpeciē, prout vult Iaſon *in l. per errorem, num. 5. ff. de iuriſdict. omn. iudic. col. 1.* poſt multos, & habetur per Abbatem *in cap. P. G. de offic. delegati*, per textum *ibi, Cùm huiuſmodi delegata iuriſdictio*; vbi notatur delegatam iuriſdictionem non poſſe extendi, niſi ad perſonas in reſcripto contentas; etiamſi aliæ conſentiant, Molin. *tom. 6. de iuſtitia tract. 5. diſp. 25. num. 2.* Menoch. *conſ. 340. num 54.* Peregrin. *variar. lib. 1. ad rubricam, de offic. iudic. deleg. num. 38. & ad rubricam tit. de officio iudicis ordinarij num. 32.* Barboſ. *in l. 1. art. 1. num. 204 ff. de iudiciis*, dicens iuriſdictionem delegatam prorogationem reiicere, ſecus ſi in Conſeruatoria non reſtringatur poteſtas ad certas violentias, & iniurias, qualis eſt Conſeruatoria iudicum Ordinum militarium in Luſitania, & in aliis Conſeruatoriis, quæ tribuunt iuriſdictionem ordinariam in cauſis illarum perſonarum, quibus conceduntur, Valaſcus *conſult. 151. num. 4. ad finem.* Quales etiam ſunt Conſeruatores Eborenſis, & Conimbricenſis Academiæ, qui ſunt iudices ordinarij, vt dixi ſuprà *in hoc §.* ac proinde non ſunt de numero Conſeruatorum, de quibus agitur *in d. cap. 1. & vltimo, de officio delegati in 6.* quique iudicant de rebus vniuerſitatis, & ſcholaſticorum, Molin. *d. diſp. 29. num. 7.* vbi de ſcholaſticis clericis, ac beneficiariis Eborenſis Academiæ addit eſſe per litteras Apoſtolicas exemptos à iuriſdictione ordinaria Eborenſis Archiepiſcopi, ſubditoſque Rectori illius Academiæ.

Illud etiam ſupradictis adiice, Conſeruatores, 13.
qui non cognoſcunt niſi de notoriis, nōn poſſe recuſari, neque ab illis poſſe appellari ad iudicem ſuperiorem; quoniam in notoriis appellatio non admittitur, Azor *2. part. lib. 5. cap. 34. quæſ. 11.* quia recuſatio, & appellatio à pari procedunt, Franch. *in cap. 43. nouit, num. 4. in fine, de appellat.* Sigiſmundus *de appellat. quæſt. 16. limitat. 1. num. 8.* & tamen in notoriis non datur appellatio ſuſpenſiua ſaltem, ex *cap. 5. cùm ſit Romana, in fine, cap. 13. perueni, cap. 14. conſuluit cap. 61. cum ſpeciali, §. porro, & ibi* Hoſtienſ. Ioann. Andr. & Franch. *de appellat.* Ergo neque datur recuſatio in notoriis.

Porrò Conſeruatoris officium per mortem 14.
Summi Pontificis ipſo iure extinguitur quoad negotia nondum cœpta, ſecus quoad iam cœpta, prout dicitur *in cap. vltimo, §. officium, de officio delegati in 6.* Mandoſ. *de ſignat. gratia, tit. de Conſeruatoria, verſic. addi debere, ad finem*, Miranda *in manu. Prælat. quæſt. 47. art. 6. in principio*, Molin. *tract. 5. diſp. 29. num. 6.* & Azor *vbi proximè cap. 34. quæſ. 14.* Dicetur autem negotium iam cœptum poſt citationem, vel poſt aliquem alium actum iudicialem inchoatum: hoc autem negotium iam cœptum durat poſt obitum Pontificis, vt ſentit gloſſa *in d. cap. vltimo.* Quinimo quando conceduntur duo, vel tres Conſeruatores, vt defendant aliquem conuentum, vel Eccleſiam, vel Vniuerſitatem, vel Prælatum, ſi ex illis vnus negotium inchoauit, non extinguitur per obitum concedentis iuriſdictio cæterorum, gloſſa *in cap. cùm plures, de offic. iudic. deleg. in 6.* Azor *d. quæſ. 14. ad finem.* Multis tamen conceditur, vt Conſeruatores non expirent per mortem concedentis, quod apparet quando apponitur clauſula in litteris conſeruatoriis, per quam conceditur iuriſdictio ad negotia nondum incepta tempore mortis Pontificis concedentis, vt habetur in Bulla Conſeruatoria ſuprà citatā noſtræ Societatis, in qua conceditur facultas eligendi in Conſeruatores, & iudices ordinarios, 15.
vnum, vel plures, quos ipſa voluerit, qui habeant perpetuam iuriſdictionem tam quoad nō cœpta, quàm quoad cœpta, & tamquam ad præſentia, quamquoad futura; & quoad omnia non expirat eorum iuriſdictio per obitum concedentis, Molin. *vbi ſuprà, num. 6.* Quo etiam priuilegio gaudent plures etiam Religiones, teſte Cabed. *diuerſ. iuriſ. argum. lib. 3. cap. 18. num. 3.* Gutierrio *practicarum lib. 4 quæſt. 63. num. 6. & 7.* & conſtat ex noua collectione Conſtitutionum Apoſtolicarum auctore Laertio Cherubino de Nurſia *variis in locis*, vbi refert varias Religiones, quæ habent Conſeruatores

tores cum ampliſſima auctoritate, & iuriſdictione, quarum etiam meminit P. Auguſtinus Barboſa *alleg.* 106. *num.* 52. & Fr. Manuel *de Regular. tom.* 1. *quaeſt.* 65. *art.* 12. *verſ. & certè.*

16. Neque ambigi poteſt per litteras conſeruatorias ampla priuilegia concedi Religionibus à Summo Pontifice: attamen quamuis in conſeruatoriis ampliſſimæ clauſulæ adiiciantur, illis tamen non obſtantibus commiſſiones debent intelligi ſecundùm ſubiectam materiam, & retenta natura delegatorum, nec mutant ſubſtantiam iuriſdictionis delegatæ, Valaſc. *conſultatione* 152. *n.* 8. vbi ait quamuis litteræ conſeruatoriæ habeant verba ampliſſima, nimirum, *in quibuſcumque cauſis*, non extendi ad cognoſcẽdum de omnibus cauſis, ſed de manifeſtis iniuriis, & violentiis: ſicque refert ſe vidiſſe practicari in litteris conſeruatoriis Fratrum Prædicatorum, qui habent verba ampliſſima, ſequitur doctiſſimus, ac integerrimus Senator Regius Gabriel Pereira *deciſ.* 118. *num.* 16. & *num.* 22.

17. Sed quid dicendum de facultate eligendi Conſeruatorem, à quónam poſſit illa reuocari? Reſponde conceſſas litteras conſeruatorias ad certum tempus, hoc eſt, ad quinquennium, aut aliud ſimile, quod labatur ante obitum concedentis, extingui quo ad omnia negotia tam cœpta, quàm non cœpta per huiuſmodi lapſum, textus *in cap. de cauſis, in principio, de officio delegati*, vbi Alexan. III. de cauſis, quæ intra tempus certum finiendæ committuntur, voluit, quòd niſi dies præfixus de communi conſenſu partium prorogetur, eo elapſo mandatum expirare. Idem habetur *in l. cùm non eo die, C. quando prou. non eſt neceſſe*, vbi ſi iudex delegatus pronunciet poſt tempus ſibi limitatum, ab ea ſententia tamquam nulla non eſt appellandum, ex quibus iuribus conſtat permiſſum ad tempus, poſt illud cenſeri interdictum, quo ad omnia negotia, ita in noſtris terminis Ioan. And. *in addit. ad Specul. tit. de iudic. deleg.* §. *final. ſub n.* 24. *verb. Conſeruatoribus*, Eman. Rodrig. *tom.* 1. *regul. quaeſt.* 65. *art.* 9. Quare elapſo termino præfixo, intra quem erant decidendæ cauſæ, nihil poteſt Conſeruator, quia conſeruatoriæ cùm præiudicent iuriſdictioni ordinariæ, ſunt reſtringendæ tanquam odioſæ, *cap. odia, iuncto capite, quæ à iure, de regulis iuris in* 6. Nauar. *conſ.* 3. *num.* 3. *de officio delegati*, Ioan. Petr. Monet. *de conſeruatoribus, cap.* 3. *num.* 20. argumento de Procuratoribus ad certum tempus datis, vt tradunt ſcribentes *in Clement. final. de procuratoribus*, & Specul. *in tit. de procur.* §. 3. *qui eſt de form. procur. verſ. quid ſi mandatum, num.* 12.

18. Limitatur tamen primò, vt non procedat, quando tempus certum prorogatur de communi conſenſu partium, quod fieri poteſt per *d. cap. de cauſis, in principio, de officio delegati*. Prorogatio autem facienda eſt antequam elabatur terminus, quia illa, quæ fit poſt terminum, non eſt propriè prorogatio, Felin. *in cap. cauſam, quæ, num. final. in fine, de iudic.* Tiraquel. *de retractu tit.* 1. §. 1. *gloſſ.* 7. *num.* 24. nam de conſenſu partium ſolennitates iuris remitti poſſunt, Xuarez *in l. poſt rem, ſuper leges Regni, in principio, num.* 13. Vantius *de nullitatibus ex defectu proceſſus, num.* 73. & Marant. *de ordine iudiciorum, in principio, num.* 42. Ceuall. *in commun. contra commun. quaeſt.* 586. *verſ. ſed contrariam ſententiam*; quamuis de iure Caſtellæ addat id relinqui iudicis arbitrio, non autem voluntati partium.

19. Limitatur ſecundò, in eo, quod dicitur de Conſeruatore, qui poteſt ſuam ſententiam intra terminum latam, poſt illum exequi inſtar delegati ad certum tempus dati, qui poteſt ſententiam exequi, ex *d. cap. de cauſis*, & gloſſa *ibi in verb. transacto*, eo quia, inquit, poteſtas cognoſcendi expirauit, non autem poteſtas exequendi. Iuuat, quod dicitur *in c. in litteris* 9. ibi, Vel per alium ſententiam executioni mandauit. per quæ verba verius eſt etiam iure Canonico delegatum poſſe ſuam ſententiam exequi, quod defendit gloſſ. *in cap. quiſquis.* 2. *quaeſt.* 6. Decius *in cap. ſignificaſti, notab.* 2. *de offic. iudic. deleg.* & Longoual. *in repetit. l. imperium, num.* 70. & 73. *ff. de iuriſd. omn. indic.* Eodem modo ſicut delegatus dicitur functus ſuo officio, eiúſque iuriſdictio expirare, cùm per ſe, vel alium ſuam ſententiam eſt executus: ſic etiam Conſeruator poterit poſt lapſum terminum ſuam ſententiam mandare executioni, ſi eam tulit intra terminum.

Ne autem detur locus ambigendi, tempus præfixum, intra quod negotium eſt decidendum, incipit currere à die in qua litteræ conſeruatoriæ fuerunt præſentatæ, ita *gloſſ.* 1. ab aliis recepta, *in dict. cap. de cauſis* 4. *de offic. indic. delegat.* & Decius *ibi, num.* 5. vbi reſtringit, niſi ante præſentationem litterarum de conſenſu partium procedatur: nam tunc à die proceſſus incipiet currere tempus præfixum iudici. Decius *d. num.* 5. *in dict. cap. de cauſis*, & Abb. *ibi, num.* 6. Confirmatur *ex cap. ſuper eo* 12. *de appellationibus*, per text. *ibi, cùm iudices contigerit litteras recepiſſe*, quatenus inſinuatur per præſentationem reſcripti, aut priuilegij iuriſdictio fuiſſe iudici acquiſita. Gironda *de priuil. ſeu exempt. explicat. num.* 1157. Menoch. *remed.* 4. *adipiſcenda, num.* 410. vbi vult delegatum non habere poteſtatem, aut exercitium in cauſa ſibi commiſſa ante litteras præſentatas, Ioan. Petr. Monet. *de conſeruatoribus, cap.* 10. *num.* 338. vbi ad finem ſubdit, *ſi dolo partis cauſa non fuit deciſa intra terminum præfixum, adhuc extingui iuriſdictionem; dari tamen actionem de dolo contra doloſum.* 20.

Conſeruatoriæ item conceſſæ ad tempus certum non iuriſdictioni, ſed iudici, non pereunt per eius lapſum; iudex tamen eſt puniendus, Bartol. *in l. properandum, in principio, num.* 6. *Cod. de iudiciis*, Abb. *in d. cap. de cauſis* 4. *num.* 9. & Decius *eodem numero*, vbi declarant, quando terminus etiam præfixus eſt iudici, ſi tribuatur iuriſdictio non habenti terminum, proceſſum eſſe nullum factum ab illo, poſt lapſum dicti termini, qui datus fuit pro forma, per gloſſam ſingularem *in Clementina* 1. *de iure patron.* quam ſequitur Decius *in d. cap. de cauſis, num.* 9. 21.

Similiter litteræ conſeruatoriæ contra aliquem certum poſt annum, pereunt parte opponente, ſi illis non vtatur intra annum, text. *in cap. plerumque, de reſcriptis.* Moneta *de Conſeruatoribus, cap.* 10. *num.* 400. & 401. ideo opponente parte impetrans non poteſt illis vti, ſecus, ſi non opponat; quoniam hoc fuit in fauorem partis introductum, vt elapſo anno non audiatur primus impetrans ob negligentiam: denique litteræ conſeruatoriæ poſt annum durant, ſi pars aduerſa poſteriores non impetret, quia ſunt ex ſua natura perpetuæ, Abbas, Felin. & alij *in cap. ſi autem, de reſcriptis*, idem Abbas, & Innocent. *in cap. plerumque, eodem tit.* per text. *in l. falſo. Cod. de diuerſis reſcriptis*, quæ d. *cap. plerumque*, limitat, & ab eo ita limitatur, vt ſi per poſteriores litteras 22.

priores

priores non reuocentur, permaneant ſaltem vſque ad triginta annos, aliàs ſi de iis fiat mẽtio in poſterioribus, illico extinguantur; nulla autem facta mentione expirent poſt annum, ſi reperiatur negligẽtia, vel malitia, ſeu dolus in primo impetrante, Bart. *in d. l. falſo*, & Caſtro *C. de diuerſis reſcriptis*. Ex quibus infertur poſteriores litteras, in quibus non fit mentio de prioribus, non eſſe ipſo iure nullas; quia ſi forent, nullo vnquam tempore conualeſcerent poſt annum: ſiquidem quod nullum eſt, tractu temporis non conualeſcit. *cap. non firmatur, de regul. iuris in 6.* & notat Abb. *in d. cap. plerumque, & in dict. cap. ſi autem*, vbi etiam Decius.

De quibus cauſis vltra prædictas poſſunt cognoſcere Conſeruatores.

§. II.

EPITOME.

23. *Conſeruatores de violentiis manifeſtis cognoſcunt, non vero de cauſis ciuilibus indaginem exigentibus.*

24. 25. *Conſeruatores non procedunt in omnibus cauſis eorum, qui eos impetrarunt, neque procedunt in cauſis ciuilibus.*

26. *Debitores non ſoluendo faciunt iniuriam in genere, non tamen in ſpecie.*

27. 28. 29. *Conſeruatores ex lege Hiſpana, & ex Concilio Tridentino, & ex iure communi non poſſũt procedere in cauſis ciuilibus contra aliquem, exceptis conſeruatoriis, Salmantina, Complutenſi, & Valliſoletana.*

30. *Religioſi pro debitis ciuilibus coram quo iudice debeant conueniri?*

Exempti ratione delicti ſiue contractus, ſiue rei de qua agitur, poſſunt coram Ordinariis conueniri. ibid.

31. *Regulares, & exempti, etſi iudicem habeãt, poſſunt conueniri coram ordinario in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum.*

32. *Regulares extra Monaſterium degentes conueniri poſſunt coram ordinario, ſi non habeant aliàs iudicem.*

33. *Cauſa ciuilis, & criminalis quomodo diſtinguantur, & cognoſcantur.*

34. *Cauſa mixta dicitur, quæ partim ad publicam, partim ad priuatam vtilitatem dirigitur.*

35. *Conſeruatores non poſſunt cognoſcere de cauſis criminalibus, aut mixtis.*

36. *Conſeruatores nequeunt corporalem pœnam imponere, & cur? quia ſunt iudices ciuiles.*

37. *Criminalis cauſa principaliter tendit ad publicam vtilitatem, ciuilis autem ad priuatam, mixta ex vtroque participat.*

38. *Conſeruatores ex ſpeciali mandato cognoſcunt de cauſis criminalibus, aut mixtis, excepta cauſa hæreſis.*

39. *Conſeruatores non poſſunt procedere vltrà vnam dietam.*

& quid de iure Hiſpano. ibid.

40. *Reali in actione conſideratur locus vbi res eſt, non autem domicilium vbi reus habitat.*

41. *Dieta intelligitur vulgaris, non autem legalis, & quando agitur de lucris, intelligitur de vulgaribus.*

42. *Controuerſia orta inter Conſeruatorem, & Ordinarium ſuper iuriſdictione quid faciendum?*

43. *Conſeruator certus de ſua iuriſdictione poteſt inhibere Ordinario cùm ſit illo maior, quoad illam cauſam.*

44. *Conſeruator poteſt inhibere conſeruatori alteri, & delegato Apoſtolico impedienti ſuam iuriſdictionem.*

45. *Conſeruator quamuis par Conſeruatori, in illum habet imperium, ratione delegationis per quam eſt maior illo.*

Ordinarius loci non poteſt abſoluere excommunicatum à delegato Papæ. ibid.

46. *Conſeruator excedens fines mandati Apoſtolici fit ſubditus Ordinarij loci.*

47. *Ordinarius ſuper nullitate actus delegati poteſt cognoſcere, ex quo delegatus nulliter proceſſit.*

EX *d. cap. ſtatuimus, de officio delegati in 6.* Conſeruatores poſſunt defen- 23.
dere à manifeſtis iniuriis, & violentiis ſibi commiſſos: nec ad alia, quæ iudicialem indaginem exigũt, ſuam poſſunt extendere poteſtatem. Ex textu ſequitur Religioſos non poſſe ſuos debitores conuenire coram ſuis Conſeruatoribus ob cauſam ciuilem, cùm debitores ipſi negent debitum, vel allegent alias exceptiones legitimas: quia negatione fit res dubia, *l. 3. C. quibus ad libert. proclam. non licet*, Felin. *in cap. ſi clericus laicum, num. 2. de foro compet. & in cap. coram, num. 8. de officio delegati*, Iaſon *in l. 1. circa finem, ff. de tranſact.* & ex conſequenti iudicialis indago requiritur, vt oſtendant Conſeruatores ſuam iuriſdictionem. Atqui dictum *cap. ſtatuimus* hanc indaginem prohibet; ergo contra debitores ex cauſa ciuili iudices Conſeruatores nequeunt procedere: aliàs ſi ad dubia negotia eorum iuriſdictio extenderetur, eſſent iudices generales in omnibus cauſis eorum, qui eos impetrarent: quod repugnat *capitul. ad hæc 10. de reſcriptis, & cap. vlti-* 24.
mo, verſ. decernimus, eodem tit. de offic. deleg. in 6. per hæc verba decernimus, vt ſi de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis, & violentiis ſcienter ſe intromiſerint, ſeu ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo per vnum annum ab officio ſint ſuſpenſi, quam partem vti veram tradunt Alciatus *de præſumpt. regul. 1. præſumpt. 23.* Fuſch. *de Viſitatione, lib. 2. cap. 23. num. 5.* Cabed. *diuerſ. iur. argum. lib. 3. cap. 18. num. 4.* Ceuall. *commun. contra commun. tom. 4. quæſt. 897. à num. 711.* Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. num. 20.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. cap. 18. ſub num. 101.* ex ea ratione, quia non ſoluere debitum non importat violentiam, vel manifeſtam iniuriam in eo ſenſu, in quo loquitur *cap. 1. & vltimum, de offic. deleg. in 6.* quare Conſeruatores aduersùs debitores non poſſunt procedere ex cauſa ciuili, cùm talis proceſſus iudicialem exigat indaginem. Ita Doctores citati.

Quod procedit etiamſi ex forma litterarum 25.
ſuarum regulares habeant Conſeruatores ad cognoſcendum de quibuſcumque cauſis, vel in quibuſcumque cauſis, tam ciuilibus, quàm criminalibus; vel mixtis; quia hæc ampliatio conceſſionis referenda eſt ad iniurias, & violentias manifeſtas, tam in ciuilibus, quàm criminalibus, vel mixtis, ita vt ſentit gloſſ. *in d. c. 1. de offic. iud. deleg.* ita doctiſſimus Gabr. Pereira *d. dec. 118. n. 16. & n. 22.* quamuis Bullæ Conſeruatoriæ concedant iuriſdictionem

ordinariam, quæ, vt ipſe ait debent intelligi ſuper eiſdem violentiis notoriis, vt de illis audiant partes ordinariè, non verò de aliis cauſis.

26. Nec obſtat ſi dicatur debitorem inferre violentiam non ſoluendo, & creditori ſaltem damnum irrogare, quia reſpondetur debitorem non ſoluendo facere iniuriam in genere, non verò iniuriam in ſpecie, quæ requiritur, vt Conſeruator poſſit procedere, & in reſcriptis verba accipiuntur in ſpecie, prout habetur *in cap. Rodulphus, de reſcriptis.* Vnde caue à Guidone Papæ *quæſt.* 18. *num.* 3. *ad finem*, cui adhæret Perez *in l.* 1. *tit.* 7. *lib.* 1. *Ordin. col.* 269. *verſ. Conſeruatores*, dum aſſerunt violentiam inferri à non ſoluente debitum, & ex conſequenti poſſe creditores, maximè regulares, per cenſuras contra laicos coram iudicibus Conſeruatoribus debitum exigere, quod quidem aſſerit in praxi receptum Gutier. *lib.* 3. *practicarum quæſt.* 9. quæ praxis non eſt iuri conſona, & aberrat à iure, & à ratione; proinde admittenda eſt ſententia communis, quam ſequitur idem Gutierr. *ſuprà à num.* 8. quoniam de iure communi actor debet ſequi forum rei, *dict. cap. ſi clericus*, & per conſeruatorias litteras non derogatur iuri communi; non enim dicitur, non obſtante iure communi.

27. Confirmatur ex legibus Regiis, *prima & ſecunda, tit.* 15. *lib.* 2. *noua collect. Regia*, per hæc verba: *Los Conſeruadores dados, y deputados por nueſtro mui ſanto Padre no ſean oſados deperturbar nueſtra iuriſdition Seglar, ni ſe entremetan a conocer, ſaluo de iniurias y offenſas manifeſtas, y notorias, que ſuelen ſer hechas a las Igleſias ò Monaſterios, y perſonas Eccleſiaſticas, ſegun que los derechos comunes diſponen, y los ſantos Padres, que los ordenaren, y no mas, ni aliende, no embargante qualeſquier comiſſiones, ò poderes, que les ſean ò ſon dados: y ſi los tales conſeruadores lo contrario hizieren por eſſe miſmo hecho pierdan las temporalidades, y naturaleza, que en nueſtros Reynos tienen, y ſean auidos por agenos, y eſtrannos de nueſtros Reynos.* Ex quibus legibus manifeſtè apparet non poſſe Conſeruatores cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili, neque regulares debitores conuenire coram ſuis Conſeruatoribus, ſub pœnis à iure ſtatutis, de quibus *in dict. cap. ſtatuimus, de officio delegati in* 6.

28. Idem habetur in Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. quod incipit, *Cùm nonnulli*, ibi: *in ciuilibus etiam cauſis, ſi ipſe actor extiterit, aliquem ei apud ſuos Conſeruatores iudices in iudicium trahere minimè liceat.* Sic ibi. Quamuis ante Concilium habuiſſent ampliſſimam iuriſdictionem ex Bullis, & Apoſtolicis conſtitutionibus, quia per Concilium ipſum omnia fuerunt, *ſeſſ.* 7. *cap.* 14. *ad finem*, abrogata, ibi: *priuilegiis, & exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduersùs præmiſſa nequaquam valituri.* Atque ita tam ex iure communi, quod *in* 1. *& vlt. cap. de offic. delgat. in* 6. continetur, quàm ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 7. *cap.* 14. *& ſeſſ.* 14. *cap.* 5. & ex iure Hiſpano manifeſtè patet, non poſſe Conſeruatores procedere in ciuilibus contra Eccleſiaſticas perſonas, vel ſeculares ſub grauibus pœnis. Quin etiam regulares adeuntes iudices Conſeruatores in aliis cauſis vltra violentias manifeſtas incidunt in pœnas ſpirituales, & in pœnas temporales, quod in praxi malè ſeruari tradit Ceuall. *commun. contra commun. tom.* 4. *quæſt.* 897. *num.* 706. addens ſe nunquam vidiſſe aduersùs iudices, nec aduersùs actores prædictas pœnas executioni mandari.

29. Limitatur hæc doctrina in Conſeruatoria Salmantina, & Complutenſi, & Valliſoletana, quarum conceſſiones ſunt ampliſſimæ, ex *lege* 8. *tit.* 7. *lib.* 1. *recopil.* vltra caſus notoriæ violentiæ, his verbis, *Que el Maeſtre Scuela ò ſu lugarteniente pueda conocer, y conozca de todas las cauſas tocantes ala dicha vniuerſidad, y alas perſonas del dicho ſtudio, aunque no ſean iniurias, ni fuercas notorias, ni manifieſtas*, vbi de iure Regio, non verò de iure communi Conſeruatores earum Vniuerſitatum cognoſcunt de omnibus cauſis contra perſonas Eccleſiaſticas, & ſeculares. Quod etiam eſt extendendum ad Conſeruatores Vniuerſitatis Eborenſis, & Conimbricenſis, quorum iuriſdictio quoad ſeculares ſcholaſticos eſt immediatè à Rege data, & quoad ſcholaſticos clericos iuriſdictio in illos, ac in beneficiarios Eborenſis Academiæ immediatè à Sede Apoſtolica confertur Conſeruatori à Rectore electo, Molin. *tract.* 5. *diſp.* 29. *n.* 7.

Difficilis aliquando fuit dubitatio, coram quo iudice, Ordinario ne Religioſi, an coram ſuis Conſeruatoribus conueniri debeat pro debitis ciuilibus? Nam Concil. Tridentinum *ſeſſ.* 7. *cap.* 14. loquendo de cauſis ciuilibus exemptorum, clericorum ſecularium, & Regularium, ſic ait: *In aliis verò, ſi ipſum iudicem non habuerint, coram locorum Ordinariis, tanquam ad hoc ab ipſa Sede delegatis conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi, & compelli poſſint, priuilegiis, exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduersùs præmiſſa nequaquam valituris.* Ex quibus verbis Flaminius *de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 11. arguit *num.* 8. *verſ. tertiò ſubduntur*, in cauſis ciuilibus mercedum, & miſerabilium perſonarum, quamuis Religioſi certum iudicem deputatum habeant à Sede Apoſtolica, & in aliis caſibus, & cauſis, ſi certum iudicem deputatum non habeant, poſſe conueniri coram Ordinariis locorum, qui habent de iure ordinariam iuriſdictionem, & Apoſtolicam, ex *d. decreto Concilij proximè citato*, ibi: *tamquam ad hoc ab ipſa Sede delegatis.* 30.

Confirmatur ex *d. cap.* 1. *& vltimo, de officio, & poteſt. iudic. delegat. in* 6. per quæ Religioſi ex cauſa ciuili nequeunt coram ſuis Conſeruatoribus alios conuenire: ergo nec ipſi poſſunt conueniri coram dictis iudicibus pro debitis ciuilibus; ratio, quoniam quod quiſque iuris in alterum ſtatuit, eo iure ipſe vtatur, vt habetur *in l.* 1. *ff. quod quiſque iuris.* Item quia Conſeruatoribus duntaxat eſt integrum defendere ſibi commiſſos ab iniuriis, & violentiis manifeſtis, non verò in aliis cauſis poſſunt ipſi etiam tamquam rei vti ſuis Conſeruatoriis, ſed debent recurrere ad Ordinarium, qui in aliis cauſis eſt iudex delegatus Sedis Apoſtolicæ, per Concilium Trident. ſicut in aliis caſibus, in quibus exempti ſubiiciuntur iuriſdictioni Ordinariorum, quos refert Flamin. *dict. quæſt.* 11. *à num.* 8. *vſque ad num.* 18. & Ceuall. ſuprà ex *numer.* 796. iuuat text. *in cap.* 1. *de priuilegiis*, per quem oſtenditur poſſe conueniri exemptos in ciuilibus coram Ordinariis locorum, per hæc verba ibi: *Nihilominus tamen ratione delicti, ſiue contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, rectè poſſunt coram locorum Ordinariis conueniri.*

His tamen rationibus nihil impedientibus dicendum eſt Religioſos, vel exemptos habentes iudicem Conſeruatorem pro debitis ciuilibus coram eo, non autem coram Ordinario, ſeu Epiſcopo eſſe conueniendos; probatur ex Concilio Tridentino *dict. cap.* 14. *ſeſſ.* 7. ibi: *in aliis verò, ſi ipſi iudicem non habuerint.* Ergo,

Ergo, ſi habuerint religioſi, vel exempti iudicem Conſeruatorem, coram illo pro debitis ciuilibus debent conueniri, non autem coram Epiſcopo, vel Ordinario, coram quo actio ciuilis proponi debet quando exempti iudicem non habuerint Conſeruatorem, vel quia illum non habent, vel quia nolunt nominare, tunc enim coram Ordinario locorum agendum eſt, ita Flamin. *d. quæſt.* 11. *num.* 9. *verſ. & in aliis caſibus*, ſi certum iudicem deputatum non habeant, Gutierr. *practicar. lib.* 3. *quæſt.* 10. *num.* 2. *in fine*, *verſ. ecce ego*; Ceuall. *tom.* 4. *quæſt.* 897. *num.* 813. Auguſtinus Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi*, *allegat.* 106. *num.* 43. Quare quando exempti poſſunt habere iudicem Conſeruatorem, & non habent aliquem nominatum, proponatur libellus coram Vicario generali contra reos exemptos, qui ſi forum declinent, ſeriò moneantur, vt intra breue tempus ipſo loco, & ciuitate nominent Conſeruatorem, coram quo actio ciuilis proponatur; aliàs termino præfixo elapſo agitabitur coram ipſo Ordinario, apud quem ex facultate Concilij cauſa poteſt expediri, Gutier. *dict. quæſt.* 10. *numer.* 4. & Ceuall. ſuprà *num.* 815. Andret. pro omnimoda, 1. *p. cap.* 7. *num.* 4. *fol.* 73.

31. Excipe ab hac deciſione cauſas mercedum, & miſerabilium perſonarum, in quibus regulares, quoquo modo exempti, conueniendi ſunt coram locorum Ordinariis, etiamſi iudicem aliàs habeãt deputatum à Sede Apoſtolica. Conſtat ex Concil. Tridentino *ſeſſ.* 7. *cap.* 14. *verſ. addendo inſuper*, vbi ait in cauſis ciuilibus mercedum, & miſerabilium perſonarum conueniri debere coram Ordinario regulares extra monaſterium degentes quomodolibet exemptos, & clericos ſeculares, etiamſi certũ iudicem à Sede Apoſtolica deputatum in partibus habeant. Qui duo caſus ſunt excepti, quod etiam confirmatur ab eodem Concilio *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. *ad finem*, ibi: *in cauſis verò mercedum, aut miſerabilium perſonarum, huius ſanctæ Synodi ſuper hoc decretum in ſuo robore permaneat*, Gutier. *ſup. d. quæſt.* 10. *n.* 3. Ceuall. *d. num.* 813. *& ſequenti*. Fr. Ioann. de la Cruz *lib.* 2. *de ſtatu religionis*, *cap.* 10. *dub.* 6. *verſ. ſi obiicias*, *fol.* 147. ſubiungens Concilium *d. ſeſſ.* 7. *c.* 14. loqui

32. de regularibus extra Monaſterium degentibus, quales ſunt, qui ex priuilegio, vel ſpeciali licentia habẽt domicilium extra ſua Monaſteria: additque eiſdem ſic degẽtibus extra Monaſteria concedi ſimul cum licentia iudices delegatos pro omnibus cauſis, coram quibus ſunt conueniẽdi pro debitis ciuilibus, ſicut debuiſſent cõueniri apud Prælatos ſui Ordinis, ſi intra clauſtra Monaſterij viuerent. Quòd ſi non habeant extra Monaſterium iudices delegatos pro ciuilibus, conueniri debent coram Ordinariis locorum, à quibus cogi poſſunt ad debita ſoluendum. Vide Fratrem Emmanuel *tom.* 1. *regular. quæſt.* 65. *art.* 13.

33. Quid de cauſis criminalibus, vel mixtis dicendum? Reſponde primò cauſam ciuilem eſſe, in qua principaliter agitur ad priuatam vtilitatem ſiue ex delicto, ſiue ex contractu, text. *in leg. infamem*, *ff. de publicis iudiciis*, Anton. de Butr. *in rubr. de iudiciis*, *col.* 1. *poſt medium*, *verſ. cauſa ciuilis*, Marant. *de ordine iudiciorum*, *part.* 4. *in principio diſt.* 1. *num.* 2. Barbat. *in tract. de teſtib. part.* 4. *n.* 1. *in fine*. Reſponde ſecundò cauſam dici criminalem quando agitur de pœna corporali, gloſſ. *in l. ſi qua per calumniam*, *in principio*, *in verbo auri*, *C. de Epiſcopis & clericis*; *& in l. qui ſepulchra*, *in verb. videtur*, *verſ. alias C. de ſepulc. violat. & in l. obſeruare* §. *proficiſci*, *in fine*, gloſſ. *magna verſ. tu dic tutius*, *ff. de offic. Proconſ. & legat.* Nec de hoc eſt aliqua controuerſia, ſicut dicitur criminalis cauſa, quando agitur ad publicam vindictam, & non ciuilis, Anton. de Butr. *vbi proximè col.* 1. *poſt medium*, *verſ. cauſa criminalis*, & ibi etiam Aret. *num.* 21. Marant. *d. part.* 4 *in principio*, *diſt.* 1. *num.* 2. *verſ. cauſa verò criminalis*, *& num.* 24. *poſt medium*, Iul. Clar. *in practica* §. *final. quæſt.* 1. *verſ. ex quorum omnium dictis*, vbi de communi, *& verſ. ego tamen*, in quibus agitur ad publicam vindictam, ſequitur Maſcard. *de probat. concluſ.* 463. *n.* 3. *lib.* 1. quamuis alij contrà, vt videtur *in cap. per tuas*, *de ſimonia*, *in fine*. In quo non ad commodum priuatum, ſed ad publicum potiùs agitur, & tamen dicitur agi ciuiliter, prout vult Bero. *in rubric. de iudic. num.* 62. *verſ. item omnes opiniones*.

Reſponde tertiò cauſam mixtam dici, quæ partim ad publicam, partim ad priuatam vtilitatem dirigitur, æquè tamen principaliter. Ratio, quia mixtum illud eſt, quod participat de vtroque, & partim capit ab vno, partim ab alio, ex Bartol. *in l. imperium*, *col.* 4. *verſ. expeditus de mero*, *ff. de iuriſdict. omn. iudic.* eodem modo cauſa dicitur mixta quando agitur ad commodum partis, & intereſſe priuatum ciuiliter inſimul & ad intereſſe publicum, & ad publicam vindictam criminaliter, Anton. de Butr. *in rubric. de iudic. col.* 1. *poſt medium verſ. cauſa mixta*; Abbas *ibidem verſ. cauſa mixta*, *poſt num.* 5. Dictum eſt æquè principaliter, quia non dicitur mixtum iudicium, per id, quod venit in conſequentiam, puta, ſi fiſco aliquid veniat applicandum non principaliter, ſed in conſequentiam eius, quod parti principaliter applicatur, & debetur, tunc totum iudicium videtur ciuile, non autem criminale: è contrario autem, ſi commodum partis, & intereſſe illius, & id quod parti applicatur, in conſequentiam eius veniat quod fiſco debetur principaliter, & applicatur, tunc iudicium totum non ciuile, ſed criminale cenſetur; ex eo proloquio, quòd in mixtis denominatio debeat fieri à potentiori, & ab eo quod agitur principaliter, non autem ab eo, quod venit in conſequentiam, *l. mixtum*, § *qui furtum*, *ff. de furtis*, Boſſ. *in tit. de appell. num.* 9. Ioan. Petr. Monet. *de Conſeruator. cap.* 7. *n.* 241. *fol.* 323. 34.

His poſitis dicendùm eſt Conſeruatores regulariter non poſſe cognoſcere de cauſis criminalibus, aut mixtis eorum, quorum cauſas defenſionis ergò ſuſceperunt, quia officium Conſeruatoris non eſt punire commiſſa delicta ad publicam vindictam, ſed id competit Ordinariis locorum, vel habentibus iuriſdictionem ordinariam, *cap. placuit* 6. *quæſt.* 1. *l. præſes Prouinciæ*, *ff. de offic. Præſid.* vbi dicitur ad Præſidem pertinere ex Prouincia perditos homines eiicere: iuuat Auth *qua in Prouincia*, *C. vbi de crim. agi oport.* At Conſeruator, etiamſi inſtar in aliquibus ſit Ordinarij, & illi æquiparetur, abſolutè loquendo eſt delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, & illius materia continetur ſub rubric. *de offic. delegat.* iuriſdictioque eſt ſimpliciter, & abſolutè delegata, vt vult gloſſ. *in cap.* 1. & *ibi* Archid. *num.* 1. Ioann. Andr. *num.* 2. Franch. *num.* 3. & Gemin. *num.* 5. *de offic. iudic. deleg. in* 6. Mandoſ. *in praxi ſign. grat. verb. Conſeruatoria*, *verſ. Conſeruatores dicuntur*, Fuſch. *de viſit. & regim. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 3. Nauarr. *conſ.* 3. *num.* 1. *de offic. deleg.* & Azor. 1. *p. mor. lib.* 5. *cap.* 34. *circa principium*. Item, quia ad Conſeruatorem non pertinet, niſi iuriſdictio ſimplex, non autem mixtum, aut merum imperium; quamuis iuriſdictio in genere 35.

ſumpta contineat ſub ſe tam iuriſdictionem ſimplicem, quàm etiam merum, & mixtum imperium: nihilominus quando datur alicui iuriſdictio ſimpliciter, non cenſetur conceſſa, niſi iuriſdictio ſimplex, ita Angel. *in d. l. imperium, col. 3.* & Iaſon *ibi col. 6. ff. de iuriſdict. omn. iudicum.*

36. Idcirco Conſeruatores non poſſunt vllam corporalem pœnam infligere, cùm hoc, & ſimilia ſint meri imperij, nec etiam per viam Inquiſitionis punire poſſunt delicta, ſed ciuiliter tantùm, & acceſſorie indagare, an delictum ſit notorium, vt tradit Innoc. quem ibi *in cap. 1. num 6. de officio deleg. in 6.* multi ſequuntur, *& in cap. final. de foro competenti, in 6.* ex ea ratione, quia ea Inquiſitio competit habentibus merum imperiũ; propterea Conſeruatores, cùm ſint iudices ciuiles, nec poſſint corrigere, nec punire, inquirendi poteſtatem non habent, Bartol. *in l. inter conuenientes, ff. ad municipal.* Vantius *de nullit. tit. de nullit. ex defectu iuriſdict. num. 45.* Specul. *in tit. de Inquiſ. §. item opponitur,* & Conrad. *in pract. in tit. de Inquiſit. num. 6.* & Farinac. *1. p. lib. 1. quaſt. 1. num. 56.*

37. Confert ad idem probandum Conſeruatores dari ad priuatam vtilitatem, & ad eam duntaxat deferri huius officij exercitium, per textum *in d. cap. 1. de officio deleg. in 6.* dum ibi dicitur Conſeruatoribus committi aliquos defendendos, & ex Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5. de reformat.* quatenus ſupponitur certos iudices dari per litteras conſeruatorias, vt à moleſtiis, & iniuriis, quæ inferuntur, eas obtinentes defendantur, & in poſſeſſione, ſeu quaſi poſſeſſione ſuarum rerum, ac bonorum, vel iurium ſuorum conſeruentur. Atque ita cum criminalis cauſa principaliter ad publicam vtilitatem tendat, & mixta, vt æquè principaliter ad eandem agatur, ſequitur ſi principaliter tantùm ad priuatam vtilitatem dirigatur actio, eam dumtaxat eſſe ciuilem, & competere
38. Conſeruatori: cauſa autem criminalis nullo modo, niſi ex ſpeciali mandato, ſicuti Vicarius Epiſcopi non poteſt ſine ſpeciali mandato criminales cauſas cognoſcere. *c. 2. de offic. Vicarij, in 6.* vbi ſcribentes, ita Monet. *de Conſeruatoribus, cap. 7. num. 165. pag. 335.* vbi fatetur ex ſpeciali commiſſione poſſe Conſeruatores cognoſcere de cauſis criminalibus, aut mixtis, ſi de voluntate Principis à quo dantur, expreſsè conſtet, in quibus tamen non venient cauſæ fidei, & ſi quæ aliæ ſunt indiuidualem expreſſionem exigentes: neque de hoc poteſt dubitari, quia non obſtante decreto poteſt Pontifex ampliare iuriſdictionem iudicum Conſeruatorum ad alios caſus, vltra contentos *in d. c. 1. & vltimo, de officio, & poteſt. iudicis deleg. lib. 6.* Ceuall. *commun. contra commun. queſt. 897. num. 723.*

39. An verò poſſint Conſeruatores dum de violentiis, & iniuriis notoriis cognoſcunt, procedere vltra vnam diætam à fine diœceſum eorum? Negat text. *in d. c. final. §. conſeruatores,* ibi, *conſeruatores autem huiuſmodi extra ciuitates, ſeu diœceſes, in quibus fuerunt deputati contra quoſcunque procedere, aut aliquos vltra vnam dietam à fine diœceſum eorundem trahere non præſumant.* Quod ſeruandum eſt de iure communi, ſecus ſi in litteris Conſeruatoriis plures concedantur dietæ, vt de facto indulgentur à *lege 18. tit. 7. lib. 1. nouæ recopilationis,* vbi ſermo eſt de Salmãtina Conſeruatoria, per hæc verba, *Ordenamos, y mandamos, que el dicho Maeſtre Eſcuela por virtud dela dicha Conſeruatoria, no pueda lleuar ante ſi perſona alguna de mas de quatro dietas contandolas deſde la Ciudad de Salamanca haſta fin dela Dioceſi delque fuere conuenido y que eſtas dietas ſean de diez leguas, y no mas. ſin embargo de qualquier coſtumbre que haſta aqui aya tenido.* In lege verò 20. reducuntur ad duas diætas, contandolas, ibi, *no conoſcan allende dos dietas dela Bulla, no embargante qualquier carta, o, cartas que ayamos dado, paraque los dichos Maeſtre Scuela o, Vice ſcholaſtico pudieſen conocer allende delas dichas dos dietas.* Quarum meminit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 13. c. 2. de reformatione,* ibi, *vel vltra duas legales dietas diſtet.* Sed de diætis diximus ſuprà *diſp. 4. de delegatis, num. 41. vſque ad num. 46.* vbi de diæta legali, & vulgari, quarum prima continet viginti milliaria, ſecunda autem, quæ dicitur vulgaris, determinatur per vſum vulgi, & hominum loci, vt traditur *in c. ſtatutum, §. cum autem, de reſcriptis, lib. 6.*

In Hiſpania autem in actione reali conſide-
randus eſt locus, vbi res ſita eſt, & non domicilium, vbi reus habitat, vt probat *lex 18. n. 7. lib. 1. recopil.* cuius deciſioni ſtandum eſt in Hiſpania, Mieres *de maioribus, 1. part. quaſt. 58. num. 13.* extra Hiſpaniam iuri communi ſtatur: at verò quando in iure fit mentio de diæta, intelligitur de vulgari, non autem de legali, ſeu de leucis ciuilibus, Bartol. *in tract. teſtimoniorum, §. vicena, num. 55. per cap. præſenti, verſ. loca, de præbend. lib. 6.* Felin. *in c. 40.
nonnulli, de reſcriptis.* Quin etiam quando fit mentio de leucis, intelligitur de vulgaribus, & in re dubia ſtandum eſt vulgari menſuræ itinerum, 41.
gloſſ. *in cap. nonnulli, de reſcriptis,* Gregorius Lopez *in l. 4. tit. 16. part. 2. verb. Iornadas,* Parladorus *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. 19. num. 9.* & Eſcobar *de ratiociniis computatione 12. à numer. 7.* vide ſuprà *diſp. 4. ex dict. num. 41. vſque ad num. 46.*

Sed quid dicendum quando aliquis fuerit reus, 42.
& elegerit Conſeruatorem, quem actor ſuſpectum ſibi eſſe dixerit: aut ſi qua inter ipſos iudices, Conſeruatorem, & Ordinarium controuerſia excitetur ſuper competentia iuriſdictionis? Ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 5. verſ. quod ſi in iis cauſis,* deciditur, *nequaquam in cauſa procedendum, donec per arbitros in formam iuris electos ſuper ſuſpicione, aut iuriſdictionis competentia fuerit iudicatum.* Quod ſi ad vlteriora procedatur à Conſeruatore, non obſtante recuſatione, vel incompetentia iuriſdictionis recurrendum eſt ad Regiam Curiam per viam violentiæ, vbi Rex tamquam defenſor Concilij partibus auditis præcipiet mandari executioni decretum Concilij, Ceuall. *commun. contra commun. tom. 4. quaſt. 897. num. 742. & ſequen.*

Porrò ſi oriatur controuerſia inter Conſeruatorem aliquem, & inter Iudicem ordinarium ſuper cauſæ cognitione, & mandatum inhibitionis mittat, vt Ordinarius non procedat, nec cognoſcat in cauſa, ſi non conſtet de iuriſdictione: imò ſi controuerſia ſuper iuriſdictione eſt, in hoc euentu nequit Conſeruator inhibere iudici ordinario, donec cauſa iuxta Concilium fuerit expedita, quòd ſi de facto, antequam terminetur cauſa competentiæ, inhibeat, non eſt obediendum Conſeruatori, cùm in hoc dubio Ordinarius habeat melius ſuam iuriſdictionem fundatam, quàm Conſeruator, ita Surdus *conſ. 424. n. 35. lib. 3.* Beroius *conſ. 117. vol. 3. n. 1.* Roland. *conſ. 77. n. 26. vol. 2.* & Couar. *practicar. cap. 24. num. 3.* Vantius *de nullit. ex defectu iuriſdictionis, num. 142.*

Probatur, quia, vt inhibitio ſortiatur ſuum effectum, debet eſſe canonicè facta, vt *in c. non ſolum, de*

Digitized by Google

de appellat. lib. 6. non eſt autem Canonicè facta, quando non conſtat de iuriſdictione inhibentis, ideo non eſt ei parendum, ſed Ordinario, Corneus *conſ.* 25. *lib.* 3. Mandoſ. *in tractatu de inhibitionibus, quaſt.* 28. *num.* 2. Marta *de iuriſdict. 2. part. cap.* 4. vbi exponit, an quilibet iudex poſſit cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio, & an poſſit ab altero inhiberi.

43. Cæterùm, quando conſtat de iuriſdictione Cōſeruatoris, neque de ea eſt controuerſia, Conſeruator à Sede Apoſtolica deputatus inhibere poteſt iudici Eccleſiaſtico qui Ordinarius ſit, data iuſta cauſa inhibendi; prout patet ex *cap.* 2. *de officio delegati in* 6. vbi Conſeruatoribus mandatur, vt in coactionibus, & pœnis Pontificali deferant dignitati; nam delegatus Principis eſt maior quocumque ordinario, *cap. ſanè el ſecundo, de officio delegati, & c. paſtoralis.* §. *præterea, de officio Ordinarij,* Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 17. *num.* 5. quod eſt intelligendum quoad illam cauſam, in qua eſt delegatus, ſeu Conſeruator, Stephanus Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 111. *num.*67. & reſpectu dignitatis, quia reſpectu firmitatis firmior eſt Ordinarij iuriſdictio, Marant. *diſp.* 1. incip. *Plerumque, n.* 1. Corraſ. *lib.* 3. *Miſcel. cap.* 19. *n.* 3. *&* 4.

Poſſe autem Conſeruatorem Apoſtolicum inhibere Ordinario, ſatis patet ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *cap.* 14. ibi, *priuilegiis, & exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris,* Gutierr. *lib.* 3. *practicar. quaſt. cap.* 10. quem refert, ac ſequitur Moneta *de Conſeruatoribus, cap.* 8. *num.* 162. *ad finem fol.* 591. ſubdens etiam poſſe inhibere Legato Sedis Apoſtolicæ, ex Anchar. *conſ.* 132. *num.* 2. quatenus ait poſſe Conſeruatores, & Subconſeruatores procedere etiam contra Legatos de latere, eoſque mulctare, ſi velint ſe intromittere in cauſis ad ipſos Conſeruatores ſpectantibus, ſequitur Mandoſ. *in praxi ſignat. gratia, verb. Conſeruatoria, circa initium,* Cardin. Tuſch. *in ſuis concluſ. iuris, verb. Conſeruatores.* Ex ea vulgari ratione, qua traditur delegatum in cauſa ſibi commiſſa eſſe maiorem quocumque Ordinario. Sed Legatum Sedis Apoſtolicæ etiam de latere habere ordinariam iuriſdictionem, & inter iudices Ordinarios recenſeri, ex *cap.* 2. *de officio Legati in* 6. his verbis exprimitur: *Legatos Prouinciarum ſibi commiſſarum Ordinarios reputantes.* Satiſque colligitur ex *cap. ſtuduiſti,* vbi Scribentes, *de officio Legati,* per quem ductus fuit id aſſerere in ſpecie, Mandoſ. *vbi proximè,* & Speculator *tit. de Legat.* §. *ſupereſt, n.*48.

44. Rurſus, & inſuper dici meritò poteſt Conſeruatores Apoſtolicos poſſe inhibere Conſeruatoribus alteris, & delegatis Apoſtolicis impedientibus ſuam iuriſdictionem, ex *cap. præterea,* & ex *cap. ſignificaſti,* & ex *cap. ſanè el* 2. & ex *cap. ex litteris, de officio delegati,* per quæ Delegatus Apoſtolicus indiſtinctè poteſt coërcere ſuam impedientes iuriſdictionem. Nam commiſſa iuriſdictione, cenſentur conceſſa omnia ſine quibus illa explicari nequit, *l.* 2. *ff. de iuriſdict. omni. iudic.* Iuuat iuriſdictionem ſine coërtione nullam eſſe, *l. vlt. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio.*

45. Nec refert quod dicitur non habere imperium par in parem, *l. nam Magiſtratus, ff. de arbitr. l. ille, à quo,* §. *tempeſtiuum, ff. ad Trebell. cap. inferior, diſtinct.* 21. *& cap. innotuit, de electione, cum ſuis concord.* Quia per virtutem delegationis in cauſa, cui datus eſt iudex, fit maior illo, cui eſt par, aut etiam inferior. Confirmatur ex traditis *in dict. cap. ſanè* 2. per text. *ibi*: vnde in cauſa illa ſuperior eſt. Per quem Delegatus Papæ eſt maior, & dignior, quoad cauſam ſibi delegatam Ordinario, Gutierr. *de matrim. cap.* 63. *num.*29. Molin. *de iuſt. tom.* 6. *tract.* 5. *diſputat.* 26. *numero* 1. vbi concludit Ordinarium loci non poſſe abſoluere excommunicatum à delegato Papæ, quamuis delegatus iam defunctus eſſet, aut alia ratione illius iuriſdictio eſſet extincta. Igitur Conſeruator in cauſa ſibi commiſſa habet in parem imperium ratione delegationis. Quinimo poteſt vnus eſſe inferior vno reſpectu, & Superior altero, *l. Pomponius, ff. de negot.* Bald. *in cap. cum inferior, in principio, de maior. & obedientia,* dicens poſſe eſſe vnum ſuperiorem, & altero inferiorem diuerſis reſpectibus, *l. ſed ſi hac* §. *ſi liberta, ff. de in ius vocan. l. eius, qui in Prouincia, in fine, ff. ſi cert. petatur,* Tiraquel. *de nobilit. cap.* 28. *num.* 15. atque ita Conſeruator quamuis ſit par alteri Conſeruatori, poteſt eſſe maior ratione delegationis ſibi datæ, quocumque ſibi pari, vt ſentit Ludouic. Gomez *in cap. ſtatutum, numero* 88. *de reſcriptis in* 6. quatenus ait plus eſſe Conſeruatorem, quàm delegatum.

Sed quid dicendum de iure communi quando 46.
iudex Apoſtolicus, & Conſeruator excedunt fines ſuæ iuriſdictionis? Reſponde de iure communi competere cauſæ cognitionem Ordinario contra illos, vt in ſpecie tradit Gigas *de penſionibus quaſtion.* 70. *verſic. contrarium puto verius contra executorem deputatum in Bullis reſeruationis penſionis.* Nam ſi executor modum excedat, & grauet debitorem penſionis, non ſeruata forma iuris, & ſuæ commiſſionis, poteſt dari recurſus ad Ordinarium, ſeu Legatum, qui ſuper nullitate actus poterit cognoſcere, ac prouidere, ex quo delegatus nulliter proceſſit, vt vult Dominicus *in cap. ſtatutum,* §. *final. in fine, de reſcriptis lib.* 6. Butrius *in cap. ſtuduiſti, num.* 6. *de officio delegati, in vltimo notabili,* vbi reſoluit quòd etiamſi de 47.
factis à ſuperiore non poſſit iudex inferior ſe intromittere, hoc procedere quando facta per ſuperiorem ſunt valida, ſeruata forma ſuæ commiſſionis: contra verò ſi nulla ſunt. Idem tenent Cardinalis, & Anchar. *in Clementina* 1. *de officio Ordinarij,* Iaſon *in l.* 2. *num.* 2. *ff. de in ius vocan. verſic. adde,* Bald. *in l. aduerſus, C. ſi aduerſus rem iudicatam,* vbi dixit quando conſtat de nullitate patenter, tunc adiri poſſe quemlibet iudicem inferiorem. Idem tenet Archidiaconus, & Ioannes Andreas, *in cap. ſi eo tempore, de elect. in* 6. dum volunt poſſe Ordinarium repugnare delegato Papæ, ſi nulliter procedat in negotio, quod non continetur in eius litteris, Gigas *de penſionibus quaſt.* 70. *ex medio, ad finem.*

Quòd ſi replices inferiorem per *l. & ſi receptum, ff. de receptis arbitris,* minorem nihil poſſe in maiorem? Reſpondetur id eſſe verum, quando maior procedit validè, & ſeruata forma commiſſionis: ſecus quando nulliter procedunt, tunc enim inferior poteſt cognoſcere, & examinare, Auiles *in capp. Prætorum, cap.* 1. *num.* 33. gloſſ. *ver. la mande,* Montaluus *in l.* 4. *tit.* 7. *lib.* 1. *fori leg. gloſſa final.* vbi ait indiſtinctè poſſe puniri delegatum Principis delinquentem in cauſa proceſſus ab ordinario, per textum *in Authent. vt iudices ſine quoquo ſuffragio,* §. *volumus collat.* 2. Iaſon *in l.* 2. *num.* 2. *ff. de in ius vocanda,* Bald. *in Auth. qua in Prouincia num.* 10. *C. vbi de crimine agi oporteat,* dicens delegatum Principis delinquentem in cauſa ſibi commiſſa, & abutentem ſua iuriſdictione,

poſſe conueniri ratione delicti in loco vbi delinquit; ratio, quia etſi in cauſa ſibi delegata ſit maior quocumque Ordinario: attamen ratione delicti ſubditur Ordinario. Item, quia dum excedit Conſeruator formam ſuæ iuriſdictionis, agit tamquam priuatus, ac proinde iuriſdictio delegata ceſſat, Decius *conſ.143. num.3.* Abb. *in cap ſignificauit, num.3. de offic. ordin.* Lucas de Penna *in l. prohibitum C. de iure fiſci, lib.10.* vbi vult, quòd ordinarij poſſint reſiſtere delegato, & debent illud facere, aliàs puniri debent, per *legem vnicam, C. ſi quis ius dicenti.*

In quibus caſibus appelletur à Conſeruatore, & ad quem ab eo appelletur?

§. III.

EPITOME.

48. *Appellatur à Conſeruatore in cauſis plenariis, & facta pendente appellatione reuocantur tamquam attentata.*
49. *Appellatur à Conſeruatore etiam ab interlocutoria habente vim diffinitiua.*
50. *Appellari non poteſt à Conſeruatore aliquando etiam in plenariis.*
51. *Appellare quando nunc licitum ſit de iure Canonico in quauis inſtantia, & quid de iure ciuili.*
52. *Appellatur à Conſeruatore in cauſis ſummariis.*
53. *Appellatio regulariter non recipitur in notoriis, & quando fallit.*
54. *Appellatur à declaratione, delictum eſſe notorium.*
55. *Appellatio in cauſis ſummariis quando eſt reiicienda.*
46. *Appellatur à declaratoria commiſſi delicti propter quod contrahitur cenſura.*
& quando hoc fallat. ibid.
57. *Appellatur à declaratoria incurſus excommunicationis.*
58. *Appellatur ad Papam à Conſeruatore Apoſtolico.*
59. *Appellatur ad Papam à Conſeruatore laico deputato ab eo.*
60. *Appellatur ad Papam à Subconſeruatore non in totum dato, vbi Conſeruator ligetur excommunicatione, vel decedat, & in aliis caſibus.*
61. *Appellatur ad Papam à iuris arbitris in recuſationis caſu, vel competentiæ iuriſdictionis Conſeruatoris Apoſtolici cum altero Conſeruatore, vel delegato.*
62. *Appellatur ad Regem à Conſeruatore etiam clerico quando ab eo eſt deputatus.*
63. *Appellari ad Legatum etiam de latere non poteſt à Conſeruatore Apoſtolico, nec in hoc habet locum conſuetudo.*
64. *Appellatio à Subconſeruatore Apoſtolico in totum deputato in vna cauſa eſt ad Papam.*
65. *Appellatio à Subconſeruatore in totum deputato à Conſeruatore qui datus fuit à Rege, vel ab alio Principe ſeculari ſit ad committentem Conſeruatorem.*

48. QVÆRITVR primò, an detur appellatio a Conſeruatore? Reſpondetur affirmatiuè, non ſolùm in cauſis de quibus plenariè cognoſcit, ſed etiam in cauſis ſine figura iudicij illi delegatis, ita vt eius iuriſdictio per appellationem ſuſpendatur, quod procedit regulariter, ſiue appellatio ſit à diffinitiua, ſiue ab habente vim diffinitiuæ, *l. 1. ff. de appellat. cap. venientes, de iureiurando, cap. 1. de re iudicata*, Lancellotus *de attentatis 2. part. cap. 12. præfat. num. 108. & limitatione 1. à num. 51. vſque ad num. 56.* Prior pars huius reſponſionis probatur, quia in plenariis cauſis regulariter appellatur tam à diffinitiua, quàm ab habente rationem diffinitiuæ, ita vt facta appellatione pendente cenſeantur attentata, & veniant reuocanda, vt eſt communis. Quia interlocutoria 49.
habens vim diffinitiuæ, regulatum ſecundùm naturam diffinitiuæ, vt poſt alios Alex. *in conſ. 182. in principio, lib. 6.* & poſt Socinum *in Regul 21.* tradit Lancell. Corrad. *de Prætor. §. 2. de offic. Prætor. in cauſ. ciuil. in cap. de appell. ſub num. 21. verſ. vigeſimò quando*, quos referens ſequitur Lancell. *de attent. d. cap. 12. limitat. 1. num. 58.* ſecus de mera interlocutoria: nam appellatione pendente ab ea ſi iudex procedat, non attentat regulariter, nec geſta veniunt reuocanda per modum attentati, vt habetur expreſsè, *in cap. non ſolùm, de appellationibus in 6.* & eſt communis Canoniſtarum *in cap. cum qui, de dolo & contumacia in 6.* vt docet Baldus *in l. arbitro, n. 6. ff. qui ſatiſd. cog.*

Poſterior pars colligitur ex *Clement. ſæpe, de verbor. ſignificatione*, excludente ſolùm appellationem fruſtratoriam in cauſis ſummariis; ergo debet appellatio admitti quando non eſt fruſtratoria, quod etiam intellige de appellatione non dilatoria. Nam in eadem Clementina *in principio, verb. dilatorias*, repelluntur exceptiones, appellationes dilatoriæ, & fruſtratoriæ, quæ magis fruſtrantur, & differunt iudicium, quàm concernant veritatem, Moneta *de Conſeruatoribus, cap. 8. quæſt. 2. concluſ. 9. num. 121. ad 124.* vbi *num. 125.* addit in iudicio ſummario appellationem tamquam dilatoriam ac fruſtratoriam eſſe reiiciendam ab interlocutoria mera, quæ non habet vim diffinitiuæ, & cuius grauamen reparari poteſt per appellationem ab ipſa diffinitiua, & quamuis de iure canonico antiquo à quolibet grauamine daretur appellatio, *cap. ſuper eo, el 1. & 2. de appellat.* hodie tamen ſublata eſt per Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 24. c. 20. de reformatione quoad primam inſtantiam, & reg 36. Cancellariæ*, etiam quoad cæteras, & diximus *1. p. diſp. 24. de appellationibus, diſp. 24. §. 10. à num. 171. vſque ad 174.* attamen appellatio ab interlocutoria eximit à iudice, non tamen facit attentata, niſi poſt inhibitionem, cùm poſſit iudex antequam inhibeatur procedere regulariter, Lancell. *de attent. 2. part. cap. 12. limitat. 1. num. 2. & 3.* Quòd autem eximat appellantem à iuriſdictione iudicis, conſtat ex *cap. ad Audientiam*, & ex *cap. dilectus, extrà de appellationibus*, & ex *cap. per tuas, de ſentent. excommunicationis, &* ex *cap licèt, eodem titul, lib. 6.* Crauet. *conſ. 103. Viſis, num. 6. lib. 1.*

At verò quòd non faciat attentata iudex à quo, donec fuerit inhibitus per iudicem ad quem, probat textus *in c. non ſolùm, § illa verò, de appellationib. in 6.* & tradit Decius *in cap. bona, num. 2. de confirm. vtil. vel inutil.* prout illum refert Ioann. Bapt. de Aſin. *in ſua praxi iudic. §. 31. cap. 2. in 2. limit. princ. num. 4.* quod etiam voluit Socin. *in conſ. 45. Viſa, num. 8. lib. 1.* eo quia inhibitio facit illicitum, & impedit fieri quod antè licuiſſet, vt multis probat exemplis Lancell. *dict. 2. part cap. 20. de attent. poſt inhibitionem, in 1. ampliatione.* Vnde pendente appellatione proceſſus valet, & poteſt poſt appellationem

lationem à ſua interlocutoria, reuocare illam, donec fuerit inhibitus legitimè; aliàs iudex etiam poſt inhibitionem poteſt ſententiam interlocutoriam reuocare, vt docet Marant. *in ſpeculo ſuo, in tertia parte ſexta partis principalis quæſt.2.n.196.* Lancellot. *d. cap.12. de attent.* 1. *num.*29.*&* 26. *& infrà cap.*10. *ampliatione* 1.

50. Quæritur ſecundò, an aliquando etiam in plenariis interdicatur appellatio à Conſeruatore? Reſponde non poſſe appellari à Conſeruatore in mera interlocutoria, vel grauamine reparabili: quòd ſi appelletur, non ſuſpenditur iuriſdictio Conſeruatoris, niſi Conſeruator tali appellationi detuliſſet: tunc enim manet ſuſpenſa iuriſdictio Conſeruatoris, vt patet *in cap. cum appellationibus friuolis, de appellat. in* 6. quia per delationem cenſetur abdicare à ſe omnem iuriſdictionem, & illam transfundere in ſuperiorem, vt tradit Ioan. Andr. *in c. cùm ceſſante*, & alij *ibi* relati per Franch. *numer.*14. *verſ. quintò limitat. de appellationibus.* Antè verò delationem appellationi non ſuſpenditur iuriſdictio Conſeruatoris in mera interlocutoria, & grauamine reparabili, Moneta *de Conſeruatoribus*, *cap.* 9. *num.* 180. *ad finem*, *& num.* 181. *in principio.*

Conſonat quod dicitur de iure canonico nouo, appellationes non eſſe interponendas, aut à ſuperioribus recipiendas, niſi à diffinitiuis, vel à diffinitiuarum vim habentibus, & quarum grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequit, vt diſponitur à Concilio Tridentino *ſeſſ.*24. *c.*10. *de reformat.* quo ad cauſas primæ inſtantiæ: quo ad omnes autem inſtantias *in reg.* 36. *Cancellariæ* ſtatuitur, & ordinatur à Summo Pontifice in cauſis pendentibus, & quæ inpoſterum ſunt agitandæ, nulli ante diffinitiuam ſententiam liceat appellare, neque debere admitti appellationem, niſi ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente, vel à grauamine quod nequeat reparari per ſententiam diffinitiuam, vel per appellationem à diffinitiua. Quibus in deciſionibus tam Concilium, quàm Summus Pontifex ſequuti ſunt leges ciuiles decernentes ante ſententiam non admitti appellationes debere ab interlocutoria, niſi in caſibus præcitatis, vt deducitur apertè ex *l. liberis, ff. de liberal. cauſ.* & patet ex *l. ante ſententiæ tempus. C. quorum appell. non recip.* & ex *l. eos qui, §. ſuper his. C. de appellat.* iuncta *lege* 3. *ff. de appellationibus recipiendis.* Vnde parui facienda eſt gloſſa *in l. ante ſententia tempus*, ſupra, quatenus videtur ſentire ſecundùm leges ciuiles appellari poſſe ab interlocutoria, cùm oppoſitum per leges has hoc loco citatas demonſtretur, niſi quando interlocutoria habeat vim diffinitiuæ, vel contineat grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua, quale fortè erit tortura, text. *in d. l.* 3. *ff. de appell. recip.* Lancell. *de attentat.* 2. *p. c.*12. *limit.* 1. *n.*100. *cum ſequentibus*, & Blanc. *tract. de compromiſſ. quæſt.* 5. *princ. n.*8.

51. Quæritur tertiò quando integrum ſit de iure Canonico appellare in quauis inſtantia? Reſponſio ex reſolutione proximè data conſtabit, nempe à diffinitiua, vel à diffinitiuæ vim habente, & cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari non poteſt, quod etiam conceditur à iure ciuili ex iuribus *num. præcedenti* numeratis, quibus addi poteſt *l. intra*, *ff. de minor. & l. arbitro*, *ff. qui ſatiſd. cog. l. final. ff. à quibus appell. non licet.*

52. An verò appellandum ſit à Conſeruatoribus in cauſis ſummariis, diximus ſuprà *num.*49. *verſ. poſterior pars*, vide illa, *& Clemen. ſæpe, de verbor. ſignific.* in qua excluduntur in cauſis ſummariis ſolùm fruſtratoriæ, & dilatoriæ appellationes, cæteræ autem appellationes non excluduntur, de his obiter infrà *n.*55.

Quæritur quartò, an in notoriis recipiatur appellatio? Reſponde regulariter non admitti, text. *in c. cùm ſit Romana. §. ſin autem*, *c. peruenit*, *cap. conſuluit*, *el* 2. *c. cum ſpeciali*, *§ porrò, de appellat. & cap. Romana, de appellat. in* 6. quod procedit tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, in quibus iudex nihil appellatione impediente poteſt procedere ad executionem ſuæ ſententiæ, & in noſtro caſu, ac materia Conſeruator non debet admittere appellationem dum cognoſcit de notoriis iniuriis, & violentiis, ita Abbas *conſ.* 100. *num.*3. *&* 4. *vol.*1. quem referens ſequitur Cardin. Tuſch. *in ſuis concluſionibus, verb. Conſeruatores n.*6. Syluest. *verb. Conſeruator num.*3. *circa finem.* Quod intelligitur ne dum in notorio facti, ſed etiam in notorio iuris, quando ſcilicet notorium reſultat ex confeſſione iudiciali, vel de illo apparet per alios legitimos modos, de quibus plenè Moneta *de Conſeruatoribus*, *c.*7. *quæſt.*3. *concluſ.*10.11. *&* 12. *num.*150. *&* 164. *&* 195. quibus in locis loquitur de notorio iuris; quod reſultat ex iudiciali confeſſione, vel ex probationibus legitimis, vel ex ſententia, & condemnatione, prout probatur *in cap. veſtra, de cohabit. cler. & mul. & cap. final. eodem tit.* Moneta *de Conſeruatorib. cap.* 7 *num.* 193. 194. *cum ſequentib.* 53.

Hoc tamen fallit primò quandò in appellatione exprimeretur cauſa aliqua offuſcans notorium, nempe in confeſſione; quòd ea fuerit erronea, vel metu tormentorum emanata: tunc enim datur appellatio in notoriis; & iudicis à quo iuriſdictio ita ſuſpenditur, vt nequeat ſuam exequi ſententiam, gloſſ. *in d. c. Romana, §. ſi autem, in verb. mandetur*, & ibi Scribentes, maximè Ioan. Monach. *num.*13. *de appellat. in* 6. Mil. *in repert. verſ. notorium*, licèt regulariter impediat, Bald. *in cap. cum ſpeciali, num.*19. *de appellat.* vbi docet appellantem debere dicere, Appello à iudicis ſententia non obſtante confeſſione mea, quia per errorem, vel per metum confeſſus fui, quem curabo coram iudice appellationis ad oculum probare, ſequitur Lancell. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 9. *num.* 4. Nam notorium non operatur ſuos effectus, ſi contra illud aliquid allegatur, per quod notorium offuſcatur, quia perdit vires ſuas ſtante offuſcatione, Farin. 1. *p. lib.* 1. *quæſt.* 21. *num.* 118.

Fallit ſecundò quando notorium habet aliquam excuſationem, & defenſionem, vt in ſpecie vult Contard. *in l.*1. *C. ſi de momentanea poſſeſſione, num.*38. & eſt etiam Clari, *§. final. quæſt.* 94. *verſ. ſolet etiam dici.* Moneta *de conſeruatorib. c.*9. *n.*174. Similiter fallit tertiò, vt non procedat in notorio probationis, teſte Mil. *in d. verb. notorium, verſ. in notorio autem probationis.* Tunc enim certi iuris eſt, quòd appellans eſt audiendus, & appellatio operabitur ſuos effectus, vt bene Specul. *in tit. de appellat. § in quibus, ſub num.*13. *verſ. decimo in delictis notoriis*, dicens in notorio per famam poſſe appellari, ſequitur Petr. Rebuff. *ſuper conſtit. Regul. tom.*3. *in tract. de appellat. art.*7. *gloſſa* 2. *num.*22. Lancellot. *de limit.* 9. *num.* 12. & Farinac. *d. quæſt.* 21. *num.* 124.

Fallit quartò quando iudex ad quem inhibuiſſet

iudici à quo: tunc recurrendum eſt ad iudicem ad quem, vt tollat inhibitionem, quia iudex à quo etiam quando ſumus in notorio, inhibitus nequit ſuam exequi ſententiam, quamuis caſus non ſit appellabilis, ſecundùm *cap. Romana, §. ſi autem, de appellat. in 6.* Lancell. *d. limit. 9. num. 9.* Stephan. Auffret. *in additionibus ad deciſ. Tholoſ.* 500. quæ eſt vltim. *in vltimis verbis*, & Gomez *de delictis cap. 1. num. 47.*

54. Fallit denique in ſententia declaratoria, à qua poteſt appellari etiam quando non datur appellatio à ſententia diffinitiua ſuper notorio, datur tamen in declaratione notorij, Specul. *in tit. de recuſat. §. final. verſ. hoc etiam nota*, & Abbas *conſ.* 100. *col. penult. verſ. & ſi etiam lib. 1.* Lancellot. *de attent. d. cap. 12. limit. 9. num. 13.* vbi ſubdit ſtante appellatione à declaratione ſuper notorio, ſi procedatur ad executionem, nō minus eſſe attentata, quàm ſi eſſemus in aliquo alio caſu appellabili, ex quo data appellatione reſultat regulariter effectus ſuſpenſiuus, qui ſolet attentata cauſare, prout tradit Iaſon *conſ. 187. col. 6. verſ. facio aliam concluſionem lib. 2.* Lancellot. *d. cap. 12. limit. 9. n. 13. ver ſextò poteſt limitari.* Addit Follet. *in practica crimin. in verb. item, quòd eſt notorius delinquens, n. 14. prope finem, & num. 22.* quòd quamuis non detur appellatio ſuper ipſo crimine notorio à ſententia diffinitiua condemnatoria, ſi tamen appelletur ante ſententiam, quia non admittuntur exceptiones quibus reus tueri ſe vult contra notorium, talem appellationem valere, & admitti debere quo ad omnem effectum tam deuolutiuum, quàm ſuſpenſiuum, ſequitur Farin. *d. quæſt. 21. num. 127. ad finem.*

55. Quando detur in cauſis ſummariis appellatio, tetigimus ſuprà *num. 49.* ex ea regula, quòd appellatio cenſeatur permiſſa in omni caſu, niſi reperiatur expreſſè prohibita, vt ſcribit Franch. *in rubr. num. 18. verſ. tertiò præmitto, quòd regulariter, de appell.* & turſus *in rubr. num. 2. verſ. tertiò præmitto, eodem titulo in 6.* Surdus *conſ. 163. Arbitror. ſub. n. 3. verſ. ſecundò fundatur, & n. 4. lib. 2. tract. de attent. p. 2. cap. 12. ampliat. 5. num. 8. & p. 3. cap. 30. n. 108.* & in ſpecie in cauſis ſummariis tradit Contard. *in l. vnica in 1. oppoſit. num. 1. & 2. C. ſi de momentanea poſſeſſione*, & Luc. Pet. *in pract. Capitol. lib. 4. cap. 2. num. 16.* etiamſi præiudicium ſit reparabile in alio iudicio, prout docet Rugin. *tract. de appellat §. 2. cap. 3. num. 897.* quod intellige iuxta ea, quæ diximus ſuprà *d. num. 49. & num. 52.*

56. Quæritur quintò an detur appellatio à declaratoria commiſſi delicti propter quod incurritur cenſura ipſo iure? Affirmat Vgolin. *de cenſuris tab. 1. cap. 21. §. 1. num. 8.* oſtendens ad eandem declarationem *num. 9.* neceſſariam eſſe partis citationem, dummodo delictum non ſit ita notorium, vt nulla competat reo defenſio. Dari autem appellationem ab ea declaratoria, tradunt Abb. & Decius *in cap. peruenit el primo, de appellationibus*, & idem Vgolin. *in d. §. 2. num. 19.* & Anton. Gabr. *commun. concl. lib. 6. tit. de regul. iuris. concluſ. 3. num. 59.* Quod procedit etiam quando ab eo, quod declaratur, non daretur appellatio. Confirmatur, quia à declaratione notorij datur appellatio, etiamſi non detur à notorio. Franch. *in cap. peruenit. 13. num. 13.* in vltimis verbis, *& num. 14. de appellat.* Nicel. *tract. de concord. gloſſ. concord. 6. fallen. 2. num. 10. tom. 18. fol. 191.* Scacc. *de appellat. quæſt. 17. limit. 22. n. 36.* vbi poſt plures concludit quando declaratur aliquem incidiſſe in excommunicationem, dari appellationem ab iſta declaratoria, quæ ſuſpendit declaratoriam. Non datur tamen à declaratoria cenſurarum ob non paritionem rei iudicatæ, quia talis declaratoria cenſetur pars exquutionis rei iudicatæ, & ideo non datur appellatio. Contard. *in l. vnica limit. 19. n. 19. & ſequent. C. ſi de momentanea poſſeſſ.* & Lancel. *de attent. p. 2. c. 12. limit. 12. n. 27.* Similiter non datur appellatio à declaratoria incurſus in cenſuras contra obligatum in forma Cameræ, quia appellatio à declaratoria in hoc euentu non ſuſpendit denunciationem, & publicationem faciendam, Galleſ. *ad formul. Camer. obligat. in 2. part. 3. princip. in cap. reliqua, de proceſſ. num. 43.* iunctis his, quæ ſcribit *num. 38. & ſequent. fol. 363.* quem referens ſequitur Lancell. *de attentat. p. 2. cap. 12. limit. 21. num. 26. fol. 371. mihi.* Quare in his duobus caſibus nihil impediente appellatione poteſt denunciari. 57.
Ionnes Petrus Monet. *de Conſeruatorib. iudicib. cap. 10. ex num. 244.* In aliis verò appellatur à declaratoria incurſus excommunicationis à iure, vel ab homine latæ, niſi factum ſit notorium, Lancellot. *d. limit. 21. num. 21. & num. 25.* Monet. *d. num. 245.*

Quæritur ſextò ad quem ſit appellandum à 58.
Conſeruatore Apoſtolico? Reſponde appellandum eſſe ad Pontificem delegantem, non autem ad alium etiam Legatum de latere. Ratio deſumitur ex *l. 1. in principio, ff. quis, & à quo appell.* vbi appellans à delegato Principis, ad Principem delegantem appellat. Sed *d. l. 1.* id non probat omnino, niſi quatenus ſupponit pro regula, eſſe appellandum ad eum, qui dedit, quod ſatis probat Abb. poſt alios *in cap. 2. de officio Legati*, & patet ex *cap. ſuper quæſtionum, de officio delegati*, & clariùs demonſtratur *in cap. ſi duo, de appellat. in 6.* & *ibi* gloſſa, vbi dicitur à delegato Papæ ad Papam appellandum; non verò ad Legatum de latere, quamuis vices Papæ habeat, ſic Matheſ. *tract. de commiſſ. p. 1. de commiſſ. ſuper diuerſ. c. 28. num. 61.* ibi, *propterea, fol. 305.* in ſecunda impreſſione. Iuuat quòd à delegato Principis appelletur ad Principem, non obſtante, quòd delegatus fungatur auctoritate Principis, vt vult Breder. *tract. de appell. p. 1. tit. 15. col. 138. littera A. verſ. à delegato, & verſ. ſi verò*, Scacc. *de appellat. quæſt. 8. n. 15. & 16.*

Extende reſponſionem ad Conſeruatorem laicum, qui deputatus ſit à Papa, à quo etiam appel- 59.
latur ad Papam, quia conſideratur fons, & origo iuriſdictionis, vt bene notat Anaſtaſ. Germon. *tract. de ſacror. immun. lib. 3. cap. 19. num. 86. & tribus ſequentib.* & apertè deducitur *ex cap. ſi duobus. §. denique, de appellationib. cap. nouit, de iudic.* Contrà verò, ſi Conſeruator fuerit Clericus deputatus à Principe ſeculari, apppellandum eſt ad Principem deputantem, per regulam generalem, quæ tradit appellandum eſſe ad eum, qui dedit iudicem, per *d. legem 1. ff. quis, & à quo, l. Imperatores, ff. de appell. & l. præcipimus, §. hac ſi, & l. final. C. de iudic.*

Sed quid dicendum de ſubconſeruatore non in 60.
totum dato? Reſponde, ſi contingat excommunicari, vel mori delegatum, qui ſubdelegauit non in totum, tunc appellari à ſubconſeruatore ad Papam, ne delegati abſolutio expectata diu præiudicet partibus litigantibus. habetur *in cap. ſi is, qui cauſa, de officio delegati in 6.* Quòd ſi appelletur à ſubdelegato, non in totum, eo quia non recipit exceptionem per quam denegatur, etiam iuriſdictionem habere delegatam: in eo caſu appellatio fertur ad primum delegantem, non ad delegatum,

Digitized by Google

tum, nam ſi appellatio eſſet ad delegatum, ipſe appellans eſſet ſibi ipſi contrarius, vt colligitur ex *c. ſi à ſubdelegato*, quod eſt penult. *de officio delegati in 6.*

Secus quando ſimpliciter eſt ſubconſeruator, ſeu ſubdelegatus Papæ, ſeu Principis; tunc enim ab eo appellatur ad delegatum ſubdelegantem. *c. 7. ſi delegatus, in fine*, & *ibi* Ioan. Andr. *de offic. & poteſt. indic. deleg. in 6.* Specul. *tit. de appellat. §. nunc tractemus, num. 7. verſ. cæterùm, lib. 2. fol.* 188. Bartol. *in d. l. 1. §. ab eo, num. 2. verſ. item oppono*, ibi: *aut appell. ff. quis, & à quo appell.* & Rebuff. *tract. de appellat. in præfat. ſub num. 33. tom. 3. fol.* 478. Ex eo fundamento, quia delegatus Principis refert, & repræſentat Principem; ergo non eſt appellandum ad Principem, ſed ad ipſum delegatum. *c. 27. ſuper quæſt. §. porrò, de officio, & poteſt. deleg.* & notat Abb. *in c. 66. dilecti, el 3. num. 11. de appellat.* & idem eſt appellare ad ipſum delegatum, vel ad Principem, quod procedit quando delegatus, qui ſubdelegauit, ſibi aliquid cauſæ ſubdelegatæ reſeruauit, neque integram cauſam ſubdelegauit, *d. cap. 27. ſuper quæſtionum, §. porrò*, & *ibi* Abb. & Felin. *in principio, num. 12. de offic. & poteſt. iud. deleg.* Scacc. *de appellat. quæſt. 7. num.* 63. De ſubconſeruatore in totum dicemus infrà *num. 64. & 65.*

61. Quæritur ſeptimò ad quem appelletur ab arbitris iuris in caſu recuſationis, & controuerſiæ de competẽtia iuriſdictionis Conſeruatoris Apoſtolici cum alio Conſeruatore, vel delegato? Reſponde ad Papam, quia in eo caſu arbitri electi cenſentur delegati Papæ, *c. 11. ab arbitris, de offic. & poteſt. iudic. deleg. in 6.* Abb. *in cap 66. dilecti, el 3. verſ. 7. caſus, num. 14. de appellat.* Marant. *in ſuo Specul. p. 6. act. 2. principal. in verb. & quandoque appellatur, limit. 7. num. 376. fol.* 512. & Felin. *in cap. 27. ſuper quæſtionum, §. porro, ſub num. 14. verſ. item fallit in arbitris, de offic. & poteſt. indicis delegati.* Nam à ſententia illorum, qui ſunt delegati à lege, appellatur ad Principem tamquam ad delegantem, Breder. *tract. de appell. part. 1. tit. 15. col. 139. litt. B. verſ. appellatio à ſententia.* Quod non ſolùm habet locum quando eſt recuſatus delegatus Papæ, prout loquitur. *d. c. 11. ab arbitris*; ſed etiam quando eſt recuſatus Ordinarius, à cuius ſententia appellandum eſſet ad Papam; longè aliter quando, qui recuſatur, eſt delegatus inferior, vel eſt talis Ordinarius, de cuius ſententia non appelletur ad Romanum Pontificem, nempe quando recuſatus eſt delegatus Regis, vel alterius Rege inferioris: tunc enim ab arbitris appellandum eſt ad Regem, vel ad Dominum illum Rege inferiorem, Scacc. *de appellat. quæſt. 7. num. 109. & 110.* Vide Monetam *de conſeruatoribus, cap. 6. num. 183. & 184.*

62. Ex dictis ſequitur à Conſeruatore etiam clerico dato à Principe ſeculari appellandum eſſe ad Principem ſecularem, ex eo, quòd generale eſt appellari ad eum, qui iudicem deputauit, vt probat Anaſtaſ. Germon. *tract. de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 19. num. 86. & ſequent.* poſt Abb. *in rubr. numer. 13. verſ. ſed quatenus*, & Franch. *ſub num. 37. verſ. tertiò infertur, de appellationibus.* Gregor. Toloſ. *tractat. de appellat. lib. 4. cap. 5. num. 3. verſ. poteſt.* Breder. *tract. de appellat. part. 1. tit. 15. in verb. à Clerico, colum.* 132. dicentes appellandum eſſe ad Principem ſecularem, qui clericum iudicem conſtituit. Niſi de iure Regio in particularibus regnis aliud conſtituatur, vt in regno Franciæ, vbi in temporalibus appellatur ad Dominos à quibus habentur bona illa temporalia, & in Hiſpania, vbi à Prælatis Eccleſiaſticis ciuilem, & ſecularem iuriſdictionem habentibus appellatur ad Regem, prout vult Couarr. *pract. quæſt. cap. 4. num. 2. verſ. hinc factum eſt*, & Gregor. Toloſ. *de appellat. lib. 4. cap. 4. numer. 4.* iuncto verſiculo præcedenti, & Scacc ſuprà *quæſt. 8. num. 93. & duobus ſequentib.*

Quæritur octauò, an à Conſeruatore Apoſtolico detur appellatio ad Legatum de latere ſaltem ex conſuetudine? Negat Ancharr *conſ.* 132. & Ruin. *conſ. 3. lib. 4.* & Tuſch. *verb. conſeruatores, num. 6.* vbi volunt non ſolùm à Conſeruatore appellari non poſſe ad Legatum etiam de latere, ſed nec conſuetudinem valere, vt à Conſeruatore ad Legatum detur appellatio, quod etiam tradit Apoſt. ad Specul. *tit. de iudic. deleg. §. vltimo, num. 25. littera B.* ratio, quia in cauſa Conſeruatori commiſſa, Conſeruator eſt maior Legato etiam de latere, ſed poteſt Conſeruator Apoſtolicus inhibere Legato Sedis Apoſtolicæ, & procedere contra illum, ſi ſuam iuriſdictionem impedire velit. Ergo non obtinebit conſuetudo, vt appelletur ad minorem, Mandoſ. *tract. de inhibit. quæſt. 4. num. 10.* Moneta *de Conſeruatorib. cap. 8. num. 163. verſ. ſecunda concluſio, fol. 591. per totum, & cap. 9. fol. 721. num. 135. & num.* 186. Scacc. *de appellat. quæſt. 8. art. 2. num. 16.* poſt Marcheſ. *tract. de commiſſ. p. 1 de commiſſ. ſuper diuerſ. cap. 28. num. 67. in 2. editione.* 63.

Quæritur nonò, ad quem ſit appellandum à ſubconſeruatore Apoſtolico in totum ad vnam cauſam deputato? Reſponde, ad Papam, vt probatur ex *cap. ſuper quæſtionum. §. porro, de officio deleg.* ibi, *cùm deleg. tus à nobis iuriſdictionem ſuam in alium transferre totam, ſi fuerit appellandum, non ad eum, ſed ad nos appellar debebit*, Couarr. *in practicis, cap. 4 numer.* 8. Franc. Marc. *quæſt. 73. numer. 2. & quæſt. 345. num. 4. tom. 1 & quæſt 535. num. 9. tom. 2.* Molin. *de iuſtit. tract. 5. diſput. 21. num. 6. & diſp. 22. num. 1.* Barboſa *in l. cum Prætor §. 1. num. 218. ff de iudiciis.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part. 1. num. 34.* Cæſar Barzius *in Bononien. deciſ. 155. Præſuppoſita, ſub num. 2.* & Scacc. *de appell. quæſt. 8. limit. 2. numer. 34.* Quando autem Conſeruator ſit deputatus à Principe ſeculari, & ipſe ſubdeleget, & transferat in totum in ſubconſeruatorem vices ſuas, non ad Principem, ſed ad committentem, vel ſubdelegantem appellandum eſt. quia id decretum eſt de iure ciuili in delegato tum generaliter *in l. præcipimus, §. hæc ſi, C. de appellat. l. final. C. de iudiciis, l. 1. in principio, ff quis, & à quo appell.* tum etiam in ſpecie appellationis à ſubdelegato *in l. vnica, C. qui pro ſua iuriſdict.* vbi habetur abſolutè appellandum eſſe ad illum, qui cauſam commiſit, non autem ad primum delegantem, Moneta *de Conſeruatoribus, cap. 9. num.* 188.

(In the right margin, 64 stands beside the first line of this paragraph, "Quæritur nonò …", and 65 beside the line "mer. 34. Quando autem …".)

De poteſtate Subconſeruatoris.

§. IV.

EPITOME.

66. *Subconſeruator non poteſt ſubdelegare aliquam cauſam, quamuis habeat facultatem ſubdelegandi à Conſeruatore.*

Subconſer

67. *Subconſeruator poteſt ſubdelegare articulum non iuriſdictionalem.*

68. *Subconſeruator cenſuras ferre poteſt.*

69. *Subconſeruator non poteſt neque tacitè ſubdelegationem reiicere, vel acceptatam abſque cauſa iuſta dimittere.*

& à quo ſit puniendus, ſi renuat acceptare? ibid.

70. *Subconſeruator iuſta cauſa ceſſante debet retinere ſubdelegationem.*

71. *Subconſeruator debet habere qualitates requiſitas in Conſeruatore.*

& an de conſenſu partium poſſit conſtitui ſubconſeruator ſine requiſitis qualitatibus. n. 72.

73. *Subconſeruator an incurrat ſuſpenſionem capitis final. de officio deleg. in 6.*

74.75.76.77. *Subconſeruatoris officium, & iuriſdictio quando expiret.*

78. *Subdelegare debet Conſeruator intra ciuitates, & oppida in quibus deputatus eſt.*

66. QVÆSTIONIS eſt, quidnam poteſtatis ſit ſubconſeruatori? cui interrogationi reſponderi poteſt non poſſe ſubconſeruatorem ſubdelegare cauſam aliquam, ita Abb. & Franch. & alij *in c. cùm cauſam, de appellationibus*, per textum *cùm non niſi delegatus à Principe*, Couar. *lib.3.variar.c 20. n. 10. verſ. ſupereſt, & in verſ. & profectò aſſerit*, quamuis Conſeruator commiſerit ſubconſeruatori facultatem ſubdelegandi: adhuc enim delegato à Principe non eſt integrum eam facultatem committere ſubdelegato, gloſſa *in c. ſuper quæſtionum, §. porrò, verb. transfert, de officio delegati*. Archid. *in c. quamuis, initio, de officio delegati*, Marant. *4.p.diſt.5. principali, an iudicium ſit ordinarium, num.* 63. Mandoſ. *regul. 4. Cancellariæ, quæſt.3.n.7* Bolognet. *l. 1.n.137.ad finem, verſ. quintò poteſt, de officio eius*, Villalobos *in communibus, litt. D.n.55.* & Sanchez poſt alios, *de matrimonio lib.3.diſp.31.n.9.* Nec refert ſi dicas Conſeruatorem eſſe inſtar Ordinarij, ſed Ordinarius poteſt committere ſuo delegato poteſtatem ſubdelegandi, vt ait Sanchez ſuprà *num.6.* Ergo Conſeruator poteſt ſuo ſubconſeruatori concedere poteſtatem ſubdelegandi ſaltem cauſam vnam.

Reſpondetur tamen delegatum ad vniuerſitatem cauſarum ita eſſe verè delegatum, vt non ſit in pluribus inſtar Ordinarij: atque ita delegatus
67. inferioris Principe, qualis eſt ſubconſeruator, nequit ſubdelegare, vt in ſpecie etiam probat Decius *in d.c. cùm cauſam, n.* 8. niſi fortè fuerit articulus aliquis iuriſdictionem minimè continens; ſecus ſi articulus fuerit nudi miniſterij, vt bene tradit Sanchez *d.diſput.31.n.10* & Petrus Ioan. Monet. *de Conſeruatorib. iudicib. c.7.n.72.* Probatur ex *c. vltimo, §. vices quoque, de officio delegati in 6.* vbi prohibetur regulariter Conſeruatori committere vices ſuas, dum ibi ait Bonifacius octauus vices quoque ſuas (citationibus, & ſententiarum denunciationibus duntaxat exceptis, quas per alios valeant exercere,) nulli committere poſſint.

Ex quibus verbis patet ante diſpoſitionem eiuſdem capitis final. potuiſſe Conſeruatorem aliis committere vices ſuas in eo, in quo iuriſdictionem habebat: nunc autem poſſe committere citationes, & ſententiarum denunciationes, aut intimationes ex eo, quia articuli non continentes iuriſdictionem à quolibet iudice poſſunt delegari, per textum *in c. ſuper quæſtionum, citato*, & *ibi* Abb. & Hoſtienſ. & Sanchez *d.lib.3. de matrim. diſp. 31. num.* 10. niſi Conſeruator vltra citationes, & ſententiarum denunciationes in litteris habeat poſſe committere vices ſuas, vt conſtat ex eodem *cap. finali, in d. verſ. vices quoque, propè finem*, quæ verba debent intelligi, vt poſſint Conſeruatores alteri vices ſuas committere intra ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati. Quin etiam huiuſmodi actus commiſſionis, ſeu ſubdelegationis non poterit exerceri niſi in locis in quibus deputati fuerint Conſeruatores, atque ita tradit Ioan. Petr. Monet. *de Conſeruatorib. iudicib.* quamuis ſubobſcurè, *cap.7. num.59. & ſequent.*

Ad hæc ſubconſeruator poteſt excommunica- 68.
tionem, & aliam quamlibet cenſuram pronunciare prout de ſubdelegato liquet quo ad interdictum, ex *c. ex litteris, de officio delegati*, & generaliter, quoad cenſuras vult Vgol. *tract. de cenſuris tab.1. c.8.n.* 1. & in ſpecie gloſſ. communiter probata *in Clementina vnica, verb. permittunt, de exceſſibus Prælatorum.*

Quin adde Conſeruatores non poſſe ſubdele- 69.
gationes in ſe factas à Conſeruatoribus etiam tacitè reiicere, neque ſemel ſuſceptas abſque iuſta cauſa deponere. Probatur ex *cap. prudentiam, §. adiicimus, de offic. & poteſt. indic. deleg.* vbi ſi aliquis non exequatur Papæ reſcriptum, quod ſibi mandatum eſt, venit grauiter puniendus, Tiraquel. *de priuilegiis ſcholar. priuilegio* 81. Ex cauſa tamen iuſta tam Conſeruatores, quàm ſubconſeruatores commiſſiones ſibi factas poſſunt non acceptare, & acceptatas dimittere, textus *in cap. paſtoralis*, ibi, *dummodo ſe malitioſè exonerare non quærat, de offic. & poteſt. indic. deleg.* Ergo interueniente cauſa iuſta, & excluſa malitioſa excuſatione, poſſunt ſubconſeruatores ſe eximere ab eo onere iudicandi. Neque eſt dubium eſſe onus iudicare, Boërius *deciſ.222.n.1. & 2.* Barboſ. *in d.c. paſtoralis, num.3. verb exonerare.*

Sed petes, à quo ſubconſeruator veniet puniendus ſi malitioſè ſe exoneret à delegatione ſibi mandata? Reſponde non poſſe argui ab inferiore, vt colligitur ex gloſſa *in d. cap prudentiam adiicimus, in verb. arguendus*, ibi §. *ſed quis arguet eum, aut puniet?* ſequitur Abbas *in cap final. de reſcriptis, col. vlt. num.* 17. dicens delegatum delinquentem in non procedendo, quia in hoc caſu ſolùm delinquit contra Principem, vel Pontificem, non obediendo mandatis illius, puniendum eſſe à ſuperiore, non verò per inferiorem. Quòd ſi contingat delinquere iniuſtè agendo: tunc puniendum eſſe per Ordinarium loci, quia non punitur, nec conuenitur tanquam delegatus, ſed tanquã criminoſus, idem tradit Montal. *in l.4. tit.7. fori legum lib.1. in gloſ final. in fine*, concludens ſine diſtinctione delegatum Principis delinquentem in proceſſu eſſe puniendum ab Ordinario, vt *in Auth. Vt iudices ſine quoquo ſuffragio, §. volumus, collatio. 2.* fauet Iaſon *in l. 2. ff. de in ius vocand. n. 2. verſicul.* adde quatenus tradit delegatum Papæ ſi delinquat, poſſe accuſari coram Ordinario, & puniri poſtea finito officio. Ioan. de Platea *in l. ſiue expratoriano, C. de executor. & exactor. lib.12.* vbi aſſerit quamuis delegatus aliàs cenſeatur maior Ordinario, ſi tamen delinquat in Prouincia ſibi mandata Ordinarium, ſiue Præſidem poſſe contra eum cognoſcere, quòd abuſus fuerit ſua iuriſdictione in proceſſu cauſæ. Secus quando tenuit delegationem

by Goo

nem ſine cauſa excuſante acceptare, tunc enim niſi acceptet, punietur à ſuperiore, non verò ab Ordinario.

Hæc autem reſolutio placet Franciſco de Auiles *c.1.Prætor.verb. mandado, num.33.fol.27.* & eſt certa quo ad regulatum Conſeruatores, eo quia in litteris Conſeruatoriis præcipitur iiſdem, quando à Regularibus fuerint requiſiti, & electi, vt teneantur ſub excommunicationis, & ſuſpenſionis pœna ipſo facto incurrenda officium acceptare, ita Ioan. Bapt.Confett.*in collect.litterarum Apoſt.& priuileg.regular.Mendican.tit.4.cap.6.ad finem*, & tradit Emanuel Rodriquez *regul.quæſtionum, tom.1.quæſt.65.art.4.* dicens Conſeruatores eligendos à Regularibus teneri obſequi acceptando ſub pœna peccati mortalis,niſi cauſam iuſtam habeant quod etiā præcepit Leo X.& Innoc. VIII. in virtute ſanctæ obedientiæ, quæ omnia oſtendunt Cōſeruatores,qui detrectant acceptare hoc munus non ab alio, niſi à Principe imperante,puniri debere, ſi mandatum Apoſtolicum exequi renuant, aut contemnant, *d.gloſſa in cap. prudentiam, ſupra allegato, in verb arguendus*, & text. *in cap.ſciſcitatus,de reſcriptis.*

70. Ceſſante autem cauſa iuſta non acceptandi, poteſt ſubdelegatus cogi ad ſuſcipiendam ſubdelegationem: probatur, quia ſi tenetur acceptare ſubdelegationem, tenetur etiam iuſta cauſa ceſſante proſequi ad ſententiam vſque incluſiuè, quoniam verba ſunt accipienda cum effectu,*l.1.§. hac autem verba, ff quod quiſque iuris.cap.relatum, de clericis non reſid.* Ioan.Monet. *de Conſeruatorib.iudicib.cap.10.ex num.344.ad 347.* Fr.Ioan.de la Cruz *lib.2.cap.10.in principio concl.3. fol.142.*

71. Porrò ſubconſeruator debet habere qualitates requiſitas in conſeruatore, atque ita de iure communi, per *cap. final. de officio delegati*, poteſt eſſe,vel Epiſcopus,vel Abbas, vel conſtitutus in dignitate Eccleſiaſtica, tam in Eccleſia Cathedrali, quàm in Collegiata; proinde quando vigore litterarum poteſt Conſeruator ſubdelegare alteri vices ſuas, id tamen debet facere perſonis duntaxat qualitates neceſſaria, habentibus, quales ſunt, quæ in Conſeruatore ex diſpoſitione *c. fin.de officio deleg. in 6.* requiruntur; quarum meminit Ioan.Petr.Monet. *de Conſeruatoribus iudicibus cap.5.num.119.& duobus ſequentibus,& n.168. & cap.7.num.65.* etiamſi in litteris, quæ concedunt ſubdelegationem, & iudicialem indaginem permittunt, adſit clauſula illa derogatoria, *Non obſtantibus iuribus, quæ diſponunt de Conſeruatoribus*, adhuc enim ſubconſeruator debet habere qualitates requiſitas in Conſeruatore, ſequitur Felinus *in c.ſi pro debilitate,col.2.de officiis delegati*, & dixi ſuprà *n.3.*

Quin imò ſi Pontifex ex certa ſcientia deputet aliquem Conſeruatorē non habentem qualitates requiſitas, vt concedit Regularibus, & aliquibus Religionibus facultatem eligendi Conſeruatorem ſine qualitatibus requiſitis *in d.cap.final.* & Conſeruatores ſic electi facultatem ſubdelegandi habeant, & ſubconſeruatorem deputent, ſubconſeruator debet habere qualitates, quas petit *d.cap.vlt.* quamuis Decius id non opus eſſe tradat *in cap.ſtatutum, de reſcriptis, num. 28.* vt meliùs aſſerit Felin.*ſupra*,

72. quoniam illa conceſſio facta non habenti qualitates requiſitas à Romano Pontifice, eſt priuilegium perſonale, quod non communicatur alteri, neque egreditur illum, cui eſt conceſſum, *cap. priuilegium, de regul. iur. in 6.* & ideo non debet extendi ad alias perſonas, neque ſubconſeruator ſine qualitatibus requiſitis de conſenſu partium, poteſt aliquid operari, quia ſi Pontifex voluiſſet de conſenſu partium iuriſdictionem prorogari poſſe, id declaraſſet, ſicut fecit in delegato, quo ad hoc, vt poſſet procedere extra locum delegationis, *in d. cap. ſtatutum §. in nullo, de reſcriptis in 6.* qua ratione vtitur gloſſa *in d.cap.final.* quo ad Conſeruatores,*in verb.præſumant*, & in ſimili vtitur Pontifex *in cap.ad audentiam, de decimis.* Monet. *d. cap. 7. num. 414.* Item quoniam *in d.cap.final.in fine,de offic. deleg.in 6.* inſertum eſt decretum irritans, *quicquid ſecus actum fuerit tam ad hoc, quàm quo ad alia ſingula, omnino decernimus irritum, & inane.* quibus verbis inducitur decretum irritans, quod inficit, & annullat omnia, quæ in contrarium fiunt, & tollit omnes iuris effectus, ita vt nec aliquod iuris fomentum habeant, *cap.ſi eo tempore, de elect. lib.6.* Gomezius *in reg.de triennali quæſt. 49.num.3.* Caſſador.*deciſ.1.ſub num.7.de reſtitut.ſpoliator.* Rebuff. *ad concordata, in rubrica de firma,& irreuocabili concordatorum ſtabilitate, verſ. vlt. notanda eſt clauſula decreti*, Gonzal. *gloſſa vltim.n.1.12.66.& ſequent.*

An verò ſubconſeruator incurrat ſuſpenſionem contentam *in cap. final. de officio delegati in 6.* Reſponde, ſi abutatur ſua iuriſdictione vltra fines, ad alia quàm manifeſtas iniurias, & violentias ſcienter, & ſine ſpeciali poteſtate ſe immiſceat in iis, quæ exigunt iudicialem indaginem, manere ſuſpenſum ab officio, ſicut Conſeruator incurriſſet, ſi ſuam poteſtatem excederet, & eam extenderet ſcienter, & ſine ſpeciali facultate ad alia, quàm manifeſtas iniurias, & violentias. Ioan. Petr. Moneta *de conſeruatoribus iudicibus, cap. 7. num.575.verſ.quarta concluſio.* 73.

Nec obſtat quòd in pœnalibus ſubrogatus non ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur,vt notat Bartol. *in l. mulcta, ff.de condit. & demonſtrat.* Iaſon *in l ſi eum, §.qui iniuriarum num. 24.ff.ſi quis cam.*& Farin *de pœnis lib.1.tit.3. quæſt. 24. poſt num.67.* pro quo iuuat textus *in cap.1.de officio Vicarij in 6.* dum ait gerentem vices officialis, contra quem pronunciata eſt excommunicatio, non ligari propterea ſententia excommunicationis, iuxta interpretationem illorum, qui caput illud exponunt de delegato ab ipſo officiali, prout notat Vgolinus *de cenſuris tabula 1.cap.17.§.8.num.2. in fine.* Quia hoc intelligendum eſt vbi non eſt eadem ratio, ſed diuerſa: proinde non incurritur eadem pœna. At in noſtro caſu eadem ratio vrget, nec mutatur caſus, quia ſubconſeruator delinquit in eodem, in quo Conſeruator ſi deliquiſſet, eadem pœna punietur: igitur ſubconſeruator excedens fines ſuæ poteſtatis incurrit prædictam ſuſpenſionem ab officio, ſicut incurrit Conſeruator dum abutitur ſua iuriſdictione extendendo poteſtatem ſuam ſine ſpeciali facultate ad ea, quæ exigunt iudicialem indaginem ſcienter: quia ſub nomine delegati continetur etiam ſubdelegatus, vt colligitur ex *cap. ſi à ſubdelegato, de officio delegati, in 6.* & ex *cap. ex litteris, extra eodem titulo*, & ex *l. more maiorum. ff. de iuriſdict. omn iudic.* Monet.*ſup. d. cap.7. num. 177. fol 490.*

Quæri etiam poteſt quando ceſſet iuriſdictio, & officium ſubconſeruatoris? Reſponde in primis iuriſdictionem ſubconſeruatoris ad beneplacitum conceſſam à Conſeruatore expirare etiam, 74

quoad

quoad negotia incepta morte Conſeruatoris. conſtat ex *cap. ſi gratioſè*, *de reſcriptis in* 6. Nam voluntas perſonæ morte perit, quamuis res non ſit integra, ex ratione tradita *in eo cap.* ibi, *per obitum, per quem ipſius beneplacitum extinguitur omnino.* gloſſa *ibidem, verb. Morte, in fine*, & *ibi* Franch. *num.* 10. Couar. *lib.* 3. *variar. cap.* 15 *num.* 14. *verſ.* 2. & oſtenditur *in c. ſi delegatus, de offic. deleg. in* 6. Quare ita conceſſa ad beneplacitum ſuæ voluntatis non ſunt perpetua, ſed expirant, & extinguuntur morte concedentis, ſiue concedens ſit Rex, ſiue Pontifex, ſiue Ordinarius, Enriquez *in ſumma lib.* 7. *c.* 21. *n.* 5. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 34. *num.* 7. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 19. & Gonzal. *de menſib.* §. 1. *proœm. num* 9. *cum ſequentibus*, & Sanchez *lib.* 8. *de matrim. num.* 49. Secus ſi concedantur ad beneplacitum dignitatis: tunc enim ſunt perpetua, donec à ſucceſſore, vel ab eodem reuocentur, habetur expreſsè *in d. cap. ſi gratioſè, de reſcriptis in* 6. DD. præcitati, quos ſequitur Auguſt. Barboſ. *alleg.* 57. *n.* 190.

Hæc autem non procedunt quando iuriſdictio conceſſa ad beneplacitum perſonæ concedentis, eſt ordinaria: tunc enim non extinguitur, etſi re integra moriatur concedens, eo quia eſt fauor publicus, & publica vtilitas, quæ verſantur in conſeruanda iuriſdictione ordinaria. Bald. *in l. meminiſſe num.* 2. *quæſt.* 4. *ff. de offic. Proconſulis*, Anton. Gabriel *tom.* 3. *communium lib.* 6. *tit. de prabend. concluſ.* 1. *num.* 32. & Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quæſt.* 69. *num.* 9. Quod claudicat in iuriſdictione Vicarij Epiſcopi, quæ eſt ordinaria, & extinguitur morte Epiſcopi concedentis, ex ea ratione, quia iuriſdictio Vicarij cohæret iuriſdictioni Epiſcopi tanquam acceſſoria: ideo extincta iuriſdictione principali, morte Epiſcopi, expirat acceſſoria Vicarij, Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 29 *n.* 13.

75. Similiter ſicut expirat conceſſio morte concedentis facta ad eius beneplacitum, ita extinguitur finito eius officio, quia ſimilia verba conceſſionis intelliguntur, quandiu concedens perſeuerauerit in officio, & ſicut morte perit voluntas concedentis ad beneplacitũ, ſic extinguitur voluntas officio finito, nec poteſt voluntas vlteriùs protrahi, eo quia reuocare eſt actus iuriſdictionis, ſicut & protrahere iuriſdictionem eſt actus iuriſdictionis; & ideo cùm finito officio concedens deſtituatur iuriſdictione, non poteſt ad id tempus voluntas illius extendi. Bartol. *in l. centeſimis*, §. *ſi ita ſtipulatus num.* 11 *ff. de verbor. oblig.* & *ibi* Iaſon *num.* 5. Curt. iunior *in l. more, n.* 88. *ff. de iuriſd. omnium iudicum.*

Non extinguitur tamen iuriſdictio ſubconſeruatoris conceſſa ad voluntatem Conſeruatoris illo excommunicato poſtea, vel in dementiam, vel furorem incidente. Prior pars probatur, quia quamuis Conſeruator prout eſt excommunicatus, non poteſt officij ſui partes agere, eius tamen voluntas adhuc ſubſtat, & perſeuerat, Franch. *in cap. ſi gratioſè num.* 12. *de reſcriptis in* 6. vbi vult non ceſſare conceſſa ad concedentis voluntatem per concedentis ſuſpenſionem. Confirmatur argumento iuriſdictionis delegatæ, quæ perit delegantis morte, non tamen delegante excommunicato. Bartol. *in d. l. centeſimis* 46. §. *ſi ita ſtipulatus num.* 12. *ff. de verbor. obligationibus*, & *ibi* Iaſon *n.* 16. Poſterior pars eſt Corruuiæ *in* 3. *variarum c.* 15. *num.* 4. *verſ.* 3. vbi vult per furorem non ceſſare voluntatem, ſed per obitum, quæ differentia apparet ex *cap. maiores*, §. *final. de baptiſmo*, & ex *l. ſi is, qui animo, ff. de acquirenda poſſeſſione*, vbi oſtenditur morte expirare voluntatem, non autem dementia, vel furore.

76. Porrò ſubconſematoris iuriſdictio morte etiam ciuili Conſeruatoris non extinguitur, nec ſuſpenditur, quoad negotia cœpta. Probatur, quia quo ad negotia cœpta non expirat, ſubconſeruatoris iuriſdictio mortuo Conſeruatore, habetur *in cap. licet vndique*, *verſ. ſi iuriſdictione*, & *verſ. morte mandatoris*, *de officio*, & *poteſt. indic. deleg.* Sanchez *de matrimonio diſp.* 28. *num.* 30. vbi loquitur an poteſtas delegata ad litteras iuſtitiæ exequendas expiret morte concedentis, firmatque expirare, quando moritur concedens re integra, hoc eſt, priuſquam delegatus incipiat iuriſdictione vti. Contrà verò ſi res non eſt integra, ſed ipſa vti cœptum eſt, Ioan. Petr. Moneta *in ſpecie d. cap.* 10. *num.* 259. per text. *in d. c. licet vndique, de officio iudicis delegati*, vbi habetur, ſi collega ſubdelegatus à ſuo collega incipiat vti viuo adhuc ſubdelegante, iuriſdictione ſibi commiſſa poſſe adimplere vices, & partes ſuas, & alterius. Confirmatur ex *d. cap. ſi delegatus, de officio delegati in* 6. vbi dicitur, ſi delegatus abſit, & alicui vices ſuas cõmittat, poſſe ſubdelegatum poſt mortem delegati vlterius progredi, ſi viuente delegato iuriſdictionis exercitium inchoauit. Eodem modo poterit negotium expedire, ac finire, ſi ſubdelegato delegatus partes ſuas committat ſub hac forma, donec duxero vices meas reuocandas. Tunc enim talis ſubdelegatio non expirabit morte committentis, ex quo res non eſt integra, niſi ante mortem committentis ab eodem fuerit reuocata, prout conceptis verbis ibi Romanus Pontifex ſtatuit, quoniam perpetuatur in ſubconſeruatore iuriſdictio, vbi iuriſdictione vti cœpit.

Sed quid dicendum quando Conſeruator, qui ſubdelegauit, eo tempore erat excommunicatus, nominatimque denunciatus, vel ſuſpenſus, vel notorius clerici percuſſor? Reſponde primò ſubdelegationem eſſe omnino nullam; ex *cap. exceptionem*, *ad finem*, *de exceptionibus*, quod loquitur generaliter de quocunque iudice excommunicato ſtatuendo eius iudicium eſſe omnino repellendum, quamuis partes non opponant ibi *excommunicatus autem publicè*, & *ſi huiuſmodi exceptio non opponitur, nihilominus eſt officio iudicis repellendus.* Ex quo textu conſtat actus ab excommunicato iſto factos ad iuriſdictionem pertinentes eſſe irritos, quod etiam oſtenditur ex *cap. licet, de ſententia excommunicationis in* 6. vbi repellitur excommunicatus ab omnibus actibus legitimis, & ex *cap.* 1 *de officio Vicarij in* 6. his verbis, ibi, *ea, quæ ipſi gerendi huiuſmodi vices, agunt, eo taliter excommunicato manente, ſi iuriſdictionem tantum recipiunt ab eodem, non poſſunt obtinere vigorem.* Ex quo itidem liquet ſubdelegationem factam per Vicarium excommunicatum eſſe irritam; eo quia nemo poteſt committere iuriſdictionem, qua caret, committere: ſequitur *ibi* Hoſtienſis *verb. gerunt*, & Franch. *num.* 7. adduntque iuriſdictionem in huiuſmodi excommunicato eſſe mortuam penes illum, iuuat textus *in cap. aduerſus*, *de immunit. Eccleſiæ. verſ. quia verò*, per hæc verba *ibi, adiicimus, vt conſtitutiones, & ſententiæ, quæ à talibus fuerint promulgatæ, inanes, & irritæ habeantur, nullo vnquam tempore valituræ.* Moneta *d. cap.* 10. *num.* 222. cum aliis.

Reſponde ſecundò delegatum ſuſpenſum, vt

amitta[t]

admittat iuriſdictionis vſum, ſeu exercitium ſaltem, quo ad actuum validitatem debere eſſe denunciatum, vel notorium clerici percuſſorem, quod notat Suar. *de cenſuris diſp. 26.ſect.2.num.2.* Sayro *de cenſuris lib. 2.cap. 12.num.21.* & alij, quos referens ſequitur Monet. *de Conſeruatoribus c.10. n.227.& ſequent.*

Reſponde tertiò per excommunicationem Conſeruatoris, qui ſubdelegauit, non extingui, ſed ſuſpendi duntaxat iuriſdictionem, & officium in ſubconſeruatore, quo ad cauſas nondum inceptas priuſquam excommunicatio ſuperuenerat: ſecus autem vbi delegans, aut ſubdelegans excommunicatus ſit re integra. Prior pars probatur, quia per excommunicationem ſuperuenientem iuriſdictio delegantis, aut ſubdelegantis non tollitur, quando res integra eſſe deſiit. Poſterior ex eo conſtat, quia ſubrogatus antequam incipiat vti iuriſdictione, non cenſetur habere iuriſdictionem efficacem, ſed ſimplicem vtique: at verò cùm eſt excommunicatus, iuriſdictio non poteſt in illum tranſire, vt colligitur ex *cap. licet vndique*, & *ibi* gloſſa *in verb. re integra, de officio iudicis delegati*, Ioan. Andreas *in cap.1. de officio Vicarij lib.6.* Vgolinus *de cenſuris tab. 2. cap. 11.§. 4. num. 2.* Sayro *eodem tit. lib. 2. cap. 6. num. 20.* Moneta *de Conſeruatoribus cap. 10. à numero 270. vſque ad num. 275.*

Idem dicendum eſt quando Conſeruator eſt ſuſpenſus, vel ſimpliciter, vel à iuriſdictione, vel ab officio: tunc enim etiamſi non extinguatur iuriſdictio in ſubconſeruatore, ſuſpenditur tamen, quo ad negotia non cœpta vſque ad ſublationem ſuſpenſionis, prout in delegato poſt Franchum *in cap. ſi gratiosè, numer. 12. de reſcriptis in 6.* vult inter alios Sanchez *de matrim. d. diſp. 28. numer. 57.* quo ad ſuſpenſionem delegantis, & Moneta *d. cap. 10. num. 223.* dummodo Conſeruator ſit denunciatus reſpectu ſuſpenſionis, *& num. 274.* vbi limitat hanc reſolutionem, vt non ſuſpendatur iuriſdictio in Vicario Epiſcopi ſubconſeruatore deputato ab illo tanquam Epiſcopus fuerit, & ipſe Conſeruator à Romano Pontifice deputatus, & virtute litterarum poterat conſtituere ſubconſeruatorem etiam Vicarium Epiſcopi. Etenim in hoc euentu, ſi Epiſcopus denuntietur ſuſpenſus, vel excommunicatus, integrum eſt Vicario progredi vlteriùs, quo ad negotia incepta in cauſis ſibi ab eo commiſſis, nec non quo ad negotia non cœpta in cauſis ſibi ab alio demandatis; ratio, quia quamuis Vicarius deſtituatur per excommunicatione, & ſuſpenſionem Epiſcopi iuriſdictione ab Epiſcopo ſibi tradita, etiam quo ad negotia cœpta, prout habetur expreſſe de excommunicatione *caput 1. de officio Vicarij. in 6.* & de ſuſpenſione, & interdicto tradunt Bertachinus *tract. de Epiſcopo lib. 4. p. 5. numerum 69.* Cucch. *lib. 2. inſtitut. maior. tit. 8. numer. 134.* & Rebuff. *in praxi beneficiorum tit. de forma vicariatus, numero 217.* quos ſequitur Sanchez *lib. 3. diſp. 30. numero 8.* Hoc tamen intelligitur de iuriſdictione, quam Vicarius recipit ab Epiſcopo: ſecus quando Vicarius habet iuriſdictionem ſubdelegatam non ſolùm ab Epiſcopo, ſed etiam à Romano Pontifice mediante perſona Epiſcopi, qui eo tempore, quo ſubdelegationem fecit, non erat cenſura aliqua irretitus, nec notorius Clerici percuſſor; quare Vicarius in hoc caſu eſt ſubdelegatus, vel ſubconſeruator Apoſtolicus. 77.

Breuiter ergo quæres, quibus aliis modis expiret iuriſdictio ſubconſeruatoris, aut ſuſpendatur? Reſponde ſubconſeruatorem amittere exercitium iuriſdictionis, quo ad negotia non cœpta per ſeruitutem, aut bannum Conſeruatoris, quòd ſi Conſeruator iura ſua iure poſtliminij recuperet, aut aliàs ad ea regrediatur, ex tunc ſubconſeruator poterit iuriſdictionem ſuam exercere, quo ad negotia non cœpta, niſi alter Conſeruator loco illius deputatus eſſet. Idem dicendum eſt, ſi Conſeruator officio priuetur: tunc enim non expirat in ſubconſeruatore iuriſdictio, quo ad cœpta, ſed quo ad non cœpta. Quod extende ad officium Conſeruatoris quando expirat per lapſum temporis præfixi, aut per renunciationem officij factam à Conſeruatore, vel per reuocationem talis electionis; in quibus omnibus, quoad non cœpta expirat in ſubconſeruatore iuriſdictio; ſecus quo ad incœpta excepto caſu lapſus temporis præſtituti, in quo per huiuſmodi lapſum expirant litteræ conſeruatoriæ datæ ad certum tempus quo ad negotia cœpta, & non cœpta, ita in terminis Ioan. Andr. *in additionibus ad Specul. tit. de iudicib. deleg. §. final. ſub numer. 74. verb. Conſeruatoribus, ſeu littera A. verſ. eſt ſecundum dubium*, quem refert, ac ſequitur Fr. Eman. Rodr. *tom.1. quæſt.regul.65.art.9.*

Probatur ex traditis à Baldo *in l. edita, col. 13. verſ. ſed hic quæritur nunquid ſufficiat, C. de eden.* vbi vult quòd affirmatiua ad tempus certum limitata inducit, & importat negationem poſt illud; ſequitur Bartol. *conſ. 100. A. Domino Cyn. de Bononia in 2. dubio*, dicens, ſi ſtatutum permittat, vel diſponat intra certum tempus, cenſeri eo elapſo prohibere, atque ita inquiſitionem poſtea factam eſſe ipſo iure nullam, fauet idem Bartol. *in l. 1. §. vltimo, ff. de procuratoribus*, quatenus ait, Procuratorem ad certum tempus datum expirare poſt illud tempus, neque admitti ad proſequendum, quamuis litem fuerit conteſtatus, quamuis aduerſarius voluerit, Paulus de Caſtro *conſ. 104. Viſis, & ponderatis, col. 1. lib. 1.* & Baldus *in l. ſi plures, col. vltim. verſ. quæritur vlterius. C. de condit. inſert. & in l. cùm anterioribus col. 2. verſ. nota quod ille, C. de temp. appell.* vbi docet illum, qui errat in calculo temporis, debere ſibi imputare. Fauet Matthæus de Afflict. *deciſ. 73. Emptor cuiuſdam ſerua, numero 3.* dicens conditionem implendam in tempus, non poſſe impleri poſt tempus expreſſum, facit bene ad hoc *in l. Thais. §. intra certa tempora, ff. de fideicom. liber.* vbi non admittitur ad implendum conditionem poſt tempus, vt habeatur ac ſi eſſet impleta in tempore: atque ita quando tempus eſt taxatum, non poteſt implere poſt tempus expreſſum, per dictum *§. intra*; quod procedit tam in conditionibus momentaneis, quàm ſucceſſiuis, arg. *l. ſtatu liberum, §. ſcriptum, ff. de legat. 2.* Vnde ſi præfigatur tempus ad pronunciandum, laudum poſt diem compromiſſi latum per horam vnam, non valet. Bald. *in 2. vol. conſ. 272. incip. Proponitur, quod dictum compromiſſum*, & Afflict. *ſuprà num. 8.* ſicut è contrario vetitum ad tempus conſetur poſt illud tempus permiſſum, *l. Imperator*, & *ibi* Baldus, *ff. de poſtul. l. pater filium, § fundum*, & *ibi* Bart. & Alberic. *ff. de leg. 3.*

Quo ad reliqua contenta *in §. breuiter ergo, num....* probantur ex traditis à Ioan. Petr. Moneta *cap. 10. de Conſeruator. 117. & ſequentib. fol. 798. & ſequentib. & num. 263. cum ſequentib. fol. 861.* vbi in ſpecie confirmat noſtram doctrinam poſt Sanchez, & alios ab eo citatos *lib. 8. de matrim. diſp. 28. num. 32. & ſequentib.* Quo ad negotia verò cœpta abſque vlla diſtinctione dicendum eſt poſſe ſubconſeruatorem procedere, non obſtante quacunque morte ciuili, quæ adueniat Conſeruatori; quia non debet plus operari mors ciuilis, quàm naturalis; ſed Conſeruator, ſi decedat naturaliter, ſubconſeruator poteſt procedere quo ad negotia cœpta: ergo poterit operari ſubconſeruator, ſi Conſeruator morte ciuili pereat quo ad negotia cœpta, Moneta *ſuprà* ex *n. 265. fol. 861.*

Subconſeruator, ſi fiat ſeruus, illius ſeruitute ſuſpenditur iuriſdictio in eo, donec ad libertatem reuocetur, quia quamuis ſeruus non poſſit eſſe iudex, per *l. cùm Prætor. §. non autem, ff de iudiciis, & l. ſeruus, iuncta gloſſa C. eodem titulo, cap. 1. verſ. moribus, 3. quæſt. 7. & cap. ſciſcitatus, de reſcriptis*, id intelligitur, ſi à principio fiat iudex, non autem ſuperueniente poſtea ſeruitute: tunc enim non expirat ipſo iure eius iuriſdictio, ſed ſuſpenditur, donec reuocetur ad libertatem: atque ita liber factus ſubconſeruator iura recuperabit, Moneta *d. cap. 10. num. 278. cum ſequentib.* quæ concluſio habet locum in Epiſcopo ſeruo facto, vbi fuerit deputatus ſubconſeruator, vel Conſeruator. Non tranſibit tamen vſus, vel exercitium talis iuriſdictionis durante ſeruitute in Capitulum, quia in Capitulum non tranſit iuriſdictio delegata, ſed ordinaria duntaxat. Fran. Penin. *tract. de poteſt Capit. ſede vacant. par. 1. quæſt. 19.* Feder. ſen. *concluſ 30.* Quarant. *in compendio Bullar. verb. Capitulum Sede vacante, in principio*, Moneta *d cap. 10. num. 166.* & Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 2. num. 10. verſ. id tamen eſt verum de iis, quæ competunt iure ſpeciali delegato, ſeu ex commiſſione Epiſcopo; ſecus ſi de iure Ordinario ſpeciali. Atqui in noſtro caſu competit iuriſdictio Conſeruatoris Epiſcopo ex commiſſione, vel iure ſpeciali delegato: ergo eo mortuo non tranſibit iuriſdictio in Capitulum.* idem Moneta *d. cap. 10. numer. 279. fol. 865.*

Denique ſubconſeruatoris morte naturali, vel ciuili regulariter non expirat, aut ſuſpenditur iuriſdictio in Conſeruatore. Ratio, quia iuriſdictio ex quo ipſe vſus non extitit, non cenſetur in ſubconſeruatorem efficaciter tranſiiſſe. Quòd ſi ſubconſeruator cœpit vti iuriſdictione, & ſubdelegatio in totum non fuit facta, ſed aliquid iuriſdictionis eſt reſeruatum Conſeruatori, poteſt Conſeruator commiſſionem ad ſe reuocare, prout in delegato cauetur *in cap. ſuper quæſtionum, §. porrò, & §. eius ergo, de officio delegati*, Moneta *d. cap. 10. de Conſeruatoribus iudicibus, num. 249. fol. 855.* vbi ait cauſam poſſe reſumi à Conſeruatore, ſi ſubconſeruator datus etiam in totũ moriatur re integra, & non vtatur iuriſdictione: quin etiam poſſe Conſeruatorem ad ſe reducere ſubdelegationem quotieſcunque ſubconſeruator non incepit vti iuriſdictione. Vel quotieſcunque delegatus in ſubdelegatione, etiam in totum conceſſa, adiicit clauſulam, donec vices ſuas ad ſe duxerit reuocandas: ſecus ſi fiat ſubdelegatio in totum ſine clauſula prædicta, donec vices ſuas ad ſe duxerit reuocandas. Tunc enim; ſi ſubconſeruator incipiat vti iuriſdictione, euanuit omnino Conſeruatoris iuriſdictio; cenſetur enim tranſlata cum effectu Conſeruatoris iuriſdictio in ſubconſeruatorem, text. *in d. cap. ſuper quæſtionum, §. porrò*, facit *cap. ſi delegatus, de officio delegati in 6.* quatenus ſi ibi dicitur, quòd à ſubdelegato in totum non datur appellatio ad ſubdelegantem, hoc eſt, delegatum; ſed ad delegantem, quia iuriſdictio delegati ceſſauit, vt optimè probatur *in cap. venerabili*, per textum his verbis, *commiſit in huiuſmodi negotio vices ſuas*, &c. vbi apparet delegationem finiri, ſi delegatus in totum ſubdelegauerit cauſam ipſam nulla parte ſibi retenta, prout etiam vult Peregrin. *var. lib. 1. ſuper rubrica de offic. & poteſt. iudic. deleg. num. 35. verſ. quarto*, & Auguſtinus Barboſa *in d. cap. venerabili n. 5.*

Vltimò aduerte non poſſe Conſeruatorem ſubdelegare extra ciuitates, & Diœceſes in quibus deputatus eſt, etiam quando facultas in litteris Conſeruatoriis datur, vt poſſit aliis committere vices ſuas, prout cauetur *in d. cap. final. §. vices quoque, de officio delegati in 6. prope finem.* Quæ verba ſecundùm aliquos ſunt intelligenda, quòd actus huiuſmodi commiſſionis non poſſint exerceri à ſubconſeruatore, niſi in loco in quo deputatus fuit Conſeruator, atque ita ibi debeat fieri talis ſubdelegatio, vbi Conſeruator fuit deputatus: quòd verò de ſolo actu ipſo commiſſionis, ſeu ſubdelegationis intelligenda ſint, colligitur ex ipſis verbis, *§. vices quoque*, vbi poſtquam Pontifex decreuit, vt Conſeruatores nulli potuiſſent vices ſuas committere, niſi id habuerint ex beneficio litterarum, adiecit tunc, *niſi intra ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus deputati fuerint.* Quare non aliter poſſunt intelligi, niſi de actu commiſſionis, cuius ſtatim meminerat. 78.

Meliùs tamen dicitur Conſeruatores procedere non poſſe extra ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati, non tamen neceſſe eſſe illos facere actum ſubdelegationis, dum exiſtunt in loco ſuæ commiſſionis, ſed ſufficere, quòd fiat ſubdelegatio ibi exiſtenti, & moranti, vt in ſpecie tradit in delegato. Gemin. *in cap. ſi is, cui, num. 4. de officio delegati in 6.* dicens indiſtinctè delegatum extra locum ſuæ delegationis morantem ſubdelegare poſſe, dummodo ſubdelegatus exiſtat intra illum locum, & quamuis ſubdelegatio ſit pars proceſſus, ſeu de actis iudicij, non dicitur tamen Conſeruator contra aliquem rectè procedere, quando ſubdelegat. Ioan. Petr. Moneta *de Conſeruatorib. iudicib. cap. 7. numer. 61.* poſt alios, quos *ibi* referens ſequitur.

De ordine ſeruando in iudicio Conſeruatorum.

§. V.

EPITOME.

79. *Ordo vbi deficit, nihil boni emergi.*
80. *Conſeruatori debet conſtare de notorij qualitate, vt fundet ſuam iuriſdictionem.*

Conſeruator

81. *Conſeruator in cauſis non ſummariis de conſenſu partium quem ordinem debet ſequi?*

82. *Ordo in ſummariis non ſeruatur in notoriis, quia valde differt.*

83 *In notoriis non requiritur litis conteſtatio, nec iuramentum calumniæ.*

84. *Cauſis in ſummariis in quibus proceditur ſimpliciter, & de plano, non tollitur citatio.*

85. & 86. *Citatio etiam requiritur quando ſupremus Princeps profert ſententiam de poteſtate ordinaria, ſecus de poteſtatis plenitudine inter ſubditos, ſecus inter non ſubditos.*

87. *Conſeruatoribus fas eſt cognoſcere tantùm de cauſis, quæ non exigunt iuris indaginem, & examinationem iudicialem.*

88. 89. *Conſeruatori debet offerri aliqualis petitio, ſeu libellus, non tamen ſolemnis dum procedit ſummariè.*

90. *Concluſio in notoriis non eſt neceſſaria, quæ requiritur in libello formali.*

91. *Libellus formalis, & ſolemnis, quæ debeat continere, & an detur copia illius reo.*

92. *Libellum ſolemnem offerens in cauſa ſummaria debet proteſtari, quod offerat illum inſtar petitionis aliqualis.*

93. *Conſeruator nequit de conſenſu partium vti in plenariis eo ordine, qui proprius eſt ſummariarum quo ad omnes actus.*

94. *Conſeruator in ſummariis procedere poteſt tempore feriato ob neceſſitates hominum, ſecus de feriis in honorem Dei, vel Sanctorum, niſi neceſſitas, vel pietas ſuadeat.*

95. *Conſeruator poteſt aliquas breues dilationes concedere.*

96. *Conſeruator poteſt teſtes recipere, & examinare, & omnia ſine quibus illius iuriſdictio non poteſt expediri, facere.*

97. *Teſtes in iudicio ſummario debent eſſe iurati parte citata, vel præſente.*

98. *Conſeruator regularium poteſt procedere in eorum cauſis ſola facti veritate inſpecta.*

99. *Conſeruator in cauſis commiſſis ſine figura iudicij poteſt omittere ſubſtantialia de iure ciuili, non autem de iure naturali.*

100. 101. 102. *Conſeruator datus ad terminos iuris debet ferre ſententiam ſuper notoria iniuria.*

103. *Sententia in notoriis, ſicut, & in ſummariis poteſt ferri concluſione non facta, & ſtando, vel ſedendo.*

104. *Iudex procedens ſimpliciter, & de plano, non tenetur omnem iudiciarium ordinem adimplere.*

105. *Conſeruator quomodocumque procedat, debet ferre ſententiam in termino citationis vltimo emanatæ, ad ſententiam.*

106. *Conſeruator non poteſt habere terminum vltimæ citationis pro ſeruato.*

107. 108. 109. *Conſeruator an poſſit habere terminum pro ſeruato ex conſuetudine in aliquo loco contra iuris diſpoſitionem.*

110 *Conſuetudo legitimè inducta poteſt facere, vt habeatur terminus pro ſeruato.*

111. *Conſeruator non poteſt habere tribunal erectum, ſicut habet Ordinarius, poteſt tamen ius dicere in loco aliquo honeſto.*

NIHIL boni emergit, vbi ordo deficit, cùm ordo ſit modus agendi, ſine quo nihil boni rectè agitur, teſte Bald. *tract. ſtatutis,* *col.* 3. Requiritur ergo in iudicio conſeruatorio ordo, vt omnia honeſtè & ritè, & rectè fiant, aliqualis iuris: vt igitur Conſeruator procedere valeat, ante omnia debet apparere de iniuria, ſeu violentia manifeſta, & notoria, debetque conſtare de qualitate notorij, per textum *in cap.* 1. & *vltimo. de officio delegati in* 6. gloſſ. *in d. cap.* 1. *in verb. Conſeruatores*, vbi Ioan. Andr. *col.* 3. & 4. Anchar. *num.* 5. Fr. Manuel Rodrig. *tom.* 1. *de Regular. quæſt.* 65. *art.* 11. *verſ. aduertendum.* Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *quæſt.* 47. *art.* 8 *concluſ.* 2. & Azor. 2. *p. lib.* 5. *cap.* 34. *quæſ.* 7. ex eo fundamento, quia quando iuriſdictio ad aliquem pertinet ratione alicuius certæ qualitatis, debet ante omnia illi conſtare de ea qualitate, Bartol. *in l. multum intereſt, numer.* 2. & 5 *ff. de conditionib. & demonſtrat.* D. Barboſa *in l. ſi quis ex aliena num.* 148. *ff. de iudiciis.* 79.

Porrò dubitanti Conſeruatori de illa notorij qualitate fas eſt eidem examinare ſummatim an talis iniuria, ſeu violentia fuerit notoria, & vt fundet ſuam iuriſdictionem, probationes recipere, quòd ſi non inueniat illam eſſe notoriam, abſtineat, & ſe pronunciet incompetentem, ſecus ſi reperiat rem eſſe notoriam, ita gloſſa, & Doctores ferè omnes ſuprà ſcripti. Et quamuis Conſeruator deputatus ad terminos dicti *cap.* 1. & *vlt. de officio deleg. in* 6. non poſſit cognoſcere de requirentibus indaginem iudicialem, poteſt tamen in cauſis ſuprà dictis aliqualem indaginem adhibere. Innoc. *in d. cap.* 1. quem ſequitur gloſſa poſt Hoſt. & Archid. *ibi num.* 3. *in principio, & circa finem*, Gemin. *n.* 2. *prope finem*, Franch. *num.* 3. ex eo fundamento, quia quando conceditur Conſeruatoribus iuriſdictio in notoriis, ſeu manifeſtis iniuriis, cenſentur conceſſa omnia ſine quibus iuriſdictionem non poſſunt expedire. *l.* 2. *ff. de iuriſdict. omni iudic. cap. præterea, cap. prudentiam, §. penult. de officio delegati.* 80.

Quo ad cauſas autem non ſummarias Conſeruator deputatus iuxta *d. cap.* 1. & *vlt.* quamuis non teneatur ſeruare illum iuris ordinem, qui in ſummariis ſeruatur, poteſt tamen illum ſeruare de conſenſu vtriuſque partis. Prior pars probatur ex gloſſa, & ex Innoc. *in d. cap.* 1. & *vlt.* & apertè colligitur *ibi*, dum Papa interdicit Conſeruatori ne ſuam iuriſdictionem extendat ad ea, quæ iudicialem requirunt indaginem: nam iudicialis indago, teſte *d. gloſſ.* communiter recepta *d. cap.* 1. *verb. indaginem*, in eo poſita eſt, vt iudicialis ordo ſeruetur. Poſterior pars ex eo probatur, quia in ſummariis poteſt iudex de conſenſu partium plenum iuris ordinem ſeruare. *Clement. ſæpe, de verbor. ſignific.* & deducitur ex *cap. ad noſtram el* 3. *de iureiurando, & ex cap. ſuper eo, de teſt. cog.* vbi habetur iudicem in notoriis, etiam quando habet iuramentum de obſeruando iuris ordine in omnibus caſibus, non teneri adhærere iuris ordini in notoriis: eo, quia notoria excludunt ordinem iudiciarium. Ex quo ſequitur non eſſe quidem neceſſe in notoriis ſequi iuris ordinem, poſſe tamen ſequi conſentiente parte, 81.

 ea

ea tamen contradicente non poſſe: & ideo fas eſſe illi appellare, vt colligitur ex gloſſa *in d. cap. ad noſtram 3. verb. requirit, de iureiur.* quatenus ait illum, qui iurauit ſeruare iudicarium ordinem in omnibus cauſis, non teneri ſtare iuramento in notoriis; quoniam in omni notorio, ſi ſeruatur iuris ordo, præiudicaretur iuri actoris, & retardaretur cauſarum curſus, cogereturque actor probare, à quo onere liberatur per notorietatem: accedunt quoque diſpendia litis in longum protrahendæ, & ſumptus immodici, quibus iura attendunt, *cap. finem litibus, de dolo, & contumacia, c. diſpendiis, vt lite pendente in 6.* Ergo ſicut in ſummariis conſentiente parte poteſt plenus iuris ordo ſeruari, qui in plenariis cauſis eſt ſeruandus, ſic etiam in non ſummariis cauſis, iuxta terminos *d. cap. 1. & vltimi*, poterit procedi, ſicut in ſummariis maximè partibus conſentientibus: ſiquidem in ſmmariis poteſt iudex, ſi vult, de conſenſu partium huiuſmodi iuris plenum ordinem ſeruare, vt diſponitur *in d. Clemen. ſæpe.*

82. Sed petes, an idem ordo ſit ſeruandus à Conſeruatore in ſummariis, qui ſeruatur in notoriis? Reſponde negatiuè, quia proceſſus in notoriis, & in ſummariis valde differunt, & iuris ordo, qui in ſummariis cauſis adhibetur, cuius meminit *Clement. ſæpe*, eſt medius inter cauſas plenarias, & notorias; atque ita Conſeruator factus ſecundùm terminos dicti *cap. vltimi, de officio deleg. in 6.* non tenetur ſeruare ordinem illum, qui competit cauſis ſummariis, eo quòd in notoriis nullus ferè ordo ſeruatur; at verò in ſummariis ordo iuris aliqualis ſeruandus eſt.

Nam in notoriis ordinem iuris non ſeruari conſtat ex *cap. peruenit, extra de teſtibus*, & ex *cap. conſuluit, extra de appellationib.* Bald. *in l. presbyteri, col. penult. C. de Epiſcopis, & clericis,* Menoch. *de recuperanda poſſeſſione, remed. 14. num. 260.* Iulius Clarus *in practica quaſt. 9. in princip.* Conrad. *in pract. titulo de notor. crimine, num. 1. in principio, & in fine, pag. 242.* Anton. Gomez *de delictis cap. 1 ſub num. 42. prope finem*, quibus accedit Farinac. *lib. 1. de delictis tit. 3. quaſt. 21. num. 61.* ſubdens tamen hoc procedere in criminalibus. Sed meliùs in ſubiecta materia dicendum eſt habere locum tam in criminalibus, quàm in ciuilibus, quia iura quæ volunt in notoriis non eſſe ſequendum ordinem iuris, indiſtinctè loquuntur, non verò in ſpecie in criminalibus, vt videre eſt præſertim *in d. cap. ad noſtram el 3. de iureiurando, & in cap. ſuper eo, de teſt. cogen.* Item in notoriis non requiritur citatio quando certum eſt reo nullam competere defenſionem, ſecundùm communem, Bald. *in l. à procedente, C. de dilat.* Marſil. *in l. de vnoquoque num. 77. ff. de re iudicata*, Conrad. *num 5.* & Clarus *d. quaſt. 9. verſ. quarto, vbi proximè.* Fruſtrà enim citatur, qui nihil habet opponere releuans, *cap. cùm ſit Romana, & cap. conſuluit, de appellat.* Item in notoriis non requiritur libellus, nec accuſatio, quia iudex procedit ex officio, & nemine accuſante, non ſolùm de iure ciuili, *l. ea quidem, C. de accuſationibus, l. congruit, ff. de officio Præſidis*; ſed etiam de iure Canonico, *cap. tua nos, de cohabitatione cleric. & mulier. cap. ad noſtram el 2. de iureiurando*, & Anton. de Butrio *in tract. de notorio art. 4. in princip.* & Benedict. Capra *in tract. de notor. 4. membr. num. 4. vſque ad numerum 15.*

Accedit in notoriis non eſſe neceſſariam litis conteſtationem, nec iuramentum calumniæ, ſeu quamuis aliam ſolemnitatem reſpicientem ordinationem iudicij, neque indigere probatione, Bellacomb. *tom. 1. commun. opinion lib. 4. tit. 9. num. 265. pag. 505.* Surd. *deciſ. 259. num. 14. & deciſ. 326. num. 81.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib. 3. cap. 3. num. 33.* & alij, quos ſequitur Auguſtin. Barboſ. *in d. cap. ad noſtram el 3. de iureiurando, num. 3. & num. 6.* requiritur tamen in notoriis citatio ad ſententiam, aliàs actus erit nullus, gloſſa *in cap. ad noſtram el 3.* vbi Baldus *de iureiurando*, Andr. Barbat. *conſ. 24. num. 16. vol. 1.* Roman. *in ſingular. 775.* incip. *Communis opinio*, Camil. Bottel. *2. p. tit. 18. de citatione num. 27. & 28.* ſicut requiritur in notoriis, quando proceditur contra abſentem: quia tunc etiam, quamuis ſimus in notoriis, neceſſaria eſt citatio, tam in ſententia, quàm in proceſſu. Farinac. *d. quaſt. 21. num. 68.* poſt alios. 83.

In ſummariis autem cauſis, in quibus proceditur vel de iure, vel de præcepto Principis ſimpliciter, & de plano, non dicitur ſublata partis citatio, quæ deſeruit pro defenſione, ſic Franciſc. de Claperiis *in deciſ. fiſcal. cauſa 35. quaſt. 2. num. 2.* Item ad ſententiam eſt neceſſaria in ſummariis *d. Clemen. ſæpe, in verb. ſententia, de verbor. ſignific.* vbi gloſſa, & eadem gloſſa *in cap. conſuluit, de officio delegati.* Bartol. *in l. 3. §. Stichus, ff. de ſtatulib.* Camil. Borrel. *ſuprà num. 3.* quod procedit, etiam ſi citationem ſtatutum prohibeat, Baldus *in l. 1. col. 2. C. quomodo, & quando iudex*, Ioan. de Imol. *in Clemen. paſtoralis, de re iudic.* Curt. iun. *in conſilio 170. num. 21.* Felin. *in cap. ex parte, el 2. num. 5. de officio delegati*, Camil Borrel. *1. p. tit. 44. de citatione, num. 123. & num. 235.* vbi id extendit, dicens requiri citationem etiam in ſententia, quæ profertur per Romanum Pontificem, vel alium ſupremum Principem, vt poſt gloſſam, Baldum, & Caſtrenſem 85. *l. final. C. de legib.* voluit Alex. *in conſilio 87. in fine vol. 2.* Deci. *in conſ. 603. col. final* Boër. *deciſ. Burdegal. 247. num. 6.* quorum meminit idem Camil. *de preſtan. Regis Cathol. cap. 47. num. 189.* Quamuis Natta *in d. Clemen. ſæpe, §. & quia, col. 27. de verbor. ſignific.* & Hippolyt. de Marſil. *in leg. de vnoquoque, n. 20. de re iudicata*, putent in horum Principum ſententia non requiri citationem, quod declarat Ludouic. Roman. *in conſ. 369. num. 29.* & Alexand. *conſ 62. col. final. vol. 1. & in conſ. 87. in fine, vol. 2.* intelligi de poteſtatis plenitudine. Tunc enim aiunt valere ſententiam ſine citatione: ſecus de ordinaria poteſtate. 84.

Sed quicquid ſit de ſupremo Principe proferente ſententiam ſine citatione, verius puto neceſſariam eſſe citationem, quando pronunciat inter non ſubditos, vel in cauſa concernente bona in alieno principatu exiſtentia. Quin etiam quamuis pronunciet inter ſubditos, tutius eſt requiri citationem, & verius, vt volunt Capic. *in deciſ. Neapol. 69.* & Hippol. de Maſil. *in ſingul. 75.* incip. *Citatio*, vbi concludunt contra plenitudinem poteſtatis in Principe, qui non poteſt tollere citationem cùm reſpiciat defenſionem, ſitque iuris naturalis, *Clemen. paſtoralis, §. cæterùm*, vbi omnes ſcribentes *de re iudicata*, Bald. *in l. ſi quando, C. de teſtib.* Bapt. Aſin. *in pract. ciuil. §. 1. cap 1. num. 28.* & Camil. *d. tit. 44. de citatione, à num.* 86.

Digitized by Google

a num. 118. *vſque ad num.* 121. *& num.* 504. poſt alios.

Quare in noſtro caſu abſolutè requiritur citatio etiam in cauſis ſummariis, & quoties proceditur omiſſo iuris ordine, & abſque figura iudicij, Marian. Socin. ſenior *in conſ.* 12 *col.* 1. *vol.* 1. argumento textus *in Clemen. ſæpe, in verb. ſententiam*, vbi gloſſa *in verb. ad id, de verbor. ſignific.* & volunt Cacherat. *in deciſ. Pedemon.* 79. *ſub n.* 19. Flamin. Chartar. *in deciſ. Genuen.* 21. *num.* 34. *&* 36. Stephan. Gratian. *in deciſ. Marchiæ* 231. *num.* 2. *&* 4.

87. His poſitis integrum eſt Conſeruatoribus cognoſcere ſolùm iuxta terminos *capitis* 1. *& vlt. de officio deleg. in* 6. de iniuriis, ſeu violentiis, quæ fuerint manifeſtæ, & notoriæ, quæque non exigunt iuris indaginem, & examinationem iudicialem: atque ita debent ſeruare illum iuris ordinem, qui aliàs iuxta eiuſdem iuris regulas in notoriis ſeruatur, gloſſ. *in cap. ad noſtram el* 3. *verb. obſeruandus, de iureiurando* Franch. *in d. cap. num* 3. *& ibi* Anchar. *n.* 6. Iuuat clauſula in litteris conſeruatoriis apponi ſolita, vt procedant ipſi ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpectâ, ſine ſtrepitu, & figura iudicij. Qui iuris ordo in notoriis à iure requiſitus, & cui Conſeruatores adhærere debent, petit citationem, per textum *in d. cap. vltimo, verſ. vices, de officio delegati lib.* 6. & ſententiam, text. *in d. cap. cùm dilectus* 15. *verſ. cùm nimirum, de purgat. canon.* non tamen cum ſolemnitatibus illis à iure præſcriptis, quas petit text. *in cap. vltimo, & ibi* Scribentes, *de re iudicata lib.* 6. ſed qualem qualem ſatis eſſe, Farinac. *d. quæſt.* 21. *n.* 15. *verſ. ſecunda autem opinio*, Nauarr. *tit. de hæreticis conſ.* 12. *n.* 3.

88. Cùm ergo Conſeruator deputatus iuxta *cap.* 1. *& vltimum, de officio deleg. in* 6. debeat aliqualem iuris ordinem ſequi, vt vult Innoc. *in d. cap.* 1. *num.* 4. *&* 6. & Moneta *de conſeruatoribus cap.* 7. *quæſt.* 3. *concluſ.* 1. coram eo debet offerri aliqua petitio, ſeu aliqualis libellus, dum procedit ſummariè, quamuis non ita ſolennis, vt *in cap.* 1. *de libell. oblat.* Ratio, quia in notoriis, in quibus ciuiliter agitur, aliqua petitio eſt neceſſaria; eo quòd regulariter iudex in ciuilibus non impertitur ſuum officiuum, niſi petenti, nec ſupplet de facto, ſed de iure ſolùm, *l. vnica, C. vt quæ deſ. aduoc. & l.* 4. *§. hoc autem iudicium, ff. de dam. infect.* Ergo coram Conſeruatore aliqualis libellus eſt offerendus, vel aliqua petitio eſt facienda in cauſa ſummaria, ſequitur Papien. *in form. libell. act. real. verb. ſummariè, n.* 4.

89. Non requiri autem libellum ſolennem in ſummariis, ſicut neque in notoriis, ſed qualem qualem petitionem ſufficere, probat ſatis Butrio *tract. de notorio, art.* 4. *num.* 19. & Farinac. *d. quæſt.* 21. *num.* 64. vbi loquuntur in notoriis, & idem in ſummariis, quòd non requiratur ſolemnis libellus, oſtenditur ex *d Clemen. ſæpe, in principio*, ibi, *libellum non exigat, & §. verum*, quia dum ibi dicitur petitionem poſſe fieri ſine in ſcriptis, ſiue verbo, cùm libellus debeat fieri in ſcriptis, vt conſtat ex *cap.* 1. *de libell. oblat.* & concludit Capra *in tract. de notor.* 4. *membro, num.* 13. *&* 14. *& num.* 31. *cum ſequentib.* non requiri libellum ſolennem, ſed ſufficere qualem qualem petitionem: ex quibus ſequitur non eſſe neceſſariam concluſionem, quæ requiritur in libello formali, dummodo concluſio ex facti narratione

90. deprehendatur; quod de cauſa ſummaria tradit Papien. ſuprà *d. verb. ſummariè, num.* 4. *& ibi* Addit. *litt. A.* Moneta *d. cap.* 8. *num.* 9. *&* 15. *& n.* 109. vbi ex Natta *d. Clement. ſæpe, de verbor ſignific. in principio*, ad gloſſ. *in verb. neceſſario*, ex *num.* 30. conſtituit diſcrimen inter libellum ſolennem, & inter petitionem, de qua hoc loco agitur, quòd libellus debeat continere quædam reſpicientia formam eius, & reſpicientia intentionem, cùm ſit ſcriptura continens rem, quæ petitur, cauſam petendi, & nomen actoris, & rei, & coram quo petitur, *l.* 1. *ff. de eden Authen. offeratur, C. de litis conteſtatione.* Item ſolennis libellus offertur iudici, & eius copia datur reo ad deliberandum, *cap. quoniam contra, de probationibus*, & in principio litis, vt dicitur *in d. Authen. offeratur.* Contrà verò aliqualis illa petitio etiam ſi in principio litis fieri ſoleat, ac debeat, ex *eadem Clementina ſæpe, §. verùm quia*, ibi, *eſt in ipſo litis exordio petitio facienda*; poteſt tamen verbo fieri, quamuis confeſtim debeat in actis inſcribi, & interſeri, vt habetur *in d. §. verùm quia*, nec danda eſt copia parti contrariæ. Rebuff. *tom.* 1. *in commentar. in conſtit. Gall. tit. de ſent. executor art.* 9. *gloſſ.* 2. *num.* 33. poſt Lanfranc. *in d. Clemen. ſæpe*, Paul. & Card. *ibidem*, vbi addunt hi duo tertiam differentiam, quia in petitione abbreuiatur proceſſus litis. Item quia petitioni non tenetur reus reſpondere, ſecus dicitur de libello, cui reus debet neceſſariò reſpondere, Natta *in d Clemen. ſæpe, num.* 31. Moneta *ſupra d. cap* 8. *num.* 110. vbi vult in hac petitione non eſſe neceſſariam concluſionem, quæ requiritur in cauſis plenariis, vt colligitur ex *d. Authent. offeratur.* 91.

Quid ſi offeratur libellus ſolemnis in cauſa ſummaria? Reſponde producentem ſic libellum debere proteſtari, quòd non producit illum inſtar ſolemnis libelli, ſed inſtar qualis qualis petitionis; aliàs non proteſtando videbitur renunciare ſummario iudicio, & adhærere Ordinario, per gloſſam *in d Clementina ſæpe, §. final.* Vnde ſequitur poſſe Conſeruatorem deputatum ſeruare ordinem iuris, qui in plenariis cauſis ſeruatur partibus conſentientibus, vt dicitur *in d. Clement. ſæpe, in fine*, & colligitur ex *d. cap. ad noſtrum el* 3. *de iureiurando, & ex d. cap. ſuper eo, de teſt. cog.* ſiue partes conſentiant tacitè, ſiue expreſsè, non tamen poteſt Conſeruator de huiuſmodi conſenſu in plenariis eo vti ordine, qui proprius eſt ſummariarum, quod patet *in d. Clement. ſæpe, in fine*, his verbis: *ſi quis tamen in præmiſſis caſibus ſolemnis ordo iudiciarius in toto, vel in parte non contradicentibus partibus obſeruetur, non erit proceſſus propter hoc irritus, nec etiam irritandus.* qui textus loquitur indiſtinctè de omnibus caſibus, in quibus proceditur ſine figura iudicij. Nihilominus partes poſſunt pœnitere de conſenſu, niſi fuerit expreſſus; ſecus ſi tacitè conſentiant; tunc enim poterunt contradicere, & Conſeruator deinceps tenebitur procedere ſecundùm iuris ordinem minus ſolennem, qui competit propriè cauſæ ſummariæ, gloſſa *in d. Clement. ſæpe, in verb. partibus*, Moneta *in d. cap.* 8. *num.* 148. *& ſequent.* vbi *num.* 150. ſubdit ordinem iuris, qui competit propriè cauſis ſummariis, non poſſe adhiberi prorſus in plenariis cauſis etiam de partium conſenſu: ſecus ſi Conſeruator tanquam arbitrator procedat, per gloſſam *in cap. vltimo, de re iudicata in* 6. & per *gloſſam final. in d. Clement. ſæpe*, & *ibi* Natta *numero* 14. 92. 93.

Diximus non poſſe omnino etiam de conſenſu partium in plenariis adhiberi ordinem iuris proprium ſummariæ cauſæ, quia hoc procedit, quo ad omnes actus: ſecus, quo ad aliquos, nempe in productione inſtrumentorum, in poſitionibus, & aliis ſimilibus, quibus partes poſſunt renuntiare, Moneta *vbi ſuprà d. cap. 8. num. 151. & ſequent.*

94. Item Conſeruator in cauſis ſummariis poteſt procedere tempore feriato propter hominum neceſſitatem, vt habetur *in d. Clementina ſæpe, in principio*, ibi, *in tempore etiam feriarum ob neceſſitates hominum indultarum à iure procedere valeat.* Puta, quæ conceduntur tempore meſſium æſtiuo, & vindemiarum tempore autumnali, *c. final. de feriis, l. 1. & l. Præſides, ff. eodem tit.* Secus quo ad ferias indultas in honorem Dei, & Sanctorum: in his enim non poteſt procedere *c. final. de feriis*, gloſ. *in d. Clementina ſæpe, verb. neceſſitates*, quam ſequitur Bartol. *in Extrauag. Ad reprimendum, in verb. & figura, num. 9.* & Sigiſm. Scacc. *pract. de iudiciis, p. 1. c. 53 num. 23.* niſi neceſſitas vrgeat, vel pietas ſuadeat. Tunc namque in cauſis ſummariis poteſt procedi etiam tempore feriato in honorem Dei, & Sanctorum, concurrente nimirum neceſſitate vrgente, vel pietate ſuadente, quarum gloſſa meminit *in d. Clementina*, his carminibus,

Hæc faciunt cauſas feſtis tractare diebus,
Pax, ſcelus admiſſum, manumiſſio, res peritura,
Terminus expirans, mora teſtis abeſſe volentis,
Cumque poteſtatis patria ius filius exit.

Aduerte tamen diebus feriatis poſſe partes renunciare quando fuerunt introductæ propter neceſſitates hominum: ſecus dicendum de feriis introductis in honorem Dei, vel Sanctorum: quare proceſſus habitus in his diebus, & ſententia lata etiam de conſenſu partium, nullius eſt momenti, vt dicitur *in c. final. in fine, de feriis.*

95. Similiter Conſeruator deputatus cum clauſula *ſimpliciter, de plano, & ſine ſtrepitu, ac figura iudicij*, aut etiam cum ea ſolùm, ſine figura iudicij, quamuis debeat eſſe breuis in conceſſione dilationum; nihilominus aliquas dilationes poteſt, & debet indulgere. Quòd debeat eſſe breuis in dilationibus concedendis, patet ex *d. Clementina ſæpe, in principio, ſeu verſ. nos autem*, vbi monetur iudex, vt faciat cauſam breuiorem, repellatque exceptiones, appellationes, & amputet dilatorias, & fruſtratorias, reiiciatque partium, & Aduocatorum concertationes, & iurgia, teſtiumque multitudinem refrænet; & quamuis hæc omnia etiam in plenariis cauſis conueniant, vt deducitur ex *c. finẽ litibus, de dolo, & contumacia*, & ex *c. ſignificauerunt, cum ſequent. de teſtibus.* hoc multo magis debet obſeruare iudex in cauſis ſummariis, quàm in aliis, vt indicat eadem gloſſa communiter recepta *in d. Clementina ſæpe, in verb. amputet*, & *ibi* Natta quod etiam tradit Marant. *de ordin. iudiciario, p. 4. diſt. 9. num. 21.* Quòd autem debeat in ſummariis aliquas dilationes concedere, vult inter alios Bartol. *ſuprà in verbo, & figura, n. 12. in Extrauag. Ad reprimendum*, ex eo quòd *in d. Clemen. ſæpe*, vbi *verſ. non ſic tamen*, dicitur iudicem cauſæ ſummariæ non ita debere facere litem breuem, quin probationes recipiantur neceſſariæ. Quare cùm probationes debeant fieri, & defenſiones admitti, debent expediri intra certum tempus ad litem decurtandam. Quod etiam cauetur *in d. Clement. ſæpe*, dum ibi decernitur, vt iudex præfigat terminum ad dandum articulos, & præſcribat diem poſt articulorum dationem, in quo exhibeantur omnia inſtrumenta, & acta, quibus litigantes vti volunt.

Quod attinet ad teſtes, vt dictum eſt ſuprà §. 1. n. 7. Conſeruator deputatus poteſt illos recipere, & examinare, text. *in c. final. §. circa munera, de offic. deleg. in 6.* vbi Bonifacius octauus diſponit, 96. quòdcirca teſtes coram Conſeruatore vocandos ſeruentur omnia, quæ in delegatis iudicibus conſtituio ab eodem edita obſeruari mandat, quæ ſecundùm omnes *in c. ſtatutum, de reſcriptis in 6.* continentur; vbi *in §. pro ferendo, ad finem*, poſito, decernitur, vt delegatus Sedis Apoſtolicæ neminem ad ferendum teſtimonium conuocet, niſi conditione, & ſtatu cauſæ id requirentibus: ſed nec tunc, niſi à producente expenſæ teſtibus miniſtrentur dum veniunt, morantur, & redeunt. confirmatur ex traditis à Sylueſt. *in verb. Conſeruator num. 3.* & *ibidem* ab Angelo, & à Ioan. Bapt. Confetto *in ſummar. priuil. Ord. Mendic. tit. 4. c. 3.* dicentibus, ſi negetur factum, quod dicitur notorium, procedere poſſe Conſeruatorem, vt pateat qualitas notorietatis etiam per teſtes, quæ probatio eſt legitima, *c. 2. de probat. c. ſuper eo, de teſt. cogen.* Item quia Conſeruator in notoriis iuriſdictionem habet: quare cenſentur eidem conceſſa omnia ſine quibus iuriſdictio illius non poteſt expediri. *l. 2. ff. de iuriſdict. omn. iudic. c. præterea, de officio delegati*, per text. ibi, *Quia ex eo quòd cauſa*, &c. conceſſo enim principali, cenſetur conceſſum acceſſorium veniens in neceſſariam conſequentiam principalis, & alia ſine quibus ſtare non poteſt. Car d. Tuſch. *tom. 1. littera A. concluſ. 77.*

Nec refert deciſio *in d. c. ſuper eo, de teſt. cog.* vbi dicitur factum notorium non egere, quòd teſtium depoſitionibus declaretur, quia quamuis notorium teſtibus non egeat, ſupponitur tamen poſſe illud declarari per depoſitiones teſtium, dummodo notorium ſit facti permanentis, non autem tranſeuntis, aut ſaltem momentanei, quod etiam habet locum in probatione non notorietatis, ſed ipſius facti notorij, quæ regulariter non eſt neceſſaria, debent tamen teſtes rei notoriæ eſſe tot, vt contrà nequeant eſſe totidem: vnde dimidia, vel minor pars multitudinis non ſatis eſt ad notorium, ſed requiritur omnino maior, vt poſt alios tradit Burrius *tract. de notorio art. 2. n. 2.* Polyd. Rip. *tract. de nocturno temp. cap. 68. num. 26*

Similiter teſtes in hoc iudicio ſummario non debent admitti à Conſeruatore citra partis con- 97.
ſenſum, niſi iurati: atque ita debent iurare coram parte, vel ea citata. Primum traditur à Felino *in c. conſtitutus n. 16. de reſcriptis*, Bartol. *in d. Extrauag. Ad reprimendum, in verb. & figura n. 13.* Natta *in d. Clementina ſæpe, §. quæ omnia, quæſt. 5. princip. verſ. nonò quæritur.* Iurare autem teſtes parte præſente, vel citata, eſt Bartoli ſuprà *n. 13.* dicentis aliàs auferri parti defenſiones, quæ competunt illi ex æquitate naturali. Non requiritur tamen in cauſa ſummaria, quòd ſint teſtes citati, dummodo ſint requiſiti, & producti à parte; quòd ſi voluntarij ſe offerant, eorum teſtimonia fiunt ſuſpecta, & ipſi non probant examinati, text. *in §. ſi verò ignoti*, ibi, veritatem corrumpere feſtinantes, & *ibi* gloſſa *in verb. feſtinantes, in Authen. de teſtibus*, Felinus *in cap. 2. num. 23. eodem titulo*, & alij, quos referens ſequitur Farinac. *de teſtibus quæſt. 80. num. 1. & 6.* & priùs *quæſt. 43. n. 189. ad finem, & quæſt. 46. num. 94.* atque ita per

ſponta

ſpontaneam oblationem efficiuntur prorſus non integri teſtes, Boſſius *in tit. de oppoſitione contra teſtes, num.*29. Grammat. *conſ.*11. *num.*6. *& conſil.*35. *num.*21. Menoch. *de arbitrar. lib.*2. *caſu* 434. *num.*57. *& de præſumptio lib.*2. *quæſt.* 55. *num.*2. Maſcard. *de probationibus lib.*3. *concluſ.*1311. *num.*44.

98. Sed quæres, an Conſeruator regularium poſſit procedere in cauſis illorum ſola facti veritate inſpecta? Reſponde affirmanter, ſi conſtet ex litteris conſeruatoriis eos tali priuilegio gaudere: ſecus ſi in illis non ſit appoſita talis clauſula, cuius vis eſt, ac virtus, vt per eam omittantur ſolennitates, & ſubtilitates negotij non tangentes veritatem, Bartol. *in l. fideiuſſor, §. quadam, ff. mand.* quem referens ſequitur Roderic. *tom.* 1. *regular. quæſt.*65. *art.* 18. *in fine.* Per quam etiam clauſulam iuramentum calumniæ remittitur, & omittitur, Natta *in d. Clem. ſæpe, & §. non ſic tamen, verſ. viſis, num.*35. *de verbor. ſignific.* vnde procedi poteſt abſque vlla iuris poſitiui ſolennitate, teſte eodem, Natta *ibi, num.*36. quæ non habent locum in cauſis ſummariis, quæ expediuntur ſine ſtrepitu, ac figura iudicij, & conſtat liquidò ex *d. Clement. ſæpe contingit*, Matant. *d. p.*4. *diſt.*9. *num.*32. *& ſequent.*

99. Aduerte tamen Conſeruatorem in cauſis ſummariis, & in cauſis commiſſis ſine figura iudicij poſſe omittere aliqua ſubſtantialia à iure ciuili introducta, Bartol. *in d. Extrauag. Ad reprimendum, verb. & figura*, Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quæſtion.* 9. *num.*2. *& quæſt.*13. *num.*4. Scacc. *de iudic. cauſ. ciuil. cap.*53. *n.*20. Dixi *introducta à iure ciuili*, non autem ſubſtantialia iudicij inducta à iure naturali, vel gentium, quia hæc pertinent ad defenſionem naturalem: ac proinde omitti non poſſunt, Bartol. Menoch. & Scacc. *ſuprà ſcripti*, Oldrad. *conſil.* 115.

100. Quod attinet ad ſententiam, Conſeruator ad terminos iuris datus ferre poteſt, ac debet ſuper notoria iniuria ſententiam, gloſſa *in cap. ab excommunicato, de reſcriptis, in cap. ſuper eo, de teſtib. cogen. in cap. cùm ſit Romana, de appellationib.* Bald. *in l.* 1. *Cod. ne ex delict. defunct.* Abb. *in cap. veſtra, num.*18. *de cohabitatione cleric. & mulier. & in cap. final.* pariter *num.*18. *de confeſſis*, Clarus *in pract. quæſt.*9. *verſ. præterea quæro, in principio*, & Gomez *tit. de delictis, cap.*1. *numer.*45. & videtur probari ex *cap. porrò, de diuort.*

101. Sed his obſtat *l. ictus fuſtium*, & ibi gloſſa, *de iis, qui notantur infamia*, per quem textum probatur in notoriis iuris ordinem non ſeruari, nec ſententiam requiri, Innocent. *in cap. ex parte, el* 1. *de verbor. ſignific.* Decius *in cap. at ſi clerici, num.*142. de iudiciis, & Boſſius *in titulo, quomodo procedendum in crimine notorio, num.*16. dicens quando crimen eſt notorium, poſſe Principem ſine ſententia bona delinquentis alteri donare, donatariumque poſſe illis vti, etiamſi non doceat de ſententia, dummodo poſſit probare crimen fuiſſe notoriè patratum; quoniam notorium ita habet vim ſententiæ, & illi æquipollet, gloſſ. *in d. l. ictus fuſtium, l. emptorem, in principio, ff. de action. empti*, & Boſſius *vbi proximè, num.*18. *&* 19.

102. Nihilominus ne diſcedas à ſententia gloſſæ *in d. cap. ab excommunicato*, quæ procedit quoad aliqualem ſententiam, & declarationem, ſeu quoad ſententiam non ſolemnem. Talis enim requiritur in notoriis, ita Ioann. Andr. *in cap. ex parte, de verbor. ſignific. & in addit. ad Specul. in tit. de notor. crimin. §. notorium, verſ. id autem.* Ioann. Calder. *in cap. veſtra, de cohabit. cleric. & mulier.* & alij quos ſequitur Capra *in tract. de notorio, membro* 4. *num.*85. *& ſequent.* At verò ſententia ſolennis, & cum requiſitis diffinitiua, de quibus *in cap. final. de re iudicata*, non requiritur, vt probat Farinac. *d. quæſt.*21. *num.* 115. poſt Archidiaconum *in cap. quæ Lotharius* 1. *quæſt.* 1. & Ioann. Petrus Monet. *de Conſeruatoribus, cap.* 8. *ex numero* 75. *vſque ad numerum* 78.

Ex quibus ſequitur ſententiam in notoriis, ſicut & in ſummariis, poſſe ferri concluſione non facta, & ſtando, vel ſedendo, prout probatur generaliter de iudice, cui cauſa eſt commiſſa ſine figura iudicij, & cauetur *in d. Clement. ſæpe, §. ſententiam verò*, ibi, *ſententiam verò diffinitiuam in ſcriptis, & prout magis ſibi placuerit, ſtans, vel ſedens proferat*; ratio, quia debet ſententia eſſe deliberata, & non ſubdita, per *l.* 2. *Cod. de ſentent. ex peric. recit.* Ideo eſſe debet etiam in ſcriptis definitiua, gloſſa *in d. Clemem. ſæpe, verb. in ſcriptis*, addit propterea in ſcriptis proferendam, ne aliter contingat occultari veritatem propalatam, & in iudicio diffinitam. Non debet tamen iudex in ſententia cauſæ ſummariæ neceſſariò ſedere, quoniam hæc ſolennitas eſt mera iuris ciuilis, &, vt diximus paulo ſuprà, ſubſtantialia omnia iudicij, vel ſaltem aliqua à iure ciuili inducta omittere poteſt Conſeruator, cui cauſa committitur ſine figura iudicij, non tamen poterit ſubſtantialia iudicij remittere: hæc autem ſunt ſeruanda etiam in quolibet iudicio ſummario, vt poſt Rot. *deciſ.* 445. *num.*6. *part.* 1. *in nouiſſ. diuerſ.* tradit Pegn. *in comment. ad director. Inquiſ. part.*3. *comment.*103. & Scacc. *d. cap.*53. *num.*10. vide *ſuprà in hoc §. verſ. aduerte tamen, n...* 103.

Iudex namque, qui poteſt procedere ſimpliciter, & de plano, non tenetur omnem iudiciarium ordinem adimplere: quia ſimilia verba hoc habent indultum, vt ſi quid relinquatur ex requiſitis in ordine iuris, non propterea proceſſus erit irritus, ex gloſſa *in cap. ſtatuta, de hæret. lib.*6. *verb. figura*, dummodo ſubſtantialia cauſæ, & iudicij non deſint, quòd ſi defuerint, proceſſus etiam in cauſa hæreſis erit nullus. Dicuntur autem ſubſtantialia ea, ſine quibus non poteſt expediri iuſtè, nempe citatio, iuramenti præſtatio de veritate dicenda: item probationes legitimæ, exceptiones vtiles, appellationes neceſſariæ, & alia, quæ ad ſubſtantiam cauſæ ſpectant, Pegna *in d. commentario* 103. *verſic. eſt autem magnum, & comment.* 104. *per totum.* 104.

Poteſt item Conſeruator ſiue ſummariè procedat, ſiue plenariè, ſiue etiam de notoriis iniuriis, & violentiis tantùm agat, pronunciare ſententiam in termino citationis vltimo emanatæ ad ſententiam; nec integrum eſt illi, habere terminum pro ſeruato; quia debet pronunciare ſententiam in termino peremptorij, ſeu in termino vltimæ citationis præfixo ad ipſam ſententiam audiendam, prout patet ex *d. Clement. ſæpe, §. ſententiam verò* 7. *de verbor. ſignific.* & ex *l. ad edictum, ff. de iudiciis*, & ex ſcribentibus *in cap. conſuluit, de officio delegati*, per textum ibi, vel ſententiam proferendam, & infrà per textum ibi, *Ea hora, qua congruè poſſis procedere.* Ex quibus locis notatur citationem ad ſententiam audiendam ita eſſe neceſſariam, vt omiſſio illius reddat ipſo iure ſententiam nullam, textus *in d. Clement. ſæpe, §. ſententiam verò, l. vnoquoque* 47. *ff. de re iudicata*, Cæſar de Graſſis *deciſ.*11. *num.*2. *de re iudicata*, Bernard. Diaz *in regul.*773. incipit, *Sententia omnis*, & Azeu *in l. finali, tit.*17. *lib.*4. *recopil. ex num.*39. *vſque ad num* 52. Item 105. 106.

Digitized by Google

notatur quòd quando iudex præfinit diem termini certum, non tamen horam, teneri citatum comparere ad horam, in qua ſolet iudex ſedere pro Tribunali, & ius dicere, Azeued. *l. 1. num. 4. tit. 3. lib. 4. nouæ recop.* Preder. *in tract. de appellat. part. 2. tit. 72. col. 740. verſ. item quæritur*, & Schrader *de feudis, par. 9. cap. 7. ſub num. 39. verſic. & confirmatur ex eo.*

107. An verò poſſit Conſeruator habere terminum pro ſeruato ſaltem ex conſuetudine legitimè introducta? Videtur negandum ex conſtitutione Gregorij XIII. ſub die 4. Iunij 1580. quæ incipit, Romanum decet Pontificem ad id, & alia pleraque impetrata à S. Carolo Borromæo eo tempore Archiepiſcopo Mediolanenſi, quam Conſeruatores, & reliqui iudices delegati à Sede Apoſtolica in ea Prouincia tenentur obſeruare, cuius conſtitutionis meminit Ioann. Petr. Monet. *de Conſeruatorib. cap. 8. num. 243. verſ. nec non per conſeruatores regularium*, ibi: *ſtatuens ſiquidem, & ordinans quòd iudices præfati non pronuntient prout in cedula, neque habeant terminum pro ſeruato, ſed ſententias ſuas libere proferant, & de ſcripto, in die termini; vt ſtatim publicent, eaſque recitent, vel recitari iubeant*, &c. quæ omnia in eadem conſtitutione confirmata ſunt ab eodem Pontifice, his verbis, *Nos in præmiſſis opportunè etiam prouidere volentes, motu proprio, & ex mera voluntate, & deliberatione, ac ex certa ſcientia noſtra, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnes, & ſingulas ordinationes, & taxas huiuſmodi per ipſum Carolum Cardinalem, & Archiepiſcopum, ſeu Præſulem ſic vt præmittitur, factas prædicta Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuò confirmamus, & approbamus, ac etiam innouamus, & etiam de nouo perpetuò facimus, nec non illis plenariæ inuiolabilis, & perpetuæ firmitatis Apoſtolicæ robur adiicimus*, &c. rurſus ſic continuat ibi: *Nec non à iudicibus Synodalibus, & Conſeruatoribus, ac etiam Ordinariis & delegatis, ac Notariis, cæteriſque ſupradictis, ac aliis omnibus, & ſingulis dictæ Prouinciæ ad quos ſpectat, & ſpectabit inuiolabiliter perpetuò obſeruari*, &c. addens decretum irritans ad finem, quod annullat omnia, quæ in contrarium fiunt, ac omnes iuris effectus deſtruit, Caſſador. *deciſio 1 num. 7. de reſtitut. ſpoliator*, Gomezius *in reg. de triennali, quæſt. 39. num. 3.* Rebuff. *ad concordata, in rubrica, de firma, & irreuocabili concordatorum ſtabilitate, verſ. vltimò notanda eſt clauſula decreti*, & Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed. 16. num 444.* & alij, quos referens ſequitur Gonzal. *de menſib. gloſſa 67. à num. 12. cum ſequentib.* atque ita in Prouincia Mediolanenſi non eſt dubium Conſeruatorem non poſſe habere terminum pro ſeruato; ſed debere ferre ſententiam in termino citationis vltimo ad eam emanatæ, iuxta deciſionem conſtitutionis Gregorianæ *vbi proximè.*

108. Extra verò ſi alicubi fuerit conſuetudo contra iuris diſpoſitionem legitimè introducta, quòd ordinarij, & alij iudices delegati poſſint in ſententiis etiam diffinitiuis habere terminum pro ſeruato, poteſt admitti, dummodo terminus non repugnet iuri naturali, aut diuino, vt regulariter non repugnat. Dicitur autem in hoc caſu legitimè præſcripta ſpatio quadraginta annorum, per textum *in c. finali, de conſuet.* debet tamen eſſe rationabilis, vt valeat conſuetudo, Mazol *conſ. 118. numer. 52.* Card. Tuſch. *littera C. concl. 795. n. 14.* quod intellige de iure Canonico ac contra Eccleſiam, & circa prædictum tempus teſtes debent eſſe conteſtes, & non ſingulares, Vaſquez *1. 2. quæſt. 97. art. 3. diſp. 177. cap. 5.* & Valent. *tom. 2. diſp. 7. quæſt. 7. punct. 2.* Suar. *tom. 1. de religione lib. 1. de diuino cultu cap. 13. & de legib. lib. 7. cap. 5. & cap. 18. num. 11.*

Si autem ſit conſuetudo non contra ius, ſed præter ius etiam de iure Canonico ſolùm decem annorum ſpacium exigitur, Sayro *in clau. Regiæ lib. 3. cap. 11. num. 8* Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 357. num. 10.* & Suar. *in theſaur. recept. ſentent. litt. C. num. 275.* & Monet. *de diſtribut. quotid. part. 1. quæſt. 12. num 9.* vbi *num 10.* addit hoc non habere locum quando talis conſuetudo præter ius fertur ad derogandum iuri alicuius Eccleſiæ: in hoc enim euentu debet eſſe quadragenaria, Valaſquez *conſul. 162. num. 14.* & Menoch. *conſ. 187. num. 57.* & Auguſtinus Barboſ. *in cap. vltimo, de conſuetudine, num. 13. & ſequent.* Porrò de iure ciuili, & in temporalibus decem annorum ſpacium ſufficit, vt dicatur legitimè præſcripta. Maſcard. *de probationibus, concluſ. 424. num. 24. & num. 29. & num. 34.* Menoch. *de arb. iudicis caſu 83. num. 7.* Rebuff. *ad leges Galliæ, in proœmio, gloſſ. 15. num. 13. & 14.* Borrel. *in ſumma omnium deciſ. titul. 14. num. 24.* & Rebell. *de obligat. iuſtitiæ part. 1. lib. 1. quæſt. 5. num. 2.* 109.

In noſtro autem caſu vbi fuerit conſuetudo legitimè inducta, quòd in ſententiis diffinitiuis iudices habeant terminum pro ſeruato, admitti debet, quamuis ſit contra ius poſitiuum, ex vulgata ratione qua vtitur Soc. & alij communiter *in cap. quod clericis 9. de foro competenti*, vbi dicitur conſuetudinem loci ſeruandam eſſe in concernentibus proceſſum, & ita illius tribunalis, vel iudicis coram quo proceditur, Duen. *regul. 147.* Bernard. *regul. 144.* quibus accedit Auguſtinus Barboſ. *in d. cap. quod clericis, num. 9.* & Monet. *de conſeruatorib. cap 8. num. 210.* 110.

Illud non eſt omittendum, videlicet Conſeruatori non eſſe licitum habere Tribunal erectum, ſicut habet Ordinarius in quo ius dicat, ac ſententias ferat, & actus iudiciales exerceat. Illud autem poteſt eligere, vel in loco in quo vel erectum eſt ab ordinario, vel in domo ſua, aut in alio honeſto loco. Probatur ex Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5. de reformatione*, his verbis: *Non liceat quoque Conſeruatoribus iudicibus vllum habere Tribunal erectum.* per quæ verba diſtinguitur etiam ab Ordinario, cui datum eſt habere Tribunal erectum in loco certo, & deputato ad ius reddendum, vt deducitur ex *l. penultim. ff. de iuſt. & iur.* & ex *l. 2. ff. de re iudicata*, Baldus *in l. 1. ff. de iudiciis*, poſt gloſſam *ibi*; Albert. *in ſuo Dictionario verb. Tribunal*, & Marant. *in ſpeculo part. 6. principio, num. 72. & ſequent.* Poterit tamen Conſeruator locum à ſe electum ad ius reddendum ex cauſa iuſta, vel de conſenſu partium mutare, vt vult Marant. *ſupra num. 79. & num. 83.* dummodo non exerceat vltra fines diœceſis, aut ciuitatis, in qua eſt conſtitutus, text *in cap. ſtatuimus, de officio deleg. in 6. & Clement. 1. de foro competenti.* Extra enim hos fines neque de partium conſenſu poteſt ius reddere, Monet. *dict. cap. 8. num. 214.* 111.

* * *

Vtrùm

Vtrùm litteræ conſeruatoriæ cum ampliſſimis facultatibus conceſſæ reuocentur per conſtitutiones Clementis VIII & Gregor. XV.

§. VI.

EPITOME.

112. *Hodie conſeruatoria ſuos habent limites ex cōſtitutionibus Clementis VIII. & Gregorij XV.*
113. *Reuocantur conſeruatores non habentes qualitates cap. ſtatutum, de reſcriptis in 6.*
114. *Reuocantur Conſeruatores non electi in Conciliis Prouincialibus iuxta formam Concilij Tridentini.*
115. *Reſtrictio declarans non procedere quoad negotia iam cœpta, vel quoad ea in quibus conſeruatoria ſuum effectum ſunt ſortita.*
116. *Clementis VIII. conſtitutio quando fuit edita, & qua cauſa illius.*
117. *Conſeruatoria concedenda debent habere qualitates requiſitas in dict. cap. ſtatutum, & quas præſupponunt prædicta Concilia, alias nihil valent.*
118. *Gregorij XV. conſtitutio circa Conſeruatorum qualitates.*
119. *Reuocat conſeruatorias non habentes qualitates cap. ſtatutum, & Conciliorum.*
120. *Eligentes Conſeruatores aliter quàm iuxta formam præſcriptam, quas pœnas incurrant.*
121 *Regulares in Italia, & extra illam intra quantum tempus debent eligere Conſeruatores.*
122. *Regulares debent conueniri coram ſuis conſeruatoribus, ſed conuenire alios non poſſunt, & quomodo hoc ſit intelligendum declaratur.*
123. *Controuerſia ſuper competentia iuriſdictionis per arbitros finiatur.*
124. *Conſeruatores ſuos limites excedentes quomodo puniantur.*
125. *Regulares in quibus caſibus poſſunt petere iudicem non ſuſpectum à Principibus ſecularibus.*
126. *Editio & publicatio huius conſtitutionis quo tempore fuerit facta.*

QVONIAM de iure communi *cap. 1. & vltim. de officio delegati in 6.* litteræ
conſeruatoriæ ſuos habent limites,
inſpiciendæ ſunt, quæ conceduntur
in ampliori forma, præſertim Reli-
gionibus, vt videre eſt in earum Bullis ſuo cuique
112. ipſarum loco indicatis. Cùm ergo anceps ſit quæ-
ſtio litteræ an hodie huiuſmodi cōſeruatoriæ, cum
ampliſſima iuriſdictione datæ in fauorem, ſint in
ſuo robore priſtino, ad litterā, & de verbo ad ver-
bum operæ pretium duxi hoc loco referre litteras
vtriuſque Summi Pontificis, vt ex earum tenore
cognoſcatur, vtrùm integrum ſit ſuis vti litteris
etiam hiſce temporibus poſt prædictas litteras,
Clementis ſcilicet VIII. & Gregorij XV. editas, &
publicatas.

Non eſſe integrum nec licitum Religionibus
ſuis vti litteris conſeruatoriis cum facultatibus
ampliſſimis, ſed ſtandum eſſe, & omnino parendum
conſtitutionibus tam Clementis VIII quàm
Gregorij XV. videtur apertiſſimè oſtendi ex
earum tenore. Nam edita à Clemente anno 1592.
verbatim ſic habet:

SANCTISSIMVS in Chriſto Pater, & Dominus 113.
noſter, Dominus Clemens diuina prouidētia Papa
VIII. ne ob malitioſam potentium ſuggeſtionem,
& ex eo, quòd ob locorum diſtantiam perſona-
rum, quibus cauſæ mandantur, certa notitia, aut
ita facilè haberi poteſt per iudices aliquos minus
interdum idoneos in Conſeruatores deputatos
cauſas ipſas cognoſci contingat, cupiens ſalubri-
ter prouidere, reuocauit, ac declarauit nullas, in-
ualidas, & ſubreptitias omnes, & quaſcunque
iudicum deputationes in litteris conſeruatoriis,
iuxta formam in quinterno Cancellariæ deſcrip-
tam, ſeu aliàs quomodolibet expeditis hactenus
per Sedem Apoſtolicam perpetuò, vel ad tempus,
nondum elapſum conceſſas, directas iis Conſer-
uatoribus, & iudicibus, qui qualitates non habent
requiſitas, & deſcriptas in conſtitutione felicis
recordat. Bonifacij Papæ VIII. prædeceſſoris ſui,
quæ incipit, *Statutum*, quique etiam in Conciliis 114.
Prouincialibus, aut diœceſanis, iuxta decretum
Concilij Tridentini electi, & deſignati non ſunt
ad inſtantiam quorumcunque Conuentuum, Ca-
pitulorum, militiarum, Vniuerſitatum, Collegio-
rum, Ordinum, ac in fauorem quorumcunque
Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum quorū-
uis piorum tam ſecularium, quàm cuiuſuis Ordi-
nis, aut inſtituti Regularium locorum, quatumuis
exemptorum obtentas, cum quibuſuis præſeruati-
uis, reſtitutiuis, mētis atteſtatiuis, derogatoriarum
derogatoriis, efficacioribus, & inſolitis clauſulis,
& decretis, quorum omnium tenores Sanctitas
ſua haberi voluit pro expreſſis, non tamen quoad 115.
negotia iam cœpta, vel quoad ea, in quibus illæ
ſuum ſunt ſortitæ effectum, ſeu exequutionem ha-
buerūt: ac etiam inſuper voluit, & ordinauit, quòd
omnes deinceps litteræ conſeruatoriæ huiuſmo-
di per Sedem Apoſtolicam concedendæ ad Con-
ſeruatores, & iudices duntaxat dirigantur, qui
qualitates iuxta dicti Bonifacij conſtitutionem
habeant, quique in præfatis Conciliis electi, &
deſignati ſint, & non aliis, aliter verò expeditæ
litteræ præfatæ nullius ſint roboris, & momenti,
decernens, &c.

Quæ reuocatio ſupradicta fuit lecta, & publi-
cata Romæ in Cancellaria Apoſtolica anno 1592.
die verò Iouis, 19. Martij Pontificatus ſui anno 1.
Ex qua patet reuocatio quarumcunque deputa- 116.
tionum iudicum Conſeruatorum à Sede Apoſto-
lica conceſſarum non habentium qualitates, quæ
exiguntur *in cap. ſtatutum* 11. *de reſcriptis in* 6.
Cauſa verò huius reuocationis fuit malitioſa pe-
tentium ſuggeſtio, & electio iudicum minus ido-
neorum in Conſeruatores, qui de cauſis inutiliter
ſibi commiſſis cognoſcere non ſine partium de-
trimento audebant: quare meritiſſimò decreuit 117.
non poſſe eſſe Conſeruatores iudices, qui quali-
tates *in d. cap. ſtatutum*, requiſitas non haberent;
quique in præfatis Conciliis electi, & deſignati
non ſint, quæ omnia decreto irritante, ſi aliter fie-
rent, infirmauit omnino.

Confirmatur prædictas litteras conſeruatorias
eſſe omnino irritas quo ad ea omnia, quæ non
continentur in conſtitutione ſuperiore, & in con-
ſtitutione Sanctiſſim. Domini Gregorij Papæ de-
cimiquinti de Conſeruatoribus, quæ ſic habet ex-
preſſis verbis:

SANCTISSIMVS in Chriſto Pater, & 118.
Dominus noſter, D. Gregorius diuina prouidentia
Papa

Papa XV. ex certis rationabilibus cauſis animum
ſuum mouen. & de voto venerabilium fratrum
ſuorum S.R.E. Cardinalium Concilij Tridentini
interpretum, partim fel. rec. Clement. Papæ VIII.
prædeceſſoris ſui veſtigiis inhærendo reuocauit,
ac nullas, & inualidas decreuit omnes, & quaſ-
cumque indè cum Conſeruatorum electiones, no-
minationes, ſeu deputationes, tam in litterarum
conſeruatoriarum, iuxta formam in quinterno
Cancellariæ deſcriptam, quàm in vim quorum-
cumque priuilegiorum, perpetuò, vel ad tempus
nondum elapſum Apoſtolica auctoritate con-
ceſſorum, ſeu alias quocunque iure, vel titulo ha-
ctenus factis pro quibuſcumque Conuentibus,
Capitulis, Militiis, etiam Sancti Ioannis Hieroſo-
lymitani, Congregationibus, Collegiis, Ordini-
bus, Monaſteriis, Hoſpitalibus, aut aliis quibuſuis
piis, tam ſecularibus, quàm cuiuſuis Ordinis,
etiam Mendicantium, ſeu inſtituti, vel Societatis
regularibus locis, quantumuis exemptis, etiam de
neceſſitate exprimendis, ſeu illorum perſonis cu-
iuſuis qualitatis, ſeu conditionis exiſtant. In futu-
rum verò Sanctitas ſua hac generali, & perpetuò
valitura conſtitutione ſtatuit, & decreuit, vt iudi-
ces Conſeruatores huiuſmodi, ſiue principales, ſi-
ue ſubrogati eligi, nominari, aut deputari non
119. poſſint, niſi non ſolum habeant qualitates requi-
ſitas, & deſcriptas in conſtitutione ſimilis rec. Bo-
nifacij Papæ VIII. etiam prædeceſſoris ſui, quæ
incipit, *Statutum*, ita vt vel dignitate Eccleſiaſtica
præditi, vel perſonatum obtinentes, vel Eccle-
ſiarum Cathedralium Canonici exiſtant; ſed etiam
in Conciliis Prouincialibus, aut Diœceſanis, iux-
ta decretum Concilij prædicti, iudices electi, ſeu
deſignati ſint. Quodque deinceps literæ conſer-
uatoriæ per Sedem Apoſtolicam concedendæ ſu-
praſcriptis tantùm dirigantur, & ſi quæ literæ
aliter expedientur, illæ, ac deputationes huiuſmo-
di, omniaque exinde ſequenda nullius ſint robo-
ris, vel momenti; & nihilominus, qui ſecus quàm
iuxta formam ſuperiùs præſcriptam, Conſeruato-
120. res huiuſmodi cum effectu eligere, nominare, ſeu
deputare, aut electis nominatis, ſeu deputatis vti
auſi fuerint, Regulares quidem voce actiua, & paſ-
ſiua ſint ipſo iure priuati, adeò, vt habilitationem
à nemine, præterquam à Romano Pontifice, con-
ſequi valeant, reliqui verò aliis pœnis arbitrio
Sanctitatis ſuæ coërceantur, & prædictorum om-
nium Conuentus, Monaſteria ac loca huiuſmodi,
eorumque perſonæ, ac bona careant Conſeruato-
re ad annum, ita vt illorum cauſæ interea, coram
locorum ordinariis dumtaxat cognoſci, ac diffiniri
debeant. Cæterùm vt latiùs pateat Conſeruato-
rum huiuſmodi delegendorum facultas, Sanctitas
ſua admonitos voluit omnes locorum Ordina-
rios, vt in Synodis Prouincialibus, aut Diœceſa-
nis, quamplures perſonas ex habentibus qualita-
tes in prædicta conſtitutione eiuſdem Bonifacij
prædeceſſoris contentas, & alioquin ad id aptas
deſignari procurent, & ſi aliquem interim ex deſi-
gnatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius
loci cum Concilio Capituli alium in eius locum,
vſque ad futuram Prouincialem, aut Diœceſanam
Synodum, inſuper Sanctitas ſua, inhærendo hac in
parte decreto ſimilis recordationis Gregorij Pa-
pæ XIII. etiam prædeceſſoris ſui, ſtatuit, & ordi-
nauit, vt Regulares, ac perſonæ huiuſmodi in Ita-
121. lia infra duos, extra Italiam verò infra ſex menſes,
à die publicationis in Vrbe præſentis conſtitu-
tionis inchoandos debeant ſibi eligere, ſeu aſſu-
mere Conſeruatores iuxta formam ſuperiùs pro-
poſitam, eiuſque electionis, ſeu aſſumptionis do-
cumentum infra tempus huiuſmodi penes acta
Curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere te-
neantur; alioquin eo termino elapſo, quandiu
Conſeruatores ſecundùm formam præſentis con-
ſtitutionis non elegerint, coram eiſdem Ordina-
riis conueniantur: quodque Conſeruatores huiuſ-
modi ſemel legitimè deputati, niſi ex legitima
cauſa à Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinariis,
prout iiſdem Regularibus, & aliis ſupradictis li-
buerit, approbanda durante quinquennio, à die
deputationis, amoueri, aut mutari nullatenus poſ-
ſint, aut valeant. Ad hæc ſtatuit Sanctitas ſua, vt 122.
coram ipſis Conſeruatoribus regulares, ac perſo-
næ ſupraſcriptæ, conueniri quidem, aut trahi de-
beant, ſed alios conuenire, aut trahere nõ poſſint,
ita vt memorati Conſeruatores in cauſis, in qui-
bus Regulares, & alij actores fuerint, nullam prorſ-
ſus iuriſdictionem habeant, ſed in iis tantùm, in
quibus rei extiterint; neque extra ciuitates, ſeu
Diœceſes, in quibus fuerint deputati, contra
quoſcumque procedere præſumant. Si qua verò
inter iudices Conſeruatores huiuſmodi, & loco-
rum Ordinarios controuerſia ſuper competentia
iuriſdictionis orta fuerit, nequaquam in cauſa
procedatur, donec per arbitros in forma iuris ele-
ctos ſuper iuriſdictionis competentia fuerit iu-
dicatũ. Quòd ſi qui Cõſeruatores, ſiue in hac par- 123.
te, ſiue aliàs quomodolibet ſuos limites exceſſe-
rint, per annum ab officio Conſeruatoris huiuſ-
modi ſuſpenſi ſint, & pars quæ hoc fieri procura- 124.
uerit, ſententiam excommunicationis incurrat
iuxta formam alterius conſtitutionis eiuſdem Bo-
nifacij Prædeceſſoris, *cap. final de offic. delegat in 6.*
quæ incipit, *Hac conſtitutione quam ſanctitas ſua in
his omnibus quæ præſenti conſtitutioni non aduerſantur,
innouauit, & innouat*. Per hoc tamen non intendit 125.
Sanctitas ſua prohibere, quominus Regulares, &
alij ſupradicti in caſibus à iure permiſſis petant
iudicem non ſuſpectum a Principibus, ſeu Magi-
ſtratibus ſecularibus; dum tamen hæc tria copu-
latiuè concurrant, videlicet, vt Regulares, & alij
prædicti ſint actores, non autem rei, vtque agant
contra laicum, non autem contra Eccleſiaſticum,
vel alias à iuriſdictione ſeculari exemptum, atque
vt cauſa, in qua iudex deputatur, fuerit prophana,
non autem Eccleſiaſtica, & in ea iuxta ſacrorum
Canonum diſpoſitionem laicus, vt præfertur, eli-
gendus iudex, non competens exiſtat. Quæ omnia
& ſingula in præſenti conſtitutione contenta
Sanctitas ſua voluit inuiolabiliter obſeruari, de-
cernens ſic in iis, cæteriſque omnibus præmiſſis
per quoſcumque, &c. etiam ſacri Palatij Apoſtoli-
ci Auditores, necnon ſanctæ Romanæ Eccleſiæ
Cardinales ſublata, &c. iudicari, &c. nec non irri-
tum, & inane, &c. Non obſtantibus conſtitutio-
nibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac litteris
conſeruatoriis, quas omnes ad formam præſentis
conſtitutionis reduxit in fauorem quorumcum-
que Ordinum, tam mendicantium, quàm non
mendicantium, Militiarum etiam S. Ioannis Hie-
roſolymitani Congregationum, Societatum, aut
cuiuſuis alterius inſtituti, etiam neceſſariò expri-
mendi Collegiorum, Capitulorum, Eccleſiarum,
Monaſteriorum ac piorum quorumcumque, tam
ſecularium, quàm Regularium locorum, nec non
illorum etiam iuramento confirmatione Apoſto-
lica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, &
conſuetudinibus etiam immemorabilibus priui-
legiis

legiis quoque etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, indultis,& litteris Apoſtolicis etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis,necnon irritantibus,etiam Motu proprio,& ex certa ſcientia,ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum,non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda,aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet,tenores huiuſmodi,ac ſi de verbo ad verbum nihilo penitus omiſſo,& forma in illis tradita obſeruata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens,quibus quoad ea,quæ præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice, duntaxat ſpecialiter, & expreſsè derogauit, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Cæterum vt præſens conſtitutio faciliùs omnibus innoteſcat, Sanctitas ſua voluit,& mandauit,vt non ſolùm in Cancellaria Apoſtolica, ſed etiam ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie campi Floræ publicetur, illiuſque exempla in iiſdem locis affixa dimittantur, ac in Quinterno Cancellariæ inter conſtitutiones perpetuas deſcribatur,& annotetur, quæ conſtitutio fuit lecta, & publicata in Cancellaria Apoſtolica die 10. menſis Septembris Anno Incarnationis Dominicæ 1621. Pontificatus verò Prælati Sanctiſſimi Domini Noſtri Gregorij Papæ decimiquinti Anno primo. Vide etiam hac de re Franciſcum Leo.*in theſauro fori Eccleſiaſtici,part.2.cap.3.n.101. & duobus ſequentibus,& part.3 cap.8. num.57.& 58.* & Auguſtin.Barboſ. *in cap.2.de officio delegati in 6. pag.119. & ſequentibus.*

Quinam poſſint eſſe Conſeruatores Societatis IESV, *præſertim in Academia Eborenſi, & quas vires habeant contra impedientes ſuam iuriſdictionem?*

§. VII.

EPITOME.

126. *Societas poteſt eligere vltra perſonas in dignitate conſtitutas, Canonicos Cathedralium, & Vicarios generales Epiſcoporum in Conſeruatores.*
127. *Dignitas Eccleſiaſtica in quo conſiſtat ad hunc effectum, vt poſſit eſſe Conſeruator.*
128. *Rectores ſimplices Eccleſiarum non poſſunt eſſe Conſeruatores.*
129. *Habens perſonatum an poſſit eſſe Conſeruator?*
130. *Conſeruatores Societatis per ſe, & per alios poſſunt defendere illam, ne in rebus ad illam pertinentibus à quoquam moleſtentur.*
131. *Conſeruatores quando non datur acceſſus ad loca, vbi ſunt moleſtantes, poſſunt procedere per edicta publica, eoſque inhibere per cenſuras, & alias pœnas.*
132. *Conſeruator poteſt proſequi articulum per alium inceptum.*
133. *Societas poteſt eligere Conſeruatores contra quaſcumque perſonas ſiue ſæculares, ſiue Eccleſiaſticas, qui excommunicationis, ſuſpenſionis ve ſententiam incurrent eo ipſo, qui neglexerint acceptare hoc munus.*
134. *Collega purificationis ſunt exempti à iuriſdictione Ordinary, & ſubditi Rectoris Eborenſis.*
135. *Rector Eborenſis habet iuriſdictionem ordinariam in Scholares,& Collegas primariuè.*
136. *Archiepiſcopus, & Capitulum Sede vacante nihil poteſt contra Clericos ſcholaſticos, neque Collegiales etiam per cenſuras, quæ nullius ſunt firmitatis.*
137. *Collegium purificationis eſt vnitum Collegio Eborenſi.*
138. *Archiepiſcopus, & eius officiales nullam habent iuriſdictionem contra officiales Academiæ Eborenſis.*
139. *Conſeruator Eborenſis Academiæ poteſt procedere contra officiales Archiepiſcopi ſi impediant iuriſdictionem Academiæ, & officialium ipſius.*
140. *Apparitor ſcholarium poteſt capere arma Apparitori clericorum, ſi de nocte eum inueniat ad libitum vagantem ſine virga, nec inſigni ſui officij.*
141. *Vicarius generalis nequit procedere per cenſuras contra Apparitorem Vniuerſitatis Eborenſis, neque eum incarcerare.*
142. *Conſeruator Eborenſis Academiæ poteſt inhibere Vicario Archiepiſcopi, & cauſam Apparitoris ad ſuum Tribunal duci facere.*
143. *Vicarius Generalis nequit procedere contra Conſeruatorem Academiæ in caſu propoſito.*
144. *Archiepiſcopus, & eorum officiales nequeunt capere, neque in vinculis detinere Conſeruatorem Academiæ Eborenſis.*
145. *In quas pœnas incurrerint Archiepiſcopus Eborenſis, & eius Vicarius, quòd non obedierint ſententiis Illuſtriſſimi iudicis Bullæ exemptionis prædicti Vniuerſitatis.*

QVÆSITVM primo litteræ Conſeruatoriæ ſatisfaciunt per hæc verba: Societati, ſinguliſque illius perſonis, ac eorum familiaribus, clericali charactere tamen inſignitis,vt in quibuſcumque cauſis tam ciuilibus, quàm criminalibus,ac mixtis,etiam in eis in quibus actores,vel conuenti rei forent,ipſis contra quaſcumque communitates, & Collegia huiuſmodi, omnes,& ſingulos,Archiepiſcopos, & Epiſcopos, ac Abbates, nec non alias perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas, ac Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium Eccleſiarum Canonicos, ac eorumdem Archiepiſcoporum & Epiſcoporũ Vicarios in ſpiritualibus, & officiales generales vbilibet conſtitutos, in ſuos poſſent aſſumere Conſeruatores, & iudices ordinarios indulſit. Sic Gregor. XIII. in ſua conſtitutione Anno de 1573. Datum Romæ octauo Kalendas Iunij, Pontificatus ſui Anno primo, vt habetur in litteris Apoſtolicis noſtræ Societatis, fol. 122. 126.

Circa hanc clauſulam notandum eſt primò hoc priuilegium extendi ad familiares Societatatis, clericali charactere tamen inſignitos,quod priuilegium

legium ab Alexandro Quarto fuit conceſſum Fratribus Hoſpitalis Sancti Ioannis Hieroſolymitani,vt nemo ſine ſpeciali mandato Romani Pontificis ſeruientes Societati etiam laicos, donec in ſeruitio domus fuerint, excommunicationi, vel interdicto poſſit ſubiicere; & aliter lata irrita eſt ſententia, & inanis. Refertur *in compendio Minor.verb. familiaris*,§.11. Familiares autem propriè dicuntur,qui expenſis alicuius continuè domeſtici commenſales exiſtant,*cap. ſicut nobis, de verbor. ſignific. lib. 6.* vbi Franch. *num. 4. verſ. ſextò nota*, Oldrado *conſ.* 198. *in principio*, Anchar. *conſil.*398. Auguſt.Barboſ.*in d.cap.ſicut nobis,num.*2.*pag.* 466. Vnde qui non inſiſtunt circa ſeruitia, nec habent expenſas, non ſunt verè familiares, nec gaudent priuilegio familiarium,quia,vt ſint tales, debent inſimul hæc duo concurrere, inſeruire ſcilicet actu,& viuere expenſis domini, Gomez *in regula de impetrandis beneficiis per obitum familiarium Cardinalium,quæſt.*13.*num.*2.& Anchar.*in dict.cap ſicut nobis,num.*4.Cardin.Tuſch.*tom.*3.*littera F.concl.*72. & Maſcardus *concluſ.* 775. & alij, quos referens ſequitur Hiſpaniarum Primas *cap. decemer. 6. diſtinct.* 99. *num.*6.*&* 7.& Auguſt.Barboſ.*cap.licet, de priuilegiis,num.*4.*lib.*6.*pag.*418.

Notandum eſt ſecundò Canonicos Eccleſiarum Cathedralium poſſe conſtitui delegatos Sedis Apoſtolicæ, non autem Eccleſiaſticos Conſeruatores attenta diſpoſitione *capitis vltimi, de officio delegati lib.6.* ibi, *de cætero deputari non poſſint, niſi Epiſcopi,aut eorum ſuperiores,vel Abbates,ſeu dignitates, vel perſonatus in Cathedralibus,vel in Collegiatis Eccleſiis obtinentes*, Sylueſter *verb. Conſeruator, num.*2. Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib.* 47. *cap.* 22. *num.* 28. & Monet. *in tractat. de Conſeruatoribus, cap.* 5.

Nihilominus ex Conſeruatoria Societatis poſſunt Canonici Cathedralium Eccleſiarum eſſe Conſeruatores, & Epiſcoporum Vicarij in ſpiritualibus, & officiales generales vbilibet conſtituti,eſto non habeant dignitatem, vt conſtat ex eadem. Quare ſecundùm aliquos poteſt etiam eligi in Conſeruatorem Viſitator generalis, quia eſt officialis generalis in ſpiritualibus, ſicut Vicarius generalis ſaltem Religioſorum poterit eſſe Conſeruator, ſed de hoc *ſuprà diſputat.* 12. §. 1. *num.* 3.

127. Quæſito ſecundo reſponde dignitatem Eccleſiaſticam eſſe beneficium habens adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum cum iuriſdictione, Innocentius *in cap. cùm acceſſiſſent, de conſtit.* Cardinalis *in Clementina* 2. *de iud. & in Clementina* 2. *verſ.quid eſt dignitas, de preben.* Flamin. *de reſignat. lib.*2.*quæſt.*1.*a num.*79.ſequuntur Armil.*verb.dignitas*, *& verb. Conſeruator*, & Tabien. *eodem verbo.* Vnde habere dignitatem ſecundùm Abbatem *in d.cap.de multa, de prebendis*, eſt habere iuriſdictionem etiam in modicis cauſis in foro contentioſo, hoc eſt,poſſe excommunicare, ſuſpendere, & ab-
128. ſoluere. Quocirca Rectores ſimplices Eccleſiarum nequeunt eſſe Conſeruatores, quia quamuis aliquando habeant iuriſdictionem aliquam, non tamen habent dignitatem. Fr. Manuel *de Regularibus, tom.* 1. *queſtion.* 65. *articul.* 2. ex Abbate *in cap. cùm contingat. numer.* 31. *de foro competent.*

129. Quæſito tertio dicitur poſſe eſſe Conſeruatorem,qui habet perſonatum in Cathedralibus, vel Collegiatis,Azor *part.*2.*lib.*5. *cap.*34 vbi loquitur de iure,iuxta *cap.hac conſtitutione,de officio delegati, lib.*6. Fr. Manuel *ſuprà art.*3. Dicitur autem perſonatus quædam prærogatiua, ſeu præeminentia in Eccleſia ſine iuriſdictione, vt quia habet ſtallũ in Choro præ aliis, vel ſimile officium, ſecundùm Archidiaconum *in c.*1.*de conſuetudine,lib.*6.Innoc. *in d. cap.multa*, vbi vult perſonatum eſſe dignitatem,& ſecundùm Coraſ *de beneficiis, part* 4. *cap.*3. *num.*7. & Staſil. *in tract.de modo & forma impetr.*§. *transeo nunc ad dignitates, num.* 4. perſonatus eſt honor,& præeminentia in Eccleſia abſque adminiſtratione, & ideo poſſe eſſe Conſeruatorem, qui habet perſonatum ſecundùm communem, Tabien. *verb. conſeruator, num.* 3. Azor *d. cap.* 34. & alij.

Quæſito quarto reſponſio ſit Conſeruatorem 130.
electum vnum,vel duos per ſe,vel alium, etiamſi ſint extra loca,habere poteſtatem defendendi Societatem & bona illius,ac priuilegia,& res omnes ad eandem pertinentes à quibuſcumque perſonis tam ſæcularibus,quàm Eccleſiaſticis indebitè Societatem, & bona illius moleſtantibus, prout habetur in litteris conſeruatoriis eiuſdem Societatis.

Quinimò quando non datur Conſeruatoribus 131.
tutus acceſſus ad loca,in quibus morantur illi,qui moneri debent,aut inhiberi, poſſunt hæc per publica edicta efficere locis publicis edicta affigẽdo, de quibus eſſet veriſimilis coniectura,quo ad ipſorum monitorum,citatorum,& inhibitorum notitiam valerent peruenire, *ibidem* in eiſdem litteris, *pag.* 124. Confirmatur, quia Conſeruatoris eſt tueri eos, quorum eſt Conſeruator contra manifeſtas iniurias illatas,vel inferendas, *cap.* 1. & *ibi* Barboſ. *de officio delegati, num.* 13. *& ſequentibus,*
in 6. *ex pag.*118. Ad hæc quilibet Conſeruatorum, 132.
& iudicum præfatorum poteſt proſequi articulum per alium inchoatum,etiamſi idem inchoans nullus ſit Canonico impedimento detentus. Sic in litteris conſeruatoriis *pag.* 126.

Item cùm Conſeruatores poſſint ad munus, & 133.
officium ſuum exequendum id repetente, vti cenſuris,aliiſque iuris remediis contra inobedientes,& contumaces, prout illis conceditur in omnibus litteris conſeruatoriis,Fr.Ludouic. Mirand. *in manuali Prælatorum,tom.*2.*quæſt.*47.*art.*8. *concl* 5. vſque ad auxilij brachij ſæcularis inuocationem: nihilominus ſi Conſeruatores electi neglexerint huiuſmodi officium acceptare,ac debitè,& plenariè exequi excommunicationis, ſeu ſuſpenſionis latæ ſententiæ pœnam incurrent, per Bullam Pij Quinti conceſſam Ordini Prædicatorum 23.Septembris anno 1571.& impreſſam Romæ 1572.

Quinto quæſito dicitur Collegium Beatæ Ma- 134.
riæ Purificationis eſſe vnitum Collegio Spiritus ſancti tanquam capiti ſuo membrum tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, vt conſtat ex Bulla vnionis, & ex ſtatutis ſpecialibus eiuſdem Collegij Purificationis, & ex ſententia, ſeu ex ſententiis latis contra Archiepiſcopum Eborenſem Olyſiponæ ab Illuſtriſſimis Collectoribus, in quibus oſtenditur ſcholaſticos Eborenſes eſſe exemptos in ſpiritualibus, & in temporalibus ab Archiepiſcopo Eborenſi,& ab eius Capitulo Sede Vacante eoſque ſcholares, ſeu Collegas eſſe ſubditos Rectoris Collegij ſancti Spiritus Societatis, his verbis: *ex nunc perpetuò eximimus Collegialeſque,& ſcholares pro tempore degentes in ſpiritualibus,& temporalibus regere*,&c. iuxta ordinationem per ipſum Regem Henricum deſuper factam, Diœceſani loci, ſeu prædictorum Capituli, vel cuiuſuis

Digitized by Google

cuiuſuis alterius licentia, vel conſenſu deſuper minimè requiſitis. Atque ita Rector Eborenſis Academiæ, & eius Conſeruator poteſt procedere contra ſcholares, & eorum cauſas audire priuatiuè, & Archiepiſcopus nullam habet iuriſdictionem, nec poteſt cognoſcere de illorum cauſis, cùm non ſit eorum Ordinarius, eo modo quo iuriſdictio conceſſa à Summo Pontifice Epiſcopis, Archiepiſcopis, & ſimilibus Prælatis inferioribus eſt priuatiua, ita vt vnus nequeat cognoſcere de cauſis ſubditorum alterius, prout volunt Couarru. *in practicis, cap.* 31. *num.* 1. Victoria *in relectione de poteſtate Eccleſiaſtica, in fine*, & Rolandus *conſil.* 4. *n.* 5. *vol.* 1. *& conſ.* 23. *n.* 10. *volum.* 2.

135 Porrò iuriſdictio, quam habet Rector Eborenſis in ſcholaribus, eſt ordinaria, non autem delegata: quoniam, quæ competit ex priuilegio Principis non perſonæ, ſed dignitati perpetuò, aut officio Rectoris Vniuerſitatis, & Collegij Spiritus ſancti, iuriſdictio eſt ordinaria, Bartol. *in l. ambitioſa, numer.* 34. *ff. de decret. ab Ordin. faciend.* Ioan. Andr. *addit. ad Speculat. titul. de legat.* §. *vltim. ad finem, verſ. incipienti, Legatus eſt Ordinarius*, Baldus *cap. final. numer. vnico, de officio Ordinarij*, & *ibi* Imola *ad finem*, Couarru. 3. *variarum, cap.* 20. *num.* 6. *&* 9. vbi volunt commiſſionem perpetuam facere Ordinarium, Felin. *cap. licet, numer.* 4. *de officio Ordinarij*, Bald. *l.* 1. *ff. de officio Conſulis*; ergo cùm iuriſdictio Rectoris Eborenſis Academiæ ſit ordinaria, & priuatiuè conceſſa, nequit Archiepiſcopus ſe intromittere in cauſis ſcholarium, nec contra illos procedere, nec compellere cenſuris, *cap. quanto, & cap. cùm capella, de priuilegiis*, Abbas, Innocent. & alij *ibidem*; vbi dicitur neminem poſſe procedere cenſuris contra exemptos, aut contra alios eorum cauſa directè, vel indirectè ſine ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicæ. Quod etiam clariùs oſtenditur ex priuilegio Pauli III. Societati conceſſo *fol.* 35. in litteris eiuſdem Societatis, his verbis: *Nec vllis Prælatis contra aliquem de prædicta Societate, vel contra alios eorum cauſa, aliquem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſententiam contra eiuſdem Societatis priuilegia per nos conceſſa ferre liceat, & ſi tulerint eo ipſo irrita, nulliuſque roboris, vel momenti ſit, & eſſe cenſeatur.*

136 Iuuat Bulla vnionis edita à Gregorio XIII. per quam Collegium Purificationis tamquam membrum vnitur Collegio Eborenſi Societatis, illique illud ſubiicit in omnibus, & in ſingulis, ibi: *Et emolumenta prædicta cum omnibus, & ſingulis ſuis pertinentiis eidem Collegio ſancti Spiritus, ſeu Vniuerſitati, ita quòd liceat Rectoribus, & Collegiales, & ſcholares in ſpiritualibus, & temporalibus regere, & gubernare, & circa ea quomodolibet neceſſaria iuxta ordinationem per ipſum Regem Henricum deſuper factam, ſeu faciendam, gerere, & exercere*, &c. Confert maximè Bulla iuriſdictionis conceſſæ Academiæ Eborenſi à Pio Quinto, vbi eximit omnino ab Archiepiſcopo Eborenſi, etiam ab eius Capitulo ſcholares, ita vt nequeant viſitari, corrigi, emendari, aut puniri niſi à Rectore vniuerſitatis Eborenſis, vt videre eſt in tertia pagina eiuſdem Bullæ à linea vndecima vſque ad finem totius Bullæ. Ex quibus patet nihil poſſe Archiepiſcopum neque eius Capitulum contra Vniuerſitatem exemptam, nec contra ſcholares, cùm ſit iudex incompetens, & ex conſequenti deficit eius iudicium. Baldus *in l. clarum. ff. de author. præſtan.* 137
& probat latè Menochius *quinto remedio recuperandæ poſſeſſ. à num.* 12. *& ſequent.* Quod etiam probatur ex decreto irritante Bullæ iuriſdictionis vniuerſitatis Eborenſis, quod annullat, & declarat eſſe nullos omnes actus factos à iudicibus, quibus non competit iuriſdictio. Nam decretum irritans inducere ſolet formam. Baldus *in l.* 1. *verſic. quæro ergo, ff. de liber. & poſthum.* Bart. *in l. de his, Cod. de tranſact.* & Decius *conſil.* 528. *num.* 11. Vnde forma decreti eſt ſeruanda, vt ait Decius *conſil.* 531. *num.* 2. *& conſ.* 532. *numer.* 3. Cardinal. Pariſ. *conſil.* 12. *numer.* 47. *& conſil.* 15. *numer.* 23. *volum.* 2. aliàs actus eſt nullus, *l. cùm hi*, §. *præter. ff. de tranſact.* & habetur pro infecto, Oldrad. *conſil.* 319. Abbas *in cap. dilectus, num.* 14. *de præbend.* Caſſad. *deciſ.* 12. *a num.* 4. *ſuper regulas Cancellariæ*, quæ nullitas infertur ipſo iure, *cap. penultim. de præbendis, lib.* 6 Ruin. *conſ.* 70. *lib.* 3. & eſt communis, teſte Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *quæſt. vltima, ad finem, num.* 226. Atque ita quicquid Archiepiſcopus Eborenſis, & eius Capitulum machinati fuerint contra exemptionem Vniuerſitatis, aut contra ſcholares, & contra eorum priuilegia, nullius eſt momenti ac firmitatis tamquam factum à iudice incompetente.

Sextum quæſitum meliùs enodabitur ſi facti 138
ſpecies narretur, quæ anno præterito contigit inter officialem Eborenſis vniuerſitatis, & inter officialem Archiepiſcopi Eborenſis, quæ ſic habet. Apparitor Eborenſis vniuerſitatis, vulgò *Meirinho*, dum noctu cuſtodiæ ciuitatis inuigilaret, inuenit horis prohibitis cum armis Apparitorem clericorum ſine vllo ſatellitio, interrogauitque hominem, an fortè de mandato Domini Archiepiſcopi, aut eius Vicarij, aliquid ageret? reſpondit Apparitor clericorum, ſe nihil agere de mandato Superioris, ſed ad libitum pro guſtu ſuo incedere: quo audito, Apparitor Vniuerſitatis Apparitori Clericorum arma abſtulit, enſem videlicet, & pugionem, quæ Prætor ciuitatis illi adiudicauit tamquam perdita.

Quæritur ergo, an Vicarius generalis Domini Archiepiſcopi Eborenſis potuiſſet procedere cenſuris contra Apparitorem Vniuerſitatis, vt reſtitueret arma prædicta Clericorum Apparitori, & coram ſe promitteret cum iuramento, non illum ampliùs armis ſpoliaturum? Reſponſio eſt negatiua: ratio, quia Vicarius generalis proceſſit contra Apparitorem Vniuerſitatis ſine iuriſdictione, cùm ſit exemptus à iuriſdictione ordinaria Archiepiſcopi per Bullam Summi Pontificis, cuius meminit Sebaſtianus Acoſta in explicatione Bullæ Cruciatæ *quæſtione* 86. editam à Pio Quinto 25. die Maij Anno 1568. Pontificatus verò ſui Anno tertio. Item proceſſit Vicarius nulliter, quia Apparitor Vniuerſitatis non peccauit capiendo arma Apparitori clericorum incedenti ad libitum pro guſtu ſuo per ciuitatem cum armis horis vetitis, nec agenti aliquid de mandato ſui ſuperioris, vt ipſe interrogatus reſpondit: igitur Apparitor Vniuerſitatis in nihilo peccauit, & ex conſequenti non poterat procedere Vicarius cum cenſuris contra

officialem Vniuerſitatis nullo dato peccato, vt eſt communis, D. Thomas *in addition.* 3. *part. quaſtion.* 21. *articul.* 3. Alexander de Ales 4. *part. ſumma quaſtio.* 2. *membr.* 1. *articul.* 3. Bonauentura *in* 4. *diſtinct.* 18. *in vltim. part. diſtinct. queſtion.* 2. S. Antonin. 3. *part. titul.* 24. *cap.* 73. & alij plures, quos refert, ac ſequitur Sayr. *de cenſuris lib.* 1. *cap.* 9. *numero* 28. vbi tradit excommunicationem ferri non poſſe niſi propter peccatum mortale contumaciæ, & inobedientiæ, quo quis Eccleſiæ obedire recuſat. Quare cùm Apparitor Vniuerſitatis non peccauerit in armis capiendis officiali clericorum eo modo inuento, non poterat Vicarius agere cenſuris contra illum.

Confirmatur, quia quilibet Apparitor ſæcularis poteſt ſpoliare clericos etiam in ſacris, armis, ſi horis vetitis eos inuenerit cum illis, vt patet ex ordinatione Regia *lib.* 2. *titul.* 1. §. 26. vbi per iudicem ſæcularem poſſunt ſpoliari armis, ſi ea deferant vetita, vel horis vetitis: ergo multo fortiùs Apparitor clericorum ſpoliabitur armis, ſi inueniatur cum illis horis vetitis tamquam quilibet priuatus, ſiquidem clerici nullo gaudent priuilegio, vt portent arma vetita, vel tempore non permiſſo *lib.* 5. *titul.* 80. §. 11. *Ordinationis Regia*, ibi: *Eporque aos Clerigos de ordens ſacras, & beneficiados he defeſo per direito, que nam tragam armas, nos aſſi mandamos que ſe cumpra, & ſe forem achados com ellas, que lhe ſeiam contadas, eperdidas, Eſe as nam quizerem logo dar ſeiam lhe tomadas pel os Meirinhos, ou Alcaides ſeus homens quando lhas aſſi acharem.* id eſt, quia clericis in ſacris à iure interdictum eſt, ne deferant arma, nos ita mandamus impleri, quòd ſi illis capiantur dum cum illis fuerint reperti deperdita iudicentur, quòd ſi noluerint arma tradere, per Apparitores, aut eorum ſatellites eiſdem auferantur: proinde quòd fieri poteſt clericis licitè dum cum armis horis vetitis inueniuntur per miniſtros laicæ iuriſdictionis ex ordinatione *lib.* 5. *titul.* 80. §. 11. & ex *lib.* 2. *titul.* 1. §. 26. quid ni auferentur Apparitori clericorum, dum inuenitur de nocte incedens per vrbem non ratione ſui officij, nec de mandato ſui Superioris, ſed pro guſtu ſuo illicito, & inhoneſto poſt ſymbolum decurſum.

Nec obſtat quod dicitur *dict. lib.* 2. *Ordin. titul.* 1. §. 26. his verbis, *E quanto aos Merinhos dos Prelados mandamos que lhennao tomem as armas, ſe com ellas nam fizerem o que nam deuem, nem as trouxerem a horas defeſas, porem conſtando que vam fazer alguma deligencia per mandado de ſeus ſuperiores as poderam trazer atrdo tempo*; quia per hunc locum oſtenditur Apparitorem clericorum non gaudere priuilegio portandi arma horis vetitis, niſi quando conſtiterit fuiſſe iuſſum aliquid exequi de mandato ſui Superioris: cùm ergo Apparitor apertè faſſus fuerit ſe per guſtum incedere proprium, neque de mandato ſuperioris aliquam diligentiam acturum eſſe, iure optimo ſpoliatus fuit armis; cùm conceſſio portandi arma Apparitori clericorum fuerit data pro certo tempore cum certis circunſtantiis, & conceſſum ad certum tempus, poſt illud cenſetur prohibitum, *l. ſi vnus*, §. 1. *ff. de pactis.* Tiraquel. *de retract. lig.* §. 2. *gloſſ.* 2. *numer.* 46. & *de retract. conuent.* §. 1. *gloſſ.* 2. *num.* 44. Surd. *de alimentis titul.* 5. *quaſt.* 3. *numer.* 9. & 10. & *deciſ.* 189. *numero* 9. & *deciſ.* 244. *numero* 10. Gonzal. *ad regulam* 8. *Cancell.* §. 1. *proœmial. numero* 4. & D. Barboſ. *in l. cùm Prator*, *in principio*, *num.* 45. *ff. de iudiciis.* Quare cùm Apparitor clericorum non poſſit horis vetitis deferre arma, niſi cùm peragit aliquid ratione ſui officij, aut de mandato ſui ſuperioris, delatio armorum poſt illud tempus eſt illi prohibita, ex traditis à Menochio *conſ.* 68. *numer.* 10. & *conſil.* 151. *numer.* 46. vbi limitatum ad tempus non extenditur vltra illud, ſicut prohibitum ad tempus poſt illud cenſetur permiſſum. Gonzal. *gloſſa* 65. *numero* 8. & Barboſ. *dict. numero* 45. & Surdus *deciſio.* 75. *num.* 1.

Nec oberit Vicarius generalis, ſi dicat Apparitorem Vniuerſitatis non habere poteſtatem capiendi arma, niſi ſcholaſticis de nocte horis inſolitis. Quia hæc obiectio tollitur per verba ſtatutorum dictæ Vniuerſitatis, dum loquuntur de creatione Apparitoris, quæ ſic habent: *Peraque o Meirinho da Vniuerſidade poſſa mais liuremente fazer ſeu officio & vigiar, que os eſtudantes nam andem adeshoras cum armas, ou trajos defezos, epeſſoas quenam forem da iuriſdicam da Vniuerſidade, nam tenham occaſiam de reſiſtir, ou deſobedecer ao dito Meirinho, podera odito Meirinho da Vniuerſidade correr denoite a cidade, & prender os que achar embucados, ecom armas defeſas, ou atempo defeſo ou fazendo oque nam decem, poſto que nam ſeiam da iuriſdicam do Conſeruador, de modo, emanerra que faz o Meirinho da Vniuerſidade de Coimbra, eprezos os leuara ao Conſeruador, ou ao Iuiz aquè pertencerem, elbes demandara as armas, epenas dellas, que lhe ſeram iulgadas conforme a ordenaçam epoſtura da Cidade.* Hoc eſt, vt Apparitor Vniuerſitatis ſui officij partes liberiùs præſtare valeat, & vigilare, ne ſcholaſtici inſolitis horis cum armis, & veſtibus vetitis liberè vagentur, & ne perſonæ quæ non fuerint de corpore, nec de iuriſdictione Vniuerſitatis, habeant occaſionem reſiſtendi, aut non parendi prædicto Apparitori, dictus Apparitor Vniuerſitatis poterit de nocte percurrere ciuitatem, & capere, & comprehendere quoſcumque inuenerit habentes ora pallio obuoluta, & cum armis vetitis horis prohibitis, aut vetita facientes, quamuis non ſint de iuriſdictione Conſeruatoris Vniuerſitatis, eo modo quo ſolet vti Apparitor Vniuerſitatis Conimbricenſis, eoſque deducet captos ad Conſeruatorem, aut ad iudicem competentem, apud quos arma vt deperdita poſtulabit, & pœnas geſtantibus à lege poſitas ſibi adiudicari iuxta ordinationem, & ſtatuta ciuitatis, quæ omnia patent ex ſtatutis Vniuerſitatis Eborenſis ordinatis per Sereniſſimum Cardinalem Henricum poſtea Regem Luſitaniæ confirmatis per Regem Sebaſtianum, eiuſque ſucceſſores, & ex ſtatutis Vniuerſitatis Conimbricenſis, *lib.* . *tit.* 47. *num.* 10.

Ex quibus patet Archiepiſcopum, & eius Vicarium nihil poſſe contra Apparitorem Vniuerſitatis propter capturam armorum factam Apparitori clericorum, quæ Apparitori Vniuerſitatis per Prætorem iudicem competentem fuerunt adiudicata legitimè, cùm Prætor ſit Conſeruator ſæcularis eiuſdem Vniuerſitatis, & coram illo, & non coram Vicario quæſtio ſuper captura armorum, cùm ſit quæſtio facti, & non iuris, tractanda erat,

erat, vt ex Bobadilla reſoluit Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 43. num. 5 §. apud nos autem*; & Prætor poterat cognoſcere in prima inſtantia de cauſa dicti Apparitoris clericorum, quatenus eſt perſona potens & officialis, ſeu Apparitor, vt habetur *in l. noſtra lib. 1. ordin. tit. 58. num. 22. ibi: o Corregedor nam conhecerá per aucam noua nam auocará feito algum Crime, nem Ciuil ſaluo os feitos & cauſas dos Iuizes, Alcaides, Procuradores, Taballiaens, Fidalgos, Abbades, &c. Ebem aſſi de outras quaiſquer perſſoas poderoſas nos caſos emque direitamente pertenecem a nos.* Dicitur autem potens hoc loco, qui aduerſarium ratione officij terrere poteſt, nec eſt dubium Apparitores terrere poſſe aduerſarios. Atque ita poteſt Prætor de illius cauſa cognoſcere, cùm ſit Conſeruator ſæcularis eiuſdem Vniuerſitatis, ad quem Apparitor Vniuerſitatis de nocte inuentos cum armis horis prohibitis quotidie deferre ſolet. Iuuat eadem lex noſtra ſupra §. 34. ibi, *Meirindos, Alcaides*, & Cabed. 1. *part. deciſ.* 102. vbi dicitur deciſum, non poſſe Prætorem inquirere de officialibus Prælatorum, ſi delinquant in officio, quod etiam notat Barboſ. *in Remiſſionibus ad ad d.* §. 34. ergo poteſt cognoſcere de cauſis officialium Prælatorum, quando delinquunt aliàs extra ſuum officium, & ſunt laici, & ratione delicti ſunt etiam de iuriſdictione regia, vt eſt communis.

Nec refragatur, ſi quis opponat familiam Epiſcopi gaudere priuilegio fori, vt volunt Clar. §. *final. quæſt.* 35. *num.* 18. *verſic. quæro nunquid familiares*, Bellug. *in Speculo Principum rubr.* 11. §. *videndum, num.* 9. *in fine, verſ. de exiſtentibus*. Capell. Tholoſ. *deciſ.* 378. Marant. *de ordin. iudic. part.* 4. *diſt.* 11. *num.* 4. Capic. *deciſ.* 12. Thezaur. *deciſ.* 22. *num.* 6. Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 46. Villalobos *in erario commun. opin. litt. F. num.* 33. & Beller. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum reali*, §. 1. *num.* 13. Item familiam armatam Epiſcopi gaudere priuilegio fori, latè diſputat Franciſc. Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici part.* 1. *cap.* 9. *numero* 16. & 17. & *cap.* 11. *num.* 18.

Quia in primis dici poteſt nomine familiarium Epiſcopi non venire, niſi domeſticos, & commenſales. Barboſ. *in cap. ſicut nobis, de verbor. ſignific. num.* 2. *in* 6. *pag.* 466. Abbas *in. cap. cùm dilectus, num.* 2. *de cleric. non reſident.* Felin. *numero* 1. *c. in litteris*, vbi gloſſ. *de teſtibus*. Quare dictus Apparitor clericorum, cùm non ſit commenſalis, nec domeſticus Archiepiſcopi, & viuat in domo propria, & de ſuis bonis, ac de ſuo officio, non gaudet priuilegio fori, cùm ſit laicus. Item dicendum eſt de rigore iuris hodie familiam Epiſcopi non gaudere priuilegio fori, niſi cõſtet ex clericis in ſacris conſtitutis: non autem ſi cõſtet ex laicis, quod etiam procedit ex conſuetudine Hiſpaniæ, & Luſitaniæ, vbi familiares Epiſcopi non gaudent priuilegio fori, teſte Gabriel. Pereira *de Manu Regia* 1. *part. cap.* 10. *num.* 13. Suarez *lib.* 4. *contra errores Angliæ cap.* 29. *num.* 9. & conſtat ex praxi quotidiana, per quam famuli Epiſcoporum tam in ciuilibus quàm in criminalibus conueniuntur, apud iudices ſæculares, quamuis ſint Clerici in minoribus, ſi non habeant requiſita in Concilio Tridentino *quæſt.* 23. *cap.* 6. *de reformatione*. Barboſ. *ibi dict. cap.* 6. *in remiſſionibus, num.* 3. & *num.* 9. & *num.* 13. & *ſequentibus*. Conſonat Ordin Luſit. *lib.* 2. *titul.* 1. §. 27. vbi declarantur conditiones, quas habere debent, qui volunt declinare iuriſdictionem regiam, & confugere ad Eccleſiaſticam; quales non habebat Apparitor clericorum Eborenſium. Imò apud Prætorem, ſeu Conſeruatorem Vniuerſitatis ipſe Apparitor oſtendere debuit rationes, aut priuilegia, ſeu exemptionem à iuriſdictione regia, vt dicitur *in d.* §. 27. ibi, *quando declinarem noſſa iuriſdiçam, alegando, que nam clerigos, offereçam ſuas cartas*: vnde ſæcularis iudex cognoſcet, an reus gaudeat priuilegio fori, Couarr. *pract. cap.* 33. *num.* 1. quod procedit ex concordia facta inter Regem, & clerum, de qua affirmat Caldas Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſtion.* 25. *numero* 19. *in fine*, & Gama *de ſacram. præſtan. vltimo ſupplicio damnatis, quæſt.* 5. *numer.* 29.

Sequitur illa controuerſia, an Conſeruator Academiæ Eboren. poſſit procedere contra officiales Archiepiſcopi ſi impediant iuriſdictionem illius, & officialium ipſius Academiæ? Reſponſio eſt affirmatiua, iuxta regulam capitis 2. *de officio Legati*, ſi eos impediant in ſuis conſeruatoriis. Anchar. *conſil.* 132. *num.* 3. Cardin. Tuſch. *litt. C. concluſion.* 760. *numer.* 1. & 2. præſertim quando officiales Archiepiſcopi procedunt ſine iuriſdictione, & non ſeruato iuris ordine contra exemptos, quales ſunt ſcholares tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & officiales eiuſdem Vniuerſitatis. Quinimo orta dubitatione inter Conſeruatorem, & inter Vicarium, ad quem eorum ſpectet iuriſdictio ſuper crimine officialium Vniuerſitatis, non ad Vicarium, ſed ad Conſeruatorem ſpectat, & ipſe cognoſcet, an ſua ſit iuriſdictio ob maiorem auctoritatem iuriſdictionis Apoſtolicæ, quam exercet, ex traditis à Decio *in cap. paſtoralis, in principio*. Butr. *in c. cæterùm, column.* 3. *de iud.* Couarr. *pract. cap* 33. *num.* 1 *in principio*, argum. dubij excitati circa iuriſdictionem inter iudicem delegatum, & Ordinarium, in quo euentu cognitio non delegato, ſed Ordinario competit, vt per Marant. *de ordin. iudic. part.* 4. *diſt.* 16. *num.* 58. *pag.* 204. & *diſp.* 1. incip. *Plerunque, num.* 3. & Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ tit. de Euocat. art.* 1. *num.* 101. *pag.* 270. qui volunt quando Princeps delegat cauſam alicui ſpeciali delegato, cenſeri tollere omnem iuriſdictionem, & omnem poteſtatem inferioribus Ordinariis; qui aliàs poterant de illa cauſa cognoſcere. Cùm ergo in noſtro caſu ſimilis orta ſit dubitatio ſuper iuriſdictione inter iudicem Conſeruatorem, & inter Vicarium generalem, non illi, ſed Conſeruatori, qui habet maiorem iuriſdictionem, competit cognitio, Iaſon *in l.* 2. *num.* 19. *ff. ſi quis in ius voc.* Lancellot. *de attentat* 2. *part. cap.* 20. *num.* 73. dicens Delegatum Principis eſſe maiorem quolibet Ordinario, *cap. ſanè, de officio delegati*, inhibereque poſſe omnibus inferioribus. Atque ita cùm fuerit controuerſia, an Apparitor Vniuerſitatis potuerit armis ſpoliare Apparitorem de nocte per vrbem vagantem cum armis inuentum pro libito abſque negotio ratione ſui officij peragendo, vt ipſe interrogatus coram Scriba, quem ſecum afferebat Apparitor ſcholarium, faſſus eſt, & Conſeruator arma vti deperdita Apparitori ſcholarium adiudicauerit, ſeruato in hoc caſu ordine ſolito iure optimo Conſeruator Vniuerſitatis potuit procedere contra Vicarium Archiepiſcopi tamquam contra perturbatorem ſuæ iuriſdictionis. 139.

140.

Ex dictis ſequitur Vicarium generalem non poſſe agere cenſuris contra Apparitorem ſcholarium,

tium,& multo minus ipſum in carcerem detrudere propter capturam armorum, quibus ſpoliatus eſt Apparitor clericorum, quia,vt apparet ex Bulla, prædicti officiales Vniuerſitatis ſunt exempti à iuriſdictione Archiepiſcopi, eo quòd Summus Pontifex abſtulit omnem iuriſdictionem, quam habere poterat Archiepiſcopus in ſcholares, & officiales Vniuerſitatis, & eam tranſtulit in Conſeruatorē,ibi,*perpetuò eximimus,& liberamus*,&c. *à correctione,viſitatione,iuriſdictione*,&c.& ibi ratione cuiuſuis delicti vbicumque fuerit commiſſum, Acoſta *in d.quæſt.*86.in explicatione Cruciatæ,ſicut Rex abſtulit iuriſdictionem Iudicibus Ordinariis ciuitatum Eboræ, & Conimbriæ circa ſæculares exemptos, & eam conceſſit Conſeruatoribus ſæcularibus earundem ciuitatum: atque ita Conſeruatores poſſunt contra Diœceſanos Metropolitanos,& Legatos procedere, & eos punire,ſi eos turbare præſumpſerint in iuriſdictionis exercitio,Anchar.*conſ.*132.*num.*9.& multo minus poterit Vicarius capere,& in carcerem coniicere Apparitorem Vniuerſitatis, ex ea ratione, quia Apparitor Vniuerſitatis non impediuit Apparitorem clericorum in miniſterio ſui officij, dum illum inuenit armis de nocte vagātem per vrbem pro guſtu ſuo, imò ſe obtulit illi opem ferre, ſi forte pergeret ad aliquid faciendū in ſuo munere, vt patet ex fide ſcribæ Apparitoris Vniuerſitatis.

Quare cùm nihil ageret contra iuriſdictionem Archiepiſcopi, ſed ſolùm arma Apparitori clericorum abſtulerit, & illum detulerit Prætori ratione obligationis ſui officij, qui arma deperdita adiudicauit iuxta legem regiam, nullo modo integrum eſt Vicario procedere ad capturam, & mittere in Carcerem Apparitorem Vniuerſitatis, cùm non haberet iuriſdictionem in illum nec ratione perſonæ, cùm eſſet laicus exemptus à iuriſdictione ordinaria, & haberet iudicem competentem, nimirum Conſeruatorem, qui eſt iudex Ordinarius Vniuerſitatis, Scholarium miniſtrorum,& officialium illius. Quin etiamſi commiſiſſet fortè aliquod crimen, cognitio illius competebat reſpectiuè Conſeruatori,non autem Vicario, Acoſta *in d.quæſt.*86.*fol.*160.*verſo,& fol.*161.Quòd ſi dicatur crimen commiſſum eſſe fori Eccleſiaſtici, adhuc cognitio illius competebat non Vicario, ſed Conſeruatori Eccleſiaſtico Vniuerſitatis,quia Summus Pontifex abſtulit omnem iuriſdictionem erga ſcholares, & officiales Vniuerſitatis Ordinario Archiepiſcopo, & eam tradidit Conſeruatori,vt liquet ex eodem Breui,his verbis ibi: *Perpetuò eximimus, & liberamus à correctione, viſitatione, iuriſdictione*, &c. & *ibi* ratione ciuſuis delicti vbicumque fuerit commiſſum. Per quæ verba,quamuis delinquens ratione delicti efficiatur de iuriſdictione alterius,vt per Couarr.*practic. cap.*11.*num.*3.Clar.*in* §.*vltim.quæſt.*38 *cum ſequent. & quæſt.* 85. Gregor Lopez *l.*1.*gloſſ. vltima,tit.*29. *partit.*7. Auiles *ad cap.*27. *Prætorum.*Cabed. *Luſit. deciſ.*26 *p.*1. D.Barboſ.*in lege hæres abſens*,§. *proinde in art. de foro delicti*, & Caldas Pereira *quæſt. forenſ. conſ.*23.*n.*5. nihilominus hoc non procedit in exemptis omnino, vt hoc loco dicitur,ſcilicet, Perpetuò eximimus,& liberamus ratione cuiuſuis delicti vbicumque fuerit commiſſum.

Nec confert Apparitorem clericorum poſſe portare arma noctu,quia id intelligitur cum moderamine noſtræ legis *d.* §. 26. nimirum quando Apparitor aliquod negotium exequitur ratione ſui muneris,vel de mandato ſui ſuperioris,ſecus ſi tanquam homo priuatus incedat pro ſuo guſtu ad libitum:tunc enim poteſt ſpoliari armis, quia non ſunt Eccleſiaſtica, atque ita cùm Apparitor vniuerſitatis non ſit de iuriſdictione Vicarij, nec ratione perſonæ, nec ratione delicti, cùm nullum commiſerit, nec ratione rei ſitæ, quia arma non erant Eccleſiaſtica, non potuit Vicarius procedere ad capturam contra Apparitorem Vniuerſitatis,*cap.vltimo,de foro compet.*

142. Poſſit ne Conſeruator Vniuerſitatis inhibere Vicario generali, & cauſam prædicti Apparitoris Vniuerſitatis auocare ad ſuum iudicium?Reſponſio eſt affirmatiua:ratio, quia Conſeruator inhibendo Vicario non agit de defenſione officialis Vniuerſitatis, ſed vult, vt ad ſuum iudicium remittantur acta, & culpæ,ſi fortè aliquas haberet, vt caſu, quo pertineant ad ſuam iuriſdictionem veluti iudex competens puniat. Quòd autem poſſit Conſeruator inhibere Ordinario,patet ex *c.* 2. *de officio delegati in* 6. cùm ſit maior illo, *cap. ſanè el* 2. *de officio delegati*, Menoch. *de præſumptione lib.*2.*præſumptione* 17. *num.*5. vbi delegatum Principis eſſe digniorem ipſo Ordinario vult, & ideo ea, quæ digniora ſunt, præferuntur *l.* 2. *de albo ſcribendo*,Monet.*de Conſeruatoribus,cap.*8.*num.*162. *ad finem fol.*595. ſubdens Conſeruatores poſſe inhibere Legato Sedis Apoſtolicæ, ex Anchar. *conſil.* 132.*num.*2. Imò poſſe procedere contra Legatos de latere, illoſque mulctare, ſi voluerint expedire cauſas ad ipſos Conſeruatores pertinentes,Tuſchus *in ſuis concluſionib. verb. Conſeruatores.* Sed de his ſuprà *diſp* 12.*de iudice Conſeruatore*,§.2. *ex n.*42. *vſque ad numerum* 45.

Confirmatur ex litteris conſeruatoriis Societatis *fol.* 123.ibi:*Occupatores, ſeu detentores,præſumptores,& iniuriatores,nec non contradictores quoſlibet, & rebelles,quandocumque expediſſet auctoritate Apoſtolica per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticàs,aliaque opportuna iuris, & facti remedia, appellatione poſtpoſita,compeſcendo.*& infrà,*Nec non eiſdem occupatoribus,detentoribus,moleſtatoribus, iniuriatoribus,contradictoribus,& rebellibus, etiam ſub cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, ac etiam pecuniariis eorum arbitrio moderandis,inhibendi,ac quibuſuis inhibitionibus, eis pro tempore, etiam prætextu quarumcunque litterarum conſeruatoriarum, ſeu priuilegiorum Apoſtolicorum,quibuſlibet conceſſorum, & concedendorum, pro tempore factis, non obſtantibus, eorum iuriſdictionem libere exercendi, loca ad quæ eos declinare contigerit,& in quibus ſcienter ſtare præmiſſi forent,Eccleſiaſtico interdicto ſubiiciendi plenam,& liberam facultatem conceſſit.*

Ex quibus patet Papam conceſſiſſe Conſeruatori Eccleſiaſtico poteſtatem, & iuriſdictionem circa laicos in caſibus aliàs pertinentibus ad iuriſdictionem ordinariam Archiepiſcopi, in quibus poterat iudicare laicum.Marta *de iuriſdictione, part.* 2. *cap.* 1. *mem.* 3. ac etiam in caſibus mixti fori, iuxta ordinationem *lib.* 2. *titul.* 9. *per totum*, & orta contentione inter Conſeruatorem, & Vicarium cuinam ex duobus competat iuriſdictio ſuper crimine officialis Vniuerſitatis, Conſeruator propter maiorem auctoritatem cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio, & poteſt procedere contra Vicarium generalem, tanquam contra perturbatorem priuilegiorum Apoſtolicorum quæ Vniuerſitas habet, ſi illum impediat in ſuis conſeruatoriis. Barboſa *de officio, & poteſtate,allegat.*106.*num.*5. & 36. Atque ita bene potuit inhibere Vicario, cùm ſit iudex maior in illa

cauſa,

cauſa, in qua inhibuit, & inhibere potuit omnibus inferioribus. *l. iudicium ſoluitur*, ibi, *vel eo vetante, qui maius imperium in eadem iuriſdictione habet, ff. de iudiciis*, Lancellotus *de attentatis, parte 2. cap. 20. in præfat. num.* 71. & 72. vbi *num.* 80. concludit, quando eſt dubium ad quem ſpectet cognitio, maior debet cognoſcere, ſed Conſeruator eſt iudex maior, cùm ſit Apoſtolicus: ergo poterat cognoſcere, & auocare cauſam ad ſuum iudicium, & inhibitoria intimata Vicarius nullo modo potuit procedere, cùm haberet manus ligatas, *cap. non ſolum 7. de appellationibus in 6.* Maranta *de ordine iudiciario, p.6. 2. actu, ſeu titulo*, & quandoque appellatur, *num.* 207. quia inhibitio æquiparatur decreto irritanti, Mandoſ. *de inhibit. quæſt.* 41. *num.* 2. & facta poſt inhibitionem ſunt nulla regulariter ipſo iure, Ægidius *deciſ.* 623. *Proceſſus, cap. per tuas, de ſentent. excommunic. cap. licet, eod. titulo in 6.* Lancellot. *d. cap.* 10. *n.* 15. & *n.* 17. & *ampliatione* 10. *num.* 1. nec requiritur clauſula annullatoria, ſed ſufficit ſola inhibitio: quoniam qui inhibet, eo ipſo videtur velle, quòd ſi contra fiat, actus non valeat, Paul. de Caſtr. *conſ.* 267. *In facto illorum de Gozadinis, num.* 2. *in fine, verſ. vlt. videtur, lib.* 1. ſequitur Aret. *in conſ.* 75. *Diligenter, col.* 1. *in principio*, dicens, quòd vbicumque iudex facit contra prohibitionem hominis inhibentis, aut aliquid mandantis, actum eſſe ipſo iure nullum, Roland. *in conſ.* 77. *Viſo, num.* 8. *lib.* 2. Quibus probatur poſſe Conſeruatorem inhibere Vicario generali, & ipſum inhibitum non poſſe procedere valide, tenerique remittere acta ad iudicem inhibentem. Nam inhibitio ſiue iuſta, ſiue iniuſta, eſt timenda, Rota *deciſ.* 16. aliàs 307. *Nota quòd audientia, in fine, de appellationibus*, Lancellot. *de attentatis, d. p. 2. cap.* 20. *ampliatione* 10. & 11. *in principio.*

143. Sequitur etiam ex traditis non poſſe Vicarium generalem in caſu propoſito agere cenſuris contra Conſeruatorem vniuerſitatis; quia Conſeruator nullam intulit violentiam iuriſdictioni ordinariæ, cùm vteretur iuriſdictione Eccleſiaſtica Sedis Apoſtolicæ, quæ non impedit ordinariam, argument. *l. calicolarum, C. de Iudeis*. Quin etiam excommunicatio lata à Conſeruatore ob iuriſdictionem Apoſtolicam ligat non ſolùm Vicarium, ſed etiam omnes Vicario fauorem impertientes, veluti impedientes Apoſtolicam iuriſdictionem, vt habetur *in Bulla Cœna excommunicatio.* 16. Cabed. *diuerſorum iuris, lib. 1. cap. 5. num.* 11. *ad finem.* Secundò oſtenditur ex exemptione Conſeruatoris Eccleſiaſtici vniuerſitatis, & illius officialium à iuriſdictione ordinaria in omnibus ſuis cauſis, vt conſtat ex Bulla Conſeruatoriæ, & in caſu ſimili pro exemptione Conſeruatoris à iuriſdictione ordinaria fuit iudicatum annis præteritis Romæ inter Doctorem Sebaſtianum Tinoco Conſeruatorem, & Franciſcum Martins Monteiro Vicarium generalem Archiepiſcopi. Caſus autem ſic ſe habuit:

Matthias Gallus dum eſſet Apparitor Clericorum Eborenſium 9. die Auguſti Anno de 1618. cepit Subdiaconum ſcholarem in Vniuerſitate Eborenſi nomine Emmanuelem Albuquercium, cúmque ſic captum detulit ad carcerem Clericis deputatum, captus per Procuratorem requiſiuit à Conſeruatore Vniuerſitatis, qui eo tempore erat Doctor Sebaſtianus Tinoco Canonicus Eborenſis, litteras precatorias ad Licentiatum Franciſcum Martins Monteiro eo tempore Vicarium generalem Archiepiſcopi Eborenſis, quæ litteræ fuerunt 13. die eiuſdem menſis Vicario intimatæ: qui ſibi exhiberi à dicto Conſeruatore iuſſit litteras, & priuilegia Vniuerſitatis, & Conſeruatoriæ. Conſeruator cùm omnibus eſſet notorium de ſuo officio, & de priuilegiis Vniuerſitatis, non paruit mandato Vicarij, imò tulit monitorium contra dictum Vicarium, quòd illi notificatum fuit decimoquarto die eiuſdem menſis, & quia Vicarius non paruit intra tempus præfixum, Conſeruator eundem Vicarium excommunicatum pronunciauit, & declarari iuſſit: publicatúſque fuit Vicarius 17. die eiuſdem menſis, & die ſequenti actum fuit contra participantes.

Ad inſtantiam prædicti Vicarij recurſus habitus eſt ad iudicium Legatiæ. Iulius Andrioli Auditor Illuſtriſſimi Domini Doctoris Octauij Acoramboni tunc Collectoris inhibitoriam chartam tulit 21. die eiuſdem, quæ fuit notificata prædicto Conſeruatori 25. die ipſiuſmet menſis, tunc Conſeruator inhibitioni obediuit vigeſimo ſeptimo eiuſdem menſis, deductíſque actis ad iudicium Legatiæ prædictus Iulius Andrioli Auditor tulit ſententiam pro Conſeruatore, in qua pronunciauit illum, & illius officiales eſſe exemptos à iuriſdictione Archiepiſcopi, declarauítque cenſuras à Vicario generali contra Conſeruatorem latas eſſe nullius roboris, his verbis: Bene iudicatum fuit per Reuerendum Conſeruatorem iudicem, à quo in proferendo monitorio contra Vicarium Franciſcum Martins, de quo agitur, & per dictum Vicarium malè appellatum.

Tandem in tertia inſtantia deducta fuit cauſa ad Romanam Curiam, vbi ab Illuſtriſſimis Cardinalibus ad cauſas Epiſcoporum decidendas deputatis pronunciatum fuit pro Vniuerſitate Eborenſi, quæ ſententia tranſiuit in rem iudicatam, & fuit confirmata motu proprio per Breue Gregorij XV. Datum Romæ 22. Nouembris 1621. Fuerúntque iudices executores eiuſdem, Illuſtriſſimus Dominus Archiepiſcopus Braccarenſis Hiſpaniarum Primas, & Oliſiponenſis, qui delegauit executionem Domino Iacobo Lobo Scholaſtico eo tempore Mirandenſis Sedis, qui Breue, & inhibitionem illius fecit notificari, & intimari Domino Archiepiſcopo Don Ioſeph de Melo, eo tempore Matriti commoranti, & ipſe obediuit inhibitioni 19. die Octobris Anno de 1622. & ſuis Vicario generali Franciſco Martins, aliíſque cauſarum expeditoribus Eboræ commorantibus, inter quos vnus erat dictus Licentiatus Franciſcus Noguirra nunc Vicarius, qui omnes inhibitos ſe declarauerunt 15. die eiuſdem menſis; & dictus Franciſcus Martins ſoluit expenſas.

Ex qua conſtat Conſeruatorem per ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, eſſe exemptum à iuriſdictione Archiepiſcopi, de quo non eſt dubitandum cùm ſit iudex Apoſtolicus, qui eſt maior Ordinario, & dignior, Franc. Molina *de brachio ſeculari, c.6. n.* 12. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 111. *n.* 65. Sbroz *de officio Vicarij, lib. 2. cap.* 62. Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. cap. 21. num.* 59. & Molin. *de iuſtitia tom. 6. tract. 5. diſp. 26. num.* 1. vbi addit excommunicatum à delegato Summi Pontificis non poſſe abſolui ab Ordinario loci, quamuis delegatus ſit defunctus, aut ab officio remotus, quia Apoſtolicus eſt maior Ordinario, *cap. ſtuduiſti, cap. ſanè, de officio delegati*, Mandoſ. *de inhibit. quæſt.* 5. 6. & 7. vbi

tradit Ordinarium non poſſe inhibere delegato, Matta *de iuriſdictione 3. part. cap. 4. num.* 28. Menochius *conſ. 92. num.* 8. Moneta *de conſeruat. cap.* 8. *num.* 162. & Sayr. *de cenſuris, lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 35. *&* 36. vbi concludit, nec ſuperiorem delinquentem in territorio inferioris ab eo excommunicari poſſe, nec exemptum ſimpliciter à iuriſdictione alicuius ob delictum puniri; facit gloſſ. *in cap. placuit 6. quæſt.* 3. & Panorm. *in cap. ſuarum, num.* 8. *de priuilegiis.*

Quod procedit, quamuis Conſeruator excedat, & procedat iniuſtè, *cap. ſi quando, de officio delegati*, vbi Alexander Tertius iubet, vt Ordinarius mandato delegati non reſiſtat violenter; ſed, vt apud eum inſter, donec Sedi Apoſtolicæ veritas innoteſcat, ſic ibi; & Auguſtinus Barboſa *in verb. reſiſtere violenter, num.* 4. per Duenn. per *regul.* 192. *in fine*, & Hippol. *in l.* 1. *num.* 25. *ff. de quæſtionibus*, quibus accedit Marant *in diſp.* 1. incipit, *Plerumque, num.* 15. ex verbis prædicti *cap. ſi quando*, ſed apud eum inſtare, vbi notat Ordinarium non poſſe reſiſtere delegato Principis violenter, ſi velit exequi ſententiam, ſed debere precibus apud eum inſtare, vt reſcribatur Principi, ſi ſententia apparet iniuſta. Confert Innocent. *in d. cap. ſi quando*, vbi docet non eſſe reſiſtendum delegato, quamuis malè agat, & de hoc conſtet, niſi per appellationem: atque ita nullo modo poteſt Ordinarius procedere contra iudicem Apoſtolicum, qui eſt exemptus, quamuis ſit negligens: non enim Ordinarius eius negligentiam corrigere poteſt, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 154. *num.* 42. Abbas *in cap. fin. de reſcriptis, num.* 17. per hæc verba: *Et concluſio ſit quod aut delegatus deliquit in procedendo, & tunc quia ſolùm exceſſit contra Papam in non parendo mandatis ipſius, non poteſt per alium inferiorem puniri: aut deliquit peruerſe agendo, & tunc poteſt puniri per Ordinarium loci; quia non conuenitur, vt delegatus, ſed vt criminoſus.* Sed dicit Ioannes Andreas ſe non credere, quòd pendente cauſa coram eo, poſſit conueniri ſaltem, vbi impediretur procedere in cauſa ſibi delegata, gloſſa optima *verb. priuilegij, ad finem in c. ſuarum, de priuilegiis.* verba ſunt Abbatis.

Quòd ſi dicas Conſeruatorem deliquiſſe, & ideo ratione delicti poſſe conueniri coram Ordinario, non obſtante exemptionis priuilegio, per textum *in d. cap ſuarum*, & *ibi* gloſſa, & Auguſtinus Barboſa *num.* 27. vbi concludit idem eſſe dicendum de illis, quibus datum eſt priuilegium, vt non niſi coram certo iudice poſſint conueniri, quæ Decretalis nunc ampliatur à Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. de reformatione cap.* 14. & eſt communis ſententia, ex Abbate *in cap. vltimo, num.* 11. & *ibi* Felin. *num. 5. de foro competenti.* Reſponde negando Conſeruatorem, & eius officialem deliquiſſe, neque Vicarium proceſſiſſe contra Conſeruatorem ratione criminis commiſſi, ſed quia vſus eſt ſua iuriſdictione Apoſtolica in fauorem Apparitoris Vniuerſitatis, vt expreſsè declarauit idem Archiepiſcopus, & eius Vicarius, palàm dicentes non proceſſiſſe contra illum, vt eſt Canonicus, ſed vt eſt Conſeruator, quod nullo modo poterant, cùm eſſet exemptus per priuilegium conceſſum perſonis etiam quoad delicta, nec priuilegium eſt certo loco circunſcriptum. Barboſ. *in d. cap. ſuarum*, cum aliis. Atque ita quamuis Conſeruator deliquiſſet, aut eius officiales, non poterant Archiepiſcopus, & eius Vicarius de delictis eorum cognoſcere, vbicumque fuerint commiſſa, cùm id ſit illis prohibitum per ſupradictum Breue', iuxta quod nequeunt cognoſcere de delictis ſcholarium & officialium Vniuerſitatis, quod eſt priuilegium exemptionis ſimpliciter datum perſonis, & Vniuerſitati.

Nec obeſt quando acta iudicis delegati Apoſtolici ſunt euidenter nulla, & ex illis oriuntur damna irreparabilia, poſſe Ordinarium declarare eſſe nulla, per textum *in cap. ſolicitudinem*, §. *quia verò*, vbi Decius *de appellationib.* & per id quod notat Cardinalis *in Clement.* 2. *in fine principij, de pœnit. & remiſſ.* dicens inferiorem poſſe declarare factum ſuperioris iudicis quando conſtat de eius iniuſtitia, & nullitate, vt refert Marant. *in quæſt. legal. diſp.* 1. *num.* 24. Quia ad hoc reſpondetur ex actis Conſeruatoris non emanaſſe damna irreparabilia, cùm facilis eſſet appellatio ad Tribunal Domini Collectoris Illuſtriſſimi. Nec acta per Conſeruatorem ſunt omnino nulla euidenter, in quo euentu cùm facta ſuperioris non ſint notoriè nulla, ita quòd non ſit aliquatenus hæſitandum, vt ait textus *in cap. cùm contingat*, & *ibi* Nauarrus per textum, his verbis: *Quod ſi ſuper hoc fuerit dubitandum, ad exequendum te procedere non oportet, ideo Vicarius nihil poterit contra.*

Sequitur denique non poſſe Archiepiſcopum eiuſque Vicarium Conſeruatorem capere, & carceri addicere cum dedecore tanquam infamem latronem, cùm non ſit illius ſubditus, ſed omnino exemptus, & priuilegiatus priuilegio Papæ, *cap.* 144
cùm Epiſcopus, de officio Ordinarij in 6. Matta *de iuriſdict.* 3. *part. cap.* 1. *num.* 8. & notat Imola *in Clementina vnica, de exceſſ. Prælat. num.* 10. per hæc verba: Exempti eo ipſo quòd eximuntur, deſinunt eſſe in perſonis, & bonis ſub poteſtate Ordinariorum, & habentur inſtar extraneorum, *cap. luminoſo 18. quæſt.* 2. Nec valet caput, *vt fama 35. de ſentent. excommunic.* ſecundùm quod poſſunt capi clerici, quia id intelligitur ibi de clericis ſubditis, & non de exemptis, his verbis: *de mandato Prælatorum, quorum illi ſunt iuriſdictioni ſubiecti.* & ibidem, *exceſſus corrigere ſubditorum, & in cap. ſi clericos, de ſentent. excommunic. in* 6. ibi, *Clericos tuæ iuriſdictioni ſubiectos*, Couarr. *practicar. cap.* 10. *num.* 1, *verſ. quartò non eſt prætermittendum*, & Conſeruator, vt dictum eſt, & eius officiales, quamuis habeant in Vrbe domicilium reſpectu Archiepiſcopi, & illius Vicarij, ſunt inſtar extraneorum, & tanquam priuatæ perſonæ.

LIBER

Digitized by Google

LIBER QVINTVS

DE OBLIGATIONIBVS, OFFICIO, ET POTESTATE INQVISITORVM CONTRA hæreticam prauitatem.

DISPVTATIO DECIMATERTIA

DE ORIGINE, PROGRESV, ET MODO PROCEDENDI Sancti Officij, ac de reliquis ad illud rectè agendum neceſſariis.

De origine, dignitate, & auctoritate Sancti Officij in lege naturæ.

§. I.

EPITOME.

1. *Officium Sanctæ Inquiſitionis inſtitutum eſt à Deo in principio naſcentis Eccleſiæ.*
2. *Primus Inquiſitor in lege naturæ fuit Deus ipſe, & primi inquiſiti fuerunt primores pares.*
3. *Primi parentes an fuerint infideles formaliter?*
4. *Idololatriæ crimen à primis parentibus an ortum habuerit?*
5. *Deus dicens, Adam Adam vbi es, ſcribit formam inquirendi.*
6. *Deus non ſemel, ſed ſæpius hæreticos deleuit in lege naturæ, & in lege ſcripta.*
7. *Peccata primorum parentum non fuiſſe infidelitatis oſtenditur: ſed probabilius fuiſſe traditur.*
8. *Cur Deus de crimine ſerpentis non inquiſierit?*
9. *Quid ſignificet manſiſſe nudos primos parentes, & poſtea pelliceis veſtibus indutos?*
10. *Cur Deus non punierit primos parentes ſtatim morte?*
11. *Quare Deus Caim vetuit interfici?*
12. *& an fuerit hæreticus dum incidit in deſperationē?*

1. OFFICIVM Sanctæ Inquiſitionis à Deo Optimo Maximo inſtitutum fuit in Eccleſia Catholica, & hoc Tribunale ſancto Eccleſiam tanquam muro Adamantino circuncinxit ad defenſionem, ac propagationē fidei, & hæreſum in poſterum pullulantium extirpationem, & ipſe primò functus eſt officio Supremi Inquiſitoris, & ſe ad inſtructionem proceſſus contra primos parentes accinxit, vt oſtenderet primos parentes fidem ſerpenti habendo, fidem amiſiſſe, vt colligitur ex verbis, quæ protulit matri Euæ, ita, *ſcit enim Deus, quòd ſi comederitis ex eo, aperientur oculi veſtri, & eritis ſicut Dij, ſcientes bonum, & malum.* quibus verbis crediderunt dicto ſerpentis nullo modo ſe morituros, cùm Dominus dixiſſet, *in quocunque enim die comederis, ex eo morte morieris*, Geneſ. 2. *ad finem*, & 3. in principio, atque ita Deum eſſe mendacem crediderunt, credendo verbis ſerpentis; *nequaquam morte moriemini*, quaſi diceret, non eſt verum, quod dixit vobis Deus, *ſi comederitis, morte moriemini.* Fidem ergo amiſerunt, vt refert Suar. *de opere 6. dier. lib. 4. cap. 4. numero* 4.

Quinimo Eua infidelis fuit in recitando diuino præcepto, quia de ſuo addidit, ne tangeremus illud, cùm Deus dixiſſet *de fructu ligni ſcientiæ boni, & mali, non comedetis*; atque ita in præcepto Dei, nullum erat vitium, ſed vitium fuit repertum in recitatione mandati, Ambroſ. *lib. de Adam, & Eua, cap.* 12. vbi notat mandato Dei contradici, addendo, diminuendo, & mutando. Sicut fecit mulier addendo, quando dixit, *ne tangeremus*; deminuendo, *ne fortè moriamur*, mutando, cùm inquit: *Ex ligno ſcientiæ boni, & mali*; quæ omnia quaſi murmurans de Deo, ſerpenti aperuit, & illum de auaritia arguebat, & Adamus æſtuans cupiditate prohibiti credidit primam veritatem mendacij, & ſummam bonitatem inuidiæ poſſe inſimulari: mendacij quidem, quòd ſentiret, ac crederet poſſe vitam durare in æternum guſtato fructu vetito: cùm contrà ex ore Dei audiuerit mortis ſupplicium ſibi illico imminere, ſi mandatum ſibi impoſitum non ſeruaret. Inuidiæ autem, quaſi odio permotus Deus viam obſtruxiſſet qua ad Dei ſimilitudinem ſimillimam perduceretur ſi pomum ligni interdicti prælibaret. 2.

Quare D. Auguſtinus 14. *de Ciuitate Dei c.* 17. *& in Enchirid cap.* 45. in primo peccato Adami ſecundo loco infidelitatem conſtituit, & primo loco ponit ſuperbiam. Sacrilegium, inquit, illic eſt, quia Deo non credidiſti. Iuuat Proſper *in Repub. ad Capitula Genuenſ. dub.* 3. his verbis. *Quid eſt*, inquit, *quòd eidem naturæ ſolam fidem non vult eſſe præceptam, quam niſi primum Adam amiſiſſet, cæteris bonis omnibus non careret? Credendo enim Adam diabolo, non credidit Deo.* Idem *in libro contra Collatorem cap* 19. per hæc verba ſic loquitur: *Perdidit Adam fidem, perdidit continentiam, perdidit charitatem.* Confert Tertull. *in ſecundo libro aduerſus Marcionem cap.* 2. dicens Adamum electione ſua in delictum hæreſis fuiſſe prolapſum; quod cauſæ fuit, vt notat Ambroſius *in Epiſtola* 33. *lib.* 5. ad Marcellianam, quòd agnouerit ſe eſſe nudum, quoniam bona indumenta fidei perdiderit: itaque tam Adam, quam Eua æſtuantes cupiditate rei prohibitæ perdiderunt fidem, ac charitatem, ſine quibus in errores varios inciderunt. Quinimo Eua videns quòd bonum eſſet lignum ad veſcendum, & pulchrum oculis, tulit 3.

Digitized by Google

de illo, & comedit, & iudicem ſe conſtituit de illis, quæ à Deo audierat, videlicet, *in quocunque die comederitis, ex eo morte moriemini*; dicente ſerpente è contrario, *nequaquam moriemini*. quo facto cùm debuiſſet firmiter credere Deo, & illius præcepto obedire, iudicauit Deum ſibi repugnantia, & non vera præcipere, & ideo magis ſerpenti, quàm Deo aures dedit, cupiens eſſe ſicut Deus, & ſibi, quæ Deo propria ſunt, vſurpauit: quæ inter blaſphemiæ crimina Doctores tradunt, D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 13. Sotus *de iuſtitia, lib.* 8. *quæſt.* 2. *art.* 3. Rojas *de hæret. p.* 2. *n.* 170. Carrerius *eodem titulo, §. circa ſecundum*, & Bartol. *in l. apud Labeonem. §. ait Prætor. ff. de iniuriis.*

4. Ex dictis Iuſtinus Martyr in admonitione ad gentes colligit idololatriæ crimen ortum habuiſſe à primis parentibus, exiſtimans propterea eiectos eſſe à Paradiſo, quòd crederent eſſe Deos, qui non erant, & quos venerarentur in Dei contemptum ſibi eos conſtituentes, quos colerent: atque ita non longè abfuit Adam ab hoc crimine, putans ſe hominem, futurum eſſe Deum, credens magis ſibi vtile, quod diabolus ſuaſit, quàm quod Deus præcepit, cupiuitque pro Deo coli, vt ex aliis ait Suar. *d. cap.* 4. *n.* 22. *ad finem.*

Vnde Adam per Euam à diabolo ſeductus experimenti cupidus deliquit, & præferens promiſſa ſerpentis iis, quæ diuino Oraculo pronuntiata erant eiuſdem culpæ cum muliere, ac perfidiæ accuſatus eſt, ſicut credens hæretico, hæreticus eſt, & credens infideli, infidelis eſt, textus *in cap. ſi aduerſus, de hæreticis*, & ſcribentes *in cap. quicumque, §.* 1. *& § hæreticus autem, de hæreticis, lib.* 6. Ioann. Andr. *in cap. in fidei fauorem, de hæreticis, lib.* 6. Imò grauius deliquit Adam, quàm mulier, cùm longè illi præſtaret ſapientia, ac intelligentia, qua poſſet detegere inſidias ſerpentis, & illius technas deprehendere: erat enim Adam ſapientia multo excellentior, & animi robore fortior, & multo maioribus beneficiis, quàm mulier circumuallatus: ideo dignior, quòd duriori pœna plecteretur, cùm eſſet caput mulieris, & Deum ipſum interdicentem ſibi pomi illius eſum audierit; mulier verò ab ipſo Adamo legem promulgatam acceperit. Quamobrem Adamo ſententiam ſoli Deus declarauit in hunc modum, *Puluis es, & in puluerem reuerteris*, ſeu terra es, & in terram ibis.

5. Habemus ergo primum, & ſupremum Inquiſitorem hæreticæ prauitatis fuiſſe Deum, & volens inquirere de delicto primorum parentum ad auram poſt meridiem per ſe ipſum accedit ad Paradiſum illos citando, & in ius vocando tanquam reos. Geneſ. 3. *Adam, Adam vbi es?* quibus verbis modum, & formam iudicibus cunctis præſcribit, vt neminem condemnent niſi priùs in ius vocentur, & conuincantur exemplo Adami vocati, vt ſe defenderet, cùm citatio ſit defenſio de iure naturali *l. vt vim, ff. de iuſt. & iur. l. defenſionis, C. de iure fiſci, lib.* 10. Angel. *in l. Princeps, ff. de legib. num.* 2. Panorm. *in cap. in cauſis, de ſentent. & re iudicata* Hac igitur de cauſa Deus vocauit Adam, dicens: *Vbi es?* & ſciebat vbi nam eſſet, quamuis deliteſceret: effectus autem citationis eſt comparere in iudicio. Hinc fit quòd ſtatutum diſponens ſententiam latam contra non citatum valere, eſſe nullum, quia tolli non poteſt nullitas quæ procedit ex defectu citationis, Baldus *in l.* 1. *C. quomodo, & quando iudex.* Sed de citatione diximus 1. *p. de obligat. moderat. Republica, diſp.* 12. *§.* 1. *n.* 7. vbi *num.* 8. *&* 9. tanquam probabilius ſequuti ſumus non poſſe Principes tollere citationem.

Nec ſemel tantùm Deus officio ſupremi Inquiſitoris functus eſt, ſed iterum atque iterum 6.
contra Iſraëlitas in hæreſes, & idololatrias ruentes. Nam, vt ex Exodo, & Numerorum libris patet, in primo biennio ab exitu Ægypti, Iſraëlitæ decies tentauerunt Deum, & in hæreſes inciderunt, *Numerorum* 14. *verſ.* 22. ibi, *attamen omnes homines, qui viderunt Maieſtatem, & ſigna, quæ feci in Ægypto, & in ſolitudine, & tentauerunt me per decem vices, nec obedierunt voci meæ.*

Quinimo *Geneſis* 6. Deus deleuit hæreticos, quòd Noe non crediderunt, diluuióque aquarum immiſſo fuerunt homines extincti, eo quia non potuit Noë illis perſuadere, vt à carnali via ad meliorem reducerentur, & nullo modo aures darent hominibus peccata carnis non eſſe peccata prædicantibus: quod ex verbis Pauli *ad Epheſ.* 5. roboratur, dum ait, diluuium fuiſſe immiſſum in homines carnales, per hæc verba: *Nemo*, inquit, *vos ſeducat inanibus verbis, propter hoc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ*. quæ verba D. Thomas ſic exponit, homines, vt ſe traderent concupiſcentiis, excogitarunt rationes, quibus probarent, & perſuaderent vſum venereum non eſſe peccatum, & quia homines primi ſæculi huic errori crediderunt, venit in eos ira Dei, hoc eſt, diluuium; in quo omnes perierunt, qui manſerunt extra Arcam Noë, hoc eſt, Eccleſiam Dei, in qua manet Chriſti fides, quam hæretici impudenter deſerunt, Rupert. *lib.* 4. *comment. in Geneſ. cap.* 71. & Auguſt. *lib.* 12. *contra Fauſtum, cap.* 12.

Defluxu etiam temporis Deus etiam egit Inquiſitorem ſemel, & iterum primum, *Geneſ.* 18. in Sodomas deſcendens, *Clamor*, inquit, *Sodomorum, & Gomorrhæorum venit ad me.* Suadebant enim alter alteri nullum vſum Veneris eſſe peccatum, & ideo abſumpti ſunt ſulphure, & igne; quia peccabant contra naturam, & perſuadebant nullum genus libidinis eſſe peccatum, vt probat D. Thomas ex illis verbis Paul. ad Epheſ. 5. *propter quod venit ira Dei in filios diffidentiæ.*

Porrò quanquam certum eſt aſſerentes fornicationem, & reliquos vſus venereos contra natu- 7.
ram non eſſe peccatum hæreticos eſſe, Albertin. *in rubrica, de hæreticis in* 6. *quæſt.* 1. *num.* 11. *in fine, verſ. Hinc eſt, quòd quicumque dicit, & quæſt.* 13. *poſt* 8. & eſt communis, teſte Farinacio *de hæreſi, quæſt.* 178. §. 3. *n.* 83. cum aliis, & propterea meritiſſimò tam per diluuium aquarum, quàm per ignem fuiſſe deletos ſuadentes peccata carnis licita eſſe, cùm ſit hæreſis manifeſta id aſſerere: nihilominus peccatum primorum parentum, nec fuiſſe hæreſim, neque peccatum infidelitatis, ex eo manifeſtè oſtenditur, per verba D. Pauli 1. *ad Tim.* 2. ibi, *Adam non eſt ſeductus, mulier autem ſeducta in præuaricatione fuit.* quaſi dicat, Adam non fuiſſe ſeductum deceptione fidei contraria, neque infidelitatem commiſiſſe: aliàs nulla eſſet differentia inter ipſum, & Euam, quam Paulus inter vtrunque conſtituit; & conſequenter per infidelitatem Adam non peccauit. Iuuat Auguſtinus *lib.* 11. *Geneſ. ad litt. c.* 42. vbi quærit, ſi iam ſpiritualis erat Adam, quamuis mente, non corpore, quomodo credere potuerit, quod per ſerpentem dictum eſt: ſic *ibi* Auguſt. Et infra: Ideo Apoſtolum dixiſſe mulierem ſeductam eſſe, non virum. Accedit tenor verborum Pauli *ſuprà* ibi: *Adam non eſt ſeductus: mulier autem ſeducta in præuaricatione fuit.* Ergo Adam per infidelitatem

tatem non peccauit. Confirmatur ex reſponſione Euæ, quæ interrogata à Deo, *Quare hoc feciſti?* reſpondit, *ſerpens decepit me*: *Adam* autem ſicut Eua, non eſt confeſſus deceptionem; ſed ſolùm dixit, *Mulier dedit mihi, & comedi*; quare ſignum eſt Adam non fuiſſe deceptum, neque in errorem incidiſſe infidelitatis. Vnde quamuis in ſuperbiam inciderit appetendo eſſe, vt Deus; bene potuit habere hunc appetitum ſine deceptione, aut poſitiuo errore, quaſi ſpeculatiuo, vt dicitur de Eua, ideo non infertur ex ſuperbia, quòd præceſſerit error, neque quòd fuerit ſubſecutus. Non enim ex omni ſuperbia ſequitur deceptio fidei contraria, atque ita poſtea potuit comedere, vt complaceret vxori, cùm videret Euam poſt eſum adhuc viuere comedendo fructum; & potuit cogitare in aliquo forte ſenſu ſibi incognito Deum pœnam mortis illis ſimul fuiſſe comminatum.

Quod attinet ad peccatum Euæ, quamuis poſt ſuperbiam illa incidiſſet in infidelitatem, crediditque aliquid dictis Dei, & veræ fidei contrarium, & colligitur ex verbis Pauli 1. ad Tim.2. *Mulier ſeducta eſt*, vbi Patres omnes intelligunt Euam credidiſſe vera eſſe, quæ ſerpens proferebat, & volunt D. Thomas *1.p. quæſt.24.art. 4. ad 1. & 2.2.quæſt.163. art.1. ad 4. & art. 4.in corpore, & ad* 1. poſt Auguſtinum *lib.* 11. *Gen. ad litteram,cap.*30.*&* 42.& Chryſoſt.*homil.*16.*in Geneſim*; nihilominus dici poteſt Euam credidiſſe ſerpenti, non tamen credendo propterea Deum mentiri, ſed credendo, vel non interdixiſſe comedere de ligno ſcientiæ, eo modo quo ipſa perceperat, vel non fuiſſe comminatum pœnam mortis, vt pœnam irreuocabilem, vt vult idem Auguſtin. *d. lib.* 11. *Gen. ad litteram cap.* 30. vbi loquitur de Eua, his verbis: *Non credens, poſſe inde ſe mori, arbitror, quod putauerit, Deum alicuius ſignificationis cauſa dixiſſe: Si manducaueritis, morte moriemini.* Igitur quamuis falsò exiſtimauerit verba Dei eſſe intelligenda hoc, vel illo modo, & in hoc errauerit, non inde infertur, quòd infidelis fuerit, maximè cùm D. Thomas *d. quæſt.* 163. *art.* 3. dicat maximum Euæ peccatum fuiſſe ſuperbiam, quod non dixiſſet, ſi Eua laberetur in infidelitatem, quæ eſt maius peccatum, quàm ſuperbia. Item excuſari poteſt ab infidelitate ſi dicatur Euam non incidiſſe in infidelitatem cum pertinacia, & formali hæreſi, quaſi crederet per ſimplicem ſerpentis teſtationem Deum fuiſſe mentitum, & propter inuidiam præceptum poſuiſſe, quia hoc difficile eſt creditu. Iuuat D. Thomas *in 2. diſt.22.quæſt.1. art.* *ad* 1. vbi de primis parentibus ait illos non credidiſſe, Deum dixiſſe falſum, ſed credidiſſe in alio fortè modo verba Dei eſſe accipienda: atque ita cum pertinacia non errauit, quia non intellexit technas illas dæmonis continere aliquid contrarium verbo Dei, & teſtimonio.

Et quamuis his rationibus probabile ſatis videatur primos parentes non incidiſſe in infidelitatem formaliter, & cum pertinacia, probabilius magis eſt incidiſſe ſimpliciter; vt dictum eſt de Adamo ſuprà ab omnibus, qui ſimpliciter docent Adam fuiſſe ſeductum deceptione fidei contraria, vltra quos *in principio huius* §. citatos, idem ſentiunt Ignatius *Epiſtol.5.ad Trallianos*, dicens ita, *Excogitate artes ſerpentis illius, qui omnis mali primus auctor eſt, qui per mulierem decepit primum generis noſtri parentem Adam*, quo in loco priùs admonuit, vt ab hæreſi tanquam à facie colubri fugerent, in hunc modum, *Fugite omnes hereſes*, & ideo non de alia deceptione, niſi de hæretica loquebatur; ſequitur Irenæus *lib.* 3. *cap.* 37. dum ait Adam fuiſſe ſeductum ſub occaſione immortalitatis. Idem Proſper *lib. 2.de vita contemplat.cap.* 19. vbi de primis hominibus repetit, quòd ſe fieri poſſe, quod Deus eſt, crediderunt, & Ambroſ. *lib.de Elia, & ieiunio cap.4.* exponens verba illa, *Ecce Adam factus eſt quaſi vnus ex nobis*, ait, *Irridens vtique Deus approbans dicit, hoc eſt, putabas te ſimilem fore noſtri, quo verbo, putabas, deceptum eſſe Adam oſtendit.* Conſentire videtur Auguſt. *Pſalm.*68. ſuper illis verbis, *Quæ non rapui tunc exoluebam*, ait, *Quis rapuit primò. Ille, qui ſeduxit Adam*, & lib. 14.de ciuit cap.17. *Vtrique parenti infidelitatem, & inobedientiam tribuit*, & lib. 11. Gen. ad litter. cap. 34. & 39. dicit, vtrimque diuinitatem appetiuiſſe.

Multo minus de Eua ambigi poteſt, quòd inciderit in infidelitatem, vt vult Ambroſius *lib. de Paradiſo cap.* 12. dicens, *mulierem prius erraſſe. Viro enim mulier, non mulieri vir auctor erroris eſt.* Sic ille, & ex illo Apoſtoli 1. ad Tim.2. *Mulier ſeducta in præuaricatione fuit.* Quæ ſeductio in rebus ad fidem ſpectantibus fuit, videlicet, quia ſerpenti dicenti, nequaquam moriemini, plus credidit, quàm dicenti Deo, *morte moriemini*; & ſic decepta prolapſa eſt in infidelitatem. Item, quia credidit promiſſioni à ſerpente factæ, *eritis ſicut Dij*, quæ promiſſio errorem in fide inuoluebat. Atque ita incidit Eua in peccatum ſuperbiæ, primò ſtatim poſt ſuaſionem ſerpentis inuaſit mentem illius elatio, ex qua conſecutum eſt, vt crederet eſſe verum, quod ſerpens dicebat, & ita ſecundùm Patres multos Eua credidit formaliter, & cum pertinacia Deum ex inuidia ſibi interdixiſſe eſum fructus ligni, ac ſubinde mentitum eſſe, quando dixit eos fuiſſe morituros, ſi de ligno guſtarent. Et hoc modo fuiſſe deceptam Euam, ſignificat Auguſtinus *lib.* 11.*Gen. ad litteram,c.vlt.*& Chryſoſt.*homilia* 16.*in Gen.*& Cyrill. Alexandr.*lib.3.contra Iulian.*§. *vbi autem*, his verbis: *ſed mentitum potius, & per inuidiam prohibuiſſe, ne comederent, vtpote Deos fore ſcientes, ſi comederent.* Quare ſi hoc credidit Eua, nulla excogitari poteſt clarior hæreſis. Ex quibus Patres colligunt perdidiſſe Euam fidem, quia non amittitur, niſi per infidelitatem formalem; quod etiam vult Tertull. *lib.* 2. *contra Marcionem cap.*12.

Sequitur, cur Deus non inquiſierit ſerpentem? 8.
Reſponſio ſit ex Auguſtino *lib.2. contra Manich.* diabolum non poſſe fateri peccatum ſuum vtiliter, & ſalubriter, nec eſſe in via pœnitentiæ, neque ad pœnitentiam reuerti poſſe. Cùm ergo ſerpens eſſet impœnitens, nec haberet excuſationem qua ſe defenderet, non erat cauſæ ad inquirendum; item quia dæmon eſt obſtinatus, immutabiliterque adhæſit prauo fini in quem ſe retulit in vltimo inſtanti viæ: & ob id non poteſt reſipiſcere, vt vult Durandus *in 2. diſt.* 7. *quæſt.* 1. neque flecti in bonum, ſicut Angeli beati non poſſunt in malum declinare, & ſunt in iuſtitia confirmati. D. Thomas *quæſt.* 16. *de malo art.5.* Alenſ.3. *p. quæſt.* 1. *membr* 2. ſequitur Molina *in 1. part.D.Thom.quæſt.63.art.6.concluſ.5.* dum ait Angelos non potuiſſe recuperare gratiam per peccatum ſemel deperditam, cùm habeant influxibile liberum arbitrium poſt adhæſionem;

ſionem; ac propterea ſerpentem Deus non inquiſiuit, cum poſt primum peccatum factus inadoptiuus pœnitentiæ, nec potuerit euadere damnationem æternam, Caſſian. *coll. 4. cap. 14.* Fulgent. *de fide ad Petrum, cap. 3.* & Iſidorus *lib. 1. de ſummo bono, c. 21. ſent. 11.* poſt lapſum enim non eſt pœnitentiæ locus dæmoni; ſicut non eſt homini poſt mortem.

9. Sed quæres quid ſignificet manſiſſe nudos primores parentes poſt peccatum? Et poſtea pelliceis indui? Reſponſio ſit vtrumque fuiſſe nudum ante peccatum, neque hoc primis parentibus erat ignominiæ argumentum, ſed honoris; quòd nudi erant non erat inſipientiæ, ſed ſecuritatis, quòd nuditatem ſuam non erubeſcebãt: nam nuditas ſecundùm ſe non eſt turpis, verecundia autem eſt de turpi: atque ita in primæuo ſtatu innocentiæ nullã verecundiam nuditas inferebat, quemadmodum non afferet poſt reſurrectionem corporum. Bene igitur nudus erat vterque in principio, & non erubeſcebant, quia quod erubeſcerent, non habebant. Poſt peccatum autem erubeſcebant, quia iuſtitia, & innocentia ſpoliati erant. Lippoman. *in Geneſ.* ex aliis *cap. 2. fol. 76. & fol. 84.* vbi de origine huius erubeſcentiæ, & ex cauſa illius. *& fol. 85.* ex Ambroſio per hæc verba, ibi: *& antè quidem nudi erant protaplaſti, ſed non ſine virtutum integumentis.* Nudi erant propter morum ſimplicitatem, & quòd amictum fraudis natura neſciret. Nunc autem multis ſimulationum inuolucris, mens humana velatur, nudus enim non eſt, niſi quem culpa nudauerit; & ideo iaciunt ſuper ſe folia, qui culpam velare deſiderant. Lippoman. ſuprà.

Inducuntur ergo veſtibus pelliceis à Deo, quia bona indumenta fidei perdiderunt in ſignum confuſionis, ac perpetuæ ignominiæ, ſicut hodie hæretici reconciliati indui ſolent ab Inquiſitoribus veſtibus, ſiue ſaccis benedictis, crucibus tranſuerſis appoſitis, vulgò *Sambenitos.* Et quia olim in primitiua Eccleſia huiuſmodi ſacci benedicebantur, proinde ſacci benedicti vocabantur, & portabantur in ſignum publicæ pœnitentiæ à peccatoribus; quarum veſtium meminit Hieronymus Romanus *lib 5 de Repub Chriſtiana, cap. 20. fol. 264. verſ. el Sambenito,* Viualdus *in Candel. tit. de pœnit. num. 14.* Pegn. *in 3. p. direct. ſchol. 58. verſ. prouideat etiam,* & Simanch. *de Cathol. tit. 47. ex num. 9.* vbi *num. 13.* tradit ſaccum hæreticorum damnatorum, qui comburuntur, longè diuerſum à veſte reconciliatorum ſuſpendendum eſſe in ea Eccleſia, in cuius Parochia damnati habitarunt in memoriam impietatis eorum ſempiternam; quod hodie non ſeruatur in Luſitania, ſed affiguntur, & ſuſpenduntur in oppidis vbi comburuntur, Oliſipone ſcilicet in Cœnobio, ſeu in Eccleſia Sancti Dominici; Eboræ in templo Diui Antonij, quod eſt in foro eiuſdem vrbis, Conimbricæ in celeberrimo, ac Regio templo Sanctæ Crucis.

10. Quæres etiam, quare Deus ſupremus Inquiſitor non punierit morte ſtatim primores parentes? Reſponſio ſit primos parentes veſtitu pelliceo indutos in ſignum pœnitentiæ, vt faciliùs diuinam iuſtitiam ad miſericordiam flecterent à Paradiſo voluptatis omnibus ſpoliatos à Deo, duriſque, ac perpetuis laboribus addictos fuiſſe in confeſſo eſt, & vt mortis ſubeundæ admonerentur, pellibus animalium fuerunt induti, viuenteſque continuò morerentur, & tam ſerpentem, quàm parentes primores in iram ſuam incurriſſe, his verbis oſtendit, dicens ſerpenti; *quia hoc feciſti, maledictus es inter omnia animantia, & beſtias terræ: ſuper pectus tuum gradieris, & terram comedes.* Deinde fœminæ: *In dolore paries: multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos, in dolore paries filios, & ſub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui.* Denique Adamo ait: *quia audiſti vocem vxoris tuæ, & comediſti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ, ſpinas, & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ; in ſudore vultus tui veſceris pane tuo.* Ad quas pœnas cùm à Deo Adam, & Eua damnati eſſent, cùm illos iam errati pœnituiſset, & reſipuiſsent mortem in eas pœnas commutatam diſtulit Deus. Ad cuius exemplum Inquiſitores hæreticos ad meliorem frugem ſe recipientes, & hæreſim abiurantes non tradunt brachio ſæculari, neque flammis deuouent, vt quotidie videtur.

Similiter dici poteſt Deum vetuiſse occidi 11.
Caim, vt diutiùs preſsus laboribus, & anxietatibus vndique obrutus vitam ageret, prout ait D. Hieronymus *Epiſtola 115. ad Damaſum,* & Ambroſius *lib. 2. de Caim, & Abel, cap. 10.* his verbis: *Longæuitas vitæ Caim vindicta eſt, eo quod vixit in metu: quæ pœna nihil grauius eſt, quàm vt quis ſibi maiorum cauſa pœnarum ſit.* Neque eſse dubium
quòd fuerit Caim hæreticus, cùm dixit, *Maior eſt* 12.
iniquitas mea, quam vt veniam merear, ex communi ſententia Patrum colligitur, quaſi diceret, Deus non eſt potens remittere mihi fatricidium. quibus verbis negauit prouidentiam, & miſericordiam Dei, & refert paraphraſis Hieroſolymitanæ Auctor ad id confirmandum, dixiſse Caim dum vidit oblationem Abelis cum beneplacito à Deo ſuſcipi, ſuam autem non eſse ſuſceptam, *Egrediamur in agrum,* ſubdens contra Abelem: *Non eſt iudicium, nec iudex, nec ſæculum aliud, nec merces bona pro iuſtis, nec pœna pro impiis, nec Dei miſericordia creatus eſt mundus, nec Dei miſericordiâ regitur, eo quòd ſuſcepta eſt oblatio tua cum beneplacito, mea autem non eſt ſuſcepta cum beneplacito.* Quæ omnia, quamuis in ſacra pagina non reperiantur expreſſa, colligi poſſunt ex verbis Caim ad Dominum, *maior eſt iniquitas mea, quàm vt veniam merear,* cùm ſint verba, vt ait Rupertus, deſperati, & de Dei clementia malè ſentientis; ſed mentitus eſt: maior enim eſt Dei pietas, quàm quæuis iniquitas, quæ in eo tanta fuit, vt ſe morte damnauerit, dicendo: *Omnis qui inueniet me, occidet me.* Albinus, deſperando dixit, velut compendio mortis cruciatus euaderet præſentes, & Ambroſius, nihil grauius, quàm errantem à Deo deſeri, vt ſe reuocare non poſſit. Mors peccatoris finem peccandi affert, vita autem gubernaculo deſtituta præcipitatur, & in grauiora prolabitur, vbi de Caim.

Vtrùm in lege naturæ fuerint Inquiſitores delegati contra hæreticos, & idololatras?

§. II.

EPITOME.

13. *Nemrod an fuerit parens Idololatriæ, & an fuerit pater Nini?*

Nemrod

Digitized

14. *Nemrod ſuaſit ædificare Turrim, cuius culmen pertingeret ad cœlum.*
15. *Nemrod quomodo fuit punitus à Deo dum ſuaderet colere ignem quaſi Deum?*
16. *Abraham Inquiſitor Idololatriam Chaldæorum arguit.*
17. *Sara vxor Abraham functa eſt officio Inquiſitoris, & quomodo?*
18. *Sara ſuaſit viro, vt eiiceret Agar de domo, & cur?*
19. *Iacob inquiſiuit in domo ſua, vt Dij alieni ab ea eiicerentur.*
20. *Eſau, an fuerit Idololatra, aut hæreticus, & quomodo perdiderit bona ſua?*

13. CIRCA primam quæſtioné, an Nemrod fuerit parens, & origo idololatriæ, Benedict. Pereira *in Geneſ. cap.* 10. *diſp.* 5. *n.* 80. ex Hieronymo, & Cyrillo tradit, Nemrod filium Chus nepotem Cham, pronepoten Noë fuiſſe primam originé idololatriæ, fuiſſeque virum potentem in terra, & Regnũ, vel tyrannidem cõparauiſſe, & in longinquas regiones ditionem ſuam protuliſſe, nec non primum Babylonis conditorem, & in ea vrbe primordia ſui Regni conſtituiſſe, quem alij appellant Belum patrem Nini, eo quia omnia, quæ de Nemrod traduntur, conueniunt Belo ad vnum, cùm vtrumque inueniamus annos poſt diluuium circiter ducentos Babylonem regere, & Babylonis eiuſdem vocari primum conditorem. Inſuper vterque primus idololatriæ parens fuit, ita Pererius *d. cap.* 10. *diſp.* 3. multis probat ex *num.* 66. *& num.* 67. Nemrod fuiſſe Belum, quem alij vocant patrem Nini.

14. Is autem Nemrod, teſte Ioſepho, ſuaſit hominibus ſui temporis ſe Deo nihil debere, ſed ſuis viribus quicquid poſſediſſet felicem, ac beatum fuiſſe conſequutum, & eò dementiæ deuentum eſt illius tumens cor, vt ſuaſerit hominibus ædificare Turrim, de qua *Geneſ.* 11. cuius culmen cœlum tangeret, in qua ſe à Dei potentia tueretur, & Deo reſiſteret, quod etiam vult Auguſt. 16. *de ciuitate Dei cap.* 4. his verbis: *Gigas ille Nemrod ciuitatem, quæ poſtea dicta eſt Babylon, ædificare egreſſus eſt, vt ea cæterarum ciuitatum gereret principatum, vbi eſſet tanquam in Metropoli habitaculum Regni: quamuis perfecta non fuerit vſque in tantum modum, quantum ſuperba cogitabat impietas: nimia quippe diſponebatur eius altitudo, quæ idcirco dicta eſt, vſque ad cœlum pertingere. Sed quid nocent Deo quantarumque vel ſpiritalis, vel corporalis altitudo? tutam veramque in Cœlum viam molitur humilitas, ſurſum leuans cor ad Dominum, non contra Dominum.* ſic Auguſtinus.

Fuiſſe autem Nemrod, qui alio nomine dicitur Belus, auctorem idololatriæ, ex eo deducitur quod tradit Ioſeph *lib.* 1. *antiquitatum*, his verbis: *Superbiam*, inquit, *Deique contemptum excitauit in hominibus Nemrod, nepos Cham vir audax, & manu promptus, ſubinde iactans non Deo, ſed propriæ virtuti præſentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat, ratus fore, vt homines ad ſe deficerent à Deo, ſi ſe illis Ducem præberet* Conſonat Hugo de Sancto Victore in ſuis annotationibus in Geneſ. *Nemrod*, ait, *mole corporis, & virtute ſuperans alios homines, dominium cœpit exercere per violentiam: & induxit eos ad idololatriam, vt ignem quaſi Deum colerent, quia vtilitates maximas beneficio Solis, qui igneus eſt, contingere videbat; quem errorem poſtea Chaldæi ſecuti ſunt.* ſic ibi: vnde maximam, & multiplicem iniuriam, & Deo, & homini intulit. Quia Deus ſolus debet præeſſe homini, quod Nemrod Deo abſtulit, cùm ſe illi interpoſuit; ſimulque debitum cultum Deo ſuſtulit: homini autem iniuriam irrogauit, quoniam dominio, & imperio iniuſto illum ſubiugauit, & in errorem pertraxit.

Quomodo autem inſana ſuaſio ædificandi turrim, & perſuaſio colendi ignem tanquam Deum à Nemrod inuenta fuerit per Deum punita, ex confuſione linguarum, in quas diuiſi ſunt eius ſectatores, oſtenditur Geneſ. 11. *confundamus ibi linguam eorum, vt non audiat vnuſquiſque vocem proximi ſui.* Atque ita diuiſit eos Dominus ex illo loco in vniuerſas terras, & ceſſauerunt ædficare ciuitatem. Et idcirco vocatũ eſt nomen eius *Babel*, quia ibi confuſum eſt labium vniuerſæ terræ, & diſperſit eos Dominus ſuper faciem cunctarum regionum. Quare Caſſianus *collat.* 4. *c.* 12. ſic loquitur: *Linguarum igitur oborta repentè confuſio ſacrilegos auſus hominum, nefandoſque compeſcuit.* 15.

Nec longè abeſt à ſuperioribus quod tradit Leſſius *lib.* 2. *cap.* 43. *de ſuperſtitione dub.* 3. *num.* 12. *de origine idololatriæ*, vbi vult Ninum ſtatuiſſe parenti ſuo Belo, alio nomine Nemrod, idolum, vt pro Deo coleretur, quia opinatur nec ſine fundamento fuiſſe primum, qui publicè erexit idolum, & ædificato templo, & poteſtate regia homines ad illius cultum excitauit, vt præſens haberetur ſemper memoria Nemrod.

An verò Abraham reprehenderit Chaldæorum idololatriam, qui in igne diuinum aliquod venerabantur? Reſponſio eſt affirmans, quia Chaldæos vehementer obiurgabat, & ea de cauſa, vt de illo Chaldæi pœnas ſumerent, Abrahamum in ignem comburendum proiecerunt, à quo diuino auxilio protectus euaſit incolumis. Rupertus Abb. 5. *lib. de Trinitate in Geneſ.* 2. Multas enim afflictiones ſuſtinuiſſe Abrahamum è Chaldæis, eo quòd nollet colere ignem, tradit Auguſtinus *lib.* 16 *de ciuitate Dei cap.* 13. & ex traditione Hebræorum Abrahamum propriè in ignem à Chaldæis iniectum, habetur *lib.* 2. *Eſdræ cap.* 9 *verſ.* 7. his verbis. *Deus qui elegiſti Abraham, & eduxiſti eum de igne Chaldæorum*, quam traditionem etiamſi in principio Hieronymus ſuggillet, illam tamen poſtea approbat, ſicut & Eccleſia probat, dum pro moribundis erat, vt Deus eos liberet ab anguſtiis mortis, & ab igne gehennæ, ſicut liberauit Abraham de Vr, hoc eſt, de igne Chaldæorum. 16.

Quinimo putant aliqui cum Chryſoſt. Thare in Chaldæa initio fuiſſe idololatram, ſed à filio ſuo Abrahamo conuerſum deſeruiſſe idola, idque probant ex Iudith 5. *verſ.* 8. & ex Ioſue 24. 2. ſed verius eſt Thare in Chaldæa non adoraſſe idola, ſed cum Abraham filio ſuo Deum verum coluiſſe, & inde, quia à Chaldæis vexabatur, ſeceſſit, & migrauit in Chnaaan ſuaſu Abrahami, & præ ſenio defeſſus ſubſtitit in Meſopotamiæ vrbe Haran, vbi lapſus eſt Thare in idololatriam, & Nachor eius filius ob diſceſſum, & abſentiam ipſius Abrahæ in Chanaam, *Geneſis* 31. 10. & patet *Ioſue* 24. 2. vbi ſic dicitur: *Trans fluuium habitauerunt patres veſtri ab initio Thare Pater Abrahæ, & Nachor, ſeruierunt que Diis alienis trans fluuium.* nimirum Euphratem in Meſopotamia: non autem

tem in Chaldæa, ita ex Auguſtino, Abulenſ. & ex Pererio, Cornelius *in Geneſim cap.* 11. *verſ.* 31. *& ſequent.*

Quæri poteſt, an Abraham antequam à Deo vocaretur, idololatra fuerit? Philo colligit *libro de Abraham.* Verius tamen eſt nunquam coluiſſe idola, vt conſtat ex *Ioſue* 24. *verſ.* 2. vbi dicitur non Abraham, ſed Thare patrem, & Nachor fratrem illius ſeruiiſſe Diis alienis; futurus enim erat quaſi pater credentium, & exemplar fidei proponendus: idcirco nunquam fuit infidelis, ita Ioſephus, Suidas, Pererius, & alij, quos ſequitur Cornelius *d. cap.* 11. *verſ.* 31. Item, quia, vt ait Ioſeph. *lib.* 1. *antiquitatum cap.* 16. Abraham omnibus virtute prudentiæ excelluit, his verbis: *Abraham*, inquit, *virtute prudentia maior aliis fuit, & opinionem quam de Deo tunc cuncti habebant, innouare, & immutare praualuit. Primus itaque præſumpſit prænuntiare Deum creatorem vnum eſſe cunctorum*, &c. cui ſoli bonum eſt honorem, & gratiarum actionem tribuere. Propter quæ Chaldæis, & aliis Meſopotamiis in eum conſurgentibus migrationem eligens ſequi, per voluntatem Dei terram Chananæam poſſedit, vbi Altare Deo ædificauit, & hoſtias immolauit. Concordat Suidas, hoc modo cultus idolorum, inquit, cœpit à Sarug, ſiue Saruch, & viguit vſque ad tẽpora Thare patris Abraham, Abrahamus annos natus 14. Dei cognitione illuſtratus Patrem his verbis commonuit, *Quid ſeducis homines ob perniciosum lucrum ſimulacrorum? Non eſt alius Deus niſi cœleſtis ille totius mundi Opifex. Tandem ſumptis patris idolis, iiſque partim confractis, partim exuſtis, cum eo terra Chaldæorum exceſſit.* Ex quibus liquidò conſtat Abrahamum fuiſſe Inquiſitorem diligentiſſimum inter Chaldæos, & apud parentes ſuos, & ob eam cauſam fuiſſe à Deo ſeruatum à labe, ac peſte idololatriæ, vt acriùs, ac vehementiùs in eam exterminandam inueheretur, argumento Chriſti Domini ad Iudæos dicentis, *Qui veſtrùm ſine peccato eſt, primus in eam lapidem mittat.*

Nihilominus quamuis argumenta, quibus probatur Abrahamum ſemper fuiſſe ab idolorum cultu longè alienum, valde vrgeant; pro contraria parte oſtenditur multos fuiſſe, ac graues viros, qui tradunt Abrahamum primum idolis ſeruiiſſe in puerili ætate, poſtea verò reiecto idolorum cultu diuina luce perfuſum renunciaſſe ſeperſtitioni idolorum, & ſe ita ad Deum colendum conuertiſſe, vt Pater credentium dici, & eſſe mereretur. Huius ſententiæ eſt Cyrillus *tom.* 3. *contra Iulianum lib.* 3. *ad finem. Abraham*, inquit, *radix factus eſt omnium, qui per legem, & Prophetas eruditi ſunt ad pietatem, quem aduocatum dicimus, quaſi ex idololatria ad certiorem veri Dei cognitionem.* Sic ille.

Sequitur Andreas Maſius *in commentariis ſuper verſ.* 2. *capitis* 24. *Ioſue*, per hæc verba: *Transfluuium habitauerunt Patres veſtri, & ſeruierunt Diis alienis*; & infrà: *Quod porrò*, ait, *maiores ipſorum trans fluuium coluiſſe Deos alienos, non ad Sem, & Noë aliosque remotiores, ſed ad proximos maiores pertinet. Hoc enim ſolum agitur, vt conſtet, gratuitò ipſos eſſe a Deo adoptatos pro populo: neque gratis ſolum, verùm cùm etiam hoſtes eſſent, & diuinum cultum, atque honorem, non Deo vero, cui debebatur, ſed alienis falſiſque Diis adhiberent. Nominatim autem ponitur ante oculos Thare, & duo eius filij Abraham, & Nachor, quòd ex his vniuerſa Hebræorum ſtirps eſſet prognata. Neque enim eos audire poſſum qui magno conatu Abrahamum ab hoc turpiſſimo idololatriæ ſcelere vendicare, neſcio quibus argutiis, ſtudent.* Ite ille.

Ad hos Lindanus *in Panoplia Euangelica lib.* 1. *cap.* 11. *ad finem*, ſic ait. *Ille credentium omnium Pater Chaldeus, id eſt, Abraham, cùm eſſet idololatra ex idololatria ad veram veri Dei latriam eſt conuerſus.* Confert Georgius Cedrenus Græcus auctor, qui hoc ipſum in ſua Hiſtoria apertè tradit. Cui accedit Philo Iudæus *in libro*, cuius titulus eſt, *Abraham, Chaldai*, inquit, *mundum ipſum exiſtimabant eſſe Deum prophana ſanè opinione, creaturam facientes Creatoris ſimilem. Huic innutritus dogmati Abraham, & per longum tempus Chaldaico imbutus delirio tanquam poſt altum ſomnum aperto mentis oculo, poſtquam puram lucem pro denſis tenebris cœpit intueri, ſecutus eius ſplendorem animaduertit, quod prius non viderat preeſſe mundo quendam aurigam, gubernatoremque, qui ſui operis ſaluti prouideat, nec totius modo, ſed eius quoque partium omnium curator, tutorque ſit*, &c.

Fauet etiam huic opinioni D. Auguſtinus *lib.* 10. *de ciuitate Dei cap. vltimo*, his verbis: *Abraham diuinum accepit Oraculum. In ſemine tuo benedicentur omnes gentes. qui fuit gente Chaldæus: ſed, vt talia promiſſa perciperet, quod ex illo propagaretur ſemen diſpoſitum per Angelos in manu mediatoris, in quo eſſet iſta liberanda animæ vniuerſalis via, hoc eſt, omnibus gentibus data; iuſſus eſt diſcedere de terra ſua, & de cognatione ſua, & de domo patris ſui. Tunc ipſe primus a Chaldæorum ſuperſtitionibus liberatus, vnum verum Deum ſequendo coluit, cui hoc etiam promittenti fideliter credit*, &c. Cui ſuffragatur gloſſa Interlinear. *Geneſ.* 12. ſuper illa verba, *Qui ædificauit ibi Altare Domino*, addit: *quippe qui, videlicet Abraham, renuntians idololatriæ Altare Domino ædificauit contempto igne Chaldæorum.*

Propter quæ argumenta aliqui putant Abraham idololatriæ ſuperſtitione fuiſſe notatum, & ab ea, duce Deo, euocatum, ſicut Doctor gentium Paulus fuit à Iudaiſmo, & Matthæus ad Apoſtolatum, à telonio traducti. Nihilominus cùm Abraham non dicatur in ſacra pagina idololatriæ crimine infectus, non eſt recedendum à parte contraria, vt etiam vult Abulenſis *quæſt.* 6. *cap.* 24. *Ioſue*, credens illum eſſe excipiendum de numero Patrum Iudæorum, qui ſeruierunt idolis.

Officium autem arguendi idololatriam ad Saram Abrahæ vxorem conceſſum fuit Deo id permittente, *Geneſ.* 21. cùm abſolutè dixerit Abrahamo: *Eiice ancillam, & filium eius; non enim erit heres filius ancillæ, cum filio meo Iſaac.* Quod protulit Sara cùm vidiſſet filium Agar Ægyptiæ ludentem cum filio ſuo. Quo in loco luſus ille Iſmaelis cum Iſaac ab Hebræis dupliciter exponitur: primò ſignificat *ludere* laſciuè iocari, ac venereum actum exercere, ſecundò accipitur *ludere*, pro idololatrare, *Exod.* 32. cùm ergo vidiſſet Sara ludere Iſmaelem, hoc eſt, laſciuè, & obſcœnè cum filio ſuo iocari, aut, quod verius videtur, facientem aliqua per ludum, & iocum quæ pertinebant ad idololatriam, prorupit in hæc verba: *Eiice ancillam, & filium eius*, quaſi functa officio Inquiſitoris nullo modo paſſa eſt commorari domi ſuæ, etiam per iocum virum docentem ſeruire idolis. Quam partem innuit Hieronymus *in traditionibus Hebraicis in Geneſim*, iuxta illud

illud *Exodi* 32. *Sedit populus manducare, & bibere, & ſurrexerunt ludere.* Verita igitur ne domeſtica conſuetudine Iſmaelis Iſaac moribus, & vitiis illius imbueretur, filij ſui ſaluti, & moribus conſulens longè à domo ſua voluit abſcedere Iſmaelem; cuius ſententiam Deus comprobans iuſſit Abrahamo, vt Saræ voluntatem exequeretur, & filium, & matrem è domo eiiceret. Nam ſi mater domi retineretur, daretur occaſio redeundi domum, vt videret matrem, & inficiendi animum pueri Iſaac, quæ Iſmaelis petulantiam non compeſcebat, Cornelius *in Geneſim cap.* 21. *verſ.* 9.

19. Ad hæc Iacob Patriarcha *Geneſis* 35. familiam ſuam idolis expurgat, Aram Deo ædificat, & conuocata omni domo ſua, ait: *Abiicite Deos alienos, qui in medio veſtri ſunt, mundamini ac mutate veſtimenta veſtra.* Vnde patet in familia Iacob fuiſſe idola, & idololatras: habitauit enim in domo Laban idololatriæ per viginti annos, & inde vxores, & famulos aſſumpſerat, & multam familiam abduxerat. Abducta ergo idola infodit Iacob ſubter Terebinthum, quæ eſt poſt vrbem Sichem, & quamuis Caietanus credat idola fuiſſe integra ſub terra defoſſa, & abſcondita, his verbis: *Rationabile eſt, vt accelerans diſceſſum carueris Iacob commoditate conſumendi ſimulacra igne: & ideo abſconderit ea ſub terra, vbi erat quercus. Verùm ne materia area, vel argentea, vel aurea idolorum, & ornamentorum, quæ in illis erant, remaneret apud domeſticos Iacob, demiſit ea ſub terra defoſſa, & abſcondita.* Sic ille.

Abulenſis autem aliter ſentit: fecit, inquit, Iacob magnam, & profundam foſſam, & omnem idolorum metallicam materiam priùs liquefactam, deiecit in illam foſſam, quæ penetrauit in profundum per viſcera terræ, vt inde à nemine poſſet accipi. Noluit autem argentum, & aurum illud transfiguratum in aliam formam penes ſe, ſuoſque haberi, ne quod ſemel fuerat dicatum cultui dæmonum, aliquando id ad vſus hominum applicaretur.

Illud autem non eſt omittendum, Iacobum *d. cap.* 35. anxium, & mœſtum fuiſſe, expectareque incurſum Chananæorum propter cædem Sichimitarum, mox Deum illi metum ademiſſe dicendo, Abiicite Deos alienos, & mundamini, ac mutate veſtimenta veſtra; quaſi diceret, cognoſcite eſſe vnum Deum verum, & ad eum confugite, & pro veſtibus induite ſaccum, ſiue cilicium in ſignum pœnitentiæ: quibus factis nolite timere, quod accidit Iacobo, & filiis illius poſtquam defoſſa ſunt idola ſubter Terebinthum: tunc enim profecti ſunt, terrorque Dei inuaſit omnes per circuitum ciuitatis, & non ſunt auſi perſequi recedentes. Vide, ait Chryſoſt. quid mereatur timor Iſaac, & Iacob, quo ipſe timuit Deum, ſcilicet, vt viciſſim Deus faciat eum omnibus terribilem.

20. Sequitur tandem, an Eſau fuerit hæreticus, aut idololatra, & quomodo primogenium perdiderit? Reſponde primò peccatum Eſau in rigore poſſe excuſari à ſimonia dum vendidit primogenium: peccauit enim per exceſſum gulæ, vt eſt communis inter Doctores. Sic Gregorius 2. *moral. cap.* 27. & Auguſtinus *de ciuitate Dei* 16. *cap.* 37. vbi ait Eſau peccaſſe per immoderantiam cupiditatis, & *in Pſalmo* 46. ait per gulam amiſiſſe primogenita: idem tradit Chryſoſt. *homilia* 51. *ad Hebræos*, & *ibi* Theophil. & D. Thomas *ibi* vocat illum guloſum, conſiderans potius cauſam venditionis, quam proprietatem vocis. Item dici poteſt Eſau peccaſſe inſtar prodigi, qui rem nobiliſſimam, id eſt, primogenituram, cui Sacerdotium erat adiunctum pro re viliſſima cupiditate victus permutauit, vt notat Lippom. cum aliis *in Geneſim.* Peccauit ergo Eſau tanquam profanus etiam carens ſpiritu Religionis, & affectu, & contemnens ius primogenituræ vendendo illud, non prout erat ſpirituale, & ideo dictus eſt profanus, quia illud contempſit, vt colligitur ex verbis *Geneſis* 25. dum ita concluditur: *Abiit paruipendens quod primogenita vendiſſet*; vbi Lippoman. legit, vilipendit primogenitum, ſecundùm Septuaginta, & Chaldaicum, in quo exaggeratum eſt peccatum Eſau, quòd eſſet vir profanus, helluo, vorax, mundanus, ſpiritualia parui faciens, & conculcans. Theophil. *ibi*.

Nihilominus ſunt non contemnendi Auctores, qui dicunt reperiri ſimoniam in venditione primogenituræ, cui erat adiunctum Sacerdotium, ſecundùm communem, ita D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 110. *art.* 4. *ad* 3. vbi accuſat Eſau tanquam ſimoniacum, ſequitur Caietanus, & probatur ex Paulo *ad Hebræos* 12. vbi vocat Eſau profanum, hoc eſt, irreligioſum, res ſacras non curantem: ex quo ſequitur dum vendidit primogenituram, vitio ſimoniæ fuiſſe irretitum, quod probat Auguſtinus *dicto Pſal.* 46. dicens ita, *Eſau per gulam perdidit primogenita ſua, nam plus amauit, quod corporaliter conceperat, quam quod ſpiritualiter prius naſcendo meruerat.* Quare dum Auguſtinus ait *ſpiritualiter*, oſtenditur rem illam fuiſſe ſpiritualem, & venditionem illius fuiſſe ſimoniacam: ſequitur Chryſoſt. *dicta homilia* 31. vbi vocat Eſau mundanum, vendentem ſpiritualia: quibus rationibus hæc ſententia fit probabilis, nec inde ſequitur Iacob incurriſſe ſimoniam dum emerit ab Eſau ius primogenituræ. Non enim Iacob emit, neque acquiſiuit ius aliquod ſpirituale per illam emptionem, ſed abſtulit impedimentum, quod Eſau ſibi poterat opponere, quòd priùs natus eſſet, cùm re vera ius primogenituræ competeret Iacobo ordinatione, & donatione diuina; ita D. Thomas, & Caietanus *vbi ſupra art.* 4. & quamuis verba Iacob ſonarent venditionem, mens illius non fuit petendi veram venditionem, ſed traditionem rei ſibi debitæ diuinitus, & ideo obtulit Eſau eſcas, vt moueretur ſibi reddere primogenita, quæ aliter ab illo non poterat conſequi.

Porrò ſi qua fuit ſimonia ab Eſau contracta in venditione primogenituræ, in cuius erat poſſeſſione à natiuitate ſua de conſenſu patris Iſaac, non propterea poteſt dici hæreticus formaliter, eſto ſimoniæ crimen dicatur hæreſis, *cap quoties, de ſimonia*, vel ſaltem æquiparetur ipſi hæreſis ſceleri. *gloſſa vltim. in cap.* 1. *de teſtibus in* 6. Rebuff. *in praxi benef tit. de ſimonia, in reſignat. num* 12. & Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 2. *num.* 6. & *lib.* 14. *quæſt* 2. *num.* 10. & *quæſt.* 8. *num.* 8. nec conſequenter Eſau poteſt vocari idololatra, quamuis ſimonia comparetur idololatriæ, *cap. citò*, & *cap. eos* 1. *quæſt.* 1. Flaminius *de reſignat lib.* 14 *quæſt.* 8. *n.* 5. propter immanitatem criminis: non tamen dicuntur ſimoniaci hæretici, aut idololatræ ſtrictò, ſed largo modo, Menochius *de præſumptionibus lib.* 5. *præſ.* 6 *n.* 30. & *præſumpt.* 8. *n.* 1.

Maſcard. *de probat. concluſ.* 1305. *num. vltimo.* Flamin. *de confid. quaſt.*8. *num.*22. Suar. *de Religione, tom.*1.*tract. de ſimonia, lib.*4.*cap.*1.*num.*5. Henriq *in ſumma, lib.*14. *cap.*6. *num.*7. *litt. K.* & Emman. de Valle *de enſalmis,& incantat. ſect.*3. *cap.*3. *num.*22. vbi vult veriſimile eſſe illum malè ſentire de ſanctitate Eccleſiæ, qui committit crimen ſimoniæ eo ipſo, quòd impretiabile licetur, quaſi credat Eccleſiam velle ſpiritualia licere, vel ſpirituale non eſſe impretiabile. Ob quam cauſam ſimoniaci dicuntur deteſtabiliores omni peccatore, Redoan. *de ſimonia, part.*4. *cap.*11. *num.*14. Flamin. *de confiden. quaſt.*8. *num.*27. & ob id ſimonia dicitur hæreſis propter immanitatem criminis. Vbert. *verb. ſimonia,*& Lorin. *act.*6. *verſ.* 18. §. *ſimonia.*

De Hæreticorum & Idololatrarum indicibus, qui fuerunt in fine legis naturæ, & in decurſu legis ſcriptæ vſque ad Natiuitatem Christi Domini.

§. III.

EPITOME.

21. *Moyſes an fuerit Iudex & Princeps temporalis, & ſpiritualis Pontifex?*
22. *Moyſes in Ægypto vexando Pharaonem exercuit officium Iudicis in ipſum, & in illius Magos.*
23. *Pharao obdurato animo pœnas luit acerbiſſimas.*
24. *Idololatris difficile eſt Deum cognoſcere, ſunt enim fatui.*
25. *Elias contra Iezabel & Achab apoſtaſiam, ad Baal Sacerdotes iudex deſtinatus eſt.*
26. *Iudices fuerunt filij Leui contra Idololatras.*
27. *Qui nam fuerint iudices contra Chore, Dathan & Abiron, & contra Ophini, & Phinees filios Heli?*
28. *Abimelech vrbem Sichem diruit, & complures ſimul cum Baal igne abſumpſit.*
29. *Saul, & Dauid fuerunt Iudices acerrimi contra Infideles.*
30. *Nabuchodonoſor ſæpe functus eſt officio iudicis. Quid de Dario? ibid.*
31. *Gentiles præſertim Romani fuerunt Iudices contra violatores ſuæ falſæ Religionis.*
32. *Iudices fuerunt Iehu contra Achab Regem Ioſias templum, & Iudæam ab Idolis mundans.*
33. *Ionathas Azotum, & templum Dagon ſuccendit.*
34. *Iudices fuerunt Eſdras, Mathathias Sacerdos, & Iudas Machabæus.*
35. *Cyrus Perſarum Rex ſuo modo, fuit etiam Iudex, fecitque facultatem Iudæis redeundi in Hieruſalem.*

21. FVISSE Moyſen Pontificem temporalem & ſummum Pontificem ſpiritualem ex ſacra pagina conſtat *Exodi* 18. ibi: *ſedit Moyſes, vt iudicaret populum, qui aſſiſtebat Moyſi à manè vſque ad veſperam.* & infrà, *Moyſes reſpondit Iethro ſocero ſuo: Venit ad me populus quærens ſententiam Dei.* Ex quo patet Moyſen eſſe Principem, & Pontificem in ſpiritualibus: ibi textus, *Veniunt ad me, vt iudicem inter eos, & oſtendam præcepta Dei, & leges eius.* Auguſt. *ſuper Exod. quaſt.*67. cùm lex Dei adhuc conſcripta non eſſet, ex hoc deducit legem Dei eſſe ſempiternam, quam conſulunt omnes piæ mentes. Veniebat ergo populus ad Moyſen ad quærendum Deum iuxta Hebræum. Caietan. *ibi, fuit item Moyſes Sacerdos ſimul, & Dux, Pſalm.*38. *Moyſes & Aaron in Sacerdotibus eius.* item *Leuitic.* 8. conſecrauit Moyſes Aaronem in Sacerdotem, ſanctificauit tabernaculum, & Altare; obtulit Sacrificia, & holocauſta, quæ exequi non poterat, niſi Sacerdos, fuit denique Inquiſitor cum poteſtate occidendi idololatras, quia deſcendens de monte tabulas legis fregit, & ſancto zelo aduersùs publicam impietatem incitatus mandauit Leuitis, vt interficerent idololatras, cecideruntque in die illa quaſi viginti tria millia hominum; vitulumque quem fecerant combuſſit, & contriuit, redactúſque in puluerem datus fuit in aqua filiis Iſraël in potum, Abulenſ. *Exodi cap.*32. *quaſt.*30. tradit Moyſen coëgiſſe Iſraëlitas bibere aquas, in quibus fuerat aſperſus cinis vituli combuſti, vt cognoſceret qui in vitulo conficiendo peccarunt, vel qui magis peccarunt, & vt ita ſciretur modus punitionis in illis exercendæ, & in delinquentibus dum bibebant ſignum ſceleris, ex potu illo apparebat, quòd neque in Aaron, neque in Leuitis apparuit, quia ſi apparuiſſet, ſine dubio occiderentur, tam ipſe, quàm Leuitæ: neque Aaron fuiſſet aſſumptus ad ſummum Sacerdotium, in quo requirebatur homo mundiſſimus. Alenſis *ſuprà quaſt.* 31. *& quaſt.* 32. neque repertus eſt, qui mandato Moyſis reſiſteret, cùm præeſſet populo Iſraël tanquam Rex, tanquam Iudex, tanquam pater, & pædagogus. Abulenſ. *Exod. tom.*2. *fol.*246. Sed verius eſt Aaron peccaſſe in faciendo vitulo, quia debuiſſet potius mori, quàm vitulum fabricare, propter quod Deus ei iratus eſt, & voluit eum delere, niſi Moyſes rogaret pro eo. Alenſ. *ſuprà quaſt.*33. & patet ex *Deut. c.*9.

Functus eſt etiam Moyſes in Ægypto officio 22.
Iudicis, dum Pharaonem frequenter monuerit, vt dimitteret populum ad ſacrificandum. *Exod.*9. ibi, *dixitque ad Moyſen: Manè conſurge, & ſta coram Pharaone, & dices ad eum: Dimitte populum meum, vt ſacrificet mihi. Quòd ſi adhuc renuis, & retines eos, erit ſuper agros tuos manus mea, & ſuper equos, & aſinos; & camelos, & boues, & oues peſtis valde grauis.* Qua peſte percuſſa ſunt animalia, quæ erant in agris oues, & boues; quæ animalia pro Diis colebant Ægyptij, & in illis puniebantur, vt admonerentur dementiæ ſuæ, cùm viderent Deos ſuos interire. Origenes hoc loco, & Cornelius *verſ.* 3. quæ omnia facta ſunt, vt dimitteret populum Pharao, & vt ipſe Pharao, & populus eius cognoſcerent diuinam poteſtatem, & vt darent gloriam Deo illi, quibus antea fuerat incognitus. Dixerat enim Pharao: Quis eſt Dominus, vt audiam vocem eius? Dominum neſcio, & Iſrael non dimittam: in tantá elatus eſt ſuperbiam.

In maleficos etiam inuectus eſt Moyſes, eóſque vexauit, ac ſuperauit. Primò cùm eius ſerpens deuorauit ſerpentes eorum. Secundò, cùm produxit ciniphes, quos Magi efficere non potuerunt. Tertiò vlceribus cruciando eoſdem omnino expugnauit. Rupertus *ibi.*

Sed petes, cur dicatur cor Pharaonis indura- 23.
ri? Dic ita dici, primò quòd tantis ſignis viſis, quæ Deus ſolus producere poterat, non aſſentiebat mandato Dei, nec petitioni Moyſis; vel ſi ad modicum anguſtiis vndique vexatus aſſentiebat,

ſentiebat, mox reſūptis viribus diſſentiebat, ita vt
nullo modo petitis annueret redeunte pertinacia.
Alenſ. *Exod. cap. 4. quæſt.* 12. vbi addit quòd Deus
dicatur cor Pharaonis indurare, non apponendo
quidem malitiam, ſed non apponendo ſuam gra-
tiam, aut appoſitam non conſeruando. Corne-
lius *cap.* 7. *Exod. quæſt.* 2. *fol.* 378. *col.* 2. vbi
agit de modis, quibus induratum eſt cor
Pharaonis; idque ex multis probat argu-
mentis.

24. Quæſtionis tamen eſt, cur difficile ſit idolola-
tris Deum cognoſcere? Damaſcenus *in hiſtoria
Barlaam, & Ioſaphat*, reſpondet idololatras eſſe
fatuos, & intellectu, ac ratione penitus deſtitu-
tos. *Erubeſce*, inquit, *ſtulte, & manum ſuper os
tuum fatue pone, qui colis idolum, quod homo fecit,
quod paulo antè vidiſti ferro cæſum, & ligne conſla-
tum, & malleis productum. Quòd de terra eleuas, &
in alto collocas. Deum corruens in terram, miſerum
lapidem miſerior illo adoras, & non Deum. Euigila
infeliciſſime, & intellige, quod antiquior es tu Deo à
te facto. Hæc plurima ſunt inſania. Amentia quippe,
non pietatis ſunt opera veſtra.* Ex quibus patet
quàm ſtulti ſint, qui idolis ſeruiunt, cùm aber-
rent omnino à veritate. Iuuat Franciſcus Petrar-
cha *in* 3. *libro* inuectiuarum, credens nullum de
Philoſophis, & Poëtis coluiſſe idola, cùm ve-
ritatem cognoſcerent, Alenſ. *Leuit. fol.* 436.
litter. D.

25. Porrò in lege ſcripta non defuerunt iudices
contra Apoſtatas. Nam fuit Elias Propheta zelo
iuſtitiæ accenſus contra Achab, & vxorem ipſius
Iezabel filiam Regis Sidonis, & Tyri à qua de-
mentatus vltra vitulos aureos ædificauit Altare
Baal Deo Tyriorum, Sacerdoteſque illi, ac fal-
ſos Prophetas aſſignans Baal coluit, & adorauit.
quæ fuit cauſa, vt Elias Dominum oraret, ne
plueret ſuper terram annis tribus, & menſibus
ſex; & morte turpiſſima Achab, & Iezabelem
icti ſunt à Deo 3. *Regum* 21. & *Paralip.* 18. Quin-
etiam Elias occidit Prophetas Baal 3. *Regum cap.*
28. & 29. & duos quinquagenarios Regis Ocho-
ſiæ 3. *Regum c.* 1. *c. quod Chriſtus & c. ea vindicta* 23.
quæſt. 4. in quibus omnibus Elias functus eſt offi-
cio Inquiſitoris contra idololatrian, & contra im-
pios Sacerdotes Baal, non verbo, ſed ferro vſus
eſt, iuxta illud *Eccleſiaſtici* 48. *num.* 1. ibi, *ſurrexit
Elias Propheta, quaſi ignis, & verbum ipſius, quaſi
facula ardebat.* Conuocat etiam ad ſe in monte
Carmeli vniuerſum Iſraëlem, 3. *Regum cap.* 18.
oblatoque ſacrificio inuocat Deum, & cecidit
ignis Domini, & vorauit holocauſtum, & lapides,
puluerem quoque, & aquam, quæ erat in aquæ-
ductu lambens, & infrà, ibi, *dixit Elias, Appre-
hendite Prophetas Baal, & ne vnus quidem effugiat
ex eis, quos cùm apprehendiſſent, duxit eos Elias ad
Torrentem Ciſon, & interfecit eos ibi.*

26. Similiter contra idololatras Iudex fuit Deus
per manus filiorum Leui, quinimo Chore, Da-
than, & Abiron alienati à conſortio Moyſis cum
27. omnibus rebus ſuis viui à terra hiante abſorpti
ſunt, non tam Moyſis principatum ambientes,
quàm Aaronis Sacerdotio inuidentes, ideo vel-
uti ſchiſmatici tam acri ſupplicio puniti ſunt.
Item contra Ophni, & Phinees filios Heli Deus
fuit Inquiſitor, 1. *Regum* 2. eoſque vti de hæreſi
ſuſpectos vna die in bello cæſi perierunt, quia
cum mulieribus excuſantibus ad oſtium Taber-
naculi rem habuerint, & quòd abſtulerint per
vim ab immolantibus carnes, & denique quòd
auerterint à Dei cultu mulieres, quæ ad oſtium
Tabernaculi vigilabant.

Adde, Abimelech filius Gedeonis ſpurius, qui
iudicis officio vſus eſt, quando ſeptuaginta fra- 28.
tres ſuos ſuper lapidem vnum iugulauit, vrbem
Sichem diruit, & Baal cum mille hominibus
combuſſit, *Iudic. c.* 9. Quid de Saule Rege? Non-
ne exercuit munus Iudicis quando abſtulit ma- 29.
leficos, & hariolos, eoſque interfecit, qui Py-
thones habebant in ventre, hoc eſt, qui dæmo-
nes in ventre loquentes geſtabant, 1. *Regum* 28.
num. 3. Quid de Dauide, qui combuſſit Philiſthi-
norum Deos, 1. *Paralip. cap.* 14. poſtquam eos ex- 30.
pugnauit. Inter quos locum habere poteſt Na-
buchodonoſor Rex Babyloniæ, qui exercuit
officium Iudicis contra Eliachim hæreticum, &
contra Iudæos idolis ſeruientes, Ioſeph. *de anti-
quitatibus lib.* 10. *cap.* 11. Ieremias *cap.* 43. 44. & 52.
vbi narrantur multa incommoda, quæ populus
Iſraël propter hæreſim, & idololatriam. Quin
etiam in traſmigratione Babylonis, quæ per an-
nos ſeptuaginta durauit, idem Nabuchodono-
ſor poſtquam vidit in fornace tres pueros illæſos,
& intactos deambulare, & inter eos ſimilem fi-
lio Dei ambulantem Iudex, ac prædicator omni-
potentis Dei factus eſt, *Daniel.* 3. *Benedictus*, in-
quit, *Deus eorum, Sidrach videlicet, Miſach, &
Abdenago, qui miſit Angelum ſuum, & eruit ſeruos
ſuos, qui crediderunt in eum; & verbum Regis im-
mutauerunt, & tradiderunt corpora ſua, ne ſerui-
rent, & ne adorarent omnem Deum, excepto Deo
ſuo.* Ex quibus verbis videmus apertè Nabucho-
donoſorem Dei hoſtem, eiuſdem fieri prædica-
torem: nec non & Inquiſitorem, & acrem vin-
dicem eorum, qui verum Deum blaſphemarent;
vt videre eſt ex decreto publico illius, per hæc
verba, ibi *num.* 66. *A me*, ait, *poſitum eſt hoc de-
cretum, vt omnis populus, Tribus, & lingua, quæ-
cumque loquuta fuerit blaſphemiam contra Deum Si-
drach, Miſach, & Abdenago, diſpereat, & domus
eius vaſtetur. Neque enim eſt alius Deus, qui poſſit
ita ſaluare.* ſic ibi. Quod decretum non verbis
tantùm, ſed etiam ſcriptis conſignat, miſſis ad
omnes Prouincias litteris in hanc formam: *Na-
buchodonoſor Rex omnibus populis, gentibus, & lin-
guis, qui habitant in vniuerſa terra, pax vobis mul-
tiplicetur. Signa, & mirabilia fecit apud me Deus
Excelſus. Placuit ergo mihi prædicare ſigna eius, quia
magna ſunt, & mirabilia eius, quia fortia, & Re-
gnum eius, Regnum ſempiternum, & poteſtas eius in
generatione, & generationem.* Hæc Daniel ſuprà
num. 98.

Quid de Dario Perſarum Rege? Conſtat Ty- 31.
rannum fuiſſe, & Dei inimicum, & à Religione
à vero Deo omnino alienum. Nihilominus Iudi-
cis officio functus decretum conſtituit, vt Deus
verus ab omnibus laudaretur, in hunc modum,
Daniel. 6. *à num.* 26. *A me*, inquit Darius, *con-
ſtitutum eſt decretum, vt in vniuerſo Imperio, &
Regno meo tremiſcant, & paueant Deum Danielis.
Ipſe eſt enim Deus viuens, & æternus in ſæcula, &
Regnum eius non diſſipabitur, & poteſtas eius vſque
in æternum. Ipſe liberator, atque Saluator, faciens
ſigna, & mirabilia in cælo, & in terra: qui libera-
uit Danielem de lacu leonum.* Ex quo oſtenditur
competiuiſſe Dario munus Inquiſitoris, & lau-
datoris potentiæ Dei, neque audebit quis poten-
tiam eam negare, quam inimicus fatetur.

Nec minus hanc partem probat Cyrus Perſarū
Rex, qui primo anno ſui Imperij 1. *Eſdra* 1. *n.* 2. 3.

ſic ait: *Omnia Regna terræ dedit mihi Dominus Deus cœli, & ipſe præcepit mihi, vt ædificarem ei Domum in Ieruſalem, quæ eſt in Iudæa. Ipſe eſt Deus, qui eſt in Ieruſalem.* quo loci Doctor ex noſtris ita ait. Quis ſuſpectum encomiaſtem eſſe diceret, quem inimicum eſſe agnoſceret? Quis ambigeret de veritate illius Numinis, cui vel ipſe aduerſarius tam honorificum teſtimonium perhiberet. Confert Chryſoſt. *homilia 57. in Geneſ.* dicens ſemper infidelium, & aduerſantium Religioni teſtimonia maiorem habere fidem. Et hoc eſt ex Omnipotenti ſapientia Dei, vt inimici veritatis fiant teſtes veritatis, & lingua ſua prædicent. Sic etiam infideles Iudæi, ſi verè abiurata hæreſi conuicti ad veritatem noſtram redeunt, multo fortiùs ſuos in fide nutantes ad fidem conuertunt, & in fide confirmant, quàm alij fideles. Probatur argumento Magorum Pharaonis, qui ſignorum magnitudine conuicti tādem Regi dixerunt: *Digitus Dei eſt hic, Exod. 8. num.* 19. vt Rex qui Moyſis, & Aaronis amicorum Dei Oraculis fidem non habuerat, ſaltem inimicorum teſtimoniis flecti ſe, & conuinci pateretur. quo argumento vſus eſt Tertullianus *in Apologetico cap.* 12. de anima infideli loquutus.

31. Hinc factum eſt, vt Gentiles, qui fuerunt Iudices contra violatores ſuæ falſæ Religionis, poſtea veritate comperta multos infideles ſuis teſtimoniis ad cognitionem veri Dei traducerent, vt paſſim veterum monumenta prædicant. Fuiſſe autem Gentiles pro ſua falſa Religione tuenda Inquiſitores diligentiſſimos in inueſtigandis, caſtigandiſque hominum exceſſibus contra Deorum ſuorum ritus, Titus Liuius *decadis tertiæ lib.* 5. ita oſtendit, Quo, inquit, diutius trahebatur bellum, & variabant ſecundæ, aduerſæque res, non fortunam magis quàm animos hominum tāta religio, & ea magna ex parte externa ciuitatem inceſſit, vt aut homines, aut dij, repentè alij viderentur facti. Nec iam in ſecreto modo, atque intra parietes, ac poſtes contemnebantur Romani ritus: ſed in publico etiam, ac foro Capitolioque mulierum turba erat, nec ſacrificantium, nec precantium deos patrio more. Sacrificuli ac vates ceperant hominum mentes: quorum numerum auxit ruſtica plebs ex incultis diutino bello, infeſtiſque agris egeſtate, & metu in vrbem compulſa, & quæſtus ex alieno errore facilis, quem velut ex conceſſæ artis vſu exercebant. Primò ſecretæ bonorum indignationes exaudiebantur. Deinde ad patres etiam, & ad publicam querimoniam exceſſit res. Incuſati grauiter ab Senatu ædiles Triumuirique capitales, quòd non prohiberent, cùm emoueri eam multitudinem è foro, ac diſiicere apparatus ſacrorum conati eſſent, haud procul abfuit quin violarentur. Vbi potentius iam eſſe id malum apparuit, quàm, vt minores per magiſtratus ſedaretur. M. Æmilio Prætori vrbis negotium ab Senatu datum eſt, vt & his religionibus populum liberaret. Is, & in concione Senatuſconſultum recitauit, & edixit, vt quicumque libros vaticinos, precationeſve, aut artem ſacrificandi conſcriptam haberet, eos libros omnes literaſque ad ſe ante Calend. Aprileis deferret: neu quis in publico ſacróve loco nouo, aut externo ritu ſacrificaret, & aliquot publici Sacerdotes mortui eo anno ſunt.

Si hæc inter Gentiles à vera doctrina aberrantes accidebat, quid de ſectatoribus Catholicis expectandum eſt ad fidei orthodoxæ puritatem conſeruandam, niſi vt ſuccreſcentibus erroribus excubatores creentur, qui circa vineam Domini vigilias cuſtodiant, & non patiantur viuere hæreſes, & multo minus hæreſum auctores. Hi ſunt de quibus *Exod. 22. verſ. 18. Maleficos non patieris viuere*, & infrà, *Qui immolat Diis, occidetur, præterquam Domino ſoli.* Item Iehu vnctus in Regem Iſraël iuſſu Eliſæi, Achab Domini ſui domum deleuit, *4. Reg. 9. & 2. Paralip. 22.* vindictam ſumpſit de iniuriis Deo irrogatis: nec non Ioram Regem Iſrael, & Ochoziam Regem Iuda idolis ſeruientes de medio ſuſtulit, & filius eius Ioacham idololatra traditus eſt à Domino in manus Azael Regis Syriæ, *4. Reg.* 13. grauiſſiméque opprimitur. 32.

Quid de Ioſia filio Amon? Conſtat regnaſſe triginta & vno annis, & octauo anno ſui Imperij quæſiiſſe Deum Patris ſui Dauid; anno verò duodecimo mundaſſe templum Ieruſalem, & à Iuda idola exterminaſſe, euertiſſeque Altaria, & ſimulacra Baal, & excelſa abſtuliſſe, penituſque extinxiſſe, *4. Reg. 2. 22. & 23. & 2. Paralip.* Quare inter iuſtos Hebræorum Reges reſcenſetur. Mendoça *tom. 1. annot. 4. proœminal ſect. 7. num. 11. & in lib. 1. Regum cap. 2. annot. 21. num. 11. fol. 866.* dicens Ioſiam non tam ferro, quàm flammâ vſum fuiſſe in extirpanda idololatria.

His accedit Ionathas functus etiam officio Iudicis dum Azotum, & templum Dagon ſuccendit, *1. Machab.* 10. Succeſſit Ionathas fratri ſuo Iudæ electus à populo Princeps, Dux, ac Pontifex, & præfuit decem, & nouem annis, & pro inflammato Templo ab Alexandro Ægypti Rege accepit in præmium fibulam auream, & vrbem Accaron cum omnibus poſſeſſionibus ſuis, ac finibus. Similiter ante Ionatham Iudas Machabæus, & ante Iudam Mathathias pater Iudices fuerunt eximij, *1. Machabæorum 2. & 2. Machab.* 5. vbi Iudæum ſacrificantem, & Regium Ducem compellantem interfecit, aram euertit, & cum filiis, & amicis in deſertum abiit. Denique Ducibus Antiochi, & exercitui fortiter reſtitit, idololatriam exterminauit. Iudas autem loco patris poſt mortem illius Principatum ſimul, & Pontificatum aſſumens, impios omnes gladio confecit, Ieroſolymam cepit, illam ad felicitatem priſtinam reducit, templum mundat à ſordibus idolorum, & vtrumque Altare tam holocauſti, quàm thymiamatis de nouo erigit, tabernaculi, & templi vaſa, & inſtrumenta omnia inſtaurat, ac renouat. Denique Eſdras in numero Inquiſitorum locum habere potuit, qui audiens multos ex Iudæis duxiſſe vxores idololatras, ſcidit veſtimenta ſua, & populum ad pœnitentiam induxit, *1. Eſdræ* 10. vbi dicitur conſtituiſſe iudices, qui ſeparent externas vxores cum natis earum à populo Iſraëlis, eaſque præcipit repudiari. 33. 34.

Quis autem fuerit Cyrus Perſarum Rex, qui fuit ſuo modo Iudex, & fecit facultatem Iudæis reducendi in Iudæam; atque impenſis regiis ædificandi ibi templum Deo Iſraël: Dubitari poteſt, quia Cyrus ſucceſſit Dario Medo, qui ſucceſſit annos natus ſexaginta duos Balthazari interfecto. Cúmque varij fuerint Darij, vt conſtat ex Pererio *in Daniel. in libro 10. c. 9. fol. 273. & ſequent.* & de Cyro variè exiſtimetur circa eius parentes, teſte eodem Pererio *lib. 9. fol. 255. ex littera B.* ſatis eſt quo ad præſens inſtitutum, aſſerere fuiſſe Cyrum ſucceſſorē Darij Medi, qui regnauit annis viginti duobus, *1. Eſdræ 1. & 2. & 2. lib. c. 7.* Pererius *ſuprà.* 35.

Qui

Qui nam fuerint Inquiſitores à tempore legis gratiæ vſque ad hæc tempora, & quantis oppreſſi malis, qui Catholicæ fidei reſtiterunt.

§. IV.

EPITOME.

36. *Inquiſitor maximus, & primus legis gratiæ fuit Chriſtus Dominus, vbi primum natus eſt in Bethleem.*
37. *Chriſtus Dominus damnauit Phariſæorum errores, & Sadducæorum, & Herodianorum.*
38. *Chriſtus Dominus priuauit Iudæos Regno propter eorum infidelitatem.*
39. *Apoſtoli poſt Chriſtum Dominum fuerunt Inquiſitores generales.*
40. *Summi Pontifices omnes ſunt Inquiſitores ordinarij, & creant Inquiſitores plenè.*
41. *Epiſcopali dignitati accedit poteſtas inquirendi contra infideles, & hæreticos.*
42. *Quando incepit Inquiſitio delegata contra hæreticam prauitatem?*

36. CHRISTVS Dominus eadem nocte, qua fuit editus in lucem, exercuit officium Inquiſitoris contra omnes Sodomitas in mundo eo tempore exiſtentes, eoſque de medio tollens, inter quos fuit Vergilius, vt probat Manuel de Valle *de Enſalmis ſect. 3. cap. 4. n. 12. ad finem*, cum aliis. Ratio verò cur ſubitò ita perierunt, deducitur ex illo Pauli *ad Epheſ. 5.* ibi, *Propterea venit ira Dei in filios diffidentiæ.* quaſi eo ipſo quòd hoc crimine aliquis implicetur de Dei exiſtentia, vel prouidentia dubitare præſumatur. Fuit item Inquiſitor legis Euangelicæ euocans ſtella duce è tenebris Reges Magos ad ſtabulum vbi natus fuit, coegitque Iudæos ipſos Herode Rege interrogante fateri filium Dei naſciturum fore in Bethleem Iudæ. Quos quidem pœnituiſſe Natiuitatis Filij Dei, oſtenditur ex illo Matthæi, *Turbatus eſt Herodes, & omnis Hieroſolyma cum illo.* Quam denique Chriſtus Dominus in puerili adhuc ætate, ſexto ſcilicet ætatis ſui anno, morbo diutino, & corroſione vermium ſcatentium vexatum interfecit; eo, quia perſecutus eſt ipſum Dominum, eumque exulare fecerit in Ægyptum, & Innocentes à bimatu, & infrà in Bethleem, & in omnibus finibus eius occiderit.

37. Item Chriſtus Dominus Phariſæorum errores damnauit perſonaliter. Dicebant enim fas eſſe vxorem dimittere etiam non ratione fornicationis, & libellum repudij dare. Similiter aſſerebant externam corporis immunditiam neceſſariò inducere mentis immunditiam: nec non licitum eſſe vxorem alterius ita dimiſſam, in vxorem ſuam viuente adhuc marito ſuſcipere. Item dicebant ſicut licitum eſt amicos diligere, ſic etiam fas eſſe inimicos odio proſequi, qui errores *Marci 10.* damnati ſunt. His addebant meliùs, & ſanctiùs eſſe temporalia offerre Sacerdotibus, quàm parentibus indigentibus alimenta ſuppeditare: traditiones hominum, & ordinationes, decretis legis diuinæ præponendas, & præ illis obſeruandas. Denique lotiones, & munditias manuum, & corporum exteriùs importare neceſſariò ablutionem à peccatis, & munditiam mentis inducere. Hos errores eorumque doctrinam, & mores Chriſtus ſæpe acriter arguit, & reprobauit Matth. 15. vbi Dominus Phariſæos cœcos appellat, & cœcorum duces, *ſinite illos*, inquit, *cæci ſunt, & duces cæcorum*, vbi oſtenditur Phariſæos à vera Meſſiæ cognitione propter inuidiam, atque odium aberraſſe.

Damnauit etiam errores Sadducæorum, qui negabant reſurrectionem mortuorum futuram eſſe, & animæ immortalitatem, & ſpiritum, vt docet Lucas *Act. 23. Sadducæi* (inquit) *dicunt, non eſſe reſurrectionem, neque Angelum, neque Spiritum.* Chriſtus Dominus ex Scriptura probat, & animam eſſe immortalem, & reſurrectionem fore, ex ſolius Moyſis teſtimonio, ratio, quia Sadducæi libros Moyſis quinque tantùm recipiebant, & ideo ex Moyſe Dominus teſtimonium ducit, *Exod. cap. 3.* Quamobrem D. Hieronym. *Matth. 22.* ad comprobandam hanc veritatem reſurrectionis, multo aliis clarioribus exemplis vſus eſt, ex quibus dicit illud Iſaiæ 26. ibi, *Suſcitabuntur mortui, & reſurgent, qui in ſepulchris ſunt*, & Dan. 12. ibi, *Multi qui dormierunt de terra puluere conſurgent.* Quia ergo Sadducæi Prophetarum vaticinia contemnebant, & quinque tantùm libros Moyſis venerabantur, ſuperuacaneum erat ex Prophetis argumenta educi, quorum auctoritatem reſpuebant: atque ita confutauit Chriſtus Dominus Sadducæos verbis Angeli, *Exod. 3.* gerentis perſonam Dei, dum apparuit Moyſi in rubo, & dixit: *Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob.* quibus verbis argumentatur Chriſtus, & probat reſurrectionem futuram. *De reſurrectione*, inquit, *mortuorum non legiſtis, quod dictum eſt à Deo, dicente vobis: Ego ſum Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob? Non eſt Deus mortuorum, ſed viuorum.* Apud Marcum ait Dominus: *Non legiſtis in libro Moyſi ſuper rubum, quomodo dixerit illi Deus*, &c. Vnde cùm Deus dicat, *non eſt Deus mortuorum, ſed viuorum*, & dicat Abraham, Iſaac, & Iacob ſe eſſe Deum: ergo Abraham, Iſaac, & Iacob viui ſunt. Atqui non ſunt viui corpore: ergo animo. ergo animi hominum viuunt, & ſunt immortales, & reſurgent, quia vos negatis reſurrectionem, eo quòd animos ſimul cum corpore putatis mori: igitur reſument rurſus corpora, eritque reſurectio mortuorum. Confert Hieronymus *Matth. 22.* dicens non poſſe fieri, vt eorum eſſet Deus, qui nequaquam ſubſiſterent. Item, quia Deus dicitur Deus Abraham, Iſaac, & Iacob propter cultum: igitur Deum colunt, & venerantur, nec ſunt mortui omnino. Sed colere Deum non eſt mortuorum, ſed viuorum; ergo iſti Patriarchæ viuunt, non corpore, ergo animo. Fuit igitur Chriſtus Dominus Inquiſitor non ſolùm Phariſæorum, ſed etiam Sadducæorum, & vtrorumque errores confutauit.

Reprobauit etiam errores Herodianorum, qui putabant *Matth. 14.* licitum eſſe vxorem alterius etiam eo viuente ſibi aſſumere in vxorem, vt fecit Herodes, qui vxorem fratris ſui viuentis ſibi accepit in vxorem. Quem errorem perſonaliter damnauit D. Ioannes Baptiſta, propter quod in carcere decapitatus eſt. Qui verò fuerint Herodiani, & eorum hæreſis, non ſatis conſtat, cùm aliqui putent illos dici Herodianos, quod crediderint

Digitized by Google

derint Herodem primum Regem, Meſſiam eſſe, quæ opinio tanquam ridicula reiicitur à D. Hieronymo *Matth.* 22. *& in Decalogo aduerſus Lucif. verſus finem*, ait Herodem Regem ab Herodianis fuiſſe ſuſceptum pro Chriſto. Sequitur Epiphanius *hæreſi* 20. dicens hæreſim Herodianorum fuiſſe, qui Herodem Meſſiam putarunt in lege promiſſum, & vt Chriſtum approbabant. Idem refert Tertullianus *lib. de præſcriptionibus, cap.*45. Herodiani,inquit,Herodem Regem dixerunt eſſe Chriſtum ex illo loco *Geneſis* 49. ibi, Non auferetur ſceptrum de Iuda, donec veniat, qui mittendus eſt. Iuuat Damaſcenus *in libro de hæreſibus : Herodiani*, ait, *omni ex parte erant Iudæi*. Herodem autem,vt Chriſtum approbabant,cúmque Chriſti, id eſt, Meſſiæ, & honore afficiebant, & appellabant nomine. Suffragatur Euthymius *Math.* 22. his verbis. *Herodiani genere quidem erant Iudæi; vehementer autem Herodem colebant, & ipſum eſſe dicebant Chriſtum à Prophetis promiſſum. Ex ea ratione,quia à Prophetis prædictum erat, tunc venturum eſſe Chriſtum, quando deficeret, qui ex Iudæis regnaret: ſed quia in diebus Herodis, qui infantes occiderat,defecerat, ex Iudæis, qui imperaret, & hic erat alienigena, & primus Iudæis imperauit, propterea ſuſpicabantur Herodem eſſe Meſſiam, qui venturus expectabatur.* Concordat Philaſtrius *in libro de hæreſibus*,per hæc verba: *Herodiani ſunt ab Herode Iudæorum Rege ſic appellati. Reſurrectionem confitentur: legem,& Prophetas accipiunt. Herodem autem Regem Iudæorum percuſſum ab Angelo, ipſum,vt Chriſtum ſperantes,expectant.* Alij denique Herodianos dici putant ab aliqua alia ſecta, quam Herodes ſectabatur,de qua Chriſtus Dominus Marci 8. *Cauete*, ait,*à fermento Phariſæorum, & fermento Herodis*, hoc eſt,Phariſæorum improbam doctrinam fugite, & Herodis; ſiue fuerit ea quam Herodiani tenebant, quòd Herodem primum Regem Meſſiam eſſe putabant, ſiue aliqua alia; quam Chriſtus Dominus damnauit,dicens, *Cauete à fermento Herodis.* Vide Iſidorum *lib.*8. *Etymolog. cap.* 4. & Antoninum *in ſumma, part.*4.*tit.*11.*cap.*6.

38. Inſuper Chriſtus Dominus priuauit Regno hæreticos Iudæos, & vrbem Hieruſalem prædixit igne, & ferro euertendam, vt oſtenditur ex parabolis vineæ locatæ agricolis, & nuptialis conuiuij inuitatis iam parati, qui noluerunt venire. Nec non priuauit eos non ſolùm Regno, ſed etiam Sacerdotio, Templum dirutum eſt, & combuſtum, ipſique traditi perpetuæ captiuitati propter infidelitatem: & propter mortem Chriſti, prout etiam obſeruat Ioſephus *de bello Iudaico, lib.*7. *cap.*24. his verbis: Titum ingreſſum ciuitatem Hieruſalem intuitum fuiſſe ciuitatis propugnacula,munitiones, ac turres inexpugnabiles dixiſſe.Deus erat, qui detraxit ab iſtis monumentis Iudæos non hominum manus.Quare non eſſe adſcribendam Iudæorum vaſtationem Tito,ſed Deo iracundiam contra Iudæos oſtendenti in confeſſo eſt, *Iſaias* 5. *Auferam ſepem eius, & erit in direptionem: diruam maceriem eius,& erit in conculcationem.* Non alia ratione, niſi quia Chriſtum Dominum eiecerunt extra vineam, hoc eſt, extra ciuitatem Hieruſalem, & in monte Caluariæ crucifixerunt. D.Hieronym. Quid faciet ergo illis Dominus vineæ? Veniet, & perdet colonos iſtos,& dabit vineam aliis. Item malos malè perdet, & vineam ſuam locabit aliis agricolis, qui reddant ei fructum temporibus ſuis. Quæ ſententia lata fuit ab ipſis Iudæis aduerſùs ſemetipſos,& ſuo ſe gladio damnarunt. Ex quibus demonſtratur aduerſùs Iudæos Inquiſitorem Maximum fuiſſe Chriſtum,illique prædixiſſe omnia mala futura,priuationem ſcilicet Regni, confiſcationem bonorum, exilia, & captiuitatem. Iuuat D. Hieronymus ſuper verbis illis: *Qui ceciderit ſuper lapidem iſtum, confringetur*, hoc eſt, qui peccator eſt, & tamen credit in Chriſtum, cadit quidem ſuper lapidem, & confringitur, ſed non conteritur animo, quia reſeruatur per pœnitentiam ad ſalutem. Super quem verò ille ceciderit,id eſt,cui lapis irruerit,& qui Chriſtum negauerit, omnino ſic conteretur, vt nihil quidem ex illo ſuperſit.

Sequitur Apoſtolos poſt Chriſtum fuiſſe Inquiſitores, ac fidei propugnatores generales, & 39.
dicuntur Duces Iudæ, qui præpoſiti ſunt credentibus, & patres credentium meritò appellantur, iuxta illud *Zachar. cap.*12. *Dicent Duces Iuda,quoniam ſunt ex illo populo Iudæorum, in medio hoſtium non trepidabunt, & perdent omnem infidelitatem, Marci vltim.* ibi, *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ; qui verò non crediderit, condemnabitur.* & D. Petrus in Hieruſalem functus eſt officio Inquiſitoris aduerſùs Ananiam, & eius vxorem, mentientes Spiritui ſancto, *Actorum* 5. & Romæ contra Simonem arte dæmonum ad Cœlum volare cupientem ex aëre verbo ſuo deiecit vniuerſa Roma ſpectante. Et Ioannes Apoſtolus, & Euangeliſta rediens Epheſum Ebionem, Cerinthum & Marcionem negantes Chriſtum Dominum non fuiſſe ante Mariam,neque eſſe Deum,Euangelio ſuo oſtendit illos eſſe hæreticos, & ſicut tales fuerunt damnati ab celeberrima Synodo ab Apoſtolis coacta in Hieruſalem, de qua *Actorum* 15. his verbis: *Cùm autem magna conquiſitio fieret, ſurgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres, vos ſcitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire gentes verbum Euangelij,& credere*, &c. ex cuius verbis deducitur Eccleſiam accepiſſe ius inquirendi aduerſùs hæreticos.

His adde D. Paulum *Actor.*13.in Inſula Papho Elymam Magum Pſeudoprophetam Iudæum contradicentem ſibi obcæcaſſe ad tempus; & 1. *Cor.*16. ſcribit ſic: *Si quis non amat Dominum* IESVM *Chriſtum, anathema ſit*, & Galat.1.*Si quis vobis euangelizauerit aliud, præter id, quod accepiſtis, anathema ſit.* Chryſoſt. *in homilia de anathem.*Ita Apoſtoli admodum diligentes fuere,hæreſes quidem redarguendo, & eiiciendo, & patet ex illo *Titi vltimo*: ibi, *hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correctionem deuita, ſciens, quia ſubuerſus, qui eiuſmodi eſt,& delinquit, cùm proprio iudicio condemnatus ſit.* Accedit Bellarminus *tom.*2. *lib.*3.*c.*2. *de pœnitentia*, dicens Apoſtolos, & eorum ſucceſſores iudices eſſe à Domino in Eccleſia conſtitutos in cauſis pœnitentium, vbi id copioſè probat.

Eſſe autem Summos Pontifices Inquiſitores 40.
ſupremos, & habere pleniſſimam poteſtatem creandi cenſores fidei, nemo eſt, qui ambigat. Nam à quocunque Inquiſitores hæreticæ prauitatis delegentur, ſemper ſunt Delegati Papæ, & ab eo accipiunt iuriſdictionem.Illi autem quibus Pontifex Roman. committit, tantùm habent ab eo miniſterium eligendi, aut nominandi Inquiſitores; gloſſa *in verb.committi.* & *in verb. amonere, Clem.*2. *de hæret.* & ideo dicuntur inſtituti à Sede Apoſtolica, quia omnia noſtra facimus, quibus noſtram auctoritatem impertimur, *l.* 1. §. *Sed neque*

que, Cod. de vet. iur. enucl. Lapus *allegat.* 32. incipit, *ein fratre minor.* & Repert. Inquiſit. §. *item an Inquiſitores iudiciarij, fol. mihi* 475. Quare Papa non ſolùm eſt Iudex in crimine hæreſis, ſed etiam eſt ſupra omnes alios iudices, & vniuerſa aliorum iudicum iuriſdictio à iuriſdictione Papæ originem habet. Læl. Zecch. *in ſumma part. 1. tit. de fide, rubr. de hæreſi cap.* 11. *num.* 13. *in principio*, poſt Pegnam *in additionib. ad Eymeric. in Director. Inquiſitor. part. 3. quæſt. 1. comment. 50. verſ. 1. fol. mihi* 535.

41. Porrò Epiſcopi in crimine hæreſis ſunt iudices ordinarij, & eo ipſo quòd ordinantur, ſeu conſecrantur iure diuino in hæreticos accipiunt poteſtatem, Conrad. Brun. *lib. 4. de hæreticis cap.* 1. Vmbert. Locat. *in iudicial. Inquiſitor. in verb. Inquiſitor, num. 6. in fine.* Simanc. *de Cathol. inſtit. titul.* 25. *num.* 3. *& tit.* 34. Albertin. *tract. de agnoſc. aſſertio. quæſt.* 11. *num.* 11. Zanchin. *in tract. de hæret. cap. 8. num.* 3. Clar. *in pract. §. hæreſis, num.* 5. Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 21. num. 4. in principio*, & Carrer. *in tract. de hæreticis, num 65. in principio.* Quæ iuriſdictio extenditur etiam ad exemptos in crimine hæreſis, ita vt poſſit procedere Epiſcopus contra illos tamquam Ordinarius, prout tradit Hoſtienſis *in cap. ad abolendam, numer.* 13. *extrà de hæreticis.* Nec videtur diſſentire Marian. Socin. *in dict. cap. ad abolendam, num. 14. & 15. & num. 32. & ſequentib* quamuis *num.* 40. vtramque opinionem poſſe defendi tradit. Nihilominus Epiſcopos in crimine hæreſis etiam contra exemptos eſſe Ordinarios, ex eo oſtenditur, quia Epiſcopo conceſſa eſt generaliter, & vniuerſaliter delegatio, ac propterea cenſenda eſt ordinaria iuriſdictio, & non delegata. textus *l. cùm Prætor, ff. de iudiciis*; procedunt enim Epiſcopi quoad effectum iure ſuo. Hoſtienſ. *ſuprà.*

Nihilominus verius eſt quoad exemptos, Epiſcopos in hoc crimine eſſe potius delegatos, quàm Ordinarios, vt oſtendit textus *in d. cap. ad abolendam, in fine §. ſi qui verò, extrà de hæreticis*, his verbis: *Si qui verò fuerint, qui à lege diœceſana iuriſdictionis exempti ſoli ſubiaceant Sedis Apoſtolicæ poteſtati, nihilominus in iis, quæ ſunt contra hæreticos inſtituta, Epiſcoporum ſubeant iudicium, & eis in hac parte tanquam à Sede Apoſtolica Delegatis, non obſtantibus libertatis ſuæ priuilegiis obſequantur.* gloſſ. *in cap. per hoc, in figuratione caſus in fine verſ. Nota, vt dicitur, de hæreticis in* 6. & *ibi* Geminian. *in §. fine, num.* 2. Repertor. Inquiſitor. *in verb. Delegatus, verſ. Nota quòd Epiſcopus, & in verb. Epiſcopus, verſ. ſecundò*, Carrer. *ſuprà de hæreticis num.* 65. Zanchin. *in tract. de hæreticis cap. 8. num.* 3. Simanc. *de Cathol. tit. 25. rubr. de Epiſcopis, num 6. verſ. item Epiſcopus*, Vmbert. Locat. *in iudicial. Inquiſitor. in verb. Inquiſitor. num. 6. in fine, & num. 11. ad finem, verſ. aduerte tamen*, Gundiſalu. *in tract. de hæreticis, quæſt. 7. num.* 14.

Illud etiam accipe, quamuis Epiſcopus ſit Ordinarius in crimine hæreſis, poſſe tamen delegari à Papa in vna, vel pluribus cauſis ſpecialibus; tunc enim habebit delegatam iuriſdictionem, niſi fortè moneatur à Pontifice, & ab eo excitetur ad peragendum ſuum officium. Nam tum temporis cenſebitur Ordinarius, non verò delegatus, prout vult gloſſa *id cap. per hoc, in verb. Delegata, de hæreticis in* 6. Iuuat Gundizal. *ſuprà de hæreticis quæſt. 7. num. 12. in fine, verſ. idem ſi ſit delegatus à Papa.* Quinimò quando Epiſcopus in crimine hæreſis eſt iudex competens, non propterea Vicarius eius generalis in hæreſi competens iudex eſt, ita Ioann. de Imola *in Clementina* 1. *num. 19. verſ. Nunquid autem Vicarius generalis*, & *ibi* etiam Cardinal. Zabarel. *in §. Duro, num. 9. in* 12. *quæſt.* in crimine hæreſis, niſi habeat ſpeciale mandatum, Vmbert. Locat. *in Iudicial. Inquiſitor. in verb. Epiſcopus.* Gundizal. *in tract. de hæreticis, quæſt. 7. num.* 14. & Decian. *ſuprà lib. 5. cap. 21. numer.* 7.

Cùm ergo Epiſcopi ſucceſſerint Apoſtolis, qui iure diuino Ordinarij fuerunt Inquiſitores contra hæreticos, Epiſcopis, quorum eſt oues ſibi commiſſas ab hæreſi illæſas cuſtodire, iure diuino hoc negotium à conditu legis gratiæ incumbit in hæreticos inquirere, adeò, vt ſi negligentes fuerint in extirpandis hæreſibus à ſua Diœceſi remoueri debeant ab Epiſcopali dignitate, vt probatur ex Concilio Mileuitan. *cap.* 25. & Lateran. *cap.* 3. & in ſpecie *in cap. excommunicamus* 1. §. *volumus, de hæreticis.* Pegna *in 2. part. Director. comment.* 1. §. *Epiſcopi*, & deducitur ex *cap. penultimo, de regulis iuris*, per hæc verba: *Non poteſt eſſe paſtoris excuſatio, ſi lupus oues comedit, & paſtor neſcit.* Quare cùm hæc cauſa de extirpandis hæreſibus ſit penes Epiſcopos, ad ipſos officium Inquiſitorum à principio legis gratiæ ſpectat, cùm ipſi ſint ſucceſſores Apoſtolorum.

Sequitur dicendum quando Inquiſitio primò delegata fuerit inſtituta à Summo Pontifice? Prateolus opinatur *lib. 4. ſuæ hiſtoriæ*, Valchum hæreticum tempore Henrici Quinti Imperatoris, & Paſchalis Papæ ſecundi anno de 1117 fuiſſe damnatum ab Epiſcopo Gerundenſi, & ab Ernoldo Burgenſi Inquiſitore, ſecundùm quem anno Domini 1100. iam Inquiſitorum officium erat inſtitutum, & iudices delegati eo fungebantus præter Epiſcopos. Nihilominus Hieronymus Romanus *lib. 5. hiſtoriæ de Repub. Chriſtiana*, innuit officium Inquiſitoris traditum fuiſſe Inquiſitoribus anno Domini. 1243. imperante Summo Pontifice Innocentio Quarto, in quo anno Pontifex creatus fuit, teſte Iacobo Caſtellano *in ſuo Catalogo Pontificum*, & probari poteſt ex conſtitutione edita ab eodem anno de 1254. cùm negotium, vbi fidei Catholicæ aduersùs hæreticæ prauitati errores curam committit fratribus Ordinis Prædicatorum, quæ conſtitutio ordine eſt 15. Patet etiam ex conſtitutione 16. in qua idem negotium committit dilectis filiis Miniſtro, Cuſtodibus, Guardianis Conuentualibus, vel eorum Vicariis Sancti Franciſci, vt videre eſt apud Laërtium Cherubinum *in ſua collectione Pontificum tom. 1. à fol. 77. ad folium* 80. 42.

Veruntamen multo verius eſt Tribunal Sanctæ Inquiſitionis cœpiſſe Eccleſiam Dei gubernante Innocentio Tertio Pontifice Maximo, qui creatus fuit anno Domini 1198. & vixit in Pontificatu annis 18. menſibus 7. diebus 16. & Albigentium errores, & hæreſes occaſio fuerunt, vt tantùm Tribunal aduersùs hæreticos erigeretur ineunte anno Domini 1200. in quo Petrus Monachus Legatus mittitur ad Innocentio Tertio ad Albigenſes, à quibus multis vulneribus confoſſus vitam finiuit de mandato Comitis Raimundi Quarti, cuius potentia, & temeritate, & inſolentia Albigenſes freti in magnam dementiam elati ſunt. Primus autem cui officium Sanctæ Inquiſitionis fuit commiſſum à Summo Pontifice, fuit Beatus Dominicus. vt conſtat ex litteris quas accepit ab Innocent. Tertio Anno de 1201. quarum

inſcriptio ſic habebat: *Mag'ſtro fratri Domino, & eius ſociis Prædicatoribus* ex quo vides officium delegatæ Inquiſitionis in Prouincia Prouinciæ, ſiue in Gallia Narbonenſi, primum Beato Dominico fuiſſe commiſſum, & ab eo incepiſſe, vt obſeruat Pegna *commentar.* 32. 3. *part. directorÿ, verſic. quo vero tempore.* Petrus Matthæus V. I. Doctor, his verbis in annotationibus ad ſummam conſtitut. Pont. tit. Pij Quinti §. 26. ibi: *Fauit B. Dominici votis, & operi Summus Pontifex iniuncto ei cenſura, ſeu, vt vocant, Inquiſitionis, hæreſeos munere, quo quidem ipſe B. Pater primus omnium ornatus eſt.* ſequitur Fr. Antonius de Sena dec. 1. f. 13 Fr. Stephanus de Senhalac *cap. 2 de gl. nom. prædic.* Fr. Leand. Albert. *in vita Sancti Dominici, lib. 1.* Iuuat Lucius Marinus Sicul. *in ſua hiſtoria Hiſpaniæ,* dum ſic ait: *Procurante Innocentio Tertio Pontifice Max. hæreſim apud Toloſam nuper obortam mira celeritate, atque virtute compeſcuit S. Dominicus,* &c. & Fr. Ioan. Marieta *part. 2. lib. 7. cap. 11.* & alij, quos referens ſequitur ſolertiſſimus antiquitatum vindex Fr. Ludouicus de Souſa *in hiſtor S. Patriarchæ Dominici, cap. 3. fol. 8. col. 3. & 4.* vnde luce meridiana clariùs B. Dominicum fuiſſe primum Inquiſitorem oſtenditur ex conſtitutione edita à Sixto Quinto, cuius verba ſic habent. Imò verò imitatione (loquitur enim de Sancto Petro de Verona eiuſdem Ordinis) accenſus Beati Patris Dominici, vt ille perpetuis, & concionibus, & diſputationum congreſſibus, officióque Inquiſitionis, quod ei primum prædeceſſores noſtri Innocentius Tertius, & Honorius Tertius, commiſerant contra hæreticos mirabiliter ſe geſſit, & infra. Quamobrem S. Petrus de Verona poſt Beatum Dominicum non immeritò Princeps appellari debet Sacroſancti officij Inquiſitionis, cùm ipſe primus illud ſuo ſanguine conſecrarit. Hæc Sixtus Quintus decimoquinto die Aprilis anno Domini 1586. anno 1. ſui Pontificatus, incipit, Inuictorum Chriſti militum numerus ingens, vbi probatur teſtimonio tanti Pontificis munus ſancti Officij ab Innocentio III. & Honorio III. Beato Dominico, & fratribus illius, fuiſſe commiſſum, quod poſtea ab Innocentio IV. eiſdem fratribus anno Domini 1254. incipit, *Cùm negotium,* & rurſus, Malitia huius temporis fuit demandatum in Prouincia Lombardiæ.

Quo tempore fuerit erectum Tribunal ſancti Officij tam in Hiſpania, quàm in Luſitania?

§. V.

EPITOME.

43. *Dominicani in Hiſpania Religioſi præfecti fuerunt officio ſanctæ Inquiſitionis.*
44. *Officium ſanctæ Inquiſitionis Catholicis Regibus poſtulantibus fuit inſtauratum.*
45. *Thomas de Torquemada fuit primus Inquiſitor generalis Hiſpaniæ.*
46. *Inquiſitores generales in Hiſpania non fuerunt ante Catholicos Reges.*
47. *Inquiſitores Regnorum Aragoniæ Sixtus IV. ſubiecit ſupremo Inquiſitori Caſtellæ.*
48. *Inquiſitores generales in Regno Aragoniæ, qui fuerint, & in Regno Caſtellæ?*
49. *Inquiſitio quando fuerit introducta in Luſitaniam?*
50. *Inquiſitores generales quinam fuerint ad id vſque tempus in Luſitania?*

ANTE tempora Catholicorum Regum Tribunal ſanctæ Inquiſitionis in Caſtella, & Legione fuit erectum, vt conſtat ex litteris aſſeruatis in Archiuo ſanctæ Catherinæ Martyris Barcinone miſſis à Clemente Papa IV. datis Viterbij Kalend. Februarij anno Dominicæ Incarnationis 1267. anno ſecundo ſui Pontificatus, ad Prouincialem Ordinis Prædicatorum in Hiſpania cum facultate, & poteſtate nominandi duos, ex Ordine ſuo, fratres, qui officio inquirendi contra hæreticam prauitatem fungerentur. Quo etiam in archiuo aſſeruatur conſtitutio altera edita à Clemente Sexto, quarto Idus Aprilis anno Domini 1350. Pontificatus ſui anno 9. miſſa ad Patrem Nicolaum Roſellis Aragoniæ Prouincialem, in qua Pontifex præcipit, vt Inquiſitores, quos ipſe in ſua Prouincia nominauerit, electis à Prouinciali Caſtellæ nullatenus eſſent ſubiecti. 43.

Quin etiam Bonifacius Papa Nonus, qui creatus fuit anno de 1389. optauit in Regnis Caſtellæ, Legionis, & Luſitaniæ Tribunal Inquiſitionis inſtituere, in quibus tunc Regnis familia Dominicana ad vnum Prouincialem ſpectabat. Regnabat enim in Caſtella, ac Legione Henricus Tertius, & in noſtra Luſitania Ioannes felicis recordationis huius nominis Primus: Bonifacius, inquam, prima die Februarij 1394. fecit poteſtatem Magiſtro Vincentio de Lisboa, qui eo tempore Prouincialis erat, & eius ſucceſſoribus creandi Inquiſitores per Breue Apoſtolicum, quod hodie in Luſitania in præclaro eiuſdem Ordinis Monaſterio Beatæ Mariæ de Prælio vocato cuſtoditur. Nihilominus cùm eo tempore Eccleſia laborabat ſchiſmate, & Caſtellæ, & Legionis Rex Clementi, non autem Bonifacio præſtabat obedientiam, diploma Bonifacij non habuit effectum, ex quibus ſatis conſtat Patres Ordinis Prædicatorum in Hiſpania poſt obitum ſui Patriarchæ, ſingulari doctrina, ac vitæ ſanctitate multum profuiſſe, & eidem Inquiſitionis officio contra hæreticam prauitatem Apoſtolica auctoritate præfuiſſe.

Conſtat item ante tempora Regum Catholicorum raró fuiſſe creatum Inquiſitorem generalem, qui alios per Prouincias diſponeret, & Summis Pontificibus id curæ fuiſſe, & ideo ſæpiùs Sanctum officium in Prouinciis defuiſſe, eo quia Epiſcopis ex officio incumbebat hæreſes extirpare, cùm autem in Hiſpania paulatim cœpiſſent hæreſes ſerpere, vt faciliùs tanto malo obuiaretur, officium Sanctæ Inquiſitionis intermiſſum, inſtaurari à Regibus Catholicis poſtulatum eſt anno primo Pontificatus Innocentij Octaui anno Domini 1484. vt apparet ex prima Hiſpalenſi inſtructione, in quo anno celeberrimus virorum doctiſſimorum in omni genere litterarum conuentus Hiſpali coactus fuit auctoritate Apoſtolica Catholicis Regibus id poſtulantibus, cui præfuit ſapientiſſimus Prior Monaſterij Sanctæ Crucis Segouienſis Fr. Thomas de Torquemada Ordinis Prædicatorum. In quo actum fuit de Ordine ſeruãdo contra hæreticos latis ſuper hoc negotio ſtatutis, & ordinationibus valde ſalutari 44. 45.

ſalutaribus, quibus in Hiſpania ad hæc vſque tempora Sancti officij Tribunal vtitur.

Fuit ergo Regum Catholicorum temporibus idem officium de nouo introductum, ſeu inſtauratum, vt notat Albertinus *in repetitione cap. 1. de hæreticis, lib. 6. quæſt. 12. n. 4.* & eorum induſtria, ac iuſſu ordo iudicialis in eo Tribunali ſeruari ſolitus magna ex parte inſtitutus, Simanchas *de Catholicis inſtit. rubr. de Inquiſitor. Apoſtol. tit. 34. num. 5.* Pegna *d. comment. 32. verſic. hoc igitur officium.* Fr. autem Thomas de Torquemada fuit primus Inquiſitor generalis in Regnis Hiſpaniæ, & ante Catholicos Reges, generalis Inquiſitor nullus extitit, Paramus *de origine officij tit. 2. cap. 2. num. 10.*

46. Eorum tamen tempore reformatio Sanctæ Inquiſitionis demandata fuit viro clariſſimo D. Petro Gonzales de Mendoça, Archiepiſcopo Hiſpalenſi, & Fratri Thomæ de Torquemada primario Inquiſitori, qui ex decreto Catholicorum Regum Inquiſitores Cordubæ, Gienniique, & Hiſpali degentes ad prædictam Hiſpalenſem vrbem cum aliis viris doctiſſimis conuocauit; vbi de ſtatu Sanctæ Inquiſitionis ſapienter, maturè, & vtiliter actum eſt, Paramus *vbi ſupra d. cap. 2. n. 16.*

47. Porrò Inquiſitores Regnorum Aragoniæ Sixtus Quartus ſubiecit ſupremo Inquiſitori Caſtellæ, Bulla propria anno 1483. quam poſtea Innocentius Octauus eius ſucceſſor Apoſtolica auctoritate confirmauit quoad Caſtellam ad Legionem anno 1485. tertio Nonas Febr. Pontificatus ſui anno 5. & anno proximo ſequenti, quoad Aragoniam, Valentiam, & Cathaloniam idem extendit. Bulla autem Innocentij Octaui, vbi de hac ſubiectione ſic incipit: Innocentius Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Dilecto filio Thomæ de Turrecremata, Ordinis fratrum Prædicatorum, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Domini 1484. tertio Idus Februarij, Pontificatus noſtri anno 2.

48. Neque abs re videtur hoc loco recenſere Inquiſitores quinam fuerint generales in Regno Aragoniæ, & qui in Regno Caſtellæ per aliquot annos, non autem perpetua ſerie. Primus ergo generalis Inquiſitor Aragoniæ fuit Fr. Ioannes de à Longares anno 1307. vſque ad annum 1310. poſtea Cardinalis frater Nicolaus Roſel, eique proximus Nicolaus Eymericus ab anno 1358. vſque ad 1394. Necnon frater Ioannes de Lotgerio: aliquandiu verò vnus Aragoniæ præſidebat, Cathaloniæ alter, alius Balearibus, ac Comitatibus Roſſilionis, & Ceritaniæ, quæ Cathaloniæ pars eſt. Vide reliqua apud Paramum *lib. 2. de origine officij tit. 2. cap. 8. num. 11.* vbi obſeruat non ſemper in Regno Aragoniæ Inquiſitores generales, ſed interdum: imò *num. 14.* oſtendit Inquiſitores Regni Aragoniæ ſubiectos eſſe Inquiſitori generali Caſtellæ, & Ioannem Epiſcopum Vicenenſem in Corona Aragoniæ anno de 1507. Inquiſitorem generalem conſtitui à Iulio II. & Leonem X. duos in Regnis Aragoniæ, atque Nauarræ, Ludouicum ſcilicet Epiſcopum Dertuſanum, & fratrem Ioannem Polo Ordinis Prædicatorum creaſſe Inquiſitores generales, vt oſtenditur in eius Bulla data 15. Iulij anno 1513. poſtea verò Ferdinando Catholico defuncto Adrianus Epiſcopus mortuo Epiſcopo Dertuſano in Rgnis Aragoniæ, & Nauarræ Inquiſitor generalis creatur per Leonem Decimum, vt continetur in eius Bulla, data decimoquarto Nouembris anno de 1516. Pontificatus ſui Quarto.

Series Inquiſitorum generalium in Regno Caſtellæ primo loco memorat Fratrem Thomam de Torquemada anno Domini 1483. in Caſtella, Legione, & Aragoniæ creatum à Sixto Quarto die 17. Octobris eiuſdem anni, qui poſtea fuit confirmatus ab Innocentio Octauo anno 1485. die tertio Februarij anno ſui Pontificatus ſecundo. Huic acceſſit Fr. Didacus Deza Taurinus, ex Prædicatorum Ordine, præceptor Principis Ioannis Catholicorum Regum filij ab Alexandro Sexto Primarius Inquiſitor creatus Kalend. Decembris anno Domini 1498. in Caſtella & Legione, & Kalend. Septembris ſequentis anni 1499. in omnibus Caſtellæ Regnis euectus fuit ad generalis Inquiſitoris primariam dignitatem. Poſt Didacum Deza Frater Franciſcus Ximenius Ciſneiros in Caſtellæ, & Legionis Corona eandem primariam dignitatem Inquiſitoris generalis fuit adeptus, & propter eximia virtutis, ac Sanctitatis documenta à Regina Elizabetha Confeſſarius electus eſt, ac denique creatus Archiepiſcopus Toletanus, deinde Cardinalis Sanctæ Balbinæ à Iulio II. anno 1507. adeò paupertatis D. Franciſci de cuius familia erat, amator, vt nunquam niſi pedibus incederet, vel ad ſummum aſello humili vteretur. Huic proximus fuit in generali Inquiſitoris officio Ludouicus Dertuſenſis Epiſcopus, ex Dominicana familia in Aragoniæ Corona priùs Inquiſitor generalis, deinde ſecutus eſt Adrianus in eandem dignitatem elatus à Leone X. poſtridie Idus Nouembris anno Domini 1516. antea Epiſcopus Dertuſenſis Aragoniæ, Valentiæ, & Siciliæ Regnis Inquiſitor generalis præponitur, & anno de 1518. ab eodem Pontifice Leone X. Regnis Caſtellæ, & Legionis delegatur. Poſt hunc Alphonſus Manriques, Archiepiſcopus Hiſpalenſis, ab Adriano Papa VI. Generalis Inquiſitor fuit conſtitutus anno de 1523. 4. Idus Septembris.

Illo autem vitâ functo, Ioannes Taueira Toletanus Antiſtes creatus fuit in ditionibus Hiſpaniæ Inquiſitor generalis à Paulo III. anno 1539. 7. Idus Nouembris. Anno autem Domini 1546. 12. Kalend. Martij D. Garcia de Loayſa Generalis Inquiſitor factus fuit ab eodem Paulo III. cui acceſſit D. Ferdinandus de Valdes anno Domini 1547. 13. Kalend. Februarij à Paulo III. ad eandem dignitatem in Regnis Hiſpaniæ eductus. Poſt hunc euocatus D. Petrus de Eſpinoſa, Epiſcopus Seguntinus, à Pio Quinto ad idem officium anno ſalutis 1566. ſexto Idus Septembris, datus ab eodem Coadiutor, & futurus ſucceſſor eidem Ferdinando. Sequitur D. Petrus Pontius de Leone, creatus Inquiſitor generalis in Corona Hiſpaniæ per Gregorium XIII. anno 1572. poſtridie Kalend. Decembris, morte tamen præuentus officium non exercuit.

His adde D. Gaſparem Quiroga, Cardinalem Archiepiſcopum Toletanum, qui anno 1573 poſſeſſionem ſuccepit huius Officij ſupremi auctoritate Gregorij XIII. & a Rege Philippo ſecundo ad ſupremum Concilium, vulgò *do Eſtado*, euectus, & anno 1577. ad Archiepiepiſcopatum Toletanum electus, & anno ſequenti ab eodem Gregorio XIII. ad Cardinalium dignitatem aſſumptus fuit. Huic proximus fuit D. Hieronymus Manriques Abulenſis Epiſcopus, qui priùs Murciæ Inquiſitoris officio functus eſt, & poſtea ad ſupremum Inquiſitionis apicem à Clement. VIII. poſtridie Nonas Maij anno 1595. euectus, &

Kalend.

Digitized

Kalend. Septembris eiuſdem anni extremum clauſit diem. Poſt hunc D. Petrus Portocarrerio ſupremi Inquiſitoris onus, & decus, & officium laudabiliter obiuit, & poſſeſſionem adeptus eſt ſeptimo Idus Iunij anno Domini 1596. cùm eſſet Epiſcopus Conchenſis. Mitto cæteros pro quibus vide recentiores, ne multus ſim.

49. Quæſtionis tamen eſt, quando fuerit inductum in Luſitaniam Inquiſitionis Tribunal? Illeſcas *in hiſtoria Pontificali 2. part. lib* 6. & ex illo frater Alphonſus Fernandez *in concertatione contra hæreticos anno* 1541. *fol.* 260. Fr. Anton. de Sotomaior *in hiſtoria Orientali lib.* 4. *cap.* 28. Figueroa *en la plaça vniuerſal. diſcurſu* 69. Param. *de origine Inquiſitionis lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 6. *verſ. compendioſa de Sahauedra narratio*, Ceuallos *lib.* 4. *de violentiis queſt.* 1 aliàs 897. *num.* 359. opinantur in hoc Regnum Luſitaniæ fuiſſe inductum officium Sanctæ Inquiſitionis ſagacitate, & induſtria cuiuſdam Cordubenſis nomine Sahauedræ, qui confictis Bullis Apoſtolicis rem ad exitum perduxit; quæ narratio, ſeu nugatio mera fabula eſt, ita vt ipſe Param. *d. num.* 6. *ad finem* aſſerat, ſe adduci non poſſe vt credat, & probatur eſſe falſam hanc nouellam, primò, quia anno 1539. adhuc Sahauedra non introduxerat in Luſitanam Coronam Inquiſitionis officium, prout apparet ex ipſa ſchedula relata per Param. *dict. cap.* 15. *num.* 6. *col.* 3. & tamen iam eo anno in Luſitania erat Inquiſitor ſecundus generalis Cardinalis Henricus, vt oſtenditur ex diplomate Summi Pontificis, & virtute illius ab eo anno 1539. vſque ad annum 1579. officium ſupremi Inquiſitoris diligentiſſimè peregit; & confirmatur eſſe falſam narrationem Sahauedræ ex traditis concludenter à fratre Seraphin de Freitas Luſitano Iuris Pontificij Profeſſore in additionibus ad tractatum Illuſtriſſimi Hiſpaniarum Primatis *de ſolicitantibus, quæſtion.* 22. *numer.* 38. *verſic. his ſic conſtitutis, & ſequentibus.*

Concluſio ergo ſit, Tribunal Sanctæ Inquiſitionis fuit introductum in Luſitaniam anno Domini 1533. menſe Aprilis, gubernante Eccleſiam Dei Clemente Septimo, ad inſtantiam, & petitionem Sereniſſimi Regis Portugaliæ Ioannis huius nominis Tertij, quod Pontifex eidem Regi conceſſit per Bullam ſpecialem, in qua Inquiſitori ſupremo, & vniuerſo Tribunali, & cunctis Inquiſitoribus, & officialibus Sancti Officij indulſit ampla priuilegia, immunitates, exemptiones, & libertates, quibus omnes ad id vſque tempus perfruuntur, & perfruentur; vt videre eſt in eadem Bulla, ita Franciſcus de Andrada *in Chronico eiuſdem Regis p.* 2. *cap.* 82. *in principio*, & Dom. Fr. Amator Arraiz, Epiſcopus Portalegrenſis *in tertio Dialogo cap.* 3. *fol.* 60. *col.* 1. ac idem Fr. Seraphin. de Freitas *num.* 34. *vbi ſupra*, vbi concludit anno 1533. per Sereniſſimum Regem Ioannem Tertium officium Sanctæ Inquiſitionis fuiſſe petitum, & obtentum à Clemente Septimo, quibus refellitur fabula Sahauedræ.

50. His poſitis conſequens eſt dicere de Supremis Inquiſitoribus eo ordine, quo fuerunt in Luſitania electi, & conſtituti. Primus igitur Inquiſitor generalis fuit Fr. Didacus da Sylua, ex Decalceatis Ordinis Sancti Franciſci, eiuſdem Ioannis Regis Tertij Confeſſarius, Epiſcopus Ceutenſis, vel potiùs Eſſiliſſenſis anno 1536. Param. *d. cap.* 15. *numer.* 8. Fr. Seraphin de Freitas *dicta quæſt.* 22. *num.* 35. quo officio per tres circiter annos functus ad Braccarenſem Archiepiſcopatum euectus ſe abdicauit.

Secundus Generalis Inquiſitor fuit Infans Henricus Cardinalis tituli Sanctorum quatuor Coronatorum, Fr. Germanus Ioánis Tertij Portugaliæ Regis, eo tempore Archiepiſcopus Eborenſis, ac poſtea Braccarenſis Hiſpaniarum Primas, qui tandem demortuo Sebaſtiano Rege ad Regale culmen euocatus eſt. Non tamen Inquiſitoris generalis officio vnquam renunciauit: imò in cauſis fidei ſic ſubſcribebat: Rex Henricus tanquam Inquiſitor generalis, &c. quo officio ab anno 1539. vſque ad annum 1579. id eſt, per quadraginta annos functus fuit. Quin imò in noſtrum Collegium Eborenſe, cuius ipſe fuit fundator, dum aliquoties per tempus moraretur, ac reſideret, Inquiſitores inferiores frequenter vocare in cauſis fidei ſolebat, & de illis in domo ad hoc munus deputata agebatur, quibus Cardinalis præſidebat, vel eius loco Pater Leo Henriquez, noſtræ Societatis Confeſſarius illius pro eo Præſens erat.

Tertius Inquiſitor generalis Coadiutor eiuſdem Cardinalis cum futura ſucceſſione datus fuit Dominus Emmanuel de Meneſes, Conimbricenſis Epiſcopus, Arganili Comes ex Bulla Gregorij XIII. anno 1578. die 24. Februarij, qui in prælio Regis Sebaſtiani animosè dimicans occubuit, & ideo ſucceſſio futura non obtinuit locum. Quartus Inquiſitor generalis Henrico Cardinali proximus fuit Dominus Georgius de Almeida Archiepiſcopus Oliſiponenſis, qui per Bullam Gregorij XIII. die 27. Decembris anno 1579. creatus fuit: quod officium exercuit vſque ad menſem Martij anni 1585. in quo vltimum concluſit diem. Anno tamen 1581. de mandato illius editus eſt in lucem Index librorum prohibitorum, cum regulis confectis per Patres à Tridentina Synodo delectos, auctoritate Pij Quarti Pontificis Maximi comprobatus, cui alter Index iuſſu eiuſdem Inquiſitoris ſupremi additus eſt, in quo continentur in his Portugaliæ Regnis libri prohibiti, cum aliis multis ad eandem librorum prohibitionem ſpectantibus tam Latinè, quàm Luſitanè. Quintus Inquiſitor generalis in Luſitania fuit Ordine Cardinalis Albertus tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem, Archidux Auſtriæ, pro eo tempore quo loco Philippi Secundi acroamate Prudentis Luſitaniam moderabatur ex Bulla Sixti Quinti anno 1586. 25. die Ianuarij, qui poſtea Comes Flandriæ, & Dux Burgundiæ fato conceſſit.

Cui ſucceſſit Dominus Antonius Matos de Noronña, Epiſcopus Eluenſis, ex Bulla Clementis Octaui data Romæ anno 1596. qui priùs Inquiſitor Cordubæ fuit conſtitutus, & illinc cum eodem officio Toletum tranſlatus, quibus in locis præclarè ſe geſſit, & inde à Philippo Secundo in Luſitaniam cum delegatione miſſus negotia ſibi tradita mirabiliter compoſuit, quibus peractis in ſupremum Conſilium Sanctæ Inquiſitionis generalis cooptatus, & inde ad officium Inquiſitoris generalis factus Epiſcopus euocatus fuit. Poſt hunc idem munus adeptus eſt Dominus Alexander, Ioannis Brigantiæ Ducis filius, Archiepiſcopus Eborenſis, ex Bulla Clementis Octaui die 29. Iulij anno 1602. Huic proximus Dominus Petrus de Caſtillo, Epiſcopus Leirienſis Regiæ antea Cameræ, ſeu Referendariorum ſacri Palatij Præſes, nec non Portugaliæ

Prorex

Digitized by Google

Prorex integerrimus, ex Bulla Clementis Octaui anno 1604.23. Augusti.

Nonus Inquiſitor generalis Dominus Ferdinandus Martinz Maſcaregnas, Epiſcopus ex Algarbio Luſitaniæ anno 1616. ex Pauli Quinti Breui, Rector antea Vniuerſitatis Conimbricenſis, omnibus titulis digniſſimus, in quo, an nobilitas, an ingenium vniuerſale ad omnem doctrinam, & litterarum eruditionem, an morum integritas, ac immenſa liberalitas maximè in pauperes Principem, ſiue locum vendicet, ambigi meritò poteſt.

Decimus Inquiſitor generalis tanto muneri præfectus eſt Dominus Franciſcus de Caſtro ex antiqua familia, clariſſimaque caſtrorum nobilitate, Epiſcopus Egitanienſis ex Bulla Vrbani Octaui, cuius mores integri, & ſanctiſſimi, virtuteſque excellentes, & ſingulares omnibus ſunt in confeſſo, iam ab eo tempore, quo in Collegium Diui Petri fuit cooptatus, & inde ad Vniuerſitatem Conimbricenſem Rector digniſſimus promotus, quæ omnia, & alia munia publica tanto ſucceſſu perfecit, vt tandem ad hanc Inquiſitoris generalis nomenclaturam, ac dignitatem, veluti propugnaculum fidei inexpugnabile, & defenſor vnius auocatus eſt.

De Inquiſitoris generalis poteſtate, & obligationibus tam in genere, quàm in ſpecie.

§. VI.

EPITOME.

51. *Inquiſitor generalis à Rege ſolet creari, & à Romano Pontifice confirmari.*
52. *Inquiſitoris generalis qualitates circa ſuum officium peragendum.*
53. *Inquiſitor generalis nominat Inquiſitores, & Papa delegat ab eo nominatos.*
54. *Inquiſitor generalis exhibet nudum miniſterium, dum nominat Inquiſitores.*
55. *Inquiſitor generalis eligis miniſtros viſitatores, & nominat Conſiliarios Senatus ſupremi, quibus datur expedire cauſas appellationum, & res arduas componere cum generali Inquiſitore.*
56. *Inquiſitoris generalis in Hiſpania eſt remouere Inquiſitores, ex cauſa tamen iuſta.*
57. *Cauſæ præcipua remouendi ab officio Inquiſitores quæ ſint?*
58. *Inquiſitores oportet eſſe perites. firmæ valetudinis, non negligentes, ſenes potius quàm iuuenes.*
59. *Magiſtri generales minorum fratrum, & Prædicatorum poſſunt remouere ſubditos ab officio Inquiſitorum, ex cauſa tamen iuſta.*
60. *Inquiſitoris generalis eſt mutare de vno ad alium locum Inquiſitores nominatos, aut remouere.*
61. *Iuriſdictio Inquiſitorum ſit ne ordinaria, an delegata, & an ſit reſtringenda, vel amplianda oſtenditur.*
62. *Inquiſitor generalis poteſt auocare ab Epiſcopis omnes cauſas hæreſim ſapientes.*
63. *Inquiſitor generalis an poſſit diſpenſare in depoſitione ſacri benedicti duntaxat, & quid de Inquiſitoribus inferioribus?*
64. *Ætas neceſſaria Inquiſitoribus, quæ nam ſit de iure?*
65. *Delegati ab Epiſcopo in cauſa fidei quam ætatem habere debeant?*
66. *Inquiſitores deputati à Papa poſſunt eſſe, eſto non ſint 40. annorum.*
67. *Epiſcopi cur poſſint eſſe triginta annorum, non autem Inquiſitores?*
68. *Inquiſitores in Hiſpania poſſunt eſſe, qui attingunt trigeſimum ætatis annum abſque diſpenſatione, & quid de Commiſſariis?*

INQVISITOR generalis vbique regulariter à Rege ſolet creari, 51. & à Summo Pontifice confirmari cum ampliſſima poteſtate in cauſis fidei contra hæreticos apoſtatas, eorumque complices, receptores, fautores, ac defenſores. Ad hanc dignitatem ſemper aſſumitur aliquis Antiſtes ex præcipuis Luſitaniæ, vir immaculatæ vitæ, manſuetus, benignus, ac miſericors, quique cum manſuetudine rigorem dum opus fuerit, & cum miſericordia iudicium miſceat, & cum lenitate ſeueritatem adhibeat, textus *in cap. licet, diſt. 45 & cap. iudicat 3. quæſt. 7. & cap. 1.* 23. *quæſt.* 5. vbi D. Auguſt. iudicem alloquens, 52. inquit, Imple Chriſtiane iudex pij patris officium, ſic ſuccenſe iniquitati, vt conſulere humanitati memineris, nec in peccatorum atrocitatibus exerceas vlciſcendi libidinem; ſed peccatoribus curandi adhibeas voluntatem. Noli atrociùs vindicare, quod leniùs inueniſti; inquirendi, quàm puniendi maior neceſſitas eſt. Ad hoc enim, & mitiſſimi homines facinus occultatum diligenter atque inſtanter examinant, vt quibus parcant, inueniant. Et quamuis hæc ita ſint, Inquiſitor generalis aliter ſe debet habere cum illis, qui miſericordia ſancti Officij abutuntur, quique ſunt incorrigibiles, & obſtinati in ſuo moriuntur peccato, *cap. eſt iniuſta 2. quæſt. 4* Tunc enim miſericordia non eſt ſequenda. *l. aut facta, § final ff. de pœnis*, & tradit Præpoſ. *in cap. ſana, num. 5. diſt. 10.*

Tanta item eſt Inquiſitori generali à Summo 53. Pontifice poteſtas conceſſa, vt poſſit deputare, ſeu nominare omnes Inquiſitores, eóſque nominatos, ſeu deputatos Papa delegat, argumento textus *in l. pater, ff de manumiſſ. vindict.* vbi habetur, ſi pater ſcripſit filiò, vt aliquem ex ſeruis ſuis manumittat, & ille manumiſerit Stichum, Stichus ille erit liber: ſolùm enim filio conceſſit electionem, ipſe verò pater manumiſit. Confert Bartol. *in l. item eorum, §. ſi decuriones, ff. quod cuiuſque vniuerſ.* dum obſeruat ordinata ab habentibus auctoritatem à Concilio, ab ipſo Concilio cenſeri diſpoſita. Atque ita Inquiſitores inferiores nominati, deputati, electi, aut delagati per generalem Inquiſitorem ex poteſtate eidem à Papa tributa, ſunt electi, deputati, ſeu ſubdelegati, aut nominati ab eodem Pontifice, & ab eo accipiunt iuriſdictionem, & poteſtatem. Inquiſitor autem generalis ſuper eorum deputatione, ſeu nominatione ſolùm exhibet nudum miniſterium ad inſtar Nun- 54. ciorum, Baldus *in l. qui autem, § conſtituere, ff. de conſtit. pecun.* & eſt veluti organum quoddam, quo mediante vox Papæ tranſit ad Inquiſitores ſic delegatos *l. qui autem ſupra, § final.* & dicit gloſſ. & Bartol. *in l. multum intereſt, Cod. ſi quis alteri, vel ſibi*, & ab eo eorum iuriſdictio immediatè dependet, gloſſ. *in verb. committi, & in verb. amouere. Clement. 2. de hæreticis*, Panormit. *in cap. ſinè quia, de officio*

Digitized by Google

officio delegati, in principio, & Repertorium Inquiſitor. *in verb. Inquiſitores, verſ. item an Inquiſitores iudiciarij habeant iuriſdictionem à Miniſtro generali*; Eymericus 3. *part. quaſt.* 3. vbi Pegna *comment.* 52. & Lapus *allegat.* 32. incipit, *An fratre minor.*

55. Item ad Inquiſitorem generalem non ſolùm ſpectat Inquiſitores, & alios miniſtros eligere, Viſitatores ad Inquiſitorum Prouincias mittere, ſed etiam nominare Conſiliarios ſanctæ, ac generalis Inquiſitionis, quibus competit ſumma cognitio, ac iuriſdictio. Quorum etiam eſt officium cauſas appellationum expedire, diſcordias inter Inquiſitores excitatas componere, delicta miniſtrorum caſtigare, & de rebus difficilibus cum generali Inquiſitore tractare; textus *in d. Clement.* 2. *de hæreticis*, Eymeric. 3. *part. Directtor. quaſt.* 10. & Simancas *de Catholicis, titul.* 34. *numero* 6. *&* 7.

56. In Hiſpania autem committuntur appellationes dicendæ Inquiſitori generali ex Bulla Clementis Septimi, cuius meminit Paramus *de ordine iudiciario S. Officij lib.* 3. *quaſt.* 4. *ex num.* 102. ad quem etiam pertinet poteſtas remouendi Inquiſitores ab officio, quamuis iuriſdictio Inquiſitorum non pendeat ab ipſo Inquiſitore generali; ſed actus ſolus conſtituendi, ſeu remouendi, gloſſ. *in d. Clement.* 2. §. *Notari, in verb. amouere*, quam Abbas, Cardinalis, & Bonifacius ſequuntur ex facultate, aut ex commiſſione Papæ; non tamen hæc remotio fieri debet niſi cauſa legitima, ac

57. iuſta id exigente. Præcipuæ cauſæ poſſunt eſſe impotentia, negligentia, iniquitas, dolus, ſeu fraus commiſſa prætextu officij, Eymeric. 3. *part. quaſtion.* 10. *&* 12. & ibi Pegna *comment.* 61. *verſic. Ac de cauſis quidem remouendi iudices*, per legem, *ſi quos, Cod. de officio præfecti Prætor. Orient.* his verbis: *Si quos iudices, vel propter aduerſam, & longinquam corporis valetudinem, vel propter negligentiam, aut furtum, vel ſimile aliquod vitium ſublimitas tua inutiles eſſe reperit.* hæc ibi.

58. Ex quibus prima cauſa eſt impotentia ad exercendum officium Inquiſitoris, ſub illa infirmitas, ignorantia, & ſenectus continetur. Infirmitas debet eſſe perpetua, quòd ſi eſt temporalis, non remouetur Inquiſitor, ſed poteſt ipſe infirmitate durante ſibi Vicarium, ſeu commiſſarium inſtituere, cui committat vices ſuas; eſt enim Principis delegatus, qui propter cauſam iuſtam ſubdelegare poteſt, cùm voluerit, Lucerna Inquiſitor. *verb. Inquiſitor, num.* 2. & ideo Inquiſitor hæreticæ prauitatis vices ſuas poteſt committere, & eas reuocare cùm voluerit, Pegna *vbi proximè, verſ. ſed iam percurramus.* Ignorantia, aut imperitia cauſa eſt ſufficiens vt Inquiſitor amoueatur; oportet enim iudices eſſe peritos, text. *in cap. ex litteris*, §. *cæterùm, de conſanguinitate, & affinitate, verb. ſi ſtatuta Canonum non ignorent.* Menoch. *conſ.* 100. *num.* 240. *& num.* 258. & textus *in Authent. de iudicibus*, §. 1. Item de ſenectute, quia morbo comparatur. quod intellige de ſenibus mente, & iudicio inualidis, & memoria infirmis: ſecus de illis, qui valent memoria, & iudicio, & pudentia, & experientia: hi enim ad regendum, & gubernandum ſunt aptiſſimi. De quibus dicitur, ſenectus ætate fit doctior, vſu tutior, proceſſu temporis ſapientior, ſecundùm D. Hieron. quem refert Phœbos Luſitanus *deciſ.* 66. *num.* 7. *&* 8. traditque optimè Archidiaconus *in cap. tanta, diſtinct.* 86.

Propter negligentiam in officio remoueri poteſt officialis, præſertim Inquiſitor, *cap. ſi qui Epiſcopi* 1. *quaſt.* 1. gloſſa *in cap. excommunicamus* 1. §. *vltimo, de hæreticis*, æquiparatur negligentia dolo. Specul. *titul. de reſtit. in integrum* §. 1. *verſ. vt autem.* Dicitur autem negligens, qui non procedit aduersùs hæreticos, vel, qui procedit extra tempus, cùm potuerit tempore debito. Barboſ. *in prælud. ad l. ſi mora, n.* 9. *ff. ſolut. matrim.* & oſtenditur *in c. ad falſariorum*, & gloſſa *ibi, de crimine falſi*, Auguſtinus Barboſ. *ibi num.* 17. Iniquitas denique cauſa eſt ſatis, ſupérque, vt remoueatur Inquiſitor, ſub quo nomine intelligitur extorſio pecuniarum illicita prætextu ſancti Officij, Comenſis *in lucerna verb. Inquiſitor.* §. 10. Franciſcus Squillacenſis *tract. de fide Cathol. cap.* 53. textus *in d. Clementina* 1. §. 1. *de hæreticis*, & Simancas *de Cathol. tit.* 34. *num.* 44. & alij, quos referens ſequitur Param. *d. lib.* 3. *quaſt.* 2. *ex num.* 58. *vſque ad num.* 70. & Farinac. *de hæreſi, quaſt.* 186. §. 2. *num.* 34.

Sed quid dicendum de Inquiſitoribus electis à Prælatis Prouincialibus, aut miniſtris eorum Ordinum, quibus à Sede Apoſtolica indultum eſt deputare tales Inquiſitores? Reſponde vbi deputatio, ſeu electio Inquiſitorum commiſſa eſt Magiſtro generali Ordinis Minorum, aut Magiſtro generali Ordinis Prædicatorum, poſſe remoueri à ſuis ſuperioribus, à quibus fuerunt electi, auctoritate tamen Apoſtolica; ita patet ex Bulla Innocentij Quarti edita anno 1254. incipit, *Licèt ex omnibus*, cuius meminit Pegna inter litteras Apoſtolicas *fol.* 20. & ex alia Clementis IV. anno 1265. incipit, *Licet ex omnibus*, relata ab eodem ſuprà *fol.* 56. Pegna *in Directtorio, part.* 3. *quaſt.* 9. *comment.* 58. *fol.* 402. *col.* 2. *&* 3. Quod intelligitur ex iuſta, & rationabili cauſa, non autem ad libitum, Eymeric. *dict. part.* 3. *quaſt.* 10. & *ibi* Pegna *comment.* 59. *fol.* 583. Vmbert. Locat. *in iudicial. Inquiſitor. num.* 38. *verſ. Nota tamen, & n.* 40. *verſ. Nec etiam*, Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *c.* 18. *quaſt.* 9. *verſ. ſi quæras*, & Læl. Zech. *in ſumma, p.* 1. *tit. de fide, rubr. de hæreſi, cap.* 11. *num.* 3. *verſ. & Inquiſitores poſſint remoueri.* 59.

Inquiſitoris etiam generalis eſt ſicut & deputare Inquiſitores, ita etiam remouere re maturè cognita, ac mutare, & de vno cùm opus fuerit ad alium locum transferre, Farinac. *vbi ſuprà numer.* 36. poſt Pegnam 3. *part. Directtorij, comment.* 58. *verſ. hodie*, vbi obſeruat hiſce temporibus non competere magiſtris generalibus remouere Inquiſitores, ſed Inquiſitori generali, ad quem etiam pertinet, cùm expedit mutare, ac de vno ad alium locum transferre. 60.

Quam iuriſdictionem habeat generalis Inquiſitor, & reliqui inferiores, ordinariam ne, aut delegatam, quæſtio anceps eſt? Archidiacon. *in cap. ne aliqui, in fine, verſic. vel dic, de hæreticis in* 6. & Bonifacius de Vitalinis *in Clementina* 1. *n.* 21. *eodem titulo, de hæret.* Opinantur habere iuriſdictionem ordinariam, eo ipſo quòd Inquiſitores ſunt delegati ad vniuerſitatem cauſarum. 61.

Alij contrà putant, Inquiſitores contra hæreticam prauitatem eſſe iudices delegatos, & non ordinarios, ita ſcribentes *in cap. per hoc*, per textum *ibi, de hæreticis in* 6. Ioannes Andreas *in principio*, Geminian. *verſ. Nota textum expreſſum, n.* 1. *ibidem*, Ioannes de Imola *in Clementina* 2. *ſub numer.* 5. *verſ. nota bene, de hæreticis*, Syluester *in verb. hæreticus*, §. 2. *n.* 2. *verſ. auctoritas autem eorum*, Comenſis *in Lucerna, verb. Inquiſitores, numer.* 16.

Lapus

Lapus *allegat.* 32. incipit, *An frater minor.* Federicus de Senis *conſ.* 145. incipit, *Ioannes Epiſcopus, num.* 1. Gondiſſal. *tract. de hæreticis quæſt.* 23. *num.* 6. Ioann. Rojas *in ſingularibus fidei* 44. & 97. quæ ſententia eſt communior. Ratio, quia Inquiſitores non ſunt dati à Principe ad vniuerſitatem cauſarum, & ideo non poſſunt dici Ordinarij, cùm ſint deputati ad ſpecialem hæreſis cauſam tractandam, & ita non habent vniuerſalem iuriſdictionem in omnes perſonas, cùm non procedant contra omnes contra fidem delinquentes, vt infrà oſtendetur. Quare Inquiſitores eſſe delegatos, non autem ordinarios, multo verius eſt, ita Eymericus 3. *part. director. quæſt.* 4. ex ea ratione, quia nullam habent iuriſdictionem, nec in perſonis, nec in delictis, nec in cauſis, niſi vbi quantum, & circa quos ei confert Romanus Pontifex. ſic ille. ſequitur Sigiſmund Scaccia *in tractatu de iudicio cauſar. ciuil. criminal. & hæretical. cap.* 67. *num.* 5. vbi teſtatur de communi, quam etiam amplectitur Azor *dict. part.* 1. *libro* 8. *cap.* 18. *rubric. de ſacris Apoſtolicis Inquiſitoribus, quæſt.* 6.

Dici etiam poteſt Inquiſitores eſſe Ordinarios; quoad vtilitates iuriſdictionis ordinariæ, & eſſe delegatos, quoad vtilitates delegatæ, ita Molina *de iuriſdictione, tractat.* 5. *diſputat.* 29. §. *illa verò ratione*; vbi concludit hiſce temporibus conſideratis multis priuilegiis in fidei fauorem huic officio ſanctæ Inquiſitionis conceſſis, iuriſdictionem hanc, etſi hodie delegatam appellemus, valde tamen accedere ad ordinariam; non ſolùm quia eſt iuriſdictio ad vniuerſalitatem cauſarum fidei, & ad illa, quæ ad illas extirpandas conducunt; ſed etiam, quia eſt perpetua, nec finitur per obitum, vel per depoſitionem, vel per promotionem & aſcenſum ad alia, & prouiſus in tali munere etiam re integra non perdit iuriſdictionem per mortem creantis illum, perinde, ac ſi iuriſdictio illa eſſet ordinaria, & officium illud, vt oſtenditur *in dict. cap. ne aliqui, de hæreticis in* 6. ibi, *Ne aliqui dubitationem ſolicitam excitantes in dubium reuocent, an officium Inquiſitionis hæreticæ prauitatis, ſolicitudini veſtra intra certos limites ab Apoſtolica Sede commiſſum expiret per mortem Romani Pontificis, qui commiſit; præſertim declaramus edicto ipſum officium, non ſolùm quoad negotia viuente mandatore incepta, imò etiam quoad integra, & nondum cœpta, & quod plus eſt, quantum ad ea, quæ tunc nequaquam emerſerint, in fauorem fidei poſt committentis obitum perdurare.* Hactenus caput *ne aliqui.* Ex quo clarè patet quantum accedit ad iuriſdictionem ordinariam, cuius proprium eſt morte concedentis non expirare. Molina *ſuprà*, quem ſequitur Emmanuel do Valle *de Enſalmis ſectr.* 3. *cap.* 1. vbi addit iuriſdictionem Inquiſitorum & ordinariæ, & delegatæ habere vtilitates, & eſſe adeò priuiegiatam eo, quia tam de praxi, quàm de iure habet, vt Epiſcopi non ſe intromittant de cauſis fidei, etiam cumulatiuè, niſi aſſiſtendo Inquiſitoribus. Quo fit, vt iuriſdictio Inquiſitorum ſit delegata quoad ea, quæ ſupra ordinariam iuriſdictionem inferiorum Summo Pontifice ſunt maioris perfectionis, & excellentiæ, quatenus Inquiſitores repræſentant ipſum Papam, & vices illius tenent in iis, quæ ad illos pertinent, & ſic excellunt cunctis Ordinariis Summo Pontifice inferioribus, & non habent inperfectionem iuriſdictionis delegatæ, cùm non ſit odioſa, & ex conſequenti reſtringenda, ſed fauorabilis, & in fauorem fidei ampliãda, quod eſt proprium ordinariæ iuriſdictionis, & repugnat delegatæ. Molina *vbi ſuprà, dict.* §. *illa, ad finem*, Param. *dict. quæſt.* 2. *cum aliis, num.* 20. *fol. mihi* 522. Et quamuis *num.* 101. diſputandi gratia probet iuriſdictionem Inquiſitorum non eſſe extendendam, ſed reſtringendam, contrariam ſequitur ex *num.* 107. *vſque ad numerum* 111. vbi oſtendit Inquiſitores deputatos à Sede Apoſtolica in cauſa hæreſis eſſe maiores quolibet Ordinario, habereque auctoritatem ab illo Pontifice à quo deſtinati ſunt, & maiori ac fortiori iuriſdictione ſtabiliri, quàm Epiſcopos, textus *in cap. ſanè* 2. & *cap. ſtuduiſti, de officio delegati*, Molina *ſuprà diſp.* 26. *numer.* 1. Sbroz *de officio Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 62. *num.* 10. Franciſc. Molina *de brachio ſeculari cap.* 6. *numer.* 12. & Aldrete *de religioſa diſcipl. tuend. lib.* 1. *cap.* 3. *numer.* 33.

Quæres, an Inquiſitor generalis poſſit liberè in hoc Regno auocare omnes cauſas criminum tam hæreſis, quàm hæreſim ſapientium ab Epiſcopis, & eorum officialibus etiam per cenſuras? 62.
Reſponſio eſt affirmatiua, ex traditis à Valle *de Enſalmis ſect.* 3. *num.* 11. & à Primate Hiſpaniarum *in libello de ſolicitantibus quæſt.* 2. *fol.* 14. vbi refert diploma Pij IV. conceſſum Sereniſſimo Henrico Cardinali Inquiſitori ſupremo: datum Romæ die 14. Aprilis 1561. vt poſſit quaſcunque cauſas hæreſis, & illius prauitatem huiuſmodi ſapientes coram Ordinariis Regnorum, Prouinciarum, & locorum præfatorum nunc, & in futurum in quibuſcunque ſtatu, ac terminis pendentes quandocunque tibi expediens viſum fuerit ab ipſis Ordinariis ad te aduocandi, ac illis, eorúmque iudicibus, & perſonis, ne in eis vlteriùs procedant ſub cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis inhibendi, eáſque cauſas cum omnibus, & ſingulis ſuis incidentibus, dependentibus, emergentibus, &c. per te, vel alium, ſeu alios audiendi, & fine debito terminandi, cæteráque in præmiſſis, & circa ea neceſſaria, & opportuna faciendi, & exequendi plenam, & liberam auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus facultatem. hæc ibi. Ex quo patet quanta ſit poteſtas ſupremo Inquiſitori à Sede Apoſtolica conceſſa.

Ambigi etiam poteſt, an Inquiſitores inferiores poſſint diſpenſare cum geſtantibus ſaccum benedictum, ſeu habitellum, vt non 63.
deferant illum per tempus ab Inquiſitoribus præfixum? Reſponde de iure communi poſſe, textus *in cap. vt commiſſi, §. illorum, de hæreticis lib.* 6. In Regnis tamen Hiſpaniæ nequeunt diſpenſare in depoſitione habitelli, aut ſacci benedicti, eo quòd prolata ſententia illico functi ſunt ſuo officio; nec ampliùs poſſunt ſe intromittere: & ideo diſpenſare in hoc caſu reſeruatur Inquiſitori generali, & ſupremo Sanctæ Inquiſitionis Senatui, textus *in l. index, ff. de re iudicata.* Neque ſine cauſa ſolet diſpenſare in depoſitione ſaccorum benedictorum, eo quia grauiſſima delicta grauiſſimis pœna, ac pœnitentia plecti debent. Intereſt enim Reipublicæ, vt crimina non maneant impunita, vt per Thomas de Thomaſſet. *in floribus legum regular.* 103. Azeued. *leg.* 14. *numer.* 1. *tit.* 9. *lib.* 3. *nouæ recopil.* & *l.* 1. *n.* 63. *tit.* 1. *lib.* 8. Cabed. *dec.* 75. *n.* 1. *p.* 1. Perez *l.* 4. *gloſſ.*

gitized by Google

gloſſ. 1. *pag.* 312. *tit.* 12. *lib.* 2. *ordin.* & *l.* 1. *gloſſ.* 3. *pag.* 148. *in principio, tit.* 1. *lib.* 8.

64. Quo ad ætatem neceſſariam ad tantum munus pro virili obeundum, illud certi iuris eſt, eligi non poſſe, niſi qui quadrageſimum annum attigerit. habetur *in Clementina* 2. *de hæreticis*, his verbis: *Statuimus nullis ex tunc, niſi quadrageſimum ætatis annum attigerunt, officium Inquiſitionis prædicta committi Inquiſitoribus*, Calderin. *in tractat. de hæreticis, rubr.* 1. *n.* 3. Vmbert. Locat. *in iudicial. Inquiſitor. in verb. Inquiſitor, n.* 4. Rojas *ſingul.* 106. *n.* 7. Decian. *in tractat. criminal. lib.* 5. *cap.* 22. *n.* 3. Pegna *in additionibus ad Director. part.* 3. *quæſt.* 12. *comment.* 51. Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 17. *rubr. de ſacris Inquiſitoribus Apoſtolicis, quæſ.* 4.

Hæc autem reſolutio procedit de iure, & ideo eligentes Inquiſitorem minoris ætatis puniri debent, tanquam iuris violatores, gloſſa *in dict. Clementina* 2. *in verb. committi, verſ. ſed quid ſi contra, de hæreticis, & ibidem, in verb. in his.* Non tamen punientur excommunicationis & priuationis officij gladio, de quibus fit mentio in illo textu. Zabarel. *ibi num.* 5. *verſ. Tertiò quæro, in principio, & in* §. *Inquiſitoribus, num.* 5. *verſ. Nonò quæro*, ſequitur Bonifac. de Vitalinis *in d. Clementina* 2 *num.* 17. & *ſequent.* & Ioann. de Imol. *num.* 5. Vnde ex defectu ætatis quadrageſimæ electio erit nulla tanquam facta contra ſacros Canones, prout vult gloſſa *in d Clement.* 2. *in verb. committi, verſ. & licèt hic non apponatur, de hæreticis*, & Bonifac. de Vitalinis *n.* 27. & *ſequent.*

65. Fallit tamen in Delegatis ab Epiſcopo, vel à Capitulo Sede vacante, in quibus non requiritur ætas quadraginta annorum, prout vult Bonifac. de Vitalinis *in dict. Clement.* 2. *de hæreticis, num.* 38. & 39. Sed, bona venia, meliùs ait gloſſa *in d. Clementina* 2. *in verb. committi, in principio, verſic. idem puto*, debere eſſe Delegatos in cauſa fidei ab Epiſcopo, vel à Capitulo Sede vacante quadragenarios; ſequitur Paul. de Leazzar *in dicto verb. committi*, & Ioann. de Imol. *num.* 5. *verſ. iuxta hoc quærit gloſſ.* Imò quoad Commiſſarios Inquiſitorum attinet, Eymeric. *lib.* 3. *direct. quæſt.* 2. & *quæſt.* 16. refert ex Ioanne Andrea debere eſſe ſicut & Inquiſitores quadraginta annorum, quod etiam tradit Vmbert. Locat. *in praxi verb. Inquiſitor, verſ. Inquiſitoris ætas*; ſed Eymericus *in d. quæſt.* 16. id non probat, quoniam, inquit, non cautum eſt in iure. Pegna *comm.* 62. & 65. meminit litterarum Clem. VII. qui poſt tempora illa Eymerici, quæ ſic habent: *Decernimus inſuper, vt veſtros Vicarios, ſeu commiſſarios inſtituere valeatis, viros veſtra ſententia prouidos, aptos, & idoneos, dummodo ætatis trigeſimum annum attigerint.* Hæc ibi. iuuat Simancas *ſuprà tit.* 34. *num.* 12. per hæc verba: *ſed quia nonnunquam ſcientia, & prudentia defectum ætatis ſupplet, Pontificis maximi generali decreto conſtitutum eſt, vt trigeſimum annum attigerit, Inquiſitor Apoſtolicus eſſe queat in Hiſpania.* ſic ille: eo quòd ætas triginta annorum perfectiſſima eſt, Pegna autem ſuprà *dict. comment.* 75. *verſ. veruntamen approbat, dict.* §. *decernimus*, quo loco & commiſſariorum qualitas, & eorum triginta annorum ætas luculenter præſcribitur.

66. Suprà dicta temperari poſſunt ſi dicas Inquiſitores deputatos à Papa ſiue ſciat, ſiue ignoret eorum ætatem, non eſſe neceſſe quòd habeant quadraginta annos, ita Bonifac. de Vitalinis *in d. Clementina* 2. *num.* 4. *verſ. Vnde ſi Papa, de hæreticis.* Probatur ex praxi quotidiana, ſecundùm quam Domini Cardinales Eminentiſſimi præfecti Sancto Inquiſitionis Generalis Officio, eligunt Inquiſitores, & de eorum ætate parum curatur, ſi attingunt trigeſimum annum, ſequitur Vmbert. Locat. *ſuprà verb. Inquiſitor, num.* 4. *in fine*, ex conceſſione Clementis VII. *in Breui*, incipit, *Cùm ſicut*, quod refert Pegna inter litteras Apoſtolicas *fol. mihi* 138. confert Chryſoſt. *in Euangelium Marci homilia vltima*, dicens: *hominibus perfecta ætas triginta anni ſunt.* Nec obſtat quod cauetur *in dict. Clementina* 2. quia in Epiſcopis, qui Ordinarij Inquiſitores ſunt, ætas duntaxat triginta annorum exigitur: igitur Inquiſitores creari poſſunt, ſi trigeſimum annum attigerint, & habuerint maturum iudicium, canamque prudentiam, Rojas *ſingular.* 106. *n.* 7. & 8.

67. Sed argumento de Epiſcopo reſpondet Panor. *in cap. cùm in cunctis, de electione num.* 6. id propterea contingere, quoniam promouendi ad Epiſcopatum, tranſeunt cum magna inquiſitione, receptis priùs teſtibus, & re diſcuſſa in Conſiſtorio Papæ cum Collegio Cardinalium. Item, quia euectus ad Epiſcopatum creditur ex omni parte eſſe idoneus: at verò non tanta fit inquiſitio, nec tantum diſcutitur in officio Inquiſitionis committendo, & ideo Canones, & iura voluerunt, vt Inquiſitores ſint ætate maturiores. hæc ille. Quamobrem ſecundùm ius commune Inquiſitores hæreticæ prauitatis debent attingere quadrageſimum annum, *Clement. Nolentes, in principio, de hæreticis, cap. ſanctimoniales*, 20. *quæſt.* 1. & *in director. Inquiſitor. part.* 3. *quæſt.* 2. & *quæſt.* 16. vbi *in d. quæſt.* 2. dicitur, quòd eadem ætas exigitur in eorum commiſſariis, Felin. *in cap. cùm vigeſimum annum, de officio delegati*, Ludouic. Carrer. *de hæret.* § *de cuius officio, in principio*, Azor 1. *p. inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 18. *verſ. quarto quæritur.*

68. In Hiſpania autem auctoritate Summi Pontificis poſſunt eligi Inquiſitores, qui trigeſimum ætatis annum attigerint, Simancas *dict. tit.* 34. *num.* 12. Molina *dict. diſput.* 28. *numer.* 22. Azor *vbi proximè*, vbi idem volunt de Commiſſariis Inquiſitorum, dicentes hanc dubitationem eſſe ſublatam per reſcriptum prædictum Clementis VII. vbi ſtatuit Commiſſarios poſſe inſtitui, ſeu Vicarios, ſi attigerint trigeſimum annum, abſque diſpenſatione. Addit Molina Archiducem Albertum tunc Cardinalem ante quadrageſimum annum fuiſſe creatum generalem Inquiſitorem in Luſitania, quod etiam contigit Domino Alexandro, Ioannis Ducis Brigantiæ filio, qui poſtea Archiepiſcopus Eborenſis mortuus eſt, & ita diſcordia tota hæc componitur.

De Inquiſitoribus, & de poteſtate, auctoritate, & dignitate eorum.

§ VII.

EPITOME.

69. *Inquiſitores generales, inferiores, & ſupremi Tribunalis à Summo Pontif. immediatè capiunt iuriſdictionem.*

70. *Inquiſitores loco ſui poſſunt alios ſubſtituere, & mandare vices ſuas.*

71. *Commiſſarij, ſeu ſubdelegati nequeunt ſibi alium Commiſſarium ſubſtituere.*
72. *Vicarij, ſeu delegati Inquiſitorum, quas debeant habere qualitates & priuilegia.*
73. *Delegatus Inquiſitoris, an poſſit ſuam exequi ſententiam.*
74. *Inquiſitores poſſunt cogere magiſtratus ſeculares, vt reuocent ſtatuta lata contra officium Inquiſitionis.*
75. *Inquiſitores poſſunt inuocare auxilium à quocumque Principe.*
76. *Inquiſitores poſſunt cogere iudices laicos ad exequendas ſententias à ſe latas, & poſſunt facere, vt regulares ſint Notarij.*
77. *Inquiſitores multi in eodem diſtricto pariter, & diuiſim poſſunt fungi ſuo officio.*
78. *Inquiſitorum iuriſdictio, an expiret per obitum Pontificis concedentis?*
79. *Inquiſitoris iuriſdictio ad beneplacitum Papæ conceſſa non expirat morte concedentis.*
80. *Inquiſitores poſſunt vti familia armata, & concedere licentiam deferendi arma.*
81. *Inquiſitores quando cenſeantur abuti conceſſione delationis armorum?*
82. *Inquiſitoris iuriſdictioni non eſt derogatum per Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 6.*
83. *Inquiſitoribus quid faciendum quando ingrediuntur aliquam Prouinciam?*
84. *Venire ſponte manifeſtare ſuos errores, qui dicantur, & quam veniam, ſeu pœnam mereantur?*
& quid de relapſis, & de iis, qui veniunt poſt tempus præfixum? num. 85.

69. INQVISITORES contra hæreticam prauitatem ſiue ſint generales, & ſupremi, ſiue inferiores, ſuam iuriſdictionem immediatè habent à Summo Pontifice. Eſt certa & communis, Locat. *in opere iudiciali, verb. Inquiſitor num. 5.* Repertor. Inquiſitor. *verb. Inquiſitor §. item an Inquiſitores*, & eſt deciſa in reſcripto Clementis IV. incip. *Catholicæ fidei*, cuius meminit Eymericus *3. part. director. quæſt. 6.* Molin. *de iuſtitia tract. 5. diſputat. 28. numer. 5.* Azor *dict. lib. 8. cap. 18. verſ. Quintò quæritur*, Param. *d. q. 2. num. 37. & 46.*

Similiter Senatores ſupremi Tribunalis in vniuerſa Hiſpania, quamuis videantur eſſe ſubdelegati à ſupremo Inquiſitore, quaſi ab illo capiant iuriſdictionem, immediatè tamen à Summo Pontifice habent ſuam iuriſdictionem, atque ita non ſunt ſubdelegati, ſed delegati Sedis Apoſtolicæ, Molina *ſuprà num. 7.* Summus enim Pontifex in hoc fidei negotio tradit Inquiſitoribus eandem poteſtatem, & iuriſdictionem, quam ipſe habet, cuius ſunt delegati, vt oſtenditur *in cap. per hoc, de hæreticis in 6.* & *ibi* Geminianus, & tenet gloſſ. *in Clementina Nolentes, verb. ipſorum, de hæreticis*; ideo non ſunt ſubdelegati Inquiſitoris ſupremi eos nominantis, ſed delegati Papæ, à quo recipiunt iuriſdictionem, Param. *de poteſtate delegat. Inquiſit. lib. 3. quæſt. 2. num. 37.* & ex conſequenti poſſunt ſubdelegare vices ſuas, cùm ſint delegati Principis in fidei fauorem. Eſt enim amplianda iuriſdictio delegata Papæ in cauſis fidei, prout volunt Dominicus, & Ioann. Andr. *in cap. ne aliqui 2. de hæret. lib. 6.* & in ſpecie quòd poſſint Inquiſitores ſubdelegare, ex eo probatur, quia iure Pontificio iuriſdictionem plenam habent contra omnes hæreticos, & Apoſtatas, atque It... immediatè cenſentur delegati à Papa, & non ſubdelegati ab Inquiſitore generali, à quo non accipiunt iuriſdictionem, ſed à Summo Pontifice, & ideo poſſunt ſubdelegare, ſiue ſubſit cauſa iuſta, ſiue non; Abbas *in cap. ſi pro debilitate, de officio delegati.* Paramus *ſuprà d. quæſt. 2. numer. 24.* Farinac. *de hæreſi quæſt. 186. num. 171.* Poſſunt enim committere aliis quoſcunque actus iudiciales, ſecundùm Geminianum *in cap. vt commiſſi, numer. 3. verſic. Quæro an Inquiſitores iſti*, per illum text. & *ibi* etiam Franch. *numer. 1. in 1. notabili, de hæreticis in 6* & Farinac. cum multis *dict. quæſt. 186. num. 29.*

Nec de hoc ambigi poteſt, poſſe ſcilicet Inquiſitores eorum hoc loco alios ſubſtituere, illiſque mandare vices ſuas, latè probat Anchar. *in Clementina 1. §. ſanè num. 8. de hæreticis*, ſubdens ne dum Inquiſitores poſſe facere delegatos, ſed etiam tota die facere ſuos Vicarios, ſequitur *ibi* Ioannes de Imola *num. 19 verſ. tractat hic Paul.* eſt etiam gloſſa *in Clementina 1. in verb. ipſorum, de hæreticis*, vbi in vtramque partem nodum enodat, & in hanc partem inclinat, dicens ita ſeruari poſſe, ſcilicet Inquiſitores facere ſubſtitutos, ſeu Commiſſarios, quibus committant vices ſuas propter valetudinem, vel abſentiam, vel propter aliam cauſam, Gonçaluus *de hæretica prauitate, quæſt. 7.* Zanchin. *cap. 30.* Simancas *de Catholic. inſtitut. titul. 34. num. 29.* Eymericus *in Director. part. 3. quæſt 13.* & *ibi* Pegna *in commento 61.* & Azor *d. lib. 8. cap. 18. verſ. decimò quæritur*, vbi firmat id olim controuerſum fuiſſe; ſed hodie non poſſe ambigi ea de re, cùm apertè colligatur hoc ex *cap. ne aliqui, de hæreticis, §. Inquiſit. & §. Notarij*, & extènt in Directorio *dict. part. 3. quæſt. 3. in commento 62.* ea de re conſtitutione Pij Secundi, incipit, *Cùm iam dudum*, & Clementis ſeptimi, incipit, *Cùm ſicut*, vbi reſolutio habetur clara. 70.

Nequeunt tamen Commiſſarij ab Inquiſitore conſtituti ſibi alium Commiſſarium ſubſtituere, gloſſ. *in cap. ſuper quæſtionum, §. porrò, verb transferre, de officio delegati*, gloſſ. *in cap. cùm cauſam, verb. delegatus, de appellat.* Marant. *de ordine iudiciario, part. 4. diſtinct. 5. princip.* an iudicium ſit ordinarium, *num. 63.* Mandoſ. *reg. 4. Cancell. quæſt. 3. num. 7.* Couarr. *lib. 3. variar. cap. 20. num. 11.* Sanch. *de matrimonio, lib. 3. diſp. 31. num. 5. & 9.* vbi tradunt nullum delegatum etiam Principis poſſe ſubdelegare cum facultate ſubdelegandi; idem vult Barboſ. *in l. cùm prætor, §. 1. num 154. ff. de iudiciis*, quia alioqui daretur progreſſus in infinitum. Item Inquiſitor cùm ſit Delegatus, non poteſt alteri ſuas vices delegare cum facultate ſubrogandi alium loco ſui, cùm hoc ſit perſonæ priuilegium, quod extinguitur cum perſona, & in alterum non tranſmittitur, *cap. priuilegium, de regulis in 6. cap. ſanè, de priuilegiis*, eo quia priuilegium certæ perſonæ conceſſum ipſam ſequitur, & ad alias non extenditur. *l. in omnibus cauſis 69. l. priuilegia 157. ff. de regulis iuris*, textus optimus *in l. ſordidorum, Cod. de excuſat. mun. lib. 10.* ex quibus deſumpta eſt *dict. reg. priuilegium, lib. 6.* 71.

Quas verò qualitates debeant habere Vicarij, ſeu Delegati, vel Commiſſarij Inquiſitorum in crimine hæreſis, vel in cauſis fidei, conſule Eymericum *in director. Inquiſitor. part. 3. quæſt. 16.* vbi vult debere eſſe litteratum, conſtantem, firmum, circunſpectum, fideique zelatorem, & ſcientem diſcernere inter lepram, & lepram, hæreſim, & 72.

Xx 2 hære

hæreſim, Catholicam veritatem, & hæreticam prauitatem, & in ſumma debet habere omnes qualitates requiſitas in quolibet Inquiſitore, Farinac. *d. quæſt.*86. *num.*55. poſt Pegnam ad Eymericum *part.*3. *quæſt.*14. *comment.*63. *verſ. creabit verò*, vbi ait creandum eſſe Commiſſarium virum prudentem, negotio aptum, pium, litteratum, fidei zelo ardentem, & Chriſtianum veterem: hi autem gaudent priuilegiis, quibus & Inquiſitores. nam Vicerector gaudet immunitate Rectoris.

Hæc autem ita indiſtinctè ſumpta non procedunt, niſi in Commiſſariis à Summo Pontifice creatis: nam hi ſine dubio gaudent priuilegiis illis, quibus vtuntur Principes, quorum ſunt Vicarij, ſeu Commiſſarij, *l. final. C. vt dignit. ordo ſeruet. lib.* 12. Alexand. *in rubric. ff. de officio eius, cui mandat. eſt iuriſdict. num.* 14. Bart. *in l. filius, ff. de legationibus.* Secus quando Vicarij, ſeu Commiſſarij, conſtituti ſunt ab ipſiſmet iudicibus inferioribus, ſeu delegatis: tunc enim non fruuntur ea immunitate, nec priuilegiis, quibus gaudent illi, quorum ſunt Vicarij, *dict. l. filius.* & *l. vicarius, ff. de legatio.* ſic in noſtro caſu. Quòd, ſi Delegatus dicat in commiſſione, ſeu in delegatione, quòd Delegatus valeat alteri delegare, Delegatus non delegat, ſed ipſe delegans. Bart. *in l. more maiorum, col.* 4. *verſ. quæro quid ſi in delegatione, ff. de iuriſdict. omn. iudic.* & eſt communis, Abbas *in cap. cum Bertholdus, colum.*8. *verſ.* & *hæc facium, de re iudicata.* Sed de his diximus ſuprà *diſp.*11. *num.* 2. *cum ſequentibus,* & *numer.*57. & 63.

73. Ex dictis ſequitur, ſi Delegatus à Delegato nequit ſubdelegare, non poſſe ſuam ſententiam mandare executioni, ſed recurrendum eſſe ad ſuperiorem, qui ipſum delegauit, Bart. *in l. à D. Pio, num.* 14. Iaſ. *num.* 13. *ff. de re iudicata,* Alciat. *lib.* 2. *Paradox, cap.* 2. *num.* 3. eo quia non propria, ſed mandata iuriſdictione vtitur, illius ſcilicet, qui illum delegauit. *l.* 1. §. *qui mandatum, ff. de officio eius.* Item, quia executio ſententiæ eſt merè Imperij, *l. imperium, l. iubere cauere, ff. de iuriſdict. omn. indic.* hoc autem non tranſit in delegatos. *l.* 1. *ff. de officio eius.* Quare recurrendum eſt ad Delegatum pro executione ſententiæ, vt videtur tenere textus *in l. à D. Pio*, citata, dum ait iudicum à ſe datorum ſententias exequentur ij, qui eos dederunt. Quoniam delegatus, qui tulit ſententiam, functus eſt officio ſuo, *l. ſi vt proponis, Cod. quomodo,* & *quando iud. l. Paulus. l. index, ff. de re iudicata.*

Nihilominus quamuis hæc pars tantis iuribus, & rationibus fulcita videatur, dicendum eſt delegatum poſſe ſuam exequi ſententiam, etiam quando eſt delegatus ab inferiore, *cap. ſignificaſti, cap. in litteris, de officio delegati,* vt per Menochium *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.*74. *n.*48. *cum ſequent.* Steph. Grat. *d. ſcept. forenſ. cap.*66. *n* 6. & 7. Galganet. *de iure publico, lib.* 2. *tit.* 51. *num.* 7. Bellamer. *deciſ.* 13. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 1076. vbi loquuntur de Delegato Principis: idem abſolutè dicendum eſt de quolibet delegato ab Ordinario, poſſe ſcilicet ſuam exequi ſententiam (quamuis aliqui contradicant) quia id eſt verius, etiam de iure Canonico, vt defendit gloſſa *in cap. quiſquis* 2. *quæſt.*6 Decius *cap. ſignificaſti, notab.*2. *de officio delegati,* Panormitan. *in c. ſi quis contra, de foro competent. num.* 28. Alexand. *in rubric. ff. de officio eius, num.* 9. & *in l.* 2. *ff. de iuriſdict. omnium iudicum, num.* 10. Longoual. *in l. imperium, num.* 170. *ff. de iuriſdict. omn. indic.* Bernard. Diaz *regul.* 178. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de fauore clericorum reali*, §. 5. *num.* 27. vbi ait poſſe exequi ſententiam manu militari, ſequitur Hieronym. Fernandez de Ottero *Romanarum lucubrat. quæſt.* 5. *per totam*, vbi contrariis bene reſpondet.

Neque diſcordat ius ciuile, per quod delegatus ab inferiore ſententiam ſuam exequitur. *l. final. Cod. de iudiciis, l. ſi reus paratus,* iuncta gloſſ. *verb. Præſes, ff. de procuratoribus, l. ſi ſoluturus, ff. de ſolut. Authent. de exhibend. reis*, §. *ſi verò, collat.*5. quia leges ciuiles non dedignantur ſacros Canones imitari, *cap.* 1. & 2. *de noui operis nunciatione*, & leges, & Canones adiuuantur inter ſe, vt per Rebuff. *in tractat. nominat. quæſt.* 15. *numer.* 14. & Torreblanca Villalpando *lib.* 3. *de criminis cognitione, cap.* 5. *de iuriſdictione delegata Inquiſitorum*, ex *numer.* 15. *vſque ad numer.*23.

74. Quid de poteſtate Inquiſitorum contra iudices ſæculares, & officiales laicos? Certum eſt poſſe cogere magiſtratus, vt reuocent ſtatuta, quæ obſtant officio Inquiſitionis, *cap. ſtatutum, de hæreticis, lib.* 6. vbi dicitur nullius eſſe roboris ſtatuta cuiuſcumque loci per quæ negotium inquirendi contra hæreticam prauitatem directè, vel indirectè impeditur, quia ſunt contra Eccleſiæ Catholicæ libertatem. Eymericus *part.*3. *quæſt.* 34. Pegna *ibi comment.* 83. *verſ. illud tamen obiter dixerim, fol. mihi* 562. Tabien. *in ſumma, verb. Inquiſitor, num.* 10. Dicuntur autem impedire directè officium ſanctæ Inquiſitionis, qui captos ob hæreſim ſoluunt de carcere, teſtes in cauſa fidei pro eo, quòd teſtificati ſunt, percutiunt, & impediunt proceſſum, vel ſententiam in cauſa fidei, vel ad hæc agenda auxilium, fauorem, aut conſilium exhibent. Quin etiam dicitur impedire, qui minis terrent familiares Inquiſitionis, argumento *cap.* 1. *in principio, de officio delegati*, & vult Comenſis *in ſua lucerna, verb impedientes*, §. 2. Indirectè autem dicitur impedire Sanctum Officium, qui ſtatuerit, quòd nullus deferat arma niſi fuerit de familia Domini temporalis, vel, qui ſtatuerit, quòd nullus capiatur, niſi à Domino ipſo. Ex quibus impediuntur ſancti Officij familiares, ne arma deferant, neque delinquentes capiant, vel faciant capi, Pegna 2. *p. ad quæſt.* 44. *ex num.* 1. Eymeric. *comment.* 79. *verſ. quidam namque ſunt.*

75. Item Inquiſitores auxilium inuocare poſſunt quorumcumque Principum, & Magiſtratuum, Simanc. *dict. tit.* 34. *numer.* 24. & Magiſtratus compellere, vt ſibi præſtent brachium ſæculare per cenſuras, quoties fuerint requiſiti, *cap. ad abolendam, de hæreticis*, quamuis id non haberent in mandatis, Federicus de Senis *conſilio* 163. incipit, *Super inuocatione,* & *petitione*, eo quia cùm res aliqua conceditur, cenſentur omnia conceſſa, ſine quibus ea res expediri non poteſt. Atque ita Inquiſitores poſſunt brachium ſæculare inuocare, etiamſi id ſibi expreſsè non concederetur: quæ ſententia valdè placet Pegnæ contra Eymericum *comment.* 106. *ad finem.*

76. His adde poſſe Inquiſitores cogere iudices laicos, vt exequantur ſententias à ſe ipſis latas, & contra impedientes eorum officium procedere; nec

Digitized by Google

nec tenentur proceſſum à ſe factum oſtendere iudicibus laicis, quòd ſi recuſent executioni mandare, compelli poſſunt ad exequendum per cenſuram Eccleſiaſticam, per ea quæ notantur *in gloſſ. in verbo præiudic. cap. 1. de officio Ordinarij, & in gloſſ. in verb. contra eum 2. de maledicis*, quibus adhæret Comenſis *in Lucerna Inquiſitorum, in verb. executio contra damnatos, de hæreſi, num. 7. verſ. imò Inquiſitor.* Quin etiam poſſunt aduocare quoſlibet viros etiam Religioſos, & alios Theologos, & vtriuſque iuris Doctores, & omnibus, & ſingulis iniungere, vt ſibi in mandatis obediant in virtute ſanctæ Obedientiæ, & ſi ſecretum patefecerint, poſſunt eos excommunicare, Comenſis *verb. Inquiſitor hæreticæ prauitatis, numer. 21.* Similiter poſſunt compellere clericos & Regulares, & alias perſonas idoneas, vt exerceant officium Notariorum, & quamuis id olim Inquiſitoribus eſſet prohibitum, vt non poſſent ſibi creare Notarios, nec Tabelliones, vt obſeruat Pegna *comment. 20. ad Directorium, verſic. tertia perſona, fol. mihi 426. column. 2. & comment. 67. fol. 550. §. cæterum hodie.* Nihilominus hodie ex indulto Pij IV. datum eſt, vt Inquiſitores valeant, & eorum Commiſſarij in cauſis fidei auctoritate Apoſtolica creare vnum, vel plures, etiam clericos ſæculares, vel Regulares, Notarios, ſeu Tabelliones, quorum creatio debet fieri coram alio Notario, & teſtibus, tradito illis de more calamo, & atramentario, præſtitóque iuramento, nempe: Eſto Notarius, & fidelis, Pegna *dict. comment. 67. ad finem, & commentar. 68.* poſt Comenſem, & Locatum, *verb. Notarius*, & Simancas *de Catholicis, tit. 41. numer. 7. & 8.*

77 Illud etiam aduerte de iure communi quando multi creantur Inquiſitores in eadem Prouincia, ſeu diſtricto eodem, pariter, ac diuiſim poſſe ſuo officio fungi contra illos, ad quos iuriſdictio ipſorum protrahitur, *cap. vt officium, de hæreticis lib. 6.* Simancas *dict. tit. 34. numer. 25.* niſi aliud Inquiſitoribus præſcribatur, Pegna *comment. 95. ad 3. part. direct.* & Eymericus *quæſt. 66.* Molina *tract. 5. diſputat. 28. num. 9.* Non tamen Inquiſitores, quamuis ſimul, & ſeparatim procedere queant, poterunt punire omnes eundem reum, ſed vnus duntaxat, quia abs re erit punire pro eodem delicto quempiam eiſdem, aut diuerſis pœnis, quando ſufficienter ab vno iudice competente eſt punitus, Carrerius *in tract. de hæreticis numer. 94. in fine*, Angelus *in l. ſi pluribus, in principio, verſic. propterea dixit, ff. de legatis 1.* & Guido de Suzaria *in l. ſi quis poſtea, ff. de iudic.* Similiter quando alicui tributus eſt à Summo Pontifice particularis Inquiſitor, vt contra illum inquirat, non poſſunt Inquiſitores Prouinciarum, eſto ſint iudices generales, & videantur habere vniuerſalem iuriſdictionem quoad perſonas, inquirere contra illum, quoniam in eo caſu cenſetur cauſam illius ad ſe aduocare eo ipſo, quòd cauſam illius delinquentis remiſit ad ſpecialem iudicem, & cenſetur interdicere aliis Inquiſitoribus Ordinariis cauſæ cognitionem, Carrerius *de hæreticis, numer. 83. verſic. item non poteſt procedere.* Decius *conſ. 137. in principio*, confert *cap. vt noſtrum 56. de appellationibus*, & *ibi* Barboſa, *numer. 5. & 6.* vbi tradit Principem, vbi primum ad ſe aduocauit cauſam, & illam delegauit, cenſeri ſupra illam abſtuliſſe iuriſdictionem cuicunque inferiori, poſt Marant. *diſp. 6. numer. 21.* & Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, tractatu de aduocationibus, num. 110.*

78 Quæri tamen poteſt, quando expiret poteſtas Inquiſitorum, nunquid per mortem Summi Pontificis, qui eam conceſſit? Reſponſio negatiua placet propter Fidei, & Religionis fauorem, quamuis ſit iuriſdictio delegata. placet ex *cap. ne aliqui, de hæreticis in 6. Ne*, inquit, *aliqui dubitationem ſolicitam excitantes in dubium reuocent. An officium Inquiſitionis hæreticæ prauitatis ſolicitudini veſtræ intra certos limites ab Apoſtolica Sede commiſſos expirat per mortem Romani Pontificis, qui commiſit, præſenti declaramus edicto, ipſum officium poſt committentis obitum perdurare.* Sic Pontifex. Atque ita non expirat iuriſdictio Inquiſitoris per mortem concedentis, ſiue cauſæ ſint cœptæ, ſiue non, vt oſtenditur *in dict. cap. ne aliqui.* Simanc. *ſupra numer. 14. & in Enchiridion. viol. Religion. titul. 7. eadem rubrica, de Inquiſitoribus, numer. 5.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 22. numer. 5. & numer. 29.* Azor 1. *part. lib. 8. cap. 18. verſic. ſeptimò quæritur, fol. 789.* ſiue Inquiſitores ſint electi immediatè à Papa, ſiue electi à Cardinalibus, Epiſcopis, ſiue à Magiſtris Ordinum generalibus, ſiue Prouincialibus, Azor *vbi proximè d. quæſt. 7.*

79 Sed quid dicendum de Inquiſitore ad beneplacitum electo? Videtur expirare morte delegantis, Ioannes Andreas *in dict. cap. ne aliqui, numer. 2. verſ. in gloſſa prima*, Decian. *in tractatu crimin. lib. 5. cap. 20. num. 8. verſ. fallit tamen, & cap. 22. numer. 19.* Verius tamen eſt non expirare iuriſdictionem Inquiſitoris electi ad beneplacitum Summi Pontificis per obitum illius, donec aut expreſsè & nominatim fuerit reuocata, aut quando in litteris creationis, ſeu delegationis expreſsè de reuocatione fiat mentio, & hoc in fauorem fidei, Azor *dict. cap. 18. verſ. ſeptimò quæritur*, vbi teſtatur de veriori opinione, Pegna *in addit. ad Eymeric. in director. Inquiſitorum part. 3. quæſt. 7. comment. 56. verſ. ſed vt verum fatear. fol. mihi 540.*

80 Inſuper Inquiſitores poſſunt vti familia armata ad tuendam ſuam iuriſdictionem, textus *in Clementina, Nolentes, §. porrò, de hæreticis*, Repertor. Inquiſitor. Comenſis, Rojas & alij quos referens ſequitur Farinac. *de hæreſi quæſt. 182. numer. 9.* Eymeric. *in director. Inquiſitor. part. 3. quæſt. 56.* & *ibi* Pegna *comment. 105. verſ. primò & ſequentib.* quo priuilegio poſſunt vti Inquiſitores ipſi, quoties opus fuerit ad ſuam defenſionem, aut ad capiendos hæreticos. Clemens Quintus idem priuilegium confirmauit *in Concilio Viennenſi, circa annos Domini* 1310. Illud renouauit Ioann. XXII. reſcripto quodam incipiente: *Exigi Ordinis veſtri*, quod edidit Auenione Anno Domini 1321. Poſſe autem vti Inquiſitores familia armata, tradit etiam Gundiſal. *tract. de hæreticis quæſt. 11. num. 15.* Simanc. *de Cathol. inſtit. tit. 41. num. 15.* idem Repertor. Inquiſit. *verb. arma. 1. § ſed vtrùm Inquiſitores*, Comenſis *in lucerna, verb. Inquiſitor §. 14.* & Rojas *de hæreticis part. 2. titul. de priuilegiis Inquiſitorum, num. 412. verſ. item Inquiſitores*, quibus omnibus permiſſum eſt arma portare etiam in tempore prohibito, noctuque pulſato etiam cymbalo; idem Rojas *ſingular. 21. n. 8.* vbi *n. 9.* addit vſum armorum quoad familiares ſancti Officij eſſe limitatum propter eorum multitudinem.

Nihilominus oppoſitum eſt verius; licitum

ſcilicet eſſe vſum armorum officialibus Inquiſitorum impune., maxime de licentia ipſorum Inquiſitorum, textus optimus *in Clementin.* 2. *§.final. de hæreticis*, & *ibi* gloſſa *in verb. confeſſione*, & *ibi* Zaberell. §. *porro numer.* 1. *in ſecundo notabili*, Marſil. *in practic. criminal. in §. pro complemento, numer.* 5. Simancas *ſupra cap.* 34. *numer.* 23. & *cap.* 41. *per totum*, vbi in ſpecie numerat omnes officiales, & Miniſtros ſancti Officij, & Campegius *in additionibus ad Zanchin. in tract. de hæreticis cap.* 9. *littera A. verſ. item quia iura ciuilia.* quæ immunitas deferendi arma extenditur etiam Aduocatis, Notariis, Conſultoribus, cuſtodibus, & illis etiam, qui contra hæreticos publicè ſcribunt; dummodo non ſint viri ſceleſti, improbi, aut alienigenæ, ita Pegna ad Eymericum *part.* 3. *quæſt.* 56. *comment.* 105. *verſic. rurſus arma deferre*, dummodo prædicti officiales deferendo arma, & Inquiſitores licentiam concedendo, delatione & conceſſione armorum non abutantur, vt dicitur *in dict. Clementin.* 2. *in fine*, his verbis: *Porrò Inquiſitoribus ipſis diſtrictius inhibemus, vt nec abutantur quomodolibet conceſſione portationis armorum*, & *ibi* Zabarel. *in §. porro, in ſummario*, & *in primo notabili.*

81. Dicuntur autem Inquiſitores abuti conceſſione delationis armorum, quando faciunt facultatem deferendi arma officialibus, qui non ſunt neceſſarij, Syluester *in ſumma verb. hæreticus* 2. *numer.* 13. *verſ. item ne abutantur.* Similiter dicuntur abuti, quando tribuunt facultatem deferendi arma aliquibus, qui actu non inſeruiunt Sanctæ Inquiſitioni, vt colligitur ex verbis *dicta Clementina* 2. *in fine, de hæreticis*, quæ ſic habent: *Tales, qui ſe conferant ad ſua cum Inquiſitoribus ipſis officia exequenda.* ex quo loco qui actu non habent officia exequenda, non poſſunt vti conceſſione portationis armorum.

Non tamen ex abuſu concedendi licentiam deferendi arma Inquiſitor priuatur priuilegio concedendi licentiam armorum, Bonifac. de Vitalinis *in dict. Clementina* 2. *ante numerum primum, in ſummario*, & *numer.* 125. quamuis regulariter priuilegium amittat, qui eo abuſus eſt, per textum *in cap. tuarum, de priuilegiis, verb. priuilegium meretur amittere*: textus *in cap. vbi*, 74. *diſtinct.* & *in cap. vt priuilegia, in principio, eodem titulo*, & *in cap. contigerit* 2. *de ſententia excommunicationis.* Quia abuſus dicitur, quando priuilegiatus metas priuilegij ſui excedit, vt *in dict. cap. vt priuilegia*; ſecus tamen de abuſu Inquiſitorum in concedenda portatione armorum. Farinac. *d quæſt.* 82. *n.* 92. & ideo non perdit priuilegium abutens illo, Bonifac. de Vital. *ſupra.*

82. Quæſtio eſſe poteſt, an Inquiſitorum iuriſdictioni cenſeatur derogatum per generales Concilij Tridentini commiſſiones ſuper delictis factas Ordinariis? Reſponſio eſt negatiua: colligitur ex eodem Concilio *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformatione*, vbi conceditur Epiſcopis, vt pro foro tantùm interno valeant abſoluere ab hæreſi occulta per accidens. Ex quibus apertè ſupponitur, Epiſcopos non poſſe ſe intromittere de cauſis fidei pro foro externo etiam cumulatiuè. An autem hoc decretum reuocatum ſit quoad eam facultatem, diximus *diſput.* 3. *de cenſuris Bullæ Cœnæ* §. 21. *numer.* 348. atque ita omnes cauſæ hæreſis hodie ſpectant ad Inquiſitores priuatiuè ad omnes alios iudices, non excluſo iudicio Ordinarij coaſſiſtentis Inquiſitoribus in cauſa propriæ ouis, ita Paulus Quintus adhibitis pœnis grauibus contra ſuperiores Regularium intromittentes ſe vlteriùs in cauſis ſuorum ſubditorum, neque eos deferentes confeſtim ad iudicium ſancti Officij anno 1606. Kalend. Septembris anno 2. ſui Pontificatus. Per quam conſtitutionem reuocantur omnia priuilegia, & facultates conceſſæ ſuperioribus quorumcunque Ordinum, vt nequeant cognoſcere de cauſis ſuorum ſubditorum ſpectantibus ad officium Sanctæ Inquiſitionis. per quæ verba prædicta conſtitutio extenditur ſaltem ad omne delictum, quod ſecum affert aliquam hæreſis ſuſpicionem, & ad eam aſtringitur, eo quia in prœmio illius fit mentio ſolius hæreſis: quare ex vi illius nequeunt Inquiſitores cognoſcere de Regulari ſodomita, priuatiuè ad ſuos Ordinarios, niſi aliunde conſtaret de poteſtate circa hoc crimen conceſſa Inquiſitoribus à Summo Pontifice.

Quid dicendum de Inquiſitoribus, quando ingrediuntur aliquam Prouinciam ad inquirendum contra hæreticos, & contra delicta, quæ ſapiunt hæreſim? Reſponde debere in primis litteras delegationis ſuæ oſtendere Capitulo Eccleſiæ Maioris, & Cameræ, ſeu Conſiſtorio ciuitatis, per quas conſtet illos eſſe iudices cauſarum fidei. Deinde certo die feſto populus conuocari debet, & clerus ad Eccleſiam, vbi concio eſt habenda de fide Catholica, & coram ſtantibus iuriſdictio Inquiſitorum declaranda publicè, quam ob cauſam miſſi ſunt. Poſt hæc concione abſoluta Inquiſitores præcipiant, vt omnes iurent coram elata Cruce ac libro Euangeliorum ſe fauorem, & auxilium ſanctæ Inquiſitioni daturos, & illius officialibus neque vnquam per ſe, vel per alios eiſdem fore impedimento, ſed adiumento, vt in omnibus negotium fidei ſanctè præſtetur. Sufficiet iuramentum præſtari ſæcularibus iudicibus, & eorum officialibus, de quibus omnibus Notarij Inquiſitorum in actis fidem præſtent. Præterea coram Vniuerſo populo contra inobedientes, & rebelles litteræ monitoriæ ſunt legendæ, & edictum publicè cum termino præfixo triginta, vel quadraginta dierum proponatur, intra quem omnes qui errores ſuos apud Inquiſitores plenè confeſſi fuerint, & alios delinquentes in edicto contentos manifeſtauerint, admittendi ſunt ad pœnitentiam, & reconciliandi Eccleſiæ Catholicæ, ita Repertor. Inquiſitor. *verb. Inquiſitio, verſ. Quando Inquiſitores incipiunt*, Eymeric. *in* 3. *partem direct. in tit. de generali ſermone habendo*, & *ibi* Pegna *comment.* 12. *fol. mihi* 410. & *ſequent.* vbi de hac materia plenè, & Simancas *de Catholicis tit.* 44. *in rubr. de ordine procedendi, num.* 1. & *ſequentib.* vbi latè, & *in Enchiridion violat. Religion. tit.* 22. *rubr. de Inquiſitionis ordine num.* 1. & *ſequentib.* quibus accedit Decian. *in tract. crimin lib.* 5. *cap.* 27. *num.* 1. & *ſequent* & Paramus *de origine ſanctæ Inquiſitionis lib.* 3. *quæſt.* 4. *rubr. de forma*, & *ordine iudiciario ſancti Officij, num.* 1. & *ſequentib.* & *num.* 18. 83.

Qui autem dicantur ſponte venire ad manifeſtandum errores ſuos coram Inquiſitoribus, illi cenſentur, qui infra tempus gratiæ redeunt præfixum omnibus, quamuis ſint generaliter admoniti, non enim propterea videntur venire coacti, cùm non veniant nominatim admoniti, ſed generaliter, textus *in l. final. verſ. Domini, Cod. de his qui latron. occult.* Pegna *dict. commentar.* 12. vbi *numer.* 56. negat ſponte venientes vitare omnem 84.

uem pœnam, ſed pro qualitate perſonarum, & criminum arbitrio Inquiſitorum benignè tractandos, aut pœnam aliquam pecuniariam imponendam, aut aliqua charitatis opera iniungenda.

Item cum ſponte confeſſis mitiùs eſt agendum, quàm cum conuictis, gloſſ. *in cap. de hoc, verb. confeſſi, de ſimonia*, quam communiter tradit receptam Pegna 3. *p. director. comment.* 11. *littera G. cap. vltimo*, & *ibi* gloſſ. *de furtis*, Tiraquel. *de pœnis temporandis cauſ.* 30. *num.* 1. niſi confiteatur timore probationis: tunc enim nihil differt à conuicto, quo ad pœnæ impoſitionem, gloſſ. *verb. confeſſi in d. cap. de hoc, verſ. ſed non*
85. *parcitur*, Tiraquel. *ſuprà d. cauſa* 30. *num.* 9. Similiter ſi relapſi à nemine deprehenſi ſponte veniant, & planè confiteantur reincidentiam, & veniam petant errati, pœna mortis non ſunt puniendi. Non enim videntur incorrigibiles, nec dici poſſunt propriè relapſi, cùm non ſint iudicialiter bis damnati publicè, quæ ſententia, quia benignior eſt admittenda, & placet Hoſtienſi *in cap. ad abolendam, in verb. ſine vlla audientia, & verb. audientia, de hæreticis*, ſequitur Albertinus *de agnoſcendis aſſertionib. quæſt.* 25 *num.* 25. *verſ. & per hoc forſan*, & Alphonſus Caſtro *lib.* 2. *c.* 2. *de iuſta hæret. punit.* quod procedit quando reincidentia huius relapſi ſponte venientis ſit occulta.

Venientes denique non ſponte, vel venientes poſt tempus gratiæ iam elapſum carceri perpetuo ſunt mancipandi, ſi hæretici, aut credentes fuerint, vt vult Concilium Narbonenſ. *cap.* 9. Arnal. Albertin. *in cap. quoniam, de hæreticis lib.* 6. *quæſt.* 12. & Simancas *de Catholicis tit.* 47. *num.* 27. ait occultum hæreticum à nemine indicatum, ſi ſe ipſum ad Inquiſitores deferat, & errores ſuos fateatur, non eſſe puniendum publica pœnitentia, ſed clam abſoluendum, neque damnandum ad carcerem perpetuum, ſi fateatur errores priuſquam teſtibus publicatis conuincatur. Simanc. *idem num.* 35.

An Epiſcopus, & Inquiſitor in crimine hæreſis debeant ſimul procedere, & quando alter ſine altero id poſſit?

§. VIII.

EPITOME.

86. *Epiſcopi ſine Inquiſitoribus, & Inquiſitores ſine Epiſcopo de iure communi poſſunt procedere contra hæreticos, eos inquirendo, & in ius vocando.*
87. *Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo nequeunt procedere ad concludendum reum in carcere tetriori, ſeu duriori, aptiori potius ad pœnam, quàm ad cuſtodiam.*
88. *Inquiſitores, & Epiſcopi, quo pacto ſe gerere debeant apud Hiſpanos in cauſis hæreticorum.*
89. *Inquiſitor ſine Epiſcopo, & Epiſcopus ſine Inquiſitore poſſunt citare, capere, & detrudere in carcerem inquiſitos de hæreſi.*
90. *Epiſcopus an ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo poſſit abſoluere hæreticum per ſententiam diffinitiuam?*
91. *Inquiſitor, & Epiſcopus, ſi vterque ſimul citent inquiſitum de hæreſi, coram quo debeat comparere?*
92. *Epiſcopus an poſſit torquere ſine Inquiſitore inquiſitos de hæreſi?*
93. *Epiſcopus ſine Inquiſitore an poſſit in cauſa hæreſis priuare reum beneficiis obtentis?*
94. *Inquiſitor, & Epiſcopus diuiſim procedentes ſuper eodem facto de hæreſi, an poſſint diuiſim ſententias ferre?*
95. *Epiſcopo, & Inquiſitore inter ſe diſcordibus circa ſententiam, quid agere debeant?*

DE iure communi Inquiſitores, & Epi- 86.
ſcopi poſſunt ſimul & diuiſim procedere in crimine hæreſis, & in eadem cauſa, vel coniunctim. Conſtat ex conſtitutione Vrbani IV. edita anno 1261. incipit, *Licèt ex omnibus*, cuius meminit Pegna *in director. Inquiſitor. p.* 3. *comment.* 96. Repertor. Inquiſitor. *verb. Inquiſitor.* § *in quibus poſſit.* ſequitur Calder. *in tractatu de hæreticis, rubr. de proceſſibus Inquiſitorum ante numerum primum.* textus optimus *in cap. per hoc, §. verum, de hæreticis in* 6. his verbis, *Concedimus, quòd per Epiſcopos, & per Inquiſitores de facto eadem inquiri valeat communiter, vel diuiſim*, concordat Roias *ſingular.* 44. *num.* 2. vbi notat ſigulare eſſe in crimine hæreſis quòd ſuper eodem delicto valeat quis vocari eodem tempore coram diuerſis iudicibus, nempe coram Ordinario, & coram Inquiſitoribus, Ludouicus Gomez *in cap. diſpendia, de reſcriptis lib.* 6. & Iac. Septim. *in inſtit. Cath. l. c.* 43. *num.* 20.

Nec obſtat *cap. final. de reſcriptis*, nec *l.* 1. §. *final. C. de aſſert. tollen.* vbi dicitur ſuper eodem delicto coram diuerſis iudicibus non eſſe quempiam conueniendum, ne iudicium diuidatur, & ne alter iudex condemnet, & alter abſoluat, quia hoc ſingulare eſt in cauſa fidei, vt poſſit quis trahi ad diuerſos iudices, *d. cap. per hoc*, vbi Franch. & alij, *in principio, de hæreticis, lib.* 6. *Clementina* 1. *de hæret. & Extrauag. Benedicti, eodem titulo*, incipit, *Ex eo*, & Ponzibinius *de lamiis num.* 74.

Quare Epiſcopus, & Inquiſitor poſſunt procedere de iure communi contra hæreticos, cùm habeant iuriſdictionem in ſolidum, Ancharanus *in Clementina* 1. *num.* 1 *in principio, in* 1 *notabili, de hæreticis, & num.* 2. *in* 2. *notabili.* Eo quia quando plures habent iuriſdictionem in ſolidum, non eſt locus præuentioni, & quilibet poteſt vti ſua iuriſdictione, Cardinal. Zabarel. *in d. Clementina* 1. §. *propter, num.* 3. *in* 6. *notabili.*

Quæritur tamen, an Inquiſitor ſine Epiſcopo, 87.
& Epiſcopus ſine Inquiſitore valeant ponere reum in carcere duriori, non ad cuſtodiam, ſed ad pœnam? Reſponſio eſt negatiua: ſecus quando ponitur ad cuſtodiam, videlicet, quia alibi nequit cuſtodiri cautè, ita Bonifac. de Vitalinis *in Clement.* 1. *de hæreticis, num.* 32. Zabarel. *in §. duro, ante num.* 1. Eymeric *in Directorio* 3. *p. quæſt.* 47. *num.* 2. *verſ. duo tamen*, Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris, lib.* 33. *cap.* 7. *num.* 5. *verſ. primum*, & Decian. *in tract. criminal. lib.* 5. *cap.* 22. *num.* 6. Molin. *tractat.* 5. *diſput.* 28. *num.* 12.

Quæritur deinde, quid dicendum in crimine 88.
hæreſis in Hiſpania? Reſponde Epiſcopum non procedere ſimul cum Inquiſitore, ſed cauſam ad Inquiſitorem remittere, Simancas *de Catholicis, tit. de Epiſcopis* 25. *num.* 5. Molina *d. diſp.* 28. *n.* 13.

vbi ait, in Hiſpaniis extare litteras Apoſtolicas, quibus præcipitur, vt Epiſcopi, & alij Ordinarij in negotiis fidei non ſe intromittant, ſed totum Inquiſitoribus relinquant. Quòd ſi aliqui Ordinarij reperiant aliquid notatu dignum, his de rebus ſummariam informationem ad Inquiſitores tranſmittant; neque eſt dubium officium ſanctæ Inquiſitionis in Hiſpania, & Luſitania maiori auctoritate, ac potentia pollere, quàm in aliis Regnis, & Inquiſitores diligentiùs in hæreticos inquirere, & efficaciùs hæreſes eradicare; & ideo Inquiſitoribus datum fuit munus inquirendi contra hæreticos à Summo Pontifice, vt ex officio ſanctum Officium exercerent in ſolidum, *cap. per hoc, & cap. ne aliqui, de hæreticis lib. 6.* dummodo ipſi Epiſcopi, aut eorum Vicarij intereſſent cum Inquiſitoribus in ſententiis proferendis contra delinquentes, & eos eorumque fautores, defenſores, & receptatores punirent, innocentes abſoluerent, & reſipiſcentes ad Eccleſiæ gremium, & vnitatem reciperent, *cap. ad abolendam, extrà de hæreticis, cap. vt commiſſi, §. prinandi, de hæreticis, lib. 6.* Quòd ſi aliter fiat, ipſo iure nihil valet, textus *in Clementina* 1. *§. duro, de hæreticis*, & *ibi* Cardin. *quæſt.* 3.

89. Inſuper Inquiſitor de iure communi ſine Epiſcopo, & Epiſcopus ſine Inquiſitore poſſunt inquiſitos de hæreſi citare, capere, in carcerem detrudere, tormentis tamen ſubiicere non poteſt vnus ſine altero, vt dicetur infrà *num.* 92. textus *in Clementina* 1. *§. propter, de hæreticis*, his verbis: *Sic quod quilibet de prædictis ſine alio citare poſſit, & arreſtare, ſiue capere ac tuta cuſtodia mancipare ponendo etiam in compedibus, vel manicis ferreis, ſi ei viſum fuerit faciendum: nec non inquirere contra illos, de quibus pro huiuſmodi negotio ſecundum Deum, & iuſtitiam viderit expedire: duro tamen tradere carceri, qui magis ad pœnam, quàm ad cuſtodiam videatur, Epiſcopus ſine Inquiſitore, aut Inquiſitor ſine Epiſcopo Diœceſano, aut eius officiali non valebit.* hæc ibi. Anchar *num* 1. *& 5. ad finem*, & Bonifac. de Vitalin. *num.* 18. Nihilominus in Hiſpania Epiſcopi nequeunt comprehendere hæreticos, niſi quando caſus accidat, vt ipſi aufugiant, niſi comprehendantur: tunc enim comprehendere poſſunt, vt ad Inquiſitores tranſmittantur, aut illos faciant certiores, vt captos ad ſuum carcerem deferant, Simancas *de Epiſcopis d. titulo* 25. *num.* 5. & Molina *tract.* 5. *de iuſtitia diſp.* 28. *n.* 13.

90. Ambigi etiam poteſt, an Inquiſitor ſine Epiſcopo poſſit reos abſoluere inquiſitos? Gloſſa *in d. Clement.* 1. affirmat, quam ibi ſequitur Bonifac. de Vitalin. Carrerius *de hæreticis num.* 72. vbi teſtatur de communiori opinione; quamuis poſtea multa ſuggerat contra illam, ſequitur Petrus Gregorius *Syntagma iuris lib.* 33. *cap.* 7. *num.* 5. *verſ. notat tamen.* Ratio, quia abſolutio magis fauore digna eſt, quàm condemnatio, *l. cùm quidam, ff. de liber. & poſthum. l. præcipimus, C. de appellationibus*, Eymericus *in director. Inquiſitor. p.* 3. *quæſt.* 48. *num.* 1. ſequitur & *ibi* Pegna *comment.* 97. vbi multis hinc inde adductis hanc partem vocat veriorem, quamuis contrariam ſecuriorem putet; adhæret Azor. *Inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 8. *cap.* 18. *rubr. de ſacris Apoſtolicis Inquiſitoribus quæſt.* 16.

Verior tamen eſt ſententia negans poſſe vnum ſine altero ſententiam abſolutoriam ferre? Ratio, quia abſolutio, & condemnatio ſunt correlatiua, & correlatiuorum idem eſt iudicium, *l. final. C. de indicta viduit. tollen. l. final. ff. de acceptil.* Ioan. Andr. & Imola *in d. Clementina* 1. Item quia ſententia eſt firmior, quando plurium iudicio eſt comprobata, & lata, *c. prudentiam, de officio delegati, l. athletas* 4. *in principio*, ibi: *& generaliter ita omnes opinantur, ff. de his, qui notantur infamia*, Molin. *tract.* 5. *de iuſtitia diſp.* 28. *n.* 15. *& n.* 16. Simancas *de Catholicis tit.* 3. *rubr. de abſolutione num.* 8. *&* 9. vbi alios refert, & teſtatur de veriori conſuetudine Hiſpaniarum recepta ſententia, & *in Enchirid. violat. Religion. tit.* 51. *eadem rubrica de abſolutione, num.* 2. ſequitur Rojas *ſingular.* 27. *n.* 7. vbi hanc ſententiam vocat maturiorem, & integriorem, & veriorem, & Azor *ſuprà*, vbi eam putat veriorem, quamuis primam magis conformem iuri arbitretur.

His accedit dubitatio quando Inquiſitor, & Epiſcopus inſimul citant inquiſitum de hæreſi, coram quo debeat comparere? Reſponde ex Bonifacio de Vitalinis *in Clementina* 1. *num.* 188. *de hæreticis*, in hoc caſu poſſe comparere coram quo voluerit. Quòd ſi Epiſcopus præueniat in citando debere comparere coram eo, qui præuenit, Bonifac. *ibi d. n.* 188. per textum *in lege, qui prior.* 91.

Sed meliùs reſponde citatum eodem tempore ab Inquiſitore, & ab Epiſcopo teneri comparere coram Inquiſitore, non autem coram Epiſcopo, eo quòd Inquiſitor tanquam delegatus Papæ eſt maior Ordinario, Ioannes de Anania *in cap. excommunicamus primò, §. volumus, num.* 2. & *ibi* Felin. *ſub num.* 4. *verſ. nota, ex fide, extrà de hæreticis*, Simancas *de Catholicis inſtitutionib. tit.* 43. *rubr. de modo procedendi, n.* 13. Pegna *in directorio, part.* 3. *quæſt.* 5. *num.* 4. *& num.* 5. *verſ. ſed ponetur, commentario* 54. *littera A. verſ. primo, & ſequent.* nec diſcordat Paramus *de origine S. Inquiſitionis lib.* 3. *quæſt.* 4. *rubr. de forma, & ordine iudiciario ſancti Officij, num.* 69. & Azor. *p.* 1. *lib.* 8. *cap.* 18. *quæſ.* 8. Neque Epiſcopus in hoc caſu poteſt impedire proceſſum Inquiſitoris, cùm ſit minor Inquiſitore, ex traditis ab Vmbert. Locat. *in iudicial. Inquiſitorum, in verb. Inquiſitor, num.* 7. *verſ.* 5. & Campeg. *in additionib. ad Zanchinum in tract. de hæreticis cap.* 8. *littera G. in verb. Epiſcopus*, Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 22. *n.* 10. *& c.* 32. *n.* 9. & alij.

Quin etiam id procedit non ſolùm, quando ambo citant eodem tempore ſimul, ſed etiam quando Epiſcopus, & Inquiſitor citant aliquem reſponſurum de fide pro eadem die, & hora, quamuis ad diuerſa loca, debet citatus comparere coram Inquiſitore: ſi autem citetur aliquis ab vtroque diuerſo tempore ad comparendum, tunc coram vtroque comparere debet, Franch. *in cap. per hoc, num.* 9. *verſ. & intellige prædicta, de hæreticis, in* 6. Confert Eymeric. *in director. p.* 3. *quæſt.* 5. *num* 5. *verſ. ſed quid ſi Epiſcopus*, & *ibi* Pegna *comment* 54. *verſ. Tertium eſt*, & Azor. *ſuprà d. cap.* 18. *quæſ.* 8. *verſ. vnde ſi Epiſcopus.* Denique ſi eſt citatus, vt compareat eadem die, & hora coram vtroque, poterit comparere etiam coram quo maluerit, & coram alio debet proteſtari, ſe iam comparuiſſe coram alio iudice, & ideo non potuiſſe eodem tempore, & eadem hora comparere coram vtroque, Eymericus *ſuprà p.* 3. *quæſt.* 5. *num.* 2. *& ſequent.* Azor. *ſuprà d. quæſ.* 8. quod intelligitur quando Epiſcopus procedit vt Ordinarius, ſecus quando procedit vt delegatus, tunc enim ſunt pares, cùm ab eodem, & ad idem ſunt delegati, puta, quando Epiſcopus, & Inquiſitor procedunt contra exemptos, tunc enim pares

pares ſunt, nec vnus maior alio eſt, Eymericus *ſuprà num.*1. Tunc enim poteſt comparere coram quo maluerit.

Similiter Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo nequeunt inquiſitos de hæreſi tormentis ſubiicere, text. *in Clem.*1.§. *propter, de hæreticis*, ibi, *duro tamen tradere carceri*, &c. vel tormentis exponere illos Epiſcopus ſine Inquiſitore, aut Inquiſitor ſine Epiſcopo Diœceſano, aut eius officiali non valebit, gloſſ. *verb.duro*, text. *in cap.per hoc, ſub* §.*verum, de hæreticis in* 6. Pegna *ad Eymericum, d. p.*3.*comment.*39. *littera B. verſ. in tali caſu*, vbi loquitur de decreto torturæ proferendo ab Inquiſitore, & ab Epiſcopo ſimul, ac etiam de illius exequutione, quòd nó debeat fieri executio, niſi ab Epiſcopo ſimul, & ab Inquiſitore, idem Pegna *comment.*110.*col.*1.*in fol. mihi* 641. Quinimo ad eruendam veritatem Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo nequit imponere ieiunia inquiſito de hæreſi, vt obſeruat gloſſ. *in d. Clement.*1. *de hæreticis*, & *ibi* Ioannes de Imola *num.*6.*verſ. iuxta prædicta.*

Iuuat Conſtitutio Vrbani IV. edita anno 1161. incipit, *Licèt ex omnibus*, relata à Pegna poſt Director. Inquiſitor. inter litteras Apoſtolicas *fol. mihi* 51. vbi Inquiſitor ſine Epiſcopo, & Epiſcopus ſine Inquiſitore nequit hæreſi infectos morti adiudicare, aut perpetuo carceri condemnare, Roſell. *in ſumma, in verb.hæreticus, num.*49. Eodem modo nequit alter ſine altero priuare hæreticum beneficiis
93. obtentis, & dignitatibus Eccleſiaſticis, textus *in cap. vt commiſſi, in verſ. priuandi, de hæreticis in* 6. dum *ibi* dicitur Inquiſitores quando voluerint priuare hæreticos dignitatibus, & beneficiis Eccleſiaſticis, debere requirere conſilium Epiſcoporum, aut eorum Vicariorum, dum Epiſcopi abſunt, & Geminianus *ibi in verb. priuandi, num.* 2. & 5. & *ſequent.* Roſell. *in verb. hæreticus, num.*44. *verſ. item priuandi*, Simancas *de Catholicis, tit.* 46. *rubr. de pœnis, num.*71. pro quo extat Bulla Alexandri IV. edita anno 1258. incipit, *Quod ſuper, verſ. frequenter*, relata à Pegna *fol. mihi* 30. inter litteras Apoſtolicas. Longè aliter, quando hæreticus priuandus eſt honoribus, dignitatibus, & officiis ſæcularibus: tunc enim Inquiſitores non debent conſilium Epiſcoporum, vel eorum Vicariorum requirere, vt habetur *in d.cap. vt commiſſi, de hæreticis in* 6. & *ibi* gloſſ. declarat *verſ. Nota, quòd cùm inquiſitos, & in verb.honoribus*, & Decian. *in tractatu criminal. lib.*5.*cap.*21. *num.*19. Pegna *in director.* 3.*p. comment.* 162. *verſ. circa primam aſſertionem*, vbi vult, quando hæretici priuandi ſunt beneficiis Eccleſiaſticis, conſilium Epiſcoporum requirendum eſſe ab Inquiſitore, non tamen teneri expectare conſenſum, vt deducitur ex textu *in d. cap. vt commiſſi*: ſecus quando priuatio eſt facienda de officiis ſæcularibus, quia ad hoc ſufficit Inquiſitor, ex gloſſa *in d.c.vt commiſſi, verb.honoribus*, & ex Lambertino *de iure patronatus, lib.* 2. *p.* 1. *art.* 6. nonæ quæſtionis principalis.

94. Sed quid dicendum de Inquiſitore, & Epiſcopo diuiſim procedentibus ſuper eodem facto de hæreſi, an poſſint diuiſim ſententias ferre? Reſponde ante prolationem ſententiæ, quando nihil ſupereſt agendum, niſi ferre ſententiam, debere inter ſe ſimul communicare proceſſus, & per vtrumque ſimul ſententiam eſſe proferendam, *c. per hoc, de hæreticis*, *lib.*6. Rojas *ſingular.*27. *num.*5. *verſ. Nam quando diuiſim*, Repertor. Inquiſitor. *in verb. communicare, verſ. ſed quomodo*, Vmbert. Locat. *in iudicial. Inquiſitor. in verb. Epiſcopus, num.*3. Carrer. *in tract. de hæreticis, num.*70. Calder. *in tract. de hæreticis, rubr. de proceſſibus, num.*1. & Simanc. *de Catholicis, tit.*25. *de Epiſcopis, num.*4. quod procedit quando Epiſcopus, & Inquiſitor diuiſim procedunt. Secus quando alter tantùm procederet, quia in hoc euentu procedens ſolùm non procedenti non tenetur acta iudicialia alteri communicare, ita Franchus *in d.cap.per hoc, de hæreticis in* 6. *ad finem*, & Campeg. *in additionibus ad Zanchin. in tract. de hæreticis, cap.* 8. *littera F. in verb. proceſſum, poſt principium.*

Quando verò ambo procedentes diuiſim inter 95.
ſe diſcordent in ſententia proferenda: tunc de iure communi cauſa ab Inquiſitoribus, & ab Epiſcopo bene inſtructa remittenda eſt ad Sedem Apoſtolicam, *Clementina* 1. *de hæreticis*, & habetur *in d. cap. per hoc, de hæreticis*, *lib.*6. Eymeric. 3. *p. direct. quæſt.*50. Simanc. *ſuprà d.num.*4.*verſ. ſed hodie minus hoc*, Pegna *comment.*99. Molina *de iuſtitia, tractat.*5.*diſp.*28.*num.*14.*fol. mihi* 2894. & alij communiter. Hodie tamen in Hiſpania, vt cauſæ breuiùs expediantur, dum eſt aliqua diſcordia inter Inquiſitores, & Ordinarios in pronunciando, remittitur cauſa inſtructa ad Senatum ſupremum, ſeu menſam magnam ſanctæ Inquiſitionis, Simancas *vbi proximè d.tit.*25.*de Epiſcopis, num.*5.*verſ. ſed hæc ferè omnia in Hiſpania hodie longè aliter fiunt*, & Molina *d.diſp.*28.*num.*14. *ad finem*, *fol.* 2895. vbi refert ea de re inſtructionem de Madrid latinè donatam; his verbis: *In omnibus caſibus, in quibus contigerit ſuffragiorum diſcrepantia inter Inquiſitores, & Ordinarium, vel aliquem ipſorum in definitione cauſæ, vel in quocumque alio actu, vel ſententia interloquutoria, debet cauſa ad Senatum ſupremum Inquiſitionis remitti, quòd ſi Epiſcopus, & Inquiſitores concordauerint, quamuis periti, ſeu conſultores diſſentiant, & ſi numero ſint plures, ſententia Epiſcopi, & Inquiſitorum exequutioni mandetur. Verumtamen in cauſis grauiſſimis non debent vota Inquiſitorum, Ordinarij, & conſultorum exequutioni mandari, etiam ſi fuerint conformia inconſulto Senatu, ſicut ſolutum eſt, & iuſſum fieri.* hæc ibi, cuius inſtructionis Madrilianæ factæ anno 1561.c.66. meminit Pegna *comment.*99. *verſ. iam illud vlteriùs addo*; quæ vbique inſtructio videtur obſeruanda, non ſolùm in cauſis grauiſſimis, ſed etiam in aliis non ita grauibus, in quibus vota fuerint diſcrepantia, vt monet Rojas *tractatu de hæreticis, p.* 1.*num.*437.

Inquiſitores quouſque nequeant procedere contra officiales aliquos Sedis Apoſtolicæ, vel contra Epiſcopos, aut exemptos.

§. IX.

EPITOME.

96. *Inquiſitores non poſſunt procedere contra officialem Sedis Apoſtolicæ, & qui veniant nomine officialium?*
97. *Inquiſitores an poſſint inquirere contra Nuntios, ſeu Legatos Sedis Apoſtolicæ?*
98. *Inquiſitores an poſſint inquirere contra Epiſcopum ſuſpectum de hæreſi?*
99. *Inquiſitores an poſsint carcerare Epiſcopum ſuſpectum de fuga?*

Hæreticus

100. *Inquiſitores quid agent, quando Epiſcopus eſt hæreticus manifeſtus, aut quando hæreſes prædicat?*

101. *Epiſcopi an poſſint procedere contra Inquiſitores ſuſpectos de hæreſi?*

102. *Inquiſitores delinquentes in ſuo officio à quibus ſunt puniendi?*

103. *Officiales Inquiſitorum an ſint exempti ab Ordinario, & an poſſint ab eo excommunicari tam in genere, quam nominatim, & an incurrant excommunicationes latas à iure, vel à conſtitutionibus Synodalibus?*

104. *Inquiſitores contra Inquiſitores an procedere poſſint?*

105. *Inquiſitores contra exemptos quando poſſunt procedere etiamſi ſint Religioſi?*

106. *Inquiſitores an poſſint procedere contra mortuos?*

107. *Inquiſitores procedere poſſint contra omnes in iure non exceptos?*

96. PRIMA reſolutio, Inquiſitores nequeunt procedere contra officiales Romani Pontificis ſi deferantur de hæretica prauitate, *cap. cùm Matthæus,* inter Extrauagantes communes, Sylueſtr. *in verb. hæreticus*, §. 2. *num. 5. in fine,* Vmbert. Locat. *in iudicial. Inquiſitor. in verb. exempti*, Eymeric. *in director. Inquiſitor. p. 3. quæſt.* 26. & *ibi* Pegna *comment* 75. vbi nomine officialium Sedis Apoſtolicæ intelligit conſtitutos ab eadem circa ea, quæ concernunt honorem, & dignitatem Sedis Apoſtolicæ, & ideo hoc priuilegio gaudebunt omnes, qui agent de negotiis immediatè ad Sedem Apoſtolicam pertinentibus, inter quos numerantur etiam Notarij Summi Pontificis, *d. cap. cùm Matthæus*, & reliqui ab eo conſtituti, contra quos propter reuerentiam ſanctæ Sedis non eſt procedendum.

Secunda reſolutio. Propter eandem reuerentiam, & dignitatem Apoſtolicam Inquiſitores nequeunt procedere contra Nuncios, vel Legatos Curiæ Romanæ, ita præcitati *in 1. reſolutione.* Nomine autem Nuntij, ſeu Officialis Sedis Apoſtolicæ is dicitur, qui Nuncium illius ſiue mandatum profert, qui & Legatus vocatur, *cap. nobiliſſimus, diſt.* 97. vbi dicitur viro nobiliſſimo legatione fungenti credendum eſſe, quamuis litteras non oſtendat, Molina *tract. 5. diſp. 28. num.* 20. niſi de licentia Papæ.

97. Tertia reſolutio. Aduerſùs Epiſcopum Inquiſitor nequit inquirere, & multo minus iudicare de hæreſi, quia ſolus Pontifex hodie poteſt procedere contra illum ex conſtitutione Pij IV. edita anno 1563. incipit, *Romanus Pontifex*, etiam quando Epiſcopus prætenditur hæreticus, adhuc enim à ſolo Papa iudicatur, *c. accuſatus, & c. quamuis, 3. quæſt 6.* Abbas *in c. excommunicamus, el primo num. 13. extra de hæreticis.* Simancas *de Epiſcopis, tit. 25. num.* 10. dicens conſulendum eſſe omnino Summum Pontificem ad quem ſpectant de iure Epiſcoporum cauſæ, & *tit. 34. n. 36.* vbi oſtendit, nec in Epiſcopos, nec in ſuperiores Prælatos eſſe inquirendum, niſi de licentia expreſſa Summi Pontificis, *c. Inquiſitores, de hæreticis in 6.* cuius ſunt hæc verba: *Inquiſitores hæreticæ prauitatis ab Apoſtolica Sede, ſeu alio, vel aliis cuiuſlibet deputati de huiuſmodi crimine inquirere contra Epiſcopos nequeunt, aut eius prætextu procedere contra eos,* & gloſſa *ibi in verb. Apoſtolica, in fine.* Carrer. *de hæreticis n.* 74. Decianus *in tract. crimin. lib. 5. cap. 21. num. 5. & cap. 23. num.* 2. Molina *tract. 5. diſp. 28. num. 19.*

Quarta reſolutio. Inquiſitores nequeunt inquirere contra Epiſcopum ſuſpectum de hæreſi ſub prætextu inſtruendi Summum Pontificem de ſtatu Epiſcopi, ita gloſſ. *dicto cap. Inquiſitores, in verb. Apoſtolica, in fine verſ. & iſti Inquiſitores, de hæretic. in 6.* & *ibi* Archid. *in principio, in verb. inquirere.* iuuat Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de reformatione, c. 5.* ibi, *etiam hæreſis*; quare cauſa hæreſis, & ſuſpicio illius reſeruatur Summo Pontifici. Nauarr. *conſ. 1. de foro competent. n. 5.* & Pegna *p. 3. Inquiſit. director. comment. 76. verſ. cæterùm, fol. mihi* 556. & Fr. Emman. *de Regularibus tom. 2. quæſt. 81. art. 1. verſ. aduertendum tamen.* 98.

Verius tamen eſt ſub prætextu informandi Summum Pontificem, poſſe Inquiſitores cognoſcere de hæreſi Epiſcopi ea intentione, vt informatio mittatur circa hoc negotium ad Summum Pontificem, & ex conſequenti poſſunt recipere dicta teſtium, vt de illius hæreſi nuncietur Sedi Apoſtolicæ, Decian. *in tractatu criminal. lib. 5. cap. 23. num.* 2. Simanc. *in Enchiridion. violata Religion. tit. 8. num. 2. & de Catholicis, tit. 25. rubr. de Epiſcopis n.* 8. aliter enim ſciri non poterit Epiſcopum crimine hæreſis eſſe infectum. Probatur, quia etiam non iudex poteſt contra reum teſtes accipere, vt mittat ad ſuum iudicem inſtructionem, *l. 1. C. de exhibendis reis, cap. Inquiſitores, de hæreticis lib. 6. Extrauagan. cùm Matthæus, de hæreticis, in fine,* Lælius Zecch. *in ſumma p. 1. tit. de fide, rubr. de hæreſi cap. 11. num. 13. verſ. Nec etiam contra Epiſcopum*, vbi concludit poſſe Inquiſitorem aduerſùs Epiſcopum ſuſpectum recipere teſtimonia, vt negotium inſtructum ad Papam referatur.

Quinta reſolutio. Quando Epiſcopus eſt hæreticus, & ſuſpectus de fuga, poteſt carcerari ab Inquiſitore, & carceratus Romam mitti, 99.
Gundiſal. *in tract. de hæreticis quæſt. 7. num. 15. verſ. crederem tamen*, vbi eſſent ſuſpecti de fuga, ſequitur Pegna *in additionibus ad Eymericum in director. Inquiſitor. p. 3. quæſt. 27. comment. 76. verſ. rurſus ſi Epiſcopus, & verſ. cæterùm, fol. mihi 556. col.* 2. poſt Repertorium Inquiſitorum *in verb. carcer. verſ. item an Inquiſitor poſſit incarcerare Epiſcopum, & in verb. Epiſcopus, verſ. ad ſecundum.*

Item quando Epiſcopus eſt hæreticus manifeſtus, Inquiſitor poteſt informationes facere, & 100.
mittere Romam ad Summum Pontificem, Pegna *ſuprà, §. quod ſi verum*, ſubdens, multo magis id procedere, quando Epiſcopus aliquid molitur in manifeſtum fidei detrimentum vergens, puta ſi hæreſes prædicet, vel fideles inducat in errores: tunc enim addit integrum eſſe Inquiſitoribus Epiſcopum capere, & carcerare donec Romano Pontifici Papæ deferatur negotium. Cardinales tamen ex conſtitutione Pij Quinti ab eo tempore cùm ſint generales Inquiſitores in vniuerſa Chriſtiana Republica, poſſunt procedere contra Epiſcopos hæreticos, & contra alios Prælatos ibi nominatos, & ex conſequenti poſſunt illos monere, citare, & requirere ad effectum, vt negotio perfecto, & actis deliquenter excuſis, cauſa Romano Pontifici præſentetur, at denique ſententia contra illos pronuncietur, ita Pegna *dicto comment.* 76. vbi meminit conſtitutionis *in §. illud poſtremò*, incipit, *Romanus Pontifex*, editæ anno Domini 1563.

101\. Sexta reſolutio, Epiſcopus poteſt contra Inquiſitorem de hæreſi ſuſpectum, quamuis nequeat, procedere, non tamen prohibetur ſecretò facere informationem, eámque mittere Summo Pontifici, Eymericus 3. *part. directorij*, *quaſt.* 30. *verſ. crederem tamen*, & *ibi* Pegna *comment.* 79. *verſ. nos in hac controuerſia*, & Molina *tractat.* 5. *diſp.* 28. *num.* 21. *verſ. quoad Inquiſitores*; addúntque, procedere ad realem capturam, non eſſe tutum, niſi eſſent Inquiſitores manifeſti hæretici, nec Summus Pontifex facilè conſuli poſſit, & fides periclitaretur: tunc enim per Epikeiam poſſent carcerari ad maiora mala vitanda. Molina *ibi* ſubdit in Hiſpaniis, vbi Inquiſitores particulares ſunt amouibiles ad nutum, ab eo munere per Inquiſitorem generalem recurrendum eſſe ad illum, & comprehendi, ac puniri ab eo poſſe.

102\. Septima reſolutio. Inquiſitores in officio ſuo delinquentes, puta extorquendo pecunias prætextu officij, vel alias res illicitè, excommunicationis pœnam ipſo iure incurrunt, à qua nequeunt abſolui præterquam in mortis articulo, niſi priùs ſatisfecerint illis, à quibus pecunias, aut ſimilia extorſerunt. Habetur *in Clementina* 2. *de hæreticis*, *verſ. Ne prætextu officij Inquiſitionis, quibuſuis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant, quòd ſi ſecus fecerint, excommunicationis ſententiam eos ſubiacere decernimus ipſo facto, à qua non poſſunt abſolui, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta*, gloſſ. *ibi verſ. nota quod Inquiſitor*, Bonifacius de Vitalinis antè *num.* 1. *in ſummario*, *&* *num.* 90. Syluest. *in ſumma, in verb. hæreticus* §. 2. *num.* 13.

Dictum eſt, modis illicitis prætextu officij pecunia extorta: quare ſecus ſi licitè extorqueatur, aut, ſi ſponte pecunia, aut aliquid aliud per viam muneris offeratur: tunc enim non incurritur excommunicatio, Armilla *verb excommunicatio*, inter caſus excommunicationis, *c. ſu* 20. *num. vnico*, Suarez *de cenſuris*, *diſp* 23. *ſect.* 5. *num.* 25. quod extendit, non eſſe locum excommunicationi, quamuis Inquiſitor, aut Commiſſarius cognoſcat ſibi offerre pecuniam, aut ſimilia prætextu officij: ſimiliter excuſatur ab ea, quando propter metum vexationis, aut rigoris Inquiſitoris offerretur: eo quia requiritur, vt incurratur cenſura, crimen concuſſionis, quod committitur, iuxta Syluest. *verb. concuſſio*, *quaſt.* 1. *num.* 2. quando quis conſtitutus in officio extorquet pecunias, vel ſimilia à ſubditis illato metu, aut recuſando officium debitum præſtare, niſi detur pecunia, aut quid ſimile, ita Cardinalis *in Clementina* 2. *verb. Inquiſitoribus*, *num.* 1. *in* 2. *oppoſitione*, & Anchatanus *num.* 5. *notabili* 3. Et quamuis ibi fiat mentio extorſionis pecuniæ, nomine pecuniæ clauditur quodcunque pecunia æſtimabile, Caietanus *in ſumma, verb. excommunicatio*, *cap.* 4. Nauarrus *in ſumma*, *cap* 27. Hiſpana *num.* 143. & Latina *num.* 142. D. Antoninus 3. *p tit.* 24. *cap.* 8. Angelus *verb. excommunicatio* 7. *caſu* 42. *num vnico*, Suarez *de cenſuris*, *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 25. Nec ſimiliter excommunicatio incurritur, ſi extorqueatur pecunia alio prætextu, quàm officij Inquiſitionis, quia hæc conditio expreſsè petitur *in d. Clementina* 2. & gloſſ. ibi *verb. prætextu*, & Cardinal. *verb. Inquiſitoribus*, ſtatim *in principio*, *notabili* 1. Syluester *verb. excommunicatio* 9. *caſu* 42. *num.* 81. Angelus & Tabiena *vbi proximè*.

Item non incurritur hæc excommunicatio, ſi prætextu, ſeu occaſione officij Inquiſitionis extorqueatur mutuum, eo quòd illud non eſt pecunia æſtimabile, nec pecunia ſimpliciter extorquetur, vtpote quæ eſt reddenda: incurretur tamen poſtea, ſi non reſtituatur, ſed omnino vſurpetur, quaſi re vera data eſſet: ex tunc enim cenſetur vera extorſio pecuniæ, Suar. *d. diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 25. Nec incurrent hanc cenſuram Epiſcopi in cauſis fidei ſub prætextu officij illicitè facientes extorſiones, ſicut Inquiſitores incurrunt, gloſſ. *in d. Clementina* 2. *in verb. commiſſariis, de hæreticis*, & *ibi* Cardinal. Zabarel. *in* §. *Inquiſitoribus*, *num.* 1. *verſ. oppono, quia hic non dicit*, *&* *in* §. *notarij*, *num.* 4. Repertor. Inquiſitor. *in verb. extorquere, ſub verſ. primo*, quia Epiſcopi propter eminentem dignitatem non veniunt ſub quacumque etiam generali diſpoſitione, niſi de illis fiat mentio, *cap. quia periculoſum, de ſententia excommunicationis*, *lib.* 6. *cap. ſi compromiſſarius*, §. *huiuſmodi quoque pœna, de electione, eodem libro*. Quare minus bene Guillelmus relatus à Bonifacio *in d Clementina* 2. *à num.* 41. *vſque ad num.* 46. dixit Epiſcopos includi ſub eadem excommunicatione; neque Prælatos iuriſdictione quaſi Epiſcopali fungentes in propria Diœceſi; neque ipſorum Vicarios, ſeu commiſſarios ad negotia Inquiſitionis in ſua Diœceſi expedienda, Sanchez *in præcepta Decalogi*, *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 5. *&* 6. vbi docet contineri Vicarios Inquiſitorum, & Epiſcoporum, ſiue ſint Vicarij, ſiue eorum ſubſtituti, ſeu commiſſarij; non autem includi Epiſcopos, nec Capitulum Sede vacante ſub ea diſpoſitione, & excommunicatione, Farinacius *de hæreſi*, *quaſt.* 86. §. 7. *num.* 141. ſed eorum Vicarios, cùm textus meminerit Vicariorum iuriſdictionis Epiſcopalis.

Poſſunt item Inquiſitores delinquentes in officio modis illicitis pecunias extorquendo remoueri ab officio, *Clementina* 2. §. 1. *de hæreticis*, textus *in l. illicitas*, *ff. de officio Præſidis*, *&* *in cap in tantum*, *&* *in cap. audimus, de ſimonia*, Comentis *in Lucerna, verb. Inquiſitor*, §. 10. In Hiſpania Præſes Inquiſitionis, ſeu Inquiſitor generalis Inquiſitores delinquentes punire poteſt, per textum *in d. Clement.* 2. *de hæreticis*, Eymericus 3. *p. directorij*, *quaſt.* 10. & Pegna *comment.* 61. *verſ. in Hiſpania Præſes*, vbi etiam tradit hanc poteſtatem Inquiſitori maiori datam eſſe à Leone Decimo, Pontifice maximo. Lælius Zecchius tamen *in ſumma*, *p.* 1. *tit. de fide*, *rubr. de hæreſi*, *cap.* 11. *num.* 13. *verſ. hodie tamen Cardinales indiſtinctè*, tradit Inquiſitores indebitè extorquentes pecunias, non poſſe puniri, niſi ab Illuſtriſſimis Dominis Cardinalibus, qui præſunt Generali officio ſanctæ Inquiſitionis. Cùm ergo in Hiſpaniis Inquiſitor Generalis Præpoſitus ſit ſanctæ Inquiſitionis officio, ab eo delinquentes puniendi ſunt, ex Farinac *ſuprà* *num.* 144 *verſ. limita quintò*, & ex Pegna *dict. comment.* 61. *verſ. & in Hiſpania*, vbi *verſic. quibus tamen*, concludit poſſe Summum Pontificem quoſlibet Inquiſitores quorumcunque Regnorum ad Romanam Curiam vocare, citare, & coërcere, cùm ſit omnium index. Et ideo non eſt audiendus Rojas *de hæreticis*, *part.* 2. *titul. de priuilegiis Inquiſitorum*, *numer.* 417. *verſicul. item Inquiſitores*, dum ait, non poſſe illos ad Romanam Curiam vocare; id enim ſimpliciter eſt falſum, ſi intelligatur à Romano Pontifice: erit tamen verum, ſi id aſſeratur à quibuſuis iudicibus, & pro quibuſuis cauſis, ſicut alij quilibet ad Romanam Curiam euocantur: ſecus ſi vocentur à Romano Pontifice.

Quæſtionis

Quæſtionis eſt, à quo, & quomodo debent abſolui Inquiſitores, & reliqui incurrentes Excommunicationem propter illicitas extorſiones factas prætextu ſacri Officij? Reſponſio ſit, abſolutionem non eſſe omnino reſeruatam Summo Pontifici, ſed permittit, vt impendi poſſit ab inferioribus Summo Pontifice præmiſſa plena reſtitutione rerum acceptarum, ita Bonifacius *in ea Clementina 2. num. 90.* & Suarez *tom. 5. in 3. p. diſp. 23. ſect. 5. num. 27.* Neque cenſebitur parti ſatisfactum, niſi cum effectu reſtitutio fiat vſque ad vltimum denarium: cùm Clementina ipſa plenam petat ſatisfactionem. Plenè tamen ſatisfaciet abſoluendus, ſi creditore abſente, longéque diſtante pœnitens tradat viro fideli de mandato Confeſſarij pecuniam reſtituendam. Henriquez *lib. 13. de excommunicatione cap. 28. numer. 4.*

Porrò ſi extorquentes non ſint ſatisfaciendo propter paupertatem, poſſunt abſolui abſque reali ſatisfactione ab inferioribus, tradita ſibi poſſibili cautione reſtituendi, præſertim in articulo mortis: nam extra illum abſolutio non tenebit, ſi torquentes poſſunt realiter ſatisfacere. Imola *in d. Clementina 2. num. 7.* Bonifacius *num. 99.* Syluester *verb. excommunicatio 9. caſu 42. num. 81.* Nauarrus *in ſumma cap. 27. num. 142.* & Antonin. *3. p. tit. 24. cap. 8.* Iuuat Henriquz *eo c. 28 num. 4. in principio*, dicens datam delegato poteſtatem abſoluendi cum conditione, ne abſoluat, niſi priùs integra, & realis ſatisfactio fiat, poſſe abſolui quando reus non eſt ſatisfaciendo. Confirmatur ex conſtitutione Gregorij XIII. *de datis, & acceptis pro iuſtitia, vel gratia*, his verbis: *Ne quiſquam admittatur ad abſolutionis gratiam, niſi priùs erogatum eſſet pauperibus, quantum ille dediſſet, vel recepiſſet.* vbi Nauarrus *in commento illius num. 38.* vult his non obſtantibus poſſe abſolui illos, quando impotentia reſtituendi excuſat, ſequitur Molina *de iuſtitia diſp. 82. col. 3. verſ. pœna*, in eadem conſtitutione, docens, quando per reum ſtat quominus reſtituatur non eſſe abſoluendum: ſecus ſi per illum non ſtet.

103. Octaua reſolutio inuoluit nodoſam quæſtionem priùs expediendam, an ſcilicet officiales Inquiſitorum ſint exempti ab Ordinario, & an poſſint ab eo excommunicari tam in genere, quàm nominatim, & an incurrant excommunicationes latas à iure, vel à conſtitutionibus Synodalibus? Reſponde primò ex conſtitutione Vrbani, quæ incipit, *Dilectis filiis fratribus*, edita anno Domini 1261. priuilegium in fauorem fidei fuiſſe conceſſum, ne cauſæ Religionis propter excommunicationem Inquiſitorum, aut aliorum Sancti officij miniſtrorum impediantur; per quod neque Inquiſitores, neque eius Notarij ab Apoſtolicæ Sedis Delegatis poſſunt excommunicari, vel ſuſpendi, aut Interdicti ſententia innodari abſque ſpeciali mandato Summi Pontificis de hac Indulgentia expreſſam mentionem faciente, de qua meminit Eymericus *in directorio Inquiſitor. p. 2. fol. 132 & p. 3. fol. 552. quaſt. 21.* vbi Pegna *commentario 70* priuilegium hoc de non excommunicandis Inquiſitoribus, vel eorum Notariis extendit ad alios Inquiſitorum, & Sancti Officij Miniſtros, vel officiales, quia fauores ſunt ampliandi, præſertim in cauſa fidei, quamdiu ipſi hoc officio, ac munere intenti fuerint. Secus ſi ab eo fuerint amoti, quoniam ceſſante cauſa priuilegij, ceſſare debet priuilegium, *cap. cùm ceſſante 60. de appellationibus*, Sanch. *de matrimonio lib. 8. diſp. 30. num. 12. & in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 2. num. 42.* Tiraquel. *d. tract. Ceſſante cauſa p. 1. n. 18. & num. 126. l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron.* quod procedit etiam ſi Inquiſitores, & eorum officiales renuncient huic priuilegio: adhuc enim eo gaudebunt, cùm ſit beneficium datum huic Ordini potius, quàm priuatis perſonis eiuſdem corporis; & ideo renunciari non poteſt, cùm detur in fauorem publicum, hoc eſt, fidei. *cap. ſi diligenti, de for. compet.* Couar. *in c. quamuis pactum, p. 2. in principio, num. 9.* Roland. *conſ. 4. num. 9. vol. 1.* Galeſ. *de Camer. oblig. quaſt. 3. num. 1.* Scacc. *de iudic. cauſar. ciuil. & crimin. lib. 1. c. 11. num. 55. & ſequent.* Surd. *conſ. 396 num. 14.* & Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. perſonali, §. 7. n. 21.*

Non tamen inde colligas officiales Inquiſitorum eſſe exemptos ab Ordinario, nec poſſe excommunicari tam in genere, quàm nominatim propter caſus aliquos, qui non pertinet ad munera, ſeu officia Sanctæ Inquiſitionis, & conſequenter incurrunt excommunicationes à iure latas, vel à conſtitutionibus Synodalibus; ratio, quia nullum eſt priuilegium eos excipiens ab huiuſmodi excommunicationibus: quinimò priuilegium ab Vrbano Quarto conceſſum de non excommunicandis Inquiſitoribus, vel eorum Notariis, non eſt omnino certum competere aliis Sancti Officij miniſtris, nimirum Aduocatis, promotori fiſcali, conſultoribus, carcerum cuſtodibus, & ſimilibus, ſed eſt valde probabile propter eandem ratione, quæ reperitur in Notariis, quos non poſſe excommunicari ſine Sedis Apoſtolicæ facultate, conceſſit dictus Vrbanus Quartus, Pegna *3. p. comment. 70.* & Eymericus *ibi quaſt. 21. fol. 552.*

Nona reſolutio. Inquiſitor non poteſt procedere contra Inquiſitorem hæreticum, aut de hæreſi ſuſpectum. Ratio, quia par in parem non habet dominium, *21. diſtinct. inferior.* Item, quia Inquiſitor eſt officialis Summi Pontificis, cùm ſit delegatus eiuſdem, vel ſaltem Nuncius, *cap. ne aliqui, de hæreticis lib. 6.* contra autem officiales, ſeu Nuncios nequeunt Epiſcopi, & Inquiſitores procedere, *c. cùm Mathæus, Extrauagans Ioannis XXII. de hæreticis* cuius meminit Eymericus *2. p. directorij, fol. 125. tit. de hæreticis c. 2. & 3. p. quaſt. 30. & ibi* Pegna *comment. 79.* vbi tradit non poſſe procedere Inquiſitorem contra Inquiſitorem, ſed poſſe alterum contra alterum informationes recipere, & eas Summo Pontifici denunciare. 104.

Decima reſolutio. Inquiſitores hiſce temporibus, præſertim Cardinales, qui ſunt Inquiſitores generales, poſſunt procedere contra Epiſcopos, & contra quoſcumque alios Prælatos exemptos, quos monere, citare, & requirere valent, vt compareant intra præfixum terminum perſonaliter: nec non proceſſus factus ad Summum Pontificem mittatur, vt contra tales poſt latam ſententiam iuſtè procedatur. Habetur in Extrauagante *Romanus Pontifex*, edita à Pio Quinto anno Domini 1563. Refertur inter litteras Apoſtolicas pro officio Sanctæ Inquiſitionis à Pegna *3. p. comment. 76. verſ. illud poſtremò, fol. 556. col. 2.* Item Inquiſitores poſſunt procedere contra Religioſos exemptos, etiam ſi ſint mendicantes, habetur *in cap. vt officium, §. denique, de hæret. lib. 6.* non obſtantibus aliquibus priuilegiis, quibuſcumque perſonis cuiuſuis conditionis, ſeu communitatibus, 105.

munitatibus, vel vniuerſitatibus ſpecialiter, & generaliter ſub quacumque verborum forma conceſſis, vel concedendis. Eymericus 3. *p. quæſt.*28. & *ibi* Pegna *comment.*77.*verſ.iuſtiſſimè fol.*558.

106. Vndecima reſolutio. Inquiſitores poſſunt procedere contra hæreticos mortuos, qui etiam poſt mortem de hæreſi ad Inquiſitores delati ſunt. patet ex *c. filij, de hæreticis lib.*6. ita Simancas *de Cathol. inſtit. tit.* 18 *n.* 14. dicens ſecundùm veriorem ſententiam, poſſe accuſari, atque damnari hæreticum defunctum etiam poſt quadraginta annos. Nam, quando Inquiſitores procedunt ad effectũ, & finem damnandi memoriam hæreticorum defunctorum, quocumque tempore reperiatur eos fuiſſe hæreticos, & in hæreſi deceſſiſſe poſſunt pronuntiari ſi legitimè conſtet de eorum hæreſi, nec non declarari excommunicatos deceſſiſſe, eſſeque indignos ſuffragiis Eccleſiæ, neminemque poſſe pro illis orare, quin imò eorum oſſa exhumanda ex loco ſacro, & comburenda, ſi fieri poſſit ſeparatio, Pegna 3. *p. fol.* 571. *comment.* 92. *verſ. in qua difficultate.*

Hæc tamen actio procedendi contra hæreticos defunctos non extenditur contra fautores, receptatores, & defenſores hæreticorum, & ideo poſt mortem non poſſunt accuſari, ſi perſonas defenderunt, & non hæreſes, *c. accuſatus, § porrò*, vbi Archidiaconus, & Ioan. Andr. *de hæreticis, lib.* 6. Gundiſſal. de Villad. *de hæreticis, quæſt.* 22. *n.* 8. Rojas *in ſingularibus fidei ſingulari* 34. Simanc. *de Cathol. inſtitut. tit.* 4. *de accuſat. n.* 5. Secus de credentibus, qui cùm hæreticis adæquentur, non eſt dubium poſſe aduersùs eos defunctos procedi; modò ſint verè, & propriè credentes hæreticorum, Pegna *d. cõment.* 92. *verſ. cæterùm, & verſ. mihi hæc ſententia.*

Duodecima reſolutio. Inquiſitores procedere poſſunt contra omnes in iure non exceptos, etiam ſi ſint priuilegiati, & habeant indultũ reuocandi forum, vt non conueniantur, niſi coram certis iudicibus in priuilegio contentis, *cap. excommunicamus, 1. § credentes, c. ad abolendam, § final. de hæreticis.* Rojas *ſingular.* 163. *n.* 2. *& de priuilegiis, num.* 430. Pegna 3. *p. comm.* 94.

De priuilegiis Inquiſitorum.

§. X.

EPITOME.

1. & 2. Inquiſitores in vita & in morte conſequuntur Indulgentiam plenariam, & conſiliarij, & officiales eodem priuilegio gaudent.
& quid de temporali Indulgentia? ibidem.
3. Inquiſitores ſunt exempti à iuriſdictione Ordinariorum, & quid de Religioſis, an ſint exempti à ſuis Prælatis? & infra num. 16.
4. Inquiſitores, quando poſſunt communicare cum dominis temporalibus excommunicatis?
5. Inquiſitores poſſunt mutuo ſe abſoluere ab excõmunicatione, & ſecum diſpenſare in irregularitate.
6. Regulares Inquiſitores pro negotio ſancti Officij poſſunt ſine licentia Prælatorum Romam ire.
7. Inquiſitores poſſunt reuocare ſtatuta, quæ impediunt officium ſanctæ Inquiſitionis.
8. Inquiſitores poſſunt vocare teſtes, & delatos ab vno territorio ad alind.
9. Inquiſitores, & eorum officiales, qui percuſſerint à quibus debent puniri? & quibus pœnis?
10. Inquiſitores, & eorum officiales poſſunt vti armis.
11. Inquiſitores habentur pro præſentibus in ſuis beneficiis non curatis.
12. Prælati regulares ſubditis Inquiſitoribus ſibi poſſunt præcipere in pertinentibus ad ſuum officiũ.
13. Inquiſitores poſſunt procedere ſummariè, ſimpliciter, & ſine figura Iudicij. 26.
14. Inquiſitores tam in ciuilibus quàm in criminalibus ſunt iudices reconciliatorum Eccleſiæ, & quomodo?
15. Inquiſitores excepto vno, vel altero crimine poſſunt cognoſcere de aliis ſuorum familiarium, & officialium.
16. Inquiſitores regulares ſunt exempti à ſuis ſuperioribus in ſpectantibus ad ſuum officium.
17. & 18. Inquiſitores poſſunt præcipere clericis, & laicis, & vt interſint concionibus, & vt publicent quaſcumque monitorias litteras.
19. Inquiſitores in crimine hæreſis poſſunt procedere nulla præcedente infamia.
20. Gubernatores ciuitatum ad præſtandum iuramentum de defendenda Eccleſia poſſunt cogi ab Inquiſitoribus.
21. Inquiſitores in ſpectantibus ad ſuum officium poſſunt compellere regulares etiam ad exequendum officium tabellionis.
22. Inquiſitores non habentes ſtipendium poſſunt exigere expenſas ab his contra quos procedunt.
23. Inquiſitores an recuſari poſſint diſcrepatur, & poſſe verius videtur.
24. Inquiſitores procedunt contra prædicantes ſcandaloſas propoſitiones, vel fidei contrarias.
25. Inquiſitores non tenentur publicare dicta teſtium contra hæreticos, nec reddere rationem de proceſſibus niſi ſummo Pontifici, vel Inquiſitoribus Almæ Vrbis.
26. Inquiſitores poſſunt procedere contra Sacerdotes in actu confeſſionis mulieres ad inhoneſta ſollicitantes.

DE priuilegiis agendum, ab illis ſit exordium, quæ animæ proſunt: ac proinde Inquiſitores in vita pro exercendo ſuo munere plenariam aſſequuntur Indulgentiam, & remiſſionem omnium peccatorum. 1.
In morte autem ſimilem indulgentiam obtinent, ſi adhuc in exequendo eodem officio detineantur, habetur *in Repertorio Inquiſitorum, verb. Indulgentia*, Tabien *in ſumma verb. Inquiſitor, n.* 39. Vtrumque oſtenditur in litteris Apoſtolicis Clementis, Alexandri, & Vrbani Quarti, quarum meminit Eymericus *in director. Inquiſitor.* 2. *p. fol.* 129. *cum ſequentibus, &* 3. *p. quæſt.* 130 & *ibi* Pegna *comment.* 179. vbi addit quoties in vita contra hæreticos in fauorem fidei exercent aliquem actum reconciliationis per ſe ipſos, toties Indulgentiam plenariam conſequi, quod priùs aſſerit Repertorium Inquiſitorum *verb. Indulgentia, verſ. Item Inquiſitores*, his verbis: *Exercendo Inquiſitores officium gaudent in quolibet actu Inquiſitionis, quando ſit aliquis actus reconciliationis, vel aliqua executio durante tempore officij, in quolibet actu, Indulgentia plenaria omnium peccatorum ſuorum.* Quod latiùs habetur in prædictis litteris ſummorum Pontificum, vbi Inquiſitoribus pro ſuo officio adminiſtrando conceditur illa Indulgentia, quæ auxiliantibus, & ſuccurrentibus Terræ ſanctæ in Concilio generali fuit indulta, id eſt, peccatorum venia.

2. Similiter eodem priuilegio fruuntur Conſiliarij, & reliqui ſacri Officij officiales, & miniſtri, qui perſonaliter adſunt in executione aliqua, ſi in

officio moriantur, plenariam omnium peccatorum remiſſionem conſequuntur. *c. excommunicamus.* 1. §. *Catholic. de hæreticis.* Inſuper Summus Pontifex concedit Conſiliariis, & omnibus aliis, qui Inquiſitoribus aſſiſtunt perſonaliter, & exiſtunt in executione ſui officij, vel auxilium, fauorem, vel conſilium præſtant, tres annos de Indulgentia, & plenariam, cùm in proſecutione negotij moriuntur. Quin etiã ex reſcripto Vrbani Quarti probatur eodem priuilegio trium annorum gaudere quoſcumque alios, qui vbi oportuerit, aſſiſtunt Inquiſitoribus, & clariùs id oſtenditur ex Conſtitutione Gregorij Noni, incip. *Ille humani generis,* his verbis, ibi, *Ad hæc, vt ſuper præmiſſis omnibus officium ſibi commiſſum liberiùs poſſint, & efficaciùs exercere, omnibus, qui ad prædicationem eorum* (ſcilicet Inquiſitorum) *acceſſerint, in ſingulis ſtationibus viginti dies: illis verò, qui ad impugnandum hæreticos fautores, receptatores, & defenſores eorum in munitionibus, vel Caſtellis; vel aliàs contra Eccleſiam rebellantes ipſis ex animo auxilium, conſilium præſtiterint, vel fauorem de omnipotentis Dei miſericordia tres annos de iniuncta ſibi pænitentia relaxamus, & ſi qui ex his in proſecutione huiuſmodi negotij fortè deceſſerint, eis omnium peccatorum, de quibus corde contriti, & ore confeſſi ſunt, plenam veniam indulgemus.* hæc ibi, quo priuilegio gaudent etiam familiares ſacri Officij, qui ad nutum Inquiſitorum præſtò ſunt, & ea exequuntur, quæ ad hoc ſanctum Tribunal, & ad fidei propagationem ſpectant. Pegna *d. comment.* 178. *ad finem.* Rojas *de priuilegiis Inquiſitorum, num.* 413. & Bernard. Comenſis *in lucerna Inquiſitorum, verb. Indulgentia eorum, qui fauent ſanctæ Inquiſitioni*, vbi refert priuilegia varia Summorum Pontificum, addens ex Vrbano Quarto ſocios, & Notarios Inquiſitorum, & reliquos officiales ſancto Officio fauentes, auxiliúmque præſtantes pro ſingulis vicibus conſequi quindecim annos de Indulgentia, & ſi in proſecutione talis auxilij deceſſerint, contritos corde, & ore confeſſos conſequi omnium peccatorum plenariam Indulgentiam.

3. Secundum priuilegiũ. Inquiſitores ſunt exempti à iuriſdictione Ordinariorum, quòd ſi fuerint Religioſi, ſuis ſuperioribus, & Prouincialibus obedire non tenentur. Rojas *de priuilegiis Inquiſitorum*
4. *n.* 417. *&* 418. ſed de hoc infra *priuileg.* 15. Tertium priuilegium. Inquiſitores abſque incurſu excommunicationis poſſunt requirere dominos temporales excommunicatos ad eis auxilium præſtandum, Eymericus 3. *p. directorij, quæſt.* 22. & patet ex *c. Præſidentes, de hæreticis, lib.* 6. nec propterea incurrunt excommunicationem minorem participantes cum excommunicatis, quæ incurritur. *c. nuper, & cap. ſiquidem, de ſentent. excommun. cap. quoniam multos* 11. *quæſt.* 3. quam cenſuram euadunt Inquiſitores fauore fidei. Huius priuilegij meminit Rojas *ſingul.* 59. incip. *Excommunicatus eſt, & ſingul.* 72. incip. *Geſta per Regem.* Arelatanus *tract. de hæret. notab.* 40. incip. *Quamuis Tyrãnus*, vbi nota fauore fidei, ſi de mandato Inquiſitorum Tyrannus aliquid efficiat in hæreticos, validum eſſe, cùm geſta per Tyrannum ipſo iure ſint irrita, *c. fundamenta, §. quòd ſi ſecus, de electione in* 6. *l. decernimus, C. de ſacroſ. Eccleſiis, & Clement. Paſtoralis, de re iudicata.*

5. Quartum priuilegium. Inquiſitores mutuò ſe abſoluere poſſunt ab excõmunicatione, & quamuis facilè, & ſine fidei, & ſacri Officij detrimento poſſint adire ſuperiores à quibus mutuò abſoluantur: nihilominus fauore fidei ipſi mutuo ſe poſſunt abſoluere, Campegius apud Zanchinum *c.* 31. *in principio,* Io. Rojas 2. *p. de hæreticis, n.* 423. & Pegna 3. *p. directorij comment.* 72. vbi hanc partem ſequitur, quia benignior, & fauorabilis; quod priuilegium extẽdit ad Commiſſarios Inquiſitorum. Poteſt etiam Inquiſitor ſuper irregularitate cum ſocio diſpenſare ex reſcripto Vrbani Quarti anno Domini 1261. & Repertor. Inquiſit. *verb. irregularitas, verſ. ſi tamen,* & Campegius *vbi proximè.*

Quintum priuilegium. Inquiſitores Religioſi 6.
ad Romanam Curiam ire poſſunt cum ſocio ſine licentia Prælatorum Ordinis. Conſtat ex litteris Gregorij Vndecimi, non obſtantibus quibuſcumque prohibitionibus, ſeu conſtitutionibus eorundem Prælatorum, ſeu Capitulorum generalium, ſeu Prouincialium. Non tamen poſſunt Inquiſitores ad libitum ſocios ſui Ordinis fratres aſſumere, quia de iure communi, vel priuato id non reperitur expreſſum, inuenitur tamen, quòd Prælati, & præſidentes debent illis concedere ſocios, de quibus meritò conſolentur, vt eant, & exequantur negotia ſacri Officij. Inquiſitores tamen priuati non tenentur ad Romanam Curiam perſonaliter accedere, Pegna 3. *p. comment.* 32.

Sextum priuilegium. Inquiſitores poſſunt re- 7.
uocare ſtatuta ſæcularia, per quæ officium ſanctæ Inquiſitionis, vel impediatur, vel retardetur, patet ex *c. ſtatutum, de hæreticis lib.* 6. & cauit Innocentius Quartus ante Vrbanum Quartum in reſcripto incipit, *Ad extirpanda. § cæterùm teneatur,* vt refertur inter litteras Apoſtolicas pro officio ſanctæ Inquiſitionis, Repertorium Inquiſitorum *verb. ſtatutum, verſ. nota, quòd nullum ſtatutum.* Nomine autem ſtatuti intelligitur etiam hoc loco quæcumque conſuetudo etiam immemorialis, per quam negotium ſacri Officij impediretur. Hanc Inquiſitores poterunt abrogare, & de medio tollere, cùm non ſit conſuetudo, ſed praua corruptela, & multo fortiùs poterunt delere leges municipales, cùm fidei negotium impediant, aut illi directè, vel indirectè ſe opponant, ſunt enim ipſo iure nullæ tanquam editæ contra libertatem Eccleſiæ Catholicæ, Tabiena *in ſumma, verb. Inquiſitor, n.* 10. Iuuat *Authent. Caſſa, & irrita, C. de ſacroſ. Eccleſ.* vbi gloſſ. & Doctores communiter.

Septimum priuilegium. Inquiſitores non ob- 8.
ſtante Conſtitutione de duabus dietis edita in Concilio generali fauore fidei, poſſunt euocare teſtes extra ſuam Diœceſim, & Prouinciam, patet *in c. vt officium, §. compeſcendi, de hæret. lib.* 6. Repert. Inquiſitor. *verb. Dieta,* Simanc. *de Cathol. inſt. tit.* 34. *num.* 24. & Rojas *ſingulari* 95. *n.* 1. incipit, *Inquiſitores fauore fidei.* Inſuper poſſunt delatos, ſeu accuſatos pertrahere de vna Diœceſi ad aliam, habetur *in d. c. vt officium, §. denique, de hæreticis lib.* 6. Pegna 3. *p. directorij comment.* 91. *& comment.* 123. Quinimo poſſunt citare hæreticum abſentem etiam extra ſuum territorium, text. *in cap. vt commiſſi, verſ. & contra illos, de hæreticis in* 6. ibi, & contra illos, quos in Prouincia, in qua vobis Inquiſitionis officium eſt commiſſum, hæreſis crimen conſtiterit commiſiſſe, licèt ad alias partes ſe transferendos duxerint procedendi, & *ibi* gloſſa *in figuratione caſus, verſ. ſed ponamus.* Archidiacon. *num.* 3. *verſ. quòd ſi citati,* & alij, quos referens ſequitur Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 185. *num.* 104. *& quæſt.* 197. vbi addit hæreticum vbique puniri poſſe, nec teneri Inquiſitores remittere hæreticum Inquiſitoribus domicilij illius, Vmbert. Loc. *in indic. Inquiſ. in verb. Inquiſitor, n.* 14. dicens ſic fuiſſe ſtatutum per Clementem

Google

mentem Quartum in quadam conſtitutione, quæ incipit, *Quoniam illis, §. quo autem.* Vide tamen hac de re apud Farinac. varietatem opinionum, & concordiam *ibi, n.* 10 11. *&* 12.

9. Octauum priuilegium. Qui percuſſerint Inquiſitorum familiares, vel offenderint, vel aliquo modo intulerint eiſdem iniuriam, aut Inquiſitoribus, iudicari, ac puniri ab eiſdē Inquiſitoribus poſſunt, ita Simancas *ibi ſupra tit.* 34. *n.* 28. *& in Enchiridion. violat Religion. tit.* 7. *rubr. de Inquiſitoribus, n.* 13. Zanchin *in tractatu de hæreticis c.* 32. *n.* 1. vbi reſpondet contrariis, qui loquuntur de iniuriis contra Inquiſitores factis. De vulnerantibus autem, ſeu occidentibus officiales ſancti Officij, quòd poſſint puniri per Inquiſitores, & tradi curiæ ſæculari, ſi crimen fuerit capitale, & dignum pœna mortis, habetur in conſtitutione Leonis Decimi, Simancas *de Catholicis inſtit. tit.* 41. *n.* 41. vbi meminit conſtitutionis Pij Quinti anno 1579. incipit, *ſi de protegendis,* relatæ à Pegna *poſt director. Inquiſitor. inter litteras Apoſtolicas, fol. mihi* 174. qua cauetur percutientes, perterrefacientes Aduocatos, Procuratores, Notarios alioſque miniſtros ſacri Officij, puniendos eſſe pœna capitis, & aliis pœnis, quibus puniuntur admittentes crimina læſæ Maieſtatis, quod intelligitur, quando hoc faciunt in odium, & in contemptum ſancti Officij: ſecus ſi ex alia cauſa conſtet delinquentes hæc feciſſe, probentque, tūc enim excuſantur; ſicut receptatores, fautores, & defenſores hæreticorum excuſantur, quando non ex cauſa hæreſis, neque ex contemplatione illius, ſed cauſa carnalis amoris, vel alia huiuſmodi occaſione hæreticos receptant defenduntque illos, aut illis fauent: tunc enim quemadmodum receptatores, & cæteri non puniuntur, vt hæretici, ſed mitiori pœna, Nauar. *de cenſuris c.* 27. *n.* 55. *verſ. quarta, quòd fautores,* Tolet. *in ſumma lib.* 1. *c.* 18. eodem modo in noſtro caſu, quando officiales ſacri Officij non verberantur, neque alia iniuria afficiuntur in contemptum, ſeu in odium ſacri Officij, ſed ex alia cauſa, authores non incurrent pœnas conſtitutionis Pij Quinti, ſed alia mitiori punientur.

10. Nonum priuilegiū. Inquiſitores poſſunt tenere familiam armatam, propter defenſionem ſuæ iuriſdictionis, ac perſonæ, ac familiæ ſuæ, & ad capiendum hæreticos, text. *in Clementina Nolentes, §. porrò, de hæreticis,* Pegna *p.* 3. *Director. comment.* 105. *verſ.* 1. & Eymeric. *ibi quæſt.* 56. officiales tamen Inquiſitorum gaudent hoc priuilegio, præſertim de licentia ipſorum Inquiſitorum, text. *in Clementina* 2. *§. final. de hæreticis, & ibi* Anchar. *n.* 11. Villadiego *in tract. de hæreticis, quæſt.* 11. *n.* 16. Repert. Inquiſit. *in verb. arma, verſ. Sed vtrum Inquiſitores,* & Simanc. *de Cathol. inſtit. c.* 34. *n.* 25. *& c.* 41. *per totum,* vbi nominatim refert omnes officiales ſacri Officij, ſed de his ſuprà in hac diſputatione §. 7. *n.* 80. *&* 81.

11. Decimum priuilegium. Inquiſitores habentur in omnibus ſuis beneficiis non curatis pro præſentibus, & reſidētibus, & percipiunt omnia emolumenta eorum, quæ præſentes recipiunt, Rojas *ſingular.* 69. *& de priuilegiis Inquiſit. n.* 420. quamuis Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 3. *n.* 78. dicat priuilegiū eſſe extendendum ad habentes beneficia eſſe incurata, ſed contrarium eſſe verius, tradit Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.* 585. *n.* 12. vt etiā diximus ſup. *lib.* 3. *diſp.* 8. *§.* 2. *n.* 33. vbi de hac re cū aliis.

12. Vndecimum priuilegium. Prælati Ordinum Prædicatorum Inquiſitoribus ſuorum Ordinū nihil poſſunt iniungere in ſpectantibus ad ſuū officiū, ita Locatus *in opere iudiciali, verb. Inquiſitor. §. nota quòd n.* 39. ex reſcripto Alexandri Quarti, & Vrbani Quarti, de quibus Eymericus 2. *p. directorij, fol.* 136. *&* 3. *p. quæſt.* 11. *& ibi* Pegna *comment.* 60. vbi concludit non teneri regulares Inquiſitores obedire ſuis Prælatis in iis, quæ ſpectant ad ſacrū Officium, cùm ſint ipſius Pontificis, & nullius alterius delegati, ſecus in concernentibus Religionem ſuam, ſequitur Rojas *tract. de hæret. p.* 1. *n.* 418. & Campegius apud Zanchinum *cap.* 31.

Duodecimum priuilegium. Inquiſitores in cauſis hæreticorum, ſi velint, poſſunt procedere ſummariè, ſimpliciter, & ſine ſtrepitu, ac figura iudicij, non tamē cogi poſſunt, habetur *in c. ſtatutum, in principio, de hæreticis in* 6. per hæc verba: *Concedimus, quòd in Inquiſitionis hæreticæ prauitatis negotio procedi poſſit ſimpliciter, & de plano, & abſque iudiciorum ſtrepitu, & figura.* Per quam clauſulam non exigitur libellus, nec litis conteſtatio, item poteſt procedi tempore feriarum, & amputari dilationes fas eſt, & repellere exceptiones, & appellationes dilatorias, fruſtratorias. In quo etiam iudicio non eſt neceſſaria concluſio, Vmbert. Locat. *ſup. n.* 6. *&* 7. *in verb. procedere,* Repertor. Inquiſitor. *in verb. concluſio accedit.* Pegna *in additionibus ad Eymeric. p.* 3. *quæſt.* 54. *comment.* 103. vbi decidit per hanc clauſulam non poſſe cogi adimplere omnem ordinem iudiciarium, ita, vt proceſſus propterea fiat nullus, eo ordine non ſeruato. Non tamen virtute huius clauſulæ poſſunt tolli probationes neceſſariæ, nec citationes, & iuramenta de calūnia, Pegna *ſup. comment.* 104. Locat. *ſup. in verb. procedere, n.* 7. *& verb. de plano,* quod ſequitur Carret. *in tract. de hæreticis n.* 108. *verſ. in contrarium,* quia non tolluntur ſolēnitates iuris gentiū, vel diuini, ſed iuris ciuilis. 13.

Decimumtertium priuilegium. Inquiſitores in cauſis tam ciuilibus, quàm in criminalibus ſunt iudices competentes omnium, qui Eccleſiæ reconciliati ferunt habitū publicæ pœnitentiæ, text. ſingularis *in c. aliud.* 11. *quæſt.* 1. *& in c. aliud. de pœnit. diſtinct.* 1. vbi Leo Papa dicit, ſi quis pœnitens cauſam habeat quam negligere fortè non debeat, melius eſt illi, vt expectet Eccleſiaſticū, quàm forenſe iudicium; ita gloſſ. & Interpretes *ibi,* & Hoſtienſ. *in ſumma, de for. compet. § ex præmiſſis patet. n.* 11. Alciat. *in praxi vtriuſque iuris tit. de compet. iud. ade. verſ.* 6. & Repertor. Inquiſitor. *verb. pœnitentia, verſ. nota quòd publicè pœnitentes,* quod procedit ſiue pœnitens ſit actor, ſiue reus; gloſſ. *in verb. Eccleſiaſticum, in d. c. aliud,* Rojas tamen hoc intelligit, quando pœnitentes inter ſe leuiter rixati ſunt dum in perpetuo, vel temporali carcere ſacri Officij detinentur, vel propter habitum pœnitentiæ mutuis ſe conuitiis lacerant. Extra verò hos caſus, aut alios ſimiles non credit Inquiſitores eſſe illorum iudices cōpetentes, ſequitur Simancas *de Cathol. inſt. tit.* 47. *rubr. de pœnitētibus & cōuerſis n.* 18. 14.

Et quamuis vtraque ſententia ſit probabilis, & in caſibus leuibus à Ioanne Rojas memoratis, pars affirmatiua ſit vera, abſolutè tamen in caſibus atrocioribus, quando datur vulneratio, aut occiſio, negatiua eſt ſequenda. Non enim tunc eximuntur à iuriſdictione regia, nec illos lex aliqua à iudicio ſæculari liberat; atque ita huiuſmodi pœnitentes tam in ciuilibus, quàm in criminalibus extra caſus numeratos, foro ſæculari ſunt ſubiecti, Pegna *in additionibus ad Eymericum, in Director. Inquiſitor. p.* 3. *quæſt.* 97. *commentar.* 146 *verſ. in altera ergo quæſtionis parte,* negatiuam ſententiam amplectitur, dum pœnitentes pœnitentiam peragunt extra

extra carcerem. Nihilominus propter authoritatem Hoſtienſis *in ſumma tit. de foro compet.* Auguſtin. Bero *in c. his, extra de accuſatione*, Repertor. Inquiſitor. *verb. pœnitentia*, §. *nota, quòd publicè pœnitentes*, Antonij Butrij *in cap. 2. de for. compet.* & aliorum indiſtinctè aſſerentium hos publicè pœnitentes laicos non eſſe exemptos à iuriſdictione Inquiſitorũ, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus. pars affirmãs indiſtinctè eſt valde probabilis.

15. Decimumquartum priuilegium. De quibuſcumque cauſis criminalibus familiarium ſuorum, & officialium ſacræ Inquiſitionis, Inquiſitores in fauorem fidei poſſunt cognoſcere, excepto crimine læſæ Maieſtatis, & nefando contra naturam, & rebellionis, vel ſeditionis publicæ, Simancas *ſuprà tit. 41. de miniſtris, & eorum officiis, n. 19.* quamuis familiares, & officiales ſint laici. Item, quia priuilegium conceſſum Inquiſitoribus extenditur ad eorum familiares, & domeſticos, *Authentica, Habita, in princ. C. ne filius pro patre. l. 2. §. 1. ff. de vſu. & habit. c. licet, de priuileg. lib. 6.* exceptis autem prædictis criminibus, nequeunt familiares, & officiales Inquiſitorum ab aliis iudicibus inquiri, & puniri; poterunt tamen capi, & ad Inquiſitores remitti cum probatione ſummaria delictorum. Simancas *vbi ſuprà n. 20.* Paramus *de origine Sanctæ Inquiſitionis, lib. 3. quæſt. 6. n. 27. cum ſequentibus*, vbi id ſatis probat.

16. Decimumquintum priuilegium. In rebus ſpectantibus ad ſacrum Officium Inquiſitores regulares ſunt exempti à iuriſdictione ſuorum Prælatorum, nec debent reddere rationem de his, quæ pertinent ad officium Sanctæ Inquiſitionis. Item nequeunt Prælati eos inhibere neque directè, aut indirectè impedire. Vmbert. Locat. *in iudiciali opere Inquiſitor. § nota quod, n. 39. & §. reddere autem rationem n. 40.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. c. 22. n. 33.* pateque ex conſtitutione Alexandri Quarti edita anno 1260. incipit, *Catholicæ fidei negotium*, cuius meminit Pegna *inter litteras Apoſtolicas, folio mihi 50.* ſequitur Campeg. *in additionibus ad Zanchin. in tract. de hæreticis, c. 31. verſ. ſecundum quod ad ſuperiores attinet*, idem voluit Eymeric. *in Directorio Inquiſit. p. 3. quæſt. 11. & quæſt. 12. ex n. 2.* & Pegna *in additionibus ibi, comment 60. per totum, & comment. 61. in principio*, poſt Ioannem Rojas *tract. de hæret. p. 2. num. 418.*

17. Decimumſextum priuilegium. Inquiſitores poſſunt præcipere ſub pœna excommunicationis, vt clerici, & laici interſint ſermonibus eorum. *c. vt commiſſi, de hæreticis lib. 6.* & ita ſeruatur de conſuetudine, vt teſtatur Repertor. Inquiſitor *verb. prædicare, verſ. an Inquiſitores.* Quare minus bene Angel *in ſumma, in verb. Inquiſitor*, tradit contrariũ; Rojas *de priuilegiis, n. 425.* quin imò Inquiſitores, cùm viderint expedire, poſſunt præcipere in virtute obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis, ne alij prædicent eo tempore, & in eodem loco, quando ipſi pro facto fidei prædicare velint, ſic Comenſis *in lucerna, verb. Inquiſitores, num. 11. verſ. poſſunt Inquiſitores, & verb. Prædicatores.*

18. Decimumſeptimum priuilegium. Poſſunt præcipere cuilibet Sacerdoti etiam curato, vt litteras monitorias publicet, & denunciet coram populo excommunicatos ab eiſdem; quòd ſi recuſet publicare, vel denunciare, poſſunt hominem cenſuris, & aliis pœnis compeſcere, cùm ſint delegati Summi Pontificis, quibus integrum eſt quoſcumque clericos cogere ad exequendum ea, quæ pertinent ad negotiũ ſibi commiſſum, patet ex priuilegio Vrbani Quarti, incipit: *Licèt ex omnibus mundi partibus*, Panormitan. *in c. paſtoralis, col. 1. in verb. compellere renitentem, & in §. quia verò, de officio delegati.* Nam delegatus poteſt compellere omnes, quos potuiſſet compellere delegans cùm habeat vices delegantis.

Decimumoctauum priuilegium. Inquiſitores in crimine hæreſis poſſunt procedere nulla præcedente infamia de eo delicto, text. notabilis *in c. excommunicamus 1. § adiicimus, de hæreticis*, vt per Duennas *regul. 298. verſ. limita nonò*, Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib. 1. c. 7. n. 13.* Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib. 5. quæſt. 7. pag. mihi 444. concl. 1.* quod priuilegium ibi extendit ad crimen læſæ maieſtatis, de quo Menoch. *conſ. 100. n. 64.* Decian. *tract. crimin. lib. 7. c. 43. n. 8.* Gigas *de crimin. læſæ Maieſt. quæſt. 9. n. 4. lib. 2. in titulo, qualiter in crimine læſæ Maieſtatis procedatur*; vbi hoc idem ampliat procedere in omnibus aliis enormibus delictis. At in crimine hæreſis certi iuris eſt procedi poſſe ad inquiſitionem nulla præcedente diffamatione, vt patet ex eodem *c. excommunicamus*, vbi Cardin. & Ioan. de Anna, Cardinalis idem *in Clementina 1. §. penultimo, & in Clementina 2. in 2. quæſtione, de hæret.* Carrer. *in pract. crimin. in tract. de hæret. n. 100.* Roland. *conſ. 8. n. 6. vol. 3.* & alij, quos ſequitur Farinac. *1. p. de Inquiſitione quæſt. 9. n. 14. & 15.* & Barboſ. *in d. c. excommunicamus, § adiicimus, num. 45.* 19.

Decimumnonum priuilegium. Inquiſitores compellere poſſunt Gubernatores, & Rectores ciuitatum, & oppidorum ad præſtandum iuramẽtum de tuenda Eccleſia contra hæreticos, Simancas *de Catholicis inſtit. tit. 23. n. 8. & 9.* ſi ſecus fecerint, in ſententiam excommunicationis incurrent, *c. vt officium, §. vlt. c. vt inquiſitionis, in principio*, poſſuntque cogi ſub excommunicatione latæ ſententiæ, idem tradit Repert. Inquiſitor. *verb. iuramentum, verſ. omnes poteſtates, & verſ. Item omnes Rectores*, Eymeric. *3. p. director. quæſt. 32.* & ibi Pegna *comment. 81.* 20.

Vigeſimum priuilegium. Inquiſitores poſſunt perſonas religioſas cogere ad exequendum officiũ tabellionis, quoad ea quæ ſpectant ad officium Inquiſitionis. *c. vt officium, de hæret. lib. 6. §. ad ad conſcribendas*, Campegius apud Zanchinum *c. 9. verſ. omnia facies*, Comenſis *verb. Inquiſitores, §. 22.* Quin imò poſſunt, ſi neceſſitas vrgeat, creare alios Notarios, eiſque ſalarium conſtituere iuſtum. Simancas *d. tit. 41. de Cathol. inſtit. n. 8.* quod oſtenditur ex reſcripto Pij Quarti, incipit, *Paſtoralis officij cura*, cuius meminit Pegna *3. p. directorij cõment. 20. verſ. his omnibus priuilegiis*, addens, *ibi verſ. rurſus.* ad hanc prouinciã ſuſcipiendam poſſe cogi viros idoneos ab Inquiſitoribus, ex traditis per Baldum *in rub. C. de fide inſtrumentorum*, & creati tabelliones prius quàm aliquid conſcribant, debent iurare ſe non reuelaturos aliquid de rebus, quas ſcripſerint: nec non ſe fideliter, & abſque fraude omnia excepturos, Abbas, & Baldus *in c. quoniam contra, de probationibus*, quos refert idem Decius *n. 199.* 21.

Vigeſimumprimum. Inquiſitores, ſi alicubi non habeant ſufficiens ſtipendium, poſſunt exigere expenſas ab illis, contra quos procedunt, & eos in expenſas condemnare. Sunt enim iudices delegati, & ideo poſſunt eas petere, vt notat Raymundus *in ſumma p. 2. de iudicibus*, quia nemo cogitur ſuis ſtipẽdiis militare, *1. ad Corinth. 9.* Campegius apud Zanchinum *c. 19. verſ. conſequenter nunc peti poteſt*, vbi tradit Inquiſitores, & expenſas, & ſportulas, ſeu ſalarium poſſe recipere; quod autem dicit de ſportulis 22.

ſportulis, non omnino probatur, vt vult Romanus *ſingulari* 183. incipit, *Tu ſcis*, per textum *in c. cum ab omni, de vit. & honeſt. clericor.* Atque ita vbi pauperes fuerint Inquiſitores, debent ali à cōmunitatibus, in quibus degunt, vt cōmendatur in reſcripto Innocentij Quarti *Ad extirpanda*, vbi cauetur à communi ciuitatis prouideatur miniſtris Sancti officij, & quamuis de iure ciuili Romano eſculenta, & poculenta poſſint recipi, quæ intra paucos dies conſumantur, *l. ſolent, ff. de officio proconſul.* neque hoc ius Canonicum interdicat poteſtatibus delegatis, *c. ſtatutum*, §. *inſuper, de reſcriptis lib.* 6. Nihilominus multo melius eſt nihil accipere à reis, neque ab eorum conſanguineis, vel amicis, vt bene notat Simancas *de Catholicis inſtitutionibus, tit.* 34. *num.* 41. *& ſequent.* vbi *num.* 45. addit Inquiſitores dona accipientes ligari excommunicatione, & officio priuari, aliiſque pœnis puniri ex prima inſtructione Hiſpalenſi, *cap.* 25. & ex 2. *inſtructione cap.* 1. *& ex* 4. *inſtructione c.* 15. in quibus etiam prohibetur, ne miniſtri omnes munera, nec poculenta, aut eſculenta capiant, qui ſecus fecerint, & conuicti fuerint, præter priuationem officiorum, & excommunicationem duplum reddant, idem Simanc. ſuprà *tit.* 41. *n.* 37. eiſdémque pœnis ſubiiciantur, qui ex miniſtris id ſciuerint, & Inquiſitoribus non retexerint.

23. Vigeſimumſecundum priuilegium. Inquiſitores nequeunt recuſari, Archid. & Dominicus *in c. quia plerique, de offic. ordin. in* 6. Ripa *in tract. de peſte lib.* 3 *n.* 140. Menoch. *lib.* 1. *de arbitrariis iudicum, quæſt.* 37. *n.* 40. Ioannes Rojas *in ſingularibus fidei, ſingulari* 100. *& de priuilegiis, n.* 435. quibus accedit Comenſis *in lucerna Inquiſitor. verb. recuſatio*, §. 1. dicens in cauſa hæreſis recuſationem Inquiſitoris rarò, aut nunquam ferè contingere. Nihilominus hoc priuilegium non caret contradictoribus, poſſeque recuſari volunt Simancas *de Catholicis inſtit. tit.* 17. *n.* 51 *&* 52. vbi de modo, quando Inquiſitor recuſatur ſeruando agit, & Tabien. *in ſumma verb. Inquiſitio.* §. 4. *n.* 5. & alij, poſſe hoc ipſum aſſerentes, quæ ſententia de rigore iuris non eſt reiicienda, quia fortè verior eſt, & illam tradit Eymericus 3. *p. director. Inquiſitor. fol.* 451. *& ſequenti*, & *ibi* Pegna *comment.* 30. vbi poſſe recuſari verius credit *verſ. Demus ergo, & infra verſ. hanc veram ſententiam*, & ordinem in recuſatione ſeruandum omnino exiſtimo, concluditque non eſſe eligendos arbitros, qui cognoſcant de recuſatione, ſed cauſam remittendam ad ſupremum Senatum, vt ipſe decernat quid fieri debeat viſis, & examinatis cauſis ſuſpicionis ſecundùm formam Madritianæ *inſtructionis editæ anno Domini* 1561. *c.* 52.

24. Vigeſimumtertium priuilegium. Inquiſitores procedunt contra Prædicatores prædicantes, aut proponentes ſcandaloſas propoſitiones, vel à fide diſcrepantes, patet ex conſtitutione trigeſima Paul. III. *tom.* 1 *Bullarij*, à Laertio collecti, *fol.* 659. etiamſi Prædicatores ſint regulares, & priuilegiati, dummodo non ſint Epiſcopi.

25. Vigeſimumquartum priuilegium. Inquiſitores non tenentur publicare dicta teſtium contra hæreticos, & examinatorum, vel rationem reddere de proceſſibus alteri, quàm Romano Pontifici, aut Inquiſitoribus Almæ vrbis, habetur *in conſtitutione Pij Quarti* 40. edita anno Domini 1561. *tom* 2. *fol.* 54. *col.* 2. vbi §. 3. inhibet Summus Pontifex vniuerſis, & ſingulis Archiepiſcopis, Epiſcopis, & eorum Vicariis, & ſingulis iudicibus tam Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus, cuiuſcumque dignitatis, vel conditionis exiſtant, ne Inquiſitores quouis prætextu moleſtare audeant, vel præſumant ad nominum, & cognominum dictorum teſtium reuelationem, & publicationem.

Vigeſimumquintum priuilegium. Inquiſitores procedunt contra Confeſſarios, qui mulieres in actu confeſſionis ad actus inhoneſtos ſolicitant. Pius Quartus *in Bulla* 4. *Cùm nuper.* & Paulus Quintus *in Bulla, Dilecti fili*, edita 16. Septembis 1608. vbi præcipiunt, vt inquiratur contra ſolicitantes tanquam de hæreſi ſuſpectos, ſed generaliter non loquuntur. Ideo Gregor. XV *in Bull. Vniuerſi Dominici gregis, edita* 30. *Auguſti.* 1622. ipſorum conſtitutiones confirmauit, ampliauit, & extendit ad omnes vbique locorum exiſtentes. 26.

Vtrùm pro officiis ſanctæ Inquiſitionis poſſit pecunia, vel aliquid temporale dari?

§. XI.

EPITOME.

1. *Sacrum Inquiſitionis Tribunal eſt inſtitutum à Sede Apoſtolica.*
2. *Inquiſitores inſtituuntur proximè interdum à Romano Pontifice, interdum à Cardinalibus, vel ab Inquiſitore generali.*
3. *Equites ad ſacrorum militum Ordines pro pretio admittere eſt ſimonia.*
4. *Simonia non eſt dare munus, vel donum cum ſpe gratitudinis per ſpirituale donum ex pura gratitudine obtinendum.*
5. *Non eſt licitum deducere in pactum antidoralem obligationem cum ſpeciali promiſſione implendi illam.*
6. *Simonia eſt vendere, vel emere officia Inquiſitorum interuentu rei temporalis.*
7. *Inquiſitores habent poteſtatem abſoluendi ab hæreſi in vtroque foro, & poſſunt hanc poteſtatem delegare, & ideo eſt ſimoniacus; qui officium emit.*
8. *Conſultores an ſint ſimoniaci, & aſſeſſores ſi emant hæc officia?*
   & quale ſit officium conſultorum?
9. *Conſultores Sancti officij non incurrunt irregularitatem.*
10. *Dare, vel accipere aliquid præcedente promiſſione dandi, ſiue vocetur albricias, ſiue quocumque alio vocabulo eſt ſimonia.*
11. *Poſtulare poſt factum beneficium liberaliter, promiſſionem aliquid dandi, an ſit ſimonia?*
    & quid dicatur fieri incontinenti, ibid.
12. *Quæ ſimonia ſit dare, & accipere pecuniam pro officio Inquiſitoris?*
13. *An incurratur excommunicatio ab huiuſmodi contrahentibus, vel aliqua alia pœna, & quid in reliquis officiis Eccleſiaſticis temporalibus?*
14. *Inquiſitori an liceat dare aliquid, vel deputato ad redimendam vexationem, vt alteri præferatur.*
15. *Inquiſitores, ſeu Deputati ſimoniacè hæc officia obtinentes, an teneantur illa dimittere, & non dimittendo, an teneantur reſtituere ſalaria; & an validè procedant?*
16. *Mediatores in his officiis pro pecunia conſequendis an teneantur reſtituere, & quibus, & an incurrant excommunicationem?*

1. ANTIQVAM ſingulis quæſtiunculis fiat ſatis, ſciendum eſt ſacrum Inquiſitionis Tribunal inſtitutum eſſe à Romano Pontifice, Simanc. *de Cath.inſtit.tit.34.ex n.4. vſque ad n.14.*Azor *inſtit.moral.p.1.lib.8.c.18.§. quinto quaeritur*, poſt Eymeric. 3.*p.quaeſt.3.fol.536.* & *ibi* Pegna *comment.* 52. vbi refert Vmbertum Locatum *in opere iudiciali, verb. Inquiſitor, num.* 5. Repertor. Inquiſitor. *verb. Inquiſitor.* §. *item an Inquiſitores*, quod eſt apertiſſimè definitum per reſcriptum Apoſtolicum Clementis Quarti, incip. *Catholicæ fidei*, cuius meminit Eymericus 2. *p.§.Nam ſi prædicta Sedes.* Hodie tamen in Italia Inquiſitores
2. non eliguntur à Prioribus Prouincialibus familiæ Dominicanæ, & Franciſcanæ, ſed à Reuerendiſſimis Cardinalibus Inquiſitoribus generalibus in vniuerſa Republica Chriſtiana. In Hiſpania autem, & in Luſitania authoritate Romani Pontificis generalis Inquiſitor creatur, nominatus priùs à Rege à Pontifice approbatur, & confirmatur cum ampliſſima poteſtate inquirendi in omnes hæreticos. Huic ſic electo, & confirmato competit Inquiſitores inferiores eligere, & alios miniſtros creare, quorum iuriſdictio non expirat per mortem Pontificis, ſiue cauſæ ſint iam cœptæ, ſiue non; text. *in cap. ne aliquis, de hæreticis in* 6. ex quibus patet officia Inquiſitionis eſſe Eccleſiaſtica, & ex conſequenti ſapere ſimoniam, ſi pecunia, aut pretio aliquo dato emantur, aut vendantur.

3. Sed contrà obiici poteſt, non eſſe ſimoniam, quia admittere aliquem ad ordines militares, vel ad habitum illorum ſuſcipiendum pretio dato, & accepto, non eſt ſimonia, cùm Ordines militares non ſint abſolutè, & ſimpliciter Religiones. Deinde, quia annui fructus, ſeu reditus Cōmendarum, ſeu præceptoriarum, qui militibus conceduntur, ſunt potius ſtipendia militaria, quàm beneficia Eccleſiaſtica: igitur nulla contrahitur ſimonia, quamuis pretio conferantur, vel permutentur.

Verius tamen eſt incurrere ſimoniam, qui pretio dato, & accepto admittunt Equites ad prædictos Ordines, vel ad habitū ſuſcipiendum, quamuis propriè, & ſimpliciter non cenſeantur Religiones: nihilominus ſimonia committitur dato pretio, vel accepto, eo quòd per ingreſſum in aliquem horum Ordinum, vel per ſuſceptionem habitus datur ius ad multa priuilegia Eccleſiaſtica, quibus gaudent milites illorum Ordinum, Azor. *inſtit.moral.p.1.lib.13.c.6.quaſ.3.* & Garcia *de beneficiis,p.1.c.4.n.6.* vbi dicitur eſſe ſimoniam dare pecuniam pro commenda. Igitur, ſi magiſter Ordinis interuentu pecuniæ aliquem recipiat, afficitur labe ſimoniæ, ſicut afficitur pecuniam accipiens Commendatarius, quòd commutet reditus ſuos, hoc eſt, commendam cum reditibus alterius militis. Probatur, quia ſimonia conſiſtit in venditione alicuius temporalis pro aliquo ſpirituali, quod cernitur in noſtro caſu, ſicut reperitur, quando datur aliquid pro ingreſſu ad Monaſterium, quaſi pretium, Soarez *de Religione, tom.1. lib.4. de ſimonia, cap.17.num.13.* Barboſ. *cap. de Regularibus, n.2. de ſimonia.* Quinimo non caret ſimonia miles commendatarius authoritate propria, ſi abſque conſenſu Magiſtri commutet reditus ſibi commendatos cum reditibus alterius militis, argumento illorum, qui faciunt commutationes in prouiſionibus beneficiorum, qui committunt ſimoniam contra ius poſitiuum, vt per Soarez *ſuprà de ſimonia, cap.31. num.14.* & *cap.60. num.5.* quem referens ſequitur Barboſ. *cap. de hoc 11. verſ. præſtarent, num.6. de ſimonia.*

Non erit tamen ſimonia dare aliquod donum, 4.
vel præſtare obſequium cum ſpe gratitudinis, & intuitu remunerationis per ſpirituale donum, vel officium Eccleſiaſticum ex mera gratitudine conſequendum, & ex hac intentione in animo retenta externum aliquod donum imperare remota, & ſecluſa omni obligatione externa licitum eſt, & nullo modo ſimoniacum. Hinc fit licitum eſſe beneficium Eccleſiaſticum concedere ex gratitudine præſtanti obſequium temporale, & ad compenſandam obligationem antidoralem, ita Caietan. *verb. ſimonia*, Nauarr. *in manuali, cap.23.n.106. ad quartum*, ex regula dicente, dare ſpirituale ad referendam, vel ineundam gratiam, non eſſe ſimoniam, dummodo liberaliter donetur. Soarez *ſuprà num.6.* Non enim eſt intrinſecè malum, per ſe loquendo, petere animum gratum in recipiente donum, vel obſequium, quando aliquid gratis donatur ante receptum donum ſpirituale. Probatur ex D. Thoma 2.2.*quaeſt.78. art.2. ad* 3. ibi, *ſi munus*, inquit, *ab obſequio, vel à lingua non quaſi ex obligatione rei exhibetur, ſed ex beneuolentia, quæ ſub æſtimatione pecuniæ non cadit, licet hoc accipere, & exigere, & expetere.* quo in loco agit de vſura. Sicut ergo licet hoc debitum exigere quod perſoluitur ex gratitudine, & ex beneuolentia; ita in materia ſimoniæ hoc licebit peti ſine aliquo vitio, cùm teneatur ex naturali obligatione facere, quod petitur, hoc eſt recognoſcere naturalem obligationem gratitudinis.

Non licebit tamen deducere in pactum anti- 5.
doralem obligationem, nouamque addere promiſſionem ad illam implendam, Felin. *in cap. ad audientiam 2. de reſcriptis num.10.* his verbis: *deducere in pactum obligatorium obligationem antidoralem eſt ſimonia: ſecus vbi ſola obligatio naturalis deducitur in pactum, eo modo, quo debitor eſt obligatus, quia non videtur illicitum.* Ita Felin. quia hoc ſecundum pactum non eſt aliud, quàm pactum oſtendendi ſe gratum, quod licet, neque eſt pactum nouum, ſed eſt memoria, ſeu recordatio beneficij accepti, quæ ineſt accipienti beneficium. Primum autem pactum cum ſpeciali promiſſione adimplendi antidoralem obligationem, ideo reprobatur, quòd nouam obligationem inducat præter naturalem, & hæc pactio in ſpiritualibus non eſt licita, & cùm ſit pretio æſtimabilis, & non inſit antidorali obligationi, eſt illicita & ſimoniaca, Soarez *ſuprà lib.4. cap.45. num.9.*

His poſitis manifeſtum eſt ſimoniam commit- 6.
ti, ſi emantur, vel vendantur officia Inquiſitorum, aut deputatorum, vel concedantur interuentu alicuius rei temporalis, cùm ſint officia Eccleſiaſtica à Romano Pontifice inſtituta, ad cauſas fidei orthodoxæ decidendas, & Inquiſitores, 7.
ſint iudices Eccleſiaſtici à Sede Apoſtolica delegati, & habeant poteſtatem non ſolùm abſoluendi in foro externo Inquiſitores ab hæreſi; ſed etiam in foro animæ, & quamuis aliqui cenſeant hanc poteſtatem competere ſolùm Conſiſtorio vniuerſo, non verò cuilibet Inquiſitorum, vt Henriquez *lib.6. de pœnitentia cap. 7. num.3.* & *in commento littera T.* & Viuald. *in ſuo candelabro Sacramentorum, in nouiori editione anni 1602. 1. part. titul.11. de abſolutione ſacramentali.* Verius tamen eſt multo non ſolùm poteſtatem abſoluendi eſſe in toto conſeſſu Inquiſitorum, ſed in quolibet eorum qui independenter à conſenſu ſociorum poterit

in

in foro etiam conſcientiæ abſoluere, vt deducitur ex conſtitutione Clementis ſeptimi, incipit, *cum ſicut, verſ. Vobis etiam*, cuius meminit Pegna *in Directorio Inquiſitor. in fine*, inter Bullas Apoſtolicas pro officio Inquiſitorum, vbi hæc poteſtas conceditur Inquiſitoribus, & eorum Commiſſariis; ſed Commiſſarij non habent Conſiſtorium: ergo cuilibet Inquiſitorum integrum erit abſoluere ab hæreſi, tam in foro externo, quàm interno.

Imò potiùs poteſt quilibet Inquiſitorum hanc poteſtatem delegare priuato Confeſſori, cùm ſit poteſtas perpetuò annexa officio Inquiſitoris, ac propterea delegabilis, Sanchez *lib. 2. de matrimonio, diſp. 40. num. 17.* Vnde conſequi officium Inquiſitorum, vel deputatorum pecunia data, vel accepta, eſt ſimonia; cùm ſit officium Eccleſiaſticum habens poteſtatem abſoluendi etiam in foro conſcientiæ ab hæreſi, quæ ſunt munera ſpiritualia annexa eorum officio, Paramus *lib. 3. quæſt. 9. num. 190. verſ. in foro tamen interiori*, poſt Eymericum *3. p. directorij, tit. de ſponte venientibus in tempore gratiæ, verſ. attendant tamen Inquiſitores, n. 59. fol. mihi 430.* & Pegna *ibi comment. 12. verſ. attendant, & ſequenti fol. 442. pag. 2.* Nec conſultores Inquiſitorum poſſunt ſine ſimonia in Caſtella, ſeu in alio loco, vbi Conſultores extant, emere pecunia, vel re æquiualente locum conſultorum, aut Aſſeſſorum, quia quamuis non habeant votum deciſiuum, vt notat Simancas *de Catholicis inſtit. rubr. de miniſtris, & eorum officiis, tit. 41. num. 11.* nihilominus ab Inquiſitoribus Aſſeſſores periti, quos Conſultores nominare ſolemus, vocandi ſunt, vt in cauſis fidei conſilium eis præbeant, & Inquiſitores nihil definire poſſunt ſine illis; & infrà idem Simancas *num. 12.* addit non eſſe procedendum ad ſententias, niſi eorum audito conſilio, viſis priùs, & examinatis, & communicatis cauſarum actis, neque Inquiſitores abſque illis deliberare debent, & ſuam ſingulis ſententiam dicant, & illa ſequenda eſt, quæ maiori, & ſaniori parti melior, & iuſtior viſa fuerit; etiamſi Inquiſitores non teneantur neceſſariò adhærere conſilio Conſultorum, vt volunt Albert. *in cap. 1. de hæreticis, lib. 6. quæſt. 10. & lib. de agnoſc. aſſertio. Cathol. quæſt. 16.* Abb. Decius, & reliqui *in cap. ſi pro debilitate, de officio delegati.*

8. Confirmatur ex regula, quæ tradit facientem cum conſilio, teneri exigere, non tamen obligari ad ſequendum. Couarr. *2. p. Epitome, cap. 3. §. 8. n. 3.* Paul. de Caſtro *conſil. 300. vol. 1.* Alex. *in l. turpia, §. 1. ff. de legat. 1.* regulariter conſilium non præſumitur eſſe de ſubſtantia. Menoch. *de præſumptionibus, lib. 6 præſumptione 34. num. 13.* Sanchez *lib. 1. de ſponſalibus, diſp. 34. num. 24. concluſ. 8.* ſecus ſi res non debet fieri niſi cum conſenſu, quoniam facere iuſſus cum conſenſu, tenetur ſequi illum, aliàs actus erit nullus. *c. cùm in veteri*, & *ibi* gloſſa *verb. expectatum, ad medium, de electione*, gloſſa *verb. aſſenſus*, per textum *ibi in cap. 1. §. cùm verò, ne Sede vacante in 6.* Abbas *in cap. quanto, num. 4. de his, quæ fiunt à Prælato*, Lambertin. *de iure patron. lib. 2. p. 1. quæſt. 2. art. 12. num. 6.* Nam conſenſus quando requiritur, præſumitur eſſe de ſubſtantia actus. Bald. *in l. final. §. neceſſitate, num. 16. C. de bonis, quæ liberis, & in l. 1. n. 45. C. qui admitti*, & alij apud Menochium *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 34. num. 12 & 13.*

9. Porrò Conſultores Sancti Officij non incurrunt irregularitatem, vt oſtenditur ex Conſtitutione Pauli Quarti edita anno 1557. die 29. Aprilis, quam poſtea confirmauit Pius Quintus, vt teſtatur Vmbert. Locatus *in opere iudiciali Inquiſitorum*, Pegna *2. p. directorij, cap. 27. Nouimus, de verborum ſignificatione*, & ibi Pegna *fol. 124. col. 1. & 2.* Ex quibus quamuis non incurrant irregularitatem Conſultores ex prædicta conſtitutione Pauli Quarti, non propterea deſinunt eſſe officiales Eccleſiaſtici neceſſariò electi ad conſulendum in cauſis fidei, & conſequenter ſi eligantur ad hoc officium, mediante pecunia incidunt in crimen ſimoniæ.

Inſuper erit ſimonia ſi quid detur, vel accipiatur præcedente promiſſione dandi aliquid pro 10.
bono nuncio, ſeu bono ſucceſſu, vulgò *albricias*. Quia quamuis dare aliquid intuitu gratitudinis, & ob remunerationem per ſpirituale donum ex pura gratitudine conſequendum abſque vlla obligatione externa non ſit ſimonia, eo quòd gratitudo non eſt voluntaria accipienti bonum opus, ſed eſt neceſſaria, quia vnum ex alio neceſſariò ſequitur, & ideo nullum in hoc eſt peccatum: attamen, quia non eſt licitum deducere in pactum antidoralem obligationem cum ſpeciali promiſſione implendi illam, idcirco pactum obligatorium facere cum ſpeciali promiſſione erit ſimonia, ex ſententia multorum, quos refert Felin. *in cap. ad audientiam 2. de reſcriptis*, Suarez *d. lib. 4. de ſimonia, c. 45. num. 9. fol. 965. col. 1.* cùm ſit pactum nouum nouam aliquam obligationem inducens vltra naturalem: ſecus quando ſola obligatio naturalis deducitur in pactum, ita vt ab honeſtate & gratitudine emanat: tunc enim qui promittit, non vult ad aliquid ampliùs ſe obligare; niſi ad id cui iam erat obligatus, atque ita non eſt ſimoniacus, ſi ſe obligat per pactum præſtare id quod ſine pacto præſtare tenebatur, *gloſſ. penult. & final. in cap. ſi fœnerabilis 14. quæſt. 3.* Couar. *1. variar. c. 20. num. 4. ad finem.* Cùm ergo promittitur dare aliquid pro bono nuncio officij obtenti ſit pactum, quod non ineſt ex natura rei, & inducit nouam obligationem poſitiuam præter naturalem, & ſit quid onoroſum, & pretio æſtimabile, propterea eſt conditio ſimoniaca. D. Thomas *2. 2. quæſt. 78. art. 2. ad ſecundum, & tertium*, ex ea ratione, quia ex beneficentia ſequitur antidoralis obligatio, ex pacto autem pro bono nuncio, ſeu bono ſucceſſu officij, ſeu beneficij conſecuti, oritur obligatio ciuilis, etiam in foro externo, ſi de tali pacto conſtet per ſcripturam ſufficientem, aut per alium modum ſecundùm leges, & multo fortius erit ſimonia ſi poſtuletur aliquid ante præſtitum obſequium, ſine quo non fieret obſequium, quamuis dicatur ſolùm liberaliter poſtulari.

Sequitur an ſit licita promiſſio poſt beneficium 11.
obtentum facta dandi aliquid? Reſpondetur negatiuè, ſi poſt receptum purè, & ſine conditione donum, aut obſequium, ex quo ſecuta eſt obligatio ad antidora detur ſpirituale, quamuis detur animo, & intentione ſatisfaciendi huiuſmodi obligationi, Nauarr. *in manuali cap. 23. num. 106.* & Suarez *lib. 4. de ſimonia*, poſt alios, quos *ibi* refert *cap. 45. num. 13.* ſubdens non eſſe ſimoniam, etiamſi verbis explicet illam intentionem, quia ex beneficio naturaliter ſequitur antidoralis obligatio, & exprimere, & declarare obligationem, quæ ineſt, non facit ſimoniam. Et ante hos Ioannes Andr. Abb. & alij *in cap. veniens 1 de teſtibus*, vbi concludunt ſimoniam non committi, ſi poſt actum liberum interuenit promiſſio, Decius *in conſ. 118. Viſo inſtrumento, num. 4.* vbi hoc limitat, niſi facta fuerit promiſſio incontinenti poſt pro-

uiſionem officij,ſeu beneficij Eccleſiaſtici:ſecus,ſi ex interuallo, Beliamer. *deciſ.* 12. ratio, quia, quæ incontinenti fiunt,cenſentur ineſſe, *l. lecta*, *verſic. dicebam*, & *ibi* omnes, *ff. ſi certum petatur*, *l. ſi quis*, *§. quia ita*, *ff. de incend. ruin. naufrag. gloſſ. vltim. in l. penultima*, *Cod. de inſtit. & ſubſtit.* Baldus *in l. petens*, *column. penultim. verſic. dicunt tamen*, & *ibi* Decius *in* 2. *notab. Cod. de pactis*: vnde dicitur paria eſſe aliquid fieri antè, vel pòſt incontinenti, vel in ipſo actu. Iaſon *in l. non ſolùm §. morte col.* 5. *verſ. & iſta gloſſa*, *ff. de noui operis nunc.* & Felinus *in cap. cum oporteat*, *col.* 6. *de accuſat.*

Dicitur autem promiſſio, ſeu pactum fieri incontinenti, ſi fiat eodem die, quo facta fuit prouiſio,& multo fortiùs,ſi fiat eodem die, loco, & teſtibus,& Notario, vt notat Baldus *in d. l. petens*, Corneus *conſ.* 349. *vol.* 1. Item ſi fiat antequam diuertatur ad actus extraneos, dicitur pactum incontinenti. *l. duos reos §. final. de duobus reis l. cum antiquitas*, *Cod. de teſtam.* idem Baldus *ſuprà* dicens ſi appareant duo contractus facti eodem die, loco, & teſtibus, cenſeri correſpectiuos, & ſic primum factum eſſe propter ſecundum, & ſecundum propter primum; ſecus quando fiunt ex interuallo, vt in noſtro caſu.

12. Simonia, quæ committitur ex pacto dandi, & accipiendi pecuniam pro officio Inquiſitoris, vel aliquid æquiualens tamquam pretium,ſi compleatur pactio ex vtraque parte ſaltem quoad aliquam partem,cenſetur realis, redditurque collatio nulla,& ſimoniaci tenentur reddere, ſic accepta *cap. Inquiſitionis, in principio, de accuſat.* Capua *lib.* 2. *deciſ. cap.* 96. *num.* 27. poſt Nauarrum *in*
13. *manuali cap.* 23. *num.* 105. An verò incurratur excommunicatio à contrahentibus circa officia Inquiſitorum, ſeu deputatorum? Videtur negandum,ex Nauarro *in ſumma cap.* 23. *num.* 111. *verſic. ſeptimo*, dicente nullum ſimoniacum præterquam in ordine,& beneficio eſſe ipſo iure excommunicatum, quod etiam vult Syluester *verb. ſimonia*, *quæſt.* 19. neque ex iure antiquo contra ſimoniacum reperitur excommunicatio: Extrauagans autem 2. *de ſimonia*,excommunicat duntaxat ipſo iure ſimoniacos in ordine, & beneficio, incipit, *Cum deteſtabile.* conſonat Extrauagans Martini Quinti in Concilio Conſtantienſi, incipit, *Sacro*, & altera eiuſdem edita Mantuæ anno ſecundo ſui Pontificatus,incipit,*Damnabilis*: quarum meminit Syluest. *ſupra*; ſecus de aliis ſimoniacis.

Nec obſtant *cap. reperiuntur*, *& cap. quicumque*, *& cap. placuit*, 1. *quæſt.* 1. quæ ſimoniam ſub anathemate prohibent, quia loquuntur de ſimonia ſolùm in ordine,& beneficio,& ſic de aliis iuribus. Quin imò dicta Extrauagans 2. *de ſimonia*, quando mentionem facit officiorum Eccleſiaſticorum, id intelligit de officiis, quæ ſunt beneficia Eccleſiaſtica,vt *in cap. de multa*, *de prebendis*, *& in cap. cùm acceſſiſſent*, *de conſtit.* Nauarr. *d. cap.* 23. *verſ. ſeptimo*, *citato*,& hi egent abſolutione Papali, Sayro *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 30. *num.* 6. vbi *num.* 7. tradit nomine beneficij venire etiam electiones, poſtulationes, confirmationes, & quaſuis alias prouiſiones Eccleſiarum,Monaſteriorum, Dignitatum, Perſonatuũ, & officiorum,item Prioratus, Guardianatus, & ſimilia, quæ ſunt Prælationes, & officia paſtoralia apud Mendicantes,in quibus concludit tam dantes,quàm accipientes, necnon mediatores incidere in excommunicationem, à qua nõ excuſantur dantes,aut accipientes aliquid temporale pro ingreſſu Religionis, patet *in Extrauagante* 1. incipit, *Sanè*, ſeu, *Ne in vinea*, Vrbani Quinti, *de ſimonia*, ſequitur Suarius *de ſimonia*, *lib.* 4. *cap.* 55. *num.* 5. *verſ. nihilominus*, *fol.* 1029. *col.* 1. Graff. *deciſ. lib.* 2. *cap.* 97. *n.* 3.

Vnde deducitur dantes, & accipientes pecuniam propter aliquod officium Eccleſiaſticum, quod non eſt beneficium propriè, non incurrere excommunicationem ex dicta Extrauagante,quæ ſententia in praxi eſt ſequenda,quia benignior in materia pœnali,& quia conſideratis verbis Extrauagantis ſemper videtur loqui de officiis ordinariis Eccleſiarum. Quare officium Inquiſitoris cùm ſit delegatio quædam, & non ſit beneficium, non comprehenditur ſub excommunicatione contra dantes, & accipientes aliquid pro beneficio conſequendo, Suarius poſt alios *lib.* 4. *de ſimonia c.* 55. *n.* 49. *&* 50. & multo minus incurretur excommunicatio, ſi detur aliquid pro conſequendo Auditoratu,vel clericatu Cameræ Apoſtolicæ; aut pro officio temporali OEconomi, & Aduocati, quæ non videntur eſſe officia Eccleſiaſtica.

Sequitur illa dubitatio, an licitum ſit petenti officium Inquiſitoris dare aliquid, ne alter inferior illo meritis, ac doctrina præferatur? Reſpondetur non carere labe ſimoniæ, qui plurium electorum ſuffragio electus ad Inquiſitoris officium dederit alicui pecuniam electioni contradicenti, ne impediat electionem repugnando, Azor *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 12. *cap.* 7. *quæſ.* 1. *verſ. quæres.* Nam ius eligendi ad aliquod Eccleſiaſticum officium vendi non poteſt, Soarez *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 7. *de ſimonia.* Poſt ius verò quæſitum, ſeu obtentum officium,aut aliud ſpirituale donum, non eſt ſimonia redimere vexationem, quæ pro iure tollendo infertur iniuſtè, vel probabiliter timetur, Redoan. *de ſimonia*, *p.* 2. *cap.* 31. *num* 48. *& p.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. Cened. *ad Decretal. collect.* 164. *num.* 1. Cardinal. Tuſch. *tom.* 8. *littera V. concl.* 174 *num.* 1. Suar. *d. lib.* 4. *de ſimonia*, *cap.* 19. *n.* 7. *& cap.* 50. *à principio*, Azor. *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæſ.* 4. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 80. *num.* 2. Leſſius *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 18. *num.* 107. & Menoch. *conſ.* 67. *ex num.* 17. Vt ergo excuſetur à ſimonia redemptor ſuæ vexationis, debet habere plenum ius, Soarez *ſuprà cap.* 50. *num.* 8. atque ita ſi quis tantùm ſit electus,& nondum confirmatus, non habet vexatio locum in illo iure, quod electus à maiori parte acquiſiuit plenum, ſed tantùm in confirmatione eiuſdem iuris, quæ ad electionem accedere debuit, Reginal. *in praxi fori pœnitentialis*, *lib.* 22. *num.* 124. Quare pro iure ſpirituali quærendo illicitum eſt dare aliquid, Abb. *in cap. dilectus*, *de ſimonia*, quia videtur ambitioſus dando pecuniam, vt faciliùs illud adquirat; quòd ſi habeat ius quæſitum, & vexetur in illo iniuſtè, poteſt dare pecuniam vexanti, vt ſic redimat vexationem facti. Quin imò quamuis habeat ius in re pro poſſeſſione acquirenda,non licet aliquid dare,vt notat Innocentius *in cap. ad aures*, *de ſimonia*, & Abbas *in d. cap. dilectus*, eſt enim poſſeſſio quid ſpirituale, vel annexum ſpirituali propter adminiſtrationem ſaltem rei ſpiritualis, quæ inde ſequitur. 1. *quæſt.* 3. *cap. ſi quis obiecerit*, & ideo dans pecuniam,qui non habet poſſeſſionem,quia fortè eſt ſpoliatus, non ſolùm redimit vexationem, ſed poſſeſſionem,quod non licet, vt ait Abbas ex ſententia Innocentij *in cap. ad aures*, *de ſimonia.*

Ambigi etiam poteſt an Inquiſitores, ſeu Deputati ſimoniacè ſua officia obtinentes, teneantur illa dimittere,quòd ſi non dimittant, an iuſtè ſalaria

14 (margin, beside "Sequitur illa dubitatio")
15 (margin, beside "Ambigi etiam")

ſalaria recipiant, & an validè in ſuis officiis procedant? Suarius *lib. 4. de ſimonia c. 57. n. 50.* inſinuat ſicut obtinentes non incurrunt in excommunicationem, ſic delegationem, ſeu commiſſionem eiſdem factam, non eſſe nullam ipſo iure, teneri tamen delegantem reuocare illam, ſi cognoſcat interuentu pretij fuiſſe datam, & ob id conſeruari, argumento licentiæ, quam dedit Parochus ad eligendum Confeſſorem pro pecunia, quæ non eſt irrita ipſo facto, quoniam nullo iure cauetur talis irritatio. Vnde conſequenter aſſerendum eſt delegationem eſſe validam, donec reuocetur; interim poſſunt Inquiſitores ſalarium percipere; pretium tamen datum eſt reſtituendum, Suarius *ſuprà*; reſtitutio autem facienda eſt danti, ex *cap. de hoc, & cap. final. de ſimonia*; ſed textus illi loquuntur de pretio temporali recepto, nondum dato ſpirituali, quia intentio dantis eſt non transferre dominium niſi ſecuto effectu, Capua *lib. 2. deciſ. cap. 96. num. 25.*

Sed contrà; datio pecuniæ fuit turpis in noſtro caſu, tam ex parte dantis, quàm accipientis: ergo turpe lucrum non eſt reſtituendum danti, quia turpiter dedit, ita *l. 1. 2. & 3. & l. ſi ob turpem, ff. de condict. ob turpem cauſam*; ſed facilis eſt reſpõſio ſi dicas hoc habere locum poſt ſententiam iudicis qui in pœnam poteſt priuare dantem pecunia ſua, & præcipi, vt detur pauperibus, vel Eccleſiæ: at verò ante ſententiam ex iure naturæ etiam reſtituendum eſt domino proprio, quæ ſententia cenſetur D. Thomæ 2. 2 *quæſt* 100. *art.* 6. vbi oſtenditur venditionem rei ſpiritualis fieri contra voluntatem domini, & ideo pretium acceptum eſſe reſtituendum, cùm datum ſit pro ſpiritualibus, quæ nullam habent æſtimationem. Nauarr. *cap. 17. n. 32.* & Couarr. *in regula peccatum 2. p. §. 2. n. 7.* proinde, qui vendit rem, quæ non eſt pretio æſtimabilis, non ſuam, contra voluntatem domini, non poteſt pretium retinere, cùm venditio fiat cum iniuſtitia, ex qua oritur obligatio reſtituendi danti in foro conſcientiæ ante ſententiam. Suar. *ſuprà c. 59.* poſt Caietanum *in ſumma verb. ſimonia*, Victoria 2. *p relect. n. 6.* & alios, lege illum ſuprà ex *n. 11. vſque ad n. 14. & cap. 60. ex n. 3.*

16. An verò mediatores in his officiis conſequendis in aliquas pœnas incurrant, & teneantur reſtituere pretium? & an ligentur excommunicatione? Dico primò mediatores criminum cenſeri committere crimen, & mediatores ſimoniæ eſſe ſimoniacos, Flamin. *de confidentiis, quæſt.* 22. Vnde mediator confidentiæ incidit in excommunicationem, *cap ſi quis Epiſcopus* 1. *quæſt.* 1. committit enim confidentiam mediator confidentiæ, vt in ſpecie affirmant Maiol. *de irregular. lib. 5. cap. 45. verſ. ſupra dictis omnibus*, & Maſcard. *de probationib. concluſ.* 1306. *num.* 31. Nihilominus in noſtro caſu mediator recipiens pretium pro conſequendo officio, tenetur reſtituere ante ſententiam, ex traditis à Suario *lib. 4. de ſimonia cap. 60. n. 3. & n. 4.* quia non poteſt apud ſe retinere rem alienam, cuius non eſt factus dominus. Sed hi Auctores loquuntur de ſola materia beneficiali, vnde pretium receptum in aliis materiis ſimoniæ etiam in ordine non eſt reſtituendum in conſcientia ante ſententiam, quia non reperitur ius ad reſtitutionem obligans, ita Suarius *d. cap. 60 num. 13 verſ. dico tertio, per totum*. Sed oppoſitum eſt verius ex ſuprà traditis *num. præcedenti*, quia dominium pretij ſemper manſit apud dantem, Bañnes 2. 2. *quæſt.* 31. *art.* 7. *dub.* 2. Non erunt tamen mediatores excommunicati per ea, quæ diximus de contrahentibus, quia excommunicatio non reperitur ipſo facto, niſi contra ſimoniacos in beneficio, vel in ordine, vel in ingreſſu Religionis, Suarius *lib. 4. de ſimonia c. 56. n. 2. cum ſequentibus*, Flaminius *de confidentiis quæſt. 23. n. 44.* poſt Caietanum *in verb. excommunicatio cap. 72.* Nauarrus *cap. 17. num.* 106. vbi concludunt excommunicationem ipſo iure non incurri in ſimonia commiſſa ſuper aliis rebus ſpiritualibus, vel annexis eis, exceptis tribus caſibus.

DISPVTATIO XIV.

De Confeſſariis in actu Confeſſionis ad actus inhoneſtos ſollicitantibus.

Hac de re extant tres conſtitutiones. Prima Pij Quarti, incipit, *Dilecte fili*; edita die 14. April. 1561. Pontificatus ſui anno ſecundo. Secunda Pauli Quinti, incipit etiam, *Dilecte fili ſalutem*, edita die 16. Septembris 1618. Pontificatus ſui anno quarto. Tertia Gregor. XV. incipit, *Vniuerſi Dominici gregis*, edita 30. Auguſti 1622. Priores duæ miſſæ Inquiſitori Generali Portugaliæ, & Algarbiorum Regnis hæreticæ prauitatis, quas Gregorius XV. confirmauit, ampliauit, & extendit ad omnes vbique locorum exiſtentes. Tenor Conſtitutionis Pij Quarti eſt ſequens. 1.

Dilecto filio Henrico tituli Sanctorum quatuor Coronatorum Presbytero Cardinali Infanti Portugaliæ nuncupato, Pius Papa Quartus.

Dilecte fili noſter, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cùm audiamus quoſdam locorum Ordinarios iſtarum partium, gratia, odio, vel timore cauſas hæreſis inconſultò, ac præcipitanter expedire, ſeu in longiſſimum tempus protrahere. Nos huic malo, quo nullum aliud in religione periculoſius conſpicitur, ea, qua poſſumus prouidentiâ, occurrere volentes, tibi cuius prudentiæ officium Inquiſitionis huius prauitatis primò, & deinde legationis munus in iſtis regnis, cæteriſque Prouinciis, & locis Sereniſſimo Regi Portugaliæ ſubiectis, quoad cauſas fidei demandata ſunt quaſcumque cauſas hæreſis, & illius prauitatem huiuſmodi ſapientes coram Ordinariis Regnorum, Prouinciarum, & locorũ præfatorum, nunc & in futurum in quibuſcunque ſtatu, ac terminis pendentes, quandocumque tibi expediens viſum fuerit ab ipſis Ordinariis ad te aduocandi, ac illis, eorumque iudicibus, & perſonis, ne in eis vlteriùs procedant, ſub cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis inhibendi, eáſque cauſas cum omnibus, & ſingulis ſuis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis, iuxta facultates tibi traditas per te, vel alium, ſeu alios audiendi, & fine debito terminandi, cæteráque in præmiſſis, & circa ea neceſſaria, & opportuna faciendi, & exequendi plenam, & liberam auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus facultatem. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis contrariis quibuſcumque, aut ſi Ordinariis 2.

natiis iudicibus, & perſonis præfatis, vel quibuſuis aliis communiter, vel diuiſim ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quòd interdici, ſuſpendi, excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Dat. Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcat. die 14. April. 1561. Pontificatus noſtri Anno ſecundo. Tenor autem Bullæ Pauli Quinti,

Dilecto filio in Portugaliæ, & Algarbiorum Regnis hæreticæ prauitatis Inquiſitori generali, nunc, & pro tempore exiſtenti Paulus Papa Quintus.

3. Dilecte fili ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cùm ſicut nuper non ſine animi noſtri moleſtia accepimus, diuerſi Sacerdotes in Regnis Portugaliæ, & Algarbiorum, ac eorum ciuitatibus, & Diœceſibus, ac dominiis curam animarum habentes, ſiue eam pro aliis exercentes, aut aliàs audiendis confeſſionibus pœnitentium deputati, in tantam proruperunt iniquitatem, vt ſacramento Pœnitentiæ in ſacramentali confeſſione abutantur: nec illi, & qui id inſtituit, Domino Deo, & Saluatori noſtro IESV-Chriſto iniuriam facere vereantur, mulieres videlicet pœnitentes ad actus inhoneſtos, dum earum audiunt confeſſiones, alliciendo, & prouocando, ſeu allicere, & prouocare tentando, & procurando, ac loco earum per Sacramentum huiuſmodi Creatori noſtro reconciliationis grauiorum peccatorum mole eas onerando, & in manibus diaboli tradendo, in diuinæ Maieſtatis offenſam, & animarum perniciem, ac Chriſti fidelium non modicum damnum. Nos in animum inducere nequeuntes, quòd qui de fide Catholica rectè ſenſerint Sacramentis à Chriſto inſtitutis abutantur, aut illis iniuriam faciant: tibi per præſentes committimus, & mãdamus quatenus, prout in aliis cauſis ſancti Officij fieri ſolet per te, vel per alium, ſeu alios à te deputandum, ſeu deputandos contra omnes, & ſingulos Sacerdotes dictorum Regnorum, ac illarum ciuitatũ, & Diœceſium de præmiſſis quomodolibet diffamatos, tam ſæculares, quàm quorũuis Ordinum etiam exemptorum, & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectorũ regulares, cuiuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, Ordinis, cõditionis, & præeminentiæ exiſtant, tam ſuper præmiſſis, quàm ſuper Fide Catholica, & quicquid de ea ſentiant diligenter inquiras, & iuxta facultatum ibi contra hæreticos, aut de hæreſi quouis modo ſuſpectos à Sede Apoſtolica conceſſarum continentiam, & tenorem procedas, ac culpabiles repertos iuxta exceſſuum ſuorum qualitatem, prout iuris fuerit, punias, eos etiam, ſi & prout de iure fuerit faciendum debita præcedente degradatione, ſæcularis iudicis arbitrio puniendos tradendo, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac Eccleſiarum, & Monaſteriorum, nec non Ordinum quorumlibet, quorum ipſi Sacerdotes fuerunt, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac quibuſcumque clauſulis, & decretis etiam motu proprio, aut aliàs quomodolibet conceſſis, etiam iteratis vicibus, approbatis, & innouatis, quibus omnibus eorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris, die 16. Septembris M. DC. VIII. Pontificatus noſtri anno IV. *Scipio Cobellutius.*

GREGORIVS PAPA XV. *ad perpetuam rei memoriam.*

Vniuerſi Dominici gregis curam, quamquam immeriti, cæleſti diſpoſitione gerentes, ſedulò inuigilare tenemur, vt ab omnibus prauis contagiis conſeruetur immunis, multóque maiori ſtudio prouidere, vt omnis peſtis ab iis auertatur, quibus alios ſanandi officium eſt commiſſum, ne quod Euangelica ſcripta nos admonent ſale infatuato non ſit, in quo ſaliatur, & ad nihilum proſit vltra, niſi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Quoniam autem à Romanis Pontificibus prædeceſsoribus noſtris quibuſdam in locis prouiſum fuit, vt impium, ac nefandum ſcelus, quod non ſolùm inter Chriſti fideles non eſſe, ſed nec etiam nominari debet, procul ab iis arceatur, videlicet, vt aliquis Sacerdos ad ſactas audiendas confeſſiones deputatus, ſacroſancto Pœnitentiæ Sacramento ſolicitando pœnitẽtes ad turpia abutatur, ac pro medicina venenum, pro pane aſpidem porrigat, & cæleſti medico infernalis veneficus, ex parte ſpirituali proditor exectabilis animarum reddatur. Idcirco Nos ea, quæ his perniencioſiſſimis diaboli inſidiis arcendis certis locis ſalubriter conſtituta ſunt, nullibi deſideretur, quantum ex alto conceditur prouidendum duximus. Aliàs ſiquidem à fœliciſſimæ recordationis Pio Papa Quarto Prædeceſſore noſtro emanarunt litteræ tenoris ſubſequentis, videlicet 4.

PIVS Papa Quartus venerabili fratri Archiepiſcopo Hiſpal. in Regnis Hiſpaniarum hæreticæ prauitatis Inquiſitori generali. Cùm ſicut nuper non ſine animi noſtri moleſtia accepimus, diuerſi Sacerdotes in Regnis Hiſpaniarum, atque etiam in eorum Ciuitatibus, & Diœceſibus curam animarum habentes, ſiue eam pro aliis exercentes, aut aliàs audiendis confeſſionibus pœnitentum deputati, in tantam proruperint Iniquitatem, vt Sacramento Pœnitentiæ in actu audiendi confeſſiones abutantur, nec illi, & qui id inſtituit Domino Deo, & Saluatori noſtro IESV Chriſto iniuriam facere vereantur: mulieres videlicet, pœnitentes ad actus inhoneſtos, dum earum audiunt confeſſiones, alliciendo, & prouocando, ſeu allicere, & prouocare tentando, & procurando, ac loco earum per Sacramentum huiuſmodi Creatori noſtro reconciliationis, grauiori peccatorum mole eos onerando, & in manibus diaboli tradendo in diuinæ Maieſtatis offenſam, & animarum perniciem, Chriſti fidelium ſcãdalum non modicum. Nos in animum inducere nequeuntes, quod qui de fide Catholica rectè ſentiunt, Sacramentis in Eccleſia Dei inſtitutis abutãtur, aut illis iniuriam faciant, fraternitati tuæ, de cuius eximia pietate, virtute atque doctrina plurimum in Domino confidimus, per præſentes committimus, & mandamus quatenus per te, vel per alium, ſeu alios à te deputandum, ſeu deputandos, contra omnes, & ſingulos Sacerdotes dictorum Regnorum, ac illarum Ciuitatum, & Diœceſium de præmiſſis quomodolibet diffamatos tam ſæculares, quàm quorumuis

tumuis etiam exemptorum, ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectorum Ordinum Regulares cuiuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, præeminentiæ, exiſtant, tam ſuper præmiſsis, quàm ſuper Catholica, & quid de ea ſentiant diligenter inquiras, & iuxta facultatem tibi contra hæreticos, aut de hæreſi quouis modo ſuſpectos à Sede Apoſtolica conceſſarum continentiam, & tenorem procedas, & culpabiles repertos iuxta exceſſuum ſuorum qualitates prout iuris fuerit, punias, eos etiam ſi, & prout de iure fuerit faciendum, debita præcedente degradatione, ſæcularis iudicis arbitrio puniendos tradendo. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac Eccleſiarum, & Monaſteriorum, nec non Ordinum quorumlibet, quorum ipſi Sacerdotes fuerint etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis etiam motu proprio, aut aliàs quomodolibet conceſſis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus eorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datæ Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, die 16. Aprilis mill. ſexc. ſexageſimo primo. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Igitur, vt litteræ prædictæ perpetuis futuris temporibus, & vbique locorum inuiolabiliter obſeruentur, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac maturà deliberatione noſtra, ac de cõſilio venerabilium fratrum noſtrorũ S.R.E. Cardinal. contra hæreticam prauitatem generalium Inquiſitorum, præinſertas litteras huiuſmodi, ac omnia, & ſingula in eis contẽta Apoſtolica auctoritate tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque omnibus, & ſingulis inuiolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adiicimus, illáſque non ſolùm in prædictis Hiſpaniarum Regnis, ſed in quibuſuis Chriſtiani Orbis partibus, firmiter, & inuiolabiliter obſeruari præcipimus, & mandamus, ac præterea, ne in futurum de pœna his delinquentibus imponenda, & de modo contra eoſdem procedendi ab aliquo dubitari poſſit, ſtatuimus, decernimus, & declaramus, quòd omnes, & ſinguli Sacerdotes, tam ſæculares, quàm quorumuis etiã quomodolibet exemptorum, ac Sede Apoſtolicæ immediatè ſubiectorum, Ordinum, inſtitutorum, Societatum, & congregationum Regulares cuiuſcumque dignitatis, & præeminentiæ, aut quouis priuilegio muniti exiſtant, qui perſonas, quæcumque illæ ſint, ad inhoneſta, ſiue inter ſe, ſiue cum aliis quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis confeſſionis, ſiue ante, vel poſt immediatè, ſeu occaſione, vel prætextu confeſſionis huiuſmodi, etiam ipſa confeſſione non ſecuta, ſiue extra occaſionem Confeſſionis, in Cõfeſſionario, aut in loco quocumque, vbi confeſſiones ſacramentales audiantur, ſeu ad confeſſionem audiendam electo, ſimulantes, ibidem confeſſiones audire, ſollicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, ſiue tractatus habuerint, in officio ſanctæ Inquiſitionis ſeueriſſimè, vt infrà, puniantur, & Inquiſitores, & locorum Ordinarios omnium Regnorum, Prouinciarum, ciuitatum, dominiorum, & locorum vniuerſi Orbis Chriſtiani in ſuis quemque Diœceſibus, & territoriis per has noſtras litteras etiam priuatiuè, quoad omnes alios ſpecialiter, ac perpetuò iudices delegamus, vt ſuper his contra prædictos ſimul, vel ſeparatim in omnibus prout in cauſis fidei iuxta ſacrorum Canonum formam, nec non officij Inquiſitionis huiuſmodi conſtitutiones, priuilegia, conſuetudines, & decreta diligenter inquirant, & procedant, & quos in aliquo ex huiuſmodi nefariis exceſſibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & cum circunſtantiis ſuſpẽſionis ab executione ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcumque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis actiuæ, & paſſiuæ, ſi regulares fuerint, exilij damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum abſque vlla ſpe gratiæ, aliáſque pœnas decernant, eóſque ſi pro delicti enormitate grauiores pœnas meruerint debita præcedente degradatione Curiæ ſæculari puniẽdos tradant. Dantes etiam facultatem venerabilibus fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, generalibus Inquiſitoribus, ne delictum tam enorme, & Eccleſiæ Dei tam pernicioſum remaneat ob probationum defectum impunitum, cùm difficilis ſit probationis, teſtibus etiam ſingularibus concurrentibus, præſumptionibus, indiciis, & aliis adminiculis delictum probatum eſſe arbitrio ſuo iudicandi, & Curiæ ſæculari, vt præfertur, reum tradendum eſſe pronunciandi. Non obſtantibus omnibus, quæ dictus prædeceſſor in ſuis litteris prædictis voluit non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Mandantes omnibus Confeſſariis, vt ſuos pœnitentes quos nouerint fuiſſe ab aliis, vt ſuprà ſollicitatos, maneant de obligatione denunciandi ſolicitantes, ſeu vt præfertur tractantes, Inquiſitoribus, ſeu locorum Ordinariis prædictis; quòd ſi hoc officium prætermiſerint, vel pœnitentes docuerint, non teneri ad denunciandum Confeſſarios ſolicitantes, ſeu tractantes, vt ſuprà, iidem locorum Ordinarij, & Inquiſitores illos pro modo culpæ punire non negligant. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides in iudicio, & extra vbique habeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ, quódque eædem præſentes litteræ, ſeu illarum exempla ad valuas Baſilicarum ſanctæ Ioannis Lateranenſis, ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixæ omnes ita arctent, & afficiant, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, ſub annulo Piſcatoris, die 30. Auguſti M. DC. XXII. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Dilecto filio noſtro Henrico tituli Sanctorum quatuor Coronatorum Presbytero Cardinali Infanti Portugaliæ noſtro, & Apoſtolicæ Sedis de latere Legato.

GREGOR. PAPA XIII.

Dilecte fili noſter, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Exponi nobis nuper curauit chariſſimus in Chriſto filius noſter Sebaſtianus Portugaliæ, & Algarbiorum Rex Illuſtris, quòd cùm aliàs accepiſſet in Regnis atque dominiis ſuis propter diuerſarum vndique gentium concurſum

curſum ad illa, horrendum, deteſtabiléque ſodomiæ crimen inter aliquos diffidentiæ filios ſerpere cœpiſſe, vt effrænata peſtiferorum hominum huiuſmodi libido reprimeretur,& ne ſyncera pars in putredinem prolaberetur, eiúſque criminis rei faciliùs inueſtigari, corrigi, puniríque valerent, felicis recordationis Pio Papæ Quarto prædeceſſori noſtro ſupplicari fecerat humiliter, vt dilectis filiis generali,& aliis Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis in Regnis,& dominiis ſuis Apoſtolica auctoritate deputatis contra prædicti criminis reos procedendi, exequendi licentiam, & facultatem concedere dignaretur, ipſéque prædeceſſor an id tunc expediret certam notitiam non habens, tibi dederat in mandatis, vt in eo negotio, vel iuxta ipſius Regis petitionem,vel aliàs ſi, & prout tibi
3. videretur expedire,tuam conſcientiam onerando prouideres,ratum haberi, & inuiolabiliter obſeruari debere volens quicquid circa id ſtatuendum duceres, & ordinandum, prout ipſius Pij prædeceſſoris litteris in forma breuis deſuper expeditis pleniùs continebatur,& ſicut eadem ſubiungebat expoſitio, cùm ante obitum prædicti prædeceſſoris, tu nihil in negotio ipſo ordinaueras, dubitetúrque propterea facultatem tibi attributam concedentis morte expirauiſſe,cupiebat nunc in præmiſſis de opportuno, celerique remedio auctoritate noſtra prouideri, ac propterea nobis humiliter ſupplicari fecit,quatenus tibi,qui etiam generalis Inquiſitor hæreticæ prauitatis in Regnis, & dominiis prædictis Apoſtolica auctoritate deputatus exiſtis,ac pro tempore exiſtenti Generali, & dilectis filiis Inquiſitoribus eiuſdem hæreticæ prauitatis,in ipſis Regnis, & dominiis præſentibus,& futuris, & eorum cuilibet, vt contra omnes, & ſingulas perſonas ſæculares, vel cuiuſcumque etiam exempti,& Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubiecti,etiam militaris Ordinis regulares, aut Clericos etiam in ſacris, etiam presbyteratus Ordinibus conſtitutos, cuiuſcumque ſtatus, ordinis, gradus,vel conditionis exiſtant, quod huius horrendi criminis reos,etiam forſan de præterito,aut ſi carcerati reperiantur,ſiue per denunciationem, accuſationem,aut ex mero officio,ſeu Procuratoris fiſcalis,quem ad id duxerunt deputandum,aut cuiuſcumque alterius inſtantia eis eſſe conſtiterit eiſdem modo, & forma ſeruatis, quibus in cauſa hæreſis procedi conſueuit procedere, eoſdémque reos conuictos, aut confeſſos debita animaduerſione etiam iuxta leges ſæculares ipſorum regnorum punire,& caſtigare, ſeu Curiæ tradere ſæculari,teſtes quoque,qui fuerint nominati,ſi ſe gratia, odio, vel fauore ſubtraxerint, per cenſuram Eccleſiaſticam,& opportuna iuris remedia ad veritati teſtimonium perhibẽdum compellere,omniáque alia,& ſingula in præmiſſis neceſſaria,ſeu quomodolibet opportuna facere,& exequi, liberè,& licitè valeant licẽtiam,& facultatem concedere dignaremur.Nos igitur cupientes nefandum hoc ſcelus propter quod ira Dei in filios venit diffidentiæ,non ſolum cohibere,& extirpare; ſed ab hominum memoria penitus abolere, dictique Pij prædeceſſoris litterarum tenores pro expreſſis habentes, & illius veſtigiis inhærentes, cùm ait præmiſſa fieri expediat certò neſciamus circumſpectioni tuæ de cuius ſumma prudentia maximam in Domino fiduciam habemus, per præſentes committimus, & facultatem concedimus quatenus conſideratis diligenter circunſtantiis, vniuerſiſque circa hoc fuerint attendendæ,ſuper quo conſcientiam tuam oneramus in præmiſſis, vel iuxta prædicti Sebaſtiani Regis nobis porrectam ſupplicationem prædictam, vel aliàs, ſi & prout tibi videbitur expedire, prouideas, ratum, & gratum habituri, quidquid in eiſdem præmiſſis, aut circa ea ſtatuendum duxeris,& ordinandum quod & obſeruare debere volumus, atque decernimus, non obſtantibus conſtitutionibus,& ordinationibus Apoſtolicis,priuilegiis quoque indultis,& litteris perſonis,& ordinibus prædictis quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis,cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud S. Marcum, ſub annulo Piſcatoris, die decima tertia Auguſti milleſimo,quingenteſimo ſeptuageſimoquarto. Pontificatus noſtri anno tertio. *Cæſar Glorierius.*

Extat etiam Conſtitutio Pij Quinti edita anno 4.
Domini 1568.tertio Kalendas Septembris,incip. *Horrendum illud contra Sodomitas exercentes hoc vitium.* Vt autem Conſtitutioni ſit locus huic contra clericos crimen illud exercentes requiritur frequentia,vt vult Nauar.*in manuali*, *c.*27.*n.* 249. dicens ita reſpondiſſe Gregor XIII. & eius Datarium Manuel *tom.*1.*de Regular. quæſt.*30. *art.*19. Henriq.*lib.*13.*c.*36.*littera N.& lib.*14.*c.*5.§. 1. *littera F.*Suar.*de cenſuris,diſp.*31.*ſect.*4. *n.* 21. & alij quos refert Garcia *de beneficiis*, & ſequitur *p.* 11. *c.*10.§.2.*num.*198. Sed hæc conſtitutio Pij Quinti non habet locum in laicis,ſed in Clericis.Nauarr. *d.n.*249.& Garcia *n.*202.Et quamuis Aldrete *lib.*2. *de relig. diſciplina tuenda*, *c.*15. *à n.* 27. & Farinac. *tom.*4.*quæſt.*148.*n.*30.dicant crimen hoc pro prima vice puniendum,non tamen eo caſu probant Clericum relaxandum, quia requiritur frequentia ex *verb. exercentes*,Freitas *de ſolicitandis*, *quæſt.*2.*n.*37. & 38. vbi ait ad relaxandum Curiæ ſæculari requiri incorrigibilitatem, quæ datur quando non eſt ſpes emendæ. Vide Ordinationem Luſitanam *lib.*5.*tit.*13.*in principio*, & *ibi* Barboſ. qui meminit conſtitutionis Pij Quinti,dicens habere locum in eo,qui hoc crimen uſu continuato exercet,& Barboſ.filius *in cap. clerici*, *de exceſſ. Prælat.num.*4. *cum ſequentibus*,& *de poteſt. Epiſcopi*,*alleg.*46.*n.*25.& 27.

Quomodo ſint intelligendæ conſtitutiones contra ſolicitantes ad actus inhoneſtos in confeſſione ſacramentali?

§. I.

EPITOME.

1. *Solicitare in hoc caſu de quo agimus, quid ſignificet?*
2. *In dubio an Confeſſarius voluerit ſolicitare, quid dicendum ſit?*
3. *Solicitare ad alia peccata etiam grauiſſima,an contineatur ſub his conſtitutionibus?*
4. *Laicus ſimulans ſe Sacerdotem ſolicitando, non punitur pœnis conſtitutionum.*
5. *Quas perſonas comprehendant hæ conſtitutiones?*
6. *Fraterna correctio an ſit præmittenda antequam fiat denunciatio,ſi detur ſpes emendæ?*
7. *Quibus ſignis deprehendatur ſpes emendæ?*
8. *An ſint deferendi, qui ſunt iam emendati?*
9. *Crimen quando eſt occultum, an ſit deferendum, ſi probari non poteſt.*

Vtrùm

Digitized by Google

10. *Vtrùm denunciatio poſſit fieri de hoc crimine nulla præcedente infamia?*

11. *Si ſub ſecreto hoc crimen ſciatur, denunciari an debeat?*

1. SOLICITARE ad actus inhoneſtos eſt prouocare, ſeu allicere, ſeu inuitare, ſeu precibus rogare ad turpia, etiam ſi actus inhoneſti non ſint completi. Sanctarel. *de hæreſi, quæſt.* 44. Barthol. Gyptius *in tract. de caſ. reſer. c.* 14. *n.* 5. Seraph. de Freitas *quæſt.* 1. *n.* 14. vbi vocat ſolicitationem prohibitam, quæ fit actibus, vel verbis, vel nutibus, aut ictu oculorum, aut alio ſigno ad libidinem prouocante, & multo fortiùs, ſi Confeſſarius oſculetur pœnitentem in Confeſſionali, aut amplexetur, aut manus vel aliam partem pœnitentis attrectet, Bonacina *tom.* 1. *tractatione de obligatione denunciandi Confeſſarium ſolicitantem pœnitentes ad turpia*, ex *fol.* 1111. vbi probat veram eſſe, & propriam ſolicitationem, quæ aliquo ex huiuſmodi modis exercetur, Param. *in explicatione quæſtionis* 10. *n.* 116. & 118. *de origine Inquiſitionis.*

2. In dubio autem, an Confeſſarius aliqua verba protulerit, ſiue ſignum aliquod ex memoratis fecerit animo prouocandi pœnitentem fœminam? Affirmat Sanctarel. *c.* 44. ſed oppoſitum eſt verius, quia dubia in meliorem partem ſunt interpretanda, Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 23. Aloyſ. Ricc *in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 220. vbi multis exemplis id confirmat, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 17. *n.* 2. & Farin. *in praxi crim. p.* 3. *q.* 85. *à n.* 27. Item quia in dubio benignior interpretatio eſt facienda. Thom. de Thomaſ. *in floribus legum regul.* 154. Bonac. *in ſpecie vbi ſupra* 2. *prop.* 5.

3. Sequitur illa difficultas, an ſit denunciandus Confeſſarius, qui ſolicitat in cõfeſſione pœnitentem ad alia grauiora peccata, non tamen turpia? Reſponde ex vi harum Conſtitutionum, negatiuè, Cunha *eod. tract. quæſt.* 8. *n.* 6. Bonacin. *ſupra num.* 7. Sanctarel. *cap.* 46. idem Bonacin. *n.* 13. & Param. *de origine Inquiſitionis, quæſt.* 10. *fol.* 881. dicens ex decreto à Clemente Octauo pronunciato ſolicitantes mulieres comprehendi dum eas prouocant ad impudicitiam, & peccata carnis: igitur ſolicitantes ad diuerſa à carne crimina omnino excluduntur à pœnis conſtitutis in ſacris conſtitutionibus.

4. Includuntur tamen ſolicitantes pœnitentem ad nefandam libidinem, vel ad mollitiẽ, dummodo ſolicitãs ſit Sacerdos. Vnde, ſi fuerit Diaconus, vel laicus, ſimulantes ſe eſſe Sacerdotes, non puniuntur ex vi harum conſtitutionum, præſertim, per conſtitutionem Gregorij XV. vbi requiritur, quòd ſolicitatio fiat à Sacerdote. Idem conſtat ex conſtitutione Pauli V. his verbis, ibi: *Diuerſi Sacerdotes in Regnis Portugaliæ, & Algarbiorum, ac eorum ciuitatibus, & Diœceſibus, ac dominiis curã animarum habentes, ſi eam pro aliis exercentes, aut alias audiendis confeſſionibus pœnitentium deputati*; & infra, *contra omnes Sacerdotes dictorum Regnorum.* quæ verba oſtendunt ſolicitantes debere eſſe Sacerdotes deputatos ad audiendas confeſſiones. Ex quo videtur ſequi Sacerdotes, qui non ſunt deputati excipiendis confeſſionibus, non puniri per has conſtitutiones, ſi fortè audiant pœnitentes, & ſolicitent. Sed meliùs dices poſſe puniri cum ſint Sacerdotes ſimplices, qui non omnino excluduntur à Confeſſionibus audiendis in aliquibus caſibus.

5. Quæri poteſt, an Conſtitutiones extendantur ad Epiſcopos huius criminis reos? Et videtur affirmandum, ex traditis à Cunha *quæſt.* 12. *n.* 2. quia conſtitutiones loquuntur generaliter. Nam Paulus Quintus ſic ait, ibi, *contra omnes, & ſingulos Sacerdotes de pœnis, ſit quomodolibet diffamatos, tam ſæculares, quam quorumuis Ordinum etiam exemptorum; & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectorum, regulares cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, Ordinis, conditionis, & præeminentiæ exiſtant*: ergo extenduntur ad Epiſcopos, ſi in confeſſione ſolicitent. Dicendum tamen eſt non poſſe procedere Inquiſitores contra Epiſcopos, eſto ſint rei huius criminis. Ratio, quia nequeunt contra Epiſcopos inquirere de hæreſi, *c. Inquiſitores, de hæreticis lib.* 6. Ergo multo minus contra ſolicitãtes, qui de hæreſi ſunt ſuſpecti. Item quia Epiſcopi ſunt excepti, nec comprehenduntur in pœnis ſuſpẽſionis, & interdicti, niſi de illis fiat ſpecialis mẽtio, *c. periculoſum, de excommunicatione, lib.* 6. fas tamen erit excipere teſtes, & eorum teſtimonia ſeruare, & Apoſtolicæ Sedi denunciare, ex *d. c. Inquiſitores*, ibi, *ſciuerint, vel inuenerint.* Villad. *de hæretica prauitate, q.* 7. *n.* 15. Simanc. *de Catholicis inſt. c.* 25. *n.* 8. & *in praxi t.* 8. *n.* 2. Fauet, quod traditur de eo, qui non eſt iudex, qui poteſt teſtes excipere, & eorum dicta ad proprium iudicem mittere. *l.* 1. *C. de exhibendis reis, &* *l.* 3. *in principio, ff. de re militari.* Hoc tamen priuilegium non prodeſt Epiſcopis electis, antequã approbati, confirmati, & conſecrati ſint, Simanc. *d. c.* 25. *ex n.* 11.

6. An fraterna correctio ſit præmittenda antequam ſolicitantes deferantur? Aliqui affirmant, ſi detur ſpes emendæ. Eſt enim correctio fraterna de iure naturali, & diuino; ideo ſi ſperetur emenda, non eſt omittenda: nam ius naturæ dictat, quòd alter alterum inſtruat, & moneat; errantem ab errore abducat, & adiuuet, & famæ illius conſeruandæ quantum fieri poteſt, ſtudeat, ita D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 7. *in corpore, & art.* 8. *ad* 1. Vnde non ſolùm ipſa correctio fraterna, ſed etiam ipſe ordo correctionis eſt in præcepto tam naturali, quàm diuino: patet ex verbis Domini Matthæi 18. *Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipſum ſolum*, vbi explicatur præceptum naturale, modúſque in eo ſeruandus: cúmque hoc præceptum bonum ſpirituale reſpiciat ratione proximi, & bono conſcientiæ conſulat, ita ſtudere debemus conſcientiæ proximi, vt quantum fieri poteſt, famæ bonus odor non pereat, quod fiet, ſi præcedat correctio fraterna, quæ nullo modo eſt omittenda, quando datur ſpes emendæ. D. Thomas *ſupra art.* 7. vbi id extendit ad hæreticum, qui non eſt denunciandus omiſſa correctione, ſi ſpes emendationis concipitur; ſequitur Caietanus *ibidem*, Sotus *de tegendo ſecreto, memb.* 2. *quæſt.* 1. *concl.* 1. & 5. *de iuſtitia, quæſt.* 1. *art.* 1. *verſ. his tamen non obſtantibus.* Cano *de locis Theol. cap.* 9. *verſus finem*, Abulenſ. *in Matth.* 18. *quæſt.* 97. *ad* 7. *argument.* Caſtro *lib.* 2. *de iuſt. hæret. cap.* 25. *concluſ.* 1. Nauarr. *cap.* 18. *num.* 59. & communiter ſcribentes *in cap. nouit, de iudiciis.*

Ergo in noſtro caſu, ſi detur ſpes emendæ, non ſunt denunciandi ſolicitantes, niſi præmiſſa correctione fraterna, Savr. *in claui, lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 6. vbi loquitur de vitio Sodomiæ, dicens peccare mortaliter, qui denunciat omiſſa correctione. Conſtat ex *cap. ſi peccauerit* 2. *quæſt.* 1. & ex traditis à D. Thoma ſuprà *art.* 7. *ad* 5. & *quodlib.* 11. *art.* 13. Gutier. *in canon. lib.* 1. *cap.* 11. *à num.* 20. *vſque ad* 27. poſt alios, quos ſequitur, qui tradunt quoties Prælati, vel Superiores præcipiunt, ſub excõmunicatione latæ ſententiæ, vt denuncietur de delinquentibus, id eſſe ſub intelligendum,

ſeruata forma iuris naturalis, & diuini, hoc eſt, præmiſſa correctione fraterna, ſi detur ſpes emendæ, ſecus, ſi nulla exiſtat; tunc enim correctio omitti poteſt.

7. Dari autem ſpem emendæ, vt aliquis liberetur à prædicta denunciatione, deprehendi poteſt ex efficaci modo petendi veniam à fœmina ſolicitata, & ex rubore & animi humilitate, & ſubmiſſione, quando corripitur, & ex aliis indiciis æquiualentibus. Item ſi iam elapſum eſt multum temporis poſt actum ſolicitandi, ita Paludan. *in 4. diſt. 19. quæſt. 4.* & Graff. *deciſ. lib. 2. cap. 69. num.* 18. vbi loquitur de hæretico, de quo probabiliter præſumi poteſt, quòd corrigatur per admonitionem ſecretam, tunc enim erit contra charitatem, ſeu contra iuſtitiam, teſte Petro Nauarra *lib. 2. cap. 4. part. 2. dub.* 11. *num.* 131. deferre delinquentem ad iudices, vt publicè poſtea puniatur, & infametur apud alios, cùm publicandum ſit eius peccatum: atque ita nemo negabit delato fieri iniuriam, ſi deferatur nulla præuia correctione. Quare minus bene Sapientiſſimus Cunha contrarium concludit *de ſolicitantibus, quæſt.* 18. *num.* 11. poſt alios, cùm oppoſita ſententia ſit multo probabilior, Bonacin. *in tractatione de obligatione denunciandi ſolicitantes, n. 9.* Contraria tamē ſententia tenenda eſt, quæ negat præmittendam eſſe correctionem fraternam in eo crimine, quod cùm reddat Autorem ſuſpectum de hæreſi, regulandum eſt quoad denuntiationem inſtar hæreſis.

8. Nec ſunt deferendi ſolicitantes omnino emendati, ex traditis à Michaële Salon. 2. 2. *q.* 68. *art.* 1. *controu.* 2. ſequitur Sayr. *in claui lib.* 12. *c.* 14. *n.* 24. & 27. Bonac. *ſuprà n. 9.* Henriq. *tom. 2. lib.* 13. *c.* 18. *n.* 3. & eſt D. Thom. 2. 2. *q.* 33. *art. 7. ad* 3. & Sotus *de iuſtitia, lib. 5. q. 5. art. 1. ad finem.* Quæſtionis tamen eſt, quando crimen ita eſt occultum, nec poteſt ab eo probari, & præcipitur ſub excommunicatione generali, vt denuncietur, an debeat deferri? Nauarrus *lib. 1. conſiliorum conſ. 11. titul. de officio iudicis Ordinarij, num.* 4. & 5. tradit neminem debere denunciare, niſi quòd probari poteſt, & peccare, qui contrà fecerit, *cap. placuit 6. quæſt. 2.* & obſeruatur *in cap. qualiter, & quando 1. de accuſat.* Felin. *in cap. de cætero, de re iudicata,* ſequitur Cenedo *collect.* 101. *ad Decretales num.* 3. *fol.* 254. quod intelligitur, quando delinquens nullo modo eſt diffamatus, tunc enim non debet manifeſtari, ſi crimen eſt omnino ſecretum, ſed de hoc infrà *num. ſequent.*

9.

10. Aliqui dicunt non poſſe fieri denunciationem huius criminis, nulla de eo infamia præcedente, minor tamen, quàm ea, quæ neceſſaria eſt in aliis delictis. Ratio, quia in conſtitutione Pauli Quinti contra ſolicitantes dicitur, quòd denunciandus de hoc crimine debet eſſe quomodolibet diffamatus. Infamatus enim, ſeu diffamatus de aliquo crimine ille dicitur abſolutè, qui eſt notatus de illo apud bonos, & graues, ſeu cuius fama, & opinio læſa eſt apud bonos viros ſuper eo crimine, & de illo apud illos malè audit, Felin. idem dicit *in cap. teſtimonium, de teſtibus, num.* 14. Vgolin. *de irregularitate cap.* 60. *num.* 4. Syluest. *verb. infamia num.* 2. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 1. Diuulgatur enim vilitas quædam, quæ oritur ex illo vitio apud bonos viros, dum exit in lucem, Garcia *de beneficiis part. 7. cap. 8. num.* 12. Toler. *in ſumma lib. 5. cap.* 63. vbi volunt famam eſſe notitiam, quam habent homines de aliquo, quòd ſi bona eſt, dicitur bona fama; ſi verò mala, dicitur infamia.

Dicunt non requiri tantam infamiam, quanta opus eſt in aliis criminibus, quod probant ex verbis huius conſtitutionis, ibi, *de præmiſſis quomodolibet diffamatos.* igitur ſatis eſt, vt de ipſis criminoſis poſſit fieri denunciatio, quòd ſint quomodolibet diffamati, hoc eſt, vt patiantur iam aliqualem infamiam ſuper crimine ſolicitandi. Et confirmatur, quia conſtitutio eſt pœnalis, propterea non debet extendi ad ſolicitantes, qui nunquam de hoc crimine notati ſunt; Odia *lib. 6.* quamobrem nulla præcedente infamia nefas eſt denuntiare, quamuis præcipiatur denunciatio ſub gladio excommunicationis; quoniam excommunicatio eſt actus iuriſdictionis exterioris; proinde non extenditur, niſi ad delicta, quæ in tali foro ſunt probata, aut probanda, qualia non ſunt occulta omnino, ex *Clementina Nolentes, de hæret.* cum gloſſa, vbi excommunicatio fertur contra Inquiſitores in eo officio pecunias extorquentes, & additur, quòd ſcientes hoc factum Inquiſitores redarguant, ſeruato ordine Euangelicæ correctionis: nihilominus, ſi cognoſcant crimen eſſe commiſſum ab Inquiſitoribus, eo modo, vt poſſit probari, in eo caſu denunciatio fiat Prælatis. Vnde inferes non eſſe denunciandos ſolicitantes, quoties à tali vitio non fuerint quomodolibet diffamati, cùm id probari non poſſit, *cap. plerumque 12. quæſt.* 7. gloſſ. *in cap. ſi Sacerdos, de pœnit. & remiſſ. diſt.* 7. vbi Nauarr. *& in cap. inter verba, concluſ. 6. n.* 259. & notant ſcribentes *in dicta Clementina, Nolentes.*

His tamen non obſtantibus regula, nemo obligatur ad denunciandum, quod probare nequit, non habet locum in hoc caſu ſolicitandi, in quo tenetur denunciare ſolicitata ex D. Thoma 2. 2. *quæſt. 70. art. 1. & 2.* ſiue denunciatio non ſit iudicialis, nec in criminis vindictam, ſed in emendam, ſiue ſit iudicialis, vt eſt verius, cùm debeat iudicialiter puniri, quamuis delator probare non poſſit, Sanctarel. *cap. 44. ſuprà num.* 12. Bonacina *citatus num. 11. verſ. obiicias quartò,* & concludunt ex Suario hac de re conſulto Illuſtriſſimus Cunha *de ſolicitantibus quæſt. 10. num.* 7. & Freitas *ibi num.* 13. vbi addit, quamuis fœmina ſolicitata ſciat ſe vnicam eſſe, quæ fuerit ſolicitata, teneri tamen denunciare, quia in hoc crimine ſapiente hæreſim datur obligatio denunciandi, non tamen datur obligatio probandi, Eymericus *in Director. Inquiſitor. part. 3. rubr. de ſecundo modo procedendi in cauſa fidei per denunciationem, num. 68. in principio,* vbi vult in denunciatione non eſſe opus, quòd denuncians offerat ſe ad probandum, ſed ſatis eſſe, quòd dicat ſe denunciare ob zelum fidei, vel ob timorem pœnæ contra non denunciantes impoſitæ. Nam quamuis de iure denuncians teneatur probare ea, quæ detulit per legem *ab accuſatione, ff. ad Senat. Conſul. Turpillian.* praxis tamen hodierna contrarium ſeruat, ita Angelus *in tractatu de malefic. verſ. nec ad denunciationem num.* 20. Marian. Soc. *in cap. qualiter, & quando el 2. num. 72. verſ. & licet ſecundùm iura, extrà de accuſationibus,* Salicetus *in l. ea quidem, C. de accuſationibus, n.* 23. quibus accedit Iulius Clarus *in pract. crimin. § final quæſt. 7. verſic. quæro nunc, quæ ſit forma;* nec diſcordat Sigiſmundus *in tract. de iudicio cauſar. ciuil. crimin & hæretical. cap. 72. num.* 4. & Paramus *de origine S. Inquiſitionis lib. 3. quæſt. 8. num.* 21. & 22. vbi ait denuntiantem non teneri probare ſuam denunciationem, nec puniendum eſſe ſi non verificet: poſſe tamen ex calumnia condemnari in expenſis. Aperitur tamen via poſt factam denunciationem Inquiſitori procedendi ex officio, & non ad inſtantiam partis, nec punitur denuncians, ſi deſiſtit. D cian. *in tract. crimin. in l. 5. cap. 30. num.* 5. Eymericus

ſuprà

ſuprà dict. num. 68. Pegna *ibi comment. 15. verſ. bis peractis.*

11. Quòd ſi crimen ſolicitandi ſciatur ſub ſecreto commiſso non eſt denunciandum, quia ſicut iudex non poteſt obligari vt illi denuncietur reus, de quo nulla eſt infamia, nec indicia ſufficientia, quòd commiſiſſet tale, vel tale delictum, quoniam hoc eſſet infamare illum contra legem diuinam cum onere reſtituendi: ſic etiam cùm delictum ſcitur ſub ſecreto, nec ab alio, quàm ab vno ſcitur, non poteſt manifeſtari iudici inquirenti generaliter, nec ſpecialiter, cùm ſecreta non ſubſint punitioni iudicis, ſed diuinæ vindictæ. D. Thom. 2. 2. *quæſt. 70. art. 1.* Nauarr. *in manuali cap. 18. in fine*, & alia via illi delicto obuiari poteſt, D. Thomas *ſuprà quæſt. 69. art. 2.* Nauarr. *cit. num. 60. & 61.* niſi criminoſus is eſſet huiuſmodi ſolicitationibus aſſuetus, & ad eadem crimina iteranda præparatus: tunc præmiſſa correctione fraterna, ſi poſt illam non ſperetur emenda, denuncietur. D. Thomas *dict. quæſt. 70. art. 1.* & Sot. *lib. 5. de iuſt. quæſt. 7. art. 1.* & Nauarr. *vbi proximè num.* 60. vbi quando alia via excuſari non poteſt, id ſolum detegatur, quod remedio eſt neceſſarium, & loquitur de delicto vergente in perniciem tertij, cui alia via obuiari non poteſt. Ergo nullo modo ſolicitantes ſunt detegendi, ſi ſub ſecreto commiſſo crimen ſciatur, & poſſit huic malo alia via occurri, maximè per correctionem Euangelicam, aut per alia remedia, quæ charitas, & zelus animarum docere ſolet.

De reliquis cauſis, quæ excuſare poſſint à denunciandis ſolicitantibus.

§. II.

EPITOME.

1. *Qui dicantur emendati, qui non ſint denunciandi?*
2. *Damnum graue denuncianti inferendum, an excuſet a denunciatione, vel aliquod maius, vel metus grauis?*
3. *Honoris iactura, & amiſſio famæ, an excuſet fœminam à denunciando.*
4. *Fœmina honeſta, quæ eſt ſub poteſtate patris, an excuſetur à denunciando, & quid ſi longè diſtent Inquiſitores? an teneantur ſuis ſumptibus ire?*
5. *Fœmina, quæ præbuit conſenſum Confeſſario ſolicitanti, an teneatur illum manifeſtare?*
6. *Sacerdos ſolicitans ad actus turpes dum aſſiſtit matrimonio, vel dum baptizat, non debet denunciari.*
7. *Fœmina ſolicitans Confeſſarium non tenetur denunciare illum, quamuis Confeſſarius inde occaſionem ſumpſerit exercendi cùm ea actum turpem.*
8. *Confeſſarius ſolicitatus non tenetur deferre fœminas ſolicitantes.*
9. *Filia ſpiritualis ratione Baptiſmi, aut Confirmationis, vel ſacramenti Pœnitentiæ non debet denunciare patrem ſpiritualem, ſi alia occaſione quàm confeſſionis ab eo fuit ſolicitata.*
10. *Fœmina an debeat denunciare Confeſſarium; qui pro crimine fuit punitus.*
11. *Solicitata non poteſt abſolui, niſi denunciet, & quando poſſit, & a quo poſſit?*

Dicitvr quis eſſe emendatus, & nullo modo deferendus, quando ceſſauit per triennium à delicto commiſſo, ceſſat enim præſumptio, quæ habetur de homine ſemel malo, tunc non præſumitur iterum malus, ſi per ſpatium triennale bene, & honeſtè vixit, habetur *in §. ſancimus, verb. nequaquam*, & ibi Angel. *in Authent. de Monach.* ibi, *triennalis temporis teſtimonium, collat.* 1. Corſet. *ſingular. in verb præſumptio* 1. Caſſan. *conſil. 60. incipit, Quidam prior, num. 4.* Alciat. *regul. 2. præſumpt. 7. num. 3.* Blanch. *in practic. criminal. in fine, in cautela* 14. Roland. *conſ. 63. num. 12. lib. 3.* Maſcard. *de probat. concluſ. 222. num. 22.* poſt alios, *& concluſ. 465. num. 10. & concluſ. 1003. num. 41.* & Menoch. *de præſumpt. lib. 1. quæſt. 89. num 105. & lib. 5. quæſt. 32. num. 30.* quibus accedit Gomez *in regul. Cancellar. in reg. de triennali, in fine, verſ. nec mirandum*, dicens per lapſum triennij præſumi malum de malo fieri bonum; ſi laudabiliter vixit, & ex conſequenti emendatum de crimine cenſeri. 1.

Illud etiam aduerte ab hac denunciatione excuſari fœminam ſolicitatam, ſi ex delatione timeat ſibi graue damnum inferendum à delato. Suarius *de cenſuris diſputat. 14. ſect. 3. num. 13. & diſput. 20. ſect. 3. numero 9. & tom. 2. de Religione, lib. 4. de hor. canon. cap. 27. num. 30.* tradit excuſari, ſequitur Sanchez *lib. 4. de matrim. diſp. 4. ex num. 3. vſque ad 8. & diſput. 5. num. 4. & ſequentibus*, vbi loquitur de metu cadente in virum conſtantem, per text. *in cap. 2. § cùm autem, & §. præterea, de obſeruatione ieiunij*, conſonat Sotus *lib. 5. de iuſtitia quæſt. 6. art. 4.* & Henriquez *lib. 13. cap. 18 num. 3.* ſiue hoc damnum graue ſit inferendum fœminæ denuncianti, aut parentibus, aut filiis eiuſdem, aut conſanguineis, aut affinibus, quod intellige in gradibus propinquioribus, quia naturalis affectio obligat, & facit, vt quando damnum, aut metus grauis imminet, aut infertur conſanguineis, & affinibus, cenſeatur imminere, aut inferri ipſi denuncianti, Sanchez *d. diſp. 4. ex n. 5. vſque ad n. 12.* 2.

Idem dicendum eſt, quando timetur ex denunciatione probabiliter magnum ſcandalum: tunc enim, quamuis probare poſſit, & mandatum denunciandi latum ſit ſub excommunicatione, non tenetur denunciare. Adrian. 4. *de confeſſione quæſt. 5. dub 7. §. de ſecundo, vel tertio dico*, Nauarr. *in ſumma cap. 22. num. 83.* & alij, quos referens ſequitur Gutier. *lib. 1. quæſt. canon. cap. 11. num. 29.* & Sanchez *de matrimonio lib. 3. diſp. 13. num. 4.* & Sâ *verb. matrimonio, num. 23.*

Similiter excuſantur à denunciando Fœminæ, ſi notabilem aliquam valde timeant honoris iacturam, & famæ amiſſionem, vel infamiam grauem, quia honoris iactura fœminæ honeſtæ grauior eſt morte ipſa, ita videtur ſentire gloſſ. *in cap. cùm dilectus, verb. metum, de his, quæ vi.* & Sanchez *dict. lib. 4. diſputat. 5. numero* 11. Aragonius 2. 2. *quæſtion. 88. articul. 3.* Henriquez *de matrimonio cap. 9 numero 4.* Idem iudicabis, quando ex reuelatione fœmina ſe conſtitueret in aliquo ſcandalo, & infamia, quibus facilè occurri non poſſit, Gutierrez *dict. lib. 1. Canon. cap. 11. numero 14. & ſequenti*, poſt Cordub. & Nauar. quos *ibi* refert, ac ſequitur: Nam metus infamiæ facti, cui non facilè occur- 3.

Digitized by Google

ritur, cadit in virum conſtantem; ſecus quando facilè occurritur, probatur ex *cap.* 22. *Prouerbiorum*, ibi, *melius eſt bonum nomen, quàm diuitiæ multa.* Atqui metus amittendi amplum patrimonium, eſt metus cadens in virum conſtantem, ex *cap.* 1. *de reſtitutione ſpoliatorum*, & æquiparatur metui mortis; ergo ſi metus mortis excuſat, excuſabit metus amittendi amplum patrimonium, & multo fortiùs timor infamiæ, quæ æquiparatur metui mortis, *l. iuſta. ff. de manumiſſis vindict.* vbi gloſſ. *verb. infamia*, tradit, quòd ſimile eſt periculo vitæ, ita Paludan. *in 4. diſtinct. 29. quaſt. vnica, artic. 2. concluſ. 2. num.* 13. Aragonius 2. 2. *quaſt.* 82. *artic.* 3. §. *pro explicatione huius difficultatis aduertendum eſt*, Frater Manuel *tom. 1. ſumma, in 2. editione, cap.* 231. *concluſ.* 3. *num.* 3. & Sotus *in 4. diſtinct. 29. quaſt. 1. artic. 2. in fine.* Hæc autem procedunt quando infamia eſt grauis: ſecus ſi ſit leuis, & ita docent Sotus *lib. 7. de iuſtitia, quaſt. 2. art. 1. ad 2. verſ. haud tamen hic placebitur*, Matienzo *lib. 5 recopil. tit. 1. rubr. gloſſ. n.* 189. & Martin. Vival. *in ſuo Candelabro, 1. p. de matrim. num.* 59.

4. Idem eſto iudicium de fœmina honeſta ſub poteſtate patris conſtituta, quæ non poteſt exire domo, neque adire Epiſcopum, neque eius Vicarium, & multo fortiùs excuſabitur, ſi oporteat ire ad Vicarium Epiſcopi, vel Romam, vel ad alium, qui commoretur in partibus remotis, quem adire non poteſt ſine expenſis propriis, vt cum Roſella, & Sylua nuptiali, vult Gutierr. *d. cap. 11. num. 23. ad finem.*

5. Ambigi tamen poteſt, an fœmina ſolicitata, quæ præbuit conſenſum ſolicitanti, teneatur denunciare? & videtur negandum, quia nemo tenetur prodere ſe ipſum, quando non legitimè interrogatur, ex traditis à Nauarro *de hæreticis, conſ. 5. num. 3.* per *cap. quis aliquando, §. his autoritatibus*, ibi, *non tibi dico, vt te prodas, de pœnit. diſtinct. 1.* Dicendum tamen eſt pœnitentem non teneri ſe detegere, nec ſe prodere, ſed ſolùm manifeſtare Confeſſarij turpitudinem, quòd ſi interrogetur de conſenſu cum Confeſſario poſſe negare amphibologicè ſe dediſſe conſenſum. ſic Sanctarel. *de hæreſi, cap. 44. num.* 12. Illuſtriſſimus Cunha *de ſolicitantibus, quaſt. 10. n. 5. verſ. dico tamen, & n. 6. verſ. vlterius, & n. 10. verſ. ad argumentum*, addens ſi fœmina caſu de proprio crimine loquatur, nullam ſibi inde oriri infamiam, neque ab Inquiſitoribus ob id puniri poſſe, ſequitur Bonacin. *tom. 1 tract. de obligat. denunciandi, num. 10. verſ addo primò.*

6. Excuſatur item Sacerdos ſolicitans ad inhoneſta dum exercet ſacramentum Baptiſmi, ſeu dum aſſiſtit matrimonio, vel dum aliud Sacramentum adminiſtrat; quia conſtitutiones ſolùm loquuntur de Sacramento confeſſionis, & quamuis liceat extendere legem ex identitate rationis ad cætera Sacramenta, vt per Villag. *in tractatu de extenſione legum, prælud.* 22. Gutier. *practic. lib. 3. quaſt. 17. à num.* 75. Surd. *conſ.* 302. *numer.* 14. & 22. Rebell. *de obligat. iuſtitia, part. 1. lib. 1. quaſt. 6. ſect. 3. num.* 12. & Caldas Pereira *in l. ſi curatorem, verb. vel aduerſarij dolo, num.* 33. *ad finem, & de emptione, & venditione, cap. 1. num.* 7. Nihilominus cùm conſtitutiones ſint pœnales, non debent extendi ad alia Sacramenta non expreſſa, quia ſi voluiſſent Pontifices comprehendi alia Sacramenta, expreſſiſſent. *l. unic. §. ſin autem ad deficientis, Cod. de caducis tollendis, l. ſi ſeruus, §. prætor ait, verſ. non dixit, ff. de acquirend. hæred.* Menoch. *conſ. 1. num.* 178. & *conſ. 140. num. 4.* Gutier. *dict. lib. 3. quaſt. 22. num. 7.* Cardinal. Tuſch. *tom. 8. littera V. concluſ. 89. num. 5.* Cenſetur enim lex id noluiſſe, cùm facilè id exprimere potuiſſet, nec expreſſit. Menoch. *conſil. 30. numer. 8.* Armendar. *in proœmio additionum ac recopil. legum Nauarræ, num.* 150. Nam caſus omiſſus à lege, vel à Canone, pro omiſſo habetur. Item, quia lex prohibitiua loquens de aliquo tantùm, in aliis non habet locum, etiam data ſimilitudinem rationis, Abbas, & Anan. *num. 2. in cap. quod quibuſdam 4. de fideiuſſer.* cum aliis citatis à Suar. *de legibus, lib. 6. cap. 3. num. 12. in fine.*

7. Excuſantur etiam à denunciando fœminæ ſolicitantes Confeſſarium, quem ſolicitarunt pœnitentes ipſæ, quamuis Confeſſarius ex ea occaſione arripuerit conſenſum peccandi; cùm enim Confeſſarius fuerit ſolicitatus, & non ſolicitans, & pœnitens ſolicitauerit, non obligatur denunciare ſolicitatum. Sanctarel. *de hæreſi, cap. 46. num.* 2. & Bonacin. *ſuprà num.* 17. Secus, ſi fœmina animo confitendi acceſſit ad Confeſſarium, illique confeſſa eſt aliqua inhoneſta, & turpia, & Confeſſarius ex peccatis auditis occaſionem accepit implendi aliquem actum turpem, Bonacin. *vbi proximè num.* 17. Contra verò ſi fœmina adiuit Confeſſarium, non animo confitendi, ſed manifeſtandi dumtaxat homini affectionem turpem erga illum, tunc enim, cùm fœmina fuerit ſolicitans, & ipſe ſolicitatus, non eſt denunciandus, Sanctarel. & Bonacina *ſuprà.*

Tenebitur tamen fœmina denuntiare Confeſſarium ſolicitantem ad peccandum cum aliis, vt oſtenditur ex Conſtitutione Gregorij XV. his verbis, *ſiue inter ſe, ſiue cum aliis*, vt tradit Bonacina *tract. de obligatione denunciandi ſuprà, ampliat. 3. num. 5. & 18.* addens *num.* 19. eſſe etiam deferendum Confeſſarium, qui induxerit fœminas ad ferendum ſibi alias ad peccandum ſecum, vel cum aliis.

8. Controuerti tamen poteſt, an teneatur Confeſſarius ſolicitatus deferre fœminas ſolicitantes? Pars negans ex eo probatur; quia conſtitutiones procedunt contra omnes, & ſingulos Sacerdotes, tam ſæculares, quàm quorumuis Ordinum, etiam exemptorum ſolicitantes, & nec verbum quidem de Sacerdotibus ſolicitatis: ergo ſolicitatus non tenetur deferre fœminas ſolicitantes. Item, quia lex præceptiua in hoc differt à pœnali, quia præceptiua aliquid faciendum iubet, aut prohibet, nulla facta mentione pœnæ; pœnalis autem apponit pœnam alicui infligendam propter culpam commiſſam. Caſtro *lib. 1. de poteſt. leg. pœnalis, cap. 3. ante finem.* Ex quo ſequitur conſtitutiones contra ſolicitantes eſſe pœnales; atque ita non eſſe extendendas ad perſonas in illis non expreſſas. Cùm ergo non fiat mentio, niſi de Sacerdotibus ſolicitantibus, non debent extendi vltra crimen, aut perſonas per legem expreſſas; nec valet argumentum à ſimili, aut à contrario ſenſu; niſi forte talis extenſio per alias iuris regulas apertè, & euidenter probari poſſet. Sic Afflict. *deciſ. 21. n. 7.* Hippolytus *conſ. 71. n. 19. & conſ. 52. n. 36.* Franciſcus Coſcius *in cap. tranſlato, n. 50. de conſtitut.* & Caſtro *lib. 1. de poteſt. leg. pœn. cap. 71. documento 3.* quæ doctrina in praxi eſt ſequenda, contra Panor. & Decium *in cap. tranſlato, num. 7.*

num. 7. de conſtit. minus bene ſentientes legem pœnalem extendi poſſe ab vno caſu ad alium caſum ſimilem, quibus obſtat *cap. pœna, de pœnit. diſt. 1.* vbi dicitur, *pœna legum interpretatione mollienda ſunt potius, quam nimis exaſperanda; atque ideo proprium caſum non excedant.* hic ibi. Igitur ſolicitatus non tenetur deferre fœminam ſolicitantem, Sanctarel *de hæreſi, cap. 46. num. 4.* & Bonacina *ſuprà num. 2.*

Sed quid ſi Confeſſarius ſolicitatus à fœmina conſentiat, & aliquem actum inhoneſtum peragat? Affirmat Graphis *conſ. 7. à num. 8. de pœnit. & remiſſ.* quem ſequitur Seraphin. de Freitas *in annotationibus in libello de ſolicitantibus ad cap. 9. num 8.* ſubdens excuſari ex eodem Graph. *dict. conſ. 7. num. 1.* Confeſſarium ſolicitatum ab hac conſtitutione, quando fuit vocatus ad excipiendam confeſſionem fœminæ ægrotantis, & ab ipſa fuit ſolicitatus minitante, niſi in actum turpem conſentiat, ſe vociferaturam vim ab illo eſſe paſſam, & ille, ne illam infamiam incurrat, deueniat ad actum turpem: tunc enim quamuis metus infamiæ culpam extenuet, & ab ordinaria criminis pœna excuſetur, ab extraordinaria tamen non debet abſolui, vt per Tiraquel *de pœnis temperandis, cauſ. 36. num. 3.* Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quæſtion. 97. numer. 23.* per textum *in cap. ſacris*, & *ibi* Baldus *de iis, quæ vi met. cauſ.* ibi, *licèt metus attenuet culpam, non tamen eam prorſus excludit.*

9. Non tenetur item denunciare filia ſpiritualis ratione Baptiſmi, vel Confirmationis, vel confeſſionis patrem ſpiritualem, qui eam ſolicitauit alio prætextu, vel occaſione, quàm confeſſionis etiam ſimulatæ, nimirum ſi extra confeſſionem, vel confeſſionale poſt tranſactam confeſſionem, & poſt tempus notabile fœminam ipſam viſitauit domi ſuæ, aut eam per litteras, vel per fœminas, vel internuncios ad ſuam procacem affectionem ſolicitauit. Ratio, quoniam conſtitutiones ſolùm obligant ad deferendum ſolicitantes ſub prætextu, & ſub occaſione confeſſionis, Sanctarel. *de hæreſi cap. 44. num. 15.* & Bonacin. *ſuprà num. 21.* poſt Illuſtriſſimum Cunham *de ſolicitantibus quæſtion. 5. num. 15. verſ. ſimiliter*; quoniam Confeſſionis ſacramentum non fuit acceptum, vt medium ad hoc peccatum perpetrandum: tunc enim, quamuis grauis iniuria irrogetur Sacramento, & per tale peccatum contrahatur ſpecialis ſacrilegij malitia de neceſſitate confeſſionis detegenda, non ſolùm tamquam circunſtantia notabiliter aggrauans; ſed etiam tanquam mutans ſpeciem, prout vult Sanchez *de matrimonio lib. 7. diſput. 55. num. 3. & 4.* poſt plures *ibi.* Nihilominus cùm ſolicitatio contigerit, & copulam habuerit, multo pòſt tempore poſt confeſſionem exceptam, non conſtringitur pœnis conſtitutionum, nec cognoſcent cenſores fidei de hoc crimine. Sanchez *ibi num. 1.*

10. Sequitur difficultas de fœmina ſolicitata, quæ non denunciauit de Sacerdote ſolicitante, qui ab aliis fœminis fuit delatus, & conuictus, & ab Inquiſitoribus punitus, nunquid debet deferri ab ea, quæ tacuit? Negatiuè reſponde, quia ex quo pro eodem crimine fuit iam punitus, non debet rurſus puniri, niſi de nouo reincidat, text. *in cap. quanto 3. de tranſlatione Epiſcopi*, ibi, *vt in eo puniantur, in quo peccauerunt*, ita Perett. *in Extrauag. Ambitioſa, de reb. Eccleſ. non alienan. verb. illis exceptis num. 8.* quem refert Barboſ. *dict. cap. quanto num. 4.* cenſetur enim Confeſſor condemnatus iam emendatus, & ideo ceſſat obligatio deferendi. Probatur ex *lege noſtra lib. 5. Ordinationum tit. 113. in principio*, ibi; Nam *Seia dahi emdiante mais accuſado*, hoc eſt, ſiue ab eodem accuſatore, ſiue à diuerſo, Iulius Clarus *in pract. §. vltim. quæſt. 57. num. 1. & num. 12.* & expreſsè habetur *in l. 12. tit. 1. partit. 7.* ibi, Nolo *podria accuſar otro ninguno*; quod procedit, quando reus fuit punitus ea pœna, quam qualitas delicti exigebat: tunc enim non poteſt ampliùs procedi contra delinquentem, per Bald. *conſ. 31. lib. 4. & conſ 292. eodem volumine, & conſ. 124. vol. 5.* & Paul. de Caſtro *conſ. 118. lib. 1.* & alij apud Iulium *d. num. 12. & ſequent.* Marant. *de ordine iudiciario part. 6. tit. de Inquiſitione, num. 49.* Couarr. *2. reſolut. cap. 1. in principio*, & Decian. *tract. crimin. lib. 3. cap. 30. per totum*, præſertim *num. 5.* Idem intelligitur quando per indulgentiam legitimi ſuperioris veniam reus fuit conſequutus, Decianus *ſuprà num. 7.* Couarr. *num. 2.* & Clarus *n. 9.* vbi concludunt poſt abſolutionem non admitti aliam accuſationem, quando abſolutio impenſa fuit per viam non ſolùm meræ iuſtitiæ, ſed etiam per viam Indulgentiæ, vel diſpenſationis conceſſæ à legitimo ſuperiore, ſecundùm gloſſam *in cap. de his, de accuſationib.* quæ communiter recipitur ab Scribentibus, prout notat Decius *conſ. 137. circa principium*, ſubdens quòd crimina ſemel dimiſſa iterum in vltionem venire diuina clementia non patitur.

Quinimò Inquiſitio formari nequit contra illum, qui per abſolutionem à iudice liberatus fuit, vt per Farinac. *in praxi criminali quæſt. 6. n. 1.* latè probatur, & antè *quæſt. 4. ex num. 4.* vbi de hac re plenè. Abſolutus autem in foro pœnitentiali adhuc poteſt inquiri, & accuſari in foro iudiciali, non obſtante illa abſolutione, Iulius Clarus *§. final. quæſt. 16. num. 5. & quæſt. 57. num. 10.* Tiraquel. *de pœnis temperandis, cap. 25. num. 4.* Parladoro *part. 3. differentia 12. §. 2. num. 12.* Sanchez *de matrimonio lib 8. diſp. 34. num. 26.* Sayr. *de cenſuris lib. 2. c. 20. num. 31.* Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 6.* & apertè gloſſ. *in cap. qui crimen. 6. quæſt. 1. & in cap. penultimo, de pœnit. diſt. 1. & in regula peccati venia, lib. 6. & in cap. gaudemus, de diuortiis.* Couarr. *dict. lib. 2. cap. 10. num. 3.* & alij, quos referens ſequitur Farinac. *dict. quæſt. 4. num. 5. & 6.* dicens abſolutum in foro pœnitentiæ, ſiue pœnitentia fuerit ſecreta, ſiue publica, poſſe iterum moleſtari in foro iudiciali. Sic in noſtro caſu.

An verò poſſint abſolui fœminæ ſolicitatæ, 11.
quin priùs ſolicitatores denuncient? P. Fagundez *in ſecundo præcepto lib. 4. cap. 3. num. 31.* tradit Sacerdotes ſolicitantes poſſe abſolui à Confeſſariis ordinariis; fœminas autem prætextum confeſſionis etiam ſemel ſolicitatas, non poſſe abſolui, niſi priùs deferant ſolicitantes, modò ſint hac de re aliquali infamia infamati; quia hoc onus imponitur fœminis ſolicitatis, non autem viris ſolicitantibus: hæc verò denunciatio fieri non poteſt, vt dictum eſt, niſi præcedente aliqua infamia, minori tamen, quàm quæ requiritur in aliis delictis ob turpitudinem criminis: denunciationem omittens cùm denunciare tenetur, ſolum peccat in religionem debitam ſacramento Pœnitentiæ, & ideo abſolui non poteſt in foro conſcientiæ, niſi ſatisfaciat præcepto de deferendo ſolicitantem; nec ab excommunicatione per Cruciatam, vel per quoduis aliud Iubilæum, ita Rodriguez *tom. 2. regul. quæſt. 27. art. 10. in principio, & in ſumma part. 1.*

cap 107.*concluſ.* 1. Henriquez *lib.* 5. *de pœnit. cap.* 10. §. 11 *littera T.* Sed meliùs Lucius *in ſumma cap.* 24. *num.* 11. tenet poſſe abſolui ab excommunicatione lata ab Inquiſitoribus, quæ perpetuò durat, cùm Inquiſitores perpetuò viſitent, & idcirco illorum excommunicatio eſt perpetua, & obligatio denunciandi durat perpetuò. Nec refert quòd in publicis fidei actibus feratur edictum, vt intra triginta dierum tempus denuncietur crimina in eo edicto, quia terminus triginta dierum incipit à die notitiæ criminis, & excommunicationis. Subdit tamen Lucius ſic abſolutus fœminas virtute Bullæ, vel Iubilæi cogendas eſſe denunciare Inquiſitoribus ſolicitantes cùm primum commodè potuerint, quod ſi recuſent, non poſſe abſolui.

Sed quid ſi de facto fœmina ſolicitata abſoluatur, nec ad denunciandum fuit monita? Manuel Rodriguez *in ſumma* 1. *part. cap.* 104. aliàs 207. *num.* 1. opinatur in hoc caſu Confeſſarium eſſe puniendum, quod puto verum in foro conſcientiæ dum de ea omiſſione confeſſus fuerit apud ſuum Confeſſarium; in foro autem externo neque ab Inquiſitoribus, neque ab Ordinario puniri poteſt, cùm apud ipſos probari nequeat, ex traditis à Graffis *in deciſ. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 22. Henriquez *in ſumma lib.* 6. *cap.* 19. Soarez *tom.* 4. *diſp.* 53. *in fine*, Maſcard. *concluſ.* 1286. Menoch. *de arbitr. caſu* 414. & Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. part.* 1. *deciſ.* 190. Non enim præſumitur malum de Sacerdote ſine probatione, & in dubio in fauorem Confeſſarij ſtandum eſt. Poterit etiam abſolui ſolicitata virtute Bullæ, ſi Confeſſarius deferendus mortuus eſt, quia per mortem ceſſauit obligatio denunciandi, & delictum regulariter morte extinguitur cum pœna, *l. defuncto. ff. de publicis iudiciis. l.* 1. *cum aliis, Cod. ſi reus, vel accuſator mortuus fuerit. l. pupillum*, §. *in heredem, ff. de regulis iuris, l.* 1. *Cod. ne ex delicto defuncti*, Bartol. *in dict. l. defuncto*, Angel. *in* §. *publica autem, num.* 3. & *ibi* Scribentes *Inſtit. de public. iudic.* Decius *in dict. l. pupillum, ſuprà*, Gig. *de crimine leſæ Maieſt. lib.* 1. *tit. qualiter in crimine laſæ Maieſt. proced. quæſt.* 20. *num.* 1.

Nec obſtat ab hac regula, delicta morte delinquentium vnà cum pœna extinguútur, excipi crimen hæreſis, de quo etiam poſt mortem delinquens poteſt accuſari, per textum *in cap. filij, de hereticis lib* 6. *l. Manicheos, C. de hereticis*, Marſil. *in l. qui ſine, verſ. Item hereticus mortuus, ff. de quæſtionib.* & *l. qui falſam*, §. *accuſatio, num.* 17. *ff. ad l. Cornel. de falſis*, Carrer. *in pract. crimin. tract. de heret.* §. *expedito proceſſu hereticorum, n.* 11. *pag. mihi* 239. Gomez *variar. reſolut. tom.* 3. *de delictis cap.* 1. *numer.* 80. Roland. *conſil.* 8. *num.* 8. *lib.* 3. Clarus *in practica quæſt.* 51. *verſ. ſunt tamen aliqua crimina*, & *in* §. *hæreſis, verſ. item de crimine*, & Maſcard. *de probationib. lib.* 1. *concluſ.* 348. *num.* 35. *verſ. amplia etiam.* Quia hæc regula, de qua ſuprà, excipit crimen hæreſis in odium, & deteſtationem hæreticorum, non tamen excludit fautores & receptatores hæreticorum mortuos, ſi non ſint hæretici, per *cap. accuſatus* §. *porrò extrà de hereticis*, & notat Gondizal. *in tract. de hereticis quæſt.* 22. *num.* 8. & multo fortiùs non excludit ſuſpectos de hæreſi, *dict. cap. accuſatus*, §. *porro, extra de hereticis*, vt per Zanchin. *in tract. de hereticis cap.* 24. *num.* 2. & *cap.* 25. vbi tradit non habere locum, niſi contra verè hæreticum etiam defunctum, non autem contra ſuſpectum de hæreſi. Cùm ergo ſolicitantes ſint tantùm ſuſpecti de hæreſi, nec eorum bona ſunt confiſcanda etiamſi viuant, multo minus ſunt accuſandi poſt mortem, nec denunciandi, & ideo fœmina omittens denunciare ſolicitantem iam mortuum, poteſt abſolui virtute Bullæ ab excommunicatione, quam incurrit, propter omiſſam denunciationem, niſi ex aliqua cauſa iuſta excuſetur.

Quin etiam poterit abſolui à mendicantibus in foro conſcientiæ. Nam eorum priuilegia pro foro animæ tantùm valent. Similiter fœminæ, ſi detur cauſa legitima differendi denunciationem, poſſunt abſolui virtute Bullæ, cum obligatione denunciandi, vbi primum ſeſe occaſio obtulerit, vt poſt multos tradit Sayr. *de cenſuris lib.* 2. *cap.* 18. *ex num.* 11. & clariùs Soarez *de cenſuris, diſput.* 20. *ſect.* 2. *num.* 14. & colligitur ex *cap. eos, de ſentent. excommunicationis in* 6. Quòd ſi ceſſante legitimo impedimento, non fiat denunciatio, fœmina reincidit in eandem cenſuram, idem Sayr. *lib.* 3. *de cenſuris cap.* 28. *num.* 36. *verſic. ſecundò, ſi illi quibus iniungitur.*

Vtrùm per conſtitutiones contra ſolicitantes ablata fuerit iuriſdictio cognoſcendi de hoc crimine Epiſcopis?

§. III.

EPITOME.

1. *Iuriſdictio priuatiua quæ ſit, & quæ accumulatiua?*
2. *Iuriſdictio, quæ conceditur per dictionem taxatiuam, an dicenda ſit cumulatiua, vel priuatiua?*
3. *Verba conſtitutionum, contra ſolicitantes procedas, & inquiras, non tollunt iuriſdictionem Epiſcopis.*
4. *Epiſcopi poſſunt cognoſcere de ſolicitantibus fœminas.*
5. *In quibus caſibus poſſint Inquiſitores cognoſcere priuatiuè de ſolicitantibus?*
6. *Vtrum in caſibus contra ſolicitantes detur præuentio?*

AMBIGI hoc loco poteſt, an iuriſdictio conceſſa in conſtitutione Pauli Quinti cenſoribus fidei ſit priuatiua, an accumulatiua reſpectu Epiſcoporum? Reſpondeo non eſſe priuatiuam, quia priuatiua conceditur cum inhibitione, ne alij de illis cauſis, ſeu cauſa poſſint cognoſcere, ſeu inquirere: quæ inhibitio non repetitur cum hac reſtrictione in conſtitutione hac; ſed ſolùm conceditur, vt Inquiſitores poſſint inquirere: ergo non aufertur iuriſdictio Epiſcopis, quæ illis competit de iure ordinario, ſed ſolùm extenditur, vt alij cognoſcant ex præuentione. Item, quia iuriſdictio, vt ſit priuatiua, debet concedi in fauorem perſonæ: quòd ſi concedatur in fauorem cauſæ, eſt cumulatiua. Sic *lex prima tit.* 2. *lib.* 9. *recopil. Caſtellæ*, Afflict. *deciſ.* 41. *num.* 1. & 2. & 3. Azeued. *in rubrica tit.* 13. *recopil. num.* 11. quos refert, ac ſequitur Curia Philip. *part.* 1. §. 4. *num.* 13. & 14. vt patet ex his conſtitutionibus, quæ ſunt in fauorem Sacramentorum, & in defenſionem illorum, vt maior puritas, & ſynceritas in eorum adminiſtratione reluceat; non autem in fauorem Inquiſitorum, & probatur, quia etiam in dubio, 1.

quando

quando non apparet, fuerit ne conceſſa iuriſdictio in fauorem perſonarum alicui Tribunali, ſed in ſpecie certa cauſæ apparet fuiſſe conceſſa in fauorem publicum, quæ de iure competebat Ordinariis, præſumitur conceſſa non priuatiuè, ſed cumulatiuè. Sic Bartol. *in l. 1. C. de officio Præfecti Vrbis*, Aretin. *in l. quod in rerum*, *§. ſi quis poſt*, *col. 2. ff. de legibus*, & ibi Iaſon *n.* 8. Felin. *in c. Paſtoralis, col. 1. de officio Ordin.* Angel. *in l. teſtamenta, ad finem, verſ. idem eſt, ſi dubitatur C. de teſtam.* Anchar. *conſ.* 164. *n.* 6. *verſ. neque ex eo*, quatenus ait iuriſdictionem de nouo conceſſam quibuſdam officialibus, non præiudicare iuriſdictioni Ordinarij, quoniam præſumitur cumulatiuè conceſſa. Ergo quamuis concedatur Inquiſitoribus poſſe cognoſcere de hoc crimine contra ſolicitantes, hoc non tollit ab Ordinario iuriſdictionem, quam de iure habet; ſequitur Decius *in conſ.* 3. *n.* 3. Ripa *tract. de peſte tit. de præſeruatiuis*, & alij.

Adde *cap.* 17. *de hæreticis in* 6. ibi, *per hoc quod negotium hæreticæ prauitatis alicui, vel aliquibus ab Apoſtolica Sede generaliter in aliqua Prouincia, ciuitate, vel Diœceſi delegatur, Diœceſanis Epiſcopis, quin & ipſi authoritate ordinaria, vel delegata, ſi habent, in eodem procedere valeant, nolumus derogari.* Fauet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *c.* 4. *& ſeſſ.* 25. *c.* 6. *de reformatione*, vbi conceditur Epiſcopis, vt poſſint viſitare omnia capitula, & illorum perſonas: quæ viſitatio intelligitur cumulatiuè, non verò priuatiuè ad Abbates, vel Decanos, ſeu alias perſonas, quibus ante Concilium competebat viſitatio. Gonzales *ad regul.* 8. *§.* 1. *proœmij n.* 21. ex ſacra Congregatione, vbi conſtat facultatem viſitandi non eſſe priuatiuam ad eos, quibus competebat viſitare. Cùm ergo Epiſcopi poſſunt de hoc crimine contra ſolicitantes inquirere, & cognoſcere, quamuis poſtea eadem facultas concedatur Inquiſitoribus, nõ propterea Epiſcopis auffertur facultas cognoſcendi de eiſdem, vt bene probat Cabed. *part.* 2. *deciſ.* 13. *ex num.* 1. *vſque ad num.* 11.

Ex dictis ſequitur iuriſdictionem conceſſam Epiſcopis à Summo Pontifice, de ſe eſſe priuatiuam; iuriſdictionem autem Inquiſitorum eſſe accumulatiuam ad Epiſcopum, qui eſt iudex Ordinarius in cauſa hæreſis, non autem priuatiuam, *c. per hoc, de hæreticis in* 6. quia iuriſdictio ſemper præſumitur conceſſa à principio abſque præ-
2. iudicio tertij, Rolandus *conſ.* 80. *à n.* 5 *vol.* 2. Nec refert ſi dicas iuriſdictionem, quæ conceditur alicui per dictionem taxatiuam, videlicet ille ſolus procedat, eſſe priuatiuam. Nam adhuc cenſebitur iuriſdictio cumulatiua, & non priuatiua, *l. viros ſpectabiles, C. de diuerſis officiis lib.* 12. & Bartol. *ibi n.* 1. notat, quòd ſi ſtatuto caueatur ſcholares debere conueniri tantùm ſub Epiſcopo, & de conſuetudine Rector etiam cognoſcit per tale ſtatutum non derogari conſuetudini, Roman. *conſ.* 393. *n.* 3. Bald. *conſ.* 233. *n.* 2. *lib.* 3. Decius *conſ.* 3. *num.* 1. *vol.* 1. addit Thomas Grammaticus *conſ.* 2. *num.* 9. dictionem taxatiuam poſitam in conceſſione iuriſdictionis excludere alios iudices pares illi, cui tribuitur iuriſdictio; non autem maiorem generalem, & Ordinarium, ſequitur Rolandus *d. conſ.* 80. *ex num.* 5. *cum ſequentibus*, Gonzales *§.* 2. *proœmij num.* 27. *&* 28. *cum ſequentib.*

3. Nec facit pro Inquiſitoribus dicere Summum Pontificem in ſua conſtitutione contra ſolicitantes, Inquiſitoribus, Procedas, & inquiras, quia per hæc verba noluit concedere iuriſdictionem priuatiuam Tribunali Inquiſitionis ad Epiſcopos, nec voluit derogare iuriſdictioni Ordinariorum, ſed tantùm conceſſit ſacro Tribunali facultatem cognoſcendi etiam de hoc crimine, *l.* 2. *§ quod ſi à Principe, ff. ne quid in locis publicis*; patet ex *cap. ſuggeſtũ, de decimis, c. cùm dilectus, de conſuetudine, cap. dudum, de priuilegiis.* Faciunt tradita à Flaminio *de confidentiis quæſt.* 79. *à num.* 41. dicente ab omnibus receptum per iuriſdictionem in particulari conceſſam à Principe alicui, non cenſeri derogatum Ordinarij iuriſdictioni; ſed eam accumulatiuè traditam iudicari, Roland. *conſ.* 48. *n.* 25. *col.* 2. Couarr. *in c. Alma, part.* 1. *§. vltimo num.* 3. *de ſem. excommunic.* Etiam ſi concedatur per verbum taxatiuum, puta, ille ſolus, vel ille duntaxat, poſſit procedere, vel inquirere; adhuc cenſebitur conceſſio cumulatiua, & non priuatiua, *d. l. viros ſpectabiles. C. de diuerſis officiis lib.* 12. *& ibi* Bartol. *n.* 1. Dictio namque taxatiua non excludit maiores iudices, neque Ordinarios. Proinde cùm de iure datum ſit Epiſcopis inquirere de hoc crimine, & procedere contra ſolicitantes, opus erat in conſtitutione Pontificia contra ſolicitantes, vt fieret expreſſa derogatio, ne Epiſcopi deinceps ſe intromitterent in hoc crimine inquirendo, cognoſcendo, ſeu puniendo. Cùm ergo conſtitutio hac de re nihil loquatur, poſſunt Epiſcopi ſicut antea de hoc crimine inquirere, cognoſcere, & punire, quoniam iuriſdictio Inquiſitorum eſt accumulatiua, & delegata ad iuriſdictionem ordinariam, cui fauendum eſt, ex Vantio *de nullitate ſententiæ ex defectu iuriſdictionis num.* 26. poſt Alexand. *in l. Titia textores, ff. de legat.* 1. Ex quibus conſtat poſſe in hoc caſu procedere Epiſcopos diuiſim, & condemnare. Item denunciantes apud Epiſcopos non teneri denunciare apud fidei cenſores, ſi Epiſcopi accepterit denunciationem. Imò quamuis ſint negligentes in acceptando, ſeu in inquirendo delatores, in conſcientia non tenentur ad tre prætorium ſacræ Inquiſitionis, cùm iam ſatisfecerit præcepto impoſito denunciandi. Vide Iul. Clar. *in praxi*, *§. hæreſis n.* 6. & Molinam *de iuſtit. tract.* 5. *diſp.* 28. vbi agunt de modo procedendi, quo vtuntur Epiſcopi, & fidei cenſores in caſu hæreſis.

Ex quibus concluditur cùm poteſtas cognoſcendi non ſit in fauorem Inquiſitorum, non eſſe 4.
priuatiuam, ſed cumulatiuam, & Epiſcopos in ſolicitantes habere ordinariam poteſtatem, poſſeque procedere diuiſim, & condemnare, & idem poſſe Inquiſitores in hoc caſu, quod non poſſunt in caſu hæreſis: in quo & ipſi, & Epiſcopi poſſunt agere ſimul, & diuiſim: non tamen poſſunt condemnare, niſi vtrique ſimul interueniant. Secus dicendum eſt de iuriſdictione conceſſa Prælatis regularium in ſuos religioſos, quæ eſt priuatiua ad Epiſcopos, cùm ſit iuriſdictio conceſſa in fauorem perſonarum. Confert Concilium Trident. *ſeſſ.* 25. *tit. de regularibus, c.* 14. Abbas *in cap. Paſtoralis, de officio ordinar. & in c. cæterùm col.* 2. *verſ. Fateor tamen, de iudiciis*, Felin. *n.* 4. *verſ. limita ſeptimò, in d. cap. Paſtoral.* cùm iis Prælatis ſit poteſtas corrigendi exceſſus ſuorum ſubditorum, & ſint exempti à iuriſdictione Epiſcopali, & declarat Rota Romana, teſte Puteo *deciſ.* 239. *lib.* 3. & cenſuit Congregatio die nono Iulij 1573. ſuper dicto *cap.* 14. Menoch *lib.* 2. *præſumpt.* 18. *caſu* 11. *&* 12. *& num.* 22. *&* 23. poſt plures ibi allegatos. Confirmatur ex Bullis Apoſtolicis Pauli Tertij *fol.* 34. & Clement. VII. & ex

 aliis

aliis Summorum Pontificum. Vnde patet Regulares eorúmque bona quæcumque ab omni iuriſdictione, & correctione Ordinariorum eſſe exépta, & ſuſcepta ſub protectione immediata Sedis Apoſtolicæ, ita, vt neque Prælati, neque eorum ſubditi Regulares ſubiiciantur etiam ratione delicti Ordinariorum iuriſdictioni, exceptis iis caſibus, in quibus Tridentina Synodus eus Epiſcopis ſubiecit. Atque ita certum eſt iuriſdictionem Prælatis regularibus conceſſam erga ſubditos ſuos eſſe priuatiuam ad quoſcumque Ordinarios Summo Pontifice inferiores. Idem dicitur, quando iuriſdictio eſt conceſſa per contractum, tunc enim intelligitur priuatiuè conceſſa, Menoch. *lib. 2. de præſumptionib. præſumpt. 18. n. 23.* ſed in caſu noſtro non eſt conceſſa iuriſdictio, neque in fauorem Inquiſitorum, neque per contractum, ſed in fauorem cauſæ; ergo non eſt priuatiuè, ſed cumulatiuè conceſſa.

5. In hoc tamen caſu contra ſolicitantes ex decreto Clementis Octaui, cuius meminit Param. *de origine Inquiſitionis quæſt.* 10. *n.* 168. *fol.* 881. ibi priuatiuè etiam quoad ſuperiores regularium, Inquiſitores duntaxat habent priuatiuam iuriſdictionem quoad ſuperiores Regularium, ita vt Prælati Regularium nequeant cognoſcere de Regularibus ſi fortè Regularis aliquis ſolicitet, & ideo quoad Regulares duntaxat eſt priuatiua, quoad alios autem eſt cumulatiua, nec per eam poteſtatem inquirendi erepta fuit Epiſcopis iuriſdictio ordinaria in iſtum caſum, & ita poſſunt nunc de hoc caſu cognoſcere Epiſcopi, ſicut antea poterant, ita Pater Fagundez *præcepto ſecundo lib. 4. c. 3. n. 31. verſ. per hanc verò Bullam, fol. mihi* 382. *col.* 1. *ad finem*, vbi addit ſic reſpondiſſe grauiſſimos, ac doctiſſimos noſtræ Societatis viros hac de re conſultos. Hinc fit, ſi denunciatio fiat apud Epiſcopum, & ille acceptet eam, non
6. teneri denunciari ſolicitantes ad ſacrum Inquiſitionis Tribunal; datur enim præuentio: vt conſtat eo Bullo Gregorij Decimiquinti *verſ. omnes hæreticæ prauitatis Inquiſitores, & locorum Ordinarios*, & ideo vtrique poſſunt cognoſcere de ſolicitantibus, eoſque punire. Bonacin. *ſuprà n.* 22. & 23. Regulariter autem adeundum eſt Tribunal, quod eſt magis idoneum ad procedendum in huiuſmodi caſibus.

Quomodo ſint intelligenda verba conſtitutionum, quæ dicunt, Dum earum confeſſiones audiunt?

§. IV.

EPITOME.

1. *Vtrùm fœmina ſolicitata in actu confeſſionis, ſiue antè, ſiue pòſt immediatè teneatur denunciare? pars negans oſtenditur; pars affirmans eſt ſequenda.*
2. *Confeſſio ex parte pœnitentis bona fide facta, ex parte Confeſſarij malo animo accepta, an ſit vera confeſſio, de qua hoc loco, & quid de confeſſione inualida?*
3. *Solicitans in confeſſionali abſque animo confitendi, an ſit deferendus?*
4. *Sacerdos ſolicitans in actu confeſſionis antecedenti, ſi confeſſio non ſequatur, neque abſolutio impendatur, an comprehendatur ſub Breui?*
5. *Solicitare fœminam ad actum nefandum, vel ad mollitiem, an ſit caſus Bullæ? & quid de ſolicitantibus pueros?*
6. *Conſtitutiones hac de re, an extendantur ad actus præteritos ante promulgationem.*

PRIMA difficultas, an fœmina ſolicitata paulo ante, vel paulo poſt confeſſionem, teneatur denuntiare ad fidei arbitros? Ratio dubitandi, quia conſtitutio Pauli Quinti ait ibi, *dum earũ audiunt confeſſiones*. Ergo ſi paulo antè, vel paulo pòſt Confeſſarius ſolicitet fœminam ad actus inhoneſtos, nó poterit deferri. Probatur, quia cùm lex ſit pœnalis, non eſt extendenda vltra crimen, caſũ, aut perſonam, quamuis eadem ratio inueniatur in aliis criminibus, aut caſibus, ita Felin. *in proœmio Decretal.* Caſtro *lib. 1. de lege pœnali. c. 71. documento* 3. Hippolyt. *conſ.* 71. *n.* 19. *conſ.* 52. *n.* 36. Afflict. *deciſ.* 21. *à n.* 5. vbi dicit hoc eſſe de mente Ioannis Andr. *in Mercu. in regul. odia, in ſexto*, & Cyn. *in l.* 2. *C. quæ ſit longa conſuetudo.* facit *cap. pœna, de pœnis diſt.* 1. vbi dicitur pœnas legum interpretatione molliendas eſſe potius, quàm nimis exaſperandas, & conſequenter proprium caſum non excedere, vnde gloſſ. *in regul. odia, præcitata*, ait argumentum à ſimili non valere in pœnis, item, quia lex pœnalis pendet à ratione, & à voluntate legiſlatoris, nimirum puniri hoc, aut illo modo, pendet ex ſola voluntate ferentis legem, lex autem non pœnalis pendet à ſola ratione. Atqui conſtitutio præſens ſolùm loquitur de ſolicitantibus, dum audiunt confeſſiones fœminarum; ergo ſi ſolicitet Confeſſarius ad actum impudicum fœminam extra actum confeſſionis, non eſt deferendus. Sayr. *in claui lib. 3. de lege pœnali cap. 8. n.* 9. Garcia *de beneficiis, part.* 11. *cap.* 10. §. 2. *num.* 196. *cum ſequentibus*, & Sanchez *lib.* 2. *in præcepta Decalogi c.* 28. *num.* 4. & 5. vbi volunt ex identitate, ſeu maioritate rationis non fieri extenſionem in pœnalibus extra caſum, ſeu crimen in lege contentum. Cùm ergo dicta conſtitutio, ſeu conſtitutiones, non loquantur, niſi contra ſolicitantes, dum audiunt confeſſiones, non ſunt extendendæ ad ſolicitantes ante, vel poſt confeſſionem. 1.

Cæterùm dicendum eſt non ſolùm ſolicitantes dum audiunt confeſſiones comprehendi, ſed etiã paulo ante, vel paulo poſt confeſſionem, ſi ſolicitent. Ratio, quia, quæ fiunt ante actum, vel poſt illum ſtatim, vel propè, vel circiter, cenſentur fieri in eodem actu, *l. in operis*, & *ibi* gloſſ. & Bartol. *ff. locati.* Bald *in cap.* 1 *col.* 2. *in verb. pacem. tit. de pace tenenda*, Tiraquel. *de retract. conuentio.* §. 1. *gloſſ.* 5. *num.* 1. *fol. mihi* 339. & *fol.* 340. *num.* 6. & *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, num.* 101. & *ſequent.* vbi probant fieri in eodem actu, quæ fiunt incontinenti, ſiue antè, ſiue pòſt. Cenſetur enim vnicus actus, quia quod vni ineſt, alteri quoque ineſſe creditur, propter vicinitatem vtriuſque, & propter propinquitatem temporis. Idcirco bini illi actus iudicari debent, ac ſi vnus tantùm eſſet, per *l. cùm antiquitas, C. de teſtamen.* & *l. heredes palam*, §. *vno contextu. ff. eodem titulo*; argumento teſtium, qui debent iurare antequam deponant, vt habetur *in l. iuriſiurandi, C. de teſtibus*, & *cap. de teſtibus*, & *cap. nuper*, *eodem titulo*. Veruntamen ſatisfaciunt, ſi iurent confeſtim poſtquam depoſuerunt:

depoſuerunt: cenſentur namque iurare in ipſo actu, & in eodem tempore, ita Hoſtienſis *in ſumma, tit. de teſtibus*, §. *ſuper quibus, verſ. ſed quid ſi teſtis*. Baldus, & Caſtro *in d. l. iuriſiurandi*, idem Bald *in l. vltima col. 2. verſ. ſecundò incidenter quero, ff de feri*. vbi ait poſt terminum probationibus aſſignatum, poſſe admitti ad probandum, qui in continenti vult probare, ſiue per teſtes, ſiue per ſcripturam, quia videtur probare intra terminum, qui probat poſt terminum incontinenti, quod etiam laudat Iaſon *in l. non ſolum*, §. *morte, ff. de oper. nou. nunciatione*. Ergo Sacerdos ſolicitans etiam ante, vel paulo poſt confeſſionem, dicitur ſolicitare in ipſo actu confeſſionis, ac proinde eſt deferendus ad Inquiſitores, vt in ſpecie Enriquez *lib. 6. de pœnitentia cap. 17. num. 4. littera L. & cap. 22. ad finem, num. 6.* & Rodriquez *de Regularib. tom. 2. quaſt. 27. art. 2. ad medium, & art. 3. ad principium*, quod etiã vult Gregorius Decimuſquintus *in ſua Bulla*, Bonacina *tom. 1. tract. de obligatione denunciandi 2. propoſ. n 6*.

2. Secunda difficultas, an confeſſio ex parte pœnitentis bona fide incepta, & ex parte Confeſſarij malo animo comprehendatur ſub hac conſtitutione, & quid de cõfeſſione inualida? Reſponde quoad priorem partem ſolicitatam teneri deferre Sacerdotem, ſi ſolicitet ad turpia, cùm fœminæ mens fuerit ſe accuſandi, & quamuis confeſſio non perficiatur, non proinde excuſat fœminam à denunciatione, Bonacin. *vbi ſuprà d. 2. propoſ. n. 6.* ex dicta Bulla Gregorij XV. vbi tradit comprehendi ſub Breui ſolicitantem occaſione, vel prætextu confeſſionis, ſiue confeſſio, vel abſolutio ſequuta fuerit, ſiue non, ſiue prouocatio fiat extra occaſionem confeſſionis in Confeſſionali, aut in loco deputato, aut electo ad confeſſiones audiendas, & Confeſſarius fingat ſe velle confeſſionem audire. Eadem reſponſio poſteriori parti competit, non obſtante quòd confeſſio ſit inualida. Quin imò dicitur vera ſolicitatio ſecundùm mentem conſtitutionis Gregorianæ, nulla exiſtente ſacramentali confeſſione, videlicet ſi fœmina ſolicitetur antè accuſationem, & ipſa ob id nolit ſe accuſare, vel ſi Confeſſarius contritus nolit illam audire. iam præcedens ſolicitatio, ſufficit ob iniuriam ſacramento illatam, Graffis *conſ. 1. de cognat. ſpirit. à n. 25.*

3. Et quamuis Illuſtriſſimus Cunha *de ſolicitantibus quaſt. 14. n. 11.* opinetur non eſſe deferendum Confeſſarium à fœmina ſolicitata, quando ipſa non prætextu confeſſionis, ſed diuerſæ rei prætextu acceſſit ad Confeſſarium publicè audientem alias fœminas in Confeſſionali, quia non ſolicitauit pœnitentem, nec volentem confiteri, nihilominus, quia ſolicitatio fuit in loco Confeſſionalis, idcirco Confeſſarius incidit in pœnas conſtitutionis Gregorij XV. contra ſolicitantes, Bonacina *ſuprà ſecunda propoſ. num. 6.* Sicut etiam incidit ſolicitans in actu confeſſionis

4. antecedente, ſiue confeſſio, vel abſolutio ſequatur, ſiue non. Vnde minus bene tradit Benedictus Ægidius *in tract. de iure, & priuilegio honeſtatis art. 11. num. 19.* dum ait non incidere in pœnas ſolicitantis Confeſſarium non paratum ad excipiendas confeſſiones fœminæ, quæ reiecta ſolicitatione confeſſionem petiuit, & Confeſſor audiuit relicta ſolicitatione, cuius ſententia poteſt procedere, quando ſolicitatio fuit extra locum deputatum, ſeu electum ad confeſſiones audiendas, Gregorius XV. *in ſua Bulla*, & Bonacin. *ibi numer. 6. ſuprà*.

Tertia difficultas, an ſolicitans fœminam ad mollitiem, ſeu actum nefandum, ſeu pueros prouocans ad libidinem, comprehendatur ſub conſtitutionibus? Reſponſio quoad fœminas ſit affirmatiua, quia quamuis in ſpecie non fiat mentio de mollitie, neque de actibus contra naturam, ſatis eſt quòd fiat mentio de ſolicitatione ad turpia, & conſtitutiones loquuntur de inhoneſtis actibus, & turpibus generaliter, & ſub genere comprehenduntur omnes ſpecies, & terminus indefinitè poſitus in huiuſmodi legibus adæquat decretum vniuerſale. iuuat Paramus *de origine ſancti Officij, quaſt. 10. fol. 881.* ex conſtitutione Clementis VIII. per hæc verba, ibi, *Solicitantes mulieres ad impudicitiam, & peccata carnis*: atque ita quamuis non exprimantur actus nefandi in ſpecie; ratio tamen, & intentio legiſlatoris ſatis oſtenditur per verba ad impudicitiam, & per verba ad peccata carnis. 5.

Quoad ſolicitatores puerorum etiam comprehend. manifeſtum eſt, ſi prouocentur ad nefandos actus. Ita Salzedus *in practica cap. 82. verſ. deponantur, in fine*, vbi ait ſic fuiſſe iudicatum in caſu, Lodouicus Lopez *1. par inſtructorij c. 35. verſ ad hic iam, in fine*. Manuel Rodriquez *de Regularibus tom. 2. quaſt. 27. art. 3.* & alij, quos referens ſequitur Illuſtriſſimus Cunha *de ſolicitantibus quaſt. 6. num. 6.* vbi *num. 11.* addit idem eſſe dicendum de ſolicitante pueros in confeſſione, vel paulo antè, vel paulo pòſt ad mollitiem, poſt Franciſcum Suarium.

Nec refert dicere conſtitutionem non extendi ad ſolicitantem maſculos, nec loqui de illis: quia quamuis non loquatur, niſi de fœminis ſolicitatis, id propterea factum eſt, quia ipſæ frequentiùs ſolicitari ſolent, & ſub eis maſculi intelliguntur, Cunha *d. quaſt. 6. num. 12.* ex ea ratione, quòd etiam pœnales leges ad ſimilia frequentiſſimè extenduntur, argumento *c. 1. de maledicis*, quod loquitur in clericis, & pœna illius laicos etiam conſtringit, ſecundùm Hoſtienſem *in ſumma eodem titulo*, §. *alij maledicunt Principem Eccleſiaſticum, poſt principium, verſ. idem credo de laico*, Henric. Boic. *in d. c. 1. n. 5. verſ. idem credo de laico, & n. 6. verſ. maximè inter laicos, extra de maledicis*. Confert leges pœnales editas in bonum publicum, & vtilitatem vti fauorabiles extendi poſſe, vt notat Bart. *in l. quemadmodum n. 4. C. de agricolis lib. 1.* ſequitur Iaſon *in l. quod Seruius n. 2. ff de condictione cauſa data*.

Quarta difficultas an conſtitutiones extendantur ad actus præteritos ante promulgationem factos? Videtur dicendum non extendi ad præterita, ſed ſolùm ad futura poſt promulgationem commiſſa, quia leges nouæ, ſeu nouiter editæ reſpiciunt abſolutè caſus futuros, non verò præteritos, *c. vltimo, de conſtitutionibus, l. leges. C. de iureiurando*. Nauarr. *in manuali c. 23. n. 109 & 111. & de ſimonia conſ. 18.* vbi ait confidentiarios non ſubdi pœnis ante promulgationem Pij Quarti, ſequitur Flaminius *de confident. quaſt. 12.* cùm lex regulariter futura reſpiciat, non tamen præterita, ſic etiam Bartol. *in l. omnes populi n. 39. ff de inſt. & iur.* Hoſtienſis *in ſumma tit. de conſtitutionibus*, §. *quando conſtitutio*, quod procedit, ſi ratio conſtitutionis anteceſſerit conſtitutionem, quoniam per hoc prohibitio conſtitutionis ipſius non trahitur retro ad tempus antecedens, ſed ad futurum, Bald. & Salicet. *in l. teſtium. C. de teſtibus*. Imò 6.

quamuis

Digitized by Google

quamuis lex loquatur per verbum ſubiunctiui modi, quæ poſſet importare præteritum, ſemper reſpiciet futurum, Abbas *in dict. cap. vltimo, de conſtitut.* & *ibi* Felinus *num.* 1. gloſs. *in l. cum tale, § vltimo, ff. de condit. & demonſtr.*

Nec refragatur, ſi quis dicat hanc conſtitutionem nouam coincidere cum iure antiquo Summi Pontificis Pauli Quarti, ac proinde ad præterita eſſe trahendam, quoniam hæc conſtitutio reſpectu noſtri regni eſt noua, & quoties conſtitutio eſt noua, vel habet inductionem iuris noui in aliquo regno, nunquam trahitur ad caſus præteritos. *l. ius ciuile, ff. de legibus*, Imola *cap. quoniam, de conſtitut.* & tradit eſſe commune Benedict. Capra *in regula ſexta num.* 43. & valet etiam quando conſtitutio eſt antiqui iuris declaratoria, ſi habet verbum promulgatorium iuris noui, vel quando lex eſt noua in aliquo Regno, vel Prouincia reſpectu pœnæ, ita gloſſ. *in cap. vnico, de clericis non reſidentibus in* 6. & *ibi* Geminian. & alij, Felin. *in d. cap. vltimo, de conſtitut.* & in ſimili probat Flaminius *de confidens. quæſt.* 12 *à num.* 8. Igitur non eſt extendenda, niſi ad futura hæc conſtitutio, non autem ad præterita, niſi in lege id exprimatur. Gama *deciſ.* 313. *num.* 9. per *d.l. leges, C. de iureiurando.*

Nihilominus dicendum eſt conſtitutionem Pauli Quinti extendendam eſſe ad præterita, cùm ſit fauorabilis, & in fauorem fidei, ac Religionis, quod colligitur ex verbis conſtitutionis, quomodolibet diffamatos, & ex verbis *ibi, ſuper præmiſſis diligenter inquiras.* quæ verba comprehendunt diffamatos ante promulgationem conſtitutionis: ergo extenditur ad præterita, Illuſtriſſimus Cunha *de ſolicitantibus, quæſt.* 3. *num.* 7. & *num.* 20. 21. & 22. cum multis, quos ibi referens ſequitur, cui accedit Bonacin. *d. propoſ.* 2. vbi tradit Bullam Gregorij Decimiquinti extendi ad actus præteritos. Quando verò lex noua iuris antiqui declaratoria extendatur ad præterita, tradit Morla *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 11. *cum ſequentibus*, Armend. *in proœmio additionis ad recop. legum Nauarræ, num.* 45. Caldas Pereria *de poteſtate eligendi, cap.* 11. *num.* 30. & Don Chriſtophorus de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l.* 200 *num.* 2. & 29. *verſ. oritur*, & P. Ribadan. *in lib. pro defenſione Societatis* IESV *cap.* 15.

Quibus pœnis puniendi ſint Confeſſarij ſolicitantes, & quot teſtes ſufficiant ad probandum hoc crimen.

§. V.

EPITOME.

1. *Solicitans in confeſſione incurrit pœnas, quas incurrunt ſuſpecti de hæreſi.*
2. *Crimen ſolicitationis inceſtum, & ſacrilegium continet, & quæ ſit pœna inceſtus, ac ſacrilegij?*
3. *Confeſſarij ſolicitantes poſſunt ſuſpendi beneficiis, ac officiis, & aliis pœnis puniri.*
4. *Solicitans in confeſſione etiam priuari debet à confeſſionibus fœminarum audiendis.*
5. *Solicitans quando ſit tradendus, & relaxandus Curiæ ſæculari?*
6. *Solicitans an debeat abiurare de leui, aut de violenta, ſeu vehementi.*
& an ſit degradandus? ibid.
7. *Quot teſtes requirantur ad conuincendum ſolicitantes, & an ſinguiares probent?*
8. *Teſtes in hoc crimine probando, an poſſint eſſe fœminæ?*
9. *Teſtium qualitas, quæ, & qualis requiratur in crimine ſolicitandi?*

QVÆSTIONIS eſt, an ſolicitatio in confeſſione præ ſe ferat hæreſis ſuſpicionem? Reſponſio eſt affirmatiua, vt patet ex proœmio conſtitutionis, per hæc verba, ibi, *Nos in animum inducere nequeuntes, quòd qui de fide Catholica rectè ſentiunt, Sacramentis à Chriſto inſtitutis abutantur, aut illis iniuriam faciant.* Item, quia Inquiſitorum iuriſdictionis quaſi ordinariæ fundamenta ſunt crimina, quæ de hæreſi ſuſpicionem ferunt, vt notat Paramus *de origine Sancti Offici, quæſt.* 10. *num.* 97. poſt Albertin. *de agnoſcendis aſſertionibus Cathol.* vbi tradit, quando ſuſpicio dicatur leuis, quando vehemens, quando violenta. Cùm ergo Inquiſitores procedant contra ſolicitantes virtute prædictæ Paulinæ, ibi, *iuxta facultatem contra hæreticos à Sede Apoſtolica conceſſam*, &c. ſatis oſtenditur ſolicitantes præſeferre ſuſpicionem de hæreſi. ſic Farinac. *in praxi crimin. part.* 4. *de delictis carnis, quæſt.* 137. *num.* 28. & Illuſtriſſimus Cunha *de ſolicitantibus, quæſt.* 2. *num.* 7. & *num.* 15. & 17. vbi concludit ſuſpectos de fide haberi illos, qui in confeſſione ad turpia pœnitentes ſolicitant. Quare cognitio de hoc crimine pertinet ad Inquiſitores ex officio, vt patet ex decreto Clementis Octaui à Paramo, relato *ad finem quæſtionis* 10. *de origine Sancti officij*, his verbis: *ſicut in aliis ad ſancta Inquiſitionis officium pertinentibus.* Vbi nota dictionem, *aliis*, per quam demonſtratur caſum ſolicitandi pertinere ad Inquiſitores ex officio: ſecus de peccato Sodomiæ, quod pertinet ad Inquiſitores ex commiſſione, non quòd faciat ſuſpicionem hæreſis, nec peccantes de hæreſi abiurant. Longè aliter de ſolicitantibus, qui abiurant vti ſuſpecti de leui, vt *infra*. 1.

Incurrunt ergo ſolicitantes in pœnas quibus afficiuntur ſuſpecti de hæreſi, vt notat Paramus *ſupra d. quæſt.* 10. *num.* 90. & 97. & Pegna 2. *part. directorij, comment* 81. *fol.* 383. *col.* 2. *verſ. ille quoque grauiter peccat*, nec leuem contrahit malæ credentiæ ſuſpicionem, qui in confeſſione ad Venerem, vel ad alia flagitia ſolicitat pœnitentem. Pœnæ autem contra ſuſpectos de hæreſi ſunt arbitrariæ, & ideo iuxta facti, & perſonarum qualitatem Epiſcopus, & Inquiſitor poſſunt imponere pœnam arbitrariam. gloſſ. *in cap. vt commiſſi, verſ. & illorum, de hæreticis in* 6. & *ibi* ſcribentes; vbi volunt quando agitur de puniendis ſuſpectis de hæreſi pœnam eſſe arbitrariam, quæ regula, ſeu concluſio habet locum in omnibus pœnis imponendis ſuſpectis de hæreſi, Ioannes de Imola *in Clementina Ad noſtram, num.* 23. & *ibi* Zabarell. *§. porrò, n.* 2. *tit. de hæreticis*, & Calderin. *in tractat. de hæreticis, rubr. de hæreticis redeuntibus, & conuerſis, num.* 1. vbi aduertit in pœnis imponendis aliter procedendum contra ſimplices, aliter contra prudentes, aliter contra laicos, & aliter contra Eccleſiaſticos, Roſell. *in ſumma in verb. hæreticus, num.* 44. & Tabiena *eadem verb. hæreticus, num.* 23. & 24.

Porrò crimen ſolicitandi continet inceſtum, & ſacrilegium. Inceſtum, quia ſolicitat filiam ſpiritualem, Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 23. *num.* 1. & *ſequentib.* Ægidius *de priuileg. benef. art.* 11. *n.* 18. & 2.

& Farinac. *de delictis carnis, part.4. quæſt.* 149. Sacrilegium autem ex eo reperitur, quia ſolicitatio fit in ſacramento Pœnitentiæ, & ex iniuria illata Sacramento, & loco ſacro ſacrilegium eſt manifeſtum, Azor *inſtit. moral. par.1. lib.* 9. *c.* 28. Graff. *deciſ. lib.2. c.* 48. Leſſ. *de iuſtitia lib.2. c.* 45. & Suar. *de Religione tom.1. tract. de ſacrileg. lib.* 3. *c.* 1. *&* 5. Pœna verò ſacrilegij ordinaria de iure ciuili capitalis eſt, *l. ſacrileg ij, ff. ad legem Iuliam pec. l. aut facta, §. locus, ff. de pœnis*, quod eſſe receptum teſtantur graues auctores ſacrilegos olim, vel ex ſaxo præcipitari, vel pœna parricidis debita puniri.

Quoad inceſtus pœnam aduertendum eſt; actum ſolicitandi, niſi compleatur, non reputari pro actu perfecto, Boërius *deciſ.* 316. *n.* 2. Nam affectus non punitur pœna inceſtus ordinaria, niſi ſequatur effectus, Duennas *regul.* 35. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum part. 5. collect.* 1895. Thomas de Thomaſ. *in floribus legum, regul.* 18. Franc. Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. affectus*, Cardinal. Tuſch. *littera C. concluſ.* 544. & Benedictus Ægidius *in lege ex hoc iure, ff. de iuſt. & iur. par.* 1. *c.7. n.*32. quorum aliqui limitant in delictis atrociſſimis, nimirum in crimine læſæ Maieſtatis, ſimoniæ, veneficij, & in propinante venenum. Atqui ſolicitatio in confeſſione ad alliciendum filiam ſpiritualē ad turpia, eſt inceſtus inchoatus, & per ſolicitantem non ſtat peruenire ad actum completum in crimine atrociſſimo: ergo debet puniri inceſtus vti actus perfectus, præſertim, ſi Confeſſarius non multo poſt libidinem perfecit. Quòd ſi ſolicitatio non habuit effectum, arbitrio Inquiſitorum puniendus eſt. Idem erit ſi poſt longum temporis terminum accedat ad ſolicitatam non ex vi ſolicitationis præteritæ, ſed accedente noua ſolicitatione: tunc enim cùm videatur crimen inceſtus ſolicitatio non egredi, non videtur locus Inquiſitoribus, vt inquirant, ex traditis à Nauarro *conſ.* 2. *de hæreticis*, incipit *vtrum Inquiſitores, per totum*, & Paramus *de origine ſancti Officij, quæſt.* 10. *n.* 91.

3. Inſuper Confeſſarij ſolicitantes poſſunt ſuſpendi, & priuati officio, ac beneficio, & aliis pœnis puniri, Paramus *de origine ſancti Officij, quæſt.* 10. *n.* 166. *poſt medium.* Quin imò pecuniariæ pœnæ eiſdem imponi poſſunt piis operibus, ex traditis à Pegna 3. *par. Directorij, comment.* 1. *verſ. hæc verò pœna.* Nam quamuis pœna pecuniaria reſpectu alterius ſit commodum; attamen propter ipſius delinquentis culpam vera pœna cenſetur, cùm prætextu inopiæ aliquando in corporalem mutatur, Couarr. lib. 2. *variar. c.* 1. *n.* 8. & Boër. *deciſ.* 349. *n.* 11. Quòd autem poſſint ſuſpendi ab officio, & beneficio, ex eo patet, quia ſuſpecti de hæreſi pœna arbitraria puniri poſſunt vltra ſuſpenſionem: ſicut puniuntur Sacerdotes ſecundis nuptiis benedictionem impertientes in caſu non permiſſo, vt docent Menoch. *caſu* 417. *n.* 8. Ceuallos *commun. contra commun. quæſt.* 604. *n.* 136. Perez *lib. 5. ordinam. verſ. intelligas, pag.* 521. 5. *col.* 5. & Salzed. *in praxi, c.* 77. *littera F. verſ. in hoc delinquens.*

4. Præterea ſolicitantes in confeſſione debent ſuſpēdi à confeſſionibus, præſertim fœminarum, excipiendis, ſic Cantera *in quæſtionib. criminalib. c.1. n.* 65. *ad finem, de hæreticis fol.* 426. Lucius *in ſumma ſummarum c.* 24. *n.* 11. & Graff. *conſ.* 1. *n.* 30. *de cognat. ſpirit.* Vide Riccium *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 369. *n.* 1. dicentem Neapoli Parochum priuatum fuiſſe propter hoc crimen à cauſa animarum per annum integrum duntaxat; additque ſic fuiſſe punitum, quia delatus in tortura non confeſſus eſt, ſed negauit, & ob id fuit ad tempus ſuſpenſus: cùm ſi de crimine eſſet legitima probatio, in perpetuum debuiſſet à confeſſionibus audiendis ſuſpendi, Cantera *vbi ſupra.*

5. Controuerti tamen poteſt, an impurus Confeſſarius ſit tradendus Curiæ ſæculari, vt hæreticus? Reſponde negatiuè, quia ſuſpectus de hæreſi ratione delicti nunquam de hæreſi formaliter conuinci poteſt, etiam ſi frequenter committat delictum idem, quod ſecum fert ſuſpicionem hæreſis, quia ratione huius delicti non dicitur relapſus in hæreſim, & ex conſequenti, vt hæreticus tradi non poteſt Curiæ ſæculari. Nihilominus in noſtro caſu, ſi clericus fuerit incorrigibilis, & redierit ad eadem delicta, poſt aliquam monitionem perſeuerauerit, poterit tradi Curiæ ſæculari puniendus, vt conſtat ex verbis conſtitutionis Paulinæ, ibi, *procedas, ac culpabiles repertos iuxta exceſſuum ſuorum qualitatem, prout iuris fuerit punies eos, etiam ſi, & prout de iure fuerit faciendum, debita præcedente degradatione ſæculari iudicis arbitrio puniendos tradendo.* Ex quibus verbis id oſtenditur; textus etiam *in cap. cum non ab homine, de iudiciis, verb. incorrigibilis.* Sed hic textus loquitur in caſu diuerſo, nimirum, quando in graui crimine deprehenſus deponitur, deinde propter contumaciam excommunicatur; & poſtea anathematizatur, & ſi adhuc in contumacia perſeuerat, nec iudici Eccleſiaſtico obedit, poterit talis incorrigibilis comprimi per poteſtatem ſæcularem, Couarr. *pract. c.* 23. *n.* 2. *verſ. ſecundò eſt notandum.* Clar. §. *final. quæſt.* 36. *verſ. ſed quæritur*, Menoch. *de arbitrar. caſu* 415. *n. vltim.* & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 110. *num.* 14. *&* 16.

Longè aliter in caſu ſolicitationis; in quo, vt degradetur, non eſt opus procedere per gradus incorrigibilitatis attento iure, cùm Inquiſitoribus permittat, vt poſſint, ſi, & prout de iure fuerit talis peccati, reos degradatos relinquere Curiæ ſæculari, præmiſſa videlicet iudicis Eccleſiaſtici ſententia, vt ſolicitans ex ſuo miſero ſtatu ad Curiā ſæcularem ſolenniter transferatur; atque ita ſolemnis degradatio debet præcedere antequam poteſtati ſæculari tradatur. Nam clericus actualiter degradatus punitur à iudice ſæculari, cùm per degradationem fiat de Curia ſæculari, & ideo punitur per illam, *c.* 2. *de pœnis.* Mil. *in practica pag. mihi* 93. *n.* 25. Boſſ. *in titulo de for. compet. num.* 140. Diaz *in pract. crimin. Canon. c.* 133. & niſi clericus ſit à iudice Eccleſiaſtico degradatus, & poteſtati ſæculari traditus, non poteſt pro quocumque etiam grauiſſimo crimine ab eadem ſæculari poteſtate puniri, vt eſt communis, teſte Couar. *pract. c.* 31. *n.* 2. *verſ. primum etenim illud conſtat.* Clarus *in pract. quæſt.* 36. *verſ. ſcias autem*, & Roland. *conſ.* 4. *n.* 22. *vol.* 1.

6. Illud etiam dubium expedire expedit, an ſolicitans ſuſpectus de fide abiuret de leui? Placet affirmare; quia id onus imponitur ſuſpectis in fide, Simancas *de Catholicis inſtit. titul.* 1. *n.* 18. *& num.* 21. vbi reddit rationem, quare ſuſpecti de hæreſi cogantur errores ſuos abiurare; ſequitur Menoch. *de arbitr. caſu* 372. & Paramus *de origine ſancti Officij quæſt.* 10. *n.* 166. qui *n.* 165. *verb. actu ito*, tradit hanc abiurationem eſſe faciendam in ſecreta aula ſacri Officij coram Epiſcopo loci, & aliis

aliis viris Religioſis, ſequitur Cantera *in quæſtionibus criminalibus, c. 1. de hæreticis n. 65. ad finem*, vbi ſubdit ſolicitantes non eſſe publicè puniendos, propter ſcandalum.

7. Quot autem teſtes requirantur ad conuincendum ſolicitantem? Bonacin. *ſupra n. 24.* negat puniri poſſe ſolicitantem, niſi conſtet per legitimam probationem ipſum ſolicitaſſe. Poſſe tamen probari crimen per teſtes ſingulares, quæ aſſerant ſe fuiſſe ſolicitatas ſeorſim a tali Confeſſario, quæ ſcilicet deponant de diuerſis actibus ſolicitationem inferentibus, vt latè probat Farinac. *de teſtib. quæſt. 64. n. 223.* vbi agitur de probando inhoneſtam vitam in genere, nempe, quòd ſit adulter, quòd ſtuprator, ſodomita, aut quid ſimile, tunc enim teſtes ſingulares optimè probant, quamuis deponant de diuerſis ſolicitantibus, ſicut fractio ſigilli probatur per teſtes ſingulares, Suarius *de pœnit. diſp. 33. ſect. 8. n. 3.* Enriquez *lib. 6. c. 19. n. 10.* Sed contrà, ipſemet Farinac. ait *n. 226.* teſtes ſingulares tunc demum probare adulterium, ſtuprum, & alia eiuſdem rationis, quamuis deponat de diuerſis actibus, quando ſuper quolibet actu reperiuntur duo teſtes: manet enim in hoc caſu integra probatio: ſecus ſi vnus teſtis depoſuit de vno actu, & alius de alio, tunc enim non probant, atque ita Confeſſarius non eſt puniendus pœna ordinaria, vt in ſpecie de fractione ſigilli tradunt Salzedo *in practica c. 109.* Bernard. *n. 4.* Maſcard. *concluſ. 1287. n. vltim.* & Enriquz *lib. 5. de pœnit. c. 19. litt. K.* quod intellige, quando teſtes ſunt verè ſingulares.

Nec refert quod aiunt Speculator *in titulo de teſtibus, §. iam de interrogatoriis n. 16. verſ. quid ſi vnus teſtis dicit actum*, Aymo *conſ. 72. n. 33. ad medium*, Maſcard. *concluſ. 65. n. 1.* & priùs *concluſ. 59. n. 19.* & alij, quos refert Farinac. *d. quæſt. 64. n. 226.* videlicet teſtes ſingulares probare ſimpliciter adulterium, vel ſtuprum, quia quamuis ſimpliciter dicant teſtes ſingulares probare adulterium, ſeu ſtuprum, hoc eſt intelligendum probare in genere, non autem in ſpecie, niſi ſuper quolibet actu ſint duo teſtes, quia tunc eſt legitima probatio: ſecus quando teſtis vnus de vno actu deponat, & alter de alio, tunc enim non probatur adulterium, nec ſtuprum. Maſcardus *d. concluſ. 65. n. 7. in fine, verſ. diſtingue.* Atque ita ad effectum puniendi teſtes ſingulares in noſtro caſu non plenè probant ad puniendum pœna ordinaria, ſed arbitraria, Simancas *in tract. de hæreticis tit. 64. n. 37.* Clarus *in pract. quæſt. 53. verſ. dixi etiam*, vbi teſtatur de veriori opinione, quibus accedit Pegna *in direct. Inquiſit. par. 3. comment. 121. verſ. poſtremo*, & Farin. *ſup. n. 228. & duobus ſequentib.*

Ex traditis à Bonacin. *ſupra tom. 1. tractatione de obligatione denunciandi Confeſſarium n. 26.* hoc delictum non plenè probatur per teſtimonium duarum fœminarum, quoniam fœminæ ſunt leues, & fraudulentæ: atque ita relinquitur arbitrio Inquiſitorum quot fœminæ ſufficiant ad probandum hoc delictum, ſi Sacerdos ſolicitans ſit relaxandus poteſtati ſæculari, vt obſeruat Sanctarel. *de hæreſi c. 44. n. 6.* & Bonaci. *ſupra n. 26. contra Paramum de origine Inquiſ. lib. 3. quæſt. 10. n. 158.* minus bene opinantem, ſolicitationem duabus fœminis ſingularibus plenè probari. Et quamuis teſtes duo ſufficiant ad probandum crimen hæreſis, id intelligitur de teſtibus maſculis, & omni exceptione maioribus, ſi fortè inueniantur. Quare duobus teſtibus addendus eſt, vel numerus, vel qualitas aliqua, & indicia, vt integra omnino probatio in caſu hæreſis ſuppleatur, Eymeric. *in direct. 3. p. quæſt. 71. n. 5.* Rojas *2. par. aſſert. 4. n. 102. & 103.* Albertin. *de agnoſcendis quæſt. 34. n. 3.* Antonius *3. par. tit. 18. c. 2. §. 5.* Tabien. *verb. Inquiſit. n. 37.* & Maſcard. *de probationibus concluſ. 1221. n. 79.* Ergo in noſtro caſu duarum mulierum etiam bonæ famæ teſtimonia non ſufficient, vt integra huius criminis fiat probatio. Quin imò neque, vt delinquens mittatur in carcerem, ſi Confeſſario ſolicitanti obtemperarunt, vt vult Illuſtriſſimus Cunha *de ſolicitantibus quæſt. 23. n. 9.* Sed contrà videtur, cùm teſtes ſingulares ſocij criminis duo faciunt indicium ad torturam, quando deponunt, Paul. Granut. *theorem. 23. n. 14.* faciunt ſcripta per Clarum *in practica, quæſt. 21. verſ. ſed pone, quòd non vnus*, vbi ex Boſſio per eum allegato *in titul. de indiciis, concludit num. 159.* ſed hoc procedit, quando teſtes ſunt integri, vt vult Farinac. *in praxi quæſt. 37. numer. 35.* at verò in noſtro caſu fœminæ admiſſæ in teſtes non ſunt omni exceptione maiores, & multo minus faciunt fidem, quando ſolicitatæ conſenſerunt, vt volunt ſcribentes *in c. 1. de confeſſis*, & Paramus ſuprà in ſpecie *d. quæſt. 10. à n. 161.* Nihilominus ſocij criminis in delictis occultis, & difficilis probationis, faciunt indicium ad torturam, ſi coadiuuentur aliis adminiculis, Farinac. *ſuprà quæſt. 43. n. 75. & 76.* & ex conſequenti reus capi poteſt, & captura concedi ex qualibet informatione, ex Baldo *in ſuo repert. in verb. ind. dex. in ſecunda col. in verſ. Iudex in criminalibus*, Monticel. *in ſua pract. crimin. regul. 12. n. 7.* Conrad. *in pract. tit. de captura n. 2. verſ. ſit ſecundum eum*, & Föller. *in practica criminal. verb. ſtudeat ſe ornare, n. 58. verſ. & ita intelligitur*, quod eſt verum, quando delictum eſt graue, vt in noſtro caſu: atque ita ſufficit ad capturam quale quale indicium & aliqualis informatio ſummaria, ita Brunus *in tract. de indiciis, & tortur. par. 2. quæſt. 9. n. 6.* & Monticel. *ſuprà regul. 12. num. 7. verſ. & in hac re*, & alij apud Farinac. *d. quæſt. 27. n. 123. ad 128. cum ſequentib.* Mihi tamen placet ad carcerandum, & torquendum duarum, ad condemnandum quatuor fœminarum teſtimonia ſufficere, ſi fide dignæ ſint.

Digitized by Google

R. P.

IOANNIS BAPTISTÆ

FRAGOSI,

SOCIETATIS IESV,

REGIMINIS

CHRISTIANÆ REIPVBLICÆ

Tomi Secundi

ALTERA PARS.

Digitized by Google

Digitized by Google

LIBER SEXTVS

DE EXCELLENTIA, POTESTATE ATQVE OFFICIO EMINENTISSIMORVM CARDINALIVM.

DISPVTATIO DECIMAQVINTA

DE ORIGINE, ET ANTIQVITATE, AC DE RELIQUIS QUÆ ſpectant ad Illuſtriſſimos Dominos Cardinales.

Quando inceperit olim Cardinalitia dignitas.

§. I.

EPITOME.

1. *Cardinales vnde ſic vocentur, & de eorum origine.*
2. *De excellentia, & dignitate antiqua, & hodierna.*
3. *De officio multipli Cardinalium.*
4. *Cardinaliũ inſignia, quæ ſint, & à quo fuerint inducta.*
5. *Cardinalium dignitas an poſſit extingui à Romano Pontifice.*
6. *Cardinales an poſſint renunciare Cardinalatui?*
7. *Cardinalium Collegium an poſſit praſcribere iuriſdictionem, & authoritatem Romani Pontificis?*
8. *Cardinalium poteſtas tota oritur à Romano Pontifice.*
9. *Cardinalium gradus, & ordo quotuplex?*
10. *Tituli Presbyterorum viginti octo ſpecialiter nominati ſunt.*
11. *Cardinalium Diaconorum tituli olim erant decem & octo.*
12. *Cardinalium Epiſcoporum tituli hodie ſunt ſex, olim ſeptem, vel octo.*
13. *Cardinales an ſint inſtituti de iure diuino?*
14. *Cardinalium creatio vſque ad quem numerum aſcendere debeat?*
15. *Cardinalium Collegium quid poſſit Sede vacante?*

1. CARDINALES dicuntur à cardine, cardo autẽ ex ferro conſtruitur, in quo fores vertuntur, ſic in Cardinalibus Romano Pontifici aſſidentibus totius Eccleſiæ pondus vertitur, ac voluitur, & quemadmodum venti principales, qui ex quatuor mundi partibus perflant, dicuntur Cardinales, ſic etiam Diaconi Præfecti præcipuis ciuitatis partibus, quæ Cardines vocabantur, iure optimo dicti ſunt Cardinales, Barbat. *de praſtantia Cardinaliũ quaſt.* 1. *n.* 23. poſt alios Vaſquez *de ordine diſp.* 242. Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, c.* 2. & Cæſar *in ſua Hierarchia Eccleſ. diſp.* 2. §. 1. *n.* 5. Azor *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 4. *c.* 1. *in principio*, & eſt communis.

De origine autem Cardinalatus Hieronymus Platus *de dignitate Cardinalis c.* 2. tradit, qui nunc Cardinales dicuntur, Presbyteros quondam, vel Diaconos Vrbis Romæ appellari ſolitos, Beatumque Petrum, cùm Romæ poſuiſſet Sedem ex omnibus Chriſtianis quoſdam elegiſſe, ordinaſſeque per manuum impoſitionem partim Presbyteros, partim Diaconos, quibus ſua munera impertiuit. Numerus verò illorum quantus fuerit à Cleto Romano Pontifice tertio à Sancto Petro ad quinque, & viginti aſcendiſſe memoratur. Poſtea verò Euariſtus Papa anno Domini 96. huiuſmodi Presbyteris ſingulas Parochias diſtribuit, vt ſuas quiſque oues cognouiſſet, & earum curam diligenter adminiſtraſſet. Porrò non eſt negandum ab eodẽ Euariſto ad ſeptenariũ numerum in Eccleſia Romana Diaconos fuiſſe redactos, & Titulos in Vrbe Presbyteris diuiſos, vt vnuſquiſque ſuæ Parochiæ terminis diſtinctæ curam haberet. Quando autem Presbyterorum Cardinalium nomen effluxerit, vt is videlicet diceretur Presbyter Cardinalis, qui cæteris eiuſdem tituli Presbyteris præficeretur ac præeſſet, non omnino conſtat: quidam opinantur Cardinales ita dictos originem habuiſſe à tempore Gregorij Primi, alij verò à tempore Silueſtri Primi, alij à tempore Marcelli, alij denique à Pontiano; ſed verius à Beato Syluestro in Synodo generali anno 330. vel circiter.

Illud certum eſt Cardinalitiæ dignitatis nomẽ non fuiſſe impoſitum illis in principio naſcentis Eccleſiæ, vt refert Eugenius Quartus *in Epiſtola ad Epiſcopum Cantuarenſem*, cuius meminit Iacobatius *in lib. Concil.* 1. *n.* 252. dicens Apoſtolos Chriſto Domino aſſidentes repræſentare Cardinales, qui Romano Pontifici aſſiſtunt, additque Cardinalium nomen non fuiſſe in principio naſcentis Eccleſiæ expreſſum, Petrus tamen Gregorius *in libro* 15. *de perſonis c.* 4. *de Cardinalibus n.* 4. vult Cardinalium dignitatem non eandem quondam fuiſſe cum hodierna. Quin imò Cardinales Epiſcopi ordine, & dignitate inferiores extitiſſe vſque ad tempora Clementis Quinti, & Ioannis XXII. & *numero* 10. refert Pontianum in cathedra Summi Pontificatus anno Domini 235. fuiſſe collocatum, quo tempore nomen Cardinalium non erat in vſu, quod cœpit vſurpari ſi credendum eſt Volaterrano *in Antheropologia*, ſub Benedicto Nono, qui Summi Pontificatus Sedem fuit adeptus circa annum Domini 1031. Sed multo antè iam eſſe in vſu nomen Cardinalium refert Luithprandus Ticinenſis *lib.* 6. *de rebus per Europ. geſtis*, dum ait circa annum 930. in Synodo contra Ioannem Vndecimum celebrata fuiſſe ibi Cardinales Diaconos, Cardinales Presbyteros, & Cardinales Pontifices, qui erant ſub Othone magno. Vide Petr. Gregor. *ſupra n.* 11. & 12.

Differt excellentia antiqua, & dignitas ab excellentia, & dignitate hodierna. Nam hodie 2.
Cardinales authoritate honoris Epiſcopis præſtant, & ſunt vocati in partem ſolicitudinis, *c. ad honorem, extrà de vſu pallij* 11. *quaſt.* 1. *c. de cætero*, &

Digitized by Google

& Cardinalium cōſilio Romanus Pontifex agenda ordinat,& diſponit, *cap. fundamenta*,§. *decet*, *de electione in* 6 & repræſentant perſonas Apoſtolorum, & ſunt pars corporis,& membra Romani Pontificis,ac Conſiliarij,& coadiutores, *c. per venerabilem,ante finem,verſ. ſunt autem Sacerdotes,qui filij ſint legitimi*, & regulariter ſine Cardinalibus ardua Summus Pontifex expedire non ſolet:olim autem tempore Innocentij Primi,qui fuit Auctor huius capitis,Cardinalium dignitas non erat cognita,vt latè comprobat Virg. Polydor. *de inuentione rerum lib.4.cap.9.* & muneta,quæ antea gerebant Epiſcopi in conſiliis Summorum Pontificum,deinde poſt tempora Innocentij Quarti, gerere cœperunt Cardinales,vt probat textus *in d.c. fundamenta*, §. *decet,de electione in* 1. ſequitur Tuſchus *tom.* 1. *littera,C. concluſ.* 95. vbi à principio habuiſſe Summum Pontificem Sacerdotes,& Epiſcopos oſtendit,qui ſibi aſſiſterent,quamuis non eſſent Cardinales, neque eo nomine appellarentur; quod etiam probant Iacobat. *de Concil.lib.*1. *art.*12.*pag.*26.*& verſ.ſimiliter pag.*41. & Garcia *de nobilitate gloſ.*48.§ 3.*n.*35.At verùm olim ſunt,qui dicant officium illorũ eſſe & mortuos ſepelire,& catechumenos baptizare, vt *infrà verſ. quotuplex.*

3. Sequitur dicendum de officio Cardinalium,atque in primis diſcuti poteſt,an nomen Cardinalis ſonet dignitatem, vel officium? Aliqui putant Cardinalis nomen iure communi non eſſe nomen dignitatis, ſed officij. Sic Cardinalis Albanus *de Cardinalib.quæſt.*6. Sed oppoſitum eſt probabilius,eſſe videlicet nomen dignitatis, vel iure, vel conſuetudine. Nam Cardinales idem ſonat atque principales,nec eſt dubium illos honore,& dignitate cæteris excellere. Iuuat Cardinales habere ius, & poteſtatem eligendi Summum Pontificem, & in Eccleſiis quibus præficiuntur, habent Epiſcopalem,*c.his,de maioritate,& obedientia.* Villadieg.*de orig. Cardin.n.*7.Leon.*in Theſaur. for. Eccleſiaſt.par.*2.*d.*1.*n.*7.Azor *part.*2.*lib.*4.*c.*1.*quæſt.* 8.*prope finem.*Falcon.*de reſtrn quæſt.*1.*n.*10.& ideo poſſunt excommunicationis,ſuſpenſionis, & interdicti ſententiam ferre,& Pontificiis inſignibus vti,& ſolemniter benedicere, vti Epiſcopi,quamuis Epiſcopi non ſint,Hoſtienſis,& Ioañes Andreas *c.*1.*de ſupplen neglig. Prælat* Item habent ius conferendi beneficia in ſuis Eccleſiis titularibus, Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell.gloſſ.*3.*n.*18.& Ioan.à Cochier.*in regul.*1.*Cancell n.*23.*verſ.ſecunda*;modò ſint in Vrbe: quæ omnia præ ſe ferunt, & oſtendunt Cardinales dignitatem habere.

Quotuplex autem Cardinales munus habeant, eſt in promptu, triplex ſcilicet,quorum primum competit Cardinalibus Epiſcopis,ſecundum Cardinalibus Presbyteris:tertium Cardinalibus Diaconis. Sed meliùs primum officium ad ſingulos Cardinales ſpectat ratione Ordinis, in quo quiſque eſt;reliqua autem duo omnibus ſunt communia:alterum in Pontifice eligendo, alterum in eo adiuuando,Hieronym. Plat.*de Cardinalis dignitate c.*4.*in principio*, *& c.*5.*etiam in principio*, *& c.*6 *per totum*:quorum officium olim conſiſtebat in mortuis ſepeliendis, & in infantibus baptizandis, vt tradit Arch.*in c.vbi periculum,n.*4 *de electione lib.*6. dicens Marcellum Pontificem,qui fuit anno Domini 304. Cardinales quindecim Romæ conſtituiſſe ad hunc effectum, ſequitur Franciſcus de Padua Cardinalis Florentinus *in Clementina Ne Romani*,§ *porrò* , *de electione*, Barbatia *de præſtantia Cardinalium quæſt.*1.*n.*5. vbi addit Cardinales hodie non exercere huiuſmodi officia, Flaminius *de reſignatione lib.*2.*quæſt.*1.*n.*34.*& ſequent.* Cened.*ad Decretales collect.*115.*n.*2. poſt plures *ibi* relatos.

Conſiſtere autem ſecundum officium Cardinalium in eligendo Summo Pontifice, habetur *in c. oportebat diſtinct.*79.*& c.in nomine Domini,diſt.*23. ibi,*Cardinales adhibeant*, *c.vbi periculum*,§.1.*de electione in* 6.*c.licet, extra de electione*, Antonius Cucch.*lib.*2.*de Cardinalibus tit.*4.*n.*29.*verſ. Cardinaliū poteſtas, & officium*, & aliæ conſtitutiones de Romani Pontificis electione agentes,quarum meminit Barboſ.*in d.c licet de vitanda*, *n.*2.*& n.*5.Azor. *d.lib.*4.*c.*2.*verſ.decimoquartò quæritur.*Tertium officium Cardinalium eſt aſſiſtere, & conſulere Romano Pontifici, eumque adiuuare in officio Sacerdotali,Archid.*in d.c. vbi periculum n.*4.*de electione lib.*6. Cardinalis *in Clement.ne Romani*, §.*porrò n.*2.*de electione*,Hoſtienſis *in c.bona memoria n* 5.*de poſtul.Prælat.* Præpoſ.*in c.quamquam n.*12.2.*quæſt.*7. Barbat.*de Card.quæſt.*12.*n.*1.& ob id tenentur reſidere in Curia,vbi Papa reſidet. Abb. *in c.* 2. *n.* 2. *verſ nota primò, de clericis non reſidentibus*, Hojeda *de incompati.par.*1.*c.*2. & eſt communis. Propterea dicuntur fratres ipſius Papæ,Hoſtienſis *in c.ad liberandam,n.*3.*de iud.* & faciunt vnum corpus cum eodem,Archid.*in c.cùm redemptor, & in c. Abbatibus* 12.*quæſt.*7. ſicuti Canonici cum Epiſcopo,Hoſtienſ *in c.antiqua,de priuilegiis*, & Roman.*conſ.*4:8.

Inſuper,quia coadiuuant Pontificem, dicuntur Cardinales pars corporis Papæ,Corraſ.*de benefic. par.*4.*c.*2.*n.*13.Bellencin.*tit.de chari.ſubſid c.* 66.*n.* 5.Gigas *de penſ.quæſt* 59.*n.*12.& Iacobat.*de Concil. lib.*7 *art* 55.& Cardines Orbis, Manfred.*de Card. deciſ.*45.Item columnæ Eccleſiæ, Mant.*de Concil. n.*69. Senatores Eccleſiæ,Marſil.*de Eccleſ redd. c.* 13.*n.*17.Nec non dicuntur Reges lumine Eccleſiæ,& Principes,Manfred.*deciſ* 49.*&* 69.*&* 70.& Petr.Gregor.*par.*2 *Syntagm. iuris de Cardinalib. lib.* 15.*cap.*4.*n.*2.& Cæsar.1.*par. de Eccleſiaſtica Hierarch diſp.*2.§.4.*de officio Cardinalium,n* 8.*&* 9.

Cardinalium quæ ſint inſignia, & à quo fuerint inducti? Quoad primum,inſignia Cardinalitiæ dignitatis ſunt galerus, ſeu pileus rubricatus, & purpura,nō ad pompam,ſed in ſymbolū, quibus vtuntur tanquam exiſtentes parati effundere pro Chriſti nomine, ac fide,cui deſtinantur, ſanguinē propriū,Petr.Gregor.*de Republica lib.*4 *c.*11.*de veſtium n.*7.*verſ.purpurati.* Onufrius *in Chrō. anno* 1250. Baron.*tom* 10.*anno* 882. §. *quod autem* Manfred.*de Cardinal.c.* 5. Cardinalis autem decoratus bireto rubro,ſi intra annum ad Curiam Romanam non ſe contulerit,eo ipſo priuatur dignitate.Item antequam biretum, quod à Romano Pontifice de more benedici,ac per certum nuncium mitti ſolet, ei tradatur, illiusve capiti imponatur, iurat coram viro in dignitate Eccleſiaſtica conſtituto, ſe intra anñū à die præſtiti iuramēti omni mora poſtpoſita,& impedimento remoto ad Vrbem, vel aliò, vbi Romana Curia eo tempore fuerit,perſonaliter aduenturum,Xiſtus Quintus *in conſtitutione* 50. cuius meminit Laërtius Cherubinus *tō.*2.*Bullarij fol.* 560.*& ſequent.*§.19. vbi addit,ſi fortè id iuramentum præſtare recuſauerit,vel non cōparuerit poſt præſtitū iuramentū ipſo facto abſque alia declaratione Cardinalatus honore priuatus exiſtat,& quibuſcūque illius inſigniis,facultatibus, priuilegiis, aut authoritatibus careat eoipſo,& perpetuò priuatus ſit, & eſſe cenſeatur, & biretum deponere omnino teneatur. 4.

Quoad ſecundum,Innocentius Quartus in Peruigilio

uigilio Natalis Domini anno 1244. à partu Virginis Lugduni in Concilio generali tredecim Cardinales Excellentiſſimos litteris, ac ſanctitate viros creauit, eiſque inſigne pileum rubrũ dedit, vt habetur *in vita huius Pontificis.* Paulus autem ſecundus præcepit ſub graui pœna, ne quiſquam pileo rubro præter Cardinales vteretur. quibus addidit pannos coccinei coloris, quibus equi, vel mulæ dum equitarent, ornarentur, quibus etiam ornamentis vti non poterant, niſi Legati de latere, vt notant Gambarus *lib. 2. de poteſt. Legat. c. 1. de variis ordinariorum nominibus,* Pancirola *variar. lib. 1. c. 19.* vbi etiam de inſigniis ipſius Papæ multa tradit, & refert Barboſ. *c. antiqua, de priuilegi. s 23. n. 18.* & Azor. *inſtit. moral par. 2. lib. 4. c. 3. quaſ. 18.* vbi ſubdit ipſum Paulum ſecundum decreuiſſe vt galeri Cardinalium ex ſerico coccineo fierent, & alia inſignia ad ornamentum addidiſſe, de quibus Manfred. *ſuprà c. 5.*

5 Sequitur difficultas, an Cardinalium dignitas poſſit extingui à Summo Pontifice? Pars negans ex eo probatur, quia eſt ampliſſima, eorumque officium à Principe Apoſtolorum fuiſſe inſtitutum, vult in Eugenij Quarti *conſtitutione* 15. diligentiſſimus Laërtius Cherubinus *tom. 1. Bullary pag. 282. §. 4.* vbi ait, quamuis nomen huius dignitatis, quod modò eſt in vſu, ab initio primitiuæ Eccleſiæ non ita fuerit expreſſum; officium tamen ipſum à beato Petro, & ab eius ſucceſſoribus fuiſſe inſtitutum. Ergo non poteſt Summus Pontifex Cardinalatus dignitatem extinguere, vt probat Ant. Cucc. *de Cardinalibus tit. 4. n 52.* Quin imò Innocentius Tertius ex veteri Teſtamento iuſſu Dei traxiſſe originem tradit ex illo *Deuteron.* 17. vbi dicitur, vt pro difficultate, & ambiguitate iudicij accedatur ad Sacerdotes Leuitici generis, & iudicem, qui fuerit eo tempore, & ipſorum iudicio obtemperetur, qui locus intelligitur de Summo Pontifice, & de Cardinalibus, qui ſunt fratres illius, & coadiutores, eiſdemque ab exordio Eccleſiæ, ſicut & hodie in gubernatione totius Eccleſiæ aſſident, Azor *lib. 4 ſuprà c. 1. verſ. tertiò quæritur,* dum dicit Cardinales in Leuitici generis Sacerdotibus fuiſſe adumbratos, quod dixit Innocentius idem *in c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, verb. in executione ſacerdotalis officij coadiutores;* ex quo deducitur Pontificem ſemper Sacerdotes, & Epiſcopos habuiſſe ſibi aſſiſtentes, quamuis Cardinales non appellarentur, ſed alio nomine.

Quin imò ex Concilio Stephani Papæ colligitur in rigimine vniuerſalis Eccleſiæ Summis Pontificibus aſſediſſe, qui officio, ac miniſterio horum, qui nunc Cardinales dicuntur, fungerentur: oportebat, inquit, vt hæc ſacroſancta Domina Romana Eccleſia, iuxta quod à Beato Petro, & eius ſucceſſoribus inſtitutum eſt, ritè ordinaretur, & in Apoſtolatus culmine vnus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconis cõſecraretur: ex quo colligitur fratres, qui inter Cardinales numerantur, tempore Beati Petri extitiſſe. Nulla ergo ratione poterit tanta dignitas extingui à Romano Pontifice, cùm Cardinales pro honoris, ac dignitatis eminentia partem ſui corporis Summi Pontifices appellent, ita Andreas Siculus *de Cardinalibus quaſt. 1.* & à Cortado probatus tradit, quem ſequitur Cucch. *vbi ſuprà d. n. 52.*

6 An verò Cardinalatus poſſit renunciari? Poſſe fieri renunciationem in Conſiſtorio non eſt dubium, vt fuit ſeruatum tempore Alexandri Sexti, Franch. *in cap. 1. ſub n. 3. de renunc. in 6.* Burſat. *conſ. 341. n. 20. lib. 3.* & Bertachin *in tractatu de Epiſcopis par. 1 lib. 2. n. 52.* cùm ſit beneficium Eccleſiaſticum, Hojed. cum aliis *in tract. de incomp. benefic. par. 1. in proœmio n. 9.* Ratio, quia Põtifex in Conſiſtorio ſolet creare Cardinales, vt conſtat; nec poteſt renunciari niſi coram Papa, Franc *vbi ſuprà,* & videtur ſentire Burſatus *conſ. 342. n. 20. vol. 4.* quoniam Pontifex habet poteſtatem priuandi Cardinales: idcirco ad illum pertinet poteſtas recipiendi renunciationem. Rot. *deciſ. 5. de renunc. in antiquis, & deciſ 13. num. 2. eodem titulo, & lib.* Debere autem renunciationem fieri in Conſiſtorio, quoniam ardua in Conſiſtorio expediuntur, & hæc nunciatio eſt de arduis, Franc. Marc. h. *in 1. par. deciſ. 456. n. 61. & 1112. n. 28. & 1197. n. 3.* Item poteſt fieri à Cardinali renunciatio per Procuratorem, vt fecit Dux Etruriæ anno 1588. teſte Flaminio *lib. 8. quaſt. 4. per totum, & lib. 7. quaſt. 11. n. 12. & lib. 9. quaſt. 2.* vbi oſtendit etiam Papatum poſſe renunciari.

Non poſſe autem Collegium Cardinalium præſcribere iuriſdictionem, & authoritatem Romani Pontificis, certi iuris eſt. Hoc autẽ non cuiuis ex Cardinalibus, ſed vniuerſo Collegio Cardinalium competit, id eſt, auctoritas, & minor eſt Sede vacante, quàm cæterorum Collegiorum iuriſdictio, Antonius Cucc. *ſup. n 52. & 53.* Tota tamen poteſtas Cardinalium a Summo Pontifice manat, Azor. *par. 2 lib. 4. c. 1. verſ. tertiò quæritur, ad finem,* vbi ait Cardinalium poteſtatem a Romanis Pontificibus fluxiſſe, videlicet, quòd Pontificem eligant, quòd negotia Eccleſiæ exequantur, quòd ſuffragia ferant, quòd comitiis Pontificiis interſint, quòd ſententiam dicant, & conſilia ſuggerãt, & alia ſimilia conficiant. Barbatia *de præſtantia Cardinalium, quaſt. 1. n. 10. & n. 12.* ex Archidiacono *in c. vbi periculum, de electione lib 6.* 7

Quotuplex etiam ſit gradus, & ordo Cardinalium, eſt in confeſſo; ſicut non ſine diuino afflatu fuiſſe inſtitutum ad Summum Pontificem adiuuandum conſtat, nam ſicut in corpore humano membra omnia mirabiliter à diuina ſapientia fuerunt diſpoſita, & ſua oculis, manibus, auribus, ac reliquis omnibus ſpecialis functio impertita, vt quælibet pars corporis perfectioni inſeruiret; ita Chriſtus Dominus in corpore ſuæ Eccleſiæ ſtatus multiplices, & officia pro temporũ ratione, ac varietate creauit, vt Eccleſiæ officiis inuigilarent, & capiti Eccleſiæ ſupremo, hoc eſt, Pontifici ſeruirent. Cardinales igitur in tres ordines ſunt diſtincti, Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos. Vnde ſequitur triplicem Cardinalium gradum, & ordinem in ſacro Collegio. Tituli Epiſcoporum Cardinalium olim fuerunt ſeptẽ, vel octo, Hoſtienſis, Velitrenſis, Portuenſis, & Sanctæ Rufinæ, Sabinẽſis, Tuſculanenſis, Præneſtinenſis, Albanẽſis. Tituli Presbyterorum Cardinalium ſanctæ Crucis in Hieruſalem, Sanctorum Marcellini, & Petri, quatuor Coronatorũ, Ioannis, & Pauli, Sanctæ Anaſtaſiæ. Tituli, & Eccleſiæ Diaconorum, vt Sanctæ Luciæ in ſeptiſoliis, Sanctæ Mariæ in Aquiro, Sancti Thedori, S. Mariæ in Coſmedin. Ita Onufrius Panuinus Veronenſis *lib. de Epiſcopatibus,* & Damaſius Bibliothecarius *lib. Cameræ Apoſtolicæ.* Addo tamen Titulos Cardinalium aliquando plures, aliquando pauciores extitiſſe: poſſunt enim augeri numero, vel minui, ad libitum Summi Pontificis; Petrus Gregorius *ſuprà de Cardinalibus lib. 15 c. 4 num. 8.* Azor. *d. lib. 4. cap. 1.* 9

Lines 8: the "8" margin belongs beside "men poteſtas Cardinalium" line.

Digitized by Google

verſ. ſextò quæritur, per totum; vbi meminit titulorum antiquorum, recentiorúmque, qui à Summis Pontificibus fuerunt adiecti. Antonius Cucc. *ſuprà ex n.* 11. *& ſequentib.* vbi addit Cardinalem non habere vocem, ni ſaltem ſit Diaconus, nam Cardinalatus ipſe non eſt ordo, ſed dignitas, & officium, nec fieri ſolet Cardinalis ſine Diaconi ſaltem titulo, Hoſtienſis *in cap.* 2. *de offic. Archid. Clem. vt hi, qui, §. illi verò*, vbi Cardin. *de ætate, & qualitate*. Denique Cardinalium qui numerus eſſe debeat, & qua ſcientia præditi, decreuit Sixtus Quintus *conſtitut.* 50. quæ habetur *tom.* 2. *Bullarij*, à Laertio collecti, *fol.* 560. *& conſtitut.* 55. *fol.* 573. *eod. tomo*, vbi idem Sixtus Cardinalium Titulos Presbyterales, ac Diaconales certos, ac inuariabiles deſignauit, Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *c.* 12. *n.* 3. *&* 4.

10. Olim tamen Presbyterorum tituli numerabantur octo, & viginti: Diaconorum octodecim, Specul. *in titulo de Legat. §. ſequitur*, quamuis Caſſa-
11. næus *in catalogo par.* 4. *conſiderat.* 12. *verſ. Diaconi*, dicat Diaconos Cardinales numero eſſe ſexdecim. Inter Cardinales, Hoſtienſis aliis excellit ex priuilegio Eccleſiæ Hoſtienſis, eo, quia Papam coronat & vngit Imperatorē, & præcedit omnes Patriarchas, & immediatè poſt Summum Pontificem ſedet, Caſſanæus *d. par.* 4. *conſideratione* 12. *§. & aduerte, & verſ. Diaconi*, Anton. Cucch. *ſup. n.* 14. Eorum
12. inſtitutio non eſt de iure diuino, vt minus bene docet Panormitanus *in c. per venerabilem, qui filij*
13. *ſint legitimi*, Turrecremat. *in ſumma lib.* 1. *c.* 8. *&* 83. Antonin. 3. *par. tit.* 21. *c.* 1. *&* 2. ſequitur Barbat. *de præſtantia Cardinalis, quæſt.* 1. & Albanus *quæſt.* 5. ex ea ratione, quia videntur Cardinales ſucceſſiſſe ſeptuaginta duobus Chriſti Domini diſcipulis, qui vt coadiutores duodecim Apoſtolorum erant. Sed meliùs alij negant Cardinales eſſe de iure diuino, ſed de iure poſitiuo tantùm, ſic Sotus *in* 4. *diſtinct.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 4. Azor. *ſup. d. c.* 1. *verſ. tertiò quæritur*, ſed Barboſa *in d. cap. per venerabilem n.* 46. affirmatiuam partem nullo fundamento probat. Quare Cardinalatum eſſe de iure poſitiuo, & Pontificio, non eſt dubium, vt plenè probat Cæſar *de Cardinalibus diſp.* 2. *§.* 1. *n.* 15.

Ex dictis ſequitur poſſe augeri Cardinalium
14. numerum à Summis Pontificibus, & non habere numerum præfixum, ſiquidem hoc collegium de iure poſitiuo eſt inſtitutum. Nihilominus ex Concilio Baſilien. *in §. ſtatuis de numero Cardinalium*, colligitur moderatum debere eſſe numerum illorum; cuius interpres gloſſ. *in d. §. ſtatuit, in verb. moderatus*, refert gubernante Pontiano Dei Eccleſiam, Cardinales attigiſſe numerum ducentorum triginta ſex, quod videtur falſum, cùm Pontificatum adeptus fuit Pontianus anno Domini 235. vt notat Euſebius *lib.* 6. *cap.* 22. quo tempore nomen Cardinalium adhuc non erat in vſu.

Cæterùm hodie numerus Cardinalium creandorum, qui Apoſtolorum perſonas referunt, & ſunt Pontificis Conſiliarij, & coadiutores, à Sixto Quinto præfinitus eſt conſtitutione 50. edita anno Domini 1586. & conſtitutione 55. edita anno Domini 1587. Ex quibus patet Cardinales non poſſe eſſe plures, quàm ſeptuaginta, ex quibus ſex ſint Epiſcopi, Presbyteri quinquaginta, Diaconi quatuordecim. Quòd ſi vnum, vel plures, inquit Romanus Pontifex, à nobis, vel pro tempore exiſtente Romano Pontifice in futurum vltra dictum numerū eligi in Cardinalē, aut creari, aut pronunciari contigerit, decernimus huiuſmodi electionem, creationem, & pronunciationē nullam, irritam, & inanem fore, & cenſendam eſſe, nullumque ius, ſeu titulum re, aut nomine ſic electo, ſeu electis acquiri, neque eorum quemquam, pro Cardinali haberi, aut reputari poſſe, aut debere, ſic *in d. conſtitutione* 50. quod repetitur ab eodem Pontifice *in conſtitutione* 55. *§.* 2. *verſ. habita igitur, & §.* 3. *verſ. ex Diaconiis, & §.* 4. *verſ. ita vt computatis*. Et quamuis hoc ita ſit cùm totum negotium pendeat ab arbitrio Pontificis, qui poteſt & plures, & pauciores creare Cardinales, vt Laudenſis *in tractatu* 2. *de Cardinalibus, quæſt.* 2. Corradus *lib.* 11. *c.* 2. *§.* 1. *verſ. inſtitutionem n.* 15. *in temp. iud.* rectè tamen illum facturum tradit Cucchus, ſi Cardinales non excedant numerum ſeptuaginta duorum, qui fuit numerus diſcipulorum D mini.

Quæri poteſt, quæ ſit poteſtas, ac iuriſdictio 15.
Collegij Cardinalium Sede vacante? Reſponde interim dum vacat Sedes, Cardinalium Collegium Rempublicam Chriſtianam regere, rerumque difficultatibus conſulere, donec Pontifex à Cardinalibus alius eligatur. ita Petr. Gregor. *ſuprà lib.* 15. *cap.* 4. *n.* 16. Conſtat item Collegij Cardinalium poteſtatem per interregnum minorem eſſe, quàm cæterorum Collegiorum Sede vacante, Antonius Cucchus *ſuprà de Cardinalibus n.* 53. Atque ita nequit Collegium ea præſtare, quæ Romano Pontifici ſunt reſeruata, vt *in Clementina ne Romani §. irritum, de electione*. Et quamuis Canonicorum Collegia poſt mortem Epiſcopi ſui habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, *cap. his, quæ, de maior. & obed. & c. olim, eodem titulo in* 6. Capic. *deciſ.* 114. *n.* 2. Barboſ. *in d. c. his n.* 4. vbi volunt Collegia Sede vacante ſuccedere in poteſtate, & iuriſdictione Prælati.

Nihilominus hoc non procedit in Collegio Cardinalium mortuo Pontifice, non enim poteſt Collegium conſtitutiones, aut leges condere, nec antea authoritate Pontificis confirmatas infirmare, vel in aliquo mutare; nec etiam Cardinalem aliquem creare, vt minus bene dixit Præpoſitus *in c. nullus vnquam, in principio*, poſt Hugon. *diſt.* 79. quos meritò carpit gloſſa *verb. poteſtatis in Clement.* 1. *in principio, de electione*, cùm ſolus Papa Cardinales creet, ſic Hippol. *ſingulari* 669. Padilla *in l. vltima n.* 11. *C. de diuerſis reſcriptis*, Suarez *de legib. lib.* 4. *c.* 14. *n.* 6. & Azor 2. *part. lib.* 4. *c.* 3. *quæſ.* 1. Pontificem tamen poteſt creare reſeruatis legibus, ſi quæ ſint aliquid de Romano Pontifice creando ſtatuentes. Similiter nequeunt Cardinales mortuo Pontifice extra Curiam Legatum mittere, præſertim inuitum, nec reuocare à Pontifice miſſum, cùm hæc, & alia ſint de reſeruatis Summo Pontifici, Cardin. Alexan. *in Clem. ne Romani, de elect. quæſt.* 2. Ex eo fundamento, quia ſi, quæ ſunt poteſtatis, & iuriſdictionis Pontificiæ, omnia Sede Apoſtolica vacante Collegio Cardinalium concederētur; ſicut Canonicorum Collegiis, quæ Epiſcopalis iuriſdictionis ſunt, conceſſa videmus, fortè Collegium Cardinalium non tam citò de Pontifice eligendo tractaret; ideirco Collegio prædicto tot, & tanta denegantur, Azor *ſupra d. quæſt.* 1. *ad finem*.

Hinc fit, vt Sede vacāte penes Collegium Cardinalium non ſit poteſtas conferendi beneficia, *Clementin. ne Romani, §.* 1. *de electione*, quia collatio beneficiorum eſt iuriſdictionis; at quæ ſunt Pontificiæ iuriſdictionis, ad Collegium Cardinalium, dum vacat Sedes Apoſtolica, non pertinent, po-

terit

terit tamen ſacrum Collegium Sede vacante omnibus beneficiariis generale ſubſidium imponere, ſi grauis, & euidens cauſa exiſtat, videlicet ſi Eccleſiæ periculum immineat, dummodo tale ſubſidium omnium Cardinalium calculo, ac ſuffragio imponatur, ſic Bellencus *in ſuo tractatu quæſt.* 7. quem referens ſequitur Azor 2. *part. lib.* 9. *cap.* 14. *de ſubſidio charitatiuo quæſ.* 5. *verſ. item Collegium Canonicorum.*

De Cardinalium iuriſdictione, ac poteſtate in Eccleſiis, quarum ſunt Titulares.

§. II.

EPITOME.

1. *Cardinales in Eccleſiis quarum ſunt titulares habent iuriſdictionem Epiſcopalem, tenenturque eas viſitare ſemel in anno.*
2. *Cardinales poſſunt beneficia in ſuis Eccleſiis vacantia conferre, & reſignationes recipere, & cenſuras ferre.*
3. *Cardinales dum abſunt ab Vrbe, nequeunt conferre beneficia vacantia, & non poſſunt abeſſe à Summo Pontifice ſine licentia illius.*
4. *Cardinales, qui habent Epiſcopatum, tenentur reſidere in Curia ſecundum alios; at teneri reſidere in ſuo Epiſcopatu eſt certum poſt Concilium Trid.*
5. *Cardinales in ſuis titulis habent poteſtatem Ordinis, & ideo Presbyteri, & Diaconi poſſunt conferre primam tonſuram, & omnes Ordines minores.*
6. *Cardinales, qui non ſunt Epiſcopi, in Concilio habent idem ius definiendi ea de quibus ibi agitur, ſicut Cardinales Epiſcopi.*
7. *Papam non poſſe ardua expedire ſine Cardinalibus eſt aliquorum, ſed poſſe eſt probabilius.*
8. *Cardinalis factus Legatus Apoſtolicus Vrbis, non poteſt beneficia vacantia conferre, abſente Pontifice.*
9. *Epiſcopi, & Prælati exempti poſſunt ſibi eligere confeſſorem ex approbatis.*
10. *Cardinales debent confiteri apud Confeſſarios à proprio Epiſcopo approbatos, & quis cenſeatur Confeſſarius approbatus poſt Concilium Tridentinum?*
11. *Cardinales poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ex cauſa iuſta ab Eccleſiis ſuorum Titulorum.*

1. IN primis Cardinales in prædictis Eccleſiis habent iuriſdictionem Epiſcopalem. Sic Iacobat. *de Concil. lib.* 2. *art.* 2. *num.* 11. Villadieg. *de orig Card. num.* 7. Manfred. *de Card. deciſ.* 106. Æneas de Falcon. *de reſer. benefic. quæſt.* 2. *princip. n.* 10. & ideo habent correctionem, & poſſunt viſitare perſonas ſubiectas ratione Titulorum. Pauin. *de viſit. part.* 1. *quæſt.* 2. *n.* 16. Manfred. *de Cardin. quæſt.* 106. vbi addit Vicarium Vrbis non poſſe ſumere cognitionem de cauſis ſub Titulis Cardinalium, ac propterea reſidere in Vrbe tenentur, Cardin. Alex. *in cap. filium veſtrum*, & conſtat ex conſtitutione ſeptima Leonis decimi edita an Domini 1514. ibi, *Tituli ſui loca, ſi præſentes in Curia fuerint perſonaliter; ſi verò abſentes, per Vicarium idoneum ſemel ſaltem ſingulis annis viſitent, Clericos, & populos Eccleſiarum Titulo ſuo ſubiectarum cum diligentia inquirant, vigilentque circa cultum diuinum, & bona dictarum Eccleſiarum, moreſque in primis, & vitam clericorum, & Parochianorum ſolerter explorent, eoſque omnes, & ſingulos ad rectè, honeſtéque viuendum paterno moneant affectu*, ſic ibi.

2. Inſuper poſſunt conferre beneficia vacantia in his Eccleſiis, & recipere reſignationes, Flaminius *d. reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 12. *num.* 5. vbi loquitur de Cardinalibus Epiſcopis, quia ibi in ſuis Diœceſibus poſſunt conferre beneficia vacantia non ſolùm de iure ordinario, ſed etiam ex conceſſione facta per Pontificem in adeptione illius Eccleſiæ, & ex conſequenti habent ius deſtituendi, & ius admittendi reſignationes illorum beneficiorum, ex regula vulgari, *Qui habet ius inſtituendi, & deſtituendi, poteſt admittere reſignationes*, quæ regula extenditur ad Cardinales, Presbyteros, & Diaconos, qui poſſunt conferre beneficia exiſtentia in ſuis Titulis, & deſtituere beneficiatos, Abbas *in cap. his quæ, de maior. & obed.* quod ius illis competit ratione Titulorum, Zabarel. *in Clementina ne Romani, de electione num.* 4. Mandoſ. *in regula* 7. *Cancell quæſt.* 2. *num.* 5. nec non poſſunt reſignationes illorum beneficiorum recipere.

Præterea poſſunt excommunicare in Eccleſiis Titularibus, & ſuſpenſionem, & Interdictum ponere, & benedicere ſolènniter inſtar Epiſcoporum, quamuis Epiſcopi non ſint, Hoſtienſis, & Ioannes Andreas *in cap.* 1. *de ſuppl. negl. Prælat.* Azor *d. lib.* 4. *cap.* 3. *quæſ.* 2. *in fine*, vbi tradit Cardinales, Presbyteros, & Diaconos habere iuriſdictionem Epiſcopalem forenſem in Eccleſias, quarum ſunt Titulares, & in Capellas, ac reliquas Eccleſias ipſorum Titulis ſubiectas, Roman. *conſ.* 498. Mandoſ. *in d. regula* 7. *Cancell. quæſt.* 2. & Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardin.* §. *tam ratione, num* 20. *cum ſequent.*

3. Nequeunt tamen Cardinales, quando non ſunt in Vrbe, conferre beneficia exiſtentia in ſuis Eccleſiis Titularibus, quandiu abſentia durat: tunc enim ſolus Papa diſponet de illis tamquam reſeruata ratione dictæ abſentiæ, ita habetur *in dicta regula* 7. *Cancellariæ*, & Gonzal. *ſup. reg.* 8. *gloſſ.* 13. *num.* 13. *verſ. diximus, & verſ. quod tamen.*

Quinimò Cardinales nequeunt abeſſe à Summo Pontifice abſque expreſſa licentia, Hoſtienſis *in cap. Eccleſia el* 2. *in ordine* 57. *de electione, ſub num* 5. *verſ. tum*, quia Cardinalis magis habet alas ligatas, quàm Epiſcopus, cùm ſine licentia non conſueuerit exire Curiam, quia ex officio tenentur reſidere in Curia apud Summum Pontificem, quia eorum officium eſt aſſiſtere Papæ: ideo non poſſunt abeſſe, Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 10. *n.* 9. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 10. *num.* 8. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 24. *num.* 123. vbi addit ex *cap.* 2. *de clericis non reſident.* fuiſſe depoſitum Cardinalem in ſuo Titulo non reſidentem, & expreſsè vult Caputaq. *deciſ.* 8. *num.* 2. *par.* 2. allegans ad hoc *cap. final. de reſcriptis lib.* 6.

4. Quæſtionis tamen eſt, an Cardinalis habens Epiſcopatum, teneatur reſidere in Curia, & in conſpectu Papæ? Abbas *in d. cap. bona el* 1. *tertio notabili num.* 6. *de poſtul. Prælat.* affirmat, & à Curia non poſſe diſcedere ſine licentia Papæ, docet Gonzal. *vbi proxime num.* 128. etiamſi habeat Epiſcopatum, & ex antiquioribus Oldrad. *conſ.* 48. Hoſtienſ. Butrius *in cap. Eccleſia veſtra* 2. *de electione*, Innocentius *in cap. iam dudum, de præbendis*, &

Ioannes Andreas *in d. cap. Eccleſia veſtra.* Ex ea ratione, quia qui Romano Pontifici aſſiſtunt, & inſeruiunt, non videntur abeſſe a ſuis Eccleſiis, & Epiſcopatibus, cùm vtilitas publica priuato commodo ſit præferenda, Surd. *deciſ.*255. *num.*11. Auiles *ad cap.*1.*Pretor. num.*6. Cabed. 1.*p.deciſ.*74. *num.*5.& Gironda *de priuilegiorum,ſeu exemptionum explicat. num* 902

Dicendum tamen eſt Cardinales in Eccleſiis quarum habent curam in vtroque foro,& in quibus ſunt Epiſcopi,teneri reſidere,ita Felin. *in cap. nonnulli num.* 65. *de reſcriptis*, & Ioan. Imol. *in d. cap. Eccleſia veſtra de electione*, Caietan. 2.2. *quæſt.* 185. *art*.... & Sotus *lib.* 10. *de iuſtitia quæſt.*3. *art.*4. quam ſententiam poſt Concilium Tridentinum eſſe tenendam, tradit Azor *d. lib.*4. *cap.* 5. *quæſ.* 3. *verſ.altera opinio*, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.*1 *de reformatione*, his verbis: *Declarat ſacroſancta Synodus omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Eccleſiis quibuſcumque, quocumque nomine, & titulo Præfectos, etiamſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales ſint, obligari ad perſonalem in ſua Eccleſia reſidentiam, vbi iniuncto ſibi officio defungi teneantur: neque abeſſe poſſe, niſi ex cauſis, & modis infra ſcriptis.* Hæc ibi. Idem repetit Azor *d. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæſ.*7.& *cap.*6.*quæſ.*1. vbi concludit Cardinales Epiſcopos Eccleſiarum, quæ procul ab Vrbe diſtant, non poſſe abeſſe ab eiſdem Eccleſiis, neque habere legitimam cauſam, vt in Romana Curia commorentur, quia Cardinales alij non deſunt, quorum conſilio, ſapientia, & induſtria Romanus Pontifex iuuari poſſit, ſequitur Barboſ. *in cap. ex geſtis in ordine* 2. *num.* 2. *ad finem, de clericis non reſidentibus.* Gonzal. *dict. gloſſ.*14 *num.*138.

5. Controuerti etiam poteſt, an Cardinales habeant poteſtatem Ordinis in ſuis Eccleſiis? Dic primò Cardinales poſſe conferre omnes Ordines minores in propriis Titulis,& ſuis ſubditis, ac familiaribus, Hoſtienſis *in cap.* 1. *de ſupplen. neglig. Prælat.* Iacobat. *de Concil. lib.* 1. *art.* 12. *verſ. item Cardinalibus*, & alij, quos referens ſequitur Flamin. *de reſignat. lib.*4. *quæſt.*2. *num* 88. Quod ſecundùm aliquos extendunt ad Cardinales Presbyteros, & Diaconos, etiamſi Epiſcopi non ſint; Anaſtaſius tamen Germon. *in tract. de indult. Cardinal.* § *tam ratione num.* 20. poſt alios volunt non poſſe ea, quæ ſunt Ordinis, poſſe tamen, quæ ſunt iuriſdictionis, quod de iure videtur verius. De conſuetudine autem non eſt dubium poſſe conferre Ordines minores, vt vltra citatos docet Bertach. *in tract. de Epiſc. in* 3. *part. princ. in principio num.* 11. *lib.*3. Antonius Cucch. *ſuprà num.* 66. Henriquez *de ſacramento Ordinis cap.*23. §. 3. Cæſar *diſp.* 2. *de Cardinalibus* §.5.*num.*8. poſt Gemin. *in cap Abbates de priuilegiis lib.*6.& alij.

6. Sit ne diſcrimen inter Cardinales, qui non ſunt Epiſcopi,& Concilio interſunt, & inter eos, qui ſunt Epiſcopi in definiendo ea, de quibus ibi agitur circa res fidei, & morum? Reſponde eos ius, & authoritatem habere definiendi non minus, quàm Epiſcopi Cardinales habent, ita Turrecremat. *in ſumma de Eccleſia lib.* 3. *cap.* 14. *in reſponſione ad Sextum*, & Iacobat. *de concil. lib.* 1. *art.*7. *verſ. & idem reperio teneri.* Ideo non Epiſcopi ſimul cum Epiſcopis Pontificalibus veſtibus induti, & mitrati in definiendis huiuſmodi rebus interſunt: ſunt enim quaſi corpus vnum cum Summo Pontifice, imò pars corporis ipſius dicuntur, per textum *in cap felicis, de pœnis lib.* 6. iuuat *cap. per venerabilem, verſ. Rationibus, qui filij ſint legitimi*; vbi Pontifex videtur dicere Cardinales vnà cum Romano Pontifice eſſe coniudices, ſicut in Deuteronomio Sacerdotes Leuitici erant cum ſupremo iudice, atque ita regulariter Pontificem ardua negotia Eccleſiæ expedire non ſolere ſine illis. Quocirca vocantur filij primi gradus Papæ Conſiliarij eius, poſt Papam maiores Patres ſpirituales, præferuntur Patriarchis, Collegium illorum eſt ſacrum,& ſacer Senatus.

Dixi regulariter ſolere negotia Eccleſiæ expedire cùm Cardinalibus, vt per Rebuffum *in concordatis, titulo, de approbat. conuent.* gloſſ. *de eorum conſilio pag.*519.*in fine*, & quamuis non deſint, qui aſſerant Benedictum XI ſuſpendiſſe ſtatuta, quæ Bonifacius ſine Cardinalibus Marchianis confirmauerat; dicendum eſt, iuxta veriorem poſſe Pontificem ſine Cardinalibus etiam ardua expedire, vt per Cardinalem Alba *in tract. de Cardin. cap.*39. Franciſc. Marc. *deciſ.* 456. *num.* 61. & *deciſ.* 1122. *num.* 28. & 1297. *num.* 5. 1. *part.* Mench. *Illuſtr. cap.* 23. Cardin. Paleoth. *de conſult. ſacri Palatij part.*1. *quæſt.* 3. Garcia *de nobilitate gloſſ.* 48. d. §.3. *num.* 53. & Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 18. *num.* 124. ex ciuilitate tamen in arduis debere communicare cum Cardinalibus, Barboſ. *in d. cap. per venerabilem, num.*45. ſed de his dixi ſupra *diſp.*1. §.1.*num.*12. 7.

Difficultas etiam eſt, ſi Cardinalis fiat Vrbis Legatus Apoſtolicus, poſſit ne conferre beneficia Papa ab Vrbe abſente ſine ſpeciali mandato illius? Reſponſio eſt negatiua; quia ſpecialis eſt Epiſcopus Vrbis, & Legatus Vrbis habet vicem Vicarij generalis, & ideo ſicut Vicarius Epiſcopi abſque ſpeciali mandato, non poteſt, conferre beneficia, *cap.*1. *de offic. Vicarij in* 6. ſic etiam Legatus Apoſtolicus Vrbis non poteſt, quoniam beneficia Vrbis ſunt reſeruata Papæ, vel Cardinalibus, ſic Gamb. *lib.*3.*num.*702. & *ſequentib.* 8.

Quid de poteſtate eligendi ſibi Confeſſarium? Reſponde Epiſcopos,& Prælatos exemptos poſſe ſibi eligere Confeſſorem. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 548. *num.* 1. *in prima edit.* & *reſolut.* 470. *in* 2. *edit.* Anton. Gomez *in expoſit. Bullæ Cruciatæ clauſul.* 10. *num.* 85. Henriquez *in ſumma lib.*6.*cap.*4.*num.*3. *in commento littera I.* & *cap.* 7. *num.*5. *in comment.littera B.* & *cap.* 13.§.3. & *lib.*14. *de irregul.cap.*18.§.3.& Soar. *tom.*5. *diſp.*41. *ſect.*2. *num.* 9. quod priuilegium extende ad Cardinales, vt per Henriquez *d. cap.* 13. §. 3. Paul Comitol. *reſponſ moral. lib.*1. *quæſt.*101. *num.*4. & Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.*3. *quæſ.* 16. vbi addit poſt Concilium Tridentinum Cardinales, qui nec ſunt Epiſcopi, nec Legati, confiteri debere vni ex approbatis Confeſſariis ab Epiſcopo proprio; aliter enim non cenſetur Confeſſarius idoneus ad excipiendas confeſſiones. 9.

Cæterùm Cardinales Epiſcopi, & qui legationis cauſa ab Vrbe ſunt abſentes, nequeunt ſibi eligere Confeſſarium, qui ab Epiſcopo proprio non ſit approbatus, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.*15. *de reformatione*, vbi non reputatur idoneus, niſi qui aut parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur: igitur Cardinales poſt Concilium debent fateri apud Confeſſarium ab Epiſcopis approbatum, non obſtante *cap. te vltimo, de pœnitentiis, & remiſſionibus*, vbi fiebat facultas Prælatis exemptis, vt poſſint eligere ſibi Confeſſarium, quem maluerint, quia id procedebat 10.

bat ante Concilium Tridentinum, non autem poſt illud, vt cenſuit Congregatio, prout referunt Gallet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb Epiſcopus*, Proſper. de Auguſt. *in addit. ad Quarant. verb. Archiepiſcopi author.tas, verſ. 17. in addit littera A.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 870. & Azor *d. quæſ. 16. verſic. quæres an Cardinales.*

11. Huc accedit dubiolum, an poſſint Cardinales ab Eccleſiis ſuorum Titulorum, in quibus habent iuriſdictionem Epiſcopalem, & iura Epiſcopalia, exigere charitatiuum, alio nomine ſubſidium? Reſponſio ſit affirmatiua ex eo fundamento, quia in Eccleſiis prædictis habent iura Epiſcopalia, vt volunt Ioannes Andreas, & Dominicus *in cap. 1. de maiorit. & obed. in 6.* Cardinal. *in Clementina ne Romani §. irritum quæſt 2. de electione.* Item, quia inter huiuſmodi iura Epiſcopalia numeratur poſſe tale ſubſidium petere: ergo illud habent. Probatur ex *cap. cùm Apoſtolus, de cenſibus, verb. cum charitate moderatum*, vbi dicitur poſſe Epiſcopos pro multis neceſſitatibus ex cauſa manifeſta obuenientibus moderatum à clericis ſubſidium poſtulare, vt per Duen. *regul.* 89. & 253. Grammat. *deciſ.* 88. Purpur. *conſ.* 329. *num. 2. volum.* 1. & Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de clerico debitore. §. 12. num. 2.* nec non charitatiuum ſubſidium exigere poteſt, *cap. Sede vacante*, Bartholomæ. Bellencin. *de ſubſidio charitatiuo quæſt 7.* Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 14. quæſ. 5. verſ. item Collegium*; non alia ratione, niſi quia habent iuriſdictionem Epiſcopalem & iura Epiſcopalia: atqui Cardinales in ſuis Eccleſiis quarum ſunt titulares, habent iuriſdictionem Epiſcopalem, vt per Villadiego *de origine Cardinalium num. 7.* & per Flamin. *de reſignation. lib. 7. quæſt. 12. num. 10.* Leon. *in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 2. cap. 1. num 7.* & Azor *d. part. 2. lib. 4. cap. 1. quæſ. 8. prope finem.* Ergo poſſunt Cardinales ex cauſa rationabili huiuſmodi ſubſidium petere. Confert eoſdem poſſe viſitare Eccleſias ſuorum titulorum, & ab illis procurationes recipere, *cap. cùm Apoſtolus, de cenſibus.* igitur ſubſidium poſſunt petere, Bellencinus ita *in ſuo tractatu quæſt. 3.* quem ſequitur Azor *ſuprà lib. 9. cap. 14. quæſ. 5. verſ. quæres, an Cardinales col.* 1042.

De indultis, & priuilegiis Cardinalium.

§. III.

EPITOME.

1. *Cardinales poſt Papam ſunt digniores omnibus in Eccleſia.*
2. *Papa poteſt ſolus creare Cardinales.*
3. *Cardinales cum Romano Pontifice iudicant omnes, nec poſſunt iudicari, niſi ab ipſo.*
4. *Cardinalem offendens punitus à iudice Eccleſiaſtico, adhuc puniri poteſt à ſæculari.*
5. *Percuſſores Cardinalium incidunt in Bullam Cœnæ, & in crimen læſæ Maieſtatis, & ciuitas priuatur Epiſcopali dignitate propter offenſam illatam Cardinalibus.*
6. *Cardinalibus aliquid aſſerentibus plenè creditur, licèt litteras non exhibeant ſuæ legationis.*
7. *Cardinalibus Legatis creditur, quando aſſerunt, & exponunt nomine Pontificis omnia eidem ad quem mittuntur.*
8. *Cardinali creditur in præiudicium tertij, Papa in loco præſente, quia non præſumitur mentiri.*
9. *Cardinalibus aſſerentibus ſe Legatos de iure non creditur, niſi litteras oſtendant.*
   ſecus de conſuetudine Romanæ Curiæ. ibid.
10. *Cardinalibus atteſtantibus de factis per ſe, vel coram ſe vti Legatis creditur: ſecus de factis coram ſe vti coram iudicibus ordinariis.*
11. *Sententia Autoris in hac differentia, & diſcrimine.*
12. *Cardinales non ſubiiciuntur regulis Cancellariæ, niſi de illis fiat mentio.*
13. *Generalis diſpoſitio odioſa non includit Cardinales præſentes, ſecus verò abſentes, ſi contineat verba cuiuſcumque dignitatis, & gradus.*
14. *Filiusfamilias abſoluitur à patria poteſtate per Cardinalatum, vel per Epiſcopalem dignitatem.*
15. *Cardinales non tenentur perſonaliter comparere in iudicio.*
   etiam in caſu hæreſis, ſed ſatis eſt per Procuratorem, num. 16.
17. *Vicarius Papæ non habet iuriſdictionem in Cardinales, neque in ſubditos, & familiares eorum.*
18. *Beneficia familiarium Cardinalium non conferuntur à Pontifice ſine aſſenſu Cardinalium.*
19. *Beneficia plura incompatibilia ex facili diſpenſatione Cardinales habent, & beneficia ſuarum Eccleſiarum conferunt, niſi vacent in Curia.*
20. *Palatia Cardinalium gaudent immunitate ergà delinquentes, ſicut Eccleſia.*
21. *Damnatus ad patibulum à Cardinali obuio liberatur, niſi crimen ſit valde atrox.*
22. *Cardinales poſſunt habere carcerem priuatum, nequeunt tamen puniri pro delictis ante Cardinalatum commiſſis.*
23. *Familiares Cardinalium puniendi ſunt à Vicariis ſuorum Cardinalium.*
24. 25. 26. & 27. *Cardinales quando teſtari poſſint ſine licentia Pontificis, & an Religioſi de licentia Prælatorum poſſint teſtari.*
28. *Cardinalis, qui habet facultatem teſtandi, quoties poterit teſtari?*

CARDINALES poſt Papam ſunt digniores omnibus in Eccleſia, Caſtro *conſil. 420. num. 4. & conſ. 421. num. 2. lib. 1.* & Pontifex maximus creat Cardinales, & non alius, Ioannes Andreas, & Abbas *in cap. ſacræ, de conuerſ. coniug.* Matt. Laud *in 1. tractatu quæſt. 20.* Decius, & Felin. *in cap. 1. de conſtitut.* 1.
Nec dum creat eos, tenetur aſſenſum exquirere à Collegio Cardinalium, ſed ſolus hoc facere poteſt. Anton. Cacch *de Cardin. lib. 2. tit. 4. n. 21. cum ſe. uentib* Quòd autem Cardinalatus excellat omnibus dignitatibus, quæ ſunt in vniuerſo Orbe, Eccleſiaſticis poſt Papam, volunt Roman. *conſil.* 408. *num.* 11. & Gemon. *de indultis Card. inſcript. §. Epiſcopus, num.* 7. cùm Cardinales vnà cùm Romano Pontifice iudicent omnes, nec poſſunt iudicari niſi ab ipſo Pontifice, & Collegio, quod ab eo expreſſam habuerit iudicandi poteſtatem, Hoſtienſis *ad cap. dilectus 1. de præbendis*, Felin. *in rubr. de maior. & obed num.* 20. & Rebuff. *ad §. ſi quis verò, in verb. Cardinalis, rubr. de collat. in concord.* Nec deponi, niſi à ſolo Papa, & hoc ex cauſa iuſtiſſima, per textum *in cap. 2. de clericis non reſidentibus*, debent 2. 3.

Digitized by Google

debéntque conuinci Cardinales Epiſcopi per te-
ſtes ſeptuaginta duos, Presbyteri per teſtes ſexa-
ginta quatuor, & Diaconi per ſeptuaginta duos,
text. ſic intelligendus *in cap. Præſul. 2. quæſt. 4.*
quamuis Abbas dicat *in cap. licèt vniuerſi, de teſti-
bus*, hoc iam non eſſe in vſu.

4. Item Cardinalium perſonam offendentes poſt-
quam puniti fuerint à iudice Eccleſiaſtico, puni-
ri poſſunt etiam à ſæculari, Bonifac. Octauus *in
cap. final. de pœnis lib. 6.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror.*
5. *immunita. lib. 3. cap. 12. num. 72.* Quin imò hodie
percuſſores Cardinalium in Cœna Domini ex-
communicantur, & incidunt in pœnam læſæ Ma-
ieſtatis, *cap. felicis, & ibi* Anchar. *in 4. notab. num. 1. de
pœn. in* 6. Martin. Lauden. *quæſt.* 48. Gigas *de crimin.
læſæ Maieſt. parte prima quæſt 5. per totam.* Ciuitas
offendens Cardinalem priuatur Epiſcopali digni-
tate. Eandem incurrit pœnam, ſi offendentes
adiuuet, vel illis præſtet fauorem, vel Conſilium,
Tuſch. *verb. Cardinalis concluſ. 102. num. 2.* dum-
modo non fiat defenſionis cauſa offenſio, quia
defenſio eſt de iure naturali, & tolli non poteſt,
Bald. *conſil. 107. Qui mortem aliter, lib. 4. per
totum.*

6. Quanta verò fides ſit habenda Cardinalibus
dum aliquid aſſerunt, ex eo oſtenditur, quia aſſe-
renti ſe Legatum creditur plenè, quamuis litteras
ſuæ legationis non exhibeat, cùm nunquam ferè
extra Curiam exeat ſine titulo legationis, gloſſ. *in
cap. ſicut, de ſententia excommunicationis*, Aret. *in cap.
cùm à nobis, num. 13. extra de teſtibus*, Nell. *de teſtibus
num. 85. in 19. caſu*, Campeg. *de teſtibus regul. 197.
in 14. fallent. poſt principium*, Gabriel. *tit. de probat.
concluſ. 1. num. 1. 2. & 3. lib. 1.* & Maſcard. *de probat.
lib. 1. concluſ.* 140. & eſt communis, vt in omnibus,
quæ veniunt iure ordinario legationis, omnino
fides habeatur Cardinalibus. Quod extende ad
omnia ea, quæ veniunt iure ordinario ſub gene-
rali commiſſione, ſiquidem creditur in principali,
quòd ſint Legati, Felin. *in cap. quod ſuper his, num. 8.
& 9. de fide inſtrument.* & Maſcard. *d. concluſ. 140.
num. 1. & num. 5. & 8.* vbi ampliat ad ea, quæ de
conſuetudine conceduntur Legato, licèt in gene-
rali commiſſione non veniant de ſui natura, idem
Maſcard. poſt alios *in concluſion. 269. numero 11.*
& Gabriel. *titul. de probat. lib. 1. concluſion. 3.
num. 12.*

7 Quinimò Cardinalibus Legatis creditur, quan-
do aſſerunt, & exponunt nomine Pontificis ea
eidem ad quem mittuntur, gloſſ. *in cap. ad Apoſto-
lica, in verb. proponit. de re iudicata in* 6. Maſcard. *d.
concluſ. 140. poſt num. 7. verſ. quæ ampliatio, & con-
cluſ. 269. num. 9.* Idem dicendum eſt, quando aſſe-
runt ſe Legatos Papæ, ſeu delegatos in aliqua cau-
ſa particulari, vel in aliquo ſpecialiter ſibi com-
miſſo viuæ vocis oraculo, quamuis etiam ſi aliun-
de non doceat de commiſſione ſibi facta, Baldus,
& Salyc. *in l. iuriſiurandi. C. de teſtibus*, Abbas *in
cap. ſuper his num. 5. verſ. aut aſſerit, de fide inſtru-
ment. & in conſ. 10. videtur primò, num. 2. & 4. lib. 2.*
Alciat. *de præſumpt lib. 3. regul. 1. præſumpt. 48. verſ.
vnde etiam propter magnam nobilitatem*, Maſcard. *d.
concl. 140. n. 20.*

8. Creditur item Cardinali aſſerenti de ordine
Papæ Papa præſente etiam in præiudicium tertij,
quia non præſumitur mentiri cùm Pontifex ſit in
loco vbi tale aſſeritur, & facilè ſit recurſus ad il-
lum, Maſcard. *in d. concluſ. 140. num. 16.* & pleniùs
concluſ. 269. num. 22. cum ſequentibus, & Anton.
9. Gabriel *ſuprà d. concluſ. 3. num. 20.* De iure tamen
non creditur Cardinalibus aſſerentibus ſe Lega-
tos, vbi agitur de præiudicio tertij, niſi ſuarum
legationum litteras oſtendant, ſecundum *gloſſam
final. in cap. ſicut nobis, de ſententia excommunicationis.*
Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 2. num. 3.*
Abbas *in cap. cum a nobis num. 1. verſ. ex quo infer-
tur, & ibi* Aretin. *num. 15. de teſtibus*, Crot. *de teſtibus,
num. 210. in 1. concluſione*, Campeg. *eodem titulo re-
gul. 197. in fallent. 21.* Menoch. *conſ. 100. num. 75.
& num. 78.* & Maſcard. *de probat lib. 1. concluſ. 140.
num. 10.* & pleniùs *concluſ. 269. num. 21. & lib. 2.
concluſ. 1004. num. 59.* Et quamuis de conſuetudi-
ne Romanæ Curiæ credatur Cardinalibus aſſe-
rentibus aliquid in præiudicium tertij, vt volunt
Decius *in cap. conſtitutus el 1. in 4. notabili, num. 9. de
appell.* Corrad. *in pract. §. 2. de officio Prætor. in cauſ.
ciuil. rubr. de teſtibus dicta teſtium aſſumen. in princip.
n. 4. ad finem fol. 114.* & Maſcard. *dict. concluſ. 140.
num. 17. & concluſ. 269. num. 12.* Nihilominus hoc 10.
procedit, quando Cardinales voluerint atteſtari
de factis, vel per ſe, vel coram ſe vti Legatis de la-
tere: ſecus ſi voluerint atteſtari de factis coram ſe
vti coram iudicibus ordinariis aliter, vel de factis
aliter, quàm ex virtute legationum: tunc enim,
niſi probetur conſuetudo in eo caſu in ſpecie non
eſt admittenda, vt probat Maſcardus *de probat.
lib. 1. concluſ. 140. num. 17. & concluſ. 269. num. 12.*
quia præiudicat tertio grauiter, ita Abbas *in cap.
quod ſuper his, in fine, de fide inſtrumentorum*, per hæc
verba ibi, *Ego tamen non crederem hoc procedere in
graue alterius præiudicium.* ex quibus verbis colliges 11.
neque ex conſuetudine credendum eſſe plenè
Cardinalibus aſſerentibus, quando agitur de tertij
præiudicio: ſecus in aliis commiſſis à Papa Cardi-
nalibus, quoniam tunc ex conſuetudine creditur
illis, non tamen in aliis, Bellamer. *conſ. 12.* relatus à
Soc. *in conſ. 99. num. 13. in fine verſ. 2. quia, lib. 3.*
quem Soc. *ibi* ſequitur, & Maſcard. *d. concluſ. 269.
num. 15.* Denique Cardinali Legato non creditur
circa demandatam ſibi iuriſdictionem in rebus
exigentibus ſpeciale mandatum, & quæ non per-
tinent ad illum de iure communi: ſecus, ſi perti-
neant de iure communi, Tuſchus poſt alios *verb.
Cardinalis, concluſ. 103. num. 18.*

Illud etiam non eſt omittendum, Cardinales 12.
non ſubiici regulis Cancellariæ, niſi illis nomina-
tim includantur propter reuerentiam quæ ipſis
haberi ſolet, vt tradit Gomez *in prœmio ad regul.
quæſt. 4. & ad regulam de impetr. beneſic. vac. per
obitum famil.* vnde eſt opus indulti mentione, aliàs
indulto Cardinalis non derogatur, niſi per ex-
preſſam mentionem, Pariſ. *conſ. 79. lib. 4.* Puteus
deciſ. 141. lib. 2. Caputaquenſ. *deciſ. 82. part. 2.* Non
tamen opus eſt fieri mentionem ipſius Cardinalis
nominatim in derogatione indulti, ſed ſatis eſt
dicere conferendo beneficium in Diœceſi Cardi-
nalis alicuius, non obſtante indulto Præſulis,
etiam Cardinalis, ita Puteus *deciſ. 190. in principio,
lib. 3.* Germon. *de indultis §. alioquin, num. 34. &
ſequent.*

Item generalis diſpoſitio odioſa non includit 13.
Cardinales: ſunt enim digni ſpeciali mentione,
Anchar. *conſ. 295. Pro clariori, num. 5* & eſt com-
munis, vt vult Gomez *in reg. de valore quæſt. 1. in
principio*, & Bellenc. *in tract. de charit ſubſid. q. 66.*
& ideo non comprehenduntur in excommunica-
tione generaliter lata, niſi de illis fiat ſpecialis
mentio, per *cap. quia periculoſum, de ſentent. excom-
municationis lib. 6.* Sed quid, ſi diſpoſitio generalis
cótineat verba cuiuſcumque dignitatis, & gradus?
Reſponde

Reſponde non comprehendere præſentes in Curia; ſecus verò abſentes, Gomez *in regula de valore quæſt. 1. num. 3. in fine*, nihilominus idem Gomez *in proœmio regulæ indiſtinctè quæſt. 4. num. 2.* ait comprehendi Cardinales quando diſpoſitio habet verba cuiuſcumque dignitatis, & gradus, ex ea ratione, quia generalis diſpoſitio etiam priuilegiatos includit, & ita fuiſſe iudicatum fert Tuſchus *ſuprà d. concl.* 100. *num.* 27. *vſque ad numerum* 36. refertque concordantes.

14. Quid de patria poteſtate, & de comparendo in iudicio? Quoad primum Martin. Lauden. *quæſt.* 80. *de Cardinalibus*, tradit per Cardinalatum filiumfamilias abſolui à patria poteſtate, *in Authent. ſed Epiſcopalis dignitas, Cod. de Epiſcopis, & clericis*, & *in cap. indecorum, de ætat. & qualit.* non tamen perdit iura ſuitatis, argum. *l. quod fauore, Cod. de legib.* gloſſ. *in dict. cap. indecorum, verb. ſe ipſos*, ibi, *qui enim in Prælatum eligitur, etſi minor ſit, non debet eſſe ſub patris poteſtate.* Ex qua regula ſequitur per Epiſcopalem dignitatem ſolui à patria poteſtate, Cotta *in memorab. verb. Epiſcopalis dignitas*, Molin. *de iuſtitia tract. 2. diſp. 229. verſ. 6.* Rebellus *de obligat. iuſtitiæ part. 2. lib. 1. quæſt. 8. num. 60. verſ. octauo*, & Gutierr. *in §. ſui, num.* 10. & *ſequent. Inſtit. de hæredum qualitate, & differentia*; ergo multo magis per Cardinalatus dignitatem liberabitur à patria poteſtate, Antonius Cucch. *de Cardinalibus, num.* 87.

15. Quoad ſecundum de comparendo in iudicio dic non teneri Cardinales perſonaliter comparere, ſed ſatis eſſe, ſi compareant per Procuratorem, ſecundùm Specul. *in titulo de acto. §. vnico verſ. item Illuſtris, & in l. penult. & in Authent. quod ius C. de procurat.* Laudenſis *ſuprà quæſt.* 76. Non enim ſubiiciuntur communibus legibus, & regulis Cardinales, textus ſingularis *in l. bene à Zenone, in verſ. dignam ſua prærogatiua fortunam, Cod. de quadri. præſcript.* Barbat. *de præſt. Cardin. quæſt. 7. 1. part. num.* 8.

16. Non eſt tamen negandum quòd Pontifex ſi voluerit in crimine hæreſis, vel ſchiſmatis condemnare Cardinalem cum minori numero teſtium, quàm exprimitur *in dict. cap. præſul.* quod poſſit, vt eſt gloſſ. *in Clement. ne Romani, de electione, & in cap. 1. de ſchiſmaticis*, in quibus caſibus etiam poteſt comparere per Procuratorem, vt ait Specul. *ſuprà*, & deducitur ex *l. penult. cum Authent. ſua, C. de procur.* quæ decernit Illuſtres debere conſtituere Procuratorem in iudicio, nec debere citari verbaliter, ſed requiri ſcripturam ad citandum Cardinalem, vt notatur *in l. quoties, Cod. de dignit. lib.* 12.

17. Quin etiam nec Vicarius Papæ habet iuriſdictionem in Cardinalem, per *cap. primum, de offic. Ordin. lib.* 6. vbi, quando dicitur in aliqua diſpoſitione Vicarios habere eandem iuriſdictionem, quam habent ipſi Ordinarij, non intelligitur contra Illuſtres in aliquo gradu dignitatis conſtitutos. Ex quo ſequitur Vicarium Papæ non habere iuriſdictionem in Cardinalibus, neque in ſubditis, & familiaribus ipſorum, & ideo remittuntur ad eorum Vicarios, Cardin. *in dict. Clement. ne Romani, de electione*, Tuſch. *ſuprà concl.* 100. *num.* 52.

18. Item Cardinales ex priuilegio habent, quòd beneficia ſuorum familiarium nequeunt conferri per Romanum Pontificem abſque conſenſu Cardinalis patroni, Bellamer. *conſ. 19. num. 2. verſ. quintò quia*, vbi ait Cardinalem Legatum etiamſi habeat ampliſſimam poteſtatem conferendi beneficia, non poſſe diſponere de beneficiis vacantibus per obitum familiarium Papæ, vel Cardinalium, Gonzal. *ad regul. 8 gloſſ. 51 num.* 63. vbi ait, ſi familiaris obeat, & Cardinalis ſit præſens in Curia, requiri conſenſum illius duntaxat, vt Papa conferat, non verò collationem eſſe reſeruatam Cardinali.

Item poſſunt Cardinales plura beneficia incompatibilia ex diſpenſatione obtinere facilè, 19.
iuxta *Extrauag. de præbendis*, & liberè conferre beneficia Eccleſiarum, quarum ſunt titulares, ſeu commendatarij, non obſtantibus quibuſcumque reſeruationibus, niſi fortè in Curia vacauerint, Cæſar *de Cardinalibus diſp. 2. §. 5. num.* 13. & in Eccleſiis quarum ſunt titulares, ſi ſunt Eccleſiæ Patriarchales, habent eandem iuriſdictionem, quam habent Patriarchæ, & alij ſuperiores, videlicet Archiepiſcopi, & Epiſcopi, Tuſch. *de Cardinalibus concluſ.* 100. *num.* 51.

Domus, ſeu Palatia Cardinalium conferunt 20.
immunitatem omnibus delinquentibus ad ea confugientibus, ſicut ad Eccleſiam, nec poſſunt extrahi ab illis per iudicem ſæcularem, ita Manfred. *in tract. de Cardinalibus cap. 8. priuileg.* 14. quod de conſuetudine tradit Iul. Clar. *lib. 5. § final. quæſt. 30. num.* 26. & Tuſch. *vbi proximè d. concl.* 100. *num.* 53. Quo etiam priuilegio gaudet damnatus 21.
ad patibulum, ſi obuiam fiat Cardinalis eidem in itinere, & ab eo veſte, aut pileo protegatur, Felinus *in cap. quærenti, de officio delegati*, Cened. *part. 2. collectan.* 139. *num.* 10. vbi addit hoc non habere locum, quando ducitur ad ſupplicium ratione falſitatis: tunc enim non poterit liberari à Cardinali, vt tradit Ioſeph. Ludouic. *deciſ. 15. Lucen. num.* 35. Plaça *de delictis cap. 34. num.* 3. Tiraquel. *de pœnis temperandis, cauſ. 31. num.* 24. Menoch. *de arbitrar. caſu* 306. *num.* 12. & Petr. Rebuff. *in concordatis de collation. §. ſiquis verò, in gloſſ. Cardinalatus, in verſ. hodie Curia Romana, pag.* 340. Anton. Cucch. *de Cardinalibus, num.* 85. addit ductum ad ſupplicium mortis liberari à Cardinali obuio ſuo pileo capiti eius impoſito, dummodo crimen delinquentis non ſit falſi, læſæ Maieſtatis, hæreſis, proditionis in patriam, alteriuſve delicti atrocis, & horrendi, quod priuilegium ex conſuetudine fuiſſe inductum, tradunt Baldus, Salicetus, Caſtr. *Cod. de appellat.* Barbat. *ſuprà quæſt. 10. col.* 1. Lauden. *in 1. tractatu quæſt.* 47. Petr. Duennas cum aliis *in regul. 80. verb. Cardinalis.* Non poteſt tamen hoc indultum per ſubſtitutum exerceri, Laudenſis *in 6. q. prioris tractatus*, & Duennas *regul.* 81.

Similiter Cardinales priuatum carcerem habe- 22.
re poſſunt ad puniendos domeſticos, & familiares ſuos ex vſu, & conſuetudine, vt vult Manfred. *in tract. de Cardinal. cap. 8. priuileg.* 18. non obſtante *l. 1. Cod. de priuatis carceribus*, decernente pœnam capitis exercenti priuatum carcerem, ſequitur Clarus *§. final. quæſt. 68. num. 32. verſ. priuatum carcerem.* Item nequeunt conueniri, nec puniri pro delictis ante Cardinalatum commiſſis, ex ea ratione, quia non præſumitur Cardinalis euectus ad tantam dignitatem, niſi facta diligentiſſima eius morum, & vitæ priùs examinatione, iuxta *cap. Præſul. 11. quæſt.* 5. Manfred. *deciſ.* 286. Anton Cucchus *ſuprà num.* 94. & alij communiter. Eorum fa- 23.
miliares delinquentes à Vicariis ſuorum Cardinalium, ſeu Auditoribus ex conſuetudine puniendi ſunt, Pauin. *de poteſtate capituli Sede vacante, q. 10. p. 2. princ.* Lauden. *ſuprà in 2. tractatu q.* 75. vbi citat Zabarel. *in Clem. ne Romani, vbi proximè, q. 35. verſ. excipiuntur*, Cucchus *de Cardinalib. n.* 114.

Quæri

24. Quæri poteſt, an Cardinalis teſtari poſſit ſine licentia Summi Pontificis? Negat Hoſtienſis *in ſumma, in titulo de pœnit. §. cui confitendum, verſ. cui Cardinalis*, quod eſt verum, ſi fuerit Religioſus profeſſus, tunc enim neceſſaria eſt licentia. Laudenſis *de Cardinalibus, quæſt.* 57. poſt Baldum *in Authentica licet, C. de Epiſcopis, & clericis*, Azor 2. *part. lib.* 4. *cap.* 3. *verſ. ſextò quæritur*; ſecus, ſi non fuerit Religioſus: tunc enim teſtari poteſt de his, quæ ſua induſtria, & virtute acquiſiuit, & de bonis patrimonialibus, ſicut alij clerici. Nam Religioſi profeſſi tacitè, vel expreſsè teſtari nequeunt, textus *in cap. quia ingredientibus* 19. *quæſt. vltim. Authentica Ingreſſi, & Authent. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. Eccleſ.* eo quia profeſſi Religionem tranſeunt in poteſtatem monaſterij, cum ſuis omnibus bonis. Item, quoniam, qui ſui iuris non ſunt, teſtari prohibentur, Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 170. Molina *de primogen. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 54. Spino *in ſpeculo teſtamenti in rub. gloſſ.* 6. Gama *deciſ.* 309. *num.* 2. Valaſc. *conſult.* 108. *num.* 7. Molina *de iuſtitia tract* 2. *diſp.* 141. & latiùs Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *à principio*, vbi probant Religioſos profeſſos non poſſe teſtari non ſolùm de bonis, quæ illis competunt ratione ſuæ Religionis, ſed nec etiam de patrimonialibus.

25. Extende etiam ad pias cauſas Religioſos teſtari non poſſe de Prælatorum ſuorum licentia, ita Bartholomæ. à S. Fauſto *in theſauro religioſorum lib.* 8. *quæſt.* 65. Nauarr. *commento* 4. *de regular. num.* 44. *& num.* 22. *corol.* 10. Graſſis *deciſ. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 59. Molina *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 145. *verſ. dubium eſt*, Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 8. *num.* 73. Azor *part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 9. *quæſ. vlt.* & Sanchez *d. cap.* 8. *num.* 5. poſt plures, aſſerens nec Prælatum cum Conuentu, nec Capitulum generale poſſe facere facultatem teſtandi. Quinimò nec ex ſuperioris licentia poſſe profeſſum facere codicillos, Tapia *in Authent. Ingreſſi C. de ſacroſ. Eccleſiis, verb. ideoque nec de his, cap.* 1. *num.* 64. Barthol. à S. Fauſto *ſuprà d. lib.* 8. *quæſ.* 71. nec donationem cauſa mortis, Nauarr. *d. cap.* 27. *num.* 270. *& conſ.* 6. *num.* 3. *de præſumpt. in* 1. *edit. & conſ.* 2. *num.* 3. *de præſumpt. in* 2. *edit.* Graſſ. *deciſ. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 58. niſi quid moderatum donet, Tapia *d. cap.* 1. *num.* 4. Garc. Falcon. *regul.* 456. *num.* 4. Sanchez *d. cap.* 8. *num.* 11. cum aliis *ibi*, & Xuar. *allegat.* 20. *num.* 27. *in fine*. Accedente ergo Pontificis licentia poſſe profeſſum teſtari, concludunt Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 67. Menoch. *Illuſtr. cap.* 101. *num.* 1. Redoan. *de ſpoliis Eccleſ. quæſt.* 7. *§. his præſuppoſitis, num.* 10. Sim. de Prætis *de interpretat. vltim. voluntatum lib.* 2. *interpretatione dub.* 1. *ſolut.* 4. *num.* 73. Benedict. Ægid. *in l.* 1. *Cod. de Sacroſſ. Eccleſ. part.* 1. *§.* 1. *n.* 6. *in fine*, *& §* 7. *num.* 7. Sanchez *d. cap.* 8. *num.* 45. & Barthol. à S. Fauſto *lib.* 8. *quæſt.* 66. Ergo in noſtro caſu cùm Cardinalis Religioſus quicquid acquirat videatur tranſire in rem ipſius Eccleſiæ, vt docet Abbas *in cap.* 1. *de teſtamentis*. idcirco teſtari non poteſt niſi de conſenſu Romani Pontificis.

26. Porrò Cardinalis clericus duntaxat poteſt teſtari de bonis ſui patrimonij, & de bonis ſuo labore quæſitis, aut propria pecunia emptis, aut ratione alicuius muneris comparatis, quod alioqui ſæculares obire conſueuerunt, aut denique de bonis, quæ quatenus clericus ſua opera, & induſtria fuit conſecutus, argumento Epiſcopi, qui poteſt de bonis patrimonialibus, aut propria induſtria quæſitis teſtari, non autem de rebus Eccleſiæ, aut eius intuitu quæſitis, Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 27. Henriq. *in ſumma lib.* 10. *cap.* 33. *num.* 3. *littera L.* & de Cardinalibus in ſpecie Azor *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *quæſ.* 6. & ſicut Epiſcopus de his bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis non poteſt teſtari ſine aſſenſu Romani Pontificis; ſic etiam Cardinalis nequit de eiſdem bonis, quæ ratione dignitatis, vel Eccleſiæ, cuius eſt titularis, ita Ioann. Andr. Abbas, & Anchar. *in cap. cùm in officiis, de teſtamentis.* atque ita requiritur facultas Summi Pontificis, vt de fructibus beneficiorum, & de acquiſitis ex beneficiorum reditibus teſtetur, Hoſtienſ. *in ſumma de pœnit. & remiſſ. §. cui confitentur, verſ. cui Cardinales*, & alij, quos referens ſequitur Anton. Cucch. *de Cardinalibus, num.* 89. *&* 90. Nihilominus teſtari poteſt de bonis, quæ illi obueniunt ratione pilei, ſeu galeri Cardinalitij, hoc eſt, ratione muneris, quo fungitur aſſiſtens Romano Pontifici, quia non ea conſequitur ratione beneficij Eccleſiaſtici, Albanus *ſuprà quæſt.* 15.

Similiter Cardinalis filiusfamilias teſtari poteſt de bonis quæſitis ante Cardinalatum, & de illis, quæ habuit à conſanguineis, Anton. Cucch. *ſuprà num.* 88. poſt Clarum *§. teſtamentum quæſt.* 27. *num.* 2. & probatur ex *Authentica Presbyteros C. de Epiſcopis, & clericis*, ibi: *Presbyteros, & Diaconos, & Subdiaconos, Cantores, lectores, quos omnes clericos appellamus, res quomodolibet ad eorum dominium venientes habere in ſua poteſtate præcipimus, ad ſimilitudinem caſtrenſium, & donare cui volunt ſecundùm leges, & teſtari in his, licèt ſub parentum ſint poteſtate*, ſic Thomas Vaz *allegat.* 29. *à num.* 100. *vſque ad num.* 142. ſequitur Valaſc. *conſult.* 108. *num.* 12. *& duobus ſequentibus.* Quando verò Cardinalis teſtatur, debet ſeruare ea, quæ à iure canonico, non verò, quæ à iure ciuili præſcribuntur: atque ita teſtamentum Cardinalis firmum erit, ſi fiat cum duobus, aut tribus teſtibus, quamuis de iure ciuili requirantur ſeptem. 27.

Quæſtionis tamen eſt, quando Cardinalis habet facultatem teſtandi à Pontifice, poſſit toties quoties voluerit teſtamentum condere? Pars negans ex eo probatur, quia facultas conceſſa Bertæ, vt ingrediatur in Monaſterium Monialium, extinguitur prima vice, nec poteſt ampliùs introire, ita Couarr. *in cap. cùm in officiis, de teſtamentis, num.* 8. Redoan. *tract. de ſpoliis Eccleſiaſticis quæſt.* 7. *verſ. & iſta gratia*, poſt Decium *conſ.* 402. *& conſ.* 512. Requiritur tamen, vt hæc licentia ad teſtandum expreſsè concedatur, vt per Nauarrum *conſil.* 71. *in fine, de Regular. in* 1. *edit. & conſ.* 7. *in fine, de donat. in* 2. *edit.* Barthol. à S. Fauſto *dict. lib.* 8. *quæſt.* 70. & Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 55. Poſſe nihilominus toties quoties voluerit teſtari vſque ad mortem, & teſtamentum priùs factum reuocare, qui habuerit facultatem teſtandi, eſt certum, neque extingui primo actu, docent Nauarr. *de reditibus, quæſt.* 3. *monitu* 9. Gutierr *pract lib.* 3. *quæſt.* 48. *n.* 7. Fr. Emmanuel *tom.* 3. *regul. q.* 68. *art.* 5. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum d. lib.* 8. *q.* 79. Gonz. *ad regulam* 8. *Cancell. gloſſ.* 11. *numer.* 97. poſt Paulum Granutium *theoremate* 13. *num.* 4. & Couar. *in nouiori impreſſione* ſuprà mutata ſententia hanc partem ſequitur, accedit Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 17. Tapia *in Authent. Ingreſſi, verb. ideoque nec de his, c.* 1. *n.* 31. & Azor 2. *p. lib.* 4. *c.* 3. *verſ. decimò quæritur*, vbi hanc ſententiam veriorem dicit. 28.

In

Digitized by Google

In quæſtionem tamen venit, an expiret hæc licentia re integra morte concedentis? Negat Sanchez *de matrimonio diſp.* 28. *num.* 81. ad quem locum ſe remittit *tom.* 2. *lib.* 7. *in præcepta Decalogi d. cap.* 8. *num.* 57. *in fine*, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſa* 12. *n.* 35. poſt Mandoſium *de ſignatura gratia, tit. de licentia teſtandi*, & Nattam *conſil.* 647. *lib.* 4. *per totum*, quæ ſententia placet Petro Barboſæ *in l. diuortio*, §. *quod in anno*, *num.* 10. *ff. ſoluto matrimonio.*

An verò licentia teſtandi debeat præcedere, an ſufficiat ſuperuenire vt teſtamentum ſuſtineatur? Partita eſt quæſtio. Socin. *in l. ſi quis filio* §. *irritum*, *ff. de iniuſt. teſtam.* tradit facultatem debere præcedere teſtamentum, nec ſufficere, quòd ſubſequatur. Paulus de Caſtro, quem citat Albanus *de Cardinalibus*, *quæſt.* 48. tradit teſtamentum priùs factum per licentiam ſubſequentem ſubſiſtere. Ratio, quia teſtamentum, cùm ſit actus ſucceſſiuus, & deambulatorius vſque ad mortem, non dicitur eſſe perfectum, niſi tempore mortis à quo capit robur. Ita Matienzo *l.* 3. *gloſſ.* 3. *num.* 4. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua recopil.* Nauarr. *commento* 2. *de Regularibus*, *à num.* 256. Molina *de iuſtitia tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 141. *in fine*, Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 60. & confirmatur ex *d. l. ſi quis filio ex hæredato*. §. *irritum*, *verſ. qua ratione*, *ff. de iniuſto rupto*, vbi diſponitur, quòd ſi inhabilis ad teſtandum habuerit licentiam teſtandi à Principe, poſſe non ſolùm teſtari, ſed etiam teſtamentum tempore inhabili factum confirmare per licentiam ſuperuenientem, Anton. Gomez *in l.* 42. *Tauri num.* 2. vbi multis exemplis id confirmat: quamuis contrarium tamquam verius teneant Alexander *conſ.* 17. *num.* 4. & 5. *volum.* 4. Caputaquen. *deciſ.* 258. *num.* 1. *part.* 3. & alij, quos referens ſequitur Gonzal. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 47. *n.* 48. vbi *num.* 49. addit teſtamentum vnius Cardinalis ante licentiam confectum, non fuiſſe validatum per licentiam ſubſequutam; & ideo huic opinioni adhærent vltra præcitatos Mandoſius *regul.* 18. *Cancell. quæſt.* 12. *num.* 18. & Flamin. *de reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 7. *num.* 90. & 91. & Azor *d. cap.* 3. *quæſ.* 8.

Nihilominus, quamuis hæc ſententia ſit tutior, non tamen eſt verior; argumento à ſimili, quoniam quamuis emphyteuta alienet rem inconſulto domino, & ideo incidat in pœnam commiſſi, ſi poſtea dominus concedat facultatem alienatio antea facta ſine conſenſu illius, conualeſcit, & emphyteuta excuſatur à pœna. Item nemo poteſt facere molendinum ſine licentia Principis in fluuio nauigabili: attamen ſi quis faciat, & poſtea obtineat licentiam, confirmatur molendinum antea factum, ita Gomez *d. l.* 42. *num.* 2. quod etiam roboratur argumento beneficiorum incompatibilium, quæ ſi quis habeat ſine licentia Pontificis, & poſtea impetret facultatem, valet diſpenſatio, vt poſſit illa retinere, vt in ſpecie Paulus de Caſtro *in d.* §. *irritum*, & *ibi* Imola, & Iaſon *in l. quominus, de flumin. quæſt.* 11. *num.* 128. ergo in noſtro caſu ſatis eſt, vt teſtamentũ conualeſcat, quod ſubſequatur licentia, vt volunt Nauarr. Gomez, Matien. Matien. Molina, & Sanchez *citati.*

EPITOME.

29. *An Pontifex poſſit concedere inhabili, vt teſtetur ſimpliciter in quoſlibet vſus?*

30. *An conſuetudo faciat facultatem teſtandi Cardinalibus?*

31. *Conſuetudo an valeat, vt Monachi teſtentur?*

32. *Monachos, & Cardinales non poſſe teſtari ſine expreſſa licentia eſt verius.*

33. *Licentia ad teſtandum non habet effectum, niſi ſit in Camera Apoſtolica regiſtrata, & ſoluitur compoſitio viginti quinque pro centenario.*

34. *Licentia Monacho data non extenditur ad primogenium inſtituendum, niſi exprimatur?*

35. *Profeſſis ex ſolo iure humano prohibitum eſt teſtari.*

36. *Monachus Epiſcopus non liberatur à voto paupertatis.*

37. *Religioſus factus Cardinalis, quas obligationes ſuæ religionis retineat?*

RATIO dubitandi eſt, quia licentia conceſſa à Summo Pontifice Religioſis ad teſtandum, intelligitur ad vſus pios, vt alioquin licentia conſentiat cum iure communi, ac proinde nequeunt ad profanos, ſed ad pios duntaxat vſus teſtari Molina *tract.* 2. *diſp.* 141. *verſ. facultas Religioſo*, & *diſp.* 604. *n.* 3. Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 7. *c.* 8. *n.* 51. Azor 1. *p. lib.* 12. *c.* 9. *quæſ. vlt.* & Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *c.* 19. *dub.* 4. *n.* 40. Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 67. & *c.* 10. *n.* 30. Tapia *in d. Authent. Ingreſſi*, *c.* 1. *n.* 24. & alij. Hoc poſito docet Barbatia *de præſtantia Cardinalium p.* 1. *q.* 4. non poſſe Pontificem facere facultatem teſtandi Cardinalibus ſimpliciter in quoſlibet vſus, quos voluerint, argumento *cap. relatum el* 2. *de teſtamentis*, atque ita poteſtas teſtandi reſtringi ad pias cauſas, ſeu ad eleemoſynas, *arg. c. cùm dilectus de conſuetudine*, & *c. ex parte*, *de verborum ſignificatione.* Nihilominus probabilius eſt poſſe Pontificem concedere licentiam teſtandi in quoſlibet vſus, licitos tamen, & honeſtos, vt patet ex forma licentiæ, quæ ſic habet: Damus tibi licentiam teſtandi in quoſcumque vſus, quos tu ipſe malueris, Azor 2. *p. lib.* 4. *c.* 3. *quæſ.* 12. 29.

Et quamuis Germon. *de indult. Cardin.* §. *quod tu Romanam*, tradat *n.* 25. licentiam teſtandi reſtringi ad pios vſus, & non aliter; meliùs opinatur Azor *vbi ſuprà*, & Couarr. *in c. cùm in officiis, de teſtamentis*, *n.* 7. aſſerit huiuſmodi licentiam valere ſine vlla omnino cauſa; etiamſi Alexander *conſ.* 101. *num.* 8. *volum.* 7. credat in Papæ licentia ſemper præſumi cauſam ſubeſſe.

An autem poſſint Cardinales ex conſuetudine teſtari ambigitur? Nam Manfred. *in tract. de Card. dec.* 126. vult Cardinales poſſe ſine licentia Pontificis teſtari conſuetudine huiuſmodi præſcripta; Anaſtaſ. tamen Germon. putat Manfredum ſomniaſſe, quia *ex cap. cùm in officiis*, & *ex cap. relatum*, *de teſtamentis*, quibus id probat, contrarium probatur: neque teſtari ſolent Cardinales ſine expreſſa facultate. Contrà verò Innocentius *in cap. cùm in officiis, de teſt.* concedit hanc conſuetudinem in clericis beneficiariis poſſe reperiri, cùm non repugnet iuri diuino, aut naturali, ſed ſolùm iuri canonico, quod conſuetudine præſcripta abrogari poteſt: ſequitur Sanchez *lib.* 7. *in præcepta Decalogi c.* 8. *n.* 61. & 62. quatenus ait poſſe Monachos per Pontificis priuilegium teſtari, poſſe etiam per conſuetudinem legitimè præſcriptam, ex traditis à Fel. *in c. quæ in Eccleſiarum n.* 27. *de conſtit.* quippe conſuetudo præſcripta habet vim cõcedendi ius nouum, & antiquum abolendi, *c. final. de conſuetudine.* Item prohibitio teſtandi eſt de iure humano inducta, & Monachi ſecundùm veriorem ſentẽtiam ſolo iure humano fiunt inhabiles ad dominium habẽdum; Sanchez *d. cap.* 8. *in principio n.* 4. at ius humanum 30.

Bbb per

per conſuetudinem aboletur. Quare per conſuetudinem, ſicut & per priuilegium poſſunt inhabiles ad teſtandum, teſtamentum condere, ita Nauarrus *comment. 2. n. 44. de regular.* Tapia *in Authen. Ingreſſi, verſ. ideoque nec de his, cap. 1. num. 6. Cod. de ſacroſſ. Eccleſ.* & Sanchez *d. cap. 8. num. 62. ad finem*, vbi ſubdit conſuetudinem ſufficere, quæ ſufficit ad derogandum iuri humano, nec eſſe neceſſariam conſuetudinem immemorialem. An verò Cardinales ſint in conſuetudine teſtandi, ipſi nouerint. Quoad Religioſos multi negant valere hanc conſuetudinem, etiam præſcriptam, inter quos Baldus *in Authentica Ingreſſi, num. 5. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & *ibi* Iaſon *num.* 8. Henricus *cap. ſi quis ſanè, num. 10. de peculio Clericorum*, & Graff. *deciſ. lib. 3. cap. 5. n. 59.* Cæterùm cùm hæc prohibitio ſolùm de iure humano repugnet regulæ Monaſticæ, non eſt negandum poſſe tolli per conſuetudinem legitimè inductam, vt tradit Sanchez cum aliis *d. cap. 8. num. 62.*

32. Verius tamen puto, ſine expreſſa licentia nec Monachos, nec Dominos Cardinales poſſe teſtari, & ita fieri ſolet, eo quia facultas ab eiſdem impetrata ad teſtandum non ſuum effectum ſortitur, niſi in Camera Apoſtolica fuerit regiſtrata. Quinimo quando fit facultas teſtandi de certa ſumma, ſoluitur compoſitio ad rationem viginti quinque pro centenario, quæ compoſitio hiſce temporibus reduci ſolet ad viginti, & ad duo de
33. viginti, ita Germon. *d. §. quod tu Romanam, num. 29. fol. 403. col.* 1. Accedente igitur Summi Pontificis licentia poſſe profeſſum in quacumque Religione teſtari, volunt Greg. Lop. *verb. deſcendentes, tit. 1. p. 6. l. 17.* & ex antiquis Bald. *in Auth. niſi rogati, n. 23. C. ad Trebel.* Couarr. *c. 2. de teſtam. n. 10.* Molin. *de*
34. *primog. lib. 2. c. 9. n. 67.* ea tamen licentia non extenditur ad primogenium inſtituendum ex bonis ſuis, & intelligitur, vt teſtetur ad pias cauſas, non autem ad profanas; idem Molina *ibid. & c. 10. n. 30.* niſi in licentia id exprimatur, Couar. *in c. cùm in officii, de teſtamentis, n. 7.* Sanchez *d. lib. 7. c. 8. num. 54.*

35. Poſſe autem profeſſum ex licentia Pontificis teſtari nemo dubitat, quia teſtari illi eſt prohibitum ex ſolo iure humano, quod non ligat Pontificem, & in eo poteſt diſpenſare, Bald. *in l. ſi quando 35. in fine principij. C. de inoſſicioſo teſtamento*, Decius *in d. Authent. Ingreſſi, n. 22.* Bertrandus *conſ. 12. num. 8. & conſ. 16. num. 1. vol. 3.* Auendan. *de exequen. mandat. part. 1. cap. 4. verſ. tertiò requiritur*, Simon. de Præt. *de interpretat. vltime volunt. lib. 2. interpretatione 1. dub. 1. ſolut. 4. num* 73. Gregor. Lop. *l. 53. verb. que los ganen. tit. 6. part. 1.* Graff. 1 *part. deciſ. lib. 3. c. 5. n. 57. &* 59. Burg. de Paz *l. 3. Tauri, n. 689.* & Azor. 1. *part. lib. 12. c. 9. queſt. vltima*, & loquentes de Monacho Epiſcopo, quamuis eum non liberent à voto paupertatis, negentque poſſe teſtari, non tamen negant id poſſe de licentia Papæ, D.
36. Thomas 2. 2. *queſt. 185. art. 8. ad* 3. D. Antoninus 3. *part. tit. 20. c. 2. §. 7.* Sotus *lib. vlt. de iuſtitia, queſt. vlt. art. vlt. ad vlt.* & Azor. *tom. 1. lib. 12. c. 7. queſ. 2. fin.*

37. In quæſtionem poteſt venire, quæ obligationes maneant in Religioſo facto Cardinali? Reſponde Religioſum Cardinalem factum verè Religioſum manere, & ex conſequenti retinere vinculum paupertatis, & eſſe incapacem proprij dominij, ac proinde ſine diſpenſatione non poſſe teſtari, vt dixit Baldus etiam *in Authent. Licentiam, de Epiſcopis, & clericis.* atque ita omnia poſt talem dignitatem quæſita, acquirit Eccleſiæ ſuæ, cuius titulum, ac regimen habet: aliàs Eccleſiæ Romanæ, aut Sedi Apoſtolicæ acquiret. Denique obedientiam retinet, immediatéque ſoli Pontifici ſubeſt. Habitum etiam deferre debet, & ita obſeruat vſus Eccleſiæ, Suar. *de Religione, tom. 4. lib. 3. cap. 18. num. 4.*

De prærogatiuis, & præeminentiis, quæ competunt Collegio Cardinalium tam viuente, quàm mortuo Summo Pontifice.

§. IV.

EPITOME.

1. *Collegium Cardinalium, & Pontifex Summus, ſunt vnum corpus.*
2. *Collegium Cardinalium eſt gremium Romanæ Eccleſiæ.*
3. *Cardinales ſunt Capitulum vniuerſalis Eccleſiæ.*
4. *Pontifex dum alienat res Eccleſiæ, debet facere, vt interueniat aſſenſus Cardinalium.*
5. *Papa non deponit de conſuetudine Cardinalem ſine conſenſu aliorum.*
6. *Papa mortuo iuriſdictio an remaneat in Collegio Cardinalium, duplex eſt opinio, altera affirmans, altera negans.*
7. *Capitulum Sede Epiſcopali vacante habet iuriſdictionem, quæ de iure ordinario ad Epiſcopum pertinet.*
8. *Apoſtolica Sede vacante iuriſdictio remanet penes Chriſtum Dominum.*
9. *Cardinales eligunt Summum Pontificem, & Chriſtus Dominus confert iuriſdictionem.*
10. *Cardinales mortuo Papa habent omnia, quæ non ſunt Papæ reſeruata.*
11. *Cardinales Sede vacante poſſunt reſtituere famæ.*
12. *Cardinalium collegium viuente Papa reſtituit famæ.*
13. *Cardinalium Collegium non poteſt ſtatuere, vt liceat Pontifici eligere ſucceſſorem.*
14. *Papa cum Cardinalibus licet facere conſtitutionem ſuper modum eligendi Pontificem.*
15. *Papa non poteſt alteri concedere, vt ſucceſſorem in ipſius locum deligat.*
16. *Papa poteſt facere conſtitutionem ſuper electione ſui ſucceſſoris.*
17. *Eccleſia ſi Papæ conferret iuriſdictionem, poſſet illam limitare, & augere.*
18. *Eligendi Pontificem modus non fuit à Chriſto præſcriptus, ſed Eccleſiæ commiſſus.*
19. *Electio Papæ debet habere duarum partium ſuffragia.*
20. *Electio Papæ ad quem pertineret, ſi omnes Cardinales perirent?*
21. *Conſtitutio Greg. X. ſuper electione Papæ.*
22. *Cardinales nequeunt deponere, ſed eligere Pontificem.*
23. *Cardinales in caſibus moram non patientibus, quam habent iuriſdictionem.*
24. *Papa propter ætatem, vel morbum facto inutili ad gubernandum, quis prouidebit?*
25. *Schiſmate orto Concilium congregare poſſunt Cardinales, & viuente Papa, ſi neglexerit, cogere.*
26. *Cardinales eligi à generali Concilio neceſſitate, & vſu aliqui volunt, ſed oppoſitum magis placet.*
27. *Sede vacante Collegium Cardinalium nihil poteſt in iis, quæ competunt Pontifici viuenti.*

Cardinales

Digitized by Google

28. *Cardinales in generali Concilio habent ius definiendi, & ſubſcribendi in decretis illius.*

29. *Ius definiendi, & ſubſcribendi in Conciliis eſt actus iuriſdictionis, non verò poteſtatis ordinis.*

30. *Appellari poſſe ad Collegium Cardinalium eſt Bartoli, ſed oppoſitum eſt dicendum.*

31. *Appellari poteſt à ſententia Cardinalium, non tamen à ſententia totius Collegij.*

32. 33. & 34. *Concilium generale an poſſit ſtatuere, vt alij à Cardinalibus poſſint eligere Summum Pontificem?*

35. & 36. *Vacante Sede Apoſtolica tempore, quo celebratur Concilium generale, electio pertinebit ad Cardinales; ſecus ſi Concilium deponat Papam.*

37. *Cardinalium nomine veniunt non Rauennates, nec Compoſtellani, ſed Cardinales Sanctæ Romanæ Eccleſiæ.*

1. COLLEGIVM Cardinalium, & Pontifex ſunt vnum corpus, Roman. *conſil.* 498. *num.* 10. & *latius* 11. Felinus *in cap. ad audientiam*, *in*
2. *fine*, *de præſcriptionibus*; diciturque Collegium Cardinalium gremium Romanæ Eccleſiæ, *cap. in nomine Domini*, *diſtinct.* 23. Roman. *conſil.* 498.
3. *num.* 10. Cardinales ſunt Capitulum vniuerſalis Eccleſiæ, proinde in rebus maximis alienandis Pontifex debet facere, vt interueniat conſenſus
4. Cardinalium, Bald. *in l. cùm multa*, *Cod. de bonis quæ liberis*, & de conſuetudine Papa non deponit
5. Cardinalem ſine conſenſu aliorum, Ioann. Andr. *cap.* 1. *de ſupplen. negligen. Prælator.* & notant Doctores *in cap. clerici, de vita*, & *honeſtate clericorum*, Martin. Lauden. *de Cardinalibus*, *tract.* 1. *quæſt.* 33.

6. Quæri poteſt, an mortuo Papa remaneat iuriſdictio in cœtu Cardinalium? Reſponde gloſſam *verb. Sede vacante, in cap.* 1. *de ſchiſmat.* 3. *lib* 6. opinari, remanere in Collegio Cardinalium Sede Apoſtolica vacante, ſequitur Bart. *in l. vbi abſunt*, *num.* 2. per textum *ibi*, *ff. de tutor. & curator*, argumento *capitis, his quæ, de maior. & obed. verb. quando autem Eccleſia ipſa vacauit*, vbi Collegia Sede vacante ſuccedunt in poteſtate, & iuriſdictione Prælati, quod etiam habetur *in cap. cùm olim, eodem titulo*, & *ibi* Barboſ. *num.* 3. vbi probat poſt Riccium *in collect. deciſ. part.* 3. *collect.* 610. & *part.* 4.
7. *collect.* 880. Capitulum Sede vacante ſuccedere in omni iuriſdictione, quæ iure ordinario ſpectabat ad Epiſcopum tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus: Azor autem ex communi ſententia 2. *p. lib.* 4. *c.* 3. *in principio*, tradit Collegium Cardinalium in iuriſdictionalibus non poſſe ea, quæ ſunt Romano Pontifici reſeruata, ex *Clem. ne Romani, in principio, verſ. irritum*. Cæterùm Capiſtran. *de authoritate Papæ*, & *Concilij part.* 3. *ſecunda principalis pag.* 132. vult poteſtatem, & iuriſdictionem Papalem defuncto Pontifice manere in Eccleſia vniuerſali: at verò Turrecremat *lib.* 2. *in ſumm. cap.* 79. *verſicul.* 3. in Sede Apoſtolica, & in ipſa dignitate Papali, quæ non moritur, perſeuerare arbitratur.

8. Dicendum tamen eſt vacante Sede Apoſtolica plenitudinem iuriſdictionis, & poteſtatis in ſe ſumptam penes Chriſtum Dominum remanere, qui eſt caput præcipuum, & principale totius Eccleſiæ; atque ita Cardinales eligunt Summum Pontificem, ſed poteſtatem Pontificiam Chriſtus confert, Chriſtus enim eo ipſo, quo Petrum, & ſucceſſorem eius conſtituit in terra, ſuum Vicarium, pollicetur ſe poteſtatem illi daturum, qui in Pontificem fuerit electus. Quare Cardinales eli- 9.
gunt, non tamen conferunt illi poteſtatem, ſed Chriſtus, & eo mortuo, remanet penes Chriſtum. Nec inde infertur Cardinales cum Pontifice non efficere vnum corpus, ſed magis cum Eccleſia vniuerſali, ſed ſatis eſt, vt dicatur vnum corpus cum Papa, quòd poſſit eo defuncto facere omnia, quæ non ſunt Papæ reſeruata. Nec etiam eſt inconue- 10.
niens per interregnum manere Eccleſiam in aliquibus ſine exercitio illius poteſtatis, quia ex hoc non ſequitur notabile detrimentum, cùm ſatis prouiſum ſit per ſacros Canones, & per cœtum Cardinalium, & per inferiores Prælatos, in quibus ſufficiens iuriſdictio, ac poteſtas remanet.

Poſſunt item Cardinales vacante Sede Apoſto- 11.
lica ſimul reſtituere famæ. Sic Cardinalis Florent. *in Clem. Ne Romani, de electione, verb. irritum.* Quin etiam viuente Papa Collegium Cardinalium re- 12.
ſtituit famæ, vt notant Doctores *in c. cùm te, de re iudicata.* Non tamen poteſt Collegium Cardinaliũ 13.
ſtatuere, vt liceat Põtifici eligere ſucceſſores, quia electio Papæ non competit Papæ, ſed Dominis Cardinalibus, vt *in c. licet, de electione, & in c. vbi periculum, de electione in* 6. integrum tamen erit Papæ 14.
cum Cardinalibus facere conſtitutionem ſuper modum electionis, *diſt.* 23. *In nomine Domini*, non autem ſibi ſucceſſorem nominare, Azor *ſuprà d. lib.* 4. *cap.* 5. *verſ. tertiò quæritur, ad finem.* Nec item 15.
poteſt Pontifex alteri concedere licentiam, vt ſucceſſorem in ipſius locum deligat, ita Cardinalis Albanus *de Card. quæſt.* 33. ſecundùm communem, quoniam ex tali facultate maxima orientur incommoda in detrimentum totius Eccleſiæ, Azor *ſuprà quæſ.* 4. *verſ. ſed communis.* Non enim poterit Pontifex diſponere in tempus in quo non eſt futurus Papa in rè tam graui, quæ eſſet occaſio vexandi Eccleſiam, & ſicut Papa non poteſt ſibi eligere ſucceſſorem, vt eſt communis, & vult Caietanus *de authoritate Papæ tract.* 1. *cap.* 13. & *tract.* 2. *cap.* 21. Turrecremat. *lib.* 2. *ſumma cap.* 51. *cum gloſſa in cap. cùm Apoſtolica*, §. *qui in omnibus* 8. *quæſt.* 1. ſic etiam non poterit facere facultatem alteri, vt in ipſius locum ſucceſſorem deligere poſſit, quoniam electio competit Cardinalibus. Flaminius tamen *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 1. *n.* 12. addit Papam 16.
non poſſe ſibi eligere ſucceſſorem, poſſe tamen facere conſtitutionem, ſuper electione ſui ſucceſſoris, vt Scribentes *in c. licet de vitanda, de electione*, honeſtúmque erit ſi hoc faciat Pontifex de conſilio Cardinalium, & Concilio generali, vt notat Abbas *in d cap. licet n.* 2. *notab.* 2.

Porrò electio Pontificis, vt dixi, ſpectat ad Cardinales, qui perſonam deſignant, poteſtatem autem, & dignitatem ſolus Chriſtus immediatè confert ſuo Vicario, & ab ipſo creatur, ſicut Prorex immediatè ab ipſo Rege inſtituitur, Caiet. *opuſc.* 1. *de authoritate Papæ, cap.* 13. Torres *de fide diſp.* 15. *dub.* 3. Nam ſi Eccleſia hanc iuriſdictionem, & po- 17.
teſtatem præberet Pontifici, poſſet illam, vel augere, vel limitare, vel modum ponere, quod non eſt dicendum. Modus eligendi Pontificem non fuit 18.
à Chriſto Domino præſcriptus, ſed Eccleſiæ commiſſus, vt notat Suar. *de fide diſp.* 10. *ſect.* 4. *num.* 6. ſufficitque ad electionem, vt ſit valida, quòd 19.
duarum partium ſuffragia concurrant, Azor *ſuprà part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 5. *quæſ.* 7. & Camil. Borrel. *deciſ. in ſumma tit.* 4. *n.* 6. Quòd ſi Collegium Cardinalium

20. Sede vacante omnino fuiſſet extinctum, & nullus Cardinalis ſupereſſet, electio pertineret ad Patriarchas, vt volunt Bald. *in l. vbi adſunt, ff. de tutor. & curator.* & Conrad. *in templo omnium iudicum, lib. 2. cap. 1. §. 2. in principio, num. 6.* Sed meliùs Dionyſius Paulus *de vera Patriarchalium Sedium
21. erectione, cap. 16. num. 33.* reſpondet cum Syluestro Aldobr. *in ſcholiis ad Decium, ad cap. licet de vitanda, num. 52. ſuper titulo, de electione*, in hoc euentu competere electioné Pontificis Canonicis Eccleſiæ Lateranenſis. Vide conſtitutionem Gregorij XV. incipit, *Æterni Patris*, editam anno Domini 1621. vbi decernit electionem eſſe faciendam per ſecreta ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præſentium.

22. Ex quibus deducitur, quæ iuriſdictio competat Collegio Cardinalium Sede vacante circa electionem Pontificis, non autem competit circa depoſitionem illius, & quamuis *in cap. vbi periculum, de electione in 6. §. idem*, dicatur, Collegium Cardinalium habere iuriſdictionem in arduis occurrentibus; & ſic videatur habere poteſtatem ad deponendum Pontificem, ſi, quod abſit, fiat hæreticus, aut Eccleſiæ ſit quaſi vacans. *c. illud*, vbi periculum non loquitur de his, quæ perti-
23. nent ad Summum Pontificem, neque ad prouiſionem Pontificalis Cathedræ, ſed de aliis, in quibus conceditur Cardinalibus iuriſdictio, quando periculum graue ſatis imminet. Quare nequeunt Cardinales cognoſcere de hæretico Papa, nec declarare an ille perdidiſſet Pontificiam dignitatem, nec ſimiliter iudicare, an illius electio ſit irrita: hæc enim pertinent ad Concilium *cap. ſi Papa 40.
24. diſt. & 79. diſt. ſi quis pecunia*, & Cardinales extra caſum eligendi Pontificem nihil habent iuriſdictionis in Pontificem, nec poteſtatem de Papatu: vnde ſi fiat Pontifex mente captus, vel inutilis præ ætate decrepita, vel alio ſimili impedimento perpetuò affectus, vt nequeat attendere gubernationi Eccleſiæ, Concilium debet de coadiutore prouidere, per *cap. 1. de clerico ægrotante lib. 6.* non verò Cardinales ſe poſſunt intromittere. In aliis autem caſibus Sede vacante Cardinales haberent iuriſdictionem vrgente aliqua cauſa graui, & moram non patiente, extra quam, ſi quid velint operari, irritum erit, vt *in Clementina, ne Romani, de electione, verb. irritum.*

25. Orto tamen ſchiſmate, & contentione data Concilium congregare poſſunt Cardinales, Manfred. *de Cardinali. c. 31.* cùm illis totius Eccleſiæ cura commiſſa ſit: non tamen Cardinales, vt ſinguli, ſed vt Collegium conuocat Concilium, Bald. *in cap. olim ex litteris, de reſcriptis*, & Lauden. *tract. 2. de Cardinalibus quæſt. 38.* patet quia Collegium Cardinalium viuente Papa, negligente ta-
26. men, poteſt facere Concilium vniuerſale, vt iam dixi; ergo Sede vacante: ſicut etiam poteſt dum vacat Sedes Cardinalem cogere, vt ſuſcipiat officium legationis, Anton. Cucch. *de Cardinalibus n. 40.* Poſſe tamen eligi à generali Concilio Cardinales neceſſitate id exigente, volunt Iacobat. *tract. de Concilio lib. 6. art. 7. quæſt. 1.* & vſu ſtante, Manfred. *in deciſ. 86. ſupra tercenteſimam, tract. de Cardinalibus*, quos ſequitur Cucchus *eodem tractatu num. 24.* Sed magis placet, quod tradunt Azor. *2. par. inſtit moral lib. 4. c. 1. quæſ. 7.* & Tuſchus *verb. Cardinal. concl. 104. num. 13.* nimirum Collegium Cardinalium Sede vacante non poſſe creare Cardinales, licèt poſſit eligere Pontificem, nec poſſe condere ſtatuta, quia creatio Cardinalium Summo Pontifici reſeruatur, Barboſ. *Clem. 2. de elect. n. 5. pag. 11. & n. 10.*

Probatur ex conſtitutione Pij Quarti edita anno 1562. ſeptimo Idus Octobris, Pontificatus ſui anno tertio, vbi decernit, quæ ſint facienda durante Sede vacante, his verbis: *Sedis autem vacatione durante Collegium Cardinalium in iis, quæ ad Pontificem maximum, dum viueret, pertinebant, nullam omnino poteſtatem, aut iuriſdictionem habeat, neque gratiam, neque iuſtitiam faciendi, aut factam per Pontificem mortuum executioni demandandi, ſed ea omnino futuro Pontifici reſeruare teneatur.* ſic ibi, ex quibus verbis apertè conſtat nihil poſſe in reſeruatis Pontifici, vt eſt creatio Cardinalium. Vide reliqua apud Cherubinum *tom. 2. fol. 91. §. 6.* Barboſ. *ſup. n. 1. pag. 11.* 27.

Non leuis ſe offert ambiguitas circa Cardinales in generalibus Eccleſiæ Conciliis, quam vocem ſcilicet habeant in definiendis rebus fidei, & morum? Concluſio ſit habere ius definiendi in Conciliis, & ſubſcribendis in Decretis illorum, non ſolùm iure ſibi commiſſo, ſed etiam iure ordinario, ita Turrecremat. *in ſumma lib. 3. c. 14. ad 6.* eo quia ius in Conciliis definiendi, & ſubſcribendi, eſt actus iuriſdictionis, non verò poteſtatis Ordinis; atque ita non ſolùm eſt Epiſcoporum vt oſtenditur in Conciliis antiquis, in quibus, & Epiſcopi, & Abbates, & Generalis Religioſarum familiarum, definiebant, & ſubſcribebant. 28. 29.

Quid de appellatione? Quamuis Bartol. *in l. 19 vbi ab ſunt, n. 3.* dicat poſſe appellari ad Collegium Cardinalium: oppoſitum eſt dicendum, Gamb. *tract. de authoritate Legati de lat. lib. 9. quæſt. 15. num. 55. & 56. tom. 13. par. 2. fol. 219.* quem refert, ac ſequitur Sigiſmundus *de appellat. quæſt. 8. n. 169.* non enim Cardinales Sede vacante ſunt iudices appellationum. Addit. ad Bart. *in d. l. 19.* vbi abſunt, *in verb Collegium Cardinalium, ff. de tutor. & curator.* Et quamuis poſſit appellari a ſententia Cardinalis, vt vult Baldus *in l. 1. ff de officio præfecti Prætor.* quem ſequitur Cucchus *ſup. n. 16.* attamé *n. 62.* à ſententia totius Collegij Cardinalium non poſſe interponi appellationem ait, ſicut à ſententia Senatus non eſt licita appellatio: accedit Albanus *q. 42. verſ. tertio*, dicens à ſententia Collegij Cardinalium non eſſe integrum appellare, in cuius opinionem itum eſt ab Anaſt. Germ. *de ſacrorum immunit. lib. 3. c. 6. num. 37. & ſequentibus.* 30. 31.

Quæri item poteſt, an Concilium generale poſſit ſtatuere, vt alij à Cardinalibus poſſint eligere Summum Pontificem? Concluſio ſit Cardinalium officium eſſe vbi Eccleſia vacat per obitum Pontificis, vel per reſignationem, eligere Romanum Pontificem, *cap. 1. & 2. diſt. 79. cap. in nomine Domini, diſt. 23. cap. licèt de vitanda, de electione extrà*; deque electione extant conſtitutiones, vt in Concilio Lateranenſi ab Alexandro Tertio anno ſalutis 1180. Secundùm quam à duabus partibus Romanus Pontifex eligi debet. Rurſus alia conſtitutio Gregorij X. in Concilio Lugunenſi edita anno 1274. relata *in c. vbi periculum, de electione lib. 6.* per quam locus, & tempus electioni præſcribuntur, conclauis etiam vſus præfigitur. Emanauit etiam poſt hanc conſtitutio Clementis VI. incipit, *licèt in conſtitutione, edita anno Domini 1351.* vbi multa de conclauis vſu. Deinde exiit Bulla Pauli Quarti, incipit, *Cum ſecundum*, anno Domini 1558. contra tractantes de electione Romani Pontificis viuentis, eóque inconſulto: huic ſucceſſit Bulla Pij Quarti, incipit, 32.

pit, *In eligendis*, anno 1562. in qua agitur de poteſtate ſacri Collegij Cardinalium, & officialium Romanæ Curiæ Apoſtolica Sede vacante. Vltimò prodiit Bulla Gregorij XV. incipit, *Æterni*, anno ſalutis 1621. vbi tres tantùm formæ electionis approbantur, & ſcrutinium per ſecreta ſuffragia faciendum decernitur; de qua ſuprà *hoc eodem §. verſ. porro electio.*

33. Hæc tamen concluſio non habet locum, quando Papa deiicitur ex Pontificia dignitate ex cauſa iuſtiſſima, & quando electio eſt irrita, & inanis declarata: tunc enim ad Concilium generale pertinebit ius Pontificem creandi, eo quia conſtitutio in caſu mortis electionem decernens non debet extendi, nec poteſt ad modum alium Sedis vacantis, vt habetur *in cap. ſuſceptum, de reſcriptis in 6.* & deducitur ex *cap. ſi duo diſt. 79.* vbi dicitur in diſcordia duorum electorum in Pontificatu congregandum eſſe Concilium generale, & illum remanere Papam, quem Concilium approbauerit: ſic Abb. *in cap. licet, de vitanda, n. 8. verſ. item nota, quòd, de electione*, qui textus fuit allegatus Piſis & Conſtantiæ, quando fuit Concilium congregatum contra illos contendentes de Papatu, vt ait Illuſtriſſimus Cunha *in c. ſi duo, num. 3. diſt. 79.*

34. Alij verò abſolutè negant hoc ius competere Concilio, ſed Cardinalibus, quibus ius eligendi Pontificem conceditur authoritate Romani Pontificis, & approbatione generalis Concilij, vt conſtat ex *c. licet de vitanda, de electione*, per textum *ibi*, & à duabus partibus concordantibus, & *ibi* ſcribentes, & oſtenditur ex nouiſſima Gregorij XV. conſtitutione, incipit, *Æterni, in §. 1.* vbi cauetur, ne in poſterum electio Romani Pontificis fiat, quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præſentium, præterquam, ſi omnes, & ſinguli in conclaui præſentes vnanimi voluntate aliquibus ex eorundem Collegio Cardinalium committerent poteſtatem eligendi, vt vice omnium Eccleſiæ Catholicæ prouiderent de paſtore; ergo ſola Concilij authoritate abſque Romani Pontificis decreto non poteſt auferri poteſtas eligendi Pontificem Cardinalibus. Non eſt tamen negandum cum Cardinali Albano *de Cardinalibus, quæſt. 35.* cui adhæret Azor. *d. lib. 4. cap. 2. quæſ. 13. verſ. cæterum*, poſſe Concilium eripere id iuris Cardinalibus, non tamen ſine iuſta cauſa, nimirum, ſi propter crimen hæreſis Pontifex fuiſſet depoſitus, & Cardinales ob aliquã cauſam ſuſpecti crederentur.

Hinc ſequitur, ſi vacauerit Sedes Apoſtolica 35.
tempore quo generale Concilium fuerit legitimè congregatum, adhuc ad ſolos Cardinales eorumque Collegium, non autem ad ipſum Concilium pertinere, vt de facto ſeruatum fuit in electione Leonis X. tempore vltimi Lateranenſis Concilij, vbi electio à Cardinalibus, non autem à Concilio facta fuit. Olim tamen Nicolaus II. ſtatuit, vt Summi Pontificis electio fieret præcipuè à Cardinalibus; deinde Clerus, & Populus accederet ad eam comprobandam, *c. in nomine Domini, diſt. 23.* per textum, ſicque reliquus Clerus, & Populus, poſtea ad ſolum Collegium Cardinalium electio fuit reducta, *cap. licet. de electione, cap. vbi periculum, eodem titulo, Clementina ne Romani, eodem titulo*, Bellarm. *tom. 1. de clericis, lib. 1. cap. 9. cum ſequentibus*, Paleoth. *de conſult. ſacri Palatij, part. 3. quæſt. 4. verſ. & eo magis*, & Burſat. *tom. 2. conſ. 26. num. 6. & 7. & conſ. 118. à principio, & omnino à num 18.*

Hæc autem reſolutio limitatur ab Abbate *in* 36.
d. cap licet, in vltimo notabili, verſ. ſed aduerte, de electione, dicente, vbi Papa deponitur à Concilio generali, tunc ab eo deponente electionem eſſe peragendam, & non pertinere ad Collegium Cardinalium, ſequitur Barbat. *in d. Clementina, ne Romani, §. ſanè, de electione*, & apertè *in conſilio 82. ſub num. 10. verſ. & vlterius ad prædicta*, nec ab illis recedit omnino Marian. ſen. *in cap. ad petitionem, n. 7. de accuſat.*

Illud etiam pro complemento nota, appellatio- 37.
ne Cardinalium non venire Cardinales Rauennates, nec Compoſtellanos, & ſimiles, ſunt enim Cardinales impropriè, Gonzal. *ad regulam 8. gloſſ. 24. n. 162.* Azor *ſuprà cap. 1 quæſ. 1.* Veniunt ergo S. R. E. Cardinales, Abbas *in c. accedentes*, & *ibi add. in verb. Cardinales, de præſcript.* Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 13.* & Vaſæus *in Chron. Hiſpaniæ, c. 21. verſ. Compoſtellanus.*

Digitized by Google

LIBER SEPTIMVS
DE PATRIARCHIS, ET PRIMATIBVS.
DISPVTATIO DECIMASEXTA
DE PATRIARCHIS, ET DE OFFICIO EORVM.

De eorum dignitate, ac poteſtate, & officio?

§. I.

EPITOME.

1. *Patriarchæ, & Primates habent Epiſcopalem ordinem communem vtriſque ex inſtitutione Christi, & regimen prælationis ex Apoſtolorum inſtitutione.*
2. *Patriarchæ, & Primates ſunt iuris diuini, quoad Epiſcopalem ordinem, quoad poteſtatem iuriſdictionis, ſunt iuris Eccleſiaſtici.*
3. *Decimæ debentur de iure diuino, quoad quotam de iure Eccleſiaſtico.*
4. *Patriarcha, & Primas idem ſunt, quoad dignitatem, & officium, nomine autem differunt.*
5. *Patriarcha dicitur Princeps patrum, Primas, qui Primas ſedes habet in Prouinciis, & idem ſunt lato modo.*
6. *Patriarchæ propriè ſunt Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, & de eorum origine.*
7. *Eccleſia Romana eſt omnium mater, & Regina, ac Magiſtra, & Primatum habet ſuper omnes.*
8. *Patriarchæ etiam Primati, ſubſunt Romano Pontifici, illique præſtant iuramentum obedientiæ.*
9. *Papa non ſolùm ratione loci habet veram prælationem, ſed abſolutè eſt ſuper omnes Patriarchas.*
10. *Papa eſt Patriarcha vniuerſalis, licèt propter humilitatem prohibeant ſic vocari.*
11. *Dignitas, & poteſtas, quæ eſt in omnibus ſimul Patriarchis, in Romano Pontifice reſidet.*
12. *Patriarcharum nomine intelliguntur quatuor Patriarchæ principaliores.*
13. *Patriarchæ à ſolo Romano Pontifice pallium accipiunt, & Archiepiſcopi; Epiſcopi autem non, niſi ex priuilegio.*
14. *Eccleſiaſtica iuriſdictio à Papa tanquam à capite in alios Prælatos deſcendit.*
15. *Beatus Petrus ſuper omnes alios Apoſtolos Primatum obtinuit, & ipſe ſolus a Chriſto fuit ordinatus Epiſcopus.*
16. *Apoſtoli à Beato Petro fuerunt ordinati Epiſcopi.*
17. *Epiſcopi non ſunt pares poteſtate Summo Pontifici, nec dignitate.*
18. *Patriarchales Eccleſiæ quot ſint Romæ, & quæ Reginæ?*
19. *Patriarchæ maiores an tribuant pallium Archiepiſcopis ſuffraganeis?*
20. *Patriarchæ quibus in locis, ac coram quibus perſonis nequeunt ante ſe crucem elatatam deferre?*
21. *Appellari ad Patriarchas in omnibus cauſis. ſuarum Prouinciarum licet, & an omiſſo medio?*
22. *Patriarchæ maiores, an poſſint deponere Epiſcopos? pars negans eſt verior.*
23. *Patriarchæ maiores ex priuilegio habent plus, quàm alij Epiſcopi, non tamen poſſunt transferre Epiſcopos.*
24. *Patriarcharum maiorum nullus debet appellari Patriarcha vniuerſalis.*
25. *Patriarchæ olim præcedebant Cardinales, nunc autem Cardinales præcedunt.*
26. *Patriarchæ inferiores, qui ſint in Europa, & in Aſia?*

DE Patriarchis, & Primatibus illud in 1.
primis obſeruari poteſt, duo in illis
diſtincta reperiri, Epiſcopalem ſcilicet
ordinem omnibus communem ex in-
ſtitutione Chriſti Domini, & regimen prælatio-
nis ex Apoſtolorum ordinatione; atque ita Præ-
latos iſtos quoad Epiſcopalem Ordinem, qui
apud omnes vnius eſt, iuris diuini eſſe non eſt
dubium, quoad poteſtatem tamen iuriſdictionis,
iuris eſſe humani, tradit Burſat. *conſ.* 125. *num.* 45.
vol. 1. Azor 2. *part. inſtit. moral. lib.* 3. *cap.* 35. *quæſ.* 1.
neque nouum eſt idem nomen Patriarchæ, ſeu 2.
Primatis ex eadem oratione poſſe accipi diuerſi-
mode ſecundùm diuerſos reſpectus, nimirum re-
ſpectu legis diuinæ quoad ordinem Epiſcopalem,
reſpectu legis Eccleſiaſticæ, quoad prælationem,
argumento capitis *in aliquibus*, § *illæ quippe, de de-
cim.* vbi in verbo, *ex lege diuina*, oſtenditur deci-
mam deberi. Azor *inſtit. moral. part* 1. *lib* 7. *cap.* 26.
quæſ. 5. *verſ. cæterum iure diuino*; non autem prout 3.
eſt certa & diffinita pars fructuũ, hoc eſt, reſpectu
quotæ, circa quam portionem, & quantitatem de-
cimæ valet conſuetudo, vt patet ex *eodem cap. in
aliquibus, in verbo, Vel loci conſuetudine approbata,*
Rebuff. *de decimis, quæſt.* 13. *num.* 46. & 54. Azor *d.
cap.* 26. *quæſ.* 2. Perez *l.* 3 *tit.* 5 *lib.* 1. *Ordin. pag.* 135.
Cened. *ad Decretum collect. vltim a num.* 4. & Suar.
de Religione tom. 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 12 quibus acce-
dit Monet. *tract. de decimis cap.* 5 *num.* 87.

Idem Primas, quod Patriarcha; quamuis diuer- 4.
ſorum ſint nominum, eiuſdem tamen ſunt officij.
Patriarcha Græcum verbum eſt, ſignificans idem, 5.
quod Princeps Patrum. *cap. cleros* 21. *diſtinct.* Zech.
*in Repub. Eccleſiaſtica, tit. de ſtatu Reuerendiſſimi Pa-
triarchæ, in principio,* Caſſan. *in catalog.* 4 *part conſi-
derat.* 9 *in principio.* Et valet idem, quod inter La-
tinos ſonat Primas, Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3.
cap. 35. *quæſ.* 2. & Gambar. *de officio Legati lib.* 1. *tit.
de variis Ordinum nominibus, n.* 11. Anaſtaſius Ger-
mon.

mon. *de ſacror. immunit. lib.2. cap.5. n.17. & n. 21.*
quod intellige lato ſumpto vocabulo: tunc enim
nulla eſt inter eos realis differentia, quoad offi-
cium, ſed ſolùm quoad nomen: eo quòd in Occi-
denti vocantur Primates, in Orienti autem Pa-
triarchæ dicuntur, text. *in cap. duo ſimul in ordine 9.*
de officio Ordinarij, Barboſ. *tract. de officio, & pote-*
ſtate Epiſcopi, p.1.tit.1.c.6.n.7. & 8. Idem *d.cap.duo*
ſimul, n.5. in gloſſ. Patriarchas, ibi, *diuerſitas eſt in no-*
mine, dignitas eſt eadem. Primas tamen de iure ciui-
li dicitur, qui alios authoritate, & dignitate, vel
officio præcedit, per textum *in l. ſciendum, verſ. ſed*
ſi, ibi, *Primatibus, ff. de legationibus, l. vlt. C. de officio*
diuerſorum iudicum. c. 1. de pace iuram. firmand., ibi,
Primatibus, & Tiraquel. *de nobilitate c.37. num.* 36.
De iure verò Canonico dicitur, qui primum lo-
cum tenet in aliqua Prouincia, vel Regno, textus
in c. coram, de in integrum reſtitutione.

Primates igitur idcirco vocantur, qui primas
Sedes in Prouinciis tenent, súntque maiores Ar-
chiepiſcopis, quia hi primas non habent, & ob
hanc cauſam Anicetus *canon.* 2. *diſt.* 99. pro-
hibuit ne Archiepiſcopi dicerentur Primates,
ibi, *Nulli*, inquit, *Archiepiſcopi Primates vocentur,*
niſi illi qui primas ſedes tenent, quarum Epiſcopos,
Apoſtoli, eorumque ſucceſſores regulariter Patriarchas,
vel Primates eſſe conſtituerunt, niſi aliqua gens de-
inceps ad fidem conuertatur, cui neceſſe ſit pro mul-
titudine Primatem conſtitui: reliqui Metropolitani
nominentur, qui reliquas Metropoles tenent. ſic ibi,
ex quo patet idem eſſe Patriarcha, & Primas.

6. Diximus idem eſſe Patriarcha, & Primas lato
modo, quia ſtricto, quatuor ſimpliciter, & ab-
ſolutè vocantur, & ſunt per antonomaſiam Pa-
triarchæ, vtique Conſtantinopolitanus, Alexan-
drinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, vt
ex Iuſtiniani nouellis, & Concilio Lateranenſi
c.23. quod generale dicunt non obſcurè demon-
ſtratur, vt notant Doctores *diſt.22.c.7.* Caſſanæus
in catalogo 4. par. conſid. 9. Antonius Cucchus *de*
Patriarchis num. 2. vbi addit Conſtantipolitanum
Epiſcopum habere Primatus honorem poſt Ro-
manum Epiſcopum, deinde Alexandrinam Se-
dem beati Petri nomine à Marco eius diſcipulo
atque Euangeliſta fuiſſe, conſecratum, & ideo
Alexandrinum Patriarcham ſecundum locum ob-
tinuiſſe. Poſt hunc Antiochena Sedes ab eodem
Petro priuſquam in Vrbe vniuerſi Orbis domi-
natrice Cathedram fixiſſet, erecta fuit, & ideo
tertio loco nominatur Patriarcha Antiochenus:
at verò Hieroſolymitanus vltimo loco ſedet, &
quatuor iſti repræſentant quatuor Euangeliſtas
in Eccleſia Dei, per textum *in c. ſcriptum eſt, de*
electione. Ordo tamen præcedendi habetur *in cap.*
antiqua, de priuilegiis, verb. Conſtantinopolitana pri-
mum, & verb. Alexandrina ſecundum, & verb. An-
tiochena tertium, & verb. Hieroſolymitana quartum.
Ex quibus verbis oſtenditur origo horum Patriar-
chatuum, & dignitas, & quando inceperint, de
quibus Dionyſius Paulus in ſpeciali tractatu *de*
vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, ac
earumdem propriè inter ſe æqualitate, cap. 10. vbi de
Patriarcha Conſtantinopolitano, *& c.* 8. vbi de
Alexandrino, *& c.7.n.7.* vbi de Antiocheno, *& c.*
9. vbi de Patriarcha Hieroſolymitano, quem re-
fert, ac ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi*
par. 1. ſub tit. 3. de vera Patriarchalium ſedium ere-
ctione c.3 & c.4.5. & 6. & in d.cap. antiqua, de priui-
legiis, & dicemus infrà §.7. *per totum.*

7. Porrò Romana Eccleſia cùm ſit mater om-
nium aliarum, & magiſtra ſuper omnes Primatum
obtinet, vt per Cordubam *in quæſtionario lib. 4.*
quæſt.1.art.2. Can. *de locis theologicis lib.2.c.4.* Bann.
in 2.2. quæſt.1. art.12. concluſ.5. Card. Bellarm. *tom. 1.*
de Romano Pontifice cap. 12. cum ſequent. Cardin.
Tuſch. *tom. 7. littera R. concluſ.* 363. Reginald. *in*
praxi fori pœnitent. lib.1. num.22. & Barboſ. *de offic. &*
poteſt Epiſcop. par.1. tit.3. cap.2. num.14. & ideo Pa-
triarchæ ſupradicti immediatè ſubſunt Romano
Pontifici, illique tenentur præſtare iuramentum
obedientiæ ſecundùm formam capitis *Ego N. de*
iureiurando, ſicuti Epiſcopi ſuo Archiepiſcopo, &
Archiepiſcopus ſuo Patriarchæ, gloſſ. *in cap. anti-*
qua, de priuilegiis, verb. obedientia, & *ibi* Butrius
num.9. Zabarel. *num.5.* & Abbas *n. 6. verſ. in gloſſ.*
quod intelligit Lancellotus Conrad. *in templo om-*
nium iudicum lib. 2. cap.4. num. 8. quando Epiſcopi 8.
non ſubſunt immediatè Papæ, iuxta textum, &
ibi notata *in cap. dilecti filij, de maioritate, & obe-*
dientia, & tradit Coſmas *in pragmat. Sanct. in gloſſ.*
verb. iuramentum, in cap. licet, §. nihilominus, de ele-
ctione, Rodoan. *de reb. Eccleſ. non alien. pag.51. n.51.*
ex quibus infertur, quòd hodie ſuffraganei Epi-
ſcopi, quando conſecrantur, præſtant iuramen-
tum Sedi Apoſtolicæ de fidelitate, & obedien-
tia, prout præcipitur *in d. cap. Ego N. Epiſcopus,*
de iureiurando, & alterum ipſi Metropolitano in
recognitionem maioritatis, prout habetur *in d.*
c. dilecti filij, de maioritate, & obedientia.

Cæterùm Summus Pontifex non ſolùm habet 9.
prælationem ratione loci aliorum Patriarcha-
rum, ſed etiam veram maioritatem, ſupremam-
que poteſtatem, atque ita hæreticum erit aſſerere
Papam non eſſe Prælatum, ac ſuperiorem cæte-
rorum Patriarcharum, vt bene notat contra er-
rores Græcorum Paul. Gryſal. *in deciſionibus Ca-*
tholicæ fidei, verb. Papa num.4. & 10. Raymundus
Ruffus contra Molinæum pro Pontifice maximo
ſub num.8. pag.19 in verſiculo Primatum. Nam reli-
qui Patriarchæ ſic ſe habent ad Romanum Pon-
tificem ſicut radij ad ſolem, & fluuij ad fontem,
vt ex Beato Cypriano *in cap. loquitur 24. quæſt. 1.*
habemus. Quin imò Caſſanæus *in Catalogo par.4.*
conſideratione 7. verſ. ſed tamen dic, ex D. Thoma
in tractatu contra errores etiam Græcorum, cap.66. &
c.67. vocat Papam primum, & maximum om-
nium Epiſcoporum, & Patriarcharum Patriar-
cham, qui habet vniuerſalem prælationem in
vniuerſa Eccleſia, & vocat illum vniuerſalem
Patrem omnium fidelium, per hæc verba, *Paſce*
oues meas; quod etiam tradit Turrecremat. *in c.* 10.
cum ad verum 96. diſt. & quamuis Pontifex pro-
hibeat ob humilitatem ſe vocari vniuerſalem
Epiſcopum, aut Patriarcham: vniuerſalis tamen
Epiſcopus, & Patriarcha eſt, Turrecremat. *in c.*
nullus diſt. 99. proinde omnis dignitas, ac pote-
ſtas, quæ in omnibus Patriarchis ſimul reperi-
tur, in ipſo ſolo Domino Papa, vt in fonte reſi-
det. Confert canon 39. Nicæni Concilij ibi, *ille,* 11.
qui tenet Sedem Romæ, caput eſt, & Princeps omnium
Patriarcharum: quandoquidem ipſe eſt primus om-
nium Patriarcharum, ſicut Petrus, cui data eſt po-
teſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes popu-
los eorum, vt qui ſit Vicarius Chriſti Domini noſtri ſu-
per cunctos populos, & vniuerſam Eccleſiam Chri-
ſtianam, & qui contradixerit, a Synodo excommuni-
cetur. ſic ibi, & refert Alphonſus Piſanus *lib. 3.*
in Nicænum Concilium, & inuenies *in tom. 1. Con-*
cil pag. 554. & rurſus *pag* 584.

Poſt igitur Romanam Eccleſiam, nunc qua- 12

tuor

tuor ſunt præcipuæ, & veræ Patriarchales Sedes, ſecundùm communem tam antiquorum, quam recentiorum ſententiam, quam amplectuntur Hoſtienſ. *in ſumma de authoritate, & vſu pallij*, Zabarel. *in Clementina In pleriſque, de electione quæſt. 8. num. 9.* Antoninus *in ſumm. par 3 tit. 20. cap. 4. in principio.* Caſſanæus *par. 4. conſideratione 9.* Gaſpar Valaſc. *in l. imperimum num. 100. ff. de iur. dict. omni. iudic.* Cucchus *in inſtit. maior. lib. 2. tit. 7. num. 2.* Gigas *in tract. de reſidentia Epiſcopi, cap. vltimo n. 8.* Raymund. Rub. *contra Molinaeum pro Pontifice maximo num. 14. pag. 75.* Lancellot. Conrad. *in templo omnium iudicum lib. 2. c. 2. §. 3. num. 2. & c. 3. num. 4.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 1. n. 1.* & Filliuc *de benefic. tract. 41. cap. 2. num. 35.* & patet ex *Extrauagant. Sancta Romana, de electione, inter communes, & ex cap. renouantes, 22. diſt. & ex c. graue nimis, de præbendis*, vbi habetur quatuor tantùm eſſe Patriarchales Sedes, adeò, vt quando in iure ſit mentio de Patriarchis, ſolùm intelligatur de his quatuor principalibus, Barboſ. *in tract. de appellatione verborum vtriuſque iuris ſignificat. verb. Patriarcha*, Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſti part. 1. c. 2. n. 27. & 28.* Caſſanæus *d. conſideratione 9.*

13. A Romano Pontifice Patriarchæ ſolummodo pallium accipiunt, patet ex *c. antiqua, de priuilegiis*, per textum ibi, *A Romano Pontifice receperint pallium & Archiepiſcopi, niſi ex antiqua conſuetudine, vel ſpeciali priuilegio alicui Epiſcopo ſpecialiter concedatur.* Hoſtienſis *in ſumma ſub titulo de authoritate, & vſu pallij, num. 3.* Durand. *in rationali Diuinorum, lib. 3. cap. 17.* Ruzæus *de præeminentia Archiepiſcopalis dignitatis priuileg. 21.* & Guido Pancirola *variarum lectionum, lib. 1. cap. 20.* Daturque à ſolo Summo Pontifice vniuerſaliter, per textum *in cap. niſi ſpecialis, de authoritate & vſu pallij*, quia Pontificalis plenitudo confertur per pallium, nec ab alio dari poteſt, niſi ab Apoſtolica Sede, eiúſque Præſide Romano Pontifice Petri ſucceſſore; & quamuis Archiepiſcopi, & Patriarchæ conſecrati ſint, ante pallium acceptum non ſortiuntur nomen Patriarchæ, aut Archiepiſcopi, vt per Quarantam *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi authoritas, verſ. 32.*

14. Neque immeritò, quia à Romano Pontifice tanquam à capite in alios Prælatos deſcendit omnis
Eccleſiaſtica iuriſdictio. Licèt enim Apoſtoli parem cum Beato Petro acceperint poteſtatem in
vniuerſum Orbem, Eccleſiaſticam immediatè à
Chriſto Domino, vt oſtenditur ex illo Matthæi
vltimo, *Data eſt mihi omnis poteſtas*, & ex illo, *Euntes ergo docete omnes gentes*, & tradit Victor. *relect. 2.
ſect. 2. quæſt. 2. num. 9.* & Bellarm. *de Roman. Pontifice, lib. 4. cap. 23.* nihilominus certi iuris eſt ſanctum
15. Petrum ſuper reliquos Apoſtolos primatum, &
principatum obtinuiſſe, aliorúmque poteſtatem
fuiſſe ſubordinatam authoritati Petri. Nec obſtat
textus *in cap. in nouo, diſt. 21.* ibi, *à Petro ſacerdotalis cœpit ordo*; dum conſtet Apoſtolos in vltima
Cœna ſimul omnes ordinatos Sacerdotes; quia
textus ibi loquitur de ordine Epiſcoporum, qui
ſunt maiores Sacerdotes, & hic ordo à Beato Petro dicitur cœpiſſe, qui ſolus à Chriſto Domino
16. fuit ordinatus Epiſcopus, & reliqui Apoſtoli conſecrationem Epiſcopalem habuerunt à Petro, vt
vult Turrecremat. *lib. 2. ſummæ de Eccleſia, cap. 32.*
& Bellarmin. *lib. 1. de Romano Pontifice, cap. 23. verſ.
quid eſt ergo*, & Henriquez *de Sacramento Ordinis,
lib. 10. cap. 4. §. 2.* quamuis contrarium verius exiſtimet Sotus *diſt. 24. quæſt. 2. art. 2 concluſ. 1. verſ. vnum tamen*, poſt Auguſtinum *quæſt. 97. noui, & veteris Teſtamenti*, vbi vult Chriſtum Dominum Apoſtolos ordinaſſe Epiſcopos, imponendo eis manus priuſquam in cœlos aſcenderet.

17. Siue ergo Apoſtoli fuerint ordinati Epiſcopi à Chriſto Domino, ſiue à Petro, ſemper Petrus manſit eorum Princeps, vt conſtat ex *d. cap. in nouo*, ibi, *ipſúmque Principem eorum eſſe voluerunt*, & notat Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, cap. 17. num. 34.* Quinimò inter omnes Apoſtolos Petrus fuit authoritate Princeps cum ſumma poteſtate ſuper vniuerſam Eccleſiam, duràtque hæc poteſtas data Petro per ſucceſſionem perpetuò in Eccleſia; cæteris verò Apoſtolis data cum eiſdem finiebatur, Suar. *de legibus, lib. 4. cap. 3. num. 8. & 9.* dicens poſſe Petrum ſuis legibus, vel præceptis alios Apoſtolos obligare, illos autem Petrum minimè, & ex conſequenti dicendum eſt Epiſcopos non eſſe pares poteſtate cum Papa, vt inconſideratè dixit Stephan. à Gaeta *in repetitione cap. tis, ad limina, 30. quæſt. 1. num. 6.* vt refert Dionyſius Paulus *d. cap. 17. num. 54.* Conſtat enim Epiſcopos in ſuis Diœceſibus habere pleniſſimam poteſtatem, exceptis tamen nonnullis, quæ Pontifex ſibi reſeruat, atque ita non ſuccedunt in omni poteſtate, aut vniuerſali iuriſdictione data Apoſtolis, Sotus *de iuſtitia, lib. 10. quæſt. 1. art. 3. concluſ. 1.* Henriquez *d. lib. 10. cap. 32. §. 2. littera B.* & Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib. 32. tract. 3. num. 239.* confert textus *in cap. ad honorem, de authoritate, & vſu pallij*, ibi, *Quoniam vocati ſunt nimirum Epiſcopi in partem ſolicitudinis*, ex quo textu conſtat Epiſcopos de omnibus Eccleſiis in ipſorum territorio conſtitutis habere authoritatem diſponendi, non abſolutam, ſed tanquam vocatos à Summo Pontifice in partem ſolicitudinis, Barboſ. *in d. cap. ad honorem, n. 3.*

18. Non deſunt in Vrbe totius Orbis dominatrice Eccleſiæ Patriarchales quinque, videlicet ſancti Ioannis Lateranenſis, ſancti Petri in Vaticano, ſancti Pauli, ſanctæ Mariæ Maioris, & ſancti Laurentij extra muros, vt notat Albericus *in rubrica de ſtatu hominum, num. 6.* Inter has Eccleſias ſancti Ioannis, quæ eſt aliarum Eccleſiarum Regina, & caput, primum locum obtinet, ex eo quòd Papa eſt Princeps Patriarcharum, Eccleſia ſancti Ioannis eſt Princeps ac Regina inter cæteras Patriarchales Romanæ Vrbis, cùm eius ſponſus, & Epiſcopus ſit Papa; fuit enim priùs fundata in Vrbe, & in ea capita ſanctorum Petri, & Pauli Apoſtolorum Principum collocata ſunt, Gonzalez *ad regul. 8. gloſſ. 41. num. 16. & 17.*

19. Quid de Patriarchis Orientalibus? Anaſtaſius Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 7. num. 9.* vult illos non largiri ſuis ſuffraganeis pallium, niſi priùs Pontifici Romano fidelitatis, & obedientiæ iuramentum præſtiterint, iuxta *cap. antiqua, de priuilegiis, in ordine 23.* per textum ibi: *& ipſi ſuis ſuffraganeis pallium largiantur.* Nihilominus huic textui refragatur *cap. ſignificaſti 4 ad finem, de electione*, vbi dicitur de corpore Beati Petri pallium eſſe recipiendum, hoc eſt, à ſolo Romano Pontifice Petri ſucceſſore, vt volunt Zechius *de Republica Eccleſiaſtica, tit. de ſtatu Illuſtriſſimorum Patriarcharum, num. 5.* Vaſconcell. *in harmonia rubricarum ſub titulo de authoritate, & vſu pallij*: ergo à ſolo Romano Pontifice pallium ſumi debet, vt poſt Hoſtienſem notat Abbas *in d. cap. ſignificaſti, de electione*: attamen Henriquez *in ſumma d. lib. 10. cap. 31. in principio*,

principio, cum aliis docent hoc priuilegium conceſſum eſſe ſupradictis Patriarchis à ſummo Pontifice, vt ſuis ſuffraganeis Archiepiſcopis pallium largiantur, & hac ratione dici poſſe, non ab alio, quam à Romano Pontifice, & à corpore ipſius Beati Petri aſſumi. Dicitur enim aſſumi à corpore Beati Petri pallia, quia conſecrata deferuntur ad Altare ſacrum in memoriam corporis Beati Petri, & inde Archiepiſcopis, ſi adſunt, vel eorum Procuratoribus, ſi non adſunt, traduntur. Ruſæus *de præeminentia Archiepiſcopalis dignitatis priuileg.* 21. *verſ. & ſciendum*, & Guid. Pancir. *in theſauro variarum, lib.* 1. *cap.* 20. & Stephanus Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.* 2. *cap.* 9. *num* 43.

20. Patriarchæ Romæ, vel vbi Romanus Pontifex fuerit, Crucem præſe ferre non poſſunt; in aliis autem locis, in quibus non eſt præſens Papa, etiam extra Prouincias ſui Patriarchatus, poſſunt Crucem deferre, quicquid minus bene Pancirol. *dict. lib.* 1. *cap.* 20. §. *habeant*, contradicat, & colligitur *ex cap. antiqua, de priuilegiis, & ibi* Barboſ. per textum: *Niſi in Vrbe Romana*, poſt Ruſæum *de prærogatiuis Archiepiſcopalis dignitatis, priuileg.* 21. *verſ.* 3. *intelligite.* Nam ibi eſt Romana Curia extra Vrbem, vbi eſt Romanus Pontifex, vt docet gloſſ. *verb. Romana, in Extrauagan. Execrabilis, de preben.* Ioan. XXII. Couarr. *practicar. c.* 4. *num.* 10. Garcia *de beneficiis par.* 5. *cap.* 1. *num.* 387. & tradunt Ioannes Monachus *in c. vbi periculum num* 3. *de electione lib* 6. Bald. *in l.* 2. §. *miles num.* 2. *ff. de his, qui notantur infamia*, & Abbas *in cap. Ego N. num.* 6. *verſ. ex hoc nota, de iureiurando*, & ideo nequeunt Patriarchæ in Romana Vrbe, vel vbi eſt Romanus Pontifex, ante ſe crucem deferre, neque vbi Legatus Papæ præſens eſt, vt notat Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Archiepiſcopi authoritas, verſ.* 28. *authoritas eſt*, vbi addit idem eſſe dicendum, quando præſens eſſet Cardinalis; quamuis non eſſet Legatus, vel quando præſens eſt Nuncius cum poteſtate Legati de latere, vt habetur *in Ceremoniali Epiſcoporum*, ſequitur Gonzal. *ad regulam octauam gloſſ.* 41 *num.* 25. Extra verò hæc loca, & extra præſentiam prædictorum vbique iure communi poſſunt Patriarchæ præferre crucem, Caſſanæus ſuprà *par.* 1. *conſid.* 38 *concluſ.* 4. Petr. Greg. *Syntagmatum iuris lib.* 15. *cap.* 9. *n.* 6. Enriq. *d. lib.* 10. *cap.* 29. §. 3. Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum par.* 2. *fund.* 1. *n.* 12. vbi *num.* 13. ſubdit Crucem Patriarchalem conſtare duplici ligno tranſuerſo, quorum ſuperius tranſuerſum breuius eſt, & inferius longius; & ſic diſtinguitur à Cruce Archiepiſcopali, quæ non conſtat, niſi ligno vnico tranſuerſo, & eam Archiepiſcopus in tota ſua Prouincia, & non extrà ante ſe latam deferre poteſt, etiam in locis exemptis, vt habetur *in conſtitutione edita in Concilio generali Viennenſi in Clementina Archiepiſcopo, de priuilegiis*, Anaſtaſius Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *c.* 7. *n.* 29. & Buboſ. *in d. Clementina Archiepiſcopo* 2. *de priuilegiis n* 1. *&* 2. *pag.* 123.

21. Quæri poteſt, an poſſit appellari ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum Prouinciarum? Reſponſio eſt affirmatiua, & in primis ab Archiepiſcopo appellatur ad Primatem, Iacobat. *tract. de Concil. lib.* 1. *art.* 1. *n.* 255. *versùs finem tom.* 13. *par.* 1. *fol.* 204. & Greg. Toloſ. *tract. de appell. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 1. *verſ. ab Epiſcopis.* Item ab Archiepiſcopo ad Patriarcham, qui eſt gradatim ſupra Archiepiſcopum, Cardinal. Alex. *in rubrica n.* 10. *in fi. de appellat.* & eſt communis reſolutio quòd Patriarcha ſit ſupra Archiepiſcopum, Sigiſmundus *de appellationibus quæſt.* 7. *n.* 97. *&* 99. *verſ. quòd ſi velimus.*

An verò detur appellatio ad Patriarcham omiſſo medio? certi iuris eſt dari omiſſo medio ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, Alexandrinumque, Speculator *tit. de appellat.* §. *nunc tractemus, num.* 15. *in fine*, & Maran. *in ſuo ſpec. par.* 6. *verb. & quandoque appellatur, num.* 371. & loquendo generaliter in quolibet Patriarcha docent Felinus *in cap.* 27. *ſuper quæſtionum*, §. *porrò num.* 14. *de offic. & poteſt. iud. deleg.* & Gambar. *tract. de auth. legat. de lat. lib.* 8. *quæſt.* 22. *num.* 156. vbi *de commun. opin. tom.* 13. *par.* 2. *fol.* 212. & Franc. *in cap.* 7. *ſi duobus*, §. *denique notab.* 2. *num.* 8. *& in cap.* 66. *dilecti, limit.* 9. *num.* 24. *de appellat.* Denique Patriarchæ ad quos appellatur à ſententia Archiepiſcopi, & ad ad quos poteſt appellari omiſſo medio, ſunt quatuor, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus. Quare alij Patriarchæ inferiores, qui ſunt Archiepiſcopi Primates non comprehenduntur in terminis huius reſolutionis, Sigiſmundus *d. quæſt.* 8. *num.* 98. *declar.* 1. *& num.* 99. *verſ. quòd ſi velimus.* Ratio potiſſima, quia ſi gradatim ad Patriarchas eſſet appellandum in Prouinciis ſibi ſubiectis, nihil Patriarchis maioribus ſpecialiter eſſet tributum, proinde eiſdem iure communi hoc priuilegium indulgetur, vt omiſſo medio ad illos in omnibus cauſis ſuarum Prouinciarum licita ſit appellatio, ſic Hoſtienſis, & Abbas *in d. cap. antiqua num.* 7. *&* 8. Petrus Gregorius *d. lib.* 15. *cap.* 9. *num.* 6. & Dionyſius Paulus *de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione c.* 17. *n.* 27.

Nec refert contraria opinio, quam ſequitur Zabarel. *in d. c. antiqua num* 3. *verſ. nota quoad quatuor*, & Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 29. §. 3. quia illorum opinio habet locum in Patriarchis inferioribus, & in Primatibus, qui minus propriè Patriarchæ dicuntur; nos autem loquimur de quatuor Patriarchis, qua diſtinctione vtitur Scaccia *ſuprà de appellationib. quæſt.* 8. *num.* 98. *verſ. declara ſecundo, & num* 99. *verſ. quòd ſi velimus, in fine.* Quòd ſi replices obſtare textum *in d. c. antiqua*, ibi, *Saluis appellationibus ad Sedem Apoſtolicam*, per quem videtur concedi appellationem omiſſo medio ſoli Romano Pontifici; quia reſpondetur textum non loqui taxatiuè, & ideo non impediri, vt ad quatuor Patriarchas etiam omiſſo medio appelletur, vt vult Abbas *d. num* 7. *&* 8. quæ ſententia eſt verior, & receptior, placetque Anaſtaſio Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *num.* 11. vbi concludit poſt Hoſtienſem, Abbatem, & alios ad ipſos Patriarchas non aliter atque ad Romanum Pontificem omiſſis omnibus mediis, appellari poſſe, quia, vt ipſe ait, honeſtum viſum eſt, & decens, vt, qui tanta præeminentia, & excellentia præſtant, aliqua etiam ſupra alios gauderent prærogatiua. ſic ille.

Hinc ſequitur an poſſint Patriarchæ maiores Epiſcopos ſibi ſubditos deponere? Affirmant 22.
gloſ. 1. *in c. renouantes* 22. *diſt. c. ſuſpecti* 7. *quæſt.* 5. Cardinalis *in Clementina In pleriſque, in principio n.* 16. *de electione*, quod ſequitur Anaſt. Germon. *ſuprà n.* 15. dicens Athanaſium Pertheriorū Epiſcopum fuiſſe depoſitum à Conſtantinopolitano, teſtatur que Nicolaus Primus *Can.* 14. 3. *quæſt.* 5 quia vocatus ad Concilium non venit. Hodie tamen tale priuilegium non eſt in vſu; quin imò nec probatur à Gambaro *in tract. de Legato lib.* 2. *n.* 16.

&

& 18. & poſt Concilium Tridentinum *ſeſſ. 13. de reformat. c. 8. & ſeſſ. 24. c. 5.* caret difficultate, quia ſolus Papa Epiſcopos deponere poteſt, Gonzal. *in regula 8. gloſſ. 41. num. 20. & 21.* & Germon. *ſuprà numer. 21.*

23. Poſſunt tamen Orientales Patriarchæ omnia, quæ poſſunt Archiepiſcopi in ſuis Prouinciis, & niſi ſpecialiter eis traditum ſit, nihil priuilegij plus habent, quàm alij Epiſcopi, vel, quod recepta conſuetudine eis conceſſum eſt, vt habetur *in c. duo ſimul, de officio iudicis Ordinarij, verb. Primates, vel Patriarchas nihil iuris, & verb. vel priſca illis conſuetudo contulit ab antiquo,* &c. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. par. 1. tit. 3. c. 1.* vbi latè *de prærogatiuis, & priuilegiis Patriarcharum.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. c. 7. num. 23.* Non tamen poſſunt ipſi Patriarchæ maiores transferre Epiſcopos de vno ad alium Epiſcopatum, eo quòd translatio Epiſcoporum ad ſolum Romanum Pontificem pertinet, quoniam ſicut nequeunt carnale coniugium diſſoluere, ſic nec transferre Epiſcopos, & ideo translatio ad Summum Pontificem ſpectat, Anaſtaſius *ſuprà ex numer. 21. vſque ad 23.* vbi id exemplis probat.

24. Porrò nullus ex quatuor Patriarchis vniuerſalis appellari debet, ſed ſunt omnes pares dignitate, & poteſtate, nam Pelagius ſecundus decreuit *can. 4. & 5. diſt. 91.* neminem Patriarcharum
25. vniuerſalis nomine vti debere, quoniam, ait, ſi vnus Patriarcha vniuerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur, Anaſtaſ. Germon. teſte *ſuprà lib. 3. cap. 5. n. 84. pag. 164.* omnes Cardinales etiam non Epiſcopi, quamuis Presbyteri, & Diaconi ſint, præcedunt omnes Patriarchas: decreſcit enim dignitas Patriarcharum, & Cardinalium creſcit, poſtquam dictæ quatuor Sedes Patriarchales exiſtunt in manibus infidelium, & hæreticorum, vt refert Clementina *ſancta Romana Eccleſia, verſ. ſuper hoc, de electione, inter communes,* Gambarus *vbi ſuprà num. 19.* & alij, quos referens ſequitur Gonzales *gloſſ. 41. numer. 22. & 23.*

26. Alij vltra hos, Patriarchæ dicuntur, inferiores tamen alio nomine Primates, vt Gradenſis, Aquilegienſis, Biturienſis, Venetiarum, de quibus Iacobat. *tract. de Concil. lib. 1. art. 1. num. 257.* & Pauin. *tract. de officio, & poteſtate Capit. Sede vacante, prælud. 6. num. 12. tom. 13. par. 2. fol. 412.* qui dicuntur Illuſtres tantùm, habentque minorem dignitatem, quàm illi quatuor, Iacobat. *eodem art. 1. num. 256. verſus finem,* & ad hos non appellatur omiſſo medio, Iacobat. *d. art. 1. num. 259. fol. 204.* & hi Primates, ſeu Patriarchæ ſunt Archiepiſcopi, & dum ſubſcribunt, dicunt *Archiepiſcopi Primas.* In Italia, vt refert Sigiſmundus Scaccia *de appellationibus quæſt. 8. num. 99. ver. quod ſi eſt.* Primas Archiepiſcopus Piſanus, in Vngaria Archiepiſcopus Strigonius, in Alemania Archiepiſcopus Magdeburgenſis, in Francia Vienneſis, de quibus Pauin. *d. prælud. 6. num. 13. in verb. ſunt etiam Primates,* & Iacobat. *d. lib. 1. art. 1. num. 256. fol. 204.* & in Hiſpania de iure eſt Archiepiſcopus Braccarenſis, & Toletanus, non de iure, ſed ex priuilegio, vt oſtendetur infrà cùm de Primatu Braccarenſi ſermo fuerit, & optimè Reuerendiſſimus D. Rodericus à Cunha *in ſuo tractatu de Primatu Braccarenſi,* luce meridiana clariùs patefecit.

Sunt etiam Patriarchæ minores tres in Armenia, quorum vnus reſidet in Cilicia, & Armenia minore: ſecundus Sedem habet in Armenia maiore: tertius in Ruſſia, Prouincia Polonorum præſidet. Maronitæ quoque ſuum habent Patriarcham, qui in Syria in monte Libano commoratur, Æthiopes item Patriarcham noſtræ Societatis Reuerendiſſimum Dominum Alphonſum Mendezium natione Luſitanum, nunc habent, qui Sedem ſuam habet in Curia magni Imperatoris Presbyteri Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyſſinorum, qui in ordine eſt tertius Patriarcha. Ioannes autem Nonnius Barretus Portuenſis fuit primus: cui in itinere defuncto ſucceſſit Andreas de Ouiedo Caſtellanus, qui Æthiopiam ingreſſus fuit, ibique per multos annos commoratus eſt, & tandem magna ſanctitatis opinione extremum clauſit diem.

De iuriſdictione, electione, & confirmatione Patriarcharum.

§. II.

EPITOME

1. *Patriarchæ in prima inſtantia ſunt iudices Ordinarij Metropolitanorum ſuæ Prouinciæ.*
2. *Patriarchæ ſunt iuriſdictione ſuperiores, quamuis iure diuino minimè differant ab Epiſcopis.*
3. *Patriarchæ præſunt omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis ſui Patriarchatus.*
4. *Patriarcha ardua debent expedire conſulto Metropolitano.*
5. *Patriarcha an poſſit benedicere ſolemniter ſubditos proprios, & alienos.*
6. *Quæ requirantur ad creationem Patriarchæ.*
7. *Quæ ſint neceſſaria ad electionem, & confirmationes Patriarcharum.*
8. *Archiepiſcopus poteſt ſibi acquirere ius Primatiale in Prouincia alterius Epiſcopi.*
9. *Primates, in quibus nam vrbibus debeant conſtitui.*
& Archiepiſcopi non dicuntur Primates, ibid.
10. *Hæretici omnes Patriarchales Sedes occuparunt, Romana excepta.*
11. *Patriarcha an poſſit conferre Parochialem Eccleſiam ſui ſuffraganei alteri, quàm ei quem ſuffraganeus examinauerit.*
12. *Patriarchæ de iure communi habent fundatam intentionem in collatione beneficiorum.*
13. *Patriarchæ non reſidentes quibus pœnis plectantur, reſidentes autem gaudent priuilegiis.*

CERTI iuris eſt Primates, ſeu Patriarchas iudices eſſe Ordinarios in 1.
prima inſtantia in omnibus cauſis Metropolitanorum, ſeu Archiepiſcoporum ſuæ Prouinciæ, quæ mouentur contra ipſos, ſiue ab Epiſcopis, ſiue ab aliis, vt habetur *in cap. ſi clericus 2. quæſt. 1.* vbi id ſtatuit Concil. Chalcedonenſe, & declarat Cardinalis Bellarminus *lib. 2. de Romano Pontifice cap. 22.* Cæſar. *diſp. 4. § 4. num. 3. & num. 6.*

Item Patriarcha Archiepiſcopo ſuperior eſt 2.
iuriſdictione, vt patet, quia ſicut Epiſcopus vni tantùm ciuitati præeſſe ſolet, eiuſque Diœceſi, & Archiepiſcopus vni Prouinciæ multas ciuitates complectenti

complectenti, quarum ſinguli Epiſcopi exiſtunt:
ita etiã Patriarcha multis Prouinciis præeſt: atque
ita non ſolùm in Archiepiſcopos, ſed etiam in
Epiſcopos ius, iuriſdictionémque, ac poteſta-
tem habet. Azor. 2. *par. inſtit. moral. lib.* 3 *c.* 35. *queſ.*
1. Præeſſe autem Patriarchas Archiepiſcopis, &
3. Epiſcopis ſui Patriarchatus, non eſt dubium. Non
tamen eodem modo, quoniam in Epiſcopos, &
in eius ſubditos non habet amplam, nec abſolu-
tam iuriſdictionem, ſed in caſibus certis, prout
habetur *in cap. duo ſimul, de officio iudicis ordinarij*,
cùm ſint immediatè ſubiecti Archiepiſcopis tan-
quam Ordinariis, per textum *in c. Paſtoralis, eo-
dem titulo*, & Archiepiſcopus eſt Ordinarius iu-
dex omniũ Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ, Gonzal.
ad regul. 8 *gloſſ.* 42. *num.* 16. Soar. de Pace *prælud.* 1.
num. 17. *in praxi*, Quaranta *in ſumma Bullarij verb.
Archiepiſcopi authoritas, num.* 10. *verſ. decima ſexta*,
& Marc. Anton. *in praxi Archiepi. Neapol. cap.* 70.
num. 7. Super Archiepiſcopos autem, vt dictum
eſt, Patriarchæ habent ordinariam iuriſdictio-
nem, & illorum ſuffraganei dicuntur, ſicut Epi-
ſcopi dicuntur Archiepiſcoporum ſuffraganei,
Abbas *in cap. antiqua n.* 3. *de priuilegiis.*

4. Proinde Patriarchæ, ſeu Primati ſupplere de-
fectus Archiepiſcopi, ſeu Metropolitani, ſi in
officio fuerit negligens, *cap. cùm ſimus* 9. *queſt.* 3.
atque ita ſemper eſt conſulendus Patriarcha à
Metropolitano de rebus arduis, quæ non poſſunt
expediri in Prouinciali Synodo, *c. ſi inter* 6. *queſt.*
4. & ideo non eſt integrum Metropolitano in-
conſulto Primate ſuffraganeum conſecrare, iuxta
5. *cap. perſona*, aliàs *de perſona.* 4. *diſt.* 65. Quin imò
Patriarcha Sede vacante Metropolitana de rebus
Eccleſiæ diſponebat, vt tres Eccleſiæ ipſius fi-
deliter cuſtodirentur, argumento *cap. præſenti,
de officio Ordinarij in* 6.

An verò poſſit Patriarcha extra ſuum territo-
rium benedictionem immittere ſolenniter? Ne-
gatur abſolutè, cùm ſit actus iuriſdictionis, per
quem delentur peccata venialia, ex *gloſſa final. in
proœmio ſexti, & ex c. aquam, de conſecrat. diſt.* 3.
& probatur, quia Prælatus alienis ſubditis indul-
gentias concedere nequit, niſi conſentiat Epiſco-
pus proprius. Nauarr. *de Iubileo notab.* 31. *num.* 12.
& Lauor. *de Iubileo, & indulgentiis, par.* 2. *cap.* 11. *à
num.* 18. *& num.* 29. Quamuis Enriquez *in ſumma
lib.* 10. *cap.* 29. §. 4. opinetur Patriarcham, & alium
eo inferiorem poſſe benedicere etiam extra terri-
torium, ſed minus benè dictum puta. Poſſe au-
tem benedicere Patriarcham ſubditos extra terri-
torium occurrentes, ex eo probatur, quia Præ-
latus ſuis ſubditis indulgentias in alieno territo-
rio exiſtentibus concedit. Suar. *tom.* 4. *diſp.* 55. *ſect.*
3. *num.* 17. & Lauor. *d. cap.* 11. *num.* 37. ſequitur Bar-
boſ. *de offic & poteſt. Epiſcop. par.* 3. *allegat.* 88. *n.* 25.
& 26. vbi concludit ex Lauor. *d. num* 37. poſſe
Epiſcopum impertire ſubditis indulgentiam qua-
draginta dierum viſitantibus talem, vel talem
Eccleſiam, eſto ſit in alieno territorio: ergo ſub-
ditos in aliena Diœceſi exiſtentes poteſt ſuos Pa-
triarcha benedicere.

6. Quæri item poteſt, quæ requirantur ad crea-
tionem Patriarchæ? Reſponde, ſi Patriarcha
electus erat iam Epiſcopus conſecratus, non re-
quiri nouam conſecrationem, ſed ſatis eſſe con-
ſecrationem fieri ſolitam Epiſcopis; eſſe tamen
neceſſariam nominationem, poſtulationem, ele-
ctionem, & confirmationem tantùm. Quòd ſi
nondum erat Epiſcopus conſecratus, requiritur
vltra electionem, & confirmationem à Summo
Pontifice, conſecratio, Petr. Gregor. *Syntagm. iu-
ris par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *de Patriarchatu in genere, num.* 2.
iuxta quem electio Patriarchæ competit Canoni-
cis Patriarchalium Eccleſiarum, dummodo Pa-
triarchales ciuitates non ſint in poteſtate infide-
lium, & Canonici pauci ibi reperiantur; in quo
euentu ad Summum Pontificem defertur electio,
*cap. ſancta Romana, de electione, in Extrauagant. in-
ter communes, & cap. ſcriptum in ordine* 40. *de ele-
ctione*, per textum *ibi*, & ſi partes conſenſerint,
vbi notatur poſſe Canonicos admittere clericos 7.
Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad
coëligendum vacante Eccleſia pro illa tantùm vi-
ce, & vt per Abbatem *in d. cap ſcriptum, num.* 3.
Lambertin. *de iure patron. par.* 1. *lib.* 2. *quæſt.* 5. *prin-
cip. art.* 17. *à numero* 3. & alij, quos refert Barboſ.
de offic. & poteſt. Epiſcopi par. 1. *tit.* 1. *c.* 3. *num.* 24.
Confirmatio autem Patriarcharum electorum, &
Primatum ſpectat ad Summum Pontificem, vel
Legatum de latere, Petr. Gregor. *ſupra num.* 3. *litte-
ra L.* Azor. *d. cap.* 35. *verſ. tertio quæritur*, vbi de ne-
ceſſariis ad Patriarchæ erectionem, ſeu creatio-
nem, concluditque poteſtatem Ordinis conferri
per conſecrationem, iuriſdictionis tamen faculta-
tem extra conſecrationem accipi, ex D. Thoma
22. *queſt.* 39. *art.* 3.

Deinde venit in quæſtionem, an Archiepiſco- 8.
pus poſſit ſibi acquirere ius Primatiale in Ar-
chiepiſcopatu alieno? Affirmat Petrus Gregorius
ſupra c. 10. *de Primatibus num.* 2. poſt Panor. *in cap.
expoſuit, de dilationibus*, per textum *ibi, vt ſuper
iure Primatiæ*, Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 9.
1 *tit.* 3. *c.* 8. *num.* 9. Sed petes, in quibus nam vrbi-
bus Primates debeant conſtitui? Audi Clemen-
tis Epiſtolam primam ad Iacobum fratrem Do-
mini, cuius partem refert Gratianus *canon.* 2.
diſt. 80. his verbis: *In illis verò ciuitatibus, in qui-
bus olim, Ethnicos primi Flamines eorum; atque
primi legis Doctores erant, Epiſcoporum Primates,
vel Patriarchas B. Petrus poni præcepit, qui reliquo-
rum cauſas Epiſcoporum, & maiora negotia in fide
agitarent. In illis autem in quibus dudum apud præ-
dictos Ethnicos erant eorum Archiflamines, quos
tamen minores eſſe tenebant, quàm memoratos Prima-
tes, Archiepiſcopos inſtitui præcepit. In ſingulis verò
ciuitatibus ſingulos, & non plures Epiſcopos conſti-
tui præcepit, qui Epiſcoporum tantùm vocabula ſor-
tirentur: quoniam nec inter ipſoſmet Apoſtolos par
fuit inſtitutio, ſed vnus præfuit omnibus.*

Anacletus etiam Papa, & ſucceſſor Clemen-
tis *in Epiſtola ſecunda ad Epiſcopos Italiæ*, vel, vt
Contius mauult, ex vita S. Gregorij Papæ, quam
refert Gratianus *in c.* 1. *diſt.* 99. ſic ait. *Prouinciæ
multo ante Chriſti aduentum tempore diuiſæ ſunt ma-
xima ex parte, & poſtea ab Apoſtolis, & B. Clemen-
te prædeceſſore noſtro ipſa diuiſio eſt renouata in cap.
Prouinciarum, vbi dudum Primates erant legis ſæculi,
ac prima iudiciaria poteſtas: ad quos, qui per reliquas
ciuitates commorabantur (quando eis neceſſe erat,
qui ad aulam Imperatoris, vel Regum confugere non
poterant, vel quibus permiſſum non erat,) confugie-
bant pro oppreſſionibus, vel iniuſtitiis ſuis, ipſoſque
appellabant, quoties opus erat, ſicut in lege eorum
præceptum erat: ipſi quoque in ciuitatibus, vel locis
noſtros Patriarchas, vel Primates, qui vnam formam
tenent, licèt diuerſa ſint nomina, leges diuinæ, & Eccle-
ſiaſticæ poni, & eſſe iuſſerunt, ad quos Epiſcopi, ſi
neceſſe fuerit, confugerent, eoſque appellarent: &
ipſi nomine Primatum fruerentur, & non alij. Reli-*

qua

quæ verò Metropolitanæ ciuitates, quæ minores iudices habebant (licèt maiores Comitibus eſſent) haberent Metropolitanos ſuos, qui prædictis iuſtè obedirent Primatibus, ſicut in legibus ſæculi olim ordinatum erat, qui non Primatum, ſed aut Metropolitanorum, aut Archiepiſcoporum nomine fruerentur. ſic ibi.

Ex quibus apertè conſtat Præſides Eccleſiarum per diuerſa nomina fuiſſe dictos, nimirum Patriarchæ, & Primates, qui etiam Patriarchæ dicuntur, & è contra: Archiepiſcopi, Metropolitani, & Epiſcopi, vt vult Gratianus *d. cap.* 1. *diſt.* 99. licèt per excellentiam nomen Patriarcharum quatuor illis competat, qui omnium ſunt maximi, quibus, & Primates obediunt. Prohibitum tamen eſt Archiepiſcopis ſe vocare Primates, Anicetus *Canone* 2. *diſt.* 99. *Nulli*, inquit, *Archiepiſcopi Primates vocentur, niſi illi, qui primas Sedes tenent, quarum Epiſcopos Apoſtoli, eorumque ſucceſſores regulariter Patriarchas, vel Primates eſſe conſtituerunt, niſi aliqua gens de incept ad fidem conuertatur. cui neceſſe ſit pro multitudine Primatem conſtitui: reliqui Metropolitani nominentur, qui reliquas metropoles tenent.* ſic ibi. Vnde patet idem eſſe Primas, quod Patriarcha, & idem habere officium, Gratianus *in ſumma diſt.* 99. & idem Archiepiſcopus, quod Metropolitanus, vt probat apertè textus *in c.* 1. 99. *diſt.*

10. Porrò omnes Patriarchales Sedes hæretici occuparunt, Romana excepta. Nam in Conſtantinopolitano Macedonius Hæreſiarcha, Neſtorius, & Sergius ſederunt: in Alexandria Gregorius Arianus; in Antiochena Eccleſia Paulus Samoſatenus Hæreſiarcha, in Hieroſolymitana Ioannes Origeniſta, & alij, ſic Bellarmin *lib.* 4. *de Romano Pontifice c.* 3. & Henriq. *de Sacramento Ordinis lib.* 10. *c.* 29. *§ fin.*

11. Non eſt omittenda quæſtiuncula, an Patriarcha poſſit conferre Eccleſiam Parochialem ſitam in Diœceſi ſui ſuffraganei alteri, quàm illi, quem ſuffraganeus examinauerit? Congregatio interrogata reſpondit Patriarcham non poſſe ſimiles Eccleſias conferre, niſi approbatis ab examinatoribus deputatis per Epiſcopum illius Diœceſis, in qua ſitæ ſunt, & interim dum vacant Parocho, Epiſcopus Diœceſis in qua ſunt, habet ius inſtituendi in illis Vicarium cum portione debita, donec de Rectoribus prouideantur; atque ita dicendum eſt nec Capellanos, poſſe Patriarchã ponere in aliena Diœceſi, quamuis ſuo ſuffraganeo ſit ſubiecta, niſi de conſenſu eiuſdem Epiſcopi præmiſſo examine, quod per eum, aut per eius examinatores agendum eſt, Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinalium, §. quibuſuis n.* 15. *&* 16. *cum ſequentibus fol.* 483.

12. Nec refert omnes Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos habere de iure communi fundatam intentionem in iure conferendi omnia beneficia Eccleſiaſtica, quæ in ſuis Diœceſibus conſiſtunt, *cap. legenda* 10. *quæſt.* 1. *cap. nemo, de conſecratione diſt.* 1. *c. conquerente, de officio Ordinarij, & c. cum perſonã, verſ. & ſi in priuilegium, de priuilegiis.* Quia obiectio procedit in beneficiis reſeruatis Patriarchæ, non autem in beneficiis Eccleſiarum, quæ ſunt propria Epiſcoporum ſuffraganeorum, qui etiam habent fundatam ſuam intentionem in iure conferendi beneficia; aliter enim ordo Eccleſiaſticus confundetur, niſi ſua iuriſdictio vnicuique Epiſcopo conſeruetur, *cap. pervenit* 11. *quæſt.* 2. Abbas *in c. mandatum n.* 2. *verſ. ex quo infertur, de reſcriptis*, vbi vult hodie poſſe Ordinarios conqueri, quòd per reſeruationes ſit ius conferendi, quaſi abdicatum ab Ordinariis.

Reſidere Patriarchas eſt maximè neceſſa- 13.
rium, & ſicut non reſidentibus in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6. *c.* 1 *de reformat. & ſeſſ.* 24. *de reformatione c.* 1. & in conſtitutione Pij Quarti, quæ in Bullario eſt 17. incipit, *De ſalute gregis Dominici*, ſub pridie Non. Septembris anno 1560. graues imponuntur pœnæ, de quibus Flaminius *lib.* 1. *de reſignat. quæſt.* 10. *n.* 32 *& lib.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 40. ſic etiam reſidentibus plura priuilegia indulgentur per conſtitutionem eiuſdem Pij Quarti, vbi pro nullo delicto citari poſſunt ad perſonaliter comparendum, nec pro cauſa etiam grauiſſima, niſi ad hoc commiſſio ſpecialis manu propria Papæ ſubſcripta interueniat, Gonzales *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 41 *à num.* 1.

Quinam fuerint Patriarchæ Antiocheni ſecundùm Onuphrium, & Genebrardum in Chronologio, & alios poſt ſanctum Petrum Apoſtolorum Principem, huius Eccleſiæ fundatorem, Anno Domini 39.

§. III.

1. SANCTVS Euodius anno Domini 45. creatus fuit Patriarcha Antiochenus à Beato Petro Apoſtolo, & martyrio coronatus anno Chriſti 71.

2. Huic ſucceſſit S. Ignatius Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus ſecundus poſt Petrum, qui in perſequutione Traiani damnatus ad beſtias anno vndecimo Traiani obiit.

3. Sanct. Hero poſt Ignatium magiſtrum palma martyrij decoratus migrauit ad ſuperos anno Chriſti 131.

4. Cornelius poſt hunc eodem ipſo anno Antiochenam Eccleſiam ingreſſus vſque ad an. 143.

5. Hero ſecundus ſucceſſit, qui Antiochenam Eccleſiam rexit per annos ferme viginti ſex.

6. Sanctus Theophilus vir litterarum lumine inſignis.

7. Maximinus anno Domini 191. hunc ſucceſſit in Cathedra Patriarchali.

8. Sanctus Serapion doctiſſimus poſt hunc ſedit in Antiochena Cathedra, ſed de annis quibus eam gubernauit, non conſtat.

9. Aſclepiades poſt Serapion Eccleſiam gubernauit vſque ad annum 219. Philetus vſque ad annum 230.

10. Zebenus, ſecundùm alios Zebinus, extremum clauſit diem anno Chriſti 241.

11. Sanctus Babylas per annos duodecim Eccleſiam adminiſtrauit, & in carcere præduro incluſus mortuus eſt anno Domini 253.

12. 13. Huic ſucceſſit, qui rexit Eccleſiam per annum, & eo amplius, & obiit anno Chriſti 255. Mazabbanes, & Fabius, teſte Euſebio Cæſar. in Chronico fol. 178.

14. Demetrianus ſedit in Cathedrali Eccleſia vſque ad annum.

15. Paulus Samoſatenus Hæreſiarcha Cathedram

dram tenuit vſque ad annum 272. in quo à Concilio Antiocheno depoſitus eſt cum dedecore.

16. Dominus, qui anno 227. mortuus fuit. Timæus ſedit vſque ad ann. 283.

17.18.19.20. Sanctus Cyrillus, qui in cœlum migrauit an. 299. Tyrannus Sancti Cyrilli ſucceſſor è vita diſcedit anno 312. cui ſucceſſit Vitalis, qui Concilio Ancyrano, & Neocæſarienſi interfuit. Poſt hunc Sanctus Philogonius extremum clauſit diem ann. 319

21. Paulinus ſucceſſor Eccleſiam gubernauit ad annum vſque 324 in quo finiuit vitam.

22.23. Huius ſucceſſor Sanctus Euſtathius eodem an. 324. defunctus. Poſt hunc Eulalius, Euſebius, & Stephanus, omnes Ariana hæreſi infecti.

24. Leontius, qui ſedem occupabat anno 356. Eufronius, Flacilus, Flauianus 1. peſtilens, & maledictus homo.

25. Porphyrius vſurpauit impiè Antiochenam ſedem an. Chriſti 408.

26. Alexander obiit anno 411.

27. Theodorus vir optimus obiit an. Dom. 427.

28. Ioannes hæreticus vir peſſimus anno Chriſti 436. in ſuum locum abiit.

29. Domnus, qui ſedit in Cathedra Patriarchali vſque ad annum 451. condemnatus expulſuſque à Dioſcoro.

30. Maximus, qui anno 456. obiuit.

31. Baſilius admodum Catholicus ſedit vſque ad annum 458.

32. Acacius.

33. Martyrius, qui ſuo ſe Epiſcopatu abdicauit anno 471.

34. Petrus Fullo, à Zenone Imperatore reuocatus.

35. Sanctus Stephanus I I. martyrij coronam adeptus eſt anno 479.

36. Stephanus III. qui anno 482. vitam deſeruit.

37. Calendion Catholicus.

38. Palladius Eutychianus, moritur ann. 495.

39. Flauianus II. Orthodoxus, qui ad annum vſque 512. ſedem tenuit.

40. Seuerus Acephalorum dux, qui anno 519. ad vitandas pœnas ſibi adiudicatas aufugit.

41. Paulus I I. vir Catholicus, ſed moribus deprauatus, ſe ipſemet abdicauit anno 522.

42. Euphraſius Hieroſolymis Antiochiam appulſus, quo tempore ipſa Antiochena ciuitas, ingenti terræmotu atque incendio ſubuerſa eſt, & concremata; poſt diuturnam hæreticæ peſtilentiæ infectionem.

43. Ephræm Comes Orientis diuina prouindentia de voluntate Imperatoris factus eſt Epiſcopus Antiochenus, quo regimine functus eſt ad annum vſque 546.

44. Sanctus Anaſtaſius Sinaita relegatus an. 572.

45. Gregorius Antiochena dignitate decoratus vſque ad annum 594.

46. S. Anaſtaſius Sinaita rurſus obiit anno 599.

47. S. Anaſtaſius ſecundus ſedit vſque ad an. 609.

48. Gregorius ſecundus ſedit in Cathedra Antiochena vſque ad annum 619.

49. Anaſtaſius tertius Iacobita obiit anno 649.

50. Macedonius de cuius ſucceſſore nullibi vlla extat memoria.

51. Macarius hæreſi maculatus ex Monothelitis in Concilio ſexto generali depoſitus obiit an. 681.

52. Theophanes obiit anno Domini 685. quo tempore Antiochena Cathedra venit in poteſtatem infidelium paſtore viduata.

53. Stephanus IV. Monachus Patriarcha electus fuit an. Domini 741. & moritur 744.

54. Theophylactus vir egregia virtute, multiſque diuinæ gratiæ donis inſignis mortuus eſt an. 751.

55. Theodorus ſecundus Arabum odio exulauit ann. 756. neſcitur poſt Theodorum, qui fuerit Patriarcha vſque ad recuperationem Antiochiæ per Gallos. Scitur tamen Theodoretum Patriarcham fuiſſe anno 787.

56. Ioannes gubernauit ex anno 1090. vſque ad annum 1097.

57. Petrus poſtea à Leone Pontifice nono confirmatus anno 1150.

58. Theodorus Balſamon functus eſt hoc munere ad annos 1186.

59. 60. Præter hos Patriarchas ſeptem Latinos refert Genebrardus, qui propter bellum Terræ ſanctæ ſub Goffredo Bullonio in ſede Antiochenſi ſunt conſtituti. Bernardus nimirum, Valentinus Epiſcopus Arelatenſis, qui ſedit ab an. 1100. vſque ad annum 1136.

61. Rodulphus Mamiſtanus, qui renuit obedire Eccleſiæ Romanæ, quam ob cauſam à Legato Apoſtolico Innocentij ſecundi depoſitus eſt, obiit anno 1143.

62. Aimericus primus Ordinis Carmelitarũ promotor, qui an. 1187. litteras lamentabiles ſcripſit ad Henricum Angliæ Regem, ſubſidiũ inclamans.

63. Rodulphus Secundus Lemouicenſis, qui ſedem occupauit ad annum 1220.

64. Elias Regienſis Ordinis Prædicatorum vſque ad an. 1250. Aquo tempore quis Latinorum ſucceſſerit non conſtat. Et ante Eliam præfuit Raynerius Lucenſis vſque ad ann. 1240.

Patriarchæ Alexandrini ſecundum Euſebium Cæſarienſem, & Chronicam trium Illuſtrium Auctorum, D. uo Hieronymo interprete.

§. IV.

Patriarchalis ſedes Alexandrina præeſt omnibus Epiſcopis Ægypti, Libyæ, & Pentapolis, fundata fuit à D. Marco Euangeliſta nomine Beati Petri anno Domini 45

1.2. Poſt Marcum Euangeliſtam primus Alexandrinæ Eccleſiæ ordinatur Epiſcopus Annianus Anni Domini 65. & præfuit an. 22. huic Abilius ſucceſſit an. Domini 86. & præfuit annis 13.

3. Alexandrinæ Eccleſiæ tertius fuit Epiſcopus Cerdo anno Domini 99. & præfuit annis 11.

4. Alexandrinæ Eccleſiæ quartus Epiſcopus eligitur nomine Primus, anno Domini 110 & præfuit annis 12.

5. Alexandrinæ Eccleſiæ quintus conſtituitur Epiſcopus an. Domini 121. nomine Iuſtus, & rexit Eccleſiam annis 11.

6. Sextus Epiſcopus Alexandrinæ Eccleſiæ Eumenes conſtituitur an. Dom. 132. & præfuit an. 13.

7. Marcus ſeptimus Alexandriæ ſedem Cathedralem ſuſcepit anno Domini 144. eamque gubernauit per decem annos.

8. Celadion Octauus Alexandrinæ Eccleſiæ ordinatur Epiſcopus, anno Domini 151. & præfuit annis 14.

9. Agrippinus nonus Alexãdrinæ Eccleſiæ creatur Epiſcopus ann. Dom. 168. & præfuit ann. 12.

Digitized by Google

20. Sede vacante omnino fuiſſet extinctum, & nul-
lus Cardinalis ſupereſſet, electio pertineret ad
Patriarchas, vt volunt Bald. *in l. vbi adſunt, ff. de*
tutor. & curator. & Conrad. *in templo omnium iudi-*
cum lib. 2. cap. 1. §. 2 in principio, num. 6. Sed meliùs
Dionyſius Paulus *de vera Patriarchalium Sedium*
21. *erectione, cap. 16. num. 33.* reſpondet cum Syluestro
Aldobr. *in ſcholiis ad Decium, ad cap. licet de vitan-*
da, num. 52. ſuper titulo, de electione, in hoc euentu
competere electionẽ Pontificis Canonicis Eccle-
ſiæ Lateranenſis. Vide conſtitutionem Gregorij
XV. incipit, *Æterni Patris*, editam anno Domi-
ni 1621. vbi decernit electionem eſſe faciendam
per ſecreta ſuffragia duarum ex tribus partibus
Cardinalium in conclaui præſentium.

22. Ex quibus deducitur, quæ iuriſdictio competat
Collegio Cardinalium Sede vacante circa ele-
ctionem Pontificis, non autem competit circa de-
poſitionem illius, & quamuis *in cap. vbi pericu-*
lum, de electione in 6. §. idem, dicatur, Collegium
Cardinalium habere iuriſdictionem in arduis oc-
currentibus; & ſic videatur habere poteſtatem
ad deponendum Pontificem, ſi, quod abſit, fiat
hæreticus, aut Eccleſiæ ſit quaſi vacans. *c. illud,*
vbi periculum non loquitur de his, quæ perti-
23. nent ad Summum Pontificem, neque ad proui-
ſionem Pontificalis Cathedræ, ſed de aliis, in qui-
bus conceditur Cardinalibus iuriſdictio, quando
periculum graue ſatis imminet. Quare nequeunt
Cardinales cognoſcere de hæretico Papa, nec de-
clarare an ille perdidiſſet Pontificiam dignitatem,
nec ſimiliter iudicare, an illius electio ſit irrita:
hæc enim pertinent ad Concilium *cap. ſi Papa 40.*
24. *diſt. & 79. diſt. ſi quis pecunia,* & Cardinales extra
caſum eligendi Pontificem nihil habent iuriſdi-
ctionis in Pontificem, nec poteſtatem de Papatu:
vnde ſi fiat Pontifex mente captus, vel inutilis
præ ætate decrepita, vel alio ſimili impedimento
perpetuò affectus, vt nequeat attendere guberna-
tioni Eccleſiæ, Concilium debet de coadiutore
prouidere, per *cap. 1. de clerico ægrotante lib. 6.* non
verò Cardinales ſe poſſunt intromittere. In aliis
autem caſibus Sede vacante Cardinales haberent
iuriſdictionem vrgente aliqua cauſa graui, & mo-
ram non patiente, extra quam, ſi quid velint ope-
rari, irritum erit, vt *in Clementina, ne Romani, de*
electione, verb. irritum.

25. Orto tamen ſchiſmate, & contentione data
Concilium congregare poſſunt Cardinales, Man-
fred. *de Cardinali. c. 31.* cùm illis totius Eccleſiæ
cura commiſſa ſit: non tamen Cardinales, vt ſin-
guli, ſed vt Collegium conuocat Concilium,
Bald. *in cap. olim ex litteris, de reſcriptis,* & Lauden.
tract. 2. de Cardinalibus quæſt. 38. patet quia Colle-
gium Cardinalium viuente Papa, negligente ta-
26. men, poteſt facere Concilium vniuerſale, vt iam
dixi; ergo Sede vacante: ſicut etiam poteſt dum
vacat Sedes Cardinalem cogere, vt ſuſcipiat offi-
cium legationis, Anton. Cucch. *de Cardinalibus*
n. 40 Poſſe tamen eligi à generali Concilio Car-
dinales neceſſitate id exigente, volunt Iacobat.
tract. de Concilio lib. 6. art. 7. quæſt. 1. & vſu ſtan-
te, Manfred. *in deciſ. 86. ſupra trecenteſimam tract. de*
Cardinalibus, quos ſequitur Cucchus *eodem tracta-*
tu num. 24. Sed magis placet, quod tradunt Azor.
2. par. inſtit moral lib. 4. c. 1. quæſ. 7. & Tuſchus *verb.*
Cardinal. concl. 104. num. 13. nimirum Collegium
Cardinalium Sede vacante non poſſe creare Car-
dinales, licèt poſſit eligere Pontificem, nec poſſe
condere ſtatuta, quia creatio Cardinalium Sum-
mo Pontifici reſeruatur, Barboſ. *Clem. 2. de elect.*
n. 5 pag. 11. & n. 10.

Probatur ex conſtitutione Pij Quarti edita 27.
anno 1562. ſeptimo Idus Octobris, Pontificatus
ſui anno tertio, vbi decernit, quæ ſint facienda
durante Sede vacante, his verbis: *Sedis autem va-*
catione durante Collegium Cardinalium in iis, quæ ad
Pontificem maximum, dum viueret, pertinebant, nul-
lam omnino poteſtatem, aut iuriſdictionem habeat, ne-
que gratiam, neque iuſtitiam faciendi, aut factam per
Pontificem mortuum executioni demandandi, ſed ea
omnino futuro Pontifici reſeruare teneatur. ſic ibi,
ex quibus verbis apertè conſtat nihil poſſe in re-
ſeruatis Pontifici, vt eſt creatio Cardinalium. Vi-
de reliqua apud Cherubinum *tom. 2. fol. 91. §. 6.*
Barboſ. *ſup. n. 1. pag. 11.*

Non leuis ſe offert ambiguitas circa Cardina- 28.
les in generalibus Eccleſiæ Conciliis, quam vo-
cem ſcilicet habeant in definiendis rebus fidei, &
morum? Concluſio ſit habere ius definiendi in
Conciliis, & ſubſcribendis in Decretis illorum,
non ſolùm iure ſibi commiſſo, ſed etiam iure or-
dinario, ita Turrecremat. *in ſumma lib. 3. c. 14. ad*
6. eo quia ius in Conciliis definiendi, & ſubſcri- 29.
bendi, eſt actus iuriſdictionis, non verò poteſtatis
Ordinis; atque ita non ſolùm eſt Epiſcoporum, vt
oſtenditur in Conciliis antiquis, in quibus, &
Epiſcopi, & Abbates, & Generalis Religioſarum
familiarum, definiebant, & ſubſcribebant.

Quid de appellatione? Quamuis Bartol. *in* 30.
l. 19 vbi ab ſunt, n. 3. dicat poſſe appellari ad Col-
legium Cardinalium: oppoſitum eſt dicendum,
Gamb. *tract. de authoritate Legati de lat. lib. 9. quæſt.*
15. num. 55. & 56. tom. 13. par. 2. fol. 219. quem re-
fert, ac ſequitur Sigiſmundus *de appellat. quæſt. 8.*
n. 169. non enim Cardinales Sede vacante ſunt
iudices appellationum. Addit. ad Bart. *in d. l. 19.*
vbi abſunt, *in verb Collegium Cardinalium, ff. de* 31.
tutor. & curator. Et quamuis poſſit appellari à ſen-
tentia Cardinalis, vt vult Baldus *in l. 1. ff de officio*
præfecti Prætor. quem ſequitur Cucchus *ſup. n. 16.*
attamẽ *n. 62.* à ſententia totius Collegij Cardina-
lium non poſſe interponi appellationem ait, ſicut
à ſententia Senatus non eſt licita appellatio: ac-
cedit Albanus *q. 42. verſ. tertio*, dicens à ſententia
Collegij Cardinalium non eſſe integrum appel-
lare, in cuius opinionem itum eſt ab Anaſt. Germ.
de ſacrorum immunit. lib. 3. c. 6. num. 37. & ſequentibus.

Quæri item poteſt, an Concilium generale poſ- 32.
ſit ſtatuere, vt alij à Cardinalibus poſſint eligere
Summum Pontificem? Concluſio ſit Cardina-
lium officium eſſe vbi Eccleſia vacat per obitum
Pontificis, vel per reſignationem, eligere Ro-
manum Pontificem, *cap. 1. & 2. diſt. 79. cap. in no-*
mine Domini, diſt. 23. cap. licèt de vitanda, de elect one
extrà; deque electione extant conſtitutiones, vt
in Concilio Lateranenſi ab Alexandro Tertio
anno ſalutis 1180. Secundùm quam à duabus
partibus Romanus Pontifex eligi debet. Rurſus
alia conſtitutio Gregorij X. in Concilio Lug-
dunenſi edita anno 1274. relata *in c. vbi periculum,*
de electione lib. 6. per quam locus, & tempus ele-
ctioni præſcribuntur, conclauis etiam vſus præ-
figitur. Emanauit etiam poſt hanc conſtitutio
Clementis VI. incipit, *licèt in conſtitutione, edita*
anno Domini 1351. vbi multa de conclauis vſu.
Deinde exiit Bulla Pauli Quarti, incipit, *Cum*
ſecundum, anno Domini 1558. contra tractantes
de electione Romani Pontificis viuentis, eóque
inconſulto: huic ſucceſſit Bulla Pij Quarti, inci-
pit,

pit, *In eligendis*, anno 1562. in qua agitur de poteſtate ſacri Collegij Cardinalium, & officialium Romanæ Curiæ Apoſtolica Sede vacante. Vltimò prodiit Bulla Gregorij XV. incipit, *Æterni*, anno ſalutis 1621. vbi tres tantùm formæ electionis approbantur, & ſcrutinium per ſecreta ſuffragia faciendum decernitur; de qua ſuprà *hoc eodem §. verſ. porro electio.*

33. Hæc tamen concluſio non habet locum, quando Papa deiicitur ex Pontificia dignitate ex cauſa iuſtiſſima, & quando electio eſt irrita, & inanis declarata: tunc enim ad Concilium generale pertinebit ius Pontificem creandi, eo quia conſtitutio in caſu mortis electionem decernens non debet extendi, nec poteſt ad modum alium Sedis vacantis, vt habetur *in cap. ſuſceptum, de reſcriptis in 6.* & deducitur ex *cap. ſi duo diſt.* 79. vbi dicitur in diſcordia duorum electorum in Pontificatu congregandum eſſe Concilium generale, & illum remanere Papam, quem Concilium approbauerit: ſit Abb. *in cap. licet, de vitanda, n.8. verſ. item nota, quòd, de electione*, qui textus fuit allegatus Piſis & Conſtantiæ, quando fuit Concilium congregatum contra illos contendentes de Papatu, vt ait Illuſtriſſimus Cunha *in c. ſi duo, num. 3. diſt.* 79.

34. Alij verò abſolutè negant hoc ius competere Concilio, ſed Cardinalibus, quibus ius eligendi Pontificem conceditur authoritate Romani Pontificis, & approbatione generalis Concilij, vt conſtat ex *c. licet de vitanda, de electione*, per textum *ibi*, & à duabus partibus concordantibus, & *ibi* ſcribentes, & oſtenditur ex nouiſſima Gregorij XV. conſtitutione, incipit, *Æterni, in* §. 1. vbi cauetur, ne in poſterum electio Romani Pontificis fiat, quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præſentium, præterquam, ſi omnes, & ſinguli in conclaui præſentes vnanimi voluntate aliquibus ex eorundem Collegio Cardinalium committerent poteſtatem eligendi, vt vice omnium Eccleſiæ Catholicæ prouiderent de paſtore; ergo ſola Concilij authoritate abſque Romani Pontificis decreto non poteſt auferri poteſtas eligendi Pontificem Cardinalibus. Non eſt tamen negandum cum Cardinali Albano *de Cardinalibus, quæſt.* 35. cui adhæret Azor. *d. lib. 4. cap. 2. quæſ. 13 verſ. cæterum*, poſſe Concilium eripere id iuris Cardinalibus, non tamen ſine iuſta cauſa, nimirum, ſi propter crimen hæreſis Pontifex fuiſſet depoſitus, & Cardinales ob aliquã cauſam ſuſpecti crederentur.

Hinc ſequitur, ſi vacauerit Sedes Apoſtolica 35.
tempore quo generale Concilium fuerit legitimè congregatum, adhuc ad ſolos Cardinales eorumque Collegium, non autem ad ipſum Concilium pertinere, vt de facto ſeruatum fuit in electione Leonis X. tempore vltimi Lateranenſis Concilij, vbi electio à Cardinalibus, non autem à Concilio facta fuit. Olim tamen Nicolaus II. ſtatuit, vt Summi Pontificis electio fieret præcipuè à Cardinalibus; deinde Clerus, & Populus accederet ad eam comprobandàm, *c. in nomine Domini, diſt.* 23. per textum, ſicque reliquus Clerus, & Populus, poſtea ad ſolum Collegium Cardinalium electio fuit reducta; *cap. licet, de electione, cap. vbi periculum, eodem titulo, Clementina ne Romani, eodem titulo*, Bellarm. *tom. 1. de clericis, lib. 1. cap. 9. cum ſequentibus*, Paleoth. *de conſiſt. ſacri Palatij, part. 3. quæſt. 4. verſ. & eo magis*, & Burſat. *tom. 2. conſ. 26. num. 6. & 7. & conſ. 118. à principio, & omnino à num* 18.

Hæc autem reſolutio limitatur ab Abbate *in* 36.
d. cap. licet, in vltimo notabili, verſ. ſed aduerte, de electione, dicente, vbi Papa deponitur à Concilio generali, tunc ab eo deponente electionem eſſe peragendam, & non pertinere ad Collegium Cardinalium, ſequitur Barbat. *in d. Clementina, ne Romani, §. ſanè, de electione*, & apertè *in conſilio 82. ſub num. 10. verſ. & vlteriùs ad prædicta*, nec ab illis recedit omnino Marian. ſen. *in cap. ad petitionem, n. 7. de accuſat.*

Illud etiam pro complemento nota, appellatio- 37.
ne Cardinalium non venire Cardinales Rauennates, nec Compoſtellanos, & ſimiles, ſunt enim Cardinales impropriè, Gonzal. *ad regulam 8. gloſſ. 24. n.* 162. Azor *ſupra cap. 1 quæſ.* 1. Veniunt ergo S. R. E. Cardinales, Abbas *in c. accedentes*, & *ibi* add. *in verb. Cardinales, de præſcript.* Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 16. num.* 13. & Vaſæus *in Chron. Hiſpaniæ, c. 21. verſ. Compoſtellanus.*

Digitized by Google

LIBER SEPTIMVS

DE PATRIARCHIS, ET PRIMATIBVS.

DISPVTATIO DECIMASEXTA

DE PATRIARCHIS, ET DE OFFICIO EORVM.

De eorum dignitate, ac poteſtate, & officio?

§. I.

EPITOME.

1. *Patriarchæ, & Primates habent Epiſcopalem ordinem communem vtriſque ex inſtitutione Chriſti, & regimen prælationis ex Apoſtolorum inſtitutione.*
2. *Patriarchæ, & Primates ſunt iuris diuini, quoad Epiſcopalem ordinem, quoad poteſtatem iuriſdictionis, ſunt iuris Eccleſiaſtici.*
3. *Decimæ debentur de iure diuino, quoad quotam de iure Eccleſiaſtico.*
4. *Patriarcha, & Primas idem ſunt, quoad dignitatem, & officium, nomine autem differunt.*
5. *Patriarcha dicitur Princeps patrum, Primas, qui Primas ſedes habet in Prouinciis, & idem ſunt lato modo.*
6. *Patriarchæ propriè ſunt Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, & de eorum origine.*
7. *Eccleſia Romana eſt omnium mater, & Regina, ac Magiſtra, & Primatum habet ſuper omnes.*
8. *Patriarchæ etiam Primari, ſubſunt Romano Pontifici, illique præſtant iuramentum obedientiæ.*
9. *Papa non ſolùm ratione loci habet veram prælationem, ſed abſolutè eſt ſuper omnes Patriarchas.*
10. *Papa eſt Patriarcha vniuerſalis, licèt propter humilitatem prohibeat ſic vocari.*
11. *Dignitas, & poteſtas, quæ eſt in omnibus ſimul Patriarchis, in Romano Pontifice reſidet.*
12. *Patriarcharum nomine intelliguntur quatuor Patriarchæ principaliores.*
13. *Patriarchæ à ſolo Romano Pontifice pallium accipiunt, & Archiepiſcopi; Epiſcopi autem non, niſi ex priuilegio.*
14. *Eccleſiaſtica iuriſdictio à Papa tanquam à capite in alios Prælatos deſcendit.*
15. *Beatus Petrus ſuper omnes alios Apoſtolos Primatum obtinuit, & ipſe ſolus a Chriſto fuit ordinatus Epiſcopus.*
16. *Apoſtoli a Beato Petro fuerunt ordinati Epiſcopi.*
17. *Epiſcopi non ſunt pares poteſtate Summo Pontifice, nec dignitate.*
18. *Patriarchales Eccleſiæ quot ſint Romæ, & quæ Reginæ?*
19. *Patriarchæ maiores an tribuant pallium Archiepiſcopis ſuffraganeis?*
20. *Patriarchæ quibus in locis, ac coram quibus perſonis nequeunt ante ſe crucem elatatam deferre?*
21. *Appellari ad Patriarchas in omnibus cauſis. ſuarum Prouinciarum licet, & an omiſſo medio?*
22. *Patriarchæ maiores, an poſſint deponere Epiſcopos? pars negans eſt verior.*
23. *Patriarchæ maiores ex priuilegio habent plus, quàm alij Epiſcopi, non tamen poſſunt transferre Epiſcopos.*
24. *Patriarcharum maiorum nullus debet appellari Patriarcha vniuerſalis.*
25. *Patriarchæ olim præcedebant Cardinales, nunc autem Cardinales præcedunt.*
26. *Patriarchæ inferiores, qui ſint in Europa, & in Aſia?*

DE Patriarchis, & Primatibus illud in 1.
primis obſeruari poteſt, duo in illis
diſtincta reperiri, Epiſcopalem ſcilicet
ordinem omnibus communem ex in-
ſtitutione Chriſti Domini, & regimen prælatio-
nis ex Apoſtolorum ordinatione; atque ita Præ-
latos iſtos quoad Epiſcopalem Ordinem, qui
apud omnes vnius eſt, iuris diuini eſſe non eſt
dubium, quoad poteſtatem tamen iuriſdictionis,
iuris eſſe humani, tradit Burſat. *conſ.* 125. *num.*45.
*vol.*1. Azor 2.*part.inſtit.moral.lib.*3. *cap.* 35. *quæſ.* 1.
neque nouum eſt idem nomen Patriarchæ, ſeu 2.
Primatis ex eadem oratione poſſe accipi diuerſi-
mode ſecundùm diuerſos reſpectus, nimirum re-
ſpectu legis diuinæ quoad ordinem Epiſcopalem,
reſpectu legis Eccleſiaſticæ, quoad prælationem,
argumento capitis *in aliquibus*, § *illa quippe, de de-
cim.* vbi in verbo, *ex lege diuina*, oſtenditur deci-
mam deberi. Azor *inſtit.moral.part* 1. *lib* 7. *cap.*26.
*quæſ.*5. *verſ. cæterum iure diuino*; non autem prout 3.
eſt certa & diffinita pars fructuũ, hoc eſt, reſpectu
quotæ, circa quam portionem, & quantitatem de-
cimæ valet conſuetudo, vt patet ex *eodem cap. in
aliquibus, in verbo, Vel loci conſuetudine approbata,*
Rebuff. *de decimis, quæſt.*13. *num.*46. & 54. Azor *d.
cap.*26. *quæſ.* 2. Perez *l.*3 *tit.*5 *lib.*1. *Ordin. pag.* 133.
Cened. *ad Decretum collect. vltim a num.* 4. & Suar.
*de Religione tom.*1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.*12 quibus acce-
dit Monet. *tract. de decimis cap.* 5 *num.*87.

Idem Primas, quod Patriarcha; quamuis diuer- 4.
ſorum ſint nominum, eiuſdem tamen ſunt officij.
Patriarcha Græcum verbum eſt, ſignificans idem, 5.
quod Princeps Patrum. *cap. cleros* 21. *diſtinct.* Zech.
*in Repub. Eccleſiaſtica, tit. de ſtatu Reuerendiſſimi Pa-
triarchæ, in principio*, Caſſan. *in catalog.* 4. *part conſi-
derat.* 9 *in principio*. Et valet idem, quod inter La-
tinos ſonat Primas, Azor *inſtit.moral. part.*2. *lib.*3.
*cap.*35. *quæſ.*2. & Gambar. *de officio Legati. lib.* 1. *tit.
de variis Ordinum nominibus, n.* 11. Anaſtaſius Ger-
mon.

mon. *de ſacror. immunit. lib. 2. cap. 5. n. 17. & n. 21.* quod intellige lato ſumpto vocabulo: tunc enim nulla eſt inter eos realis differentia, quoad officium, ſed ſolùm quoad nomen: eo quòd in Occidenti vocantur Primates, in Orienti autem Patriarchæ dicuntur, text. *in cap. duo ſimul in ordine 9. de officio Ordinarij,* Barboſ. *tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 1. tit. 1. c. 6. n. 7. & 8.* Idem *d. cap. duo ſimul, n. 5. in gloſſ. Patriarchas,* ibi, *diuerſitas eſt in nomine, dignitas eſt eadem* Primas tamen de iure ciuili dicitur, qui alios authoritate, & dignitate, vel officio præcedit, per textum *in l. ſciendum, verſ. ſed ſi,* ibi, *Primatibus, ff. de legationibus, l. vlt. C. de officio diuerſorum iudicum. c. 1. de pace iuram. firmand.* ibi, *Primatibus,* & Tiraquel. *de nobilitate c. 37. num. 36.* De iure verò Canonico dicitur, qui primum locum tenet in aliqua Prouincia, vel Regno, textus *in c. coram, de in integrum reſtitutione.*

Primates igitur idcirco vocantur, qui primas Sedes in Prouinciis tenent, ſúntque maiores Archiepiſcopis, quia hi primas non habent, & ob hanc cauſam Anicetus *canon. 2. diſt. 99.* prohibuit ne Archiepiſcopi dicerentur Primates, ibi, *Nulli,* inquit, *Archiepiſcopi Primates vocentur, niſi illi qui primas ſedes tenent, quarum Epiſcopos, Apoſtoli, eorumque ſucceſſores regulariter Patriarchas, vel Primates eſſe conſtituerunt, niſi aliqua gens deinceps ad fidem conuertatur, cui neceſſe ſit pro multitudine Primatem conſtitui: reliqui Metropolitani nominentur, qui reliquas Metropoles tenent.* ſic ibi, ex quo patet idem eſſe Patriarcha, & Primas.

6. Diximus idem eſſe Patriarcha, & Primas lato modo, quia ſtrictò, quatuor ſimpliciter, & abſolutè vocantur, & ſunt per antonomaſiam Patriarchæ, vtique Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, vt ex Iuſtiniani nouellis, & Concilio Lateranenſi c. 23. quod generale dicunt non obſcurè demonſtratur, vt notant Doctores *diſt. 22. c. 7.* Caſſanæus *in catalogo 4. par. conſid. 9.* Antonius Cucchus *de Patriarchis num. 2.* vbi addit Conſtantinopolitanum Epiſcopum habere Primatus honorem poſt Romanum Epiſcopum, deinde Alexandrinam Sedem beati Petri nomine à Marco eius diſcipulo atque Euangeliſta fuiſſe conſecratum, & ideo Alexandrinum Patriarcham ſecundum locum obtinuiſſe. Poſt hunc Antiochena Sedes ab eodem Petro priuſquam in Vrbe vniuerſi Orbis dominatrice Cathedram fixiſſet, erecta fuit, & ideo tertio loco nominatur Patriarcha Antiochenus: at verò Hieroſolymitanus vltimo loco ſedet, & quatuor iſti repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei, per textum *in c. ſcriptum eſt, de electione.* Ordo tamen præcedendi habetur *in cap. antiqua, de priuilegiis, verb. Conſtantinopolitana primum, & verb. Alexandrina ſecundum, & verb. Antiochena tertium, & verb. Hieroſolymitana quartum.* Ex quibus verbis oſtenditur origo horum Patriarchatuum, & dignitas, & quando inceperint, de quibus Dionyſius Paulus in ſpeciali tractatu *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, ac earundem propriè inter ſe æqualitate, cap. 10.* vbi de Patriarcha Conſtantinopolitano, *& c. 8.* vbi de Alexandrino, *& c. 7. n. 7.* vbi de Antiocheno, *& c. 9.* vbi de Patriarcha Hieroſolymitano, quem refert, ac ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi par. 1. ſub tit. 3. de vera Patriarchalium ſedium erectione c. 3. & c. 4. 5. & 6. & in d. cap. antiqua, de priuilegiis,* & dicemus infrà *§. 7. per totum.*

7. Porrò Romana Eccleſia cùm ſit mater omnium aliarum, & magiſtra ſuper omnes Primatum obtinet, vt per Cordubam *in quæſtionario lib. 4. quæſt. 1. art. 2.* Can. *de locis theologicis lib. 1. c. 4.* Bann. *in 2. 2. quæſt. 1. art. 12. concluſ. 5.* Card. Bellarm. *tom. 1. de Romano Pontifice cap. 12. cum ſequent.* Cardin. Tuſch. *tom. 7. littera R. concluſ. 363.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 1. num. 22.* & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. par. 1. tit. 3. cap. 2. num. 14.* & ideo Patriarchæ ſupradicti immediatè ſubſunt Romano Pontifici, illique tenentur præſtare iuramentum obedientiæ ſecundùm formam capitis *Ego N. de iureiurando,* ſicuti Epiſcopi ſuo Archiepiſcopo, & Archiepiſcopus ſuo Patriarchæ, gloſſ. *in cap. antiqua, de priuilegiis, verb. obedientia,* & *ibi* Butrius *num. 9.* Zabarel. *num. 5.* & Abbas *n. 6. verſ. in gloſſ.* quod intelligit Lancellotus Conrad. *in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 4. num. 8.* quando Epiſcopi 8.
non ſubſunt immediatè Papæ, iuxta textum, & *ibi* notata *in cap. dilecti filij, de maioritate, & obedientia,* & tradit Coſmas *in pragmat. Sanct. in gloſſ. verb. iuramentum, in cap. licet, §. nihilominus, de electione,* Rodoan. *de reb. Eccleſ. non alien. pag. 51. n. 51.* ex quibus infertur, quòd hodie ſuffraganei Epiſcopi, quando conſecrantur, præſtant iuramentum Sedi Apoſtolicæ de fidelitate, & obedientia, prout præcipitur *in d. cap. Ego N. Epiſcopus, de iureiurando,* & alterum ipſi Metropolitano in recognitionem maioritatis, prout habetur *in d. c. dilecti filij, de maioritate, & obedientia.*

Cæterùm Summus Pontifex non ſolùm habet 9.
prælationem ratione loci aliorum Patriarcharum, ſed etiam veram maioritatem, ſupremamque poteſtatem, atque ita hæreticum erit aſſerere Papam non eſſe Prælatum, ac ſuperiorem cæterorum Patriarcharum, vt bene notat contra errores Græcorum Paul. Gryſal. *in deciſionibus Catholicæ fidei, verb. Papa num. 4. & 10.* Raymundus Ruffus contra Molinæum pro Pontifice maximo *ſub num. 8. pag. 19 in verſiculo Primatum.* Nam reliqui Patriarchæ ſic ſe habent ad Romanum Pontificem ſicut radij ad ſolem, & fluuij ad fontem, vt ex Beato Cypriano *in cap. loquitur 24. quæſt. 1.* habemus. Quin imò Caſſanæus *in Catalogo par. 4. conſideratione 7. verſ. ſed tamen dic,* ex D. Thoma *in tractatu contra errores etiam Græcorum, cap. 66. & c. 67.* vocat Papam primum, & maximum omnium Epiſcoporum, & Patriarcharum Patriarcham, qui habet vniuerſalem prælationem in vniuerſa Eccleſia, & vocat illum vniuerſalem Patrem omnium fidelium, per hæc verba, *Paſce oues meas;* quod etiam tradit Turrecremat. *in c.* 10.
cum ad verum 96. diſt. & quamuis Pontifex prohibeat ob humilitatem ſe vocari vniuerſalem Epiſcopum, aut Patriarcham: vniuerſalis tamen Epiſcopus, & Patriarcha eſt, Turrecremat. *in c. nullus diſt. 99.* proinde omnis dignitas, ac poteſtas, quæ in omnibus Patriarchis ſimul reperitur, in ipſo ſolo Domino Papa, vt in fonte reſidet. Confert canon 29. Niceni Concilij ibi, *Ille,* 11.
qui tenet Sedem Romæ, caput eſt, & Princeps omnium Patriarcharum: quandoquidem ipſe eſt primus omnium Patriarcharum, ſicut Petrus, cui data eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum, vt qui ſit Vicarius Chriſti Domini noſtri ſuper cunctos populos, & vniuerſam Eccleſiam Chriſtianam, & qui contradixerit, a Synodo excommunicetur. ſic ibi, & refert Alphonſus Piſanus *lib. 3. in Nicænum Concilium,* & inuenies *in tom. 1. Concil. pag. 554.* & rurſus *pag 584.*

Poſt igitur Romanam Eccleſiam, nunc qua- 12.

tuor ſunt præcipuæ, & veræ Patriarchales Sedes, ſecundùm communem tam antiquorum, quàm recentiorum ſententiam, quam amplectuntur Hoſtienſ. *in ſumma de authoritate, & vſu pallij*, Zabarel. *in Clementina In pleriſque, de electione quæſt.* 8. *num.* 9. Antoninus *in ſumm. par* 3. *tit.* 20. *cap.* 4. *in principio.* Caſſanæus *par.* 4. *conſideratione* 9. Gaſpar. Valaſc. *in l. imperium num.* 100. *ff. de iur. dict. omni. iudic.* Cucchus *in inſtit. maior. lib.* 2. *tit.* 7. *num.* 2. Gigas *in tract. de reſidentia Epiſcopi, cap. vltimo n.* 8. Raymund. Rub. *contra Molinaeum pro Pontifice maximo num.* 14. *pag.* 75. Lancellot. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.* 2. *c.* 2. §. 3. *num.* 2. & *c.* 3. *num.* 4. Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 1. & Filliuc. *de benefic. tract.* 41. *cap.* 2. *num.* 35. & patet ex *Extrauagant. Sancta Romana, de electione, inter communes, & ex cap. renouantes*, 22. *diſt. & ex c. graue nimis, de præbendis*, vbi habetur quatuor tantùm eſſe Patriarchales Sedes, adeò, vt quando in iure fit mentio de Patriarchis, ſolùm intelligatur de his quatuor principalibus, Barboſ. *in tract. de appellatione verborum vtriuſque iuris ſignificat. verb. Patriarcha*, Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.* 1. *c.* 2. *n.* 27. & 28. Caſſanæus *d. conſideratione* 9.

13. A Romano Pontifice Patriarchæ ſolummodo pallium accipiunt, patet ex *c. antiqua, de priuilegiis*, per textum ibi, *A Romano Pontifice receperint pallium & Archiepiſcopi, niſi ex antiqua conſuetudine, vel ſpeciali priuilegio alicui Epiſcopo ſpecialiter concedatur.* Hoſtienſis *in ſumma ſub titulo de authoritate, & vſu pallij, num.* 3. Durand. *in rationali Diuinorum, lib.* 3. *cap.* 17. Ruzæus *de præeminentia Archiepiſcopalis dignitatis priuileg.* 21. & Guido Pancirola *variarum lectionum, lib* 1. *cap.* 20. Datúrque à ſolo Summo Pontifice vniuerſaliter, per textum *in cap. niſi ſpecialis, de authoritate & vſu pallij*, quia Pontificalis plenitudo confertur per pallium, nec ab alio dari poteſt, niſi ab Apoſtolica Sede, eiúſque Præſide Romano Pontifice Petri ſucceſſore; & quamuis Archiepiſcopi, & Patriarchæ conſecrati ſint, ante pallium acceptum non ſortiuntur nomen Patriarchæ, aut Archiepiſcopi, vt per Quarantam *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi authoritas, verſ.* 32.

14. Neque immeritò, quia à Romano Pontifice tanquam à capite in alios Prælatos deſcendit omnis Eccleſiaſtica iuriſdictio. Licèt enim Apoſtoli parem cum Beato Petro acceperint poteſtatem in vniuerſum Orbem, Eccleſiaſticam immediatè à Chriſto Domino, vt oſtenditur ex illo Matthæi vltimo, *Data eſt mihi omnis poteſtas*, & ex illo, *Euntes ergo docete omnes gentes*, & tradit Victor. *relect.* 2. *ſect.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 9. & Bellarm. *de Roman. Pontifice, lib.* 4. *cap.* 23. nihilominus certi iuris eſt ſanctum
15. Petrum ſuper reliquos Apoſtolos primatum, & principatum obtinuiſſe, aliorúmque poteſtatem fuiſſe ſubordinatam authoritati Petri. Nec obſtat textus *in cap. in nouo, diſt.* 21. ibi, *à Petro ſacerdotalis cœpit ordo*; dum conſtet Apoſtolos in vltima Cœna ſimul omnes ordinatos Sacerdotes; quia textus ibi loquitur de ordine Epiſcoporum, qui ſunt maiores Sacerdotes, & hic ordo à Beato Petro dicitur cœpiſſe, qui ſolus à Chriſto Domino
16. fuit ordinatus Epiſcopus, & reliqui Apoſtoli conſecrationem Epiſcopalem habuerunt à Petro, vt vult Turrecremat. *lib.* 2. *ſummæ de Eccleſia, cap.* 32. & Bellarmin. *lib.* 1. *de Romano Pontifice, cap.* 23. *verſ. quid eſt ergo*, & Henriquez *de Sacramento Ordinis, lib.* 10. *cap.* 4. §. 2. quamuis contrarium verius exiſtimet Sotus *diſt.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 2 *concluſ.* 1. *verſ. vnum tamen*, poſt Auguſtinum *quæſt.* 97. *noui, & veteris Teſtamenti*, vbi vult Chriſtum Dominum Apoſtolos ordinaſſe Epiſcopos, imponendo eis manus priuſquam in cœlos aſcenderet.

17. Siue ergo Apoſtoli fuerint ordinati Epiſcopi à Chriſto Domino, ſiue à Petro, ſemper Petrus manſit eorum Princeps, vt conſtat ex *d. cap. in nouo*, ibi, *ipſúmque Principem eorum eſſe voluerunt*, & notat Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, cap.* 17. *num.* 34. Quinimò inter omnes Apoſtolos Petrus fuit authoritate Princeps cum ſumma poteſtate ſuper vniuerſam Eccleſiam, duráque hæc poteſtas data Petro per ſucceſſionem perpetuò in Eccleſia; cæteris verò Apoſtolis data cum eiſdem finiebatur, Suar. *de legibus, lib.* 4. *cap* 3. *num.* 8. & 9. dicens poſſe Petrum ſuis legibus, vel præceptis alios Apoſtolos obligare, illos autem Petrum minimè, & ex conſequenti dicendum eſt Epiſcopos non eſſe pares poteſtate cum Papa, vt inconſideratè dixit Stephan. à Gaeta *in repetitione cap. tis, ad limina*, 30. *quæſt.* 1. *num.* 6. vt refert Dionyſius Paulus *d. cap.* 17. *num.* 54 Conſtat enim Epiſcopos in ſuis Diœceſibus habere pleniſſimam poteſtatem, exceptis tamen nonnullis, quæ Pontifex ſibi reſeruat, atque ita non ſuccedunt in omni poteſtate, qua vniuerſali iuriſdictione data Apoſtolis, Sotus *de iuſtitia, lib.* 10. *quæſt.* 1. *art.* 3. *concluſ.* 1. Henriquez *d. lib.* 10. *cap.* 32. §. 2. *littera B.* & Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib.* 32. *tract.* 3. *num.* 239. confert textus *in cap. ad honorem, de authoritate, & vſu pallij*, ibi, *Quoniam vocati ſunt nimirum Epiſcopi in partem ſollicitudinis*, ex quo textu conſtat Epiſcopos de omnibus Eccleſiis in ipſorum territorio conſtitutis habere authoritatem diſponendi, non abſolutam, ſed tanquam vocatos à Summo Pontifice in partem ſolicitudinis, Barboſ. *in d. cap. ad honorem, n.* 3.

Non deſunt in Vrbe totius Orbis dominatrice 18.
Eccleſiæ Patriarchales quinque, videlicet ſancti Ioannis Lateranenſis, ſancti Petri in Vaticano, ſancti Pauli, ſanctæ Mariæ Maioris, & ſancti Laurentij extra muros, vt notat Albericus *in rubrica de ſtatu hominum, num.* 6. Inter has Eccleſias ſancti Ioannis, quæ eſt aliarum Eccleſiarum Regina, & caput, primum locum obtinet, ex eo quòd Papa eſt Princeps Patriarcharum, Eccleſia ſancti Ioannis eſt Princeps ac Regina inter cæteras Patriarchales Romanæ Vrbis, cùm eius ſponſus, & Epiſcopus ſit Papa; fuit enim priùs fundata in Vrbe, & in ea capita ſanctorum Petri, & Pauli Apoſtolorum Principum collocata ſunt, Gonzalez *ad regul.* 8. *gloſ.* 41. *num.* 16. & 17.

Quid de Patriarchis Orientalibus? Anaſtaſius 19.
Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 9. vult illos non largiri ſuis ſuffraganeis pallium, niſi priùs Pontifici Romano fidelitatis, & obedientiæ iuramentum præſtiterint, iuxta *cap. antiqua, de priuilegiis, in ordine* 23. per textum ibi: *& ipſi ſuis ſuffraganeis pallium largiantur.* Nihilominus huic textui refragatur *cap. ſignificaſti* 4. *ad finem, de electione*, vbi dicitur de corpore Beati Petri pallium eſſe recipiendum, hoc eſt, à ſolo Romano Pontifice Petri ſucceſſore, vt volunt Zechius *de Republica Eccleſiaſtica, tit. de ſtatu Illuſtriſſimorum Patriarcharum, num.* 5. Vaſconcell. *in harmonia rubricarum ſub titulo de authoritate, & vſu pallij*: ergo à ſolo Romano Pontifice pallium ſumi debet, vt poſt Hoſtienſem notat Abbas *in d. cap. ſignificaſti, de electione*: attamen Henriquez *in ſumma d. lib.* 10. *cap.* 31. *in*

principio,

principio, cum aliis docent hoc priuilegium conceſſum eſſe ſupradictis Patriarchis à ſummo Pontifice, vt ſuis ſuffraganeis Archiepiſcopis pallium largiantur, & hac ratione dici poſſe, non ab alio, quam à Romano Pontifice, & à corpore ipſius Beati Petri aſſumi. Dicitur enim aſſumi à corpore Beati Petri pallia, quia conſecrata deferuntur ad Altare ſacrum in memoriam corporis Beati Petri, & inde Archiepiſcopis, ſi adſunt, vel eorum Procuratoribus, ſi non adſunt, traduntur. Ruſæus *de præeminentia Archiepiſcopalis dignitatis priuileg.* 21. *verſ. & ſciendum*, & Guid. Pancir. *in theſauro variarum, lib.* 1. *cap.* 10. & Stephanus Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.* 2. *cap.* 9. *num* 43.

20. Patriarchæ Romæ, vel vbi Romanus Pontifex fuerit, Crucem præſe ferre non poſſunt; in aliis autem locis, in quibus non eſt præſens Papa, etiam extra Prouincias ſui Patriarchatus, poſſunt Crucem deferre, quicquid minus bene Pancirol. *dict. lib.* 1. *cap.* 20. *§. habeant*, contradicat, & colligitur *ex cap. antiqua, de priuilegiis*, & *ibi* Barboſ. per textum: *Niſi in Vrbe Romana*, poſt Ruſæum *de prærogatiuis Archiepiſcopalis dignitatis, priuileg.* 21. *verſ.* 3. *intelligite.* Nam ibi eſt Romana Curia extra Vrbem, vbi eſt Romanus Pontifex, vt docet gloſſ. *verb. Romana, in Extrauagan Execrabilis, de preben.* Ioan. XXII. Couarr. *practicar. c.* 4. *num.* 10. Garcia *de beneficiis par* 5. *cap.* 1. *num.* 387. & tradunt Ioannes Monachus *in c. vbi periculum num.* 3. *de electione lib* 6. Bald. *in l.* 2. *§. miles num.* 2. *ff. de his, qui notantur infamia*, & Abbas *in cap. Ego N. num.* 6. *verſ. ex hoc nota, de iureiurando*, & ideo nequeunt Patriarchæ in Romana Vrbe, vel vbi eſt Romanus Pontifex, ante ſe crucem deferre, neque vbi Legatus Papæ præſens eſt, vt notat Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Archiepiſcopi authoritas, verſ.* 28. *authoritas eſt*, vbi addit idem eſſe dicendum, quando præſens eſſet Cardinalis, quamuis non eſſet Legatus, vel quando præſens eſt Nuncius cum poteſtate Legati de latere, vt habetur *in Ceremoniali Epiſcoporum*, ſequitur Gonzal. *ad regulam octauam gloſſ.* 41 *num.* 25. Extra verò hæc loca, & extra præſentiam prædictorum vbique iure communi poſſunt Patriarchæ præferre crucem, Caſſanæus ſuprà *par.* 1. *conſid.* 38 *concluſ.* 4. Petr. Greg. *Syntagmatum iuris lib.* 15. *cap.* 9. *n.* 6. Enriq. *d. lib.* 10. *cap.* 29. *§.* 3. Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum par.* 2. *fund.* 1. *n.* 12. vbi *num.* 13. ſubdit Crucem Patriarchalem conſtare duplici ligno tranſuerſo, quorum ſuperius tranſuerſum breuius eſt, & inferius longius; & ſic diſtinguitur à Cruce Archiepiſcopali, quæ non conſtat, niſi ligno vnico tranſuerſo, & eam Archiepiſcopus in tota ſua Prouincia, & non extrà ante ſe latam deferre poteſt, etiam in locis exemptis, vt habetur *in conſtitutione edita in Concilio generali Viennenſi in Clementina Archiepiſcopo, de priuilegiis*, Anaſtaſius Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *c.* 7. *n.* 29. & Barboſ. *in d. Clementina Archiepiſcopo* 2. *de priuilegiis n* 1. *&* 2. *pag.* 123.

21. Quæri poteſt, an poſſit appellari ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum Prouinciarum? Reſponſio eſt affirmatiua, & in primis ab Archiepiſcopo appellatur ad Primatem, Iacobat. *tract. de Concil. lib.* 1. *art.* 1. *n.* 255. *verſus finem tom.* 13. *par.* 1. *fol.* 204. & Greg. Toloſ. *tract. de appell. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 1. *verſ. ab Epiſcopis.* Item ab Archiepiſcopo ad Patriarcham, qui eſt gradatim ſupra Archiepiſcopum, Cardinal. Alex. *in rubrica n.* 10. [illegible] *appellat.* & eſt communis reſolutio quòd Patriarcha ſit ſupra Archiepiſcopum, Sigiſmundus *de appellationibus quæſt.* 7. *n.* 97. *&* 99. *verſ. quòd ſi velimus.*

An verò detur appellatio ad Patriarcham omiſſo medio? certi iuris eſt dari omiſſo medio ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, Alexandrinumque, Speculator *tit. de appellat. §. nunc tractemus, num.* 15. *in fine*, & Macan. *in ſuo ſpec. par.* 6. *verb. & quandoque appellatur, num.* 371. & loquendo generaliter in quolibet Patriarcha docent Felinus *in cap.* 27. *ſuper quæſtionum, §. porrò num.* 14. *de offic. & poteſt. iud. deleg.* & Gambar. *tract. de auth. legat. de lat. lib.* 8. *quæſt.* 22. *num.* 156. vbi *de commun. opin. tom.* 13. *par.* 2. *fol.* 212. & Franc. *in cap.* 7. *ſi duobus, §. denique notab.* 2. *num.* 8. *& in cap.* 66. *dilecti, limit.* 9. *num.* 24. *de appellat.* Denique Patriarchæ ad quos appellatur à ſententia Archiepiſcopi, & ad ad quos poteſt appellari omiſſo medio, ſunt quatuor, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus. Quare alij Patriarchæ inferiores, qui ſunt Archiepiſcopi Primates non comprehenduntur in terminis huius reſolutionis, Sigiſmundus *d. quæſt.* 8. *num.* 98. *declar.* 1. *& num.* 99. *verſ. quod ſi velimus.* Ratio potiſſima, quia ſi gradatim ad Patriarchas eſſet appellandum in Prouinciis ſibi ſubiectis, nihil Patriarchis maioribus ſpecialiter eſſet tributum, proinde eiſdem iure communi hoc priuilegium indulgetur, vt omiſſo medio ad illos in omnibus cauſis ſuarum Prouinciarum licita ſit appellatio, ſic Hoſtienſis, & Abbas *in d. cap. antiqua num.* 7. *&* 8. Petrus Gregorius *d. lib.* 15. *cap.* 9. *num.* 6. & Dionyſius Paulus *de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione c.* 17. *n.* 27.

Nec refert contraria opinio, quam ſequitur Zabarel. *in d. c. antiqua num* 3. *verſ. nota quoad quatuor*, & Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 29. §. 3. quia illorum opinio habet locum in Patriarchis inferioribus, & in Primatibus, qui minus propriè Patriarchæ dicuntur; nos autem loquimur de quatuor Patriarchis, qua diſtinctione vtitur Scaccia *ſuprà de appellationib quæſt.* 8. *num.* 98. *verſ. declara ſecundo, & num* 99. *verſ. quod ſi velimus, in fine.* Quòd ſi replices obſtare textum *in d. c. antiqua*, ibi, *Saluis appellationibus ad Sedem Apoſtolicam*, per quem videtur concedi appellationem omiſſo medio ſoli Romano Pontifici; quia reſpondetur textum non loqui taxatiuè, & ideo non impediri, vt ad quatuor Patriarchas etiam omiſſo medio appelletur, vt vult Abbas *d. num.* 7. *&* 8. quæ ſententia eſt verior, & receptior, placetque Anaſtaſio Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *num.* 11. vbi concludit poſt Hoſtienſem, Abbatem, & alios ad ipſos Patriarchas non aliter atque ad Romanum Pontificem omiſſis omnibus mediis, appellari poſſe, quia, vt ipſe ait, honeſtum viſum eſt, & decens, vt, qui tanta præeminentia, & excellentia præſtant, aliqua etiam ſupra alios gauderent prærogatiua. ſic ille.

Hinc ſequitur an poſſint Patriarchæ maiores 22.
Epiſcopos ſibi ſubditos deponere? Affirmant *gloſ.* 1. *in c. renouantes* 22. *diſt. c. ſuſpecti* 7. *quæſt.* 5. Cardinalis *in Clementina In pleriſque, in principio n.* 16. *de electione*, quod ſequitur Anaſt. Germon. *ſuprà n.* 15. dicens Athanaſium Perthenorũ Epiſcopum fuiſſe depoſitum à Conſtantinopolitano, teſtaturque Nicolaus Primus *Can.* 14. 3. *quæſt.* 5. quia vocatus ad Concilium non venit. Hodie tamen tale priuilegium non eſt in vſu; quin imò nec probatur à Gambaro *in tract. de Legato lib.* 2. *n.* 16.

&

& 18. & poſt Concilium Tridentinum *ſeſſ. 13. de reformat. c. 8. & ſeſſ. 24. c. 5.* caret difficultate, quia ſolus Papa Epiſcopos deponere poteſt, Gonzal. *in regula 8. gloſſ. 41. num. 20. & 21.* & Germon. *ſuprà numer. 21.*

23. Poſſunt tamen Orientales Patriarchæ omnia, quæ poſſunt Archiepiſcopi in ſuis Prouinciis, & niſi ſpecialiter eis traditum ſit, nihil priuilegij plus habent, quàm alij Epiſcopi, vel, quod recepta conſuetudine eis conceſſum eſt, vt habetur *in c. duo ſimul, de officio iudicis Ordinarij, verb. Primates, vel Patriarchas nihil iuris, & verb. vel priſca illis conſuetudo contulit ab antiquo*, &c. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. par. 1. tit. 3. c. 1.* vbi latè *de prærogatiuis, & priuilegiis Patriarcharum.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. c. 7. num.* 23. Non tamen poſſunt ipſi Patriarchæ maiores transferre Epiſcopos de vno ad alium Epiſcopatum, eo quòd tranſlatio Epiſcoporum ad ſolum Romanum Pontificem pertinet, quoniam ſicut nequeunt carnale coniugium diſſoluere, ſic nec transferre Epiſcopos, & ideo tranſlatio ad Summum Pontificem ſpectat, Anaſtaſius *ſuprà ex numer. 21. vſque ad* 23. vbi id exemplis probat.

24. Porrò nullus ex quatuor Patriarchis vniuerſalis appellari debet, ſed ſunt omnes pares dignitate, & poteſtate, nam Pelagius ſecundus decreuit *can. 4. & 5. diſt. 91.* neminem Patriarcharum
25. vniuerſalis nomine vti debere, quoniam, ait, ſi vnus Patriarcha vniuerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur, Anaſtaſ. Germon. teſte *ſuprà lib. 3. cap. 5. n. 84. pag. 164.* omnes Cardinales etiam non Epiſcopi, quamuis Presbyteri, & Diaconi ſint, præcedunt omnes Patriarchas: decreſcit enim dignitas Patriarcharum, & Cardinalium creſcit, poſtquam dictæ quatuor Sedes Patriarchales exiſtunt in manibus infidelium, & hæreticorum, vt refert Clementina *ſancta Romana Eccleſia, verſ. ſuper hoc, de electione, inter communes*, Gambarus *vbi ſuprà num.* 19. & alij, quos referens ſequitur Gonzales *gloſſ. 41. numer. 22. & 23.*

26. Alij vltra hos, Patriarchæ dicuntur, inferiores tamen alio nomine Primates, vt Gradenſis, Aquilegienſis, Bituricenſis, Venetiarum, de quibus Iacobat *tract. de Concil. lib. 1. art. 1. num. 257.* & Pauin. *tract. de officio, & poteſtate Capit. Sede vacante, prælud. 6. num. 11. tom. 13. par. 2. fol. 412.* qui dicuntur Illuſtres tantùm, habentque minorem dignitatem, quàm illi quatuor, Iacobat. *eodem art. 1. num. 256. verſus finem*, & ad hos non appellatur omiſſo medio, Iacobat. *d. art. 1. num. 259. fol.* 204. & hi Primates, ſeu Patriarchæ ſunt Archiepiſcopi, & dum ſubſcribunt, dicunt *Archiepiſcopi Primas.* In Italia, vt refert Sigiſmundus Scaccia *de appellationibus quæſt. 8. num. 99. ver. quod ſi eſt.* Primas Archiepiſcopus Piſanus, in Vngaria Archiepiſcopus Strigonius, in Alemania Archiepiſcopus Magdeburgenſis, in Francia Vienenſis, de quibus Pauin. *d. prælud. 6. num. 13. in verb. ſunt etiam Primates*, & Iacobat. *d. lib. 1. art. 1. num. 256. fol.* 204. & in Hiſpania de iure eſt Archiepiſcopus Braccarenſis, & Toletanus, non de iure, ſed ex priuilegio, vt oſtendetur infrà cùm de Primatu Braccarenſi ſermo fuerit, & optimè Reuerendiſſimus D. Rodericus à Cunha *in ſuo tractatu de Primatu Braccarenſi*, luce meridiana clariùs patefecit.

Sunt etiam Patriarchæ minores tres in Armenia, quorum vnus reſidet in Cilicia, & Armenia minore: ſecundus Sedem habet in Armenia maiore: tertius in Ruſſia, Prouincia Polonorum præſidet. Maronitæ quoque ſuum habent Patriarcham, qui in Syria in monte Libano commoratur, Æthiopes item Patriarcham noſtræ Societatis Reuerendiſſimum Dominum Alphonſum Mendezium natione Luſitanum, nunc habent, qui Sedem ſuam habet in Curia magni Imperatoris Presbyteri Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyſſinorum, qui in ordine eſt tertius Patriarcha. Ioannes autem Nonnius Barretus Portuenſis fuit primus: cui in itinere defuncto ſucceſſit Andreas de Ouiedo Caſtellanus, qui Æthiopiam ingreſſus fuit, ibique per multos annos commoratus eſt, & tandem magna ſanctitatis opinione extremum clauſit diem.

De iuriſdictione, electione, & confirmatione Patriarcharum.

§. II.

EPITOME

1. *Patriarchæ in prima inſtantia ſunt iudices Ordinarij Metropolitanorum ſuæ Prouinciæ.*
2. *Patriarchæ ſunt iuriſdictione ſuperiores, quamuis iure diuino minimè differant ab Epiſcopis.*
3. *Patriarchæ præſunt omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis ſui Patriarchatus.*
4. *Patriarcha ardua debent expedire conſulto Metropolitano.*
5. *Patriarcha an poſſit benedicere ſolemniter ſubditos proprios, & alienos.*
6. *Quæ requirantur ad creationem Patriarchæ.*
7. *Quæ ſint neceſſaria ad electionem, & confirmationes Patriarcharum.*
8. *Archiepiſcopus poteſt ſibi acquirere ius Primatiale in Prouincia alterius Epiſcopi.*
9. *Primates, in quibus nam vrbibus debeant conſtitui.*
   & Archiepiſcopi non dicuntur Primates, ibid.
10. *Hæretici omnes Patriarchales Sedes occuparunt, Romana excepta.*
11. *Patriarcha an poſſit conferre Parochialem Eccleſiam ſui ſuffraganei alteri, quàm ei quem ſuffraganeus examinauerit.*
12. *Patriarchæ de iure communi habent fundatam intentionem in collatione beneficiorum.*
13. *Patriarchæ non reſidentes quibus pœnis plectantur, reſidentes autem gaudent priuilegiis.*

CERTI iuris eſt Primates, ſeu Patriarchas iudices eſſe Ordinarios in prima inſtantia in omnibus cauſis Metropolitanorum, ſeu Archiepiſcoporum ſuæ Prouinciæ, quæ mouentur contra ipſos, ſiue ab Epiſcopis, ſiue ab aliis, vt habetur *in cap. ſi clericus 2. quæſt. 1.* vbi id ſtatuit Concil. Chalcedonenſe, & declarat Cardinalis Bellarminus *lib. 2 de Romano Pontifice cap. 22.* Cæſar. *diſp. 4. § 4. num. 3. & num. 6.* 1.

Item Patriarcha Archiepiſcopo ſuperior eſt iuriſdictione, vt patet, quia ſicut Epiſcopus vni tantùm ciuitati præeſſe ſolet, eiuſque Diœceſi, & Archiepiſcopus vni Prouinciæ multas ciuitates complectenti 2.

complectenti, quarum ſinguli Epiſcopi exiſtunt: ita etiã Patriarcha multis Prouinciis præeſt: atque ita non ſolùm in Archiepiſcopos, ſed etiam in Epiſcopos ius, iuriſdictionémque, ac poteſtatem habet. Azor. 2. *par. inſtit. moral. lib. 3. c. 35. quæſt. 1.* Præeſſe autem Patriarchas Archiepiſcopis, & Epiſcopis ſui Patriarchatus, non eſt dubium. Non
3. tamen eodem modo, quoniam in Epiſcopos, & in eius ſubditos non habet amplam, nec abſolutam iuriſdictionem, ſed in caſibus certis, prout habetur *in cap. duo ſimul, de officio iudicis ordinarij,* cùm ſint immediatè ſubiecti Archiepiſcopis tanquam Ordinariis, per textum *in c. Paſtoralis, eodem titulo,* & Archiepiſcopus eſt Ordinarius iudex omniũ Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ, Gonzal. *ad regul. 8. gloſſ. 42. num. 16.* Soar. de Pace *prælud. 1. num. 17. in praxi,* Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Archiepiſcopi authoritas, num. 10. verſ. decima ſexta,* & Marc. Anton. *in praxi Archiepi. Neapol. cap. 70. num. 7.* Super Archiepiſcopos autem, vt dictum eſt, Patriarchæ habent ordinariam iuriſdictionem, & illorum ſuffraganei dicuntur, ſicut Epiſcopi dicuntur Archiepiſcoporum ſuffraganei, Abbas *in cap. antiqua n. 3. de priuilegiis.*

4. Proinde Patriarchæ, ſeu Primati ſupplere defectus Archiepiſcopi, ſeu Metropolitani, ſi in officio fuerit negligens, *cap. cùm ſimus 9. quæſt. 3.* atque ita ſemper eſt conſulendus Patriarcha à Metropolitano de rebus arduis, quæ non poſſunt expediri in Prouinciali Synodo, *c. ſi inter 6. quæſt. 4.* & ideo non eſt integrum Metropolitano inconſulto Primate ſuffraganeum conſecrare, iuxta
5. *cap. perſona,* aliàs *de perſona. 4. diſt. 65.* Quin imò Patriarcha Sede vacante Metropolitana de rebus Eccleſiæ diſponebat, vt tres Eccleſiæ ipſius fideliter cuſtodirentur, argumento *cap. præſenti, de officio Ordinarij in 6.*

An verò poſſit Patriarcha extra ſuum territorium benedictionem immittere ſolenniter? Negatur abſolutè, cùm ſit actus iuriſdictionis, per quem delentur peccata venialia, ex *gloſſa final. in proœmio ſexti, & ex c. aquam, de conſecrat. diſt. 3.* & probatur, quia Prælatus alienis ſubditis indulgentias concedere nequit, niſi conſentiat Epiſcopus proprius. Nauarr. *de Iubilæo notab. 31. num. 12.* & Lauor. *de Iubilæo, & indulgentiis, par. 2. cap. 11. à num. 28. & num. 29.* Quamuis Enriquez *in ſumma lib. 10. cap. 29. §. 4.* opinetur Patriarcham, & alium eo inferiorem poſſe benedicere etiam extra territorium, ſed minus benè dictum puta. Poſſe autem benedicere Patriarcham ſubditos extra territorium occurrentes, ex eo probatur, quia Prælatus ſuis ſubditis indulgentias in alieno territorio exiſtentibus concedit. Suar. *tom. 4. diſp. 55. ſect. 3. num. 17.* & Lauor. *d. cap. 11. num. 37.* ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. par. 3. allegat. 88. n. 25. & 26.* vbi concludit ex Lauor. *d. num. 37.* poſſe Epiſcopum impertire ſubditis indulgentiam quadraginta dierum viſitantibus talem, vel talem Eccleſiam, eſto ſit in alieno territorio: ergo ſubditos in aliena Diœceſi exiſtentes poteſt ſuos Patriarcha benedicere.

6. Quæri item poteſt, quæ requirantur ad creationem Patriarchæ? Reſponde, ſi Patriarcha electus erat iam Epiſcopus conſecratus, non requiri nouam conſecrationem, ſed ſatis eſſe conſecrationem fieri ſolitam Epiſcopis; eſſe tamen neceſſariam nominationem, poſtulationem, electionem, & confirmationem tantùm. Quòd ſi nondum erat Epiſcopus conſecratus, requiritur vltra electionem, & confirmationem à Summo Pontifice, conſecratio, Petr. Gregor. *Syntagm. iuris par. 2. lib. 1. cap. 9. de Patriarchatu in genere, num. 2.* iuxta quem electio Patriarchæ competit Canonicis Patriarchalium Eccleſiarum, dummodo Patriarchales ciuitates non ſint in poteſtate infidelium, & Canonici pauci ibi reperiantur; in quo euentu ad Summum Pontificem defertur electio, *cap. ſancta Romana, de electione, in Extrauagant. inter communes, & cap. ſcriptum in ordine 40. de electione,* per textum *ibi,* & ſi partes conſenſerint,
vbi notatur poſſe Canonicos admittere clericos 7.
Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coëligendum vacante Eccleſia pro illa tantùm vice, & vt per Abbatem *in d. cap. ſcriptum, num. 3.* Lambertin. *de iure patron. par. 1. lib. 2. quæſt. 3. princip. art. 17. à numero 3.* & alij, quos refert Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi par. 1. tit. 1. c. 3. num. 24.* Confirmatio autem Patriarcharum electorum, & Primatum ſpectat ad Summum Pontificem, vel Legatum de latere, Petr. Gregor. *ſuprà num. 3. littera L.* Azor. *d. cap. 35. verſ. tertio quæritur,* vbi de neceſſariis ad Patriarchæ erectionem, ſeu creationem, concluditque poteſtatem Ordinis conferri per conſecrationem, iuriſdictionis tamen facultatem extra conſecrationem accipi, ex D. Thoma 22. *quæſt. 39. art. 3.*

Deinde venit in quæſtionem, an Archiepiſco- 8.
pus poſſit ſibi acquirere ius Primatiale in Archiepiſcopatu alieno? Affirmat Petrus Gregorius *ſupra c. 10. de Primatibus num. 2.* poſt Panor. *in cap. expoſuit, de dilationibus,* per textum *ibi, vt ſuper iure Primatia,* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 9.
1. tit. 3. c. 8. num. 9. Sed petes, in quibus nam vrbibus Primates debeant conſtitui? Audi Clementis Epiſtolam primam ad Iacobum fratrem Domini, cuius partem refert Gratianus *canon. 2. diſt. 80.* his verbis: *In illis verò ciuitatibus, in quibus olim, Ethnicos primi Flamines eorum, atque primi legis Doctores erant, Epiſcoporum Primates, vel Patriarchas B. Petrus poni præcepit, qui reliquorum cauſas Epiſcoporum, & maiora negotia in fide agitarent. In illis autem in quibus dudum apud prædictos Ethnicos erant eorum Archiflamines, quos tamen minores eſſe tenebant, quàm memoratos Primates, Archiepiſcopos inſtitui præcepit. In ſingulis verò ciuitatibus ſingulos, & non plures Epiſcopos conſtitui præcepit, qui Epiſcoporum tantùm vocabula ſortirentur: quoniam nec inter ipſoſmet Apoſtolos par fuit inſtitutio, ſed vnus præfuit omnibus.*

Anacletus etiam Papa, & ſucceſſor Clementis *in Epiſtola ſecunda ad Epiſcopos Italiæ,* vel, vt Contius mauult, ex vita S. Gregorij Papæ, quam refert Gratianus *in c. 1. diſt. 99.* ſic ait. *Prouinciæ multo ante Chriſti aduentum tempore diuiſa ſunt maxima ex parte, & poſtea ab Apoſtolis, & B. Clemente prædeceſſore noſtro ipſa diuiſio eſt renouata in cap. Prouinciarum, vbi dudum Primates erant legis ſæculi, ac prima iudiciaria poteſtas: ad quos, qui per reliquas ciuitates commorabantur (quando eis neceſſe erat, qui ad aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permiſſum non erat,) confugiebant pro oppreſſionibus, vel iniuſtitiis ſuis, ipſoſque appellabant, quoties opus erat, ſicut in lege eorum preceptum erat: ipſi quoque in ciuitatibus, vel locis noſtros Patriarchas, vel Primates, qui vnam formam tenent, licet diuerſa ſint nomina, leges diuinæ, & Eccleſiaſticæ poni, & eſſe iuſſerunt, ad quos Epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, confugerent, eoſque appellarent: & ipſi nomine Primatum fruerentur, & non alij. Reliqua*

quæ verò Metropolitanæ ciuitates, quæ minores indices habebant (licèt maiores Comitibus eſſent) haberent Metropolitanos ſuos, qui prædictis iuſtè obedirent Primatibus, ſicut in legibus ſæculi olim ordinatum erat, qui non Primatum, ſed aut Metropolitanorum, aut Archiepiſcoporum nomine fruerentur. ſic ibi.

Ex quibus apertè conſtat Præſides Eccleſiarum per diuerſa nomina fuiſſe dictos, nimirum Patriarchæ, & Primates, qui etiam Patriarchæ dicuntur, & è contra: Archiepiſcopi, Metropolitani, & Epiſcopi, vt vult Gratianus *d. cap. 1. diſt. 99.* licèt per excellentiam nomen Patriarcharum quatuor illis competat, qui omnium ſunt maximi, quibus, & Primates obediunt. Prohibitum tamen eſt Archiepiſcopis ſe vocare Primates, Anicetus *Canone 2. diſt. 99. Nulli*, inquit, *Archiepiſcopi Primates vocentur, niſi illi, qui primas Sedes tenent, quarum Epiſcopos Apoſtoli, eorúmque ſucceſſores regulariter Patriarchas, vel Primates eſſe conſtituerunt, niſi aliqua gens de inceps ad fidem conuertatur. cui neceſſe ſit pro multitudine Primatem conſtitui: reliqui Metropolitani nominentur, qui reliquas metropoles tenent.* ſic ibi. Vnde patet idem eſſe Primas, quod Patriarcha, & idem habere officium, Gratianus *in ſumma diſt. 99.* & idem Archiepiſcopus, quod Metropolitanus, vt probat apertè textus *in c. 1. 99. diſt.*

10. Porrò omnes Patriarchales Sedes hæretici occuparunt, Romana excepta. Nam in Conſtantinopolitano Macedonius Hæreſiarcha, Neſtorius, & Sergius ſederunt: in Alexandria Gregorius Arianus; in Antiochena Eccleſia Paulus Samoſatenus Hæreſiarcha, in Hieroſolymitana Ioannes Origeniſta, & alij, ſic Bellarmin *lib. 4. de Romano Pontifice c. 3.* & Henriq. *de Sacramento Ordinis lib. 10. c. 29. § fin.*

11. Non eſt omittenda quæſtiuncula, an Patriarcha poſſit conferre Eccleſiam Parochialem ſitam in Diœceſi ſui ſuffraganei alteri, quàm illi, quem ſuffraganeus examinauerit? Congregatio interrogata reſpondit Patriarcham non poſſe ſimiles Eccleſias conferre, niſi approbatis ab examinatoribus deputatis per Epiſcopum illius Diœceſis, in qua ſitæ ſunt, & interim dum vacant Parocho, Epiſcopus Diœceſis in qua ſunt, habet ius inſtituendi in illis Vicarium cum portione debita, donec de Rectoribus prouideantur; atque ita dicendum eſt nec Capellanos, poſſe Patriarchā ponere in aliena Diœceſi, quamuis ſuo ſuffraganeo ſit ſubiecta, niſi de conſenſu eiuſdem Epiſcopi præmiſſo examine, quod per eum, aut per eius examinatores agendum eſt, Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinalium, § quibuſuis n. 15. & 16. cum ſequentibus fol. 483.*

12. Nec refert omnes Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos habere de iure communi fundatam intentionem in iure conferendi omnia beneficia Eccleſiaſtica, quæ in ſuis Diœceſibus conſiſtunt, *cap. legenda 10. quæſt. 1. cap. nemo, de conſecratione diſt. 1. c. conquerente, de officio Ordinarij, & c. cùm perſonā, verſ. & ſi in priuilegium, de priuilegiis.* Quia obiectio procedit in beneficiis reſeruatis Patriarchæ, non autem in beneficiis Eccleſiarum, quæ ſunt propria Epiſcoporum ſuffraganeorum, qui etiam habent fundatam ſuam intentionem in iure conferendi beneficia; aliter enim ordo Eccleſiaſticus confundetur, niſi ſua iuriſdictio vnicuique Epiſcopo conſeruetur, *cap. peruenit 11. quæſt. 1.* Abbas *in c. mandatum n. 2. verſ. ex quo infertur, de reſcriptis*, vbi vult hodie poſſe Ordinarios conqueri, quòd per reſeruationes ſit ius conferendi, quaſi abdicatum ab Ordinariis.

Reſidere Patriarchas eſt maximè neceſſarium, & ſicut non reſidentibus in Concilio Tridentino *ſeſſ. 6. c. 1. de reformat. & ſeſſ. 24. de reſeruatione c. 1.* & in conſtitutione Pij Quarti, quæ in Bullario eſt 17. incipit, *De ſalute gregis Dominici*, ſub pridie Non. Septembris anno 1560. graues imponuntur pœnæ, de quibus Flaminius *lib. 1. de reſignat. quæſt. 10. n. 32 & lib. 2. quæſt. 1. num. 40.* ſic etiam reſidentibus plura priuilegia indulgentur per conſtitutionem eiuſdem Pij Quarti, vbi pro nullo delicto citari poſſunt ad perſonaliter comparendum, nec pro cauſa etiam grauiſſima, niſi ad hoc commiſſio ſpecialis manu propria Papæ ſubſcripta interueniat, Gonzales *ſuper regul. 8. gloſſ. 41. à num. 1.* 13.

Quinam fuerint Patriarchæ Antiocheni ſecundùm Onuphrium, & Genebrardum in Chronologio, & alios poſt ſanctum Petrum Apoſtolorum Principem, huius Eccleſiæ fundatorem, Anno Domini 39.

§ III.

1. SANCTVS Euodius anno Domini 45. creatus fuit Patriarcha Antiochenus à Beato Petro Apoſtolo, & martyrio coronatus anno Chriſti 71.

2. Huic ſucceſſit S. Ignatius Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus ſecundus poſt Petrum, qui in perſequutione Traiani damnatus ad beſtias anno vndecimo Traiani obiit.

3. Sanct. Hero poſt Ignatium magiſtrum palma martyrij decoratus migrauit ad ſuperos anno Chriſti 131.

4. Cornelius poſt hunc eodem ipſo anno Antiochenam Eccleſiam ingreſſus vſque ad an. 143.

5. Hero ſecundus ſucceſſit, qui Antiochenam Eccleſiam rexit per annos ferme viginti ſex.

6. Sanctus Theophilus vir litterarum lumine inſignis.

7. Maximinus anno Domini 191. hunc ſucceſſit in Cathedra Patriarchali.

8. Sanctus Serapion doctiſſimus poſt hunc ſedit in Antiochena Cathedra, ſed de annis, quibus eam gubernauit, non conſtat.

9. Aſclepiades poſt Serapion Eccleſiam gubernauit vſque ad annum 219. Philetus vſque ad annum 230.

10. Zebenus, ſecundùm alios Zebinus, extremum clauſit diem anno Chriſti 241.

11. Sanctus Babylas per annos duodecim Eccleſiam adminiſtrauit, & in carcere præduro incluſus mortuus eſt anno Domini 253.

12. 13. Huic ſucceſſit, qui rexit Eccleſiam per annum, & eo amplius, & obiit anno Chriſti 255. Mazabbanes, & Fabius, teſte Euſebio Cæſar. in Chronico fol. 178.

14. Demetrianus ſedit in Cathedrali Eccleſia vſque ad annum.

15. Paulus Samoſatenus Hæreſiarcha Cathedram

dram tenuit vſque ad annum 272. in quo à Concilio Antiocheno depoſitus eſt cum dedecore.

16. Dominus, qui anno 227. mortuus fuit. Timæus ſedit vſque ad ann. 283.

17.18.19.20. Sanctus Cyrillus, qui in cœlum migrauit an. 299. Tyrannus Sancti Cyrilli ſucceſſor è vita diſcedit anno 312. cui ſucceſſit Vitalis, qui Concilio Ancyrano, & Neocæſarienſi interfuit. Poſt hunc Sanctus Philogonius extremum clauſit diem ann. 319

21. Paulinus ſucceſſor Eccleſiam gubernauit ad annum vſque 324. in quo finiuit vitam.

22.23. Huius ſucceſſor Sanctus Euſtathius eodem an. 324. defunctus. Poſt hunc Eulalius, Euſebius, & Stephanus, omnes Ariana hæreſi infecti.

24. Leontius, qui ſedem occupabat anno 356. Eufronius, Flacilus, Flauianus 1. peſtilens, & maledictus homo.

25. Porphyrius vſurpauit impiè Antiochenam ſedem an. Chriſti 408.

26. Alexander obiit anno 411.

27. Theodorus vir optimus obiit an. Dom. 427.

28. Ioannes hæreticus vir peſſimus anno Chriſti 436. in ſuum locum abiit.

29. Domnus, qui ſedit in Cathedra Patriarchali vſque ad annum 451. condemnatus expulſuſque à Dioſcoro.

30. Maximus, qui anno 456. obiuit.

31. Baſilius admodum Catholicus ſedit vſque ad annum 458.

32. Acacius.

33. Martyrius, qui ſuo ſe Epiſcopatu abdicauit anno 471.

34. Petrus Fullo, à Zenone Imperatore reuocatus.

35. Sanctus Stephanus I I. martyrij coronam adeptus eſt anno 479.

36. Stephanus III. qui anno 482. vitam deſeruit.

37. Calendion Catholicus.

38. Palladius Eutychianus, moritur ann. 495.

39. Flauianus II. Orthodoxus, qui ad annum vſque 512. ſedem tenuit.

40. Seuerus Acephalorum dux, qui anno 519. ad vitandas pœnas ſibi adiudicatas aufugit.

41. Paulus I I. vir Catholicus, ſed moribus deprauatus, ſe ipſemet abdicauit anno 522.

42. Euphraſius Hieroſolymis Antiochiam appulſus, quo tempore ipſa Antiochena ciuitas, ingenti terræmotu atque incendio ſubuerſa eſt, & concremata; poſt diuturnam hæreticæ peſtilentiæ infectionem.

43. Ephræm Comes Orientis diuina prouindentia de voluntate Imperatoris factus eſt Epiſcopus Antiochenus, quo regimine functus eſt ad annum vſque 546.

44. Sanctus Anaſtaſius Sinaita relegatus an. 572.

45. Gregorius Antiochena dignitate decoratus vſque ad annum 594.

46. S. Anaſtaſius Sinaita rurſus obiit anno 599.

47. S. Anaſtaſius ſecundus ſedit vſque ad an. 609.

48. Gregorius ſecundus ſedit in Cathedra Antiochena vſque ad annum 619.

49. Anaſtaſius tertius Iacobita obiit anno 649.

50. Macedonius de cuius ſucceſſore nullibi vlla extat memoria.

51. Macarius hæreſi maculatus ex Monothelitis in Concilio ſexto generali depoſitus obiit an. 681.

52. Theophanes obiit anno Domini 685. quo tempore Antiochena Cathedra venit in poteſtatem infidelium paſtore viduata.

53. Stephanus I V. Monachus Patriarcha electus fuit an. Domini 741. & moritur 744.

54. Theophylactus vir egregia virtute, multiſque diuinæ gratiæ donis inſignis mortuus eſt an. 751.

55. Theodorus ſecundus Arabum odio exulauit ann. 756. neſcitur poſt Theodorum, qui fuerit Patriarcha vſque ad recuperationem Antiochiæ per Gallos. Scitur tamen Theodoretum Patriarcham fuiſſe anno 787.

56. Ioannes gubernauit ex anno 1090. vſque ad annum 1097.

57. Petrus poſtea à Leone Pontifice nono confirmatus anno 1150.

58. Theodorus Balſamon functus eſt hoc munere ad annos 1186.

59.60. Præter hos Patriarchas ſeptem Latinos refert Genebrardus, qui propter bellum Terræ ſanctæ ſub Gofredo Bullonio in ſede Antiochenſi ſunt conſtituti. Bernardus nimirum, Valentinus Epiſcopus Arelatenſis, qui ſedit ab an. 1100. vſque ad annum 1136.

61. Rodulphus Mamiſtanus, qui renuit obedire Eccleſiæ Romanæ, quam ob cauſam à Legato Apoſtolico Innocentij ſecundi depoſitus eſt, obiit anno 1143.

62. Aimericus primus Ordinis Carmelita. ũ promotor, qui an. 1187. litteras lamentabiles ſcripſit ad Henricum Angliæ Regem, ſubſidiũ inclamans.

63. Rodulphus Secundus Lemouicenſis, qui ſedem occupauit ad annum 1220.

64. Elias Regienſis Ordinis Prædicatorum vſque ad an. 1250. A quo tempore quis Latinorum ſucceſſerit non conſtat. Et ante Eliam præfuit Raynerius Lucenſis vſque ad ann. 1240.

Patriarchæ Alexandrini ſecundum Euſebium Cæſarienſem, & Chronicam trium Illuſtrium Auctorum, Diuo Hieronymo interprete.

§. IV.

PAtriarchalis ſedes Alexandrina præeſt omnibus Epiſcopis Ægypti, Libyæ, & Pentapolis, fundata fuit à D. Marco Euangeliſta nomine Beati Petri anno Domini 45

1.2. Poſt Marcum Euangeliſtam primus Alexandrinæ Eccleſiæ ordinatur Epiſcopus Annianus Anni Domini 65. & præfuit an. 22. huic Abilius ſucceſſit an. Domini 86. & præfuit annis 13.

3. Alexandrinæ Eccleſiæ tertius fuit Epiſcopus Cerdo anno Domini 99. & præfuit annis 11.

4. Alexandrinæ Eccleſiæ quartus Epiſcopus eligitur nomine Primus, anno Domini 110 & præfuit annis 12.

5. Alexandrinæ Eccleſiæ quintus conſtituitur Epiſcopus an. Domini 121. nomine Iuſtus, & rexit Eccleſiam annis 11.

6. Sextus Epiſcopus Alexandrinæ Eccleſiæ Eumenes conſtituitur an. Dom. 132. & præfuit an. 13.

7. Marcus ſeptimus Alexandriæ ſedem Cathedralem ſuſcepit anno Domini 144. eamque gubernauit per decem annos.

8. Celadion Octauus Alexandrinæ Eccleſiæ ordinatur Epiſcopus, anno Domini 151. & præfuit annis 14.

9. Agrippinus nonus Alexãdrinæ Eccleſiæ creatur Epiſcopus ann. Dom. 168. & præfuit ann. 12.

10. Iulianus X. Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopatum ſortitur anno Domini 181. & præfuit annis decem.

11. Alexandriæ vndecimus conſtituitur Epiſcopus Demetrius anno Domini 198. & præfuit annis 43.

12. Alexandrinæ Eccleſiæ duodecimo loco creatur Epiſcopus Heracleas anno Domini 233. præfuit Eccleſiæ annis 16.

13. Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus decimus tertius fuit creatus Dionyſius anno Domini 250. & præfuit annis 17.

14. Alexandrinæ Eccleſiæ decimus quartus Epiſcopus ordinatur Maximus anno Domini 267. & tenuit Sedem annis 18.

15. Alexandrinæ Eccleſiæ decimus quintus Epiſcopus præfuit Theonas annis 19. & creatus fuit 285. anni Domini.

16. Alexandrinæ Eccleſiæ decimus ſextus Epiſcopus eligitur Petrus, qui poſtea glorioſè martyrium ſubiuit, & creatus fuit anno Domini 304.

17. Alexandrinæ Eccleſiæ decimo ſeptimo loco creatus eſt Epiſcopus Achillas anno Domini 316.

18. Alexandrinæ Eccleſiæ decimo octauo loco ordinatur Epiſcopus Alexander, à quo Arius Presbyter de Eccleſia eiectus, multos ſuæ impietati ſociat, ad quorum perfidiam coarguendam Synodus 318. Epiſcoporum in Nicæa vrbe Bithyniæ congregata omnes hæreticorum machinas homouſij oppoſitione deiecit. Fuit ergo ordinatus anno Domini 322. & Synodus congregata 323.

19. Alexandrinæ Eccleſiæ decimus nonus Epiſcopus ordinatus Athanaſius anno Domini 333. qui ab Arianis perſecutus ad Conſtantinum refugit.

20. Alexandriæ vigeſimus ordinatur Epiſcopus Petrus anno Domini 377. qui poſt Valentis interitum, tam facilis in recipiendis hæreticis fuit, vt non nullis ſuſpicionem acceptæ pecuniæ intulerit.

21.22. Alexandrinæ Eccleſiæ Timotheus vigeſimus primus Epiſcopus creatus fuit, præfuit annis 7. & huic Theophilus, qui fuit creatus anno Chriſti 403. & præfuit annis 27. ſecundùm Genebradum.

23.24.25.26.27. Poſt hunc Cyrillus adminiſtrauit Alexandrinam Eccleſiam ſecundùm Genebrar. annis 34. cui ſucceſſit Dioſcorus Arianus annis quatuor. Proterius deinde annis ſex, Timotheus 2. hæreſiarcha annis quatuor. Timotheus tertius annis 22. Auctore Genebrard. in forma parua lib. 3. fol. 604.

28.29. Alexandrinæ Eccleſiæ poſt Timotheum tertium præficitur Ioannes, anno Domini 485. & rexit menſe vno, cuius ſucceſſor fuit Athanaſius ſecundus, & præfuit annis decem Geneb.

30.31. Eccleſiæ Alexandrinæ ordinatur Epiſcopus poſt Athanaſium 2. Ioannes etiam 2. anno Domini 498. & præfuit annis 9. poſt Ioannem ſecundum conſtitutus eſt Ioannes 3. in ſede Alexandrina, in qua ſedit per annos 11. Geneb. fol. 125.

32.33. Alexandria creatus fuit poſt Ioannem 3. Dioſcorus 2. annis 7. cui ſucceſſit Timotheus Quartus, & præfuit annis 17. Geneb.

34.35.36.37. Alexandrinæ Eccleſiæ poſt Timotheum 4. ordinatus eſt Galanicus anno Domini 555. vixitque anno vno. Deinde ſucceſſit Paulus, vixit menſes 4. deinde Zoilus annis 7. & Apollinaris annis 19. Geneb.

38. Poſt Apollinarem eligitur Ioannes 4. & præfuit Eccleſiæ Alexandrinæ per nouem annos, incepitque regere anno Chriſti 567. Geneb.

39. Eulogius ordinatur Epiſcopus Alexandriæ anno Domini 580. vixit annos 27. Geneb.

40. Theodoſius, ſiue Theodorus anno Domini 608. ordinatur Epiſcopus Alexandrinæ Eccleſiæ, & vixit annos quinque. Geneb.

41. Ioannes Quintus Eleemoſynarius Alexandrinæ Eccleſiæ ordinatur Epiſcopus anno Domini 615. & præfuit Eccleſiæ an. 10. Deinde ſucceſſit Georgius anno Domini 623. & ſedit in Cathedra annos 10. Geneb.

43. Alexandrinæ Eccleſiæ Cyrus Monothelita ſedem obtinuit anno Domini 637. & præfuit annos decem. Genebrar. Qui Cyrus fuit vltimus Alexandriæ Patriarcha, & multum turbauit Eccleſias ſuo Monoth. errore, donec per Saracenos conceſſus fuit Religionis vſus liber. Soluit quotannis 200000. denariorum ſummam pro Ægypti libertate, eamque per triennium ſic retinuit integram. Poſtea verò Heraclio conditionem detrectante tota Ægyptus in hoſtium manus deuenit. Geneb. lib. 3. fol. 677.

Alexandriæ Petro à Marco Euangeliſta quinquageſimo, & vltimo. Geneb. lib. 3. fol. 683.

Quinam fuerint Conſtantinopolitani Patriarchæ, iuxta Genebrar.

§. V.

1. ALexander fuit primus Patriarcha an. Domini 315. & præfuit annis 23.

2. Paulus vir ſanctitate inſignis ordinatur Epiſcopus Cōſtantinopoli anno Domini 341. & præfuit annis nouem, martyrio coronatus fuit.

3. Euſebius præficitur anno Domini 356. & præfuit anno vnico ex Arianis, teſte Genebr. fol. 565. lib. 3.

4.5.6.7. Macedonius Hæreſiarcha quarto loco ordinatur, & præfuit annis octo, tandem depoſitus. Poſt hunc Eudoxius Arianus anno Domini 368. & præfuit annis decem. Mox Euagrius Catholicus, & poſtea Demophilus annis decem in Cathedra ſedit, qui fuit hæreticus.

8.9.10. Sanctus Gregorius Nazianzenus ordinatur Epiſcopus, & præfuit annis quatuor, & ſponte Patriarchatum deſeruit. Poſt hunc Nectarius minimè malus, natura bonus, rerum Eccleſiaſticarum inſcius moritur anno 397. S. Ioannes cognomento Chryſoſtomus creatur Epiſcopus Conſtantinopoli anno 400. præfuit annis 6. men. 3. di. 26.

11. 12. Arſacius ſucceſſit, & præfuit ann. 1. menſ. 4. di. 15. poſtea ordinatur Atticus, qui præfuit annis 19. menſ. 7. di. 10.

13.14.15. Siſſinius ordinatur anno Chriſti 433. præfuit an. 1. menſ. 9. di. 25. cui ſucceſſit Neſtorius Hæreſiarcha, & præfuit annos 3. di. 19. tandem condemnatus à Concilio Epheſino primo, poſt hunc Maximianus Monachus, qui præfuit an 2. menſ. 5. dies 19.

16. Sanctus Proclus ordinatur Conſtantinopoli anno Domini 442. & præfuit annis 12.

17.18.19. S. Flauianus creatur Epiſcopus Conſtātinopoli, & præfuit annis 3. poſt hunc Anatolius

&

& præfuit annis nouem, eius ſucceſſor Gennadius, qui præfuit annis 13.

20. Acacius ordinatur Epiſcopus, & fuit hæreticus, vixitque in Patriarchatu an. 14.

21. 22. Flauitas Arianus ſequitur, & præfuit menſ. 3. poſt Flauitam ſucceſſit Euchemius, ſeu vt aliis placet, Ephemius, qui vixit an. decem.

32. Macedonius 2. Orthodoxus creatur ann. Domini 498. & præfuit vſque annum 16. id eſt 508.

24. 25. 26. Timotheus deinde Theopaſchitas hæreticus præfuit annis ſeptem, & repentina morte de medio ſublatus. Huic ſucceſſit Ioannes 2. Orthodoxus, qui vixit annis duobus, deinde Epiphanius, qui præfuit annis 14.

27. 28. Anthemius Eutychianus ordinatur Epiſcopus, & præfuit menſ. 10. condemnatus tamen per Agapetum Summum Pontificem. Mox Menas, qui præfuit annis 17.

29. Eutychius deinde diuinè electus relegatus fuit ab Imperatore Iuſtiniano, & præfuit Eccleſiæ annis 13. ſeditque in Cathedra anno Chriſti 555.

30. Ioannes III. cognomento Scholaſticus ordinatur Epiſcopus anno Domini 662. & præfuit Eccleſiæ annis 11.

31. 32. Eutychius rurſus præfuit Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ annis 4. & huic ſucceſſit Ioannes 4. cognomento Ieiunator ſuperbus, & hypocrita, præfuit annis 16.

33. Cyriacus anni Domini 604. electus eſt vir boni nominis, præfuit annis decem.

34. 35. 36. Thomas, qui præfuit annis 2. Cyriaci ſucceſſor, poſt hunc Sergius Monothelita vir peſſimus, poſt hos Pyrrhus etiam Monothelita, qui præfuit annis 11. & Sergius annis 23.

37. 38. 39. 40. 41. Paulus II. etiam Monothelita, qui interiit ſecundùm aliquos an. 651. poſt quem Petrus etiam Monothelita, qui præfuit annos 2. & menſes 3. cuius ſucceſſor Thomas 2. eadem hæreſi infectus, qua Petrus; deinde Ioannes Quintus, qui præfuit anno quatuor, & obiit ſecundùm aliquos anno 664. poſtea Conſtantinus; qui præfuit Conſtantinopoli annis 2.

42. 43. Theodorus poſt hunc vir flagitioſiſſimus hæreticus præfuit annis duobus, & depoſitus fuit, poſt quem Georgius Catholicus, qui præfuit annis duobus, & vitam finiuit anno 682.

44. 45. Theodorus iterum ordinatur Epiſcopus fidem Catholicam ſe ſimulans amplecti, reaſſumptum tenuit clauum per annos duos, deinde Paulus tertius per annos ſeptem, & mortuus eſt anno Chriſti 691.

46. Gallinicus Romanam exoſus Eccleſiam erutis oculis Romam relegatus fuit anno Chriſti 703. & præfuit annis 12.

47. Cyrus Monachus præfuit annis ſex ab Imperatore Philippico hæretico in exilium reportatus.

48. 49. Ioannes Sextus hæreticus Monothelita, & Iconomachus anno Chriſti fuit depoſitus 714. Succeſſor illius S. Germanus confeſſor, præfuit annis 14. menſ. 5. di. 7. obiit 730.

50. 51. Anaſtaſius deinde Iconomachus eligitur Conſtantinopoli, præfuit annis 23. obiit anno Chriſti 553. poſt hunc ſedit Conſtantinus 2. etiam Iconomachus, præfuit annis 12. capite truncatus à Conſtantino Copronymo obiit an. 767.

52. 53. 54. Niceta eadem hæreſi vulneratus, id eſt Iconomachus, præfuit tamen an. 13. menſ. 2. di. 22. obiit an. 780. Paulus Quartus poſt hunc præfuit an. 4. menſ. 6. di. 13. Monaſticam vitam agens ſanctè obiit, an. 784. cui ſucceſſit Taraſius, & præfuit an. 21. obiit tandem magna ſanctitatis opinione.

55. 56. 57. 58. Nicephorus laicus, ſed nobiliſſimus præfuit annis 9. & mortuus eſt anno Chriſti 828. poſt illum Theodorus ſucceſſit hæreticus, præfuit annis 7. obiit ann. 835. ſecutus eſt Ioannes 7. etiam Iconomachus, & expulſus an. 842. ſed ante Ioannem, qui præfuit an. . nonnulli ponunt Antonium, qui præfuit annis 13. prout vult Geneb. lib. 4. fol. 767.

59. 60. 61. Methodius vir ſanctitate egregius, Confeſſor inſignis præfuit an. 4. obiit an 847. deinde electus eſt S. Ignatius, qui præfuit an. 16. & obiit an. 858. poſtea Photius hæreticus laicus, & Eunuchus, qui præfuit an. 7.

62. 63. S. Ignatius poſt illos præfuit ann. 7. iterum clauſit diem ann. 708. deinde Photius iterum an. 9.

64. 65. Stephanus Imperatoris Baſilij filius præfuit an. 7. Conſtantinopoli, & magna ſanctitatis ſignificatione deceſſit an. 888. ſequitur Antonius 2. cognomento Cauleus, vir ſanctus anno Domini migrauit in cœlum 890. poſtquam præfuit Conſtantinopoli an. 8.

66. Nicolaus Conſtantinopoli creatur Epiſcopus, cognomento dicebatur Myſticus, præfuit annis 2. depoſitus à Leone ſexto Imperatore anno 901.

67. Euthymius deinde Sycellus ann. quinqui poſtea miſſus eſt in exilium ab Alexandro Imperatore, vbi vita functus eſt anno 912.

68. 69. 70. 71. 72. Nicolaus idem Myſticus rurſus collocatus in Cathedra præfuit annis 13. & mortuus eſt an. 930. Deinde Stephanus 2. præfuit ann. 3. Poſtea Tryphon ann. 6. ſequitur Theophylactus Imperatoris filius, qui obiit ann. Chriſti 956. poſt quem Polyeuctus, qui præfuit Conſtantinopoli annis 17. & fuit vitam Monaſticam profeſſus, & mortem oppetiit ann. 970.

73. Baſilius etiam Monachus, qui Eccleſiam quatuor annis rexit, tandem à Cathedra fuit eiectus ann. 975.

74. 75. Antonius tertius præfuit ann. 6. & ſponte onus Cathedræ deſeruit, poſt hunc ſucceſſit Nicolaus 2. cognomento Chryſoberge annis 13. & obiit ann. 995.

76. 77. Siſinius 2. præfuit ann. 3. & obiit ann. 999. poſt illum ſedit Eulogius, ſiue Sergius per annos viginti.

78. 79. Euſtratius, ſiue Euſtatius præfuit ann. 16. obiit anno 1025. poſt hunc recepit Sedem Alexius per annos totidem, & mortuus eſt ann. 1043.

80. Michael Cerularius præfuit ann. 8. poſtea à ſede expulſus fuit ann. 1058.

81. Conſtantinus cognomento Licudex præfuit Conſtantinopoli annos quatuor, menſes ſex, & obiuit ann. 1066.

82. Ioannes Octauus præfuit ann. 11. & mortuus eſt ann. 1080.

83. Coſmas Hieroſolymitanus vixit ann. 5. menſ. 9. vitam finiuit ann. 1086.

84. Euſtarius ſiue Euſtratius ſedit in Cathedra an. 3. & mortuus eſt ann. 1089.

85. Nicolaus tertius gubernauit ſedem Conſtantinopo

tinopolitanam, ann. 27. & obiit ann. 1117.

86. Michael iunior ſedit ann. 4. menſ. 6. & ann. 1146. Sedem deſeruit ſponte.

87. 88. Coſmus 2. Sedem tenuit menſ. 9. Theodoſius 2. ann. 1.

89. 90. Conſtantinus IV. præfuit ann. 2. Deinde Lucas Chriſoberges, qui Conſtantinopoli præfuit ann. 12. & Synodum congregauit ann. 1166.

91. 92. 93. Michael 3. Sedem tenuit ann. 9. Chariton ann. 1. menſ. 2. Theodoſius ann. 6. eandem Eccleſiam gubernarunt.

94. Baſilius Camaterus Sedem tenuit ann. 3. menſ. 6. & per Imperatorem Iſaac remotus anno 1186.

95. Nicolaus V. aliàs Nicetas Mundanus præfuit ann. 6. menſ. 6. & amotus ab eodem Imperatore ann. 1192.

96. 97. 98. Leontius Sedem tenuit per annum integrum poſt illum Doſitius per annum etiam, à Clero amotus, ab Imperatore poſtea reſtitutus, poſt hos Georgius Xiphilinus rexit Eccleſiam ann. 7.

99. 100. Ioannes IX. cognomento Camaterus Sedem tenuit per ann. 5. ſucceſſit Michael 4. per annos etiam quinque, & per menſ. 6. qui contra Thomam 1. e Latinis ſedit.

101. 102. Theodorus III. Eccleſiam rexit ann. 2. & Maximus Secundus menſ. 7. Sedem tenuit.

103. 104. 105. Conſtantinopoli Emmanuel primus præfuit ann. 4. menſ. 7. Deinde Germanus Secundus Sedem tenuit ann. 17. menſ. 6. & poſt hunc Methodius Secundus præfuit menſ. tribus.

106. Emmanuel Secundus præfuit Eccleſiæ ann. 14.

107. 108. 109. 110. Nicephorus, qui munus non adiit, mox Arcedius, ſiue Arcenius rexit Eccleſiam per ann. 4. & Germanus tertius per annum integrum, poſtea Ioſephus per ann. 13. qui cognomento Becus dictus eſt.

111. 112. 113. Ioannes X. præfuit Eccleſiæ per ann. 10. deinde Ioſephus iterum per menſ. vnum: poſt quem Georgius, ſiue Gregorius clauo aſſedit ann. 6. menſ. 6.

114. Athanaſius præfuit ann. 4. & Ioannes 11. ann. 6.

115. Athanaſius iterum ann. 8. contra quem ann. 1305.

116. Hugulinus Latinus ſedit.

117. Niphon Sedem tenuit ann. 3. menſ. 10.

118. 119. Deinde Ioannes XII. ann. 4. & Geraſinus ann. 1.

120. Iſaias Sedem tenuit ann. 18.

121. Ioannes Decimus tertius ann. 16.

122. 123. Calliſtus præfuit ann. 2. Philetus ann. 13. menſ. 6.

124. 125. Macarius præfuit ann. 2. menſ. 7. di. 6. Nilus ann. 20.

126. 127. Antonius IV. ſedit ann. quatuor, contra quem ſedit Latinorum Quartus Angelus Corarius.

128. 129. 130. Calliſtus II. præfuit ann. 13. deinde Euthymus ſecundus ann. 5. menſ. 5. & Ioſephus ann. 15.

131. Gregorius tertius præfuit ann. 13.

132. Gennarius, aliàs Gennadius poſt captam Conſtantinopolim profuit ann. 8. fuit enim capta ann. Domini 1452.

133. 134. Simeon præfuit ann. 9. & poſtea Maximus ſedem tenuit ann. 10.

135. Sophronius præfuit ann. 11. Deinde Simeon, deinde Maximus, de quibus ſuprà.

136. 137. Poſt Maximum Niphon præfuit annos 10. deinde Pachomus an. 10. & præfinitè ſedit an. 1500.

138. Theolyptus præfuit ann. 10. regnante in Portugalia ſereniſſimo Emmanuele.

139. Hieremias ann. 15. præfuit vſque ad ann. 1546.

140. Dionyſius præfuit ann. 20. mox Ioas ph. qui moritur ann. 1563.

141. Metrophanes, qui ſedem tenuit an. 1566.

142. Ieremias, cui miniſtri Germaniæ ſuam Auguſtanam confeſſionem ann. 1577. miſerunt, quorum doctrina Ieremiæ diſplicuit, & ob id apud Turcas accuſatus tandem in exilium miſſus.

Hactenus Genebrardus in ſua Chronographia ad noſtra vſque tempora, hoc eſt, ad annum 1581. à quo tempore vſque ad tempus Pauli Quinti duodecim Patriarchæ Sedem Conſtantinopolim tenuerunt, quorum nomina ſunt ſequentia:

Macarius, Matthæus, Gabriel, Theophanes, Meletius, Matthæus, Neophitus. Matthæus idem, qui tertio ſedit in eadem Cathedra, & ibi vitam finiuit. Deinde Raphael, mox Neophitus verè Catholicus, deinde Cyrillus, denique Timotheus Patrenſis Archiepiſcopus.

Patriarchæ Hieroſolymitani ſecundùm Chronicam trium Illuſtrium Auctorum, & ſecundùm Genebrardum.

§. VI.

1. Petrus Apoſtolus natione Galilæus primus Eccleſiæ Pontifex Hieroſolymis ſedit an. 5. ab anno Chriſti Domini 32.

2. Eccleſiæ Hieroſolymorum primus Epiſcopus ab Apoſtolis ordinatus Iacobus frater Domini, & ibi ſedit ann. 30. iuſtus ab omnibus dicebatur, à Iudæis lapidibus opprimitur anno Domini 63.

3. Simeon, qui & Simon Cleophæ ſecundus aſſumitur in thronum Hieroſolymitanum, & præfuit ann. 46. & cruci affigitur anno ætatis ſuæ 120. & anno Chriſti 109.

4. 5. Simeoni Martyri ſucceſſit Iuſtus: deinde per ordinem Zacharias ann. 1. qui alio nomine dicitur Zachæus, & ordinatus eſt ann. Dom. 113.

6. Tobias poſt hunc tenuit Sedem ann. 2.

7. Benjamin Hieroſolymis præfuit an. 2.

8. 9. 10. Ioannes annos totidem, & Matthias ſedem tenuit per annum vnicum, quibus ſucceſſit Benjamin 2. & annos duos Eccleſiam rexit.

11. 12. Hieroſolymis Philippus ann. 3. tenuit Sedem. deinde Seneca ann. 2.

13. 14. Mox Iuſtus ordine ſecundus, & præfuit 38. ann. 1. & Leui ann. 2.

15. 16. Ephraim, ſiue Ephræm Hieroſolymis præfuit ann. 3. Ioſephus ann. 1. & Iudas ann. 2. vſque ad mutationem ſtatus quæ ſub Adriano Hieroſolymis contigit, cuius Imperij ann. 19. expulſi ſunt Iudæi, & Epiſcopi ex Iudaico ſanguine defecerunt.

17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. Marcus fuit primus Epiſcopus Hieroſolymis creatus ex gentibus: deinde Caſſianus, qui præfuit ann. 4. & Publius ann. 1. cui ſucceſſit Maximus, poſtea Iulianus;

poſt

poſt hunc Gaianus: deinde Symmachus, ſtatim Gaius, & tandem Iulianus 2. qui vltimus præfuit an. 5.

24.25. Capito Hieroſolymis præfuit ann. 3. & totidem Maximus anno Chriſti 186. creatus Epiſcopus.

26.27.28. Antoninus, ſiue Antonius, qui præfuit ann. 4. Valens ann. 1. poſtquam ſucceſſit Dulithius, qui ſedem tenuit annis duobus.

29.30.31.32.33. S. Narciſſus miraculoſus propter calumnias impiorum Anachoreta factus in Eremum ſe recepit, & ideo ſucceſſerunt ſucceſſiuè, Dius, quo mortuo Germanius, qui præfuit ann. 4. Gordius ann. 5. rurſum Narciſus diu latens, poſtea coactus redit in publicum, & præfuit ann. 10.

34.35. Alexander Hieroſolymis præfuit annos 39. diuinitus inſtitutus; cui ſucceſſit Mezabennes anno Domini 253. & præfuit annis ferme 14.

36. Hymenæus creatus Epiſcopus Hieroſolymis ann. 266. & tenuit Sedem ann. 31. interfuit Concilio Antiocheno.

37. S. Zambdas ordinatur ann. Domini 296. à quo baptizati ſunt milites Legionis Thebæorum 6666. pro fide ſub Diocletiano interfecti.

38.39. Hermon præfuit ſecundùm Genebradum fol. 546. ann. 14. ſecundùm Hieronymum ann. 39. & creatus eſt ann. 298. ſed magis placet Geneb. ſecundùm quem Macarius ſucceſſor Hermonis creatus eſt ann. Domini 312. & præfuit ann. 20.

40. Maximus quadrageſimus poſt Macarium Hieroſolymorum Epiſcopus moritur; poſt quem Eccleſiam Ariani inuadunt adeò, vt turbata fuerit ſucceſſio: primum Cyrillus Eutychius, rurſum Cyrillus Irenæus, tertiò Cyrillus Hilarius, quartò Cyrillus, quorum Cyrillus cùm à Maximo fuiſſet Presbyter ordinatus, & poſt mortem ei ab Acaſſio Epiſcopo Cæſarienſi, & cæteris Arianis Epiſcopis Epiſcopatus promitteretur, ſi ordinationem Maximi repudiaſſet Diaconus in Eccleſia miniſtrauit: ob quam impietatem Sacerdotij mercede penſatus in Heraclium, quem moriens Maximus in ſuum locum ſubſtituerat, varia fraude ſolicitans de Epiſcopo in Presbyterum regradauit. ſic Hieronymus in Chronico Trium fol. 189. Præfuit autem Maximus annis 16. creatus ann. 331.

41.42. Sanctus Cyrillus ergo præfuit ann. 39. & obiit ann. 386. Poſt illum Ioannes 2. qui præfuit ann. 29. & obiit ann. Domini 416.

43. Parahilius Hieroſolymis præfuit ann. 7. vſque ad annos Chriſti 429.

44. Iuuenalis præfuit ann. 39. obiit ann. 457.

45.46. Anaſtaſius obiit ann. Domini 477. ſed ſecundùm Genebrar. poſt Iuuenalem ſequitur Theodoſius, Schiſmaticus, & præfuit an. & Anaſtaſius qui præfuit ann. 6.

47. Martyrius præfuit ann. 2. & Salluſtius annos 8. & moritur 492. anno à partu Virginis.

48. Elias Arabs in exilium miſſus an. 513. & præfuit Hieroſolymis ann. 23.

49. Ioannes 3. hæreticus Eutychianus: poſtea ad fidem reuerſus protector fidei factus eſt, præfuit ann. 13. deceſſit ann. 525.

50. Petrus deinde ſucceſſit, qui ſedem tenuit per annos 20. & obiit ann. 546.

51. Macarius Secundus præfuit ann. 31. ſuſpectus tamen de Origeniſtarum errore deiectus eſt de Throno.

52. Euſtochius moritur ann. 563.

53. Ioannes Quartus præfuit ann. 16.

54. Amos ſedit ann. 8. & obiit ann. 602.

55. Iſaacius ſiue Iſicius, quem Sanctus Gregorius Papa approbauit, præfuit ann. 8. moritur ann. 610.

56. Zacharias qui in Perſidem captiuus deductus, poſtea ab Eraclio Imperatore liberatur, præfuit ann. 20.

57.58.59. Sophronius præfuit ann. 2. Modeſtus annos totidem. Sophronius iterum ann. 2. præ triſtitia obiit videns Hieroſolymam in poteſtate Sarracenorum, & ideo incognita: deinceps Patriarcharum ſeries, teſte Genebrardo ex fol. 674. vſque ad fol. 739. vbi ait ſepties Sarracenos à Conſtantino Hieroſolymis expulſo, denuo Saraceni eam adoriuntur, & capiunt, & Ioannem Patriarcham eiiciunt, qui recuperata Vrbe reſtituitur.

60.61.62. Theodorus deinde ſedit ann. 759. Elias præfuit ab eo tempore ad annum 787. Ioannes ſedit anno 795.

63.64. Thomas ſedit ann. 801. & Oreſtes ſedit anno 1006.

65. Simeon præfuit anno 1088. vſque ad recuperatam terram Sanctam per Gallos ann. 1100.

66.67. Dalbertus Patriarcha ex Latinis primus per inuidiam depoſitus, cui ſucceſſit Ebremarus, qui depoſitus fuit à Gibelino Legato Apoſtolico anno 1107.

68. Gibelinus decrepitus, & inuitus præfuit annis quinque.

69. Arnulphus perditus moribus præfuit annis 6. & obiit anno 1118.

70. Guarimundus virtute, & ſanctitate inſignis, præfuit Hieroſolymis annis 10. & clauſit vitam anno 1128.

71. Stephanus Abbas Sancti Ioannis Carnotenſis vir in vtroque homine clarus, præfuit annis 2. mortuus eſt anno 1130.

72. Gullielmus Belga præfuit annis 16. obiuit anno 1146.

73. Fulcherus præfuit ann. 13. deceſſit an. 1159.

74.75.76.77. Amalricus præfuit annis 21. & clauſit diem anno 1180. cui ſucceſſit Heraclius; deinde Albertus; poſt illos Thomas, qui officium non adiit, deinde Robertus qui in ordine eſt 78.

79. Thomas, ſed neſcitur quis latinorum præceſſerit in Throno, ille vero ſedit ann. 1240.

Quam habeant poteſtatem in ſuffraganeos.

§. I.

EPITOME.

1. *Archiepiſcoporum nominis etymologia.*
2. *Archiepiſcopi an differant à Metropolitanis?*
3. *Archiepiſcopi non poſſunt coniungere in matrimonium ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, niſi dum actu viſitant.*
4. *Archiepiſcopi nequeunt remittere denunciationes in alieno Epiſcopatu.*
5. *Archiepiſcopus dum viſitat poteſt omnia in ſuffraganeis, quæ poteſt in ſubditis.*
6. *Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui ſuffraganei.*
7. *Archiepiſcopus inualidè diſpenſat ſine cauſa in Decretis Synodi Prouincialis.*

8. *Archiepiſcopus in conſtitutionibus ſuæ Diœceſanæ Synodi, validè diſpenſat.*
9. *Archiepiſcopus extra Prouinciam crucem præferre non poteſt.*
10. *Archiepiſcopus per appellationem habet iuriſdictionem in cauſis ſubditorum ſuffraganei, & poteſt eas delegare cuicumque ſubdito ſuffraganei ſui, & quid ſit illi ademptum?*
11. *Archiepiſcopus an poſſit cognoſcere de cauſis ſubditorum ſuffraganei deuolutis per ſimplicem querelam?*
12. *Archiepiſcopus in quibus caſibus præter appellationem poſſit cognoſcere de ſubditis ſuffraganeorum?*
13. *Archiepiſcopus quid poſſit agere in caſu iniuſtæ excommunicationis inter ſubditos ſuffraganei?*
14. *Archiepiſcopus poteſt vocare ſuffraganeos pro conſecratione alterius ſuffraganei.*
15. *Archiepiſcopus eſt Ordinarius Iudex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ.*
16. *Archiepiſcopus poteſt cogere Epiſcopum, vt conſtituat ſibi Vicarium, quando eſt impotens ad regendum.*
17. *Archiepiſcopus poteſt corrigere ſubditos ſuffraganeorum recedentes à conſuetudine in diuinis Eccleſiæ Metropolitanæ.*
18. *Archiepiſcopus ex Concilio Tridentino poteſt viſitare Prouinciam, & interrogare de delictis, quamuis non conſtet de negligentia, neque de incuria ſuffraganeorum.*
19. *Archiepiſcopus poteſt viſitare Prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum exigere.*
& poteſt Epiſcopos ſuffraganeis ſuſpendere, interdicere, & excommunicare. ibid.
20. *Archiepiſcopus nequit coniungere Eccleſias Epiſcopis ſuffraganeis ſubiectas.*

1. ARCHIEPISCOPVS Græcè dicitur Princeps Epiſcoporum, hoc eſt, Primarius Epiſcopus. Et is eſt Epiſcopus, qui primariæ ciuitati alicuius Prouinciæ, quæ eſt aliarum Mater, & caput, præeſt, Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 3. cap. 33. quaſ. 1.* Αρχὸς enim dicitur Princeps, text. *in cap. cleros 21. diſtinct. verb. à menſura*, & Budæus *in prioribus annotationibus ad Pandectas in l. obſeruare. ff. de officio Proconſulis*, & ſic paſſim iura teſtantur, *c. de his 12. diſt.*
2. Vnde colliges nullum eſſe diſcrimen inter Archiepiſcopum & Metropolitanum, vt minus bene poſuit Iſidorus *in d. c. cleros*, cùm Archiepiſcopus, & Metropolitanus idem ſint, & ſolùm nomine differant, vt notari poteſt ex textu *in c. paſtoralis, in principio, de offic. ordin. & Extrauag. Saluator, de prab. inter communes.* Vbi etiam habetur, quòd Metropolitana Eccleſia eſt excellentioris honoris, & tituli ſuffraganea, quæ eſt ſub iuriſdictione, poteſtate, & ſubiectione Archiepiſcopi, Capituli, & Eccleſiæ Metropolitanæ, Imola, Zabarel. & Vital. *in Clementina Archiepiſcopo, de priuil.* Quòd ſi contingat aliquem Archiepiſcopum non habere ſuffraganeos, vt Roſanenſ. & Lancianenſ. non erit Metropolitanus, nec Metropolitanicam exercebit iuriſdictionem, ſed tantùm Epiſcopalem in propria Diœceſi, Læl. Zech. *tit. de ſtatu Reuerendiſſimorum Archiepiſcoporum.*

3. Quæri poteſt, an Archiepiſcopus poſſit aſſiſtere matrimonio ſubditorum ſuorum ſuffraganeorum, vel facere facultatem ad aſſiſtendum? Videtur poſſe, cùm ſit iudex ordinarius totius Prouinciæ, ex gloſſ. *c. per ſingulas, verb. totius 9. quæſt. 3.* Item, quia Archiepiſcopus habet iuriſdictionem ſaltem habitualem, quamuis reſpectu Diœceſi ſuffraganei habeat vſum impeditum, ſed Parochus excommunicatus non toleratus eſt impeditus, & tamen poteſt aſſiſtere validè, vt volunt Nauarrus *lib. 4. conſiliorum in 1. edit. tit. de ſponſal. conſ. 52. ad finem, & in 2. tit. de clandeſt. deſponſ. 4. ad finem*, Henriquez *lib. 11. de matrim. cap. 3. num. 4. & 5.* & Petrus de Ledeſma *de matrimonio, quæſt. 45. art. 5. punct. 3. dub. 3. in fine, fol.* 192. Ergo Archiepiſcopus poteſt aſſiſtere, licèt habeat vſum ligatum reſpectu Diœceſis ſuffraganei, per gloſſam *in d. c. paſtoralis, in principio, verb. exceptis, de officio Ordinarij.*

Dicendum tamen eſt non poſſe aſſiſtere matrimoniis ſubditorum ſuorum ſuffraganeorum, nec dare licentiam eos coniungendi, niſi dum actu viſitat, cùm non ſit Ordinarius in territoriis ſuffraganeorum, niſi in cauſis per appellationem deuolutis ad ipſum, Quarant. *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi authoritas num.* 13. Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c. 70. n. 7.* Nam citra appellationis articulum, nec partibus conſentientibus aliquid poteſt cognoſcere. Mohed. *deciſ. 5. de appellat.* & Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect.* 989. & in caſibus iure expreſſis, vt per Mar. Anton. *ſuprà d. c. 70. n. 6. verſ. ſeptimo*, vbi viginti & octo colligit caſus, & Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi authoritas*, vbi quadraginta refert. Dum tamen actu viſitat in Diœceſibus ſuorum ſuffraganeorum poſſe Archiepiſcopum coniungere matrimonio ſubditos ſuffraganeorum, & facere facultatem aſſiſtendi, eſt communis, prout volunt ſcribentes *in c. Ioannes, de teſtamentis*, Henriquez *lib. 10. c. 3. n. 3.* Coninch *diſp. 27. n. 17.* Soarez *tom. 4. diſp. 25. ſect. 1. num. 14.* & Gutier. *Canon. lib. 1. c. 66. num. 7.* Ad gloſſas autem propoſitas reſponde procedere in Archiepiſcopo, quando cauſæ deuoluuntur ad ipſum per appellationem. Vnde ſi Epiſcopo nolente facere facultatem coniungendi in matrimonium, & cauſa deuoluatur per appellationem ad Archiepiſcopum, poterit ipſe cauſa cognita, vel aſſiſtere matrimonio, vel cuicumque Sacerdoti facere facultatem aſſiſtendi, prout volunt Suarius *tom. 4. diſp. 25. ſect. 1. n. 14.* Henriquez *lib. 10. c. 3. n. 3.* & Gutierrez *ſuprà cap. 66. n. 7.*

Secundò quæritur, an poſſit Archiepiſcopus remittere denunciationes in alieno Epiſcopatu? 4. Reſponde negatiuè, niſi in cauſis appellationum, cùm iuriſdictionem in ſuffraganeos non habeat, niſi per appellationem, & in aliis paucis caſibus iure expreſſis, ita Franciſcus Molina *differ. 11. n. 86.* An autem, ſi Epiſcopus exiſtente cauſa iuſta remittendi denunciationes, nolit diſpenſare, appellari poſſit ad Archiepiſcopum? gloſſ. *in c. 1. de confeſſis, in 6.* affirmat, idem *in c. ſuper his, verb. arbitrium, de accuſat.* Franch. *in c. 2. de iuram. calum. in 6. num. 3.*

Dicendum tamen eſt, quando ius ex aliqua cauſa decernit diſpenſandum, nolente iudice remittere denunciationes, appellandum eſſe, quoad deuolutiuum & ſuſpenſiuum effectum, quoniam diſpenſandus habet pro ſe præceptum legis. Felin. *in c. exceptionem, n. 6. de exceptionibus.* In quo euentu Archiepiſcopus, ſicut tenetur inferiorem corrigere, ſic poteſt diſpenſare in denunciationibus, vel inferiorem cogere, vt diſpenſet. Porrò quando ius non præcipit diſpenſationem, ſed negotium committit conſcientiæ Ordinarij, vt in Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de matrimonio, c. 1.* vbi diſpenſatio relinquitur

relinquitur prudentiæ, & iudicio Epiſcopi, concurrente cauſa iuſta, vt teneatur diſpenſare, verbi gratia, quando ſequitur ſcandalum, vel eſt ſuſpicio malitioſi impedimenti, vel quando diſpenſatio exigitur à ſubditis ad bonum animæ, aut corporis, nimirum, quando fœmina eſt iam deflorata, & vir eſt in periculo mutandi voluntatem: vel denique quando contrahentes viuunt in concubinatu, aut ſunt morti vicini, & eo modo volunt recedere à peccato, & legitimare filios; quia in ſupradictis caſibus Epiſcopus tenetur diſpenſare, ſi neget, dabitur appellatio, quoad effectum deuolutiuum, & cauſa deuoluitur ad ſuperiorem, qui ex officio poterit compellere inferiorem, vt diſpenſet, argumento gloſſæ *in c. Domino ſancto, verb. neceſſe, diſt.* 50. Anton. *in cap. at ſi clerici*, §. *de adulteriis, num.* 12. *in fine, de iudiciis*, Cardinalis *ibi num.* 2. Anchar. *n.* 9. *quæſt.* 2. *verſ. numquid ergo poſſit Epiſcopus*, quod ſequitur Sanchez *lib.* 3. *de matrimonio, diſp.* 10. *n.* 6. 16. *&* 21.

Contrà verò quando non eſt cauſa debita diſpenſandi, ſed conceditur ex gratia, non datur appellatio, ſi noluerit diſpenſare, debet enim pars grauari, vt detur locus appellationi, Baldus *in l. quicunque, n.* 17. *verſ. quarto caſu, C. de ſeruis fugitiuis*, & Felin. *c. ſuper his, de accuſationibus, n.* 12. *verſ. quintò limita, & n.* 13. *verſ. ſextò limita*, & Marant. *de ordine iudiciario,* 6. *part. tit. & quandoque appellatur, num.* 365. Attamen in hoc caſu adhuc poteſt recurri ad Superiorem, & implorari eius officium, vt diſpenſet ex miſericordia, aut faciat, vt inferior diſpenſet, prout docet Bart. *in l.* 1. *n.* 11. *ff. de iuriſdictione omnium iudicum*, & Iaſon §. *ſupereſt, num.* 65. *&* 66. *Inſtit. de actionibus*, dicentes poſſe officium iudicis miſericorditer implorari, quia quamuis quod petitur non debeatur, iudex tamen poteſt facere ex officio, quòd concedatur.

5 Tertiò quæritur, an Epiſcopus dum actu viſitat, poſſit diſpenſare, & abſoluere à cenſuris ſubditos ſuffraganeorum, & ipſos ſuffraganeos? Reſponde in primis poſſe in irregularitate occulta diſpenſare virtute Concilij Tridentini *ſeſſ.* 14. *de reformatione, cap.* 6. cum ſubditis ſuffraganeorum, quoniam dum actu viſitat, habet poteſtatem abſoluendi ordinariam ratione officij. ita Soares *tom.* 4. *diſp.* 20. *ſect.* 2. *num* 8. Auila *de cenſuris, p.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 1. *dubio* 10. *concl.* 2. *& p* 7. *diſp.* 10. *dub.* 6. *notab.* 2. *circa primam concluſionem*, Henriq. *lib.* 14. *cap.* 18. *num.* 3. Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. *& lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 13. *&* 14. eo quòd tunc eſt legitimus illius diœceſis ſuperior. Soarez tamen *ſuprà ſect.* 2. *num.* 8. *& diſp.* 41. *tom.* 5. *ſect.* 2. *num.* 12. addit, hoc procedere in foro pœnitentiæ, & quoad caſus reſeruatos, ſecus quoad diſpenſationem in irregularitate; quia diſpenſatio non ordinatur ad forum ſacramentale, & nullibi conceditur Archiepiſcopo diſpenſatio, ſed abſolutio à peccatis; vt conſtat ex *cap. finali, de cenſibus in* 6. ibi, *Poteſt etiam idem Archiepiſcopus dum viſitat, ſubditorum ſuffraganeorum confeſſiones audire, ac abſoluere confitentes, & ipſis pœnitentias iniungere*. Cùm ergo poteſtas diſpenſandi non ſit coniuncta cum poteſtate abſoluendi, poterit Archiepiſcopus abſoluere reſeruatis, non tamen diſpenſare in irregularitate: ſicut nequit concedere ſubditis ſuffraganei litteras dimiſſorias ad Ordines, dum viſitat, vt vult Franch. *in d. cap. final. de cenſibus, num. vltim.* nec diſpenſare in denunciationibus præuiis matrimonio.

Nihilominus poſſe Archiepiſcopum diſpenſare in irregularitate occulta dum actu viſitat, tenendum eſt. ita Henriquez *lib.* 14. *p.* 18. *n.* 3. Auila *ſuprà*, & Bonacina *de cenſuris, diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 7. *verſ. tertio*. Similiter in actu viſitationis poterit diſpenſare cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum: quinimò cum ipſiſmet Epiſcopis ſuffraganeis, vt contra Soarez volunt Henriquez *in d. cap.* 18. *num.* 4. Auila *p.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 5. *dubio* 5. & Bonacina *de cenſuris, diſp.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 1. *num.* 2. *in fine*.

Quartò quæritur, an poſſit Archiepiſcopus diſpenſare in votis & iuramentis ſubditorum ſui ſuffraganei? Reſponde Archiepiſcopum in foro contentioſo eſſe iudicem ordinarium appellationum, quas ſubditi à propriis Epiſcopis ad ipſum interponunt, *cap. paſtoralis, verb. compellere, de officio iudicis ordinarij*: & ideo ſi Epiſcopus diſpenſationem petitam in voto negauerit quando datur cauſa iuſta diſpenſandi, aut Epiſcopus diſpenſare debet, poteſt Archiepiſcopus propoſita appellatione, vel implorato officio illius, diſpenſare cum ſubditis ſuffraganeorum. Alij addunt poſſe Archiepiſcopum diſpẽſare etiam extra tempus, quo ſuffraganeam Diœceſim viſitat, & tenere factum, quamuis diſpenſare non debeat; ita Paludanus *in* 4. *diſt.* 38. *quæſt.* 4. *art.* 4. *concl.* 8. *num.* 46. & D. Antonin. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 9. *verſ. item non poteſt*, qui duo priùs videntur negare, & ſtatim in partem affirmantem propendent; expreſſè tamen aſſerunt Manuel 2. *tom. ſummæ, cap.* 100. *num.* 3. & Emmanuel Sà *verb. votum*, vbi de voti irri a ione, *num.* 12. & loquuntur abſolutè, nec diſtinguunt intra tempus viſitationis, neque extra illud. Quare quamuis negatiuam partem ſequantur Syluester *verb. votum, quæſt.* 3. *dicto* 4. & Sotus *de iuſtitia, lib.* 7. *quæſt.* 4. *art.* 3. *col.* 4. *verſ. præter*, & Suar. *tom.* 2. *de Religione, tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 8. affirmatiua probari poteſt, & admitti vt probabilis, quia Archiepiſcopus poteſt Indulgentias concedere in toto ſuo Archiepiſcopatu, *cap. noſtro, de pœnit. & remiſſ.* vt per Nauarrum *de Iubilæo, notab.* 31. *num.* 13. Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi authoritas, verſ.* 31. Bonacin *de Sacramentis, diſp* 6. *quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 1. *verſ. obſerua*, quos refert ac ſequitur Barboſa *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 88. *num.* 15. Ergo & poterit diſpenſare cum ſubditis ſuffraganeorum, cùm vtrumque ſit actus iuriſdictionis ſpiritualis, & poſtulet ſubiectionem ſpiritualem, & faciunt, quæ diximus ſuprà paulo antè *verſ. nihilominus*. 6

Probabilius tamen eſt in votis ſubditorum ſuffraganei ſui non poſſe Archiepiſcopum diſpenſare, ita Syluester *verb. votum* 4. *quæſt.* 3. *verſ. quartum*. Sotus *lib.* 7. *de iuſtitia, quæſt.* 4. *art.* 1. Angles *in floribus* 4. *ſent. in quæſt. de voto, art.* 8. *difficult.* 9. *concl.* 7. *&* 8. Sà *in ſumma, verb. votum, num.* 2. & Aragon. 2. 2. *quæſt.* 88. *artic.* 12. quibus accedit Sayr. *in claui, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 79. *& num.* 80. Ex ea ratione, quia Archiepiſcopus in cura animarum ſubditorum ſuffraganei non habet iuriſdictionem ſpiritualem reſpectu illorum: & ideo quamuis dum viſitat, poſſit abſoluere ſubditos ſuffraganei à lapſu contra votum commiſſo, non poteſt tamen diſpenſare in voto eorum, quod adhuc manet, neque illud commutare, ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 9. *& lib* 4. *cap.* 38. *num.* 11. & deducitur ex poteſtate concedendi indulgentias, quam habet Archiepiſcopus in Diœceſi ſuffraganea. Ergo argumentum eſt in aliis non ſpecialiter conceſſis nihil poſſe omnino. Et ex conſequenti

non poterit cum ſubditis ſuffraganei illegitimis diſpenſare, prout negant, ſubobſcure tamen, Ioan. Andr. *cap. ad extirpandas, num. 3. de filiis presbyt.* & *ibi* Abbas *num.* 7.

Quoad vota autem Epiſcoporum ſuffraganeorum dictum eſt *ſuprà num. 5. §. nihilominus, ad finem,* poſſe ſcilicet Archiepiſcopum cum ipſis diſpenſare, cùm ſint Epiſcopi ſuffraganei Archiepiſcopo immediatè ſubiecti. Sic Paludanus *ſuprà diſtinct.* 38. *quæſt.* 4. *artic.* 4. *concluſ.* 8. *num.* 46. Sayr. *ſuprà dict. cap.* 11. Auila *de cenſuris* 2. *part. cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 10. *concluſ.* 3. *& part.* 7. *diſp.* 10. *dub.* 6. *notab.* 2. *circa primam concluſionem:* vtroque tamen loco addit hoc procedere, dum actu viſitat: attamen Paludanus, & Sayr. *citati*, & Henriquez *lib.* 14. *de irregularitate, cap.* 18. *num.* 3. indiſtinctè loquuntur, ex eo, quia Archiepiſcopus fortius ius habet in Epiſcopos ſuffraganeos, quam in eorum ſubditos: atque ita poterit cum illis diſpenſare etiam extra tempus viſitationis, quæ reſolutio eſt ſatis probabilis, & tutò admitti poteſt in praxi.

7. Quintò quæritur, an Archiepiſcopus validè diſpenſet ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis. Pars affirmans ex eo probari poteſt, quòd Archiepiſcopus videtur eſſe caput Concilij, & non ſubeſt Epiſcopis Concilij, cùm caput non ſubeſt membris ſuis, *cap. cum non liceat, à capite membra recedere, de præſcript.* Ergo poteſt diſpenſare. Item, quia ad illum pertinet conuocare Concilium, & habere primam Sedem, & præeſſe in Concilio Prouinciali, vt caput. Ergo. Pars tamen negatiua eſt verior, quæ tradit diſpenſationem Archiepiſcopi in decretis Synodi Prouincialis ſine cauſa factam, nihil operari. Probatur, quia quamuis Archiepiſcopo competat vocatio, & congregatio Concilij, & prima Sedes illi debeatur: non tamen eſt ſuperior Concilij, aut maior illo iam congregato; neque habet eandem iuriſdictionem, quam habet Concilium; ſed habet ſe veluti coniudex, & collega cæterorum Epiſcoporum: idcirco irrita eſt talis diſpenſatio facta ab Archiepiſcopo, qui eſt inferior Synodo Prouinciali leges ferente, & tradit Nauarrus *lib.* 1. *conſiliorum, in priori edit. de officio Ordinarij, conſil.* 7. *& in poſteriori, conſ.* 6 *de maior. & obed.*

Quinimò Synodus Prouincialis poteſt excommunicare Archiepiſcopum, teſte Nauarr. *ſuprà*, & ab Archiepiſcopo datur appellatio ad ipſam Synodum, tanquam ab inferiori ad ſuperiorem, Hoſtienſis *cap. graue, in fine, de præbendis.* Cardinal. *in Clement.* 1. *§ quod etiam in interdictis, num.* 1 *notab.* 1. *de ſentent. excommunic.* & *ibi* Anchar. *num* 4. *notab.* 5. Non operabitur ergo diſpenſatio Archiepiſcopi in illis decretis tanquam facta ab inferiori in lege ſuperioris. Item, quia decreta Synodi Prouincialis obligant totam Prouinciam, & Archiepiſcopus ſolus non habet poteſtatem faciendi ſtatuta, quæ obligent totam Prouinciam, vt habetur *in cap. ſicut olim, de accuſationibus*, & *ibi* Barboſ. *in verb. canonicas regulas, num.* 3. poſt Sanchez *de matrimonio lib* 8. *diſp.* 17. *num.* 36. ergo à ſolo Archiepiſcopo non promanant huiuſmodi decreta; & ex conſequenti non poterit abſque cauſa in illis diſpenſare. Quin etiam Archiepiſcopus tanquam inferior, & Epiſcopi ſuffraganei ſubſunt huiuſmodi decretis, quoad vim coactiuam, nec poſſunt in illis diſpenſare, niſi vrgente cauſa aliqua, quando non datur recurſus ad Summum Pontificem, nec coacta Synodus Prouincialis iam perſeuerat, vt ad illam recurratur, tunc enim poteſt dari, ſicut in lege Pontificia, diſpenſatio. Non tamen ab Archiepiſcopo, vt putat Sanchez *ſuprà num.* 37. cùm non habeat maiorem in hoc poteſtatem, quàm ſuffraganei, & in Diœceſi ſuffraganea non eſt ſuperior, niſi in cauſa appellationis: nec etiam datur à ſuffraganeis Epiſcopis ſimul cum Archiepiſcopo, niſi in Synodo Prouinciali ſint legitimè congregati; in quo euentu Synodus ipſa, vel alia Prouincialis poterit diſpenſare validè abſque cauſa; tanquam, qui diſpenſat in lege propria, vel in lege facta à prædeceſſore. Vrgente denique aliquo caſu neceſſitatis, non dato recurſu ad Pontificem, poterit Archiepiſcopus non ſolùm, ſed etiam Epiſcopi ſuffraganei non dato recurſu ad Archiepiſcopum, vel quando eſt periculum in mora, in illis decretis diſpenſare, vt probatur à ſimili per Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 1. *& ſequentibus*, *& num.* 7.

Sextò quæritur, quid poſſit Archiepiſcopus in conſtitutionibus ſuæ Diœceſanæ Synodi? Certi iuris eſt diſpenſationem factam ab inferiore in lege ſuperioris eſſe irritam, ſi cauſa legitima non intercedat, vt diximus *n.* 7. requiritur enim cauſa iuſta tanquam conditio ſine qua non, vt ſi Epiſcopus diſpenſet in lege ieiunij, quia quoties committitur inferiori, vt diſpenſet in lege ſuperioris, intelligitur cauſa iuſta exiſtente: & mandatum ſuperioris per ius regulatur, *cap. de multa, de præbend.* nec inferior conſtituitur dominus voluntatis Superioris, vt ad libitum poſſit de ea quemadmodum de propria validè diſponere, ita Angelus *verb. diſpenſatio num.* 3. & *ibi* Syluester *quæſt.* 3. *num.* 5. Nauarr. *in cap. ſi quis, num.* 4. *de ſimonia*, Couar. 4. *decret.* 2. *p. cap.* 6. *§.* 7. *num.* 11. Stunica *quæſt.* 5. *de voto*, & Sà *in ſumma verb. diſpenſatio*, *num* 3. 8.

In diſpenſatione Epiſcoporum in propriis conſtitutionibus facta non requiritur cauſa, vt valida ſit gratia, quia Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu habet poteſtatem, ſicut Romanus Pontifex in toto Orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, argum. text. *in cap. ad honorem, de authoritate, & vſu pallij*, *& in cap. nouit, ad finem, de iudiciis*, & poſt Sot. *de iuſtitia lib* 10. *quæſt.* 1. *art.* 3 *concl.* 1 Henriquez *lib.* 10. *c.* 35. *§.* 2. *in comment. litt.* D. Suar. *tom.* 4. *de pænitentia, diſp.* 25 *ſect.* 1. *& de legibus lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 6. & Sanchez *de matrimonio lib.* 1. *diſp.* 61. *num.* 3. *verſ. de Epiſcopo*, vbi poſt plures addit poſſe Epiſcopum in omnibus caſibus diſpenſare, qui ſibi ſpecialiter non reſeruantur: idem repetit *lib.* 8. *diſp.* 9. *num.* 3. Quare poteſt Epiſcopus in propriis conſtitutionibus ſine cauſa validè diſpenſare, cùm ab eius voluntate pendeat conſtitutiones vim habere, & ideo ſua poteſtate ordinaria vtens poteſt illas abrogare, Antonius *in cap. ac ſi clerici §. de adulteriis, de iudic num.* 17. Abbas *num.* 10. Felin. *num* 6. *& in cap. poſtulaſti num.* 13 *in* 4 *caſu, de reſcript.* 1. Couarr. *in cap. Alma mater* 1. *part. §.* 1. *num.* 7. *de ſentent. excommunic. in* 6. ſiue Epiſcopus peccet, ſiue non; Cardinalis *in cap. perpendimus num.* 6. *de ſentent. excommunic* Nauarr. *in ſumma Latina, c.* 25. *num.* 74. *& in cap. final. num.* 4. *de ſimonia.* Peccabit tamen, ſi diſpenſet abſque iuſta cauſa, quia facit contra ius commune, imò & diuinum naturale, quod dictat, à lege generali neminem eſſe eximendum ſine iuſta cauſa, prout obſeruat *cap. cùm omnes, de conſtitut.* & docent Azor 1. *part. lib.* 5. *cap.* 15. *quæſt.* 3. & Sanchez *dict. lib.* 8. *diſput.* 17. *num.* 27. *verſic. Cæterùm abſque dubio*, quos referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 34. *num.* 4.

Nullo

Nullo tamen dato ſcandalo, nec ſecuto damno notabili aliis, Emmanuel Roderic. *in ſumma c.*237. *num.* 1. & Valentia 1.2. *diſp.* 7. *quaſt.*5. *punct.*9. *ad finem*, opinantur Epiſcopum ſic diſpenſantem peccare venialiter, ſequitur Barboſ. *ſuprà*. Probabile tamen eſt, ſi lex fuerit grauis admodum, diſpenſare ſine iuſta cauſa eſſe mortale, ita Caietanus *in ſumma verb. diſpenſatio, in principio*, & *ibi* Armil. *num.* 13. dicentes eſſe veniale in materia parua: ergo credunt ex ſuo genere eſſe mortale. Concordat Couarr. 4. *Decretal.* 2. *part. cap.*6. §.9. *num.*7. vbi dicit fortaſſis & frequentiſſimè eſſe mortale, quod etiam tradit Petrus de Ledeſma *in ſumm. Sacramenti*, vbi de matrim. *cap.*27. *poſt* 4. *concl. dub.* 1. & Vega 2. *tomo ſummæ cap.* 23. *caſu* 14. quod puto ſatis probabile conſiderata legis grauitate, & attento damno ſecuto, vel ſcandalo.

Deficiente tamen ſcandalo, aut damno, nec concurrente legum grauitate notabili, diſpenſare abſolutè, vel in aliquibus abſque cauſa erit peccatum veniale, quia lex, ſeu conſtitutio illa à voluntate conditoris pendet. ita Valentia vbi ſuprà, dicens hoc peccatum communiter eſſe veniale, & ita docent Nauarr. *in ſumma Latina præludio* 9. *n.*14. *& cap.*25. *n.*5. Philiarchus *de officio Sacerdotis tom.*1. *part.*2. *lib.*3. *cap.* 4. *verſ. altera difficultas*, & Sanch. poſt alios *lib.*8. *de matrimonio, diſp.*18. *n.* 7.

Quæſtionis tamen eſt, an detur caſus in quo Epiſcopus nequeat diſpenſare in ſuis conſtitutionibus? Reſponde primò non poſſe, ſi fortè conſtitutiones firmauit iuramento, quia cùm non poſſit ſecum diſpenſare in iuramento, non poterit diſpenſare in illis cõſtitutionibus, vt probat Azor 1. *p. d. lib.*5. *cap.*15. *quaſ.*7. *verſ. in præſenti*, & Sayr. *de cenſuris lib.*6. *c.*11. *n.*11. & ex antiquioribus volunt Anton. *in c. at ſi clerici*, §. *de adulteriis n.*17. *de indiciis*, & *ibi* Abbas *n.*10. Syluest. *verb. beneficium* 3. *q.*9. *num.*13. *& verb. diſpenſatio quaſt.*13. *num* 19. *& ibi* Tabien. *quaſt.* 14. *num.* 15. *& verb. beneficium* 2. *quaſt.*15. *num.* 17.

Probabilius tamen eſt adhuc Epiſcopum non obſtante iuramento poſſe diſpenſare in ſuis conſtitutionibus. Quoniam iuramentum Magiſtratus intelligitur ex æquitate ſeruandum, & niſi iuſta cauſa ſuperueniat: tunc enim diſpenſare poterit prout vult, Baldus *in l. etſi ſeuerior num.* 10. *Cod. ex quibus cauſis infamia irrogetur*; iuuat poſſe Epiſcopum quoties cum ſubditis poteſt in iuramento diſpenſare, ſecum etiam diſpenſare, vt docet Sanchez *d. lib.*8. *diſp.*3. *num.*6. & clariùs *n* 8. ſi quidem concedimus Epiſcopo, quòd eſt Ordinarius in ſua Diœceſi, & in ea poteſt omne, quod Pontifex valet in toto Orbe, niſi Pontifex ſibi reſeruet: ſed nullibi reperitur interdictum Epiſcopo ſecum diſpenſare in iuramento, ſiquidem Summus Pontifex ſecum poteſt diſpenſare: ergo poteſt Epiſcopus, Sanch. *diſp.*17. *num.* 31. poſt Aretinum *d.*§. *de adulteriis num.* 26. *& num.*27. & Gambar. *de authoritate Legati lib.* 10. *num.*447. Imò valebit diſpenſatio in huiuſmodi conſtitutionibus iuratis abſque cauſa iuſta facta, veluti ſi non eſſent iuratæ; quidquid ſit de periurio, argumento illius, qui iurauit, ſe non prodacturum pecunias, quia quamuis peccaret prodigendo pecunias, actus prodigendi valeret, ita Gambar. *eodem lib.*10. & Bottæus *de Synodo Epiſcopi part.*2. *art.*4. *num.*12.

Reſponde ſecundò non poſſe Epiſcopum diſpenſare, ſi conſtitutiones ſint confirmatæ authoritate Romani Pontificis. Nam per confirmationem Papalem cenſentur leges Pontificis: & ideo cùm Epiſcopus nequeat abrogare confirmationem, nequit diſpenſare in illis, Bottæus *de Synodo Epiſcopi in d. art.*4. *num.*12. Syluest. *verb. beneficium tertio, quaſt.* 9. *num.* 13. Tabien. *verb. beneficium* 2. *quaſt.*15. *num.*17. & Azor 1. *part. inſtit. moral. lib.*5. *cap.* 15. *quaſ.* 7. & Barboſ. *allegat.* 34. *num.* 7. poſt Sanchez *d. lib.* 8. *diſp.* 17. *num.*30. Similiter nequibit diſpenſare, ſi conſtitutiones tranſierint in contractum in vtilitatem alterius; puta, ſi conſtitutio fiat, vt omnes properantes ad Vrbem, aſſequantur hoc, vel illud priuilegium, non poterit Epiſcopus abrogare conſtitutiones reſpectu illorum, qui iam properarunt, eo quia ex contractu iam habent ius quæſitum, qui in Vrbem venerunt, Syluester *verb. diſpenſatio quaſt.*13. *num.*19. Gambar. *d. lib.* 10. *numer.*444. Barboſ. *d. allegat.*34. *num.*6. poſt Sanchez *d. diſp.*17 *num.*29. ſubdens hoc non obſtante poſſe Epiſcopum ex legitima cauſa ſuperueniente, contrauenire; quod probat ex traditis ab Aretino *in cap. at ſi clerici.* §. *de adulteriis, numer.* 34. *de iudiciis.*

Septimò quæritur, an Archiepiſcopus extra 9.
ſuam Prouinciam poſſit crucem ante ſe elatam deferre? Reſponde Patriarchas crucem elatam præ ſe ferre vbique, præterquam in vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontifex, aut eius Legatus fuerit: deducitur ex *cap. antiqua n* 23. *de priuilegiis*, & *ibi* Anton. & Abbas *in principio*, & diximus *diſp.* 16. §.1. *num.* 10. vbi videbis contrarium, limitatum tamen, Barboſ. *de vera patriarchalium ſedium erectione, tit.* 3. *cap.* 1. *num.* 23. vbi *num.* 24. tradit Archiepiſcopos intra Prouinciam poſſe præferre crucem, iuxta textum *in Clementina Archiepiſcopo, de priuilegiis*, & Læli Zech. *de Republica Eccleſiaſtica tit. de ſtatu Illuſtriſſimorum Patriarcha.* Extra Prouinciam autem Archiepiſcopus nequit præeunte Cruce incedere, niſi ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ priuilegio conceſſum illi ſit. Crux verò Archiepiſcopi vnius duntaxat tranſuerſi ligni permittitur, Cujac. *in paralip. ad tit. de foro compet. in cap. ſanè* 3. *in fine.* Iuſt. Lipſi. *in notis ad ſuos de Cruce libros*, & Hieron. Roman. *part.*3. *de Repub. Chriſtian. lib.*2. *cap.*6. *ad finem*, *& lib.*3. *cap.*6. *etiam ad finem.*

Octauò quæritur, an Archiepiſcopus poſſit 10.
ſubdelegare cauſas ſubditorum ſuffraganei ad ſe deuolutas per appellationem cuicumque ſubdito ſuffraganei, & quæ ſint Archiepiſcopo adempta? Ex dictis *in cap. paſtoralis, de officio Ordinarij*, conſtat Archiepiſcopum non poſſe tractare cauſas inter ſubditos Epiſcoporum, qui ad eius Metropolim pertinent, prout notat Couarr. *de ſponſal. part* 2. *cap.*8. §.12. *num* 12. Similiter non poſſe cauſas delegatas ſubditis ſui ſuffraganei repugnantibus committere, Quarant. *in ſumma Bullarij verb. Archiepiſcopi authoritas, num.* 12 habere tamen iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganei per appellationem. Idem Quarant. *num.*13. *verſ. decimaoctaua, vbi proximè*, & Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol, cap.*70 *num.* 7. quæ iuriſdictio non cenſetur ordinaria reſpectu ſubditorum ſuffraganeorum, ſed in ipſos ſuffraganeos Epiſcopos ſuæ Prouinciæ, Bottæus *de Synodo part.* 2. *art.* 2. *ſub num.* 27. Quarant. *ſupra num.* 10. *verſ. decimaſexta.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap.*7. *num.*7. & Gonzal. *ad regul.*8. *gloſſ.*42. *num.*16. ſed tantùm in quibuſdam caſibus.

Primus ergo caſus eſt, quando ſubditorum cauſæ deuoluuntur ad Archiepiſcopum per appellationem: tunc enim Archiepiſcopus habet iuriſdictionem,

ctionem per textum *in d. cap. Paſtoralis, & in cap. 1. de officio Ordinarij, lib. 6.* Couarr. *practicar. cap. 9. num. 2.* in quo euentu Archiepiſcopus cauſas ad ſe deuolutas per ſe poteſt expedire, aut eas delegare cuicumque ſubdito ſuffraganei ſui in eius Diœceſi, per *cap. 1. de officio Ordinarij in 6.* non tamen poterit compellere, ſi noluerit, vt delegationem acceptet, per text. *in d. cap. paſtoralis, verb. compellere nequit*, & per *c. 1. §. 1. de foro compet. in 6.* Quòd ſi renuat ſubditus ſuffraganei ſui cauſam ſibi commiſſam ab Archiepiſcopo tractare, Epiſcopus poteſt cogere ſuffraganeum, vt illam acceptet. gloſſ. *in d. c. paſtoralis, verb. nullam*, & Henriquez *lib. 10. c. 30. §. 3.* quia per ſubditum fieri poteſt coactio, quando ſuperiori Archiepiſcopo aufertur poteſtas compellendi ſubditum ſui ſubditi.

Nec refert ſi dicas delegationem factam extra Prouinciam delegantis non ſubdito, fieri non poſſe, niſi partibus conſentientibus, & iudice illius loci conſulto: ex ea ratione, quia nullus extra ſuam Prouinciam poteſt facere iudicium inconſulto iudice loci, & partibus repugnantibus, vt habetur *in lege prima, ff. de officio Proconſulis*, & docet gloſſa 1. *in cap. vt litigantes, de officio Ordinarij, in 6.* ſecundùm quam videtur dicendum neque Archiepiſcopum poſſe cauſam delegare in territorio ſuffraganei ſine illius conſenſu. Quia reſponderi poteſt Diœceſes ſuffraganeorum contineri ſub termino Prouinciæ Metropolitani tanquam partes illius; & tanquam tales ſubeſſe Archiepiſcopo, qui præeſt in illis, quæ ad eum de iure ſpectant in pertinentibus ad totam Prouinciam; atque ita cùm inter hos caſus habeat locum caſus per appellationem, bene poteſt delegari in territorio Suffraganei, eo minimè requiſito, iuxta textum *in cap. 1. de officio Ordinarij, in 6* Non eſt tamen negandum poſt caput, *vt litigantes, de officio Ordinarij in 6.* fuiſſe deciſum non eſſe integrum Epiſcopis cauſas ad illos per appellationem, vel alio modo deuolutas aliis committere extra ſuam Diœceſim, aut illius à quo appellatum fuit, niſi partibus, & Epiſcopis locorum conſentientibus, aut de conſuetudine id ſit introductum, vt tradit gloſſ. *ibi*.

11. Nonò quæritur, an Archiepiſcopus poſſit cognoſcere de cauſis ſubditorum ſuffraganei deuolutis per ſimplicem querelam? Pars affirmans videtur probari ex *cap. ad reprimendam, de officio Ordinarij*, quando ſcilicet excommunicatus non appellauit intra decem dies, & dempto abſolutionis effectu non auditur per appellationis viam, ſed per ſimplicem querelam, ita Abbas *in d. cap. ad reprimendam, ſub num. 6. verſ. ſed quoad alios effectus, & in cap. conſanguinei, num. 9.* vbi Felin. *num. 2. de ſentent. & re iudic.* Et hinc deducunt aliqui poſſe Metropolitanum adiri per viam querelæ, quando tollitur appellationis via; ſic Marant. *de ordine iudic. p. 6. tit. de appellat. num. 115. cum ſequentibus, & tit. de ſentent. excommunic. num vlt.*

Nec obſtat Couarr. *practicar. cap. 9. num. 2.* negans poſſe Metropolitanum adiri per viam ſimplicis querelæ; quia loquitur, ſi per viam appellationis poſſit cognoſcere; tunc enim non poteſt adiri aliter: ſecus, ſi ſuffraganeus non faciat ius in cauſa, vel ſententia ſublato remedio appellationis, poteſt adiri Archiepiſcopus per ſimplicem querelam. Praxis Epiſcop. *verb. appellatio*, §. 17. *pag. 24. part. 1.* & de iniuſtitia poterit cognoſcere, ſi fortè excommunicatio fuerit iniuſta, & ſubditum abſoluere poterit.

Verius tamen eſt Metropolitanum non poſſe per querelam adiri, cùm tantùm ſit iudex ex cauſa appellationis, vt per Couarr. *d. cap. 9. num. 2.* Barboſ. *in cap. cùm non ignoretis, de officio Legati, verb. vel querimoniam peruenium*, Quarant. *verb. Archiepiſcopi authoritas, num. 13. verſ. decimaoctaua.* Nec iuuat cauſa iniuſtæ excommunicationis, quia non verſatur inter ſubditos alicuius ſuffraganei, nimirum, quando fuit lata excommunicatio in fauorem vnius, in quo euentu non poteſt Archiepiſcopus de illa cognoſcere, niſi per appellationem, ſecus, ſi ſit inter ipſum Epiſcopum ſuffraganeum, & ſuum ſubditum, nam in hoc euentu Metropolitanus poterit cognoſcere ante omnem appellationem, cùm ſit iudex Ordinarius cauſarum Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ, Gonzal. *d. gloſſ. 42. num. 16.* cum aliis, & Couarr. *pract. quæſt. cap. 9. num. 2.*

Decimò quæritur, in quibus caſibus nulla data appellatione poſſit Archiepiſcopus cognoſcere de ſubditis ſuffraganeorum. Dic in concernentibus totam Prouinciam, videlicet in tollendo prauam conſuetudinem ab illa. Ita Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 70. num. 10.* Barboſ. *in cap. in tantum 36. verb. de tua Prouincia ſtudeas abolere, num. 2. de ſimonia.* 12.

Deinde Archiepiſcopus poteſt authoritate propria diſpenſare cum ſubditis ſuorum ſuffraganeorum, quando ſuffraganeus culpa ſua perdidit ius diſpenſandi, Borgaſ. *de irregularitate, part. 3. titulo de diſpenſat.* Archiep. *fol. 76.* quem refert, ac ſequitur Proſper de Auguſtin. *in addit. ad Quarant. verb. Archiepiſcopi authoritas*, dicens in hoc caſu poſſe Archiepiſcopum ſe intromittere authoritate Metropolitani de ſubditis ſuorum ſuffraganeorum. Item quando Epiſcopus eſt ſuſpenſus ad tempus, & diſpenſatio non patitur moram pro magno ſcandalo vitando, aut pro magno bono præſtando: tunc enim deuoluitur diſpenſatio ad Archiepiſcopum Metropolitanum. Similiter quãdo ſunt diſcordes inter ſe Epiſcopi ſuffraganei ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia quæ ſedet in confinibus duarum diœceſum, poteſt Metropolitanus compellere illos, vt ad concordiam reducantur, prout tradit Bellencinus *de charitatiuo ſubſidio, quæſt. 52.*

Inſuper poteſt Metropolitanus cognoſcere de ſubditis ſuffraganei per viam nullitatis, etiam abſque appellatione, ex eo fundamento quòd nititur authoritate Bartoli *in l. ſi expreſſim, ff. de appellat. col. penult.* dicentis cauſam nullitatis tractari poſſe coram iudice a quo ſententiam pronunciante, & coram iudice ad quem. *l. abſentem, ff. de appellat.* Quod etiam vult Abbas *in cap. in litteris, de officio Delegati.* Oppoſitum tamen eſt dicendum, quia quando iudex nequit adiri per querelam, non poteſt etiam abſque appellatione cognoſcere de nullitate; ſed Archiepiſcopo occluſus eſt aditus per querelam, vt paulò antè diximus: igitur via nullitatis ad illum eſt intercluſa, ita Felin *in d. cap. in litteris, de officio delegati*, & *ibi* Decius *col. 2. fin.* quibus accedit Franc. *in cap. dilecto, de appellationibus, quæſt. 27.* quos ſequitur Couarr. *pract. quæſt. cap. 9 num. 2.* poſt Archidiaconum, & Domin *in cap. concertationi, ſuper gloſſ. verb. debitum, de appellat. in 6.* reſoluens, qui non poteſt adiri per querelam, non equidem poſſe de nullitate agere principaliter abſque appellatione. Atqui Metropolitanus nequit per querelam adiri, *de officio Legati*, & *ibi* Barboſ. *num. 3.* Ergo nequibit abſque appellatione nullitatis cauſam expendere.

Querela

Querela autem datur quoties cauſa defertur ad iudicem abſque appellatione, gloſſ. Panor. & alij *in cap. querelam, de procurat.* Corſetus *in ſingularibus verb. querela*, ſequitur Sigiſmund. *de appell. quaeſt.* 17. *num.* 57.

Ad authoritatem Bartoli, & Abbatis dicentium poſſe Metropolitanum agere de nullitatis cauſa inter ſubditos ſuffraganeorum principaliter ſine appellatione, reſponde hoc eſſe verum in ſuperiore, qui poteſt adiri abſque appellatione, non tamen in illo, qui eſt iudex duntaxat ex cauſa appellationis, vt probatur *in cap.* 1. *de officio Legati*, Couarr. *vbi proximè.*

Ad hæc addi poteſt poſſe Metropolitanum cognoſcere de cauſis ſubditorum ſuffraganei, quando ipſi ſubditi ſe ſubmiſerint Metropolitani iudicio: in quo euentu Metropolitanus inter illos erit iudex, quia integrum eſt vnicuique homini priuato alieni iudicis iuriſdictionem prorogare, per textum *in cap. duo ſimul, de officio Ordinarij*, ibi: *Quando clerici tui coram te voluerint*, &c. Quaſi à contrario ſenſu, ſi renuant, poſſint coram Archiepiſcopo ſuum ius requirere. Nihilominus contrarium eſt ſequendum, videlicet non poſſe ſubditos ſuffraganeorum ſubiicere ſe Metropolitani iudicio, ſine conſenſu ſuorum Epiſcoporum. Probatur ex *cap. ſi quis clericus, de foro compet. verb. non deſeras proprium Epiſcopum*, hoc eſt, debent conueniri coram ſuo Epiſcopo, neque ad alienum ex vi formalis conſenſus adire, vt notant ſcribentes *in cap. ſignificaſti eodem titulo*, Roland. *conſ.* 4. *à num.* 8. *lib.* 1. *& conſil.* 23. *num.* 10. *lib.* 2. Petrus Barboſ. *in l.* 1. *ff. de iudic. art.* 3. *num.* 179. poſt Couarr. *practicar. cap.* 10. *num.* 5. *verſ. octauo.* Sigiſmundus *de appellat. quaeſt.* 17. *limit.* 47. *membr.* 3. *num.* 11. dicens Metropolitanum in ſubditos ſui ſuffraganei niſi ſuffraganei conſenſus accedat, nullam habere iuriſdictionem etiã ipſis ſubditis volentibus. Nec ſufficit conſenſus partium, quia agitur etiam de intereſſe iudicis à quo, ne ab eo ſine cauſa recedatur, Decius *in cap. vt debitus, num.* 80. *verſ. ſecunda concluſio, in fine, de appell.*

Confirmatur ex traditis *in cap. ſignificaſti, de for. compet.* per textum ibi: *& Epiſcopi Diœceſani voluntas accedat.* Ergo ſine voluntate Diœceſani non poteſt clericus conſentire in iuriſdictionem Metropolitani, omiſſo articulo appellationis, ita Perez *l.* 2. *verſ. quid autem tit.* 1. *lib.* 3. *ordin. pag.* 467. Azeued *l.* 7. *à num.* 13. *tit.* 18. *lib. noua recopil.* Surd. *de alimentis tit.* 7. *quaeſt.* 47. *n.* 49. & Carol. de Graſſ. *de effect. lib. clerical. effectu* 1. *num.* 35. Nec refert iuris ciuilis diſpoſitio, ſecundùm quam laici poſſunt conſentire in iudicem non ſuum, quia clerici magis ſubditi ſunt Epiſcopis, quàm laici iudicibus ſuis, & ideo clerici iuramentum fidelitatis præſtant Epiſcopo: non tamen laici. *cap. Ego enim, de iureiurando, cap. quamquam,* 23. *diſt.* Abbas *in d. cap. ſignificaſti num.* 7. Felin. *num.* 2. Socin. *num.* 44. quos refert D. Barboſ. *in l.* 1. *art.* 3. *num.* 190. *& num.* 199. *de iudic.* atque ita Alexander *in l.* 1. §. *& poſt operis, num.* 19. *ff. de noui operis nunciat.* concludit germanam rationem, & differentiam huius deciſionis inter clericos, & laicos ponendam eſſe in ſpeciali ſacrorum Canonum prohibitione. Quare ſi clericus proroget iuriſdictionem iudicis non ſui, præſente ſuo Epiſcopo, & non contradicente, videtur Epiſcopus conſentire, ita Barboſ. *ſupra in dict. l.* 1. *art.* 3. *num.* 180. *de iudic.* & Maſcard. *de probat. concluſ.* 1218. *num.* 20. contra gloſſam *in d. cap. ſignificaſti, verb. clerici*, dicentem non poſſe clericum conſentire in iudicem non ſuum ſine expreſſo conſenſu ſui Epiſcopi: ſed fallitur, quia ſufficit tacita voluntas Epiſcopi, videntis ſcilicet, nec contradicentis.

Sed quid dicendum de caſibus conſuetudine introductis, de quibus Archiepiſcopi attenta conſuetudine volunt cognoſcere in 1. inſtantia? Reſponde non poſſe cognoſcere, nec iudicare, quia talis conſuetudo præiudicat regulis Sanctorum Patrum, & canonum antiquorum, de quibus *in cap. nullus* 9. *quaeſt.* 2. *cap. per ſingulas* 1. *&* 2. ibi, ſecundùm antiquum noſtrorum Patrum, *cap. conqueſtus*, ibi, *authoritas ſacrorum Canonum, & cap. Archiepiſcopus*, ibi, *iuxta ſtatuta Apoſtolorum*, cum aliis, 9. *quaeſt.* 3. & ideo nullo modo obſeruabitur tanquam irrationabilis. Debet enim conſuetudo, vt valeat, eſſe rationabilis, *cap. cum tanto, de conſuetudine.* Dicitur rationabilis, & rationi congruens, quando de ea re, de qua eſt conſuetudo iuſta eſſet lex denuo edita, priori mutata, ſi qua eſſet, vel minimè mutata, ſi nulla exiſtebat, Sylueſt. *in ſumma verb. conſuetudo, quaeſt.* 1. & Sotus *de iuſtitia lib.* 1. *quaeſt.* 7. *art.* 2. *verſ. Quam vero longum*, & Moneta *de diſtribut. quotid. part.* 2 *quaeſt.* 12. *num.* 8. vbi vult eſſe rationabilem, quæ Religioni conuenit, congruit diſciplinæ, & ſaluti proſpicit, & à contrario ſenſu eſt irrationabilis, quæ peccatum nutrit, quæ ſcandalum parit, quæ aliquem indebitè grauat, vel denique, quæ bono communi, aut libertati Eccleſiaſticæ aduerſatur. Cùm ergo Archiepiſcopus, ſi voluerit ſe intromittere de conſuetudine in prima inſtantia ſuffraganeorum cauſas examinare offendat regulas ſacrorum Canonum, & grauet iudices inferiores vehementer; & bono communi & libertati Eccleſiaſticæ aduerſetur, nullo modo eſt ferendum, cùm de iure ſimiles cauſæ ad Archiepiſcopum non pertineant.

Atque ita in illis cauſis, quæ conſiderato iure communi ad Archiepiſcopos non pertinent in prima inſtantia, non poterunt illi eas iudicare prætextu conſuetudinis, ſecundùm diſpoſitionem *cap. duo ſimul, in fine, de officio Ordinarij*, & ſecundùm *cap.* 1. *de for. compet.* Contrà verò in cauſis quæ de iure competunt Archiepiſcopis, nimirum appellationis, & aliis, ſi quæ fuerint, conſuetudo poterit aliquid operari, vt Archiepiſcopus habeat iuriſdictionem in nonnullis caſibus extra illos, in quibus de iure cautum inuenitur, & quamuis hoc etiam interdictum reperiatur per regulas iuris; nihilominus quaſi in conſequentiam permiſſum erit, ſecundùm quod diſponitur *in cap. præterea, de officio Delegati*, vbi principali conceſſo, cenſetur conceſſum veniens in neceſſariam conſequentiam principalis, & hanc partem in propriis terminis docent, Petrus *num.* 2. & Prob. *ad finem in cap.* 1. §. 1. *de for. compet. lib.* 6. Idque probant ex *cap. duo ſimul de officio iudicis ordinarij*, per textum, qui ſic loquitur, ibi: *Vel priſca illis conſuetudo contulit ab antiquo.* quæ verba ſuffragantur huic ſententiæ, præſertim, quia conſuetudo, & priuilegium æquiparantur, vt per Felin. *in cap. accedentes num.* 6. *de reſcriptis*, Bald. *de preſcript.* 1 *part.* 5 *princip. quaeſt.* 7. *num.* 51. & Iaſon *in l. more maiorum num.* 42. *cum ſequent. ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Atqui per priuilegium poteſt Archiepiſcopus cognoſcere de aliis cauſis vltra caſus appellationis: ergo idem poterit per conſuetudinem; ſi quidem conſuetudo parificatur priuilegio, prout volunt Perez *l.* 1. *gloſſ.* 1. *pag.* 137. *tit.* 6. *lib.* 4. *ordin. & l.* 1. *gloſſ.* 4. *tit.* 1. *eodem lib.* 3. Kirchou. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 1.

num. 1. *pag.* 167. Menoch. *conſ.* 32. *num.* 44. *verſ. tertiò accedit, & conſ.* 181. *num* 31. vbi concludit ea, quæ poſſunt induci priuilegio, poſſe & conſuetudine, cùm à pari procedant conſuetudo, & priuilegium, & vice verſa, *cap. duo ſimul, de officio Ordinarij, & cap. cùm contingat, de iureiurando*, & reſpondet Oldradus *in conſ.* 161. *Quia omnes*, & docuit Felin. *ſuprà in d. cap. accedentes.* Igitur poteſt Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum exercere iuriſdictionem ex conſuetudine, vt per Palat. *in cap. veſtras, de donat. inter virum, notab.* 2. §. 1 *num.* 17. & Roch *ad cap. final. de conſuetud. ſect.* 1. *num.* 25. & habetur *in cap. cùm contingat, de for compet.* per textum *ibi, vel conſuetudine.*

Illud etiam eſt extra controuerſiam, poſſe Metropolitanum ob negligentiam Epiſcopi in rebus ſui officij supplere, quia propter defectus deuoluitur poteſtas ad ſuperiorem, Quarant. *ſuprà in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi authoritas, n.* 21. *verſ. decimanona*, & Mar. Anton. Genuen. *in praxi, d. cap.* 70. *num* 3. nimirum, quando Epiſcopus eſt negligens in exequutione vltimarum voluntatum, ſic Lancellot. Corrad. *in templo omnium Iudicum, lib.* 2. *cap.* 4. *ſub num.* 22. Item ſi fuit negligens in conferendo beneficio intra ſemeſtre: nam eo elapſo, collatio pertinet ad Archiepiſcopum, *c.* 2. *de conceſſione præbendæ*, Garcia *de beneficiis, part.* 10. *cap.* 3 *num.* 10. & praxis Epiſcopalis, *part.* 1. *verb. beneficia*, §. 2. *in principio.*

Porrò hæc negligentia in iudice, vel Prælato in his, quæ facere tenetur ratione officij, ex ſuo genere eſt peccatum mortale. Nauarr. *in cap. contrarium, num.* 18. *de pœnit. diſt.* 5. Coſm. *in pragmat. Sanctionum, in proœmio, verb. neglecta, fol.* 35. & Perez *in l.* 1. *prope finem, tit.* 1. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 4. Et regulariter iudex Eccleſiaſticus negligens in adminiſtratione rerum Eccleſiæ, deponendus eſt, *cap. ea, de officio Archidiaconi*, & *ibi* Abbas, & *in cap ea quæ, in principio, de ſtatu Monachorum.* Felin. *in cap. edoceri, in fine, de reſcriptis*, quos referens ſequitur Bellet. *diſquiſit. Clerical part.* 1. *tit. de exemptionibus Clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis*, §. 9. *num.* 4.

13. Vndecimò quæritur, quid poſſit Archiepiſcopus agere in caſu iniuſtæ excommunicationis inter ſubditos ſuffraganei, & ipſum ſuffraganeum? Dic Archiepiſcopum, ſiue per ſimplicem querelam, ſiue per appellationem poſſe cognoſcere, de hoc caſu text. *in cap. venerabilibus, verſ. attamen, de ſentent. excommunic. in* 6. eo quia in cauſis ſuffraganeorum, qualis eſt iſta, Archiepiſcopus eſt iudex competens, ſiue adeatur per ſimplicem querelam, ſiue per appellationem, & deducitur ex *cap. ſacro, de ſentent. excommunic.* per textum ibi, *Excommunicator condemnetur.* Atque ita excommunicans iniuſtè tenetur ſatisfacere parti damnum illatum, & intereſſe, vt per Perez *tit.* 5 *lib.* 8. *Ordin. pag.* 181. Farinac. *fragment. criminal. part* 1. *littera E. à num.* 42. Sayr. *lib. de cenſuris, cap.* 13. *num.* 16. & Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *quæſt.* 15. *num.* 45.

Contra verò ſi cauſa excommunicationis eſt inter ipſos ſubditos ſuffraganei, & alter eorum fuit excommunicatus pro damno aliquo illato, tunc Metropolitanus de hoc caſu cognoſcere non poteſt, niſi per appellationem. Sayr. *de cenſuris, lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 17. *c. Romana, & cap. venerabilibus, de ſentent excommunic. lib.* 6. tunc enim non poteſt ad arbitrium ſuum excommunicatos ab Epiſcopis ſuis ſuffraganeis, aut ab eorum Vicariis abſoluere, niſi cauſa per appellationem ad eum delata ſit. Hoſtienſ. *in ſumma, lib.* 5. *tit. de ſentent. excommunic. num.* 12. §. *quis poſſit abſoluere, verſ. eſt & alia regula*, Vgol. *tabul.* 1. *cap.* 4. §. 1. *num.* 11. Zerola 1. *part. verb. Archiepiſcopus, num.* 1. Non enim aliter inter ſubditos ſuffraganei Archiepiſcopus iudex eſt, quàm per appellationem, ex *d. cap. paſtoralis.* Quinimo ſi excommunicatus voluerit contra ſuffraganeum requirere ex tali excommunicatione intereſſe amiſſum, poterit per querelam ſimplicem ducere cauſam ad Archiepiſcopum, per textum *in c. venerabilibus, verſ. ſed ſi excommunicatus, de ſentent. excommunic. in* 6.

Porrò ſi excommunicatio lata à ſuffraganeo appareat iuſtè impoſita, Archiepiſcopus non abſoluet ab excommunicatione, ſed cauſam remittet ad ſuffraganeum, vt de ea cognoſcat poſt abſolutionem, *cap. ſacro*, §. *ſanè, de ſentent. excommunicat.* per textum *ibi* ad excommunicatorem remittat. Fieret enim iniuria Epiſcopo excommunicanti, ſi excommunicatus per alium abſoluatur, quando conſtat iuſtè fuiſſe excommunicatum, quoniam regulariter ab excommunicatione ab homine lata, is ſolùm poteſt abſoluere, qui eam tulit, vel eius ſuperior, vbi ſuperioris, ac iudicis partes exercere poteſt, non verò alius; niſi ex eius commiſſione. Vnde à ſententia lata ab Archiepiſcopo Epiſcopus non abſoluit: à ſententia autem Epiſcopi abſoluet Epiſcopus ſi eam tulit; non tamen Archiepiſcopus, niſi in caſibus, in quibus poteſt exercere iuriſdictionem ſuam inter ſubditos ſuffraganeorum; argumento *cap. per tuas, & cap. ſacro, de ſentent. excommunic. & cap. venerabilibus, eodem titulo, lib.* 6. & ſcribentes *ibi*, & D. Thomas *in addit.* 3. *p. quæſt.* 24. *art.* 1.

E contrario autem, ſi Archiepiſcopus examinata excommunicationis cauſa, intelligat fuiſſe iniuſtè latam, poterit abſoluere ſubditum, nec tenetur remittere ad iudicem à quo, & de cauſa integrum eſt illi cognoſcere, textus *in d. cap. ſacro*, §. *ſanè, verſ. ſi verò conſtet.* Quamuis enim ſuperior reum abſoluendum regulariter ad iudicem remittere debeat, qui tulit ſententiam, *c. ad reprimendam, de officio Ordinarij*; ſunt tamen aliqui caſus in quibus ſuperior ſententiam inferioris licitè poſſit relaxare, videlicet, quando inferior ſine ſolennitate requiſita à *cap. cùm medicinalis, de ſentent. excommunic. lib.* 6. protulit ſententiam: in eo euentu reus ad ſuperiorem iudicem recurrens poteſt, & debet ſtatim ab illo abſolui. Similiter ſi ſuperior remittat cognita cauſa per appellationem, reum ad iudicem, qui tulit ſententiam, vt reus ab illo abſoluatur, & Epiſcopus renuat abſoluere, poteſt iudex appellationis illum ſtatim abſoluere, iuxta ea, quæ habentur *in cap. ad reprimendam, de offic. ordin.* Panor. *in cap. cùm ab excommunicatio. num.* 14. *de reſcriptis.* Quòd ſi conſtet Superiori manifeſtè excommunicationem eſſe nullam, ſtatim nullam eſſe declaret; argumento *capitis, venerabilibus, de ſentent. excommunic.* §. *ſanè, ſi certum eſt, lib.* 6. Si autem de iuſtitia excommunicationis non appareat, ſed dubitetur ſtatim præſtita cautione ad cautelam reus abſoluatur ab Archiepiſcopo, vt *in d. cap. venerabilibus*, §. *ſed, ſi ex cauſa.* & §. *poteſt quoque, de ſentent excommunic. lib.* 6. & *in cap. per tuas, de ſentent. excommunic. extra eodem titulo*, aut priùs fuerit ne cenſura nulla cognoſcat, & tunc poſt cognitionem, aut declaret excommunicationem fuiſſe nullam, aut reum abſoluat, iuxta *cap. contingat, de officio deleg.* Quòd ſi ſuperior,

Superior, quando remittere debet reum ad Epiſcopum ſuffraganeum, vt reus ab eo abſoluatur, reum ipſe omiſſa remiſſione abſoluerit, peccat quidem communiter ſic abſoluendo, abſolutio tamen tenet ex gloſſ. *in cap. cùm ab Eccleſiarum, in verb. non relaxes, de officio Ordinarij*, vt per Romanum *conſ 354. ſub num. 3. verſ. veritas eſt*, Butrius *in cap. quaſi fronte, de appellat.* & *ibi* Abbas *num. 6. verſ. nunc quæro*, & Franch. *n.* 31. Anton. Ricciul *de iure perſonarum lib. 4. cap. 70. num. 12.* vbi *num. 14.* limitat ne procedat, quando abſolutio datur ab eo, qui nequit impendere, niſi in gradu appellationis, ſequitur Barboſ. *in dict. cap. cùm ab Eccleſiarum, num.* 6. Nihilominus abſolutio tributa à iudice appellationis valebit in hoc caſu, quia per appellationem iuriſdictio illi conceſſa eſt, & ad illum cauſa tranſlata, argumento *cap. non ſolum, de appellat. in 6.* & Panor. *in cap. paſtoralis, §. verò, num. 2. de appell.* quamuis malè faciat non remittendo, abſolutio autem tenet ab habente iuriſdictionem per appellationem. Vgol. *de cenſuris tab. 1. cap. 4. §. 2. num. 5.*

14 Duodecimò quæritur, an Archiepiſcopus poſſit vocare ſuffraganeos pro conſecratione alterius ſuffraganei? Placet affirmare, & vocati ab Archiepiſcopo tenentur accedere, vt per Cardinal. Alexand. *in cap. ſi Epiſcopus 18. diſt* Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi authoritas num. 4. verſ. ſeptima.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 70. num. 27.* qui etiam docent ibi conſecrari debere, vbi vult Metropolitanus. Ad conſecrationem Metropolitani debent omnes Epiſcopi Comprouinciales venire, Quarant. & Marc. Anton. *vbi ſuprà*, ille *num 4. verſ. ſexta*, & hic *n. 26.* & habetur *in cap. ſi Archiepiſcopus, de tempor. ordinationum, verb. omnes Epiſcopi.* Conſecratio autem Epiſcoporum à minori numero quàm trium Epiſcoporum fieri minimè poteſt, *cap. ne Epiſcopi, verb. ſine tribus, eodem titulo*, Henriquez *in ſumma lib. 10. c. 24. §. 1.* Paul Comitol. *reſponſorr. moralium lib. 1. quæſt. 48. num. 13.* & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, alleg. 1. num. 45.*

15 Decimotertiò quæritur, quomodo debeat intelligi, quod dicitur, Archiepiſcopus eſt Ordinarius iudex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ? Quarant. *in ſumma verb. Archiepiſcopi authoritas, author. 16. num. 10.* indiſtinctè tradit Archiepiſcopum eſſe Ordinarium iudicem omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ, quia in tota Prouincia habet iuriſdictionem, iuxta textum *in cap. per ſingulas 1. & 2. 9. quæſt. 3. cap. cleros*, ibi, *totius Prouinciæ ſolicitudo, diſtinct. 21.* Hæc autem iuriſdictio vocatur Metropolitanum ius: conſiſtit primò in eo, quòd Archiepiſcopus habet ordinariam iuriſdictionem in omnes Epiſcopos eiuſdem Prouinciæ, *cap. 1. & 2. 99. diſtinct.* & ad illum pertinet ciuiles cauſas Epiſcoporum ſuffraganeorum expedire: criminales autem in Concilio Prouinciali, ſi fuerint minores, tractandæ, & definiendæ ſunt, non exiſtentibus duodecim Epiſcopis iure antiquo requiſitis, quia patet Concilium Prouinciale conſiſtere ex minori numero Epiſcoporum. Nam olim ſi contra Epiſcopum criminaliter agebatur, & crimen de quo conuictus eſt, dignum erat depoſitione à duodecim Epiſcopis, & à Metropolitano deponi poterat; hodie tamen Summo Pontifici reſeruatur, habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reformatione, cap. 5.* his verbis: *Tam cognitio cauſarum criminalium grauiorum contra Epiſcopos quàm earum concluſio Summo Pontifici reſeruatur.* Henriquez *lib. 13. cap 55. §. 2.*

Quæ autem dicantur cauſæ grauiores, tradit Iulius Clarus *in pract. crimin. in principio, num. 9.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. centuria 3. caſu 266.* & Lælius Iordanes *in lib. de maioribus Eccleſiæ cauſis cap. 1. & 2.* & in ſpecie de illis fit mentio in Concilio Tridentino *ſuprà cap. 5.* incipit, *Cauſæ criminales grauiores contra Epiſcopos etiam hæreſis (quod abſit) quæ depoſitione, aut priuatione dignæ ſunt, ab ipſo tantùm Summo Romano Pontifice cognoſcantur, & terminentur.* Quòd ſi huiuſmodi ſit cauſa, quæ neceſſariò extra Romanam Curiam ſit committenda, nemini prorſus committatur, niſi Metropolitanis, aut Epiſcopis, à Beatiſſimo Papa eligendis. Hæc verò commiſſio, & ſpecialis ſit, & manu ipſius S. Pontificis ſignata, nec vnquam plus his tribuat, quàm vt ſolam facti inſtructionem ſumant, proceſſumque conficiant, quem ſtatim ad Romanum Pontificem tranſmittant: reſeruata eidem Sanctiſſimo ſententia definitiua. Et infrà *in eodem. cap. 5. Minores verò criminales cauſæ Epiſcoporum in Concilio tantùm Prouinciali cognoſcantur, & terminentur, vel à deputandis per Concilium Prouinciale.* Hactenus Concilium. Ex quibus patet quanta ſit iuriſdictio Archiepiſcopi in cauſas ciuiles ſuorum Epiſcoporum ſuffraganeorum, & nihil competere in criminalibus.

Decimoquartò quæritur, an poſſit Archiepiſcopus compellere Epiſcopum, vt conſtituat ſibi Vi- 16.
carium, quando ex aliquo caſu factus eſt impotés ad regendum? Affirmat Abbas *in cap. quoniam, de officio iudicis Ordinarij, verb. conſtituat ſibi Vicarium*, Sbroz *de officio Vicarij lib. 1. q. 57.* Quinimo poteſt cogere Epiſcopum, vt conſtituat OEconomum, *c. in noua 16. q. 7. c. cùm ſimus 9. q. 3.* Item poteſt compellere, vt conſtituat Archipresbyterum ruralem, iuxta *c. fin. de officio Archipresbyteri*, Azor *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 29. quæſ. 3. verſ. quo loco.*

Decimoquintò quæritur, an poſſit Archiepi- 17.
ſcopus cogere ſubditos ſuffraganeorum in aliquibus caſibus? Reſponde, poſſe in primis cogere ſubditos ſuffraganeorum recedentes à conſuetudine Eccleſiæ Metropolitanæ in diuinis Officiis, Quar. *d verb. Archiepiſcopi authoritas, verſ. vigeſimoſecundo*, vbi addit hodie ſuper hoc extare conſtitutioné Pij Quinti ſuper recitatione Romani Breuiarij, & de Miſſalis Romani ex decreto Conc. Trid. reſtituti approbatione. Item poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis, vt faciant ſeruari, quod ſeruatur in Metropolitana, vt per Mar. Anton. Gen *in praxi curiæ Archiep. Neap. c. 70. n. 21.* quod intelligitur in illis, quæ de iure ſeruanda ſunt, vt deducitur ex *c. dilectus 2. de ſimonia, verbo, vt hanc formam per ſuas Diœceſes.*

Decimoſextò quæritur quid poſſit Archiepiſco- 18.
pus ex Conc. Trid. Reſponde ex *ſeſſ. 23. de reform. c. 3.* poſſe viſitare Prouinciam, & inquirere de criminibus, quamuis non appareat de negligentia ſuffraganeorum; ſequitur Cab. *p. 1. deciſ. 78. n. 2.* per text. *in c. ſicut olim, de accuſ.* vbi Panor. *notab. 3. n. 4.* Duen. *regul. 298. limit. 17.* & Barboſ. *in remiſſ. ad Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 3. n. 4.* Quod procedit etiamſi non conſtet de negligentia ſuffraganeorum.

Decimoſeptimò quæri poteſt, an Archiepiſco- 19.
pus, dum viſitat Prouinciam, poſſit exigere procurationem à ſubditis ſuffraganeorum, & Epiſcopos ſuffraganeos excommunicare? Quoad primam partem conſtat ex *cap. cùm nuper, de cenſibus*, Archiepiſcopum poſſe viſitare Prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum ſuorum exigere,

exigere, vt per Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi authoritas, auth.33. in principio.* Beller. *diſquiſit clericalium, part.1.tit.de bonis clericorum. §.11. num. 5. & 6.* Azor *inſtit. moral. part.2. lib.3. cap. 42. per totum.* vbi *ad finem verſ. decimotertiò quæritur*, addit, ſi procuratio nunquam petatur à Prælato viſitante, non propterea eam remiſiſſe, vt docet Panorm. vnà cum aliis *in c.cùm ex officij, de præſcriptionibus*, contra Vincentij antiqui Doctoris ſententiam.

Quoad ſecundam partem dicendum eſt, Archiepiſcopum poſſe ſuſpendere, interdicere, & excommunicare Epiſcopos, vt per Decium *in cap. 1. de iudicijs num.29.in 2.lectura* Lancell. Corradus *in templo omnium iudicum lib.2.cap.4.num.18.* Bottæus *de Synodo part.1 num.45.cum ſequent.* & Quarant. *in ſumma Bullarij verb. Archiepiſcopi authoritas num.8.* & habetur *in cap. venerabili 52. verb. in præfatum Epiſcopum ab eodem Archiepiſcopo, de ſentent. excommunic.*

20. Decimooctauò quæritur, an Archiepiſcopus poſſit coniungere Eccleſias ſuis ſuffraganeis ſubiectas? Rebuff. *in praxi beneficiali part. 1. tit. de vnion.benefic. num.30.* negat, quia poteſtas coniungendi, & vniendi eſt iuriſdictionis ordinariæ, quam non habet Archiepiſcopus in Eccleſiis ſuorum ſuffraganeorum: Eccleſias autem ſuæ ditioni ſubiectas bene poteſt coniungere, per *cap. ſicut vnire, de exceſſibus Prælatorum, & ibi* Abbas *num.4.* Azor *2.part. inſtit. moral. lib.6.cap.28. quæſt.7.* Sanchez *tom. 2. in præcepta Decalogi lib. 7. cap. 29. num. 156.*

EPITOME.

21. *Archiepiſcopus, quam habeat facultatem reſpectu ſuorum ſuffraganeorum in caſu hæreſis, & reſpectu ſubditorum eorumdem Epiſcoporum, & an poſſit abſoluere.*

22. *Archiepiſcopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam ſuam Prouinciam, & Archiepiſcopatum.*

23. *Archiepiſcopus poteſt ſolenniter benedicere in locis exemptis, & exercere Pontificalia.*

24. *Archiepiſcopus conſecratus nondum recepto pallio poteſt facere facultatem nouitiis diſponendi de bonis temporalibus.*

25. *Archiepiſcopus poſt confirmatam ſententiam in fauorem matrimonij, an poſſit adiri à ſubditis ſuffraganei, vt retractet ſententiam comperto errore?*

26. *Archiepiſcopus an poſſit relaxare interdictum latum à ſuis ſuffraganeis.*

27. *Archiepiſcopus delinquens in territorio inferioris, an poſſit ab eo excommunicari?*

28. *Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus poteſt punire Canonicos ſui ſuffraganei ad querelam ipſius.*

29. *Archiepiſcopus poteſt delinquentes in ſua Diœceſi cogere, vt exeant à tota Prouincia.*

30. *Archiepiſcopus in ſua Prouincia inuentis delinquentibus exteris, quid facere debeat?*

31. *Archiepiſcopus eſt iudex Vicariorum Generalium ſuorum ſuffraganeorum, & quando?*

32. *Archiepiſcopus, quando poteſt ſupplere negligentiam Capituli Eccleſiæ ſuffraganeæ Sede vacante?*

33. *Archiepiſcopus omnia crimina notoria in ſua Prouincia punit.*

34. *Archiepiſcopus in tota ſua Prouincia poteſt monere Regulares vagabundos, vt ſe recipiant ad ſua Monaſteria.*

DECIMONONO quæritur de Archiepiſcopo dum viſitat Diœceſim ſuffraganei, an poſſit abſoluere ſubditos ſuffraganei ab hæreſi, & à reliquis caſibus conceſſis à Concilio Trident. Epiſcopis *ſeſſ. 24. c.6.de reformat*? Reſponde, quamuis Archiepiſcopus non habeat iuriſdictioné ordinariam in ſubditos ſuffraganei, ſed in ſolos ſuæ Diœceſis ſubditos: dum tamen viſitat Diœceſes ſuorum ſuffraganeorum poſſe ſubditos ſuffraganeorum abſoluere ab hæreſi, & à caſibus conceſſis Epiſcopo, in eo decreto Tridentini; donec conſtet eam poteſtatem abſoluendi, Epiſcopis eſſe ademptam; quia dum actu viſitat, cenſetur illa Diœceſis tanquam ſua, & habet illa iuriſdictionem Epiſcopalem Epiſcopo ſuperiorem, ita Suar. *tom.4. in 3.part diſp.30. ſect.2.n.8.& tom.5.diſp.41.ſect.2.n.12.* quo in numero addit hoc procedere quoad forum pœnitentiæ, & quoad abſolutionem à reſeruatis; ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2.cap.11.n.6.* An verò poſſit Archiepiſcopus abſoluere ab hæreſi Epiſcopos ſibi ſuffraganeos? Negat Suar. *de Religione tract.de voto lib.6.c.11.n.3.* dicens ex iure non conſtare hanc poteſtatem competere Archiepiſcopo, neque Epiſcopos ſuffraganeos eſſe ſubiectos Archiepiſcopo in ſpirituali gubernatione ſuarum perſonarum; ſed in aliquibus duntaxat actibus ad externum Eccleſiæ regimen ſpectantibus; & ideo ſtandum eſſe diſpoſitioni capitis *paſtoralis, de officio Ordinarij*, niſi circa hoc conſuetudo præualeat. 21.

Dicendum tamen eſt poſſe Archiepiſcopum eos abſoluere, & cum ipſis diſpenſare tamquam cum ſubditis ſibi ſubiectis, ita Paludan. *4 diſt.38.quæſt.4. art.4. concl.8. n.46.* D.Antonin. *2. p.tit.11.c.2. §.9. verſ. item non poteſt*, Sayr. *in claui lib.6. cap.11. n.79.* Auila *de cenſuris 2 p.c.7. diſp.1.dub.10.concluſ.3.* vbi limitat pro tempore viſitationis: cæteri autem loquuntur abſolutè, & ſine vlla limitatione; quibus accedit Sylueſter *in ſumma verb. Archiepiſcopus, in principio*, dicens cum Hoſtienſi, vberiorem poteſtatem competere Archiepiſcopo in Epiſcopos ſuffraganeos, quàm in ſubditos eorum, quibus rationibus motus Sanch. *ſupra lib.4.cap.38.n.16.* hanc partem vti probabilem amplectitur tutò, non ſolùm dum Archiepiſcopus actu viſitat, ſed etiam extra tempus viſitationis.

Vigeſimò quæritur, an Archiepiſcopus habeat facultatem concedendi indulgentias per totam ſuam Prouinciam, & Archiepiſcopatum? Reſponſio eſt affirmatiua, *c.noſtro, de pœnit.& remiſſ. c 1. eodem tit. in 6.* Etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum Generalis Concilij non excedat, Cordub. *q.14.* Quarant. *verb. Archiepiſcopi authoritas, verſ.31.* Franc. Leo *in theſauro fori p.1.cap.7. n.18.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. cap.70.n.15.* Henriquez *lib.7.de indulgentiis cap.32. §.1.* & Bonacin. *de Sacramentis diſp.6. quæſt.1. punct. 3.num 2.verſ. obſerua.* Nec refert Archiepiſcopum non eſſe iudicem ordinarium omnium de Prouincia, *cap. paſtoralis, de officio Ordinarij*, nec extra ſuam Diœceſim habere contentioſam iuriſdictionem, quoniam concedere indulgentias eſt actus iuriſdictionis voluntariæ, prout volunt Suarius *tom.4 diſp.49. ſect.3.* & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolutio. 306.num. 5.* & ideo indulgentias poteſt concedere, vt per gloſſ. *in d.cap.noſtro.* 22.

Vigeſimoprimò quæritur, vtrùm Archiepiſcopus 23.

ſcopus poſſit ſolenniter benedictionem in locis exemptis impedere, & in illis Pontificalia exercere? Affirmat Franch. *in cap. Abbates, n. 1. verſ. in gloſſ. de priuilegiis in 6.* Franc. Pauin. *in tract. de viſitatione, quæſt. 3. 2. partis, num. 9. Clement. Archiepiſcopo, de priuilegiis*, Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptis, diſp. 45 num. 34. & 35.*

24. Vigeſimoſecundò, an poſſit Archiepiſcopus nondum recepto pallio facere facultatem nouitiis diſponendi de bonis temporalibus, quamuis ſit conſecratus? Sanch. *in precepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 5. num. 65. & num. 66.* affirmat, ex ea ratione, quia Archiepiſcopo ante receptum pallium interdicitur ſolùm cogere Concilium, & ea, quæ ad ordinem Epiſcopalem pertinent, exercere, non verò, quæ ſunt iuriſdictionis, quæ facta confirmatione ante receptum pallium exercere poteſt, vt conſtat ex *cap. quod ſicut, §. ſuper eo, de electione*, & ob hanc rationem *in cap. ſuffraganeis, de electione*, habetur Epiſcopum poſtquam fuerit in Archiepiſcopum promotus, nondum recepto pallio poſſe committere alicui Epiſcopo conſecrationem ſui ſuffraganei; quaſi ea commiſſio ſit actus iuriſdictionis, & per confirmationem conceditur Archiepiſcopo nondum recepto pallio exequi iuriſdictionalia, Hoſtienſ. *in d. cap. ſuffraganeis, num. 3. & 9.* Ioannes Andreas *ibidem num. 8.* Abbas *num. 1.* & Baldus *num. etiam 1. in fine*: ſecus de iis, quæ pertinent ad poteſtatem ordinis, quia ea non poteſt exercere ante receptum pallium, & ideo non poteſt conſecrare Virgines, Chriſma conficere, nec clericos ordinare, Sanchez *vbi ſuprà num. 66.* & priùs *lib. 4 cap. 38. num. 9.* vbi concludit non poſſe ante receptum pallium exercere ea, quæ ad ordinem Epiſcopalem ſpectat, ſequitur Barboſ. *in d. cap. ſuffraganeis, in gloſſ. pallium, num. 3.* Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi authoritas, authoritate 32.* vbi Proſper de Auguſtino *in addit.* id dicit verum in ſuo Archiepiſcopatu tamquam Archiepiſcopus, vt etiã notat ea, quæ ſunt Ordinis ante receptum pallium alteri poſſe cõmittere.

25. Vigeſimotertiò quæritur, an poſſit Archiepiſcopus poſt confirmatam ſententiam in fauorem matrimonij adiri à ſubditis ſuffraganei, vt retractet ſententiam comperto errore? Reſponde ſententiam hanc etiam bis confirmatam, aut tranſacto termino ad appellandum nunquam tranſire in rem iudicatam, ſed comperto errore poſſe retractari. Probatur ex *cap. lator, de ſententia, & re iudicata*, & *ibi* Butrius *num. 8.* Imola *num. 7. verſ. item videtur.* Dec. *num. 5. declarat. 4.* Couarr. *de ſponſal. p. 2. c. 8. §. 12. n. 12.* Sigiſmund. *de appellat. quæſt. 17. limit. 34. num. 6.* Marc. Anton. *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 29. n. 7.* & Sanchez *de matrimonio lib. 7. diſp. 100. ex num. 1. vſque ad decimum.* Idem decernitur *in c. tenor, eodem titulo, & c. fraternitatis, de frigid. & maleficiatis.* Non tranſire hanc ſententiam in rem iudicatam etiam quando bis confirmantur, aut quando non appellatur poſt lapſum terminum, atque ita reſcindi poſſe, ea eo probatur, quia tranſiens in rem iudicatam fauet peccato ſeparando veros coniuges, vel vniendo non veros; declarandóque matrimonium eſſe validum cum impedimento dirimenti initum; & ita ſententia ratione peccati non tranſit in rem iudicatum, Abbas *in c. noui, n. 21 de iudiciis*, Bonacoſ. *communium crimin. part. 1. verb. ſententia fol. 150. verſo*, & Tiraquel. *de retract. tit. 2. §. 1. gloſſ. 2. n. 37.* & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *in d. cap. lator, num. 3.* neque aliquod vinculum quantumcumque multiplicatum habet vim ſuſtinendi actum ex quo pullulat peccatum, & ideo retractatur comperto errore.

Quinimò iudex ex officio parte repugnante poteſt reuocare ſententiam matrimonij, quando conſtiterit de errore, vt deducitur ex *cap. porrò, ad finem, de diuortiis*, per textum, *ibi, tui officij intereſt matrimonia illa adhibita grauitate diſſolui, quia illicitè contracta noſcuntur.* Barboſ. *ibi num. 6.* Competit enim iudici peccata abolere. Nec dici poteſt excuſari à peccato illegitimè copulatos perſeuerare in matrimonio, aut legitimè coniunctos ſeparari. Contraueniens autem ſententiæ bis confirmatæ, vel propter lapſum terminum appellandi non debet audiri indiſcriminatim, ſed expedit allegare aliquam iniuſtitiam coram iudice, vt docent Innocentius *in d. cap. tenor, de ſentent. & re iudicata, num. vno*, Ioannes Andreas *num. 1. in fine*, & Anchar. *num. 4.* Quamobrem iudex debet præmittere ſummariam cauſæ cognitionem, & ea iuſta apparenti, debet audiri, qui vult impugnare ſententiam: aliter non audiatur; ita Hoſtienſis, Anchar. & Baldus *vbi ſuprà in d. cap. tenor.*

Porrò, vt hæc ſententia reuocetur, debet condemnatus, proponere nouam querelam, nouúmque libellum in quo petat cauſam coniugalem iam definitam rurſus deferri, ad iudicium, vt ſententia reſcindatur propter errorem detectum: non tamen proponi poteſt à ſubditis ſuffraganei hæc querela noua coram Archiepiſcopo, eo quia inter ſubditos ſuffraganei eſt iudex in cauſa appellationis; non verò in cauſa querelæ, *cap. 1. de officio Legati, cap. venerabilibus, in principio, de ſentent. excommunic.* ſed coram iudice, qui primam ſententiam tulit: is enim per viam querelæ adiri poteſt, Couarr. *4. Decret. 2. part. cap. 8. §. 12. num. 12. verſ. tertiò*, & Sanchez *lib. 7. diſp. 100. num. 9.* idem Couarr. *practicar. cap. 9. num. 2* quem referens ſequitur Barboſ. *in cap. 1. de officio Legati, num. 3.*

Vigeſimoquartò quæritur, an poſſit Archiepiſcopus relaxare interdictum latum à ſuis ſuffraganeis? Syluester *verb. interdictum 3. §. 17.* negat fas eſſe Archiepiſcopo, vel eius officiali relaxare interdictum, neque ſuſpenſionem, aut excommunicationem latam à ſuis ſuffraganeis ipſis irrequiſitis, niſi ex conſuetudine inueterata, & præſcripta Archiepiſcopo id competat. Probatur *cap. Romana, de ſentent. excommunic. lib. 6.* ibi, *Cæterùm interdicti ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententias latas, ſcilicet à ſubditis ſuorum ſuffraganeorum, de meritis Archiepiſcopus, & eius officiales omiſſis ipſis excommunicatoribus, non relaxent ſalua contraria ſuper hoc conſuetudine, ſi quam habent.* Sic ibi. 26.

Quòd ſi Archiepiſcopus de facto interdictum relaxet irrequiſitis ſuis ſuffraganeis, valere relaxationem vult Syluester *ſuprà*, quamuis relaxando malè egerit, niſi conſuetudo aliqua obeſſet. gloſſ. tamen contrarium *in dict. cap. Romana, verb. non relaxent*, ſentire videtur, eo quia Archiepiſcopus non eſt iudex ipſorum excommunicatorum, neque ipſorum excommunicantium.

Dicendum tamen eſt, non propterea, quòd Archiepiſcopus poſſit in caſibus in quibus Epiſcopi tenentur ipſi obedire, illos excommunicare, ſuſpendere, & interdicere, *cap. 1. § final. de officio Ordinarij in 6.* poſſe abſoluere ſimpliciter ſubditos ſuffraganeorum, quoniam in eos non habet iuriſdictionem, niſi in tribus caſibus, vt declarat gloſſ. *in cap. venerabilibus, de ſentent.* excom

Digitized by Google

excommun. lib.6. Primus eſt, quando à ſuffraganeo, vel ab eius officialibus ad Archiepiſcopum fuit appellatum. Secundus, quando ſuffraganeus excommunicauit aliquem ſubditum, & is de iniuſtitia excommunicantis conqueritur apud Archiepiſcopum, vt Archiepiſcopus illum puniat, iuxta *cap. ſacro.* 48. *de ſentent. excommunic.* vbi excommunicans, vel ſuſpendens aliquem iniuſtè, tenetur ei reſarcire damnum, & intereſſe, & expenſas litis, & alia ſimilia, Moneta *de diſtributionibus quotidianis part.* 2. *quæſt.* 15. *num.* 45. & alij apud Barboſam *in d. cap. ſacro num.* 9. Tertius caſus eſt quando ſubditus ſuffraganei ex officio iudicis eſt excommunicatus, non autem ad inſtantiam partis, ita Henriquez *in ſumma lib.* 13. *cap.*51. *num.*4.

Quare quando dicitur abſolutio interdicti eſſe danda ab eo, qui interdixit, non excluditur ſuperior Prælatus interdicentis, vt notat S. Thomas 4. *ſententiarum diſtinct.* 18. *quæſt.* 2. *articul.* 5. Paludan. *quæſtion.* 5. Sotus *diſt.* 22. *quæſt.* 3. *articul.* 1. *concluſ.* 3. *verſ. Atqui illud.* Itelligunt enim nomine ſuperioris, qui eſt maior non dignitate, ſed iuriſdictione in ea cauſa, & perſona, in quibus habet locum interdictum. Hoc autem non poteſt nec debet fieri abſque ſubordinatione illius, qui tulit ſententiam ad alium, quæ oſtenditur, quando ſuperior cauſam ab altero inceptam per appellationem legitimam ad ſe vocat, & hoc modo poteſt Metropolitanus abſoluere ab interdicto lato per ſuffraganeum Epiſcopum, *cap. per tuas,* 40. *de ſentent. excommunic.* vbi dicitur iudicem appellationis abſoluere poſſe à cenſura lata per iudicem à quo appellatur, ſi conſtet ſententiam eſſe iniuſtam. Barboſ. *ibi,* cum aliis *num.*2. *ad finem.* Item quando per appellationem interdicti ſententia deducitur ad Metropolitanum, priuſquam impendatur abſolutio, ab illo ſeruetur forma *cap. ad reprimendam, de officio Ordinarij.* Forma autem eſt, vt abſoluatur præſtita cautione de ſatisfaciendo, & ſub promiſſione de parendo mandatis. Nihilominus, quamuis non ſatisfaciat, nec pareat, non propterea incidit in priorem cenſuram, ſed requiritur, quòd iterum excommunicetur, Couar. *in cap. Alma mater part.* 1. § 11. *n.* 6. *de ſentent. excommun.* Decius *conſ.*145. *ſub n.* 1.

27. Vigeſimoquintò quæritur, an Archiepiſcopus delinquens in territorio inferioris poſſit ab eo excommunicari? Pars affirmatiua ex eo probatur, quia ratione delicti in ſuo territorio patrati, acquiritur iuriſdictio excommunicandi delinquentem, *cap. poſtulaſti, de for. compet.* & ſortitur quis forum eo loci, quo deliquit, Afflictis *lib.* 1. *conſtit. rubr.* 41. *num.* 12. Clar. *in* §. *vltimo, quæſt.* 38. *cum ſequent. & quæſt.* 85. Gregor. Lopez *l.* 1. *gloſſ. vltim. tit.*29. *partit.*7. Perez *l.*1 *titulo* 17. *lib.*8. *ordinamenti,* Azeued. *l.* 1. *à num.* 62. *cum ſequent. tit.* 16. *lib.*8. *nouæ recopil.* Couarr. *practicar. cap.* 11. *num.*3. Caldas Pereira *quæſt. forenſ. conſ.*23. *num* 5. D. Barboſa *in l hæres abſens,* §. *proinde, in art. de foro delicti,* & Cabed. *part.*1 *deciſ.*26. idem habetur *in cap. vltimo,* & gloſſ. *in verb. ratione delicti,* & *ibi* Panorm. *n.*78. *& ſequent. de for. compet.*

Nec refert delinquentem non eſſe ſubditum alioquin ipſius excommunicantis: nam ſi ibi delinquat, eius fori efficitur, & excommunicari ab eo poteſt, prout vult Gabriel. *in* 4. *diſt.*18. *quæſt.*2. *art.* 2. *concluſ.* 5. dummodo tamen aut ibi ſit, aut antequam inde exierit, legitimè citatus fuerit. Panorm. *ſupra num.* 7. Quinimò iudex delicti priuare poteſt delinquentem beneficio quod habet extra territorium, quamuis executio debeat fieri per iudicem loci, in cuius territorio ſitum eſt beneficium. Barboſ. *in d. l. hæres, abſens* §. 1. *in art. de foro delicti num.* 5. *&* 6. & poteſt excommunicari, niſi relinquat beneficium.

Limitatur hæc reſolutio, niſi delinquens in territorio inferioris ſit ſuperior ipſius: is enim excommunicari non poteſt ab inferiore, quamuis delictum committat in territorio illius, & ideo Epiſcopus Prouinciæ nequit excommunicare Archiepiſcopũ, qui eſt omnino exẽptus à iuriſdictione Epiſcopi, atque ita etiã ſi habitet in ſuo territorio, vel ibi delinquat, excommunicari nequit. gloſſa *in cap. placuit* 6. *quæſt.* 3. Panormit. *in cap. tuarum, num.*8. *de priuilegiis.* Ex quibus patet partem negatiuam eſſe ſequendam, nempe non poſſe Archiepiſcopum delinquentem in territorio Epiſcopi ab eo excommunicari, cùm ſit eius ſuperior exemptus à iuriſdictione ipſius, idem Panormit. *in cap. cùm inferior, de maior. & obed.* Sayr. *de cenſuris, lib.*1. *cap.*5. *num.*25. cum aliis. Vnde, ſi in Diœceſi Epiſcopi ob aliquod delictum lata ſit excommunicatio contra committentem illud, non propterea Archiepiſcopus ligabitur cenſura delinquens: quia in ea Prouincia ſemper Epiſcopi Archiepiſcopus ſuperior eſſe cenſetur, & ex defectu iuriſdictionis Epiſcopus in Metropolitanum ſententiam excommunicationis ferre nequit, Panor. *in d. c. cùm inferior, de maior. & obed. & in cap. final. de rapt.* & Vgol. *de cenſuris, tab.*1. *cap.*2. §.11. *n.*11.

Iam verò, ſi Archiepiſcopus aliquis aliena in Diœceſi, quam ſuus ſuffraganeus habet in Prouincia alterius Archiepiſcopi, & in ea parte delinquat, poteſt excommunicari ab Epiſcopo ſuffraganeo, prout volunt Panormitanus, & Felinus *in c. penult.* 16. *de maior. & obed.* quos ſequitur Vgol. *ſuprà tabul.*1. *cap.* 2. §. 14. Eo, quia Archiepiſcopus in alterius Prouincia, quæ ſua non eſt, delinquens habetur pro priuato, vt per Azeued. *l.* 1. *num.* 87. *cum ſequentib. tit.* 16. *lib.*8. *nouæ recopil.* & non cenſetur in alio Epiſcopatu extra illam Prouinciam tanquam ſuffraganeus, ſed tanquam alius Epiſcopus, qui poteſt punire Archiepiſcopum: ceſſat enim ſuperioritas Archiepiſcopi in aliena Prouincia, quoad iuriſdictionem, prout vult Anchar. *in Clementina* 1. *de for. compet.* Atque ita Archiepiſcopus delinquens in Diœceſi alterius Archiepiſcopi, ab Epiſcopo loci puniri valet, & excommunicari, vt tradit gloſſ. *in cap. ſi qui Epiſcopi, in verb. dignitate* 92. *diſt.* Quinetiam ipſummet Patriarcham non ſuum in hoc euentu delinquentem poſſe excommunicari ab Epiſcopo, cenſet Anchar. *in d. Clementina* 1. *n.*2. *de for. compet.* quem ſequitur Vgolinus *vbi proximè tabul.*1. *c.*2. §.14. *n.*4.

Vigeſimoſextò quæritur, an poſſit Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus punire Canonicos ſui ſuffraganei ad querelam ipſius? 28.
Placet affirmare Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi c.*71 *de poteſtate Archiepiſcopi, n.*13. *verſ. decimaquarta authoritas eſt;* puta ſi ceſſent Canonici à diuinis, habetur *in cap. irrefragabili,* §. *de offic. Ordin. &* §. *& Metropolitanus ad querelã ipſius,* & *ibi* Barboſ. *n.*14.

Vigeſimoſeptimò quæritur, an poſſit Archiepiſcopus exules facere à tota ſua Prouincia in 29.
ſua Diœceſi delinquẽtes? Reſpondeo primò exemptos, ſi delinquant extra locum exemptum ab Ordinariis puniri poſſe, non obſtante exemptionis priuilegio, habetur *in d. c. tuarum* 11. *in verb. nullo prorſus priuilegij beneficio.* Conſonat textus *in Auth.*

qua

qua in Prouincia,ibi,omni priuilegio ceſſante,C.vbi de criminibus agi oporteat, text. notabilis, ac difficilis *in cap.1.in principio,de priuilegiis, etiam in 6.* dum generaliter decidit exemptos ratione delicti non obſtante exemptionis priuilegio poſſe conueniri coram Ordinariis. Quæ Decretalis ampliatur per Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. de reformatione, cap. 14.* quod priuilegium intelligitur, quando conceditur certo loco; ideo ſi priuilegiatus extra locum illum delinquit, priuilegio iuuari non poteſt, vt latè probat Couarr. *practicar. cap. 11.* Secus, ſi priuilegium exemptionis detur ſimpliciter perſonis, quod prodeſt etiam quoad delicta; ſed de his alibi.

Reſponde ſecundò Archiepiſcopum poſſe facere exules à tota ſua Prouincia delinquentes in ſua diœceſi, *dict. cap. tuarum, & cap. 2. de arbitris, verb. extra Prouinciam exulans*,& *ibi* Barboſ. poſt Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapol.cap.70.num.10.* Baldus tamen *in l. exequutorem, C.de exequution. rei iudic.* docet de iure non poſſe quem relegari in locum non ſubditum, *l. relegatorum. §. hoc genus*, & ibi Bart. *ff. de interd. & releg.* Sed conſuetudo generalis aliter ſe habet,& eſt ſeruanda.

30. Vigeſimooctauò quæritur, quid faciendum Archiepiſcopo, aliiſque ſuperioribus Prouincias ſuas viſitantibus, inuenientibúſque forenſes, & exteros malo nomine laborantes? Dic ex *cap. Romana,§. ſanè,de cenſibus in 6.* Archiepiſcopum poſſe renunciare Ordinariis eorum, vt ſuper his ſolenniter inquirant,ſi viderit expedire; ipſos verò Ordinarios habita eorum notitia debere de huiuſmodi diligentem inquiſitionem facere, & reos punire. Si autem in iis puniendis fuerint deſides, Archiepiſcopus negligentiam vel ſupplebit, aut ſaltem Epiſcopos,vt illos compeſcant, compellere poteſt,vt habetur *in cap. auditum, & cap. omnibus 2. quæſt.5.* Anton. Cucch. *lib.4. de viſitat. tit. 8. num. 106.* Per negligentiam enim Epiſcopi circa id quod debet facere, deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, *cap.cùm ſimus 9. quæſt. 3. cap. 1. §.notoria, de cenſibus in 6.* Sed hic textus loquitur de Epiſcopo ſuffraganeo, de quo non eſt dubium cùm Archiepiſcopus non ſolùm ſit iudex Ordinarius ſuorum ſuffraganeorum Epiſcoporum, vt diximus poſt Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib.3.cap.7.num. 33. & 34.* Sed etiam eſt iudex Vicariorum generalium ſuorum ſuffraganeorum, quando delinquunt in officio, nimirum ſi ſententiam per ſordes, vel per munera pronuncient; aut ſi ferant ſententiam excommunicationis ſine ſcriptis, vel ſine trina monitione, prout dicitur *in*
31. *cap. ſacro,de ſentent.excommunic. & in cap.1. eodem titulo in 6.* ſecus ſi non delinquant in officio, Franc. *in cap.1.§. final.de for.compet.in 6.* Sed noſtra quæſtio loquitur indiſtinctè de inuentis in viſitatione mala fama laborantibus, nulla facta mentione ſubditorum ſuffraganeorum.

32. Vigeſimononò quæritur, an Archiepiſcopus ſuppleat negligentiam Capituli Sede vacante? Reſponde affirmatiuè, ſi non eligat Vicarium infra octo dies, vel non idoneum, Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi cap. 70. num. 6.* is enim Vicarius à Capitulo electus intra annum litteras dimiſſorias concedere poteſt arctatis beneficiis de mandato Capituli. Zerol *in praxi Epiſc. part. 1. verb. capitulum,in principio,verſ. ſecundum,* Quaranta *in ſummâ Bullarij,verb.capitulum Sede vacante, verſ. decimoquarto,in fine,*& Aloyſ.Ricc. *in deciſ.Curiæ Archiep: Neapol.* Quòd ſi Capitulum recuſet concedere dimiſſorias litteras, delata re per appellationem ad Archiepiſcopum prouidebit, quia poteſt propter negligentiam Epiſcopi ſuffraganei illius ſubditos ordinare, aliáque ad ipſum pertinentia exercere, etiam Epiſcopo inuito, ita Quaranta *in ſumma Bullarij,verb. Archiepiſcopi authoritas,n.21.in medio,* quem referens ſequitur Barboſ. *in remiſſ. ad Concilium Tridentinum,ſeſſ.23.c.10.num.5.fol.71. verſo.*

Trigeſimò quæritur, quid poterit Archiepiſcopus circa crimina notoria ſuæ Prouinciæ? Certi iuris eſt poſſe punire omnia notoria ſubditorum ſuffraganeorum, *cap.1.§.notoria,de cenſibus in 6.* Et quamuis hic textus loquatur de tempore viſitationis; indiſtinctè tamen, ac communiter intelligitur, vt procedat etiam extra tempus viſitationis in omni tempore, Abbas *in cap. ex frequentibus,de inſtitutionibus, num. 10.* vbi teſtatur de communi, quòd intellige, dummodo Epiſcopus non præueniat in puniendo, Marc. Anton. Cucch. *de viſitat. d.titulo 8.num.107.* vbi autem ambigitur, an notoria ſint crimina, Archiepiſcopus abſtinebit, cùm notorium dici non poteſt, de quo dubitatur, an notorium ſit; quoniam in notoriis criminibus puniendis duntaxat habet iuriſdictionem, Cucch. *num. 108.* Marc. Anton. Genuenſ. *vbi proximè numer.11.& 12.* 33.

Trigeſimoprimò quæritur, quam habeat poteſtatem Archiepiſcopus in regulares Apoſtatas, ſeu vagabundos extra clauſuram? Poſſe eos admonere, vt redeant ad ſua Monaſteria, monitis priùs Epiſcopis ſuffraganeis ſuæ Prouinciæ, vt id exequantur; deinde Regularium ſuperioribus, vt eos reducant, quibus negligentibus compellet ipſe Regulares, & ſuperiores etiam, Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi d.cap.71.num.20.* Secundùm autem diſpoſitionem Concil. Trident. *ſeſſ.6.de reformatione,cap.3.* Regulares extra Monaſterium degentes, etiam prætextu priuilegij ſui Ordinis, tuti non ſunt, quominus, ſi delinquant ab Ordinario loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica Delegato, iuxta canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeant, Barboſa poſt alios *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 105. num. 14. & in dict. cap. quanto, de officio Ordinarij, num. 5.* Azor *inſtitut. moral. part.1. lib.13. cap.4. quæſ. 3.* & Fr. Emman. *de regular.ib. tom.1. quæſt.1.art.7. & quæſt. 63.art.7. verſ. quinto.* 34.

De Archiepiſcoporum poteſtate, & officio ſecundùm ſe ante, & poſt ſuſceptionem pallij.

§. II.

EPITOME.

1. *Archiepiſcopi officium, & dignitas ante pallium ſuſceptum qualis ſit?*
2. *Pallium ante ſuſceptum nequit Archiepiſcopus conſecrare, cogere Concilium, Chriſma conficere, Eccleſiam dedicare, aut Clericos ordinare.*
3. *Pallio accepto in ſua Eccleſia Diœceſi, Prouincia, & in locis exemptis Archiepiſcopus vti poteſt; non tamen in aliena.*
4. *Archiepiſcopus nequit vti pallio in Prouincia, niſi certis diebus, & quales ſint, & an in proceſſionibus, & in Miſſis defunctorum?*

Digitized by Google

5. *Archiepiſcopus exercens, quæ proueniunt ex pallio, ſine illo an faciat validè, & an incurrat aliquam pœnam?*

6. *Archiepiſcopus, quæ poſſit exercere ante pallium ſuſceptum, & quæ non?*

7. *Pallium à quo ſit petendum, intra quot menſes, & an ſit præſtandum iuramentum? & quæ ſit forma tradendi pallium?*

8. 9. 10. *Pallium nouum requiritur tranſlato ab vno ad alium Archiepiſcopatum, & cum quo debeat ſepeliri, & quid ſi pallium perdatur? & numero 11.*

12. *Pallij materia, forma, & figura qualis ſit?*

13. *Archiepiſcopus ante ſuſceptum pallium non poteſt ante ſe Crucem elatam geſtare.*

14. *Archiepiſcopus renuncians nequit exercere Pontificalia in Diœceſi renunciata cum pallio, etiam de conſenſu ſucceſſoris.*

15. & 16. *Differentia inter Epiſcopum, & Archiepiſcopum, & quantum præſtet Archiepiſcopus Epiſcopis.*

17. *Archiepiſcopus, ſeu Epiſcopus, an poſſint ſibi eligere Confeſſarios?*

18. *Archiepiſcopus poteſt ſuſpendere, interdicere, & excommunicare Epiſcopos.*

19. & 20. *Excommunicato Epiſcopo ceſſat iuriſdictio Vicarij, & niſi ceſſet, poteſt excommunicari, non tamen deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, niſi in caſu negligentiæ.*

21. *Archiepiſcopus, ſi abſit à ſua Eccleſia, an faciat fructus ſuos, & quid ſi ſit contumax negligat intereſſe?*

22. & 23. *Archiepiſcopo, quando liceat exigere ſubſidium charitatiuum, & an poſſit cogi ad illud dandum?*

24. *Epiſcopus poteſt eſſe iudex in cauſa propria exiſtente cauſa, quæ ſpectet ad Eccleſiæ honorem.*

25. *Archiepiſcopi nequeunt exigere ſubſidium charitatiuum extra ſuam Prouinciam etiam de conſilio Capituli.*

26. *Epiſcopo negligente in erectione ſeminarij, Archiepiſcopus ſupplere debet.*

27. *Archiepiſcopus confirmatus gaudet 16. Bullæ Cœnæ contra impedientes Prælatos ne ſua vtantur iuriſdictione.*

1. PRIMO quæritur de Archiepiſcopo, quodnam ſit eius officium, & dignitas ante pallium ſuſceptum? Conſtat, quamuis ſit conſecratus, non ſortiri nomen Archiepiſcopi ante ſuſceptum pallium, *cap. 3. de authoritate, & vſu pallij*, Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi authoritas, verſ. 32. authoritas.* Nam Pontifi-
2. calis officij plenitudo confertur per pallium. Abſque ſuſceptione illius nequit conſecrare, nec cogere Concilium, nec chriſma conficere, Eccleſiam dedicare, aut clericos ordinare, quamuis in alio Archiepiſcopatu iam pallium habuiſſet; quia requiritur nouum pallium peti, Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. cap. 71. num. 19.* Cuius rei traditio, & ratio eſt, quia quamuis ſint, vt alij Epiſcopi, confirmati, & conſecrati; non tamen ſe gerunt vt Epiſcopi, ſed vt Archiepiſcopi, *cap. 28. §. ſuper, de electione, & electi poteſtate*, Durand. *in rationali diuinorum lib. 3 cap. 17. n. 11.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 7. num. 24.*

3. Pallio autem accepto non ſolùm in ſua Eccleſia, & Diœceſi diebus conſuetis vti poſſunt Archiepiſcopi; ſed etiam in Prouincia, & in locis exemptis, non tamen in aliena Prouincia poſſunt vti pallio, niſi de conſenſu illius, ad cuius Prouinciam declinant, ſecundùm textum *in cap. ex tuarum, in fine, de authoritate, & vſu pallij*, & hoc ex ſententia aliquorum, *in cap. cùm ſit, verſ. vbicunque fueris, de vſu, & authoritate pallij.* Nihilominus verba *vbicunque fueris*, cùm ſint generalia, reſtringuntur ad terminos habiles, hoc eſt, intra Prouinciam, iuxta doctrinam *gloſſæ 1. in l. 1. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. ad gloſſam vltimam, in cap. 1. de conſtitutionibus*, niſi ſuppoſito ſpeciali priuilegio ad vtendum pallio in aliena Prouincia, quod aliquando conceditur; tunc enim poterit pallium inducere, Epiſcopi illius Eccleſiæ accedente conſenſu. Cucch. *lib. 4. tit. 6. de pallio, eiuſque authoritate num.* 14. neque ex conſuetudine induci poteſt, vt etiam extra Prouinciam pallio quis vtatur, *d. cap. ex tuarum, eodem titulo*, Marc. Anton. Genuenſ. *vbi ſuprà d. cap. 71. n. 19.* Cucch. *vbi ſuprà n. 12.*

Quin etiam Archiepiſcopi nequeunt in Prouincia omni tempore vti pallio, ſed ſolùm in diebus ſolemnioribus, quæ numerantur in cæremoniali: quales ſunt Natiuitas Domini, dies Circunciſionis, dies ſacra Sancto Stephano, S. Ioanni Euangeliſtæ, Epiphaniæ, dies Palmarum, Cœna Domini, Octaua Pentecoſtes, Natiuitas S. Ioannis Baptiſtæ, dies feſti omnium Apoſtolorum. Item cùm Eccleſias dicant, clericos ordinant, Epiſcopos ſacrant: nec non in diebus Eccleſiæ ſolemnibus, & die anniuerſario Dedicationis Eccleſiæ ſuæ; ita Cucch. *ſuprà num. 15.* ex gloſſa *in cap. ad honorem, de authoritate, & vſu pallij.* Durand. *in Rationali diuinorum lib. 3. cap. 17. num. 13.* Azor *inſtit. moral. part. 2. cap. 34. quæſ. 2. verſ. quæres qui.* Non tamen in proceſſionibus, neque in Miſſis defunctorum vtendum eſt pallio, Marc. Anton. Genuenſ. *vbi proximè num. 19.* 4.

Secundò quæritur, an Archiepiſcopus exercens illa, quæ proueniunt ex pallio, abſque illo valida ſint? Reſponde, ſi exerceat non dum conſecratus, eſſe inania, & fruſtratoria; Azor *2. part. inſtit. moral. lib. 3. cap. 34. littera E. verſ. 6.* Si autem ante acceptum pallium erat Epiſcopus conſecratus, firma manere, quæ fecit circa poteſtatem Ordinis, Chriſmatis, &c. peccabit tamen contra canones, & iura, Anaſtaſ. Germon. *ſuprà lib. 3. cap. 7. num. 26.* & Illuſtriſſimus Cunha *cap. non ſolùm 7. diſt. 100. num. 2.* Sed nulla pœna à iure ſtatuta eſt: at per ſententiam poteſt ab officio, & miniſterio remoueri, aut alia arbitraria pœna mulctari, Azor ſuprà *lib. 3. cap. 34. verſ. ſextò quæritur, ad finem.* 5.

Tertiò quæritur, quæ poſſit Archiepiſcopus ante pallium ſuſceptum, ſi quidem nequit omnia? Reſponde, interdictum eſſe Archiepiſcopo cogere Concilium, & exercere ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, vt conſtat ex *cap. quod ſicut, §. ſuper eo, de electione*: integrum tamen illi eſt poſt confirmationem nondum recepto pallio exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis, & ideo poteſt committere alicui Epiſcopo conſecrationem ſui ſuffraganei, quaſi ea commiſſio ſit actus iuriſdictionis, ſicut poteſt concedere licentiam in reliquis ad iuriſdictionem pertinentibus, vt ſunt omnes diſpenſationes, & abſolutiones, & ſimilia, ita Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 38. num. 9. & lib. 7. cap. 5. numer. 66.* vbi loquitur de Archiepiſcopo conſecrato ante receptum pallium. 6.

Quartò

7. Quartò quæritur à quónam Archiepiſcopus pallium petere debeat, & intra quot menſes, & quæ ſit formula, qua pallium Archiepiſcopi confertur? Dic primò hodie non dari pallium, niſi inſtantiſſimè petenti per hæc verba. Ego N. Electus N. Eccleſiæ, inſtanter, inſtantiùs, & inſtantiſſimè peto mihi tradi, & aſſignari pallium de corpore S. Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo Pontificalis officij. Debet ergo peti à ſummo Pontifice, & non ab alio, & illi competit illud conferre, Azor. *inſtit. moral. part. 2. cap. 34. verſ. quartò quæritur, ad finem*, Cunha *cap. priſca 2. diſt.* 100. *num.* 4. de hoc diximus ſuprà *diſp. 16. de Patriarchis*, §. 1. *num.* 13.

Dic ſecundò petendum eſſe pallium intra menſes tres à conſecrationis die, vel confirmationis, vbi conſecratio nulla exigatur, Anton. Cucch. *de pallio, tit. 6. num.* 16. aliàs dignitate priuatur, *cap. quoniam, diſt.* 100. Azor. *ſuprà verſ. tertiò quæritur, cap. 34. littera E. verſ. tertiò quæritur*, Moſcon. *de Maieſt. milit. Eccleſia, lib. 1. cap. 8. pag. 236 littera C.* Durant. *de ritibus Eccleſiæ, cap. 9. lib. 2. num.* 41. Syluester *verb. pallium, ad finem*, & Cæſar. *diſp. 5. de Patriarchis*, §. 2. *n. 6. verſ. tenentur autem*. Et debet prius præſtare fidei, & fidelitatis iuramentum, *cap. apsatum, diſt.* 100. & *cap. ſignificaſti. 4. de electione*. Non enim poteſt pallium accipi à Prælato quin priùs præſtet iuramentum de ſeruandis licitis, & iis, quæ continentur in fide, cuius forma habetur in Cæremonialibus, *c. de pallio*. Præſtito autem iuramento traditur ab Epiſcopo Archiepiſcopo, & traditio debet fieri ab Epiſcopo Pontificalibus induto, & poſt celebratam Miſſam. Deſcribitur hæc forma in cæremonialibus ſuprà, Ant. Cucch. *d. tit. 6. num. 16. & ſequentib.* vbi de pallij tradendi forma, ac de iuramento pallium accepturi, vbi *num.* 24. monet eos quibus ab ipſa Apoſtolica Sede pallium fuerit collatum, vt inde egredientes eius rei litteras teſtimoniales deferant ſecum. Si autem non deduxerint, priuabuntur omnibus emolumentis, & prouentibus, nec illis permiſſum erit exercere actus ad ſuum officium pertinentes, per *Extrauag. iniunctæ, de electione*.

8. Quintò quæritur, an ſufficiat idem pallium Archiepiſcopo tranſlato ab vno Archiepiſcopatu ad alium, & cum quo pallio ſit ſepeliendus, & an ſi perdatur pallium, poſſit exercere ſine pallio, quæ pertinent ad munia ſua? Dic primò pallij priuilegium, ſeu vſum illius eſſe perſonale, & inhærere perſonæ, ac proinde non poſſe Archiepiſcopum pallium ſuum alteri commodare ad vtendum illo, ſicut non poteſt quis alieno pallio vti in defectum proprij, Cucch. *ſuprà, num.* 25. Azor *ſuprà d. cap. 34. verſ. Octauò quæritur*, Syluester *verb. pallium, ad finem*, Quarant. *in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 32. authoritas quamuis commodari poſſit vt videatur, vt notat Lancell. *inſtitut. Canon. lib. 1 tit. de pallij ratione, verſ. commodari.*

9. Dic ſecundò tranſlatum ab Archiepiſcopatu ad alium, nouo pallio in noua Sede exornandum eſſe, quo vtetur, antiquo pallio relicto; etiam ſi poterit antiquum retinere, ſi voluerit. Cucch. *vbi ſuprà num.* 26. Idem dicas de Archiepiſcopo, qui renunciauit ſi iterum eligatur; puta ſi renunciauit Braccarenſi, & eligitur ad Oliſiponenſem Archiepiſcopatum; opus eſt nouum iuramentum præſtare, & noua pallij petitione, & collatione noua decorari. Quinimò Archiepiſcopus tranſlatus ad alium Archiepiſcopatum, ſi inde rediens ad eundem, an egeat nouo pallio, & teneatur nouum iuramentum præſtare, eſt valde probabile indigere nouo pallio, & debere de nouo iuramentum iterare: ſicut eget nouis litteris, & ideò non poterit antiquo pallio vti.

Dic tertiò Archiepiſcopum cum ſuo pallio eſſe ſepeliendum, quòd ſi ad ſecundam Eccleſiam ſit tranſlatus, & ibi moriatur, debere ſpeliri cum pallio ſecundæ Eccleſiæ, vel cum vtroque, teſte Panormitano *in cap. ad hoc, de authoritate, & vſu pallij*, quem ſequitur Azor *d. cap. 34. verſ. octauò quæritur*, & *ibi* Barboſ. *num.* 3. 10.

Dic quartò, ſi fortè pallium comburatur, vel amittatur, poſſe Archiepiſcopum ſine illo Pontificalia exequi, ex eo, quia per ſuſceptionem pallij collata fuit Archiepiſcopo Pontificalis officij plenitudo: igitur per combuſtionem, ſeu amiſſionem pallij, non deſtituitur poteſtate exquendi Pontificalia: fauet *cap. niſi, de authoritate, & vſu pallij*; vbi dicitur ante pallium acceptum non ſortiri Archiepiſcopum nomen Achiepiſcopi, licèt ſit conſecratus, Quaranta *verb. Archiepiſcopi authoritas verſ. 32. authoritas*. Cùm ergo ſit Archiepiſcopus, validè operabitur; quoniam pallij acceptio requiritur, vt quæ ſint poteſtatis ordinis, vel iuriſdictionis, Archiepiſcopus exerceat; quare qui ſemel accepit pallium, adhuc poteſt eo deperdito, vel combuſto Pontificalia munia exercere. Azor *lib. 3. inſtit moral. 2. part. cap. 34. verſ. quintò quæritur, & ſequent.* & Cunha *in cap. pallium num. 5. diſt.* 100. Cucch. *d. titulo 6. num. 3. & duobus ſequentibus*, non obſcurè idem innuit. 11.

Sextò quæritur de materia, & forma & figura pallij? Dic pallium ex natura ſua nihil aliud eſſe, quàm ornamentum Archiepiſcoporum, Crucibus nigris intextum humeros, vel vti corona, pectúſque ambiens, adaptatur humeris Præſulis tribus acubus infixum, & ad humerum ſiniſtrum pars duplex manet: quæ omnia mira continent Sacramenta, Durandus *in Rationali diuinorum, lib. 3. cap. 17. à num.* 3. & Durant. *de Ritibus Eccleſiæ lib. 2. cap. 9. à num.* 44. & Lancellot. *in inſtitutionibus canonicis, cap. 11. in principio*. Conficitur autem pallium ex lana, quæ tondetur ex duobus agnis albis, qui quotannis offeruntur ſuper Altare ſanctæ Agnetis in die feſtiuitatis eiuſdem Sanctæ, dum in Miſſa ſolenni cātatur *Agnus Dei*. Qui autem Agni recipiuntur à duobus Canonicis Eccleſiæ Lateranenſis, & mittuntur in paſcua, donec veniat tempus illos tondendi, ex lana eorum mixta cum alia alba, & pariter munda reducta in filum pallia contexuntur, latitudine digitorum trium, Moſcon. *part. 1. lib. 1. cap. 8. pag. 236. littera C. ad finem.* & Cucch. *de pallio tit. 6 num. 5. verſ. eſt autem*, vbi dicit pallium, non autem paleum eſſe appellandum, ornamentum Patriarcharum, Archiepiſcoporum, & quandoque Epiſcoporum etiam de corpore B. Petri ſumptum continens plenitudinem poteſtatis Pontificalis, humeros, pectúſque circundans ſacerdotalis ſtolæ more pendens ante pectus, cruces nigras intextas habere, ſupertegens alia ornamenta, Azor *d. cap.* 34. 12.

Septimò quæritur, an poſſit Archiepiſcopus crucem ante ſe elatam geſtare per totam Prouinciam ante ſuſceptum pallium? Reſponſio eſt negatiua, ita Marc. Anton. Genuenſ. *de poteſt. Archiep in praxi, c. 71. n.* 19. poterit tamen ante pallij ſuſceptionem Clericos ordinare, & exercere Pontificalia in aliena Diœceſi nomine & ad inſtantiā aliorum Epiſcoporum. Innoc. *in cap. ſuffraganei, de electione*, & Io. Baptiſta Ferret. *conſ.* 90. & qui renunciauit 13.

uit Archiepiſcopatui, poterit exercere Pontificalia in Prouincia, & alibi Epiſcopis permittentibus, non autem poteſt vti pallio etiam de licentia Epiſcoporum, *cap. ad ſupplicationem, de renunciatione*, & Pariſius *lib. 1. de reſignat. quæſt.* 17. Maiol. *de irregularitate lib. 3. cap. 6. num.* 8. *verſ. hinc fit*, & alij apud Barboſ *in d. cap. ad ſupplicationem n. 3.* Ratio, quia ſolus Summus Pontifex ſemper, & vbique pallio vti poteſt, *c. ad honorem, de vſu, & auth. pallij*; Archiepiſcopus autem intra terminos tantùm ſuæ iuriſdictionis, non alibi, etiam ex conſenſu Ordinarij eo vti poteſt, gloſſ. *Clementina Archiepiſcopo, de priuilegiis*, latè Maiol. *de irregul. lib. 2. cap. 2. num. 7.* & Flamin. *ſuprà ex n. 21.*

14. Sed quid dicendum de Archiepiſcopo, qui renunciauit loco, non autem dignitati? Dic non poſſe Pontificalia exercere in Diœceſi, & Prouincia renunciata cum pallio etiam de conſenſu Archiepiſcopi ſucceſſoris, & ſuffraganeorum, ſed tantùm exercere Pontificalia ſine pallio, cum conſenſu prædictorum, ſicut in aliis Diœceſibus de conſenſu Diœceſanorum, quoniam illo pallio amplius vti non poteſt, ſed debet retinere penes ſe, & cum eo ſepeliri, text. *in cap. ad ſupplicationem ſit.* Pariſ. *vbi proximè.* Et multo fortiùs non poterit exercere alia Epiſcopalia nomine ſuo, ſed alieno, vt ſimplex Epiſcopus, vt dictum eſt, inuitatus ab aliis Epiſcopis. Quarant *in addit. ad verſ. 32. authoritas eſt.*

15. Octauò quæritur, quæ differentia inter Epiſcopum, & Archiepiſcopum? Dic reſpectu ordinis, & reſpectu characteris in ſubſtantia eſſe pares Epiſcopum, & Archiepiſcopum, & nihil plus habere vnum, quàm alterum: reſpectu tamen executionis, & exercitij maiorem ſolicitudinem habere Archiepiſcopum, Cardin. Zabar. *in Clementina Archiepiſcopo, de priuileg.* Sotus *in quarto diſt. 24. quæſt. 2. art. 4.* ideo propter primum in diſpoſitione loquentes de Epiſcopis comprehenditur Archiepiſcopus, gloſſ. *in cap. quia periculoſum, de ſenten. excommunic. in 6.* & *ibi* Gemin. *in fine*, vbi etiam Franc. & communiter. Quare nihil habet Archiepiſcopus plus quàm Epiſcopus, niſi reperiatur in iure expreſſum. *c. conqueſtus 9. quæſt. 3.* Propter ſecundum Archiepiſcopus eſt Summus Epiſcoporum, Hoſtienſ. *in cap. cum inferior, num. 12. de maior. & obed. in ſumma in tit. de officio Archid. §. & quia*, præeſt omnibus Epiſcopis de ſua Prouincia, *cap. cleros, diſt. 21.* Zechius *de Republica Eccleſiaſtica fol. 114 n. 4.* Caſſan. *in Catalogo gloriæ mundi par 5. conſideratio. 44. ad finem, & 4 part. conſiderat. 20.* Pariſ *de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. n. 52 & lib. 8. quæſt. 5. n. 48.*

16. Item dicitur Archiepiſcopus pater, & Epiſcopus animarum ſuffragneorum, Quarant. *in ſumma Nonum Metropoliticum n. 6.* habetque authoritatem paſtoralem ſuper Epiſcopos ſuffraganeos, *c. 1 diſt. 34.* Gemin. *in cap. 1. de ſupplen. negl. Prælat. in 6. col. 4. in fine*: ſuffraganeíque debent Archiepiſcopo ſuo obedientiam, & reuerentiam præſtare, *cap. ad ſupplicationem, de renunciatione*, gloſſ. *in c. antiqua, in verb. obedientia, de priuilegiis, & verb. præſtito ſibi fidelitatis*, & *ibi* Barboſ. *num. 9.* Conſtat idem ex litteris Apoſtolicis miſſis ad ſuffraganeos, quæ ſic habent: *Mandantes quatenus eidem Archiepiſcopo tanquam membrum capiti obſequentes exhibeatis ei obedientiam, & reuerentiam*, &c. Quocirca ſuffraganei debent Archiepiſcopo honorem debitum exhibere, eumque diligere, & uereri, cùm ſolicitudo totius Prouinciæ Archiepiſcopo ſit commiſſa, *cap. cleros 21. diſt.*

17. Hinc deducitur ab Archiepiſcopo eſſe exigendam rationem de anima Epiſcopi. Hoſtienſ. *ſumma, de pœnit. & remiſſ. num. 18. in fine*, vbi ſubdit teneri ſuffraganeum confiteri Archiepiſcopo, Abbas ſequitur, *in d. cap. cum inferior, de maior. & obed.* Nihilominus contrarium eſt dicendum, poſſe ſcilicet Epiſcopum etiam non exemptum eligere ſibi Confeſſarium non ſolùm in ſua Diœceſi, ſed etiam extra, ex approbatis tamen à Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 15.* per ſuum Ordinarium, vt ait Aloyſ. Ricc. *deciſ. 548. in 1. edit.* & alij quos ſequitur Barboſ. *alleg. 15. n. 9.*

18. Item Archiepiſcopus poteſt Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, *cap. 1. §. final. de officio Ordinarij in 6. & cap. venerabili 52. de ſenten. excommunic.* Lancell. Conrad. *in templo omnium iudicum lib. 2. c. 4. ſub num.* 18. & Quarant. *in ſumma Bullarij, verb. authoritas, num.* 8. poſt alios, & dixi, *§. præcedente, n.* 19. poſt Bottæum *de Synodo par. 1. num. 45. 46. & 47.* vbi tradit Epiſcopum, qui omiſit congregare Synodum eſſe ſuſpendendum ab exequutione officij per Archiepiſcopum, cui ſubeſt.

19. Item ſi excommunicatur Epiſcopus, ceſſat iuriſdictio Vicarij, & eius officialis, & poteſt ſuſpendi, & excommunicari, ſi non ceſſet ab audiendis partibus, Hoſtienſ. *in cap. 1. de officio Vicarij*, non tamen deuoluitur iuriſdictio Epiſcopi excommunicati ad Archiepiſcopum, *cap. 1. de ſuppl. neglig. Prælator. in 6.* ſed ad Papam, vt *ibi* per Geminianum, & ſcribentes, quamquam in caſu negligentiæ ſuccedit Archiepiſcopus, ex ea ratione, quia negligens peccat in iuriſdictionem, propterea ad proximum ſuperiorem deuoluitur; non ſic ex alia cauſa, ſed propter negligentiam, ſequitur Afflictis *in cap. imperialem, §. præterea, num. 33. de probib. feud. alie. per Feder*, & propter negligentiam ſolam non deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum; niſi poſt terminum præfixum per Archiepiſcopum, quando tamen crimina non ſunt notoria, Paulin. *de viſitat. par. 2. quæſt. 5.* quamuis

20. Abbas *in c. ſi quis contra clericum num. 7. de for. compet.* minus bene, & contra communem tueatur propter negligentiam ſuffraganeorum non deuolui iuriſdictionem ad Archiepiſcopum: ſed Felin. optimè *in cap. paſtoralis, de officio Ordinarij*, dixit opinionem Abbatis eſſe nouam. Quibus addit ex nouiori diſpoſitione Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. de reformatione cap. 3.* poſſe Archiepiſcopum viſitare Prouinciam, & inquirere de criminibus, quamuis non appareat de negligentia ſuffraganeorum, Cabed. 1 *p deciſ. 78. n. 3. verſ. hinc etiam*, & Barboſ. *in c. ſicut olim 25. n. 4. verſ. per ſingulas Diœceſes, de accuſationibus.*

21. Nonò quæritur de Archiepiſcopo, qui voluntarius receſſit ab Archiepiſcopatu, & poſt quadriennium rediit iam non expectatus? Ex *cap. qualiter 9. de clericis non reſidentibus*, cenſetur priuatus Archiepiſcopatu. Nihilominus ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. de reformatione cap. 1. verſ. ſiquis autem*, vltra mortalis peccati culpam, quam incurrit pro rata temporis, quo abeſt, non facit fructus ſuos, ſed tenetur eos reddere fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus largiri. Quòd ſi abſque vllo legitimo impedimento per menſes ſex continuos abfuerit ipſo facto quarta parte fructuum illius anni priuabitur, & per ſuperiorem Eccleſiæ fabricæ, & pauperibus loci applicabuntur. Quòd,

ſi

ſi per alios ſex abſens perſeueret, priuabitur eodem modo alia quarta parte expendenda etiam in fabricam Eccleſiæ, vel in pauperes loci. Deinde creſcente contumacia, & durante abſentia Archiepiſcopus Primas per litteras, vel per Nuncium certiorem faciet Romanum Pontificem de abſentia Archiepiſcopi; alioquin tranſactis prædictis tribus menſibus ipſo facto Primas ingreſſu Eccleſiæ eſt priuatus, in quam pœnam etiam incurret Archiepiſcopus, ſi de abſentia ſuffraganeſ Romanum Pontificem non certioret, vt habetur in eodem Concilio Tridentino *ſeſſ.6. de reformat.c.1.verſ.ſi quis autem*, Barboſ.*de officio, & poteſtate Epiſcopi alleg.53.num.21.& in d.c.qualiter,de clericis non reſidentibus.*

22. Decimò quæritur, an Archiepiſcopis,ſeu Primatibus liceat ſubſidium charitatiuum exigere à clericis? Reſponſio eſt affirmatiua, data manifeſta, & rationabili cauſa.*cap.cùm Apoſtolus, §.prohibemus, de cenſibus*, ex Concilio Lateranenſi ita decretum eſt: *prohibemus etiam, ne ſubditos ſuos talliis, & exactionibus grauare præſumant. Suſtinemus autem pro multis neceſſitatibus, quæ aliquoties ſuperueniunt, vt ſi manifeſta, ac rationalis cauſa extiterit, cum charitate moderatum, ab eis valeant auxilium poſtulare.* Hæc ibi.

Charitatiuum autem ſubſidium ſecundùm Hoſtienſem, & alios *in c.conquerente, de officio Ordinarij* dicitur auxilium charitatis; eo quia à principio non per vim exigebatur,ſed ex charitate petebatur, & ideo exigitur, quando reditus propriæ Eccleſiæ non ſufficiunt pro oneribus occurrentibus, Bellencinus *d. tractatu charitatiui ſubſidij quæſt.* 14. Poſſe autem exigi conſtat etiam ex *Clementina prima, de exceſſ.Prælat.§.exigendo*,gloſſ. *in verb.exigendo*: Epiſcopus, inquit, poteſt exigere charitatiuum, dummodo ſit moderatum: idem habetur *in cap.conquerente, de officio Ordinarij*, vbi prohibetur exigi ab Eccleſiis ſuæ Diœceſis, niſi iura Epiſcopalia, præter moderatum auxilium, quod iuxta formam Lateranenſis Concilij, ſi manifeſta, & rationabilis cauſa extiterit, cum charitate poſtulent.

23. Quæri tamen poteſt, an poſſint cogi ſubditi Epiſcoporum ad dandum ſubſidium, cùm datur cauſa iuſta petendi? Et videtur negandum, quia quod petitur ex charitate, non debetur ex iuſtitia. Innocent. tamen *in cap. cùm Apoſtolus*, opinionibus hinc inde propoſitis, *de cenſibus*, concludit ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa poſſe Epiſcopum cogere clericos ad præſtandum huiuſmodi ſubſidium. Idem volunt Hoſtienſ.& Abbas *in d.cap.cùm Apoſtolus,de cenſib.* Quin poſſe Epiſcopum clericos excommunicare, niſi ſoluant ſubſidium, docet Lapus *allegat.* 20. quæ incipit, *ſi vacante.* Nec refert ſubſidium ortum eſſe ex charitate: quia officio iudicis poſſunt compelli diuites, vrgente magna fame ad largiendum eleemoſynam pauperibus, Azor.*inſtit.moral. par.* 2. *lib.* 12. *cap.* 13. *quæſ.* 3. Enriquez *in ſumma lib.*13.*c.*17.§.5.*in fine* Surd.*de aliment. tit.*3. *quæſt.*3. *num.*27. & alij, quos refert, & ſequitur Rendina

24. *in promptuario recept. ſent.tit.* 38.*n.* 12. Nec obſtat, quòd Epiſcopus excommunicandò non ſoluentes ſubſidium intra certum tempus, videatur eſſe iudex in cauſa propria, quod interdicitur *in l.* 1. *C. ne quis in ſua cauſa*, quia iudex in cauſa propria exiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ, vt dicitur *in cap. Romana, de pœnis*, poteſt Epiſcopus, ſequitur Alexand. Trentacinq. *vari. reſolut. lib.*2.*tit.de indic.reſolut.*5.*n.*7.Surd.*conſ.*50.& Marta *in votis nouiſſ.deciſ.voto* 57. Quare Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſſunt in ciuitatibus, & Diœceſibus ſuis cogere ſubditos ad charitatiuum ſubſidium, etiam ſi nondum ſint conſecrati; dummodo ſint confirmati. Bellencin. *quæſt.*9.Azor.*d. quæſ.*5.*in fine*, ex ea ratione, quia exigere ſubſidium eſt iuriſdictionis, non autem ordinis, vt dicitur *in cap. conquerente, in fine, de officio Ordinarij.*

Dixi,*in ciuitatibus, & Diœceſibus ſuis*, quia extra diœceſim ſuam iure tale ſubſidium non poſſunt exigere, quamquam conſuetudine alicubi introducta, & communiter recepta id fortaſſe poſſunt, Bellencin. *d.tractatu, quæſt.*2.Azor.*inſtit. moral.par.*2.*lib.*9. *cap.* 24.*d. quæſ.* 5. *verſ ſed dubia quæſtionis eſt.* Porrò quando Archiepiſcopus, vel Epiſcopus voluerit à clero ſuo charitatiuum ſubſidium exigere, oportet, vt id faciat cum conſilio Capituli ſui, & etiam ipſorum clericorum, per textum *in cap.nouit, & in c.quanto, de his quæ fiunt à Prælato*, docent Innocent. Butr.*in d.c.cùm Apoſtolus, de cenſibus*, & Bellencin.*ſupra quæſt.*10. 25.

Vndecimò quæritur, quando Epiſcopus fuerit negligens in erectione Seminarij, quid faciendum? Reſponde ex Concilio Tridentino *ſeſſ* 23. *cap.* 18. Epiſcopum teneri Collegium puerorum erigere;& ideo ſi in eius erectione negligens fuerit, vel ſuam portionem denegauerit, Archiepiſcopus ſupplere debet eius negligentiam. Archiepiſcopum autem negligentem Synodus Prouincialis increpet in erectione, & in eius conſeruatione dormientem. Sic Concilium Tridentinum *in d.cap.*18.*verſ.quod ſi Cathedralium.* Qui denique debeant contribuere, tradit Barboſ. *in d. cap.* 18. *fol.*75.*&* 76.*& allegat.*77.*per totam*, & de vnionibus faciendis Seminario, Gonzal. *de menſibus gloſſ.*5.§.7.*n.*67. 26

Duodecimò quæritur, an Archiepiſcopus electus, & confirmatus, non tamen conſecratus, gaudeat priuilegio Canonis decimi, ſextæ Bullæ Cœnæ contra impedientes Prælatos,ne ſua iuriſdictione vtantur? Pars negatiua ex eo probatur, quia ante conſecrationem Archiepiſcopus propriè, & ſimpliciter non vocatur talis. Ergo impedientes illum, non incidunt in hanc excommunicationem. Dicendum tamen eſt in hoc canone nomine Archiepiſcopi, & Epiſcopi intelligi omnes poſt electionem, & confirmationem, etiam ante conſecrationem. Quare impediens Archiepiſcopum ne ſua ordinaria iuriſdictione vtatur poſt electionem, & confirmationem, manet excommunicatus per hanc cenſuram, quoniam Summus Pontifex in canone 16.excommunicat omnes, qui impediunt Prælatos, ne ſua vtantur iuriſdictione contra quoſcumque, ſed Archiepiſcopus ante conſecrationem habet omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, & poteſt excommunicare, ſuſpendere, interdicere, viſitare, corrigere, beneficia conferre, Eccleſias minores coniungere, & diuidere: voti, & iuramenti vincula ſoluere, cauſas audire, & cognoſcere, & ſibi reſeruare quorumdam peccatorum abſolutiones, vt habetur *in cap.tranſmiſſam, cap. noſti, c. qualiter, & cap. nihil, de electione*, & ibi Barboſ. poſt multos. Igitur ſi Archiepiſcopus impediatur poſt confirmationem, ne vtatur hac iuriſdictione, impediens ligatur hac excommunicatione: quamuis in ordine ſacerdotali non ſit conſtitutus, Mar. Alter. in ſpecie *tom.*1. *de cenſuris* 27.

ſerio diſp. 17. de excomm. Bull. Cœnæ lib. 5. cap. 1. fol. 711. col. 1.

Vtrùm Archiepiſcopus poſſit extra ſuam diœceſim extruere opus aliquod pium ex reditibus ſui Epiſcopatus?

§. III.

EPITOME.

1. *Beneficiarij ſunt veri domini fructuum.*
2. *Non tenentur de iuſtitia dare eleemoſynam.*
3. *Quæ viuendo parcè congerunt, poſſunt quibus voluerint largiri.*
4. *& ea quæ acquirunt pro officiis diuinis.*
5. *Epiſcopi non poſſunt extruere opus extra ſuam diœceſim.*
6. *Oppoſitum eſt verius.*
7. *Epiſcopus poteſt inter viuos diſponere.*
8. *Item non tenetur expendere, quod ſupereſt in pauperes ſuæ Diœceſis.*
9. *Epiſcopus tenetur ſuperflua largiri egenis, & piis operibus.*
10. *Relicta pro pauperibus, intelligitur illius loci, vbi teſtator mortuus eſt.*
11. *Relictum Fratribus Tertiariis, an poſſit applicari Monialibus eiuſdem Ordinis.*

1. PRo deciſione huius quæſtionis præmitto primò Beneficiarios ſiue Epiſcopi ſint, ſiue non, habere verè dominium fructuum ſuorum beneficiorum, peccareque, ſi in profanos vſus illos expendant vanè, non tamen teneri ad reſtitutionem, ita Sot. *lib.* 10. *de iuſtitia quæſt.*4.*art.*3. Sylueſt *reſtitutio.* 3 *quæſt.*5. Couar.*de teſtam.in c.cùm in officiy, num.* 3. Adrian. *in* 4. *ſentent. cap. incipiens, pro clariori, concluſ.* 4. Driedo *de libertate Chriſtiana pag.* 199. & in praxi, & de conſuetudine hoc præmittendum receptum eſt communiter, ſequitur Ledeſma *ſecunda quarti quæſt.*18.*art.*5.*dubio vltim.* Molina *Theolog. tom.* 1. *de iuſtitia tract.*2.*diſp.*143.poſt D.Thom.& Caiet. 22. *q.* 185. *art.* 7. & poſt D. Thom. *quodlibeto* 6. *art.* 12. & probatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24.*cap.*12.*de reformat.* dicente, vt prouiſi de beneficiis fidei profeſſionem faciant à die profeſſionis intra duos menſes, aliàs non faciant fructus ſuos; vnde ſequitur beneficiarios acquirere dominium fructuum.

2. Præmitto ſecundò beneficiarios non teneri dare pauperibus, quod ſupereſt de ſua congrua ſuſtentatione ex lege iuſtitiæ, ſed ex lege, ſeu præcepto charitatis, legeque impoſita per canones ab Eccleſia non rebus, aut reditibus beneficiorum, ſed perſonis beneficia poſſidentibus, quod præmittendum eſt contra Nauar.*de reditibus Eccleſiaſticis, per totum, & in Apologia*, & alios ſentientes beneficiarios non eſſe dominos ſuorum fructuum, neque vſufructuarios, ſed vſuarios duntaxat, ac proinde nihil poſſe ſibi reſeruare vltra competentem ſuſtentationem, quòd ſi quod ſuperſit impenderint in vſus non pios, peccare cum onere reſtituendi, quæ opinio Nauarri quamuis pro ſe habeat graues ſatis Doctores, nihilominus tanquam rigida repellitur, & Soti tanquam ſuauior ſequenda eſt, & nobis probatur, Nauarri tamen non negamus valde probabilem, ſic Leſſ.*lib.*2.*c.*4.*dubio* 6.*n.*42.

Præmitto tertiò Epiſcopos, & cæteros beneficiarios, quo ad eam portionem fructuum, quæ neceſſaria eſt ad eorum congruam ſuſtentationem, eſſe verè dominos, ita vt eodem modo teneantur, vel non teneantur ex iis erogare ad opera pia; ſicut ex propriis patrimoniis. Cùm hæc portio induat rationem iuſtæ mercedis debitæ ſuo officio, & labori: vnde ſi aliquid auferat ex ea, poteſt id totum impendere, perinde ac ſi eſſent bona ſæcularia. Ita Nauar. *de reditibus q.* 1. *monito* 30. Couar.*in c.cùm in officiis, de teſtam, n.*2.*§. tertiò ex eadem ratione*, Sotus *de iuſt.lib.*10. *quæſt.*4. *art.* 3. *concluſ.* 6. ratio, quia hos fructus poterant impendere liberè in vſus proprios; igitur ſi parciùs viuendo, & ſuum defraudando ſtatum eos reſeruauit, poterit eos vel donare alteri, vel in alios vſus conuertere. Idem tradit Couar. *cit.* de iis, quæ beneficiarius iuſto labore promeritus comparauit, cùm non ſint fructus beneficij, ſed proprij laboris, & induſtriæ ipſius, qui Eccleſiæ curam gerit. Ita Bologninus *in Amanis conſ.* 87. Sicut paſtor, & lector Capituli, Scholaſticus, & alij, cùm ſit iuſta laboris merces, & iuſtum ſtipendium laboris impenſi in gubernatione Eccleſiæ. 3.

Præmitto quartò, eorum, quæ clerici, vel beneficiarij acquirunt pro re ſacra facienda, pro concione, pro confeſſionibus audiendis, & pro cantu, & ſimilibus, fieri verè dominos; quia illis conceduntur hæc veluti merces reſpectu operis impenſi; ideo poſſunt de iis diſponere pro libito; vnde ſequitur, quòd ſi de iis viuant, vel ad pia accommodent, poſſe tantundem vſurpare ex fructibus beneficiorum, & de illis pro arbitrio diſponere, cùm totam ſuam decentem ſuſtentationem poſſint ſibi applicare, & ſecum expendere, nec tenentur viuere ex aliis ſuis bonis; ideo ſi de aliis ſuis bonis erogent pauperibus, poſſunt vti compenſatione ex fructibus beneficij. Ita Nauar.*q.*1.*de reditibus, monito* 32. Leſſius *d. lib.*2.*c.*4.*dub.*6.*n.*58.*§.vnde ſequitur.* Reginal. *tom.* 2. *lib.*30. *tractatu tertio, de ratione iudicandi de peccatis, n.*98. *cum ſequent.fol.* 218.*§ ſextum dubium*, vbi citat pro hac parte Angel.*verb. clericus* 13. *num.* 9. Syluest. *eodem verbo* 4. *quæſt.* 12. & confirmatur ex *cap. ſi Epiſcopus*, 12. *quæſt.* 5. vbi datum eſt Epiſcopis, quòd poſſint decedentes tantum relinquere, quibus maluerint, de bonis, hoc eſt, de fructibus ſuarum Eccleſiarum, quantum de bonis patrimonialibus Eccleſiis ſuis contulerint, dummodo dum has expenſas fecerint, non gratis, & liberè donauerint, quia tunc non poſſunt vti compenſatione, quòd ſi quando expendunt, vel Eleemoſynas de bonis patrimonialibus fecerunt, vel aliqua alia pia extruxerunt nihil cogitarunt de expendendo gratis, vel non, bene poterunt habere voluntatem vtendi compenſatione, & tantundem expendere de reditibus beneficij pro ſuo arbitrio, in quoſuis vſus, Nauar.*de reditibus quæſt.* 3. *monito* 4.*n.*3. 4.

His præmiſſis videtur dicendum non poſſe Epiſcopum extruere opus pium, de quo eſt quæſtio extra ſuam Diœceſim. Moueor primò authoritate Coſtæ Luſitani *in cap ſi pater, de teſtam. in* 6. *verb. pauperes, num.* 11. vbi ait legatum relictum pauperibus indiſtinctè, eſſe diuidendum inter pauperes eiuſdem ciuitatis teſtatoris, arg. *l.* 5.

quæ

qua conditio, §. final. ff. de conditio. & demonſtr. gloſſ. *in dict. cap. ſi pater, in verb. pauperes.* Bart. *in l. 2. numer. 2. Cod. de annon. ciuilib. lib. 10.* Tiraquel. *in tractat. de priuileg. piæ cauſæ, priuileg. 56.* Gomez *1. variar. cap. 12. num. 48. & in l. 31. Tauri, num. 4.* Idem confirmat dicens teſtatore mandante executoribus teſtamentariis, quòd bona ſua diuidant inter pauperes, vel pias cauſas illius loci, in quo teſtator habeat domicilium habitationis, per text. *in l. ſi quis ad declinandum, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* & *ibi* Bartol. Bald. & communiter ſcribentes. Igitur cùm Epiſcopus habeat onus expendendi in vſus pios, quod ſupereſt de neceſſariis ad vitam, & ſuſtentationem, tenetur expendere intra limites ſui Epiſcopatus.

Moueor ſecundò ex traditis à Couarr. *in cap. cùm tibi, de teſtam. num. 4.* affirmante poſſe pauperes in genere hæredes inſtitui; requiri tamen, quòd ſint pauperes illius ciuitatis, in qua conditum eſt teſtamentum, quod Couar. intelligit, ſi teſtamentum fiat in loco domicilij teſtantis; alioqui pauperes domicilij teſtantis ſunt admittendi, ex gloſſa *in cap. ſi pater, de teſtament. in 6. verb. pauperes*, & idem probatur ex *l. nulli, Cod. de Epiſcopis, & Cleric.* modò teſtator non committat executori liberam electionem pauperum: nam tunc eligere poterit, quos voluerit pauperes, ſiue ſint ex domicilio, ſiue ex loco teſtatoris, ſiue non. Concordat Molin. *ibi tom. 1. de iuſtitia, tractat. 2. diſputat. 157. colum. 6. §. quando teſtator, fol. 901.* vbi concludit diſtributionem, ſiue fiat per Epiſcopum, ſiue per alium, quem teſtator aſſignauerit, eſſe faciendam inter pauperes loci, vbi defunctus domicilium habeat, aut vbi mortuus eſt, ſi ignoretur locus domicilij, aut multum diſtet, & in eiſdem locis, quando teſtator non expreſſit aliter, ſunt extruenda, ſeu facienda alia opera pia ab ipſo relicta, per *dictam l. nulli, & l. ſi quis ad declinandum, Cod. de Epiſcop. & Clericis.* pari ratione dicendum eſt omnia opera pia extruenda eſſe ab Epiſcopis, vel Archiepiſcopis intra fines ſuarum Diœceſum.

Moueor vltimò ex reſolutione *capitis, Apoſtolicæ, de donat.* vbi decidit poſſe Epiſcopum in ſua Diœceſi conſtruere Monaſterium, vel aliquam Eccleſiam, quamuis exemptam à ſua iuriſdictione, magnificare pro ſua ſepultura de quadam parte ſui reditus; ſecus ſi extra diœceſim hoc vellet, ita Abbas *ibi, num. 3. & 4. §. nota tertiò*, ibi, *ſua videlicet Diœceſi*, ſequitur Franciſc. Marquez *quæſt. p. 101. per totam*; ſicque intelligunt *cap. bonæ rei 12. quæſt. 2. & cap. ſi Epiſcopus, eadem quæſt. 2.* Igitur nullo modo Archiepiſcopus abſque licentia ſummi Pontificis poteſt expendere reditus ſuos etiam pro conſtruenda Eccleſia extra ſuam Diœceſim, vbi ſepeliatur.

6. Contrarium mihi ſemper verius viſum eſt, poſſe Archiepiſcopum ex reditibus, qui ſuperſunt ex ſua congrua ſuſtentatione pro qualitate, & conditione tanti ſtatus menſurata, expendere in quodcumque opus pium extra ſuam Diœceſim, dummodo pauperes Diœceſis non deſtituantur. Probatur, quia Archiepiſcopo interdicitur teſtari; at donationes facere, dum viuit licet, & de fructibus ſuæ dignitatis diſponere valet ad pia abſolutè, Gloſſa ordinaria *in cap. præſenti, verb. reſeruari, de officio Ordinarij, lib. 6.* Confirmatur ſecundò ex traditis à Molina Iuriſconſulto *lib. 2. de primogen. cap. 10. num. 48. §. hoc autem primo temperandum*, vbi ait poſſe Prælatum dum viuit inſtituere Maioratum ex cauſa religioſa, ſeu pia principaliter, verbi gratia, ſi ædificet Capellam, vel Eccleſiam, vel Hoſpitale, & pro cura, ſeu pro iure patronatus conſanguineo, ſeu eius filio iure maioratus aliquam annuam penſionem relinquere, vel Monaſterio pro reparatione, ſeu fabrica illius. Idem tradit Garcia *de benefic. part. 5. cap. 1. num. 596.* vbi vult poſſe Epiſcopos de bonis ex Epiſcopatu acquiſitis fundare, ſeu dotare aliquam Capellam inter viuos, & illius ius patronatus ſuis conſanguineis relinquere, abſque eo quòd Eccleſia, ſeu ſucceſſor in Epiſcopatu, vel Camera Apoſtolica in eo ſuccedat, aut ſe intromittat. Quin imò iſtud ius patronatus conſanguineis laicis relictum, laicale cenſendum eſt, quatenus relinquitur laicis, vt præſentent, & ſuccedant. Nam, vt vult Mohedan. *deciſion. 9. in fine*, ius patronatus laicale dicitur vbi præſentat laicus. Garcia *ſupra*.

Item, quia Archiepiſcopus eſt Dominus omnium fructuum ſui Archiepiſcopatus; igitur poteſt valide inter viuos diſponere de illis, quod etiam procedit, quando ipſe in morbo conſtitutus ex quo è vita diſceſſit, aliquas donationes fecit inter viuos, quæ in vtroque foro ſunt validæ, & licitæ, quoniam dum viuit habet diſpoſitionem, & adminiſtrationem omnium reddituum ſuæ dignitatis, cum hac limitatione, vt ſuperflua, quæ remanent ex portione illi deputata, in opera pia inſumat. Corroboratur ex decreto *cap. ad hæc, de teſtament.* vbi deciditur ab Alexand. III. non poſſe Clericos de quæſitis intuitu Eccleſiæ teſtari: poſſe tamen eleemoſynas erogare etiam, dum ægritudine torquentur, ita Nauar. *de redditibus in Apolog. quæſt. 1. monito 81. & 82.* Molin. Iuriſconſult. *lib. 2. de primog. cap. 10. num. 24. & num. 33.* & Molin. *Theolog. diſputat. 148. concluſ. 4. fol. 837.* nulluſque ex Doctoribus, qui hac de re agunt, ait Epiſcopos non poſſe extra ſuam Diœceſim facere eleemoſynas, nec ſuos fructus expendere in aliquod opus pium: ſed omnes concordes tradunt Epiſcopos, excepta ſua, ſuæque familiæ decenti ſuſtentatione, teneri erogare in pauperes, & in vſus pios reſiduum, vt videre eſt apud Caualcan. *2. p. deciſ. 32. n. 32.* Cordub. *lib. 1. quæſt. q. 18.* Sotus *lib. 10. de iuſtitia, quæſt. 4. artic. 3. verſ. ſexta concluſ.* Redoan. *de ſp. iis quæſt. 9. ex num. 7.* Gutierr. *in practic. lib. 2. quæſt. 114.* Lælius de Zanchis *de priuilegiis Eccleſ. 78. priuileg. a numer. 5.* & alij aſſerentes Epiſcopos, & Eccleſiaſticos Dominos eſſe redituum ſuorum beneficiorum, poſſeque ad libitum de illis diſponere ad pia, quibus accedit doctiſſimus Gabriel Pereira *deciſ. 95. numer. 25. verſic. ex quo etiam prouenit*, poſt D. Barboſam *in l. diuort. a numer. 59. ff ſolut. matrim.* 7.

Accedit ratio valde vrgens, quòd ſi Archiepiſcopus, ſeu Epiſcopus non poſſet opus aliquod pium extruere extra ſuam Diœceſim, non poſſet etiam in conſanguineos viuentes, & domicilium habentes extra ſuam Prouinciam eleemoſynas erogare; quod eſt falſum, & conſtat ex conſuetu

conſuetuetudine recepta, & ex Doctoribus communiter aſſerentibus poſſe Epiſcopos ſuis conſanguineis vbicumque ſint, extra ſuum Epiſcopatum eleemoſynas elargiri. ſic Molina *lib.1. de primog. cap.* 10. *num.* 49. ex Soto *de iuſtitia, lib.* 10. *quæſt.* 4. *art.*4. imò cæteris paribus potius conſanguineis, quàm extraneis ſubuenire debent, ita Reginald. *tom.*3.*lib.*30. *tract.*3.*num.*101.*& n.*103. *fol.* 218.

Adde beneficiarios ſatisfacere oneri faciendi eleemoſynas egenis, ſi expendant reſidua in alios vſus pios,quàm egenorum. Vnde bene poſſunt expendere in ædificium alicuius Eccleſiæ, vel Hoſpitalis, vel extruere opus aliquod pium. Nauar. *de reditibus quæſt.*1.*monito* 26.*& in Apologia quæſt.*1. *monito* 28. vbi nomine pauperum intelliguntur etiam Monaſteria tam ſæcularia, quàm regularia, & alia omnia opera, & loca pia. Adrian.*in* 4. *de reſtitut.quæſt.*12. *col.*7. conſentit D.Thom. *quodlib.* 6.*art* 12.*& cap. duo* 12. *quæſt.* 1. *& cap. quatuor.* 12. *quæſt.* 2. poſt Valerium *ſuprà n.*604.

8. Ad hæc beneficiarius non tenetur expendere quod ſibi ſupereſt in vſus pauperum illius loci, vbi eſt beneficium, ſed ſufficit expendere in vſus pauperum cuiuſuis loci, Nauar. *de reditibus. d. quæſt.* 1. *monito* 27 ex eo quòd nullus eſt textus, qui obliget Epiſcopum largiri pauperibus illius loci, vbi habet beneficium, & conſuetudo contraria quæ vicem habet legis, obſeruatur, ex ea ratione, quòd Mater Eccleſia omnes pauperes, vbicumque ſint, filios ſuos reputat, & accidere poteſt magis gratum Deo his potius, quàm illis ſubuenire, ſi pauperiores ſint, & virtutibus præſtantiores, quàm alij eiuſdem loci,ita Nauar. *vbi proximè*, ſequitur Valerius *num.*195. ſecundùm *c. non ſatis, diſt.*86.

Imò ſi tenerentur expendere reſiduum in pauperes illius loci, vbi ſitum eſt beneficium, ſequeretur Epiſcopos,ſeu beneficiarios de vno Epiſcopatu, vel beneficio ad alia tranſlato, non poſſe ſecum deferre, quæ ſibi ſuperſunt de ſua, ſuæque familiæ decenti ſuſtentatione, ſed teneri ea elargiri pauperibus illius loci, cùm conſuetudo oppoſita tanquam lex obſeruetur, *cap. cùm dilectus, de conſuetudine, verb. Quæ optima eſt legum interpres*, Sylu.*conſ.*880.*num.*27.Menoch. *conſ.*31. *num.* 44. *& conſ.* 390. *num.* 21. Maſcard. *de probat. concl.*1415. *n.* 10. & Camill.Borrell.*in ſumma omnium deciſ.tit.*14.*num.* 88. Habet enim conſuetudo vim parem cum lege, & venit appellatione iuris, Bernard.Græuæ *ad pract.pract.Cameræ Imper. lib.*1.*concluſ.*36.Menchac.*quæſt. frequent. cap.*3.*n.*2. & facit licitum, quod aliàs erat illicitum, vt per Roland. *conſ.*58.*num.*19.*lib.*4 Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt.*19.*num.*21. & Mexia *in tract.taſſæ panis concl.* 3. *num.* 25. Cùm ergo conſuetudo declaret ſatis eſſe elargiri reſiduum pauperibus, quamuis non ſint loci illius in quo eſt beneficium, ſequitur non teneri oppoſitum facere. Nec refert ſententia Pauli Caſtrenſis *conſ.*337.*num.*7.*lib.*1.& Alciati *reſponſ.*1.*à num.* 3. *& num.* 43. negantium poſſe beneficiarios tranſlatos de vno ad aliud beneficium ſecum deferre fructus, & reditus prioris beneficij, quia contrarium ex conſuetudine antiqua reſoluitur, & ſic poſſe Epiſcopum ſecum deducere prædictos fructus, & res ex fructibus emptas, Bellamer. *cap.ſi quis tranſlatus* 21. *quæſt.*2 *num.* 10. *verſ. ſed quid ſi prædictus*, & D. Barboſ. *in* 2.*par.l.diuortio, in principio, n.* 54. *&* 55. Quia poſtquam percepti ſunt fructus, Epiſcopus acquiſiuit dominium, ſecundùm id, quod Canones diſponunt, nimirum, vt ex fructibus illis, ſibi, & ſuis accipiat neceſſaria, & reſidua diſtribuat in pauperes, & alia pia opera, *cap. Epiſcopus, & c. penult.*12.*quæſt.*1. Panor.*in cap. cùm eſſet num.* 25.*de teſtam*, & Innocent. *in cap. indecorum ad finem, de ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum.*

Confert pro noſtra ſententia quòdEpiſcopus ne dum poſſit ſuperflua miniſtrare pauperibus, & 9.
in pia opera expendere; ſed etiam ad id teneri, *cap.* 1. 16. *quæſt.* 1. & patet ex *cap. Apoſtolica* 12. *quæſt.* 1. de his reditibus agente, vbi decernitur reditus Eccleſiaſticos eſſe ad commodum Miniſtrorum, & ad ſuſtentationem pauperum, ac peregrinorum, conſonat Nauar.*de reditibus d.quæſt.*1. & colligitur ex *cap.decimas, eadem cauſa, & quæſt.* ibi, *Omne, quod ſupereſt in cauſis piis, ac religioſis erogandum eſt.* Qui Canones obligant Eccleſiaſticos ad opera pia exequenda, nec diſtinguunt inter pauperes, nec inter opera pia proprij loci, & inter pia extra locum proprij domicilij. Ergo etiam extra propriam Diœceſim poteſt Epiſcopus opera pia, vel Capellam, aut Eccleſiam conſtruere, per *l.de pretio, ff. de publicia.in rem actio. & cap.ſolitæ, ſub finem, de maior. & obed.* vnì dicitur legem generaliter diſponentem, generaliter eſſe accipiendam, Surd. *conſ.*51. *n.*7. *& conſ.*182. *numer.* 15. *& conſ.* 301. *numer.* 50. Cardin Tuſch. *tom.* 3. *littera D. concluſ.* 508. & Armend. *in proæmio addit. ad recopil legum Nauarræ n.* 27.

Ad argumenta pro contraria parte reſpondetur,*l.quæ conditio, §. cùm ita, ff. de condit.& demonſtr.* locum habere duntaxat in teſtatore, qui pro amore, & vtilitate ſuorum cohabitatorum proprij loci tanquam homo priuatus ſic eſt interpretandus voluiſſe: at verò Eccleſia cùm ſit Mater omnium fidelium, omnes pauperes cuiuſcunque loci habet loco filiorum, vt patet ex *cap. alma Mater, de ſentent. excommunic in* 6. *& Clement.* 1. *in principio, de ſumma Trinitate*; ideo omnibus pauperibus vbicumque exiſtant eleemoſyna, poteſt erogari: ſecus quando non conſtat de voluntate etiam interpretatiua teſtatoris, quia cùm ipſe natura ſua, & ingenio ſemper inclinet in pauperes proprij loci, ſeu in conciues ſuos, bene ſequitur ab eo relicta, vt diuidantur inter pauperes, ad pauperes ſui loci, ſeu domicilij eſſe duntaxat proroganda: quod etiam indicat *l.ſi quis ad declinandum C. de Epiſcop. & cleric.* dum determinat relictum Hoſpitali, dandum eſſe Hoſpitali loci teſtatoris, quam deciſionem non eſſe extendendam ad Epiſcopos, neque ad reliquos beneficiarios vult, vt obligentur diſtribuere ſuperflua pauperibus ſui Epiſcopatus, ſeu ſui loci, cùm nulla lex, nec cap. nec textus in iure reperiatur, qui compellat eos diuidere decimas, ſeu reditus pauperibus loci, vbi ſoluuntur. Imò D. Clemens *in lib.de conſtitutionibus Apoſtolicis lib.* 2. *c.* 29. *& lib.*8. *c.* 36.præcipit eas diuidi, etiam inter peregrinos, & alienigenas, ſequitur Nauar. *de reditibus d.quæſt.*1.1.*monito* 27.

Ad *cap. Apoſtolicæ, & cap. bonæ*, dicendum eſt, ibi loqui de bonis, ſeu de rebus Eccleſiæ, non verò de fructibus, aut reditibus Eccleſiaſticis: ij enim poſſunt, & debent expendi ab Epiſcopo, & erogari orphanis, viduis, afflictis, & peregrinis, vt decernit Clemens Papa, & Martyr. *lib.*

lib. 2. cap. 29. de conſtitut. Apoſtolicis, & latiſſimè Nauar. *in Apolog. quæſt.* 1. *de redditibus*, *monito* 27. Nomine autem egenorum, quibus reſidua ſunt impertienda, non ſolùm intelliguntur inopes homines, aut fœminæ; ſed etiam Eccleſiæ, ſeu Monaſteria tam ſæcularia, quàm regularia, & cætera pia opera. Vnde ſequitur reſiduum non ſolùm deberi pauperibus, ſed etiam piis operibus, & fabricis, vt tradit Adrianus *in* 4. *de reſtitut*, *quæſt.* 12. *col.* 7. Nauar. citatus *monito* 28.

10. Secus verò reſponde de relictis à teſtatore, vt deſtribuuntur inter pauperes abſolutè, tunc enim nomine pauperum intelliguntur pauperes loci, vbi teſtator habebat domicilium propter maiorem affectionem, quam creditur habuiſſe ad illum locum *d. l. ſi quis ad declinandum*, *§ vbi autem*, *& l. nulli*, *§. ſin autem perſona. C. de Epiſcop. & cleric.* Mantica *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 5. *an.* 2. *cum ſequentibus.*

Quòd ſi teſtator relinquat religioſis Tertiariis, non poteſt diſtribui Monialibus eiuſdem Ordinis, quia quamuis nomine fratrum veniant etiam ſorores propter ſanguinis coniunctionem; hæc ratio ceſſat in Monialibus: ita Alberic. *in l. tres fratres*, *ff. de pact.* & Baldus *in* 2. *lectura*, *in principio*, *ibi*: *idem ſentit Iaſon.* Ego tamen valde dubito, eo quia quando teſtator præcipit, vt fiat diſtributio Monaſteriis; in dubio facienda eſt Monaſterio Monialium potius, quàm virorum: quia viri ſtudioſius acquirunt, quàm fœminæ, *l. quiſquis*, *§. ad filias*, *C. ad l. Iul. Maieſt.* Baldus *in l. cum multa*, *num.* 3. *C. de donat. ante nupt.* vbi tenet poſt Cin. quòd relictum Monaſterio in dubio intelligitur de Monialibus, cùm Moniales magis indigeāt. Nihilominus cùm legatur expreſſe fratribus Tertiariis, non ſatiſfit voluntati teſtatoris, ſi relictum tradatur Monialibus, cùm conſtet de intentione teſtantis, cui ſtandum eſt, *l. vlt. C. de fideicommiſſis.* 11.

LIBER OCTAVVS

DE OBLIGATIONIBVS, POTESTATE, ET OFFICIO EPISCOPORVM, ET RELIQVORVM HABENtium iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem.

DISPVTATIO DECIMAOCTAVA

DE EPISCOPIS.

De conditionibus, & qualitatibus eligendi in Epiſcopum, & de requiſitis in conſecratione illius.

§. I.

EPITOME.

1. *Epiſcopus græcè, latinè dicitur ſpeculator, ſeu ſuperintendens.*
2. *Epiſcopus dicitur cuſtos, & præfectus, ſubditorum mores ſpeculatur, & vitam.*
3. *Epiſcopus in Eccleſia in loco editiori ſedere ſolet & cur?*

4.& 5. *Summus Pontifex interdum vocatur Epiſcopus, & habet pro Diœceſi totum Orbem.*

6. *Epiſcopali ordine nullus maior eſt in Eccleſia Dei.*
7. *Summus Pontifex vocat Epiſcopos, fratres, Cardinales verò, & Reges vocat filios.*
8. *Ætas triginta annorum completa requiritur in Epiſcopo.*
9. *Epiſcopus debet eſſe legitimus, ſaltem per ſubſequens matrimonium, ſecus de Cardinali.*
10. *Scientiam, & doctrinam quantam debeat habere Epiſcopus?*
11. *Theologus ne, an Canoniſta debeat eſſe Epiſcopus, & qui eſt præferendus?*
12. *Epiſcopi dicuntur paſtores, habentque baculum paſtoralem curuatum, & cur Papa non vtatur baculo?*
13. *Conſecratio quando fit, & à quot Epiſcopis?*
14. *Inſignia Epiſcopi, quæ traduntur illi dum conſecratur, & eorum ſignificata?*
15. *Epiſcopi tres aſſiſtunt conſecrationi, ſed vnus tantum conſecrat nouum Epiſcopum.*
16. *Epiſcopus conſecrandus, an debeat eſſe in ordine ſacro, & an poſſit conſecrari in die, qua fit, Presbyter?*

17.18.& 19. *Conſecratio Epiſcopi, an iure diuino prærequirat ordinem ſacerdotalem?*

20. *Pedes Epiſcopi cur calceentur, & interioribus tunicis cur induatur, & quas virtutes debeat habere?*
21. *Conſecrati Epiſcopi ſine qualitatibus requiſitis, in quas pœnas incidant?*
22. *Epiſcopus electus poterit renunciare ſine Papa licentia, non autem confirmatus.*

EPiscopi nomen Græcum eſt. 1.
Epiſcopus græcè, latinè dicitur
ſpeculator, *cap. cleros*, §. *Epiſcopus*
21. diſt. vel ſuperinterdens, *cap. qui*
Epiſcopatum, 8. *quæſt.* 1. ita Gigas *in*
tractatu de reſidentia Epiſcoporum c. 1. à n. 1. Anaſtaſ.
Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. cap.* 8. Azor.
inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 27. quæſ. 1. Gon-
zal. *ad regul.* 8. *Cancellar. gloſſ. 42. numer.* 18.
D. Auguſtin. *lib. 1. de ciuitate Dei cap.* 9. vocat 2.
Epiſcopum obſeruatorem, cuſtodem, & præ-
fectum, qui ſpeculatur ſubditorum mores, &
vitam, & D. Ambroſius dicit *de dignitate Sacer-*
dotali cap. 6. Epiſcopum eſſe quaſi ſuperinſpecto-
rem, ac proinde ipſum in loco editiori ſedere in 3.
Eccleſia, vt ipſe cunctos ex alto reſpiciat, & ab
omnium oculis videatur.

Ideo Summus Pontifex dicitur interdum Sum- 4.
mus Epiſcopus, *c. Pontifices 7. quæſt. 1. & in c. Meſ-*
ſana, de electione. Eſt enim Epiſcopus vniuerſalis
Eccleſiæ. Flamin. *de reſignat. lib. 11. quæſt. 13. num.*
132. Praxis Epiſcop. *par. 1. verb. pragmatica*, §. 3.
pag. 178. Cæſar Baron. *annalium Eccleſiæ tom.* 8.
anno Chriſt. 595. pag. 64. & 68. habetque pro pro-
pria Diœceſi totum Orbem, Gonzal. *ad reg.* 8. 5
cancell. §. 1. proœm. num. 44. Camill. Borrell. *in ſumma*
omnium deciſion. tit. 4. num. 10. Interdum Papa ſe ip-
ſum Epiſcopum Vrbis Romæ, aliquando Catho-
licæ Eccleſiæ vocat Epiſcopum, *c. ſi Epiſcopus 2.*
quæſt. 9. c. transmarinos, c. Apoſtolicos, diſt. 98. Gam-
barupta *de caſibus reſeruatis cap. 1. num. 7. &* 8. Nec
immeritò, quia nullus ordine Epiſcopali maior
eſt ordo in Eccleſia Dei, vt aſſerit gloſſ. *verb. Epi-*
ſcopus, in proœmio lib. 6. gloſſ. *verb. de Epiſcopis, in* 6
cap. quia periculoſum, de ſentent. excommunic. eodem
lib. 6. Caſſan. *in Catalogo gloriæ mundi par. 4. conſide-*
rat. 25. & Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinalium*
verb. Epiſcopus. Vt autem magis oſtendatur Epi-
ſcopalis dignitas, Summus Pontifex vocat Epi-
ſcopos fratres, quaſi ſibi æquales, Cardinales ve-
rò, & Reges filios, text. *in cap. quum graui 6. de* 7.
crimine falſi, Decius *in cap. cum venerabilis num. 2.*
de except. Coſm. *in pragmatica tit. de num. Cardina-*
lium, gloſſ. Cardinales.

Porrò Epiſcopalem ad dignitatatem promo- 8.
uendus debet eſſe ætatis triginta annorum, & an-
te trigeſimum annum completum promoueri ne-
quit, vt voluit Gregorius XIV. *in conſtitutione ſua*
publica 15. Maij, 1591. expreſſis verbis ibi, *an-*
num vigeſimum expleuiſſe, Menoch. *de arbitr. caſu*
427. num. 24. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſia-*
ſtici cap. 3. num. 7. Armendar. *in addit. ad recopil. le-*
gum

Digitized by Google

gum Nauarra ad librum 1.*tit*.2.*l*.1.*de ætatibus*, *n.* 18. Gutier. *Canon.lib.*1.*cap.* 26. *num.* 39. Leſſius *de iuſtitia lib.*2.*cap.*34.*dubio* 20.*num.* 103. Azor. *inſtit. moral.par.*2.*lib.*6 *cap.* 5. & Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.* 3. *tractatu* 3. *num.* 163. *verſ.* 1. Quare hodie reiicitur gloſſ. *verb.complenerint,cap.vni.de ætate,& qualitate*, aſſerens Epiſcopum eſſe poſſe, qui trigeſimum ingreſſus eſt annum Et eandem ætatem requiri in promouendo ad Cardinalatum, docet Henriq. *in ſumma lib.*10. *cap.*19. *propè finem*, §. 3. *& lib.*14.*cap.*9.*ad finem*

9. Item promouendus ad dignitatem Epiſcopalem debet eſſe natus de legitimo matrimonio, Franciſc. Leo *ſuprà par.*1.*c.*5.*n.*8. Et ſatis eſt quòd ſit legitimatus per ſubſequens matrimonium, cùm iuris fictione à tempore natiuitatis reputetur legitimus, Couar. *de ſponſalibus par.*2.*c.*8.§.2.*n.*30. Menoch. *conſ.*16.*num.*5.*&* 17. *& conſ.*799. *num.*12. Azor. *inſtit.moral.par.*3.*lib.*2.*cap.*14.*quæſ.*14. Soarez *tom.*5.*de cenſuris diſp.*50.*ſect.*5. *à num.* 10. & Bellet. *diſquiſit.clerical par.*1.*tit.de diſciplina clericali*, §. 2. *num.* 18. Non tamen legitimatus per ſubſequens matrimonium poteſt aſcendere ad dignitatem Cardinalatus, prout ſtatuit Sixtus Quintus *in ſua conſtitutione* 50. incip. *Poſtquam.* Sayr. *de cenſuris lib.*6.*c.*10.*n.*13.*&* 14.

10. Requiritur item quòd Epiſcopus ſit in Vniuerſitate aliqua vel Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel iure Canonico, aut ſaltem publico alicuius Academiæ teſtimonio approbatus ad alios inſtruendos appareat, vt ita muneri ſibi iniuncto que at ſatisfacere, vt per Concilium Tridentinum *ſeſſ.*22.*de reformatione c.* 2. & *ibi* Barboſ. *in remiſſionibus.* Ex conſtitutione tamen Gregorij XIV. incip. *Onus Apoſtolica*, cuius meminit Quaranta *verb. electio*, nec ſufficit priuilegium Doctoris, aut Licentiati, ſed debet fieri de doctrina promouendi diligens inquiſitio, niſi aliunde conſtet ex aliqua publica functione. Hinc Chryſoſtom. *homil.* 15. ſic ait, Cur Apoſtolus ait: Oportet Epiſcopum eſſe Doctorem, niſi vt doceat? Nec ſatis eſt quòd doceat exemplo vitæ; imò oportet eum laborare in verbo, & doctrina. Quare Epiſcopus omnium ſacrarum interpretationum, atque factorum, ſcientia debet eſſe præditus. In prouiſione ergo Epiſcopatus Theologus præferri debet iuris Pontificij Profeſſori, præſer-
11. tim vbi hæreſum venenum ſerpit. Henriquez *in ſumma lib.*10.*c.*30.§. 2. *littera E.* Azor. *inſtit moral. lib.*3.*cap.*28.*quæſ.*10.*par.*2. & Bobadil. *in ſua politica lib.*1.*cap.*6.*num.*14. In ſpectantibus ad forum iudiciale, & cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas præferendos eſſe Theologis Canoniſtas, volunt Fr. Emmanuel *quæſt. regular. tom.*1.*quæſt.*11.*art.* 4. Menoch. *de præſumpt.lib.*2.*præſumpt.*71.*n.* 49. & Azor. *inſtit.moral. par.*1.*lib.*2.*c.*17. *quæſ.*3. *& par.* 3 *lib.*1. *c.*3.*quæſ.*4.

12. Addi poteſt non impropriè Epiſcopos dici paſtores, & ſubditos eorum oues appellari, cùm ſint ſpeculatores vigilantes ſuper gregem ſuum, in cuius officij paſtoralis ſignum baculum paſtorale traditur Epiſcopis, textus *in cap.vnico*, *in fine*, *de ſacra vnctione*, Durand. *in ration. diuin. lib.*3. *c.*15. Guido Pancirolus *in theſauro variarum lectionum lib.* 1. *cap.* 19. Eſt tamen baculus curuatus Epiſcopis limitatam poteſtatem ſignificans, & inde Papa non vtitur baculo, cùm poteſtatem habeat vniuerſalem, & non limitatam: item baculus eſt authoritatis ſcilicet, & diſciplinæ inſigne, ſuſtentaculum imbecillitatis humanæ, vt Epiſcopus in corripiendis vitiis piè ſæuiat, & iudicium ſine ira teneat. Item vt in tranquillitate ſeueritatis cenſuram non deſerat; quin imò reuocet errantes, iuſtos regat, pungat, & ſtimulet ignauos, & inertes, iuxta Ezechiel. cap. 34. *attrahat vagum*, *ſuſtentet languidum*, *ſtimulet pigrum.* Fit autem Epiſcopi conſecratio die Dominica ad minus tribus Epiſcopis congregatis; vnus ſuper eundem benedictionis munus infundit: reliqui, qui adſunt, caput illius ſuis manibus tangunt, & illud ſacro Chriſmate vnà cum manibus inungunt.
Deinde in manibus vngitur propter officium, & 13.
miniſterium Epiſcopale, & vt cognoſcat ſe ſuſcepiſſe dignitatem propter negotium, vt portet pondus diei, & æſtum: inſuper vt in illis manibus appareat virtus Spiritus ſancti, & illis laboret, & operetur bonum ad omnes quidem, ſed maximè ad domeſticos fidei, & quidquid benedixerit, benedicatur, & quidquid ſanctificauerit, ſanctificetur.

Præterea imponitur nouo Præſuli ſacra Cydaris in capite, bicorniſque galea cum Patris omnipotentis inuocatione, vulgò *Mitra*, quæ ſcientiam vtriuſque Teſtamenti in eo reſidere Teſtatur. Duo mitræ cornua, duo deſignat teſtamenta: anterius nouum, poſterius vetus, quæ duo Epiſcopus ſcire debet. *c. Epiſcopus* 23. *quæſt.*1. quibus fidei inimicos
terrere, ferire, ac lacerare poteſt. His cornibus ar- 14.
matus Ambroſius Theodoſio, Baſilius Valentino, & Chryſoſtomus Arcadio fortiter ſe oppoſuerunt, & terribiles apparuerunt.

Quæri poteſt, an ſit de ſubſtantia conſecrationis Epiſcopi ponere librum ſuper caput illius? Syluester *in verb.conſecratio n.*1. affirmat; negat tamen gloſſ. *in c. Epicopus, diſt.*23. quia iuris eſt Canonici præceptum; & ideo ex communi ſententia non pertinet ad conſecrationis ſubſtantiam poni ab Epiſcopis conſecratoribus ſuper caput Epiſcopi codicem Euangelij, ita Azor. 2. *p.inſtit. moral.lib.* 3. *cap.*30. *quæſ.*3. *verſ.deinde quæres.*

Ambigi etiam poteſt, an quilibet trium Epiſco- 15.
porum, qui manus imponũt ſuper caput Epiſcopi, & tenent Codicem Euangelij, conſecret Epiſcopum: Negant aliqui nullum ex tribus per ſe ſolùm conſecrare, ſed omnes tres ſimul, & coniunctim. Ita gloſſ. & Hugo *in c. Epiſcopus diſt.*23. Syluester tamen *in verb.conſecratio, primo, n.*1. meliùs, ac veriùs tradit poſt Hoſtienſem, & Goffredum vnum totam conſecrationẽ peragere, alios verò adiutores eſſe. Requiritur tamen, quòd aſſiſtant conſecrationi, & adiuuent ſaltem tres Epiſcopi, *cap. ne Epiſcopi*, per textum, *ſine tribus*, *de temporibus ordinationum*, Henriquez *in ſumma lib.*10.*cap.*24. §. 1. Paul. Comitol. *reſponſorum moralium lib.* 1. *quæſt.*48. *n.*13. alias non eſſet conſecratus, per gloſſam *in d.c. ne Epiſcopi.* Locus autẽ idoneus conſecrationi eſt Eccleſia, quæ placuerit Metropolitano, *c. final.* 51. *diſt* Concilium Tridentinum *ſeſſ* 22.*c.*2.*de reformatione*, niſi aliud ex conſuetudine ſit introductum, Syluester *verb conſecratio.*1.*n.*3. Enriquez *in ſumma lib.*10.*cap.*23.§.5 *in principio*, & Leſſius *de inſtit lib.* 2.*c* 34.*n.*103

Ad hæc conſecrandus ad Epiſcopatum debet in 16.
ſacro Ordine antea per ſex menſes conſtitui, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *de reformat.c.*2. & volunt Franciſc. Leo *in ſuo Theſauro fori Eccleſ.p.*1.*c.*3. *n.*9. & Cãpan. *in diuerſ.iur.Canon.rubr.*7.*c.*6.*n.*45. Ex Bulla tamen Gregorij XIV. publicata 15. Maij 1590. requiritur, quòd ſit promotus ad omnes Ordines ſacros ante ſex menſes, ſicut ante Cõcilium decre-

decreuerat textus *in c. Oſius* 61. *diſt.* ita Campanil. *rubr.* 11. *c.* 7. *num.* 8.

Porrò promotus ex diſpenſatione Summi Pontificis ad Presbyteratum in die Dominico, nequit eadem die conſecrari Epiſcopus, ſic Innocentius *in c. litteras, de temporibus ordinationum*, reiecta gloſſæ ſententia oppoſita verbo *Sabbati, in fine, in c. quod à patribus* 75 *diſt.* Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici rub.* 6. *c.* 4. *n.* 5.

17. Quæri poteſt, an ſubſtantia conſecrationis Pontificiæ requirat per ſe iure diuino Ordinem ſacerdotalem? Partita eſt quæſtio, prima tradit Ordinem ſacerdotalem ex præcepto Eccleſiæ tantummodo requiri: ac proinde ſi quis nondum presbyteratu initiatus Epiſcopus ſacretur, verè Epiſcopum eſſe, ita ſcribentes *in c.* 1. *de clerico per ſaltum promoto*, vbi Ordinem ſacrum bene quis recepit, etiã ſi nullum habeat de minoribus. gloſſ. *ibi* gloſſ. alia *in c ſolicitudo* 52. *diſt.* D. Thomas & omnes Theologi *in* 4 *ſenten. diſt.* 24. Sylueſt. *in ſumma verb. ordo.* 5. *quæſt.* 5. quos refert, ac ſequitur Salzedo *ad Bernard. cap.* 24. *littera B.* Confirmatur, quia ſi quis ordinatur per ſaltum omiſſo ſubdiaconatu, Sacerdos, & Epiſcopus conſecratur, ſuſcipit characterum Ordinis, ſed non eius executionem, quia Ordines illos non poterit conferre quos non accepit, ſic ex D. Thoma tenet Salzed. *ad Bernard. d. c.* 24. *addit* 1 *littera A. verſ. inter promotos*, Campanil. *in diuerſor. iuris Canonici, rub.* 10. *c. vni. n.* 3. iuuat *c. ex litteris, de exceſſ. Prælat.* ex eo, quia, qui conſecratur Sacerdos ante acceptum Diaconatum, fit verè Sacerdos, & ſacerdotalem conſequitur poteſtatem; ſunt enim Ordines Eccleſiaſtici inter ſe diſtincti, & ſuperiores inferiorem non ſuaptè natura, ſed ex ordine, & præcepto Eccleſiæ expoſtulant.

18. Secunda negat Epiſcopum fieri poſſe, qui nondum Sacerdos creatus, conſecratur Epiſcopus, *c. tua, vnic. de clerico per ſaltum promoto*, & *ibi* gloſſ. *ad finem*, ibi, *præter Epiſcopalem ſcilicet Ordinem, quem nemo recipere poteſt, niſi ſit ſaltem Sacerdos.* Sequuntur Hoſtienſ. *in eodem capite poſt num.* 2. Maiol. *de irregul. lib.* 4. *c.* 12. *num.* 3. Sylueſt. *verb. Ordo* 2. *n.* 1. Borgas *tract. de irregul. par.* 5. *ſub hac rub.* Sà *verb. Ordo num.* 25. & Enriquez *lib.* 10. *cap.* 7. §. 1. & videtur communis omnium Theologorum. Ducuntur, quia Epiſcopus eſt Sacerdos, & præfectus ſummus: non erit ergo ſummus, ſi non fuerit Sacerdos. Item, quia ſi non ſit Sacerdos dum conſecratur Epiſcopus, nullus erit Sacerdos ab eo conſecratus, quamuis illum conſecret.

19. Ex his duabus opinionibus dicendum eſt, quamuis ſacerdotium non præcedat, validam tamen eſſe collationem Ordinis Epiſcopalis, quia præpoſteratio in collatione Ordinum non vitiat, quamuis executionem impediat, ita ſecundùm Interpretes iuris Canonici: ait verò ſecundùm Theologos, & fortè veriùs Epiſcopalem Ordinem non ſuſcipere, qui Sacerdotio caruit, arbitrare; ita ſecundæ ſententiæ Doctores cum Scoto, Richardo, Paludano, Soto, & aliis *in* 4. *diſt.* 24. quos referens ſequitur Azor *par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 30. *quæſ.* 9. *verſ. ſecunda opinio.*

20. Peti etiam poteſt, quare Epiſcopi pedes calceentur, & interioribus quibuſdã tunicis induantur? Certi iuris eſt calceari pedes ad annunciandum Euangelium pacis, vt eat, & redeat, laboret, & non quieſcat, nec deliteſcat otioſus. Interioribus quibuſdã tunicis vtitur, quæ puritatem, & innocentiã, & integritatem vitæ denotant, quarum virtutum interiorum ſolus Deus animarũ ſponſus eſt verus ſpeculator. Induitur item Dalmatica latas manus habente, ſignificanteque quanta debeat eſſe in pauperes Epiſcopi liberalitas, & hoſpitalitas. Decet enim, & oportet Epiſcopum ſicut Dei diſpenſatorem hoſpitalem eſſe, benignum, liberalem, *Ad Titum.* 1. vt inquit Apoſtolus. Traditur item annulus ſacer nouo Præſuli, vt ſanctam Eccleſiam ſponſam ſuam intemerata fide cuſtodiat, Durand. *in rationali diuinorum lib.* 3. *cap.* 14. Inſuper chirothecis manus operit, vt neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua; non tamen chirothecis ſemper vtitur, ſed interdum chirothecas exuit, oportet enim ad ædificandum, opera bona exhibere, & exemplo omnibus prælucere, Durand. *lib.* 3. *cap.* 12.

In quas pœnas incidant Epiſcopi ſine qualitatibus requiſitis conſecrati ambigitur? Inprimis electus, ſi intra tres menſes confirmationem non petat, ius, quod ex electione conſecutus eſt, amiſit, vt notat gloſſ. per textum *ibi in c. quàm ſit, de electione lib.* 6. & electio omnino eſt inanis, quamuis poſtea electus conſenſum præſtet. Sufficiet tamen, ſi amicus Epiſcopi electi nomine eius poſtulet confirmationem ſine mandato, modò electus intra illes tres menſes ratum habeat, textus *in d. cap. quàm ſit*, Tiraquel. *de pœnis temperandis cauſ.* 22. *n.* 37. Azor. *inſtit. moral par.* 2. *lib.* 3. *c.* 29. *quæſt.* 11. alioqui, ſi confirmationem petat tranſacto trimeſtri, & impetret, confirmatio eſt inutilis, quia non conualeſcit lapſu temporis, quod ab initio irritum fuit, Azor *ſuprà.* Similiter conſecratio facta ab vno tantùm Epiſcopo authoritate priuata irrita erit, neque conſecratus hoc modo Epiſcopalem Ordinis poteſtatem acciperet, quia conſecratus non eſt, niſi à tribus Epiſcopis conſecretur, iuxta Apoſtolicum decretum. Quare reiicitur Paludanus dum vult, illum eſſe, conſecratum in libro de poteſtate Papæ, credens ternarium Epiſcoporum numerum ad ſubſtantiam conſecrationis non pertinere; ſed fallitur, quia Apoſtoli conſtituerunt, vt Epiſcopus à tribus Epiſcopis conſecretur, Azor *ſuprà c.* 30. *verſ. quæro item, & verſ. ſed quid dicendum.* Denique, ſi Epiſcopus conſecretur ante annum trigeſimum completum, non erit irregularis, ex traditis per Soarez *tom.* 5. *diſp.* 81. *ſect.* 1. *n.* 29. & per Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici rub.* 7. *cap.* 4. *n.* 17. quos referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi alleg.* 1. *n.* 29. 21.

Quid dicendum de Epiſcopo electo ante confirmationem, poterit ne renunciare ſine Papæ licentia? Reſponde affirmatiuè in manibus eligentium. Rot. *deciſ.* 8. *n.* 3. *de iure patron. in nouis*, & videtur tenere gloſſ. *in c.* 2. *verb. confirmatus, de tranſlat. Epiſc.* & gloſſ. *in c. cum inter, de electione, verb. quaſi*, quod procedit etiam poſt conſenſum præſtitum. Nam electus ante acceptationem non poteſt renunciare, quia nullum ius habet, ſed ſufficit non conſentire electioni; poſt acceptationem & conſenſum, poteſt renunciare inconſulto ſuperiore: poſt confirmationem verò cum ſuperioris authoritate, Flaminius *de reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 1. *num.* 79. *& duobus ſequentibus*, Reginal. *lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 331. Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 36. *num.* 28. Barboſ. *in cap. inter, de tranſlat. Epiſcop. num.* 8. *&* 26. 22.

De

De excellentia, ac dignitate Epiſcopali, déque virtutibus Epiſcoporum, & à quibus abſtinere debeant?

§. II.

EPITOME.

1. *Epiſcopus habet nomen non officij tantùm, ſed etiam dignitatis, & poteſtatis.*
2. *Epiſcopatus non ſolum eſt dignitas, ſed culmen dignitatis.*
3. *Epiſcopalis dignitas vti ordinaria, & in generali eſt conſtituta à Chriſto Domino, & de iure diuino, in particulari, in hoc, aut illo pendet à Romano Pontifice.*
4. *Romanus Pontifex poteſt creare Epiſcopos, & trãsferre inuitos, Diœceſes diuidere, minuere, aut ſupprimere.*
5. *Pontifex nequit ex toto, vel ex parte mutare, vel abrogare, quæ Apoſtolis tradita ſunt tanquam præcepta Domini circa ſacramenta.*
6. *Pontifex non poteſt mutare quæ ſunt iuris diuini, poterit tamen hunc, aut illum eximere ex rigore iuris diuini.*
7. *Eccleſia ipſa non poteſt mutare modum regiminis per Dominum inſtitutum, ſecus de iuriſdictione Epiſcopali in particulari prout in hoc, vel illo ſubiecto reperitur.*
8. *Epiſcopalis dignitas quando poſſit appeti ſine peccato, & quando appetatur cum peccato?*
9. & 10. *Epiſcopatus an ſit ordo diſtinctus à Sacerdotio?*
11. & 12. *Ordines ſinguli, an ſint ſacramenta, & quid de prima tonſura?*
13. *Vita Epiſcoporum qualis eſſe debeat, & quanta eorum virtus, ac doctrina, oſtenditur.*
14. *Officium Epiſcopi non tam honor, quàm labor eſt.*
15. *Epiſcopi habent miniſterium, non dominium, vocantur ad labores, non autem ad commoda, plus nocent malo exemplo, quàm peccato.*
16. *Epiſcopi ſunt ſpeculatores, ratione ordinis Epiſcopalis, ſunt maiores Cardinalibus, & Chriſtus Dominus dictus eſt Epiſcopus.*
17. *Finis gubernationis Epiſcopalis qualis ſit, & quale officium Epiſcoporum gentilium olim.*
18. *Epiſcopi à quibus cauere debeant, & quæ effugere teneantur?*
19. *Epiſcopus debet eſſe ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia, & ſine conſanguineis, ne diſſipent bona Eccleſiæ.*
20. *Peccatum quale ſit diſſipare bona Eccleſiæ in profanos vſus.*
21. *Epiſcopus inconſulto Papa nequit de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ fabricæ alteri aliquid tribuere.*

1. EPISCOPATVS dignitas eſt, Epiſcopus non officij tantùm, ſed dignitatis, & poteſtatis habet nomen, text. *in c. 2. de officio delegati lib. 6.* ibi, *Pontificali dignitate,* & *in Clementina in plerisque,* ibi, *Pontificalis dignitas, de electione.* Nec refert textus *in c qui Epiſcopalem,* vbi dicitur nomen Epiſcopi eſſe nomen operis, & non honoris, *& c. 8. quæſt. 1.* ex quibus hæreticis colligunt Epiſcopi nomen ſolum eſſe muneris, & officij, non autem poteſtatis, ſeu dignitatis, quia apertè decipiuntur, Bellarmin. *de controuerſ. Chriſtianæ fidei tom. 1. lib. 3. de Romano Pontifice c. 24.* & Azor. *inſtit. moral. lib. 3. c. 27. quæſt. 2.* Enriquez *in ſumma lib. 10. de ordinis Sacramento c. 32.*
Quin imò Epiſcopatus 2.
non ſolùm dignitas, ſed culmen dignitatum probatur eſſe, vt probat textus *in cap. penultimo, de præbendis,* ibi, *ad culmina dignitatum,* quem ad hoc notat gloſ. *verb. dignitatum, in cap. 2.* etiam *de præbendis lib. 6.* Conſonat gloſſ. *verb. Epiſcopus, in procemio, libri ſexti,* vbi dicitur maiorem eſſe ordinem, quàm ſit in Eccleſia Dei, atque ita Epiſcopatus non ſolùm eſt officij nomen, ſed eſt dignitas maxima.

An verò Epiſcopatus ſit de iure diuino, contro- 3.
uerti poteſt? Nihilominus vt longa altercatio interſecatur, dic Epiſcopalem dignitatem eiuſque iuriſdictionem vti ordinariam, & ex officio conſideratam ſaltem in generali eſſe inſtitutam à Chriſto Domino ad effectum, vt Summus Pontifex Eccleſiam ipſius regeret, iuxta illud Pauli *ad Epheſ. 4. & 1. ad Corinth. cap. 12.* ibi poſuit Chriſtus in Eccleſia Paſtores, hoc eſt, Epiſcopos, & iuxta Actorum 20. *poſuit vos Spiritus ſanctus Epiſcopos regere Eccleſiam,* ſequuntur Bellarmin. *lib. 4. de Romano Pontifice cap. 25.* & Soar. *tom. 4. de pœnit. par. 2. diſp. 25. ſect. 1. à num. 7.* vbi concludunt Epiſcopalem dignitatem ſaltem in generali eſſe inſtitutam à Chriſto Domino. Si autem ſumatur hæc dignitas in particulari, prout videlicet in hoc, vel illo ſubiecto reperitur collocata non eſſe de iure diuino, neque ab eo accipere certos gradus iuriſdictionis immutabiles; ſed totam pendere à Romano Pontifice, à quo iuriſdictio immediatè conceditur, & deriuatur, prout tradunt Couarr. *in regul. peccatum par. 2. §. 9. n. 6.* Bellarmin. *lib. 4. de Romano Pontifice, cap. 24.* Valent. *tom. 4. diſp. 7. quæſt. 10. puncto 2. pag. 2. col. 1.* & Suarez *d. diſp. 25. ſect. 1. ex n. 10.*

Probatur, quia Romanus Pontifex per ſe, vel 4.
per alios ſua authoritate poteſt creare, & transferre Epiſcopos, text. *in c. cùm ex illo, verb. tranſlationis Epiſcoporum, de tranſlat. Epiſc.* Valerius Reginald. *in praxi lib. 30. tract. 3. num. 257.* & habetur *in c. inter corporalia de tranſlat. Epiſc.* & ibi Barboſ. *n. 7.* vbi addit poſſe Epiſcopum etiam inuitum ex cauſa transferri de vna Eccleſia ad aliam, vt per Flaminium *de reſignat. lib. 3. quæſt. 10. n. 14.* Item poteſt Summus Pontifex Diœceſes diuidere, erigere, minuere, augere, aut deprimere. Similiter extendere, vel limitare ipſam iuriſdictionem, quæ Epiſcopali muneri intrinſecè cohæret, vt ordinaria, poteſt Papa dum ſcilicet ipſum paſtoris animarũ officium eam intrinſecè petit, ad quod munus Epiſcopus creatur reſpectu eorũ, propter quos aſſumitur in ſpiritualibus. Non poteſt tamen Summus Pontifex ex toto, vel ex parte aliqua mutare, vel abrogare, quæ Apoſtolis tradita ſunt tanquam iuſſa, & præcepta Domi-
ni, quæ pertinent ad naturam, & ſubſtantiam 5.
Sacramentorum, & ad eorum materias, formas, & ordinarios miniſtros. Pari modo ſecundùm communem Theologorum *in tertio diſt. 37.* &
Couar. *de matrimonio p. 2. c. 6. § 9. n. 4.* quam etiam 6.
tradit S. Thomas 1. 2. *quæſt. 100. art. 8.* nequit Summus Pontifex aliquid eorum, quæ ſunt iuris diuini ex toto, vel ex parte abrogare, aut mutare, etiam ſi ex iuſta cauſa queat hunc, aut illum eximere à rigore iuris diuini. Non enim idem eſt aliquem à iuris diuini rigore ſoluere, & ius diui-

num ex toto, vel ex parte tollere. Azor. *2.p.lib.4. c.18.quaſt.1.& 2.*& ex conſequenti Epiſcopali Monarchia in Eccleſia per Dominum inſtituta, vt eam gubernaret, non poterit tota ipſa Eccleſia modum regiminis mutare, ita Suar. *tom.4. de pœnit.p.2.diſp.25.ſect.1.n.7. & ſequent.* ex authoritate plurimorum probat, quod etiam poſt alios obſeruat Couarr. *in regula peccatum p.2.§.9.n.6.* Secus de iuriſdictione Epiſcopali, & de ipſo munere Epiſcopali ſumpto in particulari, prout in hoc, vel illo ſubiecto reſpectu horum, vel illorum ſubditorum collocatur, non enim eſt de iure diuino, nec ab eo habet certos gradus iuriſdictionis immutabiles, ſed totum pendet à Summo Pontifice, per quem idem munus immediatè in particulari habetur, & à quo iuriſdictio immediatè manat, Couar. *ſuprà*, & Suar. *vbi proximè n.* 10. P. Fagundez *p.2.lib.7.c.1.n.25.*

8. Ambigi poteſt, an Epiſcopalis dignitas poſſit appeti? Reſpondet Chryſoſt. *homil.35.* his verbis: *Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt: Primatum autem honoris concupiſcere vanitas eſt; Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret.* Hæc ille. Vnde Epiſcopatum deſiderare propter annexum laborem, qui ordinatur ad honorem Dei, & proximi ſalutem, bonum opus deſiderat, in quo ſenſu loquitur Apoſtolus 1. *ad Timotheum* 3. & tradit D. Thomas 2. 2, *quaſt.* 185. *art.* 1. Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij c.4.poſt principium*, & Azor. *inſtit.moral.part.2.lib.3. c.28. quaſ.* 2. Atque ita Epiſcopatus poteſt appeti ſine vllo peccato ab illo, qui eo dignus eſt, dummodo principaliter appetatur, vt proſit, quamuis ſecundariò appetatur propter honorem, & diuitias, non erit ob hoc mortale, quamuis Caietanus aliter ſenſerit ex verbis D. Thomæ. 2. 2. *quaſt.*135. *art.*1. ſed fallitur, quia talis appetentia ſola nullam continet iniuſtitiam, neque irreuerentiam Dei, item quia bene poſſumus appetere, & petere minus principaliter honorem, & temporalia à Deo ipſo, & ſpiritualia principaliter, Nauar. *miſcel.42. & de ſenten.excommunicatione conſ.17.n.7.*

9. Præterea in quæſtionem venire poteſt, an Epiſcopus ſit ordo à ſacerdotio diſtinctus? Negant Theologi, dicentes ſeptem in Eccleſia tantùm eſſe Ordines, quatuor videlicet minores, & tres maiores, & ſic excludunt Epiſcopatum ex numero Ordinum, ita D. Thomas *3.p.queſt.40 art.5.* Henriquez *in ſũma lib.10. c.2.in principio*, & Bonacina *de Sacramentis diſp.8. quaſt vnica, punct.1.n.3.*

10. Verius tamen eſt iudicium Canoniſtarum dicentium Epiſcopatum eſſe Ordinem à Sacerdotio diſiunctum, id probatur ex Concil. Triden. *ſeſſ.23. de ſacramento Ordinis cap.* 4. ibi, *Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locis ſucceſſerunt, ad hunc hierarchicum ordinem præcipuè pertinere*, textus *in c.* 1. *iuncta gloſſa verb. à cap.32. diſt.* Confirmatur fortiùs eſt eo, quia Epiſcopi multo magis ordinantur ad Euchariſtiæ Sacramentum, quàm alij inferiores, cùm conferant Sacerdotium, & conſecrant Altaria, & vaſa ad vſum eiuſdem Sacramenti, quibus penſatis rationibus hanc partem tuentur Emmanuel Sa *verb. Ordo num.* 7. Bellarmin. *de ſacr. Ordinis cap.* 1. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 9. *quaſt.1.punct.4.* Vaſquez *p.3. tom.2.diſp.240.cap.3.* Coninch *de Sacr.tom.2.diſp.2.dub.2.n.9.* Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici p.1.cap.4. num.17.* & Campanil. *in diuerſor.iuris Canonici rub.2.num.7.* dicentes Epiſcopatum eſſe Sacramentum, & Ordinem diſtinctum à Sacerdotio. Eſſe autem ordinationem Epiſcopalem verè, & propriè Sacramentum, tenet receptior opinio, prout defendit Cardin. Bellarmin. *de Sacramentis lib.* 1. *cap.* 5. & Valent. *tom.4.diſp.* 9. *quaſt.*1. *punct.*4. *verſ. ſecundò controuerſum*, quos referens ſequitur Campanil. *ſuprà rubr.* 2. *num.* 7. *ante verſ. Epiſcopatum.*

Porrò, an ſinguli Ordines ſint Sacramenta, variant inter ſe Doctores. Nonnulli opinantur ſolùm ſacerdotalem Ordinem eſſe Sacramentum, ita Durand. *in 4.ſent.diſtinct.* 24. *quaſt.*2. *num.* 6. quam partem de Sacramento Ordinis Victoria *n.* 22.7. putat probabiliſſimam. Alij credunt minores Ordines non eſſe Sacramenta, ſed ſacramentalia: maiores tamen ſolùm eſſe Sacramenta, ita Sotus *in 4.diſt.25.q.1.art.2. & art.4. verſ. dubium ergo*, & Vaſquez *3.p.tom.3.diſp.237. cap.2.in principio.* Alij denique verius cenſent tam maiores, quàm minores Ordines eſſe Sacramentum, & conferre gratiam, ſic Bonauentura *in* 4. *ſent. diſt.* 24. *art.* 2. *q.* 4. Cardin. Bellarmin. *lib.* 1. *de Sacramento Ordinis, cap.* 8. Valent. *tom.* 4. *diſp* 9. *q.* 1. *punct.*4. Enriquez *in ſumma lib.* 10. *cap.* 2. §. 2. Emman. Sà *verb. Ordo num.*21. Enriquez *in ſumma lib.* 10. *cap.* 2. §. 2. & Coninch *de Sacramentis tom.* 2. *diſp.* 28. *dub.* 6. quos ſequitur Bonacin. *de Sacramentis diſp.* 8, *q. vnica, punct.* 2. *num.* 2. 11.

Prima tamen tonſura non ſemper venit appellatione Ordinis propriè, ſed habet ſe tanquam præambulum, ſeu diſpoſitio ad Ordines, ſicut Nouitiatus ad Religionem, in quo ſenſu videntur veriùs loqui Theologi aſſerentes indiſtinctè primam tonſuram non eſſe Ordinem propriè; ſed impropriè ratione quorundam actionum, vide Sanchez *lib.7.de matrim.diſp.31.num.*17. 12.

Quanta autem debeat eſſe virtus, & quàm excellens viuendi modus Epiſcoporum, tradit Dionyſius Areopagita *de cæleſti Hierarchia cap.* 1. dicens Epiſcopum eſſe virum diuinum, diuino numine afflatum, qui ſit prædictus omni ſacra diſciplina, perficiens ea, quæ perficiuntur, omnemque ſacerdotalem doctrinam complexus. Dicitur etiam Epiſcopus miniſter, & adiutor Dei, ac diſpenſator miniſteriorum eius. Apoſt. 1.*ad Corinth.* 4. Sapientibus, & incipientibus debitor. Item ſal terræ, *Matth.*5. vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis, ac moribus incorruptis, imaginem Dei referens, prout vult Ignatius Ioannis diſcipulus *in Epiſt.ad Smirnenſes*, & vt tradit Baſilius *in Epiſtol.* 61. Epiſcopus vocatur Angelus Dei, Illuſtris animarum cuſtos, Sacerdos incruenta ſacrificia offerens. Ex quibus oſtenditur, quàm magna ſit Epiſcoporum dignitas, quanta poteſtas, & iuriſdictio, quàm excellens vitæ ſanctitas, ſi quidem ſunt Dei imagines, Angeli Dei, ſal terræ, & animarum cuſtodes. Anaſtaſ. Germon. *de indult. Cardinal.* §. *Epiſcopus, fol.* 369. *per totum.* 13.

Eſt item Epiſcopo officium non tam honor, quàm labor, cùm ſit ſeruus ſuorum ſubditorum; quam ſeruitutem etiam cognouit Rex Antigonus Macedonum dicere filio ſolitus: Scito fili Regnũ noſtrum eſſe ſplendidam ſeruitutem. Labori igitur, & ſeruituti inſeruire debet Epiſcopus, teſte Bernardo *in Epiſtola ad Roman.homilia* 11. dicente, *In omnibus exemplo Apoſtoli honorificabitis miniſterium veſtrum, miniſterium, inquam, non dominium; ipſum quidem honorificabitis, non vos, nam, qui quærit, quæ ſua ſunt, ſe cupit honorari, non miniſterium.* ſic ille. Ratio quia Epiſcopi vocati ſunt pro Dei gloria ad labores, non autem commoda propria, & ad 14.

ad charitatem in animas ouium infundendam; quantum enim quiſque habet charitatis, tantum habet & virtutis. Contrà verò, qui malè viuit
15. in conſpectu eorum quibus præpoſitus eſt, quantum in ipſo eſt, occidit, nec ſolùm vitia contrahunt Principes, ſed exemplo ſuo ſubditos præcipitant, & plus exemplo, quàm peccato nocent, res enim pernicioſa exemplum; facit illud Auguſtini ad paſtores, *Epiſcopus honeſtè, & vt Chriſtianum Antiſtitem decet, viuat, caueatque, ne ſuo exemplo ſubditis noceat.* Et D. Gregorius *lib. 24. moral. cap.* 30. ſic loquitur: *Vnde neceſſe eſt, vt is, qui præeſt, quæ exempla ſubditis præbeat, ſolerter attendat, & tantis ſe ſciat viuere, quantis præeſt, quia, vt ait Plinius, non tam imperio nobis opus eſt, quàm exemplo.* Ioann. Licerier *in tract. de primog. lib.* 1. *quæſt.* 9. quia Prælatorum factum de facili trahitur in exemplum à ſubditis, *cap. magna, de voto,* & ideo ſubditorum peccata Prælatis imputantur, *cap. irrefragabili, de officio Ordinarij.*

16. Ex officio ergo, & ex obligatione Epiſcoporum, & ex eorum perfectione, ac titulo oſtenditur quantum debeant inuigilare, ac ſudare in ſuo munere rectè obeundo. Sunt enim ſpeculatores Epiſcopi, & ex Ordinibus maior eſt Epiſcopalis dignitas, & præcipuus Ordo in Eccleſia, & ratione Ordinis maior Presbytero, vel Diacono Cardinali, vt vult Barbatius *in tractatu de præſtantia Cardinalis, quæſt. 1. partis primæ,* Felin. *ad rubr. de maior. & obed. num.* 20. *ad cap. quod ſuper, in fine, de fide inſtrument.* Decius *ad cap. cùm venerabilis, in principio, de except.* quamuis hodie Cardinalatus ſit maior omnibus dignitatibus, cùm Cardinales vnà cum Romano Pontifice omnes iudicent, nec ab alio, quàm ab ipſo Pontifice, & Collegiis, quæ ab eodem expreſſam habeant iuriſdictionem, poſſunt iudicari, Ioan. Andr. *in cap. dilectus* 1. *de præbendis,* Rebuff. *ad §. ſi quis vero, in verb. Cardinalis, rub. de collat. in concord.* ad Felin. *ad rubr. de maior. & obed. n.* 20. Quinimò Chriſtus Dominus Epiſcopus dictus eſt, ipſo Principe Apoſtolorum atteſtante *Epiſt.* 2. *cap.* 2. per hæc verba: *Eratis enim ſicut oues errantes, ſed conuerſi eſtis nunc ad paſtorem, & Epiſcopum animarum veſtrarum.*

17. Iam verò ſi conſideretur Epiſcopalis gubernationis finis, apertè reperietur eſſe populos commiſſos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere, argum. Moyſis à tenebris Ægypti ad cæleſtem promiſſionis terram filios Iſraël traducentis. Iuuat Epiſcopum Canonum eſſe cuſtodem, & magiſtrum, *cap. cum quibus, & ſequent.* 24. *quæſt.* 3. & interdum Epiſcopum Patrem patriæ vocari, Anaſt. Germon. *ſuprà d. §. Epiſcopus, num.* 18. Quin etiam Theodorus Balſamon Antiochenus Patriarcha, & Photij Nomocanonis interpres, *in Canone* 58. *Apoſt. Epiſcopus,* inquit, *ideo conſtituitur, vt quæ ſui ſunt populi attendat, & ideo etiam Populus eſt appellatus.* Arcadius denique Iuriſconſultus Epiſcopos dixit illos olim, qui pani cæteriſque venalibus rebus præerant, quæ populis quotidianum victum ſuppeditabant, *l. vltim. ff. de muner. & honor.* hinc Epiſcopi noſtri dici poſſunt qui cæleſti præſunt pani, rebúſque aliis, quibus egent Chriſtiani ad æternum alimentum, & ſalutem conſequendam. Anaſtaſ. Germon. *in Paratitlis, tit. de temporibus ordinat.*

18. Extra controuerſiam ſunt, quæ nocere poſſunt conſequentibus Epiſcopatum. In primis, qui appetunt hanc dignitatem propter honorem, & abundantiam rerum temporalium illicitè faciunt inſtar Phariſæorum ambientium primos accubitus in cœnis, & primas Cathedras in ſynagogis. Item grauiter peccant Epiſcopi ad Epiſcopalem dignitatem aſpirantes principaliter, vt poſſint ſuis cognatis, & familiaribus de beneficiis prouidere. Nauar. *de Orat. miſcel.* 42. *num.* 2. Vocantur enim Epiſcopi dum in Sede Epiſcopali collocantur ad labores, & ſolicitudines pro Dei gloria, & vt fiant ſerui Chriſti, & miniſtri omnium propter Chriſtum. Chryſoſt. *lib.* 3. *&* 6. *de Sacerdot.* vocat onus Epiſcopalis officij, pelagus laborum, & abyſſum ærumnarum. Auguſtinus autem *in cap. ante omnia* 40. *diſt. Nihil,* inquit, *eſt miſerius, triſtius & damnabilius apud Deum Epiſcopatus officio ſi perfunctoriè agatur, & ſi, vt decet, nihil periculoſius.* Nam in Actibus Apoſtolorum *c.* 20. dicitur, *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* & paulò pòſt, *Propter quod vigilate,* &c. & Apoſtolus 2. ad Timoth. 4. *Tu verò vigila, in omnibus labora, miniſterium tuum imple.* Quibus verbis oſtenditur quanta debeat eſſe vigilantia, & ſolicitudo ab Epiſcopis in omnibus ad ſuum munus pertinentibus impendenda.

Oportet item, quòd Epiſcopus ſit ſicut Melchiſedech ſine patre, & ſine matre, & ſine genealogia, compeſcendo naturales affectus, & teneros effectus erga conſanguineos, per quos, & per cognatos ſolet ſubſtantia, ac reditus Eccleſiarum plerunque periclitari, *c. de Syracuſanæ* 28. *diſt.* & Epiſcopi nonnulli videntur cæci circa ſuos nepotes, teſte gloſſa *in c. peruenit.* 1. *quæſt.* 3. Baldus *in Authentica Quicumque, C. de ſacroſ. Eccleſ.* & Iaſon *in vſibus feudorum, tit. cui feudum dare poſſunt, n.* 14. Quamobrem *in Authent. Quomodo oportet Epiſcopos, §.* 1. *collat.* 1. ſtatuitur ne quis, qui habuerit filios, vel nepotes, etiam legitimos, creetur Epiſcopus. Vbi pro nepotibus intelliguntur filiorum filij, prout Abbas vult *in c.* 1. *de teſtamentis, num.* 3. Requiritur ergo diſpenſatio de iure communi, vt habens filios, vel nepotes, eligatur in Epiſcopum. Sic Innocentius, & Abbas *in principio, d. c.* 1. *de teſtam.* quos ſequitur Nauarr. *de ſpoliis clericorum, §.* 19. *num.* 2. Quamuis oppoſitum conſtituatur *in c. Epiſcopus* 12. *quæſt.* 2. cui fauet contraria conſuetudo. Remota tandem fraude, & temperata amore Dei conſanguineorum affectione bene poſſunt Epiſcopi benefacere conſanguineis egenis, moderatè tamen pro ratione ſtatus, ac conditionis, cùm maiorem charitatem, & pietatem in ſuos, quàm in extraneos exercere queant, textus *in c. in Canonibus* 16. *quæſt.* 1. & in illos alienare bona Eccleſiæ emphyteuticari ſolita. Menoch. *conſ.* 18. *n.* 19. *verſ. non obſtat, & conſ.* 79. *n.* 1. *&* 4. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 92. *num.* 2. Cald. Pereir. *de poteſt. eligendi cap.* 13. *nuper.* 2. 8. *&* 11. & Flamin. *de reſignat. lib.* 9. *quæſt.* 17. *n.* 124. Barboſ. *in cap. dilecto, n.* 2. *de præben.* 19.

Sed quid dicendum de Prælato, qui quod ſibi vltra congruam ſuſtentationem ex reditibus Epiſcopatus ſupereſt, conſumit in profanos vſus. D. Thomas & Caietanus 2. 2. *q.* 185. *art.* 7. tradunt peccare mortaliter, idem D. Thomas *quodlibet* 6. *art.* 12. Couar. *in cap. cùm in officiis, de teſtam. num.* 3. & Sotus *de iuſtitia, lib.* 10. *quæſt.* 5. *art.* 3. *&* 4. quos referens ſequitur Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 46. debent enim ſuperflua in vſus pios conuerti, & inter pauperes diſtribui: in quo euentu poſſunt dari illis qui ſunt de ſanguine. Menoch. *conſ.* 321. *num.* 3. *de præſumpt. lib.* 4. *quæſt.* 125. *num.* 13. 20.

21. Non poteſt autem Epiſcopus ſine licentia Papæ de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ, Fabricæ alterius aſſignare, cùm hoc nullo iure conceſſum reperiatur, Nauarr. *conſ. 2. in antiquis, alias 15. in nouis, de rebus Eccleſiæ non alienand.* Nec refert gloſſ. *in cap. conſtitutus, de Relig. domib. & in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alienand.* per quam Burg. *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. num. 271.* affirmat poſſe Epiſcopum inconſulto Romano Pontifice: idem ſequitur Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtorum, cap. 36. num.* 8. ſed magis placet ſententia Nauarri negantis, quia tam de iure antiquo *in cap. 1. 12. quæſt. 1.* quàm de iure nouo Concilij Tridentini *ſeſſ. 7. cap. vltimo, de reformat. & ſeſſ. 25. cap.* 8. applicari nequit, ſine Papæ authoritate aliquid vnius Eccleſiæ alteri.

De iis, quæ poſſunt Epiſcopi circa ſacramentum Ordinis, tam in ſuis Diœceſibus, quàm extra illas.

§. III.

EPITOME.

1. *Epiſcopus confirmatus nihil poteſt quoad Sacramentum ordinis, ſed ſolùm, quæ pertinent ad iuriſdictionē, & ideo poteſt indulgentias concedere.*
2. *Epiſcopus conſecratus eſt miniſter Sacramenti ordinis, quamuis ſit hæreticus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus.*
3. *Epiſcopus etiam hæreticus, occultus tamen validè confert Ordines, & ordinatus non caret executione.*
4. *Epiſcopo competit examen ordinandorum, non ſolùm de vita, & moribus, ſed etiam de aliis defectibus.*
5. *Deſcendentes ex Iudæis, vel Mauris, an excludantur ab ordinibus de iure?*
& quid ex conſtitutionibus Summorum Pontificum Clementis Octaui, & Pauli Quinti circa beneficia? n. 6.
7. *Teſtes quomodo iurare poſſunt deſcendentes ex Iudæis eſſe ex veteranis Chriſtianis?*
8. 9. 10. & 11. *Neophyti qui ſint, & quomodo ordinandi, & qualis inquiſitio debeat fieri de illis antequam ordinentur?*
12. *Ordines minores ſuſcipiens, an debeat habere intentionem aſcendendi ad maiores?*
13. *Tonſuram clericalem, aut minores ſuſcipiens tantum, vt forum declinet, an peccet mortaliter?*
14. *Religioſi ordinandi debent examinari circa doctrinam.*
15. *Illiterati omnino ſunt irregulares, nec poſſunt ordinari, & qui dicantur omnino illiterati?*
16. *Ordinatus ſine examine, & ſine inquiſitione aliqua an ſit ſuſpenſus?*
17. *Epiſcopus prohibens ſub excommunicatione ne quis ordinetur ſine approbatione, quam mentem habeat contra ordinatum ſine requiſitis?*
18. *Epiſcopo ordinante, dicenteque non habere mentem ordinandi, niſi approbatos, non approbati non manent ordinati.*
19. *Examinati, & approbati à ſuo Epiſcopo poſſunt iterum examinari ab ordinante.*
20. & 21. *Epiſcopus, an poſſit ordinare in aliena Diœceſi, & quas pœnas incurret?*
22. *Epiſcopus ordinans ſuos in aliena Diœceſi, quas pœnas incurrat.*
23. & 24. *Epiſcopi titulares nequeunt ordinare in loco exempto, neque in aliena Diœceſi, & quas pœnas incurrant, & quando excuſentur, ſi ordinent?*

EPISCOPVS electus antequam ſit confirmatus, nihil poteſt adminiſtrare ex iis quæ pertinent ad Sacramentum Ordinis: poſt confirmationem poterit ea, quæ ſunt iuriſdictionis, etiam antequam ſit conſecratus, non autem quæ ſunt Ordinis, Coſm. *in pragmat. ſanct. titul. de elect. verb. benedictionis num. 2. pag. 149.* Couarr. *lib. 3. variar. cap. 16. num.* 6. Flamin. *de reſignat. lib. 10. quæſt. 6. num.* 30. & Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. quæſ.* 5. Quare confirmatus poteſt indulgentias concedere, cùm ſit actus iuriſdictionis, D. Thomas *in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 4. quæſtiunc. 2.* Azor *dict. cap. 29. quæſ.* 8. & Reginald. *fori pœnitentialis lib. 7. num.* 123. & dimiſſorias ad Ordines concedere, Flores de Mena *variar. lib. 3. quæſt. 24. num. 11.* 1.

Miniſter igitur Ordinis Sacramenti Epiſcopus eſt propriè; eſt de fide iuxta Concilium Tridentinum *quæſt. 23. de ſacramento Ordinis, canon.* 4. & probat D. Thomas *3. part. quæſt. 65. art. 3. arg.* 2. Victoria *de Sacramento Ordinis num. 2. num. 3. & 4.* Henriquez *lib. 10. cap. 21.* Vaſquez *in 3. part. D. Thomæ tom. 3. diſp. 243. & 245.* & Bonacina *de ſacram. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 5. num. 1.* & ideo ad Epiſcopum conferendi Ordines poteſtas pertinet, & penes illum moratur, quamuis ſit hæreticus, excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus; ſemper enim retinet characterem & poteſtatem conferendi Ordines validè, Henriquez *dict. lib. 10. cap. 21. in principio,* Valent. *ad D. Thomam diſput. 9. quæſt. 3. punct. 2. verſ. penult. tom. 4.* Coninch *de Sacramentis, tom. 2. diſp. 20. dub.* 9. & Beller. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali §. 1. num.* 25. Ordinatus tamen executione caret. Attamen ſi huiuſmodi Epiſcopus hæreticus, ſchiſmaticus, & qualitercumque excommunicatus occultus ſit, validè confert Ordines, & veram Ordinis executionem habet abſque vlla ſuſpenſione, ita Panorm. *in cap. veritatis, num. 46. de dolo.* Couarr. *in cap. Alma mater, part. 1. §. 6. num.* 7. Gutierr. *Canon. lib. 1. cap. 1. num. 81. & 89.* & teſtatur communem Maſcard. *de probat. concluſ. 649. num.* 45. & alij quos referens ſequitur Sanchez *lib. 3. de matrimonio, diſp. 22. ſub num. 35. verſ. verius tamen eſt.* Adeſt enim communis error facti, cum titulo, & æquitas poſtulat, vt omnino valeat quidquid gerit: quia dignitas potius, quàm perſona agit. Nec refert axioma illud, *Nemo dat, quod non habet*, quoniam intelligitur de cauſa principali; non autem de inſtrumento, quale eſt Sacerdos Sacramentum conferens: & ideo, quamuis impius ſit, gratiam, quam non habet, largitur. Abbas *in d. cap. veritatis, num. 46. de dolo.* Palud. *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. num. 6. verſ. quartus effectus*, & Caſtro *lib. 2. de lege pœnali, cap. vlt. concluſ. 2. ad finem, ante §. alij ſunt actus ciuiles.* 2. 3.

Quæres item, quale ſit munus Epiſcopi circa examen ordinandorum? Conſtat ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. de reformatione cap. 5. & cap. 7.* eſſe inquirendum de genere, de Natalitiis, de perſona, de inſtitutione, de patria, de vita, & moribus eorum. Patria namque eſt inueſtiganda, vt inde deprehendatur quibus ordinandi moribus ſint imbuti, 4.

imbuti, Tiraquel. *ad l. 7. connub. gloſſ. 1. part. 7. n. 17.* Genus etiam ad Ordines inquirendum eſt, an ordinandus ſit filius ancillæ, vel ſeruus, aut filius, aut nepos hæreticorum, fautorum, defenſorum, vel receptatorum: eo quòd ius illos à ſuſcipiendis Ordinibus eiicit vſque ad ſecundum gradum per viam maſculinam, ita Henriquez *in ſumma, lib. 10. c. 17. n. 2. in comment. litt. G.* vel vſque ad primum per viam fœmininam, idem Henriq. Auil. *de cenſuris, p. 7. diſp. 4. dub. 4.* Fr. Emman. *in ſumma, tom. 1. cap. 160. num. 2. & quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 24. art. 7.* Item inquirendum, quòd ſint legitimi: nec ordinandorum genus in Concilio Tridentino refertur ad deſcendentes ex genere Hebræorum, prout docet Cened. *ad Decretales, collectan. 77. num. 2. verſ. ego*
5 *tamen.* Vnde non reperitur iure cautum, quòd conuerſi ex Iudæis ab Ordinibus ſuſcipiendis excludantur, nam caput *conſtituit* 17. *quæſt.* 4. ex Concilio Tol. IV. *can.* 65. deſumptũ, quatenus decernit Hebræos, aut eorum deſcendentes inhabiles eſſe ad obeunda munia publica, loquitur de Iudæis nuper ex Iudaiſmo ad fidem vocatis; non autem de illis, qui ex infantiæ tempore baptizati ex Iudæis originem ducunt.

6 Hodie tamen ex conſtitutione Clementis Octaui edita anno Domini 1600. ſub die 18. Octobris, quam poſtea Paulus Quintus confirmauit, non omnino excluduntur Hebræorum deſcendentes ab Ordinibus ſuſcipiendis; ſed ordinauit, vt ex tunc Canonicatus, & Præbendæ, ac dignitates in Cathedralibus, & dignitates principales in Collegiatis Eccleſiis, nec non parochiales, & earum perpetuæ vicariæ, cæteráque curam animarum habentia in prædictis Regnis Hebræis, & eorum deſcendentibus vſque ad ſeptimum gradum incluſiuè, à tempore conuerſionis illorum originem trahentibus nullo modo conferantur, conſtitutio autem Pauli Quinti edita fuit anno 1612. die 10. Ianuarij, ex quibus conſtat Hebræos ad hæc ſuprà dicta beneficia eſſe omnino inhabiles.

7 Quæres, quando fit inquiſitio de promouendo ad Ordines, qualiter poſſint teſtes iurare ordinandum eſſe ex veteranis Chriſtianis; quamuis à Iudæis, vel Mauris oriatur? Soarez *tom. 5. diſp. 43. ſect. 3 num. 9.* & Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 28. num. 16.* videntur aſſerere, poſſe iurare illum eſſe Chriſtianum veterem, nec deſcendere ex Maurorum, aut Iudæorum ſanguine, ſi non eſt Neophytus ex Iudæis, vel Mauris; ſed ab infantia baptizatus, & quando non eſt filius, vel nepos per viam maſculinam, vel filius per viam fœmininam hæretici defenſoris, receptatoris, vel fautoris hæreticorum, quia conſtitutiones Pontificiæ, quæ prohibent admitti ad aliquam dignitatem, vel ad aliqua beneficia originem trahentes ex Mauris, vel Iudæis, aut hæreticis, ſunt intelligendæ ex iuris æquitate, nec habent locum in deſcendentibus ex illis, qui ſponte ſua, & voluntate propria conuerſi ſunt. ita Nauarrus *conſ. 1. ſub titulo de Iudæis, in 1. edit. & conſ. 22. ſub titulo, de hæreticis, in 2. edit.* & Auila *de cenſuris, part. 7. diſp. 4. dub. 3.* Sanchez *d. lib. 2. cap. 27. num. 3.*

8 Porrò Neophytus, qui recenter, & de nouo induit habitum Eccleſiaſticum, non debet ordinari. Dicitur autem propriè Neophytus qui ex Hebræa lege, aut Mahometica, nuper legem Chriſti profeſſus eſt, non verò, qui ab ipſa natiuitate nomen dedit Chriſto, quamuis originem ducat à Iudæorum gente. Felin. *in cap. eam te, n. 12. de reſcript.* & *ibi* Decius *num. 6.* Nauarr. *in manuali, cap. 27. num. 205. poſt principium,* Couarr. *in Clement. ſi furioſus 1. part. §. 2. num. 6. de homicidio,* & Tolet. *in ſumma lib. 1. cap. 64. num. 14.* Nam Neophytus impeditur, ne poſſint ordinari irregularitate procedente ex defectu animæ, Trotius *de vero clerico, lib. 2. cap. 12.* Fr. Emman. *in ſumma, cap. 159. n. 2.* & Roman. *ſing. 416.*

Similiter Neophytus, ſeu nuper plantatus in 9
fide, nequit in Epiſcopum ordinari, text. *in cap. quoniam 1. 48. diſt.* ne elatus in ſuperbiam in iudicium incidat diaboli, Apoſtolus *1. ad Timoth. cap. 3.* Quòd, ſi Neophytus ſit humilis opere, & exemplo, bene poteſt eligi, quia ceſſante ratione conſtitutionis, ceſſat conſtitutio. Tiraquel. *in tract. Ceſſante cauſa, num. 55. & num. 130. & 215.* Nauar. *in manuali ſuprà,* & Barboſ. *de officio Epiſcopi, p. 1. titul. 2. gloſſ. 17.* & deducitur ex *cap. Neophytus 9. diſt. 61.* In minoribus poterunt ordinari Neophyti, non tamen dicendi ſunt tales, filij conuerſorum, qui in infantia fuerunt baptizati, & ideo poſſunt ordinari, cùm iamnon reputentur Neophyti, ſicut non reputantur, qui à multo tempore, veluti decem annorum, ad fidem ſunt conuerſi.

In Caſtellæ Regno Neophyti, & cæteri noui 10
Chriſtiani non prohibentur aſcendere ad omnia publica officia, ſed ſolùm ad certa, & deſtinata, nimirum ad officium iudicis in ſupremis conſiliis Regni, neque ad officia Cancellariæ, Ignat. del Villar *in ſylua reſponſor. lib. 1. reſponſ. 12. a num. 40. & 41.* vbi addit eos remoueri ab officiis domus Regiæ, *& num. 42.* ab officiis ſanctæ Inquiſitionis, & à Collegiis ſcholarium. In regno etiam Portugaliæ Neophyti, & originem trahentes à Mauris, & Iudæis non admittuntur ad vlla officia publica ex regio diplomate. Barboſ. *in c. ex ſpeciali 18. ex num. 2. ad 6. de Iudæis, & Sarracenis, & tract. de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 1. tit. 3. gloſſ. 17. num. 30.*

Qui igitur Neophytos ordinare voluerit, debet 11
diligenter rimari multa circa illorum vitam, atque ea præſertim, quibus ante conuerſationem inuigilabant ipſi, vt notat Eymeric. *in 3. part. directorij num. 114.* & Pegna *in commento num. 25.* Nec licèt, vt qui heri, & nudius tertius erat Catechumenus, hodie fiat Sacerdos, & miniſtret in Altari. Indignum namque eſt, vt qui nondum exemplum vitæ ſuæ exhibuerit, aliorum fiat Magiſter. Quapropter non debent promoueri ad ſacros. Ripa *in cap. eam te, de reſcriptis, num 31. verſ. tertiò reſpondet,* Maiol. *de irregularitate, lib. 1. c. 31.* Hoieda *de incompatib. benefic. part. 1. c. 24. n. 3.* & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 11. c. 7. a n. 1.* vbi *n. 5.* decidit Neophytum promouendum ad Ordines etiam minores à conuerſione ſua debuiſſe habere iam biennium tranſactum.

Quid de intentione ordinandorum, an requi- 12
ratur intentio aſcendendi ad ſuperiores Ordines? Henriquez *in ſumma, lib. 10. c. 17. §. 2.* tradit non eſſe ordinandum, qui caruerit ea intentione, quia aliter faciendo peccaret ordinans, Bannes *2. 2. quæſt. 12. art. 1. in 2. difficultate, concl. fin.* An verò peccet ordinatus abſque intentione ſuſcipiendi maiores Ordines, quæſtio eſt anceps: Sanchez tradit Initiatum minoribus Ordinibus non teneri habere animum ſuſcipiendi maiores Ordines; quia nullo iure talis intentio requiritur, nec de ea fit mentio in Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. de reformatione, cap. 4.* imò, ſi ſuſcipiens Ordines minores ambigat, an vlteriùs progrediatur, an potiùs reſiſtat, nullo modo peccat, ſequitur Coninch *de Sacramentis, tom. 2. diſp. 20. a num. 104.*

&

& Bonacin. *de Sacramentis, diſp.* 8. *quæſt. vnica,p. vlt.in fine.*

13. Maior hæſitatio eſt,quando quis primam tonſuram, aut minores Ordines ſuſcipit animo duntaxat declinandi forum ſæculare? Petrus de Ledeſm. *de Sacramento Ordinis,cap.*7. *poſt tertiam concluſionem*, Aragon.2.2.*quæſt.*12 *art.*1 *dub.*1. & Manuel 2.*tom.ſumma, in* 2.*edit cap.*17. *n.*2.*concluſ.* 1. credunt peccare mortaliter, cùm decipiat Eccleſiam in re graui; & ſimiliter Epiſcopum peccare mortaliter,ſi conſcius illius intentionis illum ordinet: conſonat Victoria *de Sacramento ordinis num.*240.dum vult Epiſcopum peccare plus quàm venialiter, ſi contulit primam tonſuram homini, quem ſcit non habere intentionem inſeruiendi Choro. Sanchez autem *in libro ſeptimo diſp.* 31. *num.*17. non videt culpam mortalem in hoc caſu, cùm finis nõ ſit mortalis,præſertim in Ordinibus, minoribus quos eſt valdè probabile ne eſſe Sacramenta, nec gratiam conferre. Sancium ſequuntur Coninch *de Sacramentis,tom.*2.*diſp.*2.*n.*104.*&* 105. & Bonacin.*eodem tractatu diſp.*8.*quæſt vnica,punct. vltimo in fine.* Mihi tamen placet eſſe mortale ſuſcipere Ordines minores animo vlciſcendi liberè iniurias, alióſque offendendi ſine timore iudicij ſæcularis ſubeundi,& vt vectigalia, & tributa ſæcularibus impoſita excuſentur. Sic Bannes 2. 2. *quæſt.*12.*art.*1.*in* 2. *difficult. concl. final.* quem referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.*11. *num.*12.& Nauarr *cap.quando Latinè,cap.*7. *num.* 15. vbi ait peccatum mortale ſuſcipere Ordines minores, quando intentio eſt mortalis.

14. Religioſi ſunt etiam examinandi circa doctrinam, quæ cùm ſit quid extrinſecum,non præſumitur homini ineſſe; ideo non debet probari per teſtes,vel per famam, ſed ex actuali examine probari debet, atque ita nec Regulares excuſantur, quominus poſſint examinari de doctrina, vt habetur *in Concilio Tridentino ſeſſ.*23. *cap.*12. ibi, *Regulares quoque, nec in minori ætate, nec ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur,priuilegiis quibuſcumque, quo ad hoc,penitus exclusis.* Ita ibi. Nihilominus tuta conſcientia Religioſi, & ſi deficiant aliquo modo in Latina lingua, ab Epiſcopis poſſunt ordinari, quia regulariter non ſuſcipiunt Ordines ad curam animarum exercendam,ſed ad inſeruiendum Choro,& aſſiſtendum Altari, & rebus ſacris, & per vſum, & exercitium continuum acquirunt, quæ neceſſaria ſunt ad ſuum munus peragemdum, ita Syluester *verb. clericus* 2. *num* 1. Graſſis *deciſ. p.*1. *lib.*3. *cap.*2. *num.*24. Henriq. *de ſacrament. Ordinis, lib.*10.*cap.*16.*in fine*, Mayol. *de irregul.lib.*1. *cap.*31. *num.*5. & Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *quæſt.*8. *art.*7 ?. Coninch 1. Nec refert *cap. præcipimus* 34.*diſtinct. & cap. illiteratos, & ibi gloſſa* 1.38. *diſtinct.* vbi dicitur illiteratos non poſſe fieri clericos, quod etiam volunt Nauarr. *in cap. ſi quando except.*11. *num.*45.*&* 50. *de reſcript.* Fuluius Pacian. *de probat.lib.*2.*cap.*34.*num.*79. Henriquez *in ſumma part.*2.*lib.*14.*c.*8.*num.*11. Flamin. *de reſignat.lib.* 4. *quæſt.*4.*num.*2 *& lib.*5. *quæſt.*3. *num* 70. & Gonzal. *ad regul.*8.*gloſſ.*4.*num.*41. *cum ſequentibus.*

15. Quia loquuntur de illiteratis omnino, qui prima Grammaticæ rudimenta non attigerunt, nec à limine,vt aiunt,eam ſalutarunt. Ii enim comparantur cæco, *cap. poſt tranſlationem.§.item ſi quis,de renunciatione*,nec veniunt appellatione hominum; ſed animalium intellectu carentium, Gomez *in regula de annali,quæſt.*47.*in fine*, & ſunt irregulares ex defectu litteraturæ, Auila *de cenſuris, part.* 7. *diſp.*4.*dubio* 1. Tolet.*in ſumma cap.*58.*verſic irregulares ex defectu animæ*, Garcia *de beneſic.part.*7.*c.*7. *num.*19. Flamin. *de reſignat.d.lib.*5. *quæſt.*3.*num.*89. & Gonzal. *ad regul.*8. *gloſſ.* 4. *num.*41. & ſunt indiſpenſabiles,prout volunt Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.*264. & Flamin.*de reſignat lib.*4.*quæſt.*4.*num.*2. eo quia litteratura videtur neceſſaria de iure diuino, ex Oſeæ *cap.*34.ibi, *conticuit populus, eo quòd non habuerit ſcientiam,quia ſcientiam repuliſti, repellam te,ne ſacerdotio fungaris mihi*,ita Viuald.*in Candelabro, part.*2.*tit.de irregul. num.*97. Flamin. *lib.*4. *quæſt* 4.*num.*7.Azor *inſtit.moral.part.*2.*lib.*6. *quæſ.*4. *column* 685 Quare ſi quis principium Grammaticæ habuerit, & oſtenderit in futurum addiſcendi ſpem,poteſt ordinari ab Epiſcopo, ita Henriquez *ſuprà dict.lib.*14.*cap.*8 §.11.*propè finem*, Mar. Alterius *de cenſuris tom.*2.*diſp.*16. *de ſuſpenſ. cap.*1. *verſ. ſecundo,in fine*,& Gonzal. *d.gloſſ.*4. *num.*80. *cum ſequentibus.*

Si aliquis nullo præmiſſo examine, nullàque præmiſſa inquiſitione fuerit ordinatus, ſi ignotus eſt,quamuis dignus,deponendus eſt,ex Sylueſtro,vel ſi cognitus,ſed inhabilis extiterit,etiamſi impedimentum ordinans deprehenderit, nec expreſsè diſpenſauerit, *c. ſi qui ſine examinatione* 81. *diſt.* Henriquez *d.lib.*10.*cap.*18.§.1. & Campanil.*in diuerſor. iuris Canonici, rub.*3. *num.*6. facit *c.nullus, diſt.* 24. vbi dicitur ante examinationem, & approbationem nullum clericum eſſe ordinandum, vt conſtet, an habeat ſcientiam ad Eccleſiaſticos Ordines requiſitam, iuxta tradita per Sotum *in* 4.*diſtinct.*25. *quæſt.*1. *art.*4.*verſ. tertia concluſio.* Rebuff. *in praxi tit. de clerico ad ſacros Ordines malè promoto, gloſſ.* 4. *ex num.* 10. Illuſtriſſimus Cunha *in d. cap. nullus, poſt alios, diſt.* 24. *& in cap. ſi quis ſine, diſt.*81. 16.

Veruntamen Gregorius Lopez *partit.* 3. *tit.*19. *l.* 4. *gloſſ.* 1. qui loquitur quando quis creatur abſque examinatione, ſit ne deponendus, quamuis ſit idoneus, & allegat gloſſam, & deponendum eſſe ſentit Hnriquez *in ſumma, lib.*10.*c.*18.§.1. Aſt dicendum eſt,ſi eſſet cognitus,& dignus,nec peccare,nec deponendum eſſe,ſi fuerit ordinatus ſine præcedenti ſcrutinio,vt probat text. *in cap.nullus*, & gloſſ.*ibi* 24.*diſt.*& Syluester *verb. Ordo* 2.*num.*2. ſequitur Mayol. *de irregularit. lib.*4. *cap.* 9. *num.*6. Adde notoriè litteratos non eſſe examinandos ad Ordinum receptionem, Felin. plura cumulans *num.*28.*de præſumptionibus*, Decius *in cap. conſtitutis* 46.*num.*1. *notab.* 4. *de appellat.* Ceuall. *commun. contra commun. p.*1.*quæſt.*302. *num.*14. Hinc fit, ſemel examinatum,& approbatum ad vnum beneficium ſimplex, non eſſe ampliùs examinandum ad aliud, ſimile etiam in alia Eccleſia tam Cathedrali,quàm Collegiata;niſi examen ſit pro forma aſſignatum:tunc enim nullo modo poteſt omitti, quãuis promotus ſit perſona valde litterata,& famoſa, Lambertin. *de iure patronatus, lib.*2 *part. prima,quæſt.*11.*art.*3.*num.*1. *poſt principium, & num.*2. Staphileus *de litteris gratiæ in vltima expectatiua, num.*5. & Rebuff. *de priuilegiis ſcholarium priuileg.* 86.*verſ. ego verò contrarium ſeruari*; ſubdens non poſſe omitti examen, quamuis examinandus ſit notoriè dignus,& doctus, quando in Vniuerſitatibus requiritur pro forma examen ad conſequendum gradum.

Quando verò Epiſcopus ante ordinationem incœptam verbo, vel ſcripto inhibuit, ne quis non examinatus,nec approbatus veniat ad ordinationem ſub excommunicationis pœna; ordinatus 17.

contra

contra prohibitionem huiuſmodi non poteſt in Ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere ſine Papæ diſpenſatione. Epiſcopum autem poſſe diſpenſare, ſi excommunicatio lata non erat, vult Soarez *tom.5 diſp.31. ſect.1. num.54. cum ſequentib.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract.2. num.71.* & Bernard. *in pract. cap.25. num.2.* Item poterit diſpenſare Epiſcopus cum excommunicato accipienti Ordines, ſi Religionem ingrediatur, vt miniſtret in ſuſceptis. ita Reginal. *ſupra lib. 30. num.27. in principio*; aliter enim non niſi Papa diſpenſabit, iuxta *c.1. & 3. de eo, qui furtiuè ordines ſuſcipit.*

Hoſtienſis *in ſumma titulo de ſcrutinio in ordine faciendo, in fine*, hortatur, vt Epiſcopi ab huiuſmodi excommunicationibus caueant, ne conſcientiæ illaqueentur, & ad alias pœnas pòtiùs recurrant, Salzed. tamen *in addit. ad Bernardum, cap.25. num. 2. littera B.* notat Epiſcopos hodie de more conſueuiſſe in Ordinibus conferendis interdicere ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne quis audeat accedere, qui non fuerit approbatus, alias ſic ordinatum non poſſe miniſtrare in ordine ſic ſuſcepto; nec aſcendere ad ſuperiores inconſulto Romano Pontifice, & diſpenſante, niſi crimen hoc fuerit occultum, & non deductum ad forum contentioſum, iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de reformat. cap.6.* ſequitur Bonacin. *de cenſuris diſp.7. quæſt.3 punct.4. num.5. in fine.* Henriquez *lib. 14 cap.6. § 5.* Vgolin. *tract. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap.57. §.2. num.4. verſ. quarto*, & Suarez *de cenſuris diſp.41 sect.3 num.5.*

18. Quòd ſi Epiſcopus eo tempore, quo confert Ordines, his verbis vtatur, Non intendimus conferre Ordines non examinatis, & approbatis, accedentes ſine examine, & approbatione non manent ordinati: ideo oportet de nouo ordinari, ita Salzed. *ſuprà*, & Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de clericis ad ſacros ordines malè promotis.* Quinimò excommunicatio ab Epiſcopo contra accedentes latam contra ipſius prohibitionem extenditur nedum ad ſubditos ipſius Epiſcopi, ſed etiam ad exemptos, vt cum aliis docet Bonacina *de Sacramentis diſp. 8. quæſt. vnica punct. 4. num.32.* Poteſt enim Epiſcopus ſtatuendo adiuuare ius commune, apponendo videlicet pœnam à iure non impoſitam, vel aggrauando pœnam à iure poſitam, vt per Duenn. *regul 251.*

19. Sed quid ſi examinatus, & approbatus ordinandus accedat ad Epiſcopum non ſuum, poterit ne ne illum iterum examinare? Negatiuè videtur reſpondendum cum gloſſa *in cap. Epiſcopo 9. quæſt.2.* quam probat Præpoſ. *ibi num. 3.* Poſt verò Concilium Tridentinum *ſeſſ 7. de reformat. cap 11.* tutiùs puto Epiſcopum facere, ſi de nouo illum examinet, propter verba eiuſdem capitis diſponentis neminem ab extraneo Epiſcopo eſſe ordinandum, niſi diligenti examine præmiſſo, fauet *ſeſſ. 23. cap. 3.* dicens non eſſe concedendas litteras dimiſſorias, niſi examinatis, & approbatis: ex quibus apparet ordinandum à non ſuo tam ab illo, quàm à proprio debere examinari, ita Campanil. *in diuerſor. iuris Canonici rub.9. cap.8. num.31. verſ. ſed ne*, & Bonacin. *de Sacramentis diſputat.8. quæſt. vnica punct.4. num.33.* & decidit praxis noua Epiſcopalis in propriis terminis *part.1. cap.1. num.12.* his verbis. *Concedendæ ſunt dimiſſoriæ ex iuſta cauſa, & prius examinari debet ſuper habilitate ad ſuſcipiendum ordines ille, qui petit dimitti*, Concil. Trident. *ſeſſ.23. cap.3. de reform.* idque in litteris exprimi debet, nihil tamen obſtat quominus dimiſſus iterum examinari poſſit ab ordinatore, ſi ipſe examinare voluerit, idem Concilium *ſeſſ.7. c.11. de reform.* ita praxis.

Quid de Epiſcopo ordinante in aliena Diœceſi? In primis requiritur licentia proprij Epiſcopi, 20.
& illa obtenta, poteſt non ſolùm ibi, ſubditos illius Epiſcopi, in cuius eſt Diœceſi, ſed etiam Clericos, & Religioſos aliarum Diœceſum dimiſſorias, vel licentias legitimas habentes ordinare, prout volunt Miranda *in manuali Prælatorum, tomo 1. quæſt 38. art. 3. concluſ. vnica, in fine*, & Fr. Emmanuel *in ſumma, part. 2. cap. 14. num 7.* ſic Concilij verba *ſeſſ.6 de reformat. cap.5.* intelligentes, dum ait poſſe alienum Epiſcopum dum confert Ordines de licentia proprij ordinare tantùm eidem Ordinario ſubditos ſubiectos, non excludere alios non ſubiectos, qui à ſuis propriis Ordinariis litteras dimiſſorias exhibent ad recipiendos Ordines, & eas oſtendunt coram Epiſcopo Ordinatio.

Porrò Epiſcopus in aliena Diœceſi ſine expreſ- 21.
ſa licentia Ordinarij loci ordinans, ſuſpenditur à Pontificalibus, & in eandem pœnam incurrit, ſi ordinet de licentia Epiſcopi perſonas non ſubditas, habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.14. de reformat. cap.2.* Henriquez *in ſumma, lib.13. de excommunicatione cap 38. § primo*, Campanil. *in diuerſ. iur. Canon. rubrica 6. cap. 1. num.2 & rubr. 9. cap. 4. per totum*, Thom. Vaz *allegat. iuris tomo 1. alleg. 43. num. 18.* Tolet. *in ſumma lib. 1. cap. 89. verſic.3.* Vnde ſi Epiſcopus alienus voluerit ordinare in loco exempto, requiritur licentia ſuperioris loci exempti, & inſuper licentia illius Epiſcopi, intra cuius fines locus exemptus eſt, ſi Gabr. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Epiſcopus, pag. 100. concl.2.* Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ in lib. 1. titul. 18 l. 7. de Epiſcopis, num.35.* & Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici poſt reſolut. 495. in notabilibus de materia Epiſcop.* ita fuiſſe iudicatum ibi refert.

Non deſunt tamen qui doceant poſſe Epiſco- 22.
pos in aliena Diœceſi ſuis ſubditis primam tonſuram conferre ſine licentia Ordinarij loci, inter quos eſt Rebuff *in tract. nominat. quæſt.14 num.29. & num 65. & in praxi beneficiali rubr. de Eccleſiaſticis, & à quibus, & quomodo credentur, num. 13.* Henriquez *in ſumma lib.3. cap. 6. §.6.* & Bonacin. *de Sacramentis diſp.30 quæſt. vnica num.13.* Nihilominus oppoſitum eſt dicendum, cùm hæc reſolutio non conueniat cum ſupradictis, videlicet Epiſcopum, qui habet Diœceſim extra illam, munus ſuum exercere non poſſe, fauet Concilium Tridentinum *ſeſſ. 6. de reformat. cap. 5.* & expreſsè Nauarr. *conſ. 69. de ſentent. excommunic.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 26. littera A.* Flamin. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 17. num. 17.* Praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. Archiepiſcopus num.2. pag.16. & p.2. verb. Epiſcopus, pag. 45.* Quare poſſe Epiſcopos clericalem tonſuram ſuis ſubditis in aliena Diœceſi miniſtrare, non eſt admittendum. Campanil. *in diuerſor. iuris, Canonici, rub. 6. cap.1. num.2.* vbi aſſerit ſibi maximè diſplicere ſententiam id aſſerentem.

De Epiſcopis Titularibus, ſeu Annularibus, 23.
quorum Eccleſiæ conſiſtunt in terris infidelium quocumque in loco etiam exempto, ſi quem ordinent etiam in prima tonſura ſub prætextu cuiuſcunque priuilegij etiam familiaritatis abſque licentia ipſius proprij Ordinarij dic, illos eſſe

per

per annum ſuſpenſos ab exercitio Pontificalium, vt vult Concil. Trident. *ſeſſ. 14. de reformat. cap. 2.* & tradunt Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 48. quæſt. 6.* Henriquez *in ſumma lib. 14. cap. 17. §. 3. in fine, litera A.* & Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut. 495. in notabilibus de materia Epiſcoporum, num. 1. in 2. editione.* Quapropter ſic ſuſpenſus à Pontificalibus poteſt priuatim facere ſacrum, vt docet Henriquez *lib. 13. cap. 32. num. 2.* Auila *de cenſuris part. 3. diſput. 2. dubio ſecundo, concluſ. 10.* & facere alia, quæ competunt illi ratione ſacerdotalis officij, non tamen poterit Miſſam celebrare cum baculo, & Mitra, & cum aliis Pontificalibus inſigniis, ita Aloyſ. Ricc *in praxi fori Eccleſiaſti dec. 467. n.... in 1. edit. & reſol. 440. in 2. edit.* non tamen per hanc ſuſpenſionem excluditur Epiſcopus ab exercitio iuriſdictionis Epiſcopalis, Aloyſ. *ſupra num. 3.* poſt Vgolin. *de cenſuris, tabul. 4. cap. 6. § 6. num. 5.*

24 Non erit tamen Epiſcopus ſuſpenſus ſi per ignorantiam ordinauerit Clericum alterius Diœceſis, ita Nauar. *conſ. 40. de tempor. ordinat.* & Aloyſ. Ricc. *ſuprà deciſ. 297. in prima edit. & reſolut. 256. num. 4. in ſecunda edit.* Secus ſi ordinet tam ſcienter, quàm per affectatam ignorantiam ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſoriis ſui proprij Epiſcopi, tunc enim eſt ſuſpenſus per annum à collatione Ordinum, vt tradit Anchar. *in c. eos, de tempor. ordinat. in 6.* & oſtenditur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 8.* ibi, *Ordinans à collatione Ordinum per annum, & ordinatus à ſusceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.* Reginaldus *in praxi fori pœnit. lib. 32. tractat. 2. num. 69.* & Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap. 26. §. 22. num. 2.* Quòd ſi Clericalis tonſura tantùm conferatur, à collatione illius duntaxat ſuſpenſus erit, *cap. fin. de tempor ordin. in 6.* Vgolin *dict. § 22. num. 1.* & Bonacin. *de Sacrament. diſput. 8. quæſt. vnica punct. 4. num. 29.* Contrà verò Epiſcopus ſi conferat extraneo Ordines bona fide ſub ratihabitione proprij Epiſcopi, nullam incurrit ſuſpenſionem. Mayolus *de irregularitate lib. 4. cap. 2. num. 3.* Reginaldus *ſupra dict. tractat 2. verſ. ſunt autem.* & alij, quos refert Soar. *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 1. num. 17.*

De dimiſſoriis, & de litteris teſtimonialibus, & interſtitiis.

§. IV.

EPITOME.

1. *Vſus dimiſſoriarum eſt antiquiſſimus. quæ dicantur, & qui differant?*
2. *Epiſcopi olim dum concedebant dimiſſorias, non examinabant illum cui eas dabant, ſed qui ordinabat.*
   Dimiſſoriæ cauſam debent continere. ibid.
3. *Dimiſſorias ad Ordines, qui poſſunt concedere.*
4. *Dimiſſoriæ litteræ conceſſa ab Epiſcopo non expirant mortuo concedente, neque conceſſa à Capitulo per ingreſſum moderni Epiſcopi.*
5. *Dimiſſorias petens eſt priùs examinandus, & à quocumque Epiſcopo ordinari poteſt.*
6. *Dimiſſoriæ datæ ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo declarato non valent, & ſubditi poſſunt recurrere ad viciniorem Epiſcopum.*
7. *Dimiſſorias poſſunt Epiſcopi extra ſuam Diœceſim concedere ſubditis.*
8. *Vicarij Epiſcopi, quando poſſint concedere litteras dimiſſorias, & teſtimoniales ad Ordines.*
   & quæ pœna ordinatis ſine dimiſſoriis, ibidem verſ. quæ pœna.
9. *Interſtitijs temporum inter vnum, & alterum ordinem minorum, quæ debeant concurrere.*
10. *Interſtitiis temporum tranſactis Ordines debent conferri.*
11. *Interſtitiis non ſeruatis, qui ordinantur, in quam pœnam incurrant?*
12. *Epiſcopus in quibus caſibus cum ordinandis poſſit diſpenſare interſtitiis non ſeruatis, & in quam pœnam incurrat Epiſcopus conferens, & ordinandus recipiẽs Ordines interſtitiis non ſeruatis.*
13. *Abbates, qui poſſunt conferre Ordines minores, poſſunt diſpenſare interſtitiis cum ſuis ſubditis.*
14. *Cum Religioſis quis debeat diſpenſare in interſtitiis?*
15. *Ordinans ſciens non eſſe tranſactum tempus debitum interſtitiis cenſetur diſpenſare cum illo.*
16. *Epiſcopus cum ſuo familiari trienniali alias non ſubdito, non poteſt diſpenſare in interſtitiis.*
   poteſt familiares ordinare. ibid. & num. 17.
18. *Epiſcopi titulares an habeant familiares?*

VSVM dimiſſoriarum fuiſſe antiquiſſimum, teſtatur Auguſtinus *in Epiſtola ad Clerum Hipponẽſem 137. verſ. cùm iſtamet cauſa*, & tempore Concilij Nicæni *in cap. 1. diſt. 72.* & 1.
ibi Illuſtriſſimus Cunha *num. 1. ad finem.* Præfatæ autem litteræ dimiſſoriæ vocantur à Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 10. & ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.* vbi etiam *Reuerendæ* dicuntur litteræ dimiſſoriæ, ſic vocantur à verbo *dimitto*, quando ſcilicet proprius Epiſcopus non confert Ordines, & Clericis ſubditis facit facultatem liberam, vt ab alio Epiſcopo ordinentur, ad quem illos dimittit cum litteris dimiſſoriis. Differunt inter ſe dimiſſoriæ, ſeu Reuerendæ à litteris commendatitiis; ſiquidem hæ dantur clerico peregrinanti, vt poſſit in aliena Diœceſi facere ſacrum, vt oſtenditur ex *cap. 1. de clericis peregrinis*, qui poſſunt admitti ad celebrandum, dum faciunt fidem iuſtam de ſua ordinatione; vt per Nauarrum *conſ. 1. num. 1. in fine, ſub titulo de celebratione Miſſarum in antiquis*; aliàs *conſ. vnico num. 1. in fine, ſub hoc titulo, in nouis*, Aloyſ. Ricc. *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapol. part. 1. deciſ. 150.*

Clericatus enim ſolet probari per litteras commendatitias proprij Epiſcopi facientes mentionem de ordine Presbyteratus, Rebuff. *in praxi tit. de form. lit. tonſ num. 22.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 7. num. 18.* nec ſine litteris teſtimonialibus proprij Epiſcopi ſunt admittendi ad diuina celebranda in aliena Diœceſi peregrini, Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 16.* Concil. Braccarenſe Quartum *actu 2. cap. 12.* Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 49. quæſ. 1.* & Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 41. num. 1.* Nihilominus non habens litteras teſtimoniales ſui Epiſcopi, nullo iure eſt ſuſpenſus: ideo ſecluſo ſcandalo bene poteſt celebrare vbique, Henriquez *in ſumma lib. 10. cap. 34. §. 6. in commento littera I.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. n. 42. verſ. tantopere*, Nauar. *conſ. 5. titul. de celebratione Miſſarum, & conſil. 4. de foro competente in antiquis*, & Sayr. *deciſ. vnica de celebratione Miſſarum*, quibus

bus accedit Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici rubr. 9. cap. 6. num. 7.*

2. Olim cùm Epiſcopus concedebat litteras dimiſſorias alicui, non illum examinabat, ſed dimittebat examinandum Ordinario, qui Ordines daturus erat. Poſtea verò in Concilio Tertio Carthaginenſi ſtatutum fuit, ne ordinandus dimittatur, niſi examinatus, & approbatus, quod decretum innouauit, & confirmauit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 3.* ibi, Epiſcopus quoſcumque ſuos clericos, præſertim in ſacris conſtitutos, abſque ſuo præcedenti examine, & commendatitiis litteris quacumque authoritate promotos. *& ſeſſ. 23. de reformat. cap. 3.* præcipit Epiſcopis, vt per ſemetipſos Ordines conferant, quòd ſi præ ægritudine nequeant ordinare, non niſi ſubditos approbatos, & examinatos ad alium Epiſcopum ordinandos mittant. In litteris dimiſſoriis debet cauſa exprimi rationabilis, ob quam Epiſcopus proprius noluerit, vel nequiuerit dimiſſo Ordines conferre, iuxta *cap. 1. de temporibus ordinandor. lib. 6.* In aliquibus Prouinciis ex conſuetudine recepta nulla fit mentio cauſæ, Rebuff. *in praxi titulo de litteris dimiſſoriis num. 28.* & Salzed. *ad prax. Bernard. Diaz cap. 26. verb. ſine licentia, verſ. oportet.*

Hodie tamen Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de reformatione, cap. 11.* his verbis loquitur, *Facultates de promouendo à quocumque non ſuffragentur, niſi habentibus legitimam cauſam, ob quam à propriis Epiſcopis ordinari non poſſint in litteris exprimendam, & tunc non ordinentur, niſi ab Epiſcopo in ſua Diœceſi reſidente, aut pro eo Pontificalia exercente diligenti prævio examine.* Hæc ibi. Niſi velis textum illum habere locum in impetrante litteras, vt à quocumque Epiſcopo poſſet ordinari: tunc enim oportet, quòd in dimiſſoriis fiat expreſſa mentio, quare non poſſit à proprio promoueri Epiſcopo, non autem loqui in proprio Epiſcopo, qui dimiſit ordinandos ſubditos, vt ab aliis Epiſcopis Ordines capiant, in quibus terminis ſeruabitur diſpoſitio *cap. 1. de tempor. ordin. lib. 6.* præcipientis in litteris dimiſſoriis eſſe exprimendam cauſam rationabilem, ob quam Epiſcopus proprius noluit, aut non potuit dimiſſos ordinare, exceptis Prouinciis in quibus de conſuetudine contrarium ſeruatur.

3. Dimiſſorias poſſunt concedere ſoli Epiſcopi qui poſſunt ordinare, Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici, rubr. 6. cap. 3. num. 13.* Seraph. *deciſ. 985. num. 3.* & colligitur *ex cap. cùm nullus, de tempor. ordinat. in 6.* Niſi ſint excommunicati, vel ſuſpenſi declarati. Inferiores Prælati nequeunt dimiſſorias dare, niſi ex ſpeciali facultate à Sede Apoſtolica ad id illis conceſſa, ex *dict. cap. cùm nullus, de tempor. ordinat. in 6. §. inferiores*, aut niſi aliquo ſpeciali iure poteſtatem dandi eas comparauiſſent, per ea, quæ tradit Panormit. *in cap. accedentibus, num. 2. de exceſſ. Prælator.* maximè ex conſuetudine præſcripta, ita Petr. Gregor. *Syntagma iuris vniuerſi, lib. 40. cap. 2. num. 19.* & Campanil. *in diuerſor. iuris Canonici, rubr 9. cap. 8. num. 2.*

Hodie attento iure Concilij Tridentini *ſeſſ. 23. cap. 10.* neque Abbates ipſi, neque alij etiam exempti, neque Collegia, neque Capitula quæcumque Eccleſiarum etiam Cathedralium litteras dimiſſorias clericis ſæcularibus, vt ab aliis Ordines ſuſcipiant, dare poſſunt, incipit *cap. 10. Abbatibus, & aliis quibuſcumque, quantumuis exemptis, non liceat in poſterum*, &c. Vnde Henriquez *in ſumma, lib. 10. cap. 22. §. 3.* tradit perſonas quaſlibet, excepto Præſule, etiam habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem contentioſam, & voluntariam, non poſſe prædictam concedere poteſtatem, & *in commento littera T.* affirmat ita Romæ obtinuiſſe Epiſcopum Salmanticenſem anno Domini 1581. contra Capitulum ſuæ Eccleſiæ.

His adde dimiſſorias conceſſas ab Epiſcopo non expirare per mortem concedentis, Nauarr. *in cap. placuit, num. 63. de pœnit. diſt. 6. & conſ. 49. de tempor. ordin. in antiquis*, Henriquez *in ſumma lib. 10. de Sacramento Ordinis cap. 22.* Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Capitulum Sede vacante, verſic. ſecundò dubitatur.* Neque conceſſæ à Capitulo Sede vacante expirant per ingreſſum moderni Epiſcopi, Ledeſma *in ſumma part. 1. de Sacramento Ordinis, cap. 8. concluſ. 4.* Molin. *de iuſtitia tract. 5. diſp. 11. num. 4.* Quaranta *vbi ſuprà d. 7. verſ. ſecundò dubitatur*, Sanchez *de matrimonio lib. 8. diſp. 28. num. 83.* ex ea ratione, quia cùm contineant facultatem ordinando conceſſam, vt ad Ordines promoueatur, ſunt gratia facta; & ideo non expirant finita Capituli poteſtate per aduentum noui Epiſcopi, Gutierrez *quaſt. Canon. lib. 1. cap. 17. num. 2.* Fr. Emman. *tom. 2. ſummæ cap 14. num. 5. concluſ. 5.* Quod intelligitur de dimiſſoriis conceſſis poſt elapſum annum à die obitus Præſulis. Nam ante annum non niſi arctatis beneficiis, ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.* Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, verſicul. decimoquarto, in fine*, Aloyſ. Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. deciſ. 30.* & Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. Capitulum, in principio, verſ. ſecundum*, aliàs Capitulum contrauueniens Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto, & promoti ſi in minoribus Ordinibus fuerint conſtituti, nullo priuilegio clericali fruantur, præſertim in criminalibus; in maioribus autem ſint ipſo iure ſuſpenſi ab Ordinum executione, ita Fornar. *de Sacrament. Ordinis, cap. 4. numer. 4.* Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, part. 3. cap. 8. à numer. 47.* Rendina *in promptuario receptar. ſentent. tom. 1. titulo 10. à numero 1.* Sayr. *deciſ. 65. de tempor. ordinat.* Suarez *tomo 5. de cenſuris, diſputat. 31. ſect. 1. numero 20.* Bonacin. *de Sacramento, diſput 8. quaſt. vnica punct 4. num. 22.* & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 9. cap. 8. num. 5.*

4. Capitulum tamen Sede vacante, quamuis nequeat concedere litteras dimiſſorias, poteſt autem concedere litteras teſtimoniales, quia non ſunt dimiſſoriæ, Nauarrus *conſil. 27. de tempor. ordinatio.* quem refert Bonacina *de Sacramento. diſputation. 8. quaſtion. vnica, puncto 4. numero 24.* Quin etiam Epiſcopo extero poterit concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum ſubditorum, non verò ſubditorum vacantis Sedis, ita Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap. 87. numero 33.* quem referens ſequitur Praxis Epiſcopalis 9. *part. 1. cap. 1. num. 13. verſic. Capitulum*, & Quaranta *verb. Capitulum Sede vacante, quaſt. 11.*

5. Item dimiſſorias petens debet priùs examinari ab eo à quo illas petit, & poteſt ordinari à quocumque Epiſcopo, Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 3. de reformat.* idque in litteris exprimi debet; hoc tamen non obſtat, quin poſſit ab ordinatore rurſus examinari, Praxis Epiſcopalis *ſuprà dict. cap. 1. num. 12.* Non valent

6. autem dimiſſoriæ huiuſmodi conceſſæ ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo declarato, ſed tunc poſſunt ſubditi ſe facere ordinari à viciniori Epiſcopo; incumbit enim ſubditis probare Epiſcopum proprium fuiſſe excommunicatum, *cap.* 2. *de tempor. ordin. in* 6. Rebuff. *de dimiſſoriis, num.* 19. & ſequitur praxis noua *dict. cap.* 1. *num.* 13.

7. Cæterùm Epiſcopi poſſunt concedere dimiſſorias ſubditis extra ſuam Diœceſim, ſi abſentes eas petierint, vt ordinari poſſint ab alio. Item poſſunt examen eorum demandare Epiſcopo loci, in quo reſident, ita deciſum refert Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, lib.* 1. *titul.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis, numer.* 59. Pro Regularibus ordinandis dicendum eſt dimiſſorias illis eſſe concedendas à ſuis Superioribus iuxta modum, & formam traditam in hac ordinatione Clementis Papæ VIII. vt ſequitur.

De mandato S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ Octaui tenore præſentium mandatur omnibus, & ſingulis quorumcumque Regularium ſuperioribus, vt de cætero obſeruent, & obſeruari faciant, ea quæ in decreto ſacræ Congreg. Concil. Trid. continentur, cuius tenor eſt talis.

Congregatio Concil. cenſuit ſuperiores Regulares poſſe ſuo ſubdito itidem Regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis Ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere; ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempe illius Monaſterij, in cuius familia ab iis ad quos pertinet is Regularis poſitus fuerit, & ſi Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Epiſcopum, dum tamen ab eo Epiſcopo, qui Ordines contulerit, examinentur quoad doctrinam, & dum ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus Diœceſanus vel abfuturus, vel nullas habiturus eſſet ordinationes. Verùm cùm à Superioribus Regularibus Epiſcopo Diœceſano abſente, vel ordinationes non habente litteræ dimiſſoriæ dabuntur, in eis vtique huiuſmodi cauſam abſentiæ Diœceſani Epiſcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum exprimendam eſſe. Quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ priuationis, ac alias arbitrio eiuſdem S. D. N. Papæ reſeruatas pœnas incurrent. In quorum, &c. Datum Romæ die 15. Martij Anno 1596. Cuius mandati meminit Praxis Epiſcopalis *p.* 1. *c.* 1. *num.* 14. *fol.* 30.

Fuit hæc declaratio conceſſa ad inſtantiam Regij Monaſterij Alcobacenſis Regni Portugaliæ, vbi præcipitur, vt litteræ dimiſſoriæ Abbatis prædicti Monaſterij à quibuſcumque Epiſcopis admittantur, Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 1. *quæſt.* 39. *art.* 3. vbi *art.* 4. tradit per Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 12. Regulares patentes litteras dimiſſorias exhibentes à propriis Prælatis conceſſas, poſſe de doctrina examinari, non obſtante quocumque priuilegio poſt Concilium Regularibus conceſſo, vt poſſint ordinari nullo præmiſſo Epiſcoporum examine, vt dicitur fuiſſe quondam conceſſum à Gregorio XIII. pro Religioſis noſtræ Societatis, quia huiuſmodi priuilegium fuit poſtea reuocatum à Sixto Quinto per conſtitutionem ab eo editam contra malè promotos. Illuſtriſſimus Cunha *in cap. ſi quis* 8. *diſtinct.* 77. *ex num.* 6. vbi de hac re latè.

Porrò Vicarios Epiſcopi ſine ſpeciali mandato huiuſmodi dimiſſorias concedere non poſſe, decidit *cap. cum nullus, de tempor. ordinat. in* 6. cùm ad hoc Vicariatus officium non ſe extendat, niſi Epiſcopo in remotis agente, gloſſ. *ibi verb. remotis*, Mandoſ. *ad reg.* 24. *Cancell. quæſt.* 6. *num.* 9. *& ſequent.* Gutierrez *Canon. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 20. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap.* 4. §. 7. *verſ. quintò dimiſſorias.* Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 45. *quæſ.* 7. & Praxis noua Epiſcopalis *dict. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 13. ſubdens ibi in caſu etiam *d. cap. cum nullus*, vbi, de Epiſcopo in remotis agente, tutius eſſe, vt habeat expreſſum ad hoc mandatum, poſt Sbroz *de Vicario Epiſcopi, lib.* 2. *quæſt.* 41. 8.

Quæ pœna ordinatis ſine litteris dimiſſoriis proprij Epiſcopi, ſed cum eius licentia? Reſpondetur non eſſe ſuſpenſos ſaltem in foro conſcientiæ. Ratio, quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 10. vult, vt quis ordinetur cum litteris dimiſſoriis, vel de licentia proprij Epiſcopi & Prælati, Sayr. *de cenſuris, lib.* 7. *cap.* 10. *numer.* 34. Ordinatus autem ab alieno Epiſcopo ſine litteris dimiſſoriis, vel ſine licentia proprij Epiſcopi ab alieno Epiſcopo peccat mortaliter, quia facit contra ſacros Canones, & contra Concilium Tridentinum in re graui, hoc eſt, in receptione Sacramenti, negligitque iuriſdictionem, & authoritatem ſui ſuperioris, & eo ipſo contraxit impedimentum ne poſſit exequi ſuſceptum Ordinem.

An verò ſic ordinatus incurrat ipſo iure hanc ſuſpenſionem, ſeu impedimentum, an ſolùm, poſtquam per ſententiam hominis fuerit declaratus talis, eſt quæſtio. Nam *in cap. Epiſcopus in Diœceſim* 7. *quæſt.* 1. *de Clericis ab alieno Epiſcopo ordinatis*, dicitur quòd amoueantur ab eorum miniſterio: ergo ipſo iure non ſunt ſuſpenſi, ſed ſuſpendendi per ſententiam. Verba textus ſunt, *Quòd ſi fecerit, ſcilicet ordinauerit alienos ſubditos amotis his, quos ordinauit.* Similem ſenſum facit *cap. quod tranſlationem, de tempor. ordinat.* vbi dicitur Græco ſubiecto Epiſcopo Latino interdicendam eſſe executionem, qui abſque facultate ſui Epiſcopi fuerit promotus a Græco Epiſcopo: igitur requiritur ſententia hominis, vt ſit ſuſpenſus, & non eſt ſuſpenſus ipſo iure. Conſtat ex verbis huius textus, quæ ſic habent: *Niſi de mandato ſui Epiſcopi fiat, interdicenda eſt ei Ordinis executio ſic ſuſcepti, tanquam ab alieno Pontifice ſine mandato, vel licentia ſui Epiſcopi ordinato. Atque ita ſecundùm hanc partem, qui ita ordinatus celebrauerit ante ſententiam, non erit irregularis; ſed tantùm erit in culpa, & grauiter peccabit miniſtrando in Ordine hoc modo ſuſcepto priuſquam Epiſcopus proprius ratam habeat talem ordinationem, & ſuper ea diſpenſet, quamuis non ſit vera cenſura.*

Gloſſa tamen *in cap. neminem, diſtinct.* 70. *&* 71. innuit ordinatum ita incurrere ſuſpenſionem ipſo iure, non tamen talem, quæ ſecum ferat irregularitatem, ſed poſtquam per ſententiam hominis fuerit pronunciatum incurriſſe ſic ordinatum ſuſpenſionem, ſi illam violet, fiet irregularis: gloſſa autem non declarat cuius ſpeciei hæc ſuſpenſio ſit, Abbas tamen *in dict. cap. quod tranſlationem, num.* 2. vult ordinatum ita

ita ab Epiſcopo alieno eſſe ſuſpenſum, ipſo iure; eo quia non habet executionem quoad ſe, ſed quoad alios non remanere ſuſpenſum: ac propterea, ſi celebret, non contrahere irregularitatem; poſſe tamen ei interdici executionem quoad ſe, & quoad alios, & ita eſſe ſuſpenſum quoad omnes, & hoc modo interdictum ſi non abſtineat à re ſacra facienda, poſſe excommunicari, & incurrere irregularitatem.

Reſolutio tamen ſit. Ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine litteris dimiſſoriis ſui Epiſcopi, ſuſpenſus eſt ad arbitrium proprij Epiſcopi tam per antiquos Canones *diſt.* 71. *cap.* 1. *iuncto cap. Salonitana diſt.* 63. quàm per Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *de reformatione*, *num.* 5. *& ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 8. Maiol. *lib.* 4. *de irregul. cap.* 15. Angel. *verb. irregularitas* §. 32. Viualdus *de ſuſpenſione, num.* 126. & Henriquez *de cenſuris lib.* 13. *cap.* 38. §. 1. Paludanus tamen *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 7. *art.* 2. *caſu* 9. vnum caſum excipit, nimirum ſi quis ordinetur ab alieno Epiſcopo ſub ratihabitione, putans ſuum Prælatum ratum habiturum, per textum *in dict. cap.* 1. *diſtinct.* 71. quod probat Suarez *de cenſuris diſput.* 31. *ſect.* 1. *à num.* 15. Reginaldus *in praxi lib.* 32. *tract.* 2. *cap.* 24. *ſect.* 3. *num.* 69. §. *ſunt autem*; quamuis Sayr. *de cenſuris lib.* 4. *cap.* 14. non audeat *numero* 10. poſt Concilium Tridentinum hanc ratihabitionem admittere, ſed puto minus bene, & nimis ſcrupuloſè id audere, cùm eam admittant, Paludan. Soarez & Reginaldus citati & Illuſtriſſimus Cunha *ſuprà n.* 3. *poſt c. ſæpe contingit, de tempor. ordinat. in* 6.

Nihilominus Pius II. qui ſedit in Pontificatu annos quinque, menſes 11. dies 27. ab anno Incarnationis Dominicæ 1458. vſque ad 1464. Bullam edidit quæ eſt ſexta illius, & incipit, *Cùm ex Sacrorum*, cuius meminit Villadiego *in tract. de irregul. cap. de ſuſpenſione.* Nauarrus *in manuali cap.* 25. *numero* 270. *& cap. accepta, de reſtitution. ſpoliat. oppoſit.* 8. *num.* 34. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 30. *numer.* 9. Sayr. *de cenſuris lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 11. vbi Pius II. voluit promotum ante legitimam ætatem, aut ab alienis Epiſcopis abſque litteris dimiſſoriis, vel extra tempora ipſo iure ſuſpenſum eſſe, & ſi in eiſdem Ordinibus miniſtrauerit, fieri irregularem, cum quo ſolus Papa diſpenſat, niſi delictum fuerit occultum, quia tunc poteſt Epiſcopus diſpenſare ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 6.

Hæc autem Extrauagans fuit confirmata per regulas Cancellariæ Innocentij VIII Alexand. VI. Clementis VII. & Pij V. *regula* 21. Eandem Sixtus V. *in Bulla ſua*, incipit, *Sanctum, & ſalutare*, anno 1588. Nonis Ianuarij, & Clement. VIII. in Bulla quæ incipit, *Romanum Pontificem decet*, *anno* 1595. pridie Kalendas Martij innouarunt. Attamen cùm Pius II. loquatur tantùm de promotis ad ſacros Ordines, adhuc excipiuntur ordinati in minoribus, vt bene vult Soarez *de cenſuris diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 18. Concil. autem Trident. loquitur etiam de ordinatis in minoribus ab alieno Epiſcopo, eoſque ſuſpendit ad arbitrium proprij Epiſcopi. Vide Suar. *ſuprà num.* 19. Atque ita nunc vbi viget Concil. Trident. omnes ipſo iure ſuſpenduntur, ſiue in minoribus, ſiue in maioribus Ordinibus initiati ſint ab alieno Epiſcopo ſine licentia proprij; ſecus de ordinatis prima tonſura, quia ipſa non eſt ordo, ſed præambulum, vt diximus *ſuprà art.* 2. *num.* 11. *&* 12. & Soarez *vbi proximè*, *num.* 16. Vt autem præfata Pij II. conſtitutio veniat in notitiam omnium, liceat eam ad verbum apponere, quæ ſic habet.

P I V S Epiſcopus Seruus Seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cùm ex ſacrorum Ordinum collatione Character inuiſibilis animæ imprimatur, ſacra myſteria diſpenſentur, & ipſarum cura tribuatur animarum; in eorum ſuſceptione exceſſus graues tantùm magis plectendi ſunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium ſcandala generantur. Cùm itaque, ſicut dignorum relatione non niſi moleſtè accepimus, nonnulli clerici extra tempora à iure ſtatuta, quidam ante ætatem legitimam; aliqui verò ſine dimiſſoriis litteris contra ſanctiones ſe faciunt ad ſacros Ordines promoueri, nos eorundem temeritatem tali caſtigatione reprimentes, vt aliis in poſterum committendi ſimilia aditus præcludatur, authoritate Apoſtolica, hac conſtitutione valitura ſtatuimus, & ordinamus, quòd omnes, & ſinguli, qui abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, ſiue extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſoriis litteris etiam citramontanis (præterquam ſi in hoc vltimo caſu per Cameram Apoſtolicam iuxta illius ſtylum ordinati fuerint.) Qui ſtylus non eſt hodie in Camera Apoſtolica, vt D. Laërtius Cherubinus de Nurſia *in dicta Bulla annotationibus* teſtatur. Et ad aliquem ex ſacris Ordinibus ſe fecerint promoueri à ſuorum Ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint; & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant. Præterea vltra alias pœnas talibus generaliter à iure inflictas, beneficiis Eccleſiaſticis poſſint iure priuari. Volumus autem quòd præſens noſtra conſtitutio in Romana Curia exiſtentes poſt quindecim dies, abſentes verò Italicos poſt duos menſes, alios verò Vltramontanos poſt ſex menſes ab ipſius in Audientia Contradictarum, & Cancellaria Apoſtolica publicatione, & affixione ligare incipiat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſtatuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno ab Incarnatione Dominica milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo primo, quintodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus noſtri anno quarto. Hactenus verba, & tenor Bullæ.

Sequitur dubitatio, an hæc ſuſpenſio incurratur ab illo, qui bona fide, & ſine culpa ordinatus fuit ab alieno Epiſcopo, & ſine litteris dimiſſoriis, credens ex ignorantia inculpabili talem Epiſcopum eſſe ſuum proprium, eo quia pater ipſius ordinandi, ſeu ordinati mutauit domum in alium Epiſcopatum, & filius exiſtimauit bona fide patrem mutaſſe domicilium animo permanendi in eo Epiſcopatu, in quo iam morabatur cum tota domo, & familia per aliquot annos? Nauarr. *in manuali, c.* 27. *n.* 155. *& in c. accepta, de reſtitut. ſpoliat. oppoſ.* 8. *num.* 32. excuſat à ſuſpenſione eum, qui bona fide, & ſine culpa ſic ordinatur, quoniam Pius Secundus in

in præfata conſtitutione, *Cum ex ſacrorum*, ſuſpendit tantùm illos, qui ſine litteris dimiſſoriis præſumunt Ordinem ſuſcipere: præſumptio verò ſupponit dolum iuxta Cardinalem *in Clementina 1. quæſt.* 38. *de priuilegiis.* ergo ita ordinatus bona fide celebrans non fit irregularis, cùm non ſit ſuſpenſus. Item, quia ſuſpenſio hæc imponitur à iure in pœnam ei, qui hoc modo promouetur ad Ordines; attamen ſi bona fide ordinatur, credens illum Epiſcopum eſſe ſuum, vel litteras dimiſſorias, quas habet, eſſe ſufficientes, non eſt reus alicuius culpæ: igitur non eſt dignus pœna aliqua.

Quinimò quamuis doloſè quis ſuſcipit Ordinem ab alieno Epiſcopo, ſed poſtea peracta pœnitentia impoſita pro illa ſuſceptione Ordinis, bona fide miniſtrat in ſuſcepto Ordine, exiſtimans ſine dolo aliquo id eſſe licitum, non incurrit irregularitatem, Nauarr. *in cap. accepta, oppoſit.* 8. *num.* 35. *de reſtit. ſpoliat.* quia pœna irregularitatis propter hanc culpam infligitur præſumenti miniſtrare, vt conſtat ex prædicta Pij ſecundi Extrauag. idcirco non comprehendit miniſtrantem bona fide. Ceſſat enim præſumptio, & non adeſt contemptus, Mar. Alt. *de cenſur. diſp.* 9. *de ſuſpenſione cap.* 6. *fol.* 155. *col.* 1. *in fine, & col.* 2. *in principio.*

His adde collationem beneficij factam promoto ab alieno Epiſcopo ad primam tonſuram ſine proprij authoritate, antequam proprius ratam habeat promotionem, eſſe irritam, ita Flaminius *de reſignat. lib.* 4. *quaſt* 2 *num.* 58. *verſ. His tamen non obſtantibus*, Rebuff. *conſ.* 1. Garcia *de benefic. part.* 1. *cap.* 5. *num* 151. cum aliis, quia talis ſuſpenſus eſt, & ex conſequenti, collatio non tenet, nec poteſt illi reſeruari penſio, vt facta ſuſpenſo, *cap. cum dilectus, verſ. quia nobis, de conſuetudine*, vbi ſuſpenſus ab officio nec eligere, ne eligi poteſt, & ideo eligi non poteſt, quia nequit exercere officium ad quod teneretur electus, neque eligere, quia is actus eſt officij, vt per Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 18. & Barboſ. *in dict. cap. cum dilectus, num.* 12. idem Flaminius *de reſignat. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 84. poſt alios, Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 116. & Azor *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæſ.* 2. & Garcia *ſuprà part.* 7. *cap.* 5. *num.* 4. aſſerentes collationem factam ſuſpenſo non valere.

Secundò adde ordinatum in prima tonſura, vel in minoribus ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriis, poſſe illi excipi non gaudere priuilegio clericali, Rebuff. *de nominat quæſt.* 14. *num.* 42. *& conſil.* 1. *verſic. nec etiam valet*, Salzed. *ad Bernard. in pract. crimin. cap.* 26. gloſſa Ordinis executio *verſ. & non ſolum*, Franciſc. Mar. 1. *part. deciſ.* 175. & Caſſanæus *in conſuetud. Burgund. rubr. de iuſtices, gloſſ. ſon creu, in fine*, vbi refert ſic fuiſſe iudicatum, & alij quos referens ſequitur Thom. Vaz *alleg.* 45. *n.* 13. *& n.* 16. Flam. *lib.* 4. *q.* 2. *n.* 85.

Tertiò adde ordinatum ab alieno Epiſcopo ſine proprij facultate teneri in impetratione beneficij ſe ita fuiſſe promotum narrare, & explicare, aliter enim impetratio eſt nulla. Salzed. *ſuprà c.* 26. Gloſſa Ordinis executio, Rebuff. *de nominat. quæſt.* 14. *n.* 42. Borrel. *conſ.* 15. *n.* 22. & Thom. Vaz *alleg.* 45. *num.* 17.

9. Quod attinet ad interſtitia temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, ſciendum eſt, Ordines minores bene poſſe vno, & eodem die conferri, iuxta gloſſam *verb. minores in cap.* 2. *de eo qui furtiuè ordines ſuſcepit*, Nauarr. *in manuali, cap.* 25. *num.* 71. *verſ.* 8. ſequitur Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr.* 6. *cap.* 2. *num.* 20. quatenus concurrat conſuetudo, aut diſpenſatio. Nihilominus Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 11. præcipit minores Ordines eſſe per temporum interſtitia conferendos, ſubdens, *niſi aliter Epiſcopo magis expedire videatur*, &c. ergo concedit diſpenſationem poſſe intercedere Epiſcopalem. Laudabilius erit Epiſcopo abſtinere ab huiuſmodi diſpenſationibus, niſi neceſſitas, vel alia vrgens cauſa Epiſcopo exponatur. Nam poſſe omnes minores ſimul conferri, eſt in confeſſo, Mandoſ. *ſuper regulam Cancellariæ* 24. *de malè promotis, quæſt.* 1. *num.* 9. Gutierr. *lib.* 1. *Canon. cap.* 16. *num.* 31. *&* 32. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 11. *num.* 4. & Bonacin. *de Sacram. diſp.* 8. *q. vnica punct.* 5. *num.* 36.

Attamen multo meliùs per interſtitia temporum debent conferri arbitrio Epiſcoporum, Vgol. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap.* 26. §. 27. *num.* 4. & Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 24. *num.* 13. vbi volunt tutius eſſe interuallum de vno ex temporibus generalium ordinationum ad aliud interponi. Item poteſt inter vnum, & alterum Ordinem minorem eſſe interuallum, quod datur de vno die feſto ad alium proximum, cùm ſingulis diebus feſtis poſſit promoueri ad minores. Sorbus *in compendio Mendicantium*, *verb. Ordo*, *verſ. & ſic bene*, & Campanil. *Id. rubr.* 6. *num.* 13. vbi tamen fuit conſuetudo promouendi ad minores, & primam tonſuram eodem die, poteſt ſeruari, Henriquez *d. cap.* 11. *num.* 4. Campanil. *ſuprà cap.* 2. *num.* 20. & Armendar. *ad recop. legum. Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 1. *n.* 57.

Nec peccat, nec eſt ſuſpenſus, qui eodem die promouetur ad omnes Ordines minores, imò poteſt accipere illos, & ſubdiaconatum, vbi fuit talis conſuetudo, ita Soarez *tom.* 5 *diſp.* 31. *ſect.* 2, *num.* 41. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 70. *verſ. ad hanc*, Thomas Vaz *allegat.* 4. *num.* 2. Gutierr. *Canon lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 31. *&* 32. Menochius tamen *de arbitr. caſu* 564. *num.* 8. putat Concilium Trident. *in præſenti* omnem conſuetudinem in contrarium abſtuliſſe; ſed meliùs Sà *verb. ordo num.* 17. dicit omnes minores diſpenſante Epiſcopo poſſe dari eodem die, & ſi eſt conſuetudo, ſimul cum prima tonſura, & cum ſubdiaconatu, non enim Concilium tollit conſuetudinem receptam. Sic ille, quia nullo iure prohibetur, Thomas autem Vaz adhæret Menochio *dict. numero* 2. *ad finem*, mihi tamen magis placet Sà.

Nec obſtat Concilium *dict. ſeſſ.* 23. *de reformatio. cap.* 8. dum vult quòd ſacri Ordines conferantur ſtatutis temporibus, quia tantùm diſpoſuit de maioribus Ordinibus ſacris, & nihil immutauit de minoribus, de quibus loquitur, & diſpoſuit *in dict. cap.* 11. Nam quod non mutatur perſeuerat, *l.* 1. *Cod. de inoffic. dotibus, & l. præcipimus, C. appellat.* nec inducenda eſt legum correctio, *cap. cum expediat, de elect. lib.* 6. Qualis verò ſit conſuetudo Epiſcoporum circa collationem minorum Ordinum, tradit Henriq. *lib.* 10. *de Sacrament. ord. cap.* 11. §. 2.

Debent ergo Ordines ſacri conferri interſtitiis temporum ſeruatis, hoc eſt, vno anno tranſacto poſt ſuſceptum vltimum gradum minorum, 10.
ſi quis promoueatur ad ſubdiaconatum, rurſus à ſubdiaconatu, ad diaconatum annus debet elabi,

&

& inde ad Presbyteratum alter annus debet tranſigi, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.23.de reform. c. 11. 13. & 14.* Annus, qui debet intercedere inter vnum, & alterum Ordinem, non debet eſſe Mathematicus, ſed ſufficit, ſi computetur a quatuor temporibus Quadrageſimæ ad tempora eadem ſequentis Quadrageſimæ, quamuis annus naturalis nondum completus fuerit, ita cenſuit ſacra Cardinalium Congregatio, vt refert Proſper. de Auguſtino *in addit.ad Quarant.in ſumma Bullarij, verb.ordo, prope finem, pag.595.*

Ratio, quia annus inter vnum, & alterum Ordinem ſumitur moraliter, & iuxta ritum Eccleſiæ, nimirum ab vna Quadrageſima ad aliam, à Pentecoſte ad Pentecoſtem, quamuis inter primam, & ſecundam Pentecoſtes ſolennitatem non ſint tranſacti duodecim menſes; ita Praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. Ordo, verſicul. ad quartum, circa medium.* Fornar. *de Sacramento Ordin. cap. 3. num. 4.* Bonacina *de Sacramentis, diſp. 8. quæſt. vnica, punct. 3. num. 33.* Campanil. *in diuerſ. iur. Canon. rubr. 6. cap. 3. num. 12.* & Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. poſt reſolutionem 276. in notab. de materia Sacram. Ordinis, verſ. quoad.* Aſſignatur annus inter Ordinem, & Ordinem, vt ordinandi meliùs edoceantur in officio Ordinis, quem ſuſcipiunt, & vt conſideretur dignitas ad quam euecti ſunt, & ita cum ætate meritum vitæ accreſcat, & doctrina magis augeatur, Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.16.§.2 . num.2.* & Carol. de Graſſis *de effectib. Cleric. in prælud. numer. 326. cum ſeqq.*

11. Interſtitiis non ſeruatis Ordines recipiens peccat, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi, quamuis contrarium teneat Henriquez *in ſumma lib.6. cap. 10. §. 3.* nullam tamen incurrit cenſuram, vel irregularitatem; ita Praxis Epiſcopalis *p. 1. verb. Ordo, §. 8. & part. 2. eodem verbo, verſic. ad quintum,* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 3. collect. 576.* Sayr. *deciſ. 56. ſub titul. de tempor. ordinat.* & Soarez *de cenſuris, diſputat. 31. ſect. 1. num 43.* & Bonacin. *de Sacramem. diſp.8. quæſt. vnica, d. punct. 5. num. 35 & de cenſuris, diſp. 3. quæſt. 6. punct. 5. num. 7.* vbi reſoluit peccare, nulla tamen cenſura, aut pœna ligari.

12. Epiſcopus ad Ordines promouens ſubditum non ſeruatis interſtitiis, nullam pœnam incurrit, prout vult Nauarr. *conſil. 4. numer. 1. in nouis, de tempor. ordinat.* & Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſolut. 483. num. 7. in 2. edit.* Oportet tamen, vt Epiſcopus clarè diſpenſet ſuper interſtitiis, vel ſciens nondum annum eſſe elapſum à ſuſcipiente Ordines, illum aſſumat, & admittat ad ſequentes. Non enim cenſetur tacitè diſpenſare, ſi ignorans ad Ordines admittat, iuxta tradita à Panormitan. *in cap. veniens, num. 2. & 3. de filiis presbyterorum,* Felin. *in cap. præterea, num. 7. cum ſequentibus, de teſtib. cogendis;* & in ſpecie tradunt Mayol. *de irregularit. lib. 3. cap. 24. num. 14.* Menoch. *de arbitrar. caſu 563. numer. 10.* & Salzed. *ad Bernard. in practic. cap. 25. verſicul. opportunè.*

Poſſe Epiſcopum proprium diſpenſare cum ordinandis ſuper interſtitiis data aliqua cauſa, habetur in Concilio Tridentino *ſeſſion. 23. de reformat. cap. 14.* ibi, *niſi ob Eccleſiæ vtilitatem aliud Epiſcopo videretur;* ita Nauarr. *conſil. 12. de tempor. ordinat.* Bonacin. *de Sacramentis, diſp. 8. quæſt. vnica, punct. 6. num. 1. verſicul. grauiorem,* vbi vult maiorem cauſam requiri in diſpenſatione interſtitiorum, inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines. Quare diſpenſare in interſtitiis inter maiores Ordines, non competit Epiſcopo ad eius libitum atque arbitrium non regulatum; quia ſemper requiritur cauſa. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. quæſt. 38. artic. 8. concluſ. 3. & 4.* Vgolin. *de offic. & poteſtat. Epiſcop. cap. 26. § 21. numer. 3.* & Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ 561. in 1. edit. & reſolut. 483. num. 2. in 2. edit.* Nam Concilium in diſpenſatione interſtitiorum inter minores Ordines exigit ſolum arbitrium Epiſcopi: in diſpenſationibus autem interſtitiorum inter minores, & maiores Ordines requirit neceſſitatem, aut vtilitatem Eccleſiæ. Denique in diſpenſationibus interſtitiorum inter Diaconatum, & Presbyteratum exigit vtilitatem Eccleſiæ, & neceſſitatem ſimul, quaſi verò non ſatis ſit Eccleſiæ vtilitas, ſed quòd etiam requiratur neceſſitas, vt deducitur ex *dict. cap. 14* ibi, *& hi ſint, qui non modò in Diaconatu ad minus annum integrum, niſi ob Eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videretur, miniſtrauerint,* ita *in eo cap.* vbi Trident. remittit diſpenſationem arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, poſita vtilitate Eccleſiæ, & neceſſitate bene viſa, & conſiderata ab Epiſcopis ſecundùm rationem loci, & temporis, & ſecundùm qualitatem perſonæ. Sic Menoch. *de arbitrar. caſu 427. num. 30.* Carol. de Graſſis *de effectib. cler. in præludio, num 334.* & Fr. Emman. *regul. tom. 3. quæſt. 24. art. 6. & 7.*

Quid, de Abbatibus, qui poſſunt conferre Ordines minores? Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 38. art. 7. concl. 3.* Reſpondet dum Abbates ſubditos ſuos per ſe ipſos ordinant in minoribus, poſſe cum eiſdem diſpenſare in interſtitiis, & hoc deducitur ex Concilio *ſeſſion. 23. cap. 10.* ibi, *cuique Regularis ſubditus ſibi non ſit.* ita Sorbus *in compendio priuileg. mendican. verb. Ordines ſacri, verſ. quando vero Abbates.* non poſſunt tamen promouere perſonas ſæculares habentes litteras dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum, vt decidit Rota apud Seraphin. *deciſ. 985. part. 1.* 13. Quare non ſunt audiendi, Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. ordo, verſ. Abbatibus, pag. mihi 501.* & Azor *inſtitut. moral. part. 1. lib. 13. cap. 20. quæſt. 7.* dum volunt ipſam ſacram Congregationem cenſuiſſe huiuſmodi Abbates regulares mitra, & baculo vtentes poſt benedictionem, & Ordinem ſacerdotalem ſuſceptum, poſſe tonſuram clericalem, ac minores Ordines ſæcularibus non ſubditis conferre, accedente ſuorum Epiſcoporum conſenſu, aut concedentibus litteras dimiſſorias, vt ab Abbatibus promoueantur; quia hoc repugnat *dict. cap. 10. Concilij,* ibi, *Non liceat,* & ibi, *cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit.* Ex quibus verbis apparet ad regulares ſibi ſubditos ſolùm extendi, non autem ad alios etiam ſibi ſubditos extendi debet, & multo minus ad ſubditos alterius, etiam ſi habeant litteras dimiſſorias ad recipiendos Ordines etiam ab ipſis Abbatibus: ſicut non extenditur ad regulares ſibi non ſubditos, etiam ſi dimiſſorias habeant ſpeciales ſuorum ſuperiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci. Atque ita non eſt admittenda ſententia Quarantæ, & Azorij tanquam longè à veritate aliena. Quin imò ipſi regulares ſubditi ab Abbatibus ordinandi, non ab

Epiſcopis examinandi ſunt, ſed ab eiſdem Abbatibus, quia Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de reformat. cap. 12. de ſolis Ordinibus ſacris intelligendum eſt, ita Nauarr. conſ. 13. aliàs 14. in nouis num. 5. ſub titulo de priuilegiis. Vide tamen Barboſ. de offic. & poteſt Epiſcop. allegat. 3. ex num. 10. vſque ad num. 14. & in cap. cum contingat 11. de ætate, & qualitate n. 2. & duobus ſequentibus.

14. Cum Religioſis autem in interſtitiis diſpenſare poteſt Epiſcopus ex cauſa ſibi manifeſta per affirmationem ſuorum Superiorum, nec ſuperioribus licet in hoc caſu diſpenſare, ſic Petr. de Ledeſm. in ſumma part. 1. de ſacramento Ordinis cap. 8. verſ. la difficultad. & praxis noua Epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 50. pag. 58. vbi refert ſic fuiſſe deciſum à ſacra Congregatione his verbis, *Congregat. Conc. cenſuit Superiores regulares non poſſe diſpenſare ſuper interſtitiis regularium ordinandorum, ſed id pertinere ad Epiſcopum ordinantem, qui tamen quoad cauſam diſpenſationis iudicium formare debet ex atteſtatione ſuperiorum regularium.* Eiuſdem deciſionis meminit Quaranta in ſumma Bullarij verb. ordo, Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 81. num. 1. & in praxi fori Epiſcopalis deciſ. 561. in 1. edit. & reſolut. 483. num. 5. in 2. edit. ſubdens, faciendam eſſe mentionem in litteris dimiſſorialibus ſuorum ſuperiorum petentium ab Epiſcopo, vt ſuper interſtitiis diſpenſare dignetur, attenta neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, ſeu Religionis, Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarant. in ſumma Bullarij verb. ordo, prope finem pag. 395. quem referens ſequitur Barboſ. in remiſſ. ſeſſ. 23. de reformat. c. 11. n. 5.

15. Epiſcopus inſuper diſpenſare cenſetur ſuper interſtitiis temporum cum ordinando, ſi illum ad Ordines admittat, ſciens nondum eſſe lapſum tempus ab Ordine antea ſuſcepto, Felin. in cap. præterea num. 7. cum ſequent. de teſtibus cogend. Bartol. in l. Barbarius num. 12. ff. de offic. Prætor. & Menoch. de præſumpt. lib. 2. quæſt. 20. num. 7. & de arbitrar. caſu 563. n. 10.

16. Quid de Epiſcopo cum ſuo familiari triennali aliàs non ſubdito, poterit ne cum eo diſpenſare in interſtitiis? Reſponde familiares ad effectum, vt poſſint ab Epiſcopo ordinari, dici eos, qui cum Epiſcopo fuerint commorati, & præſentes ſeruierint, non tamen, ſi abſentes fuerint, quamuis ſumptibus Epiſcopi vixerint. ita Maiol. de irregularitate lib. 4. cap. 2. num. 5. Burg. eodem titulo quæſt. 27. num. 13. praxis Epiſcop. noua part. 1. cap. 1. num. 15. pag. 31. Aloyſ. Ricc. in praxi for. Eccleſ. deciſ. 307. in 1. edit. & reſolut. 266. num. 2. & reſol. 267. num. 1. in fine, in 2. edit. & Bonacin. de Sacrament. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 4. num. 18. Requiritur tamen quòd tempus trienniale ſit continuum, Campanil. in diuerſor. iuris canonici rubr. 9. num. 12. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 267. in 2. edit. vbi n. 2. tradit non credi verbis Epiſcopi dicentis quem eſſe familiarem ſuum, & allegat Pariſ. conſ. 136. n. 31. vol. 4. Barboſ. in remiſſ. ad cap. noui, Trid. ſeſſ. 23.

Hunc familiarem triennalem poteſt Epiſcopus ordinare, & beneficium ceſſante fraude illi conferre ſtatim, Concilium Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 9. Henriquez in ſumma lib. 10. cap. 12. §. 1. Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 2. num. 5. Praxis noua Epiſcop. part. 1. verb. dimiſſoria pag. 106. & part. 2. verb. Ordo verſic. 5. pag. 72. Marc Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 81. num. 3. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. part. 1. cap 4. num. 23. Garcia de benefic. part. 2. cap. 5. num. 80. Thom. Vaz allegat. 5. num. 2. poſt alios, quibus accedunt Mart. Fornar. de Sacramento ordinis cap. 5. ad finem, Campanil. ſuprà rubr. 9. cap. 9. & Bonacin. de Sacrament. diſp. 8. quæſt. vnica punct. 4. num. 15. Ideo alere familiarem pro beneficio non ſufficit.

Huiuſmodi triennium ſufficit inchoari antequam fuiſſet Epiſcopus, ita Garcia de benefic. p. 1. cap. 5. num. 83. Fornar. de Sacramento ordinis cap. 5. Aloyſ. Ricc. in collect. dec. p. 3. collect. 596. verſ. amplia quintò, & in praxi fori Eccleſ. deciſ. 309. in 1. edit. & reſolut. 268. in 2. edit. Mens Concilij Tridentini eſt, vt familiares cognoſcantur ab Epiſcopo, & eorum mores, ac vita per id tempus pateat; dum cum illo intra domum viuunt, Henriquez lib. 10. cap. 22. num. 2. Soarez de cenſuris tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. num. 15. & praxis noua Epiſcopalis part. 1. cap. 1. num. 15. quæ verb. dimiſſoria ad Ordines, num. 1. & verb. ordo, verſ. quintò dubitatur, pag. 2. deciſum refert, Epiſcopum debere ſtatim re ipſa familiari ſuo beneficium conferre; ſequitur Garcia de beneficiis, part. 2. cap. 5. num. 85. quod habet locum etiam in minoribus, & prima tonſura, Nauarr. conſ. 11. de temporibus ordinat. Sayr. deciſ. 26. ſub eodem titulo, Fr. Manuel part. 2. ſumma cap. 14. num. 10. & Cened. Canon. lib. 1. quæſt. 38. num. 30. verſ. quod decretum. Adde Epiſcopum in caſibus, in quibus poteſt ordinare familiarem, poſſe & illi dimiſſorias concedere, vt ab alio ſuſcipiat Ordines, ita Campanil. ſuprà rubr. 9. cap. 9. num. 6.

17. Nihilominus non poteſt Epiſcopus diſpenſare cum ſuo familiari trienniali aliàs non ſubdito ſuper illegitimitate etiam ad minores Ordines, nec ſuper interſtitiis, ita Sayr. deciſ. 28. & 29. ſub titulo de tempor. ordinat. Nauarr. conſ. 12. & 13. ſub eodem titulo, Praxis Epiſcop. noua part. 2. verb. ordo, verſic. quintò dubitatur, & verſ. 6. & Garcia de beneficiis part. 1. cap. 5. num. 86. vbi ſic reſolutum tradit, ſequitur Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, num. 48. & Aloyſ. Ricc. in præfata reſolut. 266. in fine, & rurſus Praxis noua Epiſcopalis d. cap. 1. num. 15. verſ. ſublimitari tamen debet hæc limitatio, fol. 31. vbi vult quòd ſi familiari iam ordinato collatum eſt ſtatim beneficium, poſſe Epiſcopum poſtea diſpenſare quoad interſtitia, eo, quia ratione beneficij ſit ſubditus; concordat Campanil. in diuerſ. iuris. Canon. rubr. 9. cap. 9. numer. 3. & numer. 4. & Armendar. ſuprà numer. 50. & Barboſ. id extendit etiam poſſe fieri cum ſuo familiari, aliàs non ſubdito ſuper illegitimitate, & ſuper interſtitiis pro Eccleſiæ ſuæ vtilitate; ſic fuiſſe deciſum à Sacra Congregat. refert in remiſſ. ad ſeſſ. 23. de reform. c. 9. fol. 71. col. 1.

18. Similiter Epiſcopi titulares ratione familiaritatis neminem ordinare poſſunt ſine expreſſo conſenſu Prælati, Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 2. de refor. in illis verbis, *etiam prætextu familiaritatis continuæ commenſalitatis ſuæ*, quia non habent Diœceſim in qua familiaris fiat domiciliatius, neque habent beneficia de quibus prouideant ordinatis. Aloyſ. Ricc. in collect. dec. p. 3. collect. 596. & in prædicta reſolut. 266. n. 1. verſ. limita ſecundo, Campan. in diuerſor. iuris Canonici rubr. 9. cap. 9. num. 6. & Praxis noua Epiſcop. p. 1. cap. 1. n. 15. in fine pag. 31. Barboſ. poſt alios in remiſſionibus ad ſeſſ. 14. c. 2. Concil. Trid. & contra faciens ab exercitio Pontificalium per annum, & promoti ab executione Ordinum ſic ſuſceptorum ipſo iure ſunt ſuſpenſi, donec ſuo Prælato viſum fuerit, Thomas Vaz alleg. 45. n. 18. poſt alios, & Mar. Alter. de cenſur. tom. 2. diſp. 9. cap. 6. fol. 157. col. 2.

Quid

Quid poſſit Epiſcopus circa malè ordinatos.

§. V.

EPITOME.

1. *Epiſcopus diſpenſare nequit, niſi quando tacitè, vel expreſsè habet facultatem.*
2. *Epiſcopus diſpenſare poteſt cum ordinato excommunicato ignoranter.*
3. *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum excommunicato, vt retineat beneficium receptum tempore excommunicationis.*
4. *Epiſcopus poteſt diſpenſare ad ordines minores cum pœnitentibus ſolemniter, data neceſſitate, vel vtilitate.*
5. *Eiſcopus poteſt diſpenſare cum ſacerdotibus contrahentibus nuptias poſt peractam pœnitentiam.*
6. *Epiſcopus clerico à ſe ordinato ſine patrimonio de neceſſariis prouidet.*
7. *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Diacono Miſſæ Sacrificium facienti, vt perſeueret in ſuo officio, & retineat beneficium.*
8. *Epiſcopus cum promotis per ſaltum ſcienter poteſt diſpenſare, ſi non miniſtrent in ſuſcepto Ordine.*
9. *Epiſcopus cum excommunicato ordinato, vt miniſtret in ſuſcepto Ordine, ſi Religionem ingrediatur, diſpenſat.*
10. *Ordinatus ad præſentationem beneficij cum pacto nihil petendi à præſentante, non poteſt aſcendere ad ſuperiores Ordines, nec in ſuſcepto miniſtrare.*
11. *Ordinari poteſt in ſacris beneficium habens inſufficiens accedente Epiſcopi diſpenſatione.*
12. *Ordinandus conueniens cum ordinante non moleſtare illum, quas pœnas incurrat vterque?*
13. *Ordinatus ante legitimam ætatem in quas pœnas incurrat, & quis poſſit diſpenſare cum illo, & an poſſit reſignare beneficium.*
14. *Ordinatus ſine titulo, vel cum pacto de reſtituendo poſt ordinationem, quas pœnas incurrat, & à quo poſſit diſpenſari?*
15. *Ordinatus furtiuè quis dicatur, & an poſſit in ordine miniſtrare, & quis diſpenſabit?*
16. *Epiſcopus an, & quando cum ordinato ab Epiſcopo præciſo poſſit diſpenſare, ſi ſcienter ordinetur.*
17. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum ordinato ab alieno Epiſcopo ſine licentia, vt habeat beneficium?*

1. CERTI iuris eſt Epiſcopum diſpenſare non poſſe, niſi quando tacitè, vel expreſsè illi conceditur facultas diſpenſandi, vt per Cardinal. *in cap. dilectus, de tempor. ordinationum.* Abbas *in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis*, vbi Decius etiam *num.* 6. Emanuel Soarez *communi. opinionum verbo Epiſcopus num.* 134. Mandoſ. *regul.* 15. *Cancellariæ q* 6. *num.* 6. Azeued. *l.* 2. *num.* 39. *tit.* 1. *lib.* 2. *nouæ recopil.* Rebuff. *in praxi titulo de diſpenſat. ad plura, num* 27. Vgolin. *de poteſt Epiſcop. cap.* 57. *§.* 1 Borgas *de irregular. p.* 3. *titulo de diſpenſat.* & Mar. Alter *de cenſuris tom.* 2. *diſp.* 8. *cap.* 3. *verſ. ſed controuerſia*, & reſoluit gloſſ. *verb. ſuſpenſos in cap. cupientes, de electione in* 6. Iuuat textus *in c. dilectus*, ibi, *diſpenſatio à Canone minimè ſit permiſſa, de tempor. ordin.* Per quæ verba oſtenditur Epiſcopum tantummodo diſpenſare poſſe in caſibus, in quibus illis permittitur à Canone diſpenſatio. Hæc ſententia hodie eſt magis communis, & magis recepta, pro qua pugnat *c. cùm inferior, de maior. & obed.* vbi dicitur minorem in maiorem non habere poteſtatem; Iaſon *in l. omnes populi num.* 11. *ff. de iuſtitia, & iure* Hippol. *ſing.* 182. & Tiraquel. *de pœnis temperandis in præfat. num.* 26. Neque inferiorem ſuperioris iure poſſe ſubuertere, volunt Surd. *conſ.* 58. *n.* 6. Thom. de Thomaſſetis *regul.* 147. Azeued. *l.* 2. *n.* 56. *tit.* 14. *lib.* 4. *nouæ recopil.* & Crauet. *conſ.* 238. *num.* 5. vbi addit eadem ratione, qua nequit iuri communi inferius præiudicare, eadem non poſſe abrogare ius conſuetudinis, ſequitur Mench. *illuſtrium quæſtionum c.* 25. *n.* 10. *cum ſequent. b.*

Nihilominus non eſt negandum commune axioma, Epiſcopum in his quæ ſunt de genere permiſſorum ex rei natura, & ex ipſo iure diuino intra propriam Diœceſim poſſe omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in tota Eccleſia, niſi per ſacros Canones, aut per Summum Pontificem Epiſcopo interdicantur, textus *in c. nuper*, & *ibi* gloſſ. *verb. non retinuit, de ſentent. excommunic.* Nam, quando ius, quamuis non exprimat per quem diſpenſatio concedenda eſt, exprimit tamen, & abſolutè ait diſpenſandum eſſe, eo ipſo, quòd negat diſpenſationem, cenſetur facere facultatem diſpenſandi tacitè Epiſcopis, Vgolinus ita *de cenſuris tabul.* 2. *c.* 13. §. 1. *num.* 7. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 52. *quæſ.* 13. Enriquez *in ſumma lib.* 14. *c.* 19. *§.* 2. *iuncta litt. P.* Sanchez *de matrimonio lib.* 3. *diſp.* 52. *à num.* 1. quia quæ Sedes Apoſtolica ſibi non reſeruauit, videtur conceſſiſſe. Specul. *tit. de legatis, §. nunc oſtendendum, num.* 55. & Epiſcopus poteſt omnia in ſua Diœceſi, niſi expreſsè prohibita à iure ſint, Perez *l.* 5. *in principio, tit.* 15. *lib.* 8. *ordin. pag.* 315. Rebuff. *in tract. nomin. quæſt.* 5. *num.* 31. & Enriquez *in ſumma lib.* 12. *c.* 3. *§.* 2. *in commento litt. N.* Atque ita exceptis tantùm à Summo Pontifice ſibi reſeruatis, in reliquis poteſt Epiſcopus diſpenſare, Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 61. *num.* 3. & Soarez *tom.* 4. *de pœnit. diſp* 25. *ſect.* 1. *num.* 13. *& de legibus lib.* 6 *c.* 14. *ſub num.* 3. & Ludouicus Miranda *in manuali Prælator tom.* 2. *quæſt.* 30. *art.* 10. *concluſ.* 2. quia quoties conditor Canonis abſolutionem ſibi non reſeruauit cenſurarum, videtur conceſſiſſe poteſtatem abſoluendi Epiſcopis, Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 53 *à principio*, Soarez *tom.* 5. *diſp.* 6. *ſect.* 4. & Sayr. *de cenſuris lib.* 2. *c.* 19. *à num.* 2. idem confirmat gloſſ. *verb. diſpenſatum, in c. poſtulaſti, de clerico excommunicato, & in c. clerici, verb. multi, eodem titulo*, & tanquam indubitatum docet Victoria *de matrimonio p.* 1. *num.* 7. & Pelagius *de planctu Eccleſiæ lib.* 1. *cap.* 50. *verſ. in his*, vbi teſtatur de communi poſt alios.

Porrò Epiſcopus cum ordinato ignoranter ab excommunicato diſpenſat, ita Bernard. *in pract. Canon. c.* 28. *num.* 3. in nouiſſima impreſſione, quia ignorantia excuſat. Recipiens enim & probabiliter ignorans Epiſcopum eſſe excommunicatum, aut ſuſpenſum, Ordines ſuſcipit, & executionem, neque eſt reus culpæ ſuppoſita probabili ignorantia, nec miniſtrando manet irregularis. Poſtquam tamen habuerit ſufficientem notitiam, quòd Epiſcopus, qui ordinauit, erat excommunicatus, debet abſtinere ab executione Ordinum, quouſque

impetret diſpenſationem ab Epiſcopo, qui cognita cauſa diſpenſabit poſt dignam pœnitentiam. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 648. *num.* 46. Comitol. *reſponſor. moral. lib.* 6. *queſt.* 58. *n.* 11. Enriquez *in ſumma lib.* 14. *c.* 6. §. 6. & Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 3. *c.* 28. *queſ.* 10.

Quòd ſi ordinatus cognoſcebat ſcienter, aut ex ignorantia craſſa Epiſcopum, à quo erat ordinandus, eſſe ſuſpenſum, vel excommunicatum, ſolus Romanus Pontifex diſpenſare poterit in ſuſpenſione, quam contraxit ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa ab Epiſcopo excommunicato, Bernardus *in pract. c.* 28. *num.* 3. & probatur à ſimili ex *cap.* 1. *de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui*, vbi ſciens, vel ex craſſa ignorantia ab hoc Epiſcopo ordinatur, non poteſt, niſi à Romano Pontifice tali ſuſpenſione liberari, Nauar. *in manuali cap.* 27. *num.* 241. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *queſt.* 17. *num.* 5. Vgolin. *de cenſuris c.* 40. Bonacin. *eodem tractatu diſp.* 7. *queſt.* 3. *punct.* 4. *n.* 8. ergo ſimiliter in noſtro caſu Barbol. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 48. *n.* 7. & *n.* 10. *in principio*, & *in c. cum clericis* 2. *de ordin. ab Epiſcop. n.* 2.

3. Quæri poteſt, an Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt recipiens beneficium cùm eſſet excommunicatus, poſt abſolutionem illud retineat? Affirmat Vgol. *de cenſuris tabul.* 2. *c.* 13. §. 1. *num.* 2. Azor. *p.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *queſ.* 2. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium*, *lib.* 4. *cap.* 12. *à principio*, quæ quidem diſpenſatio habet vim collationis: atque ita ſecuta diſpenſatione non eſt neceſſaria noua collatio; & ideo poterit diſpenſatus retinere beneficium, Ricciul. *d. cap.* 12. *num.* 2. Sayr. *de cenſuris lib.* 2. *c.* 5, *num.* 21 & Soarez *eodem tract. tom.* 5. *diſp.* 13. *ſect.* 1. *ſub num.* 34. *verſ. Ratio*, ex ea regula paulo antè à nobis propoſita, & recepta, quòd omnis diſpenſatio, quæ in iure non reſeruatur Papæ, poteſt tribui ab Epiſcopo, argumento *c. nuper*, *de ſentent. excommunic.* Vnde cùm diſpenſatio non reſeruetur in hoc caſu Papæ, cenſetur conceſſa Epiſcopo, vt in ſpecie tradit Abbas *in d. c. poſtulaſti*, 7. *de clerico excommunicato miniſtrante n.* 8. Couar. *in c. alma mater*, *p.* 1. §. 7. *num.* 8. Duennas *regul.* 248. *n.* 2. *verſ. contra quam*, Azor. *p.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *queſ.* 2. Gomez *in expoſitione Bullæ cruciatæ, clauſul.* 10. *num.* 57. Anton. Ricciul. *d. cap.* 12. *num.* 5. Enriquez *in ſumma lib.* 14. *cap.* 19. §. 2. & Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 5. *numer.* 1. poſt alios.

Quæ doctrina per textum *in d. c. poſtulaſti*, ibi, *diſpenſatum*, extenditur ad eundem Epiſcopum, qui contulit excommunicato ignorante, & bona fide beneficium exiſtimans non eſſe ligatum excommunicatione illum qui beneficium recepit. Sic Abbas *in d. c. poſtulaſti num.* 9. Soarez *de cenſuris, diſp* 13 *ſect.* 1. *ſub num.* 36. Ricciul. *d. c.* 12. Quinimò poterit Epiſcopus diſpenſare, quamuis collatio non competat Epiſcopo, ſed inferiori, adhuc poterit diſpenſare, dummodo inferior conſentiat non aliter; vt vult Cou. *in c. alma mater* 1. *p.* §. 7. *n.* 8. *verſ. ego verò non admitterem*, quem ſequitur Soarez *d. n.* 36. *verſ. addit Panormitanus.*

Non habebit tamen locum, quando collatio facta fuit per Papam, tunc enim non poteſt inferior etiam diſpenſando ſe ingerere, vt tradit Sayr. *de cenſuris lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 22. Couar. *in d. c. alma*, §. 7. *ſub n* 8. *verſ. quòd ſi Romanus Pontifex*, & Garcia *de beneficiis p.* 7. *c.* 13. *n.* 78. Quibus adde ex eodem *à num.* 84. *vſque ad num.* 88. & ex Soarez *d. diſp.* 13. *ſect.* 1 *num.* 36. poſſe Epiſcopum, qui ſcienter contulit beneficium excommunicato, diſpenſare cum eodem; quod non placet, & ideo contrarium eſt dicendum cum Abbate *in d. cap. poſtulaſti, num.* 9. & cum Sayr. *de cenſuris, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 22. & Ricciul. *d. cap.* 12. *num.* 70. *cum ſeqq.* & idem dicendum eſt non procedere, nec poſſe diſpenſare Epiſcopum, quando pariter concurrit cum excommunicatione ſcienter intruſio in beneficio, vt volunt Garcia *p.* 7. *cap.* 13. *num.* 88. & Anton. Ricciul. *ſuprà de iure perſonarum, lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 13. *verſ. tertiò declaratur.*

Poterit item Epiſcopus diſpenſare ad Ordines minores cum pœnitentibus ſolenniter ex neceſſitate, vel ex vtilitate, per Syluest *verb. pœnitentia, num.* 3. Mayol. *de irregularitate*, *cap.* 3. *ſub num.* 6. *verſ. hæc quæ*, Campanil. *in diuerſor. iuris Canonici*, *in rubrica* 11. *cap.* 21. *num.* 7. Marius Alter. *de cenſuris, tom.* 2. *diſp.* 16. *de ſuſpenſ. cap.* 1. *verſ. quartus caſus.* 4. Dicitur ex neceſſitate, vel vtilitate, quia ſine illa, vel iſta pœnitentes ſolenniter nequeunt ordinari, etiam poſt peractam ſolennem pœnitentiam, vt per Mayol. *de irregularitate, lib.* 5. *cap.* 1. *ſub num.* 4. *verſ. quæ omnia*; laborant enim infamia, & ideo ordinari nequeunt, Bernard. *in pract. cap.* 19. *num.* 1. aliàs 23. *in nouiſſ. edit.* Marius Alterius, & Campanil. *vbi proximè*; & ideo ex neceſſitate, vel vtilitate ad ſuſcipiendos Ordines minores diſpenſari poſſunt, aliter minimè ordinari queunt, ex *cap. ex pœnitentibus* 50. *diſt.* & ex *cap ſi ille*, *eadem diſtinctione*, adeò vt ſolennem pœnitentiam agens, adhuc illa peracta prohibeatur ordinari. Mayol. *ſuprà d. verſ. quæ omnia*: ſecus, ſi publicam pœnitentiam egerit, quia poſt illam ordinari poteſt, Mayol. *d. lib.* 5 *c.* 3. *poſt num.* 2. *verſ. & licet*; ſed Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 2. *diſp.* 16. *de ſuſpenſione, cap.* 1. *verſ. quarto caſu, fol.* 260. *col.* 1. poſt D. Thomam *in* 4. *ſentent. diſt.* 14. *quæſt.* 1. *art.* 5. *quæſtiuncula* 1. *ad tertium*, docet peccatorem poſt publicam pœnitentiam non poſſe aſſumi ad clericatum, & Epiſcopum talem ordinantem priuari poteſtate ordinandi, habetur in Concilio Carthaginenſi IV. *canone* 68. quod intelligitur quando ordinauit ſcienter abſque diſpenſatione, vel cùm indiſcretè diſpenſauit, prout notat Bernard. *in practica, c.* 23. *verb. poſt peractam pœnitentiam*, *num.* 2. Illuſtriſſimus Cunha *cap. penultimo, diſt.* 50. *num.* 1. niſi fortè neceſſitas Eccleſiæ id exigeret, aut conſuetudo floreret; in quo euentu poſt publicam pœnitentiam cum diſpenſatione ad minores Ordines pœnitens aſſumi poteſt, non autem ad ſacros.

Rationes quatuor aſſignat D. Thomas ſuprà huius prohibitionis, prima eſt propter dignitatem Ordinum; ſecunda propter timorem recidiui; tertia propter ſcandalum ex memoria ſcelerum præteritorum: quarta demum propter ruborem anteactæ vitæ, & verecundiam, ob quam non audebit ſubditos peccatores liberè increpare, ſequitur Paludan. *in* 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 6. & Antonin. 3. *p. tit.* 14. *cap.* 17. §. *vltimo.* Non tamen pœnitens ab Ordine excluditur ratione pœnitentiæ publicæ, ſed quia factus eſt infamis propter crimen diffamatum, quod intelligit Hoſt. *in cap.* 1. *de officio Archipresb.* vbi publica, & ſolennis pœnitentia imponitur per iudicis ſententiam, non autem ſi quis propter deuotionem ſponte ſua pœnitentiam egiſſet.

Similiter poterit Epiſcopus diſpenſare cum Sacerdotibus contrahentibus nuptias poſt peractam pœnitentiam, quod intellige, ſi cum vnica, & virgine contraxerint, ſecus ſi cum vidua, vel corrupta, vel quando clericus duplex contraxit matrimoniū, text. *in cap. ex litterarum, qui clerici, vel vouentes.* 5.

Et

Et quamuis textus *ibi, & in cap.1.eodem titulo*, non declarent, quando cum virgine, & quando vnicum matrimonium eſt contractum, ita debent intelligi, ne duplici textui aduerſentur in his caſibus neganti diſpenſationem; nimirum *cap.ſuper, & cap.vltimo, de bigamia.* ita Conar. *in Clemem. ſi furioſus p.1.§.2.n.2.verſ.2.* Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea reſolut.*220. Petrus de Ledeſma *de matrimonio quæſt.* 66.*art.5.in fine*, Valent.*p.4.diſp.7. quæſt.*18.*punct.*3. *in prima ſpecie irregularitatis, in fine*, & Sanchez *de matrimonio lib.7. diſp.*86. *n.* 20. quos referens ſequitur Barboſ.*de offic.& poteſt. Epiſcopi, allegat.*49. *n.*26.vbi *num.*17.addit, ſi ex delicto occulto proueniat irregularitas hæc ſimilitudinariæ bigamiæ, poſſe Epiſcopum diſpenſare, quamuis clericus in ſacris conſtitutus, aut profeſſus viduam duxerit poſt ſactum Ordinem,ſi profeſſus eſt exemptus,& de licentia ſui ſuperioris Epiſcopo ſubiiciatur, Aloyſ. Ricc. *in praxi reſolut.* 220.Sanch. *d.diſp.* 86. *num.* 22. & 23. Poſſe autem Prælatum Religionis cum ſuis ſubditis diſpenſare in eiſdem caſibus,quibus Epiſcopus diſpenſat, ait Miranda *in manuali Prælatorum tom.2.quæſt.8.art.2.* & Henriquez *lib.*12. *c.6.n.11.prope finem.*

6\. Sed quid de Epiſcopo ordinante clericum pauperem ſine patrimonio, nunquid ipſemet tenebitur illi prouidere de alimentis? Antequam fiat ſatis quæſtioni, ſciendum eſt neminem poſſe ordinari in ſacris ſine titulo, vt eſt communis, ne clerici mendicent in vituperium totius militiæ clericalis. Titulus autem duplex eſt, beneficij, & patrimonij, Nauar. *conſ.* 14. *in principio, de tempor. ordin.& num.4.per cap. Sanctorum diſt.*70. debetque eſſe ſufficiens ad victum, Concil. Triden. *ſeſſ.* 21. *cap.1. de reform.* ibi, *Statuit ſancta Synodus, ne quis de inceps clericus ſæcularis, quamuis aliàs ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate ad ſacros Ordines, promoueatur, niſi priùs conſtet eum, beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi honeſtè ſufficiat, pacificè poſſidere*,&c. Ecce de beneficio. Patrimonium item ad quod quis promouetur, debet etiam eſſe ſufficiens,Nauar.*conſ.*18.*de tempor.ordin.* quantitas illius non taxatur, ſed remittitur ad arbitrium Epiſcopi, arg. *l.1.ff.de iur.delib.*Flamin.*de reſignat.lib.2. quæſt.6.per totum*, vbi *num.*20. addit ordinatos ad titulum patrimonij eſſe verè clericos, & fieri de foro Eccleſiæ, quamuis non habeant Eccleſiam, nec Epiſcopum ſic ordinatis tenere conferre beneficia,aut victualia,*c.Epiſcopus,de præbendis.*

His poſitis, Epiſcopus, qui ordinauit clericum pauperem ad ſactos Ordines ſine titulo, tenetur ei prouidere de ſuo, donec aliquem titulum fuerit aſſecutus, textus *in cap.cùm ſecundum* 16.*de præbendis.* ibi, *Tandiu ei vita neceſſaria.* quæ obligatio alendi eſt punitio delicti Epiſcopi ordinantis in ſactis carentem patrimonio, Sanchez *de matrimonio lib.6.diſp.*32.*num.*8. Quin imo mortuo promouente, obligatio alendi tranſit ad ſucceſſorem,ita vt Sede vacante debeat alimenta præſtare Capitulum, ſi tali promotioni non repugnauit, ita Enriquez *in ſumma lib.*10.*c.* 17.§.4.*in commento littera F.* Bonacin.*de Sacramentis diſp.* 8. *quæſt.vnica punct.* 5. *num.*17.*verſ.reſpondeo ſecundò*, & meliùs Campanil. *in diverſor.iuris Canonici rubr.8.c.5.num.* 21. vbi vult Epiſcopum loco renunciantem, vel tranſlatum ad alteram Eccleſiam teneri alimenta præſtare tali promoto, non verò eius ſucceſſorem, ita Innócentius *in d. c.cùm ſecundum n.1.de præbendis.* Henriquez *d.c.*17.§.4. & Vgolin. *de offic.& poteſt. Epiſcop.c.*26.§.15.*verſ.ſexto excipitur.*

Hoc autem procedit contra ordinantem ſcienter, vel debentem ſcire clericum non habere titulum, & ſimiliter, quando ordinandus dixit ſe habere patrimonium ſufficiens, quia Epiſcopus tenebatur diligenter inquirere, an haberet patrimonium,Nauar.*conſ.1.quæſt.*16. *& conſ.*14. *& vlt. de tempor.ordinan.*Surd.*de alimentis,tit.1.quæſt.*60. *à num.*12.*& tit.7.quæſt.*37.*num.*40.& Garcia *de beneficiis, p. 2. cap.5. num.* 32. Secus ſi Epiſcopus non fuit in culpa, quoniam diligenter inueſtigauit de patrimonio,& fuit deceptus per fraudem, & per falſos teſtes, ſeu probationes, Quaranta *in ſumma Bullarij, verb.ordo, poſt ſecundam concluſionem,verſ. tertius caſus*,& Vgolinus *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap.*26.§.8.*num.*5.*&* §.15.*verſ.tertio non tenetur.*

Data ergo ſcientia,vel negligentia in ordinante de patrimonio, tenetur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, & interim neceſſaria vitæ ſuppeditare, iuxta qualitatem perſonæ, loci conſuetudinem, & iuxta Eccleſiæ reditus, per gloſſam *in cap.Epiſcopus, de præbendis, verb. neceſſaria,* Ripa *lib.1.reſp.cap.*14.*num.*7. Vgolin. *ſupra d.c.*26. §.15.*num.*1.& Menoch.*de arbitrar.caſu* 169.*num.*14. *& caſu* 526.*num.*10.quamuis ordinatus patrem haberet diuitem, qui poſſet iuſta filio ex cauſa alimenta denegare ob commiſſum in patrem delictum. Idem dicendum de Epiſcopo concedente beneficium pro patrimonio; & ad illius titulum fuit promotus, ſi poſtea beneficium fuit homini ablatum, eo quia non poterat illud conferre. Similiter ſi pro titulo Epiſcopus prouidit ordinatum de beneficio,ſed non ſufficienti;tenetur enim ſupplere defectum,*gloſſa final.in cap.ſuis quæſtionibus*,vbi Imol. *num.8.verſ.in gloſſa finali, de præbendis*, Viualdus ſuper Bullam Sixti Quinti contra clericos malè promotos,*num.*11.*verſ.quare*, Graff. *in deciſ. lib.3. cap.2. num.*19. & Henriquez *in ſumma, lib.* 10. *cap.*17. §. 3. *littera Q. & R.* vbi tradit beneficium tenue efficere pro domicilio acquirendo, non autem pro titulo, quia is debet eſſe ſufficiens.Nauarr. *conſ.*18. *de tempor.ordin.* & Flamin.*de reſignat.lib.2.quæſt.6. num.*13. quibus accedit Barboſ. *in d.cap.ſuis quæſtionibus, num.7. de præbendis, pag.*750.

Epiſcopus item diſpenſare poteſt cum Diacono celebranti Miſſæ Sacrificium, vt in ſuo officio permaneat,& retineat beneficium,quod habebat. Azor *inſtit.moral. p.1.lib.3. cap.*50. *in fine, verſ. diſpenſat præterea*,per gloſſam *in cap.ex litteris,de clerico non ordinato miniſtrante,verb.miſericordiam*, vbi addit poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt ad Sacerdotium promoueatur. Sed in irregularitate, quam Diaconus contraxit dum exercuit Ordinem,quem non habebat ſolus Papa diſpenſat, vt ad altiorem promoueatur Ordinem, ita Bonacin. *de cenſuris, diſp.7.quæſt.3. punct.6.num.*10. poſt alios, & Reginal.*in praxi fori pœnitential.lib.*30.*verſ. tertius. n.*26. Si delictum ſit occultum, Epiſcopus diſpenſare poteſt, vt alios ſuſcipiat per Concilium Trident. *ſeſſ.*24.*de reformat.cap.*6. Vgolinus *de offic.& poteſt. Epiſcop. cap.*57.§.3.*num.*1. *verſ.ſi etiam*, & Bonacin.*de cenſuris,diſp.7.ſeſſ.3 punct.6. num.*10. *in fine*, quos referens ſequitur Barboſ.*alleg.*39.*num.*43. 7.

Aduerte obiter dicentes ſe eſſe Clericos,& ingerentes ſe actibus clericorum,cùm non ſint,eſſe falſarios,& vt tales puniendos, Auiles *gloſſa vltima, num.*21.*ad cap.*51.*Prætorum*,Petr.Gregor.*lib.4. partit.iuris,tit.4,cap.*1. & Bernard. *in practica, c.*12. *num.*2. Pœna autem contra Miſſarum celebrationem vſurpantes,cùm non ſint promoti ad ſacrum

Presby

Presbyteratus Ordinẽ, conſtituta fuit à Clemente Octauo per ſuam conſtitutionem editam anno 1601. ſub die quarto Decembris, incipit, *Et ſi aliàs*; vbi nefarios hos, ac deperditos homines iubet à iudicibus S. Inquiſitionis, vel locorum Ordinariis, tanquam Eccleſiæ miſericordia indignos à foro Eccleſiaſtico abiiciendos, & ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerint, ritè degradatos, & ſtatim Curiæ ſæculari tradendos per iudices ſæculares debitis pœnis plectendos. Quam conſtitutionem refert Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. ordo, in fine*. Ex quibus conſequenter deducitur Clericum nondum initiatum Sacerdotio, qui ſeriò, & ſacramentaliter aliquem abſoluit, eſſe irregularem, prout volunt Nauarr. Sotus, Vgol. & Auila, quos refert, & ſequitur Bonacin. *de cenſuris, diſp.7. quæſt.3. punct.6. num.4.* poſt Henriquez *in ſumma, lib.6. de pœnit. cap.2. §.7. litter. H.* & poſt Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, lib.2. cap.19.* Quin etiam Fr. Emmanuel *quæſt. regul. tom. 2. quæſt.27. art.2.* aduertit eſſe caſum ſanctæ Inquiſitioni commiſſum, quando non Sacerdos audit confeſſiones, & ſeriò abſoluit, & colligitur ex eadem conſtitutione Clement. VIII. citata, incipit, *Et ſi aliàs*, vbi dixit ſacramentalem confeſſionem audientes ad ſacrum presbyteratus Ordinem nondum promotos à Iudicibus Sancti officij, vel locorum ordinariis eſſe puniendos, & ritè degradatos Curiæ ſæculari eſſe tradendos, vt debitis pœnis plectantur.

8. Iubet hoc loco adnotare Epiſcopum ex legitima cauſa poſſe diſpenſare cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint in Ordine ſic ſuſcepto, ratio, quia ſic ordinatus eſt ipſo facto ſuſpenſus ſecundùm probabiliorem, quam ſequitur Hoſt. *in ſumma, in titulo, de Cleri. per ſaltum promoto, §.1.* Nauar. *in manuali cap.25. num.71. & cap.27. n.242.* Eiuſdem opinionis eſt Sotus *in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art.3. verſ. Tertius ſuſpenſionis caſus*, & idem tenet Syluester *verb. irregularitas §.13. quæſt.11.* Cùm ergo ſit ſuſpenſus ipſo facto, non poteſt Ordinem omiſſum recipere ſine diſpenſatione, neque in ſuſcepto miniſtrare, quòd ſi miniſtret in Ordine ſuſcepto, vel recipiat nouum Ordinem, efficitur irregularis, vt etiam ſentiunt Auctores contrariæ partis; & ideo Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt videtur probari ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. cap.14.* dum ait poſſe Epiſcopum diſpenſare cum promoto per ſaltum, ſi non miniſtrauerit; ergo inſinuat à contrario ſenſu, ſi miniſtrauerit, non poſſe Epiſcopum diſpenſare: atque ita per talem adminiſtrationem contrahi irregularitatem indicat ab huiuſmodi ordinato; & ex conſequenti ſignificat non fuiſſe irregularem, ſed ſolùm ſuſpenſum ante adminiſtrationem, ita Mar. Alter. poſt alios *tom.2. de cenſuris, diſp.10. de ſuſpenſione, cap 5. fol. 181. col. 1. verſ. hoc in loco*, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter ordinatus fuerit, quia Concilium ſuprà *cap.14* non deſtinguit de promoto ſcienter, & ex ſuperbia, vel ignoranter, ſed ſimpliciter loquitur. Et eadem ratione non eſt locus diſpenſationi ab Epiſcopo, cum ita ordinato, etiamſi fuerit ordinatus per craſſam ignorantiam, vt vult Mayol. *lib.4. cap. 12. num.2. de irregularitate*, & Bernard. Dias *in pract. canon. cap.24. num. 3.* Semper enim eget diſpenſatione Apoſtolica promotus per ſaltum, ſi miniſtret ad hoc, vt ad maiores aſcendat, niſi in occultis, & non deductis ad forum contentioſum, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.24. de reform. cap.6.* quod adhuc limitat Nauar. *in manuali, c.27. num.142. verſ. ſexto dico*, vbi tradit Papam ſolùm poſſe diſpenſare cum eo, qui ante diſpenſationem ſcienter Ordine omiſſo, vel accepto vtatur ad hoc, vt ad maiorem Ordinem promoueatur, non autem, quando ignoranter miniſtrauit: vt tamen in ſuſcepto miniſtret, omnes credunt Epiſcopum diſpenſare poſſe ſiue ignoranter, ſiue ſcienter ante diſpenſationem vſus fuerit ſuſcepto Ordine; at verò ex Mayol. *lib.4. de irregul. cap.12. num.2.* requiritur diſpenſatio Papæ, ſi ante diſpenſationem Ordine ſuſcepto vtatur, & hoc ſiue ſcienter, ſiue ignoranter miniſtrauerit, ad hoc, vt ad maiores aſcendat, quæ opinio eſt magis conformis verbis Concilij *ſeſſ.23. cap.14.* Sayr. *de cenſuris, lib.4. c.14. num.27.* & clariùs *lib.7. cap. 10. num. 40. verſ. circa diſpenſationem*, quamuis delictum eſſet publicum, cùm Concilium *d. cap.14.* non diſtinguat inter publicum, & occultum, ſed abſolutè faciat facultatem Epiſcopo, vt cum eo diſpenſet, qui non miniſtrauerit in Ordine ſuperiori ſaltuatim ſuſcepto, fauet Syluester *verb. diſpenſatio quæſt.10. verſ. 7.* Si autem ſine diſpenſatione in ſuſcepto maiori, ſiue in inferiori omiſſo miniſtrauerit, ſolus Papa diſpenſat ad maiorem Ordinem recipiendum, quia factus eſt irregularis miniſtrando ſuſpenſus, *cap. cùm medicinalis, de ſentent. excommunic. lib. 6.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 47. num.8. & in cap. tua, de clerico per ſaltum promoto, num.5.*

Quin etiam diſpenſare poteſt Epiſcopus cum excommunicato accipiente Ordinem, ſi religionem ingrediatur, vt miniſtret in ſuſcepto, ita Reginaldus *in praxi fori pœnit. lib. 30. num.27. in principio.* Barboſ. *cap. innotuit, de eo, qui furtiuè Ordines ſuſcepit, num.4.* ex ea ratione, quia poteſt diſpenſare in caſibus non reſeruatis, gloſſ. *in cap. in quibuſdam, verb. diſpenſatum, de pœn.* explicans verba textus *in fine*, *Niſi cùm eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, inquit, *quod poteſtas diſpenſandi intelligitur conceſſa Epiſcopo; ſi illam Papa ſibi expreſſè non reſeruauit*, & confirmat gloſſ. *in cap. poſtulaſtis, verb. diſpenſatum, de cleric. excommun. miniſtr.* ergo quando non reſeruat Papa, aliis indulgere videtur; & *in cap. ſuper, de ſentent. excommun.* Marius Alterius *de cenſuris, diſp.8. de relax. & abſol. cap.3. fol.131. littera D.* 9.

Ambigi item poteſt, an Ordinatus ad præſentationem beneficij, cum pacto nihil petendi à præſentante, poſſit aſcendere ad Ordines ſuperiores, vel in ſuſcepto miniſtrare? Reſponſio eſt negatiua, ita Nauarr. *tit. de tempor. ordinat. conſ.17. num.1. in nouis*, Auila *de cenſuris, part.3. diſp.2. dub.5. concl.1. ad 1. argument.* & Bonacin. *eodem tractatu diſp.4. quæſt.6. punct.5. num.4. verſ. eadem ſuſpenſione.* 10.

Nihilominus ordinari poteſt in ſacris, ſi beneficium Eccleſiaſticum non habet ſufficiens, ſi tamen habeat patrimonium idoneum, accedente Epiſcopi diſpenſatione, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.21. de reform. cap.2.* Ratio, quia beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habens, patrimonium ſaltem idoneum habere debet, ad cuius titulum non omnis ordinandus eſt, niſi præcedat Epiſcopalis diſpenſatio, vt colligitur ex *d. cap.2.* his verbis, *Patrimonium verò, vel penſionem obtinentes, ordinari poſthac non poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum.* ſic ibi. Quocirca cùm Concilium permittat Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi interueniente aliqua cauſa neceſſitatis, vel commoditatis Eccleſiarum ſuarum; deficiente cauſa, tollitur Epiſcopis facultas, per regulam *cap. cùm ceſſante,* 11.

ceſſante, *de appellat.* & in ſpecie tradit Nauar. *conſ. 14. num. 2. de temper. ordinat. in nouis*, vbi narrat ſe vidiſſe negatam licentiam Pintiæ ſuſcipiendi ſubdiaconatum propter defectum tituli beneficialis, non obſtante patrimonio trium millium ſcutorum.

12. Sed quid ſi ordinandus conueniat cum ordinante non moleſtare illum poſt ſuſceptos Ordines ſuper beneficio, aut alimentis? Reſponde ordinatum eſſe ſuſpenſum ab Ordine ſic ſuſcepto, & ordinantem à collatione per triennium, vt per Henriquez *in ſumma lib. 13. de excommunic. cap.* 37. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *n.* 199. *& lib.* 32. *tract.* 2. *n.* 72. *in fine*, & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rub.* 8. *c.* 5 *num.* 31. *verſ. ideo*; ſequitur Sayr. *de cenſuris lib.* 4. *cap.* 15 *num.* 22. *verſ. quartus eſt.* vbi ita ordinatum, cum pacto, vt ab Epiſcopo victum, alimenta, aut prouiſionem non petat, ait eſſe ſuſpenſum ab Ordine, donec à Sede Apoſtolica diſpenſetur. Idem de illo, qui ſimile egit pactum cum patrono beneficij, cui promiſit ſe nihil ab eo petiturum, ſi ei concedat beneficium ad cuius titulum ordinetur, ita Nauar. *in manuali c.* 27. *num.* 158. Maiol. *lib.* 4. *de irregul. c.* 3. *n.* 7. Toletus *lib.* 1. *ſummæ c.* 15. & Henriq. *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 37. §. 1. & colligitur apertè ex *c. penult. de ſimonia.*

13. Ordinatus autem ante legitimam ætatem attenta Bulla Pij Secundi eſt ſuſpenſus perpetuò, donec abſolutionis beneficium conſequatur, nec ſufficit accedere ad legitimam ætatem, vt ceſſet impedimentum, prout colligit Couar. *in Clement. ſi furioſus, p.* 1. §. 1. *num.* 4. & Salzed. *ad Bernard. in cap.* 26. *littera D. verſ. is vero*; ſed perpetuò eſt ſuſpenſus, etiam ſi ſuperueniat ætas legitima, vt olim, per *cap. vel non eſt compos, de temper. ordinat.* quod ſuſpendebat promotos ante legitimam ætatem, donec ad legitimam deueniebant, Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 105. Nunc verò per conſtitutionem Pij Secundi perpetuò ſunt ſuſpenſi, & ſi miniſtrare præſumpſerint, ſunt irregulares, & priuantur omnibus beneficiis obtentis, & fiunt incapaces, & inhabiles ad alia ſimilia, vel diſſimilia beneficia in perpetuum obtinenda, Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Ordo, in principio*, Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 17. *quæſ.* 18. Couar. *in cap. alma mater par.* 2. §. 3. *num.* 5. *verſ.* 9. & Bonacin. *de Sacramen. diſp.* 8. *quæſt. vnica, punct.* 5. *numer.* 13.

Limita in ordinato ignoranter ante legitimam ætatem, is enim cùm promoueatur inculpabiliter, non incurrit ſuſpenſionem, Salzed. *ad Bernard. cap.* 26. Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 156. Enriquez *in ſumma lib.* 13. *c.* 38. §. 1. Tolet. *in ſumma lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 4. Reginal. *in praxi lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 70. & Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *diſp.* 30. *prope finem.* Nec item incurret ſuſpenſionem ordinatus ante legitimam ætatem, qui bona fide, & teſtimonio ſuorum parentum ordinatus eſt ante legitimam ætatem, Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Ordo*, Beller. *diſquiſit. cleric. par.* 1 *tit. de diſcipl. cleric.* §. 5. *num.* 60. Illuſtriſſimus Cunha *c. presbyter diſt.* 78. Barboſ. *in c. vel non eſt compos, de temper. ordinat. num.* 8. Cum ordinato tamen ante legitimam ætatem antequam miniſtret, poteſt Epiſcopus diſpenſare ſecundùm ſuperiorem doctrinam; ſed meliùs dicendum eſt primò ordinatum ante legitimã ætatem non poſſe ante illam ſine diſpenſatione Papali in Ordine ita ſuſcepto miniſtrare, vt vult gloſſa *in Clementina generalem, verb. generalem, de ætate, & qualitate.* Couarr. *in Clementina ſi furioſus, par.* 1. §. 1. *numer.* 8. & Tabiena *verb. Ordo numer.* 17. Salzed. *ad Bernard. Dias d. cap.* 26. *verſ. is verò*, quamuis abſolutus ſit à ſuſpenſione.

Nec abſolutio carebit effectu, imò habebit duos. Primus enim eſt hic, quòd completa ætate continuò poterit miniſtrare in illo Ordine. Secundus liberabit adminiſtrantem ab irregularitate, quamuis peccet mortaliter adminiſtrando, quia iam non eſt ſuſpenſus. Secundò ſi loquamur de ſuſpenſione contracta propter receptionem Ordinis ſacri ante legitimam ætatem, poſſe Epiſcopum ab ea abſoluere, ita Sylueſter *verb. ſuſpenſio*, §. 8. *dicto tertio*, nec Pius Secundus ſuſpenſionis abſolutionem Papæ reſeruauit; quia reſeruatio poſita in his verbis, *& ſi in eiſdem Ordinibus miniſtrauerit, ſit irregularis*; cum quo ſolus Papa diſpenſat, non refertur ad ſuſpenſionem, ſed ad irregularitatem. Quin imò verba illa non ſunt Pij Secundi, ſed tribuuntur Nauarro.

Si autem ſermo fiat de irregularitate, ab ea Summus Pontifex poteſt diſpenſare ſecundùm conſtitutionem Pij Secundi, vt notat Couarr. *in Clementina ſi furioſus p.* 1. §. 1. *num.* 4. *verſ. hodie tamen extat, de homicid.* Nihilominus hodie, ſi delictum ignoretur taliter ordinatum fuiſſe, videlicet ante legitimam ætatem, qui miniſtrauit in Ordine ſuſcepto, poteſt tolli huiuſmodi irregularitas à proprio Epiſcopo, prout deciditur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 6. Atque ita, quamuis, quis promoueatur in ſacris ante legitimam ætatem, & incurrat ſuſpenſionem, & poſtea irregularitatem miniſtrando publice; adhuc delictum, ſi ignoratur, eſt occultum ad eum finem, vt decretum Concilij habeat locum; occultum enim hoc loco reputatur, quod non eſt publicum, Nauarr. *in manuali c.* 27. *n.* 255. vbi vult idem valere occultum, quod non publicum; nec vocari delictum publicum, quia actio in qua delinquitur, eſt publica, non propterea delictum eſt publicum, ſed occultum, quia neſcitur publicè ante legitimam ætatem Ordinem fuiſſe ſuſceptum.

Quid de ordinato ſine titulo, vel cum pacto de reſtituendo eo poſt ordinationem, quas pœnas incurrat, & à quo poſſit diſpenſari? Dico primò ſecundùm aliquos contra ordinatos ſine legitimo titulo, Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 21. *c.* 2. voluiſſe innouare pœnas, *c. cùm ſecundùm, de præbendis*, non autem impoſuiſſe pœnam ſuſpenſionis latam *in cap. neminem, & c. Sanctorum, diſtinct.* 70. aduersùs ordinatum ſine titulo, ſic inter alios vult Henriquez *in ſumma lib.* 13. *de excommunicatione, & ſuſpenſione c.* 37. *num.* 2. dicens peccare quidem mortaliter promotum abſque titulo, vel ementito patrimonio, non tamen iure fieri ſuſpenſum, cùm nullo iure id interdicatur, niſi intercedat pactum ſimoniacum, & Concilium Trident. ſuprà intendiſſe tantùm fugare pactum ſimoniacum, neque voluiſſe pœnas iuris antiqui innouare, quod per *cap. cùm ſecundùm, de præbendis*, fuerat abrogatum, ſed voluiſſe corroborare pœnas prædicti *c. cùm ſecundùm*, contra ipſos ordinantes inflictas. Fauet reſponſio ſacræ Congregationis Cardinalium ſuper Concilio, cuius meminit Nauar. *conſ.* 1. *quæſt.* 16. *de conſtit.* & infrà citandi, quæ ſic habent. *Concilium renouat tantùm pœnas, cap. cùm ſecundùm, extrà de præbendis, in hoc c.* Item dixit Congregatio, ordinatus contra formam huius decreti, ſine beneficio, aut patrimonio, 14.

monio, non eſt per hoc ſuſpenſus, nec aliquam pœnam incurrit, ſed cogendus eſt Ordinarius ei prouidere, iuxta *cap. cum ſecundum*, *extra de præbendis*, & hic ſolus Canon, non alij, à Concilio renouatus eſt. Ita Congregatio, vt refert Gonzalez *ſuper reg.* 8. *gloſſ.* 5. §. 10. *num.* 24. vbi ſubdit ſic ordinatum poſt prædictas declarationes dici non poſſe ex iure communi, vel ex Concilio Tridentino eſſe ſuſpenſum, & miniſtrando irregularem, maximè cùm *cap. neminem, & c. Sanctorum, diſt.* 70. ſint abrogata per *c. cum ſecundum*, *verſ. licet*, per quem textum pœna ipſorum capitum reducta fuit ad terminos duntaxat illius, ſequitur Gutier. *pract. lib.* 2. *quæſt.* 65. *num.* 11. *verſ nec opinio*, & Garcia *de beneficiis par.* 2. *c.* 5. *num.* 24. *cum ſeqq.* Barboſ. *in remiſſ. ad ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 2. *n.* 23. & Sa *verb. ſuſpenſi ipſo iure n.* 30.

Dico ſecundò ordinatum ſine legitimo titulo eſſe ſuſpenſum iuxta diſpoſitionem iuris antiqui *in cap. neminem, & in c. Sanctorum, diſt.* 70. quorum Canonum pœnam confirmatam eſſe vult Maiolus *lib.* 4. *c.* 15. *de irregularitate*, per Concilium Tridentinum *ſeſſ* 21. *c.* 2. *in fine*, cùm inquit, *Antiquorum Canonum pœnas ſuper his innouando.* Idem confirmat Bernard. Diaz *in ſua practica Canonica c.* 18. *in principio*, & Nauarr. idem docet *conſ.* 1. *quæſt.* 16. *num.* 45. *de conſtitut.* & ſic fuiſſe deciſum *in c.* 1. *diſt.* 70. oſtenditur per hæc verba. *Eos autem, qui abſolutè ordinantur, decreuit S. Synodus vacuam habere manus impoſitionem, & nullum tale factum valere, ad iniuriam ipſius, qui eum ordinauit.* Hæc ibi. Ille tamen dicitur abſolutè ordinari, qui ſine titulo ordinatur, vt notat gloſſ. *in d. c.* 1. *verb. abſolutè* Et multo clariùs apparet ex *c. Sanctorum, eadem diſtinct.* in hunc modum: *Sanctorum Canonum ſtatutis conſona ſanctione decernimus, vt ſine titulo facta ordinatio irrita habeatur.* Per quæ verba ſignificatur ſuſpenſio impoſita ipſo iure, cùm dicat textus, *irrita habeatur*, & non dicat, irritanda, quam partem fuſiùs explicat Nauarr. *conſ.* 14. *& conſ.* 46. *de temporibus ordinationum.*

Dico tertiò ex his duabus opinionibus poſteriorem eſſe falſam, quia ſecundùm communiorem ſententiam, & ſecundùm declarationes Congregationis Concilij, & vſum Pœnitentiariæ ordinati ſine titulo, vel cum titulo ficto, non ſunt ſuſpenſi; neque enim Concil. Trident. innouauit pœnam illam ſuſpenſionis in ſupradictis *c. neminem, & c. Sanctorum, diſt.* 70. iure antiquo pronunciatam aduersùs ordinatos ſine titulo. Nam hæc pœna ſuſpenſionis iam ante Concilium Trident *per c. Epiſcopus, & per c. cum ſecundum Apoſtol. de praben.* fuit abrogata, & de medio ſublata. Innouauit ergo Concil. Triden. pœnas horum duorum Canonum, *Epiſcopus* ſcilicet, & *cum ſecundum Apoſtolum*, vt dicitur contra ordinantes, vt eos quos ſine titulo, aut beneficio in ſacris ordinauerint, ſuis ſumptibus alere teneantur, donec de beneficio illis prouiderint, vt diſponitur *in d. c. Epiſcopus, & c. cum ſecundum, extrà de prebendis, & in c. accepimus, de etate, & qualitate*, prout volunt Viualdus *tit. de ſuſpenſione n.* 28. Maiolus *lib.* 4. *de irregularitate c.* 3. *num.* 8. Enriquez *lib* 13 *de excommunic. c.* 37. §. 2. poſt alios pro hac parte. Nec obeſt Bulla Pij quinti edita anno 1568. quæ incipit *Romanus Pontifex*, vbi videtur ſuppoſuiſſe clericos ſæculares per Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de refor. c.* 2. eſſe ſuſpenſos, ſi ordinentur ſine titulo eo, quia eandem pœnam ad Religioſos ante profeſſionem in ſacris ordinatos ampliauit: ex quo inferunt eundem Pontificem ita Concilium intellexiſſe, & ob id illud ad clericos religioſos poſtea extendiſſe.

Quia reſpondetur primò neque per hanc conſtitutionem Pij Quinti ordinatos ſine titulo eſſe ſuſpenſos, quoniam quamuis ita intellexiſſet Concilium, non tamen propterea eſſe ſuſpenſos, quandoquidem non ex Cathedra declarauit, ſic Concilium eſſe intelligendum, ſed ſolùm tanquam Doctor priuatus ſuam mentem, & opinionem declarauit, Sayr. *de cenſuris lib.* 4. *c.* 64. *n.* 17. vbi addit non adhuc certum eſſe Pium Quintum ita intellexiſſe Concilium Tridentinum, eo quòd ibi diſpoſuit, vt Regulares ante profeſſionem in ſacris ordinati contraherent pœnam ſuſpenſionis, cùm ante profeſſionem non habeant titulum beneficij regularis, & poſtea in eadem conſtitutione ſubiungit, vt incurrant in alias pœnas in Concilio Tridentino impoſitas contra clericos ſæculares, per quæ verba oſtendit clericos ſæculares ſine titulo promotos ad ſacros non eſſe ſuſpenſos.

Hodie tamen Regulares ordinantur ad titulum profeſſionis, quæ habet vicem beneficij regularis, de quo Panorm. *in c. ſuper ordinata, de præbendis*, Cardinalis *in Clementina* 2. *de indictis quæſt.* 12. Selua *de benefic.* 1. *p. quæſt.* 2. *num.* 40. Sylueſt. *verb. religio.* 5. §. 1. & Enriquez *lib.* 10. *de Ordine c.* 17. *n.* 3. *littera S.* ſubdens eo ipſo, quo quis promouetur ad Monaſterij titulum, cenſeri facere profeſſionem implicitè, præterquam in noſtra Societate, vbi alias refert in commentario *littera V.* pro ſe etiam *c. Sanctorum diſt.* 70. & Nauar. *conſ.* 44. *num.* 3. *lib.* 3. *de regul. & lib.* 14. *de excommunic. c.* 37. *n.* 1. *littera. C.* multos allegat. Quare Regulares non profeſſi per Bullam Pij Quinti editam anno 1568 14. Octobris Pontificatus ſui anno 3. incurrunt ſuſpenſionem, Ordinem ſacrum ſine titulo ſuſcipientes eo modo, quo titulum requirit, Trident. *ſeſſ.* 21. *de refor. c.* 2. à qua eximuntur Patres Societatis, qui ſolent ordinari ante profeſſionem ſolennem poſt tria vota ſimplicia ex Bulla Gregorij XIII. & XIV. & Patres Congregationis ſancti Ioannis Euangeliſtæ, Flamin. Paris. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 18. *& dubiis ſequentib.* quibus accedit Miranda *in manuali Prælatorum quæſt.* 29. *art.* 5. *concluſ.* 1. *tom.* 1. & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.*... *num.* 34.

Dico quartò ordinatum cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio ſibi donato, nullam incurrit pœnam, vel ſuſpenſionem, quia per illam donationem translatum fuit dominium in donatarium, quamuis cum illo pacto, ſeu modo, ita Tolet. *in ſumma lib.* 1. *c.* 48. *verſ.* 5. Petrus de Ledeſma *in ſumma par.* 1. *de ſacramento Ordinis c.* 7. *concl.* 6. *difficul.* 3. Fr. Emmanuel *in ſumma cap.* 15. *num.* 3. *tom.* 2. & Garcia *de beneficiis par.* 2. *cap.* 5. *à num.* 161. Quantumcumque enim donatarius promittat ſe non vſurum ea donatione, ſed reſtituturum ſtatim poſt Ordines ſuſceptos, non tenetur, nec poteſt reſtituere donec beneficium ſufficiens, vel aliunde neceſſaria alimenta obtineat. Probatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 21. *c.* 2. *de reform* ibi, *Patrimonium, vel penſionem obtinentes*, &c. illa deinceps, ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint, donec beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant vnde viuere poſſint. Quocirca conſideranda eſt dictio, *nullatenus*, quæ nullitatem actus ipſo iure importat, et dicitur

in

in Clementina vnica, verb. nullatenus, de ſequeſtrat Corſet.*in ſin ular.verb. nullatenus*, Tiraquel.alios. referens *in l.ſi vnquam, verb. reuertatur* ... *C. de reuoc. donat.* Mandoſ. *regul.*15. *Cancellaria quaſt.* 5.*num.*8.Roland.*conſ.*57 *num.*51.*lib.*2. & Menoch. *conſ.*583.*num.*14.*vol.*4. Accedit renunciationem patrimonij, ad cuius titulum Titius fuit promotus, eſſe nullam, donec renuncians obtineat vnde ſufficienter ſe poſſit alere, ita Molina *tom.* 1. *de iuſtitia tractatu* 2. *diſp.* 258. *ad finem*, Flaminius *de reſignat.lib.*2.*quaſt.*6.*num.*16. & 17. quia renunciatio eſt nulla: ergo promiſſio illa de reſtituendo patrimonio ad Ordines dato etiam eſt nulla, donec beneficium, aut patrimonium habeat ſufficiens. ita Fr. Emmanuel 2. *tom. ſumma cap.* 15. *numer.* 5. & Enriquez *lib.* 13. *de excommunicatione c.*37.*num.*2.

Quare non tenetur reſtituere patrimonium receptum, vt ad Ordines promoueretur data fide illud reddendi, cum ordinatus fuerit contra Sanchez *lib.* 6. *de matrim.diſp.*32.*num.* 8. dicentem teneri reſtituere, quia ſine patrimonio ordinatus eſt, ſed fallitur; quoniam non fuit patrimonium verè fictum, ſed datum rè vera cum illo pacto, ſeu modo, iuxta titulum *de donationibus, qua ſub modo*, per quem transfertur dominium, nec Epiſcopus in hoc caſu tenebitur ordinatum alere, Nauar.*lib.*1.*conſil.de tempor.ordinat.tit.*11. *in* 1. *editione conſ.* 14. & 46. *in* 2. *conſ.vltimo.* Quòd ſi ponamus non eſſe verum titulum quando fuit donatum eo pacto interpoſito, quo promittat ſe poſt ordinationem non petiturum, quòd ſic fuit donatum, vel promiſſum; & ſi traditum fuit, remiſſurum, talis cenſetur ſine titulo promoueri, & ideo pœnam ſuſpenſionis incurri, iuxta Nauarrum *in manuali cap.*27.*num.* 158. & Marius Alter. *tom.* 2. *de cenſuris cap.*3.*fol.* 172. & Barboſ.*alleg.* 19. *n.* 57. quam tamen ſuſpenſionem non incurret, ſi remoto vllo pacto promotus fuerit, eſto ius patrimonij dimittat, *gloſſ. vltima in cap. tuis, de prabendis, & in cap. ſi Epiſcopus, verb. Titulum etiam, de prabendis in* 6. quam ſequitur Nauar. *c.* 27.*num.*158.& Spino *in ſuo ſpeculo gloſſ.*18 *num.* 74 *fol.*448. vbi concludit ordinatum cum titulo ficto ipſo iure eſſe ſuſpenſum, etſi miniſtret prædictum Ordinem manere irregularem, ſecundùm Borgaſ.*de irregul.*1.*p.quaſt.*5.*n.*24. Nauar. *d. c.*27.*n.* 158.ſed quid ſequendum ſit, diximus non obſtante explicatione Pij Quinti.

15. Sequitur quis dicatur ordinatus furtiuè, & an poſſit in ordine miniſtrare, & quis diſpenſabit? Ad primum quæſitum dico furtiuè ordinatum eſſe, qui ignorante, nec examinante Epiſcopo, aut approbante ſe ordinationi ingerit, & Ordinem accipit, gloſſ. *in c.*1. *in verb.furtiuè, de eo qui furtiuè ordines ſuſcepit*, vbi quis dicitur furtiuè Ordinem recipere, quando ſine ordinatione, & ſententia ſuperioris, & ſine examinatione, quis ſe ingerit cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & ſic Ordines recipit, vt per Bernardum *in practica cap.*25. *num.*1. & notat Campanil.*in diuerſor. iur. Canon. rubr.* 3. *num.* 6. Sayr. *de cenſuris lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 37. vbi ait hunc eſſe irregularem, ſeu potiùs ſuſpenſum, poſt ſummam Confeſſorum *lib.* 3. *titulo* 22. *quaſt.* 15. Maiol. *lib.* 4.*c.*8.& *c.*9. & Henriquez *in ſumma lib.*17.*c* 6.§.5.

Ad ſecundum quæſitum dic non poſſe ordinatum ita Ordinibus priùs acceptis, aut eo ordine ſic accepto vti, nec permitti ad ſuperiores aſcendere, arg. *cap. innotuit, de eo qui furt. ord. ſuſcep.* ſumma Confeſſoris *de atate ordin. quaſt.* 13. & *ſequent.* & Maiol. *vbi proximè.* Quinimo cum diſtinctiuncula nonnulli loquuntur ita, Si Epiſcopus priùs ante ordinationem in generali dicat, ſi quis furtiuè ſe ingerat inter approbatos, aut fortè mutato nomine alicuius approbationem, nomenque acceperit, ſit excommunicatus, nec intendo illum ordinare, accedens verè ordinatur, quia adeſt materia, & forma, nec deeſt intentio ſufficiens, dum ignorat in particulari facto, applicat ſe ad hunc ordinandum, & recedit à conditione poſita in generali, quæ intentio ſatis eſt ad characterem imprimendum, & ad Ordinem; manſiſſe tamen excommunicatum, nec poſſe in Ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, nec ad ſuperiorem aſcendere ſine Papæ diſpenſatione. Suar. *tom.* 5. *diſp.*31.*ſect.*1. *num.* 54. *cum ſeqq.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit.lib.*32 *tract.*1.*num.*71. Bernard. *in pract. cap.*25. *num.* 2. quo loci Salzed.*in addit. littera B.* ſubiungit Epiſcopos dum Ordines conferunt, prohibere ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne quis furtiuè Ordines ſuſcipiat, in quo euentu ordinatus non poterit miniſtrare, ſi furtiuè acceſſit, nec ad ſuperiorem aſcendere ſine diſpenſatione Papæ, niſi crimen ſit occultum, & nec deductum ad forum contentioſum, tunc vigore priuilegij Concilij Trident. *ſeſſ.*24. *cap.* 6. diſpenſabit Epiſcopus, quòd ſi Epiſcopus eo tempore, quo confert Ordines, his verbis vtatur; non intendimus ordinare, qui furtiuè ſe ingerunt ſine examine, ſine approbatione, & ſine aliis requiſitis, tunc non manebunt ordinati furtiuè accedentes; & ideo de nouo ordinandi ſũt præhabita diligenti inquiſitione.

Ad tertium quæſitum, quiſnam diſpenſabit cum his ordinatis? Dico ſi lata fuit excommunicatio contra furtiuè ordinandos, non poſſe in Ordine ita ſuſcepto miniſtrare, nec ad ſuperiorem promoueri: ſi excommunicatio autem lata non fuit, poſſe Epiſcopum diſpenſare, Soarez, Reginaldus, & Bernard. *vbi proximè*, dummodo ſit occultum, Enriquez *lib.* 14. *c.* 6. §.5. Coninch *diſp.* 18. *dub.* 5. *num.* 43. Vgolin. *de off c. & poteſt. Epiſcop.c.*57 §.2.*num.*4.*verſ. quarto*, & Bonacin. *de Sacramentis diſp.*8.*quaſt. vnica, punct.*4. *num.* 25.vbi loquitur de recipiente Ordines ſine litteris dimiſſoriis, & Auctor Catecheſis Neapol. *lib.*4.*cap.*12. *verſ.tertiò*, Maiol. *de irregul.lib.*1. *cap.*30 *num* 9. & Campanil.*in diuerſor.iur.Canon.rubr.*7.*cap.*5.*num.*2. qui loquuntur de irregularitate occulta prouenicnte ex adminiſtratione in Ordinibus malè ſuſceptis; ſubduntque hoc procedere, quando Epiſcopus non fuerit etiam ſcienter particeps eiuſdem culpæ.

Epiſcopus an, & quando cum ordinato ab Epiſcopo præciſo poſſit diſpenſare ſi ſcienter ordinetur? Reſpondeo primò, ſi hæreticus, & ab Eccleſia præciſus Epiſcopus Ordines conferant, vera quidem Sacramenta conferre huiuſmodi ordinatis, non gratiam; cenſentur quidem gratiæ incapaces, qui à præciſo promouentur propter peccatum admiſſum contra prohibitionem Eccleſiæ ſuſcipiendo Ordines; & ideo non habent functionem Ordinum ſic acceptorum, neque in illis miniſtrare poſſunt, arg.*c.requiſiuit, de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui*: vbi renuntians loco, & dignitati non poteſt Ordines conferre, etiam ex licentia alicuius Epiſcopi. Ordinati verò ab illo recipiunt characterem, non tamen habent executionem ſuſcepti Ordinis, vt per Fuſc. *de viſitat.lib.*2.*c.*18 *num.*10.Maiol. *de irregul. lib.* 16.

lib.3.c.6.n.8. quos refert, & ſequitur Flamin. *de reſignat.lib.1.quaſt.17.n.19.*

Reſponde ſecundò ſolum Romanum Pontificem diſpenſare in ſuſpenſione, quam contraxit ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico, vt in ſimili probatur ex *d. c. 1. requiſiuit*, & ſicut excommunicatus miniſtrans à ſolo Papa eſt diſpenſandus, gloſſ. *verb. penes ipſos, in c. presbyteros 50. diſt.* ſic etiam ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico ſeruata forma Eccleſiæ: ſecus de ordinato non ſeruata forma Eccleſiæ; is enim nec executionem habet Ordinis, neque characterem recipit, vt probatur ex *c. qui perfectionem*, iuncta gloſſa, *verb. plenitudinem 1. quaſt. 1.* Bernard. *in pract. c.29. in fine, in nouiſſ. edit.* Sotus *in 4. diſt.15. quaſt.1. art.1.* Maiol. *de irregularitate lib. 4. c. 22.* & Barboſ. *alleg.48.n.7.*

Contra verò ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel præciſo ignoranter, vbi primum cognouerit, ſe fuiſſe ordinatum ab illo, cauere debet ab vſu Ordinum ante diſpenſationem ab Epiſcopo obtentam, Maſcard. *de probat. concluſ.* 648. *num.* 46. Henriquez *in ſumma lib.14.cap.6.* §.6. Azor. *inſtit. moral p.2.lib.3.cap.28. quaſ.10.* & Comitol. *reſponſ. moral lib 6. quaſt.58. num.11.* Nam cum hoc ordinato poteſt diſpenſare Epiſcopus quo ad executionem tantùm, cùm non indigeat alia diſpenſatione; debet tamen probare ignorantiam, qui illam opponit, ex *cap. ordinationes*, ibi, *niſi probare valuerint, ſe cùm ordinarentur eos neſciſſe damnatos*, ſcilicet Epiſcopos, *9. quaſt.1.* vbi gloſſa *verb. probare*, oſtendit pertinere ad illum, qui allegat ignorantiam probare illam per iuramentum, & ſigna, ac coniecturas.

Similiter, qui ſuſcipit Ordines ſacros ſcienter ab eo, qui loco ſimul, & dignitati Epiſcopali renunciauit, executionem Ordinis non habet, & tunc à ſolo Papa diſpenſatur. Secus ſi ignoranter, niſi craſſa, & ſupina fuerit ignorantia, Nauarr. *in manuali cap.27. num.24. verſ. tertiò.* Soarez *tom.3. diſp.31. ſect.1. in principio*, Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. cap.48. quaſ.13.* Sayr. *de cenſuris lib.7. c.10 num.27.* Franc. Leo *in theſaur. for. Eccleſ. p.3. cap.8. num.39.* & Mat. Alter. *de cenſur. tom.2. diſp.9. cap.1. verſ. dubitari*, & Bonacin. *eodem titulo diſp. 7. q. 3. puncto 4. num.8.* Diſpenſat enim cum ordinato ignoranter ac excommunicato Epiſcopus, Bernardus *in pract. Canon. c.28. num. 3. in nouiſſ. impreſſ.* per textum *in c. 2. & vltimo, de ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit Epiſcopatui*, quia non eſt reus culpæ ſuppoſita probabili ignorantia, nec incurrit irregularitatem adminiſtrando: habita verò notitia, quòd erat excommunicatus Epiſcopus, à quo fuit ordinatus, debet abſtinere ab vſu Ordinum, donec diſpenſationem conſequatur, Barboſ. *in d. c. ſecundo, & vltimo.*

17. Emergit denique quæſtiuncula, an poſſit diſpenſare Epiſcopus cum ordinato ab alieno Epiſcopo ſine licentia, vt habeat beneficium? Reſpondet Anton. Cucc. *inſtit. maior. lib.4. tit.22. de his, qui ad ordines, fol. 400. col.2. num. 51* ita promotum eſſe ſuſpenſum ab executione, & incapacem beneficiorum, quandiu ab Ordinario ſuo non fuerit diſpenſatus. Quin etiam ſi aliquod beneficium à Summo Pontifice impetrauerit, nulla erit impetratio ſubreptione impediente, Oldrad. *conſ. 215. col. pen.* & Rebuff. *in pract. for. de miſſo. num.23. & ſequen.* Sunt enim malè ordinati incapaces beneficiorum: idcirò non poteſt ordinato ab Epiſcopo hæretico beneficium reſignari, ſi hoc ſciebat. Syluest. *in verb. irregularitas quaſt. 7.* Maiol. *de irregul. lib.4. c.22.* Idem de ordinato ab Epiſcopo ſchiſmatico, Maiol. *ibi c.23.* & ab Epiſcopo ſuſpenſo, & excommunicato, idem Maiol. *cap. 24. & 25.* ſunt enim inhabiles ad beneficia.

Similiter ſunt incapaces beneficiorum ordinati per ſaltum, ordinati ante legitimam ætatem, vel extra tempora promoti, Flamin. *de reſignat. lib. 4. q.2. ex numer. 95. vſque ad numerum* 108. vbi latè probat hanc quæſtionem: item delicta quæ important priuationem, excommunicationem, & infamiam, reddunt indignos ad beneficia, Lambertin. *tract. iuris patron. 1. p. 2. lib. quaſt. 9. art. 23.*

De pœnis, quas incurrunt Epiſcopi malè ordinantes, tam ſubditos, quàm non ſubditos.

VI. §.

EPITOME.

1. *Epiſcopus ordinans ſine litteris dimiſſoriis proprij Ordinarij, eſt ſuſpenſus per annum.*
2. *Epiſcopus ordinans illiteratum, bigamum, ſolenniter pœnitentem, & indignum, ſuſpenditur per annum, & n.17.*
3. *Ordinans in aliena Diœceſi ſine licentia, ſuſpenditur à Pontificalibus.*
4. *Tonſuram conferens alienis ſine conſenſu proprij Epiſcopi, ſuſpenſus eſt à collatione illius.*
5. *Ordinans vno die ad duos Ordines ſacros, ſuſpenditur à collatione eorundem ordinum.*

6. & 7. *Ordinans Religioſos non profeſſos, in quas pœnas incurrat?*

8. *Ordinans Monachum exemtum ſine licentia proprij eſt alienus à communione cæterorum Epiſcoporum.*
9. *Ordinans prima tonſura coniugatum per annum ſuſpenditur à collatione illius, niſi ingrediatur Religionem, aut ad ſacros Ordines promoueatur.*
10. *Ordinans aliquem ſimoniacè pro pretio ſuſpenditur à Pontificalibus, & interdicitur ab ingreſſu Eccleſia, nec poteſt accipere, niſi tantum cereum.*
11. *Ordinans non ſubiectos illius Diœceſis, in quo ordines confert, ſuſpenditur per annum à Pontificalibus.*
12. *Ordinans extra tempora quibus pœnis plectatur?*
13. *Epiſcopi non contrahunt ſuſpenſionem per mandata generalia, niſi de illis fiat expreſſa mentio. Secus de excommunicatione, ibidem.*

14. & 15. *Ordinantes inuitum ſunt ipſo iure ſuſpenſi à celebratione Miſſa, & quomodo intelligatur.*

16. *Ordinans infantem in prima tonſura ſuſpenditur à collatione illius per annum, & qui dicatur infans.*
17. *Ordinans in Sacerdotio indignos quibus pœnis puniatur?*
18. *Ordinans malè ad aliquem Ordinem, an debeat ſuſpendi ab omnibus Ordinibus conferendis, an ſolum à malè collatis?*

Digitized by Google

1\. IN primis Epiſcopus, qui ordinat ſine litteris dimiſſoriis proprij Ordinarij, ſuſpenditur à collatione eorum Ordinum per annum, Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap* 8 *de reformat.* Excuſatur tamen multipliciter à Soario *tom.* 3. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 15. & à Reginal. *in praxi*, *for. lib.* 32. *tract.* 2. *num* 69. *verſ. ſunt autem*, vbi vult excuſari Epiſcopum, qui ordinat ſubditum alterius ſub ſpe rationabili ratihabitationis, ex *cap. final.* 9. *quæſt.* 2.

2\. Epiſcopus ſi ordinet illiteratum bigamum, ſolenniter pœnitentem, infantem, aut indignum, ſuſpenditur per annum ab Ordinum collatione, in quibus peccauit, *cap. final. de tempor. ordinat. in* 6. *cap. ſi qui Epiſcopi* 1. *quæſt.* 1. *cap. nullus* 55. *diſtinct.* Nam illiteratus eſt irregularis, Auila *de cenſuris*, *part.* 7. *diſputat.* 4. *dub.* 1. Gonzal. *in regula* 8. *gloſſ.* 4. *num.* 41. Garcia *de beneficiis*, *part.* 7. *cap.* 7. *num.* 19. & Toletus *in ſumma*, *cap* 58. *verſ. irregulares ex defectu animæ*, & Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 4. *num.* 2. dicens defectum litteraturæ eſſe omnino indiſpenſabilem, quod priùs dixit Rebuff. *de pacificis poſſeſſ.* Bigamus excluditur à Clericatu, *cap* 1. *& per totam* 26. *diſtinct. cap. maritum* 33. *diſtinct. cap. præcipimus*, *& cap. cognoſcamus* 34. *diſtinct. cap. à multis*, *de ætate*, *& qualitate*, *cap.* 1. *de bigamis*, & eſt incapax beneficij, Rebuff. *in tract. de pacificis*, *poſſeſſor. num.* 193. Sayr. *de cenſuris*, *lib.* 6. *cap.* 5. *n.* 9. & Auila *part.* 7. *diſp.* 8. *dub.* 1. & ideo collatio beneficij facta bigamo eſt inualida, Nauarr. *conſil.* 3. *num.* 1. *de bigamis*, & Azor. 2. *p. lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 11.

3\. Epiſcopus ordinans in alia Diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij loci ſuſpenditur à Pontificalibus Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *de reformat. cap.* 2. Salzed. *ad Bernard. in practic. cap.* 26. *gloſſ. ſine licentia ſui Præſulis*, *verſ. tertius caſus eſt.* Henriquez *in ſumma*, *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 38. §. 1. *verſ.* 1. *Epiſcopus.* Bonacin. *de cenſuris*, *diſp.* 3. *quæſt.* 6. *punct.* 5. *num.* 21. & Campanil. *in diuerſ. iuris Canonici*, *rubr.* 6. *cap.* 1. *num.* 2. *& rubr.* 9. *cap.* 4. *per totum.* Quin imò Epiſcopus qui contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueat, validè Ordines confert, poteſt tamen puniri, vt notant Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi*, *cap* 4. §. 14. *num.* 2. & Henriquez *lib.* 11. *cap.* 3. §. 2. *in fine*, *littera S.*

4\. Epiſcopus tonſuram conferens alieno clerico abſque conſenſu ſui Epiſcopi, à collatione illius tantùm ſuſpenſus eſt, *cap. final. de tempor. ordinat. in* 6. Bonacin. *de Sacrament. diſputat.* 8. *quæſt. vnica*, *punct.* 4. *n.* 29. Campanil. *ſuprà rubr.* 9. *cap.* 1. *num.* 16. & Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. c.* 26. §. 22. *n.* 2.

5\. Item ordinans aliquem vno die ad duos ſacros Ordines, vel die Sabbati ad vnum, ſequenti verò Dominica ad alterum, licèt continuato ieiunio ſuſpenditur à collatione eorumdem Ordinum quouſque diſpenſetur à Papa, *cap. litteras*, *de tempor. ordin.* Marius Alter. *de cenſuris*, *tom.* 2. *diſp.* 16. *de ſuſpenſione*, *cap.* 1. *verſ. tertius caſus*, & ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *c.* 13. Barboſ. *alleg.* 111. *n.* 12. *& in d. c. litteras* 13. *n.* 4.

6\. Ordinans Religioſum non profeſſum ſine titulo, ſeu prouiſione, ſuſpenditur à collatione eorundem Ordinum per Bullam Pij Quinti, de qua *ſuprà*, §. *precedente*, 74. *in ordine*, incipit, *Romanus Pontifex*, *anno* 1568. idem dicendum eſt de illis, qui intra clauſtra Monaſteriorum, ſiue domorum more Regularium in communi viuunt, & nunquam, aut non niſi ad certum tempus profeſſionem faciunt, & ex clauſtro exire, vel dimitti ad ſæculum liberè, & licitè poſſunt, ſi ordinentur abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, per annum à collatione illorum Ordinum, quos contulit, ordinans eſt ſuſpenſus, à qua conſtitutione per aliam Gregorius XIII. excepit anno 1582. Clericos, & Religioſos Societatis IESV, non emiſſa profeſſione, declarauítque non includi ſub Bulla Pij Quinti, ſi ordinarentur ad titulum ſufficientis litteraturæ, refert Mar. Alter. *ſuprà tom.* 2. *diſp.* 16. *de ſuſpenſione*, *cap.* 1. *verſ. ſextus caſus*, Sayr. *de cenſuris*, *lib.* 4. *cap.* 12. *n.* 21. *verſ. decimus eſt*, & Paulus Tertius *anno* 49. antea Religioſis Societatis IESV ſimile priuilegium conceſſit, & ex Henriquez *lib.* 10. *de Sacramento Ordinis*, *cap.* 17. §. *tertiò in annotat. littera T. & lib.* 13. *cap.* 37. §. *primò*, & Fr. Hieronymus à Sorbo *in compendio priuileg. in verb. ordines ſacri*, *in fine*, Memor. Clericorum *tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. num.* 22. vbi addit hanc ſuſpenſionem finito anno finiri, abſque alia abſolutione.

Regulares tamen, ſeu Canonici, qui more Regularium in communi viuunt, & nunquam profeſſionem emittunt, & exire, vel dimitti licitè poſſunt, ſi prætextu Religionis ante profeſſionem ſe faciant promoueri ad Ordines ſacros ſine titulo beneficij, vel patrimonij, ſunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & eo ipſo irregulares, ſi miniſtrent, vt ſtatuit Pius Quintus *in prædicta ſua conſtitutione*, de qua etiam teſtatur Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 5. *numer.* 65. Semper tamen excipiuntur Religioſi Societatis IESV, etiam ſcholares, & primam tantummodo facientes profeſſionem, qui abſque vllo titulo poſſunt promoueri, prout declarauit Gregor. XIII. in prædicta ſua conſtitutione *anno* 1582. 7.

Epiſcopus promouens Monachum exemptum abſque licentia proprij Abbatis ipſo iure manet alienus à communione cæterorum Epiſcoporum, & contentus debet eſſe communione ſuæ Diœceſis, quæ pœna ad ſuſpenſionis ſpeciem quandam referri poteſt, Mar. Alter. *ſuprà dict. cap.* 1. *verſ. Octauus*, & Bonacin. *de cenſuris*, *diſp.* 3. *quæſt.* 6. *punct.* 5. *num.* 22. *in fine.* Henriquez *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 38. *num.* 1 *& in commento littera K*, & Sayr. *in theſauro lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 24. Viuald. *tit. de ſuſpenſione*, *numer.* 79. vbi volunt hunc modum loquendi, nullus cum eo communicet, ſeu ſuæ tantummodo plebis communione, de quo *cap. vltimo diſt.* 58. videri hanc pœnam pertinere ad quandam ſuſpenſionem, ſequitur *ibi* Illuſtriſſimus Cunha *num.* 12. 8.

Epiſcopus item ſuſpenditur per annum à collatione primæ tonſuræ illam conferens coniugato, niſi velit ingredi Religionem, aut ad ſacros Ordines promoueri, Mar. Alterius *de cenſuris*, *tom.* 2. *diſp* 16. *de ſuſpenſione*, *cap.* 1. *verſ. quarto*, per *cap. vltimum*, *de tempor. ordinat. lib.* 6. & ſimiliter ſuſpenditur per annum à celebratione, qui ordinauit ſcienter illum, quem ſcit peregiſſe ſolennem pœnitentiam, Henriq. *ſuprà d. c.* 38 *lib.* 13. §. 3. *verſ. tertio*, Bonac. *de cenſuris*, *diſp.* 3. *q.* 6. *punct.* 5. *num.* 22. Mar. Alter. *d. cap.* 1. *verſ. quartus caſus.* 9.

Epiſcopus ordinans aliquem, vel primam tonſuram conferens ſimoniacè accepto aliquo pretio, vel præmio, ſuſpenditur à Pontificalibus, & interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ, Sixtus V. in Bulla quæ incipit, *Sanctum*, *& ſalutare*, quæ nō fuit reuocata à 10.

Digitized by Google

Clemente Octauo in hoc, prout vult Sayr. *de cenſuris lib. 4. cap. 12. num. 32. verſ. & licèt ea omnia*, per hæc verba, *Et licèt ea omnia, quæ in hac Bulla Sixti Quinti nouiter ſtatuta ſunt, per aliam Clementis VIII. conſtitutionem reuocata ſint, hoc tamen, quod contra ſimoniacos decretum eſt, in ſuo robore manet.* Vnde ſi quis Antiſtes, vel Abbas tonſuram, aut Ordines conferat perſonis alioquin idoneis recepta pecunia, aut pretio, aut præmio ſimoniacè à collatione quorumcumque Ordinum, atque adeò ipſius tonſuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipſo ſuſpenſus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus eſt. Et ſi ſpreta huiuſmodi ſuſpenſione, & interdicto parui habito in præmiſſis ſe audacter ingerat, ſuſpenſus eſt eo ipſo à gubernatione, & ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, ſeu Monaſterij, & inſuper à perceptione fructuum menſæ eiuſdem, ac quorumcumque beneficiorum obtentorum, Sayr. *d. lib. 4. ad finem conſtitutionis Clementis Octaui fol.* 386. Memor. cleric. *tit. de ſuſpenſione Epiſcoporum, n. 9.* vbi tradit hanc ſuſpenſionem eſſe reſeruatam ſoli Papæ, quem ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 111. *n.* 19. Quæ autem poſſit accipere ordinator, exponit praxis Epiſcopalis *p. 1. c. 1. n.* 55. ex declaratione ſacræ Congregationis, vbi habetur non poſſe accipere ab ordinato aliquam mercedem, munera, nec quidem forfices, mappas, pectines, vel ſimilia, ſed tantùm cereum, *n.* 59. refert ad verbum conſtitutionem Clementis Octaui, incipit, *Romanum Pontificem*, & finitur, *Dat. Romæ apud S. Petrum Ann. Incarn. Dom. 1595. prid. Kal. Mart. Pont. Noſtri, Ann. Quinto.*

11. Ordinans Epiſcopus etiam in aliena Diœceſi de licentia ordinarij loci perſonas eidem ordinario non ſubiectas, per annum ab exercitio Pontificalium ſuſpenditur, ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 6. de reformat. c. 5. & ſeſſ. 14. de reformat. c. 2.* Idem ex eodem Concilio *ſeſſ. 14. c. 2.* dicitur de Epiſcopis titularibus ordinantibus etiam prima tonſura ſine licentia ordinarij loci, nimirum per annum eſſe ſuſpenſos ab exercitio Pontificalium, Enriquez *lib. 13. de excommunicatione c. 38. §. 2.* Nauar. *in manuali c. 22. n. 18. verſ. 3.* & Maiol. *lib. 4. cap. 2. num. 9.*

12. Epiſcopus conferens Ordines extra tempora, graui pœna plectitur, Salzed. *ad Bernard. in practica cap. 26. littera A. §. & licet, in fine.* Priuatur enim poteſtate Ordines conferendi, donec à Papa reſtituatur, *c. ſanè, de tempor. ordinat.* Quare non placet reſolutio Salzedi *vbi proximè*, aſſerentis hunc eſſe ſuſpenſum per annum ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 8.* eo quia pœna illa refertur ad illum, qui ordinatus eſt abſque teſtimonio ſui Ordinarij, prout vult Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. c. 26. §. 25 num. 2.* quem ſequitur Bonacina *de cenſuris diſp. 3. quæſt. 6. punct. 5. num. 5.* Sixtus tamen Quintus in ſua conſtitutione contra Eccleſiaſticos malè promotos non ſolùm ſuſpendit ipſo iure promotos extra tempora, ſed etiam ordinantes illos in ſacris, vt *in §. vt igitur*, cum duobus ſequentibus prædictæ ſuæ conſtitutionis continetur: nihilominus quia poſtea promanauit conſtitutio Clementis Octaui, conſtitutionem Sixti Quinti temperans, ac modificans, & ad terminos iuris cōmunis reducens, inquirendum eſt, quæ pœnæ contra promouentem, & promotū ad ſacros Ordines extra tēpora ſtatuta ſint. Atque in primis de iure communi ordinans, & ordinatus extra tempora, ſunt ſuſpendendi, prout vult *gloſſa penult. in Clementina final. de ætate, & qualitate.* Verùm, & fortè meliùs exiſtimant Hoſtienſis, Ioannes Andreas, & Butr. *in cap. cum quidam, de tempor. ordinat.* promouentem ad ſacros ſuſpendendum eſſe, promotum autem eſſe ſuſpenſum ipſo iure, quorum ſententia repetitur *in c. litteras, eodem titulo*, vbi Ioannes Andreas *num. 7.* Butr. *num. 15.* & Hoſtienſis *in vltimis verbis*, dicunt promotum eſſe ipſo iure ſuſpenſum, promouentem autem ſuſpendendum; non enim Pij Secundi conſtitutio pœnam contra ordinatorem indixit, ſed contra ordinatum pœnam ſuſpenſionis ipſo iure: Concilium autem Tridentinum nullam aduersùs eos infligit pœnam, vt legenti patebit, & Pij Secundi conſtitutionem, de qua ſuprà §. 4. *num 8. verſ. nihilominus Pius Secundus*, & infrà *Pius Epiſcopus.*

13. Iuuat Epiſcopos nullam contrahere ſuſpenſionem, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa fiat mentio, vt habetur *in cap. quia periculoſum, de ſenten. excommunic. lib. 6.* vbi gloſſ. *verb. conſtitutionis, & verbo ſententia, & in cap ſi compromiſſarius, §. huiuſmodi quoque pœna, de electione eodem lib. 6.* & *ibi* gloſſ. *verb. de iure.* Enriquez *in ſumma lib. 13. c. 34. §. 2. littera V. & cap. 43. §. 5. littera I.* Sayr. *de cenſuris, lib. 1. cap. 8. num. 25.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. titulo, de diſcipl. cleric. §. 2. num. 47.* Datur enim Epiſcopis hoc priuilegium nunquam ipſo iure incurrendi ſuſpenſionem ob aliquam conſtitutionem generalem, aut mandatum, niſi eorum fiat ſpecialis mentio, propter maximam Epiſcoporum dignitatem, Nauar. *in manuali cap. 27. n. 161. verſ. Quintò dico*, Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. diſp. 10. lib. 3. cap. 5. verſ. ſed quæri poteſt.* & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 211. num. 1.* Cùm ergo ordinanti extra tempora non ſit ſuſpenſio ipſo iure impoſita ſpecialiter, debet ab illa excuſari, poteſt tamen ſuſpendi. Secus eſt de ſententia excommunic. lata generaliter. Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 3. cap. 32. quæſt. 8.* docetque Epiſcopos comprehendi ſub excommunicatione, *cap. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. & ſub c. pro humani, de homicidio in 6.*

14. Denique ſunt ipſo iure ſuſpenſi Epiſcopi à celebratione Miſſæ per annum, qui inuito conferunt tonſuram, *c. Epiſcopus, 1. diſt. 74.* Angel. *verb. ſuſpenſio num. 4. & verb. Ordo 1. num. 24.* Sylueſter *eodem verb. ſuſpenſio. §. 6. verſ. tertio ſuſpenditur.* Bonacin. *de cenſuris diſp. 3. quæſt. 6. puncto 5. n. 23.* & Mar. Alter. *eodem titulo tom. 2. diſp. 16. de ſuſpenſione c. 1. verſ. quintus caſus.*

15. Nec obeſt *cap. ſi qui clerici, & cap. placuit, diſt. 74.* in quibus permittitur Epiſcopis, vt poſſint ordinare clericos in vitas in ſacris: ergo non incurrent hanc pœnam, ſi promoueant inuitos ad ſuperiores Ordines, quia textus illi loquuntur de habentibus beneficium, aut dignitatem cui annexus eſt Ordo, nimirum, ſi quis ſit Abbas, Archipresbyter, Præpoſitus, quæ Dignitates exigunt Sacerdotium, & huiuſmodi clerici poſſunt cogi ad recipiendum Ordinem Presbyteralem. Nos autem loquimur de non habentibus beneficium Eccleſiaſticum, aut dignitatem, & hi cogi nequeunt ad ſuſcipiendos Ordines: in quo euentu Epiſcopus ordinans inuitum, à celebratione Miſſæ ſuſpenditur per annum: quod etiam procedit etiamſi poſſideat beneficium, vel dignitatem, cui non eſt Ordo ſacer annexus; niſi neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ id poſtularet: tunc enim cogi poſſet interpoſitis aliquibus diſtinctionibus, de quibus Abbas *in c. quæris n. 9. & ſeq.*

de

de ætate, & qualitate, & Turrecrem. *in c. 1. diſt. 74. ad 1. quæſt.*

16. Suſpenditur inſuper per annum à collatione clericalis tonſuræ duntaxat Epiſcopus, qui præſumit illam infanti conferre, *c. vltimo, de tempor. ordin. lib. 6.* Infantis nomine intelligitur quicumque non peruenit ad ſeptimum annum, vt notat *ibi* gloſſa *in verb. infanti*, ac proinde non dicitur infringere hanc legem; neque incurrit ſuſpenſionem, qui contulit tonſuram puero ſeptenni, vt inquit gloſſa *c. de his, diſt. 28. & c. in ſingulis, diſt. 77.* Additur autem limitatio textui prædicti capitis, quæ ſic habet. Niſi forte Religionem intraret, ſcilicet infans; ſed hæc limitatio nihil ad rem; quia infans nondum ſeptennis non poteſt ingredi Religionem; quin imò nec ſeptennis, cui obiectioni reſpondet Marius Alterius *d. c. 1. in principio, verſ.* ſed reſponderi poteſt prioribus illis temporibus ſolere infantes a parentibus ante illam ætatem Religioni offerri, & de his loquitur Summus Pontifex, præſertim, ſi in ea ætate habitum Religionis induiſſent, quamuis ante completam ætatem legitimam non facerent profeſſionem. Voluit ergo Summus Pontifex in gratiam Religionis, vt infans poſſet prima tonſura initiari, ſi habitum Religioſum indueret, & extra hunc caſum ordinans infantem ſuſpenderetur per annum à collationa clericalis tonſuræ duntaxat, ita Enriquez *in ſumma lib. 13. c. 38. §. 1. littera O.* Bonacin. *de cenſuris diſp. 3 quæſt. 6. punct. 5. n. 25. in fine*, Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. n. 66.* & Mar. Alter. *d. c. 1. in principio.*

17. Præterea ſuſpenditur à collatione Ordinis presbyteralis promouens indignum, & minimè idoneum ad Sacerdotium, ex *c. ſi qui Epiſcopi, 1. quæſt. 1.* vbi ſi ait. *Si qui Epiſcopi talem conſecrauerint Sacerdotem, qualem non liceat*, &c. Ordinationis tamen ius vlteriùs non habebunt. Vbi gloſſ. *in verb. illi*, obſeruat hanc pœnam duplici modo poſſe intelligi. Primò, quòd nequeat Epiſcopus illum eundem Ordinem conferre; ſed bene maiorem, vel minorem, iuxta *c. litteras, de tempor. ordinat.* vbi Epiſcopus ordinans aliquem eadem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines ſacros eſt ſuſpenſus à collatione vtriuſque, quouſque à Sede Apoſtolica abſolutionem, & diſpenſatione impetrauerit; vt per Mar. Alter. *d. c. 1. verſ. tertius caſus*, & Memor. cleric. *tit. de ſuſpenſ. cleric. n. 8.* Secundò, vel ſecundùm alios, quibus eſt probabilius, Epiſcopus promouens indignum ad Sacerdotium ſuſpenditur ſimpliciter à collatione omnium Ordinum; quæ ſuſpenſio incurritur, ſi conferatur Ordo ſacerdotalis, vt demonſtrant verba hæc; *Talem conſecrauerint Sacerdotem.* Igitur non eſt locus in conſecratione Diaconi, vel Subdiaconi, vel in promotione ad Ordines minores; ſed ſolùm, quando conſecrauit Sacerdotem, ſuſpenditur ſimpliciter ab ordinatione omnium Ordinum, ita Mar. Alter. *in d. c. 1. verſ. ſecundus caſus, fol. 159.* Sed oppoſitum eſt verius, ſolùm ſcilicet ſuſpendi à collatione Ordinis ſacerdotalis indigno conferens illum Ordinem, ex gloſſa *in d. c. ſi qui Epiſcopi, in verb. illi*, Sayr. ita *de cenſuris lib. 4. c. 12. n. 17. verſ. ſextus eſt*, Soar. *tom. 5. de cenſuris diſp. 31. ſect. 5. n. 2.* Bonacin. *d. puncto quint. n. 14.* quos refert, ac ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 111. n. 11.* qui omnes loquuntur de ordinante ſolùm Sacerdotem; vnde ſi Diaconum, vel Subdiaconum ordinaret, non haberet locum ipſa ſuſpenſio.

18. Suffragatur *c. qui Eccleſiaſticis*, in ordine ſecundus, *diſt. 36.* per textum, ibi, *careant eo ordine.* Ergo promouens malè ad aliquem Ordinem, non debet ſuſpendi niſi ab Ordine, quem malè contulit, vt vult Ioan. Monach. *in c. eos, de tempor. ordinat. num. 6.* & poſt Vincentium, & Archidiaconum appellat hanc ſententiam veriorem Præpoſitus *in d. c. qui Eccleſiaſticis, n. 3.* & *ibidem* Turremata *n. 2. verſ. ſecunda*, quoniam hoc cap. eſt pœnale, & non debet extendi ad alia. Iuuat textus *in cap. nullus, de tempor. ordin. in 6.* vbi tantùm plectitur Epiſcopus in Ordine malè collato, quæ ſententia eſt æquior, quia benignior, nec pœna debet eſſe, niſi in illo in quo peccatum eſt, vt inſinuat gloſſ. *in c. vel non eſt compos, de tempor. ordinat. verb. ſuſpendentes.* Contraria tamen ſententia poſt Vgonem placet Hoſtienſi *in d. c. vel non eſt compos, verſ. punitur, de tempor. ordinat.* vbi Epiſcopus à collatione omnium Ordinum ſuſpenditur, qui tamen non peccauit, niſi in Diaconatu: ideo quia mitior, & æquior eſt opinio, quæ docet ordinantem eſſe puniendum in Ordine duntaxat, quem malè contulit, ſequenda videtur omnino.

Quid poſſit Epiſcopus in ſacramento Confirmationis, & quæ requirantur ad illud recipiendum?

§. VII.

EPITOME.

1. *Confirmationis Sacramenti miniſter quis ſit?*
2. *Sacramenti confirmationis definitio; & an ſit de neceſſitate præcepti hoc ſacramentum?*
3. *Sacramenti confirmationis materia, an poſſit conſecrari à Sacerdote ex commiſſione Summi Pontificis.*
4. *Materia remota Sacramenti confirmationi eſt chriſma ex oleo, & balſamo ſingulis annis conſecrato.*
5. *Forma confirmationis Sacramenti qualis? Materia proxima quæ?*
6. *Vnctio in Confirmatione debet fieri pollice Epiſcopi, & eſt de neceſſitate præcepti, an ſit de eſſentia dubitatur?*
7. *Effectus Sacramenti confirmationis quot, & quales ſint?*
8. *Patrini in confirmatione, an poſſint eſſe duo?*
9. *Patrini in confirmatione contrahunt cognationem ſpiritualem, & cum quibus?*
10. *Patrini non omnes poſſunt eſſe tam in Baptiſmo, quàm in Confirmatione, vt religioſi.*
11. *Pueri habentes vſum rationis poſſunt eſſe patrini, & quid de non habentibus?*
6. *Suſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti, & an debeant tangere, vt contrahatur cognatio?*
13. & 14. *Cognatio ſpiritualis an contrahatur per procuratorem, aut per conſtituentem?*
15. *Iuramentum per procuratorem, & matrimonium fieri poteſt.*
16. & 17. *Procurator ſuſcipiens infantem nomine alterius ſecundùm veriorem non contrahit cognationem ſpiritualem.*
18. *Patrinos plures adhibens vltra permiſſos peccat mortaliter.*
19. *Epiſcopus negligens multo tempore non confirmans peccat grauiter.*

Digitized by Google

20. *Quo in loco, & quibus diebus, & quibus ornamentis debeat Epiſcopus confirmare?*

21. *Interdicti tempore poteſt Epiſcopus confirmare etiam in Eccleſia interdicta.*

22. *Cum pluuiali, mitra, ſtola, & baculo debet confirmare Epiſcopus, & ſine conſcientia peccati mortalis, & an excuſetur confirmans ſubditos alienos in ſua Diœceſi, à ſuſpenſione?*

23.24.25. 26.27. *Epiſcopus in aliena Diœceſi nequit confirmare proprios ſubditos, & confirmans quas pœnas incurrat?*

1. FRONTIS chriſmationem, ſeu confirmationem, vt vocatur *cap. vnica, §. per frontis, de ſacr. Vnct.* pertinere ad ſolum Epiſcopum, dicitur *in cap. presbyteris, de conſecratione, diſt.* 4. *& c. quanto, de conſuetudine*, ibi, *vt eſt Sacramentum confirmationis*, Couarr. *lib.* 1. *variarum, c.* 10. *num.* 4. *&* 6. Nauar. *in manuali, cap.* 22. *num.* 8. *verſ. dixi, Epiſcopus*, Alphon. Aluar. Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij, tit. de confirmat. pag. mihi* 179. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 25. *num.* 2. & Bonacina *de Sacramentis, diſp.* 3. *quaeſt. vnica, punct.* 2. *num.* 3. & Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 7. *de confirm. Sacram. canon.* 3. vbi volunt miniſtrum ordinarium confirmationis Sacramenti eſſe ſolum Epiſcopum ordinatum. Vnde ſimplex Sacerdos nec propria authoritate, nec de commiſſione Epiſcopi poteſt confirmare, niſi ex delegatione ſummi Pontificis, vt per Couar. *ſuprà cap.* 10. *num.* 6. *&* 14. Petrus de Ledeſma *in ſumma p.* 1. *de Sacramentis, tract. de ſacramento Confirmationis*, Nauarr. *conſ.* 14. *num.* 2. *ſub tit. de priuil. in nouis*, Iacob. de Graffis *tom.* 1. *conſiliorum, lib.* 1. *tit. de ſacra Vnctione, conſ.* 1. *à num.* 5. *& in deciſionibus aureis, p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 29. *&* 30. Balduin. iun. *ſuper opera controuerſ. Bellarmini, p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 6. *prope finem, verſ. Catholici omnes*, qui validè miniſtrat confirmationis Sacramentum, etiam ſi ſit hæreticus, vel degradatus, quoniam per hæreſim, vel excommunicationem, vel degradationem non deletur in Epiſcopo character, in quo fundatur poteſtas confirmandi, Soarez *tom.* 3. *diſp.* 36. *ſect.* 3. *verſ. dicendum eſt*, Valer. Reginal. *in prax. for. pœnit. lib.* 28. *num.* 19. Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 3. *diſp.* 8. & Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 3. *quaeſt. vnica, punct.* 2. *num.* 7. vbi *num.* 10. id extendit ad Epiſcopum, quamuis non ſit confirmatus.

Adeò autem Confirmationis ſacramentum competit Epiſcopo, vt nequeat adminiſtrari ab Abbate etiam conſecrato, qui non ſit Epiſcopus, vt eſt communis, niſi tantùm ex delegatione Summi Pontificis, aut ex priuilegio de conſenſu Ordinarij, prout deciſum refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis, num.* 77.

2. Eſt autem ſacramentum Confirmationis, ſeu Confirmatio, ſacramentum Vnctionis chriſmatis conſecrati, quo frontem baptizati Epiſcopus inungit ſub certa verborum forma. Colligitur hæc definitio ex D. Thoma 3. *p. quaeſt.* 72. Nauarr. *in manual. c.* 22. *num.* 9. eſtque vnum ex Eccleſiæ Sacramentis ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 7. *canon.* 1. confértque gratiam ad ſuperandum fortiter aduerſa huius mundi, *cap.* 2. *& cap. nouiſſimè, diſt.* 4. *de Conſecratione*, nec poteſt iterari. Victoria *de Sacram. confirm. num.* 45. Angel. *verb. confirmatio, n.* 10. & Armil. *eodem verb. n.* 3.

Non eſt tamen neceſſarium neceſſitate præcepti Confirmationis ſacramentum, in tantum quòd illud ſponte omittens, ſecluſo contemptu, & alia circunſtantia, non peccet mortaliter: nam quamuis confirmatio conferat vires ad profitendum, & fidem confitendum; nihilominus huiuſmodi vires poſſunt per alia media diuerſa reparari, D. Thomas *quaeſt.* 65. *art.* 4. *& quaeſt.* 2. *art.* 3. Victoria *de confirm. concluſ.* 47. Petrus de Ledeſma *in ſumma part.* 1. *tit. de confirmat. cap.* 8. *concl.* 1. *&* 2. Sayr. *de Sacram. in genere, lib.* 6. *cap.* 4. *quaeſt.* 1. *circa medium*, & Valent. *tom.* 4. *diſp.* 5. *quaeſt.* 2. *punct.* 3.

Dubium tamen eſt, an poſſit ſummus Pontifex committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti? Aliqui affirmant, quia forma conſecrandi Chriſma, & alia Sacramentalia commiſſa fuit diſpoſitioni Eccleſiæ, & hunc actum Decreta Sacerdoti prohibent, ſed non irritant. Nihilominus id benedicere eſt proprium Ordinis Epiſcopalis, vt probat Eccleſiæ conſuetudo, Chamer. *de Sacram. tract. de confirmatione, cap.* 5. *in fine, & cap.* 2. *dub.* 5. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 2. *§.* 1. *& c.* 7. *§.* 4. & alij apud Bonacin. *de Sacramentis, diſp.* 3. *quaeſt. vnica, punct.* 2. *n.* 4. 3.

Materia remota huius ſacramenti eſt Chriſma ex oleo, & balſamo confectum. Chriſma debet eſſe benedictum, & conſecratum ab Epiſcopo, ita Tolet. *in principio huius Sacramenti*, & Suar. *in* 3. *part. quaeſt.* 72. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *art.* 3. ideo ſi quis ſolo oleo vngeretur, iterum confirmandus ſaltem ſub conditione. Similiter Chriſma ſi amiſit fragrantiam balſami, omnino maximè dubia eſt materia. 4.

Chriſma autem ex oleo oliuarum, & balſamo oportet, quòd conſecretur ſingulis quibuſque annis: non enim confirmandum eſt ſine neceſſitate Chriſmate vetere, hoc eſt, anni præteriti, quia eſt peccatum contra præceptum canonicum, *cap. ſi quis de alio, de conſecratione diſt.* 4.

Forma huius Sacramenti ſic habet. Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, ita communiter Theologi. Inuocatio expreſſa trium perſonarum diuinarum eſt de eſſentia Sacramenti, ſicut in Baptiſmo, Ego te baptizo in nomine Pa- & Filij, & Spiritus ſancti, Amen.

Materia proxima huius Sacramenti eſt Vnctio Chriſmatis. Vnctio quæ fit, eſt neceſſaria neceſſitate Sacramenti, Toletus *ſuprà*, & debet fieri in figuram Crucis, & in ea quantitate, quæ ſufficiat ad imprimendum Crucis ſignum: figura Crucis eſt eſſentialis huic materiæ; & hæc vnctio debet fieri in fronte illius, qui confirmatur: éſtque neceſſarium hoc de neceſſitate præcepti, & eſt de eſſentia Sacramenti. Ideo confirmatio eſt eſſentialiter vnctio, ſeu chriſmatio in fronte, ita Innocentius Tertius *in c. vnico, de ſacra Vnctione*, Suar. poſt alios *vbi ſuprà diſp.* 33. *ſect.* 3. 5.

Item Vnctio iſta debet fieri pollice Epiſcopi, & hoc eſt de neceſſitate præcepti: ſit ne de neceſſitate, & eſſentia Sacramenti, aliqui dubitant. Suar. probabile putat eſſe neceſſarium, & eſſentiale, vt hæc vnctio immediatè fiat manu ſeu digito Epiſcopi. Quòd ſi fieret aliquo digito etiam manus ſiniſtræ, factum teneret, quia eſt ſufficiens manus impoſitio. Fieri autem hoc, vel illo digito, non ita puto id eſſe de eſſentia, vt ſi fiat alio, & pollice, deſtruatur Sacramentum, ita Suar. *ſuprà*. 6.

Habet hoc Sacramentum effectus tres. Character, quo inſignitur tanquam miles Chriſti, vt pro Chriſto Domino ſit conſtans aduersùs hoſtes 7.

ſtes Chriſti, eſt primus effectus. Secundus eſt gratia ſacramentalis, hoc eſt, ſpecialis Spiritus ſancti protectio ad fidem conſtanter tenendam, & profitendam, D.Thom. *in 3. p. quaeſt. 72. art. 7.* quem *ibi* ſequitur Soarez *diſput.* 34. *ſect.* 2. Si quis poſuit obicem per peccatum huic effectui, recedente obice, redit effectus, id eſt, gratia, vt dicitur in Baptiſmo. Soar. *vbi proximè.* Tertius effectus eſt affinitas, quæ oritur inter ipſum, & patrinum. Patrinus debet eſſe confirmatus, aliàs non oritur affinitas; ſicut, qui baptizatus non eſt, non contrahit cognationem, ſi baptizet, eo quia hæc cognatio eſt ex inſtituto Eccleſiæ, quæ nequit ab infidelibus contrahi, dum baptizant, textus *in cap. in baptiſmate, de conſecrat. diſt.* 4. D. Thomas, & Richar. *in* 4. *diſt.* 42. *art.* 1. *quaeſt.* 3. quos referens ſequitur Nauar. *in manuali, cap.* 22 *num.* 36. *& conſ.* 3. *num.* 1. *ſub tit. de Baptiſmo, in* 1. *edit. & conſ.* 1. *num.* 1. *de cognatione ſpirituali in* 2. *editione*, Sanch. *lib.* 7. *de matrimonio diſp.* 70. præſertim *à num.* 7. & Rebell. *de obligat. iuſtit. part.* 2. *lib.* 3. *quaeſt.* 6. *num.* 6. *&* 7. Et ideo ſicut ſuſceptores, ſiue patrini in Baptiſmo debent eſſe baptizati, ſic etiam in confirmatione patrini debent eſſe confirmati: aliàs nulla inde contrahitur cognatio inter fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis cum patre, vel matre infideli, quia infideles cognationem non contrahunt: ergo nec fideles; eſt enim hæc cognatio, veluti quædã relatio, quæ non ponitur in vno ſubiecto, niſi terminus illius adſit; infidelis verò non eſt terminus relationis huius: atque ita patrinus debet eſſe confirmatus, *c. in baptiſmate, de conſec. diſt* 4. aliàs non oritur cognatio inter ipſum, & confirmatum, Sà *in ſumma verb. matrimonij impedimenta, n.* 25. Praxis Epiſcopalis, *part.* 1. *c.* 3. *de confirmat.* poſt alios, *verſ. & patrinus debet eſſe confirmatus*, Petrus de Ledeſma *in ſumma part.* 1. *tractatu de Baptiſmo, cap.* 17. *concl.* 7. & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *in remiſſ. ad Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *num.* 9. *fol.* 90. *col.* 4.

8. An autem in Confirmatione poſſit quis habere duos patrinos, ſicut in Baptiſmo? Videtur negandum ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. vbi ſolùm diſponit vnum, & vnam in Baptiſmo eſſe ſuſcipiendos, quod non explicauit in Confirmatione, & ideo quando non explicauit, debet extendi. Nihilominus dicendum eſt idem voluiſſe Trident. ſtatuere in patrinô confirmationis, quod ſtatuit in patrinis Baptiſmi, ac proinde poſſe in Confirmatione aſſumi vnum, & vnam. quæ ſententia videtur Nauarri *in manuali cap* 22 *num.* 40. *notab.* 3. quem ſequitur Sanch. *de matrimonio lib.* 7. *diſp.* 57. *num.* 8. & Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *n.* 152. quos referens ſequitur Barboſ. *in remiſſ. ad Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *num.* 10. *& de poteſt. Epiſcop. alleg.* 30. *num.* 43. *&* 44. vbi addit, qui plures patrinos, quàm aſſignatos adhibet, peccare mortaliter; quoniam violat præceptum Eccleſiæ in re graui, ex cuius violatione multiplicantur cognationes, per quas dirimitur matrimonium; ita Fr. Emman. *in ſumma part.* 1. *cap.* 226. *num.* 1. Vega *part.* 1. *c* 33. *caſu* 39. Bonacina *de ſacrament. matrim. quaeſt.* 3. *punct.* 5. §. 2. *num.* 32. & tradit deciſum Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 15. *l.* 1. *de matrim. in declarat. num.* 84. quamuis Sanchez *d. lib.* 7. *diſp.* 57 *num.* 6. velit tranſgreſſionem huius præcepti adhibendo plures patrinos, non eſſe mortale, ex eo fundamento, quia non multiplicatur cognatio ſpiritualis, niſi à duobus tangentibus, & reliquos vltra duos tangentes eam non contrahere; quod etiam docet Ludouic. Lopez poſt Trident. non eſſe ſcilicet mortale *in* 2. *part. inſtructorij*, vbi de matrimonio, *cap.* 51. *column.* 4. Attamen idem Sanchez *num.* 14. verius multo reputat omnes illos contrahere eam cognationem, & ideo abſtinendum eſſe à matrimonio.

Inſuper cognatio ſpiritualis in Confirmatione 9. contrahitur inter confirmantem, & confirmatum, illiuſque patrem, & matrem, ac tenentem, Ita Chamerota *de Sacramentis, tract. de confirmat, c.* 7. *de miniſtro confirmationis, verſ. tertiò dico*, & huiuſmodi parentes debent eſſe carnales, quamuis illegitimi. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 54. *num.* 16. quia ante Tridentinum eam cognationem contrahebant, vt docent gloſſ. *cap.* 1. *verb. & matrem, de cognat. ſpirit. in* 6. & *ibi* Franchus *n.* 4. Reginald. *ſupra d. lib.* 31. *num.* 150. *verſ. cæterùm.* Non tamen contrahitur cognatio ſpiritualis inter ipſoſmet patrinos, veluti, ſi vnus, & vna ſint ſimul ſuſceptores, poſſunt enim copulari matrimonio, niſi aliunde impediantur tam de iure antiquo, quàm de nouo, *d. ſeſſ.* 24. *c.* 2. Nauarr. *in manuali cap.* 22. *num.* 39. Soar. 3. *part. quaeſt.* 67. *art.* 8. *col.* 3. §. *ſecundò explicat*, Gallecus *de cognatione ſpirituali, cap.* 9. *num.* 8. Vega 1. *tom. ſumma, cap.* 33. *caſu* 40. Sanchez *d. lib.* 7. *diſp.* 54. *n.* 12. & Bonac. *de Sacram. matr. diſp.* 3. *punct.* 5. §. 2. *n.* 4. & alij apud Armend. *vbi proximè, n.* 84. Denique cognatio ſpiritualis à viro contracta non tranſit ad vxorem, Toletan. *in inſtruct. lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 5. Henriquez *in ſumma lib.* 12. *cap.* 11. §. 2. Sanch. *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 54. *num.* 11. Reginal. *d. lib.* 31. *n.* 149. Coninch *tom.* 2. *diſp.* 32. *num.* 24. *verſic. inter fœminam.*

Sunt tamen aliqui, qui nequeunt eſſe patrini 10. tam in Baptiſmo, quàm in Confirmatione; qui ſi ſuſcipiant, peccabunt mortaliter, ſed ſpiritualem contrahunt cognationem, vt Abbates, ac Monachi, quibus præcipitur in Concil. Antiſiodorenſi, *cap.* 15. relato *in c. non liceat, de conſecratione, diſt.* 4. ne commatres ſpirituales habeant, niſi, qui confirmantur ſint Religioſi. Peccare autem mortaliter ſuſcipiendo contra prohibitionem, tradit Gallec. *de cognat. ſpirit. cap.* 9. *in fine.* Gallet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Religioſus, pag.* 225. Rebell. *de obligat. iuſt. t. p.* 2. *lib.* 3. *quaeſt.* 6. *num.* 10. Reginald. *d. lib.* 31. *num.* 157. *verſ. quartò.* Fr. Baſil. Pont. *de impedimentis matrim. c.* 24. §. 1. *verſ. excluſi*, vbi etiam excludit ab officio patrini pœnitentes publicos, donec per acta pœnitentiæ reconcilientur, additque illos, ſi forte ſuſcipiant, nullam contrahere cognationem omnes; ſed in hoc fallitur omnino, qua in re eſt ſingularis.

Quid de pueris? Dico cuiuſcumque ætatis ſint, 11. dummodo habeant vſum rationis ad peccandum mortaliter, poſſe eſſe patrinos tam in Baptiſmo, quàm in Confirmatione, & ſuſcipiendo contrahere veram cognationem ſpiritualem: ſecus ſi careant vſu rationis. Prior pars eſt Sanch. *lib.* 7. *de matrimonio, diſp.* 61 *num.* 4. Henriquez *lib.* 12. *c.* 11. §. 2. *ad finem*, Petrus de Ledeſma *in ſumma, part.* 1. *tract. de Sacram. matrim. cap.* 17. *concluſ.* 7. *dub.* 3. & Sayr. *in floribus deciſ. ſub titulo de cognat. ſpirit. deciſ.* 1. Poſterior autem eiſdem placet, eo quia non habens vſum rationis, non poteſt eſſe ſuſceptor cum legitima intentione ad contrahendam cognationem ſpiritualem; ſed tantùm ſuſcipit materialiter inſtar bruti. Et quamuis ſuſceptor non intendat contrahere aliquam cognitionem, dum ſuſcipit; ſatis eſt, vt cognatio contrahatur, quòd intendat exercere actum ſuſcipiendi infantem ab

Eccleſia ordinatum, & quod alij patrini faciunt: quem actum nequeunt facere, qui carent vſu rationis, ita Nauar. *lib. 4. conſiliorum, tit. de cognat. ſpirit. in priori edit. conſ. 1. in fine, & in poſteriori conſ. 2. in fine, & conſ. 3 n. vnico*, Henriquez *lib. 12. de matrimonio, cap. 11. num. 2. & in comment. littera T.* Fr. Emman. 1 *tom. ſumma*, *in 2. edit. cap. 126. num. 1. col. 4.* Vega 1 *tom. ſumma*, *cap. 33.* Quòd ſi minor ſeptennio habeat lumen rationis ſufficiens ad contrahendum mortale, contraheret cognationem ſpiritualem veram, tanquam patrinus legitimus, vt tradit Henriquez *vbi proximè*.

12. Suſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti, Sotus *in 4. diſt. 7. quæſt. vnica, art. 10. & vltimo*; peccatum tamen erit, ſi omittantur. Chamerot. *de Sacramentis, tract. de confirmat. cap. 7. dub. 2. in principio.* Contactus requiritur ex parte patrini tam in baptizato, quàm in confirmato, quòd ſi patrini non tangant, vel tangant tantùm extremitate digiti, non contrahunt cognationem, quia non verè dicuntur tenere, vel ſuſcipere, ita Henriq. *lib. 12. cap. 11. §. 3.* Reginal. *d. lib. 31. num. 151.* Mar. Antonin. *variar. lib. 1. reſolut. fin. caſu 33.* Tangere autem immediatè puerum, non eſt neceſſe, ſed ſufficit, ſi tangant illum veſtibus contectum. nam illud eſt verè tangere, ac tenere. Roſel. *verb. impedimentum, impedim. 6. num. 23.* & Armilla *verb. matrimonium, num. 12.* Syluest. *eodem verbo matrim. 8. q. 7. dicto 13.* & Veracruz 1. *p. ſpeculi, art. 56. in corollario*, quod infert ex 7. *concluſ.* Nec eſt neceſſarium ad contrahendam cognationem ſpiritualem patrinos pro puero reſpondere, dum Catechiſmus fit, ſed tantùm requiritur ſola ſuſceptio. patet ex *cap. 1 de cognat. ſpirit. in 6.* vbi ter ponderatur ſola ſuſceptio, ac dicitur contrahi cognationem ſpiritualem. eſt communis inter Theologos, Palud. *in 4. diſt. 42. quæſt. 11. art. 1. concl. 1. num. 6. & 10.* D. Antonin. 3. *p. tit. 1. cap. 25. §. 3.* Ledeſm. 2. *p. 4 quæſt. 58. art. 2. ad finem*, Veracruz 1. *p. ſpeculi, art. 56. concl. 8.* Henriquez *lib. 12 de matrimonio, cap. 11. num. 3.* & Vega 1 *tom. ſumma, c. 33. caſu 41.* & inter Iuriſperitos idem tenent Nauar. *in ſumma Hiſpana, cap. 22. num. 38.* Couarr. 4. *decret. 2. p. cap. 6. §. 4. num. 7.* Cucch. *lib. 5 inſtit. maior. tit. 14. num. 12.* Syluest. *vbi ſuprà*, & Matienz. *l. 5. recopil. tit. 1. rubr. gloſſ. 1. num. 168.* Ratio, quia in Baptiſmo, & in Confirmatione, in quibus ſpiritualis cognatio dirimens matrimonium contrahitur, nulla eſt interrogatio, nec reſponſio de eſſentia. Sanch. *lib. 7. de impedimentis, diſp. 56. ad finem, num. 11.*

13. Ambigitur, an cognatio ſpiritualis contrahatur per Procuratorem? Aliqui docent ſuſceptionem infantis requiſitam in ſuſceptoribus non eſſe ita perſonalem actionem, quin poſſit ſuppleri per Procuratorem, & ita non ab eo, ſed ab ipſo conſtituente contrahi cognationem ſpiritualem, quia poteſt quis per alium facere, quod per ſe ipſum poteſt. *regul. poteſt quis, de regul. iur. in 6.* Item, quia iuramentum eſt actus perſonalis, *cap. ego, de iureiurando*, & tamen præſtatur per Procuratorem. *cap. tibi Domino 33. diſt 63. & cap. final. de iur. calumniæ.* Igitur per Procuratorem poteſt exerceri actus per quem conſtituens contrahat cognationem ſpiritualem, cùm poſſit conſtitui ad ſacramentum matrimonij contrahendum, *cap. final. de procurat. in 6.* ac proinde hanc partem tradit Sà *verb. matrim.* vbi de impedimentis dirimentibus, *num. 5. verſ. cùm quis per Procuratorem*. Philiarc. *de officio Sacerdotis, tom. 1. p. 2. lib. 2. cap. 2.* & ex antiquioribus volunt Abbas *in cap. veniens, num. 4. de cognat. ſpirit.* & *ibi* Alex. de Neuo *num 7.* Felin *in cap. licet ex quadam, num. 1. col. 3. verſ. & ratio prædictorum eſt, de teſtibus*, & Alexand. Carrer. *lib. 2. de ſponſalibus*, ſequitur Angel. *Inſtit. de nuptiis, §. illud, num. 4.* vbi ait eſſe probabilem, & vſu, ac praxi receptam, & Nauar. refert *in poſteriori edit. ſuorum Conciliorum in fine totius quinti libri*, Sacram Congregationem hanc partem fuiſſe amplexam, ſecundùm quam inter perſonam leuantem, ſeu ſuſcipientem Procuratorem, & ipſam leuatam, ſeu ſuſceptam non poteſt matrimonium iniri.

Probabilius tamen eſt, hanc actionem, ſeu ſuſceptionem ita eſſe perſonalem, vt non poſſit ſuppleri per actioné Procuratoris; ac proinde, vt cótrahatur hæc cognatio, neceſſaria eſt ſuſceptio perſonalis ipſorummet patrinorum, ſicut nec cognatio legalis poteſt contrahi adoptando per Procuratorem, *l. poſt mortem. 25. §. neque adoptare, ff. de adopt.* Iuuat *cap. de his 30. q. 1.* vbi explicatur ſuſceptio patrini neceſſaria eſſe ad cognationem contrahendam, per hæc verba: *De his, ait, qui filiaſtros ſuos ad confirmationem coram Epiſcopo tenent, id eſt, qui filios vxoris ſuæ, dum chriſmantur, ſuper ſe ſuſtinent.* quæ verba actum merè perſonalem patrini poſtulant, vt verus patrinus ſit, & ex conſequenti, vt contrahatur cognatio ſpiritualis matrimonium dirimens, ſicut non contrahitur cognatio à conſtituente Procuratorem, vt nomine ſuo baptizet infantem: igitur nec conſtituens, vt nomine ſuo ſuſcipiat, ita Bald. *in l. ſi quis, ad finem, C. de nuptiis.* Bartol. *in l. Gallus, §. forſitan, in fine, ff. de liber. & poſthum.* & *ibi* Angel. de Peruſio *verſ. Ergo, ad finem.* Angelus Aretin. *Inſtitut. de nuptiis, §. illud, num. 4.* Syluest. *verb. adoptio, quæſt. 2. final. & verb. matrim. 8. quæſt. 7. dict. 14.* Couar. 4. *decret. 2. p. c. 6. §. 4. num. 6.* Ceual *in practicis, quæſt. 269.* & ex Theologis Tolet. *lib. 7. cap. 4. num. 6.* Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 11. num. vltimo*, & Vega 1. *tom. ſumma, cap. 33. caſu 44.* Quod extende ad nuncium, per quem etiam contrahi nequit cognatio ſpiritualis cum requiratur ad hanc cognationem actus perſonalis verè perſonæ cohærens, Couar. *ſuprà cap. 6. §. 4. num. 6.* Syluest. *verb. matrim. 8. q. 7. dict. 16.* Gallec. *de cognat. ſpirit. c. 13. num. 19.* 14.

Ad argumenta contraria de iuramento, dic id eſſe ſtatutum propter neceſſitatem iuramenti ad lites expediendas, non tamen in omnibus caſibus indiſtinctè, ſed in caſibus iure expreſſis: in noſtro autem caſu ius Canonicum, quod ſtatuit hanc cognationem, exigit actionem perſonalem patrini, vt illam contrahat, vt conſtat ex verbis his, nimirum, *ſuſcipit, accipit, tenet, leuat, tangit.* ita *capitur, omnes 30. q. 1. cap. 1. 2. 3. & cap. poſt ſuſceptum 30. quæſt. 3. & cap. ſi quis vnus 30. q. 4.* quæ verba propriam ipſius patrini actionem denotant, & nullibi iure extat expreſſum cognationem per Procuratorem contractam poſſe dirimere matrimonium. Nec obeſt matrimonium per Procuratorem fieri; quia ſolo conſenſu perficitur, & ideo ſicut per Procuratorem poteſt iniri, poteſt diſſolui à principali, ſi quando per Procuratorem celebratum fuit, conſtituens diſſentiat: ſecus in iis in quibus actio perſonalis neceſſaria eſt. Quin imò dato, & non conceſſo, poſſe per Procuratorem cognationem ſpiritualem contrahi, ſi tempore quo Procurator ſuſcepit infantem, conſtituens mandatum reuocaſſet, non contraheretur cognatio, quia in his actibus matrimonij, & in ſimilibus, quæ perficiuntur conſenſu, & ab eo dependent, 15.

requiritur

requiritur conſenſus perſeuerans verè, & non fictè, Bald. *cap. audita, num. 3. verſ. Quæro nunquid, de reſtit. ſpoliat.* & Felin. *cap. ex parte Decani, num.* 10. *ampliatione 2. de reſcript.*

16. An verò Procurator, qui infantem ſuſcipit nomine alterius, contrahat hanc cognationem ſpiritualem? Affirmant aliqui tanquam probabile etiam, quando Procurator nullam habeat intentionem contrahendi cognationem, ita Ioan. Andr. *in regul. poteſt quis per alium* 68. *paulo ante ſolut. ad argum. de regul. iur. in* 6. & Gallet. *de cognat. ſpirit. cap.* 14. *num.* 3. quod putat verum Tolet. *lib.* 7. *ſummæ, cap.* 4. *num.* 6. quando Procuratori fuit mens contrahendi hanc cognationem. Alij autem abſolutè affirmant, eo quia Procurator vera actione reali, & perſonali confirmatum, ſeu baptizatum tenuit, ita Ioannes Andr. *vbi ſupra*, Petrus de Ledeſma *de matrimonio, q.* 56 *art.* 3. *pag. penult.* & Viualdus *de Sacramentis, vbi de matrim.* 1. *p. num.* 160. quoniam non eſt abs re ex actu facto à Procuratore nomine alterius, ipſum Procuratorem teneri, vt per *l. procurator, qui pro euictione* 67. *de procurat.* tenetur de euictione, qui tanquam Procurator promiſit de illa, finito etiam officio.

17. Nihilominus multo verius videtur non contrahi hanc cognationem ab hoc procuratore, quia non habuit intentionem exercendi actum ab Eccleſia inſtitutum formaliter; ſed materialiter tantùm, ac proinde non fuit verus ſuſceptor, ſicut qui baptizat ſine animo vero faciendi quod intendit Eccleſia, non verè baptizat, nec cognationem ſpiritualem contrahit; ſic procurator ſuſcipiens materialiter tantùm nomine alieno, non ſuſcipit animo obeundi muneris ſuſceptoris ab Eccleſia ſtatutum, ſiquidem ea de re Eccleſia nihil ſtatuit. Atqui Procurator non intendit nomine proprio teneri, ſed nomine conſtituentis actum illum exercet, & vult ſuum conſtituentem patrinum conſtituere: ergo non contrahit cognationem ſpiritualem, Couar. 4. *decret.* 2. *p. cap.* 6. §. 4. *num.* 7. Sylueſt. *verb. matrimonium* 8. *quæſt.* 7. *dicto* 5. Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 11. *fin.* Emman. Sà *verb. matrimonium*, vbi de impedimentis dirimentibus *num.* 5. *verſ. cum quis per procuratorem*, & Ludouic. Lopez 2. *p. inſtruct.* vbi de Baptiſmo, *c.* 62. *ad finem*, vbi vult poſſe contrahere cognationem Procuratorem, ſi habeat animum nomine proprio tenendi, & eſſe patrinum; quod negat Sanchez *lib.* 7. *de impedimentis, q.* 59 *num.* 12. *ad finem*, ſufficere, cùm Procurator non fuerit deſignatus ab iis, quibus incumbit, vt nomine proprio teneat, ac fiat patrinus: defuit enim conditio deſignationis, vt latè probauit *diſp.* 57 *num.* 12. & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 30. *num.* 49. *verſ. quæſtio eſt, & num.* 50. *verſ. tum quia*, mittens fuit deſignatus, non verò Procurator.

18. Porrò patrinos plures adhibens vltra permiſſos peccat mortaliter, vt dictum eſt, & in confirmatione debet eſſe alius ab illo, qui tenuit in Baptiſmo, *cap. in catechiſmo, de conſecrat. diſt.* 4. Chamerota *de confirmatione, cap.* 7. *dub.* 2. *verſ. debet.* Et vnus eadem die Confirmationis nequit vltra duos tenere, vt habetur *in Pontificali*, niſi ſit vir ſenex, aut probatæ vitæ, quod relinquitur arbitrio Epiſcopi, vt tradit Mar. Anton. Genuenſ. *in manuali paſtorum, cap.* 54 *num.* 6.

19. Quid de Epiſcopo negligente in confirmando? Reſponde peccare grauiter ſi multo tempore omiſit confirmare, Soarez *in* 3. *part. D. Thomæ, quæſt.* 72. *art.* 2. *diſp.* 38. *ſect.* 2. Toletan. *in ſumma lib.* 5. *cap.* 4. quos referens ſequitur Marc. Anton. Genuenſ. *in manu. Paſtor. cap.* 54. *num.* 2. Et quamuis ſacramentum Confirmationis, regulariter loquendo, non ſit neceſſitatis, eſt tamen complementum Baptiſmi, quia per illud baptizati fiunt plenè Chriſtiani, & anima maiorem perfectionem, & gratiam recipit, & Baptiſmatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum, & ideo Epiſcopus peccat grauiter, ſi per multum tempus fuerit negligens in conferendo hoc Sacramento, & dum conferendi gratia Diœceſim perluſtrat, non poteſt expenſas exigere à laicis, vel à Rectoribus Eccleſiarum, Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis, in declarat. num.* 77.

Quo in loco, & quibus diebus, & quibus ornamentis debeat Epiſcopus Confirmationis ſacramentum conferre? Extra Eccleſiam confirmare aſſerit Nugn. *in* 3. *part. D. Thomæ quæſt.* 72. *art.* 12. *circa finem, verſ. ſecundus ritus*, eſſe peccatum mortale, ſicut etiam ſolenniter baptizare; ſed meliùs Henriquez *in ſumma lib.* 3. *de confirm. cap.* 6. §. 7. & Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 3. *quæſt. vnica, punct.* 2. *num.* 15. Epiſcopum aiunt non teneri in Eccleſia confirmare; ſed ſatis eſſe ſi confirmet in aliquo loco honeſto, vel in domo ſua, vel palatio; non enim cum tanto onere tenetur confirmare extra Eccleſiam, vt peccet mortaliter, ſi alibi confirmet, ſequitur Chamerota *de Sacramentis tractatu de confirmat. cap.* 7. *de miniſtro confirmat. dub.* 3. 20.

Quoad tempus certum eſt in diebus etiam profeſtis, & ferialibus poſſe Epiſcopum manè, & veſperi adminiſtrare hoc Sacramentum, quamuis non ſit ieiunus, cùm nullibi hoc præceptum reperiatur; ſed ſolùm conſulitur *in cap. vt ieiuni, de conſecrat. diſt.* 5. Henriquez *vbi ſuprà dict. cap.* 6. §. 7. *& cap.* 5. §. 6. & Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 3. *quæſt. vnica, punct.* 2 *num.* 14. *verſ. ſecundo.* Quinimo tempore interdicti licitè conferri poteſt tam paruulis, quàm adultis, tam in Eccleſia interdicta, quàm in loco generaliter interdicto, atque etiam ſolenniter, vt eſt receptiſſima omnium ſententia adæquantium duo ſacramenta, Baptiſmum, & Confirmationem, poſſe adminiſtrari tempore interdicti. ita Nauarr. *in manuali, cap.* 7. *num.* 178. Couar. *in cap. Alma mater, p.* 2. §. 2. *verſ. idem*, Vgolin. *de cenſuris, tab.* 5. *cap.* 7. §. 5. Sayr. *eodem titulo, lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 6. Suar. *tom.* 5. *diſp.* 26. *ſect.* 1. *à n.* 7. & Bonacin. *de cenſuris, diſp.* 5. *punct.* 2. §. 1. *num.* 4. vbi *num.* 6. reſoluit perſonaliter interdictum interdicto generali perſonali, qui cauſam non dedit interdicto huiuſmodi, Sacramentum miniſtrare poſſe; non autem illum, qui ſpecialiter interdictus eſt, vel cauſam dedit interdicto. Sicut ille, qui dedit cauſam interdicto, aut, qui eſt ſpeciali, & perſonali interdicto ligatus, nequit ad hoc Sacramentum admitti, niſi priùs præſtet condignam ſatisfactionem ab Eccleſia præſcriptam, Bonacin. *d. num.* 4 21.

Cum pluuiali, mitra, ſtola, & baculo paſtorali eſſe confirmandum reſpondit Sacra Congregatio Epiſcopo ſuffraganeo Brixonienſi 19. Februarij 1585. Sayr. *de cenſuris, lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 6. *verſic. ſecundo*; ibi, *etiam cum ſolennitate conſueta*, & hoc de iure antiquo, vt colligitur ex *cap. reſponſo* §. *præterea, de ſentent. excommunication. & in cap. quoniam, eodem titulo in* 6. Barboſ. *allegat.* 30. *num.* 11. *ad finem.* 22.

Item Epiſcopus conferens ſacramentum Confirmationis, debet eſſe ſine conſcientia peccati mortalis,

mortalis, Henriquez *lib.* 3. *cap.* 5. §. 5. & confirmans in ſua Diœceſi ſubditos alienos, excuſatur tam à ſuſpenſione, quàm à culpa, ita Sà *verb. confirmatio, num.* 2. & Henriquez *lib.* 3. *cap.* 6. §. 6. & Marc. Anton. Genuenſ. *in manuali paſtorum cap.* 54. *numer.* 7. credunt enim id gratum fore proprio Epiſcopo. Ego tamen cum communi verius exiſtimo, Epiſcopum non poſſe in ſua Diœceſi ſubditos alterius confirmare, & ſi aliter faciat, ſuſpenſionem incurrere, quoties ſibi non conſtat de voluntate alieni Epiſcopi, ita Petrus de Ledeſma *in ſumma*, *part.* 1. *de ſacrament. Confirmat. cap.* 9. *verſic. ſeptima concluſ.* Viuald. *de ſacramento Confirmationis, cap.* 4. *num.* 8. quos referens ſequitur Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 3. *quæſt. vnica, punct.* 2.

23. Similiter Epiſcopus in aliena Diœceſi nequit confirmare proprios ſubditos, vel Pontificales actus exercere ſine licentia Epiſcopi illius Diœceſis, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 5. Bonacin. *d. punct.* 2. *num.* 12. Sà *vbi ſuprà n.* 3.

24. Adulti dum accedunt, vt confirmentur, debent accedere cum intentione, ſicut in Baptiſmo, & cum contritione, vel ſaltem exiſtimantes ſe contritos, quamuis non præcipiatur confeſſio præcedere; debent tamen eſſe in gratia, vel putare ſe eſſe; & confirmans antequam miniſtret, debet adhortari ad contritionem habendam, Nauarr. *de pœnitent. diſt.* 5. *in principio, part.* 3. *in gloſſ. num.* 26. & Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 3. *quæſt. vnica, punct.* 4. *num.* 7. Henriquez *d. lib.* 3. *cap.* 5. §. 5. vbi ſubdit recipiente cum peccato adulto hoc Sacramentum, remoto obice reuiuiſcere ſemper effectum quoad ſacramentalem gratiam auxilij, & quoad augmentum gratiæ, quod fuit impeditum.

25. Ratio autem cur percutiantur in maxilla confirmati, eſt in ſignum quòd confirmati debent eſſe inuicto animo ad pericula imminentia propter fidem ſubeunda, & ne rubore ſuffundantur ad audacter confitendum Chriſti nomen, quoties opus fuerit, & ideo de neceſſitate huius Sacramenti eſt in forma crucis fieri vnctionem in fronte, Bonacin. *de Sacramen. diſp.* 3. *quæſt. vnica, punct.* 3. *num.* 8. & Mar. Anton. Genuenſ. *in manuali paſtorum, d. cap.* 54. *num.* 8. Percutiuntur item in maxilla, vt recordentur ſe hoc Sacramento fuiſſe ſemel initiatos, ne rurſus accedant ad illud recipiendum, ita Durand. *in rationali diuinor. lib.* 6. *cap.* 84. *num.* 6. Chamerota *d. tract. de confirmat. p.* 7. *dub.* 4. & Bonacin. poſt alios *d. q. vnica, punct.* 4. *num.* 9. vbi addit, ſi omittatur percuſſio maxillæ, non videri peccatum mortale, & Sà *verb. confirmatio, num.* 10. dicens non eſſe mortale omittere cereum, aut colaphum.

26. Aſſurgit hoc loco quæſtiuncula, an contrahatur irregularitas ex bina confirmatione collata, vel ſuſcepta? Affirmat D. Antonin. *part.* 3. *tit.* 28. *cap.* 6. Mayol. *de irregularitate*, *lib.* 3. *cap.* 15. & Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 247. *ex cap. dictum*, & gloſſa *ibi, de conſecrat. diſt.* 5. vbi dicitur ſacramentum Baptiſmi, ac Confirmationis non poſſe iterari, & rebaptizanti, & rebaptizato imponitur irregularitas, *in cap. ex litterarum, de Apoſtatis, & reiterantib. Baptiſma*, vt etiam volunt Victoria *in ſumma*, vbi *de baptiſmo*, *num.* 31. & 36. Couarr. *in Clementina, ſi furioſus, in initio*, *p.* 1. *num.* 8. Praxis Epiſcopalis *p.* 1. *verb. irregularitas*, §. 11. optimè Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 18. *dubio* 5. *à num.* 34. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 7. *quæſt.* 3. *punct.* 3. *num.* 5. Sanctarel. *de hæreſi, cap.* 45. *num.* 8. ſiue iteratio ſit publica, ſiue occulta, dummodo fiat cum intentione rebaptizandi, vt ex aliis colligit Bonacin. *d. punct.* 3. *num.* 7. Cùm ergo *d. cap. dictum*, adæquet in pœna iterati Baptiſmum, & Confirmationem, & ex iteratione Baptiſmi cum culpa oriatur irregularitas, ex iteratione Confirmationis etiam orietur.

Contraria tamen ſententia tenens ex iteratione confirmationis tam in confirmante, quàm in confirmato, nullam ſequi irregularitatem, eſt omnino vera, & in praxi admittenda; nec obeſt inductio textus ex *cap. dictum*, vbi quamuis æqualiter prohibeatur iteratio Baptiſmi, & Confirmationis; non tamen inde probatur pœna irregularitatis rebaptizanti impoſita, per *cap. confirmandum* 50. *diſt. & cap. ex litterarum, de apoſtatis*, imponi poſſe iteranti confirmationem, ita Valent. *tom.* 4. *diſp.* 5. *quæſt.* 1. *punct.* 4. *verſus finem*, Henriquez *in ſumma lib.* 14. *cap.* 4. §. 5. Auila *de cenſuris part.* 7. *diſput.* 7. *dubio* 5. & Soarez *eodem tractatu diſp.* 42. *ſect.* 4. *num.* 6. Et quamuis argumentum à ſimilibus validum ſit, quando per omnia ſunt conuenientia, aut ſaltem conueniunt in eo, de quo agitur, per *cap. inter cauſas, de reſcriptis*, per textum ibi, *& idem in ſimilibus iudicandum eſt*; nihilominus hoc non habet locum, nec in argumento à ſimili in pœnis, & maximè in irregularitate, quæ non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, *cap. is qui, de ſentent. excommun. lib.* 6. Nec valet argumentum de caſu expreſſo ad non expreſſum, iuxta ea, quæ Curt. iun. *conſ.* 49. *num.* 8. *& conſ.* 134. *n.* 4. Grat. *conſ.* 44. *num* 61. *lib.* 2. Flamin. *de reſignat. lib.* 6. *quæſt.* 5. *num.* 53. quocirca cùm rebaptizanti, & rebaptizato in iure imponatur irregularitas, non autem iteranti confirmationem, excuſabitur hic, & non ille, Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *c.* 28. *num.* 5. dicens in pœnis non fieri extenſionem vltra caſus expreſſos, neque ex rationis ſimilitudine in pœnis ipſo iure illatis. 27.

Quid poſſit Epiſcopus in ſacramento Confeſſionis.

§. VIII.

EPITOME.

1. *Epiſcopus nequit ſibi eligere in Confeſſarium Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui proprio Ordinario non fuerit approbatus.*
2. *Epiſcopus ſolus interponere ſe debet in his, quæ pertinent ad approbandos miniſtros confeſſionis.*
3. *Epiſcopus interius, & exterius debet approbare confeſſarium eſſe ſufficientem.*
4. *Epiſcopus an ſemel approbatos ad audiendas confeſſiones poſſit iterum examinare, vel limitare ad certum tempus.*
5. *Epiſcopus approbans pro certo tempore, eo elapſo non poteſt ſacerdos continuare.*
6. *Epiſcopus, ſi faciat facultatem audiendi confeſſiones ad ſui arbitrium, poteſt illam reuocare.*
7. *Epiſcopus an poſſit dare confeſſarium monialibus ſibi non ſubditis etiam alterius Ordinis, & à ſuo Superiore ſolum examinatum?*
8. *Epiſcopus an poſſit ſibi caſuum abſolutionem reſeruare?*

Epiſcopus

9. *Epiſcopus poteſt delegare vices ſuas vt abſoluant à caſibus reſeruatis.*
10. *Epiſcopus concedens omnem ſuam authoritatem, non concedit facultatem abſoluendi a reſeruatis, & conceſſis reſeruatis non concedit cenſuras.*
11. *Epiſcopo poteſtas abſoluendi videtur data quoties Pontifex ſibi non reſeruauit cenſuræ abſolutionem.*
12. *Epiſcopus poſt Concilium Tridentinum poſſit ne abſoluere in foro conſcientiæ hæreticos occultos?*
13. *Epiſcopus non poteſt abſoluere à reſeruatis Summo Pontifici.*
14. *Epiſcopi quorum caſuum ſibi reſeruare poſſint abſolutiones?*
15. *Epiſcopi quid poſſint circa caſus reſeruatos in Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6.*
16. *Abſolutio caſuum huius cap. 6. non poteſt committi à Vicario generali, vel ſpeciali deputato.*
17. *Abſoluere in articulo mortis validè nequit non Sacerdos, etiamſi Sacerdos deſit.*
18. *Abſoluens ſacramentaliter per litteras abſentes in quas pœnas incurrat?*
19. *Abſoluere nequit Vicarius generalis à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum ex generali conceſſione.*
20. *Abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus exortis ex delicto occulto non poteſt Vicarius generalis ſine ſpeciali conceſſione.*
21. *Abſoluere à quibuſcunque peccatis quilibet Sacerdos in articulo mortis poteſt, & quid, ſi de facili ſuperior haberi poteſt?*
22. *Cui conceditur facultas abſoluendi à caſibus Summo Pontifici reſeruatis, poteſt abſoluere a cenſuris.*
23. *Abſoluendi facultas conceſſa generalis à Summo Pontifice ab omnibus caſibus, & cenſuris ſibi reſeruatis, an extendatur ad caſus, & cenſuras Epiſcoporum.*

1. ILLVD in primis meminiſſe oportet, hanc materiam competere ſacramento Pœnitentiæ, & ex profeſſo: nihilominus cùm agamus de poteſtate Epiſcopi circa Sacramentorum adminiſtrationem, non abs re, ſed è re erit nonnullas difficultates breuiter, & curſim tangere ad poteſtatem eiuſdemmet Epiſcopi ſpectantes. Ordiamur ergo ab eodem Epiſcopo, qui non poteſt vigore priuilegij, de quo *in cap. final. de pœnitentiis*, ſibi eligere Confeſſarium ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus ad hoc munus, iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 7. & ſeſſ. 23. cap. 15.* vbi dicitur neminem poſſe confeſſiones ſæcularium audire, niſi ſit approbatus, Soar *tom. 4. diſp. 28 ſect. 5. & 6.* Sanch. *lib. 3. de matrim. diſp. 29. num. 13.* Vaſq. *tom. 3. diſp. 219. num. 55.* & ita fuiſſe deciſum tradunt idem Soar. *diſp. 28. ſect. 6. num. 13.* & Aloyſ. Ricc. *deciſ. 548. in 1. edit. in praxi for. Eccleſ. & reſolut. 470. in 2. edit.* poſt alios, & Azor *inſtit. moral. lib. 4. cap. 3. q. 16. verſ. quæres.*

2. Secundò nullus præter Epiſcopum debet ſe immittere in approbandis miniſtris ſacræ confeſſionis, niſi ad id habeat mandatum ad Confeſſarios approbandos, ita Armondaris *in additionibus ad recopil. legum Nauarræ, lib. 4. tit. 19. l. 1. §. 1. de confitendo ſemel in anno, num. 15.* Quocirca Parochus non approbato Sacerdoti non poteſt facere facultatem ad audiendas confeſſiones, niſi priùs approbetur ab Epiſcopo, ita Gambarupta *de caſibus reſeruatis, cap. 1. num. 29.* nec videtur diſſentire Ægidius *de Sacrament. tom. 2. diſp. 8. num. 18.* & Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 1. num. 67. & 68.* Quare non debet admitti Petrus de Ledeſma *in ſumma p. 1. de Sacramento pœnit. cap. 12. verſ. Acerca deſta concluſion*, dum ibi affirmat attento etiam iure Tridentini integrum eſſe Parocho facere facultatem Sacerdoti non approbato, vt ſuarum ouium confeſſiones excipiat, ſed fallitur prorſus.

Epiſcopus autem debet Confeſſarium non ſolùm interiùs iudicare idoneum, ſed etiam exteriùs approbare, & facultatem conferre, ex Concil. Trident. *d. cap. 15.* per verba illa, ibi: *aut indicetur idoneus, & approbationem obtineat*, Suar. *tom. 4. diſp. 28. ſect. 5 num. 7. verſ. & fortaſſe.* Reginald. *lib. 1. num. 197.* & Ægidius *de ſacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 8. num. 49.* Vnde approbatus ab Epiſcopo abſque iudicio, vel etiam contra iudicium tenente illum non eſſe idoneum, non cenſetur approbatus, quia Concil. *d. cap. 15.* poſtulat, vt qui non habet beneficium parochiale, idoneus iudicetur. Iſte autem non iudicatur idoneus re vera, quoniam Epiſcopus aliter interiùs ſentit, & iudicat minimè eſſe idoneum. Contrà verò, quando Epiſcopus ſentit aliquem eſſe idoneum, & tanquam idoneum illum approbat, ſed re vera non eſt idoneus, manet ſimpliciter approbatus, Suar. & Reginald. *ſupra allegati.* 3.

His conſequens eſt dicere, an ſemel approbatus ad excipiendas confeſſiones poſſit iterum examinari, vel limitari ad certum tempus? Reſponde regulares, præſertim mendicantes, ſemel approbatos ad audiendas confeſſiones, non poſſe iterum examinari ab eodem Epiſcopo, quando ſunt approbati abſolutè, & ſine limitatione, idque ex priuilegio Pij Quinti in ſua conſtitutione, quæ incipit, *Romani Pontifices*, edita anno 1571. quod intelligitur ſine cauſa, ea verò exiſtente poteſt Epiſcopus illos iterum examinare, ſuſpendere, & reprobare, ex *d. conſtitutione, & priuilegio Pij Quinti*, prout volunt Henriquez *lib. 3. de pœnit. cap. 6. q. 6.* Viualdus *in Candelabro, vbi de confeſſione, num. 27. § ſecunda concluſio.* 4.

Dixi exiſtente cauſa iuſta, & rationabili, quia abſque illa ab Epiſcopo examinati ſemel, approbatique, ab eodem nequeunt reprobari, ex regula approbatum ſemel non poteſt amplius reprobari, *cap. nulli. & ibi gloſſ. de accuſat. & inquiſit.* per hæc verba ibi, *non ſolùm modò poteſt reprobare, etiam mores, quos prius approbauit*, ſequitur Surd. *conſ. 18. num. 2. & conſ. 551. num. 21. & deciſ. 132. num. 4.* Sanchez *de matrim. lib. 9. diſp. 6. n. 9.* & Mar. Antonin. *variar. reſol. lib. 1. reſolut. 50 num. 25.* conſonat declaratio Congregationis Cardinalium ſuper Concilium Tridentinum, cuius meminit Vega *lib. 1. caſuum conſcientiæ, caſu 58* quæ ſic habet, Congregatio Concilij cenſuit Regulares ad audiendas in ciuitate, aut Diœceſi ſæcularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Epiſcopo non eſſe examinandos, cæterùm à ſucceſſore poſſe vtique examinari, iuxta Conſtitut. Pij Quinti datam 8. Idus Auguſti, Pontificatus ſui anno 6. quæ à felicis recordationis Gregorio XIII. non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini. Vnde colliges approbatos ab Epiſcopo ad audiendas confeſſiones ſine examine poſſe ab eodem iterum examinari, vt conſtat ex verbis Pij Quinti, iuxta Suarium. Verba autem ſunt

Digitized by Google

ſunt hæc. *Volumus eos, qui ſemèl ab Epiſcopo in ciuitate, aut Diœceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari.* Ergo, qui ſine præuio examine fuerunt approbati, poterunt iterum examinari, ita Suar *ſupra d ſect.* 8. quia priuilegium, non niſi ſub illa veluti conditione præuij examinis, conceſſum fuit.

Sequitur inde de iure, Regulares, ſiuè ſæculares Sacerdotes ſine limitatione temporis, aut cum limitatione approbatos præuio examine ad excipiendas confeſſiones durante tempore approbationis non poſſe reprobari, ita Fr. Emman. *tom.* 3. *regular. quæſt.* 32. *art.* 6. cuius opinionis videtur etiam eſſe Petrus Cened. *in quæſt. canon. quæſt.* 26. *num.* 14. *in fine*, idem Rodriguez *in explicatione Cruciatæ*, §. 9. *num.* 32. Fumus *verb. abſolutio*, *n.* 23. & Sylueſter idem innuit *verb. Confeſſor ſecundus*, *num.* 5. ex eo fundamento, quia quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt. Item quia Epiſcopi ſolùm habent nudum, & ſimplex miniſterium iudicandi idoneos, & approbandi Confeſſarios ad Confeſſiones ſæcularium audiendas, & nullam illis iuriſdictionem per tale teſtimonium, & approbationem conferunt; ſed eam accipiunt iuxta communem à Summo Pontifice non ſolùm quoad vſum, ſed etiam quoad habitum, vt volunt Turrecrem. *lib.* 2. *ſummæ à cap.* 54. Caietan. *tract.* 1. *de authoritate Papæ*, *cap.* 2. & *cap.* 9. 10. & 27. Victoria *relectione* 2. *de poteſt. Eccleſ. quæſt.* 2. Cordubenſis *lib.* 4. *quæſt.* 14. *ad finem*, & Bellarmin. *lib.* 4. *de Romano Pontifice, cap.* 24. poſt alios: atque ita Epiſcopus approbando Confeſſarium non confert iuriſdictionem, ſed ſolùm approbat oſtendendo illos eſſe ſufficientes ad audiendas confeſſiones, facitque facultatem audiendi oues ſuas abſolutè, vel cum limitatione, quod procedit quandiu non ſuperueniat cauſa aliqua iuſta reuocandi talem facultatem, qua exiſtente poteſt eos iterum examinare, & reprobare, Henriquez *lib.* 3. *de pœnit. cap.* 6. *num.* 6. Syluest. *verb. Confeſſor* 2. *num.* 11. vbi ait licentiam, & approbationem ab Epiſcopo conceſſam pro audiendis confeſſionibus præuio examine poſſe ab eodem conſtringi, & auferri ex cauſa iuſta, cognita, & probata, vt ſi cum ſcandalo vixerint, quibus accedunt Sotus *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 3. & alij.

5. Sequitur item ex cauſa legitima poſſe Epiſcopum approbationem conferre, limitatam tamen pro certo loco, & tempore, & pro certo genere perſonarum tam confeſſariis ſæcularibus, quàm regularibus. Non enim quilibet Confeſſarius idoneus cenſetur ad audiendas Confeſſiones in quocumque loco: proinde in celeberrimis & populoſis oppidis doctiores, & habiliores poni debent, vt in Pragmatica Sanctio. Gallic. *in tit. de collat.* §. *in Eccleſiis*, *iuncta gloſſa in verb. muratis*, docet Nauarrus *in manuali*, *cap.* 4. *num.* 4. vbi oſtendit qui eſt idoneus in vno loco paruo, aut vico ruſticorum, non eſſe talem pro locis maritimis. Gutier. *lib* 1. *canon. cap.* 17. *num.* 18. & 19. Miranda *in manuali*, *q.* 45. *art.* 10. *concl.* 1. & Soar. *tom.* 3. *diſp.* 28. *ſect.* 7. *dub.* 6. Sicut approbatus ab Epiſcopo pro certo tempore eo elapſo expirat approbatio, & poteſt
6. iterum examinari. Similiter approbatus pro audiendis confeſſionibus ad arbitrium, & beneplacitum Epiſcopi examinari poteſt, & reuocatur gratia conceſſa non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, ſcilicet morte ipſius Epiſcopi concedentis. Morte enim extinguitur beneplacitum, *cap. ſi gratioſè, de reſcriptis, lib.* 6. & gratia ad beneplacitum Papæ extinguitur morte illius textus *in d. cap. ſi gratioſe*, inquit, *ſi gratioſè tibi à Romano Pontifice concedatur, vt beneficia, quæ tempore tuæ promotionis obtinebas, poſſes vſque ad ſuæ voluntatis beneplacitum retinere, huiuſmodi gratia, per obitum per quem ipſius beneplacitum omninò extinguitur, eo ipſo expirat.* ſic ibi. ſequitur Corneus *conſ.* 91. *ſub num.* 31. *volumine* 2. Gonzal. *ad regul* 8. *gloſſ.* 12. *in principio*, & Campanil. *in diuerſor. iur. canon. rubr.* 12. *c.* 13. *n.* 64.

Ad hæc Epiſcopus dare Confeſſorem Monia- 7.
libus extraordinarium etiam ſibi non ſubiectis ex alia Religione, vel ſæcularem. Quòd ſi Monialis induci nequeat, vt confiteatur ſuis Regularibus, poterit illi dare confeſſorem, quem velit ipſe Ordinarium, ita Emmanuel de Sà *verb. Epiſcopus*, *num.* 33. ex Congregatione Cardinalium, Galer. *in margarita caſuum conſcientiæ*, *verb. confeſſio*, & *verb. Monialis*, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.* 638. *in* 2. *edit.* Nullam tamen iuriſdictionem poteſt Epiſcopus ſibi aſſumere ex Decreto Concil. Trident. in Confeſſarios Monialium, quæ ſubduntur Regularibus, Armendar *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Relig. n.* 98. ſufficitque ſi Confeſſarij examinentur à ſuis ſuperioribus ad excipiendas Confeſſiones Monialium, prout vult Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 13. *c.* 9. *quæſt.* 2. *verſ. quæres an Confeſſarij*, & Sorbus *in ſuis annot. ad compendium Mendicantium*, *verb. moniales*, *verſ. quod præter*, ſubdens Confeſſores Ordinarios ad confeſſiones Monialium, quæ non ſunt ſubiectæ Epiſcopo, eſſe approbandos à Superiore Ordinis, id tamen reſtringit Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 53. in caſu de quo ipſe teſtatur declarationem ſacræ Congregationis, quæ cenſuit, ex authoritate Decreti Concilij Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 10 *de regularibus*, poſſe Epiſcopum aſſignare Confeſſorem Monialibus, quæ ſubiiciuntur Regularibus, ſi nulla ratione poſſunt induci, vt confiteantur de peccatis apud regulares ſuos.

Epiſcopi omnes cùm in ſuis Diœceſibus poſ- 8.
ſint omnia, quæ poteſt Summus Pontifex in vniuerſo Orbe, argument. textus *in cap. ad honorem*, *de authoritate, & vſu pallij*, & poſt Sotum *de iuſtit. lib.* 10. *quæſt.* 1. *art.* 3 *concluſ.* 1. tradit Henriquez *in ſumma*, *lib.* 10. *cap.* 55. §. 2. *in commento littera D.* Sanch. *de matrimonio lib.* 1. *diſp.* 61. *num.* 3. & *lib.* 8. *diſp.* 9. *num.* 3. & Soar. *tom.* 4. *de pœnit. diſp.* 25 *ſect.* 1. & *de legib. lib.* 6. *c.* 14. *n.* 6. exceptis ſpecialiter reſeruatis, poſſunt ſibi aliquos caſus reſeruare iure proprio, quæ reſeruatio fieri poteſt iuxta Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. vt ſcilicet crimina meliùs corrigantur, & delinquentes ab huiuſmodi ſceleribus longiſſimè arceantur, & grauiori iudicio grauiora peccata reſeruentur, vt meliùs emendentur, Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 2. *art.* 5. & Graſſis *in deciſ. p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. Atque ita certum eſt Epiſcopos poſſe ſibi reſeruare aliquos caſus, & ſi quis dixerit Epiſcopos non habere poteſtatem, nec ius reſeruandi ſibi, niſi quoad externam politiam, atqui ideo caſuum reſeruationem non prohibere quominus Sacerdos à reſeruatis verè abſoluat, anathematis pœnam incurrit, ex Concilio Tri-
dentino *ſeſſ.* 14. *c.* 7. incipit, *Quoniam igitur.* Poteſt 9.
tamen Epiſcopus vices ſuas delegare expreſsè ad abſoluendum a prædictis caſibus ſibi reſeruatis, vt vult Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 36. §. 1. dummodo delegatus non moriatur ante abſolutionem, quia delegatio morte delegantis expirat re integra, vt per Marant. *de ordine iudiciario*, *p.* 4. *diſt.* 5.

num.

Digitized by Google

*num.*61. & Peregr. *variar.lib.*1.*ad rubricam,de offic.* & *poteſt.iud.deleg num.*41.*per cap.licet vndique, eodem titulo*, ibi, *Morte mandatoris expirat.*

Secus verò, ſi per modum licentiæ fuerit alicui conceſſa abſolutio à prædictis caſibus, vt per text. *in cap. ſi gratioſè, de reſcriptis, lib.*6. docent Vgolin. *d.cap.*36.§.2. & Poſſeuinus *de officio Curati, cap.*7. *num.*11.*verſ quæres fortè.* Non enim gratia expirat morte concedentis, etiam re integra, *cap. ſi cui, de præbendis, in* 6. Nauar.*conſ.*3.*num.*1. *ſub titulo de priuilegiis, in nouis*, Gutier. *pract.lib.*2.*quæſt.*74. & *Canon.lib.*1.*quæſt.*11.*num.*6. Girond. *de priuilegiorum explicat. num.* 1079. Vnde gratia, ſeu mandatum de prouidendo in forma Digni non expirat morte Papæ concedentis re integra, ſed adhuc poteſt executor procedere ad illius executionem, Sanch. *de matrimonio, lib.*8.*diſp.*28.*num.*87. & Garcia *de beneficiis, p.*6.*cap.*2.*num.*300.& *n.*301. Sic in noſtro caſu non expirat ante reuocationem. Sanchez *de matrimonio, lib.*3.*diſp.*30.*num.*11.

10. Nihilominus Epiſcopus concedens facultatem abſoluendi à ſibi reſeruatis, non cenſetur conceſſiſſe cenſuras ſibi reſeruatas, quoniam à diuerſis non fit illatio. *l.Papinianus exuli,ff.de minor.viginti quinque annorum*, Capua *deciſ.lib* 1.*cap.*13.*de poteſt.confeſſ.num.*63. Soar.*lib.*5.*de cenſuris, diſp.*7.*ſect.*5 *à n.* 10. ſecundùm regul generalem *in* 6. quæ eſt 81. & habetur *in c.final de officio Vicarij*, & tradit D. Antonin.3.*p.tit.*24.*c.*77. In conceſſione, inquit, generali non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. Nec etiam concedendo caſus omnes, & cenſuras ſibi reſeruatas videtur conceſſiſſe diſpenſationem, ſeu abſolutionem votorum, Capua *ſuprà n.* 64. vbi concludit, ſi Epiſcopus, aut Prælatus conceſſerit omnimodam poteſtatem in confeſſionibus audiendis, non commiſiſſe caſus ſibi iure communi, vel particulari, vel conſuetudine generali, ſeu ſpeciali reſeruatos, qui referuntur *in gloſſa Clement. dudum, in verb.conceſſa, de ſepult.* & in gloſſa *in cap.*2.*de pænit.* & *remiſſ.lib.*6.& Nauar.*in manuali, c.*27. *num.*256. Conſonat Lælius Zechius *in tract. de caſibus Epiſcopo reſeruatis, in principio, obſeruat.* 1. & Gambaſupra *de caſibus Papa reſeruatis, cap.*2. *num.*22.

11. Quinimò Epiſcopo videtur conceſſa poteſtas abſoluendi à cenſuris, quoties Papa abſolutionem ſibi non reſeruauit, *c.nuper, de ſent.excomm.* Suar. *de cenſuris, tom.*5. *diſp.*7.*ſect.*3. Sayr. *eodem tit. lib.*2. *c.*19 ex ea regula, quòd quando ius non exprimit per quem diſpenſatio facienda ſit, ſed abſolutè ait diſpenſandum fore, tacitè Epiſcopis, aut aliis huiuſmodi Prælatis facultatem lex concedere cenſetur eo ipſo, vt per Henriq. *in ſumma, lib.*14. *c.*19. § 2.*iuncta litt. P.* Azor.*inſtit. moral p.*2.*lib.*3.*cap.*52. *quæſt.*13 Sanch.*de matrim lib.*3.*diſp.*52.*à num.*1. Illa enim, quæ Sedes Apoſtolica ſibi non reſeruauit, videntur conceſſa. Anton. Monach. *Bononien.deciſ.* 28. *num.*12. & Epiſcopus poteſt in ſua Diœceſi ea omnia, quæ Pontifex in toto Orbe, exceptis reſeruatis à iure, Perez *l* 5. *in principio, tit.*15 *lib.*8.*ordin. pag* 315. Rebuff.*in tract.nomin. quæſt.*5.*num.* 31. & Henriquez *lib.* 12.*cap.*3. §.2.*in commento littera N.*

Confirmatur ex textu *in d.c.nuper*, ibi, *vel à proprio Sacerdote poterit abſolutionis.* Vbi notatur poſſe Parochum abſoluere in ſua Parochia ab excommunicatione iuris etiam maiori, nemini reſeruata, Henriquez *lib.*13.*c.*28.§.5.*littera S.* aſſerens rationem huius textus vniuerſalem eſſe; quæ ita conuenit maiori, ſicut, & minori. Soar.*lib.*5.*diſp.*7. *ſect.* 3.& *ſect.*4.*num.*9. Auila *part.*2.*c.*5.*diſp.*1.*dub.*4. & Bonacin. *eodem tractatu, diſp.*1. *quæſt.*3. *punct.* 1. *num.*9. Quod extenditur ad quemcumque Sacerdotem approbatum ab Ordinario habente iuriſdictionem in foro pœnitentiali, quando cenſura nemini reſeruatur, poſſe ſcilicet abſolui ab huiuſmodi Sacerdote approbato, vt credunt Bonacin. *d.punct.*1.*num.*9.& Campanil.*in diuerſor. iur. canon. rubr.*11. *cap.*15. *num.*10. Ergo quoties Epiſcopo à iure non interdicitur aliquid expreſsè, nec Sedes Apoſtolica ſibi reſeruat, poteſt in ſua Diœceſi ea omnia, quæ poteſt Papa in vniuerſo, Specul. *tit.de Legat.*§.*nunc oſtendendum, num.*53.

12. Supereſt videamus poſſit ne Epiſcopus poſt Concilium Tridentinum abſoluere hæreticos occultos? De hæreſi diximus *ſupra diſp.*3.§.1.*per tot.* Pars affirmans ex *ſeſſ.*24 *de reformat.cap* 6. conſtat, vbi datur poteſtas Epiſcopis abſoluendi à quibuſcunque caſibus Sedis Apoſtolicæ reſeruatis, occultis tamen in foro conſcientiæ: idem, & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ illis tantùm, non eorum Vicariis eſt permiſſum in ſua Diœceſi. Dicitur autem occultum hoc loco, prout in iure diſtinguitur contra publicum, & notorium; adeò, vt dum crimen reſeruatum non eſt de iure publicum, aut notorium; adhuc cenſetur eſſe occultum, & ex conſequenti poſſe abſolui ab Epiſcopo: ſecus ſi fuerit publicum, quòd de iure illud eſt, quod notum eſt maiori parti oppidi, viciniæ, Collegij, aut communitatis; dummodo ſaltem decem perſonæ reperiantur in Collegio, vicinia, aut communitate, Nauar *in manuali, cap.*27. *num.*255. Leſſius *tom.*1.*de iuſt lib.*11. *cap.*11. *de detract.* & *commmel.dub.*13.*n.*73. poſt Panorm. *in cap. final.de tempor.ordin.* vbi occultum crimen appellat illud, quod opponitur notorio, quamuis probari poſſit, & ab aliquibus ſciatur, idem Panor. *in cap. quæſitum, de pænit.* & *remiſſ.* ideo quando delictum non fuerit notum maiori parti viciniæ, Collegij, aut communitatis, ſemper erit occultum. P. Fagundez *in quinque præcepta, tract.*2. *lib* 8.*c.*8. *num.*23. & *ſequentib* & *n.*29. ſed de his infra §. *ſequenti num.*9.

13. Ex Concilio ergo Tridentino poteſt Epiſcopus abſoluere hæreticos occultos per accidens per ſe ipſum in ſua Diœceſi ſibi ſubditos, & non per ſuum Vicarium, non obſtante proceſſu Bullæ in Cœna Domini, quia non reuocatur per illum facultas Epiſcopis conceſſa in Concilio Tridentino, vt poſſint abſoluere Epiſcopi in foro conſcientiæ; ſed aufertur hæreticis priuilegium conceſſum, quòd non eant pro abſolutione hæreſis occultæ ad Epiſcopos, ſed ſolùm ad Summum Pontificem, niſi in articulo mortis: proinde, qui adit Epiſcopum, vt abſoluatur, non ex priuilegio ſibi conceſſo, ſed Epiſcopus authoritatem abſoluendi iure diuino habet, & non ex aliquo indulto Romani Pontificis: atque ita quandiu Epiſcopis non reſtringitur poteſtas abſoluendi, poterunt abſoluere ex authoritate ſui officij ſuos ſubditos in ſuis Diœceſibus ab omnibus peccatis; à quibus Romanus Pontifex poteſt abſoluere omnes vbique fideles, ita Angles *in floribus Theologicis, part.*1. *tit. de confeſſione, quæſt.* 4. *art.* 1. *difficult.* 6. Viualdus *in Candelabro aureo, part.* 1. *tractat. de abſolutione, num.* 14. & *part.* 2. *in expoſitione Bullæ Cœnæ, num.* 51. Vela *de pœnis delictorum, cap.*14. *verſ. iure verò Canonico*, Anton. Gomez *in Bulla Cruciata, clauſul.*10. *num.*44. Nauarr. *ſumma Latina nouiori, cap.* 27. *num.* 260. *in fine,* & *lib.*5. *conſiliorum in* 1. *edit.tit. de ſentent. excommunic.conſ.*15. *quæſt.*1. & *in* 2.*edit. tit. de priuilegiis,*

conſ. 11. *quæſt.* 1. Campegius *addit. ad Zanchin. de hæreticis, cap.* 34. Bannes 2.2. *quæſt.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. *poſt* 2. *concluſionem, arg.* 3. *verſ. & ſi quis obiiciat*, & ibi Aragon. *art.* 3. *col.* 10. *verſ. ſed dubium eſt, quis nam poſſit*, & alij pro hac parte relati à Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 11. *à num.* 27. P. Fagundez *vbi ſuprà d. c.* 8. *verſ. ſecunda ſententia, num.* 32. vbi cum Sanchez vocat hanc partem probabiliſſimam, & ſecundùm propriam ſententiam probabiliorem, quàm oppoſita, & ita poſſe hodie Epiſcopos in ſua Diœceſi exiſtẽtes abſoluere ſuos ſubditos non extra illam ab hæreſi externa occulta, ac cæteris caſibus Bullæ Cœnæ. Mouetur, quia non conſtat authenticè de reuocatione Pontificũ, nec de Oraculis viuæ vocis, quæ deberẽt exprimi, & declarari ad tollendos laqueos conſcientiarum. Item, quia decretum Concilij Tridentini eſt antiquius Bulla Cœnæ, & hæc eſt poſterior, & loquitur generaliter, & indiſtinctè; cùm ergo poſterior lex generaliter, & indiſtinctè loquatur, limitari debet per legem antiquiorem Concilij, quando antiquior lex expreſsè illi contradicit, etiamſi in poſteriori lege, nouiorique ſit clauſula, *non obſtante lege contraria*, quæ non poſſit cum hac ſuſtineri per aliquam limitationem, vel diſtinctionem. *l. ſed & poſteriores, ff. de legibus*, ibi, poſteriores leges ad priores pertinent, niſi contrariæ ſint, Sanch. *de matrimon. lib.* 2. *diſp.* 24. *n.* 6. Cùm igitur clauſula Bullæ Cœnæ reuocans facultates abſoluendi priùs cõceſſas, poſſit intelligi per aliquam diſtinctionem, vt non aduerſetur decreto priori Trident. intelligendo ſcilicet, reuocari licentias, per quas conceditur abſolutio caſuum quando fuerint publici, ſic intelligẽda eſt, quaſi reuocatio facultatũ generalis non extẽdatur ad caſus occultos; ſicut nõ cenſetur reuocata facultas Bullæ Cruciatæ cõcedentis Confeſſariis poſſe abſoluere ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo à caſibus Bullæ Cœnæ. Igitur multo fortiùs dicẽdum eſt de conceſſione facta Epiſcopis per Trid.

Nihilominus contraria ſentẽtia eſt amplectenda, nec hodie in dubiũ reuocari poteſt, cùm apertè conſtet ſublatam eſſe Epiſcopis facultatem abſoluendi ſupradictos occultos hæreticos per proceſſum Bullæ Cœnæ, cùm ſpeciatim ibidem, & de Epiſcopis fiat expreſſa mentio, & de decretis cuiuſuis Concilij in Bulla Gregorij XV. anni 1621. cuius hæc ſunt verba *Cæterùm à prædictis ſententiis nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita abſolui poſſit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuſcũque perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorumuis Ordinum, etiam mendicantium, ac Militiarũ Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque Ordinibus, & eorum Monaſteriis, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis piis, necnon laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana Excellentia fulgẽtibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cuiuſuis Concilij Decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.* Hactenus Bulla Gregorij.

Quæ ſententia ſatis oſtendit Tridentini Decreto eſſe derogatum, & multo antè Pius Quintus, & Gregorius XIII. declararunt, Nauar. *in ſumma Latina nouiori, c.* 27. *n.* 275. *verſ.* 14. dicens ſic illos declaraſſe, idem ait Maiolus *lib.* 5. *de irregularitate, c.* 46. *n.* 6. *verſ. caueant*, Fuſc. *in tract. de viſitat. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 5. Azor *tom.* 1 *lib.* 8. *inſtit. moral. cap.* 10. *quæſ.* 10. addit ſe audiuiſſe à viro religioſo docto, & fide digno ita declaraſſe Clemẽtem Octauum, quibus accedit Soarez *tomo* 4. *in* 3. *part. diſp.* 30. *ſect.* 2. *n.* 11. dicens ſic declaraſſe Cardinalium Congregationem: conſonat Penna *in director. Inquiſit.* 3. *p. quæſt.* 92. *comment.* 141. *verſ. penultimo*, dicens in ſupremo Tribunali Sanctæ Inquiſitionis Romano ſæpe fuiſſe pronunciatum, non poſſe Epiſcopos ab hæreſi occulta iam abſoluere poſt declarationes ſupradictas, ſequitur Paramus *de origine Inquiſitionis, lib.* 3. *q.* 9. *n.* 191. & Molina *tom.* 4. *de iuſtitia, diſp.* 64. *n.* 8. quibus adhæret Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 27. *ad finem*, Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcopali Neapol. cap.* 67. *n.* 10. *in* 1. *edit.* Armendaris *in addit. ad recopil. legum Nauarre, lib.* 2. *tit.* 21. *l. unica, de familiaribus Inquiſitorum, num.* 3. *&* 4. Garcia *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 122. & Bonacin. *de cenſuris, diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 1. *verſ.* 1.

An verò abſolutio caſuum huius cap. ſexti Tridentini poſſit committi à Vicario generali, aut ſpeciali deputato? Reſponſio eſt negatiua, probatur in primis, quia Vicarius generalis ex generali conceſſione non poteſt abſoluere à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum, *cap. penultimo, de pœnit. in* 6. poſt Rebuffum, ita tenet Vgolinus *de poteſt. Epiſcop. cap.* 4. *§.* 7. *n.* 2. *verſ. poſtremo*, Sbroz *lib.* 2. *quæſt.* 19. Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Vicarius penultim.* vbi etiam volunt, quòd quando conceditur hæc facultas, concedi ſolet, vt & alteri delegari poſſit. Requiritur tamen in Vicariatus commiſſione exprimantur non omnes caſus nominatim, ſed aliqui, & poſtea addatur clauſula generalis, & ad omnes alios, quamuis exigant ſpeciale mandatum textus *in cap. qui ad agendum. §. ſed ſi aliquis, de procuratoribus*, Sbroz *lib.* 1. *quæſt.* 65. *n.* 5. *& quæſt.* 67. *num.* 3. & Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 6. *num.* 2. *verſ. quarto, & lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 8. Iuuat Vicarium Generalem non poſſe diſpenſare in caſibus, in quibus Epiſcopo conceditur facultas diſpenſandi, niſi adhoc habeat ab Epiſcopo ſpecialem commiſſionem, Henriq. *in ſumma lib.* 11. *cap.* 3. *§.* 2. *prope finem*, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 261. *in* 1. *edit. & reſolut.* 228. *in* 2. *edit.* Sanchez *lib.* 2. *de matrimonio, diſp.* 40. *num.* 12. poſt alios. Vltimò confirmatur, quia Concilium diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem in delictis occultis Epiſcopo conceſſit, & eam eius Vicarius ſine eius ſpeciali mandato exercere non poteſt, ibi, *aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum.* Barboſ. poſt alios *alleg.* 39. *n.* 10. *& alleg.* 54. *num.* 107. 14.

Quæſtionis tamen eſt, an poſſit Epiſcopus committere facultatem diſpenſandi, & abſoluendi à caſibus contentis *in d. cap. ſexto Concilij*, aliis à Vicario ſuo generali? Pars affirmatiua ex eo probatur, quia Concilium non videtur auferre poteſtatem delegandi: item, quia quando conceditur aliqua poteſtas præſentibus, & futuris in perpetuum, non eligitur induſtria perſonæ, vt tradit Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 64. *num...* & Gregor. Lopez *l.* 47. *in fine, tit.* 18. *partit.* ſequitur Sanchez *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 40. *num. vltimo*; vbi concludit hanc poteſtatem eſſe delegabilem ab Epiſcopo. 15.

Henriquez tamen *lib.* 14. *de irregularitate, c.* 19. *in fine*, & priùs *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 14. *§.* 7. *& in commento littera O.* opinatur non eſſe integrum Epiſcopis delegare generaliter ſuo Vicario, vel aliis caſus cõprehenſos in prædicto *c. ſexto*, ſed tantùm poſſe delegare, quando caſus occurrerit, & facere 16.

facultatem

facultatem, vt de mandato, & nomine ipſorum abſoluant, vel diſpenſent. Mouetur ex Concilio *d. cap.*6. expreſsè concedente Epiſcopis poſſe diſpenſare per ſe, vel per Vicarium ſpecialiter deputatum, tum quia dum huiuſmodi caſus Epiſcopo conceduntur, induſtria perſonæ eligitur, ſed in hoc fallitur, quia non poteſt dici electam eſſe induſtriam perſonæ, cùm perſonæ incognitæ delegatur aliquid, vt vult Iaſon *in l. more n.*65. *ff. de iuriſd. omni. iud.* Quare dicendum eſt poſſe Epiſcopum caſus Papales occultos ſibi cõceſſos generaliter delegare, quia non eligitur induſtria perſonæ: nã ſi ea eligeretur, nec generaliter, nec ſpecialiter poſſet Epiſcopus delegare, excepto caſu hæreſis, in quo Concilium petit ſpecialem delegationem: in reliquis autem caſibus poteſt eſſe generalis delegatio, cùm Epiſcopus habeat iuriſdictionem ordinariam, Sanch. *vbi ſupra d. num. vltimo.*

Quocirca non placet diſtinctiuncula aliquorum exiſtimantium facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione poſſe exerceri per quemcumque, cui generaliter iuriſdictio delegata fuerit ab Epiſcopo: facultatem autem abſoluendi non eſſe committendam generaliter, ſed ſpecialiter duntaxat Vicario ſpecialiter deputato per Epiſcopum cum poteſtate abſoluendi à caſibus reſeruatis; conſtituunt enim rationem diſcriminis in eo, quoniam Concil. *in d cap.*6. poteſtatem diſpenſandi in irregularitate, & ſuſpenſione facit Epiſcopis generaliter; at verò quando in eodem capite conceditur Epiſcopis abſoluendi poteſtas in quibuſcunque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis ſubditos ſuos, additur in ſua Diœceſi per ſe ipſos, aut Vicarium ad id deputatum ſpecialiter. Per quæ verba potius voluit conſtringere, & limitare, quam extendere, & prorogare hanc iuriſdictionem: ſi enim non addidiſſet verba illa, potuiſſet Epiſcopus hanc poteſtatem cuicumque Sacerdoti delegare; ſed quia Concilium voluit illam Epiſcopo tantùm tribuere, & Vicario ſpecialiter ad id deputato, ſic ſpecialiter expreſſit. Sed tu ne diſcedas à ſuperiori reſolutione, ſecundùm quam Epiſcopi non poſſunt habere deputatum ſpecialem Vicarium ad abſoluendum in crimine hæreſis occultæ, poterunt tamen ſecundùm opinionem, quæ tradit illos poſſe pro ſingulis vicibus hanc abſolutionem ab hæreſi alteri, Confeſſario delegare: quoniam Concilium (in verbis his: idem quoque Epiſcopis tantùm, non eorum Vicariis ſit permiſſum in crimine hæreſis occultæ in foro conſcientiæ,) voluit non poſſe Epiſcopos deputare Vicarium generalem, cui competat ex officio habere poteſtatem generalem abſoluendi ab hæreſi occulta, & ita docent Nauar. *de ſentent. excommunic. conſ.*15. *ad tertiam quæſtionem,* Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.*2. *cap.* 11. *num.* 23. & Azor *inſtit. moral. part.*1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæſ.*11. quos ſequitur Marius Alter. *de cenſuris diſp* 22. *lib.* 5. *cap.*2. *fol.*770. *verſ. Reſpondet Nauarrus, tom.*1.

17. Omnes ad vnum communiter tradunt in articulo mortis, etiamſi Sacerdos deſit, non poſſe validè, qui non eſt Sacerdos, abſoluere à peccatis ſacramentaliter, quamuis communiter exiſtimetur Sacerdos, & verus Parochus, abſolutio tamen eſt irrita; quia is patitur inhabilitatem, & incapacitatem de iure diuino, ſecundùm quod Ordini ſacerdotali tantùm annexa eſt iuriſdictio requiſita ad eam abſolutionem impendendam, vt per text. *in c. verbum, de pœnit. diſt.*1. Conc. Trid. *ſeſſ.*14. *de Sacramento pœnitentiæ, can.*10. Sanchez *lib.*3. *de matrimonio, diſp.*22. *n.*27. quamuis contrarium teneat Bonacol. *commun. opin. tom.*1 *lib.*1. *tit.*13. *n.*9. *verſ. ſed ſi quis, pag.*106. ſed decipitur omnino: non enim præſtatur iuſtè, & validè abſolutio ſacramẽtalis à non Sacerdote, vt obſeruant Sotus *in* 4. *d ſt.* 18. *q.*4. *art. concl.*2. *&* 3 Nauar. *in cap.*1 *in principio, à n.*74. *de pœnit. diſt.*6. poſt gloſſam *verb. mortis, in fine, in cap paſtoralis, § præterea, de offici. Ordinarij:* vbi etiam Felin. *n.*3. *verſ. licitum eſt* Optimè Viual. *in candel. tit. de abſolutione, n.*74. *in tit. de confeſſione, ex n.*30. Victor. *in ſumma, etiam de confeſſione, n* 143.

Nec obſtat communem errorem, & titulum operari validitatem eorum, quæ fiunt per incapacem, quando incapacitas procedit de iure humano; nimirum quando abſolutio ſacramentalis impenditur à Sacerdote, qui communiter cenſetur proprius Parochus ipſius pœnitentis, qui re vera non eſt talis propter aliquod impedimẽtum iuris humani, puta quia titulum beneficij parochialis ſibi legitimè collatum ipſo iure perdidit ob adeptionem alterius beneficij incõpatibilis; vel propter aliud ſimile impedimẽtum, quia in hoc euentu interuenit communis error, & titulus præſumptus, & impedimentum eſt ſolius iuris humani; & ideo valent geſta per habentem titulum putatiuum, quoniam ius Pontificiũ, & ius ciuile ſupplet illum defectum, propter publicam vtilitatem, cõceditque iuriſdictionem: non poteſt autẽ ſupplere defectum iuris naturalis, & diuini, cùm inferior careat poteſtate, & Eccleſia nequeat aliquid mutare in ſubſtantialibus Sacramentorum, vt colligitur ex Conc. Trid. *ſeſſ.*21. *de ſacram. Euchariſt. a, c.*2. ibi, *Declarat hanc poteſtatem,* &c. & tenet Abbas *in c.*2. *in fine, de presbytero non baptizato,* & alij, quos referens ſequitur Maſc. *de probat. concl* 649 *n* 98 *&* 99. Sanch. *de matrimonio, lib.*3 *diſp.*22 *ſub n.*27. & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi alleg* 2. *n* 12. *&* 13.

Similiter abſolutio ſacramentalis inter abſentes 18.
per litteras præſtita, nullius eſt momenti; vt coram Clemente Octauo propoſitum fuit, ac reſponſum, etiam ſi Confeſſarius priùs præſentis confeſſionẽ audiuiſſet, vt per Card. Tolet. *in ſũma, lib.*3. *c.*6. Valent. *p.*3. *diſp.*7. *q.* 11. *punct.* 1. §. *quod autem,* Soar. *tom.*4 *diſp.*19. *ſect.*3. *n.*7. & Ægid. *de Sacrament. & cenſur tom.*2. *diſp.*4. *n.*69. Res namque ſic ſe habuit:

In generali Congregatione ſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico in Monte Quirinali coram S D.N. Clem. diuina prouidentia Papa VIII. propoſita fuit quæſtio, vtrùm liceat per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionẽ obtinere? Sanctiſſimus D.N. auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus, maturè, ac diligenter conſiderata, hanc propoſitionem, ſcilicet licere per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus ita falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit, ac prohibuit, præcepitque, ne deinceps iſta propoſitio publicis, priuatiſque lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, néve vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut in praxim quouis modo deducatur, quòd ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam diſputatiuè tractauerit (niſi forſan impugnauerit) vel ad praxim directè, ſeu indirectè deduxerit, præter excommunicationem

latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, à qua non poſſit, præterquam in articulo mortis, ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, etiam S. R. Eccleſiæ maiori Pœnitentiario, niſi à pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolui, aliis etiam pœnis pro arbitrio infligendis ſubiaceat. Quintilianus Adrianus Not. Publicata fuit Romæ 19. Iunij 1602. Praxis Epiſcopalis *p. 2. cap. 1. de iuriſdict. for. pœnit.* illam ad verbum refert *fol. 91. num. 41.* & Proſper. de Auguſtino *in addit. ad Stephanum Quarantam in ſumma Bullarij, verb. confeſſio ſacramentalis, pag.* 202. De ea agunt Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 6. cap. 1. num. 5.* & Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 4. num.* 68. & de excommunicatione lata contra aſſerentes confeſſionem, & abſolutionem inter abſentes per litteras poſſe fieri, meminit Barboſ. *de offic. & poteſtat. Epiſc. alleg. 50. n. 163. verſ. ſexageſimaſexta.*

19. Iure etiam communi communiter receptum eſt in generali Vicarij conceſſione non contineri ea, quæ ſpeciale requirunt mandatum, *cap. qui generaliter, de Procuratoribus lib. 6.* etiam ſi adſit clauſula, dantes, & concedentes ei plenam, & liberam poteſtatem, argum. text. *in l. procurator cui, ff. de procurat.* atque ita requiritur expreſſio ſpecialis eorum, quæ in generali mandato non continentur, qualis eſt facultas abſoluendi à reſeruatis per Epiſcopum, quæ in generali conceſſione non venit. *c. penultimo, de pœnit. lib. 6.* & Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Vicarius, penult.* vt dixi *ſuprà in hoc §. n.* 16. Quemadmodum nec ſpecialiter commiſſa Epiſcopo, ſeu delegata Vicarius cognoſcere poteſt. Abbas *in cap. quoniam, num. 15. de officio delegati,* Praxis Epiſcop. *p. 1. verb. Vicarius, §. 21. dub. 4* Sbroz *lib. 2. quæſt. 36. num. 3. & quæſt. 135. num. 1. & quæſt. 177. num. 5.* Campanil. *in diuerſor. iur. Canon rubr. 11. cap. 23. num.* 148. ex quo ſequitur

20. non poſſe Vicarium ſine ſpeciali conceſſione abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto procedentibus; eo quia hæc poteſtas facta fuit Epiſcopo, & ſine eius conceſſione Vicarius generalis non poteſt aliquid exercere: vt enim apparet ex verbis Concilij *in d. cap. licèt,* ibi: *aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum.* Ergo non competit hæc facultas Vicario generali ex officio, ita Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 19. num. 2. & q. 179. num. 1. & q. 184 num. 1.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 4. §. 7. n. 2.* & Suar. *de cenſuris, diſp. 41. ſect. 2. num. 8.*

21. Sed illud dubium ſine dubio adhuc meritò tractandum eſt, an in articulo mortis, quando dicitur poſſe quemlibet Sacerdotem abſoluere à quibuſcumque peccatis, ita vt nulla ſit reſeruatio pro eo articulo, vt habetur *ſeſſ. 14. cap. 7. Concil. Trident.* id habeat locum, quando de facili ſuperior haberi poteſt? Affirmat Emmanuel de Sà *verb. abſolutio, num.* 3. Fr. Emmanuel *in ſumma, part. 1. cap. 59. concluſ.* 3. & Nauarr. *conſ. 13. de pœnit. & remiſſ. per totum,* præcipuè *num.* 3. incipit, *An poſſit ex eo,* quia Concilium Tridentinum *dict. cap. 7.* dicit abſolutè omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſe in articulo mortis, & videtur teneri, Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 11. num. 4. & num. 6. & 8.*

Sed verius eſt quando adeſt ſuperior, vel Parochus, vel quilibet Sacerdos approbatus, vel de facili poteſt haberi, non poſſe quemlibet Sacerdotē in periculo vero probabili, aut in mortis articulo abſoluere à quibuſuis peccatis, & cēſuris, ita Sotus *in 4. diſt. 18. q. 4. art. 4.* Viuald. *in Candel. aureo, tit. de abſolutione, n.* 61. Valent. *tom. 4. diſp. 7. q. 10. puncto 2.* Molin. *de iuſtitia, tom. 4. diſp. 63. n.* 7. Ducuntur, quia Concilium Tridentinum *in eo c. 7.* ait eſſe cuſtoditum ſemper in Eccleſia, vt quilibet Sacerdos poſſit abſoluere in eo articulo; quocirca ius nouum non promulgauit, nec decreuit, ſed approbauit conſuetudinem: quæ conſuetudo ſolùm habuit locum, vt quilibet Sacerdos poſſit abſoluere à quibuſuis reſeruatis, quando non habet ſuperior, cui caſus illi reſeruantur: item quia Tridentinum vult hoc priuilegium concedi ratione neceſſitatis, ne infirmi moriantur ſine confeſſione. Ergo ſi de facili poteſt haberi prædictus recurſus, non datur imminens neceſſitas, & ex conſequenti quilibet Sacerdos nequit abſoluere, Vgolinus *de cenſuris tabul. 1. cap. 4. §. 5. num.* 2. Soar. *tom. 4. diſp. 26. ſect. 4. num. 4. & tom. 5. diſp. 22. ſect. 1. num.* 62. Azor *tom. 1. lib. 8. inſtit. moral. cap. 19. quæſ.* 5. & Zambran. *de caſibus articuli mortis, cap. 4. dub. 4. à numero* 3. vbi dicit contrariam ſententiam eſſe improbabilem, & *num.* 12. addit abſolutionem aliter datam in eo mortis articulo eſſe nullam ex defectu iuriſdictionis.

Quare ſi quis poſitus in eo periculo, vel articulo mortis habeat caſum Epiſcopo reſeruatum, & de facili poſſit recurri ad illum, eſt adeundus pro abſolutione. Contrà verò ſi caſus eſt reſeruatus Summo Pontifici, non eſt adeundus Epiſcopus, ſi non eſt recurſus ad Pontificem, niſi fuerit percuſſio Clerici Papæ reſeruata, cuius abſolutio in hac neceſſitate, in qua non eſt recurſus ad Pontificem, conceditur Epiſcopo, *cap. ea noſcitur, & cap. de cætero, de ſentent. excommunicat.* vbi dicitur excommunicatum ob clerici percuſſionem, ſi propter capitales inimicitias, aut aliud impedimentum legitimum, non poſſit adire Sedem Apoſtolicam pro abſolutione, poſſe ab Epiſcopo abſolui ſub iuramento, vt ceſſante morbo, vel impedimento ſe præſentet ſuperiori, Henriquez *lib. 6. de pœnit. in ſumma cap. 11. num.* 5. Molin. *de iuſtitia, tom 4. tract. 3. diſp.* 63. Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 28 num.* 38 Bonacin. *eodem tractatu, diſp. 2. q. 4. punct. 5. num. 3 verſ. tertius,* & Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 13. num. 9 & num.* 24. & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *in d. cap. de cætero 11. de ſentent excommunic. num. 2. & num.* 5.

Idem dicendum eſt in caſibus reſeruatis Papæ, ſi fuerint occulti: tunc enim in hac neceſſitate, in qua non eſt recurſus ad Pontificem, recurrendum eſt ad Epiſcopum: quin imò quamuis de facili poteſt adiri Papa, adeundus eſt Epiſcopus, ſi ad illum eſt recurſus; cùm iure ordinario poſſit virtute Tridentini abſoluere de occultis, Sanchez *d. cap. 13. num.* 9. cum aliis, vbi *num.* 10. addit non poſſe ſimplicem Sacerdotem abſoluere à reſeruatis præſente Parocho, vel alio Sacerdote approbato ab Epiſcopo. Quinimò nec præſente Sacerdote in alia Diœceſi Parocho, aut approbato ad audiendas confeſſiones, quia non eſt omnino ſimplex Sacerdos, cùm ſit alicubi approbatus, Soarez *dict. diſp. 26. ſect. 4. num.* 4. & Zambran. *de caſibus in articulo mortis, in cap. 4. dubio 4. num.* 16.

Quòd ſi cōtingat adeſſe ſimplicē Sacerdotem, & Sacerdotes excōmunicatos vitādos, ſimplex Sacerdos debet præferri, & excipere confeſſionem cùm non ſit impeditus. Præſentibus denique Sacerdote habente priuilegium abſoluendi à reſeruatis, & alio Sacerdote expoſito, qui careat hoc priuilegio, Soarez

Soarez 4 *tom. diſp.* 30. *ſect.* 3. *num* 5. & Henriquez *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 10. *num.* 1. *in commento litera D.* volunt poſſe expoſitum Sacerdotem præferri priuilegium abſoluendi à reſeruatis habenti, quoniam in eo tempore nulla eſt reſeruatio. Contrarium tamen vult Sanchez *ſuprà n.* 11. quia in eo articulo ratione neceſſitatis tollitur omnis reſeruatio, quæ neceſſitas præſente Sacerdote, qui poteſt ex priuilegio abſoluere, ceſſat; ſed hoc non omnino placet: nihilominus eſt magis tutum, quamuis Sanchez *de matrimonio, lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 8. non quia magis tutum, ſed quia magis certum ſequitur, poſt Cordubam *in ſumma quæſt.* 18. *punct.* 2. *dicto* 1.

22. Superioribus conſequens eſt attingere quotidianum dubium, an poſſit abſoluere à cenſuris Summo Pontifici reſeruatis, qui poteſt abſoluere à caſibus illius? Dico primò, quando conceditur generalis facultas abſoluendi à caſibus Papæ reſeruatis ſub ea conceſſione, non comprehendi caſus Bullæ Cœnæ, quamuis expreſsè non excipiantur, vt per Couar. *in cap. Alma mater* §. 2. *num.* 7. & Nauarr. *in ſumma cap.* 27. *num.* 254. quos referens ſequitur Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. *num.* 2. Ratio; quia cenſuræ illæ ex more, & ſtylo ab Eccleſia ſeruato habent ſpecialem reſeruationem & grauitatem, cuius reſpectu ſemper videntur excipi. Soarez *de cenſuris tom.* 5. *diſput.* 7. *ſect.* 5. *num.* 11. Nam quando non fit mentio ſpecialis illorum caſuum Bullæ, nihil poteſt Confeſſarius, eo quòd indigent ſpeciali conceſſione, & expreſſa facultate abſoluendi, vt vltra prædictos vult Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 333.

Dico ſecundò. In conceſſione omnium cenſurarum Papalium, quæ continentur in Bulla Cœnæ, non intelligitur comprehenſa cenſura ob hæreſim externam. Couarr. *in cap. Alma mater* 1. *part.* §. 11. *num.* 15. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 275. Graffis *d. lib.* 4. *deciſ. cap.* 15. *num.* 25. Vgolin. *tab.* 1. *de cenſur. cap.* 13. §. 4. *num.* 10. & Henriquez *lib.* 3. *de pœnit. cap.* 16. *num.* 2. Ratio, quia cauſa fidei per generalem conceſſionem non datur delegato, niſi exprimatur gloſſ. recepta *in cap. Fr. noſter.* 16. *q.* 2. Iuuat Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. vbi niſi expreſſiſſet caſum hæreſis, non comprehenderetur in clauſula generali illius capitis, in quo fit poteſtas Epiſcopis; quia certum eſt, quòd ſpecialis caſus non intelligitur ſub generali clauſula, & præſertim in mandatis, & commiſſionibus, iuxta *cap. quid agendum, de procuratoribus, in* 6. Soarez tamen *de cenſuris diſp.* 7. *ſect.* 5. hanc partem *num.* 12. credit veram; comprehendi autem ſub illa generali clauſula caſum hæreſis putat probabile; quod priuilegium Principis latiſſimè eſt interpretandum ex *cap. quamuis pleniſſima, de prebendis in* 6.

Porrò Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 2. *art.* 3. *poſt quintam concluſionem in* 1. *caſu Cœnæ, in fine*, affirmat poſſe hæreticum abſolui per Bullam Cruciatæ concedentem caſus Bullæ Cœnæ, eſto non fiat expreſſa mentio hæreſis. Idem tenet Cordub. *in ſumma. q.* 8. quando hæreſis eſt occulta. Idem hi duo aſſererent de Iubileo continente ſimilem clauſulam Bullæ Cœnæ. Nihilominus oppoſitam ſententiam defendimus cum Doctoribus in principio allegatis, quibus accedunt Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 10. vbi ait hoc eſſe certiſſimum, Simanchas *de Catholicis inſtitut. tit.* 3. *num.* 2. Rojas *de hæreticis* 2. *p. aſſertione* 39 *num.* 311. *& de priuilegiis Inquiſitorum num.* 416. Gutierrez *de Canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 26. Azor *tom.* 1. *lib.* 8. *inſtitut. moral. cap.* 10. *quæſt.* 12. *& cap.* 19. *quæſt.* 2. Ceuallos *in communi opinionum tom.* 3. *quæſt.* 802. *num.* 67. Auila *de cenſuris* 2. *part. cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 7. *concluſione* 2. & multi alij, quos hi referunt, & Manuel *in addit. ad Bullam* §. 9. *num.* 66. ex illo vulgari fundamento, quia in conceſſione generali non veniunt ea, quorum abſolutionem veriſimiliter delegans non conceſſiſſet, *cap. in generali, de regulis iuris in* 6. talis eſt hæreſis. Ergo intentum; præterea de hoc eſt motus proprius Gregorij XIII. quem ad verbum recitat Manuel *vbi ſuprà.*

Dico tertiò. Habens facultatem abſoluendi à caſibus Summo Pontifici reſeruatis, poteſt abſoluere à cenſuris reſeruatis eidem. Peccata enim Summo Pontifici reſeruata censētur reſeruata illi ratione tantùm cenſuræ: proinde ablata cenſura, quilibet Sacerdos poteſt abſoluere à peccatis, etiamſi non habeat facultatem abſoluendi à cenſuris, & à caſibus reſeruatis, Bonacina *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *in fine.* Eodem modo, qui habet à Summo Pontifice facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, poteſt abſoluere à cenſuris reſeruatis, quoniam huiuſmodi priuilegium fruſtraneum eſſet, ſi nequiret abſoluere à cenſuris Papæ reſeruatis, eo quòd quilibet Sacerdos approbatus iure communi habet poteſtatem abſoluendi à cenſuris non reſeruatis. Azor 1. *part. lib.* 8. *cap.* 10 *quæſt.* 12. verba enim generalia ſunt intelligenda generaliter, Bonacina *dict. quæſt.* 3. *num.* 11.

His adde affinem quæſtionem ſatis dubiam, 23.
nimirum, an facultas abſoluendi generaliter conceſſa à Summo Pontifice ab omnibus caſibus, & cenſuris eidem reſeruatis extendatur ad caſus, & cenſuras Epiſcoporum, quas ipſi in ſpecie ſibi reſeruarunt? Nauarr. *in cap. ita quorundam, notab.* 11. *num.* 35 *de Iudæis*, vult Confeſſarium, qui habet facultatem abſoluendi ab omnibus excommunicationibus iuris, & Bullæ Cœnæ Domini, non poſſe abſoluere ab excommunicationibus Epiſcoporum, niſi ad id habeat ſpeciale mandatum, & legitimam facultatem abſoluendi ab ipſis Epiſcopis; ex eo fundamento, quia Summus Pontifex non intendit præiudicare Epiſcopis, ſed ſolùm concedere facultatem abſoluendi ab iis, quæ ad ſe pertinent, ſicut cùm Papa promulgat legem generalem, non intendit derogare conſuetudinibus particularibus, nec legitimis, & approbatis, nec etiam ſtatutis Epiſcoporum, *cap.* 1. *de conſtit. lib.* 6. *& cap. ſuper eo, de offic. & poteſt. iud. deleg. verb. Præiudicium generare*, vbi notatur, quòd Papa non intendit tertio præiudicare, Perez *l.* 1. *gloſſ.* 1. *col.* 1. *verſ. præterea, titulo* 5. *lib.* 3. *Ordin.* etiam in minimo. Tiraquel. *de iudicio in rebus exiguis verſ.* 61. *pag.* 42 quamuis habeat clauſulam de plenitudine poteſtatis, quæ non operatur in alterius præiudicium, Seraphin. *deciſ.* 1082. *num.* 8. & alij, quos refert ac ſequitur Barboſa *in remiſſ. de dictionibus, & clauſulis, clauſula* 19. *num.* 10.

Contrarium tamen, poſſe ſcilicet Confeſſarium, qui habet à Summo Pontifice facultatem generalem abſoluendi ab omnibus cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, abſoluere etiam à caſibus in ſpecie Epiſcopis reſeruatis eſt probabile, ex eo quòd Summus Pontifex habet ſuper omnes fideles iuriſdictionem immediatam, quoad omnia ſpiritualia prout habetur *in Extrauagante, Vnam ſanctam, de maior. & obed.* quæ iuriſdictio à nemine poteſt tolli eidem, vel diminui, *c. cuncta per mundum,*

cap. per principalem 9. quæſt. 3. item Summus Pontifex poteſt ex cauſa iuſta limitare, & coarctare iuriſdictionem Epiſcopis, & de caſibus ab Epiſcopis reſeruatis diſponere; quia ſecundùm veriorem ipſi habent iuriſdictionem de iure humano, & Eccleſiaſtico, & illam accipiunt immediatè à Papa, non verò à Chriſto Domino, vt docet Henriquez *lib. 3. de pœnit. cap. 11. num. 2. & c. 5. num.* 5. ex D. Thoma 2. 2. *quæſt.* 184. *artic. 6. ad primum*, & clariùs *in additionibus, quæſt. 40. art. 4. & in 4. diſtinct. 19. quæſt. 1. artic. 1. quæſtiunc. 3. & diſtinct. 20. quæſt. 4. artic. 3. quæſtiunc. 3. & 2. 2. quæſt. 39. artic.* 3. ſic ait: *Iuriſdictio Epiſcoporum pendet à Papa in fieri, & conſeruari, qui poteſt eam reſtringere, & auferre.* quam ſententiam, hoc eſt, ſemper à Papa iuriſdictionem deriuari in reliquos Epiſcopos, docent communiter hodie ex Theologis Ledeſma 2. 4. *quæſt. 26. articul. 3. & quæſt. 42. art.* 4. Corduba *lib. 4. quæſt. 14. ad finem*, Durandus *diſtinct. 24. quæſt.* 5. Bonauentura *diſtinct. 25. quæſt.* 2. Maior *in 4. diſtinct. 24. quæſt.* 3. qui tamen *diſtinct. 17. quæſt.* 7. tradit Epiſcopos, & Parochos eſſe de iure diuino; ſed hoc intelligi debet de Epiſcopis, & Parochis in communi, P. Fagundez *in ſecundo præcepto lib. 7. cap. 1. num.* 25.

Quare cùm hæc ita ſint, & reſeruandi poteſtas non pertineat ad eſſentiam Ordinis Epiſcopalis, neque ad iuriſdictionem neceſſariam ad abſoluendum, ſed ad iuriſdictionem externam gubernationi Eccleſiaſticæ accommodatam, & ad diſciplinam fidelium, Epiſcopi iure proprio, ſed à Romano Pontifice dependente poſſunt caſus reſeruare: atque ita concedens Papa facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus, & cenſuris ſibi reſeruatis, videtur comprehendiſſe caſus, & cenſuras, quas Epiſcopi in ſpecie ſibi reſeruarunt: quo fundamento Nauarrus *in dict. manuali, cap. 27. num.* 263. docet Confratres Sanctiſſimæ Trinitatis poſſe abſolui à caſibus, & cenſuris Epiſcoporum, illis minimè requiſitis, per virtutem cuiuſdam priuilegij, & Bullæ eiſdem ſodalibus conceſſæ à Gregorio XIII. in qua Confratribus facit facultatem eligendi Confeſſarios ab Epiſcopo approbatos, qui aliquoties certis temporibus anni poſſint illos abſoluere ab omnibus, & quibuſcumque caſibus, etiam Bullæ Cœnæ Domini Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, etſi reſeruatio Epiſcopalis concurrat cum reſeruatione Papali. Fundamentum eſt, quoniam conceſſo maiore, cenſetur conceſſum minus, etiam quando minus eſt eiuſdem rationis cum maiori, & in illo includitur, per regulam, *Cui conceditur, de regul. iur. in* 6. & ideo id procedit, quia reſeruatio Epiſcopalis includitur ſemper in Papali, ſicut iuriſdictio Epiſcopalis dependet à Pontifice, & vtraque reſeruatio eſt actus iuriſdictionis, quæ ſententia de conſuetudine poteſt admitti, cenſetur enim ſublata reſeruatio Epiſcopalis, quoties reſeruatio Papæ per Bullam, aut Iubilæum aufertur, vt vult Henriquez *lib. 6. de pœnitentia, cap. 14. n.* 9. & Saa *verb. caſus reſeruati, n.* 3. ibi, *Sublata reſeruatione Papæ, intelligitur etiam Epiſcopis ſublata*, ſequitur Toletus *lib. 3. ſummæ, cap. 14. num.* 2. & Graffis *deciſ. lib. 1. cap. 13. num. 58. §. præterea*, quibus accedunt P. Fagundez *in 2. præcepto Eccleſiæ, lib. 8. cap. 1. num.* 7. & Suarius *de Religione, tom. 4. lib. 9. cap. 2. num. 14. & 15.* clariùs *verſ. nihilominus, & verſ. vnde ad rationem*, vbi concludit Pontificem concedendo omnes caſus etiam ſibi reſeruatos, conceſſiſſe omnes à quibus ipſe poteſt abſoluere: atqui Papa poteſt abſoluere ab omnibus reſeruatis, quos Epiſcopi ſibi reſeruant: ergo concedit per illa verba ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis facultatem abſoluendi à reſeruatis Epiſcopo. Neque in hoc aufert Epiſcopo ſuum ius, ſed vtitur iure ſuo, quod habet ad abſoluendum ab illis peccatis per ſe, vel per delegatos ſuos, & ita docuit idem Suarius *de cenſuris, diſp. 7. ſect. 5. num.* 13. quæ ſententia tamquam vera mihi maximè placet.

A quibus poſſit abſoluere Epiſcopus, & in quibus diſpenſare virtute cap. 6. ſeſſ. 24. Concilij Trident.

§. IX.

EPITOME.

1. *Facultas abſoluendi, & facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus prouenientibus ex delicto occulto, conceditur Epiſcopis.*
2. *Quinam veniant nomine Epiſcoporum, vt abſoluant à caſibus occultis, & an veniat Capitulum Sede vacante?*
3. *Abbates, & alij Prælati habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, non poſſunt abſoluere à caſibus occultis, & quid de Prælatis regularibus?*
4. *Archiepiſcopi non poſſunt abſoluere à caſibus occultis ſubditos Epiſcoporum ſuffraganeorum.*
5. *Subditorum Epiſcopi nomine veniunt vagabundi, peregrini, & mercatores.*
6. *Verba* in d. cap. 6. *in foro conſcientiæ & in diœceſi ſua, quid importent?*
7. *Epiſcopi an poſſint diſpenſare cum homicidia voluntario ad ſuſcipiendos Ordines, vel adminiſtrandum in ſuſceptis?*
8. *Epiſcopi an poſſint diſpenſare cum homicidia ita occulto, vt nequeat probari?*
9. *Homicidium voluntarium directè, & indirectè quale ſit?*
10. *Occultum delictum dicitur illud, quod eſt contra publicum, vel quod non eſt publicum.*
11. *Occultum delictum delatum ad forum contentioſum eo ipſo non eſt publicum.*
12. *Occultum vnico teſte probatum ſemiplenè an dicatur publicum?*
13. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum delinquente poſtquam eſt punitus?*
14. *Delictum quando ſcitur à quinque, vel ſex, an poſſit dici occultum quoad effectum diſpenſandi, ſeu abſoluendi.*
15. *Altero ſocio confitente crimen, & altero negante, quid fiet?*
16. *Epiſcopus poteſt diſpenſare quando actus fuit publicus, ſi tamen eſt occultum, quòd actus ſubiiciatur cenſuris.*

DVO *in cap. 6. de reformat.* conceduntur Epiſcopis non quibuſcumque, ſed iis duntaxat, qui habent ſubditos, & propriam Diœceſim, non autem Epiſcopis titularibus, vt conſtat ex *eodem cap.* ibi, *quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua*, Suarez *tom. 5. in 3. partem, diſp. 41. ſect. 2. n.* 7. nimirum facultas abſoluendi in foro conſcientiæ ſubditos ſuos in ſua Diœceſi, à quibuſcunque caſibus occultis, nec deductis 1.

ductis ad forum contentioſum: & hoc per ſe ipſos, vel per Vicarios ad id ſpecialiter deputandos. Item facultas diſpenſandi in quibuſcumque caſibus, & irregularitatibus ex delicto occulto, nec deducto ad forum contentioſum prouenientibus, excepto homicidio voluntario.

2. Nomine autem Epiſcoporum veniunt Epiſcopi terrarum, in quibus Concilium Tridentinum eſt receptum, Suarez *d. diſp. 41. ſect. 2. n. 6.* Et ſufficit, quòd Epiſcopi ſint electi, & confirmati, quamuis nondum ſint conſecrati, quia iuxta omnes illis competunt ea, quæ ſunt iuriſdictionis, vt docent Cened. *collectan. 4. ad Decretales n. 3.* Manuel *de regularibus, tom. 1. quæſt. 61. art. 9.* & Suarez *de cenſuris, diſp. 41. ſect. 2. num. 7. & tom. 4. in 3. partem, diſp. 30. ſect. 2. num. 4.* eſto nondum ſint Epiſcopi Sacerdotes, eo quòd non exigitur ad hanc abſolutionem confeſſio Sacramentalis, ſed ſufficit abſolutio ab excommunicatione, quæ impendi poteſt à non Sacerdote, Sanchez *lib. 8. de matrimon. diſp. 34. n. 29.* Venit etiam Capitulum Sede vacante nomine Epiſcopi, & ideo poterit exercere omnia, quæ *in d. cap. 6.* competunt Epiſcopis, cùm in omnibus ferè Capitulum Sede vacante fungatur vice Epiſcopi, & ideo huic ſententiæ acquieſcunt, Henriquez *lib. 14. de irregularitate, c. 18. n. 2. & c. 20. n. 1. & lib. 6. de pœnit. c. 16. n. 1.* Aragon *2. 2. quæſt. 88. art. 12. col. 7. concl. 5. fol. 1042.* & Cenedo *collect. 4. ad Decretales, num. 3.* Ducuntur, quia quamuis hoc iure ſpeciali Tridentini competat Epiſcopis, & Capitulum non ſuccedat in iis, quæ ſpectant ad Epiſcopum iure ſpeciali, vt tradunt Innocentius *in cap. cùm in cunctis, num. 7. de elect.* & Abbas *in c. verum, num. 9. de foro competente*; id tamen verificatur de iis, quæ pertinent iure ſpeciali delegato, ſeu ex commiſſione ad Epiſcopum. Cùm ergo omnia, quæ *in prædicto c. 6.* continentur, competant Epiſcopis iure ordinario ſpeciali, & poteſtas, quæ competit non perſonæ, ſed dignitati, perpetuò eſt ordinaria, vt docet Bartol. *l. ambitioſa, num. 34. ff. de decret. ab ord. fac.* Bald. *in cap. final. num. vnico, de offic. ordin.* & *ibi* Imol. *ad finem,* & Couar. *3. variar. cap. 20. num. 6. & num. 9. in fine,* tranſit illa in Capitulum non tanquam delegata, ſed tanquam ordinaria, quatenus iure ordinario competit Epiſcopis, vt poſt Concilium volunt Matienzo *lib. 5. recopil. tit. 4. l. 14. gloſſ. 1. num. 47.* Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 250.* proinde poteſtas quæ competit Epiſcopis ad abſoluendum, & diſpenſandum circa omnes caſus occultos, nec deductos ad forum contentioſum, competit quoque Capitulo Sede vacante, quamuis neget Suar. *de cenſuris, diſp. 41. ſect. 2. num. 13.* nixus declaratione Congregationis Cardinalium hanc facultatem ſolis Epiſcopis priuatiuè quoad omnes alios tribuente, quia de illa declaratione non conſtat authenticè; ergo cùm in omnibus ferme Capitulum Sede vacante ſuccedat Epiſcopo, etiam ſuccedit in contentis *in prædicto cap. 6.*

3. Pro Abbatibus, & aliis Prælatis propriam Diœceſim habentibus, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ea ſine Epiſcopo, ſtat hoc decretum, poſſe ſcilicet illos abſoluere à caſibus occultis comprehenſis *in ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* ita Sayr. *in claui regia, lib. 6. cap. 11. num. 83. fine,* & Auila *de cenſuris, in part. 7. diſp. 10. dub. 6.* Et expreſsè in cauſa hæreſeos tradit Manuel *2. tom. ſumm. cap. 10. n. 6. concl. 6.* Id tamen negant Cenedo *collectan. 4. ad Decretales, num. 3.* & Suarez *de cenſuris, diſp. 41. ſect. 2. num. 7.* competere illis; ſed meliùs, & probabiliùs conuenire eiſdem Abbatibus, ac Prælatis prædictis, credit Sanch. *de matrimonio lib. 8. diſp. 2. n. 12.* quia Decretum Tridentini eſt fauorabile *in d. c. 6.* & ideo ampliandum, vt docet Henriquez *lib. 10. de Sacramento Ordinis, cap. 20. num. 2.* & Fr. Manuel *de regularibus, tom. 1. quæſt. 61. art. 9.* Iuuat Suarez *tom. 4. in 3. partem, diſp. 3. ſect. 2. num. 6.* dum ait territorium horum Abbatum, & Prælatorum ſemper contineri ſub finibus alicuius Epiſcopatus, reſpectu cuius cenſentur ſubditi omnes ibi morantes quo ad caſus conceſſos in decreto Concilij, quamuis quo ad ordinariam iuriſdictionem ſolis ſuis Prælatis ſubiiciantur. Sequitur Auila *de cenſuris 2. part. cap. 7. diſput. 1. dub. 11. verſ. ex dictis ſequitur.*

Quoad Prælatos regulares Religionum exemptarum, videtur competere poteſtas Decreti Tridentini *in illo c. 6.* eiſdem ſuperioribus etiam localibus erga ſuos ſubditos, vt vult Manuel *de irregularibus, tom. 1. quæſt. 61. art. 9.* ratio quia funguntur iuriſdictione quaſi Epiſcopali in ſuos ſubditos, & diſpenſant in ieiuniis, ac votis ſubditorum, & aliis præceptis ratione ſui muneris, ſicut Epiſcopi cum ſuis ſubditis. Azor. *inſtit moral. tom. 1. lib. 7. cap. 29. quæſ. 6.* Probat Nauarrus *conſ. 36. in 2. edit. tit. de tempor. ordin. num. vnico, & in ſumm. cap. 12. num. 75.* quia ſunt Paſtores ordinarij ſuorum Religioſorum, ſicut eſt Epiſcopus ſæcularium.

Probabilius tamen eſt non comprehendi ſub nomine Epiſcoporum Prælatos regulares in eo Tridentini decreto, ſecluſo omni priuilegio, quia decretum nomine Epiſcoporum non intelligit, niſi habentes iuriſdictionem in aliqua Diœceſi ſibi ſubdita, vt conſtat ex *eodem c. 6.* Tridentini ibi, *Quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua.* at illi Diœceſim non habent. Atque ita nequeant abſoluere etiam ſui ordinis Generales ab hæreſi ſubditos ſibi, Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 11. n. 7.*

Quid ergo de Archiepiſcopis? Certi iuris eſt non habere iuriſdictionem ordinariam in ſubditos ſuffraganeorum, niſi dum actu viſitant; tunc enim poſſunt abſoluere à caſibus conceſſis Epiſcopo *in eo c. 6. Tridentini*; & cenſetur illa Diœceſis tanquam ſua, & funguntur in ea iuriſdictione Epiſcopali, Suar. *tom. 4. in 3. part. diſp. 30. ſect. 2. n. 8. & tom. 5. diſp. 41. ſect. 2. n. 12.* vbi ſubdit hoc procedere quo ad abſolutionem à reſeruatis quo ad forum pœnitentiæ, non autem quo ad diſpenſationem in irregularitatibus, quæ non ordinatur ad forum ſacramentalem. Et quamuis poſſe diſpenſare Archiepiſcopum, dum viſitat cum ſubditis Epiſcopi ſuffraganei, doceant Henriquez *lib. 14. de irregularitate, cap. 18. num. 13.* & Auila *de cenſuris, part. 7. diſp. 10. dub. 6.* poſt primam concluſionem; verius eſt non poſſe niſi tantùm abſoluere à peccatis in ea Diœceſi, vt apparet ex *cap. finale de cenſibus in 6.* ibi, *Poteſt etiam idem Archiepiſcopus, dum viſitat, ſubditorum ſuffraganeorum confeſſiones audire, ac abſoluere confitentes, & ipſi pœnitentias iniungere.* Ex quibus verbis oſtenditur non poſſe diſpenſare, niſi tantùm abſoluere, cùm illi nihil in ea Diœceſi detur præter ſibi ſpecialiter conceſſa: quocirca hanc partem volunt Suarez *tom. 5. in 3. partem diſp. 41. ſect. 2. n. 12. & tom. 2. de Religione, tract. de voto, lib. 6. c. 10. num. 9.* & alij, quos refert, ac ſequitur Sayr. *in claui, lib. 6. c. 11. n. 80.* 4.

Poſſe verò Archiepiſcopum Epiſcopos ſuffraganeos abſoluere, & liberare votis, ſicut cum ſubditis ſuis poteſt diſpenſare, tradunt Paludan. *in 4. diſt. 38. q. 4. art. 4. concluſ. 8. n. 46.* Antonin. *2. p. tit. 11.*

c.2.§. 9. verſ. item non poteſt, Henriquez *lib. 14. de irregularitate c.18.n.3.* & Auila *de cenſuris 2. p.c. 7. diſp. 1. dub. 10. concluſ.3.& p.7.diſp.10. dub.6.notab. 2. circa primam concluſionem*; limitat tamen vtroque loco id procedere, quando viſitat; ſed reliqui loquuntur indiſtinctè. Et Syluester *in ſumma verb. Archiepiſcopus, ſtatim in principio*, ſubdit poſſe cognoſcere de cauſis Epiſcoporum ſuffraganeorum, eóſque punire.

5\. Nomine verò ſubditorum Epiſcopi in prædicto decreto, quinam comprehendantur? certum eſt comprehendi vagabundos, qui nullibi fixam habitationem habent, & ſubiiciuntur Epiſcopo, in cuius Diœceſi inueniuntur, & poſſunt fateri cuicunque Parocho; quia non eſt maior ratio de vno, quàm de alio, cùm nulli ſubiiciantur, Sanchez *de matrimonio lib. 3. diſp.25.num.4. & 5.* Suar. *tom.4.in 3.p. diſp.30. ſect. 2. num. 3.* & Henriquez *lib.11. de matrimonio c.3.num. 3.* vbi vocat vagum, qui priſtinum domicilium omnino deſerens, amiſit, & iter agit, aut nauigat animo acquirendi nouum, quia ſine domicilio eſt, & nullibi certam ſedem, & domicilium habet, Sanchez *in d. lib.3 diſp.24.n.2.*

Quin etiam peregrini, mercatores, & ſcholaſtici Diœceſim habentes poſſunt abſolui per Epiſcopum alienæ Diœceſis, in qua tunc reperiuntur à caſibus in eo Decreto Concilij conceſſis, quamuis poſt breue tempus in diœceſim ſint reuerſuri; nec exigitur, vt in ea diœceſi moram faciant per maiorem partem anni, Suar. *de cenſuris diſp.41. ſect.2. num.10. & 12.* Sanchez *de matrimonio lib.3.diſp.23.n.12.& n. 13. & in præcepta Decalogi lib.2.c.11.n.9.*

6\. Sequitur difficultas, quid intelligatur in eo decreto Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 6.* per ea verba: *In foro conſcientiæ, & in diœceſi ſua?* Quæ verba non ſunt poſita in priori parte capitis, vbi facultas diſpenſandi in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus indulgetur. Reſponde, per verbum *in foro conſcientiæ*, non intelligi audiendam eſſe confeſſionem, vt Epiſcopus abſoluat ab excommunicatione hæreſis, & cæterorum caſuum reſeruatorum virtute illius decreti; ſed in foro conſcientiæ velle, vt ea abſolutio non proſit pro foro externo, ſi reus ad iudicium trahatur, vt vult Sanchez *de matrimonio lib. 8. diſp. 34.num.29.* & in ſpecie de abſolutione ab hæreſi vult Soar. *de cenſur.diſp.41.ſect.2.n.11.*

Quo ad verbum, *in diœceſi ſua*, Sanchez *in d. c.11. num. 17.* vult habere hunc ſenſum, quòd Epiſcopus poſſit abſoluere quoſcunque ſibi ſubditos, & quomodocunque ſibi ſubdantur in diœceſi ſua: quia ſunt, vel ſubditi Ordinarij, vtpote qui in ea domicilium habent, aut quia ſubditi ſunt quo ad ſolum forum pœnitentiæ, quoniam in ſua diœceſi reperiuntur, vel morantur ſicuti aduenæ, & peregrini, ſeu mercatores, vel ſcholaſtici.

7\. Vt autem ſingulatim de contentis *in d. cap. 6.* diſputetur, operæ pretium duxi, exordiri ab homicidio voluntario, occulto tamen, an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum hoc homicida ad Ordines ſuſcipiendos, ſeu ad miniſtrandum in ſuſceptis? Pars negatiua ex eo probatur, quod decernitur in Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 7. de reformatione*, vbi dicitur homicidam per induſtriam ab Altari arceri debere, etiam ſi crimen non probetur iudicialiter, nec publicum ſit, ſed occultum; nec promouendum ad ſacros Ordines, nec licere illi aliqua beneficia etiam non habentia curam animarum, conferre; ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico carere debere, concordat *ſeſſ. 24. cap. 6.* vbi conceditur facultas Epiſcopis diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, ex exceptis aliis deductis ad forū contentioſum; ratio communis, quia cùm ſit irregularis homicida, non poteſt promoueri ad Ordines, ſecundùm *cap. de cætero, de homicidio, & cap. fin. de temporibus ordin.* nec item in ſuſceptis miniſtrare, *cap. ſuſcepimus, de homicidio, cap. 2. de clerico pugn. in duello*, nec obtinere beneficium *d. cap.2 in fin.* Non poſſe igitur Epiſcopum diſpenſare cum homicida voluntario de induſtria, ſeu data opera, ſeu per inſidias occidente proximum ſuum, quamuis delictum ſit occultum, vt promoueatur vel ad Ordines, vel vt in eis miniſtret, vel vt beneficia obtineat, eſt communis opinio, & ſequenda tam in conſulendo, quàm in iudicando, quod intellige nec quo ad Ordines minores, neque ad ſimplex beneficium obtinendum poſt Concilium Tridentinum. Ita ex noſtris Gregor. Valent. *tom.4. diſp.7. quæſt. 19. punct.3. §.5.* Tolet. *lib.1. inſtruct. Sacerd. cap.31.* Henriquez *lib.14.c.19. §.1. & in commento littera D.* Auila *de cenſuris p. 7. diſp.6. ſect.5. dub.3. à prima concluſione fol. mihi 388.* Suarius *de cenſuris diſp.41. ſect. 2. num.6. & diſp.44. ſect. 4. num. 35.* Idem tradunt Nauarr. *in manuali cap.27. num.194. verſ.7. & num.240. verſ 4.* & Maiol. *lib.5. cap. 48. num. 11. ad finem*, Viualdus *tract. de irregular. n. 325.* & conſtat idem ex Concilio Tridentino *d.c.7. ſeſſ.14.*

Vnde colliges, non bene dixiſſe Barthol. Medin. *lib.1. cap. vndecimo, §. decimoſecundò*, dum docet etiam poſt Concil. Triden. *d. cap. 7.* poſſe Epiſcopum diſpenſare cum homicida voluntario occulto ad Ordines minores, ductus quòd ibi Concilium dicat, nullo tempore ad ſacros Ordines promoueri poſſit; non aduertens quòd infrà dicat, omni Ordine careat; quod vult dicere, non promoueatur, nec ad minores Ordines. Nec etiam conſequenter locutus eſt doctiſſimus Martinus de Ledeſma 2. 4. q. 26. *art. 2. de irregularib. pag. 366. col. 2.* ſubdens poſſe Epiſcopum diſpenſare cum homicida voluntario ad beneficium ſimplex, motus arg. *cap ſecundi, de clerico pugnante in duello*, quia ibi non agitur niſi de homicida caſuali; & quamuis hac de re eſſet altercatio de iure antiquo, hodie poſt Concilium Tridentinum *d. cap. ſeptimo*, res eſt certa, & indubia, Sayr. *de cenſuris lib ſeptimo cap. ſeptimo n. 14.* additque Couar. *in Clemen. ſi furioſus p.2. §.3. num.5. de homicidio*, nullibi probari, poſſe Epiſcopum etiam de iure antiquo promouere ad Ordines minores de nouo, nec cum illo homicida diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, quod etiam priùs dixit Innocent. teſte Panor. *in d. c. 2. de clerico pugnant. in duell.*

Quid ergo quando homicidium eſt ita occultum, vt nullo modo poſſit probari, quia commiſſum fuit abſque vllo humano teſte? Couar. *in Clemen. ſi furioſus, p.2. §.3. num.4. verſ. hoc ipſum tridentinus, in fine, de homicidio*, opinatur poſſe Epiſcopum diſpenſare cum homicida voluntario occulto omnino per ſe, ita vt nequeat probari non obſtante Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7.* quoniam Concilium videtur loqui de homicidio occulto per accidens, quòd quamuis ſit occultum, poteſt tamen probari teſtibus, aut alio iuris remedio; ſequitur Angel. *verb. homicidium, quinto quæſt. 1.* 8.

Dicen

Dicendum tamen eſt hanc opinionem eſſe falſam, eo quòd ex vi verborum Concilij Trident. tam *in hoc cap. 7.* quàm *in cap. 6. ſeſſ. 24.* loquitur abſolutè de homicidio voluntario occulto, & non diſtinguit inter homicidium probabile, vel improbabile, quando dicit hanc irregularitatem non poſſe ab Epiſcopo diſpenſari, ita Nauar. *in manuali cap. 27. num. 194. & num. 240.* Maiol. *de irregularitate lib. 5. cap. 48. num. 11.* Suar. *de cenſur. diſp. 41. ſect. 2. num. 6.* & Sayr. *de cenſuris lib. 7. cap. 7. num. 19. fol. mihi 590.* Quam ſententiam tradit eſſe communem Viualdus *de irregularitate num. 315.* & ſequendam, additque poſſe opinionem Couarruuiæ admitti in praxim, quod omnino diſplicet, ſicut etiam non placent, qui contra ſententiam omnino veram præcipites ſaltem poſt Concilium Tridentinum tenent, ſi qui fortè ſunt, non incurri irregularitatem per delictum, ſiue per homicidium voluntarium ita occultum, vt nullo modo ſciri, ſeu probari poſſit, niſi per confeſſionem partis, ſeu delinquentis, cùm conſtet per actus omnino occultos contrahi irregularitatem, vt vera tradit opinio. Ita Henriquez *lib. 14. cap. 19. in principio*, Couarr. *d. §. 3. num. 4. verſ. deinde illud mihi.* Sayr. *d. num. 19.* Additionator *ad Bernard. in practica criminali cap. 64.* Gutier. *lib. 1. Canon. quæſt. cap. 13. num. 16.* Auila *d. p. 7. diſp. 4. dub. 7. concluſ. 1.* dicens ex nullo crimine etiam grauiſſimo induci irregularitatem, niſi ſit notorium, excepto homicidio; hoc enim quamtumuis occultum, inducere irregularitatem; probatur ex *cap. final. de tempor. ordin.* iuncta gloſſa *in verb. homicidij*, vbi Gregor. IX. expreſsè decreuit homicidam, quamtumuis occultum, incurrere irregularitatem, vt *ibi* Doctores communiter notant, & deducitur apertè ex Concilio Tridentino *d. c. 6. ſeſſ. 24.*

9. Duo tamen ſunt enodanda, vt percipiantur meliùs dicta, & inferiùs dicenda. Primum, quale ſit dicendum homicidium voluntarium directè? & homicidium occultum Summo Pontifici reſeruatum quo ad diſpenſationem? Quo ad primum homicidium indiſpenſabile, in quo nempe rariſſimè diſpenſatur, dicitur illud, quod patratur conſultò, ſeu ex induſtria, & data opera, ſeu per inſidias, ſeu ex propoſito. Ita Nauar. *c. 27. n. 240.* Garcia *de beneficiis p. 7. cap. 11. num. 43.* Henriquez *lib. 14. c. 14.* vbi ait homicidium voluntarium illud eſſe, quod eſt directè volitum in ſe, in particulari, aut quando facit id, vnde immediatè, & per ſe homicidium ſequitur, verbi gratia, ſi venenum propinetur, aut ignis applicetur viuo; is enim moraliter occidit; item eſt homicida voluntarius, qui grauiter cæſim in capite, vel circa præcordia, punctim ferit. Idem expreſſiùs repetit Sayr. *d. cap. 7. num. 5. & 6.* & iſto modo intelligitur Concilium Tridentinum tam *in ſeſſ. 15. cap. 7.* quàm *in ſeſſ. 24. c. 6.* vbi decernitur, vt nunquam diſpenſetur cum homicida voluntario.

Hinc ſequitur non eſſe homicidium voluntarium, quando patratum fuit abſque culpa, vel cum culpa, abſque tamen intentione occidendi, atque ita qui percuſſit mulierem prægnantem, volens percutere leuiter abſque animo faciendi aborſum, non eſt homicida voluntarius. Hæc eſt contra Caiet. *2. 2. q. 64. art. 8. in reſponſione ad ſecundum*, & contra Couar. *in Clem. ſi furioſus p. 2. in initio num. 1.* dicentes cauſantem ſic aborſum eſſe homicidam voluntarium, ſed non eſſe voluntarium directè, ſed indirectè, & caſu culpabili dicunt meliùs Nauar. *cap. 27. in ſumma n. 240.* quem ſequitur Ludouic. Lòpez *in inſtruct. conſcientiæ p. 2. cap. 93. verſ. ſed ſi quærat aliquis.* Henriquez *eodem 14. num. 1.* Auila *p. 7. diſp. 6. ſectio. 2.* tanquam probabilius, & Sayr. *eodem c. 7. lib. 7. num. 8.* quia, vt ſit homicidium voluntarium, exigitur, vt ſit commiſſum ex propoſito, vel data opera, ſitque volitum in ſe, ſeu in cauſa adeò propinqua, vt rationabiliter, & iuſtè iudicetur velle homicidium, qui voluit illam cauſam. Vnde ſi quis occidat in rixa ſubita aduerſarium, ſeu autorem rixæ, vel alium, non dicetur homicida voluntarius, ſic Henriquez *num. 1. citato, ad finem, & in commento littera N.* Sayr. *cit. num. 8.* & Auila *p. 7. diſp. 6. dub. 1. poſt ſecundam concluſionem, §. præterea dico, fol. mihi 371.* vbi refert, ac ſequitur Didacum Perez *lib. 8. ordinamenti tit. 13. in rubrica col. 4.* & Emmanuelem Rodriquez *verb. irregularitas c. 179.* quia illa occiſio magis accedit ad defenſionem, quàm ad occiſionem, vt docet Sayr. *num. 8. cit. ad finem*; ideo occiſor non eſt homicida voluntarius in ſe directè, ſed indirectè, & caſu, non verò ex propoſito, vt dicitur *in Concilio Tridentino d. cap. 7.* quamuis ex lata culpa homicidium commiſerit, Henriquez citatus *n. 1. ad finem.*

Simili modo non erit homicida voluntarius herus, ſeu dominus mandans leuiter percutere citra deformationem, vel ita percutere, vt non occidat, ſi mandatarius occidat excedens mandatum, mandans non eſt irregularis irregularitate homicidio voluntario propriè impoſita, & indiſpenſabili; idem dico de homine occidente non intendente occiſionem, ſed percuſſionem, quia eſto actus ille fuerit peccatum m. agens non intendebat mortem inferre, ſed vel percutere, vel iniuria afficere. Ita Nauar. *d. num. 240.* Sayr. *num. 8. ad finem, & conſ. 27. de homicidio*, Henriquez *d. lib. 14. cap. 19. de irregularitate, §. 3. in commento, littera F.* & Auila *vbi proximè, §. ex dictis ſequitur, eodem fol. 371.*

His addi poteſt caſus ſequens. Quòd ſi quis laceſſitus leui iniuria quærat aduerſarium animo leuiter percutiendi, & inuentum abſque animo occidendi percutiat cæſim in capite, ex quo vulnere obiit poſt paucos dies? Auila excuſat illum ab homicidio directè, & in ſe voluntario, non verò à caſuali culpabili, ſi intendebat leuiter percutere, quamuis manum non temperauerit; ſecus ſi intendit grauiter percutere citra deformationem, ac mortem, *vbi ſuprà, eodem fol.* Sed meliùs dicendum puto eſſe cenſendum in vtroque foro homicidam voluntarium, irregularitatemque contraxiſſe indiſpenſabilem, cùm ex induſtria aduerſarium quæſiuiſſet, illumque cæſim in capite vulneraſſet, Henriquez *citatus in commento littera E.* vbi ſic ait, qui propria manu intendebat percutere, & ira exardens exceſſit modum caſu, & occidit, videtur voluntarius, & expreſsè reſoluit Nauar. *conſ. 28. de homicidio*, caſum quendam, vbi ait, quo ad externum forum eſſe homicidam voluntarium; quo ad forum internum vix poſſe excuſari ab homicidio voluntario: accedit Couar. ad Henriquo ſuprà allegato *d. §. 1. num. 1. & 2.* dicens eſſe voluntarium, cùm ex inſtrumento quo percuſſit, & ex modo vulnerandi colligatur directa voluntas ad occidendum: proinde cenſebitur homicidium voluntarium indiſpenſabile; quamuis ſit patratum indirecta voluntate: at ex inſtrumento, & ex vulnere in capite illato iudicatur voluntarium ſecuta morte. Vnde qui poteſt diſpenſare in irregularitate caſu culpabili ex homicidio

homicidio occulto proueniente, non poterit diſpenſare in hoc caſu, cùm ſit voluntarium propriè, & directè, non obſtante voluntate indirecta, cùm oppoſitum præſumatur ex modo feriendi, & ex qualitate vulneris, Couarr. *ſupra n.2. verſ. quibus ita prænotatis.*

10. Quoad occultum hoc loco, aliqui dicunt occultum delictum, quod non poteſt probari; colligitur ex *cap. veſtra, de cohabitatione Clericorum.* Probatur ex reſponſione ſacræ Congregationis ſuper *dictum cap.6. ſeſſ.24.* per hæc verba: Abſolutus, vel diſpenſatus à proprio Epiſcopo in materia delicti commiſſi coram duobus, vel tribus teſtibus, quod tamen non fuit notorium, non eſt tutus in conſcientia, quia Concilium vtitur termino occulti, quod, propriè loquendo, dicitur, quod probari non poteſt, ſed per duos teſtes probari poteſt: ergo verba Concilij accipienda ſunt ſecundùm terminos iuris *d. cap. veſtra, de cohabitatione.* Vnde per delictum occultum *in d. cap. 6. ſeſſ.24.* intelligit Gutier. *lib.1. quæſt. Canon. c.13. num.27.* illud, quod non poteſt deduci in iudicium, ſequitur Manuel *in additio. ad Bullam Cruciatæ §.9. n. 69. ad finem,* Angles *in floribus, 1. p.* vbi de confeſſione, *q.4. art.5. difficult.6.*

At multo probabilius eſt per delictum occultum *in d. decreto,* de quo agitur *ſeſſ. 24. cap. 6.* intelligi, quòd non eſt publicum, & vt diſtinguitur contra publicum, ita Nauarr. *c.27. in manuali num.250.* aliàs *255.* Viualdus *de irregularitate, n. 315.* Ludouic. Lopez *tom.2. 2. p. cap.8.* Tolet. *in inſtructio. Sacerd. cap.89. num.5. lib.1.* Suar. *tom.4. in 3. partem diſp.30. ſect.2. num.2. & tom.5. diſp.41. ſect.2. num.6.* Auila *de cenſuris. 2. p. cap.7. diſp.1. dub.11. 2. concluſ. & p.7. diſp.10. dub.6.* Molin. *de iuſtitia tract.3. diſp.79. num.8. verſ.2.* & Sanchez poſt plures *lib. 2. de matrimonio diſp.37. num. 11. & lib. 8. diſp. 34. à num.55. & lib.2. in præcepta Decalogi cap.11. à n.19.* quibus accedit Saa *verb. Epiſcopus num.33.* & Sayr. *de cenſuris lib.4. c.17. & lib.7. c.13. num.12.* dicentes vno ore occultum eſſe, quod non eſt publicum, neque laborat fama publica; & quamuis ab aliquibus ſciatur, & probari poſſit, adhuc dicetur occultum delictum. Et hoc modo accipienda eſt clauſula in litteris ſacræ Pœnitentiariæ, *Diſpenſes, dummodo impedimentum non ſit publicum.* Quare licèt nonnulli habeant notitiam impedimenti, & conſequenter probari poſſit, adhuc diſpenſari poteſt, ſi delictum non ſit publicum. Dicitur autem publicum, quando eſt publicum in ciuitate, vel in maiori parte viciniæ, vel Collegij, vel Parochiæ, dummodo ſaltem decem perſonæ numerentur, vel in vicinia, vel in Collegio, vel in Parochia, vel Monaſterio, in quibus id publicum eſt, Sanchez cum aliis *de matrimonio lib.8. diſp.34. num. 55.* & Auila *p.7. diſp. 10. dub.6.*

11. Quòd ſi delictum deferatur ad forum contentioſum, non eo ipſo manebit publicum; manebit tamen, ſi conuincatur in iudicio, vel reus confiteatur ibi: quare ſi quis delatus fuerit de aliquo delicto indicente irregularitatem, vel de eo inquiſitus ſit, vel de eo accuſetur, Epiſcopus nequit diſpenſare pendente cauſa, Inquiſitione, vel accuſatione ex Concilio Trident. *d. cap.6.* Maiol. *lib.5. cap. 17. num. 8.* & Henriquez *lib. 14. cap.17. §. tertiò, & in commento littera H. & cap.18. §. 1. in fine.* Satiſque probabile eſt non ſufficere deferri crimen ad iudicem, vt dicatur deductum ad forum contentioſum, ſed requiri etiam, vt intimetur reo, quia poteſt contingere poſt delationem criminis, vt ſopita ſit delatio à iudice abſque intimatione facta parti, vel propter deficientem probationem, vel ob aliam cauſam; regulariter tamen non debet Epiſcopus abſoluere delinquentem delatum ad ſuum iudicium, ſed tenetur expectare, ſi fortè conuincatur; quòd ſi elapſo aliquo tempore aſſequatur delatorem deſiſtere à denunciatione, ſeu accuſatione, aut à probatione, poteſt Epiſcopus eum abſoluere in foro conſcientiæ, non obſtante illa delatione, exemplo Chriſti Domini dicentis, *vbi ſunt, qui te accuſabant,* loquendo cum adultera à Iudæis ad ſe delata *Ioannis cap. 8. neque ego te condemnabo, iam ampliùs noli peccare,* Sayr. *lib. 4. de cenſuris c.17. n.21.* 7.

Nec refert quòd deferatur ſine iure, ſiue per iniuriam, id ſatis, vt non poſſit abſolui durante lite, ab Epiſcopo, nec ſi conuincatur, vel in iudicio confiteatur: manet enim abſolutio, ſeu diſpenſatio Summo Pontifici reſeruata; ſi autem delinquens ſiue iniuſtè, ſiue iuſtè ſe defendat, ſuamque innocentiam etiam falſa probatione oſtendat, ſeque liberet diffinitiuè, ſiue ab illa inſtantia per ſententiam interlocutoriam abſoluatur, ſiue per iudicium diffinitiuum, manet crimen occultum, perinde ac ſi non fuerit ad forum contentioſum deductum, poteſtque abſolui, ſiue diſpenſari ab Epiſcopo, ſi crimen non ſit expreſsè exceptum, ſicut homicidium voluntarium, ita Auila *p. 7. diſp. 10. dub. 6. verſ. ſecundò notandum eſt,* Emmanuel Rodriquez *c.167. concl.4.* Henriq. *d. cap.10. n. 4. & c.4. n.5. in fine, & in commento littera G.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.2. & vndecimo num.21. & lib.8. de matrim. diſp.34. num.57. & 58.* Sayr. *d. lib.4. cap. 17. numer. 23. & lib. 7. cap. ſeptimo, num. 12.* Idem Sanchez *lib. 2. de matrim. diſp. 27. numer. 12.* Emmanuel de Saa *verb. Epiſcopus, numer. 34.*

At ſi delictum occultum vnico teſte probetur ſemiplenè, ex quo videtur oriri publica fama, iam non dici occultum, & conſequenter non poſſe abſolui ad Epiſcopo, tradit Suar. *de cenſur. diſp.41. ſect.2. num. 6. fol. mihi 1034. verſ. nam quando aliqua probatio;* ſed magis mihi probatur doctrina Sanchez dicentis adhuc manere occultum, quia ſiue occultum opponatur probabili, ſiue publico: in foro externo, per vnum duntaxat teſtem non manſit publicum; imò ceſſauit fama publica ex eo quòd iudicium fuit terminatum, & reus abſolutus, & à fortiori ſi ſumatur occultum, vt ſumendum eſt, vt contrauenitur publico, & iam non poteſt delictum deduci ad forum contentioſum, ſi iudicium fuit determinatum diffinitiuè; imò nec quando abſoluitur ab inſtantia, niſi per nouas probationes, ſeu indicia, & interim delictum ad priſtinam conditionem occulti regreditur, ac proinde poteſt abſolui ab Epiſcopo, non obſtante deductione etiam cum partis citatione, ſeu intimatione ad forum contentioſum facta, quia fuit infamia ſublata iÞ Suarium tamen ſequitur Auila *2. p. cap. 7. dub. 11. concluſione 3.* 12.

Difficultas grauis, an poſtquam delictum ſit deductum ad forum contentioſum, reumque conuictum, punitumque, poſſit Epiſcopus diſpenſare? Pars negans ex eo vera videtur, quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.24. c.6.* faciens facultatem Epiſcopis, vt poſſint abſoluere a caſibus occultis, & ab omnibus irregularitatibus ex occulto 13.

culto delicto prouenientibus, excepit homicidium voluntarium occultum, & alia deducta ad forum contentioſum, ita etiam Sayr. *de cenſuris lib.4.cap.* 17. *num.* 21. negant etiam Gutier. *lib.* 1. *Canon.*9. *cap.*3. *ad finem*, & Manuel *tom.* 1. *ſumma in* 2. *editio.* poſſe Epiſcopum diſpenſare, ſequitur Garcia *de beneſic.*7.*p. cap.* 11. *num.* 49. quia ſufficit illa deductio, cum effectu ad forum fori, vt nequeat Epiſcopus diſpenſare vigore illius decreti; admittit tamen Garcia poſſe Epiſcopum abſoluere in aliis caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, vbi non adiicitur clauſula, deductis ad forum contentioſum, præſertim, quia abſolutio eorum duntaxat prodeſt illis in foro conſcientiæ. Dicendum tamen, bene poſſe Epiſcopum diſpenſare poſt finitum iudicium, quia mens Concilij eſt conſeruare authoritatem iudicibus; cùm ergo iudex ſententiam tulerit, eamque executioni tradidit, nihil illi honoris, ſeu auctoritatis detractum eſt. Item quia ea de cauſa adiicitur occultum delictum, vt obuietur publico ſcandalo, quod deletur per ſententiam iudicis, & punitionem reo impoſitam, ſatisfactumque eſt Reip. offenſæ, ita Theologi quidam, quos tacitè refert, *vbi ſuprà*, Guttieres, & apertè videtur ſequi Henriquez *lib.*14 *de irregular. cap.*7. *n.* 5. dum ait non poſſe Epiſcopum diſpenſare in delicto delato ad forum fori, quandiu eſt deductum ad forum contentioſum. His accedunt Sanchez *lib.*2. *in precept. Decalogi cap.*11. *num.*21. & Auila *d.* 7.*p. cap.*7.*diſp.* 10. *dub.* 7. addens ſe id obſeruaſſe iam in praxi in alio caſu ſimili, impendendo virtute Bullæ Cruciatæ abſolutionem ab cenſura quadam delata ad forum contentioſum poſt finitum iudicium.

14. Pro perfecta etiam enucleatione delicti occulti, quo, & à quo ex vi Concilij *in d.cap.*6. poteſt Epiſcopus diſpenſare, ſeu abſoluere, nota dici occultum delictum etiam, quando ſcitur à quinque, & toleratur abſque infamia, & murmuratione, erit, inquam, occultum quo ad hos effectus diſpenſandi, ſeu abſoluendi. Ita Henriquez *lib.*14.*cap.*20. *num.*4. Auila *dicta diſp. decima*, *dub. ſexto*, *verſ. ex dictis ſequitur*, eſt de mente Nauarri *d.cap.*27.*num.*250.§. 10. 2. *nota*, poſſe contingere, vt actus ſit publicus, & delictum dicatur occultum. Verbi gratia, ſi quis irretitus maiori excommunicatione publicè celebret, fit irregularis, & quamuis ſacrificandi actus ſit publicus, delictum, hoc eſt, excommunicatio, eſt occultum. Sic Marius Alter.*tom.*1.*de cenſur.lib.*2. *cap.*5.*verſ. ſi queratur*, quoniam ratione delicti non eſt notum: vt enim delinquens reputetur publicus, oportet, vt ambæ conditiones ſint publicæ, nempe, vt ſit excommunicatus, & vt celebrando violet præceptum Eccleſiæ: vnde delictum erit occultum, ſi altera conditio tantùm ignoretur, & Epiſcopus poterit diſpenſare, ſeu abſoluere, ſequitur Nauar. *in Manu.cap.* 27. *num.* 251. *verſ.* 12. vel deputare Confeſſarium ad diſpenſandum, ſeu abſoluendum, vt ait Marius *ſuprà* ex ſacræ Congregationis reſponſione. Addit in confirmationem Sanchez *lib.*8.*de matrimonio diſp.*34. *num.* 56. impedimentum matrimonij dici occultum, quamuis publicè conſtet de copula, ex qua manat affinitas, ſi non ſciatur publicè copulam ſic habitam eſſe impedimentum matrimonij, quia ſecundùm aliquos exigitur, vt delictum ſit publicum, ſcilicet, vt actus qui eſt delictum, ſit publicus, & ſit ſimul publicum, illum actum eſſe delictum. Quod etiam tradit P. Saa *verb. Epiſcopus num.*35. docens oportere factum non ſolùm eſſe publicum, ſed requiri, vt publicè ſciatur, illud eſſe delictum: quòd ſi contingat multos cognoſcere illud eſſe delictum, & videant illud peragi, neſciant tamen per illud cenſuram contrahi, poterit Epiſcopus abſoluere ab eo delicto, & diſpenſare in irregularitate incurſa. Idem ſentiunt Nauar. *d. cap.* 27. *num.* 241. *verſ. circa hæc dico primo*, & *num.*255. *verſ.*12.& Sayro *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 13. *numer.* 3.

15. Quid ergo ſi duo ſint eiuſdem criminis participes, & alter in iudicio fateatur ſuum crimen, ex quo cenſetur irregularis publicans, alter ſocius, nunquid incurret irregularitatem publicam propter confeſſionem ſocij? Negat Nauarr. *conſ.* 2.*de ſententia*, & *re iudicata*, & Zerola *p.*2. *verb. irregularitas dub.* 5. quia contra ſecundum ſocium nihil probatum fuit; proinde adhuc irregularitas eſt diſpenſabilis, eo quòd malitia eſt occulta, Sayr. *d.cap.*13.*num.*13. Non enim crimen alterius ſocij eſt deductum ad forum contentioſum: & res inter alios acta, aliis præiudicare non poteſt. *l.* 1. *C. res inter alios acta*, Sanchez *lib.* 2. *cap.* 11. *numer.* 21. *verſ. inſuper ſi duo*, *in precepta Decalogi.*

Par ratio eſt de excommunicato publico in vna ciuitate, ſi in alia celebret, vbi id ignoratur: ideo ſi ibi petatur diſpenſatio, poteſt impendi ab Epiſcopo; quoniam ibi delictum eſt occultum, Nauar. *lib.*5. *de clerico non ordin. miniſtr. conſ.*2. Auila 2.*p.cap.*7.*diſp.*1.*dub.*11. *concluſio* 3 *fol. mihi* 184.*col.*1.& 7.*p. diſp.*10.*dub.*6 *fol.*420.& Sanchez *vbi proximè*, ſubdens ſic in facti contingentia reſpondiſſe graues Doctores Salmantinos eâ de re conſultos, quorum doctrinæ adhærens diſpenſauit Epiſcopus, eo quòd crimen ibi eſſet occultum. Quamuis Suar. *tom.*4.*in* 3.*p. diſp.*30.*ſect.*2. *num.*2. putet non poſſe Epiſcopum diſpenſare, cùm delictum, quod eſt publicum, non poſſit dici occultum, & facilè ad alia poteſt deduci; quæ ſententia procedet, ſi de vno ad alium locum, vbi reſidet excommunicatus non toleratus, ſit facilis tranſitus, ac frequens commeatio; nos verò loquimur, quando delictum publicum eſt in ciuitate aliqua ita remota, & delinquens in alia tam diſtanti commoretur, vt non ſit ſpes, quòd aliquando delictum alibi ſit publicum, Sanchez *vbi proximè.*

16. Similiter videtur probabile crimen eſſe occultum, quando actus fuit publicus, ſi tamen ſit occultum, actum illum ſubiacere cenſuræ, vel irregularitati; verbigratia, ſi Diaconus baptizet ſolenniter publicè, vel rebaptizet Sacerdos publicè, qui duo videntur incurrere irregularitatem, vt de Diacono dicunt Nauar. *in man.cap.*22. *num.*7. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 4. *queſt.* 2. Suar. *tom.* 3. *queſt.*71. *art.*4. *diſp.*31. *ſect.*4. Bonacin. *de Sacramen. diſp.*2.*q.*2.*punct.*4.*num.*3.& *de cenſur. diſp* 7.*q* 3 *p.*6. *num.* 5. & alij, quos ſequitur Barboſ. & refert *in cap.*1.*de cler non ordin. miniſtr. num.* 2. & de Sacerdote rebaptizante, quod incurrat irregularitatem docent Victoria *in ſumma*, vbi de Baptiſmo, *n* 31. & 36. Couar. *in Clement. ſi furioſus*, *in principio. p.*1.*num.*8. Bonacina *de cenſuris diſp.* 7 *q.* 2.*punct.* 2. *num.*1. & Sanctarel. *de hæreſi cap.* 45. *num.* 8. modò rebaptizet cum intentione rebaptizandi; nam abſque ea non incurret irregularitatem, vt ex Henriquez, Vgol. Auil. & Suar. colligit Bonacin *de cenſur. diſp.* 7. *queſt.* 3. *punct.* 3. *num.* 7. & in noſtro

caſu

caſu ſi Diaconus, & Sacerdos miniſtrent hæc Sacramenta coram multis, dicetur crimen occultum, ſi qui adſunt, neſcient hoc eſſe in iure prohibitum vtrique; ita probabiliter tenet Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 56. Auila *d. diſp.* 10. *dub.* 6. poſt Nauarrum *d. conſ.* 2. *de cleric. non ordin. miniſtrando.* Manuel Rodriquez *tom.* 1. *ſumme in* 2. *edit. cap.* 166. *concluſ.* 3. qui tamen non placet, dum ait idem eſſe affirmandum, quamuis qui interſint, ſciant id eſſe prohibitum Diacono, & Sacerdoti, ſi neſciunt per illos actus irregularitatem contrahi. Ratio, quia delictum eſt publicum, miniſtratio videlicet Baptiſmi, & eſt etiam publicum hoc eſſe vtrique prohibitum. Quare meritò de hoc dubitant Auila *p.* 7. *diſp.* 10. *dub.* 6. *fol.* 421. & Sanchez *d. diſp.* 34. *num.* 56. ac proinde non poterit Epiſcopus diſpenſare. Si autem duo, aut tres, & ad ſummum quatuor ex his, qui interſunt, ſciant id eſſe prohibitum ſupradictis miniſtris huius Sacramenti, tunc puto probabilem opinionem Manuelis, cùm delictum quoad probationem illis à iure indictam, adhuc ſit occultum formaliter.

EPITOME.

17. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum homicida caſuali, vel caſuali culpam habente?*
18. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare in irregularitate orta ex mutilatione occulta?*
19. *Vtrùm quando non eſt recurſus ad Papam, poſſit Epiſcopus diſpenſare cum homicida voluntario occulto ad ſuſcipiendas etiam Ordines, & miniſtrandum in ſuſceptis?*
20. *Homicida quando poterit celebrare licitè, quando crimen eſt omnino occultum?*
21. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum homicida ad ordines minores, & ad beneficium ſimplex?*
22. *Homicida voluntarius an validè poſſit ſuſcipere beneficium de nouo?*
23. *Homicida irregularis, an peccet grauiter accipiendo beneficium ſine diſpenſatione, & quid de fructibus beneficij?*

17. EX vi Concilij Tridentini vtroque loco ibi allegati, Epiſcopus nequit diſpenſare cum homicida voluntario occulto ad Ordines ſuſcipiendos, neque adminiſtrandum in ſuſceptis, eſt communis: ſecus cum homicida caſuali ſimpliciter, vel caſuali culpabili, occulto tamen, nec deducto ad forum contentioſum, vt conſtat ex *d. cap.* 6. *ſeſſ.* 24. ibi, *excepta irregularitate*, &c. Quo ad alias omnes irregularitates ex delicto occulto prouenientes poſſe Epiſcum diſpenſare vltra facultatem Tridentini, tradunt Sayro *tom.* 2. *de cenſuris lib.* 7. *cap.* 7. *à num.* 9. *num.* 20. 21. 22. Suar. *de cenſuris diſp.* 41. *ſect.* 2. *n.* 6. Auila 7. *p. diſp.* 10. *dub. ſexto*, Henriquez *lib.* 14. *cap.* 20. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 2 *a num.* 9. & *lib.* 2. *in precepta Decalogi*, *cap.* 11. & alij communiter. Cùm igitur excipiat irregularitatem ortam ex homicidio voluntario occulto, videtur dicendum poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate procedente
18. ex occulta mutilatione. Ita Suarius *de cenſuris diſp.* 44. *ſect.* 2. *num.* 4. & *ſect.* 3. *num.* 35. ex vi decreti Concilij Tridentini *d. cap.* 6. quia ibi excipitur tantùm homicidium voluntarium; quod eſt intelligendum ita de proprio homicidio, vt non comprehendat mutilationem occultam. Item, quia poteſtas data à Concilio Epiſcopis ibi, vt fauor quantum fieri poteſt eſt extendenda; ſicut Congregatio Cardinalium in hunc Concilij locum *ſeſſ.* 34. *cap* 6. teſte Suario *in vtroque loco.* Idem ſentit Auila 7. *diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 4. Garcia *de benefic.* 7. *p. cap. vndecimo, num.* 29. *vſque ad num.* 33. Molina *tract. tertio, de iuſtitia diſp.* 79. *ſub n.* 8. ſub exceptione enim homicidij non venit mutilatio voluntaria; ideo ſi eſt occulta, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari; vt etiam tenet Toletus *lib.* 1. *c.* 88. & *ſequent. num.* 3. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſ. Neapol. cap.* 66. *num.* 9. Manuel Rodr. *tom.* 1. *cap.* 18. & *tom.* 1. *regular. quæſt.* 24. *art.* 10. & *in addit. Bullæ ad* §. 13. *num.* 6. Henriq. *lib.* 13. *de cenſur. c.* 57. *num.* 1. & *in commento litera H.* & *lib.* 14. *c.* 19. *n.* 1. *ad finem*, & *in gloſſa littera I.* quia quamuis æquiparentur homicidium, & mutilatio quoad aliqua, & quo ad irregularitatem, non verò quoad diſpenſandi modum, vt *ibi* docet Henriquez, eo quòd Concil. ſolum excepit irregularitatem ex homicidio voluntario occulto, non verò excepit ex mutilatione irregularitatem; concordat Saa *verb. irregularitas ex deformatione illicita*, *num.* 7. *ad finem*, dum ibi ait, Epiſcopum poſſe diſpenſare in homicidio caſuali etiam publico, & in mutilatione occulta.

Quare cùm ſolùm auferatur Epiſcopo non poſſe diſpenſare in irregularitate ex homicidio occulto, ſequitur in aliis omnibus ex delicto occulto prouenientibus bene poſſe, cùm exceptio firmet in contrarium regulam in caſibus non exceptis. *l. nam quod liquida*, §. *final. reſponſo* 1. *ff. de penu legata*, & *c.* 2 *de coniug. lepros.* aliàs exceptio eſſe inutilis de homicidio cum decreto Concilij *c.* 6. appoſita; quia exceptio debet eſſe de contentis in regula. Cùm igitur fateamur mutilationem non comprehendi ſub homicidio proprio, niſi quo ad irregularitatem; & ſola irregularitas homicidij voluntarij occulti excipiatur Epiſcopis, concedere debemus omnes irregularitates ex delicto occulto prouenientes illorum iuriſdictioni ſubiacere, poſſeque ab ipſis deleri ex vi decreti *cap.* 6.

Sanchez tamen *lib.* 1. *in pracepta Decalogi c.* 10. *num.* 49. opinatur non poſſe Epiſcopum virtute illius decreti diſpenſare in irregularitate mutilationis occultæ ex ea ratione, quia irregularitas non eſt ex ſolo delicto, ſed etiam ſimul eſt irregularitas ex ſignificatione, quæ non cadit ſub facultate Epiſcopis conceſſa, quæ ſolùm extenditur ad irregularitates ortas ex delicto. Idem multo antè opinati ſunt Cordub. *in quæſtion. lib.* 5. *quæſt.* 13. *dub.* 4. & Metin. 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. *verſ. ad primum arg. ſed non placet eorum ſententia.* Nam ſi hoc eſſet verum, fruſtrà exciperetur irregularitas ex delicto homicidij occulti voluntarij, nec oporteret Concilium *d. cap.* 6. de illa feciſſe mentionem, quoniam eſt etiam, vt Doctores citati aſſerunt, irregularitas ex delicto, & ſignificatione ſimul.

Nec obeſt Henriquez *lib.* 14. *c.* 9. *n.* 3. dicens non
poſſe diſpenſari in mutilatione, & in commen- 19.
to *littera Z.* quia in textu loquitur de facultate, conceſſa regularibus cum ſuis religioſis, excepto homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum, quam putat Henriquez venire ſub homicidio, quod negat Sanchez *citatus*, ſcilicet ſub illo comprehendi, & *in gloſſa littera Z.* repetit Epiſcopum non magis poſſe in homicidio, quàm in mutilatione, quoniam homicidium voluntarium mutilationem etiam voluntariam concludit,

quod

quod eſſe falſum conſtat ex dictis: ideo omiſſa opinione Corduben. Medinæ, & Sanchez, ſententia oppoſita, quæ eſt benignior, & affirmat poſſe diſpenſare Epiſcopum, eſt admittenda tanquam magis certa, quam ſequitur Suarius, & alij *in principio huius numeri* 18. *citati.*

19. Difficultas nodoſa ſatis, vtrùm vrgente neceſſitate, ſeu ſcandalo, & non ſit facilis recurſus ad Summum Pontificem, poſſit Epiſcopus diſpenſare cum homicida voluntario, occulto tamen, vt miniſtret in ſuſceptis Ordinibus ſacris? Negat Nauarrus *conſ.* 45. *de homicidio in* 2. *editione, per cap.* 2. *de cleric. pugnant. in duello.* idem volunt Fr. Manuel *tom.* 1 *in ſumm.* 1 *cap.* 1 9. *notab.* 5. & Ludouicus Lopez *in inſtruct. p.* 2. *cap.* 93. & probatur ex Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ibi, Omni ordine careat, &, vt citati interpretantur, careat ordine, hoc eſt, vſu ſuſceptorum: quibus verbis ait Auila *p.* 7. *diſp.* 6. *dub.* 3. tolli poteſtatem Epiſcopis diſpenſandi, quoad vſum Ordinum. Nihilominus idem Auila *ibi, concluſione prima*, credit concurrentibus vrgente neceſſitate, infamia, aut ſcandalo, & difficili recurſu ad Summum Pontificem, poſſe Epiſcopum diſpenſare cum clerico, vt miniſtret in ſuſceptis ſacris, ſi delictum eſt occultum, conſentit Henriquez *lib.* 14. *de irregul. cap.* 19. *num.* 1. *&* 2. iuncta gloſſ. *littera V.* quia id poterat de iure antiquo: ergo etiam modò id poterit, non obſtantibus verbis *dicti cap.* 7. ibi, *ab Altari euelli debeat, & omni officio Eccleſiaſtico perpetuò careat,* conſtatque vſum ſacrorum eſſe officium Eccleſiaſticum.

Suffragatur praxis cōmunis, qua Epiſcopi vtuntur in diſpenſatione matrimoniorum quæ fuerunt celebrata cum occulto impedimento dirimente, dum hæc tria concurrunt, nimirum difficilis recurſus ad Summum Pontificem, ſcandalum, ſi fiat ſeparatio, & periculum incontinentiæ, poſſe tunc Epiſcopos diſpenſare in his matrimoniis, ita Nauarrus *in manu. cap.* 22. Hiſpanuè *num.* 86. Latinè *num.* 85. Henriquez *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 10. *num.* 1. *& lib.* 12. *de matrim. cap.* 3. *num.* 2. Spino *in ſpeculo gloſſ.* 15. *num.* 86. Capua *lib.* 2. *deciſ. cap.* 80. *num.* 14. Ant. Gomez *in Bulla Cruciat. clauſula* 10. *num.* 58. Manuel *in eadem Bulla*, §. 13. *num.* 6 *in fine.* Confirmatur ratione, quoniam quamuis regulariter nequeat Epiſcopus diſpenſare in lege ſuperioris, ſeu Concilij, integrum eſt illi in caſu vrgentis neceſſitatis diſpenſare, Bald. *in l. omnes populi, num* 8. *de iuſt. & iure.* Gutier. *Canonic. quæſt. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 18. & Duenn. *regul.* 248. *limit.* 2. ſed in vtroque caſu tam matrimonij initi, quod eſt publicum & impedimentum occultum, quàm Sacerdotis, qui commiſit homicidium data opera occultum, vrget ſcandalum, & infamia, & difficilis recurſus ad Papam: igitur ſi cum contrahentibus matrimonium concurrentibus iis poteſt Epiſcopus diſpenſare, cur non poterit in homicida occulto quoad vſum ſuſceptorum Ordinum etiam diſpenſare, cùm ſit delictum occultum, & ipſe Parochus, ſeu Sacerdos, ſolitus quotidie celebrare, & periculum infamiæ, ſuſpicandique illum fuiſſe auctorem homicidij, nec ſit aditus ad Summum Pontificem, niſi difficulter.

20. Ad hæc ex ſententia Thomæ Sanchez *lib.* 2 *de matrimonio diſp.* 40. *numer.* 7. auſim dicere poſſe diſpenſare Epiſcopum cum homicida occulto, ſi vrgentiſſimæ neceſſitati ſuſcipiendi Ordines ſacros, non poſſit alio modo obuiari abſque eo, quòd ſacris initietur. Exemplum ſit, quidam vir grauis ratione Canoniæ paratus iam quoad omnia ad ſuſcipiendum Ordinem ſacrum pridie illius, quo Ordines conferebantur de induſtria patrauit homicidium occultum, nullum eſt remedium fortius, vt euadat infamiam, niſi ad Ordinem ſacrum promoueri, quòd ſi non promoueatur, apud omnes reputabitur auctor illius homicidij, & vitæ diſcrimen apertiſſimè ſubibit: ſi ergo Epiſcopus, vt docent Henriquez & Auila *ſupra*, vrgente neceſſitate, aute Sandalo, aut infamia, poteſt, cùm difficilis eſt aditus ad Summum Pontificem, diſpenſare cum Sacerdote occulto homicida, vt miniſtret in ſacris iam ſuſceptis; & ex ſententia Sanchez *d. diſp.* 40 *n.* 7. poteſt diſpenſare in impedimento matrimoniū dirimēte antequam matrimonium contrahatur, quando paratis iam omnibus ad nuptias inuenitur impudimentum, cuius detectio infamiam notabilem generabit, & poſt omnia remedia quæſita, ac tentata, nulla via euadendi illam infamiam reperitur, imò vehemens ſuſpicio aſſurgit alicuius criminis, ob quod matrimonium impeditur; ſi ergo in hoc caſu poteſt diſpenſari, cur in noſtro caſu non diſpenſabitur.

Dices Summum Pontificem in matrimonij impedimentis ſolere diſpenſare plerunque, vt videmus: at cùm homicida voluntario occulto rariſſimè; igitur non poterit Epiſcopus diſpenſare in noſtro caſu, cùm Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. dicat, *Omni ordine careat.* Reſpondeo etiam Concilium contra eos, qui ſcienter in gradu prohibito ineunt matrimonium, ait *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. quòd ſeparentur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat: quæ pœna imponitur contra eos, qui ſcienter intra gradus prohibitos matrimonium inire præſumpſerint, quæ præſumptio non datur in illo, qui pœnitentia ductus ad Epiſcopum recurrit pro diſpenſatione obtinenda. Item, quia hoc impedimentum non ſuſcipiendi Ordines cum homicidio occulto eſt iuris humani à Concilio ſtatutum, ſed in illo ob magnā neceſſitatem poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt bene notat Roman. *ſingulari* 486. Felin. *cap.* 1. *fallent.* 7. *de conſtitut.* Lambertinus *de iure patron. lib.* 1. *p.* 1. *quæſt.* 7. *art.* 19. *numer.* 2. Gratian. *regula* 433. *numer.* 8. Abbas *in cap. at ſi clerici*, §. *de adulteriis, numer.* 9. *de iudiciis*, & alij, quos ſequitur Gutier. *d. cap.* 23. *lib.* 1. *numer.* 18. & in hoc caſu, ſi non promoueatur, vrget ſcandalum, & periculum vitæ, & vehemens ſuſpicio, quòd fuerit auctor homicidij patrati, ſi velit abſtinere ab Ordinibus ſuſcipiendis, igitur his omnibus concurrentibus, cùm non poſſit Summus Pontifex adiri, videtur poſſe diſpenſari ab Epiſcopo.

Inſuper notandum eſt Sacerdotem homicidam voluntarium vrgente neceſſitate celebrandi, & accedente ſcandalo, & vehementi ſuſpicione, quòd ipſe fuerit auctor homicidij poſſe celebrare expiato per Confeſſionem delicto interim, dum non impetrat diſpenſationem, dummodo ad illam obtinendam nitatur, & ob id nullam incurrit pœnam. Sic Nauar. *cap.* 27. *numer.* 239. Corduben. *in ſumma quæſt.* 137. *dicto* 4. *& quæſt.* 142. Nec non *in ſuo quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 35. *pag.* 279. *col.* 2. *in fine*, Victoria *in ſumma tit. de excommunicatione quæſt.* 13. Quia ius de conſeruanda fama, ſeu vita præualet

let iuri poſitiuo de non peragendo ſacrificio in irregularitate, vt ait Ledeſma 2.4. *queſt. 26. art. 2. pag. 366. col.* 1. Quin imò lex naturalis, & diuina de tuenda fama propria præſtat iuri humano de abſtinendo à ſacrificando cum irregularitate, ſecundùm tradita à Nauarro *in dicto manuali c. 7. n. 2. & 3.* & Angles *in floribus lib. 1. in queſt. de confeſſ.* vbi reſoluit, quando ex confeſſione timetur reuelatio alicuius peccati, vel aliquod malum, ſiue culpæ, ſiue pœnæ, poſſe tale crimen omitti.

Neque excommunicatus tenetur abſtinere à communione fidelium, non ſolùm in humanis, ſed etiam in diuinis, ſi ex huiuſmodi abſtinentia timeatur mors, vel grauis infamia, aut iactura magnæ partis ſuorum bonorum, vel ſequatur ſcandalum. Nauar. *ſuprà*, D. Thomas 3. *p. queſt.* 83. *art.* 3. *ad* 2. & Auila 2. *p. de cenſuris c. 6. diſp.* 8. *dub.* 5. vbi ait Regularem incidentem in cenſuram reſeruatam ſuperiori abſenti, poſſe contritum accedere ad Euchariſtiam, vel ſacrificare, ſi eſt Sacerdos, vt ſolebat, interim dum nititur impetrare abſolutionem, ſi ex eo, quòd abſtineat, periclitatur eius fama, aut ſcandalum immineat, Nauar. *d. num.* 239. Corduben. *in ſumma queſt.* 142. *opinio.* 3. neque incurrere ita celebrando in aliquam irregularitatem, Sylueſt. *verb. Euchariſtia. 2. queſt. 7. n. 2.* Corduben. & alij. Quoniam irregularitas non incurritur niſi ob mortale, & celebratio illa fuit ſine peccato. Auila *cit.* ſubdens Sacerdotem occidentem voluntariè clericum occultè poſſe non obſtante excommunicatione ſacrificare præmiſſa contritione, ſi ex eo quòd abſtineat à re ſacra peragenda, ſequatur ſcandalum, aut eius fama, aut vita ventura ſint in diſcrimen; quod priùs dixerunt Nauar. & Cordub. *allegati*, & Henriquez *de cenſuris lib. 13. c. 21. n. 3. & c. 57. n. 2.* quibus accedit Gutier. *lib. 1. queſt. Canonic. c. 13. à n.* 21. dicens fas eſſe homicidæ voluntario occulto poſt debitam contritionem, & Confeſſionem abſque diſpenſatione ad Altare miniſtrare, ſacrificareque, ſi probabiliter timeretur homicidij infamatio contra illum, aut reuelatio, ex eo quòd à ſacrificio Miſſæ abſtineat, poſſeque id licitè peragere durante prædicto periculo duntaxat, dummodo non ſit negligens in petenda abſolutione, ſeu diſpenſatione: ratio, quia generaliter loquendo, datum eſt cuilibet ſeruare ſuam famam, nec tenetur ſe prodere, nec facere vnde crimen à ſe commiſſum in lucem exeat. Ita Nauar. Caſtro, Victor. & Cordub. *vbi ſuprà*, & alij, quos ipſe *n. 21 & 22. & lib. 1. c. 1 num.* 40. ſequitur. Non poterit tamen homicida iſte etiam exiſtens in illo diſcrimine promoueri, vt tenet Corduben. *d. queſt. 35 lib. 1. fol. 279. col. 2. ad finem, & col. ſequenti*, Gutier. *d. c 13. n. 21.* idem probat, quod intelligendum eſt abſque diſpenſatione ſaltem Epiſcopali, vt dictum eſt

21. Ambigitur præterea, an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum homicida voluntario occulto ad Ordines minores, & ad beneficium ſimplex? Affirmant Nauar. *tit. de homicidio in 2. edit. conſ.* 45. *n.* 1. ante Conciliũ, *ex c. 2. de clerico pugnante in duello*, ſecundùm Ananiam *ibi*, & Gutier. *d. lib. 1. Canon. c. 13. num.* 19. Hodie tamen poſt Concilium Trident. *d. c.* 7. non poteſt Epiſcopus diſpenſare, regulariter loquendo, cum homicida voluntario occulto, neque ad vllum beneficium etiam ſimplex, prout volunt Nauar. *c. 27. num. 240. & conſ. 17. de homicidio*, Gutier. *d. n.* 19. Ludouic. Lopez *in inſtruct. p. 2. cap.* 93. Manuel *in ſumma tom. 1. cap. 180. concluſ. 2.* Maiol. *lib. 5. cap. 48. in principio num. 11. in fine.* Henriquez *lib. 14. de irregul. cap. 19. §. 1. in gloſſ. littera D.* Philiarc. *lib. 4. §. 8. cap.* 11. Valent. *tom. 4. queſt. 19. diſp. 7. punct. 3.* & alij, quos ſequitur Sayr. *de cenſuris tom. 2. lib. 7. cap. 7. num.* 14. quibus accedit Toletus *lib. 1. cap.* 31. & habetur *in Concilio Trident ſeſſ. 14. cap.* 7. expreſſis verbis ita: *nullo tempore ad ſacros Ordines promoueri poſſit, nec illi aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam non habeant animarum, conferre liceat, ſed omni ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careat.* Quare non placet Henriquez *ſuprà*, dum ait *numer.* 1. poſſe Epiſcopum diſpenſare ad vſum minorum Ordinum, minuſque placet *lib. 13. de cenſuris cap. 57. numer.* 1. dicens poſſe diſpenſare ad beneficium ſimplex, cùm Concil. dicat, omni officio, ac beneficio Eccleſiaſtico perpetuò careat; ſed vſus minorum Ordinum eſt officium Eccleſiaſticum: igitur non admittitur illius dictum cùm ſibi conſtet, & contradicat textui gloſſa.

Sed quid ſi homicidæ voluntario conferatur beneficium, erit ne collatio nulla, an reſcindenda? Aliqui tenent eſſe validam donec reſcindatur. Mouentur, quia Trident. *ſeſſ. 14. cap.* 7. ait, nullo tempore conferri liceat aliqua beneficia, ſed non addit verbum, ex quo conſtet illam prouiſionem eſſe irritam ipſo iure. Præterea, quia Concilium *ibi*, ſolùm vetat conferre beneficium, quando homicidium eſt publicum, vt tradit Henriquez *d. c. 57. num. 1. in textu.* Idem docent ex antiquioribus Innocent. *in cap. cum noſtris, de conceſſione prebendæ*, Nicolaus Plouius *de irregularitate regul.* 44. Anchar. *in regula, peccati venia in 6. 1. oppoſit.* & Syluest. *verb. excommunicatio 4. numer.* 4. Quoniam ſi homicida voluntarius poteſt retinere beneficium, cur non poterit de nouo acquirere? Item, quia irregularis validam facit profeſſionem: imò ſi irregularis conferat beneficium, valida eſt collatio: ergo ſi fiat irregulari, valebit, hanc opinionem cenſet Suarius probabilem *tom. 5. de cenſuris diſp. 40. ſect. 2. numer.* 29. vera tamen ſententia, cui adhæreo, tradit collationem irregulari factam eſſe ipſo iure nullam, & practicè ſequendam, & procedit etiam in quocumque beneficio etiam ſimplici, ideo nec ad Ordines promoueri poteſt, probatur ex *d. cap.* 7. Concilij Tridentini *ſeſſ. 14. cap. fin. de tempor. ordin. cap. de cætero, de homicid.* Couar. *in cap. Alma mater p. 1. §. 7. numer. 1. & §. 8. numer. 3. & in reg. peccatum p. 2. §. 8. num. 6. & 7.* Flamin. *de reſig. lib. 4. queſt. 3. à numer. 32. & lib. 5. queſt. 3. numer. 181. & queſt. 6. numer.* 79. Hoieda *de incompatibilitate benefic. 1. part. cap. 24. num.* 83. Nauar. *in manuali cap. 25. numer. 34. & cap. 27. numer. 240. verſ.* 6. aliàs 255. *& de homicidio conſ. 13. 42. & 44. & conſ. 97. de ſimonia, & conſ. 16. de reſcriptis, & conſ. 1. numer. 3. de ſacramen. non iteran. & conſ. 7. de tempor. ordinat.* Auila *de cenſuris 7. p. diſp. 2. dub.* 6. Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 6. cap. 7. queſ.* 2. & Molin. *tract. 3. de iuſt. diſp.* 78. *numer.* 2. & alij, quos ſequitur Garcia *p. 7. cap. 11. in principio*, & Sayr. *tom. 2. de cenſur. lib. 6. cap. 2. numer.* 21. & Sayr. *diſp. 44. ſuprà ſect. 4. numer.* 34. dicens hanc partem eſſe practicè probabiliorem, & ſecuriorem, idem Suarius *de cenſuris diſp. 40. ſect. 2. numer.* 36 quia quamuis iura expreſsè non declarent collationem irregulari factam eſſe ipſo iure nullam; attamen eorum verba hanc

hunc ſenſum poſſunt accipere, & vſus, & praxis ſtat pro hac communi ſententia: pro qua etiam ſunt nonnullæ ſacræ Congregationis reſponſiones, quas refert, & ſequitur Garcia *d. part. 7. c. 11. num. 9. & 10.*

23. Concluditur tandem irregularem peccare grauiter, ſi beneficiũ de nouo accipiat abſque diſpenſatione, cùm ſit illi prohibitum. Quòd ſi voluerit ſequi opinionem non negantem collationem eſſe reſcindendam, quod eſt probabile ſecundùm Suar. *diſp. 40 ſect. 2. n. 35.* non peccat irregularis accipiens beneficium de nouo, at non poteſt tuta conſcientia durante irregularitate retinere beneficium, ſed debet curare diſpenſationem illius, qui ſi non impetret, tenetur relinquere beneficium, at ſi adhæreamus opinioni probabiliori, dicendum eſt collationem eſſe nullam, & conſequenter retinentem non facere fructus ſuos, cùm non poſſit illud retinere tanquam ſuum, arg. *capitis primi, de regulis iuris lib. 6.* quemadmodum quiuis latro non poteſt retinere, quæ ſibi per furtum acquiſiuit, ſecundùm *c. ſæpe, de reſtitut. ſpoliat*; eſt enim negatiuum præceptum non furandi, atque ita obligat ſemper, & ad ſemper reſtituendum malè ablatum, iuxta doctrinam Archid *in c. ſi peccaueris 2. q. 1. & in ſumma de pœnit. diſt. 5.* præceptumque non furandi continet etiam mandatum de non retinendo alienum pro ſuo. Quòd ſi procuret diſpenſationem, poterit de conſilio Confeſſarij, ſeu docti iuri pro aliquo tempore retinere; quia ſecundùm Archid. *vbi ſup.* & ſecundùm D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 2. hoc præceptum de reſtituendo alieno ex parte eſt etiã affirmatiuum, & quatenus tale obligat quidem ſemper, ſed non ad ſemper, Nauar. *de homicid. conſ. 42. per totum.* Non diſpenſante tamen Sũmo Pontifice, tenetur ſtatim dimittere beneficiũ cum fructibus ex dictis à Suario *d. n.* 35. conſtat. Et de excommicato obtinente beneficiũ Auila *de cenſuris p. 2. c. 6 diſp. 5. dub. 4. in concluſione 2.* vbi ait teneri relinquere beneficium, & fructus perceptos, niſi cum illo ſuper hoc ſpecialiter diſpenſetur, iuxta Syluest. *verb. permutatio, quæſt. 3.* in quo non poterit Epiſcopus diſpenſare ſuper fructus, quamuis poſſit diſpenſare in aſſecutione beneficij, Auila *vbi ſupra. & eadem diſp. 5. dub. 2 concluſ. 2.* poſt Nauarrum *in manuali c. 27. n. 21.*

De reliquis quæ pertinent ad Epiſcopum ex decreto Concilij Tridentini, ſeſſ. 24. d. cap. 6.

§. X.

EPITOME.

1. *Epiſcopi nequeunt diſpenſare, nec abſoluere in caſibus de quibus loquitur hoc decretum, niſi Concilium Tridentinum ibi fuerit receptum.*
2. *Poteſtas diſpenſandi poteſt exerceri extra Diœceſim, & circa abſentes. poteſtas autem abſoluendi non niſi intra diœceſim cum præſentibus.*
3. *Epiſcopi poſſunt abſoluere extra Confeſſionem ab excommunicationibus.*
4. *Epiſcopus an poſſit committere vices ſuas Confeſſario, vt ſecum diſpenſet ſi fortè incidat in aliquod delictum de quo agitur in d. cap. 6. Concil. Trident.*
5. *Iuriſdictio diſpenſandi ſecum non eſt contentioſa, nec coactiua ſed voluntaria, ideo committi poteſt.*
6. *Epiſcopi, & Archiepiſcopi ſicut cum ſubditis diſpenſant, ſic poſſunt ſecum diſpenſare.*
7. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare in irregularitatibus occultis, & abſoluere a caſibus occultis, quando facilis eſt recurſus ad Summum Pontificem, vel ad eius Nuncium? Aliqui negant, ſed melius affirmant alij.*
8. *Epiſcopi in caſibus in quibus diſpenſant ratione vrgentis neceſſitatis, nequeunt diſpenſare, quando facilis eſt recurſus ad habentem poteſtatem diſpenſandi de iure.*
9. *Qui habet priuilegium, ſeu facultatem diſpenſandi, vel abſoluendi ratione vrgentis neceſſitatis, ea ceſſante nequeunt abſoluere a caſibus de iure Epiſcopo competentibus.*

SVMMATIM perſtringam reliqua, quæ competunt Epiſcopis ex vi 1.
huius decreti. Inprimis non gaudent priuilegio illius Epiſcopi illarum Regionum in quibus Concilium Trident. non fuit receptum. Non enim conſonat rationi fauores accipere, & onera abiicere. Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccleſ. deciſ. 532. in 1. edit & reſolut. 445. n. 3. in 2. edit.* Garc. *de beneſic p. 7. c. 11. n. 23.* Sanch. *in precepta. Decalogi lib. 2. c. 11. n. 2.* & Bonacin *de cenſur. diſp. 7. quæſt. 5 punct. 1. n. 2.*

Item diſpenſandi poteſtas data Epiſcopis in ter- 2.
minis de quibus agitur, poteſt extra diœceſim exerceri, & circa abſentes, ita Suar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 41. ſect. 2. n. 10 & 12. in fine*, Auila *de cenſuris p. 7. diſp. 10 dub. 6.* Bonacin. *diſp. 7. quæſt. 5. punct. 1. n. 4.* & Sanchez *ſupra lib. 2. c. 11. n. 12.* Auila tamen, ſi bene conſideretur, oppoſitum videtur ſentire cum aliis, ſed minus bene; quia Epiſcopi in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, poſſunt diſpenſare cum ſibi ſubditis tam intra, quàm extra diœceſim, iuxta principia diſpenſationum: contrà verò in abſoluendo à quibuſcumque caſibus occultis reſeruatis etiam Sedi Apoſtolicæ, de quibus fit mentio *in 2. p. eiuſdem decreti c. 6.* cùm abſolutio debeat eſſe ſacramentalis, & nequeat impendi per Nuntium, aut per litteras, neceſſarium eſt, quòd fiat ab Epiſcopis præſenti pœnitenti intra diœceſim, & verba illa in foro conſcientiæ, debent intelligi in foro Sacramenti pœnitentiæ, Garcia *de benef. p. 11. c. 10. num. 139.* & Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccleſ. reſol. 445. num. 8.* nec prodeſt quoad forum exterius, Henriq. *lib. 7. c. 13. §. 2. verſ. & Epiſcopus*, Suar. *de Religione tom. 2. & tract. 6 lib. 6. c. 16. n. 4.* & Sanch. *lib. 8. de matrim. diſp 34. num. 29.* & ideo Epiſcopi poſſunt abſolue-
re extra Confeſſionem in caſibus particularibus 3.
occurrentibus, Fr. Emmanuel *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 20. art 7. & quæſt. 61. art. 10.* & Graffis *lib. 2. c. 13. n. 32.* quia abſolutio ab excommunicatione nõ eſt abſolutio ſacramentalis, ſecundùm omnes.

Ambigi poteſt quis poterit diſpenſare cum Epi- 4.
ſcopo ſi contingat ipſum incidere in aliquod delictum occultum huius decreti? Negat cum aliis Marius Alterius *de cenſur. tom. 2. diſp. 8. c. 3. concluſ. 4. verſ. tertio quæri poteſt poſſe Epiſcopum committere alteri poteſtatem, vt ſecum diſpenſet.* Alij affirmant poſſe committere vices ſuas Confeſſario proprio, vt ſecum diſpenſet, & vt eum abſoluat, ita Suarez *tom. 5. diſp. 41. ſect. 2. n. 9.* Henriquez *lib. 14. de irregul. c. 18. §. 3.* Beller. *diſquiſit. cleric. p. 1. titulo, de diſciplina clerical. §. 1. n. 54.* Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 3. n. 3. & in precepta Decalogi lib. 2. c. 11. num. 11.*

Ratio, quia non repugnat quempiam huiuſmodi iuriſdictionem in ſemetipſum exercere, etiam in abſolutione ſacramentali, committendo Confeſſario, vt ipſum abſoluat: igitur à fortiori id non repugnabit in diſpenſatione, & ita de Epiſcopo volunt Syluester *verb. Confeſſor. 1. quæſt. 9.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. c. 4. n. 3. in commento littera I. & c. 7. n. 5 littera B. & lib. 7. de indulgētiis c. 28. n. 1. in commento littera H.* & Saa *verb. Confeſſor 16. verſ. Confeſſor Epiſcopi & verb. religio n. 47. verſ. Prælati in religione.*

Idem volunt Henriquez & Manuel Saa *de Prælatis Religionum*, vbi proximè; poſſunt enim eorum Confeſſores ab ipſis electi ex eorum commiſſione cum eiſdem diſpenſare in omnibus, in quibus ipſi Prælati poſſunt cum ſubditis. Adduntque Maiol. *lib. 2. de irregularitate cap. 2. num. 12. & lib. 5. cap. 15 num. 7.* Sayr. *in theſauro tom. 1 lib. 7. c. 14. num. 5.* & Suar. *de cenſuris diſp. 41. ſect. 2. num. 9.* dicentes hoc idem decreuiſſe Congregationem Cardinalium; idemque eſſe dicendum de caſibus occultis datis Epiſcopo in Tridentino *ſeſſ. 24. c. 6. de reformat.* An autem vera ſit, ac propria diſpenſatio, qua vtuntur Prælati erga ſe ipſos in irregularitatibus, & in votis, & præceptis Eccleſiæ, & in reliquis omnibus, ſicut cum ſubditis diſpenſant? Equidem de Romano Pontifice non eſt dubium poſſe erga ſe ipſum in omnibus diſpenſare, in quibus poteſt cum ſubditis verè, ac propriè.

5. Probatur, quia hæc iuriſdictio diſpenſandi ſecum, non eſt contentioſa, neque eget auxilio probandi. Item non eſt iuriſdictio coactiua, quam in ſemet exerceri repugnat; ſed eſt voluntaria, nec pertinet ad ſacramentalem abſolutionem, quæ de iure diuino exigit diſtinctionem perſonalem inter abſolutum, & abſoluentem, quæ eſt differentia, quæ conſtituitur à D. Thoma *in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 5. quæſtiunc. 4. ad tertium*, & *ibi* Durand. *quæſt. 4. n. 10.* dicentibus actus, qui exercentur per modum ſententiæ, vt abſoluere, & condemnare non poſſe exerceri ab aliquo erga ſe ipſum: ſecus de actu, qui per modum diſpenſandi exercetur, Sanch. poſt alios *d. diſp. 3. n. 6 per totū.*

6. Quo ad reliquos ſuperiores Epiſcopos, & Archiepiſcopos, Sanchez *ſuprà num. 8.* tanquam probabilius tradit poſſe Epiſcopos verè, à directè ſecum diſpenſare in omnibus caſibus, in quibus poſſunt cum ſubditis. Ratio, quia aliàs manebunt peioris conditionis, quàm ſubditi, cum quibus diſpenſare poſſunt ſuperiores, Azor *inſtit. moral. p. 1. lib. 7. c. 29.* Molina *tract. 2. diſp. 147. verſ. Religioſus tamen.* Emmanuel Saa *verb. Religioſus num. 47. verſ. Prælati in Religione.* Præterea diſpenſare ſecum Epiſcopum non repugnat iuri naturæ, nec repugnat iuri Eccleſiaſtico: igitur licitum eſt Epiſcopis vti hac iuriſdictione ſecum, cùm in ſua diœceſi poſſint omnia, exceptis reſeruatis, vt probat Sanchez *de matrimonio lib. 1. diſp. 61.* poſt Abulenſem *n. 16. Matth. quæſt. 87 littera F.* & Victoria *relectione de matrimonio p. 1. num. 7.* atqui nullibi in iure reperitur Epiſcopis interdictum, ſecum diſpenſare: ergo poſſunt. quæ reſolutio placet Armillæ *verb. Monachus n. 9.* & Fr. Manueli *in Bulla Cruciata, §. 8. dub. 6. n. 11. & 2. tom. ſumma c. 30. n. 4.*

7. Supereſt nodus difficilis, an poſſit Epiſcopus diſpenſare in omnibus irregularitatibus occultis, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & abſoluere à caſibus occultis *ſeſſ. 24. c. 6.* quando eſt facilis recurſus ad Nuntium Apoſtolicum habentem poteſtatem ad diſpenſandum, & ad abſoluendum, & à fortiori, quando facilis eſt recurſus ad Summum Pontificem? Pars negans ex eo probatur, quia Epiſcopus videtur habere poteſtatem diſpenſandi in occultis, & abſoluendi ab illis ratione vrgentis neceſſitatis, ſed quando adeſt potens diſpenſare, ad quem recurri poteſt, ceſſat neceſſitas; ergo non poterit Epiſcopus. Iuuat Sacerdotem ſimplicem poſſe abſoluere in articulo mortis vrgente neceſſitate, & abſente Parocho. Neceſſitate tamen ceſſante, aut præſente Parocho, & volente audire confeſſionem, non eſt locus ſimplici Sacerdoti; igitur Epiſcopus nihil poterit in caſibus occultis, ſi adſit ſuperior ad quem poteſt confugi.

Nihilominus dicendum eſt poſſe Epiſcopum in occultis diſpenſare, & ab illis abſoluere, quia huiuſmodi caſus dicũtur verè caſus Epiſcopales, & pertinent ad Epiſcopum, non ratione vrgentis neceſſitatis; ſed competunt illi iure ordinario ſpeciali, & poſſunt delegari ab Epiſcopo, Suarez *de cenſuris tom. 5. diſp. 41. ſect. 2. n. 25.* Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 2. num. 29. verſ. ſecundum*, & 8.
Gutier. *lib. 3. de matrimonio c. 49.* contra Henriquez *in ſumma lib. 14. de irregul. c. 14. num. 7. & in commento littera O.* Secus videtur dicendum in habente poteſtatem diſpenſandi in caſibus reſeruatis Pontifici, ratione vrgentis neceſſitatis, nimirum in caſibus matrimonij, quando eſt irritum per impedimentum dirimens, & fuit contractum bona fide ex parte ſaltem alterius coniugis; tunc enim, quamuis Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 10. num. 1. in comment littera D. & de matrimonio lib. 12. c. 3. n. 1. & in commento littera H.* dicat poſſe, quando facile recurri poteſt ad Nuntium, vel ad Pontificem, oppoſitum eſt dicendum, quia Epiſcopus poteſt ſolùm in his caſibus diſpenſare vrgente neceſſitate, non autem vrget quando facilè recurri poteſt ad Nuncium Apoſtolicum; proinde hanc ſententiam tradit Vega *lib. 6. ſumma caſu 143. in fine*, Nauarrus *in ſumma c. 22. n. 86.* Hiſpanè, *& n. 85.* Latinè, & Ludouic. Lopez *2. p. inſtructor. c. vltim. ad finem, §.* porrò hîc etiam illa quæſtio, quamuis dubitans loquatur; ait enim fortè ita eſſe; ſed Manuel Bulla Cruciata, *§. 13. n. 6. in fine* abſolutè loquitur pro hac parte. Quin imò qui habet priui- 9.
legium diſpenſandi in caſibus competentibus Epiſcopo etiam matrimonialibus, non poteſt diſpenſare in illis, in quibus poteſt Epiſcopus non iure ordinario, ſed ratione vrgentis neſſitatis, ita Henriquez *lib. 6. de pœnitentia c. 14. n. 7 littera P.* & Manuel *Bulla Cruciata, §. 9. n. 118.* Quoniam caſus qui competunt Epiſcopo, quando vrget neceſſitas, non cenſentur caſus Epiſcopales, ſed re vera Summo Pontifici competunt; permittuntur tamen Epiſcopo ex quadam iuris interpretatione.

DISPVTATIO XIX.

De caſibus in ſpecie Epiſcopo reſeruatis.

Caſus Epiſcopi reſeruari an poſſint.

§. I.

EPITOME.

1. *Caſus reſeruati an poſſint conſtitui ab Epiſcopis in ſua diœceſi?*
2. *Epiſcopi à quo accipiant poteſtatem reſeruandi peccata?*

Epiſcopi

3. *Epiſcopi an poſſint reſeruare peccata venialia?*
4. *Reſeruatio ſine vlla cauſa facta, an valeat?*
5. *Epiſcopi an poſſint reſeruare peccata ſine cenſuris?*
6. *Parochi an poſſint reſeruare peccata?*
7. *Quæ ſint peccata reſeruata de iure, & quæ de conſuetudine?*
8. *Peccata interna an poſſint reſeruari?*
9.10.11.12.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22. *Quis poſſit abſoluere à reſeruatis ſiue ſint à iure, ſiue à conſuetudine, ſiue à iure particulari reſeruata?*

1. CONSTAT poſſe Epiſcopos in ſuis diœceſibus reſeruare caſus aliquos, vt conſtat ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 14.c.7.* per hæc verba. *Magnopere verò ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere ſanctiſſimis Patribus noſtris viſum eſt, vt atrociora quædam, & grauiora crimina non à quibuſuis, ſed à ſummis duntaxat Sacerdotibus abſoluerentur, vnde meritò Pontifices maximi pro ſuprema poteſtate in Eccleſia vniuerſa ſibi tradita cauſas aliquas criminum grauiores ſuo potuerunt peculiari iudicio reſeruare. Neque dubitandum eſt, quando omnia, quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem Epiſcopis omnibus in ſua cuique diœceſi, in ædificationem tamen, non in deſtructionem liceat, pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores Sacerdotes authoritate, præſertim, quoad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt.* Hactenus Concilium.

Ex quo deducitur voluiſſe Concilium comprehendere cauſas non ſolùm quoad forum externum, ſed etiam quoad forum animæ crimina, quæ poteſt non ſolùm Summus Pontifex, ſed etiam Epiſcopus reſeruare, quoad forum externum quantum ad pœnas, quoad forum animæ quantum ad culpam, ita D. Thomas *in 4 diſt. 17 quæſt. 3. art. 4. quæſt. vnic. 2. ad 4.* Paludanus *ibi quæſt. 5. art. 1.* Nauar. *cap. 27. num. 271.* Suarius *tom. 4. de pœnitentia diſp. 29. ſect. 1 num. 2. & ſect. 2. num. 8.* patet ex communi, & antiquo vſu per totum Orbem recepto tam in diœceſibus, quàm in Religionibus, in quibus omnibus ſolent reſeruari caſus.

2. Quæſtionis tamen eſt, à quo Epiſcopi accipiant poteſtatem reſeruandi peccata, à Papa ne, an immediatè à Deo? Suarius *tom. 4. de pœnit. diſp. 25. ſect. 1. num. 6. & 7.* poſt alios affirmat accipere poteſtatem reſeruandi immediatè à Papa, ſequitur Viualdus *in Candelabro*, vbi de abſolutione *n. 38.* Nam habere hanc poteſtatem definitur in Concilio Tridentino *in d. ſeſſ. 14. Canon. 11.* ibi, *Si quis dixerit Epiſcopos non habere ius reſeruandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiam, atque ideo caſuum reſeruationem non prohibere, quo minus Sacerdos verè abſoluat, anathema ſit.* Nullibi tamen iure diuino probatur competere Epiſcopis aliam iuriſdictionem, excepta illa habituali, & fundamentali, quæ Epiſcopis confertur per ordinationem, & conſecrationem. Quare reliqua iuriſdictio Epiſcopis conceſſa immediatè à Summo Pontifice in illos deriuatur.

Nec obeſt, quòd ſecundùm aliquos Epiſcopatus eſt de iure diuino, vt poſt multos tenet Dueñas *regul. 72. verſ. Fallit in dignitate*, & notat Gregor. Lopez *partit. 1. tit. 5. l. 1. gloſſ. 3. & l. 17. gloſſ. 2.* Conſtat tamen Epiſcopos non ſuccedere in omni poteſtate, aut vniuerſali iuriſdictione Apoſtolorum, vt patet de multis Epiſcopis, quos adhuc viuentes Apoſtoli elegerunt pro ſpeciali Diœceſi; traditque poſt multos Henriquez *lib. 3. de Sacramen. c. 6. in principio litter. E.* & fauet Caſtro *de iuſta hæreticorum punitione lib. 2. c. 24.* & Victoria *in relectione 2. de poteſtate Eccleſ. cap. 2.* exiſtimantes Epiſcopos habere ſuam iuriſdictionem immediatè à Chriſto Domino, ex illo *Actorum 20.* ibi. *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos poſuit Spiritus ſanctus Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Nihilominus verba illa ſolùm probât Epiſcopalem dignitatem, & conſecrationem ſolùm eſſe de iure diuino, tenerique Romanum Pontificem creare aliquos Epiſcopos. Non tamen probant iuriſdictionem actualem eſſe de iure diuino, & immediatè à Chriſto deriuari, cùm Annulares Epiſcopi, qui carent ouibus, nullam iuriſdictionem actualem habeant, ſed tantùm fundamentum, hoc eſt, Characterem, ſcilicet Epiſcopalem: atque ita dici poteſt iuriſdictionem habitualem eſſe de iure diuino, actualem verò de iure humano à Summo Pontifice manare.

Sequitur, an peccata venialia poſſit Epiſcopus validè reſeruare? Henriquez *lib. 6. de pœnit. c. 14. n. 6.* & Suarius *de cenſuris diſp. 29. ſeſſ. 3. n. 1.* affirmant abſolutè loquendo, præſertim illa, quæ impellunt in ruinam grauioris peccati. Nihilominus contrarium videtur verius, ex eo, quia venialia non ſunt materia neceſſaria confeſſionis, ita vt teneatur quis ea fateri: ergo reſeruatio eſt inutilis; tum quia venialia multis modis extra confeſſionem remittuntur, ſicut reſeruatio de peccatis mortalibus ſemel ritè confeſſis, eſſet ſine fructu, ſi Epiſcopus ea voluiſſet reſeruare: ſiquidem nemo tenetur peccata ſemel ritè confeſſa, & validè abſoluta ſubiicere rurſus clauibus Eccleſiæ. Cæterùm ſi quis voluerit iterum confiteri de mortalibus ſemel confeſſis, aut de venialibus per confeſſionem conſequi remiſſionem, tenebitur fateri apud Confeſſarium, cui reſeruata ſunt conceſſa, vt notat Suarius *de pœni. tom. 5. diſp. 29. ſect. 3. n. 1.* 3.

Valeat ne Epiſcopus in ſua Diœceſi licitè, & validè reſeruare peccata abſque vlla cauſa, quæſtio eſt anceps? Pars negans ex eo probatur, quia reſeruatio abſolutè eſt pœna, & non poteſt incurri ſine culpa: ideo nec licitè, nec validè poteſt Epiſcopus reſeruare pro libero ſuo arbitrio abſque vlla cauſa. Henriquez *lib. 6 de pœnit. cap. 14. num. 13.* vbi tradit inſolitam reſeruationem caſuum, hoc eſt, factam ſine cauſa, non obligare; ſequitur Angelus *verb. caſus, ad finem.* Dicendum tamen eſt validam eſſe reſeruationem factam ab Epiſcopo abſque vlla cauſa, ſed illicitam, ita expreſsè Syluester *verb. confeſſor. 3 num. 5. ad finem,* Graff. *deciſ. lib. 1. cap. 13. num. 77.* vbi ait ſine cauſa eam reſeruationem fieri eſſe peccatum, *6. quæſt. 1. cap. peruenit, & cap. cùm ad Eccleſiarum, de officio iudicis ordinarij*; validam tamen eſſe, & abſolutionem contra talem reſeruationem datam non tenere; iuuat Summum Pontificem in toto Orbe poſſe abſque cauſa reſpectu huius, aut illius Epiſcopi, aut aliquorum diuiſim ſumptorum reſeruare aliquos caſus pro libito, & abſque cauſa validè, non tamen licitè. Attamen non poteſt reſeruare nec licitè, nec validè reſpectu omnium Epiſcoporum totius Orbis omnes caſus, & cauſas collectiuè ſumptas pro ſuo arbitrio, & abſque cauſa validè, eo quia id eſſet priuare omnes Epiſcopos in vniuerſo Orbe iuriſdictione ſua, quod eſſet contra rationem ſui officij, & contra communem vtilitatem. Occurrente verò cauſa rationabili, poterit Summus Pontifex reſeruare omnes cauſas, ſeu caſus reſpectu omnium Epiſcoporum alicuius Prouinciæ; rarò autem re- 4.

perietur talis cauſa: proinde ſine illa nec licitè, nec validè poterit, Suarius *tom. 4. de pœnitent. diſputat. 29. ſect. 4. num. 4.*

Petes propter quas cauſas poſſint Epiſcopi reſeruare ſibi caſus? Conſtat ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. c. 7.* fieri reſeruationem caſuum, vt grauiora peccata grauiori iudicio ſubdantur: item vt meliùs corrigi poſſint: item, vt ſi fuerint in Rempublicam pernicioſa, commodius remedium adhibeatur. Tum maximè, vt acriori metu perculſi homines ab huiuſmodi delictis abſtineant. Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 5.* Graſſis *lib. 1. deciſ. c. 13. num. 71.*

5. Porrò hæc reſeruatio facta ab Epiſcopis aliquando erit ſine cenſuris, aliquando cum cenſuris, & facta facultate abſoluendi à peccatis habentibus annexam cenſuram, conſequenter fit facultas ad abſoluendum à cenſura, & ſublata cenſura, tollitur reſeruatio à peccato, poſſéque abſolui à quolibet Sacerdote approbato. Conceſſa autem facultate abſoluendi à peccatis reſeruatis non conceditur facultas abſoluendi à cenſuris, cùm ſint diuerſa peccata. Quin imò data facultate abſoluendi ab omnibus cenſuris ſibi reſeruatis non cenſetur abſolutè data facultas ad abſoluendum ab omnibus caſibus reſeruatis non habentibus cenſuram annexam, quoniam à diuerſis non fit illatio. *l. Papinianus exuli, ff. de minorib.* Nec concedendo facultatem abſoluendi à caſibus, & cenſuris, conceditur abſolutio, vel diſpenſatio in votis, aut in irregularitate: non enim huiuſmodi facultates poſſunt extendi etiam, quando Epiſcopus concedit alicui omnem ſuam facultatem, & authoritatem ad audiendas confeſſiones, quia non veniunt reſeruata in conceſſione generali. Nauarr. *in manuali, cap. 27. num. 261.* Lælius Zechius *tract. de caſibus reſeruatis Epiſcopo, in principio obſeruat. 1.* Gambar. *eodem tractatu de caſibus Papæ reſeruatis, cap. 2. num. 22.*

6. Parochos non poſſe reſeruare caſus de iure certum eſt, ſicut nequeant reſeruare inferiores Epiſcopo Decani, videlicet Archidiaconi, & alij ſimiles, qui non habent iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem. De conſuetudine Parochi legitimè introducta ſecundùm tradita ab Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 14. num. 4.* & Suarez *tom. 4. de pœnit. diſp. 29. ſect. 1.* poſſunt reſeruare, ex cauſa tamen rationabili, & abſque illa, nec licitè, nec validè pro libito; ex eo, quia conſuetudo legitimè præſcripta debet niti ratione, ſicut qui ex præſcriptione longiſſima diſpenſat in votis, debet diſpenſare ex cauſa legitima, & abſque illa diſpenſatio non tenet, vt tradit Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 45. num. 3.* quia diſpenſatio abſque cauſa in quocunque præcepto obliganti à iure diuino, & Eccleſiaſtico non eſt diſpenſatio, ſi fiat abſque cauſa, ſed diſſipatio, ſic in noſtro caſu Curati ex conſuetudine antiqua, & longo vſu probata reſeruantes aliqua crimina non poterunt extendere eam, ad reſeruandum pro libito ſine cauſa rationabili. Confirmatur, quia etiam reſeruatio de ſe eſt oneroſa, & odioſa, quatenus reſtringit iuriſdictionem Confeſſariis approbatis: ergo non debet fieri cum extenſione ad caſus abſque vlla cauſa cùm fiat in ædificationem, non autem in deſtructionem animarum.

7. Sunt autem peccata quædam de iure reſeruata, de quibus Nauarrus *in manuali cap. 27. num. 256.* gloſſ. *in Clement. dudum, in verb. conceſſa, de ſepult.* & gloſſa *in cap. 2. de pœnit. & remiſſ. lib. 6.* ſed loquuntur indiſtinctè de caſibus reſeruatis iure communi, aut particulari, vel conſuetudine generali. De iure reſeruati Epiſcopo ſunt incendium ex propoſito factum, & conſilium, & auxilium ad id præſtitum. *23. quæſt. 8. cap. peſſimam.* Secundus caſus eſt peccatum, propter quod pœnitentia ſolennis imponenda eſt, *diſt. 50. cap. in cap. 26. quæſt. 6. cap. ſi;* quæ ob ſolum peccatum notorium, & ſcandaloſum imponitur, quæ tamen proprie non eſt in vſu. Tertius caſus eſt, excommunicationes Papæ reſeruatæ, quarum in certis caſibus abſolutio inferiori permittitur: tunc enim per inferiorem non venit quilibet Sacerdos, ſed Epiſcopus tantùm, Nauar. *cap. 27. num. 262.* Quartus caſus reſeruatus continetur in Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6. de refor.* Hoc eſt quando crimina ſunt occulta, nec deducta ad forum contentioſum. Quoad caſus autem Bullæ Cœnæ Domini non habet locum hoc decretum Concilij: atque ita nequeunt Epiſcopi per virtutem illius abſoluere prædictos caſus Bullæ Cœnæ Domini. Ita Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi cap. 67. num. 10.* affirmat fuiſſe declaratum à Gregorio Decimoquarto, & à Clemente Octauo.

Quintus caſus continet abſolutiones caſuum Papalium Epiſcopis conceſſas, quando delinquentes propter legitimum impedimentum nequeant accedere ad Sedem Apoſtolicam, vel ad eius Legatum, vt habetur *in cap. quamuis, cap. ea noſcitur, & in cap. quod de his, de ſententia excommunicationis*, Felinus *in d. cap. quamuis.* Porrò cauſæ legitimè impedientes ſunt paupertas, infirmitas perpetua, valetudo imbecilla, conditio ſexus, nimirum ſi fuerit mulier, ſeu ſtatus, puta, ſi non ſit ſui iuris, aut ſi fuerit ſeruus: item grauis ſenectus: item ſi mancus, vel membris mutilatus. Denique impediti cenſentur, qui nequeunt ſe ipſos præſentare ſuperiori, Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 13. num. 14.* Barboſ. *in cap. ea noſcitur ſuprà*, vbi numerat in ſpecie omnes legitimè impeditos, quorum abſolutiones reſeruantur Epiſcopis de iure, *& in cap. de monialibus, eodem titulo, & in cap. pueris, ibidem.* Quòd ſi non habuerint ſic abſoluti perpetuum impedimentum, debet imponi conditio ab Epiſcopo, vt ceſſante impedimento teneantur ſe ſiſtere Sedi Apoſtolicæ; & niſi ſe præſentent, reincident in priores cenſuras, *cap. eos qui, de ſentent. excommunic. in 6.*

Sextus caſus de iure reſeruatus Epiſcopo continetur *in cap. peruenit, de ſentent. excommunic.* vbi excommunicati propter leuem percuſſionem clerici, ab Epiſcopo abſolui poſſunt, Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 3. num. 11.* Garc. *de nobilitate, gloſſa nona, num. 40.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. titulo de fauore clericorum § 3. num. 33.* Sayr. *de cenſur. lib. 2. cap. 28. à principio*, & Bonacina *eodem tractatu diſp. 3. q. 4. punct. 5. num. 2.* Iniuria an ſit leuis iudicanda eſt arbitrio Epiſcopi, qui ex circunſtantiis tam perſonarum, locorum, & temporum, quam modi percuſſionis arbitrabitur, vt volunt Bellet. *d. § 3. n. 34.* & Sayr. *d. cap. 28. num. 5.* vbi addit communiter exiſtimari percuſſionem leuem, quam facit Magiſter, Prælatus, pater, dominus, in diſcipulum clericum, filium, aut ſeruum. Regulariter tamen Bonacin. *d. punct. 5. num. 4.* putat eſſe leuem percuſſionem, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quando nulla carnis macula apparet, vel quando percuſſio fit ſine aliqua ſciſſione, vel ruptione membri, ſine fractione dentis, ſine euulſione multorum capillorum, & ſine effuſione

multi

multi ſanguinis. Erit tamen hæc percuſſio aliàs leuis ratione loci, vel perſonæ, grauis, veluti ſiquis manum iniiciat ad faciem alicuius grauis perſonæ infigendo alapam, vel ſi in platea publica de die, vel coram populi multitudine percutiat. Semper tamen relinquitur taxanda huiuſmodi iniuria arbitrio iudicis ex communi Doctorum ſententia, Felin. *in cap. cùm illorum, num.* 12. *de ſentent. excommunic.*

Quæ autem ſit atrox iniuria, exponit Extrauag. Ioan. XXII. relata à Confect. *in priuil. mendic.* Sed quia mutilatè illam aliqui referunt, non abs re hoc loco putaui ad verbum inſerere, quæ ſic habet:

Perlectis litteris veſtris circa abſolutionem excommunicatorum, vos in eis dubitare perſpeximus, quæ eſſet modica, aut leuis iniuria, circa quam, ſicut talis loquitur, abſoluendi vobis contulimus poteſtatem.

Ad quod cùm ſit facti potius quàm iuris quæſtio, vobis prout poſſumus reſpondemus, illam videlicet modicam percuſſionem, aut impulſionem, pugni, palmæ, manus, pedis, digiti, aut baculi, vel lapidis, quæ ad liuorem, mutilationem membri, fractionem dentis, depilationem capillorum non modicam, vel effuſionem ſanguinis non excedit, nec ſi tum leuiſſimi ictus, aut pugni percuſſione ſanguis exiret, tranſire in atrocem iniuriam profitemur, vt propter hoc ſit ab abſolutione talium abſtinendum, vt tamen non ſolùm ipſum factum, imò etiam facti qualitas, percutiendi modus, aut iniuriandi circa hoc diligentiùs attendatur, & ipſius facti circumſtantia, loci videlicet, & etiam perſonæ, quæ ſit leuis, vel modica, grauis, aut enormis iniuria manifeſtiùs cognoſcatur. Loci quidem, vt in theatro, vel in foro, coram Rege, & Prælato, vel iudice in Eccleſia, coram multis, in aliquo loco publico alicui iniuria conferatur. Perſonæ, veluti ſi magiſter, vel iudex, aut etiam magiſtratus, aut Prælatus, pater, aut patruus, vel aliquis in dignitate, vel perſonatu conſtitutus ab inferiori, vel humili contra naturam iuris patiatur, per hæc quidem graues videantur iniuriæ, & quæ ſint leues, aut modicæ tanquam ex oppoſito cognoſcantur. Sanè quia negotij natura non patitur, vt ad plenum omnia diſſerantur, iudicium talis enormis iniuriæ veſtro duximus arbitrio committendum, vt poteſtatem veſtram cùm ad hæc proceſſeritis, temperetis, vt citra metas huiuſmodi potius, quàm vltra eas citra abſolutionem talium procedatur, ne iniuriantes de vicina abſolutione confiſi, de facili in atroces prorumpant percuſſiones, vel iniurias, & ſententias canonis, iam periculoſiùs contemnentes, in excommunicationis ſententias procliuiùs prolabantur. Tolerabilius eſt enim aliquos, qui per vos etiam poſſunt abſolui, nobis, vel ſuperiori abſoluendos relinquere, quàm contra ſtatuta Cononum imagine quadam abſolutionis (quod non ſit ſine grandi periculo) quemquam relinquere innodatum, cùm vmbra quædam videatur in opere, veritas autem non ſubeat in effectu, &c.

Septimus caſus Epiſcopo reſeruatus de iure eſt excommunicatio, quam ipſe tulit, vel eius prædeceſſor, reſeruando ſibi abſolutionem ipſius, *cap. nuper, de ſentent. excommunic.* & participantis in crimine excommunicato excommunicatione ipſi reſeruata, *cap. ſi concubina, de ſentent. excommunic.* ibi, *Omnes etiam excommunicationes maiores iuris, quarum abſolutio nemini eſt reſeruata, per Epiſcopum, non per inferiorem abſolui debent*, gloſſ. notabilis *in cap. ſi Epiſcopus, de pœnit. & remiſſ.* Semperque recurri debet in his ad Epiſcopum: quòd ſi de facili non ſit aditus ad Epiſcopum per ſimplicem Sacerdotem poſſe abſolui, tradit Innocentius *in d. cap. nuper, de ſentent. excommunic.* Nauarrus tamen indiſtinctè, *cap.* 17. *num.* 262. ait quoad forum conſcientientiæ huiuſmodi excommunicationes poſſe abſolui per proprium Confeſſorem, ſequitur Couarr. *in cap. Alma mater, par.* 1. §. 12. *num.* 5. & Gutier. *lib.* 1. *Canon. cap.* 6. *num.* 1. ſed duo iſti loquuntur de Parocho erga ſuos ſubditos, voluntque poſſe abſolui à ſenten. excommun. per ſuum Parochum, quæ regulariter à iure infertur.

Nihilominus poſſe Parochum abſoluere ab excommunicatione iuris etiam maiori nemini reſeruata, docet Henriquez *lib.* 13. *cap.* 28. §. 5. *litt. S.* aſſerens rationem textus *in d. cap. nuper*, ibi, *vel à proprio Sacerdote*, eſſe vniuerſalem, quæ ita conuenit maiori, ſicut & minori, & ideo poſſe abſoluere ab excommunicatione nemini reſeruata, Suarez *tom.* 5. *diſp.* 7. *ſect.* 3. & *ſect.* 4. *num.* 9. Sayr. *lib.* 5. *de cenſur. cap.* 15. *num.* 22. Auila *p.* 2. *cap.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 4. & Bonacin. *de cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 1. *num.* 9. Ad Innocentium dicentem *in cap. nuper*, recurrendum eſſe ad Epiſcopum quando de facili inueniri poteſt pro abſolutione, dicendum eſt id procedere tantùm quoad forum exterius.

Verùm quamuis nomine proprij ſacerdotis, ſtrictè loquendo, is tantùm intelligatur, qui ordinariam habet iuriſdictionem in foro pœnitentiali, vt Epiſcopus in ſua diœceſi, & Parochus in ſua Parochia, & propterea abſolutionem prædictam à præfactis ſolùm impendendam eſſe velint D. Thomas *in addit. ad tertiam partem. quæſt* 24 *art.* 1. Sum. Piſana *verb. abſolutio.* 1. *num.* 1. & Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 5. Attamen poſſe abſolui, à quocunque Sacerdote, approbato tamen ab Ordinario loci, verius putant Bonacin. *dict. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 1 *num.* 9. & Campanil. *in diuerſor. iur. Canonici rubr.* 11. *cap.* 15. *num.* 10. Illud etiam adde poſſe impendi abſolutionem excommunicationis à proprio Parocho nondum Sacerdote, quamuis textus *in d. cap. nuper, de ſentent. excommun.* dicat à proprio Sacerdote, quia id etiam intelligitur à proprio Parocho nondum Sacerdote, eo quia Parochi Sacerdotes communiter ſunt, ita Vgolin. *de cenſur. tab.* 3. *cap.* 4 §. 2. *num.* 2. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 10. *num.* 3. & Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 32 *tract.* 1. *num.* 154.

Reſeruati autem caſus de conſuetudine Epiſcopo habentur *in Extrauagant. Benedicti XI.* incipit, *Inter cunctas, de priuilegiis*, de quibus etiam meminit Nauarr. *in manuali cap.* 17. *num.* 262. & *ſequent.* Graffis *deciſ. tit. de poteſt. confeſſ. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 65. praxis noua Epiſcopalis *p* 2. *cap.* 1. *de caſibus Epiſcopo reſeruatis, num.* 2. *fol.* 102. P. Fagundez *in præcepto* 2 *lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 10 Barboſ. *de offic & poteſt. Epiſcop. alleg.* 51 *per totum*, & Bonacin. *de pœnitentia Sacrament. diſp.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 5. §. 1. & *ſequentibus.* Sed in ſingularibus de caſibus tam de iure, quàm de conſuetudine dicemus §. *ſequenti.*

Sed modò dubium eſt, an peccata interna reſeruari poſſint? Regulariter loquendo, peccata, quæ reſeruari ſolent, non ſunt mortalia interna, ſed externa ratio, quia cùm Eccleſia præcipuè externa conſideret, & ſpectet, non interna merè, ſed externa reſeruat, ita Suar. *tom* 4. *de pœnit. diſp.* 29. *ſect.* 3. *num.* 3. & Ægidius *diſp.* 8. *dub.* 11. *num.* 79. De poteſtate tamen abſoluta Epiſcopi poſſunt ſibi reſer- 8.

 uare

uare peccata merè interna, auferendo, vel negando Confeſſoribus facultatem abſoluendi peccata interna, ita Sotus *in 4. diſt.* 18. *quaſt.* 2. *art* 5. Barthol. Medina 1. 2. *quaſt.* 91. *art* 4. Vaſquez *de pœnit. quaſt.* 91. *art.* 3. *dub.* 3. *num.* 2. Graffis *in appendice ad deciſiones, lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 24. Suar. *ſuprà*, Filliucius *tract.* 7. *cap.* 10. *quaſt.* 2. *num.* 171. Homobonus *de caſibus reſeruatis* 1. *part. cap.* 3. *aſſert.* 2. Reginald. *in foro pœnit. lib.* 1. *num.* 128. & P. Fagundez *d. lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 16. Ratio, quia iuriſdictio pendet à voluntate concedentis; is autem poteſt ſibi reſeruare poteſtatem abſoluendi peccata interna, ac ſolo corde retenta: namque reſeruatio non habet veram, & propriam rationem pœnæ, ſed eſt negatio, ſeu ablatio iuriſdictionis abſoluendi in foro animæ; atque ita non eſt dubium poſſe reſeruari hæreſim purè mentalem, & reliqua peccata enormia, vt de facto in aliquibus Epiſcopatibus Luſitaniæ reſeruari ſolet hæreſis mentalis, vt in Eborenſi, Conimbricenſi, & Braccarenſi. Reſeruari autem hæreſim purè mentalem hodie Summo Pontifici, negat Suar. *in* 3. *part. diſp.* 21. *ſect.* 2. *numer.* 2. eo quòd hæreſis reſeruatur Summo Pontifici ratione cenſuræ, quam non incurrit hæreticus purè mentalis, neque incidit in pœnas contra hæreticos ſtatutas.

Quinimò iudicium hominis non poteſt eſſe de interioribus, quæ latent, ſed ſolùm de exterioribus actibus, qui apparent: propterea lex humana non potuit cohibere, & ordinare ſufficienter interiores actus hominis hæretici verè quoad Deum, vt per illos ſubiiceretur Eccleſiæ pœnis, quia Eccleſia iuriſdictione iudicandi de omnino occultis caret: & quamuis id poſſet, minimè expediret rectæ, & ſuaui Eccleſiæ regimini: atque ita nullus hæreticus ob hæreſim in mente retentam incidit in excommunicationem, aut alias pœnas, niſi verbo aliquo, ſigno, vel facto hæreſim internam manifeſtet. Ita ex antiquis Dominicus *in cap. perpetua, num.* 6. *verſ. ſuper dubio, de electione in* 6. dicens validam eſſe electionem criminoſi omnino occulti, quoniam Eccleſia non iudicat de occultis, ſequitur Burſatus *conſ.* 189. incipit, *In ſubhaſtatione, num.* 13. *lib.* 3. Antoninus *in ſumma part.* 3. *tit.* 24. *cap.* 4. Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, in noua editione, num.* 295. *verſ. tertium, quod non longè.* Et ex recentioribus Driedo *de libertate Chriſtiana lib.* 3. *cap.* 5. *ad finem*, Couarr. *regula peccatum* 2. *p. initio num.* 7. Syluest. *verb. excommunicatio* 7. *caſu* 2. *num.* 4. *notab.* 2. *in fine*. Caiet. *in ſumma verb. hæreſis, fine, & 2. 2. quaſt.* 11. *art.* 3. *in fine*, & *ibi* Aragon. & Bannes *art.* 4. Valent. *tom.* 2. *diſp.* 7. *quaſt.* 5. *punct.* 7. Henriquez *in ſumma lib.* 14. *cap.* 4. §. 1. *in gloſſ. littera* D. Vgolin. *de cenſur. tabul.* 1. *cap.* 9. §. 12. *& de irregul. cap.* 34. *in principio, num.* 6. *& in Bulla Cœnæ p.* 2. *cap.* 1. §. 1. *num.* 16. *& ſequent. &* §. 4. *num.* 12. Suarez *de cenſur. diſp.* 4. *ſect.* 2. *num.* 3. *& diſp.* 21. *ſect.* 2. *& de legibus, lib.* 5. *cap.* 13. Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 1. & Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 14. *&* 15. *& lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 20.

Nec obſunt Canoniſtæ aſſerentes hæreticos occultos incurrere excommunicationem, per textum *in Clementina* 1. §. *verùm, quia*, vbi gloſſ. *verb. ex ipſo, de hæreticis*, vbi & Card. *num.* 8. *quaſt.* 7. idem expreſsè tenent, quamuis hæreſis ſolo corde ſit retenta. Imola *in d. Clement.* 1. *num.* 18. *de hæreticis* Bald. *l. ſi quis non dicam, num.* 1. *verſ. venio ad oppoſitiones, C. de Epiſcopis, & Clericis*, & alij, quos referunt Sanchez *in d. cap.* 8. *num.* 1. *per totum*, Ceuallos *commun. contra commun. quaſt.* 698. & Cened. *ad Decret. Collect.* 103. *num.* 2. ex eo fundamento, quia Inquiſitores contra hæreticam prauitatem aliquid odio, aut amore pro, vel contra reos, omittendo quod facere, vel non facere tenentur, incidunt in excommunicationem: ſed odium, & amor ſunt actus interiores, qui omnino latent interiùs: ergo hæretici purè mentales etiam incurrent excommunicationem. Reſpondetur tamen à Theologis Inquiſitores non incurrere excommunicationem propter odium, aut amorem, quæ interiùs omnino latent, ſed propter actus exteriores promanãtes ab illis interioribus, & hic eſt verus intellectus Clementinæ illius primæ de hæreticis, vt notant Caiet. & Bannes *ſuprà*, & Caſtro *de iuſt. hæret. punit. lib.* 2. *cap.* 18. *& de lege pœnali lib.* 2. *cap. final.* Sic etiam accipienda ſunt cætera iura adducta per gloſſam *in d. Clem.* 1. *verb. eo ipſo*, quatenus imponunt pœnas, & cenſuras actibus internis, hoc eſt, cùm exeunt in publicum, aut manifeſtantur per aliqua ſigna exteriora: tunc enim excommunicationem, aut alias pœnas ab Eccleſia ſtatutas aduersùs hæreticos incurrunt delinquentes, eo quia eorum crimen iam deuenit ad eos actus, qui ſubiiciuntur iuriſdictioni Eccleſiæ, quamuis ex defectu teſtium ſit per accidens occultum, Syluester, & Caſtro *ſuprà*, Bannes *dict. quaſt.* 11. *art.* 4. *quaſt.* 2. *concluſ.* 2.

Quis poſſit abſoluere à reſeruatis, ſiue ſint de iure communi, ſiue ſpeciali, ſiue de conſuetudine? Certi iuris eſt ſuperiorem, qui reſeruauit, & ſuperiores ipſius reſeruantis habere poteſtatem ordinariam, & directam abſoluendi à caſibus reſeruatis, eius enim eſt abſoluere, cuius eſt ligare. *l.* 3. *ff. de re indicata, cap. verbum, de pœnit. diſtinct.* 1. vbi dicitur par, & æquale ius eſſe ſoluendi, & ligandi: & res per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. Hinc fit, vt qui poteſt excommunicare, poteſt abſoluere, gloſſ. *verb. inferior in cap. inferior* 4. *diſt.* 21. textus *in cap. prudentiam* §. *ſexta, de officio delegati, & cap. ad reprimendam, de officio Ordinarij.* Vnde Prælati inferiores nequeunt diſpenſare in legibus ſuperiorum, & in pœnis earum, vt poſt Nauarrum tradit Emmanuel Ruiz *tomo* 1. *de Regularibus, quaſt.* 22. *art.* 8. idem probat Suar. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 4 *num.* 21. *& lib.* 6. *de legibus, cap.* 14. *num.* 4. *& in defenſione fidei lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 15. ſubdit eſſe contra rationem, vt aliquis inferior acquirat iuriſdictionem in ſuperiorem, iuuat Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 7. *num.* 6. 9.

Quare vera eſt reſolutio etiam ſuperiores reſeruantis poſſe abſoluere à reſeruatis, Bonacin. *de pœnitentia Sacramento diſp.* 5. *quaſt.* 7. *punct.* 5. §. 2. *num.* 1. *&* 2. ideo reſeruatorum abſolutio impendi poteſt non ſolùm ab Epiſcopo reſeruante ſibi peccatum, ſed etiam à Summo Pontifice, qui eſt in toto Orbe Epiſcopus; verùm ſucceſſor poteſt abſoluere à cenſuris latis à ſe, & à ſuis prædeceſſoribus, Mar. Alter. *tom.* 1. *diſp.* 2. *de abſolut. ab excommun lib.* 4. *cap.* 2. *verſ. neque ſolùm, & verſ. hac igitur iuriſdictio*, & Bonacin. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. *num.* 1.

Porrò Archiepiſcopus nequit abſoluere à caſi- 10.
bus reſeruatis ab Epiſcopo, quamuis ſuffraganeo, non enim eſt ſuperior in hoc foro, exceptis quibuſdam caſibus in tempore viſitationis, in quibus cenſetur ſuperior, & conſequenter poteſt per ſe ipſum abſoluere à caſibus reſeruatis ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, ex *cap. vltimo, de cenſibus in* 6. poteſtque abſoluendi facultatem aliis delegare,

delegare, cùm habeat poteſtatem ordinariam tempore viſitationis Prouinciæ, vel appellationis ad ipſum. Graffis *ſuprà d. cap. 9. num. 19.* Suar. *de pœnit. diſp. 25. ſect. 1. num. 14. & diſp. 30. ſect. 2. num. 8.* Ægidius *d. diſp. 8. dub. 3. num. 21.* Filliucius *tract. 7. cap. 7. queſt. 9. num. 196. & cap. 10. num. 281.* Quinimo Henriquez *lib. 6. cap. 7. num. 5. in commento littera A.* addit Epiſcopum poſſe abſolui à reſeruatis ab Archiepiſcopo, qui eſt ſuperior ipſo, ſi illi ſe ſubiiciat, etiam ſi Archiepiſcopus non eſt ſuperior immediatus ſubditorum ſuffraganei, excepto caſu appellationis, vel viſitationis. Adde, ſi Epiſcopus incidat in caſum reſeruatum Papæ poſſe abſolui à Confeſſario approbato, quem Epiſcopus elegerit, ſi fortè habeat poteſtatem abſoluendi alios in eundem caſum incidentes, cùm non debeat eſſe deterioris conditionis, Filliucius *tract. 7. cap. 10. queſt. 5. num.* 87. nam ex Congregatione Cardinalium declarante poteſt Epiſcopus deputare ſibi Confeſſarium cum ea facultate ad ſe ipſum abſoluendum, quam Epiſcopus in ſibi ſubditos poteſt exequi. Henriquez *lib. 6. cap 7. num. 5. littera A.* & Sanchez *de matrimonio, lib. 8. diſp. 3. num. 3. & in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 11. num. 11.*

11\.

12\. Quid ergo de Confeſſario habente facultatem delegatam abſoluendi reſeruata à Superiore habente ordinariam? Reſponde Confeſſarium huiuſmodi poſſe abſoluere iter agentes, ſi habeant caſus reſeruatos Epiſcopo proprij domicilij, & Epiſcopo loci in quo confitentur: eſt enim iudicandus pœnitens ſecundùm leges loci, in quo reperitur, Nauarrus *cap. 27. num. 275.* & Suar. *de pœnit. diſp. 30. ſect. 1. num. 15.* & alij. Contrà verò ſi iter agentes, aut peregrini habeant peccata reſeruata Epiſcopo loci in quo confitentur, quæ non ſint reſeruata Epiſcopo proprij domicilij, nequeunt abſolui, niſi ab habente facultatem abſoluendi à reſeruatis, quia eſt iudicandus iuxta leges loci in quo reperitur, ita præcitati. Quòd ſi iter facientes habeant reſeruata Papæ, non poſſunt abſolui niſi ab habente facultatem abſoluendi à reſeruatis Papæ, qui habet totum Orbem pro ſua Diœceſi, ac territorio, & ipſius leges vbique obligant ſi fuerunt acceptatæ, Bonacin. *de pœnit. Sacrament. diſp. 5. queſt. 7. punct. 5. §. 2. n. 11.*

13\. Nota tamen quando Confeſſarius nequit abſoluere à reſeruatis commiſſis in alieno loco, vt in Diœceſi aliena, quid faciendum pœnitenti? Dico primò huiuſmodi pœnitentem non poſſe regulariter abſolui à reſeruatione à miniſtris illius loci, in quo peccauit, niſi ſit ibi cauſa negotiorum, ſeu itineris, habita ratione conſuetudinis, iuxta quam vſu, & praxi introductum ſit, vt aliquis in alieno territorio abſolui poſſit. Ratio tamen ob quam pœnitens, per ſe loquendo nequeat abſolui à reſeruatis, vel à peccatis in alieno loco commiſſis, oſtenditur ex *cap. omnis vtriuſque ſexus,* diſponente peccata proprio Sacerdoti, vel alteri de ipſius licentia eſſe confitenda: Confeſſarij autem alterius territorij non ſunt proprij Sacerdotes. Item, quia peccata mortalia debent remitti ſimul, miniſtri verò illius territorij, in quo quis deliquit, non poſſunt abſoluere ab omnibus, quia, vt ſuppono, in omnia non habent iuriſdictionem; igitur nequeunt abſoluere à peccatis in alieno loco patratis: ſequeretur enim ſi poſſent abſoluere quòd Petrus, qui hodie peccauit in hac Parochia, in qua non habitat, poſſit abſolui à Parocho ipſius Parochiæ, quod non videtur admittendum, ita Nauarr. *cap. placuit, de pœnit. diſt. 6. num. 83.* Suar. *diſp. 25. ſect. 1. num. 18.* Ægidius *de pœnit. diſp. 3. dub. 3. num. 22.* Henriquez *lib. 6. cap. 7. num. 2.* & Filliucius *tractatu 7. cap. 7. queſtion. 7. numer. 189.*

Nec obeſt pœnitentem ratione delicti commiſſi in alieno loco fieri ſubditum Superiori illius loci, quia, vt intelligitur in foro externo, quod reſpicit bonum publicum, & decernit, vt delicta in alieno loco patrata ibidem puniantur, ſecus in foro conſcientiæ, Henriquez *ſuprà.*

De excommunicatione ab aliquo incurſa in alieno territorio poteſt abſolui à ſuperiore illius loci, in quo in illam incidit, quòd ſi excommunicatio eſt publica, & reſeruata Superiori loco in quo fuit incurſa, nequit reus abſolui à proprio Epiſcopo ſine licentia Epiſcopi loci, in quo deliquit. Contrà verò, ſi excommunicatio non eſt reſeruata, aut eſt occulta, eſto ſit reſeruata, Epiſcopus, vel alius ab ipſo ſpecialiter delegatus abſoluere poteſt, ex decreto Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 6.* ita Bonacina *de cenſur. diſp. 1. q. 4. punct. ſecundo n. 6.* poſt alios *ibi* relatos, Hieronymus Llamas 1 *p. c. 6. §. 3.* 14.

Inſuper difficultas eſt quando pœnitens habet caſus reſeruatos, & non reſeruatos? Reſponde non poſſe Superiorem præciſa rationabili cauſa, & ſine vrgente neceſſitate audire ſola reſeruata, vt ab illis ſacramentaliter abſoluat, & mittere pœnitentem ad inferiorem pro non reſeruatis, Vaſquez *queſt. 91. articulo 3. dub. 10. num. 2.* Henriquez *lib. 6. cap. 14. & cap. 15. num. 4.* Valent. *tom. 4. diſp. 7. queſt. 11. punct. 1. verſ. ſextus caſus,* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. num. 2.* Nugnus *in additionibus ad tertiam partem queſtion. 9. art. 2. dub. 4. ad finem,* Sayr. *de pœnit. cap. 16. num. 7.* Ex eo fundamento, quia integritas confeſſionis eſt de iure diuino, & ideo ſeruandum: atque ita non debet partiri confeſſio abſque iuſta, & rationabili cauſa. Neque pœnitens poteſt non vrgente neceſſitate confiteri ſola reſeruata ſuperiori cum intentione manifeſtandi reliqua inferiori. Neque conſuetudo abſoluendi prius à reſeruatis admitti debet niſi, quando ſuperior negotiis obrutus nequit omnia pœnitentis peccata audire, cùm talis conſuetudo non poſſit legitime introduci, cùm ſit contra ius diuinum de integritate confeſſionis. 15.

Illud etiam non eſt ſilentio prætereundum, quando Superior ex cauſa iuſta, & rationabili non audit niſi reſeruata, & abſoluit ſacramentaliter ab illis, conferri primam gratiam pœnitenti attrito, ita Sotus *in 4 diſt. 18 q. 2. art. 5. ad ſecundum argumentum, fol. mihi* 880. Suar. *diſp. 31. ſect. 1 num. 2* Ægidius *diſp. 2. dub. 9. num* 81. Contrarium docet Sylueſter *verb. confeſſio 1. num. 19.* dicens hanc abſolutionem non eſſe ſacramentalem, & Nauarrus *de pœnit. diſp. 5. cap. conſideret, §. tamen, num. 19.* quamuis fateatur abſolutionem eſſe ſacramentalem, negat tamen conferri gratiam primam, niſi in ſecunda abſolutione, quaſi ex vtraque abſolutione fiat vnum Sacramentum; quemadmodum ex pluribus vnctionibus, & ex partialibus formis in ſacramento extremæ Vnctionis, conficitur vnum Sacramentum. Nihilominus, ſi ſuperior intendat abſoluere ſacramentaliter à reſeruatis, non eſt dubium conferri primam gratiam, quia ex parte pœnitentis ſufficiens materia oblata fuit, & ſufficiens iuriſdictio ex parte abſoluentis, cum intentione abſoluendi: cùm ergo validè abſoluerit, & confeſſio fuit integra formaliter, quamuis ex iuſta cauſa non fuerit 16.

integra materialiter, & pœnitens bona fide recepit abſolutionem ſacramentalem, ſine dubio recepit primam gratiam, ſicut recipit ille cui remittuntur peccata reſeruata directè in confeſſione, & indirectè mortalia, oblita tamen. Quinetiam abſolutus per Superiorem à reſeruatis, & poſtea per inferiorem à non reſeruatis duplex Sacramentum recipit, & duplici effectu afficitur, dummodo Superior, qui non audiuit ex cauſa iuſta, niſi tantùm reſeruata intendat abſoluere ſacramentaliter, Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 9. Bene poteſt tamen Superior, aut Epiſcopus, auferre reſeruationē peccati ſine ſacramentali abſolutione. Ægidius *ſuprà diſp.* 8. *dub.* 12. *num.* 84. & Reginaldus *in praxi fori, lib.* 8. *num.* 77.

17. Porrò quando Superior impendit abſolutionem ſuper reſeruatis, ambigi poteſt, an pœnitens debeat inferiori confiteri ipſa reſeruata iam abſoluta, ſicut & non reſeruata? Negat Suarez *d. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 10. Vaſquez *q.* 91. *art.* 3. *dub.* 10. *num.* 3. Affirmat tamen Henriquez *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 4. & *cap.* 12. *lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 5. eo quòd confeſſio debet eſſe integra, & Chriſtus Dominus præcepit omnia peccata vni Sacerdoti eſſe confitenda, nihilominus in hoc caſu verior eſt ſententia Suarij quem ſequitur Zerola *in praxi de pœnitentia cap.* 13. & Nugnius *in addit. ad* 3. *partem quaſt.* 9. *ſuprà, in* 2. *parte ad finem verſ. ex dictis pag.* 327. ex ea ratione, quia qui ex cauſa iuſta non confitetur integrè, non tenetur confiteri peccata ritè confeſſa, & à quibus eſt directè abſolutus; ſic etiam in noſtro caſu non debet obligari directè abſolutus à Superiore, vt eadem peccata reſeruata aperiat inferiori. Non enim eſt obligatio confitendi bis eadem peccata ritè, ac rectè confeſſa, Nauarr. *d. cap.* 9. *num.* 7. & alij. Ex quo ſequitur, qui fuit abſolutus directè per inferiorem à non reſeruatis, & pro reſeruatis miſſus eſt ad ſuperiorem, non teneri fateri apud ſuperiorem de non reſeruatis, argumento illius, qui propter iuſtam cauſam tacuit peccatum aliquod in confeſſione, non tenetur aperire in ſequenti confeſſione, niſi illud quod ob iuſtam cauſam reticuit, ita communiter Doctores, ac praxis habet.

18. Sed quid ſentiendum, quando pœnitens habet reſeruata, & vrget neceſſitas ſumendi Euchariſtiam, & Confeſſarius non habet facultatem abſoluendi à reſeruatis? Dic poſſe à non reſeruatis abſolui, cùm in ea habeat iuriſdictionem directam, & inſuper iuſtam cauſam exercendi iuriſdictionem circa hæc peccata: indirectè verò, & conſecutiuè etiam poſſe abſolui à reſeruatis, cum onere comparendi coram Superiore, vt abſoluatur directè à reſeruatis, ita Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *quaſt.* 11. *punct.* 1. *pag. mihi* 1349. Ægidius *diſp.* 8. *num.* 13. & Suar. *ſupra ſect.* 3. contra Vaſquez *quaſt.* 91. *art.* 3. *dub.* 8. *num.* 5. Ceſſante verò neceſſitate, vel cauſa rationabili, ſi reus habeat reſeruata, nequit Sacerdos, ſeu Parochus abſoluere à reſeruatis, neque à non reſeruatis ſed debet remittere ad ſuperiorem pro reſeruatis. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 15. & *lib.* 8. *cap.* 47. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 2. Caietanus tamen *verb. confeſſio, conditione* 10. Emmanuel Saa *verb. abſolutio num.* 26. & alij volunt inferiores poſſe audita omnium peccatorum confeſſione, abſoluere à non reſeruatis, & poſtea pro reſeruatis mittere pœnitentem, modò non ſit impeditus aliqua excommunicatione reſeruata. Sed magis placet Suarez quem ſequitur Nugnius *loco citato verſ.* P. Suarez, & Filliucius *ſuprà num.* 303. Fundamentum, quia ſi Sacerdos inferior poſſet abſoluere à non reſeruatis, & pro reſeruatis mittere pœnitentem ad Superiorem, poſſet etiam Sacerdos ſimplex abſoluere habentem venialia, & mortalia, à venialibus, & pro mortalibus mittere illum ad Confeſſarium approbatum ab Ordinario loci ad audiendas confeſſiones. Atqui hoc non eſt dicendum; ergo non poteſt Confeſſarius abſoluere à non reſeruatis, & remittere pœnitentem pro reſeruatis ad ſuperiorem: non enim inferior poteſt ab vno peccato mortali abſoluere, quin abſoluat ab omnibus, cùm vnum mortale non remittatur ſine alio; item confeſſio debet fieri coram legitimo iudice; facta autem confeſſio de reſeruatis apud inferiorem, non eſt accuſatio apud legitimum iudicem, quod contingit quando pœnitens abſque vlla neceſſitate fatetur de peccatis ſuis apud non habentem facultatem abſoluendi à reſeruatis.

Quid dicendum ſi quis habeat multa reſeruata, & ſuperior ſine vlla cauſa nolit audire, niſi reſeruata, & ab illis abſoluere? Reſpondet Suarius *tom.* 4. *de pœnit. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 6. *in fine, & ſect.* 2. *num.* 6. peccare mortaliter contra reuerentiam debitam Sacramento, valere tamen Sacramentum, & conferre gratiam ſuſcipienti bona fide abſolutionem, ſecus ſi mala fide ſuſcipiat. Ex ea ratione, quia ex parte pœnitentis, vt dixi, datur confeſſio integra formaliter, & ex parte abſoluentis datur poteſtas abſoluendi à reſeruatis; quare valida erit talis abſolutio, quamuis abſoluens illicitè fecerit non audiendo omnia peccata abſque legitima cauſa, & ideo validè abſoluit. Alij tamen negant abſolutionem eſſe validam ex culpa ſuperioris qui noluit audire cùm haberet iuriſdictionem ad abſoluendum à non reſeruatis, & ſicut de iure diuino eſt integritas confeſſionis, ita etiam integritas abſolutionis. Ideo, qui ſine cauſa cōfeſſionem non facit integram, facit illam inualidam, & peccat mortaliter, quia illa non eſt vera, & valida confeſſio, in qua committitur Sacrilegium, ita Medina *de confeſſione dimidiata iteranda*, Vaſquez *quaſt.* 92. *art.* 3. *dub.* 1. *num* 4. Savr. *de pœnit cap.* 14. *num.* 10. & Bonacin. *de pœnitentia Sacramento diſp.* 5. *punct.* 3. *num.* 1. ergo qui ſine cauſa dimidiat abſolutionem, inualidè abſoluit, cùm teneatur abſoluere ab omnibus, vt habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. ibi omnia mortalia crimina Sacerdoti deferantur; conſtat enim Sacerdotes iudicium hoc incognita cauſa exercere non poſſe, &c. quod eſt intelligendum licitè, & validè. P. Fagundez *in ſecundo præcepto, lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 16. 19.

Quæri item poteſt, quando pœnitens vrgente neceſſitate communicandi, vel ſacrificandi, aut confitendi, adeſt tantùm Confeſſarius deſtitutus poteſtate abſoluendi à reſeruatis, an teneatur fateri apud illū omnia peccata tam non reſeruata, quàm reſeruata? Reſpōde affirmatiuè, quæ reſolutio eſt verior, quàm oppoſita. Ratio, quia Cōfeſſarius debet cognoſcere integrè de ſtatu pœnitētis, & an diſpoſitus ſit ad recipiendum abſolutionem omnium: hoc autem fieri non poteſt, niſi pœnitēs de omnibus fateatur quantum poteſt. Quinetiam tenetur ex iure diuino integrè confiteri, ſed huic præcepto tenetur ſatisfacere; ergo non eſt pœnitenti integrum, nec liberum abſque rationabili cauſa reſeruata reticere. Item, quia quamuis huiuſmodi Confeſſarius non ſit abſolutè legitimus iudex, nec habeat iuriſdictionem abſoluendi directè ab omnibus, debet tamen cognoſcere de propoſito, & mente pœnitentis, qualis ſit: tum, 20.

quia

quia reſeruatio ponitur in grauamen pœnitentis, vt abducatur à peccatis, & quemadmodum pœnitens tenetur peccata non reſeruata confiteri, & reſeruata ipſa, ſi carerent reſeruatione, ita etiam debet confiteri reſeruata, cùm reſeruatio impoſita ſit pœnitenti pro onere: proinde non eſt in manu pœnitentis facere eam diuiſionem, ita habetur *in cap. conſideret, de pœnit. diſt. 5. §. cautus*, per hæc verba, ibi, *Cautus ſit pœnitens ne verecundia ductus diuidat apud ſe confeſſionem, & diuerſa velit diuerſis Sacerdotibus manifeſtare.* ſequitur Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 8. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 5. Ægidius *diſp.* 7. *de pœnit. dub.* 9. *num.* 86. & *dub.* 13. & Filliucius *tract.* 7. *cap.* 16. *quæſt.* 10. *num.* 305.

21. Quid ergo, quando eſt dubium de peccato, an ſit reſeruatum? Sanchez *in ſumma lib.* 1. *in præcepta Decalogi, cap.* 10. *num.* 73. & Henriquez *lib.* 6. *cap.* 26. *num.* 7. volunt Confeſſarium approbatum poſſe in dubio facti cadentis ſub reſeruationem abſoluere, niſi aliter in aliquo caſu ius diſponat, ſequitur Soarez *de cenſuris diſp.* 40. *ſect.* 6. *num.* 5. Ex ea ratione, quia Confeſſarius eſt in poſſeſſione ſuæ iuriſdictionis, & in dubio melior eſt conditio poſſidentis: tum, quia reſeruatio eſt odioſa, & verba illius ſunt ſtrictè accipienda: proinde caſus delicti dubij non venit in abſoluta delicti reſeruatione, ita Suarez *tom.* 5. *in* 3. *partem diſp.* 40. *ſect.* 6. *num.* 5. & Bonacin. *de pœnit. Sacram. diſp.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 5. §. 4. *num.* 1 contra Armillam *verb. caſus num.* 13. & contra Frias *tract. de modo audiendi confeſſiones part.* 2. *cap.* 8. *caſu* 2. niſi detur præſumptio ſufficiens in contrarium, qualis erit, ſi quis proferat hæreſim exteriùs, & poſtea ambigat, an hæreſim protulerit ex animo, is præſumitur incidiſſe in excommunicationem latam contra hæreticos, quia tunc pro hæreſi ſtat poſſeſſio, eo quòd conſtat prolatam eſſe hæreſim, & contra hæreticum forum externum procedit, præſumitque hæreticam propoſitionem ex animo conſentiente prodiiſſe: nemo enim præſumitur dicere, quod in corde non habet, vt latè probat Sanchez *de matrimonio lib.* 3. *quæſt.* 15. ex *l. Labeo* 7. *verſ. idem Tubero, ff. de ſupell. legat.* ibi, *non arbitror quemquam dicere, quod non ſentit*; ſequitur Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 35. *num.* 2. & *ſequentibus*. In foro tamen conſcientiæ ſtandum eſt intentioni proferentis, quia in eo foro creditur homini pro ſe & contra ſe: in foro tamen iudiciali creditur homini contra ſe, non autem pro ſe, teſte D. Thoma *quodlibeto* 1. *art.* 12. & conſtat ex *l. omnibus* 9. *Cod. de teſtibus*, ibi, *Omnibus in re propria dicendi teſtimoni, facultatem iura ſubmouerunt.* ex quo patet quare diximus in hac reſolutione, niſi adſit ſufficiens præſumptio, ſecus ſi præſumptio non eſſet ſufficiens, quoniam tunc confeſſioni illius ſtandum eſt; cùm probationes contra ipſum deficiant, Sanchez poſt alios *d. diſp.* 15. *num.* 10. *verſ. poſſet tamen.*

22 Ad hæc Confeſſarius, qui propriè dubitat de iuriſdictione ſua circa reſeruata, nequit abſoluere ab illis, quia abſoluens exponit ſe periculo abſoluendi inualidè. Eſt enim poſſeſſio pro peccatis, de quibus conſtat eſſe reſeruata. Dicitur autem propriè dubitare, cuius intellectus eſt ſuſpenſus, & anceps circa reſeruatorum facultatem; contra

23. verò, qui non propriè dubitat, ſed opinionem potius habet probabilem de ſua iuriſdictione, poteſt abſoluere à reſeruatis, quamuis in contrarium detur opinio probabilis: ſupplet enim iuriſdictionem Eccleſia intercedente probabili opinione, ita Suar. *ſuprà diſp.* 76. *ſect.* 6. Sanchez *de matrimonio, lib.* 3. *diſp.* 26. *num.* 6. Leſſius *de iuſtitia, lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 8. Henriquez *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 3. & *num.* 4. & Ægidius *diſp.* 8. *dub.* 3. *concluſ.* 6. *num.* 22. & *dub.* 6. *num.* 47. & Filliucius *tract.* 7. *cap.* 8. *quæſt.* 10. *n.* 227. Vnde infertur ſequentem opinionem probabilem exiſtimantium ſe ipſum habere iuriſdictionem abſoluendi à reſeruatis, aut priuilegium abſoluendi, non eſſe reuocatum, validè abſoluere, ſicuti, ſi reuera haberet iuriſdictionem, & ſicut priuilegium reuocatum nondum eſſet, quamuis fortè opinio illa probabilis non ſubſiſteret; ſed fucatis verè fundamentis, ac falſis ſtabiliretur: ſupplet 24. enim Eccleſiæ iuriſdictionem concurrente errore communi, & titulo colorato, Sanchez *de matrimonio, lib.* 3. *diſp.* 22. *num.* 4. & 5. & *ſequentibus*, vbi loquitur de geſtis à iudice ordinario pertinentibus ad forum externum, adduque eſſe valida, & *n.* 13. vbi de foro conſcientiæ, dicens geſta per Parochum communi errore talem exiſtimatum, habentemque titulum putatiuum à legimo ſuperiore valere, vbi id multis probat.

De ſingulis quibuſque caſibus ſpecialiter Epiſcopo reſeruatis.

§. II.

EPITOME.

1. *Primus caſus de conſuetudine reſeruatus Epiſcopo eſt homicidium voluntarium.*
   & quid de mandante, & conſulente, & in quibus fallat. ibid.
2. *Abortum faciens conſultò, an ſit homicidia voluntarius?*
3. *Abortum procurantes, conſulentes, ſeu conſentientes, quibus pœnis puniantur.*
4. *Abortui cauſam dantes, an ſint irregulares?*
5. *Mutilatio alicuius membri, an ſit caſus reſeruatus?*
6. *Secundus caſus eſt incendium, & quis dicatur incendiarius, & quibus pœnis ſubijciatur.*
7. *Incendiarius tenetur ad damna ſecuta ex incendio.*
8. *Incendium à quibus in dubio præſumatur emiſſum?*
   Incendium inter caſus fortuitos numeratur. ibid.
9. *Incendiarij excommunicati, & publicati, non niſi à Papa abſolui poſſunt.*
10. *Incendiarij Eccleſiarum, ſeu aliorum locorum ipſo iure ſunt excommunicati.*
11. *Tertius caſus reſeruatus eſt blaſphemia, & quid ſit blaſphemare?*
12. *Quotuplex ſit blaſphemia, & blaſphemia quibus pœnis iure Pontificio, ac ciuili puniatur, & apud Gallos, & Italos?*
13. *Quartus caſus eſt deponere falſum teſtimonium in iudicio, ſiue in iudicio vero, ſiue nullo.*
14. *Falſum teſtimonium dicens, quod non valuit, qua pœna eſt puniendus?*
15. *Periurium quàm graue ſit peccatum oſtenditur, & an grauius ſit adulterio?*
16. *Periuri beneficiis Eccleſiaſticis ſunt indigni.*
17. *Quintus caſus eſt violatio Eccleſiaſticæ immunitatis.*
18. *Sextus caſus eſt falſare menſuras, & adulterare pondera, & ſtateras corrumpere.*

Septimus

19. *Septimus caſus eſt abuti Sacroſanctà Euchariſtiæ Sacramento ad magicas artes, & ad veneficia, & ſuperſtitiones, & quæ ſint diuinationes?*

20. *Octauus caſus eſt exponere infantes ad pia loca, cùm habeant vnde illos alant, nec reſarciunt damna data.*

21. *Nonus caſus eſt parentes percutere, & quibus pœnis puniantur occidentes parentes?*

22. *Decimus caſus eſt contrahere matrimonium in gradibus prohibitis, & quomodo computentur gradus de iure Canonico, & ciuili?*

23. *Vndecimus caſus, quem Epiſcopi reſeruare conſueuerunt, eſt oppreſſio infantium, inceſtus, violatio Monialium, peccatum contra naturam, & alia plura, quorum certa regula dari non poteſt.*

24. *Duodecimus caſus diſpenſatio, & commutatio votorum præter illa quinque Papæ reſeruata numeratur pro reſeruato.*

1. HOMICIDIVM voluntarium eſt caſus reſeruatus, quando dolo malo patratur animo occidendi, ſeu quando intenditur in ſe, aut ſaltem in cauſa, quæ eſt proxima, vel ex ſe ordinata ad mortem, prout habetur *in Extrauagante Benedicti XI. Inter cunctas, de priuilegiis*, vnde ſi quis alteri venenum propinet, ex quo per ſe immediatè, & communiter ſequitur mors, quamuis videatur occidens nolle talem mortem ſequutam, Nauarrus *in manuali, cap. 27. num.* 238. & 240. & Couar. *in Clementina ſi furioſus, de homicidio, part. 1. numer. 1. & 2.* Similiter eſt caſus reſeruatus dare conſilium, vel auxilium homicidæ ſequuto effectu homicidij Syluester *verb. caſus num.* 4. vbi dicit etiam in terris Eccleſiæ homicidium Papæ eſſe reſeruatum.

Inſuper dans auxilium, vel cauſam, tenetur de omni cauſato homicidio, & irregularitatem incurrit, vt per Farinac. *in praxi crim. p. 5. quæſt. 125. num.* 63. ſicut & mandans, & mandatarius cenſentur vnum idemque delictum committere, ſaltem ratione finis, Baldus *in l. non ideo minus C. de accuſat.* tum quia mandans punitur eadem pœna, qua punitur mandatarius, Menoch. *de arbitr. caſu* 353. *num.* 2. Maſcard. *concluſ.* 1012. Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.* 166. Gomez *tom. 3. cap. 3. num.* 39. & Farinac. *part. 5. quæſt. 135. num.* 1. Idem aſſerit *quæſt.* 129. *à num.* 26. procedere in perſuadentibus, inflammantibus, inſtigantibus, hortantibus, incitantibus, & inſtruentibus, puniri ſcilicet eadem pœna, qua ipſe delinquens ſequuto delicto. Clarus *§. final quæſt. 90. num.* 1. Surdus *conſ. 40. num.* 45. Molina *tract. 3. diſp.* 6. qui loquuntur etiam de præſtante auxilio in delicto; ſecus ſi poſt delictum præſtent opem; quia tunc non dicuntur auxilium præſtare, Farinac. *part. 3. quæſtion.* 132. *à principio.*

Quinimò homicida in animæ foro non debet abſolui, niſi priùs damnum illatum reſarciat, aut proponat compenſare, hoc eſt, medicationis ſumptus, ſtipendia, quæ tempore totius vitæ, & infirmitatis feciſſet, *l. ex hac lege, ff. ſi quadr. paup. feciſ. l. final ff. de his qui deiic. vel effud.* Item tenetur alere familiam, quam occiſus alebat, arbitrio tamen prudentum faciendum. ita Afflict. *in cap. 1. num. 21. ex quibus caſus feud. amittit.* textus expreſſus, vbi Abbas, *in cap. fin. de his, quæ vi, aut met. cauſ.* Bartol. *in l. interdum §. qui furtum ff. de furt.* conſideratis tamen perſonis occiſi, & occidentis, an ſit occidens diues, & occiſus, an fuerit iuuenis, aut ſenex. Rurſus occidenti debet iniungi pro pœnitentia ieiunium multiplex, & vt adiuuet mortuum orationibus apud Deum. Nec non, quamuis homicida puniatur, hæredes illius tenentur hæredibus occiſi reſtituere damnum ab homicida illatum, quia lex naturalis, & diuina obligat hæredem ad reſtitutionem parti. Nec obeſt punitio publica, quia illa eſt compenſatio iniuriæ, quæ illata fuit Reipublicæ, *l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil.* quæ non deobligat à debito, quod parti debetur, Nauar. *in manuali, cap. 15. verſ. interrogatus.*

Non erit tamen caſus reſeruatus homicidium commiſſum in propriam defenſionem, nec eſt peccatum, quando fit cum moderamine inculpatæ tutelæ, non enim dicitur homicida voluntarius, ſed neceſſarius vitæ propriæ defenſor, nec tenetur ad reſtitutionem, nec eſt irregularis. *Clement. ſi furioſus, de homicidio*, & ibi Couarr. *p. 3. §. vnico, num.* 1. Maſcard. *de probat. concluſion.* 1126. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 4. collect.* 792. Lælius Zech. *de caſibus reſeruatis caſu 13. de hommicid. verſic. quartò fallit*, Gambarupt. *eodem tractatu verb. homicida voluntarij, numero* 7. Azor *inſtit. moral. part. 3. lib. 2. cap. 1. à principio*, & Molina *de iuſtitia tom. 4. tractatu 3. diſp. 11. à principio.*

Erit item homicidium voluntarium, ſi inuaſus fuerit Religioſus, vel clericus, vel homo plebeius, ſi noluerint fuga conſulere vitæ ſuæ, & ſubſiſtant contra aggreſſorem, illumque occidant, & non fugiant: non enim in hoc caſu datur moderamen verum inculpatæ tutelæ: ſecus in viro nobili, vel milite, cui fuga eſt valde ignominioſa, Farinac. *ſupra quæſt. 125. à numer.* 121. Paul. Comitol. *reſponſ. moral lib. 4. quæſt. 10. num.* 16. Clar. *§. homicidium num.* 32. Azor *d. cap. 1. quæſ.* 15. & Lælius Zech. *de caſibus reſeruatis d. caſu 13. verſ. ſi verò fuga.*

Fallit etiam in homicida pro rebus ſuis defendendis, quod eſt licitum. *l. furem ff. ad legem Cornel. de ſicar, & l. 4. ff. ad l. falcid.* Clar. *d. §. homicidium, num.* 25. Sotus *de iuſtitia lib. 5. quæſt. 1. art.* 8. Farinac. *d. quæſt. 125. num. 11. & num.* 180. Sayr. *in claui, lib. 7. cap. 10. num.* 30. Azor *lib. 2. 3. part. cap. 1. ſupra quæſ.* 19. Molina *dict. tract. 3. diſp. 16. num. 1. verſ. contrariam*, & Lælius Zech. *de reſeruatis caſu 13. verſ. rurſus dubitatur*, quod eſt certum ſecundùm communem in laicis. Nihilominus pro neceſſaria defenſione vitæ, aut rerum ſuarum, poteſt quilibet occidere aggreſſorem etiam clericum ſine metu excommunicationis, gloſſ. *in cap. ſignificaſti, de homicidio, in verb. moderamine*, ibi, *nec dicitur excommunicatus, qui excedendo modum non ex propoſito repercutit Clericum.* per quam gloſſam tenet Farinac. *d. quæſt. 125. num* 418. idem ſequitur Graſſis *deciſ. part. 1. lib. 2. cap. 65. num.* 14. contra Couarr. *in Clement. ſi furioſus, part. 3. §. 1. num. 2. in fine*; ſed meliùs Clarus *dict. §. homicidium, num.* 29. Molina *dict. tract. 3. diſp.* 16. & Leſſius *de iuſtitia lib. 2. cap. 9. à num.* 66. reſoluentes poſſe quemlibet pro neceſſaria vitæ propriæ, aut rerum ſuarum defenſione occidere inuaſorem etiam clericum ſine metu excommunicationis, vel irregularitatis, textus eſt *in cap. ſi vero ei 1. verſic. ſi verò clericum, de ſentent. excommunication.* textus *in Clementino 1. verſicul. final. de homicidio*, & vtrobique ſcribentes communiter: Gomez *de homicidio cap. 3. ſub num.* 20.

dicens

dicens eſſe commune,& Suar. *de cenſuris diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 33.

Fallit inſuper in homicida pro defenſione ſui honoris, ſi eſt vir nobilis percuſſus alapa, vel fuſte; item puella poteſt occidere pro defenſione caſtitatis: idem dic de coniugata, quando nequit aliter euadere vim illatam, Farinac. *d. q.* 125. *à num.* 41 Læli. Zech. *de reſeruatis caſu* 13. *verſ. vlterius dubitatur*, & Azor *inſtit. moral. lib.* 2. *ſupra cap.* 1. *quæſ.* 16. *& ſequent.*

Fallit denique in homicida pro defenſione vitæ, ſeu bonorum proximi, ſeu extranei penitus occidente aggreſſorem cauſa offendendi illos. Bartol. *in l. vt vim, ff. de iuſt. & iur. col. penult. num.* 7. *& in l. prohibitum, Cod. de iure fiſci, lib.* 10. Anania *in cap.* 1. *de homicidio col. final. quæſt.* 8. modò ille, qui eſt offendendus, clamet, & petat auxilium, modò non, & modò aggreſſor ſit laicus, modò clericus, eſt communis, teſte Gomez *de homicidio*, *num.* 21. quia integrum eſt in foro conſcientiæ cuilibet cum moderamine inculpatæ tutelæ defendere vitam, ſeu bona proximi, & occidere aggreſſorem, quando aliter illum non poteſt liberare. Gomez *d. cap.* 3. *de homicidio, num.* 21. Couarr. *d. §. vn co, n.* 5. Molina *tract.* 3. *diſp.* 18. *num.* 1. & Farinac. *d. q.* 125. *à num.* 267.

2. Quæritur, an ſit homicida voluntarius, qui procurat abortum poſt animatum fœtum? Sixtus Quintus *in conſtitutione ſua*, incipit, *Effrænatam*, edita anno 1588. 4. Kalend. Nouemb. Pontificatus ſui anno 4. grauiſſimas pœnas ſtatuit contra procurantes abortum fœtus animati, & inanimis veri homicidæ voluntarij: ideo ſtatuit procurantes incurriſſe pœnas, quas incurrunt homicidæ voluntarij, quando actù, & re ipſa homicidium voluntarium committunt, modò abortus inde ſecutus fuerit. Eſſe autem homicidam voluntarium, non eſt dubium, poſt fœtum animatum, & poculum præbens, ad aborſum faciendum tanquam
3. homicida punitur, Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 20. *num.* 10. Clarus *§. final. quæſt* 68. *num.* 2. Graſſis *deciſ. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 63. *à principio*, Menoch *de arb. trar. caſu* 357. Placa *de delictis*, *cap.* 20. *num.* 5. *&* 6. *& cap.* 26. *num.* 8. Sayr. *deciſ.* 22. *&* 23. *tit. de homicidio, & in claui Regia lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 20. Beller. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, *§.* 5. *num.* 25. Aloyſ. Ricc. *in collect. dec. p.* 3 *collect.* 590. & Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 62. *num.* 17.

Poſtea Gregorius XIV. pridie Kalend. Iunij 1591. per aliam conſtitutionem, incipit, *Sedes Apoſtolica*, temperauit excommunicationem ipſo facto impoſitam à Sixto Quinto contra procurantes, vel opem, conſilium, & fauorem dantes, à qua per Sixtum Quintum nemo poterat abſoluere virtute Bullæ Cruciatæ, Iubilæi, aut alicuius priuilegij; at verò per conſtitutionem Gregorij ab hac cenſura quiuis Presbyter tam ſæcularis, quàm regularis approbatus ad excipiendas confeſſiones poteſt abſoluere in foro conſcientiæ.

4. Adde abortum procurantem fœtus inanimis peccare mortaliter, non tamen incurrere excommunicationem, neque irregularitatem, Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 26. quamuis aborſus inde fuerit ſecutus, non enim quando partus non eſt animatus, eſt homicida, quamuis grauiter peccet. Illud etiam vulgare eſt apud Doctores fœtum maſculum animari anima rationali quadrageſimo die, fœmineum verò octogeſimo die ſecundùm veriorem, quam tradit Sayr. *lib.* 7. *de cenſuris, cap.* 1. *num.* 3. & Nauarr. *tit. de homicidio conſ.* 22. gloſſ. *in ſumma diſt.* 5. *cap. quod verò*, Lælius Zechius *de caſibus reſeruatis caſu* 9. *de abortu num.* 1. Gambarupta *eodem tractatu fol.* 191. *verſo*, *numer.* 6. & Quaranta *in ſumma Bullarij verb. abortus num.* 5. Si autem dubitet, an fœtus maſculus ſit, an fœmina, præſumitur animatus poſt quadraginta dies, Nauarr *in manuali cap.* 15. *num.* 14. Gambarupta *ſupra d. num.* 6.

Ambigitur item, an dans cauſam abortioni ſit irregularis, verbi gratia, ſi quis ſaltet cum fœmina grauida abortione ſecuta? Henriquez *de irregul. cap.* 15. *numer.* 4. affirmat ex Couarr. *in Clementina ſi furioſus*, *part.* 2. *§.* 4. *num.* 10. *verſ.* 5. ſi ſaltatio fuit immoderata, ita vt meritò ex illa timeretur aborſus: ſecus ſi ſaltatio fuit moderata, quamuis fuerit illicita, vt in clerico, vel amatore obſcœno, ita Auila *de cenſuris*, *part* 7. *de homicidio caſuali, diſputat.* 6. *ſect.* 1. *dubio* 6. *fol.* 364. contra Syluestrum *verb. ſaltus*, & Nauarrum *in manuali*, *cap.* 27. *num.* 236. *& conſil.* 20. aliàs 24. *de homicidio*, *fol.* 515. dicentes eſſe irregularem, ſi ſaltatio erat illicita, puta ſi erat amator obſcœnus, aut clericus. Quòd ſi ſaltatio fuit hodie, & aborſus poſt menſem à ſaltatione, non fit irregularis, eo quòd talis ſaltatio non videtur eſſe cauſa propinqua illius aborſus.

Item quoad irregularitatem præbens cauſam abortui in dubio an ſit fœtus animatus cenſetur irregularis, eo quia de facto dubitatur, ita Fr. Emmanuel *in ſumma tom.* 1. *cap.* 176. *num.* 4. quod intellige quoad priuationem ſuſcipiendi Ordines, atque in illis miniſtrandi: ſecus quoad alias pœnas imponi ſolitas pro irregularitate contracta, quales ſunt priuationes beneficiorum; ex ea ratione, quia delicto dubio non imponitur pœna ordinaria ſtatuta delicto certo; ſed extraordinaria, ſecundùm qualitatem dubij; Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 19. *art.* 6. *diſp.* 66. *cap.* 1. *num.* 5. & Suar. *de cenſuris, diſp.* 40. *ſect.* 6. *num.* 6. *in principio*, *& num.* 10. *ad finem*, quoniam pœna commenſurari delicto, & culpæ reſpondere debet, vt per Couar. *lib.* 2. *variar. cap.* 8. *à principio*. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 4. *num.* 10. *& quæſt.* 17. *num.* 9. Mench *illuſtr. cap* 8 *num* 51. *& cap.* 24. *num* 17. & Cardinal. Tuſch. *tom.* 6. *littera P. concluſ.* 111. & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *cap. quæſiuit*, *de his*, *quæ fiunt à maiori parte Capituli.*

Sequitur an mutilatio ſit caſus reſeruatus? 5.
Henriquez *lib.* 14 *cap.* 9. *num.* 3. *in commento litteræ Z.* inſinuat ſub homicidio comprehendi mutilationem voluntariam, vt diximus *diſput.* 20. *§.* 9. *num.* 18. *verſ. nec obeſt*; ideo eſt caſus reſeruatus, conſonat praxis noua Epiſcopalis, de caſibus Epiſcopo reſeruatis *par.* 2. *cap.* 1. *fol.* 101. *§. item, & peccatum*, dicens poni ſolere inter reſeruatos Epiſcopo peccatum, quod habet annexam irregularitatem. Nauarrus tamen *d. cap.* 27. *num.* 262. vult tale poſſe abſolui per quemlibet confeſſorem antequam cum illo diſpenſetur in irregularitate, ipſam verò irregularitatem diſpenſandam eſſe per Epiſcopum, quod intellige de mutilatione occulta.

Sed quid, ſi quis mutilauit animo occidendi, & ſtatim antequam percuſſus moriatur, percutiens confiteatur? Reſponde non eſſe caſum reſeruatum, quia nondum homicidium ipſum eſt executioni mandatum, & quanquam poſtea ſubſequatur mors, non erit reſeruatum peccatum, ſi in confeſſione declarauit pœnitens peccatum, voluntatem ſcilicet

occidendi, periculum, cui ſe expoſuit percutiendo, ac denique ſtatum hominis ex vulnere infallibiliter morituri. Ratio, quia quantumcunque peccauerit, ante mortem ſubſecutam non habuit caſum reſeruatum; neque apparet aliqua obligatio, ratione cuius poſt mortem alterius teneatur confiteri, aut explicare vulneratum fuiſſe mortuum: quamuis enim mors ſubſecuta complementum ſit illius peccati, iam tamen, vt ſupponimus, tota illius malitia Confeſſario innotuerat, ita Henriquez *lib. 5. de pœnitentia c. 5. num. 5. littera A.* Azor *inſtit. moral. p. 1. cap.* 7. contra Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 45. num.* 29. vbi tradit percutientem hominem, ſi faſſus eſt percuſſionem, teneri etiam mortem poſtea ſubſecutam fateri; ſicut qui dedit cauſam pollutioni, tenetur fateri pollutionem poſtea ſecutam, etiamſi iam faſſus fuerit cauſam pollutionis datam, & hoc eſſe tutius in pollutione, ait Lud. Lopez *1. p. inſtructor. c. 31. §. præterea, quia omnibus, & 2. p. cap. 76. de Euchariſtia. §. ſequitur etiam ſecundò.* Sanchez tamen ibi tenet eſſe probabile, ſi quis ante ſubſecutam pollutionem cauſam datam confiteatur, non teneri poſtea fateri pollutionem ſubſecutam, quoniam nullam iam habet malitiam, & quæ habuit, ſatis expreſſa eſt in ſua cauſa.

6. Secundus caſus inter reſeruatos eſt incendium factum malo animo, authoritate propria, & in re aliena. Siue incendium ſit domorum, frugum, aliarumve rerum ex propoſito, factum tamen; & conſilium, vel auxilium ad id præſtitum, *cap. ſi quis, & cap. peſſima 23. quæſt.* 8. Gambarupta *de caſibus reſeruatis caſu 5. num. 1. fol. 198. verſo*, vbi ſubdit non eſſe reſeruatum attentaſſe incendium, niſi ſequatur effectus incendij, aut per eum non ſtetit, quin effectus fuerit ſequutus, vtpote, quia incendium fuit extinctum, vel à pluuia ſuperueniente, vel ab hominibus ad incendium extinguendum occurrentibus.

Pœna autem contra incendiarios de iure ciuili eſt grauiſſima, vt videre eſt *in l. qui ædes, & l. final. §. qui data opera, ff. de incend. ruin. & naufrag. & in l. prima, in principio, & in l. ſi quis dolo, ff. ad leg. Cornel. de ſicar. & in l. capitalium. §. incēdiarij, & § qui ab inimicitia ff. de pœnis, & in l. data opera, Cod. de his qui accuſar. non poſſ.* ſecundùm quas leges incendiarius traditur beſtiis, & poteſt concremari; interdum plectitur capite, & quandoque deportatur, aut relegatur ſecundùm qualitatem incendij; Menochius tamen *de arbitrar. caſu* 390. *num.* 1. arbitratur incendij pœnam eſſe arbitrariam pro qualitate criminum, & *num.* 25. ſubdit in arbitrio iudicis eſſe mutare qualitatem mortis, quando mortis pœna eſt infligenda: idem tradit Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ. 25. num. 4. & ſequent.*

7. Tenetur item incendiarius, maximè ſi dolo fecit incendium, ad omnia damna, & intereſſe illata ob incendium, per textum *in l. qui ædes, verſ. ſi verò ff. de incend. ruin. & naufrag.* quod etiam habet locum, ſi incendiarius fuerit in lata culpa, Menoch. *d. caſu* 390. *num.* 24. & Ioſeph. *num.* 10. *ſuprà*, Farin. *in praxi p. 3. q. 10. n. 18. & n.* 24. addit ex incendio culpa leuiſſima in omittendo non teneri incendiarium ad damna, & intereſſe: ſecus ſi incendium fuit ortum culpa leuiſſima data in committendo, per *l. 3. ff. ad l. Aquil.* per quam in foro ciuili tenetur quis de negligentia, & leui culpa.

Porrò in foro conſcientiæ non tenetur pro illa inaduertentia, nec Confeſſarius obligabit ad reſtitutionem pro leui culpa, & ex conſequenti non erit caſus reſeruatus, cùm non ſit mortalis, Gambarupta *de caſibus reſeruatis caſu 5. num.* 2. Adde in incendio commiſſo culpa leuiſſima non teneri reum ad aliquam pœnam criminaliter, nec propter eam punitur, Marian. Socin. *in cap. ſi quis domum, num. 66. in fine, verſ. & ex prædictis, de iniur. & damno dato*, Afflict. *in conſtit. Regni ſuper inciſionibus, poſt num. 14. de malefic clandeſt. rubr* 26. Corrad. *rubr. de incendiar. num.* 10. & eſt communis, quibus accedit Hieron. Gabr. *conſ. 159. num 3. lib.* 1. dicens neminem puniri, nec vituperari propter leuiſſimam culpam, per *l. quamuis ff. de condit. & demonſt.* quæ quidem ſententia procedit potiſſimum in foro pœnitentiæ, ſecundùm Gramm. *deciſ. 3. num.* 16. & Burſat. *conſ. 59. num.* 2.

Quid ergo de incendio, à quibus in dubio præſumatur commiſſum? Reſponde quando apparet de alicuius culpa verè, & præſūptiuè illi eſſe tribuendum, non verò caſu fortuito fuiſſe cauſatum cenſendum eſt, Salyc. *in l. ſi vendita num. 1 in fine ff. de periculo & commod. rei vendit*, & Marian. Socin. *in cap. ſi quis domum, num. 8. extra de iniur. & damn. dat.* Nec obeſt incendium præſumi ortum caſu fortuito in dubio potius, quàm culpa hominis, quia re vera incendium numeratur inter caſus fortuitos, text. *in l. duobus §. damna ff. pro ſocio, & l. ex conducto §. final. ff. locati.* Salycet. *in l. quæ fortuitis, C. de pignorat. act.* Patis *conſ.* 87. *num. 3. in fine lib.* 4. Menoch. *de arbitrar. lib. 2. caſu* 390. *num. 2. poſt medium.* Roland. *conſ. 95. num.* 18. *lib.* 2. & Andr. Gail *obſeruat. 21. n. 2. lib 2. & obſeruat.* 23. *num. 4. eodem lib.* 2. Nihilominus ne diſcedas à primo intellectu, quia quando apparet de culpa alicuius verè, vel præſumptiuè, non præſumitur incendium ortum caſu fortuito. 8.

Caſus ergo fortuitus eſt circa incendium, quando excitatum fuit in loco in quo ignis accendi non ſolet. Rolandus poſt alios, quos refert *in conſ. 95. num. 19. & ſequentibus, lib.* 2. idem dicendum, quando ortum eſt à fulgure cœlitus emiſſo abſque alicuius hominis facto, Menoch. *ſuprà d. caſu* 390. *num.* 2. Polydor. Rip. *in tract. de nocturn. tempor. cap. 17. num.* 41. & Sebaſtian. Medic. *de caſu fortuito part. 2. quæſt. 7. num. 1. & num.* 25. Denique caſus fortuitus eſt quando ignis accenditur ſubita vi ventorum, aut tempeſtate, tunc enim nemo tenetur de tali incendio tanquam de caſu fortuito, ſecundùm Marian. *in cap. ſi quis domos num. 13. de iniur. & damn. dat.* gloſſ. *ibidem in verb. voluntariè.* gloſſ. item *in cap. ſi egreſſus, in verb. redolet damn. eodem titulo.* Secus ſi tempore maximè ventoſo nulla præmiſſa diligentia quis admoueat ignem ſuis ſtipulis, ex quibus poſtea alij vicini damnum paſſi ſunt. Marſil. *in l. 1. in principio, numer. 15. ff. de ſicar.* Imol. *conſ. 72. per totum*, vbi *num.* 10 plenè ante denunciationem incendiarij poſſunt abſolui ab Epiſcopo, Graff. *lib. 4. cap. 19. num.* 9.

Incendiarij propter damna illata excommunicati, & publicati non niſi à Summo Pontifice abſolui poſſunt, textus *in cap. tuanos, de ſentent. excommunic.* Clarus *lib. 5. §. final. quæſt. 77. num.* 29. Suar. *de cenſuris tom. 5. diſp. 22. ſect. 2. num* 15. Sayr. *eodem titulo lib. 3. cap. 29. n.* 7. vbi *n.* 8. addit mulierem incendiariam ſemel denunciatam excommunicatam à ſolo Papa abſolui poſſe, & *n.* 10. incendiarios Eccleſiarū denunciatos à Legato de latere non poſſe abſolui. Requiritur tamen, vt abſolutio ſit reſeruata Papæ denunciato in ſpeciali, expreſſo nomine, 9.

nomine, non autem ſufficit denunciatio generalis, videlicet, *denunciamus*, vel *excommunicamus omnes, qui fecerint tale incendium*; ſed opus eſt quòd dicatur, *excommunicamus Petrum, aut Paulum, qui incendit, & excommunicatum denunciamus.* Confert *Extrau. Ad euitanda ſcandala, Martini Quinti.*

10. Incendiarij Eccleſiarum, ſeu aliorum locorum Religioſorum ipſo iure ſunt excommunicati: alij autem incendiarij aliorum locorum veniunt excommunicandi, & non ſunt ipſo facto excommunicati, Nauarrus *in manuali cap.* 27. *num.* 100. Salzedo *ad Bernard. cap.* 108. in nouiſſima impreſſione, & Farinac. *ſuprà, quaſt.* 110. *num.* 15. Azor tamen arbitratur *inſtit. moral. p.* 1 *lib.* 9. *cap.* 17. *quaſ.* 11. ipſo facto cenſeri excommunicatos de conſuetudine receptum eſſe, quamuis ipſo iure tam Eccleſiæ, ſeu loci ſacri, ac religioſi, quàm profani incendiarios non eſſe excommunicatos, tradat Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 8. quod etiam refert Barboſ. *in d. cap. tua nos, de ſenten. excommunic. num.* 4. vide Graff. *lib.* 4. *cap.* 19. *à num.* 8.

11. Tertius caſus reſeruatus eſt blaſphemia publica, gloſſa *verb. reſeruantur, in cap.* 2. *de pœnit. & remiſſ. lib.* 6. Eſt enim blaſphemia peccatum, quo aliquid de diuinæ bonitatis excellentia detrahitur, dicendo falsò aliquid ineſſe Deo, quod non ineſt: vel negando ineſſe, quod ineſt. Idque voluntate quadam derogandi hoc modo diuinæ Maieſtati, ſeu bonitati, ita ex D. Thoma 2. 2 *quaſt* 13. *art.* 1. colligit Valentia 2. 2. *diſp.* 1. *quaſt.* 13. *punct.* 1. *in principio*, Bannes autem 2. 2. *quaſt.* 13 *art.* 1. *notab.* 2. ſic definit: Blaſphemia eſt loquutio falſa contra Deum per modum conuitij. Vnde blaſphemia proprie, & eſſentialiter conſiſtit in dicendo aliquid contra Deum, quod eius honori deroget, & diſtinguitur ab infidelitate, quia infidelitas conſiſtit propriè in aſſenſu aliquo interno falſo de Deo, & in externa aſſeueratione falſi, ex tali interno aſſenſu orta. Atque ita blaſphemia non conſiſtit in ſentiendo aliquid contra Deum, ſed in dicendo, prout vult Caietan. 2. 2. *quaſt.* 13 *art.* 1. *verſ. ad euidentiam horum*, & Caſtro *lib.* 1. *de iuſta haret. punit. cap.* 12. Quare blaſphemare eſt dicere tacitè, vel expreſsè, verbo, vel ſcripto contra Deum, aut eius Sanctos quidpiam contumelioſum, quod quidem fit, vel tribuendo Deo, quod illi non conuenit, vel tribuendo creaturæ, quod ſolius Dei proprium eſt, Nauarr. *in manuali cap.* 12. *num.* 81. Gambarupta *de caſibus reſeruatis, poſt caſum* 26 *num.* 1. *fol.* 250. *verſo*, & Graff. *deciſ. lib.* 2. *c.* 19. *num.* 7. & *cap.* 20. *num.* 8. & 9.

12. Quotuplex ſit blaſphemia, & quibus pœnis puniatur quæritur? Quoad primum dico blaſphemias quaſdam eſſe hæreticales, quaſdam non. Hæreticales ſunt, quæ ſignificant, & continent errorem contra fidem. Non hæreticales ſunt, quia quamuis ex modo dicendi, & in actu exercito errorem ſignificent quemcumque contra fidem, non tamen ſecundùm ſe aſſerunt aliquid contra fidem, ita Bannes 2. 2. *quaſt.* 13. *art.* 1. *ad finem*, Petrus de Ledeſma 2 *tomo ſumma tractatu* 1. *cap.* 9. *concluſ.* 6. Eymericus *in director. inquiſit.* 2. *p. quaſt.* 41. *num.* 1. & 2. & *ibi* Pegna *comment.* 76. & Vgolin. *de caſibus reſeruatis Papa* 2. *p. cap.* 1. §. 3. *num.* 1.

Hæreticales blaſphemiæ ſunt, Non credo in Deum, Denego Deum, Maledico Deum, vel abnego fidem, vel renego Deum, fidem, Crucem, Chriſma, puritatem Deiparæ; denique eſt blaſphemia hæreticalis, quando per verbum aliquod indicatiui modi affirmatur aliquid fidei contrarium, nempe Deus eſt iniuſtus, acceptor perſonarum, non eſt omnipotens. Ratio, quia hæc verba per modum indicatiui important fidei abnegationem & infidelitatem, Suar. *tom.* 1. *de religione tract.* 3. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 7. & 8. Rojas *de hæreticis* 2. *part. aſſertione* 12. *num.* 170. & *num.* 171. Azeued. *lib* 8. *recopil. tit.* 4. *l.* 1. *num.* 3. Contra verò non eſt blaſphemia hæreticalis, quando per verbum aliquod indicatiui non aſſeritur aliquid fidei contrarium, ſed optando, aut imprecando, nimirum, ſi dicat quis, Maledictus ſit Deus, Tædeat Deum, & ſimilia, Suar. *ſupra*, & Rojas. Nec ſi quis dicat, per vitam Dei. Per quæ verba nihil falſum dicitur de Deo, ſed prauus affectus blaſphemantis oſtenditur erga Deum.

De hæreticalibus blaſphemiis cognoſcunt Inquiſitores, Simanch. *de Cathol. inſtit. tit* 8. *num.* 6. priuatiuè, poſſuntque inhibere quemcumque alium iudicem Eccleſiaſticum, aut ſæcularem, ne de illis cognoſcant, Caſtro *lib.* 1. *de iuſta haret. punit. cap.* 12. Azor *inſtit moral. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 28. *quaſ.* 5. Ricc. *in praxi reſolut.* 9 *num.* 2 Farin. *in praxi crimin. quaſt.* 20. *num.* 39. & *de hereſi quaſt.* 178. *num.* 76. & Sanchez *lib.* 2. *in precepta Decalogi, cap.* 32 *num.* 37. vbi addit cognitionem blaſphemiarum ſimplicium eſſe mixti fori inter iudicem Eccleſiaſticum & ſæcularem, & eſſe locum præuentioni, Couarr. *de pactis* 1 *p* §. 7. *num.* 12. *verſ. crimen autem*, Azor *tom.* 1. *lib.* 9. *inſtit. moral. cap.* 28. *quaſ.* 5. & Rojas *de haret.* 2. *p. aſſertione* 12. *ex num.* 171 Quare punitio pertinet ad iudicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem, vt probat textus *in cap.* 2. *de maledicis*, *verb. per temporalem praterea poteſtatem*, Menoch. *caſu* 319. *num.* 16. Gambarupta *de caſibus reſeruatis poſt caſum* 26 *num.* 3. Auendan. *de exequendis mandatis part.* 2. *cap.* 5. *num.* 11. & 12. Ordin. Luſitan. *lib.* 2. *tit.* 9. *in principio, verſ. blaſphemus.*

Porrò, ſi iudex Eccleſiaſticus priùs de blaſphemo ſimplici cognoſcens, illum leuiter puniuerit, iudex ſæcularis poterit de huiuſmodi delicto rurſus iudicare, & ſupplere pœnam, quæ erat imponenda ab Eccleſiaſtico, ita Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 1. *num.* 40. Gregor. Lopez *l.* 58. *verb. eſto tit.* 6. *partit.* 1. Auiles *ad cap.* 25. *Prætor gloſſ.* 1. *num.* 11. & 12. Clarus §. *vltimo, quaſt.* 57. *à num.* 11. Dacian. *tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 9 *num.* 45. & *c.* 10. *num.* 5. *verſ.* & *nota*, Mend. de Caſtro *in praxi Eccleſ. viſit. lib.* 2. *cap* 4. *à num.* 17. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 98. & *cap.* 18. *num.* 234. & Cur. Philip. *part.* 3. §. 2. *num.* 33. quorum ſententia eſt veriſſima, quamuis non deſint, qui cenſeant hoc ſupplementum pœnæ à iudice laico fieri non poſſe, eo quòd ad iudicem Eccleſiaſticum tanquam digniorem ſpectet hæc declaratio.

Blaſphemia adeò eſt atrox, & deteſtabile vitium, vt ſæpenumero Deus in genus humanum ſæuiat, nunc incendiis vrbium, nunc fame, nunc bellis, & ſubmerſionibus, atque aliis ſuppliciorum portentis ſuum ſanctiſſimum nomen, & honorem vindicans, vt habetur *in Auth. vt non lux. cont. nat.* De iure Canonico grauiſſimæ impoſitæ ſunt pœnæ contra blaſphemos, habetur *in c.* 2. *de maledicis*, inter quas imponitur blaſphemo nó notorio, modò probari poſſit, vt ſeptem Dominicis ſtet ad fores Eccleſiæ, dum aguntur Miſſarum ſolemnia, & vltimo die ſine pallio, & ſine calceamentis, & ſuſpenſa è collo corrigia, & ſeptem feriis præfaturũ Dominicarum abſtinere pane, & aqua, contentus à reliquis cibis, & non ingrederetur in Eccleſiam, & in quolibet prædictorum dierum tres

tres ſi poſſet, aut duos, vel ſaltem vnum cibo reficeret pauperem, ita Syluester *in verb. blaſphemia, quæſt.* 7.

Iure tamen ciuili blaſphemantes olim pœna mortis puniebantur, vt *in Authent. vt non luxur. contra natur. §. præterea, collat.* 6. & *ibi* gloſſ. Bart. Ang. & communiter omnes, gloſſ. *in cap. final. de cler. maledic.* Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſu* 375. *num.* 25. Clarus *in practica, §. blaſphemia, verſ. ſed quæro,* quæ pœna habet locum in blaſphemia iuramento annexa: ſecus ſi ſine iuramento, ita Claud. ad Bertazzol. *conſ.* 553. *in verſic. de ſecunda parte,* Farinac. 1. *part. in praxi lib.* 1. *quæſt.* 20. *num.* 2. vbi de blaſphemia latè, additque blaſphemantem Sanctos non puniri pœna mortis, ſed extraordinaria, *num.* 27. Graff. *lib.* 2. *deciſ. cap.* 20. *n.* 13.

Apud Hiſpanos blaſphemi per *l.* 4. *titulo* 28. *partit.* 7. pro prima vice, præſertim ſi fuerint plebeij, verberantur: pro ſecunda vice comburitur ferro candenti ſigno Crucis in labiis: pro tertia vice lingua abſcinditur. Per *l. tamen* 2. *tit.* 8. *lib.* 8. *nouæ recopil.* decretum eſt, vt blaſphemi in Curia Principis, & per quinque leucas circum circa verberentur, & illis amputentur linguæ, & dimidij ſuorum bonorum amiſſione priuentur. Hodierna verò praxis nouioribus conſtitutionibus fulcita blaſphemos pro prima vice per menſem continet in vinculis publicis. Pro ſecunda exilio ſex menſium, & inſuper mille quadrantum pœna illos punit, quorum prima pars accuſatori, ſecunda iudici, tertia pauperibus tribuitur. Pro tertia vice ſi eſt nobilis, mandatur in exilium per annum, & inſuper mulcta duorum millium quadrantum punitur; ſi autem eſt plebeius, perforatur homini lingua clauo ferreo, vel acu, & interdum loco perforationis ligno lingua eidem comprimitur, inſtar beſtiæ malitioſæ, quæ ſimili ligno naribus compreſſa domatur, Couarr. *in cap. quamuis pactum, part.* 1. *§.* 7. *num.* 11.

Apud Luſitanos *lib.* 5. *Ordin. tit.* 2. per legem conditam à Sereniſſimo noſtro Rege Dionyſio Oliſipone blaſphemantes, ſi fuerint nobiles, pro prima vice exoluent pœnam pecuniariam viginti ſcutorum, cum exilio vnius anni ad Aphricana loca; ſi autem fuerint Equites, aut ſcutiferi, ſoluent decem ſcuta cum præfato exilio vnius anni in Aphricam. Denique ſi fuerint plebleij, ſoluent pro prima vice quinque ſcuta, & triginta verbera patientur ad pedem pali in foro conſtituti ſuſpenſo è collo fune, & præconio addito. Pro ſecunda vice pœna duplicatur. Pro tertia plebeij ad triremes mittentur per tres annos integros vltra pœnas pecuniarias, & nobiles, Equites, & ſcutiferi in Aphricam exules per tres annos retinebuntur.

Apud Gallos pro prima vice mulctantur blaſphemi: pro ſecunda, tertia, & quarta duplicatur mulcta. Pro quinta vice maximo cũ dedecore verberantur, & in publico exponuntur ab omnibus illudendi. Pro ſexta vice labrum ſupernum cum ferro candenti ſcinditur, ita vt dentes appareant. Pro ſeptima vice labrum inferius ſecatur, & pro octaua lingua mutilatur, ita Couar. *d. num.* 11. Boër. *deciſ.* 301. *num.* 15. & Papon. *lib.* 3. *Areſt.* 20. Pro reliquis pœnis contra blaſphemos vide Sayr. *de cenſuris lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 21. & Graffis *lib.* 2. *deciſ. cap.* 19. *& cap.* 20. *per totum.*

13. Quartus caſus reſeruatus eſt falſum teſtimonium in iudicio, ſiue in damnum alicuius, vel in commodum illius deponere. Eſt enim periurium mendacium iuramento firmatum, Syluester *verb. periurium, in principio,* ex D. Thoma 2. 2. *quæſt.* 98. *art.* 1. dicente falſitatem eſſe de intrinſeca ratione periurij, Soar. *de Religione lib.* 3. *de iuramento cap.* 2. *num.* 3. Sayr. *in claui Regia lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 7. Inde fit propriè, & verè interuenire periurium deficiente veritate, ſiue præſente, prout in iuramento aſſertorio, ſiue præſente, & futura, prout in iuramento promiſſorio. Requiritur tamen quòd ſit in præiudicium tertij teſtimonium falſum, quod diſtinguitur à iuramento falſo; quoniam iuramentum falſum latiùs patet, quàm teſtimonium falſum. Iudicium verò debet eſſe actuale, vbi iuridicè teſtis interrogatur, hoc eſt, per iudicem competentem, & legitimum. Falſum poteſt eſſe, vel per negationem veritatis, vel per ſilẽtium alicuius, quod teſtis teneatur declarare. Vnde, qui non interrogatur iuridicè, quamuis falſum iuret, non eſt caſus reſeruatus; niſi aliunde poſtea in iudicio ex tali periurio reſultet detrimentum tertij. Imò quãdo quis non interrogatur iuridicè, poteſt vti amphibologia: non enim tenetur reſpondere iuxta mentem illegitimè interrogantis.

Iudice autem iuridicè interrogante vti amphibologia eſt iurare falſum, & eſt caſus reſeruatus; ſi ſequatur præiudicium tertij. Quòd ſi rogatus non iuridicè à iudice dicat falſum teſtimonium imponendo Petro aliquid, ex quo poſtea ipſi damnum ſubſequatur in iudicio, committit reſeruatũ, quia quamuis non interrogetur iuridicè, peierat tamen in iudicio, & coram iudice, qui ad condemnandum Petrum debet vti in iudicio illo teſtimonio falſo. Similiter eſt caſus reſeruatus, quando teſtis celat veritatem ſcienter in damnum proximi, *cap.* 1. *de crimine falſi,* Tiraquel. *de pœnis temper. cauſ.* 44. *n.* 15. Maſcard. *de probat. in præfat. q.* 5. *à n.* 7. *& concl.* 743. Læl. Zech. *de caſibus reſeruatis, caſu* 12. *verſ. tertiò conſiderandum,* & Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 77. *n.* 220. vbi *n.* 225. ampliat ad illum qui deponit obſcurè, verſutè, vel per malitiam ad hoc, vt eius depoſitio producenti non proſit. Baldus *in l. nullum, n.* 3. & *ibi* etiam Salyc. *poſt n.* 2. *C. de teſtibus.* Anan. *in c.* 1. *n.* 4. *verſ. primò admittit falſitatem,* iuncto *num.* 7. & *ibi* etiam Marian. *num.* 66. *&* 68. *de crimine* falſi, Marſil. *in l.* 1. *§. ſed & ſi quis, num.* 2. *ff. de falſis.* Quinimò ſi quis dubitatiuè deponat per verbum *credo*, vel per verbum, *videtur*, de illo, quod ipſe certò ſcit, debet puniri de falſo. Tindar *de teſtibus, p.* 1. *c.* 9. *n.* 11. *verſ. interdum enim,* Corrad. *in practic. rubr. de dubio dicto, num.* 31. *verſ. imò ſi malitioſè, vel obſcurè loquatur teſtis, fol.* 129. *col.* 1. & Alex. Sticiat. *in pract. iudic. c.* 16. *n.* 55. & alij, quos referens ſequitur Far. *de teſtibus, q.* 68. *n.* 5. Quod extende in deponente falſum in iudicio nullo, Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 60. & Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 57. *num.* 50. *&* 51. quamuis ſine iuramento teſtimoniũ feratur: eſt enim puniendus ordinaria pœna falſi, vt volunt Cened. *ad Decretal. collectan.* 139. *n.* 3. Clar. *§. falſum, n.* 11. & Caualcan. *in pract. de teſtibus, p.* 3. *num.* 56.

Sed quid de ferente teſtimonium falſum doloſè, quod tamen non valuit? Reſponde non eſſe puniendum pœna ordinaria, quia non depoſuit in gratiam, nec in detrimentum alicuius, ſed extraordinaria, ex gloſſ. & Doctores *in l. Diuus Adrianus ff. de falſis,* & notatur *in l. damus, C. eodem,* & notat Bartol. *in l.* 1. *§. final, ff. de falſ.* & eſt de mente *gloſſæ pœnal. in cap. quanto, de iureiurando,* Ancharan. *conſil.* 172. *circa primum, poſt principium,* Paulus de Caſtro *in Concilio ſi* 14.

quis

quis falſificauerit, *& conſ.* 151. videtur dicendum, quòd dictus Presbyter vbi inquit falſificantem ſcripturam nullam fidem facientem, ſemiplenam, ſeu indicium, non puniri pœna falſi, Caldas Pereira *de emptione cap.* 1. *num.* 19. & Caualcan. *in pract. de teſtibus part.* 3. *num.* 68. *poſt principium*, vbi tradit ad falſitatem tria requiri eſſentialia, dolum ſcilicet, mutationem veritatis, & præiudicium tertij. Vnde, qui deponit falſum ſine dolo, non habet caſum reſeruatum, Cott. *in memorab. verb. periurium pag. mihi* 683. Salzed *ad Bernard. cap.* 95. *verſ. excuſabitur*, *& c.* 96. *verſ. tertio*, Rebuff. *de reprobat. teſtium*, *num.* 206. & Perez *ad librum* 8. *ordin. pag.* 190.

15. Porrò quàm graue ſit periurium, & an grauius ſit adulterio, ex eo oſtenditur, quia tribus perſonis obnoxius eſt periurus, Deo ſcilicet, quem ſpernit peierando; deinde iudici, quem ſuo periurio decipit: præterea innocenti, quem lædit, & cui tenetur de damno dato per ſuam falſitatem, Aloyſ. Ricc. *de reſolut.* 216. *numer.* 3. *in fine*, Toletan. *in ſumma cap.* 59. *numero* 2. *in fine*, & Lælius Zechius *de caſibus reſeruatis*, *cap.* 12. *verſicul. ſi verò cauſa.* Eſt autem periurium grauius adulterio, nam adulterium eſt contra præceptum ſecundæ tabulæ, & immediatè contra proximum, Angel. *verb. periurium* §. 9. Suar. *in claui*, *lib.* 3. *cap.* 4. *numero* 9. vbi vult periurium grauius eſſe peccatum cæteris, quæ in proximum committuntur, grauius enim eſt afficere iniuria proximum in vxore, quàm in exteriori poſſeſſione, vt conſtat. Quin etiam homicidium eſt grauius adulterio, vt probatur ex *cap. ſi quid verius* 32. *quæſt.* 2. & deducitur ex *l. vltima in* §. 1. *ff. de publicanis*, & ex his, quæ tradit D. Thomas 1. 2. *quæſt.* 70. *art.* 6. & Sotus *lib.* 5. *de iuſtitia*, *quæſt.* 1. *articul.* 3. Periurium tamen eſt grauius homicidio, ita Syluester *verb. periurium*, *quæſt.* 2. Couarr. *in cap. quamuis pactum*, *part.* 1. §. 7. *num.* 1. Sanchez *in præcepta Decalogi*, *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 37. Azor *inſtit. moral. part.* 1 *lib.* 11. *cap.* 16. *quæſ.* 6. Suar. *de Religione*, *tom.* 2. *tract.* 4. *lib.* 3. *cap.* 3. *à num.* 7. & Sayr. *dict. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 9. ex eo, quia periurium eſt contra præceptum primæ tabulæ, ac proinde contra Deum immediatè. Homicidium autem contra præceptum ſecundæ tabulæ; ac ſubinde immediatè contra proximum. Item, quia in cauſa homicidij defertur iuramentum, vt per illud finiatur controuerſia. Præſumitur enim periurium pro maximo peccato habendum. Accedit quòd peierare nomen Domini eſt quædam Diuini nominis denegatio; atque ita ſecundum locum poſt idololatriam peccatum periurij tenet Sayr. *d. num.* 9 *in fine.*

16. Denique periuri variè puniuntur tam iure Canonico, quàm ciuili, iuxta *cap. non afferamus*, vbi *gloſſ. vltim.* 24. *quæſt.* 1. cum ſimilibus. Sunt etiam infames, Couarr. *in cap. quamuis p.* 1. §. 7. *num* 4. Tiraquel. *de pœnis temperandis cauſ.* 33. *num.* 4. & Sayr. *in claui lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 6. Omiſſis verò variis pœnis, quibus apud varias nationes periuri puniri ſolent, de quibus Azor *p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 12. *quæſt.* 7. Perez *l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 3. *ordin. pag.* 545. & Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 13. *num.* 33. periuri priuantur beneficiis Eccleſiaſticis, per ſententiam ſcilicet, vt per Couarr. *in d. cap. quamuis pactum*, *de pactis*, *ſuprà num.* 3. Clar. §. *periurium num.* 4. & Azeued. *l.* 1. *num.* 79. *tit.* 17. *lib.* 8. *noua recopil.* quod intelligitur de periurio vero, & proprio, ſiue ſit in aſſertorio, in quo veritas nõ interuẽit, & factum fuit in præiudicium tertij, ſiue in iuramento promiſſorio, quod quidem violatum fuit in re graui; non autem in periurio improprio, & ſecundùm quid in quo iudicium, aut iuſtitia non interuenit: & ideo improprium, & ſecundùm quid periurium committentes non puniuntur pœna priuationis beneficiorum, ſed aliis, de quibus *gloſſ.* 3. *in cap. definitio.* 22. *q.* 4. *& in cap.* 1. *verb. Sanctis*, vbi ſcribentes 85. *d. ſt.* Ripa *in cap.* 1. *num.* 11. *de reſcriptis*, Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 33. *num.* 2. & Rebuff. *de pacificis poſſeſſ num.* 268. aliàs 221. quibus accedit Farin. *in praxi crimin. p* 5. *q.* 160. *num.* 191. dicens clericum periurum in iuramento iudiciali priuari beneficiis, non ipſo iure, ſed per ſententiam, idem Farin. *conſ.* 80. *num.* 69. & alij, quos refert, ac ſequitur Garcia *de beneficiis p.* 11. *cap* 10. *num.* 167. & inſuper collatio facta periuro eſt nulla, Azor *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 12 *quæſ.* 10. *& part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 18. *col.* 874 Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 3. *num.* 10. *cum ſequentib.* & ex antiquioribus Panorm. *in cap. querelam*, *de iureiurando*, Decius *in cap dilecti col.* 2. *de except.* Felin. *in cap* 2. *col.* 3. *de reſcriptis*, & alij, quos ſequitur referens Sayr. *in claui lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 9. vbi addit periurum eſſe infamem *l. ſi quis maior. C. de tranſactionibus*: collatio autem facta infami eſt ipſo iure nulla.

Quintus caſus reſeruatus eſt violatio Eccleſiaſticæ immunitatis, de qua fit mentio à Benedicto XI. *in Extrauag. Inter cunctas*, *de priuilegiis*, ibique approbat conſuetudinem, quæ reſeruat Epiſcopis violatores immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ. Violatores immunitatis multis pœnis afficiuntur, Syluester *verb. immunitas* 2. *num.* 9. Gambac. *de immunitate Eccleſiæ*, *lib.* 3. *cap.* 1. *&* 2. *per totum*, *& lib.* 8. *cap.* 5. etiam *per totum.* Proinde ſi quis ſtatuto diſponat contra bona, ſeu perſonas, ac res Eccleſiaſticas, & violetur libertas, in pœnam excommunicationis latæ ſententiæ incurritur. Item imponitur violatoribus præſumentibus tentare aliquid contra iura immunitatis, pœna amiſſionis feudorum Eccleſiaſticorum, ſi aliquod habuerit, ex Gambac. *de immunitate lib.* 8. *c.* 5. *n.* 3. & inſuper pœna excommunicationis latæ ſententiæ contra iudices ſæculares, qui eos qui in ſuis terris litteras ab Apoſtolica Sede impetrant, vel ad Eccleſiaſticos iudices recurrunt, & in foro Eccleſiaſtico litigare volunt ſuper cauſis, & litibus de iure, vel antiqua conſuetudine ratione perſonarum, vel rerum ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus compellunt, vel compelli faciunt, vel procurant ad deſiſtendum, vel ad litigandum in foro ſæculari, per *cap. quoniam*, *de immunitate Eccleſiæ.* 17.

His accedit alia excommunicatio latæ ſententiæ, ex *cap. quicunque*, *de ſentent. excommunicat. lib.* 6. vbi excommunicantur quicunque fecerint facultatem occidendi, capiendi, aut grauandi aliquem in perſonis, aut bonis, qui protulerunt ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti in Reges, Principes, Comites, Nobiles, vel quoſlibet eorum miniſtros. Similiter pœna excommunicationis latæ ſententiæ contra exigentes à clericis, aut ab Eccleſiis onera, pedagia, guidagia pro rebus ipſis, aut pro perſonis, ſiue exigant per ſe, ſiue per alium, ſiue nomine proprio, ſiue alieno, aut ad ea perſoluenda cogant. Quòd ſi fuerit Collegium, ſiue Ciuitas, aut Vniuerſitas, interdicti ſententiam ipſo facto incurrant, nec ab illo liberari poſſint, donec plenè reſtituant exacta,

cap. quamquam, *de cenſibus*, *lib. 6.* & altera in dominos temporales, qui clericos ad ſolutionem gabellarum cogunt, aut prohibent ſuis ſubditis, ne clericis Eccleſiaſticiſque perſonis communia præſtent obſequia, néve vendant res ad vſum vitæ ſpectantes.

Ad hæc pœna ſpecialiter imponitur violantibus Eccleſiaſticam immunitatem, abſtrahendo confugientes ad Eccleſiam, ne immunitate gaudeant, ſi ad Eccleſiam confugiant, textus *in cap. frater* 17. *quæſt.* 4. iuncta gloſſa *ibi, verb. ab omnibus*, textus *in cap. ad Epiſcopos, eadem cauſa, & quæſtione*, ibi, *Ad Epiſcopos direximus iuſſionem, vt eos, qui Eccleſias violaſſe perhibentur, acceſſu earum iudicent eſſe indignos.*

Si autem quæras quid erit hodie obſeruandum circa pœnas impoſitas violatoribus? Reſponde per nouam conſtitutionem Gregorij Decimiquarti, incipit, *Cùm aliàs nonnulli*, *in* §. 10. obſeruari id, quod in iure Canonico eſt ſtatutum, vt conſtat ex verbis ipſius Pontificis: *Declaramus*, inquit, *eum ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere*, quæ contra libertatis iuris, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per ſacros Canones, & Conciliorum generalium noſtrorum prædeceſſorum conſtitutiones ſunt promulgatæ. Per quæ verba, quamuis probetur ſeruari hodie omnes pœnas, quæ de iure communi impoſitæ erant contra violantes immunitatem Eccleſiaſticam, non tamen colligitur ex eo quòd eæ, quæ ſunt excommunicationis, ſint latæ, vel ferendæ ſententiæ. Nihilominus omnes pœnæ in iure tam latæ, quàm ferendæ ſententiæ ſunt latæ ſententiæ contra tranſgreſſores Gregorianæ conſtitutionis, ſi præſumpſerint eam tranſgredi, ita ex Petro Gambac. *de immunitate*, *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 1. quæ finitur, Dat. Romæ anno Incarnationis Dominicæ 1591. nono Kalend. Iunij. Abſolutio tamen excommunicationis propter violatam Eccleſiæ immunitatem ad Ordinarium ſpectat per Aloyſium Riccium *in praxi aurea reſolut.* 333. vbi *n.* 2. ſubdit nihil referre Bullam in Cœna Domini, quia in ea excommunicantur duntaxat facientes ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, non autem illam violantes.

18. Sextus caſus eſt ſtateras, menſuras, monetáſve adulterare, & corrumpere, Gambarupta *de caſibus reſeruatis, fol.* 214. *verſo, num.* 1. & Ludouicus Rodolphin. *quæſt. variar. lib.* 2. *quæſt.* 40. non eſt tamen reſeruatus in eo, qui vtitur falſis ponderibus, ſeu menſuris, quia reſeruatio eſt de falſantibus, non autem de vtentibus illis iam falſificatis, cùm caſus ſit pœnalis, proinde non debet extendi ad caſus non expreſſos, ita Lælius Zechius *de caſibus reſeruatis caſu* 18. *verſ. his ita præmiſſis*, & Gambarupta *ſuprà fol.* 214. *num.* 3.

Ambigi poteſt, an tondentes publicam monetam Principis, vel radentes illam, incurrant in reſeruatum ſicut adulterantes? Et videtur affirmandum, ex eo, quia huiuſmodi tonſores, vel raſores eiſdem ſubiiciuntur pœnis, quibus illam adulterantes, vt obſeruatur apud Hiſpanos *l.* 67. *tit.* 21. *lib.* 5. *noue recopil.* & apud Luſitanos *lib.* 5. *ordin. tit.* 12. §. 4. *verſ. limita tertiò.* Dicendum tamen eſt reſeruationem eſſe de adulterantibus, ſeu corrumpentibus, non autem de mutilantibus, ſeu tondentibus, vel radentibus. Non enim adulterat, nec corrumpit monetam, qui eam radit, niſi notabiliter tondeat, aut radat, tunc enim non excuſatur à reſeruatione, quia detrahitur de iuſto pondere, ac valore ſine poteſtate Principis, per *l.* 1. *ff. de contrahenda emptione.* Quòd ſi moneta excedat iuſtum pondus, & authoritate priuata tondeatur, & ad iuſtum pondus reducatur, Marſil. *in l. qui falſam numer.* 109. *ff. de falſis*, arbitratur hunc tonſorem non incurrere in pœnam adulterantis, ſeu corrumpentis monetam, eo quòd non lædit, neque offendit quemquam; ſed meliùs reſpondet Menoch. *de arbitrar. caſu* 316. *à numer.* 36. *&* 38. incurrere, quia illud pondus dicitur iuſtum, quod decernitur à ſuis officialibus, & quod à Principe approbatur, & ideo non poteſt minui authoritate propria, nec reduci ad æqualitatem. Quinimò tenetur tonſor reſtituere id, quod corraſit Principi, aut monetariis monetam cudentibus, Nauarr. *in manuali, cap.* 17. *num.* 168.

Illud etiam ne omittas, Principem teneri omnino monetam cudere, & publicam facere, eà lege, vt valor pecuniæ, ſeu monetæ conſtituatur ſecundùm pondus, Couarr. *in tract. de veterum numiſm. collat. cap.* 7. *num.* 1. *verſ.* 5. *in principio, num.* 5. & eſſe numiſmata expenſis publicis cudenda, Cabed. *p.* 2. *deciſ.* 43. *num.* 3. nec poteſt mutari moneta ſine cauſa iuſta, Menochius *ſuprà caſu* 316. *num.* 47. Petr. Gregor. *Syntag. iuris*, *lib.* 36. *tit.* 2. *num.* 26. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 1222. & Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. num.* 1090. Probata autem moneta, & legitima, tria debet continere, materiam ſcilicet publicam, formam, & legitimum pondus. Menoch. *conſ.* 49. *num.* 1. Gironda *ſuprà num.* 1425. Maſcard. *de probat. concl.* 1065. *num.* 7. & Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *quæſt.* 115. *num.* 3.

Cæterùm, ſi quis ſciret in Concilio, aut Congregatione monetæ pretium eſſe mutandum per legem de nouo faciendam, aut de minori pretio frumenti; ante legitimam promulgationem ſi mutuet, aut vendat pretio maiori, non peccat, nec reſtituere tenetur, ita ex traditis à Sancto Thoma 2. 2. *q.* 77. *art.* 3. *ad quartum*, colligit Aragon *ibi*, & Michael Salon. *tom.* 2. *in* 2. 2. *q.* 77. *art.* 3. *controuerſ.* 3. Couarr. *in regul. peccatum part.* 4. §. 3. *num.* 6. & Sotus *lib.* 6. *de iuſtitia, quæſt.* 3. *art.* 2. *ad vltimum.* Ratio, quia ante promulgationem legis, lex non obligat, & qui vendit pretio iuſto tempore venditionis, iuſtè vendit, Sayr. *in claui lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. §. *hinc ſequitur.*

Circa pondera dicendum eſt, illa eſſe falſa, quæ nunquam per affinatores fuerunt probata, Maſcard. *de probat. concluſ.* 1044. *num.* 5. qui autem mercaturam exercent ponderibus falſis doloſè, incurrunt in crimen falſi, & tenentur de furto, ſi illis vtuntur ſcienter in detrimentum alicuius; non tamen cadunt in reſeruationem vtentes falſis menſuris, & ponderibus, cùm reſeruatio ſit de falſante, non verò de vtente, vt dictum eſt. Sunt tamen latrones communes, & ſecundùm *l. hodie*, *ff. ad legem Corneliam de falſis*, condemnantur in duplum, & relegantur, Lælius Zechius *de reſeruatis caſu* 18. *prope finem*, & Gambarupta *d. loco fol.* 214. *num.* 2. Item eadem pœna puniuntur monetam falſam expendentes, qua puniuntur adulterantes, ſi ſcientes eam eſſe falſam expendant, Ordin. Luſitan. *lib. tit.* 12. § 3. ibi, *ſabendo que era falſa.* Decian. *lib.* 7. *tract. crimin. cap.* 25. *num.* 6. vbi *num.* 7. addit non excuſari per ignorantiã affectatam, vel craſſam, quæ quidem probabitur per iuramentum dicentis ſe ignoraſſe monetam eſſe falſam, ſecus ſi è contrario aſſurgant præſumptiones, quæ inferant illum

illum non ignoraſſe, Decian. *ſuprà n.* 8. & Farin. *in praxi q.*115.*n.*59.

9. Septimus caſus reſeruatus eſt abuti ſacroſanctæ Euchariſtiæ Sacramento ad magicas artes, & ad veneficia, & ſuperſtitiones, & ad alia huius generis. Quin etiam abutentes ſacra Euchariſtia in ſortilegiis ſunt ſuſpecti de hæreſi, ſiue id fiat ad amorem, ſiue ad præſciendum occulta, ſeu alia quomodocumque, gloſſ. *verb. ſaperent, in c. accuſatus*, §. *ſanè, de hæreticis lib.*6. Et quamuis Oldrad. *conſ.* 210. teneat non eſſe hæreticale ſortilegium illud, in quo ſacra Hoſtia ad præſciendum animum amaſiæ, vel ad excitandum amorem in homine, vel fœmina frigida, & non amante, hoc non conuincit, quia in iſtis ſortilegiis apponitur Euchariſtia ſuperſtitioſè, & ad turpem effectum inuocatur dæmon, & non Deus, & diabolus in dedecus diuinæ bonitatis præcipit in ſortilegiis Euchariſtiam, & res ſacras eſſe miſcendas, ita Paul. Ghirland. *in tract. de ſortilegiis, q.* 10. *numer.* 7. *& numer.* 18. Caſtro *de iuſta hæret. punit. lib.* 1. *cap.* 13. & Farin. *de hæreſi q.* 181. *numer.* 19.

Non tamen erunt ſortilegia hæreticalia, quando ponitur hoſtia non conſecrata in Altari eo fine, vt ſuper ea Sacerdos rem ſacram faciat. Tunc enim, quamuis Sacerdos peccet grauiſſimè, qui ad hunc effectum ſacrificat ſuper hoſtia non conſecrata, illamque non conſecranda, & grauiter etiam peccet, qui hanc hoſtiam non conſecratam in ſortilegiis miſcet, non propterea hoc ſortilegium, quamuis ad amorem dirigatur, erit hæreticale, & ſortilegi pœna arbitraria plecti poſſunt, vt ait Abbas *in cap.* 2. *de ſortilegiis*, & alij, quos referens ſequitur Farinac. *in praxi q.* 20. *num.* 89. *cum ſequentib. & num.* 94. Secus quando abutuntur ſacratiſſimo Altari Sacramento: nam tunc traduntur Curiæ ſæculari, prout refert Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 671. *in* 1. *edit. & reſolut.* 432. *verſ. Euchariſtia, & verſ. tenentes.*

Quot autem ſint diuinationes hoc loco prohibitæ, ſunt omnes, quæ vertuntur in Dei iniuriam, quia continent infidelem cum dæmone amicitiam. D. Auguſtinus *lib.* 2. *doctr. Chriſt. c.* 22. D. Thomas 2.2. *q.* 95. *art.* 6. *&* 7. Petr. Gregor. *Syntag. iuris lib.* 34. *c.* 7. *num.* 5. proinde grauiſſimum eſt peccatum etiamſi bono zelo diuinationes exerceantur, *c.* 2. *de ſortilegiis*, quia nobis interdicitur omnis amicitia cum dæmone, Apoſtol. *Corinth.* 1. *cap.* 10. ibi, *nolo ſocios vos fieri dæmoniorum.*

De diuinatione chiromantica ſcito illam eſſe abſolutè damnatam, Eimericus *in director. Inquiſitor. part.* 2. *quæſt.* 43. dum ait, qui ex manus delineamentis diuinant, & iudicant de effectibus naturalibus, & conditionibus hominis, ſuperſtitioſi ſunt, quem ſequitur Franciſc. Pegna *in ſcholiis comment.* 67. Nec eſt dubium chiromantiam, quæ cauſam naturalem non habet, ſuperſtitioſam eſſe, vt probat del Rio *lib.* 4. *magicar. c.* 3. *quæſt.* 4. *l.* 2. *tit.* 23. *par.* 7. Ciruelo *de ſuperſtit. par.* 2. *c.* 4. Simancas *de Cathol. inſtit. tit.* 21. *n.* 18. Alcozer *in ſumma c.* 14. *fol.* 46. & Torreblanca Villalpando *lib.* 1. *de magia diuinitrice c.* 10. *de diuinatione chiromantica n.* 9. Et ne his, & ſimilibus diuinationibus detineamur, pro reliquis videatur Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 38. vbi latè *de diuinationibus.* & Torreblanca *de magia diuinatrice cap.* 2. *de diuinatione naturali, fol.* 4. *& diuinatione artificioſa cap.* 3. *fol.* 6. *& cap.* 6. *de diuinatione prodigioſa.*

Iam verò Necromantici, qui vmbris, vel cadaueribus mortuorum inſpectis diuinant bonos, aut malos futuros rerum euentus, ſub reſeruatione comprehenduntur, de quibus Azor *part.* 1. *lib.* 9. *c.* 20. Benedictus Pereira *de magia lib.* 1. *c.* 11. *de necromantia*, & del Rio *ſuprà lib.* 2. *quæſt.* 26. *ſect.* 1. *& lib.* 4. *c.* 1. *quæſt.* 6. *ſect.* 2. Similiter obſeruantes ſomnia, quando ſunt ſuperſtitioſa, quod contingit quando ſe extendunt ad ea, quæ per ſe ipſa non poſſunt cognoſci, qualia ſunt velle per ea conſequi futura contingentia, vel quæ ex arbitrij libertate pendent, & hoc certius, quàm ex ſomniis cognoſci poſſunt, ita D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 95. *art.* 6. & *ibi* Caietan. *in fine.*

Octauus caſus reſeruatus eſt exponere infantes ſi habent vnde illos alant, neque damna reſarciunt, quod non eſt intelligendum abſolutè, ſed quando exponuntur apud loca pia. Nec eſt dubium grauiter peccare parentes, qui filios exponunt, quando eos commodè poſſunt alere. Ab Eccleſia tamen, quando parentes ignorantur, præſtantur alimenta, Surdus *de alimentis titulo* 1. *quæſt.* 81. *num.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 167. *à num.* 9. addit Eccleſia non habente ſufficientes reditus, neque eius Rectore, vel quando non extant publica hoſpitalia, eſſe more conſuetum communitates locorum expoſitos recipere, & tradere eos nutricibus nutriendos data impenſa publica. Proinde expoſitis ſuccedere Eccleſiam, vel Hoſpitale excluſo fiſco, tradit Lara *in l. ſi quis à liberis*, §. *ſi quis ex his, num.* 10. *ff. de liber. agnoſc.* Perez *tit.* 4. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 162. Peregrinus *de iure fiſci lib.* 4. *tit.* 3. *rubr. de bonis vacantibus num.* 16. & Farin. *fragment crimin. part.* 1. *littera F. numer.* 134. Requiruntur tamen tria, vt quis committat reſeruatum, vt ex dictis conſtat: primum exponere infantem. Secundum quòd exponens habeat vnde expoſitum alat. Tertium, ſi non reſarciat damnum piis locis, quorum expenſis infantes nutriti ſunt. Quare pauperes exponendo, ſi non habeant vnde alant, quamuis expenſas non reſarciant, non peccant, & ſic non comprehenduntur exponentes ita infantes, ſicut non comprehenduntur exponentes locis non piis, paupertas enim excuſat, quando eſt impotens. 20.

Reliqua tamen, quæ pertinent ad infantes expoſitos, & quale ſit peccatum illos exponere, & quomodo poſſint repeti expenſæ factæ cum illis, diximus *part.* 3. *lib.* 1. *diſput.* 2. §. 3. *ex num.* 126. *vſque ad numerum* 134. vbi excitatur quæſtio, an poſſint expoſiti promoueri ad Ordines ſacros ſine diſpenſatione. Et quamuis in dubio expoſiti cenſendi ſint ſpurij, qui patrem certum nequeunt oſtendere. per *l. vulgò quæſiti, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, & ex conſequenti tanquam tales ad Ordines abſque diſpenſatione promoueri non debeant, eo quia filij ex legitimis nuptiis non ſoleant exponi, ſed ex furtiuis, & illicitis copulis, quæ ſententia placet Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 14. *littera C.* & Couarr. *in Clementina ſi furioſus par.* 1. *in principio, num.* 9. & tanquam ſecuriorem ſequitur Soarez *tom.* 5. *de cenſuris, diſp.* 50. *ſect.* 4. *n.* 4 & Rebell. *de obligat. iuſtit. part.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 3. *ſect.* 2. *n.* 15.

Nihilominus non deſunt Auctores non ſpernendi exiſtimantes communiter expoſitos, de quorum parentibus non conſtat pro legitimis eſſe habendos, & capaces Ordinum, beneficiorum, ac ſucceſſionum, & dignitatum, ita Bermond. *de publicis concubin. in verb. qui etiam filios*

*ex tali concubinatu procreatos num.*90. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 135. *n.* 31. *& c.* 267. *num.* 22. Gironda *de priuilegiorum explicat. num.* 1441. Menoch. *de arbit. caſu* 366. *num.* 15. *&* 16. *& de praeſumptionibus lib.* 6. *quaſt.* 54. *num.* 20. & Fr. Emmanuel *tom.* 1 *regularium quaſt.* 13. *art.* 1. *& quaſt.* 14. *art.* 3. *col.* 8. ex ea ratione, quia in dubio inclinandum eſt ad eam partem, quæ delicti coniecturam arcere ſolet: fauet *cap. peruenit, qui filij ſint legitimi*, per quod incumbit onus probandi aſſerenti aliquem eſſe illegitimum, etiam ſi ſecundùm *cap. accedens, de purgatione Canonica*, Ordines ſacros ſuſcipere volens probare debeat ſe legitimè natum, quoties de ſe contraria fama exiſtit, ſecus ſi non extat, vt per Menoch. *de praeſumpt. lib.* 6. *quaſt.* 54. *n.* 26.

21. Nonus caſus eſt parentes percutere, & quibus pœnis puniantur occidentes parentes. Quoad primam partem, dicendum eſt eſſe caſum reſeruatum percutere patrem, vel matrem, auum, vel auiam etiam leuiter, propter reuerentiam parentibus debitam, cùm ſit mortalis etiam leuis percuſſio, ita Nauar. *in manuali cap.* 14. *num.* 12. *verſ. quinto*, & in ſpecie Gambar. *de caſibus reſeruatis fol.* 211. *num.* 2. Non tamen erit reſeruatus eleuare manum contra parentes, ſi non percutiat, requiritur enim effectus. Similiter non erit reſeruatio, occidere parentem per ignorantiam, niſi ignorantia ſit craſſa, & ſupina, ex traditis à Farinacio *in praxi quaſt.* 120. *num.* 184. *&* 185. Eodem modo excuſatur à reſeruatione percutiens patrem ad ſui defenſionem; non enim dicitur parricida, Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 12. Farin. *vbi proximè, num.* 186. Nec non reſeruationem euadit percutiens parentes, ſi veniant contra fidem Chriſti Domini: hi nanque poſſunt occidi impunè, Decian. *in tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 8. & Plac. *de delictis cap.* 22. *num.* 15. Nomine autem parentum veniunt aſcendentes omnes vtriuſque ſexus, vt per Ferrer. *in conſtitut. Cathalonia gloſſ.* 1. *numer.* 430. Barboſ. *in cap.* 2. *de verbor. ſignificat.*

Eandem pœnam incurrunt, qui procurant patrem, aut matrem incarcerare, ſi de facto ipſi carcerantur, Baldus *in cap.* 1. *§. final. qua ſit prima cauſ. benefic. amitt in vſibus feudorum*; dicuntur enim parricidæ impropriè: ſimiliter filius non adiuuans patrem, dum poteſt, ne vulneretur, & tenetur pœna parricidij, *l. vtrùm, ff. de parricid.* Baiardus *in addit. ad Clarum §. parricidium, n.* 3.

Quæ autem ſit pœna occidentibus parentes? De iure diuino tradebantur morti, *Exod. cap.* 20. dum dicitur, *Qui percuſſerit patrem ſuum, vel materem, morte moriatur, & in Leuitic. cap.* 2. *Qui maledixerit patri, aut matri, morte moriatur, & ſanguis eius ſit ſuper eum*, & *Deuter.* 27. *Maledictus, qui non honorat patrem ſuum, & matrem, & dicet omnis populus, Amen.* De iure ciuili parentum percuſſores exhæredantur, *Auth. vt cùm, de Appell. cognoſc. §. cauſas, collat.* 8. & noſtra ordinatio Luſit. *lib.* 4 *tit.* 88. §. 4. Molin *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 176. *verſ. prima eſt*, vbi reſoluit percutientem parentes eſſe puniendum ſiue percuſſio fiat manu, lapide, ligno, vel alia re illos attingat iniurioſè, Barboſ. *in remiſſ. ad ordin. regiam d. lib.* 5. *tit.* 88 §. 4. Quin imò filius iniuriam inferens patri, matri, auo, vel auiæ moderato eorum arbitrio punitur, *l.* 3. *& ſequenti. C. de patria poteſtate*, quia pietas paterna debet in pietate, non in atrocitate conſiſtere.

Decimus caſus reſeruatus eſt contrahere matrimonium in gradibus prohibitis, & quomodo computentur iſti gradus de iure Canonico, & ciuili? Huiuſmodi gradus computatio ſecundùm ius Canonibum facienda eſt, & obſeruanda in materia matrimoniali tam in foro Eccleſiaſtico, quàm ſæculari, quia circa hanc ius ciuile non poteſt diſponere: at verò quoad alios contractus, & reliqua ciuilia iuris Cæſarei computatio eſt ſequenda, cùm illa nec de facto, nec de iure quoad temporalia exploſa ſit ab Alexandro II. *in cap. ad ſedem* 35. *quaſt.* 5. Gregor. Lopez *l.* 3. *verb. heredar, tit.* 6. *partit.* 4. Surd. *conſ.* 5. *num.* 20. & Cotta *in memorat. verb. graduum*, & in terminis Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *diſp.* 50. *n.* 8. plures, quos ibi referens ſequitur. 22.

Olim coniugium fuit interdictum vſque ad ſeptimum gradum conſanguinitatis, vt videre eſt *in cap. ad ſedem* 35. *quaſt.* 5. *& in c.* 2. *& cap. nulli*, 35. *quaſt.* 3. Hodie tamen gradus conſanguinitatis prohibiti ſunt ad quartum vſque, *cap. non debet, de conſanguinitate*, quod factum fuit ſub Innocentio III. *in Concilio Lateran.* & docent Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *diſp.* 53. *nu.* 1. & Bonacin. *de matrimonio quaſt.* 3. *puncto* 5. §. 1. *num.* 7. Quæ reſtrictio intelligitur tam in linea collateralium, quàm in recta aſcendentium, & deſcendentium, ita vt quicumque conſanguinei vltra quartum gradum valeant matrimonio copulari; quia iure naturæ ſolus primus interdicitur, & iure Eccleſiaſtico prohibitio non excedit quartum gradum, *cap. non debet, de conſanguinitate.* Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 51. *num.* 22. *& diſp.* 53. *num.* 1. atque ita intra quartum gradum lineæ rectæ, vel tranſuerſæ, eſt matrimonium ipſo ipſo iure nullum, vt conſtat ex *d. cap. non debet*, quidquid velint contrà hæretici noſtræ tempeſtatis, teſte Sanchez *ſuprà numer.* 2.

Porrò affinitas hodie orta ex copula licita dirimit matrimonium vſque ad quartum gradum; neque Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 4. hanc affinitatem reſtringit; ſicut reſtrinxit affinitatem ex fornicatione contractam: idcirco affinitas ex copula licita intelligitur ſecundùm ius antiquum vſque ad quartum gradum, dirimitque coniugium; ita Nauarr. *in manual. cap.* 23. *num.* 45. Perez *l.* 5. *col.* 3. *tit.* 15. *lib.* 8. *ordinamen.* Azebet. *l.* 7. *num.* 9. *tit.* 20. *lib.* 9. *noua recopil.* Henriquez *lib.* 12. *cap.* 10. *num.* 1. *littera H.* Valentia *part.* 4. *diſp.* 10. *quaſt.* 5. *punct.* 3. vbi de impedimento affinitatis, Emmanuel Saa *verb. matrimonium, tit. de impedimentis matrimonij num.* 13. Toletus *in ſumma lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 4. Rebellus *de obligat. iuſtit. p.* 2. *lib.* 3. *quaſt.* 15. *num.* 6. Bonacin. *de matrimonio q.* 3. *punct.* 12. *num.* 6. Gutierr. *eodem tractatu cap.* 99. *numer.* 14. & alij, quos referens ſequitur Sanchez *lib.* 7. *de matrimonio diſp.* 67. *numer.* 5. *verſ. hinc deducitur.*

Affinitas autem orta ex copula illicita hodie per Concilium Triden. *d. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 4. non extenditur vltra ſecundum gradum, vt per Gutier. *de matrimonio cap.* 99. *num.* 12. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.* 4. *tit.* 15. *l.* 1. *de matrim. in declarat. num.* 92. Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *quaſt.* 149. *num.* 116. Bonacin. *de matrim. q.* 3. *punct.* 12. *num.* 16. & declarauit Pius Quintus *in motu proprio ſuo*, incipit, *Ad Romanum.* Quamobrem, ſi quis hodie accedat ad affinem in tertio, vel quarto gradu, non tenetur in foro conſcientiæ facere mentionem de hac circumſtantia-

cùm,

Digitized by Google

cùm non ſit inceſtus, nec habeat aliam ſpecialem deformiratem, Sanchez *de matrimonio lib. 7. diſp. 67. num.* 8. poſt Ledeſmam *de matrimonio queſt. 55. art. 3. dub.* 5. Veracruz *append. ad ſpeculum*, vbi *de impediment. affin. fol.* 8. vbi alios gradus affinitatis, ex fornicatione, vltra ſecundum gradum, ita ſublatos eſſe à Concil. Trident. perinde ac ſi nunquam fuiſſent, ſequitur Fr. Emmanuel *in ſumma tom.* 2. *cap. 206. n. 2. concluſ. 2.* & Saa *in ſumma verb. luxuria numer.* 2.

Ad contrahendum affinitatem opus eſt, vt detur copula, quæ ſufficiat ad generationem, emiſſo ſcilicet virili ſemine in vas fœmineum, Sanchez *de matrimonio lib. 2. diſp. 21. num.* 5. Quare non ſufficit penetratio clauſtri ſemine non intra emiſſo, nec recepto, deſideratur enim pollutio ad affinitatem intra vas, quod etiam conſtat ex *c. lex diuina* 27. *queſt.* 2. vbi Pontifex ita loquitur: *ſed neque oſculum parit propinquitatem, quod nullam facit ſanguinis commixtionem*: atque ita tota ratio affinitatis procedit ex receptione ſeminis in vaſe fœmineo; nec ſufficit vaſis penetratio, ita Abulenſ. *cap.* 5. *Matthæi q.* 222. Aſtenſis 2. *p. ſumma lib. 8. tit. 25. art. vnico, queſt.* 5. Angelus *verb. matrimonium 3. impediment.* 15. *num.* 5. Sylueſter *verb. matrimonium* 8. *queſt.* 19. *dict.* 2. Valent. 4. *p. diſputatione* 10 *queſt.* 5 *punct.* 3. vbi de affinitate, *in principio*, Henriquez *lib.* 12. *de matrimonio cap.* 16. *num.* 1. Toled. *lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 3. Coninch *de Sacramentis tom. 2. diſp. 32. dub. 4. num.* 46. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *num.* 147. & alij quos referens ſequitur Sanchez *d. lib. 7. diſp. 64. ex num.* 8. *vbi num.* 10. addit, ex copula, in qua fœmina ſolùm ſeminet, non oriri affinitatem, quia ſemen fœmineum non ſufficit ſolùm ad generandum; ſecus, ſi vir ſeminet intra vas, quamuis fœmina non ſeminet, Sanchez *d. diſp.* 64. *num.* 10. Gutier *de matrimonio cap. 54. n.* 25. & Bonacin. *eodem tract. queſt.* 3. *punct.* 12. *num.* 12. quamuis congreſſus ſit cum fœmina dormiente, inſana, ebria, quia coitus ille ſufficit ad generandum, Reginal. *d. lib.* 31 *num.* 147. Baſil. Ponc. *de impedimentis matrimonij cap.* 3. §. 1. & Azued. *lib. 7. num.* 13. *tit.* 20. *lib.* 8. *noua recopil.* Idem de copula cum fœmina inuoluntaria, & coacta, per *cap. diſcretionem, de eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ*, & *ibi* textum, *Eam licèt inuitam cognouit*, & *ibi* Barboſ. *n.* 5. poſt alios.

Sed quid, ſi ſemen virile opera, & ope diaboli feratur in vterum fœminæ, nunquid orietur affinitas per illam commixtionem? Videntur affirmare, qui dicunt conſummari matrimonium, quamuis dæmonis arte ſemen viri in vaſe debito recipiatur, vt docent Roſel. *verb. impedimentum, impedimento* 14. *num.* 8. Sylueſt. *verb. matrimonium* 8. *queſt.* 15. *d.* 2. & Tabiena *verb. impedimentum, impedimento* 4. *queſt.* 2. *num.* 3. quibus accedit Sanchez *de matrimonio lib. 2. diſp.* 21. *num.* 2. quia ea copula ſatis eſt ad generationem. Barboſa tamen *de offic. & poteſtate Epiſcopi, allegat.* 51. *num.* 170. negat ex ſemine delato in ventrem fœminæ miniſterio dæmonis contrahi affinitatem, quia vir, & fœmina eo modo non ſunt facti vna caro, nec ſibi adhæſerunt; conſonat Baſil. Ponc. *de impedim. matrim. cap.* 38. *in principio*, dicens non oriri affinitatem, ſi caſu vterus fœmineus alliceret ad ſe ſemen viri cum ea colludentis. Attamen pars affirmans eſt probabilior, ac verior, quia filius conceptus arte dæmonis eſt filius illius, cuius erat ſemen delatum, & ex conſequenti affinitas contracta ab eo cum conſanguineis fœminæ intra ſecundum gradum ex copula illicita, vt dictum eſt. Ex matrimonio enim per verba de præſenti, copula non ſequuta, non contrahitur affinitas, remanet tamen impedimentum hoc vlterioris gradus, ita Gutierres *de matrimonio cap.* 103. *num.* 24. Rebell. *de obligat. par. 2. lib. 4. in appendice num.* 106. & ita deciſum fert praxis noua Epiſcopalis *par.* 2. *cap.* 4. *num.* 34. & Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 9. *numer.* 92. & Barboſ. *in remiſſ. ad Concilium Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *numer.* 3.

Quod attinet ad impedimentum publicæ honeſtatis, quod eſt proprinquitas ex ſponſalibus proueniens, robur trahens ab Eccleſiæ inſtitutione, propter honeſtatem eius, teſte D. Thoma *in 4. diſtin. 41. queſt. vnica art. 1. quæſtiuncula 4. in corpore*. Oritur ex ſponſalibus quidem validis, & certis in primo gradu tantùm, vt patet ex *d. c.* 3. *Concilij Trident.* & ita declarauit Pius Quintus *in d. ſuo motu proprio*, incipit, *Ad Romanum ſpectat*, edito anno 1568. his verbis: *Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium declaramus, & definimus, Decretum Concilij huiuſmodi omnino intelligendum eſſe, & procedere in ſponſalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio ſic, vt præfertur, contracto, ſed in eo durare adhuc impedimentum omnibus illis caſibus, & gradibus, quibus de iure veteri ante prædictum Concilij decretum, introductum erat*, refert Nauarrus *in manuali cap.* 22. *num.* 56. Henriquez *de matrimonio cap.* 10. *numer.* 2. *lib.* 12. Reginald *d. lib.* 31. *numer.* 128. Ægidius *de ſacramentis tom.* 2. *diſp.* 32. *dub.* 5. *numer.* 70. *concluſ.* 3.

Non inducitur hoc impedimentum publicæ honeſtatis, quando aliquis conſenſum fictè dedit, quia Concil. Trident. *d. cap.* 1. diſpoſuit non oriri impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus inualidis, qualia ſunt quando quis fictè conſentit, Nauarr. *in manuali cap.* 22. *num.* 57. Bonacin. *de matrimonio, queſt.* 3. *punct.* 11. *num.* 3. Reginald. *d. lib.* 31 *num.* 127. & Barboſ. *ſupra in remiſſ. ad dictum cap.* 3. *num.* 4. *ad finem*, vbi *num.* 5. negat poſt alios hac impedimentum oriri ex ſponſalibus conditionatis, ante aduentum conditionis. Sicut non oritur ex ſponſalibus contractis à parentibus nomine filiorum ſine conſenſu illorum, quando filij ſunt abſentes, vel ſi fuerint præſentes, erant minores ſeptennio, & nondum doli capaces. Nihilominus ſi pueri ſint præſentes, & taceant, ſint iam ſeptennio maiores, & parentes pro illis ineunt ſponſalia, oritur hoc impedimentum quamuis pueri interiùs non conſentiant, eo quòd in foro Eccleſiæ habent omnia neceſſaria ad vera ſponſalia, quamuis in foro conſcientiæ non ſint vera; habetur enim illud ſilentium pro ſufficienti indicio, & indicio interiois conſenſus, vt expreſsè deciditur *in cap. vnico*, §. *final. de diſpenſ. impub. in* 6. Sanchez *lib.* 1. *de ſponſalibus diſp.* 23. *num.* 3. & 7. vbi *num.* 12. addit quando non conſtat de interno diſſenſu cenſeri etiam in foro conſcientiæ vera ſponſalia, idem Sanchez *de matrimonio lib.* 7 *diſp.* 68. *num.* 18. & 19. Quin etiam ex omnibus ſponſalibus irritis, quandiu ſunt publica, & nullitas eſt occulta oritur hoc impedimentum publicæ honeſtatis, Nauar. *ſuprà c.* 22. *n.* 57. Ægidius *de Sacramen. diſp.* 32. *n.* 69. & Reginal *ſupra lib.* 32. *n.* 127. vbi *n.* 70. *verſ. excipe*, ſubdit matrimonium clandeſtinum cùm retineat vim ſponſalium, ſicut cætera ſponſalia inducere hoc impedimentum.

Quòd

Quòd ſi vera ſponſalia diſſoluantur mutuo contrahentium conſenſu, non propterea auſertur impedimentum publicæ honeſtatis, quoniam hoc impedimentum dependet ab Eccleſia illud conſtituente, non verò à conſenſu, vel diſſenſu partium, Sanchez *contra Emmanuel Saa verb. matrimonium*, vbi de impedimentis, *numer.* 12. *in d. lib.* 7. *diſp.* 68. *num.* 21. Bonacin. *de matrimonio queſt.* 3 *punct.* 11. *num.* 7. Nihilominus opinionem Emmanuelis Saa dicentis hoc impedimentum tolli quoties ſponſalia de futuro diſſoluta fuerint communi vtriuſque ſponſi conſenſu, ſequuntur Gutierres *de matrimonio cap.* 103. *num* 11. Rebell. 2. *p. de obligat lib.* 3. *quaeſt.* 14. *num.* 2. *& in declarat. Cardin. ſect.* 5. *num.* 92. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.* 4. *tit.* 5. *l.* 1. *de matrimonio num.* 71. *&* 86. qui duo tradunt deciſum fuiſſe ſponſalia per verba de futuro inita, poſſe interdum ante celebratum matrimonium per verba de præſenti de conſenſu vtriuſque partis diſſolui, atque vbi primum fuerint ſoluta, nullum deinceps ſupereſſe impedimentum. Nihilominus magis placet fundamentum, quo nititur Sanchez, dicens impedimentum publicæ honeſtatis eſſe perpetuum, ita vt nec morte alterius ſponſi extinguatur, vide illum cum aliis *de diſp.* 68. *n.* 20.

Inſuper impedimentum publicæ honeſtatis ortum ex matrimonio duntaxat rato, extenditur ad gradus conſanguinitatis, vel affinitatis, hoc eſt, ad quartum gradum, quia Concilium *dicto cap.* 3. *de impedimento publicæ honeſtatis*, ſolùm reſtrinxit illud ex ſponſalibus ad primum gradum, vt declarauit Pius Quintus *in ſuo motu*, de quo *ſuprà*, Henriquez *lib.* 12. *c.* 10. *num.* 2. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 68. *num.* 10. *cum ſequentibus*, & Bonacin. *d. quaeſt.* 3. *punct.* 11. *num.* 10. Requiritur tamen, vt impedimentum publicæ honeſtatis oriatur ex matrimonio rato, ne ſit irritum ex defectu conſenſus, nimirum ſi contractum fuit per metum ſufficientem, vel per errorem perſonæ. Secus ſi fuerit inualidum ex alio capite; tunc enim contrahitur hoc impedimentum per ius antiquum, à quo non eſt recedendum, *cap ſponſam*, *de ſponſal.* quandiu de iure nouo non eſt aliter decretum, Sanchez poſt alios *d. lib.* 7. *diſp.* 70. *num.* 5. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 10. *num.* 2. & Bonacin. *d. quaeſt.* 3. *punct.* 11. vbi *num.* 12. tradit ex matrimonio rato inter pueros, vel amentes, non oriri impedimentum publicæ honeſtatis ex defectu perfecti conſenſus.

23. Vndecimus caſus, quem Epiſcopi reſeruare conſueuerunt, eſt oppreſſio infantium, inceſtus, violatio Monialium, peccatum contra naturam, & alia plura, quorum certa regula dari non poteſt, cùm poſſint reſeruari quæcumque crimina pro arbitrio ipſius Epiſcopi. Praxis Epiſcopalis *part.* 2. *cap.* 1. *fol.* 103. ſed de his, §. *ſequenti per totum.*

24. Duodecimus caſus continet diſpenſationes votorum omnium, præter illa quinque Papæ reſeruata, vt votum ſimplex continentiæ, ſi adſit magnum periculum incontinentiæ, & non ſit facilis aditus ad Summum Pontificem. Idem dico ſi votum fiat ex leuitate animi, aut ex facilitate vouendi, aut ex metu, quamuis non fuerit metus cadens in conſtantem virum, ſed inſtet periculum fornicationis, Armilla *verb. diſpenſatio num.* 17. Item poteſt diſpenſare in voto continentiæ ad annum facto, & in voto de non nubendo, quia non eſt votum ſimpliciter caſtitatis, neque illud violatur, ſi vouens cum alia fornicetur, Graff. *deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 29. Ludouic. *in inſtruct. conſcientiæ part.* 2. *cap.* 49. *col.* 2. *verſ. licet Epiſcopus*, Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 9. *n.* 11. & Gutier. *Canon. lib.* 2. *c.* 22. *n.* 49.

Similiter poteſt Epiſcopus diſpenſare in voto virginitatis, ſi dum vouit, intendebat ſolùm ſeruare integritatem corporis recuſando primum actum libidinoſum, quia per illum actum voti obligatio extincta fuit; ſecus ſi vouens virginitatem intendebat ſeruare ſimpliciter caſtitatem, Graff. *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 31. Sayr. *in claui lib.* 6. *c.* 11. *num.* 55. ſicut & in voto de non committendo adulterio, quia non eſt votum perpetuæ caſtitatis, quod Papæ duntaxat reſeruatur. Nauarr. *in manuali c.* 12. *n.* 76. *verſ.* 5. Henriquez *lib.* 7. *c.* 30. §. 6. Valent. 2. 2. *diſp.* 6. *quaeſt.* 6. *punct.* 7. *col.* 10. *verſ. ex quo ſequitur*, & Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 9. *numer.* 6.

Quin imò poteſt diſpenſare Epiſcopus, vt coniux, ſi poſt matrimonium conſummatũ fecit votum caſtitatis, poſſit petere debitum. Ita D. Antoninus 3. *p. tit.* 1. *c.* 22. §. 1. *ad* 3. Sotus *in* 4. *diſt.* 38. *quaeſt.* 2. *art.* 1. & Sayr. *in claui lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 52. Idem dico poſſe diſpenſare Epiſcopum ex cauſa cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis contraxit ratum matrimonium ad effectum, vt poſſit debitum petere, Sotus *vbi proximè*, Sayr. *d. lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 6. Proinde poteſt Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum, ita Sayr. *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 53. *verſ. idem etiam*, & Gutier. *lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 17. Idem dicendum eſt de habente votum ſuſcipiendi Ordines, cum quo Epiſcopus poteſt diſpenſare, quamuis habeat ſtatum, cui caſtitas eſt annexa; non tamen eſt votum caſtitatis præſentis, ſed futuræ, ita Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 9. *numer.* 13. Soar. *de Religione tract. de voto lib.* 6. *cap.* 21. *numer.* 6. & Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 19. *quaeſ.* 9.

Ad hæc Epiſcopus poteſt diſpenſare in quinque illis iuramentis, ſeu votis, ſi fiant in pœnam, nempe ſi quis iuret, ſeu voueat ſe non luſurum tali ludo, vel ſe non commiſſurum tale peccatum, quòd ſi aliter faciat, ingredietur Religionem, vel ibit in Terram ſanctam. Non enim hæc ſunt vota, ſeu iuramenta reſeruata Papæ; cùm non ſint ſimpliciter, & abſolutè vota Religionis, & caſtitatis, aut peregrinationis ex deuotione emiſſa, ita Lopez 1. *part. inſtruct. c.* 44. *col.* 2. Henriquez *lib.* 7. *de indulg. cap.* 30. §. 6. dicens eſſe communem, Toletus *in ſumma lib.* 4. *cap.* 18. *in fine*, Soar. *d. lib.* 6. *capite* 23. *num.* 6. *& cap.* 26. *num.* 17. & Sanchez cum aliis *d. lib.* 8. *diſp.* 10. *num.* 8. & Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 58. §. 2. Non deſunt tamen, qui putent ſimilia vota pœnalia, & iuramenta eſſe reſeruata, ſed ne diſcedas à priori reſolutione, quam etiam tradunt Anton. Gomez *in Bulla Cruciata clauſula* 10. *num.* 99. & Ludouicus Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *quaeſt.* 47. *art.* 6. Aragonius 2. 2. *quaeſt.* 88. *art.* 12. *col.* 8. *verſ. ſi quis autem quærat* & Beia *in ſuis reſponſionib. caſu* 28. & alij.

Quòd ſi hæc quinque vota, ſeu iuramenta reſeruata fiant ſub conditione de materia aliàs reſeruata, Epiſcopus non poteſt diſpenſare etiam pendente conditione, ita Nauar *in manuali c.* 12. *num.* 43. Azor. *Inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap* 19. *quaeſ.* 63. Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 22. *num. vltimo*, poſt Sotum *lib.* 7. *de iuſtitia quaeſt.* 2. *art.* 1. *verſ. conditionale autem votum.* Ex ea ratione, quia votum, ſeu iuramentum conditionale ſtatim eſt perfectum quoad

quoad vinculum voti, ſeu iuramenti, vbi primum fit, ita Afflictis *deciſ.280.num.3.* ſicut venditio conditionalis dicitur perfecta, ita quòd ab ea nõ licet vni parti diſcedere, per gloſſam *in l.neceſſario §.quod ſi pendente in verſ. ſi ita res, ff. de pericul. & commodo rei vendita*, & tenet Hoſtienſ. *in ſumma de empt.& vendit.§.2.in fine.* Idem probatur ex *l.vſusfructus 26.ad finem*, vbi diſpoſitio conditionis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta, ibi: *Ex præſenti vires accipit, ff.de ſtipulat. ſeruorum.* quæ opinio in puncto iuris videtur eſſe vera.

Nihilominus ante impletam conditionem, & poſt illam poſſe Epiſcopum diſpenſare, eſt multo verius, eo quia votum conditionale ante impletam conditionem non eſt perfectum votum, ſi conditio eſt de futuro, & contingens, nec tacitè ineſt, ita Toletus *in ſumma lib.4. cap. 19. in fine*, Leſſius *de iuſtitia lib.2.cap.46 dubio 13. num. 6.verſ. ſextus*, Sanchez *de matrimonio lib.8. diſp. 10. num. 11.& 13.& in præcepta Decalogi lib.4.cap.40.n.99. per totum.* Secus quando conditio eſt de præterito, aut præſenti: tunc enim non poteſt Epiſcopus diſpenſare, nimirum ſi quis dicat, Voueo Religionem in pœnam peccati, quod heri commiſi, vel nunc propono me admiſſurum, quia conditio de præterito, aut de præſenti non ſuſpendit conſenſum, nec impedit votum eſſe verè abſolutum. Similiter non poterit Epiſcopus diſpenſare, quando conditio eſt neceſſaria, vt, promitto religionem, ſi ſol cras oriatur, qui cùm debeat oriri, votum eſt abſolutum, perinde ac ſi eſſet de præterito, aut de præſenti, Sanchez *in præcepta Decalogi lib 4.cap.23.num.5.verſ.ſecunda concluſio, & lib. 8.diſ.10 num. 13.* Quin etiam poteſt Epiſcopus diſpenſare in omnibus quatuor votis data graui, & vrgente neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem non ad diſpenſandum, ſed ad differendum per aliquod tempus. Suar.*d.lib.6.cap.26. à num.9.*

Quæ ſint peccata reſeruata per conſtitutiones Synodales Epiſcopatuum in Luſitaniæ Regno.

§. III.

EPITOME.

1. *In Epiſcopatu Conimbricenſi caſus reſeruati ſunt Hæreſis, blaſphematores publici, venefici, aut venefica, & qui in aliis Epiſcopatibus?*
2. *Homicidium voluntarium cum effectu extra bellum: item occiſores, ſeu ſuffocatores filiorum.*
3. *Incendium data opera commiſſum, & ſacrilegium.*
4. *Excommunicatio maior à iure lata, aut ab homine, quæ alij non ſit reſeruata.*
5. *Habere alienum, cuius dominus ignoratur excedens quantitatem vnius aurei, quod ſi non excedat, poteſt abſolui.*
6. *Item decima non perſoluta Eccleſiis, quibus debentur, quarum quantitas excedat quinque denarios, & quando poſſunt abſolui debitores antequam ſoluant?*
7. *Item qui rem habent cum ſponſis de futuro, vel cum ſponſis de præſenti, antequam benedictiones recipiant, quando domi matrimonium contraxerunt.*
8. *Manus violentas in clericos quoſcumque, aut Religioſos inijcere, aut ſuſcipere Ordines per ſaltum, aut cum dimiſſoriis falſis, aut ſe ingerentes furtiuè.*
9. *Iuramentum falſum in iudicio tam ſeculari, quàm Eccleſiaſtico ordinario, aut delegato.*
 & quid de ſcripturis falſis, num.10.
 & de matrimonio clandeſtino, & de eius teſtibus, num 11.
 & an clerici incidant in reſeruata, num. 12.

ANTEQVAM vlteriùs progrediamur, obſeruandum eſt in reliquis Epiſcopatibus caſus reſeruatos ſupradictis plus, minusve eſſe ſimiles. Sed quia ſatis eſt difficile pro omnibus tam à iure, quàm à conſuetudine reſeruatis recurrere ad Epiſcopos reliquos, exceptis his, qui hoc loco referuntur, & in aliis Epiſcopatibus excipiuntur, Epiſcopi committere ſolent inferioribus curatis, vt poſſint abſolui, ſicut ipſi poſſunt abſoluere. 1.

De hæreſi externa diximus *in prima excommunicatione Bullæ cœnæ diſp.3.§.1.à num. 2. vſque ad numerum 25.* An verò per reſeruationem hæreſis indiſtinctè cenſeatur reſeruata hæreſis etiam mentalis, ambigi poteſt; ſed affirmatiuè reſolue, ex traditis *in d. §. 1. num. 11.* & ideo cum ſub hæreſi contineatur tam externa, quàm interna, reſeruata hæreſi, reſeruatur tam externa, quàm interna, non tamen purè mentalis excommunicationẽ incurrit, Sanch *lib.2.c.8.n.3.* poſt Sotum *in 4.diſt 18 quæſt.2. art.5.* Caietan.*verb.hæreſis, in fine*, Simanc.*de Cathol.inſtit.tit.42.num.17.* Gutier. *lib. 1. quæſt. Canon. cap.13.à num.28.*& Soar. *de cenſur. diſp. 21. ſect.2. num.2.* eo quia pœnæ externæ exigunt actum externum perfectum; nec ſufficiunt quæcunque verba, aut ſigna externa, ſed debent eſſe ſigna externa tam certa, vt qui ea perceperit, ſine dubio iudicet hominem eſſe hæreticum, & citra hanc certitudinem non incurritur excommunicatio: nec ſufficiunt ſigna externa indifferentia, nec habere caput opertum coram ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento: ſunt enim actus externi indifferentes, nec oſtendunt clarè, & manifeſtè latentem in animo hæreſim, ita Azor *tom 1. inſtit. moral lib. 8. cap 9. quæſ. vltim.* Sayr. *in claui tom. 1. lib.3.cap.26.* Bannes *2.2.quæſt.11. art. 4. dub. 2.* & Vaſquez *1.2.quæſt.96.art.4.diſp.160.cap.5. num.20. & 21.* & diximus *ſupra in hac diſputatione 21. §. 1. num.8.* An autem hæreſis mentalis poſſit reſeruari ab Epiſcopis? *ibidem* diximus affirmanter, quia reſeruatio eſt negatio, ſeu ablatio iuriſdictionis abſoluendi in foro animæ. Idem diximus *§. 1. diſp.3. de prima excommunicatione Bullæ cœna*, vide Bonacin *de excommunicatione diſp.2. quæſt 5.punct. 2.à n.4.* & Barboſ.*de offic. & poteſt. Epiſcopi part. 2. alleg.40.n.20.*

Blaſphematores item publici in Diœceſi Conimbricenſi, Braccarenſi, Portuenſi, & Angrenſi ſub reſeruatione continentur; de quibus diximus *in hac diſputatione, §.2. num. 11. & 12.* Item venefici, & veneficæ, ſub quibus veniunt omnes pactum, ſiue tacitum, ſiue expreſſum, cum dæmone ineuntes, de quo Iſaias *cap 28.* ibi, *Percuſſimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum*, quod D. Thomas ſatis probabili interpretatione Magis accommodat *2. 2. quæſt.95. art 4.*& Pontifices Ioan XXII. *in Extrauag.contra Magos*, quæ incipit, *Super ſpecula*, & Sixtus Quintus *in Bulla contra Aſtrologos ann. 1591.* Caſtro *de iuſt. hæ-*

Digitized by Google

ret. punit. lib. 1. cap. 14. Formula autem pacti dæmoniaci eſt, do vt facias, de qua *in l. Labeo ſcribit. l. Iuriſgentium, ff. de pactis*, apud Magos paſſim recepta, quibus diabolus pollicetur ita, *Si te mihi addixeris, vlciſcar te, ditab o te, iuuabo te*. de qua forma & promiſſione agit Petrus Binsfeld. *in confeſſ. malefic. prælud* 6.

Pactum expreſſum cum dæmone contrahitur dupliciter, aut expreſſis, & conceptis verbis à dæmone inſtitutis, aut fit ipſo facto, vel actione, quando quis operatur illud, quod cognouit diabolus conſtituiſſe in ſignum, ſeu pro teſſera ſui auxilij, & efficaciæ, ita Caietan. ad D. Thomam 2.2. *quæſt.* 95. *art.* 3. & Nauar. *in manuali c.* 11. *num.* 21. & Sayr. *de Religione lib.* 2. *cap.* 8. Expreſſis, & conceptis verbis fit, aut ſolemniter, aut ſimpliciter eo modo, quo Religioſi profeſſionem faciunt, ſolemnem ſcilicet, & expreſſam, & tacitam, ſecundùm Grilland. *de ſortileg. quæſt.* 3. *num.* 1. *& num.* 3. ſed latiùs *quæſt.* 7. *per totam*, præſertim *num.* 28. *&* 29. Sicut enim Regulares ingredientes Religionem ſolemniter profitentur ſeruire Chriſto Domino; ita è conuerſo Magi, ſeu venefici profitentur Deum Saluatorem relinquere, eius nomen abnegare, dæmoni adhærere, & eidem perpetuam obedientiam promittere, addito etiam iuramento, & homagio, ſitque & promiſſio ſolemniter coram aliis dæmoniis ipſo Principe in ſolio reſidente. Interdum etiam fit & profeſſio tacitè ſine hac diabolica ſolemnitate, eam tamen recipiente loco dæmonis altero ex veneficis à dæmone deputato, & per vtranque profeſſionem dicitur contracta amicitia inter veneficum, Magum, ſeu ſortilegum, & ipſum dæmonem, ſed multo chariores ſunt dæmoni profeſſi expreſsè, quàm qui tacitè profeſſi ſunt, ita Grilland. *vbi proximè*, & Farin. *in praxi, quæſt.* 20. *num.* 77. & Torreblanca *lib.* 2. *de Magia operatrice cap.* 7. *ex num.* 1. *vſque ad num.* 16. vbi *num.* 17. *cum ſequentibus* addit pactum cum dæmone implicitum, ſiue tacitum cenſeri quoties quis ſuperſtitioſis vtitur ſignis, ignorans ea eſſe mala, & à dæmone inſtituta, vt ex multis probat Raphaël de la Torre *tom.* 2. *de vitiis oppoſitis religioni quæſt.* 96. *art.* 4. *diſp.* 2.

Non poſſunt excuſari à mortali, nec à pœnis cōtra ſortilegos, Magos, & veneficos à iure inſtitutis, de quibus Farinac. *in d. quæſt.* 20. *ex num.* 88. *vſque ad num.* 109. Nec pactum implicitum excuſari poteſt à peccato mortali, vt per D. Paulum 1. *ad Corinth. cap.* 10. *Nolo ſocios vos fieri dæmoniorum*, quòd ſi fœminæ aliquæ vtantur verbis aliquibus ad leuandum capitis dolorem, vel ad ſiſtendum ſanguinem, vel quid ſimile arte dæmonis exiſtimantes ea eſſe licita, vel quia ea acceperunt ab honeſtis hominibus, vel legerunt in libris etiam ſuperſtitioſis, credentes eſſe bonorum Philoſophorum, tunc nullum, vel leuiſſimum erit peccatum. D. Thomas 2.2. *quæſt.* 74. *art.* 5. & *ibi* Medina, *& quæſt* 76. *art.* 2. Quoniam ignorantia inuincibilis excuſat à quouis crimine, nec vbi abeſt culpa, poteſt eſſe delictum, nec pœna, *cap. cùm voluntate, de ſenten. excommunic.* Perett. *in Extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien. pag.* 94. *n.* 30. Ioſeph. Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda*, Couar. *in cap. Alma mater, part.* 1. §. 10. *num.* 12 *&* 13. *de ſentent. excommunic.* Cæteri autem grauiſſimè peccant, quamuis pactum nullum contraxerint cum dæmone, aut Mago: nam eo ipſo quòd agunt, quæ ab ipſis ſunt inſtituta fieri, tacitè conſentiunt in pacto ſaltem inito cum primo facti auctore, vt docet Remig. *lib.* 1. *cap.* 1. & per conſequens diſcedunt à Deo, ipſo dicente per D. Luc. *cap.* 11. *Qui non eſt mecum, aduerſus me eſt.* Quare ſub reſeruatione continentur venefici, veneficæ, ſtriges, lamiæ, & reliqui inuocantes dæmonem, nam inuocatio dæmonis ſignum eſt pacti expliciti, & cultus latriæ expreſſus, quo ſe dæmon pollicetur reſponſurum, vel facturum, quod inuocator poſtulat, vt tradit Eymeric. *in director. Inquiſitor. part.* 2. *quæſt.* 43.

Secundus caſus reſeruatus in particulari in ſingulis quibuſque Diœceſibus huius Regni, eſt homicidium voluntarium extra bellum iuſtum conſummatum, & filiorum ex negligentia parentum, aut culpa ſuffocatio. De homicido diximus ſuprà §. 2. *ex num.* 1. *vſque ad* 4. de pueris culpa parentum in lecto oppreſſis, aut ſuffocatis, meminit praxis Epiſcopalis *part.* 2. *cap.* 1. *de caſibus Epiſcopi, fol.* 103. requiritur tamen, vt ſit reſeruatus culpa lethalis manifeſta, cùm amor parentum erga filios excuſet. 2.

3. Tertius caſus eſt incendium data opera commiſſum animo nocendi, & propria authoritate, quorum auctores excommunicati, & publicati, non niſi à Papa abſolui poſſunt, *cap. tua nos, de ſenten. excommunic.* Clarus *lib.* 5. §. *final. quæſt.* 78. *num.* 19. Nauar. *in manuali cap.* 27. *numer.* 94. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 35. *n.* 5. Farin. *in praxi crimin. part.* 3. *quæſt.* 110. *num.* 15. Suar. *diſp.* 22 *ſect.* 2. *num.* 15. & Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 29. *à num.* 7. Vnde antequam excommunicentur, & publicentur, poſſunt abſolui ab Epiſcopo, aut ab eius Vicario, ſecundùm communem, & indicitur *in c. peſſimam* 23. *quæſt.* 8. idem dicas de conſulentibus, & auxilium præbentibus ad incendium, modò ſequatur effectus incendij; lege Graff. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 9. *fol.* 426. *verſ. tertio.*

Quartus caſus, ſacrilegium an ſit reſeruatum crimen ab Epiſcopis, conſtat ex particularibus conſtitutionibus; non tamen omne genus ſacrilegij eſt ſub reſeruatione. Dicitur autem ſacrilegium rei ſacræ violatio, aut vſurpatio, ita Doctores communiter. Tres habet ſpecies, quarum prima eſt, quæ committitur in perſonam ſacram. Secunda, quando locus ſacer violatur, & illius Cœmeterium. Tertia committitur auferendo rem ſacram, ita Salzed. *in praxi cap.* 87. *tit. Sacrilegij.* Non eſt tamen ſacrilegium reſeruatum habere copulam fornicariam in loco ſacro, ita Palacius in Caietan. *verb. caſus reſeruad.* ſed malè ait Nauar. in addit. tamen ad manuale Hiſpanum *cap.* 27. *num.* 259. bene ait ſacris initiatum, ſi fornicetur contra votum, committere ſacrilegium non reſeruatum: idem tradit Henriquez *lib.* 3. *de pœnit. cap.* 14. §. 5. *littera T.* Erit tamen reſeruatum, quando violatur locus ſacer; & ideo ſi polluatur Eccleſia copula fornicaria, vel effuſione voluntaria ſeminis, erit reſeruatum ſacrilegium, quia in conſtitutionibus non reſeruantur omnia ſacrilegia, niſi ea ſolùm, quæ committuntur per violationem loci ſacri, vel furtum rei ſacræ. Vnde furari rem non ſacram in loco ſacro, vel de loco ſacro, non eſt reſeruatum, niſi quando res non ſacra eſt ſub cuſtodia ipſius Eccleſiæ; proinde non eſt caſus reſeruatus furari crumenam audienti Miſſam, vel Confeſſario, dum audit confeſſionem, quia non eſt res tradita ſub ſpeciali cuſtodia Eccleſiæ, & Dei, Henriquez *lib.* 2. *de pœnit. cap.* 6. §. 5. *verſ. vbi interdum*, quia cùm reſer

ſeruatio induat rationem pœnæ, intelligenda eſt ſtrictè.

Quid de committente ſacrilegium abſtrahendo per vim aliquem ab Eccleſia? Reſponde per conſtitutiones Eborenſes eſſe ſacrilegium reſeruatum, quia extractio facta fuit per vim. Eſſe autem ſacrilegium hanc extractionem, probat textus *in c. ſacrilegium*, cum multis aliis, 17. *quæſt.* 4. & D. Thomas 2. 2. *q.* 2. *art.* 2. *&* 3. poſſeque Eccleſiam vi reſiſtere iudici volenti reum ab Eccleſia extrahere, quando illum ſine iure, ac ratione extrahere nequit, præſertim cenſuris, vt deſiſtat à tali violentia, vt docet Remig. *de immunitate, quæſt.* 12. *n.* 4. *in fine*, & Soar. *de Religione tom.* 3. *c.* 13. *n.* 4. & Couar. *variar. lib.* 2. *cap.* 20. *verſ. vltimo*, & hic eſt vſus. Poteſt etiam Eccleſia reſiſtere claudendo fores, & vim repellere cæteris aliis externis mediis, quod ſimiliter, teſte Suario, eſt in vſu. Vnde ſi reus extrahatur ab Eccleſia dolo, aut fraude, non habet caſum reſeruatum ex vi verborum conſtitutionum, vbi dicitur, *Tirarda Igreja*, quæ verba poſtulant extractionem factam per vim: atque ita quamuis extractus per dolum capiatur à miniſtris iuſtitiæ, & carceri mancipetur, non habet caſum reſeruatum: erit tamen, quando extractio fit in ordine vt extractus comprehendatur, eo quia tunc violatur immunitas Eccleſiæ. Syluester *verb. immunitas* 2. *à num.* 3. & Petrus Gambac. *de immunit. lib.* 8. *cap.* 3. *per totum*, vbi de modis, quibus immunitas Eccleſiaſtica violari poteſt. An verò habeat reſeruatum ſacrilegium, qui reum extraxit ab Eccleſia in dubio, an gauderet illius immunitate, ambigi poteſt? Pars negans placet, quia parte rei non gaudebat immunitate, quantumcunque ſacrilegè egerit propter periculum cui ſe expoſuit; ſi verò illi prodeat Eccleſiaſtica immunitas, pars affirmans tenenda eſt.

4. Quintus caſus in conſtitutionibus Conimbricenſibus eſt excommunicatio maior à iure, aut ab homine lata, quæ non ſit alteri reſeruata. Et quamuis Parochus, vel quicumque alius Sacerdos, poſſint abſoluere à cenſuris iuris nemini reſeruatis, ſicut ab aliis mortalibus, quando eſt approbatus ad audiendas confeſſiones, ſi ea eſt conſuetudo in Epiſcopatu, vt tradunt Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 39. Suar. *de cenſur. diſp.* 7. *ſect.* 3. *num.* 23. *&* 31. Mar. Alter. *eodem tractatu tom.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 3. *cap.* 3. & Poſſeuin. *de officio curati cap.* 7. *num.* 50. Nihilominus non eſt negandum poſſe Epiſcopum reſeruare excommunicationem à iure nemini reſeruatam, cùm omnia poſſit in ſuo Epiſcopatu, quæ Summus Pontifex in vniuerſo Orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, argumento textus *in cap. ad honorem, de auctoritate, & vſu pallij, & in cap. nouit, ad finem, de iudiciis*, poſt Sotum *de iuſtitia lib.* 10. *quæſt.* 1. *art.* 3. *concluſ.* 1. Sanch. *de matrimonio lib.* 1. *diſp.* 61. *num.* 3. *& lib.* 8 *diſp.* 9. *num.* 3. quibus adde Suar. *tom.* 4. *de pœnit. diſp.* 25. *ſect.* 1. *& de legibus lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 6. Quare minus bene videtur dixiſſe Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *cap.* 12. dum docuit Ordinarium non poſſe ſibi reſeruare abſolutionem excommunicationum iuris nulli reſeruatarum, cùm ſit contra conſtitutiones, præſertim Conimbricenſes, quæ reſeruant excommunicationem maiorem latam à iure, aut ab homine, nulli tamen reſeruatam. Ex quo deducitur non poſſe reſeruari ab Epiſcopo cenſuras, ſeu caſus contentos in Bulla Cœnæ Domini, nec ſpecialiter reſeruatos Sedi Apoſtolicæ.

Sextus caſus eſt habere alienum, cuius Dominus ignoratur, excedens quantitatem vnius aurei, ita in conſtitutionibus Conimbricenſibus. 5.
In Eborenſibus autem eſt reſeruata acquiſitio alieni, quæ excedit quantitatem ſeptem aureorum cum dimidio, quæ ab aliquo fuit inuenta, & furto accepta: nec de aliis, niſi de inuentis conſtitutiones ſynodales intelliguntur, vt probat conſuetudo, ita vt reſeruatio non comprehendat niſi acquiſitionem inuentorum. Non eſt tamen acquiſitio illorum bonorum reſeruata, quæ nunquam habuerunt dominum; qualia ſunt gemmæ in littore maris inuentæ, aut bona, quæ pro derelicto habentur: hæc omnia ſunt primò capientis: idem dic de theſauris inuentis, qui licèt aliquando dominum habuerunt, modò tamen quis fuerit omnino ignoratur. Pro his vide ordinationem regiam *lib.* 2. *tit.* 26. §. 16. *&* 17. Nec etiam in hoc caſu intelliguntur bona, quæ vulgò dicuntur *do vento*, de quibus Ordinatio Luſitana *lib.* 3. *tit.* 94. Quantitas ergo bonorum, cuius dominus ignoratur, ita reſeruata eſt Prælato, vt abſque facultate illius, vel priuilegio aliquo abſolutio data ſit nullius omnino momenti, vt habetur in prædictis conſtitutionibus. Neceſſe tamen eſt vt in eorum acquiſitione, ſeu acceptione, vel retentione interueniat mortale.

Quare qui viginti aureos inuenit, quorum dominus ignoratur, ſi non peccauit, dum eos inueniendo accepit, aut retinendo, quia videlicet ſemper homini fuit animus reſtituendi eos proprio domino, vel pauperibus, domino non reperto, non habet caſum reſeruatum, poteſtque abſolui cum ſolo animo reſtituendi. Et quamuis detinuerit prædictos viginti aureos, ſi velit ante abſolutionem reſtituere, poteſt abſolui facta compenſa, ſeu ſatisfactione, ita tamen, vt debitum ſoluendum coniicatur in Arcam, quæ ad id collocari præcipitur in Eccleſiis appoſito hoc titulo, *Arca reſtitutionum, cuius dominus ignoratur.* Hæc reſolutio etiamſi videatur aduerſari conſtitutionibus Eborenſibus, admitti debet, ſecundùm determinationes in Synodo Diœceſana anno Dom. 1569. factas. Quòd ſi pœnitens nō ſeruauerit modum conſtitutionum, deditque pauperibus quantitatem inuentam, eſt abſoluendus; cùm nihil debeat poſt ſatisfactionem, & reſtitutionem bona fide factam. Cæterùm ſi adhuc non ſatisfecit, ſed de præſenti vult ſatisfacere, non tamen ad modum quem diſponunt conſtitutiones, & determinationes, non poteſt abſolui; quia Prælatus in caſu propoſito videtur abſtuliſſe iuriſdictionem Sacerdoti abſoluendi alio modo. Nam forma dat eſſe rei, & ad vnguem eſt ſeruanda, *l. Diuus, ff. de in integrum reſtitut. l. Mæuius, ff. de condit. & demonſtrat.* ita vt, ſi deficiat in minimo, actus corruat, *l. cùm hi. §. ſi Prætor. ff. de tranſact. l. non dubium. C. de legibus.* Mandati enim forma omiſſa in minimo, totum vitiari, tradunt etiam Tiraquel. *de retract. tit.* 2. §. 4. *gloſſ.* 6. *numer.* 31. *& in tract. de iudicio in rebus exiguis, verſ. hoc tamen intellige*, Azeued. *ad l.* 18. *numer.* 4. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua recopil.* Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 15. *numer.* 5. *cum ſequentib.* Gonzal. *ad reg.* 8. *cancell. gloſſ.* 4. *num.* 137. Quocirca non ſolùm mandatum eſt ſeruandum, verùm etiam qualitas illius, Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, num.* 59. *in medio*, vbi etiam

addit non ſolùm corruere geſta, ex defectu formæ mandati; quando expreſsè factum eſt contra ipſam formam mandati; ſed etiam, quando fit citra, aut præter formam, vide illum.

Si tamen bona reſtituenda talia ſunt, quæ in Arculam coniici nequeunt, vendenda erunt, vt pretium eorum coniiciatur in illam. Si pœnitens noluerit ſatisfacere prædictam quantitatem, habet caſum reſeruatum. Item ſi monitus à Confeſſario, vt pro abſolutione obtinenda ſatisfaciat, & noluit, cùm poſſet, quamuis poſtea mutata voluntate, ſatisfactionem offerat, non poteſt abſolui, cùm iam illa rebellio Prælato reſeruetur, vt patet ex determinationibus ſynodalibus allegatis; quod tamen verum eſſe intelligo, dummodo id fiat ita pòſt, vt, moraliter loquendo, cenſeatur diuerſus actus. Si verò vult ſatisfacere, ſed non poteſt, in hoc caſu eſt abſoluendus, ſi nec in totum, neque in partem poteſt ſatisfacere; cuius rei examen prudenti Confeſſario committitur diligenter faciendum. Cæterùm huiuſmodi pœnitenti tempus competens, certumque aſſignandum eſt, intra quod poſſit ſatisfacere, quo elapſo, ſi non ſatisfecerit, manebit caſus reſeruatus. Ita determinationes diœceſanæ veteres conſtitutiones explicant, quòd intelligo verum eſſe, dummodo pœnitens de quo loquimur, aliquando poſtea potens ſit ſatisfaciendo, quòd ſi poſt determinationem temporis à Confeſſario factam nunquam potuit ſatisfacere, non propterea habebit caſum reſeruatum, cùm de nouo nullum peccatum interuenerit, propter quod dari debeat reſeruatio, ex traditis à Nauar. *in manuali c. 17. n. 56.*

Dicendum tamen, ſi poteſt ſatisfacere in partē, & non vult manere caſum reſeruatum, ita colligitur ex determinationibus ſynodalibus, nec eſt poſtea abſoluendus, licèt pro abſolutione obtinenda offerat ſatisfactionem, ſiue in totum, ſiue in partē, cùm iam propter rebellionem inciderit in caſum reſeruatum. Nam ſi debitum reſtituendū non excedat quantitatem ſeptem aureorum cum dimidio, poteſt abſolui pœnitens, ſi ſtatim ſoluat; quam ſolutionem conſtitutiones ſynodales præcipiunt fieri tradendo debitū, vel illius pignus Vicario pedaneo; quare, ſi non fiat ſatisfactio in re, crederem non poſſe abſolui pœnitentē, quia conſtitutiones videntur exigere ſatisfactionem prædictam in re, tanquam conditionem ſine qua non debet dari abſolutio. Quòd ſi iam bona fide facta eſſet, antequā pœnitens accederet ad confeſſionem, non tamen ad illum modum, quem poſtulat conſtitutio, ſed ad alium, non propterea exiſtimarem illi negandam eſſe abſolutionem. Adde maiorem excommunicationem ipſo facto impoſitam eſſe Confeſſariis per ſe, vel per alios faciendas reſtitutiones prædictas ad ſuam vtilitatem applicantibus; quæ prohibitio idcirco impoſita eſt, quia ex tali applicatione multa incommoda oriuntur. Hactenus de rebus inuentis, quarum dominus ignoratur, ſecundùm conſtitutiones Eborenſes.

Secundùm verò Conimbricenſes, & reliquas cæterorum Epiſcopatuum, quæ ſolùm inter ſe differunt in quantitate maiori, vel minori rerum inuentarum reſeruata, illud addendum eſt, non eſſe abſoluendum inuenientem quantitatem reſeruatā, quòd ſi inuentum non perueniat ad ſummam taxatam, poſſe abſolui facta priùs traditione rei inuentæ expendendæ in fabricam Eccleſiæ ipſius inuentoris. Quòd ſi inuentum, cuius dominus ignoratur, accedat ad ſummam reſeruatam, ſi ibi fuerit Prouiſor Epiſcopi, aut in termino illius oppidi, tradetur eidem coram Notario eiuſdem Prouiſoris, vt in opera pia expendatur. Si verò res inueniatur extra locum, ac terminum, vbi Prouiſor reſidere ſolet, res inuenta tradetur Curato loci, cui ab Epiſcopo ſub excommunicatione præcipitur, & ſub pœna ſoluendi duplum, vt inuentum viſitatori, qui priùs Eccleſiam viſitauerit, teneatur tradere, qui non inuento domino poſt factam diligentiam in opera pia diſtribuet, vt fieri ſolet ex antiquo vſu, ac conſuetudine.

Septimus caſus in Diœceſi Conimbricenſi, & Eborenſi ſunt decimæ non ſolutæ, quæ excedant quantitatem denariorum quinque Conimbricæ, & Eboræ, quæ ſuperênt quantitatem duorum aureorum. Conimbricenſes conſtitutiones ſic habent. Decimæ non ſolutæ, quæ excedunt quinque denarios, poſſunt tamen abſolui, ſi prius quàm accedant ad Confeſſionem, integrè ſatisfecerint. Eborenſes autem ſic aiunt. Decima non ſoluta Eccleſiis, quibus debetur, eſt caſus reſeruatus, modò excedat quantitatem duorum aureorum, quòd ſi non excedat, poſſunt abſolui, dummodo priùs fiat ſatisfactio; ad quod videtur ſufficere, vt re ipſa reſtituant ſi poſſunt, vel ſi non poſſunt, adhibeant cautionem pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, vel ſaltem iuratoriam, quamuis de his conſtitutiones non meminerint, quòd ſi Sacerdos aliquis aliter abſoluere præſumpſerit, in hoc caſu excommunicationem ipſo facto incurrat, iuxta conſtitutiones ſynodales. Diœceſana tamen Synodus Eborenſis anno 1569. celebrata declarauit, ſi debitor decimarum impotens ſit ſoluendo, non eſſe decimarum retentionem iniuſtam, caſum reſeruatum, niſi priùs à Confeſſario certum tempus præfigatur ad ſatisfaciendum, intra quod tempus niſi ſatisfactum fuerit, modò quantitas adæquet ſummam reſeruatam, erit peccatum reſeruatum; dummodo intra tempus præſcriptum potuerit ſoluere per cautionem ſaltem ſibi poſſibilem. Impotentia enim in hoc caſu excuſat, ſicut & in aliis, vt vult Nauar. *in ſumma c. 17. n. 56.* vbi ait poſſe abſolui reſtitutione minimè facta, non ſolùm qui nullo modo poteſt, verùm etiam, qui commodè non poteſt. Præterea, quia Trident. *ſeſſ. 25. de reformat. c. 12.* ſic ait, ibi. *Detrahentes decimas excommunicentur, nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſequuta, abſoluantur.* Nihilominus Molina *tom. 3. de iuſtitia, in poſteriori parte, diſputatione 756. ad finem,* & Henriq. *lib. 13. de excommunicatione c. 28. n. 1. in commento littera R.* volunt his eſſe locum, quando commodæ reſtitutionis impotentia non excuſat. Quin imò Henriq. *ibi n. 4. in principio,* ſubdit, quando conceditur facultas abſoluendi delegato, & exprimitur, ne impendat abſolutionē, niſi præmiſſa integra, & reali ſatisfactione, poſſe impēdere, quando reus ſatisfacere non poteſt, ſequitur ſapientiſſimus Fernandus Perez Primarius Theologiæ Profeſſor in Academia Eborenſi in manuſcriptis, vbi excuſat à mortali tam accipientem, quàm retinentem decimas, vel ratione grauis, vel extremæ indigentiæ, vel impotentiæ, vel ignorantiæ: vbi enim non eſt mortale, non datur reſeruatio.

Octauus caſus comprehendit ſponſos de futuro, qui rem habent cum ſponſis, vel cum ſponſis de præſenti, antequam benedictiones in Eccleſia recipiant, quando extra illam matrimonium ineunt, ita conſtitutiones Conimbricenſes *tit. 4. de ſacramento Confeſſionis.* Eſt autem præceptum recipiendi benedictiones nuptiales, vt deducitur ex *cap.*

6.

7.

cap. noſtrates 30. quæſt. 5. quod ex Nicolao Pontifice ad conſulta Bulgarorum cap. 3. & c. 1. 30. quæſt. 5. quod eſt ex Euariſto Papa Epiſtola 1. ad Epiſcopos Africæ, & probatur eſſe præceptum ex vſu, & conſuetudine Eccleſiæ. Omiſſio benedictionum, ſi fiat ex contemptu, eſt culpa mortalis, qui contemptus reperitur tantùm, quando quiſpiam eas perinde nihil faceret, ac ſi eſſent vanæ. Graffis 1. p. deciſ. lib. 2. cap. 82. num. 1. & Sotus in 4. diſt. 18. q. 1. art. 2. col. 6. verſ. poſtrema.

An autem benedictiones omittere ex mera negligentia ſit mortale citra contemptum eſt anxietas? VValdenſis tom. de Sacramentis cap. 135. num. 3. cenſet eſſe mortale. At ſecluſa prohibitione conſtitutionum, probabilius eſt ſolùm eſſe veniale omittere benedictiones, cùm non ſint Sacramentum, ſed ſacramentale quoddam, deficiente contemptu, ita expreſsè Veracruz 1. p. ſpec. art. 12. concluſ. 2. Emmanuel Saa in ſumma, verb. matrimonium, in principio n. 9. & Barth. à Ledeſma de matrimonio dub. 61. concluſ. 2. ſecundùm quos non eſt mortale conſummare matrimonium ſiue petendo, ſiue reddendo ante benedictiones Eccleſiæ. fauet D. Thomas in 4. diſt. 28. quæſt. vnica art. 2. ad 3. dicens ſponſam non peccare, quæ admittit ſponſum conſummare volentem, ſequitur expreſsè Caietanus tom. 1. opuſc. tract. 13. quæſt. 1. de vſu matrimonij, & in ſumma verb. matrimonium cap. 2. tit. vſus matrimonialis multipliciter vitiari poteſt, §. in publico autem loco, verſ. non tamen eſt, Victoria in ſumma de matrimonio n. 267. & Petrus de Soto lectione 14. de matrimo. §. primum ipſum.

Sit ne veniale ante benedictiones petere, vel reddere? Caietan. affirmat vbi proximè tract. 13. de vſu matrimonij, q. 1. Victoria ſuprà de matrimonio numer. 277. Sotus in 4. diſt. 28. quæſt. 1. art. 2. ad finem corporis, Henriquez lib. 11. de matrimonio cap. 5. numer. 7. in fine, & cap. 16. numer. 3. & Veracruz 1. p. ſpeculi art. 14. poſt ſextam concluſ. §. ſed tamen a veniali, eo quia conſummare matrimonium ante benedictiones, eſt contra vſum legitimum, & conſuetum, niſi fiat ex iuſta cauſa, Ledeſma 2. 2. p. 4. q. 47. art. 5. §. præterea eſt dubium, vbi ait non eſſe veniale quando ex iuſta cauſa fit conſummatio. Nullum eſſe peccatum conſummare ante benedictiones alij volunt, credentes non eſſe præceptum, ſed conſilium ex verbis Tridentini ſeſſ. 24. de matrimonio cap. 1. his verbis, hortatur ſancta Synodus. ergo non eſt præceptum, ſed conſilium, & ex conſequenti nec veniale eſt conſummare ante benedictiones, ſi deficit contemptus, aut ſequatur ſcandalum; tunc enim in vtroque caſu eſſet peccatum mortale, ſecundùm aliquos apud Sanch de matrim. lib. 3. diſp. 12. ex numer. 8. & ex duobus ſequentib. vtroque autem excluſo, nullum eſſe peccatum, docent Nauarr. in ſumma Hiſpana cap. 28. additione ad num. 11. ad finem cap. 22. Latina cap. 22. num. 83. §. de benedictione nuptiarum. Capua lib. 2. deciſ. cap. 81. n. 1. & Veracruz appendice ad ſpeculum dub. 11. concluſ. 7. quibus accedit Spino in ſpeculo teſtam. gloſ. 15. n. 18. cum aliis.

Cùm autem hæc ita ſint, non videtur admittenda reſeruatio conſtitutionis Conimbricenſis vbi ſuprà, contra illos, qui ingrediuntur ad ſponſas de præſenti ante Eccleſiæ benedictiones, cùm non poſſet imponi, niſi vbi adeſt materia imponendi præceptum obligans ad mortale. Quare Sanchez ſuprà numer. 10. exiſtimat, ſi imponatur excommunicatio contra conſummantes non præmiſſis benedictionibus, illam minimè ligare, neque efficere culpam mortalem conſummare ante benedictiones. Nihilominus conſtitutiones eſſe iuſtam, & reſeruationem aduersùs conſummantes non præmiſſis benedictionibus legitimè impoſitam, ex eo probatur, quia, vt dictum eſt, & vt colligitur ex d. cap. noſtrates 30. q. 5. & ex cap. ſponſus, eadem cauſa, & quæſtione, quod eſt ex Concilio Carthaginenſi IV. cap. 13. eſt præceptum recipiendi benedictiones nuptiales, & compelli ſolent ſponſi vbique ad eas recipiendas, quod non fieret ſi ſolùm eſſet conſilium, gloſſ. final. in d. cap. noſtrates; item illa prohibitio conſummandi eſt, vt debitus ordo conſummandi ſeruetur præmiſſis benedictionibus, & præmiſſa reuerentia ſacramento ſuſcepto. Non erit tamen reſeruatio, niſi prima vice conſummare, ita Paludanus in 4. d. ſt. 28. q. 1. art. 2. num. 10. Antoninus 3. p. tit. 1. cap. 2. §. 8. & Roſella verb. impedimentum, impediment. 1. numer. 11. Secus de ſponſo de futuro, ſi accedat ad ſponſam: nam is toties quoties accedit ad ſponſam, incidit in reſeruationem.

8. Nonus caſus eſt, manus violentas in clericos quoſcumque, aut Religioſos iniicere, aut ſuſcipere Ordines per ſaltum, aut cum dimiſſoriis falſis, aut ſine licentia vera, aut furtiuè ſe ingerere. In quo quatuor ſunt conſideranda circa quatuor, vel quinque reſeruata, quæ hoc loco continentur. Quo ad primum videtur ſuperfluum facere mentionem de iniectione, ac percuſſione in perſona Eccleſiaſticorum, cùm percutientibus Eccleſiaſticos ſit impoſita excommunicatio, quæ ſuprà eſt vnum ex reſeruatis, nihilominus hoc loco hæc iniectio manuum per violentiam in Eccleſiaſticos, aut hæc percuſſio non reſeruatur, quatenus habet annexam excommunicationem, ſed reſeruatur, quatenus eſt mortale peccatum; nempe ſi ruſticus iniiciat manus violentas in clericum ignorans inuincibiliter habere excommunicationem adiunctam, habebit tamen caſum reſeruatum, quamuis non incideret in excommunicationem. Nomine clerici intellige omnes priuilegio Canonis gaudentes: proinde iniicere manus in clericum realiter, & actualiter degradatum, etiam cum mortali, non eſt caſus reſeruatus, cùm ſit ſpoliatus priuilegio clericali, ex c. degradatio, de pœnis in 6. & gloſſa ibidem, & colligitur ex c. cùm non ab homine, de iudiciis.

Dixi actualiter, ſiue ſolemniter degradatum, quoniam verbaliter tantùm degradatus, hoc eſt, depoſitus ab Ordinibus abſque ea ſolemnitate, quæ fit in actuali degradatione, non amittit priuilegium clericale, ex d. c. degradatio, de pœnis in 6. Fruitur enim verbaliter depoſitus Canonis priuilegio, Gama de Sacramen. præſtand. vltimo ſupplicio damnatis, q. 5. n. 21. Bonacin. de cenſuris diſp. 4. punct. vnico n. 3. Marius Alter. eodem tit. tom. 1. lib. 2. diſp. 1. cap. 6. verſ. & quidem ſic, Sayr. eodem tractatu lib. 5. cap. 20. num. 12. & Aloyſ. Ricc. in praxi aurea 355. reſolut. Similiter depoſitus verbaliter gaudet priuilegio clericali. Beller. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, in §. 6. numer. 3. Roland. conſ. 4. numer. 23. vol. 1. & Bonacin. in d. numer. 3. poſt alios ibi relatos. In clericum autem excommunicatum iniicere manus violentas, eſt caſus reſeruatus, cùm gaudeat priuilegio Canonis, & fori, iuxta c. Eccleſiæ, de immunitate, Panormitan. ibidem, & Palatius ad Caietanum verb. excommunicatio. 3.

Quod ad ſecundum eſt caſus reſeruatus ſuſcipere Ordines per ſaltum, ita conſtitutiones ſynodales communiter, qualis eſt promotus ad Ordinem ſuperiorem, non recepto priùs Ordine inferiori: is namque ſuſpenſus eſt ab eo Ordine ſuperiori, ad quem per ſaltum aſcendit, quouſque inferiorem Ordinem prætermiſſum recipiat, *cap. ſolitudo diſt.* 52. & *cap. vnico, de cler. per ſaltum promoto*, vbi permittitur miniſtrare ille ex miſericordia, qui ignorat ſe per ſaltum promotum eſſe, ſed dubitat. ita Hoſtienſis *in ſumma in tit. de clerico per ſaltum promoto*, §. 4. Syluest. *verb. irregularitas in §. vndecimò quæritur*, Bernard. Diaz *in pract. Canonica cap.* 20. Nauar. *in manu. cap.* 25. *num.* 71. *& cap.* 27. *num.* 242. *& tom.* 1. *conſil. conſil.* 36. *n.* 1. *& conſil.* 40. *numer.* 1. *de tempor. ordin.* Henriquez *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 35. §. 4. *& cap.* 39. §. 1. de qua re Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 14. *de reformat.* ſic ait, *Cum promotis per ſaltum ſi non miniſtrauerit, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare*, quod intelligit Henriquez *vbi ſuprà cap.* 35. §. 4. *in commento, littera Q.* quamuis ſuſpenſio illa eſſet publica: ſed de his ſuprà *diſp.* 20. *art.* 5. *numer.* 8.

Demum Nauar *in manuali cap.* 25. *num.* 71. & Viuald. *tit. de ſuſpenſione n.* 48. opinantur cum ita promoto per ſaltum poſſe Epiſcopum diſpenſare, antequam miniſtret, modò ita ordinatus recipiat Ordinem prætermiſſum antequam vtatur tali diſpenſatione; quòd ſi miniſtret in Ordine ſuſcepto ante diſpenſationem, ſolus Papa diſpenſat, & hoc ſiue ignoranter, ſiue ſcienter promotus miniſtrauerit, ita vt miniſtrans in Ordine ſuſcepto ante diſpenſationem ſemper egeat diſpenſatione Romani Pontificis ad hoc, vt ad maiores promoueatur, ex Maiol. *lib.* 4. *de irregul. c.* 12. niſi in occultis, & non deductis ad forum contentioſum. Vide tamen, Nauarrum *d. c.* 27. *n.* 242. *verſ. ſextò dico*, vbi addit ſolum Pontificem diſpenſare poſſe cum ita promoto, qui ſcienter ante diſpenſationem exercuerit Ordinem amiſſum, vel acceptum, ad hoc, vt ad maiorem Ordinem promoueri poſſit, non autem quando ignoranter miniſtrauerit: in ſuſcepto tamen vt miniſtret, omnes tenent diſpenſare poſſe Epiſcopum, ſiue ignoranter, ſiue ſcienter ante diſpenſationem miniſtrauerit in Ordine ſuſcepto: nihilominus ſententia Maioli magis accedit ad verba Concilij Tridentini *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 14. vt bene notat Sayr. *de cenſuris lib.* 7. *c.* 10. *n.* 40. vbi vult Epiſcopum, ſi promotus non adminiſtrauit in Ordine ſuperiori recepto per ſaltum, poſſe diſpenſare, vt Ordinem prætermiſſum recipiat, & vt in Ordine prætermiſſo, ac etiam per ſaltum ſuſcepto miniſtret.

Quoad tertium reſeruatum, nimirum commiſſum cum dimiſſoriis falſis, aut cum falſa licentia Ordines recipere, conſtat ex conſtitutionibus tam Eborenſibus, quàm Conimbricenſibus, & ex aliis huius Regni. Idem dicitur de quarto, hoc de eo, qui furtiuè, videlicet ignorante, nec examinante Epiſcopo, aut approbante ſe ordinationi ingerit, & Ordinem accipit. Is vltra reſeruatum irregularis eſt, ſeu potiùs ſuſpenſus, *c.* 1. *de eo qui furtiuè ord. ſuſcep.* Summa corona *tract. de irregul. n.* 19. *verſ. tertio*, Maiol. *lib.* 4. *c.* 8. *c.* 9. & Henriq. *lib.* 14. *c.* 6. §. *quinto*? nec Ordinibus priùs ſuſceptis, aut eo Ordine ita accepto poterit vti, nec ad ſuperiores aſcendere permittitur, arg. *c. innotuit, de eo, qui furt. ordin. ſuſcep.* & ſumma conf. *de ætate ordin. quæſt.* 13. *& ſequent.* Sed de ita ordinato dixi ſuprà *diſp.* 20. §. 5. *numer.* 15.

Sequitur reſeruatum iuramentum falſum in 9.
iudicio, tam ſæculari, quàm Eccleſiaſtico; tam ordinario, quàm delegato. Conſtat ex conſtitutionibus Eborenſibus, Conimbricenſibus, & Braccarenſibus, vbi additur teſtimonium falſum in actibus, & in iudicio. Quin in Conimbricenſibus exprimitur iuramentũ falſum coram Rectore illius Academiæ. Dicitur autem iuramentum falſum, quando quis aſſerit, quod non eſt, aut tacet veritatem, quam ſcit, quando eſt per quemlibet ex prædictis iudicibus iuſtè interrogatus. Notandum tamẽ eſt, an dicant conſtitutiones iuramentũ falſum in iudicio, vt habent Conimbricenſes, aut teſtimonium falſum in actibus, aut in iudicio, vt volunt Eborenſes, & Braccarenſes conſtitutiones, quia eſt diſcrimen inter iuramentum falſum, & teſtimonium falſum: iuramentum namque falſum latiùs patet, debetque eſſe iuramentum in præiudicium tertij; ſicque accipienda eſt conſtitutio ſynodalis Eborenſis *tit.* 3. *de reſeruatis c.* 6. & reliquæ conſtitutiones. Extra verò iudicium, aut acta nullum iuramentum falſum etiam in præiudicium tertij eſt reſeruatum, ſicut non eſt, quando à iudice non interrogatur iuridicè, niſi poſtea ex eo teſtimonio ſequatur damnum alicui in iudicio: tunc enim datur reſeruatio, quia quamuis non rogetur iuridicè, peierauit tamen in iudicio, & coram iudice, qui ad condemnandum, videlicet Petrum, debet vti in iudicio illo falſo teſtimonio poſtea.

Sed quid dicendum de officialibus, ſeu miniſtris iuſtitiæ, qui antequam incipiant ſeruire officia publica, iurant, ſe officia ſua integrè facturos, nunquid ſi violent iuramenta, incident in reſeruatum? Reſponſio eſt negatiua, quidquid ſit de grauitate peccati: ratio, quia non peierant in iudicio actuali, ſicut non habent caſum reſeruatum, qui peierant corã officialibus vocatis, vulgò *Alcaides*, & *Meirinhos*, quia non conſtat, vtrùm ſimiles miniſtri habeant forum; nec conſtat, quando legitimè poſſunt interrogare. Secus de Ædilibus, vulgò *Almotaceis*. hi namque habent forum, vt conſtat ex Luſitana Ordinat. *lib.* 1. *tit.* 68. *per totum*, & poſſunt legitimè interrogare ea, quæ ſunt ſui iuris.

Quòd ſi contingat aliquos accedere ad locum, qui a peſte alibi graſſante, ac ſæuiente ſe cuſtodit? Reſpondetur teneri loqui ſecundùm mentem cuſtodum, nimirum ſi veniunt re vera ab vrbe laborante peſte. Contrà verò ſi vrbs à qua veniunt, laborat ſolùm fama falſa; ſi interrogentur, an veniant à tali loco peſte infecto, qui falsò infectus creditur, non periurant reſpondendo negatiuè; quia iurant ſecundùm intentionem principalem interrogantis, quamuis remotam, intelligendo non venire tanquam ex loco peſtilenti, cùm cuſtos falsò informatus id petat ſub iuramento. Nauar. ita *in cap. humanæ aures* 22. *quæſt.* 5. *in quæſt.* 2. *num.* 9. *& in manuali cap.* 12. *num.* 10. Toler. *in ſumma lib.* 4. *cap.* 21. *num.* 9. Azor. *tom.* 1. *inſtit. moral. cap.* 4. *quæſ.* 5. *regul.* 3. *iuncto verſic. primò quidem.* Sayr. *in claui lib.* 5. *cap.* 4. *numer.* 22. & Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 9. *numer.* 47. Atque idem volunt Sylueſter *verb. iuramentum* 3. *quæſt.* 2. & Manuel 1. *tomo ſummæ in* 2. *edit. cap.* 191. *num.* 4. & Azor *ſuprà*, quando ita velociter tranſierunt per locum peſtilentem, vt nihil eos peſtis attigerit: poſſunt enim iurare ſe per illum locum non tranſiiſſe, intelligendo

eo modo, vt aliquid mali ex loco peſtilenti attraxerint, & hoc modo intelligendi ſunt Nauarrus *d.cap.*12.*n.*19. & Tolet. *eodem num.*9. & Suar. *lib.*3.*cap.*9.*n.*7. dum tradunt venientes ex loco peſte affecto, ſi credant meritò nec ſe, nec aliquid ſuum peſte infectum eſſe, poſſe iurare non venire ex eo, quod intelligitur, quando ita celeriter illac tranſierunt. Aliàs enim nullo illis iurare licet: ſemper namque eſt periculum contagionis; & cuſtodes iuramentum licitè exigunt, & Religioſi, ſeu clerici venientes ex loco peſtilenti tenentur ſecundùm mentem cuſtodum iurare, ſi volunt vrbem ingredi.

10\. Quid dicendum de facientibus, ſeu falſantibus ſcripturas? Reſponde eſſe reſeruatum in conſtitutionibus tam Eborenſibus, quàm Braccarenſibus peccatum falſandi ſcripturas, & abſolutè eſſe reſeruatum Epiſcopis, vt ait Nauarr. *in manuali cap.*27.*num.* 262. & Rodericus *in explicatione Cruciatæ*, §. 9 *fol.* 164. Ideo qui fecerit aliquam ſcripturam falſam, habet reſeruatum. Intelligitur autem nomine ſcripturæ falſæ omnis ſcriptura, quæ debet fieri ab aliquo Notario, ſi ab alio, cui eam non competit facere, fiat falsò. Item falſa dicitur, quæ falsò fit ad aliquem effectum conſequendum, quæ ſi vera fuiſſet, eſſet facienda, vel præcipienda fieri in nomine, vel iuſſu alicuius ſæcularis magiſtratus, ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, ex quo deducitur eſſe reſeruatum ordinari non ſolùm cum falſis dimiſſoriis, ſed etiam falſare illas falſificato etiam ſuperioris ſigillo.

11\. Sequitur de matrimoniis clandeſtinis, quæ ſunt caſus reſeruati in contrahentibus, & in eorum teſtibus in Diœceſi Braccarenſi, Portuenſi, Oliſiponenſi, Eborenſi, & aliis. Dicitur autem matrimonium clandeſtinum, quod clam celebratur; ideo id matrimonium non ſolùm dicetur clandeſtinum in quo teſtes deficiunt, ſed etiam in quo deſiderantur ad perfectam eius publicationem denunciationes ab Eccleſia petitæ. Quare quamuis multis modis contractus matrimonij poſſit dici vitioſus, duobus tamen modis dicitur clandeſtinus ad eius pœnas incurrendas. Primò quando celebratur ſine teſtibus. Secundò quando fit coram Parocho, & teſtibus, omiſſis illicitè denunciationibus. Vnde quando denunciationes iuſtè omittũtur ex Ordinarij licentia, vt permittit Tridentinum *ſeſſ.*24. *cap.* 1. *de matrimonio*, non incurritur pœna. *reg. ſine culpa* 23. *de regulis iuris in* 6. & habetur *in c. final. de clandeſt. deſponſ.* §. *ſi quis*, vbi imponuntur pœnæ contra præſumentes contrahere clam, per hæc verba. *Si quis verò huiuſmodi matrimonia clandeſtina inire præſumpſerit.* Porrò ille dicitur præſumere, qui ex certa ſcientia facit actum contra ius, ita Alexand. de Neuo *in d. cap. final. de clandeſt. deſponſ. in principio*, *n.* 6. & Scribentes *in cap. illud, de maior. & obed.*

Nec obeſt quòd non ſit clandeſtinum celebrati publicè coram maiori parte viciniæ, quia illa publicitas non æquipollet denunciationibus; quæ permittuntur ad impedimenta detegenda, quæ ſunt in vſu; & ideo omiſſis denunciationibus matrimonium, etiam ſi fiat in publico, dicitur clandeſtinum, quia deficiunt requiſita, hoc eſt, denuntiationes, habetur *in cap.* 2. *verb. publicè, qui filij ſint legitimi*, Hoſtienſis *in d. cap. final. ſuper verb. huiuſmodi clandeſtina*, Menochius *conſ.* 69. *num.* 70. *vol.* 1. & alij apud Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 1. *num.* 7. & *num.* 10. vocat hoc matrimonium celebratum ſine denunciationibus clandeſtinum, quo ad pœnas, & *diſp.* 2. *num.* 4. *verſ. ſecunda ſententia*, fatetur de excommunicatione ſynodali impoſita alicubi clam contrahentibus inualidè, incurri ab illis. Quare non excuſantur à reſeruato clandeſtina matrimonia celebrantes ſiue validè, ſiue inualidè celebrentur; in quam etiam reſeruationem incidunt teſtes, qui data opera aſſiſtunt matrimonio clandeſtino, aut interſunt ſcienter huiuſmodi actibus. Secus ſi caſu aſſiſtunt, & nullo modo de matrimonio celebrando cogitarunt; nec eſt dubium eſſe grauiſſimum peccatum contrahere clandeſtinè propter grauiſſima damna, quæ inde oriuntur, vt probat Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 3. *ex numer.* 3. *vſque ad numer.* 6.

Quæſtionis eſt, an clerici incidant in caſus reſeruatos? Conſtat ex conſtitutionibus ſynodalibus *tit. de ſacramento confeſſionis*, clericos Sacerdotes poſſe abſolui ad omnibus reſeruatis à quocunque Sacerdote ſæculari, aut regulari approbato ab Ordinario. Excipitur excommunicatio maior, in quam ſi incurrant Sacerdotes, abſolui tantùm ab Epiſcopo, aut ab alio de eius licentia, vel priuilegio poſſunt. Diaconi autem, vel ſubdiaconi, ſiue ſint beneficiati, ſiue non, nequeunt abſolui à reſeruatis Prælato, quia hoc priuilegium Sacerdotibus tantùm indultum eſt. 12.

De reliquis caſibus iure reſeruatis Epiſcopo, notandum eſt ex conſtitutionibus ſynodalibus huius Regni non poſſe abſoluere quoſcumque Sacerdotes, ſed illos tantùm, qui fuerint Priores, Abbates, Rectores, aut Curati, niſi praxis, & vſus ſit in contrarium; quoniam conſtitutiones hoc priuilegium curam animarum habentibus ſolùm indulgent, vt legentibus conſtitutiones patebit.

De poteſtate Vicarij generalis tam circa reſeruata, quàm circa alia omnia, quæ illi competunt ratione ſui muneris.

§. IV

EPITOME.

1. *Vicarius generalis non poteſt abſoluere de crimine hæreſis ſine peculiari mandato.*
2. *Vicarius Epiſcopi nequit cognoſcere de cauſis matrimonialibus.*
3. *Nec diſpenſare in matrimonij denunciationibus.*
4. *Ordinarij appellatione venit Vicarius generalis.*
5. *Vicarius Epiſcopi an poſſit eſſe laicus, aut clericus coniugatus.*
6. *Vicarius generalis ex commiſſione ſpeciali poteſt omnia, quæ Epiſcopus, exceptis iis, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis.*

7\. & 8. *Vicarij ſunt legitimi, ſeu nati, vt Archidiaconi, & Archipresbyteri.*

9\. *Archipresbyteri hodie, quæ ſint partes, & officium.*

10\. *Vicarij datiui conſtituuntur generaliter ab Epiſcopo, non poſſunt tamen ſubſtituere alium Vicarium.*

11\. *Religioſi, quinam poſſint eſſe Vicarij generales, & qui non?*

12. 13 & 14. *Bigamus non poteſt eſſe vicarius Epiſcopi etiam ſi fiat religioſus.*

15. *Vicarius generalis, quæ poſſit præſtare ex commiſſione generali, & quæ non?*

16. *Vicarius generalis pro rebus deperditis poteſt litteras excommunicationis concedere.*

17. *Vicarius generalis non poteſt explorare voluntatem puellæ in monaſterium ingredientis niſi Epiſcopo impedito.*

18. & 19. *Vicarij foranei, qui ſint, & quæ poſſint? nequeunt tamen concedere excommunicationes pro rebus perditis.*

20. *Vicarius foraneus habet iuriſdictionem non à iure, ſed ab Epiſcopo, & eſt delegatus, nequit concedere facultatem nouitio diſponendi de rebus ſuis.*

21. *Nouitij poſſunt facere teſtamentum, & donationes cauſa mortis.*

22. *Vicarij iuriſdictio quando expiret, & quibus modis?*

23. *Epiſcopo excommunicato, & publicè denunciato, aut ſuſpenſo, vicarius eſt ſuſpenſus.*

24. *Epiſcopo ſuſpenſo, vel excommunicato vicarius nequit conferre beneficia, licèt habeat ſpecialem commiſſionem.*

25. & 26. *Commiſſiones factæ officiali Epiſcopi nequeunt expediri à vicario Capituli ſede vacante de conſuetudine: ſecus de iure.*

27. *Epiſcopus poteſt cognoſcere de cauſa commiſſa ſuo vicario ſub nomine dignitatis tantum, mortuo, vel remoto vicario.*

28. *Vicarij Prælatorum habentium iuriſdictionem Epiſcopalem nequeunt Papales commiſſiones expedire ſecundũ aliquos, ſed alij melius affirmant.*

1. VICARIVS generalis de hæreſis crimine ſine peculiari mandato nequit cognoſcere, Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 5. cap. 21. numer. 7.* Sbroz *lib. 2. quæſt. 161. n. 4. §. 5.* Quin imò nec de commiſſione Epiſcopi poteſt ſubditos abſoluere à crimine hæreſis, ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* ibi, *his tantum, non eorum Vicariis ſit permiſſum*, Sbroz *lib. 2. quæſt.* 20. Quod intellige de commiſſione generali, quam non poteſt Epiſcopus generaliter committere ad abſoluendum ab hæreſi; ſed ſpecialiter prout caſus occurrerit, poterit ſpecialiter, deputare ſuum Vicarium, vel quemcumque alium committendo illi vices ſuas ad abſoluendum à caſu hæreſis oblato, ita Sanchez poſt alios *lib. 2. in præcepta Decalogi cap. 11. num. 23.* Adde ex conceſſione generali non poſſe Vicarium generalem abſoluere à caſibus reſeruatis ab ipſo Epiſcopo: non enim veniunt in generali conceſſione, *cap. penult. de pœnit. lib. 6.* poſt Rebuff. ita Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 4. §. 7. num. 2. verſ. poſtremò*, Sbroz *de offic. Vicarij lib. 1. quæſt. 19.* & Galet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. Vicarius penult.* Nihilominus per conſtitutiones Synadales huius Regni fit facultas abſoluendi à reſeruatis Vicario generali in ſpiritualibus.

2. Similiter Vicarius generalis Epiſcopi ex commiſſione generali nequit cognoſcere de cauſis matrimonialibus, aut eàs tractare, vt Rebuff. *in praxi de forma Vicarij num. 155.* & Ledeſm. *de matrimonio, quæſt. 45. art. 1. punct. 3. dubio 4.* Sed meliùs affirmant poſſe Couar. *de ſponſalibus p. 2. cap. 8. §. 12.* Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 44. in fine*, & Sanchez *de matrimonio lib. 3. diſp. 29. à num. 18.* poteſtque Vicarius aſſiſtere matrimonio ex generali commiſſione; quia ſecundùm veriorem poteſt de cauſis matrimonialibus cognoſcere: ergo à fortiori poteſt aſſiſtere matrimonio; idque committere, ita in terminis Nauar. *lib. 4. conſiliorum tit. de ſponſalib. in 1. edit. conſ. 47. num. 1. & in 2. edit. tit. de clandeſt. deſponſ. conſ. 14. numer. 1.* & alij, quos referens ſequitur Sanchez *ſuprà diſp. 29. num. 18.* Secus de Vicario foraneo, qui non poteſt aſſiſtere, nec alij facultatem aſſiſtendi dare abſque ſpeciali commiſſione, niſi ab Epiſcopo delegatam habeat matrimonialium cauſarum cognitionem: tunc poteſt de minus principali cognoſcere, hoc eſt, aſſiſtere, quando poteſt de cauſa principali tractare, ita Segura *directorio 2. p. cap. 15. num. 46. & cap. 16. num. 2.* quem ſequitur Sanchez *n. 20.*

3. Item Vicarius generalis abſque ſpeciali Epiſcopi mandato etiam iuſta cauſa interueniente nequit diſpenſare in matrimonij monitionibus, ſeu denunciationibus, prout volunt Soarez de Paz *in practica tom. 2. prælud. 3. à num. 11.* Spin. *in ſpeculo teſtamenti gloſſ. 15. num. 28. cum ſequent.* & Menoch. *de arbitrar. caſu 453. num. 5. & conſ. 69. à num. 55.* Nihilominus poſſe Vicarium remittere denunciationes ex cauſa iuſta tanquam verius, tradunt Lazar. *de monitoriis ſect. 1. quæſt. 6. num. 4.* Flores de Mena *variar. lib. 3. quæſt. 24. num. 26.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 19. num. 13. & de matrim. c. 56. n. 11.* Iacob Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 43. num. 28. & 29. & quæſt. 201. num. 1.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ. 259. in 1. edit.* aliàs *reſolut. 226. in 2. edit.* Sahagun *ad titulum de ſponſalibus num. 53.* Sanchez *lib. 3. diſp. 7. num. 10.* vbi *num. 11.* addit poſſe delegare ex ea ratione, quia Tridentinum ante, poterat Vicarius ex generali conſuetudine diſpenſare, prout teſtatur Paludan. *in 4. diſt. 28. q. 2. art. 3. n. 21.* & modò non reperitur à Tridentino ſublatam eſſe Vicario hanc facultatem, ſed potiùs indultum, quia Trident. hanc poteſtatem diſpenſandi *ſeſſ. 24. de matrim. cap. 1.* concedit Ordinario per hæc verba ibi, *Niſi Ordinarius ipſe expedire iudicauerit, vt prædictæ denunciationes omittantur.* Aſt non eſt negandum Vicarium generalem Epiſcopi eſſe Ordinarium, ex traditis ab ſcribentibus *in cap. Romana, de appellat. in 6. & in c. 2. de conſuetudine, eodem libro*; vbi eadem eſt iuriſdictio Epiſcopi, & Vicarij, idemque Tribunal, quæ eſt ratio, cur non appelletur à Vicario ad Epiſcopum; ne ab eodem ad ſe ipſum appelletur. Ergo ſi Epiſcopus eſt Ordinarius, Vicarius eſt etiam Ordinarius. Nec refert Vicarium conſtitui ab Epiſcopo; quia, quamuis ab eo conſtituatur, non tamen Epiſcopus ei confert iuriſdictionem, ſed eam habet à Canone, vt oſtenditur ex *cap. 2. de officio Vicarij in 6.* ergo eius iuriſdictio eſt ordinaria, & ex conſequenti poteſt remittere denunciationes, ſi ſibi videbitur expedire.

4. Accedit quòd Ordinarij appellatione venit Vicarius Epiſcopi, gloſſ. *verb. generaliter*, *in cap. Romana, de appellat. in 6.* Couar. *practicar. cap. 4. num. 7. & lib. 3. variar. cap. 10. num. 9.* item quoties aliquid Epiſcopo conceditur, non excluditur Vicarius, ſed potiùs ſub eadem diſpoſitione videtur comprehendi, Sanchez *d. lib. 3. diſp. 7. num. 10. & num. 16. diſp. 29. verſ. ad argumenta prioris ſententiæ.* Et poſſe delegare Vicarium cenſent Cenall. *commun. contra commun. quæſt. 604. num. 92. ad finem*, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 83. num. 10.* & alij quos refert, ac ſequitur Garcia *de beneficiis part. 3. cap. 8.*

num.

num. 54. quibus accedit Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part. 1. num. 216. cùm habeat iuriſdictionem ordinariam, gloſſ. in cap. quoniam in pleriſque, de officio Ordinarij; idem Innocentius in cap. 1. de officio Archidiaconi, & in cap. ſua nobis, de officio Vicarij, & hæc eſt communis opinio. Vnde gloſſ. in cap. perlectis, diſt. 25. vbi tenet Vicarium habere delegatam iuriſdictionem, tanquam falſa reiicitur: poteſt tamen ſaluari, ſi dicas habere delegatam in eo, quòd Epiſcopus Vicario committit aliquem articulum circa ea, quæ non veniunt Vicario in generali conceſſione, nimirum ſi committat Vicario conferre beneficia: tunc enim erit delegatus in hoc caſu, & ſimilibus, quæ illi non competunt ex officio, ſed ex ſpeciali mandato, Azor 2. p. inſtit. moral. lib. 3. c. 43. q. quintò quæritur, & cap. 44. quæſ. 1.

5. Quæri tamen poteſt, an poſſit laicus eſſe Vicarius Epiſcopi? Beller. diſquiſit. cleric. tit. de fauore clericorum, §. 3. num. 10. verſ. ſi autem, tradit laicum poſſe eſſe Vicarium Epiſcopi tantùm in temporalibus, ſi in aliquo loco ſolùm iuriſdictionem temporalem habeat, ſequitur Pauinus de poteſt. & offic. Capituli Sede vacante, in 1. parte principali, & Iacob. Sbroz de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 31. num. 11. vbi num. 13. addit in ſpiritualibus laicum non poſſe eſſe Vicarium Epiſcopi, niſi de licentia Summi Pontificis. Quare ſaltem debet habere primam tonſuram, & incedere in habitu clericali, argumento cap. in noua 16. quæſt. 7. Azor 2. part. lib. 3. cap. 43. quæſ. 10. verſ. præterea debet Vicarius habitum clericorum deferre.

Non poteſt tamen clericus coniugatus eſſe Epiſcopi Vicarius, quamuis duxiſſet vnicam, & virginem, & habitum, & tonſuram detuliſſet. Lap. in cap. 1. num. 2. de officio Vicarij, lib. 6. praxis Epiſcopalis part. 1. verb. Vicarius, dub. 7. Sanch. de matrimonio, lib. 7. diſp. 46. num. 14. & Garcia de beneficiis, part. 5. cap. 8. num. 5. eo quia iuriſdictio ſpiritualis, & Eccleſiaſtica non cadat in laicum, cap. 2. de iudiciis, & præter duo priuilegia canonis, & fori reputatur merè laicus, gloſſ. & Ioannes Andreas in cap. vnico, de clerico coniugato, num. 2. Lambertinus de iure patron. lib. 2. part. 1. quæſt. 7. art. 3. num. 4. nec poteſt eſſe delegatus ad cauſam ſpiritualem, nec ſententia eius valebit quaſi lata à iudice incompetenti, cap. clericum nullus 11. quæſt. 1. Sanchez vbi ſuprà dict. num. 14. Poterit tamen laicus eſſe Aſſeſſor Vicarij Epiſcopi, & conſultor in cauſis etiam criminalibus contra clericos, quia officium Aſſeſſoris eſt conſulere. l. 1. ff. de officio Aſſeſſoris, Abbas in cap. decernimus, num. 28. vbi Felin. de iudiciis, Segura in Directorio iud. Eccleſ. part. 2. cap. 11. num. 2. & Decianus tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 3. & tale conſilium poteſt laicus etiam in Eccleſiaſticis tribuere, teſte Innocentio in cap. 1. de iudiciis, in fine. Non tamen poteſt cauſa vna ſpiritualis laico committi, neque in ipſum compromitti poteſt, cap. contingit, iuncta gloſſa de arbitris. Nihilominus controuerſia pecuniaria inter clericos committi, & compromitti poteſt laico, cap. expoſita, ibi iuncta gloſſa, verſ. compromiſit, niſi de honeſtate potiùs ſint adhibendi clerici, ſi reperiantur idonei, Felinus in cap. decernimus, num. 6. de iudiciis, & Decius ibi num. 15.

6. Superfluum eſt dicere, & congerere omnia, quæ poteſt Vicarius, & ſatis eſt attingere illum poſſe omnia, quæ poteſt Epiſcopus, ſi illi ſpecialiter committantur, exceptis iis, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, quæ Vicario committi nequeunt, niſi ſit Epiſcopus, cap. quorundam 23. diſtinct. cap. quanto, de conſuetudine, D. Thomas p. 3. quæſt. 65 art. 3. Victoria de Sacramento ordinis à num. 2. praxis noua Epiſcopalis part. 1. cap. 1. num. 6. pag. 26. & alij apud Barboſam in d. cap. quanto, num. 3. Vt autem magis innoteſcant, quæ ſint de officio Vicarij, non abs re erit referre ſingulatim aliqua ex multis, quæ illi ex officio competunt, & quæ nullo modo, niſi ex ſpeciali commiſſione Epiſcopi. Sed priùs quot ſint de iure Vicarij oportet explicari.

Vicariorum alij ſunt legitimi, ſeu nati, qui à 7.
lege ipſa conſtituti ſunt, quales videntur eſſe Archidiaconi, vt conſtat ex cap. vt Archidiaconus, de officio Archidiaconi, ibi, vt Archidiaconus poſt Epiſcopum ſciat ſe Vicarium, quod etiam volunt Rebuff. in praxi benefic. tit. de forma Vicariatus num. 199. Azor inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 14. quæſ. 2. Anton. de Prætis in Clypeo paſtoralis officij cap. 6. num. 39. Narbona de appellatione à Vicario ad Epiſcopum p. 1. num. 22. Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 1. cap. 10. num. 2. verſ. Sexta, & Moneta de diſtributionibus quotidianis, part. 2. quæſt. 1. num. 26. verſ. ratio. Quocirca ipſo iure abſque aliquo facto Epiſcopo abſente, & eius officialibus Archidiaconus Vicarij officium exercet, ita Iacob. Sbroz de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 2. num. 15. & quæſt. 36. num. 10. Quod non procedit Sede vacante; ſed Sede repleta, nam vacante iuxta formam Concilij Tridentini ſeſſ. 24. cap. 16. intra octo dies facienda eſt electio Vicarij à Capitulo, quod totum intra illos dies octo debet adminiſtrare, vt volunt Quaranta in ſumma Bullarij, verb. Sede vacante. §. duodecimò quæro, verſ. primò, & Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici poſt reſolut. 505. in notabilibus de materia Vicarij à Capitulo Sede vacante, verſ. 1. Nec eſt admittendum Archidiaconum, dum agitur de electione Vicarij à Capitulo Sede vacante, poſſe fungi officio Vicarij ſtante præfixione termini octo dierum, infra quem Capitulum cogitur Vicarium eligere; quia ex diuerſis non fit illatio, & dicta iura loquuntur Sede repleta, non autem Sede vacante, quo tempore iuriſdictio tranſit in Capitulum, quod totum per illos octo dies debet adminiſtrare, nec cogi poteſt ad conſtituendum Vicarium infra illos octo dies, & ſucceſſiuè poteſt per ſe adminiſtrare, teſte Quaranta vbi proximè verſ. terminum.

Poteſt item Archidiaconus dimiſſorias litteras 8.
ad ſuſcipiendos Ordines dare, Cucchus inſtit. maior lib. 2 tit. 9 de officio Archidiaconi, n. 7. & Monitoria concedere, Petr. Lazar. de monitoriis ſect. 1. quæſtio. 6. n. 11. non tamen Archidiaconus habet eandem iuriſdictionem, quam Epiſcopus, ſed inferiorem, Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum part. 1. num. 30 Iuriſdictio illius eſt ordinaria, vt per praxim Epiſcopalem part. 1. verb. Archidiaconus, Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 54. num. 17.

Eſt etiam Archipresbyter Vicarius legitimus, ſeu natus, hoc eſt, à lege ipſa conſtitutus, ſicut Archidiaconus, qui iuriſdictionem habet in Preſbyteros in ſingulis pagis, caſtris, & villis conſtitutos, de quo in cap. vt ſingulæ, de officio Archipreſbyt. ibi, vt ſingulæ plebes Archipresbyterum habeant propter aſſiduam erga populum Dei curam, qui non ſolum imperiti vulgi ſolicitudinem gerat, verùm etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam iugi circumſpectione cuſtodiant. Nec attendat Epiſcopus non egere plebem Archipresbytero, quaſi eam ipſe gubernare valeat: quia etſi valde idoneus ſit, debet

tamen, vt ſua onera partiatur: & ſicut ipſe Matrici Eccleſiæ præeſt, ita Archipresbyteri præſint plebibus, vt in nullo titubet Eccleſiaſtica ſolicitudo: cuncta tamen referantur ad Epiſcopum, nec aliquid contra eius decretum ordinare præſumant. Hæc ibi. quare Archipresbyter eſt legitimus Epiſcopi Vicarius, vt tradunt Narbona *vbi proximè, part. 1. num. 22.* Monet. *de diſtribut. quotid. part. 2. quæſt. 1. num. 26. verſ. ratio,* & Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 15. quæſ. 4. verſ. alter verò*, & habet iuriſdictionem ordinariam, Azor *ſuprà quæſ. 6.* & Monet. *d. quæſt. 1. n. 26. in fine.*

9. Quæri poteſt, quæ ſint hodie partes Archipresbyteri? Moneta *vbi proximè, num. 28.* dicit iuriſdictionem, & aliorum curam ad Archipresbyterum ſpectantem per contrariam conſuetudinem videri ſublatam, de iure tamen *in cap. 1. de officio Archipresbyteri*, ſic dicitur, per hæc verba: *ſpecialiter ad eum pertinet miniſterium ſuper omnes Presbyteros curam agere animarum, aſſiduè in Eccleſia ſtare, & vt in Epiſcopi ſui abſentia ad vicem eius Miſſarum ſolemnia celebret, & collectam dicat, aut cui ipſe iniunxerit.* Item *cap. miniſterium, eodem titulo*, ſic habet, *Miniſterium*, inquit, *Archipresbyteri in eo conſtituitur, vt diligenti cura prouideat miniſterium Sacerdotum Cardinalium, qui ſolemne debent agere officium in communicatione corporis, & ſanguinis Domini Noſtri* IESV *Chriſti à ſacroſancto die Dominico incipiendo per omnes horas canonicas indeclinabiliter perſeuerent, vt opus Dei dignè, & ſanctè perficiatur ab eo cui committitur.* Quod autem ſit officium Archipresbyteri de Vrbe, tradunt Azor *lib. 3. cap. 15. quæſito 4. & 5.* & Sbroz *de officio Vicarij, lib. 1. quæſtion. 3. num. 18.*

10. Sunt etiam Vicarij nomine datiui conſtituti generaliter ab Epiſcopo, eiuſque vices gerunt in eodem Tribunali, & loco in quo ipſe ius dicere ſolet. Sbroz *de officio Vicarij, lib. 1. quæſt. 2. num. 4.* Is autem non poteſt pretio conſtitui, vt per Soarez *de Religione tom. 1. lib. 4. cap. 20. num. 5.* non dicitur autem Vicarius perpetuus, Sbroz *de officio Vicarij, lib. 1. quæſt. 56. à num. 6.* dicitur tamen Vicarius Epiſcopi in dignitate conſtitutus. Barboſ. *in cap. cùm te. de offic. & poteſt. iud. deleg. num. 4.* & quamuis Vicarius ſit temporalis, vicariatus tamen dignitas eſt perpetua, Gabriel *conſ. 32. num. 18. vol. 2.* quem refert Sbroz *de officio Vicarij, lib. 1. quæſt. 4. in fine*, & Barboſ. *cap. ex parte, de officio Vicarij, num. 18.* additque *in cap clericos, eodem titulo*, Vicarium non poſſe ponere alium Vicarium, vt Maranta *de ordine iudiciario part. 4. diſt. 5. num. 22.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 5. collect. 1599.* Azeued. *lib. 1. num. 8. tit. 9. lib. 3. recopil.* Galganet. *de iure publico lib. 3. tit. 36. num. 3.* & Auendan. *de exequendis mandatis, part. 1. cap. 3. num. 5.* vbi limitat, quando eſſet contraria conſuetudo, vel Vicarius haberet facultatem ſubſtituendi alium, vel ſubſtitutus conſtitueretur ex cauſa infirmitatis, vel ex alia parum duratura, quæ doctrina in quocumque Vicario habet locum. Vicarius tamen Epiſcopi non poteſt ſubſtituere alium Vicarium, niſi ex ſpeciali licentia, gloſſ. *verb. ipſius in cap. 1. hoc tit. lib. 6.* vbi Anchar. *num. 1.* praxis Epiſcop. *part. 1. verb. Vicarius dub. 4.* Vgolin *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 4. §. 7. num. 2. verſ. vndecimo.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 113.* & Garcia *de benefic. part. 5. cap. 8. à 148.* Quinimò poteſt Vicarius Epiſcopi delegare vnam, vel plures cauſas, aut ſubſtituere ad modicum tempus, vel ex cauſa, etiamſi non habeat poteſtatem ſubſtituendi, gloſſ. *d. verb. ipſius, in c. 1. de officio Vicarij, lib. 6.* & Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. num. 21.* poſt Foller. *in additionib. ad Marantam 4. part. diſp. 5. num. 27. in fine.* Tabienam *verb. Vicarius, quæſt. 5.* & Ludouic. Lopez *1. part. inſtructor. in 2. edit. cap. 284. fol. 793.* & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 54. num. 100. & 101.*

Ambigi poteſt, an Religioſus poſſit eſſe Vicarius Epiſcopi? Affirmat gloſſ. *in cap. de præſentium 16. quæſt. 1. & in cap. ſi quis 58. diſt.* accedente conſenſu ſui ſuperioris, ſequitur Riccius *collect. 153. in fine*, & Sbroz *lib. 1. quæſt. 38. de officio Vicarij*, poſt Abb. *in cap. cauſam quæ, num. 9. de iudiciis*, & Rebuff. *in praxi tit. de Vicariis Epiſcoporum, n. 30.* & aſſerit Fr. Emman. *quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 124.* & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *in cap. cùm olim 14. de priuilegiis, num. 6.* Debet tamen Religioſus, ſeu Monachus eſſe legitimus, non autem illegitimus; licèt enim per profeſſionem ſolemnem quis habilitetur ad ſuſcipiendos Ordines ſacros, non tamen aptus ſit ad officium vicariatus propter eius præeminentiam, & iuriſdictionem, ita Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rub. 11. cap. 13. num. 118.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 10. num. 3.* & Sayr. *de cenſuris lib. 6. cap. 1. num. 3.* quibus accedunt Fr. Emman. *de regularibus tom. 1. quæſt. 13. num. 13.* & Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 16. poſt principium*, vbi vult illegitimos per Religionis profeſſionem non reddi habiles ad dignitates, Prælationes, aut beneficia curata quæcumque, & de Prælaturis ſatis conſtat ex *cap. 1. de filiis presbyterorum*, vbi fiunt habiles ad Ordines etiam ſacros, & additur, *Prælationes autem nullatenus habeant.* Quare illegitimi profeſſi non poſſunt eſſe Vicarij Epiſcopi, cùm vicariatus ſit quædam dignitas, Maiol. poſt alios *d. cap. 10. num. 3.* Sayr. *d. lib. 6. num. 3. cap. 1.* & Fr. Emmanuel *d. tom. 1. regular. quæſt. 13. art. 13.* vbi bene addit nec poſſe per priuilegia religionis diſpenſari, vt ſit Vicarius Epiſcopi, quia virtute illorum ſolùm poteſt diſpenſari quoad Prælationes in Religione; non autem extenditur diſpenſatio ad dignitates extra, ſequitur Azor *d. lib. 3. cap. 43. quæſ. 10. verſ. quæris itidem.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 15. num. 10.* & Sbroz *de officio Vicarij, lib. 1. quæſt. 40.* Addunt tamen quando Religioſus conſtituitur Vicarius Epiſcopi, debere ſecum retinere ſocium ex eodem cœnobio, Azor *ſuprà*, & Campanil. *in diuerſor iur. Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 118.* & neceſſaria eſt licentia Prælati immediati conuentus, vt ſit Vicarius Epiſcopi, Sanchez *lib. 6. c. 13. n. 91.* 11.

Poſſit ne Bigamus eſſe Vicarius Epiſcopi? Negat Garcia *de beneficiis, part. 5. cap. 8. num. 4.* poſt alios, quia non gaudet priuilegio clericorum, & conſtat ex *cap. 1. de bigamis in 6.* ibi, *Bigamos*, inquit, *omni priuilegio clericali declaramus eſſe nudatos.* quæ verba ſunt Gregorij Decimi in Concilio Lugdunenſi. Cæterùm clericorum priuilegium aliud dicitur fori, aliud canonis. Sed his priuilegiis bigamus ſpoliatus eſt, & *in cap. 1 de bigamis*, citato ſubiungitur ibi: *ipſis quoque ſub anathemate prohibemus deferre tonſuram, & habitum clericalem.* Nec bigamus factus clericus, poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, niſi priùs ſit liber ab impedimento bigamiæ. ita Conradus *in templo omni. iud. lib. 2. cap. 6. de Vicario Epiſcopi §. 1. num. 2. & 6.* & Garcia *ſuprà d. cap. 8. num. 5.* ſunt enim bigami incapaces Ordinum, & beneficiorum, *cap. 1. & 2. & cap. debitum, de bigamis*, Azor *dict. lib. 6. cap. 4. quæſ. 6.* authoritate tamen Papæ poſſunt diſpenſari, vt ad Ordines promoueantur, gloſſ. *in cap. lector, diſt. 34.* Azor *ſuprà verſ. ſeptimò* 12.

ſeptimò quæritur, & *verſ. communis eſt Theologorum*. Tunc enim poſſunt Vicarij inſtitui, dummodo in cœlibatu, & non in matrimonio viuant, Azor *lib. 3. cap. 43. verſ. duodecimò quæritur fol. 552.*

13. Sed quid ſi bigamus ingrediatur Religionem, & profiteatur, nunquid poterit promoueri ad Ordines, & eſſe Vicarius Epiſcopi? Quoad primum reſpondet gloſſ. *c. vltimi 11. quæſt.* 3. omnem, maculam, & irregularitatem per Religionis profeſſionem aboleri, quod probat ex Authentica *de Monachis, in initio*, vbi habetur per Monachatum eliminari omnem maculam: cæterùm gloſſ. *in cap. 2. de Apoſtat.* vult per profeſſionem in Religione non tolli omnem irregularitatem, eo quia non deletur illa, quæ contrahitur propter proprium delictum, igitur reliquæ irregularitates auferuntur, atque ita per profeſſionem ea irregularitas ſolùm delêtur, quam Canones, & iura expreſsè declararunt. Ideo irregularitas ex bigamia procedens non tollitur per profeſſionem Religionis, quinimò nec per Baptiſmum, vt Theologi *in 4. diſt.* 27. cùm nullus ſit de hoc Canon in iure, quod tamen tanquam probabilius tuetur Azor *d. lib. 6. cap. 4. verſ. decimò quæritur*. Poterit tamen bigamus Religionem ingreſſus tonſuram Monachalem deferre, quæ non eſt via ad Ordinem, & eum percutiens incurrit excommunicationem, & ſicut conuerſus portare poteſt tonſuram Monachalem, neque Epiſtolam legere poteſt etiam ſine ſuperpellicio, & colligitur ex *d. cap. vnico, de bigamis lib. 6.* & fauent ea quæ à Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. de reformat. cap.* 17. traduntur, ſequitur Sayr. *de cenſuris, lib. 6. cap. 5. num.* 6.

14. Quoad ſecundum patet non poſſe eſſe bigamum Religioſum Vicarium Epiſcopi in ſpiritualibus, quia non poteſt ſuſcipere Ordines minores, nec primam tonſuram, ex gloſſa *in cap. coniugatus, in verb. ad ſacras, de conuerſ. coniug.* & *cap. nullus Epiſcopus, de tempor. ordin.* Henriquez *lib. 14. de irregularitate, cap.* 4. §. 1. & alij, quos referens ſequitur Sayr. *ſuprà numer.* 7. & 8. Nec refert profeſſio facta in Religione, quia non omnes profeſſi poſſunt eſſe Vicarij Epiſcopi. Nam in primis tranſlati de vna Religione ad aliam, etiam de licentia Pontificis, ſi fuerint Mendicantes, nequeunt eſſe Vicarij Epiſcopi, *ex Clem.* 1. § *ad Prioratus, de Regularibus.* & *ex Clement. in pleriſque, de electione*; ſed hæc vltima, ſi attentè legatur, nullatenus agit de mendicantibus, nec hoc ipſis interdicit. At verò *Clement.* 1. §. *ad Prioratus, de Regularibus*, prohibet ſolùm Mendicantibus, qui ad non Mendicantes tranſierunt, fieri Epiſcopi Vicarios: ex quo deducitur non tranſeuntes, & in Religione perſeuerantes poſſe eſſe Vicarios Epiſcopi; non tamen omnes Mendicantes, quia Minores fratres nullo modo poſſunt eſſe Vicarij Epiſcoporum, Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 38. num.* 5. poſſunt tamen Religioſi Societatis aſſumi ad officium Vicarij de licentia ſolùm Generalis; Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 6. cap.* 13. *à n.* 67. 68. & *n.* 95. vbi *num.* 96. & *ſequent.* arbitratur Religioſum ſine legitima licentia ſui ſuperioris Vicarium Epiſcopi creatum non eſſe verum Vicarium, nec geſta ab eo tenere, ſecluſo eo communi errore, quia Religioſus æquiparatur ſeruo; ſerui autem arbitrium nullum eſt. *l. Pedius 7. §. in ſeruum, ff. de arbitris*, Sanchez *vbi proximè num.* 69.

15. Vt autem cognoſcatur, quæ Vicarius generalis præſtare nequeat, non obſtante commiſſione generali, oportet memorentur, quæ nequeat ſine ſpeciali commiſſione. In primis prætextu commiſſionis generalis nequit abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, *c. penult. de pœnit. in* 6. Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 19. num.* 2. & *quæſt.* 179. *num.* 2. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 4. §. 7. *num.* 2. *verſ. poſtremo*, & Soar. *de cenſuris diſp. 41. ſect. 2. n.* 8. Item exequi non poteſt pias defunctorum voluntates ſine ſpeciali mandato, Sbroz *lib. 2. quæſt.* 49. *num.* 2. & *quæſt.* 50. Similiter nec poteſt ex generali conceſſione facultatem audiendi confeſſiones concedere. Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt.* 4. & *quæſt.* 14. *num.* 3. Sanch. *de matrimonio. diſput. 29. num.* 14. ſed *num.* 15. tanquam probabilius aſſerit poſſe Vicarium in tota Diœceſi fidelium confeſſiones audire, & aliis licentiam audiendi concedere, quia eſt Ordinarius, & verè Prælatus, ac ſuperior; facitque vnum Tribunal cum Epiſcopo, eiuſque perſonam repræſentat, *cap. 2. de conſuetudine*, & *cap. Romana, de appellat. in* 6. Negandum etiam eſt Vicarium generalem Epiſcopi habere tantùm iuriſdictionem in contentioſis, quia eſt verè Prælatus, & ſuperior Parochis in adminiſtratione Sacramentorum, & in his Sacramẽtis, & ſpiritualibus habet iuriſdictionem, & nomine Epiſcopi non excluditur Vicarius, vt docet gloſſa *in cap. vnico, verb. per Epiſcopos, de capellis Monachor. in* 6.

Hinc fit, vt quamuis in Concilio Tridentino 16.
ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat. dicatur ſolos Epiſcopos poſſe concedere litteras excommunicationis pro rebus deperditis & ablatis. Nihilominus id poſſe Vicarios generales, nomineque Epiſcoporum venire tradunt Sbroz *lib. 2. de Vicario Epiſcopi, quæſt. 171. num.* 2. Gutier. *lib. 1. Canon. cap. 11. num.* 8. Henriquez *lib. 13. de excommunicatione cap.* 17. & Emmanuel. *1. tom. ſummæ 2. edit. cap. 79. num.* 1. contra Bannes 2. 2. *quæſt. 66. art. 6. fol. 404. col.* 2. id negantem, poſſe Vicarium abſque ſpeciali facultate, quod etiam negat Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum part. 1. num.* 205. & conſtat ex Concilio Tridentino *dict. cap.* 3. vbi à nemine præterquam ab Epiſcopo decernendas ſtatuit. Nihilominus affirmatiuam partem poſſe, ſcilicet has litteras monitoriales ex generali commiſſione Vicarium decernere, non obſtante Concilio, vltra præcitatos docent Frechil. *de excommunicatione, part. 2. art. 2. num.* 5. Sayr. *de cenſuris lib. 1. cap. 9. num.* 33. *verſ. primum eſt*, Auila *eodem tractatu part. 2. cap. 5. diſp. 2. dub.* 3. Graſſis *tom. 1. conſ. 6. de ſentent. excommunic.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 270. in 1. edit.* & *reſolut. 235. num. 4. in 2. edit.* Garcia *de benefic. part. 5. cap. 8 num.* 94. vbi pro hac parte triplicem refert declarationem ſacræ Congregationis Cardinalium ſuper *d. cap.* 3. *Concilij Tridentini*, quarum prima ſic habet: *Vicarius Epiſcopi poteſt concedere litteras monitoriales, de quibus in præſenti decreto.* Secunda verò ſic ait: *Vicarius generalis Epiſcopi poteſt has excommunicationes decernere adhibita cauſa cognitione, nec indiget ſpeciali mandato Epiſcopi.* Tertia declaratio ita ſe habet. *Stante hac declaratione quærebatur an eadem poteſtas competat Vicario Capituli Sede vacante? Congregatio cenſuit affirmatiuè, quia ad Capitulum tranſeunt ea, quæ ſunt iuriſdictionis neceſſariæ, vt eſt excommunicatio*, &c. Ex quibus declarationibus patet partem affirmantem eſſe veram, quam etiam ſequitur Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part. 3. cap. 7. num.* 17. Coſta *de facti ſcientia, & ignorantia centur. 2. diſt.* 55. *num. 1. tom.* 1. & Lazar. *de monitor. ſect. 1. quæſt.* 6. *num.* 1.

Porrò

17. Porrò Vicarius generalis non poteſt explorationem facere voluntatis virginis in Monaſterium ingredientis per vim, niſi Epiſcopo impedito iuxta diſpoſitionem Concilij *ſeſſ.25. de irregularibus, cap.17.* & volunt Narbon. *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum*, & Sbroz *de officio Vicarij lib.2. quaſt.107.* Quinimò etiam quando ſponte ingreditur, & habitum ſuſcipit: atque ita exploranda eſt voluntas, quando profeſſionem facere procurat, ac etiam quando ſuſcipere habitum vult, non obſtante, quòd Monaſterium non ſit ſubiectum Epiſcopo, vel alias ab eius iuriſdictione exemptum. Quòd ſi omittatur prior exploratio, ſatis eſt quòd ſecunda fiat, vt deciſum fuiſſe refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.2. tit.18. l.7. de Religioſibus num.37. & 46. & 50.* & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr.12. cap.16. à num.11.* Porrò ſi nulla fiat exploratio, quamuis cenſeatur factum contra Concilium, cenſuit tamen Congregatio profeſſionem ſine eo examine factam ſuſtineri, poſſe autem coërceri, ac puniri Abbatiſſas pœnis à Concilio Tridentino ſtatutis, & aliis iuris remediis, non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis, prout refert Campanil. *d. cap.16. num.17.*

18 Quid de Vicariis foraneis? Reſponde Vicarios foraneos dici, qui iuriſdictionem habent extra ciuitatem in parte certa Diœceſis, non autem in ciuitate in qua eſt Epiſcopi Sedes. Eorum Tribunal, & Auditorium non cenſetur idem cum tribunali Epiſcoporum: iuriſdictionem non ordinariam, ſed delegatam habent. gloſſ. *in Clement.2. verb. foraneo*, & *ibi* Cardinalis *de reſcriptis*, ab illo ad Epiſcopum datur appellatio, vt eſt communis, prout docent Innocentius, Anchar. & Philip. Franc. *in cap. non putamus 2. de conſuetud. lib.6.* Praxis Epiſcopalis *part.1. verb. Vicarius §.2. pag.335.* Azor *inſtit. moral. part.2. lib.3. cap.45. quaſ.12. & 15.* Sanchez *de matrim. lib.3. diſp.29. num.10. & 12* Barboſ. *in l. cùm Prætor §.1. num.223. ff. de iudiciis.* Cardin. Tuſch. *littera A. concluſ. 350. num. 43. & littera V. concluſ.183. num.9. & concluſ.186. num.6.* Molin. *de iuſt. tom.6. & diſp.13. num.4.* & Garcia *de beneficiis par.5. cap.8. num.29. & num.34.* Inſuper foranei Vicarij non habent dignitatem, ſed potiùs officium, & ideo nequeunt expedire reſcripta Pontificis directa ad illum, qui eſt in aliqua dignitate poſitus, Azor *d. lib.3. cap.43. ad finem fol.560.* Flores de Mena *variar. lib.1. quaſt.4. num.6.* niſi ad Vicarios foraneos fiat delegatio ex certa ſcientia Pontificis. Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib.2. quaſt.23. num.9.* eo quia ratione officij nullam habent dignitatem. Sbroz *d. lib.2. quaſt.22. num.13.* Vantius *de nullitate titulo ex defectu iuriſdictionis deleg. n.76.* & Aloyſ. Ricc. *in prax. for. Eccleſ. deciſ.577. num.1. in 1. edit. & reſolut.552. num.1. in 2. edit.* vbi ex profeſſo agit, an Vicarij foranei præcedant Præpoſitos Eccleſiarum Collegiatarum: Et negat abſolutè.

19. Item Vicarij foranei nequeunt concedere excommunicationes pro rebus deperditis. Laſart. *tract. de monitoriis ſect.2. quaſt.5. num.9.* Aloyſ. Ricc. *reſolut.235. in fine*, & Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.45. in principio, verſ. excipiuntur.* Item nullo modo ſunt Ordinarij, quidquid Sylueſter *verb. Vicarius, quaſt.4* & D. Antonin. *3. part. tit.19. cap.10. §.2.* affirment contra communem; ſed ſunt delegati. Angel. *in l. præcipimus, C. de appellat.* Sanchez *lib.2. de matrim. diſp.29. num.10. concluſ.2.* Paz *in ſua praxi tom.2. prælud.3. num.5.* Nec refert quòd Vicarius foraneus ſit Vicarius ad vniuerſitatem cauſarum; adhuc enim erit delegatus, quia non conſideratur generalitas loci, ſed generalitas commiſſionis cauſarum; & ita nunquam conſtituit cum Epiſcopo vnum Tribunal, neque idem Conſiſtorium, ac 20. proinde ſemper eſt delegatus, cùm non habeat iuriſdictionem à iure, ſed ab Epiſcopo. ita Felin. *in cap. ſuper quaſtionum §. ſi verò num.17. de offic. deleg.* Cardinalis *Clement.2. de reſcriptis quaſt.24.* Alexand. de Neuo *cap. dilecti el 3. num.28. de appellat.* Abbas *in cap. relatum num.8. de offic. deleg.* Sbroz *lib.1. de Vicario Epiſcopi quaſt.22. num.7.* & Bartol. *in l. vnica in fine ff. quis, & à quo appell.* & alij, quos ſequitur Garcia *de benefic. part.5. cap.8. num.34.* Idem dicitur de Vicario generali Epiſcopi in ciuitate tantùm conſtituto: ſi enim, vt foraneus regulatur, niſi generaliter ad totius Diœceſis cauſas deputetur, Garcia *de beneficiis part.5. cap.8. num.35.* contra Sbroz *lib.3. quaſt.2. num.5.* Ratio, quia foraneus habet iuriſdictionem ab Epiſcopo: Vicarius autem generalis à iure; & ideo foraneus nequit concedere facultatem nouitio diſponendi de bonis ſuis abſque expreſſa commiſſione ſibi facta; quam poteſt concedere Vicarius generalis ex Concilio Tridentino *ſeſſ.25. cap.16.* his verbis, *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuſcunque cauſæ piæ valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarij fiat inter duos menſes proximos ante profeſſionem, & non alias intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione: aliter vero facta, etiamſi cum huius fauoris expreſſa renunciatione etiam iurata ſit irrita, & nullius effectus.* hæc ibi.

Nota tamen hoc decretum non habere locum, 21. nec procedere in teſtamentis, donatione cauſa mortis, & codicillis, ita Nauarr. *commen.2. de regular. num.50.* Azor *part.1. lib.12. cap.2. quaſ.14.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.584.* Valaſc. *de partitio. cap.16. num.13. & ſequent.* Ægid Luſit. *in repetitione l. vni. C. de ſacroſ. Eccleſ. part.4. §.2. à num.21. & num. vltim.* Quin imò Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Monaſteria, & Conuentus pag.330. verſ. dubium illud,* tradit hoc decretum non habere locum in renunciatione facta ante ſuſceptionem habitus, ſequitur Valaſcus *d. cap.16. num.22. cum ſequent.* & Ægid. *ſupra d. §.2. num.22. ad finem*, quidquid contradicat Leſſius *lib.2. cap.41. num.40.*

Quæſtionis eſt, quando expiret iuriſdictio Vi- 22. carij? In primis certi iuris eſt, ſicut Vicarius mediante nominatione Epiſcopi conſequitur à lege iuriſdictionem ordinariam, ſic etiam eam amitti per reuocationem ab eo factam, Calderin. *conſ.2. de offic. Vicarij*, & *ibi* Franc. *eodem titulo in cap.1. num.5. lib.6.* Abbas *in cap.1. num.5. ne Sede vacante.* Sbroz *ſupra lib.3. quaſt.6. num.7. & quaſt.14. num.5. verſ. ſecundo adducitur.* Azor *inſtit. moral. lib.3. cap.45. quaſ.14.* & Sanchez *de matrimonio lib.3 diſp.30. num.11.* vbi addit poſt factam reuocationem, ſi adhuc eſt communis error reuocationis, valere geſta per ipſum, per *l. Barbarius ff. de officio Prætoris,* quamuis ipſe Vicarius ſe reuocatum ſciat; & multo fortiùs, ſi ipſe neſciat reuocationem; quamuis non ſit communis error, valent enim facta per ipſum, donec ipſi reuocatio intimetur, ita Selua *de benefic. 2. part. quaſt.14. num.13.* Rebuff. *in praxi beneficiorum, tit. de forma vicariatus num.210.* Flamin. *de reſignatione lib.7. quaſt.24. num.4.* & Anaſtaſ. Germo. *de indultis §. tibi quoad vixeris, num.60.* vbi volunt iuriſdictionem non auferri ignoranti: requiritur enim reuocationis intimatio, niſi delegans expreſſerit, quando reuocat ſe nolle valere geſta per Vicarium ex tunc; ita probabiliter limitant

tant Roſell *excommunic.6. num.46.* & Ricard. *in 4. diſt.18.art.4. quæſt. 5.* & Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap.7.num.2. in commento littera G.* cenſet gratiam conceſſam non finiri ante reuocationis notitiam, ſequitur Cuch. *lib.2. inſtit.maior.tit.8. num.* 149. dicens neceſſariam eſſe tunc reuocationis intimationem ad vitandum præiudicium tertij. Nec ſufficit quæcumque notitia reuocationis habita per aliquem fide dignum; ſed opus eſt, vt Vicarius certioretur per ipſum Epiſcopum, aut per epiſtolam ab eo miſſam, aut per Nuncium ab ipſo ad id deputatum, ita Cucch. *ſuprà num.* 147. & Boërius *deciſ.347.à num.14. vſque ad num.* 18. quia per eaſdem cauſas res naſcitur, & diſſoluitur, *cap. 1. de regul.iuris.* Atqui conſtitutio Vicarij poſtulat voluntatem Epiſcopi conſtituentis, & Vicarij officium acceptantis, quæ acceptatio exigit notitiam talis inſtitutionis ab ipſo Epiſcopo factam, vel per Nuncium ab eo deſtinatum, vt tradit Sanchez *in ſimili lib.1.diſp.6.num.28.verſ.quinta concluſio*: igitur diſſolutio, & reuocatio poſtulat reuocationem Epiſcopi conſtituentis, & notitiam reuocationis ab Epiſcopo factam, vel per ipſum Epiſcopum, vel per alium nomine ipſius reuocationem intimantem.

23. Quòd ſi contingat Epiſcopum excommunicari, & publicè denunciari, eius Vicarius generalis, ſeu officialis eſt ſuſpenſus à iuriſdictione, quam accepit, cùm acceſſoria ſit, & idem auditorium vtriuſque cenſeatur, Soarez *de cenſuris, diſp.* 13. *ſect.2.num.15.& diſp.14.ſect.1.num.1.* Sanchez *d. lib.3.diſp.30. num.5. cum ſequentib.* probat textus *in cap. 1. vbi gloſſa, verb. ipſius officialis, in fine lib. 6.* Molina *tractatu 5.diſp.10.num.2.* Gutierrez *Canon. lib.1.cap.2. num.* 83. & Gonzal. *ad regul. 8. gloſſ.5. diſp.10. num.2.* Idem eſto, quando Epiſcopus eſt interdictus, vel ſuſpenſus propter eandem rationem, Rebuff. *praxis beneficialis,tit.de forma vicariatus,num.*217. Sbroz *lib.de Vicario Epiſcopi quæſt.17. num. 4.* Anton. Cucch. *lib. 2. inſtit. maior. tit. 8. num.* 134.

24. Quare Epiſcopo ſuſpenſo exiſtente, vel excommunicato non tolerato, collatio facta à Vicario non valet: imò fieri irregularem docet Franciſc. Marq. *deciſ.1231.num.4.& 6.& deciſ.1232. in principio,part.1.* & Sbroz *lib.3. quæſt. 17. num.2.* Nam ſicut facta per Epiſcopum eo tempore ad iuriſdictionem ſpectātia ſunt irrita, eodem modo ſunt irrita geſta ab eius Vicario generali, *cap.1.de officio Vicarij in 6.in fine.* Quod procedit etiam quoad negotia cœpta, antequam Epiſcopus ſit interdictus, aut excommunicatus, in quo diſcrimen cernitur inter Vicarium, & delegatum, cuius poteſtas non ſuſpenditur per delegantis ſuſpenſionem, vel excommunicationem, ſaltem quoad negotia cœpta. *c.gratum,de officio delegati,* eo quia Epiſcopi, & Vicarij eſt vnum, & idem Tribunal, ſecus Tribunal delegantis, & delegati, Rebuff. *praxi beneficiorum, tit.de forma vicariatus,n.*162. Couar. *practicar. cap.4. num. 4.* Bertachin. *in ſuo repertorio littera V. verb. Vicarius, num. 40. verſ.Vicarius Epiſcopi,& tract.de Epiſcopo,lib.4.part.7.num.6.*

25. Quæſtionis eſt, an commiſſiones factæ officiali, ſeu Vicario Epiſcopi poſſint expediri per officialem, ſeu Vicarium Capituli Sede Vacante? Negant Federicus de Senis *conſ.30. à num.1.* & Felin. *in cap.cùm olim, de maiorit. & obed.* quos ſequitur Franciſc. Leo *in theſaur.fori Eccleſ.1. part. de Vicariis,cap.10. num.8. verſ. ſecundò fallitur, & num.* 9. iuuat ſtylus, & praxis Curiæ, teſte Garcia *de beneficiis part.6. cap. 2.à num. 46.* non poſſe Vicarium Capituli Sede vacante exequi commiſſiones in forma Dignum, & diſpenſationes directas officiali, ſeu Vicario Braccarenſi: ex ea ratione, quia vbi Romæ cognoſcitur Primatem Braccarenſem extremum diem clauſiſſe, deinceps commiſſiones omnes, ſeu delegationes diriguntur ad Epiſcopum viciniorem, aut eius officialem, ſequitur Hieronymus Paulus *in pract. Cancell. in principio verſ. circa qualitatem perſonarum,* & probatur ex conſtitutione Pij Quinti, incipit, *Cogit nos neceſſitas,* in qua decernitur, vt litteræ in forma Dignum dirigantur in hunc modum, ibi, *Litteras Apoſtolicas expediant in eadem forma, quæ aut ad Epiſcopum diœceſanum, aut ad Vicarium generalem, aut ad officiales eiuſdem Epiſcopi diſiunctiuè ad electionem impetrantis dirigantur;* ex eo fundamento, quia etiamſi Vicarius deputatus à Capitulo Sede Vacante ſuccedat in iuriſdictione ordinaria in locum Vicarij Epiſcopi, non ſuccedit tamen in iuriſdictione delegata; & ita reſolutum fuit coram Domino Seraphino in vna Ilerdenſ. penſionis quarto die Maij 1588. ibi, *Iterum cauſa propoſita fuit reſolutum, ſententiam, de qua agitur fuiſſe nullam, cùm enim delegata fuiſſet cauſa à Sede Apoſtolica officiali Ilerdenſ. cuius officium expirauerat per obitum Epiſcopi, & à Capitulo Sede vacante deputatus fuiſſet alius officialis, licèt ſucceſſerit in locum Epiſcopi reſpectu iuriſdictionis ordinariæ, non tamen ſuccedit reſpectu iuriſdictionis delegatæ.* hæc ibi. ſequitur Garcia *de benefic.6.part. cap.2. num. 46.* vbi ita iterum atque iterum fuiſſe iudicatum teſtatur. Hæc de praxi.

De iure tamen commiſſiones poſſe mortuo Epiſcopo expediri per Vicarium Capituli Sede 26.
vacante, ex eo probatur, quia illa commiſſio Pontificis non fit officiali Epiſcopi, ſed officiali ſcilicet Braccarenſi, vel Collimbrienſi, & Vicarius generalis conſtitutus à Capitulo Sede vacante eſt officialis illius Diœceſis. Item, quia Vicarius Capituli eſt Vicarius habens iuriſdictionem Epiſcopalem, vt patet ex gloſſ. *in Clementina 2. de reſcriptis, in verb. Epiſcopi,* & *ibi* Cardinalis *quæſt. 13. num. 15.* Imol. *num.* 20. Euerardus *in ſuis topicis loco à vi ſubrogationis,num.2.* & Anchar. *in d.Clem.2. de reſcriptis num. 1.* & quamuis in delegatione expreſsè dicatur officiali Epiſcopi Collimbrienſis, adhuc officialis Capituli Sede vacante poteſt talem delegationem expedire, cùm ſit hæc delegatio realis facta officiali ſub nomine dignitatis, in quam ſuccedit Vicarius Capituli: idcirco eſt capax illius commiſſionis, & meritò appellari poteſt Vicarius Capituli, Vicarius Epiſcopi, ita Cardinal. *in d.Clement.2. de reſcriptis num.15.* cùm Capitulum habeat iuriſdictionem Epiſcopalem: non poterit tamen Capitulum Sede vacante cognoſcere de huiuſmodi commiſſionibus, quæ committuntur eius officiali: ſicut neque Epiſcopus, ſi Vicarius moriatur, quia quamuis ſit idem Conſiſtorium Vicarij, & Epiſcopi, hoc procedit in iis, quæ ſunt iuriſdictionis ordinariæ; non verò in delegatis. Ita in terminis Cardinalis *in dict. Clem. 2. de reſcriptis, quæſt.9.num.10* Imola *num.14.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de forma vicariatus,num.161.* Bellamer. *quæſtio.11. num.14.* Bertachin. *tract. de Epiſcop. part.7. lib.4.quæſt.4.* Nauarr. *lib.1. in 2.edit.tit.de offic.deleg. conſ.5.num.1.*

Poteſt tamen Epiſcopus cognoſcere de cauſa 27.
commiſſa ſuo Vicario ſub nomine dignitatis tantùm, ſi Vicarius moriatur, vel remoueatur: ſecus ſi cauſa committatur ſuo Vicario ſub nomine proprio,

Digitized by Google

proprio, & dignitatis, vel proprio tantùm, ita Innocentius in cap. eam te, reſcriptis, & per ſcribentes in cap. quoniam Abbas, de officio delegati, & in cap. ſtatutum, & ibi gloſſa, de reſcriptis in 6. & gloſſ. in Clement. 2. de reſcriptis, & in Specul. de delegatis, § final. verſ. quid ſi cauſa, & Philip. in cap. dilecti 5. quæſt. de appell. quod ſequitur Bertachin. de Epiſcopis 7. part. 4. lib. de Vicario Epiſcopi num. 4.

28. De Vicariis etiam Prælatorum habentium iuriſdictionem Epiſcopalem, negant aliqui poſſe expedire ſimiles Papales commiſſiones in d. Clement. 2. verb. Epiſcopi, & Cardinalis ibi, num. 14. quæſt. 12. & Bonifac. in eadem Clementina num. 30. At verò poſſe illas decidere, puto verum, cùm ſint Vicarij iuriſdictionis Epiſcopalis, quamuis Diœceſis nullo Epiſcopo ſit ſubiecta, qualis eſt diſtrictus Cratenſis & Thomarenſis in hoc Regno Luſitaniæ. Item, quia huiuſmodi Vicarij ſunt Ordinarij, ſicut Vicarij Epiſcoporum, & Capituli Sede vacante, ex traditis à Cucch. lib. 2. inſtitut. maior. tit. 8. num. 156. Habent enim iuriſdictionem eandem à Canone, quam Vicarius Epiſcopi, Pauin. de poteſt. capit. Sede vacante, 2. part. principal. q. 10. num. 8. & 9. Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 13. num. 3. in comment. litter. M. & Sanchez de matrim. lib. 3. diſp. 29. n. 4.

EPITOME.

29. *Vicarius Epiſcopi, & officiales Epiſcopi idem ſignificant, & nullum eſt diſcrimen inter eos in effectu.*

30. *Vicarius generalis quas partes debeat habere, & qualis ætas?*

31. *Vicarius generalis in ſpiritualibus, & temporalibus debet eſſe, & debet habere omnia, quæ in generali mandato tantùm continentur.*

32. *In generali mandato non venit poteſtas conferendi beneficia.*

33. *Conceſſa Vicario poteſtate conferendi beneficia, quæ intelligantur concedi poſſe?*

34. *Vicarius abſque ſpeciali mandato nequit inſtituere præſentatos, à patrono ſecundùm aliquos, ſed alij meliùs affirmant.*

35. *Vicarius nequit præſentare ad beneficium iuris patronatus ad Epiſcopi præſentationem ſpectans.*

& an poſſit Vicarius reſignationes recipere in. 36.

29. AMBIGI poteſt, quando dicitur officialis Epiſcopi, an veniat Vicarius foraneus, aut Vicarius generalis? Dicendum eſt verbum officialis ſimpliciter prolatum tam de Vicario generali, quàm de foraneo intelligi poſſe, niſi in eiſdem iuribus vbi ita pronuntiatur, appareat ad foraneos tantùm ſermonem dirigi: vnde ſi dicatur officialis ſine vllo addito, de vtroque poteſt intelligi, ſi tamen adiiciatur officiali hoc verbum principale, vel generale, intelligitur excludi Vicarium foraneum. eodem modo, ſi officiali addatur verbum foraneo, excluditur Vicarius generalis. Vtrunque probatur ex Clement. 2. de reſcriptis. Officialis tamen, & Vicarius idem ſonant, & in effectu nullum datur diſcrimen inter vtrunque, niſi in nomine duntaxat, Couar. lib. 3. Variar. c. 20. num. 46. Menoch. conſ. 51. num. 38. Gonzal. in regul. 8. gloſſ. 5. §. 3. num. 8. vbi ait Vicarium alio nomine vocari officialem Epiſcoporum, cap. final. ibi, officialis, aut Vicarius generalis Epiſcopi, de officio Vicarij in 6. de quibus plenè, & planè per Rebuff. in praxi titulo de forma Vicariat. per num. 142. & quamuis conſuetudo, & ſtylus habeat, vt in Hiſpania, Gallia, Germania, & Polonia Vicarij officiales nominentur in expeditionibus, ſeu delegationibus; in Italia tamen, Vngaria, Dalmatia, Epyro, & Creta ſemper in expeditionibus verbo Vicario huiuſmodi partes ſemper vtuntur. ita Mandoſ. in tract. de commiſſionib. per breue 28. verb. Vicario Bononienſe, & in regul. 14. quæſt. 6. n. 8. & Sbroz lib. 1. quæſt. 2. num. 10.

Porrò Vicarius conſtitutus ab Epiſcopo debet eſſe Doctor, aut ſaltem Licentiatus in iure Canonico, & in Ciuili, & in Theologia morali non mediocriter verſatus. Iuuat Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 16. per textum, ibi, qui ſaltem in iure Canonico ſit Doctor, Azor. 2. p. lib. 3. cap. 43. quæſ. 10. & Sbroz lib. 1. quæſt. 36. à num. 9. debetque habere ætatem viginti quinque annorum, vt colligitur ex cap. cùm in cunctis, §. inferior, de electione, & l. ad Rempublicam ff. de muneribus, & honoribus: nec non rerum forenſium, & cauſarum peritus exiſtat. l. penultima C. de iudiciis. 30.

Requiritur item, quòd ſit Vicarius generalis in ſpiritualibus, & temporalibus; nec ſatis eſt, quòd ſit in ſpiritualibus tantùm, vel in temporalibus tantùm, cùm Vicarius generalis ille dicatur, qui eſt conſtitutus in ſpiritualibus, & temporalibus: aliter enim non erit Vicarius generalis, niſi erectus cum poteſtate, & iuriſdictione in ſpiritualibus, & temporalibus, Panor. cap. vltimo, de conceſſione præbendæ, Rebuff. in praxi benefic. tit. forma vicariatus, num. 15. & Azor d. lib. 3. cap. 46. quæſ. 1. verſ. dicitur, conſtituimus te, & creamus, infra §. dicitur, in ſpiritualibus, & temporalibus, ſubdens requiri in ſpiritualibus, & tēporalibus, vt ſit Vicarius generalis; aliàs non erit, quia Eccleſia ſolet ſpiritualia, & temporalia habere, c. ſi quis 1. quæſt. 3. ideo exprimi debet vtrunque, c. 2. de officio Vicarij in 6. c. 3. de conſuetudine, eodem libro, Rebuff. ſuprà num. 17. 31.

Mihi tamen verius ſatis eſt, ſi conſtituatur Vicarius generalis in ſpiritualibus, vt dicatur talis, ita Garcia de beneficijs, part. 5. cap. 8. n. 122. & 123. Sanchez de matrim. lib. 3. diſp. 29. n. 11. patet etiam ex Flaminio Pariſ. de reſignatione lib. 8. q. 7. num. 187. vbi ponit Bullam in forma Dignum, directam Vicario in ſpiritualibus generali. Nihilominus in generali Vicarij mandato conceduntur ea tantùm quæ in generali conceſſione continentur, quamuis apponatur clauſula, dantes, & concedentes ei plenam, & liberam poteſtatem, l. procurator cui ff. de procuratoribus; non tamen poteſt exercere illa, quæ exigunt ſpecialem commiſſionem, cap. qui generaliter, de procurat. lib. 6. atque ita neceſſaria eſt expreſſio rerum, quæ non continentur ſub generali mandato.

Quare ſub generali commiſſione facta Vicario non venit poteſtas conferendi beneficia, niſi ea ſpecificetur, cap. vltimo, de officio vicarij lib. 6. Marcheſan. de commiſſ. p. 1. c. 6. n. 608. Anaſtaſ. Germ. de indultis Cardin. § tibi quoad vixeris, n. 86. & ſequent. Couar. lib. 3. variar. c. 20. n. 7. Sbroz lib. 1. q. 7. n. 11. & lib. 2. quæſt. 71. n. 1. & Azor inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 44. quæſ. 1. quibus accedit Garcia p. 5. c. 8. n. 81. 32.

Quæri etiam poteſt, conceſſa Vicario poteſtate conferendi beneficia, quæ nam intelligantur concedi poſſe? Reſpondetur in primis hanc poteſtatē eſſe latè interpretandam, ita vt extendatur ad beneficia, quæ ſunt in Eccleſia Cathedrali, & ad dignitates, Azor. d. lib. 3. cap. 44. verſ. ſeptimò quæritur, 33.

&

& verſ. octauò quæritur, itẽ ad beneficia ea, quibus ineſt cura animarũ, poſt Rebuff. *in praxi, tit. de Vic. à n.* 118. Non poterit tamẽ cõferre beneficia reſeruata, Caſſad. *dec.* 8. *n.* 9. *de præbendis*, nec poteſt cõferre ea, quæ Epiſcopus ſolet conferre authoritate Apoſtolica, Rebuff. *ſup. n.* 9. Quinimò non obſtante facultate conferendi facta Vicario, poteſt Epiſcopus anticipatè conferre, antequam Vicarius conferat, quia maiorem ſibi poteſtatem retinuit, quam dederit, Rebuff. *ſup. n.* 89. Azor *in d. c.* 44. *verſ. duodecimò quæritur*; vbi ſi Vicarius cõferat vni beneficium, & Epiſcopus alteri idẽ beneficiũ, præferẽdũ ait illũ, qui beneficiũ ab Epiſcopo accepit, licèt eodẽ die Vicarius dederit: nam potius ius habet accipiẽs ab habente maiorẽ poteſtatẽ, qualis eſt Epiſcopus, *c. ſi à Sede, de præbendis in* 6. & Rebuff. *in praxi tit. de forma vicariat. n.* 121. Accedit, quia eo ipſo, quòd Epiſcopus cõfert, cẽſetur reuocaſſe conceſſionẽ cõferendi factã Vicario; ſicut cenſetur reuocatus Procurator conſtitutus, vbi primũ dominus ſuſcepit cauſã tractandã, *c. ſi quem, de procuratorib. in* 6. quod intellige ante quã, qui à Vicario accepit beneficiũ, non adiiſſe poſſeſſionẽ prius quàm Epiſcopus coferret, tunc enim ſi nactus fuit poſſeſſionem, præferendus eſt, iuxta illud, *Beatus, qui poſſidet*, Rebuff *n.* 122.

34. Cõtrouertitur, an Vicarius abſque ſpeciali mãdato poſſit inſtituere præſẽtatos à patrono? Negat Rebuff. *in praxi tit. in forma vicar. n.* 126. Sed meliùs affirmant poſſe ſine ſpeciali conceſſione confirmare electos, & inſtituere præſentatos. Cou. *lib.* 3. *var. c.* 10. *n.* 7. ex gloſſ. *in c. fin. verb. non poſsũt, de offic. Vicarij, lib.* 6. Gonz. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 9. §. 1. *à n.* 78. Suar. de Paz *in pract. tom.* 2. *præl.* 3. *n.* 7. *&* 8. Sbroz *lib.* 2. *q.* 111. & Azor *lib.* 3. *c.* 44. *q.* 5. *& lib.* 6. *c.* 22. *q.* 3 Cald. Per. *de renou. emphyt. q.* 12. *n.* 11. & alij, quos referens ſequitur Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 8. *n.* 84. *& ſeq.* vbi refert ſacram Congregationem cenſuiſſe Vicarium poſſe inſtituere, ſi non habeat cõceſſionem limitatam, idem repetit *p.* 8. *c.* 4. *n.* 50.

35. Nequit autem Vicarius præſentare ad beneficium iuris patronatus ſpectãs ad Epiſcopi præſentationem abſque eius ſpecialis mandato, Roch. de Curte *de iure patr. verb. honorificum, q.* 5. Lamb. *eodem tit. p.* 3. *lib.* 2. *art.* 5. *prima q. princ. n.* 2. quibus accedit Sbroz *lib.* 2. *de Vicar. Epiſcopi, q.* 110. *n.* 1. & Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 8. *n.* 82. vbi *n.* 83. addit ſub poteſtate conferendi, non cõtineri poteſtatẽ præſentandi, quia conferre, & præſentare differunt. *c. cùm in illis, de præb. in* 6. niſi adiiciatur clauſula generalis, vt poſt alios tradit Roch. de Curt. *verb. honorificũ, n.* 25. & Bertach. *in Repert. verb. præſentatio fieri non poteſt.* Nam dare mandatum ad conferendum, non eſt ad præſentandum. Quare poterit Vicatius confirmare electos, & inſtituere præſentatos; quia ſunt neceſſitatis, & iuſtitiæ. *c. ex frequent. de inſtitutio.* Roman. *ſingul.* 601. Pauin. *de offic. & poteſt. cap. Sede vacante, q.* 5. 2. *p. n.* 2. & Suar. de Paz *tom.* 2. *prælud.* 3. *n.* 7.

36. Quid dicendũ de Vicario circa reſignationes recipiendas? Non poſſe Vicarium ſine ſpeciali mandato reſignationes recipere, *c. dudũ, de præb. lib.* 6. *c. quæſitum, de rer. permut.* Cald. *conſ.* 3. *de renun.* Poteſt tamen Epiſcopus cõmittere ſuo Vicario generali hanc poteſtatem recipiẽdi reſignationes, ita fuit deciſum in Rota, vt habetur *dec.* 2. *de offic. Vicarij, in antiquis*, & eſt communis, teſte Flam. *lib.* 7. *q.* 24. *n.* 3. Garcia *de benef. p.* 11. *c.* 4. *n.* 74. Aloyſ. Ric. *in praxi aurea reſol.* 471. & Azor *inſt. mor.* 1. *p. lib.* 7. *c.* 29. *q.* 4. Nec ſufficit generale mandatum ad reſignationes recipiendas, quia ex vi mandati generalis nequit Vicarius beneficia cõferre. *c. vlt. de offic. Vicarij lib.* 6. & *ibi* Archid. Io. Andr. & Franc. Roland. *conſ.* 47. *n.* 19. *lib.* 1. Quinimò quamuis habeat facultatẽ conferẽdi omnia, & ſingula beneficia vacantia, adhuc ex vi huius commiſſionis nequit admittere reſignationes beneficiorum ſine ſpeciali mandato, differunt enim conferre, & recipere reſignationes, Archid. *in c. ſicut, ſub verb. credentium, de verb. ſig. lib.* 6. & Gabr. *conſ.* 187. *col.* 2. *lib.* 1. Flam. *vbi ſupra n.* 16. Nec refert habere facultatem deſtituendi omnes, & ſingulos præbendatos, vt poſſit recipere reſignationes; requiritur nãque expreſſa facultas recipiendi reſignationes, vt tradit Rebuff. *in praxi benefic. tit. deuolutiua, num.* 96.

Non venit tamẽ in dubium poſſe Epiſcopum dare Vicario poteſtatem recipiendi reſignationes, vt tradunt Abbas *in c. conſtitutus, ſub n.* 5. *verſ. in genere, de conceſſ. præb.* Selu. *de benef.* 2. *p. q.* 21. & ita fuit deciſum in Rota, vt habetur *dec.* 1. *& dec.* 4. *de offic. Vicarij, in antiq. dec.* 5. *eodem titulo, in nouis.* Item reſignatio recepta per Vicariũ ex ſpeciali mãdato valet, etiã mortuo Epiſcopo, ſi obitus Epiſcopi non peruenit ad notitiam Vicarij, Mohedan. *dec.* 313. fuit dubitatum *in tit. de renun.* propter communem errorem, & publicam vtilitatem. *l. Barbarius ff. de officio Prætor. l.* 1. *C. de teſtibus*, etiamſi Vicarius potuit ſcire obitum Epiſcopi, ſi conſtat non ſciuiſſe, ſuſtinetur reſignatio, Puteus *deciſ.* 370. *lib.* 2. Flam. *ſupra d. lib.* 7. *q.* 24. *n.* 36. *& duobus ſequentib.* vbi *n.* 44. addit valere reſignationem receptam per Vicarium tempore receptionis irregularem ſi communiter reputabatur habilis.

Non poterit tamẽ Vicarius recipere reſignationes beneficiorũ, quæ Epiſcopus obtinuerat; quia Epiſcopi, & Vicarij idem eſt Tribunal, & cedere in manibus Vicarij eſſe renunciare in ſui ipſius, cùm idem ſit Cõſiſtorium, *c. Romana, de appell. in* 6. Itẽ Vicarius eſt ſubditus Epiſcopi, & inferior illo. Innoc. *in c. quod in dubiis n.* 3. Hoſt. *n. etiam* 3. Flam. *ſup. n.* 67. *& ſeq.* Vnde ſequitur Epiſcopum non poſſe renuntiare niſi in manibus Papæ, vel in manibus Epiſcopi, in cuius diœceſi ſitum eſt beneficiũ. Abbas *in c. ad ſupplicationem, de renun. n.* 5.

Similiter hæc poteſtas recipiẽdi reſignationes beneficiorum non trãnſit ad Vicarij ſucceſſorem eo mortuo, vel amoto ab officio, arg. *c. quoniam Abbas, de offic. delegati*, nec Vicarius generalis cum poteſtate recipiendi reſignationes, poteſt alium Vicariũ generalẽ cõſtituere, Innoc. *in c. Romana, in fine, de offi. Vicarij in* 6. Bald. *in l. aliquando, n.* 3. *ff. de offic. Proconſulis*, & alij cõmuniter, quos ſequitur Paril. *conſ.* 80. *n.* 15. *vol.* 4. ne detur infinitas, quæ prohibetur à iure, *c. quoniam.* 11. *q.* 3. *& l. fideicommiſſa §. ſi quis alicui ff. de legat.* 3. poterit tamen cõmittere vices ſuas alicui ad vnum articulum, ſeu vnam cauſam, vel plures, vt docet gloſſ. *c.* 1. *de offic. Vicarij in* 6. *verb. ipſius* Tab. *in verb. Vicarius q.* 5. Flam. *d. q.* 24. *n.* 72. *&* 73. & Sanch. *de matr. lib.* 3. *diſp.* 7. *n.* 21.

De poteſtate Epiſcopi circa matrimoniorum cauſas ac impedimenta, & eorum diſpenſationes.

§. V.

EPITOME.

1. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum impuberibus, vt matrimonio copulentur; pars affimatiua eſt certa.*
2. *Conditor Canonis quando ſibi non reſeruat abſolutionem, Epiſcopis poteſtatem abſoluendi concedit.*
3. *Exiſtente potentia generandi, & diſcretione, valet matrimonium inter impuberes.*
4. *Salomon, & Achaz ante pubertatem genuerunt filios.*
5. *Malitia quando dicatur ſupplere ætatem ad matrimonium contrahendum?*
6. *Potentia generandi ſine diſcretione ad ſe obligandum non ſufficit ad matrimonium contrahendum.*

7.8. Matrimoniũ in articulo mortis nullo modo poteſt cõtrahi ſine Parocho, & teſtibus, quidquid aliqui cõtradicãt.
9. Matrimonium cur non valeat ſine Parocho, & teſtibus oſtenditur?
10.11. Epiſcopus, vt poſſit diſpenſare in matrimonio nulliter contracto, quæ requirantur?
12.13. Epiſcopus, vt poſſit diſpenſare in matrimonio occulto in foro conſcientiæ, requiritur bona fides ſaltem in aliquo contrahentium, contra Henriquez.
14. Epiſcopus quando poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium.
15. Pontifice reſeruante ſibi abſolutionem alicuius peccati, Epiſcopus poteſt abſoluere, quando non eſt aditus ad Pontificem.
16. Epiſcopus an poſſit diſpenſare in impedimento dirimente, quando adeſt Nuntius cum poteſtate diſpenſandi in his caſibus?
17. Priuilegium habens diſpenſandi in caſibus Epiſcopi, nequit diſpenſare in caſibus Epiſcopi ob vrgentem neceſſitatem competentibus.
18. Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento cognationis orta ex Baptiſmo celebrato non ſolemniter.
19.20. Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento ad petendum debitum.
21.22. Epiſcopus poteſt diſpenſare cũ ligato caſtitatis voto poſt matrimonium ad petendum debitum, & cum vxorato ſuſcipiẽte Ordines ſacros inconſulta vxore.
23. Contrahens matrimonium poſt votum caſtitatis, toties peccat, quoties peccat.
24. Epiſcopus nequit diſpenſare omnino cum contrahente poſt votum caſtitatis.
25.26. Epiſcopus poteſt diſpenſare cum contrahente affinitate ad petendum.
27. Epiſcopus an poſſit diſpenſare in duobus impedimentis occultis occurentibus?
28. Epiſcopus in ſua diœceſi non poteſt ſtatuere impedimenta dirimentia.

1. IN primis ſe offert nodus ille, an Epiſcopus poſſit cum minoribus, qui non habent ætatẽ requiſitam ad matrimonium, diſpenſare, vt contrahant, quãdo ſunt prope ætatẽ, & dubiũ eſt? Affirmat Henriq. *de matr. lib. 11. c. 13. §. 12.* vbi pro vtroque foro valere diſpenſationem ſubdit, & deducitur ex *c. 2. de diſp. impub.* ibi, *Diſtrictius inhibemus, ne aliqui ante ætatẽ Canonibus præſcriptã coniũgantur: niſi forte aliqua vrgentiſſima neceſſitate interueniẽte; vt pote, pro bono pacis talis coniunctio toleretur.* ſic ibi. Ideirco ad Epiſcopũ ſpectat cognoſcere, an cauſa ſit iuſta, vt matrimoniũ ineatur, videlicet quando ſunt prope ætatem, & dubitatur de malitia, an ſuppleat ætatẽ, ſequitur Sanchez *de matr. lib. 7. diſp. 104. n. 12.* dicẽs poſſe Epiſcopũ diſpenſare in hoc caſu, vt impuberes matrimonio copulẽtur, Bonac. *de matr. q. 1. punct. 4.* & videtur ſẽtire Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 171. verſ. notandum eſt.* idẽ videtur ſentire Nau. *lib. 4. conſ. in 2. edit. tit. de deſponſ. impub. conſ. 5. n. vlt.* quia in dubio verba in meliorẽ partẽ ſunt intelligẽda, *c. 2. de reg. iur.* Adde Summum Pontificẽ tacitè voluiſſe in hoc caſu diſpenſationẽ Epiſcopis committere, cùm
2. eam ſibi non reſeruauit, ſecũdùm Nau. *in manuali c. 27. n. 39.* Gutier. expreſsè *Can. lib. 1. c. 5. in princ.* Soar. *tom. 5. diſp. 6. ſect. 4.* Sayr. *de cenſuris, lib. 2. c. 19. n. 2.* approbãtes axioma, quòd quoties cõditor Canonis cẽluræ abſolutionẽ ſibi non reſeruauit, Epiſcopis poteſtatẽ abſoluẽdi conceſſiſſe, iuuat gloſſ. *in c. in quibuſdam, de pœnit. verb. diſpenſatum*, vbi vult poteſtatem diſpenſandi cõpetere Epiſcopo ſi illam Pontifex ſibi non reſeruauit expreſsè. Idem tradit gloſſ. *in cap. excommunicamus, §. credentes, verb. Apoſtolica, de hæreticis.*

Dictum eſt poſſe diſpenſare Epiſcopũ, quando ſunt prope ætatẽ minores, & dubitatur, an malitia ſuppleat 3.
ætatẽ, quia quando ante pubertatẽ adeſt potẽtia generandi, & ſufficiẽs diſcretio ad ſe obligandũ, valet matrimonium, Cou. *de ſponſal. p. 2. c. 5.* Cen. *ad Decretales collect. 18. n. 5. & 6.* & Sanch. *d. diſp. 104. n. 1.* vbi *n. 4.* tradit in dubio nec maſculũ, nec fœminam præſumi habiles ad generandum ante completã ætatẽ pubertatis, quæ præſumptio eſt de iure, cõtra quam cõtraria probatio recipitur. Nã Salomon in decimo anno ætatis, vel vndecimo, genuit Roboam; Achaz eiuſdẽ ætatis genuit Ezechiam; & puerum nouem annorum nutricem grauidaſſe, refert D. Gregor. *lib. 4. dial.* relatus à gloſſa *in ſumm. 20. quæſt. 1.* & Sanchez *de matrimonio d. lib. 7. diſp. 104. num. 29.* 4.

Quæres, quando dicatur malitia ſupplere ætatem? 5.
Brun. *de ſponſ. concl. 28. decl. 3. n. 9.* & Perez *l. 1. verſ. rurſus non obſtat tit. 1 lib. 5. Ord. pag. 3.* opinãtur nomine malitiæ intelligi ſolam generandi potentiã, proinde validè poſſe cõtrahi matrimoniũ in quacũque ætate, vbi primũ extiterit hæc potẽtia. Sed meliùs Cou. *de ſponſ. p. 2. c. 5. n. 3.* & Sanch. *lib. 7. diſp. 104. n. 21.* poſt D. Thom. *in 4. diſt. 36. q. vnica art. 5. corp.* & alios nomine malitiæ ſupplẽtis ætatẽ ad matrimoniũ requiſitã tradũt comprehendi potentiã ad copulã, & prudentiã ad diſcretionẽ ad intelligendã vim cõſenſus cõiugalis. Quamobrem non ſatis eſt ad matrimoniũ impuberũ validè ineundũ, ſola generãdi potentia præueniẽs ætatẽ, niſi detur ea prudẽtia, & diſcretio. Vnde, ſi demus puero minori 6.
ſeptẽnio potentiã generãdi, non valebit matrimoniũ ex defectu deſcritionis, ac prudentiæ requiſitæ ad intelligendã conſenſus coniugalis vim, quæ in ea ætate non reperitur, ita Abb. *in c. continebatur, n. 6. de deſponſ. impub.* & *ibi* Præpoſ. *n. 4.* Roſell. *verb. matr. 2. n. 7.* Sylu. *verb. matrim. 5. q. 2.*

Rurſus cõtrouerti poteſt, in quibus caſibus poteſt 7.
matrimoniũ cõtrahi validè ſine Parocho, & teſtibus? Reſpõde primò in articulo mortis ſecundùm aliquos, quãdo non adeſt copia Parochi, & eſt periculũ in mora, ſicut licet ſimplici ſacerdoti abſoluere à quibuſcũque peccatis, *c. paſt. §. præterea, de offic. Ordinary*, & Trid. *ſeſſ. 14 de ſacram. pœnit. c. 7.* ſic etiam licitũ erit cuilibet Sacerdoti aſſiſtere matrimonio, ita tanquã probabile putat Veracruz *in appendice ad ſpeculũ dubio 5. ſolutione ſecunda ad obiectionem poſitam poſt ſeptimam concluſionẽ*, vbi vult decretum Concilij obligans ad contrahendũ matrimoniũ præſente Parocho, & teſtibus, intelligendum eſſe, quãdo moraliter adeſt copia Parochi; atque ita in locis hæreticorũ, vel in nouo Orbe, vel apud Indos, vbi nõ reperitur Parochus, poſſe celebrare matrimoniũ opinatur cũ duobus teſtibus ſine Parocho, ſequitur Vega *lib. 3. ſummæ caſu 361.* idẽ de articulo mortis docet Capua *lib. 2. dec. cap. 85. num. 9. verſ. ſexta prædicti caſus*, vbi vult ante Concilium integrum eſſe Epiſcopo diſpenſare vt contraheretur, vt etiam inquit Nauar. *cap. 22. num. 85. verſ. dubium.*

Nihilominus indubitabile eſt, matrimoniũ eſſe omnino irritũ, ſi celebretur ſine Parocho, & teſtibus tam 8.
in articulo mortis, quàm in aliqua alia vrgentiſſima neceſſitate; neque in hoc caſu prodeſt diſpẽſatio Epiſcopi, quia quoties in diſpoſitione dicitur aliter fieri non poſſe, inducitur forma, quæ ſeruanda eſt, ſed in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de matr. c. 1.* dicitur aliter fieri non poſſe matrimoniũ, quàm præſente Parocho, & duplici teſte: ergo in nullo caſu ſine ea ſolennitate contractũ, erit validum, ita Nau. *conſ. 44. ſub tit. de ſponſ. in 1. ed. & conſ. 6. ſub tit. de Cland. deſponſat. in 2. ed.* Aual. de Seg. *in ſuo direct. iudicũ Eccl. p. 2. c. 15. n. 44.* Petr. de Ledeſm. *in tract. de matr. q. 45. art. 5. circa tertiũ punctum, dub. 3. verſ. ex prædictis*, ſequitur Spino *in ſpec. teſtam. gloſſ. 15. n. 44.* &

& 45.*&* 86. Azeu.*l.1.n.38.tit.1.lib.5. nouæ recopil.* & *ibi* Matienſ.*gloſſ.6.verb.Clãdeſtino,n.3.in fine,& gloſſ.7.n.2.* Zambr.*in ſuis dec.aureis c.7.de matr.dub.3.n.2.*Henriq. *lib.11.eodem tract.cap 3.n.5.&* 8.& alij,quibus accedit Gutier *de matr.c.61.n.4.*& Sanch.*lib.3.eodẽ tit.diſp.17. n.4* quia cũ præcepto Eccleſiaſtico cõcurrit præceptũ naturale, & diuinũ de non accedẽdo ad non ſuã;at eo ipſo, quòd Eccleſia inhabilitat materiã ad matrimoniũ,non poteſt cum illa cõſiſtere, & ita eſſet acceſſus ad non ſuã;item, quia Eccleſia poteſt in matrimonio hanc inhabilitatẽ materiæ ponere, & ea poſita inhabili,lex diuina eſt, vt non ſubſiſtat matrimoniũ,iuuat Conc. ex eo quòd faciat facultatem Epiſcopo remittendi denũciationes,quando ei videbitur expedire:at verò nunquã facit facultatẽ relaxãdi præſentiã Parochi:ergo in nullo euentu abſque ea ſolennitate licitũ erit cõtrahere,nunquã enim res ſine ſua forma poteſt
9. ſubſiſtere,Nauarr. *d.c.22.n 7. verſ.animaduertendum,*& Graff. *d.lib.2de matr.cland.c.86.n.10.ad finẽ.*Cùm ergò matrimoniũ celebrari corã Parocho, & teſtibus cõtineat formã ſubſtantialẽ,& decretũ irritans,matrimoniũ aliter contractum non poteſt validè iniri deficiente proprio Parocho, vel alio de eius licentia.

10. Nec refert,ſi dicas Epiſcopum poſſe ſemel,& iterũ diſpenſare in lege Summi Pontificis vrgente magna neceſſitate,vtpote, quãdo publicè celebratũ fuit matrimoniũ cum impedimẽto occulto, & datur ſcandalũ in ſeparatione,& eſt periculũ incontinẽtiæ,nec patet aditus ad Pontificẽ.Quia reſpondetur in eo caſu id eſſe verũ,vt eſt cõmunis opinio, quã ſequitur Sanch. *lib.2.de matr.diſp.40.n.3.per totũ*:at in noſtro caſu nullo modo poteſt,quia Trid.*d.ſeſſ.24.c.1.*conſtituit formã ſubſtantialem, & decretũ irritans,his verbis: *Qui aliter,quàm præſente Parocho,vel alio Sacerdote de ipſius Parochi,ſeu Ordinarij licẽtia,& duobus,vel tribus teſtibus matrimoniũ cõtrahere attẽtabunt,eos ſancta Synodus ad ſic contrahendũ omnino inhabiles reddit: & huiuſmodi contractus irritos,& nullos eſſe decernit, prout eos præsẽti decreto irritos facit, & annullat.* Quare Epiſcopus nullo modo diſpenſare poteſt,quamuis detur vrgens neceſſitas.

11. Porrò Epiſcopus in caſu magnæ neceſſitatis diſpẽſare poteſt in matrimonio, quod fuit contractũ cum impedimẽto dirimẽti occulto,vt rurſus poſſit celebrari,ſi cõcurrat ſcandalũ in ſeparatione, difficilis aditus ad Pontificẽ,& paupertas,aut alia iuſta cauſa. Quãuis enim Epiſcopus nequeat diſpẽſare in lege Põtificia,vel Cõcilij;poteſt tamẽ in caſu magnæ neceſſitatis,quãdo matrimoniũ eſt publicũ,& impedimentũ occultũ concurrentibus ſupradictis circunſtãtiis, ita Valentia *tom.4.diſp.10.q.5.punct.5.*Franc.Leo *in theſ.for.Eccl.p.2. c.8.n.43.*Henr.*lib.6.de pœnit.c.10.§.1.& lib.11.de matr. c.3.§.2.*Gutier. *eodem tit.c.49.n.6.cum ſeq.& c.123.n.7.* Sanch.*lib.2.de matr.diſp.40. num.3. & lib.8.diſp.6.n.19.* Aloyſ.Ricc.*in praxi rerum fori Eccl. dec.261. in 1.edit. & reſol.228.in 2.edit.*Bonac. etiã *de matr.q.3.punct.15. n.4.*quod intellige in foro conſcientiæ, modò matrimonium contractum fuerit bona fide.Probatur bonã fidẽ eſſe neceſſariã ex Conc.Trid. *ſeſſ.24. de matr.c.5.* ibi: Si verò ſolennitatibus adhibitis,impedimentum aliquod ſubeſſe poſtea cognoſcatur, cuius ille probabilẽ ignorantiã habuit,tunc faciliùs cum eo & gratis diſpenſare poterit.Proinde data mala fide ante cõtractum matrimoniũ,præſumitur Pontificem in eo caſu ſibi reſeruaſſe facultatẽ diſpẽſandi,noluiſſeque fauere iniquitati contrahentium ſecundùm Concilium ſu-
12. prà *c.5.* per hæc verba:*Si quis,*inquit, *intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat. Quòd ſi ignoranter id fecerit, ſi quidem ſolennitates requiſitas in contrahendo matrimonium neglexerit, eiſdem ſubiiciatur pœnis ſi verò ſolennitatibus adhibitis, impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur,cuius ille probabilem ignorantiam habuit, tunc faciliùs cum eo, & gratis diſpenſare poterit.* ſic ibi.

Henriquez tamen *de matrimonio lib. 12. cap 3 n.2.* opinatur bonam fidem in contrahentibus non deſiderari, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare. Nihilominus eam requiri docet Barth.à Ledeſm.*de matrim. dub.50. ad finem,*& Ludouic. Lopez *2 p.inſtr.Conſc.cap. vlt.in. ad finem*, vbi ſubdit hoc procedere poſt Concilium Tridentinum; nec immeritò, quia cùm Concilium ſtatuat ſeparandos eſſe contrahentes ſcienter intra gradus prohibitos, apertè voluit Epiſcopum non poſſe diſpenſare, quando matrimonium eſt mala fide contractum,ſecus ſi ignoranter contractum fuit.

Sed quid ſi alter ex contrahentibus mala fide cõ- 13.
traxit,& alter bona fide?Reſpondet Ioſeph.de Acoſta *lib.6.de conuerſione Indorum cap.22.* & alij, quos tacito nomine refert,ac ſequitur Sanch.*lib.2.de matr.diſp.40. num.4. verſ.ſecus autem,* poſſe Epiſcopum in hoc caſu diſpenſare,quia non videtur rationi conſonum puniri innocentem propter delictum alterius, ſecus ſi vterque mala fide contraxerunt,ita Sanch. *ſuprà & lib.8. diſp.6. num.19.*

Quinimò accedente neceſſitate vrgẽtiſſima poteſt 14.
Epiſcopus non ſolùm poſt contractum matrimoniũ diſpenſare in impedimentis dirimentibus, ſed etiam ante contractum in foro tantùm conſcientiæ, vtpote, quãdo ſunt omnia parata ad nuptias eo manè,aut veſpere celebrandas,accedit fœmina ad confeſſionem,& inuenitur impedimentum dirimens, & nulla occurrit via euadendi infamiam,aut ſuſpicionem grauis delicti in confeſſione detecti,ſi non celebrentur nuptiæ; in quo euẽtu poteſt occultè ab Epiſcopo obtineri diſpẽſatio impedimenti, quia illud eſt iuris humani à lege Pontificia ſtatutum,vel Concilij in qua ex vrgentiſſima neceſſitate poteſt Epiſcopus diſpenſare,quando ad Pontificem aditus non patet,vt tradit Abbas *in cap.at ſi clerici §. de adulteriis num.9. de iudiciis*, Cotta *in memorabilibus,verb. Epiſcopus,*Lambertin.*de iure patronat. lib.2 p.1.q.7.art. 19.num.2.* Duennas *regul.248. limit.2.* Gutier *Canon.lib.1.cap.23. num.18.*& Cuch.*lib.2.inſtit. maior.tit.6.num.334.*docentes vrgente neceſſitate,quæ nulla alia via euadi poteſt ſine infamia, aut ſcandalo, aut ſuſpicio magni mali, poſſe Epiſcopum diſpenſare poſt contractum matrimonium: ergo in noſtro caſu
ante contractum matrimonium quãdo inuenitur im- 15.
pedimentum; & aliter ſcandala, & peccata vitari nequeunt,ita Sanchez *de matrimonio lib.2.diſp.40.num.7.* Barboſ.*alleg.30.num.5.* & Henriquez *de matrim.lib.12. c.3. §.2. & lib.6.de pœnit.*idem innuit *cap.16. num.1.& cap.9.num.7.& cap.10.num.1. &* 2. vbi idem aſſerit de caſibus reſeruatis in motibus propriis, non obſtante rigidiſſima reſeruatione,qua Pontifex ſibi reſeruat abſolutionem alicuius peccati,& tamen probabiliſſimũ eſt poſſe Epiſcopum abſoluere, quando non eſt aditus ad Pontificem. Igitur in noſtro caſu idem dicendum eſt tentatis priùs omnibus mediis

Quid ſi adſit Nuntius Apoſtolicus cum poteſtate 16.
in prædictis caſibus diſpenſandi in impedimento dirimente occulto poſt contractum matrimonium bona fide ſaltem alterius coniugis?Nauar.*in ſumma c.22. Hiſpaniè n.86.Latinè 85.* Anton.Cucch. *lib.2.inſt.maior.tit.6.n.310.*& Vega *lib.6.ſummæ caſu 143.in fine,*exiſtimans Epiſcopum in hoc caſu non poſſe diſpenſare, quia ſolùm poteſt ratione vrgentis neceſſitatis, ſed quando adeſt Nuntius Apoſtolicus cum poteſtate diſpenſandi,non vrget neceſſitas;ergo non poteſt. Henriquez tamẽ *lib.6.de pœnit.c.10.n.1.& in comment.litt.D, & lib.12.de matrim.cap.3.num.1. in comment. littera H.* docet

docet poſſe: & mouetur, quia ius ſoli Summo
Pontifici reſeruat diſpenſationem: quare cùm
Pontifex adiri nequeat, poterit Epiſcopus vti
Ordinarius diſpenſare. Vtraque pars eſt probabi-
lis, ſed prior magis placet Sancio *dict. diſp.* 40.
num. 8.

17. Ad hæc habens priuilegium diſpenſandi in
caſibus Epiſcopalibus etiam matrimonialibus,
nequit diſpenſare in caſibus competentibus Epi-
ſcopo tantùm ob vrgentem neceſſitatem; quia
huiuſmodi caſus ſunt Papales, & ex iuris interpre-
tatione Epiſcopo permittuntur, ita Henriquez
lib. 6. *de pœnit. cap.* 14. *num.* 7. *& littera P.* & alij,
quos ſequitur Barboſ. *alleg.* 35. *n.* 12.

18. Denique ratione vrgentis neceſſitatis poteſt
Epiſcopus diſpenſare in impedimento cognatio-
nis, quæ oritur ex Baptiſmo tempore neceſſitatis
non ſolenniter collato. ita Sanchez *de matrimonio,*
lib. 8. *diſp.* 6. *num.* 17. dum facillimus non adeſt adi-
tus ad Papam, reprobata opinione Soti *in* 4. *diſt.*
42. *quæſt.* 1. *num.* 1. immediatè ante ſolut. ad 1. prin-
cip. Barboſ. *d. alleg.* 35. *num.* 7. idem Sanchez *ſuprà*
19. *num.* 10. Similiter poteſt diſpenſare quando ſuper-
ueniunt impedimenta matrimonio, & impediunt
debiti petitionem, ita Valent. *p.* 4. *diſp.* 10. *quæſt.* 5.
punct. 5. Bonacin. *ſuprà d. punct.* 15. *num.* 5. poſt Hen-
riquez *lib.* 11. *cap.* 15. *num.* 11. *in fine.* Vega *in ſumma*
tom. 2. *cap.* 5. *caſu* 1. *in fine*, contra Couarruuiam *de*
ſponſalib. part. 2. *cap.* 7. §. 1. *num.* 6. *ad finem*, dicentem
non poſſe Epiſcopum in hoc caſu diſpẽſare, quem
etiam ſequitur Graffis *in deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 83.
num. 12. & vterque minus bene. Sed mihi magis
placet ſententia Valentiæ, quam ſequitur Saa *in*
ſumma verb. debitum, num. 13. Petr. de Ledeſm. *de*
matrim. quæſt. 58. *art.* 4. *dub.* 2. *verſ. in huius rei explica-*
tionem, & eam admittit Gutierr. *Canon. lib.* 1.
cap. 23. *num.* 17. data neceſſitate, & aditu difficili
ad Pontificem, & periculo incontinentiæ occur-
rente.

Idem dicendum eſt de coniuge, qui cum ſuo
coniuge contraxit cognationem ſpiritualem, poſ-
ſe diſpenſari ab Epiſcopo ad petendum debitum,
eſt communis, Ledeſm. 2. *part.* 4. *quæſt.* 58. *art.* 2. Va-
lentia 4. *part.* 2. *punct.* 2. *ad finem, & diſp.* 10. *quæſt.* 5.
punct. 5. *in fine*, Emmanuel Saa *verb. matrim.* vbi *de*
impediment. diriment. num. 5. *verſ. ſi Pater* Veracruz
1. *part. ſpeculi art.* 57. *verſ. ſed contra iſtam*, Ludouic.
Lopez 1. *part. inſtruct. cap.* 85. *col.* 2. *verſ. præterea, ſi*
coniux, & Matienzo *lib.* 5. *recopil. tit.* 1. *rubr. gloſſa*
1. *n.* 143.

21. Sed quid dicendum quando aliquis voto caſti-
tatis ligatus matrimonium contraxit? Sotus *in* 4.
diſt. 38. *quæſt.* 2. *art.* 1. *col. penult. verſ. reddere etiam*,
& Syluester *verb. diſpenſatio, quæſt.* 9. *num.* 15. *& verb.*
matrimonium 7. *quæſt.* 5. *in fine*, volunt Papam ſo-
lum poſſe diſpenſare, & Epiſcopum non niſi ra-
tione vrgentis neceſſitatis, nimirum quando voto
ligatus eſt pauper, aut imminet periculum incon-
tinentiæ, ſequitur Gutierr. *Canon lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 17.
Nauarrus *in manuali, cap.* 12. *num.* 76. *& cap.* 16.
num. 30. Tolet. *lib* 4. *ſumma cap.* 18. *num.* 1. *differen-*
tia 2. & Azor 1. *part. inſtit. moral. lib.* 11. *cap.* 19.
quæſ. 8.

Probabilius tamen eſt integrum eſſe Epiſcopo
diſpenſare cum huiuſmodi ligato, qui ita contra-
xit, ad petendum debitum, quia hoc non eſt diſ-
penſare ſimpliciter in voto caſtitatis; ſed tantùm,
vt petat debitum, manente voto quoad cætera in
ſuo robore: proinde, ſi cum alia fornicetur, peccat
contra votum: item quia conſuetudine introdu-
ctum eſt, vt Epiſcopi in hoc diſpenſent frequen-
ter. Quinimo, & Religioſi Mendicantes ex priui-
legio cum huiuſmodi coniugatis diſpenſant, vt
patet ex compendio Societatis *verb. diſpenſatio*
§. 9. conceſſo à Pio Quinto Franciſcanis 26. Octo-
bris anno 1569. Quare poſſe Epiſcopos diſpen-
ſare tradunt Roſell. *verb. impedimentum, impedim.* 4.
num. 5. Vgolin. *de matrim. cap.* 20. *num.* 10. Gregor.
Lop. *l.* 11. *in fine, tit.* 2. *part.* 4. Cordubenſ. *in ſumma*
quæſt. 146. *punct.* 2. Veracruz 1. *part. ſpeculi art.* 15.
in fine, & dub. 1. *in fine*, Henriquez *lib.* 12. *de matrim.*
cap. 2. *num.* 9. *& in commento littera S. & cap.* 5. *n.* 10. 22.
vbi addit idem dicendum de vxorato, qui incon-
ſulta vxore ſacros Ordines ſuſcepit, ſequitur Em-
manuel Saa *verb. debitum coniugale, num.* 4. vbi ſub-
dit ſecundùm aliquos ſola prima vice petentem
peccare, poſtea verò licitum eſſe petere, ne vxori
fiat præiudicium, ſi ipſa cogatur ſemper petere;
ſed meliùs Graffis *lib.* 2. *deciſ. cap.* 82. *num.* 5. dicens, 23.
qui contraxit matrimonium poſt votum caſtitatis
emiſſum, toties peccare mortaliter, quoties petit:
niſi obtineat diſpenſationem ab Epiſcopo ad pe-
tendum; idem repetit *cap.* 83. *num.* 12. & Vega 2.
tom ſumma cap. 129. *caſu* 51. *& caſu* 5118. *punct.* 2.

Non tamen poterit Epiſcopus diſpenſare om- 24.
nino in voto caſtitatis cum illo, qui poſt votum
matrimonium contraxit; proinde mortua vxore
non poteſt ad ſecundas nuptias tranſire: ſi autem
tranſeat, peccat mortaliter, & eget noua diſpen-
ſatione ad petendum, quia prior diſpenſatio de-
functa priori vxore, ceſſauit. Gutier. *Canon. lib.* 1.
cap. 23. *num.* 17. & Bart. à Ledeſm. *de matrimonio*
dubio 32. *col. antepenult.* Similiter nequit Epiſcopus 25.
diſpenſare cum coniuge ad petendum propter
affinitatem contractam cum altero coniuge, quia
præceptum abſtinendi tunc à petitione debiti
oritur à iure Pontificio, ex *cap. tranſmiſſæ, de eo, qui*
cognouit conſanguineam vxoris ſuæ, & nec ibi, nec
alibi, datur facultas diſpenſandi Epiſcopo, ita Co-
uarr. *de ſponſalibus part.* 2. *cap.* 7. §. 2. *num.* 6. *ad*
finem, Graffis *deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 85. *nume-*
ro 12.

Nihilominus Syluester *verb. debitum, quæſt.* 9. *in*
fine, & Ludouic. Lop. 1. *part. inſtruct. cap.* 8. *col.* 3.
verſic. ſed connumerare, & cap. 296. *ad finem, &* 2.
part. vbi *de matrim. cap. vltim. column. antepenultim.*
verſicul. iam & illam, docent poſſe Epiſcopum in
caſu magnæ neceſſitatis diſpenſare, ſi nimirum
detur periculum incontinentiæ, & difficilis ſit
aditus ad Pontificem; aut ad alium habentem fa-
cultatem, vtpote ad Commiſſarium Cruciatæ;
nam ſi facilis ſit recurſus ad hos, quia neceſſitas
ceſſat, nullo modo poterit Epiſcopus diſpenſare.
Ludouic. Lop. *d. cap.* 80. *col.* 3. *verſ. ſed an modo, &*
verſ. ſequent.

His tamen non obſtantibus indiſtinctè tenen- 26.
dum eſt in hoc caſu, poſſe Epiſcopum diſpenſare
cum huiuſmodi interdictis, ita Valent. *p.* 4. *diſp.* 10.
quæſt. 5. *punct.* 5. *in fine*, Henriq. *lib.* 11. *c.* 15. *n.* 11. *in fine*,
Tol. *lib.* 5. *ſumma c.* 12. *n.* 6 Emman. Saa *ſumma verb.*
debitum, n. 13. Barboſ. *alleg.* 35. *n.* 8. Sanch. poſt plures
lib. 8. *diſp.* 12. *n.* 13. vbi ex praxi, & ex conſuetudine
diſpenſandi frequenter id probat; additque hoc
procedere, licèt affinitas illa contrahatur ante ma-
trimonium conſummatum, & quamuis facilè re-
curri poſſit ad potentes diſpenſare, iam ex
conſuetudine præſcripta hæc poteſtas diſpenſan-
di abſolutè competit Epiſcopis. ita Sanchez *ſu-*
prà num. 14. quamuis oppoſitum tamen tutius ſecu-
rius tradat Nauarr. *in manuali, cap.* 22. *num.* 85.

Vega *lib.6.ſumma caſu 143.in fine*,& Sanchez *lib.2. diſp.40. num.8.*

27. Ambigi tamen poteſt quando occurrunt duo impedimenta dirimentia occulta poſt matrimonium publicum, & datur ſcandalum in ſeparatione,& inopia in contrahentibus,& difficilis aditus ad Pontificem,an habeat locum diſpenſandi Epiſcopus? Negat Couarr.4.*Decretal.2 part.c.6.* §.10. *num.* 12. eo quia in diſpenſationibus cùm ſint odioſæ, mixtum ſub ſimplici non continetur, *cap. fin.de ſimonia,& l.2. in principio,ff. de verbor.obligat.* ſic ille. Verius tamen eſt poſſe Epiſcopum diſpenſare ex ſua poteſtate ordinaria, quia non refert concurrere duo impedimenta, cùm habeat poteſtatem diſpenſandi in impedimentis iuris humani ex ſua poteſtate ordinaria, nec datur reſeruatio in caſu tantæ neceſſitatis, ita Sanchez *de matrimonio, lib.2.diſp.40.num.6.verſ. rogabis autem.* Imò poterit delegare poteſtatem diſpenſandi in huiuſmodi impedimentis etiam dirimentibus, caſu, quo ipſe poteſt diſpenſare. gloſſ. *verb.caſib.in cap.vltimo,de officio Ordinarij*, vbi Bald. *num. vnica*, & Abbas *num.* 3. ex eo, quòd iuriſdictio, quæ ex Principis priuilegio annectitur non perſonæ, ſed dignitati perpetuò,aut officio, habet ius ordinariæ poteſtatis,ſequitur Bart.*in l.ambitioſa,num.34.ff.de decretis ab ordi.fac.*& Couarr. *variar.lib.3. cap.20. num.6. in principio,& num. 9. in fine.* Quare cùm hæc poteſtas ſit ordinaria, poteſt delegari, Barboſ. *alleg. 35. ex num.* 15. Quocirca cùm Epiſcopus poſſit diſpenſare in impedimentis, poterit in vnoquoque ſingulari impedimento per ſe modò,& rurſus in alio ſingulari diuerſo, vnde infertur, quando concurrit impedimentum publicæ honeſtatis ſimul, cum impedimento affinitatis in diſpenſatione,vtrumque impedimentum explicitè,vel ſaltem implicitè in petitione explicandum eſſe. Couarr. *d.part.2.cap.6.*§.7. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 10. *num.*3.Rarò tamen,aut nunquam dabitur euentus in quo Epiſcopus diſpenſare poſſit in impedimento publicæ honeſtatis. Barboſ. *allegatio.* 51. *num.* 176.

28. Denique Epiſcopus in ſua Diœceſi, quamuis poſſit diſpenſare in impedimentis ſupradictis concurrentibus memoratis circunſtantiis, non poteſt tamen ſtatuere impedimenta dirimentia, quoniam hoc ſibi Pontifex reſeruauit,ita Victoria *relectione de matrimonio* 1.*p.*2.*p.ad finem*,Ledeſma 2. *p.*4. *queſt.*56. *art.* 3. *dubio* 1.*concluſ.*2. *ad medium*,ne quiuis alius Prælatus Pontifice inferior,ita Anton. *in cap. tua fraternitas, num.*5. *de ſponſa duorum*,Couarr. *in* 4.2.*p.cap.*6.§.10. *num.*16. Tabien. *verb.impedimentum, impedim.* 13. *num. vnico, ad finem*, & Armil. *verb. matrimonium,num.*54. Hæc autem reſeruatio competit Summo Pontifici ex generali Eccleſiæ conſuetudine, vt notat Sanchez *de matr. lib.7. diſp.*1.*n.*9.

Quid poterit Epiſcopus circa Religioſos, & Religioſas.

§. VI.

EPITOME.

1. *Epiſcopus poteſt cogere Religioſos etiam exemptos ad reddendam rationem corà ſe teſtamentorum, quæ executi ſunt, & punire eos ſi malè geſſerint. non poteſt tamen commutare voluntates defunctorum? ibid.*
2. *Epiſcopus poteſt componere controuerſias inter regulares in proceſſionibus publicis contingentes.*
   & qui nam debeant præcedere in publicis proceſſionibus? ibid.
3. *Epiſcopus ſuper Regulares omnes habet authoritatem in iis, quæ ſpectant ad curam animarum, quam exercent.*
4. *Epiſcopus, qui præeſt electioni Abbatiſſarum, an debeat ingredi clauſtra Monialium?*
5. *Epiſcopus an poſſit Monachum ad profeſſionem admittere?*
   & quomodo fiat validè. ibid.
6. *Epiſcopus an poſſit regulares exempto compellere cenſuris ad obediendum,in caſibus in quibus ipſi ſubduntur.*
7. *Epiſcopus, an poſſit Nouitiis taxare duorum menſium ſpatium, intra quod tenerentur renunciare beneficio, qui in Religione voluerint perſeuerare?*
8. *Epiſcopus an poſſit per cenſuras cogere regulares, vt nouitiis,qui noluerint profiteri, reſtituant bona,quæ ſecum adduxerunt?*
9. *Epiſcopus, an poſſit prohibere cenſuris,ne Monaſteria Monialium ſuæ diœceſis aliqui adeant?*
10. *Epiſcopus an poſſit impedire Abbatiſſas, ne Moniales recipiant,aut profeſſionem faciant?*
11. *Epiſcopus impediri nequit, quòd non ingrediatur Monialium Monaſteria etiam ſibi non ſubiecta ad explorandum quomodo clauſura ſeruetur.*
12. *Epiſcopi quando poſſint ingredi monialium Monaſteria, & aliis facultatem ingrediendi facere?*
    & quibus ingredi liceat,& quibus non.ibid.
13. *Epiſcopi an poſſint concedere licentiam exeundi monialibus in quibuſcunque Monaſteriis.*
    & quæ cauſæ ſint licitæ ad egrediendum. ibid.
14. *Epiſcopus an poſſit facere facultatem regularibus eundi ad ſtudia?*
15. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare in voto paupertatis in ſæculo facto?*
16. *Epiſcopus vtrum in aliquo caſu poſſit abſoluere Religioſos exemptos?*
17. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare in votis Regularium ſine licentiæ Prælatorum Regularium?*
18. *Epiſcopo an poſſint Prælati regulares ſe,ſuoſque ſubditos ſubiicere ad abſolutionem, & diſpenſationem?*
19. *Epiſcopus moniales ſibi ſubditas poteſt abſoluere à votis,& diſpenſare.*
20. *Epiſcopus in Monaſteriis commendatis, vbi religioſa obſeruantia cuſtoditur,debet admonere Prælatos illorum,vt viſitent, & violatores obſeruantia corrigant.*
21. *Epiſcopi,qui tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegati corrigunt,& viſitant exemptos,poſſunt procedere contra impedientes.*
22. *Epiſcopus poteſt cogere regulares, vt cenſuras ab eo latas publicent,& obſeruent in ſuis Eccleſiis, & deuitent excommunicatos,& interdictos.*
23. *Epiſcopus poteſt cogere clericos ſæculares, vt eant ad publicas proceſſiones.*
24. *Epiſcopus poteſt excommunicare regulares, qui ſine licentia adminiſtrant laicis ſacramenta, vel indulgentias publicant.*

1. NON eſt dubium poſſe Epiſcopum compellere Religioſos etiam exemptos ad reddendam rationem coram ſe de executione teſtamentorum facta, illoſque plectere, ſi malè ſe habuerunt, ita *in Clement.* 1. *de teſtamentis*, prout docent Ioann. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de inſtrum. edit.* §. *nunc aliqua, verſ. Sed an ſimplex commiſſarius, num.* 45. Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos part.* 4. *quæſt.* 49. Sbroz *de Vicario Epiſcopi, lib.* 2. *quæſt.* 52. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 503. *verſ. & primò, & in praxi fori Eccleſ. reſol.* 547. *num.* 7. & Campanil. *in diuerſ. iur. Canon. rubric.* 12. *cap.* 13. *num.* 130. vbi concludunt poſſe Epiſcopum punire Regulares, ſi malè hac in re officio ſuo functi fuerint, quæ poteſtas tranſit ad Capitulum Sede vacante; ideo poterit compellere Religioſos executores piarum voluntatum ad reddendas rationes, Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vacante part.* 2. *quæſt.* 7. *n.* 6. quem ſequitur Azor *inſtit. moral part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 39. *q.* 6.

Imò Epiſcopus poterit exigere rationes pluries, quando conſtiterit, rationes doloſè, vel cum errore fuiſſe redditas; vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum reſtitutione reliquorum, Aloyſ. Ricc. *collect.* 714. *& in praxi reſolut.* 534. *in* 2. *edit.* Stephanus Gratian. *Marchia deciſ.* 188. Non poterit tamen commutare pias defunctorum voluntates. *Clement. quia contingit, de religioſis domibus*: ibi, *Salua quidem Sedis Apoſtolicæ authoritate*, vbi id reſeruatur Summo Pontifici, Nauarr. *conſ.* 2. *num.* 6. *in antiquis, & conſ.* 15. *in nouis, titul. de reb. Eccleſ. non alien.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eodem titulo deciſ.* 2. *prope finem.* Graffis *de arbitrar. confeſſorum lib.* 2. *cap.* 69. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. cap.* 19. *num.* 1. Cened. *pract. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 35. *num.* 12. Mench. *illuſtr. cap.* 25. *num.* 26. Phœbos *Luſitaniæ deciſ.* 47. *num.* 2. *cum ſequentibus, tom.* 1. quamuis commutatio fiat in melius, adhuc Epiſcopus nequibit commutare defuncti voluntatem, cùm eius munus ſit compellere executores ad obſeruandum exactiſſimè defunctorum voluntates, Gama *deciſ.* 288. *num.* 4. Molin. *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 249. *num.* 3. & Pinel. *part.* 1. *rubr. de reſcind. vendit. cap.* 2. *num.* 19.

Ex iuſta tamen cauſa concurrente poteſt Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus commutare defunctorum voluntatem, vt decernitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 6. *& ſeſſ.* 25. *cap.* 4. Mar. Antonin. *variar. reſolut. lib.* 1. *reſolut. final. caſu* 40. *in fine.* Graff. *vbi ſupra*, & Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ part.* 4. *caſu* 22. Nihilominus ad hanc commutationem requiritur hæredis conſenſus, prout Petrus de Vbal. *de Canon. Epiſcop. in* 7. *cap. principali*; hærede tamen nolente conſentire, poteſt ſolus Epiſcopus, Petr. de Vbald. ac Felin. *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* Rochus de Curt. *de iure patron.* ex Bartol. *in l. legatum ff. de vſufruct. legat.* per *l.* 1. *C. de nupt.*

2. Item Epiſcopus remota omni appellatione poteſt componere controuerſias inter Regulares exortas in proceſſionibus publicis decernente id Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 13. hoc tamen fieri debet de plano, & abſque ſtrepitu iudiciali, ita ex ſacra Congregatione refert Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 120. Idem dicendum eſt de controuerſiis contingentibus in proceſſionibus publicis, etiam inter ſæculares, & Regulares, quæ fiunt in ſepeliendis corporibus defunctorum, amota appellatione quoad effectum ſuſpenſiuum. Semper tamen conſuetudini ſtandum eſt in huiuſmodi præcedentiis, vt volunt Chopin. *Monaſt. lib.* 2. *tit. vlt. num.* 23. & Seraphin. *deciſ.* 335. *& deciſ.* 663. *& deciſ.* 964. *num.* 1.

Quoad præcedentias obſeruandum eſt priorem locum concedendum eſſe antiquiori, & illi Religioni, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione, & ideo veluti iure potior præferenda eſt, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 102. Hinc fit, vt præcedentiæ componi debeant ſecundùm quod cenſuit ſacra Congregatio Illuſtriſſimorum die 26. Auguſti 1593. ſicut Romæ ſeruatur, & declaratum fuit priùs à Gregorio Decimotertio per ſuam conſtitutionem, cuius meminit Quaranta *in ſumma Bullarij verb. præcedentia pag.* 396. aliàs 504. *in noua edit.* eamque refert Conſettius *fol.* 250. quæ ſic habet:

Expoſcit paſtoralis officij munus; & *infrà.* De nobis attributæ poteſtatis plenitudine volumus, & Apoſtolica authoritate decernimus, quòd, quicumque ex dictis fratribus mendicantibus inter ſe de præcedentia huiuſmodi contendentibus, aut Confratribus Confraternitatum prædictarum, inter quos lites, & cauſæ præmiſſorum occaſione ortæ iam ſint, ſeu oriri contigerit in futurum, qui in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ac iuris præcedendi ſunt ij (quibuſcumque reclamationibus, proteſtationibus, appellationibus, & aliis ſubterfugiis prorſus remotis, & ceſſantibus, & poſtpoſitis) in proceſſionibus tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant. Quando verò non probetur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione præcedentiæ huiuſmodi, inter fratres quidem mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuerſiæ, inter confratres verò inter ſe litigantes ij, qui priùs ſaccis vti ſunt in proceſſionibus, tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant; ita vt, ſi contigerit noua Monaſteria, aut domos alicuius Ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monaſteria, aut domus priùs erecta, & inſtituta ſint, ille ordo, qui priùs monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat. Præterea, quia inter prædictos Ordines plerunque alia in proceſſionibus, & alia in Conciliis generalibus, & aliis actibus, ſiue priuatis, ratio circa modum præcedendi ſeruatur, nolumus per præſentes prærogatiuas dictorum Ordinum, quoad præcedentias huiuſmodi, quæ propriis Ordinibus præterquam in proceſſionibus prædictis debentur, aut fratribus Capuccinis nuncupatis, qui in proceſſionibus publicis ſub Conuentualium Sancti Franciſci, aut Minorum de Obſeruantia Fratrum nuncupatorum Cruce, vt ſolent incedere, poſſit aliquod præiudicium generari, ſicque per quoſcunque iudices, &c. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non Eccleſiarum, Monaſteriorum, Ordinum, Congregationum, Domorum, aut Confraternitatum quarumcunque etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiiſque quoque indultis, & litteris Apoſtolicis, &c. D. Romæ apud Sanctum Marcum die 15. Iulij 1583. de hac etiam praxis Epiſ. Pauli Piaſ. *fol.* 185. vbi ex ſacra Congregat. ſubdit Regulares Monaſterij vltra medium milliare à ciuitate diſtantis, non poſſe ab Epiſcopo compelli accedere ad proceſſiones.

Ex hac conſtitutione claret inter fratres Mendicantes

dicantes præcedere, qui ſunt priores in loco, etiam ſi prioritas ſit vnius diei, aut horæ, quoniam prioritas, ſeu præuentio etiam vnius horæ fortior eſt, gloſſ. *verb. die obligauit*, *in l. ſi ex pluribus* 89. §. *final. ff. de ſolut.* & *verb. ſi non appareat*, *in cap. duobus* 14. *de reſcriptis in* 6. Caſſador. *deciſ.* 20. *num.* 1. *de preben* Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. num.* 791. & Aloyſ. *in praxi aurea reſolut.* 203. Canonici item Regulares vti antiquiores, & iure potiores præcedunt Monachos etiam nigros, vt poſt longam expeditionem definiuit Pius Quartus die 23. Septembris 1563. prout volunt Rendina *in promptuario recept. ſent. tit.* 101. *num.* 3. & Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 66. quamuis Caſſan. *in Catal gloria mundi part.* 4. *conſid.* 54. pugnet pro præcedentia Monachorum nigrorum. Pro Prædicatoribus Pius Quintus declarauit illos debere præcedere reliquos Mendicantes. Fuſc. *vbi ſuprà*, & praxis Epiſcopalis *part.* 1. *verb. proceſſiones*, §. 4. *pag.* 286.

3. Conſtat inſuper Epiſcopum quoad curam animarum habere authoritatem ſuper omnes Regulares quantumque exempti ſint, non obſtante quòd hodie ab Ordinariorum poteſtate ſint liberi, & habeant ex Summorum Pontificum priuilegiis iuriſdictionem pleno iure quaſi Epiſcopalem, per gloſſam *verb. propriỳ*, *in Clementina* 1. *de reb. Eccleſ. non alien.* Cochier *de iuriſdict. ordin. in exemptos*, *part.* 1. *q.* 17. *num.* 9. & 25. & Sayr. *de cenſuris*, *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 12. & praxis Epiſcopalis auctore Paulo Piaſecio *part.* 2. *cap.* 3. *fol.* 180. *num.* 46. vbi concludit Monaſteria, & Eccleſias, locave Regularium curam animarum adnexam habentia eſſe viſitanda quoad curam animarum ab Epiſcopo; itemque perſonas exercentes huiuſmodi curam, ſiue ſint ſæculares, ſiue Regulares, in omnibus curam ipſam concernentibus: neque poſſe aliqua exemptione ſe tueri quo minus viſitentur, & corrigantur per Epiſcopum, ex Conc. Trident. *ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *de refor.* & *ſeſſ.* 25. *cap.* 11 Nec non Eccleſias Militum S. Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit in concernentibus ipſam curam Ordinario ſubiectas eſſe, addit, & viſitari poſſe, quod clarè conſtabit ex conſtitutione Pij Quinti, quæ ſequitur.

Expoſcit, & *infrà*. Decernimus, declaramus, ſtatuimus omnes, & ſingulos locorum Epiſcopos, & alios ſuperiores, tanquam Apoſtol. Sedis delegatos, omnes, & quaſcumque parochiales Eccleſias, cæteraque beneficia Eccleſiaſtica ſuarum ciuitatum, & Diœceſum, quibus animarum cura imminet, ad dictam religionem, eiuſque milites, Capellanos, Miniſtros, Rectores quomodolibet pertinentia, etiam quòd in eis Epiſcopalem, & temporalem iuriſdictionem religio, & milites prædicti haberent, eorumque Eccleſias, Rectores, Vicarios, & miniſtros quoſcunque (in his tamen duntaxat, quæ animarum curam, illiuſque exercitium, & Sacramentorum adminiſtrationem reſpiciunt) viſitare, omneſque actus viſitationem concernentes exercere poſſe, & debere, ac Rectores cæteroſque huiuſmodi miniſtros curam animarum exercentes minus idoneos repertos, ſi quidem ad nutum amouibiles ſint, ſtatim amouere, ſin verò titulares ſint, illico ſuſpendere, ac ſuperiores eorum monere, vt intra aliquem breuem terminum in locum amotorum ſubrogent alios idoneos, priùs tamen per ipſos Epiſcopos, & alios ſuperiores examinatos, & approbatos, titularibus verò ſuſpenſis deputent alios idoneos pariter examinatos, & approbatos, vt ſuprà in coadiutores, ſeu Vicarios, iuxtas decretum Concil. *ſeſſ.* 21. *c.* 6. Interea verò dum hæc ſubrogatio, ſeu deputatio fiat, ipſi Epiſcopi, & alij ſuperiores pro neceſſitate curæ animarum prouideant arbitrio ſuo, quòd ſi ſuperiores dictorum Rectorum, & Miniſtrorum, intra tempus præfixum non ſubrogauerint, aut deputauerint, vt ſuprà, tunc dicto termino elapſo ipſi Epiſcopi, & alij ſuperiores, alios, præuio examine, iuxta eiuſdem Concilij formam idoneos repertos in locum amotorum ſubrogent: titularibus verò ſuſpenſis, coadiutores deputent, iuxta dictum *c.* 6. *ſeſſ.* 21. Qui tamen in dictis Parochialibus perinde inſeruiant, ac ſi ſubrogati, aut deputati ab ipſis ſuperioribus religionis, & militum prædictorum fuiſſent. Volumus autem quòd Epiſcopi, & alij ſuperiores prædicti, viſitationem huiuſmodi, & prædicta omnia ſolùm tanquam delegati Apoſtolicæ ſedis, & gratis, & abſque vlla dictæ religionis Rectorum impenſa, & onere faciant. In collatione item Ordinum, nec non conſecratione Eccleſiarum, & ſacrorum vaſorum, ac benedictionibus, & aliis actibus ſpiritualitatem concernentibus, ac inſtitutione præſentatorum ab eiſdem militibus ad beneficia, aut approbatione, ſeu confirmatione, quas ab eiſdem fieri harum præſentium vigore contigerit, gratis omnia faciant, & diligenter attendant, vt nullos admittant, qui qualitates à Concilio requiſitas non habeant, ac præuio examine iuxta eiuſdem Concilij decreta idonei non exiſtant. Nolumus autem Epiſcopos, & alios ſuperiores locorum ſuprafcripta facultate vti, qui cum eadem religione, & militibus ſuper iuriſdictione Epiſcopali in locis viſitandis coram quibuſcunque iudicibus litigant, niſi ipſi Epiſcopi, & alij ſuperiores, viciniores ius aliquod in iuriſdictione huiuſmodi non habentes, nullumque intereſſe prorſus prætendentes facultate prædicta vtantur. Nolumus item per præſentes vllum afferri præiudicium iuri viſitandi dictas Parochiales Eccleſias, & alia beneficia curam animarum habentia, quod antea Religioni, & militibus prædictis competebat, inhibemuſque expreſsè dictis Epiſcopis, & aliis ſuperioribus, ne hac facultate viſitandi eis per præſentes conceſſa alio vtantur modo, quàm præſcripto, ſicque per quoſcunque iudices, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcat. die 22. Septemb. 1571. Pont. Noſtri anno ſexto. Ex quibus manifeſtum eſt quoad concernentia ipſam curam animarum, omnes Regulares, etiam S. Ioannis milites Ordinario eſſe ſubiectos, & ab eodem viſitari poſſe.

Sed quid de Epiſcopo aſſiſtente electioni Abbatiſſæ, nunquid pro ſuffragiis colligendis poterit ingredi Monaſterium? videtur negandum, argumento deſumpto ex exploratione facta puellæ antequam profiteatur de voluntate illius, in qua voluntatis exploratione, ſeu alio ſimili actu, cùm ſit in ipſo Monaſterio Epiſcopus, non ingreditur clauſuram, ſed ſedet ante feneſtellam cancellorum, ſeu ad crates ferreas Monaſtarij, & ibi examinat mentem, & animum puellarum, ita Fuſcus *de viſitatione lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 40. *in fine*, & refert deciſum Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 15. & expreſsè in hoc caſu diſponit Concilium *ſeſſ.* 25. *cap.* 7. his verbis: *Is verò, qui electioni præeſt, Epiſcopus, ſiue alius ſuperior, clauſtra Monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancel-* 4.

lorum feneſtellam vota ſingularum audiat, vel accipiat. confirmat Nauarrus in cap ſtatuimus, 19. q. 3. num. 59. Franciſc. Leo in theſaur. for. Eccl. p. 2. cap. 1. num. 46. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu religion. lib. 1. cap. 5. dub. 2. concluſ. 3. notab. 3. prope finem, & alij, quibus accedit Barboſ. in remiſſ. ad Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 7. ad finem, verſ. is verò, & Sanchez in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 16. n. 50. contra Llamas in methodo curationis in appendice, quam ponit in fine, §. 7. dicentem in hoc caſu licitam eſſe ingreſſus cauſam, & ſubdentem Concilium non præcipiendo, ſed conſulendo ſtatuiſſe, ne in hoc caſu ingreſſus in monaſterium licitus eſſet.

Nihilominus, ſi Epiſcopus, vel Monialium ſuperior prudenter iudicent ex circunſtantiis in electione concurrentibus neceſſarium eſſe ingreſſum, vt prædicta electio fiat canonicè, & vt auferatur inquietudo Monialium, & ſuſpicio ſubornandi inter Moniales, & ob alias iuſtas cauſas iuſtus erit ingreſſus in Monaſterium, vt ibi Monialium ſuffragia audiantur, & cum pace recipiantur, ita Ioan. de la Cruz ſuprà d. cap. 5. dub. 2. concluſ. 3. notab. 3. Fr. Ludouic. Miranda in manuali Prælator. tract. de ſacris Monialibus q. 2. art. 15. concl. 3. & ſequent. & ſequitur Sanchez ſuprà d. cap. 16. num. 50. ad finem, poſt Manuelem Regular. tom. 1. q. 46. art. 4. fine, & art. 5. in principio, vbi iudicat poſſe Prælatum ingredi, & ſuffragia recipere comitatum tamen aliquibus perſonis, quando, Moniales maximè fuerint inquietæ.

Poſſe autem admitti Monachum ab Epiſcopo ad profeſſionem, ambigi poteſt? Innocentius in cap. porrectum 13. de regularib. num. 5. per textum in cap. vir. 27. q. 1. docet poſſe fieri Monachum quemcumque faciendo profeſſionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Epiſcopi, quem ſequuntur Hoſtienſis in eodem cap. num. 14. Anchar. num. 7. & Ioan. Andr. num. 4. Nihilominus cùm hodie Epiſcopus non habeat Religioſos exemptos ſub ſua ditione, non poteſt authoritate propria aliquem ad profeſſionem monaſticam recipere, Nauar. de regularib. conſ. 6. à num. 2. in antiquis conſ. 40. in nouis. Fr. Emmanuel regular. tom. 3. q. 17. art. 11. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 5. q. 4. & Sanchez in præcepta Decalogi lib. 5. cap. 4. num. 74. verſ. nec Epiſcopus, poſt plures, vbi addit penes Epiſcopum eſſe poteſtatem conſtituendi aliquem Religioſum, etiamſi in nullum Monaſterium ingrediatur ille, nec profiteatur conſtitutiones alicuius religionis. Veruntamen promittendo tria vota ſubſtantialia in manibus Epiſcopi, manebit Religioſus in domo ſua ſub Epiſcopi obedientia, & in hoc ſenſu eſt vera ſententia Innocentij, & aliorum in d. c. porrectum, num. 5. de regularib. quæ etiam procedit hodie in Monaſteriis Monialium Epiſcopo ſubiectis, dummodo fiat profeſſio ſecundùm regulam à Sede Apoſtolica approbatam, Sylueſt. verb. religio 3. q. 14. Armill. verb. nouitius num. 11. Cucc. lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. num. 62. Manuel vbi ſuprà q. 17. art. 11. quod intelligitur ſimul cum conſenſu maioris partis Conuentus, quia ſolus ſuperior non poteſt admittere ad Religionis profeſſionem, & exigitur quoque conſenſus maioris partis, Lapus alleg. 31. num. 3. Nauarrus ſub tit. de conſtitut. conſ. 9. à num. 19. in nouis, & cap. 3. de regularib. num. 5. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſſ. 12. princip. num. 2. & 3. Leſſius de iuſt. lib. 2. cap. 41. dub. 7. n. 61. Emman. Saa in ſumma verb. Religio num. 65. Azor. 1. p. lib. 12. c. 20. quæſ. vltim. & Sanchez d. lib. 5. cap. 4. num. 65. vbi num. 66. addit non eſſe audiendum Fratrem Emmanuelem tom. 3. regularium quæſt. 17. art. 7. dum ait profeſſionem à ſolo Abbate receptam inconſulto Conuentu non eſſe ipſo iure irritam, ſed talem declarandam, quod eſt falſum, prout tradunt Abbas in cap. ad Apoſtolicam num. 2. de regularib. Roſella verb. nouitius num. 20. & ibi Tabien. q. 8. num. 9. Nauarr. comment. 3. de regularib. num. 5. Azor. p. 1. lib. 12. cap. 4. quæſ. 3. & Sanch. ſuprà num. 66. & 67. vbi latè de profeſſione.

Non eſt tamen profeſſio valida quando deeſt poteſtas in admittente illam; ad eius autem valorem ſatis eſt, vt is ratam eam habeat, qui eam poteſt admittere, non mutata priori voluntate profeſſi per actum contrarium. Nauarr. de regul. conſ. 6. num. 7. in antiquis, & conſ. 40. num. 7. in nouis Azor. part. 1. lib. 12. cap. 5. q. 7. & alij, quos referens ſequitur Sanch. lib. 5. cap. 4. num. 80. vbi numer. 81. tradit, quando profeſſio eſt irrita ex parte emittentis, ſatis eſſe nouum eius conſenſum abſque noua Prælati admiſſione, quod intellige quando profeſſus ſciens profeſſionem fuiſſe nullam ex defectu conſenſus, & ad eam minimè obligari, eam ratam habuit volens, vt ex tunc efficax, ac firma ſit. Sanch. de matrimonio lib. 1. diſp. 16. num. 7. & lib. 2. diſp. 86. num. 3. & lib. 7. diſp. 37. num. 59. & multis ibi relatis, quibus accedit, & num. 60. vbi tanquam probabilius ſtatuit quando profeſſus erat habilis ad profitendum, & nullo affectus erat impedimento dirimenti, & profeſſio tantùm fuit irrita ex defectu conſenſus ſufficientis, non eſſe neceſſariam nouam religionis acceptationem, ſed ſufficere, verè vt profeſſus conſentiat ſiue internè, ſiue externè, modò ſuperior, qui profeſſionem acceptauit, conſenſum non reuocet, ita Saa in ſumma verb. Religio num. 23. & Emmanuel 2. tom. ſumma cap. 92. concl. 5. num. 5. & probat Sanchez lib. 2. diſp. 32. num 9 & 14. argum. deducto ex matrimonio carnali; vbi pro hac parte plures allegat.

Sequitur dicendum, an poſſit Epiſcopus Regulares exemptos compellere cenſuris in caſibus, 6.
in quibus ipſi ſubduntur Epiſcopo? Reſpondetur in primis Epiſcopum non poſſe excommunicare Regulares prædicantes ſine licentia Ordinarij, vel Sedis Apoſtolicæ, vt per Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 49. Pegna in director. Inquiſitor. p. 2. cap. 13. comment. 40. Cened. pract. lib. 1. q. 26. num. 12. Reginal. in praxi for. pœnit. lib. 18. num. 130. & Aldrer. de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 20. In Concilio tamen Tridentin. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4. deciſum eſt, nullum ſæcularem, ſiue Regularem, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum, contradicente Epiſcopo prædicare poſſe, & ita ex vi huius decreti, poterit Epiſcopus prohibere, ne Regularis prædicet etiam cauſa non reddita, ita Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 8. numer. 9. quod procedit in eo tempore, & hora, qua Epiſcopus coram ſe voluerit facere ſolenniter prædicari, aut Epiſcopus prædicare voluerit, tunc enim poterit Epiſcopus interdicere Regularibus, ne prædicent etiam in ſuis Eccleſiis illo tempore, non verò alio, ne contradicatur decreto eiuſdem Concilij ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2. vbi ſic dicitur: *Regulares verò cuiuſcunque Ordinis, niſi à ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant*

piant. In Eccleſiis verò, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum ſuperiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſint quæ in ipſis Eccleſiis non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſint, &c. Vbi vides non teneri Regulares, vt in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicent, obtinere licentiam ab Epiſcopo, ſed præſentare ſe perſonaliter coram illo, & ab eo benedictionem petere, quamuis eam minimè obtinuerint, prout referunt Emmanuel regular. tom. 3. quæſt. 31. art. 5. & Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 123. quòd ſi Regulares in Eccleſia ſui Ordinis prædicare audeant, non obtenta licentia Epiſcopi, Congregatio cenſuit illos, qui abſque licentia Epiſcopi prædicauerint in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, quamuis decreto Concilij cap. 2. ſeſſ. 5. contrà fecerint, non poſſe tamen puniri ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus Regularibus tantùm, prout refert Quaranta in ſumma Bullarij, verb. priuilegia Regularium, Barboſ. cap. excommunicamus, de hæreticis n. 43.

Quia ergo Mendicantes habent ſpeciale priuilegium, ne poſſint excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, vt claret ex eorum compendio verb. exemptio, num. 9. & 13. & 14. & ex Bulla Pauli III. conceſſa Societati anno 1549. niſi expreſsè concedatur Epiſcopis, vt de facto conceditur in Concilio ſeſſ. 25. de regul. cap. 16. idcirco vbi non conceditur, vti contra illos cenſuris, pœnis aliis procedendum eſt, ſicut d. cap. 16. datum eſt Epiſcopis, vt per cenſuras compellant exemptos reſtituere bona nouitiis reſipiſcentibus, & cap. 5. vt clauſuram Monialibus imponant, & inobedientes, aut contradicentes cenſuris cogant. & ſeſſ. 22. decreto de vitandis, & obſeruandis in celebratione Miſſæ, per cenſuras contra exemptos ſacrum facientes in Oratorio priuato, aut horis non debitis, vt procedant, Henriquez lib. 7. de indulgentiis, cap. 25 num. 7. ad finem, & Sanchez in præcepta Decalogi lib. 6. c. 1. num. 14 & ante lib. 7. de matrimonio diſp. 33. num. 23. poſt alios vbi ſubdit textum in cap. 1. de priuilegiis. in 6. verſ. in eos autem, per hæc verba: in eos autem quibus ne interdici, ſuſpendi, vel excommunicari à quoquam valeant, à Sede Apoſtolica eſt indultum, (ſicut ſunt Religioſi quamplures) in quorum priuilegiis continetur, ne quiſquam Epiſcopus, vel Archiepiſcopus Monaſteriorum ſuorum Monachos pro vlla cauſa, vllovè loco interdicere, ſuſpẽdere, vel excommunicare præſumat: iidem Ordinarij iuriſdictionem ſuam quantum ad iſta, vbicunque illi fuerint, penitus exercere non poſſunt. quare ſunt, qui putent hos Regulares deponi poſſe, & aliis pœnis puniri, non tamen eos ligari cenſuris, ita Ioann. Andr. in d. cap. 1. num. 7. verſ. in gloſſa, interdictum. Anchar. num. 4. notab. 7. & Franc. §. vlt. num. 2. Vnde ſi cenſuræ ferantur, nihil valent, Anchar. d. num. 4. notab. 8. & Franch. eodem §. vltim. num. 1. Quare poteſt habere Epiſcopus iuriſdictionem ad compellendos exemptos, non tamen cenſuris, & aliis pœnis, quia quando Tridentinum voluit, quòd Epiſcopus per cenſuras contra exemptos proceſſerit, id explicuit, vt dictum eſt: ſecus in aliis decretis, vt ſeſſ. 25. cap. 13. vbi ſubiecit exemptos Epiſcopis ad eos compellendos, vt proceſſionibus intereſſent publicis, & quoad componendas controuerſias excitatas ſuper præcedentia locorum, & quoad alia; & tamen non adiecit, vt poſſit Epiſcopus per cenſuras procedere contra illos: ex quo conſtat noluiſſe eam iuriſdictionem Epiſcopis concedere; & ideo non poſſe per cenſuras cogi accedere ad publicas proceſſiones pluries fuiſſe deciſum per ſacram Congregationem, refert Quaranta in ſumma Bullarij verb. præcedentia, in fine, ſed pœnis pecuniariis. Stephan. Gratian. deciſ. 232 num. 15. ſed ab ipſo Epiſcopo puniri poſſe per cenſuras, & pœnas arbitrarias, & alia iuris remedia, in ſacra Congregatione reſolutum refert Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 14. cap. 28. §. 31. de proceſſionibus num. 7. & Papiæ deciſum fuiſſe dicit Maceraten. deciſ. 35. dub. 2. & in Curia Neapolit. obſeruatum fuiſſe teſtatur Mar. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali, c. 45. num. 9. & ex aliis reſoluit Aloyſ. Ricc. reſol. 308. n. 6. ſed ſaltem pœnis pecuniariis tradit Grat. Marchia dec. 232. d. n. 15.

7. Difficultas eſt, an Epiſcopus poſſit nouitio præfigere tempus duorum menſium, intra quod teneatur renunciare beneficio, ſi in Religione permanere velit? Reſponſio habetur in cap. beneficium, de regularibus in 6. vbi ſic ſtatuitur: Beneficium illius, qui religionem ingreditur, non eſt infra probationis annum alicui conferendum, niſi ad id ipſius accedat aſſenſus, ſed interim eidem beneficio per alium deſeruiri debebit, aſſignata ſibi congrua de ipſius prouentibus portione. Ex quo cap. duo apparent. Alterum beneficium Nouitij minimè vacare illo probationis anno. Alterum per totum annum poſſe Nouitium renunciare ſuo beneficio, vt intuenti, & legenti patebit, quod etiam conſtat ex cap. tranſmiſſa, de renunciatione. Renunciatio tamen beneficij per Nouitium fieri debet ante duos menſes profeſſionis, ex Flaminio de reſignat. lib. 3. quæſt. 13. num. 4. ex Concil. Trident. cap. 16. ſeſſ. 25. de regularibus. ibi, Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuſcumque cauſæ piæ valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem, ac non alias, intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſequuta profeſſione; aliter verò facta, etiãſi cum huius fauoris expreſſa renunciatione etiam iurata, ſit irrita, & nullius effectus. Nec eſt dubium hoc decretum etiam habere locum in renunciatione beneficij, vt refert Flamin. ſuprà num. 5. cenſuiſſe ſæpiùs ſacram Congregationem. Quare renunciatio debet fieri ante duos menſes profeſſionis de conſenſu Superioris, ne fortè nouitius, ſi non perſeueret, & careat beneficio, & Monachatu, Abbas in cap. ex tranſmiſſa, de renunciatione, num. 5. Denique Epiſcopus non poteſt conferre beneficia renunciata per Nouitios, niſi poſt factam profeſſionem, vt reſpondit pluries ſacra Congregatio, Flamin. ſuprà n. 7.

8. Sed quid, ſi Nouitius dum Religionem fuit ingreſſus, ſecum adduxit bona aliqua, & noluit profiteri? Ex Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de regularibus, cap. 16. in fine, ſunt reſtituenda omnia bona, quæ tempore ingreſſus delata ſunt in Monaſterium, nec minimum quidem retinere poſſunt Religioſi, quod, vt rectè fiat, Epiſcopus, ſi opus fuerit, poterit compellere Regulares ſuperiores per cenſuras, praxis Epiſcopalis part. 1. verb. Moniales §. 3. & part. 2. eodem verb. verſ. 11. pag. 73. & Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 15. num. 67. Bona autem intelliguntur vnà cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis illius temporis, quo moratus eſt in Monaſterio, Azor inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 9. quæſt. 2. poſt medium, quem refert, ac ſequitur Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verb. nouitius, quintò, quod quidem intelligendum eſt, quando Nouitius tenetur ea ſoluere alimenta, prout intelligit Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 7. cap. 5. num.

Digitized by Google

*num.*25.ſed clariùs *lib.*6.*cap* 10. *num.*2.*&* 3. de hac quæſtione cum Anchorano *cap. beneficium num.* 1. *notab.*4.*in fine*, *de Regularibus in* 6. concludit veros Nouitios, vel non teneri ad huiuſmodi expenſas, vel ſaltem ad dimidiam ſolùm expenſarum partem teneri, & in hanc partem poſteriorem magis inclinat Anchar. quamuis cogitandum relinquat.

Nihilominus dicendum eſt cum eodem Sanchez *ibi num.* 4. Nouitium nullo modo teneri ad ſoluendum huiuſmodi expenſas, nam ille poteſt exire à Religione durante anno probationis liberè: ergo ſi obligetur ad expenſas, retineri poterit, nec erit illi liberum exire. Item Monaſterium tenebatur illum alere, & ipſe Monaſterio inſeruire, nec Nouitius, quamuis labore ſuo excederet expenſas, haberet ius exigendi exceſſum mercedis: quare ad expenſas non tenetur, ſi egrediatur, ita Nicol. de Vbald. *ſucceſſ. ab inteſtato*, vbi *de ſucceſſ. regular.* 2. *part. num.*10. *final.* habetur 8. *tomo tract. part.*1. Lælius Zecchius *de Republica Eccleſiaſtica, tit. de regularibus*, *cap.*3. *num.* 10. Barbatius *cap. in præſentia, num.*58 *de probat.* Syluest. *verb. Religio* 5. *q.*8. Cucch. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *num.*81. Saa *in ſumma verb. Religio num.*8. & Azor 1. *part. lib.* 12. *cap.*3. *quæſ.*6. niſi à principio pactum fieret de ſoluendis expenſis, ſi Nouitius vellet egredi, vt in Monaſteriis Monialium fit, tunc enim ſtandum eſt contractui abſque vllo reſpectu ſeruitij Monaſterio exhibiti.

Quæſtionis tamen eſt, ſiquidem omnia bona Nouitio ſunt reddenda etiam feudalia, vt docent Tap. *in Authentica Ingreſſi, in verb. ſua, cap.*14. *num.* 16. *C. de ſacroſſ. Eccleſ.* Caldas Pereira *in l. ſi curatorem, verb. implorare, à num.*27. & Carol. de Graſſ. *de effectib. clericalibus effectu* 4. *ſub num.*25. quos referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 101. *à num.*37. *& in cap. ſuper eo* 9. *de Regularibus*, vbi *num.* 5. ex ſacra Congregatione ambigit an habitus, ſeu veſtis Monachalis ſumptibus Nouitij empta ſit illi reddēda, dum egreditur. Et videtur affirmandum, per textum *in d. cap. ſuper eo*, ibi: *Vt in eadem veſte, in qua veniunt, reuertantur.* Quare veſtis Nouitio reſtituenda eſt, aut pretium illius, innuit Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.*16. *in fine, verb. omnia reſtituantur*, & qui dicit omnia, nihil excludit ita Barboſ. *vtroque loco.*

9\. Sequitur dicendum, an Epiſcopus poſſit prohibere pœna aliqua ne quis adeat Monaſteria Monialium? In primis, vt meliùs religioſa diſciplina inter Moniales obſeruetur, prohibitus eſt acceſſus ad Monaſteria illarum, niſi ex iuſta, & rationabili cauſa, vt notat Miranda *in manual. Prælat. tom.* 2. *tract. de ſacris Monialibus, quæſt.* 4. *art.* 1. *concl.* 1. & non ſufficit occaſio conſanguinitatis, ſed debet adeſſe legitima cauſa, ob quam licita ſit alloquutio cum Monialibus, & permittatur acceſſus ad earum Monaſteria, Miranda *ſuprà.* praxis Epiſcop. *p.*1. *verb. Moniales* § 7. *verſ. circa ſecundum.* Steph. Gratia. *diſcept. forenſ. cap.*393. *num.*16. Quare frequentans Monaſteria Monialium, ſi clericus eſt, & monitus perſeuerer, deponatur; ſi verò laicus, excommunicetur. ita *cap. Monaſteria* 8. *de vita, & honeſtate clericorum.* Frequentia autem alloquendi cum Monialibus inducitur ex duabus vicibus, Abbas *in d. cap. monaſteria*, *num.*5. ſequitur Steph. Grattian. *ſuprà num.*17. & praxis Epiſcopalis *d. verb. Moniales* § 7. Veruntamen meliùs Nauarrus *in d. cap. ſtatuimus, num.*61. *verſ. quibus addo, de regul. & in cap. cum conſideret, verſ. multiplici num.*23. *de pœnitent. diſtin.* 5. exiſtimat frequentiam alloquendi prudentis arbitrio eſſe relinquendam; ſequitur Sanchez *d. lib.*6. *cap.*16. *num.*110. *&* 111. vbi putat eſſe frequentiam, quando ſemel ſingulis menſibus, aut ter tribus diebus continuis. Llamas verò dicit eſſe frequentiam loqui duabus vicibus vna die, vel duabus diebus continuis, non autem toto menſe duas vices proinde ſemper relinquitur arbitrio prudentis

Quid de Regularibus? Prohiberi Regulares ad Monialium Monaſteria cuiuſcunque Ordinis accedere, extat decretum hiſce temporibus ſacræ Congregationis ſupra Epiſcopos, & Regulares, datum Romæ Nonis Maij 1590. per quod auffertur Epiſcopis, aut aliis ſuperioribus, poteſtas faciendi illis facultatem illuc eundi, & cum Monialibus alloquendi, ſibique eam facultatem reſeruauit ipſa ſacra Congregatio, cuius decreti tranſſumptum refert Sorbus *in compendio mēdicantium, verb. ingredi Monaſteria*, & Quarant. *in ſumma Bullarij verb. Monaſteria Monialium, pag.* 451. in noua impreſſione, & Campan. *in diuerſor. iur. Canon rubr.*12. *cap.*16. *num.*43. *verſ. Illuſtriſſimi*, vbi ſubdit decretum hoc etiam extendi à ſacra Congregatione ad Regulares Sancti Ioannis Hieroſolymitani Vicario Neapolitano reſcribente.

His poſitis dicendum eſt, ſi Epiſcopus per ſtatutum, aut edictum Epiſcopale ferat cenſuram ipſo iure, vel ipſo facto contra adeuntes Monaſteria Monialium, & cum illis colloquentes, complecti omnes etiam accedentes ad Monaſteria exempta Monialium Regularibus ſubiecta, qui non ſubſunt iuriſdictioni Epiſcoporum, dummodo exiſtant intra ſuam diœceſim, ita Geminian. *in cap.*1. § *& quoniam, num.*8. *de ſtatu regular.* ſequitur Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.*393. *num.* 23. *cum ſequent.* Requiritur tamen quòd expreſsè prohibeatur acceſſus ad Monaſteria etiam exempta. Nam prohibitio generalis non comprehendit exemptes, ad exempta, Roſell. *verb. excommunicatio* 7. *ſub num.*4. & Syluest. *eodem verb.* 2. *num.* 14. & Campanil *d cap.*16 *num.*45. Nec eſt dubium poſſe puniri laicos à iudice Eccleſiaſtico, ſi dum moniti fuerint, non ſe contineant à Monaſteriis Monialium, vt per Bobadilla *in ſua politica lib.*2. *cap.*17. *num* 50. Quod extende ad Regulares adeuntes Monaſteria Monialium abſque licentia Epiſcopi. Incidere enim in excommunicationem quam Epiſcopus ſuo edicto pronunciauit, per textum *in c.* 1. *de priuilegiis lib.*6. reſoluit Graſſ. *deciſ. part.*1. *lib.*2. *cap.*49. *numer.* 68. Nauarr. *conſil.* 2. incipit, *Regulares, de ſentent. excommunic.* & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon rubr.*12. *cap.*16. *num.*42.

Sed probabilius eſt non incidere, ſi Regulares habeant ex priuilegio, vt de facto habent non poſſe ab Epiſcopis excommunicari, prout refert Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Monaſteria Monialium, verſ. dubitari pag.*453. in nouiſſima editione, & Campanil. *d. num.*42. *in fine*, per *cap.* 1. § *in eos autem, de priuilegiis lib* 6. & Sanchez *de matrimonio, lib.*7. *diſp.*33 *num.*23. & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 102 *num.*73.

Epiſcopus item per edictum ſuum Epiſcopalem poteſt prohibere tam laicos quàm clericos, tam ſubditos, quàm non ſubditos, ne accedant ad Monaſteria Monialium exiſtentia intra fines ſuæ diœceſis etiam exempta, ex ea ratione, quia Epiſcopus imponens hanc pœnam accedenti ad Monaſteria etiam exempta, ratione loci vbi delinquitur eſt iudex delinquentis, & illud ita eſt committere

delictum

delictum in loco non exempto, quamuis conſummatio delicti perficiatur in loco exempto: & ideo Epiſcopus poterit punire non ſubditum ratione delicti ſubditum, prout volunt Roland. *conſ. 33. num. 16. vol. 3.* dummodo non ignoret probabiliter illam conſtitutionem. Quinimò ſubditus Epiſcopi delinquens in loco exempto ligatur ſtatuto Epiſcopi, quoniam quamuis locus ſit exemptus à iuriſdictione Epiſcopi, tamen illo loco eſt de diœceſi, & in diœceſi, *cap. cum Epiſcopus, de officio Ordinarij in 6.* idem de non ſubdito, ſi vadat per illam diœceſim, & in illa delinquat.

10. Ad hæc quæri poteſt, an Epiſcopus poſſit impedire ne Abbatiſſæ Moniales recipiant, aut profeſſionem faciant? Emmanuel Saa *in ſumma verb. Religio, num. 65.* ſic ait, *Epiſcopus non poteſt præcipere Monaſterio, etiam ſibi ſubdito, vt recipiat Monialem: id enim eſt Abbatiſſæ cum Conuentu.* Soar. tamen meliùs *tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 11.* ſic ait: *Poteſtas recipiendi eſt in ipſo Conuentu Monialium, ſimul tamen requiritur Prælati licentia, ſeu conſenſus,* de qua re Abbas *in cap. noſcitur, de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli.* Poterit tamen Epiſcopus animaduertere in Abbatiſſas ſibi non ſubiectas per eorum ſuperiores, ne virginibus dent ſacrum habitum, nec patiantur illas in Religione facere profeſſionem, niſi priùs earum voluntas ſit explorata ab eodem Ordinario, ipſumque poſſe contra facientes non ſolùm pœnis à Concilio Tridentino ſtatutis punire, ſed etiam Eccleſiaſticis cenſuris, & aliis iuris remediis coërcere, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, ita refert Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 12. cap. 16. numer. 17.* fuiſſe deciſum à ſacra Congregatione.

Poteſt tamen Abbatiſſa in ſuo Monaſterio profeſſionem Monialium acceptare, quia hæc acceptatio non eſt actus Ordinis, nec iuriſdictionis pertinentis ad Eccleſiæ claues, ſed eſt actus cuiuſdam ſuperioritatis, quam habet Abbatiſſa in Moniales, ita Hoſtienſ. *in cap. conſuluit 4. qui clerici, vel vouentes,* Archid. *in cap. conſtitutionem num. 1. verb. Emiſſa, de Regularibus in 6.* Roſell. *verb. Nouitius num. 6.* & Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 5. quæſ. 6.* quos referens ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 5. cap. 4. n. 76.* vbi reprobat Francum dicentem, idem de Abbatiſſa reſpectu Monaſterij virorum, quod gubernatur per illam, quia verius eſt contrarium, cùm Abbatiſſa non habeat illius Monaſterij niſi ſolam adminiſtrationem, quæ non ſufficit ad profeſſionem alicuius acceptandam: debet enim eſſe legitimus ſuperior, vt acceptet, qualis non eſt Abbatiſſa reſpectu Monaſterij virorum, ita Syluеſter *verb. Religio 3. q. 18.* Angelus *verb. profeſſio num. 1.* & Azor. *d. lib. 12. cap. 5. q. 4. ad finem,* ſequitur Sanchez *vbi ſuprà n. 75. & 76. ad finem.*

11. Certi tamen iuris eſt non poſſe impediri Epiſcopum volentem ingredi Monialium monaſteria ad explorandum, ſeruetur ne, vt decet, clauſura, etiamſi Monaſteria ſint Regularibus ſubiecta, ita Armendariz *in prædictis additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. 44.* vbi refert ita fuiſſe deciſum die 28. Aprilis 1584. Quare non eſt admittendus Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 15. n. 21.* dicens non poſſe Epiſcopum compellere ad clauſuram Moniales exemptas, & ſibi non ſubditas, ſed aliis Prælatis aliorum Ordinum ſubiectas: ex ea ratione, quia huiuſmodi Moniales etiam profeſſæ Ordinum militiarum Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ præcepto clauſuræ obſtringuntur, vt deducitur ex Concilio Trident. *ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 22.* per hæc verba, *Hæc omnia, & ſingula ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta Synodus præcepit in omnibus Cœnobiis, ac Monaſteriis, Collegiis, ac domibus, quorumcunque Monachorum, ac Regularium, nec non quarumcunque Sanctimonialium virginum, ac viduarum, etiamſi illæ ſub quacunque regula, vel conſtitutionibus, & ſub cuſtodia, vel gubernatione cuiuſcunque Ordinis mendicantium, vel non mendicantium,* &c. & patet ex Motu proprio Pij quinti, incipit, *Circa paſtoralis.* ex quo conſtat omnes Moniales, quæcunque illæ ſint, clauſuræ præcepto obſtringi, ſequitur Nauarr. *commen. 4. de Regularibus, num. 44. verſ. quintò nota, & num. 45.* vbi loquitur de Monialibus conuerſis, & Tertiariis, ſi verè profeſſæ ſunt; atque ita quoad clauſuram ſubduntur omnes Moniales exemptæ etiam, Epiſcopo, & ab eo poſſunt viſitari, quoties ei videbitur expedire, refert deciſum Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. monialis 3. & verb. clauſura 1.* praxis Epiſcopalis *verb. Moniales, q. 4. & 8. verſ. 4.* Soar. *de relig. tom. 4. lib. 2. c. 12. fin.*

Probatur ex eodem Concilio *d. ſeſſ. 25. c. 5.* abſolutè loquente, ibi: *Bonifacij VIII. conſtitutionem, quæ incipit, Periculoſo, renouans ſancta Synodus vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij interminatione maledictionis æternæ, præcipit, vt in omnibus Monaſteriis ſibi ſubiectis ordinaria, in aliis verò Sedis Apoſtolicæ authoritate, clauſuram Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent: inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacunque appellatione poſtpoſita, compeſcentes.* Vbi videtur manifeſtum nullum ſanctorum Monialium Monaſterium eximi à iuriſdictione Epiſcopali quoad clauſuram, vt ex *cap. periculoſo, de ſtatu regularium in 6.* probatur, quam partem etiam vltra præcitatos docent Fr. Emman. *tom. 1. regular. q. 44. art. 2. & 3. & art. 4.* Llamas *methodo curationis in appendice, § 1. ad finem,* & Zerol. *in praxi Epiſcopali, in 2. edit. part. 1. verb. Moniales, ad quartum quæſitum, & ad octauum quæſitum verſ. 4.* & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 101. n. 4. & ſequentibus,* poſt Azor. *1. p. lib. 13. c. 8. q. 1. per totum.* Suar. *vbi ſuprà.*

Conſequens eſt dicere, an Epiſcopus poſſit licitè toties quoties voluerit, ingredi monaſteria Monialium, & facere facultatem aliis introeundi? Reſpondeo negatiuè, niſi in caſibus neceſſitatis, & pro neceſſitatibus vrgentibus: proinde ſicut poſſunt Epiſcopi, & Prælati aliis facultatem concedere ingrediendi Monialium monaſteria ſibi ſubdita in caſibus neceſſariis, & neceſſitatibus vrgentibus; ita etiam poſſunt ingredi ipſi pro eiſdem neceſſitatibus, pro quibus aliis ad ingrediendum poſſunt concedere facultatem; ita Nauarr. *conſ. 9.* incipit, *An Epiſcopus, de ſtatu Monachorum, in nouis,* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 8. quæſ. 9.* Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 12. cap. 16. num. 38.* Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. in tract. de ſacris Monialibus q. 1. art. 14. concluſ. 1. & 2.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 16. num. 25.* & oſtenditur à Gregorio XIII. in Motu proprio, incipienti, *Dubiis, quæ emergunt,* edito anno 1581. die 25. Decembris his 12.

verbis:

7.8. *Matrimoniũ in articulo mortis nullo modo poteſt cõtrahi ſine Parocho, & teſtibus, quidquid aliqui cõtradicãt.*

9. *Matrimonium cur non valeat ſine Parocho, & teſtibus oſtenditur?*

10.11. *Epiſcopus, vt poſſit diſpenſare in matrimonio nulliter contracto, quæ requirantur?*

12.13. *Epiſcopus, vt poſſit diſpenſare in matrimonio occulto in foro conſcientiæ, requiritur bona fides ſaltem in aliquo contrahentium, contra Henriquez.*

14. *Epiſcopus quando poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium.*

15. *Pontifice reſeruante ſibi abſolutionem alicuius pecati, Epiſcopus poteſt abſoluere, quando non eſt aditus ad Pontificem.*

16. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare in impedimento dirimente, quando adeſt Nuntius cum poteſtate diſpenſandi in his caſibus?*

17. *Priuilegium habens diſpenſandi in caſibus Epiſcopi, nequit diſpenſare in caſibus Epiſcopi ob vrgentem neceſſitatem competentibus.*

18. *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento cognationis orta ex Baptiſmo celebrato non ſolemniter.*

19. 20. *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento ad petendum debitum.*

21.22. *Epiſcopus poteſt diſpenſare cũ ligato caſtitatis voto poſt matrimonium ad petendum debitum, & cum vxorato ſuſcipiẽte Ordines ſacros inconſulta vxore.*

23. *Contrahens matrimonium poſt votum caſtitatis, toties peccat, quoties peccat.*

24. *Epiſcopus nequit diſpenſare omnino cum contrahente poſt votum caſtitatis.*

25. 26. *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum contrahente affinitate ad petendum.*

27. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare in duobus impedimentis occultis occurentibus?*

28. *Epiſcopus in ſua diœceſi non poteſt ſtatuere impedimenta dirimentia.*

1. IN primis ſe offert nodus ille, an Epiſcopus poſſit cum minoribus, qui non habent ætatẽ requiſitam ad matrimonium, diſpenſare, vt contrahant, quãdo ſunt prope ætatẽ, & dubiũ eſt? Affirmat Henriq. *de matr. lib.* 11. *c.* 13. §. 12. vbi pro vtroque foro valere diſpenſationem ſubdit, & deducitur ex *c.* 2. *de diſp. impub.* ibi, *Diſtrictius inhibemus, ne aliqui ante ætatẽ Canonibus præſcriptã coniũgantur: niſi fortè aliqua vrgentiſſima neceſſitate interueniẽte; vt pote, pro bono pacis talis coniunctio toleretur.* ſic ibi. Idcirco ad Epiſcopũ ſpectat cognoſcere, an cauſa ſit iuſta, vt matrimoniũ ineatur, videlicet quando ſunt prope ætatem, & dubitatur de malitia, an ſuppleat ætatẽ, ſequitur Sanchez *de matr. lib.* 7. *diſp.* 104. *n.* 12. dicẽs poſſe Epiſcopũ diſpenſare in hoc caſu, vt impuberes matrimonio copulẽtur, Bonac. *de matr. q.* 1. *punct.* 4. & videtur sẽtire Regin. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *n.* 171. *verſ. notandum eſt.* idẽ videtur ſentire Nau. *lib.* 4. *conſ. in* 2. *edit. tit. de deſponſ. impub. conſ.* 5. *n. vlt.* quia in dubio verba in meliorẽ partẽ ſunt intelligẽda, *c.* 2. *de reg. iur.* Adde Summum Pontificẽ tacitè voluiſſe in hoc caſu diſpenſationẽ Epiſcopis committere, cùm
2. eam ſibi non reſeruauit, ſecũdùm Nau. *in manuali c.* 27. *n.* 39. Gutier. expreſsè *Can. lib.* 1. *c.* 5. *in princ.* Soar. *tom.* 5. *diſp.* 6. *ſect.* 4. Sayr. *de cenſuris, lib.* 2. *c.* 19. *n.* 2. approbãtes axioma, quòd quoties cõditor Canonis cẽſuræ abſolutionẽ ſibi non reſeruauit, Epiſcopis poteſtatẽ abſoluẽdi conceſſiſſe, iuuat gloſſ. *in c. in quibuſdam, de pœnit. verb. diſpenſatum,* vbi vult poteſtatem diſpenſandi cõpetere Epiſcopo ſi illam Pontifex ſibi non reſeruauit expreſsè. Idem tradit gloſſ. *in cap. excommunicamus, §. credentes, verb. Apoſtolica, de hæreticis.*

Dictum eſt poſſe diſpenſare Epiſcopũ, quando ſunt prope ætatẽ minores, & dubitatur, an malitia ſuppleat ætatẽ, quia quando ante pubertatẽ adeſt potẽtia generandi, & ſufficiẽs diſcretio ad ſe obligandũ, valet matrimonium, Cou. *de ſponſal. p.* 2. *c.* 5. Cen. *ad Decretales collect.* 18. *n.* 5. *&* 6. & Sanch. *d. diſp.* 104. *n.* 1. vbi *n.* 4. tradit in dubio nec maſculũ, nec fœminam præſumi habiles ad generandum ante completã ætatẽ pubertatis, quæ præſumptio eſt de iure, cõtra quam cõtraria probatio recipitur. Nã Salomon in decimo anno ætatis, vel vndecimo, genuit Roboam; Achaz eiuſdẽ ætatis genuit Ezechiam; & puerum nouem annorum nutricem grauidaſſe, refert D. Gregor. *lib.* 4. *dial.* relatus à gloſſa *in ſumm.* 20. *quæſt.* 1. & Sanchez *de matrimonio d. lib.* 7. *diſp.* 104. *num.* 29. 3.

4.

Quætes, quando dicatur malitia ſupplere ætatem? Brun. *de ſponſ. concl.* 28. *decl.* 3. *n.* 9. & Perez *l.* 1. *verſ. rurſus non obſtat tit.* 1. *lib.* 5. *Ord. pag.* 3. opinãtur nomine malitiæ intelligi ſolam generandi potentiã, proinde validè poſſe cõtrahi matrimoniũ in quacũque ætate, vbi primũ extiterit hæc potẽtia. Sed meliùs Cou. *de ſponſ. p.* 2. *c.* 5. *n.* 3. & Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 104. *n.* 21. poſt D. Thom. *in* 4. *diſt.* 36. *q. vnica art.* 5. *corp.* & alios nomine malitiæ ſupplẽtis ætatẽ ad matrimoniũ requiſitã tradũt comprehendi potentiã ad copulã, & prudentiã ad diſcretionẽ ad intelligendã vim cõſenſus cõiugalis. Quamobrem non ſatis eſt ad matrimoniũ impuberũ validè ineundũ, ſola generãdi potentia præueniẽs ætatẽ, niſi detur ea prudẽtia, & diſcretio. Vnde, ſi demus puero minori ſeptẽnio potentiã generãdi, non valebit matrimoniũ ex defectu deſcritionis, ac prudentiæ requiſitæ ad intelligendã conſenſus coniugalis vim, quæ in ea ætate non reperitur, ita Abb. *in c. continebatur, n.* 6. *de deſponſ. impub.* & *ibi* Præpoſ. *n.* 4. Roſell. *verb. matr.* 2. *n.* 7. Sylu. *verb. matrim.* 5. *q.* 2. 5.

6.

Rurſus cõtrouerti poteſt, in quibus caſibus poteſt matrimoniũ cõtrahi validè ſine Parocho, & teſtibus? Reſpõde primò in articulo mortis ſecundùm aliquos, quãdo non adeſt copia Parochi, & eſt periculũ in mora, ſicut licet ſimplici ſacerdoti abſoluere à quibuſcũque peccatis, *c. paſt. §. præterea, de offic. Ordinarij,* & Trid. *ſeſſ.* 14 *de ſacram. pœnit. c.* 7. ſic etiam licitũ erit cuilibet Sacerdoti aſſiſtere matrimonio, ita tanquã probabile putat Veracruz *in appendice ad ſpeculũ dubio* 5. *ſolutione ſecunda ad obiectionem poſitam poſt ſeptimam concluſionẽ,* vbi vult decretum Concilij obligans ad contrahendũ matrimoniũ præſente Parocho, & teſtibus, intelligendum eſſe, quãdo moraliter adeſt copia Parochi; atque ita in locis hæreticorũ, vel in nouo Orbe, vel apud Indos, vbi nõ reperitur Parochus, poſſe celebrare matrimoniũ opinatur cũ duobus teſtibus ſine Parocho, ſequitur Vega *lib.* 3. *ſummæ caſu* 361. idẽ de articulo mortis docet Capua *lib.* 2. *dec. cap.* 85. *num.* 9. *verſ. ſexta prædicti caſus,* vbi vult ante Concilium integrum eſſe Epiſcopo diſpenſare vt contraheretur, vt etiam inquit Nauar. *cap.* 22. *num.* 85. *verſ. dubium.* 7.

Nihilominus indubitabile eſt, matrimoniũ eſſe omnino irritũ, ſi celebretur ſine Parocho, & teſtibus tam in articulo mortis, quàm in aliqua alia vrgentiſſima neceſſitate; neque in hoc caſu prodeſt diſpẽſatio Epiſcopi, quia quoties in diſpoſitione dicitur aliter fieri non poſſe, inducitur forma, quæ ſeruanda eſt, ſed in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de matr. c.* 1. dicitur aliter fieri non poſſe matrimoniũ, quàm præſente Parocho, & duplici teſte: ergo in nullo caſu ſine ea ſolennitate contractũ, erit validum, ita Nau. *conſ.* 44. *ſub tit. de ſponſ. in* 1. *ed. & conſ.* 6. *ſub tit. de Cland. deſponſat. in* 2. *ed.* Aual. de Seg. *in ſuo direct. iudicũ Eccl. p.* 2. *c.* 15. *n.* 44. Petr. de Ledeſm. *in tract. de matr. q.* 45. *art.* 5. *circa tertiũ punctum, dub.* 3. *verſ. ex prædictis.* ſequitur Spino *in ſpec. teſtam. gloſſ.* 15. *n.* 44. 8.

&

& 45.& 86. Azeu.l.1.n.38.tit.1.lib.5. *noua recopil.* & ibi Matienſ.*gloſſ.6.verb.Clãdeſtino,n.3.in fine,& gloſſ.7.n.2.* Zambr.*in ſuis dec.aureis c.7.de matr.dub.3.n.1.*Henriq. *lib.11.eodem tract.cap* 3.*n.5.&* 8.& alij,quibus accedit Gutier *de matr.c.61.n.4.*& Sanch.*lib.3.eodẽ tit.diſp.17. n.4* quia cũ præcepto Eccleſiaſtico cõcurrit præceptũ naturale, & diuinũ de non accedẽdo ad non ſuãſat eo ipſo, quòd Eccleſia inhabilitat materiã ad matrimoniũ,non poteſt cum illa cõſiſtere, & ita eſſet acceſſus ad non ſuã;item, quia Eccleſia poteſt in matrimonio hanc inhabilitatẽ materiæ ponere, & ea poſita inhabili,lex diuina eſt, vt non ſubſiſtat matrimoniũ,iuuat Conc. ex eo quòd faciat facultatem Epiſcopo remittendi denũciationes,quando ei videbitur expedire:at verò nunquã facit facultatẽ relaxãdi præſentiã Parochi:ergo in nullo euentu abſque ea ſolennitate licitũ erit cõtrahere,nunquã enim res ſine ſua forma poteſt
9. ſubſiſtere,Nauarr. *d.c.22.n 7. verſ.animaduertendum,&* Graff. *d.lib.2de matr.cland.c.86.n.10.ad finẽ.*Cùm ergo matrimoniũ celebrari corã Parocho, & teſtibus cõtineat formã ſubſtantialẽ,& decretũ irritans,matrimoniũ aliter contractum non poteſt validè iniri deficiente proprio Parocho, vel alio de eius licentia.

10. Nec refert,ſi dicas Epiſcopum poſſe ſemel,& iterũ diſpenſare in lege Summi Pontificis vrgente magna neceſſitate,vtpote, quãdo publicè celebratũ fuit matrimoniũ cum impedimẽto occulto, & datur ſcandalũ in ſeparatione,& eſt periculũ incontinẽtiæ,nec patet aditus ad Pontificẽ.Quia reſpondetur in eo caſu id veſſe verũ,vt eſt cõmunis opinio, quã ſequitur Sanch. *lib.2.de matr.diſp.40.n.3.per totũ:*at in noſtro caſu nullo modo poteſt,quia Trid.*d.ſeſſ.24.c.1.*conſtituit formã ſubſtantialem, & decretũ irritans,his verbis: *Qui aliter,quàm præſente Parocho,vel alio Sacerdote de ipſius Parochi,ſeu Ordinarij licẽtia,& duobus,vel tribus teſtibus matrimoniũ cõtrahere attẽtabunt,eos ſancta Synodus ad ſic contrahendũ omnino inhabiles reddit: & huiuſmodi contractus irritos,& nullos eſſe decernit, prout eos præſẽti decreto irritos facit, & annullat.* Quare Epiſcopus nullo modo diſpenſare poteſt,quamuis detur vrgens neceſſitas.

11. Porrò Epiſcopus in caſu magnæ neceſſitatis diſpẽſare poteſt in matrimonio, quod fuit contractũ cum impedimẽto dirimẽti occulto,vt rurſus poſſit celebrari,ſi cõcurrat ſcandalũ in ſeparatione, difficilis aditus ad Pontificẽ,& paupertas,aut alia iuſta cauſa. Quãuis enim Epiſcopus nequeat diſpẽſare in lege Põtificia,vel Cõcilij;poteſt tamẽ in caſu magnæ neceſſitatis,quãdo matrimoniũ eſt publicũ,& impedimentũ occultũ concurrentibus ſupradictis circunſtãtiis, ita Valentia *tom.4.diſp.10.q.5.punct.5.*Franc.Leo *in theſ.for.Eccl.p.2. c.8.n.43.*Henr.*lib.6.de pœnit.c.10.§.1.& lib.11.de matr. c.3.§.2.*Gutier. *eodem tit.c.49.n.6.cum ſeq.& c.123.n.7.* Sanch.*lib.2.de matr.diſp.40. num.3.& lib.8.diſp.6.n.19.* Aloyſ.Ricc.*in praxi rerum fori Eccl. dec.261. in 1.edit. & reſol.228.in 2.edit.*Bonac. etiã *de matr.q.3.punct.15. n.4.*quod intellige in foro conſcientiæ, modò matrimonium contractum fuerit bona fide.Probatur bonã fidẽ eſſe neceſſariã ex Conc.Trid. *ſeſſ.24. de matr.c.5.* ibi: Si verò ſolennitatibus adhibitis,impedimentum aliquod ſubeſſe poſtea cognoſcatur, cuius ille probabilẽ ignorantiã habuit,tunc faciliùs cum eo & gratis diſpenſare poterit.Proinde data mala fide ante cõtractum matrimoniũ,præſumitur Pontificem in eo caſu ſibi reſeruaſſe facultatẽ diſpẽſandi,noluiſſeque fauere iniquitati contrahentium ſecundùm Concilium ſu-
12. prà *c.5.* per hæc verba:*Si quis,*inquit, *intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat. Quod ſi ignoranter id fecerit, ſi quidem ſolennitates requiſitas in contrahendo matrimonium neglexerit, eiſdem ſubiiciatur pœnis ſi verò ſolennitatibus adhibitis, impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur,cuius ille probabilem ignorantiam habuit, tunc faciliùs cum eo, & gratis diſpenſari poterit.* ſic ibi.

Henriquez tamen *de matrimonio lib. 12. cap 3 n.2.* opinatur bonam fidem in contrahentibus non deſiderati, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare. Nihilominus eam requiri docet Barth.à Ledeſm.*de matrim. dub.50. ad finem,*& Ludouic. Lopez *2 p. inſtr.Conſc.cap. vltim. ad finem*, vbi ſubdit hoc procedere poſt Concilium Tridentinum; nec imeritò, quia cùm Concilium ſtatuat ſeparandos eſſe contrahentes ſcienter intra gradus prohibitos, apertè voluit Epiſcopum non poſſe diſpenſare, quando matrimonium eſt mala fide contractum,ſecus ſi ignoranter contractum fuit.

Sed quid ſi alter ex contrahentibus mala fide cõtraxit,& alter bona fide:Reſpondet Ioſeph.de Acoſta 13.
lib.6.de conuerſione Indorum cap.22. & alij, quos tacito nomine refert,ac ſequitur Sanch.*lib.2.de matr.diſp.40. num.4. verſ.ſecus autem,* poſſe Epiſcopum in hoc caſu diſpenſare,quia non videtur rationi conſonum puniri innocentem propter delictum alterius, ſecus ſi vterque mala fide contraxerunt,ita Sanch. *ſuprà & lib.8. diſp.6. num.19.*

Quinimò accedente neceſſitate vrgẽtiſſima poteſt 14.
Epiſcopus non ſolùm poſt contractum matrimoniũ diſpenſare in impedimentis dirimentibus, ſed etiam ante contractum in foro tantùm conſcientiæ, vtpote, quãdo ſunt omnia parata ad nuptias eo manè,aut veſpere celebrandas,accedit fœmina ad confeſſionem,& inuenitur impedimentum dirimens, & nulla occurrit via euadendi infamiam,aut ſuſpicionem grauis delicti in confeſſione detecti,ſi non celebrentur nuptiæ; in quo euẽtu poteſt occultè ab Epiſcopo obtineri diſpẽſatio impedimenti, quia illud eſt iuris humani à lege Pontificia ſtatutum,vel Concilij in qua ex vrgentiſſima neceſſitate poteſt Epiſcopus diſpenſare,quando ad Pontificem aditus non patet,vt tradit Abbas *in cap.at ſi clerici §. de adulteriis num.9. de iudiciis,* Cotta *in memorabilibus,verb. Epiſcopus,*Lambertin.*de iure patronat. lib.2 p.1.q.7.art. 19.num.2.* Duennas *regul.248. limit.2.* Gutier *Canon.lib.1.cap.23. num.18.*& Cuch.*lib.2.inſtit. maior.tit.6.num.334.*docentes vrgente neceſſitate,quæ nulla alia via euadi poteſt ſine infamia, aut ſcandalo, aut ſuſpicio magni mali, poſſe Epiſcopum diſpenſare poſt contractum matrimonium: ergo in noſtro caſu ante contractum matrimonium quãdo inuenitur im- 15.
pedimentum; & alias ſcandala, & peccata vitari nequeunt,ita Sanchez *de matrimonio lib.2.diſp.40.num.7.* Barboſ.*alleg.30.num.5.* & Henriquez *de matrim.lib.12. c.3. §.2. & lib.6.de pœnit.*idem innuit *cap.16. num. 1.& cap.9.num.7.& cap.10.num.1.& 2.* vbi idem aſſerit de caſibus reſeruatis in motibus propriis, non obſtante rigidiſſima reſeruatione,quaPontifex ſibi reſeruat abſolutionem alicuius peccati,& tamen probabiliſſimũ eſt poſſe Epiſcopum abſoluere, quando non eſt aditus ad Pontificem. Igitur in noſtro caſu idem dicendum eſt tentatis prius omnibus mediis.

Quid ſi adſit Nuntius Apoſtolicus cum poteſtate 16.
in prædictis caſibus diſpenſandi in impedimento dirimente occulto poſt contractum matrimonium bona fide ſaltem alterius coniugis? Nauar.*in ſumma c.22.* Hiſpanice *n.86.* Latinè 85. Anton.Cucch. *lib.2.inſti.maior.tit.6.n.310.*& Vega *lib.6.ſumma caſu 143.in fine,* exiſtimans Epiſcopum in hoc caſu non poſſe diſpenſare, quia ſolùm poteſt ratione vrgentis neceſſitatis, ſed quando adeſt Nuntius Apoſtolicus cum poteſtate diſpenſandi,non vrget neceſſitas;ergo non poteſt. Henriquez tamẽ *lib.6.de pœnit.c.10.n.1.& in comment litt.D. & lib.12.de matrim. cap.3 num.1. in comment. littera H.* docet

by Google

docet poſſe : & mouetur , quia ius ſoli Summo Pontifici reſeruat diſpenſationem : quare cùm Pontifex adiri nequeat , poterit Epiſcopus vti Ordinarius diſpenſare. Vtraque pars eſt probabilis , ſed prior magis placet Sancio *dict. diſp.* 40. *num.* 8.

17. Ad hæc habens priuilegium diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus etiam matrimonialibus, nequit diſpenſare in caſibus competentibus Epiſcopo tantùm ob vrgentem neceſſitatem; quia huiuſmodi caſus ſunt Papales,& ex iuris interpretatione Epiſcopo permittuntur , ita Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 14. num. 7. & littera P.* & alij, quos ſequitur Barboſ. *alleg.35.n.12.*

18. Denique ratione vrgentis neceſſitatis poteſt Epiſcopus diſpenſare in impedimento cognationis , quæ oritur ex Baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolenniter collato.ita Sanchez *de matrimonio, lib.8.diſp.6.num.*17.dum facillimus non adeſt aditus ad Papam , reprobata opinione Soti *in 4. diſt. 42.quæſt.1.num.1.*immediatè ante ſolut.ad 1. princip. Barboſ. *d.alleg.35. num.7.* idem Sanchez *suprà*
19. *num.*10.Similiter poteſt diſpenſare quando ſuperueniunt impedimenta matrimonio, & impediunt debiti petitionem, ita Valent. *p.4. diſp.10.quæſt.5. punct.5.*Bonacin.*ſuprà d.punct.15.num.5.*poſt Henriquez*lib.11.cap.15. num.11.in fine.* Vega *in ſumma tom.2.cap.5. caſu 1.in fine* , contra Couarruuiam *de ſponſalib.part.2.cap.7.§.2.num.6. ad finem,* dicentem non poſſe Epiſcopum in hoc caſu diſpẽſare,quem etiam ſequitur Graffis *in deciſ.part.1.lib.2. cap.83. num.* 12. & vterque minus bene. Sed mihi magis placet ſententia Valentiæ , quam ſequitur Saa *in ſumma verb. debitum, num.* 13. Petr. de Ledeſm. *de matrim.quæſt.58.art.4.dub.2.verſ.in huius rei explicationem* , & eam admittit Gutierr. *Canon. lib. 1. cap. 23. num.*17. data neceſſitate , & aditu difficili ad Pontificem , & periculo incontinentiæ occurrente.

Idem dicendum eſt de coniuge , qui cum ſuo coniuge contraxit cognationem ſpiritualem,poſſe diſpenſari ab Epiſcopo ad petendum debitum, eſt communis,Ledeſm.2.*part.4.quæſt.58.art.2.* Valentia *4.part. 2.punct.2. ad finem,& diſp.10. quæſt.5. punct.5.in fine,*Emmanuel Saa *verb. matrim.* vbi *de impediment.dirimens. num.5. verſ. ſi Pater* Veracruz *1.part.ſpeculi art.57. verſ. ſed contra iſtam,* Ludouic. Lopez *1.part. inſtruct.cap.85. col.2. verſ. præterea,ſi cominx* , & Matienzo *lib. 5. recopil .tit.1. rubr. gloſſa 1.n.143.*

21. Sed quid dicendum quando aliquis voto caſtitatis ligatus matrimonium contraxit ? Sotus *in 4. diſt.38. quæſt. 2. art.1. col. penult. verſ.reddere etiam,* & Syluester *verb.diſpenſatio,quæſt.9.num.15.& verb. matrimonium 7. quæſt. 5. in fine* , volunt Papam ſolum poſſe diſpenſare , & Epiſcopum non niſi ratione vrgentis neceſſitatis,nimirum quando voto ligatus eſt pauper,aut imminet periculum incontinentiæ,ſequitur Gutierr.*Canon lib.1. cap.23.n.17.* Nauarrus *in manuali , cap. 12. num. 76. & cap. 16. num.*30. Tolet. *lib 4. ſumma cap.18. num.1.differentia* 2. & Azor *1. part. inſtit. moral. lib. 11. cap. 19. quæſ.* 8.

Probabilius tamen eſt integrum eſſe Epiſcopo diſpenſare cum huiuſmodi ligato, qui ita contraxit , ad petendum debitum , quia hoc non eſt diſpenſare ſimpliciter in voto caſtitatis;ſed tantùm, vt petat debitum , manente voto quoad cætera in ſuo robore:proinde, ſi cum alia fornicetur, peccat contra votum : item quia conſuetudine introductum eſt , vt Epiſcopi in hoc diſpenſent frequenter. Quinimo, & Religioſi Mendicantes ex priuilegio cum huiuſmodi coniugatis diſpenſant , vt patet ex compendio Societatis *verb. diſpenſatio §.9.* conceſſo à Pio Quinto Franciſcanis 26.Octobris anno 1569. Quare poſſe Epiſcopos diſpenſare tradunt Roſell. *verb.impedimentum,impedim.4. num.5.* Vgolin.*de matrim.cap.20. num.10.* Gregor. Lop.*l.11. in fine,tit.2. part.4.* Cordubenſ. *in ſumma quæſt.146. punct.2.* Veracruz *1.part. ſpeculi art. 15. in fine,& dub.1.in fine,*Henriquez *lib.12. de matrim.*
cap.2.num.9.& in commento littera S.& cap.5.n.10. 22.
vbi addit idem dicendum de vxorato , qui inconſulta vxore ſacros Ordines ſuſcepit,ſequitur Emmanuel Saa *verb.debitum coniugale,num.4.* vbi ſubdit ſecundùm aliquos ſola prima vice petentem peccare, poſtea verò licitum eſſe petere,ne vxori fiat præiudicium , ſi ipſa cogatur ſemper petere;
ſed meliùs Graffis *lib.2.deciſ.cap.82.num.5.* dicens, 23.
qui contraxit matrimonium poſt votum caſtitatis emiſſum,toties peccare mortaliter , quoties petit: niſi obtineat diſpenſationem ab Epiſcopo ad petendum ; idem repetit *cap. 83. num.12.* & Vega *2. tom ſumma cap.129.caſu 51.& caſu 5118.punct.2.*

Non tamen poterit Epiſcopus diſpenſare omnino in voto caſtitatis cum illo , qui poſt votum matrimonium contraxit ; proinde mortua vxore non poteſt ad ſecundas nuptias tranſire : ſi autem tranſeat, peccat mortaliter , & eget noua diſpenſatione ad petendum , quia prior diſpenſatio defuncta priori vxore, ceſſauit. Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 23. num.* 17. & Bart. à Ledeſm. *de matrimonio* 24.
*dubio 32.col.antepenult.*Similiter nequit Epiſcopus 25.
diſpenſare cum coniuge ad petendum propter affinitatem contractam cum altero coniuge, quia præceptum abſtinendi tunc à petitione debiti oritur à iure Pontificio,ex *cap.tranſmiſſa , de eo,qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ* , & nec ibi,nec alibi,datur facultas diſpenſandi Epiſcopo,ita Couarr. *de ſponſalibus part. 2. cap. 7. §. 2. num. 6. ad finem*, Graffis *deciſ. part. 1. lib. 2. cap. 83. numero* 12.

Nihilominus Syluester *verb.debitum, quæſt.9. in fine,*& Ludouic. Lop. *1. part. inſtruct. cap. 8. col. 3. verſic. ſed commemorare, & cap. 296. ad finem, & 2. part.*vbi *de matrim.cap. vltim.column. antepenultim. verſicul. iam & illam* , docent poſſe Epiſcopum in caſu magnæ neceſſitatis diſpenſare , ſi nimirum detur periculum incontinentiæ , & difficilis ſit aditus ad Pontificem ; aut ad alium habentem facultatem , vtpote ad Commiſſarium Cruciatæ; nam ſi facilis ſit recurſus ad hos , quia neceſſitas ceſſat , nullo modo poterit Epiſcopus diſpenſare. Ludouic.Lop. *d. cap. 80. col.3. verſ. ſed an modo,& verſ.ſequent.*

His tamen non obſtantibus indiſtinctè tenendum eſt in hoc caſu, poſſe Epiſcopum diſpenſare cum huiuſmodi interdictis,ita Valent.*p.4.diſp.10. quæſt.5.punct.5.in fine,*Henriq.*lib.11.c.15.n.11.in fine,* Tol.*lib.5.ſumma c.12.n.6* Emman.Saa *ſumma verb. debitum,n.13.*Barboſ.*alleg.35.n.8.*Sanch.poſt plures *lib.8.diſp.12.n.13.* vbi ex praxi,& ex conſuetudine diſpenſandi frequenter id probat ; additque hoc procedere,licèt affinitas illa contrahatur ante matrimonium conſummatum , & quamuis facilè recurri poſſit ad potentes diſpenſare , iam ex conſuetudine præſcripta hæc poteſtas diſpenſandi abſolutè competit Epiſcopis. ita Sanchez *ſuprà num.* 14. quamuis oppoſitum tanquam ſecurius tradat Nauarr. *in manuali , cap. 22. num.* 85. 26.

Vega

Vega *lib.6.ſumma caſu 143.in fine*, & Sanchez *lib.2. diſp.40. num.6.*

27. Ambigi tamen poteſt quando occurrunt duo impedimenta dirimentia occulta poſt matrimonium publicum, & datur ſcandalum in ſeparatione, & inopia in contrahentibus, & difficilis aditus ad Pontificem, an habeat locum diſpenſandi Epiſcopus? Negat Couarr. 4. *Decretal. 2 part. c.6. §.10. num.* 12. eo quia in diſpenſationibus cùm ſint odioſæ, mixtum ſub ſimplici non continetur, *cap. fin. de ſimonia, & l.2. in principio, ff. de verbor. obligat.* ſic ille. Verius tamen eſt poſſe Epiſcopum diſpenſare ex ſua poteſtate ordinaria, quia non refert concurrere duo impedimenta, cùm habeat poteſtatem diſpenſandi in impedimentis iuris humani ex ſua poteſtate ordinaria, nec datur reſeruatio in caſu tantæ neceſſitatis, ita Sanchez *de matrimonio, lib.2. diſp.40. num.6. verſ. rogabis autem.* Imò poterit delegare poteſtatem diſpenſandi in huiuſmodi impedimentis etiam dirimentibus, caſu, quo ipſe poteſt diſpenſare. gloſſ. *verb. caſib. in cap. vltimo, de officio Ordinary*, vbi Bald. *num. vnica*, & Abbas *num.* 3. ex eo, quòd iuriſdictio, quæ ex Principis priuilegio annectitur non perſonæ, ſed dignitati perpetuò, aut officio, habet ius ordinariæ poteſtatis, ſequitur Bart. *in l. ambitioſa, num. 34. ff. de decretis ab ordin. fac.* & Couarr. *variar. lib. 3. cap. 20. num. 6. in principio, & num. 9. in fine.* Quare cùm hæc poteſtas ſit ordinaria, poteſt delegari, Barboſ. *alleg. 35. ex num. 15.* Quocirca cùm Epiſcopus poſſit diſpenſare in impedimentis, poterit in vnoquoque ſingulari impedimento per ſe modò, & rurſus in alio ſingulari diuerſo, vnde infertur, quando concurrit impedimentum publicæ honeſtatis ſimul, cum impedimento affinitatis in diſpenſatione, vtrumque impedimentum explicitè, vel ſaltem implicitè in petitione explicandum eſſe. Couarr. *d. part. 2. cap. 6. §. 7.* Henriquez *lib. 12. cap. 10. num. 3.* Raro tamen, aut nunquam dabitur euentus in quo Epiſcopus diſpenſare poſſit in impedimento publicæ honeſtatis. Barboſ. *allegatio. 51. num. 176.*

28. Denique Epiſcopus in ſua Diœceſi, quamuis poſſit diſpenſare in impedimentis ſupradictis concurrentibus memoratis circunſtantiis, non poteſt tamen ſtatuere impedimenta dirimentia, quoniam hoc ſibi Pontifex reſeruauit, ita Victoria *relectione de matrimonio 1. p. 2. p. ad finem*, Ledeſma 2. *p. 4. quæſt. 56. art. 3. dubio 1. concluſ. 2. ad medium*, nec quiuis alius Prælatus Pontifice inferior, ita Anton. *in cap. tua fraternitas, num. 5. de ſponſa duorum*, Couarr. *in 4. 2. p. cap. 6. §. 10. num. 16.* Tabien. *verb. impedimentum, impedim. 13. num. vnico, ad finem*, & Armil. *verb. matrimonium, num. 54.* Hæc autem reſeruatio competit Summo Pontifici ex generali Eccleſiæ conſuetudine, vt notat Sanchez *de matr. lib. 7. diſp. 1. n. 9.*

Quid poterit Epiſcopus circa Religioſos, & Religioſas.

§. VI.

EPITOME.

1. *Epiſcopus poteſt cogere Religioſos etiam exemptos ad reddendam rationem corã ſe teſtamentorum, quæ executi ſunt, & punire eos ſi malè geſſerint. non poteſt tamen commutare voluntates defunctorum? ibid.*
2. *Epiſcopus poteſt componere controuerſias inter regulares in proceſſionibus publicis contingentes.*
   & qui nam debeant præcedere in publicis proceſſionibus? ibid.
3. *Epiſcopus ſuper Regulares omnes habet authoritatem in iis, quæ ſpectant ad curam animarum, quam exercent.*
4. *Epiſcopus, qui præeſt electioni Abbatiſſarum, an debeat ingredi clauſtra Monialium?*
5. *Epiſcopus an poſſit Monachum ad profeſſionem admittere?*
   & quomodo fiat validè. ibid.
6. *Epiſcopus an poſſit regulares exempto compellere cenſuris ad obediendum, in caſibus in quibus ipſi ſubduntur.*
7. *Epiſcopus, an poſſit Nouitiis taxare duorum menſium ſpatium, intra quod tenerentur renunciare beneficio, qui in Religione voluerint perſeuerare?*
8. *Epiſcopus an poſſit per cenſuras cogere regulares, vt nouitiis, qui noluerint profiteri, reſtituant bona, quæ ſecum adduxerunt?*
9. *Epiſcopus, an poſſit prohibere cenſuris, ne Monaſteria Monialium ſuæ diœceſis aliqui adeant?*
10. *Epiſcopus, an poſſit impedire Abbatiſſas, ne Moniales recipiant, aut profeſſionem faciant?*
11. *Epiſcopus impediri nequit, quòd non ingrediatur Monialium Monaſteria etiam ſibi non ſubiecta ad explorandum quomodo clauſura ſeruetur.*
12. *Epiſcopi quando poſſint ingredi monialium Monaſteria, & aliis facultatem ingrediendi facere?*
   & quibus ingredi liceat, & quibus non. ibid.
13. *Epiſcopi an poſſint concedere licentiam exeundi monialibus in quibuſcumque Monaſteriis.*
   & quæ cauſa ſint licita ad egrediendum. ibid.
14. *Epiſcopus an poſſit facere facultatem regularibus eundi ad ſtudia?*
15. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare in voto paupertatis in ſæculo facto?*
16. *Epiſcopus vtrum in aliquo caſu poſſit abſoluere Religioſos exemptos?*
17. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare in votis Regularium ſine licentia Prælatorum Regularium?*
18. *Epiſcopo an poſſint Prælati regulares ſe ſuoſque ſubditos ſubiicere ad abſolutionem, & diſpenſationem?*
19. *Epiſcopus moniales ſibi ſubditas poteſt abſoluere a votis, & diſpenſare.*
20. *Epiſcopus in Monaſteriis commendatis, vbi religioſa obſeruantia cuſtoditur, debet admonere Prælatos illorum, vt viſitent, & violatores obſeruantiæ corrigant.*
21. *Epiſcopi, qui tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegati corrigunt, & viſitant exemptos, poſſunt procedere contra impedientes.*
22. *Epiſcopus poteſt cogere regulares, vt cenſuras ab eo latas publicent, & obſeruent in ſuis Eccleſiis, & deuitent excommunicatos, & interdictos.*
23. *Epiſcopus poteſt cogere clericos ſæculares, vt eant ad publicas proceſſiones.*
24. *Epiſcopus poteſt excommunicare regulares, qui ſine licentia adminiſtrant laicis ſacramenta, vel indulgentias publicant.*

1. NON eſt dubium poſſe Epiſcopum compellere Religioſos etiam exemptos ad reddendam rationem coram ſe de executione teſtamentorum facta, illoſque plectere, ſi malè ſe habuerunt, ita *in Clement. 1. de teſtamentis*, prout docent Ioann. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de inſtrum. edit. §. nunc aliqua, verſ. Sed an ſimplex commiſſarius, num.* 45. Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos part. 4. quæſt.* 49. Sbroz *de Vicario Epiſcopi, lib. 2. quæſt.* 52. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 503. *verſ. & primò, & in praxi fori Eccleſ. reſol.* 547. *num.* 7. & Campanil. *in diuerſ. iur. Canon. rubric.* 12. *cap.* 13. *num.* 130. vbi concludunt poſſe Epiſcopum punire Regulares, ſi malè hac in re officio ſuo functi fuerint, quæ poteſtas tranſit ad Capitulum Sede vacante; ideo poterit compellere Religioſos executores piarum voluntatum ad reddendas rationes, Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vacante part. 2. quæſt. 7. n. 6.* quem ſequitur Azor *inſtit. moral part. 2. lib. 3. cap. 39. q. 6.*

Imò Epiſcopus poterit exigere rationes pluries, quando conſtiterit, rationes doloſè, vel cum errore fuiſſe redditas; vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum reſtitutione reliquorum, Aloyſ. Ricc. *collect.* 714. *& in praxi reſolut.* 534. *in 2. edit.* Stephanus Gratian. *Marchiæ deciſ.* 188. Non poterit tamen commutare pias defunctorum voluntates. *Clement. quia contingit, de religioſis domibus*: ibi, *Salua quidem Sedis Apoſtolicæ authoritate*, vbi id reſeruatur Summo Pontifici, Nauarr. *conſ. 2. num. 6. in antiquis, & conſ. 15. in nouis, titul. de reb. Eccleſ. non alien.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eodem titulo deciſ. 2. prope finem.* Graffis *de arbitrar. confeſſorum lib. 2. cap.* 69. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. cap. 19. num.* 1. Cened. *pract. quæſt. lib. 1. quæſt.* 35. *num.* 11. Mench. *illuſtr. cap. 25. num.* 26. Phœbos *Luſitaniæ deciſ. 47. num. 2. cum ſequentibus, tom.* 1. quamuis commutatio fiat in melius, adhuc Epiſcopus nequibit commutare defuncti voluntatem, cùm eius munus ſit compellere executores ad obſeruandum exactiſſimè defunctorum voluntates, Gama *deciſ. 288. num.* 4. Molin. *de iuſtitia tract. 2. diſp. 249. num.* 3. & Pinel. *part. 1. rubr. de reſcind. vendit. cap. 2. num.* 19.

Ex iuſta tamen cauſa concurrente poteſt Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus commutare defunctorum voluntatem, vt decernitur in Concilio Tridentino *ſeſſ. 22. de reformat. cap. 6. & ſeſſ. 25. cap.* 4. Mar. Antonin. *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. final. caſu 40. in fine.* Graff. *vbi ſupra*, & Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ part. 4. caſu* 22. Nihilominus ad hanc commutationem requiritur hæredis conſenſus, prout Petrus de Vbal. *de Canon. Epiſcop. in 7. cap. principali*; hærede tamen nolente conſentire, poteſt ſolus Epiſcopus, Petr. de Vbald. ac Felin. *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* Rochus de Curt. *de iure patron.* ex Bartol. *in l. legatum ff. de uſufruct. legat.* per *l. 1. C. de nupt.*

2. Item Epiſcopus remota omni appellatione poteſt componere controuerſias inter Regulares exortas in proceſſionibus publicis decernente id Concil. Tridentin. *ſeſſ. 25. de Regul. cap.* 13. hoc tamen fieri debet de plano, & abſque ſtrepitu iudiciali, ita ex ſacra Congregatione refert Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. num.* 120. Idem dicendum eſt de controuerſiis contingentibus in proceſſionibus publicis, etiam inter ſæculares, & Regulares, quæ fiunt in ſepeliendis corporibus defunctorum, amota appellatione quoad effectum ſuſpenſiuum. Semper tamen conſuetudini ſtandum eſt in huiuſmodi præcedentiis, vt volunt Chopin. *Monaſt. lib. 2. tit. ult. num.* 23. & Seraphin. *deciſ.* 335. *& deciſ.* 663. *& deciſ.* 964. *num.* 1.

Quoad præcedentias obſeruandum eſt priorem locum concedendum eſſe antiquiori, & illi Religioni, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione, & ideo veluti iure potior præferenda eſt, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 102. Hinc fit, vt præcedentiæ componi debeant ſecundùm quod cenſuit ſacra Congregatio Illuſtriſſimorum die 26. Auguſti 1593. ſicut Romæ ſeruatur, & declaratum fuit priùs à Gregorio Decimotertio per ſuam conſtitutionem, cuius meminit Quaranta *in ſumma Bullarij verb. præcedentia pag.* 396. aliàs 504. *in noua edit.* eamque refert Conſettius *fol.* 150. quæ ſic habet:

Expoſcit paſtoralis officij munus; & *infrà*. De nobis attributæ poteſtatis plenitudine volumus, & Apoſtolica authoritate decernimus, quòd, quicumque ex dictis fratribus mendicantibus inter ſe de præcedentia huiuſmodi contendentibus, aut Confratribus Confraternitatum prædictarum, inter quos lites, & cauſæ præmiſſorum occaſione ortæ iam ſint, ſeu oriri contigerit in futurum, qui in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ac iuris præcedendi ſunt ij (quibuſcumque reclamationibus, proteſtationibus, appellationibus, & aliis ſubterfugiis prorſus remotis, & ceſſantibus, & poſtpoſitis) in proceſſionibus tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant. Quando verò non probetur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione præcedentiæ huiuſmodi, inter fratres quidem mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuerſiæ, inter confratres verò inter ſe litigantes ij, qui priùs ſaccis vti ſunt in proceſſionibus, tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant; ita vt, ſi contigerit noua Monaſteria, aut domos alicuius Ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monaſteria, aut domus priùs erecta, & inſtituta ſint, ille ordo, qui priùs monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat. Præterea, quia inter prædictos Ordines plerunque alia in proceſſionibus, & alia in Conciliis generalibus, & aliis actibus, ſiue priuatis, ratio circa modum præcedendi ſeruatur, nolumus per præſentes prærogatiuas dictorum Ordinum, quoad præcedentias huiuſmodi, quæ propriis Ordinibus præterquam in proceſſionibus prædictis debentur, aut fratribus Capuccinis nuncupatis, qui in proceſſionibus publicis ſub Conuentualium Sancti Franciſci, aut Minorum de Obſeruantia Fratrum nuncupatorum Cruce, vt ſolent incedere, poſſit aliquod præiudicium generari, ſicque per quoſcunque iudices, &c. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non Eccleſiarum, Monaſteriorum, Ordinum, Congregationum, Domorum, aut Confraternitatum quarumcunque etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiiſque quoque indultis, & litteris Apoſtolicis, &c. D. Romæ apud Sanctum Marcum die 15. Iulij 1583. de hac etiam praxis Epiſ. Pauli Piaſ. *fol.* 185. vbi ex ſacra Congregat. ſubdit Regulares Monaſterij vltra medium milliare à ciuitate diſtantis, non poſſe ab Epiſcopo compelli accedere ad proceſſiones.

Ex hac conſtitutione claret inter fratres Mendicantes

dicantes præcedere, qui ſunt priores in loco, etiam ſi prioritas ſit vnius diei, aut horæ, quoniam prioritas, ſeu præuentio etiam vnius horæ fortior eſt, gloſſ. *verb. die obligauit, in l. ſi ex pluribus* 89. §. *final. ff. de ſolut. & verb. ſi non appareat, in cap. duobus* 14. *de reſcriptis in* 6. Caſſador. *deciſ.* 20. *num.* 1. *de preben* Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. num.* 791. & Aloyſ. *in praxi aurea reſolut.* 203. Canonici item Regulares vti antiquiores, & iure potiores præcedunt Monachos etiam nigros, vt poſt longam expeditionem definiuit Pius Quartus die 23. Septembris 1563. prout volunt Rendina *in promptuario recept. ſent. tit.* 101. *num.* 3. & Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 15. *num* 66. quamuis Caſſan. *in Catal gloria mundi part.* 4. *conſid.* 54. pugnet pro præcedentia Monachorum nigrorum. Pro Prædicatoribus Pius Quintus declarauit illos debere præcedere reliquos Mendicantes. Fuſc. *vbi ſuprà*, & praxis Epiſcopalis *part.* 1. *verb. proceſſiones*, §. 4. *pag.* 286.

3. Conſtat inſuper Epiſcopum quoad curam animarum habere authoritatem ſuper omnes Regulares quantumque exempti ſint, non obſtante quòd hodie ab Ordinariorum poteſtate ſint liberi, & habeant ex Summorum Pontificum priuilegiis iuriſdictionem pleno iure quaſi Epiſcopalem, per gloſſam *verb. proprij, in Clementina* 1. *de reb. Eccleſ. non alien.* Cochier *de iuriſdict. ordin. in exemptos, part.* 1. *q.* 17. *num.* 9. & 25. & Sayr. *de cenſuris, lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 12. & praxis Epiſcopalis auctore Paulo Piaſecio *part.* 2. *cap.* 3. *fol.* 180. *num.* 46. vbi concludit Monaſteria, & Eccleſias, locave Regularium curam animarum adnexam habentia eſſe viſitanda quoad curam animarum ab Epiſcopo; itemque perſonas exercentes huiuſmodi curam, ſiue ſint ſæculares, ſiue Regulares, in omnibus curam ipſam concernentibus: neque poſſe aliqua exemptione ſe tueri quo minus viſitentur, & corrigantur per Epiſcopum, ex Conc. Trident. *ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *de refor. & ſeſſ.* 25. *cap.* 11 Nec non Eccleſias Militum S. Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit in concernentibus ipſam curam Ordinario ſubiectas eſſe, addit, & viſitari poſſe, quod clarè conſtabit ex conſtitutione Pij Quinti, quæ ſequitur.

Expoſcit, & *infrà*. Decernimus, declaramus, ſtatuimus omnes, & ſingulos locorum Epiſcopos, & alios ſuperiores, tanquam Apoſtol. Sedis delegatos, omnes, & quaſcumque parochiales Eccleſias, cæteraque beneficia Eccleſiaſtica ſuarum ciuitatum, & Diœceſum, quibus animarum cura imminet, ad dictam religionem, eiuſque milites, Capellanos, Miniſtros, Rectores quomodolibet pertinentia, etiam quòd in eis Epiſcopalem, & temporalem iuriſdictionem religio, & milites prædicti haberent, eorumque Eccleſias, Rectores, Vicarios, & miniſtros quoſcunque (in his tamen duntaxat, quæ animarum curam, illiuſque exercitium, & Sacramentorum adminiſtrationem reſpiciunt) viſitare, omneſque actus viſitationem concernentes exercere poſſe, & debere, ac Rectores cæteroſque huiuſmodi miniſtros curam animarum exercentes minus idoneos repertos, ſi quidem ad nutum amouibiles ſint, ſtatim amouere, ſin verò titulares ſint, illico ſuſpendere, ac ſuperiores eorum monere, vt intra aliquem breuem terminum in locum amotorum ſubrogent alios idoneos, priùs tamen per ipſos Epiſcopos, & alios ſuperiores examinatos, & approbatos, titularibus verò ſuſpenſis deputent alios idoneos pariter examinatos, & approbatos, vt ſuprà in coadiutores, ſeu Vicarios, iuxta decretum Concil. *ſeſſ.* 21. *c.* 6. Interea verò dum hæc ſubrogatio, ſeu deputatio fiat, ipſi Epiſcopi, & alij ſuperiores pro neceſſitate curæ animarum prouideant arbitrio ſuo, quòd ſi ſuperiores dictorum Rectorum, & Miniſtrorum, intra tempus præfixum non ſubrogauerint, aut deputauerint, vt ſuprà, tunc dicto termino elapſo ipſi Epiſcopi, & alij ſuperiores, alios, præuio examine, iuxta eiuſdem Concilij formam idoneos repertos in locum amotorum ſubrogent: titularibus verò ſuſpenſis, coadiutores deputent, iuxta dictum *c.* 6. *ſeſſ.* 21. Qui tamen in dictis Parochialibus perinde inſeruiant, ac ſi ſubrogati, aut deputati ab ipſis ſuperioribus religionis, & militum prædictorum fuiſſent. Volumus autem quòd Epiſcopi, & alij ſuperiores prædicti, viſitationem huiuſmodi, & prædicta omnia ſolùm tanquam delegati Apoſtolicæ ſedis, & gratis, & abſque vlla dictæ religionis Rectorum impenſa, & onere faciant. In collatione item Ordinum, nec non conſecratione Eccleſiarum, & ſacrorum vaſorum, ac benedictionibus, & aliis actibus ſpiritualitatem concernentibus, ac inſtitutione præſentatorum ab eiſdem militibus ad beneficia, aut approbatione, ſeu confirmatione, quas ab eiſdem fieri harum præſentium vigore contigerit, gratis omnia faciant; & diligenter attendant, vt nullos admittant, qui qualitates à Concilio requiſitas non habeant, ac præuio examine iuxta eiuſdem Concilij decreta idonei non exiſtant. Nolumus autem Epiſcopos, & alios ſuperiores locorum ſupraſcripta facultate vti, qui cum eadem religione, & militibus ſuper iuriſdictione Epiſcopali in locis viſitandis coram quibuſcunque iudicibus litigant, niſi ipſi Epiſcopi, & alij ſuperiores, viciniores ius aliquod in iuriſdictione huiuſmodi non habentes, nullumque intereſſe prorſus prætendentes facultate prædicta vtantur. Nolumus item per præſentes vllum afferri præiudicium iuri viſitandi dictas Parochiales Eccleſias, & alia beneficia curam animarum habentia, quod antea Religioni, & militibus prædictis competebat, inhibemuſque expreſsè dictis Epiſcopis, & aliis ſuperioribus, ne hac facultate viſitandi eis per præſentes conceſſa alio vtantur modo, quàm præſcripto, ſicque per quoſcunque iudices, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcat. die 22. Septemb. 1571. Pont. Noſtri anno ſexto. Ex quibus manifeſtum eſt quoad concernentia ipſam curam animarum, omnes Regulares, etiam S. Ioannis milites Ordinario eſſe ſubiectos, & ab eodem viſitari poſſe.

Sed quid de Epiſcopo aſſiſtente electioni Abbatiſſæ, nunquid pro ſuffragiis colligendis poterit ingredi Monaſterium? videtur negandum, argumento deſumpto ex exploratione facta puellæ antequam profiteatur de voluntate illius, in qua voluntatis exploratione, ſeu alio ſimili actu, cùm ſit in ipſo Monaſterio Epiſcopus, non ingreditur clauſuram, ſed ſedet ante feneſtellam cancellorum, ſeu ad crates ferreas Monaſtarij, & ibi examinat mentem, & animum puellarum, ita Fuſcus *de viſitatione lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 40. *in fine*, & refert deciſum Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 15. & expreſsè in hoc caſu diſponit Concilium *ſeſſ.* 25. *cap.* 7. his verbis: *Is verò, qui electioni præeſt, Epiſcopus, ſiue alius ſuperior, clauſtra Monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancel-* 4.

lorum feneſtellam vota ſingularum audiat, vel accipiat. confirmat Nauarrus *in cap ſtatuimus*, 19. *q.* 3. *num.* 59. Franciſc. Leo *in theſaur. for. Eccl. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 46. Fr. Ioan. de la Cruz *de ſtatu religion. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 2. *concluſ.* 3. *notab.* 3. *prope finem*, & alij, quibus accedit Barboſ. *in remiſſ. ad Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 7. *ad finem*, *verſ. ſi verò*, & Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 50. contra Llamas *in methodo curationis in appendice*, quam ponit *in fine*, §. 7. dicentem in hoc caſu licitam eſſe ingreſſus cauſam, & ſubdentem Concilium non præcipiendo, ſed conſulendo ſtatuiſſe, ne in hoc caſu ingreſſus in monaſterium licitus eſſet.

Nihilominus, ſi Epiſcopus, vel Monialium ſuperior prudenter iudicent ex circunſtantiis in electione concurrentibus neceſſarium eſſe ingreſſum, vt prædicta electio fiat canonicè, & vt auferatur inquietudo Monialium, & ſuſpicio ſubornandi inter Moniales, & ob alias iuſtas cauſas iuſtus erit ingreſſus in Monaſterium, vt ibi Monialium ſuffragia audiantur, & cum pace recipiantur, ita Ioan. de la Cruz *ſuprà d. cap.* 5. *dub.* 2. *concluſ.* 3. *notab.* 3. Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælator. tract. de ſacris Monialibus q.* 2. *art.* 15. *concl.* 3. *& ſequent.* & ſequitur Sanchez *ſuprà d. cap.* 16. *num.* 50. *ad finem*, poſt Manuelem *Regular. tom.* 1. *q.* 46. *art.* 4. *fine*, *& art.* 5. *in principio*, vbi iudicat poſſe Prælatum ingredi, & ſuffragia recipere comitatum tamen aliquibus perſonis, quando, Moniales maximè fuerint inquietæ.

Poſſe autem admitti Monachum ab Epiſcopo ad profeſſionem, ambigi poteſt? Innocentius *in cap. porrectum* 13, *de regularib. num.* 5. per textum *in cap. vir.* 27. *q.* 1. docet poſſe fieri Monachum quemcumque faciendo profeſſionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Epiſcopi, quem ſequuntur Hoſtienſis *in eodem cap. num.* 14. Anchar. *num.* 7. & Ioan. Andr. *num.* 4. Nihilominus cùm hodie Epiſcopus non habeat Religioſos exemptos ſub ſua ditione, non poteſt authoritate propria aliquem ad profeſſionem monaſticam recipere, Nauar. *de regularib. conſ.* 6. *à num.* 2. *in antiquis conſ.* 40. *in nouis.* Fr. Emmanuel *regular. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 11. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 4. & Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 74. *verſ. nec Epiſcopus*, poſt plures, vbi addit penes Epiſcopum eſſe poteſtatem conſtituendi aliquem Religioſum, etiamſi in nullum Monaſterium ingrediatur ille, nec profiteatur conſtitutiones alicuius religionis. Veruntamen promittendo tria vota ſubſtantialia in manibus Epiſcopi, manebit Religioſus in domo ſua ſub Epiſcopi obedientia, & in hoc ſenſu eſt vera ſententia Innocentij, & aliorum *in d. c. porrectum*, *num.* 5. *de regularib.* quæ etiam procedit hodie in Monaſteriis Monialium Epiſcopo ſubiectis, dummodo fiat profeſſio ſecundùm regulam à Sede Apoſtolica approbatam, Sylueſt. *verb. religio* 3. *q.* 14. Armill. *verb. nouitius num.* 11. Cucc. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *num.* 62. Manuel *vbi ſuprà q.* 17. *art.* 11. quod intelligitur ſimul cum conſenſu maioris partis Conuentus, quia ſolus ſuperior non poteſt admittere ad Religionis profeſſionem, & exigitur quoque conſenſus maioris partis, Lapus *alleg.* 31. *num.* 3. Nauarrus *ſub tit. de conſtitut. conſ.* 9. *à num.* 19. *in nouis*, *& cap.* 3. *de regularib. num.* 5. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 12. *princip. num.* 2. *&* 3. Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *n.* 61. Emman. Saa *in ſumma verb. Religio num.* 65. Azor. 1. *p. lib.* 12. *c.* 20. *quæſ. vltim.* & Sanchez *d. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 65. vbi num. 66. addit non eſſe audiendum Fratrem Emmanuelem *tom.* 3. *regularium quæſt.* 17. *art.* 7. dum ait profeſſionem à ſolo Abbate receptam inconſulto Conuentu non eſſe ipſo iure irritam, ſed talem declarandam, quod eſt falſum, prout tradunt Abbas *in cap. ad Apoſtolicam num.* 2. *de regularib.* Roſella *verb. nouitius num.* 20. & *ibi* Tabien. *q.* 8. *num.* 9. Nauarr. *comment.* 3. *de regularib. num.* 5. Azor. *p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 4. *quæſ.* 3. & Sanch. *ſuprà num.* 66. *&* 67. vbi latè de profeſſione.

Non eſt tamen profeſſio valida quando deeſt poteſtas in admittente illam; ad eius autem valorem ſatis eſt, vt is ratam eam habeat, qui eam poteſt admittere, non mutata priori voluntate profeſſi per actum contrarium. Nauarr. *de regul. conſ.* 6. *num.* 7. *in antiquis*, *& conſ.* 40. *num.* 7. *in nouis* Azor. *part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 7. & alij, quos referens ſequitur Sanch. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 80. vbi *numer.* 81. tradit, quando profeſſio eſt irrita ex parte emittentis, ſatis eſſe nouum eius conſenſum abſque noua Prælati admiſſione, quod intellige quando profeſſus ſciens profeſſionem fuiſſe nullam ex defectu conſenſus, & ad eam minimè obligari, eam ratam habuit volens, vt ex tunc efficax, ac firma ſit. Sanch. *de matrimonio lib.* 1. *diſp.* 16. *num.* 7. *& lib.* 2. *diſp.* 86. *num.* 3. *& lib.* 7. *diſp.* 37. *num.* 59. & multis *ibi* relatis, quibus accedit, & *num.* 60. vbi tanquam probabilius ſtatuit quando profeſſus erat habilis ad profitendum, & nullo affectus erat impedimento dirimenti, & profeſſio tantùm fuit irrita ex defectu conſenſus ſufficientis, non eſſe neceſſariam nouam religionis acceptationem, ſed ſufficere, verè vt profeſſus conſentiat ſiue internè, ſiue externè, modò ſuperior, qui profeſſionem acceptauit, conſenſum non reuocet, ita Saa *in ſumma verb. Religio num.* 23. & Emmanuel 2. *tom. ſumma cap.* 92. *concl.* 5. *num.* 5. & probat Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 32. *num* 9 *&* 14. argum. deducto ex matrimonio carnali; vbi pro hac parte plures allegat.

6. Sequitur dicendum, an poſſit Epiſcopus Regulares exemptos compellere cenſuris in caſibus, in quibus ipſi ſubduntur Epiſcopo? Reſpondetur in primis Epiſcopum non poſſe excommunicare Regulares prædicantes ſine licentia Ordinarij, vel Sedis Apoſtolicæ, vt per Simanc. *de Cathol. inſtit. tit.* 49. Pegna *in director. Inquiſitor. p.* 2. *cap.* 13. *comment.* 40. Cened. *pract. lib.* 1 *q.* 26 *num.* 12. Reginal. *in praxi for. pœnit. lib.* 18. *num.* 130. & Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 20. In Concilio tamen Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 4. deciſum eſt, nullum ſæcularem, ſiue Regularem, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum, contradicente Epiſcopo prædicare poſſe, & ita ex vi huius decreti, poterit Epiſcopus prohibere, ne Regularis prædicet etiam cauſa non reddita, ita Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *cap.* 8. *numer.* 9. quod procedit in eo tempore, & hora, qua Epiſcopus coram ſe voluerit facere ſolenniter prædicari, aut Epiſcopus prædicare voluerit, tunc enim poterit Epiſcopus interdicere Regularibus, ne prædicent etiam in ſuis Eccleſiis illo tempore, non verò alio, ne contradicatur decreto eiuſdem Concilij *ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 2. vbi ſic dicitur: *Regulares verò cuiuſcunque Ordinis, niſi à ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant*

piant. *In Eccleſiis verò, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum ſuperiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſint*, &c. Vbi vides non teneri Regulares, vt in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicent, obtinere licentiam ab Epiſcopo, ſed præſentare ſe perſonaliter coram illo, & ab eo benedictionem petere, quamuis eam minimè obtinuerint, prout referunt Emmanuel *regular. tom. 3. quæſt. 32. art. 5.* & Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 123.* quòd ſi Regulares in Eccleſia ſui Ordinis prædicare audeant, non obtenta licentia Epiſcopi, Congregatio cenſuit illos, qui abſque licentia Epiſcopi prædicauerint in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, quamuis decreto Concilij *cap. 2. ſeſſ. 5.* contrà fecerint, non poſſe tamen puniri ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus Regularibus tantùm, prout refert Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. priuilegia Regularium*, Barboſ. *cap. excommunicamus, de hæreticis n. 43.*

Quia ergo Mendicantes habent ſpeciale priuilegium, ne poſſint excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, vt claret ex eorum compendio *verb. exemptio, num. 9. & 23. & 24.* & ex Bulla Pauli III. conceſſa Societati anno 1549. niſi expreſsè concedatur Epiſcopis, vt de facto conceditur in Concilio *ſeſſ. 25. de regul. cap. 16.* idcirco vbi non conceditur, vti contra illos cenſuris, pœnis aliis procedendum eſt, ſicut *d. cap. 16.* datum eſt Epiſcopis, vt per cenſuras compellant exemptos reſtituere bona nouitiis reſipiſcentibus, *& cap. 5.* vt clauſuram Monialibus imponant, & inobedientes, aut contradicentes cenſuris cogant. *& ſeſſ. 22. decreto de vitandis, & obſeruandis in celebratione Miſſæ*, per cenſuras contra exemptos ſacrum facientes in Oratorio priuato, aut horis non debitis, vt procedant, Henriquez *lib. 7. de indulgentiis, cap. 25. num. 7. ad finem*, & Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 6. c. 1. num. 14 & ante lib. 7. de matrimonio diſp. 33. num. 23.* poſt alios vbi ſubdit textum *in cap. 1. de priuilegiis, in 6. verſ. in eos autem*, per hæc verba: *in eos autem quibus ne interdici, ſuſpendi, vel excommunicari à quoquam valeant, à Sede Apoſtolica eſt indultum*, (ſicut ſunt Religioſi quamplures) in quorum priuilegiis continetur, ne quiſquam Epiſcopus, vel Archiepiſcopus Monaſteriorum ſuorum Monachos pro vlla cauſa, vllovè loco interdicere, ſuſpẽdere, vel excommunicare præſumat: iidem Ordinarij iuriſdictionem ſuam quantum ad iſta, vbicunque illi fuerint, penitus exercere non poſſunt. quare ſunt, qui putent hos Regulares deponi poſſe, & aliis pœnis puniri, non tamen eos ligari cenſuris, ita Ioann. Andr. *in d. cap. 1. num. 7. verſ. in gloſſa, interdictum*, Anchar. *num. 4. notab. 7.* & Franc. *§. vlt. num. 2.* Vnde ſi cenſuræ ferantur, nihil valent, Anchart. *d. num. 4. notab. 8.* & Franch. *eodem §. vltim. num. 1.* Quare poteſt habere Epiſcopus iuriſdictionem ad compellendos exemptos, non tamen cenſuris, & aliis pœnis, quia quando Tridentinum voluit, quòd Epiſcopus per cenſuras contra exemptos proceſſerit, id explicuit, vt dictum eſt: ſecus in aliis decretis, vt *ſeſſ. 25. cap. 13.* vbi ſubiecit exemptos Epiſcopis ad eos compellendos, vt proceſſionibus intereſſent publicis, & quoad componendas controuerſias excitatas ſuper præcedentia locorum, & quoad alia; & tamen non adiecit, vt poſſit Epiſcopus per cenſuras procedere contra illos: ex quo conſtat noluiſſe eam iuriſdictionem Epiſcopis concedere; & ideo non poſſe per cenſuras cogi accedere ad publicas proceſſiones pluries fuiſſe deciſum per ſacram Congregationem, refert Quaranta *in ſumma Bullarij verb. præcedentia, in fine*, ſed pœnis pecuniariis. Stephan. Gratian. *deciſ. 232. num. 15.* ſed ab ipſo Epiſcopo puniri poſſe per cenſuras, & pœnas arbitrarias, & alia iuris remedia, in ſacra Congregatione reſolutum refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 14. cap. 28. §. 31. de proceſſionibus num. 7.* & Papiæ deciſum fuiſſe dicit Maceraten. *deciſ. 35. dub. 2.* & in Curia Neapolit. obſeruatum fuiſſe teſtatur Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcopali, c. 45. num. 9.* & ex aliis reſoluit Aloyſ. Ricc. *reſol. 308. n. 6.* ſed ſaltem pœnis pecuniariis tradit Grat. *Marchia dec. 232. d. n. 15.*

7. Difficultas eſt, an Epiſcopus poſſit nouitio præfigere tempus duorum menſium, intra quod teneatur renunciare beneficio, ſi in Religione permanere velit? Reſponſio habetur *in cap. beneficium, de regularibus in 6.* vbi ſic ſtatuitur: *Beneficium illius, qui religionem ingreditur, non eſt infra probationis annum alicui conferendum, niſi ad id ipſum accedat aſſenſus, ſed interim eidem beneficio per alium deſeruiri debebit, aſſignata ſibi congrua de ipſius prouentibus portione.* Ex quo cap. duo apparent. Alterum beneficium Nouitij minimè vacare illo probationis anno. Alterum per totum annum poſſe Nouitium renunciare ſuo beneficio, vt intuenti, & legenti patebit, quod etiam conſtat ex *cap. tranſmiſſa, de renuntiatione.* Renunciatio tamen beneficij per Nouitium fieri debet ante duos menſes profeſſionis, ex Flaminio *de reſignat. lib. 3. quæſt. 13. num. 4.* ex Concil. Trident. *cap. 16. ſeſſ. 25. de regularibus.* ibi, *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuſcumque cauſa pia valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem, ac non alias,* intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſequuta profeſſione; aliter verò facta, etiãſi cum huius fauoris expreſſa renunciatione etiam iurata, ſit irrita, & nullius effectus. Nec eſt dubium hoc decretum etiam habere locum in renunciatione beneficij, vt refert Flamin. *ſuprà num. 5.* cenſuiſſe ſæpiùs ſacram Congregationem. Quare renunciatio debet fieri ante duos menſes profeſſionis de conſenſu Superioris, ne fortè nouitius, ſi non perſeueret, & careat beneficio, & Monachatu, Abbas *in cap. ex tranſmiſſa, de renunciatione, num. 5.* Denique Epiſcopus non poteſt conferre beneficia renunciata per Nouitios, niſi poſt factam profeſſionem, vt reſpondit pluries ſacra Congregatio, Flamin. *ſuprà n. 7.*

8. Sed quid, ſi Nouitius dum Religionem fuit ingreſſus, ſecum adduxit bona aliqua, & noluit profiteri? Ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 25 de regularibus, cap. 16. in fine*, ſunt reſtituendæ omnia bona, quæ tempore ingreſſus delata ſunt in Monaſterium, nec minimum quidem retinere poſſunt Religioſi, quod, vt rectè fiat, Epiſcopus, ſi opus fuerit, poterit compellere Regulares ſuperiores per cenſuras, praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. Moniales §. 3. & part 2. eodem verb. verſ. 11. pag. 73.* & Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 15. num. 67.* Bona autem intelliguntur vnà cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis illius temporis, quo moratus eſt in Monaſterio, Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 9. quæſ. 2. poſt medium*, quem refert, ac ſequitur Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ verb. nouitius, quintò*, quod quidem intelligendum eſt, quando Nouitius tenetur ea ſoluere alimenta, prout intelligit Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 7. cap. 5. num.*

num 25. ſed clariùs *lib.6. cap* 10. *num.2.& 3.* de hac quæſtione cum Anchatano *cap. beneficium num.* 1. *notab.4. in fine, de Regularibus in 6.* concludit veros Nouitios, vel non teneri ad huiuſmodi expenſas, vel ſaltem ad dimidiam ſolùm expenſarum partem teneri, & in hanc partem poſteriorem magis inclinat Anchar. quamuis cogitandum relinquat.

Nihilominus dicendum eſt cum eodem Sanchez *ibi num.* 4. Nouitium nullo modo teneri ad ſoluendum huiuſmodi expenſas, nam ille poteſt exire à Religione durante anno probationis liberè: ergo ſi obligetur ad expenſas, retineri poterit, nec erit illi liberum exire. Item Monaſterium tenebatur illum alere, & ipſe Monaſterio inſeruire, nec Nouitius, quamuis labore ſuo excederet expenſas, haberet ius exigendi exceſſum mercedis: quare ad expenſas non tenetur, ſi egrediatur, ita Nicol. de Vbald. *ſucceſſ. ab inteſtato*, vbi *de ſucceſſ. regular. 2. part. num.* 10. *final.* habetur 8. *tomo tract. part.* 1. Lælius Zecchius *de Republica Eccleſiaſtica, tit. de regularibus*, *cap.3. num.* 10. Barbatius *cap. in præſentia, num.* 58 *de probat.* Syluest. *verb. Religio* 5. *q.*8. Cucch. *lib. 3. inſtit. maior. tit.* 1. *num.* 81. Saa *in ſumma verb. Religio num.*8. & Azor 1. *part. lib.* 12. *cap.3. quæſ.*6. niſi à principio pactum fieret de ſoluendis expenſis, ſi Nouitius vellet egredi, vt in Monaſteriis Monialium fit, tunc enim ſtandum eſt contractui abſque vllo reſpectu ſeruitij Monaſterio exhibiti.

Quæſtionis tamen eſt, ſiquidem omnia bona Nouitio ſunt reddenda etiam feudalia, vt docent Tap. *in Authentica Ingreſſi, in verb. ſua, cap.* 14. *num.* 16. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Caldas Pereira *in l. ſi curatorem, verb. implorare, à num.*27. & Carol. de Graſſ. *de effectib. clericalibus effectu 4. ſub num.*25. quos referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg.* 101. *à num.*37. *& in cap. ſuper eo 9. de Regularibus*, vbi *num.* 5. ex ſacra Congregatione ambigit an habitus, ſeu veſtis Monachalis ſumptibus Nouitij empta ſit illi reddẽda, dum egreditur. Et videtur affirmandum, per textum *in d. cap. ſuper eo*, ibi: *Vt in eadem veſte, in qua veniunt, reuertantur.* Quare veſtis Nouitio reſtituenda eſt, aut pretium illius; iuuat Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *in fine, verb. omnia reſtituantur*, & qui dicit omnia, nihil excludit ita Barboſ. *vtroque loco.*

9. Sequitur dicendum, an Epiſcopus poſſit prohibere pœna aliqua ne quis adeat Monaſteria Monialium? In primis, vt meliùs religioſa diſciplina inter Moniales obſeruetur, prohibitus eſt acceſſus ad Monaſteria illarum, niſi ex iuſta, & rationabili cauſa, vt notat Miranda *in manual. Prælat. tom.* 2. *tract. de ſacris Monialibus, quæſt. 4. art. 1. concl.* 1. & non ſufficit occaſio conſanguinitatis, ſed debet adeſſe legitima cauſa, ob quam licita ſit alloquutio cum Monialibus, & permittatur acceſſus ad earum Monaſteria, Miranda *ſuprà.* praxis Epiſcop. *p. 1. verb. Moniales* § 7. *verſ. circa ſecundum.* Steph. Gratia. *diſcept. forenſ. cap.* 393. *num.*16. Quare frequentans Monaſteria Monialium, ſi clericus eſt, & monitus perſeueret, deponatur; ſi verò laicus, excommunicetur. ita *cap. Monaſteria* 8. *de vita, & honeſtate clericorum.* Frequentia autem alloquendi cum Monialibus inducitur ex duabus vicibus, Abbas *in d. cap. monaſteria*, *num.*5. ſequitur Steph. Gratian. *ſuprà num.*17. & praxis Epiſcopalis *d. verb. Moniales* § 7. Veruntamen meliùs Nauarrus *in d. cap. ſtatuimus, num.*61. *verſ. quibus addo, de regul. & in cap. cùm conſideret, verſ. multiplici num.*23. *de pœnitent. diſtin.* 5. exiſtimat frequentiam alloquendi prudentis arbitrio eſſe relinquendam; ſequitur Sanchez *d. lib.6. cap.16. num.*110. & 111. vbi putat eſſe frequentiam, quando ſemel ſingulis menſibus, aut ter tribus diebus continuis. Llamas verò dicit eſſe frequentiam loqui duabus vicibus vna die, vel duabus diebus continuis, non autem toto menſe duas vices proinde ſemper relinquitur arbitrio prudentis

Quid de Regularibus? Prohiberi Regulares ad Monialium Monaſteria cuiuſcunque Ordinis accedere, extat decretum hiſce temporibus ſacræ Congregationis ſupra Epiſcopos, & Regulares, datum Romæ Nonis Maij 1590. per quod aufertur Epiſcopis, aut aliis ſuperioribus, poteſtas faciendi illis facultatem illuc eundi, & cum Monialibus alloquendi, ſibique eam facultatem reſeruauit ipſa ſacra Congregatio, cuius decreti tranſſumptum refert Sorbus *in compendio mẽdicantium, verb. ingredi Monaſteria*, & Quarant. *in ſumma Bullarij verb. Monaſteria Monialium, pag.* 451. in noua impreſſione, & Campan. *in diuerſor. iur. Canon rubr.* 12. *cap.16. num.*43. *verſ. Illuſtriſſimi*, vbi ſubdit decretum hoc etiam extendi à ſacra Congregatione ad Regulares Sancti Ioannis Hieroſolymitani Vicario Neapolitano reſcribente.

His poſitis dicendum eſt, ſi Epiſcopus per ſtatutum, aut edictum Epiſcopale ferat cenſuram ipſo iure, vel ipſo facto contra adeuntes Monaſteria Monialium, & cum illis colloquentes, complecti omnes etiam accedentes ad Monaſteria exempta Monialium Regularibus ſubiecta, qui non ſubſunt iuriſdictioni Epiſcoporum, dummodo exiſtant intra ſuam diœceſim, ita Geminian. *in cap. 1. §. & quoniam, num.*8. *de ſtatu regular.* ſequitur Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 393. *num.* 23. *cum ſequent.* Requiritur tamen quòd expreſsè prohibeatur acceſſus ad Monaſteria etiam exempta. Nam prohibitio generalis non comprehendit exemptes, ad exempta, Roſell. *verb. excommunicatio* 7. *ſub num.*4. & Syluest. *eodem verb.2. num.*14. & Campanil *d. cap.*16 *num.* 45. Nec eſt dubium poſſe puniri laicos à iudice Eccleſiaſtico, ſi dum moniti fuerint, non ſe contineant à Monaſteriis Monialium, vt per Bobadilla *in ſua politica lib.2. cap.17. num* 50. Quod extende ad Regulares adeuntes Monaſteria Monialium abſque licentia Epiſcopi. Incidere enim in excommunicationem quam Epiſcopus ſuo edicto pronunciauit, per textum *in c. 1. de priuilegiis lib.*6. reſoluit Graſſ. *deciſ. part. 1. lib. 2. cap.*49. *numer.* 68. Nauarr. *conſil.* 2. incipit, *Regulares, de ſent. excommunic.* & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon rubr.*12. *cap.*16. *num.*42.

Sed probabilius eſt non incidere, ſi Regulares habeant ex priuilegio, vt de facto habent non poſſe ab Epiſcopis excommunicari, prout refert Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Monaſteria Monialium, verſ. dubitari pag.*453. in nouiſſima editione, & Campanil. *d. num.*42. *in fine*, per *cap. 1. § in eos autem, de priuilegiis lib* 6. & Sanchez *de matrimonio, lib.7. diſp.* 33 *num.*23. & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg* 102 *num.*73.

Epiſcopus item per edictum ſuum Epiſcopalem poteſt prohibere tam laicos quàm clericos, tam ſubditos, quàm non ſubditos, ne accedant ad Monaſteria Monialium exiſtentia intra fines ſuæ diœceſis etiam exempta; ex ea ratione, quia Epiſcopus imponens hanc pœnam accedenti ad Monaſteria etiam exempta, ratione loci vbi delinquitur eſt iudex delinquentis, & illud ire eſt committere

delictum

delictum in loco non exempto, quamuis conſummatio delicti perficiatur in loco exempto: & ideo Epiſcopus poterit punire non ſubditum ratione delicti ſubditum, prout volunt Roland. *conſ.33.num.16.vol.3.* dummodo non ignoret probabiliter illam conſtitutionem. Quinimò ſubditus Epiſcopi delinquens in loco exempto ligatur ſtatuto Epiſcopi, quoniam quamuis locus ſit exemptus à iuriſdictione Epiſcopi, tamen ille locus eſt de diœceſi, & in diœceſi, *cap. cùm Epiſcopus, de officio Ordinarij in 6.* idem de non ſubdito, ſi vadat per illam diœceſim, & in illa delinquat.

10. Ad hæc quæri poteſt, an Epiſcopus poſſit impedire ne Abbatiſſæ Moniales recipiant, aut profeſſionem faciant? Emmanuel Saa *in ſumma verb. Religio, num.65.* ſic ait, *Epiſcopus non poteſt præcipere Monaſterio, etiam ſibi ſubdito, vt recipiat Monialem: id enim eſt Abbatiſſæ cum Conuentu.* Soar. tamen meliùs *tom.4.de relig.lib.1.cap. 11.* ſic ait: *Poteſtas recipiendi eſt in ipſo Conuentu Monialium, ſimul tamen requiritur Prælati licentia, ſeu conſenſus,* de qua re Abbas *in cap. noſcitur, de his, quæ ſiunt à maiori parte Capituli.* Poterit tamen Epiſcopus animaduertere in Abbatiſſas ſibi non ſubiectas per eorum ſuperiores, ne virginibus dent ſacrum habitum, nec patiantur illas in Religione facere profeſſionem, niſi priùs earum voluntas ſit explorata ab eodem Ordinario, ipſumque poſſe contra facientes non ſolùm pœnis à Concilio Tridentino ſtatutis punire, ſed etiam Eccleſiaſticis cenſuris, & aliis iuris remediis coërcere, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, ita refert Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 12. cap. 16. numer. 17.* fuiſſe deciſum à ſacra Congregatione.

Poteſt tamen Abbatiſſa in ſuo Monaſterio profeſſionem Monialium acceptare, quia hæc acceptatio non eſt actus Ordinis, nec iuriſdictionis pertinentis ad Eccleſiæ claues, ſed eſt actus cuiuſdam ſuperioritatis, quam habet Abbatiſſa in Moniales, ita Hoſtienſ. *in cap. conſuluit 4. qui clerici, vel vouentes,* Archid. *in cap. conſtitutionem num. 1. verb. Emiſſa, de Regularibus in 6.* Roſell. *verb. Nouitius num.6.* & Azor. *inſtit. moral. part.1.lib.12.cap.5. quæſ. 6.* quos referens ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi lib.5. cap.4. n.76.* vbi reprobat Francum dicentem, idem de Abbatiſſa reſpectu Monaſterij virorum, quod gubernatur per illam, quia verius eſt contrarium, cùm Abbatiſſa non habeat illius Monaſterij niſi ſolam adminiſtrationem, quæ non ſufficit ad profeſſionem alicuius acceptandam: debet enim eſſe legitimus ſuperior, vt acceptet, qualis non eſt Abbatiſſa reſpectu Monaſterij virorum, ita Syluester *verb. Religio 3.q.18.* Angelus *verb. profeſſio num.1.* & Azor. *d. lib.12.cap.5.q.4. ad finem,* ſequitur Sanchez *vbi ſuprà n.75. & 76. ad finem.*

11. Certi tamen iuris eſt non poſſe impediri Epiſcopum volentem ingredi Monialium monaſteria ad explorandum, ſeruetur ne, vt decet, clauſura, etiamſi Monaſteria ſint Regularibus ſubiecta, ita Armendariz *in prædictis additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib.1.tit.18.l.7. de Epiſcopis num. 44.* vbi refert ita fuiſſe deciſum die 28. Aprilis 1584. Quare non eſt admittendus Sanchez *in præcepta Decalogi lib.6.cap.15.n.21.* dicens non poſſe Epiſcopum compellere ad clauſuram Moniales exemptas, & ſibi non ſubditas, ſed aliis Prælatis aliorum Ordinum ſubiectas: ex ea ratione, quia huiuſmodi Moniales etiam profeſſæ Ordinum militiarum Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ præcepto clauſuræ obſtringuntur, vt deducitur ex Concilio Trident. *ſeſſ.25. de Regularibus cap.12.* per hæc verba, *Hæc omnia, & ſingula ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta Synodus præcepit in omnibus Cœnobiis, ac Monaſteriis, Collegiis, ac domibus, quorumcunque Monachorum, ac Regularium, nec non quarumcunque Sanctimonialium virginum, ac viduarum, etiamſi illæ ſub quacunque regula, vel conſtitutionibus, & ſub cuſtodia, vel gubernatione cuiuſcunque Ordinis mendicantium, vel non mendicantium,* &c. & patet ex Motu proprio Pij quinti, incipit, *Circa paſtoralis.* ex quo conſtat omnes Moniales, quæcunque illæ ſint, clauſuræ præcepto obſtringi, ſequitur Nauarr. *commen.4.de Regularibus, num. 44. verſ. quintò nota, & num.45.* vbi loquitur de Monialibus conuerſis, & Tertiariis, ſi verè profeſſæ ſunt; atque ita quoad clauſuram ſubduntur omnes Moniales exemptæ etiam, Epiſcopo, & ab eo poſſunt viſitari, quoties ei videbitur expedire, refert deciſum Galer. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. monialis 3. & verb. clauſura 1.* praxis Epiſcopalis *verb. Moniales, q.4. & 8. verſ.4.* Soar. *de relig. tom.4. lib.2.c.12.fin.*

Probatur ex eodem Concilio *d.ſeſſ.25.c. 5.* abſolutè loquente, ibi: *Bonifacij VIII. conſtitutionem, quæ incipit, Periculoſo, renouans ſancta Synodus vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij interminatione maledictionis æternæ, præcipit, vt in omnibus Monaſteriis ſibi ſubiectis ordinaria, in aliis verò Sedis Apoſtolicæ authoritate, clauſuram Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent: inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacunque appellatione poſtpoſita, compeſcentes.* Vbi videtur manifeſtum nullum ſanctorum Monialium Monaſterium eximi à iuriſdictione Epiſcopali quoad clauſuram, vt ex *cap. periculoſo, de ſtatu regularium in 6.* probatur, quam partem etiam vltra præcitatos docent Fr. Emman. *tom.1. regular. q.44. art. 2. & 3. & art. 4.* Llamas *methodo curationis in appendice, §. 1. ad finem,* & Zerol. *in praxi Epiſcopali, in 2.edit. part.1. verb. Moniales, ad quartum quæſitum, & ad octauum quæſitum verſ.4.* & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 102. n.4. & ſequentibus,* poſt Azor. *1.p.lib.13.c.8.q.1. per totum.* Suar. *vbi ſuprà.*

Conſequens eſt dicere, an Epiſcopus poſſit licitè toties quoties voluerit, ingredi monaſteria Monialium, & facere facultatem aliis introeundi? Reſpondeo negatiuè, niſi in caſibus neceſſitatis, & pro neceſſitatibus vrgentibus: proinde ſicut poſſunt Epiſcopi, & Prælati aliis facultatem concedere ingrediendi Monialium monaſteria ſibi ſubdita in caſibus neceſſariis, & neceſſitatibus vrgentibus; ita etiam poſſunt ingredi ipſi pro eiſdem neceſſitatibus, pro quibus aliis ad ingrediendum poſſunt concedere facultatem; ita Nauarr. *conſ. 9.* incipit, *An Epiſcopus, de ſtatu Monachorum, in nouis,* Azor. *inſtit. moral part.1.lib. 13.cap.8 quæſ.9.* Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr.12.cap. 16. num. 38.* Miranda *in manuali Prælat. tom.2. in tract. de ſacris Monialibus q. 1. art. 14. concluſ.1. & 2.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 16. num. 25.* & oſtenditur à Gregorio XIII. in Motu proprio, incipienti, *Dubiis, quæ emergunt,* edito anno 1581. die 25. Decembris his verbis: 12.

verbis: *Declaramus præterea tam ſæculares, quàm regulares, quibus cura, & regimen monaſteriorum Monialium quouis modo incumbit, facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi Monaſteria prædicta, ita demum vti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſariis, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati.* Ex quo loci apparet Epiſcopum, & Prælatos alios habere hanc facultatem ingrediendi ex officio ſibi tributam, ſequitur Nauarrus *lib. 3. conſ. 6. à num. 2. de ſtatu Monachorum in 1. edit. conſ. 6. à num. 1. & in 2. edit. conſ. 9. à num.* 2. vbi demonſtratur, quam poſſunt aliis concedere facultatem ad ingrediendum, poſſe ſibi aſſumere ad effectum eundem, Cordub. *in annotat. ad Collectorem, verſ. quoad illa duo*, Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit *in fine*, §. 7. Azor. *lib. 13. cap. 8. q. 9.*

Concedit ergo Epiſcopus licentiam ingrediendi authoritate ordinaria, quando monaſteria ſunt illi ſubiecta. Quando autem monaſteria ſunt immediatè ſubiecta Sedi Apoſtolicæ, concedit eam licentiam authoritate delegata. In monaſteriis tamen Monialium, quæ regularibus ſunt ſubiecta, ſolius eſt ſuperioris regularis licentiam ingrediendi facere, Nauar. *d. comment. 4. de regularibus, in cap. ſtatuimus, 19. q. 3. num.* 60. Llamàs *in appendice ad ſummam*, §. 5. & 6. Miranda *in Manuali Prælat. d. q. 2. art.* 2. Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 8. quæſt.* 7. & Campanil. *in d. rubr. 12. cap. 16. num.* 31. & Soar. *tom. 4. de Religione lib. 1. cap. 10. num.* 12. Nomine autem ſuperioris regularis ſine dubio intelligitur Prouincialis, qui habet locum Epiſcopi quoad iuriſdictionem, qui poteſt eam committere Prælato conuentuali, ita Soar. *vbi ſuprà n. 13. verſ. de Prælato vero inferiori*, Sanchez tamen affirmat ſuprà *num.* 5. poſſe Prælatum conuentualem hanc facultatem facere ſi ſuperior illius monaſterij Monialium ſit, nec à ſuperioribus maioribus, nec à conſtitutionibus talis facultas Prælato conuentuali eſt adempta, quia textus abſolutè loquitur, Epiſcopus, & ſuperiores Prælati.

Porrò Abbatiſſæ nequeunt concedere licentiam ingrediendi, ita Monachus *in cap. periculoſo, in principio num. 1. & 2. de ſtatu regularium in* 6. & *ibi* Franc. *num.* 5. Nauarrus ſibi contrarius *comment. 4. num. 59. verſ. tertiò quòd cauſa, de regularibus*, Manuel *de regularib. tom. 1. q. 46. num.* 3. & Azor. *p. 1. inſtit. moral. lib. 13. cap. 8. q.* 6. Imminente verò neceſſitate vrgente, an liceat ingredi in monaſterium de licentia Abbatiſſæ, aut ſine illa, quando non datur recurſus ad ſuperiorem, aut imminet periculum, ſi licentia expectetur? Graffis 1. *p. decis. lib. 4. cap. 23. num. 6. in fine*, vult in eo caſu non eſſe neceſſariam Abbatiſſæ licentiam; ſed meliùs tradit Manuel *tom. 1. regular. q. 46. art. 2. final.* expectandam eſſe licentiam Abbatiſſæ, quia Abbatiſſa verè eſt ſuperior ſui Monaſterij, *cap. dilecta, de exceſſibus Prælatorum, cap. attendentes, §. ſtatuimus, de ſtatu Monachorum*; item quia Abbatiſſa poteſt concedere facultatem ad vſum, & diſpoſitionem bonorum temporalium. Cùm ergo in Concilio Tridentino, & *in cap. periculoſo*, fiat facultas Epiſcopis, & ſuperioribus concedendi ingreſſum in monaſterio Monialium, & hoc de poteſtate ordinaria, vt putat Nauarrus *in ſumma cap. 28. additione 2. ad num. 143. cap.* 25. iure optimo in caſibus repentè vrgentibus, in quibus non poteſt recurri ad Prælatum ſine moræ periculo, poterit Abbatiſſa eam licentiam conferre ex præſumpta Prælati voluntate, Sanchez *d. lib. 6. cap. 16. num.* 37. ex eo, quia quando eſt periculum in mora adeundi Pontificem ad diſpenſandum, neceſſariò conſulitur Epiſcopus, qui ratione neceſſitatis ex præſumpta voluntate Pontificis tunc diſpenſat, ſic in noſtro caſu Soar. *de relig. tom. 4. c. 10. n. 17. fol. 45.*

Controuerti poteſt, an Epiſcopus, & ſuperiores Prælati ingredientes monaſteria ſibi non ſubdita ſine licentia ſuperiorum, includantur ſub decreto Concilij *ſeſſ. 25. cap.* 5. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſium cap. 393. num. 5. &* 20. & Barboſ. *alleg.* 102. *num.* 42. poſt Nauarrum, quem refert, ac ſequitur, affirmat, ſi ingrediantur Monaſteria ſibi non ſubdita ſine licentia ſuperioris in ſcriptis. Ex Concilio Tridentino *d. cap.* 5. ibi, *ſine Epiſcopi, aut ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta.* Proinde non ſatis eſt ad ingrediendum tacita licentia ſuperioris, quæ colligitur ex ſcientia, & patientia ſuperioris, qui videt, & non contradicit, quinimò nec ſufficit licentia verbis expreſſis conceſſa cùm exigatur ſcripta. Similis requiritur licentia in ſcriptis ad exeundum ex Pio Quinto in Motu proprio, incipit, *Decori, & honeſtati.*

Quid de officialibus, qui ingrediuntur monaſteria Monialium, an egeant licentia in ſcriptis toties quoties ingrediuntur? Reſponde in caſibus neceſſitatis communiter occurrentibus, & in aliis ſimilibus, permiſſus eſt ingreſſus, & non eſt neceſſaria licentia in ſcriptis, vt vult Fr. Ioannes de la Cruz *de ſtatu Religionis lib. 1. cap. 5. dub. 2. concluſ. 3. notab.* 3. & ſic ingredientes dum neceſſitas duntaxat vrget, poſſunt detineri, quouſque durat neceſſitas, eaque ceſſante, tenentur exire, per textum *in cap. quod pro neceſſitate 1. q.* 1. Hoſtienſis *in c. cùm in cunctis, ſub num 4. verſ. neceſſitate, de electione*, Bartol. *in l. 1. §. nunciatio num.* 28. *ff. de noui operis nunciat.* Tiraquel. *Ceſſante cauſa, à num.* 184. Excuſantur tamen à mortali ſaltem, ſi finitis negotiis non exeant ſtatim, ſed detineantur ibidem propter curioſitatem videndi, remota omni corrupta intentione. In his autem ſupradictis caſibus, quando ſcilicet eſt periculum in mora, ſi ſuperioris licentia in ſcriptis expectaretur, non eſt neceſſaria in ſcriptis; ita Nauarrus *comment. 4. num. 60. verſ. quartò quod dubitari, de regular.* Graff. 1. *p. decis. lib. 4. cap. 23. num. 6. in fine*, Manuel *de Regul. tom. 1. q. 46. art. 2. in fine*, & Azor. *tom. 1. inſtit. moral. lib. 13. cap. 8. q.* 8. quin etiam Nauarrus, & Graffis *ibidem* volunt nec ore tenus licentiam eſſe neceſſariam; quod non puto verum, quando facilis eſt aditus ad ſuperiorem, niſi quando ea quoque ſi expectetur, eſſet periculum in mora; tunc enim ſufficit licentia verbo conceſſa; ſecus quando ea licentia oretenus conceſſa ſic expectata, eſſet periculum in mora, quia tunc ſufficit licentia Abbatiſſæ, vt dictum eſt ſuprà.

Quoad Medicos, Chirurgos, barbitonſores, fabros lignarios, Sacerdotes confeſſarios Monialium, & ſimiles, Llamas *in methodo curationis in appendice*, quam ponit *in fine*, §. 6. paulo poſt principium, opinatur non eſſe neceſſariam licentiam ſpecialem, neque in ſcriptis ad hos officiales ingrediendum. Mouetur, quia omnes hi excipiuntur *in cap. periculoſo, in principio*, iuncta gloſſa *verb. cauſa, de ſtatu regular. in* 6. quæ gloſſ. ponit exemplum in his miniſtris, additque hoc eſſe receptum ab omnibus Theologis, & iuris peritis, pro qua etiam parte citat Nauarrum *in cap. ſtatuimus, quod hodie, & commentar. 4. de regularibus*,

*laribus,n.*60. ſed Nauarrus alibi ſolùm dicit,nimirum *in ſumma Hiſpana cap.*28.*additione* 2.*ad numerum* 143 *c.*25. Medicos, & reliquos ſuprà memoratos indigere licentia in ſcriptis, iuxta Concil. decretum, ſequitur Azor.*inſtit.moral.*1.*p.lib.*13.*c.*8. *quæſ.* 8. Atque ita dicendum requiri licentiam ſpecialem his conceſſam in ſcriptis, & colligitur ex *d. c.periculoſo*, vbi exigitur præter cauſam manifeſtam,& iuſtam ſpecialis licentia ſuperiorum, & Tridentinum exigit licentiam vltra cauſam in ſcriptis: quibus accedit Sanchez *d.c.* 16. *num.*33. Quare his miniſtris neceſſariò debet concedi licentia ſpecialiter,& in ſcriptis ad ingrediendum, niſi periculum eſſet in mora,ſi ſuperioris licentia in ſcriptis expectaretur, Suar.*vbi ſuprà d.ſol.*45.

Ambigi etiam poteſt, an incurrat cenſuram, qui ingrediens clauſuram Monialium ex legitima cauſa cum licentia, ſi finito negotio demoretur,& circumeat officinas? Reſpondet Manuel *tom.*1.*regul. quæſt.*47. *art.* 11. ſi aliquantulum demoretur ex curioſitate, non peccare mortaliter, nec venialiter,ſi mora illa breuis fuit; concordat Sanch. *vbi proximè n.*69. eo quia hoc præceptum morali modo eſt intelligendum; nec is peccauit contra præceptum clauſuræ cùm ingreſſus fuerit ex cauſa,& cum debita licentia. Quinimò ſubdit, quamuis diutina eſſet mora, & cum intentione corrupta,adhuc à cenſuris eſſe liberum,ſicut non incurrit cenſuras Monialis cum legitima licentia exiens, ſi extincta cauſa ſui egreſſus extra monaſterium per moram notabilem commoretur;quia egreſſus ille non dicitur fuiſſe ſine licentia, & cenſuræ non incurruntur ab his,qui eo modo diuturnam extra monaſterium moram habent. Quẽadmodum ingrediens ex iuſta cauſa, & cum legitima licentia non ligatur cenſura,ſi rem habeat in monaſterio cum Moniali, prout vult Zerol.*in praxi in* 2.*edit.part.*1. *verb. Moniales, ad octauum quæſitum verſ.*4.

Meminiſſe tamen oportet tranſgredientes clauſuram modico ingreſſu, non peccare mortaliter, & à cenſuris contra tranſgreſſores promulgatis excuſari. Modicum ingreſſum exiſtimat Graffis 1.*p.deciſ.lib.*4.*c.*22.*num.*15. quando ingrediuntur per duos pedes, vel quaſi,& poſtea retrogrediuntur,idem dicendum eſt de Moniali exeunte ex clauſura. Sanchez tamen id non probat,dicens eſſe verum ingreſſum,vel egreſſum ſufficientem ad culpam mortalem, & ad cenſuras incurrendas, ſi fiat per duos pedes ingreſſus in Monaſterium,vel egreſſus per totidem extra clauſuram, quia eo modo datur perfecta tranſgreſſionis ratio,quæ non reperitur perfecta,quando pars corporis eſt intrà, & pars extrà;aut quando maior pars corporis eſt intrà,aut extrà, dummodo totũ corpus non eſt intrà,aut extrà, reſpectu ingreſſus, aut egreſſus.Vnde non comprehenditur qui eſt in oſtio,vt notat gloſſ.*c. cùm ſanctã,verb.Vir ergo, de pœnit.diſt.*6. quæ ſentẽtia eſt ſatis ſcrupuloſa:ideo magis placet Graffis dicens non incurri tranſgredientes clauſurã per duos pedes vel quaſi, poſtea retrogrediantur,quia modicũ excuſat à mortali.

Ad extremum ex verbis Concilij *ſeſſ.*25.*cap.*5. *de regularib.* dicentis: *nemini liceat cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint, ingredi intra ſepta monaſterij*; oritur dubium, an comprehendantur pueri ſub hoc decreto ante vſum rationis? Reſponſio eſt negatiua: quia prohibitio directè non cadit in ipſos infantes, nec ipſi ſunt capaces præcepti, nec prohibitio indirectè redundat in admittentes illos:non enim talis cooperatio eſt prohibita, niſi quantum ipſa de ſe fuerit mala, ſuppoſita culpa in ingredientibus: igitur ex neutra parte hic ingreſſus eſt prohibitus, ita Nauarrus *in ſumma cap.* 28. *addit.*2.*ad numer.*143. *cap.* 25. *& comment.* 4 *num.* 54.*verſ. decimoquintò quæritur*, Henriquez *lib.* 4. *de pœnit. cap.* 5. *num.* 2. *in commento littera M. & lib.* 13. *de excommunic. cap.* 43. *numer.* 3. *in commento littera S.* Azor. 1. *p. lib.* 13. *cap.* 8. *q.* 5. & Sorbus *in priuilegia Mendicantium* 2. *p. verb. ingreſſus monaſteria Monialium,in ſuis annotationibus num.*2. quoniam mens Concilij eſt ſub ſuo decreto comprehendi habentes vſum rationis. Idem oſtenditur ex fine Concilij volentis excludere à monaſterio Monialium pacem earum perturbantes, & ad malum incitantes: quæ non reperiuntur in ingreſſu horum infantium. Quando verò ambigitur, an pueri habeant vſum rationis, ſi nondum ſeptennes ſunt,non prohibentur ingredi:ſecus,ſi ſint ſeptennes: nam vſus rationis ſeptennio exacto adeſt, & ante eam ætatẽ non præſumitur, ſic Ioan. Andr. *cap. iuuenis, de ſponſalib. n.*9. vbi Anchar. *num.* 4. Henricus *c. acceſſit n.*2. *de deſponſ.impub.*& Ludouic.Lop.2.*p.inſtruct. de matrimonio cap.* 37.*ſol.*1039.*col.*2. *in fine.* Quare ſeptennio completo nequeunt ingredi, niſi conſtet eſſe doli incapaces. Henricus *d. cap. acceſſit, numer.* 2. *de deſponſ.impub.*

Difficultas eſt de perpetuò amentibus, qui nunquam vſum rationis habuerunt, & ſunt in ætate grandiori? Suar. cenſet peccare grauiter contra prohibitionem Concilij admitti huiuſmodi amentes, ſeu perpetuò ſtolidos; & quamuis ipſi non peccent, peccare tamen admittentes, ſequitur Sanchez *lib.* 6. *in præcepta cap.* 16. *num.*8.*verſ.ſed tandem ſententiam*; ex ea ratione, quia hi quamuis ſint culpæ incapaces, ad peccatum incitare poſſunt, & loquitur ſæpe non ſolùm iocoſa, & vana, ſed etiam turpia, & turpiter iocantur, quæ non decent audiri à ſanctis Virginibus, ita Nauarr. *comment.* 4. *num.* 155.*verſ.*15.*quæritur*, & Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit *in fine in* §. 8.

De puellis quid dicendum ante ſeptennium? Manuel in expoſitione Motus proprij Pij Quinti interdicentis ingreſſum mulierum in monaſteria virorum, & Sorbus *in priuilegia mendicantium* 2. *p. verb. ingreſſus in monaſteria Monialium; in ſuis annotationibus,n.*2. Sentiunt non licere puellis ſex annos excedentibus ingredi Monialium monaſteria,eo quia in ea ætate iam vſu rationis videntur potiri. Alij licitum eſſe dicunt ingreſſum vſque ad ſeptennium completum: ſecus pòſt, Corduber. *in ſumma q.* 60. *in fine*; alij denique abſolutè putant tam pueros, quàm puellas non ligari ſub prohibitione, donec rationis vſum habeant, quia ante illam ſunt culpæ expertes,& ex conſequenti euadunt excommunicationem ingrediendo monaſterium, Henriquez *lib.* 4. *de pœnit.cap.*5. *num.*2. *in commento littera M.* & Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 1. *cap.* 12. *numer.* 8. vbi ait puerum doli capacem incurrere excommunicationem, ſi clericum percutiat, ex *c. pueris*, iuncta gloſſa *verb. pueris, de ſenten. excommunic.*

Ex his quoque decidi poteſt,an Epiſcopus poſſit Monialibus ex cauſa iuſta concedere licentiam exeundi de quibuſcunque monaſteriis; etiam ſi-

bi non ſubditis, & quæ cauſæ dicantur licitæ ad exeundum? Prima pars ſupponit ex cauſa iuſta poſſe Moniales egredi, & conſtat exigi iuſtam, & grauiſſimam, quia res eſt grauiſſima, ex *cap. periculoſo, in principio, de ſtatu regular. in 6.* per hæc verba: *Nulli earum tacitè, vel expreſſè profeſſa ſint, vel eſſe valeant, quacunque ratione, vel cauſa,* &c. *monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas concedatur.* concordat Trident. *ſeſſ. 25. cap. 5. de regular.* ibi: *Niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda.* Et denique Pius Quintus in Motu proprio, incipit, *Decori, & honeſtati,* edito anno 1569. Kalendis Februarij ſic loquitur, ibi: *Ordinamus nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum, aliarúmve Monialium de cætero, etiam infirmitatis, ſeu aliorum monaſteriorum etiam eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorúmve consanguineorum viſitandorum, aliáve occaſione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidimiæ à monaſteriis exire; ſed nec in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere.* ſic Pius Quintus. Et quamuis Trident. generaliter tantùm rem tetigerit, & *c. periculoſo*, & Pius Quintus ad cauſas ſpeciales deſcenderint, non proterea commiſit Epiſcopo, quòd eſſet cauſa legitima arbitrio illius declaranda; ſed Epiſcopi arbitrio commiſit determinare, an cauſæ propter quas Moniales poſſunt procurare egredi ex Monaſteriis ſint cauſæ veræ, ac tales, quales petuntur tam in prædicto *c. periculoſo*, quàm in prædicto Motu proprio, de quibus paulo pòſt.

Reſolutio ergo ſit. Moniales omnes profeſſæ omnino prohibentur, ne monaſterio egrediantur, niſi interueniente cauſa legitima exeundi approbanda ab Epiſcopo, indultis, & priuilegiis non obſtantibus. Quæ concluſio obligat, & comprehendit omnes, & ſingulas totius orbis, & cuiuſcunque Ordinis Moniales. Item loquitur cum Epiſcopis vniuerſis, & de Monaſteriis ſibi ſubiectis, & non ſubiectis, dummodo ſint profeſſæ, ibi: Nemini liceat poſt profeſſionem, quod extenditur tam ad tacitam, quàm expreſſam: eſt enim vtraque profeſſio ſimpliciter emiſſa in quibuſcunque monaſteriis Monialium, etiam ſi viuant ſub gubernatione Militiarum, etiam Hieroſolymitanæ ſub quacunque regula. Eſſe autem hanc mentem Concilij, & Pij Quinti, eſt in confeſſo, non poſſe ſcilicet Moniales exire à quocunque monaſterio ſine cauſa iuſta ab Epiſcopo approbanda. ita Campanil. *in diuerſor. iur. canon. rubr. 12. c. 16. n. 22. prope finem*, & Armendariz *in additionibus ad dictum librum ſecundis, tit. 18. l. 7.* quos refert, ac ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, alleg. 102. n. 28. prope finem*: ſecundùm quos Monialibus nunquam licet exire à monaſterio etiam cum cauſa iuſta, niſi de communi conſenſu ſuperioris regularis, & Epiſcopi Diœceſani: quòd ſi Moniales, quæ Regularibus ſubiectæ ſunt, ſine Bulla, & licentia Epiſcopi exierint, non obſtante licentia ſuorum ſuperiorũ Regularium, tam Moniales, quàm earum ſuperiores puniri poſſunt à Diœceſano cenſuris, & aliis iuris remediis, vt deciſum referunt Campanil. & Armendariz *ſuprà*.

Nauarrus tamen *conſ. 6.* incipit, *Tam generalis, ſub n. 6. de ſtatu monach.* ait requiri approbationẽ Epiſcopalem, quando Moniales exire volunt de monaſteriis Epiſcopo ſubiectis, atque ita exemptis, quòd Romano Pontifici immediatè ſubbuntur, ſecus quando Regularibus ſubditæ ſunt: tunc enim ſatis eſt licentia ſuperioris Regularis, ſequitur Ludouicus Miranda in manuali Prælatorum *q. 3. de clauſura Monialium art. 6.* quibus accedit Fr. Emmanuel *q. regular. tom. 1. q. 49. art. 6.* dicens ſufficere ſolùm licentiam Prouincialis, ſeu generalis abſque approbatione Epiſcopi. Nihilominus vrget Concilium, dum ait *d. c. 5.* cauſam ab Epiſcopo approbandam, & cogit conſtitutio Pij Quinti anno 1569. ita diſponens, cui adhæret te naciter Confectius *de priuilegiis Ordinum mendicantium tit. 20. c. 4.* firmans in illis tribus caſibus, de quibus loquitur Pius Quintus, & ſic de cæteris, deſiderari licentiam Epiſcopi, & Regularium in monaſteriis, quæ Regularibus ſunt ſubiecta, vbi expreſſis verbis Motus ille proprius petit licentiam vtriuſque ſuperioris; nec differt Azor. *part. 1. inſtit. moral. lib. 13. c. 8. quæſ. 1. verſ. item quærebatur*, tradens abſolutè in monaſteriis, quæ ſubſunt Regularibus, exigi Epiſcopi, & ſuperiorum licentiam; idem vult Capuccinus *in annotationibus ad compendium priuilegiorum Mendicantium, verb. clauſura Monialium, ad finem*, loquens de tribus illis caſibus, quales ſunt, qui ſequuntur.

Porrò cauſæ ob quas poſſunt exire è monaſterio, referuntur à Pio V. ſcilicet magni incendij, infirmitatis, lepræ atque epidimiæ: an verò huiuſmodi caſus extendi poſſint ad alios ſimiles? Pars negans ex eo probatur, quia Pius Quintus ſtrictè in ſua conſtitutione interdixit exitum Monialibus à ſuis Monaſteriis, exceptis tribus illis caſibus, extra quos poſuit excommunicationẽ ipſo facto contra Moniales aliter exeuntes, & contra concedentem licentiam egrediendi quoquo modo, ac denique contra concomitantes eaſdem Moniales: igitur non eſt contradicendũ, nec extendendum, ita Fuſcus *de viſitatione lib. 2. c. 18. n. 17.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 14. per totum*, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccl. deciſ. 545. in 1. edit. & reſolut. 541. in 2. edit.* vbi reſpondet cõtrariis argumentis; ſequitur Ludouic. Miranda *in manual. Prælat. tract. de ſacris Monialibus, q. 3.* praxis Epiſcopalis *p. 1. verb. Moniales. §. 16. verſ. ſecũdo, & p. 2. eodem verbo in fine*, vbi addit ſic declaraſſe ſacram Congregationẽ: quibus accedunt Zerol. *in praxi in noua edit. 1. p. verb. Moniales ad decimum ſextum quæſitum, dub. 2. & p. 2. verb. Moniales, in fine*, &c. Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 12. c. 16. n. 22.*

His tamen non obſtantibus dicendũ eſt caſus illos tres exceptos extendi poſſe ad alios ſimiles, in quibus eadem, aut maior ratio reperiatur. ita Nauar. *in com. 4. de regul. n. 48. & in c. ſtatuimus 19. q. 3. n. 49.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 8. q. 1. verſ. 3.* & Ioã. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib. 1. c. 5. dub. 4. verſ. an verò liceat*, dicentes tres illos caſus à Pio Quinto in ſua conſtitutione exceptos, ampliari ad alios ſimiles. Quinimò Llamas *in methodo curationis in append. §. 10.* & Sanch. *in præcep. Decal. lib. 6. c. 15. n. 37.* indiſtinctè, & abſolutè volunt licitũ eſſe Monialibus egredi ob alias cauſas iis ſimiles, quas Pius Quintus expreſſit. Dummodo caſus obſtent cõmuni bono Monaſterij, ac Monialiũ, vt colligitur ex *c. pericul. in principio, de ſtatu reg. in 6.* & in Motu proprio Pij V. qui incipit, *Circa paſtor. de ann. 1566.* vbi in omnibus, & per omnia in eo contenta confirmantur, & propter ſolam communis boni Monialium rationem egreſſus permittebatur, vt apparet ex his verbis: *Niſi fortè tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quòd non poſſet cum aliis abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari.* Vnde videtur non extendi ad caſum, qui reſpicit ſolum commodum Monialis

priua

by Google

priuatum, ſed ad caſum reſpicientem commune religionis bonum, quod præponderat bono priuato cuiuſcunque, & ex egreſſu maximum clauſuræ in commune religionis bonum ſtatutæ detrimentum venit; neque periculum ex morbo conſurgens, & ab intrinſeco morbo proueniens, egreſſu ceſſat ſtatim; ſed Monialem ipſam comitatur. Quare non poteſt iuſtè concedi licentia Moniali egrediendi clauſtro, vt curetur morbus ita periculoſus, vt deſperetur ſalus, niſi ipſa egrediatur; eſt enim caſus priuatæ vtilitatis: ſecus quando eſt morbus contagioſus, etiamſi expreſſus in motu proprio non reperiatur; qualis eſt morbus Gallicus, morbus ſancti Lazari, & ignis D. Antonij, quando ſcilicet intra ſepta Monaſterij huiuſmodi morbis medicina applicari nequit ſine periculo graui contagionis contra reliquas Moniales emergentis: ſunt enim caſus ſimiles, prout docent Llamas *vbi ſuprà in appendice in fine*, poſita *in* §.10. Sanchez *d.6.* 15.*n.* 43. vbi *n.*44. ait idem eſſe dicendum, ſi timor ſit belli imminentis faciendi ab infidelibus, quando ipſæ Moniales detrimentum patiuntur, niſi in tutum locum ſe recipiant: ita Nauarr. *comment.*4. *n.* 48. *de regularibus*, Azor. *ſuprà d.lib.*13.*c.*8.*q.*1.*ad finem, verſ. tertiò quæres*, quoniam eſt caſus ſimilis exceptis à Pio Quinto. Et, ne multus ſim in eadem re, operæ pretium erit hoc loco referre eandem conſtitutionem Pij Quinti, vt ex ea conſtent caſus quos excepit, & qui ſimiles eiſdem ſint, & poſſunt eſſe affines. Tenor autẽ conſtitutionis eſt ſequens.

Decori, & honeſtati omnium Sanctimonialium, quarum IESVS Chriſtus Dominus noſter ſponſus eſt, vt in puritate, & caſtitate ſuperædificantes in ipſo feliciter inhabitare valeant, conſulentes ea, quæ illarum exiſtimationi detrahere poſſent, decet nos conſultò ſummo verè ſanè periculo, & ſcandalo plena res eſt, ac regulari obſeruantiæ vehementer aduerſatur, Sanctimoniales aliquando parẽtes, fratres, ſorores, aut alios agnatos, nec non monaſteria, & alia filiationes nuncupata, etiam eis ſubiecta viſitandi, aut infirmitatis cauſa, aliovè prætextu à Monaſteriis exire, & per ſæcularium perſonarum domos diſcurrere, & vagari, quo vel vti colore eximium quoque honeſtatis, & pudicitiæ decus in diſcrimen committunt. Vnde nos malo huic pro noſtro paſtoralis officij debito ſalubriter occurrere volentes, inhærentes etiam decreto ſacri Conc. Triden. de clauſura Monialium diſponenti, ac aliis noſtris litteris ſuper huiuſmodi clauſura editis adiicientes volumus, ſancimus, & ordinamus, nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum aliorumvè Monialium etiam Carthuſien. Ciſtercien. ſancti Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorum Ordinum etiam militarium, ac ſtatuum, graduum, conditionum, dignitatum, ac præeminentiarum exiſtentiũ etiam è Regia, vel Illuſtri proſapia ortarum; de cætero etiam infirmitatis, ſeu aliorum monaſteriorum, etiam eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorúmve conſanguineorum viſitandũ, aliàve occaſione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinum ſuperiores, quibus cura Monaſteriorum incumberet, etiã per Epiſcopum, ſeu alium loci ordinarium, etiamſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſsè in ſcriptis approbata ſit, à Monaſteriis præfatis exire: ſed nec in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere. Aliter autem, quàm vt præfertur egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, nec non comitantes, ac illarũ receptatrices perſonas, ſiue laicas, aut ſæculares, vel Eccleſiaſticas cõſanguineas, vel non, excõmunicationis maioris latæ ſentẽtiæ vinculo, ſtatim eo ipſo abſque alia declaratione ſubiacere, à qua, præterquã à Rom. Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolui nequeãt. Et inſuper tam egreſſas, quàm præſidẽtes, & alios ſuperiores prædictos eis licentiã huiuſmodi cõcedentes, dignitatibus, officiis, & adminiſtrationibus per eas, & eos tunc obtẽtis priuamus, illas, & illos ad obtenta, & alia in poſterũ obtinẽda inhabiles, nec non licentias, & facultates, ſeu indulta, & priuilegia exeundi à Monaſteriis, & extra illa ſtandi, à nobis, ſeu alio Rom. Pont. prædeceſſore noſtro, ac Sedis Apoſt. Nunciis, & Legatis etiam de latere, ac maiore Pœnitentiario, aut Ordinum prædictorum ſuperioribus, aliiſque perſonis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis reſtitutiuis, præſeruatiuis, mentis atteſtatiuis, etiam nouam gratiam, & datam concedentibus, aliiſque efficacioribus, & efficaciſſimis, ac inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & aliis decretis in genere, vel in ſpecie etiam motu proprio, & ex certa ſcientia de qua Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine etiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum, nec non S.R.E. Cardinalium intuitu, & contemplatione, ac inſtantia, vel aliàs quomodolibet cõceſſa, quæ prorſus abolemus, ac litteras deſuper confectas, & in poſterum concedendas, & conficiendas, nullas, & inualidas, nulliuſque roboris, & momenti fore, nec illas habentibus, & habituris ſuffragari poſſe, & ita per quoſcunque Iudices, &c. Non obſtan. &c. Dat. Rom. Kal. Februar. 1570.

Sed de hac re iam forſan multis videbor multus, proinde tranſgrediamur aliò; nimirum an 14.
Epiſcopus poſſit concedere regularibus licentiam eundi ad ſtudia? Quæ difficultas non habet locũ in religioſis exemptis, quorum Epiſcopus non eſt Prælatus, ſed de illis, qui non ſunt exempti ab Epiſcopo, & tam contra exemptos, quàm non exemptos euntes ad ſtudia ſine authoritate ſuorum ſuperiorum extat excommunicatio *in c.* 2. *ne clerici, vel Monachi in* 6. in quam incurrunt accedentes ad quæuis ſtudia, niſi à ſuo Prælato cum conſilio Conuentus, vel maioris partis licentiam obtineant, quibus poſitis Syluest. *verb. excommunicatio.9.caſu* 25 *n.* 55.*q.* 2. affirmat poſſe Epiſcopum dare licentiam hanc in Monaſteriis non exẽptis, cùm ſit ſuperior ipſe immediato Prælato. Nihilominus gloſſ. *in eo c.*2. in caſus poſitione, & *ibi* Ioan. Andr. *n.*1. Anchar. *n.*2 *notab.*2. D. Antonin. 3. *p.tit.*24.*c.*53. & Sayr. *de cenſuris lib.*3.*c.*33.*n.*23. negant Epiſcopum poſſe abſque conſenſu Abbatis concedere hanc licentiam, quia textus loquitur de immediato Prælato Conuentus, qualis non eſt Epiſcopus; quinimò Tabien. *verb. excommun. caſu* 33. *in principio*, vult nec ſatis eſſe licentiam Epiſcopi cum conſilio maioris partis Conuentus.

Adde poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto paupertatis facto ab aliquo dum eſt in ſæculo, quam- 15.
uis ſit de paupertate abſoluta, quam promittunt Religioſi, per quod obligantur ad non acquirendum ſibi aliquid, neque ad diſponendum de illo pro ſua voluntate; quare cùm ſit votum ſimplex, poteſt Epiſcopus diſpenſare in eo. Nauarr. *lib.*3. *tit. de voto conſ.* 9. *n.* 4. & *comment.* 1. *de*

*regularib.n.21.verſ.*19. Eſt enim Epiſcopus in rebus ſpiritualibus ſuperior, & ideo ab eo petenda eſt licentia ad huiuſmodi acquiſitionem, diſpoſitionem, & vſum earum rerum, quas acquiſiuit Sanchez *lib.7.cap.18.n.31.& 32.*

16. Quæri item poteſt, an Epiſcopus in aliquo caſu poſſit abſoluere Religioſos exemptos? Pars negans eſt certa, non poſſe Epiſcopum ſine licentia ſuperioris exemptorum, & abſque illa nulla eſt Epiſcopo in eos iuriſdictio. Ex ſuperioris tamen licentia poſſunt exempti ſe ſubiicere Epiſcopo, vel cuicunque etiam capaci poteſtatis abſoluendi, & diſpenſandi. Molina *tom. 4. de iuſtitia diſp.61. num.3.* Quòd ſi ſuperior nequeat abſoluere ſuos religioſos exemptos, tunc enim poteſt Prælatus ſubiicere religioſum ſubditum Epiſcopo loci, in quo religioſus ipſe commoratur, cenſetur enim Epiſcopo illi ſubiectus. Sanchez *in præcepta Decalogi lib.4.cap. 39.n. 32. & 35.* vbi

17. addit poſſe abſolui exemptum ab Epiſcopo ex tacita Religionis licentia, puta ſi Prælatus eſt excommunicatus denunciatus, aut deceſſit, aut abeſt longè, ita Henriquez *lib. 6. de pœnit. c. 16. num.8. in commento littera T.* poſt D. Antoninum *3.p.tit.24.cap.vltim.§.1.verſ.& notat, quod propter,* vbi ſic ait: *In caſu quo regularis excommunicatus non haberet Prælatum, qui eſſet Sacerdos, vel ſi eſſet defunctus ipſe Prælatus, vel excommunicatus, ad Diœceſanum recurrendum eſt*, ſecundùm Hoſtienſem; ſequitur Syluester *verb. Apoſtaſia q. 8. numer. 11. ad finem*, vbi ait ſuper exemptum nullam habere Epiſcopum authoritatem, niſi fortè in foro conſcientiæ abſolutio in defectu Prælati concedenda ſit.

18. In votis an poſſit exemptus ab Epiſcopo diſpenſari? Negat *gloſſ. final. in Clementina penultima, de ſenten.excommunic.* dicens exemptum non poſſe exemptioni cedere, & ſe ſubiicere Ordinario ſine licentia; quia exemptio eſt inducta in fauorem Religionis: ideo obtenta ſuperioris licentia exempti poſſunt ſubiici Epiſcopo, vt ab eo abſoluantur, & cum eis diſpenſetur, ita Syluester *in ſumma verb. abſolutio 5. num. 2. verſ. quantum ad exemptos.* Soar. *tom.4. diſp. 39. ſeſſ.2. num.3.* vbi vult hoc praxi receptum tam in abſolutionibus, quàm in diſpenſationibus, idem vult Molina *tom.4. de iuſtitia diſp.61. num. 5.* Auila *de irregularitate loquens de cenſuris 3.p.cap. . diſp. 1. dub. 6.* quod etiam procedit in caſibus reſeruatis, & in aliis quæ conceduntur in Tridentino *ſeſſ. 24. de reformat.cap. 6.* Epiſcopis erga ſuos ſubditos: atque ita poteſt regularis de licentia ſui Prælati, quamuis ſit exemptus, ſe ſubiicere Epiſcopo, vt eum abſoluat, & cum eo diſpenſet, ſic Molina ſuprà *num.4. corollario 2.* Henriquez *lib. 10. de ſacramento Ordinis cap.20.num. 2. & in commento littera H.* & Suar. *d. diſp.30. ſeſſ. 3. num. 3. & tom.5. in tertiam partem, diſp. 41. ſect. 2. num. 12.* & alij, quos referens ſequitur Sanchez *d. cap. 39. numer. 53.*

Quinimò ſi Prælatus ipſe, & ſubditi illius egeant abſolutione, aut diſpenſatione, poterit ſe ipſum, & ſubditos ad hunc effectum ſubiicere Epiſcopo; poteſt enim vti licentiis, quas concedere poteſt ſubditis, Sanchez *d. lib.4.cap.37. num.39.* & Henriquez *lib.7. de indulgentiis cap. 25. num.2.* & Suar. *d.tom.5. diſp. 41. ſect. 2. n. 12.* quod procedit, quando poteſtas abſoluendi, quæ non eſt in Prælato immediato religionis, non eſt etiam in Prouinciali, aut alio maiori ſuperiore, quia ſi hæc facultas ſit in Prouinciali, nequit Epiſcopus abſoluere, niſi de conſenſu Prouincialis, nec ſufficit conſenſus ſuperioris immediati.

De Monialibus, quæ ſunt ſubditæ Epiſcopis, manifeſti iuris eſt ipſos poſſe abſolui ab excommunicationibus, & diſpenſari cum illis, virtute decreti Tridentini *d.c.6.* Sanch. *d.c.39. n. 34.* Non tamen competit hæc poteſtas Abbatiſſæ reſpectu Monialium, cùm ſit incapax, niſi ex ſpeciali Pontificis poteſtate, quam hactenus non legimus conceſſam; quoniam poteſtas diſpenſandi eſt iuriſdictionis ſpiritualis. Leſſius *lib. 2. de iuſtitia cap.40. dub.13. n.107.* & Soarez *tom. 2. de Religione tract. de voto lib.6. c.10. n.15.* 19.

Quid ergo de Monaſteriis commendatis dicendum, vbi Religioſa obſeruantia cuſtoditur? Reſponde Epiſcopum poſſe, & debere admonere Prælatos illorum, vt viſitent, & violatores obſeruantiæ corrigant, qui ſi intra ſex menſes ſuperiores viſitare neglexerint, Epiſcopus viſitare poterit, non obſtante quocunque priuilegio, aut appellatione, iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ. 21. c.8.* Fr. Emmanuel *tom. 1. regularium q.36. art. 3. per totum*, & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 12. c. 13. n.50.* Quando verò in commendatis Monaſteriis non viget obſeruantia regularis, quamuis ſint exempta, poſſunt illa annis ſingulis viſitari ab Epiſcopis, etiam tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatis, iuxta Concil. Triden. *d.c.8. & ſeſſ. 25. de regular.cap. 11.* & vult Armendar. *in additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 6. l. 5. numer.99. §.2.* 20.

Inſuper Epiſcopi, qui incumbunt correctioni, & viſitationi exemptorum tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, poſſunt procedere contra impedientes Conſeruatores: quin etiam, ſi regulares, dum ingredi vult ob cauſam viſitationis fores clauſerint, integrum eſt vim inferre illis, & oſtia frangere; prout docent Innocent. *in c. venerabili, de cenſibus.* Fuſc. *de viſitatione lib.2.c.19. poſt num. 1.* & Campanil. *rubr.12.c.13. n.52.* 21.

Præterea Epiſcopus poteſt cogere regulares, vt interdicta, & excommunicationes ab eo latas publicent in eorum Eccleſiis, ſi ipſe præcipiat ad eas ſeruare teneantur, habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.25. de regularib. cap.12.* quod antea diſpoſitum erat *in c. cùm & plantare, §. excommunicatos, de priuilegiis*, Franciſc. Leo *in theſauro for. Eccleſ. part. 1. c. 8. n. 19.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 210. verſ. 5.* Fr. Ioan. de la Cruz *de ſtatu Religionis lib.2. c.7. dub. 2.* Fr. Emmanuel *in addit. ad Bullam Cruciatæ fol. mihi 29.* Henriq. *in ſumma lib.* . *§.3. in fine*, Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos part. 2. q.45. n. 46.* Item teneri regulares etiam priuilegiatos vitare excommunicatos, & nominatim interdictos, vt *in d. §. excommunicatos*, vult Abbas *ibi n.1.* Couar. *in c. Alma, part. 1. §. 1. n. 2.* & Barboſ. *eodem, §. excommunicatos, n. 13. & 24.* ea ratione, quia quamuis regulares exempti nequeunt excommunicari ab Ordinariis, ex hoc non ſequitur, quòd non debeant vitare alios, qui ab Ordinariis ſunt rite excommunicati, eo quòd obligatio vitandi nominatim denunciatos non procedit ex iuriſdictione Ordinarij excommunicantis, à qua ſunt exempti, ſed prouenit ex lege ita diſponente, à qua regulares non eximuntur, Vgolin. *de cenſuris tabul. 1. cap. 13. §. 8.* & Barboſ. *vbi proximè d. numer. 14. ad finem.* 22.

Multò

23. Multo fortiùs poteſt Epiſcopus compellere clericos ſuæ Diœceſis quantumcunque exempti, vt promulgent interdicta, & excommunicationes à ſe latas, & deuitent nominatim interdictos, & excommunicatos, per textum *in d. c. cùm & plantare*, & *ibi* Barboſ. *n.* 24 *verb. nominatim*, vbi addit nominatim excommunicatos dici, quando proprium nomen exprimitur, vel aliquo indubitabili ſigno demonſtratur. Similiter poteſt cogere exemptos, vt accedant ad proceſſiones publicas, ſi beneficia habeant etiam ſimplicia in Diœceſi ſua, aut officia Eccleſiaſtica. Aloyſ. Ricc. *in collectaneis deciſ. part.* 4. *collectan.* 882. *in principio.* vbi de beneficiis. Balb. *deciſ.* 339. *part.* 2. *vbi offic. Eccleſ.* Secus de Sacerdotibus nullum officium, aut beneficium Eccleſiaſticum obtinentibus in ciuitate, vel Diœceſi: hos autem non eſſe ab Epiſcopo compellendos proceſſiones aliquas comitari, refert deciſum in ſacra Congregat. Armendariz *in addit ad recopil. legum Nauarræ tit.* 14. §. 31. *de proceſſionibus n.* 12.

24. Denique poteſt Epiſcopus excommunicare regulares adminiſtrantes Sacramenta clericis, vel laicis Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis, vel matrimonij ſine licentia Parochi, *Clementin.* 1. *de priuilegiis*, vbi Barboſ. *n.* 3. *pag.* 122. addit ipſo facto eſſe excommunicatos regulares Sacerdotes ſine licentia ſpeciali Presbyteri matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolennizantes: nec poſſe ſine Ordinarij licentia indulgentias publicare, quas à Summo Pontifice impetrarunt, ſubſunt enim Epiſcopi iuriſdictioni, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6 *de reformat. c.* 3. *& ſeſſ.* 24. *c.* 11. *de reformat.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 105. *numer.* 69.

Quid poſſit Epiſcopus circa feſta noua inſtituenda, & circa Miſſarum numerum reducendum.

§. VII.

EPITOME.

1. *Epiſcopus in ſua diœceſi an poſſit noua feſta inducere?*
2. *Feſta ſacra cum clero, & populo poteſt Epiſcopus indicere in honorem alicuius Sancti in Sanctorum numerum relati.*
3. *Epiſcopus ſine populo præſente, aut ad id vocato, an poſſit dies feſtos ſacrare Sanctis, qui non ſunt per ſummum Pontificem in Sanctorum numerum adſcripti?*
4. *Feſta de præcepto obſeruanda poteſt Epiſcopus inconſulto populo in Synodo indicere.*
5. *Epiſcopus poteſt cogere regulares, vt in concionibus, aut in offertorio Miſſarum conuentualium declarent populo dies feſtos de præcepto obſeruandos, & ieiunia obligatoria illius hebdomadæ.*
6. *Princeps ſæcularis procedere poteſt contra laicos non obſeruantes feſta Eccleſiaſtica.*
7. *Princeps ſæcularis non poteſt facere dies feſtos ſine authoritate Epiſcopi.*
8. *Laici poſſunt ſtatuere pœnas contra violantes feſta Eccleſiaſtica.*
9. *Epiſcopus poteſt abrogare dies feſtos, vel ſubrogare illos.*
10. *Epiſcopus non poteſt prohibere in feſto ea, quæ de ſe ſunt licita ſub excommunicatione.*
11. *Epiſcopus an poſſit in ſua Diœceſi inſtituere ordinem diuerſum recitandi ab officio Romano?*
12. *Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas, quæ fuerunt impoſitæ in fundatione Eccleſiæ.*
13. *Epiſcopus nequit reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum in ſua fundatione certum numerum exigentium.*
14. *Epiſcopus nequit reducere ad minorem numerum Miſſas particulares votiuas, aut pro defunctis, quando a particularibus petuntur datis iuſtis ſtipendiis.*
15. *Epiſcopus ſine Synodo congregata poteſt reducere Miſſarum numerum ad minorem, & quid de Generalibus Ordinum, ſeu Abbatibus?*
16. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare, vt Miſſæ dicantur in Altari diuerſo, ſi non poſſunt dici in loco conſtituto.*
17. *Miſſæ augendæ eleemoſyna cui datur poteſtas.*
18. *Miſſæ pro quibus datur pingue ſtipendium, an pro paruo dici poſſint?*
19. *Miſſæ etiam de Sancto in Altari priuilegiato pro defunctis dici poſſunt ſine diſpenſatione Epiſcopi.*
20. *Epiſcopus an poſſit mutare voluntates pias defunctorum, & legata relicta.*

DVBITATVR primò, an Epiſcopus in ſua Diœceſi poſſit noua feſta inducere? Reſponſio eſt affirmatiua. Nauarr. *de horis Canonicis cap.* 11. *num.* 27. & colligitur ex *cap. nouit diſt.* 12. ibi, *in qualibet Eccleſia*, & ibi, *Illuſtriſſimus Cardin. num.* 2. non obligabunt tamen ſi populus ex cauſa rationabili contradicit, Sa *in ſumma verb. feſtum n.* 2. Poſſe autem Epiſcopum in ſua Diœceſi conſtituere, vt aliqui dies feſti colantur, ac celebrentur, tradit Felinus *in cap.* 1. *num.* 18. *de ſponſalib.* Couarr. *lib.* 4. *variar. c.* 19. *n.* 4. *verſ. præter hos*, & Azor. *inſtit. moral. part.* 2 *lib.* 1. *cap.* 26. *q.* 1. requiritur tamen, vt vocetur clerus, & populus ab Epiſcopo, ſine quibus præſentibus dies feſtos nequit inſtituere: adhibetur autem populus non, vt cum Epiſcopo inſtituat venerandos dies, ſed potiùs, vt à populo audiat Epiſcopus, ſi fortè multiplicatis feſtis oneretur, & quæ feſta fortè omitti poſſint, ita Petrus Gregorius *lib.* 1. *part. iuris Canon tit.* 19. *c.* 4. *ſchol.* 3. Azor. *d. c.* 26. *q.* 1. 1

Hæc de iure communi. De conſuetudine eſt tamen introductum, vt dies feſti populo minimè vocato ſola Epiſcopi authoritate conſtituantur adhibito conſilio clericorum, ſic Butrius *in cap. final. de feriis*, quia in his, quæ tendunt in fauorem animæ; quilibet eſt ſubiectus Epiſcopo, *cap. cùm ſit, de foro competent. cap. nouit, de iudiciis*, & hæc eſt verior opinio, quam ſequitur Caſſaneus *in Catalogo gloriæ mundi* 3. *p. conſiderat.* 48. Azor. *d. c.* 26. *q.* 2. *in fine*. Nec refert *c. fin. de feriis*, quia ibi non oſtenditur, nec decernitur Epiſcopis, quòd inſtituant feſta vocato ad id clero, & populo, ſed quòd feſta indicta ab Epiſcopo celebrentur à clero, & populo, & in hac poſſeſſione ſunt Epiſcopi ex voluntate ſaltem tacita Summorum Pontificum; 2

lorum feneſtellam vota ſingularum audiat, vel accipiat. confirmat Nauarrus *in cap ſtatuimus*, 19. *q.* 3. *num.* 59. Franciſc. Leo *in theſaur. for. Eccl. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 46. Fr. Ioan. de la Cruz *de ſtatu religion. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 2. *concluſ.* 3. *notab.* 3. *prope finem*, & alij, quibus accedit Barboſ. *in remiſſ. ad Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 7. *ad finem*, *verſic verò*, & Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 50. contra Llamas *in methodo curationis in appendice*, quam ponit *in fine*, §. 7. dicentem in hoc caſu licitam eſſe ingreſſus cauſam, & ſubdentem Concilium non præcipiendo, ſed conſulendo ſtatuiſſe, ne in hoc caſu ingreſſus in monaſterium licitus eſſet.

Nihilominus, ſi Epiſcopus, vel Monialium ſuperior prudenter iudicent ex circunſtantiis in electione concurrentibus neceſſarium eſſe ingreſſum, vt prædicta electio fiat canonicè, & vt auferatur inquietudo Monialium, & ſuſpicio ſubornandi inter Moniales, & ob alias iuſtas cauſas iuſtus erit ingreſſus in Monaſterium, vt ibi Monialium ſuffragia audiantur, & cum pace recipiantur, ita Ioan. de la Cruz *ſuprà d. cap.* 5. *dub.* 2. *concluſ.* 3. *notab.* 3. Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælator. tract. de ſacris Monialibus q.* 2. *art.* 15. *concl.* 3. *& ſequent.* & ſequitur Sanchez *ſuprà d. cap.* 16. *num.* 50. *ad finem*, poſt Manuelem *Regular. tom.* 1. *q.* 46. *art.* 4. *fine*, *& art.* 5. *in principio*, vbi iudicat poſſe Prælatum ingredi, & ſuffragia recipere comitatum tamen aliquibus perſonis, quando, Moniales maximè fuerint inquietæ.

Poſſe autem admitti Monachum ab Epiſcopo ad profeſſionem, ambigi poteſt? Innocentius *in cap. porrectum* 13. *de regularib. num.* 5. per textum *in cap. vir.* 27. *q.* 1. docet poſſe fieri Monachum quemcunque faciendo profeſſionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Epiſcopi, quem ſequuntur Hoſtienſis *in eodem cap. num.* 14. Anchar. *num.* 7. & Ioan. Andr. *num.* 4. Nihilominus cùm hodie Epiſcopus non habeat Religioſos exemptos ſub ſua ditione, non poteſt authoritate propria aliquem ad profeſſionem monaſticam recipere, Nauar. *de regularib. conſ.* 6. *à num.* 2. *in antiquis conſ.* 40. *in nouis.* Fr. Emmanuel *regular. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 11. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 4. & Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 74. *verſ. nec Epiſcopus*, poſt plures, vbi addit penes Epiſcopum eſſe poteſtatem conſtituendi aliquem Religioſum, etiamſi in nullum Monaſterium ingrediatur ille, nec profiteatur conſtitutiones alicuius religionis. Veruntamen promittendo tria vota ſubſtantialia in manibus Epiſcopi, manebit Religioſus in domo ſua ſub Epiſcopi obedientia, & in hoc ſenſu eſt vera ſententia Innocentij, & aliorum *in d. c. porrectum*, *num.* 5. *de regularib.* quæ etiam procedit hodie in Monaſteriis Monialium Epiſcopo ſubiectis, dummodo fiat profeſſio ſecundùm regulam à Sede Apoſtolica approbatam, Sylueſt. *verb. religio* 3. *q.* 14. Armill. *verb. nouitius num.* 11. Cucc. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *num.* 62. Manuel *vbi ſuprà q.* 17. *art.* 11. quod intelligitur ſimul cum conſenſu maioris partis Conuentus, quia ſolus ſuperior non poteſt admittere ad Religionis profeſſionem, & exigitur quoque conſenſus maioris partis, Lapus *alleg.* 31. *num.* 3. Nauarrus *ſub tit. de conſtitut. conſ.* 9. *à num.* 19. *in nouis*, *& cap.* 3. *de regularib. num.* 5. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 12. *princip. num.* 2. *&* 3. Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *n.* 61. Emman. Saa *in ſumma verb. Religio num.* 65. Azor. 1. *p lib.* 12. *c.* 20. *quæſ. vltim.* & Sanchez *d. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 65. vbi num. 66. addit non eſſe audiendum Fratrem Emmanuelem *tom.* 3. *regularium quæſt.* 17. *art.* 7. dum ait profeſſionem à ſolo Abbate receptam inconſulto Conuentu non eſſe ipſo iure irritam, ſed talem declarandam, quod eſt falſum, prout tradunt Abbas *in cap. ad Apoſtolicam num.* 2. *de regularib.* Roſella *verb. nouitius num.* 20. & *ibi* Tabien. *q.* 8. *num.* 9. Nauarr. *comment.* 3. *de regularib. num.* 5. Azor. *p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 4. *quæſ.* 3. & Sanch. *ſuprà num.* 66. *&* 67. vbi latè de profeſſione.

Non eſt tamen profeſſio valida quando deeſt poteſtas in admittente illam; ad eius autem valorem ſatis eſt, vt is ratam eam habeat, qui eam poteſt admittere, non mutata priori voluntate profeſſi per actum contrarium. Nauarr. *de regul. conſ.* 6. *num.* 7. *in antiquis*, *& conſ.* 40. *num.* 7. *in nouis* Azor. *part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 7. & alij, quos referens ſequitur Sanch. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 80. vbi *numer.* 81. tradit, quando profeſſio eſt irrita ex parte emittentis, ſatis eſſe nouum eius conſenſum abſque noua Prælati admiſſione, quod intellige quando profeſſus ſciens profeſſionem fuiſſe nullam ex defectu conſenſus, & ad eam minimè obligari, eam ratam habuit volens, vt ex tunc efficax, ac firma ſit. Sanch. *de matrimonio lib.* 1. *diſp.* 16. *num.* 7. *& lib.* 2. *diſp.* 86. *num.* 3. *& lib.* 7. *diſp.* 37. *num.* 59. & multis *ibi* relatis, quibus accedit, & *num.* 60. vbi tanquam probabilius ſtatuit quando profeſſus erat habilis ad profitendum, & nullo affectus erat impedimento dirimenti, & profeſſio tantùm fuit irrita ex defectu conſenſus ſufficientis, non eſſe neceſſariam nouam religionis acceptationem, ſed ſufficere, verè vt profeſſus conſentiat ſiue internè, ſiue externè, modò ſuperior, qui profeſſionem acceptauit, conſenſum non reuocet, ita Saa *in ſumma verb. Religio num.* 23. & Emmanuel 2. *tom. ſumma cap.* 92. *concl.* 5. *num.* 5. & probat Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 32. *num* 9. *&* 14. argum. deducto ex matrimonio carnali; vbi pro hac parte plures allegat.

Sequitur dicendum, an poſſit Epiſcopus Regulares exemptos compellere cenſuris in caſibus, 6.
in quibus ipſi ſubduntur Epiſcopo? Reſpondetur in primis Epiſcopum non poſſe excommunicare Regulares prædicantes ſine licentia Ordinarij, vel Sedis Apoſtolicæ, vt per Simanc. *de Cathol. inſtit. tit.* 49. Pegna *in director. Inquiſitor. p.* 2. *cap.* 13. *comment.* 40. Cened. *pract. lib.* 1 *q.* 26 *num.* 12. Reginal. *in praxi for. pænit. lib.* 18. *num.* 130. & Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 20. In Concilio tamen Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 4. deciſum eſt, nullum ſæcularem, ſiue Regularem, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum, contradicente Epiſcopo prædicare poſſe, & ita ex vi huius decreti, poterit Epiſcopus prohibere, ne Regularis prædicet etiam cauſa non reddita, ita Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *cap.* 8. *numer.* 9. quod procedit in eo tempore, & hora, qua Epiſcopus coram ſe voluerit facere ſolenniter prædicari, aut Epiſcopus prædicare voluerit, tunc enim poterit Epiſcopus interdicere Regularibus, ne prædicent etiam in ſuis Eccleſiis illo tempore, non verò alio, ne contradicatur decreto eiuſdem Concilij *ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 2. vbi ſic dicitur: *Regulares verò cuiuſcunque Ordinis, niſi à ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia etiam in Eccleſiis ſuorum Odinum prædicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant*

piant

piant. In Eccleſiis verò, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum ſuperiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſint quæ in ipſis Eccleſiis non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſint, &c. Vbi vides non teneri Regulares, vt in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicent, obtinere licentiam ab Epiſcopo, ſed præſentare ſe perſonaliter coram illo, & ab eo benedictionem petere, quamuis eam minimè obtinuerint, prout referunt Emmanuel *regular. tom. 3. quæſt. 32. art. 5.* & Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 113.* quòd ſi Regulares in Eccleſia ſui Ordinis prædicare audeant, non obtenta licentia Epiſcopi, Congregatio cenſuit illos, qui abſque licentia Epiſcopi prædicauerint in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, quamuis decreto Concilij *cap. 2. ſeſſ. 5.* contrà fecerint, non poſſe tamen puniri ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus Regularibus tantùm, prout refert Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. priuilegia Regularium*, Barboſ. *cap. excommunicamus, de hæreticis n. 43.*

Quia ergo Mendicantes habent ſpeciale priuilegium, ne poſſint excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, vt claret ex eorum compendio *verb. exemptio, num. 9. & 23. & 24.* & ex Bulla Pauli III. conceſſa Societati anno 1549. niſi expreſsè concedatur Epiſcopis, vt de facto conceditur in Concilio *ſeſſ. 25. de regul. cap. 16.* idcirco vbi non conceditur, vti contra illos cenſuris, pœnis aliis procedendum eſt, ſicut *d. cap. 16.* datum eſt Epiſcopis, vt per cenſuras compellant exemptos reſtituere bona nouitiis reſipiſcentibus, *& cap. 5.* vt clauſuram Monialibus imponant, & inobedientes, aut contradicentes cenſuris cogant. *& ſeſſ. 22. decreto de vitandis, & obſeruandis in celebratione Miſſæ*, per cenſuras contra exemptos ſacrum facientes in Oratorio priuato, aut horis non debitis, vt procedant, Henriquez *lib. 7. de indulgentiis, cap. 25. num. 7. ad finem*, & Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 6. c. 1. num. 14 & ante lib. 7. de matrimonio diſp. 33. num. 23.* poſt alios vbi ſubdit textum *in cap. 1. de priuilegiis. in 6. verſ. in eos autem*, per hæc verba: *in eos autem quibus ne interdici, ſuſpendi, vel excommunicari à quoquam valeant, à Sede Apoſtolica eſt indultum*, (ſicut ſunt Religioſi quamplures) in quorum priuilegiis continetur, ne quiſquam Epiſcopus, vel Archiepiſcopus Monaſteriorum ſuorum Monachos pro vlla cauſa, vllovè loco interdicere, ſuſpēdere, vel excommunicare præſumat: iidem Ordinarij iuriſdictionem ſuam quantum ad iſta, vbicunque illi fuerint, penitus exercere non poſſunt. quare ſunt, qui putent hos Regulares deponi poſſe, & aliis pœnis puniri, non tamen eos ligari cenſuris, ita Ioann. Andr. *in d. cap. 1. num. 7. verſ. in gloſſa, interdictum.* Anchar. *num. 4. notab. 7.* & Franc. *§. vlt. num. 2.* Vnde ſi cenſuræ ferantur, nihil valent, Ancharr. *d. num. 4. notab. 8.* & Franch. *eodem §. vltim. num. 1.* Quare poteſt habere Epiſcopus iuriſdictionem ad compellendos exemptos, non tamen cenſuris, & aliis pœnis, quia quando Tridentinum voluit, quòd Epiſcopus per cenſuras contra exemptos proceſſerit, id explicuit, vt dictum eſt: ſecus in aliis decretis, vt *ſeſſ. 25. cap. 13.* vbi ſubiecit exemptos Epiſcopis ad eos compellendos, vt proceſſionibus intereſſent publicis, & quoad componendas controuerſias excitatas ſuper præcedentia locorum, & quoad alia; & tamen non adiecit, vt poſſit Epiſcopus per cenſuras procedere contra illos: ex quo conſtat noluiſſe eam iuriſdictionem Epiſcopis concedere; & ideo non poſſe per cenſuras cogi accedere ad publicas proceſſiones pluries fuiſſe deciſum per ſacram Congregationem, refert Quaranta *in ſumma Bullarij verb. præcedentia, in fine*, ſed pœnis pecuniariis. Stephan. Gratian. *deciſ. 232. num. 15.* ſed ab ipſo Epiſcopo puniri poſſe per cenſuras, & pœnas arbitrarias, & alia iuris remedia, in ſacra Congregatione reſolutum refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 14. cap. 28. §. 31. de proceſſionibus num. 7.* & Papiæ deciſum fuiſſe dicit Maceraten. *deciſ. 35. dub. 2.* & in Curia Neapolit. obſeruatum fuiſſe teſtatur Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcopali, c. 45. num. 9.* & ex aliis reſoluit Aloyſ. Ricc. *reſol. 308. n. 6.* ſed ſaltem pœnis pecuniariis tradit Grat. *Marchia dec. 231. d. n. 15.*

Difficultas eſt, an Epiſcopus poſſit nouitio præfigere tempus duorum menſium, intra quod teneatur renunciare beneficio, ſi in Religione permanere velit? Reſponſio habetur *in cap. beneficium, de regularibus in 6.* vbi ſic ſtatuitur: *Beneficium illius, qui religionem ingreditur, non eſt infra probationis annum alicui conferendum, niſi ad id ipſius accedat aſſenſus, ſed interim eidem beneficio per alium deſeruiri debebit, aſſignata ſibi congrua de ipſius prouentibus portione.* Ex quo cap. duo apparent. Alterum beneficium Nouitij minimè vacare illo probationis anno. Alterum per totum annum poſſe Nouitium renunciare ſuo beneficio, vt intuenti, & legenti patebit, quod etiam conſtat ex *cap. tranſmiſſa, de renuntiatione.* Renunciatio tamen beneficij per Nouitium fieri debet ante duos menſes profeſſionis, ex Flaminio *de reſignat. lib. 3. quæſt. 13. num. 4.* ex Concil. Trident. *cap. 16. ſeſſ. 25. de regularibus.* ibi, *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuſcunque cauſa pia valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem, ac non alias*, intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſequuta profeſſione; aliter verò facta, etiāſi cum huius fauoris expreſſa renunciatione etiam iurata, ſit irrita, & nullius effectus. Nec eſt dubium hoc decretum etiam habere locum in renunciatione beneficij, vt refert Flamin. *ſuprà num. 5.* cenſuiſſe ſæpiùs ſacram Congregationem. Quare renunciatio debet fieri ante duos menſes profeſſionis de conſenſu Superioris, ne fortè nouitius, ſi non perſeueret, & careat beneficio, & Monachatu, Abbas *in cap. ex tranſmiſſa, de renunciatione, num. 5.* Denique Epiſcopus non poteſt conferre beneficia renunciata per Nouitios, niſi poſt factam profeſſionem, vt reſpondit pluries ſacra Congregatio, Flamin. *ſuprà n. 7.* 7.

Sed quid, ſi Nouitius dum Religionem fuit ingreſſus, ſecum adduxit bona aliqua, & noluit profiteri? Ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. de regularibus, cap. 16. in fine*, ſunt reſtituendæ omnia bona, quæ tempore ingreſſus delata ſunt in Monaſterium, nec minimum quidem retinere poſſunt Religioſi, quod, vt rectè fiat, Epiſcopus, ſi opus fuerit, poterit compellere Regulares ſuperiores per cenſuras, praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. Moniales §. 3. & part. 2. eodem verb. verſ. 21. pag. 73.* & Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 15. num. 67.* Bona autem intelliguntur vnà cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis illius temporis, quo moratus eſt in Monaſterio, Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 9. quæſ. 2. poſt medium*, quem refert, ac ſequitur Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ verb. nouitius, quintò*, quod quidem intelligendum eſt, quando Nouitius tenetur ea ſoluere alimenta, prout intelligit Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 7. cap. 5. num.* 8.

num. 25. ſed clariùs *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 2. *&* 3. de hac quæſtione cum Ancharano *cap. beneficium num.* 1. *notab.* 4. *in fine, de Regularibus in* 6. concludit veros Nouitios, vel non teneri ad huiuſmodi expenſas, vel ſaltem ad dimidiam ſolùm expenſarum partem teneri, & in hanc partem poſteriorem magis inclinat Anchar. quamuis cogitandum relinquat.

Nihilominus dicendum eſt cum eodem Sanchez *ibi num.* 4. Nouitium nullo modo teneri ad ſoluendum huiuſmodi expenſas, nam ille poteſt exire à Religione durante anno probationis liberè: ergo ſi obligetur ad expenſas, retineri poterit, nec erit illi liberum exire. Item Monaſterium tenebatur illum alere, & ipſe Monaſterio inſeruire, nec Nouitius, quamuis labore ſuo excederet expenſas, haberet ius exigendi exceſſum mercedis: quare ad expenſas non tenetur, ſi egrediatur, ita Nicol. de Vbald. *ſucceſſ. ab inteſtato*, vbi *de ſucceſſ. regular.* 2. *part. num.* 10. *final.* habetur 8. *tomo tract. part.* 1. Lælius Zecchius *de Republica Eccleſiaſtica, tit. de regularibus, cap.* 3. *num.* 10. Barbatius *cap. in præſentia, num.* 58 *de probat.* Syluest. *verb. Religio* 5. *q.* 8. Cucch. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *num.* 81. Saa *in ſumma verb. Religio num.* 8. & Azor 1. *part. lib.* 12. *cap.* 3. *quæſ.* 6. niſi à principio pactum fieret de ſoluendis expenſis, ſi Nouitius vellet egredi, vt in Monaſteriis Monialium fit, tunc enim ſtandum eſt contractui abſque vllo reſpectu ſeruitij Monaſterio exhibiti.

Quæſtionis tamen eſt, ſiquidem omnia bona Nouitio ſunt reddenda etiam feudalia, vt docent Tap. *in Authentica Ingreſſi, in verb. ſua, cap.* 14. *num.* 16. *C. de ſacroſſ. Eccleſ.* Caldas Pereira *in l. ſi curatorem, verb. implorare, à num.* 27. & Carol. de Graſſ. *de effect. clericalibus effectu* 4. *ſub num.* 25. quos referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 101. *à num.* 37. *& in cap. ſuper eo* 9. *de Regularibus*, vbi *num.* 5. ex ſacra Congregatione ambigit an habitus, ſeu veſtis Monachalis ſumptibus Nouitij empta ſit illi reddẽda, dum egreditur. Et videtur affirmandum, per textum *in d. cap. ſuper eo*, ibi: *Vt in eadem veſte, in qua veniunt, reuertantur.* Quare veſtis Nouitio reſtituenda eſt, aut pretium illius, innuit Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *in fine, verb. omnia reſtituantur*, & qui dicit omnia, nihil excludit ita Barboſ. *vtroque loco.*

9. Sequitur dicendum, an Epiſcopus poſſit prohibere pœna aliqua ne quis adeat Monaſteria Monialium? In primis, vt meliùs religioſa diſciplina inter Moniales obſeruetur, prohibitus eſt acceſſus ad Monaſteria illarum, niſi ex iuſta, & rationabili cauſa, vt notat Miranda *in manual. Prælat. tom.* 2. *tract. de ſacris Monialibus, quæſt.* 4. *art.* 1. *concl.* 1. & non ſufficit occaſio conſanguinitatis, ſed debet adeſſe legitima cauſa, ob quam licita ſit alloquutio cum Monialibus, & permittatur acceſſus ad earum Monaſteria, Miranda *ſuprà.* praxis Epiſcop. *p.* 1. *verb. Moniales* § 7. *verſ. circa ſecundum.* Steph. Gratia. *diſcept. forenſ. cap.* 393. *num.* 16. Quare frequentans Monaſteria Monialium, ſi clericus eſt, & monitus perſeuerer, deponatur; ſi verò laicus, excommunicetur. ita *cap. Monaſteria* 8. *de vita, & honeſtate clericorum.* Frequentia autem alloquendi cum Monialibus inducitur ex duabus vicibus, Abbas *in d. cap. monaſteria*, *num.* 5. ſequitur Steph. Gratian. *ſuprà num.* 17. & praxis Epiſcopalis *d. verb. Moniales* § 7. Veruntamen meliùs Nauarrus *in d. cap. ſtatuimus, num.* 61. *verſ. quibus addo, de regul. & in cap. cùm conſideret, verſ. multiplici num.* 23. *de pœnitent. diſtin.* 5. exiſtimat frequentiam alloquendi prudentis arbitrio eſſe relinquendam; ſequitur Sanchez *d. lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 110. *&* 111. vbi putat eſſe frequentiam, quando ſemel ſingulis menſibus, aut ter tribus diebus continuis. Llamas verò dicit eſſe frequentiam loqui duabus vicibus vna die, vel duabus diebus continuis, non autem toto menſe duas vices proinde ſemper relinquitur arbitrio prudentis.

Quid de Regularibus? Prohiberi Regulares ad Monialium Monaſteria cuiuſcunque Ordinis accedere, extat decretum hiſce temporibus ſacræ Congregationis ſupra Epiſcopos, & Regulares, datum Romæ Nonis Maij 1590. per quod aufertur Epiſcopis, aut aliis ſuperioribus, poteſtas faciendi illis facultatem illuc eundi, & cum Monialibus alloquendi, ſibique eam facultatem reſeruauit ipſa ſacra Congregatio, cuius decreti tranſſumptum refert Sorbus *in compendio medicantium, verb. ingredi Monaſteria*, & Quarant. *in ſumma Bullarij verb. Monaſteria Monialium, pag.* 451. in noua impreſſione, & Campan. *in diuerſor. iur. Canon rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 43. *verſ. Illuſtriſſimi*, vbi ſubdit decretum hoc etiam extendi à ſacra Congregatione ad Regulares Sancti Ioannis Hieroſolymitani Vicario Neapolitano reſcribente.

His poſitis dicendum eſt, ſi Epiſcopus per ſtatutum, aut edictum Epiſcopale ferat cenſuram ipſo iure, vel ipſo facto contra adeuntes Monaſteria Monialium, & cum illis colloquentes, complecti omnes etiam accedentes ad Monaſteria exempta Monialium Regularibus ſubiecta, qui non ſubſunt iuriſdictioni Epiſcoporum, dummodo exiſtant intra ſuam diœceſim, ita Geminian. *in cap.* 1. *§. & quoniam, num.* 8. *de ſtatu regular.* ſequitur Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 393. *num.* 23. *cum ſequent.* Requiritur tamen quòd expreſsè prohibeatur acceſſus ad Monaſteria etiam exempta. Nam prohibitio generalis non comprehendit exemptos, ad exempta, Roſell. *verb. excommunicatio* 7. *ſub num.* 4. & Syluest. *eodem verb.* 2. *num.* 14. & Campanil *d. cap.* 16 *num.* 45. Nec eſt dubium poſſe puniri laicos à iudice Eccleſiaſtico, ſi dum moniti fuerint, non ſe contineant à Monaſteriis Monialium, vt per Bobadilla *in ſua politica lib.* 2. *cap.* 17. *num* 50. Quod extende ad Regulares adeuntes Monaſteria Monialium abſque licentia Epiſcopi. Incidere enim in excommunicationem quam Epiſcopus ſuo edicto pronunciauit, per textum *in c.* 1. *de priuilegiis lib.* 6. reſoluit Graſſ. *deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 49. *numer.* 68. Nauarr. *conſil.* 2. incipit, *Regulares, de ſement. excommunic.* & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 42.

Sed probabilius eſt non incidere, ſi Regulares habeant ex priuilegio, vt de facto habent non poſſe ab Epiſcopis excommunicari, prout refert Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Monaſteria Monialium, verſ. dubitari pag.* 453. in nouiſſima editione, & Campanil. *d. num.* 42. *in fine*, per *cap.* 1. § *in eos autem, de priuilegiis lib* 6. & Sanchez *de matrimonio, lib.* 7. *diſp.* 33 *num.* 23. & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop alleg* 102 *num.* 73.

Epiſcopus item per edictum ſuum Epiſcopalem poteſt prohibere tam laicos quàm clericos, tam ſubditos, quàm non ſubditos, ne accedant ad Monaſteria Monialium exiſtentia intra fines ſuæ diœceſis etiam exempta; ex ea ratione, quia Epiſcopus imponens hanc pœnam accedenti ad Monaſteria etiam exempta, ratione loci vbi delinquitur eſt iudex delinquentis, & illud ire eſt committere delictum

delictum in loco non exempto, quamuis conſummatio delicti perficiatur in loco exempto: & ideo Epiſcopus poterit punire non ſubditum ratione delicti ſubditum, prout volunt Roland. *conſ.* 35. *num.* 16. *vol.* 3. dummodo non ignoret probabiliter illam conſtitutionem. Quinimò ſubditus Epiſcopi delinquens in loco exempto ligatur ſtatuto Epiſcopi, quoniam quamuis locus ſit exemptus à iuriſdictione Epiſcopi, tamen illo loco eſt de diœceſi, & in diœceſi, *cap. cùm Epiſcopus, de officio Ordinarij in* 6. idem de non ſubdito, ſi vadat per illam diœceſim, & in illa delinquat.

10. Ad hæc quæri poteſt, an Epiſcopus poſſit impedire ne Abbatiſſæ Moniales recipiant, aut profeſſionem faciant? Emmanuel Saa *in ſumma verb. Religio, num.* 65. ſic ait, *Epiſcopus non poteſt præcipere Monaſterio, etiam ſibi ſubdito, vt recipiat Monialem: id enim eſt Abbatiſſa cum Conuentu.* Soar. tamen meliùs *tom.* 4. *de relig. lib.* 1. *cap.* 11. ſic ait: *Poteſtas recipiendi eſt in ipſo Conuentu Monialium, ſimul tamen requiritur Prælati licentia, ſeu conſenſus,* de qua te Abbas *in cap. noſcitur, de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli.* Poterit tamen Epiſcopus animaduertere in Abbatiſſas ſibi non ſubiectas per eorum ſuperiores, ne virginibus dent ſacrum habitum, nec patiantur illas in Religione facere profeſſionem, niſi priùs earum voluntas ſit explorata ab eodem Ordinario, ipſumque poſſe contra facientes non ſolùm pœnis à Concilio Tridentino ſtatutis punire, ſed etiam Eccleſiaſticis cenſuris, & aliis iuris remediis coërcere, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, ita refert Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 16. *numer.* 17. fuiſſe deciſum à ſacra Congregatione.

Poteſt tamen Abbatiſſa in ſuo Monaſterio profeſſionem Monialium acceptare, quia hæc acceptatio non eſt actus Ordinis, nec iuriſdictionis pertinentis ad Eccleſiæ claues, ſed eſt actus cuiuſdam ſuperioritatis, quam habet Abbatiſſa in Moniales, ita Hoſtienſ. *in cap. conſuluit* 4. *qui clerici, vel vouentes*, Archid. *in cap. conſtitutionem num.* 1. *verb. Emiſſa, de Regularibus in* 6. Roſell. *verb. Nouitius num.* 6. & Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 5. *queſ.* 6. quos referens ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 76. vbi reprobat Francum dicentem, idem de Abbatiſſa reſpectu Monaſterij virorum, quod gubernatur per illam, quia verius eſt contrarium, cùm Abbatiſſa non habeat illius Monaſterij niſi ſolam adminiſtrationem, quæ non ſufficit ad profeſſionem alicuius acceptandam: debet enim eſſe legitimus ſuperior, vt acceptet, qualis non eſt Abbatiſſa reſpectu Monaſterij virorum, ita Syluester *verb. Religio* 3. *q.* 18. Angelus *verb. profeſſio num.* 1. & Azor. *d. lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 4. *ad finem*, ſequitur Sanchez *vbi ſuprà n.* 75. & 76. *ad finem.*

11. Certi tamen iuris eſt non poſſe impediri Epiſcopum volentem ingredi Monialium monaſteria ad explorandum, ſeruetur ne, vt decet, clauſura, etiamſi Monaſteria ſint Regularibus ſubiecta, ita Armendariz *in prædictis additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis num.* 44. vbi refert ita fuiſſe deciſum die 28. Aprilis 1584. Quare non eſt admittendus Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 21. dicens non poſſe Epiſcopum compellere ad clauſuram Moniales exemptas, & ſibi non ſubditas, ſed aliis Prælatis aliorum Ordinum ſubiectas: ex ea ratione, quia huiuſmodi Moniales etiam profeſſæ Ordinum militiarum Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ præcepto clauſuræ obſtringuntur, vt deducitur ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 22. per hæc verba, *Hæc omnia, & ſingula ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta Synodus præcepit in omnibus Cœnobiis, ac Monaſteriis, Collegiis, ac domibus, quorumcunque Monachorum, ac Regularium, nec non quarumcunque Sanctimonialium virginum, ac viduarum, etiamſi illæ ſub quacunque regula, vel conſtitutionibus, & ſub cuſtodia, vel gubernatione cuiuſcunque Ordinis mendicantium, vel non mendicantium*, &c. & patet ex Motu proprio, Pij quinti, incipit, *Circa paſtoralis.* ex quo conſtat omnes Moniales, quæcunque illæ ſint, clauſuræ præcepto obſtringi, ſequitur Nauarr. *commen.* 4. *de Regularibus, num.* 44. *verſ. quintò nota, & num.* 45. vbi loquitur de Monialibus conuerſis, & Tertiariis, ſi verè profeſſæ ſunt; atque ita quoad clauſuram ſubduntur omnes Moniales exemptæ etiam, Epiſcopo, & ab eo poſſunt viſitari, quoties ei videbitur expedire, refert deciſum Galer. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. monialis* 3. *& verb. clauſura* 1. praxis Epiſcopalis *verb. Moniales, q.* 4. *&* 8. *verſ.* 4. Soar. *de relig. tom.* 4. *lib.* 2. *c.* 12. *fin.*

Probatur ex eodem Concilio *d. ſeſſ.* 25. *c.* 5. abſolutè loquente, ibi: *Bonifacij VIII. conſtitutionem, quæ incipit, Periculoſo, renouans ſancta Synodus vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij interminatione maledictionis æternæ, præcipit, vt in omnibus Monaſteriis ſibi ſubiectis ordinaria, in aliis verò Sedis Apoſtolicæ authoritate, clauſuram Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent: inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacunque appellatione poſtpoſita, compeſcentes.* Vbi videtur manifeſtum nullum ſanctorum Monialium Monaſterium eximi à iuriſdictione Epiſcopali quoad clauſuram, vt ex *cap. periculoſo, de ſtatu regularium in* 6. probatur, quam partem etiam vltra præcitatos docent Fr. Emman. *tom.* 1. *regular. q.* 44. *art.* 2. *&* 3. *& art.* 4. Llamas *methodo curationis in appendice*, § 1. *ad finem*, & Zerol. *in praxi Epiſcopali, in* 2. *edit. part.* 1. *verb. Moniales, ad quartum quæſitum, & ad octauum quæſitum verſ.* 4. & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 101. *n.* 4. *& ſequentibus*, poſt Azor. 1. *p. lib.* 13. *c.* 8. *q.* 1. *per totum.* Suar. *vbi ſuprà.*

Conſequens eſt dicere, an Epiſcopus poſſit licitè toties quoties voluerit, ingredi monaſteria Monialium, & facere facultatem aliis introeundi: Reſpondeo negatiuè, niſi in caſibus neceſſitatis, & pro neceſſitatibus vrgentibus: proinde ſicut poſſunt Epiſcopi, & Prælati aliis facultatem concedere ingrediendi Monialium monaſteria ſibi ſubdita in caſibus neceſſariis, & neceſſitatibus vrgentibus; ita etiam poſſunt ingredi ipſi pro eiſdem neceſſitatibus, pro quibus aliis ad ingrediendum poſſunt concedere facultatem; ita Nauarr. *conſ.* 9. incipit, *An Epiſcopus, de ſtatu Monachorum, in nouis*, Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8 *quæſ.* 9. Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 38. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 2. *in tract. de ſacris Monialibus q.* 1. *art.* 14. *concluſ.* 1. *&* 2. Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 25. & oſtenditur à Gregorio XIII. in Motu proprio, incipienti, *Dubiis, quæ emergunt*, edito anno 1581. die 25. Decembris his 12.
verbis:

verbis: *Declaramus præterea tam ſeculares, quàm regulares, quibus cura, & regimen monaſteriorum Monialium quouis modo incumbit, facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi Monaſteria prædicta, ita demum vti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſariis, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati.* Ex quo loci apparet Epiſcopum, & Prælatos alios habere hanc facultatem ingrediendi ex officio ſibi tributam, ſequitur Nauarrus *lib. 3. conſ. 6. à num. 2. de ſtatu Monachorum in 1. edit. conſ. 6. à num. 2. & in 2. edit. conſ. 9. à num.* 2. vbi demonſtratur, quam poſſunt aliis concedere facultatem ad ingrediendum, poſſe ſibi aſſumere ad effectum eundem, Cordub. *in annotat. ad Collectorem, verſ. quoad illa duo*, Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit *in fine*, §. 7. Azor. *lib. 13. cap. 8. q. 9.*

Concedit ergo Epiſcopus licentiam ingrediendi authoritate ordinaria, quando monaſteria ſunt illi ſubiecta. Quando autem monaſteria ſunt immediatè ſubiecta Sedi Apoſtolicæ, concedit eam licentiam authoritate delegata. In monaſteriis tamen Monialium, quæ regularibus ſunt ſubiecta, ſolius eſt ſuperioris regularis licentiam ingrediendi facere, Nauar. *d. comment. 4. de regularibus, in cap. ſtatuimus*, 19. *q.* 3. *num.* 60. Llamàs *in appendice ad ſummam*, §. 5. & 6. Miranda *in Manuali Prælat. d. q. 2. art. 2.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 8. quæſt. 7.* & Campanil. *in d. rubr. 12. cap. 16. num.* 31. & Soar. *tom. 4. de Religione lib. 1. cap. 10. num.* 12. Nomine autem ſuperioris regularis ſine dubio intelligitur Prouincialis, qui habet locum Epiſcopi quoad iuriſdictionem, qui poteſt eam committere Prælato conuentuali, ita Soar. *vbi ſuprà n. 13. verſ. de Prælato verò inferiori*, Sanchez tamen affirmat ſuprà *num.* 5. poſſe Prælatum conuentualem hanc facultatem facere ſi ſuperior illius monaſterij Monialium ſit, nec à ſuperioribus maioribus, nec à conſtitutionibus talis facultas Prælato conuentuali eſt adempta, quia textus abſolutè loquitur, Epiſcopus, & ſuperiores Prælati.

Porrò Abbatiſſæ nequeunt concedere licentiam ingrediendi, ita Monachus *in cap. periculoſo, in principio num. 1. & 2. de ſtatu regularium in 6.* & *ibi* Franc. *num.* 5. Nauarrus ſibi contrarius *comment. 4. num. 59. verſ. tertiò quòd cauſa, de regularibus*, Manuel *de regularib. tom. 1. q. 46. num.* 3. & Azor. *p. 1. inſtit. moral. lib. 13. cap.* 8. *q.* 6. Imminente verò neceſſitate vrgente, an liceat ingredi in monaſterium de licentia Abbatiſſæ, aut ſine illa, quando non datur recurſus ad ſuperiorem, aut imminet periculum, ſi licentia expectetur? Graffis 1. *p. deciſ. lib. 4. cap.* 23. *num.* 6. *in fine*, vult in eo caſu non eſſe neceſſariam Abbatiſſæ licentiam; ſed meliùs tradit Manuel *tom. 1. regular. q. 46. art. 2. final.* expectandam eſſe licentiam Abbatiſſæ, quia Abbatiſſa verè eſt ſuperior ſui Monaſterij, *cap. dilecta, de exceſſibus Prælatorum, cap. attendentes, §. ſtatuimus, de ſtatu Monachorum*; item quia Abbatiſſa poteſt concedere facultatem ad vſum, & diſpoſitionem bonorum temporalium. Cùm ergo in Concilio Tridentino, & *in cap. periculoſo*, fiat facultas Epiſcopis, & ſuperioribus concedendi ingreſſum in monaſterio Monialium, & hoc de poteſtate ordinaria, vt putat Nauarrus *in ſumma cap. 28. additione 2. ad num. 143. cap. 25.* iure optimo in caſibus repentè vrgentibus, in quibus non poteſt recurri ad Prælatum ſine moræ periculo, poterit Abbatiſſa eam licentiam conferre ex præſumpta Prælati voluntate, Sanchez *d. lib. 6. cap. 16. num.* 37. ex eo, quia quando eſt periculum in mora adeundi Pontificem ad diſpenſandum, neceſſariò conſulitur Epiſcopus, qui ratione neceſſitatis ex præſumpta voluntate Pontificis tunc diſpenſat, ſic in noſtro caſu Soar. *de relig. tom. 4. c. 10. n. 17. fol. 45.*

Controuerti poteſt, an Epiſcopus, & ſuperiores Prælati ingredientes monaſteria ſibi non ſubdita ſine licentia ſuperiorum, includantur ſub decreto Concilij *ſeſſ. 25. cap.* 5. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſium cap. 393. num. 5. & 20.* & Barboſ. *alleg.* 102. *num.* 42. poſt Nauarrum, quem refert, ac ſequitur, affirmat, ſi ingrediantur Monaſteria ſibi non ſubdita ſine licentia ſuperioris in ſcriptis. Ex Concilio Tridentino *d. cap.* 5. ibi, *ſine Epiſcopi, aut ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta.* Proinde non ſatis eſt ad ingrediendum tacita licentia ſuperioris, quæ colligitur ex ſcientia, & patientia ſuperioris, qui videt, & non contradicit, quinimò nec ſufficit licentia verbis expreſſis conceſſa cùm exigatur ſcripta. Similis requiritur licentia in ſcriptis ad exeundum ex Pio Quinto in Motu proprio, incipit, *Decori, & honeſtati.*

Quid de officialibus, qui ingrediuntur monaſteria Monialium, an egeant licentia in ſcriptis toties quoties ingrediuntur? Reſponde in caſibus neceſſitatis communiter occurrentibus, & in aliis ſimilibus, permiſſus eſt ingreſſus, & non eſt neceſſaria licentia in ſcriptis, vt vult Fr. Ioannes de la Cruz *de ſtatu Religionis lib. 1. cap. 5. dub. 2. concluſ. 3. notab.* 3. & ſic ingredientes dum neceſſitas duntaxat vrget, poſſunt detineri, quouſque durat neceſſitas, eaque ceſſante, tenentur exire, per textum *in cap. quod pro neceſſitate* 1. *q.* 1. Hoſtienſis *in c. cùm in cunctis, ſub num. 4. verſ. neceſſitate, de electione*, Bartol. *in l. 1. §. nunciatio num.* 28. *ff. de noui operis nunciat.* Tiraquel. *Ceſſante cauſa, à num.* 184. Excuſantur tamen à mortali ſaltem, ſi finitis negotiis non exeant ſtatim, ſed detineantur ibidem propter curioſitatem videndi, remota omni corrupta intentione. In his autem ſupradictis caſibus, quando ſcilicet eſt periculum in mora, ſi ſuperioris licentia in ſcriptis expectaretur, non eſt neceſſaria in ſcriptis; ita Nauarrus *comment. 4. num. 60. verſ. quartò quod dubitari, de regular.* Graff. 1. *p. deciſ. lib. 4. cap. 23. num. 6. in fine*, Manuel *de Regul. tom. 1. q. 46. art. 2. in fine*, & Azor. *tom. 1. inſtit. moral. lib. 13. cap. 8. q.* 8. quin etiam Nauarrus, & Graffis *ibidem* volunt nec ore tenus licentiam eſſe neceſſariam; quod non puto verum, quando facilis eſt aditus ad ſuperiorem, niſi quando ea quoque ſi expectetur, eſſet periculum in mora; tunc enim ſufficit licentia verbo conceſſa; ſecus quando ea licentia oretenus conceſſa ſic expectata, eſſet periculum in mora, quia tunc ſufficit licentia Abbatiſſæ, vt dictum eſt ſuprà.

Quoad Medicos, Chirurgos, barbitonſores, fabros lignarios, Sacerdotes confeſſarios Monialium, & ſimiles, Llamas *in methodo curationis in appendice*, quam ponit *in fine*, §. 6. paulo poſt principium, opinatur non eſſe neceſſariam licentiam ſpecialem, neque in ſcriptis ad hos officiales ingrediendum. Mouetur, quia omnes hi excipiuntur *in cap. periculoſo, in principio*, iuncta gloſſa *verb. cauſa, de ſtatu regular. in* 6. quæ gloſſ. ponit exemplum in his miniſtris, additque hoc eſſe receptum ab omnibus Theologis, & iuris peritis, pro qua etiam parte citat Nauarrum *in cap. ſtatuimus, quod hodie, & comment. 4. de regularibus,*

laribus, n.60. ſed Nauarrus alibi ſolùm dicit, nimitum *in ſumma Hiſpana cap.28 additione 2. ad numerum* 143 *c.25.* Medicos, & reliquos ſuprà memoratos indigere licentia in ſcriptis, iuxta Concil. decretum, ſequitur Azor. *inſtit. moral. 1. p. lib. 13. c. 8. quaſ. 8.* Atque ita dicendum requiri licentiam ſpecialem his conceſſam in ſcriptis, & colligitur ex *d. c. periculoſo*, vbi exigitur præter cauſam manifeſtam, & iuſtam ſpecialis licentia ſuperiorum, & Tridentinum exigit licentiam vltra cauſam in ſcriptis: quibus accedit Sanchez *d. c. 16. num. 33.* Quare his miniſtris neceſſariò debet concedi licentia ſpecialiter, & in ſcriptis ad ingrediendum, niſi periculum eſſet in mora, ſi ſuperioris licentia in ſcriptis expectaretur, Suar. *vbi ſuprà d. fol. 45.*

Ambigi etiam poteſt, an incurrat cenſuram, qui ingrediens clauſuram Monialium ex legitima cauſa cum licentia, ſi finito negotio demoretur, & circumeat officinas? Reſpondet Manuel *tom. 1. regul. quaſt. 47. art. 11.* ſi aliquantulum demoretur ex curioſitate, non peccare mortaliter, nec venialiter, ſi mora illa breuis fuit; concordat Sanch. *vbi proximè n. 69.* eo quia hoc præceptum morali modo eſt intelligendum; nec is peccauit contra præceptum clauſuræ cùm ingreſſus fuerit ex cauſa, & cum debita licentia. Quinimò ſubdit, quamuis diutina eſſet mora, & cum intentione corrupta, adhuc à cenſuris eſſe liberum, ſicut non incurrit cenſuras Monialis cum legitima licentia exiens, ſi extincta cauſa ſui egreſſus extra monaſterium per moram notabilem commoretur; quia egreſſus ille non dicitur fuiſſe ſine licentia, & cenſuræ non incurruntur ab his, qui eo modo diuturnam extra monaſterium moram habent. Quẽadmodum ingrediens ex iuſta cauſa, & cum legitima licentia non ligatur cenſura, ſi rem habeat in monaſterio cum Moniali, prout vult Zerol. *in praxi in 2. edit. part. 1. verb. Moniales, ad octauum quaſitum verſ. 4.*

Meminiſſe tamen oportet tranſgredientes clauſuram modico ingreſſu, non peccare mortaliter, & à cenſuris contra tranſgreſſores promulgatis excuſari. Modicum ingreſſum exiſtimat Graffis *1. p. deciſ. lib. 4. c. 22. num. 15.* quando ingrediuntur per duos pedes, vel quaſi, & poſtea retrograediuntur, idem dicendum eſt de Moniali exeunte ex clauſura. Sanchez tamen id non probat, dicens eſſe verum ingreſſum, vel egreſſum ſufficientem ad culpam mortalem, & ad cenſuras incurrendas, ſi fiat per duos pedes ingreſſus in Monaſterium, vel egreſſus per totidem extra clauſuram, quia eo modo datur perfecta tranſgreſſionis ratio, quæ non reperitur perfecta, quando pars corporis eſt intrà, & pars extrà; aut quando maior pars corporis eſt intrà, aut extrà, dummodo totũ corpus non eſt intrà, aut extrà, reſpectu ingreſſus, aut egreſſus. Vnde non comprehenditur qui eſt in oſtio, vt notat gloſſ. *c. cùm ſanctã, verb. Vir ergo, de pœnit. diſt. 6.* quæ ſentẽtia eſt ſatis ſcrupuloſa: ideo magis placet Graffis dicens non incurri tranſgredientes clauſurã per duos pedes vel quaſi, poſtea retrogrediantur, quia modicũ, excuſat à mortali.

Ad extremum ex verbis Concilij *ſeſſ. 25. cap. 5. de regularib.* dicentis: *nemini liceat cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint, ingredi intra ſepta monaſterij*; oritur dubium, an comprehendantur pueri ſub hoc decreto ante vſum rationis? Reſponſio eſt negatiua: quia prohibitio directè non cadit in ipſos infantes, nec ipſi ſunt capaces præcepti, nec prohibitio indirectè redundat in admittentes illos: non enim talis cooperatio eſt prohibita, niſi quantum ipſa de ſe fuerit mala, ſuppoſita culpa in ingredientibus: igitur ex neutra parte hic ingreſſus eſt prohibitus, ita Nauarrus *in ſumma cap. 28. addit. 2. ad numer. 143. cap. 25. & comment. 4 num. 54. verſ. decimoquintò quæritur*, Henriquez *lib. 4. de pœnit. cap. 5. num. 2. in commento littera M. & lib. 13. de excommunic. cap. 43. numer. 3. in commento littera S.* Azor. *1. p. lib. 13. cap. 8. q. 5.* & Sorbus *in priuilegia Mendicantium 2. p. verb. ingreſſus monaſteria Monialium, in ſuis annotationibus num. 2.* quoniam mens Concilij eſt ſub ſuo decreto comprehendi habentes vſum rationis. Idem oſtenditur ex fine Concilij volentis excludere à monaſterio Monialium pacem earum perturbantes, & ad malum incitantes: quæ non reperiuntur in ingreſſu horum infantium. Quando verò ambigitur, an pueri habeant vſum rationis, ſi nondum ſeptennes ſunt, non prohibentur ingredi: ſecus, ſi ſint ſeptennes: nam vſus rationis ſeptennio exacto adeſt, & ante eam ætatẽ non præſumitur, ſic Ioan. Andr. *cap. iuuenis, de ſponſalib. n. 9.* vbi Anchar. *num. 4.* Henricus *c. acceſſit n. 2. de deſponſ. impub.* & Ludouic. Lop. *2. p. inſtruct. de matrimonio cap. 37. fol. 1039. col. 2. in fine.* Quare ſeptennio completo nequeunt ingredi, niſi conſtet eſſe doli incapaces. Henricus *d. cap. acceſſit, numer. 2. de deſponſ. impub.*

Difficultas eſt de perpetuò amentibus, qui nunquam vſum rationis habuerunt, & ſunt in ætate grandiori? Suar. cenſet peccare grauiter contra prohibitionem Concilij admitti huiuſmodi amentes, ſeu perpetuò ſtolidos; & quamuis ipſi non peccent, peccare tamen admittentes, ſequitur Sanchez *lib. 6. in præcepta cap. 16. num. 8. verſ. ſed tandem ſententiam*; ex ea ratione, quia hi quamuis ſint culpæ incapaces, ad peccatum incitare poſſunt, & loquitur ſæpe non ſolùm iocoſa, & vana, ſed etiam turpia, & turpiter iocantur, quæ non decent audiri à ſanctis Virginibus, ita Nauarr. *comment. 4. num. 155. verſ. 15. quæritur*, & Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit *in fine in §. 8.*

De puellis quid dicendum ante ſeptennium? Manuel in expoſitione Motus proprij Pij Quinti interdicentis ingreſſum mulierum in monaſteria virorum, & Sorbus *in priuilegia mendicantium 2. p. verb. ingreſſus in monaſteria Monialium, in ſuis annotationibus, n. 1.* Sentiunt non licere puellis ſex annos excedentibus ingredi Monialium monaſteria, eo quia in ea ætate iam vſu rationis videntur potiri. Alij licitum eſſe dicunt ingreſſum vſque ad ſeptennium completum: ſecus pòſt, Cordubens. *in ſumma q. 60. in fine*; alij denique abſolutè putant tam pueros, quàm puellas non ligari ſub prohibitione, donec rationis vſum habeant, quia ante illam ſunt culpæ expertes; & ex conſequenti euadunt excommunicationem ingrediendo monaſterium, Henriquez *lib. 4. de pœnit. cap. 5. num. 2. in commento littera M.* & Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 1. cap. 12. numer. 8.* vbi ait puerum doli capacem incurrere excommunicationem, ſi clericum percutiat, ex *c. pueris*, iuncta gloſſa *verb. pueris, de ſenten. excommunic.*

Ex his quoque decidi poteſt, an Epiſcopus poſſit Monialibus ex cauſa iuſta concedere licentiam exeundi de quibuſcunque monaſteriis; etiam ſi-

bi non ſubditis, & quæ cauſæ dicantur licitæ ad exeundum? Prima pars ſupponit ex cauſa iuſta poſſe Moniales egredi, & conſtat exigi iuſtam, & grauiſſimam, quia res eſt grauiſſima, ex *cap. periculoſo, in principio, de ſtatu regular. in 6.* per hæc verba: *Nulli earum tacitè, vel expreſsè profeſſa ſint, vel eſſe valeant, quacumque ratione, vel cauſa,* &c. *monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas concedatur.* concordat Trident. *ſeſſ. 25. cap. 5. de regular.* ibi: *Niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda.* Et denique Pius Quintus in Motu proprio, incipit, *Decori, & honeſtati,* edito anno 1569. Kalendis Februarij ſic loquitur, ibi: *Ordinamus nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum, aliarúmve Monialium de cætero, etiam infirmitatis, ſeu aliorum monaſteriorum etiam eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorúmve consanguineorum viſitandorum, aliáve occaſione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidimiæ à monaſteriis exire; ſed nec in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere.* ſic Pius Quintus. Et quamuis Trident. generaliter tantùm rem tetigerit, & *c. periculoſo*, & Pius Quintus ad cauſas ſpeciales deſcenderint, non proterea commiſit Epiſcopo, quòd eſſet cauſa legitima arbitrio illius declaranda; ſed Epiſcopi arbitrio commiſit determinare, an cauſæ propter quas Moniales poſſunt procurare egredi ex Monaſteriis ſint cauſæ veræ, ac tales, quales petuntur tam in prædicto *c. periculoſo*, quàm in prædicto Motu proprio, de quibus paulo pòſt.

Reſolutio ergo ſit. Moniales omnes profeſſæ omnino prohibentur, ne monaſterio egrediantur, niſi interueniente cauſa legitima exeundi approbanda ab Epiſcopo, indultis, & priuilegiis non obſtantibus. Quæ concluſio obligat, & comprehendit omnes, & ſingulas totius orbis, & cuiuſcunque Ordinis Moniales. Item loquitur cum Epiſcopis vniuerſis, & de Monaſteriis ſibi ſubiectis, & non ſubiectis, dummodo ſint profeſſæ, ibi: Nemini liceat poſt profeſſionem, quod extenditur tam ad tacitam, quàm expreſſam: eſt enim vtraque profeſſio ſimpliciter emiſſa in quibuſcunque monaſteriis Monialium, etiam ſi viuant ſub gubernatione Militiarum, etiam Hieroſolymitanæ ſub quacunque regula. Eſſe autem hanc mentem Concilij, & Pij Quinti, eſt in confeſſo, non poſſe ſcilicet Moniales exire à quocunque monaſterio ſine cauſa iuſta ab Epiſcopo approbanda. ita Campanil. *in diuerſor. iur. canon. rubr. 12. c. 16. n. 22. prope finem*, & Armendariz *in additionibus ad dictum librum ſecundum tit. 18. l. 7.* quos refert, ac ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, alleg. 102. n. 28. prope finem*: ſecundùm quos Monialibus nunquam licet exire à monaſterio etiam cum cauſa iuſta, niſi de communi conſenſu ſuperioris regularis, & Epiſcopi Diœceſani: quòd ſi Moniales, quæ Regularibus ſubiectæ ſunt, ſine Bulla, & licentia Epiſcopi exierint, non obſtante licentia ſuorum ſuperiorũ Regularium, tam Moniales, quàm earum ſuperiores puniri poſſunt à Diœceſano cenſuris, & aliis iuris remediis, vt deciſum referunt Campanil. & Armendariz *ſuprà*.

Nauarrus tamen *conſ. 6.* incipit, *Tam generalis, ſub n. 6. de ſtatu monach.* ait requiri approbationẽ Epiſcopalem, quando Moniales exire volunt de monaſteriis Epiſcopo ſubiectis, atque ita exemptis, quòd Romano Pontifici immediatè ſubbuntur, ſecus quando Regularibus ſubditæ ſunt: tunc enim ſatis eſt licentia ſuperioris Regularis, ſequitur Ludouicus Miranda in manuali Prælatorum *q. 3. de clauſura Monialium art. 6.* quibus accedit Fr. Emmanuel *q. regular. tom. 1. q. 49. art. 6.* dicens ſufficere ſolùm licentiam Prouincialis, ſeu generalis abſque approbatione Epiſcopi. Nihilominus vrget Concilium, dum ait *d. c. 5.* cauſam ab Epiſcopo approbandam, & cogit conſtitutio Pij Quinti anno 1569. ita diſponens, cui adhæret tenaciter Confectius *de priuilegiis Ordinum mendicantium tit. 20. c. 4.* firmans in illis tribus caſibus, de quibus loquitur Pius Quintus, & ſic de cæteris, deſiderari licentiam Epiſcopi, & Regularium in monaſteriis, quæ Regularibus ſunt ſubiecta, vbi expreſſis verbis Motus ille proprius petit licentiam vtriuſque ſuperioris; nec differt Azor. *part. 1. inſtit. moral. lib. 13. c. 8. quæſ. 1. verſ. item quærebatur*, tradens abſolutè in monaſteriis, quæ ſubſunt Regularibus, exigi Epiſcopi, & ſuperiorum licentiam; idem vult Capuccinus *in annotationibus ad compendium priuilegiorum Mendicantium, verb. clauſura Monialium, ad finem*, loquens de tribus illis caſibus, quales ſunt, qui ſequuntur.

Porrò cauſæ ob quas poſſunt exire è monaſterio, referuntur à Pio V. ſcilicet magni incendij, infirmitatis, lepræ atque epidimiæ: an verò huiuſmodi caſus extendi poſſint ad alios ſimiles? Pars negans ex eo probatur, quia Pius Quintus ſtrictè in ſua conſtitutione interdixit exitum Monialibus à ſuis Monaſteriis, exceptis tribus illis caſibus, extra quos poſuit excommunicationẽ ipſo facto contra Moniales aliter exeuntes, & contra concedentem licentiam egrediendi quoquo modo, ac denique contra concomitantes eaſdem Moniales: igitur non eſt contradicendũ, nec extendendum, ita Fuſcus *de viſitatione lib. 2. c. 18. n. 17.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 14. per totum*, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccl. deciſ. 545. in 1. edit. & reſolut. 541. in 2. edit.* vbi reſpondet cõtrariis argumentis; ſequitur Ludouic. Miranda *in manual. Prælat. tract. de ſacris Monialibus, q. 3.* praxis Epiſcopalis *p. 1. verb. Moniales, §. 16. verſ. ſecũdo, & p. 2. eodem verbo in fine*, vbi addit ſic declaraſſe ſacram Congregationẽ: quibus accedunt Zerol. *in praxi in noua edit. 1. p. verb. Moniales ad decimum ſextum quæſitum, dub. 2. & p. 2. verb. Moniales, in fine*, &c. Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 12. c. 16. n. 22.*

His tamen non obſtantibus dicendũ eſt caſus illos tres exceptos extendi poſſe ad alios ſimiles, in quibus eadem, aut maior ratio reperiatur. ita Nauar. *in com. 4. de regul. n. 48. & in c. ſtatuimus 19. q. 3. n. 49.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 8. q. 1. verſ. 3.* & Ioã. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib. 1. c. 5. dub. 4. verſ. an verò liceat*, dicentes tres illos caſus à Pio Quinto in ſua conſtitutione exceptos, ampliari ad alios ſimiles. Quinimò Llamas *in methodo curationis in append. §. 10.* & Sanch. *in præcep. Decal. lib. 6. c. 15. n. 37.* indiſtinctè, & abſolutè volunt licitũ eſſe Monialibus egredi ob alias cauſas iis ſimiles, quas Pius Quintus expreſſit. Dummodo caſus obſtent cõmuni bono Monaſterij, ac Monialiũ, vt colligitur ex *c. pericul. in principio, de ſtatu reg. in 6.* & in Motu proprio Pij V. qui incipit, *Circa paſtor. de ann. 1566.* vbi in omnibus, & per omnia in eo contenta confirmantur, & propter ſolam communis boni Monialium rationem egreſſus permittebatur, vt apparet ex his verbis: *Niſi fortè tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quòd non poſſet cum aliis abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari.* Vnde videtur non extendi ad caſum, qui reſpicit ſolum commodum Monialis

priua

priuatum, ſed ad caſum reſpicientem commune religionis bonum, quod præponderat bono priuato cuiuſcunque, & ex egreſſu maximum clauſuræ in commune religionis bonum ſtatutæ detrimentum venit; neque periculum ex morbo conſurgens, & ab intrinſeco morbo proueniens, egreſſu ceſſat ſtatim; ſed Monialem ipſam comitatur. Quare non poteſt iuſtè concedi licentia Moniali egrediendi clauſtro, vt curetur morbus ita periculoſus, vt deſperetur ſalus, niſi ipſa egrodiatur; eſt enim caſus priuatæ vtilitatis: ſecus quando eſt morbus contagioſus, etiamſi expreſſus in motu proprio non reperiatur; qualis eſt morbus Gallicus, morbus ſancti Lazari, & ignis D. Antonij, quando ſcilicet intra ſepta Monaſterij huiuſmodi morbis medicina applicari nequit ſine periculo graui contagionis contra reliquas Moniales emergentis: ſunt enim caſus ſimiles, prout docent Llamas *vbi ſuprà in appendice in fine*, poſita *in* §.10. Sanchez *d.c.*15.*n.* 43. vbi *n.*44. ait idem eſſe dicendum, ſi timor ſit belli imminentis faciendi ab infidelibus, quando ipſæ Moniales detrimentum patiuntur, niſi in tutum locum ſe recipiant: ita Nauarr. *comment.*4.*n.* 48. *de regularibus*, Azor *ſuprà d.lib.*13.*c.*8.*q.*1. *ad finem, verſ. tertiò quæres*, quoniam eſt caſus ſimilis exceptis à Pio Quinto. Et, ne multus ſim in eadem re, operæ pretium erit hoc loco referre eandem conſtitutionem Pij Quinti, vt ex ea conſtent caſus quos excepit, & qui ſimiles eiſdem ſint, & poſſunt eſſe affines. Tenor autẽ conſtitutionis eſt ſequens.

Decori, & honeſtati omnium Sanctimonialium, quarum IESVS Chriſtus Dominus noſter ſponſus eſt, vt in puritate, & caſtitate ſuperædificantes in ipſo feliciter inhabitare valeant, conſulentes ea, quæ illarum exiſtimationi detrahere poſſent, decet nos conſultò ſummo verè ſanè periculo, & ſcandalo plena res eſt, ac regulari obſeruantiæ vehementer aduerſatur, Sanctimoniales aliquando parẽtes, fratres, ſorores, aut alios agnatos, nec non monaſteria, & alia filiationes nuncucata, etiam eis ſubiecta viſitandi, aut infirmitatis cauſa, aliovè prætextu à Monaſteriis exire, & per ſæcularium perſonarum domos diſcurrere, & vagari, quo vel vti colore eximium quoque honeſtatis, & pudicitiæ decus in diſcrimen committunt. Vnde nos malo huic pro noſtro paſtoralis officij debito ſalubriter occurrere volentes, inhærentes etiam decreto ſacri Conc. Triden. de clauſura Monialium diſponenti, ac aliis noſtris litteris ſuper huiuſmodi clauſura editis adiicientes volumus, ſancimus, & ordinamus, nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum aliorumvè Monialium etiam Carthuſien. Ciſtercien. ſancti Benedicti, & Mendicantium, & quoruncunque aliorum Ordinum etiam militarium, ac ſtatuum, graduum, conditionum, dignitatum, ac præeminentiarum exiſtentiũ etiam è Regia, vel Illuſtri proſapia ortarum; de cætero etiam infirmitatis, ſeu aliorum monaſteriorum, etiam eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorúmve conſanguineorum viſitandũ, aliáve occaſione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinum ſuperiores, quibus cura Monaſteriorum incumberet, etiã per Epiſcopum, ſeu alium loci ordinarium, etiamſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſsè in ſcriptis approbata ſit, à Monaſteriis præfatis exire: ſed nec in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere. Aliter autem, quàm vt præfertur egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, nec non comitantes, ac illarũ receptatrices perſonas, ſiue laicas, aut ſæculares, vel Eccleſiaſticas cõſanguineas, vel non, excõmunicationis maioris latæ ſentẽtiæ vinculo, ſtatim eo ipſo abſque alia declaratione ſubiacere, à qua, præterquã à Rom. Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolui nequeãt. Et inſuper tam egreſſas, quàm præſidẽtes, & alios ſuperiores prædictos eis licentiã huiuſmodi cõcedentẽs, dignitatibus, officiis, & adminiſtrationibus per eas, & eos tunc obtẽtis priuamus, illas, & illos ad obtenta, & alia in poſterũ obtinẽda inhabiles, nec non licentias, & facultates, ſeu indulta, & priuilegia exeundi à Monaſteriis, & extra illa ſtandi, à nobis, ſeu alio Rom. Pont. prædeceſſore noſtro, ac Sedis Apoſt. Nunciis, & Legatis etiam de latere, ac maiore Pœnitentiario, aut Ordinum prædictorum ſuperioribus, aliiſque perſonis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis reſtitutiuis, præſeruatiuis, mentis atteſtatiuis, etiam nouam gratiam, & datam concedentibus; aliiſque efficacioribus, & efficaciſſimis, ac inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & aliis decretis in genere, vel in ſpecie etiam motu proprio, & ex certa ſcientia de qua Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine etiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum, nec non S.R.E. Cardinalium intuitu, & contemplatione, ac inſtantia, vel aliàs quomodolibet cõceſſa, quæ prorſus abolemus, ac litteras deſuper confectas, & in poſterum concedendas, & conficiendas, nullas, & inualidas, nulliuſque roboris, & momenti fore, nec illas habentibus, & habituris ſuffragari poſſe, & ita per quoſcunque Iudices, &c. Non obſtan. &c. Dat. Rom. Kal. Februar. 1570.

14. Sed de hac re iam forſan multis videbor multus, proinde tranſgrediamur aliò; nimirum an Epiſcopus poſſit concedere regularibus licentiam eundi ad ſtudia? Quæ difficultas non habet locũ in religioſis exemptis, quorum Epiſcopus non eſt Prælatus, ſed de illis, qui non ſunt exempti ab Epiſcopo, & tam contra exemptos, quàm non exemptos euntes ad ſtudia ſine authoritate ſuorum ſuperiorum extat excommunicatio *in c.* 2. *ne clerici, vel Monachi in* 6. in quam incurrunt accedentes ad quæuis ſtudia, niſi à ſuo Prælato cum conſilio Conuentus, vel maioris partis licentiam obtineant, quibus poſitis Sylueſt. *verb. excommunicatio.*9.*caſu* 25.*n.* 55.*q.* 2. affirmat poſſe Epiſcopum dare licentiam hanc in Monaſteriis non exẽptis, cùm ſit ſuperior ipſe immediato Prælato. Nihilominus gloſſ. *in eo c.*2. in caſus poſitione, & *ibi* Ioan. Andr. *n.*1. Anchar. *n.*2. *notab.*1. D. Antonin. 3. *p.tit.*24.*c.*53. & Sayr. *de cenſuris lib.*3.*c.*33.*n.*23. negant Epiſcopum poſſe abſque conſenſu Abbatis concedere hanc licentiam, quia textus loquitur de immediato Prælato Conuentus, qualis non eſt Epiſcopus; quinimò Tabien. *verb. excommun. caſu* 33. *in principio*, vult nec ſatis eſſe licentiam Epiſcopi cum conſilio maioris partis Conuentus.

15. Adde poſſe Epiſcopum diſpenſare in voto paupertatis facto ab aliquo dum eſt in ſæculo, quamuis ſit de paupertate abſoluta, quam promittunt Religioſi, per quod obligantur ad non acquirendum ſibi aliquid, neque ad diſponendum de illo pro ſua voluntate; quare cùm ſit votum ſimplex, poteſt Epiſcopus diſpenſare in eo. Nauarr. *lib.*3.*tit.de voto conſ.* 9.*n.* 4. & *comment.* 1. *de*

*regularib.n.21.verſ.*19. Eſt enim Epiſcopus in rebus ſpiritualibus ſuperior, & ideo ab eo petenda eſt licentia ad huiuſmodi acquiſitionem, diſpoſitionem, & vſum earum rerum, quas acquiſiuit Sanchez *lib.7.cap.*18.*n.*31.*&* 32.

16. Quæri item poteſt, an Epiſcopus in aliquo caſu poſſit abſoluere Religioſos exemptos? Pars negans eſt certa, non poſſe Epiſcopum ſine licentia ſuperioris exemptorum, & abſque illa nulla eſt Epiſcopo in eos iuriſdictio. Ex ſuperioris tamen licentia poſſunt exempti ſe ſubiicere Epiſcopo, vel cuicunque etiam capaci poteſtatis abſoluendi, & diſpenſandi. Molina *tom.* 4. *de iuſtitia diſp.*61. *num.*3. Quòd ſi ſuperior nequeat abſoluere ſuos religioſos exemptos, tunc enim poteſt Prælatus ſubiicere religioſum ſubditum Epiſcopo loci, in quo religioſus ipſe commoratur, cenſetur enim Epiſcopo illi ſubiectus. Sanchez *in præcepta Decalogi lib.4.cap.* 39.*n.* 32. *&* 35. vbi

17. addit poſſe abſolui exemptum ab Epiſcopo ex tacita Religionis licentia, puta ſi Prælatus eſt excommunicatus denunciatus, aut deceſſit, aut abeſt longè, ita Henriquez *lib.* 6. *de pœnit. c.* 16. *num.*8. *in commento littera T.* poſt D. Antoninum 3.*p.tit.*24.*cap.vltim.*§.1.*verſ.& notat, quod propter,* vbi ſic ait: *In caſu quo regularis excommunicatus non haberet Prælatum, qui eſſet Sacerdos, vel ſi eſſet defunctus ipſe Prælatus, vel excommunicatus, ad Diœceſanum recurrendum eſt*, ſecundùm Hoſtienſem; ſequitur Sylueſter *verb. Apoſtaſia q.* 8. *numer.* 11. *ad finem*, vbi ait ſuper exemptum nullam habere Epiſcopum authoritatem, niſi fortè in foro conſcientiæ abſolutio in defectu Prælati concedenda ſit.

18. In votis an poſſit exemptus ab Epiſcopo diſpenſari? Negat *gloſſ. final. in Clementina penultima, de ſenten.excommunic.* dicens exemptum non poſſe exemptioni cedere, & ſe ſubiicere Ordinario ſine licentia; quia exemptio eſt inducta in fauorem Religionis: ideo obtenta ſuperioris licentia exempti poſſunt ſubiici Epiſcopo, vt ab eo abſoluantur, & cum eis diſpenſetur, ita Sylueſter *in ſumma verb. abſolutio* 5. *num.* 2. *verſ.quantum ad exemptos.* Soar. *tom.*4. *diſp.* 39. *ſeſſ.*2. *num.*3. vbi vult hoc praxi receptum tam in abſolutionibus, quàm in diſpenſationibus, idem vult Molina *tom.*4. *de iuſtitia diſp.*61. *num.* 5. Auila *de irregularitate loquens de cenſuris* 3.*p.cap.*7. *diſp.* 1. *dub.* 6. quod etiam procedit in caſibus reſeruatis, & in aliis quæ conceduntur in Tridentino *ſeſſ.* 24. *de reformat.cap.* 6. Epiſcopis erga ſuos ſubditos: atque ita poteſt regularis de licentia ſui Prælati, quamuis ſit exemptus, ſe ſubiicere Epiſcopo, vt eum abſoluat, & cum eo diſpenſet, ſic Molina ſuprà *num.*4. *corollario* 2. Henriquez *lib.* 10. *de ſacramento Ordinis cap.*20. *num.* 2. *& in commento littera H.* & Suar. *d. diſp.*30. *ſeſſ.* 3. *num.* 3. *& tom.*5. *in tertiam partem, diſp.* 41. *ſect.* 2. *num.* 12. & alij, quos referens ſequitur Sanchez *d. cap.* 39. *numer.* 33.

Quinimò ſi Prælatus ipſe, & ſubditi illius egeant abſolutione, aut diſpenſatione, poterit ſemetipſum, & ſubditos ad hunc effectum ſubiicere Epiſcopo; poteſt enim vti licentiis, quas concedere poteſt ſubditis, Sanchez *d.lib.*4.*cap.*37. *num.*39. & Henriquez *lib.*7. *de indulgentiis cap.* 25. *num.*2. & Suar. *d.tom.*5. *diſp.* 41. *ſect.* 2. *n.* 12. quod procedit, quando poteſtas abſoluendi, quæ non eſt in Prælato immediato religionis, non eſt etiam in Prouinciali, aut alio maiori ſuperiore, quia ſi hæc facultas ſit in Prouinciali, nequit Epiſcopus abſoluere, niſi de conſenſu Prouincialis, nec ſufficit conſenſus ſuperioris immediati.

De Monialibus, quæ ſunt ſubditæ Epiſcopis, manifeſti iuris eſt ipſos poſſe abſolui ab excommunicationibus, & diſpenſari cum illis, virtute decreti Tridentini *d.c.*6. Sanch. *d.c.*39. *n.* 34. Non tamen competit hæc poteſtas Abbatiſſæ reſpectu Monialium, cùm ſit incapax, niſi ex ſpeciali Pontificis poteſtate, quam hactenus non legimus conceſſam; quoniam poteſtas diſpenſandi eſt iuriſdictionis ſpiritualis. Leſſius *lib.* 2. *de iuſtitia cap.*40. *dub.*13. *n.* 107. & Soarez *tom.* 2. *de Religione tract. de voto lib.*6.*c.*10.*n.*15. 19.

Quid ergo de Monaſteriis commendatis dicendum, vbi Religioſa obſeruantia cuſtoditur? Reſponde Epiſcopum poſſe, & debere admonere Prælatos illorum, vt viſitent, & violatores obſeruantiæ corrigant, qui ſi intra ſex menſes ſuperiores viſitare neglexerint, Epiſcopus viſitare poterit, non obſtante quocunque priuilegio, aut appellatione, iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 21. *c.*8. Fr. Emmanuel *tom.* 1. *regularium q.*36. *art.* 3. *per totum*, & Campanil. *in diuerſor.iur.Canon.rubr.*12.*c.* 13.*n.*50. Quàndo verò in commendatis Monaſteriis non viget obſeruantia regularis, quamuis ſint exempta, poſſunt illa annis ſingulis viſitari ab Epiſcopis, etiam tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatis, iuxta Concil. Triden. *d.c.*8. *& ſeſſ.*25. *de regular.cap.* 11. & vult Armendar. *in additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 6. *l.* 5. *numer.*99.§.1. 20.

Inſuper Epiſcopi, qui incumbunt correctioni, & viſitationi exemptorum tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, poſſunt procedere contra impedientes Conſeruatores: quin etiam, ſi regulares dum ingredi vult ob cauſam viſitationis fores clauſerint, integrum eſt vim inferre illis, & oſtia frangere; prout docent Innocent. *in c. venerabili, de cenſibus.* Fuſc. *de viſitatione lib.*2.*c.*19. *poſt num.* 1. & Campanil. *rubr.*12.*c.*13.*n.*52. 21.

Præterea Epiſcopus poteſt cogere regulares, vt interdicta, & excommunicationes ab eo latas publicent in eorum Eccleſiis, ſi ipſe præcipiat ad ea ſeruare tenentur, habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.*25. *de regularib.cap.*12. quod antea diſpoſitum erat *in c.cum & plantare, §. excommunicatos, de priuilegiis*, Franciſc. Leo *in theſauro for. Eccleſ.part.*1.*c.*8.*n.*19. Aloyſ. Rice. *in praxi aurea reſol.* 210.*verſ.*5. Fr. Ioan. de la Cruz *de ſtatu Religioſis lib.*2.*c.*7.*dub.* 2. Fr. Emmanuel *in addit. ad Bullam Cruciata fol.mihi* 29. Henriq. *in ſumma lib.* 13.*c.* 42. §.5.*in fine*, Cochier *de iuriſdictione Ordinary in exemptos part.*2.*q.*45. *n.* 46. Item teneri regulares etiam priuilegiati vitare excommunicatos, & nominatim interdictos, vt *in d. § excommunicatos*, vult Abbas *ibi n.*1. Couar. *in c. Alma, part.*1.§.1.*n.*2. & Barboſ. *eodem, § excommunicatos, n.* 13. *&* 14. ea ratione, quia quamuis regulares exempti nequeunt excommunicari ab Ordinariis, ex hoc non ſequitur, quod non debeant vitare alios, qui ab Ordinariis ſunt ritè excommunicati, eo quòd obligatio vitandi nominatim denunciatos non procedit ex iuriſdictione Ordinarij excommunicantis, à qua ſunt exempti, ſed prouenit ex lege ita diſponente, à qua regulares non eximuntur, Vgolin. *de cenſuris tabul.* 1. *cap.* 13. §. 8. & Barboſ. *vbi proximè d. numer.*14. *ad finem.* 22.

Multo

23. Multo fortiùs poteſt Epiſcopus compellere clericos ſuæ Diœceſis quantumcunque exempti, vt promulgent interdicta, & excommunicationes à ſe latas, & deuitent nominatim interdictos, & excommunicatos, per textum *in d. c. cùm & plantare*, & ibi Barboſ. *n.* 24 *verb. nominatim*, vbi addit nominatim excommunicatos dici, quando proprium nomen exprimitur, vel aliquo indubitabili ſigno demonſtratur. Similiter poteſt cogere exemptos, vt accedant ad proceſſiones publicas, ſi beneficia habeant etiam ſimplicia in Diœceſi ſua, aut officia Eccleſiaſtica. Aloyſ. Ricc. *in collectaneis deciſ. part.* 4. *collectan.* 882. *in principio.* vbi de beneficiis. Balb. *deciſ.* 339. *part.* 2. *vbi offic. Eccleſ.* Secus de Sacerdotibus nullum officium, aut beneficium Eccleſiaſticum obtinentibus in ciuitate, vel Diœceſi: hos autem non eſſe ab Epiſcopo compellendos proceſſiones aliquas comitari, refert deciſum in ſacra Congregat. Armendariz *in addit ad recopil. legum Nauarra tit.* 14. §. 31. *de proceſſionibus n.* 12.

24. Denique poteſt Epiſcopus excommunicare regulares adminiſtrantes Sacramenta clericis, vel laicis Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis, vel matrimonij ſine licentia Parochi, *Clementin.* 1. *de priuilegiis*, vbi Barboſ. *n.* 3. *pag.* 122. addit ipſo facto eſſe excommunicatos regulares Sacerdotes ſine licentia ſpeciali Presbyteri matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolennizantes: nec poſſe ſine Ordinarij licentia indulgentias publicare, quas à Summo Pontifice impetrarunt, ſubſunt enim Epiſcopi iuriſdictioni, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6 *de reformat. c.* 3. *& ſeſſ.* 24. *c.* 11. *de reformat.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 105. *numer.* 69.

Quid poſſit Epiſcopus circa feſta noua inſtituenda, & circa Miſſarum numerum reducendum.

§. VII.

EPITOME.

1. *Epiſcopus in ſua diœceſi an poſſit noua feſta inducere?*
2. *Feſta ſacra cum clero, & populo poteſt Epiſcopus indicere in honorem alicuius Sancti in Sanctorum numerum relati.*
3. *Epiſcopus ſine populo præſente, aut ad id vocato, an poſſit dies feſtos ſacrare Sanctis, qui non ſunt per ſummum Pontificem in Sanctorum numerum adſcripti?*
4. *Feſta de præcepto obſeruanda poteſt Epiſcopus inconſulto populo in Synodo indicere.*
5. *Epiſcopus poteſt cogere regulares, vt in concionibus, aut in offertorio Miſſarum conuentualium declarent populo dies feſtos de præcepto obſeruandos, & ieiunia obligatoria illius hebdomadæ.*
6. *Princeps ſæcularis procedere poteſt contra laicos non obſeruantes feſta Eccleſiaſtica.*
7. *Princeps ſæcularis non poteſt facere dies feſtos ſine authoritate Epiſcopi.*
8. *Laici poſſunt ſtatuere pœnas contra violantes feſta Eccleſiaſtica.*
9. *Epiſcopus poteſt abrogare dies feſtos, vel ſubrogare illos.*
10. *Epiſcopus non poteſt prohibere in feſto ea, quæ de ſe ſunt licita ſub excommunicatione.*
11. *Epiſcopus an poſſit in ſua Diœceſi inſtituere ordinem diuerſum recitandi ab officio Romano?*
12. *Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas, quæ fuerunt impoſitæ in fundatione Eccleſiæ.*
13. *Epiſcopus nequit reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum in ſua fundatione certum numerum exigentium.*
14. *Epiſcopus nequit reducere ad minorem numerum Miſſas particulares votiuas, aut pro defunctis, quando à particularibus petuntur datis iuſtis ſtipendiis.*
15. *Epiſcopus ſine Synodo congregata poteſt reducere Miſſarum numerum ad minorem, & quid de Generalibus Ordinum, ſeu Abbatibus?*
16. *Epiſcopus an poſſit diſpenſare, vt Miſſæ dicantur in Altari diuerſo, ſi non poſſunt dici in loco conſtituto.*
17. *Miſſæ augendæ eleemoſynæ cui datur poteſtas.*
18. *Miſſæ pro quibus datur pingue ſtipendium, an pro paruo dici poſſint?*
19. *Miſſa etiam de Sancto in Altari priuilegiato pro defunctis dici poſſunt ſine diſpenſatione Epiſcopi.*
20. *Epiſcopus an poſſit mutare voluntates pias defunctorum, & legata relicta.*

DVBITATVR primò, an Epiſcopus in ſua Diœceſi poſſit noua feſta inducere? Reſponſio eſt affirmatiua. Nauarr. *de horis Canonicis cap.* 11. *num.* 27. & colligitur ex *cap. nonit diſt.* 12. ibi, *in qualibet Eccleſia*, & ibi, *Illuſtriſſimus Combu, num.* 2. non obligabunt tamen ſi populus ex cauſa rationabili contradicit, Saa *in ſumma verb. feſtum n.* 2. Poſſe autem Epiſcopum in ſua Diœceſi conſtituere, vt aliqui dies feſti colantur, ac celebrentur, tradit Felinus *in cap.* 1. *num.* 18. *de ſponſalib.* Couarr. *lib.* 4. *variar. c.* 19. *n.* 4. *verſ. præter hos*, & Azor. *inſtit. moral. part.* 2 *lib.* 1. *cap.* 26. *q.* 1. requiritur tamen, vt vocetur clerus, & populus ab Epiſcopo, ſine quibus præſentibus dies feſtos nequit inſtituere: adhibetur autem populus non, vt cum Epiſcopo inſtituat venerandos dies, ſed potiùs, vt à populo audiat Epiſcopus, ſi fortè multiplicatis feſtis oneretur, & quæ feſta fortè omitti poſſint, ita Petrus Gregorius *lib.* 1. *part. iuris Canon tit.* 19. *c.* 4. *ſchol.* 3. Azor. *d. c.* 26. *q.* 2. 1.

Hæc de iure communi. De conſuetudine eſt tamen introductum, vt dies feſti populo minimè vocato ſola Epiſcopi authoritate conſtituantur adhibito conſilio clericorum. ſic Butrius *in cap. final. de feriis*, quia in his, quæ tendunt in fauorem animæ; quilibet eſt ſubiectus Epiſcopo, *cap. cùm ſit, de foro competent. cap. nouit, de iudiciis*, & hæc eſt verior opinio, quam ſequitur Caſſaneus *in Catalogo gloria mundi* 3. *p. conſiderat.* 48. Azor. *d. c.* 26. *q.* 2. *in fine*. Nec refert *c. fin. de feriis*, quia ibi non oſtenditur, nec decernitur Epiſcopis, quòd inſtituant feſta vocato ad id clero, & populo, ſed quòd feſta indicta ab Epiſcopo celebrentur à clero, & populo, & in hac poſſeſſione ſunt Epiſcopi ex voluntate ſaltem tacita Summorum Pontificum; 2.

quod intelligitur de feſto Sancti iam in numerum Sanctorum à Pontifice relati, à quo ſolùm canonizatur, *cap. 1. de reliq. & vener. Sanctorum.*

3. Dubitatur ſecundò, an Epiſcopus ſine populo, & clero poſſit dies feſtos ſacrare iis, qui non ſunt à Summo Pontifice in Sanctorum numerum adſcripti? Caſſaneus ex textu *in cap. conqueſtus 5. & vltimo, de feriis, verb. quas ſinguli Epiſcopi, ſuprà conſid.* 48. *part.* 3. vult poſſe Epiſcopum in ſua Diœceſi facere, quem voluerit coli pro Sancto, & hanc partem tenuit Panorm. *in d. cap. final. per textum ibi, & in cap. 1. de. conſecrat. diſt.* 3. Contrarium tamen, non poſſe ſcilicet Epiſcopum ſacrare dies feſtos illis, qui non ſunt ab Eccleſia in Sanctorum numero collocati, eſt verius, ſic Azor. *in d. cap.* 26. *q.* 4. ex gloſſ. *in cap. pronunciandum, de conſecrat. diſt.* 3. vbi decernitur non habere Epiſcopum hoc ius, quod etiam conſtat ex *cap. audiuimus, de reliq. & venerat. Sanctor.* vbi Alexander Tertius decreuit non eſſe integrum pro Sancto aliquem venerari ſine authoritate Romanæ Eccleſiæ, idem docet Carraſcus *cap.* 2. *num.* 32. ſuper aliquas leges Recopil. Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 43. num. 9. &* 11. quos ſequitur Barboſ. *alleg.* 105. *num.* 36. *& in d. c. vltimo, de feriis num.* 23.

4. Dubitatur tertiò, an poſſit Epiſcopus in Synodo indicere feſta obſeruanda ſub præcepto inconſulto populo? Caſſaneus *d.* 3. *part. conſid.* 48. affirmat, quia ad actus ſpirituales peragendos conſenſus populi non eſt in conſideratione; ſicut apparet in electionibus faciendis de Prælatis; iuuat *cap.* 2. *de inſtitutionibus.* Nec obeſt Panor. *in cap. final. de feriis*, quem pro contraria parte refert: non enim textus ait venerationem Sanctorum non eſſe inducendam, & decernendam per Epiſcopum cum clero, & populo; ſed textus *ibi*, & textus *in d. cap. 1. de conſecrat. diſt.* 3. dicunt feſtiuitates Sanctorum eſſe venerandas per Epiſcopum cum clero, & populo, quod eſt diuerſum, dictio namque poſita cum clero, & populo, non coniungitur principaliter, ſed acceſſoriè ad ipſum Epiſcopum, qui in ſpiritualibus eſt caput, & principalis: ideo poteſt in Synodo indicere feſta obſeruanda de præcepto abſque conſenſu populi. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 19. *numer.* 6.

5. Dubitatur quartò, an teneantur regulares in concionibus, aut in offertorio Miſſarum conuentualium declarare fidelibus dies feſtos in illa hebdomada occurrentes, & ieiunia contingentia? Fr. Emmanuel *quaſtion. regularium tom.* 1. *quaſt.* 43. *art.* 7. tradit regulares poſſe cogi ad hoc faciendum.

6. Dubitatur quintò hoc loco, an poſſit Epiſcopus procedere contra laicos non obſeruantes dies feſtos? Affirmat deciſio Pij Quinti *in ſua conſtitutione 5. §. cùm verò, verſ. in aliis autem*, Sotus *de iu-*
7. *ſtitia lib. 2. q. 4. art. 4. poſt medium*, & Couarruu. *de ſponſalib. part. 2. c. 6. n.* 18. Princeps tamen ſæcularis non poteſt ſubditis ſuis indicere, & præcipere, vt obſeruent feſtum alicuius Sancti ſine authoritate Epiſcopi, Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib. 1. c. 26. quaſ.* 5. tanquam dies ſacros, aut ſanctos, ita Abbas *in c. quoniam, de feriis n.* 2. Non enim poterit Magiſtratus ciuilis dies feſtos, & ſacros inſtituere, vel indicere, erit autem integrum illis præcipere, vt his diebus à negotiis abſtineant, & litibus, iurgiis, & ſimilibus functionibus ciuilibus vacent. *l. omnes dies. C. de feriis*, vbi ſtatuitur, vt hi dies feſti ſeruentur; non tamen tenentur rem diuinam audire, ſed à ſeruilibus operibus ſe continere debent.

Porrò ſæculares Magiſtratus poſſunt ſtatuere pœnas contra violantes feſta indicta ab Ordinario, *c. irreligioſo, de conſecrat. diſt.* 3. Alderan. *in generali ſtat. interpret. concluſ. 1. n.* 257. gloſſ. *in Clement. ne Romani, de electione, verſ. tolli*, dicens poſſe inferiorẽ iure Canonico adiungere pœnam prohibitioni, & legi ſuperioris, etſi contra legem ſuperioris inferior nequeat ſtatuere; poteſt tamen ſæcularis prohibitioni de ſeruandis feſtis ab Ordinario ſtatutæ pœnas adiicere, Couarr. *de ſponſalib. 2. part. cap. 6. num. 18. per totum.* Quare 8.
quamuis Princeps ſæcularis poſſit pœnas addere, tamen dies feſtos ſuis ſubditis indicere ſine authoritate Epiſcopi nequibit, Abbas *in c. 2. n. 2. de feriis.* Quinimò conſuetudo laicorum non poterit dies feſtos introducere, probatur, quia laici conſuetudine nequeunt in electionibus Epiſcoporum vocem habere, vt per Firmian. *de Epiſcopo lib. 1. part. 3. quaſt. 60. & lib. 2. part. 1. quaſt.* 41. Selua *de benefic. part. 2. quaſt. 23. n.* 12. *& n.* 21. & Balb. *de praeſcript. 1. p. 5. quaſt. 7. n. 17. & q. 10. n.* 4. quia nulla datur facultas laicis diſponendi de Eccleſiis, & de rebus Eccleſiaſticis, ſiue in temporalibus, ſiue in ſpiritualibus, *c. bene quidem 1. diſt. 96. verb. quibus nulla, de Eccleſ.* vt per Bellet. *diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de fauore clericorũ reali. §. 2. n. 2. & ſequent.* igitur Princeps ſæcularis non poteſt ſine authoritate Epiſcopi facere dies feſtos. Idem dicendum eſt de Republic. vel ciuitate aliqua, ita Syluester *verb. Dominica, in principio, n.* 1. & Sayr. *in claui lib. 7. c. 3. verſ. quinta propoſitio*, eò quòd diei feſti cultus eſt vnus ex actibus Religionis, quo Deus colitur; de cultu autem Dei Prælati Eccleſiaſtici ſolùm habent curam, & ideo Epiſcopus poteſt indicere 9.
dies feſtos de nouo, vel abrogare aliquos, qui ex particulari loci conſuetudine, vel præcepto ſeruantur, aut alios ſubrogare, prout ſibi viſum fuerit magis expedire: nec non diſpenſare circa feſta particularis conſuetudinis, vel præcepti, & circa feſta conſuetudinis vniuerſalis, vel præcepti vniuerſalis Eccleſiæ, ex cauſa tamen iuſta, non ſolùm cum particularibus, ſed etiam cum vniuerſo populo ſibi ſubdito. Inſtitutos autem feſtos dies Religioſi tenentur ſeruare, Sayr. *vbi ſuprà*, etiam ſi ſint exempti, prout Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de regul. c.* 12. ſtatuit.

Dubitatur ſextò, an Epiſcopus poſſit prohibere in die feſto ea, quæ ſunt licita ſub excom- 10.
municatione? Reſpondetur negatiuè, & nullam eſſe excommunicationem tradit Emmanuel de Saa *in ſumma verb. feſtum n.* 4. ex Nauar. Idem dicendum eſt de operantibus in diebus feſtiuis cauſa neceſſitatis, vel pietatis, ſi dicatur vt nemo operetur etiam ex iſtis duabus cauſis ſub pœna excommunicationis: erit namque ſententia nulla quaſi continens errorem intolerabilem, & contra ius expreſſum *in cap. final. de feriis, in fine*, vbi habetur, niſi neceſſitas vrgeat, vel pietas ſuadeat. Quòd ſi iſta non fuerint in ſententia expreſſa, debet accipi iuridicè ſententia, nimirum, vt nullus operetur in diebus feſtis, niſi in caſibus de iure permiſſis. Vbi tamen dubium eſſet, tradunt Syluester *verb. Dominica, quaſt.* 5. Nauarr. *in manual. cap. 13. num. 15. verſ. admonemus* & Lud. Lopez 1. *par. inſtruct. conſcien. cap.* 52. vel abſtinendum eſſe, vel conſulendum Epiſcopum, ſequitur Saa *ſuprà n.* 6.

Dubita

11. Dubitatur ſeptimò, an Epiſcopus in propria Diœceſi poſſit inſtituere ordinem diuerſum recitandi ab officio Romano? Nauarr. *de horis Canon. cap.* 11. *num.* 27. ait poſſe Epiſcopum noua officia ordinare, non obſtante, quòd Pius Quintus in motu Breuiarij videatur appellare prauam conſuetudinem Epiſcoporum, eo, quia non agit de Epiſcopis, qui mutant formas ſuorum Epiſcopatuum, ſed loquitur de illis, qui mutant formam Romanæ Eccleſiæ: additque *numero* 16. integrum eſſe Epiſcopis ex rationabili cauſa diſpenſare, vt ſubditi ſecundùm aliam formam diuerſam à forma ſui Epiſcopatus penſum horarum ſoluant; ſed de his Illuſtriſſimus Cunha *in cap. nouit. diſt.* 12. *& in cap. de ijs, eadem diſtinctione, & in cap.* 1. *diſt.* 91. *num.* 11. cui addidit *fol.* 879. *num.* 5. poſſe Archiepiſcopum Braccarenſem Breuiarium, quo Eccleſia Braccarenſis vtitur, editum ducentis annis ante editam Bullam Pij Quinti, cum ſuis Capitularibus de nouo emendare, nec non reformare aliquid addendo ex Romano, vel detrahendo, & in meliorem formam illud reducendo. Probatur, quia ex iure communi licet Epiſcopis gubernare Eccleſias ſuas abſolutè, nouos ritus inducere quoad diuinorum Officiorum celebrationem, vt deducitur ex *cap. nouit.* & ex *cap. quando, de his, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli*, Azor *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 13. *quæſ.* 11. & Nauarr. *lib.* 3. *conſilior. tit. de regularibus conſ.* 79. *num.* 2. ergo ſimiliter poterit Breuiarium ſuæ Diœceſis additis nonnullis innouare, mutare, & in meliorem vſum reducere. Iuuat poſt conſtitutionem Pianam Breuiarium Compoſtellanum à Domno Gaſpare Aſſunicha ſine authoritate Capituli & inconſulto Romano Pontifice reformatum, & emẽdatum fuiſſe: & Breuiarium, quo vtitur Sanctiſſimus D. Benedicti Ordo omnium Monachorum conſenſu hiſce temporibus etiam reformatum audiui. Quibus argumentis, ac rationibus ductus, & conſultus reſpondi poſſe Prælatum Braccarenſem Breuiarium remoto omni ſcrupulo de conſenſu Capituli emendare, innouare, & ad meliorem formam, additis multis, & ſublatis aliis, reducere; ſecundùm Nauarrum *de oratione, cap.* 11. *num.* 27. vbi concludit poſſe Prælatos in ſuis Eccleſiis proprias recitandi formas inducere, & veteres reuocare.

12. Dubitatur octauò, an Epiſcopus poſſit reducere ad minorem numerum Miſſas, & Sacrificia impoſita in fundatione Eccleſiæ? Reſponſio eſt negatiua, ita Congregatio cenſuit ex decreto Conc. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. vt refert praxis noua *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 31. Miranda in manuali Prælatorum *tom.* 1. *quæſt.* 41. *art.* 12. *concl. vnica, prope finem*, & Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſolut.* 341. *num.* 4.
13. *& ſequent.* Idem dicendum eſt de numero Miſſarum certo poſito in fundatione beneficiorum, in quibus onera annexa, quamuis ſint grauia, adimpleri debent, & poteſt minui numerus Miſſarum vigore Concilij Trident. *cap.* 4. *ſeſſ.* 25. *de reform.* ſecũdùm quod aliarum Miſſarum numerus temperari poteſt. Non enim decretum illud extenditur ad numerum Miſſarum in fundatione beneficiorum poſitum, vt ſuprà declarauit Sacra Congregatio anno 1597. die 3. Martij, vt refert praxis noua *ſuprà*; quia Concilium aliter diſponens videtur loqui de Miſſis ex defuncti diſpoſitione relictis; quare nequit Epiſcopus has Miſſas in beneficiorum fundatione relictis ad minorem numerum reducere; quamuis contradicat Henriquez *lib.* 9. *cap.* 22. *num.* 6. *in commento littera P.* ita Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. beneficium part.* 24. *col.* 2. *& verb. Miſſa, vltim.* Poſſeuin. *cap.* 2. *num* 25. & Bonacin. *de ſacramentis diſp.* 4. *q. vlt. punct.* 7. §. 2. *n.* 10.

Dubitatur nonò, an Epiſcopus poſſit reducere 14.
ad minorem numerum Miſſas particulares votiuas, vel pro defunctis, quando pro iuſtis ſtipendiis fuerunt petitæ? Reſponſio eſt negatiua, quia eſt contra ius naturale, ſecundùm *cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut.* contentum ſub ſeptimo præcepto Decalogi, ne quis ſua re priuetur, & ex conſequenti impediatur circa diſpoſitionem de re ſua. Item commutatio voluntatum defunctorum ſoli Principi non recognoſcenti ſuperiorem, congruit *l.* 1. *& l. legatum ff. de adminiſtr. rerum ad ciuit. pertinent.* & dicemus *infrà num.* 20. Quare de numero particularium Miſſarum, vel pro defunctis, quæ iuſtis ſtipendiis à particularibuus perſonis petuntur, nihil minui poteſt, niſi accedat conſenſus perſonarum, quibus illæ debentur. Requiritur enim cauſa iuſta, quæ in hoc caſu nunquam accidere poterit, ita Nauarr. *conſ.* 9. *de celebratione Miſſarum numer.* 9. *& conſil.* 11. *numer.* 1. *&* 3. & Fraxinellus *de obligatione Sacerdotis ſect.* 7. §. 4. *num.* 3.

Dubitatur decimò, an Epiſcopus poſſit redu- 15.
cere Miſſarum numerum ad minorem ſine Synodo congregata, & quid de generalibus Ordinum, aut Abbatibus? Hæc dubitatio continet partes duas. Quoad primam Henriquez *lib.* 9. *cap.* 22. *n.* 6. aſſerit Epiſcopos, qui in aliis commutare regulariter non poſſunt vltimam defuncti voluntatem, poſſe, & debere ad minorem numerum Miſſarum reducere conſtituta eleemoſyna, ſi tenue ſtipendium pro ſingula quaque Miſſa offeratur, ita, vt ex multis pitantiis fiat vna pitantia victui diurno congruens. Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Miſſa fol.* 303. *ad finem*, poſſe Epiſcopum in Synodo reducere numerum Miſſarum à fidelibus relictarum, vbi tenues ſunt eleemoſynæ, & Miſſæ non dicuntur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. *de reformat.* Contra verò, vt anniuerſaria commutent, opus eſt Synodi conſilio ſi nequeant propter paucitatem Sacerdotum quotannis anniuerſaria adimpleri, etiam dato pingui ſtipendio; & reducere ad pauciores etiam, cum commemoratione tamen ſingulorum teſtatorum, & multò fortiùs, ſi eleemoſynæ ſint exiguæ, ſequitur Bonacin. *de Sacramentis, diſp.* 4. *quæſt. vltim. punct.* 7. §. 2. *num.* 9. dicens non eſſe integrum Epiſcopis poſſe moderare Miſſarum numerum abſque authoritate Synodi, quamuis Quaranta *vbi proximè verſ. perilluſtris*, dicat ex prædicto *cap.* 4. ſcilicet decretum prædictum in ſacrorum etiam anniuerſariorum reductione locum habere ex Sacra Congregatione, nulla facta mentione de conſilio Synodi. Probabilius tamen eſt poſſe Epiſcopos inconſulta Congregatione generali compeſcere onera dicendi plures Miſſas in beneficiis, ſiue Capellaniis ſibi ſubiectis. Quare, vt onera dicendi Miſſas temperet Epiſcopus, non eget Synodi conſenſu, vt volunt recentiores, & Nauarr. *in manu. cap.* 25. *n.* 138. & Miranda *in manuali Prælator. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 12. *concluſ. vnica.*

Quoad ſecundam partem circa Generales, & Abbates in ſuis Capitulis generalibus, dicendum eſt talem reductionem Miſſarum ibi eſſe faciendam, hoc eſt, in Capitulis ſuis generalibus, re diligenter perſpecta pro ſua conſcientia, prout

ſtatuit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 4. de reformat.* ibique eſſe faciendam reductionem Miſſarum, ita tamen, vt eorum ſemper defunctorum commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ea ad pios vſus reliquerunt: ſic in Concilio, quorum meminit etiam Concilium *ſeſſ. 22. cap. 6.* incipit, *In commutationibus vltimarum voluntatum*; ex priuilegio tamen conceſſo Prælatis Ordinis Minorum poſſunt Prælati, ac Guardiani commutare ex vno vſu ad alium neceſſarium legata, quæ Monaſteriis, ac Conuentibus relinquuntur, dummodo id exerceatur, ac fiat abſque ſcandalo eorum ad quos talium legatorum ſolutio ſpectat. Sixtus IV. *in ſupplemento Minorum, fol. 95. conceſſ. 317.* de quibus in eorum compend. *verb. commutare,* §. 1. Quod priuilegium extendit Leo Decimus ad res donatas per viuentes, dummodo non ſequatur ſcandalum prædictorum: habetur *in prædicto ſupplement. fol. 93. pag. 2. conceſſ. 293.* In noſtra tamen Societate nequeunt Superiores Præpoſito generali inferiores facere hanc commutationem, quam ſibi reſeruauit Præpoſitus generalis, nec niſi ea rariſſimè vtetur, habetur *in compendio priuilegiorum, verb. commutatio* §. 3.

16. Dubitatur vndecimò, an poſſit diſpenſare Epiſcopus, vt Miſſæ, quæ iubentur dici in Altari certo, poſſint dici alibi in alio Altari? Dico primò Miſſas eſſe dicendas in eo Altari, vbi petitur celebrari, Nauarrus *in manuali cap. 25. num. 134. & in tract. de horis Canonicis cap. 5. num. 3.* & Tabiena *in verb. Miſſa, num. 53.* alias non ſatisfit intentioni petentis, Phœbos *tom. 1. deciſ. 100.* refert ita fuiſſe iudicatum, non poſſe ſcilicet celebrari extra locum à defuncto deſtinatum, quæ ſententia eſt communis, ſequitur Azor *inſtit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 24. verſ. octauò quæritur*; aliter fieri eſſe peccatum addit, eo quòd voluntas defuncti loco præcepti eſt, text. *in l. cùm proponebatur, ff. de leg. 2.* Surd. *deciſ. 132. num. 5.* & debet ſeruari quantum poteſt, per *l. non aliter. ff. de legat. 3.* Mantic. *de coniecturis vlt. volunt. lib. 3. num. 6.* idem Phœbos *deciſ. 47.*

Quinimò Miſſa debet celebrari eodem die, & eodem loco, quo petitur, alioquin ſuffragium protelatur in detrimentum animarum; & in eodem loco, ſeu Altari, eo quia anima habet maiorem valorem Miſſæ, quando celebratur, vbi illius corpus ſepultum eſt, quàm alibi, ita Innocentius *in cap. fraternitatem, de ſepult.* & *ibi* Abbas *num. 4.* & Nauarr. *conſ. 8. num. 10. de teſtam.* In eodem etiam die debet fieri factum, quo petitur, ne fiat præiudicium petenti, aut defuncto pro quo petitur, Angel. *in verb. executor. §. 14.* Sylueſt. *in verb. teſtamentum. 2.* Armil. *verb. executor §. 6.* Sotus *in 4. diſt. 45. quæſt. 2. art. 3.* vbi agit de peccato executoris pia legata retardantis. Quare ſi contingat anniuerſarium die Dominico, vel alia celebri feſtiuitate, non debet mutari in diem ſequentem, vt fit in feſto omnium Sanctorum, ſed debet fieri in die præcedenti, vt citiùs fruatur anima defuncti ſuffragio. Ita Selua *in tract. de benefic. 1. part. quæſt. 5. num. 95.* quem ſequitur Zerol. *in ſua praxi 1. part. verb. Miſſa ad ſecundum, ad finem.*

Dico ſecundò cùm anima defuncti maiorem recipiat vtilitatem quando Miſſa celebratur in loco vbi iacet corpus, quàm alibi, non poſſe Miſſas transferri à locis in quibus ſepeliuntur defuncti, & ita fertur reſpondiſſe Gregor. XIII. interrogatus ab Archiepiſcopo quodam, teſte Zerol. *in praxi part. 2. verb. Miſſa, in principio.* Addit tamen vrgente magna neceſſitate de conſenſu Epiſcopi poſſe hoc onus transferri, vtpote ſi Eccleſia ſit diruta, vel ſit in loco derelicto ſine populo, vel periculoſo, & *1. part. verb. Viſitatio* §. 9. ſubdit, quando reparari nequeunt Eccleſiæ, transferendas cum omnibus emolumentis, & oneribus impoſitis prioribus Eccleſiis, ſecundùm Concil. Trident. *ſeſſ. 21. cap. 7.* ſequitur Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi alleg. 29. num. 8.* poſt Graffiis *lib. 2. deciſ. cap. 53. num. 12.* vbi concludit diſpoſitionem teſtatoris mutare nemini licere, niſi Papæ, aut Epiſcopo ex iuſta cauſa; & ideo Capella impedita, vel Altari, Miſſas tenebitur alibi dicere, ne defunctus defraudetur, quia tempus, vel locus non videtur appoſitum ad finiendam obligationem, ſed ad ſalutem animarum, ſic Graffis, quem ſequitur Bonacin. *de ſacram. diſp. 4. quæſt. vltima. punct. 7. §. 4. num. 4.*

Dubitatur duodecimò, quiſnam poſſit augere eleemoſynam pro Miſſis celebrandis? Dico primò, Epiſcopum poſſe ſtatuere, vt certum ſtipendium pro Miſſæ ſacrificio exigatur, ita, vt nec detur minus, nec Sacerdotes maius petat, ita Soar. *in D. Thomam part. 3. diſp. 86. ſect. 2. concl. 1.* Fr. Ludouicus Miranda *in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 41. art. 13.* & Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 241.* contra aliquos. Non tamen poteſt Epiſcopus condere legem, vt Sacerdotes non ſacrificent pro minori ſtipe: aliter enim claudet viam liberalitati, & charitati; poſſunt enim Sacerdotes Miſſas offerre gratis. Fr. Emmanuel *part. 1. cap. 252. num. 4.* Soar. & Reginal. *citatis locis.* Stipendia tamen pro Miſſis dicendis, quando ſunt valde exigua Epiſcopi in Diœceſana Synodo, & Abbates & generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus, re diligenter examinata poſſunt augere, vel numerum Miſſarum minuere, ita cenſuit Congregatio *ſeſſ. 25. cap. 4. de reformat.* Parcè tamen vtantur Prælati hac facultate minuendi numerum Miſſarum. Nauarrus *conſ. 9. de celebratione Miſſarum num. 10.* 17.

Dubitatur decimotertiò, an quando qui accipit pinguia ſtipendia pro qualibet Miſſa celebranda, poſſit facere celebrari eaſdem Miſſas per alios Sacerdotes pro parua ſtipe, relicto ſibi, quod ſupereſt ex eleemoſyna data? Henriquez *lib. 9. de Miſſa cap. 22. num. 8. ad medium,* tradit Capellanum cui datur pingue ſtipendium pro paucis Miſſis, & nequit celebrare, vel non vult, tunc enim ſi per alium ſacrificet, ſatisfacere data conſueta ſtipe, & exceſſum poſſe ſibi aſſumere titulo beneficij, quod Domino fructus facit; reliquos verò clericos; quibus Miſſæ commendantur data ſtipe pinguiſſima pro qualibet Miſſa, poſſe aliis concedere dimidium ſtipendium, & retinere ſibi alterum dimidium, negat Maior *in 4. diſt. 45. quæſt. 3.* & Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 29. num. 32. per totum,* ſiue id faciens ſit Parochus, ſiue non, niſi ſit lege aliqua, vel conſuetudine introductum, aut ſaltem colligatur ex voluntate tacita commendantium Miſſas, quibus ordinatur aliquid loco præmij pro cura, & labore, quem huiuſmodi rei impendit: aliàs ſecus, teſte Nauarro *in ſumma cap. 25. num. 91.* & optimè Cordubenſ. *lib. 1. quæſt. quæſt. 3. in 5. dubio,* eo quòd curatus, ſiue ſubſtitutus decenti ſtipendio eſt iam donatus: ergo nihil amplius poteſt accipere. 18.

Contrà verò Emmanuel Saa *in ſumma verb. Miſſa num. 45.* aliter diſtinguit, videlicet accipientem certam ſummam pecuniæ pro Miſſis à ſe dicendis poſſe alios pro minori ſtipe conducere, qui

qui adiuuent, & exceſſum ſibi aſſumere : ſecus, ſi accepiſſet vt curaret dicendas per alios; tunc enim nullam partem poſſe ſibi retinere, ſequitur Aragon. 2.2.q.85. *de ſacrificiis, art.3.pag.*683. Vaſquez *part.* 3. *diſput.* 234. *cap.* 4. *numero* 30. Reginald. ſuprà *lib.* 23. *numero* 240. Vega *in ſumma tom.* 2. *cap.*41.*caſu* 3.& Poſſeuinus *de officio Curati cap.* 2. *num.*19. & Beja *in reſponſ. caſuum conſcientiæ part.*1. *caſu* 12. *in fine*, quæ pars mihi placet, modò detur ſacrificanti eleemoſyna communis ferme dari ſolita celebrantibus pro qualibet Miſſa, in quo euētu ſiue accipiens pecuniam pro Miſſis à ſe dicendis ſit Parochus, ſiue non, poterit retinere exceſſũ, qui ſupereſt à conſueta ſtipe: ſecus ſi fuerit Sacriſta, vel alius Sacerdos, qui ſtipendia colligat, vt per alios ſacra fiant: tunc enim nihil poteſt ſibi retinere, ita præcitati, quibus accedit Naldus *verb. Miſſa num.*20. Soar. *par.*3. *diſp.*88. *ſect.*33. Fraxin. *de obligationibus Sacerdotum ſuprà ſect.* 3. *prænot.* 5. §.4.& Barthol. ab Angel. *examine confeſſor. dialog.*5. §.513. Sed non video cur Sacriſta, ſeu qui colligit ſtipendia pro Miſſis celebrandis, nequeat pro ſuo labore aliquid ſibi aſſumere, nemo enim ſine ſtipendio viuit; ideo poſſunt de ſtipe conſueta aliquid detrahere.

19. Dubitatur decimoquartò, an Miſſa poſſit fieri etiam de Sancto in Altari priuilegiato pro defunctis ſine diſpenſatione? Nauarrus *conſ.*37. *de pœnit. & remiſſ.* & Zerol. *verb. Miſſa* 2.*p.*§.7. volunt non requiri Miſſam, quæ celebratur pro defuncto in Altari priuilegiato, eſſe pro defunctis; ſed ſatis eſſe quòd ſit Miſſa aliqua votiua, vel de Sanctis, & quòd applicetur pro defunctis. Probatur, quia omnes Miſſæ ſunt æqualis valoris, quoad valorem ex opere operato, *c. intra* 1.*q.*1. & quamuis vtilitas Miſſæ, ſeu valor pro defunctis operetur aliquid amplius, quoad valorem operis operantis, ea ratione, quòd in tota ferme Miſſa commemoratio defunctorum fiat; alio tamen reſpectu operatur minus, quia Miſſa breuior eſt, & fortè minori attentione, vtplurimum celebratur, quàm Miſſa de Sancto: item, quia beneficium Principis latè accipiendum eſt, *l.*1 *ff. de conſt. Princ. cap. quamuis, de præbend. lib.*6. tum denique, quia ſæpe ſæpiùs accidit, vt moriatur quis veſpere in priuilegio alicuius feſtiuitatis celeberrimæ, in qua non decet celebrari Miſſam de defunctis, ſed poteſt dici de ea feſtiuitate pro defunctis in Altari priuilegiato, & anima illa per modum ſuffragij indulgentiam plenariam conſequitur, Nauarr. *vbi ſupra.*

20. Dubitatur decimoquintò, vtrùm Epiſcopus poſſit commutare pias defunctorum voluntates, & legata ab illis relicta? Pars affirmans ex eo probatur, quia Epiſcopus non ſolùm legata pia poteſt executioni mandare, ſed etiam illa, quæ non ſunt pia, vt per Couarr. *in cap. ſi hæredes, de teſtamentis, num.*3. *verſ. eadem vero*, Cened. *pract. & Canon. lib.*1. *quæſt.*14. *num.*2. *& quæſt.*31. *num* 5. intercedente tamen negligentia hæredis in adimplenda defuncti voluntate intra annum, Marienſo *l.*7. *gloſſ.*2. *num.*2. *tit.*4. *& l.*14. *gloſſ.*1. *à num* 45. *eodem tit.*4. *& lib.*5. *nouæ recopil.* Gutierr. *practicar. lib.*1. *quæſt.*44. *num.*4. *& lib.*2 *quæſt.*45. *num.* 1. & Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap.*70. *num.* 25. ergo poteſt mutare voluntates pias defunctorum.

Probatur ſecundò, quia legata pia relicta ad certum opus, ſi tale opus adimpleri non poteſt, poſt factam diligentiam poteſt commutari, ſeu conuerti in aliud etiam diſſimile opus pium interueniente executoris, & Epiſcopi conſenſu, vt colligitur ex *cap.*3. *de teſtamentis*, & volunt Panor. *ibi, num.*6. Couarr. *num.*9. & alij communiter. Idem deducitur ex *l. legatum, ff. de vſufruct.* & *ibi* Bartol. dicens, ſi pecunia ad aliquid legetur, neque ad id ſufficiat, debere conuerti in alium pium arbitrio Epiſcopi, & executoris. Lex tamen *legatum*, ſic ait, *ſi quis legauit prædium alicui ciuitati ad faciendum quotannis in ipſius memoriam ſpectaculum in ea, & tale ſpectaculum prohibitum ſit in ea ciuitate, arbitrio hæredum, ac primorum ciuitatis conuertendum eſſe in aliam rem licitam, quæ in memoriam defuncti cedat.* Idem Molina *tract.* 2. *de iuſt. diſp.* 249. *pag.* 1530. *littera B.*

Probatur tertiò ex traditis à Bertachino *verb. legatum pium*, vbi vult legatum poſſe conuerti per Epiſcopum, & hæredem in alium vſum cum conſenſu executoris: idem aſſerit gloſſa, & Cardinal. *in Clementina, quia contingit, de religioſis domibus in* 6. *quæſt.* Imò ſi difficile ſit executioni tradere mandatum, Epiſcopus illud mutare poteſt, ita Gemini. *in cap. Canonicis, poſt medium* 19. *diſt. & in cap. ab exordio, ad finem* 35. *diſt* Felin. *conſ.*42 *Cantor Eccleſiæ, num.* 37. ex ea ratione, quia difficile æquiparatur impoſſibili, & ſicut Epiſcopus mutare poteſt, quando res eſt in impoſſibili, ita quando ſumus in difficili, Mandoſius *de ſignat. gratiæ, verb. commutatio vltimæ voluntatis.*

Probatur denique, quia Epiſcopus poteſt relictum pro Eccleſia conſtruenda conuertere in vſum Eccleſiæ iam conſtructæ, ſecundùm Bartolum *in fine ff. de oper. publ.* idem de relicto pro certa Eccleſia tali loco conſtruenda, ſi ibi conſtrui nequit, poteſt in aliam pium vſum conuerti, Bald. *in l. ſi quis ad declinandum, col.* 4. *C. de Epiſcopis, & clericis, & in l. cum alienam, C. de legatis*, Ioann. Andr. *in cap. vltim. de teſtamentis, in* 6. Eodem modo relictum pauperibus poteſt Epiſcopus illud conuertere in fabricam Eccleſiæ: nam appellatione pauperum Eccleſia continetur, nec dicitur tunc alterari, vel mutari relictum, Baldus *in l. omnes, col.* 1. *C. de Epiſc. & clericis.*

His poſitis concluſio ſit. Diſpoſitiones defunctorum rationabili ex cauſa cõmutare proprium eſt Romani Pontificis, per textum *in Clementina, quia contingit, de religioſis domibus*, ibi: *Cuncta, quæ ad certum vſum largitione ſunt deſtinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium, ſaluа Sedis Apoſtolicæ authoritate, conuerti.* Nauarr. *conſ* 2. *num.*6. *in antiquis, & conſ.*15. *in nouis, tit. de reb. Eccleſ. non alien.* Sayr. *in floribus, eodem titulo, deciſ.*1. *prope finem*, Mench. *Illuſtr. cap.*25 *num.*26. Graffis *de arbitrar. confeſſorum lib.*2 *cap.*6. *num.*1. Henriquez *lib.*7. *de indulgentiis cap.*37. § 2 *littera F. & lib.* 9. *cap.*22. §.6. *littera M.* Cened. *practicar. quæſt. lib.*1. *quæſt.*35 *num.*12. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſ. cap.* 20. *ex num.*1. & Phœbus *tom.*1. *deciſ*47 *num.*2.

Dictum eſt, *ex rationabili cauſa*, quia, vt habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.*22. *cap.*6. nec fieri debent ab Apoſtolica Sede ſine cauſa. Idem dic de Supremo Principe ſæculari ex cauſa rationabili, poſſe commutare voluntates defunctorum. *l. legata ff. de adminiſtratione rerum ad ciuitatem pertinentium.* Vnde ſimiles commutationes fieri nequeunt à Legato de latere, Cardinali, & Imol. *in d. Clementin.* Quin etiam nec poteſt fieri commutatio ab inferioribus Pontifice in melius, ſecundùm veriorem, cui adhærent Lapus, & Imol. *in d. Clement.* & Abbas *in cap. tua nobis, num* 4 *de teſtamentis*; habetur nãque voluntas teſtatoris pro lege, & eſt

omnino

omnino ſeruanda, vt *in Authent. de hæredibus, & falcidia* §. *ſi quis autem, collatione* 1. comprobat Imperator ibi, *Modis omnibus, quod præceptum eſt, per teſtantem adimpleatur.* Idem conſtat ex *l. 7. tit. 10. part. 6.* facit *l. 4. tit. 2. lib. 5. ordinamenti. & cap. vltima voluntas 13. quæſt. 2.*

Similiter legatum quando impleri poteſt de iure, & de facto, cùm de iure teneat, *cap. nemo, de conſecratio. diſt. 1.* ſed etiam de facto, quia nullum eſt impedimentum, vt executioni mandetur, nullo modo tale legatum mutari poteſt nec in facto, nec in modo, nec in loco, vt habetur *in cap. nos quidem el 1. de teſtamentis*, de quo etiam eſt caſus *in l. nulli C. de Epiſcopis, & clericis*, poteſt tamen mutari per Papam tale legatum nulla cauſa data ex parte rei, non verò ſine cauſa ſe tenente ex parte ipſius Papæ. Sufficit tamen pro cauſa quòd faciat bono fine; item, quia omnis ratio motiua Principis habetur pro cauſa, ſecundùm Baldum *in l. reſcripta. C. de precibus Imperatori offerendis.*

Porrò quando legatum poteſt impleri de iure, non tamen propter impedimentum impelli poteſt de facto, mutari poteſt authoritate Epiſcopi, concurrente iuſta, & rationabili cauſa: tunc enim Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus procedit, vt diſponit Concilium Tridentinum *ſeſſion. 22. de reformat. cap. 6. & ſeſſ. 25. cap. 4.* Molin. *de iuſtitia tract. 2. diſput. 249. fol. mihi 1062. verſ. verùm autem,* Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, rubr. commutatio vltimæ voluntatis,* Cardin. Imola, Bonif. & alij *in d. Clementina, quia contingit*, Abbas *in cap. nos quidem, de teſtamentis*, & alij, quos referens ſequitur Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. cap. 20. verſ. declara*, & Rota Roman. *deciſ. 1122. part. 3. lib. 3. in nouiſſimis*, Beja & Graffis *ſuprà.*

An verò Epiſcopus ob cauſam poſſit legatum quodcunque pium ad certum vſum relictum, in alium pium vſum commutare, quamuis de iure, & de facto valeat adimpleri? Affirmant Syluester *verb. legatum 4. quæſt. 12.* Angelus *eodem verbo, num. 12.* Tabiena *ibidem 2. num. 11.* & Armill. *numero 55.* Ratio, quia commutatio hæc fit in fauorem animæ defuncti. Secundò, quia commutationes vltimarum voluntatum, & piorum legatorum, quando nulla datur iuſta cauſa ex parte rei ob quam fieri debeant, ita quòd res in quam commutantur, nec ſint æquales, neque meliores, poſſunt ſola Pontificis authoritate fieri, per *Clementinam, quia, de religioſis domibus*: ergo ſi detur cauſa ex parte rei iuſta, poteſt Epiſcopus conuertere, quia tunc commutando interpretatur voluntatem defuncti in vtilitatem illius animæ, prout volunt Angel. Imol. & Hugo *in l. 1. ff. de conſtitut. Princip.* Tertiò, quia voluntas defuncti præſumitur eadem, cum voluntate Epiſcopi, & præſumitur mutatio, vel magis proficere animæ defuncti, vel ex æquo illi eſſe vtilis, & qui facit melius, non aliud, ſed idem facit, *cap. peruenit 2. de iureiurando, cap. ſcriptura, de voto, & regul. plus ſemper, de regulis iuris in 6.*

An verò poſſet Epiſcopus facere hanc commutationem ſine conſenſu hæredis? Negatur ex traditis *in cap. nos quidem, de teſtamentis*, ibi, *tecum*, & Petr. de Vbald. *de Canon. Epiſcop. in 7. cap. principali.* Felinus tamen *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* vult, ſi hæres noluiſſet conſentire, poſſe Epiſcopum per ſe ſolùm facere hanc comutationem; ſequitur Marc. Anton. Genuenſ. *ſuprà num. 3.* vbi addit ex Petr. de Vbald. requiri conſenſum Eccleſiæ, cui legatur. Quòd ſi nec Eccleſia, neque hæres vellent conſentire, Epiſcopus ſolus id exequetur.

Nihilominus verius eſt, quando legatum impleri poteſt de iure, & de facto, nullo modo poſſe mutari per Epiſcopum etiam ex cauſa, & accedente hæredis conſenſu, ita Abbas *in d. cap. sua nos, de teſtam. num. 4.* Couarr. *in d. cap. sua, & eod. titulo,* Menoch. *de ſucceſſione §. 7. num. 21.* Pinel. *part. 1. rubr. de reſcind. vendit. cap. 2. num. 19.* & Molin. *de iuſtitia tract. 2. diſp. 249. verſ. quando aliquid*, & Marcus Antonius *ſuprà num. 3.* vbi ſubdit non ſatis eſſe conſenſum hæredis, vt poſſit fieri illa commutatio etiam in melius, quia non agitur de vtilitate hæredis, cui poſſit renunciare, ſed de ſeruanda voluntate defuncti, quæ eſt ſeruanda, *cap. vltima voluntas 13. quæſt. 2.* quando impleri poteſt, Lapus, Imola, Bonifacius *in dict. Clementina quia contingit, de religioſis domibus*: ſecus quando adimpleri non poteſt de facto, tunc authoritate Epiſcopi poteſt conuerti in alium pium vſum, cùm hoc non ſit voluntatem teſtatoris infringere, ſed illam in commodiorem vſum interpretari in fauorem animæ defuncti.

Nequeunt tamen executores teſtamentorum commutare vnum legatum in aliud, data iuſta cauſa cum conſilio Prouincialium, etiamſi in ſuis Prouinciis fiant illa legata; quia Epiſcopis tantùm id conceditur tanquam executoribus vltimarum voluntatum ſecundùm iuris ordinem *in cap. nos quidem 3. de teſtamentis*, quales executores non ſunt Prouinciales regularium, ita Rodericus *tom. 2. regularium quæſt. 125. art. 10. ad finem.*

Ad hæc legatum poſſe commutari per Epiſcopum in alium vſum, & non perpetuò, ſed ad tempus, & ex aliqua cauſa, per textum *in l. 1. C. de expenſ. lud. lib. 10.* Anton. de Butr. *in cap. final. de teſtamentis.* Ex quo legatum pro anniuerſario poteſt pro vna vice in aliud conuerti, & poſteà redire ad ſolitum. Similiter prouentus deputati pro Miſſis celebrandis in aliquo Sacello poſſunt pro vna vice expendi in emendis paramentis illius, Felinus *in d. cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* & tenet Guliel. de Benedictis *in cap. Raynutius, de teſtam. in verb. reliquit,* Marc. Anton. Genuenſ. *ſuprà cap. 20. ex num. 5.* vbi refert ſic fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali.

Ex dictis manent ſoluta argumenta pro parte affirmatiua, quæ coincidunt cum hac doctrina, videlicet in quibus caſibus poſſit Epiſcopus commutare vltimas defunctorum voluntates, vtpote quando pecunia legata non ſufficit ad vſum deſtinatum, vel quando non poteſt adimpleri impedimento iuris, vel facti; item quando legatum factum ad vnum vſum, non ita eſt neceſſarium, aut eſt factum Eccleſiæ, pro fabrica, & ornamentis, quibus ad plures annos abundat, in quibus caſibus, & ſimilibus Epiſcopus poterit legata in alium pium vſum magis eidem Eccleſiæ neceſſarium conuertere. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 3. collect. 558. verſ. tertia cauſa, & in fine, & part. 4. collect. 1270. verſ. limita tertiò, & verſ. limita ſextò.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap. 20.* Non poterit tamen Epiſcopus donata ad vſum vnius Eccleſiæ, conuertere ad vſum alterius, cùm ex æquo ſit pius vterque vſus, quia eſſet auferre rem alicui eo inuito, quod eſt contra legem naturalem auferre ius iam quæſitum tertio; ſecus quando nulli infertur præiudicium. Legatum tamen relictum pro virginibus

nibus maritandis non poteſt per Epiſcopum in alium pium vſum conuerti, ſecundùm Baldum *in l.1. C. de his, quæ ſub modò*, imò nec per executores teſtamenti, teſte Baldo *in Authent. niſi rogati, C. ad Trebell.* quod ſequitur Bertachin. *de poteſt. Epiſcop.* in temporalibus circa res Eccleſiæ, §. *ſupereſt. quarto loco num.* 53. Poterit tamen Epiſcopus legatum factum Hoſpitali conſtructo ſine Epiſcopi authoritate, conuertere in alimenta pauperum, Bertachin. *ſuprà num.* 55. *ad finem.*

EPITOME.

21. *Vtrùm Epiſcopus poſſit expendere quod ſupereſt ex conſtructione Capellæ iuſſu teſtatoris faciendæ?*
22. *Epiſcopus an poſſit ſtatuere quòd non admittatur clericus ad cantandum reſponſoria pro defunctis niſi præuio examine circa cantum?*
23. *Epiſcopus an poſſit obligare hæredes defunctorum, vt non vocent, niſi clericos Eccleſiæ Parochialis ad funerales exequias, excluſis aliis donec numerus eorum impleatur?*
24. *Statuta condere, quæ poſſit Capitulum Sede vacante?*
25. *Statutum non valet, quod non admittantur ignobiles in Canonicatus Cathedralium.*
26. *Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, an poſſit ſtatuere, ne admittantur ad funeralia niſi clerici, qui inſeruiunt in Cathedrale?*
27. *Capitulum non poteſt ſtatuere, ne fiant officia funeralia, niſi dato certo ſtipendio.*
28. *Satuta contra libertatem Eccleſiaſticam, quæ dicantur?*

21 VT priori dubitationi ſatisfiat, ponamus teſtatorem reliquiſſe hæredibus onus extruendi Capellam, eiſque dediſſe formam, ac modum qualiter ipſa foret ædificanda; quæritur ergo, vtrùm hæredes ſi minus expendant, poſſit Epiſcopus quod ſupereſt conuertere in aliud opus pium? Angel. *in l. at ſi quis §. funeris cauſa, de religioſis, & ſumptibus funerum*, tenet, ſi minus quàm teſtator erogandum reliquit, fuit impenſum in ædificanda Capella, & teſtator legatarium reliquit in remanenti ex tertio, illud conſequi reſiduum. Contrà verò Baldus & alij *in l. ſi quis ad declinandam C. de Epiſc. & cler.* opinantur totum, quod minus erogatum eſt, non eſſe reuertendum ad legatarium, ſed conuertendum in vſus pios in odium legatarij, qui non expendit totum id quod ſibi expendendum mandatum fuit.

Dicendum tamen eſt, ſi teſtator reliquit vt ſibi ædificaretur Sacellum ſecundùm formam à ſe traditam, tunc Sacello extructo, quamuis non expendatur totum, quod operi faciendo fuit relictum, legatario quod ſupereſt accreſcere, vel hæredibus nullo legatario relicto. Porrò ſi teſtator expreſsè dixit, vt ſibi fieret Capella, & in ea expenderentur mille; in eo euentu totum eſt expendendum in eo opere perficiendo, quòd ſi minus expendatur; quod ſuperfuit in operibus piis arbitrio Epiſcopi erit deſtribuendum, Spinus *in ſuo ſpeculo, gloſſa tertia principali num.* 4. *fol.* 140.

22 Dubitatur decimoſextò, an Epiſcopus poſſit ſtatuere, ne clericus admittatur ad dicendum reſponſoria pro defunctis; niſi examinatus fuerit circa cantum? Reſponſio eſt negatiua, quia ſufficit quilibet cantus, nec requiritur figuratus, ita fuit deciſum in vna Gerundenſis ſtatuti die 27. Maij 1581. coram Orano. Nec non in vna Calaguritana funeralium coram eodem Orano 22. Iunij 1590. fuit iudicatum non poſſe Epiſcopum cogere defunctorum hæredes, vt ad funerales exequias conuocare debeant clericos duntaxat Eccleſiæ Parochialis, remotis aliis, donec fuerit eorum numerus adimpletus: cùm enim omnes clerici habeant ius, vt ad hæc funeralia officia conuocentur, conuocatis vnis, & excluſis aliis, libertas Eccleſiaſtica offenditur. Syluester *in verb. immunitas 2. num. 7. & in verb. ſimonia num.* 11. Læditur enim libertas Eccleſiaſtica quando ius publicum offenditur, Caietanus *in ſumma verb. immunitatis violatio.* Quinimò ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam ſunt excommunicati in Bulla Cœnæ Domini, nec omnes violantes libertatem Eccleſiaſticam ſunt excommunicati in Bulla Cœnæ, vt patet *in cap. vnico, de his, quæ vi, metuſque cauſa, in 6.* ſed ſolùm ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam, Aloyſ. Ricc. *in praxi variar. reſolut. reſol.* 333. *num.* 2. Ob quam cauſam huiuſmodi conſuetudines conuocandi certum genus clericorum Eccleſiæ Parochialis, 23
excluſis aliis tanquam ſcandaloſæ, & ſacrilegæ extorſiones reiiciuntur à Soto *de iuſtitia lib. 9. quæſt. 6. art. 2. verſ. hic autem admonendi.* Nec refert quòd ius ſepeliendi competat Eccleſiæ Parochiali, quia differunt inter ſe ius ſpeliendi in parochia per quod quis cogitur ibi humari, & aliud ius per quod priuatur quis facultate vocandi alios clericos ad funeralia officia, niſi priùs vocentur clerici, qui Parochiali deſeruiunt, proinde talis conſuetudo, ſiue ſtatutum eſt nullius momenti; argumento *cap. veſtra, de locato, verb. ſtatuto contrario non obſtante,* vbi Epiſcopus nequit in Synodo facere ſtatuta in præiudicium aliorum abſque ipſorum conſenſu, vt Duennas *regul.* 249. & Henricus Bothæus *in tractatu de Synodo Epiſcopi part. 3. art. 1. num. 19.* inter Doctorum tractatus *tom. 13. part. 2. & verb. fructus veſtrarum*, ex quo deciditur non valere ſtatutum, quòd fructus decimarum non locentur, niſi tantùm clericis quia poſſunt ſtatuto contrario non obſtante, locari etiam laicis, ita Couarr. *lib. 1. cap. 17. num. 5. verſ. ſic & laici*, Molin. *tract. 2. diſp. 466. num.* 10. Barboſ. *in l. Titia num. 47. & in l. vſusfruct. num.* 16. & 17. Monet. *de decimis cap. 5. quæſt. 3. num.* 64. & Mantica *de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 5. tit. 3. num. 12. & 17.* quod intelligitur de fructibus decimarum, non autem de iure decimandi, quod nec ad modicum tempus locari poteſt, gloſſ. *in cap. quamuis, de decimis, & cap. 2. de ind.* Abbas *in cap. ad hæc, de decimis.*

Dubitatur decimoſeptimò, quæ nam ſtatuta poſſit condere Capitulum Sede vacante? Poteſt, 24
quæ poſſet Epiſcopus viuens, Abbas *cap. cum olim, de maior. & obed.* Federic. *conſ.* 16. Eſt enim hic actus iuriſdictionis; proinde competit Capitulo, non tamen poteſt condere ſtatuta, quæ noceant iuri, vel authoritati futuri Epiſcopi, & multo minus in præiudicium Eccleſiæ, Quaranta *verb. Capitulum Sede vacante, verſicul. quartò quæro.*

Non poterit tamen facere ſtatutum, quòd non admittantur ignobiles in Canonicatus Cathedralium, 25
quod ſi faciat, non valet, per textum *in cap. venerabilis 37. de prebendis*, vbi Gregorius Nonus excluſit exceptionem illorum, qui contendebant eiicere

Digitized by Google

eiicere clericum à præbenda Argentinenſis Eccleſiæ, propter ignobilitatem, freti conſuetudine vetuſta, ob quam Capitulum eiuſdem Eccleſiæ non admittebat, niſi Nobiles in numerum Canonicorum, quam conſuetudinem Pontifex reprobauit, vti nullam. ita Bellet. *diſquiſit cleric. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 15. & ideo non ſunt audiendi, Perez *l.* 1. *verſ. Verum autem, tit.* 1. *lib.* 4. *ordin.* Cened. *ad Decretal. collectan.* 143. *ex num.* 1. vbi ſecundùm aliquos valere tale ſtatutum innuunt: nam ſcientiæ nobilitas ſæpe præfertur nobilitati generis, & ſupplet ſaltem defectum nobilitatis, gloſſ. *verb. ſuppleat, in l. ſocietas, ff. pro ſocio*, Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 3. *princip. num.* 37. & Menchac. *illuſtr. cap.* 25. *num.* 31. ideo ſimile ſtatutum non tenet quatenus excludit ab Eccleſia Nobiles non ex genere, ſed ex propriis virtutibus ac ſcientia nobiliſſimos. *cap. nos, qui præſumus* 40. *diſt.* Infirma enim mundi eligit Deus, vt confundat fortia, teſte D. Paulo 1. *ad Corinth.* 1. cùm non minus ſcientia, quàm potentia, & maiorum nobilitate Eccleſia defendatur, ſecundùm Abb. *cap. conſtitutis, el* 2. *ex num.* 10. & Decius *num.* 22. *de appellat.* atque ita Nobiles cùm ſint virtute, ac ſcientia inſignes, non eſſe excludendos à tali ſtatuto in fauorem Nobilium, tradit Mohedanus *in deciſ.* 34. *in fine*: alioquin vltra gloſſam *in d. cap. venerabilis*, volunt, & meritò, non valere tale ſtatutum Lambertin. *de iur. patronat. lib.* 2. *part.* 3. *quæſt.* 5. *art.* 11. *num.* 7. Roch. de Curt. *in cap. final. de conſuetudine pag.* 48. & Tiraquel. *de nobilitate cap.* 20. *per totum.*

26. Dubitatur decimoctauò, an Capitulum Eccleſiæ Braccarenſis poſſit facere ſtatutum per verba negatiua, ne funeralia officia faciant, niſi clerici, qui inſeruiunt in Sede Braccarenſi, vulgò *Chorarij*, & nullus alius ad eas exequias admittatur, quamuis gratis accedere velit? Reſpondetur tale ſtatutum eſſe nullum, & contra charitatem, & tandem ſapere ſimoniam. Probatur primò, quia ſecundùm communem Capitula etiam Cathedralia nequeunt condere ſtatuta, quæ pertineant ad vtilitatem ſuam, ſuæque Eccleſiæ inconſulto Epiſcopo, eoque minimè ea approbante, vt conſtat ex *cap. cùm conſuetudinis, de conſuetudine*, per hæc verba, *Canonicorum Collegium nec poſſe conſuetudines inducere, nec veteres mutare ſine conſenſu Epiſcopi*, & ibi Abbas *num.* 4. gloſſ. *cap.* 2. *de verb. ſignific in* 6. Azor *inſtit. moral. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 18. §. *vndecimo quæritur, verſ. quæres an Canonicorum Collegium, & cap.* 19. *fol. mihi* 450. Syluester *verb. lex quæſt.* 4. & Suar. *lib.* 4. *de legibus cap.* 6. *num.* 11. *fol.* 392. *pag.* 2. *verſ. communis tamen reſolutio*, argumento *cap. cùm omnes, de conſtitutionibus*, & Panorm. *ibi*, & Innocent. *num.* 4. & Felin. plures referens *à num.* 8. Sed tale ſtatutum non fuit conditum de conſenſu Archiepiſcopi, nec ab eo approbatum, nec confirmatum ad id vſque tempus, nec poteſt nec debet confirmari ob præiudicium, quod inde infertur cæteris clericis ius habentibus ad funerales exequias celebrandas: ergo eſt nullum.

Probatur ſecundò eſſe nullum, quia ſtatuit, vt Chorarij duntaxat hæc officia exequantur, & nullus alius clericus ea peragat, nec cum ſtipendio, nec ſine illo; item præcipit ne laici vltra Chorarios poſſint alios clericos ad funeralia officia vocare, nec Parochi etiam, niſi Chorarios ad ſuas Eccleſias ad eadem officia inuitare poſſunt, quod redundat in vtilitatem priuatam ipſius Capituli, & in notabile nocumentum cæterorum clericorum, ac boni publici; ideo non valet *l. ambitioſa ff. de decreto ab Ordin. facien.* cùm ſit contra vtilitatem publicam, ita Bald. *conſ.* 410. *vol.* 5. Roland. *conſ.* 22. *vol.* 2. *à num.* 4. vbi probat ordinationem Domini, quæ reſpicit vtilitatem propriam, vti ambitioſam, & reſpicientem priuatam vtilitatem, nihil valere. Secus ſi ordinatio reſpiciat rem publicam, tunc enim propter bonum publicum receditur à priuato. *l. vnica, prope finem C. de caducis tollendis l. munerum* §. *item, ff. de muneribus, & honoribus*, ſequitur Iacob. de S. Georg. *in inueſt. t. ſua, in verb. & cum molendinis, col.* 2. & Crauet. *de antiquitate temporis in* 4. *part. ſectione, circa præmiſſa, num.* 3. *cum ſequentib.* Roch. de Curt. *in cap. cùm tanto, de conſuetudine, ſect.* 5. *num.* 21. & Petrus de Rauenna *in tit. de conſuetudine ſect.* 3. *num.* 10. cùm ergo in noſtro caſu ſtatutum à Capitulo factum ſit contra vtilitatem publicam, nullo modo valet; ſicut non valet lex contra publicum commodum *l. final. C. ſi contra, ius vel vtil. public.* notat etiam Abbas *cap. final. de conſuetudine.*

Tertiò eſſe nullum oſtenditur, quia per illud tollitur libertas hominibus, ne de ſuo diſponant, prout voluerint, vt conceditur *in l. in re mandata C. mandati*, quod eſt contra ius naturale, *l. dudum C. de contrahend. emptione*, vbi reprobatur conſuetudo, qua quis cogitur vendere conſorti, ita Socin. *conſ.* 172. & Brunus *conſ.* 56. Cùm ergo ſit tale ſtatutum contra ius publicum, commune, & naturale, & impediat laicos, ne ad ſua officia funeralia vocent quem voluerint, ob priuatam vtilitatem eſt nullum, ſicut non valet ſtatutum communitatis, quo mediante directè, vel indirectè homines compellantur ire ad molendina communitatis, relictis molendinis particularium, eo quòd non debet communitas propriæ vtilitati inhiare ſtatuendo in præiudicium particularium, *cap. cùm omnes, de conſtit.*

Quartò ſtatutorum nullitas apparet ex *cap. veſtra, de locato*, vbi Epiſcopi ſtatuerunt, quòd decimæ prædiales clericis duntaxat, & non aliis locarentur. Cùm autem hæc diſpoſitio tam laicis, quàm Eccleſiis eſſet præiudicio, decreuit Summus Pontifex, vt Eccleſiaſtici reditus ſuos liberè locare poſſent, prout ſibi viſum fuerit.

Quintò probatur, quia ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam: nam quoties impediuntur clerici, ne aliquid de iure communi ſibi licitum faciant, vel prohibentur exequi, quod ſibi non eſt interdictum per legem diuinam, aut canonicam, impedientes, vel prohibentes, procedunt contra libertatem Eccleſiaſticam, argument. *cap. vltim. de immunit. Eccleſ. lib.* 6. vbi prohibetur per dominos temporales, ne ſubditi eorum clericis vendant, nec ab eis emant, aut aliquid gratis impendant, quæ prohibitio eſt nulla, cùm ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, Bonacin. *de cenſuris Bulla Cœnæ diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 2. *punct. ſecundo, num.* 4. *verſ. hinc patet*, vbi tradit affici excommunicatione hæc ſtatuentes. Cùm ergo ſtatuta per Canonicos Braccarenſes facta prohibeant, ne vocentur ad funeralia, niſi clerici Chorarij duntaxat, & reliquos excludant, non eſt negandum eſſe contra libertatem cæterorum clericorum eiuſdem ciuitatis, ac Diœceſis qui nullo modo admittuntur ad exequias defunctorum, tam in vrbe, quàm in ſuburbio: faciunt apertè pro hac parte Anton. Felin. & Imola *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtitut.* quos referens ſequitur in noſtro caſu Curtius *in cap. cùm tanto, de conſuetudine num.* 21. Statuentes autem

contra

contra libertatem Eccleſiæ, & facientes ea ſeruari, vel conſuetudines excommunicantur, per *cap. nouerit, de excommunicatione*, Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 118. & Iulius Clarus *in §. final. q.* 77. *num.* 28.

Nec obeſt cenſuram non incurri à communitate huiuſmodi ſtatuta faciente, quia quamuis communitas, vt ſic, excommunicari nequeat, vt ait Bonacin. *de cenſuris diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 4 *num.* 8. ex *cap. Romana §. in vniuerſitatem, de ſentent. excommunic. lib.* 6. attamen ſinguli ex communitate facientes contra decretum ſub cenſura latum, excommunicationem incurrunt, & patet ex *cap. nouerit, de ſentent. excommunic.* vbi expreſsè excommunicantur Conſules, Rectores, & poteſtates locorum, in quibus ſtatuta facta ſunt, ſiue illa faciant nomine proprio, ſiue ſoli, ſiue cum aliis. Bonacin. *ſuprà dict. quæſt.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 3. *num.* 2. Nec refert ſi dicas has pœnas eſſe intelligendas de ſtatutis factis à laicis, quæ repugnant libertati Eccleſiaſticæ, vt notat Bonacin. *d. quæſt.* 16. *diſp.* 1. *ſect.* 2. *punct.* 2. *num.* 36. & 37. quia idem eſt dicendum, quando ſtatuitur à communitate Eccleſiaſtica aliquid contra perſonas Eccleſiaſticas, ne conuocentur ad funeralia, niſi tantùm certi, ac determinati clerici, excluſis aliis, quia cùm conuocatio iſta competat priuilegio totius clerici, reſtringendo illam, aut reducendo ad proprios, & certos clericos vrbis, & Eccleſiæ libertatem Eccleſiaſticam coarctat, ac lædit, vt notat Syluester *in verb. immunitas* 2. *num.* 7. & *verb. ſimonia, num.* 11. ſimiliaque ſtatuta, quibus tollitur facultas vocandi alios clericos tanquam ſcandaloſa, & ſacrilega, abhorret Sotus *de iuſtitia lib.* 9. *quæſt.* 6. *art.* 2. *verſ. hic autem admonendi*, quem ſequitur Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. cap.* 48. *num.* 6. *fol.* 189.

Diximus ſtatuta pro Chorariis conuocandis ad exequias defunctorum duntaxat excluſis aliis eſſe nulla; modò dicamus eſſe iniuſta. Primò, quia vocari debere Chorarios tantùm, & nullos alios clericos, redolet auaritiam, & continet monopolium. Vtrunque oſtenditur ex *cap. cùm omnes, de conſtitutionibus*, vbi factum à maiori parte in iis, quæ ſunt communia pluribus, vt ſingulis, etiamſi eſſent mille, non valet, niſi omnes conſentiant, Duennas *regul.* 295. Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 3. *n.* 14. Continere autem ſuo modo monopolium ex eo patet, quia monopolium dicitur, quando omnes conueniunt ad vtilitatem propriam, & particularem conſequendam ſibi, & ad excludendum commodum commune, & publicum, quod non decet inter particulares, & multo minus quadrat in communitates, *l. vnica.* & *ibi* Baldus *C. de monopoliis*; ſunt enim regulariter iniuſta, & Reipublicæ iniurioſa, vt tradit Molin. *de iuſtit. tom.* 2. *diſp.* 345. Confirmatur, quia quoties ordinationes fiunt per verba negatiua, quales ſunt hæc ſtatuta, quæ ſic habent: *Eeſtas obſequias nam façam outros clerigos ſenam os choreiros*, cenſentur illicitæ, & iniuſtæ, ita Doctores communiter, D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 3. Caietan. *ibidem*, Syluest. *verb. immunitas* 2. *n.* 7. Tabien. *verb. ſimonia num.* 18. Gutierr. *lib.* 1. *Canon. quæſt. cap.* 35. *num.* 5. Beja 2. *part. caſu* 16. *fol.* 416. & Marc. Anton. Genuenſ. *ſuprà*, qui omnes concludunt eſſe ordinationes iniuſtas, quæ fiunt per verba negatiua, nimirum ſi decernatur, quòd non fiat proceſſio funeralis, nec Miſſa celebretur, niſi pro certo ſtipendio. Item quòd non recipiatur in hoc, aut illud ſodalitium, niſi tantùm eleemoſynas erogauerit. Ratio D. Thom. & cæterorum eſt, quia hoc modo per huiuſmodi ordinationes oſtium occluditur ad pietatem, & charitatem exercendam gratis aut minori ſtipe, & continent ſpeciem quandam auaritiæ, & extorſiones quaſdam referunt. Cùm ergo ſtatuta Capituli Braccarenſis excludant cæteros clericos, & Chorarios tantùm admittant, ne patiantur fieri gratis officia funeralia, nec fiunt niſi pro certo ac determinato ſtipendio, apertè liquet aduerſari pietati, ac charitati, quæ exerceri debet erga animas defunctorum.

Probatur idem ex traditis à Nauarro *in manuali cap.* 23. *num.* 106. *verſ. ad quorum primum*, vbi vult non eſſe integrum Epiſcopo præcipere, vt certa pecuniæ quantitas detur pro Miſſa dicenda, & nemo minorem accipiat, tum, quia Miſſa non eſt pecunia æſtimabilis, *cap. qui ſtudet.* 1. *q.* 1. tum per alia ponenda, *in cap. ſi præſertim.*

Confert D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 3. per hæc verba: *ſi pro proceſſionibus faciendis in aliquo funere aliqua eleemoſyna recipiuntur, ſi autem huiuſmodi pacto interueniente fiant, aut etiam cum intentione emptionis, vel venditionis, ſimonia eſſet. Vnde illicita eſſet ordinatio, ſi in aliqua Eccleſia ſtatueretur, quod non fieret proceſſio in funere alicuius, niſi ſolueret certam pecuniæ quantitatem, quia per tale ſtatutum præcluderetur via gratis officium pietatis aliquibus impendendi, habetque hæc ordinatio ſpeciem extortionis.* Sic D. Thomas.

Denique ſapere hæc ſtatuta ſimoniam ex eo oſtenditur, quia ſunt per verba negatiua, hoc eſt, nemo ſe intromittat in iis officiis, niſi Chorarij, & qui non erogauerit mille, & quinquaginta teruncios ex ærea moneta; non conſequetur officium pro defunctis; nec alij clerici officia poterunt celebrare, nec cum ſtipendio, nec ſine illo: atque ita per conſtitutionem huius ſummæ, vel taxæ fiunt Officia diuina, ac ſacrificia pro defunctis venialia, & ex conſequenti, ſimoniaca: ita Vgolin. *de cenſuris tabul.* 1. *c.* 44. §. 1. *num* 7. Syluester *verb. ſimonia quæſt.* 11. Angel. *ſimonia* 3. *num.* 10. fauet Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 22 *in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ*, vbi reprobat conſuetudines ſimoniam, & auaritiam redolentes.

Suffragatur Suar. *de ſimonia, cap.* 46. *à num.* 14. vbi vult quòd ſi praxis à Chorariis obſeruata ſtatueret tantùm, quod eſſet ſoluendum pro officio funerali per verba affirmatiua; nec prohiberet cæteros clericos officia defunctorum exequi, prout vellent; nec laicos impedirent à conuocandis reliquit clericis ad exequias funerales, talem ſummam, ac taxam fuiſſe iuſtam, quia eleemoſynam, non autem rationem pretij ſaperet. Cæterùm cùm Chorarij prohibeant neminem poſſe huiuſmodi officia exequi, illis exceptis, & pro tanta, ac tali quantitate, hæc taxa induit rationem pretij, & non eleemoſynæ, & ex conſequenti eſt ſimoniaca. ſic ille.

Accedit confeſſio Canonicorum dicentium conceſſiſſe chorariis, vt hæc officia celebrent pro ſeruitio, quod Chorarij impendunt in proceſſionibus, quæ fiunt in Cathedrali, & pro onere canendi Epiſtolas, & Euangelia, ac denique pro obuolendas Canonicorum defunctorum corporibus, quæ omnia oſtendunt pactum inter Canonicos, & Chorarios celebratum, & ex conſequenti, ſimoniam de iure poſitiuo prohibitam, gloſſ. *in cap. tua nos, de ſimonia, verb. conuentio.*

Digitized by Google

Redoan, 2. *part. cap.* 6. Rebuff. *in praxi tit. de requiſitis ad collationem beneficiorum*, *num.* 2. Armil. *verb. ſimonia num.* 42. & Suar. *vbi ſuprà lib.* 4. *cap.* 39. *à num.* 12. 13. 14. ex eo fundamento, quia ſeruitium etiam ſpirituale factum ſub pacto ſaltem implicito induit naturam pretij, & eo ipſo eſt ſimonia, nec ſimiles actiones ſub ea conditione, ac pacto poſſunt exerceri ſine ſimonia, Suarez *vbi proximè*, idem Armil. *dict. num.* 42. confirmat ſi duo conueniant ſimul cum pacto obligatorio, vt Petrus faciat ſacrum pro Paulo, & Paulus pro Petro, eſt ſimonia: ſecus ſi ceſſat in talibus pactio obligatoria, *in d. cap. tua nos, de ſimonia*, & *ibi* Barboſ. *in gloſſa, Pure, num.* 5. ceſſante autem pactione poteſt ſpirituale in aliud ſpirituale commutari, ſecundùm Panormitan. *in cap. ſepulturæ, de voto*, dummodo omnia gratis fiant. Cùm ergo Chorarij ſingulis annis eligantur à Cantore ad ſeruiendum Choro, & reliquis officiis in templo maximo exhibendis, & Capitulum Canonicorum pro ſatisfactione ſui laboris ſub pacto ſaltem implicito ſe obligent Chorariis, vt ipſi duntaxat, & non alij exequias funerales peragant, & mille Miſſas ipſi, & non alij clerici poſſunt dicere pro ſuo ſtipendio, ne Canonici poſſint aliis clericis commendare, manifeſtum inter vtroſque pactum reperitur, & ex conſequenti ſimonia damnata apparet: quæ omnia colliguntur ex traditis à Suario *dict. numero* 12. 13. & 14.

28. Dubitatur decimononò, quæ ſtatuta dicantur contra libertatem Eccleſiaſticam? Reſpondet Innocentius *in cap. nouerit, num.* 1. & 2. & *ibi* Buttius *num.* 9. & Abbas *num.* 2. *de ſentent. excommunic.* ea dici, quando directè, ſeu indirectè ſunt contra priuilegia, aut prærogatiuas conceſſas Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, ſeu piæ cauſæ à Romano Pontifice, vel à Principe ſæculari, ſequitur Card. Tuſc. *tom.* 5. *litt. L. concl.* 342. *num.* 12. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de exempt. clericor. à ſtatutis ſecularium*, §. 1. *num.* 9.

Hinc fit, vt ſtatutum præſcribens aliquam formam non ſolùm à laicis, ſed etiam à clericis in contractibus ſeruandam, ſit contra libertatem Eccleſiaſticam. Ratio, quia Eccleſiaſtici ſunt exempti à poteſtate laica, Bonacin. *de cenſuris Bullæ Cœnæ, diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 2. *num.* 11. Quin etiam ſtatutum repugnat libertati Eccleſiaſticæ, etiamſi feratur duntaxat contra certas perſonas Eccleſiaſticas, vt ſi edicto ſtatuatur à Canonicis talis vrbis, ſeu Eccleſiæ, decimarum tributum, aut vectigal exigi, quia hoc eſt decretum facere in ſpecie, ſecus ſi ſtatuatur in genere, vt omnes cuiuſcunque ordinis, & conditionis ſint, tributum pendant, tunc huiuſmodi ſtatutum non videtur repugnare libertati Eccleſiaſticæ, quia non cenſetur latum contra perſonas Eccleſiaſticas; non enim veniunt in generali diſpoſitione ea, quæ nequeunt in ſpecie diſponi. Duard. *de cenſuris Bullæ Cœnæ queſtion.* 20. *num.* 1. Pro cæteris lege Bonacinam *de cenſuris Bullæ Cœnæ diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 2.

***

LIBER

LIBER NONVS

DE POTESTATE EPISCOPI CIRCA COLLATIONEM, INSTITVTIONEM, ET deſtitutionem beneficiorum in genere, & in ſpecie.

DISPVTATIO VIGESIMA.

QVÆ BENEFICIA POSSIT EPISCOPVS CONFERRE?

NON eſt mihi in animo hoc loco agere de materia beneficiali in tota ſua latitudine, ſed ſolùm laconicè, & ſummatim perſtringere ea, quæ Epiſcopis competunt circa beneficia tam in conferendo, quàm in deſtituendo, ne multus ſim, & aliis ſiam faſtidioſus. Idcirco exordior à poteſtate conferendi.

§ I.

EPITOME.

1. *Poteſtas diſponendi de beneficiis data eſt à Chriſto Domino Principi Apoſtolorum ad quem ſpectat conferre omnia beneficia.*
2. *Romani Pontifices conceſſerunt omnimodam poteſtatem conferendi Epiſcopis in eorum Eccleſiis in omnibus menſibus.*
3. *Epiſcopi olim, & Pontifex conferebant beneficia, & inter eos erat locus præuentioni.*
4. *Conferentibus Papa, Ordinario in eadem data, & die præualet prouiſio Ordinarij, ſi prouiſus eſt in poſſeſſione. Et quid ſi prouiſus non eſt in ea?*
5. *Epiſcopi reſidentes ex vſu habebant ſex menſes, non reſidentes quatuor ad conferendum, ſed hodie ex alternatiua habent eoſdem ſex.*
6. *Epiſcopus ſuſpenſus à collatione, ſi conferat beneficium excommunicantur. & n. 45.*
7. *Epiſcopus nullo modo poteſt conferre beneficia parochialia ſine concurſu, etiam ſi oppoſitores ſint doctiſſimi.*
8. *Examinis, & concurſus forma omiſſa, collatio eſt nulla.*
9. *Beneficiis reſeruatis vacantibus per obitum in menſibus Papæ, edicta concurſus proponuntur, & Romam mittitur approbatio.*
10. *Examen per concurſum non exigitur in parochialibus collegiata vbi exercetur cura per Canonicos.*
11. *Epiſcopus non poteſt conferre beneficia, quæ vacant apud Sedem Apoſtolicam.*
12. *Beneficia, quæ vacant apud Sedem Apoſtolicam, cenſentur etiam vacantia in locis vicinis, ſiue vacent per obitum, ſiue per reſignationem.*
13. *Beneficia quæ vacant ob crimen hæreſis non pertinent ad Epiſcopum etiam ante ſententiam.*
14. *Beneficia recepta in confidentiam vacant ipſo iure; & reſeruantur Sedi Apoſtolicæ, ſicut beneficia Sede Epiſcopali vacante vacantia.*
15. *Epiſcopi nequeunt conferre beneficia collata perſonis prohibitis.*
16. *Epiſcopus non poteſt diſponere de beneficiis litigioſis, & quando poſſit?*
17. *Epiſcopus poteſt diſponere de beneficiis habentibus curam animarum, ſi vacent Apoſtolica Sede vacante.*

   Idem ſi vacauerint in Curia viuo Pontifice n. 18.
19. *Epiſcopus poteſt inſtituere præſentatos à patronis, ſi inueniantur idonei per examen.*
20. *Prælati inferiores ex priuilegio, vel ex præſcriptione poſſunt inſtituere in beneficiis.*

   & quid de religioſis in Eccleſiis pleno iure eiſdem ſubiectis? n. 21.
22. *Epiſcopi ex Concilio Tridentino poſſunt deputare Vicarios perpetuos in quibuſcunque beneficiis vnitis Eccleſiis, vel Monaſteriis.*
23. 24. *Capitulum Sede vacante, quæ beneficia poſſit conferre?*
25. *Epiſcopus poteſt commendare Eccleſias Parochiales per ſex menſes, & an poſſit reuocare commendationes.*
26. *Epiſcopi coadiutor quando poſſit conferre beneficia?*
27. *Epiſcopo non conferente intra ſemeſtre, quis debeat conferre beneficia?*
28. *Epiſcopus an poſſit permutare beneficia, & conferre ea?*
29. *Beneficia permutantes non ſecuto permutationis effectu, an poſſit redire ad ſua beneficia ſine noua collatione?*

   & quid de reſignatione facta in fauorem abſque effectu? num. 30.
31. 32. 33. & 34. *Epiſcopus quando poſſit, & quomodo recipere reſignationes beneficiorum.*

   Epiſcopus ſolum poteſt recipere reſignationes beneficiorum, de quibus conſtitutio Pij Quinti de qua num. 35.
36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. & 43. *Cauſæ ob quas Epiſcopus poteſt recipere reſignationes numerantur.*
44. *Epiſcopi nequeunt beneficia reſignata conferre conſanguineis ſuis, vel familiaribus, vel conſanguineis reſignantium.*
45. *Epiſcopi quas pœnas incurrant conferendo beneficia reſignata conſanguineis reſignantium, aut ſuis, & familiaribus?*
46. *Epiſcopi conferendo conſanguineis reſignantium aut ſuis, & familiaribus, recipientes ſunt ſuſpenſi, & reſignationes abſque expreſſis cauſis factæ ſunt nullæ.*

1. OLIM poteſtas diſponendi de beneficiis à Chriſto Domino conceſſa fuit Apoſtolorum Principi Petro, vt deducitur ex *diſt.* 19. *in cap. ita Dominus § hunc enim, & cap. in nouo, diſt.* 21. Gomez *in tractat. de expectatiuis num.* 10. proinde ſolus Papa in principio inſtituit dignitates, & alia beneficia Eccleſiaſtica, & ad ipſum ſpectabat conferre omnia beneficia in vniuerſo Orbe, *cap.* 2. *de præbendis lib.* 6. *Clementina* 1. *vt lite pendente*, Archid. *in cap. ſtatutum, ex num.* 3. *de præbendis lib.* 6. Gaſpar de Peruſ. *in tract. reſeruat. benefic. in principio, num.* 1. quia ipſe eſt dominus omnium: poſtea verò deflexu temporis Romani Pontifices omnimodam poteſtatem conferendi Epiſcopis in eorum Eccleſiis tribuerunt, Innocentius *in cap. poſtulaſti, de iure patronat.* gloſſ. ma-
2. gna *in cap. quamquam, eodem tit. lib.* 6. cum aliis, vt per Abbatem *in cap.* 2. *de reſtit. ſpoliat. & in cap. cùm olim, col.* 2. *de maior. & obed.* Ex quo tempore Epiſcopi habuerunt iure communi fundatam intentionem circa beneficia omnia conferenda, & inſtituenda in ſua diœceſi, *cap. conquerente, de officio Ordinarij, cap. frequentibus, de inſtitut. cap. cùm ex iniuncto, in fine, de hæreticis, cap. ad aures, de exceſſibus Prælat.* Felin. *in cap. cùm venerabilis* 31. *de exceptionibus*, Gomez *de expectatiuis num.* 13. 18. *&* 20. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 10. *à num.* 49. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 1. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 50. *§.* 2. *num.* 1. Garcia *de benefic. part.* 5. *num.* 52. & Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 394. *in* 1. *edit. & reſolut.* 333. *num.* 1. *in* 2. *edit.*

Neque habebãt Epiſcopi limitatam poteſtatem in beneficiis in menſe aliquo; ſed omnes menſes habebant liberos, poterantque conferre beneficia in quolibet menſe vacantia. Gomez *in tractatu de expectatiuis num.* 20. *in fine*, Caſſador. *deciſ.* 3. *num.* 4. *& deciſ.* 4. *num.* 1. *&* 2. *de priuilegiis.* Puteus *dec.* 492.
3. *num.* 3. *lib.* 2. Quinimò Epiſcopi, & Pontifex conferebant, & inter eos locus præuentioni dabatur, & collatio primo facta præferebatur; gloſſ. *in cap. ſi à Sede, de præbendis lib.* 6. *& in cap. duobus*, vbi gloſſ. *in verb. ſi apparet, de reſcriptis, eodem libro*, Menoch. *tract. de arbitrar. caſu* 48. *num.* 1. *cum ſequentibus*; non enim abdicabat poteſtatem conferendi totaliter, nec hodie abdicat etiam in menſibus, quos Ordinariis conceſſit de nouo, ita, vt ſi ipſe præueniat, valeat eius collatio, *cap. ſi à Sede Apoſtolica, de præbendis in* 6. Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardin. §. per quæ ſublatis, num.* 80. *&* 81. Garcia *d. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 9. poſt multos *ibi* relatos, cùm ſit Ordinarius Ordinariorum, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. §.* 3. *proœm. num.* 1. Currunt ergo prouiſiones Papæ ad Ordinarij in eadem data, & die, & præualet prouiſio Ordinarij, ſi prouiſus ab eo eſt in poſſeſſione, ita diſpoſitio *cap. ſi à Sede Apoſtolica, de præbendis in* 6. habetur enim ratio ad fauorem poſſeſſoris, *§. commodum, Inſtitut. de inter-*
4. *dictis, cap.* 3. *de probat.* Proinde quando collatio fit à duobus diuerſis eodem die, nec apparet quis fuerit prior, potior eſt conditio poſſidentis, Tiraquel. *de iure primog. quæſt.* 17. *opin.* 11. *num.* 1. *& opin.* 12. *num.* 2. Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus, num.* 297. & P. Barboſ. *in l.* 1. *ff. ſolut. matrim. p.* 2. *num.* 4. Imò præfertur collatio facta à Pontifice, quando neuter eſt in poſſeſſione, & non conſtat de prioritate, propter reuerentiam concedentis, vt notat Maſcard. *de probat. concluſ.* 314. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1442. & Cotta *in memorab. verb. hora*: ſecus quando in collatione Pontificis non appoſita eſt hora, & in collatione Ordinarij fit mentio horæ, tunc collatio Ordinarij præfertur. Gomez *l. Tauri* 45. *num.* 148. Rebuff. *in tract. de pacif. poſſeſſ. num.* 299. & Petrus Barboſ. *d. l.* 1. *part.* 2. *num.* 10.

Porrò, vt omnis confuſio, & anxietas tolleretur; 5.
vſus ſucceſſiuè introduxit, vt Epiſcopi reſidentes haberent ſex menſes, non reſidentes autem quatuor duntaxat, videlicet Martium, Iunium, Septembrem, & Decembrem: atque ita poteſtas Epiſcoporum conferendi generalis in omnibus menſibus hodie eſt limitata, Card. Pariſ. *conſ.* 34. *in principio vol.* 4. Caſſador. *deciſ.* 4. *num.* 2. *de præben.* & Crauet. *conſ.* 322. *col.* 2. Semper enim Romanus Pontifex multo maiorem poteſtatem penes ſe reſeruat, quamuis omnimodam poteſtatem in Epiſcopos transferat, *cap. dudum, § notat. cap. quamuis.* 2. *de præbendis*, Selu. *de benefic. part.* 3. *quæſt.* 29. Staphil. *tract. de expect. num.* 8. Cenſetur namque huiuſmodi poteſtas data accumulatiuè, non priuatiuè, Ripa *lib.* 1. *reſponſ. cap.* 15. & Ioannes Monachus *in cap. ſi eo tempore, de electione lib.* 6. quos referens ſequitur Flamin. *d. lib.* 1. *de reſignat. q.* 10. *num.* 57.

Hiſce temporibus tollit confuſionem alternatiua, quæ conceditur Epiſcopis in gratificationem reſidentiæ per ſex menſes anni: gratificat illis Pontifex cum conceſſione huius alternatiuæ, & gratum ſe reddit illis diuidendo ſex menſes anni alternatiuè inter ſe ipſum, & Epiſcopos, Gonzal. *de menſibus gloſſ.* 41. *num.* 2. *&* 10. *& gloſſ.* 54. *ex numer.* 1. vbi per alternatiuam conceduntur ſex menſes pares Epiſcopis, & reſeruantur alij ſex diſpares, ſed de alternatiua *infra §.* [illegible] *per*
totum. 6.

Quæſtionis eſt, an Epiſcopus ſuſpenſus à collatione, ſi beneficium conferat, incurrat in aliquam cenſuram? Pius Quintus *conſtitut.* 58. *incip. Quanta Eccleſia*, decernit incidiſſe in excommunicationem tam Epiſcopum, quàm patronum Eccleſiaſticum, aut laicum, qui ſuſpenſus à collatione, aut præſentatione beneficium contulerit, vel inſtituerit, aut ad id præſentauerit. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 6. *num.* 21. & Memor. clericorum *cap.* 1. *excommunic.* 5. Nec refert ſupradictum, Epiſcopum ſcilicet poſſe de iure in ſua Diœceſi conferre omnia beneficia, quia id intelligitur ſeruatis ſeruan-
dis, & remoto impedimento. 7.

Vnde in primis non poteſt conferre beneficia Parochialia omiſſo concurſu ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reformat.* quod poſtea decretum confirmauit Pius Quintus *in conſtitut.* 32. incipit, *In conferendis anno ſecundo*, ſtatuens vt collationes factæ non ſeruata forma Concilij ſint nullæ, & irritæ, ita vt prouiſus ſic nullum titulum etiam coloratum acquirat, & vt de ita vacantibus diſponatur duntaxat per Sedem Apoſtolicam. Nam forma non poteſt omitti, etiamſi Epiſcopus vellet Parochialem vacantem perſonæ idoneæ vita, moribus, & ſcientia, de qua idoneitate omnibus ſit manifeſtum; adhuc enim non poteſt remitti examen, quia de forma examen eſt; proinde non poteſt remitti, nec omitti. Bald. *in cap. conſtitutus el* 2. *de iudic. & in l. Iubemus in fine, eodem titulo.* Decius *conſil.* 90. *numero* 6. *& con-*
ſil. 226. *numero* 4. *& conſil.* 690. *numero* 4. *&* 5. 8.
Roland. *conſil.* 70. *numero* 1. Requiri examen pro forma patet, quia alias annullatur collatio per dictam conſtitutionem Pij Quinti 32.

In

In conferendis. Bart. & alij *in l. non dubium C. de legibus*, Bald. *conſ.* 11. *col. vltim. lib.* 1. & Cardin. Pariz *conſ.* 12. *num.* 38. *vol.* 4.

Quin etiam non poteſt conferri ab Epiſcopo Parochialis Vicario temporali, & ſpirituali Epiſcopi, quamuis ſit idoneus ad ſuum munus obeundum: nihilominus ſeruanda eſt forma examinis per concurſum, vt fuit deciſum per ſacram Congregationem Illuſtriſſimorum, ſuper declaratione Concilij Trident. cùm proponeretur hoc dubium. Idem ſeruandum eſt cum quocunque famoſiſſimo Doctore in Sacra Theologia, vel in iure Pontificio, qui per multos annos cum maximo applauſu publicè in celeberrima Academia legit. Fuſcus *de viſitatione lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 10. Ratio rationis, quia examen requiritur pro forma: quocirca Felinus vocatus ad Auditorium Rotæ fuit examinatus, quia requirebatur pro forma examen, teſte Neuizano *lib.* 2. *Syluæ nuptialis, fol.* 188.

9. Præterea habentes teſtimonium in ſcriptis ab Epiſcopo de idoneitate, moribus, & ſcientia pro adminiſtrandis Parochiis, non excuſantur ab examine per concurſum, vt in ſpecie cenſuit Sacra Congregatio. In beneficiis autem reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, quæ vacant per obitum in menſibus Papæ, Ordinarius proponit edita concurſus, & mittit Romam approbationem, vt fiat prouiſio approbato ab examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis, habetur in dicta conſtitutione Piana. Et Epiſcopus in examine per concurſum, quando vota ſunt paria, poteſt accedere, vel vbi ſunt ſingularia. Porrò hoc examen per concurſum non exigitur ad Parochiales Eccleſias, ſeu curatas in Collegiatis, vbi exercetur cura animarum per aliquos Canonicos, vel hebdo-
10. madarios, vel aliquos clericos: non enim requiritur tunc concurſus, vt cenſuit Sacra Congregatio in vna Neapolit. Hebdomadariæ Sancti Ioannis Maioris 15. Kalend. Augnſt. 1569. per conſilium Oldrad. 67. *in tit. de prebend.* Quia, quæ dicuntur de Parochialibus abſolutè, non intelliguntur de Collegiatis curatis, ita Staphil. *de qualit. & ſtat. benefic. fol.* 41. *num.* 31. Neque huiuſmodi examina poſſunt fieri ab alio, quàm ab Epiſcopo ex Concil. Trident. *ſupra*, vbi ſolis Epiſcopis id committitur, Sacra Congregatio; vnde alij excluduntur, non tamen eius Vicarius, ex dicto *cap.* 18. *Concil.* ibi, *Examinentur ab Epiſcopo, ſi de eo impedito ab eius Vicario generali atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quam tribus, quorum votis, ſi pares, aut ſingulares fuerint, accedere poſſet Epiſcopus, vel Vicarius, quibus magis videbitur.* Hæc ibi.

11. Secundò non poteſt Epiſcopus conferre beneficia reſeruata diſpoſitioni Romani Pontificis, qualia ſunt beneficia, quæ vacant apud Sedem Apoſtolicam, aut in Curia, ita Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardin.* § *per quæ ſublatis num.* 34. Rebuff. *de nominat. quæſt.* 15. *num.* 27. *& in praxi titulo de forma mandati Apoſtolici, pag.* 732. & conſtat ex *cap.* 2. *de prebend. in* 6. & ex *Clementina* 1. *vt lite non conteſt.* eſt etiam textus *in cap. præſenti, eodem titulo & libro*, ex ea ratione, ne Ordinarij creent Vicarios in Vrbe, & tollant collationem Papæ, Æneas de Falcon. *in tract. de reſeruat. benefic. quæſt.* 2. *num.* 9. praxis Epiſcop. *part.* 1. *verb. beneficia, verſ. ad ſecundum, pag.* 38 & Aloyſ. Ricc. *reſol.* 333. *verſ. quarto*, & alij apud Flaminium *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 16. *num.* 18.

12. Dicitur autem beneficium vacare apud Sedem Apoſtolicam, vt ſit reſeruatum, ita vt nequeat Ordinarius de illo prouidere, quod vacauit in locis vicinis ipſius Sedis Apoſtolicæ, & Romanæ Curiæ, vel prope eam intra duas diætas legales; vt expreſsè dicitur *in cap præſenti* 34. *de prebend. lib.* 6. & Gemin. *ibi num.* 4. firmat, quòd circa hoc textus *in dict. cap. præſenti*, nihil noui decernit, ſed declarat textum *in cap.* 2. *eodem titulo, & libro.* Nam ex vicinitate locorum contrahitur quædam coniunctio, & legis communio, quoad pœnam, & præmium, ita Anchar. *in dict. cap. præſenti, ante num.* 1. *verſic. Nam ex vicinitate*, Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 36. *verſ. porrò Gregorius X. & verſ. porrò legalis, pag* 1176.

Nomine tamen beneficiorum apud Sedem, ſeu in Curia vacantium non ſolùm veniunt, quæ vacant per obitum in illa, ſed quæ vacant per reſignationem, ita Nauarrus *conſ. final. de renunciat.* Monet. *de option. cap.* 3. *num.* 18. Garcia *part.* 5. *cap.* 1. *num.* 73. Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut.* 333. *verſ. quarto*, & Flamin. *lib.* 1. *de reſignat. quæſt.* 4. *num.* 54. eo quia beneficia reſignata coram Pontifice in Curia erunt reſeruata reſeruatione iuris, & diſponuntur ſecundùm diſpoſitionem Sedis Apoſtolicæ: eodem modo, quæ vacant per obitum in Curia, vt probatur ex *d. cap.* 2. & ex *cap. præſenti, de prebendis in* 6.

Tertiò beneficiorum collatio, quæ vacant ob 13.
crimen hæreſis, ſæcularia, & regularia cum cura, & ſine cura, non pertinet ad Epiſcopum, ſed ad Summum Pontificem per conſtitutionem Pij Quinti 29. incip. *Cum ex Apoſtolatus* 1567. *anno ſecundo*, & per conſtitutionem 68. Gregorij XIII. incipit, *In Eccleſiis.* Garcia *part.* 5. *cap.* 1. *num.* 81. Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *quæſ.* 16. *num.* 29. An autem beneficia hæretici poſſint conferri ante declaratoriam ſententiam? Affirmat Flaminius *de reſign. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 33. vbi refert ſic fuiſſe deciſum. Eſt enim hæreticus ipſo iure priuatus beneficio, ſecundùm communem, Abb. *in cap. inter dilectos num.* 11. *de exceſſ. Prelat.* Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 8. *num.* 4. Duaren. *lib.* 8. *cap.* 6. § 5. Azor *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *quæſ.* 3. *& quæſ.* 8. *&* 2. *part. lib.* 7. *cap.* 17. *in principio* Petrus Ledeſma 2. *part. ſumma tract.* 1. *cap.* 4. *concluſ.* 14. Gonzal. *gloſſ.* 15. *num.* 65. poſt plures ibi relatos, quibus accedit Garcia *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 60. *& num.* 65. contrariam ſententiam refert, videlicet hæreticum non eſſe ipſo iure priuatum beneficiis, ſed priuandum per ſententiam, quod non caret ſua probabilitate, eamque tradunt Caſtro *lib.* 2. *de iuſta hæreticor. punitione cap.* 9 Simanc. *de Cathol. inſtit. cap.* 46. *num.* 72. & Aragon. 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. *verſ. ſecunda pœna*, oppoſitum dicens *quæſt.* 1. *art.* 10 *part.* 66. Nihilominus communis ſententia eſt ſequenda per *cap primum, de prebendis.* Garcia *ſuprà num.* 66.

Quartò beneficia quæcunque recepta in con- 14.
fidentiam vacant ipſo iure, & eorum collatio non pertinet ad Epiſcopos, ſed ad Pontificem, Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 16. *num.* 28. per conſtitutionem 109. Pij Quarti, incipit, *Romanum Pontificem.* Dat. Romæ apud S. Petrum anno 5. & per conſtitutionem Pij Quinti 87. incipit *Intolerabilis.* Dat. Romæ apud S. Petrum Kalend. Iunij 1569. anno quarto. idem Flamin. *de confidentiis, quæſ.* 7. *num.* 79. vbi *num.* 80. addit Ordinarios non poſſe ſe intromittere in conferendis his beneficiis, vt per Caſſador. *deciſ.* 8. *num.* 9. *de prebend.* ſed ſolum Pontificem, Rota *deciſ.* 30. *de prebend. in nouis, & deciſ.* 1. *de rerum permut.*

Nauarr. *in manual. cap.* 23. *ſub num.* 110. *& verſ.* 3. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 333. *verſ. ſeptimò.* Franciſc. Leo *in theſaur. for. Eccleſiaſtic. part.* 2. *cap.* 5. *à num.* 24.

Quintò beneficia vacantia cuiuſcumque ſpeciei, & qualitatis ſint, Sede Epiſcopali vacante ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ, per conſtitutionem Pij Quinti, incipit, *Sanctiſſimus*, *anno* 1567. Pontificatus *anno tertio.* Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 333. *num.* 2. *verſ. excipiuntur primò*, Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 6. *cap.* 34. *quæſ.* 12. *verſ. eiuſdem*, & Flamin. *d. lib.* 2. *quæſt.* 16. *num.* 30. vbi 32. addit etiam beneficia Parochialia collata non ſeruata forma Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. eſſe reſeruata, vt vult Pius Quintus *conſtitut.* 32. incipit, *In conferendis*, anno 1566. anni ſui Pontif. ſecundo. Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 6. *cap.* 34. *quæſ.* 12. *verſ. eiuſdem.* Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 26. *&* 32.

15. Sextò Ordinarij nequeunt conferre beneficia, quæ fuerunt collata perſonis prohibitis propter ſuum genus, aut propter Apoſtaſiam à fide; ſunt enim reſeruata per conſtitutionem 68. Gregorij XIII. incipit, *In Eccleſiis*, anno 1580. Pontific. ann. 9. Sunt enim collationes tales nullæ, vt in hac conſtitutione, quando fiunt illis, qui non ſunt de ſanguine puro, quia trahunt originem ex ſtirpe Iudæorum, vel Maurorum, aut à ſancto Inquiſitionis officio punitorum, & excluduntur ab huiuſmodi beneficiis, ſicut in pluribus Hiſpaniæ Eccleſiis obſeruatur, vt per Simancam *de Cathol. tit.* 47. *num.* 82. & Otaloram *de nobilitate* 2. *part.* 3. *partis cap.* 7. *num.* 23. *& num.* 30. Gonzales *gloſſ.* 51. *numer.* 103. & priùs *gloſſ.* 4. *ex num.* 161. *&* 162. *verſicul. addo etiam*, quòd ille non erat benemeritus, & Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut.* 333. *verſic. tertio.*

16. Septimò ſimiliter Epiſcopus non poteſt diſponere de beneficiis litigioſis. Quamuis enim propriè non dicantur reſeruata, quoad effectum, vt Epiſcopus nequeat prouidere, idem obſtaculum inducit litigium, quod reſeruatio, per textum *in cap.* 2. *vt lite pendente in* 6. *Clementina* 1. *eodem titulo*, Gonzal. §. 7. *proœmial. quæſt.* 3. *ex num.* 116. *& gloſſ.* 51. *num.* 111. Lancellot. *de attentatis part.* 1. *cap.* 3. *num.* 97. hoc tamen non procedit in beneficio litigioſo per obitum vacante, quia in beneficiis obtentis propter crimen, beneficia non ſunt litigioſa, ſed perſona accuſata: vnde collitigatores beneficium vacans per eius obitum in menſe Ordinarij liberè poterit conferre Ordinarius, Simon. *de reſeruat. quæſt.* 10. *num.* 5.

17. Quid ergo de beneficiis curam animarum habentibus, ſi contingat vacare Apoſtolica Sede vacante? Gonzal. *ad regulam octauam* §. 5. *proœmial. num.* 115. *cum ſequentibus*, ait ad Ordinarium tunc collationem pertinere propter curam animarum; idque probatur ex *cap. ſi Apoſtolica* 35. *de præbendis lib.* 6. qui textus ita loquitur. *Si Apoſtolica Sede vacante aliquas Parochiales vacare de cætero contigerit apud ipſam, ſtatuimus, vt de eis (ne ipſarum vacatio diutina periculum valeat animabus afferre) per eos, ad quos pertinet, poſſit liberè ordinari, conſtitutione felicis recordationis Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri de beneficiis apud Sedem ipſam vacantibus, per alium, quàm per Romanum Pontificem minimè conferendis, vel alia quauis contraria ſic per hoc edita, non obſtante. Idem volumus, & de illis, quæ ibidem ipſo Romano Pontifice viuente vacabunt, ſi de ipſis per eum ante ipſius obitum non fuerit ordinatum.* Sic ibi. Idem Gonzales *gloſſ.* 24. *num.* 111. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 50. §. 2. *verſ. quarto*, poſt Rebuff. *de nominat. quæſt.* 15. *num.* 28. *verſ. ſecundò fallit*; vbi volunt collationem ob animarum periculum 18. competere Epiſcopo, quando beneficia, quæ animarum curam habent, Apoſtolica Sede vacante. Idem ſi vacauerint in Curia viuo Pōtifice, & ante collationem Apoſt. Sedis vacat.

Quid de iure communi poſſit Epiſcopus circa 19. præſentatos à patronis? Ex *cap. ex frequentibus, de inſtitut.* & ex *cap. cùm ſatis, de officio Archidiaconi*, & ex *Clementina plures, de iure patronatus*, ſolus Epiſcopus poteſt inſtituere præſentatos à patronis, ſi præuio examine inueniantur idonei. Abbas *in cap. cùm Eccleſia Vulterana, de electione*, Reginaldus *in praxi for. pœnit. lib.* 30. *tractat.* 3. *numero* 224. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 47. *num.* 6. *& reſol.* 35. *num.* 11. *in fine*; quoniam Epiſcopus de iure communi in ſua Diœceſi in collatione beneficiorum habet intentionem fundatam, *cap. regendo* 10. *quæſt.* 1. *cap. nullus omnino* 16. *quæſt.* 7. *cap. nemo, de Conſecratione diſt.* 1. Gonzal. §. 1. *proœmial. num.* 21. & Seraphin. *deciſ.* 1353. *num.* 3. Quæ inſtituendi poteſtas delegari poteſt ab Epiſcopo ſpecialiter, etiam ante vacationem. Ratio, quia inſtitutio fit coactè ad præſentationem patroni, & ceſſat votum captandæ mortis, Ioannes Andreas, & Dominic. *in cap. ſi confirmationem, de electione lib.* 6. & Viuianus *in praxi iuris patronat. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 2. *num.* 4.

Ad Prælatos autem inferiores ex priuilegio 20. pertinet ius inſtituendi, aut ex præſcriptione, ſcilicet immemoriali, Mari. Antonin. *ſuprà lib.* 1. *variar. reſol.* 9. *num.* 11. *& reſol.* 12. Idem de Religioſis in Eccleſiis quæ pleno iure illis ſubiiciuntur, dici poteſt, competere ſcilicet inſtitutio eiſdem, per textum *in d. Clement. de exceſſib. Prælat. verſ. quidam præterea, & verſ. quidam etiam*, 21. Cochier *de iuriſdictione in exemptos part.* 4. *quæſt.* 80. & Viuian. *d. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 3. *num.* 14. poſt Roch. *de iure patron. verb. competens, quæſt. vltim.* Secus in Eccleſiis, quæ pleno iure non ſubſunt Religioſis, quibus non competit inſtitutio, & deſtitutio, ſed tantùm præſentatio Sacerdotis, qui inſtituitur ab Epiſcopo, *cap. in Lateranenſi.* 31. *de præbendis*, per textum *ibi, Quæ ad ipſos pleno iure non pertinent.* Ex quo ſequitur quòd quando vnio alicuius beneficij eſt facta ſimpliciter Monaſterio, ſeu Collegio, accipiendam eſſe ſine præiudicio iuris Epiſcopalis, & Parochialis *cap.* 1. *de relig. domib.* atque ita Vicarius præſentatus inſtituitur ab Epiſcopo in Parochiali vnita, qui de iure, per *cap. in Lateranenſi*, debet eſſe perpetuus, & per *cap. de monachis*, etiam *de præbendis*, prout etiam volunt Ripa *lib.* 2. *reſponſ.* 18. *num.* 1. *&* 3. & Probus *ad Monach. in cap. ſuper eo, num.* 19. *de præbendis in* 6.

Nihilominus Rebuff. *in praxi beneſic. tit. de Vicariis perpetuis, num.* 6. tradit poſſe inſtitui Vicarium ſiue perpetuum, ſiue temporalem, prout magis placuerit Collegio, aut Monaſterio, quæ reſolutio non omnino diſplicet, & videtur congruere cum praxi ac conſuetudine ſeruari ſolita in huiuſmodi Eccleſiis vnitis Collegiis, aut Monaſteriis, niſi aliter ex litteris vnionis conſtet. Quibus tamen non obſtantibus Doctores per textum *in cap. de Monachis, de præbendis*, diſtinctione iam tacta vtuntur, nimirum in Eccleſiis, quæ non pleno iure religionis competunt habere Epiſcopum inſtitutionem, & ibi Vicarios debere eſſe

eſſe perpetuos. In Eccleſiis autem, quæ pleno iure religioſis conueniunt, nempe quoad ſpiritualia, & quo ad temporalia, in hoc euentu temporalem vicarium eſſe inſtituendum ad nutum remouibilem, argum. text *in Clementin. 1. de exceſſibus Prælatorum*, Flores de Mena *lib. 1. quæſt. 10. a num. 13. & num.* 20. vbi concludit Eccleſiam pleno iure ſubiici religioſis, quando omnimodam habent iuriſdictionem tam in Eccleſiam ipſam, quàm in Parochianos, Epiſcopo omnino excluſo, & tunc poſſe poni vicarium non perpetuum, ſed temporalem ad ipſorum nutum remouibilem, quod etiam expreſsè Trident. *ſeſſ. 25. de regul. cap.* 11. decidit incip. *In Monaſteriis*, quatenus ab illa regula ibi poſita, quod in Eccleſiis curatis Monaſteriorum non conſtituantur Vicarij ad nutum etiam remouibiles, excepit Monaſteria, quæ iuriſdictionem habent Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos, Flores *ſuprà quæſt.* 10. *num.* 18. idem probat in ſimili, quia in huiuſmodi beneficiis non eſt locus inſtitutioni, ſed principalis titulus eſt penes Monaſterium, cui ſunt vnita; ac propterea nunquam vacare dicuntur, vide Gonzal *ad regulam* 8. *gloſſ. 5. §. 3. n. 11. &* 14. & Garcia *de benefic. part.* 11. *c. 2. a n. 3.*

22. Ne verò aliquid omittatur, & hactenus dicta ſaltem aliqua procedant de iure communi antiquo, hodie tamen ex decreto Concil. Trident. aliquam mutationem capiunt, ſecundùm *ſeſſionem 7. de reformat. cap. 7.* quatenus decernit, vt Epiſcopi valeant deputare vicarios perpetuos in quibuſcunque beneficiis curatis, quæ vnita reperiuntur Eccleſiis cathedralibus, collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis, vel Monaſteriis, beneficiis, ſeu collegiis, aut piis locis quibuſcunque, non obſtantibus priuilegiis, & exemptionibus quibuſcunque, ex qua regula non excluduntur monaſteria exempta, & Eccleſiæ quomodunque eiſdem, & eorum menſæ vnitæ, Nauar. *conſ. 11. num. 8. de ſtatu Monachorum, in nouis*, Flores *d. quæſt. 10. n. 26.* quos referens ſequitur Barboſ. *in remiſſionib. ad Concil. Trident. ſeſſ. 7. cap. 7. num.* 5. vbi reſoluit nominationem vicariorum pertinere ad Prælatum, ſeu Prælatam Monaſterij, cui beneficium eſt vnitum, & nominatio illorum debere eſſe ad nutum amouibilium, & Epiſcopum ſolum debere illos approbare, & concedere licentiam adminiſtrandi Sacramenta, ſi reperiantur idonei, prout declarauit Congregatio Cardinalium Illuſtriſſimorum: idem erit in Monachis, qui debent approbari, & examinari ab Epiſcopo, niſi Abbas habeat iuriſdictionem Epiſcopalem, Flores *d. quæſt.* 10. *num. 26. ad finem*, quod etiam declaratum fuit per dictos Dominos Cardinales, vt Flores ait vbi *num.* 38. addit quando beneficia ſunt vnita etiam ſolùm in temporalibus, ſed cum priuilegio nominandi vicarium ad nutum, tunc ex decreto Concilij Epiſcopum, ſi ſibi videbitur, poſſe deputare vicarium perpetuum, non obſtante priuilegio.

Quin etiam poſſe vicarium perpetuum deputare quando beneficium eſt vnitum in ſpiritualibus, & temporalibus, aut ad menſam, quia id cedit in fauorem Ecclefiarum, & cultus diuini, & loquitur diſpoſitio Concilij generaliter de beneficiis vnitis. Secus quando beneficia ſunt vnita monaſterio Monachorum, aut Mendicantium, tunc Epiſcopus non poteſt deputare perpetuum, ſed amouibilem ad nutum, nominatum tamen à Monachis, vt apparet ex proprio motu Pij Quinti, 15. in ordine inter proprios motus dicti Summi Pontificis, ita declaratum in Romana Curia, Flores *ſuprà num* 40. qui examinabitur ab Epiſcopo, & approbabitur, ſequitur Garcia *de benefic. part. 11. c. 2. ex n. 5. cum ſequentib.*

23. Porrò Capitulum Sede vacante, quamuis nequeat beneficia conferre, quæ ſpectant ad collationem Epiſcopi, vt per Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Sede vacante, verſ. nono quæro, pag.* 137. praxis noua Epiſcop. *part. 2. cap. 5. num. 16. in fine*, Gonzal. *ſuprà, §. 5. proœmial num. 35. & gloſſ. 9. §. 1. num.* 77. poteſt tamen præſentatos à patronis admittere, & inſtituere, Quaranta *ſuprà verſ. quæ concluſio pag.* 138. Azor. *part. 2. lib. 3. cap. 38. quæſt. 2.* & Garcia *de benefic. part. 5. cap. 7. num.* 54. Vicarius tamen Epiſcopi, ſeu Capituli, quamuis Rebuff. *in praxi tit. in forma Vicarij à num. 126. & in addit. ad regul. 31. cancell. verb. aut vicarios perpetuos, verſ. item Vicarius generalis*, & Roland. *conſ. 47. num. 45. vol.* 1. dicant vicarium non poſſe ſine ſpeciali conceſſione Epiſcopi præſentatos à patronis inſtituere: oppoſitum eſt verius, poſſe abſque ſpeciali voluntate confirmare electos, & præſentatos inſtituere, ita gloſſ. *verb. non poſſunt, in cap. final. de officio Vicarij lib.* 6. Cald. Pereira *de renouat. emphyt quæſt. 12. num.* 11. Gonzal. *ſuprà gloſſ. 9. §. 1. num.* 78. praxis Epiſcop. *p. 1. verb. Vicarius*, §. 13. Couarr. *lib. 3. variarum c. 10. num.* 7. & Azor. *ſuprà lib. 3. cap. 44. quæſ. 5. & lib. 6. cap. 22. quæſ. 3.* & ita cenſuiſſe ſacram Congregationem Illuſtriſſimorum, refert Garcia *de benefic part. 5. cap. 8. numer.* 84. vbi *num.* 86. ſubdit vicarium mandatum limitatum non habentem, inſtituere poſſe, & *part. 8. c. 4. n.* 50. refert Rotam Romanam tenuiſſe hanc partem.

24. Sed quid dicendum, quando vacat Eccleſia Parochialis, cuius prouiſio non pertinet ad Epiſcopum? Certi iuris eſt Epiſcopum debere in ea vicarium conſtituere, qui Sacramenta adminiſtret, & oneribus Eccleſiæ ſatisfaciat conſtituta competenti ſuſtentatione, donec prouideatur de Parocho, habetur *in cap. cum vos, de offic. Ordin.* & in Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reformat. c.* 18. Franc. Leo *in theſaur. for. Eccleſ. part. 2. cap. 18. n.* 52. Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccl. deciſ. 575. in 1. edit. & reſolut. 495. num. 3. in 2. edit.* quod non poteſt impediri à quocunque patrono, ſeu colligante. Semper enim prouiſio, donec prouideatur ab habente poteſtatem, competit Epiſcopo, vt optimè tradit Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit.* 18. *l. 7. de Epiſcopis num.* 86. & deputatio Vicarij incumbit Epiſcopo, quamuis inſtitutio competat inferiori: tum, quia commendare Eccleſiam non poteſt inferior Epiſcopo, quamuis aliàs inferiori competat ius conferendi ex priuilegio, vel ex conſuetudine, vel ex aliquo alio legitimo titulo, niſi iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeat, vt vult Cucch. *in inſtit. maiorum lib. 3. tit. 6. num.* 46. Flamin. *de reſignat. lib. 7. quæſt. 10. num.* 23. Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 31. quæſ.* 21. & Garcia *de benefic. part. 4. cap. 4. num.* 8. Tum etiam, quia commendare conceditur à Concilio Epiſcopis, quatenus beneficia qualitercunque exempta circa curam animarum ſubiiciuntur Epiſcopis, iuxta diſpoſitionem Concilij *ſeſſ. 24. cap. 11. & ſeſſ. 23. cap.* 18. Garcia *ſuprà part 4. cap. 4. num. 15. & part. 9. cap. 2. à num. 2. vſque ad num.* 20.

25. Commendare autem poteſt Epiſcopus Paro-

chiales Eccleſias, & alia beneficia, quibus ineſt cura animarum per ſex menſes, ſimplicia verò beneficia commendari non ſolent. Ante ſex menſes Parochialis commendationis finitos Epiſcopus commendationem reuocare non poteſt, niſi adiiciatur clauſula ab Epiſcopo donec ipſe voluerit, per gloſſam *in cap. nemo deinceps 15. de electione in 6.* & Rebuff. *in praxi tit. de commend. n.* 58. accedit Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. c. 31. quæſt. 6. verſ. quares.* Sed melius gloſſ. *in cap. ſi conſtiterit, de accuſat. & in cap. qui plures 21. quæſt. 1.* decidunt huiuſmodi commendatarium poſſe ad libitum remoueri, cùm per illam commendationem non acquiſiuerit ius in re, nec ad rem, Rota *deciſ. prima de prebend. in antiquiorib. Beſigneti*, Gomez *in regul. de non tollend. iur. quæſt. q. 4. n. 22.* & Mandoſ. *in regul. 32. quæſt. 7. num. 2.* Nec poteſt talis commendatarius temporalis agere de ſpolio. Puteus *deciſ.* 206. incipit, *Epiſcop. Ticretanus lib. 3.* Gonzal. *gloſſ. 5. §. 8. num.* 42. Garcia *d. p. 4. cap. 4.* vbi *num.* 54. & 55. deſtinguit; ſed ne recedas ab opinione affirmante poſſe ante tempus reuocari, & tenuit Aret. *in d. cap. ſi conſtiterit*, eo quia commenda nihil aliud eſt, quam quoddam depoſitum, quod poteſt ad libitum deponentis reuocari pro vtilitate, & commodo Eccleſiæ facto, Garcia *vbi proximè num. 53. & n. 58. & ſequent.*

26. Quid ergo ſi detur Epiſcopo coadiutor ex cauſa, nunquid poterit conferre beneficia? Ioannes Andreas Archid. & Anchar. *num. 9. in c. vnico, de cleric. agrot.* aiunt Coadiutorem datum propter temporalia non poſſe conferre, nec poſſe recipere reſignationes beneficiorum, quæ poſſunt recipi ab Epiſcopo: ſecus, quando Coadiutor datur Epiſcopo dementi, tunc enim poteſt conferre omnia beneficia in illa Diœceſi vacantia, quia datur in ſpiritualibus, & temporalibus cum generali, & libera poteſtate, *cap. 1. cap. quamuis, cap. petiſti, cap. quia frater 7. quæſt. 1. cap. grande, de ſupplend. Prælat. neglig. lib. 6. cap. conquerente, & cap. dilectus, de officio ordinarij.* Datus autem Coadiutor Epiſcopo ægroto, aut ſeni ad ſpiritualia poteſt conferre de conſenſu ipſius Epiſcopi. Lap. Gemin. *in d. cap. vnico, de clerico agrot. ante, §. vlt. num. 4.* Oldrad. *conſil. 44. num. 4. verſ. ſi verò.* Paninus *de poteſt. capituli Sede vacante 2. p. q. 1. numer. 8.* & Rebuff. *de nominat. q. 8. num.* 44. Ipſe verò Epiſcopus poteſt conferre beneficia, ſi voluerit, & non Coadiutor in hoc euentu, quando propter ſenectutem, aut ægritudinem datus eſt Coadiutor, Nauarr. *conſ. 3. de cleric. agrot. num. 4.* & Garcia *de benefic. part. 5. cap. 4. numer. 265. & 274.* poſt alios.

27. Quòd ſi Epiſcopus ad quem ſpectat collatio beneficij, ſi intra ſex menſes non diſpoſuerit de illo, collatio deuoluitur ad ſuperiorem Metropolitanum, & ab hoc ad Primatem, & à Primate ad Patriarcham, & demum ad Summum Pontificem, quod intelligitur, quando omnes iſti gradus darentur, regulariter tamen ab Epiſcopo fit deuolutio ad proximum ſuperiorem, hoc eſt, Archiepiſcopum, & ſtatim ad Papam, Garcia *de benefic. p. 10. cap. 3. num.* 10. praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. beneficia, §. 2. in principio.* Gonzales tamen *ad regulam 8. §. 3. proœmial. num. 5.* addit ſtatim vbi lapſum eſt ſemeſtre, poſſe Papam prouidere præueniendo tam poteſtate ordinaria, quàm virtute conſtitutionis Pij Quinti reſeruantis beneficia de quibus Ordinarij intra ſex menſes non prouiderunt, quia tanquam ordinarius concurrit Papa cum quolibet inferiori, nempe cum Epiſcopo, Capitulo, Archiepiſcopo, Legato, & quocunque alio, Rota *deciſ. 3. de officio Legati num. 6. in nouis*, Rebuff. *in praxi tit. de deuolut. num. 46. & 51.* & Mandoſ. *in regul. de annali quæſt. final. numer. 6.*

Illud etiam obſeruandum eſt, permutari poſſe coram Ordinariis reſeruata beneficia, non tamen conferri, cùm id ad ſummum Pontificem pertineat. Flamin. *lib. 2. de reſignat. quæſt. 16. num. 4.* ex ſententia Gammari *in cap. 1. num. 38. de rerum permutatione*, & fuit deciſum in Rota die 17. Aprilis 1545. in vna Illerdenſi coram Io. Paulo, teſte Puteo *deciſ. 262. lib. 2. in principio.* Sed verius eſt reſeruationem impedire permutationes coram Ordinariis. Si enim poſſent admittere permutationes, deberent conferre permutantibus, vt habetur cum communi *in cap. 1. de rer. permut. lib. 6.* Quare prohibentur admittere, vt volunt Petrus de Peruſ. *in tractatu de permut. benefic. 2. p. in principio.* Bellamer. *in ſimili tract. in 3. part. quæſt. 1.* Cùm ergo conſtet collationem beneficiorum reſeruatorum ſpectare ad ſolum Papam, per Rot. *deciſ. 30. de prebend. in nouis, & deciſ. 1. de rer. permut. deciſ. 3. de officio Legati*, ſequitur ordinarios non poſſe admittere permutationes reſeruatorum, quando ea conferre nequeunt. Quinimò collatio beneficij reſeruati facta per inferiorem eſt nulla, *cap. nomen 2. q. 1. cap. dudum, & cap. multum ſtupeo. 3. q. 6. cap. vt noſtrum*, & *ibi* ſcribentes, *de appellat.* ligantur enim manus ordinariorum per reſeruationem, ita Ioan. Andr. *in cap. ſi eo tempore, de electione lib. 6.* & eſt communis opinio. 28.

Ex dictis ſequitur permutationes beneficiorum, quæ non ſunt reſeruata, poſſe fieri coram Epiſcopo, vel alio ſuperiore ordinario, ſimpliciter tamen, & abſque pactis, ac conditionibus. Quarant. *in ſumma Bullarij, verb. beneficiorum permutationes*, praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. permutatio, §. 3. dub. 1.* Lælí. Zech. *de Republica Eccleſiaſtica cap. de beneficiatis, num.* 8 & Gonzal. *in gloſſ. 14 num. 33. cum ſequentib.* vbi *num.* 40. tradit permutationem eſſe quandam reciprocam reſignationem; non tamen poterit Ordinarius admittere permutationes triangulares, vel quadrangulares, veluti, ſi ego reſigno meum beneficium in fauorem Ioannis, vt ipſe Ioannes reſignet ſuum beneficium, non in fauorem mei, ſed in fauorem alterius, eſſet tunc ſimoniaca talis permutatio triangularis, Imola *num. 40. in Clementina 1. de rer. permut.* Achil. de Graſſis *deciſ. 2. de rer. permut.* Caputaq. *deciſ. 325. num. 1. part. 2. & deciſ. 203. & 227. part. 1.* & Nauarr. *conſ. 43. incipit, Caius, num. 3. in fine, de ſimonia.* Atque ita quamuis beneficia per permutationem vacare dicantur, *cap. vnico, de rer. permut. in 6.* Gomez *in regul. de publican. q. 3. num. 3.* oppoſitum tamen indicat Gonzal. *in d. regul. 14. num.* 50. vbi ait non propriè vacare beneficium ex cauſa permutationis reſignatum: nihilominus dicendum eſt vacare, vt dictum eſt, & vult Probus *in d. cap. vnico, de rer. permut. lib. 6.* quibus non obſtantibus in quolibet menſe anni poſſunt beneficia coram Epiſcopis permutari, & ab ipſis reſignationes admitti in fauorem ex cauſa permutationis, quas permutantes faciunt, & collationem de beneficio reſignato cuilibet eorum facere poſſunt, cùm permutationes licitè fieri poſſint coram Epiſcopis, quando beneficia permutata non ſunt reſeruata.

cap.

cap. cùm olim. cap. cùm vniuerſorum, de rer. permut. & cap. vnico, eodem titulo lib. 6. vbi ſcribentes communiter, Federicus de Senis *in tract. de eodem tit. num.* 30. Rebuff. *in praxi, titulo etiam de permut. benefic. n.* 36. Fuſc. *de viſitat. c.* 28. *n.* 32. Gonzal. *ſuprà numer.* 32. & Garcia *de benefic. p.* 5. *cap.* 1. *numer.* 543.

Porrò his obſtat Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 6. *& vltim. num.* 231. dicens ordinarios non poſſe hiſce tẽporibus admittere permutationes Beneficiorum, quod dubitanter ait, & ſe vidiſſe dubitare, quia Pius Quintus *in conſtitut.* 41. ſuſpendit facultates ordinariorum recipiendi huiuſmodi permutationes beneficiorum, donec detur modus, & *in conſtitutione* 58. dat modum in reſignationibus, nulla facta mentione de permutationibus, & conſequenter ſuſpenſio durat in permutationibus, additque ibi nihil obeſſe, ſi dicas quòd mortuus eſt Papa; quoniam Sedes Apoſtolica durat. *cap. ſi gratioſè, de reſcript. lib.* 6. ſic Flaminius.

Veruntamen dicta conſtitutio 58. Pij Quinti abſtulit de medio ſuſpenſionem, & expreſsè conceſſit, & approbauit permutationes faciendas coram Ordinariis, prout de iure communi antea permutabantur, quæ omnia patent ex verbis eiuſdem conſtitutionis 58. quæ ſic habent: *Ad hæc beneficiorum, & officiorum permutationes admittere, quæ Canonicis ſanctionibus, & Apoſtolicis conſtitutionibus permittuntur.* Per quæ argumentum Flaminij omnino tollitur, & veritas in contrarium apparet.

29. Ambigi quidem poteſt, quando beneficium quis reſignauit, & vacauit ex cauſa permutationis, poſſit reſignans ad illud redire ſine noua collatione, quamuis permutatio non ſequatur, ſeu non teneat? Pro reſolutione nota permutationis admiſſionem continere in ſe tacitam collationem; ita vt non requiratur alia expreſſa collatio, ſed ſtatim quòd ex cauſa permutationis beneficia reſignantur, & Epiſcopus reſignationem admittit ſine alia collatione transfert beneficia in vtrunque; & in continenti ſine alia noua collatione permutatio ſuam perfectionem aſſequitur eo ipſo; quia admiſſio habuit vim tacitæ collationis, Rota *deciſ.* 16. *ſub num.* 6 *verſ. in ò etiam plus dicitur, de rer. permut. in antiquis, & deciſ.* 1. *num.* 3. *eodem titulo, in nouis*, poſt Innocent. *in c. inter cætera, n.* 3. *verſ. poteſt etiam dici*, & Anchar. *ibidem, de præbendis.* Nihilominus oppoſitum non ſolùm ſecurius, ſed etiam verius, videlicet poſt admiſſam reſignationem, fieri nouam collationem cuilibet permutantium. Ratio, quia permutatio continet in ſe duos actus, renuntionem ſcilicet, & permutationem, ſeu nouam collationem. Boër. *deciſ.* 2. *numer.* 16. Gonzalez *gloſſ.* 14. *num.* 58.

His poſitis Selua *de beneficiis part.* 3. *quæſt.* 24. Rebuff. *tit. de permutat. num.* 21. *&* 26. *in praxi, & de pacificis poſſeſſ. num.* 166. & Maſcard. *de probat. concluſ.* 1401. *num.* 3. affirmant, quando beneficia vacant renunciatione facta ex cauſa permutationis, non poſſe renunciantes ad illa redire abſque noua collatione; quamuis permutatio ſuum non ſortiatur effectum; eo quòd beneficium permutans, eo ipſo illud dimittit: ac proinde in eo ius, & titulum non retinet. Dicendum tamen eſt, quandocunque non ſubſecutus eſt effectus permutationis ſine culpa alicuius, poſſe hunc redire ad beneficium propria authoritate, ita Ioan. Andr. *in cap.* 1. *de rer. permutat. in* 6. Petr. Gregor. *Syntagm. iur. lib.* 17. *cap.* 17. *num.* 33. vbi ait ita fuiſſe iudicatum in Senatu Pariſ. 2. Maij 1525. & alij, quos ſequitur Flamin. *lib.* 1. *de reſignat. quæſt.* 14. *num.* 12. & Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.* 7. *c.* 29. *quæſ.* 21. *verſ. altera opinio*, quæ ſententia eſt verior, ex eo, quia qui permutat beneficium, ea conditione dimittit, vt ſequatur effectus: eo autem non ſecuto, ius ſuum retinere vult; requiritur tamen declaratio ſuperioris per quam pateat poſſe quemcunque ad beneficium ſuum redire, ita Azor. *ſuprà*, & Flamin. *d. quæſt.* 14 *num.* 15 *verſ. requiritur tamen declaratoria ſuperioris declarantis ipſum poſſe redire.*

Idem dicendum eſt de reſignatione facta in fauorem non ſecuto effectu, poſſe ſcilicet abſque noua collatione quemlibet redire ad ſuum beneficium, eo quia regulare eſt, vt ſi beneficium non acquiratur reſignatario, ius non abdicari à reſignante, Puteus *deciſ.* 158. *lib.* 3. & priùs *lib.* 2. *deciſ.* 52. vbi ait reſignantem poſſe continuare poſſeſſionem in ſuo beneficio, vt eſt communis, teſte Socin. ſenior. *conſ.* 168 *lib.* 2. quem refert, & ſequitur Rebuff. *in tractatu de pacif. poſſeſſ. num.* 146. Flaminius *de reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 52. *& ſequent. & lib.* 2. *q.* 4. *num.* 24. Ceuall. *commun. contra commun. diſp.* 561. *à num.* 6. *& num.* 24. idem Flamin. *d. lib.* 1 *q.* 14 *à num.* 6. *vſque ad finem*, vbi concludit non requiri nouam collationem, cùm conditiones poſitæ in reſignatione ſuum effectum non ſortiantur; quæ ſententia procedit de ſtylo, & eſt de mente Rotæ: non enim ius abdicatur à reſignante, non ſeruatis conditionibus, & dimiſſio illa intelligitur; rebus ſic ſtantibus: non excuſatur tamen declaratoria ſuperioris declarantis ipſum poſſe redire. Flamin. *d. lib.* 1. *quæſt.* 14. *n.* 15. poſt alios. 30.

Lubet hîc adnotare, quas Epiſcopus poſſit reſignationes recipere. Inprimis renunciatio beneficij facienda eſt coram Epiſcopo ſine vllo pacto, modo, ſeu conditione; aliàs eſt ſimonica, vt per Nauarrum *in cap. ſi quando, de reſcriptis, exceptione* 4. *cap. cùm pridem, cap. final. de pactis, c. ex parte* 1 *de officio delegati. & c. tua nos, de ſimonia*, Rebuff. *in praxi titulo de pura reſignat.* Armil. *verb. renunciatio*, Flamin. Pariſ. *lib.* 14. *q.* 3. *numer.* 1. & Tuſc. *littera S. concluſ.* 253. debet enim eſſe libera reſignatio: quare ſi fiat cum pacto quòd reſignatarius ſoluat impenſam in admiſſione; & expeditione litterarum penſionis pro reſignatario, eſt ſimoniaca. Nauarr. *conſ.* 25. *&* 30. *de ſimonia.* 31.

Item beneficia iuris patronatus poſſunt renunciari coram Epiſcopo cum conſenſu patroni, Butrius *in cap. quod in dubiis num.* 7. *verſ. ſed nunquid, & in cap. vltimo, numer.* 5. *de renunt.* & ibi Abbas *num.* 6. Zabarel. *in Clement.* 1. *eum.* 18. *de renunciat.* 32.

Item poteſt recipere renunciationes etiam in beneficiis pertinentibus ad collationem Cardinalium ratione indulti, non tamen poteſt in hoc caſu conferre; ſed Cardinales conferent, Gabriel *conſ.* 187. *lib.* 1. In beneficiis tamen electiuis habent poteſtatem Epiſcopi, vt eorum renunciationes recipiant de conſenſu eligentium, vt Boniff. de Vitallin. *num.* 33. *de renunc.* Franc. *in c.* 1. *num.* 7. *de rerum permut. lib.* 6. poſt Zabarel. *in Clement. quia contingit. num.* 18. *verſ. dicit etiam, de religioſis domibus.* Epiſcopus enim poteſt recipere in manibus ſuis; & conferre in menſibus ſuis; in 33. alijs

aliis autem menſibus non poteſt conferre, vt fuit reſulutum in vna Corduben. 10. Decembr. 1546. coram Anton. Auguſt. teſte Puteo *deciſ.* 107. *lib.* 2. quem refert, ac ſequitur Flamin. *d. lib.* 7. *q.* 14. *num.* 14. vbi *num.* 15. addit renunciationem debere fieri coram Epiſcopo, quamuis inſtitutio competat inferiori, ſecundùm Franc. *in cap.* 1. *num.* 8. *& num.* 11. *de rer. permut.* & Zabarel. *in d. Clement.* 1. *numer.* 18. *de renun.* & Abbas *in d. cap. quod in dubiis, ſub numer.* 6. *de renunc.* & eſt communis.

34. Amplia poſſe Epiſcopum recipere in Curia reſignationes beneficiorum exiſtentium in Diœceſi, non tamen poteſt ea conferre, Couarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 20. *ſub num.* 8. Gabriel. *conſ.* 187. *num.* 4. *lib.* 1. quia dicuntur vacare in Curia, & ideo collatio competit Summo Pontifici, *cap.* 2. *de præbend. in* 6. Flamin. *d. q.* 14. *num.* 23. Epiſcopi autem, vt poſſint conferre, exeunt ab vrbe ad hoc, vt dicantur eſſe in aliena Diœceſi, vt fuit deciſum in Rota, teſte Puteo *deciſ.* 167. *lib.* 1. quem ſequitur Flamin. vbi admonet meliùs eſſe admittere reſignationem extra Curiam in alterius Diœceſi, quia tunc poteſt conferre beneficia coram eo reſignata etiam in Curia ipſo Epiſcopo commorante. Quinimò poterit Epiſcopus admittere renunciationes beneficiorum obtentorum per alium Epiſcopum. Abbas *in cap. ad ſupplicationem, n.* 5. *de renunciat.* vbi meminit caſus particularis, quòd propter beneficium receptum par habet poteſtatem in parem, contra *cap. innotuit, de electione,* quod poteſt vendicare ſibi locum; aut quia Epiſcopus retinet beneficia in adeptione Epiſcopatus, aut quia relicto Epiſcopatu habet beneficium, vt viuat, Abbas *in d. c. ad ſupplicationem, de renunc. n.* 6. *& n.* 9.

35. Limita tamen Epiſcopos non poſſe recipere omnium beneficiorum reſignationes, ſed illorum duntaxat, de quibus fit mentio in conſtitutione Pij Quinti 58. incipit, *Quanta Eccleſiæ,* Dat. Romæ anno Incarnationis Dominicæ 1568. Kalend. Aprilis Pontificatus anno tertio, in qua numerantur cauſæ, quæ requiruntur in renunciationibus beneficiorum, quæ fiunt extra Romanam Curiam coram Ordinariis locorum ſimpliciter: nam coram Ordinariis reſignatio in fauorem fieri non poteſt. Renunciationes autem ſimplices ad hoc vt fieri poſſint coram Ordinariis, requirunt cauſas contentas in dicta conſtitutione: quare non erit abs re hoc loco conſtitutionem eandem ſubiicere.

Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Quanta Eccleſiæ Dei incommoda omni tempore attulerit, & nunc quotidie magis afferat miniſtrorum in eam ingreſſio vitioſa iam latè perſpiciant, & cum mœrore expendant Præſules omnes, & Paſtores, quando hæc pernicies cæterarum omnium maxima cum multas Orbis Eccleſias impiè violarit. Quia verò hoc malum in cæteris frequeans tum maximè in beneficiorum, & officiorum Eccleſiaſticorum dimiſſione admittitur, nemini moleſtum eſſe debet, quod perinde de reprimendis quotidianis fraudibus, quæ hac in re frequentiores internaſcuntur, certam aliquam rationem tandem, inituri officij noſtri partes in prohibenda omnibus interim reſignationum huiuſmodi receptione paulo ſeneriùs interpoſuerimus, omneſque beneficiorum interim reſignandorum diſpoſitiones, quæ fierent, in irritum reuocauerimus, ac etiam decreuerimus nullum per eas in illis ius neque titulum, vel coloratum tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio ipſis prouiſis tribuere, quin etiam eos ad illa deinceps obtinenda perpetuò inhabiles fore. Collatores verò aliàs in illorum diſpoſitione etiam tanquam deuolutiones iure ſe interponere non poſſe, ſed de eis, vt verè vacantibus, ſiue per Romanos Pontifices, ſiue alios collatorum eorundem ſuperiores vti præuentum eſſet liberè prouideri. Nunc autem intendentes inſtitutum hoc noſtrum, quo Sanctuarium Domini cupimus illibatum auctore Domino proſequi, ac ſimul quantum in nobis eſt cauere, ne reſignationes ipſæ de hinc pro cuiuſque arbitrio, nulliſque, vel certè leuibus cauſis paſſim, & temerè admittantur, prohibitionem, & alia prædicta, ac cætera omnia noſtris ſuper his litteris contenta eatenus relaxamus, vt poſthac Epiſcopi, & alij facultatem habentes, eorum duntaxat reſignationes recipere, & admittere poſſint, qui aut ſenio confecti, aut valetudinarij, aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxij, cenſuriſque Eccleſiaſticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, ſeu, qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoueri, religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſtea id re ipſa exequantur, denique cùm quis ex aliis caſibus acciderit, qui conſtitutione felicis recordationis Innocentij Papæ III. de dimittendis cathedralibus Eccleſiis, edita continentur.

Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficij reſidere ſecurè. Sed nec horum vllus ſacro Ordini mancipatus niſi religionem ingreſſurus, valeat vllo modo beneficium, vel officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commodè ſuſtentari. Ad hæc beneficiorum, & officiorum permutationes admittere, quæ Canonicis ſanctionibus, & Apoſtolicis conſtitutionibus permittuntur. Caueant autem Epiſcopi, & alij prædicti, itemque omnes electores, præſentatores & patroni tam Eccleſiaſtici, quàm laici quicunque ſint, ne verbo quidem, aut nutu, vel ſigno futuri in huiuſmodi beneficiis, & officiis ſucceſſores ab ipſis reſignantibus, aut aliis eorum ſignificatione, vel hortatu deſignentur, aut de his aſſumendis promiſſio inter eos, vel etiam intentio qualiſcunque intercedat. Cæterùm præcipimus, atque interdicimus, ne ipſi Epiſcopi, aut alij collatores de beneficiis, & officiis reſignandis prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis affinibus, vel familiaribus etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum audeant prouidere, quod ſi ſecus, ac etiam quicquid præter, vel contra formam prædictorum fuerit à quocunque temere attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere. Qui verò contrafecerint, vt in eo quo deliquerint puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, nec non electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, prout cuique competierit, tandiu ſuſpenſi remaneant, donec remiſſionem à Roman. Pont. meruerint obtinere, & qui talia beneficia, ſeu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus ſubiacere. Et nihilominus in eos, qui ſic ſuſpenſis conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere auſi fuerint, excommunicationis quoad perſo

perſonas, quo verò ad Capitula, & Conuentus à diuinis ſuſpenſionis ſententias ipſo facto promulgamus, quibus etiam nullus alius, quàm ipſe Romanus Pontifex, ſiue abſolutionis, ſiue relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impertire. Prohibitione, ac litteris noſtris prædictis, nihilominus in cæteris omnibus perpetuò valituris. Non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, & indulgentiis, & litteris Apoſtolicis generalibus, & ſpecialibus quibuſcunque Epiſcopis, & aliis ſuperioribus, & inferioribus Eccleſiarum Prælatis, nec non Eccleſiis, Monaſteriis, & Capitulis, Conuentibus, collegiis, & vniuerſitatibus, eorumque, & aliis perſonis etiam Regia, & Imperiali maieſtate præditis: ſub quacunque verborum forma, & conceptione conceſſis, per quæ effectus præſentium impediri poſſet, quomodocunque, vel differri, etiam ſi de eis ipſorumque totis tenoribus ad verbum, ac de propriis nominibus eorum, nec non Eccleſiis, Monaſteriis, locis, Ordinibus, & dignitatibus, de quibus nec non cauſis propter quas illa conceſſa ſunt, ſpecialem, & expreſſam præſentibus fieri oporteret mentionem, &c.

36. Ex hac conſtitutione apparet primam cauſam ob quam Ordinarius poteſt recipere reſignationes beneficiorum, eſſe ſenectutem reſignantis; quæ cauſa etiam habetur *in cap. niſi cùm pridem, de renunciatione*, & ibi Hoſtienſis *numer.* 13. qui autem dicantur ſenes, relinquitur iudicis arbitrio, Barb. *conſ.* 21. *col. penult. lib.* 2. *& conſ.* 27. *col.* 3. *lib.* 3. Menoch. *de arbitr. caſu* 59. *num.* 3. Proſper de Auguſtin. *in addit. ad ſummam Bullarij verb. beneficiorum reſignationis, in principio*, Flamin. *de reſign. lib.* 5. *q.* 6. *n.* 3. *& duobus ſequentibus.*

37. Secunda cauſa eſt infirmitas, vt patet ex eadem conſtitutione Pij Quinti, ibi, *aut valetudinarij.* Qui autem cenſeantur valetudinarij relinquitur iudicis arbitrio, Baldus *in Authent. Sed ſi quis ab alieno, num.* 13. *Cod. de teſtibus*, Menoch. *de arbitrar. caſu* 60. *num.* 5. Cenſebitur valetudinarius, qui ſæpe, aut ſemper malè valet, aut ægrotat, & ob id non poteſt ſuum munus, vt decet, obire, Gemin. *in cap.* 1. *de clerico ægrotante*, Mar. Socin. Senior. *in cap. quoniam frequenter col.* 4. *verſ. tertio.*

38. Tertia cauſa eſt quando beneficiatus volens reſignare eſt corpore impeditus ita, vt nequeat ſuo muneri ſatisfacere. Sub hoc impedimento corporis impediti veniunt leproſi, ſcabioſi, paralytici, apoplectici, morbo comitiali laborantes: item lunatici, aut morbo Gallico affecti: nec non chiragra correpti, vel tremulas manus habentes, quod etiam intellige de aliis impedimentis corporis perpetuis, & continuis, in quibus militat eadem ratio. Nam leproſus eſt remouendus ab adminiſtratione, *cap. tua nos, de clericis ægrotant.* Tabien. *verb. corpore.* D. Thom. 3. *q.* 82. *art. vltimo*, Flamin. *lib.* 5. *q.* 6. *num.* 16. vbi addit Eccleſiam leproſi ſeruiendam per Vicarium, vel priuandum ea ipſum, reſeruata portione redituum pro victu, Roſell. *in verb. leproſus*, & Maiol. *de irregul. lib.* 2. *cap.* 18. *col.* 2. *&* 3. Idem de laborantibus ſcabie nimiam inducente deformitatem: ſunt enim irregulares, Campanil. *in diuerſ. iur. Canon. rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 163. Molin. *de iuſtitia tract.* 3. *diſp.* 70. *num.* 11. & Bonacin. *de cenſur. diſp.* 7. *q.* 2. *punct.* 2. *num.* 19.

39. Quarta cauſa eſt, quando beneficiatus eſt corpore vitiatus, & deformatus, vt pote cæcus ex vtroque oculo, claudus item habens manum mutilam, aut crus penitus abſciſſum, aut omnino contractum, Flaminius *d. q.* 6. *num.* 36. *&* 46. *& ſequentibus*, poſt plures, ex ea ratione, quia corpore vitiati ſicut nequeunt promoueri, ſic promoti non poſſunt miniſtrare, Couarr. *in Clement. ſi furioſus part.* 1. *numer.* 1. *de homicidio*, & Paul. Fuſc. *in tract. de viſitat. lib.* 2. *cap.* 2. *numer.* 15.

Quinta cauſa ex qua Ordinarius poteſt recipere beneficiorum reſignationes, eſt quando beneficiatus obnoxius eſt crimini. Conſtat ex eadem conſtitut. *Piana*, ibi, *crimini obnoxius*, ita Flamin. *d. q.* 6. *ex num.* 58. nempe quando eſt homicida, Nauarrus *in manuali cap.* 27. *numer.* 239. Fuſc. *ſuprà cap.* 28. & Proſper de Auguſtin. *vbi ſuprà verſ. quinta*, vbi refert caſus, in quibus beneficiatus propter crimina commiſſa poteſt priuari, nimirum ſi eſt homicida, adulter, vel ſimoniacus, aut concubinarius, & admonitus non emendatur. 40.

Sexta cauſa ex eadem conſtitutione eſt, quando beneficiatus eſt cenſuris irretitus, & quibus non poteſt, aut non debet beneficio ſeruire. Fuſc. *de viſitatione d. cap.* 28. *num.* 14. Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap.* 53. & Flamin. *d. q.* 6. *num.* 67. & Gonzal. *de menſib. gloſſ.* 14. *numer.* 24. Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.* 147. *numer.* 7. & conſtat ex *dict. conſtitutione Pij Quinti.* 41.

Septima cauſa, quando beneficiatus obtinuerit plura beneficia, quæ perſonalem reſidentiam requirunt. Item quando promouetur ad aliud beneficium incompatibile; item poteſt recipere beneficium ingreſſuri religionem, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſtea id re ipſa exequantur, Flamin. *d. q.* 6. *à num.* 108. *& à num.* 157. *& à num.* 163. Proſper de Auguſtin. *d. loco verſ. decima*, vbi addunt poſſe Ordinarium conferre beneficium contracturi matrimonium eo contracto beneficium autem Religionem ingreſſuri non eſt conferendum ad Ordinario, niſi pro profeſſionem emiſſam, Flamin. *ſuprà, numer.* 167. debet enim expectare per annum, intra quem poteſt exire Nouitius: quare prius non dicitur vacare beneficium, gloſſ. *in cap. ſtatuimus, verb. qui dari, de regul.* & ſcribentes *in cap. beneficium, de regular. lib.* 6. & Fuſc. *de viſit. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 84. *& lib.* 2. *c.* 28. *n.* 18. 42.

Vltima cauſa, ex qua Ordinarius poteſt recipere beneficiorum reſignationes, eſt, quando beneficiatus nequit, aut non audet reſidere ſecurus propter capitales inimicitias in loco beneficij, Fuſc. *d. cap.* 28. *num.* 8. Flamin. *d. q.* 6. *num.* 169. & Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap.* 53. *num.* 4. Capitales autem inimicitiæ oriuntur ex lite ſuper omnibus bonis, vel ſuper maiori illorum parte, Menoch. *de arbitrar. caſu* 239. *num.* 11. *& de præſumpt. lib.* 5. *q.* 42. *num.* 5. Decian. *tract. crimin. lib.* 3. *c.* 25. *num.* 56. *&* 57. item oriuntur ex criminali accuſatione, Maſcard. *concluſ.* 898. *num.* 1. *&* 16. *& concluſ.* 899. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 43. *num.* 4. & Farin. *in praxi crimin. q.* 49. *à num.* 24. Item contrahuntur ex verbis valde iniurioſis, Maſcard. *d. concluſ.* 898. *num.* 24. *&* 41. Menoch. *d. q.* 42. *num.* 17. & Farin. *d. q.* 49. *n.* 38. 43.

Præterea cauetur in eadem conſtitutione Pij Quinti *in verſic. Cæterùm præcipimus, ne Epiſcopi, vel alij collatores de beneficiis propter prædictas cauſas renunciatis, aut renunciantium, aut eorundem* 44.

Epiſcopo

Epiſcoporum, aut collatorum conſanguineis affinibus, vel familiaribus, etiam per fraudulentum circuitum multiplicatarum in extraneos collationum audeant prouidere, alias prouiſiones ſint nullæ eo ipſo vltra pœnas contra collatores in eadem conſtitutione impoſitas, Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. c.*64. & Gonzales *ſuper regul.*8. *gloſſa* 14. *num.* 25. Præſumitur namque huiuſmodi renunciationes, quando ita fiunt, tacitè, & indirectè factas in fauorem, quæ coram Ordinariis fieri nequeunt. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 3. *num.*69. & Flamin. *lib.*5.*q.*6. *num.*188. vbi concludit Ordinarios admittentes beneficiorum renunciationes ex cauſis memoratis non debere illa beneficia conferre ſuis, aut admittentium conſanguineis, & affinibus, vel familiaribus, quia reſignatio in fauorem coram Ordinariis fieri nequit etiam per circuitum, vt eſt communis ſententia, nam quod prohibetur directè, etiam indirectè prohibitum eſt. *cap. cùm quid vna via, de regul. iur. lib.*6. Fuſc. *d.c.*28.*n.*23. Crauet. *conſ.* 137. *num.* 1.

Non eſt tamen omittendum, quod refert Garcia *de beneficiis part.*11. *cap.* 3. *num.*270. in Hiſpania hanc conſtitutionem non fuiſſe receptam, nec ſeruari bene, ſed fuiſſe ab ea ſupplicatum ſaltem quoad illud de non conferendis beneficiis reſignatis conſanguineis, affinibus, aut familiaribus collatorum, vel reſignantium. Nihilominus F. Emmanuel Rodriquez *de regularibus tom.* 1. *q.*6. *art.*7. Gabr. Vaſq. 1.2. *tom.* 2. *diſp.*156. *num.*43. & Lorca *eadem* 1.2. *diſp.*20. *de legibus* tradunt ſupplicationem interpoſitam à lege, & conſtit. generali non ſuſpendere interim conſtitutionis executionem, donec ſecunda iuſſio ſuperueniat.

45. Vltimo loco ambigi poteſt, quibus pœnis debeant puniri Ordinarij conferentes beneficia coram ipſis reſignata, conſanguineis reſignantium, aut ſuis, & familiaribus? Reſpondet conſtitutio Piana his verbis. *Qui verò contrafecerint, vt in eo quo deliquerint puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, nec non electione, præſentatione, confirmatione, & conſtitutione, prout cuique competierit, tandiu ſuſpenſi remaneant, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere, & qui talia beneficia, ſeu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus ſubiacere.* Sic ibi. Vnde patet Ordinarios conferentes, & beneficia recipientes eſſe ſuſpenſos, nec poſſe durante ſuſpenſione Epiſcopos conferre, nec eligere, nec præſentare, nec denique confirmare, & ſi aliquid iſtorum fecerint, excommunicantur ab eadem conſtitutione. Contra verò reſignationes abſque cauſa recipiens non ligatur pœnis

46. eiuſdem conſtitutionis, ſed reſignationes ſunt omnino nullæ factæ coram Ordinario præter cauſas relatas, & hæc pœna ſufficiet, quod probat Fuſc. *de viſitat.d. cap.* 28. *num.*26. & colligitur apertè ex d. conſtitutione Pij Quinti in decreto irritante, ibi, *Quod ſi ſecus ac etiam quicquid præter, vel contra formam prædictarum fuerit à quocunque temere attentatum, id totum ex tunc vires & effectum decernimus non habere.* Pro reliquis vide eandem conſtitutionem ſuprà poſitam Azor 2.*p lib.*7. *cap.*19. *verſ. Quinto.*

Quibus Epiſcopus nequeat beneficia conferre.

§. II.

EPITOME.

1. *Epiſcopi quando poſſint conferre beneficia conſanguineis, & quando non.*
2. *Epiſcopi an committant ſimoniam dando beneficia alicui ſolo titulo conſanguinitatis?*
3. *Epiſcopi an poſſint conferre beneficia damnatis ad mortem ſi effracto carcere aufugiant?*
4. *Epiſcopi an poſſint conferre beneficia illegitimis?*
5. *Epiſcopus an poſſit conferre beneficia patientibus defectum in oculis?*
6. *Epiſcopi, an poſſint conferre beneficia carentibus naſo, & labiis?*
7. *Epiſcopi an poſſint conferre beneficio ſurdis, & ſurdaſtris?*
8. *Epiſcopi an poſſint conferre beneficia defectum patientibus in lingua, in manibus, aut in cruribus?*
9. *Hermaphroditus, ſeu Androginus, an ſit capax beneficij?*
10. *Gigantes, aut Pygmæi, an ſint irregulares?*
11. *Gibboſi an poſſint capere Ordines, & quid de leproſis, ſcabioſis, & paralyticis?*
12. *Morbo caduco laborantes, dæmoniaci, & energumeni, an ſint capaces beneficiorum?*
    & an irregularitas ex corpore vitiatis excludat à Sacerdotio tantùm? ibid.
13. *Vinum non bibentes, aut retinere non valentes, nequeunt promoueri ad Ordines ſacerdotales.*
14. *Epiſcopus nequit diſpenſare cum illegitimo, vt beneficium paternum immediatè obtineat.*
15. *Legitimatus ab vno Epiſcopo ad Ordines minores, & ad beneficium ſimplex, idem beneficium, & Ordines in alterius Diœceſi poteſt obtinere.*
16. *Epiſcopus cum illegitimo diſpenſare nequit ad prælaturam regularem.*
17. *Diſpenſatus à Papa, vel Epiſcopo ſuper beneficium incerto, eo obtento, aliud obtinere non poteſt.*
18. *Epiſcopus, an poſſit conferre beneficia homicidis quibuſcunque, etiam ante Baptiſmum.*

QVÆST. prima, quando ſcilicet Epiſcopi poſſint conferre beneficia conſanguineis, & quando non, ex eo ortum habet, quia prohibetur *in c. decenter.*6. *diſt.*89. ne Epiſcopi conſanguineis ſuis aut domeſticis bona Eccleſiæ largiantur. Idem cauetur 1. *q.*3. *c. peruenit,* & 1. *q.*1. *cap. ſi quis,* ex ea ratione, ne Epiſcopi ducantur nimio amore ſuorum, & eiſdem conferant beneficia etiam indignis, & minimè idoneis, & peccent contra iuſtitiam ſaltem diſtributiuam, ita Suarius *lib.*4. *de ſimonia c.*37. *n.*8. 1.

Nihilominus conſanguineis idoneis, & dignis poteſt Epiſcopus ſublato ſcandalo conferre beneficia, quod naſcitur ex eiuſmodi prouiſionibus conſanguineorum. Decet enim, vt non omnia beneficia conſanguineis dentur, & vt de eorum idoneitate, & ſcientia publicè conſtet, ſi prouiſio eſt publica, Suarius *ſuprà n.* 8. Conſanguineis autem, & familiaribus nequit Epiſcopus etiam idoneis

Idoneis conferre beneficia parochialia in ſuis manibus reſignata, neque eos admittere ad concurſum eorum, vt cenſuit Congregatio Concilij, de qua Garcia *de beneficiis, part. 9. cap. 2. num. 211.* quod tamen non procedit, vt ait Garcia *ſuprà* in vacatione per obitum, vel alio modo, dummodo tamen pactum non intercedat, Anton. de Butr. *in cap. cùm eſſent 12. de ſimonia*, poſt Hoſtienſem, & alios, *n. 7. & 9.* & Abbas *n. 4.* Couarr. *lib. 1. variar. c. final. n. 3.*

Non erit tamen ſimonia conferre alicui beneficium ſolo titulo cõſanguinitatis, vt voluit affirmare gloſſa *in cap. vnico, vt Eccleſiaſtica beneficia, ver. carnalitatem*, & Maior 4. *diſt. 25. q. 3. ad primum*; ex ea ratione, quia non minus eſt temporale bonum conſanguinitas, quàm humanus fauor; ſed conferre beneficium Eccleſiaſticum ob fauorem humanum, eſt ſimonia: ergo etiam erit beneficium dare alicui propter conſanguinitatem: ſicut eſt ſimonia conferre beneficium cum obligatione alendi conſanguineum.

Dicendum tamen eſt non eſſe ſimoniam: nam ſi eſſet, vel eſſet contra ius diuinum, vel contra humanum: neutrum dicendum eſt igitur. Item ſimonia non committitur ſine pacto: ſed Epiſcopus conferendo conſanguineis, confert ſine pacto, & nihil à conſanguineo recipit: ergo non eſt ſimonia cùm de ſe ſit opus bonum, & ſecundùm Ordinem charitatis. Quare non eſt ſimonia de iure diuino prohibita, nec de iure poſitiuo inuenitur prohibitio aliqua, D. Thomas *q. 100. art. 5. ad 3.* Adrianus *quodlibeto 6. ad 3.* & Couar. *lib. 1. variar. cap. 5. num. 4.* vbi alios refert Illuſtriſſimus Cunha *1. p. Decreti, cap. decenter, diſt. 89. num. 2.*

3 Quæſtio ſecunda, an Epiſcopus poſſit conferre beneficia damnatis ad mortem corporalem, ſi fortè effracto carcere euadant ab illa? Pars negans ex eo probatur, quia condemnatus ad mortem non poteſt ad ſacros Ordines promoueri, quia eius crimen eſt notorium: impediunt enim notoria crimina promoueri, *cap. ex tuarum*, aliàs *ex tenore tuarum, de tempor. ordin. & cap. primum itaque, diſt. 25.* Soar. *tom. 5. de cenſuris diſt. 48. ſect. 1. & 2.* facit *cap. quæſitum, tit.* etiam *de tempor. ordin.* & tradit Gam. *de Sacramentis præſtandis q. 5. num. 5. & num. 8.* quia infamis ab Ordinibus ſuſcipiendis repellendus eſt, *cap. omnes, & cap. infames 6. q. 1. cap. laici*, & ibi omnes, *diſt. 33.* & talis infamia ordinatis aufert executionem Ordinis, Abbas *in cap. licet Hely, n. 19 de ſimonia.* Quin imò in caſu ſuſcipiendi Ordines de iure Canonico infames dicuntur omnes, qui in iure ciuili infames appellantur: & ideo condemnatus propter publicum crimen dicetur infamis, per textum *in l. infamem, ff. de publicis iudiciis.* Si ergo infamis ordinari non poteſt, ac Ordines Eccleſiaſticos ſuſcipere prohibetur, vt probat textus *in cap. infamis & cap. final. 51. diſt. cap. accuſatum, de ſimonia*, Bellet. *tit. de diſciplina clerical. §. 10. à n. 1.* & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 11. c. 18. à numer. 1.* nullo modo ad beneficia eligi, ſeu præſentari poteſt, cùm debeat priuari omni officio, & deponi ab omni honore, & dignitate. *l. infames*, iuncta gloſſ. & *l. decurio, C. ex quibus cauſis infamia irrogatur, cap. inter dilectos, de exceſſ. Prælat.* & ex conſequenti ad beneficia eligi, ſeu præſentari nequit, ita Duaren. *de beneficiis lib. 4. c. 1.* Petrus Gregor. *eodem titulo c. 37. n. 9.* Viuian. *in praxi iuris patronatus part. 2 lib. 6. cap. 9. numer. 23.* quos referens ſequitur Barboſ. *de off. & poteſt. Epiſcop. alleg. 72. num. 100.* poſt Garciam *de benefic. part. 7. c. 8. n. 4.*

4 Quæſtio tertia, an poſſit Epiſcopus conferre beneficia illegitimis? Ex *cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*, oſtenditur illegitimos non poſſe ordinari, & ex conſequenti non poſſe eligi, nec præſentari, argumento textus *in cap. accepimus, de ætate, & qualitate*, Cardin. Seraphin. *Rota deciſ. 1442. num. 9* & Aloyſ. Ricc. *in praxi reſolut. 185.* Nihilominus poteſt Epiſcopus diſpenſando promouere illegitimum ad Ordinẽs minores, & ad beneficium ſimplex, *cap. 1. de filiis presbyterorum in 6.* & *ibi* gloſſa & ſcribentes, Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſatione ſuper defectu natal. num. 8.* Gigas *de penſion. quæſt. 17. in principio*, Vgolin. *de irregul. cap. 44. §. 2. num. 3.* Sayr. *de cenſuris lib. 6. cap. 11. n. 8.* Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effect. 1. n. 530.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 50. q. 8.* Garcia *de benefic. p. 7. cap. 2. numer. 48.* & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 11. cap. 3. num. 81.*

Extende poſſe Epiſcopum diſpenſare cum illegitimis ad beneficium ſimplex, etiam in Canonicatibus collegiatarum Eccleſiarum, prout volunt Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1 tit. de diſciplina clerical. §. 3. num. 27.* & Garci. *de benefi. part. 7. cap. 2. num. 69.* cùm ad hos Canonicatus obtinendos ſufficiat prima tonſura, & decimuſquartus annus, vt tradit Garcia *ſuprà part. 7. cap. 4. num. 39.* Quin etiam de iure antiquo poterat Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo ad obtinendum Canonicatum in cathedrali, gloſſ. *in cap. 1. verb. beneficium, de filiis presbyterorum in 6.* quam ibi ſequuntur Ioannes Andreas *verſ. in gloſſ. intellige ſub num. 3.* Selua *de beneficiis part. 3. q. 61. in fin.*

Nihilominus poſt Concilium de iure nouiori *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12.* non poteſt Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo ad Canonicatum in cathedrali, cùm omnes Canonicatus Eccleſiæ cathedralis requirant aliquem ex ſacris Ordinibus, ad quos cùm Epiſcopus non poſſit promouere illegitimos, ſequitur non poſſe diſpenſare ad beneficia, quæ ſibi habent annexos Ordines ſacros. Praxis Epiſcopal. *part. 1. verb. Canonia. §. 3.* Illuſtriſſimus Cunha *cap. Apoſtolica, diſt. 56. num. 7.* nec etiam poterit diſpenſare cum illegitimo ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium, Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. q. 12.* Auila *de cenſuris part. 7. diſp. 3 dub. 6. concluſ. 2.* Garc. *d. p. 7. cap. 2. n. 50. & p. 8. cap. 3. num. 4.* quibus accedit Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 51. n. 6. & 11.*

5 Quæſtio quarta, an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum patientibus defectum in oculis ad beneficia? Reſponde vtroque oculo orbatum eſſe irregularem, *cap. fin. diſt. 55. in verb. in oculis*, nec poſſe celebrare, ſi in cæcitate ſit promotus. D. Thomas *3. p. q. 82. art. 10. ad tertium*, Sotus *in 4. diſt 13. q. 1. art. 10. ad tertium*, Maiol *lib. 1. de irregul. cap. 20. n. 1. & 2.* Soar. *de cenſuris diſp. 51. ſect. 3 n. 13* & Sayr. *in theſauro lib. 6. c. 8. n. 5.* & alij, quos referens ſequitur Illuſtriſſimus Cunha *in d. c. final. diſt. 55 n. 5.* vbi refert Pontificem diſpenſaſſe cum cæco, vt ordinaretur Sacerdos, imò, vt eſſet Epiſcopus.

Monachus etiam vnum tantùm oculum habens non poteſt ordinari, etiam primæ tonſuræ, *cap ſi Euangelica diſt. 55.* eſt enim irregularis, cui erutus eſt oculus, Sayr. *lib. 6. cap. 8. numer. 5.* Soar. *de cenſuris diſp. 51. ſect. 3. numer. 13.* & Auila *eodem titulo part. 7. diſp. 3. dub. 3. §. ex hac concluſione.*

Carens autem virtute videndi in dextro oculo non eſt irregularis, ſi habeat oculum integrum, Sayr. Auil. & Suarius *ſuprà*, quibus accedit Nauar. *in manuali cap.* 27. *numer.* 199. *verſ. quartò dicitur*, Valentia *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 19. *punct.* 3. & Henriquez *lib.* 14. *de irregularitate, cap.* 8. *numer.* 2. Si quis verò careat virtute viſiua in oculo ſiniſtro, & tantam habeat virtutem videndi in dextro oculo, vt ſine deformitate poſſit legere conuertendo ſe ad Canonem, non eſt irregularis, ita Nauarrus *in manuali cap.* 27. *numer.* 199. Sayr. *d. lib.* 6. *cap.* 8. *numer.* 8. & Bonacin. *de cenſuris diſp.* 7. *q.* 2. *punct.* 2. *numer.* 2. quos referens ſequitur Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 42. *numer.* 29. & Illuſtriſſimus Cunha *in d. cap. ſi Euangelica, numer.* 8. vbi addit cætera oculorum vitia, vt maculas, albugines, & ſimiles huius generis notas, ſi faciant deformitatem notabilem, generare irregularitatem, ſed omnia arbitrio Epiſcopi ſunt relinquenda, ita Sayr. *ſuprà d. lib.* 6. *c.* 8. *n.* 11. & 12. & Auil. *p.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 1.

6. Quæſtio quinta, Vtrùm ſint irregulares, qui carent naſo, & labiis? Tabiena *verb. diſpenſatio numer.* 13. *verſ. decimoſeptimò*, & Maiol. *lib.* 1. *de irregul. cap.* 22. *numer.* 2. volunt eſſe irregulares, qui carent naſo, & ideo non poſſe ordinari, nec diſpenſari, niſi à Pontifice; ſequitur Henriquez *lib.* 14. *de irregul. cap.* 8. *numer.* 3. & Sayr. *de cenſuris lib.* 6. *cap.* 8. *numer.* 14. quibus accedit Auila *part.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 1. Molin. *de iuſtitia tract.* 3. *diſp.* 70. *numer.* 2. & Bonacin. *de cenſuris diſp.* 7. *q.* 2. *punct.* 2. *numer.* 5. Habens autem naſum preſſum, aut grandem, aut diſtortum, prohibetur ordinari, *in cap. hinc, & hinc.* 49. *diſt.* Quod intelligitur, quando deformitas eſt tanta, vt horrorem pariat cernentibus, Selua *in tractatu de beneficiis part.* 3. *q.* 5. *verſ. item ille poſt. n.* 44. Hanc tamen dubitationem dirimendā arbitrio Epiſcopi cenſent Viualdus *in ſuo candelabro part.* 2. *tit. de irregularitate, numer.* 491. & Cunha *d. cap. hinc, numer.* 3. ſubdens ſuper huiuſmodi irregularitate non Epiſcopum, ſed ſolum Pontificem diſpenſare. Ex quo ſequitur non poſſe Epiſcopum hiſce beneficia conferre.

De carentibus labiis, quæ formaliter membra non ſunt, dicendum eſt eſſe irregulares, quia dant formam, & pulchritudinem corpori humano, & ſine quibus corpus deturpe eſt, ac deforme. Quare, qui labiis carent, aut ea notabiliter deformia habent, non debent promoueri ad ſacros Ordines. In quo defectu quid faciendum ſit iudicabit Epiſcopus, Maiol. *lib.* 1. *de irregul. cap.* 23. & Henriquez *lib.* 14. *de irregul. cap.* 8. §. 3.

7. Quæſtio ſexta, an Epiſcopus poſſit conferre beneficia ſurdis, aut ſurdaſtris? Pro explicatione notandū eſt, aurem non eſſe membrum, ſed potiùs ornamentum, cùm non ſit neceſſaria auditui, ita Couarr. *in Clement. ſi furioſus part.* 3. *in principio numer.* 8. *verſ.* 1. Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 223. *verſ. ſeptimò infertur*, & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 67. *n.* 2. Et ideo, qui caret auris cartilagine, non eſt irregularis, niſi fortè propria culpa, ſeu peccato, auris fuerit homini abſciſſa; quia tunc infamia incurritur, & irregularitas inducitur, Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. §. 3. *in principio*, Auila *part.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 1. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *q.* 55. Reginal. *in praxi for. pœnit. lib.* 30. *cap.* 5. *numer.* 50. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 7. *q.* 2. *punct.* 2. *numer.* 8. & Campanil. *in diuerſor. iuris Canon. rubr.* 11. *cap.* 17. *numer.* 41.

His poſitis, non poteſt Epiſcopus conferre beneficia ſurdo, qui nullo modo audit: eſt enim iure Canonico irregularis, nec promoueri poteſt, & promotus deiici debet. Surdaſtro, qui difficulter audit, poteſt beneficium conferri, quia non eſt irregularis, ex Maiolo *lib.* 1. *de irregul. cap.* 25. *numer.* 1. gloſſ. *in cap. ſingula, in verb. oculus, diſt.* 89. videtur contradicere, ſed loquitur de priuato vtraque aure, vel vna tantùm, aut parte notabili auriculæ, quem putat eſſe irregularem, quaſi membro corporis diminutum; nos autem loquimur de ſurdaſtro, qui audit, ſed difficulter, qui non eſt irregularis, ex Maiol. *ſuprà*, & ex Viualdo *de irregul. num.* 156. & ex Graffi. *lib.* 4. *cap.* 27. *numer.* 51. dummodo vtramque habeat aurem. Si quis tamen per vim priuatus ſit auribus, vel altera ab hoſtibus, iuſtè excuſatur ab irregularitate, vt Maiol. Henriquez, & Viuald. *num.* 159. quibus accedit Sayr. *de cenſuris lib.* 6. *c.* 8. *n.* 17. & Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 42. *n.* 39.

Quæſtio ſeptima, vtrùm Epiſcopus poſſit conferre beneficia patientibus defectum in lingua, in manibus, & cruribus? Pro deciſione aduerte ſecundùm veriorem, Epiſcopum non poſſe diſpenſare ſuper irregularitate ex vitio corporis proueniente, ſed Summum Pontificem tantùm, ita Innocentius *in c. ſignificauit, de corpore vitiatis n.* 3. *ſuper verb. & tua*, Hoſtienſis *ibi ad finem, eodem verb. tua*, Couar. *in d. Clement. ſi furioſus part.* 1. *in principio, n.* 7. *verſ. ſuper hoc*, Molina *de iuſtitia tractatu* 3. *diſp.* 70. *n.* 19. Sayr. *de cenſuris lib.* 6. *c.* 8. *n.* 1. Campanil. *d. c.* 17. *n.* 202. Nec obeſt *d. c. ſignificauit, de corpore vitiatis*, gloſſ. *noſtra*, per quam volunt Villadieg. & Sylueſtr. quos refert Salzed. ſed non ſequitur, *in praxi c.* 17. *n.* 15. non eſſe negandum Epiſcopum propria authoritate poſſe diſpenſare in irregularitate manante ex vitio corporis, quia hoc ſolùm probat gloſſam *in verb. noſtra, in d. c. ſignificauit.* intelligendam eſſe de diſpenſatione Epiſcopi authoritate Apoſtolica commiſſa, & ita Epiſcopo delegata, ita Salzed. *d. c.* 17. *n.* 15. & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut.* 16. explicant hanc gloſſam, & verba illius, *authoritate noſtra*, id eſt, tibi commiſſa, quæ proinde dicitur tua, eo quòd Commiſſarius nequeat ipſam alteri delegare, *cap. final.* §. *cæterùm, de officio iudicis delegati*, & ibi Barboſ. 8.

Hoc poſito, Dic primò mutum, & carentem lingua iure naturali non poſſe promoueri ad Ordines: idem intellige de eo, qui perdidit vſum loquendi, quia eſt irregularis. D. Thomas 3. *part. q.* 82. *art.* 10. *ad tertium*, Sotus *in* 3. *diſt.* 13. *art. vltimo*, Maiol. *lib.* 1. *de irregul. cap.* 26. *numer.* 2. Graff. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 27. *numer.* 50. & Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. §. 2. Secus de his dicendum, qui ſunt impeditioris linguæ, quales ſunt blæſi, vt fuit Moſes, aut balbi, qualis fuit Demoſthenes, qui lapillis ſub lingua poſitis litteram R. pronuntiare didicit: hi enim non ſunt irregulares, Maiol. *lib.* 1. *de irregul. c.* 26. *num.* 3. & Graff. *ſuprà n.* 50. huiuſmodi autem defectibus iudicabit Epiſcopus, quando Ordinis executionem impediant, vel ſcandalum gignant, nec ſufficit arbitrium Confeſſarij, vel alterius Prælati inferioris. Couarr. *in Clementina ſi furioſus, part.* 1. *in principio numer.* 5. Auila *de cenſuris part.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 3. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.*

lib. 3. num. 45. & Bonacin. *de cenſur. diſp. 7. d. punct. 2. n. 36. in fine.*

Quoad defectum in manibus certi iuris eſt carentem altera tantùm manu non poſſe ordinari, & ex conſequenti non eſſe capacem beneficij. Quin etiam carentem pollice, vel indice eſſe irregularem, & iure naturæ impeditum, tradit Sayr. *d. lib. 6. cap. 8. num. 22.* Borgas *de irregul. titulo de corpore vit. num. 4.* Placa *de delictis lib. 1. cap. 25. num. 9.* Salon. *in 2. 2. quæſt. 65. art. 1. controuer. 4. concluſ. 2.* & Bellet. *de diſquiſit. clericalium part. 1. rubr. de diſciplina clericali, §. 7. num.* 18. quia hi digiti deſeruiunt Euchariſtiæ. Secus de digito, qui medius appellatur, quoniam eo Sacerdos Euchariſtiam non tractat, ita Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 11. cap. 17.* Sayr. tamen *de cenſuris lib. 6. cap. 15. num. 16.* vult eſſe irregularem carentem tribus digitis, pollice ſcilicet, indice, & medio, propter maximum defectum eius partis, quæ neceſſaria eſt ad honeſte celebrandum. Puto tamen carentem indice non eſſe irregularem, ſi habeat digitum medium, quo iuuetur pollex ad conſecrationem, & ad Hoſtiam eleuandam, ac frangendam; quod intellige ſi poſt Sacerdotium caſu aliquo indicem amittat, ſed tutius eſt petere diſpenſationem.

Similiter habens mutilatam manum non poteſt ad Ordines promoueri, *cap. expoſuiſti 6. de corpore vitiatis ordinandis.* Flamin. *de reſignat. lib. 5. q. 6. numer.* 48. Bellet. *diſquiſit. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 7. numer.* 20. & Campanil. *d. rubr. 11. cap. 17. numer.* 104. Item habens manus tremulas perpetuò, non poteſt promoueri, præſertim ſi detur periculum ſubuertendi ſanguinem, Toletus *lib. 1. cap. 25. numer.* 13. & Maiol. *de irregular. lib. 2. cap. 25.* Idem dicendum de habente manus articulatas, & aridas ad miniſterium exequendi Ordines parum efficaces, Henriquez *lib. 14. cap. 8. §. 4. in fine*, & Flamin. *d. quæſt. 6. num.* 49.

Porrò patiens defectum in pedibus, videlicet claudus, nullo modo potens ſtare pedibus, iure naturali eſt impeditus, quòd ſi ſtare poſſit, aut accedere ad Altare, & hoc ex natiuitate, vel ſine culpa ſua habuit, poteſt diſpenſari, vt promoueatur ex cauſa vrgenti, dummodo talis defectus ſit, vt ſine baculo, aut pede ligneo ipſe ad Altare accedat *c. ſi quis in infirmitate, 55. diſt. cap. nullus*, vbi gloſſa *verb. cum baculo, de conſecrat. diſtinct. 1.* Flamin. *lib. 5. q. 6. num.* 46. Molin. *tract. 3. diſp. 70. numer.* 9. Sayr. *dicto cap. 8. numer.* 22. vbi addit, ſi nequeat per ſe aſcendere ſcalas Altaris, irregularem eſſe, ex Syluestro *verb. corpore vitiat. quæſt. 9.* Maiol. *lib. 1. de irregul. cap. 18. numer.* 2. & Graff *deciſ. lib. 4. cap. 27. numer.* 50. An autem cum Religioſis claudis poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt cum pede ligneo celebrent? Aſtenſis affirmat *p. 2. lib. 6. tit. 21. quæſt. 2.* & Roſell. *verb. vitiatus corpore*; ſed meliùs negat Sayr. *in d. c. 8. num. 22. ad finem.*

9. Quæſtio octaua, an beneficia poſſit Epiſcopus conferre Hermaphroditis? Reſponſio eſt negatiua, quia ſunt irregulares. Nam ſi magis, aut æqualiter inclinant in fœmineum ſexum, ſunt incapaces characteris, vel quia fœminæ ſunt, vel quia non ſunt viri perfecti, ita Sayr. *de cenſuris lib 6. cap. 8. num. 24.* Suar *de cenſuris diſp. 51. ſect. 2.* poſt alios, & Henriquez *lib. 64. cap. 8. num 6. & in commento littera X.* & Sanchez *de matrimonio lib. 7. diſp. 106. num.* 10. vbi ſubdit ſexum fœmineum æquè, ac virilem participantes eſſe incapaces Ordinis. Si autem Hermaphroditi propendant magis in viros, erunt capaces characteris, nihilominus irregulares, propter infamiam monſtroſitatis, quin etiamſi promoueantur, deponi debent. Eodem modo ſi neuter ſexus præualet, ſed æqualis eſt, ſi profiteatur in virorum Monaſterio, non tenebit profeſſio, nec etiam, ſi profiteatur, in Monialium Conuentu, ratio, quia æquè eſt fœmina, ac vir, Sanchez *suprà n. 3. & n. 10.* ſed de his, & de fœminis in viros conuerſis Torreblanca *lib... c. 17.*

10. Quæſtio nona, an gigantes, aut Pygmæi ſint capaces Ordinis? Reſponde eſſe irregulares gigantes, ſi ita ſint proceri, & Pygmæi ita breues, ac contracti, vt admirationem, ac riſum pariant videntibus; aliàs promoueri poterunt, & beneficia accipere, ita deducitur ex traditis à Maiol. *lib. 1. de irregul. cap. 13. num. 9.* Henriquez *lib. 14. de irregul. cap. 8. num. 3. & in commento littera N.* & Viuald. *tract. de irregul.* quos referens ſequitur Sayr. *ſuprà d. cap. 8. num. 3.* Vgolin. *de irregul. c. 48. §. 11.* & Campanil. *d. rubr. 11. cap. 17. n. 143. cum ſequentib.* & Barboſ. *allegat. 42. n. 53.*

11. Quæſtio decima, an caduco, ſeu comitiali morbo laborantes, & dæmoniaci, ſeu energumeni poſſint ad Ordines promoueri. Quoad primum quæſitum dic eſſe irregulares omnino, ita vt talis morbus nec promoueri quempiam patiatur, quamuis ſemel tanto malo quis corripiatur, & poſtea videatur ſanitatem omnino recuperaſſe, propter periculum reincidendi in morbum illum, ita deducitur ex *cap. communiter*, & *ibi* gloſſa *in verb. de iis, diſt. 33. & in cap. tuis litteris 7. q. 2. & c. cùm inter Canonicos, de electione, verb. morbo epileptico*, vbi notatur laborantes hoc morbo, ſeu caduco, eſſe inhabiles ad beneficia, nec poſſe celebrare, Rebuff. *in tract. de pacif. poſſeſſ. num. 112.* Henriquez *in ſumma lib. 14. c. 8. §. 8.* & Anton. Ragucc. *de Miſſa in Eccleſia, quæſt. 16.* de quo morbo Pelag. *de planctu Eccleſiæ, lib. 1. cap. 48. littera F.* dicens comitiali correptos non poſſe Ordines aſſumere, nec in ſuſceptis miniſtrare, ſequitur Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part. 2. c. 8. n. 32.* & alij, quos ibi refert, ac ſequitur.

Quoad ſecundum quæſitum, dic dæmoniacos, hoc eſt, obſeſſos à dæmonibus, non poſſe fieri clericos, *cap. maritum, cap. communiter, & ibi gloſſa 1. cap. clerici 33. diſt.* Bellet. *diſquiſit. clerical. tit. de diſciplina clericali numer.* 39. Campanil. *in diuerſ. iur. Canon. rub. 11. c. 17. num.* 188. Molin. *tract. 3. diſp. 70. numer.* 12. Franc. Leo *d. cap. 8. numer.* 35. & ſatis eſt, ſi ſemel ſit dæmoniacus, & in terram allidatur, vt perpetuò à ſuſceptione Ordinum, & executione ſuſceptorum excludatur, eſt enim irregularis, Antonin. *3. p. tit. 29. de irregular. cap. 5. in fine*, Tolet. *lib. 1. cap. 25.* Nauarr. *cap. 27. numer. 203. verſ. decimoquarto*, & Viuald. *tract. de irregul. numer.* 184. Qui autem poſt promotionem dæmoniacus, aut energumenus factus eſt, & liberatus ſit perfectè, poterit ex diſpenſatione Epiſcopi miniſtrare in ſuſceptis, non tamen poterit promoueri ad ſuperiores Ordines, per *cap. clerici, diſt.* 33. Quin imò, qui ſe ſimulauit energumenum, vel dæmoniacum, perinde ac ſi eſſet verus dæmoniacus, promoueri non poteſt, ita Maiol.

lib. 2. *irregul. cap.* 17. *in fine*, & Viuald. *tract. de irregu. num.* 187. prout decretum fuit à Sexta Synodo generali Conſtantinopolitana *can.* 60. Attamen Barboſ. *d. allegat.* 42. *num.* 52. tradit ex aliis obſeſſos à dæmone poſt promotionem tandiu eſſe ab officiis ſuis, & Ordines ſuſpenſos, donec per annum integrum appareant ab huiuſmodi malo omnino liberati; ſed negotium hoc arbitrio Epiſcopi totum relinquit Sayr. *d. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 12. & Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. §. 8. *in comment. littera F.* qui conſideratis omnibus tam perſonæ, quàm morbi conditionibus, quid faciendum ſit iudicabit.

12. Quæſtio vndecima de gibboſis, leproſis, ſcabioſis, & paralyticis? Reſponſio ſit gibboſos eſſe, vel non eſſe irregulares, arbitrio Epiſcopi relinquendum, vt iudicet, an talis deformitas impediat ſuſceptionem Ordinis, ita Maiol. *de irregul. cap.* 19. *num.* 1. S. Antonin. 3. *p. tit.* 29. *de irregul. cap.* 5. Sylueſt. *verb. corpore vitiatus numer.* 5. *quæſt.* 6 & Tolet. *lib.* 1. *cap.* 25. Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr.* 11. *cap.* 17. *numer.* 103. & Vgolin. *de irregul. cap.* 50. *numer.* 6. vbi decidunt gibboſos, vel curuos eſſe corpore vitiatos.

Leproſos non poſſe promoueri, nec debere propter ſcandalum ad celebrandum, quando eſt magnus horror, ſeu abominatio, *cap.* 3. *de corpore vitiatis*, *cap. de Rectoribus*, & *cap. tua*, *de clerico ægrotante*, Campanil. *d. cap.* 17. *num.* 160. Bellet *ſupra tit. de diſciplina clerical.* §. 7. *num.* 32. Henriquez *d. lib.* 14. *cap.* 8. §. 8. *in principio*. Si tamen non eſt magna deformitas, & lepra poſt promotionem ortum habuit, poterit in occulto celebrare priuatim, & coram leproſis ſi habent propriam Eccleſiam, & Presbyterum, poterit publicè celebrare, & Sacramenta illis miniſtrare, ſi manus habeat lepra liberas, Sayr. *de cenſuris lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 7. poſt plures, quos ibi referens ſequitur, addens, ſi leproſus habeat beneficium parochiale, non eſſe priuandum beneficio, ſed interdicendam illi adminiſtrationem concurrente ſcandalo, & plebis abominatione, dato illi coadiutore cum congrua portione, *c. de Rectoribus*, *de clerico ægrotante*.

Scabioſos affines leproſis inducentes horrorem, & deformitatem fieri irregulares, tradit Molin. *de iuſtitia tract.* 3. *diſp.* 70. *num.* 11. & Campanil. *d. cap.* 17. *num.* 163. quos referens ſequitur Barboſ. *allegat* 42. *num.* 44. poſt Sayr. *d. cap. num.* 9. & ita nequeunt promoueri, nec debent, nec in ſuſceptis miniſtrare. Idem de paralyticis, quia irregulares ſunt, Maiol. *lib.* 2. *cap.* 24. *poſt num.* 1. Campanil. *d. cap.* 17. *num.* 164. Henriquez *d. lib.* 14. *cap.* 8. §. 8. *verſ. eadem ratio*, ideo promoueri nequeunt, nec promoti miniſtrare, ſed illis dandus eſt coadiutor, Valer. Reginal. *in praxi for. pœnit. lib.* 30. *numer.* 58. & Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 20. quibus accedit Barboſ. *in c. vltimo*, *de clerico ægrotante*, *n.* 2. & Illuſtriſſimus Cunha *in c. vſque adeò* 5. *diſt.* 33. *n.* 2. *ad finem*.

Ambigi tamen poteſt, an irregularitas ex corpore vitiato promanans excludat non ſolùm à Sacerdotio duntaxat, ſed etiam à prima tonſura, & à reliquis minoribus? Reſponde, qui non poteſt celebrare ex aliquo defectu corporis, non poſſe promoueri ad Ordines presbyteratu inferiores, hoc eſt, qui caret vtroque pollice dextræ, & ſiniſtræ, quia non poteſt ſacrificare in Altari, non poſſe etiam aſſumere primam tonſuram, nec minores, nec alios ſacros, quamuis ad eos ſit habiles, ita Vgolinus expreſsè *de irregularitate c.* 52. §. 1. *num.* 4. & *c.* 64. *num.* 4. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 57. *num.* 2. *ad medium*. Soar. *de cenſuris diſp.* 40. *ſect.* 3. *num.* 25. *ad medium*, & *diſp.* 51. *ſect.* 2. *num.* 11. & 15. & Garcia *de beneficiis*, *part.* 7. *c.* 12. *ex n.* 28. vbi *n.* 29. concludit corpore vitiatos abſolutè non poſſe applicari diuinis miniſteriis, nec poteſt negari eum, qui admittitur ad clericalem tonſuram, diuinis applicari miniſteriis, ex *c. non confidat.* 50. *diſt.* ſequitur Illuſtriſſimus Cunha *diſt.* 55. *ad principium numer.* 2.

Quæſtio duodecima decidit vinum non bibentes, nec illud retinentes, non poſſe promoueri ad Sacerdotium, non dicitur tamen corpore vitiatus vinum non bibens; ſunt enim non tam irregulares, quàm iure naturali impediti ad Sacerdotium conſequendum propter periculum euomendi vinum, cùm Sacerdos communicare debeat, D. Antonin. 3. *p. tit.* 29. *de irregul. c.* 5. Sylueſt. *verb. corpore vitiatus*, *quæſt. ſeptima*, Nauarr. *in manuali c.* 27. *n.* 204. *verſ. decimooctauò*, Graff. *deciſ. lib.* 4. *c.* 27. *num.* 51. *verſ. irregularis etiam eſt*, *qui vinum bibere non poteſt*, & Illuſtriſſimus Cunha *d. diſt.* 55. *n.* 2. vbi addit hunc non poſſe ordinari nec ad primam tonſuram ex inhabilitate ad Sacerdotium. Nihilominus Nauarr. *in manuali c.* 27. *n.* 204. tradit illum, qui vinum bibere non poteſt, poſſe ſuſcipere Ordines minores, concordat Emmanuel Rodriq. *tom.* 1. *ſumma c.* 158. *num.* 11. & 12. Felician. *de cenſur. tit. de irregular. c.* 16. Valent. *tom.* 5. *diſp.* 7. *quæſt.* 19. 3. & Ludouic. Lopez *in inſtruct. tom.* 2. *pag.* 2 *c.* 23. Quin etiam Henriquez *in ſumma lib.* 19. *cap.* 8. *num.* 7. vult bene poſſe promoueri ad ſubdiaconatum, & Diaconatum, qui vinum bibere non poteſt, quod in noſtra ſententia non ſubſiſtit ex inhabilitate ad Sacerdotium, ad quod de iure naturali eſt impeditus, nec diſpenſari poteſt, vt ſacrificium Miſſæ ſola panis, & non vini conſecratione peragatur. Vide Nauarrum *vbi ſuprà num.* 204. & Maiol. *lib.* 2. *c.* 26. quibus accedit Sayr. *d. c.* 9. *n.* 16. 13.

Quæſtio decimatertia, vtrùm Epiſcopus poſſit diſpenſare cum illegitimo, vt poſſit obtinere beneficium paternum? Reſponſio eſt negatiua, quod intellige immediatè, vt per Bernard. *in pract. Canon. cap.* 50. *num.* 3. *in nouiſſima editione*, Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *quæſ.* 16. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 3. *numer.* 31. & Sayr. *de cenſuris lib.* 6. *cap.* 11. *numer.* 11. per gloſſam *in verb. tali in cap.* 1. *de filiis presbyterorum*, & Vincent. *in cap. ex tua*, & *ibi* Panor. *eodem titulo*, quin etiam ſolus Papa diſpenſare poteſt, vt illegitimus habere poſſit ea beneficia, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua pater habuit, aut in præſenti habet beneficium, Mandoſ. *in trac. ſignatura gratiæ, in tit. de diſpenſat. ad beneficia in Eccl. in qua pater*, Campanil. *in diuerſ. iur. canon. rubr.* 11. *c.* 13. *n.* 87. Galganet. *de iure publico lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 30. *verſ. verum ſi*. 14.

Dictum eſt immediatè ſuccedere non poſſe in beneficiis parentum, niſi ex diſpenſatione Apoſtolica. Mediatè verò poſſe, hoc eſt, ſi poſt mortem patris alter in eius beneficium ſucceſſerit, vt per Quintanad. *Eccleſ. lib.* 2. *à n.* 92. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 13. *art.* 7. Miranda *in Manuali Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 2. *art.* 10. *in principio*, & Garcia *part.* 7. *de benefic. cap.* 3. *num.* 3. aduertentes hodie per Concilium Triden. *ſeſſ.* 25. *de reformat. c.* 15. in

in illis verbis, ibi: *longiſſimè arceatur*, non poſſe filium presbyteri nec mediatè, nec immediatè ſuccedere in beneficio patris. Quam obrem Azor. *ſupr. d. quæſt.* 15. aduertit Clementem ſeptimum conſtitutione ſua, incipit, *Ad Canonum conditorem*, ab rogaſſe deciſionem, cap. *ex tranſmiſſa*, vbi præcipiebatur ne filius conſequeretur beneficium patris, vt in eo ſuccedat immediatè, ſiue mediatè, cùm ex *d. c. tranſmiſſa*, poterant filij de iure communi mediatè ſuccedere in beneficiis parentum: ſecus de iure Concil. Trident. vt tolleretur omnis occaſio offenſionis, quæ tollitur lapſu triginta annorum, tunc poteſt filius ſuccedere in patris beneficio. Gonzal. *gloſſ. 5. numer.* 33.

15. Quæſtio decimaquarta, an legitimatus ab vno Epiſcopo ad Ordines minores, & ad beneficium ſimplex poſſit Ordines, & beneficium in alterius Diœceſi aſſequi? Affirmant Paludan. *in 4. diſt. 41. quæſt. 3. art. 3. concluſ. 1.* Maiol. *lib. 1. c. 8. n. 8. & ſequent.* Sylueſt. *in verb. legitimus, quæſt 7. verſ. primum*, & Henriquez *in ſumma lib. 14. c. 8. §. 10. in fine*, quia hoc non redundat in præiudicium alicuius. Amplia etiam ad beneficium ſimplex, cui eſt annexa acceſſoriè Parochialis Eccleſia; adhuc enim Epiſcopus poterit promouere illegitimum, quoniam quod accedit alteri, ſequitur conditionem, & naturam principalis, Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 7. num. 18.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 273. n. 47* & Campanil. *in diuerſ. iur. Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 83.* quibus accedit Barboſ. *alleg. 45. n. 24. & in c. propoſuit, de filiis presbyterorum, n. 3.*

16. Quæſtio decimaquinta, an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum illegitimo ad prælaturam regularem? Affirmant aliqui apud Sayr. *d. cap. 11. n. 14.* ſed pars negans eſt ſequenda, quam tradit Paludanus *in 4. diſt. 41. quæſt. 3. art. 2. concluſ. 2.* & Sylueſt. *verb. illegitimus, quæſt. 6.* nec per ſolennem profeſſionem in Religione illegitimus fit habilis ad dignitates, & ad prælaturas in Religione, Paleoth. *de nothis, & ſpuriis c. 57. num* 4. Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 10 n. 3.* Graff. *p. 1. lib. 3. cap. 7. num. 8.* & Fuſc. *de viſitat. lib. 2 cap. 16. num. 36* Quare ſolus Papa diſpenſare poteſt cum illegitimis etiam religioſis, vt ad dignitates, & Prælaturas aſcendant, remotis priuilegiis religionum, Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 5. n. 17.* & Soarez *tom. 5. diſp. 50. ſect. 5. num. 15.* Dictum eſt, *remotis religionum priuilegiis*, quia regulares obtinuerunt à Sixto Quarto, vt poſſint diſpenſare cum Religioſis illegitimis ſibi ſubditis ad dignitates, & prælaturas: hæc autem priuilegia abrogauit Sixtus Quintus per duas conſtitutiones contra illegitimos promulgatas, quibus abſtulit poteſtatem regularibus diſpenſandi cum illegitimis: poſtea tamen Gregorius Decimuſquartus indulſit poteſtatem diſpenſandi cum eiſdem, ſed non niſi in Capitulo generali, aut prouinciali; ita Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 2. q. 2. art. 2. & 3.*

Quoad Abbatiſſas dicendum eſt illegitimas Moniales per profeſſionem non purgare defectum Natalium, & ideo non poſſe eſſe Abbatiſſas perpetuas ſine Papali diſpenſatione quibus benedictio impendi ſolet: temporales autem non egere diſpenſatione, ita Manuel *tom. 2. ſummæ cap. 29 num.* 12. Poſtea tamen de regularibus *tom. 1. q. 13. art.* 21. mutata ſententia tradit nullam illegitimam egere diſpenſatione, vt ſit Abbatiſſa temporalis, vel perpetua, ac benedicta, eo quia *cap. 1. & cap. fin. de filiis presbyt.* negantia illegitimis prælationes, & dignitates, agunt de maſculis, non verò de fœminis. Item quia fœminæ non ſunt propriè Prælatæ, ſed ex commiſſione eo munere funguntur, & Abbatiſſa eſt veluti materfamilias, & Prælata impropriè, atque ita non egent illegitima diſpenſatione, vt fiant Abbatiſſæ, ſequitur Tabien. *verb. virginum conſecratio n. pen.* Soar. *de Religione tom. 4. lib. 2. c. 6. fol. 85. n. 12. & 13. & 14.*

Nihilominus contrarium eſt dicendum, non poſſe ſcilicet illegitimam eſſe Abbatiſſam, vel Prioriſſam ſine diſpenſatione. Moueor, quia illegitimi etiam profeſſi ex *d. cap. 1. & vltimo, de filiis presbyt.* arceantur ab omni prælatura, & dignitate. Officium verò Abbatiſſæ eſt dignitas, Gonzal. *ſuper 8. regul. Cancell. gloſſ. 12. num. 12. & duobus ſequentibus*, Flaminius *de reſignat. lib. 3. q. 12. num. 11.* Sayr. *de cenſuris lib. 6. cap. 11. num. 3. in fine*, Bellet. *diſquiſit. clerical part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 3. num. 50.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 10. in fine, & cap. 29. num. 10.* & alij, quos referens ſequitur Barboſa *in cap. vt filij presbyterorum numer. 7. verſ. verum*, contraria ſententia eſt receptior; quam etiam probat Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 5. num 19. verſ. Cæterum*, vbi *num. 20. verſ. ſolus autem*, concludit Pontificem ſecluſis religionis priuilegiis, poſſe duntaxat diſpenſare, vt ſint Abbatiſſæ, non obſtante hoc defectu. Quinimò addit generales, & prouinciales Ordinum mendicantium poſſe diſpenſare cum Monialibus ſibi ſubditis ad hunc effectum, quod etiam docet Manuel *regular. tom. 1. q. 13. art. 22. & in 2. tom. ſummæ, c. 19. n. 12.* ſubdens in vtroque loco non eſſe neceſſarium fieri hanc diſpenſationem in Capitulo prouinciali aut in Capitulo intermedio, quia hoc ſolùm requiritur ad diſpenſandum cum illegitimis, quos excluſit Sixtus quintus à prælaturis, vt ipſemet Sixtus V. declarauit in poſteriori motu proprio, quem edidit in declarationem prioris. Atqui ſolos viros excluſit, & de fœminis nihil loquutus eſt: igitur generales, & prouinciales Ordinum mendicantium poſſunt diſpenſare cum fœminis, vt fiant Abbatiſſæ extra Capitulum Prouinciale, aut intermedium. Nec obeſt Gregor. XIV. *in ſuo motu proprio*, dicens ad diſpenſandum neceſſarium eſſe Capitulum, quia cùm ipſe motum ediderit ad moderandum motum proprium Sixti Quinti excludentis viros illegitimos à Prælaturis, de viris ſolùm motus Gregorianus intelligendus eſt, ita Sanchez *d. numer. 20.*

Quæſtio decimaſexta, an diſpenſatus à Papa vel Epiſcopo ſuper beneficio incerto poſſit eo 17.
obtento aliud obtinere? Reſponſio ſit negatiua, ſic Franc. *in cap. 1. num. 12. de filiis presbyterorum in 6.* quoniam diſpenſatio cùm ſit exorbitans, ſtricte eſt intelligenda, & ita ſeruatur in Curia, Graffis *lib. 4. cap. 27. num. 58.* & probatur ex *cap. 1. & 2. de filiis presbyterorum in 6. & cap. non poteſt, de præbendis, eodem libro*, cùm ſit diſpenſatio quid odioſum, & ſtricti iuris, & dicatur vulnus, quaſi per ipſam ius ipſum vulneretur, *cap. ipſa pietas 23. q. 4.* Et quamuis diſpenſatus ad vnum, videatur diſpenſatus ad omnia conſequutiua ad illum vnum, vt per Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 1. num. 19.* attamen diſpenſatione data ad vnum effectum, ad aliud non extenditur, Afflict. *deciſ. 320. num. 12.*

Digitized by

Burgos de Paz *l.3. Tauri num.121.cum ſequentibus*, & Gironda *de priuilegiorum explicatione,num.*1115. Semper enim diſpenſatio ſtrictè accipitur, niſi quando ſit motu proprio, vel ratione connexitatis, & acceſſorij, vel in his quæ recipiunt interpretationem à iure communi, tunc enim extenditur, Nata *conſ.*163*.n.*5. & Aloyſ.Ricc. *reſol.*227. *num.*3.

Quæſtio decimaſeptima, an Epiſcopus poſſit conferre beneficia homicidis quibuſcunque, etiam ante Baptiſmum homicidia committentibus? Certi iuris eſt homicidium etiam iuſtum irregularitatem inducere, quæ ex defectu lenitatis contrahitur, adeò vt nec ordinari permittatur, nec in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, vt colligitur ex *cap.clericis,& cap.ſententiam ſanguinis, ne clerici vel monachi*, D.Thomas 2.2. *quæſt.*40.*art.*2. Sotus *in* 4. *diſt.*25.*q.*1.*art.*3.*concluſ.*4. Antonin. *part.*3. *tit.*29.*de irregul. cap.* 2. Nauarr. *in manual.cap.*27. *num.*206. Couarr. *in Clement. ſi furioſus part.* 2. *de homicidio*, Valentia *tom.*4. *diſp.*7.*q.*19.*punct.*3.§.4. & Henriquez *lib.*14.*cap.*10. Ratio huius irregularitatis eſt, quia omnes Ordines referuntur ad Euchariſtiæ ſacramentum, in quo repræſentatur paſſio Chriſti Domini, qui fuit mitiſſimus, & qui ſanguinem ſuum pro nobis fudit. Quare miniſtri Altaris parati potius debent eſſe ad fundendum ſanguinem proprium, cùm Chriſtum repræſentent, quàm aliorum: & ideo occiſio, aut mutilatio hominis cuiuſcumque etiam pagani, banniti, vel excommunicati irregularitatem inducit, gloſſ. *in cap. is qui, in principio, de homicidio lib.*6. Paludan. *in* 4.*diſt.*25.*q.*3.*art.*2.*concl.*1. Angel. *verb.homicidium* 5. *q.*3. Sylueſt. *eodem verb.*5.*q.etiam* 3. & Couarr. *in d.Clement. ſi furioſus, part.* 3. *num.* 8. *verſ. deinde, de homicidio.*

His poſitis dico primò Epiſcopum non poſſe diſpenſare in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, neque ad beneficium ſimplex. Colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *de reformat. cap.*7. & *ſeſſ.*24. *de reformat.cap.*6. Nauarr. *in manual.cap.*27. *num.*194.*verſ.ſeptimo,& num.*240.*verſ.*4. Toletus *lib.*1. *inſtruct. Sacerd. cap.* 31. Henriquez *lib.*14.*cap.*19.§.*primo,& in comment. littera* D. Valentia *tom.*4. *diſp.*7. *q.*19.*punct.*3. §.5. Sayr. *de cenſuris, lib.*7.*cap.*7.*num.*14.& 15. & oſtenditur *in d. ſeſſ.*14.*cap.*7. his verbis, *Nullo tempore ad ſacros Ordines promoueri poſſit, nec illi aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiam ſi curam non habeant animarum, conferri liceat; ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careat.* Quare per hæc verba non habebit vſum etiam Ordinum minorum, neque ad Ordines promoueri poteſt. *cap.fin. de tempor.ordinat. cap. de cætero, de homicidio.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.*404. *n.*2. virtute Concilij addit, *omni Ordine careat*: igitur Ordinibus minoribus etiam carere debet, cùm verè Ordines ſint & Sacramentum, & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *in remiſſ. ſeſſ.* 14. *cap.*7.*num.*2. & 3. & *allegatione* 39. *num.*60.& 61.

Secundò Epiſcopus item diſpenſare poteſt in irregularitatibus in homicidio occulto commiſſo cauſa defenſionis, non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ. Ratio, quia hoc homicidium non eſt voluntarium, nec ex propoſito factum, ſed cauſa defenſionis, & quamuis non fuerit merè neceſſarium, habet vim neceſſarij, quatenus patratum fuit ob vitam tuendam, & ſic diſtinguitur ab homicidio voluntario, & à caſuali, & colligitur ex Concil.Trident. *ſeſſ.*14.*cap.*7. ibi, *ſi verò*, inquit, *homicidium non ex propoſito, ſed caſu, vel, vim vi repellendo, vt quis ſe à morte defenderet fuiſſe commiſſum narretur, committatur loci ordinario, aut ex cauſa Metropolitano, ſeu viciniori Epiſcopo qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter diſpenſare poſſit.* Vbi vides poſſe Epiſcopum diſpēſare cum eo, qui occidit in defenſionem vitæ ſuæ culpabiliter, quia, qui inculpabiliter occidit ob vitam ſuam tuendam, non eſt irregularis: igitur culpabiliter ſe defendens excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, diſpenſari poteſt ab Epiſcopo, vt expreſsè volunt Valentia *tom.*4.*diſp.*7. *quæſt.*19. *punct.*3.§.5. Nauarr. *in manuali cap.*27.*n.*236.*verſ.*2. dicens ſic fuiſſe deciſum in ſacra Pœnitentiaria, propter verba Concilij *d.c.*7. ſequitur Henriquez *in ſumma lib.*14.*cap.*10.§. 2.& *cap.*19.§.3. vbi tradit cum huiuſmodi homicida poſſe diſpenſari vt promoueatur ad ſacros Ordines, quod intelligitur, quando conſtat exceſſiſſe mortaliter in ſui defenſione, quòd ſi excuſetur à mortali, non eget diſpenſatione, in dubio tamen an mortaliter exceſſerit, debet iudex diſpenſare.

Dico tertiò cum homicida caſuali publico, hoc eſt, voluntario indirectè, poteſt Epiſcopus diſpenſare ad Ordines minores, & ad ſimplex beneficium conſequendum: ad ſacros autem Ordines poſſe diſpenſare Epiſcopum quando homicidium caſuale eſt, tradunt Henriquez *d.lib.* 14. *cap.* 19. §.2. *littera X.* Nec obſtat *ſeſſ.* 14.*cap.*7.*de reformat.* Concil.Trident. ibi, *Ne ad ſacros diſpenſet, quia intelligitur de homicidio caſuali, quando delictum fuit publicum, ſecus quando eſt occultum.* Sayr. *vbi proximè d. num.*10.*ad finem.* Gutier. *lib.*1. *Canon. cap.*13. *n.*19. *ad finem.*

Dico quartò poſſe Epiſcopum diſpenſare cum homicida caſuali ad retinendum beneficium curatum, Nauarr. *conſ.* 13. *de officio ordin. in antiquis*, aliàs *conſ.*45.*ſub titulo de homicidio in nouis*, & Sayr. *in floribus deciſ.ſub titulo, de officio ordin. deciſ.*13. & *de cenſuris d.lib.*7.*cap.*7.*num.*21. & Panor. *in cap.*2. *num.* 3. *de clerico pugn. in duell.* & ex Medin. *lib.* 1. *inſtruct.confeſſ.cap.*11.§.12. non autem poſſe diſpenſare vt curatum de nouo obtineat, confirmat Zerol. *in praxi part.* 2. *verb. diſpenſatio, verſ. tertio*, & ſimiliter cum Canonico homicida, vt poſſit intereſſe choro, & gaudere fructibus canonicatus, Barboſ. *in remiſſ. ad ſeſſ.*14. *cap.*7. *num.* 4. cum aliis quibus adhæret Gutier. *lib.* 1. *Canon. cap.*13. *num.*19.

Dico quintò, quamuis aliqui affirment poſſe Epiſcopum diſpenſare cum homicida voluntario ad retinendum curatum, non eſſe recipiendam hanc reſolutionem cùm repugnet verbis Concilij *d.c.*7.*q.*14. ibi, *Nec illi aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam non habeant animarum, conferri liceat, ſed omni ordine ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careat.* Proinde ſi quis omne dicit, nihil excipit, atque ita non ſolùm homicida voluntarius excluditur à ſacris Ordinibus, & à curatis beneficiis; ſed etiam à minoribus, & à ſimplicibus beneficiis, Auila *de cenſur.part.*7.*diſp.*6.*ſect.*5.*dub.*3. *verſ.ſecunda concluſio*, poſt Nauarrum *conſ.*18. incipit, *Quidam clericus num.* 3. *de homicidio in* 1. *edit.* & Couarr. *in cap. Alma mater part.*2. §. 7. *num.*1. quamuis circa beneficia obtenta ante, & poſt irregularitatem, diſtinguat Miranda *in manuali Prælatorum tom.*2.*quæſt.*8. *art.*12. ſicut diſtinguit praxis Epiſcopalis *part.* 2. *verb. diſpenſatio* §. 3. inter Ordines ſuſceptos, & ſuſcipiendos Nihilominus cùm homicida

homicida voluntarius ſit irregularis, nec ad Ordines promoueri poteſt etiam minores, Couarr. *in Clementina ſi furioſus part. 2. §. 3. num. 5. in fine,* & Aloyſ. Ricc. *in praxi reſolut. 404. num. 2.* nec in ſuſceptis miniſtrare, *cap. ſuſcepimus, de homicidio, & cap. 2. de clericis pugnantibus,* Gutier. *lib. 1. Canon. cap. 3. num. 19.*

Secus de homicidio occulto in ſe non voluntario, ſed iuſto, vel caſuali exequuto ſine diligentia, tunc enim poſt Concilium etiam diſpenſare poterit in foro adhuc externo Epiſcopus ad minores Ordines, & ad beneficia ſimplicia, vt dictum eſt, quia Concilium *ſeſſ. 24. cap. 6.* ſolùm interdicit Epiſcopis ne diſpenſent cum homicida voluntario. Igitur poſſunt cum aliis homicidis iuſtis, ſeu caſualibus diſpenſare, Salzed. *in praxi cap. 17. littera C.* Vgolin. *de irregul. cap. 33. §. 1. num. 1. & cap. 44. §. 2. num. 4. & cap. 62. §. 2. num. 5.* Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 6. num. 170.* Placa *de delictis, cap. 11. num. 13.* Henriquez *lib. 14 cap. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 4. littera K.* & Auila *de cenſuris part. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub. 1.*

Dico ſextò homicidium ante Baptiſmum ſuſceptum committens non eſt irregularis. Ratio, quia non contrahitur irregularitas niſi ſit in iure expreſſa, *cap. is qui, de ſentent. excommun. lib. 6.* Iura tamen, quæ imponunt irregularitem occidentibus, ſeu mutilantibus, agunt de illis, qui occidunt poſt Baptiſmum, *cap. ſi quis poſt Baptiſmum diſt. 51. c. ſi quis viduam, diſt. 50.* Atque ita per Baptiſmum tollitur irregularitas ſi qua eſſet ex occiſione, ſeu mutilatione, Couarr. *in Clementina ſi furioſus 1. p. §. 2. num. 5.* nam, non baptizatus non eſt propriè irregularis pro eo tempore, vt patet ex toto titulo *de presbytero non baptizato,* præſertim ex *cap. 1. & 2. & cap. veniens, eodem titulo,* Maiol. *lib. 3. de irregul. cap. 7. in principio,* Henriquez *lib. 14. cap. 1. num. 2.* Suarez *de cenſuris diſp. 40 ſect. 1 num. 2.* Auila *eodem titulo part. 7. diſp. 5. dub. 1. §. 1.* & Sayr. *de cenſuris lib. 6. cap. 2. num. 8.* & Illuſtriſſimus Cunha *in d. cap. ſi quis poſt baptiſmum, num. 2.* vbi probat non baptizatum nullam contrahere irregularitatem, quam contrahit baptizatus, excepta irregularitate bigamiæ, & defectus natalium, quas non aufert Baptiſmus. Quare autem non ſit irregularis homicida ante Baptiſmum, & bigamus irregularitatem contrahat, tradit Sayr. *d. lib. 6. cap. 3. num. 26. & 27.* Ex quibus ſequitur poſſe Epiſcopum diſpenſare cum homicidis etiam voluntariis ante Baptiſmum, hoc eſt, poſſe eos promouere ad Ordines, & beneficia eiſdem conferre, non autem bigamos ordinare, nec beneficia impertire, vt ex dictis patet.

Vtrùm poſſit Epiſcopus, quando confert beneficia, imponere penſiones.

§. III.

EPITOME.

1. *Epiſcopus an poſſit imponere penſionem in permutatione beneficiorum ad fructus adæquandos oſtenditur?*
2. *Penſiones impoſita per Epiſcopum, quando tranſeunt ad ſucceſſores.*
3. *Epiſcopus ex cauſa concordiæ, vt à lite recedatur, an poſſit imponere penſionem, quæ tranſeat ad ſucceſſores in beneficio?*
4. *In quibus caſibus poſſit Ordinarius imponere penſionem?*
5. *Epiſcopus penſionem aſſignare non poteſt cum poteſtate transferendi.*
6. *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum illegitimo ad penſionem.*
7. *Epiſcopus non poteſt imponere penſiones interueniente aliquo pacto inter partes.*
8. *Epiſcopus non committit ſimoniam reſeruando penſionem dum confert beneficium, quamuis nequeat eam ſibi reſeruare.*
9. *Epiſcopus nequit imponere penſionem ſuper Parochiali non excedente ſummam centum ducatorum.*

1. DVBIVM primum, an penſionem poſſit imponere Ordinarius in permutatione beneficiorum ad coæquandos fructus beneficij? Reſponſio eſt affirmatiua, ita Valent. *2. 2. tom. 3. diſp. 6. quæſt. 16.* Leſſius *de iuſtitia lib. 2. cap. 34. num. 205. verſ. 3. & cap. 35. num. 1[illegible]1.* praxis noua Epiſcopi *part. 2. cap. 5. num. 25.* & Franciſc. Leo *fori Eccleſiaſtici part. 2. cap. 7. de penſionibus, num. 27.* Hæc opinio placet. Oppoſita aſſerentium ſine authoritate Papæ non poſſe imponi penſionem non diſplicet Vgolino *de ſimonia tabul. 1. de ſimon gratia, cap. 27. §. 1. num. 3.* Corrad. *in reſponſ. caſuum conſcientiæ quæſt. 42. in addit. pag. 88.* Carbo *de reſtit. quæſt. 60. d. 17.* vbi ait, quòd in permutatione, quando beneficia ſunt imparia, fas eſſe conſtituere æqualitatem per ſolutionem penſionis. Nihilominus cùm permutatio fit Epiſcopi mandato, nequit penſio conſtitui, aut reſeruatio fructuum inconſulto Pontifice ſecundùm ſtylum Curiæ, ſequitur Garcia *de beneficiis part. 1. cap. 5. num. 345.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 29. quæſt. 15.* & Soar. *de Religione tract. 3. num. 4. cap. 34. num. 16.* Quòd ſi hæc ſententia magis placet, dicas priorem ſententiam non probari, vt probat Couarr. *lib. 1. variar. cap. 5. num. 9.* cùm deciſio capitis ad quæſtiones *de rerum permutat. in verb. Vel ſic ad æqualitatem,* tractet tantùm de permutatione Eccleſiarum quoad bona temporalia earum, non quoad titulum, aut ad iura ſpiritualia. Nihilominus opinio Valentiæ, & ſequentium, non eſt reiicienda, & in praxi debet admitti. Nauarr. *conſ. 43. de ſimonia num. 4.* Gonzal. *de menſib. gloſſ. 5. §. 5. n. 27. & gloſſ. 14. num. 58.*

2. Dubium ſecundum, vtrùm Epiſcopus poſſit imponere penſiones, quæ tranſeant ad ſucceſſores, dum confert beneficia? Reſponſio eſt negatiua, ſed tantùm poſſe, quæ durent ad vitam conſentientis, ita Nauarrus *conſ. 8. num 9. de iure patron. & conſ. 43. num. 4. de ſimonia,* Staphileus *de litteris iuſtitiæ, tit. exceptio ſola plus operatur,* quibus accedit Flamin. Pariſ. *de confident. quæſt. 28. num. 12[illegible]* moderatas tamen, & perſonis benemeritis, *cap. niſi, de præbendis;* hanc tamen ſententiam limitant Gigas *quæſt. 85. num. 1. & 11.* & Redoan. *de ſimonia 2. p. cap. 4. num. 14. & num. 21. num. 56.* dicentes penſiones impoſitas ab Ordinario non tranſire ad ſucceſſores in beneficio, niſi quando imponuntur cauſa concordiæ, vt à lite recedatur, in quo euentu penſiones tranſibunt ad ſucceſſores in beneficio, ſequitur Mandoſ. *in regul. 33. quæſt. 14. num. 11.* & Quintanaduennas *lib. 2. Eccleſiaſticon. num. 44.*

Contra hanc limitationem obſtat textus *in cap. niſi eſſent, de præbend.* vt videtur expreſſius, per quem oſtenditur non poſſe Epiſcopum ex cauſa concordiæ, & vt à lite recedatur, imponere penſionem, quæ tranſeat ad ſucceſſores in beneficio, ſed ſolùm perduret ad vitam onerati: igitur in noſtro caſu ad vitam beneficiati penſio impoſita manebit, neque ſucceſſorem obligabit ex ea ratione, quia ſolùm agitur de iure perſonali, non autem de onere reali beneficio impoſito, quam opinionem tenet Nauarrus *conſil. 8. num. 9. de iur. patron. & conſ. 43. num. 4. de ſimonia* Flamin. *de confident. quæſt. 28. num. 120.* Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 8. cap. 6. q. 1. verſ. extra omnem*, quibus accedit Gambarus *de officio legati lib. 6. à numer. 385. & numer. 685.* dicens hanc ſententiam eſſe amplectendam in iudicando.

3. Veruntamen ne recedas ſequendo partem, quæ tradit poſſe Epiſcopum ex cauſa concordiæ, & vt à lite recedatur penſiones imponere, quæ tranſeant ad ſucceſſores in beneficio, vt vltra citatos docent Sarnen. *in reg. de annali quæſt. 2.* Marcheſ. *de commiſſionibus part. 2. cap. 40. de commiſſione appellat. num. 41. & 44.* Franciſc. Leo *in theſaur. for. Eccleſ. part. 2. cap. 7. num. 28. & 32.* & Soarez *de Religione tract. 3. lib. 4. cap. 51. num. 18. de ſimonia*, vbi cum aliis loquuntur contra textum *in d. cap. niſi eſſent*; & colligitur hæc ſententia iuri conformior, propter *cap. de cætero, de tranſactionibus*, per argumentum à contrario ſenſu, quia ibi dicitur penſionem impoſitam per tranſactionem legitimam inconſulto Epiſcopo non durare vltra vitam illius, qui ſoluit penſionem: igitur accedente authoritate Epiſcopi penſio excedet vitam beneficiarij, & non extinguetur per mortem illius, quia ſuper beneficio fuit impoſita, idem vult Caccialupus *in tractatu de penſ. quæſt. 5.* quem referens ſequitur Gigas *ſupra ex num. 4.* conſonat *cap. 3. de colluſio. detegen.* vbi ſupponitur per viam tranſactionis factæ authoritate Epiſcopi poſſe penſionem ita ſuper beneficio imponi, vt non extinguatur per obitum beneficiarij, ſed poſt obitum illius penſionario adhuc ſoluatur. Nec refert dictum *c. niſi*, quia ibi non fuit penſio impoſita arbitrio Epiſcopi, ſed arbitrio aliorum iudicum, qui in arbitros electi fuerunt, Suar. *vbi ſuprà fol.* 1011.

4. Dubium tertium, in quibus caſibus poſſit Epiſcopus imponere penſiones? Dices poſſe conſtituere alicui penſionem ſuper fructibus beneficij ex cauſa iuſta rationabili, & honeſta, accedente in vtilitatem Eccleſiæ, dummodo penſio ſit moderata, & perſona benemerita, & egena, *cap. niſi, de præbend.* Innocent. per textum *in cap. de cætero, de tranſactionibus*, Anton. de Butr. *in cap. audiuimus, de colluſ. detegen.* Abbas *in cap. veniens, de reſtit. ſpoliat. num. 9.* atque ita pro bono pacis, vel ſtudio alicuius ſcholaris pauperis, vel in vtilitatem Eccleſiæ, vel ex alia cauſa rationabili poteſt penſionem reſeruare, & imponere. Nauarr. *conſ. 15. num. 1. de rebus Eccleſiæ, & conſ. 4. num. 2. de ſimonia*, & alij plures, quos referens ſequitur Gonzales *de menſibus, gloſſ. 5. §. 5. num. 20.* vbi de hac re latè, Gigas *de penſionibus q. 8. num. 3.* vbi addit hanc reſolutionem procedere etiamſi Epiſcopus ex mero ſuo officio talem penſionem imponat, quia id facere poteſt: proinde ſeni renunciati beneficium poteſt Epiſcopus ex ſuo officio conſtituere penſionem ſuper fructibus beneficij renunciati, ex qua poſſit viuere. Ratio, quia ſeni poteſt Epiſcopus dare coadiutorem, & vtrique aſſignare congruam portionem de reditibus: igitur renuncianti propter ſenectutem poteſt conſtitui penſio ab Epiſcopo, ita Ancharan. *in conſilio 279.* incipit, *Quæſtio*, vbi hoc decidit, ſequitur Decius *in conſilio 439.* incipit, *Viſa inſtructione caſus*, Filliuc. *de benefic. tom. 3. tract. 42. cap. 2. num. 4. ex fol. 5.*

Porrò hæc facultas imponendi penſiones, non adempta eſt Epiſcopis per conſtitutionem Pij Quinti *de confidentiis*, quicquid minus bene, ne dicam falsò, tradat Flamin. *de confidentiis q. 28. n. 120. cum ſequentibus*, quia conſtitutio Pij Quinti *§. itidem*, procedit quando penſio fuiſſet impoſita per Epiſcopum perſonæ incertæ ſibi bene viſæ, & poſtea declarandæ, in quo euentu penſio erit ſimoniaca, & confidentiaria, quo caſu conſtitutio ſolum eſt intelligenda, vt deciſum fuit per Rotam *in vna Milleuitana Canonic.* 6. Martij. 1595. coram Melino, quæ ſic habet, *Penſio impoſita per Epiſcopum ad fauorem certæ perſonæ, etiam de conſenſu prouiſi etiam coram Notario præſtito in forma, non facit prouiſionem ſimoniacam, licèt ſit nulla ipſa penſio, ſi non conſtet de cauſa: ſi autem penſio fuiſſet impoſita per Epiſcopum perſonæ ſibi bene viſæ, & poſtea declarandæ, eſſet ſimoniaca, & confidentiaria, ex Bulla Pij Quinti, quo caſu ſolùm eſt intelligenda.* Sic ibi.

Requiritur item cauſa, quia ſine ea penſio impoſita per inferiores Papa eſt nulla, & inualida, Corraſ. *de beneficiis 1. p. c. 4. num. 13.* Io. Nicol. *de iur. patron. lib. 1. n. 70.* Nam cùm imponere penſionem beneficio ſit contra ius, *cap. extirpandæ, de præbendis, cap. vnico, vt Eccleſiaſtica beneficia, ſine diminutione conferantur*, Epiſcopus non poteſt ſine iuſta cauſa penſionem imponere; nec videtur velle imponere penſionem, niſi id exprimat. Quare penſiones ipſis beneficiariorum perſonis Epiſcopi iure poſſunt imponere, quod colligitur ex *d. cap. de cætero, de tranſactionibus*, & ex *d. cap. niſi eſſent, de præbendis, ad finem*, ibi: *Vt ad præſtationem quadraginta librarum, non dignitas Prioratus, ſed perſona Prioris maneat onerata, ne fortè circa prouentus aliqua videatur facta ſectio Prioratus. Ita quod ipſo Priore defuncto, ſucceſſor ipſius ad præſtationem quadraginta librarum minimè teneatur.* hæc ibi. Quocirca Epiſcopus cùm penſionem beneficiarij perſonæ imponat, nec poſſit in ipſo beneficio imponere, non transfertur penſio ad ſucceſſorem, quia penſio eſt onus beneficiarij perſonæ, non ipſi beneficio impoſitum, cùm penſio non oneret beneficium, ſed beneficiarium, ita Ancharan. & Cardin. Imol. *in d. cap. niſi, citato*, & Azor *part. 2. lib. 8. cap. 6. quæſ. 1. verſ. extra omnem controuerſiam, ad medium.*

Quid dicendum de Legato à latere? Gigas *de penſionibus quæſt. 6. num. 18.* affirmat, poſſe imponere penſionem perſonis beneficiariorum, non autem in beneficiis, ſequitur Azor *vbi proximè cap. 6. verſ. ſecundo quæritur*; ex ea ratione, quia idem iuris, & poteſtatis habet in prouincia ſibi commiſſa quod Epiſcopus. In beneficiis tamen Pontifici reſeruatis non poterit Legatus penſiones conſtituere, cùm nequeat ipſe conferre. Eſt enim eadem ratio de toto, vel parte, *l. quæ de tota, ff. de rei vindicat.* Gigas *ſuprà præcitato numero.* Semper tamen debet conſtare de cauſa, Oldrad. *conſ. 226.* Gigas *quæſt. 6. n. 2.* alias eſt nulla ipſa penſio, Garcia *part. 1. cap. 5. num. 114. & num. 325.* Nec ſatis eſt, ſi Epiſcopus aſſerat cauſam interueniſſe, quia non habetur fides homini; cùm nequeat penſionem liberè conſtituere, Garcia *de beneficiis, part. 11. cap. 4. à num.*

num. 52. argumento patris aſſerentis merita filij generaliter, cui donauit, & in ſpecie merita non narrat, cui non creditur, vt per Tiraquel. *in lege ſi vnquam, Cod. de reuocand. donationibus, verb. donatione largitus, num.* 87. Molin. *de iuſtitia tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 244. Sanchez *de matrimonio lib.* 6. *diſp.* 7. *num.* 3. debet tamen penſio commenſurari cauſæ, & non excedere cauſam, aliàs penſio debet reduci ad debitam quantitatem, ita vt non ſuperet merita, Garcia *de donatione remuneratoria, num.* 51. Gratian. *regul.* 150. *num.* 28. Palat Rubeus *de donat. inter virum, & vxorem,* §. 32. *num.* 9. *&* §. 50. *à num.* 26. *& in l.* 17. *Tauri à num.* 52.

Illud etiam obſerua Epiſcopos, & reliquos inferiores Papa non poſſe imponere penſiones intercedente aliquo pacto, aut conuentione inter partes, vt conſtat ex *d. cap. niſi eſſent, de præbendis,* ibi, *non quidem ex pactione partium,* Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus, num.* 122. nec item conuentio fieri poteſt à compromiſſariis de penſione reſeruanda inter collitigantes, ſed à Superioris authoritate, vt fuit reſolutum *in vna Calagurritana penſionis,* 29. Maij 1595. coram D. Penna Garcia *de benefi. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 343. ibi, *conuentio de penſione reſeruanda à ſuperioris authoritate, non ab ipſis partibus, vel à compromiſſariis initium habere debet,* Anania *in cap. audiuimus, num.* 3. *de colluſione detegenda.* Vnde infertur doctrinam Collectarij, quam refert Hieronym. Paulus *in pract. Cancell. verſ. ſuper beneficio,* poteſt tranſigi, & Redoan. *de ſimonia* 2. *part. cap.* 2. *& cap.* 3. *num.* 23. in beneficialibus videlicet licitè aliquid largiri poſſe ratione expenſarum vt extinguatur lis, & ab ea ceſſetur, & pro concordia non eſſe ſimoniam, eſſe omnino falſam cùm ſit contra deciſionem capitis *cùm pridem, de pactis,* & contra gloſſam *in cap. ſuper hoc, de renunciatione, verb. pecunia,* vbi deciditur eſſe ſimoniam quotieſcúque ex pactione aliquid temporale in beneficialibus intercedit, quamuis detur authoritate ſuperioris, Rebuff. *in praxi tit. de permutatione num.* 47. & Petrus Gregorius *de beneficiis cap.* 41. *num.* 2. & Zerol. *in praxi Epiſcopali part.* 1. *verb. ſimonia, dubio* 1. *& duobus ſequentibus,* & ſolùm habebit locum, quando iudex in quem partes liberè compromittunt, aut eius ordinationi aſſenſum adhibent ex officio id pronunciaret, ita Coſmus *in pragmatica ſanctione, tit. de annatis,* §. 1. *verb. litterarum,* Philiar. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 11. *circa finem,* & Vgolin. *d. cap.* 29. 3. *num.* 2. *de ſimonia in genere,* quamuis poſtea ibi addat, ſi partes conueniant inter ſe, & iudex poſtea conuentionem approbaret, dummodo qui obtinuit beneficium, ius habuiſſet in illo, vt vult Nauarr. *conſ.* 46. *de ſimonia,* quem ſequitur Garcia *de beneficiis part.* 1. *cap.* 5. *num.* 348. *& num.* 352. quia quodammodo redimitur vexatio illata habenti ius ab eo qui non habet, gloſſ. *in d. cap. cùm pridem, verb. illicitè,* Abbas *num.* 9. & alij, Baldus *in cap. ad audientiam* 2. *de reſcriptis,* Imola *in cap. ſuper eo, de tranſactionibus,* Flamin. *de reſignat. lib.* 14. *quæſt.* 3. *num.* 7. aliàs non eſt licita renunciatio litis ſecundùm ſe, ſuper beneficio pro aliquo temporali, etiam ſi illud recipiatur nomine expenſarum, vt probatur *in d. cap. cùm quidem, de pactis,* ibi, *quòd eidem P. pro expenſis, quas fecerat, tres marchæ argenti ſoluerentur, & eidem P. litis cederet, & à Monachorum infeſtatione ceſſaret,* &c. & hoc propter turpitudinem, quæ committi poſſet, niſi daretur pro redimenda vexatione; tunc enim non eſt ſimonia, licèt dans non eſſet certus de iure ſuo, Flamin *d. num.* 7. ſed dubius.

5. Dubium quintum, an Epiſcopus poſſit imponere penſionem cum poteſtate transferendi? Negat Gigas *de penſionibus quæſt.* 6. *num.* 5. Nam clauſula transferendi tanquam impoſſibilis denegari ſolet omnibus, & videtur pro non appoſita in mandato, *l. apud Iulianum.* §. *conſtat. ff. de legatis* 1. Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 12. *num.* 87. vbi ait nec datarium ſolere concedere clauſulam transferendi, Flamin. *de reſignat. lib.* 9. *quæſt.* 17. *n.* 142. ideo reputatur hæc clauſula impoſſibilis, Puteus *deciſ.* 524. *num.* 2. *lib.* 2. & Proſp. *deciſ.* 18.

6. Dubium ſextum, an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum illegitimo ad penſionem? Reſponſio eſt affirmatiua, colligitur ex *cap.* 1. *de filiis presbyterorum in* 6. ſicut poteſt diſpenſare ad beneficia ſimplicia, dummodo non ſit penſio ſuper beneficio paterno, ob decretum Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 5. ex regula iuris, *cui licet, de regul. iuris in* 6. Item, quia facultas diſpenſandi conceſſa Epiſcopo eſt latè interpretanda, vt notant ſcribentes *in d. cap.* 1. *de filiis presbyterorum in* 6. vbi Franc. *col.* 11. Idem dic de poteſtate legitimandi, quæ cùm ſit fauorabilis, debet ampliari, licèt legitimatio ſit odioſa. Iaſon *conſ.* 156. incipit, *Quoniam per eximium, col.* 4. *in fine, vol.* 4. addens in caſibus, in quibus Epiſcopus poteſt penſionem imponere, poſſe etiam diſpenſare, ſecus in quibus imponere non poteſt: tunc enim nequibit legitimo penſionem aſſignare, Gigas *d. quæſt.* 17. *num.* 4. ſed erit neceſſaria diſpenſatio Sedis Apoſtolicæ, Rebuff. *tit. de diſpenſatione ſuper defectu natalium num.* 7.

7. Dubium ſeptimum omnino tollitur, ſi negetur poſſe Epiſcopum imponere penſiones interuenniente aliquo pacto inter partes, quia omne pactum in beneficialibas eſt turpe, Flamin. *de reſignat. lib.* 14. *quæſt.* 3. *num.* 17. Quin imò pactio de ſoluenda penſione ſine auctoritate Papæ præcedens reſignationem beneficij eſt confidentialis, & contra conſtitutionem Pij Quinti, Garcia *de beneficiis, part.* 1. *cap.* 5. *num.* 63. *&* 64.

8. Dubium octauum, an Epiſcopus committat ſimoniam conferendo beneficium, reſeruata penſione, etiam ſi nequeat ſibi ipſi eam reſeruare? Reſponſio eſt negatiua, Garcia *d. part.* 5. *num.* 415. *&* 316. ex *cap. vnico,* §. *final.* vt Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur, & ſi eſſet ex pacto, eſſet ſimoniaca, vt ibi. Vbi etiam notatur in verbo, *ne quis conferendo,* non poſſe collatores ſibi reſeruare penſionem aliquam ab initio conferendo beneficia alicui, quoniam ſine diminutione beneficium eſt conferendum, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. requiſita ad collationem, à num.* 6. *& de pacificis poſſeſſ. num.* 117. Vgolin. *de ſimonia, tab.* 1. *de ſimonia in genere, cap.* 28. §. 3. *n.* 6. & Flamin. *de confident. q.* 28. *num.* 120. vbi poſſe Epiſcopos imponere penſiones tradit ex aliorum ſententia moderatas perſonis benemeritis, & egenis, ſibi autem minimè poſſe reſeruare penſionem, ſequitur Barboſ. *in d. cap. vnico, num.* 10.

Dubium nonum, an Epiſcopus poſſit imponere penſionem ſuper parochiali non excedente ſummam centum ducatorum? Reſponſio eſt negatiua, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 13. *verb. ſummam ducatorum centum ſecundùm verum annuum valorem non excedunt, nullis penſionibus, aut reſeruationibus fructuum grauentur.* Valor autem ducatorum intelligitur loci, in quo eſt beneficium, prout refert Læli. Zech. *de Repub. Eccleſiaſtica, cap.* 28. *num.* 4. *pag.* 323. cenſuiſſe ſacram Congregationem, & Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *col-*

lect.

Digitized by Google

lect. 745. atque ita, ſi non remanſerint centum liberi pro Parocho, non poteſt imponi penſio, vt reſoluit Rot. *diuerſ. deciſ.* 268. & 280. *lib.* 1. Garcia *de benef. d. cap.* 5. *ex num.* 311.

De Alternatiua, ac de eius conceſſione, & quam vim habeat, & quid concedat Epiſcopis?

§. IV.

EPITOME.

1. *Alternatiua conceditur Epiſcopis in gratificationem reſidentiæ.*
2. *Alternatiua conceſſa Epiſcopo non prodeſt illi ante acceptationem.*
3. *Alternatiua non ſuffragatur Epiſcopo, ſi eam acceptet abſens à Diœceſi.*
   Qui fiat acceptatio alternatiuæ: ibid.
4. *Alternatiua concedit ſex menſes pares Epiſcopis, & reſeruat alios ſex diſpares.*
5. *Alternatiua ſi renunciatur à quo tempore incipit menſis Apoſtolicus, vel Ordinarius?*
6. *Alternatiua ſemel acceptata eſt perſonalis, & durat vſque ad obitum concedentis, vel acceptantis, vel vſque ad remotionem.*
7. *Alternatiua nunquam cenſetur derogatum, niſi exprimatur.*
8. *Alternatiuam quibus in caſibus amittat Epiſcopus?*
9. *Alternatiua non eſt mera, & ſimplex remotio obſtaculi, ſed quaſi contractus inter Papam, & Epiſcopum.*
10. *Alternatiuæ menſes an debeant eſſe integri, vt Epiſcopus ea vti poſſit?*
11. *Alternatiua an gaudeat Epiſcopus non reſidens in menſibus Iunij, & Decembris, qui ſemper ſunt Ordinarij?*
12. *Alternatiua non gaudet Epiſcopus etiam abſens ex cauſa Concilij approbata.*
13. *Alternatiua non gaudet Epiſcopus abſens ob officium Inquiſitoris.*
14. *Alternatiua per abuſum Epiſcopus reuertitur ad quatuor menſes ordinarij.*
15. *Alternatiuam poteſt acceptare Epiſcopus repugnante Capitulo.*
16. *Alternatiua acceptata non capit beneficia vacantia in Curia, aut aliàs reſeruata.*
17. *Alternatiua data ſimpliciter de beneficiis competentibus collationi Epiſcopi, an intelligatur de ſola libera collatione?*
18. *Alternatiua an gaudeat Epiſcopus in Eccleſiis in quibus collatio eſt communis Epiſcopi, & Capituli, facta conuentione inter vtrunque de prouidendo alternis vicibus?*
19. *Alternatiua non habet locum, ſi duo beneficia ſint inuicem vnita, & collatio vnius pertinet ad prouiſionem Epiſcopi, & alterum ad prouiſionem alterius.*
20. *Alternatiua Epiſcopus nequit ſe iuuare in beneficiis ad aliorum collationem ſpectantibus.*
21. *Alternatiua an fruatur Epiſcopus, qui eam acceptauit in beneficiis ad eius prouiſionem ſpectantibus?*
22. *Alternatiuam acceptantes petunt à Summo Pontifice pro diſſolutione, & reſtitutione ad quatuor menſes ordinarios.*

ALTERNATIVA dicitur gratia, non verò priuilegium. Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 58. *num.* 28. deriuatur à verbo *alternare*, quod fit quando actus collatio, aut alius quilibet viciſſim, & per turnos diuiditur, ſiue per annos, & tunc dicitur alternatiua annorum, ſiue per menſes, vt hoc loco tradit gloſſa *verb. ſtatuto, in cap. final. de præbendis in* 6. vbi Gemin. *num.* 7. & Franciſc. *num.* 3. Conceditur autem Epiſcopis in gratificationem reſidentiæ alternatiua, concedendo illis eam in ſex menſibus anni: eſt enim reſidentia Epiſcoporum grata Papæ, & in retributionem, Gonzales ſuprà *gloſſ.* 41. *num.* 2. conceditur & *num.* 10. ſicut non reſidentes multis puniuntur pœnis, de quibus in Trident. *cap.* 1. *ſeſſ.* 6. *de reformat.* & *cap.* 1. *ſeſſ.* 24. & *in conſtitutione Pij Quarti*, quæ eſt in Bullario 17. incipit, *De ſalute gregis Domini*, ſub pridie Nonas Septembris anno 1560. 1.

Non prodeſt tamen Epiſcopis alternatiua ante acceptationem, ſed poſt illam, quando ſcilicet litteræ patentes acceptationis fuerunt receptæ, & recognitæ à D. Datario, & non antea; ex illo momento Epiſcopus acceptans incipit vti alternatiua. *l. huiuſmodi* 64. *ff. de verbor. obligat.* Gonzal. *gloſſ.* 26. *num.* 12. & *gloſſ.* 65. *num.* 2. & *ſequent.* Nemo verò inuitus alternatiuam tenetur acceptare, nec poterit pœnitere, & ab acceptatione deſiſtere, illa acceptata ſemel, Garcia *de beneficiis p.* 5. *c.* 1. *n.* 484. *cum ſequentibus.* 2.

Item non ſuffragatur Epiſcopo alternatiua, ſi eam acceptet abſens à diœceſi ſua, Gonzales *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 43. *num.* 41. vbi vult ab hac regula deciſum, vt Epiſcopus gaudeat alternatiua, non ſolùm debere perſonaliter reſidere, ſed etiam diſponere, quòd acceptatio alternatiuæ debeat fieri in propria ciuitate, vel Diœceſi, aliàs non tenere acceptationem. Quare à fortiori non gaudet alternatiua Epiſcopus non reſidens in ſua Diœceſi, etiamſi abſit tribus menſibus ſibi permiſſis recreationis cauſa animo redeundi, quia regula requirit veram, & perſonalem reſidentiam, ac actualem præſentiam, vt fuit reſolutum *in vna Salmantina Canonicatus*, 10. Iunij 1572. coram Oradino. Quinimò Reuerendiſſimus Maximilianus ab Auſtria, cùm eſſet Epiſcopus Segouienſis, & diſtaret à propria Diœceſi, per quatuor milliaria duntaxat, à qua per duos dies ſolummodo abfuit, in quo tempore beneficium vnum vacauit, & dum rediit, illud contulit ſtatim Vicario ſuo meritiſſimo generali, & alius obtinuit prouideri de eodem beneficio à Sede Apoſtolica vti reſeruato, ex eo quòd vacauerit durante abſentia Epiſcopi, Gonzales *dict. gloſſ.* 43. *num.* 41. *verſ. hinc, & numero* 83. 3.

Quomodo autem fiat acceptatio alternatiuæ, quæ nihil aliud eſt, quàm mentis & voluntatis declaratio, apparebit ex ſequentibus. In primis non eſt neceſſaria adhibitio, & appoſitio teſtium, nec interuentus, & ſubſcriptio Notarij, ſeu Secretarij, quando acceptatur ab Epiſcopo, ſed requiritur, quòd fiat acceptatio per litteras patentes, hoc eſt, apertas, non verò clauſas, & ſecretas, quia patentes maiorem fidem faciunt, quàm clauſæ, text. *in cap. patentibus litteris*, & *ibi* Hoſtienſis *num.* 1. *de priuilegiis*, & Antonius de Butrio *ibidem num.* 7. text.

by Google

text.*in cap.1. de tempor. ordin.lib.6.* Item, quia patentibus litteris Abbatis creditur, non verò clauſis, vt tradit Franciſcus Marcus *quæſt.* 993. *num.* 1. *part.*1. & Speculator *in tit. de probationibus,§. final.* incip. *Videndum,ſub n.*17.*verſ.hoc autem certum eſt.* Probatur hæc regula alternatiuæ, quæ requirit pro forma, quòd fiat acceptatio per litteras patentes, ibi, *Per patentes litteras*, debéntque ſubſignari, hoc eſt, ſubſcribi manu propria ipſius Epiſcopi acceptantis; aliàs acceptatio non valebit, vt oſtenditur ex verbis ipſius regulæ, ibi, *Manu propria ſubſignatas, ſuoque ſigillo munitas*, & ideo teſtes non ſunt neceſſarij, nec ſubſcriptio Notarij, quia id regula non exigit, Gonzal. *gloſſ.*60.*ex principio,& gloſſ.* 61. *ex num.*1. *ad num.* 25. vbi de hac re plenè. Nam, ſi regula exigeret appoſitionem teſtium, & ſubſcriptionem Notarij, id expreſſiſſet, *cap.ad audientiam, de decimis, in fine.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 113. *num.* 6. *& de præſumptionibus lib.* 2. *præſumpt.* 57. *num.* 14.

Inſuper Epiſcopus volens gaudere alternatiua poſt acceptationem per litteras patentes manu propria ſubſignatas, & ſuo ſigillo munitas, & in propria ciuitate, vel Diœceſi datas, tenetur litteras ipſas ad Datarium Papæ tranſmittere, vt tradit Gonzal. *gloſſ.*63.*per totam*, vbi ea de re aliquas quæſtiones mouet. Qualis verò debeat eſſe formula litterarum patentium acceptationis alternatiuæ, tradit Paulus Fuſcus *in ſuo tractatu de viſitatione lib.*2.*cap.*28. *num.* 33. quam referens ſequitur Gonzal. *gloſſ.* 62. *num.* 33. Requiritur denique pro complemento, quòd huiuſmodi litteræ acceptationis per Epiſcopum tranſmiſſæ recipiantur, & recognoſcantur à Datario, Gonzales *gloſſ.* 64. *per totum*, & Garcia *de beneficiis part.* 5. *cap.* 1. *ex num.* 484 *vſque ad numerum* 495. vbi concludit non eſſe neceſſariam expeditionem litterarum alternatiuæ, vt olim erat; ſed per fidem Datarij probandam eſſe acceptationem alternatiuæ, aut per librum Datarij; aut per fidem alicuius Notarij, quod eſt in libro Datariæ, ſicut alias fuit reſolutum, Garcia *ſupra num.*500.

4. Alternatiua concedit ſex menſes pares Epiſcopis, & reſeruat alios ſex diſpares. Ex virtute illius competunt Epiſcopis Februarius, Aprilis, Iunius, Auguſtus, October, & December, dicunturque menſes pares. Diſpares autem incipiendo à principio anni pertinent ad Summum Pontificem tanquam reſeruati, Fuſcus *in tractatu de viſitatione, lib.*2. *cap.* 28. *num.* 31. poſt Geminianum *conſ.* 89. incipit, *Super dubiis præmiſſis*, Ianuarius ſcilicet, Martius, Maius, Iulius, September, & Nouember. Conceſſio autem alternatiuæ aufert poteſtatem conferendi in menſibus Martij, & Septembris Epiſcopis, qui ſine alternatiua ſunt illorum, ita Puteus *deciſ.*492.incipit, *In vna Corduben. & deciſione* 507. *lib.* 2. Remota verò alternatiua competunt Ordinariis Martius, Iunius, September & December, ad quos etiam redit amiſſa alternatiua, ita Antonius Auguſtinus *in ſuo repertorio verb. alternatiua.* Mandoſ. *conſ.* 21. incipit, *Scripſi*, aliàs *num.* 2. ex eo, quia natura reſciſſorum poſtulat, quòd quando facto legis, vel iudicis tollitur ius quæſitum, ſemper quiſque ipſo iure redit ad ſuum ius antiquum, *cap. ſi beneficia,de preben. lib.*6. *cap. cùm dilecti, de emptione, & venditione*, Ancharan. *conſ.*404.incipit, *Tria dubia,n.*9.& Natta *conſ.* 361. *num.*1.*vol.*1.

5. Quæſtionis tamen eſt, ſi renuncietur alternatiua, à quónam tempore incipiat menſis Apoſtolicus, aut ordinarius? Pro deciſione obſeruandum eſt quamplures Epiſcopos, poſtquam acceptarunt alternatiuam, ſupplicaſſe Pontifici, vt dignetur diſſoluere vinculum acceptationis, vt ipſe ad ſuos octo menſes, vt ipſi ad ſuos quatuor menſes redeant, quòd ſi Datarius nomine Pontificis admittat ſupplicationem, Epiſcopi ab acceptatione recedunt, *l. ſicut, de actionib. & obligationibus.* ergo cancellata, & caſſata acceptatione de libro ad id in Dataria deputato, quilibet Epiſcopus ad ſuos menſes redit; ſiquidem diſtractus, & diſtructio ſunt eiuſdem naturæ, cuius ſunt contractus, & constructio, Felinus *in cap.cùm acceſſiſſent, num.*5. *de conſtitutionibus*, plenè Tiraquel. *in legibus connubialibus, gloſſ.*5.*ex num.*5.*cum multis ſequentibus*, facit, *res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, l. nihil eſt tam naturale, ff. de regul. iur.* Atque ita quod dictum eſt de acceptatione alternatiuæ ad cognoſcendum quando, & à quo tempore incipiat menſis Apoſtolicus, vel Ordinarius, idem eſſe ſeruandum in renunciatione, & reſolutione ipſius alternatiuæ. Quare ſicut alternatiua, ſi acceptetur in principio Martij, menſis ille erit Apoſtolicus, & è conuerſo, ſi acceptetur in principio Aprilis, menſis ille erit ordinarius, Gonzal. *gloſſ.*65. *num.* 9. *&* 10. Sic etiam, ſi alternatiua diſſoluta fuit menſe Martij, menſis ille erit ordinarius, & collatio facta ab Epiſcopo eo menſe tenebit, ſi non gaudet alternatiua, ex traditis à Gonzales *in gloſſ.*65. *num.vlt. verſ. decimò infertur.*

Sed quæres quantum duret alternatiua ſemel acceptata? Reſpondeo eſſe perſonalem, & durare, quandiu durat concedens, aut acceptans, vel vſque ad remotionem, Gonzal. *gloſſ.*50.*num.*4.poſt Nauarrum *conſ.*31.*num.*2.*de præbendis*, & Pauin.*in tractatu de poteſtate Capituli Sede vacante, part.* 1. *quæſt.*10. *num* 23. Nam voluntas Papæ eius morte finitur, *l.*4.*ff.locati l.centeſimis* 46.*§. final. ff. de verbor.obligat.*& eſt communis. Item, quia iſta regula eſt perſonalis vſque ad Papæ beneplacitum, & expirat morte conditoris, Gonzal.*gloſſ.*12. *à num.* 2. *cum ſequentibus*: proinde extinguitur morte illius, qui conceſſit, & Epiſcopi acceptantis, *l. priuilegia* 156. *ff. de regulis iuris, l.quia perſonale, ff. ſolut. matrim.& l. cùm patronus, in fine, ff. de legat.*2. 6.

Porrò non cenſetur derogatum alternatiuæ, niſi exprimatur derogatio, Puteus *deciſ.*215. *num.*3. *& deciſ.*222.*num.etiam* 3. *lib.*1. vnde ſi Epiſcopus, qui gaudebat alternatiua, obtinuit poſtea indultum, vt poſſet conferre in omnibus menſibus, per tale indultum non renunciauit alternatiuæ, vt in ſpecie vult Caputaquenſ.*p.*1. *deciſ.*309. *& deciſ.*377. *num.*3. *part.*2. Anaſtaſ. Germon. *de indultis,§.volumus, à num.* 11. eo quia primum priuilegium non tollitur per ſecundum, *l. hac ſaluberrima, Cod. de præpoſitis agentibus,lib.*12. Decius *in cap. cùm acceſſiſſent, ſub num.*17. *verſ.quintò intelligitur, de conſtitut. & in conſ.* 197. *num.* 3. neque vna gratia tollit alteram ſuper eodem conceſſam, Rota *deciſ.* 56. *& deciſ.* 63. *de reſcriptis, in antiquis*, Garcia *de benefic. part.*5. *cap.*1. *num.*737. *&* 738. quoniam alternatiua per regulam noſtram non eſt incompatibilis cum indulto conferendi in omnibus menſibus. 7.

Nihilominus in multis caſibus Epiſcopus amittit gratiam alternatiuæ. Inprimis perdit illam, ſi ſe ingerit in prouiſione quorumcunque beneficiorum reſeruatorum, aut impedimentum præſtat, ne prouiſiones Apoſtolicæ ſuum habeant effectum, Gonzal. *gloſſ.*56.*num.*27.*&* 28.vbi *num.*29. 8.

addit

addit non eſſe neceſſariam ſententiam priuationis, ſed ipſo iure Epiſcopos alternatiua abutentes poſt contrauentionem priuatas exiſtere ex verbis alternatiuæ, quæ ſic habent. *Eo ipſo priuati exiſtant*, quia hæc verba important priuationem à lege ipſo iure, & latæ ſententiæ abſque aliquo alio verbo, gloſſ. *in cap. quàm ſit, in verb. eo ipſo, de electione, lib. 6.* ſequitur Garcia *de beneficiis, part. 5. cap. 1. numer.* 742. per verba huius regulæ, ibi, *ac etiam voluit, vt ſi ipſi*, &c. *vſu, & beneficio prædictæ facultatis, eo ipſo priuati exiſtant, ac collationes, & alia diſpoſitiones de beneficiis, illius prætextu deinceps facienda nullius eſſent roboris, vel momenti.* per quæ verba Pontificis declaratur voluntas, quòd contrauenieus ſtatim nequeat vti beneficio alternatiuæ, nec valeat virtute illius in poſterum conferre: quare ſuperuacanea erit alia declaratio, *l. 1. ff. de act. empti.* Aliàs eſſet abſurdum imponere Pontifici hoc maximum onus declarandi Epiſcopis contrauenientibus amiſiſſe alternatiuæ gratiam; ſiquidem ipſi accipientes alternatiuam cum conditionibus, & oneribus, ac pœnis in ea numeratis, ſubdiderunt ſe ipſos eiſdem pœnis remota omni alia declaratione, *l. Imperatores* 34. ibi, *ipſe te huic pœnæ ſubdidiſti, ff. de iure fiſci.*

Gonzales tamen *gloſſ. 56. num.* 126. opinatur quando contrauentio Epiſcopi non eſt ita notoria, & clara, quòd nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut controuerti, neceſſariam eſſe ſententiam declaratoriam præuia ſummaria cauſæ cognitione, citato, & audito Epiſcopo ſuper contrauentione, vel non contrauentione, textus *in cap. cùm ſecundùm leges, in §. confiſcationis, de hæreticis, lib. 6.* gloſſ. *in cap. quàm ſit, verb. eo ipſo, de electione, eodem libro*, & Couarr. *in cap. cùm eſſes, num. 6. de teſtam. & in regula peccatum 2. part. §. 8. num.* 8. quibus accedit Bernard. Dias *regul* 543. Nihilominus ſiue contrauentio ſit notoria, ſiue non, non eſt neceſſaria declaratio aliqua ad amiſſionem alternatiuæ, quamuis vbi agitur de beneficio, debeat amiſſio alternatiuæ plenè probari per eum, qui in ea ſe fundat, Garcia *de beneficiis, part. 5. cap. 1. num. 748. ad finem, & part. 6. cap. 2. à num. 225. & dicendum eſt.*

Sed quid dicendum, quando Epiſcopus prouidit de beneficiis Papæ reſeruatis, ignorans eſſe reſeruata, nunquid priuabitur alternatiua? Reſponde, ſi ignorantia manauit ex ignorantia iuris, quia ignorabat reſeruationem in iure, aut in regulis Cancellariæ, aut conſtitutionibus Apoſtolicis contineri, priuari alternatiua, ſaltem in foro exteriori, quia ignorantia iuris non releuat. Secus in foro conſcientiæ, quando ſe intromiſit in prouidendo de beneficio reſeruato abſque mala fide, & malitia, ex traditis à Nauarro *in manuali cap. 23. n. 59.* Caietan. *in ſumma verb. præcepti tranſgreſſio, in fine,* Vaſquez 1. 2. *diſp. 123. num. 6. & tom. 2. diſp. 158. num.* 61. Soarez *de cenſuris, diſp. 4. ſect. 8. num.* 18. & alij, quos referens ſequitur Garcia *5. p. cap. 3. num. 67. & 68. & part. 5. cap. 1. num. 753. & 754.* vbi *num.* 752. tradit ignorantiam facti excuſare Epiſcopum conferentem beneficia reſeruata à culpa, & conſequenter à pœna huius regulæ. Dicitur autem hoc loco ignorantia facti quando Epiſcopus ignorauit defunctum, per vnius obitum vacauit beneficium, fuiſſe Papæ officialem, aut familiarem Cardinalis, aut defunctum deceſſiſſe in ſuo menſe, & ſimilia: tunc enim non perdit alternatiuam, cùm ignorantia facti eum excuſet, *regul. ignorantiæ lib. 6.* Puteus *deciſ. 361. num. 1. & 2. lib. 2.* & Gonzal. *gloſſ. 56. ex num. 28. ad numer.* 134.

Probatur, quia conceſſio alternatiuæ non eſt propriè priuilegium, nec contra ius commune, ſed remotio obſtaculi, ac reductio ad terminos iuris communis: idcirco cùm conceſſio alternatiuæ non ſit propriè priuilegium, nec contra ius commune, quamuis Epiſcopus ea abuteretur, non propterea amitteret illam, niſi talis pœna per regulam noſtram eſſet impoſita; & ideo ab hac pœna qualibet cauſa iuſta excuſat, qualis eſt ignorantia facti, *gloſſ. 1. in cap. cùm venerabilis, de conſuetudine l. igitur §. poteſt ff. de liberali cauſa,* Gemin. *in cap. ſi beneficia, de præbendis, num. 4. lib. 6.* Item quia pœna huius regulæ eſt odioſa, & reſtringenda, & benignè interpretanda, *reg. in pœnis 41. de regul. iur. lib. 6.* Iuuat olim alternatiuam eſſe ſimplicem remotionem obſtaculi; hodie autem excedit ſimplices terminos remotionis obſtaculi, & per eam dicitur initus quidam contractus permutationis inter Papam, & Epiſcopum, Barboſa *de poteſt. Epiſcop. alleg. 53. num. 51. & ſequent.* 9.

Dubitatur, an menſes alternatiuæ debeant eſſe integri, vt Epiſcopus ea vti poſſit? Reſpondeo, ſi Epiſcopus gaudens alternatiua abſit à ſua Diœceſi in principio alicuius menſis ſibi dati beneficio alternatiuæ, & redeat ad ſuam Diœceſim antequam menſis finiatur, non gaudere alternatiua; ſed propter abſentiam partis priuari menſe reliquo, quia requiritur menſes eſſe integros; & ſic poſt reditum, ſi vacet beneficium, non poſſe Epiſcopum illum conferre, ita deciſio Rotæ *in vna cauſa Fauentin. Canonic. 16. Decembris an.* 1586. coram Illuſtriſſ. Blanchetto per hæc verba, *Quia cùm ab initio menſis Septembris eſſet acquiſitum ius Papæ, ſemper ille menſis remanet reſeruatus, ſicut dicitur de beneficio ſemel affecto, quod ſemper remanet affectum,* Rota *deciſ. 11. de præbend. in nouis,* & dictio *quandiu*, eſt appoſita menſi integraliter, non autem diebus menſis, cum quo intrat regul. *l. eum qui ædes, ff. de vſucapion.* vt totum integrale, non autem ſingulæ partes veniant conſiderandæ. ita Rota. Ex quo apparet dicendum ob Epiſcopi abſentiam, illo redeunte ad ſuam Diœceſim, & reſidentia durante, ſi vacet beneficium in eodem menſe, eſſe Papæ reſeruatum, & ex conſequenti non poſſe Epiſcopum illud conferre. Idem tenet Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinalium §. volumus, numero* 10. dicens, Epiſcopum, qui habet alternatiuam acceptatam, & abeſt à Diœceſi Septembri non poſſe prouideri illo menſe de beneficio, quamuis abſens alternatiua non fruatur, & ſi reuertatur in dictam Diœceſim in menſe Papæ reſeruato per ſuam abſentiam, non recuperare ius conferendi, eo quòd menſis inchoatus ſub reſeruatione Papali, in eadem perſiſtit, & dictio *quandiu* interuit non aliquibus diebus menſis, ſed toti menſi integro. 10.

Reſpondeo ſecundò verius eſſe, non requiri menſes eſſe integros ad gaudendum alternatiua, cùm vacationis beneficij ratio habeatur. Idcirco, ſi Epiſcopus abſit à ſua Diœceſi principio menſis Aprilis, aut alterius alternati, & redeat in eodem menſe, in beneficiis vacantibus poſt reditum in tali menſe gaudebit alternatiua, Gonzalez *gloſſ. 43. num. 140. & ſequent.* Eo quia habetur ratio reſidentiæ tempore vacationis, cùm iam ad ſuam Diœceſim redierit: igitur ad illum ſpectat collatio.

tio. Proinde non requiritur continuata reſidentia totius menſis, quam ſi Papa voluiſſet, expreſſiſſet; at non expreſſit: ergo non eſt neceſſaria continuata reſidentia, *cap. ad audientiam 12. de decimis*. Item, quia conceſſio alternatiuæ eſt fauorabilis fundata in iure communi, Mandoſ. *in regul. Cancell. 11. quæſt. 11. num. 3. & 4.* Mohedan. *deciſ. 1. ſub num 1. de conceſſ. prabend.* & Caſſador. *deciſ. 4. num. 2. poſt principium, de priuilegiis*; ac propterea vti actus fauorabilis eſt fortius ampliandus, quàm reſtringendus, *l. 1. Cod. de ſentent. paſſis.* Gonzal. §. 6. *proœmial. in principio, & num. 40. cum ſequentibus.*

Nec obeſt deciſio facta in cauſa Fauent. Canon. quia illa non loquitur de aliquo ex ſex menſib. Ordin. virtute alternatiuæ, ſed de menſe Septembri; quia durante alternatiua, ſiue Epiſcopus adſit, ſiue abſit, ſemper eſt menſis Apoſtolicus, & reſpectu prædicti menſis Septemb. habent locum omnia, quæ dicuntur in dicta deciſione Fauent. Gonzal. *d. gloſſ. 43. n. 155.* & Garcia *de beneficiis 5. p. c. 1. n. 696.* Nam ſi abſolutè deciſio illa Fauent. eſſet vera, & ſi neceſſaria eſſet integra reſidentia totius menſis, ſequeretur Epiſcopum non bene contuliſſe beneficia vigore alternatiuæ, vacantia tempore, quo reſediſſet in principio, vel in medio menſis, ſi poſtea poſt factam legitimam prouiſionem de beneficiis in poſtremis diebus ipſius menſis, abeſſe contigiſſet: eſſent enim collationes omnino nullæ, quod eſt prorſus negandum, cùm factæ fuerint tempore habili, ita præcitati, Garcia *ſuprà d. n. 697. & ſeq.* vide tamen Barb. contra *alleg. 53. n. 46.*

11. Conſequens eſt dicere, an Epiſcopus gaudeat alternatiua non reſidens in menſibus Iunij, & Decembris, qui ſemper ſunt ordinarij, Gonzal. *gl. 43. n. 146.* affirmat, quamuis Epiſcopus non reſideat. Idem probatur, quia prædicti menſes ſunt ordinarij etiam ante alternatiuam, & ſemper remanent ordinarij: ideo collatio de beneficio vacante in illis duobus menſibus poſt alternatiuam receptatam cenſetur potius proficiſci ex Ordinarij iuriſdictione, quàm ex vigore alternatiuæ, per textum *in cap. licet, de officio Ordinarij*, vbi omnes communiter. Accedit, quia Epiſcopus gaudens alternatiua, poteſt prouidere de beneficiis, quæ non ſunt liberæ collationis, ſi vacauerint in menſibus Iunij, & Decembris, etiam ſi ad illa non prorogatur alternatiua: ſimiliter poterit conferre cætera beneficia vacantia in prædictis menſibus, quamuis non reſideat. Sequitur Garcia *de beneficiis, part 5. cap. 1. num. 506. verſ. ſed iſta opinio*, ob eaſdem rationes ſuprà ſcriptas, cùm in iſtis duobus menſibus nulla facta fuerit permutatio cum Pontifice, nec per alternatiuam concedantur Epiſcopis; ſed tantùm in ea fit mentio de illis cauſa demonſtrationis: atque ita conditio, & obligatio reſidentiæ non imponitur Epiſcopis reſpectu illorum duorum menſium, ſed cæterorum quatuor, qui vigore alternatiuæ de nouo Epiſcopis conferuntur, annuit Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 53. num. 59.* non tamen omnino firmat.

Nihilominus idem Gonzales *ſuprà d. gloſſ. 43. num. 121. §. ex aduerſo*, inclinat non reſidentes in menſibus Iunij, & Decembris conferre non poſſe, quia datum ſub conditione reſidentiæ, videtur negatum ſub conditione abſentiæ, textus *in l. pecuniam ff. ſi cert. petat. l. item quia*, ibi, *& nuptiis non ſequutis ipſo iure euaneſcit ſtipulatio, ff. de pactis.* Item quia Pontifex acceptantibus alternatiuam conceſſit, vt conferant omnia beneficia vacantia in menſibus Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris, quandiu perſonaliter fecerint reſidentiam in ſuis Eccleſiis; ſed dictio *quandiu*, importat conditionem, vt vult *l. 4. in principio, ff. de ſeruitutibus*, & Bartol. *in l. pater Seuerinam 101. § final. ff. de conditionibus*: ergo deficiente conditione reſidentiæ, tollitur poteſtas conferendi Epiſcopis. Iuuat prouiſionem hominis facere, vt ceſſet prouiſio legis, *l. final. C. de pactis conuentis, l. & habet 15. §. cum quis*, & *ibi* gloſſ. *verb. non competit*, & notat Bartol. *ff. de precario*: atqui Papa reſeruat ſex menſes, & totidem concedit Epiſcopis ſub conditione reſidendi, inter quos menſis Iunij, & Decembris competunt Epiſcopo de iure, & per prouiſionem Pontificis veniunt ad Epiſcopos, quæ eſt prouiſio hominis. Igitur Epiſcopi prouidebunt de beneficiis vacantibus in illis duobus menſibus non virtute legis, ſed per prouiſionem hominis conceſſam ſub conditione reſidendi duntaxat, quæ dictio *duntaxat* eſt limitatiua, & excluſiua, *l. ſolutum. §. ſi in ſortem, ff. de pignorat. actione.* Suffragatur per alternatiuam augeri duos menſes Epiſcopis ad conferendum vltra quatuor, quos habent ſine alternatiua, per quod augmentum compenſatur onus reſidendi in omnibus ſex menſibus: quare in his duobus menſibus non poterunt prouidere, niſi reſideant, per quas rationes hæc pars tanquam probabilis admitti poteſt: tu tamen ne recedas à contraria opinione.

Hinc ſequitur in cæteris menſibus non poſſe Epiſcopos conferre beneficia, niſi reſideat, neque eos excuſat abſentia ex cauſa à Concilio approbata, Garcia *part. 5. cap. 1. num. 463.* Barboſ. *de offic. & poteſtat. Epiſcop. allegat. 53. num. 35.* Quin 12.
imò Epiſcopum non reſidentem in ſua Diœceſi non gaudere alternatiua, declarauit ſacra Congregatio Concilij, prout refert Stephanus Gratian. *diſceptat. forenſ. cap. 156.* Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccleſ. deciſion. 540. in prima edit. & reſolut. 462. in 2. edit.* Gallet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. Epiſcopus*, & Gonzalez *ſuprà gloſſ. 43. num. 84.* vbi addit non gaudere alternatiua, etiam ſi non reſideat pro exercitio officij Inquiſitoris generalis; & quamuis id petiuerit Inquiſitor à Clemente Octauo, nunquam tamen hoc indultum obtinere potuit. Nec obeſt cenſuiſſe olim Sacram Congregationem ſexto die Iulij 1573. Epiſcopos non reſidentes cauſa Reipublicæ gaudere alternatiua, quia abſentes ex iuſta cauſa non dicuntur abeſſe, *cap. ex parte, de clericis non reſidentibus, cap. vnico, eodem titulo, lib. 6.* Cardinal. *in Clement. vt hi, qui, q. 9. de ætate, & qualitate*, & Calder. *conſ. 17. de prabend.* quos referens ſequitur Flamin. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 10. num. 58.* quia hoc procedebat ſtante tenore Gregorij XIII. quæ eo tempore obſeruabatur, neque habebat illam dictionem, *verè*, hiſce autem temporibus non viget, & ideo non excuſantur abſentes etiam in fauorem fidei, & Reipublicæ ad effectum fruendi alternatiua, quæ exigit veram reſidentiam, Nicol. Garcia *ſuprà p. 5. cap. 1. num. 467.* & Moneta *de optione cap. 3. num. 75. in vltima edit.*

13.

Sed quid, ſi Epiſcopus abutatur alternatiua? Reſponde per abuſum alternatiuæ in non reſidendo perdi illius beneficium, & redire Epiſcopum ad vſum quatuor menſiũ, ita Antonius Auguſtinus *in ſuo Repertorio, verb. alternatiua*, Mandoſ. *conſ. 21. n. 2.* vnde quamuis Epiſcopus propter contrauentionem non reſidendi, priuetur alternatiua, in ſuis quatuor menſibus ordinariis, Martij ſcilicet, Iunij, 14.

Septembris,& Decembris,non priuatur iure conferendi,& ad illos reſtituitur,ſicut Pontifex ad reliquos octo menſes,prout priùs ante acceptationem alternatiuæ, illos habebat. Gonzal. *gloſſ.* 43. *n.*105. *& gloſſ.*56. *n.*147. Eo quia reſciſſorum vno poſito, alterum ponitur neceſſariò, & vno remoto,alterum remouetur *l.fin.ff de acceptilatim.*Natta *conſ.* 361. *n.*1. *vol.* 1. Facit datum ob cauſam repeti poſſe, cauſa non ſequuta,*l.ſi fullo ff. de condict. ſine cauſa*: atque ita,ſi Epiſcopus ex cauſa contrauentionis amiſerit Pontificios datos vigore alternatiuæ,redibit ad ſuos quatuor ordinarios.

15. Porrò quamuis Capitulum repugnet, Epiſcopus poteſt acceptare alternatiuam eo inuito,non ſolùm circa beneficia, quæ pertinent ad collationem ipſius,ſed etiam circa illa,quæ ſunt collationis communis, adhuc valebit acceptatio alternatiuæ facta ab Epiſcopo tãquam capite,& digniori. Puteus *deciſ.*88.*n.*2. Achilles de Graſſ. *dec.*266. aliàs *deciſ.*3.*n.*3.*de prebend.* quod etiam conſuluit Hieronymus Gabriel.*conſ.*197.*num.*2. *lib.*1. & Simonetta iuncta additione *in tract. de reſeruatione*, *q.*71.*ex n.*3.Gonz.*gloſſ.*24.*n.*59. *& gloſſ.*42.*n.*2.*&* 3. vbi addit ſtãte tenore modernæ regulæ hodie iam ceſſaſſe deciſiones Putei, & Achillis *vbi ſuprà*, dicentium Cap. Cathedralium gaudere poſſe alternatiua menſium,& Epiſcopum vti digniorem, & Cap. potuiſſe illam acceptare etiam repugnante Capitulo. vide illum vtrobique.

16. Quæri poteſt, an alternatiua acceptata extendatur ad beneficia vacantia in Curia, aut aliàs reſeruata? Reſpondetur negatiuè ex textu noſtræ regulæ quatenus dicit,quòd alternatiua intelligatur conceſſa duntaxat, quoad beneficia extra Curiam vacantia;non verò quoad beneficia,quæ in Curia vacauerint, ex ea ratione, quoniam beneficia vacantia in Curia,ſunt reſeruata alio vinculo,diuerſo à noſtra regula; & ex conſequẽti beneficia aliàs reſeruata non comprehenduntur ſub gratia conceſſionis alternatiuæ, de quibus Gonzal. *gloſſ.*13. *per totum, & gloſſ.*51. *num.* 1. *& duobus ſequentibus.*

17. Accedit, an alternatiua data ſimpliciter de beneficiis competentibus collationi Epiſcopi intelligatur de ſola libera collatione? Reſponſio eſt affirmatiua. Vnde nõ intelligitur de collatione ſimultanea pertinẽte ad collationem Epiſcopi cum alio,prout vult textus expreſſus *in cap. cum in illis*, 16.§.*ſi verò,de prebendis in* 6. ibi, *ſi verò*,inquit ille textus,*de beneficio ad aliquorum collationem,vel præſentationem ſpectante,non adiecto communiter,nec diuiſim,proniſio iniungitur facienda, in beneficio, quoad collationem,vel præſentationem alterius, ipſorum tantùm pertinet,& impleri non poteſt. Sicut ſi de beneficio ſpectante ad collationem vnius prouiſio iniuncta fuiſſet, adimpleri non poſſet in beneficio, cuius collatio ad eum ſimul cum alio pertineret.* Sic ibi,ſequitur Caputaq. *deciſ.*88.*num.*4. *part.*2. Pauinus *in tractatu de officio & poteſt. Capituli quæſt.*10.*num.*23.& Simonet.cum aliis,*de reſeruatione*, *quæſt.* 71. dicentes, quod eſt commune mei,&alterius,non eſſe propriè meum, ſed impropriè, cùm non habeam, niſi dimidiam partem,de qua tantùm poſſum diſponere,Cagnolus *in l.id quod noſtrum* 11.*num.*20. *ff.de regulis iuris, & gloſſ.* 1. *in cap.penult.*12.*quæſt.*1. Quin imò Epiſcopus acceptans alternatiuam, fruitur illa in beneficiis ad eius prouiſionem ſpectantibus exiſtentibus in alia Diœceſi, ita conſultus reſpondit Chriſtophorus Robuſterius Rotæ Auditor, teſte Garcia *de beneficiis part.*5.*cap.*1.*n.*705.*verſ. Quinto*, circa illa verba.

Quid ergo dicendum de Epiſcopo in Eccleſiis, in quibus collatio eſt communis illi, & Capitulo facta conuentione inter vtrunque de prouidendo alternis vicibus? Reſponde alternatiuam hoc modo conceſſam Epiſcopo, prodeſſe Capitulo, quando menſes ordinarij inter Epiſcopum, & Capitulum, partiti ſunt ob concordiam etiam factam,antequam alternatiua eſſet conceſſa, Garcia *d.part.*5. *cap.* 1. *num.*718. vbi *num.* 719. *& ſequent.* addit id procedere etiamſi concordia non fuerit authoritate Apoſtolica confirmata,valeréque pro tempore Epiſcopi concordiam facientis, non tamen tranſire ad ſucceſſores, niſi fuerit ab ipſis approbata. 18.

Alternatiua tamen non habet locum ſi duo beneficia ſunt ad inuicem vnita, & collatio vnius pertineat ad prouiſionem Epiſcopi,& alterum ad prouiſionem alterius. Probatur ex verbis regulæ ibi,*Ad liberam ipſorum duntaxat, non autem aliorum cum eis*,Garcia *d. cap.*1. *num.*480. *& part.*11. *cap.*2. *num.*47.quod intellige,quando fuerint vnita æquè principaliter, quia in prouiſione illorum requiritur conſenſus vtriuſque collatoris. Secus quando eſſent beneficia vnita, & pertinerent ad prouiſionem duorum Epiſcoporum;tunc enim intraret in illis, ſi ambo alternatiuam haberent acceptatam, & quilibet eorum in ſua reſideret Diœceſi,Garcia *d.num.*480. 19.

Item Epiſcopus non poteſt ſe iuuare ab alternatiua in beneficiis ad aliorum collationem ſpectantibus, Garcia *d.cap.*1.*num.*481.etiam ex alternatiua prima Pij Quinti,Gonzales *gloſſ.*45.*in principio*, vbi decidit alternatiuam duntaxat concedi Epiſcopis in beneficiis, quæ ſunt liberæ collationes eorum. Libera autem collatio ad effectum huius regulæ noſtræ eſt illa,quæ poteſt fieri à ſolo Epiſcopo ſine alterius electione, præſentatione, conſenſu,conſilio,& interuentu. Nam verbum,*libera*, denotat facultatem faciendi actum ſponte propria, nemine cogente. *c.*1.*de reſcriptis*,& gloſſ. *ibi,verb. vt liberè, cap.*2. *in fine, de teſtamentis, lib.*6. *Clement.*2. & *ibi*,gloſſ. *verb.liberè*, *& ibi* ſcribentes, *de iure patronatus*:item dictio,*libera*, denotat præciſam,& abſolutam libertatem,Aimon. *conſ.* 122. *num.*5.Ruinus *conſ.*18.*num.*6.*& conſ.*84.*num.*9.*lib.*1. Quare cùm dicitur in noſtra regula concedi alternatiuam in beneficiis ſpectantibus ad ſolum,Epiſcopum,non intelligitur de beneficiis, quæ pertinent ad Epiſcopi cum alio collationem, vt dixi, Gonzal.*d.gloſſ.*45. *à n.*29. Atque ita Epiſcopi gaudent alternatiua,acceptantes eam in omnibus beneficiis ad eorum prouiſionem ſpectantibus, vbicunque beneficia exiſtunt, Garcia *d.p.*5.*c.*1.*n.*705. 20. 21.

Quando tamen acceptãtes alternatiuã cupiunt, vt alternatiua diſſoluatur,& volunt redire ad quatuor menſes ordinarios, ſupplicant Pontifici pro diſſolutione, & reſtitutione, quia ſemel acceptata non eſt locus Pœnitẽtiæ,niſi Põtifex acceptauerit renunciationẽ. Eſt enim acceptatio menſium commutatio,ſeu permutatio,& quaſi contractus inter Pontificem,& Epiſcopum, Gonzal. *gloſſ.*58. *n.*14. ex Puteo *deciſ.* 88. *num.*1. *lib.*3. & de ratione contractus eſt quòd ſit à principio voluntarius, ſed ex poſtfacto neceſſarius, *l. ſicut C. de actionib. & obligat.* Rota *deciſ.* 33. *num.* 17. *de prebend.in antiquis*, & omnis variatio ſine conſenſu contrahentium, præſertim in præiudicium alterius, reprobatur. *l. ſerui electione, ff. de leg.* 1. *cap. nemo mutare, cap. quod ſemel placuit, de regul. iur. in* 6. vide Gonzales *gloſſ.*58. *num.*23. 22.

EPITO

EPITOME.

23. *Vtrùm acceptatio facta ab excommunicato ſit valida excommunicatione non obſtante?*
24. *Alternatiua an habeat locum in Canonicatibus, & præbendis, quando Epiſcopus eſt in quaſi poſſeſſione conferendi?*
25. *Alternatiua menſium, an habeat locum in beneficiis vacantibus per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, vel aliàs? Et quid in hoc caſu faciet prouiſus, & collator?*
26. *Alternatiua an gaudeat Epiſcopus in præbenda Pœnitentiariæ, cuius electio eſt ſolius Epiſcopi, & collatio ſolius Capituli?*
27. *Alternatiua an gaudeat, qui præſentat, an, qui inſtituit in beneficio?*
28. *Epiſcopus an gaudeat alternatiua in vacantibus per reſignationem?*
29. *Epiſcopus regulariter non reſidens in ſua Eccleſia, ſed redit ad tempus animo non perſeuerandi, an gaudeat alternatiua pro tempore reſidentiæ?*
30. *Alternatiua acceptata Romæ, an gaudeat Epiſcopus ante ſcientiam acceptationis?*
31. *Epiſcopus an priuetur alternatiua, qui prouidit de beneficio litigioſo?*

23. QVÆRI poteſt, an acceptatio alternatiuæ facta ab excommunicato teneat, & proſit Epiſcopo? Pars negans ex eo probatur, quia collatio beneficij facta excommunicato non tenet, & de iure eſt nulla, *cap. poſtulaſti, de clerico excommunicato miniſtrante*, & ibi ſcribentes, Selua *de benefic.4.part.quæſt.4.*Rebuff.*in concord.tit. de excommunicatis non vitan.verſ. aduertendum eſt.* Sayr. *de cenſur.lib.2.c.5.n.1.* Flamin.*de reſign.benefic.lib.4. quæſt.3.à n.44.& lib.5.quæſt.6.à n.77.*etiam ſi collatio fiat motu proprio, Sayr.*ibi, n.6.* & Soar. *de cenſuris, diſp.1.ſect.3.num.13.*ergo acceptatio alternatiuæ conceſſa excommunicato, non proderit.

Nihilominus acceptatio alternatiuæ, cùm nihil habeat iuris, ſed nudum factum ſit, hoc eſt, mentis, & voluntatis declaratio, vt vult Rota *deciſ.15.n.4.de conceſſ.præben.in nouis*, & Couarr.*lib.3. variar.c.16.ſub n.4.ad medium, verſ.quorum opinio ex eo corruit*, bene poteſt Epiſcopus excommunicatus alternatiuam acceptare, & tenebit acceptatio, ſecus de collatione beneficij, vel alterius iuris ſpiritualis excommunicato facta, quæ non tenet; ſicut nec præſentatio, aut electio, quamuis excommunicatio ſit minor, *d.cap. poſtulaſti*, Gonzal.*gloſſ.58. n.25.& 26.*& Garcia *de benefic.cap.1.n.487. part.5.*

24. Sed quid de Epiſcopo, qui in Canonicatibus, & præbendis eſt in quaſi poſſeſſione conferendi ſine interuentu Capituli? Intrare alternatiuam colligitur ex traditis à Garcia *cap.1. n.477. p.5. & n.478.* clariùs; quamuis in proprietate bonum ius forſan non habeat, & ſit collator tantùm putatiuus; quia in iure conferendi conſideratur quis ſit poſſeſſor; non autem quis habuerit proprietatem, vel non, habetur *in c.cùm olim, de cauſ.poſſeſſ.& proprietatis*, Mohed.*deciſ.9.ad finem, de reſtit.ſpoliat.* Decius *conſ.117.n.2.ante medium*, & Maſcar.*de probat.concl.173. n.4.& 5.* Argumento eorum, quòd conſideratur in præſentante, qui debet præſentare, ſi eſt in poſſeſſione, & reputatur Patronus, & non, qui caret poſſeſſione præſentandi, quamuis ius habeat in proprietate, *c.in conſultationibus, de iure patronatus*. Roland.*conſ.48.n.28.ad num.39.lib.1.* & Gutier.*conſ.4. n.34.*& alij, quos referẽs ſequitur Gonzal. *gloſſ.45. §.2.n.4.*pro quo valebit quaſi poſſeſſio, & vltimus ſtatus in hoc iure conferendi, & prouidendi; non autem attenditur habenti proprietatem, ſi non habet poſſeſſionem, Baldus *in l.2.n.73.& 76 C.de ſeruitut.& aqua*, poſt Innocentium *in c.in litteris, n.3. & 8. de reſtitut. ſpoliator.* probata namque poſſeſſione prouidendi, ſeu conferendi, poſſeſſor beneficij poteſt exigere bona debita beneficio.

Item dubitatur, an alternatiua menſium habeat locum in beneficiis vacantibus per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, vel aliàs? Nauarr.*conſ.18. n.3.de præbẽdis*, tradit reſponſionem affirmatiuam, monens, vt beneficiarij, qui promouentur ad Eccleſias parochiales, expectent, quantum iure poſſunt, conſecutionem poſſeſſionis pacificam vſque ad menſem Ordinariorum collatorum, vt poſſint conferre beneficia vacantia perſonis idoneis; eo quia, qui iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam, *c. cum Eccleſia Vulterana, de electione, l.iureiuran. ff. de iniuriis*, Menoch.*de præſumpt.lib.6.q.29.* Maſcard.*de probat.concl.1051.n.31.* Flamin. *de reſign.lib.13.q.1. num.164.*& Franciſc.Leo *in theſauro fori Eccleſ.p.2. c.3.n.75.* Dixi, *quantum iure poſſunt expectare*, quoniam, ſi poſt collationes factas illis in menſe Pontificis tantum moræ in capienda poſſeſſione pacifica fecerint, quòd videatur iniuſtè per eos moram fieri, quominus poſſeſſionem caperent, dici poſſet vacare beneficia illorum, priuſquam poſſeſſionem acquirerent. Non tamen poſſunt ita facilè ſuper hoc conuinci, quia non debent, nec tenentur poſſeſſionem capere incontinenti, neque poſſeſſio incontinenti capta dici poteſt pacifica. 25.

Inſuper Epiſcopus quæri poteſt, an gaudeat alternatiua in Canonicatu Pœnitentiariæ, cuius electio eſt ſolius Epiſcopi, & collatio ſolius Capituli, nó obſtante quòd collatio præbendæ ſit cõmunis Epiſcopi, & Capituli? Pars negans ex eo probatur, quia alternatiua reſtringitur ad beneficia ſpectantia ad liberá diſpoſitionem Epiſcoporum duntaxat; non autem ad ea, quæ competunt Epiſcopo cum aliis: in Canonicatu autem Pœnitentiariæ, quamuis electio perſonæ competat Epiſcopo dũtaxat, collatio autem præbendæ in aliquibus Eccleſiis eſt communis, aut ſolius Capituli: ergo non gaudet Epiſcopus alternatiua in præbenda Pœnitentiariæ. Pars affirmans eſt verior, Garcia *p.5.c.1. n.730.*eo quòd Pœnitẽtiarius habet officium Pœnitentiarij, quod eſt principalius, & prætereа præbendam officio annexam, vt oſtenditur *in Concilio Trid.ſeſſ.24.de reform.cap.8.* Quare cùm diſpoſitio huius officij, quod eſt principalius, competat ſoli Epiſcopo, & ſemper attendatur ad id, quod eſt principalius, habebit in eo locum alternatiua, quãuis collatio præbendæ vnitæ ſit communis, ſeu ſolius Capituli, niſi electo ab Epiſcopo in Pœnitentiarium Capitulum conferat: tunc enim in conſequentiam, & per accidens Capitulum gaudebit alternatiua, nec eſt inconueniens per obliquum aliquid permitti, quod aliàs directò prohibetur, ex regula *l. Ariſto, ff.quæ res pignor.obligar. poſſ. in fine*; ibi, *Sæpe enim, quod quis ex ſua perſona non habet, hoc per extraneum habere poteſt.* 26

Confirmatur ex traditis à ſacra Congregatione in vna Epiſcopi Aurienſis 6. Octob. 1572. dicente ſic. Officiũ Pœnitentiarij in Cathedrali per ſolum Ordinariũ poteſt inſtitui, ad quem quoque pertinet electio perſonæ, quoties opus fuerit pro exercendo tali officio, nec requiritur aliquis Capituli conſenſus, teſte Zerol.*in praxi, 1.p.in verb. Pœnitentiarius, §.3.* Rurſus Epiſcopo Segouienſi ſic reſcriptum eſt: Cauetur, quòd in omnibus Cathedralibus

libus Eccleſiis, vbi id commodè fieri poterit, Pœnitentiarius aliquis cum vnione præbendæ proximè vacaturæ ab Epiſcopo inſtituatur, dubitatur, an quoties occurrerit vacatio officij Pœnitentiarij, & per conſequens præbendæ illi annexæ prouiſio illius pertineat ad ſolum Epiſcopum, abſque eo, quod Capitulum in aliquo ſe intromittere poſſit? Sanctiſſimus D. Noſter, referente Congregatione Concil. decreuit, inſtitutionem officij Pœnitentiarij, nec non electionem perſonæ Pœnitentiarij, quandocunque faciendam, ad ſolum Epiſcopum pertinere abſque conſenſu Capituli; Collationẽ autem præbendæ vniendæ ab illis fieri debere, ad quos antea ſpectabat, die 21. Maij 1575.

Tertiò Epiſcopo Segouienſi ſic reſponſum eſt: Pro parte Capituli dubitatum fuit circa collationem præbendæ Pœnitentiarij, quia Capitulum prætendit, quòd debeat fieri ſimul, quoniam antea collatio etiam erat communis, prout etiam poſt Concilium fuit communis, nam in prima erectione Pœnitentiarij prima collatio quæ fuit facta, fuit celebrata inſimul, vnde ita etiam inſimul decebat debere celebrari, quoties in poſterum contingeret vacare. Congregatio Concilij cenſuit ita obſeruandum, vt ſi vacatio contigerit in menſe Apoſtolico, ad Summum Pontificem, vel ad eum, qui indultum habeat in menſibus Apoſtolicis; ſi in menſe ſolius Epiſcopi ad Epiſcopum ſolum, ſi in menſe communi, ad Epiſcopum, & Capitulum communiter ſpectet.

Quæ declaratio de ſola collatione præbendæ loquitur, & non de electione perſonæ, & Epiſcopo Abulenſi ita reſponſum eſt. *Congregatio cenſuit electionem Pœnitentiarij quandocunque faciendam ad ſolum Epiſcopum abſque conſenſu Capituli pertinere; collationem autem præbendæ ab illis fieri debere, ad quos antea ſpectabat, & ita in aliis pluribus cauſis reſponſum fuit.* Ex quibus infertur vacante Pœnitentiarij officio, tempore, quo vacat Sedes Epiſcopalis, non poſſe Capitulum prouidere pœnitentiariam, nec eligere Pœnitentiarium; quamuis collatio præbendarum ſit communis Epiſcopi, & Capituli, vel etiam ſolius Capituli, ſuppoſito quòd electio perſonæ, & prouiſio officij Pœnitentiarij ad ſolum Epiſcopum ſpectat, ex quo Capitulum Sede vacante non ſuccedit in prouiſione beneficiorum ad Epiſcopum ſpectante, *cap. illa, ne Sede vacante*; ſed eius prouiſio, & electio Pœnitentiarij ſpectabit ad Papam priuatiuè, ſtãte reſeruatione regulæ 2. Cancellariæ de beneficiis ad collationem, præſentationem, electionem, & quamcumque aliã diſpoſitionem liberam Epiſcoporum ſpectantibus; de quo Garcia *p. 5. c. 1. à n. 221. & n. 731. & c. 4. §. 1. ex n. 137. vſque ad n. 151.*

27. Ambigi poteſt, an gaudeat alternatiua, qui præſentat, an qui inſtituit in beneficiis, hoc eſt, an Epiſcopus, quando præſentatio ad illum pertinet, & inſtitutio ad aliũ ſpectat? Reſponde Epiſcopum frui alternatiua nõ obſtante, quòd inſtitutio competat alij, & quamuis eſſet in aliena Diœceſi, & ſic inſtitutio ſpectaret ad Ordinarium illius Diœceſis, vbi beneficium ſitum eſt, ita Garcia *d. part. 5. cap. 1. num. 705. & n. 706. cum ſequentibus, & n. 734.*

28. Vtrùm autem Epiſcopus gaudeat alternatiua in beneficiis vacantibus per reſignationem, quæſtionis dubiæ eſt? Reſponſio tamen ſit negatiua, non habere ſcilicet locum alternatiuam in vacantibus per reſignationem, cùm non ſint reſeruata per hanc regulam contra Zerol. *in praxi Epiſcopali 2. p. verb. alternatiua* §. 1. habet tamen locum in vacantibus per obitum, & in vacantibus aliàs, vt per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, per priuationem, per matrimonium, per Religionis ingreſſum, eo quia beneficia ſic vacantia quamuis dicatur reſignatio tacita, reſeruantur per hanc regulam, Garcia *ſuprà c. 1. n. 545. & ſeq. & num. 548.* & Gonzales *gloſſ. 15. §. 1. per totum.*

Sed quid dicendum de Epiſcopo regulariter non 29.
reſidente in ſua Diœceſi, ſed eunte, & ad tempus redeunte animo non perſeuerandi, an gaudeat alternatiua pro tempore reſidentiæ? Rota *in cauſa Eluen. beneficij* 22. Martij 1599. coram D. Mellino Cardinali, & Nuncio Hiſpaniæ negatiuè reſpõdit in deciſione, cuius meminit Garcia *p. 5. c. 1. n. 699.* incipit, *Reuerendiſſimus Epiſcopus Eluenſis continuò commoratur in ciuitate Oliſbonenſi, vbi præeſt officio Sanctæ Inquiſitionis illius Regni.* Contrarium tamen videtur dicendum, quia regula attendit reſidentiæ actuali, tempore vacationis, non conſiderato animo abeundi; eo quòd dum reſidet, verè facit fructus ſuos. Nec refert dici reſidere quem vbi continuò eſt præſens, non autem vbi caſualiter, & ad tempus adeſt, quia non eſt negandum verè, ac realiter Epiſcopum reſidere in ſua Diœceſi, ſi in ea reſideat menſe Aprilis, & Auguſti. Igitur, ſi in his menſibus, vel aliis, quibus reſidet ad effectum alternatiuæ vacauerint beneficia, cur non gaudebit alternatiua? cùm adſit perſonaliter, & reſideat in propria Diœceſi, licèt ad tempus. Negari enim non poteſt, quòd, quandiu non recedit, non reſideat, & in hac ſententia perſiſteret, Gonzal. intrepidè, niſi vidiſſet Rotæ deciſionem, vt ipſe ait *gloſſ. 43. num. 173.* vbi in ſpecie de hoc caſu, cui libenter ſubſcribo, cum Garcia ſuprà *n. 701.*

Sequitur, an alternatiua Romæ acceptata gaudeat Epiſcopus ante nòtitiam acceptationis? Re- 30.
ſponde poſt acceptatam Romæ alternatiuam, aut poſt receptionem, & recognitionem litterarum acceptationis, quamuis adhuc illius notitiam non habuerit, non poſſe Epiſcopum vti ſuis quatuor menſibus ordinariis, ſed illi competere alternatiuam effectualiter ab eo articulo temporis, quo Romæ facta eſt acceptatio, ſeu recognitio litterarum illius, vnde ſi Romæ acceptatio facta fuit in fine Ianuarij, & in principio Februarij, vacauit aliquod beneficium, prouiſio facta ab Epiſcopo de illo ante notitiã acceptationis, ſeu recognitionis, valida eſſet, ita Gonzal. *de menſib. gl. 65. n. 20.* quem ſequitur Garcia *p. 5. c. 1. n. 764.* nec obeſt quòd Epiſcopus, qui non habet notitiam acceptationis alternatiuæ, non poteſt ea vti, cùm non ſit certus de ſua poteſtate, quia Ordinarius habens alternatiuam, prouidet ex vi ſuæ poteſtatis ordinariæ ſibi competentis de iure; eo quòd alternatiua remouet duntaxat obſtaculum reſeruationis, efficitque menſes illos ordinarios: proinde eſto ignoret acceptationem alternatiuæ, eſt tamẽ certus de fundamento ſuæ prouiſionis, quod ſufficit, vt volunt Put. *dec. 488. lib. 2.* & Ant. Gabr. *concl. 3. de executione rei iudicatæ, tertia limitatione, ex n. 10.* & Mandoſ. *regul. 27. q. 16.* Nec valet, ſi dicas priuilegium nihil operari priuilegiato ante eius notitiam, vt vult Decius *1. lectura à n. 42. in c. 2. de conſtit.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 185. à n. 30.* Molina *de primog. lib. 2. c. 7. n. 98.* & Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 36. n. 2.* poſt alios, quia reſpondetur alternatiuã non eſſe priuilegium, ſed remotionem obſtaculi reſeruationis, & reductionem ad ius commune, Gonzal. *gl. 35. n. 15. & gloſſ. 56. num. 137.* & quamuis concedamus eſſe priuilegium, non propterea neceſſaria eſt notitia,

quia

quia acceptatur per procuratorem, Azor *part. 1. lib.5. cap.3. quaſ.5. & cap.23. quaſ.12.* & Vaſquez *1.2.diſput.156. à num.30.*

Vltimò dubitatur, an Epiſcopus priuetur alternatiua prouidendo de beneficio litigioſo? Reſpondetur negatiuè, eo quia beneficium litigioſum non eſt reſeruatum, ſed prohibitum durante lite conferri ab Ordinario, neque inducit reſeruationem propter litem, ſed ſuſpenditur eius prouiſio: lite tamen finita poteſt liberè conferri, Nauarr.*in cap. accepta, de reſtitut.ſpoliat.oppoſitionis 10.ſolutione, num.30.* Gonzales *§.7.procemial.num.118, & gloſſ. 6.num.146. & gloſſ.32. num.40. & gloſſ.51. num.111.* Nihilominus ſi Epiſcopus ſe intromittat ſcienter in prouiſione beneficiorum non reſeruatorum, quæ ſunt per Papam prouiſa iure præuentionis, priuaretur alternatiua: quamuis enim non ſint aliàs reſeruata, per appoſitionem tamen manus Pontificiæ manent affecta, quamuis inutiliter factam, Garcia *part. 5. cap. 1. num.138. & 139.* poſt alios, *& num.761.*

An Epiſcopus poſſit concedere expectatiuas beneficiorum.

§. V.

EPITOME.

1. *Expectatiua omnes hodie ſublata ſunt per Concilium Tridentinum.*
2. *Olim de iure Canonico expectatiua, & mandata de prouidendo concedebantur.*
3. *Hodie Papa tantum concedit expectatiuas, rarò tamen.*
4. *Expectatiua loquens de menſibus non capit menſes ordinarios vigore alternatiua.*
5. *Promiſſio facta per patronum de beneficio vacaturo, per mortem beneficiarij non conualeſcit.*
6. *Beneficia antequam vacent, nulli danda, aut promittenda, & cur?*
7. *Patronus Eccleſiaſticus nequit dare alicui poteſtatem præſentandi ad beneficium, antequam vacet.*
8. *Reges Luſitania, an licitè promittant in genere Eccleſias ſui patronatus, & præceptorias vacaturas?*
9. *Epiſcopi, & Prælati inferiores Papa nequeunt promittere expectatiuas ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter ad beneficia vacatura.*
10. *Commendæ, ſeu militia Eccleſiaſtica, an ſint beneficia Eccleſiaſtica, & an promitti poſſint antequam vacent?*
    & quid de officiis ſecularibus? ibid.
11. *Expectatiua conceſſa non expirant morte concedentis, nec dant ius ante acceptationem.*
12. *Expectatiua non datur Monacho ad beneficium ſæculare, quod ſi detur, præſupponit diſpenſationem.*
13. *Expectatiua an poſſit concedi de Capellis, ſeu de beneficiis ad nutum Prælati conſtitutis?*
14. *Expectans poterit ne acceptare beneficia reſignata coram Ordinariis?*
15. *Expectatiuam habentes beneficiis poſſunt renunciare ſimpliciter, & conſequi beneficium ita renunciatum.*
16. *Expectans non poteſt acceptare beneficium, ſi non eſt legitimæ ætatis.*
17. *Expectatiua ad beneficium Clauſtrale non datur niſi Regularibus, & quid de expectatiua data ad dignitatem conuentualem?*
18. *Expectatiua, & mandata de prouidendo non capiunt beneficia ex cauſa permutationis vacātia.*
19. *Expectatiuarum reliqua materia, ac ſummarium oſtenditur.*

DVBITATIO prima tollitur per deciſionem Concilij Tridentini *ſeſſ.24.cap.19.* per hæc verba, *Mandata de prouidendo, & Gratias, quæ expectatiuæ dicuntur, nemini amplius, etiam Collegiis, Vniuerſitatibus, Senatibus, & aliis ſingularibus perſonis, etiam ſub nomine indulti, aut ad certam ſummam, vel alio quouis colore concedi, nec hactenus conceſſis cuiquam vti licere. Sed nec reſeruationes mentales, nec alia quæcunque gratia ad vacatura, nec indulta ad alienas Eccleſias, vel Monaſteria alicui, etiam ex S. R. E. Cardinalibus concedantur, & hactenus conceſſa abrogata eſſe cenſeantur.* Flamin. *lib.2.de reſignat. quaſt. 10. num.4. & lib.3. quaſt. 6. num. 14.* vbi declarat non valere prouiſiones, & expectatiuas, & quaſcunque gratias ad vacatura beneficia etiam ſub nomine indulti, Gonzales *de menſibus §.1. procemial. num. 63.* Redierunt namque per Concilium Tridentinum illa felicia tempora decretorum, quādo nullæ erant expectatiuæ, vt per Mandoſium *in praxi ſignaturæ gratiæ, titulo de expectatiuis, in principio*, vbi dicitur antiquos Romanos Pontifices gratias expectatiuas cōcedere non conſueuiſſe, & propterea nullam de illis in decreto factam fuiſſe mentionem, quod etiam tradit Ioannes Andreas *in cap.duobus, de reſcriptis lib.6.* dicens *illa tempora feliciora iam reditura, quia non ſolum expectatiuas à Romana Curia exulare videbat, ſed etiam regreſſus, & coadiutores cum futura ſucceſſione.* Sic ille. Proinde plura iura, quæ tam in Decretalibus ſub titulis *de reſcriptis, de prabendis, & de conceſſione præbendæ*, quàm in ſexto, & Clementinis cum tractatibus de expectatiuis, iam hodie ſuum effectum non ſortiuntur. 1.

Concilium namque Tridentinum hiſce temporibus à Romano Pontifice illæſum ante oculos habetur, & ideo expectatiuas ad beneficia vacatura quàm rariſſimè conceſſas videmus, cùm ſi voluerit Pontifex, poſſit illas indulgere cùm ſit ſupra illud, *cap. ſignificaſti 4. ante finem, de electione*, ibi, *quaſi Romana Eccleſia legem Concilia vlla præfixerunt, cum omnia Concilia per Romana Eccleſiæ authoritatem, & facta ſint, & robur acceperint, & in eorum ſtatutis Romani Pontificis patenter excipiatur authoritas.* Idem patet ex *cap. propoſuit, de conceſſione præbendæ*, vbi Papa ad vacatura beneficia ius, & expectatiuas tribuere poteſt, vt probat textus *in c.2. de præbendis, lib.6* vbi Franc. *n. 1. & 6.* Dominicus *n.2.* Nauarr. *in c.ſi quando præl.2. à num.4. de reſcriptis* Cabed. *de patronatu Regia Corona c.15 n.6.* & Azor *inſtit.moral.p.2.lib.6.c.32.verſ. verùm enim*, eo quòd Pontifex eſt ſuper Concilio, & poteſt diſpenſare, ſi de eo faciat expreſſam mentionem, Cotta *in memorab.verb. clauſula non obſtante*, Rebuff. *in praxi benefic.tit.de diſpenſat. ſuper defectum natal.num 14.* Henriq. *in ſumma lib.13. c.57.§.1.* Flores *var.lib.1. q.10.n.50.* Azor ſuprà *c.14. col. 574.* & Aloyſ.Ricc. *in collect.dec.p.4.collect.1367.prope finē*, & alij apud Barboſam *in remiſſ.ad decretum Concil.ſeſſ.1. num.3. & in d.cap.ſignificaſti, de electione num.4.* ſicut Princeps ſuper iure poſitiuo diſpenſat, vt per Couarr. *lib.3.variar.c.6.n.1.verſ ſecundo.* Menoch. *conſ.157. n. 11.* ita Pontifex in omnibus legibus, & ſtatutis Conciliorum

Conciliorum etiam generalium diſpenſare poteſt, Gutier. *pract. lib. 3. q. 17. num. 231.* Rebuff. *in Authen. Habita, verb. examinatione pag. 580. cum ſequent. C. ne filius pro patre,* Stephanus Gratian. *diſcept. foren. cap. 397. à num. 35.* Sayr. *in Claui regia lib. 3. cap. 10. num. 6.* & Reginal. *in praxi for. pœnit. lib. 5.* non tamen derogatur Concilium per clauſulas generales, ſed requiritur mentio expreſſa, quia conſtitutio Conciliaris tacitè continet clauſulam derogatoriam, & propterea, vt derogetur, non ſufficit clauſula generalis, ita Caputaq. *part. 1. deciſ. 268.* Veral. *deciſ. 176.* & Aloyſ. Ricc. *in collectione deciſ. p. 4. collect. 849.*

4. Illud etiam obſerua expectatiuas quæ loquuntur de menſibus ordinariis, nó capere menſes Ordinarios vigore alternatiuæ, ſed ſolùm, quæ vacauerint in menſibus reſeruatis, Puteus *deciſ. 53. lib. 2. dec. 48. in vna Calagurritana, num. 2. & 3. lib. 3.* & priùs *deciſ. 92. in fine num. 2. lib. 1.* Gomez *in tract. de expectatiuis, num. 21. ad finem,* vbi ſubdit idem dicendum de menſibus alternatiuis datis Ordinario vigore alternatiuæ acceptatæ, quod etiam habet locum Sede Epiſcopali vacante, tunc enim expectantes nequeunt acceptare pro quatuor menſibus conceſſis Ordinario. Mohedãn. *deciſ. 29. de prabendis,* niſi Pontifex declaret derogari regulæ de menſibus expreſsè, vel alio modo pateſcat menſes etiam Ordinarios contineri ſub expectatiua, Caſſador. *deciſ. 15. ex num. 4. de prabend.* Quòd ſi expectatiuæ faciant mentionem de menſibus ordinariis, adhuc non extenduntur ad menſes ordinarios conceſſos vigore alternatiuæ, niſi apponatur verbum *quomodolibet,* ſeu *quomodocunque,* quod eſt vniuerſale. Puteus *deciſ. 215. & 222. lib. 1.*

5. Dubitatio ſecunda, an promiſſio facta per patronum de beneficio vacaturo conualeſcat per mortem beneficiarij? Pro reſolutione certi iuris eſt, beneficium nondum vacans non poſſe conferri, nec promitti, ne quis videatur deſiderare mortem proximi, aut captandæ alienæ mortis occaſio tribuatur, *cap. 2. & 3. de conceſſ. praben. & c. 2. eodem titulo lib. 6.* Proinde non poteſt fieri promiſſio obligatoria de facienda præſentatione ad beneficium vacaturum, *cap. final. de conceſſ. preben.* Lambert. *de iure patron. 1. p. 2. lib. q. 6. art. 1. & 19.* & Perez *in l. 1. tit. 6. lib. 1. ordinat. gloſſ. 2. verſ. non minus elegans, & ſequent.* Hoc poſito dicendum eſt per mortem beneficiarij non conualeſcere promiſſionem factam à patrono de beneficio vacaturo, antequam vacet, ratio quia quamuis patronus habeat ius præſentandi in habitu, non tamen illud habet in actu, niſi à tempore vacationis, Duennas *regul. 278.* & ideo promiſſio de beneficio vacaturo per obitum beneficiarij non conualeſcit, Caſſador. *in tit. de iure patronatus, q. 5.* quia textus *in d. cap. vltimo, de conceſſione prabenda,* reſiſtit, & vbi lex actui reſiſtit, non adeſt ibi legitimus conſenſus agentis. Bartol. & ſcribentes *in l. cùm lex, ff. de fideiuſſ.* & Panorm. *in cap. cùm contingat. col. 1 de iureiuran.* Quare nec naturalis ex tali actu naſcitur obligatio viuente adhuc beneficiario, adeò, vt neque per mortem illius conualeſcat, cùm lex ab initio reſiſtens poſtea non confirmet. Caldas Pereira *3. p. de poteſtate eligendi cap. 10. num. 2.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi alleg. 72. num. 5. & 6.* argum. reſcripti ab excommunicato impetrati, quod adeò nullum eſt, vt neque per abſolutionem ſuperuenientem conualeſcat, Panor. *in cap. dilectus filius, de reſcriptis col. 2.* inhabilitas namque impetrantis ab excommunicatione cauſata infirmatur, & reſcriptum etiam, nec per ſuperuenientem abſolutionem firmatur; ſic in noſtro caſu, veluti collatio facta laico de beneficio adeò nulla eſt, vt nullo modo conualeſcat per ſuperuenientem ordinem clericalem. Selua *de beneficiis 3. p. q. 6.*

Dubitatio tertia exigit rationem ob quam non ſunt promittenda beneficia antequam vacent? 6.
Ratio poteſt eſſe, ne quis deſideret mortem proximi, quæ poteſt habere locum in beneficio certo, ac determinato. Ex quo infertur poſſe concedi expectatiuam de beneficio in genere vacaturo. Nihilominus creſcente hominum malitia adhuc eadem ratio habebit vires, vbi beneficium in genere promiſſum fuerit. Quare prima prohibitio, ne beneficia Eccleſiaſtica promitterentur antequam vacent, fuit Alexandri Tertij in Concilio Lateranenſ. de quo *in cap. nulla 2. de conceſſ. praben.* vbi ſtatuitur, ne quis promitteret certum, & ſpecificum beneficium alicuius viuentis; ſecundùm quam primam prohibitionem non interdicebatur beneficium vacaturum in genere, hoc eſt, incerti hominis, ſed certi duntaxat; idque propter maiorem captandæ mortis alienæ occaſionem, quæ in promiſſo certi cuiuſdam hominis viuentis beneficio tribuebatur.

Deinde, vt omnis occaſio captandæ mortis alienæ omnino tolleretur, inducta fuit per Innocentium III. ſecunda prohibitio, de qua fit mentio *in c. dilectus 19. verſ. cùm ego, de prabendis,* ibi, & vacaturam expectare, & cætera, & *in cap. accedens 14. de conceſſ. prabend.* per quam prohibitum fuit, ne quis promitteret expectatiuam beneficij vacaturi, etiam in genere, & eo tempore promittebatur beneficium vacaturum, per hæc verba, *promitto tibi beneficium vacaturum cùm potuero, vel cùm occaſio ſe dederit,* habetur *in d. cap. accedens.* Poſtea verò Bonifacius VIII. *in cap. 2. de conceſſ. praben. in 6.* vt Concilium Lateranenſe ſeruaretur illæſum, vltimam promittendi formam addidit, per quam interdictum fuit, ne alicui particulari concederetur, vt beneficiorum reſignationes liberas acciperet, & ea perſonis idoneis conferret, exceptis reſignationibus, & collationibus ex cauſa permutationis, vt apparet *in cap. deliberatione, §. prohibemus, de officio Legati lib. 6.* & *ibi* Ancharan. *num. 2.* & Dominicus *num. 7.*

Dubitatio quarta, an patronus Eccleſiaſticus 7.
poſſit concedere facultatem præſentandi ad beneficium vacaturum? Caſſador *deciſ. 5. de iure patron.* & Lambertin. *eodem titulo 1. part. 2. lib. q. 4. art. 1. & 2. & 3.* negant poſſe conſtitui procuratorem in ſpecie ad præſẽtandum ad beneficium antequam vacet, ſequitur Mandoſ. ad Lapum *alleg. 8. littera N.* niſi patronus ex iuſta cauſa debeat ſe conferre in terras longinquas; quia in hoc euentu poterit de conſenſu Ordinarij relinquere aliquem loco ſui, vt præſentet ad vacatura beneficia, Lambertin. *dict. quæſt. 4. art. 2. num. 3.* Idem dicendum, niſi patronus ſit perſona Illuſtris; ſed hæc limitatio non placet: procedet tamen, quando datur poteſtas præſentandi in genere, Abbas *in cap. final. de conceſſ. prebend. num. 6.* & Garcia *de beneficiis cap. 1. num. 18. part. 10.* vbi *num. 20.* tradit valere conſtitutionem Procuratoris, ſeu adminiſtratoris generalis negotiorum patroni ex iuſta cauſa abſentis conſtituti ante vacationem beneficij cui committeret præſentationem, de authoritate tamen Ordinarij, etiam quòd vnicam præſentationem haberet, Ioannes Andreas *in dict. cap. final.*

Robuff.

Rebuff. *in forma vicariatus num.*13.*&* 71.& fuit deciſum, teſte Garcia 13. *Februarij* 1595. per hæc verba, *Præſentationem factam per Procuratorem, ſeu adminiſtratorem generalem patroni, datam ante vacationem beneficij ſuſtineri, præſertim ex iuſta cauſa ratione longæ abſentiæ.* Sic ibi *d. numer.* 20. quod non procedet, quando eſſent nominatæ perſonæ præſentandæ.

Dubitatio quinta, an Reges Luſitaniæ poſſint promittere Eccleſias ſui patronatus vacaturas in genere ob benemerita, & ſeruitia, & prouiſiones regias de hac promiſſione fieri? Affirmat Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ cap.* 14. ex conſuetudine Regni, ob idque Reges paſſim ſolere promittere præſentationes. Negat Garcia ſuprà *p.* 10. *cap.* 1. *num.* 5. vbi damnat talem conſuetudinem etiam immemorialem, tanquam irrationabilem, & iniquam, niſi ex præſumpto Pontificis priuilegio ad huiuſmodi promiſſiones ex iuſta cauſa faciendas, id conceſſum cenſeatur, per *cap. ſuper quibuſdam.* §. *præterea, de verborum ſignificatione*; vbi dicitur conſuetudinem immemorialem habere vim tituli, & titulum præſumi ex curſu temporis immemorialis, Menoch. *de præſum. lib* 3. *præſumpt.* 131. *num.*45. *&* *conſ.*90. *num.*66. Item conſuetudinem tanti temporis, cuius non extat memoria in contrarium, habere vim priuilegij, Menoch. *ſuprà conſ.* 142. *num.* 13. quod intellige data capacitate conſuetudinem inducentis, vel præſcribentis: tunc enim habet vim priuilegij, ſeu tituli, Couarr. *variar. lib.*1. *cap.* 17. *num.* 6. Natta *conſ.*154. *num.*6. *lib.* 2. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1214. & alij apud Barboſam *in dict. c. ſuper quibuſdam* 26. *ex n.*4.

Dicendum tamen eſt de iure non poſſe Reges promittere Eccleſias ſui patronatus neque in genere, neque in ſpecie antequam vacent, & promiſſiones eſſe nullas, *cap. final. de conceſſ. prabend.* Lambert. *de iure patron.*1. *part lib.*2. *q* 6. *art* 1. *&* 19. Ioann. Nicol. Delphinas *eodem tractatu, num.* 190. Quare præſentatio facta per Regem de beneficio vacaturo nihil obeſt præſentationi poſtea factæ, cùm fuerit nulliter facta, per regulam. *non præſtat impedimentum, de regul. iur. in* 6.& ſic fuiſſe reſolutum *in cauſa Pampilonenſi beneficij de Vgarte* 13. Februarij 1595. coram D. Iuſto, refert Garcia ſuprà *num.*5. Non tamen eſt damnanda conſuetudo Regum Luſitaniæ, qua vtuntur in promiſſionibus beneficiorum antequam vacent, cùm in hac ſint poſſeſſione à tempore immemoriali, quæ quidem conſuetudo valet ex præſumpta conceſſione Romani Pontificis facta Regibus huius Regni, Cabed. *ſuprà d. cap.*14. *Pro præceptoriis, ſeu Militiis, vulgo Commendis, infrà n.* 10.

9. Dubitatio ſexta, Epiſcopi, & reliqui Prælati inferiores, an poſſint concedere expectatiuas de beneficiis vacaturis? Reſponſio eſt negatiua, cùm hoc ſolum ſit integrum R. Pontifici, per textum *in cap.*1. *de præbend. lib.*6. vbi Franc. *num.*1. *&* 6 Cabed. *ſuprà cap.*15. *num.*6. Azot *inſtit. moral. part.* 2. *lib.*6. *cap.* 32. *verſ. verum enim.* Inferioribus autem prælatis non licet ſimiles expectatiuas concedere, *cap.*2. *de conceſſ. præbendæ*, & nouiſſimè id conſtat ex Concil. Trident. *cap.*19. *ſeſſ.*24. *de reformat.* Flamin. *de reſignat. lib.*6. *q.*4. *num.* 104.& Reginal. *in praxi for pœnit. lib.*30. *tract.*3. *num.*247. quod intellige de expectatiuis, ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter conceſſis, ſiue de præſenti, ſiue de futuro, & quocumque modo huiuſmodi expectatiuæ fiant nullius momenti ſunt, *cap.* 2. *de conceſſ. præbendæ in* 6. Cabed. *d. cap.* 5. *num.* 6.

Dubitatio ſeptima, Præceptoriæ, ſeu Militiæ Eccleſiaſticæ, an ſint beneficia Eccleſiaſtica, & poſſint promitti antequam vacent? Pars negans ex eo probatur, quia Reges Luſitaniæ ſunt Magiſtri Ordinum Militarium, & prouidere ſolent de huiuſmodi Præceptoriis tanquam Prælati inferiores, vt ex Nauarr. *in apologia de redditibus Eccleſiaſticis q.*1. *monito* 56. tradit Cabed. *d. cap.*15. *num.*4. ſed Prælati inferiores nequeunt principaliter concedere expectatiuas ſiue in genere, ſiue in ſpecie ad beneficia vacatura, per *d. cap.*2. *de conceſſ. præbenda.* Igitur Reges Luſitaniæ, qui non prouident de huiuſmodi præceptoriis, ſeu Commendis vti Reges, ſed vti Magiſtri ordinum Militarium nequeunt promittere illas antequam vacent. 10.

Dicendum tamen eſt poſſe Reges vti Magiſtros dare expectatiuas, ſeu Diplomata, vulgò *aluaras de lembranſa ad præceptorias*, ex ea ratione, quia non ſunt beneficia Eccleſiaſtica, non enim poſſidentur ab huiuſmodi militibus, vt res Eccleſiaſticæ, ſed vt res prophanæ nihil commune habentes cum ſpiritualibus; nec ſunt beneficia Eccleſiaſtica, Cabed. *ſuprà cap.*15. *num.*15.& præſentit Fr. Emmanuel *tom.* 1. *regul. q.*1. *art.*6. *col.*3. *poſt principium*, contra Valaſc. *conſultatione* 108. *num.*28. & Barboſ. *in cap. cùm dilecta* 16. *de conceſſ. preben.* ex eo fundamento, quia huiuſmodi milites non ſunt clerici, nec tenentur recipere Ordines, cùm deberent Ordines ſuſcipere ad recipiendas prædictas præceptorias, ſeu Commendas, ſi ipſæ eſſent Eccleſiaſtica beneficia, quæ non ſolent conferri, niſi clericis, iuxta textum *in cap.*2. *de ætate, & qualitate*, & Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 6. *& ſeſſ.*24. *de reformat. cap.*12. Quinimò prædicti Milites fruuntur ſolis fructibus temporalibus, qui ſeparantur ab ipſis beneficiis, quæ gubernantur per clericos, penes quos eſt titulus ſpiritualis. Quare cùm ipſi milites ſint laici, commendæ illis indultæ non poſſunt eſſe beneficia Eccleſiaſtica, & ex conſequenti non ſubſunt prohibitioni, *c.*2. *de conceſſ. præbenda*, vbi interdicuntur conferri beneficia Eccleſiaſtica, aut promitti antequam vacent, ita præcitati *ſuprà*.

Idem dicendum eſt de officiis temporalibus poſſe Regem concedere expectatiuas, & promittere illa in tempus, quo vacauerint. Ita Stephanus Gratian *diſcept. forenſ. tom.*5. *cap.*818. *n.*38. Didac. de Britto *in ſuo reſponſo pro Comite de Salinas q.* 1. *num.*11. Phœbos *Luſit. deciſ.* 2. quem referens ſequitur Barboſ. *in d. cap* 2. *num.*5.& Barboſa parens *in remiſſ. ad leges regias lib.* 1. *tit.* 98. *ad principium, num.* 2. ſubdens Prælatos, & Abbates non poſſe prouiſiones concedere de officiis, & beneficiis annexis ſuæ Abbatiæ pro tempore quo vacauerint poſt eorum mortem; ſecus de Principe, vt iudicatum refert idem Phœbos *d. deciſ.* 2. *num.*1. *&* 16. *&* *deciſ.*27. contra Rebuffum *tom.* 2. *ad leges Galliæ, tit. vt beneficia ante vacat. art.* 1. *gloſſ.* 2. vbi concludit officia, & beneficia non poſſe concedi ante vacationem, ſed non eſt recedendum à ſuprà dictis.

Dubitatio octaua, quando expectatiuæ non expirent, & quando dent ius? Quoad primum Rota *deciſ.*9. alias *finali, de electione, in antiquis*, iudicauit gratiam conceſſam per Vrbanum ſeptimum ad beneficium vacaturum non expirare per eius mortem, quamuis tempore Vrbani effectum habuerit, quamquam venerit reuocatoria Pontificis ſequentis; ex eo, quia gratia ſemel conceſſa ſimpliciter non expirat etiam re integra morte 11.

concedentis, text. *in cap. ſi cui nulla* 36. ibi, *huiuſmodi conceſſio, quam, cùm ſpecialem gratiam contineat, decet eſſe manſuram, non expirat etiam re integra per obitum concedentis, de præbendis lib. 6. cap. ſi ſuper gratia* 9. *de officio delegati, lib. etiam* 6. vbi dicitur non ſolùm gratiam non expirare re integra per obitum concedentis, ſed etiam non extingui litteras iuſtitiæ conceſſas pro executione ipſius gratiæ principalis, vt tradit Gigas *de penſionibus q.* 91. *numer.* 1. Ad ſecundum reſpondetur expectatiuam non conferre ius ante acceptationem, ſed poſt illam, acquiritur ius ad rem, Rota *deciſ.* 26. *num.* 4. *de conceſſ. præben. in antiquis*, & Gomez *in regul. de non tollendo iure quæſito q.* 1. *num.* 30. & ante acceptationem poteſt reuocari. Non enim priuilegium dicitur perfectum ante acceptationem, *cap.* 1. §. *ex parte, de conceſſ. præben. in* 6. Item quia in omnibus actibus humanis, qui dependent ex duorum voluntate, requiritur vtriuſque conſenſus, & acceptatio. *l. conſenſu, ff. de actionibus, & obligationibus. l. ædiles, ff. de ædilitio edicto.*

12. Dubitatio decima, an expectatiua data Monacho cenſeatur data ad beneficium ſæculare? Reſponſio eſt negatiua, Staphil. *de formis expectatiuarum, verſ. octaua forma, num.* 9. quæ ſi concedatur, præſupponit diſpenſationem, neque ſine illa tale beneficium obtineri poteſt, quia eſt mortuus mundo, *c. placuit* 16. *quæſt.* 1. & 2.

13. Dubitatio vndecima, an poſſint concedi expectatiuæ de vicariis, ſeu capellis ad nutum remouibilibus? Pars negans ex eo probatur, quia vicarij ad nutum nequeunt remoueri, niſi ex cauſa iuſta, ſicut beneficiarius, vt eſt communis. Pars affirmans eſt certa, quia omnia iura quæ loquuntur de expectatiuis, agunt de beneficiis, quæ dantur in titulum; vicariæ autem temporales non dantur in titulum, neque in perpetuum, & ex conſequenti non ſunt beneficia Eccleſiaſtica, Gonzal. *gloſſ.* 5. §. 3. *numer.* 35. & *ſequentibus*, & in nihilo regulatur tanquam beneficium, neque comprehenditur ſub appellatione beneficij. Item nemo poteſt ordinari in ſacris ad titulum vicariæ temporalis, Salzed *in addit. ad praxim Bernard. cap.* 18. *numer.* 8. *verſ. & ea ratione vicaria temporalis*, Maiolus *de irregul. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 4. & Flaminius *de reſignat. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 2. poſt alios ibi relatos ex antiquioribus. Quare cùm Vicarij temporales non ſint beneficiarij, ſed ſint ſtipendarij ex contractu ad nutum amouibiles promitti poſſunt huiuſmodi capellaniæ, ſeu vicariæ in tempus, quo vacauerint, quia de illis non loquitur *cap.* 2. & *final. de conceſſ. præbend.* neque etiam ipſi Vicarij, ſi omittant preces horarias, quamuis peccent mortaliter, non tenentur reſtituere, non obſtante conſtitutione Pij Quinti, quia ipſe loquitur de habentibus beneficia, quæ cùm ſit pœnalis, ex ſententia Medinæ, & aliorum, ſtrictè eſt intelligenda, vide Nauarrum *in ſumma cap.* 25. & *num.* 122. & *cap.* 7. *de oratione*, apud *num.* 32. vbi de conſtitut. Piana.

Secus de vicaria perpetua, quæ eſt beneficium, & vicarius perpetuus eſt beneficiarius, qui habet curam animarum, quam non habet vicarius temporalis, ſed tantùm exercitium curæ, quia non eſt titulatus, & ideo non habet curam animarum, conſtat ex traditis per Anchar. & Imol. *in Clement. vnica, de officio vicarij*, vbi volunt illum habere curam animarum, qui ſuo nomine aſſumitur ad regimen Eccleſiæ, & curam exercet nomine proprio, non verò alieno, ſequitur Staphil. *de ſtatu, & qualitate benefic.* Oldrad. *conſil.* 67. incipit, *Quæſtio talis*, dicens ſi temporalis alicui committatur cura per collegium, vel ſuperiorem, adhuc vicarium non habere curam animarum; ſecus ſi perpetuò à collegio, vel ſuperiore commiſſa ſit cura, quia inſtituti perpetuò aſſumuntur ad curam plebis ſuo nomine miniſtrandam, Cardinalis *in Clementina vnica, de officio vicarij, num.* 10. Vnde non poteſt concedi expectatiua de vicaria perpetua cùm ſit beneficium. Idcirco non eſt audiendus Garcia *de beneficiis part.* 1. *cap.* 2. *num.* 81. dicens vicarias ad nutum remouibiles, eſſe beneficia, ſi erigantur authoritate Epiſcopi; quia quamuis ita ſint, ſi tamen inſtituuntur ad nutum, vt de more fit, & decernit Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *cap.* 7. adhuc non ſunt beneficia, nec gaudent priuilegiis beneficiorum, cùm non ſint perpetua, nec poſſint permutari, nec reſignari in fauorem, Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 11. *n.* 1. Gonzal. *gloſſ.* 5. §. 6. *n.* 26. & 27.

14. Dubitatio duodecima, an expectans poſſit acceptare beneficia reſignata coram Ordinariis? Reſponſio eſt affirmatiua, ita Sarnien. *quæſt.* 33. *n.* 3. & Rebuff. *in praxi gloſſ.* 14. *num.* 5. quos referens ſequitur Flaminius *de reſignat. lib.* 12. *q.* 10. *num.* 17. & 18. vbi tradit ordinarios poſſe conferre beneficia reſignata coram illis, & vacantia vigore regulæ de infirmis, & expectantes poſſe acceptare beneficia ſic reſignata coram Ordinariis.

15. Dubitatio decimatertia, an habentes expectatiuam in beneficiis, poſſint renunciare ſimpliciter, & conſequi beneficia, ita renunciata? Reſponde affirmatiuè, quo ad primum quæſitum, Rota *deciſ.* 8. *de renunciat. in antiquis*, Boër. *deciſ.* 308. *num.* 1. ratio, quia per expectatiuam habetur ius ad rem, & huic poteſt renunciari, Cardin. Zabarel. *in Clementina. Auditor. & in Clement. ſequent. not.* 2. *de reſcriptis.* non tamen poterit renunciare in fauorem, cùm adhuc beneficium non ſit vndequaque ſuum, ita, vt poſſit in alium transferre. Non eſt autem opus, vt qui habent ius ad rem, vt renuncient in manibus ſuperioris, Geminianus *conſ.* 127. Boër. *deciſ.* 308. *ſub num.* 1. & habetur *in gloſſa in c. ſi elect. de electio. lib.* 6. Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 1. *num.* 97. poſt alios, & *num. ſequent.* cùm ius non ſit quæſitum in re, ſed ad rem duntaxat. Quo ad ſecundum dic poſſe expectantem conſequi beneficium per renunciationem ſimplicem, ſi reſignatio fiat coram Ordinario. Flaminius *lib.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 6. cùm vacauerit beneficium, vt fuit reſolutum in Rota *in vna Columbrien. Canonicatus, & præbendæ*, die 27. Februarij 1542. teſte Puteo *deciſ.* 273. *lib.* 1. capit enim expectatiua omnem modum vacationis, exceptis caſibus in illa contentis, qui caſus firmant regulam in caſibus non exceptis. *l. quæſitum, §. denique, ff. de fundo inſtructo* gloſſ. *in cap. cupientes, in principio, de electione in* 6. Felin. *in cap. in noſtra num.* 47. *de reſcriptis*, Selua *de benefic. part.* 3. *quæſt.* 13. *n.* 69. & Rebuff. *in praxi tit. pars ter. ſignat. in verſ. alia clauſula, num.* 2. & *in tit. requiſita ad collationem, n.* 48. & 49.

16. Dubitatio decimaquarta tollitur negando poſſe expectantem acceptare beneficium, qui non eſt legitimæ ætatis, nimirum non poſſe acceptare beneficium ſacerdotale ſi non habet ætatem requiſitam, Rota *deciſ.* 1. *de prob. in nouis*; ſicut ad obtinendum beneficium curatum requiritur ætas viginti quinti annorum, *cap. cùm in cunctis, de electio*

electione, §. *inferiora*, *cap. licèt Canon*, *eodem tit. in* 6. Abbas *in cap. ſuper inordinata col.* 2. *de prębendis.*

17. Dubitatio decimaquinta, an expectatiua ad beneficium clauſtrale poſſit dari clerico ſæculari, & quid de expectatiua data ad dignitatem conuentualem? Quo ad primum, dic Monacho denegari expectatiuam ad beneficia ſæcularia, argumento text. *in c. cùm de beneficio*, *in ſecunda reſponſione à contrario ſenſu*, *ſed ex ratione identitatis*, *de prębendis lib.* 6. maximè curatum, nec ad clauſtrale beneficium dari expectatiuam, niſi regularibus, Staphil. *de expectatiuis verſ. octaua forma n.* 8. & Mandoſ. *tract. de expectatiuis*, *incipit*, *Romani antiqui*, *verſ. nec dabatur*, vbi addit negari eiſdem clericis, & religioſis eiuſdem ordinis expectatiuam ad dignitatem conuentualem, vel officium clauſtrale. Staphileus tamen declarat *vbi proximè num.* 7. non dari ad hæc duo, niſi regularibus qualificatis. Clericis autem ſæcularibus minimè, Mandoſ. *de ſignat. grat. verbo expectatiua col.* 2. *&* 3.

18. Dubitatio decimaſexta, an expectatiuæ, ſeu mandata de prouidendo extendantur ad beneficia vacantia ex cauſa permutationis? Reſponſio eſt negatiua, *cap. inter cætera*, *de præben. cap. primo, de rerum permut. lib.* 6. *Clemen.* 1. *eodem titulo.* Æne. de Falco. *de reſer. in* 3. *quæſt. princip. num.* 3. & Mandoſ. *vbi ſuprà col.* 4. *ad finem.*

19. Dubitatio vltima circa expectatiuas, ſeu mandata de prouidendo multa continet, de quibus alibi. In præſentiarum tamen mandatum de prouidendo habens in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, & Diœceſis, non poterit prouidere in Cathedrali, quia propter præeminentiam illius ſub generalitate beneficiorum non includuntur beneficia Eccleſiæ cathedralis, Gomez *de expect. num.* 94. *in fine*, *& num.* 95. Rota *deciſ.* 8. *de conceſſ. præben. in nouis*, *& deciſ.* 5. *&* 35. *in antiquis*, eodem titulo, Sicut diſpenſatus à Pontifice ad beneficia obtinenda nequit obtinere Canonicatum in Cathedrali, niſi exprimatur, *cap. quamuis*, *de præben. in* 6. & Rebuff. *in praxi*, *tit. de diſpenſat. ætatis*, *verſ. in cathedralibus.* Non enim nomine Eccleſiarum ciuitatis, aut Diœceſis ſimpliciter venit Eccleſia cathedralis, & è contra in odioſis, Felinus *in cap. in noſtra*, *corol.* 39. *num.* 40. *de reſcriptis.* Oldrad. *conſ.* 183. Couarr. *in cap. Alma part.* 1. § 1. *numer.* 4. *in fine*: in fauorabilibus autem appellatione quorumcunque beneficiorum venit Cathedralis, Rota *deciſ.* 895. *n.* 1. *lib.* 3. *part.* 3. *diuerſ.*

Porrò mandatum de prouidendo ſpeciale derogat generali præcedenti, quamuis de illo nulla fiat mentio, ita Xuar. *alleg.* 28. *num.* 5. Valaſc *conſul.* 72. *num.* 2. ſicut reſcriptum ſpeciale derogat generali, licèt de illo nulla mentio habeatur, Menoch. *de arbitrar. caſu* 97. *à num.* 2. *& conſ.* 36. *n.* 48. Rebuff. *tom.* 2 *ad leges Galliæ, in præfat. tit. de reſcriptis à num.* 103. & Xuar. *d. alleg.* 28. *n.* 16. Priuilegium tamen ſecundum non faciens mentionem de primo, illi non derogat. Gironda *de priuilegiorum*, *& exemptionum explicat. n.* 318. Quinimò priuilegium ſpeciale non aliter derogat generali, niſi facta huius mentione, Xuar. *alleg.* 28. *n.* 10. Menoch. *d. conſ.* 36. *n.* 48. & Rebuff. *ind præfatione*, *n.* 105. & alij apud Barb. *in c. ſicut*, *de reſcriptis n.* 5. *&* 6.

Epiſcopus an poſſit vnire beneficia ſuæ Diœceſis?

§. VI.

EPITOME.

1. *Pontifex poteſt vnire beneficia, etiamſi ſint Epiſcopatus.*
2. *Vnio facta à Pontifice de vna Eccleſia alteri Eccleſiæ, vel Monaſterio, non habet effectum Rectore viuente.*
3. *Epiſcopum poſſe vnire beneficia ſuæ Diœceſis oſtenditur.*
4. *Epiſcopus in quibus caſibus nequeat vnire beneficia.*
5. *Beneficia, quæ hodie non debent vniri?*
6. *Vniri hodie poſſunt beneficia ſeminariis iam erectis.*
7. *Quibus modis poſſint fieri vniones beneficiorum?*
8. *Beneficiorum diuerſarum Diœceſum vniones quomodo poſſint fieri, & à quo?*
9. *Inferiores Epiſcopo an poſſint facere vniones?*
10. *Vicarius generalis an poſſit vnire beneficia?*
11. *Vnitorum beneficiorum gratia non facta mentione de vnione, an valeant?*
12. *Vnio poteſt fieri Monaſteriis Monialium ex cauſa legitima vocatis iis, quorum intereſt.*
13. *Epiſcopus, an poſſit facere vniones de beneficiis, iuris Patronatus?*
14. *Epiſcopus an poſſit vnire beneficia inconſulto Capitulo?*
15. *Epiſcopus an poſſit vnire beneficia reſeruata, ſeu deuoluta ſedi Apoſtolicæ?*
16. *Epiſcopus an poſſit vnire beneficia ad tempus?*
17. *Vnita beneficia, an amittant ſuam naturam, & prærogatiuas antiquas?*
18. *Vnio poteſt fieri omnibus præbendis, ſeu diſtributionibus ſimul.*
19. *Vtrum valeat vnio facta ipſi Capitulo ab Epiſcopo?*

RESOLVTIO prima. Pontifex poteſt vnire omnia beneficia, cùm in illis habeat plenam poteſtatem, *c.* 2. *de præbend. in* 6. *& Clementina* 1. *vt lite pendente*, quod intellige ſiue ſint maiora, ſiue minora, *cap. decimas*, *ad finem*, *& cap. & temporis* 16. *quæſt.* 1. Proinde poteſt coniungere Eccleſias metropolitanas, & Cathedrales, Azor. 2. *p. lib.* 6. *cap.* 28. *quæſ.* 6. vbi addit poſſe vnire omnia beneficia, quæ vocantur conſiſtorialia, vel quæ iuri Romani Pontificis reſeruantur, Garcia *de beneficiis part.* 12. *cap.* 2. §. 1. *numer.* 60. *&* 61. 1.

Reſolutio ſecunda, vnio facta à Pontifice de vna Eccleſia alteri Eccleſiæ, vel Monaſterio, non ſortitur effectum, dum viuit Rector illius, & ideo non requiritur conſenſus ipſius Rectoris. textus *in cap. conſultationibus*, *de donationibus*, *Clement. vlt. de reb. Eccleſiæ non alien.* fitque vnio abſque poſſidentis præiudicio, vt per Rebuff *in praxi benefi. regul. de vnion. gloſſ.* 11 *num* 8 Hoied. *de incompatibil. benefic. cap.* 3. *num.* 9. *verſ. ſed vtrum*, Caldas Pereira *de renouat. emphyt. quæſ.* 5. *numer.* 5. Garcia *de benefic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 214. Quinimò facta vnione ex commiſſione Papæ, ſeu per legatum 2.

gatum in caſibus poſitis, per Concil. Trident. *ſeſſ.21. de reformat. cap.5.* debet vocari conſenſus illius, cuius intereſt, Faſtol. *cauſ.8. dub.5.* & Boër. *deciſ.345. num.4.* ſed meliùs Roia *deciſ. 1. & 2. de officio legati in nouis in additio.* id negat in vnione facienda per legatum requiri, & à fortiori quando fit vnio per Papam, ſeu ex eius commiſſione, Nauarr. *conſ. 10. num.1. de officio delegati*, Garcia *d. part.12. cap.2. num.215. & 217. & 218.* Barboſ. *in d.c. conſultat. n.2.*

3. Reſolutio tertia, Epiſcopus poteſt vnire beneficia ſuæ Diœceſis non exempta, *cap. ſicut vnire, de exceſſib. Prælatorum*, his verbis, *Sicut vnire Epiſcopus atque poteſtati ſubiicere aliena ad S. Pontificem pertinere dignoſcitur, ita ad Epiſcopum Eccleſiarum ſua Diœceſis vnio, & ſubiectio earumdem.* idem habetur *in cap. expoſuiſti, de præbendis*, Fuſc. *de viſitat. lib.2. c. 2. num.19.* Nauarr. *conſ.9. num. 1. de officio Ordinarij*, Rota *deciſ.133. num.5. part. 2. diuerſorum*, & Azor. *d. part.2. lib.6. cap.28. queſt.6.* & alij, quos referens ſequitur Garcia *d. part. 12. c.2. num.61.* & Barboſ. *alleg. 66. num. 5.* Amplia in Legato à latere, qui eſt maior Epiſcopo, & ideo poteſt in ſua Prouincia, quæ Epiſcopus in ſua Diœceſi, atque ita quæ conferre poteſt, ex legitima cauſa poteſt vnire, Abbas *in d. cap. ſicut vnire num. 5. & 6. de exceſſ. Prælat.* Hoieda *de benefic. incompat. cap.3. num.7.* & Cucch. *in inſtitut. maiorib. lib.2. tit.5. à num. 87.* & Rebuff. *in praxi tit. de vnionibus num.24. & in regula de vnionibus gloſſ.11. n.13.* Caccialupus *in tract. de vnionibus art.3. q. 2. ex n.2.* ſubdubius tamen, quamuis *num.12. & 14.* loquens de Legato non à latere tradat non poſſe vnire beneficia, ex quo non poteſt illa conferre, *cap. 1. de officio legati in 6.* ſequitur Petrus Gregor. *de benefic. c.20. ex n.6.*

4. Reſolutio quarta congerit caſus, in quibus Epiſcopus nequit vnire beneficia. In primis interdicuntur Epiſcopis coniunctiones beneficiorum, quibus Eccleſiæ vniuntur ad vitam beneficiariorum; eo quia huiuſmodi coniunctiones ſunt contra, aut ſaltem præter ius commune. Nam cùm iura vetent, ne quis duo beneficia ſimul obtineat, maximè ex illis, quæ incompatibilia à iure dicuntur, introduci cœptum eſt, vt vnum beneficium alteri annecteretur ad tempus, videlicet dum quis viueret, ita vt ea annexa obtinere diceretur, cùm tamen annexio, ſeu vnio facta fuerit ſolùm propter obtinentem, vt ea beneficia, eorumque fructus ſimul conſequeretur. Præterea per huiuſmodi vniones introductum fuit, vt beneficiarij in ſuis Eccleſiis nunquam reſideant. Quinimò hoc modo fit, vt ipſi ante legitimam ætatem obtineant beneficia, quæ alioqui non poterant conferri, niſi beneficiariis certam ætatem habentibus. Quocirca Caſſador. *deciſ.4. tit. de præben.* poſt Geminianum *in cap. 1. de religioſ. domib. in 6.* damnat coniunctiones beneficiorum ad vitam factas tanquam contra ſacros Canones inuentas, & Eccleſiis noxias; niſi fiant ex cauſa à Romano Pontifice, qui poteſt rigorem Canonum temperare, & relaxare, & vnum beneficium alteri annectere ad tempus, ſeu ad vitam illius in quo coniungitur. Fauet Concil. Trident. *ſeſſ.14. cap.9. de reformat.* vbi cauetur, ne beneficia vnius Diœceſis beneficiis, vel pio loco alterius Diœceſis perpetuò vniantur, item ne coniungantur Monaſteriis, collegiis, vel locis piis, in altera Diœceſi ſitis, & *ſeſſ. 24. cap. 13. de reformatione* decernit, ne Eccleſiæ Parochiales, vel curam animarum habentes coniungantur Monaſteriis quibuſcunque, & Abbatiis, vel dignitatibus, vel Præbendis Eccleſiæ Cathedralis, vel collegiatæ, ſiue aliis beneficiis ſimplicibus, aut Hoſpitalibus, militiiſve vniantur.

Excipiuntur tamen vniones factæ collegiis, & aliis piis locis pro dotatione, & augmento eorum, & pro conſeruatione religioſorum locorum ad propagationem fidei Catholicæ, ad defenſionem extructorum, & ad augmentum cultus diuini, Gonzal. *d. regul.8. gloſſ.5. §.7. num.46. & ſequentibus*, per alios, quos ibi referens ſequitur, quibus accedit Barboſ. *in remiſ. ad Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap.13. n.3.* ſequitur Garcia *de beneficiis part.12. cap.2. num.77.* per textum *in cap. conſultationibus, & in cap. paſtoralis, de donationib.* & *ibi* Barboſ. poſt Monet. *de commut. vltimarum voluntatum*, vbi addit poſſe Epiſcopum vnire alicui Religioni Eccleſiam, ſeu beneficium ſuæ diœceſis, per gloſſam *in Clementina 1. de reb. Eccleſ. non alien. verb. denotetur*, & *ibi* Zabarel. *num.4. notab.4. & num. 11. q. 7.* Azor. *part.2. lib.6. cap.28. q.19.* & Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 7. cap. 29. num. 148.* etiamſi Religioſi, & Monaſteria ſint exempta, Caccialup. *de vnionib. art. 4. q. 4.* Calderin. *conſ. 5. de reb. Eccleſ.*

Interdicitur item Epiſcopis iure nouo coniungere Eccleſias regulares, cùm ſint ab Epiſcoporum poteſtate exemptæ, præſertim, quæ ſunt diuerſæ profeſſionis, regulæ, habitus, & ordinis diſtincti, quia vnus non poſſet præeſſe ambabus, Azor *d. lib.6. cap.28. q.18.* ex ea ratione, quòd vna Eccleſia ſubiiceretur alteri diuerſi inſtituti, ac regulæ. Item prohibentur vniri dignitates, & Canonicatus, & præbendæ Cathedralium ac Monaſteria, Concil. Trident. *d. ſeſſ. 24. c. 13. poſt principium, & ſeſſ. 6. cap. 6. & ſeſſ. 25. cap. 9. in fine.*

Reſolutio quinta. Hodie non debent vniri Eccleſiæ parochiales Monaſteriis quibuſcunque, aut Abbatiis, & quæ vnitæ erant reuideri mandatur, Concil. Trident. *d. cap.13.* Poteſt tamen hodie vniri vnum beneficium curatum cum alio curato ratione paupertatis, Concil. Trident. *ſeſſ.21. c.5.* Gonzales *d. gloſſ.5. §.7. num. 65.* nec non beneficia ſimplicia, quæ non requirunt reſidentiam, poſſunt coniungi Eccleſiis curatis, vel collegiatis, vel Cathedralibus, propter earum paupertatem, ita *in d. cap. 5. ſeſſ. 21. & ſeſſ. 24. cap. 13. & cap. 15.* 5.

Reſolutio ſexta. Hodie ſeminariis ſcholarium poſſunt vniri beneficia, habetur *in d. Concil. ſeſſ.23. cap.18. poſt medium.* Non requiritur tamen in hac vnione facienda ſeminario, conſenſus Capituli, ſed ſatis eſt conſilium quatuor deputatorum, quorum duo ſint de Capitulo, & alij duo de clero, ex Concil. Trident. *cap.18. ſeſſ. 23. de reformat.* aliter vnio non tenet, vt cenſuit ſacra Congregatio per hæc verba, *Congregatio cenſuit vniones factas ſeminario abſque conſilio eorum quatuor, quos iubet Concilium adhiberi, minimè valere,* Rurſus, *Non valent vniones ſimplicium beneficiorum facta irrequiſito deputatorum conſilio.* Nihilominus eadem Congregatio cenſuit non teneri Epiſcopum ſequi conſilium quatuor deputatorum, his verbis, *Epiſcopi quatuor deputatos, ſeminarij debet habere in conſilium pro tota temporali adminiſtratione prædicti ſeminarij, excepta exactione, quæ ad ſolum Epiſcopum ſpectat, non tamen tenetur eorum ſequi conſilium.* 6.

Vt

Vt autem vnio facta ſeminario ſubſiſtat, opus eſt, vt ſeminarium actu ſit erectum, & habeat actu ſcholares, & magiſtros, Gonzales *ad regul.* 8. *d.§.7. num.*68. Aloyſ. Ricc. *deciſ. reſolut.* 380. *num.* 1. Barboſ. *de poteſt. Epiſcopi alleg.*77. *num.* 23. Quare ante erectionem ſeminarij, & exiſtentiam ſcholarium, vniones non tenent, vt cenſuit Congregatio ſacra *in vna Gienen.* & reſoluit Rota *in eadem cauſa Gienen. praſtimonij* 17. *Aprilis* 1594. coram Illuſtriſſimo D. Blancheto, teſte Gonzales *d. num.*67. Garcia *part.* 12. *cap.* 2. *ex num.* 195. vbi plures reſolutiones refert de hac materia. Vnde fieri non poteſt vnio ſeminario nondum erecto: quare ad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum, vt fuit deciſum *in cauſa Oxomen. beneficij*, 24. Octobris 1611. coram Illuſtriſſ. Cardin. Sacrato *deciſ.* 361. *num.* 3. *& ſequent. part.* 2. *in recentior.* Garcia *de beneſic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 193. & Gonzalez *d. gloſſ.* 5. §. 7. *num.*68. qui quamuis *n.*75. arbitretur ceſſante fraude, vniones ſeminario nondum erecto factas valere: attamen hæc reſolutio, vt vult Garcia *d.c.* 2. *num.* 196. *in fine*, repugnat declarationibus Congregationis Concilij, & ſententiæ Rotæ.

7. Reſolutio ſeptima. Varios modos continet, quibus poſſunt fieri beneficiorum vniones, ex *cap. & temporis* 16. *quæſt.* 1. vbi gloſſ. *verb. vnire*, declarat tres vniendi modos. Primus eſt, quo fit vnio per viam ſubiectionis, quando ſcilicet vna Eccleſia, vel beneficium alteri ſubiicitur pro argumento illius dotis, & patrimonij: in quo euentu Eccleſia, ſeu beneficium, cui fit vnio ſuperior, & principalior remanet: beneficium autem vnitum manet inferior, & ſubditum, & acceſſorium dependens ab illa Eccleſia, ſeu beneficio, cui coniungitur, annectitur, aut vnitur, & videntur vnita omnia iura ipſi Eccleſiæ competentia, quamuis nihil exprimatur, Gregor. Lopez. *l.* 7. *verb. determino, tit.* 20. *part.* 3. niſi Eccleſia, cui vnio fit, ſit incapax iuris alicuius Eccleſiæ vnitæ, Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 3. *n.*6.

Secundus modus, quo fit vnio, eſt, quando duo beneficia ad inuicem æquè principaliter coniunguntur, vt ex duobus beneficiis fiat vnum duntaxat beneficium, & communicent mutuo bona ſua, & priuilegia, text. *in cap. decimas, in fine*, 16 *quæſt.* 1. ibi, *ſicut enim Papa duos Epiſcopatus in vnum poteſt reducere*, Cened. *ad Decretal. collect.* 87. *num.* 1. poſt plures ibi relatos, ex textu *in cap. recolentes. in fine, de ſtatu Monachorum.* Tertius modus eſt quo fit vnio, vt Eccleſia vna alteri ſubiiciatur, & tunc vnita erit acceſſoria, fruetur que priuilegiis principalis, cui vnitur *d. cap. recolentes.* Sed hic tertius modus vnionis non diſtinguitur à primo, ſed coincidit cum illo; & ideo tertius modus quo fit vnio, eſt, quando duæ Diœceſes, vel Eccleſiæ coniunguntur, quo ad caput, & gubernatorem, vt vtraque remaneat cum ſuis propriis bonis, & iuribus diſtinctis, & ſeparatis, & non communicatis, vt priùs, ac habeat vnum Epiſcopum, & Rectorem, & quælibet retinet ſua priuilegia, & iura, gloſſ. & ſcribentes *in cap. ſicut vnire, de exceſſ. Prælat.* argum. Epiſcopatus Viterbi, & Tuſculani, qui quamuis ſint duæ Diœceſes, vtriuſque vnus extat Epiſcopus duntaxat, Mandoſ. *in regul.* 12. *de vnionibus q.* 1 *num.* 4. *& conſ.* 27. *num.* 3. Gonzal. *d. gloſſ.* 5. §. 7. *n.*30. Garcia *d cap.* 2. *ex num.* 7. Filliucius *tract.* 41. *de beneficiis cap.* 3. *à num.* 121. & Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 2. *cap.* 29. *num.* 146. quibus accedit Barboſ. *in d. cap. & temporis*, 16. *q.* 1. *allegatione* 54. *num.* 131. vbi addit Epiſcopum duarum Diœceſum æquè principaliter vnitarum, non poſſe ponere duos vicarios generales in principalibus locis illarum Diœceſum ita vnitarum, quoniam vnum ex illis neceſſariò conſtitueret in loco, vbi non habet ſedem. Satis erit igitur conſtitui vicarium in altera duarum Diœceſum vnicum, vt cenſeatur etiam conſtitutus in altera, ita Cardin. *in Clemen.* 2. *q.* 2. *de reſcriptis*, quem refert Sbroz *lib.* 2. *q.* 27. *num.* 10. ſicut Epiſcopus cenſetur vnicus paſtor ambarum Diœceſum, & poteſt reſidere in vna, & altera, quia reſpectu illius, ambæ reputantur vna Diœceſis, & ideo poteſt reſidendo in vna expedire negotia alterius, Rebuff. *in praxi tit. de vnionibus beneſic. n.*16.

Reſolutio octaua oſtendit diuerſarum Diœceſum vniones non poſſe fieri, niſi à Summo Pontifice, expreſsè D. Bernardus *in Epiſtol.* 131. *ad Mediolenenſes*, in hæc verba, *Poteſt Romana Eccleſia nouos ordinare Epiſcopatus vbi hactenus non fuerunt, poteſt eos, qui ſunt, alios deprimere, alios ſublimare, prout ratio ſibi dictauerit, ita vt de Epiſcopo Archiepiſcopum creare liceat, ſicut è conuerſo.* ſequitur Bellarminus *controuer. fidei Cathol. controuer.* 4. *lib.* 4. *cap.* 24. *in* 5. *ratione col.*1076. Idem refert Mandoſ. *regul.* 12. *de reſeruat. q.* 6. *num.* 7. Rebuff. *in praxi tit. de vnionib. beneſic. ex num.* 23. & Rhenatus Choppinus *de ſacra polit. lib.* 2. *tit.* 4. *ex numer.* 10. *& duobus ſequentib.* vbi meminit diſmembrationum Epiſcopatuum, & Archiepiſcopatuum. 8.

Hæc autem facultas vniendi reſtringitur à Concilio Tridentino Epiſcopis in multis caſibus, videlicet, vt beneficia vnius Diœceſis non coniungantur beneficiis, ſeu locis alterius, vt videre eſt apud *cap.* 9. *ſeſſ.* 14. *de reformat.* & aduertit Fuſc. *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 24. & Azor. 2. *part. lib.* 6. *c.* 28. *quæſt.* 17. etiamſi antea vnirentur; vt notat Caccialupus ſuprà *art.* 4. *q.* 13. *& art.* 16. *n.* 8. Similiter ſecundùm *c.* 13. *ſeſſ.* 24. *de reformatione*, beneficia curata nequeunt vniri Monaſteriis, Dignitatibus, Præbendis, aut aliis beneficiis ſimplicibus. ita Hojeda *d c.* 3 *n.*6. *& ſequent.* & Azor. *d. q.* 17. *verſ. nec item*, ſubdens prohibere Conciliũ vt Parochiales cum aliis Parochialibus coniungantur, aut curam animarum habentes cum aliis ſimilibus connectantur, ſicut nequeunt conuerti beneficia curata in ſimplicia, iuxta *c.* 16. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* neque pro parte fructuũ, vt cenſuit Congregatio, ibi, *Non conuertantur etiam pro parte, videlicet ex parte etiam minori fructuum Parochialis, conſtituere beneficium ſimplex.* Atque ita non poterit Epiſcopus ſeparare etiam ab Eccleſiis Parochialibus beneficia ſimplicia, ſi illis vnita eſſent, quamuis Parochiales non egeant facta ſeparatione. Gonzal. tamen circa Eccleſias parochiales, quòd non vniantur, addit *gloſſ.* 6. *num.* 96. id habere locum in Eccleſiis verè parochialibus, & quæ certis finibus concluduntur, & ita cenſuiſſe ſacram Congregationem Concilij per hæc verba, *Parochiæ, quæ certos fines non habent, ſed certum tantum populum, & per certas familias diſtinguuntur; vſque adeò, vt Sacramenta promiſcuè non adminiſtrentur, hoc Concilij decreto vtique non comprehenduntur*, Garcia verò repugnat dicens, Gonzales in hoc decipi *d. cap.* 2. *part.* 12. *num* 88. idcirco vult iſtam declarationem non referri ad dictum decretum capitis 13. *in verſ. in vnionibus*, ſed *in verſ. in iis quoque*, ſicut alia declaratio, quæ ſic habet: *Congregatio*

gatio Concilij cenſuit ſufficere ad hoc, vt non ſit locus cap. 13. ſeſſ. 24. de reformat, curam eſſe diſtinctam. Nihilominus magis placet Gonzal.

9. Reſolutio nona. Inferiores Epiſcopo nequeunt facere vniones beneficiorum, niſi ex priuilegio aliquo Pontificio, aut ex legitima præſcriptione id habeant, ita Rebuff. *tit. de vnionibus, num. 32. & 33. & in forma vicariatus, num.* 102. Fuſc. *tit. de viſitat. cap. 26. num.* 7. Ducuntur ex *cap. ſicut vnire, de exceſſ. Prælatorum*, vbi dicitur vnire eſſe proprium Epiſcoporum, quod etiam docet gloſſa *Clemen. 2. verb. Epiſcopum, de reb. Eccleſ. non alien.* vbi Imola *num.* 9. Bonifac. *in principio, n.* 12. gloſſ. *in Clemen.* 1. §. *Ad hæc, verb. Ordinarios, de ſtatu Monach.* Innocentius *in d. cap ſicut vnire, n vnico*, & *ibi* Ioan. Andr. *num.* 2. Aloyſ. Ricc. *reſolut.* 383. *numer.* 3. & Garcia *d. cap.* 2. *de vnione numer.* 71.

Nihilominus quando Abbates, & alij Prælati Epiſcopo inferiores habent Eccleſias pleno iure ſibi ſubiectas, verius eſt poſſe facere vniones, cùm habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſuis Eccleſiis, & poſſunt omnia in illis, quæ Epiſcopi quoad iuriſdictionem, Sanchez *de matrimonio lib. 8. diſp. 2. n.* 12. Cùm ergo vnire ſpectet ad iuriſdictionem, poſſunt ipſi Prælati facere vniones, ita Abbas *in d. cap. ſicut vnire, numer.* 3. Cardinalis *d. Clement.* 1. §. *ad hæc, de ſtatu Monachorum*, & alij, quos referens ſequitur Sanchez *tom. 2. in præcepta Decalogi lib. 7. cap. 29. numer.* 160. dicens hos poſſe vnire, quando ita plenè ſibi ſubditas habent Eccleſias, vt in illis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem exerceant. Idem innuit Garcia *cit, num.* 72. poſt Flores *quæſt. 24. à num.* 25. & alios, & nouiſſimè Barboſ. *in d. c. ſicut vnire, n. 7. ad finem.*

10. Reſolutio decima, Vicarius generalis Epiſcopi nequit beneficia vnire ſine ſpeciali mandato ſibi commiſſo, ita Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de vnionibus num. 37. & tit. de forma vicariatus, num.* 102. Sbrozius *de vicario Epiſcopi lib. 2. q. 115. à n. 2. vſque ad* 8. Hoieda *de incompatibil. beneficiorum, part. 2. c. 3 n. 7. verſ. non eſt etiam omittendum*, Azor. *d. lib. 6. c. 28. q.* 10. Narbona *de appellat. à vicario ad Epiſcopum, part. 1. n.* 223. Garcia *d. c. 2. n.* 69. poſt plures, Stephan. Gratian. *diſcept. foren. c. 178. n.* 35. Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccleſ. deciſ. 492. in 1. edit.* aliàs *reſol.* 383. *ante n. 1. in 2. edit.* & Mandoſ. *tit. de vnionibus, verſ. vicarius tamen.* Ex eo fundamento, quia Vicarius non poteſt conferre beneficia, quod eſt minus, quàm vnire. Quinimò etiam ſi data ſit vicario poteſtas conferendi beneficia cum clauſula generali, *& ad omnia alia etiam requirentia ſpeciale mandatum*, adhuc non poteſt vnire, cùm in ſpecie vniones exigant ſpeciale mandatum, ita Sbroz Rebuff. & Azor. *vbi proximè*, quos referens ſequitur Sanchez *ſuprà d. c. 29. n.* 153. ſubdens in fine non eſſe audiendum Hieron. Gabrielem *conſ. 200. n. 3. vol.* 1. aſſerentem integrum eſſe vicario ex ſuo officio facere vniones, ſequitur Barboſ. *in c. ſicut vnire, de exceſſ. Prælat n.* 4.

11. Reſolutio vndecima, an gratiæ vnitorum beneficiorum non facta mentione vnionis, valeant? Reſponſio eſt negatiua, Oldradus *conſ. 257. n. 20. & 26. & 27. & ſequenti*, Puteus *deciſ. 357. num. 4. lib. 1.* & aliis, quibus accedit Gonzales *gloſſa* 5. §. *7. n.* 139. Flaminius *de reſignat. lib. 2. quæſt. 9. n. 14. &* 15. & eſt communis opinio, tum quia non eſt veriſimile, quòd Papa voluerit tollere, & impedire effectum vnionis: tum vel maximè, quòd Pontifex non intendat concedere litteras præiudiciales alteri, niſi expreſsè exprimat, Archidiaconus *in c. cum aliquibus, & cap. quamuis, de reſcriptis.* Hinc reſignatio facta in fauorem cum narratiua vnionis valet, & ſuſpendit vnionem, ſecus ſi non fiat mentio vnionis. Flamin. *ſup. n. 8. &* 14. manet enim gratia ſubreptitia tacita mentione vnionis.

Reſolutio duodecima. Vnio poteſt fieri Monaſteriis Monialium ex cauſa legitima, vocatis iis quorum intereſt, ita Flores de Mena *q. 10. à n. 4. vſque ad* 7. dicens beneficium curatum poſſe vniri in temporalibus, & ſpiritualibus monaſterio Monialium per Pontificem, & Abbatiſſam per vicarium poſſe exercere curam animarum. Quamuis enim fœmina ſit incapax iuriſdictionis ſpiritualis quo ad actum exercendi illam per ſe ipſam, non incapax eſt quo ad habitum, & poteſtatem eligendi vicarios, quibus incumbat cura, & exercitium curæ, ita deciſum refert praxis Epiſcopalis *part. 2. verb. vnio*, §. 4. Barboſ. *alleg. 66. n.* 11. Sanchez. *d. tom. 2 in præcepta Decalogi lib. 7. c. 29. n.* 190. 12.

Hinc ſequitur vniones fieri non poſſe ſine iuſta cauſa, quæ in hac parte neceſſitas, aut vtilitas debet eſſe, vt habetur *in cap. ex poſuiſti, de præbendis.* Rebuff. *de tit. de vnionib. numer.* 38. Garcia *d. cap. 2. numer.* 108. Azor. *part. 2. lib. 6. cap. 28. q.* 6. Petr. Gregor. *de benefic. cap. 20. num.* 6. idem Garcia *d. cap. 2. num.* 62. vbi *num.* 113. docet vnionem factam per Epiſcopum ſine cauſa, vel ex falſa cauſa etiam ſeruata iuris forma, eſſe nullam ipſo iure. Vnde ſufficiens cauſa vniendi loco religioſo eſt indigentia ipſius loci, aut inopia fructuum ad ſuſtentationem miniſtrorum, Hoſtienſ. *in c. nouit. num. 7. de his, quæ fiunt à Prælato.* Similiter erit cauſa iuſta, ſi Eccleſia deſtruatur ab hoſtibus. *c. 2. de religioſis domibus.* Item cauſa erit vniendi augmentum cultus diuini, *cap. ex parte, de conſtitutionib.* & deducitur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 14. de reformat. cap.* 9.

Reſolutio decima tertia. Vniones nequeunt fieri de beneficiis iuris patronatus perpetuæ, Garcia *d. cap. 2 part. 12 num.* 210. ex ſacra Congregatione *ſupra cap. 5. ſeſſ.* 21. dicente his verbis. *Hoc cap. diſponitur poſſe Epiſcopum facere vniones perpetuas quarumcunque Eccleſiarum Parochialium, & aliorum beneficiorum cum curatis, propter eorum paupertatem, non comprehendit beneficia iuris patronatus.* Cap. autem 18. ſeſſ. 23. ſic Congregatio, *Vniri non poſſunt beneficia iuris patronatus etiam Eccleſiaſtici, nec pertinentia ad prouiſionem inferiorum, neque beneficia, quæ reſidentiam requirunt, neque regularia, nec etiam, quæ commendata ſunt, nec quæ Monaſteriis ſunt vnita, vel annexa.* 13.

Quare vniones de beneficiis iuris patronatus inconſulto patrono, non valent, quia præiudicium fit patrono, amiſſo iure præſentandi vbi primum beneficium iuris patronatus coniungitur alteri libero. Requiritur ergo conſenſus patronorum, prout diſponit Concil. Trident. *ſeſſ. 24. n. 15. de reformat.* Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccleſ. deciſ. 486. in 1. edit. & reſolut. 377. n. 1 in 2. edit.* proinde vnio debet fieri vocatis illis, quorum intereſt; aliàs non tenet, Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de reformat. c.* 6. Azor. *d. lib. 6. c. 28. quæſ.* 14. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ. 486. in 1. edit. & reſolut. 377. n. 3. in 2. edit. & deciſ. 591. in 1. edit. ac reſolut. 382. n. 1. in 2. edit.* aliàs non valet vnio, per *Clement. vnicam*, §. *ad hæc, de ſtatu Monach.* Garcia *d. c. 2. num.* 203. ſicut etiam non valet, ſi vniatur ſine conſenſu poſſeſſorum, Cardinalis Seraphin. *deciſ. 1459. n.* 13.

Reſolutio decimaquarta. Epiſcopus regulariter 14.

ter non poteſt vnire beneficia inconſulto Capitulo, vltra cauſæ cognitionem, per *c. paſtoralis, de donationib.* & per *Clementinam, ſi vna, de rebus Eccleſiæ*, Abbas *in d. c. ſicut vnire, num.* 2. Fuſc. *d. l.* 2. *c.* 26. *num.* 5. Azor. 2. *part. lib.* 6. *c.* 28. *quæſ.* 12. ſi autem Capitulum noluerit conſentire, recurrendum eſt ad ſuperiorem, Bonifac *in d. Clement. ſi vna*, *n.* 20. & poteſt compelli, ſi iuſta cauſa ſubeſſet, Caccialupus ſuprà *art.* 6. *n.* 2. in terminis autem Concilij *d. c.* 15. *ſeſſ.* 24. poteſt Epiſcopus, ſed non tenetur, nec Metropolitanus poteſt ſupplere ex ſacra Conſecratione, Garcia *d part.* 12. *c.* 2. *n.* 111. non tamen requiritur tractatus, Pauin. *de offic. & poteſt. Capituli Sede vacante*, 3. *quæſt. part.* 2. *n.* 22. & Boër. *deciſ.* 345. *n.* 2. Garcia *ſuprà n.* 146. Conſenſus autem poteſt adiici etiã poſt vnionem, vt probatur ex *c. cum vos, de his, quæ fiunt à Prælatis, & c. cura, de iure patronatus*, Alexand. *conſ.* 219. *num.* 16. *& ſequent. & n.* 22. *lib.* 6. & Flamin. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 10. *à n.* 6. Burſatus tamen *conſ.* 185. *lib.* 2. *n.* 14. ſed minus bene, opinatur conſenſum Capituli requiri à lege per modum ſolemnitatis in ipſo actu, & expreſsè eſſe adhibendum, quem ſequitur Rebuff. *in compendio alienatio. n.* 15. ſed Sanchez noſtræ opinioni adhæret, *d. c.* 29. *n.* 165. *verſ. ſed circa hanc conditionem.*

Quòd ſi vnio fiat à Legato de latere, non requiri conſenſum Capituli, vult Rota *deciſ.* 1. *&* 2. *de officio Legati, in nouis, in additio.* Ægid. *deciſ.* 512. Caccialup. *art.* 6. *concluſ.* 14. & Nauarrus *conſ.* 10. *n.* 1. *de officio delegati*, quibus accedit Gambar. *de officio & author. Legati tit. de poteſtate eius, n.* 58. ex ea ratione, quia Legatus de latere nullum commercium, & conſortium habet cum Capitulo, ſicut habet Epiſcopus. Nihilominus diſtinctione Marian. Socinus ſenior vtitur *in d. cap. ſicut vnire, concluſ.* 14. *num.* 115. *de exceſſ. Prælat.* dicens, ſi vnionem faciat Legatus per Pontificiam commiſſionem, in qua non fit mentio Capituli, non eſſe neceſſarium conſenſum Capituli: eo quia fecit vnionem, non vt Ordinarius, ſed tanquam Papæ delegatus. Contrà verò, ſi faciat vnionem ex ſua poteſtate ordinaria Legatus, requiritur conſenſus Capituli, quia non habet in vniendis beneficiis maiorem facultatem, quam habet Epiſcopus: is autem nequit vnire ſine conſenſu Capituli, igitur nec Legatus. Secus quando vnit ex Pontificia commiſſione, quoniam, vt Papa vnire poteſt ſine conſenſu Capituli, ſic etiam, qui habet vices ſuas, Sanchez *ſuprà n.* 166. Quin etiam Epiſcopus ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *c.* 5. *de reformat.* debet requirere conſenſum Capituli, quamuis vniat tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatus, ex verbis illis, iuxta formam iuris, & patet ex declaratione Congregationis ſuprà *d. cap.* 5. ibi, *iuxta formam iuris*, qua præterita nulla erit vnio, hoc de conſenſu Capituli, ſecundùm Clementinam, *ſi vna, de reb. Eccleſ. non alienan.* & Sanch. *n.* 183.

Longè aliter vbi extaret conſuetudo immemorialis vniendi ſine Capituli conſenſu: tunc enim poterit fieri vnio per Epiſcopum ſolum, quia conſuetudo derogat iuri, Rochus *in cap. final. de conſuetudine, ſeſſ.* 6. *num.* 15. *in fine*, aut quadragenaria cum titulo, ex *c.* 1. *de præſcript. in* 6. Garcia *d. part.* 12. *cap.* 2. *n.* 152. *&* 162. & Barboſ. *alleg.* 66. *ex num.* 25. *ad num.* 30.

5. Reſolutio decimaquinta. Epiſcopus poteſt vnire beneficia etiam reſeruata, ſeu deuoluta Sedi Apoſtolicæ, niſi reſeruatio beneficij eſſet perpetua, Nauarr. *conſ.* 12. *de reb. Eccleſ. non alien. ac conſ.* 10. *de officio delegati in* 2. *edit.* Gonzales *gloſſ.* 5. §. 7. *n.* 236. Azor 2. *part. lib.* 6. *c.* 29. *quæſ.* 16. & priùs *lib.* 5. *c.* 29. *quæſ.* 17. & Garcia *cap.* 2. *num.* 91. eo quia reſeruatio non impedit fieri vnionem per Ordinarium, ſed ſuſpenditur eius effectus pro tempore prouiſi de illo à Papa, Sanchez *d. lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 150. poſt alios ibi relatos. Dictum eſt, niſi reſeruatio beneficij eſſet perpetua, qualis eſt prima dignitas poſt Pontificalem, quæ ſemper eſt reſeruata per regulam Cancellariæ, quapropter per Epiſcopum nequit vniri, Sanch. *ſupra num.* 152. & Garcia *n.* 92. *& ſequent.* & Barboſ. *ſupra num.* 15.

Reſolutio decimaſexta. Epiſcopus nequit facere vniones temporales, vt dictum eſt ſuprà, tanquam introductas contra formam iuris communis: aut ſaltem propter illam; faciúntque vt per has vniones non Eccleſiis, ſed perſonis conſulatur, & prouiſi poſſideant duo beneficia, & non reſideant in altero toto tempore vitæ Azor. *d. lib.* 6. *cap.* 18. *quæſ.* 17. Sanchez *ſuprà num.* 152. Barboſ. *allegat.* 66. *num.* 8. poſt praxim Epiſcopalem, *part.* 1. *verb. vnio*, §. 7. 16.

Reſolutio decimaſeptima. Beneficium vnitum aſſumit naturam, conſuetudines, prærogatiuas, & priuilegia beneficij principalis, gloſſ. *verb. Eccleſias, in Clementina per litteras, de prebendis*, vbi Cardinalis, *quæſt.* 17. Imola *num.* 15. quod intelligitur, quando vnio fit acceſſoriè: ſupprimitur tunc, & extinguitur beneficium vnitum, nec amplius retinet nomen beneficij ſeparati, ſed cenſetur, vt prædium illius, cui facta fuit vnio, Oldrad. *conſ.* 157. *à num.* 15. Selua *de benefic.* 3. *part. quæſt.* 12. 14. *qualitate, num.* 10. Rebuff. *in praxi, in forma nouæ prouiſionis, verb. cum annexis.* Quare non vocatur beneficium ſicut antè, ſed per vnionem ſuppreſſum eſt, nec dicitur ampliùs vacare. Attenditur natura principalis beneficij, & eius conſuetudines, & priuilegia conſequitur, cui eſt annexum, & amittit proprias prærogatiuas, Gonzal. *ſuprà gloſſ* 5. §. 7. *à num.* 2. Barboſ. *in l. quia tale, num* 95 *ff. ſolut. matrim.* argum. *l. ſi ex toto, in principio, ff. de legat* 1. *& in l. inter ſocerum*, §. *cùm inter, de pactis dotalibus, & in l. etiam, C. de iure dotium.* Ex quibus conſtat eadem priuilegia competere augmento, quæ competunt rei, cui accreſcit. Alexandr. *conſ.* 20. *Viſo proceſſu, poſt num.* 4. *verſ. ſecundo probatur, lib.* 1. & Bartol. *in l. ſi conuenerit*, §. *ſi nuda, n.* 2. *ff. de pignoratitia actione*, & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *alleg.* 66. *num.* 41. & Garcia *ſuprà part.* 11. *cap.* 5. *à num.* 192. vbi de hac re latè, & Cabed. *de patronatibus regiæ coronæ, cap.* 40. *per totum.* 17.

Reſolutio decimaoctaua. Vnio poteſt fieri omnibus præbendis, ſeu diſtributionibus ſimul, ita videtur ſentire ſacra Congregatio *in ſequenti declaratione*, hæ vniones fieri poſſunt in diſtributionibus quotidianis, vbi illæ tenues fuerint, & etiam præbendæ tenues; ſecus ſi præbendæ non eſſent tenues, quia hoc caſu tenuitati diſtributionum ſuccurri poteſt per remedium *cap.* 3. *ſeſſ.* 21. Idem licere cenſuit Congregatio, quando nullæ ſunt diſtributiones, & præbendæ tenues, vel è contra, Garcia *de beneficiis, part.* 12. *cap.* 2. *n.* 171. quem ſequitur Barboſ. *d. alleg.* 66. *num.* 33. 18.

Reſolutio decimanona. Epiſcopus nequit facere vnionem Capitulo ſine authoritate Papæ, quia non poteſt authoritatem adhibere in facto proprio, etiam ſi fiat vnio vigore Concilij *ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 5. gloſſ. *verb. menſæ, in d. Clementina, ſi vna*, quam ſequitur *ibi* Abbas *num.* 6. Rota Romana *in vna Peruſin. beneficij.* 4. *Iulij* 1608. coram D. Pena, Garcia *d. cap.* 2. *num.* 168. poſt Oldradum 19.

Digitized by Google

*conſ.*162.*n.*3.& alij, quos referens ſequitur Barboſ. *d. allegat.* 66. *num.* 30. *& ſequent.* Quod intelligitur, quando vnio principaliter fit Capitulo, & directè; ſecus quando fit vtilitas indirectè Capitulo, Rota *deciſ.*1. *de Eccleſiis ædificandis, in antiquis.* Poterit tamen fieri vnio alicui dignitati Capituli, vel præbendæ: tunc enim non fit Capitulo, & ideo de conſenſu Capituli poteſt fieri vnio per Epiſcopum, Rota *deciſ.*788.*n.*4.*part.* 1. diuerſorum, Barboſ.*ſuprà*; etiam poteſt fieri vnio omnibus præbendis diſtinctis, non ſimul, ſed ſeparatim,& diſtinctè vnicuique alicuius beneficij.

EPITOME.

20. *Quando Eccleſia vnienda ſubiicitur Prælatis inferioribus,requiritur conſenſus illorum.*
21. *Vnio eſt irrita ex defectu conditionum, quæ requiruntur.*
22. *Epiſcopus an poſſit examinare vniones antiquas non obſtante præſcriptione?*
23. *Archiepiſcopus an poſſit vnire Eccleſias ſuæ Diœceſis antequam pallium habeat?*
24. *Epiſcopus an poſſit vnire nondum conſecratus?*
25. *Epiſcopus nequit vnire beneficium deuolutum ad Papam propter negligentiam Ordinarij non conferentis illud.*
26. *Epiſcopus quid poſſit in beneficio parochiali vnito Monaſterio, aut cuicunque operi pio, & quæ beneficia hodie vnire eiſdem?*
27. *Epiſcopus ex beneficiis per ipſum vnitis poteſt aliquod ad nutum amouibile reddere, quod erat perpetuum.*
27. *Epiſcopus ſtante Concilio, an poſſit vnire beneficia curata loco religioſo? vt regatur per ipſos religioſos?*
29. *Epiſcopus, an poſſit vnire beneficia fabricæ Eccleſiæ etiam Cathedralis?*
30. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare cum illegitimo ad beneficium ſimplex, cui eſt vnita Parochialis?*
31. *Ætas requiſita ad Parochialem, non requiritur quando eſt vnita.*

20. RESOLVTIO vigeſima. Epiſcopus nequit vnire Eccleſiam Abbatibus, aut aliis inferioribus ſubiectam,ſine conſenſu illorum,Cardinalis *in Clementina* 1.*§.ad hæc num.* 1. *oppoſit* 1. *&* 2. *de ſtatu Monach.* quin imò ſi Prælatus inferior habet clericos conſtituentes Capitulum, Epiſcopus non vniet ſine conſenſu illorum. Exigitur item conſenſus patroni ſiue ſæcularis, ſiue Eccleſiaſtici, quia loquuntur indiſtinctè de patronis, ex *cap. ſuggeſtum,de iure patronatus*, Socinus iunior *in cap. ſicut vnire, de exceſſ. Prælat. art.* 6. *concluſ.* 8. *num.* 98. & alij, quos referens ſequitur Sanchez *tom.* 2. *in præcepta Decalogi lib.* 7. *c.* 29. *n.* 168. vbi *num.* 169. ſubdit, quando vnio fit à Legato de latere,non exigi conſenſum patroni Eccleſiaſtici,quia poteſt illi derogare, ſecus quando ius patronatus eſt ſæculare, tunc enim requiritur conſenſus patroni, ſicut etiam quando ius patronatus eſt partim ſæculare, & partim Eccleſiaſticum, hoc eſt, mixtum in gratiam laici patronis, ita Gambara *de officio, & authoritate Legati lib.* 5. *tit. de poteſtate illius, qui ad vnionem beneficiorum*, & Azor. *tom.* 2. *Inſtit. moral. lib.* 6. *cap.* 28. *quæſt.* 12.

21. Reſolutio vigeſimaprima. Vnio facta ex defectu conditionum, quæ requiruntur, eſt irrita, nimirum quando non vocantur ij quorum intereſt, qui neceſſariò citandi ſunt. Secundò quando fit vnio non præmiſſa cauſæ cognitione, Rebuff. *in praxi benefic. in regul.* 21. *Cancellariæ, de vnionibus, gloſſ.* 9. *in principio.* Quòd ſi vocati quorum intereſt conſenſum præſtare recuſent, non eſt facienda vnio, niſi tam euidens eſſet Eccleſiæ neceſſitas, vt id poſtularet, Rebuff. *loco citato, gloſſ.*11 *num.*3. & Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 28. *quæſ.* 14. & Sanchez *d. cap.* 29. *num.* 173. Denique erit nulla vnio, ſi non exprimatur verus valor beneficij vniendi, & eius cui vnio fit, Rebuff. *à gloſſa* 5. *vſque ad gloſſam* 9. & expreſsè habetur *d. regula* 21. vbi Rebuff. *cit.* quibus accedit vnio in qua inferior Papa Ordinarius coniungit Eccleſias cauſis non expreſſis, Azor. *d.quæſ.*14.

Reſolutio vigeſimaſecunda. Epiſcopus poteſt nõ obſtante præſcriptione examinare hodie vniones, ac illarum effectum impedire, ſi nondum integrum effectum ſortitæ ſint, niſi conſtet ex legitimis cauſis factas eſſe: poſſeſſor tamen non ad Archiepiſcopum, ſed ad Pontificem debet appellare, ſi velit, eo quòd Epiſcopo conceditur,vt procedat in hoc tanquam delegatus à Sede Apoſtolica. Probatur, quoniam à delegato ad ſolum delegantem datur appellatio, *cap. ſuper quæſtionum*, *§. porrò, de officio delegati*, vbi additur etiam à Subdelegato appellandum eſſe ad delegantem, quoties non tota iuriſdictio delegata eſt, ſed eius pars, vel ſpecies, vt Cou.*pract.c.*4. *num.* 8. Sigiſm.Scacc. *de appellat. quæſt.* 7. *& num.* 63. *& quæſt.*8. *num.* 31. *&* 34. Narbon. *de appellat. à Vicario, ad Epiſcopum part.*1. *num.* 34. & Barboſ. *in l. cùm Prætor. §.* 1. *numer.* 218. *ff. de iudic.* ergo multo fortiùs appellandum eſt à delegato ad ſolum delegantem. Quare nec Legatus à latere poteſt in ea cauſa delegata,manum ponere, *cap. ſtuduiſti, de officio legati, in principio*, vbi dicitur Legatum non poſſe ſe intromittere in cauſa alteri à Papa ſpecialiter delegata, niſi vt ſententiam iuſtam confirmet, vel exequatur, Læl. Zech.*de Rep. Eccleſ.tit.de ſtatu Illuſtriſſ. Legati num.*4. *prope finem, verſ.vndecimo*, Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij lib.*1.*tit.* 1.*ximotè* 1. tum etiam non poteſt ſe intromittere Legatus de cauſa delegata, quia cenſetur priuatiuè commiſſa, proinde non eſt appellandum ad Legatum, Cabed. *part.*2.*deciſ.*13.*num.*6. ſed ad Pontificem, vt etiam vult Henriquez *lib.* 10.*de Sacramento ordinis cap.*28. *ad finem*, vbi notat in omnibus caſibus, in quibus in Concilio Trident. conceditur Epiſcopis, vt cognoſcant vti delegati Sedis Apoſtolicæ etiam ad ſolum Pontificem eſſe appellandum, Sanchez *d. c.*29.*n.*179. 22.

Reſolutio vigeſimatertia. Archiepiſcopus ante pallium acceptum non poteſt ſe appellare Archiepiſcopum, *cap. niſi, de authoritate, & vſu pallij*, nec poteſt Chriſma conficere, nec ordinare clericos, nec Epiſcopos conſecrare, nec dedicare Baſilicas, nec Concilium conuocare, *cap. quod ſicut, §. præterea, de electione*, & reliqua quæ ad Ordinem Epiſcopalem pertinent, non verò, quæ ſunt iuriſdictionis. Nam hæc poſt confirmationem ante receptum pallium exercere poteſt, ita gloſſ. *in cap. ſuffraganei, de electione, notab.* 2. Hoſtienſ. *ibi numer.* 3. *&* 9. & *ibi* Ioan.Andr. *num.* 8. Abbas *num.* 1. Bald. *num.* 1. *in fine*, Anchar.ſtatim *in principio*, dicentes nondum recepto pallio exercere poſſe ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem, Sanchez *in præcepta Decalogi lib.*2. *cap.* 11. *num.*6. *ad finem*, *& lib.*4 23.

cap.

c.38.num. 9. & lib.7.c. 5. num. 66. & lib. 8. de matrimonio, diſp. 2. num. 11. Cùm ergo vnire beneficia, & conferre ſint actus iuriſdictionis, ante receptum pallium poterit eos exercere poſt confirmationem, licèt nondum ſit conſecratus, quoniam per confirmationem acquiritur exercitium iuriſdictionis, Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de collation. verb. nominationes, pag.* 186. & ideo poteſt beneficia conferre, idem Coſm. *d. tit. de collation. verb. iuriſdictio, pag.* 181. Rebuff. *tit. de pacificis poſſeſſoribus, num.*251. & Gonzal. *ad regul.*8.§.4. *proœmial.num.*27.

Confirmatur argumento Epiſcopi, qui poteſt poſtquam eſt confirmatus, ea, quæ ſunt iuriſdictionis veluti excommunicare, ſuſpendere, interdicere, viſitare, corrigere, punire, Synodum conuocare, beneficia conferre, Eccleſias minores coniungere, & vnire, ac diuidere, voti, & iuramenti vincula ſoluere, & ſimilia, vt probant *cap.tranſmiſſam, de electione, c. noſti, & cap. qualiter, eodem titulo*, Perez *l.2. verſ. probatur vlterius tit. 6.lib.1.ordin pag.*155. Ripa *in cap. ſæpe, num. 69. de reſtitut. ſpoliat.* Valer. Reginald. *in praxi for. pœnit.lib.30.tract.3.num.*240. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 136. Azor. *inſtit. moral. part. 2.lib.3. cap. 29. quæſ.5.* & Barboſ. *de confirmatione Epiſcopi, tit. 1. c. 4. num. 7.* vbi loquitur de iure communi, & procedere. Attamen de iure nouo, quod habetur *in Extrauagante, Iniunctæ, de electione, inter communes*, requiritur, ſi Epiſcopus voluerit ea, quæ ſunt iuriſdictionis, exercere, vt obtineat litteras Apoſtolicas, ſine quibus nec admitti, nec recipi tanquam Epiſcopus poteſt, nec capere poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ, ita Barboſ. *in l.diuortio, in principio, part. 2. num. 50.ff.ſolut. matrim.* & Flamin. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 5. num.* 33. quæ tamen Extrauagans non procedit in Cardinalibus qui poſſunt exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem litterarum: non enim ligantur illa, vt tradit Bellencin. *de charitatiuo ſubſidio quæſt.66. n.* 26. refertque ita fuiſſe reſolutum *in vna Burgen. Canonicatus*, 3. *Iunij* 1583. *coram Illuſtriſſ. Lancelotto*, & Gomez *in proœmio regularum Cancellariæ quæſt.4. num.* 9. teſte Gonzalez *de menſibus gloſſ.* 24. *ex num.* 6. Ergo Archiepiſcopus nondum conſecratus, ſicut & Epiſcopus poterit conferre, vnire, & diuidere beneficia, cùm ſint actus iuriſdictionis nondum recepto pallio, & ob eandem cauſam ante receptum pallium poteſt licentiam impertiri in ſua Diœceſi in diſpoſitionibus faciendis per nouitios de bonis temporalibus, Sanch. *tom. 2. in præcepta Decalogi lib.7.c.5. num.* 65. vide, quæ diximus de Archiepiſcopo ante receptum pallium, ſuprà *diſp.*19.§. 2. *per totum.*

24. Reſolutio vigeſima quarta. Ex traditis in præcedenti poſſe Epiſcopos confirmatos duntaxat omnia, quæ ſpectant ad iuriſdictionem, qualia ſunt beneficia conferre, vnire, diuidere? itemque peccatorum quorundam abſolutiones ſibi reſeruare, quia hæc omnia ſunt actus iuriſdictionis, ideo poſſunt fieri per confirmatum in Epiſcopum ante conſecrationem, Gonzal. *ad regul.*8.§ 4.*proœmial.num.* 27. & conſtat *ex c. tranſmiſſam, & ex c. noſti, & qualiter, de electione*, & *ibi* Barboſ. poſt alios, & diximus *diſp.* 20. §. 3. *num.* 1.

25. Reſolutio vigeſimaquinta. Epiſcopus nequit vnire beneficia deuoluta ad S. Pontificem ob negligentiam Epiſcopi, cuius erat conferre, ita Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 66. num.* 16. in pœnam ſcilicet negligentiæ ſuæ poteſtatis, tollitur Epiſcopo poteſtas vniendi, ſed fallitur omnino, vt bene notat Azor. *d. c. 28. quæſt.* 15. dicens poſſe Epiſcopum coniungere beneficia ita deuoluta ad Pontificem, quia ius deuolutum non adimit Epiſcopo poteſtatem vniendi, cùm habeat proprietatem, & ideo habet ius ordinandi de beneficio, ita Rebuff. idem tradit *de deuolutionib. num.* 31. quia diuerſum eſt ius vniendi, & conferendi. Nam Epiſcopus quamuis coniungat beneficium, non aufert poteſtatem Papæ, vt illud tunc conferat: conferre autem ad titulum beneficij pertinet; coniungere verò ſpectat ad ipſius beneficij proprietatem. Vnde ius habens in proprietate, ſeu habens proprietatem, habet etiam ius ordinandi de beneficio; quo non ſemper vtitur is, qui confert, ſequitur Sanchez poſt alios ex antiquioribus ſcribentes *d.c.29.num.*149. cum aliis.

Reſolutio vigeſimaſexta. Epiſcopus de iure communi habebat facultatem vniendi beneficia curata Monaſteriis, aut aliis beneficiis: hodie tamen interdicitur vnio eidem cuiuſcunque beneficij curati Monaſterio, aut cuicunque operi pio, aut beneficiis ſimplicibus, vt videre eſt in Tridentin. *ſeſſ.24. c.* 13. Excipiuntur aliqui caſus, de quibus ſuprà *in hoc* §. videlicet vniones, quæ fiunt pro fundatione, dotatione, augmento, vel conſeruatione Collegiorum, & aliorum piorum locorum, Gonzal. *ſuper reg. 8.gloſſ. 5. §. 7. num.* 46. & Barboſ. *in remiſſ. ad d.c.13.n.3. verſ. ſaluari, & excipi.* 26.

Reſolutio vigeſimaſeptima. Epiſcopus ex beneficiis perpetuis à ſe vniendis poteſt facere aliquod ad nutum amouibile accedente conſenſu patroni, ſi fortè ſit iuris patronatus. Ratio, quia poteſt vnire beneficia, eaque diuidere, & de nouo creare, *c. ſicut vnire, de exceſſib. Prælator.* Azor. *ſuprà lib.6.c.28.quæſ.* 6. Garcia *part.12.c.2.num.*62. & Sanchez *d.c.20. num. 147. & ſequentib.* quamuis collatio beneficij propter Epiſcopi negligentiam deuoluta eſſet ad Papam. Ex hoc autem ceſſabit in Epiſcopo ius inſtituendi in ea Capellania, ſeu beneficio, nec transferetur in patronum, quinimò ceſſabit ius præſentandi in beneficio, ſed patrono dabitur libertas præſtandi Capellanum, & amouendi illum quoties voluerit, Sanchez *d.lib.7. c.29.num.*689. ex Nauarro *lib.1.conſiliorum, tit. de officio Ordinarij, in priori edit.conſ.6.à num.1.vſque ad 3. & in nouiſſima edit.conſ.9. num.* 1. Confirmatur ex *cap. præcipimus, & c.pluries 16.quæſt.1. & c. 1.de rebus Eccleſ.non alien.lib.6* ex quibus deducitur Ordinarium poſſe non ſolùm vnire beneficia inferiora, ſed etiam extinguere, ac diuidere, & facere, vt Rector perpetuus fiat temporalis, & ad nutum amouibilis, Nauarrus *ſuprà conſ.9.num.1.* 27.

Reſolutio vigeſimaoctaua. Stante Concilio integrum eſt Epiſcopo vnire Religioni beneficium aliquod intra ſuam Diœceſim, dummodo non ſit curatum: hoc autem interdicitur vniri loco religioſo, nam Tridentinum interdixit vnionem extra diœceſim in qua eſt Monaſterium: inſuper interdixit vnire beneficia curata; ergo in reliquis manet ius commune incorrectum, & tribuitur in reliquis Epiſcopo poteſtas integra vniendi in quibuſcunque caſibus iure communi permiſſis. Poterit item Epiſcopus ſtatuere, vt beneficia ſæcularia vnita Religioni gubernentur per religioſos, Felin. *c.in noſtra, coral.40.num.42. notab.3. de reſcriptis*, & Selua *de benefic.part.3 quæſt.11.n.126.* quos referens ſequitur Sanch. *d.c.29.num.187. & ſequent.* 28.

Reſolutio vigeſimanona. Epiſcopus poteſt vnire 29.

beneficia fabricæ Eccleſiæ Cathedralis etiam, Imola *in Clementina, ſi vna n. 14. de rebus Eccleſiæ, & in c. cùm acceſſiſſent n. 4. de conſtit.* Rota *deciſ.* 133. *n. 6. part. 2. diuerſor.*

Huic reſolutioni videtur aduerſari declaratio ſuper *cap. 15. ſeſſ. 24.* data Epiſcopo Tudertino, quæ ſic habet: *Epiſcopus, ſeu Ordinarius non poteſt ſimplicia beneficia vnire diſtributionibus Capellanorum Eccleſiæ Cathedralis pro diuini cultus augmento, & ſimiliter non poteſt eas vniones facere fabricæ, ſeu ſacriſtiæ, ob eius paupertatem ad ornatum, & alia Eccleſiæ neceſſaria, etiam attento, quòd ſufferat omnia onera dictæ Eccleſiæ, & parum poſſideat.* Nihilominus declaratio intelligenda eſt non poſſe Epiſcopum per illud decretum eiſdem cap. 15. & ex vi eius facere iſtas vniones, cùm loquatur ſolum de præbendis. Non tamen negat poſſe facere Epiſcopum alias vniones ex iure communi. Garcia *d. part. 12. c. 2. n. 79. & ſequentib.*

30. Reſolutio trigeſima. Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum illegitimo ad beneficium ſimplex, quod ſacrum Ordinem requirit non iure communi, ſed ſtatuto, conſuetudine, vel priuilegio, quia in hiſce beneficiis Epiſcopus nullum ius, nec poteſtatem habet, gloſſ. *verb. tale, in c. 1. de filiis presbyterorum in 6. & ibi* Archid. & Gemin. & Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. c. 3. quæſt. 15.* Secus in beneficio ſimplici etiam Cathedralis Eccleſiæ inferiori, quamuis habeat Parochialem Eccleſiam vnitam acceſſoriè: in quo euentu poterit diſpenſare cum illegitimo, vt obtineat etiam Parochialem acceſſoriè coniunctam, eo quia, quod accedit alteri, ſequitur conditionem, & naturam principalis, ita Rebuff. *in tract. nominat. q. 16. n. 27.* Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 273. *n. 47.* Gonzal. *ad regul. 8. gloſſ. 5. §. 7. n.* 18. & Campanil. *in diuerſor. iuris Canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 83. In beneficiis autem requirentibus ſacrum Ordinem nequit Epiſcopus diſpenſare cum illegitimis per dictam gloſſam *verb. Tale, & ibi* Ioannes Monachus *n.* 8. & Campanil. *d. c. 3. n.* 85.

31. Reſolutio trigeſima prima. Conſtat ex ſuperiori reſolutione non requiri ſcilicet ætatem neceſſariam in obtinente Parochialem, quando Parochialis eſt vnita, ſed ſufficere ætatem ad beneficium principale, puta Canonicatum, ſeu dignitatem neceſſariam, ita Galet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. Canonicus quintò, & verb. Parochus,* praxis noua Epiſcopalis *part. 2. c. 5. num.* 21. *pag.* 330. Garcia *de benefic. part. 7. c. 4. à num.* 30. vbi refert declaratione s ſacræ Congregationis id expreſsè decidentes. Idem repetit *part.* 12. *c.* 2. *n.* 26. Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccleſ. deciſ.* 735. *in 1. edit. & reſolut. 512. in 2. edit.* quamuis Petrus de Peruſio *in tract. de vnionib. Eccleſiarum c. 7. quæſt.* 3. velit vnitam Parochiali beneficio ſine Cura requiri ætatem 22. annorum, quod eſt falſum, quia beneficium ſine Cura non requirit eam ætatem, Gonzal. *gloſſ. 9. num. 4.*

Quid poſſit Epiſcopus in beneficiis iuris patronatus?

§. VII.

EPITOME.

1. *Ius patronatus tam Eccleſiaſticum, quàm laicale quibus modis acquiratur?*
2. *Epiſcopus non poteſt acquirere ius patronatus per augmentum dotis.*
3. *Ius patronatus ex fundatione, conſtructione, & dotatione, vt acquiratur, an requiratur conſenſus Epiſcopi?*
4. *Prælati inferiores Epiſcopo non poſſunt præſtare conſenſum ad ius patronatus acquirendum.*
5. *Capitulum Sede vacante, an poſſit facere facultatem ædificandi Eccleſias, vt acquiratur ius patronatus, & quid de Vicario generali?*
6. *Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuris patronatus qualis debeat eſſe?*
7. *Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuris patronatus an debeat eſſe expreſſus, & an poſſit præſtari poſt factum?*
8. *Epiſcopi conſenſus requiritur quando donatio fit ab Eccleſia alteri Eccleſiæ; ſecus ſi donatio iuris patronatus fiat religioſis per patronum etiam laicum.*
9. *Sine conſenſu Epiſcopi non poteſt donari ius patronatus à patrono, filio compatroni.*
10. *Ius patronatus quando transfertur cum hæreditate, non requiritur conſenſus Epiſcopi.*
11. *Ius patronatus quando transfertur in laicum, requirit conſenſum Epiſcopi, ſecus ſi transferatur in clericum nomine Eccleſiæ?*
12. *Epiſcopus an debeat inſtituere præſentatos à patronis?*
13. *Patroni non habent ius præſentandi in actu, niſi à tempore vacationis.*
14. *Patroni an poſſint ſe ipſos præſentare?*
15. *Patroni intra tempus ſibi conceſſum, an poſſint variare?*
16. *Patronis non præſentantibus intra terminum præſcriptum, Epiſcopus, vel prorogabit tempus, vel de Rectore prouidebit.*
17. *Patronus excommunicatus præſentans, ſi eſt Eccleſiaſticus, nulliter præſentat, ſi eſt laicus, validè.*
18. *Patrono ſpreto Eccleſiaſtico valida eſt reſignatio, ſecus ſi eſt laicus.*
19. *Ius patronatus in donationibus factis à Rege non intelligitur, niſi exprimatur.*
20. *Patronus non cadit à iure præſentandi, ſi præſentet intra tempus, & petat confirmationem, quamuis præſentatus non inſtituatur, & intra quantum tempus debeat præſentare?*
& an præſentatus debeat comparere coram Epiſcopo, & an poſſit abſens inſtitui, ibid.
21. *Patronus ſi ſemel, bis, vel ter præſentet, quæ præſentatio præualeat?*
22. *Tempus patrono, quando incipiat currere, vt teneatur præſentare?*
23. *Patronus lite pendente non poteſt præſentare.*
24. *Patronus mortuo reſignante infra viginti dies poteſt iterum præſentare ad beneficium iuris patronatus.*
25. *Patronus Eccleſiaſticus ſi præſentet duos æquè idoneos, Epiſcopus inſtituet quem maluerit.*

QVÆSTIO prima, quot modis acquiratur ius patronatus tam laicũ, quàm Eccleſiaſticum? Certi iuris eſt acquiri tribus potiſſimum modis, fundatione nimirum, conſtructione, & dotatione, gloſſ. *in c. pia mentis 16. quæſt. 7.* Paul. de Citadinis 3. *part.* Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de modo, & forma impetrandi, §. de iuris patronatus prærogatiua,* Rebubff. *in praxi 3. part. Signaturæ, verb. nec non iuris patronatus num.* 3. Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, tit. de reſeruatio. iuris patronatus, lib.* 1. *tit.* 15. *pag.*

*pag.*1.Fuſcus *de viſitat. lib.*2.*c.*10.Rochus Veronen. *de viſitat.verb.de iure patronat.*Nauar.*conſ.*7. *de iure patronat.* Perez *l.*1.*gloſſ.* 1.*tit.*6. *lib.*1. *ordin.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ.tit.* 32. *à numer.* 1. Franciſc. Leo *in theſaur. for. Eccleſ. part.* 2. *cap.* 6. *numer.* 25. Gonzal. *in regul.* 8. *gloſſ.* 18. *à num.* 53. & Garcia *de benefic. part.*5. *c.* 9. *a n.*36.

Ambigi poteſt, an requirantur hæc tria ſimul, fundare ſcilicet, conſtruere, & dotare, vt acquiratur ius patronatus? Reſpondet Iulian. Viuian. *in praxi iuris patr. part.* 1. *lib.* 1. *à numer.* 37. cum Cardin. *in cap. nobis,de iure patronatus*, *n.* 3. *oppoſit.*4. Si Eccleſia ſit conſtructa in fundo Petri illo inſcio, & poſtea eidem placeat transferre dominium fundi in Eccleſiam, fieri patronum. Quin etiam ſi quis donet fundum pro Eccleſia conſtruenda, & aliter eam conſtruat, hoc eſt, faciat expenſas in conſtruendo Eccleſiam materialem, & alter eam dotet,omnes effici patronos, volunt Abbas *in rubric. de iure patronatus num.*6.& Iulian. Viuian. *in d. praxi iuris patron.part.*1.*lib.*1.*cap.*1. *num.* 33. & ex conſequenti habens ius vtile in fundo in quo ædificatur Eccleſia, & alter directum dominium, ſi præſtet conſenſum constructioni, erunt compatroni. Viuian.*vbi proximè n.*40.

Fundare ergo eſt fundum aſſignare, ſeu dare, conſtruere eſt expenſas facere in fabricanda Eccleſia, dotare denique ad effectum conſequendi ius patronatus eſt Eccleſiam dotare quando abſque illa fuit fundata, & erecta: debet tamen dos aſſignari ſufficiens ad neceſſaria miniſtrorum ad luminaria, Abbas *in cap. cùm ſicut num.* 5. *de conſecrat.*gloſſ. *verb. clericum*, *in cap. vt quiſque*, *de vita*, *& honeſt. cleric.* Nihilominus ſiquis fundum aſſignet, non propterea ſtatim quæritur illi ius patronatus, ſed ſecuta conſtructione, & dotatione, vel ab ipſo fundatore, vel ab aliis, Abbas *conſ.* 106. 2. *part.* eo quia nemo poteſt dici patronus Eccleſiæ, quæ nondum eſt, vel fortè non erit, Corraſ.*de beneficiis* 4. *part. cap.vlt. num.*4. & deducitur ex *cap.ad audientiam* 2. *de Eccleſiis ædificandis.* atque ita non ſufficit fundare, & conſtruere Eccleſiam, ſed requiritur illius perfectio, vt acquiratur ius patronatus, vt notant Lambertin. *de iure patron.part.*1. *lib.* 1. *q.*4. *art.* 1. & Viuian.*d. part.*1.*lib.*2.*c.*3.*n.*1.

Hinc ſequitur non acquiri ius patronatus ex reædificatione Eccleſiæ, niſi ſit omnino diruta, ita vt amittat conſecrationem, ſeu benedictionem; tunc enim conſequetur perinde ac ſi ab initio conſtrueretur: ſecus ſi Eccleſiam reficiat non omnino deſtructam, gloſſ. *in cap.* 3. *de iure patronatus.*Mandoſ.*d.tit.de reſeruat. iuris patr. verſ. magna eſt diſputatio*,Menoch.*conſ.*90.*n.*27.*& conſ.*336. *n.*5.Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ.part.*5. *collect.* 1559. & Stephan.Gratian. *diſcept. foren. c.*177.*n.*26. vbi tradit ad acquirendum ius patronatus ex reparatione exigi totalem reſtaurationem ipſius Eccleſiæ funditus dirutæ, ita vt egeat noua conſecratione, per *c. de fabrica*, *de conſecratione diſt.* 1. vbi verò ſacra ædes omnino deſtructa, reædificata fuerit ab alio ex eadem materia, qua fuit à principio erecta, quamuis erigenti non quæratur ius patronatus; attamen prior patronus priuatur iure ſuo, eo quòd extincta re, extinguitur vſusfructus illius, gloſſ. *in cap. quoniam* 3. *de iure patronat.* Azor.*inſtit.moral.part.*2. *lib.* 6. *c.* 19.*quæſ.*10. neque obligatio ſemel extincta reſurgit, *l.reſ.* §. *aream*,*ff.de ſolutionibus.*

Quare non quæritur ius patronatus ex reædi- 2.
ficatione, ſeu refectione Eccleſiæ,niſi totali,Burſatus *conſ.*310.*à n.*3.*vol.*3.Spino *in ſpeculo teſtamenti gloſſ.*4.*princip.n.* 28. & Azor. *vbi proximè.* Sicut etiam ex augmento dotis non acquirit Epiſcopus ius patronatus, cùm neceſſe ſit ad illud acquirendum amiſiſſe Eccleſiam dotem totam ſuam, vt ex conſtitutione alterius dotis nouæ illud quæratur,Felin. *in c.venerabilis n.*37. *de exceptionibus*, & alij apud Gonzales, quibus adhæret *in gloſſa* 18. *n.*53.Campanil.*in diuerſor.iur. Canon.rubr.*11.*c.*13. *n.*340. & Stephan. Gratian.*diſcept foren.c.*177.*n.* 24.*&* 25.& latè Barboſ.*in d.c.quoniam*, *de iure patron.n.*7.*verſ.ſic etiam.*

Vt autem acquiratur ius patronatus ex funda- 3.
tione, conſtructione,& dotatione,requiritur authoritas, & conſenſus Ordinarij; aliàs non acquiretur, *c. nobis,de iure patronat.*per textum, *cum aſſenſu diœceſani.* Nomine autem Ordinarij intelligitur ille, in cuius loco fundatur Eccleſia, & is debet præſtare conſenſum, quamuis ſit Prælatus inferior Epiſcopo, dummodo habeat Epiſcopalem iuriſdictionem, praxis Epiſcopalis *verb. ius patronatus*, §.5. Cardin.*in d.c. nobis*, *n.*1.& Iulian Viuian.*in praxi iuris patronat. part.* 1 *lib.*1.*c.*1. *n.*30 *& lib.*2. *c.*1. *num.* 11.dicentes conſenſum eſſe præſtandum ab Ordinario loci, in quo fundatur Eccleſia. Sufficere autem quemlibet Prælatum inferiorem tradit idem Viuian.*part.*1.*lib.*2.*c.*1. *n.*17. quē referens ſequitur Barb *in d.c.nobis n.*2.*& alleg.* 70.*n.*30. Quare ex conſtructione Eccleſiæ facta de aſſenſu, & authoritate Ordinarij acquiritur ius patronatus, abſque alia reſeruatione, Lambertin.*in tract.de iure patronatus part.*1 *lib.*1.*q.*2.*art.*4.& *eodem libro* 1.*part.*5 *art.ſecunda quæſt. princip. n.*12. Azor.*inſtit.moral.part.*2.*lib.*6.*cap.*19. *quæſ.*7. Aloyſ. Ricc.*in praxi fori Eccleſ. reſolut.* 123. *num.*2. *& in collect.deciſ.part.*5.*collect.* *deciſ.part.*5. *collect.* 1646. quibus accedit Garcia *part.*5.*c.*9.*n.*62.

Ex dictis patet Prælatos inferiores Epiſcopo, 4.
qui non habent iuriſdictionem Epiſcopalem,non poſſe præſtare conſenſum ad effectum acquirendi ius patronatus. Ratio, quia Eccleſia non poteſt ædificari ſine conſenſu Epiſcopi; text. *in cap. nemo*, *& in cap. placuit*, *de conſecratione diſt.* 1. *& in cap.ad hæc*, *de religioſis domibus*, *& in c. cùm olim.*14.*verſ.inſuper,de priuileg.*Roch.*de iure patron. verbo conſtruxit*, *num.* 8. Selua *de beneficiis part.* 1. *quæſt.*6.*à num.*9. praxis noua Epiſcop. *part.* 1. *cap.* 5. *à num.* 1.& Aloyſ.Ricc. *in praxi aurea reſol.* 11. Cùm ergo Prælati inferiores, qui non habent iuriſdictionem Epiſcopalem, nequeant concedere licentiam ædificandi Eccleſias, non poterunt in conſequentiam præſtare conſenſum ad ius patronatus acquirendum. Vnde *in vna Imolen. iuris patron.*18. Nouembris 1598. coram D. Cantuccio, quæ eſt *in* 2. *part. diuerſ. deciſ.* 85. fuit reſolutum Abbatem, qui habebat poteſtatem dandi licentiam ædificandi Eccleſias intra terminos ſuæ Parochiæ,
poſſe præſtare authoritatē,& conſenſum 5.
acquiſitioni iuris patronatus,Barb.*alleg.* 70.*n.* 31.

Quæſtio ſecunda, an Capitulum Sede vacante poſſit facere facultatem erigendi Eccleſias ad effectum, vt erigentibus quæratur ius patronatus. Et quid de Vicario generali? Quo ad primum quæſitum, Calder. *conſ.* 3. *de iure patronat.* affirmat, ſequitur Pauin. *de offic. & poteſt. Capituli Sede vacante* 30. *quæſt. ſecunda parte,numer.* 5. Lambertin. *de iure patronat. part.*3.*c.*9.*num.*79.*lib.*1.*part.*1.*quæſt.*5.*art.*9. Garcia

& Iulian. Viuian. *in praxi iuris patronat. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 12. eo quia Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſtiti defuncto in omnibus, quæ iure communi competunt iuriſdictioni Epiſcopali, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis. Pauin. *ſuprà part.* 1. *cap.* 5. *num.* 3. Nauarr. *conſil.* 44. *num.* 1. *de temporibus ordinationum, & conſil.* 7. *de filiis presbyterorum*, Suar. *de cenſuris, diſp.* 7. *ſect.* 2. *num.* 4. Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 23. *num.* 11. *cum ſequentibus*, Molin. *de iuſtitia, tract.* 5. *diſp.* 11. *num.* 1. & 3. & 10. Gutierr. *Canon. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 10. & Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccleſ. deciſ.* 357. *num.* 4. *in* 1. *edit. & reſolut.* 305. *num.* 4. *in* 2. *edit.* vbi concludit Capitulum ſuccedere in omnibus tam iuriſdictionis voluntariæ, quàm contentioſæ. Ergo in noſtro caſu poteſt, ſiquidem non eſt ex caſibus exceptis, ita *ſuprà* relati, quibus accedit Barboſ. *d. alleg.* 70. *num.* 32.

Quoad ſecundum de Vicario generali Epiſcopi dicendum eſt ius patronatus ex cauſa dotationis, fundationis, vel conſtructionis ad reſeruationem non habere authoritatem à Vicario ſine ſpeciali mandato, praxis Epiſcopalis *verb. Vicarius* §. 13. Viuian. *in praxi iuris patronat. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 24. Sbroz *lib.* 2. *de officio Vicarij, quæſt.* 197. poſt Rebuff. *in praxi tit. de forma Vicarij*, *num.* 184. & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 469. ſicut nec poteſt parochias nouas erigere ſine mandato ſpeciali Epiſcopi, Barboſ. *alleg.* 54. *num.* 74. *& ſequent.* Accedit non poſſe Vicarium ſine mandato Epiſcopi ſpeciali confirmare donationem iuris patronatus, Calderin. *conſ.* 1. *de officio Vicarij*, Rota *deciſ.* 2. *de confirmatione, in nouis*, ſequitur Garcia *dict. p.* 5. *c* 9. *n.* 77.

6. Quæſtio tertia, Qualis debeat eſſe conſenſus in tranſlatione iuris patronatus, & an ſufficiat tacitus, & an requiratur in ipſo actu, an poſtea? In primis requiritur omnino conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuris patronatus, vt intelligat, an fortè labes ſimoniæ interueniat. Nam abſque conſenſu tranſlatio in laicum non valet, *cap. vnico, in principio, de iure patronatus, lib* 6. Viuian. *d. p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 24. & Mantic *deciſ.* 86. *num.* 5. Ratio, quia poteſt interuenire ſimonia, & ideo Epiſcopus debet conſentire præmiſſa cauſæ cognitione, & hoc modo fit laicus capax iuris patronatus per conſenſum, Viuian. *d. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 6. *& num.* 7. ſufficitque conſenſus duntaxat Epiſcopi ſine conſenſu Capituli.
7. Item conſenſus debet eſſe expreſſus, vt per Tiraquel. *de iure mariti gloſſ.* 7. *num.* 13. Caldas Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 11. *num.* 3. facit lex noſtra *lib.* 4. *tit.* 48. *in principio, & lib.* 3. *tit.* 47. etiam *in principio*, accedit *cap. continebatur* 2. *de his, quæ fiunt à Prælatis, in gloſſ. contradicente*, ibi, *ideo neceſſarius eſt ibi expreſſus conſenſus.* Poteſt tamen conſenſus Epiſcopi in tranſlatione iuris patronatus præſtari poſt factum per textum *in c. cum* ibi, *habuerit poſtea conſenſum, de iure patronatus*, Mandoſ. *ad reg. de impetr. benefic. vacant. per obitum, quæſt.* 31. *num.* 2. Mantica *deciſ.* 84. *num.* 7. vbi vult ſi priori loco, & tempore fiat donatio iuris patronatus ſine conſenſu Epiſcopi, & poſteriori loco fiat altera eiuſdem patronatus de conſenſu Epiſcopi, poſterior præferetur; ſiue ergo præcedat conſenſus actum, ſiue ſequatur, actus eſt validus, Flamin. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 8. *num* 105. Caldas Pereira *de extinctione emphyt. cap.* 11. *num.* 7. & Sarnen. *in regula de infirmis reſignat. quæſt.* 26. *num.* 3. & Gomez *in l. Tauri* 53. *num.* 6. & Tiraquel. *de iure mariti gloſſ.* 6. *num.* 1. *cum ſequentibus.* Conſenſus namque poſtea præſtitus idem operatur, ac ſi antea fuiſſet præſtitus, niſi conſenſus requiratur pro ſolennitate, aut forma actus: tunc enim poſt actum interuenire non poteſt, ſed debet in ipſo actu præſtari, Tiraquel *vbi proximè gloſſ.* 6. *num.* 3.

Quæſtio quarta, an Epiſcopi conſenſus requiratur, 8. quando donatio fit ab Eccleſia alteri Eccleſiæ, & quid ſi donatio iuris patronatus fiat religioſis locis per patronum etiam laicum? Quoad primum dic requiri conſenſum Epiſcopi, quia ſine illo Eccleſia alienare non poteſt, *cap. ſine exceptione* 12. *quæſt.* 2. *cap. Abbates, cap. placuit, hac eadem cauſa, & quæſtione, & cap. illud, de iure patronatus, & cap. cum, eodem titulo*, vbi notatur, quòd donatio iuris patronatus, niſi ſit facta conſentiente Epiſcopo, non eſt valida, Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, num.* 353. Nam quando actus non poteſt fieri ſine conſenſu talis perſonæ, in eo caſu requiritur conſenſus per modum ſolennitatis, Rebuff. *in compendio alienationis n.* 15.

Secus ſi donatio iuris patronatus fiat per patronum etiam laicum Religioſis: tunc enim non requiritur Epiſcopi conſenſus, Viuian. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 9. *pag.* 167. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 177. *num.* 3. Soar. *de Religione, tom.* 1. *tractatu de ſimonia, lib.* 4. *cap.* 28. *num.* 15. & Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 20. *q.* 5.

Quæſtio quinta, an ſine conſenſu Epiſcopi 9. poſſit donari ius patronatus à patrono ſui compatroni filio? Reſpondeo negatiuè, quia filius compatroni non eſt compatronus; & ideo ſicut quando ſunt duo, aut plures patroni, & vnus alteri donat, aut relaxat ius patronatus Eccleſiaſtici, requiritur Epiſcopi conſenſus, per *cap. illud, de iure patronatus*; ſic etiam quando donat compatronus filio compatroni, Caldas Pereira *de poteſt. eligendi cap.* 1. *num.* 24. & *de extinctione cap.* 8. *num.* 4. Abbas *in d. cap. illud.* Ratio, quia in hoc caſu datur alienatio. Secus ſi iuris patronatus tranſlatio fiat ab vno patrono alteri compatrono: tunc enim non requiritur conſenſus Epiſcopi, Peregr. *conſ.* 87. *num.* 6. *vol.* 3. Azor *inſtit. moral part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 20. *quæſ.* 6. Campanil. *in diuerſor. Canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *n.* 369. quia non eſt propriè alienatio, quæ fit compatrono, Abbas *in cap. ex inſinuatione, de iure patronatus*, ſequitur Iaſon *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verbor. obligat. col. antepenult. verſ. Nam licèt deciſio.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit. num.* 89. *verſ. Octaua declaratio*, quæ opinio eſt veriſſima, non requiri ſcilicet conſenſum Epiſcopi, quando alter patronus compatrono relaxat ius patronatus, teſte Caldas Pereira *ſuprà vtrobique.*

Quæſtio ſexta, an requiratur conſenſus Epiſco- 10. pi, quando ius patronatus transfertur cum hæreditate, & vniuerſitate bonorum? Reſpondeo negatiuè: tunc enim tranſit abſque Epiſcopi approbatione, ita Lambertin. *de iure patronat. lib.* 1. *part.* 2. *art.* 1. *in fine, & art.* 2. *in fine, quæſt.* 5. Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 18. *num.* 8. Molin. *de iuſtitia, tract.* 2. *diſp.* 620. *num.* 6. Menoch. *conſ.* 90. *num.* 118. & 125. Garcia *de benef. c. part.* 3. *cap.* 9. *num.* 11. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 5. *collect.* 1679. & Viuian. *in praxi iuris patronatus part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 2. Quinimo ius patronatus poteſt tranſire ad quoſcunque hæredes, etiam extraneos, quamuis ſit Eccleſiaſticum, vt per Cou. *lib.* 2. *variar. cap.* 18. *num.* 6. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 1025. Caldas Pereira *de emptione cap.* 12. *num.* 16. niſi in fundatione adiiciatur clauſula, quòd tranſeat ſolùm ad hæredes ſanguinis,

nis, de conſenſu Epiſcopi. Roch. *de iure patron. verb. ipſe, vel is, num.* 18. & Viuian. *d. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 61. Idem dicendum eſt, ſi hæredes inter ſe concordent de alternis vicibus præſentando Rectorem, quod facere poſſunt propria authoritate inconſulto ſuperiore, vt docet Gened. *ad ſextum collect.* 7. *numero* 2. Tiraquel. *de iure primog. quæſt.* 17. *opin.* 5. *num.* 2. & Azeued. *l.* 9. *num.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *noua recopilat.*

Eodem modo ius patronatus conſiſtens in aliqua Vniuerſitate bonorum etiam temporalium, ſi bona vendantur, permutentur, vel aliter alienentur, tranſit in acquiſitorem inconſulto Epiſcopo, Caualcan. *deciſ.* 31. *à num.* 16. *part.* 5. Mantic. *deciſ.* 140. *num.* 2. Cardin. Tuſch. *littera I. concluſ.* 612. *in fine*, Mari. Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 40. *num.* 5. *& reſol.* 60. *num.* 13. *& reſol.* 108. & Azor *inſtit. mor. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 20. *quæſ.* 8. Idem dicitur de iure patronatus, conſiſtente in aliquo caſtro, aut oppido dato in dotem cum eo oppido, ſeu caſtro tranſeunte in maritum. Non enim requiritur conſenſus Epiſcopi, per textum *in cap. ex litteris, & in cap. cùm ſeculum, de iure patronatus*, vbi Abbas. Tranſit enim ius patronatus cum bonorum poſſeſſione, quibus inſeparabiliter adhæret, vt per Soar. *de religione tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *cap.* 28. *à num.* 12. *& à num.* 18. Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſſ.* 4. *principal. num.* 111. & Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæſt.* 22. *num.* 17. *&* 28. Non tamen in huiuſmodi alienationibus ſub bonorum generalitate, debet fieri mentio iuris patronatus, quòd ſi fiat mentio illius, inualida eſt alienatio, ſeu venditio illius, ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 12. nimirum, ſi fiat in alienatione rei vniuerſalis mentio iuris patronatus, dicendo, & ius patronatus: tunc enim vult non tranſire in emptorem, ſeu acquiſitorem ius patronatus; ſecus ſi dicat, vendo tibi hæc bona cum iure patronatus: tunc enim tranſit in emptorem cum bonis, quibus inhæret inſeparabiliter, quæ diſtinctio non placet; proinde oportet, vt non fiat mentio iuris patronatus in tranſlatione vniuerſali bonorum, Ludouic. Roman. *conſ.* 368. *poſt num.* 1. & eſt ſimonia, *cap. de iure, de iure patronat.*

11. Quæſtio ſeptima, an ius patronatus, quando transfertur in laicum, requirat conſenſum Epiſcopi? Reſpondetur ius patronatus à laico, in laicum transferri non poſſe, ſine conſenſu Epiſcopi, quomodocunque tranſlatio fiat. Rota apud Farin. *dec.* 387. *à n.* 4. *part.* 1. *recent. & deciſ.* 257. *n.* 1. *eadem part.* 1. Seraphin. *deciſ.* 884. *num.* 1. Cardin. Mantic. *deciſ.* 86. *num.* 5. Nam donatio iuris patronatus, ſeu iuris præſentandi ſine conſenſu Ordinarij, non tenet. Rota apud Farin. *ſupra deciſ.* 576. *part.* 2. *recent.* ſed in omni euentu præſumitur conſenſus Epiſcopi acceſſiſſe ſtante donationis effectuatione, Lambertin. *part.* 2. *primi libri* 19. *princip. art.* 8. Decius *conſ.* 639. *num.* 1. & alij, quos refert Rota apud Farin. *deciſ.* 707. *num.* 5. *part.* 2. Ex quibus ſequitur ius patronatus permutari, aut cedi non poſſe ſine conſenſu Epiſcopi, vt per Roch. *in tract. de iur. patron. verb. ipſe, vel is à quo, quæſt.* 16. *num.* 18. Azor. *d. cap.* 20. *quæſ.* 7. Viuian *in praxi iuris patron. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 3. vbi de permutatione. Quòd autem cedi nequeat inconſulto Epiſcopo, docent Puteus *deciſ.* 16. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 541. *n.* 2. & Rota apud Farin. *deciſ.* 736. *num.* 6. *part.* 1. *recent.*

Longè aliter quando ius patronatus transfertur in Eccleſiam, aut Clericum nomine Eccleſiæ: tunc non requiritur conſenſus Epiſcopi, Roch. *de iure patron. in verb. ipſe, vel is, à quo, quæſt.* 16. *num.* 28. Viuian. *in praxi iuris patron. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 3. & alij apud Barboſ. *alleg.* 71. *num.* 31. idem dicitur in ceſſione, Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. ius, num.* 15.

Quæſtio octaua, an debeat inſtituere Epiſcopus præſentatos à patronis, & quantum temporis concedatur patronis ad præſentandum? Reſponde præſentatos à patronis, intra tempus à iure datum quocunque die, etiam feriato, poſſe inſtitui, & præſentari cùm ſit actus extraiudicialis, & ſapiat ſpiritualitatem, & ideo validè poteſt fieri diebus feriatis. De præſentatione loquitur Caldas Pereira *de reſolut. emphyteus. cap.* 13. *num.* 5. Viuian. *ſuprà lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 5. Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. feriæ num.* 3. item præſentatio eſt actus voluntarius, proinde poteſt fieri extra diœceſim illius, qui poteſt inſtituere vbicunque inueniatur: idem de inſtitutione vult Viuian. *in praxi iuris patronatus, c.* 1. *num.* 9. vbi *num.* 10. contrarium reſoluit, quando litigium excitatur inter præſentatos; tunc enim proceſſus extra territorium debentis inſtituere fieri non poteſt. 12.

Tempus patrono laico datum ad præſentandum eſt quadrimeſtre; Eccleſiaſtico verò Patrono ſemeſtre conceditur, ita *cap. vnicum, de iure patronatus, in* 6. & eſt communis, & abſolutè, cùm vacat aliqua Eccleſia, ne diu maneat in ſuſpenſo, laicus intra quadrimeſtre debet præſentare, Eccleſiaſticus intra ſemeſtre. Tempus ad præſentandum conceſſum incipit currere à die vacationis beneficij, text. *in cap.* 2. *de ſupplen. neglig. Prælat. & in cap.* 2. *§. cùm vero, de conceſſ. præben.* ex ſententia Rebuff. *in praxi benefic. lib.* 1. *tit. de deuolut. num.* 5. & Perez *l.* 2. *verſ. quæro vlterius, tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 153. Nihilominus verius eſt non currere tempus, niſi à tempore notitiæ, ſeu ſcientiæ, & non à tempore vacationis, vt per Tiraquel. *de retract. lignag. §.* 35. *gloſſ.* 4. *à principio*, praxis Epiſcopalis *part.* 1. *verb. ius patronatus, §.* 8. *dub.* 1. Caldas Pereira *de renouat. emphyt. quæſt.* 6. *num.* 34. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 26. *quæſ.* 10. Flores de Mena *var. lib.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 6. Leſſ. *de iuſt. lib.* 2. *c.* 37. *num.* 27. Campanil. *in diuerſor. iuris, rubr.* 11. *c.* 13. *num.* 393. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 184. *num.* 1. Garcia *de benefic. p.* 10. *c.* 2. *num.* 34. Perez de Lara *de anniuerſ. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 35. & Gonzal. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 6. *n.* 132. Quocirca abſenti non currit tempus, aut impedito, *e. quia*, & gloſſ. *de conceſſ. præben.* videlicet, ſi abſit cauſa Reipublicæ, vel ſit in carcere iniuſto detentus, & non habeat tutum acceſſum. Similiter, ſi eſt impeditus, Valaſc. *conſult.* 130. *num.* 31. Flamin. *de reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 13. *n.* 11. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt.* 34. *num.* 21. Garcia *d. part.* 10. *c.* 2. *num.* 17.

Porrò inſtitutio cùm ſit actus extraiudicialis, poteſt fieri die feriato, atque extra territorium, & diœceſim, ſicut præſentatio dummodo fiat extra ſententiam, & ſtrepitum iudicij, Lambertin. *de iure patron. lib.* 2. *part.* 3. *quæſt.* 2. *num.* 12. poteſtque fieri in loco quocunque honeſto, Lambert. *art.* 10. niſi cum plena cauſæ cognitione ad inſtitutionem procedatur, Lamber. *ſupra art.* 11. Roch. *verb. competens alicui, quæſt.* 34. Non eſt tamen tempus à iure præfixum Ordinario ad inſtituendum: ſicut præfixum eſt collatori ad conferendum, Anaſtaſ. Germon. *de indult. Cardin. §. volumus, à num.* 76. Roch. *de iur. patron. verb. honorificum, num.* 55. Garcia *d. part.* 10. *cap.* 4. *num.* 1. & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 260. poſt alios, poteſt tamen compelli inſtituens ad inſtituendum, præfixo prius certo termino

no per ſuperiorem ad inſtituendum intra illum, puta, ſi ad Epiſcopum pertineat inſtitutio, poterit eius Metropolitanus Epiſcopo limitare tempus, eiuſque negligentiam ſupplere; quin potiùs vbi primum Epiſcopus ſine cauſa de die in diem inſtitutionem prorogeт, appelletur ad eius Metropolitanum, Lambert. *ſupra lib. 2. part. 3. quaeſt. 2. art. 6. & art. 7.* Praxis Epiſcopalis *part. 2. verb. ius patronatus*, §. 8. *dub. 3.*

Si autem ex negligentia inſtituentis, aut conferentis deuoluatur inſtitutio, ſeu collatio ad Superiorem, ipſe habebit ſemeſtre ad inſtituendum, aut conferendum, Abbas *in cap. cauſam quae, num. 6. de electione*, Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 184. *num.* 1. Garcia *de benefic. part.* 10. *cap.* 2. *à principio*, & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *part.* 3. *alleg.* 58. *n.* 1. vbi *num.* 2. id extendit ad omnia beneficia etiam in Cathedralibus, & aliis Eccleſiis, tam ſaecularibus, quàm regularibus conſtituta, & Hoſpitalia conferuntur in titulum beneficij, & ſemeſtre currit à die notitiae, *cap.* 2. & *ibi* gloſſ. *verb. infra ſex menſes, de conceſſ. praebendae*, Caputaq. *deciſ.* 348. *p.* 3. dicens hoc habere locum etiam praefiniente teſtatore tempus ad praeſentandum, & inſtituendum, quia voluntas teſtatoris debet praeſumi ſecundùm diſpoſitionem iuris.

13. Quaeſtio nona, quando habeant patroni ius praeſentandi in actu? Duenn. *regul.* 279. tradit patronos in habitu habere ius praeſentandi; illud tamen non habere in actu, niſi à tempore vacationis, Caſſador. *in titulo de iure patron. quaeſt.* 5. vbi addit praeſentationem à patrono factam, viuente adhuc beneficiario, adeò nullam eſſe, vt neque per mortem ipſius beneficiarij conualeſcat. Quòd autem ſit nulla praeſentatio ante vacationem, oſtenditur *in cap. cum dilecta, vltimo, de conceſſ. praebend.* Non conualeſcere autem per mortem beneficiarij ex eo patet, quia cùm lex à principio reſiſtit, ſuperueniens cauſa nulliter geſta non confirmat: ſicut non conualeſcit collatio beneficij laico facta per ſuperuenientem Ordinem Clericalem, Selua *de beneficiis, p.* 3. *quaeſt.* 6. & deducitur ex §. 1. *Inſtit. de exhered. liber.* ibi, *Alioquin, ſi eum ſilentio praeterierit, inutiliter teſtabitur, adeò quidem, vt ſi viuo patre filius mortuus ſit, nemo heres ex eo teſtamento exiſtere poſſit, quia ſcilicet ab initio non conſtiterit teſtamentum.* Ecce qualiter conſtitutio facta Procuratori ad praeſentandum tempore, quo beneficium non erat vacans, contingente poſtea per obitum poſſeſſoris vacatione, nequiquam confirmari. Caſſador. *de iure patron. quaeſt.* 5. ſic in noſtro caſu; & ex conſequenti non valet citatio pro electione facienda viuente adhuc Praelato, quamuis poſtea moriatur, *cap. bona, de electione, el ſecundo*: ſecus ſi poſt mortem illius antequam mortuus Praelatus tradatur ſepulturae; nam quamuis ad electionem noui Praelati non procedendum ſit, antequam tradatur ſepulturae, vt per Petrum de Biaxio *in director. electionum, part.* 3. *cap.* 2. Frater Emmanuel *regular. tom.* 2. *quaeſt.* 52. *art.* 13. *in principio*, Petr. Greg. *ad Decretal. tit. de electione, num.* 25. & Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 11. *num.* 4. nihilominus, ſi procedatur, valet electio, Miranda *in manuali Praelatorum, tom.* 2. *quaeſt.* 23. *art.* 10. *concluſ.* 1.

14. Quaeſtio decima, an patroni poſſint ſe ipſos praeſentare? Reſponſio eſt negatiua, vt per Tiraq. *de iure primogeni.* *quaeſt.* 33. *num.* 1. Spino *in ſpeculo teſtamenti gloſſ.* 4. *principio, num.* 80. Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 21. *quaeſ.* 1. & 2. Flamin. *de reſignat. lib.* 9. *quaeſt.* 17. *num.* 112. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiae Archiepiſc. Neapol. deciſ.* 36. *à num.* 1. & Reginald. *in praxi for. poenit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 212. poteſt tamen patronus praeſentare filium, aut nepotem, ſeu conſanguineos, ita praecitati, ex gloſſa *verb. filij in cap. quia clerici*, & gloſſ. *verb. propria authoritate, in cap conſuluit, de iure patron.* & Roland. *conſ.* 47. *n.* 49. & 62. *cum ſequentibus, volumine primo.*

Quòd ſi plures patroni fuerint clerici, aut vnus laicus, & alter clericus, bene poſſunt ex ſe ipſis vnum nominare, & praeſentare, *gloſſ. final. in cap. conſuluit* 15. *de iure patronatus verſ. ſed ſi plures*, Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *quaeſ.* 3. Vgol. *de officio Epiſcopi, cap.* 51. §. 2. *n.* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum for. Eccleſ. reſol.* 179. *n.* 3. *in* 2. *edit.* & Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 51. *n.* 5. & Viuian. *in praxi iuris patronatus, part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 7. vbi *n.* 8. addit non poſſe clericum ſimul cum compatronis ſe ipſum praeſentare, ſed praeſentationi intra praefixum tempus à ſolis compatronis factae conſentire, quod etiam probat Mari. Antonin. *d. reſolut.* 51. *num.* 5. poſt Abbatem *conſ.* 25. *vol.* 2. Ratio eſſe poteſt, quia debet eſſe differentia inter dantem, & recipientem, & inter praeſentantem, & praeſentatum, & inter eligens, & electus, Flamin. *de reſignat. benef. lib.* 9 *quaeſt.* 17. *num.* 109. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de bonis clericorum* §. 11. *num.* 23. & conſtat ex *cap. cùm ad noſtram* 7. *ſeu vltim. de inſtitution.* per textum *ibi, Cum inter dantem, & recipientem*, & gloſſ. *ibi*, quam ſequuntur Campanil. *in diuerſorio iuris rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 398. Spino *in ſpecul. teſtam. gloſſ.* 4. *principal. num.* 80. Reginald. *in praxi for. poenit. lib.* 30. *tractatu* 3. *numero* 222. *verſic. notandum.*

Ad haec gloſſ. *in d. cap. ad noſtram, verb. Dantem*, proponit quaeſtionem ſequentem per haec verba: Sed quid, ſi ipſe, id eſt, habens poteſtatem dignitatem conferendi, nunquid poſſit ab illo illam recipere, vt ſic non videretur eam recipere à ſe ipſo? &c. Quam pro negatiua primò excutit, deinde pro affirmatiua, concluditurque habentem facultatem transferendi, ſi ſuum ius omnino à ſe abdicet, poſſe recipere beneficium, aut eligi ab illo, quia non eligitur à ſe ipſo, ſed ab illo in quem ius conferendi translatum eſt: ſecus ſi eligatur, ſeu praeſentetur vti à miniſtro, vel à Procuratore ipſius, quia quod illi non licuit per ſe ipſum, ſic etiam non licebit per miniſtrum ſuum, neque per Procuratorem ſuum, Flamin. *d. quaeſt.* 17. *num.* 113. & Campanil. *vbi proximè c.* 13. *n.* 399. neque etiam Procurator conſtitutus à patrono poteſt praeſentare patronũ, nec ſe ipſum, Gonz. *ad reg.* 8. *gloſſ.* 2. *n.* 57. & *ſeq.* vbi concludit cum Burſato *conſ.* 395. *n.* 24. & cum aliis Procuratorem ad reſignandum in fauorẽ perſonae per Procuratorem eligendae, non poſſe ſe ipſum eligere. Quinimò ſubſtitutus à tali Procuratore nequit patronum, aut ſuum principalem Procuratorem praeſentare, Lambertin. *de iure patron. lib.* 2. *part.* 1. *quaeſt.* 8. *art.* 9. & 10. Viuian. *in praxi iuris patronatus, cap.* 8. *n.* 9.

Quaeſtio vndecima, an patroni intra tempus praeſentandi poſſint variare? Reſpondeo patronum Eccleſiaſticum non poſſe variare. Ratio, quia praeſentatio Eccleſiaſticorum habet vim electionis, in qua electione non poteſt ſtare variatio, eo quòd per electionem acquiritur ius in re, *c. publicato, c. quod ſicut, de electione.* In praeſentatione laici aliter euenit, quia praeſentatus non in re, ſed ad rem, ius habet per praeſentationem, Abbas *in c. cum Bertoldus, oppoſit.* 2. *de re iudicata*, Mari. Antonin. *d. lib.* 1. *reſolut.* 104. *num.* 23. Flamin. *de reſignat. lib.* 2. 15.

quaeſt.

*quaſt.23.num.12.& lib.7.quaſt.1.ex num.*78.Gonzal. *gloſſ.*15.§. 2.*num.*1.Viuian.*d. part.*2.*lib.*8.*c.*9. Accedit alia ratio, quòd clerici meliùs habent notitiam de idoneitate eorum, qui præſentari debent. Tertia ratio, quòd laici patroni habent quadrimeſtre ad præſentandum; alij autem ſemeſtre, *cap. vnico, §. verò, de iure patronatus in* 6. quod non poſſunt facere patroni laici, Lambertin.2.*part. lib.*2. *quaſt.*7. *per totam*, Gutier. *de iuramento confirm.* 3. *p. cap.*13. Zauallos *quaſt.* 265. & 293. Gonzal. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 56. vnde patroni laici poſſunt variare ante inſtitutionem Epiſcopi, & alium ſucceſſiuè præſentare accumulando, ſed non poſſunt recedere à prima præſentatione ſine cauſa. Hæc autem variatio pro prima vice cenſetur data laicis ſemel. Calderin.*conſ.*16.*de iure patron.* Gomez *in cap. cum in multis, de reſcriptis in* 6. *num.* 35. Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. diſt.* 6. *num.* 167. & 171. & Aymon. *conſ.*63. *num.*5. Poſſe autem variare tenet ſæpiùs, traditque gloſſ. *in Clementina plures*, §. *final. verb. plures*, & *verb. præſentare, de iure patron.* & Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſ.*4.*num.*75.

Poteſt autem hæc variatio fieri ſemel, atque iterum cumulando, non tamen tertia, vel quarta vice, Roch. *verb. honorificum, quaſt.* 10. Nauar. *in cap. placuit, de pœnit. diſt.* 6. *num.* 167. & 171. Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.*3.*n.*19. Garcia *part.* 5. *cap.*9. *num.*214. & Viuian. *de iure patronat. part.*2. *lib.*10.*cap.*4. quamuis fiat variatio à patronis laicis per viam ſcrutinij, publicato ſcrutinio, aut etiam ſi patroni ſint ex priuilegio, vel ex præſcriptione, Abbas *in d. cap. publicato, num.*5. *de electione*. Lambertin. *lib.*2. *part.*2. *quaſt.*7. *art.*18. Similiter poteſt variare Procurator patroni laici; niſi habeat tantùm poteſtatem limitatam ad præſentandum vnicum, Lambertin. *de iure patronatus, part.*2. *quaſt.*7. *art.*17. & Viuian. *d. part.*2.*lib.*10.*cap.*3.*num.*1. & 2.

Patronus item Eccleſiaſticus poſt primum præſentatum, ſi præſentet alium, variando nullam pœnam incurrit, niſi præſentet indignum, præſentatio tamen præualet, illique attenditur, Lambertin.*lib.* 2.*quaſt.*7.*art.*9. & Roch. *d. verb. honorificum, quaſt.*9. *à num.*31. quæ primo loco facta eſt. Rota Roman. *deciſ.*16. *incipit, Patronos clericos, de renunc.* Clericus habens ius patronatus ratione ſui patrimonij æquiparatur patrono laico: ideo variare poteſt, & alterum præſentare; ſicut patronus laicus, Gutier. *de iuramento confirmatorio, part.*3. *c.*13. *num.* 12. æquiparari autem laicali patrono clericum in hoc caſu vult Cabed. *de patronatibus regiæ coronæ cap.*35.*num.*5. quia huiuſmodi ius patronatus non dicitur Eccleſiaſticum, vt per Felinum *in tract. Quando littera Apoſtolica, ampliat* 5. *ſed laicale*, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol.* 152. *num.*2. Perez *l.*2.*col.*5.*verſ. quod procedit, in fine, tit.*6. *lib.*1.*ordin.* & habetur *in cap. cum dilectus*, 28. *de iure patronat.* per textum, ibi, *in eo quòd tanquam Clericus*, & infrà, *non primus, ſed ſecundus.*

Contrà verò quando ius patronatus eſt Eccleſiaſticum, non datur variatio, adeò, vt ſi beneficium habeat duos compatronos, alterum clericum, alterum laicum, concordes in præſentando Titium, deinde laicus, ſi variando Sempronium præſentauerit, Titius eſt inſtituendus, Abbas *in c. cùm autem, num.*4. *de iure patronat.* & Tiraquel. *de iure primog. quaſt.*17.*opinion.*11. *n.*5. Quòd ſi à principio non fuerint concordes, laicus poterit variare ante inſtitutionem Epiſcopi, & alium ſucceſſiuè accumulando præſentare, non verò Eccleſiaſticus, Lambertin. *part.*2.*lib.*2.*quaſt.*7.*art* 22. Flam. *de reſignat. lib.*2.*quaſt.*23. *num.*13. Gregor. Lopez *l.*6. *tit.*15.*partit.*1. Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſ.*4.*principal. à num.*73. Caualcan. *deciſ.* 10. *num.* 61. *part.* 3. Ceuall. *commun. contra commun. quaſt.*165. & *q.*695. Viuian. *in praxi iuris patron. part.*2. *lib.*10. *cap.*1. & alij, quos ſequitur Garcia *de benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.*221. & Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſolut.* 156.

Quando autem ſunt compatroni Eccleſiaſtici ſimul, & laici, non ſolùm clerici habent ſemeſtre ad præſentandum, ſed & eorum cauſa compatroni laici. *cap. vnico, de iure patron. in* 6. & *ibi* Barboſ. *n.*6. *pag.*337. ratione communionis, *gloſſ. final. in d. cap. vnico, §. verò*, & *ibi* Archidiaconus, & Franc. Roch. *verb. ius num.*15. & Selua *de benefic.* 3. *part. quaſt.*11. *num.*18. Patroni item Eccleſiaſtici poſſunt facere præſentationem alternatiuam, & plures ſimul præſentare, vt vnum ex illis Epiſcopus inſtituat. Caiet. *in repetitione c. ſin. de elect. in* 6. Bertach. *in repert. verb. præſentatio vltima*, Roch. *ſuprà q.*9.*n.*34. & Gregor. Lopez *l.*6. *gloſſ. penult. tit.*15. *pag.*1.

Quid ergo ſi patroni præſentent indignum? eligentes ſcienter indignum priuantur ipſo iure electione, & ius eligendi amittunt, Tiraquel. *in* §. *hoc ſermone limit.*1.*n.*32. Bellacomb. *tom.*1. *commun. opin. lib.*1.*tit.*5.*n.*22.*pag.*171. Molin. *de primog. lib.*2. *cap.*4. & Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, cap.*1.*n.*60. *ex gloſſ.*3. & Bartol. *ibi, num.* 4. *in l. cùm quidam* 24. *ff. de legat.* 2. quod in electore officij ſæcularis etiam habet locum, ſi eligat indignum, iure ampliùs eligendi priuatur, per Albericum *in l. eum qui certarunt*, §. *final. num.* 13. *ff. de verbor. obligat.* Quare patronus Eccleſiaſticus præſentans indignum ſcienter, iure præſentandi priuatur, ſicut eligentes. Mar. Antonin. *variarum reſolutionum, lib.*1. *reſol.* 19. *num.* 15. & Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. part.*4. *collect.*1029. & *in praxi aurea reſol.*441. *à principio*, & habetur *in cap. cùm in cunctis, de electione*, §. *clerici*. Contrà verò, ſi Vicarius Epiſcopi conferat beneficium indigno, non propterea Epiſcopus conferendi poteſtate priuabitur, Rebuff. *in praxi benefic. tit. form. vicariatus, num.* 140. & Sbrozius *de Vicario Epiſcopi, lib.*3. *quaſt.*7. vbi declarant id eſſe verum, niſi Epiſcopus ratam habuerit collationem.

Laicus verò præſentans indignum ſcienter, in eo caſu pro prima vice iure præſentandi priuatur, §. *ſi quis oratori, in Authent. de ſanctiſſ. Epiſc. collat.*9. Aretin. *in l. ſerui electione, col.*3. & *ibi* Ripa *num.*5. *ff. de legat.*1. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.*51. §.1. *num.* 4. *verſ. ſecundo*, Rochus *de iure patron. verb. honorificum, num.*15. ſicut conferens indigno beneficium, ſcienter priuatus eſt conferendi poteſtate. Rebuff. *in praxi cit. pœna contra collatores indignis conferentes, num.* 1. & Cardinal. Mantica *Rota deciſ.*158.*num.*2. ex eo, quia debuit priùs ſcire conditionem illius, cui confert beneficium, ex Rebuffo *in praxi ſub titulo de deuolut. num.*10. & *ex tit. pœna contra collatores à num.*2. & 3. nam antequam conferat, debet diligenter inquirere de vita, & moribus; proinde præſentatio indigni eſt ipſo iure nulla, Nauarrus *in cap. ſi quando, except.* 11. *pag.* 83. *de reſtitut. ſpoliat.* Caldas Pereira *de poteſt. eligendi, cap.*1. *num.*62. & peccant mortaliter, Azor *part.*2. *inſtit. moral. lib.*6. *cap.*21. & pro ea vice ſi ſunt patroni Eccleſiaſtici priuantur iure præſentandi, ſicut eligentes, vt dictum eſt, *cap. cùm in cunctis*, §. *vltim. de electione*, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.*441. patroni tamen laici, vel clerici ratione patrimonij præſentantes minus idoneos intra quadrimeſtre-

Digitized by Google

drimeſtre poſſunt alium præſentare idoneum, *cap. cùm vos*, vbi gloſſ. *verb. minus idoneè*, *de officio Ordinarij.*

16. Quæſtio duodecima, an patronis non præſentantibus intra terminum temporis præfixi poſſit Epiſcopus prorogare tempus patrono petenti, aut illum admittere ad præſentandum, aut prouidere de rectore Eccleſiæ? Reſpondetur primò poſſe Epiſcopum ex cauſa prorogare tempus patrono antequam elabatur omnino quadrimeſtre, eritque vera prorogatio, per *l. & ſi manente, ff. de precario*, & ibi Albert. *in verb. prædicta gloſſ. in l. 4. in principio, ff. de damno infecto*, & ibi Bartol. *verb. quæro*. Poteſtque fieri prorogatio in vltimo temporis momento, cenſebiturque facta cum eiſdem qualitatibus, & conditionibus, quibus erat factus primus actus, *l. Labeo §. hec autem, ff. de arbitris*. Bartol. *in l. 1. §. & poſt operis ff. de oper. non.* & eſt communis. Non poteſt tamen fieri prorogatio ad maius tempus in primo termino comprehenſum, ſed ad tantundem, vel ad minus, Baldus *in cap. vltimo, de conſuetudine, & in cap. de cauſis, num. 6.* & *ibi* Felin. *de officio delegati*, & Francus *in cap. tua nobis, de appellat.* idem tradit Mandoſ. *in tractatu de ſignatura gratiæ, ad finem, pag. vltima*, dicens poſſe prorogari ab Ordinario patronis tempus præſentandi, vt poſſint meliùs deliberare pro idoneo præſentando, vel propter aliam iuſtam cauſam, ex quo non agitur de præiudicio alicuius, niſi ipſius prorogantis, Bartol. *in d. l. 1. d. §. & poſt operis*, & Alexand. *in l. cùm ſtipulatus ſim, ad finem, verſ. & quia, ſi terminus, ff. de verbor. obligatio.* & ita concluſum fuit in Rota, teſte Creſcent. *deciſ.* 148. in manuſcriptis, vt ait Flamin. *de reſignat. lib. 7. quæſt 29. num. 11.* ſubdens Ordinarium poſſe in ſui præiudicium prorogare tempus patronis ad præſentandum ad quatuor, vel ſex menſes, cùm habeat poteſtatem ad omnia non prohibita de iure communi, nec per talem prorogationem fit contra aliquod concilium generale, vt habetur *in deciſ. antiquioribus, de conceſſ. prebend. deciſ 5. num. 3. fol. 519.*

Quamobrem à fortiori poterit extra tempus Epiſcopus admittere patronos ad præſentandum, Maſcard. *de probationibus, tom. 3. concluſ. 1219. n. 6.* ex traditis à Lambertino *in tract. de iure patronat. art. 15. 1. quæſt. & art. ſequent.* per text. *in cap. 2. de ſupplen. negl. Prælat.* ponderando ibi verbum *liceat*, per quod ponitur cauſa in voluntate illius, cui licet. Si autem noluerit poſt lapſum tempus ad præſentandum admittere patronos, vt præſentent, neque antequam elabatur prorogare, eo tranſacto liberè de rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouideòit, *cap. ſi verò 12. de iure patron.* vt per Spin. *in ſpec. teſtam. gloſſ. 4. principal. num.* 18. ne Eccleſia diu paſtore deſtituta ſit, argum. *c. ne pro defectu*, *c. cùm inter vniuerſas, de elect. & cap. 1. ne Sede vacante*, pro illa tantùm vice, quia patronus non priuatur omnino iure ampliùs præſentandi, ſed pro illa vice duntaxat. text. *in cap. cùm propter, de iure patron.* & *ibi* ſcribentes *in verb. non differas.*

17. Quæſtio decimatertia circa patronum excommunicatum? Aliqui, quos referunt Domini de Rota *in deciſ. antiquior. deciſ. 2.* incipit, *Patronus excommunicatus, de iure patron.* volunt patronum laicum, quamuis ſit excommunicatus, poſſe præſentare, eo quia actus facti non ſunt prohibiti patrono excommunicato, Abbas ita *in cap. veritatis, de dolo, & contumacia*, vbi addit hoc eſſe indubium; ſed præſentare eſt quid facti: ergo quamuis fiat à patrono excommunicato, erit valida: quia patronus laicus nihil, vel parum iuris habet circa diſpoſitionem beneficij, niſi de quadam gratia: vnde totalis diſpoſitio cenſetur potiùs dependere à poteſtate Epiſcopi inſtituentis, & ex conſequenti, inſtitutio valebit, quidquid ſit de præſentatione patroni laici excommunicati, quoniam attenditur ad inſtitutionem Epiſcopi, tanquam quid tribuens vim in beneficio potius, quàm ad præſentationem.

Nihilominus oppoſitum magis placet, eo quòd patronus excommunicatus non poteſt eligere, vt ait Innocentius *in d. cap. veritatis*, & ibi Abbas: ergo non poterit præſentare, quod etiam tenuit Lapus *in allegatione ſua* 8. incipit, *Præſentans, circa medium*, dicens ſi præſentans, vel præſentatus eſt excommunicatus, præſentationem eſſe nullam: iuuat gloſſ. *in cap. vltimo*, per textum *ibi, de electione, lib. 6.* vbi dicitur excommunicatum ad beneficia eligi, præſentari, ſeu nominari non poſſe; ſequitur Roch. *verb. honorificum q. 4. num. 19.* Lambertin. *part. 1. lib. 2. quæſt. 9. art. 11.* Soar. *tom. 5. diſp. 4. ſect. 7. num. 10.* & Azor *part. 2. lib. 6. cap. 7. quæſ.* 8. igitur in noſtro caſu inſtitutio facta ab Epiſcopo ad præſentationem patroni laici excommunicati nulla erit omnino, nec ratio conuincit, dum ait præſentare eſſe quid facti, cùm ipſa præſentatio ſit actus iuris; quia dicitur ius annexum ſpiritualitati, hoc eſt, inſtitutioni, vt tenet Abbas *in cap. quanto, in 2. col. de iudic.* quam opinionem docet Lambertin. *de iure patron. part. 3. lib. 2. quæſt. 3. art. 4.* quem ſequitur doctiſſimus Couarr. *priori parte relect. in cap. Alma mater, §. 7. num. 9. verſ. ego verò*, dicens, inſtitutionem factam ab Epiſcopo de præſentato à patrono laico excommunicato nullam eſſe, neque diſcrimen poſitum à ſequentibus partem contrariam concludit.

Ex dictis à fortiori ſequitur præſentationem factam à patrono clerico excommunicato eſſe nullam, & in conſequentiam inſtitutionem factam; eo quia præſentatio, quæ fit à patrono clerico, habet vim electionis, *cap. cùm autem*, & *ibi* ſcribentes, *de iure patronatus*, nam ex tali præſentatione transfertur ius in beneficium, nec fertur totale ius ab Epiſcopo per inſtitutionem: proinde cùm concurrat actus factus partim à perſona inhabili, nimirum à patrono clerico excommunicato, non potuit pro alia parte valere inſtitutio, quæ reſolutio eſt ſatis conſona rationi: & idem in effectu concludere videtur Rota *ſub tit. de inſtitutionib. deciſ. vnica, in antiquis*, quæ omnia probat Rochus de Curt. *de iure patron. verb. competens alicui, à num. 20. vſque ad 23. fol. 37. & 38.* Flamin. *de reſign. lib. 11. q. 1. n. 18.*

Eodem modo reſignatio facta ab excommunicato in fauorem tertij non valet, Soar. *tom. 5. diſp. 14. num. 35. ſect. 2. fol. 377.* quia excommunicatus non poteſt conferre: ergo nec reſignare in fauorem tertij, quia id eſt ſuo modo conferre, vel ſaltem præſentare cùm reſignet, nec aliàs, nec alio modo, argumento excommunicati, in quem non poteſt beneficium reſignari, vt fuit reſolutum *in vna Gueſnen. preceptoriæ*, coram Cardin. Sanctæ Crucis 23. Martij 1547. teſte Puteo *deciſ. 11. de renunc.* in manuſcriptis, ſicut permutatio facta cum excommunicato eſt nulla ipſo iure, text. *in cap. poſtulaſtis, de cler. excomm. miniſt.* Nauar. *conſ. 3. num. 4. eodem titulo*, & Flamin. *de reſignat. lib. 4. quæſt. 3. ex num. 44.*

Oppoſitum tamen eſt ſequendum ex tradita regula à Sanchez *de matrimonio, diſp. 42. num. 2.* dicente

cente priuatum ipſo iure beneficio, non poſſe in fauorem alicuius reſignare, quòd nullum ius illi in beneficium ſuperſit, quam regulam probat Flamin. *lib. 3. de reſignat. quæſt.* 1. *num.* 21. Cùm ergo excommunicatus non amiſerit beneficium ipſo iure, poterit reſignare in fauorem, cùm retineant titulum, & ſit in poſſeſſione. Item excommunicatus poteſt permutare beneficium, vt tenent ſcribentes *in rubric. de rerum permut.* Conanus *lib. 3. Commentariorum, cap. 1. num. 7.* & Lopez *in l. 1. tit. 6. partit. 5.* ex eo fundamento, quia excommunicatus poteſt celebrare contractus, & ab eo facti valent. *c. felicis, §. verum, de pœnis, lib. 6. cap. quoniam multos* 17. *quæſt.* 3. ibi, *& emere, & accipere ab excommunicato.*

Nec obeſt Coſmas *in pragmatica Sanctionum tit. de collationibus §. inſuper*, quem ſequitur Couarr. *in cap. Alma, part. 1. §. 7. verſ. quinto*, hinc conſtat dicentes permutationes beneficiorum non poſſe fieri ab excommunicato. Quoniam omnes contractus ſunt de iure gentium, *l. hoc iure, de inſt. & iur.* excómunicatio verò eſt inducta de iure poſitiuo, *l. quidam, de pœnis*, atque ita per prohibitionem factam excommunicatis non cenſetur prohibitum celebrare contractum, & ſub permutatione continetur reſignatio, Flamin. *lib. 11. de reſignat. quæſt. 5. num.* 16. Quare contractus, quamuis ſint prohibiti excommunicatis, quod negamus abſolutè; attamen ſi fiant, non ſunt omnino nulli; quamobrem excommunicatis eſſe integrum reſignare, & permutare, eſt valde probabile, per ſuprà dicta, quam probat Spin. *d. part.* 11. *ex num.* 67 *& ſequent.* ſed probabilius eſt, quod tradit Suarius *ſupra poſt Cou. d. §. 7. verſ. quintò.*

18. Quæſtio decimaoctaua. Quid dicendum de patrono ſpreto, ſiue ſit Eccleſiaſticus, ſiue laicus? Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 4. à num.* 4. tradit renunciationem, ſeu collationem, ſeu permutationem factam ſpreto patrono eſſe nullam. Ratio, quia patronorum intereſt ne beneficia dimittãtur ſine conſenſu patronorum, qui debent inquirere de idoneitate illorum, item quia aliter patroni retrahuntur à fundatione, & dotatione Eccleſiarum, vt notatur *in gloſſa in cap. cùm dilectus, de iure patron.* Gemin. *in cap. 1. poſt num. 11. de præbendis, lib. 6.* & cedit in detrimentum, ac præiudicium patroni hoc fieri, eo non vacato, vt latè per Rochum *in tract. iuris patronatus, verb. honorificum q. 3.*

Sed meliùs ipſe Flaminius ſuprà *num.* 16. cum communi ſtatuit, reſignationem factam ſpreto patrono poſſe annullari; non tamen eſſe nullam ipſo iure, ſed annullandam propter contemptum, vt fuit pluries reſolutum in Rota: vnde ab initio erit valida de æquitate, & conditionaliter, & ſic non eſſe nullam ipſo iure, ſed irritandam, ſemper enim requiritur conſenſus patroni, ſiue ſit laicus, ſiue clericus, & hoc eſſe de mente omnium tradit Flamin. ſuprà *num.* 20. niſi labatur tempus præſentandi, ſeu contradicendi, quia tunc videtur patronus habere ratam collationem, ſeu reſignationem; ſicut conualeſcit reſignatio facta ſine conſenſu, eo poſtea ſuperueniente; quemadmodum cenſetur ſuperuenire quoties patronus facti conſcius non reclamat.

Accedit patrono laico inuito, aut irrequiſito non poſſe Epiſcopum, aut alium Ordinarium diſponere de Eccleſia patronata, *gloſſ. pen. ad medium in c. cùm dilectus, de iure patron.* & talem diſpoſitionem eſſe nullam, *cap. decernimus* 16. *quæſt.* 7. vel ſaltem irritandam, ſecundùm Abbat. *in d. cap. cùm dilectus.* Quin etiam nec Legatus Papæ Eccleſiam iuris patronatus laici poteſt conferre, ſecundùm gloſſam *in cap. illud, de iure patron.* vbi Abbas *n.* 8. vult hoc procedere etiam quando Papa concedit ſuo Legato, vt diſponat de beneficiis patronatis inuitis patronis; quia non videtur intellexiſſe de laicis, aut de clericis, qui ſunt patroni ratione ſui patrimonij; eo quòd ius hoc patronatus non eſt Eccleſiaſticum, Felin. *in tract. Quando litteræ Apoſtolica, ampliat. 5.* Cabed. *de patronatibus, cap. 35. ex num.* 1. vbi *num.* 5. ampliat, quando præſentatio competat ſimul patrono clerico, & laico, adhuc Legatus nequibit diſponere de beneficio ſine præſentatione laici ſaltem; non enim patronus laicus propter conſortium clerici priuari ſuo iure debet.

Nihilominus S. Pontifex poteſt derogare nedum iuri patronatus Eccleſiaſtico, ſed etiam iuri patronatus laicali, gloſſ. communis *in Clement. 2. verb. Apoſtolicis, de præbendis*, Innoc. *in cap. cùm dilectus, de iure patronat.* Ioann. Andr. Gemin. & Franc. *in cap. 2. de præbend. in 6.* & Couarr. *practic. quæſt. cap.* 36. eo quia Pontifex eſt Dominus abſolutus, ac beneficiorum Eccleſiaſticorum diſpenſator, & ſic ſupra ius, *cap. cuncta per mundum*, 9. *quæſt.* 3. Archid. *in cap. 1. in fine 16. quæſt. 7.* vbi communiter ſcribentes. Semper tamen debet exprimi apertè derogatio iuris patronatus laicorum, nec præſumitur niſi exprimatur in litteris, gloſſ. *in d. Clementina 2. verb. Apoſtolicis*, Abbas *in cap. dilectus, num. 4. de officio leg.* Cauarr. *d. cap. 36. col. 3.* ideo non ſufficit clauſula generalis derogatoria, Felin. *in tract. Quando litteræ Apoſtol.* nec ſufficit, ſi addatur in litteris, quamuis ad alicuius præſentationem, ſeu collationem beneficium pertineat. Quia hæc verba non capiunt beneficia ad præſentationem laicorum ſpectantia, ita Ioann. Andr. *in cap. dilectus, de offic. legat.* & eſt communis ſententia, vt per Couarr. *in pract. quæſt. cap. 36. col. 5.* Secus dicendum de beneficiis iuris patronatus Eccleſiaſtici; huic enim derogatur per ſimplicem collationem factam à S. Pontifice, Caſſad. *deciſ. 4. tit. de probat.*

His adde ex Felino *in tract. Quando litteræ Apoſtolicæ noceant patron. col. 6. ampliat.* 8. quòd quando ius patronatus competit alicui Regi, Principi, Duci, Marchioni, vel alij Magnati, non ſufficere ſpecificam mentionem de iure patron. laicorum, vt derogetur his patronis; niſi de illis adhuc S. Pontifex faceret ſpecificam mentionem nominatim; nec ſufficere ſpecificam mentionem de iure patronatus laicorum. Quin etiam ſi contingat vacare beneficia, in quibus habet patronus ius patronatus, in menſibus Papæ, aut Romæ, gloſſ. *in cap. 2. de præbend. in 6.* tradit manere in præiudicium patroni laici Summo Pontifici reſeruata; ſed probabilius eſt, non manere, Alexand. *conſil. 75. Viſis, in princ. lib. 4.* Cabed. *de patron. d. cap. 35. num. 8.*

Hinc ſequitur ius patronatus in donationibus 19.
factis à Rege non comprehendi, niſi exprimatur ſpecifice, Cabed. *deciſ. 27. num. 10. part. 2. & de patronatibus, cap. 3. num. 3. per legem noſtram, lib. 2. tit. 35. §. 6.* & clariùs §. 24. Barbol. *allegat. 71. n. 22.* quamuis de iure communi contrarium dicendum ſit, per *cap. ex litteris, & cap. cùm ſecundùm, de iure patron.* Quocirca quando lex in aliquo caſu diſponit, vt fiat expreſſa mentio alicuius rei, ſeu iuris patronatus regiæ coronæ, non ſatis eſt, quòd fiat mentio, per relationem ad aliud, quia quod fit per relationem, non dicitur propriè fieri, nec hoc modo ſatisfit legi exigenti ſpecificam, & expreſſam mentionem, Felin. *in cap. tranſlato, num. 5.* Quare expreſ-

ſio

ſio relatiua non ſufficit, quando quid patenter fieri debet, vt per Tiraquel. *de iure mariti gloſſ.* 7. *num.*20. per textum *in cap. per tuas* 40. *de ſentent. excommun.* ibi, *fuiſſe patenter expreſſum*, ſequitur Barboſ. *eodem cap. num.* 4. Sicut quando aliquid expreſſum requiritur ſimpliciter, tunc enim ſufficit, quòd tantum colligatur ex mente, & ex identitate rationis, vt per Xuar. *in l poſt rem iudicatam, ſuper leges Regni, ampliat.* 2. *num.* 5. *col.* 1. & per Bernard. *regul.* 275. Surd. *deciſ.* 254. *num.* 40. *& deciſ.* 255. *n.* 23. & Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ dec.* 65. *n.* 31.

Secus quando lex decernit, quòd aliquid expreſsè, & ſpecificè non habeatur pro conceſſo, niſi ſpecificè exprimatur; tunc non cenſetur conceſſum per clauſulas generales, quantumcunque exuberantes, præſertim in materia iuriſdictionali, quæ in Luſitania nunquam cenſetur conceſſa, niſi de ea fiat mentio; nec cenſentur ſpecies iuriſdictionis tributæ, niſi ſpecialiter donentur, Valaſcus *de iur. emphyt. quæſt.* 8. *num.* 25. & conſtat ex *lege Luſitana, lib.* 2. *tit.* 45. §. 2. ibi, *expreſſamente lhe for outorgado*, & *in fine*, ibi, *por nos concedido*, & §. 10. *eodem tit.* 45. *verſ. & quanto*, in illis verbis, *Emque expreſſamente for declarado*. Cùm ergo in donationibus regiis ſpecificè non fuerit facta mentio expreſſa de regiis patronatibus, non cenſentur per Regem donati, quamuis donentur bona, ſeu oppida, quibus annexum eſt ius patronatus, niſi illud nominatim, & verbis ſpecialibus vltra bona, aut oppida, à Rege donetur.

Idem dicendum eſt de reſeruatis à Principe, quæ nunquam cenſentur conceſſa in generali conceſſione, aut donatione, niſi in conceſſione ſpecificè concedantur, Valaſcus *ſuprà d. quæſt.* 8. *num.* 25. *ad finem*, & ita ſeruatur in noſtro Regno, vbi multoties fuit iudicatum, teſte Cabed. *deciſ. part.* 2. *deciſ.* 12. *num.* 2. *& ſequent.* nec ſufficit reſeruatio per tacitam voluntatem Regis reſeruatis nonnullis, vt ex hoc cenſeatur reliqua omnia voluiſſe concedere, quoniam quando lex aliquid expreſsè fieri præcipit, non ſatisfacit, qui facit tacitè, Iaſon *in l. Prætor, in principio, ff. noui oper. nunciat.* nec ſufficit, ſi fiat verbis generalibus, Afflict. *deciſ.* 44. *num.* 13. per notata *in l. ſecunda §. quæſitum, ff. ſi quis cautio.* & dicit Angel. *in Authent. de hæred. & falcid. §. ſi verò expreſſim*, quod non videtur ſatisfactum legi, quando lex requirit aliquid ſpecialiter fieri, ſeu expreſſim, ſi fiat verbis generalibus, vel ſi fiat mentio deſcendens ex conſequentia verborum, vel quæ deducitur ex conjecturis: id enim non dicitur expreſſum poſitum in lege noſtra *d. tit.* 45. *ibi* §. 19. *verſ. Pero nam he noſſa tençam*, & infrà, *particular, & expreſſa mençam*, per quæ verba lex requirit donatarium non poſſe vti, niſi iis rebus contentis, & expreſſis in donatione. Cabed. *d. deciſ.* 12. §. 7. *verſ. quando autem, & deciſ.* 14. *etiam part.* 2. *num.* 8. *&* 9. per ea quæ dici ſolent, (vel ſunt valde notabilia,) quia non cenſentur comprehenſa niſi ſpecialiter, & nominatim exprimantur, gloſſ. *in cap.* 2. *de præbend. lib.* 6. *& l. apud Labeonem, §. hoc edictum, verſ. Ea enim, ff. de iureiurando*: imò potiùs relicta, & omiſſa iudicantur, prout vult Gomez *in rubric. de infirmis reſignat. quæſt.* 3. *in principio.* Quare ius patronatus in donationibus factis à Rege non intelligitur conceſſum, niſi exprimatur, vt latè diximus *in tractatu de iuriſdictione Braccarenſi, c.* 11. *ex n.* 5. *cum ſequentibus.*

20. Quæſtio decimanona ſoluitur ex dictis ſuprà *in quæſt.* 12. per quæ oſtenditur patronum non cadere à iure ſuo præſentandi, ſi præſentet intra quadrimeſtre, ſi eſt laicus, & intra ſemeſtre, ſi eſt Eccleſiaſticus, & petat inſtitutionem, ſeu confirmationem, quamuis præſentatus non inſtituatur.

Sed quid ſi præſentatus non compareat coram Epiſcopo? Reſpondetur præſentatum perſonaliter teneri cõparere coram Epiſcopo, neque ſatis eſſe, quòd per litteras, aut per Procuratorem abſẽs ipſe Epiſcopo nominetur, quod probatur ex *c. cùm & plantare, de priuilegiis*, per textum ibi, *Epiſcopis repræſentent*; quod verbum propriè ſignificat præſentiam ſui facere, *l. maritus* 15. §. 1. *ff. ad leg. Iul. de adult.* Textus optimus *in l. conſentaneum, quomodo, & quando iudex*, ibi, *vt præſentiam ſui faceret*, iuncto ibi, *vt ſe ſe repræſentent*, gloſſ. *verb. repræſentare, in Clem. dudum, de ſepult.* quod repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporis, per *l.* 1. *in principio, ff. de verbor. oblig.* Quocirca præſentatio nihil aliud eſt, quàm exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri cui cõpetit inſtituere legitimè facta, ita Roch. *de iur. patron. in principio quæſt.* 3. Rebuff. *in praxi tit. de præſentatio. n.* 3. poſt Abbatem *in c. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælat.* & Garcia *de benef. p.* 4. *c.* 1. *num.* 16. Proinde non valebit præſentatio de abſente facta, neque Epiſcopus tenetur admittere præſentatum, qui ſe perſonaliter non præſentauit, Roch. *ſuprà verb. honorificum, q.* 6. *num.* 27. Viuian. *in praxi iuris patron. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 6. *&* 7. & Garcia *d. part.* 4. *cap.* 1. *n.* 23.

His obſtat text. *in cap. ea noſcitur, de his, quæ fiunt à Prælatis*, ibi, *per ſe, aut per litteras perſonas idoneas Epiſcopis diœceſanis præſentent.* Quo in loco gloſſa *ver. per litteras*, vult poſſe fieri præſentationem per Epiſtolas, quia *in cap. vltimo de conceſſ. præbendæ*, interdicitur fieri Procuratorem ad præſentandum ad beneficium nondum vacans: ergo poteſt fieri Procurator ad præſentandum beneficio iam vacante. Confert *cap. accedens* 24. *de præbendis*, vbi abſens per Procuratorem poteſt inueſtiri de beneficio Eccleſiaſtico: ergo præſentari. Quin etiam poteſt laicus conſtitui Procurator ad capiendam poſſeſſionem beneficij, Flamin. *de reſignat. lib.* 10. *quæſt.* 5. *num.* 14. & ad renunciandum, & acceptandum beneficium Eccleſiaſticum, idem Flam. *lib.* 10. *q.* 8. *n.* 35. *& q.* 6. *n.* 14. Bonacoſ. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 10. *n.* 34 *pag. mihi* 184. Requiritur tamẽ ad illud acceptandum mandatum ſpeciale, nec ſufficit generale, Capell. Tholoſ. *dec.* 486. Camill. Borel. *in ſumma omnium dec. tit.* 66. *n.* 165. poſt Couarr. *lib.* 3. *variar. c.* 26. *n.* 4. *&* 5. & Flamin. *d. lib.* 10. *q.* 8. *n.* 34. ideo per Procuratorem poteſt fieri præſentatio, & non ſemper perſonaliter patroni exhibebunt Epiſcopis præſentatos, ſed ipſi præſentati ſe præſentabũt Ordinariis cum litteris præſentationis, quæ praxis eſt receptiſſima, teſte Garc. *d. c.* 1. *n.* 19. Cardin. Tuſch. *litt. P. concl.* 592. *n.* 24.

Porrò vt controuerſia dirimatur, dicendum eſt poſſe patronum abſentem per litteras facere præſentationem præſentãdo, qui perſonaliter ſe præſẽtet Epiſcopo, quod licitum eſſe non eſt dubium, per ea, quæ notantur *in d. c. ea noſcitur, verb. aut per litteras*, Epiſcopũ tamen præſentatos per Procuratorem non teneri inſtituere, neque admittere, eo quia cederet præſentio per Procuratorem in graue præiudiciũ ipſius Eccleſiæ ex mora diutina, quæ cõtingeret, ſi præſentatus per litteras, vel per Procuratorem, aduentum ſuum prorogaret. Item quia præſentati debẽt examinari ab Ordinario de ſciẽtia, & de idoneitate, ac reliquis requiſitis tam ad Parochiales Eccleſias, & ad curata beneficia, quàm ad ſimplicia, iuxta diſpoſitionem Tridentini *ſeſſ.* 7.

de

de reform.cap.13. quod examen eſt perſonale,& per Procuratorem ſuppleri non poteſt. Quapropter præſentati perſonaliter ſe debent exhibere Epiſcopis,vt examinentur:aliter enim inſtitutio facta ſpreto patrono etiam Eccleſiaſtico,& ſine requiſitis,eſt nullius momenti.

Quòd ſi præſentatus ſit notus ab Epiſcopo, & illi conſtet de idoneitate notoria , nimirum, quia eſt Doctor ſapientiſſimus , & eſt abſens , poterit Epiſcopus illum inſtituere abſque examine, vt in ſpecie vult Henriquez in ſumma,lib.10. cap. 18. in principio,Cened.ad Decretum collect.15.n.3. Viuian. in praxi iuris patron.part.2.lib.6.cap.11.n.8. Vgolin. de officio Epiſcopi,cap.51. §.2.num.5. Aloyſ.Ricc. in praxi reſolut.139.& 141.& Saa in ſumma,verb. examen,quod procedit in beneficiis curam animarum non habentibus;in quibus non requiritur examen, quando præſentati ſunt notoriè litterati,& docti, idque conſtat Epiſcopo : tunc poteſt abſens præſentatus , ab illo inſtitui ritè ac rectè,Lambertin. part.1.lib.2.quæſt.11.art.3.Tuſch.littera P.concl.592. n.25.Garcia d.c.2.n 16.vbi refert à n.23.declarationem Illuſtriſſimorum dominorum Cardinalium. Secus quando præſentati ſunt ad beneficia curam animarum habentia:tunc enim præſentati tenentur ſe perſonaliter Epiſcopi exhibere , nec ſufficit per Procuratorem cōparere,quamuis conſtet illos eſſe idoneos notoriè, cùm obſtet Concil. Trident. ſeſſ.24.de reform.c.18. & Bulla Pij Quinti, incipit, In conferendis,vbi pro forma requiritur examen;& ideo omitti non poteſt,vt notat Fuſc.de viſit.lib.2. c.5.n.10.quamuis ſit Doctor in Theologia , aut in iure Canonico , non propter id excuſatur ab examine , quando vult de aliqua Eccleſia Parochiali prouideri,Praxis noua Epiſcopal.p.2.c.5.n.17.verſ. Doctor,Aloyſ.Ricc.in praxi fori Eccleſ.dec.414. n.2. in 1.edit.& reſolut.351 in 2. edit. Gonzal. ad regul.8. gloſſ.4.n.9.& Garcia p.9.c.2.n.103. Non tamen c.3. n.5.& 14.eſt admittendus dum ait examen requiri in quocunque beneficio Eccleſiaſtico , quia licèt examen requiratur in omnibus beneficiis, per Tridentinum ſeſſ.7.c.13. tamen pro forma in ſolis Parochialibus requiritur etiam iuris patronatus laicorum , in quibus non fit examen per concurſum, ſed ſufficit præſentatū examinari cum tribus examinatoribus Synodalibus , eumque idoneum repertum Ordinarius inſtituat , prout declarauit ſacra Congregatio auctore Garcia p.9.c.2.n. 255. niſi plures fuerint præſentati; tunc enim neceſſarium erit examen inter ipſos præſentatos duntaxat per concurſum , & Epiſcopus magis idoneum poterit eligere,Gonzal.gloſſ.6.n.138. ſic refert deciſum fuiſſe.

Verùm in Parochialibus iuris patronatus Eccleſiaſtici debet præcedere examen per cōcurſum; ex Conc.Trid.ſeſſ.24 c.18.deducit Garc.part.9. c.2. n. 261. Idem dicendum ſi Eccleſia parochialis ſit iuris patron.mixti,partim Eccleſiæ,& partim laici, nam tunc fieri debet concerſus , vt ſacra Congregatio Cardinalium Illuſtriſſimorum declarauit his verbis. Si Eccleſia parochialis ſit iuris patronatus,partim Eccleſiæ,partim laici,ſeruanda eſt forma examinis per concurſum hìc poſita, quam Concilium præſtitit in conferenda Parochiali , quæ ſit iuris patronatus merè Eccleſiaſtici ;& idem dicendum eſt quando patronatus pro duabus partibus pertinet ad laicum , & pro vna tantùm ad Eccleſiaſticum,Gonzal. gloſſ.6. n.135.& Barboſ.in remiſſ.ad Conc.Trid. ſeſſ.24.c.18. n.30.ideo proponatur edictum in hoc caſu,& cum nominatis à patrono Eccleſiaſtico poſſunt admitti ab Epiſcopo alij clerici ad concurſum, niſi in inſtitutione,aut fundatione aliud caueatur : edictorum etiam affixio in publico loco omniuu neceſſaria eſt , & abſque illa affixione inſtitutio facta annulletur ipſo iure,ita Puteus deciſ.306.lib.1.Caputaq.dec.95.p.1.& dec.128 p.2. Aloyſ.Ricc.in praxi reſol.141.n.1.& 2.niſi aliud de conſuetudine illius Eccleſiæ,ad quam fit præſentatio, obſeruetur.

Quæſtio vigeſima , quæ præſentatio valeat , ſi patronus intra tempus præſentet ſemel , bis , ter, 21.
quatervè ? Dico primò quando præſentati fuerint duo,vel tres cumulatiuè æquè idonei, habens poteſtatem inſtituendi poteſt quem voluerit inſtituere:eſt enim locus gratificationi, gloſſ.2. in c.cùm autem 24. de iure patron. Rochus verb. honorificum, q.15.n 4.Fuſc.de viſit.lib.2.cap.10.n.3.Sayr. in florib. dec.tit.de iure patron.dec.3. Cald.Pereira de renouat. emphyt.q.17.n.33.& q.18.n.27. & Aloyſ.Ricc.reſol. 173.Similiter quando duo fuerint præsētati,alter à duobus patronis; & alter ab aliis duobus,ſi fuerint pares meritis,erit locus gratificationi , & inſtituet Epiſcopus,quem maluerit,Lambertin.lib.2.part.3. quæſt.5.princip.art.1. num.2. & Cæſar de Graffis de iure patron.deciſ.1 num.9. Caualcan.dec.32.n.6.p.5. & Mari.Antonin.var.reſolut.lib.1. reſol.104. num.2. Si verò non ſint pares meritis , ſed vocibus,ceſſat gratificatio, non obſtante paritate vocum , Imola in Clem.plures,n.6.de iure patr. Lambertin. p.3.lib.2. art.1.q.15.n.8.& Roch.verb.honorificum,q.15. ſub n. 40.verſ.ſed bonus;& Campan in diuerſor.iur. Canon. rubr.11. c.13. n. 446. in quo euentu magis idoneus debet inſtitui,ſicut etiam quando plures ſunt præſentati ab vno,eodémque patrono,vel æquali patronorum ſuffragio,dignior eſt inſtituendus,Azor inſtit.moral.part.2.lib.6.cap.22. quæſ.14. Aloyſ.Ricc. in praxi, reſol.106. poſt Abbatem in cap. cùm autem, de iure patron. quamuis Ioann. Andreas opinetur Epiſcopum poſſe eligere idoneum, vt inſtituatur; ſed probabilius iudico digniorem eſſe inſtituendum,ex traditis in cap.ſi fortè,diſt. 63. vbi habetur, quando vota ſunt paria , præferendum eſſe , qui maioribus meritis iuuatur; prout etiam reſoluit in ſpecie Sotus lib.3 de iuſtitia,q.9.art.1.Vaſq.in opuſc. moral.tit.de beneficiis,n 37. Illuſtriſſimus Cunha in d.c.ſi fortè diſt.63.n.2.Quare ſi prætermiſſo digniore,minus dignum Epiſcopus inſtituat, poteſt dignior appellare,vt ait Abbas ſuprà.

Dignior cenſetur,quādo datur paritas,& æqualia ſuffragia,qui eſt de linea fundatoris,dummodo ſit idoneus,Roch. verb.honorificum,q 18. Lambert. p.3.q.5.art.4.vbi q.7. princip.art.4.n.5.& art. 5. opinatur digniorem , quando datur æqualitas, illum qui eſt Diœceſanus , aut qui eſt ciuis,quia is præfertur exteris,Rota dec. 199.p.1. diuerſ. & Puteus dec.254.lib.1.Confert Azor lib.6.c.4.q.25.& Flam. de reſign.lib 4.q.7.dum volunt in beneficiis conferendis oriundos potius,quàm extraneos præferendos,& nobiliores plebeis,Lambert.d.quæſt.5.art.8. & 9.Vbi tamen qui ex proprio patrimonio Eccleſiam, vel Capellam ædificauit,ſub ea conditione, vt ex ſuis conſanguineis in perpetuum Sacerdos eligatur, tunc præſentati poteſt , quem patronus voluerit,dummodo non ſit indignus , Sotus lib.3. de iuſtitia,quæſt.6.art.2 col.14.verſ. mox.

Quæſtio vigeſimaprima diſcuſſa eſt per tradita 22.
ſuprà in quæſt.12.§.tempus. Adde nunquam tempus currere ignoranti,ſed à notitia,ac ſcientia,Bald.in cap.1.verb.ex quo ſciuerit,qualiter olim feud.alien.poteſt.Iaſon conſ.64 in caſu caducitatis , col.3. verſ. ſecundo requiritur , ſicut tempus datum ad appellan-

dum nunquam currit ignoranti, ſed ab ipſo die, quo habetur notitia latæ ſententiæ, Maſcard. *de probat.concl.*1100.*n.*6. Steph.Grat. *diſcept.forenſ.cap.* 171.*n.*14. Burg.de Pace *conſ.*12.*n.*13. Menoch.*conſ.* 120.*n.*4. Sigiſm.Scacc.*de appell.q.*12.*n.*7. *verſ.*1. & Caldas Pereir.*de renouat. emphyteut. cap.*13. *num.*8. cum aliis.

23. Quæſtio vigeſimaſecunda. Vtrùm patronus lite pendente poſſit præſentare? Reſponſio eſt negatiua, ita Gregor.Lopez *l.*9.*verb.ſiendo.tit.*15.*partit.*1. Campan.*in diuerſ.iur.rubr.*11.*c.*13.*n.*487. Prax.Epiſcop. *p.*1.*verb.ius patronatus*, §.5. Neque durante lite inter duos præſentatos, poſſunt patroni alium tertium præſentare ſine vitio attentati, prout cenſuit Rot.apud Farin.*deciſ.*504.*n.*2.*p.*1.*recent.* vbi alleg.Lap. *alleg.* 22. Similiter nequeunt patroni durante lite inter alios præſentatos, alium præſentare in locum vnius præſentati defuncti, Lap. *alleg.* 22.*n.*3. Caſſador.*deciſ.*3.*n.*5. *vt lite pendente.* Adde inter patronos durante lite indeciſa in tẽpore patronis dato ad præſentandum, poſſe Ordinarium pro ea vice prouidere ſine præiudicio euincentis, Caldas Pereir.*de renouat.emphyt.quæſt.*7.*n.*13. Selua *de benefic.part.*3.*quæſt.*59.*in fine.* Rota *deciſ.*586.*n.*2. apud Farin.*in* 1.*collect.nouiſſimarum*, & Ioan.Anton. Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum ad Parochiales Eccleſias*, *requiſ.* 1. *dub.* 10. *à num.* 14. & dicta Praxis Epiſcopal. *part.* 1. *verb. ius patronat.* §. 5.

Idem dicendum eſt, quando controuerſia oritur inter ipſos patronos non concordantes in præſentato: tunc Epiſcopus ex deuolutione ſi non cõcordent intra quadrimeſtre elapſo termino conferet, Viu.*in praxi iuris patron. p.*2. *lib.*7. *c.*3.*n.*7. & Prax. Epiſcop. *p.* 1. *d.*§.5. vbi tradit, ſi lis vertatur inter fiſcum Epiſcopi prætendentis Eccleſiam vacãtem competere collationi Epiſcopi, & eſſe liberam, & inter patronos prætendentes ius præſentandi ſibi competere, in hoc caſu pendente lite non poſſe Epiſcopum prouidere Eccleſiæ de Rectore inuitis patronis; poſſe tamen ponere Oeconomum in Eccleſia, donec cauſa per ſententiam ſopiatur. Similiter faciet Epiſcopus ponendo Oeconomũ, quando controuertitur inter patronum, & Epiſcopum, vt per Zabarel.*in Clem. plures*, §.*fin.n.*1. *de iure patron.* & Spin.*in ſpeculo teſtam. gl.* 4. *princip.n.*14. Secus ſi notoriè conſtet beneficiũ non eſſe de iure patron. & conſtet de iure Epiſcopi, qui eſt in quaſi poſſeſſione prouidẽdi: tunc enim poteſt Rectorem conſtituere, argumento capitis *conſultationibus*, *de iur. patron.* eo quia ius in quaſi poſſeſſione præſentãdi habens validè præſentat, & eius præſentatio præualet, Cou.*pract.c.*14.*n.*2.*verſ.tertium*, *& c.*36. *n.*5. *verſ.quinto,col.*2. Maſcard.*de probat. concl.*173. *n.*5. Mantic.*deciſ.*86.*n.*1. Nauar.*conſ.*19. *tit.de praben.in antiquis*, per textum *in c.querelam,de electione*, *& c. cùm olim,de cauſ.poſſeſſ.* debet enim admitti præſentatio poſſeſſoris bonæ fidei, Spin.*vbi proximè n.*25. Secus de præſentato à poſſeſſore malæ fidei, quia debet amoueri, vt per Greg.*l.*9.*verb.tuuieſſe.tit.*15. *partit.*1. & Menoch.*conſ.*90.*n.*116. Pro quo facit in beneficialibus conſiderare ſtatum vltimum ad effectum validitatis collationis, ſeu præſentationis, Ferret.*conſ.*132.*n.*10. & Gonzal.*gloſſ.*5.§.2.*n.*14.§.3. *n.*18.*& gloſſ.*45. §.2.*n.*14. vbi concludit ſecundùm Oldrad.*conſ.*312.*n.*2.*in fine*, *& n. vltimo*, attendendum eſſe vltimum ſtatum, & vltimam, & immediatam poſſeſſionem, & Felin.*in cap.eam te,n. final. ad medium*, *de reſcriptis*, quem ſequitur Roch. de Curt.*in cap. finali,de, conſuetudine*, *ſect.*4.*n.*82.

Niſi conſtet de contrario ſtatu legitimo præcedente, in quo euẽtu non conſideratur vltimus ſtatus, niſi conſtet de contrario, aut diuerſo ſtatu anteriori, & generaliter in quacunque materia attenditur vltimo rei ſtatui, Parlador.*lib.*2.*rerum quotid. c.*5.*n.*19. & Menoch.*lib.*3.*præſ.*6.*n.*39. Quare ſi concurrant duo præſentati, alter ab exiſtẽte in poſſeſſione nominandi, & alter à proprietatem iuris patronatus habẽte, præualebit præſentatus à poſſeſſore, Decius *conſ.*117. *ſub n.*2. *verſ. & tali præſentatione*, *& conſ.*134.*in* 1.*dubio*, Abbas *conſ.*54.*vol.*1. Feder.de Senis *conſ.*234. & Mandoſ.*conſ.*41. incipit, *In cauſa Aſculana*, *n.*4. niſi conſtaret de defectu proprietatis poſſeſſoris; nam tunc cùm proprietas abſorbeat poſſeſſionem, *c.cùm dilectus,de cauſa poſſeſſionis*, *& propriet.* nõ ad poſſeſſionem, ſed ad habentem proprietatem pertinebit, vt exponit Abb.*in c. conſultationibus*, *n.*9.*verſ.quod ego intelligerem,de iure patronat.* Lambert. *eodem tract. lib.*2.*part.*1.*quæſt.*3. *art.*6.*num.*4.*verſ.tertius eſt caſus*, & Paulus de Citadinis *de iure patronatus* 6. *part.art.*3.*q.*7.*n.*16.

Quæſtio vigeſimatertia, an patronus mortuo reſignante infra viginti dies poſſit iterum præſentare ad beneficium iuriſpatronatus? Reſponſio eſt affirmatiua, præſentabitque per obitum reſignantis, quia cùm reſignatio fuerit nulla, ex *reg. nullum præſtat impedimentum*, *c.illud,de iure patron. reg. præſtat,de regul iur.in* 6. patronus poterit iterum præſentare, ita Flamin.*de reſign.lib.*12.*quæſt.*3.*n.*32. vbi addit, ſi moriatur præſentatus ante inſtitutionem, non vacare beneficium per obitum præſentati, cùm ſolùm habuerit ius ad illud, non autem in illo: proinde patronus iterum præſentabit, & ad illius præſentationem Ordinarius inſtituet, vt fuit pluries reſolutum in Rota, teſte Flamin. *num.*38. 24.

Quæſtio vigeſimaquarta, vtrùm quando patronus Eccleſiaſticus præſentat duos æquè idoneos, quid faciendum? Reſponde patronum Eccleſiaſticum non poſſe variare poſt primum præſentatum, & primam præſentationem attendendam eſſe, vt iam diximus, cùm habeat vim electionis, niſi præſentet indignum, Rota Rom.*deciſ.*16. incipit, *Patronos clericos,de renunc.* Si autem præſentet vnico contextu, duos, vel tres, ſimul æquè idoneos, Epiſcopus inſtituet quẽ maluerit, ex traditis *in Clem.* 2.*de iure patron.* vbi dicitur patronos poſſe ad vacantem Eccleſiam præſentare, ea lege, vt vnus ex illis ab Epiſcopo, vel habente inſtituere eligendus inſtituatur, Barboſ.*ibi*, *num.*6. *pag.* 93. Sed meliùs Nauarrus *conſ.*5.*de iure patron.* & Azor 2.*part.lib.*6. *cap.*22.*quæſ.*15. volunt liberam facultatem in hoc caſu non eſſe penes Epiſcopum, vt eligat quem maluerit ex approbatis ab examinatoribus æquè dignis, ſed hanc facultatem eſſe penes patronum. Ratio, quia quamuis Concil.Trident.decernat, vt illi, qui à patrono nominantur, examinentur, & approbentur, non aufert patroni poteſtatem nominandi vnum ex approbatis, ſequitur Garcia *de benefic part.*9.*cap.*2.*num.*265. *& ſequent.* & cenſuit Sacra Congregatio *ſuper ſeſſ.*24.*cap.*18.*verſ.ſi verò*, ibi, *Is quem patronus digniorem inter approbatos ab examinatoribus iudicabit.* Et infrà, *Et ad eundem patronum Eccleſiaſticum ſpectabit, quando duo æquè idonei ab examinatoribus fuerint iudicati, quia electio dignioris ſpectat ad patronum, inſtitutio ad Epiſcopum, quando ad Epiſcopum pertinet.* 25.

LIBER

LIBER DECIMVS

DE OBLIGATIONIBVS PAROCHORVM, SACERDOTVM, DIACONORVM, SVBDIACONORVM, & inferiores Ordines habentium.

DISPVTATIO VIGESIMAPRIMA.

DE PAROCHIS IN GENERE.

§. I.

1. *Parochus quis ſit & vnde nomen ſortiatur?*
2. *Parochis incumbit parochianos docere Fidei Chriſtianæ rudimenta.*
3. *An ſint abſoluendi, qui neſciunt orationem Dominicam, & Angelicam, & præcepta Decalogi?*
4. *Peccant mortaliter, qui neſciunt orationem Dominicam, & Angelicam, ſymbolũm fidei, & præcepta Decalogi ex culpa ſua; ſecus ſi ex defectu memoriæ, aut ex tarditate ingenij.*
5. *Fideles, quæ tenentur credere explicitè, tenentur etiam ſcire.*
6. *Parochus ea, quæ tenetur credere explicitè, tenetur docere parochianos ſuos.*
7. *Fideles non teneri credere explicitè omnes articulos fidei eſt aliquorum.*
8. *Sed oppoſitum eſt probabilius.*
9. *Parochus ſicut, & parentes filios debent eos in religione inſtruere.*
10. *Parochus quomodo debeat rudes docere fidei myſteria?*
11. *Parochus poteſt prædicare in ſua Parochia, nec debet prohiberi, ſi fuerit doctus?*
12. *Parochus poteſt facere facultatem, vt approbati prædicent in ſua Eccleſia.*
13. *Parochus poteſt pro duabus aut tribus vicibus facere facultatem prædicandi etiam non approbatis.*
14. *Prædicare de licentia Parochi ſine approbatione, quale peccatum eſt?*
15. *Parochus adhortari debet populum ad Miſſam audiendam.*
16. *Epiſcopus non poteſt cogere populum ad audiendam Miſſam in ſua Parochia.*
17. *Parochi per ſe, vel per alios tenentur feſtiuis diebus facere ſacrum ouibus ſuis.*
18. & 19. *Parochus an teneatur diebus feſtis applicare Miſſas pro ouibus ſuis, & de Vicariis ad nutum?*
20. *Parochus à quo accipiat iuriſdictionem ad agendum ſuum officium?*
21. 22. *Parochus extra ſuum territorium poteſt audire oues ſuas, non tamen alienas.*
23. *Parochus ab Eccleſia debet repellere muſicas impuras, & quale ſit peccatum turpia cantare in Eccleſia?*
24. *Parochus arcere debet ab Eccleſia repræſentationes turpium; item ſaltationes, conuiuia, & comeſſationes.*

PAROCHI olim apud Ethnicos dicebantur illi, qui Legatis publicè Romam miſſis ſalem, & ligna præparabant, hoc eſt, qui omnium rerum copiã, & neceſſaria Legatis Principum, & populorum hoſpitio exceptis ſubminiſtrabãt, teſtis eſt Acron. in illud Horatij *lib. 1. ſermonum, ſatyra quinta*, ibi, 1.

Tunc Parochi, quæ debent ligna, ſalemque.

hos Arcadius Imperator compoſito vocabulo Zenoparochos hoſpitum, & peregrinorum ſuſceptores appellauit, *l. final. ff. de muner, & honor.* Similes in Eccleſia his Parochi cenſentur, quatenus ſunt Sacerdotes authoritate Epiſcoporum ad Eccleſias regendas aſſumpti vt populis diuinum verbum ſuppeditent, & Sacramenta ad paſcendos animos adminiſtrent. Alij Parochum quaſi Parœchũ dictum volunt. Parœchus verò Græcè dicitur Incola, ſiue habitator in loco, prout vult Pomponius Iuriſconſultus *in l. pupillus ff. de verbor. ſignificat.* per hæc verba: *Parœchus incola eſt, qui in aliquam Regionem domicilium ſuum contulit, quem Græci Parochon vocant.* Qui igitur nobis dictus eſt paſtor à paſcendo, ſic parochus à præbendo, & apud nos parochus eſt Sacerdos, qui animarum curam habens exhibet Sacramenta illis, qui in commiſſa ſibi parochia commorantur, *c. 1. de capellis monachorum*, per text. *ſed capellanus.*

Curare debent Parochi, vt pueri addiſcant fidei rudimenta, nimirum ſymbolum fidei, decem præcepta Decalogi, & orationem Dominicam, & obedientiam erga Deum; colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reformatione, cap. 4. in fine*, ad cuius maiorem obſeruationem emanauit conſtitutio Pij quinti, incipit, *Ex debito paſtoralis officij, die 6. Octobris Anno* 1572. cuius meminit Praxis noua Epiſcopalis *part. 2. cap. 3. num. 19.* & probatur etiam ex *cap. vt quiſque 3. de vita, & honeſt. cleric.* per textum ibi, *admonere ſuos Parochianos.* ex quibus verbis Parochi tenentur ſuos Parochianos prædicta fidei Chriſtianæ principia docere; quod fuit ſtatutum in Concilio Maguntino, *cap. 45.* cuius verba transfert Barth. Carrança *in ſumma conſilior. fol. 330.* per hunc modum. *Symbolum, quod eſt ſignaculum fidei, & orationem Dominicam diſcere ſemper admoneant Sacerdotes populum Chriſtianum, volumuſque, vt diſciplinam condignam habeant, qui hoc diſcere negligunt, ſiue in ieiunio, ſiue in alia caſtigatione emendetur, propterea dignum eſt, vt patres filios ſuos mittant ad ſcholam, ſiue ad Monaſteria, ſiue foras Presbyteris, vt fidem Catholicam rectè diſcant, & Orationem Dominicam, vt domi alios edocere* 2.

valeant, & qui aliter non potuerit, vel in ſua lingua hoc diſcat. Hæc ibi. Quæ etiam verba refert Simanc. *de Cathol. inſtit. cap.* 28. *num.* 8. *& num.* 11. addit ad officium Parochi pertinere parochianos ſuos in Chriſtiana doctrina erudire: ſequitur Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 17. *& lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 12. & Nauarr. *in manuali Latin. cap.* 11. *num.* 18. *verſ. quocirca, & in cap.* 25. *num.* 135. quod reperies etiam *in dicto Concil. Tridentin. ſeſſ.* 5. *cap.* 2. vbi præcipitur Parochis, vt ſingulis diebus Dominicis, & feſtis ſolennibus inſtituant in his, quæ ad ſalutem animarum neceſſaria exiſtunt; & rurſus in eodem Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. præcipitur, vt Parochi diebus Dominicis, & aliis feſtiuis diebus inſtituant in ſingulis Parochiis pueros circa hæc fidei rudimenta.

3. Quæſtionis eſt an Parochi debeant abſoluere illos, qui ob negligentiam non addiſcunt orationem Dominicam, & Angelicam, Symbolum fidei, ac præcepta Decalogi? Reſpondetur peccare mortaliter qui neſciunt fidei rudimenta ſupradicta, Azor. 1. *part. lib.* 5. *cap.* 6. *q.* 5. & Poſſeuin. *de officio curati, cap.* 4. *de doctrina Chriſtiana, num.* 2. ideo negligentes in his perdiſcendis
4. non eſſe abſoluendos vult Beja *reſponſorum caſuum conſcientiæ, part.* 3. *cap.* 27. *verſ. tandem,* & praxis Epiſcopalis *verb. doctrina Chriſtiana;* §. 2. Secus quando ea neſciunt ex defectu memoriæ, vel intellectus, & credunt ſingulos articulos fidei, quando ſibi proponuntur à miniſtris Eccleſiæ, & reſpondent circa præcepta Decalogi, & circa contenta in oratione Dominica, & Angelica, quando interrogantur; niſi ſint adeò rudes ingenio, vt præ tarditate illius videantur omnino incapaces doctrinæ addiſcendæ, tunc enim inſtruantur eo modo, quo fieri potuerit, & abſoluantur, excuſantur enim ratione impotentiæ Azor. *d. lib.* 8. *cap.* 8. *quæſ. final.*

5. Sanchez autem *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 1. tradit ea quæ fideles tenentur explicitè credere, teneri ſimul inquirere, & addiſcere, vt vel ſic ea ſciant, quod priùs voluit Azor vbi proximè *cap.* 7. *q.* 1. & Valent. 2. 2. *diſputat.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 3. *in fine.* Item omnes ad quos pertinet ex officio erudire alios in fide, vt Parochi teneri non ſolùm articulos fidei, credere explicitè, ſed alias etiam fidei veritates diſtinctius, quàm reliquos fideles. Dicetur autem explicitè credere, qui apertè, clarè, ſingulariter, & non confusè crederet, Archidiaconus *in cap. Canones* 15. *diſt.* & Pegna *part.* 1. *directorij comment.* 20. Vnde ſubdit explicitè in hac materia, eſſe propriè
6. extendere; & quæ extenduntur perfectiùs videntur. Tenetur ergo Parochus explicitè credere, cùm id teneatur explicare populo, poteſtque compelli à Prælato ad doctrinam Chriſtianam edocendam ſub cenſuris cùm ad munus Parochi hoc ſpectet, ita Perez *lib.* 1. *ordinamenti, tit.* 1. *l.* 1. §. *aliud etiam ſe offert dubium,* ſicque fuiſſe deciſum Manuel 1. *tom. ſumma, in* 2. *editione, cap.* 88. *num.* 3. & Sanchez *dict. cap.* 3. *num.* 15.

7. His obſtat ſententia dicentium non teneri omnes explicitè credere cunctos fidei articulos, vt in Catecheſi puerorum continentur, ſed eos duntaxat, quos Eccleſia ſolenni feſtiuitate ac ritu veneratur: ergo Parochus eos tantùm tenebitur docere, ita Bonauentura *in tertio ſententiarum, diſt.* 25. *art.* 1. *quæſt.* 2. Angel. *in verb. fides, n.* 7. Tabien. *verb. credere, quæſt.* 3. *n.* 4. Nauarr. *lib.* 5. *conſil. tit. de pœnit. & remiſſ. in* 1. *edit. conſ.* 8. *quæſt.* 1. *& in* 2. *edit. conſ.* 10. *quæſt.* 1. *& in ſumma Latina, cap.* 11. & Nauarr. *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 4. *dub.* 9. *in noua edit. num.* 92. dicentes non teneri omnes explicitè credere articulos fidei, ſed eos duntaxat quos ſolenniter Eccleſia colit, & nihil de reliquis articulis loquuntur, Albertus Magnus *in* 3. *ſentent. diſtinct.* 2. *artic.* 6. *in fine, & ibi* Durand. *quæſt.* 1. *num.* 9. quæ opinio eſt probabilis.

Nihilominus probabilior eſt teneri omnes 8.
credere explicitè, & ex conſequenti ſcire omnes quatuordecim fidei articulos, quia omnes re bene expenſa ſolenniter celebrantur, ſeu publicè circumferuntur in Eccleſia, vt de myſterio Trinitatis conſtat. Item articulus deſcenſionis ad inferos colitur in morte Chriſti Domini, non tamen ex hoc infertur teneri fideles explicitè credere omnia myſteria, quæ ſolenniter in Eccleſia coluntur, & celebrantur, ſed quatuordecim fidei articulos, quos Eccleſia omnibus proponit credendos explicitè, ac ſolenniter celebrat; conſonat D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 2. *art.* 5. his verbis: *Quantum ad credibilia, quæ ſunt articuli fidei, tenetur homo explicitè credere, ſicut tenetur habere fidem: quantum verò ad alia credibilia, ſatis eſt implicitè;* ſequitur Pegna 1. *part. Director. comment.* 20. *verſ. quantum. Ad prima igitur credibilia quæ ſunt articuli fidei, tenetur homo explicitè credere, &* 2. *part. directorij, commento* 35. *quæſt.* 10. *verſ. octaua hæreſis,* in hunc modum. *Octaua hæreſis eſt, quod laicus non tenetur ad aliquem fidei articulum explicitè credendum.* ſubdens iuxta mentem B. Thomæ, ea quæ principaliter ad fidem ſpectant, quales ſunt fidei articuli ab omnibus explicitè tenenda eſſe; neque excuſare prauam conſuetudinem in contrarium, quòd pauci ſint, qui explicitè articulos ſciant. Adhærent huic ſententiæ Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 76. *art.* 2. *diſp.* 121. *cap.* 2. *num.* 2. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *inſtit. moral. cap.* 6. *quæſ.* 2. *& quæſ.* 4. *& cap.* 7. *quæſ.* 3. vbi concludit teneri omnes fideles credere explicitè omnes fidei articulos, prout continentur in Symbolo Apoſtolico, & ex conſequenti ſcire. Quare idem eſt quærere quid fideles neceſſitate præcepti credere teneantur, & quid ſcire; & ideo Doctores paſſim vtuntur vtroque termino credendi, ac ſciendi indifferenter, præſertim Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 6. *&* 7. *per totum.*

Parochus ergo ſicut & parentes, debent filios 9.
in Religione inſtruere; vt tradit Ignatius Martyr *Epiſtol.* 9. *ad Philadelphienſes. Patres,* inquit, *educate filios veſtros in diſciplina, & admonitione Domini, & docete eos ſacras litteras, & artes, vt non dedant ſe otio, & inertia.* Et de Parochis Concil. Trident. *ſeſſ.* 1. *cap.* 2. *& ſeſſ.* 24. *cap.* 4. vbi præcipit Parochis, vt ſingulis diebus Dominicis oues ſuas, & in particulari pueros erudiant in rudimentis Chriſtianæ doctrinæ, quod etiam ait Suarius *tom.* 4. *de Religione, lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 6. *fol.* 584. *colum.* 2. Pro reliquis ad hanc materiam pertinentibus vide Sanchez *dict. lib.* 2. *cap.* 2. *ex num.* 9. *& cap.* 3. *ex num.* 7. *vſque ad num.* 17. *&* 18. vbi temperat ſuam ſententiam, quam ſequimur, ac diſtinguit, aliud ſcilicet eſſe explicitè credere, & aliud explicitè ſcire, ita vt quis interrogatus ſciat rationem reddere; nam quamquam vtrunque ſit neceſſarium, non tamen eodem modo neceſſarium eſt; quia explicitè credere neceſſarium eſt neceſſitate finis: at explicitè ſcire, vt rogatus quis ſciat dare rationem, eſt neceſſarium neceſſitate præcepti tantùm. Credit tamen rudes excuſari ſecundùm aliquos ab hac ſcientia, poſſeque

poſſeque ſaluari ſine illa; neceſſarium tamen tar-
dis ingenio aliquando explicitam illorum conce-
piſſe fidem, tanquam rem omnino neceſſariam
neceſſitate finis. Proinde, ſi Parochus explicet ar-
ticulos fidei rudibus, & obtuſis ingenio, ſatis eſt ſi
ruſtici credant, vt vult etiam Azor *ſuprà lib. 8.
cap. 6. quaſ. vltima, in fine*, dicens, illum credere
explicitè, qui aſſentitur articulis ſibi propoſitis.
Nec diſſentit Saa *in ſumma verb. fides*, per hæc ver-
ba, *num. 1. Neceſſe*, inquit, *eſt explicitè credere fidei
myſteria, quæ publicè in Eccleſia celebrantur*. Alij ſen-
tiunt excuſari multos ignorantia, præſertim cùm
deeſt, qui doceat; ſufficereque illis cum Baptiſmo
credere, quod credit Eccleſia. Sed meliùs Gabriel.
diſt. 25. quæſt. vnica art. 2. poſt quintam concluſio-
nem, *verſ. ad hoc autem*, nobiſcum conſentit ibi; *ſi*,
inquit, *aliqui ita obtuſi ſint, quod articulos ipſos eo
ordine quo in Symbolo continentur, recitare non poſſent,
ſufficeret eis, quod omnes, & ſingulos explicitè credant,
dum eis proponentur.*

10. Ex dicti:s ſequitur Parochos non ſolùm teneri
hos ruſticos, ac rudes docere ſæpiùs interrogando
myſteria Trinitatis, contineríque in ea Patrem,
Filium, & Spiritum ſanctum, nec eſſe tres Deos,
ſed vnum Deum. Item Chriſtum Dominum eſſe
verè Dei filium, verum Deum, & hominem, & eſſe
eum, qui Cruci fuit affixus, & mortuus eſt pro
genere humano, ac eſt in Sacramento Altaris, quia
hæc ſunt, quæ ruſtici ignorant, & interrogati per-
11. uersè reſpondent. Item Parochi, ſi docti ſint, & ir-
reprehenſibiles vita, debent prædicare in ſuis Ec-
cleſiis, nec debent prohiberi, ita Armendar. *in add.
ad recop. legum Nauarræ, lib. 4. tit. 30. l. 3. de prædica-
toribus ſacræ Scripturæ, n. 20.* & Nauarr. *in manuali,
cap. 25. num. 141.*

12. Quinimò Parochus in ſua Eccleſia poteſt face-
re facultatem, vt approbati ab Ordinario ibi præ-
dicent, ita refert deciſum, Galet. *in margarita ca-
ſuum conſcientiæ, verb. Parochus, num. 3.* & Regu-
laribus, ſiue ſæcularibus doctis, & notis nondum
præſentatis coram Epiſcopo poteſt Parochus pro
duabus, aut tribus vicibus facere facultatem
prædicandi, ita Henriquez *in ſumma, lib. 7. cap. 16.
prope finem, & cap. 28. §. 8. verſ. Parochus*, Nauarr.
d. num. 141. Carapanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 11.*
13. *cap. 13. num. 11.* niſi conſtitutio Epiſcopatus id
prohibeat, Poſſeuinus *de officio Curati, cap. 3. nu-
mer. 4.* ſecus, ſi non prohibeat; quia ſuprà citati
hoc poſſe facere Parochum abſolutè tradunt, qui-
bus accedunt Fr. Emmanuel. *de regularibus, tom. 3.
quæſt. 32. art. 1.* & Miranda *in manuali Prælatorum,*
14. *quæſt. 50. art. 4. concluſ. 1.* Nec peccabit mortali-
ter, qui hoc modo non approbatus de licentia Pa-
rochi prædicauerit, quamuis munus prædicandi
ad Epiſcopum ſpectet, Franciſcus Leo *in theſaur.
fori Eccleſ. part. 1. cap. 8. ſub num. 4.* Armendar. *ſuprà
lib. 4. titul. 3. l. 3. de Prædicatoribus ſacræ Scripturæ,
num. 2. & num. 11. & 15. & 18.* addit Capitulum
in electione Concionatoris nihil poſſe in Eccle-
ſia Cathedrali, & pro aliis Eccleſiis à ſolo Epi-
ſcopo ſine conſenſu Capituli eſſe deputandos
num. 21.

15. Inſuper Parochus obligatur populum adhor-
tari, vt Miſſas frequenter audiant, non tamen po-
teſt cogere, vt illas audiant in Parochia ſua, ita
Fernand. Paëz *in cap. Miſſas, de Conſecrat. diſt. 1.
num. 134.* Gutierr. *Canon. cap. 30. à num. 7. lib. 1.* Soar.
tom. 3. diſp. 87. ſect. 2. in dubio circa ſecundam Miſ-
ſæ diuiſionem, Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 6.
quæſ. 4.* Henriquez *lib. 9. de Miſſa, cap. 25. §. 9.*
Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 18. quæſt. 3. num. 22.*
& Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Neapol. part. 1. dec. 152.*
quibus accedit Coninch *de ſacrament. tom. 1. q. 85.
num. 312.* & praxis Epiſcop. *part. 2. verb. Parochia,
& part. 1. verb. Miſſa §. 6.* vbi refert deciſum non 16.
poſſe Epiſcopum cogere populum pœna ad au-
diendam Miſſam in ſua parochia. Nam in quo-
cunque loco fideles audiant ſacrum, ſatisfit præ-
cepto audiendi illud, neque peccant non audiendo
Miſſam in propria parochia, niſi quando nolunt
audire ex contemptu, aut quando Parochus de-
clarat catecheſim, quam parochiani tenentur ple-
nè ſcire, Nauarr. *in ſumma, cap. 21. n. 5.* Graff. *deciſ.
lib. 2. c. 35. n. 5.* Suar. *ſuprà diſp. 87. ſect. 2.* & Fr. Eman.
tom. 2. ſummæ cap. 123. n. 6.

Præterea Parochus, & reliqui Sacerdotes curam 17.
animarum habentes diebus ſaltem feſtiuis per ſe,
vel per alios tenentur ſacrificare, vt ſatisfaciant
muneri ſuo, habetur in Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de
reformat. cap. 14.* per hæc verba: *Curet Epiſcopus, vt
ij ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolennibus, ſi autem
curam habuerint animarum tam frequenter, vt ſuo mu-
neri ſatisfaciant, Miſſas celebrent.* Nauarrus autem
in manu. cap. 25. num. 135. Spin. *gloſſ. 3. princip. n. 63.*
& Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 24. quæſ. 2.
& 3.* tradunt non ſatisfacere ſuo officio habentes
curam animarum, niſi celebrent in ſupradictis
diebus per ſe, vel per alios: reliquos verò non te-
neri celebrare, niſi ſpecialem habeant obligatio-
nem, ſequitur Graffis *lib. 2. dec. c. 39. n. 7.* & Vaſquez
3. p. diſp. 232. c. 1. n. 12.

Quæſtio tamen difficilis eſt, an Parochus hiſce 18.
diebus feſtiuis quibus tenetur celebrare, teneatur
etiam applicare Miſſam pro populo? Pars negans
ex eo probatur, quia nullo iure poſitiuo talis obli-
gatio præcipitur, neque eo onere beneficia curata
inſtituuntur, niſi ad animas doctrina, & admini-
ſtratione Sacramentorum reficiendas; atque ita
niſi conſuetudo contraria, & legitimè præſcripta
id ſuadeat, non omnia ſacra tenetur Parochus pro
ſuis parochianis applicare, ſed aliqua ſecundum
prudentis arbitrium, videlicet ex tribus partibus
vnam dierum feſtorum, hoc eſt, Miſſas dierum,
quæ in tertia parte eorum continebuntur, ſecus
vbi fuerit introductum conſuetudine, vt Miſſæ
omnes pro populo applicentur, Soar. *diſp. 86. ſect. 1.
verſ. de beneficiis igitur*, Vaſquez *3. part. diſp. 234.
art. 6. cap. 6. verſ. veruntamen ſententia*, Reginald.
lib. 23. num. 238. Poſſeuin. *de officio curati, cap. 2. n. 4.*
quamuis Zerola *in praxi 1. part. verb. Parochia, folio
mihi 272. verſ. ad tertium*, dicat Parochi officium
eſſe primò prædicare, ſecundò exponere, quæ in
Miſſa leguntur: deinde pueros rudimenta fidei, &
obedientiam docere, præterea ieiunia, dies feſtos,
& alia populo commendare, oues ſuas agnoſcere,
pro his ſacrificium offerre. Non tamen declarat,
an teneatur omnibus diebus feſtis pro illis cele-
brare: quare niſi conſuetudo vrgeat, ſufficit ſacrifi-
cia pro illis offerre tertia parte dierum feſtorum.

An verò ad idem Vicarij ad nutum teneantur? 19.
Videtur negandum, cùm huiuſmodi vicariæ non
ſint beneficia, nec habeant fructus, nec Vicarij ſint
beneficiati, ſed ſtipendiarij ex contractu; ſolúm-
que obligantur ad Sacramenta miniſtranda, & die-
bus feſtis ſacrificare, vt populus Miſſam audiat.
Non eſſe autem beneficia Eccleſiaſtica Vicarius
ad nutum dicitur in IV. Concil. Braccarenſi *actione
4. c. 3.* his verbis, *Caterùm cùm huiuſmodi remouibiles
vicariæ quiùnſcunque clauſulis etiam denominantium
conſenſu adiectis, Eccleſiaſtica non ſint beneficia, nec*

Parochialium Eccleſiarum titulo cenſeantur. Concordat Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 5. §. 3. *num.* 35. dicens vicariam temporalem non dari in titulum, nec in perpetuum, & ſic non eſſe beneficium Eccleſiaſticum, nec poſſe ordinari ad titulum vicariæ temporalis, Salzed. *in praxi, cap.* 18. & Flam. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 2. *& ſequent.* & Garcia *de beneficiis, part.* 1. *cap.* 2. *num.* 92. *&* 93. Cùm ergo Vicarius ad nutum non habeat curam animarum, ſed tantùm exercitium curæ, vt habetur *in deciſ.* 21. *fol.* 514. *de præbendis, in antiquioribus,* vbi Rota ſic loquitur, *ſi Vicarius eſſet reuocabilis ad nutum, cura non eſt penes illum, & in deciſ.* 2. *Rota, in nouis, de exceſſ. Prælat. fol.* 267. & 270. in hunc modum, *Vbi Eccleſia eſt vnita menſæ Epiſcopali, vel Abbatiali, tunc poteſt ibi poni Vicarius temporalis ad nutum ad exercitium Curæ, quæ principaliter reſidet in Epiſcopo, vel Abbate, non eſt dicendum Vicarium ad nutum teneri Miſſas offerre pro populo diebus feſtis, ſed ſolùm per ſe, vel per alium Miſſas celebrare, vt populus audiat, niſi conſuetudine legitimè introducta, & præſcripta contrarium obſeruetur.*

20. Ambigi poteſt, an Parochus habeat approbationem à iure ad ſuum officium peragendum? Affirmat Soar. *tom.* 4. *de pœnit. diſp.* 28. *ſect.* 2. *&* 8. Reginaldus *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *num.* 101. & Beneuen. *in praxi de ſacramento Pœnitentiæ, cap.* 16. *quæſito* 2. *verſ. quimò ſi verò,* vbi volunt Parochum habere approbationem à iure, & facultatem annexam beneficio, quam non poteſt Epiſcopus reuocare, etiamſi poſſit aliquando Parochum ſuſpendere, ſecus de approbatione conceſſa Sacerdoti ſæculari ad audiendas confeſſiones: hic nanque, quamuis mortuo concedente, vel amoto ab officio poteſt audire pœnitentes, cùm ſit gratia, quæ non expirat, vt eſt communis, vt volunt Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 28. *num.* 74. *&* 80. Henriquez *in ſumma lib.* 6. *cap.* 6. §. 7. *in fine,* Fr. Ioann. de la Cruz *de ſtat. relig. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 1. *concluſ.* 3. *verſ. ex dictis,* & Campanil. *in diuerſ. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 69. poteſt tamen reuocare: ſecus de religioſo ſemel approbato ad confeſſiones excipiendas, vel ad prædicandum; hic enim quamuis recedat ab ea Diœceſi in qua fuit approbatus abſolutè, & redeat, non poteſt ab eodem reuocari ſine cauſa, nec iterum examinari: à futuro autem ſucceſſore maximè conſtat ex Sacra Congregatione per hæc verba: Regulares confeſſores ad audiendas ſæcularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo in ciuitate, & Diœceſi ſua præuio examine approbati, ab eodem Epiſcopo iterum non ſunt examinandi. A ſucceſſore verò de nouo examinari poſſunt, iuxta Bullam Pij Quinti, octauo Idus Auguſti Pontificatus ſui Anno 6. quæ non eſt reuocata, Henr. *d. c.* 6. §. 7. Beneuen. *vbi proximè.*

21. Porrò Parochus, ſeu proprius Sacerdos exiſtens extra territorium, aut Diœceſim ſuam, poteſt audire de peccatis, & abſoluere. Sanch. *de matrimonio, lib.* 3. *diſp.* 34. *num.* 1. & Hoſtienſ. *in ſumma tit. de pœnit. & remiſſ.* §. *cui confitendum, num.* 14. *verſ. & nunquid extra territorium;* oues ſcilicet ſuas, ſeu parochianos confiteri volentes, ſequitur Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ* §. 9. *dub.* 4. *fol. mihi* 78. praxis Epiſcopalis *part.* 1. *verb. parochus, pag.* 274. ex Ludouic. Gomez *in cap.* 2. §. *ſtatuto, num.* 58. *de conſtit.* quem referens ſequitur Gonzales *de menſibus, gloſſ.* 62. *n.* 9. atque ita poteſt Parochus vbique locorum in aliena Diœceſi ſuorum ſubditorum confeſſiones audire, vt vltra præcitatos, tradunt Victor. *de confeſſione, num.* 152. Beneuen. *de pœnit. cap.* 16. *quæſt.* 3. *verſ. dicto quarto,* Campanil. *ſuprà d. rubr.* 12. *cap.* 13. *ſub num.* 71. & Camerot. *de ſacram. tract.* 7. *de confeſſ. dub.* 14. Dimiſſo tamen beneficio curato extinguitur poteſtas, nec poteſt à dimiſſione beneficij accipere confeſſiones ſine noua licentia, quia deſinit eſſe idoneus Parochus, nec ampliùs cenſetur approbatus etiam ad audiendas confeſſiones virtute Iubilæi, aut Bullæ Cruciatæ, cùm iam non retineat beneficium, Henriq. *lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 3. *&* 4. Suar. *tom.* 4. *de pœnit. diſp.* 28. *ſect.* 4. *num.* 20. *& ſect.* 6. *n.* 13.

Inſuper prouiſus de Parochiali Eccleſia per cõcurſum non eſt abſolutè approbatus ad audiendas confeſſiones, niſi in ſua Parochia, nec poteſt alienas oues intra limites proprios, nec extrà excipere confeſſiones alienas, niſi de licentia proprij ſacerdotis, prout refert deciſum à ſacra Congregatione praxis noua Epiſcopalis *part.* 2. *cap.* 1. *num.* 10. *pag.* 92. Quinimò Parochus nequit cuilibet Sacerdoti, qui non eſt approbatus, facere facultatem audiendi confeſſiones ſuorum ſubitorum, Nugen. *in addit. ad tertiam partem, quæſt.* 8. *art.* 5. *dub.* 6. Coninch *de Sacramentis, tom.* 2. *diſp.* 8. *num.* 28. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *num.* 67. *&* 68. & Gambarupta *de caſibus reſeruatis, cap.* 2. *num.* 29. Petrus tamen de Ledeſma *in ſumma p.* 1. *de ſacram. pœnit. cap.* 12. *verſ. acerca deſta concluſion,* opinatur attento iure nouiſſimo Concilij Tridentini integrum eſſe Parocho concedere ſimplici ſacerdoti non approbato facultatem audiendi confeſſiones ſuarum ouium, quod non placet. Nec obeſt Nauarr. *in cap. placuit, num.* 140. *de pœnit. diſt.* 6. dicens iure communi fas eſſe Parocho nondum in ſacris alteri Sacerdoti facultatem audiendi confeſſiones ſuorum ſubditorum facere, quia reſpondetur id eſſe intelligendum de licentia Epiſcopi. 22.

Confert vſu eſſe receptum, neminem ſine licentia Epiſcopi, quamuis ſit doctiſſimus in Theologia, vel in iure Canonico, poſſe audire confeſſiones, ita Soarez *d. diſp.* 28. *ſect.* 4. *num.* 3. & Reginald. *ſuprà lib.* 1. *num.* 177. quòd ſi licentiam hi doctiſſimi petant ad excipiendas confeſſiones, & iniuſtè Epiſcopus neget, non propterea cenſentur approbati, ex traditis à Suar. *d. diſp.* 28. *ſect.* 5. *à num.* 5. Reginald. *d. lib.* 1. *num.* 191. & ex antiquioribus D. Thomas *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 3. *quæſtiuncula* 4. *ad quintum,* Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 3. *propè finem,* vbi volunt, licentia negata à Superiore, non poſſe abſolui, ſic in noſtro caſu: & deducitur ex *cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* vbi nullo caſu excepto iubet Summus Pontifex, vt ſubditus volens ex cauſa confiteri alieno, licentiam priùs poſtulet, & obtineat à proprio ſacerdote, cùm aliter illum non poſſit ligare, vel abſoluere. Quare non ſufficit in materia iuriſdictionis petere licentiam ad excipiendas confeſſiones, ſed oportet, vt licentia obtineatur, ſiue enim iuſtè, ſiue iniuſtè negetur, non habetur pro conceſſa, quia id quod requirit actionem, & voluntatem ſuperioris, quamuis iniuſtè negetur, infectum manet, Soar. *tom.* 4. *diſput.* 27. *ſect.* 4. *fol.* 614. *numer.* 15. poſt alios.

Item Parochus debet repellere ab Eccleſia eas Muſicas, quæ laſciuum cantum reſonant, & impuras cantilenas, Caiet. 2. 2. *quæſt.* 91. *art.* 1. *verſ. inter hæc,* Nauarr. *in manuali, cap.* 12. *num.* 82. Soar. *tom.* 2. *de religione, lib.* 4. *de oratione, cap.* 13. *num.* 16. *&* 17. eſt enim mortale inter diuina Officia, voce, aut Organo, turpia cantare, turpes vel lonos proferre, 23.

quando

quando cantus talis ſit, vt ad modum prouocet, & audientes eo audito ad malum excitentur, aut ratione ſcandali. Quòd ſi non ſint turpia, ſed vana tantùm, & ſæcularia, quæ cantantur, erit veniale, Valentia 2. 2. *diſputat. 6. quæſt. 9. punct. vnico*, Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 37. num. 7.*

14. Similiter tenetur Parochus arcere ab Eccleſia repræſentationes, & comœdias, in eis enim fieri prohibentur, Petrus Gregor. *in ſyntag. iuris, part. 3. lib. 39. cap. 11.* Nauarr. *de Orat. cap. 5. num. 25.* Sunt enim repræſentationes turpes materia ſcandali, & occaſio multorum peccatorum. Sotus *de iuſtitia, lib. 4. q. 5. art. 2. poſt ſecundam concluſionem.* Alenſ. *4. part. ſumma, quæſt. 33. memb. 2. art. 4.* idem Nauarr. *in manuali, cap. 19. num. 4.* Eodem modo ſaltationes in Eccleſiis non ſunt permittendæ, nec conuiuia, ſi fiant cum irreuerentia, aut incuria loci ſacri, tunc enim erit mortale: ſecus ſi aliquid frugale, & moderatum ſumatur ad angulum Eccleſiæ ex cauſa rationabili, & ſine tumultu, ita Raphael De la Torre *in 2. 2. D. Thomæ, tom. 2. quæſt. 99. art. 3. diſp. 7. ex folio 621.* quæ conuiuia potatorum, & comeſſationes non ſolùm ab Eccleſiis, ſed ab Eccleſiaſticis fugienda ſunt. D. Hieronym. *Epiſtol. 2. ad Nepotian. de vita clericorum, cap. 13. Conuiuia,* inquit ille, *tibi vitanda ſunt.* item, *Nihil gula pernicioſius,* ait S. Chryſoſtom. *hom. 44. in Ioan. nihil ignominioſius eſt.* Hæc obtuſum, & craſſum ingenium, hæc carnalem animam reddit, hæc cæcat intellectum, nec ſinit, vt quicquam perſpiciat. & *hom. 58. in Matth.* Sues ex hominibus facit, imò etiam ſuibus multo deteriores. Conuenit ergo Parochis menſa frugalis, & temperata quam de more piæ benedicat, contentus parcimonia remotis ab illa paraſitis, & loco eorum pauperibus vocatis quibus liberaliter neceſſaria ſuppeditet.

Quæ nequeant Parochi peragere ratione ſui officij.

§. II.

EPITOME.

1. *Parochus indulgentias non poteſt concedere.*
2. *Parochus non poteſt excommunicare.*
3. *Parochus ſæcularis an poſſit licitè communicare ſuos parochianos ex obligatione præcepti in Eccleſia regularium ſine licentia eorum.*
4. *Parochus non ieiunus, excommunicatus, ſine veſtibus ſacris, poſſit ne facere ſacrum ad populum in die feſto Miſſam audiendum?*
5. *Parochus an poſſit facere ſacrum ad dandam Euchariſtiam ſubditis, quando vrget neceſſitas illos communicandi deficiente Confeſſario?*
6. *Parochus excommunicatus non toleratus, vel ſuſpenſus ab officio, an poſſit concedere ſubditis, vt confiteantur alteri Sacerdoti approbato?*
7. *Parochus an poſſit facere ſacrum ſine clerico?*
8. *Parochus an poſſit diſpenſare cum Parochianis, vt in diebus feſtis poſſint laborare?*
9. *Parochus, qui præſens aſſumit Vicarium, vt illum adiuuet, an poſſit delegare?*
10. *Parochus an poſſit eximere in cauſa dubia à lege ieiunij ſubditos ſuos?*

PRIMA reſolutio, Parochus non poteſt concedere Indulgentias ſuis parochianis, Henriquez *de indulgentiis, lib. 7. cap. 21. §. 8.* & Bonac. *de Sacramentis, diſp. 6. q. 1. punct. 3. n. 25.* 1.

Secunda reſolutio, Parochus non poteſt excommunicare iure ordinario ratione ſui officij ſubditos ſuos, nec in ſpecie, nec in genere. Et ex conſequenti nec ſuſpendere Sacerdotes, nec interdicere. Ratio, quia excommunicare eſt actus iuriſdictionis contentioſæ fori exterioris, nec poteſt ferri ſine cauſæ cognitione, & pronunciatur in inuitum, *cap. nemo Epiſcopus 2. q. 1.* Sed Parochus habet tantùm iuriſdictionem in foro pœnitentiali, *cap. de perſona 11. q. 1.* ergo non poteſt excommunicare: item excommunicatiò fertur à iudicibus, *cap. 1. de ſent. excomm. lib. 6. cap. querenti, de verbor. ſignif.* Sed Parochus non poteſt iudicare in foro exteriori: ergo nequit excommunicare. 2.

Non obſtat, poſſe Parochum abſoluere à quibuſdam excommunicationibus. D. Thomas *in addit. ad 3. part. quæſt. 24. art. 1.* Bonauent. *in 4. diſt. 18. q. vltim.* quia reſpondetur Parochos poſſe abſoluere ab excommunicatione in foro conſcientiæ tantùm in ordine ad abſolutionem ſacramentalem: ideo ita abſolutus eget alia abſolutione recipienda in foro externo à ſuo iudice Ordinario, à quo fuit excommunicatus. D. Thomas *ſupra*, Palud. *diſt. 18 quæſt. 2.* Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 5.* Sotus *diſt. 22. quæſt. 2. art. 1.* gloſſ. *in c. nemo Epiſcopus 2. q. 1. verſ. excommunices, & in cap. cùm ab Eccleſiarum, verſ. Eccleſiaſtica ſententia. de officio Ordinarij.*

Nihilominus D. Thomas *in 4. q. 2. art. 2. quæſtiun. 1.* opinatur Epiſcopos ex officio poſſe excommunicare ſolùm; in aliquibus tamen caſibus ab ipſo iure conceſſis, videlicet in furto, rapina, & ſimilibus delictis, poſſe Parochum excommunicare; dummodo Epiſcopus ſciens non prohibeat, Sylueſt. *excommunicatio. 1. §. 5.* Conſentit Abbas *in cap. ſi Sacerdos, de officio Ordinarij, num. 8.* dicens Parochum poſſe excommunicare ſubditos pro delictis notoriis, non indigentibus cauſæ cognitione in genere, nimirum, qui patrauit tale furtum, ſit excommunicatus, & *in cap. quæſiuit, de his, quæ fi. à mai. part. Cap.* idem Abbas credit, quòd ex iuſta cauſa poſſit Rector Eccleſiæ parochialis ceſſationem à diuinis imponere, nimirum, ſi ſubditus recuſet ſoluere decimas, vel oblationes debitas.

His omnibus dicendum eſt non conuenire Parochis iure communi poteſtatem ad excommunicandum, poſſe tamen poteſtatem acquirere ex conſuetudine præſcripta, & tunc eam habebunt, quam ex conſuetudine obtinuerint, Angel. *verb. excommunic. 1. num. 6.* Tabien. *excommunic. 4.* quia conſuetudo tribuere poteſt iuriſdictionem in alios, *cap. conqueſtus, & ibi gloſſ. 9. quæſt. 3. cap. dilecti, de arbitris,* Palat. *in cap. per veſtrus, de donat. inter vir. & vxor. notab. 2. §. 1. n. 27.* Iaſon *in l. imperium, n. 20. col. 2. ff. de iuriſd. omn. iud.* Proinde Parochus cùm habeat iuriſdictionem in foro pœnitentiæ in ſuos ſubditos, poteſt conſuetudine acquirere in foro exteriori, & ex conſequenti ius, vt poſſit eoſdem excommunicare, quæ iuriſdictio etiam præſcriptione legitima acquiritur, Couar. *in regul. poſſeſſor. part. 2. §. 3 num. 1.* Ceſſatio denique à diuinis ſolùm ab Epiſcopo, neque à Capitulo ſine ipſius authoritate fieri poteſt, Couar. *in cap. Alma mater p. 2. §. 2. num. 6.* Henriquez *in ſumma lib. 13. cap. 54. in principio,* Tolet. *in ſumma, lib. 1. cap. 56. num. 2.* Auila *de*

*cenſur.part.6.diſp.1.dub.*1.& Soat *tom.5.diſp.39.ſect.3.à n.*2. Atque ita Parochus non poteſt ratione ſui officij inducere ceſſationem à diuinis, quia hoc pertinet ad officium Epiſcopi, vt habetur *in d.cap. quæſiuit, & in c. ſi Canonici, in 6. de officio Ordinarij*; quòd ſi Abbas intelligat in hoc fas eſſe Parocho non facere ſacrum parochianis ſubtrahentibus ſe à ſoluendis decimis, & præſtandis alimentis Parocho, credo eſſe verum, quia, qui Altari ſeruit, de Altari viuere debet, & parochiani tenentur alere Parochum, quoad congruam, & neceſſariam ſuſtentationem ſpiritualem miniſtrantem, quod eſt iuris naturalis, & diuini; quamuis quoad quotam ſit de iure humano Pontificij. Quare Chriſtiana plebs tenetur decimas ſoluere ſub mortali ratione præcepti humani. Nec refert Parochos diuites eſſe, & habere vnde viuant, quia debitor, quamuis creditor ſit diues, non excuſatur à debito ſoluendo. Fit igitur Sacerdotes etiam diuites poſſe decimas recipere, & ſibi, & propter pauperum egeſtatem, vt eas pauperibus diſtribuant, quæ ſuperfuerint, D. Thomas *quodlib.6. art.* 10. *&* 2. 2. *q.* 87. *art.* 3. *ad* 1. & Couar. *lib.1.variar.cap.*17 *num.*4. Armil. *verb. decima, num.* 4. Quinimò eſto Sacerdotes pauperibus decimas non diſtribuant, non propterea Parocho debent decimæ denegari.

Adde ex præcepto etiam naturali teneri parochianos exhibere oblationes Sacerdotibus miniſtrantibus ſpiritualia, ſi indigent, Abbas *in c. cauſam num.* 2. *de verbor ſignific.* Hoſtienſ. *in ſumma tit. de parochiis, §. in quibus, verſ. in his*, Syluest. *verb. decima q.*2.& Sotus *lib.9.de iuſtitia, q.*2. *art.* 1. in quo euentu quando parochiani ſubtrahunt alimenta Parocho, nec præbent debita alimenta ſolita, poſſunt ceſſare à celebratione diuinorum Officiorum, quod ſuo modo eſt inducere ceſſationem à diuinis non propriè, ſed impropriè.

3. Tertia reſolutio. Poteſt Parochus in Eccleſiis mendicantium communicare ſuos ſubditos, vt ſatisfaciant præcepto communicandi in Paſchate ſine licentia mendicantium: nam de licentia illorum non eſt dubium, eo quia parochianis, vt ſatisfaciant præcepto annuali percipiendi Euchariſtiam, ſufficit adire Parochum, & de manu illius ſacram ſynaxim accipere, & illi præſtare obedientiā; quod faciunt in hoc caſu, nec refert id fieri in aliena Eccleſia, aut parochia, quandoquidē parochiani de licentia Parochi ſatisfaciūt huic præcepto communicantes in Eccleſiis mendicantiū. Azor. *tom.*1 *inſtit.moral.lib.*7.*c.*41.& gl. *in Clem.*1.*de ſepulturis, verb. ſpeciali*. Quinimò Parochianus in Eccleſia mendicantium animo ſatisfaciendi præcepto ſumendi Euchariſtiam ſine licentia Parochi ſatisfacit huic præcepto, & euadit pœnam excommunicationis latam in conſtitutionibus Synodalibus contra eos, qui in ſuis parochiis non communicant ex priuilegio mendicantium, ita Beja 4. *part. caſu* 4. vbi id latè probat, idem docet Fr. Emmanuel Rodriquez *tomo* 1. *regularium q.* 56. *art.* 3. *§. quantum ad ſecundum*, & Hieronymus à Sorbo *in compendio priuilegiorum fratrum Minorum, & aliorum mendicantium, verb. communicare*, & ſic refert deciſum Pater Fagundez *in ſuo Pentalogo præceptorū Eccleſiæ præcepto* 3.*lib.*1.*c.*5. in cauſa mota inter fratres minores, & Parochū quendam *ibi n.*13. Quare non eſt dubium ſatisfacere parochianos communicantes de manu ſui Parochi in Eccleſiis mendicantium, idque licitè fieri poteſt remoto omni ſcandalo, quod ſi detur, nō erit plus quàm veniale.

4. Quarta reſolutio. Parochus non ieiunus excommunicatus, aut ſine veſtibus ſacris, aut ſine lumine non poteſt facere ſacrum in die feſto etiam ad populum Miſſam audiendum, neque vt miniſtret Euchariſtiam parochianis in articulo mortis exiſtentibus, ita Nauarrus *in manuali cap.*21. *num.* 3. vbi de excommunicato, Henriquez *lib.* 8. *de Euchariſtia cap.* 4. *litera F. & G.* vbi de omnibus, Sotus *in* 4. *diſt.9.quæſt.*1. *art.* 4. & alij recentiores, quos referens ſequitur P. Fagundez *in tertio præcepto lib.*1.*cap.*4. *num.* 10. *&* 11. quia præceptum diuinum Euchariſtiæ in articulo mortis non obligat, niſi quando Euchariſtia dignè, & reuerenter tractari poteſt. Eodem modo dicendum eſt ob eandem rationem non poſſe Parochum celebrare diebus feſtis, vt parochiani Miſſam audiant. De nō ieiunio ſunt, qui dicant poſſe illum ad vitandum ſcandalum celebrare, Saa *verb. Miſſa num.* 26. ſed id tantùm admittit, ſi cœpta iam Miſſa recordatur ſe non eſſe ieiunum: tunc enim poſſe pergere, ſi alioqui ſequeretur ſcandalum, vt ſe declarat *eodē verb. n.* 32. quod etiam concedit *n.*38. ſecundùm quoſdam, quando Sacerdos poſt conſecrationem non potuit Miſſam abſoluere, nec communicauit: tunc enim debet alius etiam non ieiunus, ſi deſit ieiunus Miſſam perficere; non autem excommunicatus, aut ſuſpenſus, aut irregularis.

Sine veſtibus ſacris celebrare nec ob vitandam mortem licet, nec ſine libro, quamuis alij meliùs opinentur Eccleſiam non obligare cum tanto periculo, Saa *num.* 13. Extra hunc caſum ſine veſtibus ſacris ſacrificare nullo modo licet Quinimò peccat mortaliter ſi celebret indutus veſtibus ſacris, quibus indui debet, & aliqua ex iis nondum eſt benedicta, Graffis *deciſ. lib.*2.*cap.*41 *num.*4. Sine lumine autem celebrare grauiſſimum peccatum eſt, Henriquez *lib.9.de Miſſa cap.* 29. lumen verò debet eſſe ceræ, *ibi num.* 7. vbi ſine libro Miſſali addit non poſſe celebrari, qui ſaltem contineat Canonem, *Te igitur*, vſque ad *poſt communionem*, Azor. *tom.*1 *inſtit. moral. lib.*10.*c.*29.*fol.* 1035. *verſ. quartò quæritur*, qui *eodem lib. cap.* 28 *quæſt.* 15. addit tempore neceſſitatis ſufficere lumen ſebaceum, deficiente lumine ceræ.

5. Quinta reſolutio Parochus deficiente confeſſario contritus poteſt ex vrgente cauſa celebrare ad communicandum oues ſuas, vel ad peragendum aliquid ratione ſui officij, puta ad benedicendum ſponſos, ita Henriquez *lib.* 8. *Euchariſtiæ cap.* 49. Roſel. *verb. Euchariſtia, §.* 26. Tabiena *verb. communio. §.* 30. qui loquuntur de Parocho celebrante die feſto vt ſubditi Miſſam audiant; item vt celebret ad communicandum ſubditos ægrotos, aut in ſolemnitate, vel tempore Iubilæi, quia oues habent ius exigendi à paſtore Sacramenta etiam extra tempus præcepti, quod extenditur etiā ad benedicendum ſponſos, quod intelligitur, quando, niſi celebret, ſequatur ſcandalum, quia præceptum ſuſcipiendi benedictiones nuptiales non obligat niſi ſub veniali. Nihilominus ſubditi cùm habeant ius petendi à Parocho, ipſe tenetur miniſtrare, præmiſſa contritione, vt in cæteris caſibus ſupra dictis.

6. Sexta reſolutio. Parochus excommunicatus non toleratus, aut ab officio ſuſpenſus, poteſt dare licentiam ſubdito, vt alieno Sacerdoti approbato fateatur de peccatis, prout vult Nauarrus *in cap. placuit, de pœnit. diſt.*6 *num.* 73. Henriquez *lib.* 11. *de matrimonio cap.*3 *num.*5 *in commento litera G. & lib.*13 *de excommunicat. cap.*7 *num.*7 Cordub. *in ſuo*

qua

quæſtionario lib. 5. *quæſt.* 13. paulo poſt principium, & Vega *lib.* 6. *ſummæ caſu* 119. ex ea ratione, quoniam hoc eſt cedere tantùm iuri ſuo, non autem exercere actum proprium iuriſdictionis. Nihilominus verius eſt non poſſe dare licentiam nec licite, nec validè, vt alieno Sacerdoti confiteatur, quia eſt veræ iuriſdictionis actus qua caret Parochus non toleratus, aut ſuſpenſus ab officio, & ſicut ipſe priuatus eſt poteſtate audiendi confeſſiones; ſic non poteſt facere facultatem ſubditis, vt confiteantur alteri Sacerdoti expoſito, ita Sanchez *de matrimonio lib.* 3. *diſp.* 21. *n.* 9.

7. Septima reſolutio. Sacerdos aliquando ſine vllo prorſus miniſtro poteſt ſacrum facere. Probatur ex gloſſa *in cap. hoc quoque, de Conſecratione diſt.* 1. vbi ait, Eremitam in Eremo ſine ſocio poſſe Miſſam celebrare, ſequitur Paludanus *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 1. argumen. *cap. quæſiuit. de verb. ſignificat.* vbi dicitur, quòd Sacerdos vno præſente clerico poteſt ſolus infirmum vngere, quamuis à Sacramento Extremæ vnctionis ad ſacrificium Miſſæ non valeat argumentum, vt ait Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 5. tamen in vrgenti neceſſitate, verbi gratiâ, ſi magnum feſtum ſit, nec reperiatur Sacerdos, qui faciat ſacrum, poteſt celebrari ſine miniſtro, aliàs non, Antonius de Butr. *in cap.* 2. *de vit. & honeſt. clericor. num.* 11. cùm ſit hoc de iure poſitiuo, Sotus *ſuprà d. art.* 5. *col.* 10. Graffis *deciſ. lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 3. ideo eſto ſolus Presbyter Miſſarum ſolennia nequeat ſine miniſtro celebrare, vt voluit Alexander Tertius *in c. propoſuit, de filiis presbyterorum*, cùm hoc ſit iuris ſcripti, & vrgente neceſſitate ſolus Sacerdos poteſt ſacrificare, gloſſ. recepta *in cap. quæſiuit, de verbor. ſignificat.* & Turrecremat *in d. cap. hoc quoque, de Conſecrat. diſt.* 1. & Turrecrenat. *ibi*, iuuat Saa *verb. Miſſa dicentem*, ſi deſit miniſter, poſſe Sacerdotem ſibi ipſi reſpondere *num.* 18. nunquam tamen licebit fœminæ Presbytero miniſtrare, ex *cap. inhibendum, de cohabitat. clericor.* ex Concilio Moguntino, his verbis: *Inhibendum quoque eſt, vt nulla fœmina præſumat accedere, aut Presbytero miniſtrare, aut intra cancellos ſtare, ſiue ſedere.* Confert Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 2. *art.* 5. ita: *Forſan nec ob vllam neceſſitatem illud auderem citra diſpenſationem permittere propter indecentiam; & citius auderem ego mihi reſpondere, & miniſtrare, quàm fœminam ad id muneris admittere.* ſequitur Rebuff. *in tract. congruæ portionis num.* 66. vbi vult non eſſe integrum mulieri Presbytero celebranti miniſtrare, ſequitur Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 4. *quæſt. vltim punct.* 9. *n.* 32. & Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de diſciplin. cleric.* §. 8. *n.* 6.

8. Octaua reſolutio. Parochus poteſt cum ſuis parochianis aliquando in diebus feſtis, etiam quando cauſa eſt dubia, & ordinarius non poteſt commodè adiri, diſpenſare, vt laborent, Caietanus 2. 2. *q.* 122. *art.* 4. Syluester *verb. Dominica quæſt.* 4. Angel. *verb. feria num.* 35. Azor. *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 28. *quæſt.* 6. non poterit tamen Parochus concedere facultatem laborandi in perpetuum. Quando tamen cauſa eſt manifeſta, non requiritur Parochi facultas: ſecus verò quando eſt dubia, & incerta.

9. Nona reſolutio. Quando Parochus præſens in ſua parochia aſſumit vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, talis vicarius non poteſt delegare, Nauar. *conſ.* 13. *num.* 4. *de clandeſt. deſponſat.* Secus quando eſt delegatus ad vniuerſitatem cauſarum: tunc enim non poterit alteri omnem curam parochiæ committere etiam ad modicum tempus, dum abeſt, ſed tamen aliquas cauſas, hoc eſt, vnam, vel alteram delegare, gloſſ. *verb. delegatus, in cap. cùm cauſam, de appellat.* & *ibi* Antonius *n.* 11. Sanchez *de matrimonio lib.* 3. *diſp.* 31. *ex num.* 16. nec aduerſatur Nauar. *in cap. placuit num.* 69. *de pœniten. diſt.* 6. dicens vicarium Parochi poſſe delegare, quia reſpondetur illum loqui de vicario inſtituto in abſentia Parochi, Sanchez *ſuprà n.* 19.

Decima reſolutio. Parochus, ſeu proprius Sacerdos præſente Epiſcopo ad quem facilis eſt aditus, ex conſuetudine, & vſu poteſt ſoluere præcepto ieiunij parochianos ſuos in cauſa dubia, ita Syluester *verb. ieiunium quæſt.* 7. Roſel. *ibidem n.* 26. Caietanus 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 4. nec requiritur conſilium Medici, quando Parochus certò, & euidenter iudicat cauſam iuſtam ſubeſſe; ſecus ſi non iudicat, ſed dubitat, tunc Medicus eſt conſulendus, cuius conſilium Parochus ſequi poteſt. Contrà verò etiam in cauſa dubia, quando ad Epiſcopum non eſt facilis recurſus, poteſt Parochus fungi munere Epiſcopi, & eximere à lege ieiunij ſine Medico: quinimò præſente etiam Epiſcopo ad quem facilis aditus patet, concedunt alij Parochũ poſſe eximere à ieiunio ex vſu communiter recepto, quia ad Parochum ſolent homines recurrere, Azor. 1. *part. lib.* 6. *cap.* 29. *verſ. tertiò quæritur, & verſ. quartò quæritur.* 10.

Vtrùm Parochus prouiſus de beneficio curato teneatur Sacerdotium ſuſcipere intra annum, & in quas pœnas incurrat, ſi infra id tempus non promoueatur?

§. III.

EPITOME.

1. *Parochiale beneficium diſtinguitur à beneficio curam animarum habente.*
2. *Parochialem Eccleſiam habens commendatam debet attingere* 25. *annum.*
3. *Parochialis Eccleſia non poteſt commendari illi, qui nondum eſt Sacerdos.*
4. *Obtinens parochialem Eccleſiam intra annum debet promoueri ad ſacerdotium, aliter priuatus exiſtit ſine ſententia.*
5. *Parochialem Eccleſiam habens, an priuatus exiſtat, ſi non fuit promotus intra annum propter illiteraturam, aut ob aliam cauſam.*
6. *Parochialem acquirens, aut retinens ſine animo recipiendi Sacerdotium intra annum, ad quid teneatur?*
7. *Recipiens Parochialem animo recipendi fructus per annum, & poſtea transeundi ad nuptias, ſi mutet voluntatem, an poſſit retinere fructus, ſi fuit promotus intra annum?*
8. *Suſcipiens Parochialem animo recto, & poſtea voluntate mutata, an poſſit retinere fructus receptos à principio?*
9. *Quid ſi Parochialem accepit non animo perſeuerandi in illa, ſed renunciandi, aut permutandi cum alio?*
10. *Parochiale beneficium acquirens animo dubio ſuſci*

ſuſcipiendi Sacerdotium, an faciat fructus ſuos?

& quid de accipiente cum intentione conditionali? ibid.

11. *Parochus an elapſo tempore, quo non poteſt fieri Sacerdos, an poſſit reſignare, aut permutare cum alio?*

12. *Beneficia ſimplicia obtinentes an peccent, ſi illa aſſumant animo non perſeuerandi in clericatu?*

13. *Quid de accipientibus beneficia habentia Ordinem ſacrum annexum animo non recipiendi illum intra annum?*

14. *Quid de accipiente non curatum heſitante permanere in eo ſtatu, cum animo tamen ſatisfaciendi oneribus beneficij?*

1. QVÆSTIO prima, quæ ſit differentia inter Parochialem Eccleſiam, & beneficium curatum? Innocent. *in cap. cum ſatis, de officio Archidiaconi,* tradit beneficium, cui eſt cura animarum annexa, latiùs patere, quàm Parochiale beneficium. Parochialis autem Eccleſia ea eſt, quæ habet Parochiam, territorium, ac populum certis limitibus Epiſcopi authoritate diſtinctum. Archid. *in cap. licèt canon. de electione in 6.* Azor. 2. *part. lib. 9. c. 3. verſ. decimoquartò quæritur, fol.* 1498. beneficium tamen curatum obtinens dicitur beneficiarius, qui habet populum, & clerum, & ius excommunicandi, abſoluendi, viſitandi, & ſimilia gerendi, quæ tendunt ad correctionem morum, Abbas *in 7. notab. in cap. dudum Eccleſia*, poſt gloſſam, *de electione, & in cap. de multa num.* 24. *de præben,* & exercet curam animarum ſuo nomine, Oldrad. *conſ.* 67. & Hoied. *in tractatu de incompati. part. 1. cap. 13. num. 3. &* 4. Non propterea dicitur eo ipſo habere Parochiale beneficium, quia ius beneficij parochialis conſiſtit in hoc, vt Parochus habeat populum, cui Sacramenta miniſtret, & ſepulturam concedat, habeatque fontem ſacri Baptiſmatis, Rebuff. *in praxi titulo de diſpenſat. verſ. etiam ſi curam habeat animarum*, & praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. Parochia*, §. 1. *pag.* 269. Differunt etiam beneficium curatum habentes ab habentibus Parochialem Eccleſiam, quia iſti elapſo, ſi anno initientur Sacerdotio, priuantur ipſo iure Eccleſia; *c. licet canon. de electione, lib.* 6. Rebuff. *in praxi titulo de non promotis infra annum, per totum.* Illi autem beneficium curatum habentes, quamuis obligentur intra annum ad Sacerdotium aſcendere, vt volunt praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. beneficia, verſ. dico quartò principaliter.* Cened. *ad ſextum collect.* 30. *n.* 1. & Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 8. quæſ.* 2. tamen *quæſt.* 3. docet pœnam *cap. licèt canon*, de iure locum non habere in Decanis, Præpoſitis, Prioribus, Abbatibus, Archipresbyteris curam animarum quidem, ſed non Parochialem Eccleſiam habentibus, eo quòd, cùm pœna ſit, reſtringi potius, quàm extendi debet, gloſſ. *in d. c. licèt canon. in verb. Parochialis Eccleſia,* & Rebuff *in praxi benefic. part. 2. tit. de non promotis intra annum.* Quinimò idem Azor. *ſuprà q.* 4. addit pœnam priuationis ipſo iure *dicti cap. licèt canon, de electione in 6.* contra Parochos non ſe promoueri facientes intra annum ad Sacerdotium, non extendi ad illos, qui præficiuntur Eccleſiis collegiatis, quæ aliàs ſunt etiam Parochiales, vt declaratum eſt *in cap. ſtatutum, de electione in 6.* niſi in huiuſmodi Eccleſiis, quarum plures Sacerdotes curam Parochiæ in ſolidum habent, eſſet vnus ad quem cura tantummodo pertineret: tunc is intra annum ad Sacerdotium deberet promoueri.

Quæſtio ſecunda, an qui Parochialem Eccle- 2.
ſiam habet commendatam, debeat attingere vigeſimumquintum annum? Reſponde Epiſcopum in primis poſſe commendare Eccleſiam Parochialem, & alia beneficia, quibus ineſt cura animarum ad ſex menſes, vt eſt communis, non poſſe tamen ante ſemeſtre tempus nutu ſuo commendationem reuocare, niſi clauſulam poſuerit, donec ipſe voluerit, gloſſ. *in cap. nemo deinceps, de electione in 6.* Rebuff. *in praxi tit. de commendis num.* 58. & Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. c. 31 quæſ.* 6. quamuis gloſſa *in cap. ſi conſtiterit, de accuſat. & in c. qui plures 21. quæſt.* 1. velit huiuſmodi Commendatarium poſſe ad libitum reuocari, & Mandoſ. *regul. 39. quæſt. 3. numer.* 8. quem ſequitur Gonzales *ad regul. 8. gloſſ. 5. §. 8. n. 35. &* 37.

Non poteſt tamen commendari Parochialis 3.
Eccleſia niſi clerico attingenti vigeſimumquintum annum, & hoc non ſufficit, ſi nondum eſt Presbyter creatus, vt habetur *in cap. nemo deinceps, de electione in 6.* ibi, *Nemo deinceps Parochialem Eccleſiam alicui non conſtituto in ætate legitima, & ſacerdotio, commendare præſumat.* Ex quo cap. apparet, quamuis aſſumptus ad Parochialem Eccleſiam, ſi habeat vigeſimumquintum annum inchoatum, poſſe illam poſſidere, ſi promoueatur intra annum, iuxta *d. c. licèt canon.* Commendatarium tamen, niſi ſit actu Sacerdos, non poſſe retinere Eccleſiam ſibi commendatam, ex *d. c. nemo deinceps.*

Porrò Eccleſia commendatur, quando committitur alicui, vt eam adminiſtret, & regat, quòd ſi commendetur dum viuit cum poteſtate diſponendi de fructibus, ſicut verus beneficiarius, dicitur Commenda perpetua, & eſt titulus Canonicus, & verum beneficium, *c. ſi plures 21. q. 1. c. dudum, il ſecundo, de electione*, Rota *deciſ. 765, num. 5. part. 3. diuerſ.* Federic. de Senis *in tractatu de permutatione beneficiorum, q. 15. per totam.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus, num.* 55. Lambertin. *de iure patronatus, lib. 2. part. 1. q. 6. art.* 14. & Mandoſ. *in regula de veriſimili, q. 3. num 2. & in regula 32. q. 7. num.* 12. Hæc autem Commenda perpetua parum, aut nihil differt ab aliis beneficiis Nam perpetuus Commendatarius facit omnes fructus ſuos, ſicut alij beneficiarij perpetui, Caſſador. *deciſ. 33. num. 5. ſuper regulis*, & Puteus *deciſ. 15. num. 3. & 4. lib.* 1. nec conferri poteſt, nec committi commenda perpetua legitimam ætatem non habenti, & alias qualitates neceſſarias, & incurritur pœna *cap. licet canon, de electione lib. 6.* contra non promouentes ſe infra annum, *Clement. in agro, §. cæterùm, de ſtatu Monachor.* ibi, *infra annum computandum à tempore collationis, & commiſſionis*, & inducit incompatibilitatem inductam *in cap. de multa, de præbendis, & Extrauag. Execrabilis, eodem titulo,* vt plenè reſoluit Hoieda *de incompatibilitate, part. 1. cap. 14 à num. 16. ad num.* 30. & hodie expreſsè diſponitur in Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. cap. 2. & cap.* 4. Quare in huiuſmodi Commendis perpetuis habet locum diſpoſitio *cap. licèt canon, de electione in 6* niſi promoueatur Commendatarius perpetuus ad Sacerdotium intra annum, & poteſt prouideri de illa, vbi primum attigerit vigeſimumquintum annum nondum factus Sacerdos, quia eſt verè beneficium, aut parum, aut nihil diſtat ab illo.

Ad

Ad id autem quod dicitur *in d.c.nemo deinceps, de electione in 6.* Commendam non eſſe conferendam attingenti vigeſimumquintum annum nondum Sacerdoti, dicendum eſt id eſſe intelligendum de Commendatario temporali, vt declaratur *in eodem cap.nemo deinceps*, his verbis: *Commendam autem, vt præmittitur, ritè factam declaramus vltra ſemeſtris temporis ſpatium non durare.* Nos autem loquimur de perpetuis Commendis, quæ poſſunt permutari, & reſignari, in fauorem *cap. final. & ibi* Imola *de rerum permutat.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus, num.* 38. & Petrus de Peruſio *de permutatione num.* 9. vbi de noſtro caſu, & Flamin. *de reſignat.lib.*2.*q.*17.*n.*1.

4. Quæſtio tertia ſoluitur ex ſupradictis, nimirum Parochum non ſe facientem Sacerdotio initiari intra annum, eo elapſo priuatum ipſo iure exiſtere parochiali, *d.cap.licèt canon. & cap.commiſſa, de electione in* 6. Rebuff. *in praxi tit.de diſpenſat. de non promouendo*, & præſertim *in tit. de non promotis intra annum*; debet autem prouiſus eſſe in pacifica poſſeſſione à principio anni, quòd ſi poſt duos menſes lis ſuperueniat, non tenebitur ſe promoueri facere, neque arctabitur conſtitutione *d. cap. commiſſa.*

Eadem conſtitutione ligabuntur Vicarij perpetui in Eccleſia parochiali, vt fiant Sacerdotes intra annum ſub eadem pœna, ex *Clement.*1.*de officio Vicarij*, ſiue Parochialis ſit annexa Monaſterio, ſiue ſeminario, aut alicui beneficio dignitate prædito. Amplia etiam ligari eadem conſtitutione Priores in Eccleſiis conuentualibus, debere ſcilicet promoueri ad Sacerdotium intra annum computandum à tempore collationis in pacifica poſſeſſione, *Clement. ne in agro, §. cæterum, de ſtatu Monachorum*, vbi loquitur de Priori conuentuali, non autem de Abbate, Azor 2.*part.lib.*6.*c.*8. *verſ. quintò quæritur*, vbi de Vicario perpetuo, *& verſ. ſextò quæritur*, vbi de Priore Conuentuali.

5. Quæſtio quarto, An, qui non fuit promotus intra annum ad Sacerdotium ex defectu litteraturæ priuatus exiſtat Parochiali? Azor 2. *part.lib.*6.*c.*5. *quæſt.*9.*ad finem, verſ. quærat deinde quis*, negat beneficium amiſiſſe, quia ipſe procurauit fieri Sacerdos, & Epiſcopus intra annum petenti denegauit Ordines ſacros, nec eum promouit ad Sacerdotium; quare cùm per ipſum non ſteterit, ſed per Epiſcopum, non debet excludi à Parochiali, Barboſ. *in cap.commiſſa, de electione in* 6.*num.*8. *pag.*79. idem docet his verbis, ibi, *Parochus, qui infra annum Sacerdotium non ſuſcipit, effugit pœnas contra tales ſtatutas, ſi intra tempus comparuit, & ſe promoueri petiit, licèt ordinarius eum propter illiteraturam, aut aliam cauſam promoueri noluerit*; ſequitur Garcia *de benefic. part.*3.*cap.*4.*num.*6. dicens *cap.licèt canon, & cap.commiſſa, de electione in* 6. ſecundùm quæ priuantur ipſo iure in conſcientia ante ſententiam, qui non promouentur intra annum ad Sacerdotium, non procedere, quia ad illud non aſcendit propter irregularitatem ſuperuenientem, Rebuff. *ſuprà tit.de non promotis, num.* 80. aut propter illiteraturam, aut ob alium defectum, refertque ita fuiſſe reſponſum à ſacra Congregatione S. Carolo Borromæo, dum eſſet Archiepiſcopus Mediolanenſis, per hæc verba: Pœna Canonis præſcripta his, qui vltra annum Sacerdotium non perceperint, non habet locum in Rectore, qui intra annum à die adeptæ poſſeſſionis pacificæ, vel intra tempus legitimè ei prorogatum comparuit, & ſe promoueri petiit, offerens, quantum in ſe erat, ſe paratum ſuſcipere Sacerdotium, vel Ordines, & noluit eum Ordinarius propter illiteraturam, vel aliam cauſam promouere. Salzedo *in addit.ad Bernard.cap.*53. & Fr. Emman. *in ſumma tom.*1.*cap.*30. *n.*3. quibus accedit Vega 1.*p.cap.*36. *caſu* 20.

Amplia etiam non habere locum hanc pœnam priuationis, & obligationem ſuſcipiendi Sacerdotium, quandiu habens Parochiam corripitur aliquo morbo, propter quem factus eſt inhabilis, aut parum aptus ad peragendum per ſe officium ſacerdotale, vt reſpondit ſacra Congregatio Epiſcopo Bergamenſi, his verbis, *Parochus ſi eo morbi genere teneatur, vt ad functionem Sacerdotis, & res diuinas per ſe obeundas minimè idoneus eſſe videatur, non tenetur durante dicto morbi genere ſacris Ordinibus ſe initiandum facere.*

Quæſtio quinta. Parochialem acquirens, aut 6
retinens ſine animo aſcendendi ad Sacerdotium intra annum, ad quid teneatur? Reſponde peccare mortaliter cùm aduerſetur conſtitutioni Concilij Lugdunenſis, hoc eſt *cap. licèt canon. de electione in* 6. tenerique reſtituere fructus receptos contra iuſtitiam, Sotus *lib.* 10. *de iuſt.quæſt.*5.*art.*6. *col.* 3. *verſ. ſed eſt præterea.* Nauar. *in ſumma latina cap.*25.*num.*118. Toler. *lib.*5.*ſummæ cap.*5.*n.*5. Graff. *deciſ.lib.*2.*cap.*97.*num.*54. niſi mutata voluntate ad Sacerdotium promoueatur: tunc enim poteſt fructus receptos retinere, toto tempore antecedenti mutationem voluntatis, textus expreſſus *in cap. commiſſa, §. cæterùm, de electione in* 6. ibi, *niſi voluntate mutata promotus fuerit*; contra Sotum exiſtimantem textum loqui de fructibus in poſterum percipiendis, cùm loquatur de fructibus iam perceptis, Sanch. *de matrimonio lib.*7.*diſp.*45.*n.*7. per gloſſam *in d.cap.commiſſa, verb. mutata, & verb.promouendum*, & *ibi* Archid. & Dominicus *ibi*, *§. illum num.*2. ſuprà gloſſ. *verb.promouendum*, vbi concludunt promotione ſequuta fraudem à principio intentatam releuari, ſequitur Ludouicus Lopez 1. *part.inſtructorij cap.* 355. *ad finem*, poſt Nauarrum *cap.quando, de conſecrat.diſt.*1.*c.*21. *num.* 46. & 50. Quare Graffis minus bene, *vbi proximè*, cum Soto ait huiuſmodi beneficiarium teneri ad reſtitutionem fructuum perceptorum vſque ad tempus mutatæ voluntatis.

Quæſtio ſexta, an Parochialem recipiens ani- 7.
mo per annum lucrandi fructus, ac poſtea dimiſſa Parochiali contrahendi matrimonium, ſi poſtea mutet voluntatem, & aſcendat ad Sacerdotium, poſſit retinere fructus? Affirmat Gutierrez *lib.*2. *canon. cap.* 5. *ex num.* 20. teneri reſtituere fructus fraudulenter receptos, per textum *in d. cap.commiſſa*, niſi poſtea mutet voluntatem, & fiat Sacerdos intra annum, Sanchez *d. diſp.*45.*num.*7. cùm fraus intentata non habuerit effectum, neque Eccleſia aliquod damnum ſubierit, ſequitur Gabriel *in* 4.*diſt.*15. *quæſt.*8.*art.*3. dicens peccare hunc mortaliter, qui animo quidem ducendi vxorem retinet beneficium, obligarique ad reſtitutionem in omni beneficio etiam non curato, contra Toletum *in ſumma lib.* 5. *§. quartò debet*, poſt Sotum *lib.*10.*de iuſtitia*, *q.*5. *art.* 6. & Nauarrum *in ſumma cap.*25.*num.* 118. opinantes peccare quidem mortaliter hunc, non tamen obligandum eſſe ad reſtituendum fructus, eo quia nullum eſt ius ad id obligans: ideo non eſſe pœnam ampliandam, conſentit Saa *verb. beneficium num.* 38. ſed meliùs alij affirmant, niſi animum mutet, vt dictum eſt, & promoueatur ad Sacerdotium anno non-
dum elapſo. 8.

Hine

8. Hinc ſit beneficium Parochiale ſuſcipientem animo aſcendendi ad Saceſiotium intra annum, non teneri fructus perceptos eo tempore, quo rectum habuit animum, reſtituere, prout diſponit cap. commiſſa, de electione in 6. gloſſ. ibi verb. non intendens, & ibi Dominicus, §. caeterùm, numer. vnico, notabili ſecundo. Syluester verb. beneficium 3. q. 2. Ludouic. Lopez 1. part. inſtruct. c. 255. col. 4. propoſit. 2. & Fr. Emmanuel in ſumma tom. 1 in 2. edit. cap. 30. concluſ. 6. num. 6. Sanchez d. diſp. 45. n. 1.

9. Quæſtio ſeptima, quid de eo, qui accepit beneficium curatum animo non reſidendi, ſed permutandi, vel renunciandi? Leſſius lib. 2. de iuſtitia c. 34. dub. 26. num. 136. tradit ſic accipientem peccare, non tamen eo ipſo eſſe priuatum, nec teneri reſtituere fructus. Peccatum verò non eſſe motale inſinuat Nauarrus lib. 3. conſ. 24. de præbendis, eo quia non infertur notabile detrimentum Parochiali, conſonat Leſſius ibi, niſi reſignatio fiat in fauorem parum idonei, cui Prælatus aliàs nullo modo Parochialem concederet. Non teneri ad reſtituendum fructus accipiens animo non reſidendi ex eo videtur, quoniam nullo iure cauetur talis reſtitutio, modò interim ſuo fungatur officio, & Parochialis oneribus non deſit.

Ego tamen reor eſſe grauem deceptionem in hoc caſu, & Eccleſiam grauiter eſſe deceptam, nec Nauarrus d. conſ. 24. de præben. ait eſſe peccatum veniale, ſed ſolùm dixit eſſe peccatum, quia acceptio illa eſt actus inordinatus, ſubdens num. 2. non peccare, ſi accipiat animo ſeruiendi etiam paruo tempore, ac reſidendi, donec authoritate ſuperioris Parochialem dimittat ſeruata ſibi penſione, eo quòd in hoc nulla apparet deordinatio à iure reprobata, etiam ſi proponat non teneri Parochialem, niſi paucis diebus, modò in illis ſatisfaciat ſuo officio, & Eccleſiæ obligationibus, Sanchez diſp. 45. n. 12. poſt Nauarrum d. conſ. 24. n. 2. quia non eſt textus, qui præcipiat, vt recipiens habeat animum retinendi illam in perpetuum. Nec refert dicere matrimonium carnale celebrari cum animo permanendi perpetuò cum vxore: ergo & matrimonium ſpirituale contrahentem cum Eccleſia teneri in ea reſidere in perpetuum, vt volunt Hoſtienſis in c. relatum n. 2. de clericis non reſidentibus, & ibi Abbas, Angelus verb. clericus 7. num. 6. & Syluester verb. beneficium 3. in fine. Non enim valet ſimilitudo in matrimonio ſpirituali, vt docet Nauarrus in ſumma c. 15. latinè num. 118. verſ. 10. & Hiſpanè num. 124. & Vega tom. 1. ſumma caſu 36. n. 23. & ideo non peccat recipiens Parochialem firmo animo inſeruiendi illi pro tempore, quo illam retinuerit, donec illam vel permutet, vel reſignet. Nauarrus d. conſ. 24. num. 2. de præbendis, quæ opinio vti benigna in praxi, tuta conſcientia retineri poteſt. Secus ſi acciperet Parochialem ſine animo reſidendi, nec ſeruiendi, ſed ſtatim admittendi, tunc enim peccaret, & ex ſententia Gabrielis tenetur beneficium dimittere, aut animum mutare, non videtur tamen obligandus ad reddendos fructus, quia nullo iure id præcipitur, & c. commiſſa, de electione in 6. ſolùm obligat ad reſtitutionem non promotum ad Sacerdotium, alios verò ſuſcipientes Parochialem animo non ſeruiendi, ſed dimittendi non comprehunduntur ſub pœnis illius cap. neque etiam illi, qui accipiũt alia beneficia animo fruendi eorum fructibus, & non ſuſcipiendi Ordines beneficio annexos: quoniam, cùm illud decretum ſit pœnale, non debet ampliari, ſed reſtringi: proinde non extenditur ad alios caſus, ſeu beneficia, ita Sotus lib. 10. de iuſt. q. 5. art. 6. col. 3. verſ de aliis autem, Angles in floribus 2. part. vbi de reſtitutione q. vnica, de clericis reſtitutioni obnoxiis, art. 1. dub. 4. Tolet. lib. 4. ſumma c. 18. n. 4. & lib. 5. c. 5. n. 5. Graff. deciſ. lib. 2. c. 97. n. 55. Gutierez quæſt. canon lib. 2. c. 1. num. 28. & Emmanuel Saa verb. beneficium, n. 38.

Quæſtio octaua, an Parochialem accipiens animo dubio aſcendendi ad Sacerdotium poſſit recipere fructus? Negat Sotus lib. 10. de iuſtitia q. 5. art. 6. col. 2. verſ. & nota, poſſe, quando quis accipit dubius an promoueatur, aut quando ſub conditione accipit ſuſcipiendi Sacerdotium, niſi maior aliqua fortuna interim ſibi occurrat, ſequitur Gutierrez lib. 2. quæſt. canon. cap. 5. num. 22. Mouentur, quia textus in c. commiſſa, §. caeterùm, de electione in 6. requirit animum minimè dubium, & abſolutum recipiendi Sacerdotium, vt poſſit frui fructibus tuta conſcientia, cùm recipiat fructus ſine conditione: ergo debet habere animum abſolutum recipiendi Sacerdotium. Nauarrus tamen in manuali cap. 25. num. 118. docet hunc minimè eſſe cogendum fructus reſtituere, quia pœnæ ſunt reſtringendæ, & lex in d. cap. commiſſa, ſolùm loquitur cum promoto ad parochialem Eccleſiam non habente animum aſcendendi ad Sacerdotium. At Azor 2. part. lib. 6. c. 9. verſ. tertiò quæritur, adhæret magis Soti ſententiæ, eamque confirmat, quoniam qui animo pendet dubio, videtur habere voluntatem non initiandi Sacerdotio, niſi ſuo facto intra annum ambiguitatem tollat, Sanchez denique ſequitur Nauarrum, eiuſque ſententiam veriorem dicit, nec teneri fructus reſtituere, quia, qui ea intentione Parochialem accepit, non peccauit, cùm acceperit ſub conditione: nam intentio conditionalis eſt vera intentio, ſicut diſpoſitio conditionalis eſt vera diſpoſitio, & in hac ſignificatione vera eſt ſententia Nauarri d. c. 25. n. 118. ad finem, & c. quando, de conſecrat. diſp. 1. c. 11. n. 45. verſ. 34. Miſcellan. 45. de oratione, in noua edit. n. 5. verſ. ſexto: ſecus quando accipiens pendulus eſt, animo verò dubio, tunc peccat mortaliter, & tenetur fructus reſtituere, eo quia, qui hæſitat, non habet veram intentionem ſuſcipiendi matrimonium, ita cum Soto, & Gutier. ſuprà ſentiunt Fr. Manuel Rodriquez 1. tomo ſummæ in 2. edit. cap. 30. n. 6. concluſ. 6. & Vega 1. tomo ſummæ c. 36. caſu 23. & Graſſis d. c. 97. n. 55. & Sanchez d. diſp. 45. n. 10. ad finem, vbi concludit hæſitantem peccare mortaliter, & teneri reſtituere fructus, ſi animo dubio accipiat Parochialem; non autem, ſi accepit ſub intentione conditionali, in quo euentu Nauarrus intelligendus eſt ſolùm, ſcilicet loqui de accipiente Parochialem non animo dubio, ſed animo conditionali, Sanch. ſuprà ad finem, quia hæſitans non habet verã intentionẽ, Sot. loc. cit. & Azor. c. 9. col. 1. 10.

Quæſtio nona, an habens Parochialem tempore quo iam non poteſt fieri Sacerdos intra annũ, poſſit permutare, aut reſignare in fauorem? Pars negans ex eo probatur, quia priuati ipſo iure beneficiis nequeunt reſignare, etiam ante declarotoriã iudicis, Flamin. de reſignat. lib. 3 quæſt. 1. n. 29. dicens non poſſe reſignare in fauorem, qui obtinuit beneficium curatum, & non fuit promotus intra annũ, cùm in eo caſu ſit priuatus ipſo iure, ſi non fecit ſe promoueri; idem vult n. 38. ſed qui ſunt in exitu anni, nequeunt promoueri, regulariter loquendo: igitur nequeunt reſignare, nec permutare. Confirmatur, quia quoties beneficium amittitur ipſo iure, 11.

iure, nullum ius manet penes beneficiatium, Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur n.446. C. de reuoc donat.* Item ipſo iure amiſſa non poſſunt alienari, quamuis non præceſſerit ſententia declaratoria. Bald. *in Authent. inceſtas, C. de inceſtis nuptiis,* Franc. *in cap. ſecundum, poſt principium, de hæreticis, lib.6.* & Anchar. *in c.2. notab.6. de praſcript. eod. lib.*

Et in ſpecie Rot. *deciſ.6. de rerum permut. in antiquis*, diſpoſuit non poſſe permutare in vltimo die anni conceſſi ad Sacerdotium ſuſcipiendum, & ſic fuiſſe deciſum in duabus cauſis fertur *in deciſ.38. de preb. in antiquis, in fine*; aliàs ſequeretur poſſe retineri beneficiū abſque promotione, & poſſe illud reſignare in fine anni, & daretur nouus annus, quod eſt contra mentem *d. c. licet canon. de electione, lib.6.* confert, quia priuatus beneficio reſignans illud reſeruata penſione, non deberi reſignanti penſionem. Non enim S. Pontifex in eo ſtatu conceſſiſſet penſionem, ſi ſciuiſſet ius ei non competere, & gratiam eſſe ſubreptitiam, cùm non exprimeretur id, quod expreſſum retraxiſſet à concedendo, *cap. poſtulaſti, & cap. ſuper litteris, de reſcriptis.*

Nihilominus poſſe non promotum ad Sacerdotium etiam in fine anni, & vltima die reſignare beneficium, tenet Oldrad. *conſ.203. Factum tale, n.1. verſ. circa primam quaſtionem*, Caſſad. *deciſ.4. num.4. locat.* Archid. *in c. cùm ex eo, de electione.* ratio, quia antequam annus ex toto ſit exactus, ius eſt in non promoto, qui vult renunciare, ſeu permutare, vt deducitur ex *c. commiſſa, de electione in 6.* & ius ſolùm deperditur, cùm ex toto fuerit ipſe annus elapſus, & ante hunc finem non poteſt Parochialis alteri conferre, repugnante non promoto: ergo poteſt reſignare licèt tempus modicum ſuperſit. ita Flaminius *de reſignat. lib. 3. quaſt. 2. ex num. 8. ad 14.* vbi id latè probat, dummodo narretur totum negotium Pontifici, qui poteſt diſpenſare, & prorogare tempus etiam vltima die ad promouendum, Gemin. *in d. cap. commiſſa, num.1.* vel poterit diſpenſare Epiſcopus, vt eſt communis opinio, teſte Andrea Gambar. *in d. c. licet, num 88. verſ. tertium fundamentum*, vnde non eſt negandum interea poſſe reſignare, & Flamin. ſuprà *n.14. & ſequent.* vbi reſpondet contrariis argumentis.

12. Quæſtio decima, an obtinentes beneficia ſimplicia ſine animo perſeuerandi in clericatu peccent, & teneantur reſtituere? Quo ad primum, probabilius eſt non eſſe peccatum mortale recipere, aut retinere beneficium ſimplex, cui Ordo ſacer non eſt annexus cum intẽtione retinendi illud ad tempus, & fruendi illius bonis, & poſtea eo dimiſſo tranſeundi ad vitam ſæcularem, ſeu coniugalem dūmodo pro toto illo tempore retentionis illius, ſatisfaciat oneribus beneficij. Ratio, quia de iure poſitiuo non habemus, quòd teneatur accipere beneficium animo perpetuò perſeuerandi in ſtatu clericali. Probatur *ex c. Ioannes, c. diuerſis, de clerico coniugato*, vbi ſit libertas illis, vt beneficio deſerto tranſeant ad nuptias, Nauar. *in c. quando, c. 22. n. 52.* quem ſequitur Sanch. *lib.7. de matrim. diſp.45. n.19.* Erit tamen peccatum veniale eo animo acceptare beneficium ſimplex, cùm ſit actus inordinatus, & quia beneficia ſint inſtituta ad ſuſtentandum clericum in ſtatu clericali. Qui ergo beneficium accipit, vt ad tẽpus retineat, & vtatur fructibus illius, ac tandem, vt poſtea illud dimittat, & ad vitam ſæcularem redeat, præuertit ordinem, non tamen grauiter, ita Sanch. *ſuprà n.17.* contra Sotum *de iuſtitia, lib.10. q.5. art.6.* Gutier. *lib.2. quaſt. canon. cap.5. n.25.* Tolet. *lib.5. ſumma, c.5. n.4.* vbi confusè, & in-

diſtinctè dicunt culpæ mortalis eſſe reos, qui accipiunt beneficia ſimplicia, & ea retinent animo poſtea tranſeundi ad nuptias. Idem etiam tenet Nauar. ibi contrarius *miſcellaneo 44. de oratione, in noua edit. n.2.* eſſe ſcilicet mortale acceptare beneficium ſimplex, quod non habet Ordinem ſacrum annexum animo ducendi vxorem. Credunt enim eſſe abſurdum retinere ea beneficia, quamuis non habeant Ordines annexos, cum animo tranſeundi ad ſtatum ſæcularem, ſeu coniugalem: idcirco addit Sotus non eſſe abſque culpa accipientem præſtimonium cum hoc animo ſæculari, & habitu.

Quo ad ſecundum dicendum eſt obtinentes beneficia non curata, quæ habent annexum ſeruitium, & obſequiales operas, non teneri reſtituere fructus, quamuis accipiant ea abſque clericali intentione, quia ſi illud voluiſſet, dictum *c. commiſſa*, expreſſiſſet in beneficiis non curatis, Sotus *ſuprà*, & Nauarrus negant, eſto ſtatuant viuere modo laicali, & ducere poſtea vxorem, fatentur tamen peccare, qui ita accipiunt illa beneficia quæcunque illa ſint. Alij autem apud Azor *lib.6. cap.9.* volunt illos, & mortaliter peccare, & fructus reſtituere debere, & quamuis *ibi verſ. ſeptimò quaritur, ad finem*, relinquat indeciſam quæſtionem, dicendum videtur non peccare mortaliter, nec teneri reſtituere, Nauarrus *miſcellaneo 45. in noua editione, de oratione, num.5. verſ.6. qui, num. 6. verſ. 7.* addit non teneri reſtituere, eo quòd decretum illud *cap. commiſſa*, eſt pœnale, & odioſum, & ideo non debet extendi ad beneficia ſimplicia, Gutierr. *ſuprà lib.2. cap.5. num.24.* Graffis *d. lib.2. c.97. n.55.* & Roder. *tom.1. ſumma, in 2. edit. cap.30. n.4. concluſ.3.*

Quæſtio vndecima, an accipientes beneficia, quæ habent ordinem ſacrum annexum, animo recipiendi intra annum, aut animo non recipiendi, quid agere debeant? Dico primò non peccare mortaliter, qui recepit beneficium, & retinuit, ſi ex cauſa poſtea intra annum non promotus eſt ad ſacros Ordines: ſecus autem quando illud accepit animo non aſſumendi Ordines. Ratio, quia iure naturali diuino, & humano tenetur accipiens beneficium habilem ſe reddere ad illud, atque ita non eſt abſoluendus, donec aut beneficium dimittat, aut mutet intentionem, Lopez 2. *part. inſtructorij, cap.256. col.3. §. iam & alia munera.* Peccare autem mortaliter ita accipere beneficium, tradit Sotus *de iuſtitia, lib.10. quaſt.5. art.6. colum.4. paulo ante verſ. de penſionibus*, & Gutier. *lib.2. quaſt. Canon. cap.5. num.25.* addit Saa *verb. beneficium, num.39.* ſi licentiam habeant ſuſcipiendi Ordines per Capellanum Miſſas, ad quas tenetur, celebrabit, Sanchez *de matrimonio, lib.7. diſp.45. num.15.* ſubdens peccare mortaliter, quando Capellania exigens Ordinem ſacerdotalem, eſſet magni momenti, vt ſi reditus excederent ſummam centum aureorum: alioqui cenſebitur Capellania tenuis, nec erit mortale illam acceptare ſine animo ſuſcipiendi Sacerdotium intra annum, modò ſatisfaciat oneribus Capellaniæ per ſubſtitutum, niſi ex voluntate inſtitutoris apertè cognoſcatur, noluiſſe per ſubſtitutum onera iniuncta adimpleri; aliter enim ex conſuetudine Capellania tenuis per ſubſtitutum regi ſolet, & illi deſeruitur. 13.

Dico ſecundò illud beneficiū habere Ordinem ſacrum annexum, quod obligat ad miniſterium, ſeu onus aliquod exigẽs Ordinem ſacrum, ſine quo id onus impleri non poteſt: quòd, ſi non obliget ad onus requirens Ordinem ſacrum, non dicitur beneficium habens illum annexum: vnde fit peccare

TTt mortaliter

mortaliter, qui accipit Capellaniam, aut eam retinet ſine animo ſaltem conditionali ſuſcipiendi Sacerdotium, quando Capellania habet onus Miſſarum annexum per Capellanum adimplendum, quia ſine Sacerdotio huic oneri non poteſt ſatisfieri, Sanchez *d. diſp.45.n.15.& 15.*

Dico tertiò accipientem beneficium ſimplex, cui non eſt ſacer Ordo annexus, non peccare, quamuis illud recipiat ſine intentione aſcendendi ad Ordines ſacros, ita Nauarrus *in manuali, cap.25. num.* 118. Manuel *tom. 1. ſummæ in 2. editione, cap.30. num.6. concluſ.6. & num.4. concluſ. 3.* Ludouic. Lopez 1. *part. inſtruct. cap. 256. col. 3. §. iam & alia minutiora.*

14. Quæſtio duodecima de accipiente beneficium, hæſitante tamen animo perſeuerandi in eo ſtatu clericali cum voluntate ſatisfaciendi oneribus. Reſpondetur ex traditis *ſuprà num.* 10. accipientem beneficium curatum animo verè dubio peccare mortaliter, & teneri fructus reſtituere, quia hæſitans non habet veram intentionem, ſecus ſi beneficium accipiat animo conditionali. De beneficio autem non curato dicendum eſt hæſitantem, & nondum deliberantem permanere ex eo ſtatu, cum animo tamen ſatisfaciendi oneribus beneficij, quod habet Ordinem annexum, peccare mortaliter recipiendo illud abſque propoſito aſſumendi Ordinem neceſſarium, ſecus ſi ſit beneficium ſimplex omnino, cùm nihil inueniatur in iure expreſſum, & in hoc ſenſu defendi poteſt opinio Nauarri *in manu. d. c. 25. n. 118. verſ. quin etiam, & conſ. 16. de præbendis.* Nihilominus quandiu eſt verè dubius, cùm non habeat intentionem veram peccat mortaliter, & tenetur fructus reſtituere, per ea, quæ tradit Sanchez *ſuprà num.* 10. confert Suarius *lib. 4. de defenſione fidei, c. 27. num.* 8. dicens teneri beneficiarium habere animum perſeuerandi in clericali ſtatu, vel ſaltem non habendi contrarium, alioqui nec beneficium retinere, nec illius fructus ſuos facere poteſt. ſic ille. Idem dicendum de accipiente beneficium ſimplex animo nihil faciendi, ad quod teneatur ratione beneficij contra Sotum, & Nauarrum negantes non teneri fructus reſtituere, cùm is ita accipiens ſtatuat nihil omnino facere ex iis, quæ tenetur implere. Nam conſtat illum peccare mortaliter, & teneri reddere fructus; iam verò ſic nec preces horarias fundat, quis non videt, quæ obligatio reſtituendi homini aſſurgat? Flamin. *de reſignat. lib. 4. quæſt. vltima. n. 41*

De obligationibus Capellanorum.

§. IV.

EPITOME.

1. *Quid ſit Capella, & Capellania?*
2. *Capellanus, ſeu Capellæ poſſeſſor pro tempore vitæ ſuæ poſſit ne vendere bona immobilia Capellæ?*
3. *Capellaniæ origo, quæ ſit, & quomodo inſtituatur.*
4. *Capellania, ſeu Cappella ſit ne beneficium ſimplex?*
5. *Capellania an ſit incompatibilis cum alio beneficio ſimplici?*
6. *Capellania cum pacto quòd Epiſcopus non ſe intromittat, an poſſit erigi?*
7. *Præſentatio Capellarum monaſteriorum ad quem ſpectet?*
8. *Capellaniæ mentio an ſit facienda in impetratione beneficij?*
9. *Capellaniam ſacerdotalē an poſſit erigere fundator?*
10. *Capellaniæ ad titulum quando quis poſſit ordinari?*
11. *Capellæ regularibus ſubiectæ an ſint exemptæ per exemptionem regularibus conceſſam?*
12. *Capellaniam habens cum onere celebrandi Miſſas an poſſit id peragere per alios?*
13. *Capellam reparare quis teneatur, Rector ne, an patronatus, & quid de parochiali, ſi corruat cuius nam ſumptibus ſit reparanda, parochi ne, an parochianorum?*
14. *Capellania quando ſit iudicanda ſacerdotalis, vt in ea nominetur Sacerdos actu?*
15. *Capellaniæ quando dicantur eſſe beneficia Eccleſiaſtica?*
16. *Capellaniam habens an poſſit cogi ab Epiſcopo, vt ipſemet celebret?*
17. *Capellaniæ an requirant reſidentiam perſonalem, quando Capellanus habet onus celebrandi bis, & ter in hebdomada?*
18. *Capellaniæ, quæ fundantur cum obligatione reſidendi, an obligent, quando fructus ſunt tenues, & an poſſit tolli obligatio ab Ordinario?*
19. *Capellania erecta in titulum beneficij an poſſit dari puero ante primam tonſuram, ſi fundator ita diſpoſuerit?*
20. *Capellania à principio erecta ſine authoritate Ordinarij, an poſſit erigi in beneficium per Ordinarium?*
21. *Capellania erecta cum obligatione præſentandi Sacerdotem proximiorem de parentela, ſi non inueniatur quid faciendum?*
22. *Capellani Rectorum Parochialium authoritate Apoſtolica erecti, an teneantur reſidere?*
23. *Capellanus, qui quotidie tenetur celebrare, an poſſit ſatisfacere per ſubſtitutum?*
    & quid de Capellano infirmo? ibid.
24. *Capellanus, qui ex obligatione tenetur facere ſacrum in aliqua Eccleſia, vel Altari, non poteſt alibi celebrare etiam de conſenſu hæredum.*
    & an poſſit celebrare Miſſas anticipatè? ibid.
25. *Capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ expenſis parochianorum, an poſſit recipere oblationes, & emolumenta ibi oblata?*
26. *Capellania ad nutum amouibilis in Capella Papæ, an ſit beneficium? & an poſſit ordinari obtinens ad eius titulum, & quid ſi fuerit inſtituta authoritate Epiſcopi?*
27. *Capellania perpetua, & beneficium obligans ad penſum horarum, poteſt Ordinarius ſe intromittere in prouiſione illius.*
28. *Capellaniæ habentes reditus Eccleſiaſticos quamuis ſint in Eccleſiis regularium debent contribuere ſeminariis.*

DVBITATVR primò, quæ ſit differentia inter Capellam, & Capellaniam? Capella dicitur, quæ eſt per ſe Oratorium, ſeu ædes ſacra ab alia ſeparata. Capellania autem eſt Altare in æde ſacra ab aliis quidem Altaribus ſeparatum, & nō ſeiunctum ab ipſa æde ſacra, Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib. 3. c. 1. ad finem, verſ. decimum quintum.* Vtrunque tamen poteſt eſſe beneficium, & tunc renunciari, teſte Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 1. num. 118. & 121.* 1.

Dubitatur ſecundò, an poſſeſſor Capellæ, ſeu beneficij poſſit pro tempore vitæ ſuæ duntaxat vendere bona immobilia, aut emphyteuticare? Reſpondetur, ſi Capella nō eſt authoritate Ordinarij erecta, & habeat clauſulam prohibitionis de non alienando, 2.

alienando, non poſſe poſſeſſorem vendere illius bona, nec etiam dare in emphyteuſim, quia verbo *alienationis* emphyteutica conceſſio continetur, vt docet Imperator *in l. final. C. de rebus alien. non alien.* ibi: *ſimilique modo ſeruitutes minimè imponit, nec emphyteuſeos contractus*, & *ibi* ſcribentes, textus *in cap. nulli, de reb. Eccleſ. non alien.* Angel. *in* §. *adeò, Inſt. locati*, & Pinel. *in* 3. *part. leg. prima, C. de bon. mater. num.* 64. Quare exiſtente inſtitutoris prohibitione de non alienando, nullo modo poteſt poſſeſſor Capellæ bona illius vendere, aut in emphyteuſim dare. De iure tamen noſtro *lib.* 3 *tit.* 93. *in principio*, præfigitur modus circa hæc bona Capellæ, & in ſpecie *lib.* 1. *tit.* 62. §. 46. ſtatuitur, quomodo, & quando bona Capellarum, hoſpitalium, & confraternitatum poſſint dari in emphyteuſim perpetuam, ſeu ad vitas in tertiam generationem.

Idem multo fortiùs aſſerendum eſt de bonis Capellæ authoritate Ordinarij erectæ, quia ſunt bona Eccleſiæ, vt oſtenditur in Ordinatione noſtra *d. lib.* 3. *tit.* 93. *in principio*, & conſtat Eccleſiæ bona iure tam ciuili, quàm canonico non poſſe alienari, neque concedi in emphyteuſim, niſi præmiſſa debita ſolennitate, quæ facilius conceditur, quàm vniuerſi iuris Eccleſiaſticæ rei diſtractio. Cald. *de renouat. quæſt.* 16. *ex num.* 5. Quin imò nec locari poſſunt ad longum tempus, hoc eſt, ad decennium, & vltrà. Gomez *in l.* 40. *Tauri, num.* 84. & alij, quos refert Gama *deciſ.* 222. *num.* 3. Eſt enim locatio longa alienatio: ideo prohibetur poſſeſſori Capellæ. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 29. *à num.* 7. *vſque ad* 11.

Dices tamen poſſeſſorem maioratus, ſi alienet contra prohibitionem, quæ extat, non poſſe reuocare, nec dicere de nullitate in vita ſua, præterquam, ſi non habeat ſucceſſorem, qui reuocet: nam tunc ſtatim reuocare poteſt. *l. quemadmodum, Cod. de agric. & cenſit. lib.* 11. extra quem caſum alienatio à poſſeſſore maioratus facta tenet, & valet eo viuente poſſeſſore duntaxat, nec poteſt interim res ipſa ab emente euinci, textus *in l. vnum ex familia* 69. §. *ſed ſi fundum, ad finem, ff. de legatis* 2. gloſſ. *ibi*, Bartol. & alij communiter. Ergo poſſeſſores beneficij, ſeu Capellæ Eccleſiaſticæ poterunt alienare, dum vixerint tantùm? Negatur conſequentia, quia alienatio bonorum Eccleſiæ ab initio tanquam facta contra legem eſt omnino nulla, adeò, vt nec ad vitam alienantis teneat, vt conſtat ex *Extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien.* quæ huiuſmodi alienationibus perpetuò reſiſtit, & omnis alienandi modus etiam in caſu licito, & ſeruatis iuris ſolennitatibus inconſulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur, per eandem *Extrauag. Ambitioſæ*, exceptis tribus caſibus *ibidem* expreſſis.

3. Dubitatur tertiò, vnde Capellaniæ ſibi vendicent originem, & quomodo Capella, ſeu Capellania inſtituatur? Gloſſ. *in cap. concedimus, de conſecrat. diſtinct.* 1. Capellam, ſeu Capellaniam à caprarum pellibus opinatur traxiſſe originem: ait enim quondam capellas fuiſſe tuguria pellibus caprarum contecta, in quibus tuguriis in militum caſtris fiebant diuina, & ſæpe ſanctorum Martyrum Reliquiæ ſub iis tuguriis deferebantur, gloſſ. *in Clementina in agro, de ſtat. Monachor.* erigebantur in caſtris huiuſmodi tuguriola, & ibi Reliquiæ reponebantur, & fiebat res diuina, appellarique cœpit tuguriolum, ſeu tentoriolum, Francorum nomine capella, eo quòd eſſet cappa contectum, quo nomine Francico ſignificatur tegumen, & Sacerdotes, qui præficiebantur huic tentoriolo extructo ad ſacras reliquias religiosè ſeruandas, & ad ſacrificia offerenda, vocati ſunt Capellani. Hinc in iure canonico extitit titulus *de Capellis Monachorum*, quæ alio nomine interdum vocantur Altaria, ſiue Oratoria in ſacra æde extructa, & Sacerdotes, qui Capellarum curam gerunt, dicuntur Capellani inſtituti ad ſacra facienda iis diebus, prout inſtitutio exigit, Azor 2. *part. lib.* 3. *cap.* 8. *in principio*.

Quo ad ſecundum quomodo inſtituatur Capella, & cognoſcatur, ac differat ab inſtitutione maioratus, habetur in ordinatione noſtra *lib.* 1. *titul.* 52. §. 53. vbi decernit maioratum eſſe quando inſtituens relinquit bona ſua conſanguineo cum onere certo Miſſarum, aliarúmve piarum cauſarum. Contrà verò quando in inſtitutione præcipitur, quòd adminiſtratores habeant aliquam fructuum portionem, ſeu quotam, puta tertiam partem, ſeu quartam duntaxat, & reliqui fructus, ſeu reditus expendantur in celebrationem Miſſarum, aut in alia pia opera, talis inſtitutio non eſt maioratus, ſed eſt Capella: ſic Ordinatio noſtra. Sequitur Ægidius *l.* 1. *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* 5. *part.* §. 2. *num.* 16. & *n.* 17. per textum ibi, *certa cauſa, ou certa quota das rendas*: vbi etiam nota, ſi teſtator relinquat rem aliquam fructiferam Titio, vt pro anima ſua certæ quædam Miſſæ annuatim celebrentur, non propterea dicetur ſibi inſtituiſſe Maioriam, aut Capellam, nec voluiſſe induci vinculum in fauorem ſuæ familiæ, Gama *deciſ.* 224. *num.* 8. non tamen poſſe diuidi fundum, cui impoſitum eſt onus Miſſarum inter hæredes, ſed per æſtimationem, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 116. *num.* 9. niſi ex verbis teſtatoris appareat fuiſſe inſtitutum maioratum, prout oſtenditur apud Cabedum *Areſto* 97. *part.* 1. & Flores *in additione ad deciſionem Gama* 33.

Dubitatio quarta, ſit ne Capellania beneficium, & quale? Certi iuris eſt Capellaniam authoritate Ordinarij fundatam, eſſe beneficium, nec poſſe, niſi clerico, & Epiſcopi authoritate conferri, gloſſ. *in Clementina* 2. *de decimis, in verb. ſi beneficiorum, ad finem*, dicens illum beneficium habere, quandocunque Capella authoritate Epiſcopi eſt fundata, vel dotata, quæ gloſſa eſt communiter recepta. Eſſéque beneficium ſimplex vult communis opinio, niſi curam animarum, dignitatem, iuriſdictionem, aut rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrationem habuerit: ſecus, ſi abſque authoritate Epiſcopi, vel alterius ſuperioris fuerit fundata; tunc enim non eſt beneficium, donarique inconſulto Epiſcopo à fundatore cui voluerit, dummodo ſit idoneus, prout diſpoſitum fuerit à teſtatore, Garcia *de beneficiis, part.* 1. *cap.* 2. *n.* 102. Petr. Gregor. *in inſtitut. rei benefic. cap.* 12. *num.* 10. Monet. *de decimis, quæſt.* 9. *n.* 21. quod procedit etiam quando Capellania eſt fundata ab Epiſcopo non vti Epiſcopo, ſed vti priuato, Gonzalez *de menſibus gloſſ.* 5. *num.* 20. & 21. Poteſt item obtineri à laico, vel fœmina, niſi voluntas fundatoris contrarium declaret, Valaſcus *conſult.* 60. *num.* 13. & Rota *deciſ.* 264. *n.* 1. *p.* 2. *diuerſor.* & *deciſ.* 181. *num.* 2. *p.* 1. *diuerſor.* quia non eſt beneficium Eccleſiaſticum, nec obtinens ratione talis Capellaniæ tenetur recitare horas canonicas, Ludouicus Lopez 2. *part. inſtructorij c.* 93. & Spino *de teſtament. gloſſ.* 4. *principali, num.* 42. *verſ. quo ſit.* 4.

5. Dubitatio quinta, an Capellania prout eſt beneficium, ſit incompatibilis cum alio beneficio ſimplici? Reſponde, quando Capellania ex fundatione ſua, vel ex ſtatuto, aut ex loci conſuetudine, aut ex Eccleſiæ priuilegio non obligat ad reſidentiam, poſſe authoritate Epiſcopi ſimul retineri cum alio beneficio ſimplici, cui non ſit onus reſidendi: ea tamen lege, vt tam Capellania, quàm aliud beneficium ſimplex ſimile, vel diſſimile non obtineatur in eadem Eccleſia, quia in eadem Eccleſia, ſub eodem tecto, hæc duo haberi non poſſunt ſine Romani Pontificis indulgentia. Nam Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt quis in eadem Eccleſia duo ſimplicia beneficia obtinere poſſit, vt per Abbas *in c. litteras, de conceſſ. preben. n.* 3. *&* 6. Azor *part.* 2. *lib.* 3. *c.* 50. *quaeſ.* 6. *verſ. ſed dubie, & lib.* 6. *cap.* 11. *quaeſ.* 4 Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *quaeſt.* 1. *n.* 123. & Garcia *de benefic. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 185.

Nihilominus circa beneficia difformia cenſuit ſacra Congregatio poſſe obtineri duo difformia beneficia ab vno, & eodem ſub eodem tecto, dummodo quodlibet per ſe non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem obtinentis, ita Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib.* 4. *tit.* 7. *l.* 2. *de benefic. incompatibil. num.* 8. Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 8. *num.* 55. & Garcia *de benefic. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 377. vbi refert declarationem Sacræ Congregationis *ſuper cap.* 17. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* Quin imò quando vnum beneficium non ſufficit ad ſuſtentationem prouiſi, competit Epiſcopo facultas diſpenſandi, gloſſ. *in cap.* 1. *de conſuetudine in ſexto*, Nauar. *conſ.* 18. *n.* 1. *de preben.* & Azor *p.* 2. *lib.* 3. *c.* 50. *quaeſ.* 6. *& lib.* 6. *c.* 11. *quaeſ.* 2. *&* 4. *& c.* 12. *quaeſ.* 6. *& c.* 13. *quaeſ.* 6. Nec obſtat *c.* 4. *ſeſſ.* 7. *de reformat.* eo quia Concilium ibi indixit ſolum vacationem beneficiorum quomodocunque incompatibilium, quæ quis recipere, ac retinere ſimul præſumpſerit contra formam per ſacros canones inductam. Quare non prohibet retineri beneficia etiam incompatibilia in caſu à iure permiſſo, & vbi Epiſcopus de iure habet poteſtatem diſpenſandi.

6. Dubitatio ſexta, an Capellania poſſit inſtitui cum pacto, quòd Epiſcopus non ſe intromittat in prouiſione illius? Reſpondetur quando fundator Capellæ cum conſenſu Ordinarij illam inſtituit, quamuis nequeat aliquid poſtea mutare, aut alterare inconſulto Ordinario, prout volunt Roch. de Curt. *de iure patron. verb. pro eo quod de diœceſani, num.* 31. *quaeſt.* 13. & Lambertin. *eodem titulo, lib.* 1. *part.* 1. *quaeſt.* 9. *principali, in principio, num.* 49. *&* 50. attamen in Capellaniis quæ non ſunt beneficia Eccleſiaſtica, nec fundantur authoritate Epiſcopi, Epiſcopus ſe intromittere non poteſt, ita Rebuff. *de pacif. poſſeſſ. num.* 287. *in fine*, quin imò fundator poteſt adiicere grauamen, quòd Epiſcopus, nec alius ſuperior non ſe intromittat in prouiſione, vel diſpoſitione illarum Capellarum: aliàs ex nunc, pro ex tunc poterit caſſare, reuocare, & annullare talem fundationem, & conuertere fructus in aliud opus pium, Gonzales *ſuper regul.* 8. *gloſſa* 5. *ex num.* 40. *vſque ad* 46. *& ſequent.* Spinus *gloſſ.* 4. *princip. de teſtament. num.* 39. *iuncto num.* 42. *verſ. ex quo deducitur poſſe teſtatorem*; quod etiam expreſsè videtur approbari à Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 22. *cap.* 9. *de reformat.* ibi; *Niſi ſecus fortè inſtitutione, vel ordinatione talis Eccleſia, ſeu fabrica expreſſè cautum eſſet.* Ex quibus verbis apparet adminiſtratores rerum Eccleſiæ, & piorum locorum, teneri Ordinario reddere rationem, niſi oppoſitum in fundatione cautum eſſet, vt etiam Sacra Concil. Tridentin. Congregatio declarauit, Gonzal. *vbi proximè.*

Contrà verò dicendum eſt de Capellaniis perpetuis quando inſtituuntur authoritate Ordinarij, quæ ſunt beneficia, tunc non tenet prohibitio teſtatoris, ſeu fundatoris, quòd Ordinarius non ſe intromittat in earum prouiſione, ſed ad ſolos laicos ſpectet, Mandoſ. *de ſignatura gratia, tit. de exemptio. verſ. amplio etiam*, Couarr. *in* 4. 2. *part. cap.* 3. §. 1. *num.* 20. *& in cap. tua, de teſtam. num.* 8. Gregor. Lopez *in l.* 1. *tit.* 15. *part.* 1. *verſic. dote*, & alij, quibus accedit Garcia *de benefic. part.* 1. *cap.* 2. *numer.* 97. vbi *numer.* 102. addit id non procedere in Capellaniis etiam perpetuis, fundatis tamen ſine authoritate Ordinarij, quia quamuis ſint perpetuæ, non ſunt beneficia, & ideo manent ſub pia etiam diſpoſitione fundatoris, & eius hæredum, qui poſſunt diſponere de illis, ſine Epiſcopo, & ſeruare diſpoſitionem fundatoris, Petrus Gregor. *de benefic. cap.* 12. *n.* 10. Nauarr. *conſ.* 5. *&* 7. *n.* 1. *de prabendis*, & Valaſc. *conſult.* 80. *num.* 12. *&* 13. *part.* 1.

Sed quid, ſi fundator in fundatione beneficij de Epiſcopi conſenſu apponat conditionem, quòd in prouiſione, & priuatione illius Epiſcopus ſe intromittere nequeat? Eſſe ſeruãdam talem legem tradit Gonzal. *d. gloſſ.* 5. *n.* 47. eo quia, quamuis Epiſcopus nequeat conſentire poſt conditum teſtamentum, ſeu poſt factam diſpoſitionem in præiudicium iuris quæſiti dignitati Epiſcopali, bene poteſt tamen in iure quærendo validè conſentire, ita Roch. de Curt. *de iure patron. verb. pro eo, quod de Diœceſani, q.* 12. *num.* 26. *ad medium*, Felin. *in cap. cùm venerabilis num.* 33. *in fine, de exceptionibus*, argumento Prælati, qui poteſt repudiare legatum rei immobilis factum Eccleſiæ, Federic. de Sen. *conſ.* 9. Rebuff. *in compendio rerum Eccleſ. alien. fol.* 61. cum Federico tranſit. Panor. *in cap. tua, de his, qua fiunt à Pralato num.* 9. *& in c.* 1. *de in integr. reſtit. n. etiam* 9. ex ea ratione, quia repudiare legatum non eſt alienare; nec ante acceptationem legati per Prælatum, Eccleſia eſt domina rei legatæ; ſed eſt non acquirere Eccleſiæ, quod poterat acquirere. Iuuat Cabed. 1. *p. deciſ.* 109. *num.* 2. dicens non obſtante lege regia poſſe maritum ſine conſenſu vxoris repudiare hæreditatem rerum immobilium, quia in hæreditate nondum adita nullum ius conſiderabile quæritur *l. cùm heredes, in principio, ff. de acquirenda poſſeſſione*; ſic in noſtro caſu, cùm non fiat præiudicium iuri quæſito, ſed tantùm iuri quærendo, quod non eſt conſiderabile, & ideo potuit Epiſcopus validè conſentire in ipſa fundatione præfato grauamini, ita Gutier. *in l. nemo poteſt numer.* 451. *ff. de legatis* 1. & ideo valida eſt conditio expreſsè appoſita, quòd Ordinarius non ſe intromittat. Fuſc. tamen *lib.* 2. *c.* 11. *num.* 13. contrarium tenet, ſed ne illum ſequaris.

Dubitatio ſeptima, præſentatio Capellarum Monaſteriorum ad quem ſpectet? Textus *in cap. in Eccleſiis, de capellis Monachorum, in principio*, vult Monaſterium in loco, quando habet populum ſibi ſubditum, curam per Monachum non poſſe adminiſtrare, ſed præficiendum eſſe clericum ſæcularem, cui incumbat Cura, ſeu exercitium Curæ, Syluest. *verb. Religio* 7. *q.* 7. Gregor. Lopez *l.* 25. *verb. Igleſias, tit.* 7. *partit.* 1. Tabien. *verb. Monachus, quaeſt.* 3. *in fine*, & Fuſch. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 1. quibus accedit Fr. Emman. *quaeſt. regul. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 4. Capellanus autem ſæcularis, qui populum regit, dici poteſt Rector, Gonzales 7.

les *d. regul.* 8. *gloſſ.* 6. *n.* 38. hic autem per Abbatem Monachorum præſentabitur, & ab Epiſcopo inſtituitur in Capellis prædictis, & denominabitur, nō ſolùm Capellanus, ſed etiam Rector parochiæ, cùm omnia regat, ſicut & alius Parochus habebit curam Capellæ.

Ex dictis conſtat Capellarum Monaſteriorū præſentationem ſpectare ad Abbatem, non autem ad Epiſcopum, cùm ius Abbatis habeat etiam locū in Capellis, quæ ſunt infra ſuam Eccleſiam, & pleno iure pertinet ad Abbatem. Rota *deciſ.* 26. *de iur. patron. in antiquis*; debetque Capellanus eſſe perpetuus, per *c.* 1. *eodem titulo lib.* 6. Secus ſi ipſa Eccleſia, aut Capella pertineret ad Abbatis, ſeu Conuentus menſam, quia poteſt tunc poni Capellanus temporalis, & ad libitum remoueri, Fuſc. *lib.* 2. *de viſitat. c.* 16. *ex n.* 8. *&* 11.

8. Dubitatio octaua, an in impetratione beneficij ſit facienda mentio Capellaniæ obtentæ? Reſpondetur, ſi Capellania fuit erecta authoritate Epiſcopi, cùm ſit beneficium, vt dictum eſt, faciendam eſſe mentionem de illa, quamuis ſit tenuis *c. ſi motu, de prabendis in* 6. & communis opinio, Mandoſ. *regul.* 16. *de dictionibus numerabilib. q.* 34. *n.* 4. *& q.* 35. *num.* 5. Burſat. *conſ.* 351. *n.* 12. *vol.* 4. proinde fiet gratia ſubreptitia, ſi non fiat mentio, quia ſumus in gratioſis, vbi ſubreptio vitiat etiā in minimis, *c. ſi proponente, de reſcriptis*, quod procedit etiam quando primum beneficium etiam fuit violenter occupatum, Flamin. *de reſignat. lib.* 10. *quæſt.* 2. *n.* 65. qui ea de re latè agit, & multis probat. Confirmatur argumento habentis penſionem in aliquo beneficio penſione alia onerato non valere, idem Flaminius *de reſign. lib.* 6. *quæſt.* 1. *ſub n.* 27. *& vltrà.*

9. Dubitatio nona, an fundator poſſit facere Capellaniam ſacerdotalem? Inprimis dicendum eſt Capellaniam videri ſacerdotalem, ſi inſtituatur per hæc verba, vt in ea præſentetur, aut nominetur Presbyter, ſiue Sacerdos. Hoc poſito bene poteſt inſtitui Capellania ſacerdotalis authoritate Epiſcopi, ita vt nequeat quiſquam nominari ad illam, niſi qui fuerit actu Sacerdos: ſeruanda eſt enim intentio fundatoris, & Capellanus debet eſſe actu Sacerdos tempore prouiſionis. Decius *in c. cùm in cunctis*, §. *inferiora*, *n.* 22. *de iudiciis, & conſ.* 129. incipit, *Pro tenui*, *n.* 5. Rebuff. *in repetitione c. extirpandæ*, §. *qui verò, notab.* 2. *de praben.* Mandoſ. *in tract. annalium caſuum, n.* 8. Perez *l.* 1. *verſ. notabile eſt etiam dubium, tit.* 6. *lib.* 1. *ordinamenti*, & Spinus *de teſtamen. gloſſ.* 4. *num.* 67. eo quia qualitas adiecta verbo, debet accipi ſecundùm tempus verbi, *l. in delictis*, §. *ſi extraneo, de noxalibus*, quæ ſententia eſt gloſſæ *in Clementina*, *vt ij qui verbo annexi, verſ. neque intelligo.* Ripa *l. ex facto num.* 21. *de vulgari.*

Porrò ſi fundator Capellaniæ ſic dicat: Volo, vt qui debeat nominari in hac Capellania, ſit clericus, videtur loqui ſecundùm diſpoſitionem iuris communis, cui voluit ſe conformare, vt ſcilicet intra annum promoueatur ad Sacerdotium, iuxta tradita per Bart. *in l. hæredes mei*, §. *cùm ita n.* 4. *ad Trebellianum*; nam ius commune non exigit, vt qualitas ſacerdotij inſit tempore prouiſionis, prout habetur *in cap.* 2. *de inſtitutionib. lib.* 6. Quæ regula de iure communi eſt ſeruanda, & intelligenda in omnibus beneficiis tam ſimplicibus, quàm curatis, quæ habent ordinem annexum, nimirum quòd obtinentes ſint apti, vt intra annum initientur Sacerdotio, quod ſufficit, quamuis actualiter non ſint Sacerdotes tempore præſentationis, ſed ſufficit, quòd in tempore iuris faciant ſe promoueri, niſi in inſtitutione requiratur, quòd ſint actu Sacerdotes, Garcia *de beneficiis part.* 7. *cap.* 1. *à num.* 58. & Campanil. *in diuerſor. iuris canonici rubrica* 7. *cap.* 6. *num.* 10. Similiter procedit ſtatutum, vel conſuetudo, quæ habeat, quòd prouiſus de Capellania ſit Sacerdos, non autem clericus tantùm, vel viceuerſa ſit Capellanus, qui fuerit prouiſus, vel Sacerdos, praxis Epiſcopalis *part.* 1. *verb. beneficium*, §. 7. *concluſ.* 5. *principal.* 8. Perez de Lara *de Capellaniis lib.* 2. *cap.* 5. *à numer.* 11. quia dictio, *vel*, ſtat declaratiuè, & ideo præſentandus eſt Sacerdos actu, nec ſufficit quòd ſit habitu.

Dubitatio decima, quando quis poſſit ordinari ad titulum Capellaniæ? Reſpondetur quando Capellania eſt perpetua, & erecta authoritate Ordinarij, & ordinandus eſt in pacifica poſſeſſione illius; ideo titulus litigioſus non ſufficit, Nauarrus *tractatu de oratione notab.* 23. *numer.* 69. Ille verò dicitur pacificè poſſidere, qui nullam habet iuris, vel facti controuerſiam in iudicio, vel extrà, Felinus *in cap. cùm Ioannes, num.* 33. *de fide inſtrument.* Decius *in cap.* 1. *numer.* 19. *&* 20. *de confirmat. vtili.* Denique is erit pacificus poſſeſſor, qui ſine lite poſſidet, Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. ver. quandoque*, & gloſſ. *in Clement. vnica*, *verb. antea, de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct.* Si autem controuerſia beneficiario mota fuerit ſuper aliquo fundo, vel domo, vel cenſu ſui beneficij, poterit promoueri ad titulum illius tanquam pacificus poſſeſſor, Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſoribus num.* 168. modò liberum habeat curæ exercitium, & habeat ex reliquis beneficij fructibus portionem victui ſufficientem, gloſſ. *verb. pacificè*, *in Clement. Gratia, de reſcriptis*, Decius *in cap.* 1. *num.* 21. *de confirmat. vtili*, & conſtat ex gloſſa *verb. pacificam*, *in d. cap. commiſſa*, & ex *gloſſa final. in cap. ſi tibi conceſſo, de praben. in* 6. quatenus volunt teneri intra annum promoueri, qui curatæ Eccleſiæ habet plenum exercitium, quamuis nondum plenam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum obtineat, quod intelligo, ſi ex reliquis fructibus pacificè obtentis poſſit viuere, ſicque intelligendus eſt Franch. *in d. cap. ſi tibi conceſſo verſ. & nota. ſub n.* 5. confert Garcia *de benefic. part.* 2. *c.* 5. *num.* 132. 10.

Dubitatio vndecima, an Capellæ Regularibus ſubiectæ ſint exemptæ per exemptionem Regularibus conceſſam? Reſponde exempta Eccleſia non conferri exemptas Capellas Eccleſiæ ſubiectas, accedentes, vel connexas per exemptionem datam Monaſterio, vel Eccleſiæ; quare in huiuſmodi Capellis retinebit Epiſcopus omnia iura Epiſcopalia enarrata *in cap. conquerente, de officio Ordinarij.* Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 15. quia non præſumitur Rom. Pontifices Ordinariæ iuriſdictioni in dubio derogare. Nec obſtat argumentum, quòd de connexis idem eſt iudicium, *cap. tranſlato, de conſtit.* Quoniam hoc non procedit in priuilegiis, & indultis, & in exorbitantibus, quando connexa non veniunt per conſequentiam neceſſariam: poterit ergo Epiſcopus viſitare confraternitates perſonatum ſæcularium in Eccleſiis Regularium exemptorum, non tamen earum Capellas, vel Altaria, quæ intra eaſdem Eccleſias conſident. Galet. *verb. Epiſcopus penult.* vbi refert ſic fuiſſe deciſum 11.

à ſacra Congregatione, idem Armendariz *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 6. l. 5. fol. 15. num.* 14. *&* 15. niſi quoad adminiſtrationem, vt reſcripſit ſacra Congregatio Epiſcopo Imolenſi, anno 1622.

Non eſt tamen prætereundum confraternitates erectas ſine authoritate Ordinarij poſſe ab Epiſcopo inquiri de operibus piis, quæ confraternitatibus incumbunt ad effectum, vt cogat Ordinarius adimplere pia opera, & officiales negligentes corrigat, vt Ordinatio noſtra Luſitana *lib. 1. tit. 62. §. 39. in fine*, diſponit ibi, *poden os Prelados viſitando proner ſe ſe cum premas couſas pias, que os inſtituidores mandaran*, ſequitur Valaſcus *tom. 2. conſult. 105. num. 55. & 56.* quod eſt iuri Canonico conſonum *in Clement. quia contingit, de religioſis domibus*, vbi Cardin. *quæſt. 12. num* 18. ſic ait, ibi, *ſed tantùm inquirere poteſt, contra negligentes, & n. 17. quæſt.* 14. ibi, *Niſi in quantum poteſt de aliis legatis pro anima fundatoris relictis*, quod etiam aduertit Card. Tuſch. *litt. H. concl. 160. n. 8.* & Maſcard. *concluſ. 869. n. 30. & 33.*

Secus quando confraternitates, ſiue hoſpitalia ſunt erecta authoritate Epiſcopi, tunc enim de omnibus obligationibus tam piis, quàm ſæcularibus poteſt Ordinarius cognoſcere, ac prouidere, & cognitio eorum ad forum Eccleſiæ pertinet, cenſentur enim Eccleſiaſtica, & conſequenter eorum bona, vt Eccleſiaſtica iudicanda, & requirunt ſolennitates rerum Eccleſiaſticarum, vt licitè alienentur, Gama *deciſ. vltim. num.* 6. & ex antiquis Conciliis notat Rhenatus Cop. *de ſacra Politia lib. 3. cap. 6. num. 6.*

12. Dubitatio duodecima, an Capellanus cum onere celebrandi Miſſas poſſit eas celebrare per alios? Reſponde, quando Capellanus habet onus celebrandi, vel dicendi tot Miſſas in menſe, vel in qualibet hebdomada, non videri fundatorem voluiſſe, quòd non poſſit Capellanus ſatisfacere ſuo oneri per ſubſtitutum, vt vult Lapus *allegat. 35. num. 2. & allegat. 117. factum, num. 2.* dicens ſatisfieri menti teſtatoris, ſi per alium diuina celebrentur. Nam, qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur, *regul. qui facit, de regul. iur. lib. 6.* ſequitur Cardinal. *in cap. de multa, prope finem, verſ. quæro, ſi habens, de præbendis.* Quin imò Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, ex cauſa iuſta intermittens per alium, eo die ſupplere poterit, niſi in fundatione Capellaniæ ſit electa perſona: tunc enim Capellanus tenetur per ſe celebrare, in quo euentu, ſi iuſtè impeditus nequeat per ſe ſacrum facere, non tenebitur ſacrum per alium ſupplere, ita per tradita à Suario *diſp. 86. ſect. 1. col. 3. verſ. de beneficiis*, Beja *part. 1. caſu 23. verſ. quare obligatio*, Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap. 14. num. 3.* & Graſſis *deciſ. part. 1. lib. 2. cap. 39. num.* 8. Iudicabitur autem eſſe electa perſona, quando in fundatione Capellaniæ ſic dicitur: Eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret; aut ſi dicatur, Volo, vt Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie ſacrum faciat; tunc ſi per ſe non poteſt celebrare, non tenetur per alium ſupplere, vt dictum eſt, Azor *inſtit. moral. 1. part. lib. 10. cap. 24. quæſ. 7.* & Paul. Fraxinel. *de obligat. Sacerdotis ſect. 4. concluſ. 4. §. 1.*

13. Dubitatio decimatertia, quis nam reparare teneatur Capellam, Rector ne, an patronus? Reſponde primò, quando patronus à principio dotauit ſufficienter Capellam, eamque ornauit paramentis requiſitis ad ſacrificandum, reparationem incumbere Rectori Eccleſiæ, vel Capellæ, *c. quicunque 1. de Eccleſiis ædificandis, & cap. de his 4. eodem titulo*, in quibus locis competit onus fabricæ Rectoribus ſecundùm regulam, *Qui ſentit commodum, debet ferre onus, l. ſecundùm naturam, ff. de regul. iur.* Contrà verò, ſi patronus dotem ſufficientem non dedit pro victu ſacerdotis, & pro cæteris ad ſacrificandum neceſſariis, poteſt compelli ad dotandum ſufficienter; ſicut obligatur pater naturalis dotare filiam, ſic etiam, qui conſtruxit Capellam, gloſſ. *in c. nemo, de conſecratione, diſt. 1. & in c. ſicut, de conſecratione Eccleſiæ.*

Ex hoc ſequitur beneficiatum teneri ad reparationem Eccleſiæ ſui beneficij, per textum *in d. cap. quicunque, & in cap. de his, eodem titulo de Eccleſiis ædificandis*, vbi Rectores Eccleſiarum Parochialium poſſunt compelli, vt de reditibus concurrant ad conſtructionem, ſeu reparationem ſuarum Eccleſiarum, quod innouatur per Concilium Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 7.* ibi, *Parochiales verò Eccleſias etiamſi iuris patronatus ſint, ita collapſas refici, & inſtaurari procurent ex fructibus, & prouentibus quibuſcunque ad eaſdem Eccleſias quomodocunque pertinentibus, qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis prouenientes percipiunt, aut in illorum defectum parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quodſi nimia egeſtate omnes laborent ad matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferantur, cum facultate tam dictas Parochiales, quàm alias Eccleſias dirutas in profanos vſus non ſordidos, erecta tamen ibi Cruce, conuertendi.* Hactenus Concilium.

Ex quibus habes, ſi Eccleſia habeat portionem aliquam deputatam, certoſque fructus pro fabrica, de illis Eccleſiam eſſe reparandam, Hoſtienſ. *in d. cap. quicunque, num. 1.* & Abbas *num. 3.* Beroius *conſ. 3. num. 12. & 15.* Barbat. *conſ. 26.* incipit, *Difficile eſt, num.* 4. Lambertin. *de iure patron. lib. 3. quæſt. 2. art. 2. n. 2. verſ. & primus, & n. 4. verſ. tertiò intelligit*, & Bellet. *diſquiſit. clerical. tit. de clerico debitore p. 1. §. 13. num. 11.*

Item hiſce temporibus quamuis Rectores Eccleſiæ habeant ſufficientes reditus ad reparandum ſuas Eccleſias in hac Interamnenſi Regione, & in tota Braccarenſi Diœceſi Rectoribus, ſeu Abbatibus incumbit reparare Capellas; corpus autem Eccleſiæ parochianis. Exceptis Monaſteriis vnitis, in quibus ſunt Parochiales Eccleſiæ habentes populum, quibus præficiuntur Vicarij, qui Sacramenta populo adminiſtrant, & faciunt Sacrum ad populum audiendum. In reparatione autem harum Eccleſiarum nihil omnino parochiani concurrunt; ſed iidem Abbates, ſiue ſæculares, ſiue Regulares, quorum Eccleſiis, ſiue Collegiis ſunt vnita Monaſteria, omnia neceſſaria ſuppeditant tam ad conſtructionem, & reparationem corporum, & tectorum Eccleſiarum, quàm ad refectionem paramentorum ad diuina peragenda.

Sed quid de reparatione Eccleſiæ Cathedralis? Reſponde Epiſcopum ad illam teneri de quarta redituum ſuorum, *cap. decernimus 10. q. 1. cap. quatuor, & ibi* Archid. *num. 3. 12. q. 2.* Beroius *conſ. 3. ſupra num. 6. & 7.* & Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de clerico debitore, §. 13. num.* 12. Si tamen Epiſcopus fuerit diues, etiam cogi poteſt ad expẽdendum vltra quartam partem, Abbas *in quæſt.* 3. incipit, *Sempronius, in fine, verſ. & aduerte.* Epiſcopo autem inope, & quarta parte ad reparationem minimè ſufficiente, Canonici tenentur, & compelli poſſunt de ſuperabundantibus reditibus ſuarum præbendarum,

bendarum, vel aliarum rerum Capituli, vt deducitur ex *cap. final. de his quæ fiunt à maiori parte Capituli*, per verbum ibi, *Ad reſtaurandam fabricam*, Panorm. *in d. cap. 1. num. 3. de Eccleſiis ædifican.* Barbat. *conſ. 26. num. 4. & 5. vol. 3.* & Lambertin. *de iure patron. lib. 3. quæſt. 7. art. 2. num. 3. & n. 4. verſ. tertius eſt caſus*, quibus accedit Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de exemptione clericorum à ſtatutis ſæcularium*, §. 13. *num.* 16. vbi *num.* 17. dicens Epiſcopo, & Canonicis non ſufficientibus ſimul reparare Cathedralem, poſſe reliquos clericos inferiores ab Epiſcopo ſimul cum Capitulo compelli ad contribuendum pro reparatione Cathedralis, detractis ſibi neceſſariis ad ſuſtentationem, quod intelligitur in ſubſidium, & tunc mediante diſpoſitione Epiſcopi, & Capituli ſimul, vel maioris partis illius, Bellet. *ſupra num.* 18. vbi pro hac parte refert, & ſequitur Abbatem *d. quæſt. 3. circa finem*, & Beroi. *d. conſ. 3. num. 23. & 24. in principio, & num. 42. & 43.*

14. Dubitatio decimaquarta. Quando Capellania ſit iudicanda ſacerdotalis, vt in ea nominandus debeat eſſe actu Sacerdos? Reſponde Capellaniam non dici ſacerdotalem, quamuis fundator dicat, quòd Capellanus debeat celebrare diuina Officia die, noctúque, ſicut cæteri Capellani faciunt, ita ſacra Congregatio Concilij declarauit, his verbis: *Si fundatio Capellæ eſſet ſub verbis teſtatoris, quòd Capellanus debeat celebrare diuina Officia die, noctúque, ſicut cæteri Capellani faciunt. An Capellanus hic debeat eſſe Presbyter? Congregatio cenſuit ex his verbis poſitis in fundatione huius Capellæ, non inferri neceſſariò, vt Capellanus debeat eſſe Presbyter.* Sic ibi, teſte Gonzales *gloſſ. 5. num.* 88.

Similiter dubitatum fuit, teſte eodem *num.* 85. de fundatione alterius Capellæ, authoritate Apoſtolica confirmatæ, in qua diſponebatur, quòd præſentarentur, & inſtituerentur Presbyteri, & ita factum fuit interdum, & aliquando alij Clerici non Presbyteri; deciſumque fuit coram Illuſtriſſimo Mantica 11. Februarij 1591. talem Capellaniam, ſeu beneficium non eſſe ſacerdotale, ita vt præſentandus, & inſtituendus debeat eſſe actu Sacerdos: quamuis enim Presbyteri dicantur propriè Ordine ſacerdotali initiati; tamen hoc non poteſt aliis clericis conuenire, & ideò cùm aliquando fuerint præſentati non habentes Ordinem ſacerdotalem, bene ſequitur Capellaniam non eſſe ſacerdotalem, ita vt præſentandus, & inſtituendus debeat neceſſariò eſſe actu Sacerdos, quia Presbyteri nomen lato modo conuenit aliis clericis non ſacerdotibus, Gonzalez *ibi*.

Eodem modo non eſt Capellania ſacerdotalis etiam ſi Capellanus teneatur celebrare certas Miſſas: ideo præſentandus non debet eſſe actu Sacerdos tempore præſentationis, neque in ea ætate, vt infra annum poſſit ad ſacerdotium promoueri; eſto teſtator, qui fundauit, dicat, quotieſcunque vacauerit hæc mea Capellania, prouideatur Capellanus, qui celebret, vel dicat tot Miſſas, in qualibet hebdomada. Ratio, quia per hæc verba, *prouideatur Capellanus, qui celebret, vel dicat tot Miſſas in qualibet hebdomada*, non propterea prohibet fundator, quòd celebrentur, vel dicantur per alium, ita Lapus *alleg. 35. n. 2. & alleg. 117. factum, num.* 2. dicens ſatisfactum intentioni teſtatoris ſi per ſubſtitutum celebrentur; ſequitur Cardin. *in cap. de multa, prope finem, verſ. quæro, de præben.* quæ reſolutio eſt certa. Probabilis tamen eſt, & magis tuta, quæ tradit præſentãdum, & inſtituendum debere eſſe actu Sacerdotem, qui per ſe ipſum celebret, & dicat Miſſas; quam partem amplectuntur Perez *in l. 1. tit. 6. lib. 1. ordinamenti, col. 146. verſ. notabile eſt etiam dubium*, Ioan. Gutier. *conſ. 1. num. 11. & per totum, & conſ. 2. etiam per totum*, vbi id latè defendit. quibus accedit Spinus *in ſuo ſpeculo gl. 4. principal. n. 68. verſ. licèt contrariam opinionem*, poſt Bartol. *conſ. 33. col. 3. num.* 2. & Roc. de Curt. *verb. honorificum, num.* 2. Vide tamen *ſup. num.* 9.

Dubitatio decimaquinta, quando dicantur Capellaniæ eſſe beneficia Eccleſiaſtica? Ex traditis ſuprà conſtat erectas authoritate ſummi Pontificis, vel Epiſcopi eſſe beneficia Eccleſiaſtica, gloſſ. *verb. beneficiorum, in Clementina final. de decimis.* Praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. beneficia*, §. 1. *ad finem, & part. 2. eodem verbo*, §. 10. *& verb. Capellania*, Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 11. num.* 2. Gonzal. *gl. 5. num.* 68. & Garcia *de beneficiis, part. 1. cap. 2. num.* 7. Idem de Altaribus, Oratoriis erectis authoritate Epiſcopi in titulos creatis, quia ſunt hoc modo beneficia Eccleſiaſtica, Selua *de beneficiis. 1. p. quæſt. 3. num.* 29. Rebuff. *in praxi tit. ſæculare benefic. quotuplex, num. 13. & 15. & de pacif. poſſeſſor. num.* 87. & ideo conferenda ſunt hæc clerico, non autem laico, *cap. cum adeò, de reſcriptis*, Garcia *d. p. 1. c. 2. n.* 28. eo quòd beneficium eſt ius ſpirituale, cuius eſt incapax laicus, Felin. *in cap. cùm adeò, de reſcript. n.* 2. Gonzales *d. gloſſ. 5. num.* 9. poſt alios. 15.

Dubitatio decimaſexta, Capellaniam habens, an poſſit cogi ab Epiſcopo, vt ipſemet celebret? Reſponſio eſt negatiua, quamuis in eius fundatione diſponatur, quòd Capellani celebrent, quia iſtis oneribus celebrandi rectè per ſubſtitutum ſatisfit. Praxis Epiſcopalis *part. 2. cap. 3. num.* 33. *verſ. Epiſcopus non poteſt*, ita deciſum à ſacra Congregatione refert Galet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. Capellania* 2. Garcia *de benefic. part. 7. cap. 1. num.* 87. Azeued. *conſ. 20. num. 4. in fine*, Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap. 50. §. 8. num.* 5. & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr. 7. cap. 6. num.* 13. quibus accedit Bonac. *de Sacrament. diſp. 4. quæſt. vlt. punct. 7. §. 1. num.* 1. Excipitur quando verba erectionis expreſsè ſignificent voluntatem fundatoris eſſe, vt per ipſum Capellanum celebretur: tunc per alium non eſt celebrandum, Gonzales *d. gloſſ. 5. num.* 79. requiritur enim, quòd expreſsè imponatur onus celebrandi per ſe ipſum: aliàs per alium expleri poteſt. Secus ſi dicatur, Capellanus quotidie ad celebrandum per ſe ipſum accedat, ita Gutier. *dict. conſ. 1. num. 11 & conſ. 2. ſub num.* 18. 16.

Dubitatio decimaſeptima, Capellaniæ an requirant reſidentiam perſonalem, quando Capellanus habet onus celebrandi bis, aut ter in hebdomada? Reſponſio eſt negatiua, cùm poſſit Capellanus deſeruire per ſubſtitutum, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ. 399. in 1. edit. & reſolut. 337. in 2. edit.* Praxis Epiſcopal. *part. 1. verb. beneficia*, §. 8. *pag.* 51. Azor *part. 2 lib. 3. cap. 8. quæſ.* 5. Gonzales *d. gloſſ. 5. cap.* 89. vbi *num.* 100. limitat, niſi expreſsè in fundatione diſpoſitum ſit, quòd non celebrentur Miſſæ per ſubſtitutum: tunc requiritur reſidentia perſonalis, nec ſatisfit per ſubſtitutum. 17.

Dubitatio decimaoctaua, Capellaniæ, quæ fundantur cum obligatione reſidendi, an obligent, quando fructus ſunt tenues, & an poſſit hæc obligatio tolli ab Ordinario? Quoad primum reſpõde Parochos in ſuis Eccleſiis teneri reſidere, quamuis beneficium ſit modici valoris, text. *in c. quia nulli, & in cap. conquerente*, vbi gloſſa, *& in c. relatum, & in cap. tua fraternitatis, de clericis non reſidentibus*, Concil. Tridentin. *ſeſſ. 6. de reformat. c. 1. & ſeſſ. 7.* 18.

de reformat.cap.3.& ſeſſ.23.etiam de reformat. cap.1. Nam quamuis fructus ſint tenues, adhuc reſidentia requiritur, prout reſoluit Rebuff. *in tractatu de nominat. queſt.9. num.17.* & Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.3.tract.3.num.294. verſ. ſi obiicias.* Idem dicitur de Capellano, qui in Eccleſia reſidere cogitur iure communi, Innocent. Hoſtienſ. Ioann. Andr. Abbas, & alij colligunt ex *d.cap. conquerente*, & ex *cap. cùm ad hoc, de clericis non reſidentibus*, vbi dicitur Antiocheno Patriarchæ à Pontifice fuiſſe præceptum, vt compellat cæteros beneficiarios ad reſidendum in ſuis Eccleſiis. De conſuetudine tamen receptum eſt, vt Capellani habentes beneficium ſimplex, liberi ſint ab onere reſidendi, niſi id onus illis imponatur ex ipſa inſtitutione, vel ex priuilegio Eccleſiæ, & ex conſuetudine. Azor *2.part. inſtit.moral. lib.3. cap.8. verſ. quintò queritur, pag.mihi* 411.

Quoad ſecundum, quando fructus ſunt adeò tenues, vt non ſufficiant oneri impoſito, obligationique reſidendi, dicendum eſt poſſe tolli hanc obligationem ab Ordinario, ita vt per ſubſtitutum ſeruiatur capellaniæ præſertim, ſi non reperiatur, qui capellaniam cum eo onere reſidentiæ perſonalis velit accipere. Garcia *de beneficiis, part.7. c.1. num.* 126.

Nec obeſt Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de reformat. cap.4.* ex quo colligitur non poſſe ab Epiſcopo tolli obligationem reſidendi, niſi in Synodo Diœceſana. Nihilominus dicendum eſt Concilium in eo loco non loqui de Miſſis impoſitis beneficio, ſeu Capellaniis in fundatione, ſed de Miſſis, & anniuerſariis relictis in aliqua Eccleſia, vt cenſuit ſacra Congregatio ſuper illo decreto, per hæc verba. *Prima, hoc decretum locum non habet in obligationibus Miſſarum, quæ impoſita ſunt Capellis erectis in titulum, ſiue ex prima diſpoſitione teſtatoris, ſiue alia quacunque. Secunda, ex hoc decreto non competit Epiſcopo facultas diminuendi onus à teſtatore impoſitum haredibus pro certis Miſſis, & anniuerſariis celebrandis, eleemoſynisque erogandis pauperibus, propter cauſas de quibus hic, neque in oneribus ſimiliter impoſitis beneficiatis in fundatione beneficiorum, ſi fructus beneficiorum non ſufficiant dictis oneribus ſupportandis. Tertia, nec habere locum cenſuit Congregatio hoc decretum in reducendis eleemoſynis, & quatenus facienda eſſet reductio ab habente poteſtatem potius eleemoſynas reduci debere, quàm Miſſas, vel anniuerſaria, quando à teſtatore fuiſſent relicta, & Miſſa, & anniuerſaria, & eleemoſyna. Quarta, caput hoc intelligendum eſt de Miſſis tantùm, non de aliis ſuffragiis, nec de Miſſis impoſitis in fundatione, ſed de relictis à teſtatoribus, habet locum etiam in reductione officiorum pro defunctis. Quinta, Archiepiſcopo Neapolitano Congregatio Concilij cenſuit decretum Concilij ſeſſ. 25. c.4. in ſacrorum etiam anniuerſariorum reductione locum habere.*

Iuuat Fr. Manuel *queſtionum regularium tom. 1. queſt.43. art.13.* Congregationem reſpondiſſe hanc taxationem de Miſſis tantùm, & non de aliis ſuffragiis eſſe accipiendam, nec de Miſſis in fundatione poſitis intelligi poſſe; ſed pro alia cauſa à teſtatoribus relictis. Accedit Paul. Piaſecius *in praxi Epiſcopal. part. 2. cap.5. fol. mihi* 160. *in principio*, dicens onera in fundatione beneficiorum eſſe adimplenda, etiam ſi fuerint grauia, & quamuis numerus Miſſarum eſſet onerosus, nihilominus omnino explendum, nec poſſe minui vigore Concil. Trid. *cap.4. ſeſſ. 25. de reformat.* quo aliàs Miſſarum numerus moderari poteſt, illo tamen decreto non comprehendi Miſſas in fundatione aſſignatas cenſuit ſacra Congregatio *anno 1597. die 3. Martij* per hæc verba. *Congregat. Concil. cenſuit ex decreto Concil. cap. 4. ſeſſion. 25. non licere Epiſcopo reducere onera Miſſarum in fundatione poſita. Ex quibus omnibus conſtat non poſſe tolli obligationem reſidendi ab Ordinario, quamuis fructus capellaniæ ſint tenues, & non ſufficientes ad alendum Capellanum.*

Dubitatio decimanona, Capellania erecta in titulum beneficij an poſſit dari puero ante primam tonſuram titulo ſæculari, ſi fundator id expreſsè diſpoſuerit donec fiat clericus? Pars negans patet, quia laici ſunt incapaces beneficij ſecluſo priuilegio Apoſtolico, Gigas *de penſionibus, q. 21. num. 4.* Aymon Crauetta *conſ. 93. num. 1. & 104.* Mandoſ. *de ſignatura gratia, tit. de prouiſio. ex verſ. indubitati iuris eſt*, Petrus Gregor. *de benefic. cap.* 36. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.4. queſt.2. à num.1. & 32.* ex priuilegio tamen Apoſtolico non eſt dubium poſſe concedi beneficium laico, Garcia *de expenſis, cap. 9. à num. 93.* & Laſarte *de decim. venditionis, cap.19. num.3.* 19.

Pars affirmans, ex eo probatur, quia cùm Capellania erigatur ex bonis priuatis alicuius authoritate Epiſcopi, bene poteſt dari puero ante primam tonſuram titulo ſæculari, fundatore ita diſponente, donec puer primam tonſuram capiat, qui tempore debito tenebitur promoueri, & fieri clericus: non tamen ante primam tonſuram tenebit Capellaniam in titulum beneficij, ſed titulo ſæculari: factus autem clericus accipiet Capellaniam vti beneficium, & in titulum beneficij accedente collatione Ordinarij: non enim eſt inconueniens hoc modo erigi Capellaniam cum authoritate Superioris, Garcia *de benefic. part.1. c.2. n.30. & ſeq. & n.35.* quamuis videatur contrarium ſentire, tamen loquitur in diuerſo caſu, ſcilicet, vt neque ex conditione in limine fundationis poſita de conſenſu Ordinarij poſſit laicus conferre beneficia, vt eſt communis, Lambert. *1. part. de iure patron. queſt.9. art.1. num.70.96. &* 105. & Palacius Rubeus *in repetitione capitis, per veſtras, de donat. inter vir. & vxor. num.17. &* 28. Roch. *in cap. final. de conſuetudine, ſect.5. num.44.*

Dubitatio vigeſima, an Capellania à principio erecta ſine authoritate Ordinarij poſſit poſtea erigi in beneficium per Ordinarium? Reſpondeo affirmatiuè, ſi non repugnet voluntas fundatoris: nam voluntas teſtatoris pro lege ſeruanda eſt, vt *in Authent. de nuptiis, §. diſponat. col.4.* & ipſe in limine fundationis ſolus eſt moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandati*, & voluntas illius, & diſpoſitio, cùm eſt executioni iam tradita, non poteſt per Ordinarium mutari, vt *in c.6. ſeſſ.22.* Concil. Trident. proinde, quando in primæua Capellaniæ fundatione non interpoſita fuit authoritas Ordinarij, poteſt poſtea per Ordinarium in Eccleſiaſticum beneficium erigi, ſi non reſiſtat voluntas fundatoris, quod intelligit Garcia *de benefic. part.1. cap.2. num.* 109. in Capellaniis fundatis in vltima voluntate, aut inter viuos, quorum effectus differtur poſt mortem, *ibi num.* 110. Secus de Capellaniis inſtitutis inter viuos, quæ ſtatim ſortitæ ſunt ſuum effectum; ex ea ratione, quia ex quo fundator non procurauit conſenſum Epiſcopi, nec requiſiuit authoritatem illius, non videtur velle erigere beneficium Eccleſiaſticum, ſed Capellaniam non collatiuam; ex quo, ſi poſtea erigatur Capellania in beneficium Eccleſiaſticum, mutaretur voluntas fundatoris, quod non eſt faciendum; neque Epiſcopus poteſt mutare mandatum 20.

tum teſtatoris, imò tenetur de præcepto teſtatoris mandata exequi, vt ex verbis *capitis, nos quidem, de teſtamentis*, deprehenditur, ibi, *per te ædificetur*, & ibi, *aſſignentur*, quæ verba cùm à Pontifice in Epiſcopum dirigantur, omnino videntur præceptum inducere, iuxta D. Thomam 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 1. Sotus *de iuſtitia, lib.* 7. *quæſt.* 1. *art.* 2. Si ergo teſtatoris mandata exequi non ſolùm poteſt, ſed etiam de præcepto tenetur Epiſcopus certis in caſibus, quomodo repugnante teſtatore poterit erigere in beneficium Eccleſiaſticum Capellaniam non collatiuam? Zaualllos *commun. contra commun. quæſt.* 282. *ex num.* 26. *ad num.* 29. *per totum.*

21. Dubitatio vigeſimaprima, an Capellania quando eſt erecta cum obligatione præſentandi Sacerdotem proximiorem de parentela, quid faciendum, ſi non inueniatur proximior Sacerdos, ſed tantùm clericus tempore præſentationis? Reſpondetur attendendum eſſe tempus præſentationis, & præſentandum Sacerdotem, quamuis ſit remotior, & hunc præferendum proximiori non ſacerdoti, etiamſi alter proximior fiat ſacerdos ante inſtitutionem, quia attenditur tempus præſentationis, ita Perez de Lara *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 59. ſicut attenditur tempus datæ. Flamin. *de reſignat. lib.* 9. *q.* 16. *ex num.* 14. & conſtat ex deciſione Rotæ *in cauſa Tarraconen. beneficij* 9. *Decemb.* 1580. coram D. Seraphino, quæ ſic habet. Fuit reſolutum ambas deſcendentias eſſe bene probatas: nam quantum ad deſcendentiam Iacobi nulla prorſus adeſt dubitatio, quantum ad deſcendentiam Gabrielis, ea quoque eſt bene probata; nam quod controuertitur, an primus Berengarius ſit filius Bernardi ſecundi facilè tollitur: primò enim adeſt teſtamentum Bernardi, qui inter cæteros inſtituit Berengarium in filium ſuum, & licèt ſit vnicum inſtrumentum, tamen coadiuuatur, quia Berengarius Ortomeda, & ipſe fecit teſtamentum, & inſtituit Berengarium filium ſuum: & ita habemus duo, quæ faciunt mentionem de Berengario, & licèt in ſecundo non dicatur Berengarius filius Bernardi, tamen cùm dicatur Berengarius Ortomeda, & ſic concurrant duæ demonſtrationes, ſtatis dicitur probata identitas: & idem eſt de ſequentibus gradibus. Hoc ſuppoſito ſubintrat alia difficultas, quiſnam eorum ſit præferendus? & licèt Iacobus prætendat ſe eſſe præferendum, cùm deſcendat per lineam maſculinam, Gabriel verò per fœmineam, tamen hoc fundamentum non placuit, ex traditis per Caſtrenſem *l.* 1. *num.* 4. *Cod. de conditionibus inſertis.* & hoc per ſubſequentem obſeruantiam declaratum fuit, ex quo fuerunt poſtea præſentati & inſtituti deſcendentes ex fœmina, Aimo. *conſ.* 118. *num.* 2. Præterea cùm in fundatione mandetur, vt præferatur, & inſtituatur Presbyter, ſi inueniri poterit, ſin minus clericus, & Gabriel eſſet Presbyter tempore præſentationis, Iacobus verò clericus tantùm, ceſſat difficultas, quia attenditur tempus præſentationis, & inſtitutionis, *cap. ſi ex eo tempore, de reſcriptis in* 6. Hæc ibi.

Confirmatur hæc doctrina argumento excommunicati impetrantis reſcriptum, quamuis poſtea ceſſet excommunicatio, quando litteras præſentauit, nihilominus reſcriptum vitiatur, ita Specul. *tit. de reſcripti præſentatione*, quia attenditur tempus datæ, *cap. eam te, de reſcriptis*, per textum *ibi*, & gloſſa *Ciuadinis, de iure patron. art.* 3. *ſexta partis*, *n.* 61. Sic in noſtro caſu attenditur tempus præſentationis Clerici inhabilis, quamuis ſit proximior, illique præfertur remotior Sacerdos, & ideo habilitas ſuperueniens nihil operatur, eo quòd gratia ex tempore datæ ſumit principium, & id quod à principio non ſubſiſtit, tractu temporis non conualeſcit, *cap. non firmatur, de regul. iur. in* 6. Gigas *de penſionibus quæſt.* 22. *num.* 12. *& num.* 16. vbi addit reſeruationem penſionis factam alicui tanquam clerico eſſe nullam, quamuis poſtea fiat clericus; quoniam tempus datæ inſpici debet, & habilitas ſuperueniens nihil facit, text. *in cap. ſi ſuper, de officio delegati.*

Dubitatio vegeſimaſecunda, an Capellani Rectorum Parochialium erecti authoritate Apoſtolica teneantur ad perſonalem reſidentiam ſicut Rectores ipſi? Reſponſio eſt affirmatiua ex deciſione ſacræ Congregationis, cuius meminit Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſſ.* 5. § 9. *num.* 17. per hæc verba: *An Capellani Coadiutores Rectorum Parochialium inſtituti authoritate Apoſtolica, teneantur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi? Congregatio cenſuit teneri.* Praxis noua Epiſcopalis *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 17. Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. reſidentia* 1. Armendariz *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. de reſidentia, vel abſentia Monet. *de option. cap.* 4. *quæſt.* 8. *num.* 157. & Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici, rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 104. 22.

Dubitatio vigeſimatertia, an Capellanus, qui quotidie celebrare tenetur, poſſit per ſubſtitutum ſupplere? Et quid de Capellano infirmo? Quo ad primum obligatus quotidie celebrare, non tenetur quotidie celebrare. Sed quanto frequentiùs poteſt ſalua honeſtate ſua, & debita Sacramenti veneratione, nec conſtringi poteſt, quia daretur de facili materia peccandi: non enim quotidie Sacerdos deuotus exiſtet, ita Abbas *in c. ſignificatum, num.* 4. *de pabendis, & in cap. conſuluiſti, de celebratione Miſſarum*, Imol. *ibi notab.* 3. Cordub. *lib.* 1. *quæſt.* 4. & Sylueſt. *verb. Miſſa* 1. §. 7. *verſ.* 5. & Henriquez *lib.* 9. *de Miſſa, cap.* 24. *num.* 4. vbi addit non teneri per alium ſupplere, ſi paucis diebus Miſſam omittat, niſi fundator Capellæ expreſsè dicat, vt omnibus diebus ſacrum facere teneatur per ſe, aut per alium. Cenſebitur tamen voluiſſe fundator celebrare quotidie, ſi dicat, volo, vt Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie celebret, aut ſi dicat, eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret, Graſſis *deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 8. Azor *inſtit. moral.* 1. *part. lib.* 10. *cap.* 24. *quæſ.* 7. & Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.* 14. *n.* 3. dicentes obligatum quotidie ad celebrandum, non teneri quotidie celebrare, ſed quanto frequentiùs potuerit, ſalua reuerentia debita Sacramento: attamen ex iuſta cauſa intermittens celebrationem per alium eo die ſupplebit, ſi in fundatione Capellaniæ non fuit electa perſona in quo euentu Sacerdos impeditus non tenetur per alium ſatisfacere. 23.

Circa Capellanum infirmum obligatum quotidie celebrare dicendum eſt, ratione morbi excuſari impeditum, vel ex indeuotione, teneri tamẽ per alium ſupplere, ſi longa eſt infirmitas, aliter non facere fructus ſuos; per octo tamen, vel decem dies ad ſummum infirmus poterit recipere reditus Capellaniæ, & poſtea per alios faciet celebrari Miſſas, ita Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.* 48. *n.* 2. contra Petr. Nauar. *lib.* 2. *de reſtit. n.* 210. opinantem infirmitate per vnum, vel alterum menſem durante, non teneri Capellanum per alios celebrari facere, ſed fallitur eo quia datum ob cauſam repeti poſſe, ſi adimpleri nequit ob infirmitatem recipientis, *l. ſi pecuniam,*

in

in principio, ff. de condict. cauſa data, probatur argumento famuli infirmi, cui non debetur ſalarium, & tamen dominus confert illi alimenta ac modicas expenſas per octo, vel decem dies ſaltem, Bartol. *in l. ſi cum dotem §. ſin autem, ff. ſolut. matrim.* & Couarr. *lib. 3. variar. cap. 13.* ergo Capellanus infirmus poterit ſibi retinere per totidem dies reditus Capellaniæ datos propter onus celebrandi Miſſas, & deinceps, ſi infirmitas longior ſit, per alios celebrari faciet. conſonat Henriquez *d. cap. 24. n. 4.* vbi ait habentem Capellam cum onere celebrandi quotidie, non teneri per alium ſatisfacere, ſi paucis diebus Miſſam intermittat.

24. Dubitatio vigeſimaquarta, An Capellanus, qui ex obligatione tenetur celebrare in aliqua Eccleſia, vel Altari, poſſit alibi celebrare etiam de conſenſu hæredum? Et quid de celebrante Miſſas anticipatè? Quoad primum, reſponſio eſt negatiua. Nam voluntas teſtatoris eſt adimplenda, quam mutare nequeunt hæredes, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſol. 342. num. 5. in fine*, & Fraxinel. *de obligationibus ſacerd. ſect. 4. concluſ. 4. §. 10.* Quòd ſi celebret abſque iuſta cauſa alibi, peccabit mortaliter, ſi ſæpiùs faciat: attamen non tenetur in eodem Altari, vel Eccleſia celebrare, aut ad aliquam reſtitutionem, vt compenſet ſacrificia alibi oblita, cùm non priuauerit conditorem Capellæ fructu ſacrificij, ſic Poſſeu. *cap. 2. num. 25. verſ. quæritur 2.* & Fraxinel. *d. ſect. 4. concluſ. 5. §. 3.* contra Azor. *p. 2. lib. 6. cap. 24. quæſ. 7.* vt diximus *ſuprà*, & contra alios affirmantes non ſatisfeciſſe, & teneri ad aliquam reſtitutionem, eo quia violauerint iſti contra facientes conditoris voluntatem. Henriquez tamen *d. lib. 9. & cap. 24. §. 4. in fine*, ſubdit in his ex cauſa diſpenſare Epiſcopum, nimirum cum illis, qui in Academia ratione ſtudij verſantur, vt alibi celebrent, & ſatisfaciant oneri Miſſarum, dicendo eas in alio loco, tempore, & hora.

Quoad ſecundum dicendum eſt non eſſe licitum Sacerdotibus Miſſas celebrare anticipatè pro illis, qui ab eiſdem petituri ſunt, vt celebrent, vt conſtat ex Bulla Clementis Octaui, cuius tenor talis eſt. Superioribus diebus ſignificatum fuit S. D. N. paucis abhinc annis in Hiſpania nouam conſuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione mixtam receptam in dies magis inualuiſſe, vt Sacerdotes Miſſam celebrantes, eius valorem generalem applicent his, qui poſtea Miſſæ celebrationem poſtulaturi, ac pro eo eleemoſynam præbituri ſunt, tametſi antequum Miſſæ ſacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogaſſent, neque ei hac de cauſa præſtitiſſent eleemoſynam. Quam rem cum Sãctitas ſua ad ſacram Congregationem Cardinalium Concil. Trident. Interpretum pro materiæ grauitate examinandam reieciſſet, in ipſa Congregatione primum de ea actum fuit diligentiſſimè, ac deinde relatum ad Sanctitatem ſuam, qui ex eiuſdem Congreg. ſententia, huiuſmodi conſuetudinem tanquam pluribus nominibus periculoſam fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam, atque à vetuſto Eccleſiæ more nimium abhorrentem exploſit, ac improbauit, atque Amplitudini tuæ litteras dari, quod facimus, mandauit, vt omnibus illius Regni Archiepiſcopis, atque Epiſcopis, in quorum diœceſibus huiuſmodi applicatio in vſum inducta fuerit, per litteras, aut aliàs ſcripto iniungat, vt talem vſum aboleant, ac prohibeant excommunicationis, atque aliis, quas opportunas, & neceſſarias exiſtimauerint, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitibus Ordinum, quos in iſtis Regnis nunc nouerit commorari, vt ſcilicet & ipſi Regularibus ſibi ſubditis talibus applicationibus, eiſdem pœnis propoſitis interdicant. quæ omnia pro ſua pietate, & Sanctiſſimi Domini Noſtri iuſſu obſequendi ſtudio Amplitudinem tuam ſedulò effecturum ſperantes omnipotentem Deum rogamus, vt eam quotidie cœleſtis ſuæ gratiæ donis velit auctiorare. Romæ die 15. Nouembris 1605. Quæ deciſio à ſacra Congregatione Concil. Trident. ex mandato S. D. Clementis VIII. emanauit per quam reprobatur conſuetudo celebrandi anticipatè.

Dubitatio vigeſima quinta, An Capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ expenſis Parochianorum, poſſit recipere oblationes, & emolumenta ibi oblata? Reſpondet Rebuff. *de decimis, quæſt. 6. num. 22.* Capellanum Eccleſiæ huius tribus concurrentibus poſſe recipere oblationes & obuentiones Parochianorum, ad quorum commodum Eccleſia fuit erecta, nimirum, quòd antiqua baptiſmalis fructibus, ſeu reditibus abundet, & quòd ædicula ſit neceſſaria, & quòd non habeat ſufficientes reditus ad ſuſtentationem Presbyteri. Si autem fundator, aut Parochiani neceſſarios ac ſufficientes reditus ſuppeditarent, Eccleſia baptiſmalis nihil concedere teneretur. Nomine autem *obuentionum* veniunt oblationes, & perſonales decimæ, Gonzal. *ad regul. 8. §. 7. proœmial. num. 199.* & Valaſc. *conſil. 14. num. 2.* 25.

Quòd ſi oblationes fiant alicui ædiculæ, quæ eſt ſita intra limites alicuius Parochiæ in honorem alicuius Sancti, aut imagini depictæ in pariete alicuius priuati, cedunt Eccleſiæ Parochiali, eiuſque Rectori, Ioann. Andr. Abbas, & Hoſtienſ. *in cap. paſtoralis, de his, quæ fiunt à Prælatis.* Læli. Zech. *de Republica Chriſtiana, cap. 28. de Parocho, num. 11.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium dec. tit. 18. num. 22.* & Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de bonis clericorum §. 3. num. 3.* & ſubdit *num. 6.* Parochum habere fundatam intentionem ſuper omnibus oblationibus, quæ offeruntur intra limites ſuæ Parochiæ.

Idem dicendum de oblationibus factis Capellæ exiſtenti in aliqua Eccleſia, quæ debentur Rectori Eccleſiæ, non autem Capellano dictæ Capellæ, niſi relinquantur intuitu ipſius Capellæ, ſeu Altaris. Marc. Anton Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. cap. 38. num. 3.* vbi addit, in dubio oblationes, quæ fiunt in aliquo Altari, præſumi factas intuitu Eccleſiæ, Abbas *in cap. 2. de ſucceſſione abinteſt.* Ex coniecturis tamen poteſt dici, cuius intuitu fiant oblationes, nimirum ſi in Altari ipſo adeſt imago alicuius Sancti, propter quem fiunt oblationes, tunc debentur Altari, non autem Rectori Eccleſiæ, Fel. *in c. dilectus, de officio Ordinarij.*

Dubitatio vigeſimaſexta, An Capellania ad nutum amouibilis in Capella Papæ ſit beneficium? 26.
Et an poſſit ordinari obtinens illam ad eius titulum, & quid ſi fuerit inſtituta authoritate Epiſcopi? Quoad primum videtur affirmandum, eo quia ad illius titulum poteſt Capellanus ordinari, vt tradit Nauarr. *conſ. 10. de temper. ordinat.* Sayr. *deciſ. 59. eodem titulo*, quos referens ſequitur Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſolut. 334.* tum, quia Capellania præfata eſt perpetua, & non vacat per mortem Papæ, vt conſtat ex ipſa experientia, quæ eſt rerum magiſtra, *cap. quàm ſit, de electione, lib. 6.* Nauarr. *ſuprà, num. 2.* ſecus dicendum de reliquis Capellaniis ad nutum, vt eſt communis, ad quarum titulum nemo poteſt ordinari, quia Vicarius temporalis

non

non cenſetur habere titulum conſiſtentem, ac propterea non poteſt ordinari, Aloyſ. Ricc. *in dec. Curiæ Archiepiſcopalis deciſ.* 190. *part.* 2. Campanil. *in diverſ. iur. Canon. rubr.* 8. *cap.* 4. *num.* 8. *in fine*, niſi authoritate Epiſcopi vicaria ad nutum fiat perpetua, tunc enim eſt beneficium Eccleſiaſticum, *cap. poſtulaſti, de reſcriptis, cap. adhac*, vbi Abbas, *de officio Vicarij*, Rebuff. *in tract. nominat. quaſt.* 9. *num.* 26.

27. Dubitatio vigeſimaſeptima, An Capellania perpetua obliget ad penſum horarum, & an poſſit Epiſcopus ſe intromittere in prouiſione illius? In primis teneri Capellanum recitare Officium diuinum eſt communis, cùm ſit beneficium quando datur per verum, & legitimum ius conferendi, hoc eſt, Canonicè, iuxta Canonum præſcriptum, ita Medin. *tractatu, de oratione, quaſt.* 7. Nauarr. *de oratione, cap.* 20. *num.* 17. Ledeſin. *in* 4. *part.* 2. *quaſt.* 16. *art.* 4. *dub.* 5. *ad finem*, & Azor 1. *part. inſtit. moral. lib.* 10. *cap.* 3. *verſ. quintò quæritur pag.* 945. Deinde Epiſcopus cùm hæc Capellania ſit collatiua, quæ alio nomine dicitur ſacra, & propriè beneficium Eccleſiaſticum, bene poteſt Epiſcopus ſe intromittere in prouiſione illius. Azor *vbi proximè*, Garcia *de benefic. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 95. *& num.* 105. *& ſequentibus*, Spinus *in ſpecul. teſtam. gloſſ.* 3. *numer.* 37. *&* 40.

28. Dubitatio vigeſimaoctaua, An Capellaniæ habentes reditus Eccleſiaſticos, quamuis ſint in Eccleſiis Regularium, debeant contribuere ſeminario? Reſponſio eſt affirmatiua, ita cenſuit ſacra Congregatio. Barboſ. *in remiſſ. ad Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 18. *num.* 8.

EPITOME.

29. *Teſtatore mandante in teſtamento imperfecto Capellam ædificari, tenentur venientes abinteſtato illam ædificare.*

30. *Teſtatore relinquente formam ædificandi Capellam, & herede minus conſumente in Capella erigenda, quid faciendum de ſuperfluo?*

31. *Ex legato relicto pro erigenda Capella non deducitur Falcidia.*

32. *Capella fabricanda infra annum, & locum legata, quando incipiat annus?*

33. *Hæredes quomodo teneantur conſtruere Capellam per teſtatorem legatam?*

34. *Capella vbi debeat erigi, quando non conſtat de voluntate teſtatoris circa locum?*

35. *Capellam erigere in domo priuati, quando liceat ſine authoritate ſuperioris?*

36. *Capella ædificanda an poſſit impediri à creditoribus?*

37. *Capella ſub nomine vnius extructa, an poſſit ſub nomine alterius mutari?*

38. *Parochianus an poſſit detrahere quartam de relictis pro conſtruenda Capella?*

39. *Arma fundatoris poſſunt tolli de Capella, ſi illam indotatam relinquat, & eius hæredes illam non dotent.*

40. *Vtrùm teſtator, ſeu fundator poſſit imponere Capellano, vt Miſſa pro defunctis quotidie celebretur?*

29. DVBITATIO vigeſimanona, An Capella, quæ mandatur ædificari in teſtamento imperfecto, ſit ædificanda à venientibus abinteſtato? Affirmat Bart. *in l. in teſtamento, de fideicommiſſariis libertatibus*, Menchac. *de ſucceſſion. creatione*, §. 22. *num.* 7. quia cauſa ædificandi Capellam, vel Eccleſiam, vt ibi diuina celebrentur, eſt cauſa pia, & ideo hæredes tenentur teſtatoris voluntatem adimplere, poſſuntque compelli per iudicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum tamquam executorem vltimarum voluntatum, *Clement. quia contingit, de religioſis domibus*, Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. Couarr. *cap. ſi hæredes, de teſtamentis*. Etenim talis cauſa, in qua teſtator mandat conſtrui Capellam, vel aliud opus ſimile, eſt mixti fori, eius executio, ac proinde erit locus præuentioni, quæ ſententia adeò vera eſt, vt ſi teſtator plures hæredes reliquerit, quilibet eorum poteſt cogi in ſolidum ad ſtructuram prædictæ Capellæ, iuxta teſtatoris voluntatem, neque excuſabitur hæres conuentus à fabrica Capellæ, ſed compelli poterit totam conſtruere, & ipſe à cæteris recuperabit, quod plus conſumpſit vltra ſuam portionem, Angelus *in l. in executione* §. 1. *de verbor. obligation.* Roman. *in l. ſtipulationes non diuiduntur, eodem titulo*, & deducitur ex textu *in l. fideicommiſſa*, §. *ſi in opere, ff. de legat.* 3. Gregor. Lopez per text. *ibi l.* 2. *tit.* 19. *p.* 5.

Dubitatio trigeſima, teſtatore relinquente formam ædificandi Capellam, & hærede multo minus in eius fabrica expendente, quid fiet de ſuperfluo? Angel. *in l. at ſi quis.* §. *funeris cauſa, de religioſis, & ſumptibus funerum*, opinatur, ſi minus, quàm teſtator decreuit, expendendum in eo opere, fuit conſumptum in fabrica Capellæ, & teſtator aliquem legatarium fecit in remanenti ex quinto, talem legatarium ſibi acquirere illud reſiduum. Baldus tamen *in l. ſi quis ad declinandam, C. de Epiſcopis, & clericis*, tradit omne illud quod minus fuit impenſum in conſtructione Capellæ, non pertinere ad legatarium quinti, ſed eſſe expendendum in opera pia in odium legatarij, ſiquidem culpa ſua totum non fuit expenſum. 30.

Mihi tamen magis placet adhærendum eſſe verbis teſtatoris; & ideo, ſi ipſe expreſsè dixit, volo, vt conſtruatur Capella, iuxta formam, ac modum à me relictum Titio, in hoc euentu opere abſoluto, quamuis non expendantur omnia, ſicuti in quinto relictum eſt legatario, ſuperfluum debet accreſcere legatario, vel hæredi, nullo legatario relicto. Contrà verò, ſi teſtator expreſsè dicat, Volo, vt in mea Capella fabricanda impendantur mille aurei, tunc mille aurei ſunt expendendi, quòd ſi minus expendatur, quod ſuperfuit in vſus pios arbitrio Prælati debet expendi; in quo ſenſu verior eſt ſententia Baldi *ſuprà*, & aliorum, quos refert Specul. *tit. de inſtrumentorum editione* §. *nunc verò aliqua, verſ.* 63.

Dubitatio trigeſimaprima, vtrùm ex legato relicto pro Eccleſia ædificanda detrahatur Falcidia? Reſpondetur negatiuè, *cap.* 3. *de teſtamentis*, vt colligitur ex originali illius textus, qui eſt D. Gregorij *lib.* 2. *Epiſtolarum Epiſtola* 10. ibi, Res atque reditus, quibus relicti ſunt loco ipſi venerabili ſine diminutione aliqua ſoluentur. Hinc fit, vt non detrahatur Falcidia, quando ſeruis libertas, aut aliquid aliud in eorum libertatem legatur. *Inſtitut. de leg. Falcid.* §. *vltim. & l. Papinianus.* § *quarta autem, ff. de inofficioſ. teſt.* numerantur enim hoc inter cauſas pias, de quibus non detrahitur Falcidia, quando aliquid legatur ad vſus pios, Gomez *tom.* 1. *variar. cap.* 4. *numer.* 17. *illatione tertia*, Molina *de iuſtitia, tract.* 2. *diſp.* 213. *pag.* 1295. *& ſequentibus*, præterquam, ſi hæredis inſtitutio ſit etiam ad pias cauſas: tunc enim hæredes poſſunt detrahere à legatis 31.

legatis piis falcidiam ; eo quia, quando duo circa eandem rem eodem priuilegio potiuntur, priuilegium vtriuſque non valet, & iuri communi ſtandum eſt, Molin. *ſuprà*, Spinus *in ſpeculo gloſſ. 8. principal. num. 92.*

32. Dubitatio trigeſimaſecunda, de Capella infra annum ædificanda, quando debeat incipere illius ſtructura? Reſpondetur annum incipere à die, quo hæredes receperunt ſibi relicta pro ipſa fabricanda, Baldus, & Scribentes *in l. ſideicommiſſum, de legatis 1.* & Bartol. *in l. ſi cui, in fine principij, de legat. 1.* per *l. tali, ff. de iure dotium.* Quo ad locum vbi Capella fieri iubetur, ſi locus non eſt aptus ædificandæ Eccleſiæ, ex diſpoſitione Epiſcopi alibi poteſt ædificari: ſecus, ſi in eo loco commodè poſſet conſtrui, tunc non debet locus permutari, vt *l. legatum ff. de vſufruct. legato,* & quod ibi Bartol. ait, Baldus dicit *in l. 1. in fine, C. de his, quæ pœn. nom.*

33. Dubitatio trigeſimatertia, Quomodo hæredes teneantur conſtruere Capellam per teſtatorem legatam, ſi reperiatur conſtructa? Præſumitur facta per hæredes, vel per illum, qui erat grauatus ad illam fabricandam, Bartolus *in l. cum ſeruus, ff. de verbor. obligat.* Quòd ſi hæredes laici recuſent teſtatoris voluntatem adimplere, poteſt Epiſcopus illos compellere ad conſtructionem Capellæ, etiamſi laici ſint. *cap. nos quidem, cap. ſi heredes, cap. Ioannes, cap. tua nobis,* vbi Hoſtienſis, *num. 6. & 7. de teſtamentis,* Sbroz *de Vicario Epiſcopi, lib. 2. quæſt. 49. num. 1.* Aloyſ. *in collect. deciſ. part. 3. collect. 714.* Quin imò poteſt Epiſcopus tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus cogere legatarios ad exequenda pia, ſecundùm Concil. Trident. *quæſt. 22. de reform. cap. 8.* etiamſi executores ſint officiales Sanctæ Inquiſitionis exempti à iuriſdictione ordinariorum, ita deciſum refert Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, p. 2. c. vltimo, in fine.*

34. Dubitatio trigeſimaquarta. Capella vbi debeat erigi, quando non conſtat de voluntate teſtatoris circa locum? Reſpondetur relictum pro Capella conſtruenda non demonſtrato loco ſuſtineri. Nam quamuis propter incertitudinem alia legata vitientur, tamen legata pro Eccleſia ædificanda, licèt ſint incerta, tenent, Romanus *Authentica ſimiliter, C. ad l. Falcidiam* Tiraquel. *de priuilegiis piæ cauſæ, priuileg. 55.* In ea nanque incertitudine venit certitudo verificanda per arbitrium Epiſcopi. *l. id quod pauperibus l. nulli, & l. ſi quis ad declinandam. C. de Epiſcopis, & clericis,* Ripa *in l. inter ſtipulantem, de verbor. oblig.* & alij apud Spinum *gloſſ. 3. principal. de capellaniis, n. 14. & 15.*

35. Dubitatio trigeſimaquinta. Quando liceat priuato conſtruere Capellam in domo propria abſque ſuperioris authoritate? Reſpondetur poſſe priuatum in domo propria erigere Capellam inconſulto Epiſcopo. Non poſſe tamen in ea celebrari ſine conſenſu illius, ita Innocentius *in cap. adhæc, de religioſis domibus.* Ratio, quia prohibitum eſt, ne ſacrum fiat extra Eccleſiam, ac locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum, textus *in cap. ſicut, & in cap. Miſſarum, cum ſequentibus, de conſecrat. diſt. 1.* Concil. Tridentin. *ſeſſ. 22. de obſeruandis in celebratione Miſſæ,* D. Thomas *3. part. quæſt. 83. art. 3. ad 1.* Soar. *tom. 3. diſp. 81. ſect. 2. & 5.* Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quæſt. 1.* Vnde erit mortale, ſacrum facere in loco non ſacro extra caſum neceſſitatis, quamuis non detur ſcandalum, Soar. *dicta ſect. 3. in principio,* Henriquez *in ſumma, lib. 9. de Miſſa, cap. 27. §. 1.* Vaſquez *3. part. diſp. 233. cap. 3. num. 4. & 6.* Coninch *de Sacramentis, quæſt. 83. art. 3. dub. 1.* & Reginald. *in praxi for. pœnit. lib. 29. num. 176.* Tamen Sotus *in 4. diſt. 13. quæſt. 2. art. 3.* quem ſequitur Saa *verb. Miſſa, num. 20.* dicunt extra neceſſitatem, ſi fiat ſacrum, & abſit contemptus, & ſcandalum, non eſſe mortale. ex quo colligitur in neceſſitate poſſe fieri ſacrum ſine Epiſcopi licentia, vt ſi quis ſit in itinere, aut Eccleſia populum non capiat, neque id prohibetur in Concilio Tridentino, Sâ *vbi ſuprà.*

Illud etiam notandum ex *cap. Miſſarum, de conſecrat. diſt. 1.* Epiſcopum poſſe concedere in ſua Diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili, vt fiat ſacrum, ibi, *in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit. cap. 2. his ergo,* ibi, *niſi in quibus Epiſcopus iuſſerit, de conſecrat. diſt. 1.* & ante Concilium Tridentinum hanc praxim eſſe receptam, docent Gutierr. *Canon. lib. 1. cap. 30. num. 25.* Henriquez *in ſumma, lib. 9. cap. 25. num. 81.* & Syluest. *in ſumma verb. Miſſa, num. 5. verſ. tertiò deducere,* & Beja *in reſponſione caſuum conſcientiæ, part. 4. caſu 53. verſ. tertiò dico.* Poſt autem Concil. Trident. contentio eſt, an hæc facultas ſit reuocata? & affirmant Gutierr. ſuprà *d. cap. 30. num. 25.* Fuſc. *de viſitat. lib. 1. cap. 21. num. 8.* poſt Nauarrum *in manuali, cap. 25. num. 81.* quin imo id concedere pertinere tantùm ad Summum Pontificem, hoc eſt, concedere licentiam celebrandi in priuatis Oratoriis, & non ad Epiſcopos, refert Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccleſ. deciſ. 538. num. vltimo, in prima edit. & reſolut. 460. in fine, in 2. edit.* ex decreto Congregationis Concilij Tridentini, ne Epiſcopi permittant etiam iuſta de cauſa celebrari in Capella domus priuatæ, & ſub dio, etiam adhibito vtroque Altari, firmo ſcilicet, & portali, prout volunt Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. quæſt. 40. art. 9. concl. 3. in fine,* Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quæſt. 3.* Reginald. *in praxi for. pœnit. lib. 29. num. 176.* & Coninch. *de Sacram. quæſt. 83. n. 225.*

Nihilominus per Concilium Tridentinum ſuprà non eſſe ablatam Epiſcopis hanc poteſtatem concedendi has licentias, tradunt Henriquez *ſuprà cap. 27. §. 1.* Sâ *verb. Miſſa, num. 20.* Nauarr. *conſ. 5. num. 2.* ſub titulo, *de priuilegiis in nouis,* Fr. Emman. *de regularibus, tom. 1. quæſt. 43. art. 6.* Soar. *tom. 3. diſp. 81. ſect. 3. verſ. addit verò,* nec diſcordat Armendar. *in additionibus ad recopil. legum Nauarræ, lib. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, num. 72.* ſubdens Oratorium, in quo celebrandum eſt, decenter fore ſtructum, & liberum ab omnibus actibus domeſticis, quare dicendum non eſſe ablatam Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi, vt ſtante cauſa rationabili celebretur in Oratorio priuato, & ſub dio, & in Altari portatili, vt etiam fatentur Aloyſ. Ricc. *ſuprà reſol. 460. n. 2.* & Praxis noua Epiſcopalis *p. 1. c. 5. n. 8. pag. 77. & p. 2. c. 3. n. 21. in fine.*

Dubitatio trigeſimaſexta, An Capella ædificanda 36.
poſſit impediri à creditoribus? Reſponde quando Capella eſt iam ædificata, & dominus non eſt ſoluendo, & creditores ex declaratione iudicis poſſint occupare omnia bona, & iura ipſius ædificatoris, non poſſe tamen occupare creditores ipſam Capellam, neque in illos poſſe tranſire ius aliquod præfatæ Capellæ, ita Bartol. per textum *in l. Offidius ff. de priuilegiis creditorum*; vnde ſequitur antequam incipiatur ædificium Capellæ, poſſe creditores requirere, vt ſibi ſolutio ex bonis relictis pro fabricanda Capella fiat, quia non cenſentur relicta niſi ære alieno deducto. *l. ſubſignatum. §. bona, cum ſimilibus, ff. de verbor. ſignificat.* Quapropter dici poteſt fundatorem Capellæ nulla bona libera

pro

Digitized by Google

pro eo opere conſtruendo reliquiſſe.Molin.*de primogen.lib.4.cap.7.num.17.*

37\. Dubitatio trigeſimaſeptima, An Capella ſub nomine vnius extructa poſſit mutari ſub nomine alterius, & concedi alteri? Negat Bartol. quem ſequitur Angelus *de teſtamentis, gloſſ. 9. numer. 4.* addens nec poſſe Rectorem Capellæ arma antiquiora mutare, teſte eodem Bartol. *in l. 11. ff. de opere publico, §. final.* Nec licitum eſt arma fundatorum Capellæ cuiquam abradere, & ponere alterius inſignia, vel nomina: imò debent puniri ita facientes arbitrio iudicis, ita concludit Cæpolla *de ſeruitut. vrbanor. prædior. cap. 71. de picturis*, per textum *in l. qui liberalitatem, ad finem, ff. de oper. public.* & Bartol. *in l. citat. qui liberalitatem*, vbi notat contra aliquos regulares, qui Capellas aliquorum tribuunt nomini aliorum, quod non licet, prout vult Lambertin. *de iure patron. lib. 3. art 5.*

38\. Dubitatio trigeſimaoctaua, An parochianus poſſit detrahere quartam de relictis pro conſtruenda Capella? Reſpondetur negatiuè ex traditis *in dubitatione* 31. ſi per deductionem huius quartæ impediretur conſtructio præfatæ Capellæ, ita Paulus de Eleaza, & Ancharanus *de ſepulturis in Clement. 2.*

39\. Dubitatio trigeſimanona, An poſſint arma fundatoris tolli de Capella, ſi ipſe illam indotatam relinquat, & eius hæredes illam non dotent? Reſponde primò fundatorem Eccleſiæ illam non dotantem congrua ſuſtentione priuari iure patronatus, Spin. *gloſſ. 3. principali, de Capellaniis, num. 12. ad finem.* Reſponde ſecundò monendos eſſe patronos, vt Eccleſiam dotent, dóſque debet eſſe conueniens pro ſuſtentandis miniſtris Eccleſiæ, quod ſi nolint & arma fundatoris raduntur, & ſepulchra de loco conſtituto amouentur, Spin. *gloſſ. 4. num. 34.* Hæredes tamen non poſſunt affigere arma ſua in Capella, in qua ſunt arma fundatoris, Ioannes de Anania *in conſilio* 86. ex regul. ſuper re aliena non eſſe licitum imponere ſigna, vel arma, *l. 1. & per totum, Cod. vt nemini liceat ſigna imponere.* Conſeruatur nanque memoria fundatoris per arma affixa. Bart. *in tract. de inſignis, & armis*, & deflexu temporis dubitatur de ædificatore Capellæ, Anchar. *conſ. 113. in principio*, & Lambertin. *de iure patronat. lib. 3. p. 4. art. 5. quæſt. principal.*

40\. Dubitatio quadrageſima, Verùm teſtator, ſeu fundator poſſit imponere Capellano, vt Miſſa pro defunctis quotidie celebretur? Reſponſio eſt affirmatiua: valet enim hæc obligatio impoſita à teſtatore propter fauorem vltimæ voluntatis, quæ eſt attendenda, & obſeruanda. *l. 1. C. de ſacroſanctis Eccleſiis*, & teſtatoris voluntati ſtandum eſt. *l. vlt. C. de fideicommiſſ. Authent. de nuptiis. § diſponat, cap. vltima voluntas 13. quæſt. 2.* Tum quia defuncto fit iniuria, eo quòd magis prodeſt defuncto Miſſa priuata, quàm communis, & ſatisfactio promanat ex deuotione offerentis Miſſæ ſacrificium, & illius pro quo offertur: proinde valor Miſſæ in quantum eſt ſatisfactorius eſt limitatus, quatenus deriuatur à potentia, & deuotione limitata, videlicet ab homine. Quare cùm voluntas fundatoris ſit pro defunctis Miſſa, vt quotidie celebretur, non eſt mutanda, Concil. Trident. *ſeſſ. 22. c. 6. & ſeſſ. 25. cap. 4.* quæ ſententia eſt etiam Abbatis *conſ. 99. num. 4.* Anton. Cucch. *lib. 5. inſtitut. maior. tit. 6. n. 24.* Lambertin. *de iure patronat. lib. 3. 1. part. quæſt. 1.* Nauarr. *in manuali, cap. 25. num. 92.* Oncala *de colore Miſſæ, art. 8.* Ex conſilio tamen poteſt quis in diebus ſolennibus celebrare ſolennem Miſſam cum commemoratione defunctorum, argumento capitis *cum creatura, de celebratione Miſſarum*, & hoc modo ſatisfacit, qui audit Miſſam priuatam pro defunctis, & præcepto de audienda Miſſa etiam in die ſolenni, Syluest. *verb. Miſſa 2. num. 4.* Sotus *in 4. diſt. 13. quæſt. 2. art. 1.* & Nauarr. *in Manuali, cap. 7. num. 21.* Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 6. verſ. tertiò quæritur.*

De Parocho ægrotante, & non reſidente.

§. V.

EPITOME.

1. *Infirmus quis dicatur?*
2. *Infirmus ſolitus reſidere ſi diuinis intereſſe non poteſt, diſtributiones quotidianas poteſt recipere.*
3. *Parochus morboſus quando arceri debeat à gubernatione ſua Parochia?*
4. *Infirmus Clericus, qui non poteſt ſolus recitare, an teneatur vocare ſocium, ſi poſſit?*
5. *Clericus infirmus an debeat compenſare horas omiſſas per alias preces, quas commodè poteſt fundere.*
6. *Qui propter infirmitatem recitare non poteſt, an debeat recitantem audire?*
7. *Reſidentia Epiſcoporum, & Parochorum eſt de iure diuino.*
8. *Parochi debent reſidere in ſuis Parochiis, quamuis in illis ſint pauciſſimi incolæ.*
   & quid ſi non recitent, & reſideant, & è contra. ibid.
9. *Reſidere poteſt habens duas Parochias æquè principaliter vnitas, in qua maluerit.*
10. *Habens Vicarium perpetuum non tenetur reſidere, Vicario viuente.*
11. *Inquiſitorum, & ſubcollectorum officium gerentes, an debeant reſidere in ſua Parochiali?*
12. *Curam baptizandi obtinens in Baptiſmali Eccleſia, an debeat reſidere?*
13. *Parochus an excuſetur à reſidentia ingruente aliquo morbo peſtilenti.*
14. *Epiſcopus an poſſit excuſare ab onere reſidendi Rectores parochiales, & Canonicos, qui tenentur reſidere?*
15. *Epiſcopus an poſſit procedere propter non reſidentiam ad priuationem, etiam ſi temporum interualla non ſeruentur?*
16. *S. Pontifex an ſine iuſta cauſa poſſit excuſare Parochos à reſidentia in ſuis beneficiis curatis?*
17. *Cauſæ excuſantes à reſidentia, quæ ſint, & quando Epiſcopus eos liberare, & non liberare poſſit?*
18. *Qui gaudeant priuilegio in cathedralibus, & collegiatis, vt abſentes fructus ſuos recipiant?*
19. *Canonici, qui fructus habent tantùm in diſtributionibus quotidianis, non eas acquirunt omnes omnino ſi ſint in ſeruitio Epiſcopi.*
20. *Parochus qui abeſt per vnum, vel alterum menſem ſine licentia Ordinarij in ſcriptis an faciat fructus ſuos? & quid de habente iuſtam cauſam non reſidendi? ſi abſit non petita licentia, & quid ſi petat, & denegetur?*

21. *Parochus cui datus eſt coadiutor perpetuus, non excuſatur à reſidentia, neque qui officium curæ per ſubſtitutum exercet.*

1. IN primis ſe offert quæſt. Quis dicatur infirmus ad effectum non lucrandi fructus beneficij Parochialis, ſeu Canonicatus, cui tenetur ſeruire: Menoch. *de arbitrar. caſu* 60. *num.* 5. *cum ſequentibus*, relatis hinc inde opinionibus concludit Medici arbitrio relinquendum, quando quis dicatur infirmus, ita vt non poſſit diuinis intereſſe, vel ſuo muneri ſatisfacere, conſonat Azor 1. *p. inſtit. moral. lib.* 10. *c.* 13. dicens in dubio conſilio etiam Medici ſtandum eſſe, ſit nec ne infirmitas grauis.

2. Ad effectum autem lucrandi diſtributiones, & fructus beneficiorum eos, & eas poteſt recipere, dummodo morbo non impediente ſolitus erat reſidere, diuinis intereſſe, quamuis propria culpa in morbum inciderit, ita Couarr. *lib.* 3. *variarum, cap.* 13. *num.* 8. Moneta *de diſtributionibus quotidianis, part.* 2. *quaſt.* 6. *n.* 21. Cened. *ad ſextum collect.* 15. *num.* 8. *& pract. ac Canonicarum quaſt. lib.* 1. *q.* 1. *n.* 8. Diximus, qui ſolitus erat intereſſe, quòd ſi non ſolebat adeſſe, infirmitas non iudicatur pro præſentia, & intereſſentia, cùm eo caſu moribus ipſe non dederit cauſam abſentiæ, Nauar. *de horis Canonicis, cap.* 11. *à num.* 9. Spinus *de teſtam. gloſſ.* 9. *num.* 30. *verſ. ſed tenendo*, Henriquez *in ſumma, lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 4. *in fine, in commento littera T.* Caldas Pereira *de renouat. emphyt. quaſt.* 5. *num.* 23. *verſ. vnde ſi Canonicus*, Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 26. & Bonacin. *de cenſuris, diſputat.* 1. *q.* 2. *punct.* 4. *num.* 5.

3. Porrò Parochus morboſus adeò, vt horrorem incutiat ouibus ſuis, puta leproſus, aut alia ſimili infirmitate affectus, debet arceri ab adminiſtratione ſuæ parochiæ, Flaminius *de reſignat. lib.* 5. *q.* 6. *num.* 17. vbi *num.* 19. hoc extendit ad genus ſcabiei, quod pſoram medici vocant, & alio nomine dicitur *ſcabies herculea*, quæ àccedit ad lepram, & *num.* 28. ampliat ad morbo Gallico corruptos, ſimiliter ſunt remouendi ab exercitio curæ morboſi, quando morbus talis eſt, vt nec ſpiritualia, nec temporalia poteſt Parochus adminiſtrare, Suar. *tom.* 5. *de cenſuris, diſp.* 51. *ſect.* 2. *ad finem*, Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr.* 11. *cap.* 17. *num.* 160. & Garcia *de benefic. part.* 4. *cap.* 5. *num.* 6. tunc enim dandus eſt Parocho coadiutor, non tamen priuandus ſuo beneficio, Gonzal. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 5. *n.* 11. ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 7. *verſ. quod ſi docent*, colligit Garcia *part.* 4. *cap.* 5. *n.* 5. *& duobus ſequentibus*, & probat textus *in cap. de Rectoribus, cap. ex parte, & cap. final. de clerico agrotante, cap. primo, eodem titulo in* 6.

4. Quæſtionis tamen eſt, an Clericus, qui ob morbum nequit ſolus recitare, teneatur ſocium quærere, ſi poſſit facilè inuenire, vt illum adiuuet? Nauarr. *de oratione, cap.* 11. *num.* 13. *&* 19. affirmat, ſi facilè ſibi ſocium inuenire poſſit, alioqui minimè; ex eo, quòd poſſumus per amicos, id per nos ipſos cenſemus meritò poſſe. Idem dicendum eſt de cæco, qui preces horarias memoriter tenet, ſi ſolus eas recitare non poteſt, & cum ſocio poteſt, ſi ipſum commodè inuenire poteſt; ſecùs ſi nullam partem precum commodè recitare poteſt ſolus, tunc liber eſt à lege, Azor. 1. *part. inſtit. moral. lib.* 10. *cap.* 13. *quaſ.* 3. 4. *&* 5.

Similiter, qui propter infirmitatem nequit officium diuinum recitare, non tenetur ſupplere per alias preces, quamuis eas commodè poſſit fundere, Syluester *verb. hora, q.* 4. quod eſt verius, quamuis Angelus *verb. hora, num.* 4. affirmet teneri, ex eo fundamento, quia eſſe iuris diuini tradit beneficiarios ratione beneficij accepti debere recitare Officium diuinum, ſed verius eſt hoc eſſe de iure Canonico; ideo infirmus eo ipſo, quòd liber eſt ab hoc, eſſe de iure Canonico; ideo infirmus eo ipſo, quòd liber eſt ab hoc onere præ infirmitate cenſetur liber ab onere aliarum precum, Azor *ſupr. q.* 8. 5.

Eodem modo qui non poteſt morbi cauſa ſoluere diuinum Officium, non tenetur recitantem audire, etiamſi commodè poteſt: eſt communis opinio, Syluester *verb. hora, q.* 4. ex Innoc. & Abbate, & aliis *in c. dolentes, & c.* 1. *de celebratione Miſſarum*, ſequitur Nauarr. *de oratione, cap.* 11. *num.* 6. quia nullus extat Canon, quo id præcipiatur, neque ratio, quæ conuincat. 6.

Quæres an reſidentia Epiſcoporum, & Parochorum ſit de iure diuino? Caiet. 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. affirmat, & probatur ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 1. cùm dicat præcepto diuino mandatum eſſe omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas cognoſcere; quibus verbis oſtenditur iure diuino poſſe Epiſcopos, & Parochos cogi ad reſidendum in ſuis Eccleſiis, ita Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 13. Sotus *de iuſtitia, lib.* 1. *quaſt.* 3. *art.* 1. Nauar. *in manuali, cap.* 35. *num.* 121. Zecchius *de munere Epiſcopali, cap.* 5. *num.* 3. Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. Cordub. *lib.* 1. *q.* 19. Valentia 3. *tom. diſp.* 10. *quaſt.* 3. *punct.* 5. Azeued. *in l.* 27. *tit.* 3. *lib.* 1. *recopil. n.* 8. Galleg. *in tract. de parochor. obligatione tempore peſtis*, 1. *p. diſp.* 1. *à num.* 46. Zeuallos *commun. contra commun. q.* 585. *à n.* 1. Poſſeuin. *de officio Curati, c.* ? *n.* 1. & alij, quos referens ſequitur Garcia *p.* 3. *c.* 2. *n.* 16. 7.

Circa reſidentiam Epiſcoporum, ac curatorum eſt conſtitutio Pij Quarti 115. & facienda eſt in loco, vbi eſt ipſa Eccleſia Cathedralis, per gloſſam *in c. Epiſcopus, de conſecratione, diſt.* 1. Circa reſidentiam curatorum eſt alia conſtitutio Pij Quinti 64. in ordine in Bullario. Nam Parochialis, & curata Eccleſia cùm iudicetur propter adminiſtrationem Sacramentorum, & propter particularem populum datum confeſtim eidem Parocho, ſeu Curato in ipſa Parochiali Eccleſia reſidentia adnexa eſt, Conc. Trident. *ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 2. *ſeſſ.* 23. *eodem tit. cap.* 1. § *eadem omnino*, Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 18. *& lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 7. poſt Nauarrum *in manuali, cap.* 25. *num.* 121. quapropter Epiſcopus, & Parochus à ſuis Eccleſiis abeſſe nequeunt, & reſidere debent, quòd ſi abſint ſine cauſa iuſta vltra mortalis peccati reatum, quem incurrunt pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non faciunt, nec illos poſſunt retinere, ſed tenentur eos fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus erogare. Concil. Trident. *cap.* 1. *verſ. ſi quis autem, ſeſſ.* 23. Quin imò ſi per ſex menſes continuos culpa ſua extra ſuam Diœceſim commorentur, Epiſcopus ipſo facto quarta parte fructuum illius anni priuatur, & per ſuperiores Eccleſiæ applicanda eſt fabricæ, vel pauperibus loci. Quòd ſi per alios ſex menſes in abſentia permaneat, alia quarta pars amittitur applicanda eodem modo, quo prima quarta pars, & ſi deinceps perſeueret in contumacia intra menſes tres, à Metropolitano moneatur Summus Pontifex de abſentia ſuffraganei, alioquin Metropolitanus ipſo facto ingreſſu Eccleſiæ priuatus eſt, per Conc. Trident. *c.* 1. *ſeſſ.* 6. *de reform.*

Parochus

8. Parochus verò non reſidens in beneficio parochiali,ſeu curato,pro rata temporis amittit fructus ſuos ;eſt communis , & eos tenetur reſtituere etiam ex declaratione ſacræ Congregationis, quæ ſic habet. *Fructus omittuntur duntaxat pro rata illius temporis , quo quis abeſt ſine licentia , nec poteſt componi reſtitutio debita fructuum malè perceptorum cum obtinentibus Bullam Cruciata,vel vigore aliorum priuilegiorum , & facultatum obtentarum per Concilium.* Sic ibi.

Fructus tamen amiſſi debent reſtitui fabricis Eccleſiarum , aut pauperibus , Nauar. *in manuali, cap.*25. *num.*121. *& conſ.* 20. *num.*4. *de celebratione Miſſarum*, Henriquez *in ſumma, lib.*7.*cap.*36. §.3. & cenſuit Congregatio,teſte Garcia *part.*3. *cap.*2. his verbis , *num.* 31. *Congregatio cenſuit Epiſcopum ordinarium debere applicare fructus non reſidentium, de quibus in hoc decreto fabrica Eccleſia parochialis, etiam ſi non indigeat , nec pauperes intra limites reperiantur, qua poteſt tamen indies indigere , ſaltem quoad ornamenta.*

Quare compelli poteſt Parochus reſidere in ſua Eccleſia, quamuis ſit modici valoris , & quamuis parochiani pauciſſimi ſint. Similiter poteſt compelli Parochus ad reſidendum, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco extra fines parochiæ per quinque , vel ſex milliaria , Garcia 3. *part. cap.* 2. *num.* 179. vt conſtat ex ſequentibus declarionibus ſacræ Congregationis , quarum ibi meminit, quæ ſic habent. *Rector , ſeu Parochus , qui habet parochiam , intra cuius limites adhuc habitant parochiani , tenetur in ea reſidere , etiam ſi tantùm eſſent in illa parochia tres , vel quatuor incola.* Sequitur alia. *Epiſcopus poteſt compellere Rectores ad reſidendum , non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à parochia per ſex milliaria*; poſt has tertia per hæc verba : *Congregatio Concilij cenſuit Rectores Parochialium debere reſidere in domo ipſarum parochialium , quòd ſi parochiales domos non habent,tunc in alia domo , quæ ſit intra limites parochia, aut ſaltem in ita vicina Parochiali Eccleſia , vt inde commodè per ſe ipſos poſſint ei inſeruire.*

Controuerti tamen poteſt de reſidente , non autem recitante , & de recitante,non tamen reſidente ? Dicendum eſt non recitantem Officium diuinum Parochum ſine legitimo impedimento, non facere fructus ſuos , ſed teneri reſtituere illos fabricæ Eccleſiæ , aut pauperibus. Habetur in Concilio Lateranenſi celebrato ſub Leone X. *ſeſſ.*9. §. *ſtatuimus*, in hæc verba : *Statuimus , vt nemo beneficium Curatum , aut ſimplex habens , qui elapſis ſex menſibus ab eius conſecutione , ſine legitimo impedimento Officium diuinum recitare omiſerit , pro tempore quo non recitauit , fructus ſuos faciat ; imò eos impendere tanquam rem iniuſtè captam , in fabricam Eccleſia , aut eleemoſynas pauperum teneatur.* Sic ibi. quæ ſententia placet Cordubenſi *in ſumma* , *q.* 33. & Couarru.*lib.*3. *variarum* , *cap.* 13. *num.*10. Nauarr. *in manuali* , *cap.*25. *num.*122. *& de oratione* , *cap.* 7. *num.* 32. vbi refert Pij Quinti conſtitutionem , incipit , *Ex proximo Lateranenſi Concilio* , qua confirmatur decretum Concilij Lateranenſis atque ita in foro conſcientiæ omittens Officium diuinum, aut eius partem, tenetur reſtituere fructus pro rata officij prætermiſſi.

Sed quid ſi omittens horas canonicas ſatisfaciat labori ſuæ parochiæ , & inſeruiat Eccleſiæ, adminiſtretque Sacramenta parochianis , & reliqua onera adimpleat , quæ vltra penſum horarum Parocho competunt ? Reſpondetur Parochum , ſeu curam animarum habentem teneri reſtituere propter omiſſionem horarum tertiam, vel quartam partem fructuum;reliquas verò duas, vel tres partes poſſe ſibi retinere propter reliqua onera , ac munera , quæ exercet pro adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ , & pro obligatione reſidendi , ita Barthol. Medin. *in inſtructione Confeſſariorum in expoſitione primi precepti*, §.11. *fol.* 105. Lopez 2. *part. inſtructory* , *cap.* 95. Henriquez *lib.* 3. *de excommunicatione* , *cap.* 13. Beja *in reſponſione caſuum conſcientia* 55. *lib.*1. Ratio , quia Parochus habet onus adminiſtrandi Sacramenta ſuis ouibus , & reſidendi : ergo pro iis poteſt retinere fructus tanto oneri reſpondentes , & amitti duntaxat tertiam, vel quartam partem fructuum, qui reſpondent omiſſioni horarum. Idem dicendum eſt de quocunque beneficiario habente aliquam adminiſtrationem , ſeu curam tam in foro conſcientiæ,quàm in foro externo , aut onus reſidendi , ſeu inſeruiendi præter obligationem recitandi. Secus de beneficiis ſimplicibus , quæ nullam aliam obligationem habent , niſi onus recitandi : ij enim ſi abſque vlla cauſa omittant preces canonicas , omnes fructus tenentur reſtituere , vt patet ex Concilio Lateranenſi *vbi ſuprà* , & ex præfata conſtitutione Pij Quinti. Quare non eſt audiendus Azor 1. *part. inſtitut, moral. lib.* 10. *cap.*14. *verſ. quintò quæritur*,*pag.*976. dum ait non poſſe Parochos , neque alios curam animarum habentes eas partes ſibi retinere , quas eorum labor meretur , ſed eo ipſo, quòd non recitant , debere reſtituere omnes omnino fructus ſuorum beneficiorum , cùm fateatur etiam poſt Concilium Lateranenſe, & Pij Quinti conſtitutionem , multos docere non recitantes, poſſe tamen pro aliis oneribus ſibi tuta conſcientia retinere fructus ſuo labori reſpondentes tanquam debitam ſui laboris mercedem. Sed de hoc infrà *diſp.*24.§.5.*num.*8.

9. Habens duas parochias vnitas æquè principaliter , an debeat reſidere in qua maluerit? Garcia *part.* 3.*cap.*2.*num.*179.affirmat poſſe,ex declaratione ſacræ Congregationis , ita vt vna non ſit dignior,& principalior altera, ſequitur Armendariz *in addit. ad recopil.legum Nauarre, lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de Epiſcopis*, *num.* 144.

10. Sed an ſi Parochus habeat Vicarium perpetuum , teneatur reſidere ? Philipp. Prob. *in addition. ad Monachum* , *in cap. ſuper eo* 6. *num.* 17. *de prabendis* , *lib.*6. Vitalin. *in Clementina* 1. §.*ad hæc*, *num.* 26. *eodem titulo* , & Nauarrus *conſ.* 21. incipit , *Eccleſia parochiali* , *num.* 7. *de cleric.non reſid.* nolunt etiam hodie poſt Concilium Tridentinum talem Parochum teneri exercere curam, & reſidere , ſicut antea , prout voluit ſacra Concilij Congregatio , & declarauit his verbis , *habens Parochialem , in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinuit , eo viuente reſidere non tenetur* , Gonzal. *de menſibus gloſſ.* 9. *num.* 99. Non enim dicitur habere parochialis Eccleſiæ curam, niſi qui ex neceſſitate officij Sacramenta miniſtrare tenetur , qualis eſt Vicarius perpetuus, qui non poteſt remoueri etiam ſi Rector principalis moriatur, vt *in cap. ad hæc* , *de officio Vicarij* , Hoied. *de incompatibil. part.*1.*c.* 15. *n* 12.Dicitur namque Vicarius iſte perpetuus Rector curæ animarum , quamuis propriè non ſit Rector Eccleſiæ, & cura actualis aufertur Rectori, & transfertur in Vicariū perpetuum,Nau.*conſ.*21.*de cleric.*

non reſident. incipit, *Eccleſia parochiali*, *n.* 7. vbi ait quòd in habitu reſidet cura penes Rectorem, Caputaquen. *deciſ.* 339. Gonzal. *gloſſ.* 5. §. 3. *num.* 26. dicens Vicarium perpetuum de iure communi habere fundatam intentionem percipiendi decimas, & iura parochialia pro ſua congrua ſuſtentatione, Rota *deciſ.* 5. *de officio Vicarij, in antiquis*, poſt alios.

Quinimò Vicarius perpetuus conſtitutus in Parochiali Eccleſia non poteſt remoueri à Rectore Eccleſiæ ſine authoritate Epiſcopi, nec ipſe Epiſcopus poteſt illi adminiſtrationem adimere, niſi iuſtis, & debitis cauſis condemnetur. Azor. *part.* 2. *c.* 6. Item Vicarius perpetuus legitimè impeditus poteſt ſine authoritate Epiſcopi ad breue tempus Vicarium ſubſtituere, puta ad duas hebdomadas: ad longum verò tempus non poteſt citra authoritatem Epiſcopi, vt colligitur ex *c. cum ex eo, de electione in* 6. *& c. peruenit, de appell.* ita Abbas *in cap. quoniam* 2. *ne Prælati vices ſuas.* Ex quibus omnibus apparet Parochum Vicario perpetuo viuente non teneri reſidere, cùm cura animarum ſit penes Vicarium, & Rector Sacramenta eo viuente conferre nec debet, nec poteſt, Azor. *d. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *fol.* 402.

11. Neque Inquiſitorum, ſeu ſubcollectorum officia gerentes excuſantur à reſidentia in ſuis Eccleſiis Parochialibus, vt conſtat ex declaratione ſacræ Congregationis, de qua Gonzal. *de menſibus gloſſ.* 6. *num.* 265. ibi, Inquiſitoris officium exercens à reſidentia Parochialis non excuſatur. Et infrà *num.* 266. *de ſubcollectore Apoſtolico*, ſic reſpondet Congregatio, *A reſidentia non excuſatur exercens officium Subcollectoris Apoſtolici*, Aloyſ. Ricc. *in praxi reſolut.* 393. *num.* 4. idem Gonzal. *gloſſ.* 43. *n.* 164. addens ſæpè declaraſſe Sacram Congregationem reſidentiam eſſe de iure diuino, & ideo Epiſcopos teneri ad reſidentiam in propria diœceſi, & Inquiſitorem Epiſcopum à reſidentia non excuſari.

12. Item tenetur reſidere, qui habet baptiſmalem Eccleſiam cui incumbit onus baptizandi omnes infantes illius oppidi tanquam coadiutor Eccleſiæ Parochialis præſuppoſito quod in Eccleſia Archipreſbyter præter Baptiſmum cætera Sacramenta adminiſtret, Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de reſidentia, vel abſentia parochorum, num.* 178.

13. Grauis tamen eſt controuerſia, an Parochus poſſit abeſſe tempore peſtis, aut alicuius alterius morbi contagioſi: Sà *in ſumma, verb. Parochus*, docet teneri tempore peſtis miniſtrare neceſſaria Sacramenta ſaluti, aut dare, qui peſte afflatis miniſtret. Sacramentum verò Extremæ vnctionis, cùm non ſit de neceſſitate præcepti ſaltem obligantis ſub M. bene poteſt omitti tempore peſtis propter periculum vngentium, quando pœnitentes faſſi ſunt de peccatis, & Euchariſtiam ſumpſerunt. Miniſtrandum tamen eſſet illis, qui nec confiteri, nec Euchariſtiam ſumere potuerunt, vt ita ſaltem per vnum Sacramentum reponantur in gratiam facti ex attritis contriti.

14. Ambigi etiam ſolet, an Epiſcopus poſſit excuſare ab onere reſidendi Parochos, aut Canonicos? Syluester *verb. reſidentia, num.* 7. affirmat propter ſuum ſeruitium poſſe Epiſcopum liberare Parochos à reſidentia, ſequitur Hoieda *l. incompatibil.* 1. *p cap.* 17. *num.* 29. *caſu* 8. *&* 2. *part. cap.* 10. *num.* 15. & Nauarr. *conſ.* 15. *de clericis non reſidentibus*. Negatiua tamen pars eſt verior, non poſſe ſcilicet Parochos excuſare, nec propter ſuum ſeruitium, nec propter ſeruitium Eccleſiæ Cathedralis, videlicet, vt exerceat officium Vicarij, Viſitatoris, vel Secretarij, ita Gonzales *de menſibus gloſſ.* 6. *num.* 258. ex declaratione Sacræ Congregationis, quam refert his verbis, *An Epiſcopo liceat pro Cathedralis Eccleſiæ ſeruitio, & item ſuo, aliquem ex Curatis ſuæ diœceſis ex ipſorum Eccleſiis conſtituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere, qui quandiu in huiuſmodi ſunt ſeruitio, à ſuis Eccleſiis minimè abeſſe cenſeantur? Congregatio cenſuit non licere.*

Rurſus, An ſi Epiſcopus iudicauerit expedire, vti opera alicuius Curati pro Secretario, vel pro Vicario foraneo, poſſit abeſſe, vel excuſetur à reſidentia, dummodo cura ſuæ Eccleſiæ diligenter exerceatur? Congregatio cenſuit non poſſe. Item an deficiente magiſtro Grammaticæ in ciuitate, poſſit in ea Curatus habitare relicto idoneo Vicario, & approbato cum congrua mercede in Parochiali, dummodo ſolennibus diebus interſit? Congregatio cenſuit non poſſe.

Rurſus Epiſcopus non poteſt vti opera Parochi in viſitatione, vel alio ſeruitio ſuæ diœceſis niſi pro tempore duorum menſium à Concilio permiſſo, & idoneus Vicarius deputetur, Gonzal. *ſuprà*, ſequitur Garcia *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 4. quin imò quamuis ante Concilium poſſet Parochus ſtudiorum cauſa per ſeptennium Ordinarij licentia abeſſe; hodie tamen nequeunt Ordinarij talem licentiam concedere, nec Parochi ſtudiorum cauſa poſſunt abeſſe. Gonzal. *ſuprà num.* 249. 250. *&* 251. ex Sacra Congregatione, ex eo fundamento, quia cùm hodie per concurſum Eccleſiæ Parochiales magis idoneis conferantur, ſequitur quòd iam ſtudiorum cauſa nequeant abeſſe, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 3. *collect.* 563. Barboſ. *in cap. relatum, num.* 8. *de cler. non reſid.*

Quo ad Canonicos poteſt Epiſcopus occupare in ſuo ſeruitio duos ex Eccleſia Cathedrali, qui poſſunt fructus in abſentia percipere: cenſentur enim ſeruire Eccleſiæ, dum ſeruiunt Epiſcopo, *cap. de cætero, cap. ad Audientiam, de clericis non reſidentibus.* Stephanus Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 166. *num.* 20. Azor *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæſ.* 3. *verſ. ſexta cauſa*, Cened. *practic. lib.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 35. & Sanctarel. *variar. reſolut. lib.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 34. docentes poſſe Canonicos duos in obſequio Epiſcopi percipere fructus in abſentia, quod Sanctarel. *ſuprà* extendit, etiam ſi in Cathedrali ſit conſtitutio iuramento, & authoritate Sedis Apoſtolicæ confirmata, vt qui non reſidet, fructus beneficiorum amittat, diſtributiones tamen non percipient, Gratian. & Azor *ſuprà*, & Garcia *d. cap.* 2. *à num.* 345.

15. Ad hæc, An Epiſcopus poſſit procedere propter non reſidentiam ad priuationem, etiamſi temporum interualla non ſeruentur? Reſponſio eſt negatiua, niſi ſeruato iuris ordine, *cap. conquerente, de clericis non reſidentibus, & cap. ex tua, eodem titulo*, Mantica *deciſ.* 67. *num.* 6. vbi exigit priuſquam deueniatur ad priuationem procedendum eſſe ad ſubtractionem fructuum. Debet ergo priùs moneri, vt reſideat, *cap. ex parte, de clericis non reſidentibus*, vt redeat: nam propter abſentiam non eſt quis ipſo facto priuatus, vt notat Abbas *in d. cap. ex parte, num.* 2. Calder. & Imol. *in d. cap. ex tua, eodem titulo.* Nihilominus per textum *in cap. extirpandæ, §. qui verò, in fine, de præbendis.* in parochiali, ſeu beneficio curato, non reſidens

eſt

eſt priuatus ipſo iure ob non reſidentiam. Requiri autem monitionem præambulam in Parochialibus & curatis, tradit Innocentius *in d. cap. extirpandæ, §. qui verò, num. 2.* ex illa regula, quod ad incurrendam pœnã exigitur præcedens monitio, quando lex loquitur negatiuè ſine die, vel tempore.

Non requiri tamen monitionem præcedentem, vult Abbas *in d. §. qui verò in lectura, num. 12. & in repetit. à num. 19.* ex gloſſ. *verb. reddere, in l. 1. C. de his quibus, vt indignis,* quem ſequitur *ibi* Bartol. *& in l. in cognitione, ff. ad Syllanianum, & ex c. cupientes, de electione, in 6.* & ex doctrina Speculatoris *de citatione, §. ſequitur, n. 20.* quam ſententiam Abbatis ſequitur Selua *de beneficiis 4. p. quæſt. 4.*

Nihilominus non eſt negandum in Parochialibus *ex cap. ex parte, & ex cap. qualiter, & ex cap. ex tuæ,* ob non reſidentiam requiri priuationem non ſolennem præcedente monitione, hodie non procedere ſtante Concilio Tridentino *c. 1. ſeſſ. 23. de reformat. verſ. quod ſi per edictum,* vbi vult integrum eſſe Ordinariis per cenſuras Eccleſiaſticas, & per ſubtractionem fructuum etiam vſque ad priuationem procedere contra Parochos abſentes, qui non reſident. Ex quibus conſtat Parochos non reſidentes etiam monitos iterum atque iterum non eſſe priuatos ipſo iure, vt etiam apparet ex declaratione ſacræ Congregationis ſuper *d. c. 1. ſeſſ. 23. de reformat.* his verbis, *compellere arbitrij eſt Epiſcopi, qua via, & quo remedio vti velit contra non reſidentes.* Et rurſus ſic ait alia declaratio: *Parochus, qui non vult in ſuo Parochiali reſidere, debet ſeruato iuris ordine priuari,* ex quo conſtat non eſſe ipſo iure priuatum, ſequitur Flamin *lib. 1. de reſignat. q. 10. num. 61.* dicens, Parochos abſque licentia Epiſcopi abſentes poſſe priuari poſt monitionem, ex *d. c. 1. Concilij.* Quamuis idem Flaminius *lib. 3. quæſt. 1. num. 135.* cum Innocentio *in d. cap. extirpandæ, §. qui verò, de præbendis,* & cum Hoied. *in tract. de incompatibil. p. 1. c. 18. n. 19.* teſtetur non facientes reſidentiam ipſo iure priuari, præcedẽte tamen monitione, ſed oppoſitum magis placet, non eſſe ſcilicet ipſo iure priuatos Parochiali, aliàs ſtatim procedendum eſſet ad declarãdum illos priuatos, quod non fit, ſed priuantur ſeruato iuris ordine.

Quoad habentes in Cathedrali, & Collegiata Dignitates, Canonicatus, Præbendas, ſi non reſideant, reſpondit ſacra Congregatio anno 1592. his verbis: *Capitulares, vel dignitates habentes in cathedralibus, pro primo anno abſentiæ ſolùm priuari dimidia parte fructuum ſuæ dignitatis, vltra diſtributiones quotidianas, quas perdit, & hoc procedere, etiamſi primo anno nullo die reſederit talis capitularis.* Et infrà. *Sacra Congregatio cenſuit Canonicos non eſſe citandos, nec monendos ad reſidendum, nec opus eſſe intimatione, vt deſeruiant; ſed ſi abfuerint vltra tres menſes, citandos eſſe ad allegandum,* quare non debeant puniri ſecundùm decretum Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 12.* & oportere cenſuit Congregatio bonum iudicem arbitrari quanto tempore debeat vltra tempus permiſſum abſentes expectare antequam contra eos pœnas exequatur, Garcia *de beneficiis, part. 3. cap. 2. num. 145.*

16. Quæritur etiam, an Summus Pontifex poſſit excuſare ſine vlla cauſa Parochos à reſidentia in ſuis Eccleſiis? Pars affirmans ex eo probari poteſt, quia Pontifex in beneficialibus plenam, & liberam dicitur habere facultatem, *c. per principalem, quæſt. 3.* vbi gloſſ. *c. inter quatuor, de maior. & obed.* vbi Abbas *c. 2. in principio, de præbendis in 6. & Clementina 1. in fine, vt lite pendente,* ideo poteſt etiam ſine cauſa auferre beneficium ab eo, cui contulerat, vt multi tradunt apud Crauettam *in tract. de antiquit. tempor. in ſecunda particula primæ partis principalis, n. 34.* & alij apud Menochium *lib. 2. præſ. q. 10. n. 19.* Contrarium tamen in noſtro caſu dicendum eſt, cùm reſidentia ſit de iure diuino: ideo ſine cauſa non poteſt excuſare à reſidentia. Secus in iis, quæ ſunt iuris poſitiui: ea namque poteſt Pontifex tractare liberè etiam ſine cauſa, Menoch. *ſuprà n. 10.* contrà verò in iis, quæ ſunt de iure diuino, qualis eſt reſidentia, teſte Concil. Trident. *ſeſſ. 28. cap. 1. de reform.* vbi ſic legimus, *cùm præcepto diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, & reliqua;* & infrà addit Concilium hæc verba: *Quæ omnia nequaquam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non vigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt.* Quibus adde illud Chriſti Domini mandatum Petro, & in Petro omnibus Eccleſiarum paſtoribus: *Paſce oues meas, & agnos meos.* Ex quibus apertè oſtenditur paſtores in Eccleſiis de iure diuino præſentes eſſe debere; quare non poſſe Papam ſuo arbitratu huius legis rigorem ſine cauſa laxare, vt aduertit Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 7. c. 4. quæſ. 3. verſ. quinta cauſa, & quæſ. 5.* quem referens ſequitur Barboſ. *in c. cùm dilectus 14. n. 3. de cleric. non reſid.* poſſe tamen iuſtis de cauſis hunc, vel illum paſtorem hac lege liberare; quòd ſi abſque illa cauſa concedat abeſſe in foro conſcientiæ, talis facultas nulla erit, cùm ius diuinum laxari nequeat etiam Papæ authoritate, ſine cauſa iuſta, argumento voti, & iuramenti, quæ nequeunt ſolui ſine iuſtis cauſis, vt benè Sotus *lib. 10. de iuſtit. quæſt. 3. art. 4.* Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 11. c. 9. verſ. ſecundo, & tertiò quæritur,* & clariùs *verſ. nonò quæritur, & 2. p. lib. 7. cap. 4. verſ. ſecunda ſententia, & verſ. hinc autem, & verſ. nos verò longè.*

Quæ autem ſint cauſæ excuſantes à reſidentia, 17.
& quando Epiſcopus poſſit liberare ab onere reſidendi, ex dicendis patebit. Nam cauſæ excuſantes reducuntur ad illas, quarum meminit Concilium *ſeſſ. 23. c. 1. de reform.* vbi vult excuſari à reſidentia, qui abeſt propter Chriſtianam charitatem, vrgentem neceſſitatem, debitam obedientiam, ac euidentem Eccleſiæ, vel Reipublicæ vtilitatem, quæ ſunt legitimæ abſentiæ cauſæ, quando approbantur in ſcriptis à Superiore.

Ad primam cauſam reducitur quando quis abeſt, vt adiuuet priuatam aliquam Eccleſiam litibus oppreſſam, & vt ſimultates, diſſidia, ac odia ſopiantur. Ad ſecundam reuocatur, cùm quis non reſidet infirmitatis cauſa, aut belli exorti, aut peſtis ſæuientis ratione, vel propter inimicitias, vel ob vitæ, vel ſalutis aliquod periculum ad tempus deuitandum. Ad tertiam redigitur cùm quis non reſidet, vt obediat Summo Pontifici, vel eius Legato, aut Epiſcopo mandanti obſequium debitum. Ad quartam reducitur abſentia propter Synodum generalem, vel Prouincialem, vel Diœceſanam legitimè congregatam, Azor *d. lib. 7. cap. 4. verſ. quartò quæritur.* Barboſ. *in remiſſ. ad Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. per totum, & in c. relatum, de clericis non reſidentibus,* vbi de hac re plenè, quibus accedit Cened. *in cap.*
licèt Canon. de electione in 6. Collectan. 30. n. 2. & 3. 18.

Quæritur tamen, qui gaudeant in Cathedralibus, & Collegiatis priuilegio percipiendi fructus in abſentia? De iure communi docentes in ſtudio generali, ſeu vniuerſitate Theologiam, vel ius Canonicum excuſantur à reſidẽtia, & in abſentia percipiunt fructus ſuos, *c. ſuper ſpecula, de Magiſtris,*

per textum ibi, *docentes verò.* quod extenditur ad diſcipulos ibi ſtudentes, Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *de refor.cap.* 1. Fuſc. *de viſitat.lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 17. Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæſ.* 3. *& cap.* 5. *quæſ.* 1. *&* 8. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 446. & Moneta *de diſtribut. quotid. part.* 2. *q.* 10. *à principio*, ex conſtitutione Honorij Tertij *in cap. final. de magiſtris*, & Innocentij I V. *in cap. cùm diuerſis, de priuilegiis, lib.* 6. quæ ſunt intelligenda de iis, qui docent conducti, ſeu ſalariati, aut ratione ſtipendij, ſeu Cathedræ, quam habent, non verò de illis, qui ſponte legunt ſine ſtipendio, niſi legant cum licentia Vniuerſitatis, ſeu Collegij Doctorum.

Obiter tamen nota ſtudentes per quinque annos gaudere priuilegio percipiendi fructus, docentes autem gaudere eodem priuilegio quandiù docuerint, Abbas *in d.cap. ſuper ſpecula, num.* 4. *&* 5. & Moneta *de diſtributionibus quotidianis, part.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 16. non tamen percipere diſtributiones quotidianas abſentes cauſa ſtudij, circa quod nihil innouatum eſt in Concilio Tridentino *dict. ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 1. prout volunt Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 12. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 166. *num.* 17. Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. *§.* 2. *de reſident. n.* 64. & Sandou. *de officio Eccleſiaſtico, part.* 6. *c.* 17. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 495 *in* 1. *edit. & reſolut.* 386. *num.* 3. *in* 2. *edit.*

19. His adde Canonicos, qui habent fructus in diſtributionibus tantùm quotidianis, ſi ſint in ſeruitio Epiſcopi, non poſſe lucrari omnes, ſed tantùm duas partes, deducta tertia, quæ ſeruientibus accreſcit, ne priuilegium iuris ſit inutile, Garcia 3. *part. cap.* 2. *num.* 113. *& num.* 115. *& num.* 352. *& ſequent.* Monet. *de diſtributionibus quotidian. part.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 15. & Barboſ. *in d.cap. de cætero, num.* 8. *de Clericis non reſidentibus.*

20. Ambigi etiam ſolet, An Parochus, qui abeſt per vnum, vel alterum menſem ſine licentia Epiſcopi in ſcriptis faciat fructus ſuos? Affirmat Cened. *ad ſextum Collectan.* 30. *num.* 3. poſſe Parochum per id tempus impunè diſcedere abſque licentia Epiſcopi, quia eſſet nimis graue Parocho nunquam poſſe abeſſe, cum cauſa tamen, quæ ei videatur iuſta, ſequitur Læl. Zechius *de caſibus reſeruatis, caſu* 3. *num.* 3. Nauar. *in manuali, cap.* 25. *num.* 121. *verſ. diſcedendi.* Mouentur, quia Parocho fas erat de iure antiquo ſine licentia per breue tempus abeſſe ſtatim reuerſuro, prout tradunt Ioannes Andreas, & Abbas *num.* 6. *in cap. relatum, de cleric. non reſid.* Sylueſter *verb. reſidentia, ex num.* 2. *ad finem*, & Armil. *verb. beneficium, num.* 40. A iure autem antiquo non eſt recedendum, niſi in iure nouo caueatur contrarium *l. præcipimus, in fine, Cod. de appellat.*

His tamen non obſtantibus contrarium eſt dicendum, niſi talis neceſſitas ſe offerat, quæ non patiatur dilationem, ita vt ſit periculum in mora petendi licentiam, in quo euentu confeſtim abſens debet certiorare Epiſcopum de profectu, & de cauſa vrgente, vt de illa cognoſcat, & vt ratum habeat diſceſſum, niſi in breui ſit rediturus, Selua *quarta part. quæſt.* 6. *circa finem*, & Angel. *in ſumma verb. Clericus*, §. 3. ſicque fuiſſe deciſum, & declaratum à ſacra Congregatione, refert Garcia 3. *part. cap.* 2. *de benefic. num.* 34. vbi etiam *num.* 37. addit non ſatis eſſe petere licentiam Parochum ab Ordinario, qui habet cauſam, ſi Ordinarius non concedat, vt oſtenditur ex declaratione ſacræ Congregationis, his verbis: *Nec Parochus habens iuſtam cauſam abeundi extra parochiam per duos menſes, aut tres, ſatisfaciet ſuæ conſcientiæ, ſi petat licentiam iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, vt ſic petita licentia abeſſe poſſit, licèt Epiſcopus non concedat, ſimiliter abeſſe non poteſt in caſu, quo cauſam rationabilem expreſſerit, quam vir bonus, & æquus rationabilem iudicaret, ſed rigidus Prælatus minus æquam iudicat, & licentiam denegat, vel quia mouentur ſuſpicione, quod ficta ſit, cùm tamen ſit vera, ſed habere poteſt recurſum ad ſuperiorem.* Hæc ibi.

Hæc autem non habent locum in docentibus, & ſtudentibus, qui poſſunt abeſſe licentia non petita, cùm detur licentia à iure *in d. cap. final. de magiſtris*, & clariùs *ex cap. relatum*, eam habent, *de clericis non reſidentibus.* Nam eo ipſo quo conceditur licentia ad percipiendos fructus in abſentia, conceditur licentia ad abſentiam ipſam, ex *dict. cap. final. de magiſtris.* Idem dicendum eſt in cæteris caſibus, in quibus abſentes habentur à iure pro præſentibus, nimirum de abſentibus pro negotiis Eccleſiæ, & pro aliis cauſis in iure expreſſis, nec refert, quod dicitur *in cap. relatum*, requiri cauſam honeſtam, & licentiam Prælati ad abeundum, quia *cap. relatum*, non loquitur de cauſis expreſſis in iure, quod dat licentiam, vt habeantur abſentes pro præſentibus, ſed loquitur de cauſis honeſtis ad diſcedendum: tunc enim vltra cauſam honeſtam licentia Prælati requiritur, Garcia *de benefic.* 3. *p. cap.* 2. *num.* 94. *&* 96.

Nihilominus verius videtur priuilegium de percipiendis fructibus in abſentia ratione ſtudij, eſſe derogatum per Concilium quo ad Parochiales reſpectu ſtudentium: proinde dicendum, non ablatam Ordinariis facultatem dandi huiuſmodi licentiam obtinentibus Parochiales, vt cognoſcant, an ſint apti, & in ætate, vt proficiant in ſtudio. Conſonat gloſſ. *in cap. tuæ fraternitatis, verb. indultum, de clericis non reſidentibus*, iuncta expoſitione Abbatis, & aliorum acceptam licentiam pro abſentia cauſa ſtudiorum, eſſe obtinendam à Prælato, cùm quis obtinuit à Sede Apoſtolica indultum: iuuat declaratio Pij Quarti Anno Domini 1564. in qua decreuit priuilegia ad percipiendos fructus in abſentia cauſa ſtudij à Sede Apoſtolica conceſſa, non ſuffragari abſentibus, niſi accedat conſenſus gratis præſtandus à ſingulis Ordinariis, in quibus huiuſmodi beneficia conſiſtunt, ita Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæſ.* 3. Monet. *de diſtribut. quotid. part.* 2. *q.* 10. *n.* 9. Gonzal. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 6. *num.* 252. Garcia *ſuprà n.* 76. *&* 77. & alij quos referens ſequitur Barboſa *in d.cap. tuæ fraternitatis, num.* 3. *per totum.*

Denique non excuſatur à reſidentia Parochus, cui datus eſt coadiutor etiam perpetuus cum futura ſucceſſione: ex eo, quia reſidentia in parochialibus eſt de iure diuino, & naturali: tum quia coadiutor datus eſt, vt adiuuet Parochum, neque tota cura animarum eſt tranſlata in coadiutorem. Iuuat declaratio ſacræ Congregationis, his verbis, *Rector qui habet Vicarium perpetuum in eius parochia, ſiue Rectoria, poteſt, & debet compelli ad perſonaliter reſidendum, niſi tota cura animarum tranſlata fuerit legitimè in ſolum Vicarium perpetuum.* Ex qua declaratione conſtat quando tota animarum cura transfertur in Vicarium, non teneri Parochum reſidere, Gonzal. *gloſſ.* 6. *num.* 97. Garcia *d. cap.* 2. *ex n.* 175. quæ obligatio reſidendi extenditur ad habentes exercitium Curæ, vt in Eccleſiis, in quibus 21.

cura

Digitized by

cura per plures adminiſtratur, eo quòd in effectù habent curam animarum; nec ius diuinum attendit ſubtilitates iuris; ſed ſubſtantiam, & Concilium Tridentinum *cap.1.ſeſſ.23.& ſeſſ.7.cap.3.de reform.* generaliter loquitur de beneficiis curam animarum habentibus, ſub quibus comprehenduntur habentes beneficia in Commendam, vt apparet ex Concilio Tridentino *cap. 2. ſeſſ. 6. de reformat. & cap. 1. ſeſſ.23. verſ.eadem omnino*, iuncto principio ibi, quocunque nomine, & titulo præfectos; quare non ſolùm coadiutores tenentur reſidere, quando pro alio curam exercent, ſed etiam beneficiati habentes curæ exercitium, & adminiſtrationem Sacramentorum, Garcia *d.c.2.ex num.*167.ſecundùm quem hoc procedit, vbi fuerit ordinatio, quod prædicti Coadiutores, ſeu curam habentes, eo ipſo ſint adiutores Parochi abſque alia licentia Ordinarij; ſecus vbi eſt ordinatio quòd adiuuent Parochum maximè habita licentia Ordinarij, hi enim non tenentur perſonaliter reſidere. ſic Garc.

De Parocho excommunicato miniſtrante, & de pœnis in quas incurrit?

§. VI.

EPITOME.

1. *Parochus excommunicatus vitandus peccat mortaliter adminiſtrando Sacramenta, & quando excuſetur?*
2. *Abſolutio impenſa ab excommunicato propter metum mortis iuſtum ſibi illatum non valet, & cur?*
3. *Parochus nominatim denunciatus non poteſt præſente ſimplici ſacerdote abſoluere ſuam ouem in articulo mortis poſitam.*
4. *Parochus excommunicatus vitandus, quando poſſit abſoluere in articulo mortis?*
5. *Parochus excommunicatus propter hæreſim an debeat excludi in articulo neceſſitatis à miniſtrando Pœnitentiæ ſacramento?*
6. *Excommunicatus vitandus deficiente alio an poſſit miniſtrare Euchariſtiam in extrema neceſſitate?*
7. *In articulo neceſſitatis per ſe loquendo non poteſt excommunicatus vitandus miniſtrare Extremam vnctionem.*
8. *An excommunicatus vitandus poſſit intereſſe matrimonio ob aliquam cauſam, & an poterit Epiſcopus denunciatus miniſtrare ſacramentum Ordinis?*
9. *Extra caſum neceſſitatis in articulo mortis an validè, & licitè abſoluat excommunicatus?*
10. *Confeſſio facta excommunicato denunciato an ſit iteranda detecta excommunicatione?*
11. *Excommunicatus denunciatus poſſit ne committere vices ſuas quando eſt Parochus, alteri ſacerdoti ad excipiendas confeſſiones?*
12. *Parochus excommunicatus an poſſit aſſiſtere matrimonio, vel facere facultatem alteri ſacerdoti, vt aſſiſtat?*
13. *Epiſcopus an poſſit concedere facultatem vngendi extremè, vel audiendi confeſſiones, ſi non eſt toleratus?*
14. *Parochus cui interdicitur ſacramentorum adminiſtratio, præſertim præſentia matrimonij, an poſſit aſſiſtere validè?*
15. *Sacramenta collata ab excommunicato denunciato ſunt valida vno excepto pœnitentia.*
16. *In quas pœnas incurrat Parochus excommunicatus vitandus aſſiſtendo matrimonio, benedictiones impendendo, Baptiſmum conferendo, & Euchariſtiam diſpenſando?*
17. *Laicus, vel ſubdiaconus non tolerati ſolenniter baptizantes, vel Euchariſtiam diſpenſantes, quas pœnas incurrant?*
18. *Diaconus miniſtrans Euchariſtiam, quam pœnam incurrat?*
19. *Clericus excommunicatus etiam in minoribus quam pœnam contrahit, ſi poſt excommunicationem faciat actum ordinis?*
20. *Parochus excommunicatus iniuſtè in diuinis ſe immiſcens ſit irregularis.*

RESOLVTIO ſit circa primum quæſitum peccare mortaliter excommunicatum vitandum ex genere ſuo Sacramenta adminiſtrantè, quod intellige de eo, qui ſciens, aut ſcire debens ſe eſſe excommunicatum, interdictum, aut ſuſpenſum, celebrat Officia diuina, aut ſolenniter, facit autem certo ordini ſuo deputatum, Ćened. *ad Decretales collect.25.num.1.*& contrahit irregularitatem, Couarr. *in cap. Alma mater, part.1.§.10.num.1.*Nauarr. *in manuali, cap.27.n.163.* & Mar.Alter. *de cenſur.tom.1.lib.1.diſp.1.*& habetur *in cap. 1. de clerico excommunicato miniſtrante, & in cap. ſi celebrat, & in cap. latores, eodem titulo.* Nam peccare mortaliter ex eo colligitur, quia dicitur celebrare Sacramenta in contemptum clauium, qui ſciens ſe eſſe excommunicatum, miniſtrat, aut celebrat. Maſcard. *de probat. concluſ.* 433. *num.* 3. Soar. *de cenſuris, diſp.11. ſect.1.* eo quia prohibitum eſt excommunicato, & dare Sacramenta, & recipere. Excuſabitur à tali peccato, ſi fuerit ignorans inuincibiliter, vel habuerit obliuionem omnino naturalem, vel inaduertentiam, vt dicitur *in cap. Apoſtolicæ, de clerico excommunicato miniſtrante*, ob quam ignorantiam, & obliuionem celebrans excuſatur à irregularitate, Couarr. *in cap. Alma mater part.1.§.7. num.3.& §.6.num.6.col.2.* Cened. *ad Decretales, collect.25. n.4.* Henriquez *in ſumma lib.14. cap. 3. §. 6.* Aloyſ.Ricc. *part. 2. collect.* 429. & Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 181. *verſic. quorum.* 1.

Excuſatur ſecundò excommunicatus vitandus in aliquo magnæ neceſſitatis articulo, vel in aliquo malo grandi ex tali neceſſitate orto, ſi non ſequatur ſcandalum, vel iniuria religionis, aut contemptus; tunc enim poteſt licitè excommunicatus taliter celebrare, vel ſumere Euchariſtiam, quamuis hoc non ſit ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, quia ſaltem eſt valde vtile ad eam, & ex præcepto diuino neceſſarium: quòd ſi non ſit contritus, ſed attritus duntaxat, poteſt eſſe cauſa efficax ſalutis recipientis.

Accedit quotieſcunque receptio ſacramenti licita eſt excommunicato ad vitandum aliquod incommodum, poteſt ipſe etiam miniſtrare ſacramenta, quando ſcilicet non poteſt priùs abſolutionem excommunicationis impetrare. Ratio, quia huiuſmodi actio adminiſtrandi in hoc caſu non eſt intrinſecè mala, ſed ſolùm vetita iure humano, quod non obligat cum tanto rigore: qui caſus quamuis rariſſimus videatur, non eſt tamen impoſſibilis.

Item excuſatur tertiò vrgente neceſſitate ſpirituali

rituali proximi, puta Baptiſmi neceſſitate in paruulo agente animam, tunc excommunicatus vitandus poteſt baptizare puerum, Soarez poſt alios *in 3. part. diſp. 71. ſect. 5.* & ſumitur ex D. Thoma *3. part. quaeſt. 64. art. 6. ad 3.* idem Soar. *d. diſp. 11. de cenſuris, ſect. 1.* dicens hunc excommunicatum propter neceſſitatem proximi poſſe aliquod ſacramentum conferre, puta pœnitentiæ etiam, quod ſimul tradunt Syluester *verb. confeſſor. 1. §. vlt.* Angel. *eodem verb. 3. num. 2.* Durandus *in 4. diſt. 19. quaeſt. 2.* & *ibi* Maior *quaeſt. 1.* Nauarr. *in ſumma, c. 22. num. 4. & cap. 27. num. 272.* Vgolin. *de cenſur. tabul. 1. cap. 14. §. 16. num. 12.* eo quòd in articulo mortis non deficit iuriſdictio ad abſoluendum excommunicato etiam nominatim denũciato per Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7.* omnes Sacerdotes, quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris in articulo mortis abſoluere. Eſt enim pœnitentiæ Sacramentum per ſe medium neceſſarium ad ſalutem, & diuino iure præceptum: ergo præferendum eſt Eccleſiaſticæ prohibitioni: tum quia realis ſuſceptio ſacramenti Pœnitentiæ neceſſaria eſt, moraliter loquendo, ne pœnitens fortè pereat ob defectum perfectæ contritionis, Sà *verb. excommunicatio, n. 35.* ibi, ab excommunicato etiam denunciato in articulo mortis poteſt accipere ſacramentum.

2. Reſolutio ſecunda, abſolutio impenſa à Parocho excommunicato propter metum mortis iuſtum à pœnitente illatum eſt nulla, quia non datur iuriſdictio excommunicato vitando in eo caſu: tum etiam, quia ita petens abſolutionem eſt illa indignus, cùm exigat abſolutionem per metum cadentem in virum conſtantem; quæ omnia ceſſant, quando neceſſitas eſt ex parte ſuſcipientis extrema, videlicet articulus mortis: & ſemper in articulo neceſſitatis intelligitur, modò non adſit alius Sacerdos non excommunicatus denunciatus nominatim, qui poſſit, & velit miniſtrare ſacramentum Pœnitentiæ, quòd ſi nolit, perinde eſt, ac ſi non adſit. Ab excommunicato tamen non vitando, potes accipere ſacramenta ſi eſt Parochus tuus, aut paratus miniſtrare. Sotus *in 4. diſt. 22. quaeſt. 1. art. 4.* Caietan. *verb. abſolutio, cap. 3.* & Medin. *de confeſſ. quaeſt. 22.* quos ſequitur Saa *ſuprà diſt. num. 35.*

3. Reſolutio tertia circa Parochum nominatim denunciatum, an poſſit abſoluere ouem ſuam in articulo mortis præſente ſimplici Sacerdote, negat omnino cùm nominatim denunciatus habeat iuriſdictionem ſuſpenſam, ac proinde ſe habeat, ac ſi non eſſet Parochus, & prohibitus eſt miniſtrare ſacramenta: quinimò Baptiſmus de neceſſitate ſuſcipi debet potius à laico, quàm à Sacerdote excommunicato vitando, prout tenet Syluest. *verb. Baptiſmus 3. num. 1.* Nauarr. *in manuali, cap. 22. n. 7.* ex defectu iuriſdictionis ſuſpenſæ in Sacerdote. Item, quia excommunicatus nominatim denunciatus priuatur vſu actiuo, & paſſiuo Sacramentorum, argumento *cap. penult. de clerico excommunicato miniſtrante.* Idcircò peccat grauiter Sacerdos excommunicatus baptizando, ſi præſens ſit alter non excommunicatus, ſiue laicus ille ſit, ſiue non; neque neceſſitas illum reddit habilem, ſi alter habilis adſit, Soar. *ſuprà d. ſect. 1. num. 12. & 13.* Quòd verò Sacerdos debeat præferri laico, intelligitur, niſi ſacerdos ſit impeditus, vel ille illicitè poſſit illud officium exequi, quia tunc non poteſt licitè ſe ingerere, non interpoſita penuria alterius miniſtri ſufficientis.

Reſolutio quarta. Parochus excommunicatus vitandus nequit adminiſtrare Sacramenta parochianis, niſi in extrema neceſſitate poſitis, & nullo alio Sacerdote præſente, vt dictum eſt, ſecus, ſi ſit ſuſpenſus, aut perſonaliter interdictus, tunc ab eo licitè poſſunt parochiani petere, vt ſolenniter etiam ſepeliat defunctos, aut illis ſacramenta miniſtret: in quo euentu Parochus ita rogatus, & inductus non peccat, nec fit irregularis, & validè abſoluit à peccatis, Henriquez *lib. 13. de excommunicatione, cap. 5. §. 5. & cap. 33. §. 3.* & Toletus *lib. 1. inſtruct. cap. 4. verſ. tertius,* & alij, apud Sayr. *de cenſuris, lib. 4. cap. 11. num. 2. & 3.*

Reſolutio quinta. Excommunicatus propter hæreſim denunciatus ſecundùm aliquos in articulo neceſſitatis non poteſt miniſtrare ſacramentum Pœnitentiæ: attamen non excluditur à Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 7.* nec pœnitens in illo periculo poſitus tenetur viſitare illum hæreticum, quia petit actum ab eo, quem ille validè poteſt exequi, cùm habeat pro illo articulo iuriſdictionem, & licitè præſtare poteſt, ſi ad fidem conuertatur, & ad pœnitentiam. Eſt communis, quam tradit Paludanus *in 4. diſt. 25. quaeſ. 1.* quamuis *diſt. 17. quaeſt. 3.* videatur dubius. Durand. *diſt. 19. quaeſt. 2.* Maior *quaeſt. 1.* Syluester *verb. confeſſio 3. quaeſt. 2. & verb. confeſſor. 1. quaeſt. 2. & confeſſ. 3. quaeſt. 6.* Armil. *verb. abſolutio, §. 12.* Nauarr. *cap. 27. num. 272.* Victor. *in ſumma 4. num. 328.* Nam hæreticus, vt ſic habet iuriſdictionem, nec eam in hoc caſu perdit, quia non fundatur in fide; alioqui hæreticus mentalis illam amiſiſſet; imò neceſſitas extrema dat ius petendi etiam à non parato id, quod per ſe licitè facere poteſt, ſi velit: quin etiam obligat ad petendum pro illo articulo neceſſitatis diuini præcepti, ac æternæ ſalutis propriæ, Suarius *diſp. 11. de cenſur. ſect. 1. num. 15.* Extra verò articulum neceſſitatis hæreticus non habet poteſtatem ligandi, atque ſoluendi, neque iuriſdictionem, niſi quatenus Eccleſia ei aliquando eam permittit propter bonum extremè indigentis, vt in noſtro caſu, Sayr. *de cenſ. lib. 2. c. 2. n. 18.* 5.

Reſolutio ſexta. Excommunicatus vitandus poteſt miniſtrare Euchariſtiam in extrema neceſſitate, deficiente alio, quia hoc Sacramentum ſuo modo eſt Sacramentum neceſſitatis, propter illud, *niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis,* Nauarr. *in manuali, cap. 22. num. 4.* nam multi putant eſſe neceſſarium neceſſitate medij, alij de neceſſitate præcepti diuini iuris, de quo probabilius eſt in articulo mortis ſemper obligare: quæ neceſſitas pro illo articulo eſto non ſit extrema, eſt tamen grauiſſima propter iuuamen in illo articulo: tum vel maximè, quia poteſt accidere, vt quis per Euchariſtiæ ſacramentum recipiat primam gratiam, quam antea non habebat, quare poteſt in ea neceſſitate grauiſſima, ſeu extrema aliquo modo æger recipere Euchariſtiam de manu Parochi excommunicati, ſicut poteſt accipere ab illo cibum corporalem, ſi grauiter egeat, Soar. *d. diſp. 11. ſect. 1. num. 17.* ſed contrarium eſt verius, Sayr. *de cenſur. lib. 2. cap. 2. num. 21.* 6.

Reſolutio ſeptima. In articulo neceſſitatis, per ſe loquendo, non poteſt Parochus vitandus miniſtrare Extremam vnctionem, quia hoc Sacramentum non eſt medium per ſe neceſſarium, ſemperque ſupponit pœnitentiam, & abſolutionem à peccatis, quod ſi contingat, infirmum eſſe extra ſe, nec accepiſſe ſacramentum Pœnitentiæ, nec 7.

commu

communionis, in hoc caſu, quia poterat eſſe attritus, & per illud Sacramentum fiet de attrito contritus, poterit tunc illud præſtare infirmo extremè egenti. Quin imò Parochus, quamuis ſit excommunicatus nominatim, vel ſuſpenſus ab officio, & iuriſdictione, poteſt dare alteri ſacerdoti etiam non expoſito licentiam vngendi, quia licentia hæc non eſt per ſe actus iuriſdictionis, quamuis non poſſet delegare abſoluendi iuriſdictionem, Henriquez *de vnctione, cap. 13. num. 3.* Tabiena *verb. vnctio, §. 5.* Armil. *§. etiam 5.* Syluest. §. 4. Reliqua apud Suarium *tom. 4. de Sacramentis, diſp. 41. ſect. 1. num. 19 & 20. fol. 876. & diſp. 44. ſect. 1.* Palud. *in 4. diſt. 23. q. 1. art. 3. concl. 4.*

8. Reſolutio octaua. Parochus excommunicatus vitandus dato caſu, in quo moraliter iudicatur neceſſarium ad ſpiritualem vitam morientis, vel ad magnum commodum filiorum fieri matrimonium, poterit intereſſe matrimonio, quia tunc adeſt matrimonio tanquam teſtis qualificatus neceſſarius, & non aſſiſtit miniſtrando ad validitatem Sacramenti, Soar. *diſp. 11. de cenſuris ſect. 1. num. 24.* Sufficit enim præſentia Parochi, quamuis ſit excommunicatus non toleratus, quia hæc aſſiſtentia non eſt propriè actus iuriſdictionis, ac proinde poteſt ab illo validè exerceri, & præſentia Parochi requiritur, nec propter cenſuras deſinit eſſe Parochus, ita Henriquez *lib. 11. cap. 3. §. 4. & 5.* Galletus *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. matrimonium, pag.* 163. Sanchez *lib. 3. de matrimonio, diſp. 21. ex n. 3. 4. & ſequent.* Reginald. *lib. 31. n. 177.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ. 243. in edit & reſol. 213. n. 1. in 2. edit.*

Eodem modo Epiſcopus excommunicatus poterit miniſtrare ſacramentum Ordinis, ſi tanta fuerit penuria Sacerdotum, vt vix reperiatur vnus, & non ſit, niſi Epiſcopus excommunicatus tunc poterit Ordines conferre, & præferendum eſt bonum commune priuato.

9. Reſolutio nona. Extra caſum neceſſitatis exextremæ excommunicatus vitandus deficiente alio miniſtro ſacramenti Pœnitentiæ abſoluens à peccatis, peccat grauiter, & abſolutio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, qua caret Nauarrus *in manuali cap. 9. num. 8.* Medina *de confeſſione, tractatu 2. quæſt. de abſolutione tributa à curato excommun denunciato,* & Couatr. *cap. Alma mater 1. part. §. 6. num. 7.* Probatur ex *cap. ſi celebrat, de cleric. excommunic. miniſtrante,* & ſumitur ex *cap. ad probandum, de ſent. & re iudic. & c. Romana, de officio Vicarij in 6. & cap. ſi is cui, de officio delegati in 6.*

10. Et quamuis pœnitens ignoret inuincibiliter illum eſſe excommunicatum denunciatum, confeſſio tamen eſt iteranda, quia non fuit illa materia ſubiecta vero iudici in foro conſcientiæ, Vgolin. *tabul 1. cap. 13. §. 16. num. 12.* Medin. *ſuprà d. q. de abſolut.* Porrò excommunicatus denunciatus, ſi in remotiſſimas partes abeat, & ibi exponatur publicè ad confeſſiones audiendas, validæ erunt confeſſiones, quoniam ignorantia illa procedit ex communi, & ex publica exiſtimatione. Prodeſt enim authoritas ſuperioris conferentis titulum, & error communis facti; ideo valent geſta per excommunicatum, etiamſi ad forum conſcientiæ ſpectent, nec confeſſiones denunciato factæ in eo loco remotiſſimo ſunt iterandæ, detecto impedimento Innocent. *in cap. dudum el 2. num. 3. de electione,* & *ibi* Abbas *num.* 20. & alij apud Sanchez *de matrimonio, lib. 3. diſp. 22. num. 9.* eo quòd ibi eſt communis error, & impedimentum occultum, quamuis in alio loco eſſe notorium, & *num.* 13. idem repetit, & *num.* 33. vbi firmat valere geſta in vtroque foro, vbi excommunicatus eſt occultus, Nauarrus *cap. inter verba, in noua editione, corollario* 68. *num.* 345. Philiarc. *de officio Sacerdotis, tom. 1. p. 1. lib. 3. c. 12.*

Reſolutio decima. Quamuis Parochus denunciatus, ſeu notorius clerici percuſſor nequeat audire confeſſiones, vbi eſt excommunicatus, poteſt tamen committere vices alteri Sacerdoti, vt confeſſiones excipiat, prout tradunt Paludan. *in 4. diſt. 23. quæſt. 2. art. 2. num. 17.* Syluest. *verb. vnctio, num. 4.* Armil. *num. 5.* Saa *verb. excommunicato, num. 31.* quæ ſententia eſt probabilis. Nihilominus meliùs tenent, qui negant poſſe, quia eſt actus iuriſdictionis talis licentia, nec diſtinguitur à poteſtate delegandi, & ſicut Parochus denunciatus non poteſt delegare ſuam iuriſdictionem vt affirmant ſupra citati; ſic etiam nec poteſt facere facultatem audiendi confeſſiones, cùm ſit actus iuriſdictionis, non verò Ordinis, Victoria *de confeſſione, num.* 152. Sylueſter *verb. abſolutio 2. quæſt. 6. confeſſor 2. quæſt. 4. effectu 5.* Gutierr. *lib. 1. Canon cap. 1. num. 89.* Sanchez *lib. 3. de matrimonio, q. 21. num. 6. verſ. duplex eſt ſententia,* & Soar. *vbi ſuprà d. diſp. 11. de cenſuris, ſect. 2. ad finem,* vbi ait neque Epiſcopum excommunicatum poſſe aliquem approbare in Confeſſorem, aut exponere, etiamſi illi iuriſdictionem non conferat, eo quia approbatio illa eſt actus iuriſdictionis, ac propterea nullus: ergo à fortiori Parochus non poteſt committere vices ſuas: ipſe enim ſi nequit exercere actum iuriſdictionis, nec vſum illius poteſt committere, eo quòd vſus promanat ab ipſa iuriſdictione, Sanchez *ſuprà n. 9.* Soar. *vbi proximè,* & Henriq. *lib. 13. de excommunicatione, cap. 7. n. 6. & in commento, littera E.* 11.

Reſolutio vndecima. Excommunicatus denunciatus, ſi Parochus ſit, non ſolùm poteſt aſſiſtere matrimonio, ſed etiam alteri Sacerdoti facere facultatem aſſiſtendi; & in vtroque caſu validum eſt matrimonium. Prior pars oſtenditur ex octaua reſolutione. Poſterior probatur, quia facultas conceſſa Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio ſecundùm probabiliorem, non eſt actus Parochi formaliter in quantum habet iuriſdictionem, ſed quatenus eſt teſtis legitimus matrimonij habens poteſtatem ſubſtituendi etiam alterum ſuo loco ad eundem actum teſtificandum, qui actus non eſt iuriſdictionis. Igitur valida eſt licentia conceſſa à Parocho Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio, Henriquez *lib. 11. de matrimonio, cap. 3. num. 5. in commento littera Q. & lib. 13. de excommunicat. cap. 7. num. 7.* Vega *lib. 6. ſummæ caſu 119.* refertque Medinam idem tenuiſſe, & loquitur de excommunicato ſuſpenſo, & alij quibus accedit Sanchez *lib. 3. de matrimonio, diſp. 21. n. 6. & 7.* vbi concludit aſſiſtere matrimonium non eſſe actum iuriſdictionis, quia valet matrimonium etiam repugnante Parocho, & inuito aſſiſtente tali actui, & ad reliqua ſacramenta conferenda requiritur intentio, vt actus valeat, ideo præſentia Parochi, & aſſiſtentia repugnantis, cùm ſufficiat ad validitatem matrimonij, & operetur vltra intentionem agentis non eſt actus iuriſdictionis. 12.

Vnde ſequitur ſuſpenſo nominatim Epiſcopo, ſeu denunciato poſſe eius Vicarium aſſiſtere matrimonio, ſeu licentiam dare Sacerdoti, vt aſſiſtat, cùm neutrum ſit actus iuriſdictionis, vt deducitur ex traditis à Sanchez *ſuprà num. 4. & 7.* quamuis Sacerdos, cui licentia datur, ſit excommunicatus, vel irregularis; non alia ratione, niſi quia aſſiſtẽtia

non

non eſt actus iuriſdictionis, ac propterea exerceri poteſt per excommunicatum, vel irregularem, Sanchez *ſuprà diſp. 20. num. 10. & diſp. 21. num.4.* Secus dicendum eſt, quando Epiſcopus excommunicatus vel ſuſpenſus nominatim, vel notorius clerici percuſſor inſtituit Parochum, vel Vicarium, ſeu Parochus ſimiliter excommunicatus nominatim inſtituit viceeuratum, & illi ita inſtituti aſſiſtant matrimonio; tunc enim matrimonium erit inualidum, quia hæc inſtitutio eſt actus iuriſdictionis, & facta ab excommunicato eſt nulla, quando eſt nominatim denunciatus, Sanchez *lib. 3. de matrimonio, diſp. 30. num. 11. per totum,* quoniam ex vi illius collationis, ſeu inſtitutionis principaliter, & primariò illi aſſiſtunt, & cùm principale eſt nullum, acceſſorium nihil operatur, regul. *cùm principalis* 138. *ff. de regulis iuris.*

Quæſtionis eſt an Parochus non toleratus aſſiſtens matrimonio peccet mortaliter, vel alter Sacerdos de eius licentia? Reſpondetur negatiuè, quia aſſiſtere matrimonio competit ſuo muneri, & communicat cum ſponſis in re neceſſaria. Benedicere autem ſponſos illis verbis, quorum meminit Concilium *ſeſſ.24. de matrimonio, cap.1.* Ego vos coniungo in matrimonium in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, erit tantùm veniale: ſecus, de benedictione ſolenni; tunc enim erit mortale, & fiet irregularis, Sanchez *d. diſp. 21. numero* 8. *& diſputat.* 38. *num.* 7. & Soarez *d. diſp. 11. ſect. 3. num.* 19.

13. Reſolutio duodecima. Epiſcopus poteſt etiam nominatim denunciatus, & non toleratus concedere facultatem excipiendi confeſſiones, & vngendi extremè: ex ea ratione, quia non eſt actus iuriſdictionis, ſed tantùm ceſſio quædam iuris ſibi competentis, ita D. Antonin. *3. part. titul. 14. cap. 15.* §. 5. Nauarr. *cap. placuit, de pœnitent. diſt. 6. num. 51.* Henriquez *lib. 3. de confirmatione, cap. 13. num. 3. & lib. 6. de pœnitentia, cap. 7. in fine, & lib. 13. de excommunicatione, cap. 7. num. 7.* Ledeſma 2. *part. 4. quaeſt. 33. art. 5.* & Bartholomæus à Ledeſma *de extrema vnctione.* Similiter de licentia data ſubdito, vt alieno Sacerdoti fateatur, loquuntur Nauarr. poſſe Epiſcopum denunciatum non toleratum illam concedere, ſuprà *eodem cap. placuit, num.73.* Cordub. *lib. 5. quaeſtionarij, quaeſt. 13. in principio,* & Frater Manuel *in Bulla Cruciata, §. 1. num. 5.* quæ reſolutio videtur probabilis. Probabilior tamen eſt contraria, quæ docet non poſſe Epiſcopum non toleratum hæc concedere, cùm illa nequeat per ſe exercere, neque vſum eorum alteri delegare, ita Soarez *tom. 5. diſp. 11. ſect. 2. num. 15. ad finem,* & Sanch. *d. diſp. 21. num. 7. ad medium, & num. 9.* Ratio, quia ſicut concedere facultatem audiendi confeſſiones eſt actus iuriſdictionis; ſic etiam ceſſio iuris ſibi competentis, quod alteri conceditur eſt iuriſdictionis conceſſio: atque ita non poteſt concedi ab Epiſcopo excommunicato vitando, durante illa excommunicatione, Soarez *vbi ſuprà*; quare approbatio cùm ſit actus iuriſdictionis, quæ verè ſuſpenſa eſt, & nulla, nullo modo communicari poteſt.

14. Reſolutio decimatertia. Parochus, cui interdicitur Sacramentorum adminiſtratio, non obſtante illa prohibitione, poteſt validè aſſiſtere matrimonio, eſto ſpecialiter ſit ei interdicta præſentia in alicuius matrimonij certi celebratione. Ratio, quia cùm adhuc retineat titulum parochiæ, eſt verè Parochus, Henriquez *lib. 11. de matrimonio, cap. 3.* Fr. Manuel *tom. 1. ſummæ in 2. edit. cap. 219. num. 10.* Sanchez *d. diſp. 21. n. vltimo*; vbi refert ex Salzedo *in practica criminali, cap. 73.* & ex Petro de Ledeſma *de matrimonio, quaeſt. 45. fol.* 190. declarationem ſacræ Congregationis dicentis, validè aſſiſtere matrimonio Parochum interdictum, ne aliquos matrimonio coniungat, cùm adhuc eo modo interdictus ſit verè Parochus.

Reſolutio decimaquarta. Vno excepto ſacramento Pœnitentiæ, reliqua ſacramenta collata à Parocho excommunicato vitando ſunt valida ſeruato Eccleſiaſtico ritu, & concurrente debita intentione tam ex parte conferentis, quàm ex parte recipientis Sacramentum. ita Soar. *tom. 3. de Sacramentis, diſp. 14. ſect. 4.* confertur que ſacramentalis effectus, niſi obex impediat ex parte recipientis; nec obſtat malitia conferentis, vel iniquitas mali miniſtri, vt in ſacrificio Miſſæ etiam apparet oblato ab excommunicato, idem Suar. *tom. 5. de cenſ. diſp. 11. ſect. 2. num. 1. & 2.* quoniam ſacramentum conſtat ex materia, & forma applicata cum debita intentione circa ſubiectum capax. Quòd Baptiſmus collatus ab excommunicato ſit validus, conſtat ex traditis à Suario *tom. 3. diſp. 23. ſect. 1. & diſp. 36. ſect. 3. & diſp. 61. ſect. 3. & diſp. 77. ſect. 2. & tom. 5. de cenſur. diſp. 11. ſect. 2. num. 2.* Idem dicas de confirmatione, & Euchariſtia, ac Miſſæ ſacrificio, quia eadem eſt ratio de vno, ac de altero, quod ex ſola poteſtate Ordinis dependet, non verò iuriſdictionem prærequirit. De matrimonio verò etiam certum eſt, quòd valet, quamuis contrahentes ſunt excommunicati, *cap. ſignificaſti, de eo qui duxit in matrimonium,* Couarru. *de ſponſ. part. 2. cap. 6. in principio, num. 3.* Tolet. *lib. 7. ſummæ, num. 1.* Henriquez *de cenſuris, lib. 13. cap. 10. num. 1.* Anton. Ricciul. *in tractatu de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. cap. 48. num. 13.* & Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 9. n. 2.* Sacerdos autem ex decreto Concil. Trident. requiritur non tanquam miniſter, ſed tanquam teſtis, ſeu conditio ſine qua non ſtat valor contractus, qui Sacerdos eſto ſit excommunicatus, non propterea cenſura reddit teſtimonium illius irritum, Suar. *ſuprà, d. diſp. 11. ſect. 2. num. 2.* vbi etiam tenet ſacramenta Ordinis, & Extremæ vnctionis ab excommunicato collata valere, ſi à recipiente dignè ſuſcipiantur, maximè, quia ſacramentum Vnctionis non requirit iuriſdictionem in miniſtro, ſed ſatis eſt eſſe Sacerdotem. 15.

Dixi, ſi dignè ſuſcipiantur, quia aliquando poteſt contingere, vt non ſint bene diſpoſiti recipientes, neque contriti, & peccent recipiendo ſacramentum, ſed hoc non tollit validitatem Sacramenti, ſemper enim Sacramentum eſt validum, ſiue ſit diſpoſitus, ſiue non, qui recipit; quoad effectum verò ſi non eſt diſpoſitus, non illum conſequitur, hoc eſt, gratiam. Probabile tamen eſt ablato, & remoto obice effectum recuperari. Quando ergo Vgolin. *tabul. 1. de cenſuris, cap. 13. §. 16. n. 13.* & alij dicunt ſacramentum Vnctionis eſſe nullum ſi recipiatur ab excommunicato ſine cauſa excuſante ex parte ſuſcipientis, vel loquuntur quoad effectum, quem non conſequitur ſi indignè ſuſcipit, non verò de valore Sacramenti, vel decepti omnino ſunt, quia Theologi, qui de nullitate Sacramenti verba faciunt, loquuntur de effectu, hoc eſt, de gratia, Suar. *ſuprà ſect. 2. n. 3.*

Similiter Epiſcopi excommunicati in conferendis Ordinibus verè conficiunt Sacramentum, & per talem ordinationem imprimitur character, qui effectus impediri non poteſt, ſi Sacramentum ſeruata forma ſubſtantiali, & ritè fuit adminiſtratum, & ideo non poteſt iterari: appellantur tamen

huiuſmodi

huiuſmodi ordinationes à Doctoribus irritæ quo ad executionem, ſeu vſum Ordinis, quia nó poteſt vti illis: an verò hoc impedimentum ſit irregularitas, vel ſuſpenſio? puto ſuſpenſionem, ex Sà *verb. ſuſpenſio ipſo iure, num.*27. Suar. *tom.*5. *diſp.*31. *ſect.*1. *num.*61. Nauar. *cap.*17. *num.*241. Maiol. *cap.*22. qui omnes dicunt tales ordinationes eſſe irritas, non quidem quo ad ſubſtantiam, ſed quo ad vſum Ordinum; quod perinde eſt, ac ſi dicerent ordinatos ab excommunicato ſuſpenſo, aut interdicto denunciatis eſſe ſuſpenſos, addit Saa, ſi hoc ignoranter factum fuit, diſpenſare Epiſcopum.

16. Reſolutio decimaquinta. Parochus excommunicatus denunciatus aſſiſtendo matrimonio, non propterea incurrit irregularitatem, quia illa præſentia, ſeu aſſiſtentia non eſt adminiſtratio Sacramenti, neque alicuius ſacræ cæremoniæ; neque ex decreto Concil. Trident. ad illum actum requiritur aliquis actus Ordinis, quia ſi matrimonium celebretur coram Parocho non Sacerdote, & teſtibus, validum eſt, & Concilium ſolum vult, vt fiat coram Parocho, & teſtibus. Addo, quamuis Parochus ſit Sacerdos, adhuc non fieri irregularem per illam aſſiſtentiam, quia non exercet actum ſacerdotalis Ordinis, ſed ſolùm tanquam teſtis legitimus accedit ad maiorem fidem faciendam, Soar. *tom.*5. *diſp.*11. *ſect.*3. *num.*17. *&* 18.

Quòd ſi Parochus ſolennem benedictionem nuptialem impendat ſponſis, fit irregularis, eo quòd ea cæremonia requirit miniſtrum neceſſariò Sacerdotem, illúdque miniſterium eſt proprium Sacerdotis ratione ſui Ordinis, probatur ex *cap.*1. *&* 3. *de ſecundis nuptiis*: item, quia illa cæremonia continet plures orationes, & benedictiones, & magnam communicationem in diuinis cum actiuo vſu, ſeu miniſterio Ordinis ſacerdotalis; éſtque illa benedictio ſolenniter tributa materia grauis, & ſufficiens ad mortale, teſte Suario *vbi ſuprà, num.* 19. propter quæ illam impendens excommunicatus denunciatus manet irregularis, Vgolin. *tabul.* 1. *de cenſuris, cap.* 14. §. 2. *num.* 5. poſt alios, quos ibi refert, quibus accedit Maiol. *de irregul. lib.*3. *cap.*21. *num.*5.

Quin etiam Sacerdos ſecundis nuptiis benedictionem impendens in caſu non permiſſo, quamuis non ſit excommunicatus, ſuſpenſionem incurrit, vt per Couarr. *de ſponſalibus, part.*2. *cap.*8. §.11. *num.*2. & Sanchez *de matrimonio, lib.*7. *diſp.*82. *num.* 27. Gutier. *de matrimonio, cap.* 106. *num.* 16. ab officio, & beneficio; à qua ſuſpenſione excuſat quælibet ignorantia etiam craſſa, modò non ſit ita craſſa, vt ſit ingens temeritas, Sanchez *lib.* 3. *diſputat.*48. *num.*7. & Gutierrez *ſuprà cap.* 75. *numer.*16.

Quamuis enim pœna ſuſpenſionis ab officio, & beneficio non imponatur ipſo iure, per *cap.* 1. *de ſecundis nuptiis*, vt docent Clarus *in praxi*, §. *final. quæſt.* 75. *verſ. Sacerdos*, Nauarr. *in manuali, cap.* 25. *numer.* 137. Mar. Alterius *de cenſur. tom.*2. *diſputat.* 11. *de ſuſpenſione, cap.* 4. *verſic. ſecundo*, Sanchez *de matrimonio, lib.* 7. *diſputat.*82. *num.*26. & Gutierr. *dict. cap.* 106. *num.* 16. Hodie tamen ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de reformat. matrimon. cap.* 1. Sacerdotes ſecundis nuptiis benedictiones impendentes ſubditis alterius parochiæ, ſine licentia Parochi, aut Epiſcopi ſunt ipſo iure ſuſpenſi, donec abſoluantur ab Ordinario Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, quæ ſuſpenſio extenditur ad officium, & beneficium, prout tradit Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differentia* 11. *num.*149. à qua ſuſpenſione Epiſcopus, aut eius Vicarius poteſt abſoluere. Sanchez *de matrimonio, lib.*3. *diſp.*52. *num.* 4. & Mar. Alter. *dict. cap.*4. *in fine.*

Simili modo manet irregularis Sacerdos denunciatus, ſi conferat ſolennitatem Baptiſmi infantibus domi iam baptizatis, quia illa ſolennitas ſoli Sacerdoti committitur ex officio, & ad Summum poteſt committi Diacono in neceſſitate, vt ait Soarez *tom.*3. *diſp.* 23. *ſect.*2. Cùm ergo illa ſolennitas ſit actus Ordinis, & ſit materia grauis, excommunicatus non toleratus in eius adminiſtratione peccat mortaliter, & manet irregularis, Suar. *de cenſur. diſp.*11. *ſeſſ.*3. *num.*20. *&* 21. Sayr. *de cenſuris, lib.*7. *cap.*9. *num.*8. poſt alios, quod etiam extenditur ad Sacerdotes diſpenſantes Euchariſtiam iam conſecratam, cùm adminiſtratio huius Sacramenti ſit actus ordinis ſacerdotalis, ideo excommunicatis interdicta eſt Sacramentorum delatio ad infirmos, celebratio, & adminiſtratio, & diſpenſatio ex officio. Idem dicendum eſt de Diacano miniſtrante, ſeu diſpenſante, ex commiſſione Sacerdotis, quia actus ille eſt etiam Ordinis Diaconi, quamuis illum exerceat de licentia Sacerdotis, ſi Diaconus ſit denunciatus, vel notorius percuſſor clerici, contrahet irregularitatem, Soarez *ſuprà.*

Reſolutio decimaſexta. Laicus excommunicatus non toleratus, ſeu Subdiaconus diſpenſantes 17.
Euchariſtiam, vel ſolenniter baptizantes non fiunt irregulares ex alio capite propter fictum miniſterium, quæ irregularitas habetur *in tit. de clerico non ordinato miniſtrante*, nam laicus baptizans ſolenniter nullam irregularitem incurrit. *cap.* 1. *de clerico non ordinato miniſtrante*, quod loquitur de Clerico. Ideo laicus cùm non ſit clericus, non contrahit irregularitatem, ita Henriq. *lib.*2. *de Baptiſmo, c.*29. §.1. *prope finem*, Soar. *de cenſur. diſp.*11. *ſect.*3. *n.*22. Reginald. *de for. pænit. lib.*30. *n.*192. Sayr. *de cenſuris, lib.*7. *cap.*10. *n.*7. pœnæ enim ſunt reſtringendæ, & iura, quæ hanc irregularitatem imponunt ſolùm loquuntur de Clericis, Angelica *verb. irregularitas, numer.* 38. Roſella *verb. irregularitas* 2. *in principio*, fauet Bernard. Diaz *in practica criminal. cap.*12. dicens illam pœnam conſtitui ab Eccleſia contra laicos exercentes actum Ordinis, Couar. *in Clementina ſi furioſus, part.*1. §.1. *num.*1. *verſ. primum, de homicid.* Henriq. *vbi ſuprà, lib.* 2. *de baptiſmo, cap.* 29. §. 1. Eodem modo laicus, omnino talis fingens ſe Sacerdotem, & ſeriò abſoluens, quamuis ſit excommunicatus miniſtrans in Ordine ſacro, quem non habet, aut abſoluens à peccatis ſeriò, non eſt irregularis, Angelica, & Roſell. *ſuprà*, Henriquez *lib.*2. *de baptiſmo, cap.*29. §.5. *&* *lib.*14. *cap.*6. §.1. Paludan. *in* 4. *diſt.*17. *quæſt.*3. *art.*1. *concluſ.*1. *&* *diſt.*22. *quæſt.*3. *concluſ.*2. D. Antonin. 3. *p. tit.*17. *cap.*1. §.1. Victoria *in ſumma in* 4. *ſentent.* §.144. & Henriquez *ſuprà de Baptiſmo, lib.*2. *cap.*29. §.1. *in annot. littera H*, & alij, quos referens ſequitur Sayr. *d. lib.*7. *cap.*10. *ex num.*6. *vſque ad* 9. Excuſantur enim ab irregularitate, eſto ſit excommunicatus, cùm irregularitas imponatur clerico miniſtranti, habetur expreſsè *in cap. is cui, de ſentent. excommunic. in* 6. *&* *in cap. ſi quis Epiſcopus* 11. *quæſt.* 3. vbi agitur de excommunicato in ſuo officio miniſtrante. Accedit, quia irregularitas directè, & per ſe cadit ſuper actum illum à quo quiſpiam per cenſuram Eccleſiaſticam eſt ſuſpenſus: at verò laicus, ſeu Subdiaconus non eſt ſuſpenſus per cenſuram ab officio, ſeu actione, quæ ſibi

non

non competunt: igitur non incurrent hanc irregularitatem, quæ ſupponit poteſtatem in miniſtrantibus illa Sacramenta.

18. Reſolutio decimaſeptima. Diaconus miniſtrans Euchariſtiam abſque commiſſione cùm non operetur tãquam miniſter ex officio deputatus ratione ſui ordinis ad illud miniſterium, ſed id faciat authoritate propria, non incurrit irregularitatem, ſicut nec laicus miniſtrans illam, nec ſubdiaconus etiam denunciatus, vt dictum eſt. Nihilominus dicendum eſt fieri irregularem etiam authoritate propria diſpenſantem Euchariſtiam; quoniam illa diſpenſatio facta ſine facultate Sacerdotis, eſt actus Ordinis ſui, & ex vi ſuæ ordinationis recipit poteſtatem miniſtrandi hoc Sacramentum confectum à Presbytero: & quamuis, quoad modum, habeat ſubordinationem ad ipſum, Diaconus apud quem eſt propria poteſtas in corpus Chriſti; Diaconus tamen exercendo illum actum ſine facultate exequitur actum propriè ſui Ordinis, ideo fit irregularis. Quæ omnia ſupponimus eſſe diſpẽſata abſque neceſſitate, & cum peccato; quia ſi contingat caſus, in quo licitè, vel Diaconus ſine licentia Sacerdotis, vel Sacerdos ſimplex ſine facultate proprij miniſtrarent Euchariſtiam ſine peccato in extrema neceſſitate, eſto eſſent excommunicati vitandi, nullam contraherent irregularitatem. ita Suarez *de cenſ. diſp. 11. ſect. 3. n. 24.*

19. Reſolutio decimaoctaua. Clericus excommunicatus, quamuis ſit in minoribus faciens actum Ordinis, poſt excommunicationem fit irregularis, ita Hoſtienſis *in cap. ſi quis, de clerico excommunicato miniſtrante*, Maiolus *de irregular. lib. 3. cap. 21. num. 5. & 8.* Marius Alterius *de cenſuris, tom. 1. lib. 2. diſp. 1. cap. 1. verſ. alterum eſt opinio.* Ratio, quia ſuſpenſus, & interdictus ſimpliciter ab officio non ſolùm celebranda Miſſam, & exercendo actus Ordinum maiorum, ſed etiam vtendo aliis minoribus Ordinibus quoad actus eis propriis deputatos manent irregulares, Abbas *cap. 1. de clerico excommunicato miniſtrante, num. 4. & 10.* Archid. *cap. ſi quis presbyter. 11. quæſt. 3.* ergo excõmunicatus vtens Ordine minori ad eoſdem actus erit irregularis. Nec obſtat Sotus *in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 3.* & Nauarr. *cenſ. 44. num. 10. & ſequenti*, ſub *tit. de ſentent. excommunic.* negantes per executionem Ordinum minorum ſolenniter effici quem irregularem, quia ius loquitur indiſtinctè *in d. cap. 1. de cleric. excomm. miniſtr.* vbi in genere dicitur, *ſi quis Presbyter, aut alius clericus*, neque opus eſt, vt expreſſa fiat mentio de clericis in minoribus. Requiritur tamen, vt incurratur irregularitas vt excommunicatus exerceat actus Ordinum minorum ex officio, tanquam miniſter deputatus; non ſicut laicus, gloſſ. *in d. c. 1. verb. præſumpſerit, de clerico excommunicato miniſtrante.* Dicitur autem clericus in minoribus conſtitutus ſolenniter actum adnexum Ordini facere, quando Acolytus cum ſuperpelliceo in Miſſa ſolenni præſente populo, & cum aliis cæremoniis miniſtrat, deferendo cereos, & miniſtrando vrceolos, tunc contrahet irregularitatem, quamuis laicus eodem modo eundem actum ſoleat miniſtrare ratione conſuetudinis, Marius Alterius *ſuprà verſicul. quare excommunicatio, & verſicul. quam opinionem.*

20. Reſolutio decimanona. Excommunicatus iniuſtè clericus in diuinis ſi ſe immiſcuerit, efficitur irregularis, Conarr. *in cap. Alma part. 1. §. 7. ſub n. 7. verſ. his equidem*, Humad. *l. 20. gloſſ. 2. à num. 1. tit. 10. part. 1.* Cened. *ad Decretal. collect. 25. num. 7.* dummodo ſit valida, vt quando à ſuo iudice fuit lata ante appellationem, ex cauſa tamen iniqua, vel quando pronunciata fuit non ſeruato iuris ordine, aut Canonica monitione non præuia, vel ob alias cauſas iniuſtas, in quo euentu iniuſtè excommunicatus debet obedire cenſuris, & abſtinere à celebratione, alioqui irregularitatem contrahit, ex gloſſa *verb. ſpoliandi, in cap. poſtulaſti, de clerico excommunicato miniſtrante*, Victoria *in ſumma, tit. de excommunic. num. 336.* Angel. *in ſumma verb. excommunicatio el 1. num. 18.* Farin. *fragmen crimin. part. 1. littera E. verb. excommunicatus, num. 31.* vbi *numer. 32.* addit excommunicatum nulliter non fieri irregularem immiſcendo ſe diuinis, & celebrando.

De Sacerdotibus, & de eorum dignitate, ac officio.

§. VII.

EPITOME.

1. *Sacerdotalis dignitas obligat fungentes ea ad exemplum cæteris præſtandum.*
2. *Sacerdotium eſt ſumma omnium honorum.*
3. *Sacerdotes habent nomen Angelorum.*
4. *Sacerdotes ob dignitatem ſacerdotalem ſunt digniſſimi ſumma reuerentia, & comparantur viris Illuſtriſſimis.*
5. *Sacerdos vnde dicatur, & quibus nominibus nuncupetur?*
6. *Sacerdotalis dignitas præſtat dignitate regali, & olim à Sacerdotali regalis non ſeparabatur.*
7. *Olim primogeniti erant Sacerdotes, & offerebant ſacrificia.*
8. *Sacerdotium viſibile inſtituit Chriſtus Dominus.*
9. *Sacerdos eſt miniſter, qui conſecrat, & ex officio offert, & conſumit, non tamen offert hoſtiam ab alio conſecratam.*
10. *Sacerdos malus ſicut & bonus conficit Sacramentum Euchariſtiæ, non tamen prodeſt populo malus ſicut bonus.*
11. *Sacerdos qui Hoſtiam iam conſecratam ſcienter iterum conſecrat, quibus pœnis puniatur?*
12. *Sacerdos qui fingit ſe conſecrare, & reuera non conficit corpus, & ſanguinem Chriſti, qualiter peccet?*
13. *Sacerdos an teneatur relinquere Miſſam inceptam, ſi recordatur ſe eſſe in peccato, vel non ieiunum.*
14. *Sacerdos ſi expiret poſt conſecrationem quid faciendum, & ſi expiret poſt præſumptionem corporis Domini?*
15. *Sacerdos extra Miſſam communicans an teneatur vti ſtola ſuper vtrunque humerum pendenti?*
16. *Sacerdos quando poteſt pluries in die ſacrificare?*
17. *In Natalitio Chriſti Domini an liceat dicere tres Miſſas media nocte, vnam poſt alteram ſine vllo interuallo?*
18. *An licitum ſit in Sabbatho ſancto ſacrum facere, & quid de feria quinta in Cœna Domini?*
19. *An in die Paraſceues feria ſexta fas ſit ſacrificare, aut ſaltem communicare omnibus præſentibus ſiue infirmis, ſiue non?*

Sacerdos

20. *Sacerdos ſimplex quoties teneatur celebrare in anno, vt peccatum mortale euitet?*
21. *Parochi quoties celebrare debeant in anno?*
22. *Sacerdos an poſſit dicere Miſſam ſolemnem nondum recitatis matutinis à Choro, & quid de facientibus ſacrum priuatim extra Chorum?*
23. & 24. *Sacrificare ante matutinas preces quale peccatum ſit?*
25. *Sacerdos an poſſit bis communicare extra Sacrificium Miſſæ?*
26. *Orationes, quæ dicuntur dum ſe veſtit Sacerdos ad ſacrificandum, omittere ſecundum aliquos eſt mortale, ſed melius veniale aliqui affirmant?*

1. DICO primò dignitatem ſacerdotalem quanto altior cæteris eſt, tanto, qui ea funguntur, teneri eã in oculis, & in corde gerere, & cæteris exemplo eſſe, vt ſuo ſplendore homines vitam ſuam illuſtrati componerent. Nam dignitas ſacerdotalis etiam ab Ethnicis in ſuo honore, ac æſtimatione habebatur, teſte D. Auguſt. *ſer. 32. ad fratres in Eremo*, per hæc verba, *Vidimus, inferioribus partibus Æthiopiæ, quod Sacerdotes à conuerſationibus hominum fugiebant, ab omni libidine carnis ſe abſtinebant: maximè autem, quando Diis ſuis Sacrificia offerre debebant, tunc enim nihil ſumebant niſi metretam aquæ per diem, & ſic contenti manentes Diis ſuis ſacrificia offerebant.* ſic Auguſt. Quibus verbis commendatur quanta debeat eſſe caſtitas corporis, ac mentis Sacerdotum Chriſtianorum, qui quotidie in Altari ſacrificant Deo viuo,

Conſonat D. Hieronymus ſummopere extollens *lib. 1. aduerſus Iouinianum Ægyptiorum Sacerdotum*, normam viuendi in continentia, ac caſtitate, in hunc modum: *Narratur*, inquit, *de vita antiquorum Ægypti Sacerdotum, quòd omnibus mundi negotiis, curiſque poſtpoſitis ſemper in templo fuerint, & rerum naturas contemplati ſint, nunquam mulieribus ſe immiſcuerint, nunquam cognatos, & propinquos viderint, ex eo tempore, quo cœpiſſent diuino cultui deſeruire. Carnibus, & vino ſemper abſtinuerint propter tenuitatem ſenſus, & maximè propter appetitus libidinis refrenandos. Pane raro veſcebantur ne onerarent ſtomachum. Oleum tantum in oleribus nouerant, & ipſum parum; oua quoque, & lac pro carnibus vitabant. Cubile eis de foliis palmarum contextum erat: ſcabellum, ac cline pro puluillo capiti ſupponebant: bidui, tridui-que inediam frequenter ſuſtinentes, vt humores corporis nimia victus caſtigatione ſiccarent.* hæc ibi.

2. Non immeritò ergo Sacerdotium dici poteſt
omnium honorum ſumma. D. Ignatius *in Epiſtola
ad Smirnenſes decima*, ſic ait, *Sacerdotium eſt apex
honorum omnium, quæ ſunt in hominibus. Si quis ergo
Sacerdotes inhonorauerit, Deum inhonorat, & Domi-
num* IESVM *Chriſtum primogenitum omnis creatu-
ræ.* habétque Sacerdos quatenus eſt medius inter
Deum, & populum, nomen Angeli, ex Chryſoſto-
mo *homilia 2 in 2. ad Timotheum.* An ignoras quid
ſit Sacerdos? Angelus vtique Domini eſt. Non ex
ſe ipſo loquitur, ſi deſpicis, non illum deſpicis, ſed
Deum qui illum ordinauit, & *lib. 3. de Sacerdotio*,
3. ſic loquitur: Sacerdotium ipſum in terra quidem
peragitur, ſed in rerum cœleſtium claſſem ordi-
némque referendum eſt, atque id quidem meritò,
quippe non mortalis quiſpiam, non Angelus, non
alia quæuis creata potentia, ſed Deus ipſe ordi-
nem huiuſmodi diſpoſuit: iccirco neceſſe eſt Sa-
cerdotem ſic eſſe purum, vt ſi in cœlis ipſis collo-
catus inter cœleſtes illas virtutes medius ſtaret,
terribilia namque atque horrifica ſunt, quæ admi-
niſtrat. Iuuat Dion. *de cœleſti Hierarc. c. 1.* his verbis:
*Qui Sacerdotẽ dicit auguſtiorum, prorſuſque diuinum
inſinuat virum, totiúſque ſanctæ ſcientiæ peritiſſimum.*

Oportet tamen, vt Sacerdotes morum excellentia, ac vitæ probitate, noſtri officij ſplendorem, merita, & arcana in eo incluſa exhibeamus, quandoquidem Sacerdotes Sanctiſſimum Dei nomen Tetragrammaton capiti inſcriptũ olim geſtabant, vt ex hoc appareret illos proximè ad Deum acceſſiſſe, ita Caniſius *de Sacramento ordinis, fol. 301.* & Suar. *in defenſione fidei, lib. 3. cap. 24. ad finem*; & ideo parum dixit, qui Sacerdotes perſonis Illuſtribus æquiparauit, Farinac. *in praxi crimin. p. 3. quæſt. 99. num. 118.* cùm in illos quadret, quod dicitur à Rege Propheta Pſalm. 71. *Dij eſtis*, hoc eſt, viri diuini, quibus propter dignitatem ſacerdotalem ſemper, & vbique ſummus honor, ac reuerentia debetur, Farin. *conſ. 60. num. 34.* Quin imò honor, qui olim Angelis præſtari ſolebat, tranſiit poſtea ad Sacerdotes, probatur ex illo Seraphici Franciſci teſtimonio, qui, teſte D. Bonauentura *in eius vita*, dicere ſolebat, ſi in itinere pauperem Sacerdotem, & Angelum ſimul inueniret, prius Sacerdoti flexis genibus, quàm Angelo reuerentiam facturum. 4.

Sed quæri poteſt, Sacerdotes vnde dicantur? 5.
Aliqui autumant ex nomine Græco, & Latino
componi, quaſi ſacra dantes, vel facientes; id eſt,
conſecrantes, vel exhibentes Sacramenta, *diſt. 22.
cap. cleros*, & *ibi* Illuſtriſſimus Cunha *n. 8. in verſ.
Sacerdos.* Graſſis *deciſ. lib. 2. cap. 47. §. 7. num. 8.* vbi
Sacerdotes Deos vocat, aliquando Angelos, *cap.
Sacerdotibus 11. quæſt. 1.* Vocantur item lumen
mundi. *cap. Sacerdotes, diſt. 93.* de quibus Nazian-
zenus *in Apologia Sacerdot.* ait, Sacerdotes cum
Angelis ſtare, cum Archangelis glorificare, ad ſu-
perum Altare ſacrificia tranſmittere, & cum Chri-
ſto Sacerdotio fungi; ſequitur Durand. *de Sacer-* 6.
dote, lib. 2. cap. 10. num. 11. & 12. dicens in Eccle-
ſia nullum hoc ordine excellentiorem eſſe. Dicun-
tur etiam omnium patres, & magiſtri, *cap. quis du-
bitet, diſt. 96.* Hinc fit, vt Sacerdotalis ordo digni-
tati regali præemineat, *cap. duo ſunt, eadem diſtin-
ctione*; & Reges olim Sacerdotes erant; ex quo de-
monſtrabatur Regiam dignitatem non poſſe ſta-
re, niſi per vnionem Sacerdotij; & ideo Melchiſe-
dech Rex, & Sacerdos fuit, *Geneſis c. 14.* ibi: *Mel-
chiſedech Rex Salem, & Sacerdos Dei altiſſimi*: vnde
D. Thomas *ad Hebræos, cap. 7.* dixit Sacerdotium,
& Regnum ſimul vniri. Concordat apud Græcos,
& Romanos Sacerdotium non diuidi à Regno,
teſte Virgilio Æneidos 3.

Rex Anius, Rex idem hominum, Phœbique Sacerdos.

Idem habetur apud Plato. *lib. 16. de Regno, pag. 8. col. 2. in fine*, loquentem de Ægyptiis, per hæc verba: *Apud Ægyptios non licet Regem abſque Sacerdotio imperare*: quinimò ſi ex alio genere quiſpiam Regnum vſurpat, cogitur ſtatim fieri Sacerdotem, vt Rex poſſit eſſe. Secus poſt legem Euangelicam vnum ab altero diuiditur.

Olim primogenitus Regis inſtinctu quodam 7.
naturæ erat ſucceſſor Regni, & ſimul erat Ponti-
fex maximus. Abraham cùm eſſet primogenitus
Thare, fuit Sacerdos, Henriquez *lib. 7. de Miſſa,
cap. 1. num. 1.* & in lege Euangelica Chriſtus Do-
minus inſtituit Sacerdotium viſibile, quia Sacer-
dos & ſenſibile ſacrificium ſibi correſpondent, vt
correlatiua: offerens applicat fructum, & effe-
ctum ſacrificij etiam aliis perſonis, pro quibus
offert, quem effectum ſola Euchariſtia præ cæteris 8.

ſacramentis habet. Henriquez *lib.9.de Miſſa, c.8. num.2. littera D.*

9. Item Sacerdos eſt miniſter, qui conſecrat, & qui ex officio,& per ſe offert ſacrificium:proinde Epiſcopus dum Sacerdotem ordinat,profert hanc formam: Accipe poteſtatem offerendi,quæ poteſtas ex Chriſti inſtitutione confertur ab Epiſcopo per conſecrationem ritè factam, & proprio ore conficit corpus Chriſti,& verba Sacerdotis actiuè concurrunt ad conſecrationem,ſeu conuerſionem panis in Corpus Chriſti. Bellarm. *lib.4.de Roman. Pontif.cap.*8.§.8.poſt Chryſoſt.& Hieronymum,& Auguſt.quos *ibi* refert.Quòd ſi poſt conſecrationē deficiat Sacerdos, ex illo & alio Sacerdote ſupplēte in eodem, vel ſequenti die reſultat formaliter vnus miniſter,& vna Miſſa,Henriq.*lib.9.de Miſſa, c.18.n.2.& lib.10.de Ordine, in proœmio,in principio.*

10. Dico tamen ſecundò Sacerdotem malum,& improbum conficere ſacramentum Euchariſtiæ,ſicut bonus conficit,vt Conc.Trid.*ſeſſ.7.de Sacramentis in genere,c.12.*his verbis: *Si quis dixerit Miniſtrum in peccato mortali exiſtentem modò omnia eſſentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, ſeruauerit,non conficere,aut conferre Sacramentum,anathema ſit.*Iuuat Hymnus,de quo Eccleſia in feſto Corporis Chriſti:

Sumunt boni, ſumunt mali,
Sorte tamen inæquali vitæ, vel interitus.

Imò excommunicati depoſiti,ſchiſmatici, ſuſpenſi,& interdicti,vera conferunt Sacramenta, & verum conficiunt Corpus Chriſti, modò in forma Eccleſiæ gerant,quod agunt. 1.*q.*1. *Dominus declarauit, & cap.quod quidam,de conſecratione,diſt.*4.Tamen ſi in iis forma Eccleſiæ non obſeruetur,nihil fit.gloſſ.*in cap.quot à Paganis,de conſecratione,diſt.*4. *c.extra* 1.*q.*1.Non enim eſt locus ſacrificij,vbi non ſeruatur forma Eccleſiæ.Sotus *in 4.diſt.*1.*q.*5.*art.*5. Non item malus Sacerdos,dum ſacrificat, prodeſt populo,ſicut bonus,qui citiùs orando pro populo exauditur,quàm malus, *cap. ipſi Sacerdotes* 1.*q.*1.

11. Sed quid de Sacerdote, qui ſciens, ſed imprudens ſacrificauit corpus Chriſti, Hoſtiam ſcilicet iam conſecratam, cùm non haberet aliam? Dico tertiò ſi res eſt occulta, monendum eſſe Sacerdotem, vt totius vitæ tempore ſit in pœnitentia, & abſtineat à conficiendo corpore Domini,ſi poſſet ſine ſcandalo: ſi autem publicum fuit delictum, per totum tempus vitæ abſtineat à celebrãdo,niſi nomen dederit alicui Religioni, vbi meritis exigentibus permiſſu ſuperioris, & conſilio Sedis Apoſtolicæ, aut Epiſcopi in neceſſitate poſſet accedere, ita Franciſcus Pegna *in lucerna Inquiſitorum,verb.Sacerdos,in additionibus,*ex Anton.Auguſtin.refert fuiſſe deciſum de conſilio Dominorum Cardinalium,& plurium Epiſcoporum.

12. Porrò ſi Sacerdos celebrando non cõficiat corpus,& ſanguinem Chriſti,ſed fingat ſe conſecrare, ſciens ſe eſſe in mortali, dicẽdum eſt peccare grauiter, & nullo modo in aliquo caſu fas eſſe Sacerdoti hoſtiam non conſecratam exhibere populo, nec porrigere peccatori etiam occulto;ratio, quia in Sacramento ſummæ veritatis nulla debet eſſe fictio,& ne Sacerdos det cauſam idololatrãdi peccatori,D.Thom.*in 4.diſt.*19.*q.*1.*art.*3. etiam ſi peccator ſumpturus hoſtiam cõſentiat, vt ſuo honori conſulat,*c.de homine, de celebratione Miſſarum,* per textum *ibi*, vbi dicitur hoſtiam non conſecratam, qui miniſtrat propter periculum idololatriæ,grauius peccare,quàm qui cõſecrat in mortali, ſequitur Henriq.*in ſumma lib.*8.*c.*56.§.6.& Cened.*ad Decret.collect.*98.Innoc.*in d.c.de homine*,dicẽs,*cùm falſa ſint,abiicienda remedia,quæ veris ſunt periculis grauiora*; grauius offendere,qui Sacramentũ fraudulenter præſumpſerit ſimulare,quàm qui ſe ingerit irreuerenter ad Sacramẽtum:nam per hoc ſoli Deo fit irreuerentia,per illud autem & Deus blaſphematur,& populus ſeducitur.Graſſis *lib.*2.*c.*38.*n.*37.

Nam ſacrificium oblatum à Sacerdote in peccato mortali exiſtente prodeſt, & habet ſuum effectum quatenus nomine Chriſti per Eccleſiam offertur.Nauar.*in manuali,c.*25.*n.*79.Fraxinel.*de obligat.Sacerdot.ſect.*3.*prænot.*4. §.3.*n.*3. Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum,tom.*1.*q.*41 *art.*22. Bonacin.*de Sacramentis,diſp.*4 *q.vltim.punct.*6.*n.*3. qui verò dum celebrat, non conſecrat, nihil prodeſt, nec habet ſuum effectum, cùm non offeratur nomine Chriſti per Eccleſiam,& grauiſſimum peccatum eſt ſimulare ſe conficere corpus, & ſanguinem Chriſti, Graſſ.*d.cap.*38.*num.*40.

Sed quid ſi Sacerdos poſt Miſſam inchoatam recordatur ſe eſſe in peccato, vel non eſſe ieiunum? Dico quartò non teneri illam incœptam relinquere, nec teneri ad ſe vocare Confeſſarium ad Altare,ſi detur ſcandalum,Soar. *tom.*3. *diſp.*66. *ſect.*4. Henriquez *lib.*8.*cap.*46.§.3.Coninch *de Sacramentis,& cenſuris, tom.*1.*q* 80.*dub.*2.*n.*16.& Poſſeuin.*de officio curati,cap.*2.*num.*15.Idem dicendum eſt ſi recordetur Sacerdos ſe non eſſe ieiunum poſt conſecrationem, ſed debet perficere ſacrificium: quod etiam procedit ante conſecrationem, ſi graue ſcandalum timeretur. D.Thomas 3.*p. quæſt.* 83. *art.*6.*ad* 2.Nauarr.*cap.*25.*num.*75.*verſ.*13. & Graſſis *deciſ.lib.*2.*c.*44.*n.*5. 13.

Controuerti tamen ſolet, quid faciendum, ſi poſt conſecrationem Sacerdos expiret?Dico quintò poſſe alterum perficere ſacrificium, ſi non eſt impeditus, poſſéque celebrare contritum, ſi non adeſt Confeſſarius, modò non ſit cenſura aliqua ligatus.Si non reperiatur Sacerdos, differri poteſt perfectio Miſſæ in diem ſequentem.Quòd ſi adſit Sacerdos non ieiunus, quamuis poſſit differri in diem ſequentem,perfectio Miſſæ benè poteſt tunc licitè perfici ſacrificium,quia probabile eſt propter integritatem obligari, vt ſtatim perficiatur Miſſa inchoata ab altero. Eſſe namque præceptum volunt Nauar. *c.*25.*n.*86. Tabiena *Miſſa,* §.29. & eſt probabile in praxi,Henriquez *lib.*8.*de Euchariſtia, cap.*50.*num.*3.*& in commento littera O.& lib.*9.*c.*40. §.1. *in commento littera F.* vbi *num.* 3. addit, ſi Sacerdos poſt conſumptam hoſtiam nondum conſumpto ſanguine, moriatur, perfectum videri ſacrificium quo ad ſubſtantiam,& cum effectu etiam in his pro quibus offertur, eo quòd ſumptio ſanguinis nouum gradum gratiæ non impartitur, & quamuis per potum vini conſecrati aliqui opinentur nouum gradum gratiæ addi; nihilominus per potum ſanguinis non conferri nouum gratiæ gradum ex opere operato vltra illum, qui reſpondet ſpeciei panis ſub qua cum corpore adeſt totus ſanguis, fatentur Caietan. *quæſt.* 80. Sotus *diſt.* 12. *q.*1. *art.*12. & alij, quos referens ſequitur Henriq. *de Euchariſtia, lib.*8.*cap.*44. *num.*5. 14.

Quid ergo ſi Sacerdos extra Miſſam velit ſumere Euchariſtiam? Dico ſextò debere Sacerdotem accedere cum ſtola ſuper vtrunque humerum ex Conc.Braccarenſi tertio *cap.*3.& ex *c. Eccleſiaſtica, diſt.*23. vbi habetur hoc præceptum ſub pœna excommunicationis ferendæ, idem tenet Angel.*verb.Sacerdos,*§.4. Nihilominus ſi hæc verba expendantur, videntur ſolùm intelligi,quando ſacrificat 15.

ſacrificat Sacerdos, & accedit ad Miſſarum ſolennia,per ſe Deo Sacramentum oblaturus, Nauarr. *in ſumma, cap.21.num.54.* Syluest.*verb.Sacerdos,§.4.* Graſſis *lib.3. conſ.1. de iure patron. n.7.* vbi excommunicationem ſumit pro ſuſpenſione.

Reſolutio tamen ſit, communicantem extra Miſſam Sacerdotem peccare mortaliter ſi accedat ſine ſtola, ita Illuſtriſſimus Cunha *in d.cap.Eccleſiaſtica, num.2.* allegans Azor.*in ſumma, p.1. lib.10. cap.28. verſ. 12.* ſed Azor oppoſitum aſſerit cum Turrecremat. *in d.cap. Eccleſiaſtica*, nimirum non peccare, eo quòd Concilium Braccarenſe vſu, & conſuetudine eſt abrogatum, & ideo ex ſententia Suarij *in 3.part.diſp.68.ſect.1.* extra Miſſam Sacerdotem communicare ſine Orario;ſeu ſtola humeris ſuperpoſita ſecluſo contemptu,non eſt mortale;imò nec veniale ob infirmitatem, vel ob aliam cauſam,teſte Reginald.*tom.2.lib.29. q.5. num.112.* ex eo quòd Sacerdotes tum regulares, cùm ſæculares ſtola ad collum ſuper humeros pendenti vti deſierint, quamuis Suarius *ſuprà* innuat eſſe veniale communicare ſine ſtola quando commodè haberi poteſt.

16. Quoties,quæres,poteſt in die Sacerdos ſacrum facere? Dico ſeptimò ſemel,niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat,vt per D.Tho. *3.p.quæſt 83.art.2.*S.Anton. *p.3.tit.13.c.6.§.5.* Vaſquez *p.3. diſp.232.c.5.* Azor. *inſtit.moral.p.1.lib.10.c.24.q.6.* Ægid. *de Sacram.& cenſur.tom.1.q.83.dub.3.à num.212.*Miranda *in manu.Prælat.tom 1.q.40.art.8. concluſ.1.* Aloyſ.Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.351.in 1. edit.* aliàs *reſolut.301.in 2.edit.&* Bonacin. *de Sacram. diſp.4.q. vltim.puncto 7.§.5.num 9.* qui etiam agunt, quibus pœnis puniatur bis eodem die ſacrificans, Emmanuel Saa *verb.Miſſa, num. 24.*

Dixi,niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat, eo quia prima cauſa neceſſitatis eſt, quando Sacerdos poſtquam ſumpſit corpus,& ſanguinem,admonetur de neceſſitate infirmi communicaturi, & non habet hoſtiam conſecratam: tunc enim poteſt de nouo facere ſacrum,vt docet Nauar.*in manuali,c.25.n.87.* Azor.*d.q.6.*Camerot.*de Miſſa ſacrificio, dub.13.&* Tolet.*in ſumma,lib.2.c.3.ad finem.*Item quando Sacerdos præeſt duabus Eccleſiis parochialibus propter illarum paupertatem,ita Barth. ab Angelo *de Sacram.dialog.5.§.222.&* Bonac.*de Sacram.diſp.4. quæſt.vlt.punct.7.n.10. verſ. ſecundò*, ſubdens *verſ. ſequenti*, ſtandum eſſe legitimè locorum conſuetudini, non tamen in hoc caſu ablutionem ſumat.

17. Quid de natalitiis Chriſti Domini? Dico octauò ex decreto Teleſphori Papæ ter eo die Miſſæ ſacrificium fieri, *cap. nocte ſancta, de conſecrat. diſt. 1.* Ludouic.Miranda *tom.1.in manuali q.40.art.8. concluſ.2.*& eſt communis.non tamen tenentur fideles tres illas Miſſas audire ad ſatisfaciendum præcepto de audienda Miſſa,ſed ſufficit vnam ex tribus, Syluest.*verb Miſſa 2.n.1. verſ.7.* Henriquez *lib. 9. de Miſſa,cap.25.§.3.*Bonac.*de Sacramento,diſp.4.q. vltim.punct.11.num.10.*Azor.*1.part.lib.7.cap.3.verſ. ſecundo quæritur.*

An autem poſſint dici media nocte omnes tres, vnam poſt alteram? Negant communiter, Syluester,Angel.Tab.Armil. *verb.Miſſa*,Nauar. *in ſumma, cap.25.num.87.* Suar.tamen *tom.3. diſputat.80. ſect.4.verſ.tertiò inquiri*, concordat in Miſſis ſolennibus,ſed contrarium in Miſſis priuatis opinatur, aitque poſſe omnes tres celebrari vnam poſt alteram media nocte ſine interuallo, & ibi reſpondet argumentis contrariis, ſequitur Fr. Manuel *in nouiſſima edit. in ſumma. cap.247. concluſ.5.* eo, quia nullum eſt præceptum,nec conſuetudo id expreſsè interdicens.

18. Quid de Sabbato ſancto, quando contingeret in eo die ſic ſimul feſtum Annunciationis Beatiſſimæ Virginis Mariæ? Dico nonò ex licentia Prælati poſſe Sacerdotes ſacrificare priuatim præter Miſſam illam publicam,& ſolennem, ita Sotus *in 4.diſt.13.q.2. art.2.* quem alij recentiores ſequuntur:conſonat Gutierrez *in quæſt.canon.cap.30.n.36. lib.1.* dicens non eſſe peccatum ſacrificare in Sabbatho ſancto priuatim in aliquo ſacello,ſine licentia Prælati, iuxta conſuetudinem diœceſum, vel vbi eſt contraria conſuetudo,cum facultate Prælati,cui accedit Roderic.*in ſumma,verb.Miſſa,c.230. concluſ.3.* Pereſtrelius adhæret Soto *in reſponſionibus,lib.1.fol.mihi 93.* quam partem expreſsè refert, ac ſequitur Barthol.Ledeſm.*in ſummario de Euchariſtia,fol.462.*Denique Soarez *3.part. diſp.80.ſect.2.* poſſe fieri ſacrum eo die,eſſe ſatis probabile ait ex cauſa rationabili,& ſublato omni ſcandalo.

Azor tamen ſuprà *lib.10. c.24.§. quartò quæritur*, abſolutè negat eſſe licitum, niſi præcedente cauſa iuſta, & de licentia Prælati in Sacello ſecreto, cui conuenit excutere cauſam, & an id expediat, quæ ſententia non omnino abeſt ab opinione cæterorum, & illuſtriſſimus Cunha minus bene omnino negat,*in cap.tenere, diſt.31.num.8.*

Anno tamen Domini 1606. Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Bracarenſis D.Auguſtinus de IESV audito ſuo Senatu decreuit,quòd in parochialibus Eccleſiis vbi eo die Sabbati ſancti non celebrabantur Officia diuina,poſſent Parochi ſi tunc incideret dies feſtus Annũciationis facta priùs Fontis benedictione, & præmiſſis Litaniis Miſſam parochianis celebrare. Quinimo Fr.Man.*d.c.247. concl.3.*exiſtimat poſſe ab eo tempore,& hora in qua in Sabbato ſancto Eccleſia incipit cum gaudio,& lætitia Reſurrectionẽ Chriſti Domini celebrare,fieri ſacrum de Sancto,ſeu feſto incidente in eo die,nimirum de Annunciatione B. Virginis Mariæ, aut de alio, quem Eccleſia cum obligatione audiendi Miſſam celebrare ſolet,quod etiam Sotus,& Soar. *ſuprà* videntur innuere,quibus libenter accedo.

An autem feria quinta Cœnæ integrum ſit omnibus Sacerdotibus celebrare? Dico decimò,quamuis ritus etiam Eccleſiaſticus habeat, vt ſola vna Miſſa celebretur, non tamen tanti refert eius obſeruatio,quin priuatim ſaltem ex facultate Prælati vltra Miſſam ſolennem poſſint alij celebrare, ita Sotus *in 4.ſent.diſt.13.q.2. art.2. verſ. hinc ſecundò*, Nauar.*cap.25.num 88.*Angles *in floribus, quæſt.8. de valore Miſſæ, art.vltimo*,Suar.*d.quæſt.80.ſect.2.verſ. ſupereſt verò*,vbi addit, ſecluſo ſcandalo, ſi alicubi fortaſſe ſit, vel propter puſillorum ignorantiam; vel propter aliquam conſuetudinem,poſſe quemlibet Sacerdotem eo die celebrare priuatim tamen, & in ſecreto. Quare minus bene Francolin. *lib. de horis canonicis, cap.30.* abſolutè negat licitum eſſe ſingulis Sacerdotibus, Miſſam dicere. In hac tamen Braccarenſi Diœceſi cùm feria quinta ſit dies feſtus,& populus in eo teneatur Miſſam audire,vt habetur in conſtitutionibus *tit.9. de diebus ſanctis, ac feſtis*,Illuſtriſſimus D. Auguſtinus de IESV, Archiepiſcopus meritiſſimus,audito Senatu Braccarenſi decreuit,vt in ſingulis Monaſteriis tot Miſſæ celebrentur, quæ ſufficiant ad populum ſatisfaciendum præcepto de audiendo ſacro.

19. Porrò in feria ſexta Paraſceues, quamuis in ea incidat feſtus dies Annunciationis, vt contigit hoc anno 1631.nullo modo ſacrum fieri poteſt,ne-

que in eo die tenentur fideles Miſſam audire, etiam ſi dies feſtus ſit de præcepto vſque ad meridiem, quandiu durant officia. Quare peccatum eſt mortale etiam priuatim in die Paraſceues celebrare cùm ſit ire contra iuſtiſſimam cæremoniam Eccleſiæ, quæ plurimum refert. Item iure Eccleſiaſtico prohibitũ eſt Sacerdotibus ſacrificare, prout declarauit Innocentius Primus *Epiſt. 1. ad Decentium, c. 4.* & habetur *in c. Sabbatho, de conſecr. diſt. 1.* & omnes ſine controuerſia id aſſerunt, quod decretum vim ſuam retinet, & hoſtia, quæ ſuſcipitur in die Paraſceues, eſt conſecrata in die Cœnæ: non autem eo die conſecratur, Graffis *deciſ. lib. 2. cap. 39. n. 13.* Henriq. *lib. 9. de Miſſa, cap. 9. num. 6.* Durandus *in rationali diuinorum Officiorum, cap. 77. num. 34.* Paludanus *in 4. diſt. 13. quæſt. 2.* & Suar. *d. diſp. 80. ſect. 2. verſ. ſecundus dies eſt*, vbi addit tanquam probabilius licitum eſſe eo die communicare non ſolùm infirmos, ſed etiam alios, ex traditis ab Amalario *lib. 1. de Eccleſiaſtico officio, c. 11.* ibi, non ſolùm pro infirmis, ſed etiam pro his omnibus, qui ſequenti die communicare volent, debet Sacramentum in die Cœnæ Domini reſeruari. Durandus autem *lib. 6. c. 75.* tradit pro infirmis, & religioſis, ſi voluerint communicare, ſeruari. Confirmatur ex ordine Romano antiquo in officio dies Paraſceues, ad finem, vbi ſunt hæc verba, ibi, *& communicent cum ſilentio.* Quin imò, vt Pamelius refert *in liturgiis Latinis*, Gregorius Romanus, ſeu Magnus, *in libro Sacramentorum*, ait, *Communicet Sacerdos, & omnis plebs.* Ex quibus patet communicare eo die non ſolùm infirmis, ſed etiam omnibus licitum eſſe in die Paraſceues: celebrare autem non licere, etſi quidam licere putent, Emmanuel Saa *in ſumma, verb. Miſſa, num. 23.*

20. Quam culpam incurrat Sacerdos abſque iuſta cauſa in anno non celebrans? Dico decimò ſecundùm aliquos nullum mortale committere Sacerdotem ſimplicem, ita Alexander *4. part. quæſt. 51. memb. 2.* Victoria *in ſumma de ſacramen. num. 94.* Palatius *in 4. diſtinct. 13. diſputat. 2.* Gabriel *in Canone Miſſæ, lectione 87.* & Caietanus *part. 3. quæſt. 82. artic. 12.* eo quia nullus eſt canon, quo obligetur, niſi adſit contemptus. quæ opinio placet etiam Roſellæ *verb. Euchariſtia 3. num. 33.* Nihilominus D. Thomas *3. part. quæſt. 82. art. 10.* exiſtimat hanc partem eſſe irrationabilem, Sylueſter *verb. Miſſa 1. quæſt. 7.* putat peccare mortaliter Sacerdotem ſimplicem, qui ſine cauſa nunquam celebrat, ſequitur Sotus *in 4. diſt. 13. quæſt. 1. art. 10.* & Angelus *Miſſa, num. 44.* & Durand. dicit grauiter peccare, quod puto probabilius, nec abſoluendum, qui apud ſe ſtatueret nunquam per totum annum ſacrum facturum: videtur namque diuini muneris, & officij contemptor, qui ſine cauſa iuſta non ſacrificat.

Quæres quoties per annum Sacerdos ſimplex ſacrum facere debeat? Concil. Trident. *ſeſſ. 23. c. 14. de reformat.* ait: *Curet Epiſcopus, vt Presbyteri ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolennibus Miſſas celebrent.* Dicendum tamen eſt, ne in mortalem culpam labatur debere aliquoties in anno ſacrificare diebus ſaltem feſtis præcipuis, non tamen peccare mortaliter, qui aliquibus diebus feſtis præcipuis, non tamen iudicandus eſt reus mortalis culpæ, qui aliquibus diebus feſtis etiam præcipuis non ſacrificat, dummodo aliquoties ter, quatérve ſaltem ſacrificet in anno, Soarez *tom. 3. diſput. 80. ſect. 1.* Nugn. *in 3. part. D. Thomæ, quæſt. 82. artic. 10.* vbi Ægid. de Coninch *art. 2. concluſ. 3. num. 106.* Vaſquez *in 3. part. diſp. 232. cap. 1. num. 5. & 11.* Henriquez *lib. 9. de Miſſa, cap. 23. §. 2.* Graſſis *deciſ. part. 1. lib. 2. cap. 39. num. 3.* poſt alios Spin. *gloſ. 3. princip. num. 63. verſic. ſed quod*, poſt Nauarrum *in manuali, cap. 25. num. 88.* quibus accedit Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. quæſt. 40. art. 7. concluſ. 2.* Reginald. *lib. 29. num. 46. & 167.*

21. Porrò curam animarum habentes per ſe, vel per alios quotidie ſacrificare non tenentur, ſed in omnibus diebus, quibus populus ſibi commiſſus rem diuinam audire debet. Tam crebrò tamen celebrare debent, vt muneri ſuo ſatisfaciant: iis namque incumbit Sacramenta miniſtrare, quæ populus tenetur ſuſcipere: quamobrem diebus feſtis tenentur ſacrificare per ſe, vel per alium, ſi fuerint legitimè impediti, argumento *capitis 1. de celebratione Miſſar.* Sotus *in 4. diſtinct. 3. quæſt. 2. art. 3.* Azor *1. part. lib. 10. cap. 24. verſ. ſecundo quæritur*, Graſſis *d. lib. 2. cap. 39. num. 7.* & Saa *verb. Parochus, num. 4.*

22. Poſsítne Sacerdos Sacrum facere matutinis precibus nondum recitatis? Dico vndecimò omiſſis hinc inde opinionibus Officium diuinum, quamuis nullum habeat ordinem eſſentialem ad Miſſam, regulariter loquendo, non poſſe omitti ſine peccato ante Miſſam ſolennem, quæ dicitur diei, quod in choro à Sacerdotibus recitari ſolet. Imò nec ante Primam in eodem Choro recitatam, vel cantatam, ita Nauarr. *in Latino, cap. 25. num. 97. & de oratione, notab. 3. numer. 49. 56. 78.* Sylueſter *verb. Hora, §. 9.* Medina *de oratione, quæſt. de horis canon. recitan. dub. 1.* Henriquez *lib. 9. de Miſſa, cap. 24. num. 7.* Couarr. *lib. 4. variar. cap. 19. num. 9. in fine*, Sotus *de iuſtit. lib. 10. quæſt. 5. art. 4.* & Soar. *tom. 3. diſp. 82. ſect. 1. §. vltimò*, ex antiqua conſuetudine, quæ habet, vt Miſſa Tertiæ, ſeu Miſſa diei ſolennis non dicatur niſi poſt matutinas preces, & poſt primam in Choro recitatam, atque ita erit mortale huiuſmodi conſuetudinem violare, quæ violatio cùm ſit in graui materia ad Religionem ſpectanti, & ad cultum diuinum, non excuſatur à mortali, quia competit bono communi, & bono regimini Eccleſiæ, vt publicus cultus Dei celebretur ſtatutis temporibus, & debito ordine procedat quæ ſunt intelligenda de iis Eccleſiis, in quibus ab antiquis temporibus ſeruatur conſuetudo recitandi in Choro diuinum Officium. Secus vbi non viget talis obligatio, neque conſuetudo; tunc enim ceſſante obligatione, & conſuetudine poteſt fieri ſacrum etiam ſolenne ſine præuia recitatione Officij in choro. Quin etiam poteſt dari caſus ſtante conſuetudine prædicta recitandi priùs matutinum officium, vt omittantur preces matutinæ, & fiat ſacrum ſolenne, modò vitetur ſcandalum, vel accedat cauſa grauis publica; eo quòd in eo euentu datur cauſa iuſta, & ſimpliciter in iure nullus eſt ordo inter Officium, & Miſſam.

23. Dico duodecimò recitationem priuatam officij matutini, quod ſoluitur extra Chorum, non poſſe omitti, quin priùs ſoluatur ante Miſſam etiam priuatam, niſi rationabilis cauſa excuſet. Nam de ſe, & ſecundùm ſe eſt mortale, ſi inuertatur ordo ex antiqua conſuetudine, & prius celebretur, quàm preces matutinæ ſoluantur, Sylueſt. *in verb. Miſſa 1. §. 6.* vbi dicit eſſe mortale, ex Hoſtienſi *in ſumma de celebratione Miſſarum*, D. Anton. *3. p. tit. 13. c. 4. §. 1.* Angel. *verb. Miſſa, n. 41.* Palud. *in 4. diſt. 13. q. 2. art. 1.* Nauar. *in manuali, c. 25. num. 83. & de oratione, cap. 3.*

*cap.*3. *num.* 70. *& cap.* 21. *num.*30. Maiolus *lib.*5, *de irregul.cap.*34.*num.*1. Azor. *tom.*1.*inſtitut. moral. lib.*10. *cap.*10. *quaeſ.*4. *& cap.*28. *quaeſ.* 17. Durand. *lib.*3.*de ritibus,cap.*24. Francolin.*in tract.de tempor. hor.canon.cap.*24.& Graffis *deciſ.lib.*2.*cap.*40.*num.*5. ex eo,quia etſi non reperitur in iure aliquis ordo ſeruandus inter preces matutinas, & Miſſæ ſacrificium; attamen conſuetudine inductum eſt, vt non fiat ſacrum, niſi ſaltem ſoluto officio matutino ſine laudibus. Iuuat Miſſale Pij Quinti conſtituens ordinem inter Miſſam, & penſum horarum officij matutini, ſubdens non eſſe integrum hunc ordinem variare; traditúrque in eodem Miſſali Miſſam dicendam recitato priùs officio matutino, quam ſententiam abhinc annis quadraginta ferme in priuatis ſcholiis cùm publicè hac de re in Academia Eborenſi egiſſem, ſequutus ſum.

24. Nihilominus non eſſe mortale ſacrificare prætermiſſo matitutino officio etiam ſine cauſa, eſt probabilius, Sotus *lib.*10.*de iuſtitia, quaeſt.* 5. *art.*4. *& in* 4.*diſt.*13.*quaeſt.*2.*art.*2. *ad finem*, vbi addit nec eſſe veniale, cùm non conſtet de præcepto aliquo, neque conſuetudo vrget grauiter, ſiue ſit particularis, ſiue generalis: eſſe autem venialem illam tranſgreſſionem, aut inuerſionem ordinis, eſt communis. Vnde ſi ex aliqua rationabili cauſa fiat, nulla erit culpa, nimirum ſi inſtat hora ſacrificandi, & tempus elabitur, vel populus, vel aliqua perſona grauis expectat, Emmanuel Saa *verb. Miſſa, num.*22. Leſſius *lib.*2. *de iuſtitia,tom.*1. *cap.*37.*notab.vltimo*, Aragonius 2.2.*quaeſt.*83. *art.*2. *dub.* 5. dicens priorem ſententiam eſſe falſam, Valentia *tom.* 3. *diſputat.* 6. *quaeſt.*2. *punct.*10. §. 30. vbi hanc partem vocat probabilem, & vt veram docet Suarius *tom.*3. *in* 3. *part. diſp.*82. *ſect.*1. §. *ſecunda ſententia*, *& tom.* 2. *de Religione*, *lib.* 4. *cap.* 24. Graffis *ſuprà dict. num.* 5. quamuis priorem ſententiam mordicus teneat, ſed fallitur, quia nec conſuetudine introductum eſt, neque eſt præceptum obligans ſub mortali ſingulos Sacerdotes priùs recitare penſum matutinum, quàm ſacrificare. Suar. *dict. diſp.*82. *ſect.*1. ſuprà, & alij, quos referens ſequitur Henriquez *de Miſſa*, *lib.*9. *cap.*24.*num.*7.& Toletus *lib.*2. *ſumma, cap.* 1. Fatiet magis per ſe reperiri ordinem expreſſum inter matutinas preces, & reliquas horas canonicas, quàm inter matutinum, & Miſſæ ſacrificium; ſed ſoluere horas minores priuſquam matutinum, non eſt culpa mortalis ex obiecto: ergo multo minus erit mortale ſacrificare ſine matutinis precibus recitatis, cùm officium, & ſacrificium non habeant inter ſe ordinem. Soar. *d. ſect.*1.

25. Quæri etiam poteſt, an poſſint Sacerdotes extra ſacrificium Miſſæ, bis in die communicare? Dico decimotertiò non eſſe licitum. D.Thom.3.*p.q.*80. *art.*10.*ad* 4. Tabiéna *verb.communio*, §.15. Cardin.*in cap.quotidie, num.*3.*de conſecrat. diſt.*2. ſumma confeſſorum *lib.*3.*tit.*24. *quaeſt.*120. Sotus *in* 4. *diſt.*13. *quaeſt.*2.*art.*2. Henriquez *lib.*8. *de Euchariſtia, c.*53. *num.*5 *littera V.* ex ea ratione, quia eſt memoriale mortis Chriſti, qui ſemel mortuus eſt, & colligitur ex *c.conſuluiſti, de celebratione Miſſarum*. Idem probatur ex conſuetudine vniuerſali totius Eccleſiæ, id prohibens ſub præcepto, præſertim, ſi ſumpſit ablutionem, niſi ſimul duas particolas hoſtiæ poſt breue interuallum ante ablutionem accipiat.

Quale peccatum ſit omittere orationes, quas Sacerdos dicere ſolet, dum ſe veſtit ad ſacrificandum? Eſſe mortale omittere huiuſmodi orationes voluntariè, & ſine cauſa, tradit Nauarrus *de celebrat. Miſſarum*, *lib.*3. *conſ.*2. ſequitur Graffis *deciſ. lib.*2.*cap.*41. *num.*10. quam ſententiam Nauar. *vbi ſuprà, & in manuali, cap.*25. *num.*73. dicit probabilem Azor. *inſtit. moral.*1. *part, lib.* 10. *cap.* 29. *verſ. quintò quaeritur*: ex ea ratione, quia omittitur conſuetudo Eccleſiæ in re graui, & vſu receptum eſt, vt huiuſmodi preces recitentur, quod intelligit Nauarrus *in duobus tantùm caſibus*, quando Sacerdos ſcilicet orationes omitteret ex contemptu, gloſſa *in cap.quis autem, diſtinct.*10. Secundò quando omitteret omnes abſque contemptu, ſed ſcienter, deliberatè, & ſine cauſa; ſecus ſi per inaduertentiam, aut obliuionem, aut ſi vnam, vel alteram omitteret deliberatè ſine contemptu, ex paruitate materiæ omittens excuſabitur à mortali.

Nihilominus dicendum eſt, ſecluſo contemptu non eſſe plus quàm veniale, illas omittere ſine cauſa, quia regulæ Miſſalis non obligant ad mortale, niſi ratione contemptus, & magis conſulunt, vt dicantur, nec ſunt præcepta, ſed inſtructiones quædam doctrinales. Accedit Sacerdotes aliquos, ac viros religioſos etiam doctos non ſolere dicere has orationes, ſed vel nullas recitant; vel loco illarum dicunt Pſalmum quinquageſimum, & loco hymni trium puerorum recitant, *Te Deum laudamus*, vel alium Pſalmum pium: quare harum precum omiſſio quæ ante, vel poſt ſacrificium Miſſæ dicuntur, non eſt mortalis, ita Caietanus *in ſumma, verb.horæ canonicæ, cap.*2. Zerol.*in praxi Epiſcopali, verbo Miſſa,*2.§.8.*verſ.reſpondetur*. Suar.*in* 3. *part. diſput.*82. *in principio*, vbi citat Innocentium *lib.* 1. *cap.*47. de hoc myſterio dicens debere celebrantem præmittere quoſdam Pſalmos, & orationes; addit tamen Suar. hoc non eſſe præceptum, ſed conſilium. Vnde omittere illas orationes, ſine cauſa, non erit mortale, quod etiam vult Henriq. *lib.*9.*de Miſſa,cap.* 24. *in fine, & in commentolit.Q.* & Fr. Emmanuel *in ſumma verb. Miſſa, cap.* 244. *concluſ.*12. *in nouiſſima editione, ad finem.*

De Sacrificio Miſſæ, ac de eius valore, nec non de indumentis, ac paramentis neceſſariis ad ſacrificandum.

§. VIII.

EPITOME.

1. *Quæ bona, & quanta proficiſcantur ex ſacrificio Altaris?*
2. *Quomodo corpus Domini ſub ſpeciebus contentum ſit Sacrificij materia?*
3. *Sacrificium Miſſæ an idiomate materno recitari debeat, & vnquam fuerit?*
4. *Miſſæ ſacrificium per varias ſimilitudines ſacrificiorum naturæ, & legis tempore figuratum eſt.*
5. *Miſſæ ſacrificium non ſolùm eſt commemoratio oblationis cruentæ in Cruce, ſed etiam eſt oblatio, & ſacrificium ſimul. Item eſt ſacrificium propitiatorium.*
6. *An oblatio incruenti ſacrificij ſit eadem, quæ fuit cruenti?*
7. *Miſſa vnde dicatur, & acceptiones variæ Miſſæ?*
8. *Miſſæ nomen eſt antiquiſſimum, & an ſit nomen Latinum, aut Hebraicum?*
9. *In qua actione conſiſtat ratio ſacrificij?*

10. *In Miſſa triplex eſt opus, vnum à Chriſto, ſecundum ab Eccleſia, tertium à Sacerdote.*
11. *Miſſa quandiu in toto Orbe habita fuerit pro ſacrificio?*
12. *Miſſa cur non ſtatim omnia à Deo impetret?*
13. *Sacrificium Miſſæ an faciat ex attrito contritum.*
14. *Dicitur impetratorium, & cur? dicitur propitiatorium, expiatorium, ſatisfactorium, & meritorium?*
15. *Miſſæ effectus an ſit incertus, & infinitus?*
16. *Miſſæ fructus quotuplex eſt, & an æqualiter participetur ab iis, pro quibus offertur ſacrificium.*
17. *Offerentes in oblatione quæ formaliùs pertinet ad ſacrificium, quot ſunt?*
18. *Solus Sacerdos ritè ordinatus hoc ſacrificium offerre poteſt.*
19. *Priuati offerentes fructum ſibi ex opere operato reſpondentem nequeunt aliis applicare.*
20. *Sacerdos mereri, ſatisfacere, & impetrare poteſt ex opere operantis per hoc ſacrificium.*
21. *Pro Catechumenis, & pro infidelibus non excommunicatis offerri poteſt; ſecus pro excommunicatis maiori excommunicatione.*
22. *Miſſa pro hæreticis an indirectè offerri poſſit, & pro gentibus, & pro quibus offerri non poteſt?*
23. *Quæ veſtimenta deputauit Eccleſia, quibus Sacerdotes vterentur in hoc ſacrificio, & an debeant eſſe benedicta?*
24. *Veſtium ſingularum ſignificatione per ordinem ad Sacerdotem, & ad Chriſtum Dominum.*
25. *Sacerdos quando peccet ſacrificando ſine veſtibus deputatis?*
26. *Sacerdos an peccet ſacrificando ſine calceis, vel cooperto capite?*
27. *Ornatus Altaris qualis eſſe debeat, & an pallæ requirantur benedictæ, & quot debeant eſſe vltra corporalia?*
Corporalia a quibus lauari debeant? ibid.
28. *Vti corporali immundo, vel purificatorio, vel Calice eſt mortale ſecundum aliquos.*
29. *Lumen ex cera, an ex ſeuo, an ex oleo dum ſacrificatur neceſſarium ſit?*

PER hoc ſacrificium Miſſæ fit diuini cultus reparatio, humanorum defectuum reſtitutio, pœnæ mortuorum mitigatio, beneficij redemptionis frequens recordatio, denique Angelis lætitia. Ratio, quia hoc ſacrificium fuit inſtitutum à Chriſto Domino in vltima Cœna, & ſacrificare eſt cœnare cum Chriſto Domino, de qua Chryſoſtom. *homilia* 83. *in Matth.* ibi, *Hæc eſt illa menſa, & minus nihil habet: non enim illam Chriſtus, hanc verò homo perficit, verùm hanc ipſe quoque.* Conſonat Gregor. *in homil. Paſchal.* & refertur *in cap. quid ſit ſanguis, de conſecrat. diſt.* 2. ibi, *Calix, quem Sacerdos Catholicus ſacrificat, non eſt alius, niſi ipſe, quem Dominus Apoſtolis tradidit, quia licèt multis locis, & innumeris diebus conſecretur corpus Chriſti, non ſunt multa corpora Chriſti: ita non ſunt multi calices, ſed vnum corpus Chriſti, & vnus ſanguis cum illo, quod ſumpſit in vtero Virginis, & quod dedit Apoſtolis.*

Ex quo apparet quanta ſunt bona, quæ proueniunt ex ſacrificio Miſſæ ſacrificantibus, & quanta myſteria in hoc ſacrificio continentur, in quo vnicus filius Dei Summus Sacerdos offert ſe pro genere humano Patri Æterno. Auguſt. *lib. 4 de Trinitate, c. 14. Qui,* inquit, *tam iuſtus, & ſanctus Sacerdos, quàm vnicus filius Dei? Quid tam congruenter offerretur pro hominibus, & ab hominibus, quàm caro? Et quid tam aptum huic immolationi, quàm caro mortalis. Quid tam mundum pro vitiis mortalium, quàm caro nata ex vtero virginali? Et quid tam gratè offerri, & ſuſcipi poteſt, quàm caro ſacrificij noſtri, corpus effectum ipſius Sacerdotis noſtri.* Iuuat Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *c.* 2. his verbis: *Docet ſancta Synodus ſacrificium iſtud verè propitiatorium eſſe: huius quippe oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit.* Nam fructus oblationis cruentæ, quam in Cruce obtulit Dominus, per hanc vberrimè percipiuntur. Quare meritò dicere poſſumus cum Apoſtolo *ad Rom.* 5. ibi, *Qui proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non cum illo omnia nobis donabit?*

Quæri poteſt, an corpus Domini ſub ſpeciebus 2.
contentum ſit materia ſacrificij? Reſpondetur affirmatiuè, quia eſt res, hoſtia, & victima, quæ offertur, quæque incruentè immolatur. Poteſt etiam dici commodè ipſas ſpecies panis, & vini, quatenus Chriſti corpus, & ſanguinem continent, eſſe materiam ſacrificij oblatam Deo. Irenæus *lib.* 4. *cap.* 32. probat, dicens Eccleſiam offerre Deo ſacrificium ex creaturis, hoc eſt, ex pane, & vino: confert Cypr. *lib.* 2. *Epiſt.* 3. & *Epiſt.* 63. concedens Chriſtum Patri obtuliſſe calicem vino, & aqua mixtum. Idem docet Fulgent. *de Fide ad Petrum, c.* 19. quos referens ſequitur Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *c.* 18. *q.* 5. dicens corpus Domini ſub ſpeciebus contentum eſſe materiam ſacrificij: nec obſtat corpus, & ſanguinem Domini, dum ſunt in hoc ſacrificio non cadere ſub ſenſus; quia ſatis eſt ſpecies panis, & vini, quæ continent corpus, & ſanguinem Domini, eſſe res viſibiles, & ſenſibus ſubiectas. Atque ita cùm ad Sacrificiũ requiratur, eſſe quid externum, & quod ſenſibus percipi poſſit, & ſit ad eſum, & ad potum, quodque ſacrum fiat, & certam aliquam in ſe ipſo mutationem patiatur, & Deo offeratur per legitimum miniſtrum certis ceremoniis adhibitis ad aliquid impetrãdum à Deo, vel ad gratias Deo agendas pro beneficiis acceptis, vel ad expianda, & delenda peccata quæ omnia conueniunt Miſſæ ſacrificio, non eſt dubium eſſe verum ſacrificium, cùm in eo reperiatur ſubſtantia panis, & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti per Sacerdotem conuerſa eiuſdem Chriſti verbis prolatis ab ipſo Sacerdote; ſufficitque ad ſacrificium ſit eius materia mutetur aliqua conſecratione, quod fit in Miſſæ ſacrificio in pane, & vino, dum mutantur re ipſa in corpus, & ſanguinem Chriſti, & incipit vi conuerſionis eſſe ſub ſpecie panis, & vini, cùm antea non eſſet. ita communiter Doctores.

Ambigi etiam poteſt, an Miſſæ ſacrificium de- 3.
beat offerri lingua vulgari? Conc. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. de ſacrificio Miſſæ verba faciens, ſic ait; *Et ſi Miſſa magnam contineat populi fidelis eruditionem, non tamen expedire viſum eſt Patribus, vt vulgari paſſim lingua celebretur.* Et infrà *in eodem cap.* mandat *ſancta Synodus paſtoribus, & ſingulis curam animarum gerentibus, vt frequenter inter Miſſarum celebrationem, vel per ſe, vel per alios ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant, atque inter cætera ſanctiſſimi huius Sacrificij myſterium aliquod declarent, diebus præſertim Dominicis, & feſtis.* Vnde conſtat non eſſe Miſſam faciendam vulgari lingua; quod etiam Gregorius ſeptimus ante annos quingentos Duci Bohemiæ petẽti totius ſuæ gentis nomine, vt vulgari lingua ſacrum fieret, reſpõdit *lib.* 7. *ſui Regiſtri,*

in Epiſtola ad eum miſſa per hæc verba: *Quia verò,* inquit, *nobilitas tua poſtulauit, vt ſecundùm Sclauonicam linguam apud vos diuinum Officium celebrari annueremus, ſcias nos huic petitioni tuæ nequaquam ſatis poſſe facere, & hoc nempe ſæpe voluentibus liquet non immeritò ſacram Scripturam Omnipotenti Deo placuiſſe, quibuſdam locis eſſe occultum, ne ſi ad liquidam cunctis pateret fortè vileſceret, & pateret deſpectui, aut prauè intellecta à mediocribus in errorem induceret.* Ita Romanus ille Pontifex. Atque ita hanc partem tuetur Azor 1. *part. inſtit. moral. lib.*8. *cap.*26. *quæſ.* 6. *verſ. verum enimverò, ad medium,* & Bellarmin. *lib.* 2. *de Miſſa, cap.*11. *in principio, & in fine, verſicul. ſexto,* accedit, vbi patui facit argumenta contraria.

4. Porrò Miſſæ ſacrificium tempore naturæ, ac Legis figuratum fuit per varias ſacrificiorum ſimilitudines. Inprimis figuratum fuit in ſacrificio Melchiſedech, vt docent Patres tam Græci, quàm Latini. Clemens Alexandrinus *lib.*4. *Stromat.* Cyprian. *lib.*2. *Epiſtola* 3. D. Hieronymus *in Epiſtola ad Euagrium,* Ambroſius *de Sacrament. lib.*5. *cap.*1. *& de iis, qui myſteriis initiantur, cap.*8. Euſebius *lib.*5. *de demonſtrat. Euangel. cap.*3. Theodoret. *quæſt.*63. *in Geneſim, & in Pſalm.*109. Auguſtinus *in Pſalm.* 33. *& lib.* 17. *de Ciuitate Dei, cap.*20. Quare hæretici falsò contendunt aſſerere Miſſæ ſacrificium in ſacrificio Melchiſedech, nequaquam fuiſſe typicè adumbratum, eo fundamento, quòd Melchiſedech ex domo ſua panem, & vinum non adduxerit, niſi ad reficiendos milites Abrahæ redeuntes ex bello victores, quod etiam docuit Ioſephus *lib. antiquitatum, cap.*18. Quorum argumenta Sanctorum Patrum teſtimonio omnino euaneſcunt, vt videre eſt apud ipſos Patres ſuprà citatos.

Non eſt tamen diffitendum Melchiſedech, vti Regem potentem, ac diuitem protuliſſe panem, & vinum ad reficiendos Abrahæ milites redeuntes ex bello fatigatos: attamen non eſt negandum Regem primò panem obtuliſſe, & vinum Omnipotenti Deo, vt conſtat ex verbis illis Geneſis 14. *Erat enim Sacerdos Dei altiſſimi.* Ex quo patet Melchiſedech non ſolùm eſſe Regem, ſed etiam Sacerdotem: & ideo ſequitur, *Proferens panem, & vinum,* quaſi diceret Moſes: *Sacerdos erat Dei, vinum, & panem efferre ſolitus.*

Fuit item figuratum Miſſæ ſacrificium à *Malachia* 1. in illis verbis: *A Solis ortu vſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in Gentibus: & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda,* vt apertè docet Concil. Trident. *ſeſſ.*22. *cap.*1. his verbis. *Et hæc quidem illa munda oblatio eſt, quæ nulla in dignitate, aut malitia offerentium inquinari poteſt: quam Dominus per Malachiam nomini ſuo, quod magnum futurum eſſet in Gentibus, in omni loco mundam offerendam prædixit.* quo nihil clariùs dici poterat. Et infrà pergit ſancta Synodus in hunc modum. *Hæc denique illa eſt, quæ per varias ſacrificiorum naturæ, & legis tempore ſimilitudines figurabatur, vtpote, quæ bona omnia per illa ſignificata vel vt illorum omnium conſummatio, & perfectio complectitur.* Sic ibi.

5. Ad hæc Miſſæ ſacrificium non ſolùm eſt commemoratio oblationis cruentæ in Cruce, ſed ſimul eſt etiam oblatio, & Sacrificium. Eſt enim in Miſſæ ſacrificio hoſtia, quæ Deo offertur, & is, qui offert, & actio, qua hoſtia offertur à Sacerdote, Concil. aſſerit hoſtiam eſſe eandem, quia eſt corpus Domini: offerens principalis eſt idem, quoniam Chriſtus, qui moriens in Cruce ſe obtulit tunc, nunc quotidie ſe offert Patri, eo quòd Sacerdotes Chriſti Domini iuſſu, inſtitutione, & nomine quotidie offerant: eſt ergo principalis Sacerdos Chriſtus, Sacerdotes reliqui veri ſunt miniſtri Chriſti ad ſacrificium peragendum, & offerendum. In eo tamen differt oblatio ſacerdotalis, quæ Chriſtus per ſuos Sacerdotes ſe quotidie incruentè offert Patri, ab ea quæ fuit facta olim in Cruce: hæc autem in Cruce facta fuit ſemel, & in Cruce Chriſtus ſe ipſum reuera obtulit: incruentè tamen quotidie replicatur, hoc eſt, in Miſſæ Sacrificio, in quo non per ſe ipſum offert, ſed per Sacerdotes, quibus dedit poteſtatem ſacrificandi, & offerendi. Azor *inſtit. moral.*1. *part. lib.*10. *cap.*18. *ad finem,* §. *ſciendum eſt,* Suar. *tom.*3. *diſp.*79. *ſect.*1. & priùs *diſp.* 77. *ſect.*2. vbi ex Concil. Trident. *ſeſſ.*22. *cap.*1. docet Chriſtum Dominum in nocte Cœnæ Apoſtolis, quos tunc noui Teſtamenti Sacerdotes conſtituerat, præcepiſſe per hæc verba, vt offerrent: *hoc facite in meam commemorationem.*

Eſſe ſacrificium propitiatorium ſacrificium Miſſæ, oſtenditur ex teſtimoniis ſacræ paginæ, *Iob cap.*1. viuendo in lege naturæ quotidie pro peccatis filiorum ſuorum ſacrificabat Deo. Quinimò legitur *Iob vltimo* iuſſiſſe Deum ipſum vt amici Iob ſacrificarent pro peccato ſuo, quæ ſacrificia erant figuræ Sacrificij Miſſæ. Accedit Sacrificium Miſſæ excellere cæteris Sacrificiis legis naturæ, ac ſcriptæ, vt probat Auguſtinus *quæſt.*58. *in Leuiticum:* illis ait ſacrificiis vnum hoc ſacrificium ſignificabatur, in quo vera fit remiſſio peccatorum, à cuius Sacrificij ſanguine in alimentum ſumendo non ſolùm nemo prohibetur, ſed ad bibendum potiùs omnes exhortantur. Confert Apoſtolus *ad Hebræos* 5. ſic dicens: *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccato.* Suffragantur, Iacobus *in Liturgia: offerimus,* inquit, *incruentum ſacrificium tibi pro peccatis noſtris, & ignorantiis populi.* Origenes *Homilia* 13. *in Leuiticum,* ſic loquitur de Miſſæ Sacrificio: *Iſta eſt,* inquit, *commemoratio ſola, quæ propitium facit Deum hominibus,* Ambroſius *lib.*1. *de officiis, c.*48. loquens de Euchariſtia: *Offert,* inquit, *Chriſtus ſe ipſum, quaſi Sacerdos, vt peccata noſtra dimittat.* Beda lib.4. *Hiſtoriæ gentis ſuæ, cap.*22. *Sacrificium,* ait, *hoc ſalutare ad redemptionem valet animæ, & corporis ſempiternam.* Denique Cyrillus *Catecheſi* 5. *myſtagogica,* appellat Euchariſtiam hoſtiam propitiationis, & poſtea addit: *Chriſtum pro noſtris peccatis mactatum offerimus, vt & nobis, & illis eum, qui eſt benigniſſimus, propitium reddamus.* Quibus omnibus ſatis liquet ſacrificium Miſſæ eſſe propitiatorium, & efficaciſſimum ad remittenda peccata.

An oblatio ſacrificij cruenti ſit eadem, quæ eſt 6.
incruenti? Reſponde negatiuè: nam quamuis in Miſſæ ſacrificio ſit hoſtia, quæ Deo offertur, & is qui offert, & actio, qua hoſtia offertur à Sacerdote, & hoſtia ſit eadem, quia eſt corpus Domini, offerens principalis ſit idem, eo quòd idem Chriſtus, qui tunc ſe obtulit in Cruce, & nunc etiam in Miſſa Patri ſe offert quotidie, eo quia ipſius Chriſti Domini iuſſu Sacerdotes quotidie offerunt, & Chriſtus Dominus vti principalis Sacerdos, & reliqui Sacerdotes, vti veri ipſius Miniſtri ſacrificant. & offerunt Eccleſiæ authoritate conſecrati, actio tamen inſtrumenti, & adminiſtri eſt eadem, quæ cauſæ principalis; ac propterea oblatio ſacerdotalis non differt ab ea, imò eſt eadem, quæ Chriſti ſe quotidie per ſuos Sacerdotes incruentè patri

offerentis : attamen non eſt eadem, quæ facta fuit à Chriſto in Cruce moriente, cùm in Cruce oblatio facta fuit ſemel ſe ipſum offerendo, nunc autem in ſacrificio Miſſæ non per ſe ipſum offert, ſed per Sacerdotes, vt dictum eſt, Azor *vbi ſupra*, licèt aliquo modo offerat actu Soarez *infrà diſp. 77. ſect. 1. verſ. dico ſecundò.*

Non differt tamen Miſſæ ſacrificium à Sacrificio incruento, quod Chriſtus obtulit in Cœna ſecundùm ſpeciem, aut eſſentiam, quia conueniunt eſſentialiter hæc duo ſacrificia; primò in materia oblationis, deinde in re principaliter oblata, præterea in forma, ſeu actione per quam fit oblatio, denique in offerēte principali; diſtinguitur tamen numero, & quibuſdam conditionibus accidentalibus, quia in Cœna oblatus eſt Chriſtus mortalis; nunc verò offertur immortalis, & glorioſus. Suar. *tom. 3. diſp. 77. ſect. 1. verſ. dico ergo primò*, vbi hac de re plenè, *& verſ. dico ſecundò*, vbi addit noſtrum ſacrificium conuenire cum ſacrificio Crucis in re oblata; differre tamen in actione, & ritu ſacrificandi, quod probat ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 21. cap. 2.* dicente ibi, *In diuino hoc ſacrificio, quod in Miſſa peragitur, idem ille Chriſtus continetur, & incruentè immolatur, qui in Ara Crucis ſemel ſe ipſum cruentè obtulit.* Et infrà. *Vna enim, eademque hoſtia, idē nunc offerens ſacerdotū miniſterio, qui ſe ipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diuerſa.* Hæc ibi. Differre autem numero hæc ſacrificia, ex eo oſtenditur, quia, quæ in actione conſiſtunt, ſi diuerſis temporibus fiant, & à diuerſis cauſis, & in diuerſis locis, opus eſt, vt numero diſtinguantur : atque ita non ſufficit, vt res principaliter oblata ſit eadem numero quoad ſubſtantiam, vt hæc ſacrificia non diſtingantur numero: imò potiùs in noſtro caſu, & Sacrificio plures Miſſæ ſunt Sacrificia numero diuerſa : vnde multo fortius inter ſacrificium Cœnæ, & ſacrificium noſtrum datur diſtinctio numerica.

7. Miſſa vnde dicatur controuerſia eſt? Autumant hanc vocem aliqui eſſe Græcam, ſed ſine fundamento, inter quos Couarr. *lib. 4. variar. cap. 22.* cum Alciato id tradit; nam Græci, quod nos dicimus *Miſſam*, illi dicunt *Liturgiam*, vel *ſynaxim*. Alij ferunt eſſe vocem Hebræam à verbo *Miſſac*, quod oblationem voluntariam ſignificat, ita Pamelius *in præfat. ad Latinas, & in ſcholiis ad Tertull. lib. de oratione, in principio*, & Demochares *tract. 2. & 4. de ſacrificio Miſſæ.* quæ opinio eſt probabilis. Alij denique volunt hanc vocem *Miſſam* eſſe Latinam à verbo *mitto*, de qua Lindan. *lib. 4. Panop. cap. 3.* Bellarm. *lib. 2. de Miſſa, cap. 1.* Azor *part. 1. inſtit. moral. lib. 10. cap. 8. in principio, verſ. quæres quid Miſſa*, Henriquez *lib. 9. de Miſſa, cap. 10. §. 3. verſ. vox Miſſa eſt planè Latina*, quia dicitur ſic apud fideles, eo quòd per conſecrationem mittitur nobis Chriſtus à Patre, per oblationem autem, aut conſumptionem nos iterum Chriſtum ad Patrem tranſmittimus per manus Angeli, & Sacerdotis, vt in Canone Miſſæ dicitur: *Iube hæc perferri per manum Sancti Angeli tui in ſublime altare tuum.* Idem tenet Innoc. *lib. 3. de hoc myſterio, c. 12.* & Bonauen. *opuſculo de myſterio Miſſæ.*

Item apud fideles in ſacrificio Altaris duplex Miſſa vocatur: altera vſque ad oblationem, in qua catechumeni admittebantur, cuius meminit Concil. Carthag. IV. *Can. 84.* Concil. Illerden. *Canon. 4.* Alcuin. *de offic. Eccleſ. cap. de Miſſa.* Et in fine huius Miſſæ catechumenorum, Diaconus alta voce clamabat : *Ite, Miſſa eſt*, quibus verbis ab Eccleſia excludebantur, & dimittebantur Catechumeni, pœnitentes, Energumeni, hæretici, Iudæi, & Gentiles, quibus non erat integrum intereſſe conſecrationi corporis, & ſanguinis Domini : proinde dimittebantur hoc verbo *Ite, Miſſa eſt*, quaſi diceret Diaconus, abite foras, ſeu licet vobis abire : nam ſupradicti ex præcepto Eccleſiæ ad id vſque tempus cogebantur intereſſe. Altera Miſſa Chriſtianorum ab Offertorio incipiebat, ad finem cuius in diebus feſtis, quibus canitur *gloria*, dicitur, *Ite, Miſſa eſt*, vt tradunt præallegati, quibus accedit Durandus vnà cum aliis modernis, *lib. 2. cap. 1. n. 4. & 5. de ritibus Eccleſiæ Catholicæ.* Adde placere quibuſdam per hæc verba, *Ite, Miſſa eſt*, in fine Miſſæ prolata ſignificari aſtantibus, quòd Miſſa iam eſt ad Deum oblatio: ideo *Abite.* De hac Miſſa fidelium, quæ incipit ab Offertorio, & durat vſque ad finem, loquitur Ambroſ. *lib. 5. Epiſt. 33.* in hunc modum: *Dimiſſis Catechumenis, Miſſam Sacramentorum facere cœpit.*

De antiquitate autem, & vſu huius vocis Miſſa 8.
in Eccleſia Latina legitur in Concilio Carthaginenſi II. *Canon. 3.* Carthaginenſ. IV. *canon. 84.* Mileuit. *cap. 12.* Vaſen. *cap. 3.* vbi etiam diſtinguitur Miſſa publica à priuata; de eius antiquitate etiam locutus eſt Ambroſius *vbi ſupra Epiſtola 33.* deinde apud Auguſtinum *ſermone 91. de tempore, & ſermone 251.* in lectione ait, quæ nobis ad Miſſas legenda eſt, audituri ſumus. Eadem vox reperitur in Caſſiano *lib. 3. de inſtitut. Monachorum, cap. 11.* & legitur idem nomen *Miſſa* in Epiſtolis Romanorum Pontificum, qui ante Syluestrum primum Romanæ Eccleſiæ præfuerunt, nimirum in Epiſtolis Alexandri primi, Teleſphori, Soteris, & Fabiani, vt docet Durantus *de ritibus Eccleſiæ, lib. 2. cap. 6. num. 6.*

Quæritur deinde, in qua actione conſiſtat ratio 9.
ſacrificij, & natura? Reſponde non conſiſtere in iis actionibus, ex quibus conſtat Miſſa catechumenorum, quia quicquid agitur, in eo eſt ipſo ſacrificio priùs, & ad populum inſtituendum, & erudiendum ſpectat. Vnde quamuis panis, & vinum offerantur Deo ante conſecrationem, non eſt tamen ea oblatio Sacrificium Miſſæ, quoniam nondum panis, & vinum in corpus, & ſanguinem Chriſti ſunt conuerſa. Sola autem conſecratio vtriuſque ſpeciei cum ordine ad ſumptionem eſt de eſſentia huius ſacrificij, Suarez *tom. 3. in 3. partem, diſp. 75. ſect. 6. pag. 977.* & conſecratio hæc prout complectitur tranſubſtantiationem panis in Chriſti corpus, & ſeparationem accidentium à ſubſtantia, eſt eſſentialis.

Præterea triplex in Sacrificio Miſſæ opus re- 10.
peritur, vnum à Chriſto Domino, ſecundum ab Eccleſia, tertium à Sacerdote, qui immolat. Chriſtus Dominus offert, vt Sacerdos ſuperior, & principalis; Eccleſia offert per ſuum publicum miniſtrum, nempe per Sacerdotem, & tanquam communitas quædam per Sacerdotes legitimos ad ſacrificandum electos offert hoſtiam immaculatam : ipſe verò Sacerdos offert per poteſtatem offerendi, vt proximus miniſter, Soarez *tom. 3. in 3. p. diſp. 77. ſect. 1.* Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 20. verſ. ſecundo quæritur.* ex quibus conſtat Miſſam eſſe maximum, ac veriſſimum ſacrificium, quod offertur in toto Orbe terrarum, vt etiam fatetur impius Lutherus *in lib. de captiuitate Babylonis, cap. 1.*
Miſſa, inquit, creditur paſſim eſſe Sacrificium, 11.
quod offertur Deo : idem fatetur Caluinus *lib. 4. Inſtit. c. 18. §. 1.* Peſtilentiſſimo, inquit, errore Satan

totum

Google

totum penè Orbem obcæcauit, vt crederet Miſſam Sacrificium, & oblationem eſſe adimpetrandam remiſſionem peccatorum. Idem conſtat apud Latinos, qui diuerſis temporibus expoſuerunt Miſſæ ſubſtantiam, & de ea latè egerunt, nimirum Iſidorus, Amalarius, VValfridus, Rupertus, Innocentius III. Bonauentura, & alij aſſerentes Miſſam ſemper fuiſſe eandem. Et apud Græcos notum eſt de Miſſæ Sacrificio tractaſſe Maximum Monachum, Germanum Conſtantinopolitanum, Simeonem Theſſalonicenſem, & alios affirmantes Miſſam habitam fuiſſe pro ſacrificio, Bellarminus *lib. 1. de Miſſa, cap. 23.*

12. Cur ergo Miſſa non ſtatim à Deo omnia impetret? Reſpondetur Miſſæ Sacrificium pro peccatoribus oblatum impetrare ſine dubio nouum, ac certum auxilium diuinum, vt peccatores ad pœnitentiam moueantur: illud autem ſecundùm hominum diſpoſitiones non ſemper idem operari; Si enim homo pro quo offertur Miſſa, eſt diſpoſitus ad contritionem ex vi noui auxilij conteritur; ſecus ſi non eſt diſpoſitus pro quo Miſſa offertur: tamen ſemper ſine dubio iuuatur à Sacrificio Miſſæ. Idem clariùs apparet, quando fit Miſſæ Sacrificium ad conſequendum bona temporalia, quæ non impetrantur, vel quia non ſunt vtilia poſcentibus ad æternam ſalutem, vel quia ſunt indigni pro quibus ſacrificium offertur, vt illa temporalia capiant, item aliquando ſunt multo maiora hominum demerita, quàm vt Deus vna, vel altera Miſſa placari poſſit, Coninch *de Sacram. q. 83. art. 1. dub. 8. n. 143. & ſeq.*

13. Ex dictis ſequitur infectum peccato mortali, ſi pro eo Miſſa offeratur, non propterea fieri ex attrito contritum, vt falsò dixit Catharin. *in opuſc. de Sacrificio Miſſe, & Epiſtola ad Hebraos, cap. 10.* quia non ſemper impetrantur per Sacrificium Miſſæ bona temporalia; ergo multo minus bona ſpiritualia: aliquando tamen per hoc ſacrificium impetrabitur pœnitentiæ donum à Deo, quo peccator pro quo fuit oblatum, excitatus ſua peccata abhorreat, & deteſtetur, qui antea de peccatis non dolebat.

14. Hoc tamen non tollit ſacrificium Miſſæ dici impetratorium, propitiatorium, expiatorium, ſatisfactorium, & meritorium. Eſt impetratorium impetrans omnia genera beneficiorum, figuratumque fuit in teſtamento veteri; vbi hoſtiæ non ſolùm pro delicto, ſed etiam pacificæ, tum pro actione gratiarum; tum denique votiuæ pro beneficio aliquo impetrando, *Leuit.* 7. & Dauid 2. *Regum cap. vltimo* obtulit pacifica pro peſte fuganda, & exauditus eſt. Item Onias obtulit ſalutarem hoſtiam pro vita temporali Heliodori, & obtinuit 2. *Machab.* 3. Quocirca ſecundùm Auguſtin. *lib. 1 contra aduerſ. legis Prophet. cap. 20.* & ſecundùm Leonem *ſermon. 8. de paſſione Domini,* omnes differentiæ hoſtiarum veterum vna Euchariſtiæ oblatione continebantur. Confert Cyrillus Hieroſolymitanus *Cathecheſi 5. myſtagogica*, ibi *obſecramus Deum pro communi Eccleſiarum pace, pro tranquillitate Mundi, pro Regibus, pro militibus, pro ſociis, pro ægrotis, & afflictis, & in ſumma pro omnibus, qui egent auxilio.*

Vnde oſtenditur hoc ſacrificium per modum impetrationis prodeſſe ad quæuis beneficia mediatè, vel immediatè impetranda, quæ aliqua ratione pertinent ad ſalutem animæ promouendam; probatur, quia orationes ad hæc impetranda habent vim, eſtque ſacrificium Miſſæ efficaciſſimum genus orationis inſtitutum à Chriſto, vt per illud omnia à Deo impetremus faciliùs; ac propterea voluit nos id in ſua perſona offerre, conſonat Concil. Trident. *ſeſſ. 22. cap. 2. & Canon. 3.* Ægid. *quæſt. 83. de ritu ven. Sacramenti, art. 1. dub 7. num. 114.* Quinimò ex eo quòd offertur immediatè in perſona Chriſti habet vim mitificam ex eiuſdem inſtitutione, vt iis pro quibus offertur varia à Deo impetret, idque præter omnem dignitatem, & meritum offerentis proximè.

Eſt item propitiatorium, vt patet ex *Lucæ 22. & Matth. 26.* vbi dicitur ſanguis Chriſti effundi, ſiue offerri Deo in remiſſionem peccatorum, quod valet idem quod propitiatorium. Item habet vim ſatisfaciendi pro peccatis, cùm ſit actus virtutis religionis perfectiſſimus: proinde habet virtutem ſatisfaciẽdi omnem, merendi, ac impetrandi, quam habent reliqui actus virtutis, meritoriũ tamen eſt hoc ſacrificium, quatenus iuſtis impetrat gratiæ incrementum, impetrando ſpecialia Dei auxilia, quibus iuſtus in bonis operibus ſe exerceat, & vberiorem gratiam conſequatur. Non tamen hi effectus exiſtunt in omnibus ſacrificiis, quia id ſacrificium pro mortuis, quibus ſacrificans non impetrat mortalis culpæ remiſſionem, extinguit tamen ex toto, vel ex parte pœnas culpis debitas à iuſtis, eſt communis ferme Doctorum, quia hoc ſacrificium, ſicut & ſacrificium Crucis ex ſe eſt maximè ſatisfactorium, Azor 1. *part. inſtit. moral. d. lib. 10. cap. 20. verſ. quintò quæritur*, ex D. Thoma 3. *part. quæſt. 79. art. 5.* Coninch *d. quæſt. 83. art. 1. dub. 8. concluſ. 4. num. 141.* Imò ſi offeratur pro viuis exiſtentibus in mortali, nunquam remittitur pœna pro culpis iam remiſſis, Henriquez tamen *lib. 9. de Miſſa, cap. 18. num. 7.* credit hunc effectum reuiuiſcere per iuſtificationem peccatoris, ſed hoc eſt incertum, vt ait Coninch *ibidem dict. dub. 8. concl. 5. num. 145. verſ. reſp. primò, ad finem*, & negat Soarez *diſp. 79. ſect. 10 fin.*

Dubitatur tamen, an Miſſæ effectus ſit incertus, & infinitus? Dicendum eſt nullo modo poſſe dici hoc ſacrificium habere efficaciam quaſi poſſit actu immediatè impetrare aliquem effectum infinitum, qui tantum valeat ſingulis, quando pro multis offertur, ac quando pro vno, Emmanuel Saa *verb. Miſſa, num. 43.* Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 10. c. 20. verſ. ſecunda ſententia*, quæ eſt veterum Theologorum communiter recepta. Nec obeſt dicere hoc ſacrificium ſecundùm ſe, & prout à ſuo principali offerente offertur, eſſe infinitum in ratione ſacrificij, atque adeò infinitum habere valorem, ratione cuius poſſet eſſe infinitè meritorium, & ſatisfactorium, quia de facto nulla eſt in eo ſatisfactio, nullumvè meritum, vt eſt opus Chriſti, ſed ſola impetratio, nam conſiderato Chriſto Domino nunc per proprium actum ſuæ voluntatis, & intellectus offerente, ſimul cùm Sacerdote actio Chriſti ſolùm ratione ſtatus perſonæ non poteſt mereri, aut ſatisfacere cùm iam Chriſtus ſit extra ſtatum merendi, vel ſatisfaciendi pro nobis. 15.

Quare dicendum eſt effectum ex opere operato, quem poteſt conferre hoc ſacrificium, eſſe finitum intenſiuè, quia hic effectus menſuratur non ex infinitate ſacrificij, ſed ex promiſſione Chriſti, & ex inſtitutione, per quod tanquam per inſtrumentum eiuſdem Chriſti applicetur nobis ſatisfactio ſui ſacrificij cruenti. Quin etiam hoc ſacrificium in perſona Eccleſiæ dum offertur habet effectum finitum ad impetrandum, quia valor hic fundatus

fundatur in ſanctitate Eccleſiæ, quæ eſt finita, igitur & valor hic eſt finitus, & poteſt creſcere, & minui, quo in Eccleſia fuerint ſanctiores, qui valor dici poteſt meliùs ex opere operantis, vt vult Soar. *tom.3 diſp.79. ſect.*12. quamuis ex opere operato, & reſpectu Sacerdotis, vel cuiuſcumque alterius offerentis priuati eſt hic valor finitus intenſiuè, vt eſt ex opere operantis, tum quoad meritum, tum quoad ſatisfactionem, non enim Sacerdos meretur niſi vnum, aut alterum gradum gratiæ, nec delet niſi certam pœnam, & finitam, Azor *d. lib.*10.*cap.*21.*quæſ.*1. *verſ. altera eſt*, eo quia quod finitum eſt, ſi diuidatur in multos, minus in ſingulis eſt, quàm ſi in vnum tantummodo conferretur.

Quare Miſſa pro pluribus oblata quatenus eſt ſatisfactoria, minus prodeſt ſingulis, ſiue ipſi quoque offerant, ſiue non, Azor *ſuprà cap.* 21. *in principio.* Similiter Miſſa, vt eſt impetratoria pro pluribus oblata, minus prodeſt ſingulis, quàm ſi pro vno offeratur, Azor *ſuprà littera C.* Coninch *dict. quæſt.*83.*art.*1.*dubio* 10. poſt Sylueſtrum *verb. Miſſa*, vbi tamen addit hoc Sacrificium pro multis oblatum tantum prodeſſe ſingulis, quantum ſi pro vno offerretur, quando ſcilicet per ſe mouerunt Sacerdotem ad celebrãdum; nam tunc ſinguli offerunt, & ex conſequenti tot ſunt oblationes, quot ſunt illi pro quibus offertur. Nihilominus quamuis hoc ſacrificium habeat in ſe abſolutè dignitatem infinitam, & quaſi infinitam virtutem, ſemper tamen habet effectum determinatum, & minus valet ſingulis oblatum pro pluribus, quàm pro paucioribus, ita D. Thomas *in 4. diſt.* 45. *quæſt.*2. *art.* 5. *quæſtiuncul.*2.*ad* 2. Coninch *d. dub.* 10. *verſ. quarta ſententia.*

16. Quid de fructu Miſſæ quotuplex ſit, & an æqualiter participetur, ab iis pro quibus offertur ſacrificium? Triplicem eſſe fructum reſpondetur, generalem ſcilicet, ſpecialem, & ſpecialiſſimum. Generalis eſt, quem vult Eccleſia, vt Sacerdos dum celebrat applicet Romano Pontifici, Catholicis Principibus, tam ſæcularibus, quàm Eccleſiaſticis, & cæteris Eccleſiæ fidelibus, quem fructum Sacerdos iure non poteſt non applicare eiſdem, quibus vult Eccleſia, vt applicetur. Specialis fructus, ſeu medius eſt ille, quem Sacerdos applicat illis pro quibus ſacrificat, & pro quibus offert. Specialiſſimus fructus eſt is, quem participat Sacerdos, & ſibi reſeruat, dum ſacrificat, & hunc fructum alteri applicare non cogitur Sacerdos. Vnde Sacerdos pro ſe ſacrificans applicat ſibi illum ſpecialem, & ſpecialiſſimum Miſſæ valorem. Contrà verò quando ſacrificat pro alio tribuente ſtipem, ſeu gratis, applicat illam portionem ſpecialem pro illo; & ſibi retinet portionem ſpecialiſſimam illam ſatisfactionis, quæ Sacerdoti ſemper debita eſt, Henriquez *lib.9. de Miſſa, cap.*18 *num.*3. *& cap.*21. *num.*7. quam poteſt alteri applicare, & priuare ſe gradu illo ſpecialiſſimo, quidquid alij negent, Nauarr. *de oratione not.*10. *num.*51. & alij quos refert, ac ſequitur Henriq. *d.§.7. in commento litt. P.*

Eſt autem finitus gradus ſatisfactionis ex operato, etiam dum Sacerdos ſponte offert totam Miſſam, & ſpecialiter pro aliquo iuſto, quia quamuis valor ſit infinitus, quando attenditur victima, quæ offertur Deo, quæ infiniti eſt valoris: tamen, quia conſideratur modus offerendi, & actio quædam Sacerdotis, & applicatio ſacrificij, valor eſt finitus, & oblatio eſt ab homine. Graſſis *dec. lib.*2. *cap.*45 *num.*6. Henriquez *d.c.*18.*num.*1. Impeditur verò ſatisfactionis effectus, ſi Miſſa offeratur pro peccatore, aut pro non indigente, Henriquez *ſupra.* Quòd ſi Sacerdos dum offert, eſt nominatim denunciatus, & non toleratus, confert aliis, pro quibus offert illum fructum ex operato, cùm habeat poteſtatem ad verè conſecrandum, D. Thom. *quæſt.*82.*art.*7. *& quæſt.* 83. & alij relati ab Henriq. *cap.*18. *§.6. & in commento littera K.* Quin imò Sacerdos pro ſe ipſo in peccatis perſeuerante, aut pro alio peccatore celebrans non inutiliter Miſſam offert, ſed prodeſt ad quendam fructum impetrandum. Non tamen illi ſtatim applicatur ſatisfactio, ſed reſeruatur in acceptatione diuina, tanquam opus Chriſti, vt eidem reuiuiſcat per pœnitentiam, ſicut reuiuiſcit ſatisfactio, quæ reſpondet pœnitentiæ iniunctæ, quam pœnitens impleuit in mortali, Henriquez *lib.*1.*de pœnit.c.*17.*§.*2. *& lib.*2. *cap.*20. *§.7. & lib.9. de Miſſa, cap.*18.*§.*7. *& in commento littera V, & X.* ſed de hoc ſuprà *in hoc §.n.*14. *ad finem.*

Denique effectus generalis Miſſæ ſunt ſatisfactio pro viuis, & defunctis ex operato, & ob id vocatur Sacrificium ſatisfactorium pro pœna temporali, & pro culpa propitiatorium: dicitur item ſacrificium impetratorium nedum pro remiſſione pœnæ, aut culpæ, ſed pro bonis futuris ſaluti conducentibus: impetrat enim bona, & auxilia temporalia, & dona contritionis, per quæ impius diſpoſitus iuſtificatur; inſuper Sacerdos, vti Miniſter Eccleſiæ nomine illius offert orationes, quæ magnam vim habent impetrandi in hoc ſacrificio, & vt eſt impetratorium, conſeruat gratiam, & perſeuerantiam, dum impetrat ne tentatus cadat, ne victus iaceat, ſed reſurgat, Henriquez *lib.9. de Miſſa, cap.*13. *per totum.* Iuuat Concil. Trident. *ſeſſ.*22. *cap.*2. ibi, *huius ſacrificij oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens crimina, & peccata etiam ingentia dimittit*, quod priùs dixit D. Thomas *in 4. diſt.* 12. *quæſt.* 2. *art.*2. *quæſtiuncula* 2. *ad* 4. his verbis: Sacrificium ſcilicet hoc iuſtificat eos, pro quibus offertur, nõ vt cauſam proximam, ſed donum contritionis impetrando. Per quæ verba Sacrificium Miſſæ diſtinguitur à Sacramento, eo quia Sacramentum per modum naturæ proximè, & immediatè gratiam diuinam confert rectè diſpoſitis. Sacrificium autem proximè, & immediatè pœnitentiæ donum iis pro quibus offertur impetrat donum pœnitentiæ de congruo, & mediante hoc dono pœnitentiæ confert primam gratiam iuſtificantem, & peccatorum remiſſionem, non per modum naturæ, vt Sacramentum, ſed per modum impetrationis, Sotus *in 4. diſt.*13. *quæſt.*2. *tit.*1. & Azor *tom.*1. *inſtit. moral. lib.* 10. *cap.*20.*q.*2.*§. poſtremo quod ſacrificio.* Coninch *d. quæſt.*83. *art.*1. *dub.*8.*n.*131.*concluſ.*1.*fol.*319.*col.*1.

Quæres quot ſint offerentes in oblatione, quæ 17.
formaliùs pertinet ad ſacrificium? Certum eſt Sacrificium Miſſæ, vt dictum eſt, à tribus offerri à Chriſto, ab Eccleſia, à Miniſtro, non tamen eodem modo. Nam Chriſtus offert, vt principalis Sacerdos, & offert per Sacerdotem, vt per ſuum proprium miniſtrum: Eccleſia autem non offert, vt Sacerdos per miniſtrum; ſed vt populus per Sacerdotem. Quare Chriſtus per inferiorem, & Eccleſia per ſuperiorem offert. Sacerdos nanque vt eſt talis, maior eſt omni populo, & tanquam mediator pro populo apud Deum interceſſor exiſtit, nec eſt propriè miniſter Eccleſiæ in ea re, ſed Chriſti Domini principalis mediatoris: & oblatio eſt præcipua pars ſacrificij, etiam ſi ad ſacrificij

ſubſtantiam,

ſubſtantiam, & ad fructum ſpectent tres partes, conſecratio ſcilicet materiæ, oblatio, & conſumptio Sacerdotis, oblatio facta per Sacerdotem eſt præcipua pars ſacrificij, ex D. Paul. ad Hebræos 7. & 10. & ideo in conſecratione Sacerdotis dicitur, *Accipe poteſtatem offerendi*, & ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. ex quibus tota eſſentia ſacrificij ſita eſt in oblatione, & conſecratio eſt quædam præparatio antecedens ipſam oblationem. Henriquez *lib.* 9. *de Miſſa, cap.* 1. *fol.* 749. & *cap.* 9. *fol.* 765. &
18. Sacerdos ritè ordinatus ſolus hoc ſacrificium offerre poteſt, vt proximus miniſter, Soarez *tom.* 3. *in* 3. *part. quæſt.* 77. *ſect.* 2. *verſ. dicendum eſt ergo*, ita vt ſi alius id facere tentet, nihil operetur, quæ aſſertio eſt de fide, ex Conc. Niceno *cap.* 14. vbi negatur Diacono poteſtas offerendi hoc ſacrificium; ergo multo fortiùs negabitur hæc poteſtas omnibus inferioribus. Idem vult Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. dicens Chriſtum in nocte Cœnæ Apoſtolis, quos tunc noui Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, eorúmque in Sacerdotis ſucceſſoribus, vt offerrent præcepiſſe per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem.* Ex ea ratione, quia determinatum ſacrificium, requirit determinatum Sacerdotem.

Hoc non tollit fideles poſſe eſſe offerentes in hoc ſacrificio. D. Thomas ſuprà *quæſt.* 81. *art.* 6. & 7. *ad* 3. ſanet Leo Papa *Epiſtola* 81. *c.* 2. dum ait plures Miſſas eſſe dicendas iuxta populi multitudinem, *Ne*, inquit, *aliqua pars populi ſacrificium offerre non poſſit.* Per quæ verba oſtendit Miſſæ intereſſentes ſimul cum Sacerdote offerre. Accedit Canon Miſſæ, *& omnium circumſtantium, quorum tibi fides cognita eſt, & nota deuotio, pro quibus tibi offerimus*. quaſi dicat non ſolùm offerũt Sacerdotes, ſed & vniuerſi fideles; quæ eſt expoſitio communis.

19. Ambigi poteſt, an priuati offerentes poſſint aliis applicare fructum ſibi ex opere operato reſpondẽtem? Sacerdotem ſuprà *n.* 16. diximus poſſe applicare ſatisfactionem alteri, quæ ſibi reſpondet ex operato, etiamſi ſit excommunicatus ille, qui applicat, quia in hoc agit vt priuata perſona, ſequitur Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 2. *art.* 2. nihilominus Sacerdos in triplici portione ſemper ſe habet tanquam miniſter Eccleſiæ, & ideo non poteſt aliquid ex opere operato applicare excommunicatis. Quare priuati offerentes, quamuis ſecundùm aliquos nequeãt applicare eam partem ſatisfactionis, quæ illis reſpondet ex opere operato, probabilius eſt poſſe ab illis applicari, ſicut & Sacerdos tanquam priuata perſona poteſt, Nauarr. *de oratione not.* 20. *num.* 51. & alij, quibus accedit Henriquez *d. c.* 21.
20. §. 7. *in commento, littera P.* Item quilibet offerens etiam non Sacerdos poteſt pro alio ſacrificium offerre, eo modo quo ad ipſum ſpectat, & ab ipſo offerri poteſt. Vnde poteſt pro alio orare, & impetrare, & propter hunc finem poteſt exercere opera pietatis, & offerre ſacrificium impetratorium: ergo multo fortius Sacerdos poterit pro aliis offerre, D. Thomas *q.* 79. *ſuprà art.* 5. & 7. in quo ſenſu explicat verba formæ ſanguinis, qui pro vobis, hoc eſt, ſumentibus, & pro multis effundetur; id eſt, pro aliis pro quibus offerri poteſt ex D. Paulo ad Hebræos 5. Sacerdos pro hominibus conſtituitur, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis, non tantùm ſuis, ſed etiam populi.

Confirmatur ex traditis à Suario *tom.* 3. *diſp.* 78. *ſect.* 1. vbi ait Sacerdotem poſſe non ſolùm pro ſe, ſed pro aliis orare, & ad hunc finem orationem ſuam referre, vt illis impetret; & ſimiliter poſſe fructum ſatisfactionis eius alteri applicare, quia pro alio poteſt quis non Sacerdos ſatisfacere: ergo multo magis Sacerdos. Qui etiam ex opere operantis per hoc ſacrificium poteſt ſibi mereri, & impetrare, ac ſatisfacere, vt eſt communis, maximè, quia eſt ſatisfactorium, & quamuis Sacerdos dum ſacrificat habeat ſatisfactionem ex opere operato pro pœna temporali relicta ex peccatis demiſſis; non tamen ſemper remittitur tota pœna per effectum ex operato: vnde poteſt huiuſmodi ſacrificium multum iuuare per modum impetrationis ad remiſſionem pœnæ relictæ, quæ magis vel minus remittetur ſecundùm maiorem, vel minorem feruorem, gratiam, & deuotionem offerentis. Nam hic effectus impetratorius à maiori, vel minori ſanctitate perſonæ pendet, D. Thomas 3. *part. q.* 79. *art.* 5. & Soar. *tom.* 3. *diſp.* 79. *ſect.* 6. §. *ſed contra*, & §. *dico ſecundò*, eo quia hoc ſacrificium impetrat auxilium gratiæ ad efficiendos actus, quibus culpa remittitur, multo magis impetrabit ad ſatisfaciendum pro pœnis adiuncta ſpeciali petitione, & intentione offerentis.

An ſacrificium Miſſæ poſſit offerri pro cate- 21.
chumenis, pro infidelibus, & pro excommunicatis maiori excommunicatione affectis? Pro catechumenis, qui dicuntur competentes, qui ita dicuntur, quia petunt Baptiſmum, poſſe offerri ſacrificium Miſſæ, ſi decedant ante Baptiſmum, & per illos non ſtetit, Henriquez *lib.* 9. *de Miſſa, c.* 15. *n.* 5. *littera H. & I.* poſt Turrian. *ſuper Clement. de conſtit. Apoſtol. lib.* 2. *cap.* 20. & *lib.* 8. *cap.* 9. & gloſſ. magn. *in cap.* 1. 30. *quæſt.* 1. & his catechumenis defunctis applicantur indulgentiæ, Nauarr. *de indulgent. notab.* 31. Fr. Manuel *in explicatione Bullæ*, §. 14. *num.* 6. Secus pro catechumenis incompetentibus, qui dicuntur illi, qui audiunt conciones, & volunt eſſe Chriſtiani, ſed nondum petunt Baptiſmum ob culpam ſuam, & in illa mortui ſunt, & pro illis offerri Miſſas prohibet Eccleſia, ſicut prohibet offerre pro Chriſtianis morientibus in publico, & notorio peccato ſine ſignis pœnitẽtiæ.

Quin imò etiam pro catechumenis competentibus negat Bellarminus *lib.* 2. *de Purgatorio, cap.* 18. *ad* 3. licitum eſſe pro iis offerre, ex eo fundamento, quia Miſſæ ſacrificium publicum eſt ſuffragium inſtitutum à publica authoritate Eccleſiæ; & primò inſtitutum à Chriſto Domino pro communitate totius ſocietatis fidelium, qui per Baptiſmum Eccleſiam ſunt ingreſſi: catechumeni autem ante Baptiſmum nondum Eccleſiam intrarunt, nec ſub gremio illius continentur. Nihilominus probabilius eſt pro catechumenis competentibus poſſe ſacrificium Miſſæ offerri poſt illorum mortem, & pro illis adhuc viuentibus, & pro conuerſione incompetentium, & cæterorum infidelium, Bellarm. *lib.* 2. *de Miſſa, c.* 6. §. *inde certum eſt*; & Henriquez *lib.* 9. *de Miſſa, cap.* 15. *num.* 5. P. Fagundez *in* 1. *precepto, lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 30.

Pro excommunicatis maiori excommunicatione affectis licitè poteſt offerri ſacrificium Miſſæ, quandiu non ſunt nominatim denunciati, vel non ſunt notoriè clerici percuſſores, licitáque eſt omnibus tam in diuinis, quàm in humanis communicatio poſt Extrauagantem Martini Quinti, ita Victoria *in ſumma de excommunicatione*, *n.* 339. Sot. *in* 4. *diſt.* 1. *q.* 5. *art.* 6. *pag.* 106. Gutier. *lib.* 1. *Canon. c.* 1. *num.* 13. *in fine, verſu, ex quo diluitur, fol.* 14. *col.* 2. Tolet. *lib.* 2. *ſumma, c.* 12. *n.* 2. Soar. *de cenſur. diſp.* 11. *ſect.* 4. *num.* 5. Sanchez *lib.* 7. *de matrimonio, diſput.* 9. *n.* 8. Secus de excommunicatis iam denunciatis, aut

notoriis

notoriis clerici percuſſoribus, pro quibus non eſt licitum Miſſas, nec publicas orationes pro illis offerri directè, quæ nomine totius Eccleſiæ, & à publico miniſtro Eccleſiæ Sacerdotes fiunt. Hi namque nominatim denunciati priuantur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, quæ à miniſtro publico Eccleſiæ fiunt nomine,& perſona ipſius Eccleſiæ,ita vt talis non poteſt Sacerdos pro illis applicare Miſſæ Sacrificium, D. Thomas *in 4.diſt.*18. *quæſt.*2.*art.*1.& 2.& *diſt.*39.*quæſt.vnica,art.*1.Syluester *verb.excommunicatio* 1.§.2. Nauarr. *in manuali, c.*27.*num.*18.& 36.& *lib.de oratione,& hor.cano. notab.*13.14.20.21.& Tolet.*lib.*1.*ſumma, cap.*12.*n.*2.

22. An verò poſſit offerri Miſſa pro hæreticis indirectè? Bellarm. *lib.* 2. *de Miſſa, cap.*6. *pag.* 855. *verſ.rurſus aliquis,*ait tutè poſſe Sacerdotem offerre ſacrificium pro augmento, vnitate, & pace illius Eccleſiæ,quæ eſt inter hæreticos,& hoc modo non poteſt in illis locis augeri,& vniri,& pacificari Eccleſia, niſi infideles conuertantur, & hæretici reſipiſcant, non tamen poteſt Miſſæ Sacrificium offerri pro illis directè,& expreſsè, quod intellige quando hæretici ſunt nominatim denunciati propter hæreſim, quia cùm adhuc ſint ab Eccleſia tolerati, pro illis poſſunt offerri,& applicari Miſſæ,orationes,& cætera Eccleſiæ ſuffragia. Erit tamen mortale ſacrificare pro excommunicatis denunciatis, & orare pro illis in orationibus publicis Eccleſiæ, quia fuit contra Eccleſiæ præceptum,vt habetur *in cap.à nobis 2.de ſentent.excommunic.& cap.ſacris,eodem titulo,& in Extrauagante, Ad euitanda ſcandala,* Henriquez *lib.*9. *de Miſſa, cap.* 15 §.3.*littera P.* Nauarr.*in manuali,cap.*27.*num.*36. *ad* 5. Vnde orationes priuatas pro excommunicato ad Deum dirigere licitum eſt, docet Mar.Alter. *de cenſ.tom.*1.*lib.*1.*diſp.*5.*c.*9.

Vnde nonnulli colligunt ſecundùm veriorem licitum eſſe Sacerdoti in *Memento Miſſæ* orare pro excommunicato denunciato, quia illud videtur eſſe oratio priuatim facta, & conceditur Sacerdoti illud tempus, vt oret pro quibus velit,ita Hoſtienſis *in ſumma, lib.*5. *tit. de ſentent.excommun. num.*17.*verſ.ſed nunquid,*per hæc verba: *Si in Memento recogites de aliquo amico tuo excommunicato, & ores,vt Deus infundat ſibi gratiam,ita quòd conuertatur,non reprobo, nec propter hoc dicam te excommunicato participare,ſed opus charitatis exercere: & voluntatem Dei facere,qui neminem vult perire,* ſequitur Aſtenſis 2.*part.lib.*7.*tit.*9.*quæſt.*3.Nauarr.*de oratione & hor.Canon.cap.*18.*num.*73. Henriquez *lib.* 13. *de cenſur.cap.*12.§.3. Soar.*de Sacrament.diſp.*78. *ſect.*2. *in fine*, ex ea ratione, quia Sacerdos tunc non vt miniſter Eccleſiæ, ſed vt priuatus orat.

Obiicies,Eccleſiam in officio Miſſæ feriæ ſextæ Hebdomadæ ſanctæ pro hæreticis orare expreſsè? Omiſſis hinc inde ſolutionibus reſpondetur in die Paraſceues ipſam Eccleſiam eſſe,quæ orat pro hæreticis, quæ pro illis alio tempore prohibet Miſſam,& orationes publicas offerri,& eo die prohibitionem illam ſuſpendere,quod facere poteſt pro ſua authoritate,ita Sotus *in 4.diſt.*11. *quæſt.*2.*art.*7. *ad* 2.& 4.*diſt.*22.*q.*1.*art.*1.*dub.*1.*verſ.quomodo autem,* & Hugolin.*de cenſur.tab.*2.*cap.*9.§.2.*num.*2.Voluit autem Eccleſia eo die pro hæreticis, & paganis orare,quia eo die repræſentatur ab Eccleſia Paſſio Chriſti Domini, & memoria mortis eius, prout erat in ſe, in qua Paſſione Chriſtus pro inimicis ſuis orauit, & pro omnibus mortuus eſt: proinde Eccleſia, vt ſponſum ſuum imitaretur, & vt ad omnes meritum Paſſionis eius ſignificaret pertinere,ex ſua parte pro hæreticis, & pro aliis infidelibus orari voluit à ſuis miniſtris.

Adde,quamuis Eccleſia eo die pro Paganis, Iudæis,& hæreticis oret, non tamen facere mentionem excommunicatorum,ſub ipſomet excommunicationis nomine, aut quia,vt vult Sotus 4. *diſt.* 22.*quæſt.*1.*art.*1.*dub.*1.*verſ.verſ.quomodo autem*, excommunicatos illa hora vt oret pro illis ab excommunicatione abſoluere cenſetur, aut vt hoc modo oſtendat quantum excommunicati ſint odioſi, quos nec nominandos eſſe à fidelibus voluit.

Hinc quæret aliquis,an pro Turcis,Sarracenis, & aliis infidelibus fas ſit Sacrificium Miſſæ directè offerre, & applicare, vt conuertantur? Negat Sotus 9.*de iuſtitia,quæſt.*2.*art.*2. *ad* 3. dicens errare, qui Capellaniam inſtituit cum onere offerendi Miſſas pro infidelibus, quia eſt illicitum Sacrificium Miſſæ offerre pro illis, & applicare eiſdem fructus Miſſæ, qui eſt ſatisfactio pro pœnis temporalibus peccatis debitis, ex eo,quia in Canone Miſſæ non oratur,nec offertur niſi pro omnibus fidelibus viuis, & defunctis, & pro omnibus orthodoxis Catholicæ fidei cultoribus, qui ſunt membra Chriſti. Quod puto verum, quia Miſſæ Sacrificium non eſt licitum offerre pro huiuſmodi infidelibus, quatenus eſt ſatisfactorium: non enim remittuntur pœnæ peccatorum impiis in ſua impietate perſeuerantibus:nec item licitum eſt pro illis Miſſæ Sacrificium offerre, vt aſſequantur huius vitæ bona terrena,& temporalia, quod eſt idem quatenus ſacrificium eſt impetratorium bonorum temporalium. Quinimo Eccleſia inſtituit in Miſſa communes preces,& ſuffragia, quibus Deum orat,vt hæretici, pagani,& infideles humilientur,& eorum potentia dextera Altiſſimi conteratur. Quare pro eis Miſſas offerre licitum erit, vt conuertantur, prout eſt ſacrificium impetratorium conuerſionis ad fidem Catholicam,& impetratorium bonorum ſupernaturalium, ita Bellarminus *lib.*2.*de Miſſa,cap.*6.§.*rurſus aliquis petet,*Ledeſma 2.*part.*4.*q.*23.*art.*1. & Nauarr. *tract. de orat. & de horis Canon.cap.*19.& 73.modò nihil addatur ad Miſſam ex propria authoritate. Probatur ex conſuetudine aliquarum Religionum, in quibus ex præcepto ſuperiorum applicantur Miſſæ pro conuerſione infidelium, & incremento fidei Catholicæ, & pro reductione hæreticorum in partibus Septentrionalibus, vbi quamplurimi ſunt hæretici,& Reges nominatim denunciati,& in Liturgia D. Iacobi fit expreſſa oratio pro extirpatione hæreſum,& D.Chryſoſt.& Baſilius ſimiliter in ſuis Liturgiis orant pro toto Orbe terrarum,& in ſpecie pro errantibus, vt reducantur ab errore. Ideo licitum eſſe ſacrificium offerre directè pro reductione hæreticorum, & pro conuerſione exiſtentium extra Eccleſiam, docent Alanus *lib.*2.*de Euchariſtia,cap.*31. Sebaſt. *de Sacrificio Miſſæ, cap.*23. Henriquez *lib.* 9. *de Miſſa, cap.* 15. *num.* 6. & *in comment. littera K.* qui omnes concordant cum Bellarmino *d. lib.*2.*cap.*6. *verſ.de iis, qui viuunt, & extra Eccleſiam ſunt.*

Nec obſtat Auguſtinus *lib.* 1. *de origine animæ, cap.*9.his verbis, Qui offerat ſacrificium corporis Chriſti niſi pro iis, qui ſunt membra Chriſti? Cui reſpondet D.Thomas *in 4.diſt.*12.*quæſt.*2.*art.*1.*quæſtiunc.*2. *ad* 4. id eſſe intelligendum de iis,qui ſunt membra Chriſti,actu, vel potentia: tunc enim ſacrificium corporis Chriſti offertur pro aliquibus, vt fiant membra Chriſti, & de ouili Chriſti.

Item

item reſponderi poteſt Auguſtinum ſuprà fuiſſe loquutum de defunctis, ideo dixiſſe non poſſe abſolutè ſacrificium Miſſæ offerri pro defunctis,niſi ſint membra Chriſti.

Nihilominus tutiſſimum eſſe ait Bellarminus *vbi proximè*,quòd alij faciunt qui intentionē ſuam ita dirigunt, vt directè ſacrificium Miſſæ offerant pro augmento, vnitate, & pace totius Eccleſiæ in communi,& pro amplificatione illius inter hæreticos,& Ethnicos, eo quòd non poteſt augeri,neque amplificari per ea loca Eccleſia niſi hæretici, & infideles conuertantur: quo modo hodie pro Anglia, & pro aliis Prouinciis hæreſi infectis offertur hoc ſacrificium iuxta intentionem Eccleſiæ dicētis pro omnibus Orthodoxis,pro Eccleſia tua ſancta Catholica,quā pacificare,cuſtodire, & adunare digneris toto Orbe terrarum, & in conſecratione ſanguinis, ibi,*qui pro vobis*,hoc eſt,fidelibus, *& pro multis*, hoc eſt, pro multitudine infidelium, *effertur*,vt exponit D.Thom *q.78.art.3.ad* 8. Iuuat oblatio calicis, ibi, *Tuam deprecantes clementiam,vt in conſpectu diuinæ maieſtatis tuæ pro noſtra, & totius mundi ſalute cum odore ſuauitatis aſcendat, Amen*. In qua includuntur etiam infideles pro quibus etiam oramus,Bellarminus *d.cap.6.verſ.de iis*.

23. Quæ veſtimenta deputauit Eccleſia,vt Sacerdotes iis vterētur in hoc ſacrificio,& an debeant eſſe benedicta? Quo ad primum,ſex ſunt ſacræ veſtes, Amictus ſcilicet,alba,ſtola,manipulus,zona,& caſula, & neceſſe eſt vt huiuſmodi veſtes & ſingulæ ſint benedictæ,Suar.*tom.3.in 3. part. diſp.82. ſect.3. §.2.*Henriq.*lib.9.de Miſſa,c.26.n.4.litt.O.* & Sot. *in 4.diſt.13.q 2.* vt conſtat ex benedictionibus deputatis in ceremoniali Romano ad hanc rem deſtinatis. Vnde ſi Sacerdos celebret indutus aliqua veſte non benedicta, peccat mortaliter, ſi ex craſſa ignorantia, ſecus ſi ex obliuione, vel leui culpa, Graffis *deciſ.lib.2.c.41.num.*4.Poteſt item Sacerdos loco zonæ,ſeu cinguli,vti ſtola, & loco ſtolæ manipulo, ſi oblongus ſit, vt ſupplere poſſit vicem ſtolæ,ita Palud.*in 4.diſt.13.q.2.col.5.* Syluest. *verb. benedictio,n.6.in fine,& n.7.in princip.* Nauar.*in manuali, cap.25. num.*84. & Suar. *tom. 3. in 3.partem, diſp.82. ſect.2.§. tertiò obſeruandum.*

Vti autem cingulo non benedicto eſſe tantùm veniale docet Henriq. *lib.9.de Miſſa,c.29. n.5. litt. A.& B.*poſt Syluest.*verb.Miſſa,1.n.2.* & Palud. *in 4.diſt.13.q.2.art.5.*ex paruitate materiæ. Item,quia in aliquibus locis cingulum benedici non ſolet,vt teſtatur Syluest. *ſuprà*.Attamen eſſe mortale celebrare ſine cingulo benedicto,tradit Nauarr.*in manuali, d.c.25. n.*84. dicens contrarium non eſſe tutum,Suar. *ſuprà diſp.82. ſect.3.§.2.* & deducitur ex Pontificali, & Miſſali Romano, vbi reperitur benedictio pro cingulo, & manipulo: cùm ergo ſacrificare ſine manipulo benedicto eſt mortale, ſimiliter erit ſacrificare ſine cingulo. Non tamen erit mortale celebrare cum cingulo fracto,ſi altera pars cinguli tanta ſuperſit, vt ſufficiat ad honeſtè cingendum; & multo minus erit, ſi antequam ex toto frangatur, modo aliquo roboretur fulciatúrque,ita docet Palud.*in 4.diſt.13.q.2. art.5.* Nauarr. *cap.25.num.*84.& Syluest.*verb.benedictio,num.*7.

24. Quæ ſingularum veſtium ſignificationes per ordinem ad Sacerdotem, & ad Chriſtum Dominum? Amictus per ordinem ad Sacerdotem ſignificat fiduciam, ſeu ſpem, qua Sacerdos debet accedere ad ſacrificandum Deo,& offerendum tantum ſacrificium: proinde dum imponit amictum, orat his verbis: *Impone Domine capiti meo galeam ſalutis, ad expugnandos diabolicos incurſus*. Nam galea ſalutis metaphoricè ſpem ſignificat, ſecundùm illud Pauli *1.ad Corinth. & ad Theſſalon.5. Indui loricam fidei, & charitatis, & galeam ſpem ſalutis*. Si verò ad mores,fatetur Chriſti Sacerdos capitis membrum eſſe, quem proprio cerebro, in quo ſenſus omnes vigent, imponens profitetur, hæc omnia ſenſibilia, & caduca pro ſpe æternorum, & deſcendit amictus ſuper humeros, per quem deſcenſum docemur omnes ferre onus Domini.Porrò ſi ad paſſionem Chriſti mens dirigatur, amictus ſignificat velum illud,quod perfidi Iudæi *Matth.26.* faciem Chriſti velabant,dicentes,*Propheriza nobis Chriſte, quis eſt, qui te percuſſit*.

Alba munditiam cordis deſignat, atque etiam totam hominis iuſtitiam;& ideo dum illam Sacerdos induit,ſic orat:*Dealba me Domine,& munda cor meum, vt in ſanguine agni dealbatus gaudiis perfruar ſempiternis*. Alba ſicut, & amictus, veſtis linea eſt candida, & munda, quæ latinè talaris dicitur, eo quòd ad talos vſque deſcendit, & debent eſſe ex lino,ſeu byſſo.Tolet.*in ſumma lib.2.c.2.§.Alba veſtis*,idem Graffis *deciſ.lib.2.c.41.* Sotus *in 4.diſt.13. q.2.art.4.* concordat. Quare non poteſt eſſe lanea, aut pellicea,ſed linea,quæ morum floriditatem, & gloriæ candorem repræſentat,quod ex coniecturis tenet Suar.*tom.3 in 3.part.diſp.82. ſect.2.fol.* 1207. *§.ſecundò eſt obſeruandum*.Si ad paſſionem ſpectes, alba eſt memoria illius,qua Chriſtus, velut inſenſatus ab Herode illuſus remiſſus eſt ad Pilatum.

Zona,ſeu cingulū,ſi ad paſſionis memoriam dirigatur,ſignificat ligamen,quo Chriſtus Dominus fuit in horto religatus.Si mores cōſideres,caſtitatem, & continentiam ſacrificātibus valde pernceſſariā oſtendit.*Præcinge*,inquit,*me Domine cingulo puritatis, & extingue in lumbis meis humorē libidinis, vt maneat in me virtus cōtinētiæ,& caſtitatis*.Proinde in capite Sacerdos coronā gerit,quæ eſt ſignum Regni,& perfectionis,cùm ſit circularis, carēs angulo,quia vbi angulus eſt, ibi ſordes inueniuntur; quocirca cùm alios mūdare debeat,ſe ipſum quoque continentia, & caſtitate præcingere tenetur.

Manipulus poſt hæc à læua,ſeu brachio ſiniſtro pendens ſignificet ſecundum ligamen, quo Dominus colūnæ fuit alligatus. In moribus manipulus in eo brachij poſitus vicinus cordi amorē intimū cōmemorat,quo Chriſtus pertulit cruenta flagella pro nobis,vt nos pro illo aſpera huius mundi cum exultatione tormēta recipiamus:ideo Sacerdos dū manipulū induit,inquit,*merear Domine portare manipulū fletus,& doloris,vt cum exultatione recipiā mercedem laboris*.His quatuor inſignibus nō ſolùm Sacerdos,ſed etiā Diaconus,& ſubdiaconus induūtur.

Stola ab antiquiſſimis Patribus Orarium dicitur,vinculum tertium repræſentat, quo Dominus Crucem baiulās fuit collo ligatus.In moribus verò noſtram obediētiam erga Dominum indicat,cuius iugo quaſi loro colligati ceruicem ſubmittimus ad portandam Crucem Domini, eiúſque veſtigia ſequendum.Vnde in Conc.Braccarēſi III.*Can.1.* dicitur, *Sacerdos vtroque humero orario ambiri ſignificat ſuaue iugum Chriſti Domini*. Quare quādo Sacerdos ordinatur,dū illi orariū imponitur humeris,ſic dicitur:Accipe iugū Domini, & Sacerdos illud dum collo apponit appenſū,ſic orat:Redde mihi Domine ſtolam immortalitatis,quā perdidi in præuaricatione primi parētis,&c.Plicatur ſtola è collo pendens ſupra pectus Sacerdotis in modū Crucis,quo vtique ſigno Sacerdos, & à dextris, & à ſiniſtris, proſperis,& aduerſis circumcinctus ſēper idē in ſuo

officio oſtenditur, Graſſis *d.c.*41.*num.*2.& Suarius *tom.*3.*in* 3.*p.diſp.* 82.*ſect.*2.*fol.mihi* 1085.*&* 1086.

Vltimum indumentum eſt caſula, ſeu planeta, & hæc ab vtroque latere inciſa eſt deſignans tunicam inconſutilem, qua exutus Dominus Cruci fuit affixus. In moribus deſignat charitatem Chriſti, quæ ipſum ad Crucem perduxit, & in nobis multitudinem peccatorum operit, Soarez *d.ſect.* 2. *vbi proximè*, *§.vltimum indumentum*, *&* 8. *ſecundò dico*, Gabriel. *lectione* 11. *in canone Miſſæ*, & Durandus *in rationali offic.lib.*2.*cap.*3. & alij.

25. Vtrùm verò Sacerdos peccet ſacrificando ſine veſtibus deputatis? Reſpondetur ſupradicta veſtimenta ſecundùm omnes ad celebrandum eſſe omnino neceſſaria neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, & ex conſequenti eſſe mortale facere ſacrum ſine aliqua ex illis quinque, Syluester *verb. Miſſa* 1.*n.*2. Sotus *in* 4.*diſt.*13. Nauar. *in manuali*, *c.*25.*n.*84. Paludan. *in* 4.*diſt.*13.*q.*2.*col.*5.& Soar. *d. diſp.*82. *ſect.*3. *§.in hac re pauca*, & alij, quibus accedit Graſſis *ſuprà num.* 4. ex Concilio Braccarenſi tertio *cap.* 3. vbi præcipitur Sacerdoti vti ſtola ſub pœna excommunicationis, dum operatur ſacris: ex quo aſtruitur argumentum ad cætera veſtimenta induenda. Vnde peccat mortaliter, qui celebrat ſcienter ſine aliquo ex iis veſtimentis, verbi gratia, ſine amictu, ſine alba, ſine manipulo, ſine planeta, vel ſtola ſacra, aut cum illis, vel illarum aliqua, ſed non benedicta, quod oſtenditur à paritate rationis de his veſtibus ſacris, atque de aliis ornamentis Altaris, ſine quibus celebrare, aut ſine aliquo ex illis eſt mortale, puta ſine ara ſacra, ſine corporali lineo, & benedicto, ſine calice, & patena, ſine palla conſecratis, ſine Miſſali, & ſine lumine, vt docent Syluester *verb. Miſſa* 1.*num.*2. Angel. *eodem verbo*, *§.*36. Sotus *lib.*1.*de inſt.quæſt.*6.*art.*4. Nauar. *d. c.*25. *num.*83. & Soar. *tom.*3.*diſp.*81. *ſect.* 1. *§. in* 3. *p. & ſect.*6.*§. ſecundò præter illas*, *& §. tertiò quæritur*. ergo multo fortius erit mortale offerre ſacrificium Miſſæ ſine aliqua ex his quinque veſtibus.

Excuſabitur tamen à mortali, ſi quis celebret ſecluſo fidei contemptu ſine aliqua iſtarum veſtium benedicta, vel cum alia non benedicta, ad vitandum periculum mortis, quia præcepta Eccleſiaſtica, cùm ſint de iure humano, non obligant cum tanto periculo, vt ait Syluest. *verb. excommunicatio.* 5.*n.*23.*§. decimumquartum*, Nauar. *in cap. inter verba*, *n.*51.*fol.*17. Medina 1.2. *q.*96. *art.*4. Henriq. *lib.*9.*de Miſſa*, *c.*26.*n.*4.*litt.O.* *&* *c.*29.*n.*5.*in fine*, *littera C.* Quare minus bene Caietan. 1.2.*q.*96.*art.*4. aſſerit periculum mortis non excuſare à culpa mortali ſacrificantem abſque fidei contemptu ſine ſtola, manipulóve non benedicto, quia re vera excuſat metus iuſtus, ſeu periculum mortis ab obſeruatione præcepti humani: ſecus ſi cum fidei contemptu; tunc potiùs mille mortes tenetur pati, quàm ita celebrare, vt notum eſt.

Eodem modo non excuſabitur à mortali, qui propter mortis periculum vitandum celebrauerit omnibus veſtimentis ſacris exutus, aut cum omnibus, ſed non benedictis, Nauar. *d.cap.*25. Henriq. *lib.*9.*de Miſſa*, *cap.*29.*num.*5.*& in comment.l.*6. Suar. *ſuprà diſp.*82. *ſect.*3.*§. ſecundò dicendum eſt*, vbi vult neceſſarium eſſe ex præcepto, vt hæ veſtes ſint benedictæ. Scotus tamen *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 2. addit in quibuſdam locis vſum obtinuiſſe, vt cingulum non benedicatur; ſed hæc ſententia non videtur tuta: nihilominus Saa *verb. Miſſa*, *num.*10. ſic ait, *Cingulum non eſt neceſſe eſſe benedictum.* quod admittit Coninch *d. q.* 83. *art.* 3. *dub.*3. *verſ. nollem*, quando totus populus die celebri debuiſſet carere ſacro, niſi celebretur ſine cingulo benedicto: quia in Pontificali Romano eodem modo aſſignatur benedictio pro cingulo, ſicut pro aliis veſtimentis, Soar. *vbi ſuprà*, ſubdens propter mortis periculum ſine his veſtibus omnibus ſimul celebrare eſſe illicitum propter ſcandalum neceſſariò ſequendum, & propter magnam irreuerētiam, ſi dicatur Miſſa ſolis communibus, & vſualibus veſtimentis. Vnum autem in caſu neceſſitatis veſtimentum, vel alterum omittere ex his minoribus, vt ſtolam, vel cingulum viri graues excuſant à mortali, ſequitur P.Fagund. *præcepto* 1.*lib.*3.*c.*23. *n.*19. *ad finem.* ſicut etiam Sà vult *ſupr.n.*12. cingulum fractum poſſe necti, ſi pars altera non ſufficit, quem ſequitur Coninch *quæſt.* 83. *de Sacrament. art.* 3. *dub.*3. *num.*251. *fine.*

Peccat item Sacerdos celebrando ſine calceis, aut ſandaliis ſaltem venialiter ex honeſtate, ſi abſit contemptus, Sà *verb. Miſſa*, *n.*15. Secus de ſandaliis, quibus Epiſcopi vtuntur cùm ſacrificant in Pontificalibus; eſt enim mortale ſine illis ſacrificare, vt videtur conſtare ex Pontificali Romano, & ex D.Bern. *Epiſt.*42. & ex Innocentio III. *in Epiſt. ad Patriarcham Conſtantinopolitanum*, *& ex c.pernenis diſt.*93. P.Fagund. *d.lib.*3.*c.*23.*n.*21. poſt Suar. *d. q.*83.*diſp.*82.*art.*3.*poſt medium.* Celebrare itē operto capite, vel pileolo, vel amictu ex cauſa ſaltē vſque ad conſecrationem licet, ſecluſo ſcandalo, quod tollitur de licentia Epiſcopi, Sà *verb. Miſſa* *n.*17. ſi commodè obtineri poteſt, quia prohibitio hæc reperitur in iure, *cap. nullus*, *de conſec.diſt.*1. vbi tam Epiſcopus, quàm Sacerdos, aut Diaconus ad ſolemnia Miſſarum celebranda prohibetur introire cum baculo, aut operto capite Altari Dei aſſiſtere, & qui temerè præſumpſerit, communione priuari videtur. Tamen vrgente infirmitate, aut neceſſitate occurrente non erit grauis culpa celebrare ſine diſpenſatione Epiſcopi, quando non poſſet peti facilè, vt ait Syluester *verb. Miſſa* 1.*q.*2. *§.*1. & Suar. *ſuprà d.art.*3.*verſ. reſpondetur*, vbi ponderat verba textus, *Qui temere præſumpſerit*; proinde non præſumit, qui ſemel, aut iterum celebrauerit propter neceſſitatē ſine licentia Epiſcopi, vel propter conſolationem ſuam ſpirituale ſublato ſcandalo.

Porrò ornamenta Altaris, & ornatus illius debent eſſe munda, quia ex præcepto diuino, ac naturali Sancta ſanctè tractanda ſunt, vt notat Syluest. 27.
verb. Miſſa.1.*q.*2.*§.*3.& Suar. *ſuprà diſp.*83. *ſect.*3.*§. ſecundò dubitari ſolet*, vbi fatetur poſſe peccare mortaliter, ſi veſtes quibus ſacrificatur, ſint enormiter immundæ, ſecundùm Syluest. ipſe tamen ait poſſe peccare venialiter vtentem veſtimentis immundis, & hoc præceptum magis vrget paſtores Eccleſiæ, ad quos pertinent reditus Eccleſiarum, & prouiſio rerum ſacrarum, quàm Sacerdotes, qui prædictis veſtibus vtuntur, quique celebrant cum paramentis, quæ in Eccleſia inueniunt. Nihilominus præceptum diuinum Sancta ſanctè, & reuerenter tractanda ſunt, non ſolùm ad paſtores Eccleſiæ, ſed etiam ad quoſcunque Sacerdotes dum celebrant, ſpectat, Soarez *vbi proximè*, & P.Fagundez *d.c.*23. *num.*20.*verſ. peccatum etiam.*

Quo ad reliqua ad ſacrificandum neceſſaria dicendum eſt, requiri Altare lapideum, ſiue illud fixum ſit, ſiue portatile. Fixum dicitur, quando totus integer ſuperior lapis, qui menſam Altaris contegit, eſt conſecratus. Portatile eſt ara illa ſacra lapidea, portatilis vulgo *pedra dara*, quod eſt paruus lapis cōtinens in ſe foramen cū conſecratione,

&

& ſigno ſuperpoſito tantæ latitudinis, & longitudinis, vt in ea capi poſſit pes calicis, & hoſtia ſaltem pro maiori parte, argum. text. *in cap. concedimus, de conſecrat. diſt.* 1. Syluester *in verb. Altare, n.* 1. Dicitur portatile, quia portatur in via, & Altare dicitur quaſi alta ara. Olim propter tyrannorum perſecutionem fideles vix habebant loca in quibus ſacrificarent, ideo in cauernis, cryptis, & aliis locis occultis celebrabant, vbi Altaribus ligneis vtebantur, quæ de loco in locum facilè portabantur: poſtea decurſu temporis imperante Conſtantino, Eccleſiáque pacem cōſequuta ſtatutum fuit, vt Altaria eſſent lapidea, quamuis antiquiſſimum Altare ligneum, in quo Apoſtoli, & Pontifices ſacrificare conſueuerant propter reuerentiam eorum, iuſſu Sylueſtri ad id vſque tempus conſeruatur, & in eo ſolus Pōtifex certis temporibus ſacrificat, ſignicabátque Crucē, quæ fuit Altare, in quo Chriſtus Dominus cruentum ſacrificium obtulit, Soarez *diſp.* 81. *ſect.* 5. Graffis *lib.* 2. *deciſ. c.* 41. *n.* 4.

Inſuper vt ſacrificetur requiritur Altare eſſe præparatum, & ornatum aliquibus mappis lineis, quibus ſuperior pars Altaris operiatur: præterea requiritur palla linea, ſuper quam immediatè extēdatur Corporale; ita vt ante corporale, duæ pallæ, ſeu toballiæ ſaltem ſint extenſæ ſuper Altare, vel vna ſaltem plicata, quæ duabus æquiualet. de quibus omnibus meminit *cap. Altaris palla.* Quare probabile eſt præter oblongam mappam, quæ totum Altare tegit, ſupponi duas alias pallas corporali; ſtandū tamen eſt conſuetudini, quæ vult duas pallas ſufficere, quamuis diligentiſſimi rerum diuinarum obſeruatores, & longa mappa, & duabus pallis præter corporale vtātur, Sylueſt. *verb. Miſſa,* 1. *q.* 1. Debéntque hæc omnia eſſe ex materia linea.

Pallæ autem, vulgo *guardas,* ſupra quas immediatè extenditur corporale, non oportet quòd ſint benedictæ, Sylueſt. *verb. benedictio,* §. 5. & tam corporalia, quam pallæ debent de lino ſimplici, & non de ſerico, vel intincto eſſe, Iacobus Vngarel. Patauin. *in additionibus,* Angel. *verb. corporalia, littera A.* idem aſſerit Paludan. *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 2. *art.* 6. ratio, quia in ſyndone ſimplici, & ſudario & linteaminibus lineis Chriſtus Dominus fuit ſepultus. Palla tamen illa paruula, qua tegitur calix, iuxta Sotum *in* 4. *diſtinct.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 3. parum refert, quòd ſit ſerica, & ex alia materia ex parte ſuperiori, dummodo pars inferior ſit linea, qua tegitur ſanguis, ſicut etiam poſſunt eſſe reliquæ pallæ, & corporalia ex ſerico quo ad extremitates, non verò quoad interiorem partem, vbi ponitur corpus Domini, Rodericus *verb. Miſſa, cap.* 246. *concl.* 17. Azor denique *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. §. *octauò,* an corporalia poſſint eſſe ex goſſipio altercatur, reſpondétque teſtari Plinium *lib.* 19. *c.* 1. ex goſſipio fieri lina xilina, quòd ſi ex eo fiunt lineæ veſtes, hoc ſufficere. Dicitur autem corporale, quia in eo reponitur, & continetur corpus Domini, quaſi corporis Chriſti indumentum, & ideo lineum eſſe debet, & ab Epiſcopo conſecratum, vt ſtatuitur *in c. conſulto, de conſecr. diſt.* 1. ex Euſebio Papa, & Sylueſtro Papa prohibentibus, ne ſacrificium Altaris fiat in ſerico panno, aut tincto, ſed in puro linteo ab Epiſcopo conſecrato, his verbis: *terreno,* ſcilicet, lino procreato, atque contexto, ſicut corpus Domini noſtri IESV Chriſti in ſyndone linea munda ſepultum fuit, & ideo in Miſſali Romano dicitur in medio ſerico non debere ornari: in ora tamen, ſeu extremitate non eſt prohibitum, quod auro, vel ſerico veſtiatur.

Benedictio tandiu durat, quandiu corporalia integra manent per ruptionem, ſeu diuiſionem deſinunt eſſe benedicta, Sylueſt. *verb. corporalia, q.* 2. eritque mortale ſacrificare ſine corporali ex conſuetudine non ſolùm, ſed etiam ex præcepto Eccleſiæ, quod eſt multo certius in hac ſacra palla, quàm in cæteris non benedictis, in quibus, vt ait Soarez, vnam tantùm apponere, & alteram omittere, propter neceſſitatem fortaſſe non erit mortale remoto contemptu, aut ſcandalo.

Porrò hæc corporalia, & purificatoria, vulgò *ſanguinhos,* quoad primam lotionem à Diacono debent lauari; & lotio mittitur in piſcinam ſacram. Quo ad ſecundam, & tertiam iuxta Caietanum *verb. mulieris peccata,* in fine, probabile eſt poſſe lauari licitè à fœminis, præſertim virginibus Deo ſacratis, vbi eſt conſuetudo, Soar. *tom.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 8. *verſ. quartò addendum eſt,* ait abſque ſcrupulo in hoc caſu poſſe tangi, & lauari, vel refici à fœminis; eſt enim rationabilis cauſa tangendi, vt ſcilicet corporalia ipſa ſint mūdiora, & politiora: ad quod efficiendum fœminæ ſolent eſſe induſtriæ, ſequitur Reginald. *tom.* 2. *cap.* 29. *n.* 203. *fol.* 121. *col.* 1.

Ex quibus aliqui volunt celebrare cum corpo- 18.
ralibus valde immundis, aut cum purificatoriis ſimilibus, eſſe mortale, vel cum calice etiam immundo, *c.* 2. *de cuſtod. Euchar.* Graff. *d. c.* 42. *n.* 3. poſt Caietan. *in ſumma, in verb. Miſſa,* Sylueſt. *In verb. vaſa,*
vbi id extendit ad veſtimenta miniſtrorum, & ad 19.
pallas Altaris. Denique ad ſacrificandum requiritur, vt accendatur cerea candela, non autem ex ſeuo, vt aliqui putant, & dixi ſuprà, ex Azor. *lib.* 10. *c.* 28. *verſ. decimoquintò quæritur,* vbi loquitur de lumine ex ſeuo, ex oleo autem nihil reſoluit, neque ex oleo lucerna, præſertim ſine neceſſitate; ea verò vrgente ſecluſo ſcandalo. Soarez *ſuprà dict. ſect.* 6. *col.* 1065. quamuis hoc non conſulat, non damnat peccati mortalis celebrantem ex deuotione cum ſola olei lucerna, quod probat Petr. de Ledeſm. *in ſumma, p.* 1. *de Euchariſt. Sacramenti. cap.* 20. *concl.* 7. vbi reiicit lumen ſebaceum.

De obligationibus Diaconorum, & ſubdiaconorum, & de pœnis ſi deficiant in officio ſuo.

§. IX.

EPITOME.

1. *Diaconi etymologia, & miniſterium.*
2. *Quale ſit Diaconorum officium, & an prædicare illis competat?*
3. *Diaconus non debet ordinari, niſi caſtitatem profiteatur?*
4. *Ex vi ſui officij an poſſit baptizare, & Euchariſtiam diſpenſare?*
5. *Baptizare ſolenniter an aliquando poſſit ſine pœna aliqua?*
6. *Diaconus excommunicatus an ſit præferendus cæteris clericis inferioribus?*
7. *Diaconus Euangelium ſolenniter cantans in loco interdicto, aut aſſiſtens ibi in veſtibus ſacros Ordines conferenti irregularis ſit.*
8. *Diaconatus an ſit Sacramentū, & quale, & an poſſit diſpenſari Diaconus ad contrahendū matrimoniū?*
9. *Nomine Diaconi intelligitur interdū ſubdiaconus?*
10. *Diaconiſſa, aut presbytera an hodie ſit in vſu, & cur ita dicatur?*

11 *Subdiaconatus an ſit Sacramentum, & an olim fuerit Ordo ſacer?*

12. *Subdiaconi quando creati ſint, & qualiter ordinentur, & quale ſit eorum officium?*

13. *Subdiaconi caſtitatem promittunt, non licet illis vxorem ducere, niſi ex diſpenſatione Papali, & à quo tempore matrimonia ſint irrita. ibid.*

14. *Subdiaconi an poſſint eligi in Epiſcopum?*

15. *Quomodo dicatur ſubdiaconus diuinis Sacramentis inſeruire?*

16. *Papa an committat Sacerdoti ordinare ſubdiaconos?*

17. *Subdiaconus ab officio ſuſpenſus canens Epiſtolam ſine manipulo, quas pœnas incurrat?*

18. *Subdiaconus ſuſpenſus ab officio, ſeu ordine, ſi porrigat Sacerdoti calicem præparatum etiam ſine manipulo an fiat irregularis?*

19. *Quæ ætas requiratur ad ſubdiaconatum, & diaconatum?*

20. *Ordines minores, ac Subdiaconatum eodem die recipiens ab executione ſubdiaconatus ſuſpenditur.*

21. *Ordines minores, & ſubdiaconatus eodem die ſimul ex præſcripta conſuetudine ſine pœna aliqua recipi poſſunt.*

1. DIACONI etymologia ex eo deducitur, quòd Græci appellant *Diaconum*, quem Latini vocant *miniſtrum*, aut *famulum*, vt notat Michael de Medina *lib. 2. de continentia, cap. 13. & cap. 25.* Quin etiam à *cap. 28.* numerat octo munera, quæ Diacono exercere poſſunt, de quibus quinque exiſtimat conuenire conſtitutione Eccleſiaſtica, & tria conſtitutione diuina: attamen Vaſquez *de Sacramento Ordinis, diſp. 236. c. 7. & 8.* putat tria ſolo iure Eccleſiaſtico conuenire, & quinque iure diuinæ conſtitutionis. Petrus denique Gregor. *p. 2. Syntagmatis iuris, lib. 16. c. 7. n. 2.* ait ad Diaconi officium pertinere aſſiſtere Sacerdotibus, miniſtrare omnibus, quæ aguntur in Sacramentis Chriſti, in Baptiſmo, in Chriſmate, patena, Calice: oblationes quoque inferre, & diſponere in Altari, componere menſam Domini, ac veſtire, Crucem ferre, prædicare Euangelium, & Epiſtolam, *cap. perlectis 25. diſt.* Quòd ſi Diaconus ſit Epiſcopi, circuire gregem, & vitia obſeruare, & Epiſcopo referre, *c. Diaconi 93. diſt.* ſic ille ſubdens etiam Diacono competere ex officio corporalia,
2. & pallas lauare, *c. nemo per ignorantiam, de conſecrat. diſt. 1.* ſequitur Bellar. *c. 9. de ordine, in fine*, cui accedit Ægidius Coninch *diſp. 20. de Sacramento ordinis, dub. 3. ex num. 13.* vbi *num. 15.* addit Diaconos ex Chriſti inſtitutione directè ordinari, vt aſſiſtant, & miniſtrent Sacerdoti celebranti, & vt adiuuent illum in aliis officiis diuinis, præſertim miniſtrando populo Calicem; item ex commiſſione Sacerdotis, aut in ipſius abſentia baptizando, & concionando: non quidem vt hæc neceſſariò debeant Diacono committi, ſed vt per ordinationem Diaconus reddatur habilis, & fiat dignus, cui ea committatur. At verò in ſacro hoc, vel illo modo inſeruire Diaconum Sacerdoti, canendo Euangelium, hoc procedit ex decreto Eccleſiæ, à qua huiuſmodi ceremoniæ ſunt inuentæ, & inſtitutæ.

Diaconi item ſucceſſerunt in Eccleſia Dei in locum Leuitarum, qui miniſtrabant Sacerdoti legis antiquæ iuſſu Dei. *Numeror. cap. 9.* olim etiam Diaconi habuerunt diſpenſationem bonorum Eccleſiæ, & diſtribuebant ea pauperibus, vt patet ex vita S. Laurentij, quod accidit ex eo, quòd ab Apoſtolis fuit commiſſum Diaconis, vt viduis quotidianum victum diſtribuerent, & ſeptem Diaconi ad hoc opus peragendum fuerunt electi. *c. Diaconi qui, & c. Diaconi ſeptem, diſt. 93.* An verò illis competat prædicare ex officio? Dicendum eſt non competere id munus Diaconis ex officio, poſſe tamen de licentia habentis iuriſdictionem prædicare populo, & explicare Euangelium, quia Epiſcopis ex proprio officio hoc incumbit, & aliis Prælatis curam animarum habentibus, ſiue ſint Sacerdotes, ſiue non, quo caſu Diaconi etiam prædicabunt ratione curæ animarum, quamuis vi ſuæ ordinationis non competat, Abbas *in c. inter cætera, n. 1. & 2. de officio Ordinarij*, Nauarr. *conſ. 7. de officio, & poteſtate iudicis delegati, num. 3.* & Iſidor. Moſcon. *de maieſt. milit. Eccleſiæ, part. 2. lib. 1. cap. 19. de prædicatoribus, pag. 325. littera D.*

His adde Diaconos non eſſe ordinandos, ſi caſtitatem non profiteantur contra Lutheranorum errores, quibus impudentiam, & incontinentiam manifeſtant, & volunt totis viribus cœlibatum à clero eliminare, cùm non ſolùm continentia Sacerdotum valde congruens ſit, ſed etiam valde neceſſaria Eccleſiæ Chriſti: eſt enim caſtitas animæ pulchritudo, & gratia cæleſtis, vt notat Auguſtinus *contra Fauſtum*. Et fauet gloſſ. *in cap. Diacono 8. diſt. 28. verb. Diaconi*, obſeruans à primordiis Eccleſiæ nunquam fas eſſe conſtitutis in ſacris vxorem ducere tam in Latina, quàm in Græca Eccleſia, ſed in hoc Orientalis Eccleſia retrogreſſa eſt à Romana Eccleſia, quæ nullo modo coniugatos ad ſacros Ordines admiſit, & Orientalis permittit illos ordinari, & vti contracto ante Ordines coniugio, ordinatos poſtea contrahere non permiſit. 3.

Quæri poteſt, an Diaconus poſſit ratione ſui officij baptizare, & corpus Chriſti diſpenſare? Reſponde primò Diaconum abſente Epiſcopo & Presbytero, poſſe neceſſitate cogente baptizare, & corpus Chriſti infirmis diſpenſare. gloſſ. *in cap. Diaconos, diſt. 93.* quam ſequitur Sotus *in 4. diſt. 13. q. 1. art. 3. ſub verſ. Appendit autem.* Victoria *de Sacramentis in genere, num. 89.* Viuald. *part. 1. eodem tractatu, num. 89. de Sacramento Euchariſtiæ.* Ex quo infertur Diaconum ex vi ſuæ ordinationis non eſſe aptum ad huiuſmodi munera exercenda, cùm hæc nequeant peragere abſque Epiſcoporum, vel Presbyterorum licentia, Vaſquez *in 3. partem* D. Thomæ *quæſt. 67. diſp. 147. art. 5. ſub num. 23.* quamuis illi contrarium non diſpliceat. 4.

Quòd ſi Diaconus ſolenniter miniſtret Baptiſmum etiam de licentia Parochi, contrahit irregularitatem, prout Nauarrus *conſ. 1. & 2. de clerico non ordinato miniſtrante*, Henriquez *lib. 2. c. 29. n. 1.* Chamerota, *de Bapiſmo, c. 4. dub. 5.* Bonacina *de Sacram. diſp. 2. q. 2. punct. 4. n. 3.* & Mar. Antonin. *var. reſol. lib. 3. reſolut. 16. n. 6.* quibus accedit Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 27. cap. 6. n. 40.* ex ea ratione, quia *in c. ſi quis baptizauerit, de Clerico non ordinato miniſtrante*, facit irregularem clericum, qui miniſtrat in ſpectantibus ad Ordinem, quem non habet, à qua irregularitate excuſatur laicus ſolenniter baptizans, quoniam textus ſolum loquitur de clericis. Henriquez *d. cap. 29. num. 1.* Sayr. *de cenſuris, lib. 7. cap. 10. num. 6.* Suarez *de eodem, tom. 5. diſp. 31. ſect. 3. num. 21.* & Bonacin. *diſp. 7. q. 3. punct. 6. num. 1.* Nec Diaconus excuſabitur ab irregularitate, ſi baptizet ſolenniter in extrema neceſſitate, ita Henriq. *lib. 2. de Baptiſmo, c. 29. §. 1. & lib. 14. de irregularitate, c. 6. §. 2.* Nauarr. *in manuali, c. 22. n. 7.* Suar. *in 3. partem, tom. 3.* 5.

tom.3.q.71.art.4. diſp.31.ſect.4. Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda,lib.2.cap.21.num.5.*& Bonacina *de Sacrament. diſp.2. q.2. punct.4. num.3. & de cenſur. diſp.7.q.5. part.1.num.5.*ſed de præferentia in materia Baptiſmi dicetur *in num. ſequent.*

6. Ambigi etiam poteſt, an Diaconus excommunicatus debeat præferri aliis clericis inferioribus, & laicis non excommunicatis,gloſſ.*in c.Diaconus, in verb.neceſſitatis, diſt.93.* docet neceſſitate vrgente,& abſente Sacerdote poſſe Diaconum baptizare:ergo poterit Diaconus etiam excommunicatus præferri clericis inferioribus, & laicis etiam non excommunicatis,& baptizare. Syluester tamen *in verb.baptiſmus 3.n.1.*ait præſente Sacerdote excommunicato,vel ſuſpẽſo meliùs eſſe baptizari à laico.

Nihilominus probabilius eſt Baptiſmum potius à Sacerdote excommunicato, quàm à non Sacerdote etiam non excommunicato peti, & adminiſtrari debere. Ex eo fundamento, quia Sacerdotes iure communi, & ratione ſuæ conſecrationis per ſe,& ex officio ſunt miniſtri ſacramenti Baptiſmi. ſic Scot.*in 4.diſt.5.quæſt.1.§. quantum ad ſecundum, in fine,*Victoria *de Sacramentis,q.30.* Hug. *de cenſ. tabul.1.cap.13.§.17.n.10. in fine*, & Henriq. *de Sacramentis,lib.2.cap.28.§.3.* atque ita Sacerdotes iure ſuo non ſunt priuandi, & excommunicatio eſt per accidens, maximè ſi Sacerdos excommunicatus denunciatus non eſt. Quin imò præſentibus Parocho excommunicato, & altero non Parocho non excommunicato à Sacerdote Parocho excommunicato,& non ab altero Baptiſmus peti debet, & adminiſtrari, cùm ex officio Parochus ius baptizandi habeat,illo autem iuri ſuo cedente, licitè poteſt ſimplex Sacerdos id præſtare, vt præcitati auctores teſtantur.

7. Sed quid, ſi Diaconus Euangelium ſolenniter cantet in loco interdicto, aut ibi aſſiſtat in veſtibus ſacris Epiſcopo Ordines conferenti? Reſpondeo fieri irregularem Sacerdotem celebrantem, aut aliquod Sacramentum miniſtrantem in eo loco,& in eandem incurrere Diaconum,vel Subdiaconum,qui Euangelium, vel Epiſtolam ſolenniter cantauerint in loco interdicto.Similiter ſunt irregulares aſſiſtentes Epiſcopo Diaconi, vel ſubdiaconi, veſtibus ſacris induti, dum Ordines in loco interdicto confert,Couarr.*in cap.alma mater, p.1. §.3.num.4.verſ.5. de ſentent. excommunic. & num.5. verſ.decimo,*& alij,quos referens ſequitur Sayr. *de cenſuris,lib.5.cap.14 num.22.& 23.* Idem dicendum eſt de promotis ad Diaconatum, vel Subdiaconatum in loco interdicto, Couar. *ſuprà*, & Hugo *de cenſuris, tabul.5. cap.11. §.1. num.1.* Sicut etiam fit irregularis Diaconus cenſura irretitus Euangelium ſolenniter cantans indutus dalmatica,& manipulo,ſicut etiam ſubdiaconus excommunicatus, ſi Epiſtolam cum manipulo cantet,irregularis eſt, Palud.*in 4.diſt.18 q.4.* & *ibi* Gabriel. *quæſt.2. art.3.* Aſtenſis *2.part.lib.7.tit.10 quæſt.2.*Antonin. *3.part. tit.29.de irregul.cap.1.§.1.* Nauarr. *in manuali, c.27. num.163.*Henriquez *lib.14.cap.7.§.1.& §.4.*& Vgolin *tabul.1.cap.14.§.1.num.6.* & alij, quos referens ſequitur Barboſ. *in cap.ſi quis 2.de clerico excommunicato miniſtrante, num.2.& 3.*

8. Conſequens eſt dicere, an Diaconatus ſit Sacramentum, & an Diaconi poſſint diſpenſari ad contrahendum matrimonium? Quo ad primum, reſponſio eſt affirmatiua, & negare eſſe Sacramentum Diaconatum cum Dur.& Caiet.eſt periculoſum,& temerarium, Henriquez *lib.10. de Sacramento Ordinis,cap.2. num.2. littera G. & cap.14. num.1. littera E.* vbi addit Diaconorum officium de quo *Act. 6.* non fuiſſe inſtitutum principaliter pro menſa ciborum, & ſuſtentatione viduarum, ſed pro menſa Altaris, vt proximè miniſtrent Sacerdoti in ſacrificio,& populo,ad quem ſolenniter cantat Euangelium. Eſt ergo Sacramentum, & in eo confertur gratia ex operato, ſicut & in ſubdiaconatu,Henriquez *d.cap.2. num.2. littera K.* Petrus Gregor. *part.2. Syntag.iuris,lib.16.cap.7.num.9.* vbi dicit hodie Diaconatum eſſe ſacrum ordinem, cùm & fuerit ordo tempore Apoſtolorum, atque ita eſſe Sacramentum non eſt dubium,Ochagauia *de Sacram.tract.de Ordine, quæſt.4. num.10.* & Illuſtriſſimus Cunha *diſt.23. cap.Diaconus, n.3.* & Emmanuel Sà *verb.ordo, num.1.* vbi ait omnes Ordines eſſe Sacramentum.

Quo ad ſecundum quæſitum dicendum eſt cum Diaconis Epiſcopos hodie non poſſe diſpenſare, vt vxores ducerent non obſtante proteſtatione ab Epiſcopo,acceptata ante Ordines, quamuis Sotus *de iuſtitia,lib.7. q.6. art.2.pag.3.* exiſtimet olim per *cap. Diaconi 8. diſt. 28.* licuiſſe Diaconis cum hac proteſtatione promotis vxores ducere, & Epiſcopis integrum eſſe in hoc impedimento matrimonij diſpenſare, ſequitur Bellarminus *lib. 1. de clericis,cap.19.col.3.verſ. probatur ſecundo.* Sed hæc opinio nullo modo debet admitti, neque concedenda Epiſcopo poteſtas diſpenſandi cum Diacono proteſtante, vt poſt Ordines validè ducat vxorem, Cunha *vbi ſupra d.c.Diaconi, diſt.28.num.4.*

Nomine etiam Diaconi includitur interdum ſubdiaconus apud Scripturas & Patres: quare dum *1.ad Timoth.4.*& Dionyſ.*cap.5.Eccleſ.Hierar.* dicitur Diacono dari gratiam, intelligitur, & ſubdiacono,Henriquez *lib.10.de ſacram.Ordin. c.14. n.1. ad finem, in commento littera K.* Ex Diacono Diaconiſſa, & Presbytera, quæ ſaltem quinquaginta, vel ſexaginta annorum debebat eſſe; *l. nullam, de Epiſcopis, & clericis.* In Nouellis autem Iuſtinianeis poſtulantur quadraginta, §. *diaconiſſam, de ſanctiſſ. Epiſc.coll.9. authentica Diaconiſſam, Cod. de Epiſc. & cler.* de earum officio ſcribit Epiphanius *lib.3. contra hæreſes, tom.2.* & caſtitatem promittebant priuſquam ordinarentur, Petr.Greg.*d.lib.16. c.7. ex num. 10.* Presbyteræ olim dicebantur, non quòd habuiſſent officium Sacerdotis, neque aliquem Ordinem, ſed dicebantur à viris quorum vxores erant, vt notat Michael Medina *lib. 4. de continentia,controuerſia 6.cap.7.* Vaſquez *de Ordine, diſp.245.c.3.n.49.* Ochagauia *de Sacramentis,tract. de ordine, quæſt.8. n.6.* Item presbyteræ aliquando dicuntur ſeniores viduæ,quæ fuerunt vxores Presbyterorum,vt probat textus *in c.vlt.32. diſt.* & vt vult Trotius *de vero Clerico,lib.2.cap.3.num.7.* Baronius *tom.1.annal. anno Chriſti 314. n.289.* eodem modo ſicut Presbyter ſignificat ſeniorem, & antiquiorem ætate. Sed meliùs illæ dicebantur Presbyteræ mulieres, quarum viri in Presbyteros eligebantur, quæ interim vitam cælibem agebant, Baron.*ſuprà num.289.* Vnde in Concilio Antiſiodorenſi celebrato circa tempora Papæ Deuſdedit *Canone 21.*ſic definitur. *Non licet,*inquit, *Presbytero in lecto poſt acceptam benedictionem, cum presbytera ſua dormire,neque in peccato carnali commiſceri,neque Diacono,neque ſubdiacono, ſcilicet,cum Diaconiſſa, aut ſubdiaconiſſa ſua*, item ex *cap. Diaconiſſam.27.q.1.*& *ibi* Barboſ. *num.4.* Diaconiſſæ ita dicebantur propter officium quod gerebant legendi homilias, vel Euangelium in choro ad quod deputabantur certis benedictionibus conſecratæ, &

9.

10.

& ad id non ordinabantur ante annos quadraginta, & hoc in monaſterio, Henriquez *lib.1.cap.21. §. 2. litt. P.*

Ex quibus patet presbyteras dici fœminas quarum viri presbyterio initiabantur, & Diaconiſſas, ſeu ſubdiaconiſſas eſſe illas, quarum viri eligebantur in Diaconos, vel ſubdiaconos. Sic etiam, vt conſtat ex Synodo ſecunda Turonica ſub Pelagio I. *canon.* 14. in Latina Eccleſia mulieres vocatas Epiſcopas, Diaconas, & Subdiaconas, ibi, *Epiſcopũ Epiſcopam non habentem, nulla ſequatur turba mulierum, & Can.20. poſt principium,* ſic habetur. *Nam ſi inuentus fuerit Presbyter cum ſua presbytera, aut Diaconus cum ſua Diaconiſſa, aut Subdiaconus cum ſua Subdiaconiſſa, annum integrum excommunicatus habetur.* De pœnis autem ſubdiaconis impoſitis ſi ſecundam vxorem duxerint, agitur in Concilio primo Toletano *Canon.* 1. 3. *&* 4. & in Concilio ſecundo Braccarenſi *canon.*44.

11 Subdiaconatus an ſit Sacramentum, & an olim fuerit Ordo ſacer? Quoad primum reſpondetur affirmatiuè, tum quia videtur imprimere characterem cùm ſit initerabilis, & habeat annexum ſolenne votum continentiæ, ita communis Theologorum ſchola antiquorum, recentiorúmque, vno excepto Durando, & Caietano. ita Bellarmin. *de ordine, cap.7.* Sà *eodem titulo, num.1.* Henriquez *de Sacramento Ordinis, lib.10. cap.2. num.2.* & per illum confertur gratia ex operato, *& cap.14. num.1.* Quo ad ſecundum, ſubdiaconatus olim non erat ordo ſacer, ſed poſtea factus eſt, vt conſtat ex *cap. à multis, de ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum,* per Innocentium III. *ibi,* Campanil. *in diuerſor. iuris Canonici, rubr.2. num.*10. idem Innocentius III. *in cap. miramur, extrà de ſeruis,* & Vrbanus II. *canone nullus 4. diſt.60.* Vaſqu. *de Sacramento Ordinis, diſp.*248. & alij, quos *ibi* refert Illuſtriſſimus Cunha *num.2.* & per gloſſam *in cap. ſi quis eorum 7. diſt.* 32. non licebat ſubdiaconis vxorem ducere à tempore Apoſtolorum; ſed oppoſitum credunt multi, licuiſſe ſcilicet eiſdem matrimonium poſtquam prohibitum fuit Diaconis, & Presbyteris, vt expreſsè probat Abbas *in d. c. à multis, notab.2.* à principio non fuiſſe hunc ordinem ſacrum, & cœpiſſe dici ſacrum, quando habuit votum continentiæ.

Cœpiſſe autem votum à tempore Gregorij primi exiſtimat Turrecrem. *in c. nullus* 1. 28. *diſt.* ſequitur Henriq. *lib.10. de ſacramento Ordinis, c.14. §.7.* Bellarminus tamen votum continentiæ fuiſſe indictum *lib.2. de Monachis, c.34.* à tempore Sylueſtri *in Concilio Romano.* Adhærent Henriq. *ſuprà c.2. §.2. litt. L.* & Vaſquez *de ordine diſp.237. c.2. à n.12. & diſp.238. c.6. n.57. & ſequenti.* Quidquid ſit de principio voti, & de tempore, quo incepit hic Ordo eſſe ſacer, illud conſtat ſubdiaconatum non fuiſſe ſacrum in primitiua Eccleſia, vt ait Abbas *in d. c. à multis, de ætate, & qualitate,* per textum *ibi, & in d. c. miramur, de ſeruis non ordinandis,* quia olim ſubdiaconatus ordine qui initiatus erat, non propterea eximebatur à ſeruitute, *c. ex antiquis 54. diſt.* quandoquidem inter ſacros Ordines nondum numerabatur, & cœpit numerari, & habere annexam caſtitatem à tempore Gregorij primi *in c. ante triennium 31. diſt.* & Vrbani Secundi *in c. erubeſcant 32. diſt.* Azor *p.1, inſtit. moral. lib.13. c.13, q.2.* & ab hoc tempore, cùm Vrbanus ſtatuerit Subdiaconum poſſe eligi in Epiſcopum, & Gregorius primus, à Sicilia abuſum contrahendi matrimonium exterminauerit, in ſubdiaconatu cœpit hic ordo haberi ab omnibus pro ſacro, Campanil. *in diuerſorio iuris, rubr.13. c.8. n.5. in fine,* & Barboſ. *in d. c. miramur, n.2.* Poteſt etiam dici Ordinem illum non propterea in primitiua Eccleſia non dici ſacrum Ordinem ſubdiaconatum, ex eo quòd non haberet votum continentiæ, ſed quòd ſubdiaconus nõ tangebat res ſacras proximè: eo quia Ordines illi tres ſuperiores per excellentiam ſacri vocantur; quoniam Presbyteri, Diaconi, & ſubdiaconi ſacra tangerent, vt poſt D. Thomam *in additionibus ad tertiam partem q.37. art.3.* docet Bellarm. *de Sacramento ordinis, cap.7. verſ. reſpondeo*: accedit Concil. Laodicen. *cap.21.* ex quo conſtat ſubdiaconis non fuiſſe licitum olim tangere ſacra vaſa, & ex ea ratione non dicebatur Ordo ſacer, nec ex ordine ſubdiaconi eligebatur Epiſcopus, ſed ex ordine Diaconi, vel Presbyteri, Bellarm. *ſuprà verſ. olim.*

12. Quæſtionis eſt, quando ſubdiaconi creati ſint, & qualiter ordinentur? Quo ad primum dicendum eſt omnes Ordines à Chriſto Domino fuiſſe inſtitutos, Concil. Trident. *ſeſſ.23. cap.2.* Henriq. *lib.10. de ordine, cap.3. à principio,* Ægid. Coninch *diſp.20. de Sacramento ordinis, dub.5. & 6* Vaſquez *in 3. p. diſp.236.* Caniſius *de ſacramento Ordinis, initio,* Reginald. *lib.30. tract.1. c.1.* Nam vſum ordinis ſubdiaconatus, & Acolythi fuiſſe à principio Eccleſiæ, vult Tridentinum *d. c.2. ad finem,* & Bellarm. 1. *tom. lib.1. de clericis, c.12. & tom.2. lib.1. de ordine, c.1. aliàs 7. verſ. illud autem,* & Henriq. *lib.10. de ordine, c.2. §.2. litt. V.* Quoad ad ſecundum, ſubdiaconus ordinatur non per manus impoſitionem, Henriq. *ſuprà lib.10. c.8. §.2. littera K.* ſed patenam de manu Epiſcopi accipit vacuam, & calicem vacuum: de manu verò Archidiaconi accipit vrceolum cum aqua, manile, & manutergium. Hactenus Concil. Carthagin. IV. *c.5.* quem refert Grat. *in c. ſubdiaconus, diſt.23.* Ex quo patet pro materia porrigi ſubdiacono in eius ordinatione vacuum calicem cum patena, per cuius traditionẽ perficitur ordinatio, ita Vaſq. *tom.3. in 3. partem, diſp.236. c.3.* Paul. Comit. *reſponſ. moral. lib.1. q.52.* Graſſis *deciſ. p.2. lib.1. c.9. n.6.* Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. in præludio* 288. Non oportet tamen quòd calix ſit conſecratus, vt validè conficiatur Sacramentum, quia id non reperitur in iure, ſcilicet neceſſariam eſſe calicis conſecrationem ad eſſentiam Sacramenti.

Officium ſubdiaconi in hoc oſtenditur in Pontificali Romano, aquam ſcilicet præparare ad miniſterium Altaris, & vinum in vrceolis ad ſacrificiũ, Diaconis adminiſtrare, & manile, & manutergium tenere, & pro lauandis ante Altare manibus Sacerdotibus aquam præbere, Carol. de Graſſis *ſuprà d. præludio* 288. *& ſequenti.* Item ad ſubdiaconum ſpectat pallas Altaris, & corporalia lauare, oblationes populi ſuſcipere, & ponere ſupra Altare, quamuis Raban. *lib.1. de inſtit. cleric. cap.8.* & Alcuin. *lib. de diuinis officiis, c.35,* tria duntaxat ſubdiacono officia tribuat; Petrus denique Gregorius *d. c.7.* tradit ſubdiaconatus officium eſſe calicem, & patenam ante Altare Chriſti deferre, & Leuitis tradere, eiſque miniſtrare vrceolum quoque, & aquam, & mantile, & manutergium tenere Epiſcopo, Presbyteris, & Leuitis, pro lauandis ante Altare manibus aquam præbere, *c. perlectis, §. ad ſubdiaconum, diſt.25.* quæ coincidunt cum ſupradictis: nec mirum, quia, vt vult Hugo de ſancto Victore *lib.2. de Sacramentis, part.3.* ordo ſubdiaconatus in lege gratiæ reſpondet Nazaræis, qui in templo humilibus officiis addicti erant.

13. Olim promouendi ad ſubdiaconatus ordinem cogebantur expreſsè continentiam polliceri, *c. nullum,*

lum, c præterea, & c. quando, diſt. 28. nec Subdiaconus ſi bat, qui caſtitatem non promiſiſſet, vt *in d. cap. nullum.* Neque hoc ſine cauſa fuit inſtitutum. In lege nanque antiqua nullus permittebatur comedere carnes agni, qui in figura corporis, & ſanguinis Chriſti immolabatur, niſi accinctos haberet renes, per quod oſtendebatur appetitus venereos compeſcendos, Henriquez *in ſumma, lib.* 12. *cap.* 5. §. 9. *littera I.* & Caſtro aduersùs hæredes *lib.* 13. *verb. Sacerdotium, verſ. Quarta hæreſis.* Ochagauia *de Sacramentis, tit. de ſacramento Ordinis, quæſt.* 10. *num* 8. *& de Sacramento matrimonij, quæſt.* 51. *num.* 5.

Poſtea verò ex conſtitutione Martini Papæ, nullus ordinandorum debet expreſſis verbis caſtitatem polliceri, ſed ſatis eſt ſilentium ordinati, & conſenſus tacitus, & hoc modo dum clerici ſacris initiantur Ordinibus, tacitè caſtitatem cenſentur polliceri, ita Carolus de Graſſis *de effectibus clerical. in præludio, num.* 41. *cap. quando, cap. de iis, & cap. præterea* 28. *diſt.* Alphonſus Cupers *in repet. cap. oportebat* 79 *diſt. verſ. explicatur, de Cardinalibus art.* 1. *c.* 10. & Monald. *conſ.* 69. *n.* 6. *lib.* 2.

Fuit autem continentia annexa Ordini ſacro ex inſtitutione Siricij Summi Pontificis circa annum 388. *in cap. plurimos* 82. *diſt.* teſte gloſſ. *in cap. cùm in præterito, verb. qui Sacramentis* 84. *diſt.* eamque poſtea confirmauit Innocentius Primus anno 408. vt colligitur ex *cap. propoſuiſti* 82. *diſt.* Vaſquez tamen *de ordine, diſp.* 249. *cap.* 4. *num.* 36. *&* 37. arbitratur Calixtum Secundum, qui Guido fuit ante vocatus, Viennenſis Archiepiſcopus, filius Comitis Burgundiæ creatus Pontifex anno Domini 1119. fuiſſe primum Pontificem, qui matrimonia poſt Ordinem ſacrum celebrata fecit irrita: nam quamuis eſſet interdictum ſacro ordine initiatis contrahere matrimonium, non tamen erant irrita, vt probat Vaſquez, contrarium videtur ſentire Syluester *verb. matrimonium* 8. *num.* 12. ſequitur Ægidius *in ſacramento Ordinis, diſp.* 20. *dub.* 11. dicens habentibus Ordines ſacros vetitum eſſe ducere vxorem, concinit Bonacina *tract. de matrim. quæſt* 3. *punct.* 9. *num.* 13. vniuerſim affirmans omnia matrimonia inita poſt ſacrum Ordinem eſſe irrita: tamen continentia in clericis non eſt de iure diuino, ſed de iure poſitiuo, Abbas *in cap vt clericorum, num* 5. *de vita, & honeſtate cler. & in cap. cùm olim, num.* 5. *de cleric. coniu.* Bellet *diſquiſit. clerical.* §. 15. *num.* 61. ideo Papa poteſt diſpenſare cum habentibus Ordines ſacros, vt ducant vxores, Abbas *in d. cap. cùm olim, num.* 5. Sot. *de iuſt. lib.* 7. *q.* 4. *art.* 2. *verſ. hoc patet. & in* 4. *ſent. diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 1. *verſ. dubium,* Henriquez *in ſumma, lib.* 10. *cap.* 14. §. 5. & §. 8. eodem modo poteſt diſpenſare cum Religioſo profeſſo, vel cum Moniali ſuper voto caſtitatis, vt contrahant matrimonium, D. Thomas *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 4. *circa medium,* Nauarr. *commen.* 2. *de Regularibus, num.* 57. *& de redit. Eccleſ. quæſt.* 1. *monit.* 55. *num.* 9. Graſſis *deciſ. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 22. *&* 23. Sayr. *in claui, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 16. Gutierr. *de matrimon. cap.* 123. *num.* 1. & Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *diſp.* 8. *num.* 6.

14. An verò Subdiaconus poſſit eligi in Epiſcopum, diximus ſuprà poſſe. Quin imò poteſt creari Summus Pontifex ſubdiaconus, vt accidit in Deodedit anno Domini 614. vt tradit Baron. *tom.* 8. *annal. de anno* 614. *n.* 1. *ad finem,* vide tamen Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 2.

15. Petes tamen, quomodo dicatur ſubdiaconus inſeruire diuinis Sacramentis? Reſponde eatenus inſeruire, quatenus ſacra vaſa, lintea, panem, & vinum ad venerabile Euchariſtiæ Sacramentum præparat, Reginaldus *lib.* 30. *tract.* 1. *num.* 13. Ægidius *diſp.* 20. *dub.* 3. Vaſquez *diſp.* 236. *cap.* 2. *& ſequentibus,* & Petr. Gregor. *d. lib.* 16. *cap.* 7. *n.* 8. *& n.* 16.

Quæſtionis eſt, an S. Pontifex committat Sacerdoti ordinare ſubdiaconum? Reſponde poſſe committere, Henriquez *de ſacramento Ordinis, lib.* 10. *cap.* 23. *& in comment. littera C.* vbi ait hunc Ordinem non dari cum manus impoſitione; & olim Chorepiſcopum initiare ſubdiaconatu, & conſtat Chorepiſcopum non fuiſſe Epiſcopum, vt dicitur *in Concil. Nicen.* 1. *cap.* 8. quinimò hoc poſſe committi à Papa ſimplici Sacerdoti, vt ordinet Subdiaconos, & de facto commiſiſſe refert Henriquez *ſuprà num.* 2. *in comment. littera C.* poſt alios. 16.

In quas ergò pœnas incurrat Subdiaconus ſuſpenſus ab officio canens Epiſtolam ſine manipulo, ambigi poteſt? D. Antonin. 3. *part. tit.* 29. *de irregularitate, cap.* 1. §. *de Subdiaconatu, & tit.* 28. *de ſuſpenſione, cap.* 1 *in fine,* ait Sacerdotem ſuſpenſum ab officio, dicendo officium priuatim cum vno, vel altero non fieri irregularem; non alia ratione, niſi, quia irregularitas non inducitur, vt tradit Nauarr. *in manuali, cap.* 27. *num.* 163. quando Ordo exercetur non ſolenniter; cùm ergo Subdiaconus cantet Epiſtolam non ſolenniter ſine manipulo, non contrahet irregularitatem, Sayr. *de cenſuris, lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 9. *&* 10. dicens ad inducendam irregularitatem non ſufficere quoquo modo tranſgredi ſuſpenſionem per exercitium actus ordinis, ſed inſuper requiri, vt hic ordo exerceatur ſolenniter, Nauar. *ſuprà d. num.* 163. idem vult Palud. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *verſ. quintus effectus,* de Sacerdote in neceſſitate baptizante in excommunicatione, ſi baptizet tanquam laicus, non fieri irregularem. 17.

Secus ſi ſubdiaconus ſuſpenſus ab officio, ſeu Ordine, porrigat Sacerdoti, vel Diacono calicem præparatum etiam ſine manipulo; tunc enim irregularis erit cùm exerceat actum proprium Ordinis Subdiaconatus. Eſt communis opinio, quam expreſsè docet Philiarchus *lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 6. Eodem modo ſi alicubi fuerit conſuetudo, vt nullo modo, niſi Subdiaconi neque cum manipulo, neque ſine eo cantent Epiſtolam; in eo euentu Subdiaconi ſuſpenſi à Subdiaconatu etiam ſi cantent ſine manipulo erunt irregulares, eo quia cùm nemo cantet Epiſtolam niſi Subdiaconus, cantando illam exercet actum Subdiaconatus, & ex conſequenti incidit in pœnam. D. Anton. 3. *part. tit.* 29. *de irregul. cap.* 1. §. *de Subdiaconatu.* Nihilominus, ſalua pace S. Antonini, probabilius puto conſuetudinem particularem nullo modo irregularitatem inducere poſſe, quia inducere irregularitatem eſt odium, & non inducere eſt fauor, qui debet ampliari, & odium reſtringi. *cap. odia, & cap. in pœnis, de regul. iur. in* 6. 18.

Quæ ætas requiratur ad Subdiaconatum, & Diaconatum? Olim Subdiaconus non ordinabatur, niſi, qui attingebat decimumoctauum annum. *Clem. vlt. de ætate, & qualitate,* poſt alios, Menoch. *de arbitrar. caſu* 427. *num.* 15. hodie nullus ad ſubdiaconatus ordinem ante vigeſimum ſecundum ætatis ſuæ annum promouetur; ad diaconatus ante 23. qui quidem anni ſufficiunt inchoati, Conc. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 12. Nauarrus *in manuali, cap.* 25. *num.* 69. *cum ſequent. & num.* 103. Gutierr. *Canon. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 8. Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 31. Garcia *de beneſic. part.* 7. *cap.* 4. *num.* 21. Coninch *de Sacramentis, tom.* 2. *diſp.* 20. *num.* 102. Monet. *de diſtrib.* 19.

quotid.part.2. quaſt.19. num.12. & Bonacin. de Sacrament.diſp.8.quaſt.vnica punct.5. num.11. In qua annorum computatione non numeratur dies biſſexti, quoniam annus à iure requiſitus intelligitur ex 365. diebus continuis, ita Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. poſt reſol.276.in notab.de materia de Sacramento ordinis,verſ.quoad interſtitia, Henriq. in ſumma, lib.10.cap.19. littera K. quamuis contrarium teneant Martin. Fornar. de ordine, cap.3.n.5. & Bonacin.de Sacramentis,diſp.8.quaſt.vnica, punct.5.num.14. aſſerentes diem biſſexti computari debere iuxta ritum,& vſum Eccleſiæ,ſed minus bene dictum videtur.

20. Neque eſt ſpernenda dubitatio in quas pœnas incurrat Ordines minores,& Subdiaconatum eodem die recipiens? Qui ex cap. 2. de eo qui furtinè Ordines ſuſcepit, eſt irregularis, & à fortiori ſunt irregulares, qui plures Ordines ſacros eodem die ſuſcipiunt, cap final. eodem titulo, Valentia tom.4. diſp.7.quaſt.19.punct.3.§.5. Tolet. lib.1. cap.30. Sebaſt.Medic. part.2. tit.9. quaſt.35. verſ.quintò,quod intelligitur,ſiue hoc fiat vno die vero,ſiue fictitio, ſicut quando quis die Sabbathi promouetur ad diaconatum, & continuato ieiunio in Dominica mox ſequenti fit Sacerdos, reputatur nanque dies vnus fictitius,argum. cap. litteras, de tempor. ordin. Henriquez lib.14. c.6. §.5. Quin etiam mendicantibus virtute ſuorum priuilegiorum non eſt integrum eodem die duobus Ordinibus ſacris initiari, quia ſimilia priuilegia à Trident.ſeſſ.23. de reform. cap.13. ſublata ſunt.

Nihilominus cum ſuſcipiente Subdiaconatum ſimul cum minoribus Ordinibus poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in Ordinibus non furtiuè ſuſceptis,ita Valer. Reginald. in foro pœnit. lib. 30. num.27.verſ.ſecundus.Dicitur autem furtiuè Ordines ſuſcipere, qui illos ſuſcipit ſine ordinatione Superioris, & ſine examinatione ſe ingerit cum multitudine ordinandorum ignorante ordinatore, & hoc modo Ordines recipit, Bernard.in pract.cap. 25.num.1.& Campanil.in diuerſor.iur. C.mon.rubr.3. num.6.

21. His adde minores Ordines, & Subdiaconatum eodem die ſimul ex præſcripta conſuetudine recipi poſſe,ſine aliqua pœna,prout tenent Nauarr. in manuali,cap.25.num.71.verſ.8.Rebuff.in praxi benefic.tit.de clericis malè promotis,gloſſ.1.num.18.Gutier. Canon. lib.1. cap.36. num.31. & 32. Henriquez in ſumma lib. 10. cap. 11. §. 4. Suar. tom. 5. diſput. 31. ſect. 1. num. 41. & Reginald. in praxi for. pœnit. lib.32.tract.2.num.70.quamuis à Concilio Trident. omnem contrariam conſuetudinem minus bene ſublatam credat Maiol.de irregularitat.lib.4.cap.11. num. 1. & Menoch. de arbitrar. caſu 564. num. 8. quoniam per Concil.Trident. conſuetudines antiquæ non abolentur, niſi quando illud expreſsè declarat, vt ſeſſ. 23. de reformat.cap.6.& cap.9. ſequitur Sayr. de cenſuris, lib. 7. cap.10. num.26. fine.

De obligationibus eorum, qui minores Ordines, & Primam tonſuram habent.

§. X.

EPITOME.

1. *Poſt Subdiaconatum ſequitur Acolythi ordo, & qualiter ordinetur,& quale ſit eius officium?*
2. *Exorciſta qualiter ordinetur,quale ſit eius officium.*
3. *Liber exorciſmorum in ordinatione exorciſtæ traditur pro materia: pro forma verba ab Epiſcopo proferuntur.*
4. *Primus qui docuit exorciſmos?*
5. *Energumeni, qui dicantur?*
6. *Lector qualiter ordinetur? Quæ ſit materia,& forma,& officium?*
7. *Oſtiarius qualiter ordinetur,quale ſit eius officium, quæ materia,& an ſit tangenda?*
8. *Pſalmiſta qualiter ordinetur, quale ſit eius officium?*
9. *Pſalmiſtatus an ſit ordo?*
10. *Pſalmiſtatus, & quatuor minores Ordines an ſint Sacramentum?*
11. *Ordinibus minoribus initiati poſt annum à ſuſceptione poſtremi gradus ad ſacros Ordines promoueri debent.*
12. *An initiati Ordinibus minoribus peccent mortaliter ſi contrahant ſine cauſa matrimonium cum non virginibus?*
13. *Minores an dentur licitè vno eodemque die omnes,& an poſſint dari ante diſcretionem, ſeu ſeptennium,& quæ requirantur in ſuſcipientibus?*
14. *In quas pœnas incurrant ſuſcipientes minores Ordines furtiuè,vel aliqua cenſura irretiti?*
15. *Vtrùm ſinguli Ordines ſint Sacramenta diſcutitur?*
16. 17. *An Ordines omnes imprimant characterem, quid ſit character,& vbi imprimatur?*

ACOLYTHI Etymologiam tradit Vaſquez de ordine,diſp.236.n.27. Acolythus, ſiue Acoluthus Græcè, latinè non impeditus,ſiue non prohibitus,quia quamuis in numerum eorum, qui Sacramenta maiora pertractant, non admittatur,non eſt tamen impeditus, quin poſſit cum illis ſacris faciendis intereſſe.De Acolythatu D.Cyprianus lib. 2.epiſtolar. epiſtol. 8. & epiſtol.55. Cornelius Papa apud Euſeb. hiſt. lib. 6. cap. 33. ad Fabium Epiſcopum Antiochenum, ſcribit per hæc verba: In Romana Eccleſia ordinari ſolitos quadraginta duos Acolythos. Ordinatur per traditionem candelabri cum cereo priùs fit cero ferarius, & Epiſcopus illi tradens cereos ait: Accipe poteſtatem. Et fortaſſe accipit characterem imperfectum:perfectus tamen ſit illius character in traditione vrceoli vacui, & tunc completur ſacramentum, per quod confertur gratia: nam infundere vinum, & aquam in vrceolos, magis accedit ad tractationem Euchariſtiæ, quàm deferre cereos. Officium ergo Acolythi eſt accendere luminaria, & accipere vrceolum ad ſuggerendum vinum in calicem.Concil. Carthagienſ. IV. cap.6. de quo in cap. Acolythus Gratian.diſt.23.Vnde materia huius Sacramenti eſt cereus extinctus, ſimul cum vrceolis vacuis, Vaſquez tom. 3. in 3.part. diſp.236. num.29.& 30 & diſp.237.ſub num.32.verſ.caterum, Galganet. de iure publico,lib.3. tit.27. num.2.& Filliuc.tract.9.num.19 & 51.Henriquez lib. 10. de Sacramento Ordinis, lib.10. cap.9. num.1. Anaſtaſ.Germon.de ſacror. immunit.lib.2. cap.2.n.8. & lib.3.c.3. n.56.& alij.quibus accedit Barboſ.in d.c.Acolythus, n.1 & 2.diſt 23. 1.

Sequitur Exorciſta, qui poteſtatem accipit adiurandi dæmonia, vel energumenos,hoc eſt,à dæmone poſſeſſos. Ordinatur ergo accipiendo de manu Epiſcopi libellum,in quo ſcripti ſunt exorciſmi,dicente ſibi Epiſcopo: Accipe & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus 2.

by Google

nus ſuper energumenum, ſiue baptizatum, ſiue ca-
3. techumenum. Pro materia traditur liber exorciſ-
morum, & pro forma verba Epiſcopi, quæ dixi-
mus, Filliucius *tractatu 9. num. 20. & 51.* Molfeſ. *in*
ſumma Theologiæ moralis; ad exorciſtam pertinet
exorciſmos memoria tenere, imponere manus ſu-
per energumenos, illiſque exorciſmos legere ad
fugandos dæmones, adiurando illos, vt exeant ab
illis, vt pluries contigit, Anaſtaſ. Germon. *d. lib. 3.*
cap. 3. num. 38. Graſſis *deciſ. p. 2. lib. 1. cap. 9. num. 6.*
Carol. de Graſſis *de effect. lib. clerical. in præludio, num.*
286. nam apud D. Marcum 3. dedit illis poteſtatem
curandi infirmos, & dæmonia eiiciendi, & inter
ſigna credentium in fidem Domini noſtri Iesv
Chriſti eſt poteſtas eiiciendi dæmonia, *Marc. c. 9.*
& Luc. cap. 10. Petr. Gregor. *Syntagm. iuris, part. 2.*
lib. 16. cap. 5. à n. 4. Caueant tamen exorciſtæ dum
exorciſant, ne longa colloquia miſceant, & curioſa
cum dæmone, quia de ſe colloqui cum dæmoniis
ſine iuſta cauſa ſemper eſt mortale, quia dæmones
ſunt præciſi ab Eccleſia, & Chriſti Domini inimi-
ci, & patres mendacij: proinde exorciſantes longa
colloquia habere, & leuia inquirere à dæmonibus
nequeunt ſine peccato, non tamen mortali, Graſſis
dec. lib. 2. cap. 7. num. 4.

4. Quis tamen fuerit primus, qui apud Hebræos
docuit exorciſare, tradit Ioſephus *de antiquitatibus*
lib. 8 cap. 2. & lib. 4. cap. 14. dicens fuiſſe Salomo-
nem, de quo etiam loquitur Rationale diuinorum
officiorum *lib. 2. cap. 6. n. 4.* Vaſquez *ſuprà diſp. 236.*
num. 25. ad finem, & num. 26. in principio, & Bellan.
diſp. 20. dub. 3. num. 18. vbi aſſerit præcipuum exor-
ciſtarum officium eſſe dæmones ab obſeſſis cor-
poribus arcere, & energumenos manſuefacere.
5. Qui autem dicantur energumeni facilè colligitur
ex traditis, eſſe ſcilicet poſſeſſos à dæmone, & à dæ-
mone impeditos: aliquando autem lunatici dicun-
tur energumeni, quaſi in eos luna nunquam in eo-
dem ſtatu perſeuerans, agat.

6. Poſt exorciſtam ordinatur lector per traditio-
nem libri prophetiarum, nec ſufficit tradere illi
librum Euangeliorum, ſi in eo non contineantur
prophetiæ, cùm ad eius officium pertineat pro-
phetias legere, & ad hoc ordinatur, vt libros Dei
diſtinctè, & apertè ad intelligẽdum legat, Henriq.
de ordine, lib. 10. cap. 9. num. 2. vbi addit lectori com-
petere catechumenos docere rudimenta fidei. Sà
tamen *verb. ordo,* ait *num. 10.* olim ad lectorem per-
tinere nouos fructus benedicere, & panem. Nunc
autem ſolùm legere, & cantare, ex quo colligitur
in ordinatione lectoris pro materia porrigi illi li-
brum lectionum de Prophetis: formam tamen eſſe
verba illa Epiſcopi, Accipe, & eſto relator verbi
Dei habiturus, ſi fideliter & vtiliter impleueris
officium, partem cum eis, qui verbum Dei mini-
ſtrauerint. deſumitur ex Concil. Carthaginenſ.
IV. *cap. 8.*

Meminerunt nominis lectoris, Alcuinus *de di-*
uinis officiis, cap. de tonſura clericorum, verſ. lector,
Raban. *lib. de inſtit. cleric. c. 11.* Loayſa *in Conc. Brac-*
car. ſecundo, Canone 43. & 45. ibi, nõ liceat in pulpito
pſallere, aut legere, niſi qui ab Epiſcopo lector eſt
ordinatus, quod deſumitur ex *diſt. 19. c. non liceat,*
& in Concil. Toletan. VIII. fol. 451. vbi refert Epiſto-
lam Beati Iſidori iunioris ad Leudefredum Epiſco-
pum Cordubenſis Eccleſiæ, vbi deſcribit ſingula-
tim omnia munera, quæ pertinent ad omnes Or-
dines, tam ſacros, quàm non ſacros.

7. Ad Oſtiarium pertinent claues Eccleſiæ, vt
claudat, & aperiat templum Dei, & omnia, quæ
ſunt intus, extraque, cuſtodiat: fideles recipiat, ex-
communicatos, & infideles proiiciat, quo quidem
officio functus eſt Chriſtus Dominus, quando
eiecit ementes, & vendentes de templo: item
quando dixit, *attollite portas principes veſtras, & ele-*
uamini portæ æternales, Anaſtaſ. Germon. *de ſacror.*
immun. lib. 3. cap. 3. num. 64. Rodulph. Cupers *in re-*
per. cap. oportebat 79. diſt. in tit. de Ordine Oſtiarij, &
Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. in prælud. à*
num. 283.

Oſtiarius creatur per traditionem Clauium Ec-
cleſiæ, quæ ſunt materia huius Sacramenti, Sà
verb. ordo, num. 6. vbi addit in cæteris Ordinibus
præter Sacerdotium, ſufficere traditionem mate-
riæ per Archidiaconum. Forma ſic habet, *Sic age*
quaſi redditurus Deo rationem pro iis rebus, quæ his
clauibus recluduntur, Filliuc. *tract. 9. num. 22. & 51.*
Henriquez *de ordine, lib. 10. cap. 9. num. 2.* vbi ait dari
characterem in traditione clauium. Quare materia
remota in ſacramento Ordinis ſemper eſt res illa,
quæ traditur ſuſcipienti Ordinem: traditio verò
eſt materia proxima. Henriquez *ſuprà, cap. 8. num. 2.*
& 3. vbi vult in maioribus Ordinibus requiri, vt
qui initiatur, accipiat inſtrumenta de manu Epi-
ſcopi. In minoribus Ordinibus, qui initiatur, ſatis
eſt vt capiat inſtrumenta ab Archidiacono, de vo-
luntate tamen, & mandato Epiſcopi, quia horum
miniſter poteſt eſſe non Epiſcopus.

An verò contactus materiæ ſit de eſſentia, ita
vt, qui non tetigit realiter, non cenſeatur ordina-
tus? Negat Henriquez *lib. 10. cap. 9. num. 1 littera D.*
praxis noua Epiſcopalis *part. 1. cap. 1. num. 51.* &
Vaſquez *diſp. 246. n. 19.* Nihilominus contractum
eſſe de eſſentia, ita vt, qui materiam illam realiter
non tangit, non ſit ordinatus, volunt Syluester
verb. Ordo 2. quæſt. 5. Coninch *diſp. 20. dub. 7. num. 7.*
Martin. Fornar. *de ordine, cap. 2. num. 4.* & Valentia
tom. 4. diſp. 9. quæſt. 1. punct. 4 ad primum argumentum.
Prior tamen opinio eſt valde probabilis, nec ſe-
cundùm illam oportet ſuppleri contractum mate-
riæ, ſi Epiſcopus illam præſentauit, etiamſi non
tacta fuerit, ita Sà *verb. Ordo num. 3.* Et quamuis
concedamus contactum materiæ eſſe de eſſentia
Sacramenti, non eſt tamen opus contingere mate-
riam, quando verba proferuntur, ita vt ſint ſimul
contactus, & verba, ſeu forma, ſed ſufficit tangere
paulo ante, aut paulo poſt verba Ordinantis, Sà
ſuprà num. 5. Henriquez *c. 10. §. 1.* Reginald *in prax.*
for. pœnit. lib. 30. tract. 5. num. 9. & Nugnus *p. 3. q. 34.*
art. 5. diffic. 2.

Pſalmiſta qualiter ordinetur, & quale ſit eius 8.
officium? Pſalmiſta ordinatur in abſciſſione ca-
pillorum, eius officium eſt canere in choro, atque
benedictiones dicere, per hoc tamen miniſterium
non differt à cæteris fidelibus, nec per ſe id munus
ad aliquem Ordinem ſpectat, & poteſt conferri in
omni tempore. Armil. *verb. Ordo, num. 7.* Henri-
quez *lib. 10. cap. 12. §. 1.* Thomas Valaſc. *allegat. 4.*
num. 3.

An Pſalmiſtatus ſit ordo? Canoniſtæ exiſtimant 9.
eſſe, *in cap. cum contingat, de ætate, & qualitate*: cre-
dunt enim Ordines eſſe nouem, inter quos nume-
rant Pſalmiſtam, & Epiſcopum, & ita prima tonſu-
ra clericalis ordo eſt, vt per Couarr. *in cap. quia nos,*
num. 4. de teſtamentis, Gregor. *in procemio, tit. 6. part. 1.*
praxis noua Epiſcopalis *part. 1. cap. 1. num. 3. pag. 26.*
Mendez à Caſtro *in l. cùm oportet, num. 166. Cod. de*
bonis quæ liberis, Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb.*
læſis, num. 104. & Garcia *de beneficiis, par. 7. cap. 1. n. 1.*
Quare ſi Papa dicat, Confero tibi beneficium vbi

primum

primum fueris inſignitus clericali charactere,ſatis eſt habere primam tonſuram,ita Flamin.*de reſign. lib.4.queſt.2.num.56.& lib.6.queſt. 4.num* 23.confert D.Marta *in votis nouiſſimarum deciſ.voto* 14.*num*.2. dicens prima tonſura inſignitos eſſe capaces ſpiritualium. Suffragatur, quia ex *cap. non dubium,de ſentent.excommunic* & ex *canone,ſi quis ſuadente* 17. *queſt*. 4. conſtat ligari excommunicatione percutientem clericum tonſuratum,hoc eſt, prima tonſura affectum.Quin imò poteſt habere cum prima tonſura beneficia:ergo non eſt laicus,ſed ordinem habet ſi habet primam tonſuram.

Nihilominus non eſſe Ordinem primam tonſuram,ſed paſſiuam diſpoſitionem ad Ordines cum priuilegio clericali, neque in illa imprimi characterem, eſt multo probabilius, Henriquez *ſuprà d. cap*.9. *num* 4. Vaſquez *tom*.3.*diſp*.236.*cap*.1.*num*.9. & *diſp*.237. *cap*.2. Sayr. *in floribus,deciſ.tit.de tempor.ordin.deciſ*.14. Bonacin. *de Sacram.diſp*.8.*queſt. vnica punct*.1.*num*.6.dicentes non eſſe propriè Ordinem, ſed tanquam præambulum ad illos, ſicut nouitiatum ad Religionem, & ita non venire aliquando appellatione Ordinum, vt probatur ex Concilio Trident. *ſeſſ*. 23. *de reformat. cap*. 6. dum inquit,Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus:vbi vides,primam tonſuram non numerari in ordinibus minoribus,cùm non ſit propriè ordo:atque ita Ordines propriè ſunt ſeptem ſecundùm Theologos:impropriè autem ſunt nouem ſecundùm Canoniſtas, & ex conſequenti pſalmiſtatus non eſt ſacramentum, cùm non ſit ordo, D.Thomas *in* 4.*diſt*.24. *queſt*.2.
10. *articul*. 1. *queſt*.3. & *ibidem* Scotus *queſt. vnica*, §. *de tertio,in fine*,Reginald *tom*.2. *fori pœnit.lib*.3. *c*.1. Coninch *de Sacrament. diſp*.20. *dub*.6. *num*. 42. An verò inferiores Ordines ſint Sacramenta,ſingulatim dicetur infrà *n*.15.

11. An Ordinibus minoribus initiati poſſint ante elapſum integrum annum à ſuſceptione poſtremi gradus promoueri ad ſacros Ordines?Ratio dubitandi,quia Concil.Trident.*ſeſſ*.23.*de reform.cap*.11. ſtatuitur vt à ſuſceptione poſtremi gradus nemo ad ſacros Ordines promoueatur niſi poſt annum, quod intelligitur niſi neceſſitas,aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi aliud expoſcat,quo loci relinquitur arbitrio Epiſcopi facultas abbreuiandi interſtitia, non autem poteſtas promouendi, aut diſpenſandi, vt initietur quis vna eademque die poſtremo gradu minorum cum primo ſacrorum. Salzed. *ad Bernardum in practica, cap*. 25. *verſ.vna eademque die*, ſecundùm nouiſſimam editionem, Maiol.*de irregul.lib*.3. *cap*.24.*poſt num*.13. & *lib*.4. *cap*.11.*poſt num*.1.& Menoch.*de arbitrar. caſu* 564. *num*.6.ſubdentes quoad hoc ſublatam eſſe omnem contrariam conſuetudinem.

Nihilominus multo verius eſt poſſe Epiſcopum,vbi recepta erat communiter conſuetudo ante Trident vt minores Ordines, & Subdiaconatus ſimul conferri poſſint,ad eos licitè ſimul promouere poſſe,ita Nauarrus *in manuali,cap*.25.*num*.71. *verſ*.8.Gutierr. *Canon. lib*.1. *cap*.26. *num*.31. & 32. Henriquez *de ordine,lib*.10. *cap*.11.§.4. Suar. *tom*.5. *diſp*.31.*ſect*.1.*n*.41. Homobon. de Bonis *de humana vitæ ſtatu part*. 1. *cap*. 20. *verſic*. 2. & Reginald. *in praxi fori pœnit.lib*.32. *tractatu* 7. *numer*. 70. *verſic. ad hanc*.

12. Venit etiam in dubium,an initiatus Ordinibus minoribus, ſi contrahat ſine iuſta cauſa,matrimonium cum non virgine,aut binas nuptias amplectatur peccet?Affirmat Caietanus 2.2.*queſt*.2.*art*.1. culpam eſſe mortalem : ducitur, quia recedere eſt perfecta ab ordine apoſtaſia, neque id fieri poteſt ſine aliquo contemptu Sacramentalium. Verius tamen videtur peccare venialiter in minoribus Ordinibus conſtitutos, ſi ducant non virginem, aut binas nuptias contrahant, quia reddunt ſe incapaces ad illorum Ordinum munera obeunda,ſic idem Caietan.*in ſumma verb.apoſtaſia*, Bannes 2.2. *queſt*.12. *art*.1. §. *ſit tamen tertia concluſio*, Tabiena *verb. apoſtaſia, queſt*.10. *num*.13. Vaſquez *de ordine, diſp*.249.*cap*.4.*num*.39.Filliuc.*tom*.1.*part*.2.*tract*.10. *cap*.4.*num*.130. & alij,quos referens ſequitur Sanchez *de matrimonio, lib*.7. *diſp*. 31. *num*.11. eo,quia non eſt recedere ab his ordinibus res tanti momenti, vt ſit mortalis culpa, deſerere illorum miniſteria.

Mihi tamen magis placet nullam eſſe culpam ex minoribus Ordinibus pro ſuo arbitrio tranſire abſolutè ad matrimonium,cùm hoc non ſit contra aliquod iuris præceptum, Valentia 2.2.*diſp*.1.*q*.12. *punct*.1. Bannes *ibidem d.queſt*.12. *art*.1. Azor *inſtit. moral.tom*.1.*lib*.13.*cap*.14.*queſ*.14.*in fine*,ſicut Nouitius non peccat recedendo à Religione, cùm vtatur iure ſuo;ergo nec clericus in minoribus,ſi ducat vxorem,Couarr.*de ſponſalibus*,2.*part. cap*.6. *n*.4. *in principio*,Ægid.*diſp*.23.*dub*.3.*num*.57.& alij,quos referens ſequitur Illuſtriſſimus Primas *in cap. ſeriatim,diſt*.32. *num*.4.

Vtrùm autem omnes minores ordines poſſint 13.
conferri vna,eademque die,& ſimul prima tonſura?Affirmat gloſſa *in verb.minores,in cap*.2.*de eo,qui furtinè Ordines ſuſcepit*.ſequitur Rebuff. *ſuper regula*.23.*Cancell. verſ. item cupiens*, Henriquez *lib*.10. *cap*.11.*num*.4.Gutierr. *Canon.lib*.1.*cap*.26. *num*.31. & 32.& Bonacin.*de Sacrament. diſp*.8. *queſt. vnica, punct*. 5. *num*. 36. qui omnes agunt de minoribus Ordinibus vna die conferendis, & de prima tonſura nihil dicunt.Campanil. tamen *in diuerſor.iur. Canon. rubr*.6. *cap*.2. *num*.20. idem ait concurrente conſuetudine,aut intercedente diſpenſatione propter verba Concilij Trident. *ſeſſ*. 23. *de reformat. cap*.11.dicentis conferendos eſſe de gradu in gradum,vt in ordinandis cum ætate vitæ meritum,& doctrina maior creſcat,niſi aliter Epiſcopo magis expedire videatur ratione neceſſitatis,vel alterius vrgentis cauſæ:quinimò minores Ordines,& prima tonſura conferri poſſunt vnica die, vbi fuerit conſuetudo,Sylueſter *verb. ordo* 2.*num*.7. *verſ. tertium*.Campanil. *ſuprà rubr*.6. *cap*.2. *num*.20. & deciſum refert Armendar. *ad recopil. legum Nauarr. lib*.1.*tit*.18.*l*.1.*num*.57. Nec recipiens ſimul in vno die omnes Ordines minores, vel primam tonſuram cum minoribus, conſuetudine non ſtante,incurret aliquam irregularitatem, Sayr. *de cenſuris lib*.7.*cap*.10.*num* 22.Auil.*eodem tract.part*.7. *diſp*.9. *ſect*.1.*dub*.4.& Bonacin.*de cenſur.diſp*.7.*q*.3.*punct*.4. *num*. 3.

Adde ex conſuetudine recepta Epiſcopis integrum eſſe feria ſexta veſpere ante Sabbathum, in quo die de iure Ordines ſacri conferuntur, minores Ordines dare, quaſi incipiat dies Sabbathi à veſpere feriæ ſextæ,Henriquez *lib*.10. *cap*.12. §.2. dicens ex communi praxi, & conſuetudine Ordines minores poſſe conferri feria quarta quatuor temporum,ac præterea in qualibet Dominica, ac feſtiua de præcepto, Syluester *verb. ordo* 2. *num*.6. *verſ.ſecundum dicit*,Viuald. *in Candelabro,part*. 1.*tit. de ſacram.ord.n*.35.*verſ.tertia concl*.& ſatis eſt,quòd in Diœceſi ſua ſit ſolennitas diei feſti, quamuis vbique non celebretur,Henriq. *lib*.9.*c*.18.§.1.

Sed

Sed quid ſi Ordines conferantur ſiue minores, ſiue maiores ante vſum rationis, ſeu ante ſeptennium? Reſpondetur quemcunque Ordinem collatum infantibus, etiam ante vſum rationis, tenere, & characterem imprimi. gloſſ. *in cap. tua littera, de clerico per ſaltum promoto*, Soarez *de cenſuris, diſp.* 51. *ſect.* 1. *num.* 2. & eſt communis Theologorum cum S.Thoma *in* 4. *diſt.* 25. Bonauentura *ibidem, artic.* 2. *quaſt.* 2. Bonacin. *de Sacramentis, diſp.* 8. *quaſt. unica, punct.* 1. *num.* 1. quòd ſi celebret, verum conficiet Sacramentum, peccabit tamen celebrando ante legitimam ætatem. Quinimò ante vſum rationis ordinati in ſacris, non tenetur ſeruare continentiam, ſecundùm veriorem, quia caſtitas eſt res voti, non præcepti, *cap. integritas* 32. *quaſt.* 2. nec caſtitas debetur niſi voluntariè aſſumpta, *cap. ante triennium diſt.* 31. neque Ordo ſacer obligat ex natura rei ad continentiam; ſed ex ſtatuto Eccleſiæ, & ex conſequenti non ligat, niſi volentem Ordines accipere: infans verò ordinatus in ſacris non habet voluntatem, gloſſa *in cap. pueri, verb. ad ſacros* 1. *quaſt.* 1. Sylueſter *verb. matrimonium*, 8. *quaſt.* 12. *dicto* 2. Nauarr. *lib.* 1. *conſil. de his, quæ vi, in priori editione, conſil.* 2. *numero* 4. *in poſteriori, conſil.* 4. *numero* 4. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 30. *num.* 3. poſt plures.

Porrò ſi pueri ordinentur à ſeptennio vſque ad decimumquartum annum completum, verius eſt ordinatum in ſacris poſt vſum rationis ante quatuordecimum annum completum obligari ad votum caſtitatis Ordini ſacro annexum, quia voluit Ordines accipere liberè: ergo voluit caſtitatem annexam, ita Sanchez *tom.* 1. *Decalogi, lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 9. *& tom.* 2 *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 2. vbi allegat Caiet. 2.2. *q.* 88. *art.* 9. Sayr. *in claui, lib.* 6. *c.* 5. *num.* 3. quibus accedit Illuſtriſſimus Primas *cap. in veteri lege, diſt.* 77. *à num.* 19. *cum ſequentibus*, præſertim ſi ratificet pubes.

Quæ autem requirantur in ſuſcipientibus minores Ordines, certi iuris eſt primam tonſuram non conferri niſi habenti ſeptem annos completos, *cap. in ſingulis* 77. *diſt. gloſſ. verb. infanti in cap. nullus, de tempor. ordin. lib.* 6. *gloſſ. vltim. in Clement. final. de ætate, & qualitate*, Rebuff. *in praxi tit. Requiſita ad collationem benefic. num.* 36. Syluester *verb. ætas, num.* 2. Gutierr. *Canon. lib.* 1. *cap.* 16. *à principio*, Vgolin. *de irregul. cap.* 45. *num.* 1. Henriquez *lib.* 10. *de ordine, cap.* 19. *num.* 1. *littera D.* Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 4. *num.* 6. Menoch. *de arbitrar. caſu* 427. *numer.* 9. & Flamin. *de reſignation. lib.* 4. *quaſtion.* 9. *num.* 9.

Hoc tamen ſeptennium completum ex D.Thoma non exigebatur ſuo tempore, vt patet ex *addit. ad tertiam partem quaſt.* 39. *art.* 2. vbi vult infantem potuiſſe tonſurari ante vſum rationis, ſi neceſſitas vrgeret, & daretur ſpes proficiendi; quare ſeptennium completum exigi videtur poſt conſtitutionem *cap. nullus Epiſcopus, de temporibus, ordin. in* 6. attamen D. Thomas non indiſtinctè id aſſeruit poſſe fieri, ſed ex neceſſitate, & ſpe profectus.

Ætas ad quatuor Ordines minores requiritur ſeptennium completum oſtiario, lectori, & Exorciſtæ, Acolytho duodecimus annus requiritur, vt gloſſa *in ſumma* 77. *diſt.* Armil. *verb. ordines* 1. Henriquez *de ordine, cap.* 19. *ſuprà* §. 1. Rebuff. tamen contrà *in ſua praxi rubr. de cleric. ad ſacros Ordines malè promotis gloſſ.* 1. *num.* 1. *& in rubr. ad regul. Cancell.* 23. *verſ. iſta ætas*, tradit decimumquartum annum requiri ad Acolythatum, ad tres reliquos primos duodecimum annum expletum, ita viſum eſt Soto *in* 4. *ſentent. diſt.* 25. *quaſt.* 1. *art.* 2. *verſ. quo autem*, & Campanil. *in diuerſ. iur. Canon. rubr.* 7. *c.* 2. *n.* 3. quibus libenter adhæreo.

Requiritur item, vt nullus prima tonſura initietur, qui confirmationem non ſuſceperit, Conc. Trident *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. ibi, *prima tonſura non initietur.* Non tamen erit mortale, ſi non confirmatus ſuſcipiat minores Ordines, Nauarrus *in manuali, cap.* 22. *num.* 9. Victoria *de Sacramento Ordinis, num.* 232. Soarez *tom.* 3. *diſp.* 38. *ſect.* 1. Ægid. *de ſacram. tom.* 1. *q.* 72. *art.* 9. *num.* 90.

Quid ſi quis ſuſcipiat primam tonſuram, aut minores Ordines, cum animo nunquam ſuſcipiendi maiores, aut ſolùm, vt declinet forum ſæculare? Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *de reformat.* dum agit de conditionibus ordinandorum, ſolùm prohibet intentionem ad declinandum forum ſæculare, atque ita non peccat ſaltem mortaliter ſuſcipiens Ordines minores ſine animo ſuſcipiendi maiores, cùm nullo iure talis intentio requiratur, Ægid. *de Sacram. tom.* 2. *diſp.* 20. *num.* 104. *&* 105. Sanchez *de matrimonio, lib.* 7. *diſp.* 31. *num.* 17. vbi fatetur in hoc caſu aliquam culpam eſſe, ſuſcipere Ordines animo declinandi iuriſdictionem fori ſæcularis ex defectu rectæ intentionis ſuſcipiendi Ordines, & quamuis Bannez putat eſſe mortale 2.2. *q.* 12. *art.* 1. fallitur omnino, quia nec finis eſt mortalis, maximè in his Ordinibus minoribus, quos non eſſe Sacramenta, nec gratiam conferre, eſt valde probabile, vt dicemus ſtatim. Nec Epiſcopus peccabit conferens Ordines minores illi, qui non habet intentionem aſcendendi ad ſuperiores Ordines, cùm ipſi non teneantur ad ſacros Ordines aſcendendi animum habere, quod probatur argumento Epiſcopi diſpenſantis cum illegitimo ad minores Ordines, *cap.* 1. *de fil. presbyt. in* 6. qui tamen ad ſacros Ordines promoueri nō poteſt propter irregularitatem, Aragonius 2.2. *q.* 12. *art.* 1. *dub.* 1. Manuel Rodriguez *tom.* 2. *ſumma* 2. *edit. cap.* 17. *num.* 2. *concl.* 2. & Vega *in ſumma tom.* 2. *cap.* 57. *caſu* 11. Sanchez *ſuprà n.* 16. *& duobus ſequentibus*, & Barboſ. *in remiſſ. ad Conc. Trident. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 4. *num.* 3. poſt alios, & Illuſtriſſimus Primas *in cap. ſeriatim diſt.* 32. *num.* 5. poſt Filliucium *tom.* 1. *tractatione* 10. *cap.* 4. *num.* 131.

In quas pœnas incurrat Ordines minores furtiuè ſuſcipiens, aut aliqua cenſura irretitus? Dico 14 primò furtiuè ordinatum, ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes, non poſſe in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiores aſcendere abſque Papali, diſpenſatione, poterit tamen Epiſcopus diſpenſare, ſi excommunicatio non erat lata, Soarez *tom.* 5. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 54. Bernard. *in pract. cap.* 25. *num.* 2. vbi Salzed. *in addit. littera B.* notat de more Epiſcopos, dum Ordines conferunt, ſub excommunicatione latæ ſententiæ prohibere, ne quis audeat ſe ingerere, qui non fuerit approbatus, in quo euentu non poterit ordinatus miniſtrare, nec promoueri ad ſuperiores ſine diſpenſatione Pontificis, niſi crimen ſit occultum, & non deductum ad forum contentioſum, ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. Bonacin. *de cenſ. diſp.* 7. *quaſt.* 3. *punct.* 4. *num.* 5. Vgolin. *eodem tract. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap.* 57. §. 2. *num.* 4. *verſ. quarto*, & Henriquez *lib.* 14. *cap.* 6. §. 5. qui etiam *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 10. §. 1. *in principio*, ait excommunicatum, ſi recipiat Ordines minores, eſſe irregularem, vbi id extendit ad ſuſpenſum, & perſonaliter interdictum.

Sequitur dicendum, vtrùm ſinguli Ordines 15.
tam

tam maiores, quàm minores ſint Sacramenta? Triplex eſt ſententia, prima ait ſacerdotalem Ordinem duntaxat eſſe Sacramentum, Durand. *in 4. ſentent. diſtinct. 24. quaeſt. 2. num. 6.* quam Victoria *de ſacramento Ordinis, num.* 227. dicit eſſe probabiliſſimam. Secunda ſententia tradit Ordines maiores ſacros eſſe Sacramenta, minores autem eſſe Sacramentalia. Sotus *in 4. diſt. 25. quaeſt. 1. art. 2. & art. 4. verſ. dubium ergo*, Medina *in lib. de ſacrorum Ordinum continentia, c. 46.* Vaſq. *3. p. tom. 3. diſp. 237. c. 2. in principio*, confert Sanch. *de matrimonio, lib. 7. diſp. 31. n. 17.* dicẽs minores Ordines nec eſſe Sacramenta, nec gratiam conferre eſſe probabiliſſimum.

Tertia igitur ſententia, quam tanquam veriorem ſequor, docet omnes tam maiores, quàm minores eſſe Sacramentum, & gratiam conferre: probatur ex modo loquendi ab Eccleſia vſitato dicente Ordinem eſſe Sacramentum, & ita omnes Ordines quamuis ſint per ſe ſinguli Sacramentum, cenſentur tamen Sacramentum vnum, vel quia ſunt vnum genere, vel quia omnes referuntur ad vnum finem, ita Bonauen. *in 4. ſentent. diſt. 24. art. 2. quaeſt. 4.* Bellarmin. *lib. 1. de Sacrament. Ordinis, cap. 8.* Henriquez *lib. 10. de ordine, cap. 2. §. 2.* Sà *verb. ordo, num. 1.* Valentia *tom. 4. diſp. 9. quaeſt. 1. punct. 4.* Bonac. *de Sacrament. diſp. 8. quaeſt. vnica, punct. 2. num. 2.* & Ægidius *de Sacrament. tom. 2. diſp. 28. dub. 6.* quibus accedit Illuſtriſſimus Primas *cap. pſalmiſta, num 6. diſt. 23. verſ. ſecunda ſententia.*

16. Pſalmiſtatus, ſeu prima tonſura cùm non ſit ordo, ſed diſpoſitio ad Ordines, non imprimitur character in illa: in reliquis tamen Ordinibus, qui ſunt Sacramenta, imprimitur character: qui nihil aliud aliud eſt, quàm qualitas ſupernaturalis realiter ab anima diſtincta, eique diuinitus infuſa, ita Soarez *tom. 3. in 3. partem diſp. 11. ſect. 2. ad finem.*

17. Vbi verò imprimatur, diſſenſio eſt inter Doctores. D. Thom. ait characterem eſſe in intellectu, vt in ſubiecto proximo, ita *tom. 3. q. 63. art. 4.* quem ſequuntur omnes Thomiſtæ, exiſtimãtes characterem immediatè eſſe in potentia, & non in eſſentia animæ.

Secunda ſententia ponit characterem in anima, & in vtraque potentia eius, hoc eſt, in tota imagine Trinitatis, ita loquebantur antiqui, quibus ex parte accedit Alenſis *4. p. quaeſt. 19. membr. 3.* & Bonauentura *in 4. diſt. 6. art. 1. quaeſt. 3.* vbi cenſet characterem eſſe in vtraque potentia, etiamſi dicat principalius eſſe in intellectu.

Tertia ait characterem eſſe in voluntate, quia character eſt diſpoſitio ad gratiam, & gratia eſt in voluntate, cùm ſit idem cum charitate, ergo & character, ita Scot. *in 4. diſtinct. 6. quaeſt. 11.* ſed reiicitur, cùm ſupponat gratiam eſſe idem cum charitate, & non eſſe in eſſentia animæ, quod eſt falſum, vt bene probat Soarez *ſupra diſp. 11. ſect. 4. verſ. tertia ergo opinio eſt.*

Quarta ergo ſententia quæ magis placet, docet veriſimilius eſſe characterem eſſe immediatè in ſubſtantia animæ, vt in ſubiecto proprio, ita Marſil. *in 4 quaeſt. 4. art. 1.* & Gabriel *diſt. 6. quaeſt. 2. art. 3. dub. 2.* Confirmatur ex Concil. Tridentin. *ſeſſ. 7. Canon. 9. Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem, hoc eſt, ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile, vnde ea iterari non poſſunt, anathema ſit.* ſequitur Suarius *d. ſect. 4. §. in hac igitur re*, vbi reſpondet argumentis contrariis, additque *art. 5.* characterem ineſſe animæ indelebiliter, & de facto perpetuò in anima manſurum, quandiu ipſa durauerit in quocunque ſtatu.

De obligatione recitandi horas Canonicas, & quinam illam habeant?

DISPVTATIO XXII.

Horæ quid ſint, & quando primùm inſtitutæ, & ad quid?

§. I.

1. *Horæ Canonicæ ſunt penſio debita ab illis, qui ſunt electi in ſortem Domini.*
2. *Horæ Canonicæ in quo conſiſtant, & quid repræſentet officium nocturnum, & diurnum?*
Vnde dicantur horæ Canonicæ? ibid.
3. *Horæ Canonicæ quando primum fuerunt inſtitutæ?*
4. *Horæ Canonicæ an ſint diuini iuris, an Eccleſiaſtici?*
5. *Papa an poſſit diſpenſare, vt horæ Canonicæ non dicantur?*
6. *Horæ Canonicæ cur ſeptem ſint, nec plus, nec minus?*
7. *Vigiliæ nocturnæ, quando fuerunt inſtitutæ?*
8. *Matutinæ laudes cur fuerunt inſtitutæ, & cur numerus Pſalmorum non eſt ſemper æqualis?*
9. *Horæ Canonicæ debitis horis an debeant recitari, & qua voce, & quo loco?*
10. *Horæ Canonicæ iuxta quem ritum ſint priuatim recitandæ?*
11. *Horæ Canonicæ publicæ ſunt ſub præcepto.*
12. *Peccatum quale ſit horas Canonicas interrumpere?*
13. *Clerici minorum Ordinum an poſſint obligari ab Epiſcopo ad aliquas preces?*

PRIMA obſeruatio. Horæ Canonicæ ſunt certa penſio diuini cultus debita ab illis, qui in ſortem Domini ſunt electi, pro qua accipiunt in ſuſtentationem patrimonium Chriſti Domini: nam bona Eccleſiæ dicuntur eſſe de patrimonio Chriſti, Azor *inſtitut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 1. quaeſ. 4.* 1.

2. Conſiſtunt horæ Canonicæ in officio nocturno, & diurno. Turrecrem. *in Eleuther. diſtinct. 91. num. 1.* ſic ait. *Horæ Canonicæ eſt oratio publica ſub certo numero Pſalmorum, lectionum, & aliorum huiuſmodi à Sanctis Patribus ad laudem Dei ordinata, & per ſeptem congruentes horas diſtributa.* vbi explicat omnes particulas illius, & eam approbat Nauarr. *de hor. canon. cap. 7. num. 1.* Officium nocturnum propriè dicitur vigiliæ nocturnæ, laudes matutinæ, & Completorium, ſic Archidiaconus *in cap. preſbyter diſt. 91.* & Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Abbas *in c. 1. de celebratione Miſſarum.* Continet etiam primam, quæ dicenda eſt diluculo. Repræſentat autem officium nocturnum tempus ſeruitutis, & miſeriæ, quo humanum genus à diabolo obſeſſum tenebatur. Officium tamen diurnum complectitur cæteras horas, Tertiam ſcilicet, Sextam, Nonam, & Veſperam. Alij autem ſub nocturno officio comprehendunt vigilias nocturnas, & laudes matutinas, ſub diurno verò horas cæteras, quod magis videtur cum iure Canonico conuenire: quæ horæ diurnæ repræſentãt tempus noſtræ redemptionis, &

Digitized by Google

& liberationem factam à Sole iuſtitiæ Chriſto Domino, qui mentes noſtras lumine diuinitus infuſo accendit, & illuminat, Archidiaconus *in c. presbyter, diſt.* 91.

Secunda obſeruatio, dicuntur horæ Canonicæ ita à Canone, quod eſt regula, quaſi regulares: & ſunt regulariter dicendæ, Soarez *lib.* 4. *de materia officij diuini, cap.* 1. *num.* 13. *ad finem, & cap.* 3. *num.* 1. vbi ait ſecundùm aliquos dici horas canonicas ab orando, & verius eſt Canonicas preces horarum nomen accepiſſe ab hora, prout pars temporis eſt, & vocari canonicas à canone, hoc eſt, regula, quia ſecundùm certam regulam dicendæ ſunt. Dicuntur item preces diuinæ, quia Deo impenduntur, Zabarel. *in Clementina* 1. *de celebrat. Miſſar.* Non igitur horæ canonicæ appellantur Officium diuinum à cauſa inſtituente, ſunt enim de iure Eccleſiaſtico, ſed potiùs à cauſa materiali, & finali, quia diuinas laudes continent, & diriguntur, ordinantúrque ad Deum laudandum, Bellarm. *tom.* 3. *controu.* 3. *lib.* 1. *c.* 10. *verſ. dicuntur autem, & c.* 18. vel quia per eas penſum ſeruituris, & tributum quoddam Deo ſoluimus, & Bonac. *de hor. canon. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 2. *n.* 4. *verſ. ad tertium.*

3. Tertia obſeruatio. Quæritur quando fuerunt preces canonicæ inſtitutæ? Dicendum eſt ſeptenarium horarum canonicarum numerum in Eccleſia fuiſſe receptum vſu iam à tempore Gregorij Primi, Pelagij ſecundi, Gelaſij primi, & Damaſi primi, vt vult Polydorus Virgilius *lib.* 6. *de inuentione rerum, c.* 2. & ea de re fuiſſe latam legem Eccleſiaſticam, quæ Clerum obſtrinxit ſoluere penſum, quod probat ex *cap. Eleutherius, diſtinct.* 91. vbi de Pelagio primo. Nihilominus ex hiſtoriis Eccleſiaſticis paulo altiùs hoc incepiſſe colligitur à Patribus iam inde ab Apoſtolorum temporibus clericos certis diei, ac noctis horis Eccleſiam frequentare ſolitos eſſe, vt Preces, hymnos, ac Pſalmos Deo decantarent, vt videre eſt apud Apoſtolicam conſtitutionem Clementis *lib.* 8. *conſtitut. Apoſtolicar. cap.* 30. quæ ſic ait: *Precationes facite manè Tertia hora, & Sexta, & Nona, & veſpere vſque ad Galli cantum*; conſonat Cyprianus *in expoſitione Orationis Dominicæ*, ibi: *in orationibus celebrandis inuenimus obſeruaſſe cum Daniele tres pueros in Fide fortes, & in captiuitate victores, horam tertiam, ſextam, & nonam.* & paulò pòſt: *ſed nobis fratres dilectiſſimi, præter horas antiquitus obſeruatas, orandi nunc, & ſpatia, & Sacramenta creuerunt. Nam & manè orandum eſt, vt Reſurrectio Domini matutina oratione celebretur: recedente item ſole, ac die ceſſante, neceſſariò rurſus orandum eſt.* Et infrà: *qui autem in Chriſto, hoc eſt, in lumine ſemper ſumus, nec noctibus ab oratione ceſſemus.* Sic ibi. confert Hieronymus *in Epiſtola* 22. *ad Euſtochium, de cuſtodia virginitatis Horam,* inquit, *Tertiam, Sextam, Nonam, Diluculum quoque, & Veſperas nemo eſt qui neſciat.* Nocti bus quoque bis, térque ſurgendum. Et hinc eſt, quòd in Conciliis, & Scriptoribus Eccleſiaſticis poſt ea tempora fiat mentio frequens ſeptem horarum Canonicarum, vt in Concilio Cabilonenſi, ſub Carolo Magno, *Canon.* 59. vt enumerantur horæ ſeptem eo ordine, quo modo recitantur, de quo numero ſeptenario loquitur *c. presbyter, diſt.* 9. Idem habetur in Concilio Aquiſgranenſi, ſub Ludouico Pio *à cap.* 126. *vſque ad cap.* 130. & Azor *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 1. *verſ. quintò quæritur, & cap.* 2. *per totum.*

4. Quarta obſeruatio, an ſeptem horæ Canonicæ ſint iuris diuini, an Canonici? Reſpondeo, & dico primò obligationem ſoluendi preces horarias partim eſſe de iure diuino, & partim de iure Canonico. Nam de iure diuino extat obligatio, vt perſona Eccleſiaſtica ſacrificet Sacrificium laudis Deo, illíque offerat de fructu labiorum ſuorum. Hinc fit, vt Abbas *in cap.* 1. *de celebratione Miſſarum*, credat preces canonicas eſſe iuris diuini, & ex illo teneri clericum ſepties ſingulis diebus orare, iuxta illud Pſalmi, *ſepties in die laudem dixi tibi*, modum tamen, & formulam orandi eſſe ab Eccleſia conſtitutam, vnde non poſſe liberari clericum etiam authoritate Papæ à præcepto precandi ſepties Deum: poſſe tamen eximi à lege ſeruandi modum, & formulam orandi, ita Angelus *verb. hora, quæſ.* 6. Tabien. *eodem verbo, quæſt.* 5. Roſella *num.* 13. Turrecremat. *in cap. presbyter, diſtinct.* 91. idem videtur ſequi & D. Antonin. *part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 12. §. 1.

Probabilius tamen eſt, iuris canonici eſſe ſingulis quibuſque diebus ſepties clericos in die orare, ita Syluester *verb. hora, quæſt.* 8. *num.* 9. & Lignan. *in cap. dolentes, de celebrat. Miſſar.* Probatur, nam quamuis clericus ratione ſui ſtatus videatur obligari ad laudandum Deum recitando quotidie aliquid ex illa ſpeciali obligatione indeterminatè; propriam tamen obligationem præcepti non ſolùm, quo ad determinationem temporis, aut modi, ſed etiam, quo ad ſubſtantiam eius ex Eccleſiaſtico præcepto habet, Graſſis *lib.* 2. *deciſ. cap.* 50. 5. *num.* 4. vbi *num.* 5. addit non poſſe R. Pontificem diſpenſare, vt ex toto Officium diuinum non dicatur, poſſe tamen diſpenſare circa modum ſoluendi officium, nempe vt dicatur hoc, vel illud officium, hæc, vel illa oratio, Abbas *in cap.* 1. *de celebratione Miſſarum*, Angel. *in verb. hora, num.* 6. ideo tempus, ordò, qualitas, locus, modus, & numerus horarum Canonicarum, cùm ſint de iure poſitiuo, non eſt dubium, quin poſſit Papa diſpenſare, concordat Soarez *lib.* 4. *de horis canonicis, cap.* 16. *ex num.* 3. *vſque ad num.* 7. vbi de hac re plene.

Quinta obſeruatio. Horariæ preces ſunt numero ſeptem, vel ad ſummum octo. Quòd ſint ſeptem, tradit gloſſ. & Canoniſtæ partim *in cap.* 1. *de celebratione Miſſarum*, Hoſtienſ. Ioan. Andr. Ancharan. & Imol. *ibi* & partim *in Clement.* 1. *eodem titulo*, & Summiſtæ omnes. Probatur ex *d. cap.* 1. per textum ibi, *Qui ſeptenarius numerus*, ex quo ſunt ſeptem, Matutinum ſcilicet, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperæ, & Completorium, ita Sotus *de iuſtitia, lib.* 10. *q.* 5. *art.* 4. Suar. *d. lib.* 4. *c.* 6. *num.* 6. Filliucius *tom.* 2. *tractat.* 23. *cap.* 3. *puncto* 8. Bonacin. *de horis canonicis, diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 3. 6.

Eſſe autem octo preces canonicas, videlicet Matutinas, Vigilias, Laudes, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Veſpertinas preces, & Completas, magis placet S. Antonin. *part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 12. §. 1. & 3. *part. titul.* 13. *cap.* 4. §. 1. Nauarr. *de horis Canonicis, cap.* 3. *num.* 27. Francolin. *cap.* 12. *num.* 4. Carol. Macign. *cap.* 7. *num.* 57. *& ſequent.* quamuis communi omnium conſenſu receptum ſit horas canonicas ſeptem eſſe duntaxat, vt in Concilio Cabilonenſi II. *canon.* 59. ſub Carolo Magno, & ex illo Pſalm. *ſepties in die laudem dixi tibi*; eſt enim ſeptenarius numerus perfectiſſimus, & in maxima conſideratione habetur. Septem ſunt dona Spiritus ſancti, per quæ numerus iſte ſeptenarius Spiritui ſancto conſecratus dicitur. Septem ſunt Sacramenta Eccleſiæ:

Septem candelabra aurea, & in medio eorum ſimilis filio hominis, qui habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem. Ex quibus videtur preces horarias non ſine cauſa Eccleſiaſtico iure fuiſſe diſtinctas in ſeptem duntaxat, & non in plures, aut pauciores, Petrus Gregor. *ſyntagm. iuris, lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 2. Bellarmin. *tom.* 3. *controuerſ. vltim. generali, lib.* 1. *de bonis oper. cap.* 19. *ad finem.* Filliuc. *tract.* 23. *cap.* 3. *q.* 5. *num.* 90. *& cap.* 5. *num.* 145. Azor. 1. *part. lib.* 10. *cap.* 1. *q.* 7. *& cap.* 4. *q.* 13. & Bonacin. *diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 2. *num.* 2. vbi contrariæ partis rationibus bene ſatisfacit.

7. Sexta obſeruatio Vigiliæ nocturnæ à temporibus Apoſtolorum, vt conſtat ex dictis ſuprà, fuerunt inſtitutæ iuxta conſuetudinem Regis Prophetæ ſurgentis media nocte ad laudandum Deum. *Media*, inquit, *nocte ſurgebam ad confitendum tibi*, quem imitati Paulus & Silas, *Actor.* 16. in carcere, & in vinculis poſiti, media nocte orantes laudabant, & benedicebant Deum. Vigiliæ verò nocturnæ erant tres numero, reſpondebántque tribus militaribus excubiis, & per tria noctis interualla fundebantur preces nocturnæ: deinde verò matutinæ laudes in quarta noctis vigilia ſoluebantur, vt pro hoſtibus in nocte ſuperatis Deo gratiæ debitæ redderentur more Hebræorum, qui Ægyptiis in mare rubrum ſubmerſis, diluculo diuinas laudes decantarunt.

8. Quæri etiam poteſt, cur nocturnæ vigiliæ non ſemper conſtent eodem numero Pſalmorum, cùm aliquando contineat vnaquæque tres, interdum duodecim, vt in diebus Dominicis in prima vigilia, & in duabus ſequentibus non ita, & in aliis diebus profeſtis duodecim? Hugo *lib.* 2. *de offic. Eccleſ. cap.* 9. *&* 10. vult id fieri in laudem ſanctiſſimæ Trinitatis, & in memoriam, & cultum ipſius tres vigilias decantari. Item tres vigilias tria mundi tempora, legis ſcilicet naturæ, & legis ſcriptæ, & legis gratiæ referre, ſed meliùs ita fieri, vt tres vigiliæ ſpirituales reſponderent excubiis militaribus. Duodecim denique Pſalmi, qui in diebus profeſtis recitantur, reſpondent duodecim noctis horis, vt hoc modo per totam noctem Deum oremus. Subdit Hugo in duodecim Pſalmis referri duodecim Prophetas, aut duodecim Apoſtolos, & in tribus lectionibus, ſeu reſpõſoriis recoli memoriam Sanctiſſimæ Trinitatis.

9. Septima obſeruatio. Quibus horis diei, aut noctis preces canonicæ debeant recitari, qua voce, & quo loco? Reſpondeo & dico ſecundò tempus recitandi Officium diuinum incipere à media nocte antecedentis diei, & perſeuerare vſque ad mediam noctem ſequentis incluſiuè; quin imò matutinum ſimul cum laudibus recitari poſſe veſperis antecedentis diei, hoc eſt, poſt tempus Veſperum, & Completorij, intercedente tamen iuſta cauſa, videlicet, vt deuotiùs oret, vel vt ſequenti manè neceſſariis occupationibus vacet, ita D. Thomas *quodl.* 5. *art.* 28. Azor. 1. *part. inſtit. moral. lib.* 10. *cap.* 9. *q.* 5. Suar. *de horis Canonicis, lib.* 4 *cap.* 27. *num.* 11. Leſſius *de iuſtitia, lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 79. Filliuc. *tom.* 2. *tractat.* 23. *cap.* 8. *q.* 10. & Bonacin. *de horis canonicis, diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct*... *num.* 10. nec requiritur, vt hoc fiat occaſu Solis, ſed ſufficit incipere matutinum poſt tempus Completorij, quod ſolet iuxta communem conſuetudinem cathedralium eſſe poſt quartam horam pomeridianam, vel circa, Soar. *dict. lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 14. Filliuc. *d. tractat.* 23. *cap.* 8. *quæſt.* 10. *num.* 275. & Bonacin. *de horis canonicis, diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 3. *num.* 16. & Barboſ. *in cap.* 1. *de celeb. Miſſ. num.* 5.

Secluſa verò quacunque conſuetudine non ſolùm cathedralium, ſed etiam particularium Eccleſiarum, quæ in illis eſt ſeruanda, Prima debet recitari circa ortum Solis, quod ſignificat Hymnus, *Iam lucis orto ſidere*, Tertia, hora tertia à Solis ortu, Sexta in meridie, Nona hora tertia poſt meridiem, hoc eſt, in medio Veſpere, & meridiei: Veſperæ hora vltima, occaſu Solis. Completorium poſt occaſum Solis per horam, vel in crepuſculo.

Matutinum, ſi loquamur de iure, recitandum eſt poſt mediam noctem moraliter acceptam, à tertia ſcilicet Vigilia: Laudes vna hora, vel circa, ante Solis ortum. De conſuetudine, quo ad matutinum varium eſt tempus. Alij circa auroram cum laudibus concinunt. Alij ſub veſperam præcedentis diei, præſertim in æſtate illud perſoluunt. vbique conſeruanda eſt conſuetudo loci.

Quo ad vocem dicendum eſt priuatim recitantes ſatis eſſe, quòd ſubmiſſa voce Officium ſoluant. Sufficit vox ſenſibilis, vel audibilis, quia Eccleſia non præcipit actum merè internum, ſed externum, coniunctum tamen cum interno. Contra recitantes in Eccleſia pro vſu fidelium alta voce officium proferre debent, D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 12. Suar. *ſuprà cap.* 7. *num.* 2. *&* 3. neque ex præcepto Eccleſiæ neceſſe eſt altà voce orare, Filliuc. *dict. tract.* 23. *cap.* 3. *num.* 114. *& ſequentib.*

Porrò preces canonicæ in Eccleſia cum cantu dicendæ ſunt, quando publicè ſoluuntur, colligitur ex Tridentin. *ſeſſ.* 23. *cap.* 18. & ex nouo Teſtamento *Matth.* 26. Chriſtus poſt cœnam Hymnum cecinit. Nauarr. *cap.* 5. *de oratione, numer.* 11. dicens horas canonicas dum publicè dicuntur eſſe canendas regulariter in loco ſacro, quia ſecundùm ius commune in Eccleſia dici debent, *Clement.* 1. *§. ne igitur, de celebrat. Miſſar. & cap.* 1. indicatur iuncta gloſſ. *verb. perſoluat, eodem titulo*; priuatim tamen qui recitant, vbique recitare poſſunt in loco tamen, decenti, & Nauarr. *de horis canonicis, cap.* 21. *à num.* 32. *&* 8. *limitamus*, & quamuis aliqui dicant recitantes extra Eccleſiam debere Oratorium habere aliquod ad id deputatum in domo ſua, id intelligunt de decentia, & honeſtate, non autem de præcepto, Nauarr. *ſuprà.*

Octaua obſeruatio petit iuxta quem ritum preces canonicæ cùm priuatim recitantur, ſint dicendæ? Reſpondeo recitandas iuxta ordinem ab Eccleſia præſcriptum, videlicet Matutinum, & Laudes, deinde Primam, Tertiam, Sextam, & ſic deinceps. ex quo Bonacin. *de horis canonicis, d. punct.* 4. *n.* 1. *q.* 3. colligit non ſeruantem ordinem horarum in recitando, non peccare mortaliter, nec venialiter, dummodo faciat ex iuſta cauſa, quod priùs dixit Leſſius *lib.* 2. *cap.* 87. *num.* 80. 10.

Tenetur item clericus iure communi antiquo recitare priuatim Officium iuxta Breuiarium in ſua Diœceſi approbatum, vt deducitur ex *cap. de iis, cap. placuit, diſtinct.* 12. *cap. conuenit, de conſ. diſtinct.* 1. *& Clemens.* 2. *de celebrat. Miſſar.* alioqui non ſatisfacit ſuo officio, ac muneri; debet enim idem pſallendi ordo ſeruari, quamuis in iis locis ſermo ſit de recitatione publica, & in choro: ideo à paritate rationis idem dicendum eſt de recitatione priuata; quia membra debent

debent corpori conformari. D. Thomas *Quodlib.* 1. *art.* 13. Caietan. tamen *verb. hora* §. 2. magis tradit hanc obligationem ex cõſuetudine, quàm ex iure.

Alij tamen volunt ſemper integrum eſſe cuicunque clerico, vel religioſo priuatim recitare iuxta formam Breuiarij Romani, quia Romana Eccleſia eſt mater omnium, Caietan. *verb. hore*, Soarez tamen *lib.* 4. *c.* 13. *n.* 6. probabilius credit eodem iure clericos teneri recitare ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ, in qua reſident cùm expediat imitari honeſtos mores eorum inter quos clericus viuit, Filliuc. *de horis, cap.* 7. *num.* 221.

Nihilominus ſecundùm ius nouum Pij Quinti omnes Eccleſiaſtici obſtricti ad horas Canonicas tenentur illas recitare ſecundùm formam à Pio Quinto, & Clement. octauo præſcriptam, exceptis iis, qui pertinent ad illas Diœceſes in eadem conſtitutione Pij Quinti exceptas; nec non demptis Religionibus, quæ antiquioribus vtuntur Breuiariis, quæ ducentos annos à ſua approbatione excedunt, vt conſtat ex eadem conſtitutione, Suar. *ſuprà num.* 9. Filliuc. *d. cap.* 7. *num.* 22. *& ſequent.* Vnde colligitur clericos obligatos ad horas recitandas iuxta Breuiarium Romanum, vel habentes priuilegium recitandi ſecundùm Romanum, non poſſe licitè vti alio Breuiario relicto proprio ſuæ Eccleſiæ, aut Religionis, Nauarr. *de oratione cap.* 19. *num.* 211. Bellarmin. *tom.* 4. *controuerſ. lib.* 1. *de bonis operibus, cap.* 18. *verſ. & quamuis*, Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 10. *punct.* 10. Azor. *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 11. *q.* 1. Soar. *cap.* 8. *num.* 4. *& cap.* 13. *num.* 2. *&* 9. Filliuc. *d. tract.* 33. *cap.* 7. *quæſt.* 1. Vaſquez *in opuſcul. de beneficiis, cap.* 4. *dub.* 2. *tit.* 1. & Bonacina *d. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *num.* 3. vbi *num.* 5. ſubdit probabile eſſe ſecluſo in contrarium præcepto poſſe clericum priuatim recitare, non obſtante conſuetudine propriæ Eccleſiæ ſecundùm Breuiarium Romanum, quia hoc eſt conformare ſe Eccleſiæ Romanæ, quæ eſt caput, & mater cæterarum Eccleſiarum.

11. Nona obſeruatio, horæ canonicæ publicæ ſunt ſub præcepto, colligitur ex *cap. vlt. diſt.* 92. vbi præcipitur Presbytero, Diacono, vel cuilibet clerico Eccleſiæ deputato, vt conueniat ad Eccleſiam ad quotidianum officium matutinis, & veſpertinis horis pſallendum, alioquin deponatur ſi monitus ab Epiſcopo non emendetur. Idem præceptum colligitur ex *c.* 1. *de celebratione Miſſarum*, vbi conceditur licentia clerico ruſticano ad opus rurale priùs recitatis horis ex cauſa, & poſtea limitatio additur his verbis. *Ita tamen, vt horis competentibus iuxta poſſibilitatem, aut à ſe, aut à ſcholaribus publicè compleantur.* Idem deducitur ex *c. dolentes, eod. titul.* ibi, *diſtrictè præcipientes, vt Diuinum officium celebrent.* quo loci loquitur præſertim de hac publica recitatione. Quod præceptum obligat Eccleſias ſæculares, Cathedrales, & collegiatas, vt in illis Officium diuinum publicè perſoluatur. Idem in aliis Eccleſiis Dominicis ſaltem diebus, & feſtis fieri debet, niſi contrarium habuerit conſuetudo. Ita Turrecr. *d. c. vlt. diſt.* 92. *q.* 1. Syluest. *verb. hora, q.* 10. Angel. *eodem verb. n.* 25. conſtat ex *Clement.* 1. *de celebr. Miſſar.* his verbis, *vt in Eccleſiis Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis horis debitis deuotè pſallatur*, & infrà, *in aliis verò conuenienter, & debitè celebretur Diuinum officium, diurnum pariter, & nocturnum.* ſic ibi; nihilominus conſulenda eſt conſuetudo ſingularum Eccleſiarum, & earum ſtatutis, & inſtitutionibus approbatis ſtandum eſt.

12. Decima obſeruatio, quale peccatum ſit horas canonicas interrumpere? Reſpondeo non eſſe peccatum ex iuſta cauſa, abſque illa erit veniale, ſatisfacit tamen præcepto Eccleſiæ quoad ſubſtãtiam, ſiue ad longum, ſiue ad breue tempus quis interrumpat, etiamſi duret per vnam, vel duas horas, non tenetur repetere, Leſſ. *lib.* 2. *c.* 37. *dub.* 10. *n.* 57. cum aliis *ibi* relatis. Non peccare ex iuſta cauſa interrumpens ex eo dicitur, quia prudenter operatur, qui aliquid ex rationabili cauſa operatur. Similiter breuis valde interruptio excuſabitur ab omni peccato, quamuis fiat abſque iuſta cauſa, nam parum pro nihilo reputatur, nec videtur moralis interruptio per duo, aut tria verba facta. Satisfacere recitantem cum interruptione præcepto Eccleſiæ, quamuis partem priùs dictam nolit repetere, ex eo oſtenditur, quia, qui ita recitat, facit opus ab Eccleſia præſcriptum, & totum recitat, nec partem aliquam omittit, precéſque interruptæ efficiunt vnum officium, Aragon. 2. 2. *q.* 83. *art.* 12. *ad finem*, Roder. *verb. hora, c.* 140. *concl.* 3. dicentes ſiue interruptio fuerit cum cauſa, ſiue non, ſatis eſſe ſuppleri quod deficit, nec teneri ab initio integram horam repetere, quamuis tempus interruptionis fuerit magnum. Nald. *verb. Diuinum officium, n.* 4. Leſſ. *ſuprà*, Bonac. *diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. *n.* 28. quibus accedit Auguſt. Barboſ. *in c. dolentes, n.* 17. *de celebr. Miſſar.* Eo, quia præceptum ſoluendi officij eſt odioſum: ideo reſtringi debet, argumento audientis ſacrum die feſto ſummo manè dimidiatum, qui ſatisfacit audiendo poſt notabile tempus alterum dimidium, & non tenetur audire alterum ſacrum ab initio, Azor 1. *part. inſtit. moral. lib.* 7. *cap.* 3. *q.* 3. poſt Sotum *in* 4. *diſtinct.* 13. *q.* 2. *art.* 1. Nauar. *in manuali, cap.* 21. *num.* 2. & Medin. *in ſua inſtruct. confeſſor. c.* 14. §. 9. Ergo eodem modo in noſtro caſu.

Nihilominus vrget dubium, vtrùm ſatisfaciat præcepto, qui preces canonicas inceptas interrumpit animo repetendi iam recitatas, ſed poſtea non reperit? Cui ſatisfit dicendo non opus eſſe repetere, quia iam ſatisfecit præcepto, cùm fecerit opus ab Eccleſia præſcriptum præcipiente, vt recitetur Officium abſolutè, & non animo repetendi. Cùm ergo ſimpliciter Eccleſia præcipiat quotidie recitari Officium diuinum, & non præcipiat recitari animo repetendi, iam recitans ſatisfecit præcepto, nec tenetur repetere. Vaſq. *in opuſc. de benef. c.* 4. §. 1. *dub.* 7. *num.* 114. *verſ. veruntamen, &* 1. 2. *q.* 100. *art.* 9. Paul. Squillas *p.* 1. *dub.* 22. Naldus *verb. Diuinum officium, n.* 3. *&* 8. Francol. *de temp. cap.* 27. Henriq. *de Miſſa, c.* 25. *n.* 6. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 2. *punct.* 10. *ad finem*, & Molfeſ. *tract.* 5. *cap.* 2. *n.* 4. *&* 52. Nec valet actum agentium non operari vltra intentionem eorundem; quia hoc habet locum in iis, quæ ab ipſorum intentione pendent. Adimplere autem præceptum recitandi pendet ab intentione Eccleſiæ, non verò ab intentione recitantium, quæ debet eſſe conformis intentioni Eccleſiæ.

Sed quid dicendum de eo, qui recitat preces horarias, nolens tunc præcepto ſatisfacere, ſed habens in animo iterum eas dicere ad ſatisfaciendum præcepto? Reſpondeo ſatisfeciſſe, nec teneri ex vi præcepti Eccleſiaſtici repetere iam recitata, quæ ſimpliciter præcipit quotidie recitari diuinum Officium. Aragon, *ſuprà, q.* 83. *art.* 13. Garcia *de benefic. part.* 3. *cap.* 1. *num.* 198. Reginald. *lib.* 18. *num.* 150. & Bonacin. *diſput.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. §. 1. *num.* 31. & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſ. *in cap. dolentes, num.* 17. *&* 18. *de celebratione Miſſarum.*

Vltima obſeruatio, an poſſit Epiſcopus obligare conſti- 13.

conſtitutos in minoribus ad aliquas preces fundendum? Affirmat Nauarrus *de oratione, cap.7.n.13.* Negat tamen Sotus *lib.10.de iuſtitia, q.5. art. 3.* niſi vbi fuerit conſuetudo recitandi eas preces, tunc ſi Èpiſcopus præciperet aliquas preces recitari, præceptum vim haberet, tanquam de re bona, nec difficili, non tamen, vt quotidie recitarentur: eſſet enim tunc graue præceptum, Azor. *d.lib.10.cap.5. q.3.& 4.* Sà *verb.hora, num.5.* Leſſ.*lib.2.c.37.dub.9. num.46.* de hoc dubio infrà *§.4.num.1.*

Difficultates circa ſuperiorem doctrinam in præcedenti §. contentam.

§. II.

EPITOME.

1. *Hæretici damnant horas canonicas ab Eccleſiaſticis recitandas.*
2. *Quale peccatum recitare, ſed non ſtatis horis, & ordine præpoſtero?*
3. *Officium vnius diei commutare in officium alterius, an ſit mortale?*
4. *Matutinum ſine laudibus an recitari poſſit, & an nocturna ſeparatim recitari poſſint?*
   & an liceat recitare prius poſteriorem partem horæ, quàm priorem, n.5.
6. *An recitans priuatim teneatur ſe audire dum recitat?*
7. *Oratio publica conſtituta ex precibus canonicis iuſſu Eccleſiæ, an habeat aliquem effectum ex opere operato, & quid de oratione Dominica?*
8. *Quale peccatum ſit non recitare horas publicè ſtatis temporibus?*
9. *Inuertere ordinem circa tempus recitandi publicè quando non ſit peccatum?*
10. *An Epiſcopi obligentur ad horas canonicas in Choro?*
11. *An Prælati inferiores Epiſcopo teneantur recitare in Choro?*
12. *Vtrùm Officium veſpertinum in Quadrageſima ſit ſoluendum ante prandium?*

1. CONTRA formam recitandi Officium diuinum inſurgunt hæretici damnantes illam tanquam inutilem, ſine vllo fundamento in odium Eccleſiæ Romanæ, teſte Ænea Siluio *de origine Bohemorum, tom.3.cap.21.* Facilè tamen ſoluitur eorum impietas, cùm ſole clarius conſtet formam precandi, & orandi Deum per horas canonicas eſſe piam, & ſanctam, & vbique laudabilem, & à S.Eccleſia inſtitutam, ac retinendam omnino, quicquid hæretici impiè, & impudenter fremant, cùm impleatur per has preces monitum Chriſti Domini Lucæ 18. *Oportet ſemper orare, & nunquam deficere,* & iuxta illud, *Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem.* & Apoſt.1 *ad Theſſalon.5. Sine intermiſſione orate,* & *ad Epheſ.5. Implemini Spiritu ſancto, loquentes vobiſmetipſis in Pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus cantantes, & pſallentes in cordibus veſtris Domino, gratias agentes ſemper pro omnibus in nomine Domini* IESV *Chriſti, & Deo Patri.* Conſonat Beda *in cap.18.Lucæ,* vbi explicat illud, oportet ſemper orare, per hæc verba, *Dicendum eum ſemper orare, qui Canonicis horis quotidie iuxta ritum Eccleſiaſticæ traditionis pſalmodiis, precibúſque conſuetis Dominum rogare, & laudare non deſiſtit,* & hoc eſſe, quod Pſalmiſta dicebat, *Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo.* Sic ille. Ex quibus patet quàm pium, & ſalutare contineant preces canonicæ, quæ conſtant ex Pſalmis à ſancto Spiritu dictatis, & breuiter omnia fermè myſteria ſacræ Scripturæ per modum laudis, vt ait Dionyſ.*de Eccleſiaſt. Hierarch.c.3.p.3.* nec non ſelectiſſima totius veteris, & noui Teſtamenti, ac ſanctorum Patrum documenta.

Quale peccatum ſit non recitare preces cano- 2.
nicas ſtatutis horis, neque ordine ſeruato? Quo ad primum, dico iure ſuis temporibus ſingulas preces canonicas eſſe dicendas. Ex cauſa tamen, & ob negotia, quæ paſſim occurrunt abſque vllo peccato poſſe anteponi, vel poſtponi tempus illarum; & ſatius eſt præuenire, & anteponere. Probatur ex *c. presbyter, de celebratione Miſſarum, verb. veſperámque perſoluat.* Conueniúntque omnes melius eſſe anteponere propter eam cauſam, quòd attentiùs, ſtudioſiùs, & religioſiùs recitari ſoleant: ideo manè, ſi diuinum Officium recitetur vſque ad veſpertinum, nullum eſt peccatum, quando fit ob aliquam ex ſupradictis cauſis. Erit tamen veniale ſine cauſa anteponendo, vel poſtponendo recitare officium: ab omnibus tamen traditur præponere officium prouidentiæ eſſe; poſtponere autem negligentiæ tribui, Azor *ſupra lib.10.c.9.verſ. tertiò quæritur,* Filliuc.*de horis, tract.23. c.8. n.269. & n.270.* dicens ex rationabili cauſa poſtponere intra eandem diem recitationem non eſſe peccatum veniale: ex ſola voluntate id facere poſſe eſſe peccatum, ſicut anticipare ſine cauſa, ſi anticipatio eſt extraordinaria, erit veniale.

Quoad ſecundum recitare ordine præpoſtero, hoc eſt, ante laudes primam, vel veſperum ante primam, non eſſe mortale, tradunt Leſſius *d. lib.2. cap.37.dub.12.num.80.* Tolet.*lib.2.cap.13.* Bonacin. *de horis canonicis, diſp.1. q.3. punct. 4. num.2.* reſoluens nec venialiter peccare, ſi faciat ex iuſta cauſa: vnde inferunt poſſe recitari matutinum à ſubdito cum ſuperiore ad Solis occaſum, etiam ſi nondum recitauerit Completorium, recitando poſtea illud; & eodem modo, qui ab amico inuitatur ad recitandam primam, cùm ipſe nondum recitauerit matutinum, poſſe cum eo recitare primam, & poſtea recitare matutinum, Vaſquez *in opuſculo de benefic. cap. 4. §. 1. art.2. dub.4.* Suar. *lib. 4. de horis Canonicis, cap. 24. num. 4. verſ. altera mutatio,* Azor. *dict. lib.10.cap.10. quæſ.1.* & Filliuc. *dict. cap. 7. num.232.* Id autem fieri ſine cauſa ſecluſo contemptu, eſt veniale tantùm, quia eſt inuerſio debiti ordinis, & defectus in accidente.

Quid ergo de commutantibus officium vnius 3.
diei in officium alterius diei? Sunt qui putent peccare mortaliter ſi quis recitet officium feriæ tertiæ, vel quartæ, loco officij feriæ quintæ, & in die Sabbato Officium de Sanctis redimendi temporis cauſa, omiſſo officio feriæ quintæ, vel Sabbathi, ita Suar. *d. lib.4. cap. 11. num.6. & cap. 23. num.12. & 14.* Bellarmin.*tom.3. lib. 1. controuerſ. 3. cap.18.* Garcia *de benefic.part.1. cap. 1. num.150.* Philiarc. *part. 1. lib.1. cap. 6. concluſ.6.* Filliuc. *dict. tractat. 23. cap.8. q.2. num.186. & cap. 7. q. 3.* Graſſis *deciſ. lib.2. cap.51. num. 10.* Ex ea ratione, quia Eccleſia non ſolùm præcipit recitationem diuini Officij in genere, ſed etiam in particulari; ergo, qui aliter preces canonicas recitat, frangit præceptum Eccleſiæ in re graui, & ex conſequenti peccat mortaliter, vt etiam vult vltra præcitatos Tabiena

verb.

verb. hora, q. 10. Nauar. *de oratione, cap.* 19. *num.* 201. Petrus Ledeſm. *in ſumma, p.* 2. *tract.* 9. *cap.* 4. *concluſ.* 16. Fr. Emmanuel *in ſumma, tom.* 1. *cap.* 141. *num.* 3. *& de regul. tom.* 1. *q.* 42. *art.* 8. *ad finem*, Reginald. *in praxi, lib.* 18. *num.* 177. & Naldus *in ſumma, verb. diuinum officium, num.* 16.

Alij contra huiuſmodi clericum ſolùm peccare venialiter in commutatione Officij vnius diei pro Officio alterius, ratio quia iſte ſatisfacit præcepto, quoad ſubſtantiam, quamuis deficiat quo ad modum ſeruandi illud, ita Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 2. *punct.* 10. §. *Quid ſi recitandum*, Syluest. *verb. hora, q.* 12. *num.* 15. Vega *in ſumma, part.* 1. *cap.* 117. *caſu* 17. Azor. *d. lib.* 10. *c.* 10. *q.* 2. Vaſquez *in opuſculo de benefic. cap.* 4. *dub.* 2. Leſſius *d. lib.* 2. *c.* 37. *num.* 77. *prax. Epiſcop. part.* 1. *verb. hora Canonica, num.* 6. & Caietan. *verb. hora, cap.* 2.

Nihilominus prior ſententia eſt certa, & omnino ſequenda, quia non ſolùm mutans officium peccat contra modum præcepti, ſed etiam contra ſubſtantiam, & ideo non adimplet præceptum, quia Eccleſia præcepit non ſolùm recitationem diuini Officij in genere, ſed etiam in particulari, quod multo fortiùs procedit poſt Extrauagantem Pij Quinti, cùm ſit præceptum de officio determinato, & illud omittere dedita opera videtur eſſe contemptus. Philiar. *de horis, cap.* 6. *concl.* 3. vide hac de re Barboſ. nouiſſimè *de Parocho, cap.* 10. *num.* 10. *&* 11. *fol.* 164.

Nauarrus tamen *de oratione, cap.* 19. *num.* 217. ſibi contrarius, & non obſtante quauis reſponſione à ſe data magiſtraliter aſſerit, non eſſe peccatum mortale vno, vel altero die, aliqua tamen de cauſa iuſta recitare ſecundùm aliam regulam, vel Breuiarium, aut de vno Sancto loco feriæ abſente Superiore, qui poſſit diſpenſare. Cauſa autem iuſta videtur neceſſitas repentina ſtudendi, concionandi, prælegendi, iuuandi ad recitandum infirmum, aut Prælatum, vel amicum defeſſum. Excuſabitur autem à repetendo, ſi quis ex obliuione, vel inaduertentia inculpabili recitauerit vnum pro alio officio. ſic ille: quinimo ſine vlla cauſa iuſta ſic recitare, addit non eſſe mortale, modò id faciat tam raro, vt non videatur eſſe contemptus, nec notabilis audacia, cùm non ſit contraire notabiliter menti inſtitutoris, ſequitur Emmanuel Rodriquez *verb. hora, concl.* 3. *c.* 139. dicens non eſſe mortale mutare ordinem Breuiarij Pij Quinti vna vice, vel duabus: ſecus ſi faciat ſæpe quaſi contrarius vnitati, & conformitati, quam Summus Pontifex vult, vt omnes habeant in modo recitandi, quæ vnitas commendata fuit in Concilio quarto Toletano, *cap.* 2. *& Concilio vndecimo, cap.* 3.

Obiicies. Raro mutantes qualitatem officij peccant tantùm venialiter: ergo quamuis id ſæpiùs faciant, non peccabunt mortaliter, argumento illius, qui ſemper in ſacro audiendo omittit audire partem minimam peccat venialiter, ſicut, qui furatur minima ſine intentione etiam continuandi in furto non peccat mortaliter. Similiter in noſtro caſu. Reſpondetur recitantem prima vice animo faciendi id frequenter, vel per multos dies peccare mortaliter, nec ſatisfacere niſi repetat officium iuxta ritum illius diei: ſi tamen recitat ſemel, aut bis, aut tam rarò, vt non videatur notabilis audacia, peccare venialiter: ſi autem frequenter recitet, quamuis ſingulæ recitationes de ſe non ſint ſufficientes ad conſtituendum M. quia fiunt vnaquæque independenter ab alia, peccat tamen M. in hac multiplici recitatione, eo quòd notabiliter tranſgreditur formam recitandi præſcriptam, & aduerſatur menti, & intentioni Summi Pontificis; quæ eſt, vt ſeruetur forma Breuiarij in recitando non ſolùm quoad ſubſtantiam officij, ſed etiam quo ad qualitatem, ſi id frequenter fiat, vt innuitur in conſtitutione poſita in principio Breuiarij Pij Quinti, ibi, *poſthac in perpetuum Horas ipſas diurnas, & nocturnas ex huius Romani Breuiarij præſcripto, & ratione omnino teneri, neminémque ex iis, quibus hoc dicendi, pſallendique munus neceſſariò impoſitum eſt, niſi hac ſola formula ſatisfacere poſſe*. Ex quo oſtenditur, quanto ſe periculo peccandi grauiter exponant, qui dedita opera mutant formulam recitandi.

Quæres igitur, an peccatum ſit in recitando diuidere matutinum à laudibus, & nocturna ſeparatim recitari? Reſpondeo, quamuis matutinum, & laudes vnam horam conſtituant, & ex conſequenti communiter recitentur laudes poſt matutinum ſtatim, non ideo dicendum eſt laudes matutino perſoluto in veſperis diei antecedentis, non poſſe differri vſque in ſequentem diem, ex ea ratione, quia olim erat in vſu dicere laudes prope auroram ſeparatim à nocturnis, ita Nauarr. *de oratione, c.* 3. *n.* 28. *& n.* 64. vbi addit etiam hodie à nonnullis Religioſis fieri ſolere, quod præſertim habebit locum apud illos, qui putant matutinum, & laudes eſſe horas diſtinctas, cùm incipiant per, *Deus in adiutorium meum intende*, quod eſt initium omnium horarum ſecundùm iuſtam iuſtitutionem Damaſi Papæ, ſequitur Azor *d. lib.* 10. *cap.* 8. *q.* 4. Francolin. *tract. de tempore horarum, cap.* 27. Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 9. *ad finem, & cap.* 14. *num.* 9. Reginald. *d. lib.* 18. *num.* 164. *&* 170. & Bonacin. *in ſimili tract. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 3. *num.* 11. vide pro ſequenti dubio Soar. *lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 10. 4.

Poſſe autem nocturnas vigilias diuidi à matutinis laudibus, non omnino conſtat; nam Francol. *de tempore horarum, cap.* 27. *num.* 8. *& ſequent.* negat; Azor *lib.* 10. *cap.* 8. *q.* 4. tuta conſcientia non poſſe diuidi ſine honeſta cauſa, ait, quia habentur tanquam officium vnius horæ, & ex conſequenti ſimul cum laudibus matutinis nocturnas vigilias eſſe recitandas: cauſa tamen honeſta intercedente intra ſpatium trium horarum ſeparatim poſſe recitari, meliùs tradit Filliuc. *tract.* 23. *cap.* 6. *num.* 202. *& n.* 238. vbi abſolutè de interruptione horarum reſpondet ita: Interruptionem vnius horæ ab alia, etiam vnius nocturni ab alio, ſi non ſit nimia, ſed proportionata antiquæ conſuetudini, vt ſi non excedat tres horas, non eſſe condemnandam peccati alicuius; quia ſic etiam olim fiebat, ſequitur Auguſt. Barboſ. *in c.* 1. *de celebratione Miſſarum, n.* 6. qui tamen hoc loco debent intelligi de interruptione vnius horæ ab alia, aut vnius nocturni ab alio; non autem de interruptione inter partes eiuſdem horæ, vel inter Pſalmos eiuſdem nocturni, quæ ſi fuerit notabilis, & moralis, & ſine rationabili cauſa, erit peccatum veniale ſaltem, vt notat Filliuc. *vbi proximè n.* 239. ſed de hac interruptione diximus §. *præcedenti, n.* 12. *verſ. Decima obſeruatio.*

Accedit, an liceat recitare aliquando priùs poſteriorẽ partem vnius horæ, videlicet primæ, quàm 5.
priorem ſine onere repetendi? Videtur eſſe mortale, ſine rationabili cauſa inuertere ita ordinem, vt priùs recitetur poſterior pars, quàm prior. Nihilominus puto eſſe veniale graue, ſi abſque cauſa ita recitetur, ex eo, quia nemo dicet peccare mortaliter illũ, qui die feſto audiuit ſine cauſa rationabili

poſteriorem partem vnius Miſſæ, & multo pòſt audiuit priorem alterius, & tamen ſicut hora canonica eſt oratio, quæ debet dici ſine interruptione, ſic etiam Miſſa eſt ſacrificium vnum, quod debet audiri ſimul, & tam in audiente, quàm in recitante eſt obligatio non interrumpendi horas, & Miſſam: & quamuis maior videatur eſſe inordinatio in recitante, quàm in audiente, quod fatemur, non eſt tamen talis in recitante, vt ſi ſuppleatur paulo pòſt conſtituat mortalem culpam, & obligationem repetendi ab initio inducat.

Ex ſententia tamen Pauli Fuſci *de viſitatione, lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 19. & Pelagij *de planctu Eccleſiæ, lib.* 2. *cap.* 17. & Nauarri *in manuali, cap.* 25 *num.* 97. *& de horis Canonicis, cap.* 1. *num.* 2. eſt mortale recitare ordine præpoſtero horam ante horam, veluti tertiam ante primam, vel verſus, aut Pſalmos; contrarium tamen ſequimur cum Suario *tom.* 2. *lib.* 4 *cap.* 24 *per totum.* Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 80. Bonacin. *eodem titulo, diſp.* 1. *punct.* 4. *num.* 2. & Vaſquez *in opuſculo de beneficiis, cap.* 4. §. 1. *art.* 2. *dub.* 4. quos ſequitur Illuſtriſſimus Primas *in cap. presbyter* 2. *diſt.* 91.

6. An recitans priuatim teneatur ſe audire dum recitat? Hoc dubium oritur ex §. *præcedenti, num.* 9. vbi quæſitum eſt, qua voce recitandæ ſint horæ Canonicæ? Dicendum eſt requiri vocem ſenſibilem, & talem, vt ab aliis exaudiri poſſit, quando quis cum alio recitat; quòd ſi ſolus recitet, ſatis eſt, vt ſe exaudiat, vel exaudire poſſit impedimentis ſublatis, Concil. Baſilien. *ſeſſ.* 21. vbi dicitur eos, qui priuatim recitant, non debere in gutture, vel inter dentes voces, ſeu dictiones efformare. Ex eo fundamento, quoniam vix poteſt dictio efformari, quæ ab ipſo recitante non audiatur ſublatis impedimentis, quod requiritur, vt recitans deprehendat ſe ſatisfacere præcepto recitandi. Probabile tamen eſt quod tradit Azor. 1. *p. inſtitut. moral. cap.* 11. *q.* 5. ſufficere, vt vox formetur motis labiis, quamuis à nullo, neque ab ipſo vocem pronunciante audiri poſſit, quod affirmat Filliucius *diſt. tract.* 23. *c.* 4. *n.* 117 pro ſcrupuloſis, aliter enim vox audibilis eſſe debet ſaltem ab ipſomet recitante, vt tradit Suar. *d. lib.* 4. *c.* 7. *n.* 6. *verſ. tertio verò addo,* vbi concludit in ipſo præcepto orandi vocaliter intrinſecè includi obligationem ita orandi, vt queat recitans percipere orationem ſuam, per ſe loquendo, & certus reddatur, quòd vocem protulerit.

7. Conſequens eſt dicere, an oratio publica, quæ in precibus canonicis à clero funditur, & quæ iuſſu Eccleſiæ fit, habeat aliquam vim ex opere operato, quamuis recitantes ſint in mortali culpa? hæc quæſtio oritur ex §. *præcedenti, n.* 11. vbi dictum eſt horas canonicas publicas eſſe ſub præcepto. Pars affirmans ex eo oſtenditur, quia clerici orant publicè iuſſu Eccleſiæ, dum recitant preces horarias: igitur illorum precibus aliquis effectus reſpondere debet ratione meritorum Eccleſiæ, etiamſi Clerici recitantes nihil mereantur, nempe quòd ſint in mortali, ſicut dominus per ſeruum improbum eleemoſynam erogando, fructum non amittit ſuum, licèt ſeruus ſit malus. Eodem modo preces canonicæ, quæ iuſſu Eccleſiæ, ac nomine ſoluuntur, ſuo fructu non deſtituentur, etiamſi clerici non ſint in ſtatu gratiæ, ita ſentire videtur Gabriel *in Canone Miſſæ, lectione* 57. quem ſequitur Nauar. *de oratione, c.* 19. *n.* 59. *&* 60. dicens eſſe aliquot orationes, quæ per ſe non innitendo meritis perſonæ, ex opere operato ſuum operantur effectum: de quarum numero eſt Miſſa, ſecundùm D. Thomam *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 1. *art.* 1. *quæſtiun.* 3. quin & orationem Dominicam cum omnibus horis Canonicis propter virtutem illis inhærentem ex inſtitutione Dei, aut ipſius Eccleſiæ.

Nec refert illud *Ioan. cap.* 9. *Peccatores Deus non exaudit,* quia reſpondetur à D. Thoma *in* 4. *diſt.* 45. *q.* 2. *art.* 1. *quæſtiun.* 3. orationem peccatoris, quatenus eſt ipſius, nihil prodeſſe aliis, prodeſſe tamen quatenus eſt Eccleſiæ, aut alicuius alterius iuſti, ita Nauar. & Azor 1 *p. lib.* 9. *c.* 32. *verſ. ſecundò quæritur,* videtur aſſentire, quamuis verſ. *Attamen,* diſſentit, non tamen omnino, dicens non eſſe idem iuris de precibus horariis, & de Oratione Dominica, quod de orationibus, quæ in Miſſæ ſacrificio funduntur, quod in rigore ita videtur, quia in Miſſæ ſacrificio orationes miniſterio Sacerdotis ipſa Eccleſia offert, & ipſe Deus acceptas, & gratas habet, nec non Eccleſia ipſa etiam orat: nihilominus tanquam pium dici poteſt idem de horis Canonicis, quæ iuſſu Eccleſiæ funduntur, & quandam vim accipiunt ex parte diuini, & Eccleſiaſtici mandati, vt ait Gabriel *ſuprà.* Atque ita dicendum eſt poſt orationes, quæ funduntur in Miſſa à miniſtris Eccleſiæ, quatenus ſunt illius miniſtri, magis ſecuræ ſunt Pater noſter, & Aue Maria, iunctis horis canonicis, & aliis à Sancta Matre Eccleſia inſtitutis: eo quòd ſecundùm Gabr. *in Cano. Miſſæ lectio.* 57. *col.* 2. & Nauar. *d. c.* 19. *verſ. quarta concluſio, num.* 62. operantur aliquid ex opere operato, non obſtantibus demeritis recitantium. Cunha *diſt.* 49. *in ſumma, num.* 1. *&* 2. *& ſequens.*

Porrò non eſt dubium eſſe peccatum de ſe in recitandis horis Canonicis publicè non ſeruare tempus ſtatutum, quod præſcribit laudabilis, & probata conſuetudo cuiuſlibet Eccleſiæ, vel Prælati ordinatio. Eſt communis ſententia, quam docet D. Antonin. 3 *p. tit.* 13. *cap.* 4. §. 4. vbi vult pronunciandas eſſe preces horarias propriis temporibus ſecundùm morem patriæ, aut regulam, ſequitur Sylueſt. *verb. hora,* §. 9. *n.* 9. Caiet. *eodem verbo,* §. *quoad quartum,* Ledeſma 2. 4. *q.* 16 *art.* 6. *dub.* 1. Nauar. *de oratione, c.* 3. *n.* 39. Quand. *in* 4. *diſt.* 16. Viguer. *de orationis neceſſitate,* vbi dicitur prædictas horas conuenienti tempore recitandas, & habetur *in cap. presbyter, de celebratione Miſſarum,* quod eſt intelligendum ſecundùm morem patriæ, aut ſtatuta. 8.

Hoc poſito, oritur difficultas, verùm ſit mortalis culpa in publica recitatione horarum non ſeruare debita tempora? Affirmat Nau. *d. c.* 3. *n.* 39. *& n.* 63. *& c.* 21. *n.* 29. Angel. *verb. hora, n.* 22. Sylueſt. *eodem verbo, n.* 10. dicentes Prælatum non procurantem, vt horis debitis officium ſoluatur publicè, peccare mortaliter, quod etiam præcipitur *in Clement.* 1. *de celebratione Miſſarum, verb. Sancimus,* ibi, *vt in Cathedralibus, regularibus, & Collegiatis Eccleſiis horis debitis deuotè pſallatur, in aliis verò conuenienter, & debitè celebretur diuinum, diurnum, & nocturnum officium, ſi Dei, & Apoſtolicæ Sedis indignationem euitare voluerint, ſolicitam curent diligentiam adhibere.* Hæc ibi. 9.

Contraria ſententia eſt Caietani *verb. hora, q.* 9. dicentis non eſſe mortale, etſi quandoque negligentia magna intercedat, dummodo tamen communiter ſeruetur conſuetudo; atque ita iuxta Caietanum *verb. hora, q.* 9. erit veniale, quamuis fiat ſine rationabili cauſa, & ex magna negligentia, ſequitur Armil. *verb. hora, num.* 17. quæ ſententia eſt probabilis valde, præſertim, quando non ſequitur notabile detrimentum diuini cultus, & fiat variatio temporis conſueti rarò, videlicet

vdelicet ſemel, aut bis, nec ſequatur ſcandalum, quamuis nulla detur cauſa. At verò ſi communiter varietur tempus horarum ex Prælati negligentia, erit peccatum mortale, & ita eſt intelligendus Angel. & Syluester *ſuprà*. Ex rationabili autem cauſa tempus conſuetum præueniri poteſt, ſicut cùm facienda eſt proceſſio, vel prædicatio, celebratio Ordinum, aut Synodi, vt Viguerius ſuprà cum Angelo, Syluest. *n.* 11. *ſuprà*, Palud. *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 5. nec requiritur cauſa publica, ſed ſufficit priuata arbitrio prudentis. Nec tempus debet ſumi mathematico modo, ſed lato, vt aiunt Armil. & Syl. *ſuprà*.

10. An Prælati, & Epiſcopi obligentur ad eaſdem horas in choro? Reſpondeo, quamuis Syluester *verb. hora quæſt.* 10. & Angelus *num.* 26. affirment, verius eſſe, non teneri, niſi fortè aliquibus diebus ſolennioribus ex conſuetudine, & propter ædificationem publicam. Ducor ex *cap. vltimo diſt.* 92. vbi numerantur Presbyter, & inferiores clerici, & nihil dicitur de Epiſcopo tamquam conſtituto in ſubliminiori ordine. Secundò id colligitur ex *cap. Epiſcopus. de conſecrat. diſt.* 2. per hæc verba, ibi: *Epiſcopus ſi infirmitate non fuerit impeditus, Eccleſia cui proximus fuerit, die Dominico deeſſe non debet.* Ex quibus verbis infertur aliis diebus abeſſe poſſe ſine excuſatione infirmitatis, ſub qua quælibet alia æquiualens continetur. ita Soar. *lib.* 4. *de oratione, cap.* 10. *num.* 12. *&* 13. vbi ait in hoc caſu non obligari ex vi huius capitis, niſi ex quadam decentia. Quinimò intereſſe diebus Dominicis non oſtenditur pro horis canonicis, quia poteſt de Miſſa ſufficienter intelligi, & onera ſunt reſtrigenda, ſequitur Filliuc. *tract.* 23. *de Religione, cap.* 4. *num.* 136. *&* 137. Nec refert *cap. peruenit.* 7. *quæſt.* 1. quia ibi dicitur Epiſcopus debere reſidere in ſua Eccleſia, non autem intereſſe choro. Proinde de conſilio poteſt aſſiſtere Miſſæ, & veſperis Dominicis, &

11. feſtis ſolennioribus. Idem dicendum eſt de Prælatis inferioribus habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem, quòd ſi eam non habeant, conſideranda eſt qualitas beneficiorum, & eorum inſtitutio, ſeu conſuetudo, ſecundùm quæ iudicandum eſt de eorum obligationibus.

12. Quæri poteſt, an tempore Quadrageſimæ de præcepto officium veſpertinum ſit ſoluendum ante Cœnam, ſeu prandium? Reſpondetur affirmatiuè, iuxta *c. ſolent. de conſecrat. diſt.* 1. quem textum intelligit Syluester *verb. hora q.* 9. de veſperis quæ publicè dicuntur in Eccleſia, non tamen de aliis, quæ priuatim intra, vel extra eam recitantur, ſequitur Caietan. *in ſumma verb. horarum*, & Nauarr. *cap.* 3. *de oratione, num.* 41. Verùm cùm Breuiarium Pij Quinti ſtatuat ſine diſtinctione, vt à Sabbatho primo Quadrageſimæ veſperæ perſoluantur ante prandium, qui priuatim recitauerit Veſperas poſt prandium abſque rationabili cauſa, peccabit venialiter, iuxta Syl. *vbi ſuprà*, cùm dicat, qui priuatim recitat, ſi prandeat ante veſperas ex cauſa rationabili non peccare.

Quanta debeat eſſe attentio, & deuotio in horis recitandis, vt Officium diuinum ſtudioſè perſoluatur.

§. III.

EPITOME.

1. *Attentio ad recitandum neceſſaria, eſt duplex, interna, & externa.*
2. *Attentio externa eſt triplex, ad verba, ad ſenſum verborum, vel ad Deum, vel ad Chriſti paſſionem, vel ad rem piam. Et quæ ſufficiat?*
3. *Attentio, & intentio requiritur ſaltem implicita, ſeu virtualis.*
4. *Attentio ſaltem ad verba requiritur tanquam conditio neceſſaria, & ſufficit ad implendum præceptum, & quandiu duret?*
5. *Attentio actualis non eſt omnino neceſſaria, virtualis ſufficit, habitualis minimè.*
6. & 7. *Attentio interna an ſit neceſſaria ex præcepto Eccleſiaſtico ad recitandum?*
8. & 9. *Recitans horas Canonicas voluntariè vagus, an adimpleat præceptum?*
10. *Recitans non animo orandi, ſed legendi, non adimplet præceptum: ſecus ſi recitet animo faciendi opus conſuetum.*
11. *Recitans non ſatisfacit occupatus mentaliter rebus magnam attentionem requirentibus.*
12. *Attentionibus ex tribus, quæ ſit perfectiſſima, & quæ ſufficiens?*
13. *Recitans ſine aduertentia Officium diuinum, quando teneatur repetere?*
14. *Satisfacere Officio diuino, & præcepto audiendi Miſſam, an poſſit vnus eodem tempore?*

VT penſum horarum deuotè perſoluatur, neceſſaria eſt attentio, quæ duplex eſt, alia interna, & alia externa. Interna eſt, qua quis eleuat animum ad Deum, vel ad res diuinas, & in ſe erga Deum reuerentiam exhibet: nam, qui cum Deo vult colloqui, & ab illo aliquid petit, aut intendit laudare, conuenienti modo nititur hoc facere, & cum intentione laudandi Deum. 1.

Externa autem attentio eſt triplex, vel circa verba, vel ad ſenſum verborum, vel ad Deum, vel ad Chriſti paſſionem, vel ad aliam rem ſanctam cum intentione laudandi Deum, & hoc modo impletur præceptum, Nauarr. *de oratione, cap.* 13. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *quæſt.* 2. *punct.* 10. *verſ. quomodo ſit recitandum*, Sa *verb. hora, num.* 20. Azor *p.* 1. *inſtit. lib.* 10. *cap.* 12. *q.* 1. *cum ſequent.* & præſertim *q.* 6. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 11. *à num.* 63. alij verò addunt attentionem ad id quod petimus à Deo, adduntque, quamuis ex his attentionibus ſufficere, vt ſatisfiat præcepto, nimirum ſufficere attentionem ad verba, vel ad ſenſum eorum, aut ad id quod petitur, aut ad Deum, qui oratur. 2.

Requiritur ergo ad recitandum deuotè attentio, & intentio, intentio ſaltem debet eſſe implicita, & virtualis, iuxta regulam, quæ docet ad ſatisfaciendum præcepto neceſſariam eſſe intentionem faciendi opus præceptum, Bonacin. *de legibus, diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 10. *num.* 2. eo quia non cenſetur loqui cum Deo, qui cum eo loqui non intendit: item quia recitare Officium diuinum eſt actus humanus, & non poteſt exerceri ſine intentione orandi: vnde non ſatis eſt pronunciare verba exteriùs, niſi proueniant ex libero arbitrio, & cum affectu orandi, Nauarr. *de oratione, cap.* 13. *num.* 14. Suar. *cap.* 3. *n.* 3. Filliuc. *tract.* 23 *cap.* 3 *num.* 70. Bonacin. *diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. §. 2. vbi concludit, ad ſubſtantiam orationis requiri intentionem formalem, aut virtualem. 3.

Attentio ſaltem ad verba, vt deuotè recitetur, requiritur tanquam conditio neceſſaria, & ſufficit attentio virtualis ad ſatisfaciendum præcepto. Dicitur virtualis illa, cum qua quis incipit orare, & virtute illius proſequitur orationem; eſto inter recitandum inuoluntariè huc atque illuc diſtra- 4.

Digitized by Google

ctus vagetur,& ſufficit ad implendum præceptum, duratque virtualiter,niſi expreſsè, vel tacitè reuocetur. Et hæc reuocatur expreſsè, quando recitans voluntarius non attendit: tacitè reuocatur, quando recitans attendit ſe vagari,& non repellit vagationem, nec reducit mentem ad attentionem. Attentio habitualis eſt illa, qua quis ex vſu, & habitu recitat ſine aduertentia in principio; attentio actualis eſt illa, qua quis attendit, actu vel ad verba, vel ad ſenſum verborum, vel ad paſſionem Chriſti,& hæc ſufficit ad implendum præceptum,cùm ſit fortior attentio; non tamen eſt neceſſaria omnino: eſt enim ſatis difficile ſemper actualiter attendere,quin imò impoſſibile obligari; & ideo oratio ſubſiſtit ſine attentione actuali, non tamen ſine virtuali: habitualis autem non ſufficit ad ſatisfaciendum præcepto, Filliuc. *tract.* 23. *cap.* 3. *ex num.* 69. *vſque ad num.* 73. vbi de attentione & intentione orandi,& *à n.* 74. vbi de attentione interiori, & exteriori, & *cap.* 8. vbi de attentione neceſſaria in priuata recitatione ex *num.* 250. *cum ſequentibus*, Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 11. *per totum*, Soar. *lib.* 3. *cap.* 3. vbi de intentione orandi,& *cap.* 4. vbi de attentione neceſſaria formali, vel virtuali, *num.* 3. & *num.* 5. vbi concludit vocalem locutionem ad Deum ſine vlla mentis attentione non eſſe orationem,& in ſpecie Bonacin. *diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. §. 2. *n.* 16. & *ſequent.* vbi de his plenè.

5. Quare ad ſatisfaciendum præcepto, concluſio ſit attentionem actualem valde conducere, non tamen omnino eſſe neceſſariam,virtualem ſufficere,habitualem neque ſufficere, neque eſſe neceſſariam, Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 2. Azor *d. lib.* 10. *c.* 12. Suar. *cap.* 4. & 26. Filliuc. *tract.* 23. *cap.* 3. *q.* 2. *n.* 73. Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. §. 3. & de iis, quæ pertinent ad priuatim recitantes *diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. §. 2. *num.* 16. *verſ. reſpondeo cum communi:* deinde addo ſufficere attentionem implicitam, & tacitam, ſicut etiam ſufficit intentio implicita orandi,vt notat Nauarrus *de oratione cap.* 13. *n.* 15. Soar. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 6. cum Maiori *in* 4. *diſt.* 12. *q.* 7. quia ſimilis intentio ſufficit ad actum moralem, Filliucius *tract.* 23. *cap. num.* 71. *verſ. ſequitur tertiò*,& Malderus *tract.* 10. *cap.* 2. *dub.* 2. *pag.* 645. His adde in intentione orandi includi attentionem, eo quia intendens aliquid facere, ad id quod intendit, attendit. Nihil enim eſt volitum quin præcognitum.

6. Obiicies attentionem internam non eſſe neceſſariam ex præcepto Eccleſiæ: ergo ſufficit ad implendum præceptum pronunciare integrè omnia exteriùs, quamuis recitans interiùs diſtrahatur ſponte; ex eo fundamento, quoniam Eccleſia non poteſt præcipere, aut interdicere actus internos, ſed ſolùm externos, confirmatur ex *cap. dolentes, de celebratione Miſſarum*, vbi non ſimpliciter imperatur, vt ſtudiosè,& deuotè recitetur, ſed cum limitatione in quantum Deus eis dederit, hoc eſt, vitando omnia externa impedimenta attentioni contraria: atque ita non præcipit internam attentionem, nec prohibet internam diſtractionem, ſed ſolùm externam, vt cùm quis exteriùs implicatur iis, quæ non patiuntur internam attentionem: ideo ſi totum officium voce ipſa integrè proferatur, ſatisfacit, quamuis ſine attentione oretur, ita Hoſtienſis *in d. cap. dolentes*, & ſequitur Ioannes Andreas D. Antonin. 3. *part. tit.* 13. *cap.* 4. §. 7. idem docet Roſel. *verb. hora, num.* 3. Angel. *eodem verb. num.* 27. idem putat Medina *de Oratione, quæſt.* 16. eſſe probabile, imò verum, ſuppoſito quòd Eccleſia nequeat directè imperare actum interiorem, quam partem tanquam probabilem tradit Filliuc. *dict. tract.* 23. *cap.* 8. *num.* 253. Azor *dict. lib.* 10. *cap.* 12. *quæſ.* 6. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 11. dicentes Eccleſiam non præcipere interiorem attentionem, ſed ſolùm exteriorem, ita vt ſolùm præcipiat ne quis dum Eccleſiaſticum perſoluit officium, aliquid operis efficiat, quod debitam attentionem auferat: quocirca non peccat mortaliter, & præcepto ſatisfacit, qui ſola mentis euagatione vltrò diſtrahitur.

7. Verius tamen eſt,& probabilius requiri attentionem internam,& externam, adeò vt ſi quis interius vltrò alienis cogitationibus ſe implicet, aut impediat, non adimpleat præceptum Eccleſiæ de horis perſoluendis. Probatur ex *cap. dolentes, de celebratione Miſſarum*, diſtrictè præcipiente, vt Officium diuinum celebretur ſtudiosè pariter, & deuotè. Sed deuotio in actu interno conſiſtit,& exigit attentionem interiorem ad res diuinas, vt ait gloſſa *ibi*, deuotè quantum ad officium mentis. Quare ſecundùm communem peccat mortaliter, qui ſine attentione interiori recitat Officium diuinum, Caietan. 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 13. Nauarr. *de oratione, cap.* 13. *num.* 18. & *duobus ſequentibus*, Maior *in* 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 7. Sotus *lib.* 10. *de iuſt. quæſt.* 5. *art.* 5. *concluſ.* 7. idque etiam confirmat D. Thomas *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 4. *art.* 2. *quæſtiunc.* 4. *ad* 2. Quo loci non tam clarè loquitur, cuius verba ſic habent, *quando*, inquit, *ex propoſito mentem ad alia diſtrahit in orando, tunc ſine culpa non eſt, & præcipuè, ſi in aliis ſponte ſe occupat, quæ mentem diſtrahunt, ſicut ſunt exteriora opera, & ſi ad contrarium mens euagetur, etiam erit culpa mortalis.* Sed D. Thomas non declarat quan- 8.
do euagatio mentis eſt ad contrarium: proinde exponi poſſunt verba illa, ſi ad contrarium mens euagetur, erit culpa mortalis, ſi euagetur ad obiectum contrarium Deo, ac diuino cultui, tunc enim meritò dici poteſt euagatio illa eſſe peccatum mortale, vel ex genere ſuo, vel ex iniuria Dei contra Religionem, cùm mens diſtrahatur ad cogitandum directè aliquid Deo ac diuino cultui contrarium, Suar. ita *lib.* 4. *c.* 26. *n.* 4.

Nihilominus cùm *in d. cap. dolentes*, vtraque præcipiatur attentio, interior ſcilicet, & exterior, non eſt dubium peccare mortaliter,& non implere præceptum, qui vltrò & ſpontè, etiam ſola animi cogitatione diſtrahitur, ita vltra præcitatos, docent Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *quæſt.* 2. *punct.* 10. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 23. *cap.* 6. *quæſit.* 3. & *cap.* 8. *quæſit.* 2. Leſſius *d. cap.* 37. *dub.* 11. *num.* 64. Azor *d. lib.* 10. *cap.* 12. *verſ. ſextò quæritur*, poſt alios ibi, quos referens ſequitur Reginaldus *lib.* 18. *num.* 148. & 151. Molfeſius *cap.* 2. *num.* 8. Malderus *tract.* 10. *cap.* 2. *dub.* 2. *pag.* 643. Moneta *de diſtribut.* 2. *part. quæſt.* 2. *numer.* 20. & alij, quibus accedit Bonacina *ſuprà diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. §. 2. *num.* 4. quia Eccleſia præcipit recitari deuotè, deuotio tamen eſt actus internus: item recitare eſt orare, orare autem non eſt gratum Deo ſine attentione interna, Matthæi 15. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me.*

Nec arbitror Innocentium, Hoſtienſem, Ioannem Andream, Abbatem, & Ancharanum *in cap. dolentes, citato*, docuiſſe contrarium, quia quamuis dixerint, recitantes preces canonicas cum euagatione mentis voluntaria leuiter, & non grauiter peccare, loquuntur de illis, qui recitant cum imperfecta quadam animi diſtractione, & non deliberata; non autem de illis, qui id ſcienter,& ſponte ſua faciunt, Azor *ſuprà*. Nam ij tanquam pſittaci

taci proferunt verba ſine attentione interiori. Et quamuis Eccleſia nequeat directè præcipere actum internum ſeorſim ſumptum, poteſt tamen illum compræcipere, dum præcipit recitari officium deuotè, Bonacina *vbi ſuprà, num. 4. & de legibus, diſp. 1. quæſt. 1. punct. 5. num. 7.* quinimò eo ipſo quòd ad aliquas orationes tenemur ex voto, vel ex pœnitentia iniuncta à Confeſſario, tenemur iure naturali illas attentè recitare, ſicut confeſſionis præceptum requirit dolorem internum.

9. Ex dictis ſequitur peccare mortaliter, qui voluntariè, & cum plena aduertentia occupat ſe dum recitat horarias preces in aliqua re incompoſſibili cum attentione interna, nimirum ſi ſcribat, vel pingat, aut aliud legat; non enim ſatisfacit præcepto, ſed tenetur repetere ſub mortali, Nauarrus *d. cap. 13. num. 47.* Graffis *part. 1. deciſ. lib. 2. cap. 52.* Azor *d. cap. 12. quæſ. 7.* Toletus *lib. 2. cap. 13.* Suar. *d. cap. 26. num. 21.* Paulus Layman. *lib. 4 tractatu 1. cap. 5. num. 12.* & Auguſtinus Barboſa *in d. c. dolentes, num. 19. ad finem.* ſecus, ſi inaduertenter, aut inuoluntariè recitat officium, detineturque in re aliqua incompoſſibili cum attentione; nam tunc ſatisfacit præcepto, eo quòd illa diſtractio eſt inuoluntaria, cum qua poteſt ſtare virtualis attentio, Soarez *d. cap. 26. num. 20.* Filliucius *ſuprà cap. 8. num. 255.* Nec obeſt aduertere ſe alia cogitare, quia ſi non aduertit ſe ab oratione diſtrahi, ſatisfacit præcepto, quia inuoluntariè diſtrahitur, quod notandum eſt pro ſcrupuloſis, qui ſæpe repetunt horas, & ſemper committunt eaſdem, vel maiores imperfectiones. Quare vt detur obligatio repetendi, non ſufficit, vt aliquis aduertat ſe cogitare ad alia, ſed requiritur, vt aduertat ſe per has cogitationes diuerti ab oratione, Soarez *d. cap. 26. n. 20.* Filliuc. *d. n. 255.* & Bonacina *d. §. 2. n. 13. verſ. dico voluntariè.*

10. Sequitur etiam, qui animo non orandi, ſed legendi tantùm recitat, non ſatisfacere præcepto, ſed peccare mortaliter, Soarez *dict. lib. 3. cap. 4. & lib. 4. cap. 26. num. 13.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. quæſ. 63.* Vaſquez *in opuſculo de beneficiis, cap. 4. §. 1. art. 3. num. 103. & 1. 2. diſp. 160. num. 30. & ſequent.* Reginald. *d. lib. 18. num. 148.* quia detinetur in re exteriori incompoſſibili cum attentione interna: ſecus ſi detineatur in re exteriori non incompoſſibili cum attentione interiori, vt ſi recitet preces canonicas dum ſe veſtit, vel exuit, vel ambulat, vel dum faciem lauat, aut menſam ſternit, ita præcitati, quibus accedit Auguſtinus Barboſa *in d. cap. dolentes, de celebr. Miſſar. d. n. 19.* & Bonacin. *d. punct. 2. §. 2. n. 12.*

Item ſatisfacit, qui recitat preces cum confuſæ apprehenſione, & propoſito faciendi opus conſuetum, ſufficitque accipere Breuiarium de more, & incipere recitare, cenſetur ſe velle præcepto ſatisfacere, Sotus *lib. 10. de iuſtitia quæſt. 5. art. 5.* Suarez *lib. 3. cap. 3. num. 6.* Leſſius *d. cap. 37. dub. 11. num. 71. & 72.* neque opus eſt ſemper in principio officij proponere aliquem diſtinctè ſe velle recitare attentè, & reuerenter: ſicut ſatisfacit, qui vadit ad Eccleſiam de more vt ibi recitet, quamuis poſtea inuolumtariè diſtractus recitet: habet namque intentionem attendendi, cùm intentio non ſtet ſine attentione, ita Doctores citati.

11. Sed quid dicendum de eo, qui ſe occupat in actionibus purè mentalibus impedientibus attentionem, aut requirentibus magnam attentionem? Reſpondeo eſſe mortale recitare notabilem partem officij actiones illas exercendo, eo quia actiones ſimiles, puta cogitandi, & diſcurrendi circa rem philoſophicam occupant totum intellectum, illumque abſorbent, ita vt attentio recitandi neceſſaria pro Officio diuino nullatenus relinquatur: proinde grauiter peccat, qui non eſt attentus voluntariè in parte notabili. D. Antoninus *2 part. tit. 9. cap. 9. §. 3.* tamen in hanc partem non omnino inclinat, ſed eſſe valde hoc reprehenſibile ait, & vix ſufficere ad ſatisfaciendum præcepto. Nihilominus abſolutè eſſe mortale ſic recitare notabilem partem, Soar. ait *lib. 4. cap. 26. num. 21.* vbi dicit hanc ſententiam eſſe multorum, quem ſequitur Filliuc. *tract. 23. cap. 8. n. 259.*

Quæres item, quæ ex tribus attentionibus, videlicet ad verba, ad ſenſum verborum, & ad Deum, 12.
vel paſſionem Chriſti, aut ad aliquid aliud pium & ſanctum, ſit perfectiſſima, & perfectiſſimus modus orandi? Reſpondeo perfectiſſimam attentionem, & perfectiſſimum modum recitandi eſſe illum quo ita recitas, vt ſenſum verum Pſalmorum, & cæterorum aſſequatis, & illi affectum vbique accommodes. Poſt hanc attentionem, ſeu modum recitandi quando ſenſum verborum non percipis, oportet aliquod de diuinitate attributum, vel myſterium de humanitate Chriſti, aut paſſione illius dum recitas, meditari: non enim opus eſt circa verba detinere, & attendere, niſi quantum opus eſt, ne illa prætermittas, qui modus recitandi infimus eſt, ſufficitque hæc minima ex attentionibus attentio, quæ eſt fundamentum cæterarum, & ſine illa non adimpletur præceptum recitandi, cùm ſemper integrè, & ordinatè recitari debeat officium, quod ſine attentione ad verba fieri nequit: attamen non eſt opus cum reflexione attendere ad verba, ſed ſufficit pronunciare illa integrè, & ordinatè, nec omnino eorum obliuiſci, ita Soarez *d. cap. 26. num. 23. verſ. dicimus ergo,* & Filliucius *dict. cap. 8. num. 257.* vbi *num. 258.* addit attentionem ad verba ſufficere, modò adſit animus orandi, & vacandi Deo, hoc eſt, intentio, quæ includit attentionem aliquam internam ſaltem confuſam ad Deum, vt notat Leſſius *dub. 11. numer. 69.* ex D. Thoma *2. 2. ſuprà art. 13.* vbi ait eſſe maximè neceſſariam attentionem circa finem orationis, id eſt, circa Deum, & ea, quæ à Deo petuntur, & ſic intelligendi ſunt, qui dicunt attentionem ad verba ſufficere, ſuppoſito animo orandi, qui animus includit attentionem quandam, ſaltem confuſam ad Deum, & ad verba, quæ ſufficit; nam, qui vult orare, eo ipſo vult attentionem habere, & reuerentiam debitam Deo exhibere.

Dixi ex Suario ſuprà ſufficere proferre verba 13.
integrè, & ordinatè, & eorum non obliuiſci. Ex quo ſequitur illum, qui ſine aduertentia partem notabilem officij perſoluit variis cogitationibus diſtractus, teneri repetere? Reſpondeo negatiuè, quia mentis euagatio non eſt voluntaria, eſto ita totum officium recitet, ſi à principio rectè attendit; ſiquidem ſatisfecit, & attendit virtualiter, quamuis poſtea non recordetur ſe dixiſſe hos, vel illos Pſalmos, ſufficit non meminiſſe ſe illos non dixiſſe, & ſatis eſt habere rationem iuſtam credendi quod iam dixerit illos: nec non iuſtè credit, qui meminit ſe incepiſſe talem lectionem, vel Pſalmum; imò verò talem horam, & poſtea ſeſe inuenit in fine, aut legens per librum, aut recitans memoriter ea, quæ recitando cœpit, & errare communiter non ſolet, ita Nauarrus *de oratione, notabil. 13. num. 28. & num. 29. & notab. 10. num. 37.* & eſt de mente Maioris *in 4. diſt. 12. quæſt. 7. col. 3.*

Sequitur

ſequitur Azor *dict. lib. 10. cap. 12. quæſit. 12. verſicul. ſed quid de eo.* Quibus ſcrupuloſis mederi oportet illis perſuadendo, vt nihil repetant, quia ſi ſemel eis concedas, vt dicta repetant, tantum abeſt, vt acquieſcant, vt tertio, & quarto iterata à principio, quinto, & ſexto replicabunt.

14. Accedit vulgaris quæſtio, an qui diuinum Officium fundit, & pariter Miſſam audit de præcepto, poſſit vtrunque præceptum adimplere? Sunt, qui negent, ex eo, quia attentio quæ requiritur in recitando Officio diuino, impedit attentionem quæ neceſſaria eſt in ſacro audiẽdo. Nihilominus vtrique præcepto poſſe ſatisfieri probabilius eſt, ſi recitans animum ad Deum ipſum, reſque diuinas attendat, quamuis nihil de verbis, quæ profert, cogitet. Caietanus tamen *in opuſc. tom. 2. tractat. 4.* aſſerit peccare venialiter, quando recitans id facit ſine aliqua excuſatione, & cauſa; ea verò ſubſiſtente nullum eſſe peccatum. Nauarrus tamen *in manuali, cap. 21. num. 8. de oratione, cap. 16. num. 71.* excuſat recitantes à peccato poſt Maior. *in 4. diſtinct. 18. quæſt. 8.* quod probabilius tradit Azor, ac verius ait eſſe, *d. cap. 12. quæſit. 10.* præſertim ſi preces recitentur eo tempore, quo ſacerdos in Miſſa, ſubmiſſa voce Deum orat. Quam etiam partem ſequitur Valentia *tom. 3. diſp. 6. quæſt. 2. punct. 10. §. quomodo ſit recitandum, verſ. ſequitur hinc, ſine limitatione aliqua,* Toletus *lib. 2. cap. 13. num. 12.* Paulus Squillas *de obligat. cleric. 1. part. dub. 35.* & alij communiter, quos referens ſequitur Bonacin. *de Sacramentis, diſp. 4. quæſt. vltim. punct. 11. num. 25. & de hor. canon. diſp. 1. quæſt. 3. punct. 2. num. 14.* ex eo fundamento, quia attentio diuini Officij non eſt incompoſſibilis cum auditione Miſſæ, & hæc ab eodem haberi poteſt, cùm corporaliter interſit Sacrificio Miſſæ, & mentaliter attendendo ad res diuinas, quæ attentio ſufficit pro diuino Officio, & vna eademque attentione poteſt ſatisfieri vtrique præcepto Miſſæ, & diuini Officij, vt expreſsè Nauarrus *de oratione, cap. 13. num. 35.* Henriquez *de Miſſa lib. 9. cap. 25. §. 5.* Suar. *tom. 3. quæſt. 88. ſect 3. in fine,* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 1. quæſt. 83. n. 307.* Reginald. *in praxi lib. 19. quæſt. 1. num. 14.* Barboſ. *in d. cap. dolentes, num. 21.*

Qui teneantur ex præcepto recitare preces horarias?

§. IV.

EPITOME.

1. & 2. *Clerici in ſacris tenentur recitare preces canonicas, non autem clerici in minoribus, & an Epiſcopus poſſit illis imponere onus recitandi?*

3. *Clerici in ſacris excommunicati, ſuſpenſi, irregulares, vel degradati, tenentur recitare Officium diuinum.*

4. & 5. *Religioſi profeſſi etiamſi non ſint in ſacris, tenentur recitare, ſi ſunt aſſumpti ad chorum, idem de Monialibus.*

6. *Religioſi quo iure teneantur ad recitandum, & quando excuſentur ab eo onere expulſi, fugitiui, vel diſpenſati ad contrahendum matrimonium?*

7. *Superiores an poſſint diſpenſare cum Religioſis ne recitent?*

8. *Religioſus deputatus ad chorum tranſiens ad conuerſorum ordinem excuſatur ab onere recitandi.*

9. & 10. *Beneficia habentes regulariter tenentur recitare, & quo iure, & quæ beneficia non habeant hoc onus?*

11. *Beneficia habentes in commendã etiam ad tempus, & ad nutum reuocabilem an debeant recitare?*

12. & 13. *Clerici in ſacris & beneficiarij omittentes Officium diuinum quot peccata committant, & quotuplex ſit peccatum omittere omnes horas?*

14. & 15. *Coadiutores beneficiariorum ſimplicium, ſeu Parochorum, an teneantur recitare ex vi coadiutoria?*

16. *Obligatio recitandi quando incipiat, nunquid poſt collationem, an poſt poſſeſſionem?*

17. *Beneficia tenuia habentes, an teneantur ad horas? & quid, qui omnes fructus concedit loco penſionis? & num.* 18

19. & 20. *Litigantes ſuper eodem beneficio quando teneantur recitare? & quid de priuato fructibus ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè?*

21. *Capellanias habentes quando teneantur recitare?*

22. & 23. *Beneficia plura habentes ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè, an teneantur pluries officia recitare, & quid de peccatis, ſi officia omittant?*

24. *Penſionarij recipientes penſiones, vt clerici, quod officium debeant recitare?*

CLERICI in ſacris conſtituti iure Eccleſiaſtico tenentur ad recitandas preces horarias. eſt communis ex *c. dolentes, de celebratione Miſſarum,* vt per Nauarrum *de oratione, cap. 7. num. 2.* Soar. *de Religione, tom. 2. lib. 4. cap. 16. num. 9.* Malderus *de virtutibus tract. 10. cap. 2. dub. 3.* Macing. *de horis canon. cap. 9.* Filliuc *tract. 23. cap. 4.* Azor *p. 1. lib. 10. c. 5. q. 1.* & Bonac. *eodem tract. diſp. 1. q. 2. punct. 3. num. 1.* 1.

Ex quo clerici in minoribus non tenentur ad horas canonicas, contra Panorm. *in cap. 1. num. 6. de celebratione Miſſarum,* exiſtimantem teneri horas canonicas recitare, ſed fallitur, ita Philiar. *part. 1. lib. 2. cap. 2. verſ quoad alios,* Valent. *tom. 3. diſp. 6. q. 2. punct. 10. verſ. quod verò ad ſecundum.* Quin imò neque Epiſcopus poteſt clericis in minoribus aliquid præcipere ſingulis diebus recitandum abſolute, vt dixi § 1. *num. 13.* cum Soto *lib. 10. de iuſt. q. 5. art. 3.* Suar. *cap. 16. num. 14. & ſequent.* Filliuc. *ſup. cap. 5. num. 6.* contra Bonacin. *ſupra punct. 3. diſp. 1. quæſt. 2.* exiſtimantem poſſe clericis Epiſcopum hoc præceptum imponere. Non negatur tamen poſſe in ordinatione iniungere ordinato, vt ſemel, vel bis recitet quoſdam Pſalmos, vt tradit Paludanus *in 4. diſt. 15. q. 5.* Leſſius *lib. 2. cap. 37. dub. 9. n. 46.* & Azor *d. lib. 10. cap. 5. quæſit. 4.* quod puto verum ſiue ordinati ſint in maioribus, ſiue minoribus, de hoc *ſup.* §. 1. *num. 13.* 2.

Porrò clerici in maioribus non excuſantur à diuino Officio priuatim recitando, quamuis incidant in aliquam cenſuram, vel irregularitatem, vel degradationem, Couarr. *lib. 3. cap. 13. num. 8.* Nauarr. *de oratione, cap. 7. num. 17.* Filliuc. *tract. 23. c. 9. q. 1. n. 280.* Suar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 12. ſect. 2. num. 16.* & Sayr. etiam *de cenſur. lib. 5. cap. 12. num. 15.* Ratio, quia eſt verum propter hæc crimina hos clericos in ſacris ab onere recitandi nullo modo eximi, quidquid de degradato dicat Toletus *lib. 1. ſumma,* dicens degradatum non teneri ad horas recitandas, ea ratione perſuaſus, quoniam obligatio recitandi non eſt de iure diuino, ſed Eccleſiaſtico, & ideo cùm degradatus ſit extra forum Papæ, non videtur teneri amplius ad recitandas horas. quæ ſententia 3.

Digitized by Google

ſententia cùm ſit contra communem tam Canoniſtarum, quàm Theologorum, non eſt ſequenda, cùm ſupponat falſum, dum ait degradatum eſſe extra forum Papæ, cùm ſit verè clericus, & retineat characterem, & ſolum traditur foro ſæculari ad puniendum, cum Eccleſia pœna ſanguinis non ſoleat punire. Quare non eximitur ab onere recitandi, & ,vt fatetur Toletus, ſecurius eſt recitare, cùm caput *dolentes* abſolutè loquatur, & ſine diſtinctione, ſequitur Sayr. *de cenſuris, lib. 5. cap. 22. num. 27. ad finem*, neque æquum eſt, vt ex delicto degradatus commodum reportet. Idem aliqui volunt de damnatis ad triremes, vt ſcilicet recitent dum ibi detinentur; ſed vſus eſt in contrarium, tum quia id caderet in dedecus ordinis Eccleſiaſtici, ſi in eo miſero ſtatu ſuum ſtatum recitando oſtenderent, Leſſius *lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 45. in fine*; Azor tamen *lib. 10. c. 5. verſ. ſexto quæritur*, eos obligat ad recitandum, ſiue damnati ſint ad triremes ex delicto, ſiue à Turcis capti miniſterio remigandi deputentur: quod magis placet, niſi ex aliquo alio iuſto impedimento excuſentur.

4. Ad recitandum item penſum horarum ſunt addicti religioſi profeſſi ex aliqua Religione Eccleſiæ authoritate approbata, etiamſi ad nullum Ordinem ſacrum ſint promoti, dummodo ad chorum ſint aſſumpti, Innocentius, Hoſtienſ. Ioann. Andreas, Abbas, & alij *in cap. 1. de celebratione Miſſarum*, quod intellige iuxta cuiuſque conſuetudinem & inſtitutum. Nam ſecluſa ſpeciali regula obligante ad peccatum mortale, non tenentur ſub præcepto ad recitandum in choro ex eo fundamento, quia conſuetudo chori non eſt inducta in Religionibus virtute alicuius ſtipendij, ſed tantùm, vt laudabiliter in ea occupatione Deum orent, atque ita qui choro non interſunt, non peccabunt, ſed pœnis ſtatutis à Religione ſubijcientur, & horas tenentur recitare. Obligatio autem, quæ eſt in toto corpore, competit Prælato, qui coget per præceptum ad chorum, quando opus fuerit. Leſſius *ſuprà dub. 9. n. 49.*

5. Idem dicendum eſt de Monialibus mancipatis choro, quæ tenentur ad horas præſcripto regulæ, vel conſuetudine, de qua dubitat Caietanus *verb. hora*, dicens ita. *Niſi conſuetudo eas obliget, de qua nihil ſcio, non tenentur ex profeſſione.* Non enim tenentur ex vi voti, aut profeſſionis. Nec ratione alicuius iuris ſcripti, vt ait Caietanus: nec iure naturæ, quoniam non pertinet ad eſſentiam, vel ſubſtantiam Religionis recitare in choro, ſequitur Ioann. Medin. *q. 2. de oratione, ad finem.* Excuſantur à recitando officio Nouitij, nec peccant, dum non ſunt profeſſi, neque cæteri, qui non ſunt aſſumpti ad chorum, ſed ad militiam, vel ad alias laicorum occupationes profitentur, & ij, qui vocantur Conuerſi, Nauarr. *de horis Canonicis, cap. 7. n. 22.* vbi ait in Ordine S. Iacobi, S. Ioannis, & aliis militaribus aliquos religioſos obligari ad Officium diuinum: alios autem eiuſdem Ordinis non obligari, quia non ad chorum, ſed ad bellum, vel ad alia officia laica profitentur.

6. Dixi *ex præſcripto regulæ, vel ex conſuetudine*, quia nullum aliud ius reperitur, quod religioſos, vel religioſas obliget ad onus diuini officij, Soar. *tom. 2. lib. 4. cap. 17. n. 2.* Filliuc. *ſuprà n. 150.* Leſſius *num. 49.* Ex quo infertur religioſum obligatum ad recitandum in priori Religione eximi ab eo onere, ſi tranſeat ad aliam, in qua non eſt inducta conſuetudo recitandi, Aragon. 2. 2. *q. 83. art. 11. dub. 4.* Similiter religioſus non conſtitutus in ſacris Ordinibus diſpenſatus ad viuēdum extra monaſterium in perpetuum, non tenetur recitare Officium diuinum, quia deſinit eſſe regularis, & eximitur à regulis religionis, in qua eſt conſuetudo recitandi Officium diuinum, quamuis adhuc ſit religioſus, Sotus 10. *de iuſtitia, q. 5. art. 3.* contra Soarez *lib. 4. c. 17. n. 18.* Idem dicendum eſt de Monacho diſpenſato ad ducendum vxorem, & vxorem iam duxit, aut iam exiuit de Monaſterio, vt eam duceret, Sanchez *de matrimonio, lib. 8. diſp. 8. num. 11.* Macignus *de horis Canonicis, cap. 23. num. 9.* Eodem modo Monachus eiectus à Monaſterio ad tempus, vel in perpetuum, vel etiam fugitiuus, non promoti ad ſacros Ordines, non tenentur ad penſum horarum, quia conſtituuntur in ſtatu in quo non ineſt conſuetudo recitandi diuinum Officium, & quamuis poſſint redire ad Monaſterium, pro tunc deſinunt eſſe regulares, ita Sotus *ſuprà*, & Angelus *verb. hora, num. 10.* quod eſt probabile contra Leſſ. ex parte *lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 50.* Nauarr. *de oratione, cap. 7. num. 20.* Azor *lib. 10. cap. 6. q. 5. 6. & 8.* Filliuc. ex parte *num. 153.* & Malderum *de virtutibus, pag. 149.* aliter opinantes ſaltem de fugitiuo, & meritò, quia fugitiuis reportaret commodum ex delicto, atque ita quamuis dici poſſit non per ſe, & directè, ſed quaſi per accidens reportare commodum, quatenus conſtituitur in ſtatu in quo non eſt conſuetudo recitandi preces canonicas: nihilominus, quia id culpa ſua factum eſt, ideo de fugitiuo nullo modo eſt concedendum, quòd eximatur ab onere dicendi officium: ſecus de religioſo damnato ad triremes, ſi non fuerit in Sacris, Bonacina *de horis, diſp. 1. quæſt. 2. punct. 2. num. 3. verſic. ſecundò.* Idem de fugitiuo vult Azor *d. lib. 10. cap. 5. q. 5.* & Soar. *lib. 4. cap. 17.*

Quæſtionis eſt, an ſuperior poſſit diſpenſare 7.
cum religioſis circa onus recitandi officium? Negat Soarez ſuprà *lib. 4. cap. 28. ad finem, num. 41.* cum Vmberto *ſuper conſtitutionibus Ordinis Sancti Dominici c. 1.* Reginald. *lib. 18. num. 141. & 186.* Graffis *1. p. lib. 2. cap. 54. num. 9.* Nauarrus *de horis Canonicis, cap. 10. à 24. vſque ad num. 32.* Molfeſius *tract. 5. c. 3. n. 21.* & Macignus *de horis canonicis, cap. 22. num. 8.* niſi Prælati Religionum habeant ex eadem regula, vel inſtitutione generalem poteſtatem diſpenſandi in præceptis regulæ; tunc enim poterunt diſpenſare, cùm diſpenſent non in iure communi, ſed in proprio.

Nihilominus dicendum eſt poſſe, quando cauſa ſubeſt, ſicut in aliis ſtatutis poteſt, cùm hæc obligatio religioſorum non ſit impoſita illis ab Eccleſia, ſed ab eiſdem aſſumpta, & annexa profeſſioni. Ita Leſſius *lib. 2. cap. 37. dub. 9. n. 51.* quem ſequitur Bonacina *d. punct. 2. num. 9.* Subdens tamen ſecluſo priuilegio non poſſe quemlibet Superiorem, ſed ſupremum diſpenſare, niſi aliter per conſuetudinem quilibet ſuperior diſpenſet. Vnde ita religioſi obligantur, vt peccent mortaliter, ſi horas, vel ſemel abſque cauſa prætermittant, quæ reſolutio eſt communis, teſte Nauarro *c. 7. n. 5.* vbi *num. 6.* de oratione addit eſſe mortale, ſi vel vna hora negligatur, videlicet tertia, vel ſexta; Angelus tamen *verb. hora §. 10.* cum Ricardo, quem citat, ait non peccare mortaliter religioſum, ſi horas omittat, niſi quis id facere ſit aſſuetus, aut per contemptum: eſt tamen contra communem, imò Nauarrus, & alij tradunt, ſi omittatur tertia pars vnius horæ, nimirum vnus Pſalmus cum hymno, eſſe mortale, quod ſatis durum videtur, nec placet Angelo *verb. hora, n. 18.* nec Paludano *in 4. diſt. 15. quæſt. 5.*

Quid

8. Quid ergo ſi religioſus deputatus ad chorum tranſeat ad conuerſorum Ordinem authoritate,& iuſſu ſuperiorum, nunquid excuſabitur à dicendo Officio diuino? Sotus *lib.10.de iuſtit.q.5.art.4.* affirmat,eo quia onus recitandi non naſcitur ex vi, & natura Religionis,neque ex iure diuino,vel Eccleſiaſtico, ſed ex conſuetudine, & ſicut eximitur à choro,ſic etiam debet eximi ab onere chori, argumento beneficiarij reſignantis beneficium,qui depoſito beneficio,cùm non ſit in ſacris conſtitutus, omnino eximitur ab onere recitandi, Azor *d.cap.5. q.7.* quòd ſi eximatur religioſus à choro ad tempus, etiam ad tempus liberabitur ab Officio diuino dicendo;ita mihi videtur,quamuis contradicat Azor *ſuprà q.7. ad finem.*

9. Quoad beneficia habentes certi iuris eſt illos teneri lege dicendi Officij diuini. An hæc obligatio ſit etiam de iure naturali,multi affirmant, inter quos eſt Turrecrem.*diſt.91. in principio, quæſt.5.* & ſequitur Nauarrus *c.7.de Orat.n.3.* Durant.*lib.3. de ritib.c.22.* Indicat Antonin.*3.p.tit.13.c.4.* & Caiet.*verb.hora*,inclinat, dicentes beneficiatos teneri ad dicendum Officium ratione ſtipendij,quod per beneficium datur, obligatio verò, quæ oritur ex ſtipendio, naturalis iuſtitiæ eſt, ex ea ratione, quia beneficium propter Officium confertur,*cap.vlt.de reſcript. in 6.* Quocirca iniuſtè percipit fructus beneficij,qui negligit officium,*cap.ſi quis ſacerdotum, & cap.eos etiam, diſt.81.*

Dicendum tamen eſt beneficium habentes, quamuis non ſint ſacris initiati, teneri ex inſtitutione Eccleſiaſtica recitare Officium diuinum,ſiue beneficium ſit ſimplex, ſiue curatum,*c. cùm ſecundum,de præben.* vbi ſancitur clericos omnes ad onus recitandi eligi. Cùm ergo merces propter onus debeatur,fit,vt ex beneficio,vel ex præbenda oriatur hæc obligatio,habetur in Conc.Lateran.ſub Leone X. *ſeſſ.9.*& in Bulla Pij Quinti, de qua Nauarr. *in ſumma c.25.n.122.* quia beneficium datur propter officium,Moneta *de diſtrib.quotid.p.2. n.40.* Nicol. Garc.*de benef.p.1.c.2.n.60.& p.7.c.11.n.1.* officium autem complectitur horas canonicas, vt vſu, & conſuetudine Eccleſiæ ita receptum eſt, Graffis *1. p.deciſ.lib.2.cap.54.num.12.*

10. Hoc autem intelligitur regulariter, per ſe loquendo, vt excludantur beneficia habentes, quæ ex ſua inſtitutione non obligant ad Officium diuinum recitandum,ſed ad alias preces, qualia ſunt Præpoſituræ quædam ſimplices, vel Perſonatus, aut Prioratus, qui obligant ad dicendum officium ſanctiſſimæ Virginis Mariæ, vel alicuius Pſalmi recitationem. Quin etiam interdum reperiuntur beneficia, quæ non obligant ad quidquam recitandum,Emmanuel Sà *verb.hora canonica num 4.*& Fumus *eodem verb. num.3.* dicentes non teneri recitare beneficium recipientes ad pulſandum organa,vel ad docendum Theologiam,aut ad aliud officium non Eccleſiaſticum,quoniam beneficiarius ſolum obligatur ad id,propter quod datur beneficium. Attamen hæc non vocantur propriè beneficia, ſed fructus conceduntur per modum ſtipendij, ſeu mercedes propter actionem aliquam temporalem.

Porrò ſi Eccleſia prouideat Magiſtro de beneficio,qui clericos eiuſdem Eccleſiæ, & alios pauperes gratis doceat hic,non ſolùm docebit, ſed etiam recitare tenebitur preces Canonicas, quia reuera habet beneficium,ita Syluester *verb. hora q.2.* ſecus quando fructus dantur per modum ſtipendij propter actionem temporalem, quamuis fructus ſint beneficij,& quamuis dentur clerico,Turrecrem. *in principio diſt.91.q.5.*& Palud.*ſupra q.5.n.12.* Suarez *lib.4.de horis,cap.22. num.2.*

11. Similiter tenetur ad recitandum habens beneficium integrè in commendam. Nam,etſi non habeat titulum,quia ſcilicet ſubrogatur in locum beneficiati,& habeat adminiſtrationem,obligatur ad officium, Azor *lib.10.cap.3.q.6.* Graffis *lib.2.cap.50. num.22.* Soarez *d.cap.22.num. 14. & n.16.* quamuis commendatio Eccleſiæ non ſit erecta in titulum beneficij,neque in perpetuum cōferatur;vbi etiam loquitur de beneficio manuali ad nutum conferentis reuocabili,Molfeſius *tract.5.c.3.num.44. & tract.6.c.2.n.25.* Malderus *tract.10.c.2.dub.3.quæſ.4.* Filliuc. *tom. 2. tract. 23. cap.5. num.175. & ſequent.* & Vaſquez *de benefic.c.4.art.1.dub.3.*

12. Sed quid dicendum de clerico in ſacris conſtituto,& ſimul habente beneficium Eccleſiaſticum, ſi Officium diuinum omittat, quotuplici peccato inficiatur? Videtur vnico duntaxat argumento frāgentis præceptum audiendi ſacrum in die feſto incidente die Dominica,quæ ſufficienter fatetur, dicens ſe non audiuiſſe ſacrum ſemel, quia præcepta illa duo ſub eadē ratione formali obligant,intuitu eiuſdem virtutis,religionis videlicet,ſicut violatio duplicis ieiunij eodem die incidentis eſt contra tēperantiam, & ex conſequenti non eſſe malitiam diuerſam,ſed vnicam tantùm, tradunt Alexander *in Enchirid.2.p.ſtatim in princip.tit.de diſcretione peccatorum,n.11.* Henriq. *lib.5. de pœnit.c.5.n.6. & c.6. n.6.* Sà *in ſumma verb. confeſſio,§. quidam putant*, & Vaſquez *1.2.q.72.art.6.diſp.98.n.8.* quæ reſolutio eſt verior adeò, vt nec ratione circunſtantiæ, cùm notabiliter non aggrauet, debeat detegi in confeſſione.

Nihilominus in noſtro caſu dicendum eſt vnius culpæ eſſe reum, qui ratione Ordinis ſacri, ac beneficij ſimul omittit Officium diuinum, ita Henriquez *lib. 5. de pœnit. cap. 5. num. 6.* conſentit Sà *verb.confeſſio,num.30.* per hæc verba, cùm vterque peccans eſt coniugatus,ſufficere illis dicere feciſſe adulterium, Sanchez tamen *de matrimonio, lib.9. num.6. verſ.ſed neutrum admitto*, cui accedo, credit tam in noſtro caſu, quàm in caſu coniugati cum coniugata fatendam eſſe circunſtantiam duplicis obligationis ab illo,qui ex ratione ordinis, & beneficij Officium diuinum omiſit, cùm habeat duplicem obligationem, nimirum ratione Ordinis obligationem ſpectantem ad virtutem religionis, & ratione beneficij obligationem pertinentem ad virtutem iuſtitiæ cum onere, vt recitet, vt faciat fructus ſuos, & ideo in confeſſione debet vtrunque explicare, ſicut coniugatus dum peccat cum coniugata,quia quamuis malitia vtriuſque ſit contra iuſtitiam; eſt tamen duplex in iuſtitia reſpectu vtriuſque coniugis peccantium, eſto ſit diuerſo numero:ideo eſt de neceſſitate confeſſionis,veluti cùm quis duos vno ictu vulnerauit, debet id explicare, vt docent Nauarrus *in ſumma Hiſpana, cap. 28. addit. ad num. 3. cap.6. latin. cap.6. num.4. poſt 4.coroll.* Ludouic.Lopez *1.part. inſtruct.cap.35. §.cæterùm,quia multa*,& Manuel *in 1. tomo ſumma 2. edit. cap.53. num.5.* & Leſſius *lib. 2. cap.37. dub.9. num.52.verſ.ex dictis.*

13. Ex hoc occurrit, quotuplex ſit peccatum in omiſſione horarum vnius diei? Nauarr. *cap. 7. num.6.* docet eſſe vnum tantùm peccatum,eo quòd ſeptem horæ canonicæ ſunt vna tantùm oratio,& vnum Officium diuinum: non autem tot, quot horæ,omnes enim ſunt partes vnius officij, idem dixit

dixit Sylueſter *verb. horæ, q.* 12. Soarez *d. lib.* 4. *c.* 25. *n.* 18. item quia præceptum de toto officio vnicum eſt. Quare illius totius vna eſt omiſſio integra, & ideo vnum peccatum, Filliuc. *tract.* 23. *c.* 7. *n.* 248. & Leſſius *c.* 37. *dub.* 9. *n.* 53. Siue ergo omiſſio totius officij vnius diei ſit vnum peccatum, ſiue multa, vt ait Tabien. *verb. hora, q.* 18. tam graue eſt illud vnum, quàm illa multa. Nec qui omiſit totum, fatetur ſufficienter dicendo in confeſſione, ſe grauiter peccaſſe circa officium diuinum, ſed tenetur dicere ſe omiſiſſe omnes horas officij, vel tres, aut quatuor, Filliucius *ſuprà.*

14. Ambigi poteſt de adiutore beneficiarij, an teneatur recitare preces canonicas? Negat Medina *de orat. q.* 7. in diebus, quibus non ſupplet vices beneficiarij, cui datus eſt adiutor: ſecus in diebus quibus ſupplet. Nauarrus tamen *cap. de oratione, n.* 17. tradit adiutorem ſolùm cogi ea præſtare, ad quæ datus eſt adiutor: quocirca ſi datus eſt ad canendum in choro, id præſtabit duntaxat. Concludit tandem adiutorem beneficiarij non poſſe cogi ad recitandum Officium diuinum, cùm non ſit beneficiarius, nec duo clerici ratione vnius beneficij obligantur ad pẽſum horarum. Cùm ergo beneficiarius ſit cui datus eſt adiutor, is ſolùm onus recitandi adimplebit, ſequitur Ledeſma 4. *p.* 2. *q.* 16. *art.* 4. *dub.* 1.

Dicendum tamen eſt, non teneri ratione coadiutoriæ præciſè, niſi coadiutoria habeat rationem beneficij Eccleſiaſtici, videlicet ſi audiutori aſſignentur prouentus, ad quorum titulum ad Ordines ſacros promoueatur: tunc enim cenſentur duo beneficia. Nam coadiutoria, regulariter loquendo, non eſt beneficium Eccleſiaſticum, ſed aliquid beneficio adiunctum, nec coadiutor Canonici eſt canonicus, neque habet Canoniam, neque præbendam, nec titulum, vel poſſeſſionem Canonicatus, ſed coadiutoriæ ſolùm, & quo ad illam habet in re, & ius ad ſuccedendum: at quo ad Canonicatum ius ad rem tantùm, ſeu in ſpe. Quinimò quo ad ſedem in choro, ſedet non in loco proprietarij, ſed in vltimo loco poſt veros Canonicos, & quamuis habeat vocem in Capitulo, id non habet ex vi tituli, ſed conceditur, vt quo ad hoc adiuuet coadiutum: proinde ex vi coadiutoriæ non tenetur exoluere Officium diuinum, ſed hoc onus eſt penes proprietarium, ſecus quando coadiutor aſſumitur in totum ad onera beneficij, aut ſaltem ad horas recitandas: tunc tenebitur horas perſoluere, cùm aſſumatur ad id expreſsè, Soarez *ſuprà ex num.* 19. Reginaldus *lib.* 30. *num.* 41. Molfeſius *tract.* 5. *cap.* 2. *num.* 44. & alij, quos referens ſequitur Bonacina *diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 3. *num.* 13. & Barboſa *in cap. dolentes, de celebrat. Miſſar. num.* 8.

15. Hinc infertur Capellanum datum Parocho, vt ſuppleat vices illius, & abſentiam in Sacramentis adminiſtrandis, non teneri ratione coadiutoriæ præcisè ad Officium exoluendum. Soarez *ſuprà,* & Medina, & Bonacina *d. punct.* 4. *num.* 14. Secus de eo cui reſignatum eſt beneficium reſeruatis omnibus fructibus reſignanti, quia tenetur ad recitandum, tum, quia habet verum titulum beneficij, tum etiam, quia per ipſum ſtat ne fruatur fructibus, & beneficium accepit cum hoc onere, & reſignans nec tenetur beneficio ſeruire: ergo nec Officium recitare, ita Bonacina *diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 4. *n.* 21. *verſ. hinc ergo patet,* allegans pro hac parte Flaminium *de reſignat. lib.* 1. *q.* 9. *num.* 5. & ipſe, ni fallor, oppoſitum tradit dicens reſignantem in hoc caſu teneri ad onus officij cùm verè beneficiarius ſit: quæ ſententia eſt etiam Nauarri *de oratione cap.* 7. *num.* 30. Mihi tamen placet reſignatarium teneri ad penſum horarum, quamuis non percipiat fructus, quoniam voluit hoc modo beneficium, quod vacabit non obitu reſignantis, ſed reſignatarij, ex traditis à Garcia 3. *p. cap.* 1. *num.* 57. & per ipſum ſtat ne fructus capiat, & alij plures, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *in cap. dolentes, de celeb. Miſſ. num.* 9.

Quando autem incipiat obligatio recitandi in beneficiario, quæſtio eſt, ſiue illud ſit ſimplex, ſiue curatum? Nauarrus *de oratione, cap.* 7. *num.* 29. & Macignus *de horis Canonicis cap.* 10. *num.* 25. Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 1. *num.* 92. cum aliis opinantur beneficiarium vbi primum acceptauit collationem, ſtatim teneri ſatisfacere penſo horarum. Dicendum tamen eſt non obligari ad recitandum ratione beneficij, niſi poſt captam poſſeſſionem pacificam, Azor *d. lib.* 10. *cap.* 4. *q.* 7. Leſſius *lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 30. *num.* 167. Menoch. *de arbitrar. caſu* 429. *n.* 24. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 9. *num.* 15. quia capta poſſeſſione eſt verè beneficiarius, & tenetur Eccleſiæ ſeruire, & ante poſſeſſionem nequit ſe ingerere in beneficio, Flaminius *ſuprà q.* 10. *n.* 18. *&* 19. *&* 20. Soarez *lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 7. Filliuc. *tract.* 23. *cap.* 4. *num.* 158. Reginaldus *lib.* 30. *num.* 38. Nald. *verb. diuinum officium, num.* 5. Malder. *de virtutibus, tract.* 10. *cap.* 2. *dub.* 3. *q.* 7. & Molfeſ. *in ſumma tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 3. aſſerentes beneficiarios ex vi beneficij non obligari ad diuinum Officium, nec ad onus ſeruiendi, niſi poſt captam beneficij pacificam poſſeſſionem. 16.

His accedit, quando beneficium eſt adeò tenue, vt non ſufficiat neque ad mediam vitæ ſuſtentationem, nunquid beneficiarius tenebitur perſoluere integrum diuinum Officium? Negant teneri ſaltem quotidie recitare, quando fructus beneficij non perueniunt ad mediocrem ſuſtentationis partem, ita Petrus de Ledeſma *in ſumma p.* 2. *tract.* 9. *cap.* 4. *concl.* 6. *diffic.* 4. Vega *in ſumma, p.* 1. *cap.* 128. *caſu* 13. Fr. Emman. *in ſumma, tom.* 1. *cap.* 140. *num.* 3. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 31. *num.* 169. vbi excuſat beneficiarios valdè tenues fructus percipientes, puta octo, vel decem aureos, ex Soto *lib.* 10. *q.* 5. *art.* 3. quem ſequuntur multi ex recentioribus. 17.

Alij autem, iuxta veriorem ſententiam volunt, quamuis beneficium ſit valdè tenue, & non ſufficiat ad ſuſtentandum beneficiarium, obligari accipientem ad totum beneficium recitandum, ex eo fundamento, quia ſponte ſua acceptans beneficium, debet ſubire onus beneficio impoſitum, nec fit iniuria ſcienti, & volenti ex iniuncto ſibi onere recitandi preces horarias, ita Nauarrus *de oratione, cap.* 2. *num.* 27. vbi teſtatur de communi, Soarez *d. lib.* 4. *cap.* 21. *num.* 3. *&* 9. *& cap.* 4. *num.* 34. Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 2. *punct.* 10. *verſ. excludit.* Azor *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 3. *quaſ.* 3. Reginald. *lib.* 30. *cap.* 4. *num.* 34. Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 1. *num.* 30. & Naldus *verb. diuinum Officium, num.* 2. argumento militis, qui voluntariè tradit nomen ſuum militiæ: is namque tenetur militare, eſto non recipiat ſufficiens ſtipendium ad vitam ſuſtentandam: quam partem etiam tuentur Couarr. *lib. variarum cap.* 13. *numer.* 8. *verſ.* 12. Beja *reſponſ. caſuum conſcient. part.* 1. *caſu* 54. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *cap.* 68. & Vgolin. *de officio Epiſcopi, p.* 1. *cap.* 13. §. 1. *num.* 2.

Inter has opiniones media mihi placet, nempe non teneri beneficiarium in hoc caſu ad quotidianum Officium diuinum exoluendum, quan-

do beneficium eſt tam tenue, vt non ſuppeditet quindecim, vel viginti aureos annuatim. Ratio, quia ſicut, qui nihil recipit, ad nihil tenetur: ſic etiam, qui parum recipit, non obligabitur niſi ad parum, & non ad totum. Non enim dicetur beneficium niſi imperfectè, quod non ſufficit ad ſuſtentandum miniſtrum, Caiet. *verb. beneficiorum multiplicatio.* Quare ſi beneficium non ſubminiſtret bonam partem tenuis ſuſtentationis, nimirum quindecim, vel viginti aureos ſupradictos, non eſt recitandum officium quotidie, ſed aliquoties per annum, feſtis ſcilicet, & Dominicis ſaltem diebus, ita Leſſ. *lib. 2. c. 34. dub. 31. n. 169.* eo quia beneficiarius, qui propter tenuitatem beneficij non viuit ex fructibus beneficij, non tenetur officium quotidie recitare, Fillicius *ſuprà c. 5. n. 183.* vbi vult quando beneficium ſimul cum ſeruitio non attingit tertiam, vel quartam partem annuæ ſuſtentationis, ſatis eſt recitare aliquoties, vt in diebus Dominicis, vel etiam feſtis, & practicè hanc partē eſſe ſecuram, vt etiam cenſet Soar. *lib. 4. c. 21. n. 11.* probabile eſſe non obligare ad recitandum quotidie quando beneficium non peruenit ad quartam partem ſuſtentationis: addit tamen Filliucius *ibi*, ſi aſcendat ad viginti, vel eo amplius aureos, probabilius eſſe teneri quotidie recitare: nam quādo beneficium dicitur conferri propter officium, intelligitur de beneficio vnà cum fructibus habente proportionem parem tali oneri, conſentit Malder. *de virtutibus tract. 10. c. 2. dub. 3. verſ. nihilominus*, dicens non teneri ad officium ſoluendum, cuius beneficij fructus non perueniunt ad tertiam mediocris ſuſtentationis partem. Quamobrem cùm ſint graues auctores, qui excuſant ab onere recitandi habentes tenue beneficium, quos ſequitur Aragonius 2. 2. q. 83. art. 12. & diximus ſuprà *verſ. his accedit*; ex eo, quia beneficium tenue in iure pro nō beneficio reputatur ex *c. is, cui, de præbendis in 6.* Et è contra, & ſecundùm communem beneficiarius quicunque ratione paruitatis non excuſetur, tanquam valdè probabile, & practicè ſecurū dicimus, quando beneficium nullum habet ſeruitium, & non aſcendit ad tertiam, vel quartam partem ſuſtētationis annuæ, ſatis eſſe ſoluere Officiū diuinum diebus Dominicis, & feſtis, vt reſpondeat commodum, & ſtipendium proportione quadam oneri, & labori beneficij, Leſſ. *d. n. 169.* Filliuc. *d. c. 5. n. 179. & num. 180. & 183.* Bonac. *diſp. 1. q. 2. punct. 4. n. 18.* licèt ex ſententia nonnullorum beneficium tenue per ſe non obliget ad recitandum ſemper diuinum Officium, obliget tamen ad recitandum ſaltem aliquoties diuinum Officium, vel diuini Officij partem.

18. Quid reſpondebitur quærēti, an habeat obligationem recitandi ille, qui omnes beneficij fructus loco penſionis ſuppeditat illi, qui ſibi renunciauit beneficium? Affirmatiuè reſpōde, cùm habeat titulum, poſſeſſionem, & adminiſtrationem beneficij, ita Graffis *lib. 2. deciſ. c. 50. n. 17.* Nauarr. *in manuali, c. 25. n. 103. & de horis canonicis, c. 7. n. 30. & c. 20. n. 15.* Garcia *3. p. c. 1. n. 54.* vbi hoc admittit, ſi adminiſtratio beneficij incumbat beneficiario, Macign. *de horis canonicis, c. 10. n. 29 & c. 20. n. 9.* Soar. *lib. 4. c. 20. n. 2.* Filliuc. *d. c. 5. quaſ. 5.* Molfeſius *tract. 5. c. 3. n. 52.* contra Sotum *lib. 10. de iuſt. q. 5. art. 3.* & Aragon. 2. 2. *q. 83. art. 12.* Idem dicendum eſt de eo, qui omnes fructus beneficij dat Capellano Sacerdoti, vt pro eo recitet diuinum Officium, quia eſt onus perſonale perſoluere penſum horarum; & ideo non tranſgreditur perſonam, nec per alios ſolui poteſt, argumento *l. quia tale, ff. ſoluto matrimonio.*

Nec obeſt ſi dicas, onus ſine fructu ſubire nemo cogitur; ergo beneficiarius ſi dederit omnes fructus beneficij alteri in penſionem, non cogetur recitare. Reſpondetur, volēti non fieri iniuriam, & reſeruatio omnium fructuum non fit ſine expreſſo conſenſu reſignatarij, vt in ſpecie tradit Campeg. *in ſuo breuiſſimo tractatu de reſeruatione omni. fructuum, n. 2.* cùm ergo reſeruatio fieri nequeat eo renitente, ſibi imputet, quòd voluerit gratis ſeruire, & propriis expenſis militare, & ideo non excuſatur ab onere recitandi, Graffis *ſuprà*, & Auguſt. Barboſ. *in d. c. dolentes, n. 9.* & quamuis non fruatur fructibus beneficij, hoc eſt per accidens, quia ſic ipſe voluit, & conſenſit: tum quia huiuſmodi reſeruatio non ſolet fieri niſi habenti aliàs vnde viuere poſſit, Flaminius Pariſ. *de reſignat. lib. 6. q. 1. num. 24.*

Sequitur altera dubitatio, an quando duo litigant ſuper eodē beneficio, teneantur ad Officium diuinum exoluendum? Reſpondeo teneri illum, 19.
qui incepit pacificè poſſidere beneficium, quia ipſe habet ius, titulum, poſſeſſionem, & adminiſtrationē beneficij, eſto fructus beneficij authoritate iudicis nomine ſequeſtri ſint depoſiti, ita Azor *lib. 10. c. 4. quaſ. 9.* vbi teſtatur de communi, Paul. Squillas *1. p. dub. 10.* Reginald. *lib. 30. n. 38.* Garcia *3. p. de benef. c. 1. n. 86 & 104.* Confert Nauarrus *c. 8. de orat. n. 18.* dum ait habentem titulum, quamuis non ſit in poſſeſſione, teneri ad penſum horarum, dummodo ſperet ſe adepturum fructus beneficij, cuius opinio non placet Petro Ledeſmio *tract. 9. c. 4. concluſ. 6. differentia 10.* aſſerenti poſſeſſorem beneficij non obligari ad dicendum Officium diuinum, quādiu fructus nomine ſequeſtri traditi ſunt depoſitario currente lite ſuper proprietate. Sed tu ne diſcedas à ſententia Azorij, Pauli, Reginaldi, & Garciæ, quam ſequitur Leſſius *lib. 2. cap. 34. de benefic. num. 173.* & Soarez *lib. 4. cap. 19. num. 10.*

Quando autem neuter poſſidet beneficium, quamuis ſperēt ſe victores futuros, & fructus habituros, nullus tenetur ad recitandum dum nullus poſſidet beneficium, quia neuter habet ius certum cùm acquiratur ius per poſſeſſionem pacificā, Soar. *ſuprà c. 19.* Reginald. *lib. 30. n. 40.* & Azor *ſuprà*, & Filliuc. *tract. 23. c. 5. n. 160.* & Vaſq. *de beneficiis, c. 4. art. 1. dub. 6.* quod intelligitur quando vterque bona fide litigat, & iuſtè reſiſtit alteri ne capiat poſſeſſionem, tunc, qui iniuſtè litigat, & impedit alterum, tenetur recitare preces canonicas, quoniam iniuſtè ſpoliat Eccleſiam obſequio illi debito, ita Soarez *d. c. 19. num. 10. verſ. & profectò videretur.*

Quid dicendum de beneficiario priuato fructi- 20.
bus propter crimen aliquod, aut aliam iuſtam cauſam? Azor *lib. 10. c. 4. quaſ. 6.* credit non excuſari ab onere recitandi, non tamen obligari ad reſtitutionem fructuum, Molfeſ. *tract. 5. c. 3. n. 4.* & alij, cùm nullos fructus percipiat, & Concilium Lateranenſe ſolùm percipiat reſtituere fructus perceptos. Secus dicendum de eo, qui iniuſtè priuatur omnibus fructibus: is enim non tenetur recitare preces canonicas, durante priuatione iniuſta, Soarez *lib. 4. c. 20. n. 14.* Azor. *lib. 10. c. 4. quaſit. 6.* Flaminius *de reſignat. lib. 1. q. 9. num. 3.* & alij, quos referens ſequitur Garcia *3. p. cap. 1. num. 45.* ex eo, quia non videtur iuſtum, vt beneficiarius propter iniuſtam alterius actionem penſum horarum debeat recitare ſine ſpe percipiendi fructus: longè aliter de eo, qui iam fructus accepit, & poſtea bello ingruente, aut alia iniuſta actione, illis priuatur, cùm iam fructus receperit, ex quorum ratione recitare tenetur, quamuis pro eo tempore, quo non recitauerit, non

non videtur obligandus ad reſtitutionem, ex ſupradictis.Bonac.*diſp.1.q.2 punct.4.num.25.ad finem.*

His obeſt carentia fructuum quando beneficiarius non percipit, nec percepturus eſt fructus beneficij per ſe,vel per alium,excuſat ab onere recitandi Officium diuinum: ergo quamuis iam aliquando percepiſſet fructus, cùm de præſenti non percipiat,non tenetur recitare,eſt enim valde graue ſentire onus recitandi,qui commodum nó percipit:quare,qui fructibus non fruitur ex vi beneficij,non debet grauari onere officij: ceſſat nanque obligatio, ſeu ratio obligationis, quando nullos omninò prouentus recipit Eccleſiaſticos, qui dari ſolent ad ſuſtinenda beneficij onera, quia beneficium eſt ius percipiendi fructus ex bonis Eccleſiæ, non tantùm habitu,& potentia,ſed etiam actu;atque ita cùm beneficiarius actu non recipiat commodum,non debet grauari onere recitandi, cùm beneficium tale tantum ſit habitu,& potentia,non videtur habere rationem beneficij,nec illi nomen beneficij quadrat, vt tradit Gomez *in regula de annali.q.47.ex num.2.vſque ad num.5.*Gonzal *gloſſ.34. num.112.& gloſſ.55.num.27.* quod valdè probabile videtur in noſtro caſu, iuxta Bonacinam *diſp. 1. q.2. punct.4.quæſit.3. ad finem, n.25. & q.6. punct.3. num.6.* vbi refert *num.* 7. Azor.dicentem impeditum,ne reſideat propter bella,& pericula hoſtium, non teneri diuinum Officium recitare, quandiu nihil recipit,nec recepturus eſt pro tempore, quo diuinum Officium non ſoluit.

21. Porrò habentes Capellaniam non erectam authoritate Epiſcopi,non obligantur ad recitandum, etiamſi ad Epiſcopo conferatur,cùm adhuc non ſit conſtituta inter bona Eccleſiaſtica: ſecus de inſtituta, & erecta authoritate Epiſcopi, quæ dicitur collatiua,ſeu Eccleſiaſtica,& venit nomine beneficij,Nauar.*de oratione c.20.n.17.*Aragonius 2.2.*q.*83. *art.*12.Azor *lib.*10.*c.3.quæſit.5.* Soar.*lib.4.c.22.n.12.* Filliuc.*c.5.n.124.*Vaſq.*de beneficiis c.4. art.1.dub.3. n.10.*Reginald.*lib.30.n.40.*Macign.*de horris canonicis c.10.num.15.* Malder.*tract.10.c.2.dub.3.quæſit.3.* Molfeſ.*tract.5.c.3.n.45.& tract.6.cap.2.num.25.* & Barboſ.*in d.c.dolentes,n.6.de celebrat. Miſſar.* Quinimò alij apud Soarez,Vaſquez, Molfeſium, Azorium,& Garciam *de benefic.1. p.c.2.num.*81. id ampliant in Capellania etiam temporali,& ad nutum amouibili, modò ſit Eccleſiaſtica, dicentes quæcumque ſit illa, ſecum inducere obligationem recitandi diuinum Officium.

22. Quæſtionis etiam eſt,an qui poſſidet duo beneficia,debeat bis perſoluere in die preces canonicas? Pars affirmãs ex eo probatur,quia beneficium datur propter officium,ex *cap.vltimo,de reſcriptis in 6.* ſicut grauatus ære alieno à duobus creditoribus debet vtrique ſoluere debitum, alioqui non ſatisfacit: quemadmodum grauatus præcepto de audienda Miſſa bis, non ſatisfacit, ſi ſemel tantùm audiat,ita Nauar.*in noſtro caſu,*Miſcell.60.*de oratione num.2.3. & 4.* vbi loquitur de habente duo beneficia contra ius, ſiue præter ius, non autem de habente plura beneficia authoritate ſuperioris.

23. Dicendum tamen eſt habentem plura beneficia legitima temporis authoritate ſatisfacere vnico officio recitato ſemel. Fundamentum eſt, quia quamuis Eccleſia ſtatuerit, vt beneficiarius dicat officium propter beneficium, non addidit, vt habens plura beneficia, pluries officium exoluat, ita *lib.5.c.5.n.6.in commento litt. Q.* Azor *lib.10. cap.4. quæſ.10.*Soarez *lib.4.cap.19.n.7.* Filliuc.*tract.23.c.5. n.155.*& eſt communis conſuetudo,quæ interpretatur talem eſſe mentem Eccleſiæ præcipientis, Malder.*tract.20.c.20.dub.3.quæſito octauo*, Macign. *c.12.de horis canonicis*, Garcia *3.p.c.1.n.110.* vbi id latè probat ex obligatione deſumpta ex intentione obligantis ad horas canonicas, non iuxta numerum cauſarum;ſed vt vnus homo obligatus,ſemel eas recitet,etiam ſi pluribus de cauſis obligetur:ſicut ſatisfacit præcepto recitandi initiatus tribus ſacris Ordinibus,& cum ſacris habens beneficium ſemel horas recitando: argumento obligati audiendi ſacrum in die Dominica, in qua occurrit feſtum, qui ſatisfacit duplici feſto vnica Miſſa audita.Quare plura beneficia poſſidentem,ſi teneatur recitare ſolùm ratione beneficiorum, vnum tantùm ſpecie peccatum peccare,dum non recitat officium,docent Henriquez *lib.5.c.5.num 6.* & Azor *lib.4.c.2.quæſito 6.*cùm delinquat contra obligationes eiuſdem rationis.

Sed quid reſpondendum habenti duo beneficia, alterum iniuſtè,& ſine titulo, & alterum iuſtè authoritate ſuperioris? Reſponde teneri recitare iniuſtè poſſidentem Officium diuinum non ex præcepto Eccleſiæ, cùm non habeat beneficium iuſtè, nec legitimè; ſed teneri ex iure naturæ defraudando Deum ſeruitio debito,ita Philiarc.*lib.1.c 8.concluſ.2.*Nauar.*in miſcellan.15.de oratione,ad finem.*Inſuper tenetur rurſus recitare pro beneficio iuſtè,& legitimè poſſeſſo,hoc eſt,ad duo officia perſoluenda,& eodem modo tenebitur ad plura officia plura beneficia iniuſtè qui retinuerit, ita præcitati, quibus accedit Macignus *de horis canonicis,c 12.* & Soarez *cap.19.n.10.* ſicut tenetur iniuſtè litigans,& impediens à conſecutione beneficij habentem titulum,Garcia tamen *tom.1. de benef. p.3.c. 1. n.20.* contra Paludanum *in 4. diſt.15. q.5. art.1. concluſ.5.* Nauar.*d.miſcell 15.alias 60.ad finem*, & Philiarc.*d. c.8. concluſ.2.* minus bene audet aſſerere plura beneficia ſine authoritate legitima poſſidentem excuſari à recitatione plurium horarum quotidie,nec peccare non ſoluendo quotidie plura officia, ſed ſolum ea occupando, & retinendo ſine diſpenſatione legitima, licèt idem Garcia doceat contrarium de poſſidente vnum beneficium abſque titulo legitimo, cum non debeat eſſe melioris conditionis ſtultus,quàm ſapiens,*cap.eum qui,de præbendis,& dignitatibus,*quod approbat Azor *d.lib.10.c.4. quæſ.10.* Bonacina *ſuprà punct.4.num.28.* cum Paulo Layman,*lib.4.tract.2.cap.5.n.3.q.3.*

Dubitatur item de penſionario,an teneatur recitare officium diuinum, qui vt Clericus recipit penſionem? Azor *ſuprà c.4. q.3.* Vaſq.*de beneficiis, c.4.§.1.dub.4.n.17.* tradunt teneri recitare officium paruum Beatæ Mariæ Virginis ſub eadem pœna, ſub qua beneficiarij tenentur ad recitationem diuini Officij, ſequitur Valentia *tom. 3. diſp.6. q. 2. punct.10.*Soarez *lib.4.c.22.n.6.* Filliuc. *tract.23.c.5. quæſit.9.n.173.*Paulus Squillas *1.p.dub.9.* & Barboſ. *in c.dolentes,n.7.de celebr.Miſſar.* ex ratione tradita in Bulla Pij Quinti relata à Nauarro *c.25 in ſumma n.122.* quod extenditur etiam ad illum, cui penſio fuit reſeruata tanquam capiti in vtilitatem alterius:in quo euentu vterque tenetur perſoluere Officium B. Virginis, cùm vterque dici poteſt penſionarius, cùm penſio tam huius, quàm illius obitu extinguatur.Sed meliùs dicẽdum eſt non illum in cuius capite fuit penſio poſita,teneri recitare; ſed illum cuius intuitu penſio data fuit:nam,qui ſentit commodum, tenetur onere officij; ideo qui percipit penſionem,& illa fruitur, officium tenetur dicere.Quamuis Filliuc.*tract.42.de penſionib.c.9.n.19.* 24.

Digitized by Google

velit onus vitæ clericalis,& officij recitandi competere illi,qui ius habet penſionis, ſeu in cuius capite ponitur. Mihi tamen magis videtur onus recitandi competere illi, qui penſionis commodo fruitur; cùm alter ſit penſionarius titulo tantùm, & voce tenus;alter verò iure vtili,vt deducitur ex verbis conſtitutionis Pij Quinti ita loquentis,ibi, *qui vt clericus percipit penſionem*; igitur iſte, & non ille tenetur onere officij.

Huc ſpectat illa difficultas,an clericus ſacris initiatus,aut habens beneficium,ſimúlque pēſionem, adimpleat præceptum recitando Officiū magnum omiſſo paruo Beatiſſimæ Virginis? Affirmat Nauar. *conſ.22.de celebr.Miſſ.*Philiar.*lib.1.c.*8.Azor *lib.*10. *c.*4.*quæſ.*3.& Garcia *p.*3.*de benef.c.*1.*n.*116. addens ex Nauar. *d.conſ.*22. penſionarium clericum,ſi fiat miles cum priuilegio retinendi penſionem, non teneri ad Officium Beatæ Mariæ, ſed ſatisfacere dicendo orationes Dominicas,& Angelicas à Religione præceptas, quæ ſunt loco officij, ſequitur Vega 2.*p.cap.*65.*caſu* 1.& Rodrig.*in ſumma tom.*1. *cap.*140.*num.*5. & Marign. *de horis canonicis*, *c.*10. *num.*20.

Quin imò penſionarius, qui non in totum,ſed in parte ſolùm ceſſit penſioni,adhuc tenetur onere recitandi, cùm adhuc titulo clericali poſſideat penſionem. Secus, ſi liberaliter ceſſit penſioni in totum, Auguſt.Barboſ. *in d.cap.dolentes,de celebrat. Miſſar.num.*7. poſt Bonacinam *ſuprà num.*11. ſubdens probabiliter idem eſſe dicendum de penſionario conſentiente penſionem redimi, accepta nonnullorum, vt quinque, aut ſex annorum,anticipata ſolutione. Nihilominus in hoc vltimo caſu non videtur excuſandus ab onere recitandi, qui loco penſionis redemptæ anticipatas ſolutiones recepit;quocirca pro eo tempore, quo anticipitæ ſolutiones æquiparauerint annuis penſionibus, tenebitur penſionarius perinde ac ſi eſſet talis, recitare officium, & exacto tempore cenſebitur ceſſiſſe penſionem in totum,nec deinceps penſionem habere dicetur.Longè aliter de eo,qui non vt clericus penſionem habet, ſed titulo ſæculari, nimirum propter laborem aperiendi fores Eccleſiæ, & cimbala pulſandi, tunc enim excuſabitur à recitando Officio magno,vel paruo,Azor *d.lib.*10.*c* 4. Valentia *tom.*3.*diſp.*6.*q.*2.*punct.* 10. quia non dantur penſiones huiuſmodi titulo clericali, nec requirunt primam tonſuram, ſeu ſtatum clericalem.

In quas pœnas incurrant beneficiarij horas Canonicas prætermittentes?

§. V.

EPITOME.

1. *Beneficiarij non recitantes Officium diuinum primis ſex menſibus,peccant,& an teneantur ad reſtitutionem?*
2. *Habentes beneficia curata non tenentur iure naturæ reſtituere, quamuis non ſoluant Officium diuinum?*
3. *Beneficia habentes quorum munus præcipuum eſt dicere officium canonicum an debeant reſtituere propter officium non ſolutum, niſi Eccleſia id ſignificet?*
4. *Beneficiarij non canentes in choro, vt debent, etiamſi preces recitent in Eccleſia,an poſſint fructus percipere, & diſtributiones?*
5. *Recitans ſine attentione an teneatur reſtituere?*
6. *Omittens hodie horas Canonicas ſi manè bis recitet officium,teneatur ne reſtituere partem,quæ hodierno officio reſpondebat?*
7. *An non recitantes teneantur ante ſententiam reſtituere fructus beneficij?*
& an ſint reſtituendi omnes fructus aut pars correſpondens officio recitandi n.8.
9. *Quid ſit reſtituendum pro ſingulis quibuſque horis omiſſis?*
10. *Cui ſit facienda reſtitutio pro horis non recitatis, & pro omiſſione profeſſionis fidei?*
11. *An recitans Officium diuerſum à Breuiario Romano teneatur reſtituere?*
12. *An filius non recitans, eo quòd pater illius fructus percipit, teneatur reſtituere?*
13. *Pater in beneficio clerici filij, an teneatur fructus perceptos filio petenti reſtituere? aut ſaltem alimenta filio data repetere?*
14. *Obligatus ad aliquid in certo loco faciendum, vel ad officium dicendum extra illum non ſatisfacit, & tenetur reſtituere.*
15. *Praſtimononia percipiens an ad officium teneatur, & ad reſtituendum, ſi non recitet?*
16. *Canonici an primo, & ſecundo anno non acquirentes fructus beneficij, teneantur recitare horas? & quid ſi non recitent?*
17. *Qui nulla culpa ſua bona fide horas non recitauit, nihil tenetur reſtituere.*

QVo ad primum, certi iuris eſt ex conſtitutione Pij Quinti edita duodecimo Kalend. Octobris 1571. illum, qui primis ſex menſibus officium non dixerit, peccare mortaliter, niſi legitimo impedimento detineatur, quia facit contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui, & contra finem, propter quem datur beneficium, Azor 1.*p.lib.*10.*cap.*14.*q.*4. non tamen obligari ad reſtitutionem pro illis ſex menſibus, vt patet ex prædicta conſtitutione. Si verò elapſis primis ſex menſibus diuinum Officium prætermiſerit, vltra peccatum mortale, tenetur reſtituere pro rata temporis, & Officij prætermiſſi, vt *infrà num.* 9. 1.

Quæſtionis tamen eſt, an iure naturæ teneatur ad reſtitutionem fructuum, eſto ex diſpoſitione iuris Eccleſiaſtici non teneatur per illos ſex menſes priores? Videtur affirmandum, quia beneficium datur propter officium, & datum ob cauſam, cauſa non ſubſecuta, retineri non poteſt, ita Sotus *de iuſtitia, lib.* 10. *quæſt.* 5. *artic.* 6. Barthol. Medin. *in ſumma, cap.*12.§ 11. Couarr. *lib.*3. *variar. cap.* 13. *num.* 10. Idem tenuit Adrian. *in materia de reſtit. quæſtione, an Eccleſiaſticus vltra victus decentem neceſſitatem, concluſ.* 1. idem Angel. *verb. hora, num.* 11. & alij, quos referens ſequitur Azor *dict. lib.* 10. *cap.* 14. *in principio*, & Soarez *lib.* 4. *de horis, cap.* 29. *num.* 7. ex ea ratione, quia beneficiarius non ſoluens penſum horarum,peccat contra iuſtitiam commutatiuam, ex qua naturaliter, & intrinsecè procedit obligatio reſtituendi: addit tamen Soarez *num.*10.& 11. ex natura rei non eſſe neceſſarium, vt hæc reſtitutio fiat in bonis, ſeu fructibus temporalibus beneficij, ſed poſſe fieri per bona ſpiritualia facta ab eodem repetita recitatione precum.

Negatiuam partem docet Nauarrus *de oratione, cap.* 7. *num.* 31. & *cap.*10. *num.*37. dicens beneficiatum,qui omiſit officium, ex natura rei non peccare

peccare contra iuſtitiam, ſed contra obedientiam Eccleſiæ, vel cõtra Religionem, ad quam pertinet actus orandi præceptus, idem tenet Syluester *verb. clericus* 4.q.23. *num.*16. Roſell. *num.*28.& Armilla *num.*27.& *verb. beneficium, num.*69. Quare concluſio ſit non teneri ex natura rei ad fructuum reſtitutionem, vltra præcitatos volunt Vaſquez *de benefic. cap.*4.§.1.*art.*1.*dub.*8. Leſſius *lib.*2.*c.*34.*dub.*32. *num.*179. Filliucius *tract.* 23. *cap.* 10. *num.* 308. & Garcia *de benefic. part.* 3. *cap.* 1. *num.* 7. nec repugnat Soarez *dict. cap.*29.*num.*7.& *ſequent.* vbi obligat ad reſtitutionem in temporalibus, vel ſaltem in ſpiritualibus repetitis horis Canonicis, vel aliis precibus. Ex eo fudamento, quia Papa liberat per priores illos ſex menſes ab onere reſtituendi omittentem horas, & confert beneficium ſub conditione reſtituendi, ſi officium prætermittatur elapſis ſex menſibus, & hæc eſt conſuetudo in praxi,& vſu recepta. Datur enim beneficium ea lege,& conditione, quibus præciſis violatur obligatio contractus à beneficiario, niſi remittatur à Summo Pontifice, qui eam remittere poteſt, prout de facto remittit per priores ſex menſes,& non vltrà; atque ita poſt ſex menſes tenebitur reſtituere fructus proportionatos tempori poſt ſex menſes, Filliucius *d. cap.*10.*num.*310.& Bonacin. *diſp.*1.*q.*5.*punct.*2.*num.*9.& *num.*10.

2. Habentes autem beneficia curata, an iure naturæ teneantur reſtituere fructus beneficiorum, ſi non perſoluant Officium diuinum? Reſponſio eſt negatiua, ſed iure Eccleſiaſtico, vt conſtat ex Concilio Lateranenſi ſub Leone Decimo innouato, declarato,& aucto à Pio Quinto *in conſtitutione citata.* Nam in Lateranenſi *ſeſſ.* 9. §. *ſtatuimus*, edita eſt conſtitutio in hæc verba: *Statuimus, vt nemo beneficium curatum, aut ſimplex habens, qui elapſis ſex menſibus ab eius conſecutione, ſine legitimo impedimento Officium diuinum recitare omiſerit, pro tempore, quo non recitauit, fructus ſuos faciat: imò eos impendere tanquam rem iniuſtè captam in fabricam Eccleſiæ, aut eleemoſynas pauperum teneatur.* hæc ibi, quam ſententiam, vt communem tradit Nauarr. *in manuali, cap.* 25. *num.* 122. & *de oratione, cap.* 7. *numer.* 32. Couarr. *lib.* 3. *variarum, cap.* 13. *num.* 10. & Cordubenſ. *in ſumma caſuum, q.* 33. idem patet ex conſtitutione Pij Quinti citata, quæ incipit, Ex proximo Lateranenſi Concilio ſalubris ſanctio emanauit, vt quicunque habens beneficium Eccleſiaſticum cum Cura,& ſine cura poſt ſex menſes, quàm illud obtinuerit, diuinum Officium, legitimo ceſſante impedimento, non dixerit, beneficiorum ſuorum fructus pro rata omiſſionis Officij,& temporis ſuos non faciat, ſed eos tanquam iniuſtè perceptos in fabricas ipſorum beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur.

Manifeſtum eſt ergo reſtitutionem eſſe faciendam iure Eccleſiaſtico de fructibus beneficiorum Curatorum,& Capellarum, non verò iure naturæ, ſi preces omittantur, quia hæc non ſunt inſtituta ad illas preces, ſaltem, vt ad finem principalem, ſed ad alias functiones, nimirum ad ſacrificandum, ad prædicandum verbum Dei, & ad Sacramenta miniſtranda,& ad ſimilia alia munia. Leſſ. *lib.*2.*c.*34. *de beneficiis, dub.*32. *n.*179. *pag.*448.*col.*2.

3. Quòd ſi ſermo ſit de beneficiis quorum præcipua obligatio eſt precatio Canonica, vt dictum eſt, ſufficiens ineſt ratio ex natura rei, vt non recitantes poſſint cogi ad reſtitutionem ſtipendij accepti ex fructibus beneficiorum, non tamen tenebantur facere reſtitutionem antequam Eccleſia id ſignificaret ſe velle. Probatur, quia ante Concilium Lateranenſe ſub Leone X. nullus erat textus, qui obligaret omittentes Officium diuinum ad reſtituendum, atque ita non videbantur iure aliquo ante illud tempus obligati, quia nondum Eccleſia ſignificauerat iure aliquo, quod reſtituerent, ſi non recitauerint, & ideo non obligantur primis ſex menſibus à capta poſſeſſione, quia ſic placuit Eccleſiæ pro eo tempore, quo incipiunt, quod eſt ſignum illos iure naturæ non obligari, niſi Eccleſia velit, ideo tenentur, poſtquàm Eccleſia voluit lege iuſtitiæ ſoluere officium.

Sequitur alia dubitatio, an Canonici non canentes in choro, recitantes tamen in Eccleſia faciant fructus ſuos, & diſtributiones? Reſpondeo inprimis clericos cathedralium,& Collegiatarum obligari ſingulis diebus ad ſoluendum in choro penſum horarum, niſi aliud ferat conſuetudo, aut inſtitutio Eccleſiæ. Prior pars probatur, quia ob id accipitur ſtipendium, & diſtributiones obtinentur, Filliucius *tract.*23. *cap.*4.*q.*4. Soarez *lib.*4.*c.*10. *n.* 3. Poſterior ex eo patet, quoniam conſuetudo induci poteſt, vt Canonici non ſemper choro aſſiſtant: debet tamen ſubeſſe cauſa iuſta inducendi conſuetudinem hanc, nimirum ſi ſtipendium ſit tenue, nec requiritur tempus immemoriale, vt talis conſuetudo præualeat, Soar. *d. cap.*10. *num.*5.& *cap.*12.*num.*13. quamuis Nauarrus *de oratione, c.*22. *n.* 101. requirat conſuetudinem immemorialem, ſed non placet. 4.

Reſpondeo ſecundò, vbi fuerit conſuetudo quòd Canonici in choro cantent, qui non cantauerit, quamuis recitet domi officium, vel in Eccleſia ſubmiſſa voce, non percipere diſtributiones, quia non conceduntur propter nudam aſſiſtẽtiam, ſed tribuuntur illis, qui cum aliis officium canunt, Sotus *lib.*10. *de iuſtitia, q.*5. *art.*4. Nauar. *de oratione, cap.* 10. *num* 47. tum quia officium Canonicorum eſt pſallere in choro, vt vult Concilium Baſilienſe *ſeſſ.* 21. §. 3. Soarez *lib.*4. *cap.* 12. *num.* 10. dicens illum qui non canit partem ſuam, quamuis ſubmiſsè recitet illam, non ſolùm peccare, ſed etiam non facere ſuas diſtributiones, quæ aſſiſtentibus choro dantur, addens non lucrari integras diſtributiones, ſed dimidias, quia, qui ita ſe gerit in choro, non in totum deeſt ſuo muneri, & præſentia ſua in Dei cultum, & chori honorem redundat, & videtur audiendo cum attentione chorum canentem partem cantus adimplere; proinde propter defectum in canendo pro parte ſua non facit dimidiam partem diſtributionem ſuam. ſic Soarez, quem ſequitur Filliucius *cap.* 6. *quæſito quinto*, quamuis ex verbis Pij Quinti ex Bulla videatur omnes amittere.

Leſſius tamen *d.c.*34.*dub.*33.*num.*184. abſolutè ait Canonicos non canentes in choro, vbi fuerit conſuetudo canendi, non mereri diſtributiones, quamuis preces recitent alibi, eo quia non conceduntur propter præſentiam nudam, ſed vt canent cum aliis, qui enim ſubmiſsè recitat, non communicat cum cæteris canendo. Non priuabitur tamen, ſi interſit choro fructibus, quia communicat recitando cum aliis quatenus recitant, ita Soarez *ſuprà n.*10.& Filliuc. *ſuprà q.*6.*verſ. dico ſecundò*, vbi vult, qui ſubmiſsè recitet verſum ab alio choro cantatum, ſatisfacere quidem præcepto recitandi Officium, quia ex vi præcepti tenetur ad recitandum integrè totum Officium in choro, ſiue totum dicendo, ſiue partem dicendo, & partem

audiendo, quod præſtat, qui ſic recitat: item ſatiſfacit præcepto inſeruiendi choro; quoniam non impeditur à communicatione cum illis, qui cantant verſus, & cenſetur per illos cantare, & facilè poteſt attendere alteri parti cantanti, vt tenetur, & poteſt attendendo ad Deum, quæ attentio ſufficit, Filliucius *d.cap.6. num.199.*

Oportet ergo indiſtinctè cognoſcere, quinam mereantur lucrari diſtributiones: Reſpondeo teneri illas reſtituere, qui ad recitandũ in Choro ſunt adſtricti, & ibi non recitant aſſiſtentes, nec canunt, Fr. Emmanuel *in ſumma, tom.2.c.145.n.5.* Similiter tenentur reſtituere, qui de ordinario, & frequenter confabulantur in choro, Lopez *in inſtructorio conſcientiæ, tom.1.cap.246.* & Vega *in ſumma p.1.c.128. caſu* 10. eo quia tenẽtur iuſto ceſſante impedimento omnes pſallere in choro cum debita attentione, Pſalmos canere, & hymnos, ac cætera, quæ vel alternatim in choro decantantur, vel ad Sacerdotis hebdomadarij pronunciationem, ſeu recitationem reſpondendo dicuntur: alioqui tenentur reſtituere diſtributiones quotidianas, Soarez *d.lib.4. cap.12.num.8.9.&* 10. Reginald. *in praxi, lib.18. & num.175.* Azor *part.1.lib.10.cap.11.quæſit.5.*

Nec obeſt Moneta *de diſtribut. 3.p.q.7. num.75.* dicens confabulantes in choro, vel obdormientes, vel quid ſimile facientes dum Sacerdos ſecreta dicit, aut dum fit proceſſio, aut dum aliquid officij diuini à Cantoribus ad lectoralia ſoluitur, non teneri reſtituere, eo, quia dum hæc faciunt per id tempus, non tenentur aliquid recitare. Suffragatur Garcia *3.p. cap.2. num.514.* dum ait ad lucrandos fructus, & diſtributiones ſatis eſſe intereſſe, & aſſiſtere in choro, quamuis non cantent, nec ſint attenti, ſed cum aliis colloquantur, quia diſtributiones præciſè non conceduntur per ordinem ad cantum, vel ad aliud obſequium, ſed per reſpectum ad aſſiſtentiam; quoniam facilè ſoluitur eorum ratio, ſi dicas qui attentè non recitant officium, vel ad ſocios recitantes non attendunt, non participare cum ſociis in diuino Officio, & multo fortiùs non participare, qui vel obdormiunt, vel confabulantur, dum reſponſoria, & ſimilia per ſocios canuntur: nec dici poteſt ita ſe habentes intereſſe formaliter, Azor. *lib.10.cap.11.quæſit.5.* Leſſius *lib.2.cap.37.dub.11.num.67.* Soarez *ſuprà c.30. num. 14.* Filliucius *tract. 23. cap. 10. quæſit. 8. numer.321.* Bonacina *diſp.2.q.4. punct.1.num.13.verſ. ego arbitror.*

5. Ex dictis ſequitur teneri ad reſtitutionem diuinum Officium ſoluentes abſque attentione, quia de ſubſtantia orationis eſt attentio: ideo recitans ſine attentione, quo ad ſubſtantiam non implet præceptum. Idem enim eſt aliquid non facere, & non rectè facere quo ad ſubſtantiam, Nauarrus *de oratione, cap.13.num.17.* Aragonius *2.2 q.83.art.12.* Molfeſius *tract.5.n.15.* Paulus Squillas *1.p.dub.21. num.42.* Vaſquez *de benefic. cap.4. §.1. art.3. dub.4.* Garcia *de benefic.3.p.cap.1. num.186.* Graſſis *deciſ. lib.2.cap.51. num.7.* & Petrus Ledeſma *in ſumma 2. p.tract.9.cap.4. vltima concluſio,* prima, & ſecunda difficultate dicens requiri aliqualem attentionem ſaltem externam corporis, hoc eſt, quòd non ſcribant, vel confabulentur, ſequitur Ludouic. Lopez *inſtruct. conſcient. tom. 1. cap. 246.* & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *in d. cap. dolentes, num.20.*

Obiicies Concil. Trident. *ſeſſ.24. cap.12. de reformat.* innuere, ſufficere ad lucrandas diſtributiones præſentiam in choro, & ex conſequenti ad lucrandos fructus non eſſe neceſſarium cum attentione recitare? Reſpondetur nudam præſentiam non ſufficere, quia præſens non dicitur, qui non attendit. Neque Concilium ibi intelligitur de intereſſentibus duntaxat, ſed de recitantibus ſimul cum attentione, vt ſuo officio ſatisfacerent, Bonacina *diſp.1.q.3.punct.2.§.2.per totum, & q.5.punct.2. n.17.& ſequent.* Accedit orationem ſine attentione non eſſe actum virtutis, & *in cap. dolentes,* præcipitur in virtute ſanctæ obedientiæ, vt diuinum Officium nocturnum pariter, & diurnum ſtudioſè celebretur pariter & deuotè, & à Concil. Trident. *ſuprà cap.12.* decernitur, vt reuerenter, diſtinctè, & deuotè. Igitur, qui data opera vagatur in dicendo Officio, nec debitè attendit, non magis videtur implere officium orandi ab Eccleſia præceptum, quàm ſi omitteret, aut dormiret, & conſequenter tenebitur reſtituere fructus pro rata temporis niſi infra eandem diem Officium repetat: Eccleſia namque non ſolùm præcipit, vt recites, ſed vt attentè recites, quæ ſententia tutior eſt in conſcientia, ac propterea communiter docenda.

Quid de omittente hodierna die Officium diuinum ſine iuſta cauſa & craſtina die binum officium dicat, erit ne à reſtitutione fructuum reſpondentium hodierno officio liber? Reſponſio eſt negatiua, quia onus recitandi penſum horarum eſt onus illius diei, & tranſit cum ipſo die, & ex conſequenti quamuis ſuppleatur ſequenti die, ſuppletio non excuſat beneficiarium à reſtituendis fructibus diei in quo non recitauit, Syluester *verb. hora.* Non enim per duplicatum officium ſequentis diei ſatisfecit vtrique præcepto, atque ita tenetur reſtituere pro defectu diei in quo non recitauit, argumento non ieiunantis die de præcepto Eccleſiæ cui non ſatisfit per ieiunium alterius diei, in quo non ieiunatur de præcepto, ſic in noſtro caſu non ſatisfacit præcepto diuini Officij, qui alio die ſoluit officium: item, qui non recitauit eo die, iam commiſit culpam, & pœnæ impoſitæ non recitanti manſit obnoxius, à qua non eximitur authoritate propria poſt incurſam pœnam in Conc. Later. ſub Leone X. *ſeſſ. 9.* & in Bulla Pij Quinti impoſitam, quæ eſt vt non faciat fructus ſuos, ſi non recitauerit, atque ita non videtur poſſe compenſare officium omiſſum cum alio duplicato alio die; quia iam tempus præteriit præcepti, & lex præcipiẽs aliquid pro tempore determinato, ſi pro illo non ſeruetur, peccatum eſt, & illius pœnitentia agatur: lex autem non obligat amplius, ita Henriq. *lib.13 c.13.n.2. litt. X.* Nauarr. *de oratione c. 10. num.52.* dicens eſſe communem inter Theologos. 6.

Porrò Soarez *lib.4.cap.29.n.11.* opinatur, quamuis verum ſit non poſſe ampliùs impleri præceptum, prout illo die obligabat, poſſe tamen compenſari recitando duplicatum officiũ ſequenti, vel altero die, ſi vult, excuſari reſtitutionem ſtipendij, ſicut, qui accepit ſtipendium, vt hac hebdomada ter, vel quater ſacrificaret, & id omiſit contra pactum, peccauit quidem, non tamen tenebitur reſtituere ſtipendium, ſi poſtea illas tres, vel quatuor Miſſas dicat iuxta intentionem dantis eleemoſynam, ita in noſtro caſu, quæ opinio eſt probabilis, eámque tradit Maior *in 4. diſtinct. 12. quæſt. 6. argument.8.* & alij apud Henriquez *ſuprà d.num.2. littera X.* & ſequitur tanquam probabilem Bonacina *diſp.1. q.5. punct. 2. num.5.* Quare ad oppoſitum dicendum eſt non ita eſſe onus diei recitatio, vt ſi omittatur, quidquid ſit de peccato, vt non poſſit ſuppleri damnum illatum per omiſſionem recitationis

recitationis debitæ altera die, cùm nocumentum ſit reparabile, non ſolùm materialiter per pecuniam, ſed etiam ſpiritualiter compenſando ſpiritualem omiſſionem, per ſpiritualem actionem; quod quidem, quo ad ſubſtantiam fieri poteſt, dum rependitur æquale: ergo non tenebitur beneficiarius reſtituere, ſi alio die officium recitauerit, aut omiſſionem officij aliis piis operibus compenſauerit, ita Soarez *d. cap. 29. num.* 11. Molfeſius *in ſumma, tract. 5. cap. 5. num.* 17. & Filliucius *tract.* 23. *cap. 10. quæſit. 2. verſ. dico ſecundò, num.* 307. *& verſic. item non eſt neceſſe*, vbi addit poſſe ſatisfieri officio omiſſo per alias preces æquales arbitrio prudentis, vt per Roſarium Beatæ Virginis Mariæ, vel per Miſſas, & ſimilia ex Suar. *ſuprà n.* 12.

Non leuiter ambigi poteſt, an teneatur Confeſſarius imponere pœnitenti loco officij omiſſi, vt recitet toties officium idem, quoties illud omiſit, aut ſufficiat aliud æquiualens iniungere? Affirmat Nauarrus *dict. cap.* 10. *num.* 54. Dicendum tamen eſt non eſſe imponendam neceſſariò nouam eiuſdem officij recitationem, ſed arbitrio prudentis rationabilem pœnitentiam iniungendam, argumento non audientis ſacrum in die feſto, cui non iniungitur, vt audiat alteram Miſſam loco omiſſæ; ſed arbitrio prudentis confeſſarij relinquitur onus pœnitentiæ imponendæ, ita Soarez *lib. 4. cap. 27. numer. 5. verſic. prima concluſio*, Macign. *ſuprà cap. 27. numer.* 3. Filliucius *tractat.* 23. *cap. 7. quæſit. 7. numer.* 267. dicentes non teneri Confeſſarium per modum ſatisfactionis iniungere recitationem officij, ſed poſſe imponere pœnitentiam congruam in quocunque genere operis: alioquin grauiſſimum onus pœnitentibus iniungeretur, ac redderetur onus confeſſionis nimis graue. Bonacina *de horis Canonicis, q. 5. punct. 2. num. 6. ad finem.*

7. Non prætermittenda difficultas, an omittentes preces canonicas teneantur reſtituere fructus beneficij in conſcientia ante iudicis condemnationem? Olim negantem partem tenuit Abbas *cap. 1. de celebrat. Miſſar.* ſequutus eſt Syluester *verb. clericus 4. quæſt.* 23. Tabien. *in verb. beneficium 3. quæſt.* 11. & Nauarrus *de oratione, cap. 7. num.* 31. *& cap. 10. num.* 37. neque ante Concilium Lateranenſe ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. conſtat de iure aliquo, ex cuius vi cogeretur beneficiarius reſtituere cùm ipſo facto non eſſet priuatus fructibus.

Reſolutio ſit, teneri ante ſententiam iudicis ad reſtitutionem fructuum pro rata omiſſionis officij, qui culpabiliter officium prætermiſerit. Ratio, quia beneficium confertur ſub hac conditione, vt beneficiarius recitet officium, ſi voluerit fructus lucrari, & datum ob cauſam, ea non ſecuta, non ſubſiſtit, & oſtenditur ex conſtitutione Piana, vbi præcipitur, vt beneficiarius officium horarum prætermittens in foro conſcientiæ reſtituat fructus beneficij perceptos pro rata officij prætermiſſi, Azor *lib. 10. cap. 14. 2. quæſito*, vbi ait ex viris doctiſſimis hanc conſtitutionem eſſe vſu receptam. Quare omittens diuinum Officium tenetur fructus reſtituere tanquam iniuſtè acquiſitos, quia nemo poteſt retinere, quod ſuum non eſt.

Nec obſtat pœnam, quæ ad ſuam executionem hominis actionem poſtulat, non eſſe admittendam ante condemnationem iudicis, quia id non intelligitur in noſtro caſu, vbi beneficium confertur ſub conditione implicita recitandi officium; aliàs non faciet fructus ſuos, Leſſius *lib. 2. cap. 34. dub.* 32. Nauarrus *cap. 35. num.* 22. Aragonius *2. 2. quæſt.* 83. *art.* 13. Vaſquez *de beneficiis, cap. 4. §. 1. dub.* 7. Molfeſius *dict. cap. 5. num.* 12. & Paulus Layman. *lib. 4. Theologiæ moralis tractatu 2. cap. 5. num.* 1. Filliuc. *tractatu 23. cap. 10. quæſit. 4. num.* 311. poſt Suarez *cap. 30. num.* 2.

An verò ſint reſtituendi à non recitante officium omnes fructus, an pars duntaxat reſpondens officio, controuerti ſolet: ponatur exemplum in Parocho, qui adminiſtrat ſuis ouibus ſacramenta Confeſſionis, & Euchariſtiæ; ſacrificat, habet conciones ad populum, & alia officia pietatis præſtat in parochianos ſuos; officium tamen diuinum non ſoluit. Item aliud exemplum in Canonico, ſeu beneficiario, qui vltra officium Canonicum, præſtat alia officia tam in choro, quàm in Eccleſia, puta ter, vel quater ſingulis menſibus ſacrificat, ſed preces canonicas non recitat. 8.

Hoc poſito, duplex eſt ſententia, prima ante Concilium Lateranenſe communis erat poſſe tuta conſcientia non recitantem Officium diuinum, ſibi reſeruare partem fructuum tanquam debitam ſui laboris mercedem pro functionibus aliis, & actionibus, quas exercebat, ſed poſt Concilium Lateranenſe, & Pij Quinti conſtitutionem nihil poſſe ſibi retinere ex fructibus pro aliis functionibus, quas exercebat vltra recitationem, eo ipſo, quòd Officium diuinum non ſoluebat, ſed teneri omnes reſtituere, quoniam poſt dictum Concil. Lateranenſ. & per conſtitutionem Pij Quinti integra reſtitutio fructuum eſt iure Canonico conſtituta contra officium non recitantes, nulla facta diſtinctione inter hos, vel illos beneficiarios, ita Azor *1. part. lib. 10. quæſ. 5. cap.* 14. Filliucius *tract. 23. cap. 10. verſ. dica ſecundò, quæſit. 5. num.* 315. Valentia *tom. 3. q. 2. punct. vlt. ſub finem*, Reginald. *lib. 30. n.* 46. Soarez *ſuprà c. 30. n.* 6. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 168. *n.* 34. *& ſequent.* & Malderus *de virtutibus, tract. 10. cap. 2. dub. 4. verſ. ſequitur.*

Secunda ſententia docet, ſatis eſſe reſtituere partem correſpondentem officio omiſſo, ita vt illud omittens non teneatur reſtituere omnes fructus, ſed reſpondentes ſolùm penſo horarum, cæteroſque poſſe retinere propter laborem aliarum functionum, quæ multis eſt valde probabilis, illamque vt talem, credunt Azor *ſuprà d. quæſit.* 5. Soarez *dict. cap. 30, num.* 6. Filliuc. *cit.* & Garcia *de benefic. 1 3. part. cap. 5. num.* 28. Mihi etiam maximè placet, non ſolùm vt valde probabilis, ſed etiam tanquam maximè rationabilis, ſecundùm quam ſimplices beneficiarij, qui tenentur duntaxat ad officium ſoluendum, reſtituere debent omnes omnino fructus pro rata officij omiſſi; quia nequeunt alia ratione niſi officij perſoluendi, fructus recipere: cùm ergo non recitent horas, nullo titulo poſſunt aliquos fructus recipere. Quare non debet admitti Henriquez *lib. 13. cap. 13. num.* 2. dicens beneficiarios ſimplices non recitando, poſſe retinere aliquos fructus, quia habent onus deferendi habitum, & tonſuram, viuendi caſtè, & obſeruandi alia: ſed hoc nihil probat, quia deferre habitum, & tonſuram compenſatur priuilegio fori, & canonis, & immunitate Eccleſiaſtica. Quando ergo Officium diuinum omittitur culpabiliter ab Epiſcopis, & Parochis, reſtituenda eſt tertia, vel quarta pars fructuum pro rata; & reliquas partes poſſunt ſibi retinere propter alia onera, dicendum eſt. Habentes autem obligationem capellaniæ, poſſunt reſtituere dimidiam, vel tertiam partem: denique canonici, qui tenentur reſidere, reſtituant dimidios fructus; ita Lopez *2. p. inſtruct. cap.* 95. Henriquez

*lib.*13. *cap.* 13. *num.* 2. Sà *verb. beneficium, num.*58. vbi ait ſufficere Parocho reſtituere quintam partem, canonis quartam, aliis beneficiatis tertiam, vt quidam dicunt: ſed alij probant, quod diximus, Aragonius ſcilicet 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 13. Medina *inſtruct. confeſſ. in expoſit. præcepti* 11. quem citat, & ſequitur Macign. *cap.*28. *num.*7. Toletus *lib.*2. *c.*12. *num.*5. Pereſtrelius *caſu* 55. *part.*1. Molfeſius *in ſumma tractatu* 5. *cap.* 5. *num.* 8. Naldus *verb. diuinum Officium num.*12. & alij, ex eo, quia nonnulli beneficiarij recipiunt fructus non ſolùm ratione officij, ſed etiam aliorum onerum virtute, ita Bonacina *de horis Canonicis*, *diſp.* 1. *q.* 5. *punct.* 3. *num.*2. vbi reſpondet Bullæ Pij Quinti, dicens, dum ibi dicitur omittentem diuinum Officium debere reſtituere omnes fructus, loqui de fructibus reſpondentibus oneri canonicarum horarum, non verò de fructibus, qui reſpondent aliis oneribus, quod ſi voluiſſet, expreſsè declararet, nec præſumendum eſt, R. Pontificem loqui vltra ſubiectam materiam; ergo de fructibus reſpondentibus Officio diuino omiſſo Bulla debet intelligi, ita præcitati pro hac ſecunda ſententia. Sed de his diximus ſuprà *diſputat.* 23. de parocho ægrotante, & non reſidente, *§.*5. *n.*8. *verſic. ſed quid ſi omittens horas Canonicas.*

9. Quæri poteſt, quota pars fructuum ſit reſtituenda pro omiſſione cuiuſlibet partis officij? Reſpondet Bulla Pij Quinti in foro conſcientiæ pro matutino officio omiſſo dimidiam partem: qui verò cæteras horas omnes, aliam dimidiam: qui harum ſingulas omiſerit, ſextam partem fructuum eiuſdem diei amittat. Hæc ibi Pontifex. Quomodo autem hoc ſit intelligendum? Reſpondetur de ſexta parte fructuum dimidij diei naturalis, vel de fructibus diei artificialis; ita vt, qui vno die percipit duodecim argenteos, vel aureos, ſi non recitet horam, teneatur ſolùm reſtituere vnum argenteum, vel vnum aureum, qui eſt ſexta pars fructus diei artificialis; cùm alij ſex ſint fructus noctis artificialis debitæ matutino. Proinde ſi quis prætermittat laudes ſolùm, eſſet eadem ratio, quæ eſt vnius ex aliis horis, quando ſeparantur à matutino officio; quando autem non ſeparantur, dimidia pars horarum eſt matutinum ſimul cum laudibus, Soarez *de horis Canonicis*, *lib.* 4. *cap.* 30. *num.*11. Filliucius *tract.*23. *cap.*10. *quæſit.*6. *num.*318. Pro omiſſione minori quàm ſit vnius horæ integræ, non contrahitur obligatio reſtituendi, cùm lex ſit rigoroſa, ideo reſtringenda ad terminos taxæ, quæ impoſita fuit ſingulis horis integris; quod intellige de minoribus, non autem de matutino, cuius pars omiſſa poteſt adæquare, imò ſuperare omiſſionem ſingularum horarum: atque ita, quando omiſſio fuerit mortalis, non excuſatur à reſtitutione, Soarez *ſuprà num.* 12. Filliucius *d. cap.*10. *quæſit.*7. *num.*319. Secus ſi omiſſio ſit venialis, Bonacina *de horis diſp.* 1. *q.* 5. *punct.* 2. *num.*11. dicens non teneri ad reſtitutionem, vt ſi omiſit leuem partem officij, puta paucos verſiculos, aut vnum Pſalmum tantùm, iuxta Toletum *lib.*2. *cap.*12. *n.*6. Petr. Nauarr. *lib.*2. *cap.*2. *dub.*3. *n.*102.

Quin etiam volunt, non teneri ad reſtitutionem fructuum, qui reſpondent parti omiſſæ, quamuis fructus reſpondentes illi parti omiſſæ, ſint magnæ quantitatis, Nauarrus *de orat. cap.* 9. *in fine*, *cap.*10. *num.*42. Reginaldus *lib.* 30. *num* 44. Soarez *cap.*30. *num.* 13. Molfeſius *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 8. & 14. quibus accedit Filliuc. *cap.* 10. *quæſ.*7. dum vult non eſſe aliquid reſtituendum pro omiſſione minori, quàm vnius horæ integræ, ex eo quia lex rigoroſa reſtringi debet, & non eſt extendenda ad minorem omiſſionem. Ex quo ſequitur ſecundùm hanc definitionem poſſe aliquem peccare mortaliter, ſi omittat dimidiam horam, & non obligari ad reſtitutionem, ſed tanquam probabile ſuſtineri poſſe probabiliter, & tuta conſcientia arbitratur Bonacina *dict. punct.*2. *q.*5. *num.*11. *verſ. verùm, quia hæc ſententia.*

Dictum eſt fructus eſſe reſtituendos pro rata officij omiſſi. Ambigi ergo poteſt, an hæc rata ſit ſeruanda cum exacta proportione? Filliucius ex Soto, Medina, & aliis, *d. cap. verſ. ſexto quæſito, num.* 316. opinatur non eſſe exactè ſeruandam ratam pro vno, aut duobus diebus: ideo pro illis ſi officium omittatur, nihil eſſe reſtituendum. Imò ſecundùm Medinam, quem ibi refert, hoc extendit ad octo, vel decem diebus, argumento domini temporalis, qui non aufert ſtipendium, nec ſalarium, nec victum famulo, vno, vel altero die non ſeruienti; præſertim ſi aliis diebus bene ſolet ſeruire: quare neque Deus, quod poſſe admitti in praxi tradit Filliucius probabiliter, quoad vnum, vel alterum diem, præſertim cum eo, qui raro, aut nunquam omittit officium, & ordinariè illud recitat, deeſtque in anno ſemel, aut bis.

Eſſe autem exactè ſeruandam ratam, patet ex conſtitutione Pij Quinti in hæc verba, ibi: *Qui vno, vel pluribus diebus omnes horas canonicas intermiſerit, omnes fructus amittat, qui illi, vel illis diebus correſponderent, ſi quotidie diuiderentur.* quæ reſolutio ex communi Doctorum ſententia, & in rigore iuris vera eſt, ac tuta, etiamſi vno die officium omittatur, ita obligatio in pœnam delicti reſtituendi aderit. Nihilominus quoad vnum diem, vel alterum in praxi admitti poteſt tanquam probabilis altera opinio, præſertim cum illo, qui in officio recitando eſt diligens, & in anno ſemel, vel bis non recitat.

Conſequens eſt dicere, cuinam facienda eſt reſtitutio fructuum pro officio omiſſo de fructibus perceptis, tam pro officio non ſoluto, quàm pro omiſſione profeſſionis fidei. Quoad primum dico reſtitutionem propter officium omiſſum faciendam eſſe fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus. Conſtat ex Bulla Pij Quinti, & ex Concilio Lateranenſi ſub Leone Decimo; quare liberum eſt beneficiario reſtituere pauperibus, aut fabricæ beneficij, ſeu Eccleſiæ beneficij. Nomine fabricæ beneficij intelligitur domus in qua beneficiarius habitat, vel altera, quæ ſit ipſius beneficij. Item poteſt ex fructibus reſtituendis emere aliquos agros in vtilitatem Eccleſiæ, vel iam quæſitos meliorare, vt fructus creſcant in perpetuum: deducitur ex d. conſtitutione, & ex d. Concilio Lateranenſ. vbi non dicitur eſſe reſtituendos fructus in vtilitatem Eccleſiæ beneficij; ſed faciendam eſſe reſtitutionem fabricæ beneficij, vel pauperibus, & ſub nomine fabricæ beneficij, intelligitur vtilitas ipſius Eccleſiæ, vel beneficij, ita Vaſquez *de beneficiis cap.* 4. *§.* 1. *art.*1. *dub.*9. Soarez *tom.*2. *de Religione, cap.*30. *n.*19. Molfeſius *tract.*5. *cap.*5. *num.*24. non poteſt tamen ex fructibus reſtituendis aliquid expendi in alienis, ſeu reparandis, aut reſtaurandis Eccleſiis collapſis, niſi talis fabrica poſſit alia ratione ſub eleemoſynis pauperum comprehendi. Soarez *ſuprà, num.*20. Bonacina *diſp.*1. *q.*5. *punct.*4. *num.*2. *verſic. hoc tamen limita.* 10.

An verò reſtitutio poſſit fieri pauperibus alterius loci? Affirmat Suarius *num.* 21. *verſ. ego verò*, Molfeſius *cap.*5. *num.*22. Filliucius *tract.* 23. *cap* 10. *quæſit.*9.

*quæſit.9.num.*325.Eſt enim ſatis prudens,& accommodatum conſilium fragilitati humanæ, quod ita fiat, vt hoc modo faciliùs fiat reſtitutio, cùm clerici onerati hac obligatione reſtituendi ſoleant eleemoſynas facere in locis, vbi reſident, quamuis alibi beneficia exiſtant,& hoc modo intuitu reſtituendi fructus malè quæſitos, ordinarias, vel extraordinarias eleemoſynas faciendo tam pauperibus locorum, vbi habent beneficia, quàm quibuſcunque aliis ſatisfaciunt, & reſtitutio facilior, & certior eſt, Soarez,& reliqui citati.

Addo poſſe fieri hanc reſtitutionem per ſtipendia pro Miſſis data pauperibus Sacerdotibus, vt ſacrificent in ſatisfactionem offenſæ Deo factæ, non recitando officium, vel pro fundatoribus beneficiorum, Soarez *ſuprà num.*19.ſubdens ad omnia opera pia, quæ ſub eleemoſynis pauperum comprehendi poſſunt, fieri poſſe executionem, non tamen extra illa, ſequitur Filliuc. *d.quæſit.9. verſ. dico ſecundò,num.*325.Bonacina *ſupra num.*4. vbi *num.9. verſ. ſecunda limitatio*, idem confirmat; modò ex conſuetudine, vel ex ſtatuto ſingulari non fiat reſtitutio ad aliquod certum pium opus, quia ſummus Pontifex non intendit derogare huiuſmodi ſtatutis, vel conſuetudini præſcriptæ, ſed mens illius eſt decernere cui facienda ſit reſtitutio, quando aliàs non eſt determinatum.

Poteſt item beneficiarius, qui omiſit Officium diuinum modò ſit verè pauper; applicare ſibi id quod debebat reſtituere ratione officij omiſſi, quam eleemoſynam non ipſa ſibi facit, ſed Pontifex per eum, Toletus *lib. 2. cap.*12.*n.*5. Emmanuel Sà *verb.beneficium,num.*51. Filliucius *d.c.*10. *n.*326. Macignus *cap.*28.*num.*28. & Paulus Layman *lib.*4. *tract.2.cap.5.num.*1.niſi aliud præſumatur rationabiliter de voluntate Summi Pontificis: debet tamen id facere ex conſilio Confeſſarij, vel viri docti, ne in re propria decipiatur, Filliuc. *vbi proximè.*

Quæ hactenus dicta ſunt, intelligi etiam debent de penſionario non recitante Officium paruum Beatiſſimæ Virginis, qui obligatur etiam reſtituere fructus fabricæ, vel pauperibus, non verò beneficiariis: ſicut beneficiarij obligantur, Soarez *lib.*4. *cap.*30.*num.*22.Garcia 3 *part.cap.*1.*num.*37. Filliuc. *d.c.*10.*n.*327. *verſ.decimo quæſit.* ex eadem Bulla Pij Quinti, Bonac.*diſp.1. quæſt.5.punct.4.num.5. verſic. quartò colligitur.*

Quo ad ſecundum de non facientе profeſſionem fidei, dicendum eſt illam non emittentem intra duos menſes, amittere fructus temporis præteriti decurſos poſt lapſum duorum menſium, non verò decurſos in ipſis duobus menſibus, licèt poſtea faciat profeſſionem debitam. Concilium autẽ Trident. non priuat fructibus decurſis illis duobus menſibus, ſed in poſterum decurrendis, maximè cùm odia, & pœnæ ſint reſtringenda. Igitur non facientes profeſſionem fidei intra duo dictos menſes, ita fructibus priuantur, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere ante ſententiam, cùm ſit lex conuentionalis,& Concilium *ſeſſ. 24. de reformat.cap.*12.impedit eorum acquiſitionem, dicens, quòd fructus non faciant ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragetur, Fuſcus *de viſitatione lib.1.cap.5.num.*15. *& lib.2.cap.3.num.*4.Framin Pariſ.*de reſignat. lib.*8. *q.9.à num.*121.& P.Ledeſm.*in ſumma,2.part.tract.1. cap.4.concluſione* 10.qui tamen malè ait non facere fructus ſuos prædictorum duorum menſium, nec ad id profeſſionem poſtea factam prodeſſe, quod eſt omnino falſum, quia Concil. non priuat fructibus decurſis illis duobus menſibus, ſiue faciat profeſſionem poſtea, ſiue nunquam eam faciat, ſed in poſterum decurrendis, & licèt debeantur in conſcientia ante ſententiam, contrarium infrà.

Cùm ergo Concilium non determinet cui ſint applicandi fructus deperditi propter profeſſionem fidei non factam, dicendum eſt eſſe applicandos fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus, ſicut dicitur de fructibus non reſidentium in Concilio *ſeſſ. 23. de reformat. cap.1. verſ. ſi quis autem*, ita Fuſcus *de viſit.lib.2.cap.3. num.*4. & Zechius *de beneficiis, & penſionibus,cap.*13.*num.4.verſ.quòd ſi parochialis*, vbi loquuntur de Parochis, ſequitur Flaminius *d.lib.*8. *q.9. num.*123. *& ſequent.* addit tamen Flaminius *d. lib.*8. *quæſt.9. num.*123. *& ſequent.*addit tamen Flaminius in Regno Neapolitano prædictos fructus amiſſos incamerari, quod etiam prætendere in Hiſpania Nuncium Apoſtolicum tradit Garcia *de beneficiis part. 3. cap. 3. num.* 41. *& ſequent.*

Porrò Nauarrus *lib.1.conſiliorum in 1. edit. tit.de ſumma Trinitate conſ.3.num.1 & in 2. lib.2. tit.de iureiurando conſ.* 12.*num.*1. opinatur fructus amiſſos non eſſe reſtituendos donec condemnetur reus per ſententiam, ſequitur Manuel *tom.2.de regularibus q.72.art.3.* dum volunt decretum Concilij eſſe pœnale, ac proinde, licèt pœnam ipſo iure coniungat, non obligare in foro conſcientiæ. Probatur, quia quando Concilium id vult, ſtatim ſe explicat, vt conſtat ex *ſeſſ. 23. cap. 1. de reformat.* vbi loquendo de non reſidentibus, eos ſtatim ad reſtituendos fructus obſtrinxit in hunc modum. *Statuit*, inquit, *Sancta Synodus cum pro rata temporis abſentia fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia alia etiam declaratione non ſequuta eos detinere poſſe, ſed teneri fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus erogare.* Suffragatur Pius Quintus in conſtitutione ſua contra non recitantes penſum horarum, in qua eos obligat ad reſtituendos fructus ſtatim, ſic loquitur ibi: *ſed eos tanquam iniuſtè perceptos in fabricas ipſorum beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneantur.* Atque ita cùm in noſtro caſu non aſſignet quibus debeat fieri reſtitutio fructuum amiſſorum, propter profeſſionem non factam, ſignum eſt non eſſe reſtituendos ante ſententiam declaratoriam.

Nec refert verba Concilij *ſeſſ. 24. cap.* 12. ibi, poſſeſſio non ſuffragetur, quia accipienda ſunt ſicut illa fructus non faciat ſuos, videlicet poſt ſententiam declaratoriam, ita præcitati, quos referens ſequitur Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi, cap.5.num.*10. vbi hoc affirmat tanquam probabilius, quia non eſt præſumendum in dubio voluiſſe Concilium, nec Summum Pontificem obligare ad pœnam ante ſententiam, vt bene notant Nauarrus *in ſumma Hiſpana cap.*28.*additione ad num.66.c.*23. & Simanch.*de Catholicis titulo 9.num.*217. quæ reſolutio vt probabilis, placet Filliucio *tom. 2. tract. 22. cap.4. num.* 99. quia in pœnis benignior interpretatio eſt facienda, *cap. in pœnis, de regulis iuris in 6.*

Pro ſequenti dubio, an recitans officium diuerſum à Breuiario Romano ſatisfaciat, & teneatur reſtituere? Reſpondeo primò exceptis capitulis,& conuentibus, qui iam à ducentis annis ante editionem Breuiarij Romani iuſſu Pij Quinti editi, alio vſu fuerunt, teneri recitare, iuxta præſcriptum Romani, Breuiarij habetur in Bulla eiuſdem Breuiarij, vbi id præcipitur; additurque eos niſi hac ſola formula ſatisfacere non poſſe, niſi alicubi adſit præceptum in contrarium. 11.

Quin

Quinimò regulares, ſeu beneficiarios, qui diuerſo vtuntur Breuiario à ducentis annis, neque Romanum admiſerunt, non poſſe etiam dum priuatim recitant, extra chorum ſequi Romanum, colligitur ex *cap. de his* 13. *& cap.* 14. *cap. placuit, diſt.* 12. vbi ſtatuitur, vt omnes clerici, & Eccleſiæ Prouincilas eundem in pſallendo modum teneant, quem Metropolitanam habere cognouerint, ſequitur D. Thomas *quodlib.* 6. *art.* 8. docens quemcunque ſuæ Eccleſiæ ſe conformare debere, quod intellige de Officio diuino publicè recitando; nihil tamen dicunt de priuato. Quare etiam excepti qui diuerſo vtuntur Breuiario in choro, extra illum priuatim poſſunt vti Breuiario Romano, & conformari Eccleſiæ Romanæ, quæ eſt mater omniũ, Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 12. *num.* 74. *& ſequent.* Filliucius *tract.* 23. *cap.* 7. *num.* 223. *& ſequent.* Sà *verb. hora num.* 6. Soarez *cap.* 23. *num.* 9. Paulus Layman. *lib.* 4 *tract.* 1. *cap.* 5. dicentes poſſe aliquem priuatim depoſita conſuetudine propriæ Eccleſiæ, dicere horas canonicas, iuxta Breuiarium Romanum, quibus accedit Bonacina *d. diſp.* 1. *punct.* 1. *num.* 3. & Auguſtinus Barboſa *in cap. presbyter, de celebrat. Miſſar. num.* 10. confert Nauarrus *de oratione, c.* 19. *num.* 117. & Reginaldus *lib.* 19. *cum.* 171. indiſtinctè opinantes poſſe aliquando ſaltem ſine mortali recitari per Breuiarium diuerſum, etiam ſine cauſa: quoniam hæc mutatio eſt rara, parumque aduerſatur menti inſtitutoris Breuiarij.

Diximus, niſi alicubi adſit præceptum in contrarium: vt Mediolani decreũ eſt in virtute ſanctæ obedientiæ à ſancto Carolo, vt omnes, & ſinguli etiam Regulares, qui iure, conſuetudine, conſtitutione, aut decreto Ambroſiano more diuina Officia ſoluere debent, illa tam publicè, quàm priuatim ſecundùm Ambroſianum Breuiarium recitent, ex quo ſequitur Mediolanenſem, ſi Romam abeat, dum ibi commoratur, non poſſe Romano Breuiario vti; neque Monachum extra Monaſterium poſſe recitare. Nihilominus oppoſitum videtur dicendum de clerico Mediolanenſi, quia præceptum ſancti Caroli non obligat extra territorium; eſto ſit præceptum per modum ſententiæ latum: nam mortuo conditore ceſſat, vt ait Bonacin. *de cenſuris diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 11. quòd ſi latum ſit per modum ſtatuti, manifeſtum eſt non obligare extra territorium Legiſlatoris, per *legem final. ff. de iuriſdict. omni. iudic.* vbi dicitur quòd extra territorium ius dicenti impunè non paretur: nec vrget argumentum Monachi, quia Monachus non ſolùm tenetur ſoluere officium ex vi regulæ, vel præcepti ſui ſuperioris, ſed etiam ex vi voti, quo profeſſus eſt, ſecundùm quæ ſe obligauit eo modo quo regulæ, & conſtitutiones obligant, quæ vota cùm ſint perſonalia, comitantur perſonam, & conſtitutiones approbantur à Summo Pontifice, qui habet totum Orbem pro territorio. Ex quibus omnibus patet quotieſcunque recitans alienum Breuiarium, ſi ſatisfaciat præcepto, non teneri reſtituere, ſecus ſi non ſatisfaciat, Graſſis *deciſ. lib.* 2. *cap.* 51. *num.* 10. Vide Bonacin. *de horis diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *ex num.* 1.

12. Ad hæc, An filius non recitans, quia pater fructus recipit, teneatur reſtituere? Pars affirmans eſt certa Graſſis *deciſ. lib.* 2. *cap.* 51. *num.* 11. *verſ. quintò ampliatur.* Imò pater in beneficio clerici filij percipiens fructus, tenetur illos reſtituere filio petenti,
13. Abbas *in cap. quia nos, de teſtamentis*, ſi filius eſt pubes; nam quamuis pater adminiſtret illa bona, non habet vſumfructum in ſimilibus bonis, cùm habeantur loco peculij caſtrenſis, vt *in l. ſacroſanctæ C. de Epiſcopis*, & de his poteſt filius teſtari, & donare, prout ſibi viſum fuerit, quin etiam ſi pater de iis diſpoſuerit, eaque conſumpſerit, tenebitur pater reſtituere, & patris hæredes prædicto filio ex bonis patris, ita Palatius Rubeus *in rubrica* §. 42. *num.* 9. Gregor. Lopez *l.* 5. *tit.* 17. *part.* 4. & alij plures, quos referens ſequitur Spin. *in ſuo ſpeculo gloſſ.* 18. *princip. de melioratione, num.* 80. *fol.* 450. Quòd ſi filio permittente pater de illis diſponat, & expendat in domo ſua cum ſe ipſo, & matre, & fratribus, cenſetur donaſſe filius ea, quæ pater ſic expendit: ſecus ſi non permittat, quia pater in eo peculio non habet aliquem vſumfructum, vt eſt text. & *ibi* expreſsè Bald. *in d. l. ſacroſanctæ*; proinde tenetur pater fructus illos filio petenti reſtituere, vel eorum pretium, vt fuit deciſum per omnes Conſiliarios, teſte Afflict. *deciſ.* 241. *ex num.* 1. poterit tamen pater ab eo filio petere alimenta præſtita eidem, Caſtro *conſ.* 416. *Viſo, & examinato* 2. *quæſt. vol.* 2. Alexand. *conſ.* 110. *vol.* 7. *in fine*, & ratio eſt, quia quando filius habet, vnde poſſit viuere, non debet ali à patre, vt per Dec. *conſ.* 576. quem ſequitur Graſſis *ſuprà cap.* 51. *num.* 15.

14. Supereſt, An obligatus ad aliquid certo loco faciendum, ſatisfaciat extra illum? Reſponſio eſt negatiua, probatur argumento Canonicorum, præſertim Cathedralium, qui nolunt ire ad Eccleſias ad canendas horas canonicas in choro horis ad id ſtatutis, eo quia, qui tenetur de præcepto aliquid agere in aliquo loco determinato, ſi non agit illud in eo loco, etiamſi faciat illud in alio loco, non ſatisfacit, vt probat textus *in cap. nos quidem, & in cap. Ioannes, de teſtamentis l. quæ conditio* §. *cùm ita, ff. de condit. & demonſt.* gloſſ. notabilis *in cap. ſi pater, verſ. pauperibus, de teſtam. lib.* 6. cùm ergo Canonici iure communi, & regulari teneantur recitare, pſallere, & pronuntiare collegialiter cum aliis in choro, ex mente *cap.* 1. *de celebrat. Miſſar.* & meliùs *in cap. dolentes, eodem titulo*, & Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. transgrediuntur legem præceptiuam, ſi horas non canunt in choro, quamuis alibi dicant, confirmatur ex *cap. ab eo, de electione lib.* 6. quia qui tenetur aliquid agere qualitate aliqua qualificatà, non ſatisfacit operando illud ſimpliciter ſine illa qualitate; ſicut Capellanus inſtitutus in certo loco, vel Capella, vel Eccleſia, vt ibi celebret in tali Altari, vel Eccleſia, non ſatisfacit, ſi alibi celebret: voluntas namque inſtitutoris ad vnguem eſt ſeruanda in forma ſpecifica, Bald. *in l. ſi quis ad declinandum, num.* 9. *&* 16 *C. de Epiſcopis, & clericis.* Ex cauſa tamen iuſta poterit Epiſcopus diſpenſare, text. *in d. cap. nos quidem, de teſtamentis*, Graſſis *ſuprà c.* 53. *n.* 9. & ſine cauſa nequit diſpenſare, & recitans extra, vel celebrans non ſatisfacit.

15. Quid dicendum de habentibus præſtimonias, an teneantur recitare, & reſtituere, ſi non recitent? Dicendum eſt præſtimonia abſolutè eſſe beneficia Eccleſiaſtica, præſertim in Hiſpania, vbi communiter conferuntur ſolis clericis, & dantur in titulum perpetuum, habentque onus annexum recitandi horas canonicas, *cap. fin. de conceſſ. præbend.* vbi numerantur inter beneficia Eccleſiaſtica, ita Nauarrus *de oratione, cap.* 21. *num.* 9. Flamin. Pariz. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 136. *&* 137. *&* 140. Sotus *de iuſtit. lib.* 10. *q.* 5. *art.* 3. Azor 1. *part. inſtit. moral. lib.* 10. *cap.* 10. *quæſ.* 4 Soarez *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 13. *ſect.* 1. *n.* 7. & alij, quos referens ſequitur Garc. *de ben. p.* 1. *c.* 2. *n.* 117. *& ſeqq.* Gonz. *de menſib. gloſſ.* 5. §. 2. *n.* 7. 8. *&* 9. *&* 15. Graſſ. *lib.* 2. *c.* 54. *n.* 12.

At negandum tamen eſt ea præſtimonia, quæ in ſola temporalitate conſiſtunt, & quæ non dantur in titulum perpetuum, neque habent annexum aliquod obſequium ſpirituale, aut onus recitandi Officium diuinum, eſſe beneficia Eccleſiaſtica, ita Ioann. Andr. *in cap. vnico, num. 3. verſ. & nota, quòd dicitur beneficium, quaſi alterum beneficium, de rerum permutatione, lib. 6.* Abbas *conſ. 47. Illud de iure, n. 4.* Gomeſius *in tract. de expectatiuis num. 39* & Hoieda *de incompatibilitate benefic. 2. part. cap. 7. num. 11.* dicentes hæc non eſſe beneficia Eccleſiaſtica, cùm nullum habeant ſeruitium ſpirituale in Eccleſia per ſe, vel per alium. Sufficiet tamen obligatio dicendi Eccleſiaſticum officium, propter quod datur beneficium, *cap. fin. de reſcriptis in 6.* & ita ſeruatur. In dubio tamen, an dentur in titulum præſtimonia, & an habeant onus ſpirituale, vel non, vt dicantur, vel non dicantur beneficia, conſiderandus eſt vltimus ſtatus eorum. Hoieda *ſuprà num. 13.* quoniam conſuetudo eſt optima legum interpres. *l. ſi de interpretatione ff. de legibus*, & Felinus *in cap. eam te, num. fin. ad medium, de reſcriptis*, vbi vult, in materia beneficiali vltimum ſtatum eſſe conſiderandum. Idem Puteus *deciſ. 189. & 192. lib. 1.* Gonzales *gloſſ. 5. §. 2. num. 14. & gloſſ. 45. §. 2. n. etiam 14. & num. 16.* Quare habens præſtimonium cum onere ſpirituali recitandi, ſi non recitet, tenetur ad reſtitutionem, maximè in Hiſpania, vbi conſuetum eſt dari in titulum perpetuum beneficij, Garcia *d. 1. p. cap. 2. num. 119. & 3. part. de benefic. cap. 1. n. 4. & ſequentib.*

16. Sequitur altercatio, An Canonici, qui primo, & ſecundo anno ex conſuetudine, vel ſtatuto Eccleſiæ non recipiunt fructus aliquos, quia impenduntur in alios pios vſus, teneantur recitare Officium diuinum? Reſpondeo affirmatiuè. ita Azor *d. lib. 10. c. 4. verſ. quare tota quæſtio, quæſit. 4.* vbi diſcutit dubium in vtranque partem, & ſecundam vt probabiliorem ſequitur; conſentit Garcia *3. p. c. 1. n. 62.* Soarez *lib. 4. cap. 20. ex num. 6.* Filliuc. *tract. 23. cap. 5. quæſit 8.* Nauarrus tamen negat *cap. 7. de oratione, num. 30.* teneri ad ſoluendum Officium diuinum, quæ ſententia eſt probabilis, cùm fructus non percipiant, nec percepturi ſint, idem vult Paulus Layman. *ſuprà num. 4.* & Bonacina *d. diſp. 1. quæſt. 2. punct. 4 ex num. 22. cum duobus ſequentibus*, eo quia perinde eſt illis duobus annis, quibus fructus ſibi non acquirunt, ac ſi beneficiarij non eſſent, & in hoc euentu, qui non recitant, non peccant: ſecundùm tamen probabiliorem partem Filliucij ſuprà *num. 271.* Azorij *quæſ. 4. ad finem*, & Suar. *d. cap. 20. num. 11.* & aliorum peccant, ſi non recitent; nihil tamen tenentur reſtituere, quia nihil

17. recipiunt Quo argumento, qui nulla culpa ſua bona fide horas non recitat, non peccat, nec tenetur reſtituere, Azor *lib. 10. cap. 11. quæſ. 7.* opinatur hoc eſſe valde probabile, & viris piis, ac doctis non paucis placere; ex eo, quia obligatio reſtituendi fructuum, eſt tanquam pœna conſtituta in illos, qui ſua culpa horas omiſerunt, at vbi culpa non fuit, pœna in foro conſciuntiæ non debetur; idem dicendum eſt de illo, qui per obliuionem, aut inconſiderantiam bona fide ſine peccato prætermiſit penſum horarum. Secus dicendum eſt ſecundùm probabiliorem, quæ tenet reſtitutionem fructuum non eſſe pœnam; ſed magis videri conditionem ſub qua beneficia clericis conceduntur, nimirum, Do tibi beneficij fructus, ſi diuinum Officium recitaueris: proinde, qui bona fide fructus conſumpſit, & ex illis ditior factus non eſt, nihil cogitur reſtituere: contrà ſi fructus extent, aut ſi locupletior ex illis factus eſt, ineſt obligatio reſtituendi. Azor *ſuprà*, Bonacina tamen *diſp. 1. q. 5. punct. 2. num. 4.* cum aliis grauiſſimis excuſat omnino in foro conſcientiæ ab onere reſtituendi, vbi culpa non eſt: carentiam autem fructuum inductam eſſe in pœnam culpæ admiſſæ in recitatione diuini Officij teſtatur poſt Reginald. *lib. 30. n. 44.* Garcia *tom. 1. de benefic. part. 3. cap. 1. num. 26.* & Leſſium *cap. 34. num. 183.* & alios, quos ibi refert ac ſequitur.

De cauſis, quæ excuſant ab onere recitandi Officium diuinum tam in choro, quàm extra illum.

§. VI.

EPITOME.

1. *Infirmitas, quæ excuſet ab onere recitandi?*
2. *Ægrotus qui non poteſt recitare, an teneatur alias preces dicere loco illarum?*
3. *Infirmus, & ſimul cæcus, an debeat recitare, quæ memoriter ſcit?*
4. *Cæcus an teneatur recitare cum ſocio, qui neſcit legere?*
5. *Clericus non habens codicem an peccet accipiens ordines, & quando incipiat obligari die quo ſuſcepit ordines?*
6. *Surdus priuatim recitans an poſſit recitare cum ſocio, & quid ſi obligetur ad chorum ratione beneficij, ſeu præcepti, & an ſi ſit ſurdaſter?*
7. *Vtrùm, qui non poteſt ſine ſocio recitare priuatim, teneatur ſuis expenſis quærere ſocium?*
8. *Infantes accipientes beneficia, aut Ordines ſacros an teneantur recitare officium?*
9. *Metus mortis an excuſet ab onere recitandi, dum quis eſt inter infideles, aut hæreticos?*
10. *Carentia Breuiarij culpabilis, quia proiectum eſt in Mare, vel in ignem, an excuſet ab horis recitandis?*
11. *Neceſſitas actionis iuſtitiæ quando excuſet ab horis dicendis?*
12. *Neceſſitas actionis charitatis, quæ non obligat ſub mortali, an excuſet à recitando?*
13. *Occupationes graues honeſtæ etiam ex charitate quando excuſent ab officio dicendo?*
14. *Confeſſarij, concionatores, & ſcholares, vel magiſtri, quando excuſentur ab Officio diuino dicendo?*
15. *Qui non poteſt præ occupationibus recitare totum officium, an teneatur recitare partem aliquam?*
16. *Qui ex infirmitate, vel aliqua cauſa iuſta non poteſt per ſe recitare, teneatur ne ſupplere per alium?*
17. *Graui occupatione detenti, an teneantur anticipare recitare?*
18. *Peregrinantes ad loca pia etiam pedibus non excuſantur ab officio ſoluendo.*

INTER cauſas excuſantes à lege, & præcepto recitandi Officium diuinum, primo loco eſt infirmitas, & incommoda valetudo, modò infirmitas magna ſit ita, vt ſine 1

graui

graui detrimento ſalutis, aut nimio dolore, ſeu vexatione corporis infirmus nequeat recitare, tunc excuſatur. Eſt communis ex *cap. clericus diſt. 91.* ibi, Abſque corpuſculi ſui inæqualitate. Ratio, quia talis infirmus eſt moraliter impotens, neque eget medico, aut ſuperiore, vt diſpenſetur, quamuis de conſilio tutius ſit ad alterum recurrere; neque cum tanto onere Eccleſia videtur obligare.

In dubio, An infirmus teneatur recitare, ſtandum eſt iudicio Medici prudentis, Syluester *verb. hora quæſit. 4.* Nauarrus *de oratione, cap. 11. num. 3.* Sotus *de iuſt. lib. 10. quæſt. 5. art. 3.* Azor *1. part. lib. 10. cap. 13. quæſ. 2.* Soarez *tom. 2. de religione, lib. 4. cap. 28. num. 21.* Filliucius *tract. 23. cap. 9. quæſt. 5. num. 293.* Paulus Layman *lib. 4. tract. 1. cap. 6. num. 1.* & Carol. Macign. *de hor. canon. cap. 14. num. 12.* Quòd ſi Medicus ipſe dubitat, an morbus grauis ſit, & æger teneatur ad officium ſoluendum, quanuis Soarez videatur ſentire eſſe recitandum, videtur excuſandus infirmus, quia non debet ſe periculo grauis damni exponere: ſecus quando morbus videtur leuis, quia poſſeſſio ſtat pro præcepto cum leui damno obligante, ita præcitati.

Similiter non excuſantur leui dolore capitis, ſtomachi, vel pectoris laborantes, nec febri tertiana, aut quartana vexati, quia huiuſmodi febris non ſolet tota die vehementer vrgere infirmum ita, vt non ſuperſit tempus ſatisfaciendi Officio diuino: eo, quia obligatio recitandi ſtrictiſſima eſt, & ideo leuis cauſa non excuſat, Nauarrus *de oratione, cap. 11. num. 6.* Sotus *ſuprà q. 5. art. 3.* Valentia *tom. 3. diſp. 6. q. 2. punct. 10. §. quas ob cauſas, verſ. circa ſeptimum,* Aragonius *2. 2. quæſt. 83. art. 12. dub. 3.* Soar. *cap. 28. num. 11.* Macignus *ſuprà cap. 14. num. 2.* vbi refert alios, Azor. *d. lib. 10. cap. 13. q. 2.* Reginaldus *lib. 18. n. 181.*

2. Quæſtionis eſt, An qui non poteſt præ infirmitate recitare preces Canonicas, teneatur loco illarum alias orationes fundere? Dixi ſuprà non teneri, ita Syluester *verb. hora q. 4. de iure Canonico,* Angelus tamen *verb. hora,* inſinuat teneri ſupplere per alias preces, quæ citra vllum detrimentum recitari queunt: ratio illius, quia cum multis ſentit beneficiarios iure diuino ratione beneficij accepti, teneri ſoluere preces canonicas; ſed verius eſt non teneri: ideo non tenetur ſupplere, Azor *d. lib. 10. cap. 13. quæſit. 8.*

3. Quid de infirmo cæco, qui nequit Officium diuinum legere, an debeat recitare, quod memoriter tenet? Reſpondeo excuſari à toto, ſi non poteſt maiorem partem, vel dimidiam dicere, nec etiam teneri ad minorem, vel alteram dimidiam, ita Nauarrus *cap. 11. de oratione, num. 6.* Azor *lib. 10. cap. 13. quæſ. 4.* Ratio, quia non omnis lex, qua quippiam debemus efficere, obligat ad faciendum quamlibet etiam minimam partem: ſicut ſiquis ex lege aliqua compellatur Romam ire, non tenetur medium iter peragere, ſi Romam peruenire non poteſt, argumento illius, qui in die feſto ſacrum audire non poteſt, non tenetur audire partem minimam, ſic in noſtro caſu ſequitur Filliucius *cap. 9. quæſit. 6. num. 294.* vbi excuſatus à toto, vel maiori parte, excuſatur à minori; ſecus ſi poſſit recitare maiorem partem, vel dimidiam, quia maior pars trahit ad ſe minorē regulariter. Vnde, qui propter cæcitatem, vel propter debilitatem, aut ob aliam cauſam maiorem officij partem recitare non poteſt, nihil tenetur dicere. Idem de maiori parte matutini officij intellige non teneri recitare maiorem, quamuis teneatur ad reliquas horas, quas poteſt, ita Philiarcus *lib. 1. cap. 10.* Leſſius *lib. 2. cap. 37. dubio 9. num. 54. verſ. dixi, ſine cauſa,* Garcia *de benefic. part. 3. cap. 1. num. 221.* Bonacina *de horis diſp. 1. quæſt. 6. punct. 2. num. 6.* ſubdens tamen *num. 7.* illum, qui non poteſt totum officium recitare, teneri ad illam partem recitandam, quam poteſt, ſi eſt pars notabilis, ſequitur Vega *cap. 128. caſu 1.* & Graffis *lib. 2. cap. 54. num. 3.* niſi magna febris, vel grauis dolor accedat.

Mihi tamen magis placet non teneri recitare maiorem partem officij, quam memoriter tenet infirmus, niſi quando maior illa pars facit aliqualem compoſitionem horæ: nam quanuis poſſit recitare omnes Pſalmos, aut Pſalmos, & hymnos horarum, quos tenet memoriter: attamen, quia illi, vt ſic ſoluti non faciunt aliquam compoſitionem horæ, non tenetur infirmus eos recitare, quamuis ex illis fiat maior pars officij, ſeu horæ; quia ipſi non ſunt horæ Canonicæ, ſeu Officium diuinum, Garcia *d. cap. 1. num. 221.* imò Fr. Manuel. *1. part. cap. 145.* Molfeſius *in ſumma, tract. 5. cap. 4. num. 27.* & Garcia *d. cap. 1. num. 222.* abſolutè affirmant, non teneri recitare, qui non poteſt matutinum cum laudibus dicere; quoniam etiamſi non ſit maior pars officij; eſt tamen prima, & principalis illius. 4.

Dubium adhuc eſt de cæco, An teneatur recitare cum ſocio? Reſpondeo, ſi memoriter Pſalmos tenet, teneri, ſi commodè poteſt aſſumere ſocium, vt hoc modo ſatisfaciat præcepto. Sed meliùs dices cæcum, qui nihil memoriter ſcit, vel nullam integram horam tenet, quamuis poſſit habere ſocium, non teneri audire illum omnia dicentem, vel cum illo partem ſuam recitare. Eſt communis, quia non tenetur ad extraordinariam diligentiam, ita Soarez *lib. 4. cap. 27. num. 16.* quem ſequitur Filliucius *tract. 23. cap. 9. num. 290.* vbi loquitur de cæco priuatim recitante; ſecus de beneficiario cæco deputato choro; is enim debet aſſiſtere choro, quamuis officium cum ſuo choro nequeat dicere, ſatiſfaciet muneri chori dicendo partem, quam tenet memoria, & quam cum aliis recitare poteſt; nec debet ampliùs onerari, ita Soarez *ſuprà num. 15.* Bonacina cum aliis *ſuprà diſp. 1. q. 6. punct. 2. num. 13.* ſed de hoc rurſus *infrà num. 7.* Suario adhærent Toletus *lib. 2. cap. 14. num. 2.* Azor *lib. 10. cap. 13. q. 2.* Macignus *cap. 14. num. 14.* & alij aſſerentes non teneri cæcum ad diuinum Officium propter memoriæ, vel oculorum defectum.

Quid ſentiendum de promoto ad Ordines ſacros ſine codice ad horas ſoluendas, & neſciens recitare? Nauarrus *de oratione, cap. 11. num. 20.* vult illum peccare, quamuis poſtea denuo non peccet, ſi non recitet, eo quòd non habet Breuiarium, nec poteſt habere, nec habet ſocium, neque habere poteſt à quo doceatur, vel dirigatur. Poteſt tamen contingere, vt nullo modo peccet, nimirum ſi bona fide arbitretur ſe ſtatim poſt Ordines ſuſceptos habiturum codicem precarium, & opportuno tempore recitaturum, nec ſocium defuturum, qui adiuuet ad recitandum, Azor *lib. 10. cap. 13. quæſ. 18.* obligatio autem recitandi, quando quis promouetur ad Ordines ſacros, incipit ab eo tempore, quo quis Ordine ſacro initiatus eſt, videlicet ſi ordines ſuſcepit hora nona ante meridiem, tenetur ad recitandam tertiam: ſi initiatus eſt meridie, incipit obligatio ab hora ſexta, & ſic de cæteris, Soarez *cap. 28. num. 8.* obligat ad ſummum dicere Nonam. 5.

Quæri poteſt, An ſurdus priuatim recitans teneatur recitare cum ſocio? & quid de ſurdo obligato 6.

gato

gato ad chorum? Et quid de ſurdaſtro, qui non eſt omnino ſurdus, ſed audit cum aliquo labore? Reſpondeo ſurdum, qui poteſt legere, teneri officium per ſe ipſum dicere priuatim, ſiue ſe audiat, ſiue non; quia ſufficit, quod mente attendat, & cognoſcat quid dicat. Quòd ſi aliunde ſolus dicere non poſſit, non tenetur cum ſocio, quia ſurdus eſt. Filliucius *tract.* 23. *de Religione, cap.* 9. *num.* 291. *quæſit.* 4. *verſ. dico quartò.* Soarez *de Religione, lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 17. totidem verbis: ex ea ratione, quia ſurdus non communicat in oratione, quæ ab alio dicitur, cùm eum audire nequeat, nec poteſt illi reſpondere, ſequitur Bonacin. *de horis diſp.* 1. *q.* 6. *punct.* 2. *num* 9.

Porrò ſi ſurdus ratione beneficij, ſeu præcepti tenetur recitare in choro, & ibi ſuam partem dicit, & alteram, etiamſi attentus non poteſt percipere, non tenetur ſupplere, niſi, vt quidam addunt, ſurdus eſſet, ita Emmanuel Sà *verb. hora canonica, num.* 9. vbi exiſtimat abſolutè ſecundùm proprium iudicium non eſſe ſupplendum, quod non auditur, quando attentus quis non poteſt percipere, ſiue ſurdus ſit, ſiue non ſurdus. Nec diſcordat omnino Filliucius *à num.* 198. *cap.* 6. dum ait, non teneri in choro ſilentes dicere ſubmiſſa voce, quod alij canunt, vt ſcrupuloſi faciunt, quia expedit nihil dicere, ſed tantùm attendere canentibus, & per illos quodammodo cantare. Dicendum ergo eſt, qui choro intereſt, teneri aſſiſtere choro recitando cum ſuo choro, prout potuerit, & attendendo ad ea, quæ ab alio choro perſoluuntur, & ita ſatisfacere ſuo officio, ita Filliucius *cap.* 6. *quæſit.* 6. & *c.* 9. *quæſit.* 3. Soarez *d. lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 18. *verſ. præterea,* vbi ſacræ Congregationis declarationem refert; ſequitur Bonacina *ſuprà diſp.* 1. *q.* 6. *punct.* 2. *num.* 12. ex eo fundamento, quia non eſt impotens ad aſſiſtendum choro, & ideo debet adimplere, quod poteſt, aſſiſtendo choro, actionémque illam publicam ſua præſentia honorare recitando partem ſuam, eo modo quo poteſt, & attendendo ad alterum chorum; vel ſaltem ad Deum, vbi loquitur de laborante vitio ſurditatis. Maior tamen *in* 4. *diſt.* 12. *q.* 6. *col.* 3. iuxta Pariſienſes ait ſurdum non debere dicere horas ſuas recitando cum alio, ſed canendo in choro, vbi ſentit quomodocunque canat in choro, ſatisfacere ſuo muneri, nec teneri repetere extra chorum: idem videtur ſentire Soarez *d. num.* 17. *cap.* 27. vbi ait ſurdum, qui non poteſt audire, ſatisfacere, quia poſſet mente attendere, & cognoſcere quid dicatur, & an rectè dicatur, addens, præceptum in hoc caſu per ſe non obligare ad audiendum, ſed ad dicendum; & infrà, Clericus, qui non eſt omnino ſurdus, ſed ita ſurdaſter, vt nequeat audire ſine magna vociferatione alterius, non eſſe obligandum ad recitandum cum ſocio; quamuis non poſſit ſolus recitare, quia præcepta humana non obligant cum tanto onere, ac grauamine. Sic ille. ſequitur Bonacin. *num.* 9. *verſ. dixi modò non ſit ſurdus, vel ſurdaſter,* vbi pro hac parte allegat Paulum Squillantem *p.* 1. *dub.* 13. & alios.

Nauarrus tamen, *de oratione cap.* 19. *concluſ.* 8. *num.* 80. ait beneficiarium non eximi à choro, eo quòd ſit ſurdus, ſi ex eo quòd videt, vel audit, deprehendit, quando canere, vel ſilere debeat; ſed non ſatisfacere canendo ſolum partem ſui chori, niſi audiat partem alterius, vel ſaltem recitet ſubmiſsè ex Breuiario, vel Pſalterio. Sed in hoc non placet, quia ſurdus, ſeu ſurdaſter, qui nequit audire ſine magna vociferatione, non tenetur, niſi audire penſum ſui chori, & attendere quantum poteſt ad ſocios ex altero choro canentes, vel attendere ad Deum, qui per Officium diuinum laudatur, quæ eſt perfectiſſima attentio ex tribus omnibus, per quam attenditur ad orationis finem, qui eſt Deus, & ad id quod petitur ab ipſo Deo, & eſt communis omnibus doctis, & indoctis, dum recitant Nauarrus *de oratione, cap.* 13. *num.* 4.

Ex dictis occurrit dubium, vtrùm, qui non poteſt preces canonicas dicere ſine auxilio ſocij, quem non ſolebat aſſumere, teneatur illum aſſumere, vt recitet dum eſt infirmus? Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 1. *num.* 215. affirmat teneri, ſi dum erat ſanus, illum conſueuerat adhibere. Nauarrus *de oratione, cap.* 11. *num.* 13. & 14. & *in manuali cap.* 25. *num.* 100. indiſtinctè vult illum, qui poteſt dicere officium cum ſocio, cúmque poteſt habere commodè, quia habet cum quibus poſſit ſatisfacere ſocio, teneri cum ſocio recitare: etiam data mercede, ſequitur Aragonius 2. 2. *quæſt.* 83. *artic.* 12. *verſ. prima cauſa prætermittendi officium*, Graffis *deciſ. lib.* 2. *cap.* 54. *num.* 1. 3. & 10. & Azor 1. *p. lib.* 10. *cap.* 13. *q.* 3. & 6. & videtur tenere Fuſcus *de viſitatione, lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 25. & Bonacina addens modò non ſit ſurdus, vel ſurdaſter, qui non poſſit audire ſine magna vociferatione. Ratio, quia, qui tenetur ad aliquid, tenetur etiam ad media ad illud ordinata; ſed beneficiarius, ſeu clericus in ſacris tenetur ſoluere Officium diuinum: ergo etiam tenetur ad quærendam ſocium, quod intellige de beneficiario recipiente fructus beneficij: is enim cùm teneatur ex iuſtitia ſoluere officium, tenetur conducere ſocium, vt ſatisfaciat muneri beneficij, dum illud per ſe ipſum non poteſt adimplere. Secus de non habente beneficium, quia non tenetur ex iuſtitia; ſed ex religione, vel obedientia ad officium dicendum: & ex conſequenti, qui non poteſt per ſe recitare, non tenetur ſuis propriis expenſis quærere ſocium, vt cum eo diuinum Officium perſoluat. Si tamen ſine expenſis poſſet habere ad manum, non excuſari. Soarez *dict. lib.* 4. *cap.* 27. *numer.* 15. *ad finem,* Filliucius *cap.* 9. *numer.* 289. ſin minus, liber eſt ab onere recitandi, Macignus *cap.* 14. *num.* 6. Philiarc. 3. *part. lib.* 1. *cap.* 10. Bonacina *dict. punct.* 2. *numer.* 8. *verſic. addo,* & *verſic. qui verò.* 7.

Quid de pueris in infantili ætate beneficia, vel Ordines ſacros ſuſcipientibus? Quamuis hoc dubium abs re videatur excitatum, dicendum eſt excuſari beneficium ante rationis vſum accipientem ab onere recitandi, præſertim ſi beneficium collatum fuit ſcienter à Summo Pontifice: cenſebitur enim diſpenſatus, donec habeat ætatem legitimam ad ſoluendum officium. Non enim ab alio poteſt conferri beneficium ante rationis vſum, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. vbi ante decimumquartum annum nulla eſt collatio, Azor *lib.* 10. *cap.* 13. *punct.* 12. *verſ. ſed dubie,* & Macignus *cap.* 22. *num.* 6. Quòd ſi Summus Pontifex credens puerum habuiſſe legitimam ætatem ad officium dicendum, talis collatio cenſebitur valida, ſi ita Pontifex erat affectus, vt cognito defectus ætatis beneficium adhuc contuliſſet: puerulus tamen tenebitur quærere diſpenſationem, vel quamprimum addiſcere formam, & modum recitandi, quia diſpenſatus in vno, non reputatur diſpenſatus in altero, Soarez *lib.* 4. *c.* 28. *num.* 37. 8.

*n.*37.Reginaldus *lib.*18.*n.*192.& Molfeſius *in ſumma tract.* 5.*cap.*4. *num.*13.

Maior difficultas eſt de puero promoto ad Ordines ſacros ante pubertatem, vel ante decimum-ſextum annum? Bonacina *de matrimonio, quæſt.*3. *punct.*9. *num.* 16. cum aliis opinatur teneri diuinum Officium recitare: negat tamen Sanchez *de matrimonio, diſp.*30. *num.*12.*&* 13. dicens non teneri ad recitandum Officium, donec poſt legitimam ætatem ratificet Ordines ſuſceptos, quia impreſſio characteris, quæ ab Eccleſia non poteſt irritari, valet vſque ad eam ratificationem, & ſicut non tenetur ad continentiam, quæ eſt principale onus annexum Ordini: ſic etiam non obligatur ad onus minus principale, quale eſt penſum horarum. Quòd ſi poſt legitimam ætatem ratificet Ordines verbo, vel facto, vtendo ſcilicet Ordine ſacro, non eſt homini iam pœnitentiæ locus, ſequitur Paulus Squillas 1. *part. dub.*15. non poterit tamen Ordine ſacro vti, donec præueniat ad ætatem iure ad ordines petitam, quia eſt interim ſuſpenſus illius exequutione, *cap. vel non eſt compos, de tempor. ordin. & cap. ex ratione, de ætate, & qualitate.*

9. Sequitur dicendum de Ordinato per metum? Reſpondeo recepiſſe Ordinem ſacrum, non teneri tamen continere, ſi erat coniugatus, quamuis matrimonium non eſſet conſummatum, Abbas *cap. maiores,* §. *vltimo, num.* 7. *de Baptiſmo*, licèt vxor continere vellet, Hoſtienſis *in ſumma de ætate, & qualitate ordinandor. num.* 5. *verſ. ſed nunquid conditionaliter.* Et ex conſequenti non tenebitur ad Officium canonicum dicendum, quia Officium diuinum eſt annexum ordini ſponte ſuſcepto, Nauarrus *in ſumma Latina, cap.* 22. *num.* 51. Viualdus 1.*part.* vbi de Sacramento ordinis, *num.*26. & Emanuel Sà *verb. ordo, num.* 24. per hæc verba: *Ordinatio per vim non tenet, per metum tenet: ſed non obligat, ſi ſit metus grandis, ad caſtitatem, nec ad officium.* Sanchez *d. diſp.* 29. *num.*7. ſubdens *num.* 8. quamuis metus non ſit cadens in virum conſtantem, modò ſit talis, vt præ timore illo initiatus eſſet, eóque ſecluſo nullatenus initiandus.

Similiter metus mortis iuſtam Officij diuini excuſationem importat, veluti, ſi clericus tranſiturus eſt per medios latrones, vel per Prouincias infidelium, ſeu hæreticorum, & ibi ſi officium recitet, incurrat in manifeſtum vitæ periculum, ſicut diximus eximi ab hoc onere propter morbum grauem; eo quia leges humanæ non obligant cum tanto onere. Idem dicendum de clerico apud Turcas, vel Mauros captiuo, vel in eorum triremibus detento, ſi ex eo, quod recitet, in graue vitæ diſcrimen deueniat, Azor 1. *p. lib.* 10. *cap.*13. *quæſit.* 19. Filliucius *cap.* 9. *num.* 296. vbi addit per accidens non excuſare metum, vt ſi fiat in iniuriam Religionis catholicæ; tunc enim fidei confeſſio eſt in præcepto ex iure diuino, ſecus quando metus concipitur ex crudelitate infidelium, inter quos verſatur, tunc excuſat ab onere recitandi, quoniam ea omiſſio non eſt contra confeſſionem fidei Orthodoxæ, Soarez *lib.*4. *cap.*27. *num.*31. *verſic. diſtingui ergo poteſt.*

10. An verò carentia Breuiarij culpabilis, quia proiectum fuit in mare, vel in ignem, excuſet ab horis recitandis? Reſpondeo excuſare à peccato, quando carentia non eſt culpabilis. Nam impoſſibilium non eſt obligatio, *l. impoſſibilium, ff. de regul. iuris,* Soarez *cap.*28.*num.*7. Filliuc. *cap.*9. *quæſit.*3. videlicet ſi in itinere, vel nauigatione amiſit Breuiarium. Quòd ſi caret illo, quia librum non habebat, nec ſpem habendi illum, quando ordinatus eſt non excuſabitur à peccato ſaltem interno, quamuis ab externa omiſſione recitandi excuſetur; eſt enim omiſſio futura voluntaria ſaltem in cauſa. Item ſi voluntariè proiecit in mare, vel in ignem Breuiarium, omnes recitationes in poſterum faciendæ fuerunt culpabiles: ideo erunt peccata quo ad internam malitiam; & quamuis poſtea noua culpa non committatur, poteſt obligari propter impotentiam ad reſtitutionem ſi habet beneficium, ſecus ſi non habet. Similiter ſi per negligentiam reliquit domi librum iter faciens, credens bona fide ſe alibi reperturum, & non reperit, nec poteſt emere, quia eſt pauper, excuſabitur ſaltem à mortali, Soarez *cap.* 17. *num.* 9. Filliucius *cap.* 9. *quæſit.* 3. *num.*285.*& duobus ſequentibus*; vbi *num.* 287. addit in caſu poſito teneri recitare memoriter horam integram aliquam, quam ſcit, quòd ſi aliquos tantum Pſalmos ſciat, non autem lectiones, Orationem, & Capitula, non tenetur, eo quòd Pſalmi, vt ſic, non ſunt hora Canonica, ad quam clericus obligatur, Soarez *ſuprà d. cap.*28. *num.*15. ex Nauarro *cap.*11. *de oratione, n.*15. Graſſis tamen *lib.*2. *c.*54.*num.*6. in hoc euentu monet de conſilio poſſe ſubſtitui aliquos Pſalmos pro illis, quos ignorat ex Soto *lib.*10 *q* 5. *art.*3.

Iuſta item cauſa excuſandi ab officio dicendo, eſt neceſſitas. Hæc autem eſt duplex, vna iuſtitiæ, altera charitatis. Dicendum ergo eſt, quando actio ad quam quis obligatur ex iuſtitia, communiter impedit recitationem Officij diuini, non poſſe nec debere acceptare abſque diſpenſatione: proinde clericus acceptans voluntariè occupationes, quas debet exercere incompatibiles cum officio, non excuſatur à recitando, neque à peccato, ſi non recitaret, quia voluntariè in has anguſtias ſe conjicit, qualis cenſebitur officium docendi publicè, vel concionandi, vel audiendi confeſſiones, ad quod quis ex iuſtitia ſponte ſua ſe voluit obligare, & nequit has occupationes conuenienter agere, ſi in officio ſoluendo occupetur; quia iam hæc neceſſitas non excuſat, quia magis eſt voluntas, quàm neceſſitas: vnde, vel tenetur vtrunque adimplere, vel ſatisfacere præcepto recitandi relicto officio docendi, vel concionandi, aut confeſſiones excipiendi, quod eſt voluntarium, Soarez *ſuprà num.*33. & Filliucius *dict. cap.* 9. *quæſit.*8. *num.* 298. 11.

Quando autem ſimiles occupationes non ſunt permanentes, nec quotidianæ, & ſunt compatibiles cum Officio diuino, ſi aliquando contingat occaſio incompoſſibilis cum officio repentina quodammodo, ſiue ſit ad concionandum, ſiue ad legendum, ſiue ad alias ſimiles actiones, erit ſufficiens hæc neceſſitas ad excuſandum, tum quia etiam Miſſa poteſt omitti propter tales occupationes, ita Soarez & Filliucius *ſuprà.* Ratio deſumitur ex benigna Eccleſiæ intentione, quæ non præſumitur cum tanto onere obligare, Sylueſter *verb. hora quæſito vltimo*, Toletus *lib.*2.*cap.*14. *num.*3. Reginaldus *lib.*18.*num.*187.

Occurrente verò neceſſitate actionis charitatis incompoſſibili cum officio diuino, videlicet ſi debeas aſſidere infirmo, vel nequeas relinquere concionem, ſeu lectionem ſine propria infamia, vel Religionis, vel ſine aliorum ſcandalo, poteris omittere officium, ita Aragonius 2.2. *q.*83. *art.* 11. *dub.*4. *cauſ.*2. Peſantius 2.2.*q.*62.*art.*2. *diſp.*6. Molfeſius 12.

feſius *cap.5.num.*36. Paulus Layman. *lib.4. tract.* 1. *cap.6.num.*1. Maldetus *tract.*10. *cap.2. dub.5. ad finem*, quia quod propter charitatem introductum eſt, non obligat cum eiuſdem charitatis diſpendio. Neque neceſſe eſt obligationem illam charitatis tantam eſſe, vt ſit graue peccatum, actionem ita neceſſariam omittere, etiam propter dicendum officium: quia ſatis eſt hîc & nunc æſtimari maius bonum, vt ad vitandum incommodum proprium, aut proximi; atque ita ſcholaſticus per diem integrum, habiturus diſputationem, excuſatur ab officio diuino, ſi ſimul illud dicere non poteſt, ſimiliter dices de Oppoſitore publicam prælectionem habituro, ſéque intra certum horarum numerum ad illam paraturo, qui non poſſet ſimul dicere Officium diuinum, excuſabitur ab eo recitando, Filliucius *ſuprà cap.9.num.*301.& Soarez *n.*35.*cap.*28. & multo magis omitti poteſt officium, quando actio huiuſmodi charitatis obligat ſub peccato mortali, Henriquez *quodlibet.5.q.*12. Syluest. *verb. hora num.*18. Soarez *d.num.*35. & Filliucius *n.*302.

13. Denique abſolutè excuſatur à penſo horarum impeditus, adeò, vt tempus dilationem non patiatur ſatisfaciendi ſine magno ſcandalo, quando ſolutio Officij diuini eſſet impedimentum maioris boni, Nauarrus *de horis canonicis cap.7.num.*29. modò fraus omnino caueatur: nam fortè fuit negligens, cùm potuiſſet anticipatè dicere, & noluit, non excuſatur, Sotus *de iuſtitia, lib.10.q.5.q.5.art.*3. quem ſequitur Graffis *lib.2.cap.54.num.*7. & 8. eodem modo excuſant graues occupationes honeſtæ, & neceſſariæ, quæ in aliud tempus commodè differri nequeunt ſine ſcandalo, vel peccato, vel detrimento ſui, vel proximi. Sub quo titulo ve-

14. niunt confeſſarij, ſeu concionatores, Graffis *d.n.*7. Soarez *cap.28.num.*32. Molfeſius *cap.5.num.*36. Bonacina *diſp.1.q.6.punct.2. num.*1. nec non magiſtri ex officio docentes, & alij grauibus negotiis piis occupati. Nec propter omiſſionem diuini Officij tenebuntur ad reſtituendos fructus beneficij, quia vbi non fuit culpa, non debet eſſe pœna, Bonacina *num.*3.

15. Quid de eo qui præ occupationibus non poteſt recitare totum Officium, an teneatur recitare partem aliquam? Ex dictis ſuprà *n.*3. conſtat ſolutio, vbi diximus excuſari à toto, ſi non poteſt maiorem partem, vel dimidiam dicere, vt dictum eſt

16. de infirmo, *ibi*, Sicut, qui per ſe ipſum diuinum Officium recitare non poteſt, per alium ſupplere non tenetur, quia eſt onus perſonale, Toler. *lib.2.c.*14. *cauſ.*1. Soar. *c.*18 *n.*11. Graffis 2. *p.deciſ.lib.3.cap.*16. *n.*37. Neque loco officij tenetur alias orationes ſubſtituere, aut alium recitantem audire, Syluester *verb.hora, quæſit.*1. Soarez *c.28.n.*11. & 29. *verſ. dubitat.* Emanuel Saa *verb.hora, n.*3. ſubdens, qui neſcit recitare Officium diuinum, dicat ſaltem Roſarium, ſeu Coronam Beatiſſimæ Virginis.

17. Sequitur dubiolum, An teneantur anticipatè horas dicere, qui grauibus occupationibus ſunt impediti? Reſponſio eſt affirmatiua, quia vrget obligatio præcepti: ergo debet adimpleri quoties præuident ſummo manè tempus defuturum ad ſoluendum Officium, Syluest. *verb.hora, quæſit.vlt.* Graff. *lib.2.c.*54. Macign. *c.14.n.*3. Bonac. *punct.2.n.*2.

18. Atque ita ſi præuiſit occupationibus futuris non recitent, non excuſantur. Sicut non eximuntur peregrinantes ad loca pia à priuata recitatione precum canonicarum, ita colligitur ex traditis *ſuprà*, ſequitur Azor *lib.10.cap.13.quæſit.*13. Valentia *tom.3.diſp.6.q.2.punct.10.§.circa ſeptimum, verſ. excludit*, Bonacina *ſuprà punct.1.num.*9.

DISPVTATIO XXIII.

De diſtributionibus quotidianis.

Quid ſint diſtributiones, & quot, & quo iure ſint introductæ?

§. I.

EPITOME.

1. *Diſtributiones ſunt portio prouentuum beneficij collata illis qui diuinis Officiis interſunt.*
2. *Diſtributiones cur propriæ, & quotidianæ vocantur?*
3. *Portiones, quæ ex prouentibus beneficij non conferuntur, non ſunt propriè diſtributiones, vt portiones funerales, quæ vocantur anniuerſaria.*
4. *Diſtributionum quot ſint differentiæ, ſeu ſpecies?*
5. *Quo iure ſint introductæ diſtributiones, diuino ne, an humano?*
6. *Diſtributiones cur ita dicantur quotidianæ?*
7. *Diſtributiones aliquando dicuntur ſportulæ, & Diaria, & cur?*
8. *Diſtributiones dici poſſunt beneficia manualia.*
9. *Diſtributiones vtrum à fructibus diſtinguantur, aut contineantur ſub appellatione fructuum?*
10. *An qui habet facultatem lucrandi fructus tempore abſentiæ poſſit lucrari diſtributiones?*
11. *Vtrùm in impetratione beneficij debeant exprimi diſtributiones?*
12. *In ſequeſtratione fructuum, redituum, & prouentuum beneficij non comprehenduntur regulariter diſtributiones propriæ.*
13. *Diſtributiones quando veniant in condemnatione fructuum?*
14. *Quid de ſuſpenſis, excommunicatis, & irregularibus, an priuentur etiam diſtributionibus?*
15. *Diſtributiones non dicuntur de corpore beneficij, ſed naturæ diuerſæ.*
16. *Diſtributiones potius acquiruntur ratione operarum impenſarum, quàm ratione præbendæ.*
17. *Diſtributiones augent, & amplificant cultum diuinum.*

PRIMA aſſertio, diſtributiones propriæ, ordinariæ, & quotidianæ ſunt portio prouentuum beneficij, quæ ſolet conferri illis, qui diuinis Officiis interſunt, & debentur quotidie clericis beneficiariis ratione intereſſentiæ ſtatis horis, Azor 2. *p.inſtit.moral.lib.7. c.7. quæſit.*1. Moneta 1. *part.de diſtribut. q.4.num.*10. in vtraque editione. 1.

Dicuntur autem propriæ, & quotidianæ, tum quia non ſolùm ſunt portiones, quæ ſingulis beneficiariis quotidie dari ſolent, ſed etiam, quia diuiduntur in ſingulos, qui ſtatis horis, diurnis, & nocturnis præſentes interſunt diuinis Officiis: ideo diſtributiones quotidianæ nuncupantur. Item vocantur propriæ ad oſtendendum alias eſſe diſtributiones non proprias, neque ordinarias, ſed extraordinarias, vt ſunt illæ, quæ ex maſſa communi alicuius Eccleſiæ omnibus conferuntur canonicis, ſeu clericis, quamuis diuinis Officiis non ſint præſentes, dummodo non recedant à ſuis Eccleſiis, ſed in illis reſideant, vel ſaltem non abſint ſine iuſta cauſa; hæc autem dicuntur maſſa, ſeu groſſa, ſeu veſtuarium, in quarum ſolutione non habetur ratio ad ſingulas 2.

audiendo, quod præſtat, qui ſic recitat: item ſatiſfacit præcepto inſeruiendi choro; quoniam non impeditur à communicatione cum illis, qui cantant verſus, & cenſetur per illos cantare, & facilè poteſt attendere alteri parti cantanti, vt tenetur, & poteſt attendendo ad Deum, quæ attentio ſufficit, Filliucius *d.cap.6. num.*199.

Oportet ergo indiſtinctè cognoſcere, quinam mereantur lucrari diſtributiones? Reſpondeo teneri illas reſtituere, qui ad recitandũ in Choro ſunt adſtricti, & ibi non recitant aſſiſtentes, nec canunt, Fr. Emmanuel *in ſumma, tom.*2.*c.*145.*n.*5. Similiter tenentur reſtituere, qui de ordinario, & frequenter confabulantur in choro, Lopez *in inſtructorio conſcientiæ, tom.*1.*cap.*246. & Vega *in ſumma p.*1.*c.*128. *caſu* 10. eo quia tenētur iuſto ceſſante impedimento omnes pſallere in choro cum debita attentione, Pſalmos canere, & hymnos, ac cætera, quæ vel alternatim in choro decantantur, vel ad Sacerdotis hebdomadarij pronunciationem, ſeu recitationem reſpondendo dicuntur: alioqui tenentur reſtituere diſtributiones quotidianas, Soarez *d.lib.*4. *cap.*12.*num.*8.9.*&* 10. Reginald. *in praxi, lib.*18. *& num.*175. Azor *part.*1.*lib.*10.*cap.*11.*quæſit.*5.

Nec obeſt Moneta *de diſtribut.* 3.*p.q.*7.*num.*75. dicens confabulantes in choro, vel obdormientes, vel quid ſimile facientes dum Sacerdos ſecreta dicit, aut dum fit proceſſio, aut dum aliquid officij diuini à Cantoribus ad lectoralia ſoluitur, non teneri reſtituere, eo, quia dum hæc faciunt per id tempus, non tenentur aliquid recitare. Suffragatur Garcia 3.*p. cap.*2.*num.*514. dum ait ad lucrandos fructus, & diſtributiones ſatis eſſe intereſſe, & aſſiſtere in choro, quamuis non cantent, nec ſint attenti, ſed cum aliis colloquantur, quia diſtributiones præcisè non conceduntur per ordinem ad cantum, vel ad aliud obſequium, ſed per reſpectum ad aſſiſtentiam; quoniam facilè ſoluitur eorum ratio, ſi dicas qui attentè non recitant officium, vel ad ſocios recitantes non attendunt, non participare cum ſociis in diuino Officio, & multo fortiùs non participare, qui vel obdormiunt, vel confabulantur, dum reſponſoria, & ſimilia per ſocios canuntur: nec dici poteſt ita ſe habentes intereſſe formaliter, Azor. *lib.*10.*cap.*11.*quæſit.*5. Leſſius *lib.*2.*cap.*37.*dub.*11.*num.*67. Soarez *ſuprà c.*30. *num.* 14. Filliucius *tract.* 23. *cap.* 10. *quæſit.* 8. *numer.*321. Bonacina *diſp.*2.*q.*4. *punct.*1 *num.*13.*verſ. ego arbitror.*

5. Ex dictis ſequitur teneri ad reſtitutionem diuinum Officium ſoluentes abſque attentione, quia de ſubſtantia orationis eſt attentio: ideo recitans ſine attentione, quo ad ſubſtantiam non implet præceptum. Idem enim eſt aliquid non facere, & non rectè facere quo ad ſubſtantiam, Nauarrus *de oratione, cap.*13.*num.*17. Aragonius 2.2 *q.*83.*art.*12. Molfeſius *tract.*5.*n.*15. Paulus Squillas 1 *p.dub.*21. *num.*42. Vaſquez *de benefic. cap.*4. §.1. *art.*3. *dub.*4. Garcia *de benefic.*3.*p.cap.*1. *num.*186. Graffis *deciſ. lib.*2.*cap.*51. *num.*7. & Petrus Ledeſma *in ſumma* 2. *p.tract.*9.*cap.*4. *vltima concluſio*, prima, & ſecunda difficultate dicens requiri aliqualem attentionem ſaltem externam corporis, hoc eſt, quòd non ſcribant, vel confabulentur, ſequitur Ludouic. Lopez *inſtruct. conſcient. tom.* 1. *cap.* 246. & alij, quos referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *in d. cap. dolentes, num.*20.

Obiicies Concil. Trident. *ſeſſ* 24. *cap.*12. *de reformat.* innuere, ſufficere ad lucrandas diſtributiones præſentiam in choro, & ex conſequenti ad lucrandos fructus non eſſe neceſſarium cum attentione recitare? Reſpondetur nudam præſentiam non ſufficere, quia præſens non dicitur, qui non attendit. Neque Concilium ibi intelligitur de intereſſentibus duntaxat, ſed de recitantibus ſimul cum attentione, vt ſuo officio ſatisfacerent, Bonacina *diſp.*1.*q.*3.*punct.*2.§.2.*per totum, & q.*5.*punct.*2. *n.*17.*& ſequent.* Accedit orationem ſine attentione non eſſe actum virtutis, & *in cap. dolentes*, præcipitur in virtute ſanctæ obedientiæ, vt diuinum Officium nocturnum pariter, & diurnum ſtudioſè celebretur pariter & deuotè, & à Concil. Trident. *ſuprà cap.*12. decernitur, vt reuerenter, diſtinctè, & deuotè. Igitur, qui data opera vagatur in dicendo Officio, nec debitè attendit, non magis videtur implere officium orandi ab Eccleſia præceptum, quàm ſi omitteret, aut dormiret, & conſequenter tenebitur reſtituere fructus pro rata temporis niſi infra eandem diem Officium repetat: Eccleſia namque non ſolùm præcipit, vt recites, ſed vt attentè recites, quæ ſententia tutior eſt in conſcientia, ac propterea communiter docenda.

Quid de omittente hodierna die Officium diuinum ſine iuſta cauſa & craſtina die binum officium dicat, erit ne à reſtitutione fructuum reſpondentium hodierno officio liber? Reſponſio eſt negatiua, quia onus recitandi penſum horarum eſt onus illius diei, & tranſit cum ipſo die, & ex conſequenti quamuis ſuppleatur ſequenti die, ſuppletio non excuſat beneficiarium à reſtituendis fructibus diei in quo non recitauit, Syluester *verb. hora.* Non enim per duplicatum officium ſequentis diei ſatisfecit vtrique præcepto, atque ita tenetur reſtituere pro defectu diei in quo non recitauit, argumento non ieiunantis die de præcepto Eccleſiæ cui non ſatisfit per ieiunium alterius diei in quo non ieiunatur de præcepto, ſic in noſtro caſu non ſatisfacit præcepto diuini Officij, qui alio die ſoluit officium: item, qui non recitauit eo die, iam commiſit culpam, & pœnæ impoſitæ non recitanti manſit obnoxius, à qua non eximitur authoritate propria poſt incurſam pœnam in Conc. Later. ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. & in Bulla Pij Quinti impoſitam, quæ eſt vt non faciat fructus ſuos, ſi non recitauerit, atque ita non videtur poſſe compenſare officium omiſſum cum alio duplicato alio die; quia iam tempus præteriit præcepti, & lex præcipiẽs aliquid pro tempore determinato, ſi pro illo non ſeruetur, peccatum eſt, & illius pœnitentia agatur: lex autem non obligat amplius, ita Henriq. *lib.*13 *c.*13.*n.*2.*litt X.* Nauarr. *de oratione c.* 10. *num.*52. dicens eſſe communem inter Theologos. 6.

Porrò Soarez *lib.*4.*cap.*29.*n.*11. opinatur, quamuis verum ſit non poſſe ampliùs impleri præceptum, prout illo die obligabat, poſſe tamen compenſari recitando duplicatum officiũ ſequenti, vel altero die, ſi vult, excuſari reſtitutionem ſtipendij, ſicut, qui accepit ſtipendium, vt hac hebdomada ter, vel quater ſacrificaret, & id omiſit contra pactum, peccauit quidem, non tamen tenebitur reſtituere ſtipendium, ſi poſtea illas tres, vel quatuor Miſſas dicat iuxta intentionem dantis eleemoſynam, ita in noſtro caſu, quæ opinio eſt probabilis, eámque tradit Maior *in* 4. *diſtinct.* 12. *quæſt.* 6. *argument.*8. & alij apud Henriquez *ſuprà d.num.*2. *littera X.* & ſequitur tanquam probabilem Bonacina *diſp.*1. *q.*5. *punct.* 2. *num.*5. Quare ad oppoſitum dicendum eſt non ita eſſe onus diei recitatio, vt ſi omittatur, quidquid ſit de peccato, vt non poſſit ſuppleri damnum illatum per omiſſionem

recitationis

recitationis debitæ altera die, cùm nocumentum ſit reparabile, non ſolùm materialiter per pecuniam, ſed etiam ſpiritualiter compenſando ſpiritualem omiſſionem, per ſpiritualem actionem; quod quidem, quo ad ſubſtantiam fieri poteſt, dum rependitur æquale: ergo non tenebitur beneficiarius reſtituere, ſi alio die officium recitauerit, aut omiſſionem officij aliis piis operibus compenſauerit, ita Soarez *d. cap.* 29. *num.* 11. Molfeſius *in ſumma, tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 17. & Filliucius *tract.* 23. *cap* 10. *quæſit.* 2. *verſ. dico ſecundò, num.* 307. *& verſic. item non eſt neceſſe*, vbi addit poſſe ſatisfieri officio omiſſo per alias preces æquales arbitrio prudentis, vt per Roſarium Beatæ Virginis Mariæ, vel per Miſſas, & ſimilia ex Suar. *ſuprà n.* 12.

Non leuiter ambigi poteſt, an teneatur Confeſſarius imponere pœnitenti loco officij omiſſi, vt recitet toties officium idem, quoties illud omiſit, aut ſufficiat aliud æquiualens iniungere? Affirmat Nauarrus *dict. cap.* 10. *num.* 54. Dicendum tamen eſt non eſſe imponendam neceſſariò nouam eiuſdem officij recitationem, ſed arbitrio prudentis rationabilem pœnitentiam iniungendam, argumento non audientis ſacrum in die feſto, cui non iniungitur, vt audiat alteram Miſſam loco omiſſæ; ſed arbitrio prudentis confeſſarij relinquitur onus pœnitentiæ imponendæ, ita Soarez *lib.* 4. *cap.* 27. *numer.* 5. *verſic. prima concluſio*, Macign. *ſuprà cap.* 27. *numer.* 3. Filliucius *tractat.* 23. *cap.* 7. *quæſit.* 7. *numer.* 267. dicentes non teneri Confeſſarium per modum ſatisfactionis iniungere recitationem officij, ſed poſſe imponere pœnitentiam congruam in quocunque genere operis: alioquin grauiſſimum onus pœnitentibus iniungeretur, ac redderetur onus confeſſionis nimis graue. Bonacina *de horis Canonicis, q.* 5. *punct.* 2. *num.* 6. *ad finem.*

7. Non prætermittenda difficultas, an omittentes preces canonicas teneantur reſtituere fructus beneficij in conſcientia ante iudicis condemnationem? Olim negantem partem tenuit Abbas *cap.* 1. *de celebrat. Miſſar.* ſequutus eſt Sylueſter *verb. clericus* 4. *quæſt.* 23. Tabien. *in verb. beneficium* 3. *quæſt.* 11. & Nauarrus *de oratione, cap.* 7. *num.* 31. *& cap.* 10. *num.* 37. neque ante Concilium Lateranenſe ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. conſtat de iure aliquo, ex cuius vi cogeretur beneficiarius reſtituere cùm ipſo facto non eſſet priuatus fructibus.

Reſolutio ſit, teneri ante ſententiam iudicis ad reſtitutionem fructuum pro rata omiſſionis officij, qui culpabiliter officium prætermiſerit. Ratio, quia beneficium confertur ſub hac conditione, vt beneficiarius recitet officium, ſi voluerit fructus lucrari, & datum ob cauſam, ea non ſecuta, non ſubſiſtit, & oſtenditur ex conſtitutione Piana, vbi præcipitur, vt beneficiarius officium horarum prætermittens in foro conſcientiæ reſtituat fructus beneficij perceptos pro rata officij prætermiſſi, Azor *lib.* 10. *cap.* 14. 2. *quæſito*, vbi ait ex viris doctiſſimis hanc conſtitutionem eſſe vſu receptam. Quare omittens diuinum Officium tenetur fructus reſtituere tanquam iniuſtè acquiſitos, quia nemo poteſt retinere, quod ſuum non eſt.

Nec obſtat pœnam, quæ ad ſuam executionem hominis actionem poſtulat, non eſſe admittendam ante condemnationem iudicis, quia id non intelligitur in noſtro caſu, vbi beneficium confertur ſub conditione implicita recitandi officium; aliàs non faciet fructus ſuos, Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 32. Nauarrus *cap.* 35. *num.* 22. Aragonius 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 13. Vaſquez *de beneficiis, cap.* 4. §. 1. *dub.* 7. Molfeſius *dict. cap.* 5. *num.* 12. & Paulus Layman. *lib.* 4. *Theologiæ moralis tractatu* 2. *cap.* 5. *num.* 1. Filliuc. *tractatu* 23. *cap.* 10. *quæſit.* 4. *num.* 311. poſt Suarez *cap.* 30. *num.* 2.

An verò ſint reſtituendi à non recitante officium omnes fructus, an pars duntaxat reſpondens 8.
officio, controuerti ſolet: ponatur exemplum in Parocho, qui adminiſtrat ſuis ouibus ſacramenta Confeſſionis, & Euchariſtiæ; ſacrificat, habet conciones ad populum, & alia officia pietatis præſtat in parochianos ſuos; officium tamen diuinum non ſoluit. Item aliud exemplum in Canonico, ſeu beneficiario, qui vltra officium Canonicum, præſtat alia officia tam in choro, quàm in Eccleſia, puta ter, vel quater ſingulis menſibus ſacrificat, ſed preces canonicas non recitat.

Hoc poſito, duplex eſt ſententia, prima ante Concilium Lateranenſe communis erat poſſe tuta conſcientia non recitantem Officium diuinum, ſibi reſeruare partem fructuum tanquam debitam ſui laboris mercedem pro functionibus aliis, & actionibus, quas exercebat, ſed poſt Concilium Lateranenſe, & Pij Quinti conſtitutionem nihil poſſe ſibi retinere ex fructibus pro aliis functionibus, quas exercebat vltra recitationem, eo ipſo, quòd Officium diuinum non ſoluebat, ſed teneri omnes reſtituere, quoniam poſt dictum Concil. Lateranenſ. & per conſtitutionem Pij Quinti integra reſtitutio fructuum eſt iure Canonico conſtituta contra officium non recitantes, nulla facta diſtinctione inter hos, vel illos beneficiarios, ita Azor 1. *part. lib.* 10. *quæſ.* 5. *cap.* 14. Filliucius *tract.* 23. *cap.* 10. *verſ. dico ſecundò, quæſit.* 5. *num.* 315. Valentia *tom.* 3. *q.* 2. *punct. vlt. ſub finem*, Reginald. *lib.* 30. *n.* 46. Soarez *ſuprà c.* 30. *n.* 6. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 168. *n.* 34. *& ſequent.* & Malderus *de virtutibus, tract.* 10. *cap.* 2. *dub.* 4. *verſ. ſequitur.*

Secunda ſententia docet, ſatis eſſe reſtituere partem correſpondentem officio omiſſo, ita vt illud omittens non teneatur reſtituere omnes fructus, ſed reſpondentes ſolùm penſo horarum, cæteroſque poſſe retinere propter laborem aliarum functionum, quæ multis eſt valde probabilis, illamque vt talem, credunt Azor *ſuprà d. quæſit.* 5. Soarez *dict. cap.* 30. *num.* 6. Filliuc. *cit.* & Garcia *de beneficiis* 3. *part. cap.* 5. *num.* 28. Mihi etiam maximè placet, non ſolùm vt valde probabilis, ſed etiam tanquam maximè rationabilis, ſecundùm quam ſimplices beneficiarij, qui tenentur duntaxat ad officium ſoluendum, reſtituere debent omnes omnino fructus pro rata officij omiſſi; quia nequeunt alia ratione niſi officij perſoluendi, fructus recipere: cùm ergo non recitent horas, nullo titulo poſſunt aliquos fructus recipere. Quare non debet admitti Henriquez *lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 2. dicens beneficiarios ſimplices non recitando, poſſe retinere aliquos fructus, quia habent onus deferendi habitum, & tonſuram, viuendi caſtè, & obſeruandi alia: ſed hoc nihil probat, quia deferre habitum, & tonſuram compenſatur priuilegio fori, & canonis, & immunitate Eccleſiaſtica. Quando ergo Officium diuinum omittitur culpabiliter ab Epiſcopis, & Parochis, reſtituenda eſt tertia, vel quarta pars fructuum pro rata; & reliquas partes poſſunt ſibi retinere propter alia onera, dicendum eſt. Habentes autem obligationem capellaniæ, poſſunt reſtituere dimidiam, vel tertiam partem: denique canonici, qui tenentur reſidere, reſtituant dimidios fructus; ita Lopez 2. *p. inſtruct. cap.* 95. Henriquez

*lib.*13. *cap.* 13. *num.* 2. Sà *verb. beneficium, num.*58. vbi ait ſufficere Parocho reſtituere quintam partem, canonis quartam, aliis beneficiatis tertiam, vt quidam dicunt: ſed alij probant, quod diximus, Aragonius ſcilicet 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 13. Medina *inſtruct. confeſſ. in expoſit. præcepti* 11. quem citat, & ſequitur Macign. *cap.*28. *num.*7. Toletus *lib.*2. *c.*12. *num.*5. Pereſtrelius *caſu* 55. *part.*1. Molfeſius *in ſumma tractatu* 5. *cap.* 5. *num.* 8. Naldus *verb. diuinum Officium num.*12. & alij, ex eo, quia nonnulli beneficiarij recipiunt fructus non ſolùm ratione officij, ſed etiam aliorum onerum virtute, ita Bonacina *de horis Canonicis*, *diſp.* 1. *q.* 5. *punct.* 3. *num.*2. vbi reſpondet Bullæ Pij Quinti, dicens, dum ibi dicitur omittentem diuinum Officium debere reſtituere omnes fructus, loqui de fructibus reſpondentibus oneri canonicarum horarum, non verò de fructibus, qui reſpondent aliis oneribus, quod ſi voluiſſet, expreſsè declararet, nec præſumendum eſt, R. Pontificem loqui vltra ſubiectam materiam; ergo de fructibus reſpondentibus Officio diuino omiſſo Bulla debet intelligi, ita præcitati pro hac ſecunda ſententia. Sed de his diximus ſuprà *diſputat.* 23. de parocho ægrotante, & non reſidente, *§.*5. *n.*8. *verſic. ſed quid ſi omittens horas Canonicas.*

9. Quæri poteſt, quota pars fructuum ſit reſtituenda pro omiſſione cuiuſlibet partis officij? Reſpondet Bulla Pij Quinti in foro conſcientiæ pro matutino officio omiſſo dimidiam partem: qui verò cæteras horas omnes, aliam dimidiam: qui harum ſingulas omiſerit, ſextam partem fructuum eiuſdem diei amittat. Hæc ibi Pontifex. Quomodo autem hoc ſit intelligendum? Reſpondetur de ſexta parte fructuum dimidij diei naturalis, vel de fructibus diei artificialis; ita vt, qui vno die percipit duodecim argenteos, vel aureos, ſi non recitet horam, teneatur ſolùm reſtituere vnum argenteum, vel vnum aureum, qui eſt ſexta pars fructus diei artificialis; cùm alij ſex ſint fructus noctis artificialis debitæ matutino. Proinde ſi quis prætermittat laudes ſolùm, eſſet eadem ratio, quæ eſt vnius ex aliis horis, quando ſeparantur à matutino officio; quando autem non ſeparantur, dimidia pars horarum eſt matutinum ſimul cum laudibus, Soarez *de horis Canonicis*, *lib.* 4. *cap.* 30. *num.*11. Filliucius *tract.*23. *cap.*10. *quæſit.*6. *num.*318. Pro omiſſione minori quàm ſit vnius horæ integræ, non contrahitur obligatio reſtituendi, cùm lex ſit rigoroſa, ideo reſtringenda ad terminos taxæ, quæ impoſita fuit ſingulis horis integris; quod intellige de minoribus, non autem de matutino, cuius pars omiſſa poteſt adæquare, imò ſuperare omiſſionem ſingularum horarum: atque ita, quando omiſſio fuerit mortalis, non excuſatur à reſtitutione, Soarez *ſuprà num.* 12. Filliucius *d. cap.*10. *quæſit.*7. *num.*319. Secus ſi omiſſio ſit venialis, Bonacina *de horis diſp.* 1. *q.*5. *punct.* 2. *num.*11. dicens non teneri ad reſtitutionem, vt ſi omiſit leuem partem officij, puta paucos verſiculos, aut vnum Pſalmum tantùm, iuxta Toletum *lib.*2. *cap.*12. *n.*6. Petr. Nauarr. *lib.*2. *cap.*2. *dub.*3. *n.*202.

Quin etiam volunt, non teneri ad reſtitutionem fructuum, qui reſpondent parti omiſſæ, quamuis fructus reſpondentes illi parti omiſſæ, ſint magnæ quantitatis, Nauarrus *de orat. cap.* 9. *in fine*, *cap.*10. *num.*42. Reginaldus *lib.* 30. *num* 44. Soarez *cap.*30. *num.* 13. Molfeſius *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 8. & 14. quibus accedit Filliuc. *cap.* 10. *quæſ.* 7. dum vult non eſſe aliquid reſtituendum pro omiſſione minori, quàm vnius horæ integræ, ex eo quia lex rigoroſa reſtringi debet, & non eſt extendenda ad minorem omiſſionem. Ex quo ſequitur ſecundùm hanc definitionem poſſe aliquem peccare mortaliter, ſi omittat dimidiam horam, & non obligari ad reſtitutionem, ſed tanquam probabile ſuſtineri poſſe probabiliter, & tuta conſcientia arbitratur Bonacina *dict. punct.*2. *q.*5. *num.*11. *verſ. verùm, quia hæc ſententia.*

Dictum eſt fructus eſſe reſtituendos pro rata officij omiſſi. Ambigi ergo poteſt, an hæc rata ſit ſeruanda cum exacta proportione? Filliucius ex Soto, Medina, & aliis, *d. cap. verſ ſexto quæſito*, *num.* 316. opinatur non eſſe exactè ſeruandam ratam pro vno, aut duobus diebus: ideo pro illis ſi officium omittatur, nihil eſſe reſtituendum. Imò ſecundùm Medinam, quem ibi refert, hoc extendit ad octo, vel decem diebus, argumento domini temporalis, qui non aufert ſtipendium, nec ſalarium, nec victum famulo, vno, vel altero die non ſeruienti; præſertim ſi aliis diebus bene ſolet ſeruire: quare neque Deus, quod poſſe admitti in praxi tradit Filliucius probabiliter, quoad vnum, vel alterum diem, præſertim cum eo, qui rarò, aut nunquam omittit officium, & ordinariè illud recitat, deeſtque in anno ſemel, aut bis.

Eſſe autem exactè ſeruandam ratam, patet ex conſtitutione Pij Quinti in hæc verba, ibi: *Qui vno, vel pluribus diebus omnes horas canonicas intermiſerit, omnes fructus amittat, qui illi, vel illis diebus correſponderent, ſi quotidie diuiderentur.* quæ reſolutio ex communi Doctorum ſententia, & in rigore iuris vera eſt, ac tuta, etiamſi vno die officium omittatur, ita obligatio in pœnam delicti reſtituendi aderit. Nihilominus quoad vnum diem, vel alterum in praxi admitti poteſt tanquam probabilis altera opinio, præſertim cum illo, qui in officio recitando eſt diligens, & in anno ſemel, vel bis non recitat.

Conſequens eſt dicere, cuinam facienda eſt re- 10.
ſtitutio fructuum pro officio omiſſo de fructibus perceptis, tam pro officio non ſoluto, quàm pro omiſſione profeſſionis fidei. Quoad primum dico reſtitutionem propter officium omiſſum faciendam eſſe fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus. Conſtat ex Bulla Pij Quinti, & ex Concilio Lateranenſi ſub Leone Decimo; quare liberum eſt beneficiario reſtituere pauperibus, aut fabricæ beneficij, ſeu Eccleſiæ beneficij. Nomine fabricæ beneficij intelligitur domus in qua beneficiarius habitat, vel altera, quæ ſit ipſius beneficij. Item poteſt ex fructibus reſtituendis emere aliquos agros in vtilitatem Eccleſiæ, vel iam quæſitos meliorare, vt fructus creſcant in perpetuum: deducitur ex d. conſtitutione, & ex d. Concilio Lateranenſ. vbi non dicitur eſſe reſtituendos fructus in vtilitatem Eccleſiæ beneficij; ſed faciendam eſſe reſtitutionem fabricæ beneficij, vel pauperibus, & ſub nomine fabricæ beneficij, intelligitur vtilitas ipſius Eccleſiæ, vel beneficij, ita Vaſquez *de beneficiis cap.* 4. *§.* 1. *art.*1. *dub.*9. Soarez *tom.*2. *de Religione, cap.*30. *n.*19. Molfeſius *tract.*5. *cap.*5. *num.*24. non poteſt tamen ex fructibus reſtituendis aliquid expendi in alienis, ſeu reparandis, aut reſtaurandis Eccleſiis collapſis, niſi talis fabrica poſſit alia ratione ſub eleemoſynis pauperum comprehendi. Soarez *ſuprà*, *num.*20. Bonacina *diſp.*1. *q.*5. *punct.*4. *num.*2. *verſic. hoc tamen limita.*

An verò reſtitutio poſſit fieri pauperibus alterius loci? Affirmat Suarius *num.* 21. *verſ. ego verò*, Molfeſius *cap.*5. *num.*22. Filliucius *tract.* 23. *cap* 10. *quæſit.*9.

*quæſit.9.num.*325.Eſt enim ſatis prudens,& accommodatum conſilium fragilitati humanæ, quod ita fiat,vt hoc modo faciliùs fiat reſtitutio, cùm clerici onerati hac obligatione reſtituendi ſoleant eleemoſynas facere in locis, vbi reſident,quamuis alibi beneficia exiſtant,& hoc modo intuitu reſtituendi fructus malè quæſitos,ordinarias,vel extraordinarias eleemoſynas faciendo tam pauperibus locorum, vbi habent beneficia, quàm quibuſcunque aliis ſatisfaciunt, & reſtitutio facilior, & certior eſt,Soarez,& reliqui citati.

Addo poſſe fieri hanc reſtitutionem per ſtipendia pro Miſſis data pauperibus Sacerdotibus, vt ſacrificent in ſatisfactionem offenſæ Deo factæ, non recitando officium, vel pro fundatoribus beneficiorum,Soarez *ſuprà num.*19.ſubdens ad omnia opera pia, quæ ſub eleemoſynis pauperum comprehendi poſſunt,fieri poſſe executionem,non tamen extra illa,ſequitur Filliuc. *d.quæſit.9. verſ. dico ſecundò,num.*325.Bonacina *ſupra num.*4. vbi *num.9. verſ. ſecunda limitatio*, idem confirmat; modò ex conſuetudine, vel ex ſtatuto ſingulari non fiat reſtitutio ad aliquod certum pium opus, quia ſummus Pontifex non intendit derogare huiuſmodi ſtatutis,vel conſuetudini præſcriptæ, ſed mens illius eſt decernere cui facienda ſit reſtitutio,quando aliàs non eſt determinatum.

Poteſt item beneficiarius, qui omiſit Officium diuinum modò ſit verè pauper, applicare ſibi id quod debebat reſtituere ratione officij omiſſi, quam eleemoſynam non ipſa ſibi facit,ſed Pontifex per eum,Toletus *lib. 2.cap.*12.*n.*5. Emmanuel Sà *verb.beneficium,num.*51. Filliucius *d.c.*10. *n.*326. Macignus *cap.*28.*num.*28. & Paulus Layman *lib.*4. *tract.*2.*cap.*5.*num.*1.niſi aliud præſumatur rationabiliter de voluntate Summi Pontificis: debet tamen id facere ex conſilio Confeſſarij,vel viri docti, ne in re propria decipiatur,Filliuc. *vbi proximè.*

Quæ hactenus dicta ſunt,intelligi etiam debent de penſionario non recitante Officium paruum Beatiſſimæ Virginis, qui obligatur etiam reſtituere fructus fabricæ,vel pauperibus,non verò beneficiariis:ſicut beneficiarij obligantur, Soarez *lib.*4. *cap.*30.*num.*22.Garcia 3 *part.cap.*1.*num.*37. Filliuc. *d.c.*10.*n.*327. *verſ.decimo quæſit.* ex eadem Bulla Pij Quinti,Bonac.*diſp.*1. *quæſt.*5.*punct.*4. *num.*5. *verſic. quarto colligitur.*

Quo ad ſecundum de non faciente profeſſionem fidei,dicendum eſt illam non emittentem intra duos menſes,amittere fructus temporis præteriti decurſos poſt lapſum duorum menſium, non verò decurſos in ipſis duobus menſibus,licèt poſtea faciat profeſſionem debitam. Concilium autē Trident.non priuat fructibus decurſis illis duobus menſibus, ſed in poſterum decurrendis, maximè cùm odia, & pœnæ ſint reſtringenda. Igitur non facientes profeſſionem fidei intra duo dictos menſes, ita fructibus priuantur, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere ante ſententiam,cùm ſit lex conuentionalis,& Concilium *ſeſſ.* 24. *de reformat.cap.*12.impedit eorum acquiſitionem, dicens, quòd fructus non faciant ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragetur,Fuſcus *de viſitatione lib.*1.*cap.*5.*num.*15. *& lib.*2.*cap.*3.*num.*4.Framin Pariſ.*de reſignat. lib.*8. *q.*9.*à num.*121.& P.Ledeſm.*in ſumma,*2.*part.tract.*1. *cap.*4.*concluſione* 10.qui tamen malè ait non facere fructus ſuos prædictorum duorum menſium, nec ad id profeſſionem poſtea factam prodeſſe, quod eſt omnino falſum,quia Concil.non priuat fructibus decurſis illis duobus menſibus, ſiue faciat profeſſionem poſtea,ſiue nunquam eam faciat,ſed in poſterum decurrendis, & licèt debeantur in conſcientia ante ſententiam, contrarium infrà.

Cùm ergo Concilium non determinet cui ſint applicandi fructus deperditi propter profeſſionem fidei non factam,dicendum eſt eſſe applicandos fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus, ſicut dicitur de fructibus non reſidentium in Concilio *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.*1. *verſ. ſi quis autem*, ita Fuſcus *de viſit.lib.*2.*cap.*3. *num.*4. & Zechius *de beneficiis, & penſionibus,cap.*13.*num.*4.*verſ.quòd ſi parochialis*,vbi loquuntur de Parochis,ſequitur Flaminius *d.lib.*8. *q.*9. *num.*123. *& ſequent.* addit tamen Flaminius *d. lib.*8. *quæſt.*9. *num.*123. *& ſequent.*addit tamen Flaminius in Regno Neapolitano prædictos fructus amiſſos incamerari, quod etiam prætendere in Hiſpania Nuncium Apoſtolicum tradit Garcia *de beneficiis part.* 3. *cap.* 3. *num.* 41. *& ſequent.*

Porrò Nauarrus *lib.*1.*conſiliorum in* 1. *edit. tit.de ſumma Trinitate conſ.*3.*num.*1 *& in* 2. *lib.*2. *tit.de iureiurando conſ.* 12. *num.*1. opinatur fructus amiſſos non eſſe reſtituendos donec condemnetur reus per ſententiam,ſequitur Manuel *tom.*2.*de regularibus q.*72.*art.*3. dum volunt decretum Concilij eſſe pœnale, ac proinde, licet pœnam ipſo iure coniungat, non obligare in foro conſcientiæ. Probatur, quia quando Concilium id vult, ſtatim ſe explicat, vt conſtat ex *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* vbi loquendo de non reſidentibus, eos ſtatim ad reſtituendos fructus obſtrinxit in hunc modum.*Statuit*,inquit, *Sancta Synodus cum pro rata temporis abſentia fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia alia etiam declaratione non ſequuta eos detinere poſſe,ſed teneri fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus erogare.* Suffragatur Pius Quintus in conſtitutione ſua contra non recitantes penſum horarum,in qua eos obligat ad reſtituendos fructus ſtatim,ſic loquitur ibi: *ſed eos tanquam iniuſtè perceptos in fabricas ipſorum beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneantur.* Atque ita cùm in noſtro caſu non aſſignet quibus debeat fieri reſtitutio fructuum amiſſorum,propter profeſſionem non factam,ſignum eſt non eſſe reſtituendos ante ſententiam declaratoriam.

Nec refert verba Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. ibi, poſſeſſio non ſuffragetur,quia accipienda ſunt ſicut illa fructus non faciat ſuos, videlicet poſt ſententiam declaratoriam, ita præcitati, quos referens ſequitur Sanchez *lib.* 2. *in præcepta Decalogi, cap.*5.*num.*10. vbi hoc affirmat tanquam probabilius,quia non eſt præſumendum in dubio voluiſſe Concilium,nec Summum Pontificem obligare ad pœnam ante ſententiam,vt bene notant Nauarrus *in ſumma Hiſpana cap.*28.*additione ad num.*66. *c.*23. & Simanch.*de Catholicis titulo* 9.*num.*227. quæ reſolutio vt probabilis, placet Filliucio *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.*4. *num.* 99. quia in pœnis benignior interpretatio eſt facienda, *cap. in pœnis, de regulis iuris in* 6.

11 Pro ſequenti dubio,an recitans officium diuerſum à Breuiario Romano ſatisfaciat, & teneatur reſtituere? Reſpondeo primò exceptis capitulis,& conuentibus,qui iam à ducentis annis ante editionem Breuiarij Romani iuſſu Pij Quinti editi,alio vſu fuerunt,teneri recitare,iuxta præſcriptum Romani, Breuiarij habetur in Bulla eiuſdem Breuiarij,vbi id præcipitur; additurque eos niſi hac ſola formula ſatisfacere non poſſe, niſi alicubi adſit præceptum in contrarium.

Quin

Quinimò regulares, ſeu beneficiarios, qui diuerſo vtuntur Breuiario à ducentis annis, neque Romanum admiſerunt, non poſſe etiam dum priuatim recitant, extra chorum ſequi Romanum, colligitur ex *cap. de his* 13. *& cap.* 14. *cap. placuit, diſt.*12. vbi ſtatuitur, vt omnes clerici, & Eccleſiæ Prouincilas eundem in pſallendo modum teneant, quem Metropolitanam habere cognouerint, ſequitur D. Thomas *quodlib.* 6. *art.* 8. docens quemcunque ſuæ Eccleſiæ ſe conformare debere, quod intellige de Officio diuino publicè recitando; nihil tamen dicunt de priuato. Quare etiam excepti qui diuerſo vtuntur Breuiario in choro, extra illum priuatim poſſunt vti Breuiario Romano, & conformari Eccleſiæ Romanæ, quæ eſt mater omniũ, Leſſius *lib.*2. *cap.*37. *dub.*12. *num.*74. *& ſequent.* Filliucius *tract.*23. *cap.*7 *num.*223. *& ſequent.* Sà *verb. hora num.*6. Soarez *cap.*23. *num.*9. Paulus Layman. *lib.*4 *tract.*1. *cap.*5. dicentes poſſe aliquem priuatim depoſita conſuetudine propriæ Eccleſiæ, dicere horas canonicas, iuxta Breuiarium Romanum, quibus accedit Bonacina *d. diſp.*1. *punct.* 1. *num.*3. & Auguſtinus Barboſa *in cap. presbyter, de celebrat. Miſſar. num.*10. confert Nauarrus *de oratione, c.*19. *num.*217. & Reginaldus *lib.*19. *cum.*171. indiſtinctè opinantes poſſe aliquando ſaltem ſine mortali recitari per Breuiarium diuerſum, etiam ſine cauſa: quoniam hæc mutatio eſt rara, parumque aduerſatur menti inſtitutoris Breuiarij.

Diximus, niſi alicubi adſit præceptum in contrarium: vt Mediolani decreũt eſt in virtute ſanctæ obedientiæ à ſancto Carolo, vt omnes, & ſinguli etiam Regulares, qui iure, conſuetudine, conſtitutione, aut decreto Ambroſiano more diuina Officia ſoluere debent, illa tam publicè, quàm priuatim ſecundùm Ambroſianum Breuiarium recitent, ex quo ſequitur Mediolanenſem, ſi Romam abeat, dum ibi commoratur, non poſſe Romano Breuiario vti; neque Monachum extra Monaſterium poſſe recitare. Nihilominus oppoſitum videtur dicendum de clerico Mediolanenſi, quia præceptum ſancti Caroli non obligat extra territorium; eſto ſit præceptum per modum ſententiæ latum: nam mortuo conditore ceſſat, vt ait Bonacin. *de cenſuris diſp.*1. *quæſt.*1. *punct.*11. quòd ſi latum ſit per modum ſtatuti, manifeſtum eſt non obligare extra territorium Legiſlatoris, per *legem final. ff. de iuriſdict. omni. iudic.* vbi dicitur quòd extra territorium ius dicenti impunè non paretur: nec vrget argumentum Monachi, quia Monachus non ſolùm tenetur ſoluere officium ex vi regulæ, vel præcepti ſui ſuperioris, ſed etiam ex vi voti, quo profeſſus eſt, ſecundùm quæ ſe obligauit eo modo quo regulæ, & conſtitutiones obligant, quæ vota cùm ſint perſonalia, comitantur perſonam, & conſtitutiones approbantur à Summo Pontifice, qui habet totum Orbem pro territorio. Ex quibus omnibus patet quotieſcunque recitans alienum Breuiarium, ſi ſatisfaciat præcepto, non teneri reſtituere, ſecus ſi non ſatisfaciat, Graffis *deciſ. lib.* 2. *cap.*51. *num.* 10. Vide Bonacin. *de horis diſp.*1. *q.*3. *punct.*1. *ex num.*1.

12. Ad hæc, An filius non recitans, quia pater fru-
ctus recipit, teneatur reſtituere? Pars affirmans eſt
certa Graffis *deciſ. lib.*2. *cap.*51. *num.*11. *verſ. quintò
ampliatur.* Imò pater in beneficio clerici filij perci-
piens fructus, tenetur illos reſtituere filio petenti,
13. Abbas *in cap. quia nos, de teſtamentis*, ſi filius eſt
pubes; nam quamuis pater adminiſtret illa bona,
non habet vſumfructum in ſimilibus bonis, cùm
habeantur loco peculij caſtrenſis, vt *in l. ſacroſanctæ C. de Epiſcopis*, & de his poteſt filius teſtari, & donare, prout ſibi viſum fuerit, quin etiam ſi pater de iis diſpoſuerit, eaque conſumpſerit, tenebitur pater reſtituere, & patris hæredes prædicto filio ex bonis patris, ita Palatius Rubeus *in rubrica* §. 42. *num.* 9. Gregor. Lopez *l.*5. *tit.*17. *part.*4. & alij plures, quos referens ſequitur Spin. *in ſuo ſpeculo gloſſ.* 18. *princip. de melioratione, num.* 80. *fol.* 450. Quòd ſi filio permittente pater de illis diſponat, & expendat in domo ſua cum ſe ipſo, & matre, & fratribus, cenſetur donaſſe filius ea, quæ pater ſic expendit: ſecus ſi non permittat, quia pater in eo peculio non habet aliquem vſumfructum, vt eſt text. & *ibi* expreſsè Bald. *in d. l. ſacroſanctæ*; proinde tenetur pater fructus illos filio petenti reſtituere, vel eorum pretium, vt fuit deciſum per omnes Conſiliarios, teſte Afflict. *deciſ.*241. *ex num.*1. poterit tamen pater ab eo filio petere alimenta præſtita eidem, Caſtro *conſ.*416. *Viſo, & examinato* 2. *quæſt. vol.*2. Alexand. *conſ.*110. *vol.*7. *in fine*, & ratio eſt, quia quando filius habet, vnde poſſit viuere, non debet ali à patre, vt per Dec. *conſ.*576. quem ſequitur Graffis *ſuprà cap.* 51. *num.*15.

Supereſt, An obligatus ad aliquid certo loco 14.
faciendum, ſatisfaciat extra illum? Reſponſio eſt negatiua, probatur argumento Canonicorum, præſertim Cathedralium, qui nolunt ire ad Eccleſias ad canendas horas canonicas in choro horis ad id ſtatutis, eo quia, qui tenetur de præcepto aliquid agere in aliquo loco determinato, ſi non agit illud in eo loco, etiamſi faciat illud in alio loco, non ſatisfacit, vt probat textus *in cap. nos quidem, & in cap. Ioannes, de teſtamentis l. quæ conditio* §. *cùm ita, ff. de condit. & demonſt.* gloſſ. notabilis *in cap. ſi pater, verſ. pauperibus, de teſtam. lib.*6. cùm ergo Canonici iure communi, & regulari teneantur recitare, pſallere, & pronuntiare collegialiter cum aliis in choro, ex mente *cap.*1. *de celebrat. Miſſar.* & meliùs *in cap. dolentes, eodem titulo*, & Concil. Trident. *ſeſſ.*24. *cap.*12. tranſgrediuntur legem præceptiuam, ſi horas non canunt in choro, quamuis alibi dicant, confirmatur ex *cap. ab eo, de electione lib.*6. quia qui tenetur aliquid agere qualitate aliqua qualificata, non ſatisfacit operando illud ſimpliciter ſine illa qualitate; ſicut Capellanus inſtitutus in certo loco, vel Capella, vel Eccleſia, vt ibi celebret in tali Altari, vel Eccleſia, non ſatisfacit, ſi alibi celebret: voluntas namque inſtitutoris ad vnguem eſt ſeruanda in forma ſpecifica, Bald. *in l. ſi quis ad declinandam, num.*9. *&* 16 *C. de Epiſcopis, & clericis.* Ex cauſa tamen iuſta poterit Epiſcopus diſpenſare, text. *in d. cap. nos quidem, de teſtamentis*, Graffis *ſuprà c.*53. *n.*9. & ſine cauſa nequit diſpenſare, & recitans extra, vel celebrans non ſatisfacit.

Quid dicendum de habentibus præſtimonias, 15.
an teneantur recitare, & reſtituere, ſi non recitent? Dicendum eſt præſtimonia abſolutè eſſe beneficia Eccleſiaſtica, præſertim in Hiſpania, vbi communiter conferuntur ſolis clericis, & dantur in titulum perpetuum, habentque onus annexum recitandi horas canonicas, *cap. fin. de conceſſ. præbend.* vbi numerantur inter beneficia Eccleſiaſtica, ita Nauarrus *de oratione, cap.*21. *num.*9. Flamin. Pariz. *de reſignat. lib.*3. *q.*1. *num.*136. *&* 137. *&* 140. Sotus *de iuſtit. lib.*10. *q.*5. *art.*3. Azor 1. *part. inſtit. moral. lib.*10. *cap.*10 *quæſ.*4. Soarez *tom.*5. *de cenſur. diſp.*13. *ſect.* 1. *n.*7. & alij, quos referens ſequitur Garc. *de ben. p.*1. *c.*2. *n.*117. *& ſeqq.* Gonz. *de menſib. gloſſ.*5. §.2. *n.*7. 8. *&* 9. *&* 15. Graff. *lib.*2. *c.*54. *n.*12.

At

At negandum tamen eſt ea præſtimonia, quæ in ſola temporalitate conſiſtunt, & quæ non dantur in titulum perpetuum, neque habent annexum aliquod obſequium ſpirituale, aut onus recitandi Officium diuinum, eſſe beneficia Eccleſiaſtica, ita Ioann. Andr. *in cap. vnico, num. 3. verſ. & nota, quòd dicitur beneficium, quaſi alterum beneficium, de rerum permutatione, lib. 6.* Abbas *conſ. 47. Illud de iure, n. 4.* Gomeſius *in tract. de expectatiuis num. 39* & Hoieda *de incompatibilitate benefic. 2. part. cap. 7. num. 11.* dicentes hæc non eſſe beneficia Eccleſiaſtica, cùm nullum habeant ſeruitium ſpirituale in Eccleſia per ſe, vel per alium. Sufficiet tamen obligatio dicendi Eccleſiaſticum officium, propter quod datur beneficium, *cap. fin. de reſcriptis in 6.* & ita ſeruatur. In dubio tamen, an dentur in titulum præſtimonia, & an habeant onus ſpirituale, vel non, vt dicantur, vel non dicantur beneficia, conſiderandus eſt vltimus ſtatus eorum. Hoieda *ſuprà num. 13.* quoniam conſuetudo eſt optima legum interpres. *l. ſi de interpretatione ff. de legibus*, & Felinus *in cap. cam te, num. fin. ad medium, de reſcriptis*, vbi vult, in materia beneficiali vltimum ſtatum eſſe conſiderandum. Idem Puteus *deciſ. 189. & 192. lib. 1.* Gonzales *gloſſ. 5. §. 2. num. 14. & gloſſ. 45. §. 2. n. etiam 14. & num. 16.* Quare habens præſtimonium cum onere ſpirituali recitandi, ſi non recitet, tenetur ad reſtitutionem, maximè in Hiſpania, vbi conſuetum eſt dari in titulum perpetuum beneficij, Garcia *d. 1. p. cap. 2. num. 119. & 3. part. de benefic. cap. 1. n. 4. & ſequentib.*

16 Sequitur altercatio, An Canonici, qui primo, & ſecundo anno ex conſuetudine, vel ſtatuto Eccleſiæ non recipiunt fructus aliquos, quia impenduntur in alios pios vſus, teneantur recitare Officium diuinum? Reſpondeo affirmatiuè, ita Azor *d. lib. 10. c. 4. verſ. quare tota quæſtio, quæſit. 4.* vbi diſcutit dubium in vtranque partem, & ſecundam vt probabiliorem ſequitur; conſentit Garcia *3. p. c. 1. n. 62.* Soarez *lib. 4. cap. 20. ex num. 6.* Filliuc. *tract. 23. cap. 5. quæſit 8.* Nauarrus tamen negat *cap. 7. de oratione, num. 30.* teneri ad ſoluendum Officium diuinum, quæ ſententia eſt probabilis, cùm fructus non percipiant, nec percepturi ſint, idem vult Paulus Layman. *ſuprà num. 4.* & Bonacina *d. diſp. 1. quæſt. 2. punct. 4. ex num. 22. cum duobus ſequentibus*, eo quia perinde eſt illis duobus annis, quibus fructus ſibi non acquirunt, ac ſi beneficiarij non eſſent, & in hoc euentu, qui non recitant, non peccant: ſecundùm tamen probabiliorem partem Filliucij ſuprà *num. 271.* Azorij *quæſ. 4. ad finem*, & Suar. *d. cap. 10. num. 11.* & aliorum peccant, ſi non recitent; nihil tamen tenentur reſtituere, quia nihil
17 recipiunt Quo argumento, qui nulla culpa ſua bona fide horas non recitat, non peccat, nec tenetur reſtituere, Azor *lib. 10. cap. 11. quæſ. 7.* opinatur hoc eſſe valde probabile, & viris piis, ac doctis non paucis placere; ex eo, quia obligatio reſtituendi fructuum, eſt tanquam pœna conſtituta in illos, qui ſua culpa horas omiſerunt, at vbi culpa non fuit, pœna in foro conſcientiæ non debetur; idem dicendum eſt de illo, qui per obliuionem, aut inconſiderantiam bona fide ſine peccato prætermiſit penſum horarum. Secus dicendum eſt ſecundùm probabiliorem, quæ tenet reſtitutionem fructuum non eſſe pœnam; ſed magis videri conditionem ſub qua beneficia clericis conceduntur, nimirum, Do tibi beneficij fructus, ſi diuinum Officium recitaueris: proinde, qui bona fide fructus conſumpſit, & ex illis ditior factus non eſt, nihil cogitur reſtituere: contrà ſi fructus extent, aut ſi locupletior ex illis factus eſt, ineſt obligatio reſtituendi. Azor *ſuprà*, Bonacina tamen *diſp. 1. q. 5. punct. 2. num. 4.* cum aliis grauiſſimis excuſat omnino in foro conſcientiæ ab onere reſtituendi, vbi culpa non eſt: carentiam autem fructuum inductam eſſe in pœnam culpæ admiſſæ in recitatione diuini Officij teſtatur poſt Reginald. *lib. 30. n. 44.* Garcia *tom. 1. de benefic. part. 3. cap. 1. num. 26.* & Leſſium *cap. 34. num. 183.* & alios, quos ibi refert ac ſequitur.

De cauſis, quæ excuſant ab onere recitandi Officium diuinum tam in choro, quàm extra illum.

§. VI.

EPITOME.

1. *Infirmitas, quæ excuſet ab onere recitandi?*
2. *Ægrotus qui non poteſt recitare, an teneatur alias preces dicere loco illarum?*
3. *Infirmus, & ſimul cæcus, an debeat recitare, quæ memoriter ſcit?*
4. *Cæcus an teneatur recitare cum ſocio, qui neſcit legere?*
5. *Clericus non habens codicem an peccet accipiens ordines, & quando incipiat obligari die quo ſuſcepit ordines?*
6. *Surdus priuatim recitans an poſſit recitare cum ſocio, & quid ſi obligetur ad chorum ratione beneficij, ſeu præcepti, & an ſi ſit ſurdaſter?*
7. *Vtrum, qui non poteſt ſine ſocio recitare priuatim, teneatur ſuis expenſis quærere ſocium?*
8. *Infantes accipientes beneficia, aut Ordines ſacros an teneantur recitare officium?*
9. *Metus mortis an excuſet ab onere recitandi, dum quis eſt inter infideles, aut hæreticos?*
10. *Carentia Breuiarij culpabilis, quia proiectum eſt in Mare, vel in ignem, an excuſet ab horis recitandis?*
11. *Neceſſitas actionis iuſtitiæ quando excuſet ab horis dicendis?*
12. *Neceſſitas actionis charitatis, quæ non obligat ſub mortali, an excuſet à recitando?*
13. *Occupationes graues honeſtæ etiam ex charitate quando excuſent ab officio dicendo?*
14. *Confeſſarij, concionatores, & ſcholares, vel magiſtri, quando excuſentur ab Officio diuino dicendo?*
15. *Qui non poteſt præ occupationibus recitare totum officium, an teneatur recitare partem aliquam?*
16. *Qui ex infirmitate, vel aliqua cauſa iuſta non poteſt per ſe recitare, teneatur ne ſupplere per alium?*
17. *Graui occupatione detenti, an teneantur anticipate recitare?*
18. *Peregrinantes ad loca pia etiam pedibus non excuſantur ab officio ſoluendo.*

INTER cauſas excuſantes à lege, & præcepto recitandi Officium diuinum, primo loco eſt infirmitas, & incommoda valetudo, modò infirmitas magna ſit ita, vt ſine 1
graui

graui detrimento ſalutis, aut nimio dolore, ſeu vexatione corporis infirmus nequeat recitare, tunc excuſatur. Eſt communis ex *cap. clericus diſt. 91.* ibi, Abſque corpuſculi ſui inæqualitate. Ratio, quia talis infirmus eſt moraliter impotens, neque eget medico, aut ſuperiore, vt diſpenſetur, quamuis de conſilio tutius ſit ad alterum recurrere; neque cum tanto onere Eccleſia videtur obligare.

In dubio, An infirmus teneatur recitare, ſtandum eſt iudicio Medici prudentis, Syluester *verb. hora quæſit. 4.* Nauarrus *de oratione, cap. 11. num. 3.* Sotus *de iuſt. lib. 10. quæſt. 5. art. 3.* Azor *1. part. lib. 10. cap. 13. quæſ. 2.* Soarez *tom. 2. de religione, lib. 4. cap. 28. num. 11.* Filliucius *tract. 23. cap. 9. quæſt. 5. num. 293.* Paulus Layman *lib. 4. tract. 1. cap. 6. num. 1.* & Carol. Macign. *de hor. canon. cap. 14. num. 12.* Quòd ſi Medicus ipſe dubitat, an morbus grauis ſcit, & æger teneatur ad officium ſoluendum, quamuis Soarez videatur ſentire eſſe recitandum, videtur excuſandus infirmus, quia non debet ſe periculo grauis damni exponere: ſecus quando morbus videtur leuis, quia poſſeſſio ſtat pro præcepto cum leui damno obligante, ita præcitati.

Similiter non excuſantur leui dolore capitis, ſtomachi, vel pectoris laborantes, nec febri tertiana, aut quartana vexati, quia huiuſmodi febris non ſolet tota die vehementer vrgere infirmum ita, vt non ſuperſit tempus ſatisfaciendi Officio diuino: eo, quia obligatio recitandi ſtrictiſſima eſt, & ideo leuis cauſa non excuſat, Nauarrus *de oratione, cap. 11. num. 6.* Sotus *ſuprà q. 5. art. 3.* Valentia *tom. 3. diſp. 6. q. 2. punct. 10. §. quas ob cauſas, verſ. circa ſeptimum,* Aragonius *2. 2. quæſt. 83. art. 12. dub. 3.* Soar. *cap. 28. num. 11.* Macignus *ſuprà cap. 14. num. 2.* vbi refert alios, Azor. *d. lib. 10. cap. 13. q. 2.* Reginaldus *lib. 18. n. 181.*

2. Quæſtionis eſt, An qui non poteſt præ infirmitate recitare preces Canonicas, teneatur loco illarum alias orationes fundere? Dixi ſuprà non teneri, ita Syluester *verb. hora q. 4. de iure Canonico,* Angelus tamen *verb. hora,* inſinuat teneri ſupplere per alias preces, quæ citra vllum detrimentum recitari queunt: ratio illius, quia cum multis ſentit beneficiatos iure diuino ratione beneficij accepti, teneri ſoluere preces canonicas; ſed verius eſt non teneri: ideo non tenetur ſupplere, Azor *d. lib. 10. cap. 13. quæſit. 8.*

3. Quid de infirmo cæco, qui nequit Officium diuinum legere, an debeat recitare, quod memoriter tenet? Reſpondeo excuſari à toto, ſi non poteſt maiorem partem, vel dimidiam dicere, nec etiam teneri ad minorem, vel alteram dimidiam, ita Nauarrus *cap. 11. de oratione, num. 6.* Azor *lib. 10. cap. 13. quæſ. 4.* Ratio, quia non omnis lex, qua quippiam debemus efficere, obligat ad faciendum quamlibet etiam minimam partem: ſicut ſiquis ex lege aliqua compellatur Romam ire, non tenetur medium iter peragere, ſi Romam peruenire non poteſt, argumento illius, qui in die feſto ſacrum audire non poteſt, non tenetur audire partem minimam, ſic in noſtro caſu ſequitur Filliucius *cap. 9. quæſit. 6. num. 294.* vbi excuſatus à toto, vel maiori parte, excuſatur à minori; ſecus ſi poſſit recitare maiorem partem, vel dimidiam, quia maior pars trahit ad ſe minorē regulariter. Vnde, qui propter cæcitatem, vel propter debilitatem, aut ob aliam cauſam maiorem officij partem recitare non poteſt, nihil tenetur dicere. Idem de maiori parte matutini officij intellige non teneri recitare maiorem, quamuis teneatur ad reliquas horas, quas poteſt, ita Philiarcus *lib. 1. cap. 10.* Leſſius *lib. 2. cap. 37. dubio 9. num. 54 verſ. dixi ſine cauſa,* Garcia *de benefic. part. 3. cap. 1. num. 221.* Bonacina *de horis diſp. 1. quæſt. 6. punct. 2. num. 6.* ſubdens tamen *num. 7.* illum, qui non poteſt totum officium recitare, teneri ad illam partem recitandam, quam poteſt, ſi eſt pars notabilis, ſequitur Vega *cap. 128. caſu 1.* & Graffis *lib. 2. cap. 54. num. 3.* niſi magna febris, vel grauis dolor accedat.

Mihi tamen magis placet non teneri recitare maiorem partem officij, quam memoriter tenet infirmus, niſi quando maior illa pars facit aliqualem compoſitionem horæ: nam quamuis poſſit recitare omnes Pſalmos, aut Pſalmos, & hymnos horarum, quos tenet memoriter: attamen, quia illi, vt ſic ſoluti non faciunt aliquam compoſitionem horæ, non tenetur infirmus eos recitare, quamuis ex illis fiat maior pars officij, ſeu horæ; quia ipſi non ſunt horæ Canonicæ, ſeu Officium diuinum, Garcia *d. cap. 1. num. 221.* imò Fr. Manuel. *1. part. cap. 145.* Molfeſius *in ſumma, tract. 5. cap. 4. num. 27.* & Garcia *d. cap. 1 num. 222.* abſolutè affirmant, non teneri recitare, qui non poteſt matutinum cum laudibus dicere; quoniam etiamſi non ſit maior pars officij; eſt tamen prima, & principalis illius. 4.

Dubium adhuc eſt de cæco, An teneatur recitare cum ſocio? Reſpondeo, ſi memoriter Pſalmos tenet, teneri, ſi commodè poteſt aſſumere ſocium, vt hoc modo ſatisfaciat præcepto. Sed meliùs dices cæcum, qui nihil memoriter ſcit, vel nullam integram horam tenet, quamuis poſſit habere ſocium, non teneri audire illum omnia dicentem, vel cum illo partem ſuam recitare. Eſt communis, quia non tenetur ad extraordinariam diligentiam, ita Soarez *lib. 4. cap. 27. num. 16.* quem ſequitur Filliucius *tract. 23. cap. 9. num. 290.* vbi loquitur de cæco priuatim recitante; ſecus de beneficiario cæco deputato choro; is enim debet aſſiſtere choro, quamuis officium cum ſuo choro nequeat dicere, ſatiſfaciet muneri chori dicendo partem, quam tenet memoria, & quam cum aliis recitare poteſt; nec debet ampliùs onerari, ita Soarez *ſuprà num. 15.* Bonacina cum aliis *ſuprà diſp. 1. q. 6. punct. 2. num. 13.* ſed de hoc rurſus *infrà num. 7.* Suario adhærent Toletus *lib. 2. cap. 14. num. 2.* Azor *lib. 10. cap. 13. q. 2.* Macignus *cap. 14. num. 14.* & alij aſſerentes non teneri cæcum ad diuinum Officium propter memoriæ, vel oculorum defectum.

Quid ſentiendum de promoto ad Ordines ſacros ſine codice ad horas ſoluendas, & neſciens recitare? Nauarrus *de oratione, cap. 11. num. 20.* vult illum peccare, quamuis poſtea denuo non peccet, ſi non recitet, eo quòd non habet Breuiarium, nec poteſt habere, nec habet ſocium, neque habere poteſt à quo doceatur, vel dirigatur. Poteſt tamen contingere, vt nullo modo peccet, nimirum ſi bona fide arbitretur ſe ſtatim poſt Ordines ſuſceptos habiturum codicem precarium, & opportuno tempore recitaturum, nec ſocium defuturum, qui adiuuet ad recitandum, Azor *lib. 10. cap. 13. quæſ. 18.* obligatio autem recitandi, quando quis promouetur ad Ordines ſacros, incipit ab eo tempore, quo quis Ordine ſacro initiatus eſt, videlicet ſi ordines ſuſcepit hora nona ante meridiem, tenetur ad recitandum tertiam: ſi initiatus eſt meridie, incipit obligatio ab hora ſexta, & ſic de cæteris, Soarez *cap. 28. num. 8.* obligat ad ſummum dicere Nonam. 5.

Quæri poteſt, An ſurdus priuatim recitans teneatur recitare cum ſocio? & quid de ſurdo obligato 6.

gato

gato ad chorum? Et quid de ſurdaſtro, qui non eſt omnino ſurdus, ſed audit cum aliquo labore? Reſpondeo ſurdum, qui poteſt legere, teneri officium per ſe ipſum dicere priuatim, ſiue ſe audiat, ſiue non; quia ſufficit, quod mente attendat, & cognoſcat quid dicat. Quòd ſi aliunde ſolus dicere non poſſit, non tenetur cum ſocio, quia ſurdus eſt. Filliucius *tract. 23. de Religione, cap. 9. num. 291. quæſit. 4. verſ. dico quartò*. Soarez *de Religione, lib. 4. cap. 17. num. 17.* totidem verbis: ex ea ratione, quia ſurdus non communicat in oratione, quæ ab alio dicitur, cùm eum audire nequeat, nec poteſt illi reſpondere, ſequitur Bonacin. *de horis diſp. 1. q. 6. punct. 2. num 9.*

Porrò ſi ſurdus ratione beneficij, ſeu præcepti tenetur recitare in choro, & ibi ſuam partem dicit, & alteram, etiamſi attentus non poteſt percipere, non tenetur ſupplere, niſi, vt quidam addunt, ſurdus eſſet, ita Emmanuel Sà *verb. horæ canonicæ, num. 9.* vbi exiſtimat abſolutè ſecundùm proprium iudicium non eſſe ſupplendum, quod non auditur, quando attentus quis non poteſt percipere, ſiue ſurdus ſit, ſiue non ſurdus. Nec diſcordat omnino Filliucius *à num. 198. cap. 6.* dum ait, non teneri in choro ſilentes dicere ſubmiſſa voce, quod alij canunt, vt ſcrupuloſi faciunt, quia expedit nihil dicere, ſed tantùm attendere canentibus, & per illos quodammodo cantare. Dicendum ergo eſt, qui choro intereſt, teneri aſſiſtere choro recitando cum ſuo choro, prout potuerit, & attendendo ad ea, quæ ab alio choro perſoluuntur, & ita ſatisfacere ſuo officio, ita Filliucius *cap. 6. quæſit. 6. & c. 9. quæſit. 3.* Soarez *d. lib. 4. cap. 27. num. 18. verſ. præterea*, vbi ſacræ Congregationis declarationem refert; ſequitur Bonacina *ſuprà diſp. 1. q. 6. punct. 2. num. 12.* ex eo fundamento, quia non eſt impotens ad aſſiſtendum choro, & ideo debet adimplere, quod poteſt, aſſiſtendo choro, actionémque illam publicam ſua præſentia honorare recitando partem ſuam, eo modo quo poteſt, & attendendo ad alterum chorum, vel ſaltem ad Deum, vbi loquitur de laborante vitio ſurditatis. Maior tamen *in 4. diſt. 12. q. 6. col. 3.* iuxta Pariſienſes ait ſurdum non debere dicere horas ſuas recitando cum alio, ſed canendo in choro, vbi ſentit quomodocunque canat in choro, ſatisfacere ſuo muneri, nec teneri repetere extra chorum: idem videtur ſentire Soarez *d. num. 17. cap. 27.* vbi ait ſurdum, qui non poteſt audire, ſatisfacere, quia poſſet mente attendere, & cognoſcere quid dicatur, & an rectè dicatur, addens, præceptum in hoc caſu per ſe non obligare ad audiendum, ſed ad dicendum; & infrà, Clericus, qui non eſt omnino ſurdus, ſed ita ſurdaſter, vt nequeat audire ſine magna vociferatione alterius, non eſſe obligandum ad recitandum cum ſocio; quamuis non poſſit ſolus recitare, quia præcepta humana non obligant cum tanto onere, ac grauamine. Sic ille. ſequitur Bonacin. *num. 9. verſ. dixi modò non ſit ſurdus, vel ſurdaſter*, vbi pro hac parte allegat Paulum Squillantem *p. 1. dub. 13.* & alios.

Nauarrus tamen, *de oratione cap. 19. concluſ. 8. num. 80.* ait beneficiarium non eximi à choro, eo quòd ſit ſurdus, ſi ex eo quòd videt, vel audit, deprehendit, quando canere, vel ſilere debeat; ſed non ſatisfacere canendo ſolum partem ſui chori, niſi audiat partem alterius, vel ſaltem recitet ſubmiſsè ex Breuiario, vel Pſalterio. Sed in hoc non placet, quia ſurdus, ſeu ſurdaſter, qui nequit audire ſine magna vociferatione, non tenetur, niſi audire penſum ſui chori, & attendere quantum poteſt ad ſocios ex altero choro canentes, vel attendere ad Deum, qui per Officium diuinum laudatur, quæ eſt perfectiſſima attentio ex tribus omnibus, per quam attenditur ad orationis finem, qui eſt Deus, & ad id quod petitur ab ipſo Deo, & eſt communis omnibus doctis, & indoctis, dum recitant Nauarrus *de oratione, cap. 13. num. 4.*

Ex dictis occurrit dubium, vtrùm, qui non poteſt preces canonicas dicere ſine auxilio ſocij; quem non ſolebat aſſumere, teneatur illum aſſumere, vt recitet dum eſt infirmus? Garcia *de benefic. p. 3. cap. 1. num. 215.* affirmat teneri, ſi dum erat ſanus, illum conſueuerat adhibere. Nauarrus *de oratione, cap. 11. num. 13. & 14 & in manuali cap. 25. num. 100.* indiſtinctè vult illum, qui poteſt dicere officium cum ſocio, eúmque poteſt habere commodè, quia habet cum quibus poſſit ſatisfacere ſocio, teneri cum ſocio recitare: etiam data mercede, ſequitur Aragonius *2. 2. quæſt. 83. artic. 12. verſ. prima cauſa prætermittendi officium*, Graffis *deciſ. lib. 2. cap. 54. num. 1. 3. & 10.* & Azor *1. p. lib. 10. cap. 13. q. 3. & 6.* & videtur tenere Fuſcus *de viſitatione, lib. 2. cap. 20. num. 25.* & Bonacina addens modò non ſit ſurdus, vel ſurdaſter, qui non poſſit audire ſine magna vociferatione. Ratio, quia, qui tenetur ad aliquid, tenetur etiam ad media ad illud ordinata; ſed beneficiarius, ſeu clericus in ſacris tenetur ſoluere Officium diuinum: ergo etiam tenetur ad quærendam ſocium, quod intellige de beneficiario recipiente fructus beneficij; is enim cùm teneatur ex iuſtitia ſoluere officium, tenetur conducere ſocium, vt ſatisfaciat muneri beneficij, dum illud per ſe ipſum non poteſt adimplere. Secus de non habente beneficium, quia non tenetur ex iuſtitia; ſed ex religione, vel obedientia ad officium dicendum: & ex conſequenti, qui non poteſt per ſe recitare, non tenetur ſuis propriis expenſis quærere ſocium, vt cum eo diuinum Officium perſoluat. Si tamen ſine expenſis poſſet habere ad manum, non excuſari. Soarez *dict. lib. 4. cap. 27. numer. 15. ad finem*, Filliucius *cap. 9. numer. 289.* ſin minus, liber eſt ab onere recitandi, Macignus *cap. 14. num. 6.* Philiarc. *2. part. lib. 1. cap. 10.* Bonacina *dict. punct. 2. numer. 8. verſic. addo, & verſic. qui verò.*

7.

Quid de pueris in infantili ætate beneficia, vel Ordines ſacros ſuſcipientibus? Quamuis hoc dubium abs re videatur excitatum, dicendum eſt excuſari beneficium ante rationis vſum accipientem ab onere recitandi, præſertim ſi beneficium collatum fuit ſcienter à Summo Pontifice: cenſebitur enim diſpenſatus, donec habeat ætatem legitimam ad ſoluendum officium. Non enim ab alio poteſt conferri beneficium ante rationis vſum, ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 6.* vbi ante decimumquartum annum nulla eſt collatio, Azor *lib. 10. cap. 13. punct. 12. verſ. ſed dubia*, & Macignus *cap. 21. num. 6.* Quòd ſi Summus Pontifex credens puerum habuiſſe legitimam ætatem ad officium dicendum, talis collatio cenſebitur valida, ſi ita Pontifex erat affectus, vt cognito defectus ætatis beneficium adhuc contuliſſet: puerulus tamen tenebitur quærere diſpenſationem, vel quamprimum addiſcere formam, & modum recitandi, quia diſpenſatus in vno, non reputatur diſpenſatus in altero, Soarez *lib. 4. c. 28. num. 37.*

8.

itized by Google

feſius *cap.5.num.*36. Paulus Layman. *lib.4. tract.* 1. *cap.6.num.*1. Malderus *tract.*10. *cap.*2. *dub.5. ad finem*, quia quod propter charitatem introductum eſt, non obligat cum eiuſdem charitatis diſpendio. Neque neceſſe eſt obligationem illam charitatis tantam eſſe, vt ſit graue peccatum, actionem ita neceſſariam omittere, etiam propter dicendum officium: quia ſatis eſt hîc & nunc æſtimari maius bonum, vt ad vitandum incommodum proprium, aut proximi; atque ita ſcholaſticus per diem integrum, habiturus diſputationem, excuſatur ab officio diuino, ſi ſimul illud dicere non poteſt, ſimiliter dices de Oppoſitore publicam prælectionem habituro, ſéque intra certum horarum numerum ad illam paraturo, qui non poſſet ſimul dicere Officium diuinum, excuſabitur ab eo recitando, Filliucius *ſuprà cap.9 num.*301. & Soarez *n.*35. *cap.*28. & multo magis omitti poteſt officium, quando actio huiuſmodi charitatis obligat ſub peccato mortali, Henriquez *quodlibet.5.q.*12. Sylueſt. *verb. hora num.*18. Soarez *d.num.*35. & Filliucius *n.*302.

13. Denique abſolutè excuſatur à penſo horarum impeditus, adeò, vt tempus dilationem non patiatur ſatisfaciendi ſine magno ſcandalo, quando ſolutio Officij diuini eſſet impedimentum maioris boni, Nauarrus *de horis canonicis cap.7.num.*29. modò fraus omnino caueatur: nam fortè fuit negligens, cùm potuiſſet anticipatè dicere, & noluit, non excuſatur, Sotus *de iuſtitia, lib.*10.*q.5.q.5.art.*3. quem ſequitur Graffis *lib.2.cap.54.num.7. &* 8. eodem modo excuſant graues occupationes honeſtæ, & neceſſariæ, quæ in aliud tempus commodè differri nequeunt ſine ſcandalo, vel peccato, vel detrimento ſui, vel proximi. Sub quo titulo ve-
14. niunt confeſſarij, ſeu concionatores, Graffis *d.n.*7. Soarez *cap.28.num.*32. Molfeſius *cap.5 num.*36. Bonacina *diſp.1.q.6.punct.2. num.*1. nec non magiſtri ex officio docentes, & alij grauibus negotiis piis occupari. Nec propter omiſſionem diuini Officij tenebuntur ad reſtituendos fructus beneficij, quia vbi non fuit culpa, non debet eſſe pœna, Bonacina *num.*3.

15. Quid de eo qui præ occupationibus non poteſt recitare totum Officium, an teneatur recitare partem aliquam? Ex dictis ſuprà *n.*3. conſtat ſolutio, vbi diximus excuſari à toto, ſi non poteſt maiorem partem, vel dimidiam dicere, vt dictum eſt
16. de infirmo, *ibi*, Sicut, qui per ſe ipſum diuinum Officium recitare non poteſt, per alium ſupplere non tenetur, quia eſt onus perſonale, Tolet. *lib.2.c.*14. *cauſ.*1. Soar. *c.18.n.*11. Graffis 2. *p.deciſ.lib.3.cap.*16. *n.* 37. Neque loco officij tenetur alias orationes ſubſtituere, aut alium recitantem audire, Syluester *verb.hora, quæſit.*1. Soarez *c.28.n.11. &* 29. *verſ. dubitat.* Emanuel Saa *verb.hora, n.*3. ſubdens, qui neſcit recitare Officium diuinum, dicat ſaltem Roſarium, ſeu Coronam Beatiſſimæ Virginis.

17. Sequitur dubiolum, An teneantur anticipatè horas dicere, qui grauibus occupationibus ſunt impediti? Reſponſio eſt affirmatiua, quia vrget obligatio præcepti: ergo debet adimpleri quoties præuident ſummo manè tempus defuturum ad ſoluendum Officium, Syluest. *verb.hora, quæſit.vlt.* Graff. *lib.2.c.*54. Macign. *c.14.n.*3. Bonac. *punct.2.n.*2.
18. Atque ita ſi præuiſit occupationibus futuris non recitent, non excuſantur. Sicut non eximuntur peregrinantes ad loca pia à priuata recitatione precum canonicarum, ita colligitur ex traditis *ſuprà*, ſequitur Azor *lib.*10. *cap.*13. *quæſit.*13. Valentia *tom.3.diſp.6.q.2. punct.*10. §. *circa ſeptimum, verſ. excludit*, Bonacina *ſuprà punct.1.num.*9.

DISPVTATIO XXIII.

De diſtributionibus quotidianis.

Quid ſint diſtributiones, & quot, & quo iure ſint introductæ?

§. I.

EPITOME.

1. *Diſtributiones ſunt portio prouentuum beneficij collata illis qui diuinis Officiis interſunt.*
2. *Diſtributiones cur propriæ, & quotidianæ vocantur?*
3. *Portiones, quæ ex prouentibus beneficij non conferuntur, non ſunt propriè diſtributiones, vt portiones funerales, quæ vocantur anniuerſaria.*
4. *Diſtributionum quot ſint differentiæ, ſeu ſpecies?*
5. *Quo iure ſint introductæ diſtributiones, diuino ne, an humano?*
6. *Diſtributiones cur ita dicantur quotidianæ?*
7. *Diſtributiones aliquando dicuntur ſportulæ, & Diaria, & cur?*
8. *Diſtributiones dici poſſunt beneficia manualia.*
9. *Diſtributiones vtrum à fructibus diſtinguantur, aut contineantur ſub appellatione fructuum?*
10. *An qui habet facultatem lucrandi fructus tempore abſentiæ poſſit lucrari diſtributiones?*
11. *Vtrùm in impetratione beneficij debeant exprimi diſtributiones?*
12. *In ſequeſtratione fructuum, redituum, & prouentuum beneficij non comprehenduntur regulariter diſtributiones propriæ.*
13. *Diſtributiones quando veniant in condemnatione fructuum?*
14. *Quid de ſuſpenſis, excommunicatis, & irregularibus, an priuentur etiam diſtributionibus?*
15. *Diſtributiones non dicuntur de corpore beneficij, ſed naturæ diuerſæ.*
16. *Diſtributiones potius acquiruntur ratione operarum impenſarum, quàm ratione præbendæ.*
17. *Diſtributiones augent, & amplificant cultum diuinum.*

PRIMA aſſertio, diſtributiones propriæ, ordinariæ, & quotidianæ ſunt portio prouentuum beneficij, quæ ſolet conferri illis, qui diuinis Officiis interſunt, & debentur quotidie clericis beneficiariis ratione intereſſentiæ ſtatis horis, Azor 2. *p.inſtit.moral.lib.7. c.7. quæſit.*1. Moneta 1. *part.de diſtribut. q.4.num.*10. in vtraque editione.

Dicuntur autem propriæ, & quotidianæ, tum quia non ſolùm ſunt portiones, quæ ſingulis beneficiariis quotidie dari ſolent, ſed etiam, quia diuiduntur in ſingulos, qui ſtatis horis, diurnis, & nocturnis præſentes interſunt diuinis Officiis: ideo diſtributiones quotidianæ nuncupantur. Item vocantur propriæ ad oſtendendum alias eſſe diſtributiones non proprias, neque ordinarias, ſed extraordinarias, vt ſunt illæ, quæ ex maſſa communi alicuius Eccleſiæ omnibus conferuntur canonicis, ſeu clericis, quamuis diuinis Officiis non ſint præſentes, dummodo non recedant à ſuis Eccleſiis, ſed in illis reſideant, vel ſaltem non abſint ſine iuſta cauſa; hæc autem dicuntur maſſa, ſeu groſſa, ſeu veſtuarium, in quarum ſolutione non habetur ratio ad ſingulas

horas,etiamſi reſidendo,& intereſſendo vna horâ lucrifiant, quoniam non ſunt propriè diſtributiones quotidianæ,ſed præbendæ,ſeu loco præbendarum, præſertim vbi non ſunt aliæ præbendæ. *Extrauag.cùm nonnullæ, §. præterea, cùm in aliquibus, de præben.* inter communes, Coſmas *in pagmatica de clericis non reſidentibus, tit. quo quiſque debeat eſſe in choro,verſ. diſtributiones*, Puteus *deciſ.*375. *lib.*2. & Cæſar de Graſſis *deciſ.*11.*num.*8.*& deciſ.*116.

Sunt ergo diſtributiones quædam ordinariæ,& quotidianæ,aliæ extraordinariæ,ſecundùm Nauar. *miſcell.*54.*de orat. n.*6. quæ non ſunt propriè diſtributiones, nec ordinariæ,ſed extraordinariæ,& videntur inuentæ à Concil. Trid. quia non conſtituuntur ex communibus beneficiorum fructibus, ſed ex priuatis reditibus certæ alicuius dignitatis, vel canonicatus, vel præbendæ extrahuntur, nec ſunt communiter introductæ in collegiatis Eccleſiis: tum vel maximè, quia diſtributiones iſtæ extraordinariæ,quando amittuntur, non accreſcunt cæteris intereſſentibus,& inſeruientibus,ſed fabricæ Eccleſiæ arbitrio Epiſcopi applicandæ, de quibus Concil. Trid. *ſeſſ.*22. *c.*3.ſic ait.*Epiſcopi etiam tanquam delegati Apoſtolici,ex fructibus, & prouentibus quibuſcunque omnium dignitatum,perſonatuum, & officiorum, in Eccleſiis cathedralibus, vel Collegiatis exiſtentium tertiam partem in diſtributiones eorum arbitrio aſſignandas diuidere poſſint, vt ſcilicet, qui eas obtinent, ſi perſonaliter competens ibi ſeruitium iuxta formam ab eiſdem Epiſcopis ſcribendam, quolibet die ſtatuto non impleuerint,illius diei diſtributionem amittant, nec eius quoquo modo dominium acquirant, ſed fabricæ Eccleſiæ quatenus indigeat, aut alteri pio loco arbitrio ordinarij applicetur.* ſic ibi.

Vbi nota ex Garcia *p.*3.*c.*2.*n.*465.hanc tertiam partem deduci ex dignitatibus etiam non ex neceſſitate,ſed in odium non reſidentium,& partem abſentium non præſentibus, ſed alicui pio loco applicandam; & ideo extraordinariæ diſtributiones vocantur, & impropriæ,quia dum amittuntur non accreſcunt cæteris intereſſentibus,ſed fabricæ Eccleſiæ,vel alteri pro loco arbitrio Ordinarij applicabuntur,Auguſtinus Barboſ.*in remiſſ.ad Concil. Trident. ſeſſ.*22.*cap.*3.*de reformat.num.*2.

3. Dixi diſtributiones proprias eſſe portiones prouentuum beneficiorũ,quia portiones, quæ ex prouentibus beneficiorum non conferuntur, non dicuntur propriè diſtributiones.Quocirca portiones funerales, alio nomine vocatæ Anniuerſaria, & quæ donantur illis,qui exequiis interſunt, & aſſiſtunt officiis defunctorum, non ſunt propriè diſtributiones,Lapus *allegatione* 34.*&* 36. Cardin.*in Clem.vt hi,qui,de ætate,& qualitate*, quamuis Ioan. Andr.& Dominic.*in c.*1.*de cler.non reſid.in* 6. concordent non eſſe propriè diſtributiones, neque comprehendi ſub nomine earum, addunt tamen eodem iure,& priuilegio gaudere,quo diſtributiones gaudent:proinde non conferuntur abſentibus, quamuis gaudeant priuilegio recipiendi fructus, dum abſunt, nec debentur reſidentibus niſi interſint funeralibus officiis,exequiis,& aliis officiis,vt conſtat ex Bonifacio VIII. *in cap.conſuetudinem,de clericis non reſidentibus,ad finem*,per hæc verba: *De diſtributionibus etiam pro defunctorum Anniuerſariis largiendis idem decernimus obſeruandum.* hoc eſt, vt ait gloſſa,eos qui funeralibus officiis, exequiis, & anniuerſariis perſonaliter non interſunt huiuſmodi diſtributionum,nihil ſibi acquirere,quamuis conſuetudo induceret contrarium: conſuetudo namque talis,ſicut corruptela abrogatur,atque ita quidquid impenditur pro exequiis celebrandis,& anniuerſariis faciendis inter præſentes tantùm, & intereſſentes diuiditur.

Secunda aſſertio,Diſtributionum quædam ſunt ordinariæ, quædam extraordinariæ,quædam propriæ,quædam impropriæ,quædam à fructibus,ſeu maſſa groſſa ſeparatæ, quædam nõ ſeparatæ à fructibus,quædam conſiſtunt in fructibus,pane ſcilicet,vino,& aliis rebus,quædã in pecunia, quæ clericis, ſeu Canonicis diuino officio intereſſentibus conferuntur.Henricus tamen *c.cùm omnes,de conſt.* & gloſ.*in pragm.Sanct.tit.quo quiſque tempore debeat eſſe in choro,verb.diſtributiones*,ait tria eſſe genera diſtributionum,quem ſequitur Azor 2. *p. inſtit.lib.*7. *c.*7. *quæſ.*3. dicens in quibuſdam Eccleſiis non eſſe canonicatus,ſiue præbendas diſtinctas,ſed eſſe omnia bona communia, & ſingulis quibuſque diebus aſſignari cuilibet præbendato,qui reſidet, ſiue interſit diuinis officiis,ſiue non,certas menſuras panis,& vini ad alimoniam quotidianam, & certam ſummam pecuniæ ad veſtitũ,& has portiones non eſſe propriè diſtributiones,ſed portiones quaſdã,& beneficia,quæ conferuntur reſidẽtibus,& non intereſſentibus:non tamen abſentibus ab Eccleſiis, niſi cõſuetudo,vel priuilegiũ Eccleſiæ,aliter ſe habuerit,quia cõſuetudo,priuilegiũ,vel ſtatutum Eccleſiæ poteſt facere, vt abſentes etiam fructus acquirãt:ſicut diſtributiones ex ſtatuto Eccleſiæ,aut conſuetudine,vel priuilegio non debentur intereſſentibus,vt per Coſmas *in pragm. ſanct.p.*2.*verb.diſtributiones,fol.*134.& notat Barb.*in c.olim,de verbor. ſignificatione,n.*4.*& in c. porrò, num.*13. *de priuilegiis.*

In aliis etiam Eccleſiis præbendæ ſunt diſtinctæ: menſa tamen eſt communis, & ex illa dantur diſtributiones quotidianæ etiam nõ intereſſentibus Officiis diuinis, modò commorentur,& reſideant in Eccleſia:& interdum ex more,vel ex ſtatuto eas non lucrantur,niſi, qui ſaltem vel matutinis, vel veſpertinis precibus,vel Miſſæ ſacrificio interſunt. Aliæ denique ſunt diſtributiones diariæ,ſeu quotidianæ,quæ non dantur niſi iis, qui interſunt officiis diuinis,& hæ ſunt propriè diſtributiones quotidianæ,ſequitur Garcia *de beneſi.*3. *p.c.*2.*ex n.*439. *vſque ad num.*449.vbi de his plenè.

Tertia aſſertio, diſtributiones non ſunt inductæ iure naturali,vel diuino,ſed humano Eccleſiaſtico. 5.
Nam ante Tridentinum nõ erant diſtributiones in omnibus Eccleſiis,vt patet ex verbis illius *ſeſſ.* 21. *c.*3. *Statuit ſancta Synodus in Eccleſiis tam Cathedralibus,quàm Collegiatis,in quibus nullæ ſunt diſtributiones quotidianæ,vel ita tenues,vt veriſimiliter negligantur,tertiam partem fructuum,& quorumcunque prouentuum,& obuentionum,tam dignitatum,quàm Canonicatuum,perſonatuum, portionũ,& officiorum ſeparari debere,& in diſtributiones quotidianas conuerti* Hæc ibi.

Ex quibus oſtenditur diſtributionum vſum iure diuino non eſſe inuentum;ſed iure humano introductum, cùm ante Conciliũ in omnibus Eccleſiis quotidianarum diſtributionum vſus non extaret: ergo non ſunt de iure naturali,vel diuino,quia ius naturale ſemper, & vbique idẽ eſt:tum quia Summus Pontifex concedit aliquando abſentibus, vt diſtributiones tempore abſentiæ lucrari poſſint, quod non fieret,ſi eſſet de iure naturali.Quòd autem concedat ex dicendis infrà patebit, & ex priuilegio ſpeciali fauore fidei dato à Paulo III. & Pio Quinto Inquiſitoribus,teſte Roja,*de priuilegiis Inquiſit.n.*420.*& in tract.de hæret.ſingul.*96. vbi vult illos in ſuis præbendis,& dignitatibus haberi pro præſentibus, & reſidentibus, & percipere fructus integros ſuarum præbendarum ſimul cum diſtributionibus quotidianis, quod non conceſſiſſent

Pontifices

Pontificis ſi eſſent introductæ diſtributiones iure diuino, aut naturali, cùm nequeant diſpenſare in illo, Sayr. *in claui, lib. 6. cap. 11. num. 7. & num. 13.* & dixi *diſp. 1. §. 2. n. 14. & §. 8. num. 125. & ſequent.*

6. Ex dictis etiam patet, cur diſtributiones ita dicantur quotidianæ, quia pro rata portione conferuntur quotidie inſeruientibus diuinis Officiis, Moneta *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 8. num. 12.* Dicuntur etiam diſtributiones veſtuaria, aut victualia, quia faciunt ad quotidianum victum, & veſtitum, Moneta *ibidem*, illorum, qui diuinis officiis præſentes ſunt, quamuis hæc nomina, ſi loquamur ſtrictim, potiùs fructibus beneficij, quàm diſtributionibus accedunt, Garcia *2. p. c. 2. n. 441.* poſt Abbatem *in c. olim, de verbor. ſignific.* Pariſ. *conſ. 32. n. 8. & 15. lib. 4.*

7. Nuncupantur item diſtributiones ſportulæ, & diaria ſumpta ſimilitudine à donis, & muneribus, quæ iudicibus frequenter cõferuntur occaſione ſui officij, vt deducitur ex Durando *de ritib. lib. 3. c. 25. n. 4.*

8. Interdum etiam poſſunt dici diſtributiones beneficia manualia, quia diſtributionum acquiſitio eſt in poteſtate, & quaſi manu beneficiarij, cui integrum eſt eas acquirere, & non acquirere; tum etiam, quia ad manum offeruntur, & conferuntur iis, qui diuinis Officiis certis diei horis ſunt præſentes, Moneta *ſuprà de diſtribut. 1. p. q. 2. num. 9.* quamuis beneficia manualia, propriè loquendo, illa dicantur, quæ à manu conferentis pendent.

9. Quarta aſſertio. Diſtributiones à fructibus diſtinguuntur, neque continentur ſub appellatione fructuum, regulariter loquendo, Gonzal. *de menſib. §. 7. proœmial. n. 184.* vbi nomine fructuum tradit non venire diſtributiones quotidianas, quia quamuis dẽtur beneficiario propter beneficium, fructus tamen non ſunt. Item quia fructus beneficij ſunt annui reditus, qui proueniunt ex bonis Eccleſiæ determinatis: diſtributiones tamen ſunt portiones, quæ conferuntur intereſſentibus, & aſſiſtentibus Officio diuino. Rodrig. *tom. 2. quæſtionum regularium, q. 74. art. 4.* Moneta *ſuprà q. 6.* & Azor *lib. 7. c. 7. q. 7.* Confert non poſſe percipi diſtributiones quotidianas à Canonicis abſentibus, & per ſubſtitutum Eccleſiæ ſuæ inſeruientibus, niſi habeant ad id expreſſum priuilegium, vt ait Calder. *conſ. 1. ſub tit. de clericis non reſidentibus*, Gallet. *in ſua margarita caſuum conſcientiæ, verb. diſtributiones antepen.* Sicut non percipiunt diſtributiones quotidianas Canonici duo aſſiſtentes Epiſcopo, illúmque aſſociantes, & tamen recipiunt fructus; ergo fructus diſtinguuntur à diſtributionibus.

10. Quinta aſſertio. Habens facultatem recipiendi fructus in abſentia, non poteſt diſtributiones reſpondentes tempori abſentiæ acquirere. text. *in c. de cætero, de clericis non reſidentibus*, vbi dicitur abſentes in ſeruitio Epiſcopi poſſe percipere fructus ſuarum præbendarum, non tamen diſtributiones quotidianas, quæ victualia nuncupantur. Nauarr. *conſ. 11. de cleric. non reſid.* Gonz. Mandez de Cabed. *diuerſ. iuris argum. lib. 1. cap. 11. n. 19. & 20.* eius frater Georg. Cabed. *1. p decis. 94. n. 1. & 2.* Grat. *diſcept. forenſ. c. 166. n. 20.* & Garc. *p. 3. c. 2. à n. 345.* neque per Concil. Trident addit eſſe derogatum huic textui, *c. de cætero.* Vnde colliges ſolos Canonicos, non autem alios clericos habere priuilegium, vt abſentes pro ſeruitio Epiſcopi poſſint percipere fructus ſuorum beneficiorum, Gonzalez *ad regul 8. gloſſ. 6. ex num. 160. ad numerum 163.* Sanctarel. *variar. reſol. lib. 1. q. 3. num. 38.* proinde non comprehenduntur manſionarij, quos aſſiſios appellant, cùm non ſint Canonici, Garcia *de beneficiis, p. 3. cap. 2. n. 370.* niſi diſpenſante Epiſcopo, & concurrente neceſſitate, vel ſpeciali, & euidenti Eccleſiæ vtilitate, vt declarat Garcia *d. cap. 2. num. 369. & 372.* addens *n. 377.* quando portionarij ſunt de Capitulo, in illis habere locum, *c. de cætero*, ſicut in Canonicis, etiamſi eſſent Doctorales, & Magiſtrales, niſi ex abſentia eorum ſequatur magnum detrimentum Eccleſiæ, Moneta *de diſtribut. q. 8. num. 5.* Gonzalez *gloſſ. 6. num. 157.* & Garcia *d. cap. 2. n. 365.* poſt Rebuffum *in praxi tit. de diſpenſatione de non reſidendo num. 41.*

11. Sexta aſſertio. In impetratione beneficij nõ debent exprimi diſtributiones, neque in valore beneficij computantur, Felinus *in c. ad aures, n. 14. de reſcriptis.* Couarr. *lib. variar. cap. 13. n. 1.* Rebuff. *in tract. congrua portionis, num. 80.* Gonzales *ad reg. 8. §. 7. proœmial. num. 166.* Ratio, quia quotidianæ diſtributiones non ſunt fructus, nec veniunt appellatione fructuum, Azor *d. lib. 7. cap. 7. q. 2.* & latè Moneta *de diſtribut. quotid. p. 1. q. 6. à principio*, vbi *n. 19.* docet priuilegium conceſſum ad percipiendos fructus in abſentia, non extendi ad diſtributiones quotidianas, quamuis dicatur, vt recipiat eos integros perinde, ac ſi in Eccleſia reſideret.

Limitatur tamen hæc aſſertio, quando diſtributiones diſtinctæ ſunt à fructibus, quia quando beneficium totum in ſolis conſiſtit diſtributionibus, debent exprimi diſtributiones in impetratione beneficij, nam Pontifex non concederet beneficium, niſi fiat mentio de diſtributionibus, cùm in regula Cancellariæ dicatur, vt exprimatur valor beneficij in impetratione quorumcunque beneficiorum. Item, quia huiuſmodi diſtributiones in hoc euentu ſuccedunt loco fructuum, ac præbendæ: ergo debent exprimi cùm ſint valor beneficij, ita Decianus *tom. 1. conſ. 43. num. 15.* Nihilominus contra Decianum ſtat vſus, & praxis, vt diſtributiones non exprimantur, quia poteſt contingere, vt beneficiarius non reſideat, & ex conſequenti non fruatur diſtributionibus.

12. Septima aſſertio in ſequeſtratione fructuum, redituum, & prouentuum beneficij non comprehenduntur regulariter diſtributiones propriè dictæ, niſi aliud exprimatur, aut intelligatur ex circunſtantiis, ita Gutierrez *conſ. 8. num. 4.* Gonzal. *d §. 7. proœmial. num. 154. 183.* vbi clariùs id tradit: nam qui non exprimit diſtributiones quotidianas in ſequeſtro, eas excluſiſſe videtur, *l. item apud. §. ait prætor, verſ. ea enim, quæ notabiliter fiunt, ff. de iniuriis, c. ad audientiam 12. in fine, de decimis*, idem Gonzales *num. 195.*

13. Octaua aſſertio, fructuum perceptorum condemnatio non extenditur ad diſtributiones quotidianas regulariter, quia non ſunt de corpore beneficij, ſed conceduntur propter ſeruitium perſonalis laboris; tum etiam, quòd condemnatio fructuum intelligitur de perceptis iure ordinario, non autem iure ſpeciali, Lancellot. *de attentat. 3. p. cap. final. num. 31. & 36.* poſt Cottam *deciſ. 781.* Puteus *deciſ. 489. num. 5. in fine, lib. 2.* Gonzalez *d. §. 7. proœmial. à num. 155.* & Boër. *deciſ. 340. Statutum, per totam*, præſertim *num. 3.* Caputaq. *deciſ. 29. num. 1. p. 1.* idem Puteus *deciſ. 383. num. 7. lib. 1.*

Hæc tamen aſſertio non habet locum, primò, quando quis cõdemnaretur in fructibus perceptis, & qui percipi potuiſſent; tunc enim nomine fructuum veniunt diſtributiones quotidianæ, quamuis non præcederet proteſtatio, Pontanus *in tract. de ſpolio, lib. 4. num. 21. poſt principium, verſ. ac pariter venirent.* Hæc autem condemnatio de fructibus qui percipi potuiſſent, in tribus caſibus ſolet

Digitized by Google

fieri à Rota, primò contra ſpoliatorem violentum, etiam ſine armis, & poſſeſſorem, Rota *deciſ. 11. de reſtitut. ſpoliat.* in antiquioribus, Biſigneti, & Rota *deciſ. 551. p. 1. diuerſ.* Secundò contra attentantem, Rota *deciſ. 5. de reſtitut. ſpoliat. in nouis.* Tertiò, quando minor, vel Eccleſia agit, Tiraquell. *de retract. lignag. §. 25. gloſſ. 1. n. 28.* in quibus condemnatio facta de fructibus, qui percipi potuerunt, comprehendit diſtributiones, etiamſi non præcedat proteſtatio.

Secundò limitatur eadem aſſertio, quando, qui obtinet ſententiam apud acta, proteſtatur contra poſſeſſorem, quòd aut poſſidens reſideat, & interſit horis, & ſic intereſſendo percipiat diſtributiones, aut poſſeſſionem dimittat: in quo euentu veniunt diſtributiones, proteſtatione hac præſuppoſita. Aliàs, non facta proteſtatione in condemnatione fructuum, non intelliguntur diſtributiones ex conſuetudine Rotæ, ſecundùm quam deciſum fuit in vna Oueten. prætenſorum fructuum coram Robuſterio 16. Iunij 1567. in qua ex defectu huius proteſtationis dictum fuit, non deberi diſtributiones quotidianas.

Requiritur tamen, vt fiat proteſtatio ipſi principali, nec ſufficit facta procuratori etiam ſpeciali, & debent duo exprimi in proteſtatione, primum, quòd erat paratus ire ad reſidendum, & inſuper ad inſeruiendum, & intereſſendum diuinis. Secundum, non ſufficit præuia proteſtatio ſimpliciter de fructibus, ſed nominatim de diſtributionibus, aliàs non conſequetur niſi tantùm fructus, quamuis proteſtatio fiat ſub hac forma, quòd debeat dimittere poſſeſſionem, cùm ipſe proteſtans intendat ire ad faciendam reſidentiam in Canonicatu; aliàs proteſtatur de fructibus, & emolumentis perceptis, & percipiendis, & qui percipi potuerunt, & de omnibus aliis, quæ de iure proteſtari poteſt, adhuc in condemnatione fructuum diſtributiones quotidianas non obtinebit, quia debuit proteſtari nominatim de diſtributionibus, vt fuit deciſum in vna Ilerden. fructuum coram D. Oradino 24. Ianuarij 1556. Lancellot. *ſupra num. 36. & ſequent.*

Tertiò limitatur, quando beneficium conſiſtit in diſtributionibus duntaxat, tunc condemnatio verificabitur in diſtributionibus, quæ dantur reſidentibus, Caputaq. *deciſ. 29. n. 4. & 3.* vbi diſtinguit inter diſtributiones minutas, quæ debentur intereſſentibus ſingulis horis; & iſtæ non veniunt in fructuum condemnatione, niſi præuia proteſtatione facta de illis nominatim, & inter diſtributiones groſſas, quæ in fine menſis, vel anni pro reſidencia ſoluuntur in omnibus fermè tam Luſitaniæ, quàm Hiſpaniæ Eccleſiis Cathedralibus, aut Collegiatis, & hæ diſtributiones groſſæ debentur, quia magis inclinant ad fructus, quàm ad veras diſtributiones quotidianas, quæ non debentur, niſi proteſtentur, Puteus *deciſ. 375. n. 6. & ſequent. lib. 2.* Caputaq. *d. deciſ. 29. num. 5.*

Quartò limitatur, quando intruſus impediuit executionem litterarum de capienda poſſeſſione in fauorem prouiſi Apoſtolici, faciendo auferri ipſas litteras per Iudices laicos, vel aliàs, quia tunc etiam tenebitur ad diſtributiones quotidianas, quamuis nulla fiat proteſtatio, vt fuit deciſum in vna Placentina fructuum 5. Maij 1584. coram Orano, vbi additum fuit, quòd eo ipſo, quòd conſtabat de dicta ſubtractione litterarum, non erat opus alia probatione, vt præſumatur fuiſſe ſubtractas ad inſtantiam intruſi. Præſumitur namque delictum fuiſſe patratum ab eo, qui ex illo commodum reportat, vel ex eius mandato. Alber. *in l. 2. §. ſi quis ita in ſuo,* per textum ibi, *Ne quid in loco publico.* Id ipſum voluit Cicer. *lib. 2. de finibus bonorum, & malorum, pag. 8. ad finem,* his verbis: *Apud homines prudentiſſimos agitur, qui intelligunt neminem, vel minimum quidem maleficium ſine cauſa admittere,* ſequitur Menoch. *de recuperanda remed. 1. num. 56.*

Quintò denique limitatur, quando intruſus percepit diſtributiones, quia interfuit diuinis Officiis. Tunc enim quamuis nulla fuerit facta proteſtatio, veniunt diſtributiones in condemnatione fructuum, ex his quæ tradit Puteus *in deciſ. 3. de fructibus,* Rota Romana *part. 1. diuerſ. deciſ. 618.* vbi Domini ſic concluſerunt.

Nona aſſertio, iniuſtè ſuſpenſus iuſtè percipit diſtributiones, ſiue ſuſpendatur ab officio, ſiue à beneficio, ſiue etiam ab omnibus fructibus: ratio, 14.
quia vbi non eſt culpa, non debet eſſe pœna, Nauarrus *tom. 1. conſ. 11. de clericis non reſidentibus,* Monet. *de diſtribut. 2. p. q. 15. num. 42.* Garcia *de benefic. part. 7. cap. 13. num. 118.* Bonacina *de ſuſpenſione, diſp. 3. de cenſuris, q. 6. punct. 2. n. 10. vſque ad 18.* quod procedit non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro externo, vbi conſtiterit de iniuſtitia ſuſpenſionis.

Idem dicendum eſt de iniuſtè, ſeu inualidè excommunicato, qui ſolebat intereſſe diuinis Officiis ante excommunicationem: is enim non priuatur diſtributionibus, ſed eas conſequitur, vbi primum de nullitate, ſeu iniuſtitia excommunicationis planum fuerit; quia res, quæ culpa caret, in damnum vocari non debet, *cap. 2. & ibi gloſſa, de conſtit.* & pœna præſupponit culpam, D. Thomas *2. 2. q. 108. art. 4. in ſolut.* Sotus *de iuſtitia, lib. 1. q. 6. art. 5. col. 1. verſ. profectò, & verumtamen,* Surdus *deciſ. 277. num. 19.* Gutierrez *canon. lib. 2. cap. 30. n. 12. cum ſequent.* Vnde deficiente culpa, deficit pœna, *l. ſi putator, ff. ad legem Aquil. cap. ſine culpa, de regulis iuris in 6.* Ioſeph Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 10.* Cùm ergo excommunicatus inualidè, & iniuſtè nequeat priuari iure ſuo, quod habet ad fructus, & diſtributiones, licitè poteſt vtrumque retinere, quia nemo priuatur iure ſuo ſine culpa, Sanchez *de matrimonio lib. 9. diſp. 32. n. 6.*

Limitatur tamen, vt hoc non habeat locum, quando iniuſtè excommunicatus eſt in mora petendæ abſolutionis, ſeu, qui ſe abſoluendum non curat. Nam tunc fructus eo tempore perceptos non recuperabit; eo quia ſua culpa iacet in excommunicatione. Sed hæc limitatio non placet, quia excommunicatio iniuſta non habet effectum priuationis fructuum ex ſe: ergo non habebit illum, quamuis excommunicatus ſit in mora petendæ abſolutionis. Nihilominus quandiu non conſtat de iniuſtitia, & nullitate cenſuræ, non conſequetur fructus, nec diſtributiones, ſed deponentur apud aliquem, à quo repeti debent ab iniuſtè excommunicato, quòd ſi non deponantur, ſed tradantur Canonicis, illiſque applicentur, ab eiſdem repeti poſſunt, tum quia ipſis fuerunt fructus, & diſtributiones reuocabiliter applicata, Gutierrez *lib. 1. canon. cap. 1. num. 136.* Garcia *ſuprà d. cap. 13. num. 120.* & Moneta *de diſtribut. ſuprà q. 15. num. 32. & 44.* contra Vgolin. *de cenſur. tabul. 2. cap. 12. n. 4.* Quinimò in defectu Canonicorum datur actio contra iudicem iniuſtè excommunicantem pro omnibus damnis ſequutis ex iniuſta excommunicatione, eo quia, qui cauſam damni dedit, damnum dediſſe

Digitized by Google

dediſſe cenſetur, *cap. vltimo, de iniuriis*, ibi, *Qui occaſionem damni dat*, Surdus *deciſ.* 326. *num.* 23. & 24. Ferret. *in conſtitutionibus Cathaloniæ*, *gloſſa* 5. *n.* 287. & Thomas de Thomaſſet. *in floribus legum regul.* 244. vbi ait hoc procedere, quando cauſam propinquam dedit. Quare iudex bona fide procedens, & ſeruato iuris ordine cenſuram ferens, in foro animæ non tenetur reſtituere; idem de Canonicis bona fide diſtributiones applicatas conſumentibus, ſi non fuerunt ditiores facti in re aliqua, iuxta regulam *poſſeſſoris bonæ fidei*, Sayr. *in claui*, *lib.* 10. *cap.* 2. *num.* 10. vide Auguſt. Barboſ. *in cap. paſtoralis, de appellat. num.* 14. & 15.

Porrò iuſtè ſuſpenſi à beneficio, vel à diuinis Officiis priuantur diſtributionibus, Nauarrus *de clericis non reſidentibus conſ.* 11. Vgolinus *de cenſuris tabul.* 4. *cap.* 6. §. 3. *num. vnico, in fine*, & alij apud Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 3. *diſp.* 51. *num.* 10. *verſ. alia verò pars.* Nam ſuſpenſio à beneficio inducit priuationem omnium fructuum, emolumentorum, & redituum; qui ratione beneficij percipiuntur, vt etiam ſunt diſtributiones quotidianæ, quæ dantur intereſſentibus choro, quæ ſunt annexæ beneficio, Mar. Alter. *de ſuſpenſione diſp.* 5. *c.* 3. *verſ. reſpondendum eſt, fol.* 76. Sayr. *de cenſuris lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 11. eo quia ſuſpenſi à beneficio ſunt ſuſpenſi ab omnibus fructibus competentibus beneficiatis ratione beneficij, quidquid Paulus Fuſc. *lib.* 2. *de viſit. cap.* 29. *num.* 10. opinetur diſtributiones quotidianas non comprehendi ſub nomine beneficij, in quod Sayrus ipſe inclinat. Nihilominus verius eſt ſuſpenſos priuatos fructibus, priuari etiam diſtributionibus quotidianis, cùm de more non admittantur ſuſpenſi ad chorum quandiu durat ſuſpenſio à beneficio, neque officiunt in Eccleſia, etiamſi diſtributiones non veniant ſub nomine fructuum, vt dictum eſt ſuprà *num.* 9.

Secus dicendum eſt, vt iam dixi, de diſtributionibus, ſeu eleemoſynis, quæ propter mortuaria, ſeu anniuerſaria, ſeu funerales exequias conferuntur, Sayr. *ſuprà de num.* 11. Satis tamen probabile eſt, ſi canonicus iuſtè excommunicatus, vel iuſtè ſuſpenſus interſit horis Canonicis, lucrari diſtributiones, non obſtante peccato, quod contrahit, vt volunt Nauarra *lib.* 2. *de reſtitut. cap.* 2. *in noua editione, part.* 2. *difficult.* 5. *num.* 243. Henriquez *lib.* 13. *de excommunicatione*, *cap.* 3. *num.* 3. & *cap.* 14. *num.* 3. *fine*, & *cap.* 32. *num.* 3. *in commento litt. X.* Ex ea ratione, quia in tali adminiſtratione, quidquid ſit de peccato, miniſterij ſtipendium percipere poteſt, ſicut poſſeſſor malæ fidei meretur mercedem laboris in vtilitatem rei impenſi. Similiter in noſtro caſu.

Idem dicendum eſt de ſuſpenſo ab Officiis diuinis iuſtè, priuari ſcilicet diſtributionibus, ſicut & fructibus: nam ſuſpenſus à diuinis Officiis non poteſt ex officio, & tanquam miniſter Eccleſiæ perſoluere diuina Officia, & ex conſequenti nequit diſtributiones lucrari, cùm illæ dentur illis, qui perſoluunt ex officio, & vti miniſtri Eccleſiæ diuinum Officium, Nauarrus *ſuprà*, & Moneta *de diſtribut.* 2. *p. q.* 15. *num.* 39. Macignus *cap.* 71. *n.* 81. Quin imò hæc ſuſpenſio à diuinis officiis efficit, vt nec poſſit ſuſpenſus ipſis diuinis Officiis intereſſe, aut ea audire, ſecundùm Hoſtienſem, quem refert Angel. & ſequitur *in verb. ſuſpenſio.* 3. *num.* 3. *in fine*, Syluester *eodem verb. num.* 5. quibus accedit Sayr. *d. lib.* 4. *de cenſur. cap.* 5. *num.* 26. vbi addit ita ſuſpenſum non fore irregularem, ſi ſolùm interſit Officiis diuinis, vt ſimplex laicus. Suprà dicta tamen de ſuſpenſo à diuinis procedunt, quando eſt toleratus ab Eccleſia: tunc enim officia ab eo perſoluta habent valorem ex meritis Eccleſiæ, vt de excommunicato tradit Moneta *ſuprà n.* 22. & 51. dicens requiri ſententiam, qua declaretur excommunicatus, vel interdictus.

Cæterùm priuatus beneficio non habet ius ad lucrandum diſtributiones, cùm careat principali, tollitur acceſſorium, non tamen ante ſententiam criminis declaratoriam tenetur beneficium à ſe abdicare: ea tamen ſequuta executio retrotrahitur ad diem commiſſi delicti, & conſequenter priuatur beneficiarius fructibus, & diſtributionibus à die patrati criminis acceptis, perinde ac ſi ab eo die lata eſſet ſententia, niſi fortè reus legitimè appellet à ſententia declaratoria. quod procedit, quando pœna amiſſionis beneficij eſt ipſo iure ſtatuta, ita Couar. 4. *Decretal.* 2. *p. cap.* 6. §. 8. *n.* 8. Henriquez *lib.* 13. *de excommunicatione, cap.* 56. *num.* 2. *in fine*, & Molina *tom.* 1. *de iuſtitia, diſp.* 96. *pag.* 590. Sanchez *in præcepta Decalogi*, *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 10.

Quando autem pœna priuationis beneficij non eſt ipſo iure lata, ſed inferenda, aut quando priuatio per iudiciis ſententiam imponitur, tunc reus à die ſententiæ priuatur fructibus, & diſtributionibus, quæ ratione beneficij conferuntur, quia pœnalis lex non extenditur, niſi ad in iure expreſſa, *cap. is qui, de ſentent. excommunic.* Couar. *lib.* 1. *variar.* c. 8. *num.* 4. etiamſi paritas rationis detur, non proinde extenditur ab vno caſu ad alium, nec ab vno crimine ad aliud, neque ab vna perſona ad aliam. Soarez *de legibus, lib.* 6. *cap.* 3. *n.* 5. & 9. Sayr. *in claui, lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 9. contra Quarantam *verb. confeſſor, fol. mihi.* 199. Emanuelem Sà *verb. lex num.* 19. *verſ. lex prohibens.* Ratio, quia *in cap. pœnæ*, *de pœnitentia*, *diſt.* 1. habetur in pœnis benigniorem partem amplectendam eſſe, & *l. interpretatione, ff. de pœnis*, dicitur interpretatione legis pœnæ molliendæ potius, quàm aſperandæ ſunt, nec valet argumentum in lege pœnali à ſimili, ſeu à paritate, ſeu ab identitate rationis, aut à fortiori, aut à maiori ad minus, aut à contrario ſenſu. Sayr. *ſuprà d. num.* 9. vbi reddit rationem, cur valeat argumentum à ſimili, aut ab identitate rationis in legibus non pœnalibus, non autem in pœnalibus: quia leges non pœnales pendent ex ratione duntaxat; vt docet Baldus *in l. non dubium, C. de legibus*; lex autem pœnalis non omnino pendet à ratione, ſed à voluntate legiſlatoris, quia quamuis non ſtatuat pœnam ſine ratione, nulla recta ratio cogit, vt tale, aut illud crimen hac, aut illa pœna puniatur, ſed hoc ex voluntate legiſlatoris dependet, quæ eſt ratio ob quam eadem crimina in diuerſis Regnis diuerſa pœna plectantur.

Ex dictis infertur iniuſtè interdictum à diuinis Officiis, non priuari diſtributionibus, ſecus, ſi iuſtè interdictus ſit, quia diuinis intereſſe non poteſt. Idem de interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, qui non poteſt diuina Officia audire in Eccleſia, nec Miſſæ intereſſe, Nauarrus *in manuali cap.* 27. *num.* 172. & Moneta 2. *par. de diſtributionibus q.* 15. *num.* 39. quod procedit contra interdictos vitandos, hoc eſt, denunciatos, vt diximus de ſuſpenſo, & excommunicato; interdictus tamen ab ingreſſu Eccleſiæ priuabitur diſtributionibus, quæ conferuntur intereſſentibus Miſſæ, vel illam audientibus, dummodo interſit ſacto, vel illud audeat in Eccleſia conſecrata, vel benedicta, & Epiſcopi authoritate extructa; non tamen ſi celebret, vel audeat Miſſam in Oratorio priuato, cui non competit nomen Ec-

cleſiæ, Sayr. *de cenſuris, lib. 5. cap. 9. num. 15. & cap. 14. n. 35.* vbi dicitur non eſſe irregularem, ſi celebret in Oratorio, vel ibi audiat Miſſam, ſecus, ſi non ab ingreſſu Eccleſiæ, ſed etiam à diuinis Officiis ſit ſuſpenſus, *cap. cùm medicinalis §. final. de ſentent. excommunic. lib. 6.* Paludanus *in 4. dict. 18. quæſt. 8. artic. 3. princip. concluſ. 7.* Syluester *verb. interdictum 6. quæſt. 5.*

Infertur ſecundò Canonicos iuſtè interdictos à diuinis, vel ab ingreſſu Eccleſiæ priuari diſtributionibus, quod extenditur ad capitulum iuſtè interdictum. Quinimò tempore ceſſationis à diuinis etiam diſtributionibus carebunt, cùm nequeant diuina Officia exercere, nec illis intereſſe tempore ceſſationis particularis, aut etiam generalis, habetur *in cap. ſi Canonici §. ſcituri, de officio ordinarij in 6.* Couarr. *in cap. Alma 2. part. §. 4. num. 7.* Moneta *de diſtribut. 2. part. quæſt. 16. num. 36.* & Sayr. *de cenſuris, lib. 5. cap. 19. num. 2.* vbi refert textum capitis *ſi Canonici*, per hæc verba, *Eum cuius culpa ceſſatio interdicta fuerit, teneri Canonicis, & clericis ad id quod eorum intersit, ex eo quòd omnino ceſſantes à celebratione diuinorum Officiorum diſtributiones quotidianas amiſerint, aut ſanè non acquiſiuerint.* hæc ibi. Cùm ergo Canonici non amittant reditus, & fructus beneficij tempore ceſſationis, amittent diſtributiones, Sayr. *ſuprà*, & Henriquez *lib. 13. cap. 52. §. 1.*

Infertur tertiò irregulares propter irregularitatem contractam poſt beneficium conſequutũ, non amittere diſtributiones, cùm poſſint licitè intereſſe diuinis Officiis: ſecus ſi irregularitas contrahatur antequam beneficium obtineretur, iuxta ſententiã eorum, qui tenent beneficij collationem irregulari factam eſſe irritam, quæ eſt ſententia certa, Couarru. *in cap. Alma mater, part. 1. §. 7. ſub num. 1.* dicens non poſſe irregularem retinere beneficium quæſitum poſt irregularitatem ante diſpenſationem obtentam, nec valere collationem factam irregulari, quamuis fuerit poſita clauſula illa, *abſoluentes te à cenſuris, & quibuſcunque excommunicationibus*, Nauarr. *conſ. 66. num. 1. de ſentent. excommunic.* quia Pontifex non videtur abſoluere ab irregularitate, niſi exprimat, idem Nauarrus *in ſumma, cap. 27. num. 254.* Soarez tamen *tom. 5. diſp. 40. ſect. 2. n. 29. fol. 984.* ait eſſe probabile non eſſe irritam ipſo iure collationem factam irregulari, ſed debere irritari: oppoſitum tamen cenſet ſecurius, & practicè probabilius, cùm ſit communiter receptum *fol. 986.* cùm irregulari nequeat conferri beneficium valide, Abbas *in cap. vltimo, de exceſſibus Prælatorum*, Anchar. *conſ. 48.* Rebuff. *q. vltim. verſ. 4. de nominatione.* Quare non ſolùm irregularis priuabitur fructibus beneficij quæſiti poſt irregularitatem, ſed etiam diſtributionibus, quia ſublato antecedente, hoc eſt, titulo beneficij, tollitur conſequens, hoc eſt, ius ad diſtributiones, quæ conferuntur titulo beneficij.

15. Quamuis enim diſtributiones non dicantur de corpore beneficij, ſed cenſeantur eſſe diuerſi generis, & diuerſæ naturæ, neque faciant creſcere præbendam, ex quo conferuntur propter operam perſonalem, prout vult Rota *deciſ. 8. num. 1. de præbendis, in nouis*, & Rot. *deciſ. 402. num. 4. part. 1. diuerſor.* non poteſt tamen quis acquirere licitè diſtributiones, qui non fuerit legitimè conſequutus beneficium. Cùm ergo irregularis ſit inhabilis ad beneficium, & collatio illi facta ſit nulla, *cap. cùm in cunctis §. vltim. de electione*, Flaminius poſt alios *de reſignat. lib. 4. q. 3. ex num. 32.* bene ſequitur non poſſe lucrari diſtributiones, quia inhabilis ad beneficium, eſt inhabilis ad diſtributiones, & ad penſiones, Nauarrus *conſ. 34. de homicidio, num. 3.* & atteſtatur de ſtylo Curiæ Flamin. *num. 37.* 16.
Nec refert ſi dicatur diſtributiones potius acquiri ratione operarum impenſarum, quàm ratione præbendæ, Rota *deciſ. 26. ſub num. 1. ante medium verſ. reſpondebatur, de præbendis in nouis*, Couarru. *in cap. cùm in officiis, num. 4. de teſtamentis*, & Rodoan. *in tractat. de ſpolio Eccleſiæ q. 10. num. 28.* quia etiamſi in diſtributionibus magis laboretur, & pleniùs acquirantur, quàm in fructibus, ita vt clerici verum dominium in diſtributionibus acquirant, & vti domini de illis liberè poſſunt teſtari. Nihilominus ex defectu tituli veri, quo caret irregularis, nullum dominium poteſt habere in diſtributionibus.

Iuuat Congregatio Cardinalium, de qua meminit Gonzalez *ad regulam 8. §. 7. proœmial. num. 170.* per hæc verba: *Congregatio cenſuit diſtributiones quotidianas non comprehendi ſub verbis Concilij Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat. verſ. prouiſi etiam, quoniam dantur ratione miniſterij perſonalis, & propter operas ſuas, & illas percipiens facit ſuas.* Non obſtante, quòd prouiſi de beneficiis non faciant fructus ſuos donec perſonaliter, & non per procuratorem faciant profeſſionem, & iuramentum fidei, quoniam eſt diuerſa ratio de prouiſo de beneficio, qui non conſequitur fructus, donec profeſſionem fidei faciat, quia is eſt verè beneficiatus, & admittitur cum cæteris ad chorum, ac propterea propter miniſterium perſonale lucratur diſtributiones, & amittit fructus beneficij poſt duos menſes priores, vt diximus *ſuprà*, non autem diſtributiones.

Nona aſſertio, Diſtributiones ad augendum, & 17.
obſeruandum Officium diuinum, ſunt inductæ. Patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 21. cap. 3. in principio*, per hæc verba: *Cùm beneficia ad diuinum cultum, atque Eccleſiaſtica munia obeunda ſint conſtituta, ne qua in parte minuatur diuinus cultus, ſed ei debitum omnibus in rebus obſequium præſtetur, ſtatuit ſancta Synodus.* Ratio, quia homines amore præmij faciliùs inuitantur ad difficultates ſubeundas, ita clerici affectu diſtributionum acquirendarum pertrahuntur ad intereſſendum diuinis Officiis, Decian. *tom. 2. conſ. 69. num. 2.* poſt Panorm. *in cap. licet, de præbendis*, & Gutierr. *canon. lib. 2. cap. 15. num. 9.* Spin. *gloſſ. 9. n. 28. verſ. ſecundò deducitur.*

In quibus caſibus, qui non interſunt diuinis Officiis, poſſint recipere diſtributiones?

§. II.

EPITOME.

1. *Diſtributiones quotidianas lucrantur examinatores Synodales pro tempore, quo abſunt à choro cauſa examinis.*
2. *Abſentes pro vtilitate Eccleſiæ, quando lucrentur diſtributiones?*
3. *Quæ requirantur, vt poſſit abſens ab Eccleſia lucrari diſtributiones?*
4. *Inquiſitores lucrantur diſtributiones, dum ſunt arbitri fidei.*
5. *Auditores Rotæ Romanæ, collectores generales Cameræ Apoſtolicæ, & ſubcollectores lucrantur diſtributiones, dum abſunt.*

Aduocati,

6. *Aduocati, procuratores fiſcales, & notarij in cauſis ſpoliorum, & iurium Cameræ Apoſtolicæ durante eorum officio, acquirunt diſtributiones.*
7. *Epiſcopi nomine viſitantes limina Apoſtolorum, vel ipſum comitantes lucrantur diſtributiones.*
& quid de illis, qui ſunt in ſeruitio Epiſcopi, vel Papæ? ibid.
8. *Infirmi, qui perſonaliter nequeunt intereſſe diuinis Officiis, & medicinam ſumentes de conſilio Medici acquirunt diſtributiones.*
9. *Intereſſentes Concilio generali fruuntur diſtributionibus.*
10. *Pœnitentiarius, dum audit confeſſiones, acquirit diſtributiones.*
11. *Canonici aſſociantes Epiſcopum, vel qui ſunt in eius ſeruitio, an gaudeant diſtributionibus?*
12. *Canonicus, qui tempore diuinorum celebrat in propria Eccleſia, an gaudeat diſtributionibus?*
13. *Canonici Doctorales, an careant diſtributionibus reſpondentibus tempori abſentiæ?*
14. 15. & 16. *An ſtatuto, conſtitutione, vel conſuetudine induci poſſit, vt abſentibus diſtributiones conferantur?*

1. PRIMVS caſus. Examinatores beneficiorum electi à diœceſana Synodo gaudent diſtributionibus pro tempore, quo abſunt à choro cauſa examinis, ita Læl. Zech. *de Republica Eccleſiaſtica tit. de beneficiatis, num.* 13. Nihilominus oppoſitum credit eſſe verius Moneta *de diſtributionibus part. 2. quæſt.* 11. *num.* 61. quem ſequitur Barboſ. *in remiſſionib. ad Concil. Tridentin. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *num.* 53. *& allegatione* 53. *num.* 61. quia non abſunt in vtilitatem ſuæ Eccleſiæ, cui ſunt adſcripti, ſed Eccleſiæ ſuæ ciuitatis, ac diœceſis, vel Epiſcopi ſui; ideo illis non debentur diſtributiones, niſi fortè ex ſpeciali priuilegio, vel ex ſtatuto, aut ex conſuetudine legitimè præſcripta eas habeant: vt oſtenditur à Garcia *de beneficiis* 3. *part. cap.* 2. *numer.* 354. fuiſſe conceſſum D. Cardinali Carolo Borromæo à Summo Pontifice, incipit, *Sanctiſſimus Pater Noſter Cardinali Borromæo conceſſit*, & infrà, *Ratio habeatur quo ad diſtributiones, ac ſi eſſent in choro; cum conditionibus tamen, vt ſuprà, eandem gratiam fecit pro illis, qui occupati ſunt examine illorum, quibus conferendæ ſunt Parochiales, ſi quando propter dictam occupationem non poſſunt intereſſe horis veſperarum, ſeu completorij, dummodo fraus abſit.* ſic ibi. Atque ita præciſo priuilegio, vel ſtatuto, vel conſuetudine legitima examinatores Synodales non gaudent diſtributionibus, dum abſunt à choro cauſa examinis.

2. Secundus caſus. Clericis Eccleſiæ Cathedralis, ſeu collegiatæ, qui ſolebat intereſſe diuinis Officiis, lucratur diſtributiones; dum abeſt in vtilitatem ſuæ Eccleſiæ, præcipuè extante conſuetudine, quòd canonicus miſſus à Capitulo pro aliquo ſeruitio ipſius Eccleſiæ acquirat omnes fructus, & diſtributiones quotidianas, ita Læl. Zech. *de Republica Eccleſiaſtica, cap.* 24. *num.* 6. *verſ. quando*, Nauarrus *conſ.* 10. *num.* 4. *de cler. non reſiden.* & ſic deciſum referunt Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 23. *de reſidentia, rub. an Canonici, vel alij habentes dignitatem teneantur reſidere in ſuis Eccleſiis, num.* 73. & 95. & Seraph. *deciſ. Rotæ* 1239. & bis fuiſſe in Rota reſolutum, aſſerit Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 498. *in* 1. *edit. & reſol.* 389. *n.* 2. *in* 2. *edit.*

Dictum eſt in vtilitatem ſuæ Eccleſiæ, non autem alterius Eccleſiæ, aut etiam ſuæ ciuitatis, vel vniuerſitatis, dũmodo vtilitas euidens ſit, Moneta *part.* 2. *de diſtribut. q.* 11. *num.* 32. *& ſequent.* niſi qui proſequitur vtilitatem Eccleſiæ ad id habeat congruum ſtipendium. Idem dicendum eſt de illo, qui remota omni fraude defendit iura Eccleſiæ ſuæ propriæ, cui adſcriptus eſt: is namque poteſt percipere quotidianas deſtributiones, Couar. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. *num.* 8. *verſ. decimo*, Moneta *de diſtribut. quotid. part.* 2. *q.* 11. *num.* 40. cenſetur enim eſſe præſens, per textum *in cap. ex parte el* 2. *de clericis non reſidentibus*, & fuit dictum *in vna Salamantina cenſurarum* 28. *Nouembris* 1594. coram Illuſtriſſimo Cardinali Seraphino, quæ eſt *deciſ.* 1098. *n.* 5. *part.* 2. in impreſſis, *& in Aſten. fructuum* 15. *Maij* 1613. coram Illuſtriſſimo Manſanedo, & in Calagoritana fructuum, & diſtributionum 26. Martij 1514. coram D. Vbaldo. Similiter abſens, qui eſt excommunicatus pro defenſione Eccleſiæ, & iurium ipſius, lucratur diſtributiones, & fructus beneficij, ſi fuit iniuſtè excommunicatus, quòd ſi excommunicatio eſt iuſta, gaudebit omnibus, donec conuincatur, Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 142. quia pro vtilitate, & defenſione iuris ſuæ Eccleſiæ id patitur, putans iuſtam cauſam habere. Et à fortiori idem credit *num.* 150. de prouiſoribus, & Vicariis generalibus deputatis à Capitulo Sede vacante, quando excommunicantur propter cauſam ſuæ Eccleſiæ, cuius eſt iuriſdictio, quam exercent.

Quæ reſolutio extenditur ad quemcunque excommunicatum iniuſtè, qui præſens erat in loco beneficij ſui, quando fuit excommunicatus, & ſolebat intereſſe, vt diximus §. *præcedenti*, *num.* 14. Couarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. *num.* 8. *verſ. cæterum*, Petrus Nauarra *lib.* 2. *de reſtitut. cap.* 1. *num.* 238. Perez *l.* 1. *verſ. aduertendum tamen eſt, pag.* 175. *tit.* 5. *lib.* 8. *ordin.* & Surd. *de alimen tit.* 1. *q.* 82. *num.* 15. *verſ. aliàs fecus*, dum tamen per excommunicatum non ſtetiſſet, quominus abſolutionem conſequutus eſſet; Gutierrez *ſuprà n.* 137.

Quæri poteſt, quæ requirantur vt poſſit abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ lucrari diſtributiones? Reſpondeo duo copulatiuè requiri, videlicet iuſtam cauſam abſentiæ, & licentiam Ordinarij, gloſſ. *in verb. ſuorum Prælatorum in cap. relatum*, vbi Abbas *notab.* 4. *de cleric. non reſiden.* & tenuit Rota *in vna Leoden fructuum* 21. *Aprilis* 1603. coram Illuſtriſſimo Pamphilio, & in vna Calagurritana fructuum, & diſtributionum 26. Maij 1614. coram D. Vbaldo. 3.

Conſtat ergo licentiam, quam Concilium Tridentinum exigit *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. ad ſe abſentandum in beneficiatis curam habentibus animarum, peti, & obtineri debere in ſcriptis, prout volunt Nauarrus *de cleric. non reſiden. conſ.* 13. *num.* 6. Caldas Pereira *de reſol. emphyt. cap.* 11. *num.* 14. Menoch. *conſ.* 188. *num.* 7. & 8. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de reſidentia, vel abſentia Parochorum, num.* 164.

Sed quia Concilium ſuprà ſic ait, *Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis, gratiſque concedendam vltra bimeſtre tempus, niſi ex graui cauſa non obtineant*; quæritur an poſſint curam animarum habentes per tempus bimeſtre ſine licentia Epiſcopi abeſſe? Affirmat Nauarrus *in manuali, cap.* 25. *num.* 121. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 3. *cap.* 1. *num.* 19. & 21. Probatur, quia id iure antiquo permittebatur, vt colligi videtur ex *cap. præſentiam* 7. *quæſt.* 1. quod correctum non eſt. Item, quia Epiſcopis concedit Concilium abeſſe per duos, vel tres menſes,

Digitized by Google

menſes: ergo etiam Parochis, qui minori legis vinculo tenentur. Denique, quia Concilium in hac parte ait ſeruandum eſſe in Parochis, quod in Epiſcopis. Quare cùm Concilium dicat licentiam vltra bimeſtre tempus ex graui cauſa eſſe concedendam, ſequitur non eſſe neceſſariam licentiam ad duos menſes tantùm, quam opinionem vti probabiliorem tenet Azor 2. *part. inſtit. moral. lib.* 7. *cap.* 4. *quæſt.* 10. quoniam abſentia ad duos menſes modicum tempus iudicauit, & quod modicum eſt, leges pro nihilo reputant.

Verior tamen opinio eſt, quæ docet etiam pro his duobus menſibus licentiam Epiſcopi eſſe neceſſariam, Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.* 15. §. 5. *n.* 2. Leſſius *de iuſtitia, lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 29. *num.* 159. Poſſeuin. *de officio Curati, cap.* 1. *num.* 21. & cenſuit ſacra Congregatio apud Garciam *de benefic. part.* 3. *c.* 2. *num.* 23. his verbis. Declarauit ſacra Congregatio Concilij, vt in ſequentibus declarat primò vltra bimeſtre tempus, imò nec per bimeſtre tempus poſſunt abeſſe Parochi ſine licentia Epiſcopi, & valet conſtitutio Epiſcopi, ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine licentia, ſequitur Armendar. *in addit. ſupra, lib.* 2. §. 2. *de reſiden. vel abſen. Parochorum n.* 155. ſed de hoc dubio ſuprà *diſp.* 23. §. 5. *num.* 20.

4. Quartus caſus. Inquiſitores contra hæreticam prauitatem in ſuis Præbendis, & dignitatibus habentur pro præſentibus, & reſidentibus, lucranturque non ſolùm fructus, ſed etiam diſtributiones ex priuilegio in fauorem fidei conceſſo à Paulo III. & Pio Quinto, vt auctor eſt Rojas *de priuilegiis Inquiſitorum, n.* 420. *& in tract. de hæreticis ſingul.* 69. Non tamen gaudent hoc priuilegio, ſi habeant beneficia curata, prout deciſum fuiſſe teſtatur Gonzalez *ad regulam* 8. *gloſſ.* 6. *num.* 265. *& gloſſ.* 43. *num.* 164. Aloyſ. Ricc. *reſolut.* 393. *in praxi fori Eccl. num.* 4 *in* 2. *edit.* contra Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſſ.* 3. *princip. num.* 38. extendentem hoc ad beneficia curata; ſed fallitur, vt bene tradit Ceuall. *communium contra commun. quæſt.* 585. *n.* 21. quem referens ſequitur Barboſ. *alleg.* 53. *n.* 87. *& n.* 156. & diximus *ſuprà diſp.* 13. §. 10. *num.* 11.

Non poſſunt tamen Inquiſitores lucrari anniuerſaria, & mortuaria, niſi expreſsè concedantur, quia quamuis aliquando anniuerſaria, & mortuaria vocentur diſtributiones, differunt tamen à diſtributionibus quotidianis in ſignificatione propria acceptis, eo quòd anniuerſaria, ſeu mortuaria non quotidie diſtribuuntur, ſed ſunt inſtar cuiuſdam ſtipendij, aut eleemoſynæ, quæ conferuntur intereſſentibus huiuſmodi anniuerſariis, ſeu mortuariis: item, quia priuilegium datum alicui, vt abſens lucretur diſtributiones ſtrictè eſt interpretandum, ſeruata verborum proprietate, cùm aduerſetur iuri communi, quo cauetur abſentibus diſtributiones non conferri: tum, quia priuilegium nihil eſt aliud, quàm diſpenſatio, quæ ſtrictam poſtulat explicationem, *cap. de filiis presbyterorum in* 6. Moneta 2. *part. quæſt.* 14. *num.* 22. *ſub finem*: tum denique, quia huiuſmodi funerales portiones ex mente fundatorum debent ſolùm conferri intereſſentibus, & actualiter inſeruientibus, & ex conſequenti neque infirmis, neque in carcere detentis concedi poſſunt, ita Bonacin. *de diſtributionibus, diſp.* 2. *quæſt.* 5. *punct.* 2. §. 1. *num.* 5. *verſ. ego verò, & punct.* 4. *ex num.* 4. *vſque ad num.* 6. vbi concludit non gaudere mortuariis, ſeu anniuerſariis, qui abſunt etiamſi diſtributionibus frui poſſint: ſed contrarium tenet Quaranta *verb. diſtributiones, verſ. ampliatur ſecundò*, Lapus, quem ſequitur Cardinal. Tuſchus *tom.* 2. *littera D. concl.* 511. *num.* 2. vbi agunt de funeralibus dicentes illos, qui habent priuilegium lucrandi quotidianas diſtributiones tempore abſentiæ, aut qui non interſunt propter infirmitatem, vel ob euidentem Eccleſiæ vtilitatem, gaudere mortuariis, ſeu anniuerſariis, quorum ſententia videtur probabilis, niſi obſtet conſuetudo contraria legitimè præſcripta.

Quintus caſus comprehendit Auditores Rotæ Romanæ, & collectores generales Cameræ Apoſtolicæ dum abſunt, qui non ſolùm fructus, ſed etiam diſtributiones in abſentia conſequuntur. 5. Patet ex Bulla Clementis VII. incipit, *Conuenit*, vbi de Auditoribus Rotæ, prout tradit Lælius Zech. *in Republica Eccleſiaſtica part.* 11. *num.* 2. Quoad Collectores, & Subcollectores conſtat lucrari diſtributiones quotidianas in abſentia durante eorum officio ex Bulla Sixti quinti data Romæ in monte Quirinali ſub annulo Piſcatoris die octaua Maij 6. 1590. ſui Pontificatus anno ſexto, Moneta 2. *part. quæſt.* 11. *num.* 111. in qua etiam Bulla extenditur hoc priuilegium ad Aduocatos, Procuratores, fiſcales, & Notarios, in cauſis ſpoliorum, & iurium prædictæ Cameræ. Barboſ. *alleg.* 53. *num.* 157.

Septimus caſus, Canonici miſſi ab Epiſcopis ad viſitanda limina Apoſtolorum eorum nomine, 7. vel comitantes eoſdem Epiſcopos ad eadem limina, gaudent diſtributionibus quotidianis in abſentia ex Bulla etiam Sixti quinti, prout deciſum eſt in ſequentibus declarationibus ſacræ Congregationis Concilij, quarum prima ſic habet: Canonici miſſi ab ipſorum Epiſcopis ad limina Apoſtolorum eorum nomine, vel comitantes ipſos Epiſcopos ad eadem limina, diſtributiones lucrantur, ex decreto S. D. N. Sixti V. Secunda Illuſtriſſimo Card. Hiſpalen. Garcias de Sotomayor iſtius Eccleſiæ Canonicus, amplitudiniſque tuæ Illuſtriſſimæ, Ad viſitanda Sanctorum Apoſtolorum limina procurator, dum huiuſmodi viſitationis cauſa abfuerit, debet percipere diſtributiones quotidianas. Ita cenſuit S. Congregatio Cardinalium Concil. Trident. interpretando præpoſitorum, cuius Congregationis ſententiam voluit notam eſſe, vt eam obſeruari curet Romæ die 21. Aprilis 1589. à Cardinali Carraſa. Quarum meminit Riccius *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 498. *in* 1. *edit. & reſolut.* 389. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Garcia *part.* 3. *cap.* 2. *num* 349. Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 23. Armendar. *in addit. ſuprà lib.* 23. *l.* 2. §. 2. *de reſid. num.* 62.

Amplia hoc priuilegium non ſolùm ad Canonicos, ſed etiam ad alios præbendatos, quamuis non ſint de Capitulo, miſſos à ſuis Epiſcopis, aut eos comitantes ad limina Apoſtolorum; non tamen procedit in Canonicis, ſeu præbendatis, qui mittuntur ab Epiſcopis aliarum Eccleſiarum, aut eos comitantur ad limina Apoſtolorum; eſto ſint ratione originis, ſeu aliorum beneficiorum, ſui Epiſcopi: tunc enim non gaudebunt hoc priuilegio, cùm non ſint iuſtè abſentes cauſa ſuorum Epiſcoporum, Garcia *ſuprà num.* 350. vbi addit non poſſe Epiſcopum mittere ad viſitanda limina duos ſimul Canonicos, ſeu præbendatos, quia ad hoc ſufficit vnus tantùm: ſecus ſi Epiſcopus eat ad viſitanda limina; tunc enim, ſi duos præbendatos ſecum deferat, qui eum comitentur, gaudebunt diſtributionibus, quod ſi deferat tres, nullus gaudebit, cùm non ſit maior ratio de vno, quàm de alio.

Non

Non tamen ex dictis infertur Canonicum Vicarium Epiſcopi poſſe in abſentia percipere diſtributiones quotidianas; quia quamuis excuſetur à reſidentia,& poſſit percipere fructus, ex quo eſt in ſeruitio Epiſcopi,non lucratur diſtributiones, niſi ſit conſuetudo in contrarium,Rebuff. *in praxi tit. de Vicariis Epiſcoporum, num.* 5. & alij, quos referens ſequitur Garcia *ſuprà n.* 357. probatur argumento eorum,qui ſunt in ſeruitio Papæ, quibus dum abſunt,non denegantur fructus ſui beneficij,*cap. cùm dilectus, de præbendis in* 6. diſtributiones tamen præciſo priuilegio non debentur. Ratio, quia hi non dicuntur abeſſe in vtilitatem propriæ Eccleſiæ,neque vllo iure illis diſtributiones conceduntur,Panormitanus *in cap. cùm dilectus, citato*, Hoieda 1. *part. quæſt.* 17. *num.* 5. Macignus *cap.* 71. *num.* 124. Moneta 2 *part. quæſt.* 9. *num.* 13. & Garcia *d. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 385. vbi concludit ſicut familiares Epiſcopi, ita etiam familiares Papæ non percipere diſtributiones quotidianas.

Porrò expendenda eſt ratio Pauini *de offic. & poteſt. cap. Sede vacante, q.* 10. *part.* 2. *num.* 5. dicentis Canonicum, qui eſt Vicarius Capituli Sede vacante non ſolùm percipere in abſentia fructus,ſed etiam diſtributiones quotidianas, ſed ratio eſt in promptu, quia Vicarius Capituli cenſetur eſſe in ſeruitio Eccleſiæ, & in vtilitate totius corporis, quæ apparet, ex quo deputatur vnus, vt exerceat iuriſdictionem, & non occupetur totum Capitulum Sede vacante, quæ ratio ceſſat in Canonico Vicario Epiſcopi,Rota *deciſ.* 222. *num.* 6. 2. *p. diuerſorum.* Accedit, quòd abſens pro ſeruitio, & euidenti vtilitate Eccleſiæ de iure,etiam præciſa conſuetudine,lucratur fructus,*cap. ex parte* 2. *de clericis non reſidentibus*, per textum *ibi*: Ex hoc cenſeri debeas reſidens.Et diſtributiones etiam quotidianas, ſi eſt præſens in loco,vbi eſt Eccleſia,*cap. vnico, de clericis non reſidentibus in* 6. & *ibi* Dominicus §. *qui verò, num.* 10. Quare Vicarius Capituli Sede vacante, cùm ſit in ſeruitio Eccleſiæ, gaudebit diſtributionibus in abſentia: Vicarius autem Epiſcopi,cùm ſit in ſeruitio illius, minimè.

8. Octauus caſus. Infirmi, qui perſonaliter nequeunt diuinis Officiis intereſſe, vel qui de conſilio Medici medicinalibus vtuntur potionibus, in abſentia lucrantur diſtributiones,modò dum bene valebant, intereſſe conſueuerant, *cap.* 1. *de cleric. non reſid. in* 6. Couarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. *num.* 8. Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 25. *verſ. & infirmo*, *& cap.* 20. *num.* 26. Gutier. *Canon. lib.* 1. *num.* 14. Moneta *de diſtribut. part.* 2. *q.* 6. *num.* 7. & Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 9 *princip. num.* 30. Requiri tamen quòd infirmi ſoliti eſſent reſidere,& intereſſe diuinis Officiis, dum bene valebant, tunc enim abſentia habetur pro præſentia,Spin. *ſuprà* Nauarr. *de horis, cap.* 11. *à num.* 9. Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *cap.* 13. *n.* 4. *in fine, in commento littera* Y. Caldas Pereira *de renouat. emphyt. quæſt.* 5. *num.* 23. *verſ. vnde, ſi Canonicus*, & Bonacin. *de cenſuris diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 5. *in fine, & de diſtributionibus, diſp.* 2. *q.* 5. *punct.* 1. *n.* 10. *verſ. ſecundò infirmum*, vbi *n.* 11. addit infirmum ſolitum non intereſſe diuinis Officiis, poſſe percipere diſtributiones pro tempore infirmitatis mutata efficaciter voluntate paulo ante infirmitatem; vel in ipſa infirmitate, vt deinceps ſine dubio nunquam aberit,tunc enim dicetur abeſſe propter infirmitatem, cùm per infirmitatem tanquam propter cauſam ſtet,ne interſit choro;ſed nó placet in foro externo,& contra ipſum ſtat præſumptio,& conſuetudo nó intereſſendi perſonaliter diuinis Officiis.

Nec propterea amittet diſtributiones, ſi culpâ propria in morbum incidat, prout notat Gutierr. *Canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 138. Fuſc. *lib.* 1. *de viſit. c.* 20. *num.* 26. Azor *lib.* 7. *cap.* 7. *quæſ.* 11. vbi idem ait de vulnerato ex culpa propria, Bonacin. *d. punct.* 1. *num.* 7. *verſ. dixi in propoſitione*, ita ſacram Congregationem Cardinalium declaraſſe refert Garcia 3. *part. cap.* 2. *num.* 362. ibi, *ſenio confectis, ſi aliàs reſidere ſoliti ſunt, diſtributiones debentur: ac etiam infirmis ex propria culpa, & peccato cum præcedenti occaſione; nimius enim eſſet rigor, nec ſuperior huiuſmodi inquiſitionem facere debet, addendo afflictionem afflictis.* Idem tenet Nauarrus *conſ.* 13. *de celebrat. Miſſar.* Naldus *verb. diſtributiones, num.* 11. quamquam Moneta *d. quæſt.* 6. *num.* 12. aliter ſentire videatur contra illum, qui conſultò,& dedita opera morbum contraxit eo fine,ne perſonaliter intereſſet,ſed fallitur,quia ius non conſiderat animum, & intentionem,ſed opus ipſum morbi, & infirmus fictione iuris tempore infirmitatis cenſetur choro intereſſe, & intereſſenti diſtributiones quotidianæ debentur,Bonac. *ſuprà n.* 8.

Hoc etiam procedit non ſolùm in infirmo, qui eſt præſens in loco,vbi eſt Eccleſia,vel quando eſt extra illam abſens ex legitima cauſa, & ibi ægrotat,Gutierr. *d. cap.* 1. *num.* 139. & Moneta *d. quæſt.* 6. *à num.* 19. quod extenditur ad infirmos, qui ob tuendam valetudinem de conſilio Medicorum medicinam ſumunt,Graff. *deciſ. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 10. Moneta 2. *part. quæſt.* 6. *num.* 8. *vbi num.* 10. id ampliat ad infirmos, aliò ſe conferentes acquirendæ ſanitatis cauſa, nimirum ad balnea, vel ad celeberrimum aliquem medicum,vel etiam,vt cæli ſibi nocentis intemperiem deuitent, & ad ſalubrem aëris faciem,& clementiam ad tempus confugiant,Barboſ. *in remiſſionibus, ad Concilium ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *num.* 42.

Eodem modo lucrabuntur diſtributiones quotidianas,qui non interſunt propter podagram,aut ſimilem morbum impedientem pedibus ſubſiſtere,vel ad Eccleſiam accedere, quia cenſetur abeſſe ex cauſa infirmitatis. Bonacina *diſp.* 1. *quæſt.* 6. *punct.* 2. *illat.* 4. *poſt ſecundam propoſitionem, num.* 12. *& diſp.* 2. *q.* 5. *punct.* 1. *num.* 13. Similiter ſenes non reſidentes propter nimiam ſenectutem excuſantur à ſeruitio perſonali,non tamen amittunt diſtributiones,ita Hoieda *de incompatib. part.* 1. *cap.* 17. *n.* 12. de iſtis refert Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 17. Moneta *part.* 2. *q.* 7. Menoch. *de arbitrar. caſu* 60. *num.* 10. Aloyſ. Ricc. *d. reſolutione* 389. *num.* 7. Barboſ. *d. cap.* 12. *in remiſſ. num.* 43. Bonacin. *d. diſp.* 2. *q.* 5. *punct.* 2. *num.* 6.

9. Nonus caſus. Concilio generali intereſſentes lucrantur diſtributiones quotidianas, Rebuff. *in praxi part.* 3. *tit. de diſpenſatione de non reſid. n.* 34. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 52. *littera C. verſ. quartus caſus.* Idem dicendum eſt de Canonico Theologo, vel Canoniſta, qui tanquam procurator mittitur à ſuo Capitulo ad Concilium Prouinciale, poſſe ſcilicet percipere diſtributiones quotidianas pro tempore abſentiæ,modò conſueuerit aliàs intereſſe,vt poſt Decianum *tom.* 2 *conſil.* 69. *n.* 9. vult Moneta *de diſtrib.* 2. *p. q.* 11. *n.* 91. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 5. *punct.* 3. *n.* 13.

Decimus caſus. Pœnitentiarius,dum audit confeſſiones, cenſetur eſſe præſens in choro,& gaudet diſtributionibus, Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 8. Aloyſ. Ricc. *d. reſolutione* 389. *num.* 5. quod intellige, dum audit confeſſiones in Eccleſia,ſiue in Confeſſionario, ſiue extrà;nec non lucratur

cratur etiam eleemoſynas ipſas,quæ diſtribuuntur inter Canonicos pro aſſociandis,& ſepeliendis defunctis,Moneta *de diſtribut part.2.q.11.num.64.cum ſequentibus.* Salazar de Mendoça *in libello de inſtitutione Canonicatus pœnitentiaria* §.6.Campanil.*in diuerſorio iuris Canonici rubr* 7. *cap.*6. *num.*27. ſecus ſi in Confeſſionario ſedeat,& non audiat confeſſiones, vel ſi faciat ſactum, aut ſi priuatim recitet etiam, vt opportunius confeſſiones excipiat, non propterea cenſebitur eſſe præſens in choro,quibus accedit Garcia *part.*5.*cap.*4.*num.*124. *&* *num.*125. vbi refert declarationes ſacræ Congregationis, quæ ſic habent. *Cùm pœnitentiarius audit confeſſiones, vel caſuum reſeruatorum, vel venialium peccatorum præſens eſſe in choro cenſetur. Item præſens in choro non cenſetur, dum Miſſam celebrat, aut priuatim officium dicit,vt opportunius auditioni confeſſionum incumbat. Item pœnitentiarius habendus eſt pro præſenti in choro,dum audit confeſſiones in Eccleſia,ſiue in confeſſionario,ſiue extra,non autem pro tempore,quo reſidet in confeſſionario, nec audit confeſſiones aliis in choro diuina celebrantibus, nec recitans officium priuatim, quia antequam recitarentur horæ Canonicæ in choro, audiuit confeſſiones,nec ſi dixerit Miſſam, eſt cenſendus præſens in choro.* Hæc Congregatio.

Similiter Pœnitentiarius non habetur pro præſente in choro, ſi extra Eccleſiam excipiat confeſſiones etiam infirmorum, ita Barboſa *allegat.* 55. *num.*32. poſt Garciam *d.p.*5.*cap.*4. *n.*125.*in fine*, de quo valde dubito. Non tamen de Pœnitentiario, nec de quocunque alio Canonico,qui tempore diuinorum Officiorum abeſt,vt ſuorum peccatorum faciat confeſſionem:is enim abeſt non in euidentem Eccleſiæ ſuæ vtilitatem, ſed in cōmodum ſuæ conſcientiæ:& ideo non lucratur diſtributiones.

11. Vndecimus caſus inuoluit difficultatem, an aſſociantes Epiſcopum, vel in eius ſeruitio inſiſtentes lucrentur diſtributiones. Pars negans ex dictis *num.*7.patet,eo quia ſecluſo priuilegio abſentes ob ſeruitium Papæ illis non gaudent;ergo nec Canonici,qui in ſeruitio Epiſcopi exiſtunt, & illum comitantur,dum diœceſim viſitat,quia non dicuntur abeſſe in euidens Eccleſiæ ſuæ commodum, Garc. *part.*3.*cap.*2.*num.*347.& deducitur *ex cap. de cætero, & ex cap. ad audientiam,de cleric.non reſid.*vbi habetur abſentes in ſeruitio Epiſcopi fructus præbendarum ſuarum, non autem diſtributiones poſſe percipere,Mendez de Cabed.*diuerſor.iur. argumen. lib.*1 *cap.*18.*ex n.* 19. Moneta *ſupra part.* 2. *quæſt.*8. Secus ſi Canonicus cum Epiſcopo tempore diuinorum Officiorum abſit in vtilitatem propriæ Eccleſiæ: tunc debentur diſtributiones, Bonacin. *hoc titulo diſp.*2. *q.*5. *punct.*3. §.2. *num.*1. Nam aliud eſt ſeruire Epiſcopo,& aliud ſeruire Eccleſiæ. Neque ex quo ſeruitur Epiſcopo, cenſetur inſeruire Eccleſiæ.

Quòd ſi exiſtentes in ſeruitio Epiſcopi nullos habeant reditus propter quotidianas diſtributiones, probabile ſatis eſt gaudere duabus partibus diſtributionum,& tertiam accreſcere præſentibus in choro,Garcia 3. *part.cap.* 2. *num.* 112. *&* 115. *& num.*351.Riccius *deciſ.* 499. *num.*4. *& deciſ.*502. §. *notabilia,num.*4.Moneta 2.*p. q.*8. *num.*15. & Gonz. §.7.*proœmial.num.*183.Bonacina *ſuprà d.*§.2. *num.*3. vbi addit oppoſitum non ſine magna probabilitate ſuſtineri poſſe, quia diſtributiones in locum fructuum ſuccedunt. Confert gloſſa *in cap. licèt,de præbendis, verſic. diſtributiones*, quam ibi ſequitur Abbas *n.*8. ex qua conſiſtente præbenda ſolùm in diſtributionibus quotidianis, eas omnes lucratur abſens ratione ſtudij,quod etiam conſtat ex declaratione ſacræ Congregationis Concilij, cuius meminit Garcia *p.*3.*c.*1 *n.*113.his verbis: *Illi qui licentia legitimè obtenta ſtudiorum cauſa abſunt, diſtributiones omnes quotidianas percipere debent,exceptis incertis, & quotidianis prouentibus, qui tantum inter eos diuidi ſolent quotidie, qui ſacris interſunt.* Quam declarationem ſic intelligendo affert Zechus *de Republica Eccleſiaſtica, cap.*24. *de Canonicis, num.*6. *verſ.* 2. ex quibus infertur vtranque partem eſſe probabilem.

Eſt etiam alia declaratio eiuſdem Sacræ Congregationis, quæ idem probat in hunc modum: *Canonicatum, & Parochialem habens, & reſidens in Parochiali ex præſcripto Bullæ Pij Quinti diſtributiones quotidianas integras lucratur, ſi Canonicatus conſiſtit ſolùm in diſtributionibus non habens Præbendam,* & ita Sanct. D. Noſter ex congregationis ſententia decreuit, quod procedit, ſi vtrique ſeruire nequit, nam ſi ambobus commodè ſeruire poſſet, lucraretur ſolum iuxta ſeruitium, quod præſtaret.

Poſſe tamen Epiſcopum aliquos canonicos in ſui ſeruitio habere,qui fructus interim percipiant, conſtat ex *c.de cætero,de clericis non reſidentibus,*per textum *ibi,* donec in ſeruitio tuo fuerint, vbi generaliter loquitur; cenſentur enim reſidentes fictione iuris: ideo non debent priuari fructibus, Garcia *d.c.*2.*n.*382.Moneta *de diſtribut.*2.*p.q.*8.*n.*6. Quod extende ad Canonicos Eccleſiæ, in qua eſt ſtatutum iuratum, & à Summo Pontifice approbatum, vt Canonici abſentes fructibus priuentur: non enim priuari debent fructibus ex vi ſtatuti, ita Panor. *in c.de cætero,* Nauarr. & Moneta *ſuprà.*

Duodecimus caſus negat gaudere diſtributionibus Canonicum, qui tempore diuinorum celebrat in propria Eccleſia. Ratio, quia non abeſt in euidentem ſuæ Eccleſiæ vtilitatem, Emanuel Sà *verb.beneficium,num.*55.Garcia *p.*3.*c.*2. *num.*398. & Gonzales *ad regul.*8.§.7.*proœmial. num.*181. & ita declaratum fuiſſe per ſacram Congregationem refert Riccius *deciſ.* 494. *n.*2. quamuis celebret de conſenſu ſui ſuperioris, inferioris Summo Pontifice:nam inferior Summo Pontifice non poteſt in iure communi diſpenſare; lucrabitur tamen illas, ſi celebrauerit de mandato Superioris Miſſam tempore diuinorum:ex ea ratione,quia celebrans iuſſu ſuperioris, cenſetur præſens cùm abſit iuſſus in vtilitatem propriæ Eccleſiæ; Bonacina *diſp.* 2. *q.*5. *punct.*3. §.4. *n.*4. & conſtat ex declaratione relata à Gonzalez *d.*§.7. *proœmial. n.*181. quæ ſic habet: *Qui tempore,quo cantatur vna hora in choro, Miſſam celebrat in eadem Eccleſia ex deuotione, vel obligatione,non dicitur interfuiſſe illi horæ, nec illius diſtributiones accipere poteſt. Si verò iuſſu fuerit à Superiore,vt celebraret,tunc reciperet, Superior tamen debet cauere à tali iuſſione.* Hæc ibi. 12.

Decimustertius caſus negat Canonicos obtinentes doctorales Præbendas tempore abſentiæ lucrari diſtributiones. Ratio, quia non dicuntur abeſſe in ſeruitium Eccleſiæ,aut in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, etiam quando abſunt prætextu parandi conciones, aut lectiones, quia hoc eſt remotè parare ſe ad ſeruitium Eccleſiæ, & non proximè. Credo tamen gaudere diſtributionibus ſi forrè abſint, vt ſe præparent ad legendum principaliter ſacram Scripturam,ſeu Theologiam canonicis aliiſque clericis eiuſdem Eccleſiæ,Moneta 2. *p.q.*11.*n.*75.Quod multo fortiùs habet locū in illis diebus,in quibus Canonicus Doctor in ſua Eccleſia publicè legit: tunc enim cenſetur præſens in choro, 13.

choro, vt declarauit Gregorius XIII. teſte Ioanne de Galemart *ſeſſ. 5. cap.1. verſ. & fruuntur*, & Moneta *d.2. part. q.10. num.27.* ait ſic fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione in Abulenſi, quæ ſic habet: *Idem cenſendum eſt de docentibus in Eccleſiis, qui quamuis à ſeruitio chori abſentes eſſent, poſſunt percipere fructus ſuorum Canonicatuum, exceptis quotidianis diſtributionibus; ſed ex gratia diebus, quibus legunt, habendi ſunt ſicut præſentes in choro, & inſeruientes non modò pro illis horis, vt ſi manè legunt pro horis matutinis, & Miſſa ſolenni, ſed etiam pro tota die, vt declarauit S. D. N. Gregorius XIII.* Gonzalez *dict.§.7. proœmial.n.180.* Riccius tam *in ſua praxi deciſ. in notabili poſt deciſ. 502. num. 2. pag. mihi 587.* putat non cenſeri præſentem Matutino, ſed tantùm deberi diſtributiones pro tempore, quo legit, ita vt ſi ſerò legat poſt veſperas, cenſeatur præſens in veſperis, ſequitur Garcia. Sed meliùs alij cenſent, qui tenent eſſe præſentem quo ad diſtributiones pro tota die, Bonacina *ſuprà § 6. num.2.*

14. Vltimus caſus ambigit, an ſtatuto, conſtitutione, vel conſuetudine induci poſſit, vt abſentibus diſtributiones conferantur? Quo ad primum, reſpondeo inferiores Summo Pontifice regulariter non poſſe contra Canones ſtatuto, vel conſtitutione inducere, vt diſtributidnes abſentibus concedantur, vt per Abb. *in cap. final. num.7. & 8. de conſuetud.* vbi Roch. de Curte *ſect. 3. num.7.9. & 11.* Dueñas *reg.350.* Henric.Botte. *de Synodo Epiſcopi, part.3. art.1. concluſ.8. à num.36.* & patet ex *cap. quod ſuper his, de maioritate, & obedientia, cap. inſtitutionis 25. q. 2.* Atqui iure Canonico diſtributiones abſentibus dari nequeunt, *cap. vnicò, de cler. non reſid. in 6.* Igitur non poteſt inferior ſtatuere, vt diſtributiones conferantur abſentibus, Gratianes *lib. 1. diſceptationum forenſium, cap.166.* & Riccius *verb. praxis diſtributionum, deciſ. 493.* Macignus *de horis Canonicis, cap.71. num.20.*

Sunt tamen aliqui caſus, in quibus integrum eſt inferioribus ſtatuere contrà, nimirum in caſibus, in quibus diſpenſare poſſunt in iure communi, quando ſcilicet ex vrgenti, & repentina cauſa propter communem Eccleſiarum ſuarum vtilitatem compellantur circa diſtributiones ſtatuere, quamuis tunc in eo euentu præcepta potius, ab Epiſcopis lata, quàm ſtatuta dici propriè debeant, Bonacin. *punct.5. num.3.*

Quo ad ſecundum, reſpondeo conſuetudine ſola non poſſe fieri, vt diſtributiones abſentibus concedantur, niſi conſuetudo ortum habeat ex cauſa rationabili, aut niſi Summus Pontifex conſentiat. Ratio, quia ſicut Summus Pontifex diſtributionum vſum induxit, ſic etiam validè poteſt vſum illum in totum, vel in partem diſpenſando tollere, Couarr. *3. variarum, cap. 13. num. 5.* Hoieda *1. part. cap.17. num.13.* Moneta *2. p. q. 12. num.45. & q.14. num.19.* Bonacina *ſuprà punct.6. num.5.*

Quòd ſi dicas huiuſmodi conſuetudinem eſſe contra naturam rei, hoc eſt, diſtributionum, quæ non conferuntur abſentibus, ſed præſentibus: igitur nullo modo induci poteſt conſuetudo per quam diſtributiones dentur abſentibus. Quinimo à Concilio Tridentino reuocatur, & aufertur quodcunque ſtatutum, & quæcunque conſuetudo *ſeſſ.24. cap.12. verb. diſtributiones*, ibi, *non obſtantibus quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus*, Garcia *3. part. cap. 2 num.197. verſ. nihilominus*, vbi ait Concilium ſuſtuliſſe conſuetudinem immemorialem. Quia ad hoc reſpondetur hoc procedere, niſi conſuetudo ex iuſta cauſa inducatur: hæc autem, quæ ex iuſta cauſa inducitur, & non habet malitiam intrinſecam, non cenſetur reprobata à Concilio, ſequitur Garcia *dict. cap. 2. num. 248.* dicens Canonicos exiſtentes in ſeruitio ſui Epiſcopi, non poſſe percipere diſtributiones quotidianas, vt probatur *dict. cap. de cætero, de cler. non reſid.* non procedere ſtante conſuetudine in contrarium, quia ſeruanda eſt, cùm ſit ex iuſta cauſa, ex Decio *in cap. cùm omnes, de conſtit. 2. lectura, ſub num.6.* Couar. *lib.3. variar. c.13. num.5. verſ.3.* eadem ratione, & cenſuit ſacra Congregatio Concilij per hæc verba: *Stante conſuetudine, quòd Canonicus miſſus à Capitulo pro aliquo ſeruitio ipſius Eccleſiæ, ſeu Capituli, percipiat omnes fructus, & diſtributiones quotidianas. Congregatio cenſuit eam eſſe obſeruandam, ſi Canonici abſint pro euidente vtilitate Eccleſiæ. Secunda, Qui cauſa peſtis abſuerunt, quotidianæ diſtributiones eis non non debentur, niſi probetur legitima conſuetudo, quòd diſtributiones huiuſmodi darentur abſentibus ex iuſta cauſa.* Sic ibi, teſte Garcia *3. p. cap. 2. num.361.*

Non eſt tamen omittendum, quod tradit Cened. *collectan. 15. ad ſextum, num. 7.* poſſe induci conſuetudine, vt abſentes per duos, aut tres menſes in curriculo vnius anni poſſint percipere diſtributiones; iuuat Couarr. *lib. 3. variar. cap.13. num. 3.* & in alio caſu, quod tradit Coſmas *in pragmatica ſanctionum, tit. quo tempore quiſque debeat eſſe in Choro, §. tollens, in gloſſ. percipiunt*, vbi vult ſeruandam eſſe conſuetudinem, quòd ille, qui abfuerat pro vtilitate Eccleſiæ, deforis veniens per tres dies domi requieſcat, & gaudeat diſtributionibus, quamuis Officiis diuinis non interſit; iuuat Macignus *de horis Canonicis, cap.65. num.21.* & Moneta *2. p. q.12. num.54.* contra Azorium *2. p. lib.7. cap.7. quæſit. 6. ad finem*, & contra Nauarrum *conſ.9. de cleric. non reſid.*

Ex dictis ſequitur poſſe induci conſuetudinem, illámque admitti immemorialem, vt vnus 15.
per alium eiuſdem Eccleſiæ Canonicum aſſiſtens, & ſeruiens Eccleſiæ fruatur diſtributionibus, ita Macignus *cap. 67. num.8.* Azor *lib.10. cap. 11. quæſit.6.* imò Rota *in vna Zamoren. Canonicatus de Toro.* 18. Maij 1598. coram Corduba apud Garciam *p. 11. cap. 3. num. 96. ad finem*, ſuſtineri videtur, ſufficere quadragenariam con- 16.
ſuetudinem. Similiter poteſt induci conſuetudo, vt certis quibuſdam diebus nullas lucrentur diſtributiones diuinis Officiis intereſſentes, quia in iure non prohibetur conſuetudo nihil conferendi aſſiſtentibus, ſed reprobatur conſuetudo conferendi non intereſſentibus, Azor *loco citato quæſit. 5. ad finem, verſ. quæres tertiò*, Moneta *2. p. q.12. num.40. circa medium*; ſicut improbanda eſt conſuetudo, vt abſens cauſa infirmitatis, vel ſenectutis, non lucretur diſtributiones, quia huiuſmodi conſuetudo eſt fauorabilis cultui diuino: tum quia *in dict. cap. vnico, de cleric. non reſid.* non prohibetur, vel reprobatur huiuſmodi conſuetudo, nec percipitur, vt abſens ex cauſa ibi expreſſa diſtributiones capiat, ſed permittitur, vt qui inhabilis eſt, habilis fiat ad diſtributiones, Moneta *d. num. 40.* & Macignus *de horis c.71. num.30.*

***

Digitized by Google

Quando, & in quibus caſibus intereſſentes diuinis Officiis non recipiant diſtributiones ſaltem integras?

§. III.

EPITOME.

1. & 2. *Canonicus receptus vltra numerum de mandato Papæ habet diſtributiones, donec aſſequatur præbendam.*
3. *Canonicus receptus vltra numerum non habet diſtributiones, cùm Papa mandat recipi aliquem in Eccleſia, in qua eſt certus numerus, neque ei derogat, neque mandat recipi cum plenitudine iuris Canonicalis.*
4. *Canonicus receptus vltra numerum non ſimpliciter, ſed cum addito, quòd ſit ſupernumerarius, non habet diſtributiones.*
5. *Canonici ſupernumerarij, qui non habent iura Canoniæ non habent diſtributiones, & quæ ſint iura Canoniæ?*
6. *Canonici ſupernumerarij creati cum expectatione præbendæ poſſunt lucrari diſtributiones.*
7. *Canonicus, qui in loco, vel habitu non Canonicali diuinis intereſt, an lucretur diſtributiones?*
8. *Canonicus poſt 14. annum iure cratus lucratur diſtributiones quotidianas.*
9. *Canonicatum accipiens animo non ſuſcipiendi ordinem requiſitum, an recipiat diſtributiones?*
10. *Canonicus, qui propter impedimentum legitimum non canit in choro, an debeat aſſiſtere, vt lucretur diſtributiones?*
11. *Clerici omnes collegiatarum etiam Canonici lucrantur diſtributiones, ſi inſeruiant Eccleſiæ, & pſallant.*
12. *Diſtributiones quotidianas, an lucretur Canonicatum, & Parochialem habens dum reſidet in Parochiali?*
13. *Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ veniens ſeruire Cathedrali, & recipere diſtributiones in illa cuius Eccleſiæ dicatur eſſe?*
14. *An diſtributiones duplicatæ debeantur illi, qui duas præbendas, ſeu dignitatem, & Canonicatum habet in eadem Eccleſia?*
15. *Verùm per tres menſes quibus licitè abſunt poſſint ex conſuetudine lucrari diſtributiones?*
16. *Canonico abſenti, an debeantur diſtributiones dum deſeruit ex diſpenſatione per Vicarium, an verò ipſi Vicario?*
& quid de coadiutore? ibid.
17. *Canonici adhibiti ab Epiſcopo pro publicandis indulgentiis, an cenſeantur præſentes ad diſtributiones conſequendas?*

1. DVBITATVR primò, an Canonicus receptus vltra numerum de mandato Pontificis lucretur diſtributiones quotidianas, donec obtineat præbendam? Affirmat gloſſa *in cap. pro illorum, in verſ. ad Canonicatum, de præbendis*, & quamuis nihil alleget, poteſt ſuppleri ex *cap. dilectus el 1. de præbendis, in fine, & ex cap. dilectus el 2. eodem titulo, etiam in fine*, Azor *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 11. q. 3. & q. 4.* dicens illum, qui eſt in Canonicum vltra numerum receptus, ſpe futuræ præbendæ beneficium Eccleſiaſticum non habere, nec ius in præbenda, ſed ius ad illam, ſic etiam Rota *de præbendis deciſ. 25. in nouis*: vnde Ioannes Andreas *in c. dilectus 1. de præbendis, & in c. cùm noſtris, de conceſſione præbendæ, & in c. relatum, de præbendis*, tradit Canonicum ſine præbenda, dici Canonicum in herba. Nihilominus ex hoc 2.
ſequeretur non teneri pro eo tempore, quo ſine præbenda eſt ſoluere preces Canonicas ratione officij, quod nondum habet, quamuis deberet eſſe in choro. Sed verius eſt quod ait Ludou. Roman. *conſ. 447.* hunc habere beneficium, quia iure percipit diſtributiones quotidianas, & habet alia iura beneficij, ferendi ſcilicet ſuffragium in Capitulo, ſi eſt in ſacris Ordinibus, & in choro ſedendi. Neque eſt dubium poſſe recipi in Canonicum vltra numerum dummodo non ſit certus authoritate Papæ ille numerus confirmatus, vt per Panor. *in c. cùm M. n. 50. de conſtit. & in c. relatum, n. 2. & in c. dilectus 1. & 2. de præbend.* Barb. *in d. c. cum M. n. 16. & 17.* Moneta *2. p. de diſtrib. q. 1. n. 14.* dicentes hunc habere beneficium, quod etiã tradit Azor. *vbi ſupr. q. 4. & q. 6.* & ex conſequẽti lucrari diſtributiones.

Porrò Canonicus receptus vltra numerum de 3.
mãdato Papæ in Eccleſia in qua eſt certus numerus, cui nõ derogat, nec mandat recipi cum plenitudine iuris Canonicalis, nõ habet diſtributiones. Ratio, quia hic non habet plenum ius Canoniæ, ſeu titulum permanſurum, & dicitur Canonicus in aëre, ſecundùm Innoc. *in c. dilectus, el 1. de præb.* ſecus ſi Papa derogat certo numero Canonicorũ, vel mandat aliquem recipi cum plenitudine iuris Canonicalis: tunc lucrabitur integrum ius Canoniæ, quod per aſſecutionem alicuius præbendæ poſtea non extinguitur, & obtinebit diſtributiones. Contrà verò quando non habet ius integrum Canoniæ, quia ius percipiendi diſtributiones quotidianas competit ratione canonicatus, vel dignitatis obtentæ, vt patet ex textu *in cap. dilectus, el 1. cap. pro illorum, & cap. dilectus, el 2. de præbendis*, Franc. Marq. *deciſ. 1045. num. 1.*

Dubitatur ſecundò, an Canonicus receptus vltra 4.
numerum non ſimpliciter, ſed cum hoc addito, quòd ſit ſupernumerarius, percipiat diſtributiones. Reſpõſio eſt negatiua, cenſetur enim Canonicos noluiſſe numerum Canonicorum extinguere, & ius integrum de nouo efficere; ſed ſolùm Canonico contulerunt ius extraordinarium, & præparatorium ad futurum ius in integrum conſequendum, ita Abbas *in d. c. cùm M. n. 31. in fine*, & Felin. *n. 23. verſ. hanc concluſionem.* Secus ſi ſimpliciter recipiatur; nam in hoc euentu extinguitur numerus, vt Abbas & Felin. *vbi ſuprà.* Poſſe autem Canonicos etiam in Eccleſia ſtatutus ſit certus numerus Canonicorum, & per Papam confirmatus recipere voluntariè vltra numerum conſtitutum aliquem tradit Benedictus Capra *tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 10. num. 30. pag. 184.* Modò in confirmatione non fuerit appoſita clauſula decreti irritantis, quia poteſt renunciari huic fauori, Barboſa *in cap. dilecto, de præben. num. 10.*

Ex dictis planum eſt Canonicos ſupernumera- 5.
rios, qui non habent omnia iura Canoniæ, non lucrari diſtributiones, ſiue ex conſuetudine, ſiue ex aliquo alio capite, vt poſt Dominos de Rota tradit Felinus *in d. cap. cùm M. de conſtit. n. 23. in fine*, & Staphileus *de forma expectatiuarum forma 1. n. 11. & 12.* aut vbi eſt conſuetudo, vt non illis gaudeant, niſi priùs fuerint inſtallati in choro; tunc enim adminiſtrabunt iura Canoniæ, quæ ſunt ſtallum in choro, & vocem habere in Capitulo, modò ſint ſacris initiati, & habent ius eligendi, & ſedendi, gloſſa *in cap. dilectus, de præbendis*, ſicut is qui in Monachorum Cœnobium recipitur, eo ipſo habet ius eligendi, & ſedendi: ergo

ergo inter cæteros Canonicos habet omnia præter præbendam; & ideo percipit diſtributiones quotidianas, ſi præſens eſt in choro, Azor 2. *p. inſtit. moral. lib. 5. cap. 11. quæſit. 5.*
6. Quare Canonici ſupernumerarij, & creati cum expectatione præbendæ, percipere poſſunt quotidianas diſtributiones, cùm habeant prædicta iura, Gomez *tract. de gratiis expectat. num.* 28. Hoieda *de benefic. incompatib. p. 1. cap. 12. num. 6. & ſequent.* Bernard. Diaz *in tract. regul. & fallent. regul.* 68.

Atque ita fieri ſolet in aliquibus Eccleſiis Germaniæ, Italiæ, & Galliæ, in quibus adoleſcentes dum vacant litteris, ſolent admitti in Collegium Canonicorum, quibus poſtea præbendæ, quæ vacant, ſeruato ordine conferuntur, & intereſſentibus diſtributiones quotidianæ debentur. Panormitanus *in cap. dilectus* 1 *num. 3. de præbendis.* Azor *ſuprà quæſit. 3. & quæſit. 6.* Hodie tamen cùm expectatiuæ ſint omnino ſublatæ per Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 19.* non poſſunt creari Canonici ſupernumerarij ad futuram præbendam, vt declaratum fuit per Illuſtriſſimos Dominos Concilij interpretes Cardinales his verbis: *Ex hoc decreto expectatiuarum abrogatarum colligitur non poſſe erigi Canonicatum ſupernumerarium ad futuram præbendam.* quod habebit locum, vbi Concil. Trident. fuit receptum, Gonzalez *ad regul. 8. §. 1. proœmial. num. 64. & 65.* ſequitur Garcia *de benefic. p. 6. cap. 1. num. 5.* vbi addit in Eccleſiis, vbi ſunt Canonici titulares, hoc non eſſe ſublatum per decretum Concilij, ex ſequenti declaratione, quæ ſic habet: *At in Eccleſia Salamantina, in qua extant vigintiquatuor canonici, quorum duo poſtremi præbendam expectant, conſuetudo immemorialis hactenus obſeruata, & à Pio IV. Motu proprio confirmata, & ex certa ſcientia, quæ antea quàm vacet aliquis Canonicatus, cuius electio ſpectat ad Canonicos, eliguntur à Capitulo, præcedente licentia Epiſcopi, duo, vel tres expectantes locum vltimi Canonici, ſiue præbendæ vacaturum, ad quem iuxta gradum expectantis demum à Capitulo eligitur vnus, & admittitur præcedente approbatione, & confirmatione Ordinarij, cenſeatur ſublata ex decreto Concilij cap. 19. q. 24. de reformat. Congregatio reſpondit hanc conſuetudinem non comprehendi hoc decreto Concilij.*

Apparet ergo hoc decretum non derogare conſuetudini immemoriali, & confirmatæ à Papa ex certa ſcientia, niſi quando expreſſa ſit mentio derogationis. Nunquam enim cenſetur ſublata, nec comprehenditur in reuocatione conſuetudinis, etiam cum dictione vniuerſali, niſi quando tollitur conſuetudo tanquam irrationabilis, & quando eadem ratio militat in immemoriali, vt notat Couarr. *lib. 3. variar. cap. 13. num. 5.* Anton. Gabriel. *de præſcriptione, concluſ. 1. num. 27.* Gonzal. *gloſſ. 53. num. 2.* Garcia *p. 3. c. 2. num.* 190. poſt alios.

7. Dubitatur tertiò, vtrùm Canonicus, qui in loco, vel habitu non Canonicali intereſt diuinis, percipiat diſtributiones quotidianas. verbi gratia, Epiſcopus poteſt intereſſe choro, vt Epiſcopus, & vt Canonicus, & ſimul Capitulo, iuxta *c. poſtulaſtis, de conceſſione præbendæ*, per textum ibi, *niſi fortè Archiepiſcopus.* Reſpondeo affirmatiuè, eſto neque in proprio loco, neque in Canonicali habitu ſedeat, vel incedat, ex *cap. licèt, de præbendis*, vbi conferuntur fructus abſentibus cauſa ſtudiorum, non autem diſtributiones, quia non interſunt: igitur intereſſentibus, ſiue in habitu Canonicali, ſiue non, debentur, eo quòd ſola intereſſentia cum effectu, pſallendo ſcilicet, & propria munia exercendo, requiritur; tum quia diſtributiones conferuntur ratione miniſterij, & operæ perſonalis, Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. c. 166. num. 22.* Moneta *de diſtribut. p. 1. q. 6. & 7.* Gonzal. *ad regul. 8. §. 6. proœmial. num. 170.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect. 1451. verſ. infertur ſextò*, & alij apud Barboſam *allegat. 61. num. 30.* Igitur Canonicus ſine habitu Canonicali, vel extra locum proprium ſedens, ſi interſit choro, & ibi ſatisfaciat cum cæteris, ſuo muneri lucratur diſtributiones quotidianas, quæ dantur propter operam perſonalem.

Dubitatur quartò, Vtrùm Canonicus creatus poſt decimumquartum annum lucretur diſtributiones quotidianas? 8. Pars negans ex eo poteſt probari, quia non habet vocem in Capitulo, ſeu eius exercitium, niſi ſit ſubdiaconus, etiamſi ab aliis id ibi concedatur, vt diſponitur *in Clementina 2. in principio, de ætat. & qualit.* & in Concilio Trident. *ſeſſ. 22. c. 4. de reformat.* quod procedit etiamſi ad id diſpenſatio Epiſcopi accedat, quæ nulla erit, vt docet gloſſa *in d. Clementina 2. verb. concedatur, & verbo nullo modo.* ergo carebit diſtributionibus.

Dicendum tamen eſt gaudere diſtributionibus, etiam ſi non habeat vocem in Capitulo, nec ſit ſubdiaconus, cùm diſtributiones debeantur Canonico, eo ipſo quòd Canonicus eſt, ex *c. dilectus, el 1. de præb.* Moneta *de diſtributionib. p. 2. q. 19. n.* 18.

Dubitatur quintò, Vtrùm Canonicus recipiens 9. Canonicatum animo non ſuſcipiendi Ordinem requiſitum, recipiat diſtributiones? Reſponſio eſt affirmatiua, modò aliàs idoneus ſit, textus *in cap. commiſſa, §. cæterùm, de electione in 6.* vbi loquitur de eo cui confertur Parochialis Eccleſia, & interim fructus percipit: tum quia *in d. Clementina 2. verſ. illi verò, de ætate, & qualitate*, habetur, quòd ſi infra annum iuſto ceſſante impedimento, qui habent beneficia, quibus certi Ordines ſint annexi, non promoueantur, ex tunc defraudentur dimidia parte diſtributionum, quæ conferuntur iis, qui certis horis præſentes ſunt in choro: ergo in noſtro caſu Canonicus non recipiens Ordinem ante lapſum anni, poteſt obtinere, & retinere diſtributiones. Quin imò dato iuſto impedimento, ratione cuius non potuit promoueri, adhuc poſt annum lucrabitur integras diſtributiones. Sed meliùs ceſſante impedimento dices illum, qui obtinuit Canonicatum in Collegiata, & noluit promoueri ad Ordinem requiſitum, lucrari dimidiam tantùm partem diſtributionum, per *dictam Clementinam ſecundam, §. illi verò*, quæ pœna renouatur per Trident. *ſeſſ. 22. c. 4. de reformat.* Quod procedit, quamuis non promotus interſit officiis diuinis, & penſum horarum ſoluat, *p. 2. q. 19. num. 30.* poſt Nauarrum, quem referens ſequitur *conſ. 8. n. 3. & 5. tit. de præbendis*, addens *n. 31.* obtinentem beneficium in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, requirens Ordinem ſacrum, debere eſſe in ætate, vt intra annum promoueatur ad illum Ordinem, aliàs non eſſe admittendum ad diſtributiones quotidianas, eo quia collatio illi facta ſit irrita.

Dubitatur ſextò, An Canonicus, qui propter 10. impedimentum legitimum non canit in choro, debeat aſſiſtere, vt lucretur diſtributiones? Reſpondeo, ſi non canat propter cauſam ordinatam ad recitandum, ſeu cantum chori, nimirum quærendi Pſalmos, Antiphonas, præuidendi lectionem à ſe cãtandam, vel, quia defert thus, vel thurificatorium, vel ſimilia, quamuis teneatur poſtea

ſupplere, quod reliquit, lucrari tamen diſtributiones quotidianas, Nauarrus *de horis canonicis, c.10. num.69. in fine, & 70. cap.11. num.36. & cap.16. n.66.* ſubdens dummodo commodè id ante, vel poſt tempus horarum fieri non potuerit, Nauarrum ſequitur Azor. 1. *p. lib.10. cap.15. q.20.*

Similiter, qui propter defectum vocis nequit canere, excuſatur à cantu, & percipit diſtributiones, Nauarrus *d. cap.11. num.41.* modò aliàs ſoleret canere, & nunc per ipſum non ſtat ſufficitque, vt ſinguli ſingulariter, & conuentualiter ſuppleant illum defectum, Nauarrus *d. cap.10. n.58.* Monet. *p.2. q.2. num.48.* Nec obeſt canonicos ex ſua inſtitutione, & iure communi teneri cantare in choro ſub peccato, adeò, vt ſi in hoc fuerint notabiliter negligentes, incidant in M. prout volunt Sotus *de iuſtitia, lib.10. q.5. art. 4. ad medium*, Nauarrus *de oratione, cap.10. num.47. & 11. ad finem, & cap.13. num.17. & miſcell.79. & conſ.13. de celebrat. Miſſar.* Ludouic. Beja *in reſponſis caſuum conſcientiæ, caſu 55.* Azor *p.1. lib. 10. cap. 11. q. 5. & 7.* ex Concilio Trident. *ſeſſ.24. cap.12.* ibi, *Atque in choro ad pſallendum inſtituto hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, diſtinctè, deuotéque laudare*; & ex Concilio Bononienſi *tit. 6. de reſidentia, §. de his, qui ad reſidentiam tenentur, verſ. itaque hi*, ibi, *Singulis horis diuinis Officiis attentè, religioſéque pſallendo ſic intereſſe debebunt.*

Quia hoc concludere, reſpondetur de iure: ſed de conſuetudine ſufficere ad lucrandos fructus, & diſtributiones ſolam aſſiſtentiam in choro, quamuis non cantent, nec ſint attenti, ſed cum aliis colloquantur, quòd ſi exceſſus fuerit magnus, non excuſantur à mortali, *cap. licet, de præbendis*, ibi, *his qui interſunt horis canonicis, exhibeantur*, textus *in cap.11. de cleric. non reſid. in 6.* ibi *Qui eiſdem officiis in ipſis Eccleſiis adfuerint*; quare non præcisè ratione cantus, vel alterius obſequij dantur diſtributiones, ſed propter intereſſentiam, & aſſiſtentiam in choro, vt expreſsè ait Abbas *in cap. cum olim, num.6. de re iudicata*, & Barthol. Medina *in ſumma, lib.1. cap.14. §.11.* quibus accedit Zechus *de Repub. Eccleſ. cap.24. de Canonicis, num.6.* & Garcia cum aliis *de benefic. p.3. cap.2. num.514.* vbi teſtatur de conſuetudine, & praxi Eccleſiarum, quæ conſuetudo vbi fuerit recepta, valebit ſaltem quo ad hoc de cantu, & poſt Concilium durat, quia Epiſcopi non curarunt illud exequi facere, & ita non obligat; ſicut lex canonica non recepta, *l. de quibus, ff. de legibus, cap. in iſtis, § leges 4. diſt.* Rolandus *de lucro dotis, q.99.* Nauarr. *conſ.1. de conſtit. q.5. & 6. à num. 23. & conſ. 18. de ſtatu Monachorum*, Couarr. *lib.2. variar. cap.16. num.6.* Sanchez *de matrimonio, lib.3. diſp.18. num.1.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.11. q.9. num.26 & de confiden. q.11. num.21.* ratio, quia lex cenſetur lata ſub conditione, ſi recipiatur: quod procedit, etiam ſi lex habeat decretum irritans, Puteus *deciſ.1. lib.1.* & etiam ſi deroget conſuetudini, Duennas *regula 144. limitat. 2.* Roch. de Curt. *cap. final. de conſuetudine, ſect.7. n.15.* Manuel Rodriguez *de regularib. tom.1. q.6. art.11.* & Garcia *d. cap.2. num.521.*

12. Dubitatur ſeptimò de clericis inſeruientibus Eccleſiis collegiatis, quomodo debeant percipere diſtributiones? Planum eſt teneri Eccleſiis inſeruire, & pſallere. Couarr. *variar. lib.3. cap.13 in principio, & num.3.* Moneta 1 *p. q.4. num.21.* vbi ait in ſpecie Canonicos, ſeu clericos Collegiatarum Eccleſiarum, vt lucrentur diſtributiones teneri non ſolùm intereſſe diuinis Officiis, aut choro perſonalem corporis præſentiam exhibere, ſed etiam in celebrandis officiis ſeruire: iuuat Soarez *lib.4. de horis, cap.12. num.9. & ſequent.* Vbi loquendo de habentibus in Eccleſiis cathedralibus, aut collegiatis dignitatem, Canonicatus, præbendas, aut portiones, refert ex Concilio Trident. *ſeſſ. 24. cap.12.* verba, quæ ſequuntur in hunc modum *Omnes diuina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia.* Quod etiam probatur ex *cap. vltimo, diſt.92.* vbi dicitur ſic, *ad quotidianum pſallendi officium in Eccleſiam conueniant clerici, qui tali Eccleſiæ deputati ſunt.* quæ verba in formali ſenſu dicunt, conuenire ad officium pſallendi, non eſt ire ad locum, in quo canitur, ſed ad pſallendum cum pſallentibus, & vt miniſtrent, & inſeruiant, Azor. 1. *p. lib.10. cap.11. quæſ.5.* Barboſ. *allegat. 53. num.131.*

Dubitatur octauò, An habens Canonicatum, & Parochialem, lucretur quotidianas diſtributiones dum reſidet in Parochiali? Reſpondeo ex Bulla Pij Quinti poſſe diſtributiones quotidianas acquirere, ſi Canonicatus conſiſtit ſolùm in diſtributionibus, nec habeat præbendam, quando ſcilicet vtrique ſeruire non poteſt: nam ſi ambobus cōmodè ſeruire non poſſet, lucraretur tantùm ſecundùm menſuram ſeruitij præſtiti, ita declaratum eſt à ſacra Congregatione, teſte Garcia 3. *p. cap. 2. num. 114.* vbi refert aliam declarationem, quæ ſic habet: *Inſeruientes Eccleſiis parochialibus, & habentes legitimè beneficia in Eccleſiis Cathedralibus, vel aliis, ſeruitoria, quæ reſidentiam requirant, quorum omnes fructus conſiſtunt in diſtributionibus quotidianis, poſſunt omnes percipere, ſi modò nulla præbenda diſtincta fuerint, & omnes de communi percipiantur, nec detur aliquid eis, qui diuinis horis non interſunt, at quando ſaluo debito ſeruitio parochialium potuerint etiam inſeruire Cathedrali, tunc non poſſunt percipere, niſi quatenus inſeruiant.* 13.

Nec eſt dubium cenſeri præſentes in choro, qui curam animarum exercent, quæ illi Eccleſiæ imminet, dum actualiter Sacramenta adminiſtrant, vel alia operantur, quæ pertinent ad ipſam Curam, & ita cenſuit Congregatio, teſte Garcia *dict. num.355. verſ. reſpondetur tamen*, & Armendar. *in additionibus ad recopil. leg. Nauarræ, lib.2. tit.23. de reſidentia, rubr. an Canonici, vel alij habentes dignitatem, teneantur reſidere in ſuis Eccleſiis, num.57.* & reſoluit Theodoſ. Rube. *inter diſcept. forenſ. Stephani Gratian. cap.297. num.22.*

Dubitatur nonò, cuius dicatur Eccleſiæ eſſe Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ veniens ſeruire Cathedrali, & recipere in illa diſtributiones? 14. Gonzalez *regul.8 gloſſ.10. num.16.* refert deciſum eſſe Canonicum in collegiata, & non in Cathedrali, quamuis in illa recipiat diſtributiones, cùm in collegiata habeat focum, larem, & ſtallum, non obſtante, quòd in Cathedralis choro inſtalletur, dum ad ſeruiendum vadit; debet enim principaliter attendi locus in quo originaliter eſt Canonicus, & vbi habitat, argumento illius, qui ſeruit in duobus locis, qui aſſumit nomen ex loco in quo magis aſſiduè commoratur, textus *in l. ſeruus, §. final. ff. de legatis 3.* Gomez *in regula de annali, q.11. num.2. & in regula de triennali, q. 47. & q.60. ante finem*, & ideo quamuis miniſtret, & ſeruiat in Eccleſia Cathedrali, quia in Collegiata ſimiliter ſeruit, & vltra hoc ſimiliter aliud officium exercet, quod à ſe trahit, miniſterium Eccleſiæ Cathedralis, ſequitur, quod dicatur eſſe Canonicus collegiatæ.

Dubitatur

14. Dubitatur decimò, An diſtributiones duplicatæ debeantur illi, qui duas præbendas, ſeu dignitatem, & Canonicatum habet in eadem Eccleſia? Reſponſio eſt negatiua, ſecluſa conſuetudine, ita Roch. de Curt. *c. final. de conſuetudine, ſect. 5. n. 43.* Azor *inſtit. moral. p. 1. cap. 7. q. 13. propè finem*, quia diſtributiones non debentur ratione beneficij, ſed præſentiæ, muneris, & officij, quod quis in Eccleſia exercet: atqui vnus, & idem, quamuis duo beneficia in eadem Eccleſia ſimul licitè poſſideat, duo tamen officia, & munera ſimul non peragit. Contraria tamen ſententia placet Ioanni Andreæ dicenti duplicatas diſtributiones deberi habenti in eadem Eccleſia Canonicatum, & dignitatem, *in c. 1. de clericis non reſidentibus in 6.* niſi obſtet conſuetudo, ſequitur Bart. *in l. ſi conſul. ff. de adoptionib.* his verbis: *Quando munera, & officia non ſunt contraria, ea ſimul habere quis poteſt, ita, vt vnus, & idem duorum vice, & munere fungatur.* Quare, inquit, ſi teſtator inſtituerit, vt centum dentur Senatoribus alicuius oppidi, & deinde relinquat quinquaginta donanda Titio vni ex illis Senatoribus: ipſe Titius præter portionem ſibi tanquam Senatori debitam, quinquaginta ſimul obtinebit. Quæ ſententia arridet Abbati, & Felino *in cap. cùm olim, de ſententia, & re iudicata*, quam dicit veriorem Couarr. *lib. 3. variarum, cap. 13. num. 6.* Barboſ. *in d. c. cùm olim, num. 2. verſ. niſi prius.*

Negatiua tamen eſt amplectenda cum Anton. Butr. *in d. c. cùm olim*, & cum Aret. *in c. 3. de probationibus*, Duennas *reg. 206. limit. 4.* & cum aliis, qui volunt poſſe conſuetudine induci, vt habens duos Canonicatus, habeat duplices diſtributiones, quaſi dicendo, contrariũ eſſe de iure ſcripto, ſicut etiam habet Lælius Zech. *de Republica Eccleſiaſtica, c. 24. verſ. 6.* qui habent dignitatem, poſt Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. verſ. in Cathedrali*, & diximus *1. p. lib. 4. diſp. 9. §. 4. n. 57.* de officialibus exercentibus duplex officium, poſſe recipere duplex ſtipendium; ſed in noſtro caſu contrarium eſt dicendum ex declarationibus ſacræ Congregationis, quarum prima, de qua Garcia *d. c. 2. num. 185.* ſic habet: *Abſens duos Archidiaconatus dignitate pares, reſidere poterit, in quo ſibi placuerit, ſi alter eſt dignior, tenetur in eo reſidere.* Secunda. *Obtinens legitimè duas dignitates, in digniori reſidere tenetur, & fructus alterius lucratur, non tamen diſtributiones, & eam tertiam partem præbendæ, quæ authoritate decreti, ſeſſ. 22. de reformatione, in quotidianas diſtributiones eſt conuerſa.* Tertia. *Obtinens duos Canonicatus tenetur in digniori reſidere, eius verò in quo non reſidet, quotidianas diſtributiones perdit.* in quibus diſtributionibus intelligitur etiam comprehenſa tertia pars præbendæ, quæ ex decreto Concilij Tridentin. conuerſa fuit in diſtributiones quotidianas.

Idem Garcia *ibidem n. 186.* refert alias declarationes. Prima, Archiepiſcopo Ianuen. his verbis. Parochiales Eccleſiæ ſunt incompatibiles cum beneficiis, in quibus aſſignatæ ſunt diſtributiones quotidianæ, quas à diuinis abſentes amittunt, & illi qui obtinent duo beneficia, vel plura, cum legitima diſpnſatione ante Concilium Tridentinum obtenta requirentia perſonalem reſidentiam, tenentur reſidere, in quo eſt maior neceſſitas, nec propterea poſſunt alterutro priuari, amittunt quidem diſtributiones quotidianas eius beneficij, cuius miniſterio non inſeruiunt. Secunda Cardinali Farneſio, vbi idem oſtendit in habentibus ex legitima diſpenſatione Canonicatum ſimul, & aliud beneficium, maiorem, vel æqualem reſidendi cauſam exigens, licèt non interſit muneri, quod exigit Canonicatus, non poteſt eo priuari, nec alia pœna affici, niſi priuationum diſtributionum quotidianarum. Ex quibus declarationibus conuincitur contraria opinio, quia cùm diſtributiones conferantur propter intereſſentiam in choro diuinis Officiis, & vt Clerici ſeruitio Eccleſiæ incumbant, clarum eſt duos canonicatus habentem non magis poſſe diuinis intereſſe, & Eccleſiæ ſeruire, quàm illum, qui Canonicatum vnum tantùm haberet.

Dubitatur vndecimò, vtrùm, qui per tres menſes ſingulo quoque anno licitè abſunt à Choro, 15.
poſſint ex conſuetudine lucrari diſtributiones. Affirmat Cened. *collectan. 15. ad ſextum*, Couar. *variar. lib. 3. c. 13. n. 3. verſ. prima ſanè*, & videatur ſentire Nauar. *de oratione, c. 5. n. 10.* Contraria tamen placet Probo *in c. vnico, de clericis non reſidentibus in 6. n. 34 verſ. per quæ*, & ita cenſuit Congregatio in declarationibus ſequentibus, in hunc modum. Qui abſentes ſunt recreationis cauſa, non lucrantur, niſi fructus præbendarum, non autem diſtributiones quotidianas, ſiue ſint antiquæ, ſiue nouæ, ex *c. 3. ſeſſ. 21. & 22. Concil.* quæ ſunt diſtinctæ à Præbendis: nec obſtat immemorialis. Secunda. Vacantiæ omnes vnius, aut plurium menſium, quibus abſentes diſtributiones percipere ſolebant, ſublatæ ſunt, niſi abſint ex cauſis à iure permiſſis, præterquam ſi dictæ vacationes conceſſæ eſſent fundatione, quæ non eſt ſublata, quæ etiam intelliguntur ſublatæ, ſi Canonicatuum fructus omnes ſint diſtributiones quotidianæ. Concordant Flaminius *de reſignat. lib. 1. q. 10. n. 64. & 65.* Lælius Zechius *de Republica Eccleſiaſtica tit. de beneficiatis, n. 6. verſ. quòd ſi beneficia*, & Gonzales *ad regul. 8. §. 7. proœmial. num. 182.* vnanimiter aſſerentes ex ſacra Congregatione 3. Auguſti 1586. non poſſe dicto tempore trium menſium percipere diſtributiones, etiam ſi conſuetudo eſſet in contrarium.

Dubitatur duodecimò, An Canonico abſenti debeantur diſtributiones, dum ſeruit ex diſpenſatione per Vicarium, an verò ipſi vicario? 16.
Reſpondeo neutri deberi, quia conferuntur propter miniſterium perſonale, quod non impendit Canonicus abſens Eccleſiæ, neque debentur Vicario, quia non eſt Canonicus, ita Calderin. *conſ. 1. de clerico non reſidente*, quem referens ſequitur Couarr. *variar. 3. cap. 13. num. 2.* Moneta *de diſtribut. p. 2. q. 5. num. 20.* quod intelligitur, licèt Canonicus ex priuilegio ſpeciali ſeruiat Eccleſiæ per Vicarium, idem Moneta *p. 2. q. 1. num. 57.*

Sed quid de Coadiutore dato obtinenti dignitatem, ſeu Canonicatum in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata. Dicendum eſt coadiutũ capacem eſſe quotidianarum diſtributionum, perinde ac ſi non haberet coadiutorẽ, ſiue coadiutor ſit ſimplex, ſeu ad tempus, aut cum futura ſucceſſione, ſeu perpetuus. Id tamen eſt intelligẽdum detracta ea parte, quæ fortaſſe in diſtributionibus aſſignabitur coadiutori: ſunt enim Codiutori temporali miniſtranda ea, quæ ſunt neceſſaria pro ſufficienti victu ex fructibus beneficij ſui coadiuti, *c. de Rectoribus, in fine, c. tuæ nos, de clerico ægrotante, c. vnico, ante finem*, ibi, *de prouentibus Prælatorum, eodem tit. in 6.* Quinimò quando datur Coadiutor cum futura ſucceſſione, coadiutus eſt capax quotidianarum diſtributionum etiam, vt in ſpecie tradit Nauarrus *conſ. 1. num. 2. 3. & 6. de clerico ægrotante*, proinde

abſens coadiutor à choro ob aliquam ex cauſis, propter quas proprietarius abſens à choro, nihilominus tamen perciperet diſtributiones, nimirum ob infirmitatem, ſeu aliud iuſtum impedimentum, coadiutus recipiet ſuas diſtributiones ratione ſuæ infirmitatis, vel alterius legitimi impedimenti, ſicut ſi coadiutorem non haberet, quamuis non interſit diuinis, Gonzalez *gloſſa* 5. §. 9. *n.* 15. *&* *n.* 119. *& ſeq.* nec debet coadiutus eſſe deterioris conditionis, quòd habeat coadiutorem.

Item coadiutor abſens lucratur fructus in tribus menſibus abſentiæ conceſſis à Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 12. § *præterea*, Nauarr. *conſ.* 2. *de clerico ægrotante num.* 6. *verſ. octauò ex his*, modò ſit coadiutor cum futura ſucceſſione, dummodo proprietarius, & coadiutor habeant niſi tres menſes, non tamen proprietarius debet habere tres menſes, & coadiutor alios tres diuerſos: quòd ſi coadiutus eſt excommunicatus, coadiutor inſeruiens durante excommunicatione nihil lucratur tam de fructibus, quàm de diſtributionibus, textus *in c. paſtoralis* 53. §. *verùm, de ſentent. excommunic.* Puteus *deciſ.* 280. *lib.* 1. neque eius coadiutor quidquam in ſeruiendo lucrabitur ſuo coadiuto; ſicut coadiutus per ſe ipſum nihil lucrari poteſt: ergo nec per ſuum coadiutorem, gloſſ. *verb. ipſius, ad finem, in c.* 1. *de officio Vicarij, lib.* 6. argumento Epiſcopi excommunicati, qui nequit procedere; neque eius Vicarius, Guttier. *Canon. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 83. *& ſequent.* Marant. *in praxi* 4. *p. principal. diſt.* 5. *n.* 70. Ceſſante autem impedimento coadiutor cum futura ſucceſſione non pro ſe, ſed pro coadiuto lucratur diſtributiones, Nauar. *d. conſ.* 1. *n.* 5. *de clerico ægrotante*, Gonzalez *d. gloſſ.* 5. §. 9. *n.* 122.

17. Dubitatur decimotertiò, An Canonici occupati ab Epiſcopo pro publicandis indulgentiis cenſeantur præſentes ad diſtributiones lucrandas: Reſpondeo affirmatiuè ex decreto Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *cap* 9. *de reformat.* ſi ea de cauſa ſine fraude tempore diuinorum Officiorum eos abeſſe ſimul cum Epiſcopo contigerit, ne hoc officium Canonicis ſit nociuum. *l. cùm quidam C. de adminiſtr. tut.*

18. Idem dicendum de canonicis à Capitulo deputatis in caſibus quibus Epiſcopus tenetur Capituli conſilium adhibere, vel de iure communi antiquo, vel nouo Concil aut de conſuetudine, ſi abſque fraude abſint à choro, percipient quotidianas diſtributiones, quia cùm abſint, vt Capituli ſui ius tueantur, ſufficit, vt dicatur abeſſe propter Eccleſiæ ſuæ vtilitatem; nam inter iura Capituli, & Eccleſiæ eſt, vt illis in caſibus Capituli conſilium, & conſenſus haberi debeat, Moneta *de diſtributioni-*
19. *bus, p.* 2. *q.* 11. *n.* 42. Idem dicendum eſt de duobus Canonicis grauioribus, qui ab Epiſcopo eliguntur ad conficiendas regulas, ſeu ſtatuta Seminarij clericorum, quæ ad eos rectè inſtituendos ſpectent. Moneta *ſupra q.* 8. *n.* 17. vbi de his, & ſimilibus caſibus latè agit.

E P I T O M E.

20. *Reſignans canonicatum, an lucretur diſtributiones quando ex conſuetudine non aſſiſtit choro per ſe ipſum, ſed per capellanos in Eccleſia exſtentes?*

21. *Conſuetudo quanta debeat eſſe, vt Canonici in choro per ſe ipſos non recitent, ſed per Capellanos ſatisfaciant officio ſuo.*

22. *Reſignans beneficio, quando diſtributiones amittere debeat?*

23. *Abſens vt tueatur ius ſuum contra aliquem idem ius prætendentem, non lucratur diſtributiones: ſecus, ſi tueatur iura beneficij?*

DVBITATVR decimoquartò, An conſuetudine induci poſſit, vt aſſiſtentes choro per ſe ipſos non recitando, ſed per Capellanos diſtributiones acquirant? Pars negans probari poteſt, ex Concil. Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 12. vbi loquitur de officio Canonicorum, ſeu beneficiatiorum Eccleſiæ cathedralis, vel collegiatæ, his verbis: *Diſtributiones qui ſtatis horis interfuerint recipiant, reliqui quauis colluſione, vel remiſſione excluſa his careant*; item, quia diſtributiones dantur canonicis, vt choro inſeruiant: ergo, qui non canunt, non inſeruiunt; & beneficium datur propter officium *c. final. de reſcriptis, in* 6. ergo per ſe, & non per Capellanos debent inſeruire, & conſuetudo per alios eſſet irrationabilis, Beja 1. *part. caſu* 55. Graffis *lib.* 2. *deciſ. cap.* 52. *n.* 22. Moneta *de diſtributionibus* 2. *p. q.* 2. *num.* 31. 20.

Pars tamen affirmans eſt Suarij *lib.* 4. *cap.* 12. *de horis Canonicis, n.* 13. *&* 20. aſſerentis conſuetudine induci poſſe, vt Canonici lucrentur diſtributiones aſſiſtentes choro, per alios tamen canentes, ſequitur Leſſius *lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 33. Azor. 1. *p. lib.* 10. *c.* 11. *quæſit.* 6. Garcia 3. *p. c.* 2. *num.* 517. poſt alios quibus nouiſſimè accedit Paulus Layman. *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 7. *q.* 6. *n.* 6. atque ita non eſt damnanda conſuetudo multarum Eccleſiarum, in quibus receptum eſt, vt Canonici non canant in choro, ſed id ſuppleant per capellanos ad id deputatos: modò conſuetudo ſit legitimè præſcripta, ſaltem poſt Tridentinum, cùm ius poſitiuum huiuſmodi præſcriptionem non reprobet, tum vel maximè, quia poteſt hoc fieri per diſpenſationem: igitur per conſuetudinem iuſta de cauſa introductam: tum denique, quia non minuitur cultus diuinus notabiliter, ſi per alios loco Canonicorum officium diuinum cantetur, valere autem conſuetudinem per quam leue præiudicium affertur Eccleſiæ, docet Moneta 2. *p. q.* 3. *num.* 44. *ex cap. cum omnes, de conſtitutionibus*, & Roch. de Curt. *in cap. final. de conſuetudine, ſect.* 5. *num.* 48.

Dubitatur decimoquintò, Quanta debeat eſſe conſuetudo in hoc caſu, vt legitimè cenſeatur inducta? Reſpondeo ſufficere illam, quæ ſufficit ad præſcriptionem Eccleſiaſticam, hoc eſt, ſpatium quadraginta annorum ſatis eſſe ad præſcribendam conſuetudinem contra legem Eccleſiaſticam, iuxta textum, iuncta gloſſa, & ibi traditis per Abbatem *in cap. cum tanto, de conſuetudine*, & *ibi* Barboſa *n.* 13. Moneta *p.* 2. *q.* 2. *num.* 43. *&* 44. vbi de noſtro caſu docet, ſi adſunt manſionarij, induci poſſe conſuetudinem, vt non teneantur Canonici pſallere, modò id à piis viris fiat, Bonacina *de horis in choro recitandis, diſp.* 2. *q* 4. *punct.* 5. *num.* 5. *verſ. ego igitur*, ſubdens ad præſcribendam conſuetudinem contra legem Eccleſiæ ſufficere ſpatium quadraginta annorum, dummodo non præſcribatur aliquod ius Eccleſiæ, cuius præſcriptioni reſiſtat Eccleſia; nam tunc requiritur tempus immemoriale, aut tempus quadraginta annorum cum titulo. 21.

Dubitatur decimoſextò, vtrùm reſignans poſſit lucrari diſtributiones poſt reſignationem? Reſpondeo primò facta beneficij reſignatione purè, & abſolutè, & à Summo Pontifice acceptata, non poſſe deinceps diſtributiones lucrari, quæ titulo beneficij conferuntur, Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 1. 22.

lib. 1. q. 3. num. 5. vbi reſignans ſimpliciter remanet ſine titulo etiam colorato, & amittitur poſſeſſio ciuilis, & naturalis. Puteus *deciſ.* 158. *in fine, num. 3. & 4. lib. 3.* Hieronymus Gabriel *conſ. 192. num. 3. & ſequent.* Gonzales *regul. 8. gloſſ. 15.* §. 2. vbi id extendit ad reſignantem, *num.* 40. in manibus Sanctiſſimi, ex cauſa permutationis, & conſenſus fuit præſtitus, & permutatio eo ipſo remanſit perfecta, ac deinceps abdicatum totum ius: propterea, cùm careat fructibus beneficij, debet carere diſtributionibus, Gonzal. *num.* 42. Moneta *p. 3. q. 6. n. 54.*

Reſpondeo ſecundò, Reſignantem ſub conditione in fauorem tertij poſſe percipere diſtributiones intereſſendo, donec reſignatarius capiat plenè poſſeſſionem. Nam ea capta per reſignatarium ius illi plenè acquiritur: ergo vſque ad illud tempus poteſt reſignans incumbere poſſeſſioni, & omnia ratione illius beneficij reſignati exercere, & lucrari diſtributiones, Chriſtophorus Roſſiniac. *de benefic. cap. 14. num. 26. & cap. 23. num.* 10. Non enim per reſignationem in fauorem abdicatur ius à reſignante niſi poſtquam acquiſitum eſt reſignatario per poſſeſſionem perfectam: ergo ante captam poſſeſſionem non poteſt reſignatarius ſe ingerere beneficio ſibi reſignato, & ex conſequenti diſtributiones debentur reſignanti, ſi interſit, cùm cenſeatur titulum, & dominium non amiſiſſe, donec reſignatarius plenè acquirat beneficij poſſeſſionem, Moneta *ſuprà num.* 55. Bonacina *diſp. 2. q. 4. punct. 2. n. 4.*

23. Dubitatur decimoſeptimò, Vtrùm abſens vt tueatur ius ſuum contra aliquem idem ius prætendentem, lucretur diſtributiones? Reſpondeo negatiuè: ſecus ſi abſit, vt tueatur iura Eccleſiæ ſuæ, cui adſcriptus eſt: tunc lucratur diſtributiones, quia dicitur proſequi vtilitatem Eccleſiæ, & propter eam abeſſe, *cap. ex parte el 2. de clericis non reſidentibus*, iuncta gloſſa, & quod ibi tradunt Doctores, vbi volunt abſentem propter euidentem Eccleſiæ vtilitatem tanquam reſidentem, & intereſſentem diuinis Officiis haberi ad lucrandas quotidianas diſtributiones, Garcia *de benefic. part. 3. cap. 2. num.* 362. & bis fuiſſe in Rota reſolutum, teſtatur Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 498. *in 1. edit. & reſol.* 389. *num. 2. in 2. edit.* & abſolutè loquendo hoc eſſe verum, tradit Moneta *part. 2. quaſt. 11. num. 3.* vbi *numer.* 22. declarat hoc habere locum, quando quis abeſt propter iura Eccleſiæ ſuæ, non autem alterius, Bonacina *diſp. 2. quaſt. 5. punct. 3.* §. 3. *num. 2. & 3.* vbi concludit illum, qui abeſt, vt ius ſuum contra alterum proſequatur, non poſſe diſtributiones lucrari; ſi verò abeſt, vt tueatur iura ipſius beneficij, cenſeri ius habere ad diſtributiones, quia abeſt in vtilitatem propriæ Eccleſiæ: tum quia beneficium in iure appellatur Eccleſia, ex Panormi, & aliis, & ex Nauarro *conſ. 14. de cler. non reſid.* Ergo qui abeſt, vt tueatur iura proprij beneficij cenſetur abeſſe in vtilitatem propriæ Eccleſiæ: ſecus qui abeſt pro defenſione ſui iuris contra alterum: is non poteſt gaudere diſtributionibus, quoniam parum refert Eccleſiæ, vt hic potius, quàm ille beneficium conſequatur.

Diſtributiones, quæ ſuperſunt propter abſentiam, quibus acquirantur, & an remitti poſſint validè, vel donari?

§. IV.

EPITOME.

1. *Vtrùm abſens, & ob id diſtributiones amittens poſſit eas percipere, ſi intereſſentes eas remittant?*
2. *Vtrùm remiſſio diſtributionum ſit licita & valida?*
3. *Vtrùm valida ſit colluſio, vel tranſactio circa diſtributiones?*
4. *Vtrùm tranſigi poſſit ſine ſuperioris authoritate ſuper iure percipiendi diſtributiones in futurum?*
5. *Vtrùm tranſigi poſſit ſuper iure percipiendi diſtributiones dato aliquo ſpirituali?*
6. *Vtrùm licita, aut valida ſit diſtributionum donatio?*
7. *Vtrùm penſio impoſita ſuper diſtributionibus ſit ſoluenda à Capitulo, cui accreuerunt quando Canonicus abfuit?*
8. *Diſtributiones quibus priuantur Canonici propter delictum, quibus accreſcant?*
9. *Vtrùm non inſeruiens diuinis Officiis ante ſententiam iudicis amittat diſtributiones?*
10. *Vtrùm pœna priuationis diſtributionum impoſita contra vtentes in choro galero, vel habitu laicali, ſit exequenda ante iudicis ſententiam?*
11. *Vtrùm priuatus beneficio habeat ius ad diſtributiones?*
12. *Vtrùm Canonicus, qui diſtributiones amiſſas tradit intereſſentibus, ea lege, vt ſibi reſtituantur, ſit tutus in conſcientia, ſi eas recipiat?*

PRIMA ergo reſolutio, priori dubio reſpondens, negat poſſe abſentem recipere ab aliis Canonicis diſtributiones amiſſas propter non intereſſentiam, ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 12. verſ. diſtributiones*, ibi: *diſtributiones verò qui ſtatis horis interfuerint, recipiant*; reliqui, quauis colluſione, aut remiſſione excluſa, his careant, iuxta Bonifacij VIII. decretum, quod incipit: *Conſuetudinem*, quod ſancta Synodus in vſum reuocat, non obſtantibus quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus, Garcia *part. 3. cap. 2. num.* 432. vbi refert ſic cenſuiſſe ſacram Congregationem, conſonat Riccius *verb. praxis diſtributionum, deciſ. 494. num. 4.* 1.

Secundi dubij reſolutio eſt: Non eſt licita diſtributionum remiſſio, nec valida facta abſēti ab aliis Canonicis, neque hoc licet Capitulo remittere, vt etiam cenſuit Congregatio, per hæc verba: *Non licet Capitulo aliquo prætextu diſtributiones donare, relinquere, aut quauis colluſione remittere alicui, qui vel à ſeruitio Eccleſiæ abfuerit, vel alio quouis modo diſtributiones legitimè debeat amittere, nec fas ſit cuiquam eas accipere; ſi acceperit ſuas non faciat, ſed reſtituere cogatur illico reſtituendas fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco Epiſcopi arbitrio.* Rurſus Congregatio Concilij cenſuit quamcunque colluſionem ex hoc decreto prohibitam eſſe, reſpectu ſcilicet diſtributionum; & ideo ſi de ea legitimè conſtiterit, debere Epiſcopum iure agere in reos, reſpectu fructuum præbendæ, non in facultate Canonicorum illos remittere, cùm illi applicandi ſint Eccleſiæ. Conſentiunt Durandus 2.

Digitized by Google

de ritibus Eccleſiæ, lib. 13. *cap.* 25. Nauarr. *de Orat. Miſcel.* 59. *alias* 14. *& conſ.* 7. *de cleric. non reſid.* & Henriq. *in ſumma, lib.* 7. *cap.* 36. §. 3.

3. Tertij dubij ſolutio, ex dictis oſtenditur, non licitam ſcilicet colluſionem eſſe circa diſtributiones, quia expreſsè prohibetur in Concilio Tridentino, vbi generaliter excluditur quælibet remiſſio, vel colluſio, & propoſitio generalis generaliter eſt accipienda: tum denique ex colluſione magna ſequeretur diuinorum Officiorum læſio, ſi abſentes conciperent ſe non eſſe priuandos diſtributionibus pro tempore abſentiæ, Moneta *p.* 3. *q.* 10. *n.* 38. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 5. *punct.* 7. §. 3. *n.* 1.

4. Quoad tranſactionem, an fieri poſſit circa diſtributiones, diſtinctione vtendum eſt. Nam quando quæſtio eſt circa diſtributiones præteritas inter Canonicos, an aliquis licitè amiſiſſet diſtributiones, vel an illas malè percepiſſet, tunc licita videtur tranſactio, quia nullo iure cauetur transigere circa diſtributiones, quæ reſpondent tempori præterito: ſecus ſi tranſactio fiat ſuper diſtributionibus futuris, Moneta 3. *p. q.* 5. *num.* 14. quia putat tranſactionem ſuper futuris ſapere ſimoniam. Nec eſt dubium eſſe ſi fiat tranſactio ſuper iure percipiendi diſtributiones in futurum ſine ſuperioris authoritate, cùm ius ſit ſaltem quid ſpirituali annexum: ideo certum eſt inconſulto ſuperiore non poſſe ſuper eo iure fieri, Vgolinus *tract. de ſimonia tabula* 1. *cap.* 19 §. 1. & 2. Caccialup. *in tract. de tranſact. q.* 9. *n.* 11. Soarez *de Relig. tract.* 3. *lib.* 4. *cap.* 51. *n.* 6. & probatur *ex cap. preterea el* 1. *de tranſact. & ex cap. ſuper eo, eodem titulo.*

5. Non erit tamen ſimonia, ſi fiat tranſactio circa diſtributiones, vt ſunt quid temporale; ſicut ſunt beneficij fructus, qui vendi poſſunt, ita diſtributiones futuræ poſſunt ſubiici tranſactioni, cùm ius in diſtributiones habeant beneficiarij. Quare abſque nota ſimoniæ tranſigi poteſt ſuper diſtributionibus futuris; non autem ſuper iure circa illas, dummodo tranſactio celebretur ſine præiudicio aliorum Canonicorum, quibus accreſcunt diſtributiones abſentis: nemo enim poteſt cedere iuri alterius ſine iniuſtia. Similiter non erit licita tranſactio facta ab vno Canonico cum aliis Canonicis de diſtributionibus, quæ ſibi accreſcunt propter abſentiam ipſorum, cùm videatur continere remiſſionem quandam, & colluſionem iure prohibitam, & irritam; & multo fortiùs erit illicita, ſi fiat de ipſo diſtributionum iure formaliter; ſecus ſi fiat de ipſis diſtributionibus, vt præcisè ſunt aliquid temporale, ſaluò cuiuſque iure, quod eſt aliquid ſpirituale, quod competit beneficiario ad diſtributiones propter diuinum Officium; & ideo de hoc iure nequit fieri tranſactio pecunia, aut alia re pretio æſtimabili, Reginaldus *in praxi fori, de pænit. lib.* 23. *num.* 148. Denique licita erit tranſactio inter Canonicos, modò non attingat ſucceſſores, niſi fiat authoritate ſuperioris; ſicut compoſitio facta ſuper futuris decimis ſine ſuperioris conſenſu, mortuo eo, qui eam fecit, ſucceſſori non præiudicat, vt per Abbat. *in cap. multiplici, num.* 2. vbi Butrius *in fine, & in cap. cum homines, num.* 4. *in fine, de decimis.* Duennas *regul.* 127. *in fine*, Rebuff. *de decimis q.* 13 *num.* 15. & D. Barboſa *in l. ſi filiifam. § final. num.* 20. *ff. ſolut. matrim.*

6. Sed quid dicendum de donatione diſtributionum facta ſponte à Canonicis quibus accreuerunt, illis qui eas amiſerunt? Reſpondet Azor 2. *p. lib.* 7. *c.* 7. *q.* 9. ex gloſſa *in c.* 1. *de verbor. ſignific. & cap.* 1. *de cleric. non reſid. in* 6. poſſe quemcumque liberaliter donare partem diſtributionum ſibi accreſcentem. Sed huic reſolutioni obſtat Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 12. *de reform.* vbi huiuſmodi donatio nullius eſt momenti. Nauarrus tamen *de oratione, Miſcell.* 50. *n.* 4. *& conſ.* 7. diſtinguit, ſi hoc fiat inter canonicos ſine vllo pacto, vi, vel metu, vt præſentes Canonici diſtributiones ſibi reſtitutas, & iam acquiſitas liberaliter abſentibus donent; tunc ait poſſe abſentes eas tuta conſcientia recipere, & retinere; quia Concil. Trident. non dixit ſimpliciter, *quauis donatione excluſa*, ſed *quauis colluſione, & remiſſione.* Contrà verò negat, ſi intercedat pactio inter Canonicos, vt abſentes reſtituant præſentibus, & poſtea præſentes eas ſibi reſtitutas, iterum donent abſentibus, quia id damnat Concilium, Nauarro addhærent Soar. *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 30. *n.* 17. Azor 2. *p. lib.* 7. *q.* 9. *verſ. quæres*, Moneta *de diſtribut.* 3. *p. q.* 5. *n.* 6. & Macign. *de horis Canonicis, c.* 81. *n.* 152. Quod puto verum modò diſtributiones ſint iam traditæ donanti, & illas accepit realiter per ſe, vel per procuratorem à ſe electum; tunc enim dicetur donatio, cùm earum iam habeatur dominium, & ante hoc dominium, ſi remittantur, non cenſebitur donatio, ſed potiùs remiſſio diſtributionum: quæ ſibi debentur.

Quare non eſt audiendus Garcia *de benefic.* 3. *p. c.* 2. *n.* 431. dicens prohibitam eſſe non ſolùm remiſſionem diſtributionum, ſed etiam donationem; quod poteſt admitti, ſi intelligatur de donatione facta antequam diſtributiones traditæ ſint donanti, quia tunc non eſt vera donatio, ſed idem eſt atque remiſſio, cùm nondum habeat in diſtributionibus verum dominium, quod acquiritur per traditionem rei, & ideo ante traditionem coincidit donatio cum remiſſione; & ſicut remiſſio eſt vetita; ſic etiam donatio ante traditionem, cùm nondum diſtributiones applicatæ ſint donantibus, neque ad ipſorum manus peruenerint, Bonacin. *vbi ſuprà* §. 2. *n.* 2.

Hic occurrit quæſtio, Vtrùm penſio impoſita ſuper diſtributionibus, ſit ſoluenda à Capitulo, cui 7.
accreuerunt propter abſentiam Canonici? Pro reſolutione iuris certi eſt diſtributiones quotidianas propriè ſumptas, quæ conferuntur intereſſentibus diuinis Officiis, ſecluſa contraria conſuetudine, deberi Canonicis, qui interſunt, & negari abſentibus, nec poſſe aliis applicari, quàm intereſſentibus, ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *c.* 3. *circa medium*, & ex ſacræ Congregationis declaratione, teſte Garcia 3. *part. c.* 2. *num.* 465.

Diximus, *præciſa conſuetudine in contrarium*, quia non erit abs re conſuetudo, vt diſtributiones abſentium, quæ intereſſentibus accreſcunt, conferantur Eccleſiæ, vt docet gloſſa *in Clem.* 2. *de ætat. & qualit. & ord. præfic.* & alij, quos refert Macignus *de horis c.* 71. *n.* 148.

His poſitis, reſpondeo primò ſoluendam eſſe penſionem ſuper diſtributionibus impoſitam ab illo, qui diſtributiones percipit, quia eſt onus reale, & ſolui debet ab eo qui rem habet. Nam res tranſit cum ſuo onere, Tiraquel. *de retract. lignagier.* §. 1. *gloſſ.* 9. *num.* 102. Menochius *conſ.* 2. *num.* 31. & *conſ.* 63. *num.* 11. & *conſ.* 80. *num.* 79. Cabed. *Luſit. p.* 2. *dec* 51. *n.* 1. D. Barboſ. *in l. poſt dotem n.* 5. *ff. ſolut. matr.* Caldas Pereira *de extinct. emphyt. cap.* 3. *n.* 23. *& de emptione, & venditione, cap.* 10. *n.* 10. *& cap.* 27. *n.* 79. dicentes tranſire ad ſucceſſorem, ex quo ſequitur tranſire ad Capitulum dum diſtributiones accreſcunt illi intereſſenti, Gonzales *gloſſ.* 5 §. 5. *n.* 44. *& ſequent.*

ſequent. ad regulam 7. cancellariæ, pag. 154. Garcia *de beneſic. p.* 1. *c.* 5. *n.* 214. *verſ. in hac difficili, & in addit. ad primam partem, c.* 5. *n.* 220. Gigas *de penſionibus q.* 51. Quarant. *verſ. diſtributiones quotidianæ, ad finem*, Soarez *de cenſuris, diſp.* 13. *ſect.* 2. *n.* 24. quidquid minus bene contradicat Gutierrez *lib.* 1. *canon. cap.* 1. *num.* 121.

Reſpondeo ſecundò ſingulos Canonicos, quibus accreuerunt diſtributiones Canonici abſentis, teneri pro rata ad penſionem. Garcia 1. *part. c.* 5. *n.* 224. poſt Couarr. *lib.* 3. *variarum c.* 13. *n.* 7. & Gutierr. *d. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 107. quod intellige, quando ita ordinatum eſt, vt ſingulis Canonicis certa portio aſſignata ſit, idem Garcia *p.* 3. *c.* 2. *n.* 444. Bonacina *diſp.* 2. *q.* 6. *punct.* 3. ex *n.* 9. *vſque ad n.* 12. *& n.* 15.

8. Quæri item poteſt, Quibus nam acquirantur diſtributiones, quibus priuantur abſentes propter delictum? Reſpondeo quando diſtributiones auferuntur alicui per ſententiam criminis condemnatoriam, aut in pœnam delicti habentis ipſo facto pœnam priuationis diſtributionum, Moneta *p.* 3. *q.* 6. *n.* 50. vult quando iudex nulli expreſsè applicat diſtributiones, probabiliter eſſe applicandas locis piis, quæ habentur loco fiſci, per tradita à Couarr. *lib.* 2. *variar. c.* 9. *n.* 9. Dicendum tamen eſt, quoties beneficiarij alio titulo, quàm abſentiæ priuantur diſtributionibus, non eſſe conferendas Canonicis, ſed fiſco Eccleſiæ ſuccedente loco Canonicorum, aut pio loco ſuccedente fiſco Eccleſiæ, ex ea ratione, quia quando imponitur pœna priuationis, ſeu confiſcationis bonorum, cenſetur applicata fiſco, ſi nihil aliud addatur, & Eccleſiæ, & locus pius habetur loco fiſci, vt notat Diaz *in praxi criminal. c.* 142. quia in iure non habetur, vt diſtributiones, quas delinquens intereſſendo acquiſiuit, ratione delicti reliquis præſentibus applicentur: alioquin nunquam poſſent diſtributiones delinquentis iure ſpeciali alteri applicari, cùm nequeat inferior contra ius commune ſtatuere, Bonacin. *ſuprà q.* 7. *punct.* 1. *n.* 3. vbi addit *n.* 5. idem dicendum eſſe, quando omnes non interſunt choro culpa ſua: tunc enim diſtributiones debentur Eccleſiæ, Couarr. citatus *n.* 7. Moneta ſuprà *n.* 47. poſt alios, & Macignus *de horis Canonicis, cap.* 71. *n.* 107. quod multo fortiùs habebit locum, quando vniuerſum Capitulum iuſtè interdictum eſt, quia Eccleſia debito ſeruitio eſt defraudata: proinde illi debent diſtributiones applicari.

9. His adde non interuenientes Officiis diuinis priuari diſtributionibus etiam ante illam iudicis ſententiam, eo quia pœna ipſo iure lata, quæ ad ſui executionem nullam hominis actionem requirit, exequenda eſt ante omnem iudicis ſententiam.

Nec obeſt pœnam legis non deberi ante iudicialem condemnationem, quia reſpondetur, quando lex pœnalis reddit inhabilem delinquentem, & incapacem ad aliquid agendum, vel recipiendum, pœna in ea impoſita incurritur ante ſententiam, nec requiri hominis actionem: beneneficiarij autẽ non intereſſentes diuinis Officiis ſunt inhabiles ad diſtributiones acquirendas, non ſolùm ex *c. vnico, de cler. non reſid.* ſed ex Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 12. *verſ. diſtributiones*; ergo pœna inhabilitatis ad aliquid recipiendum, qualis eſt pœna amiſſionis diſtributionum nondum acquiſitarum ipſo iure impoſita incurritur ante ſententiam: nec requirit hominis actionem. Tum quia datum ob cauſam intereſſentiæ retineri non poteſt, cauſa non ſubſequuta, Moneta *de diſtrib.* 3. *p. q.* 7. *num.* 71. Quinimò non ſolùm pœna, quæ ad ſui executionem nullam poſtulat hominis actionem, & ſubeunda ante omnem ſententiam: ſed etiam pœna, quæ actionem requirit, quotieſcunque conſtat ex mente legis voluiſſe legiſlatorem obligare ad illam tolerandam ante vllam ſententiam, vt eſt in noſtro caſu *in c. vnico, de cleric. non reſid. in* 6. Bonacina *hoc titulo de diſtribut. q.* 7. *punct.* 2. *n.* 1.

Longè aliter dicendum eſt de pœna priuationis diſtributionum ipſo iure impoſita à conſtitutionibus Synodalibus, ſeu ab ipſo Epiſcopo contra Canonicos deferentes in choro veſtes aliquas prohibitas, quia non videtur obligare in conſcientia, nam ſi id vellet conſtitutio, explicaretur ab ipſa, dicente ad id obligari delinquentem in conſcientia; neque id poſſe Epiſcopum, tradit Moneta *d. q.* 7. *n.* 73. quia in beneficialibus Epiſcopus non habet pleniſſimam poteſtatem, ſicut habet Pontifex: tum quia conſtitutio non reddit delinquentes inhabiles ad acquirendum in hoc caſu; ſicut in ſuperiori de intereſſentia, atque ita cùm ſit pœnalis conſtitutio, requiritur ſententia iudicis; etiamſi conſtitutio pœnalis ſit latæ ſententiæ. ita D. Thomas 2. 2. *q.* 62. *art.* 3. vbi ait, neminem ante condemnationem per iudicem ad pœnam teneri, ſequitur Adrian. *quodlibet.* 6. *art.* 1. *lit. I. verſ. Tertiò infero*, Sylu. *in verb. hæreſis* 1. *q.* 8. *verſ. tertia pœna, q.* 25. Nauarrus *in manuali, c.* 23. *n.* 66. Cou. *in* 2 *p. epitome, c.* 6. §. 8. *n.* 10. & Conrad. *tract.* 1. *de contr. q.* 7. & alij contra Sayr. *in claui, lib.* 3. *c.* 9. *n.* 30. niſi eius naturæ lex ſit, vt ſecum ferat executionem; ſicut quando iudex aliquid præcipit, ſub pœna maioris excommunicationis latæ ſententiæ, & ſimilium. Nec eſt dubium poſſe Epiſcopum obligare ad aliquam pœnam pecuniariam in conſcientia ſoluendam, etiam ante latam ſententiam, & ex conſequenti ad pœnam diſtributionum incurrendam ante iudicis ſententiam, Bonac. *q.* 7. *punct.* 2. *n.* 4. 10.

Vtrùm autem priuatus beneficio habeat ius ad diſtributiones, ambigi poteſt? ſed placet negare, quia ſublato principali, tollitur acceſſorium: principale autem eſt beneficium, ex quo manat ius ad diſtributiones. Ex quo ſequitur actualiter, ſeu realiter degradatum diſtributiones percipere non poſſe, Henr. *lib.* 13. *c.* 55. Cou. 2. *var. c.* 13. *n.* 8. *illat.* 12. & Moneta 2. *p. q.* 17. *n.* 27. quod extenditur ad depoſitum, qui dicitur verbaliter degradatus, caret enim beneficio; ideo diſtributionibus. *c. dilectus, & c. pro illorum, de præbendis*, modò degradatus legitimam appellationem non interpoſuerit, Bonacina *de horis, diſp.* 2. *q.* 5. *punct.* 2. §. 8. *ex n.* 1.

Denique, vtrùm Canonicus, qui diſtributiones amiſſas tradidit intereſſentibus ea lege, vt ſibi reſtituantur, ſit tutus in conſcientia? Reſponſio eſt negatiua, vt ex dictis ſatis conſtat, ratio, quia hoc fit in fraudem legis prohibentis remiſſionem: non enim cenſetur ſolutum, quod ſtatim recuperatur, Nauarrus *de oratione, Miſcel.* 50. *num.* 4. *& conſ.* 7. *de cleric. non reſid.* Azor 2. *part. lib.* 7. *quæſ.* 9. & alij apud Bonacin. *in ſimili de contractibus, diſp.* 3. *q.* 4. *punct. vnico, num.* 21. *verſ.* 4. *&* 5. *& de diſtribut. diſputat.* 2. *quæſt.* 5. *punct.* 7. § 2. *num.* 3. *verſicul. ſecundò quæritur.*

* * *

LIBER

Digitized by Google

LIBER VNDECIMVS

DE OBLIGATIONIBVS PASTORVM REGVLARIVM.

DISPVTATIO VIGESIMAQVARTA.

DE OBLIGATIONIBVS, ET OFFICIO Abbatum Regularium.

De origine, & nomenclatura Abbatum Regularium.

§. I.

EPITOME.

1. *Abbatis appellatio, quando primum cœperit, & quis Abbas primus vocatus ſit?*
2. *Abba, & Abbas, vnde dicantur, & quæ vox ſit?*
3. *Abbates ſunt de maioribus Eccleſiæ, & præferuntur cæteris dignitatibus inferioribus Epiſcopo.*
4. *Abbatis electio pertinet ad Conuentum.*
5. *Abbatum electio facienda eſt iuxta formam cap. quia propter, de electione.*
6. *Abbas debet benedici ab Epiſcopo, & ante benedictionem dicitur Abbas.*
7. *Abbates benedicti ſuos Monachos benedicunt, dummodo ſint presbyteri.*
8. *Sanctus Benedictus Abbas Sanctiſſimus an fuerit Sacerdos?*
9. *Ex voce* Abbas *dicitur Abbatia, quæ eſt dignitas clariſſima.*

1. EX Anachoretis primum cœpiſſe frequentari in Chriſtiana Religione hunc titulum ſcribunt Sozomenes *lib.1.c.10.* & D.Hieronymus *in vita Hilarionis*, & Polydorus Virgil. Hilationemque Anachoretam in ſaltibus Thebaidis Syriæ primum floruiſſe Monachum, monaſticamque vitam inſtituiſſe, à quo plures viuendi formam acceperunt, & eremi cultum in cœtum tranſtulerunt. Vixit celeberrimus ille Antonius eximiæ ſanctitatis Anachoreta in Thebaica regione Ægypti, vbi multa condidit monaſteria, quem innumeri poſtea ſolitarij ſecuti ſunt, & Abbatem, hoc eſt, patrem venerationis cauſa dixerunt à nomine *Abba*, quod idem valet, atque Pater, eſt nomen Hebraicum ſecundùm quoſdam, ſecundùm alios eſt Syricum, non Hebraicum. Pater verò eſt nomen Græcum, vel Latinum, & omnes rationes conueniunt in hanc vocem *Abbapater*, & ſonat idem, quod Pater: vnde Abbas idem eſt, quod Abba, & ſignificat Patrem ætate, honore, & cura, *cap. vltimo, de regularibus*, Alciat. *in l. 1. C. de in ius vocand.* Albet. *in Diction. in verb. Abba Pater*, vbi *in fine*. ait propterea Abbates appellari Patres.

2. Fuit hoc nomen tributum Præpoſitis, & Ducibus Monachorum ab iis, qui ſe tanquam filios edoceri, & haberi nouerant: poſtea tamen in ambitionem apud quoſdam degenerauerit, vt quondam etiam faſtidita ſuperbia eorum, qui volebant vocari, in quos inuehitur D.Hieronymus *in Epiſtola 4. ad Galat. c. 4.* per hæc verba: *Cùm autem Abba Pater Hebræo ſermone, Syriòque dicatur, & Dominus Noſter in Euangelio præcipiat* Matthæi 23. *nullum Patrem vocandum, niſi Deum: neſcio qua licentia in Monaſteriis, vel vocemus hoc nomine alios, vel vocari nos acquieſcamus.* ſic ibi. Cæterùm ſi modeſtè fiat, vt à ſubditis Præpoſitis diſcernātur, eiſque obediant, vt ait Paulus ad Hebræos 12. *obedite Præpoſitis veſtris*, nullum planè vitium eſt. Eſt enim Abbas præ aliis honorandus, *cap. cùm ad Monaſterium, in verb. Abbas, de ſtatu Monachorum*, ita Cardinal. Zabar. *in Clem. 1. de reſcript. n. 3. verſ. quæro an nomen*, vbi addit eſſe nomen honoris, & dignitatis, per *c. indemnitatibus, §. verum, de electione in 6.* & Archid. *in cap. licet, de præbendis in 6. in principio.*

Nec obſtat *c. tuam, de ætate, & qualitate*, vbi dicitur nomen Abbatis eſſe potius ſolicitudinis, quàm ordinis, vel honoris: vbi gloſſa *in verb. non aſcendat*, quod ſequitur Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 270. n. 16.* dicens Abbates officio quidem potiri, non verò dignitate fulgere; idque deducit ex eadem gloſſa, quatenus tenet etiam infamia notatum poſſe in Abbatem eligi: conſonat Ioannes Monachus *in cap. fraternitatem, in medio 71. diſt.*

Nihilominus contrarium eſt verius, vt videtur oſtendere text. *in cap. ſi quis deinceps 16. q. 17.* vbi ait Epiſcopatum, vel Abbatiam de manu laici ſuſcipi non debere; & in fine ſubdit, ſimiliter etiam de inferioribus Eccleſiaſticis dignitatibus conſtituimus; ita *gloſſa vltima in cap. expoſuiſti, de corpore vitiatis*, Panorm. *in c. decernimus, n. 2. de iudiciis*, & ibi Felinus *in principio*, & quidquid fuerit de iure antiquo, ſecus de iure hodie, quia honoris eſt nomen.

Item Abbas Monachorum appellatur *Archimandrita*, prout exponit gloſſa *in epiſtola inter claras, §. manifeſtum igitur, in verb. Archimandrita, C de ſumma Trinit.* Alber *in Dictionario verb. Abbas Monachorum*, Petrus Greg. *in Syntagmate iuris vniuerſi, p. 2. lib. 15. de perſonis, cap. 13. de Abbatibus, num. 5.* dicens quòd olim Abbas priſco nomine Græcis dictus fuit Archimandrita, quo tempore tyranni perſequebatur Chriſtianos, qui metu eorum in ſyluas, & eremum ſecedebant, & in ſpeluncis, quæ *Mandri* dicuntur, ſe continebant, & ideo, qui præſunt Monachis Abbates, Archimandritæ dicuntur. Item Hetæriarchæ vocantur apud Suidam, hoc eſt, Principes ſodalitij.

Sunt ergo Abbates de maioribus Eccleſiæ, & 3.
præſe

Digitized by Google

præferuntur cæteris dignitatibus inferioribus Epiſcopo, & poſt Epiſcopos nominantur, text. *in cap. decernimus, de iudiciis, & in cap. in nomine Domini, in principio, 23. diſt.* Geminian. *in cap. final. in principio,* per textum *ibi, de offic. deleg. in 6.* vbi ait, quòd Abbas Regularis præfertur Canonicis Eccleſiæ Cathedralis: idem tenet Baldus *in cap. paſtoralis, in verb. extra quæro, de officio delegati*, vbi vult magis eſſe deferendum vni Abbati foraneo, quàm Canonico Cathedralis Eccleſiæ, quia eſt in dignitate, & præeſt Capitulo, Canonicus autem Cathedralis Eccleſiæ ſtrictè, non dicitur habere dignitatem, Gemin. *in cap. ſtatutum*, per textum *ibi, de reſcriptis in 6.*

Hoc tamen procedit, niſi Canonici collegialiter procedant, quia tunc repræſentant Cathedralem Eccleſiam, quæ præ aliis honorari debet. Quare quòd præcedat Abbas Canonicos extra Eccleſiam, & extra proceſſiones, non eſt dubium, & etiam Eccleſia, & in proceſſionibus, ſi eſſet conſuetudo: illa tamen ceſſante, Canonici non ſeparantur ab Epiſcopo. Felin. *in cap. meminimus, num. 6. verſ. limita dictum Baldi, de accuſationibus*, Caſſaneus *in Catalogo gloriæ mundi p. 4. conſiderat. 31. per totam,* Tuſch. *in pract. concl. iuris, verb. Abbas concl. 5. n. 5.*

Sunt ergo Abbates in dignitate *cap. vt Apoſtolica, de priuilegiis, lib. 6.* proinde debent alios non habentes dignitatem in ſeſſione, ſententiis, vel opinionibus, & in ſubſcriptionibus, & aliis ſimilibus præcellere, *l. 1. & 2. ff. de albo ſcribendo, 17. diſtinct. §. hoc quoque notandum, cap. Epiſcopos.* nam digniora præferenda; *Inſtit. de iure nat. gentium, & ciuili, §. vltimo,* gloſſa *in §. alia, Inſtit. de bonor. poſſeſſ.* quinimò gloſſa *in d. c. Epiſcopos, in verbo tempus,* indicat illos, qui priùs dignitatem receperunt, præferendos eſſe aliis, & illam ad hoc citat Gregorius Lopez *part. 1. tit. 5. l. 15. gloſſ. 1. poſt medium, verſ. nam dignioribus,* Nauarr. *de maior. & obed. conſ. 5. num. 8 in fine,* & Marant. *in praxi, de ordine iudiciorum, n. 9. & 10.*

4. Certi etiam iuris eſt electionem Abbatis pertinere ad Conuentum, Syluest. *verb. electio 1. quæſt. 1.* Petr. Gregor. *de electione, cap. 6. num. 9.* Duaren. *de ſacris Eccleſiæ miniſtris lib. 5. cap. 1.* eo quia cuilibet Collegio datur poteſtas eligendi ſibi Prælatum. Vnde electio Abbatis pertinet ad eius Conuentum, per textum *in cap. nullus de electione,* & reſoluit Nauarr. *comment. 3. de regularibus num. 2.* Ludouicus Miranda *in Manuali Prælat. tom. 2. quæſt. 23. art. 5. concluſ. 1.*

5. Eſt autem facienda electio Abbatis iuxta formam capitis, *quia propter, de electione,* quæ ſeruanda eſt non ſolùm in electionibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, Eccleſiarum collegiatarum, qui habent iuriſdictionem generalem in dictis Eccleſiis Collegiatis, ſed etiam in electione Regularium Prælatorum, gloſſ. *in d. cap. quia propter,* vbi Abbas, *n. 7. verſ. circa, & num. 8. verſ. & placet.* Verba autem capitis, *quia propter,* ſic habent. *Statuimus, vt cùm electio fuerit celebranda, præſentibus omnibus, qui debent, & volunt, & poſſunt commodè intereſſe, aſſumantur tres de Collegio fide digni, qui ſecretè, & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta mox publicent in communi, nullo prorſus obſtaculo interiecto: vt is collatione habita eligatur, in quem omnes vel maior, & ſanior pars Capituli conſentit. Vel ſaltem eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Eccleſiæ viduatæ prouideant de paſtore. Aliter electio facta non valeat: niſi fortè communiter eſſet ab omnibus, quaſi per inſpirationem abſque vitio celebrata.* Sic ibi, & tradunt Petrus Gregorius *ad Decretal. tit. de electione, cap. 3.* Azor *part. 2. lib. 6. cap. 14. q. 11.* & Miranda *in manuali Prælator. tom. 2. q. 23. art. 2.* vbi de electionum formis per ſcrutinium, ſcilicet compromiſſum, & electionem agunt.

In electionibus verò inferiorum Prælatorum non eſt neceſſariò ſeruanda diſpoſitio dicti capitis *quia propter*, ſed ſufficit ad id ſingularis conſenſus exiſtentium in Capitulo, modò præſtetur in communi, & omnibus congregatis collegialiter: tunc enim hoc modo electus ſimpliciter à maiori, & ſaniori parte præualebit. Syluest. *verb. electio 2. q. 1.* Miranda *d. q. 23. art. 3. concl. 2.*

Cæterùm facta electione vno ex tribus modis, Abbas debet benedici ab Epiſcopo, vt per Sbroz *de officio Vicarij Epiſcopi, lib. 2. q. 8. num. 1.* Azor *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 20. q. 6.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 32. §. 1. num. 1.* quæ benedictio nòn poteſt iterari ab Epiſcopo Abbatibus ſemel impenſa, quòd ſi renuat Epiſcopus tertiò requiſitus benedicere Abbatem ſine cauſa, ipſe Abbas non expectata benedictione poteſt exercere omnia, quæ ſunt ſui muneris, tam ad Ordines, quàm ad iuriſdictionem ſpectantia, Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos p. 4. q. 78. num. 2.* Azor *p. 1. lib. 12. cap. 2. q. 6.* vbi addit hoc priuilegium omnibus Abbatibus indiſtinctè concedi. Non poſſe autem iterari hanc benedictionem, tradit Nauarrus *conſ. 2. de Sacram. non iter. in nouis.* Miranda *in Manual Prælat. tom. 2. tract. de ſacris Monialibus, q. 7. art. 7. concluſ. 1. in fine,* & Azor. *p. 1. lib. 13. c. 10. q. 4.* 6.

Ex dictis ſequitur ante benedictionem dici, & eſſe verum Abbatem de ſtylo Cancellariæ, ſecus in Epiſcopis, qui ante conſecrationem dicuntur electi, Oldrad. *conſil. 14. verſ. ſed quod iſte, num. 4.* Felinus *in cap. inter Monaſterium, in principio, de re iudicata.* Quare Abbas confirmatus, quamuis non benedictus, dicitur Abbas, poteſtque vti Mitra, baculo paſtorali, annulo, & aliis Pontificalibus, Abbas *in cap. inter Monaſterium, col. vltim. verſic. quæro vlteriùs num. 15. de re iudicata.* Non poteſt tamen ante benedictionem ſuſceptam conferre Ordines, non quia benedictio conferat facultatem, ſed quia dat exercitium Abbati Ordines conferendi; Oldradus tamen *conſ. 14. in fine, verſ. item non obſtat*, vult ſi Abbas eſt Presbyter, poſſe conferre Ordines, etiamſi non ſit benedictus, nec diſſentit Abbas *in c. tuam, de ætate, & qualitate.*

Vti verò baculo paſtorali non poſſe Abbatem ante benedictionem, cùm illi antè non tradatur, vult Innocentius *in cap. quanto, de officio Ordinarij,* ſed meliùs poſſe baculo vti, putat Oldrad. *dict. conſil. 14. in fine,* atque ita poſſe exercere Pontificalia ante benedictionem, dicit Abbas *in cap. inter Monaſterium, in fine, de re iudicata*, ſi ea iura habet, & Zabarel. idem tenet *in Clementina attendentes in 6. quæſt. de ſtat. Monach.* dummodo ſit confirmatus.

Quando autem Abbates debeant benedici, tradit Petrus Gregorius ſuprà *cap. 13. de Abbatibus, num. 13. ex Clementina 2. §. ſtatuimus, de ſtatu Monachorum,* vultque benedici poſt electionem intra annum, vbi loquitur de Abbatibus non exemptis à poteſtate Epiſcopi. Porrò Abbates benedicti ſuos Monachos benedicunt, dummodo ſint Presbyteri, non aliter: benedicere tamen publicè populo non poſſunt, hoc enim illorum excedit poteſtatem Petr. Gregor *ſuprà*; item benedictio Abbatum poteſt fieri omni die, ſecundùm Zabarel. *in dict. Clementina attendentes §. ſtatuimus, quæſt. 9. de* 7.

de ſtat. Monach. ſed tutius eſt quòd fiat die Dominico; ſicut & conſecratio Virginum, Oldradus *conſ. 14. num. 9. verſ. ad aliud*, & eſt communis ſecundùm Abbatem *in c. cùm ſis, de conſecratione Eccleſiæ, in fine.*

8. Ambigi hoc loco poteſt, an Sanctiſſimus Patriarcha Benedictus fuerit Sacerdos? Illuſtriſſimus Frater Prudentius de Sandoual *in tractatu principiorum Ordinis Sancti Benedicti in Hiſpania*, §. 8. *ad finem*, *fol.* 19. *column.* 1. ait non conſtare, quòd fuerit Sacerdos, eo quia illis temporibus pauciſſimi reperiebantur Sacerdotes, præſertim inter Religioſos, qui in ſaltibus deſertis vitam agebant, vt Anachoretæ: ſubdit tamen cogitari poſſe illum presbyteratu fuiſſe initiatum.

9. Sicut ex Abba Abbas, ſic etiam Abbatia diriuatur, quæ hodie eſt dignitas clariſſima, quicquid fuerit de iure antiquo, Bellamer. *conſ. 5. numer.* 21. *&* 22. Abbas *in cap. tuam, de ætate, & qualitate, columm. penultim. verſ. oppono*, Antonius Cucch. *lib. 3. inſtit. maior. tit. de Abbate, numer.* 4. dicens dignitatem Abbatialem non eſſe poſtremam inter cæteras dignitates Eccleſiaſticas, ſed recenſeri inter clariſſimas, *cap. deinceps 16. quæſt. 7.* Lap. *conſ.* 84. Abbas, & Ripa *in d. cap. 2. de re iudicata*, præfertur que hæc dignitas aliis dignitatibus inferioribus ſæcularibus, vt deducitur ex *cap. penultimo, de officio Vicarij, & ex cap. ex parte, in principio, de verbor. ſignific.* Caſſan. *in Catalogo gloriæ 4. part. conſid.* 32. *verſic. & quod Abbatia*, Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num.* 65. vbi ait Abbatiam eſſe de maioribus dignitatibus, quæ ſunt Eccleſia, & non venire ſub ſimplici appellatione dignitatum; & ob id æquiparari Epiſcopatibus, Rebuff. *ſuper Concord. de mand. Apoſt. §. ſtatuimus. verb. monaſteria.* Mandoſ. *in regul. de benef. vacant. per promot. q. 3. n.* 8. idem Flam. *lib. 7. q. 15. n. 7.* vbi ait Abbatiam eſſe caput omnium Eccleſiarum regularium, totamque poteſtatem Monaſteriorum ab Abbatibus dependere, *cap. nullam poteſtatem 18. quæſt 2. cap. cùm ad Monaſterium, de ſtat. Monach.* Selua *de beneſic. 1. part. quæſt. 2. num.* 49.

De Abbatibus exemptis, & de quibus agere, vel non agere poſſint, & in quibus ſubditi ſint, vel non ſint Ordinario.

§. II.

EPITOME.

1. *Abbates, qui ſunt Ordinarij, poſſunt omnia, quæ poſſunt Epiſcopi in ſua diœceſi.*
   & infra verſ. dico nonò. n. 9.
2. *Abbates exempti tenentur intereſſe Synodo ratione populi non exempti.*
3. *Abbates exempti intereſſentes Synodo quibus ornamentis vti debent?*
4. *Priores, & Abbates ratione Parochiæ tenentur intereſſe Synodo.*
5. *Abbates præſtant iuramentum Papæ de non alienando, & operetur illud iuramentum, nunquid poterunt compromittere, vel permutare?*
6. *Abbates exempti nequeunt renunciare priuilegio exemptionis.*
7. *Abbas ſine conſenſu Capituli poteſt agere, & conſtituere procuratorem, non tamen negotia ardua agere ſolus, nec ſibi iubere, nec ſi de iubendo facultatem facere.*
8. *Abbates habentes membra non exempta, quod ad illa ſubſunt Epiſcopo.*
10. *Abbates quantumcunque exempti nequeunt exigere indiſtinctè ſubſidium charitatiuum.*
11. *Abbates non exempti an poſſint cognoſcere cumulatiuè, vel priuatiuè de clericis ſuæ diœceſis.*
12. *Abbates nulli Epiſcopo ſubditi poſſunt concedere facultatem nouitiis ad diſponendum de ſuis bonis.*
13. *Prælati regulares in Monaſteriis ſibi ſubiectis nequeunt dare licentiam nouitiis ad diſponendum de rebus ſuis.*
14. *Abbates exempti ab Epiſcopo non poſſunt ordinare in minoribus ſubditos ſæculares, etiamſi habeant dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum, ſed tantum regulares ſibi ſubiectos.*
15. *Abbates diſpenſant in interſtitiis, & concedunt dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos.*
16. *Abbates nulli Epiſcopo ſubiecti poſſunt intereſſe matrimonio, & facultatem aſſiſtendi dare, & diſpenſare in denuntiationibus idem commendatarij.*
17. *Abbates in Eccleſiis ſibi ſubiectis poſſunt eſſe iudices, & præſtare conſenſum in alienatione bonorum.*
18. *Abbates iuriſdictione Epiſcopali vtentes poſſunt exponere confeſſarios pro ſæcularibus.*
19. *Abbates omnino exempti poſſunt circa ſuos quidquid poteſt Epiſcopus per Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 6.*
20. *Abbates in foro externo, & in foro interno poſſunt abſoluere ſuos, exceptis caſibus ſpecialiter illis ereptis.*

ABBATES qui Ordinarij ſunt, & vtuntur iuriſdictione quaſi Epiſcopali, quæri poteſt, quæ non poſſint circa ſuos ſubditos in iis, quæ ſunt iuriſdictionis? Dico in primis poſſe omnia, quæ Epiſcopi in ſua diœceſi, iuxta gloſſam quam inibi commendant Bonifac. & reliqui *in Clementina 1. verb. proprij, de reb. Eccleſ. non alienand.* 1.

Dico ſecundò, Abbates exemptos, qui habent populum, teneri intereſſe Synodo Epiſcopi ratione populi non exempti, quod idem habet locum in aliis Prælatis exemptis: ſecus ſi non habent populum, *cap. Abbates 18. quæſt. 2. cap. quod ſuper his, de maior. & obed.* Eraſm. à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos part. 1. quæſt. 21. num. 2.* ſecus ſi non habent populum non exemptum, *cap. ex ore*, vbi Abbas, *de priuilegiis.* Ex Concilio tamen Tridentino, qui aliàs ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad Synodum accedere tenentur, *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 2.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap. 43. §. 2. num. 1.* Cochier *ſupra p. 4. quæſt. 19.* & Stephanus Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Concilium prouincial. verſ. tertiò quæro, quo ad hoc autem, ex cap. ex ore 17. de priuilegiis*, & *ibi* Barboſa *numer.* 5. 2.

Dico tertiò Abbates exemptos, qui intereſſe debent Synodo, vti debere Abbatiali amictu, Speculator *de priuilegiis, part. 4. num. 6.* Boërius *de authoritate magni Concilij, part. 1. num. 13.* Nam de iure omnes tenentur venire ad Synodum, qui animarum curam habent, *cap. quod ſuper his*, iuncta gloſſa, *de maior. & obedient.* quicumque illi ſint, Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ. part. 1. cap. 9.* 3.

cap.9. num.13. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.48. §.1. num.1.*

4. Dico quartò Priores, ſicuti & Abbates, maiores, & Conuentuales, qui ratione Parochiæ ſubſunt Epiſcopo, teneri venire ad Synodum Epiſcopi, & ab eo viſitari, & corrigi, Federic. de Sen. *conſ.* 88. *Reuerende Pater, in prima reſponſ. Lapi.* quia diſpoſitum in Abbatibus, videtur diſpoſitum in prioribus, *cap. final. de regularibus, & cap. in ſingulis, de ſtatu Monachorum.*

5. Sed quid de iuramento præſtito per Abbates exemptos Romano Pontifici de non alienando aliquid inconſulto Romano Pontifice? Dico quintò illud iuramentum operari, quòd nullo modo poſſunt Abbates alienare quidquam etiam ex cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis, Tuſch. *verb. Abbas, concluſione* 10. *num.* 2. Iuuat omnem alienandi modum etiam in caſu licito, & ſeruatis iuris ſolennitatibus inconſulto Romano Pontifice hodie regulariter prohiberi, *per Extrauag. Ambitioſa, de reb. Eccleſ. non alienan.* exceptis tribus caſibus in eadem Extrauagante expreſſis. Hoc tamen iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia non continet ſolita alienari, *cap. ex parte, de feudis*, Gutier. *de iuramento confirmatorio, p.1. cap.52. num.4.* Nauarr. *in tract. de alienat. rerum Eccleſ. num.* 11. Caldas Pereria *de renunciat. emphyt. q.* 11. *num.*70.

Dico quintò prædictos Abbates non ſolùm ſtante iuramento non poſſe alienare, ſed neque compromittere, Roman. *conſ.*369. *circa primum, num.* 18. *verſ. tria autem*, Anton. Cucch. *ſupra tit. de Abbate, num.*60. Similiter alienare prohibitus non poteſt permutare, Tiraquel. *de retract. lignagier, §. 1. gloſſ.* 14. *num.* 30. Caldas Pereria *de emptione, cap.* 8. *num.* 26. *&* 27. & Gonzalez *ad regul.* 8. *gloſſ.* 5. §. 10. *num.* 35. *cum ſequent.* ergo nec compromittere, Blanc. *de compromiſ. part.* 4. *num.* 28.

6. Dico ſextò Abbates exemptos non poſſe renunciare priuilegio conceſſo, quòd ſint immediatè ſubiecti Sedi Apoſtolicæ, etiam ſi vellent, Roman. *dict. conſ.*369. *n.*18. ſicut Regulares exempti nequeunt abſque ipſius Papæ licentia renunciare priuilegio exemptionis, Fr. Emanuel *quaſt. regular. tom.* 2. *quaſt.* 63. *art.* 10. poſt Abbatem *cap. cum tempore, de arbitris, verb. ſine licentia, & in cap. graue, num.* 3. *de officio Ordinarij, & in cap.* 1. *num.* 19. *de re iudic.* Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 4. *num.* 1. Gail. *lib.* 1. *obſeruat.* 40. Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos, part.* 2. *q.*7. *num.*2. *&* 3. *& part.* 3. *quaſt.* 34. Quare renunciatio exemptionis ſine Pontificis licentia non tenet, quia cùm exempti à poteſtate ordinaria ſolo Romano Pontifici ſubiiciantur, tale priuilegium continet fauorem ſuperioris, ne ſuus ſubditus iudicetur ab alio.

7. Dico ſeptimò Abbatem poſſe agere, & conſtituere procuratorem ad agendum nomine Monaſterij, ſine conſenſu Capituli: nequit tamen ardua negotia ſolus tractare ſine conſenſu illius, Roman. *conſ.*369. *num.*21. *verſ. tertia eſt ratio.* Nec etiam poteſt Abbas abſque conſenſu Conuentus fideiubere, nec fideiubendi facultatem concedere, Sanchez *in præcepta Decalogi, p.2. lib.6. cap.* 14. *num.*39. & citat Syluest. *verb. fideiuſſor. q.*4. & Angel. *eodem verbo, num.*7. Armil. *num.*4. & Leſſ. *de iuſtitia, lib.*2. *cap.*28. *dub.*2. *num.*20.

8. Dico octauò Abbates exemptos, ſi habent alia membra non exempta, teneri quo ad illa ſubeſſe Epiſcopo, & obſeruare illius ſtatuta, & venire ad Synodum; ſicut alij non exempti eunt, Federicus de Senis *conſ.*182. *Statuta Epiſcopi, in principio, verſ. item Abbas exemptus*, per textum cum gloſſa *in cap. de priuilegiis, lib.* 6. non tamen poterit ſolus ſine conſenſu Conuentus ſubiicere Monaſterium exemptum cuiquam, à quo erat exemptum. Innocentius *in cap. cum dilectus filius, vltra medium, in verb. repromiſit, de religioſis domibus.*

Dico nonò Abbates qui ſunt ordinarij, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, regulariter poſſe omnia, quæ Epiſcopi poſſunt in ſua Diœceſi, circa illa quæ ſunt iuriſdictionis, gloſſ. *in Clement.* 1. *verb. proprij, de rebus Eccleſiæ non alienandis*, Nauar. *conſ.*5. *de ſponſalibus, num.*4. Barboſ. *alleg.*32. *num.*31. 9.

Dico decimò Abbates quantumcunque exemptos non poſſe exigere ſubſidium charitatiuum ab Eccleſiis ſæcularibus, aut regularibus Monaſteriis ſibi non pleno iure ſubiectis, Bellencinus *tract. de ſubſidio charitatiuo, q.* 5. & addit ex Calderin. *conſ. de cenſibus*, Præpoſitum ſeu præfectum totius ordinis regularis ſubſidium poſſe exigere ab omnibus monaſteriis Ordinis ſui pro ſumptibus neceſſariis ad gubernationem ordinis ſi aliunde non habeat bona, quæ ad hæc onera ſubleuanda ſufficiant. 10.

Dico vndecimò Abbates non exemptos quibus ex priuilegio, vel ex legitima conſuetudine competebat olim cognoſcere de clericis ſuæ diœceſis, vel cumulatiuè cum ordinario, vel priuatiuè, etiam hodie eadem vti poſſe iuriſdictione, quia Concilium Trident. *ſeſſ.*24. *de reformat. c.*20. non obſtat cùm loquatur de iuriſdictione ordinaria, & iuriſdictiones Abbatum iuſto iure, & titulo quæſitæ etiam cenſentur ordinariæ, Sayr. *in floribus deciſ. ſub titulo de foro competenti, deciſ.*2. Nauarr. *conſ.*2. *eodem titulo, in antiquis, & conſ.*9. *ſub tit. de priuilegiis, in nouis.* 11.

Dico duodecimò Abbates, qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & nulli Epiſcopo ſubſunt in ſuis diœceſibus, poſſe facultatem diſponendi concedere nouitiis de ſuis bonis temporalibus, Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 68. idémque probatur ex traditis ab eodem Sanchez *lib.* 2. *cap.*11. *num.*5. *verſ. at mihi probabilius, & lib.*4. *cap.*38. *n.*19. *verſ. obſtaud Abbates.*

Dico decimotertiò, ſecus dicendum de aliis Prælatis regularibus in monaſteriis exemptis, & ſibi ſubiectis, non poſſe ſcilicet, facultatem diſponendi de ſuis bonis concedere nouitiis, ita Fr. Emanuel *de regularibus, tom.*2. *q.*47. *art.*14. Sanchez *d. lib.*7. *cap.*5. *num.*74. vbi *num.*75. cum fratre Emanuele *tom.*2. *ſumma, cap.*7. *num.*1. & Vega *tom.* 2. *ſumma, cap.* 50. *caſu* 3. addit in aliquibus Religionibus non eſſe in vſu petere hanc facultatem ab Epiſcopo, & ideo in illis non eſſe neceſſarium, quod procedit ſi illa conſuetudo eſt legitimè præſcripta; aliàs nihil valet, & ſemper tutiſſimum erit petere licentiam ab Epiſcopo, vel ab eius Vicario, ne renunciationes ſimiles irritentur per Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 25. *de regularibus cap.*16.

Sed quid dicendum de Abbatibus Eccleſiarum nulli Epiſcopo ſubiectarum circa ipſum ſacramentum Ordinis? Dico decimoquartò non eſſe integrum illis promouere perſonas ſæculares habentes

habentes litteras dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum, Miranda *in manuali Prælatorum, tomo* 1. *q.*38.*art.*9. & deciſum fuiſſe in ſacra Rota Romana, tradit Seraphin. *deciſ.*985. *p.*1. & Concil. Trident. *ſeſſ.*23.*cap.*10. oſtendere videtur, incipit Abbatibus: vbi aduertendum eſt, tria requiri, vt Abbates ordines conferant, primum quòd ſint Presbyteri, ſecundum quòd ſint benedicti, tertium quòd propriis Monachis conferant, ita Franciſc. Marq. *Delphin. deciſ.*1082.*num.*2. *lib.*1. & deciſum refert praxis noua Epiſcopalis *part.*1.*cap.*1. *num.*6. *pag.* 26. Fuſc. *de viſitatione, lib.* 2. *cap.* 15. *num.*93. Campanil. *in diuerſ. iuris, rub.* 6. *cap.* 2. *num.*6. *&* 9.

Quare non placet ſententia illorum, qui aſſerunt deciſum fuiſſe, poſſe Prælatos regulares habentes ius deferendi baculum, & mitram, eoſdem minores Ordines conferre aliis regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum ſuperiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint, cùm apertè repugnet Concil. Trident. *d. cap.* 10. per hæc verba: *Abbatibus, ac aliis quibuſcunque quantumuis exemptis, non liceat in poſterum cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores ordines conferre*, Illuſtriſſimus Primas *diſt.* 95 *cap. peruenit, num.* 6. Sorbus tamen *in compendio priuileg. ord. minor. verb. ordines ſacri, fol.* 458. *verſ. notandum ex ſacra Congregatione*, ait poſſe Abbates regulares conferre tonſuram, & ordines Minores ſæcularibus Epiſcopo ſubiectis, ſi ipſius Epiſcopi conſenſus accedat, & ab eo litteras dimiſſorias impetrauerit non generales, ſed ſpeciales. Idem aliis Regularibus afferentibus ſpeciales ſuperiorum dimiſſorias, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci in quo ordines huiuſmodi cupiunt ſuſcipere per Abbates. Sed Seraphin. *deciſ.* 985. *part.* 1. voto Rotæ ait hoc non licere Abbatibus, quod ſequitur Campanil. *ſuprà.*

Certi tamen iuris eſt Abbates ſubditis ſuis laicis non poſſe tonſuram, aut minores ordines conferre, aut litteras dimiſſorias concedere; quin imò ab officio, & beneficio per annum ipſo iure ſunt ſuſpenſi, vt habetur in Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 23. *dict. cap.* 10. Suis verò Regularibus tam in Eccleſia propria, quàm in Eccleſiis aliorum exemptorum inuitati poſſunt ordines Minores conferre, neque incurrunt hanc pœnam etiam non requiſito ordinario. ita Maiol. *lib.*3. *de irregul. cap.*23. *num.*12. Sayr. *de cenſuris, lib.*4. *cap.* 13. *num.* 5. vbi addit non poſſe Abbates nouitiis ſuis intra annum probationis primam Tonſuram, aut Ordines conferre, quia durante anno quo ad Ordines conferendo nouitiis, Henriquez *lib.* 13. *de excommun. cap.*28. §. 2. non tamen ſunt ſuſpenſi, contra Maiolum *lib.* 4. *cap.* 2. *num.*11. *in fine.* Nouitij autem ſic ordinati, ſi recedant, non gaudent priuilegio tonſuræ, vt vult Henriquez *ſuprà.*

Dico decimoquintò Abbates, de quibus loquimur, poſſe in interſtitiis cum prædictis ſuis Monachis diſpenſare, ac eiſdem pro minoribus ſuſcipiendis ab alienis Epiſcopis dimiſſorias concedere, qui Abbates iure ordinario poſſent illis conferre ordines ipſos minores, ex reſolutis per Sorbum *in compendio priuilegiorum mendicantium, verb. Ordines ſacri, verſic. quando verò Abbates*, his verbis: *Quando vero Abbates ſuos Regulares ſubditos de ordinibus minoribus per ſe ordinauerint iuxta conceſſam ſibi facultatem à Concilio Tridentino, ſeſſ.* 23. *cap.* 10. *poterunt vtique ſine dubio in interſtitiis diſpenſare*, ſequitur Miranda *in manu. Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 7. *concluſ.* 3. Neque tunc examinandos eſſe ab Epiſcopis, ſed ab Abbatibus, non obſtante Concilio Tridentino vult Nauarr. *conſil.* 13. *numer.* 1. *de priuilegiis in* 1. *edit.* incipit *Abbas cuiuſdam.*

Quo ad Sacramentum matrimonij dico decimoſextò poſſe Abbates Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ intereſſe matrimonio, & aliis facultatem aſſiſtendi concedere: ratio, quia ſunt ordinarij, habéntque iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, Couarr. *in cap. Ioannes, de teſtamentis, numer.* 1. Petrus de Ledeſma *de matrimonio, quæſt.*40. *artic.* 5. *punct.* 3. *paulo ante dubium* 4. *fol.* 192. *concluſ.* 3. Henriquez *lib.* 11. *de matrimon. cap.* 3. *num.* 4. Nec poteſt Epiſcopus coniungere matrimonio horum Abbatum, vel aliorum ſubditos habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Eccleſiis nulli Epiſcopo ſubiectis, Sanchez *de matrimonio, lib.*3. *diſp.*26. *num.* 6. *verſ. quarta concluſio.*

Dico decimoſeptimò Abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, qui nulli diœceſano ſubditi ſunt, poſſe diſpenſare in denunciationibus, vel in aliqua illarum ante, & poſt matrimonij conſummationem. Quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.*1. *de matrimon.* reliquit hoc Ordinario, & Abbates hos eſſe Ordinaros tradit Nauarr. *lib.* 4. *conſil. in* 1. *edit. tit. de ſponſalibus, conſ.* 5. *in edit. tit. de clandeſt. deſponſat. conſil.* 2. Henriquez *lib.*11. *de matrimon. cap.*5. *num.*5. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 7. *num.* 4. vbi *num.* 5. addit hos Abbates, qui poſſunt diſpenſare in denunciationibus, poſſe ſimiliter ex cauſa tempus denunciationum protelare, vel breuiare, Segura *directorio iudicum* 2. *part. cap.* 16. *num.* 3. eo quia qui poſſunt quod plus eſt, poterunt quod minus eſt: ideo poterunt diſpenſare ne denunciationes fiant diebus feſtiuis, ſed ferialibus. Quia hoc minus eſt, quàm remittere, Bartholom. à Ledeſma *de matrimon. dub.* 21. *fol.* 1338. quamuis Segura id neget *d. cap.* 16. *num.* 17. Poſſe tamen hos Abbates nulli diœceſano ſubditos huiuſmodi denunciationes remittere, non eſt dubium, cùm veniat appellatione ordinarij, vt vltra præcitatos volunt Fr. Emanuel *in ſumma part.* 1. *cap.* 217. *num.* 4. *in* 2. *edit.* Sahagun *ad tit. de ſponſalib. num.* 53. Flores de Mena *variar. reſolut. lib.* 3. *quæſt.* 24. *num.* 26. Sayr. *deciſ.* 9. *de ſponſalibus*, Franciſc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib.* 2. *differ.* 11. *numer.* 60. qui idem extendunt non ſolùm ad Abbates titulares, ſed ad Commendatarios, vt etiam hi poſſint ex cauſa remittere denunciationes, ſequitur Stephanus Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 83. *num.* 15. eò quòd quidquid poteſt titularis ratione dignitatis, poteſt Commendatarius illius, Panor. *in cap. querelam, de electione.*

His tamen obſtant Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 9. *num.* 55. & Armendariz *in additio. ad recopilat. legum Nauarræ, lib.* 4. *titul.* 15. *l.* 1. *de matrimonio in declarat. numer.* 22. dicentes non poſſe Abbates, & Commendatarios in eorum Abbatiis habentes iura Epiſcopalia dictas denunciationes remittere ſine ſpeciali conceſſione Apoſtolica, ſed hoc non placet, quia decretum Concilij ſuprà de Ordinariis loquitur indiſſinitè, &

& regula indiffinita æquipollet vniuerſali, gloſſa communiter recepta *in cap. vt circa, de electione*, Abbas autem Commendatarius ordinarius dicitur, gloſſ. & textus *in cap. Ordinary in 6.* textus item *in cap. cum ab Eccleſiarum, de officio Ordinarij*, ideo poterit hoc concedere, Gonzalez *ad regulam octauam, gloſſ.* 5. §. 8. *num.* 28. poſt alios, vbi decidit poſſe remittere Commendatarium denunciationes requiſitas ad matrimonium, quæ fieri deberent in ſuo territorio, iuxta Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reformat.* poſt alios.

Dico decimooctauò Abbates in Eccleſiis ſibi ſubiectis, eo quia ſunt Ordinarij, poſſunt eſſe iudices in cauſis ipſarum Eccleſiarum, Angel. Aretin. *conſ.* 99. videndum cenſeo in principio, & in alienatione bonorum Eccleſiæ ſubiectæ Abbati requiri conſenſum ipſius Abbatis, Angel. Aret. *d. conſ.* 99. *in principio.*

Dico decimononò Abbates iuriſdictionem Epiſcopalem exercentes in populum ab omni Epiſcopi iuriſdictione exemptum, poſſe dare licentiam audiendi confeſſiones, neque Epiſcopum poſſe confeſſores exponere pro illis, vt bene docet Syluest. *confeſſor.* 2. *q.* 7. Sanchez *de matrimonio lib.* 3. *diſp.* 28. *num.* 6. *ad finem, & diſp.* 29. *ex num.* 14. Barboſ. *in remiſſ. ad Concil. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 15. *num.* 8. *fol.* 74. *& alleg.* 25. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, num.* 5. poſt Henriquez *in ſumma lib* 6. *cap.* 6. §. 1. Soarez *tom.* 4. *diſp.* 28. *ſect.* 5. *in principio*, Reginaldus *in praxi for. lib.* 1. *n.* 180. & optimè Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 73. *cum ſequentibus, & num.* 76. idem dicit de Abbatibus exercentibus Epiſcopalem iuriſdictionem, & in ea exemptis ab Epiſcopis, & allegat Soarium *dict. ſect.* 5. *num.* 3. idem Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 2. *num.* 12.

Sed quid dicendum de Abbatibus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem circa eos caſus, quos Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* concedit Epiſcopis?

Dico vigeſimò eſſe valdè probabile non poſſe hos Abbates diſpenſare cum ſubditis in his caſibus, ita Cened. *collectan.* 4. *ad Decretales, numer.* 3. & Soarez *de cenſuris, diſp.* 41. *ſect.* 2. *numer.* 7. Ex ea ratione, quia Concilium 16. exorbitat à iure communi, & ideo reſtringi debet tanquam odioſum, nec concedi aliis ab Epiſcopo. Dicendum tamen eſt prædictos Abbates poſſe diſpenſare: quam partem, vti probabiliorem, tenent Henriquez *lib.* 14. *de irregularitate, cap.* 18. *numer.* 2. *in commento littera P. & lib.* 6. *de pœnitent. cap.* 16. *numer.* 1. Manuel 2. *tom. ſumma, cap.* 10. *numer.* 6. *concluſ.* 6. *& tom.* 1. *regular. q.* 61. *artic.* 9. ex ea ratione, quia decretum Tridentini tanquam fauorabile debet ampliari, vt vult Henriquez *lib.* 10. *de Sacramento Ordinis, cap.* 20. *numer.* 2. tum quia facultas delegata ad diſpenſandum, quamuis iure communi non competat, eſt fauorabilis, & latè interpretanda: tum denique, quia Abbates, de quibus loquimur, in ſua diœceſi plenam Epiſcoporum iuriſdictionem habent, & ab Epiſcopis ſola conſecratione differunt, & Confeſſarios pro ſuis diœceſibus approbant: ergo in noſtro caſu poſſunt ſicut & Epiſcopi in omnibus diſpenſare, Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſput.* 2. *num.* 12. vbi *num.* 13. id extendit ad ſuperiores etiam locales, ſeu conuentuales Religionum exemptarum, erga religioſos eos ſubditos ex conceſſione Pij Quinti relata à Fratre Emanuele *tom.* 1. *regularium q.* 61. *artic.* 9. quia in ſubditos ſuos regulares funguntur iuriſdictione quaſi Epiſcopali.

Dico vigeſimoprimò Abbates non ſolùm eſſe competentes iudices in iis, quæ ſunt de foro iudiciali, *cap. illis, in fin.* 6. *q.* 6. ſed etiam in iis, quæ ſunt de foro pœnitentiali, *Clement. prima §. ſanè, de ſtat. regul.* ideo poſſunt abſoluere in omnibus cùm ſint confeſſores ſuorum Monachorum, dummodo non ſint caſus Abbatibus ſpecialiter excepti, de quibus infrà.

De reliquis, quæ competunt Abbatibus tam de iure, quàm ex conſuetudine, vel priuilegio.

§. III.

EPITOME.

1. *Abbates ſubiecti ſunt Epiſcopo quo ad legem iuriſdictionis.*
2. *Abbas an Epiſcopus punire debeat monachum ob delictum?*
3. *Epiſcopus an poſſit punire monachum abſente Abbate?*
4. *Abbas an poſſit procedere ſine figura iudicij contra monachum, & vna via electa poſſit eam mutare?*
5. *Abbas poteſt detrudere in carcerem monachum.*
6. *Abbas pro delicto eſt acrius puniendus, quàm monachus.*
7. *Abbas non poteſt reuocare curam conceſſam monacho per Epiſcopum.*
8. *Abbas ſi concedat monacho prioratum ad vitam, an poſſit reuocare?*
9. *Abbas promouens monachum ad prioratum facta promiſſione de non reuocando an poſſit reuocare?*
10. *Abbas etiam priuatus inter monachos quem locum debeat habere?*
11. *Canonicus factus Epiſcopus titularis, ſeu annularis, quem locum debeat habere in choro?*
12. *Epiſcopus quando eſt in choro, vt Canonicus, quem locum tenere debet?*
13. *Abbas exemptus quando deliquit in membris non exemptis, an poſſit puniri per Epiſcopum?*
14. *Abbas factus Epiſcopus ſi propter delictum priuatur Epiſcopatu, an recuperet Abbatiam?*
15. *Abbas non poteſt diſpenſare cum monacho, vt perpetuo ſtet extra clauſtrum.*
16. *Abbas non poteſt concedere facultatem monacho transeundi ad aliam Religionem, niſi primum habeat monaſterium paratum ad illum recipiendum?*
17. *Abbas non tenetur de delicto Monachi, niſi quatenus ad eum peruenit, & an teneatur de contractu?*
18. *Abbas poteſt repudiare, vel acceptare legatum factum monacho ex inuito: & quid de hereditate?*
19. *Abbates an poſſint eſſe patrini, & compatres?*
20. *Abbates ex priuilegio, vel ex conſuetudine poſſunt benedicere, vel conſecrare veſtes, Calices, Cruces, & alia neceſſaria Eccleſiæ, & cultui diuino, & quibus Abbatibus hæc poteſtas concedatur?*
21. *Benedictiones, quæ vnctionem Chriſmatis requirunt, an poſſint ab Abbatibus conferri?*

Digitized by Google

22. *Abbas electus, & confirmatus, eſto non ſit Sacerdos, poteſt Monachos ſuos excommunicare?*
23. *Abbas ſine conſenſu Conuentus nequit licentiam concedere exeundi ad ſtudia.*
24. *Abbas ſi pergat ad ſcholas ſine licentia ſuperioris, non incidit in excommunicationem.*
25. *In quibus caſibus Abbas poſſit benedictionem populo impertiri?*
26. *Abbas ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ de conſenſu ordinarij poteſt conferre Sacramentum confirmationis.*
27. *Abbas habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſt exequi defunctorum voluntates.*

1. PRIMÒ quæri poteſt pro ſolutione huius dubij, quænam competant Epiſcopo in Abbates? Reſpondetur ſubiici Epiſcopo quoad legem iuriſdictionis, quamuis quoad legem diœceſanam illi parere non teneantur, nec vbi exempti ſunt, *cap. Abbates, cap. monaſteria* 18 *quæſt.* 2. gloſſ. *in ſumma* 10. *q.* 1. *cap. viſis*, vbi gloſſ. 16. *q.* 2. Antonius Cucch. *lib.* 3. *de Abbate, num.* 23. Nam de iure, quæ ſunt iuriſdictionis obligant etiam Monaſteria, non tamen illa, quæ ſunt legis diœceſanæ: & ea quæ ex lege diœceſana numerata non ſunt in Canonibus, pertinent ad legem iuriſdictionis, à qua non omnes Abbates eximuntur, niſi exempti. Nam quamuis hodie ferè omnia Monaſteria ſint ſubtracta Epiſcoporum iuriſdictioni per propria, priuatáque ſingularum Religionum priuilegia: nihilominus multa recipiunt hodie ab Epiſcopo, puta Chriſma, oleum, conſecrationes Altarium, ordinationes, & ordinem pſallendi, nec poſſunt fundare Monaſteria, nec aliò transferre etiam vtilitatis causâ ſine conſenſu Epiſcopi; eſto habeant immunitatis priuilegium, gloſſ. & ſcribentes *in cap. dilectus, & in cap. conquerente, de officio Ordinarij*, & Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3 & *ibi* Barboſa *num.* 5.

Secundò quæres, quæ ſit lex diœceſana, & quæ lex iuriſdictionis, cuius meminit *gloſſa* 2. *in d. cap. dilectus*, aſſerens in illis conſiſtere totum ius, & poteſtatem Epiſcoporum? Reſpondetur legem diœceſanam eſſe ad quam pertinet perceptio cathedratici, pars oblationum, charitatiuum ſubſidium, ac denique cætera omnia à quibus monaſteria ſunt exempta iure communi, legem autem iuriſdictionis eſſe quæ complectitur obedientiam, ſubiectionem, reuerentiam, iuriſdictionem, cauſarum audientiam, correctionem, reformationem, Sacramentorum collationem, ac reliqua omnia, in quibus monaſteria diœceſana iure communi ſubiiciuntur, Azor *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 32. *quæſt.* 1. dicens lege iuriſdictionis teneri monaſteria, alioqui non exempta, & in Epiſcopi ditione conſtituta, & alij apud Barboſam *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 15. qui duo melius, quæ ad vtranque legem pertinent, exponunt, atque ita Monaſteria ſunt exempta à lege diœceſana, non verò à lege iuriſdictionis, Barboſ. *in cap. cùm dilectus, citato num.* 4.

2. Tertiò quæri poteſt, quinam debeat punire Monachum delinquentem, Abbas ne, an Epiſcopus? Reſpondetur Abbatem debere inquirere contra Monachos ſuper delictis per eos commiſſis, & eos punire, cùm habeat ordinariam iuriſdictionem, Calderin. *conſ.* 405. *in principio, alias* 20. quod procedit, vt ad hoc non egeat ſui Monaſterij conſilio, vt ait Panor. *in c. reprehenſibilis, num.* 11. & Franch. *num.* 12. *de appellat.* Azor *p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 20. *q.* 13. & Sigiſm. Scacc. *de appellationibus q.* 17. *limit.* 26. *n.* 10. *in principio.* Quod extenditur ſiue Monachus delinquat in Monaſterio, ſiue extra illud, quoniam iuriſdictio Abbatis in ſuos Monachos non ſe habet per modum territorij, proinde vbique eam poteſt exercere, & in hoc maiorem habet iuriſdictionem, quàm Epiſcopus in clericos, qui non excommunicat illos, nec capit extra ſuam diœceſim, Ægidius *conſ.* 5 *num.* 20. *& ſequent. & num.* 17. vbi addit Monachum fictione iuris ſemper eſſe in clauſtro.

Sunt tamen aliqui caſus in quibus Monachus Monaſterij exempti poteſt puniri per Ordinarium. Primus, quando Regularis extra Monaſterium degit etiam prætextu priuilegij ſui ordinis, ſi delinquat ab Ordinario loci tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegato ſecundùm canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valet. Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 3. quod habet locum in Equitibus ſancti Ioannis Hieroſolymitani, Nauarr. *de Regularibus conſ.* 21. *in antiquis, & conſ.* 12. *in nouis*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 3. *collect.* 503. *verſ. Amplia* 1. Azor *p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 4. *q.* 3. & conſtat ex declaratione ſacræ Congregationis per hæc verba: *Regularis manens extra clauſtrum de licentia Superioris, etiam in domo deputata ad erectionem Monaſterij, niſi in dicta domo ſit regularis obſeruantia, vt ſaltem viuat ſub ſuperiore conuentualiter, ſi deliquerit, poteſt puniri ab Ordinario*, vt refert praxis noua Epiſcop. *p.* 2. *cap.* 3. *numer.* 42. & Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici, rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 22. *in fine.*

Contrà verò ſi Regularis de ſuperiorum licentia viuat in aliqua domuncula ſui Monaſterij pro Religionis ſeruitio, & ibi delinquat, à ſuo Superiore puniri debet, quia eſt ſub regulari obſeruantia ſecundùm formam Concilij *ſeſſ.* 25. *de regularibus, cap.* 14. eo quòd loca illa gaudent priuilegiis ſuorum Monaſteriorum vti membra ab illis dependentia, *cap. recolentes*, §. *cæterùm, de ſtatu Monachorum*, vbi dicitur Eccleſiam, vel Monaſterium, quando vnitur alteri, aſſumere naturam, priuilegia, & conſuetudines alterius, cui vnitur, Gregorius Lopez *l.* 7. *verb. de termino, in principio, tit.* 20. *part.* 5.

Secundus caſus. Si Regularis intra clauſtra Monaſterij viuat, & extra Monaſterium notoriè ita peccet, vt populo ſit ſcandalo ab Epiſcopo præfixo tempore, vt à ſuo Superiore puniatur ſeuerè, ſi Superior de punitione certiorem non fecerit Epiſcopum, delinquens ab Epiſcopo puniri poteſt, & Superior, qui inſtanti Epiſcopo non obediuit, à ſuo Superiore priuetur officio, vt habetur *in Concil. Trident. d. ſeſſ.* 25. *cap.* 14. Nauar. *comment.* 2. *de Regularibus, num.* 63. Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, fol.* 85. *num.* 59. *& fol.* 86. *num.* 71. & extat Bulla Clementis VIII. contra ſuperiores ſuos ſubditos non punientes, iuxta formam illius decreti, cuius meminit Quaranta *in Bullario, verb. exemptio, fol.* 243. incipit, *Suſcepti muneris ratio poſtulat*, Romæ publicata die 18. Martij 1596. vbi reſoluit Regularem in caſu illius decreti deprehenſum in delicto poſſe deduci ad carcerem Epiſcopi, & ſumpta informatione ſuper crimine, remittique cum copia proceſſus ad ſuum Superiorem puniendum intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſub pœna priuationis ipſo facto dignitatum, & officiorum, & inhabilitatis ad illa, & alia

impoſterum

Digitized by Google

in poſterum obtinenda, ac vlterius priuationis actiuæ, & paſſiuæ vocis, ad quas à nemine præterquam à nobis, & à Romano Pontifice pro tempore exiſtente reſtitui poſſit. Quòd ſi Superior Regularis hoc facere prætermiſerit, per præſentes ſimiliter ſtatuimus, vt Ordinarius loci, ad quem Regularis delinquens tranſmiſſus fuerit, ſuper præmiſſis ab Ordinario loci, in quo deliquit, ſimiliter requiſitus, vel aliàs de illius delicto informatus, vt præfertur, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus prædictum Concilij Decretum omnino exequi, & in Regularem delinquentem ſeuerè animaduertere poſſit, & debeat. hæc ibi. Quare vt Epiſcopus procedat contra Regularem, requiritur quòd delictum ſit extra clauſtrum, & quòd ſit notorium, inſuper ſcandaloſum. Denique, quo Epiſcopus inſtet, vt à ſuperiore puniatur, & ille neglexerit.

Tertius caſus. Ordinarius tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus poteſt compellere Regulares debitores extra Monaſterium degentes ad ſoluendum debitum in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, etiamſi habeant in partibus certum iudicem datum à Sede Apoſtolica, & in aliis, ſi ipſum iudicem non habuerint, priuilegiis, exemptionibus nequaquam valituris.

Quartus caſus. Regulares ſubduntur Epiſcopis, vt nemo quantumuis priuilegiatus, admittat præſentatos, niſi præuio examine per Epiſcopum facto Concil. Trident. *cap.* 13. *ſeſſ.* 7.

Quintus caſus. Subiiciuntur Ordinario Monaſteria etiam commendata, Prioratus, & Præpoſituræ, in quibus non viget regularis obſeruantia, vt ab illo viſitari poſſint per annos ſingulos, Trident. *cap.* 8. *ſeſſ.* 21.

Probatur, quia olim iure communi conſiderato omnes Monachi erant ſubiecti Epiſcopis, in quorum diœceſibus monaſteria ſita erant, ipſique veluti Generales Monachorum quoſdam à profeſſionibus remouebant, quoſdam admittebant, *cap. quanto, de officio Ordinarij*, per gloſſam *ibi verb. ſi Prælati, cap. Abbates* 18. *quæſt.* 2. Nauarr. *in cap. non dicatis* 12. *quæſt.* 2. *num.* 63. *verſ. addo ſecundò*, Campanil. *in diuerſor. iur. canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 1. atque ita tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Abbates, & Regulares Epiſcopi de iure communi habent fundatam intentionem, prout tradunt Ioannes Andreas, Butrius, Ancharanus, & alij *in d. cap. quanto, de officio Ordinarij*, quamuis per particulares exemptiones, & priuilegia hodie aliud ſeruetur, Gonzalez *ad regul.* 8. *gloſſ.* 23. *num.* 24. poſt alios, cùm habeant Regulares iuriſdictionem pleno iure quaſi Epiſcopalem, iuxta doctrinam gloſſæ *verb. proprij*, *in Clementina* 1. *de rebus Eccleſ. non alien.* Cabed. *diuerſorum iuris argumentorum, lib.* 3. *cap.* 18. *in principio*, Cochier *de iuriſdict. Ordin. in exemptos p.* 1. *q.* 17. *num.* 9. *&* 25. & Sayr. *de cenſur. lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 11. ideo Superiores Monachorum, & Regularium ea omnia exercere poſſunt, quæ Epiſcopi in ſubditos, Sayr. *in floribus deciſ. de priuilegiis deciſ.* 25. Cochier *ſuprà quæſt.* 17. *num.* 25. & Nauarr. *tit. de priuilegiis, conſ.* 23. proinde nequeunt Ordinarij procedere contra Regulares niſi in caſibus certis.

3. Sed quid dicendum quando Abbas eſt abſens, nunquid poterit Epiſcopus punire Monachum delinquentem? Ægidius *conſ.* 5. *num.* 7. *& ſequent. verſ. concludo*, quod eſt Vrbani Quinti, affirmat quando Abbas eſt abſens, & remotus à loco, vel mortuus. Ratio, quia diſtantia viarum inducit forum, ſequitur Anton. Cucch. *tit. de Abbate, num.* 30. Sed meliùs idem Ægidius *d. conſ.* 5. ait puniendum non eſſe ab Epiſcopo, ſed à ſuo Abbate, quia fingitur Monachus eſſe in clauſtro, & vbique ſubeſt Abbati ſuo, Tuſchus *verb. Abbas, concluſ.* 7. *num.* 28.

Quartò quæritur, an Abbas poſſit cognoſcere de crimine contra Monachum, non ſeruata forma iudicij? Reſpondetur in primis contra Regularem non debere fieri inquiſitionem nulla præcedente infamia, vt per Duennas *regula* 298. *limitatione vltima*, nam inquiſitio non præcedente infamia, nulla eſt: quin imò etiam eſt nulla non præcedente fama, quia contra non infamatum, non poteſt inquiri, Clarus *lib.* 5. *§. final. quæſt.* 6. Menoch. *conſ.* 100. *num.* 58. *cum ſequentibus*, Sayr. *in claui, lib.* 12. *cap.* 10. *num.* 19. Hippol. *conſil.* 40. *num.* 7. 48. *num.* 10. 49. *num.* 7. Farinac. *in praxi part.* 1. *q.* 9. *num.* 1. Cabed. *p.* 1. *deciſ.* 78. *num.* 2. 4.

Nec ſufficit fama ſimplex, vt fiat inquiſitio particularis, ſed debet eſſe vehemens, & talis quòd creet ſcandalum, niſi iudex inquirat, Clarus *dict. q.* 6. *verſ. quæro nunc*, Marant. *de ordine iudiciario, part.* 6. *de inquiſit. num.* 19. & Farinac. *part.* 1. *q.* 9. *num.* 5. ſiue iudex procedat ad partis querelam, & accuſationem, ſiue ex officio, ſemper diffamatio debet præcedere, ſeu fama, quæ debet ortum habere à fide dignis, non autem à maleuolis perſonis: hæc autem non ſufficit, vt formetur ex illa inquiſitio, Hippol. *in practic. §. conſtante, num.* 33. *& conſ.* 118. *num.* 5. *& conſ.* 134. *n.* 6. Farinac. *d. q.* 9. *num.* 6. *&* 7. vbi addit non eſſe credendum iudici affirmanti famam præceſſiſſe, niſi aliunde conſtet per teſtes particulariter receptos ſuper eadem fama.

His poſitis, reſpondetur ſecundò, Abbatem poſſe contra Monachum de crimine aliquo accuſatum procedere ſine ſubtili, & anguſta iuris forma, quæ à iure præſcribitur, ſed ſufficere ſeruare leges Religionis ipſius ſuper huiuſmodi negotiis latas, atque ita poteſt procedere Abbas ſine ſtrepitu, & figura iudicij, omiſſis articulis, & citationibus, & aliis ſeruari ſolitis, nec erit locus appellationi, quod etiam caueri ſolet propriis cuiuſque Religionis conſtitutionibus, eo quòd non datur appellatio à correctione legitima, quam facit Abbas, ſeu Prælatus regularis in ſubditum Monachum, niſi modum excedat, ita gloſſa *in cap. ad noſtram* 3. *de appellat.* Hoſt. *ibi, num.* 6. Zabarel. *num. final.* Nauar. *conſ.* 4. *ſub eodem titulo, & conſ. vnico, num.* 6. *de ſentent. & re iud.* Azor *p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæſ.* 8. Sayr. *in claui lib.* 12. *cap.* 17. *à n.* 38. & Sanchez optimè *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *n.* 102. Sed de his in ſpecie infrà cùm actum fuerit de correctione, ac de modo illius inter regulares ſeruando.

An verò electa vna via in iudicio, poſſit ea relicta aliam ingredi? Reſpondetur tertiò non adimi Abbati poteſtatem procedendi deſerto ordine, quem priùs inſtituerat, ſummarium poſtea, minúſque diſpendioſum eligendo veluti meliori conſilio aſſumere; quoniam hæc mutatio iudicij nullum Monacho reo affert incommodum, ſed potiùs commodum: ideo non eſt reiicienda, ita Abbas poſt Ioannem Delign. *in cap. cùm contingat, num.* 27. *de foro competenti.* Anton. Cucch. *d. tit. de Abbate, n.* 34. *&* 35.

Ex dictis ſequitur poſſe corrigi, & detrudi in carcerem Monachum ab Abbate, Tuſch. *verb.* 5.

Abbas, concluſ. 7. per totam; non tamen debet religioſus detineri in carcere, niſi pro crimine graui, Archid. & Ioannes Andreas, & Dominicus *in cap. clericos, de ſent. excommunic. in* 6. Nam fama religioſi ſemper ſeruanda eſt. Quare, vt Monachus, detineatur in carcere, duo copulatiuè requiruntur: primum quòd delictum ſit graue, in quo rei fuga iuſtè teneatur. Secundum, quòd contra reum aliqua ſit probatio, per quam manifeſtetur deliquiſſe, & crimen commiſiſſe. *l.* 2. *C. de cuſtodia reorum.* ibi, *cùm de admiſſo conſtiterit, pœnam carceris ſuſtineat.* Dixi copulatiuè duo requiri: quia, ſi vnum defuerit, locum non habebit. Hæc eſt enim natura conditionum copulatiuarum, vt vna non extante locum non habeat, *l. ſi haredi plures, de conditionibus inſtit.* §. *ſi plures, Inſtit. de haredibus inſtituendis.*

6. Quintò quæritur, an Abbas ſit mitius puniendus, quàm Monachus ſi delinquant? Reſpondetur acriùs Abbatem puniendum; ratio, quia delicta nonnumquam dignitate augentur, vt per Tiraquel. *de nobilit. cap.* 20. *num.* 116. *cum ſequent.* Vnde nobiles grauiùs ſunt puniendi, per textum *in l. omne delictum, §. augetur, ff. de re militari, cap. homo,* vbi gloſſ. 40. *diſt.* Mexi. *in tract. taſſ. pœnis, concluſ.* 6. *num.* 22. Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 16. *à num.* 72. ideò Clerici dicuntur magis peccare, quàm laici, & in eodem genere peccati grauius ſunt puniendi, *cap. cùm quidam, de iureiurando,* vt per Turrecremat. *in d. cap. homo*, Beroius *in cap. quia in omnibus, num.* 49. *de vſuris*, Carol. de Craſſis *de effectibus clericalibus, in præludio num.* 13. & eorum multa mala exemplo proueniunt, ſi delinquant; ſicut bonorum exempla paſtorum ad virtutem alliciunt. Cicero *lib.* 3. *de legibus*, ait ita: *non ſolum*, inquit, *vitia concipiunt ipſi Principes, ſed ea infundunt in ciuitatem: neque obſunt, quòd ſolùm ipſi corrumpuntur, ſed etiam, quòd corrumpunt pluſquam exemplo, quàm peccato nocent.* Confert illud Plinij, *in paneg. Traiani,* ibi: *vita Principis cenſura eſt, ad quam dirigimur, ad quam conuertimur: quia non tam imperio nobis opus eſt, quam exemplo. Et quidquid Principes faciũt,* dicit Quintil. declam. 6. *præcipere videntur.* Quare Abbas peccans tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos perditionis exempla tranſmittit, teſte Gregorio p. 3. ad m. igitur Abbas peccans acriùs puniendus eſt, Innocent. *in cap. dilectus, de ſimonia, in gloſſa ſua in verb. Abbatibus.*

7. Sextò quæritur, an Abbas poſſit reuocare curam conceſſam Monacho ſuo per Epiſcopum? Negat Innoc. *in c.* 1. *de capellis Monachorum*, Baldus *in Margarita, verb. Epiſcopus, verſ.* 13. ex ea ratione, quia eo ipſo, quòd beneficium Regulare curam animarum erga populum habeat, beneficiatiúſque conſenſu, & authoritate Epiſcopi conſtituatur, non eſt ad nutum Abbatis reuocabilis, quia non fuit ab eo ſimpliciter collatus, & illius eſt deſtituere, cuius eſt curam animarum committere, & idoneos miniſtros præficere. Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 19. Similiter beneficia regularia, quæ per electionem factam à Collegio Monachorum conferuntur, nequaquam ad nutum Abbatis reuocantur: ſicut nec reuocari poſſunt beneficia regularia Monachis à Romano Pontifice conceſſa, vel confirmata, *cap. cùm inter, de electione, cap. porrecta, de confirmat. vtil. vel inutil.* quod intelligitur quando Pontifex ex certa ſcientia confirmat, Selua *de beneficiis, part.* 3. *q* 68. *num.* 1. Rebuff. *de pacificis poſſeſſor. num.* 279. Gigas *de penſionibus. q.* 15. *num.* 3. Azor *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 22. *quæſt.* 10. *& part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 7. *quæſt.* 11. quos ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 130.

Dixi *ex certa ſcientia*, quia confirmatio Pontificis, ſi aliter accedat conceſſioni factæ ab Abbate beneficij manualis regularis, aut peculij, adhuc integrum eſt Abbati reuocare ad nutum ſuum, ſicut antea licebat: quoniam per ſimplicem confirmationem non cenſetur Pontifex velle rei naturam variare, nec facere ex beneficio, ſeu peculio ad nutum Prælati reuocabili, rem irreuocabilem: ſecus quando confirmat ex certa ſcientia, ita præcitati poſt Abbatem *in dict. cap. porrecta*, *num.* 4. Dec. *num.* 8. Fr. Eman. *tom.* 1. *regul. q.* 34. *art.* 2. Non enim certa ſcientia præſumitur, vt ait Hippolyt. *ſing.* 57. & ideo in dubio impetranti incumbit onus probandi habuiſſe Pontificem certam ſcientiam, cùm ſit præſumptio contra impetrantem, Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 144. *in fine.*

Ex dictis ſequitur, ſi concedatur Monacho Prioratus ab Abbate ad vitam, adhuc poſſe Prioratum ab illo reuocari, quia nequit ſibi imponere legem, à qua nequeat recedere, Nauarr. *conſ.* 14. *de ſtatu Monachorum, num.* 10. *part.* 1. *lib.* 3. *pag.* 1015. vbi addit, etiamſi Abbas iuret ſeruare ſtatutum à ſe factum, nihilominus reuocationem tenere, eſto incidat in periurium: idem tenuit Panor. conſultus *conſ.* 88. dicens, ſicut ſeruus non poteſt agere aduersùs dominum, ſic nec Monachus contra Prælatum ſuum; quia cenſetur reſpectu illius ſeruus, non habens nolle, nec velle, ſed totus dependet à Superioris arbitrio, quem habet loco Dei, 12. *q.* 1. *cap. nolo, & cap. non dicatis, & cap. ſi religioſus, de electione in* 6. Quare, qui plenè contulit beneficium regulare ſubdito regulari, poteſt illud pro libito ſuæ voluntatis auferre, *cap. porrecta, cap. ad audientiam, de confirmat. vtil. & cap. cùm ad Monaſt.* §. *tales, de ſtatu Monachorum*; nec poteſt Monachus iuuari pacifica poſſeſſione triennali talis beneficij, ne moleſtari poſſit: ideo ad libitum Prælati poſſe reuocari docent Nauarr. etiam *commentario* 4. *de regularibus, num.* 22. *verſ. ex quibus, & num.* 23. *verſ.* 4. *& conſ.* 10. *num.* 12. *ſub tit. de regularibus, in antiquis*, Leſſius *de iuſtitia, lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 12. *num.* 98. Sanchez *dict. lib.* 7. *cap.* 29. *numer.* 111. *& numer.* 115. tradit ſpoliatum regularem huiuſmodi beneficiis ab Abbate ſine iuſta cauſa non poſſe agere de poſſeſſorio contra illum, nec petere, vt ad priſtinam poſſeſſionem reuertatur. 8.

An verò Abbas peccet reuocando ſine iuſta cauſa, contentio eſt, quia etſi non obligetur ciuiliter, quando promiſit Monacho ſe non reuocaturum, obligatur tamen naturaliter ſua promiſſione religioſo, ſicut dominus ſeruo; atque ita, quamuis valida ſit reuocatio, non excuſatur à culpa reuocando abſque iuſta cauſa, ita Nauarr. *d. conſ.* 14. *de ſtatu Monachorum num.* 12. 13. *&* 14. *in nouis, & conſ.* 10 *num.* 12. 13. *&* 14. *in antiquis, tit. de regularibus,* & Manuel *tom.* 3. *regul. q.* 29. *art.* 9. Nihilominus dicendum eſt in hoc caſu per promiſſionem factam Monacho de non reuocando, non obligari naturaliter Abbatem Monacho, quia ea promiſſio tanquam iuri communi contraria, ſtatuenti nihil concedendum religioſo, quod reuocari non poſſit ad nutum ſuperioris, eſt omnino irrita, Ioannes Andreas *in cap. final. num.* 2. *de officio Ordinarij, in fine, & num.* 2. *in principio*, Franc. *ibi num.* 3. 9.

Federicus

Federicus *conſ.*134. *num.*1. *& conſ.*259. *num.*2. Roſel. *in ſumma, verb. Abbas, num.* 10. & *ibi* Angelus *num.* 17. Anton. Cucch. *inſtit. maior. lib.* 3. *num.*112. & Azor *inſtit. moral.* 1. *part. lib.*12. *cap.*9. *quæſ.*8. Non excuſabitur tandem à peccato promiſſio de non reuocando facta contra iuris diſpoſitionem; ſed non eſt peccatum non reuocare poſtea conceſſionem, quia nullo iure iubetur reuocare: proinde, ſi addatur iuramentum promiſſioni, obligat iuramentum quoties impleri poteſt abſque diſpendio ſalutis æternæ, Sanchez *d. cap.*29. *num.*126. aſſerens promiſſionem non reuocandi teſtamentum eſſe irritam tanquam iuri contrariam, quod vult vſque ad mortem, poſſe reuocari: ſi autem promiſſio iuramento firmetur, valere reuocationem dicens, & reuocantem eſſe periurum.

10. Septimò quæritur, an Abbas etiam priuatus teneat primum locum inter Monachos? Affirmat Bertachin. de Firmo *in ſuo Repertorio verb. Abbas, num.*41. quia Abbas eſt de maioribus Eccleſiæ, & Monachi ſunt inferiores, *cap. ſi quis deinceps, in principio, & fine quæſt.*7. per quem text. vult Archid. *in cap.*11. *in verb. dignitates, de præbendis, lib.*6. quòd in odioſis appellatione dignitatis non venit Epiſcopatus, aut Abbatia; quoniam ſunt dignitates primi gradus, & aliæ dignitates ſunt inferiores, Caſſan *in Catalogo* 4. *part. conſiderat.* 31. *verſ. tertiò facit, & verſ. quartò facit, & verſ. octauo, cum ſequenti,* & clariùs *conſid.*34. *verſ. Abbas,* ſi depoſuit dignitatem non culpa ſua.

11. Octauò quæritur, an Canonicus factus Epiſcopus titularis, ſeu annularis, debeat ſedere in ſuperiori loco, & præcedere omnes Canonicos? Reſpondetur debere ſedere in ſuo loco, quia eſt in Capitulo, vt Canonicus, & vt vnus de loco, Abbas *in cap. poſtulaſtis, de conceſſione præbendæ,* vbi ponit exemplum de Epiſcopo exiſtente in Capitulo, vt Canonicus, quia non præcedit Capitulum: debet tamen habere ſecundum locum, ſi fuerit Epiſcopus illius Capituli, & non ſederit tanquam Epiſcopus, quia quando fuerit, vt Epiſcopus illius Capituli, erit in primo loco, quando autem vt Cano-
12. nicus, erit in ſecundo loco poſt illum, qui præſidet gloſſ. *in cap. à collatione, de appellationibus, in fine in* 6. Nam de iure Epiſcopus eſt Canonicus, Panor. *in d. cap. poſtulaſtis,* Caſſan. 4. *parte conſiderat.* 45. vbi *conſiderat.*46. addit Vicarium Epiſcopi quando eſt Canonicus in actu, in quo eſt vt Vicarius, ſedebit in loco maiori, & præcedere Archidiaconum; at verò in choro vt Canonicus ſedebit in ſuo loco, Gemin *in d. cap. à collatione, ad finem, de appellat. in* 6.

13. Nonò quæritur, an Abbas exemptus quando deliquit in membris non exemptis, poſſit puniri per Epiſcopum, & deponi? Reſpondetur affirmatiuè. Quòd ſi non deliquit in locis non exemptis, ſed in loco exempto in non exemptis perſonis, non poteſt puniri per Epiſcopum, Innocentius *in cap. ex ore, in gloſſa, in verb. hoſtem, de priuilegiis,* & Baldus *in Marg. verb. Abbas verſ.*18.

14. Decimò quæritur, an Abbas factus Epiſcopus, ſi propter delictum priuetur Epiſcopatu, recuperet Abbatiam? Negat Bart. *in l. filij § Senator ff. ad municipal.* argumento Abbatis, qui depoſitus eſt ab Abbatia ob culpam ſuam, hic namque ſic depoſitus & priuatus Abbatia, priuatur primo loco illi debito propter Abbatiam; atque ita non habet primum locum in Choro, & in Conuentu, Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, column.* 34. *verſic. fallit quintò,* ſeu declaratur de conſtitutionibus: ſecus ſi depoſuit dignitatem Abbatiatus, tunc quia ſponte depoſuit, habebit primum locum; contra verò non habebit primum locum, ſi deponatur culpa ſua, Caſſaneus *part.*4. *conſiderat.*34. *ad finem.* Cùm ergo in noſtro caſu Abbas priuetur culpa ſua Epiſcopatu propter crimen dignum depoſitione, non recuperabit Abbatiam, quia eo ipſo priuabitur etiam Abbatia, quæ eſt dignitas inferior Epiſcopatu, Bertachin. *verb. Abbas num.* 90. *verſ. Abbas factus Epiſcopus.*

Vndecimò quæritur, an Abbas poſſit diſpen- 15.
ſare cum Monacho vt perpetuò viuat extra clauſtrum? Negant Hoſtienſ. & Doctores *in cap. ex reſcripto, de iure iur. & in cap. inſinuante, qui cleric. vel vou.* Archid. *in cap. quanto, de offic. ordin. in* 6. 18. *quæſt.* 11. Abbates text. & gloſſ. *in Clement. ne in agro in* §. *quia verò, gloſſ. in verb. ad clauſtrum, de ſtat. Monach.*

Alij affirmant ex legitima facultate poſſe hanc licentiam concedi Monacho; nec eſt dubium de Summo Pontifice, quia eſt ſupremus Prælatus, & in eo eſt ſuprema poteſtas. Quinimò de iure communi Prælatum Religionis ex cauſa iuſta poſſe hanc licentiam dare reuocabiliter, docet Nauarrus *comment.* 2. *de Regularibus, num.* 16. *&* 40. *& comment.* 4. *& ſequent.* tum, quia iure communi Prælatus habet poteſtatem ſupra Religioſum, *cap. nullam* 18. *quæſt.*2. Item, quia eodem iure communi poteſt quis profiteri aliquam regulam alicuius Religionis, & manere in domo ſua de licentia Prælati, & ad nutum ipſius, *cap. inſinuante, qui cleri. vel vou.* vbi profeſſio ea conditione facta, vt profeſſus domi maneat, & certam ſuorum bonorum portionem habeat ad vitæ ſubſidium, ex Abbatis voluntate pendentem, valida eſt, vt etiam per Azor *p.*1. *lib.*12. *cap.*9. *quæſt.*4. & Ioann. à Cruce *de ſtatu relig. lib.* 1. *cap.*3. *dub.*2. Quod eſt verum, quoad vſum profitentis pro ſuis neceſſitatibus ex voluntate Prælati: non autem quoad proprietatem, Beja *reſponſorum caſuum conſcientiæ p.*4. *caſu* 17. Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *diſp.* 25. *num.* 21. *& in præcepta Decalogi, lib.*5. *cap.*4. *num.*99. ſecus ſi profiteretur ſub ea conditione, vt ſibi liceret proprium, & bona immobilia liberè poſſidere tanquam propria, etiam inuito Prælato: tunc enim profeſſio erit nulla contra ſubſtantiam voti paupertatis. Non autem quando profitens vſum dumtaxat ſibi reſeruaret de licentia ſuperioris, & ad nutum ipſius reuocabilem, nec conditio tunc profeſſionem irritaret, Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſſ.*12. *num.*12. Fr. Manuel *tom.*3. *regul. quæſt.*17. *art.* 6. Miranda *in manuali Prælator. tom.*1. *q.*28. *art.* 2. Ceual. *commun. contra commun. q.* 85. *num.*2. & Sanchez *d. lib.*5. *cap.*4. *num.*97. Tertiò denique probatur poſſe Prælatum concedere licentiam Monacho ad viuendum extra clauſtrum, quia hæc licentia non eſt diſpenſatio in aliquo voto, ſed tantùm in regula in qua Abbas ex cauſa diſpenſat: ergo poteſt illam licentiam concedere.

Nec obeſt ſi dicas Abbatem non poſſe eximere Monachum à ſua obedientia, quod videtur facere concedendo illi, vt viuat extra clauſtrum, quia reſpondetur non eximi ab obediẽtiam Monachum, quia exitus, & mora in ſæculo non conceditur irreuocabiliter, ſed dependenter à voluntate Superioris: item, quia olim Monachi erant Epiſcopo ſubiecti, & in 4. canone Concilij Chalcedonenſis expreſsè habetur, quòd Monachi intra clauſtrum morentur, & ne exeant ibi: iuxta Chalcedonenſis optimi Concilij tenorem, *Monachis quamuis Reli-*

gioſis ad normam Sancti Benedicti intra clauſtrum morari præcipimus, vicos, caſtella, ciuitates peragrare prohibemus. quod præceptum Alexander II. poſuit *in cap. iuxta 16. quæſt. 1.* & in canone priori eiuſdem Concilij expreſsè additur, niſi fortè iubeantur Monachi propter vrgentes neceſſitates ab ipſius ciuitatis Epiſcopo. Cùm ergo hæc poteſtas circa exemptos tranſlata ſit ad Prælatos, poterunt nunc concedere Monachis ea omnia, quæ Epiſcopi olim eiſdem concedebant: non tamen ſine legitima cauſa. Confert *cap. 2. ne clerici, vel Monachi in 6.* vbi præcipitur, ne Religioſus ſe conferat ad ſtudia, vt ea occaſione moretur extra clauſtrum, niſi de licentia Prælati, & cum conſenſu maioris partis Capituli, quæ conditio ibi ſpecialiter in hoc caſu adhibita eſt. Ergo in aliis caſibus ex vi communi iuris competit Abbati duntaxat, Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 16. n. 9.*

16. Duodecimò quæritur, an Abbas poſſit facere Monacho facultatem tranſeundi ad aliam Religionem? Bertachin. affirmat *verb. Abbas, num. 100. verſ. 4.* vbi primum habuerit monaſterium paratum ad illum recipiendum, per gloſſam *in cap. cùm conceſſa, de electione in 6* ne occaſio vagandi detur Monacho. Nam Prælatus inferior, & Conuentualis Monaſterij poteſt dare licentiam ſubdito ſuo tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem, Monach. *in cap. cùm ſingula, num. 4. de præbendis in 6.* & *ibi* Franc. *§. prohibemus, num. 3.* vbi reprobat ſententiam dicentium exigi etiam conſenſum Conuentus, Rebuff. *in praxi benefic. tit. de tranſlat. Monachor. num. 5.* Fr. Emanuel *tom. 3. regular. quæſt. 52. art. 3.* Miranda *in manuali Prælator. tom. 1. quæſt 31. art. 5. concl. 1.* Non tamen explicant, quis nam debeat eſſe hic Prælatus, immediatus ne, ipſius Conuentus, an ſolus Prouincialis, an Generalis, nihilominus Fr. Emanuel ſentit debere eſſe Prouincialem, aut generalem.

Magis tamen placet Miranda *in manuali Prælatorum tom. 1. q. 31. art. 5. concluſ. 1.* dicens ſufficere Prælatum immediatum ipſius Conuentus, poſſeque licentiam tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem concedere: & ſi ille ſit tranſiturus, eam petiturus eſt à Prouinciali, & hic à Generali, & hic à Romano Pontifice, ita Azor *inſtit. moral. lib. 12. cap. 14. q. 7. 8. & 9.* ratio deſumitur ex *cap. licet, de Regularibus*, per textum ibi, *poſtquam à Prælato ſuo:* ergo ſufficit licentia à Prælato immediato religionis, Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 6. cap. 7. num. 59.* vbi *num. 60.* ſubdit id eſſe verum, eſto monaſterium ſtrictius ſit in alia diœceſi, nec Religio illa ſit exempta, & *num. 62.* addit non eſſe neceſſarium, quòd ad hanc licentiam accedat conſenſus Conuentus.

Idem dicendum eſt, quando Religioſus vult tranſire cum legitima cauſa ad aliam Religionem æqualem: ſatis eſt licentia Prælati conuentualis, de conſilio tamen, & conſenſu ſui Conuentus. Ludouicus Miranda *ſuprà d. q. 31. art. 5.* vbi vult in hoc caſu *art. 6. concluſ. 2.* peccare mortaliter Prælatum, quando tranſitus eſt ad æqualem Religionem, quod videtur durum intercedente legitima cauſa: ſecus ſi fiat tranſitus ſine cauſa legitima, quia tunc ſolùm fieri poteſt de licentia Papæ, Abbas *in cap. non eſt dubium, de Regularibus num 6.* Antonius Cucch. *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. num. 132.* Azor *d. p. 1. lib. 12. cap. 14. q. 9.* & Sanchez *d. cap. 7. num. 42.*

Porrò ad laxiorem Religionem tranſitus nulla legitima cauſa exiſtente licitus eſt intercedente licentia Summi Pontificis, quia ſine cauſa non eſt tutus religioſus in foro conſcientiæ, Nauarrus *conſ. 88. num. 2. de regularibus*, Ludouicus Miranda *d. q. 31. art. 6.* Antonius Ricciul. *in tractatu de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ lib. 8. cap. 4.* nec Papa ſolet concedere licentiam tranſeundi ad laxiorem, niſi ex iuſta, & legitima cauſa, vt refert Antonius Ricciul. *d. numer. 4.* cum derogatione decreti Concilij Trident. *ſeſſ. 25. de regularibus, cap. 19. verſ. nemo*, quæ derogatio requiritur, vt ait Nauarrus *conſ. 62. alias 65. in fine, de regularibus*, & Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 434. num. 20.* quamuis contrà teneat Ricciul. *d. cap. 4. num. 4. verſ. dubitari ſolet.* nec licentia ſine legitima cauſa obtenta excuſabit in foro cōſcientiæ tranſeuntem ad laxiorem Religionem, nec valebit in eo foro, ſed ſolùm in externo, ne moleſtetur ſcilicet tranſiens, cùm votum Religionis ſtrictioris commutetur in quid minus, & ex conſequenti datur eius diſpenſatio, quæ ſine cauſa legitima eſt nullius momenti, vtpote, quæ eſt ex obligationi iuris diuini conſurgente ex voto, vt tradunt Franchus *in cap. cùm ſingula § prohibemus num. 4. de præbendis in 6.* Syluester *verb. Religio 4. quæſt. 2.* Nauarr. *lib. 3. conſilior. in 1. edit. conſ. 56. de regular. num. 2. & in 2. edit. conſ. 88. num. 2. eodem titulo, & comment. 4. de regularibus num. 10.* Manuel *tom. 2. ſummæ cap. 6. num. 8. & tom. 3. regular. quæſt. 52. tit. 10.* Leſſius *lib. 2. de iuſtitia, cap. 41. dub. 13. num. 102.* & Azor *d. 1. part. lib. 12. cap. 14. quæſ. 8. in fine.*

Data tamen cauſa legitima, & iuſta, Prælatus Pontifice inferior poteſt licentiam concedere ad tranſeundum ad laxiorem Religionem, non obſtante Concilio Trident. *ſeſſ. 25. de regularibus cap. 19.* dicente ita, *Nemo regularis cuiuſcunque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem.* Quia Concilium intelligitur nulla exiſtente cauſa, ita Decretum illud intelligit Nauarrus *conſ. 56. de regularibus num. 3.* Azor *d. lib. 12. cap. 15. quæſ. 1.* Leſſius *ſuprà dub. 13. num. 103.* Sanchez *d. cap. 7. num. 68. & ſequentibus.* Quare quamuis ad Pontificem facilis ſit aditus, Prælatus Pontifice inferior exiſtente cauſa iuſta poteſt concedere licentiam illam, vt tenet expreſsè Ludouicus Miranda *ſuprà quæſt. 31. art. 6. concluſ. 3.* & Barthol. à Sancto Fauſto *in theſauro religioſorum lib. 5. quæſt. 345.*

Decimotertiò quæritur, an Abbas teneatur de delicto Monachi, aut de contractu illius? Reſpondetur non teneri de delicto, niſi quatenus ad eum peruenerit, quamquam non mandauit, per *Clement. 1. §. cæterùm*, & *ibi* Cardin. *de priuileg.* & eſt communis opinio, vt ait Albericus *in authent. ingreſſi, num 2. fin. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* Clarus *quæſt. 36. num. 45. § final.* Graffis *deciſ. lib. 2. cap. 127. num. 34.* niſi datum damnum ſit per Monachum habentem peculium, tunc cogitur ipſe, vel Monaſterium illius reficere damnum, quatenus peculium ſufficit, præſertim hoc procedit in Monacho viuente extra Monaſterium de licentia Pontificis, cum facultate conuertendi quæſita in ſui ſuſtentationem, Nauar. *de regul. comment. 2. num 62.* Quod adeò verum eſt, vt Prælatus regularis delinquens non obliget ſuum Monaſterium ex proprio delicto, niſi quatenus ob id peruenerit, *gloſſ. vltim. notabilis in l. ſi quis in tantam, C. vnde vi*, niſi damnum ab Abbate illatum fuerit communicato conſilio Conuentus cum Prælato, vel niſi Abbas habuerit peculium; nam tunc Monaſterium de dolo Prælati tenetur, quatenus eſſet in eius peculio, quod ſi non ſufficiat ſupplebit Monaſterium 17.

propter

propter communicatum conſilium cum Prælato, niſi Conſiliarij habeant peculium. Non enim Monaſterium obligatur ex delicto regularium, niſi quatenus Monaſterium ex eo factum eſt ditius, *cap.dilectum,de regul. iur.in 6.*

Quo ad contractum, reſpondetur teneri Monaſterium ex contractu Monachi, quando tacitè, vel expreſsè Monacho commiſſa fuit aliqua adminiſtratio, neque illius limites excedit: cenſetur enim data facultas faciendi contractus, Molina *de iuſtitia tom.1. diſp.140. col.10. verſ. Item ex contractu*, Leſſius *de iuſtitia cap.41.dub.11. num.90.* Azor *part.1. lib. 12. cap.11. quæſ. 11.* quod extende ad Monachum in ſtudio exiſtentem de licentia ſuperioris; poteſt enim obligari Monaſterium ex contractu huius Monachi inito pro expenſis neceſſariis; nam eo ipſo, quòd datur facultas ab Abbate ad ſtandum in aliquo loco pro negotiis, videntur illi conceſſa omnia, ſine quibus nequit abeſſe; argumento filij exiſtentis in ſtudio, vel in alio loco, ſeu negotio de licentia patris, qui tenetur pro filio, & pro contractu à filio inito, *l. ſed Iulianus §.proinde.ſi accepit,verſ. Quod dicitur,ff.ad Macedonianum*; & in ſpecie volunt, Azor *ſuprà*, & Molina *d.diſp.140.col.10.verſ.item ex contractu*, Ceuall.*in commun.q.446.num.15.* & Graffis *2.part. deciſ.lib.3.cap.12.num.41.* ſecus dicendum de contractibus à religioſo initis abſque legitima ſuperioris authoritate; tunc enim certiſſimum eſt Monaſterium non obligari ex illis, niſi quatenus in vtilitatem Monaſterij aliquid venerit: tunc quo ad eam quantitatem in qua factum eſt ditius, tenebitur, vt Doctores citati.

18. Decimoquarto quæritur, an Abbas poſſit repudiare, & acceptare legatum factum Monacho, eo inuito, & quid de hæreditate? Baldus *in l. ex repudiatione, in fine C. de fideicommiſſ.* ait poſſe repudiare, vel acceptare legatum Monacho inuito, ſed non hæreditatem. Dicendum tamen eſt legatum, ſeu fideicommiſſum relictum Monacho ſiue factum ipſius acquiri Monaſterio, quia hoc aditione aliqua non indiget, ita Pariſius *in cap.in præſentia num.206. in fine,de probationibus*, Benedictus *in cap. Rainutius,de teſtam.verb. ſi abſque liberis el 2.* Quo ad hæreditatem ſunt, qui dicant, non poſſe Abbatem contradicente Monacho adire hæreditatem, quia hæreditas mediante Monacho acquiritur Monaſterio: igitur, ſi contradicit, & nolit, adire, nihil acquiritur Monaſterio: tum quia hæreditas relicta ſeruo, non acquiritur domino abſque conſenſu ſerui, *l. 3. C. de hered. inſtit.* & ita hanc partem tradunt Iacobus de Arena *l. final. num.3.C de Epiſcop.& cler.* Angel.*l.1.§. ſubſtituere num.4 ff.de vulgari*, Aretin.*cap.in præſentia, num.89. & 90. de probat.* & Menchac. *de ſucceſſ. creatione, lib. 3. §. 21. num. 251.* ſed probabilior eſt opinio, quæ tradit poſſe Monaſterium ac Abbatem adire hæreditatem Monacho relictam illo contradicente, quia Monachus æquiparatus filio, & hæreditas filio relicta, poteſt à patre acceptari, quamuis filius repugnet, *l. vltima in principio, C. de bonis quæ liberis*, ita Abbas poterit adire hæreditatem delatam Religioſo, eo inuito, ita Bartol. *in l.1.in principio, num. 21. & 22. ff. de vulgari.* Item quia Monaſterio defertur immediatè hæreditas illa, eſto ex Monachi perſona, proinde Monaſterio competit ſoli adire hæreditatem, vel repudiare, Emmanuel Saa *ſumma verb.religio num.27.* Graffis *part. 2. deciſ. lib. 3. cap. 19. num. 74.* Molina *ſuprà diſp.140.col.8.verſ.non ſolùm bona*, Spin. *ſpecul. teſtamen gloſſ.12.principal.num.19. & 20.* & Leſſius *lib.2.de iuſtitia cap.41. dub.11.*

Sed quid dicendum de repudiatione legati, an poſſit Prælatus repudiare illud contradicente Monacho, & ſine conſenſu Monaſterij, gloſſa *in cap.ſi Epiſcopum 16.quæſt.6.* affirmat, quia in acquirendis poteſt Prælatus præiudicare Eccleſiæ, *gloſſ.ſimilis cap. final.eadem cauſa,& quæſtione*, Abbas *in cap. 1. de in integrum reſtitutione,num.9.* Iaſon *l.is,qui hæres §.neque filium,ad finem, de acquirenda hæreditate.* Roch.de Curt. *de iure patronat.in principio,& in cap.final.de conſuetudine*, & eſt communis, teſte Nauarr. *in cap. ſi quando,pag. 16. de reſcriptis*, & conſtat ex *lege, qui autem, in principio, ff.quæ in fraudem creditorum*, vbi inquit Vlpianus quòd repudiare non eſt alienare, ſed verius eſt non acquirere.

Non eſſe autem neceſſarium conſenſum Monaſterij ad hanc repudiationem faciendam, tradit Cabed. *1.part. deciſ.109. num.2.* vbi reſoluit poſſe maritum facere repudiationem hæreditatis relictæ, non obſtante lege regia abſque conſenſu vxoris, eo quia in hæreditate nondum adita nullum ius conſiderabile quæritur *l.pretia rerum, ad medium ff.ad legem falcid.* neque eſt in bonis hæreditas nondum adita. Idem dicendum eſt de legato repudiando, quoniam repudiare legatum non eſt alienare; nam ante acceptationem legati per Prælatum, Eccleſia non eſt domina rei legatæ, ſed eſt non acquirere Eccleſiæ, quod poterat acquirere, ad quod non requiritur ſolennitas, Sanc. *de matrim.lib.6.à num.11. diſp.4.*

Dicendum tamen eſt non poſſe Abbatem repudiare hæreditatem ſine conſenſu Capituli, quia ſecundùm veriorem repudiatio eſt vera alienatio, per textum *l.magis puto §.fundum ff.de rebus eorum*, vbi Vlpianus ſibi contrarius ait repudiationem alienationem eſſe, ſed in alienatione rerum immobilium Eccleſiæ requiritur Eccleſiæ conſenſus, ita vt Summus Pontifex non poſſit eas res alienare, *cap.non liceat Papæ 12.q.2.* vbi etiam ſub hac prohibitione veniunt Cardinales, & Patriarchæ, *l. iubemus C.de ſacroſ. Eccleſ.* & Concil. Trident. *ſeſſ. 22.cap.11.* comprehendit Archiepiſcopos: igitur repudiatio tam hæreditatis, quàm legati ſine conſenſu Capituli fieri non poteſt, Baldus *in l contra iuris §.1.de pactis*, Barb. *in cap.vt ſuper, de rebus Eccleſiæ*, Felin. *in cap. contingit. 1. de ſentent.excommunic.* Pinellus *l.1.C.de bonis maternis 3.p. num. 203.* & Gomez *tom. 2. tit.de contractibus cap.14. num. 14.* quo fit, vt Prælatus poſſet repudiare legatum relictum Eccleſiæ; tenebitur tamen ad id, quod intereſt Eccleſiæ, ex eo quòd legatum repudiauit, gloſſ.*in cap.final.12. quæſt 2.verb. neglectum*, Abbas *cap.1. de in integrum reſtitutione*, argumento tutoris, qui tenetur ad intereſſe, ex eo quòd non acquiſiuit, cùm potuiſſet acquirere, *l. quidquid C.arbitrium tutela*, Sanchez *de matri.lib.6. diſp.4.num.15.verſ.tenetur autem.*

Quin etiam repudiatio legati eſt alienatio vera ex particulari fundamento, quia legatum rectà via à morte teſtatoris tranſit ſtatim in legatarium, *l.à Titio ff.de furtis.* proinde cùm res legata ſit effecta legatarij, iure optimo dicetur alienatio, ſi per illum repudietur; atque ita requiritur ſolennitas neceſſaria. Adde, eſto concedatur ante acceptationem legati Eccleſiam non eſſe dominam rei legatæ, & ex conſequenti repudiare, non eſſe alienare comparatione rei legatæ, non eſt negandum cõparatione iuris ad eam rem, eſſe alienationem,

quod

quod Eccleſia acquiſiuit morte teſtatoris; ideo ſi [illegible] aliiſque requiſitis, eſt inualida talis repudiatio; & Prælatus eſt periurus, Molina *diſp.* 468. *fol.* 119. Faciunt tradita per Rebuffum *in compendio alienat. rerum Eccleſ. num.* 30. *fol.* 61. vbi pro [illegible] parte citat Oldrad. *conſ.* 9. & alios aſſerentes non poſſe Prælatum, aut Abbatem ſine requiſitis ſolennitatibus repudiare legata, quia transfertur dominium in Eccleſiam etiam ante traditionem, Quarant. *verb. alienatio. num.* 23. & 43.

19. Decimoquintò quæritur, an Abbates, ſeu Monachi poſſint eſſe patrini? Negat Petrus Gregorius *part. 2. iuris vniuerſi, lib.* 15. *de perſonis, cap.* 14. *num.* 34. ex Concilio Antiſiodorenſi *cap.* 15. *relato in cap. non liceat, de conſecratione diſt.* 4. *& ex cap. peruenit* 18. *quæſt.* 2. ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, & ſpiritualem contrahent cognationem, ita Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *diſp.* 70. *n.* 21. Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Religioſus pag.* 225. *in fine.* Rebellus *de obligationibus iuſtitiæ part.* 2. *lib.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 10. Gallego *de cognatione ſpirituali, cap.* 9. *in fine,* & Reginald. *lib.* 31. *n.* 157. *verſ. quarto,* quibus accedit Bonacin. *de matrim. q.* 3. *punct.* 5. §. 2. *num.* 23.

20. Decimoſextò quæritur, an poſſint Abbates benedicere, ſeu conſecrare veſtes, calices, Cruces, & alia neceſſaria cultui diuino? Reſpondetur negatiuè de iure, ſed ex priuilegio, ſi habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, Fr. Emmanuel *tom.* 1. *regular. quæſt.* 19. *art.* 1. *& quæſt.* 36. *art.* 6. dicens poſſe benedicere omnia ornamenta ex priuilegio Innocentij VIII. conceſſo anno 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtercienſis eidem, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore exiſtentibus, vt de cætero in futurum poſſent quæcunque veſtimenta, ac ornamenta Eccleſiaſtica, corporalia, vaſculaque ad reponendam ſacram Euchariſtiam in locis, & domibus prædicti Ordinis benedicere, & conſecrare calices vndecunque aliunde ad eos delatos tam ſui ordinis, quàm aliorum: idem refert Fr. Ludouicus Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *quæſt.* 41. *art.* 4. vbi addit eo priuilegio non poſſe vti alias Religiones per priuilegium communicationis, & refert Barboſa *alleg.* 27. *num.* 36. ex *d. priuilegio* Innoc. VIII.

21. Nec in hoc fallitur, quia per communicationem hæc facultas extenditur limitata ad Minores de Obſeruantia ex conceſſione Leonis X. vt habetur in ſupplemento Minorum *fol.* 16. *conceſſ.* 55. & refertur in compendio eorundem *verb. benedicere* §. 14. quia etiam facultate vtuntur omnes Præpoſiti, ac Rectores, & ſuperiores per communicationem, quibus Prouinciales communicandam duxerint. Quod ad benedictionem tamen ad externorum vſum, non niſi neceſſitas vrgeat, & Prælati diſtent, & ſine illorum offenſione, ſequitur Baptiſta Confettius *in collectione priuilegiorum ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, fol.* 31. §. 3. addens benedicere etiam ſolenniter Eccleſias, Aquam, ac paramenta, & vaſa ſacra, in quibus ſacrum Chriſma non interuenit, ac etiam Corporalia poſſe Prælatos regulares. Idem refertur *in compendio priuilegiorum fratrum Minorum, verb. benedicere Eccleſiaſtica fol.* 93. & *ibi* Fr. Hieronym. à Sorbo *in additionibus* §. 1. & 2. Denique Abbates etiam, qui Pontificiis inſigniis vtuntur ex priuilegio, poſſunt calices, & patenas conſecrare, Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *quæſt.* 2. fit autem hæc conſecratio ſacro Chriſmate in exteriori ſuperficie adhibito, vt habetur *in cap. vnico,* §. *vngitur præterea, de ſacra Vnctione.* Quæ benedictio calicis, & patenæ cùm ſit ordinis Epiſcopalis, non poteſt fieri per ſimplicem Sacerdotem, vt ait Sbroz *de Vicario Epiſcopi, lib.* 2. *quæſt.* 9. *numer.* 8. Soarez tamen *de Relig. tom.* 4. *lib.* 2. *cap.* 30. *numer.* 2. ait Abbates poſſe veſtes ſacras, & pallas Altaris, & corporalia benedicere, non tamen poſſe conſecrare Calices, vel Aras, nec conſecrationem vllam efficere, quæ Vnctionem chriſmatis requirat. Quod intelligo iure ordinario, non autem ex priuilegio conceſſo. Azor *ſuprà quæſt.* 2. cum aliis, & *part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 7. *q.* 2. Graffis *dec. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 159.

Petes an Epiſcopus, aut Abbas, qui ex priuilegio conſecrat Eccleſias, Calices, aut benedicit veſtes in mortali, & non contritus, peccet mortaliter ceſſante ſcandalo? Affirmat Medina *C. de pœnit. tractatu* 1. *quæſt.* 6. vbi loquitur de Epiſcopo, qui conficit Chriſma, benedicit oleum, aut conſecrat Eccleſiam, quia huiuſmodi actiones ſunt de ſe graues, & videntur quodammodo ſacramentales, quatenus per eas ſacratur materia ſacramenti. Dicendum tamen eſt non peccare mortaliter ſublato ſcandalo, Soarez *in* 3. *part. quæſt.* 64. *articul.* 10. *diſput.* 16. *ſect.* 3. quem ſequitur Marc. Anton. Genuenſ. *in manuali Paſtorum, cap.* 63. *numer.* 2. vbi *num.* 3. addit Epiſcopum, quod idem dico de Abbate, excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum conſecrantem Eccleſias, & benedicentem paramenta contrahere irregularitatem.

Decimoſeptimò quæritur, an Abbas electus, & confirmatus, quamuis non ſit Sacerdos, poſſit Monachos ſuos excommunicare? Affirmat Richar. *in* 4. *diſtinct.* 18. *artic.* 4. *quæſt.* 3. quod etiam habent alij Prælati non Epiſcopi in ſubditos ſuos eandem ſententiam cenſuræ exercentes, vt colligit Panorm. ex *cap. cùm ab Eccleſiarum, de officio Ordinarij, & in cap. ſicut, de ſimonia, & in cap. cùm in Eccleſiis, de maior. & obed.* argumento Vicarij generalis Epiſcopi non Sacerdotis, qui poteſt excommunicare, & abſoluere à cenſuris, dummodo habeat primam tonſuram. 22.

Decimooctauò quæritur, an Abbas ſine conſenſu Conuentus poſſit Monachis licentiam concedere exeundi ad ſtudia? Reſpondetur negatiuè. Ratio, quia ſicut Abbas nequit ſine aſſenſu Conuentus rem notabilem ad tempus non modicum alienare, ita nec perſonas: ſecus quando vadit ad ſcholas eiuſdem ciuitatis, & ſtatim redit, tunc enim ſufficit ſola licentia Abbatis, habetur *in cap. vt periculoſa, ne clerici, vel Monachi, lib.* 6. vbi excommunicantur omnes Religioſi, qui accedunt ad quæuis ſtudia litterarum, niſi conceſſa priùs licentia à ſuo Prælato cum conſilio maioris partis ſui Conuentus. Idem dicendum eſt de Epiſcopo circa Monaſteria non exempta, quia non poteſt hanc licentiam concedere ſine conſenſu Abbatis, ſed eam dare debet, Abbas, vel tenens eius vices, qui propriè dicitur ſuus Prælatus, Sayr. *de cenſ. lib.* 2. *cap.* 3. 23.

Sed quid ſi Abbas pergat ad ſcholas ſine licentia ſuperioris? Videtur dicendum ligari excommunicatione contenta *in dict. cap. periculoſa*; ſed oppoſitum eſt dicendum eo, quia illa conſtitutio eſt pœnalis, & ideo reſtringenda. Sylueſter tamen *verb. excommunicatio* 9. putat incurrere *ibi num.* 55. §. 1. niſi habeat licentiam Epiſcopi, ſi ſit Monaſterium non exemptum; ſed contraria opinio eſt verior. Idem dicendum eſt de alio ſuperiore, qui habet 24.

Digitized by Google

habet vices Abbatis in ſuo Conuentu, & eſt verè Prælatus Monaſterij.

25. Decimononò quæritur, in quibus caſibus poſſit Abbas benedictionem populo impertiri? Pro intelligentia notandum eſt Abbates quoſdam eſſe benedictos, quoſdam non benedictos, non tamen Abbas conſtituebatur per benedictionem, ſed per electionem, & confirmationem. Habet autem ſe benedictio veluti quoddam ornamentum, & quaſi ordinatio, ſeu conſecratio perſonæ in ea dignitate conſtitutæ. Vnde Abbas electus, & confirmatus olim exercebat actus iuriſdictionis, non tamen benedicebat, aut ordinabat, niſi eſſet benedictus, cùm viderentur eſſe actus ordinis, nam olim ab Epiſcopis benedicebantur, nec antea exercebant prædictos actus Ordinis, niſi Epiſcopi differrent benedictionem, vt ex conceſſione Alexandri Tertij ibi, Vt ſi Epiſcopus tertiò cum humilitate ac deuotione, ſicut conuenit, requiſitus Abbates benedicere renuerit, liceat Abbatibus proprios Monachos benedicere, & alia, quæ ad officium huiuſmodi pertinent, exercere. Ex quo patet non eſſe neceſſariam hanc benedictionem ſimpliciter Abbatibus ad tales actus exercendos.

His poſitis dicendum eſt Abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſe benedictionem ſolennem populo impendere in Eccleſiis ad ipſos pleno iure ſpectantibus poſt Miſſarum ſacrificia abſoluta, poſt matutinas preces, aut veſpertinas decantatas, non autem publicè alibi, aut per vias, aut oppida, niſi id habeant ex ſpeciali priuilegio, habetur *in cap. Abbates, de priuilegiis in 6.* praxis noua Epiſcopalis *part. 1. cap. 1. in fine*, Azor *inſtit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 20. quaſ. 7.* & Fr. Emmanuel *tom. 1. regular. quæſt. 18. art. 1.* quibus accedit Barboſa *alleg. 27. num. 67.* Graff. *ſuprà lib. 3. c. 5. n. 158.*

26. Vigeſimò quæritur, an Abbas ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ de conſenſu Ordinarij poſſit conferre ſacramentum Confirmationis? Reſpondetur affirmatiuè, ita Armendar. *in addit ad recop. legum Nauarræ, lib. 1. titul. 18. l. 7. de Epiſcopis, num. 77.* De Epiſcopi tamen licentia non poteſt adminiſtrari hoc ſacramentum de Abbate, nec à ſimplici ſacerdote, niſi ex delegatione Summi Pontificis. D. Thomas *in 3. part. quæſt. 72. artic. 11.* Bellarmin. *de confirmat. cap. 12.* Graffis *in deciſ. part. 2. lib. 1. cap. 5. numero 29. & 30.* Valent. *tom. 4. diſput. 5. quæſt. 2. punct. 1.* Vaſquez *part. 3. quæſt. 72. art. 3. diſput. 219. cap. 1. numero 3.* & Tolet. *in ſumma, lib. 2. cap. 24. num. 5.* quibus adde Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 28. numero 17. cum ſequentibus*, & Bonacin. *de Sacrament. diſputat. 3. quæſtio vnica, punct. 2. numer. 3. verſicul. dixi.*

27. Vigeſimoprimò quæritur, an Abbates, qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſint exequi defunctorum voluntates? Affirmat Flores de Mena *variar. quæſtionum, lib. 2. quæſt. 24. num. 21.* ex Abb. Anchar. Barbatio, & omnibus *in cap. Ioannes, de teſtam.* & ibi Couarr. *numer. 1.* dicentes appellatione diœceſani comprehendi Abbates, qui habent Epiſcopalem iuriſdictionem, ſequitur Barb. *in annot. ad leges Luſitanas, lib. 1. tit. 62. §. 39. num. 4.* poſt alios, quos ibi referens ſequitur.

Vtrùm Abbates poſſint alienare res ſpectantes ad propria Monaſteria.

§. IV.

EPITOME.

1. *Abbates exempti, qui iurant non alienare, nequeunt inconſulto R. Pontifice alienare.*
2. *Abbas exemptus ſi habet Eccleſias pleno iure ſubiectas, poteſt authoritatem præſtare in alienatione rerum Eccleſiæ ſibi ſubiectæ.*
3. *Abbas quando debet requirere authoritatem Papæ in alienatione rerum ſuæ Abbatiæ.*
4. *Abbas cum Conuentu ſine conſenſu Epiſcopi non poteſt aliquid infeudare.*
5. *Abbas exemptus à iuriſdictione Epiſcopi quando poſſit res proprij Monaſterij alienare?*
6. *Alienans rem Eccleſiæ cum iuramento de non repetendo, ſi alienatio eſt nociua Eccleſiæ, debet repetere etiamſi iuret de non repetendo?*
7. *Alienans rem Eccleſiæ malè, peccat mortaliter.*
8. *Abbas bona Eccleſiæ non legitimè alienans interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ.*
9. *Alienans prædium Eccleſiæ, vel magnum, vel exiguum, deponitur.*
10. *Alienans rem Eccleſiæ tenetur ad reſtitutionem pretij etiam emptori malæ fidei, non tamen ad aliud intereſſe, nec Eccleſia tenetur.*
11. *Alienatores rerum Eccleſiæ, niſi rem reſtituant, excommunicantur.*

QVÆRITVR primò, an Abbas exemptus, qui iurauit non alienare inconſulto R. Pontifice, poſſit ſine illo alienare? Reſpondetur negatiuè, ex *cap. Abbatibus 12. quæſt. 2. & ex cap. in venditionibus 17. quæſt. 4. & ex cap. vt ſuper, de rebus Eccleſiæ alienandis*, Innoc. *in cap. ſtatuimus, de tranſactionibus.* 1

Porrò quando Abbas eſt exemptus, & habet Eccleſias pleno iure ſubiectas, poteſt præſtare authoritatem in alienatione rerum Eccleſiæ ſibi ſubditæ, quando Rector, vel Rectores dictarum Eccleſiarum voluerint alienare, poſſunt cum conſenſu Abbatis habentis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, Innoc. *in cap. cùm & plantare §. in Eccleſiis, de priuilegiis*, Imol *in cap. ſtatuimus, de tranſactionibus.* Dicitur autem Eccleſia pertinere ad Abbatem pleno iure, quando in ſpiritualibus, & temporalibus illi eſt ſubiecta, gloſſa *in d. cap. cùm & plantare, §. in Eccleſiis, verb. pleno iure*, Rebuff. *in concordatis tit. forma mandati, verb. plenum*, Marta *de clauſulis, clauſula 85. num. 6.* Sayr. *de cenſuris, lib. 1. cap. 6.* inferentes non pertinere Eccleſiam pleno iure ad Abbatem, quando illi ſubiicitur quoad temporalia, ſed quoad ſpiritualia ab ordinariorum iuriſdictione non eſt exempta. Vnde ſequitur, ſi Eccleſia ſubeſt vni Abbati pleno iure, ſatis eſſe authoritatem illius in alienatione rerum Eccleſiæ, ſibi ſubiectæ, nec requiri authoritatem Epiſcopi, Ioannes Andreas *in tit. de rebus Eccleſiæ non alienandis*, Turrecrem. *12. quæſt. 2. in ſumma*, dicens in Monaſteriis non priuilegiatis, quæ ſubſunt Epiſcopo, requiri conſenſum Epiſcopi, & Abbatis, & omnium fratrum, aliàs non teneri alienationem, *d. cap. Abbatibus 12. quæſt. 2. & cap. in venditionibus* 2

ditionibus 17. *q.* 4. ſecus quando Monaſteria ſunt priuilegiata, & non ſubſunt Epiſcopo.

3. Quæritur ſecundò, quando Abbas debeat requirere in alienatione rerum Abbatiæ authoritatem Romani Pontificis? Reſpondet Rebuff. ſi Abbas eſt exemptus, & velit alienare res Abbatiæ, neceſſariam eſſe authoritatem Romani Pōtificis, idque tradit *in compendio alienat. rerum Eccleſ.* per gloſſam *Clementin.* 1. *in verb. propriȷ, de reb. Eccleſ. alienan.* debetque authoritas illa eſſe ſpecialis, & expreſſa, *l. negotium C. de negot. geſt.* Quare oportet quòd Pontifex ſciat de quibus rebus concedenda ſit licentia, Ioann. Andr. & Peruſi. *in cap. final. de reb. Eccleſ. alienan.* niſi Eccleſia ſit pleno iure Abbati ſubiecta, vt dictum eſt *ſuprà, numer.* 2.

Hodie tamen poſt Extrauagantem Pauli II. ſub *tit. de rebus Eccleſ. non alienan.* incipit, *Ambitioſæ cupiditati*, regulariter prohibetur omnis alienatio etiam in caſu licito, & ſeruatis ſolennitatibus inconſulto Romano Pontifice, quæ partitur in duas partes, quarum prima continet cauſam motiuam; ſecunda omnium rerum alienationem comprehendit, exceptis tribus caſibus, in quibus ſine authoritate R. Pontificis conceditur alienatio. Primus locationis, & conductionis per triennium: ſecundus eſt emphyteuſis in caſibus à iure permiſſis, & de bonis ab antiquo ſolitis in emphyteuſim dari, & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate. Tertius eſt alienationis fructuum, qui ſeruando ſeruari nequeunt, iuxta tutiorem ſenſum Caietan. *in verb. excommunicatio, cap.* 75. pro cuius prohibitionis obſeruantia annullat contractus, & imponit pœnas, & innouat prædeceſſorum, & confirmat antiquos Canones, præſertim capitis *ſine exceptione, 12. q. 2. cap. 1. & cap. nulli, de reb. Eccleſ. alien. c. 1. & 2. eodem tit. in 6.*

Quinimò Prælati, & Abbates nequeunt regulariter inconſulto R. Pontifice alienare etiam in caſu licito, & ſeruatis ſolennitatibus, propter iuramentum, quod præſtant, Redoan. *quæſt.* 55. *numer.* 1. & 2. & ſubiiciunt ſe pœnis huius Extrauagantis in iuramento, vt habetur *in Pontificali, fol.* 81. & 120. his verbis, *Poſſeſſiones verò ad menſam meam pertinentes non vendam, neque donabo, neque impignerabo, nec de nouo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum conſenſu Capituli Eccleſiæ meæ inconſulto R. Pontifice, & ſi ad aliquam alienationem deuenero, pœnas in quadam ſuper hoc edita conſtitutione contentas eo ipſo incurrere volo.* Abbates verò idem iurant, vt conſtat ex eodem Pontificali *fol.* 134. mutato nomine, *ad menſam*, dicendo *ad monaſterium meum*, & loco *Capituli* dicunt *Conuentus* Monaſterij mei. Prælati verò, & inferiores beneficiati iurant de non alienando in manibus Ordinarij, vel illius à quo ad dignitatem promouentur, per Baldum *in cap. 1. in principio, columm. 3. verſ. quæro, de his qui feud. dar. poſ.* & eſt ſtylus Romanæ Curiæ, vel conſuetudo, Redoan. *ſuprà num.* 3.

4. Quæritur tertiò, an Abbas non exemptus cum Conuentu ſine authoritate Epiſcopi poſſit aliquid infeudare? Reſpondetur negatiuè, quòd ſi infeudet ſine conſenſu Epiſcopi, contractus eſt ipſo iure nullus, textus *in cap. ad noſtram, de rebus Eccleſ. alien.* ſecundùm quod ita intelligit illum textum ibi Hoſtienſ. & Guido *in cap. Abbatibus 12. quæſt. 2.* aſſerentes contractum *d. cap. ad noſtram*, fuiſſe ipſo iure nullum, quia defuit conſenſus diœceſani, & ideo non tenuit alienatio, *cap. Abbatibus 12. quæſt. 2. cap. in venditionibus 17. quæſt. 4.* Alber. *in Authent. hoc ius, Cod. de ſacroſ. Eccleſ. verſ. vbi Abbas*, dicens poſſe Abbatem alienare, nec in feudūm dare ſine licentia Epiſcopi. Porrò ſi ſub aliquo Abbate exempto eſt aliquis Prioratus habens bona diſtincta, & Prior illius loci vult alienare, in caſu licito poterit hoc facere de conſenſu Abbatis, quia fungitur vice Epiſcopi in Prioratibus ſibi ſubiectis. Secus ſi prioratus ſubeſt Abbati in ſpiritualibus, & Epiſcopo in temporalibus, tunc requiritur licentia vtriuſque, Cardinalis *in Clement. 1. quæſt. 35. de reb. Eccleſ. non alienan.* & Archid. *in cap. nullam 18. quæſt.* 2.

5. Quæritur quartò, quomodo Abbas exemptus poſſit alienare res proprij Monaſterij? Reſpondetur primò inconſulto R. Pontifice non poſſe bona ſpectantia ad menſam illius, neque ad Monaſterium alienare; quia obſtat iuramentum de non alienando, exceptis caſibus tribus in dicta Paulina *Ambitioſæ*. Reſpondetur ſecundò, in illis caſibus, & in cæteris à iure permiſſis poſſe Abbatem exemptum alienare, ſi duo copulatiuè concurrant, cauſa ſcilicet iuſta in caſu licito, & forma, hoc eſt, ſolennitas legitima, *cap. 1. de reb. Eccleſ. non alienan. in 6. Clement. 1. eodem titulo*, gloſſ. *in ſumma 12. quæſt. 2.* Abbas *in cap. 2. num. 8. de his, quæ vi metuſvè cauſ.* Redoan. *de reb. Eccleſ. alienan. quæſt. 51. cap. 7. num. 21.* Molina *de iuſtitia, diſp.* 468. & ac forma omiſſa, hoc eſt, ſolennitate non adhibita regulariter corruit alienatio, vt conſtat ex verbis Extrauagant. *Ambitioſæ*, ibi alienatio, hypotheca, conceſſio, locatio, conductio, & infeudatio huiuſmodi nullius omnino ſint roboris, & momenti.

Reſpondetur tertiò cauſas iuſtas eſſe quatuor, neceſſitatis, vtilitatis, incommoditatis, & pietatis, Abbas *in cap. nulli, de reb. Eccleſ. alienan.* Molin. *de iuſtitia, diſputat.* 465. Couarr. *lib. 1. variar. cap. 16. num.* 8 & 9. Redoan. *ſuprà quæſt.* 19. vbi de his latè per totum, præſertim de cauſa neceſſitatis, & *quæſt.* 20. vbi de cauſa vtilitatis, & *quæſt.* 21. vbi de cauſa pietatis, & *quæſt.* 22. vbi de cauſa incommoditatis, & *quæſt. 51. cap.* 22. vbi curſus de cauſa neceſſitatis, propter quam res Eccleſiæ aliquando ſine ſolennitate alienari poſſunt.

Reſpondetur quartò vltra illas quatuor cauſas, quæ neceſſariò requiruntur ad alienandum, requiri, quando Eccleſia eſt Cathedralis, conſenſum, ſeu authoritatem Epiſcopi; deinde tractatum; poſt tractatum, Capituli conſenſum, vltimo loco ſubſcriptionem, *cap. cùm Apoſtolica, & cap. cùm tua, de his, quæ fiunt à Prælato, cap. vt ſuper, §. poſſeſſiones, de rebus Eccleſ. non alienan. & cap. ſine exceptione 12. quæſt.* 2. Tractatus autem, eſt propoſitio, ac diſcuſſio, num opus ſit, ac conueniens rem alienare, vt expendantur cauſæ, ſeu rationes in vtramque partem, & poſt hanc conſultationem ſequitur conſenſus, aut diſſenſus Panorm. *in d. cap. tua, num.* 6. vbi ait ſufficere vnum tractatum ſolenniter factum, Armil. & Sylueſt. *verb. alienatio*, Fr. Ioannes à Cruce *in ſuo Epitome de priuileg. tit. de bonis in communi, lib. 1. cap. 4. verſic. tertia concluſ.* Molina *ſuprà diſp. 468. in principio.* Item conſenſus debet eſſe expreſſus, niſi fiat alienatio rei propter neceſſitatem vbi parum læditur Eccleſia: tunc enim ſufficit tacitus conſenſus, Fratr. Ioann. à Cruce *verſicul. quarta concluſio*, poſt Rebuff. *in tractatu de alienat. bon. Eccleſ. n.* 118. ſed meliùs Molina *fol.* 1376. *§. Tertiò dictum*, ait

Digitized by Google

ait ſemper requiri conſenſum expreſſum, præſertim ſi alienatio eſt de rebus alicuius Monaſterij, *Clement.1.eodem titulo*, vbi gloſſa tradit in Prælatis Regularibus Eccleſiarum ſæcularium, Rebuff. *ſuprà § fallit, num.* 119.

Denique neceſſaria eſt ſubſcriptio, vbi de hoc eſt conſuetudo, Rebuff. *num.* 120. Panor. *in d. cap.* 1. *de his, quæ fiunt à Prælatis*, ſubdit in multis locis ſubſcriptionem Capituli non ſeruari; Armil. *verb. alienatio*, §. 6. tradit non eſſe neceſſarium, vt ſubſcriptio fiat manu Canonicorum, ſed ſatis eſſe ſi fiat manu Notarij: ſed contrarium eſt in vſu apud Capitula, & Canonicos, & Regulares, cùm res aliqua alienatur, omnes enim manus ſuas ſubſcribunt, Bartol. *in l.* 1. *ff. de albo ſcribendo, & cap. ſine exceptione* 12. *q.* 2. *cap.* 1. *& cap. tua nuper, de his quæ fiunt à Prælatis*, exceptis Religioſis Societatis IESV; vbi aliter tractatus fit, nec particularium requiritur conſenſus, nec ſubſcriptio ſingulorum.

Reſpondetur quintò cauſas iuſtas alienandi dici caſus à iure permiſſos, ad quas reducuntur omnes, qui in iure reperiuntur expreſſi, gloſſa *in ſumma* 12. *q.* 2. *& in cap.* 2. *in verb. caſibus, de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. & regulariter hi exigunt ſolennitates in alienatione, Quaranta *in Bullario verb. alienatio, num.* 3. poſt Redoan. *ſuprà q.* 22. *num.* 20. *verſ. iſtæ verò ſunt cauſæ, & caſus liciti, in quibus fieri alienationes de rebus Eccleſiæ permittitur, & ſine quibus non eſt permiſſum alienare quouis modo.*

Reſpondetur ſextò ex traditis à Redoano *ſuprà q.* 35. *& q.* 36. *&* 42. poſſe fieri alienationem ab Abbatibus, & ab aliis Prælatis inconſulto Romano Pontifice, quando intercedunt cauſæ iuſtæ, vel aliqua ex illis quatuor, & ſeruantur ſolennitates non obſtante Paulina *Ambitioſæ*, prohibente fieri alienationem, infeudationem, vel contractum emphyteuticum, & omne pactum per quod bonorum Eccleſiaſticorum dominium transfertur, præterquam in caſibus à iure permiſſis. Sequitur Nauarrus *in commentar. de alienat. rerum Eccleſiæ, ſub num.* 2. *verſ. quartò*, dicens permitti alienationem rerum Eccleſiæ in caſibus à iure permiſſis, videlicet, quando datur iuſta cauſa, & ſeruatur forma iuris Canonici, idem tradit *conſil. vltim. de rebus Eccleſ. non alien.* vbi vult Paulinam *Ambitioſæ*, non ferri contra alienantes res Eccleſiæ in caſibus à iure expreſſis. Nihilominus, quia in Paulina excipiuntur tres caſus, in quibus conceditur alienatio inconſulto Romano Pontifice, non eſt admittenda opinio Redoani, nec Nauarri, cùm repugnet ſtylo Curiæ, & praxi, de quibus caſibus, & de eadem Paulina §. *ſequent.*

6. Quæritur quintò, vtrùm alienans res Eccleſiæ cum iuramento de non repetendo, poſſit repetere, quando alienatio eſt in præiudicium Eccleſiæ? Reſpondetur primò iuramentum de non alienando complecti tantùm res, quæ ſunt de menſa, nec extendi ad alia, quæ non ſunt de menſa, Baldus *in conſil.* 374. *volum.* 5. *in fine, cap. vt ſuper*, vbi Hoſtienſis, *de rebus Eccleſ. alienan. vel non.* Redoan. *eodem titulo, q.* 55. *num.* 66. *&* 67. Reſpondetur ſecundò, ſi alienatio eſt nociua Eccleſiæ, poſſe repetere, & reuocare dictam alienationem, etiam non obſtante iuramento, quia fuit illicitè præſtitum, *cap. intellecto, de iureiurando*, ideo non eſt obſeruandum, Sanchez *de matrimonio, lib.* 6. *diſputat.* 13. *num.* 5. facit quod dicit Felinus *in cap. conſtitutus, de reſcriptis, colum.* 2. *verſ. limita prædicta*, ſecundùm Ioannem Andr. quem allegat. Quòd ſi primò iurauerat non alienare, poteſt nihilominus alienata reuocare, non obſtante iuramento facto poſtea de non reuocando. Nam primum iuramentum eſt licitum, & ſecundum illicitum proinde ſeruari non debet, *cap. ſi diligenti, de foro competenti.* Iuuat iuramentum contra publicam vtilitatem non poſſe licitè obſeruari, & ſubinde non indigere relaxatione, Sanchez *de matrimonio, lib.* 1. *diſputat.* 32. *numer.* 8. *&* 9. ſicut actus in fauorem publicam principaliter prohibitus, non confirmatur iuramento, vt per Couarr. *in cap. quamuis pactum, part.* 2. §. 1. *numer.* 1. *&* 5. Gomez *variarum lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 24. *&* 27. Matienſ. *l.* 2. *gloſſa* 3. *num.* 15. *&* 17. *titulo* 2. *lib.* 5. *noua recopil.* & alij apud Redoan. *q.* 55. *numer.* 54. *&* 62. Cened. *ad Decretal.* 71. *num.* 2.

Quæritur ſextò, Quale peccatum ſit malè alienare res Eccleſiæ? Reſpondetur eſſe mortale, ſiue alienatio fiat à clerico, ſiue à laico, quia alienans rem Eccleſiæ indebitè excommunicatur, *cap.* 2. *de rebus Eccleſ. alienan. vel non. cap.* 2. *cum ſequent. & cap. ſi quis presbyterorum, eodem titulo*, in cuius prima parte presbyteri, & alij Eccleſiaſtici ſibi appropriantes, vel alienantes bona Eccleſiaſtica excommunicantur, vt per Aloyſ. Riccium *in praxi rerum for. Eccleſ. deciſ.* 138. *num.* 1. *in fine, in* 1. *edit.* aliàs *reſolut.* 121. *in* 2. *edit.* Farinac. *in praxi crimin. part.* 6. *quæſt.* 171. *num.* 10. & alij apud Barboſ. *in d. cap. ſi quis presbyterorum, num.* 2. Redoan. *eodem titulo, quæſt.* 44. *num.* 10. 7.

Quæritur ſeptimò, in quas pœnas incurrant Abbates alienantes indebitè bona Eccleſiæ? Reſpondetur Epiſcopos, aut Abbates non legitimè alienantes ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpendi, ſeu interdici, per *dict. Extrauagantem, de rebus Eccleſ. non alienan.* Vgolin. *de cenſur. tabul.* 5. *cap.* 3. *num.* 2. Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *cap.* 12. *numer.* 20. *& lib.* 4. *cap. etiam* 12. *numer.* 54. addens ex *dict. Extrauagant.* ſi per ſex menſes immediatè ſequentes ſub interdicto in huiuſmodi animo (quod abſit) perſeuerauerint indurato lapſis menſibus eiſdem è regimine, & adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, vel monaſterij, qui præpræſident in ſpiritualibus, & temporalibus, ſint eo ipſo ſuſpenſi. Inferiores verò Prælati Commendatarij, & aliarum Eccleſiarum Rectores, beneficia, vel adminiſtrationem quomodolibet obtinentes prioratibus, præpoſituris, præpoſitatibus, dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, officiis, canonicatibus, præbendis, aliiſque Eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura, ſæcularibus, & regularibus beneficiis, quorum res, & bona alienarunt duntaxat ipſo facto priuati exiſtant, illáque abſque declaratione aliqua vacare cenſeantur, ita vt à ſolitis collationibus, perſonis idoneis liberè de iure conferri poſſint, niſi aliàs diſtributioni Apoſtolicæ ſedis ſint ſpecialiter, aut generaliter reſeruata: nihilominus alienatæ res, & bona huiuſmodi ad Eccleſias, Monaſteria, & loca pia, ad quæ ante alienationem huiuſmodi pertinebant, liberè reuertantur. Ita Paulus II. anno 1478. Pontificatus ſui anno quarto. Kalendis Martij, cuius meminit Quaranta *verb. alienatio, in Bullario, fol.* 8. 8.

Quæritur octauò, in quam pœnam incurrat alienans prædium Eccleſiæ etiam exiguum? Ratio 9.

dubitandi, quia *in cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. verb. quicquam*, prohibentur alienari tam res paruæ, quàm res magnæ, & dictio *quicquam*, & verbum *aliqua* verificantur, & tantum importat dictio *quicquam*, quantum dictio *aliquid*, per gloſſam *in Extrauag. ſuſcepti, §. final. verſ. & ſi quicquam, ne Sede vacante*. Quocirca alienans prædium Eccleſiæ magnum, vel exiguum, deponitur, *cap. quicunque 17. q. 2.* & Prælatus alienans res Eccleſiæ incidit in periurium, per ea, quæ dicit Baldus *in cap. 1. in principio, col. 7. verſ. dicit Innoc. qui feud. dar. poſſ.* præſertim ſi res alienata eſt de menſa Eccleſiæ, prout in dubio ſemper præſumitur eſſe, Redoan. *ſuprà q. 3. n. 48. & 58.*

His tamen obſtat Hugo per textum *in cap. Abbatibus 12. q. 2.* dicens alienare vineolas, ſeu terrulas, non eſſe prohibitum inconſulto ſummo Pontifice. Idémque poſſe fieri ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli, quando res alienanda eſt magis oneroſa Eccleſiæ, quàm vtilis, neque ad hoc requiritur ſolennitas, ita Hoſtienſis *in ſumma, de his, quæ fiunt à Prælato, §. ex quibus*, Guido Papæ *deciſ. 156.* ſequitur Redoan. *ſupra quæſt. 51. cap. 20. num. 6.* & Leſſius *de iuſtitia, lib. 2. cap. 25. dub. 11. num. 64. fol 332.*

Idem dicendum eſt de Prælatis Epiſcopo inferioribus, poſſe videlicet ſine ſolennitate debita alienare exiguas terrulas concurrente, vel neceſſitate, vel vtilitate euidenti, ita Bellamer. *in d. cap. Abbatibus 12. q. 2. col. 22. & cap. terrulas, eadem cauſa, & quæſtione*, Villadieg. *in tract. de legibus, part. 1. q. 11. n. 10. & ſequent.* quando res eſt modica, ſequitur Redoan. *q. 13. num. 14. cum ſequentibus*. Pro quo facit *cap. cæterum, de donat.* vbi Prælatus rem modicam elargiri poteſt, præſertim, ſi id ferat conſuetudo, quæ vbi eſt, præſtat iuriſdictionem. Quoniam, quæ modica ſunt, eximuntur à ſolennitate, Abbas *in cap. vt ſuper, num. 15. de rebus Eccl.* Quare Paulina *Ambitioſæ*, indiſtinctè limitatur, videlicet in magnis, quando adeſt vrgens neceſſitas, quæ non ſinit adire ſummum Pontificem; & in minimis, & modicis, quia hæc poſſunt alienari ſine iuris ſolennitate, Redoan. *dict. quæſt. 3. num 14. cum ſequentib.* per *dict. cap. terrulas 12. q. 2.* & gloſſ. *ibi*, & diſpoſitio *cap. terrulas*, tria copulatiuè requirit, teſte Redoano *d. q. 13. num. 19.* Primum, quòd res ſit exigua: ſecundum, quòd non ſit vtilis Eccleſiæ: tertium, quòd alienatio fiat ex cauſa neceſſitatis, & his tribus concurrentibus ſolùm poteſt omitti conſilium, vel tractatus Capituli, non autem aliæ ſolennitates, prout eſt licentia ſuperioris, vt ſubdit Rebuff. *in dict. cap ſine exceptione, in verſ. quicquam*, ſed meliùs Guid Pap. *q. 156.* vbi concludit res Eccleſiæ minus vtiles, & quæ magis onerant Eccleſiam, & plus afferant incommodi, quàm commodi, poſſe etiam ſine ſolennitate alienari, *dict. cap. terrulas, § item domus, cap. fugitiui 12. q. 2.* vbi Hugo, & Archid. & Innocentius Federic. de Senis *conſ. 403.* vbi alienatio rei paruæ facta per Prælatum ſine conſenſu Capituli, valet indiſtinctè. Secus ſi alienetur res parua in perpetuum, tunc conſenſus ſaltem tacitus debet exigi, ſecundùm Abbatem *in cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælato*. Nihilominus Archidiac. *in dict. cap. terrulas*, tradit poſſe fieri alienationem ſine ſolennitate de rebus inutilibus paruis, & longè diſtantibus, non autem de rebus magnis, quamuis inutilibus, quia hæc nequeunt alienari ſine ſolennitate, niſi vrgente magna neceſſitate, quod non puto verum, quando res magnæ ſunt inutiles. Igitur Paulina non debet intelligi de re modica, ex traditis à Quaranta *de rebus Eccleſ. n. 41. §. adde, fol. 31.* dicente ex reſponſo ſacræ Congregationis, nec Paulinam *Ambitioſæ*, neque decretum Concilij Tridentini derogaſſe diſpoſitioni *cap. terrulas 12. q. 2.* ſed conſtat ex eodem cap. res immobiles exiguas ex cauſa legitima etiam ſine ſolennitate alienari poſſe.

Idem dicendum eſt ſi alienentur res ſteriles, quamuis magna, modò ſint inutiles, vel modici pretij, ita Archid. & Præpoſ. per gloſſam, & textum *in d. cap. terrulas*, qui textus non eſt correctus per d. Paulinam *Ambitioſæ*, vt tradit in expoſitione illius Alex. Stiatic. *num. 3.* quem ſequitur Quaranta *num. 41.* quia res etiam immobiles, quando ſunt exigui valoris, poſſunt alienari ſine debitis ſolennitatibus, ſecundùm Angelum *in Authent. de alienan. § hoc etiam, in fine*, & Abbas *in d. c. vt ſuper, num. 15. de rebus Eccleſ.* Item Archid. *in d. cap. terrulas*, res etiam ſteriles, & modici pretij docet Epiſcopum ſolum ſine ſolennitate poſſe alienare; Quaranta ſuprà *num. 41. verſ. nota.* Redoan. *q. 51. c. 8. n. 1.* idem volunt circa terrulas & cætera exigua, ſeu inutilia, & quæ longè diſtant poſſe diſtrahi ſine conſenſu Capituli abſque prædicta ſolennitate, ſi adſit neceſſitas. Denique poſſunt alienari à Prælato res Eccleſiæ minus vtiles, vel quæ ſunt oneroſæ Eccleſiæ, & plus incommodi, quàm commodi important. Guid. Pap. *deciſ. 156.* dicens poſſe Epiſcopos alienare ſine debita ſolennitate domos etiam in ciuitatibus exiſtentes, quæ ſunt maioris oneris, quàm vtilitatis; quæque ſunt maioris ſumptus, quàm reditus, Hoſtienſ. *in ſumma de his, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli, §. & in quibus*, & Butrius *in cap. 1. de his quæ fiunt à Prælat.* Nec obſtat iuramentum à Prælato præſtitum de non alienandis rebus Eccleſiæ; quia non extenditur ad grauamen Eccleſiæ, neque ad id, quod eſt in detrimentum Eccleſiæ, & ex conſequenti non extenditur ad alienationes rerum exigui valoris, Abbas *in cap. final. de Eccleſ. ædific. & reparand. verſ. Item puto, num. 9.* quem refert, & ſequitur Quaranta *d. num. 41.* allegato poſt alios Feder. de Senis *conſ. 403.*

Nec item refert textus *in d. cap. quicunque*, vbi prohibetur alienatio fundi etiam exigui ſub pœna depoſitionis contra eum, qui præſumpſerit alienare, quia textus ille loquitur de alienatione prædij exigui, propinqui, atque vtilis: nos verò loquimur de rebus exiguis, vel de rebus ſterilibus, minus vtilibus, & longè poſitis, exigente id neceſſitate: vel etiam poteſt dici, quòd ibi eſt ſermo de caſu non conceſſo, & neceſſitate non exigente; quæ aliquando ita poteſt vrgere, vt etiam alienari poſſint bona ſtabilia, vel vtilia ſine ſolita ſolennitate, ita Hoſtienſis *in c. 1. ne Prælati vices ſuas*, ibi, *vel niſi eſſet res exigua, vel minus vtilis, & infructuoſa*, in quibus alienandis non requiritur ſolennitas, Redoan. *ſuprà q. 51. cap. 20. num. 6.* & Leſſius *de iuſtitia, lib. 2. cap. 25. num. 64.*

Quæritur nonò, an alienans teneatur ad reſtitutionem pretij emptori etiam malæ fidei, & ad aliud intereſſe? Reſpondetur malè alienantem rem Eccleſiæ non teneri ad aliud intereſſe, ſed tantùm ad reſtitutionem pretij, argumento caſus *in l. ſi emptor. C. commun. de leg.* vbi emptor etiam malæ fidei contra venditorem agit ad pretium recuperandum, non tamen agit ad aliud intereſſe, gloſſ. *in c. ad audientiam, de rebus Eccleſ. alien.* 10.

Ratio,

Ratio, quia Eccleſia non debet locupletari cum iactura aliena, nec capere contra conſcientiam, & hoc in odium malè alienantium, vt ſint tardiores in alienando, per id quod habetur *in §. ſi quis igitur, in Authent. de non alienando.*

11. Quæritur decimò, in quam pœnam incurrant alienatores rerum Eccleſiæ, qui non fuerint Epiſcopi, aut Abbates, niſi rem reſtituant: Reſpondetur alienantes indebitè incidere in excommunicationem, per *cap. ſi quis presbyterorum, hoc titulo,* & alienationem non tenere, & quemlibet clericum poſſe contradicere, ac rem cum fructibus medij temporis repetere, textus *in d. cap. ad audientiam, de rebus Eccleſ. non alien.* Epiſcopo autem, & Abbati alienantibus interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, *cap. omnes Eccleſiæ 17. q. 4. & dict. Extrauag. Ambitioſæ.*

In quibus caſibus liceat Abbatibus, & aliis Prælatis Regularibus alienare bona Eccleſiæ iuxta Extrauagantem de rebus Eccleſ. non alien.

§. V.

EPITOME.

1. *Non obſtante iuramento tribus caſibus exceptis in hac Extrauag. in alienatione rerum Eccleſiæ, reliqui ſunt prohibiti regulariter inconſulto Romano Pontifice.*
2. *Abbates, & inferiores Prælati ſine iuſta cauſa nequeunt alienare, quamuis ſolennitas concurrat.*
3. *Abbates in caſibus à iure permiſſis poſſint ne alienare res Eccleſiæ inconſulto Romano Pontifice? & qui ſint caſus à iure permiſſi?*
4. *Alienatio, vt ſit valida, quæ requirantur?*
5. *Abbatiſſa an poſſit bona Monaſterij alienare, & quæ requirantur, vt validè alienet? & quid de cæteris regularibus.*
6. *Res immobiles, & mobilia pretioſa an poſſint alienari ſine ſolennitate?*
7. *Abbas an poſſit alienare abſque ſolennitate validè in vtilitatem tamen Eccleſiæ?*
8. *Probabilius eſt alienationem de rebus Eccleſiæ ſine ſolennitate eſſe nullam.*
9. *Res Eccleſiæ, quando poſſint dari in emphyteuſim inconſulto Romano Pontifice?*
10. *Eccleſiæ res datæ in emphyteuſim ſemel cum beneplacito Apoſtolico, ſi ad Eccleſiam reuertantantur, poſſunt iterum emphyteuticari non obſtante iuramento.*
11. *Paſſalia Eccleſiæ non poſſunt dari in emphyteuſim ſine beneplacito Apoſtolico, & cur?*
12. *Poſſeſſiones non ſolitæ tradi in emphyteuſim per Paulinam* Ambitioſæ *excluduntur.*
13. *Paſſalia filialium Eccleſiarum, quæ vulgo dicuntur annexa, ſeu vnitæ Eccleſiis Matricibus, poſſunt dari in emphyteuſim.*
14. *An pro poſſidentibus paſſalia poſſit allegari temporis diuturnitas ſeu præſcriptio?*
15. *Titulus ab Ordinario conceſſus an ſufficiat ad tradendum paſſalia in emphyteuſim: & quid de poſſeſſione immemoriali?*
16. *Quid dicendum de locatione rei ſolitæ dari in emphyteuſim factæ per Abbatem per vniformem penſionem an ſit emphyteuta iuris colon?*
17. *An Abbas, ſeu Prælatus poſſint in aliquibus caſibus licitè alienare ſine ſolennitatibus inconſulto Romano Pontifice.*
18. *An Prælati regulares in alienatione rerum teneantur ſeruare ſolennitates Extrauagantis Ambitioſæ?*
19. *Societas* IESV *quem ordinem in alienando res immobiles ſeruare debeat?*
20. *Prælati poſſunt alienare res Eccleſiæ pro remuneratione, & quomodo?*
21. *Eccleſiæ donata, ſeu relicta, quæ eſt incapax retinendi immobilia etiam in communi, poſſunt alienari ſine ſolennitatibus.*

NON obſtante iuramento de non alienando res Eccleſiæ inconſulto Romano Pontifice, poſſunt Abbates locare res Eccleſiæ ad modicum tempus, hoc eſt, per triennium, non autem vltra, per hanc Extrauagantem. Procedit locatio in illis rebus Eccleſiæ, quæ ſingulis annis proferunt fructus: quòd ſi res eæ ſint, vt non ferant fructus, niſi de triennio in triennium, poſſunt locari ad nouennium, Couarruu. *lib. 2. variarum, cap. 16. num.* 6. Nauarr. *in comment. de rebus Eccleſ. alien. num.* 21. Quaranta *verb. alienat. §. hanc regulam, num.* 18. 1.

Quòd ſi locatio ad nouem annos cum clauſula in ſcriptura, quòd ſint tot locationes, quot ſunt triennia, eſſe validas in ſecundo, & tertio triennio, tradit Baldus *in cap. 1. §. ſi libellario, quibus modis feudum amittatur.* Couarruu. tamen *in dict. cap. 16. num.* 4. vult eſſe omnino irritas tales locationes, ſequitur Velaſq. *de iur. emphyt. quæſt.* 29. *num.* 15. Redoan. *de reb. Eccleſ. quæſt.* 58. *numer.* 29. Quaranta *ſuprà numer.* 18. per textum *in Authentic. de non alien. §. quod autem dictum eſt, verſ. nec illud, collat.* 2. vbi dicitur pactum de renouanda locatione ad alios annos à iure conceſſos de re prohibita alienare, non valere, finita prima locatione, nec tale machinamentum tenere, quia huiuſmodi conuentiones fiunt in fraudem legis: fauet Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap.* 11. vbi aufert has locationes.

In foro tamen conſcientiæ ceſſante omni fraude inter contrahentes videntur validæ hæ locationes ita factæ, nec videntur contra ius in vtroque foro, ita Baldus *ſuprà dict. cap. 1. in princip. numer. 22. qui feud. dar. poſſunt,* Alciat. *reſp.* 147. Alexand. *lib. 2. conſ.* 165. *num.* 4. & 68. Valaſcus *ſuprà verb. intellige poſt.* Meneſ. *in l. voluntas, numer.* 519. *C. de fideicommiſſ.* Caldas *de extinctio. emphyt. cap. 2. n.* 29. vnde ceſſante fraude, vt ipſe concludit, tenebunt huiuſmodi locationes.

Porrò quando non conſtat has locationes fuiſſe factas in fraudem legis, vel quando præſumitur eas eſſe in fraudem Paulinæ *Ambitioſæ*, eſſe omnino irritas in totum, nec poſſe ſuſtineri pro primo triennio, ſunt, qui aſſerant ex verbis Paulinæ ibi: *Nullius omnino ſit roboris, quod ſit in odium contrahentium,* & ideo in pœnam illorum totum eſt irritum, *l. ſi libertus, §. ſi quis, ff. de iure patron.* Et quamuis in contractu dicatur, quòd tot ſint locationes, quot triennia, & vt finito vno triennio, tunc de nouo fiat, & incipiat noua locatio, ad huc, nec pro primo triennio permiſſo, erit valida prima locatio, cùm hoc figmentum in fraudem huius Paulinæ fiat.

Dicendum tamen eſt valere locationem pro primo duntaxat triennio, quod eſt tempus à lege permiſſum, Cyn. *in l. 1. Cod. de iur. emphyteut.* Ancharran. *conſil.* 57. Lapus *allegat.* 12. Iaſon *in l. manumiſſiones numer.* 7. *verſicul. circa hoc quæro, ff. de iuſtitia, & iure*, Bartol. *in l. Modeſtinus, ff. de donat.* Bald. *conſ.* 327. *lib.* 3. *& conſil.* 392. *lib.* 5. Redoan. *de reb. Eccleſiæ, quæſt.* 58. *num.* 30. & Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 16. *num.* 4. vbi concludit locationem eſſe firmam quoad tempus permiſſum, quo ad reliquum eſſe infirmam.

Hinc fit locationem ad quinquennium, vel ſeptennium ſuſtineri pro triennio per Paulinam hanc, Caſtrenſ. *in Authent. qui rem, Cod. eodem titulo*, Tiraquel. *de retract. lib.* 2. *num.* 144. poſt Baldum *in authentic. ſi quas ruinas Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Decius *ibi*, quia in ſeparabilibus vtile non vitiatur per inutile, *l.* 1. *§. ſed ſi mihi, ff. de verborum obligat. & reg. vtile, de regulis iuris, in* 6. argumento donationis excedentis ſummam permiſſam, quæ non valet quoad exceſſum, ſed in ea ſumma, quæ non excedit, manet valida, vt eſt communis. Confirmatur exemplo emphyteuſis conceſſæ ad quatuor generationes, quæ ſuſtinentur per tempus à lege conceſſum, Baldus *in authentic. ſi quas ruinas, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Paulus *in dict. authent. qui rem, Cod. eodem titulo*, Alexand. *conſil.* 38. *lib.* 2. Gama *deciſ.* 387. *à numer.* 3. ſubdens, ſic fuiſſe iudicatum in Senatu Luſitano, quibus accedit Quaranta *verb. alienatio, verſic. hunc articulum, numer.* 18. & Barboſ. *allegat.* 95. *à numer.* 5. *vſque ad numer.* 10. vbi *num.* 14. addit prohibitum alienare ad longum tempus, verbi gratia, ad decennium, ſeu ad vitam, ſi locet, vitiari in totum locationem talem, ita, vt nec pro tempore permiſſo ſuſtineatur; eo quòd oſtenditur contrahentes ad minus tempus noluiſſe contrahere, Molina *de primogen. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 17. per textum ibi *in l.* 1. *§. quid autem, ff. de ſuperficiebus*, idem Molina *numer.* 28. *verſicul. illud tamen*, Cabed. *Luſitan. deciſ.* 84. *num.* 7. *&* 15. *p.* 2.

Non tamen procedit Paulina *Ambitioſæ* in locatione vltra triennium de rebus exiguis, per *cap. terrulas* 12. *quæſt.* 2. nec obſtat iuramentum de non alienando, quia hoc non includit parua, nec modica, quia non eſt veriſimile, quòd ſuperior voluerit iurantem illaqueare in iſtis modicis, quæ ſunt exempta ab omni ſolennitate, ex diſpoſitione iuris, Abbas *in cap. vt ſuper colum.* 2. *ſub num.* 15. *de rebus Eccleſ. alienan. num.* 14. Redoan. *ſuprà quæſt.* 9. *num.* 9. *fol.* 53. *& quæſt.* 51. *cap.* 1. *num.* 14. *fol.* 177. Idem dicendum eſt non procedere Paulinum, quando adeſt conſuetudo locandi vltra triennium, quia valebit locatio, Pariſ. *conſ.* 98. *lib.* 4. Quaranta *d. num.* 18. *ad finem.*

Quid dicendum de locatione vſusfructus rei Eccleſiaſticæ vltra triennium, vel pro tempore vitæ veneficiati? Aliqui putant in hac Paulina *Ambitioſæ* prohiberi locationem rerum Eccleſiæ, videlicet prædiorum, ſeu fundorum, non verò locationem fructuum, ſed redituum beneficiorum, ſeu Eccleſiarum; proinde poſſe Abbates locare fructus vltra triennium, tradit Panormit. *in cap. final. ne Prælatus vices ſuas*, imò ad vitam ſuam, & pro ſe allegat Federic. de Senis *conſ.* 50. Couarr. *dict. lib.* 2. *variar. cap.* 16. *num.* 6. *§. viſum eſt*; facit *l. noua, tit.* 17. *partit.* 1. vbi dicitur poſſe Abbatem, vel beneficiarium locare beneficium per totam vitam. Nec refert ſi dicatur tam legem, quàm Panormit. fuiſſe locutos ante Paulinam *Ambitioſæ*, Molina *tom.* 2. *de iuſtitia, diſputat.* 466. *fol.* 1358. poſt medium; quoniam ex recentioribus ſecuti ſunt doctrinam Panormitani, Couarr. ſcilicet *dict. num.* 6. Toler. *lib.* 5. *cap.* 91. Sylueſt. *in ſumma verb. Simonia*, §. 14. Graffis *deciſ. lib.* 4. *cap.* 24. *num.* 20. ſequitur Auendan. *de exequendis mandatis* 1. *part. cap.* 3. *num.* 42. dicens Paulinam hanc loqui de bonis Eccleſiarum, non verò de bonis pertinentibus ad clericos, Molina *lib.* 1. *de primogen. cap.* 21. *num.* 27. vbi vult poſſe beneficiatum locare res beneficij per triennium, fructus autem, ſeu commoditates beneficij ad vitam, & alij per Barboſam *dict. allegat.* 95. *num.* 19. & Cened. *ad Decretal. collect.* 102. *num.* 3.

Verius tamen eſt Paulinam procedere non ſolùm in locationibus rerum Eccleſiæ, ſed etiam in locatione fructuum, & redituum, ita vnanimes, Nauarrus *in manuali, cap.* 25. *num.* 137. *& conſ.* 11. *de rebus Eccleſ.* Gama *deciſ.* 156. *&* 390. Guitier. *lib.* 1. *canon. cap.* 8. *numer.* 14. Ceuall. *commun. contra commun.* quibus adhærent Lopez *in ſuo inſtructorio, tom.* 1. *cap.* 199. *& in dict. inſtruct.* clariùs *cap.* 253. *ad finem, & in inſtructorio negotiantium, lib.* 2. *cap.* 24. Cened. *collectan.* 76. *ad Decretales, numer.* 3. *& collect.* 32. *ad ſextum, numer.* 2. Philiarc. *de officio Sacerdotis,* 2. *part. lib.* 4. *cap.* 22. *verſ. ratione beneficiorum,* Graffis *ſuprà lib.* 3. ſibi contrarius, *cap.* 4. *num.* 7. Fr. Manuel *in ſumma, tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 5. Garcia *de benefic.* 2. *part. cap.* 1. *num.* 32. vbi concludit Paulinæ eſſe locum tam in locationibus rerum, quàm fructuum, vt conſtat ex verbis illius ibi, *omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum.* Quia fructus, & reditus beneficij ſunt bona Eccleſiaſtica, cùm ab Eccleſia proueniant. Vnde Auendan. ſuprà debet reiici dum ait beneficia non eſſe bona Eccleſiaſtica, cùm re vera ſint, & ex conſequenti ſequitur fructus illorum nec vendi, nec locari poſſe vltra triennium, vt fuit reſolutum coram Illuſtriſſimo Pamphilio anno 1600. 20. Martij, teſte eodem Garcia, & Nauarr. conſultus ſic reſpondit *dict. conſ.* 11. *de rebus Eccleſiæ*, & Leſſius 2. *lib. cap.* 24. *dub.* 11. *num.* 68. & Quaranta *verb. alienatio, num.* 18. *verſicul. tertio declaratur.* Secus quando quis ſe obligat actione perſonali ad dandam commoditatem, & vtilitatem percipiendi fructus vita ſua durante, vel tanto tempore vltra triennium: tunc enim non eſt alienatio, ſed translatio commoditatis fructuum, quæ fieri poteſt, *l. neceſſariò, §. cum vſumfructum, ff. de periculo, & commod.* gloſſ. *in l. arboribus, §. vſufructuarius, in verb. vel donet. ff. de vſufruct.* & hoc modo nullo conſtituto iure in re poteſt beneficiarius vendere ad vitam ſuam commoditates, ſeu vtilitates percipiendi fructus ſui beneficij, obligando ſe emptori actione perſonali pro toto tempore vitæ ſuæ, *l. final. ff. de contrahenda emptione.* Bartol. *in l. codicillis, §. inſtituto, ff. de legat.* 2. Rebuff. *in compendio alienationis, numer.* 27. Non enim dicitur alienatio quando transfertur duntaxat commoditas fructuum, Redoan. *ſuprà quæſt.* 15. *a num.* 10. Quaranta *dict. num.* 18. Molina *d. cap.* 21. *num.* 27. & Molina Theolog. *diſputat.* 476. *§. in tertio euentu.*

Quare

igitized by Google

Quare alienatione prohibita vſusfructus in rebus Eccleſiaſticis conſtitutio prohibetur, quoniam vſumfructum conſtituens alienare dicitur res Eccleſiarum, *l. vltima, C. de reb. alienis non alienandis, cap. non liceat Papæ, 12. quæſt. 2.* ibi, *Nec in vſufructu iura dare.* Caſtill. latè *lib. 1. quotidianarum, cap. 54. de vſufruct. num. 3. & num. 5.*

2. Sequitur, an Abbates poſſint alienare per hanc Paulinam ſine cauſa iuſta ſeruatis ſolennitatibus? Reſponſio eſt negatiua, vt dictum eſt; ratio, quia interdictum de rebus Eccleſiæ eſt, vt res Eccleſiaſticæ abſque cauſa, & ſolennitate alienari nequeant: cum cauſa tamen & ſolennitate ipſo iure alienari poſſint, *cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. cap. cùm Apoſtolica, cap. tua nuper, de his, quæ fiunt à Prælat.* Deficiente ergo cauſa iuſta, alienatio corruit, vt colligitur apertè ex *cap. 2. de rebus Eccleſiæ non alienandis, lib. 6.* & ex communi docet Couarr. *lib. 2. variar. cap. 17. num. 2.* Gregor. Lopez *l. 63. tit. 18. partit. 3. verb. agrabado,* Borginus Caualcanus *deciſ. 46. num. 65. in fine, verſ. & pari modo quando contractus, fol. 774.* Caſtillo *ſuprà num. 11.*

3. Sequitur ſecundò, in quibus caſibus inconſulto Romano Pontifice poſſint res Eccleſiæ alienari, non obſtante Paulina *Ambitioſæ*? Reſpondetur in caſibus à iure permiſſis, & de bonis ſolitis ab antiquo tradi in emphyteuſim, & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate licitam eſſe alienationem, qui eſt ſecundus caſus ex tribus, quibus inconſulto Romano Pontifice res Eccleſiæ alienari permittuntur in hac Paulina. Caſus autem à iure permiſſi ſunt cauſæ illæ quatuor, de quibus ſuprà, nimirum neceſſitas, vtilitas, incommoditas, & pietas. Quaranta *verb. alienatio, numer. 3. §. cauſæ iuſtæ*; ſubditque cauſas iuſtas, eſſe caſus à iure permiſſos: proinde Redoan. *ſuprà quæſt. 35. 36. & 42.* opinatur virtute Paulinæ poſſe fieri alienationes inconſulto Romano Pontifice intercedente aliqua, ex ſupradictis cauſis, & ſeruata ſolennitate, ſequitur Nauarrus *in commmentar. de alien. rerum Eccleſ. ſub numer. 2. verſ. 4.* vbi ait permitti rerum alienationem in caſibus à iure permiſſis concurrente iuſta cauſa, & ſeruata forma. Idem tradit *in conſil. vltimo, de rebus Eccleſiæ non alienandis,* vbi ait hanc Paulinam non comprehendere eos, qui alienant, vel locant res Eccleſiæ in caſibus à iure permiſſis, ob id cenſuit non incidiſſe in cenſuram alienantem domum in perpetuum propter vtilitatem, mutata penſione temporaria in perpetuam, quod eſt vtilius Eccleſiæ, quàm reparari ſingulis quibuſque annis domum expenſis ipſius Eccleſiæ, à quo onere manſit libera, facta locatione ad longum tempus, per quam tranſiit in Coadiutorem onus reparandi domum cum eadem penſione annua, idem Nauarrus *conſil. 2. de rebus Eccleſ. non alienan. num. 1. in 2. editione*, dicens Paulinam excommunicantem ipſo iure alienantes res Eccleſiæ, non attingere alienantem in caſibus à iure permiſſis: ergo in his caſibus poteſt fieri alienatio inconſulta Sede Apoſtolica. Hæc Nauar. *ibi, & in manuali, cap. 27. num. 149. verſ. declaratio prima.*

Sed verus, & germanus ſenſus Paulinæ *Ambitioſæ* eſt, vt in tribus tantùm caſibus contentis ibi, nimirum in locatione, & conductione infra triennium, & in infeudatione, ſeu emphyteuticatione in caſibus à iure permiſſis, modò res ſit ſolita in feudum, ſeu in emphyteuſim, & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate: ac denique in alienatione de rebus, ſeu fructibus, quæ ſeruando ſeruari nequaquam poſſunt inconſulto Romano Pontifice cadere alienationem: in reliquis autem prohiberi regulariter, etiam quando datur cauſa iuſta, & caſus licitus, & ſeruantur ſolennitates, nec obſtat ſententia Redoani, Nauarri, & cæterorum dicentium non eſſe neceſſarium recurſum ad Summum Pontificem concurrente cauſa iuſta, & ſeruata forma, quia ſtylus Curiæ, & praxis eſt contrà, vt dixi ſuprà §. 4. *num. 5. verſ. Reſpondetur ſextò*, & ratio eſſe poteſt, quia iuramentum de non alienando ſine licentia ſuperioris impedit alienationem, etiam in caſu licito, per Ioannem Andream *in cap. final. de Eccleſ. ædific.* cum quo alij communiter tranſeunt, Redoan. *ſuprà quæſt. 55. numer. 82.* quia tale iuramentum debet aliquid operari: nam etiam in caſu illicito ſine iuramento non poteſt fieri alienatio inconſulto Papa, vt *in dict. cap. final.* Secus quando iuramentum fit ſimpliciter de non alienando, tunc enim poteſt alienare Abbas, ſeu beneficiarius in caſu permiſſo, Redoan. *num. 18.* cum aliis *in cap. Abbatibus, colum. 5. verſ. ſed contrà 12. quæſt. 2.*

Conſtat ergo iuramentum de non alienando ſine Papæ, vel ſuperioris licentia non continere ſolita alienari, *cap. ex parte, de feudis,* Gutier. *de iurament. confirmat. p. 1. cap. 52. num. 4.* & Nauarr. *in tractat. de alienat. rer. Eccleſ. num. 11.* quo poſito, notandum eſt, quæ dicatur res ſolita venire in alienationem, vt in futurum etiam alienari debeat? Dicendum eſt, vt bona dicantur ſolita in emphyteuſim concedi, ſufficere vnicam conceſſionem cum beneplacito Apoſtolico, & eſſe elapſos quadraginta annos, ita Clarus *§. feudum q. 13. num. 4.* Gama *deciſ. 342. num. 4.* Baldus *de præſcript. 1. p. 5. principalis, q. 20.* Rebuff. *de rebus Eccleſ. non alien. num. 33.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 26. num. 3.* & Quaranta *verb. alienatio, num. 40.* poſt Molinam *tom. 2. diſp. 468. numer. 20.* Sufficit ergo vnica conceſſio, & eſſe elapſos quadraginta annos, vt poſſit iterum à Prælato ſine noua ſolennitate res concedi in Emphyteuſim, vel in feudum, Quaranta *vbi ſuprà, verſ. concluſionem hanc*, Barboſ. *allegat. 95. num. 36.* eo quia res Eccleſiæ ſemel effecta alienabilis cum ſolennitate, efficitur perpetuò alienabilis abſque ſolennitate, ſic Ripa *de legatis 1. num. 65. fol. 73. pag. 2.* ideo ſi redeat ad Eccleſiam, poteſt iterum tradi in emphyteuſim ſine iuris ſolennitate. Nec dicitur alienare, qui ſemel alienata rurſus concedit, dum contractum renouat, ſeu reformat, Caſſaneus *in conſuetud. Burgund. rub. 11. §. 6. num. 19.* Similiter non facit de nouo, qui reintegrat, Panormit. per textum *ibi in cap. per tuas, de donat. notab. 4.* Molina *de primag. lib. 4. cap. 1. num. 31.* Iuuat ius diuinum ſemel limitatum, manere perpetuò limitabile, & rem ſpiritualem, hoc eſt, ſeruitio ſpirituali dicatam, ſi fiat laicalis ſemel, perpetuò reddi laicalem. Panor. & alij, quos referens ſequitur Ripa *vbi ſuprà*, Zerol. *in praxi 1. part. verb. viſitatio, §. 9.* Ergo Eccleſiæ res ſemel effecta alienabilis cum ſolennitate efficitur

Digitized by Google

citur perpetuò alienabilis abſque ſolennitate, Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 15. num. 3.* Gonzalez *gloſſ. 6. num.* 124. & Seraphin. Rotæ Romanæ *deciſ.* 1490.

4. Cæterùm vt alienatio fiat de nouo de re non ſolita alienari, vltra licentiam obtentam, forma eſt, quòd adſit cauſa, quæ debet eſſe notoria, *cap. 1. lib. 6. de reb. Eccleſ. non alien.* & *ibi* Abbas, Redoan. *eodem titulo, quæſt.* 51. *cap.* 5. *numer.* 7. & ſolennitas copulatiuè, nec alterum ex duobus per ſe ſufficit, alioquin alienatio erit ipſo iure nulla, gloſſ. & Abbas *in cap. 1. de reſtitut. in integrum.* Nam quod eſt de forma, debet ſeruari, eo quòd forma dat eſſe rei, & ea deficiente ſubſtantia, & res perit, Auguſtin. Bero. *in cap. nulli, de reb. Eccleſ. alien. vel non. colum. 22. verſic. tertium.* Redoan. *ſuprà quæſt. 36. num.* 19. quod intelligitur de iure.

Nam ex priuilegiis, ſi adhuc ſunt in ſuo robore, & vigore Abbatiſſæ, & Moniales ſanctæ Claræ ſub obedientia fratrum Minorum regularis obſeruantiæ exiſtentes poſſunt ſua bona immobilia de conſenſu Prouincialis, & maioris partis Conuentus permutare in vtilitatem euidentem cum aliis bonis immobilibus, & ſtabilibus, ſeu annuis reditibus; quin etiam vendere, vt ex pretio illorum alia bona Monaſteriis vtiliora emantur, ita Leo X. & habetur *in ſupplemento fol.* 43. *conceſſ.* 258. Idem priuilegium conceſſit ipſe Leo Minoribus, vt in priuilegiis Auguſtinianorum *fol.* 88. *part. 2. & ſequent.* & habetur *in compendio priuilegiorum noſtræ Societatis, verb. alienatio,* §. 5. & Gregorius XIII. eandem facultatem fecit Fratribus, & Monialibus ordinis Eremitarum Sancti Auguſtin. *conſtit.* 9. incipit, *Dum ad vberes*, anno Domini 1572. Rodriguez *tom. regular. quæſt. 27. articul.* 2. cum onere, vt duæ partes Conuentus conſentiant. Quod eſt obſeruandum in reliquis Religionibus ſecundùm formam ſuorum priuilegiorum, ſi adhuc ſunt in ſuo robore.

5. Quòd ſi monaſteria Monialium ſint ſub obedientia Epiſcoporum, vt Abbatiſſæ poſſint licitè alienare, debent priùs ſeruata forma iuris cum Monialibus tractare, & diſcutere rationes pro, & contra, an expediat Monaſterio alienare, réque maturo conſilio diſcuſſa præter conſenſum Abbatiſſæ, & Monialium, requiritur conſenſus Epiſcopi, vt alienatio ſit firma. Porrò ſi Monaſteria ſint exempta, ſufficit conſenſus Capituli, & Prælati ſeruatâ forma, & modo conſueto ſecundùm conſtitutiones Religionis. Priorem partem tradit gloſſ. *in ſumma* 12. *q.* 2. & probant *cap. in venditionibus* 12. *quæſt. 2. & cap. Abbatibus, etiam* 12. *quæſt.* 2. Secundam probat Molin. *de iuſtitia, tractat. 2. diſputat.* 468. *concluſione* 4. *fol.* 1380. poſt Turrecremat. *in ſumma, numer. 12. quæſt.* 2. quam ſequitur Rebuff. *in compendio de alienat. numer.* 17. Si tamen maior pars diſſentiat, & Præſes conſentiat, non valet alienatio: ſicut non valet, quamuis Moniales conſentiant, ſi Præſidis conſenſus deſit, Rodriguez *tom. 1. regul. quæſt. 27. art.* 2. & Azor *inſtit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 1. §. quartò quæritur, verſ. nobis verò magis placet.*

Nec eſt prætereundum poſſe Fratres Mendicantes, & qui eorum gaudent priuilegiis, vltra triennium locare ſua prædia cum licentia ſuorum Prouincialium, vt in compendio ſuorum priuilegiorum, vulgò *Maremagnum*, continetur *titulo de locatione, fol.* 80. ibi, Leo X. anno 1519. conceſſit etiam vltra triennium locare, dummodo id in Conuentuum, & Monaſteriorum ipſorum euidentem vtilitatem cedere dignoſcant, Guttierrez *lib. 1. canon. cap. 8. numer. 7. ad finem,* Corduba *in ſumma caſuum conſcientiæ, quæſt.* 103. Auendan. *de exequendis mandatis, lib. 1. cap. 4. n.* 4. Gregorius XIII. *Bulla* 9. *in Bullario, fol.* 1201. quam facultatem habere Fratres Ordinis Prædicatorum refert Auendan. vide Fratrem Ioannem à Cruce *in epitome ſtatus Religioſi, lib. 1. cap. 4. à fol.* 29.

De poteſtate item Prælatorum Religionis circa bonorum temporalium adminiſtrationem à iure antiquo permiſſam, & de poteſtate acquirendi, conſeruandi, & alienandi tam mobilia, quàm immobilia, ſecundùm ius primæuum, & ius poſterius canonicum, ac denique de poteſtate prædictæ adminiſtrationis iuxta ſtatuta, & ſpecialia indulta Religionum, tradit Soarez *tom. 4. de Religione, lib. 2. cap. 26. cap. 27. & cap. 28.* & de Societate noſtra Gregor. XIII. *in conſtit.* incipit, *Apoſtolica*, 1576.

Sequitur tertius caſus, in quo non obſtante 6.
iuramento poteſt fieri alienatio, videlicet quando eſt de rebus, ſeu fructibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, pro inſtantis temporis exigentia, ita *in dict. Extrauagant. Ambitioſæ.* Vnde manifeſtè videtur probari, quòd ſi fructus, & bona vltra triennium ſeruari poſſunt poſt triennium, locari non poſſe. Nam exceptio firmat regulam in contrarium, iuxta *reg. l. nam quod liquidè, ff. de penu legata.* Idcirco fructus beneficiorum, qui poſt triennium naſcuntur, cùm ſeruando ſeruari poſſunt, nequeunt vltra triennium alienari, nec locari, vt ſuprà dictum eſt.

Quæ ergo ſint res, quæ ſeruando ſeruari non poſſint, videntur eſſe res mobiles, quæ non durant triennio, vel vſu conſumuntur, & non fructificant, ita Nauarrus *de alienat. rerum Eccleſ. numer.* 4. Rebuff. *in compendio alienat. numer.* 25. Redoan. *quæſt. 5. cap. 2. num.* 8. Aloyſius Ricc. *in praxi for. Eccleſ. deciſio. 62. in 1. edit. & reſolut. 59. in 2. edit.* Surd. *de aliment. titul. 8. priuileg. 45. num. vltimo*, & Quaranta *verb. alienatio, num.* 38. vbi ait res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, eſſe, quæ vltra triennium durare nequeunt abſque notabili deterioratione, argumento *l. lex, quæ tutores, Cod. de adminiſtrat. tutor.* Redoan. *quæſt. 6. num.* 29. vbi numerat multa, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, vt etiam ſunt veſtes attritæ, & animalia ſuperuacua; hæc nanque poſſunt vendi ſine decreto. Idem dicendum eſt de re mobili minus pretioſa, Rebuff. *ſuprà.* Secus ſi mobilia fuerint pretioſa: hæc autem nequeunt alienari ſine ſolennitate, quia æquiparantur immobilibus, Quaranta *ſuprà numer.* 24. vbi nomine mobilium pretioſorum, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, intelligit vaſa aurea, argentea, veſtes pretioſas, quæ longè diſtant ab interitu, & commodè diu conſeruari poſſunt; proinde, & cauſa, & forma requiritur, & alienentur. Peccabit igitur mortaliter cum onere reſtituendi, qui immobilia, & mobilia pretioſa alienauerit non ſeruatis ſeruandis, Capua *lib. 2. c.* 100. *de fructibus, n.* 12. per textum *in c. ſine exceptione* 12. *q.* 2. & incidet in excommunicationem ipſo facto, per *Extrauag.*

Digitized by Google

Extrauag. 1. de reb. Eccleſ. non alienan. nec valet alienatio cùm deſit cauſa iuſta in caſu licito, & ſolennitas legitima, Couarr. *lib. 2. variar. cap. 17. numer.* 2. Molin. *dict. diſp.* 468. Nauarrus tamen *cap. 27. numer.* 149. *& ſequent. & in comment. de alienat. rerum Eccleſiæ*, excuſat alienantes ab excommunicatione abſolutè: quinimò, & à culpa M. quando abſque præſumptione, & dolo res alienatur bona fide, vel ſimplicitate, & abſque dolo, & contemptu *à numero 16. vſque ad numero 19.* Molin. *diſputat. 466. §. Caietan. folio* 1364. addit Paulinam ſolùm eſſe receptam in nullitate contractus quo ad tempus vltra triennium, quod etiam tradit Gama *Luſitan. deciſ.* 387. non verò quoad pœnas excommunicationis, & reliquas extrinſecas: ſed eſſe vſu receptam, & ita præſumi tradit Henriquez *in ſumma, lib. 13. cap. 56. §. 3. littera T.* Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. part. 5. collectan.* 1673. *in principio, & in paxi rerum for. Eccleſ. deciſ.* 95. *in 1. editione, & reſolut.* 81. *in 2. edit.* quia cùm ſit inſerta in corpore iuris, ius commune facere dicitur. Vnde eſſe receptam multi aſſerunt, & in Hiſpania tradit Phœbos *Luſitan. deciſio.* 82. *numero* 18. & in Luſitania affirmat Gama *deciſ.* 390. *numero* 2. dubitat tamen Couarr. *lib. 2. cap. 16. numero* 6. mihi tamen placet opinio Molinæ *diſput. 466. §. Caietanus*, & P. Rebell. *de iuſt. part. 2 lib. 14. quæſt. 5.*

Quæſtio eſt de pecunia, quæ regulariter ſeruari non poteſt, & ſeruata nihil operatur, Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccleſ. deciſio 62. in 1. editione, & reſolut. 59. in 2. editione*, Redoan. *queſtion. 6. numero* 9. Ex quo dico ſolum Abbatem, ſeu Prælatum poſſe diſponere de pecunia Eccleſiæ, ſicut de fructibus: nihilominus, ſi pecunia ſit deſtinata ad emptionem prædiorum, habet vicem rei immobilis: ideo non poteſt alienari ſine requiſitis; ſicut pecunia minoris alienari nequit, quando eſt deputata ad prædia emenda, Menoch. *conſ.* 114. *num.* 32. Ioann. Aquilin. *de monetis, cap. 6. corol.* 2. ita etiam magna quantitas pecuniæ alienari minimè poteſt abſque beneplacito Apoſtolico, & debet conuerti in vtilitatem Eccleſiæ, Rota Romana ita reſoluit *in vna Venetiarum nullitatis contractus* 13. *Nouembris* 1602. coram Pamphilio, Aloyſ. Ricc. *dict. reſolutio* 59. *numero* 3. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcopal. Neapol. cap. 75. alias* 60. *in annotat. num.* 14.

Idem dicendum eſt de pecunia redacta, ex venditione rei immobilis. Nam eius naturæ cenſeri debet, cuius res erat, ex cuius venditione confecta eſt, & quæ ſit ſubrogata in locum illius, Redoan. *quæſtion. 6. numero* 24. Idem cenſetur de pecunia, quæ reſeruatur pro aliqua futura neceſſitate, vel pro conſeruando magis patrimonio, *l. ſi Caius §. 1. ff. de legatis* 3. Idem iuris de annuis reditibus, qui numerantur inter immobilia, Matienzo *l. 7. gloſſ. 1. à numer. 18. tit. 11. lib. 5. nouæ recopilation.* Menoch. *remed. 1. recup. numero* 45. Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſione, part. 3. collectan. 668. & in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 44. in 1. editione, & reſolut. 41. numero 2. in 2. editione*, Garcia *de beneſic. part. 2. cap. 5. numero* 95. Gaſpar Roderic. *de annuis reditibus; lib. 1. quæſtion. 3. numero* 8. proinde annui reditus alienari nequeunt ſine debitis ſolennitatibus, Ricc. *dict. deciſ. 44. per totam*, aliàs 40. *reſolution.* Quaranta ſuprà *numer.* 26. vbi extendit id ad iura, & actiones, Menoch. *conſil. 300. numer.* 41. & Velaſc. *conſultat. 77. in principio*, & Caldas Pereira *de emption. cap. 13. num.* 11.

Sequitur an Abbas, ſeu Prælatus poſſit alie- 7
nare ſine ſolennitate, in vtilitatem tamen Eccleſiæ? gloſſ. *in l. fundus, ff. de rebus eorum.* Paulus de Caſtro poſt gloſſam *in l. hi §. ſi pretor, ff. de tranſact. & in l. 1. §. 1. ff. de officio eius cui mandata eſt iuriſdict.* dicunt valere contractus quoties conditio Eccleſiæ ſit melior; & vtilior, ſequitur Nauarrus *in commento de alienat. rerum Eccleſ. num.* 16. dicens Paulinam non procedere in hoc caſu, qui eſt permiſſus à iure, quando adeſt cauſa vtilitatis, neque peccat contra legem humanam credendo ſe habere iuſtam cauſam id faciendi, vt *in manuali, cap. 23. numero* 43. additque valere alienationem de rebus Eccleſiæ ſaltem in foro conſcientiæ non ſeruata forma iuris poſitiui humani, quando non deficiunt requiſita de iure naturali, verbi gratia, ſi facta fuit ſine dolo in caſu iure permiſſo, & authoritate Superioris, quamuis forma iuris non fuerit ſeruata: ſufficit enim conſenſus contrahentium, & quòd res ſit de ſe alienabilis, quod requiritur de iure naturali; atque ita in foro conſcientiæ firmus eſt actus, Panormitan. *in cap. plerique, de immunit. Eccleſ. & in cap. requiſiuit, de in integrum reſtitut.* argum. electionis, quæ de iure naturali valet, quoties adeſt conſenſus eorum, qui habent ius eligendi, & eligitur eligibilis; talis electio eſt firma in foro conſcientiæ, Panormitanus poſt Innocentium *in cap. quapropter, de elect.* Azor *part. 2. lib. 9. cap. 1. quæſito 8. §. ſecundum eſt.* Ita in noſtro caſu de quo P. Saa *verb. alienatio, numero* 3. ait factam cum debito conſenſu, & ſine fraude valere in foro conſcientiæ, quamuis deſint ſolennitates à iure requiſitæ.

Fatetur tamen Nauarrus *de ſpoliis clerico. §. 2. numero* 6. poſſe hanc alienationem reſcindi, ſicut electionem, vtramque tamen eſſe validam in foro conſcientiæ, in quo ſtatur veritati. Idem repetit *in comment. de alienat. rerum Eccleſ. numero 17. §. ex quibus* Nec propterea peccare, nec incidere in pœnas Paulinæ *Ambitioſæ*, ſi bona fide faciat meliorem conditionem Eccleſiæ, quia ſatis fuit ſeruare formam inductam de iure naturæ, concordat Rebuffus *in compendio rerum Eccleſ. numero* 34. addens ex poſtfacto poſſe accedere authoritatem ſuperioris, & cætera requiſita, ſi alienatio tendat ad vtilitatem Eccleſiæ, Fr. Manuel *tom. 1. Regular. quæſtion. 17. articul.* 9. Ratio, quia quando actus non poteſt fieri ſine certa ſolennitate propter aliquem finem certum, ſi obtineatur finis cum effectu, poteſt omitti ſolennitas, actuſque obtento fine valet, & ſatis eſt, quòd ſolennitas poſtea accedat, *cap. ſi qua de rebus 12. quæſtion. 2. & cap. cùm vos, de his, quæ fiunt à Prælato.* Item quia iura nolunt ſolennitatem niſi in ordine ad finem, & in hoc caſu cauſa vtilitatis eſt cauſa finalis: idcirco iura nolunt niſi effectum, *ad finem l. 1. §. inde, ff. de noui oper. nunciat.* Imò lex prohibens fieri aliquid ſine ſolemnitate certa, limitationem recipit, niſi contractus fiat vtiliter, Redoan. *quæſt. 36. à numer.* 13. poſt plures, eo quòd iura facta in fauorem Eccleſiæ, & pro illius vtilitate, non debent intelligi contra fauorem Eccleſiæ, idem Redoan. *q. 42. num.* 17.

Iuuat valde poſſe Prælatum cauſa pietatis concedere fundum per ſe ſolum pauperi abſque debita ſolennitate, Aboas per textum *ibi in cap. poſſeſſiones 17. quæſt. 1.* iuncta gloſſa, Archid. *in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. lib. 6.* & alij apud Redoanum *ſuprà quæſtio. 21. à numero 36. & quæſt. 51. cap. 7.* vbi pro parte affirmante valere alienationem ſine ſolennitate multa congerit.

Nec obeſt Paulina prædicta, quæ videtur lata non in damnum, ſed in fauorem Eccleſiæ: atque ita ſi ad vnguem ſeruetur, præcluditur oſtium vtilitati, quæ proueniret in bonum Eccleſiæ. Quin etiam ſi ſemper ſolennitas apponatur, aufugient occaſiones acquirendi multa Eccleſiis, maximè, quia lege prohibente, ne contractus celebretur ſine ſolennitate, ſemper intelligitur, niſi contractus ſit vtilis, Baldus *in l. quicunque Cod. de bon. quæ liber.* & conſtat ex traditis per Decium *conſil. 691.* incipit, *In facto proponitur*, vbi tradit contractum celebratum cum detento in vinculis non valere, *l. qui carcerem, ff. quod metus cauſa*; limitatur tamen ſi fiat ad vtilitatem carcerati, vt liberetur, valere, Baldus *in rubrica Cod. de reſcind. venditione*, per textum *in l. metum §. ſed licet §. quod metus cauſa*, Redoan. *vbi ſuprà quæſtion. 20. numero 174. cum ſequentibus, vſque ad numer. 203. & quæſtion. 41. à numero 6. & quæſtion. 51. cap. 7.* Maſcard. *de probatio. concluſ. 75.* dicens eſſe veriorem, & magis communem, quæ ſententia eſt valde probabilis, quia finis Paulinæ huius eſt euitare damnum Eccleſiæ, & procurare illius vtilitatem: proinde non abſolutè prohibet contractus, niſi quando redundant in Eccleſiæ detrimentum; ſecus quando ſint euidenter vtiles, Rebuff. *ſupra verſ. nonus caſus*, Redoan *d. q. 42. num. 6. & ſequent.*

8. Probabilior eſt, quæ tradit alienationem de rebus Eccleſiæ ſine debita ſolennitate, eſſe omnino nullam, quamuis fiat in euidentem vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ, ita doctiſſimus Petrus Barboſa *quinta parte l. 1. ff ſolut. matrimon. numero 9.* per gloſſ. *cap. 1. verb. Sede, ne Sede vacante*, Aretin. *l. filius, column. 6. ad medium, ff. de lib. & poſthum.* vbi ait non ſufficere ad valorem actus, vtilitatem, quando ſolennitas in alienatione requiritur, niſi ſimul illa interueniat. Idem vult Bartol. *in l. Gallus, in principio, ff. de lib. & poſthum.* eo quòd quando lege cauetur, quòd actus non fiat ſine conſenſu alicuius, in eo euentu requiritur conſenſus per modum ſolennitatis, & conſequenter requiritur pro forma, ita vt actus ſit nullus, ſi conſenſus non accedat, Imola *in cap. cùm nos, de his, quæ fiunt à Prælato*, Baldus ſibi contrarius *l. final. §. neceſſitatem, verſicul. ex prædictis diximus, Codic. de bonis quæ liber.* idem Bartol. *in l. cum ij. §. ſi prætor, ff. de tranſact.* dicens in alimentis præſtandis, ſi omittatur ſolennitas, actum eſſe nullum, etiamſi fiat in fauorem alimentandi, gloſſ. *in cap. 1. ne Sede vacante*, Bero. *in cap. nulli, de reb. Eccleſ. alienan. column. 22. verſicul. ſed pro diſcuſſione*, vbi docet deficiente forma, & ſolennitate, rei ſubſtantiam ſimul corruere, etiamſi contractus eſſent vtiles Eccleſiæ; nam ſi ſine ſolennitate fiant, ſunt nulli, Franc. Sarmen. *de reditibus Eccleſiæ, part. 1. cap. 2. 3. ſuprà & 4.* & alij, quos referens ſequitur Quarant. *num. 34.*

Item, quia quamuis de iure communi contractus, ſeu alienatio facta ſine ſolennitate poſſit ſuſtineri reſpectu vtilitatis Eccleſiæ prouenientis, ſecus dicendum attenta diſpoſitione Paulinæ *Ambitioſæ*. Eſto enim alienatio ſit aliàs licita, & Eccleſiæ vtilis, ſi tamen fuit inconſulto Romano Pontifice, nullo modo ſubſiſtere poteſt, ita Iacob. Butr. Bart. Angel. Alber. Fulgoſ. Iaſon. Paul. de Caſtro *in l. cum iis, §. eam tranſactio, numero 2. ff. de tranſactio.* dicentes eſſe nullam alienationem factam ſine debitis ſolennitatibus, Ripa *in l. is, cui bonis, numero 47. ff. de verbor. obligat.* Alciat. *in titul. 1. numero 77. in tractatu de verbor. ſignific.* Socin. *conſil. 80. column. 2. verſicul. quoad hanc obiectionem*, quam opinionem communem vocat Decius *conſil. 144. numero 4. & conſilio 282. numero 6. verſic. ſecundùm opinionem*, quod etiam accipe quamuis ſit vtilis Eccleſiæ ea alienatio, non tamen ſuſtinebitur, niſi Eccleſia velit ratam habere illam adhibendo ſolennitatem, quia hoc poteſt facere, non verò aduerſarius, ita Alberic. Fulgoſ. & Iaſon *in dict. §. eam tractionem numero 2.* Innocent. & Scribentes *in cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli.* Ratio, quia quoties forma ſeruatur, & interponitur decretum Superioris, præſumitur factum in vtilitatem Eccleſiæ, argumento notabili ad hoc *in l. 1. Cod. de præd. curial. lib. 10.*

Dictum eſt, niſi Eccleſia velit ratificare contractum, quod intellige de iure antiquo, & ordinario, non verò de iure nouo, & extraordinario huius Paulinæ *Ambitioſæ*, ita Redoan. *dict. quæſtion. 35. numero 2.* & Antonius de Pretis *in tractatu de iure Epiſcop. defenſ. cap. 5.* Ideo ſemper, vt ſit firma alienatio, neceſſaria eſt ſolennitas, & conſenſus Papæ. Idem Redoan. *quæſtion. 36.* addens de forma alienationis eſſe, quòd adſit cauſa, & ſolennitas copulatiuè, neque alterum per ſe ſufficere; alioquin alienationem eſſe ipſo iure nullam, per gloſſam, & Abbatem *in cap. 1. de reſtitut. in integrum*, Bero. *cap. 1. de reb. Eccleſ. non alienan.* Redoan. *dict. quæſt. 36. num. 18. 19. & 20.* vbi concludit hanc opinionem eſſe multo veriorem, & in iudicando, & conſulendo tutiorem, ſi res fiat de licentia Summi Pontificis.

Quæſtionis eſt, quando poſſint res Eccleſiæ dari in emphyteuſim inconſulto Romano Pontifice? Redoanus *ſuprà quæſt. 35. & quæſt. 36. & 42.* opinatur non eſſe neceſſarium recurſum ad Summum Pontificem, quando res emphyteuticatur ex cauſa iuſta, & cum debita iuris cæremonia, addens Paulinam *Ambitioſæ*, permittere alienationem in caſibus permiſſis à iure, cùm hæc duo concurrunt, & nihil ampliùs deſiderari: conſentit Nauarrus *vbi ſuprà in manuali, cap. 27. num. 156.* Dicendum tamen eſt ſemper eſſe neceſſarium beneplacitum Summi Pontificis, quando res primò traditur in emphyteuſim, neque eſt ſolita ab antiquo emphyteuticari, & hic eſt germanus ſenſus Paulinæ ſecundùm ſtylum, & praxim Curiæ Romanæ. Non tamen comprehendit, vt dictum eſt *§. precedent.* res exiguas etiam immobiles, teſte Caietan. *in ſumma, verb. excommunicatio, cap. 75.* quod intelligendum eſt etiam de molendinis, quæ ſunt in quotidiano periculo fluminum circunlabentium: hæc autem poſſe alienari inconſulto Romano Pontifice per Prælatos, ſeu tutores abſque decreto, ait Angel. *in l. non ſolùm,* 9.

Digitized by Google

ſolùm ff. de petit. hered. Redoan. *quæſt.* 2. *cap.* 28. *num.* 13. & Leſſius *lib.* 2. *de iuſtit. cap.* 25. *dub.* 11. *num.* 64.

10. Similiter Eccleſiæ res ſemel datæ in emphyteuſim cum beneplacito Apoſtolico, ſi ad Eccleſiam reuertantur, poſſunt iterum emphyteuticari, non obſtante iuramento, dummodo quando primò emphyteuſis facta fuit conceſſio, valuerit, & ſufficit vnicus actus cum debitis ſolenitatibus, vt poſſint dari rurſus in emphyteuſim ſine illis, Curtius iunior *de feudis in* 1. *part. partis principio, quæſt.* 4. Ruin. *conſ.* 35. *numero* 30. *lib.* 1. Iul. Clar. §. *feudum, quæſt.* 13. *num.* 4. *&* 5. dicens ex aliis ſufficere vnam tantùm infeudationem ſolenniter factam ſine aliquo temporis curſu, vel pluralitate actuum, Molina *tom.* 2. *diſp.* 468. *fol.* 1387. *littera B.* dummodo concurrat debita cauſa, ac ſolennitas, nec ſit menſæ Abbatiali incorporata emphyteuſis: tunc enim dicetur res conſueta tradi in emphyteuſim ad effectum, rurſus, vt ſine noua ſolennitate perſeuerante iuſta cauſa dari poſſit: quoniam tunc non alienatur de nouo, ſed poſita legitima alienatione antea facta continuatur alienatio, Couar. 2. *variar. cap.* 17. *num.* 4. Gama *deciſ.* 24. *&* 161. nec requiritur recurſus ad Sedem Apoſtolicam.

11. Porrò ſedimina, ſeu manſus Eccleſiæ, vulgo *paſſalia*, quæ in ambitu Eccleſiarum conſiſtunt ex ordinatione Luſitana *lib.* 2. *tit.* 22. ibi, *Nos aſſentos das Igrejas de noſſo padroado, e nos paſſaes a ellas*, alienari nequeunt à Prælatis, arguméto *l.* 4. *l. dotale* 13. *ff. de fundo dotali*, Cuiacius *tom.* 3. *de feudis in tit. de his, qui feudum dare poſſunt, verſ. Manſum*, reddit rationem cur Manſus non poſſit alienari, ibi: *Manſus autem eſt fundus vnde quis ſe, & familiam tueri ſuam ſatis commodè poteſt*, & infrà: *Antonius Carolum magnum, ne inopia coacti, miniſtri diuini cultus in eo ſegniùs elaborarent, edixiſſe, vt ſingulis Eccleſiis Manſus tribueretur vnus, quod etiam conſtitutionibus Caroli ab Anſegiſo Abbate collectis legitur, eo addito, vt pro Manſo illo Eccleſia nullum ſeruitium, nullum cenſum ſenioribus debeant*, &c. iuuat Paulina *Ambitioſæ*, in qua decretum eſt ne bona Eccleſiarum alienentur vltra triennium in quo Paulinam eſſe receptam nemo dubitat in hoc Regno, Gama *deciſ. vltim. in fine*, Redoan. *quæſt.* 36. *num.* 20.

Cùm ergo paſſalia, ſeu prædia, quæ non ſunt ſolita tradi in emphyteuſim, neceſſaria ſint ad reſidentiam Rectorum, ſeu Abbatum, & in hoc vertatur ius publicum, vt patet ex *l. quemadmodum, C. de agricol. & cenſit. lib.* 10. non poſſunt alienari inconſulto Romano Pontifice, Caldas *de renouat. quæſt.* 15. *num.* 15. quia pertinent ad menſam Abbatialem, & ſunt deputata pro alimoniis Rectorum, & pro habitatione. Non ſunt igitur alienanda niſi ſeruatis ſeruandis, Menoch. *de præſumptionibus, lib.* 3. *quæſt.* 108. *num.* 9. & dicuntur bona de menſa, quæ perpetuò vnita fuerunt Eccleſiæ, atque ita neque in emphyteuſim etiam perpetuam dari poſſunt, Menoch. *conſ.* 79. *num.* 1. quia ſunt in pleno dominio Eccleſiæ quoad fructus etiam, vt notat gloſſ. *in Clement.* 1. *in verb. ad menſam, de exceſſ. Prælat.* & notat Abbas poſt Innocentium, & alios *in cap. vt ſuper, de reb. Eccleſ. non alien.* & in alienatione harum rerum duo ſunt neceſſaria copulatiuè, iuſta ſcilicet cauſa alienandi, & ſolennitas requiſita à iure, cuius pars præcipua eſt conſenſus Papalis, *cap.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. *& Clement.* 1. *eodem titulo*, & notatur per *gloſſ. penult. in fine, de reſtitut. in integrum*, Decius *conſ.* 113. *column.* 2. *& de bonis, quæ ſunt de menſa*, tradit Alexand. *conſil.* 9. *in principio, lib.* 3. & Barboſ. *alleg.* 95. *num.* 67. *& duobus ſequentibus.*

Accedit Paulina *Ambitioſæ*, vbi inſolita emphyteuticari prohibentur alienari irrequiſito Summo Pontifice, ibi: *Omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum hac præſenti conſtitutione fieri prohibemus inconſulto Romano Pontifice, quod ſi contrà fiat, res alienata ad Eccleſias ad quas ante alienationem huiuſmodi pertinebant, liberè reuertantur, & alienationes ſint omnino nullæ*, Quaranta *in verb. alienatio, n.* 5. *verſ. qualibet ſpecies alienationis*, & Gonçalez de Villad. *in tract. de legibus, quæſt.* 11. *num.* 8. *verſ. conſidera tamen.* Conſtat etiam nullitas horum bonorum ex iuramento facto ab Abbatibus, & Prælatis, de quo *in Pontificali, fol.* 81. *&* 120. per hæc verba: *poſſeſſiones*, inquit, *meas ad menſam meam pertinentes non vendam, nec donabo, nec impignerabo, nec de nouo infeudabo, nec aliquo modo alienabo, etiam cum conſenſu Capituli Eccleſiæ meæ inconſulto Romano Pontifice, & ſi ad aliquam alienationem deuenero, pœnas in quadam ſuper hoc edita conſtitutione contentas eo ipſo incurrere volo.* Sic ibi. 12.

Vnde ſequitur, qui non iurant poſſe alienare in caſu licito, & in Paulina *Ambitioſæ* conceſſo, ſeruatis ſolennitatibus ante hanc Extrauag. requiſitis. Cùm ergo poſſeſſiones non ſolitæ tradi in emphyteuſim excipiantur *in d. Ambitioſæ*, nullo modo, nec validè, neque licitè poſſunt emphyteuticari in noſtro Regno, præſertim in hac Regione Interamnenſi, & ita vſu, & praxi receptum eſt, ſine licentia Summi Pontificis, Caldas Pereira *de renouat. quæſt.* 15. *num.* 15. & Molina *de iuſtitia, tom.* 2. *diſp.* 449. *fol.* 1259. *§. admonet.* Redoan. *ſuprà quæſt.* 39. *num.* 1. *& quæſt.* 36. *num.* 3. Quare cùm paſſalia, ſeu ſedimina ſint ex bonis inſolitis emphyteuticari, neceſſarius eſt conſenſus Papalis, vt validè poſſint alienari, cùm paſſalium alienationes non ſint ex caſibus permiſſis, ſed ex non permiſſis, & teſte Redoan. *dict. quæſt.* 36. *numer.* 5. in caſibus non permiſſis non eſt valida alienatio, niſi conſulto Romano Pontifice. Vnde requiritur conſenſus illius ad ſedimina emphyteuticanda. Quocirca, ſi reuertantur ad ipſam Eccleſiam, & patrimonio illius incorporentur à ſuo Prælato, & ita fiant de menſa illius per incorporationem factam, nequeunt ab eodem infeudari, ſeu emphyteuticari abſque reſcripto Summi Pontificis, Menoch. *de arbitrar. caſu* 433. *num.* 2. *&* 5. Succeſſor tamen bene poterit, vt ſentit Menoch. *n.* 7. *&* 32. quia Prælatus non poteſt ſimplici voluntate, & facto ſucceſſoribus præiudicare, ſecundùm regulam *l. id quod noſtrum eſt, de regulis iuris*, ſine facto noſtro auferri à nobis non poteſt: confirmatur ex *cap. vt ſuper, de reb. Eccleſ. alien.* vbi Summus Pontifex fatetur ſucceſſorem in Prælatura poſſe bona ad ſuum anteceſſorem reuerſa, & poſſeſſa, infeudare, ſeu concedere in emphyteuſim, ſed Menoch. *ſuprà num.* 32. ait tutius eſſe conſulere Sedem Apoſtolicam, quod intelligitur, quando Prælatus tacitè, vel expreſsè declarauit rem ad ſe reuerſam ſe velle fieri de menſa, Menoch. *ſuprà numero* 9. poſt alios.

Sed quid dicendum de paſſalibus Eccleſiarum, 13.
quæ ſunt vnitæ Eccleſiis Matricibus, & dicuntur annexæ vulgo, ſeu Eccleſiæ filiales, in quibus non reſident Rectores, nec Abbates, ſed per Vicarios ad nutum adminiſtrantur Sacramenta parochianis? Reſpondetur huiuſmodi paſſalia poſſe tradi

in

in emphyteuſim, ſicut alia bona Eccleſiaſtica concedi ſolita ex cauſa iuſta, & ſeruata forma de iure Canonico, ſeu de conſuetudine introducta. Ratio, quia in his Eccleſiis annexis, ſeu vnitis matricibus, vel Monaſteriis, aut Collegiis ceſſat vtilitas publica reſidentiæ. Non enim ibi reſident Rectores, ſed in matricibus: item, quia vnio beneficij vniti nomen extinguit adeò, vt in poſterum denominetur ab illo, cui vnitum eſt, vt notat Hoſtienſ. poſt gloſſ. *in cap. 1. ne Sede vacante,* vbi Abbas *num. 2.* igitur concedi poſſunt hæc paſſalia in emphyteuſim inconſulto Romano Pontifice. ita iudicatum fuit in Senatu Braccarenſi in paſſalibus de Sancta Azia, & in paſſalibus de Froſos, & in ſupremo Senatu Oliſiponenſi, teſte Phœbo *deciſ.* 82. & doctiſſimus Gabriel Pereira *deciſ.* 22. *num.* 8. *&* 9. vbi concludit *verſ. tamen*, ſedimina poſſe emphyteuticari ſine authoritate Romani Pontificis.

14. Ambigi tamen poteſt, an poſſit allegari poſſeſſio quadragenaria contra paſſalia, ſeu ſedimina, & ex conſequenti contra Rectores Matricum in quibus reſident, ita vt temporis diuturnitas, & poſſeſſio faciat titulum præſumptum poſſidentibus hæc ſedimina? Negat Caldas *de renouatione, quæſt.* 15. *num.* 15. Molina *de iuſtitia ſuprà in d. §. admonet*, dicentes in hoc caſu non habere locum præſcriptionem, nec titulum ſuppleri poſſe abſque ſcientia, & patientia ſummi Præſulis, conſentit Felinus *in cap. ſicut, num. 33. de re iudic. verſ. bene fateor.* Nam quando actus non poteſt fieri niſi de licentia Papæ, allegari non debet temporis diuturnitas, niſi ſimul probetur ſcientia illius, & patientia: quod procedit, quando res fit extra Curiam in partibus. Idem volunt Afflictis *quæſt.* 107. *numer.* 7. & Aymon. *de antiquit. tempor.* 3. *part. numer.* 18. *fol.* 96. ita fuiſſe iudicatum in Senatu Braccarenſi, teſtatur Caldas Pereira *vbi ſuprà, num.* 16.

15. Porrò ſi agricola probet ſe poſſediſſe paſſalia cum titulo vero ab Ordinario conceſſo per quadraginta annos, & eo ampliùs, dicendum videtur, ſi ad hunc titulum accedat bona fides, præiudicatum fuiſſe quoad dominium vtile duntaxat Eccleſiæ, ſed non quoad directum; quia hæc præſcriptio cum titulo, & bona fide æquiparatur præſcriptioni immemoriali, quoad omnes iuris effectus; & ſatis eſt vbi illa requiritur: quocirca idem operatur præſcriptio quadragenaria cum titulo, & bona fide, quod immemorialis ſine titulo, *cap. cum perſona §. quod ſi tales, de priuilegiis in* 6. *cap.* 1. *de præſcriptionibus, eodem libro*, Balb. *de præſcript.* 2. *parte tertiæ partis, quæſt* 6. *num* 11. Couarr. *in regula poſſeſſor* 2. *part.* §. 2. *num.* 8. *verſ. nec minoris temporis*, vbi ait requiri præſcriptionem immemorialem, vel quadraginta annorum cum titulo, per text. *in cap.* 1. *de præſcript in* 6. idem repetit *in §. quarto, num.* 5. *eiuſdem regulæ*, ibi, *quoties aduerſus præſcribentem eſt iuris communis vehemens præſumptio*, & plurimum reſiſtens, neceſſariò requiritur præſcriptio immemorialis, vel ſaltem quadragenaria, probato, & allegato titulo *cap.* 1. *de præſcriptionibus in* 6. Idem Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 17. per gloſſam, & textum, & per communem *in d. cap.* 1. *de præſcriptionibus in* 6. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1214. & Molin. *lib.* 2. *de primog. cap.* 6. *num.* 52. argumento, & exemplo exemptionis ab ordinario, in qua ius eſt contra præſcribentem, & conſequenter eſt neceſſaria præſcriptio immemorialis: nihilominus ſi allegetur titulus, & oſtendatur cum præſcriptione quadraginta annorum, probatur exemptio ab ordinaria iuriſdictione, text. & gloſſ. *in dict. cap.* 1. *de præſcript. verb. legitimè in* 6. & notant Scribentes *in l. final. Cod. de fundis patrim. lib.* 10.

Nec obſtat ſi dicas titulum vitioſum conſtituere præſcribentes in mala fide, vt probat *l. quemadmodum, Cod. de agricol. & cenſit. lib.* 11. *l. final. §. ſin autem, Cod. communia de legat.* gloſſ. *in l.* 2. *Cod. de fide inſtrument. & iur. haſt. fiſcal. lib.* 10. *regul. qui contra iur. de regul. iur in* 6. Vnde, ſi præſcriptio immemorialis etiam cum mala fide non procedit, per textum *in cap. final. de præſcript.* ſecundùm quem id tradunt Ioann. Andr. Franciſc. & Scribentes *ibi*: à fortiori ſi conſtet apertiſſimè titulum fuiſſe vitioſum ex eo quadragenaria præſcriptio corruet? Reſpondetur id eſſe verum, quando conſtat liquidò titulum exhibitum eſſe omnino vitioſum præſcribenti, quia tunc non ſufficit nec quadragenaria cum titulo, neque immemorialis ſine titulo, eo quòd excluditur bona fides, & adeſt mala poſitiua, quæ inducit peccatum, & impedit currere præſcriptionem, propter quod conſuluit Molina *lib.* 2. *de primog. cap.* 6. *num.* 76. habentem titulum illegitimum impedientem præſcriptionem, teneri in foro animæ vel liti, vel cauſæ cedere, vel titulum exhibere.

Quòd ſi mala fides ſit tantùm præſumpta, vel ex iuris præſumptione, vel ex aliquo alio acceſſorio, excuſatur in vtroque iure ſpatio quadraginta annorum, & poſt hoc tempus ceſſat omnino, nec poteſt iam allegari, Bartol. *l. vltim. Cod. vnde vi*, Paul. *conſil.* 169. *Viſo quodam proceſſu, lib.* 1. Maſcard. *concluſ.* 225. *ex numero* 1. *ad* 11. quos ſequitur Phœbos *part.* 1. *deciſ.* 82. *numero* 37. *cum ſequentibus*, & priùs *numero* 5. *vſque ad* 8. dicens præſcribi quodcunque ius cum bona fide, & cum titulo ſpatio quadraginta annorum: ſicut non durat remedium enormiſſimæ læſionis vltra triginta annos, Gregor. Lopez *in l. vltim. gloſſ. vltima, partit.* 6. & bona fides præſumitur regulariter in quocunque poſſeſſore, gloſſa per textum *ibi in l. penultima, Cod. de euictio.* gloſſ. *in verb. bona fides, in cap. ſi vigilanti, de præſcript.* & probatur ex traditis per Molinam *ſuprà numero* 52. dicentem eundem effectum habere præſcriptionem quadragenariam cum titulo, quam immemorialem, & ex vtraque præſumitur interueniſſe omnia neceſſaria, vt actus bene fieret, Molina *vbi ſuprà, & lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 10.

Quare ſi agricola habeat titulum ab Ordinario ſemel factum de paſſalibus datis in emphyteuſim poſſeſſis ab illo per quadraginta annos, iam poſſunt dici illa ſolita emphyteuticari, Gama Luſitanus *deciſ.* 342. *num.* 4. dicens ſufficere vnum actum, vt res dicatur ſolita emphyteuticari, & tempus quadraginta annorum; ſicque fuiſſe iudicatum in Senatu ſupremo, per textum *in cap. cum de beneficio, de præbendis in* 6. Imola *in cap. final. de conſuetud. num.* 25. & eſt de mente Baldi *in l. de quibus, n.* 27 *ff. de legibus.* Idem Gama ſuprà addens ita eſſe intelligendam Extrauagantem *Ambitioſæ*, dum loquitur de bonis ab antiquo concedi ſolitis, ſequitur Phœbos *Luſit. dec.* 82. *n.* 34. & priùs *dec.* 6. *n.* 9. poſt Bartol. *in l. vnica, num.* 8. *de C. impon. lucrat. deſcript. lib.* 10. & Ripa *in l. filius fam. §. Diui, n.* 65 *ff. de legatis* 1.

Quamuis

ed by Google

Quamuis autem doctrina Bartoli procedat, quando res, quæ non erat ſolita emphyteuticari, conceditur ab initio licitè, cum debitis ſolennitatibus, prout res Eccleſiæ poſſunt alienari, vt tradit Couarr. *lib. 2. variar. cap. 17. in principio*, ſecundùm *cap. ſine exceptione 12. quæſtion.* 2. Satis eſt tunc vnicus actus in ſpatio quadragenario. Aliis tamen placet, quando res ab initio tradita fuit illicitè, & ſine debita forma, & poſſidetur bona fide, & cum titulo per quadraginta annos, & bis per id tempus emphyteuticatur, ſine dubio dicetur res ſolita tradi in emphyteuſim, quod in paſſalibus affirmat Phœbos *deciſ. 6. num.* 10. *&* *deciſ.* 82. *num.* 34. ex traditis per Decium, quem ibi referens ſequitur *in Authentica, qui rem, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* & Afflictis *lib. 1. conſtit. rubr. quinta, num.* 65. dicens in bonis maioratus, quæ non poſſunt alienari licitè, non ſufficere vnicum actum alienationis, ſed duos cum tempore quadraginta annorum, quod puto verum ac melius eſſe: & hoc modo intelligenda eſt opinio Imolæ *in cap. 2. de feudis, num.* 37. & Alex. *conſ.* 5 *num.* 4. *vol.* 5. vt ſecuriùs procedatur, cùm ſatis ſit vnicus actus adeſſe emphyteuticationis intra tempus quadraginta annorum, teſte Gama *d. deciſ.* 342. *num.* 4. Baldus & alij *ſuprà*, Loazes *conſ. ſuper oppido Mulla*, Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 65. & Menoch. *lib. 3. quæſt. 6. num. 29. de præſumptionibus.*

Cæterùm ſi ex ſcriptura emphyteuſis conſtet non fuiſſe conſultum R. Pontificem ad emphyteuticanda ſedimina, ſeu paſſalia prædicta, nec fuiſſe interpoſitas cæteras ſolennitates, non propterea præſumendum eſt non fuiſſe hæc omnia petita, & obtenta, quia eſto non contineantur in ſcriptura hac, poſſent vel antè, vel pòſt in alia diuerſa ſcriptura peti, & obtineri, & ſolennitates interponi, quamuis in primo contractu id expreſsè non exponatur: quoniam ſolennitates extrinſecæ præſumuntur interueniſſe ante, vel poſt ex diuturnitate temporis, Bartol. *in l. quæ aliena §. ſed ſi non adierit, ff. de acquirenda hæreditate.* Roch. de Curt. *in tractat. de iure patrum, in verb. pro eo quod, verſ. ſeptimò quæro, n.* 19. Abbas *conſ.* 106. Redoan. poſt multos *quæſt.* 40. *à num.* 20. *& quæſt.* 47 *ex num.* 17.

Quinimò Decius *conſ.* 36. *num.* 8. *verſic. vltimo, & conſil.* 341. *num.* 3. *& conſ.* 409. *numero* 8. conſuluit conſenſum Capituli in alienatione facta de rebus Eccleſiæ præſumi ex tempore ſexaginta annorum, & ab opinione communi, nec in conſulendo, nec in iudicando eſſe recedendum affirmant Gozadinus *conſil.* 73. *numero* 20. *&* 21. & Ferret. *conſil.* 142. *num.* 8. *verſic. ſecundò confirmatur.* Sed hoc intelligitur, niſi reperiatur inſtrumentum, ex quo conſtet tractatum, & cauſæ cognitionem non præceſſiſſe, ſic Federicus de Senis *conſ.* 43. *ad finem*, Remin. iunior poſt alios *conſ.* 342. *num.* 58. Quocirca Decius *conſil.* 341. *num.* 13. & Anchar. *conſ.* 135. volunt quamuis non appareat ſolennitatem fuiſſe adhibitam, ex curſu tamen longiſſimi temporis præſumi, quia non ſequitur, de ſolennitatibus non fit mentio apud acta alienationis; igitur non fuerunt adhibitæ, quia cùm ſcriptura ſeparatim de ſolennitatibus fieri poſſit ante acta alienationis, hæc præſumptio bene poteſt procedere; Mantica *de tacit. & ambigu. lib. 4. titul. 7. numero* 14. ex longiſſimo temporis curſu; Surdus *deciſ.* 231. *numero* 19. Flores de Mena *variar. lib. 3. quæſt. 23. numer.* 40. *&* 89. Maſcard. *de probat. concluſ.* 75. *numero* 14. *& concluſ.* 1316. & Gama *deciſ.* 49. *numero* 5. *&* 83. *num.* 2. Redoan. *ſuprà quæſt.* 65. *num.* 11.

16. Quid dicendum de locatione rei ſolitæ emphyteuticari facta per Abbatem per vniformem penſionem, an ſit emphiteuta iuris? Reſpondeo, ſi quis poſſideat titulo coloni, quamuis poſſideat per mille annos, & eandem penſionem vniformem ſoluat, non præſumi emphyteutam iuris, quia vt colonus poſſedit, nec iuuabitur præſcriptione, cùm colonus non poſſideat ſibi; ideo non præſcribit. *l. 2. Cod. de præſcript. triginta, vel quadraginta annorum, reg. ſine poſſeſſione, de regulis iuris in* 6. nec poteſt colonus ſe defendere titulo coloniæ perpetuæ, cùm non ſit in vſu talis contractus, Gaſpar Rodrig. *lib. 1. quæſt. 15. de annuis reditibus ex num.* 51. Caldas *de renouatione, quæſt.* 15. *num.* 46. nec obſtat Baldus contrarium aſſerens, cùm reiiciatur ab eo *ibi, num.* 41. *&* 45. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt. 2. num.* 12. quod intellige quando non apparet titulus perpetuæ coloniæ, quia cùm non ſit in vſu, non præſumitur.

Erit verò retinendus in locatione colonus, ſi producatur inſtrumentum, in quo res fuit conceſſa titulo locationis perpetuæ; quia is contractus dicitur emphyteuticus, ſi fiat de re ſolita tradi in emphyteuſim, Alexander *conſ.* 117. *lib.* 4. Craueta *conſ.* 20. *num.* 14. quòd ſi poſſideat paſſalia abſque titulo bona fide per poſſeſſionem immemorialem, quæ habet vim tituli, *l. ex hoc iure, §. ductus aquæ, de aqua quotidiana, & æſtiua*, datur præſcriptio contra illa argumento domini exigentis ſeruitia, & exactiones à vaſallis etiam non probantis titulum; nihilominus coget illos per ſolam immemorialem conſuetudinem exigendi, & recipiendi exactiones, Lucas de Penna *in l. hac Cod. de aquaduct. lib.* 11. Couarr. *in regul. poſſeſſor. 2. part. §. 4. numero* 4. & concurrente tempore immemoriali, non eſt opus allegare aliam cauſam, quia lapſus tanti temporis habet vim conſtituti, & virtute temporis immemorialis ſe tuentur domini contra vaſallos circa exactiones impoſitionum, & ſeruitiorum ſine aliqua alia cauſa, ita Burgos de Pace *conſ.* 15. *num.* 15. Gaſpar Rodriguez poſt plures *de annuis reditibus, lib. 1. quæſt.* 15. *num.* 4. *&* 67. neque in hoc caſu requiritur titulus, quia præſcriptio immemorialis habet vim priuilegij, *cap. ſuper quibuſdam, iuncta gloſſ. de verbor. ſignificat.* habet etiam vicem legis, *l. 2. §. final.* ibi, *Vetuſtatem vicem legis obtinere, & in l. in ſumma,* ibi, *Vetuſtas, quæ ſemper pro lege habetur, ff. de aqua pluuia*; præſumitur enim poſt immemorialem præſcriptionem titulus, & bona fides, quamuis non allegetur; & licèt ius reſiſtat, vt de facto reſiſtit in Paulina *Ambitioſæ*, quando præſcriptio non eſt immemorialis, eſto ſit centum annorum, nec ſufficit ad præſcribendum, ſed exigitur titulus, qui cauſam præſcribendi tribuat poſſeſſori, Molina *lib. 2. numero* 51. quia hæc præſcriptio æquipollet immemoriali. Nihilominus ius non reſiſtit immemoriali præſcriptioni ſine titulo, nec præſcriptioni quadragenariæ cum titulo, per textum *in cap. cùm perſonæ, §. quod ſi tales, de priuilegiis, lib.* 6.

17. Sequitur dicendum quando Abbas, ſeu Prælatus poſſit vltra caſus prædictos in aliis occurrentibus licitè alienare ſine ſolennitatibus inconſulto Romano Pontifice? Reſponde primò

vrgente

vrgente magna neceſſitate, quæ impediat recurſum ad Summum Pontificem poſſe fieri iuſtè alienationem ſine ſolennitate requiſita, ita Hoſtienſis *in cap. 1. de his quæ fiunt à Prælato*, etiam non obſtante iuramento de non alienando, Abbas *in cap. final. de Eccleſ. ædific. vel reparandis*, Redoan. *quæſt. 13. num. 13. ſupra, & quæſt. 19. num. 29. cum ſequent. & quæſt. 55. num. 7. & 9.* Canophil. *in Extrauag. Ambitioſæ*, Quaranta *verb. alienatio, num. 42.* vbi *ad finem*, ait idem dicendum pro redemptione captiuorum, & pro alimonia pauperum, quando periculum eſſet in mora, quod videtur dicere gloſſ. *in cap. placuit 12. quæſt. 2. in gloſſa final.* ibi, *ergo in neceſſitate vrgente poteſt fieri alienatio ſine conſenſu Papæ, vel alterius*, cui fuit iuramentum præſtitum de non alienando; concordat Villadiego *in tract. de legibus, 1. part. quæſt. 11. num. 10.* dicens in hoc caſu non obligare conſtitutionem *Ambitioſæ*, prohibentem alienationem inconſulto R. Pontifice, ſi tanta vrgeat neceſſitas, & celeritas, vt non poſſit adiri S. Pontifex, per gloſſam *in dict. cap. placuit*, & per textum *in l. Diuus, ff. de pet. hæred.* & ſic limitantur iura exigentia certam formam in alienando rebus Eccleſ. & Paulina *Ambitioſæ* ſecundùm ipſum Villadieg. dicentem eſſe limitandam, quando tanta eſt neceſſitas, & tam vehemens, vt nequeat præfata ſolennitas obſeruari.

Ampliatur etiamſi res alienanda eſſet magna quando vrget neceſſitas, quæ non patitur moram, nec poteſt reſcriptum Papale expectari, poteſt fieri alienatio, Turrecremata *in cap. terrulas 12. quæſt. 2.* Redoan. *dict. quæſt. 13. num. vltimo*, Cardin. *in Clementina 1. de reb. Eccleſ. non alien.* vbi dicunt in extrema neceſſitate etiam magna prædia poſſe alienari ſine ſolennitate, nempe pro reparanda Eccleſia ruente, pro debitis ſoluendis, pro molendinis, ne pereant omnino.

Nec obſtat vulgare areſtum dici ſolitum in alienatione, ex neceſſitate ſemper debere interponi ſolennitates, quia iura loquuntur de neceſſitate, quæ patitur moram adeundi ſuperiorem, vt licentia petatur. Quocirca rogatus Marian. Socinus *in tractatu de oblatio. libello nono, column. 3. numero 15.* quanta debeat eſſe neceſſitas, reſpondit extremam: conſentit Couar. *2. variarum, cap. 16. numer. 8. verſic. cæterùm*, vbi ait res Eccleſiæ non poſſe alienari, nec pignorari ex ſumma neceſſitate, atque ita non ſufficiet quælibet neceſſitas, gloſſa, & Doctores *in cap. 1. de pignor.* Redoan. *de rebus Eccleſ. quæſt. 19. num. 58. & quæſt. 81. cap. 22. num. 20.* Atque ita ex caſibus extremæ neceſſitatis nõ poteſt omitti ſolennitas, ea verò intercedente, ſi adeſt ſumma celeritas, nempe, quia res perit omnino breui tempore, poteſt iuris diſpoſitio relaxare, per ea quæ habentur *in l. per hæredem, de acquirenda*, & *ibi* Bartol. & Ludouicus Roman. tamen neceſſitas debet eſſe extrema, vel ſatis grauis.

An verò poſſit fieri commutatio de rebus vnius Eccleſiæ cum rebus alterius abſque ſolennitatibus? Lucas de Pegna inclinat poſſe fieri *in l. 1. column. 2. cum ſequent. C. de fid. inſtrument. & iur. haſt. fiſci, lib. 10.* quem ſequitur ſubdubius Redoan. *ſuprà quæſt. 51. cap. 20. num. 7.* Sed meliùs negat Rebuff. *in d. cap. ſine exceptione, num. 66. verb. commutare*, per textum *in §. ſed, & permutare 10. quæſt. 2. Cod. de exceptionibus.* Idem dico de tranſactione, quæ eſt quædam veluti commutatio, ſic Federicus *conſ. 94.* Barbat. *in rubr. de reb. Eccleſ. non alien. column. 4.* Ratio, quia ſi hæc admittantur fieri ſine ſolennitate, indirectè alienabuntur multa, quæ directè alienari prohibentur. Quare abſolutè dicendum eſt nec commutari, nec componi, nec compromitti, nec tranſigi poſſe ſine debita ſolennitate ſuper re immobili, cuius poſſeſſio eſt penes Eccleſiam, ſi eam demittat, Rebuff. *in compendio alienat. numer. 2. & 66.* Quarant. *dict. verb. alienatio, num. 20. & 43. verſ. duodecimò limita*, niſi tranſactio fiat ſuper bonis nondum vnitis, & incorporatis Eccleſiæ, Bellet. *diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de clerico debitore, §. 8. num. 21.* & Natta *conſ. 441. num. 12.* quibus accedit Menoch. *conſ. 73. num. 8. & conſ. 79.* alioquin erunt compoſitiones, commutationes, ſeu tranſactiones perſonales, quæ finiuntur morte contrahentium, *cap. de cætero, & cap. veniens, de tranſactionibus*, vbi dicitur compoſitiones factas ſuper futuris decimis ſine ſuperioris conſenſu, mortuo eo, qui eas fecit, ſucceſſori non præiudicare, Rebuff. *de decimis, quæſtio. 13. num. 25.* Barboſ. *in l. ſi filiofamilias, § final. num. 20. ff. ſolut. matrim.* & alter Barboſ. *in d. cap. de cætero, num. 2. & in d. cap. veniens, num. etiam 2.* vbi poſt alios concludit compoſitionem inter clericos factam, vt decimæ debitæ vni Eccleſiæ, alteri ſoluantur, eſſe faciendam conſulto Romano Pontifice ad hoc, vt obliget ſucceſſores. Idem dicendum eſt, ſi Prælatus, vel quiuis alius cedere velit cauſæ, vel liti, & cauſæ ſimul, ſi actio eſt de re immobili, ſolennitas eſt adhibenda, & ſuperior conſulendus, quia non poteſt cedere ſine ſolennitate, aliàs ceſſio eſt nulla, Rebuff. *ſuprà num. 66. ad finem*, & Panor. *in cap. 1. depoſit. & in cap. cùm pridem, de pactis.*

Quòd ſi contingat alienari bona Eccleſiæ ab aliquo indebitè, alienans repetere poteſt, & tenetur, ac proinde nomine Eccleſiæ contrauenire contractui à ſe ipſo facto, etiamſi proprio iuramento firmauerit nunquam reuocaturum rem alienatam, neque repetiturum, Pinel. *in l. 1. Cod. de bonis maternis, part. 3. num. 73. verſ. idem probatur.* Gutier. *de iuram. confir. p. 1. cap. 1. num. 96.* Surdus *de alimentis, tit. 7. quæſt. 38. num. 8.* D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſolut. matrim. part. 5. num. 17. & 19.* & Caldas Pereira *de nominat. emphyt. quæſt. 19. num. 72. cum ſequent. & de empt. cap. 26. num. 17.* Quocirca Eccleſia nullo reſtituto pretio res malè alienatas repetit, & emptor contra Eccleſiam vti non poteſt retentione pro pretio, Rebuff. *in compendio alienat. num. 115. & 120. & in comment. ad l. bonæ fidei, verſ. vigeſimus quartus, ff. de verbor. ſignif.* & Vantius *de nullit. titul. quoties, & intra quod tempus, numero 54.* Hieron. Portoles *de conſortibus, cap. 15. numero 11.* vbi *num. 20.* limitat, niſi pretium in vtilitatem ipſius Eccleſiæ conuerſum fuerit. Quinimò non ſolùm malè alienans, ſed etiam eius ſucceſſor poteſt reuocare, & repetere malè alienata per prædeceſſorem ſuum. Praxis Epiſcopalis *part. 1. verb. ſucceſſor, §. 1. & emptor. rei Eccleſiæ nulliter alienatæ*, vel aliàs poſſeſſor tenebitur rem cum fructibus perceptis reſtituere, Gutier. *conſil. 1. numer. 14.* Menoch. *remed. 15. recuper. num. 634.* Aloyſius Riccius *in praxi rerum for. Eccleſ. reſolut. 18. numer. 2.* in vtraque editione, niſi in facto erraretur: tunc enim error excuſaret, nimirum ſi emptor exiſtimauit conſenſum Apoſtolicum non defuiſſe, qui tamen defuit, Raudenſis *de*

de analogis lib.2.cap.27.n.13.& 14.Coſta *conſ.17. num.*4.tunc enim non debentur fructus niſi à die motæ litis; Felin. *conſ.39.n.7.* Aloyſ.Ricc. *d.reſol.18.n.3.*

18. Ambigi etiam poteſt,an Prælati Regulares in alienando teneantur ſeruare ſolennitates Pauline *Ambitioſa?* Reſpondetur affirmatiuè de iure: ex priuilegiis tamen ſibi cōceſſis poſſunt aliter ipſorum bona alienari,de quibus apud Confect. *in ſua recollect. priuilegiorum Mendicantium,*& ſpecialiter ob priuilegia conceſſa à Gregorio XIII. in ſua conſtitutione incipit, *Apoſtolicæ Sedis an-*
19. *no* 1576.dic 15. Decembris, Patribus Societatis, vt bona locorū eiuſdem Societatis alienari poſſint arbitrio ipſorum Præpoſiti Generalis nulla alia ad hoc petita licentia à Sede Apoſtolica, vel ab Ordinario,teſte Aloyſ. Ricc. *in praxi rer.for. Eccleſ.reſol.53.in 2.edit.*Fr.Manuel.*in collect.priuilegiorum pag.459.*pro reliquis Regularibus,ac priuilegiis conſule Confect. *pag.124. 125.142. & 202 & ſequent.*

20. His adde poſſe Prælatos res Eccleſiæ alienare pro remuneratione meritorum, Gloſſa *verb. de familia,in cap.conſenſus 3.de reb. Eccleſ.nō alien.* Tiraquel. *in l.ſi vnquam, verb.donatione largitus n.27.*& Camil. Borell.*in ſumm. omnium deciſ.tit. 15 à n.12.*vbi *n.13.*declarat id habere locū,quando donatio eſſet de rebus mobilibus,& Prælatus donaret intra fines remunerationis, Barboſ. *in cap.conſenſus de rebus Eccleſ. non alien n.4.* poſt Menoch.*de arbitr.caſu* 434.& Cacheran. *Pedem. deciſ.99.n.32*

21. Denique quæ relinquuntur Religioſis incapacibus retinēdi etiā in communi bona immobilia, vt ſunt domus profeſſæ Societat. Iesv,& Fratres S.Franciſci,& Capucini poſſunt alienari ſine ſolennitatibus,& pretium debet conuerti in neceſſitatem Eccleſiæ, Quaranta *verb.alien. rerum Eccleſ.n.41.verſ.Sexto.*Aloyſ.Ricc.*in praxi rerū fori Eccleſ.dec.56.in 1.edit.& reſol.53. in 2.edit.* Ratio,quia bona illa nequeant incorporari horū Eccleſiis,& ideo cùm non ſint incorporata, non egent ſolennitatibus,Rebuff. *in compendio alien. n.21.*Roland.*conſ.15.vol.1.* Et quāuis P.Sà *verb. alien.n.7.* abſolutè doceat non requiri ſolennitatem in iis,quæ relinquuntur Mendicantibus,oppoſitum eſt dicendum,poſtquam immobilia fuerint eorum Eccleſiis incorporata. Idem procedet in rebus pretioſis mobilibus, quia ſunt Eccleſiæ incorporata,Aloyſ.Ricc. *d.reſol.53.n.5.*

Quid poſſint Abbatiſſæ,ſeu Prioriſſæ circa regimen Monialium,& rerum monaſterij, & circa Vicarios Eccleſiarum, quæ ſunt vnitæ Eccleſiis ipſarum?

§. VI.

EPITOME.

1. *Abbatiſſa quid ſignificet? Vnde deriuetur, & quam iuriſdictionem habeat in moniales?*
2. *Eligenda in Abbatiſſam,quam ætatem debeat habere?*
3. *Abbatiſſa an poſſit illegitima eſſe?, & an debeat eligi ex ſuo Monaſterio,& quæ debeant eſſe electrices?*
4. *Abbatiſſa an poſſit eſſe corrupta?*
5. *Abbatiſſa an poſſit habere curam animarum in Eccleſiis monaſterio vnitis?*
6. *Abbatiſſa non eſt verè Prælata, nec poteſt excommunicare de iure.*
7. *Abbatiſſa an poſſit præcipere monialibus in virtute ſanctæ Obedientiæ?*
8. *Abbatiſſa an poſſit præcipere ſub pæna voti obedientiæ ſibi præſtiti?*
9. *Abbatiſſa non habet poteſtatem ſpiritualem in moniales, ſed domeſticam, ac ciuilem, vti mater familias.*
10. *Abbatiſſa habet iuriſdictionem ex vi regulæ confirmatæ,poteſtque cogere moniales ad obſeruandam regulā,& punire violantes illam.*
11. *Abbatiſſa de iure poteſt recipere moniales ſine conſenſu ſuperioris, & recipere profeſſiones illarum.*
12. *Abbatiſſa triennalis non ſolet benedici,nec conſecrari.*
13. *Abbatiſſa an ſola habeat adminiſtrationem rerum ſui Monaſterij.*
14. *Abbatiſſa an poſſit concedere monaſterio tanquam pauperi aliquid ex bonis inter pauperes aliquid ex bonis inter pauperes diuidēdis?*
15. *Abbatiſſa an poſſit concedere lucrum monialibus ſuarum manuum?*
16. *Abbatiſſa an poſſit concedere licentiam ad ingrediendum monaſterium, & in quas pœnas incidat, ſi concedat?*
17. *Abbatiſſa an conferat beneficia, & an poſſit ſuſpendere clericos Eccleſiarū ſibi ſubditarū?*
18. *Abbatiſſa quomodo dicatur ſuſpendere ab officio,& beneficio clericos ſibi ſubiectos?*
19. *Abbatiſſa an poſſit ordinari procuratrix pro ſuo Monaſterio, & an poſſit contrahere ſine Superioris licentia?*
20. *Abbatiſſa an poſſit irritare, ſeu diſpenſare in votis monialium?* 1.
21. *Abbatiſſa quid poſſit in commutatione votorum ſuarum monialium?*
22. *Abbatiſſæ quomodo poſſint viſitare ſua Monaſteria.*
23. *Abbatiſſa poteſt habere duo monaſteria annexa,non poteſt tamen præfici duobus Monaſteriis.*
24. *Abbatiſſa,& Moniales benedicere,& prædicare non poſſunt.*

QVæstio prima quid ſignificet *Abbatiſſa*, vnde deriuetur,& quam iuriſdictionē habeat in Moniales: Quo ad primū Abbatiſſa idem ſonat,quod mater,quæ præficitur Monialibus quo ad gubernationem. Deriuatur à nomine Hebræo *Abba*,quod ſignificat pater: Syri addunt huic dictioni *Ab*,alteram litteram *A*,in fine;vnde ſicut Hebræi vocant patrem *Ab*, Syri vocant *Abba*,& ab eodem principio *Abbas* trahit nomē ſuum. Item omnia fermè,quæ competunt Abbatibus,conueniunt Abbatiſſis:ac proinde non minorem habent, quàm Abbates rerum monaſterij adminiſtrationem,ita Baldus *in c.1. in principio,* qui feudum dare poſſunt, Abbas *in cap. etiam 2. de his quæ fiunt à Prælato*; & ſicut per Abbates, & ſuos religioſos diſponitur de rebus Monaſterij; ſic per Abbatiſſam, & Moniales, Sanchez *lib.7.in præcepta Decalog.cap.19.n.44.*

Nullam tamen habet iuriſdictionem ordinariam Abbatiſſa;ſed quaſi cōmiſſariam, D.Thom. *in 4.diſt.25.q.2.in ſolutione primi argum.* in adminiſtratione tamen æquiparatur Abbati; & in cōuenientibus diſpoſita de Abbatibus extendun-

tur ad Abbatiſſas. Idem Abbas *in cap. final. n. 5. de ſtatu Monachorum* Fuſcus *de viſitatione lib. 1. cap. 2. n. 5.* Flaminius *de reſignat. lib. 1. q. 1. n. 73.* & Anton. Cuch. *lib. 3. inſtit. maior. verb. Abbas tit. 3. n. 64.* vbi concludit Abbatiſſam habere eadem iura quæ habet ipſe Abbas ferè omnia, nec iuriſdictione carere in Moniales.

2. Maior tamen requiritur ætas in Abbatiſſa, quàm in Abbate: nam Abbatiſſa non debet eſſe minor triginta annis, Philipp. Franc. *in c. indemnitatibus, in principio n. 2. §. virum,* vbi Dominicus, *de electione in 6.* ſed ex Cōcilio Trident. *ſeſſ. 25. c. 7.* nemo eligatur Abbatiſſa minor ætate quadraginta annorū, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter nō vixerit in Monaſterio Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 18. n. 33.* Flaminius *de reſignat. lib. 3. q. 18. n. 40.* addens ex Concilio, *ſi in eo monaſterio his qualitatibus non inueniatur ex alio Monaſterio ſuſcipiatur eiuſdem Ordinis, ſi hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præeſt, videatur ex iis, quæ in eodem Monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo, vel alio ſuperiore conſentiente eligatur.* ſic in Concilio.

3. Quæſtio ſecunda, an Abbatiſſa poſſit eſſe illegitima abſque diſpenſatione? Reſpondetur non poſſe abſque diſpenſatione ex *cap. 1. & cap. final. de filiis presbyterorum.* Nam officium Abbatiſſæ eſt dignitas, Abbas *in cap. quia propter num. 8. de electione* Fuſc. *lib. 2. de viſitat. cap. 18. poſt num. 35. verſ. eo fortius,* Sanchez *in præcep. Decalogi lib. 5. c. 5. n. 19.* à qua dignitate illegitimæ excluduntur vt probatur ex *d. c. indemnitatibus §. ſanè, verſ. verum ſi quæ de electione in 6.* ibi *Vt à dignitate deiiciatur adepta.* Flaminius *de reſignat. lib. 3. q. 12. n. 11.* Item, quia diſpoſitio etiam pœnalis, quæ loquitur de maſculis extenditur etiam ad fœminas, Sanchez *vbi proximè,* argumento illegitimi, qui repellitur à Prælatione propter timorem imitandi incontinentiam paternam: ergo fortiùs fœmina eſt arcenda. Nam iuxta illud poëtæ:

Inſequitur leniter filia matris iter.

Nauarrus *in cap. non dicatis 12. q. 1.* Candelabrū aureum *in ſua part. 3. c. 5. de elect. Abbatiſſa, n. 10.* dicens fœminas illegitimas eſſe repellendas à Prælatura, per textum *in gloſſa,* & *ibi,* Abbas *in cap. in quibuſdam, de pœnis,* Maiolus *lib. 1 cap. 29. n. 10.* *Summa confeſſor. lib. 3. tit. 23. q. 1.* præſertim ſi eſt filia Clerici conſtituti in ſacris, quę eſt infamis, text. *in cap. cum multa 15. q. 8.* Eget ergo diſpenſatione Papali, quamuis dignitas Abbatiſſæ non ſit Prælatura ordinaria.

Nec obeſt Fr. Manuel *in Summa tom. 1. cap. 19. concluſ. 12.* dicens illegitimas poſſe eſſe Abbatiſſas triennales ſine diſpenſatione; quia non benedicuntur: perpetuas verò, & quæ benedicuntur non poſſe. Quia ipſe *tom. 1. Regul. quæſtione 13. articul. 21.* ſibi contrarius abſolutè docuit neque triennales, neque perpetuas eſſe capaces huius dignitatis, ſicut ſunt inhabiles ad hæreditatem temporalem. Tabien. *verb. virginis conſecratio num. 5.* Geminianus *in d. cap. indemnitatibus,* vbi quamuis pro vtraque parte multa congerat argumenta, tandem in gloſſa eiuſdem capitis adhæret parti neganti, quam ſequitur Suarius *tom. 4. de religione lib. 2. cap. 6. n. 14.* vbi reſpondet argumentis contrariæ partis.

An verò Epiſcopus poſſit diſpenſare cum illegitimis ad hoc munus aſſequendum? Affirmat Archidiaconus *in cap. quàm ſit 18. q. 2. num. 3.* ſed negandum eſt cum Felino *in cap. meminimus, de accuſat.* Solus ergo Pontifex diſpenſat ſecluſis Religionis priuilegiis, ſicut diſpenſat cum viris, vt conſtat ex *cap. 1. de filiis presbyt.* ibi, prælationes nullatenus habeāt. Quæ dictio reddit actum contra geſtum nullum, & inſuper negat Epiſcopo facultatē diſpenſandi, gloſſ. *Clem. 2. verb. Nullo modo, de ætate, & qualit.* & *ibi* Imola *num. 19.* Cardin. *ibi §. illi verò num. 1. notab. 8.* Decius *in cap. at ſi Clerici. §. de adulteriis, in nona edit. n. 55. de iudiciis.* Poſſe autem ſolum Pōtificem diſpenſare cum illegitimis, tradunt Angelus *verb. Ordo 3. n. 19.* Sylueſter *verb. illegitimus, in fine* Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, tit. diſpenſatio ſuper defectum natalium §. penult.* Salzed. *addit. ad Bernardum Diaz c. 14. §. ſi tamen illegitimus quiſpiam in fine* & cum fœminis vltra Felinum vult Nauar. *comment. 1. de regul. n. 60. & in Summa cap. 27. n. 201.* Ledeſma *2. p. 4. q. 26. art. 2. fol. 363. col. 4.* non niſi Pontificem.

Poſſe item diſpenſare cum fœminis ſuper hoc vitio Generales, & Prouinciales Ordinum Mendicantium ſibi ſubditis ex priuilegio refert Fr. Manuel *tom. 1. quæſt. regul. q. 13. art. 22. & 2. tom. Summa cap. 19. n. 12.* Sanch *ſuprà d. cap. 5. n. 20.* & conſtat ex compendio priuilegiorum Mendicantium, *verb. diſpenſatio, fol. 201.* vbi Sixtus IV. conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & eorum Vicariis authoritatem diſpenſandi cum fratribus dicti ordinis Minorum patientibus defectum Natalium ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, & quouis alio nefario, & illicito coitu prouenientem; vt ad quaſcumque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illáque gerere, & exercere liberè, & licitè valeant. Idem conceſſit Magiſtro Generali, & Prioribus Prouincialibus, & Conuentualibus, ac eorum Vicariis Ordinis Prædicatorum authoritatem cum fratribus defectum natalium patientibus, vt non obſtante eo defectu, ad quaſcumque adminiſtrationes, & officia eligi poſſent. Vbi Sorbus *n. 13.* notat Vicarios Conuentuum, ſiue Subpriores nunquam vti iſta facultate ſine ſpeciali commiſſione, niſi mortuo, vel amoto Priore: & ideo idem eſt, ac ſi non fuiſſet conceſſa pro illis Vicariis. Idem denique conceſſit Paulus III. Societati IESV, vt habetur *in litteris Apoſtolicis fol. 40. & in compendio verb. diſpenſatio, §. 1.* ſed poſteà Greg. XIV. vt refert Roderic. *ſupra art. 6.* idem conceſſit ſolum Generalibus, & prouincialibus cum Generali, Prouinciali, ſeu intermedio Capitulo & nō aliàs vt poſſent diſpenſare cū illegitimis ad honores, gradus, & dignitates obtinēdas. Sic ille.

An verò debeat Abbatiſſa eligi ex Monialibus ſui Monaſterij dictum eſt *ſuprà n. 2.* electrices tamen debent eſſe profeſſæ eiuſdem Religionis, non autem eſt neceſſarium, vt talis profeſſio ſit expreſſa, gloſſa *in cap. nullus, & in cap. ex eo, & in cap. Indemnitatibus, verb. Tacitè, de electione in 6.* Nam in eligendo exigitur expreſſa profeſſio: de electore tacetur; & quia ius nouum non mutat, vel limitat antiquum, niſi in eo quod exprimit: in aliis verò iuribus expreſsè requiritur ſub disiūctione profeſſio tacita, vel expreſſa: ergo electrices debent eſſe profeſſæ tacitè, vel expreſsè, quia vtraque eſt vera profeſſio, Soarez *ſuprà c. 4. num. 2.*

Sed quid de Monialibus, quæ dicuntur conuerſæ, an poſſint eligere? Reſponde negatiuè ſi non

ſint

Digitized by Google

ſint verè profeſſæ per tria vota ſolennia: ſecus ſi verè profeſſæ ſunt, niſi ex conſuetudine, vel ex iure ſpeciali admitti ſoleant, Soarez *d.cap.6.n.*18. ſubdens regulariter non admitti ad eligendum conuerſas argumento *capitis ex eo §.in Eccleſiis, de electione in 6.* ibi, *Conuerſi laici cum Clericis electionibus intereſſe non debent in Eccleſiis regularibus*, vel Monaſteriis, &, vt aduertit gloſſ. ex vi verborum non excluduntur ab Electionibus, niſi conuerſi nunquam ordinandi: igitur Moniales conuerſæ non poſſunt eligere niſi ex conſuetudine, vel ex particulari inſtituto admittantur ad eligendum. Secus dicendum videtur de Monachis Laicis vulgò dictis, ſeu conuerſis; ſi fuerint litterati; ſed hoc non ſufficit, quia hoc ex ſe non obſtat huiuſmodi electionibus, ſed maximè neceſſaria eſt prudentia, & experientia, quæ in his conuerſis ſæpè non reperitur, Soarez *d.cap.4. n.4. & 5.ex Clementina vt ij, de ætate & qualitate*, vbi Summus Pontifex ſtatuit, vt nullus de cætero in Eccleſiis Cathedralibus, vel collegiatis Secularibus, vel Regularibus vocem in Capitulo habeat. etiamſi hoc ſibi ab aliis concedatur, niſi ſaltem in ſubdiaconatus ordine fuerit conſtitutus. Quæ conſtitutio extēditur ad Monaſteria Regularium, & ad capitula Prouincialia, & generalia talium Religionum, vt Suarius *ibi* declarat.

4. Quæſtio tertia, an Abatiſſa poſſit eſſe vidua, ſeu corrupta? Requiri ad hoc munus eſſe virginem deducitur ex *cap.iuuenculas* 20.*q*.1.ibi, nullam igitur fraternitas tua niſi ſexagenariam virginem velari permittat. Eſt enim indecens non virginem præfici virginibus, & malè ad virginitatem ſeruandam poterit monere, quæ virgo non eſt. gloſſ. *clement. vltim.§.ſtatuimus, verb. Rationabilis, de ſtat. Monach.* vbi Cardin. *num.*15.*q*.11. Archid. *cap.final. in fine d.* 32. Selua *beneficiorum* 4.*p.q.7.n.7.* Viuald. *Candelabr. Sacram. in 2. edit. p.3.c.5.n.3.* Quare ſolum Pontificem poſſe in hoc diſpenſare volunt Cardinalis *in d.clementina vltima, n.*15.*q*.11. Calderin. *conſ.3. in fine, de officio Vicarij, Capella Tholoſana deciſ.*295. incipit, Fuit quæſitum, an aliqua promouenda, & Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, tit. diſpenſatio pro corrupta, ſtatim in principio, & §.ſequent.*

Archid. tamen *in cap.indemnitatibus*, ſuprà opinatur poſſe Epiſcopum diſpenſare cum corrupta, quod minus benè dictum puta; ideo ſolus Papa diſpenſare poteſt, niſi ex priuilegio alteri reperiatur Indultum, *c.dilectus de tempore ordin. verb. à Canone*, vbi Epiſcopus diſpenſare non poteſt, niſi quando illi diſpenſandi facultas tacitè, vel expreſsè conceditur, Abbas *in cap.at ſi clerici §. de adulteriis num.6. de iudic.* Emanuel Soar. *comm.opin. verb. Epiſcopus n.*134. Mandoſ. *regul.*13.*cancellaria.q.6.n.6.* Azeued. *l.2.n.39.tit.1.lib.2.noua recopil.* Mar. Alter. *de cenſuris tom.2.diſp.8.cap.3. verſ. ſed controuerſia*, Barboſ. *alleg.*33.*n.*18. poſt alios.

Nihilominus dicendum eſt ad Abbatiſſæ munus non eſſe neceſſarium, quòd ſit virgo, niſi vbi eſſet conſuetudo, quòd Abbatiſſis impertiatur benedictio ſpecialis virginum, aut conſecratio: vbi tamen non extat talis cōſuetudo Abbatiſſæ communiter triennales non ſolent aliqua benedictione conſecrari, Nauar. *lib.3.cōſiliorum in 1.edit.tit. de regul.conſ.4. & in 2.edit.tit.de ſtatu Monachor. n.3. & ſeq.conſ.2.* Manuel *tom.1.regul. q.12.art.3. ad finem.* Ratio quòd nullus ſit text. quo probetur Abbatiſſas communes, quæ virginitatis velo non ſolent conſecrari, debere eſſe virgines, eo quia caput *iuuenculas* 20.*q*.1. dum prohibet velari corruptam, ſolùm agit de velo conſueto dari virginibus non autem loquitur de quocunque Prælationis velo, & ita explicant *ibi* Archid. *n.2.* Turrecre. *in fine*, & Bellarm. *num.vnico*, vbi quædam ſolennitas miſcetur, inſeritúrq; annulus digito Abbatiſſæ ab Epiſcopo, & ipſa proſequitur, annulo ſuo ſubarrauit me. Accedit, Moniales eſſe poſſe non virgines: ergo & Abbatiſſæ, in Paludan. *in 4. diſt.*21. *q.3.art.3.n.*60. D. Antonin. 3.*p.tit.*17.*c.*22.*§.ad fin.*

Non eſt tamen prætereundum peccare mortaliter Monialem corruptam, occultam tamen, ſi ſe tanquam virginem conſecrandam offerat propter iniuriam, quàm infert Sacramentalibus Eccleſiæ: non peccare tamen, ſi oblatam conſecrationem accipiat, ne crimen ſuum confiteatur, & ne ſe infamet, ita Sotus *in 4.diſt.*19.*q.2.art.5.fine*, Enriq. *de Sacramento ordinis cap.*24. Sà *verb.conſecratio.* Sicque accipiēdi ſunt Doctores, dum volunt peccare Monialem ſecreto corruptam, ſi petat conſecrari, ſecus dico ſi illi conſecratio offeratur: ſicut non peccat fœmina corrupta habita pro virgine, ſi ipſa nuptiis non ſe offerat, ſed expoſcatur, ſi illa ex eo, quod renuat, timeatur periculum infamiæ probabile, & incurrat notam virginitatis violatæ. Denique ſecundùm P. Sà *verb. conſecratio*, corruptæ per voluntariam dumtaxat pollutionem abſque præiudicio integritatis externæ, poſſunt conſecrari vti virgines: tales enim appellantur, & tales cenſentur. Idem opinatur de corruptis occulto ſtupro, nam etiam tales virgines putantur: nec peccatum ſuum tenentur prodere; quod eſt ſatis probabile, & tuto poteſt admitti, quidquid repugnet Viuald. *Candelabro 3.p.c.5.n.34.fol.*27.

Cæterùm ſi Monialis ſit bigama, non poteſt eſſe Abbatiſſa, prout tradunt Maiol. *lib.1.de irreg. c.29.n.*14. argumento viri bigami, qui nullo modo eſt capax Prælationis, ſeu dignitatis, nec poteſt beneficium conſequi, Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſor.n.*193. Corraſ. *de beneficiis p.3.cap.4.n.2.* Auila *de cenſ.part.7.diſp.8.dub.*1. Propterea collatio beneficij facta bigamo eſt nulla, Nauarr. *conſ. 3.n.1.de bigamis*, Flamin. Pariſ. *de reſign.lib.5.q.3. n.*192. nec bigamus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, etiam ſi fiat clericus, niſi priùs ſoluatur ab impedimento bigamiæ, quia eſt dignitas per textum *in cap.vnico de bigamia lib.6.* Azor. 2.*p.lib.6.c.4. q.*12. Ergo nec bigama poteſt eſſe Abbatiſſa, quia eius officium eſt dignitas, Sanch. *d.lib.5.c.5.n.*19. & Abbatiſſatus eſt beneficium fœminarum, Flamin. *de reſig.lib.2.q.1.n.71. & lib.3.q.12.n.*15. poſt Gammar. *deciſ.*24. poſt Viualdum *d.cap.5.n.*8.

Quæſtio quarta, An Abbatiſſa poſſit habere curam animarum in Eccleſiis monaſterio vnitis? 5
Pars affirmans ex eo probatur, quia Abbatiſſa poteſt habere iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & beneficia conferre, vt dicetur infrà *n.*17. & clericos inſtituere, & deſtituere, & eligere officiales ad excommunicandum, & exercendam iuriſdictionem, vt tradunt Lambert. *in tract.iuris patron.p.1. lib.2.q.5.princip.art.5.n.4.* Marc. Anton. Marſil. *in tract.de Euchariſticis reditibus cap.15. n* 8. Pariſ. *conſ.13.lib.4.* Decius *in l.fœmina, n.10.ff.de reg.iur.* Abbas, & Felinus, *in cap.dilecta, de maior, & obed.* Iacobus Damoderius *in Enchiridione ſimilium, littera A, verb. Abbatiſſa*, & D. Antonin. *in tract. de ſuſpenſione n.*31. & hoc poſſe Abbatiſſam ratione publici muneris, & officij aliqui docent, præſertim ſi accedat ſummi Pontificis conſenſus: additque F. Emanuel *tom.1.regul.q.17.art.*12. Abbatiſſam

tiſſam poſſe habere ſub ſe clericos ſæculares, ſi capellas ex priuilegio, vel præſcriptione pleno iure habeat ſubiectas: ergo cùm non repugnet Abbatiſſam poſſe habere curam animarum, habebit illam, ſi parochialis aliqua vniatur monaſterio, non tamen in actu, ſed in habitu.

Secundò probatur, quia Vicaria poteſt vniri monaſterio Monialium non ſolùm in temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus, & Monaſteriũ erit verus Rector, & Vicarius: igitur Abbatiſſa poteſt tanquam caput exercere curam animarum per Vicarium ad nutum, ſeu Curionem annualem à ſe nominatos, penes quos eſt exercitium Curæ, ſeu Curam ad ſummum in actu: at verò in habitu eſt penes Abbatiſſam, cuius non eſt illa incapax quo ad habitum; ſed quo ad actum: ergo poteſt illam exercere per Vicarium. Ita deciſum fuit in Rota *deciſ. 21. de prebendis, in antiquioribus*, & indicatur in Concil. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 11. in verb. mulierum, & in verb. in quibus imminet cura animarum*, & Ægidius *deciſ. 162.* & ita practicatur; argumento Epiſcopi electi, confirmati, non tamen conſecrati, qui non poteſt actu exercere ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis: habet tamen iuriſdictionem habitualem in ſibi ſubditos, poteſtque per alium Epiſcopum ea, quæ ſunt ordinis, exercere. Idem patet exemplo Parochi non Sacerdotis, qui quamuis nequeat exercere ius ligandi, atque ſoluendi actualiter; habitualiter id habet, & poteſt per idoneum Curatum id facere, vt habetur *in cap. licèt canon. de electione in 6.*

6. Quæſtio quinta, An ſit Abbatiſſa verè Prælata, & an poſſit excommunicare? quo ad primum negatiuè reſpondetur, neque Abbatiſſatum eſſe prælationem Ordinariam, de qua *in c. 1. de filiis presbyterorum in 6.* ita D. Thom. *in 4. diſt. 25. art. 3.* eſſe tamen ſuo modo beneficium fœminatum, non verò maſculorum. Petr. And. Gammarus *deciſ. manuſcript. 24.* incipit *Die.* Flamin. *de reſign. lib. 2. q. 1. n. 71. & lib. 3. q. 12. n. 4. & n. 14. & 15.*

Quoad ſecundum Abbatiſſis, ſecluſo priuilegio aliquo, non eſt integrum ferre aliquam cenſuram, quamuis habeant ſuo modo curam animarum quo ad correctionem, & adminiſtrationem, *cap. dilecta, de maior. & obed.* non tamen habent claues Eccleſ. *cap. noua, de pœnit. & remiſ.* Nauarr. *conſ. 73. de ſentent. excomm.* Couarr. *in cap. Alma p. 1. §. 11. n. 2.* Vgolin. *de cenſ. tabul. 1. cap. 2. §. 7. n. 7.* Soar. *eodem tract. diſp. 2. ſect. 3. n. 7. & tom. 4. de Religione lib. 1. c. 9. n. 10. & ſeq.* Sayr. *de cenſur. lib. 1. cap. 5. n. 16.* quibus accedit Bonacin. *eodem tractat. q. 1. punct. 2. n. 4.* Valent. *tom. 4. diſp. 7. q. 16. punct. 3. verſus finem*, vbi cum Soto tradit Prælatas mulierum monialium non poſſe vti poteſtate propria iuriſdictionis ſpiritualis, ſed ſolùm commiſſione aliquorum actuum per ordinem ad correptionem, & diſciplinam domeſticam Monialium, & ex conſequenti non poſſe præcipere ſub mortali id, cuius tranſgreſſio non eſſet alioquin de ſe culpa mortalis. Atque ita excommunicare non poſſunt. Enriquez *lib. 3. de pœnit. cap. 2. num. 4.* niſi à Summo Pontifice Abbatiſſis ea poteſtas concedatur, ibi: §. 3. & in gloſſa *littera Q.* Neque in hoc committitur fœminis poteſtas clauium propriè, ſed quidam actus, Enriquez *d. capite 2. num. 4. & lib. 13. de excommunicat. cap. 24. n. 1.* poſſunt tamen implorare officium ſuperioris, vt excommunicet inobedientes, Abbas *in d. cap. dilecta, de maior. & obed.* Capua *lib. 4. deciſ. cap. 5. n. 2.* Roderic. *de regular. tom. 1. quaſt. 17. art. 12.* vnde quando Abbatiſſæ præcipiunt ſuis officialibus, vt excommunicent, officiales non authoritate Abbatiſſarum agunt, ſed Romani Pontificis, ſeu ſuperioris, Syluester *verb. Abbatiſſa, n. 6.* & Roderic. *d. art. 12. §. vnde Abbatiſſa.*

Ex dictis verum eſt de abſoluta poteſtate Pontificis poſſe communicari iuriſdictionem ſpiritualem etiam ad cenſuras ferendas fœminis. Nihilominus ſecundùm ius commune, & perpetuam Pontificum obſeruantiam id nunquam fieri ſolet, nec talia priuilegia conceduntur: alij autem actus, qui minorem iuriſdictionem exigunt, nonnunquam Abbatiſſis conceduntur: D. Thom. ita *in 4. diſt. 19. q. 1. artic. 1. quaſt. 3. ad 4.* his verbis, *fœmina non poteſt habere aliquam iuriſdictionem ſpiritualem*, & infrà: *fœmina non habet clauem ordinis, aut iuriſdictionis.* Addit autem *mulieri committi aliquem vſum clauium, quia mulieri datur habere correctionem in ſubditas mulieres, propter periculum, quod imminere poſſet, ſi illi mulieribus cohabitarent*, ſic ille; quamobrem ſecundùm mentem D. Thomæ non conceditur vſus clauium quod verus actus iuriſdictionis ſpiritualis concedatur, ſed quia corripere Moniales, eſto non ſit actus iuriſdictionis ſpiritualis, poteſt dici vſus clauium per quandam analogiam, cùm illud dominium corripiendi ſit aliquo modo ſpirituale, cùm non reperiatur illa poteſtas corripiendi ſine interuentu aliquo clauium, quatenus ille modus regiminis non poſſit eſſe ſine approbatione Papali, ac proinde eſt veluti quidam vſus per claues conceſſus, Soarez *tom. 4. de Religione lib. 1. cap. 9. num. 11. & duobus ſequentibus.*

Quæſtio ſexta, An Abbatiſſa poſſit præcipere aliquid Monialibus in virtute ſanctæ Obedientiæ? Affirmat Azor. *part. 1. lib. 13. cap. 10. quaſt. 7.* eo quia Moniales tenentur obedire Abbatiſſæ, illique dum profitentur obedientiam promittunt. 7.
Pars negans eſt certa, nec tenet factum, ſi hoc ita præcipiat, vt obliget inſtar præcepti ſic impoſiti à Prælato. Ratio, quia ex Eccleſiæ vſu præcepta ſic iniungere competit prælatis dumtaxat Eccleſiaſticis, qui poteſtate ſpirituali præditi ſunt, ita Ledeſma *2. parte quarti quaſt. 20. artic. 4.* Neque obſtat votum obedientiæ factum Abbatiſſæ, quia intelligitur factum in ea forma ac poteſtate, cuius Abbatiſſa eſt capax, hoc eſt poteſtatis domeſticæ, & ciuilis, & ex conſequenti non poteſt iniungere præceptum ſpirituale, quale eſt in virtute ſanctæ Obedientiæ, vel Spiritus ſancti; cùm Abbatiſſa careat iuriſdictione ſpirituali, Sanchez *lib. 6. in præcepta decalogi cap. 4. n. 45.*

Non eſt tamen negandum poſſe Abbatiſſam 8.
præcipere Monialibus aliquid ſub pœna voti obedientiæ ipſi præſtiti, vel in virtute obedientiæ ipſi debitæ: ſicut quæcunque alia mater familias poteſt præcipere filiis, & filiabus ſuis in virtute obedientiæ ipſi debitæ, quia nullam aliam obedientiam hic modus præcipiendi exigit, niſi temporalem, ac ciuilem parentibus debitam, & ex conſequenti deducitur non poſſe Abbatiſſam, nec Matres familias imponere præcepta ſpiritualia. Victoria *in Summa Sacrament.* vbi de clauibus, *num. 325.* Ludouic. Lopez *2. parte inſtructorij*: vbi etiam de clauibus *cap. 1. fol. 740.* Rodericus *tom. 1. regularium quaſtione 15. articul. 1.* Dicuntur autem præcepta ſpiritualia, quæ tendunt in ordine ad finem ſpiritualem. Cùm ergo Abbatiſſa habeat gubernationem domeſticam,

&

& politicam inſtar matris familias ſolùm poterit imponere præcepta temporalia tendentia ad bonum temporale, & politicum. Quæ præcepta colligabunt ex natura rei ad mortale, ſeu veniale materiæ præceptæ: ſicut præcepta Principis Sæcularis poſita ſuper re grauiſſima, aut leui obligant ſub mortali, ſeu veniali penſata quantitate, ſeu qualitate rei violatæ.

9. Sic etiam Moniales ſic, aut ſic peccabunt in violatione rei præceptæ, vti peccant filij, & filiæ familias in tranſgreſſione præcepti paterni, aut materni, Sotus *in 4. diſt. 20. qu. 1. art. 4. §. hinc fit*, Roderic. *de regularibus tom. 1. q. 12. art. 2.* Victoria *in relect. 2. de poteſt. Eccleſiaſtica. q. 2. n. 4. fol. 61. pag. 1. & 2.* vbi tradit Abbatiſſam non poſſe aliquid præcipere in forma præcepti, nec in virtute obedientiæ, vt dictum eſt, cùm non habeat prælationem ordinariam, ſed quaſi ex commiſſione, D. Thomas *vbi ſuprà, & quodlibet. 2. ad 2.* Tabien. *verb. Abbatiſſa num. 4. in fine.* Palud. *diſt. 19. qu. 2. art. 1.* quæ ſententia eſt probabilior, quamuis valdè probabile ſit Abbatiſſam eſſe capacem iuriſdictionis non ſolùm commiſſariæ, ſed etiam ordinariæ, vt ſentit Panor. & alij cum gloſſa *in cap. dilecta, de maior. & obed.* Sed oppoſitum eſt probabilius, quia vt iuriſdictio dicatur ordinaria, & non ex commiſſione, opus eſt, quòd ſit perpetuo annexa Abbatiſſatui, Sanchez *lib. 2. de matrimonio diſp. 40. num. 14.*

Tenentur tamen Moniales obedire Abbatiſſæ cùm teneantur ſeruare regulam, vbi obedientia continetur. Victor. *in d. relectione 2. n. 5.* dicit eſſe mortale nolle obedire Abbatiſſæ; quod non placet abſolutè, melius Capua *deciſ. lib. 4. c. 5. n. 3.* docet eſſe mortale: aut veniale ſecundùm grauitatem, vel paruitatem rei præceptæ. Poſſunt autem Prouinciales ſeu Epiſcopi committere Abbatiſſis, vt vrgente neceſſitate iniungant Monialibus præcepta ſpiritualia, nimirum in virtute Sanctæ obedientiæ nemo hoc, vel illud faciat, ita Sotus *dicto §. Hinc fit*, Franc. Manuel. *de regularib. tom. 1. q. 12. art. 2. in fine. & q. 15. art. 1.* Ludouic. Lopez. *2. p. inſtructor. c. 1. fol. 740.* & Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 2. num. 4.* citra tamen excommunicationis pœnam, Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 1. num. 23.*

10. Quæſtio ſeptima, An Abbatiſſa habeat iuriſdictionẽ aliquam cõceſſam ab eo qui regulam confirmauit ad cogendum, & puniendum Moniales, ſi fortè regulam violent? Reſpondetur affirmatiuè, & ex conſequenti poſſe cogere ad obſeruationem regularum, & punire trangreſſores illarum, quod ratione ſolius voti obedientiæ facere non poterat, Vaſquez *1. 2. q. 96. art. 4. diſp. 166. c. 4. n. 28.* Nec ea vis tribuitur mandatis Abbatiſſæ, quod à Prouinciali ea præcepta confirmentur, quia confirmatio nullam vim de nouo tribuit, ſed antiquam ſolùm confirmat text. *in c. ex p. 13. & in c. quia intentionis 29. de priuileg.* Suar. *de legib. lib. 8. c. 10. per totum*, tum quia confirmatio priuilegij nullum ius tribuit, ſed quod antea erat conſeruat. *c. præceptis*, ibi; *non nouum aliquid 12. diſt. 2. c. inter dilectos, verſ. cæterum de fide inſtr.* ibi; *confirmari tanquam prius habita*, donari tanquam tunc tradita *c. quia diuerſitatem, in principio, de conceſſ. præben.* tum denique, quia confirmans nihil dat de nouo, Cabed. *Luſitan. p. 2. deciſ. 1. n. vlt.* Menoch. *conſ. 191. n. 46. & conſ. 351.* & conſtat ex receptiſſima confirmationis definitione, quod eſt iuris quæſiti corroboratio, Decius *in c. 2. à n. 43. de confirmat. vtil.* Maſcardus *de probat. concluſ. 404.* Tuſchus *tom. 2. littera C. concluſ. 705.* & alij, quibus accedit Barboſa *in cap. cum dilecta à num. 5. de confirmat. vtil. &* Sanchez *dicto lib. 6. cap. 1. à num. 26.*

Quæſtio octaua; Vtrùm Abbatiſſa de iure poſſit recipere Moniales ſine conſenſu Superioris, 11.
& admittere illas ad profeſſionem? Sà *in Summa verb. Religio num. 65.* affirmat ſine conſenſu Prouincialis, ſeu Epiſcopi, de conſenſu tamen Monialium, quia hoc ad Abbatiſſam, & Conuentum ſpectat, neque Epiſcopus poteſt præcipere monaſterio ſibi ſubdito, vt recipiat nouitias, Nauar. *de conſtitut. conſ. 9. in 2. edit. num. 12.* Probatur ex traditis ab Abbate *in cap. continebatur, de his, quæ fiunt à Prælato verſ. 2. num. 4.* vbi ait Abbatiſſam habere liberam adminiſtrationem ſui monaſterij, ſicut Abbas, vt per Decium *in L. 2. num. 8. ff. de regul. iur.* & æquiparari Abbati, Flamin. *de reſign. lib. 12. q. 4. num. 30.* Baldus etiam *in conſilio 374. vol. 1.* Nihilominus hac in re ſtandum eſt conſuetudini præſcriptæ, atque ita de conſuetudine nulla nouitia admittitur ad religionem ſine conſenſu Epiſcopi, ſeu Prouincialis, & hæc eſt praxis recepta.

Quo ad ſecundum certi iuris eſt poſſe Abbatiſſam ſuarum Monialium profeſſionem acceptare; ita Hoſtienſis, *in cap. conſuluit, qui clerici, vel vouentes*, Archid. *cap. conſtitutionem, num. 1. verb. Emiſſa de regularibus in 6.* Azor. *ſuprà d. part. 1. lib. 12. cap. 5. quaſt. 6.* eo quia acceptare profeſſionem non eſt actus ordinis, nec iuriſdictionis reſpondentis Eccleſiæ clauibus, ſed eſt actus ſuperioritatis, cuius eſt capax Abbatiſſa, & quam poteſt exercere in Moniales. Non tamen poterit acceptare profeſſionem alicuius Monachi, quamuis ipſa regat monaſterium virorum; non enim id ſufficiet ad acceptandum profeſſionem virorum ex ſola Monaſterij adminiſtratione, cùm ex ea tantùm non ſit legitimus ſuperior, Azor *ſuprà d. cap. 5. quaſt. 4.* Syluester *verb. Religio 3. quaſtione 18.* & quamuis Franc. *in d. cap. conſuluit*, affirmet poſſe Abbatiſſam acceptare profeſſionem virorum monaſterij, cuius habet adminiſtrationem ſolam, verius eſt non poſſe, Anchar. *cap. conſtitutionem num. 2. notabil. 3. de regularibus in 6.*

Quæſtio nona, Quænam Abbatiſſæ benedicantur, vel conſecrentur? Reſpondetur Abbatiſſas 12.
communes, quæ triennales ſunt non ſolere aliqua benedictione conſecrari. Nauarrus *lib. 3. conſil. in rubrica de regularibus conſ. 4. n. 3. in 1. edit. & in 2. edit. de ſtatu Monachorum conſ. 2.* & vtrobique *num. 3.* Manuel. *tom. 1. regular. q. 12. artic. 3. fin.* conſonat Conc. Trident. *ſeſſ. 25. de regular. cap. 7.* vbi prohibentur Moniales minores annis quadraginta, & quæ per octo annos profeſſæ non fuerint, eligi, & per Epiſcopos benedici in Abbatiſſas, & ex conſtitutione Gregorij XIII. anno 1583. die 1. Iannuarij Abbatiſſa temporalis, quæ non niſi ad triennium eligitur, non eſt iure benedicenda, niſi Sedes Apoſtolica aliud decernat expreſsè, vel ſeruat contrarium, Nauarr. *d. conſ. 4. de regul. lib. 3. fol. 574. in antiquis, & conſ. 2. de ſtatu Monacho. in nouis*, Miranda *in manuali Prælatorum in fine tom. 2. tract. de Sacris Monialibus q. 7. artic. 7. concluſ. vnica.* & Quaranta *in ſumma, Bullarij verbo Abbatiſſa in fine.* Ex quibus colligitur

Abbatiſſas aliquas benedici, perpetuas ſcilicet. An verò ſemel benedicta, ſi rurſus eligatur in Abbatiſſam, debeat rurſus benedici, Felinus *in cap. meminimus num.5. de accuſat.* credit benedictionem Abbatiſſæ eſſe iterabilem: Abbates autem benedictos non poſſe rebenedici tenet gloſſa *in cap. attendentes §. Statuimus, verb. benedicitur, de ſtatu Monach.* Vnde iura, quæ ſtatuunt Abbatiſſam electam, & confirmatam priuari Abbatiſſatu, ſi intra annum non benedicatur de perpetuis Abbatiſſis eſſe intelligenda, docet Rodericus *ſuprà q.12. artic.3. per totum.*

13. Quæſtio decima, An Abbatiſſa ſola habeat adminiſtrationem rerum ſui Monaſterij? Reſpondetur primò Abbatiſſam habere liberam adminiſtrationem ſui Monaſterij, vti habent Abbates, ita de Abbatiſſa Abb. *in c. continebatur n.4. de his, quæ fiunt à Prælato, verſ. ſecundò collige*: atque ita non obſtante ſexu fœmineo diſponitur de rebes monaſterij per Abbatiſſam, & Moniales, & ſic eſt intelligendum, quod dicitur, poteſtas monaſterij pertinet ad Abbatiſſam, ita vt non pertineat ad Moniales quo ad regulam, & regulæ formam, & pertinentia ad illam, & ad eandem ſuper Moniales; quæ non habent aliquam poteſtatem ſupra Abbatiſſam; non tamen ad alienationes, quia tunc diſpoſitio, ſeu alienatio fieri non poteſt ſine conſenſu Monialium, vt dictum eſt, Redoan. *ſuprà q.27. num.4. & num.16.* Fuſc. *de viſitat. lib.1. cap.2. num.19.* Nauarrus *in comment.3. de regularibus, in cap. nullam 18. §. ampliatur, fol.100. pag.1. in medio,* addens de Abbatiſſis, & Præfectis Monialium, adminiſtrationem omnem temporalem Monaſteriorum pertinere ad illas exceptis illis, quorum fœmina eſt incapax. Requiritur item, vt accedat conſenſus ſuperioris. Panor. *In cap.1. in cap. de his, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli,* vt contractus per Abbatiſſam, & per Moniales geſti valeant.

Item poterit ſine Monialibus tranſigere ſuper rebus, quarum dominium, vel poſſeſſio non eſt plenè, atque perfectè ſuæ Eccleſiæ incorporatum, ita de Abbatibus, ſeu Prælatis loquitur Abbas *in cap.2. & cap. Statuimus, de tranſactionibus,* poſſe ſine Capituli conſenſu, Alciatus in ſpecie reſpondet *reſponſ.17. num.8.* ſecundùm editionem Lugdunenſem, & probatur ex Baldo *in L. Præſes num.6. C. de tranſact.* dum docuit, quando res aliqua nondum eſt perfectè acquiſita Eccleſiæ & illi incorporata, Epiſcopum ſolum ſine alterius conſenſu tranſigere poſſe, & illam aduerſario remittere: Baldum ſequitur Salicetus *col.1. verſ. ſed quæramus,* & tacitè Iaſon, *ibidem, ad finem*: idem vult Baptiſta à Sancto Seuerino *tractat. de tranſactionibus q.7. num.7.* quos referens ſequitur Menoch. *tom.1. conſ.73. à num.9.* idem ſentit Abbas *in c. tua nuper, in fine de his, quæ fiunt à Prælato ſine conſ. cap.* dum tenet Prælatum ſolum donare poſſe noualia, quæ in ſua diœceſi oriuntur, cum Eccleſiæ perfectè acquiſita non dicantur. Cùm ergo Abbatiſſa æquiparetur Abbati, idem etiam poterit in hoc caſu ſine conſenſu Monialium, niſi aliter diſponatur per ſtatutum, ſeu conſuetudinem ſui ordinis. Vide *ſuprà §.5. num.5.*

14. Quæſtio vndecima, An Abbatiſſa dum in eius poteſtate eſt diuidere inter pauperes aliqua legata relicta, poſſit ſuo Monaſterio tanquam pauperi aliquid impertiri? Pars negans ex eo probatur, quia dicere ius ſibi, vel ſuis eſt prohibitum. *L. qui iuriſdictioni ff. de iuriſdict. omni. iudic.* Item quoniam, quod aliquando inter alios conceditur, inter ſuos negatur omnino *in Authentica Quicunque modis. C. de Sacroſ. Eccleſ. & l. ſi tibi mandauero, §. Si tibi manda.* igitur Abbatiſſa non poteſt applicare bona pauperum ſuo Monaſterio, cùm ita diſtribuens inter ſuos arbitratem diuidere. Dicendum eſt tamé, quamuis teſtator reliquerit Monaſterio ſpeciale legatum, adhuc poſſe Abbatiſſam applicare aliquid Monaſterio ex diuidendis, ſi pauper eſt. Anchar. *conſ.84.* Nauarrus *in ſumma cap.25. num.123.* Vnde pauperes, qui tenentur reſtituere aliquid pauperibus, etiamſi illud furto abſtuliſſent, poſſint ſibi tanquam vni ex pauperibus aliquid applicare, præſertim in foro conſcientiæ ſaltem de conſilio confeſſarij, ſeu Epiſcopi: ideò quando pater eſt executor teſtamenti, poteſt eligere filios pauperes, quamuis cenſeantur idem cum patre, *L. final. C. de impub.* quia in foro conſcientiæ ceſſat præſumptio fraudis, ita Cardinal. *conſil.39.* imò diſtributor ipſe in pauperes, ſi verè pauper eſt, ſicut cæteri, poteſt etiam ſibi ſumere tantum, quantum ſingulis eorum partitur, ita D. Thomas & Caietanus *2.2. quæſt.32. artic.9. ad 3.* modò id faciat intuitu pietatis, ſeu paupertatis: debet enim ſe referre tanquàm extraneum, prout probat Paulus *in clementina vnica, de teſtamen.* Capra *de execut. vltim. volunt. membr.6. num.169.* Flamin. *de reſignat. lib.9. quæſt.17. n.121.*

Hinc fit, vt patronus poſſit præſentare filios, dum vacat beneficicium, Lambertus *de iure patronatus artic.12. quæſt.8. princip. part.1. 2. lib. num.9. & ſequentib. & artic.13.* Similiter Epiſcopus potius conſanguineis concedit in emphyteuſim bona Eccleſiæ ſolita emphyteuticari, quàm extraneis. Eſt communis, teſte Burſato *conſil.127. num.4. & 78. lib.2.* Non tamen poteſt patronus præſentare ſe ipſum ad Eccleſiam vacantem, *cap. per veſtras*, vbi Abbas. Ioannes Andreas. *de iure patronatus* Lambertus, *eodem titulo 1. part. lib.8. quæſt. princip. artic.1. num.6. & artic.2. num.10.* Quin imò nec procurator conſtitutus à patrono poteſt præſentare ipſum patronum, ita fuiſſe iudicatum refert Caputaquenſ. *deciſ.397. lib.2.* eo quia nominatus, & nominans debent differre, & actus factus contra formam eſt nullus, Neuiſan. *conſ.70. num.73.* Alciat. *reſponſ.271. num.1. & 2.* & conceſſio etiam corruit ex defectu formæ, vel mandati. Menoch. *conſ.72. num.10. & de arbitrar. caſu 101.* Menchac. *tractatu de ſucceſſ. abinteſt. §.4. num.52.* atque in hoc claudicat regula illa, *Charitas bene ordinata incipit à ſe ipſo, cap. non ſatis diſtinct.86. Matth.22. diliges proximum tuum ſicut te ipſum, & Eccleſiaſtici.33.2. Melius eſt enim, vt filij tui te rogent, quàm te reſpicere in manus filiorum tuorum.* Et *1. ad Timotheum.5. Diſcat*, inquit, *primum domum ſuam regere. L. præſes C. de ſeruit. & aqua,* Baldus *conſil.312. col.1. poſt medium lib.4.* ait quòd charitas bene ordinata plus amat ſe in vnguibus pedis, quàm proximum in vertice capitis. Fallit tamen hæc regula, eo quia ſi quis habeat ab aliquo poteſtatem eligendi, vel nominandi non poteſt ſe ipſum nominare *L. ſi mandauero §. ſi tibi certum,* & ibi Barthol. *& communiter ff. mandati* Roch. de Curt. *tractat. de iure patron. verb. honorificum num.25.*

num. 25. Bertachin *de Epiſcopo lib.* 1.*part.*3.*q.*24. item data poteſtate creditori vendendi pignus, non poteſt ſibi vendere, Baldus *in l. ordo col.*2. *C. de exequut. rei iudi.* Nec ſi commiſi alicui pecuniam, vt det illam, cui voluerit, non poteſt illam ſibi aſſumere.*l.ſi mandaſ.. ro §. tibi centum ff.mandati.* Poterit tamen quis præſtare conſenſum electioni de ſe ab aliis factæ, & eius conſenſus computari poteſt inter ſuffragia cæterorum, ita textus *in cap.cùm in iure peritus, de electione*,& *ibi* gloſſa,quod intelligitur, ſi in forma compromiſſi habeatur, vt compromiſſarij poſſint eligere vnum ex ſe ipſis: nam tunc ipſi poterunt efficere,& electus poteſt conſentire electioni de ſe factæ,& eius vox computabitur, vt ſit maior numerus, & maior pars cenſeatur, Spino *in ſpeculo teſtamen. gloſſ.* 27. *princip. num.* 56. Azeued. *ad Curiam Piſanam lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 1. *cum ſequent.* Cened. *ad Decretal. collect.* 99. *num.* 2. Azor *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 10. *cap.* 4. *quæſt.*5. *verſ. quares etiam.*

Ambigi tamen poteſt, Cur is, qui habet facultatem eligendi, non poſſit ſe ipſum eligere, nec ſe inſtituere, aut præſentare in beneficio, in quo ipſe eſt patronus, & tamen in electione, quæ fit per compromiſſum poſſit quis ſuffragari pro ſe, & conferre ſibi votum ſuum, vt electionem de ſe factam perficiat? Reſpondetur rationem eſſe, ne iſte ſe ipſum eligentem, & præſentantem in vitium ambitionis incidat, gloſſa, & alij *in cap. per noſtras, de iure patron.* at verò in electione quæ fit per compromiſſum bene poteſt fieri electio vnius de ſe ipſis, quia in compromiſſo electio non incipit, vel inchoatur primò à prædicto compromiſſario, ſeu ab aliis, à ſe verò ipſo tantum perficitur, & conſummatur, quod non contingit etiam in electione, quæ per ſcrutinium fit ſecretum, vt *in cap.Cumana* 50. *de electione.* Azeued.*d. cap.*11.*num.*7. Syluest. *verb. electio* 2.*quæſt.* 18. & Miranda *in manu.Prælator.tom.* 1. *quæſt.*23. *art.* 40. *concluſ.* 2. *verſ. ſed eſt difficultas:* & ideo exequutor deputatus ad diſtribuendum inter pauperes poteſt, ſi eſt verè pauper ſibi aliquid aſſumere, & inter filios pauperes ceſſante fraude, diuidere, Aragonius 2.2. *quæſt.*32.*art.*9.*pag.*775.Mexia *in tract.Taſſæ panis concluſ.*6.*num.*49.*in principio*, Gonzales *gloſſ.* 28. *num.* 28. *& gloſſ.* 2. *num.* 54. Caldas Pereira *de poteſtate eligendi cap.*13. *num.*9. & Maſcard. *de probat. concluſ.*531. *num.*171.

15. Quæſtio duodecima, An Abbatiſſa poſſit concedere aliquid monialibus ad vſum ſuum irreuocabiliter, verbi gratia, lucrum manuum ſuarum, vel annuos reditus abſque vitio proprietatis? Reſpondetur nullum ſuperiorem poſſe concedere Regularibus facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilem, Nauar. *conſ.*47.*num.*2.*tit.de Regularibus in* 1. *editione*, *& conſ.* 15. *n.* 2.*tit. de ſtatu Monachorum in* 2. *editione*, Aloyſ.Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 194. Anton. Cucch. *lib.* 3. *inſtitut. maiorum tit.* 1. *num.* 112. Cordub. *in ſumma quæſt.* 54. *notab.* 2. *verſic. la ſecunda manera*, Graff. *deciſ. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 27. & Ludouicus Lopez 1.*part.instruct.cap.* 154. *col.* 2. *verſ. ſecundum genus*, dicentes eſſe contra votum paupertatis poſſidere religioſum aliquid ad vſum independenter, à Superiore irreuocabiliter.

Quinimò ex textu *in cap. Monachi, de ſtatu Monachorum*, ibi: *Monachi nec peculium permittantur habere.* Deducunt aliqui ex hoc textu non poſſe Prælatum Regularem concedere ſuis ſubditis peculium ad nutum reuocabile, ita Felinus *in cap.cùm M.num.* 26. *verſ.eadem reaſſumit, de conſtit.* Tapia *in Authen. ingreſſi C.de Sacroſ. Eccleſ. verb.ipſo ingreſſu cap.*3. *num.*54. pro quo afferunt *Cap.cùm ad monaſterium, de ſtatu Monachor.* ibi, *prohibemus nequis Monachorum proprium aliquo modo poſſideat.* Cæterùm multo probabilius eſt, & in praxi ſatis tutum, integrum eſſe Prælatis regularibus concedere peculium ad nutum reuocabile ad vſus licitos & honeſtos ex cauſa iuſta, ita Nauarrus *conſ.*20.*num* 5.*de regularibus*, aliàs *conſ.* 14. *num.* 5. *de ſtat. Monach.* Cordub. *in Summa quæſt.*54. *opin.*2. Fr. Manuel *tom.*3. *quæſt.*29.*art.*8. *& in ſumma tom.* 2.*cap.* 31. *num.* 3. *in principio*, Azor.*inſtit.moral.part.*1.*lib.*12.*cap.*12. *quæſt.*1. & Sanchez *tom.*2.*lib.*7.*cap.*2[illegible].*num.*5. vbi *num.*6.addit licitum eſſe peculium ex cauſa iuſta, non obſtante, quod tam *in cap prædicto Monachi*, & *cap. cùm ad monaſterium*, interdicatur regulariter, & vniuerſaliter religioſis peculium, quia id intelligitur, quando peculium conceditur ob leues cauſas,non autem quando permittitur ob cauſas iuſtas.

His autem è contrario obſtat *cap. non dicatis* 12.*quæſt.* 1. & fortiùs Concil. Trident.*ſeſſ.* 25. *de regularibus*, vbi Religioſa ſolenniter profeſſa nihil habere poteſt, quod in rigore verè ſit proprium in particulari. Per quæ iura cenſuit ſacra Congregatio Regulares vtriuſque ſexus non poſſe tenere proprium, ſed teneri tradere omnia ſuperioribus, à quibus ſubueniatur primò dum eguerint, & reliqua expendantur in vſum cæterorum, Azor *part.*1.*lib* 12.*cap.*9. *quæſt.* 2. *ad finem*, & Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ.par.* 2.*cap.*1.*num.*41.

Nihilominus facile ſoluuntur illa iura, quæ loquuntur de Religioſis, qui retinent aliqua vti propria pro victu, & veſtitu, & aliis independenter à Superioribus irreuocabiliter per illos, & ſine eorum licentia diſtrahunt, ſecus ſi quæ habent reuocabiliter retinent de licentia ſuorum Superiorum, ſiue ſint cenſus annuus, ſiue reditus vitalitij, ex quibus poſſint viuere, ac ſuccurrere ſibi in ſuis neceſſitatibus ſemper parati dimittere ad libitum ſuorum Superiorum, Nauarrus *in cap.nullam* 18. *quæſt.* 2. *cap.*3. *à num.*25. cum aliis ibi relatis.

An verò iura ſupradicta *in cap. Monachi*, *& in cap. cùm ad monaſterium*, ſint correcta per Concil. Trident. *dicta ſeſſ.* 25. *cap.* 2. ita vt peculium, quod iure antiquo concedebatur Religioſis, hodie nullo modo liceat etiam adhibitis moderationibus ſupra poſitis aſſerunt Paſſarel. *in priuilegio fratrum Minorum*, *poſt cap.* 43. *ſub tit. de proprietate abdicanda*, *paulo ante finem*, *in verſic. vbi eſt prius aduertendum*, Valent. 2. 2. *diſput.* 1. *quæſt.* 4. *punct.* 3. *col.* 2. *corol.* 4. Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 4. *dub.*5.*num.* 30. Molina *de iuſtitia tractat.* 2.*tom.* 3. *diſput.* 276. *col. penultim. verſic. verùm autem.* Azor *ſuprà lib.* 12. *cap.* 9. *quæſt.* 2. dicentes peculium, quod attento iure antiquo Religioſis concedi poterat, hodie poſt Concil. Trident. non eſſe licitum.

Digitized by Google

Dicendum tamen eſt poſſe concedi hodie, quia verba Concilij Tridentini, nihil noui iuris induxerunt, ſed ſolùm confirmarunt ſtatuta iuris antiqui, nec habent maiorem vim contra peculium, quàm verba Concilij Lateranen. de quo *in dicto cap. Monachi*, & ideo hodie ex iuſta cauſa poteſt concedi peculium ad ſuperioris nutum amouibile, Nauarr. *dict. comm. 2. de regularibus num. 15. & 18. & conſ. 14. num. 6. de ſtatu Monachorum*, Fulu. Pacian. *conſ. 36. à num. 99. tom. 1. vſque ad num.*102. Fr. Manuel *tom. 1. regular. quaeſt. 125. art. 4. ad finem, & tom. 3. quaeſt. 29. art. 10. in principio*, & alij, quos referens ſequitur noſter Sanchez *tom. 2. lib. 7. cap. 22. num. 11.* vbi *num.*12. addit poſſe Superiorem peculium concedere ad vſus Religioſi indeterminatè, quia ſemper intelligitur ad vſus honeſtos, & licitos, Leſſius *lib. 2. de iuſtitia cap. 4. dub. 5. num. 37.* Manuel *tom. 2. ſumma cap. 31. numero* 3.

Ex dictis ſequitur poſſe Abbatiſſam concedere Monialibus licentiam accipiendi, & expendendi quantitatem moderatam arbitrio prudentis, ſicut poteſt Praelatus ſuis Religioſis, quia Abbatiſſa habet liberam bonorum ſui monaſterij adminiſtrationem, ſicut Abbas, vt dictum eſt, quoad ea quorum foemina eſt capax: atque ita poteſt Monialis de licentia Abbatiſſae cellam ſuam ſuis vſibus deputatam cum omnibus paramentis, & ornamentis ad illam ſpectantibus dare Cardinalis *conſ. 17. num. 5.* & Cucch. *lib. 3. inſtit. maior. tit. 4. num. 64.* dum ait non minorem adminiſtrationem habere Abbatiſſam, quam Abbatem, ſequitur Manuel *tom. 1. regul. quaeſt. 17. art. vltim.* Accedit Sorbus *in compendio priuilegiorum mendicantium, verb. dare, in declaratione motus proprij de largitione munerum fol. 192. & ſequentib.* dicens Abbatiſſam eſſe ſuperiorem ad faciendam facultatem largiendi Monialibus, *notabili* 4.

Quin imò Abbatiſſa poteſt dare Monialibus licentiam habendi peculium, quando Superior Religionis illam dare poteſt, ita Corduba *in ſumma quaeſt. 54. dub. vltim. dicto* 3. Fr. Manuel *tom. 1. Summae in 2. edit cap. 90. num. 9. concluſ.* 4. & Ludouicus Lopez *1. part. inſtruct. cap. 155. col. penultim. & lib. 2. de contractibus cap. 4. col. 4. verſic. Tertiò dicimus.* Cùm ergo Abbatiſſa ſit diſpenſatrix, & gubernatrix bonorum monaſterij, poteſt remittere Monialibus lucrum manuum ſuarum, ita Bart. à Ledeſma *in ſumma Sacramentorum tractat. de poenit.* vbi de clauibus, *difficult. 4. in fine*, & Lopez *lib. 14. verb. proprio, tit. 7. partit.* 1. intercedente tamen cauſa iuſta.

16. Quaeſtio decimatertia, An Abbatiſſa poſſit concedere licentiam ad ingrediendum Monaſterium? Hac de re aliquid ſuprà *diſput. 21. §. 6. num. 12.* Non poſſe tamen Abbatiſſam facere hanc facultatem, colligitur ex Concilio Tridentino, *ſeſſ. 25. cap. 5. de regularib.* ibi. *Ingredi autem in ſepta Monaſterij nemini liceat cuiuſcunque generis, aut conditionis, Sexus, vel aetatis fuerint, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis poena ipſo facto incurrenda.* Quod etiam interdicitur *in cap. vnico, de ſtatu regularium in 6.* Dare autem hanc licentiam tantùm Epiſcopus, vel Superior debet in cauſis neceſſariis: nomine Epiſcopi intelligitur Prouiſor à Capitulo nominatus ad hanc licentiam concedendam reſpectu Monialium, quae ſunt ſubditae Epiſcopi, ita Fr. Ioannes à Cruce *cap. 5. dub. 2. concluſ. 3. notab. 1. de ſtatu Relig. lib. 1.* quem referens ſequitur Barboſ. *in remiſſ. ad Concil. ſeſſ. 25. cap. 5. num.* 12. Nomine verò ſuperioris intelligitur etiam Generalis, ſeu Prouincialis Ordinis, quibus Monaſteria ſunt ſubiecta, vt eſt communis.

An verò nomine Superioris intelligatur Abbatiſſa, vt poſſit eam licentiam ingrediendi concedere? Affirmant Nauarrus *in ſumma cap. 18. addit. 2. à num. 143. cap. 25.* ex ea ratione, quòd Abbatiſſa ſit verè Superior Monaſterij ſui, *cap. dilecta, de exceſſ. Praelat. cap. attendentes §. ſtatuimus, de ſtatu Monachor.*

Verius tamen eſt non poſſe Abbatiſſam hanc licentiam dare, quia eius eſt hanc facultatem concedere, cuius eſt Monialibus clauſuram indicere, ſed hoc non ſpectat ad Abbatiſſam: igitur non poteſt illam dare cùm ipſa praecepto clauſurae etiam obligetur, ita Nauarr. ſibi contrarius *comment. 4. num. 59. verſic. Tertiò, quòd cauſa, de regularibus*, Fr. Manuel *tom. 1. regul. quaeſt. 46. num. 2.* Azor *tom. 1. lib. 13. cap. 8. quaeſt. 6.* Capua *lib. 4. deciſ. cap. 23. num. 6.* & alij, quos referens ſequitur Sanchez *tom. 2. lib. 6. cap. 16. numero 21.* vbi *numero 23.* addit poſſe Superiorem concedere generalem Abbatiſſis licentiam in caſibus frequenter occurrentibus, aut confeſſariis, quando Praelati non tam ſunt ad manum: tunc tam ipſa, quàm ipſi poterunt facere facultatem ingrediendi. Sic Nauarrus *dict. comment. 4. num. 60. verſic. quartò, quod dubitari*, Capua *ſuprà dicta num. 6. fine.* Quòd ſi Abbatiſſa, aut Confeſſarius non habeant facultatem generalem ad concedendum ingreſſum in caſu repentino, Nauarrus & Graffis *ſuprà* videntur ſentire non eſſe neceſſarium licentiam exiſtente periculo in mora petere: tunc poteſt Abbatiſſa concedere ingreſſum ex praeſuppoſita, ſeu praeſumpta Praelati voluntate, Fr. Manuel *tom. 1. regul. q. 46. art. 2. in fine, & quaeſt. 47. art. 4. in fine.* 17.

Quaeſtio decimaquarta, Quid poſſit Abbatiſſa circa beneficia, & an poſſit ſuſpendere clericos Eccleſiarum ſibi ſubditarum? Quo ad primum dico poſſe praeſentare clericos in Eccleſiis vnitis ex conſtitutione Pij Quinti edita anno Domini 1566. ita Rota *deciſ. 21. de praebendis, in antiquioribus*, incipit, *Quaedam Vicaria*, vbi ait poſſe Abbatiſſam in Eccleſia ſibi pleno iure ſubiecta ponere Vicarium, quod notat Innoc. *in cap. Lateranenſ. de praebend.* & gloſſ. *in cap. cum plantare §. in Eccleſia, de priuilegiis*, & quamuis curae commiſſio non competat foeminis, ius tamen poteſt conuenire Monaſterio, & poteſt committere exercitium curae viro capaci: proinde Abbatiſſa poterit praeſentare cum Monialibus, & Ordinarius inſtituet praeſentatum.

Similiter ſi ex priuilegio habuerit Capellas, vel ex praeſcriptione legitima pleno iure ſibi ſubditas, id eſt, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, vt gloſſ. ait *in capit. Abbates, de priuilegiis, lib. 6.* poteſt ibi, Clericos, & Capellanos inſtituere, eiſque conferre titulum, & poſſeſſionem, non poterit tamen facere facultatem exercendi curam animarum

animarum, quia hoc pertinet ad Ordinarium examine præuio, Syluestr. *verb. Abbatiſſa num.5.* Rodriquez *tom.1. regul. q.17. artic.* 12. Item poteſt etiam capellanos ſuſpendere ab officio, & beneficio, ſubtraheréque præbendas, & præcipere, ne celebrent donec ſatisfecerint, Vega *lib. 2. caſu.5.6.7.8.* Franc. Marq. *tom. 1. q. 953. per totam*, Enriquez *lib. 3. de pœnitent. cap.2. num.* 4. vbi ait impropriè poſſe ſuſpendere, & prohibere, ne clerici, niſi ſatisfacta parte celebrent: ac proinde ea ſuſpenſio non eſt propriè cenſura; & ideo, ſi celebrent non contrahitur irregularitas: id enim non conceditur Abbatiſſis, cùm talis ſuſpenſio non proficiſcatur à claui Ordinis, quæ non eſt apud fœminas propter excellentiam Ordinis, Rodriquez *d.q.17.art.12.§.Vnde Abbatiſſa* Baldus, & Enricus *in cap. dilecta, de maior. & obed.*

Vt autem hæc meliùs percipiantur, notandum eſt Abbatiſſas ratione publici muneris, & officij & dignitatis accedente Pontificis conſenſu capaces eſſe iuriſdictionis ſpiritualis, & ex conſequenti poſſe beneficia conferre, clericos inſtituere, & deſtituere, & officiales nominare ad exercendum ſuam iuriſdictionem & ad cenſuras ferendum, Azor. *inſtit. moral.p.1.lib.13. cap.10. q.5.* Flores de Mena *variar. q. lib.1.q.10. num.4.* Couarr. *in cap. Alma p.1. §.11. num.2.*& Vgolin. *de cenſur. tabul.1. cap.2. §.7. num.* 5. Vnde Abbatiſſæ ratione dignitatis poſſunt habere beneficiorum collationem Rebuff. *in tract. nominat. q.* 8. *num.9.* Boër. *deciſ.* 32. *num.* 10. Gonzal. *ad regulam* 8.*gloſſ.22.num.*12.& 13.& inſtitutionem, quæ dat poſſeſſionem, & titulum, non autem illam per quam conceditur poteſtas exercendi curam animarum, Miranda *in manuali Prælatorum in tract. de ſacris monialibus quæſt.6. art.5. concl.4.in principio.*

18. Quæſtio decimaquinta, Quomodo dicatur Abbatiſſa ſuſpendere ab officio, & beneficio clericos ſibi ſubiectos? Reſpondetur vt dictum eſt, poſſe ſuſpendere non ſtrictè, nec propria impoſita ſuſpenſione, & interdictione, qua violata contrahitur irregularitas; ſed impoſita prohibitione, vel priuatione, quæ largo modo ſuſpenſio vocari poteſt; & propriè non aliud eſt, quàm quoddam Abbatiſſæ mandatum licitè ab ea impoſitum, Azor. *d.lib.* 13. *cap.*10. *quæſt.*6. Miranda *d. articul.* 5. *quæſt.* 4. *verſ. ad primum*, Valer. Reginal. *in praxi fox. pœnitent lib.* 32. *numer.* 23. dicens Summum Pontificem *in d. cap. dilecta*, præcepiſſe ſeruare mandatum Abbatiſſæ, non tanquam cenſuram Eccleſiaſticam, ſed vt præceptum ſuperioris: & ideo non vocauit ſuſpenſionem, ſed ſalutare monitum, ad quod obſeruandum vult Moniales; & clericos Abbatiſſæ ſubditos cogi cenſura Eccleſiaſtica, Mar. Alter. *de cenſuris lib.3. diſput.7. cap.5. prope finem, verſ. ad argumentum deſumptum*, vbi dicitur; quòd ſuſpenſio impoſita ab Abbatiſſa, non erat vera cenſura, & ideo Pontifex *in d. cap. dilecta*, mandauit Epiſcopo, vt clericos, qui contempſerunt ſuſpenſionem Abbatiſſæ compelleret per cenſuras Eccleſiaſticas ſalutaria monita, & mandata illius obſeruare.

Item Abbatiſſis ſolet concedi, vt per ſuos officiales poſſint excommunicare: in quo euentu ipſi non aſſumunt poteſtatem excommunicandi ab Abbatiſſis, ſed à Summo Pontifice ad mandatum Abbatiſſarum, idem dicendum eſt de aliis cenſuris, ſuſpenſionis, & interdicti, quamuis latiùs loquendo, de his prout ſignificant prohibitionem aliquam duntaxat poſſit interdum per eaſdem Abbatiſſas fieri, iuxta determinationem capitis *dilecta de maior, & obedientia*, Soar. *tom.4. de Religione lib.2. cap.9. num.15. verſ. dices ergo, fol.*103.

Quæſtio decimaſexta, An Abbatiſſa poſſit eſſe procuratrix pro ſuo monaſterio? Reſpondetur affirmatiuè, vt per Duennas *regul.* 311. *verſ. tertiò fallit*, & ideò poteſt contrahere, cùm habeat liberam adminiſtrationem bonorum ſui monaſterij; ſicut Abbas, & Monachus reſidens cum licentia in ſtudio à ſuo Prælato habet licentiam contrahendi, & obligandi monaſterium ex ea cauſa, & ſtandi in iudicio, Cucch. *inſtitut. maior. lib.3. de Abbate titul.3. numer.*38. & *num.*51. & *ſequent.* & colligitur ex traditis à Molina *de iuſtitia diſput.* 261. & 264. Panormitanus *in cap.* 2. *de his, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli*, ſubdit poſſe Abbatiſſam contrahere, valeréque geſta per illam accedente conſenſu Capituli, ſui cùm æquiparetur Abbati Abbatiſſa in rerum Abbatialium adminiſtratione, Baldus *in cap.* 1. *in principio, qui feudum dare poſſunt.* Imò cùm Abbatiſſa æquiparetur Abbati tam in iuriſdictione ſæculari, quàm Eccleſiaſtica, poteſt officia ſæcularia, & beneficia Eccleſiaſtica, ſi habeat caſtrum, non ſecus atque ipſe Abbas, eo modo quo dictum eſt, conferre; *cap. cùm dilecta, de confirmat. vtili*: non tamen poteſt eligere confeſſorem, Syluester *verb. confeſſor.* 1. §. 8. Viualdus *Candelabro* 3. *part. cap.* 5. *numer.* 14. Enriquez *lib.* 3. *de pœnitent. cap.* 13. *numer.* 3. *verſ. at Abbatiſſa.* 19.

Quæſtio decimaſeptima, An Abbatiſſa poſſit irritare, ſeu diſpenſare in votis ſuarum Monialium? Pars negans ex eo videtur vera, quia ſi quis extra Religionem emittat votum obedientiæ in manibus alicuius Epiſcopi, is nequit irritare illius votum; ſicut nec poteſt obligare illum ad obſeruationem illius: imò nec punire, ſi votum tranſgrediatur, vt eſt certum, prout Vaſquez 1.2. *quæſt.*96. *articulo* 4. *diſput.* 165. *cap.* 4. *numero* 25. Ratio, quia per eam ſubmiſſionem non acquiritur de iure Eccleſiaſtico aliqua iuriſdictio in vouentem; neque in ea emiſſione voti continetur conditio dependens ex voluntate, ſeu conſenſu illius Prælati. Item, quia poteſtas irritandi ſatis eſt quòd ſit apud Prælatos ſuperiores ipſius Abbatiſſæ. Propterea Azor. *part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17. *quæſt.* 3. non concedit abſolutè Abbatiſſis poteſtatem irritandi vota; ſed ſolùm quando vota ſunt incommoda bonæ gubernationi totius familiæ. 20.

Pars tamen affirmans eſt verior, & in praxi ſecura, eo quòd Moniales, & Prælatis, & Abbatiſſis emittunt vota obedientiæ, Sanchez *libro* 4. *in præcepta Decalogi cap.* 33. *numero* 18. per quæ acquirunt Abbatiſſæ poteſtatem in Moniales, ſicut Prælati in ſuos Religioſos: inſuper, quia non minorem Abbatiſſæ poteſtatem habent in actus Monialium, quàm mater tutrix in actus impuberum, ſed mater tutrix poteſt irritare eorum vota, vt omnes concedunt, Viualdus *Candelabro tertia parte capite* 14. *numero* 97. *verſ.*

Digitized by Google

verſ. nequit mater, Sylueſter *verb. Religio. 2. q. 13.* Sanch. *d. lib. 4. cap. 35. num. 73.* Ergo & Abbatiſſæ poterunt irritare vota monialium. Sic Angles *in floribus 2. p. q. vnica de voto art. 7. difficult. 7.* Leſſius *lib. 2. de iuſtitia cap. 40. dub. 13. num. 107. verſ. Abbatiſſa*, Soarez *tom. 2. de Religione tractat. de voto lib. 6. cap. 7. numer. vltim.* quamuis Abbatiſſæ eiſdem Monialibus faciant facultatem vouendi: ea tamen non obſtante adhuc poſſunt irritare illis vota, ita Sayr. *in claui. lib. 6. cap. 10. numer. 7. verſ. hinc eſt, & numer. 13. fine*, Vaſquez 1. 2. *quæſt. 96. diſput. 165. cap. 4. numer. 18. & num. 29.* vbi credit ratione iuriſdictionis poſſe Prælatos Religionum irritare vota ſuorum monachorum, & eadem poteſtate poſſe vti Abbatiſſas erga Moniales ſibi ſubditas, quæ irritatio erit propria, & directa, ita vt ſemel irritata vota omnino expirent, & nunquam reuiuiſcant, Sanchez *d. lib. 4. cap. 33. num. 20.* poſt Soarez *ſuprà de voto d. lib. 6. cap. 7. num. vltim.*

Ad argumentum dicendum eſt, ideò Prælatum non poſſe irritare vota hominis non religioſi emittentis votum obedientiæ in illius manibus; quia votum obedientiæ ita factum, non eſt votum religioſi, cùm illud emittens religioſus non ſit, neque per ius Eccleſiaſticum introductum eſt, vt per illam ſubiectionem acquiratur aliqua iuriſdictio in hominem ita vouentem; neque illud votum habet tacitam conditionem dependentem ex illius Prælati conſenſu, ſicut cætera vota veri religioſi habent, dum fiunt dependenter à ſuo Prælato, Vaſquez 1. 2. *q. 96. art. 4. diſp. 165. cap. 4. num. 25.* quem ſequitur Sanchez *d. lib. 4. cap. 24. num. 35.*

Quod attinet ad diſpenſandum in votis Monialium concluſio ſit, non poſſe Abbatiſſas diſpenſare in votis illarum, niſi ex ſpeciali comiſſione Pontificis, quæ hactenus ignoratur fuiſſe ab eo conceſſa. Ratio rationis eſt, quia Abbatiſſæ de iure ſunt incapaces iuriſdictionis ſpiritualis, quæ neceſſaria eſt ad diſpenſandum, Soarez *d. lib. 6. de voto cap. 10. numer. 15.* Leſſius *lib. 2. de iuſtitia cap. 40. dub. 13. num. 107.* & Sanchez *d. lib. 4. cap. 39. n. 7.* poſt alios.

21. Quæſtio decimaoctaua. Quid poſſit Abbatiſſa in commutatione votorum ſuarum Monialium? Reſpondeo poteſtatem commutandi vota non procedere à iure naturali, ſed conceſſam eſſe Prælatis à Chriſto Domino ſicut, & poteſtatem diſpenſandi, & eſſe quid ſpirituale, ita Azorius *tomo 1. lib. 11. cap. 19. quæſtion. 18.* Sanchez ſuprà *lib. 4. cap. 37. numero 3. iuncto numero 16. & cap. 49. numero 21.* Atque actum iuriſdictionis ſpiritualis Eccleſiaſticæ ait eſſe de fide diſpenſandi poteſtatem, Suarius *d. lib. 6. de voto cap. 10. numero 1.* Vnde ſequitur non poſſe Abbatiſſas commutare vota Monialium, Sanchez *cap. 39. à numer. 7. & cap. 49. numero 24.* poſt Manuelem Rodriquez *tom. 1. regular. quæſt. 25. articulo 7.* Cùm ergo tam commutatio, quàm diſpenſatio ſit actus iuriſdictionis ſpiritualis, non poterit Abbatiſſa vti illis actibus erga Moniales, niſi ex ſpeciali Pontificis commiſſione, Rodericus *d. articulo 7.* Leſſius *d. dub. 13. num. 107.* Suar. *d. cap. 10. num. 15.* & alij, quibus accedit Sanchez *d. cap. 39. num. 7.*

Probatur ex traditis ab eodem Leſſio *d. cap. 4. dub. 12. numer. 100.* & à Sayro *in Claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 85. ad finem*, vbi volunt poteſtatem diſpenſandi de iure communi competere tantùm Prælatis habentibus iuriſdictionis in foro externo, & eiſdem etiam quibus competit ordinaria poteſtas diſpenſandi in votis, competere ordinariam etiam ſpiritualem poteſtatem commutandi, & è contra ita Sylueſter *verb. votum 4. q. 3. dicto 2.* Soar. *ſuprà lib. 6. cap. 11. num. 4.* cùm vtraque ſit ſpiritualis iuriſdictionis poteſtas in foro externo, & cui vna competit de iure ordinario, competit altera, Tolet *lib. 4. Summæ cap. 18.* Petrus de Ledeſma *tom. 2. cap. 8. tract. 10. in fine tertiæ partis*, & Tabien. *verb. diſpenſatio. q. 9. n. 11.*

Nihilominus cuilibet integrum eſt commutare votum ſuum in rem euidenter meliorem, & ideò hic actus nullius eſt iuriſdictionis, proinde Laicis & fœminis hæc poteſtas poteſt competere, & valet ſic facta commutatio. Deducitur ex *cap. ſcriptura, de voto*, ibi: *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obſequium in perpetuam noſcitur Religionis obſeruantiam commutare.* Ratio, quia obſeruantia Religionis perpetuæ eſt quid melius euidenter, ſequitur caput *peruenit. 3. de iureiurando*, his verbis: *promiſſum non infringit, qui illud in melius commutat.* Secus dicendum de commutatione voti in bonum euidenter æquale: hoc autem quamuis probabile ſit poſſe fieri commutationem propria vouentis auctoritate, prout tradunt Manuel. 2. *tom. ſummæ cap. 100. num. 4. concluſ. 4. in principio*, Aragon. 2. 2. *quæſt. 88. articul. 12. dub. 1. diſtinct. 3.* Soarez *tract. de voto lib. 6. cap. 20. num. 4. in principio*, & Alcozer *Summa cap. 16.* vbi de commutatione votorum, *concluſ. 6. fol. 58. pag. 1.* Nihilominus non poſſe fieri niſi auctoritate Prælati, eſt probabilius interpretantis vice Dei eam eſſe voluntatem. Eſt enim difficillimum, nec dicam impoſſibile, attingere hanc æqualitatem; & ideo neceſſariam eſſe authoritatem Prælati, vt fiat commutatio voti in rem æquè bonam, ita Caietanus 2. 2. *quæſt. 88. artic. 12. column. 2. verſ. & confirmatur hoc in fine, & in ſumma verb. votum, cap. vltim.* Couarr. *de pactis 1. part. §. 3. num. 4. verſ. eſt enim Prælati*, Graffis 1. *part. deciſ. lib. 2. cap. 30. num. 6.* Azor. *tom. 1. inſtit. moral. lib. 11. cap. 18. quæſt. 2.* Sayr. *in Claui lib. 6. cap. 12. num. 8.* & Soarez *ſuprà lib. 6. cap. 19. à num. 3.*

Quare in hoc dubio non poſſe Abbatiſſam commutare vota Monialium in rem æquè bonam, cùm ad hoc neceſſaria ſit iuriſdictio ſpiritualis, tradunt Manuel *tom. 1. Regularium quæſt. 25. articul. 7.* Sanchez *lib. 4. cap. 49. numer. 12.* ſicut *cap. 39. numero 7.* docuit non poſſe eandem in Monialium votis diſpenſare, cùm ſit actus iuriſdictionis ſpiritualis, cuius fœmina non eſt capax. Secus dicendum de irritatione votorum, in quibus poteſt Abbatiſſa, vt dictum eſt, *num. 20.* quia ad hoc ſufficit poteſtas dominatiua, quam habet in Moniales, ita Alcocer. *in Summa cap. 16.* & Petrus Ledeſma *cit. cap. 7. ad finem.*

An verò poſſit Abbatiſſa diſpenſare cum Monialibus in ieiuniis & legibus Eccleſiaſticis? Affirmat Enriquez, *lib. 3. de pœnitent. cap. 2. numer. 3.* ex commiſſione Prælati vrgente cauſa; ſed verius eſt non poſſe, quia diſpenſare in legibus Eccleſiaſticis ſpectat ad poteſtatem ſpiritualem, cuius non eſt capax Abbatiſſa, Sanchez *libro 6. cap. 1. numero 24.* Barboſ. *allegat. 36. num. 14.*

Quæſtio

22. Quæſtio decimanona. Quomodo poſſit Abbatiſſa viſitare ſua monaſteria? Reſpondetur ſecundùm *Clementinam attendentes, de ſtatu Regular.* debere aliis committere viſitationem, cùm clauſtra exire non poſſit, habetur *in Extrauag. vas electionis*, Pauin. *in tract. de viſitatione q.33.* Fuſc. *eodem titulo lib.1. cap.2. num.15.* & alij apud Flamin. *de reſignat. lib.3. q.12. n.8.* & Anton. Cucch. *in inſtit. maior. tit. de viſitatione.* Azor. *2. p. lib.3. cap.40. q.9.*

23. Quamuis enim Abbatiſſa poſſit habere duo monaſteria annexa, *cap. vlt. de religioſ. domi. cap. cùm ſingula, de prebendis in 6.* non tamen poteſt præfici duobus, etiamſi vnum habeat in titulum, aliud verò in commendam, Flamin. *ſuprà q.18. num.41. & 42.*

24. Quæſtio vigeſima, An Abbatiſſa, ſeu Moniales poſſint benedicere, ſeu prædicare? Reſponſio eſt negatiua, Decius *in cap.1. num.149. & ſequent. de iudic.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p.1. tit. de diſcipl. clerical. §. num.9.* quia in lege gratiæ fœminæ hoc officio non funguntur; ſicut apud Gentiles, teſte Platone *lib.6. de legibus*, & Dionyſio Halicarn. *in 2. antiq. Roman.* tum quia fœminis non licet in Eccleſia loqui, Apoſtolus *1. ad Timotheum.*

25. Quæſtio vigeſimaprima, Vtrum Moniales hahabeant caſus reſeruatos, & quis eas poſſit abſoluere? Pars negans ex eo probatur, quia, teſte Geminiano *in cap. generali, in caſu tertio, de electione in 6.* Maſculinum non includit fœmininum in pœnalibus, & odioſis: idem alij apud Gabrielem *tit. de verborum ſignificat. concluſ. 6. num.23. §. contrarium*, Alexandr. *conſ.29. tom.3.* Cùm igitur caſus reſeruati à Clemente VIII. pro Regularibus ſolùm de maſculis loquantur, & nulla fiat mentio de fœminis Monialibus, vt legenti illius decretum datum Romæ 26. die menſis Maij 1593. patebit; nullo modo extendetur ad Moniales. Accedit ſtatutum Correctorium vtens nomine maſculino, vt vult Dyn. & Ioan. de Imola *in l. ſi ita ſcriptum ſit filiabus ff. de legatis 1.* Cardinalis Florentin. *in Clementina 1. de electione*, quem ſequitur Alexander. *d. conſ.29. n.11. lib.3.* Non enim fit extenſio in correctoriis. *l. præcipimus. C. de appellationibus.*

Nihilominus dicendum eſt Moniales ſubditas alicui Ordini regularium habere eoſdem caſus reſeruatos, quos habent regulares illius Ordinis, per quem ipſi Moniales reguntur. Nam ſicut ipſæ gaudent priuilegiis ordinum, quibus ſubduntur, ita etiam debent ſubdi eorum pœnis; quia qui ſentit commodum, debet etiam ſentire onus: & in priuilegiis maſculinum comprehendit fœmininum, Baldus *in cap. ad audientiam, col. vlt. de reſcriptis*, Iaſon. *in l. Gallus col.13.* ibi, *quintò moueor ff. de lib. & poſthum.* Iuuat, quia in reſcriptis etiam maſculinum concipit fœmininum, *cap. ſignificauit*, & *ibi* Scribentes, *de reſcript.* vbi eſt text. quod ſub illa clauſula, & quoſdam alios etiam intelliguntur fœminæ, Iaſon *in d. l. Gallus.* Ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu.

Nec refert quod dicitur in materia pœnali maſculinum non continere fœmininum, quia id eſt verum, quando pœna eſt irrationalis; ſecus ſi eſt rationi conſonum, & fit in vtroque eadem ratio, Gloſſa *in verb. neptis*, & *ibi* Curt. *in d l. Gallus*, text. *in l. ſi quis id quod ff. de iuriſdict. omnium indic. in verſ. ſed & vtrumque ſexum*, vbi eſt textus in materia pœnali, & odioſa. Accedit, quia cùm reſeruatio fiat in fauorem religioſæ diſciplinæ, & vt arceantur vitia, & puritas monaſtica conſeruetur, quamuis hoc fiat per legem pœnalem, debet tamen tanquam fauor extendi ad moniales, cùm reſpiciat fauorem vitæ religioſæ; ſicut extenduntur multa in fauorem Reipublicæ, quæ videntur pœnalia, & odioſa, Iaſon *in d. l. ſi quis id quod col. 1. ff. de iuriſdictione omnium iudicum* ſequitur Anton. Gabriel *concluſionum lib.6. concluſ. 6. ex numer. 1.* poſt plures *ibi* à ſe relatos, quibus adhæret, modò hoc procedat in diſpoſitione legis, non autem in diſpoſitione hominis, ita Antonius Gabriel *ibi numer.4.* poſt Ruinum *conſ.124. volum.3.* & ſentit Angelus *conſ.289.* Nam in diſpoſitione hominis in materia odioſa, nimirum in exhæredatione maſculinum non concipit fœmininum, textus *in l. 1. §. ſed et ſi incertum ff. de vent. in poſſeſſ. mitten.* & *ibi* Gloſſa, Bartol. *in l.1. ff. de verb. ſignific.* idem Antonius Gabriel *vbi ſuprà num.11.* Gloſſa *in cap. generali, de electione in 6.* Ideò ſi teſtator exhæredet filios, non venient filiæ, *tom.1. commun. opinio. tit.34. de verborum, & rerum ſignificat. num.106.* vbi dicitur maſculinum prolatum ab homine in caſu odij, non contineri fœmininum: ſecus ſi à lege, per textum *in dict. lect. 1. §. ſed & ſi incertum.* Rodriquez *tom.1. Regular. quaſt.47. art.5. ad finem*, per quam regulam probat ibi tam Abbates, quam Abbatiſſas facientes aditum in ſua monaſteria prætextu licentiarum reuocatarum, de quibus Gregorius XIII, *in ſua conſtitutione*, incipit. *vbi gratia, & indulta*, incurrere cenſuras, & pœnas, ibi contentas, quamuis in Bulla dicatur duntaxat quemcumque prætextu licentiarum; ſub qua dictione *quemcumque*, ſubintelligitur dictio *quæcumque* etiam, quia eſt eadem ratio vt vtrumque contineatur: & conſtitutio habeat vim legis, & cùm ſit eadem ratio in odioſis maſculinum comprehendi fœmininum.

Porrò Moniales, quæ ſubduntur Epiſcopis, caſus in ea diœceſi habent reſeruatos, ſiue habeant adiunctas cenſuras, ſiue non; ſicut cæteri fideles eiuſdem territorij. Eſt certum, & abſque vlla dubitatione. vltra hos caſus habent etiam omnes cenſuras Papales communes aliis etiam Monialibus. Item omnes cenſuras impoſitas ab eiſdem Epiſcopis ſuperioribus, quorum abſolutiones ipſi ſibi reſeruant. Quando verò excommunicationes ſunt à iure nulli reſeruatæ, poſſunt Moniales, ſicut & cæteri fideles à quouis Confeſſario ſuo approbato abſolui in foro conſcientiæ, ita Nauarr. *in Summ. c.27. n.19.* poſt Innocent. & Hoſtienſ *in c. nuper de ſentent. excomm.* Couarr *in c. Alma §.12. n.4. & 5.* Enriquez *de excomm. lib.13. c.18. num.5.* ex tacita iuris commiſſione. Similiter etiam Moniales poſſunt abſolui ab excommunicatione lata ab homine generaliter per ſuum Confeſſarium, niſi ſuperior earum reſeruet ſibi ſpecialiter abſolutionem, idem Nauarrus *citat. num.44.* & Enriquez *d. num.5. in fine.* Abſolutio denique non poteſt impedi a Confeſſario, quando excommunicatio fertur in aliquem nominatim: tunc enim reſeruatur abſolutio auctori excommunicationis, ſicut & quando mota iam lite, fertur in priuatam perſonam, Enriq. *d. n.5 in fine.*

Contra hanc doctrinam eſt textus *in c. nuper cit.* quem dicit ſingularem Barbat. *in c.2. de ſolut.* ex quo colligitur quando abſolutio excommunicatio

cationis nulli reſeruatur à iure, à ſolo Epiſcopo poſſe impendi regulariter, ſicut per idem *cap.* nuper colligitur etiam regulariter Epiſcopum poſſe abſoluere excommunicatum generaliter per hominis, & iudicis Sententiam, ſi non ſit alteri reſeruata; & in ſpecie etiam id tradit Imol. *in cap. graue de præbendis*, quia cùm generalis ſit, ſiue ſit à Summo Pontifice, ſiue ab inferiori æquipollet Canoni, & ſtatuto, vt explicatur *in cap. à nobis de ſententia excommunicationis*, ita Hoſtienſis, & Ioan. Andr. *in cap. excommunicamus, de hæreticis*, vnde Parochus non poterit, nec alius idoneus Confeſſarius abſoluere ab hac excommunicatione, vt multi iuris pontificij profeſſores tradunt poſt Gloſſam communiter receptá *in c. 2. de pænitent. & remiſſ.* Henricus Botæus *in tract. de Synod. 3. p. art. 5.* & ex Theologis Durandus *in 4. ſententia. d. 18. q. 4. art 2.* Palud. *q. 5. art. 1.* idem aſſerit in excommunicatione lata per canonem Cõcilij generalis, aut Romani Pontificis. Nihilominus ſupra dicta non cogunt nos diſcedere à communi opinione affirmante in caſu de quo agimus poſſe etiá abſoluere à ſupradictis excõmunicationibus, aut Epiſcopú, aut Parochum. Ita D. Thom. *in 4. d. 18. q. 2. art 5.* Ioan. Maior. *q. 2. ibid. dub. 12.* quando non ſunt alteri reſeruatæ; idem aiunt Syluest. *verb. abſolutio 1. q. 5.* Angel. *eodem verb. §. 11.* qui omnes tradunt poſſe ſacerdotem parœcialem abſoluere quando expreſsè excommunicatio non eſt alteri reſeruata, quorum opinionem probat etiam Couar. *dicto §. 12. num. 1. capitis Alma*, & pari ratione eandem poteſtatem abſoluendi ab excommunicatione nulli reſeruata concedunt Doctores omnibus confeſſariis expoſitis, qui ex priuilegio, vel ex commiſſione abſoluunt à mortali, nec obſtat inter caſus Epiſcopo reſeruatos numerari excommunicationem iuris, quia id ſolùm procedit pro foro externo, quando publicè conſtat. Sic dicitur eſſe reſeruatam Epiſcopo abſolutionem blaſphemiæ publicæ, quæ pro foro conſcientię non eſt reſeruata. Ita Enriq. *d. cap. 28. n. 5.* ideo poſſunt etiam confeſſarij ritè expoſiti ſicut & proprius Parochus abſoluere pro foro conſcientiæ ab omni excommunicatione nulli reſeruata. Nauar. *in Summa Cap. 27. num. 39.* Sot. *d. 22. q. 3. art. 2.* quos ſequitur Soarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 7. ſect. 4. num. 8* vbi ait ſecundum mentem antiquorum Theologorú appellatione proprij ſacerdotis venire omnem illú qui habet poteſtatem abſoluendi à mortali. Vnde concludit poſſe ab excommunicatione nulli reſeruata abſoluere quemlibet expoſitum confeſſarium, cùm ipſo iure appellatione proprij ſacerdotis ipſe contineatur Suarius *vbi proximè*.

Quæſtio eſt an poſſit Epiſcopus reſeruare pro Monialibus aliquot ex caſibus nominatis à Sũmo Pontifice Clem. VIII. in ſuo decreto ſibi ſubditis? Affirmatiuè reſpondetur, vt conſtat ex ipſo decreto ibi. *Nemo ex regularium ſuperioribus peccatorum abſolutiones ſibi reſeruet, exceptis iis, quæ ſequuntur aut omnibus, aut eorum aliquot prout ſubditorum vtilitati expedire prudentes in domino iudicauerit.* Cùm ergo Epiſcopus ſit ſuperior Monialium, quæ illi obedientiam præſtiterunt, poterit aliquot ex iis caſibus, qui in ipſo decreto continentur, vel omnes ſibi reſeruare. At verò aliqua alia peccata præter illa non poterit reſeruare, niſi ex peculiari mandato, ſeu licentia Papali, cùm aliorum peccatorum reſeruatio non aliter poſſit fieri, quam generalis capituli in toto ordine, aut Prouincialis in Prouincia matura diſcuſſione, & conſenſu, quod pro Regularibus apertè conceditur; non verò pro Epiſcopis vt conſtat ex *dicto decreto Clementis VIII.*

Poterunt tamen Epiſcopi quatenus ſuperiores illarum aliqua prohibere ſub excommunicatione latæ ſententiæ, reſeruatéque eorum abſolutiones ſibi, ſicut communiter vti ſolent his verbis: *Nobis reſeruamus*; quæ cenſuræ, cùm ſint ab homine, expirant Epiſcopo ſublato, vel amoto ab officio: ſecus verò de caſibus à iure Epiſcopo reſeruatis, de quibus per Syluestr. *verb. caſus n. 3.* quia hi caſus perſeuerant eo ſublato; ſicut durant caſuum reſeruationes factæ ab Epiſcopo in ſua diœceſi per modum ſtatuti, ſeu perpetuæ legis, ſeu conſtitutionis, verbi gratia, ſi dicat, quorum abſolutio reſeruetur nobis, & ſucceſſoribus, ſeu ſedi Epiſcopali: tunc enim non expirat reſeruatio donec reuocetur à ſucceſſore, ita Guaranta *in Bullario de caſib. reſeruatis tit. quod ordinarij fol. 167. §. poſtremò aduertendum*, poſt Nauar. *in Summ. c. 27. n. 2. & n. 73.* ad quæ facit text. *in c. fin. de officio delegat. & in c. 2. §. ſtatuto de conſtitut. in 6.*

Cæterùm quatenus ſuperior Monialium non poterit exceptis ſupradictis aliquod peccatum ſibi reſeruare, propria ſcilicet authoritate, ſicut ſuperiores etiam Regularium nequeunt, vt patet ex prædicto decreto, & tradit Suarius *tom. 4. de pænitentia diſp. 28. ſect. 3. n. 11. fol. 665. pag. 2. fine, & ſeq.* vbi *n. 12. & 13.* putat poſſe ſuperiores Regulares, locales etiam poſt ordinationem Clementis VIII. præcipere ſuis religioſis ſub excommunicatione latæ ſententiæ illius abſolutione ſibi reſeruata, ne videlicet cùm domo exeunt ingrediantur aliquas domos oppidi: quoniam Clemens VIII. non prohibuit niſi reſeruationem alicuius peccati, non verò cenſuræ: Nam peccatum non eſt cenſura, atque ita non debet eſſe extenſio vnius ad aliud, quæ ſententia eſt tenenda, quamuis non poſſe ſuperiores eas cenſuras ferre poſt decretum Clement. VIII. aliis viris doctis viſum fuerit, Soarez ibi, etiamſi ſecuriùs, & meliùs id faciat de conſenſu Capituli prouincialis.

De poteſtate, & obligatione Generalium in toto ſuo ordine, & Prouincialium in ſua Prouincia.

§. VII.

EPITOME.

1. *Generales religionum quomodo eligantur, & quæ cõditiones requirantur, vt electio ſit legitima?*
2. *Generalis ordinum ſtatim, vt eliguntur confirmantur, & habent curam animarum, & declarant dubia ſuorum ſtatutorum.*
3. *Generales habẽt iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalẽ, & inſtar Patriarcharũ, & quænã poſſint agere?*
4. *Generalium iuriſdictio ſit ne ordinaria, an delegata.*
5. *Generales, & Prouinciales in omnibus in quibus non ſunt prohibiti poſſunt expreſsè diſpẽſare.*
6. *Generales quidam ſunt perpetui, quidam non, & an poſſint leges condere?*
7. *Generalis Societatis eſt perpetuus. An ligetur legibus à ſe conditis?*
8. *Generalis Societatis habet poteſtatem interpretandi conſtitutiones Societatis, & quantum valeat eius interpretatio?*

9. *Generali*

9. *Generali competit poteſtas conſtituendi reliquos Superiores inferiores.*
10. *Vndenam accipiat poteſtatem in ſubditos, à Congregatione generali ne, à qua eligitur, an à Romano Pontifice.*
11. *An Generalis cum Capitulo generali poſſit obligare ſubditos ad arctiorem Regulam.*
12. *Miniſtri Prouinciales, & alij Prelati Minorum, an peccent ſtatuentes aliquid contra Regulam, aut præter illam.*
13. *Generalis poteſt communicare ſuffragia Indulgentiarum, orationum, ac beneficiorum ſpiritualium quibuſcunque deuotis, & benefactoribus eiuſdem Societatis ex priuilegio.*
14. *Idem poteſt Prouincialis in ſua prouincia. Neuter tamen iure ipſo poteſt concedere Indulgentias.*
15. *Prælati generales per ſe, vel per alios profeſſos, quos elegerint, diſpenſare poſſunt cum noſtris circa ieiunia, & cibos prohibitos.*
16. *Præpoſitus Generalis, & de eius licentia Prouinciales, ac eorum Vicarij, poſſunt diſpenſare cum noſtris in quauis irregularitate, excepta homicidij voluntarij certi, bigamia, & mutilationis membrorum.*
17. *An poſſint Generales, ſeu Prouinciales in ſuos ſubditos ferre excommunicationes pro rebus deperditis.*
18. *Quiſnam poſſit abſoluere ab excommunicatione, & irregularitate contracta ex mala adminiſtratione Sacramentorum.*
19. *Præpoſitus totius Ordinis regularis poteſt charitatiuum ſubſidium petere à Monaſteriis ſui Ordinis pro expenſis neceſſariis ad gubernationem Ordinis, vrgente neceſſitate aliqua.*
20. *Prælati, tam Generales, quàm Prouinciales, & locales exempti, poſſunt diſpenſare cum ſubditis in votis, & iuramentis. Item, in votis volentium intrare ſuum Ordinem.*

1. IN primis ex vſu, & inſtitutione vniuſcuiuſque Religionis Supremus Prælatus debet eligi iuxta formam capitis, *Quia propter. de electione*, vt ibi Gloſſa, & Abbas *num. 7. verſ. Circa. & num. 8. verſ. Et placet.* Rota *deciſ. 5. in principio, de electione, in nouis.* Franciſc. Marq. *deciſ. 992. lib. 1.* Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom. 2. q. 23. art. 3. concluſ. 1.* Neque Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 6. de regularibus*, derogat diſpoſitioni dicti capitis, *Quia propter.* Sed illum probat per hæc fermè verba: *In electione Superiorum quorumcunque Abbatum temporalium, & aliorum Officialium, ac Generalium, & Abbatiſſarum, atque aliarum Præpoſitarum ſuffragia ferri debent ſecreta, vt omnia rectè, & ſine vlla fraude fiant; in primis Sancta Synodus diſtrictè præcipit, omnes ſupradictos eligi debere per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur.* Et infra: *Si verò contra huius decreti conſtitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita ſit, & qui alio modo ſe eligi permiſerit, ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis exiſtat.* Hæc ibi.

Vt autem electio ſit legitima, requiritur primò, quòd perſona eligenda ſit baptizata, eò quia ſine charactere baptiſmali nullus eſt capax ſpiritualis iuriſdictionis. Secundò, debet habere legitimam ætatem, quæ ad minimum debet eſſe viginti quinque annorum, iuxta *cap. Cùm in cunctis. de elect.* confirmatum à Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 12. de reformatione.* Et quamuis hæc iura generaliter loquantur de omnibus dignitatibus eccleſiaſticis, quibus animarum cura eſt annexa, non eſt dubium, ſub illis comprehendi etiam Prælationes regulares, quæ ſine dubio curam habent animarum ordinariam: hæ verè Prælationes eccleſiaſticæ ſunt, ac dignitates. Porrò, cùm in Epiſcopis poſtuletur ætas triginta annorum completa, *d. cap. In cunctis.* per textum, ibi: *Niſi qui iam trigeſimum ætatis ſuæ annum exegerit.* vt Gregorius XIV. Conſtitutione ſua publicata 15. Maij, 1591. expreſſis declarauit verbis, ibi, *annum trigeſimum expleuiſſe.* Menoch. *de arbitris, caſu 427. num. 24.* Enriq. *in ſum. lib. 10. c. 19. §. 3. lib. 14. cap. 9. in princ. verſ. Ad Epiſcopatum.* Azor *2. part. lib. 6. cap. 5. in princ.* In inferioribus tamen non eſt dubium ſufficere ætatem viginti quinque annorum, niſi ex peculiari Statuto Religionis à Summo Pontifice confirmato alia ætas maior exigatur; etiamſi ſupremus Generalis totius Religionis participet valdè iuriſdictionem epiſcopalem; nemo tamen illius ætatis extenſionem facit ad ætatem Epiſcopo deputatam; & ideò quoad ætatem regulari debet per ætatem datam cæteris inferioribus dignitatibus. Iuuat Suarius *tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 3. num. 7. per totum.*

Tertiò, requiritur, vt Generalis eligendus ſit expreſsè profeſſus eiuſdem Religionis, *cap. Cùm ad noſtram. de electione*, vbi non Monachus in Prælatum regularem eligi non poteſt; ſicut nec poteſt eligi Religioſus illius Religionis in Prælatum, quam non fuerit ſolenniter profeſſus. Ludouicus Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. quæſt. 23. artic. 11. concluſ. 5. verſ. 8.* Idem habetur *in cap. Officij. eodem titulo*, ibi, *Non poſſit eligi in Abbatem; vel diſpenſare.* Vnde Legatus non poteſt diſpenſare, vt profeſſus in vna Religione, in alia in Prælatum prouincialem eligatur. Fr. Emmanuel *regularium tomo 2. quæſt. 52. artic. 9.* Requiritur ergo, quòd eligendus ſit profeſſus expreſsè, vt habetur *in cap. Nullus. de electione, in 6.* Quod additum fuit ad tollendam omnem dubitationem. Et additur: *Quòd ſi ſecus actum fuerit, eo ipſo irritum habeatur.* Debetque hæc expreſſa profeſſio eſſe in eadem Religione, vt ſtatuitur *in Clementina 1. de electione*, vbi prohibetur, ne Religioſus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus de cætero eligatur. Quòd ſi ſecùs extiterit actum, ſit eo ipſo irritum, atque inhabile.

An verò, ſi aliter fiat electio de non profeſſo, aut de profeſſo in alia Religione, ſit electio irrita ipſo iure? Panormit. *in d. cap. Cùm cauſam. de elect. num. 6.* ſic loquitur: Item nota, quòd electio facta in Eccleſia regulari de non profeſſo venit irritanda, conſuetudine contraria non obſtante. Hodie verò eſt ipſo iure nulla per *cap. Nullus. de electione, in 5.* Quare videtur ſentire ante *cap. Nullus.* electionem non eſſe ipſo iure nullam. Nihilominùs oppoſitum eſt dicendum: quia iure communi requiritur, quòd eligendus ſit profeſſus, *cap. Cùm ad noſtram. de electione*, vbi irritatur electio, in qua quidam fuit electus in Abbatem, priuſquàm eſſet Monachus. Prætereà, quia illa conditio, quòd eligendus ſit profeſſus, aliàs inhabilis, ponitur tanquàm de forma ſubſtantiali electionis, & vt neceſſaria, tam ex parte eligendi, quàm ex parte eligentium. Ita Hoſtienſis *in d. cap. Cùm cauſam. num. 7.* Fauet Fr. Emmanuel

tom. 1. regularium quaſt. quaſt. 123. *art.* 4. & Nauarrus *commento* 3. *de Regularibus*, *in principio*, *num.* 2. vbi dicunt, Reges Hiſpaniæ, quibus Adrianus VI. conceſſit in ſuis Regnis ius præſentandi Abbates, & alios Prælatos Collegiatarum ſæcularium, & Regularium, ſaltem conſiſtorialium, non potuiſſe ante hoc indultum præſentare, & multò minùs poſt Concilium Tridentinum ad Prælaturas regulares perſonas ſæculares; nec Regulares alterius Ordinis, Garcia *de beneficiis*, *p.* 7. *cap.* 10. *num.* 14. & conſtat ex *cap. Cùm ſingul.* §. *Prohibemus. de præbendis*, *lib.* 6. vbi, qui non eſt profeſſus Religionem, regulari præfectura, aut prælatura non eſt dignus.

2. Generales ergo Religionum vbi primùm eliguntur canonicè, ſtatim confirmati cenſentur à Sede apoſtolica. Conſtat ex Clemente IV. ſtatuente, vt Generalis Miniſter Ordinis Minorum ſtatim, poſtquàm electus ſecundùm Regulam, & Conſtitutiones fuerit, eo ipſo verus eiuſdem Ordinis Generalis Miniſter effectus curam animarum Fratrum ipſius Ordinis plenam habeat, & liberè gerat, ipſóſque Fratres authoritate propria ligare, ac abſoluere, necnon in Ordine agere valeat, quæ ipſe Miniſter, & Diffinitores ad hoc electi, iuxta Conſtitutiones Ordinis, eidem Ordini, & Fratribus ſecundùm Deum viderit expedire, prout habetur in Monumentis Ordinum, & in Compendio priuilegiorum Mendicantium, *verb. Generalis Ordinis*, *num.* 1.

Idem oſtenditur ex Pij V. *Conſtitut.* 63. incipit, *Ea eſt officij noſtri.* Dat. quinto Nonas Iunij, 1568. Reformationis Tertij Ordinis S. Franciſci, per hæc verba: *Plenum ius* (Generalis, ſcilicet, in toto Ordine, & Prouincialis in ſua Prouincia) *liberámque authoritatem, ac in ſpiritualibus, & temporalibus iuriſdictionem omnimodam habeant. Domos, ac Monaſteria, & loca quæcunque, necnon perſonas vtriuſque ſexus, tam in capite, quàm in membris, viſitandi, & corrigendi, vagantes, & quoſcunque alios puniendi, carcerandi, mutandi, transferendi, Ordinibus, officiis, & adminiſtrationibus deponendi, excommunicandi, ſuſpendendi, interdicendi, & reſtituendi.* Sic ibi. Hanc pleniſſimam iuriſdictionem ſignificat verbum illud, *Plenum.* Ius plenum nanque dicitur, cui nihil deeſt, & cui nihil addi poteſt, *cap.* 1. & *ibi* Gloſſ. *verb. Plenè*, *de cenſibus*, Rolandus *com.* 76. *num.* 53. *& ſequent. vol.* 4.

Quoad confirmationem: ſtatim, vt electus eſt Generalis à Sede apoſtolica, confirmatur eius iuriſdictio: quod ſanè priuilegium eſt amplum. Nam de iure electus ad regimen cuiuſcunque Eccleſiæ, aut Religionis, ſi ante confirmationem ſe intromittat in adminiſtrationem ſuæ dignitatis, tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus per ſe, vel per alium in toto, vel in parte, ipſo facto priuatur omni iure per electionem quæſito. Fr. Manuel *tom.* 2. *de Regularibus*, *quaſt.* 52. *art.* 2.

Idem priuilegium habet noſtra Societas. Nam Præpoſitus Generalis illius, cùm primùm eſt electus, iuxta Societatis Conſtitut. eo ipſo fit verus ipſius Religionis Præpoſitus, cum libera, & omnimoda cura, & adminiſtratione omnium, quæ ad felix regimen, & proſperam directionem Societatis pertinent, potéſtque plenam exercere iuriſdictionem in omnes ſub eius obedientia degentes, vbicunque commorantes, etiam exemptos, etiam quaſcunque facultates habentes. Paulus III. *in Litteris apoſtolicis*, *pag.* 29. & *in Compendio*, *verbo*, *Generalis*, §. 1. *pag.* 79. *& ſequentibus.*

Additur per priuilegium Eremitarum S. Auguſtini, eo ipſo, quòd electioni Generalis de ſe factæ conſentit authoritate apoſtolica confirmatus intelligendus eſt, & liberè adminiſtrare, & exercere poteſt, quæ ad ſuum officium pertinent, reiecta quauis appellatione ſubditorum ſibi ratione dicti officij, quæ ab eius præceptis, monitionibus, ordinationibus, mandatis, & decretis regulari diſciplinæ eorundem quomodolibet interponi continget. Habetur *in priuilegio dicti Ordinis Eremitarum*, *fol.* 35. *pag.* 2. & refertur *in Supplemento Minorum*, *fol.* 133. *pag.* 1. & *verbo*, *Confirmatio Prælatorum*, *num.* 1. *fol.* 156. Fauet Aldret. *de diſciplina tuenda*, *lib.* 1. *cap.* 3. *ex num.* 5.

Denique per facultatem conceſſam Ordini Prædicatorum Præpoſitus Generalis Societatis authoritate apoſtolica declarat (quoad ſerenitatem illarum conſcientiarum, quæ ſibi ſubiectæ ſunt duntaxat) dubia, quæ ſuper noſtris Conſtitutionibus, priuilegiis, indultis, gratiis, & exemptionibus à Sede apoſtolica conceſſis emerſerint. Iul. II. *in priuilegiis Prædicatorum*, *fol.* 173. quod poſteà Gregorius XIII. in ſua Conſtitutione conceſſit Societati, *pag.* 234. in hunc modum: *Si quid dubij de pertinentibus ad inſtitutum, Conſtitutiones, & priuilegia Societatis oriri contigerit, ad Sedem apoſtolicam, vel ad Generalem Præpoſitum, aut ad eos, quibus id ipſe commiſerit, referatur.* Quæ facultas intelligitur iuxta canonem quartæ Congregationis Generalis 21. Suar. *d. tom.* 4. *lib.* 10. *cap.* 14. *num.* 15.

Ex dictis habetur, Generalem habere iuriſ- 3.
dictionem quaſi epiſcopalem, ſeu patriarchalem. Fr. Manuel *regularium quaſtionum tom.* 1. *quaſt.* 12. *artic.* 5. *ad medium*, *verſic. Generales verò.* & in eo eſt iuriſdictio ſuprema ex vi ſui muneris, per quem vniuerſa Societas regitur, & ab ipſo ad inferiores immediatè, vel cum dependentia manat, vt ex Bullis, & Conſtitutionibus conſtat de Præpoſito Generali Societatis. Paulus III. *in Bulla Confirmationis primæ noſtri Inſtituti*, *edita ſtatim in principio*, vbi ſic habet: *Cuiuſque gradus iudicium, & officiorum diſcretio, ac diſtributio tota ſit in manu Præpoſiti.* Et infrà: *Iubendi autem ius totum penes Præpoſitum erit.* Et tam in ea Bulla, quàm in prima Bulla Iulij III. additur, prout in Conſtitutionibus explicatur: in quibus idem dicitur, Præpoſitum, neque Generalem habere omnimodam gubernationem in omni Societate, ac poteſtatem admittendi, & dimittendi perſonas Societatis, & ius creandi Prouinciales, & reliquos inferiores, &, quod amplius eſt, Vicarium etiam Generalem ſibi poſt mortem nominare, qui præſit Societati, & conuocet ad Generalem eligendum, prout habetur *in octaua Parte Conſtitutionum*, *cap.* 4. *paragr.* 1. quod etiam habetur, & ſpecialiter commendatur in Congregatione quarta Generali *Canon.* 18. Suar. *tomo* 4. *de Religione*, *lib.* 10. *cap.* 4. *num.* 6. *ad finem.*

Et autem Generali iuriſdictio ordinaria, eámque in vniuerſos Religioſos exercet, ſicut Pro- 4.
uincialis in tota Prouincia, niſi quatenus illius fuerit limitata, vt apparet ex Conſtit. Prædicat. *diſt.* 2. *cap.* 2. *in Gloſſa*, *Mare magnum eorundem*, traditur *in compendio priuilegiorum* Sorbi annotationibus, *verb. Guardianus*, *num.* 4. Confectius *in Summario priuilegiorum*, *tit.* 11. *cap.* 1. *verſ. Et propterea indicat.* Frater Manuel

Regular.

Regular. tom. 1. quæſt. 17. art. 4. & Victorinus *in modo procedendi in cauſis regul. cap. 1. num. 1.* ideò Clerici regulares, ſeu Monachi indiſtinctè coram ſuo Abbate ſunt conueniendi, vel accuſandi, præterquàm de grauiſſimis criminibus depoſitione dignis, ex cap. *Quantò. de officio Iudicis ordinarij, in Gloſſa, Si Prælati, cap. Nullam. 18. quæſt. 2.* Barboſa *in d. cap. Quanto. num. 6.* & Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, d. cap. 3. num. 27.* In aliquibus tamen caſibus poteſt Generalis iuriſdictionem delegare, etiam Prouinciali, ad alicuius negotij expeditionem, quod ex particulari cauſa Generali reſeruatur. Viſitatores etiam à Generali creati non ſunt Ordinarij, ſed delegati, vt conſtat ex *cap. Cùm in ſingulis. de ſtatu Monachorum*, vbi Gloſſa *verbo, Vice noſtra.* Et ideò expirat officium Viſitatorum morte Generalis: quod non fieret, ſi eſſet iuriſdictio ordinaria, *cap. 1. de officio Legati, lib. 6.*

5. Quanta autem ſit poteſtas Generalis, & Prouincialis, ex eo colligitur, quòd in omnibus, in quibus non ſunt expreſsè prohibiti, poſſunt cum ſubditis diſpenſare. Ita Bernard. *in cap. At ſi Clerici. de iudic.* Syluester *verbo, Diſpenſatio, §. 14.* vbi loquitur de Epiſcopis, quibus ſunt pares Religioſorum Prælati habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, Panormitanus *in d. cap. At ſi Clerici. §. de adult. num. 13.* vbi Epiſcopi poſſunt diſpenſare in caſibus, in quibus non inuenitur prohibitum. Cotta *in memorab. verbo, Epiſcopus*, Enriquez *in Summa, lib. 10. de Sacramento Ordinis, cap. 35. num. 2. littera D. & de matrim. lib. 11. cap. 3. num. 2. & in commento littera N.* Sanchez *de matrimonio, lib. 1. diſp. 61. num. 3.* Suarez *tom. 4. de pænitentia, p. 2. diſputat. 25. ſect. 1. num. 13. & de legibus, lib. 6. cap. 14. ſub num. 5.* Et quanuis contrarium de Epiſcopis aſſeratur, poſſe illos in lege canonica diſpenſare, quando illis expreſsè, vel tacitè conceditur facultas diſpenſandi, prout volunt Vgolinus *de poteſtate Epiſcopi, cap. 57. §. 1.* Mar. Alter. *de cenſuris, tom. 2. diſput. 8. cap. 3. verſ. Sed controuerſia.* & alij, quos ſequitur Barboſa *allegat. 33. num. 18.* Attamen, ne diſcedas à communi opinione, poſſe, ſcilicet, Epiſcopos, & Generales, & Prouinciales, & reliquos Superiores locales diſpenſare cum ſubditis, vbi non inuenitur prohibitum. Frater Manuel *tom. 1. regularium quæſt. quæſt. 17. artic. 6. verſic. Ita cùm Prælati, & infrà verſ. Si tamen.* cùm hæc poteſtas illis competat ex vi muneris ſui, Sanchez *lib. 4. in præcepta Decalogi, cap. 39. à num. 3. ad num. 8.* vbi de hac re plenè, ſubdens, Prælatos ſuperiores Regularium poſſe inferioribus reſeruare aliquorum votorum diſpenſationem. Suarez *tract. de voto, lib. 6. cap. 7. num. 17.* dicens, Prælatum ſuperiorem poſſe inferiori reſeruare aliquam irritationem, ſicut & poteſt aliqua alia circa regimen, & abſolutionem reſeruatorum. Sanchez *ſuprà cap. 33. num. 17.*

6. Porrò, Miniſtri generales Ordinis Minorum fiunt à ſolis Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus reformatis, tam ciſmontanis, quàm vltramontanis, in Capitulo Generali dicti Ordinis, in feſto Pentecoſtes, in loco, quem Generalis Miniſter cum Capitulo generali proximè præcedenti duxerit aſſignandum, ad quod Capitulum omnes Miniſtri, & Cuſtodes, ſiue vocales, tam ciſmontani, quàm vltramontani, teneantur accedere. Ita Leo X. *in Bulla vnionis.* Idem ordinauit, vt habetur *in Supplemento, fol. 29. conceſſ. 93. & 94.* quòd Miniſter Generalis eligatur alternatim de Fratribus ciſmontanis, & vltramontanis, qui tantùm per ſex annos durare poſſit, ita quòd ſi Miniſter generalis per ſex annos de ciſmontanis Fratribus electus fuerit, ſequentibus ſex annis de vltramontanis Fratribus eligi debeat. Qui modus alternatis vicibus in perpetuum à Fratribus prædictis obſeruetur. Quod ſpatium ſupradictum Sixtus V. confirmauit, nimirum, ſex annorum pro Generalibus, & trium pro Commiſſariis generalibus, Prouincialibus, & aliis: quod obſeruauit Fr. Manuel. *tom. 2. quæſt. regularium, quæſt. 52. artic. 2. fol. 242.* & habetur *in Compendio Mendicantium, tit. de Offic. Ordinis, num. 3.* vbi ſtatuitur per Bullam vnionis Leonis X. quòd Miniſtri Generalis officium poſſit durare per ſex annos, quibus expletis ipſo facto ſit abſolutus à Generalatus officio, & pro tali ab omnibus habeatur. Quod ordinatum fuit etiam circa Miniſtros Prouinciales, quòd non poſſint durare vltra triennium in ſuis officiis.

7. Cæterùm, Præpoſitus Generalis in Societate eſt perpetuus, vt conſtat ex *Conſtitutionibus, p. 9. cap. 1.* vbi ſtatuitur, quòd Generalis ad vitam eligatur propter rationes valdè vtiles, quarum ibi fit mentio, argumento Abbatum, qui olim erant perpetui, quod eſt valdè conſentaneum iuri communi, & ſacris Canonibus, & nunc hiſce temporibus in multis Religionibus Generales ſunt perpetui, quanuis inferiores Prælati non vtique, ſed amouibiles, vt in Religione Carthuſianorum, ac Prædicatorum, & Carmelitarum: quod etiam vtilius videtur Societatis regimini, argumento beneficiorum eccleſiaſticorum, quæ conceduntur in perpetuum, non autem ad tempus: habent enim maiorem authoritatem erga ſubditos, ac vim, & multò maiorem notitiam rerum Societatis, ac diuturnam experientiam, quæ maximè conducunt ad maturam gubernationem, & vt omnia negotia expediat ad maiorem laudem Dei, & ad augmentum Societatis. Suarez *tom. 4. de Religione, lib. 10. cap. 2. per totum.* & habetur *in Compendio, verbo, Generalis, §. 1.* Frater Manuel *tom. 2. regul. quæſt. 52. art. 2.*

8. Eſt autem Generalis Societatis poſſe condere Ordinationes communes toti Religioni, quæ non expirant per mortem illius; ſed durant, donec reuocentur à ſucceſſore, in quo participant perpetuitatem legum, vt ex declaratione quartæ Congregationis *decreto* 19. oſtenditur. Poterit ergo ſucceſſor Generalis reuocare ſui anteceſſoris Ordinationes; non tamen poteſt abrogare, vel mutare decreta Congregationum generalium, cùm Congregatio ſit illi ſuperior. Hoc tamen non tollit, quin poſſit Generalis Præpoſitus ſua authoritate ordinaria declarare Conſtitutiones: non tamen, vt huiuſmodi declarationes habeant vim legis vniuerſalis; ſed proficient ad praxim boni regiminis: poterit item ordinare, vt ſtetur ſuæ declarationi in praxi, & ſeruetur, donec aliqua Congregatio Generalis aliud declaret.

Item, Præpoſito Generali Societatis competit poteſtas creandi reliquos Prælatos inferiores; non tamen per electionem, aut ſuffragia ſubditorum. Habetur *in part. 9. Conſtitutionum, cap. 3. §. 14.* vbi de Ge-

nerali, per hæc verba: *Conſtituat per ſe ipſum Rectores Collegiorum, & Vniuerſitatum, ac Præpoſitos locales domorum, quos aptiores fore iudicauerit. Prouinciales item Præpoſitos.* Et infrà eodem *cap.3.§.15.* additur, poſſe Præpoſitum Generalem hanc poteſtatem concedere Prouinciali, vt conſtituat Præpoſitos, & Rectores locales in hunc modum, ibi: *Quod ſi Prouinciali facultatem conſtituendi Præpoſitos locales, & Rectores communicauerit, eiuſdem Generalis erit, eoſdem confirmare, vel remouere.* Neque per hæc verba aufertur Generali poſſe delegare etiam alteri electionem Prouincialis; ex ea ratione, quia poteſtas delegandi facultatem ad creandum Prouincialem in Generali eſt ordinaria; & ex conſequenti delegabilis eo ipſo, quòd per Conſtitutiones non limitatur talis poteſtas, nec prohibetur tacitè, vel expreſsè: proinde poterit Generalis hoc committere Viſitatori, vt eligat, & poſteà electionem confirmare, & illam ratam habere, ex quo facta fuerit, niſi antecedenter factam confirmet.

10. Quomodo autem ſint eligendi Miniſtri prouinciales in Ordine Minorum, tradit Frater Manuel *tom.2.q.52.art.5.& 6.* & quomodo Guardiani, Priores conuentuales, & reliqui Superiores, docet ſuprà *q.53.ex art. 1. vſque ad art. 6.*

Quæſtionis eſt, à quonam Generalis Societatis accipiat poteſtatem in ſubditos, à Congregatione generaline, à qua eligitur, an à Romano Pontifice? Habere iuriſdictionem immediatè à Congregatione generali, ex eo videtur oſtendi: quia ab ea habet eſſe, & creatur. Nihilominùs dicendum eſt, non niſi à Summo Pontifice immediatè, eo ipſo, quòd deſignatur ab ipſa Congregatione. Patet ex Bulla 5. Pauli III. his verbis: *Nos eiuſdem Ordinis ſupplicationibus inclinati ſibi, vt Præpoſitus Generalis dictæ Societatis pro tempore exiſtens, cùm primùm iuxta Conſtitutiones eiuſdem Societatis electus fuerit, eo ipſo verus ipſius Religionis Generalis Præpoſitus cum libera, generali, & omnimoda cura, & adminiſtratione omnium, & ſingulorum ad felix regimen, & proſperam directionem dictæ Societatis ſpectantium ſit, & eſſe cenſeatur, concedimus.* Ex quibus verbis apparet, à Summo Pontifice iuriſdictionem concedi Generali à Congregatione electo, tam communi, quàm ſpeciali iure, & per Societatem in Congregatione generali exiſtentem transferri in Præpoſitum Generalem, vt influxus capitis deſcendat ad inferiorem Prælatum, mediante generali Congregatione, quæ eſt medium inter Summum Pontificem, & Præpoſitum Generalem. Neque eſt dubium, Congregationem generalem eſſe ſuperiorem ſimpliciter Generalis, qui nequit minuere poteſtatem Congregationis; & ipſa ſemel congregata habet ſupremam iuriſdictionem, à qua Generales habent hanc poteſtatem proximè, vbi primùm creantur à Societate: vnde conceſſiones Sedis apoſtolicæ Societati ſunt immediatè: ipſa verò Societas confert poteſtatem Præpoſito, vt per ipſum reliquis inferioribus Officialibus communicetur, iuxta partem octauam Conſtitutionum *cap.1.§.6.*

11. Ambigi etiam poteſt, an Generalis cum Capitulo generali poſſit obligare ſubditos ſuos ad arctiorem Regulam? Reſpondetur in primis ex Concilio Tridentino *ſeſſ.25.cap.1.* omnes Regulares vtriuſque ſexus teneri vitam inſtituere ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum: necnon debent ad vnguem omnia, quæ pertinent ad perfectionem ſuæ profeſſionis obſeruare. Ex quo decreto Regulares tenentur reformare ſeipſos ſecundùm præſcriptum Regulæ, quam profitentur. Fr. Manuel *tom.2.q.73. art. 2.& 3.per totum.*

Reſpondetur ſecundò, Prælato præcipienti ea, quæ ad Regulam non pertinent, quia ſunt ſupra Regulam, aut præter illam, non teneri ſubditum obedire: quia peculiare obedientiæ debitum intelligitur iuxta Religionis Regulas, ſiue hoc exprimatur in voto, ſiue non. Igitur in iis tantùm, quæ ad Regulam pertinent, tenetur Religioſus obedire. D. Thomas *2.2.q.104.art.5.ad 3.& quodlib.10.art.10.in corpore.* Gloſſ. *in c. Relatum, verb. Eis eiectis, ne Clerici, vel Monac.* Caietan. *2.2.q.88.art.8.dubio vltim.verſ. Ad primum dicitur.* Cordub. *in expoſitione Regulæ S. Franciſci, c.10.q.2.punct.6.* Azor *tom.1. inſtit. moral. lib.13.c.11.q.19.* Leſſius *lib.2.de iuſtitia,c.41. dubio 9. n.76.*& Valentia *2.2.diſp.7.q.3.punct.2.in fin.& diſp. 10.q.4.punct.3.ad finem, verſ. Neque verò.*

Reſpondetur tertiò ad propoſitum dubium, poſſe Generalem cum maiore parte Capituli, aliis repugnantibus, ſtatuere, præceptáque noua indicere ad nouam vitam arctiorem, & auſteriorem obligantia: eò, quia Religioſi carent propria voluntate, nec habent nolle, nec velle. Gloſſ. *in c.vnico, in principio, verb. Præſentes, in priori ſolutione, & reg. Quod omnes. 29.in fine, de regulis iuris, in 6.* Abbas *in c. Ad noſtram. n.4.de appellat.* Roſel. *verb. Lex, n.5.*

Sed verius eſt, non poſſe Generalem, etiam cum maiori parte Capituli, facere noua ſtatuta, quæ obligent ad auſteriorẽ vitæ modum, quam profeſsi ſunt. Ita Decius *in d.c. Ad noſtram in noua edit.n.19.de appellat.*& in ſpecie idem docet Felinus *in c. Cùm omnes num.15.verſ. Pro qua fallentia, de conſtit.* Syluester *verb. Religio, 6.q.6.* Cordub. *in expoſitione Regulæ S. Franciſci, c.10.q.2.diſt.6.* & Tapia *Authen. Ingreſſi. verb. Ipſo ingreſſu, c.1.n.70.C. de ſacroſ. Eccleſ.* Quinimò neque Generalis cum omnibus de Capitulo conſentientibus ſimilia ſtatuta poteſt edere, quæ obligent ad vitam auſteriorem. Ita Cordub. Syluest. & Tapia *vbi proximè*: quibus accedit Angelus *verb. Religioſus, n.29.* ex eo fundamento: quia, cùm ea ſtatuta concernant omnes iam profeſſos, vt ſingulos, expedit, vt ea ſtatuta ab omnibus approbentur; alias non arctabuntur eiſdem.

Addunt aliqui in confirmationem huius puncti, nec Summum Pontificem poſſe cogere de nouo Religioſos ad arctiorem vitam, quàm Regula ſui Inſtituti poſtulat. Sanchez *tom.2.lib.6.c.2.n.22.* ex eo fundamento: quia Pontifex non poteſt profeſſum in vna Religione cogere ad ſeruandum arctiorem Regulam alterius Religionis. Mihi tamen magis placet contraria pars, poſſe, ſcilicet, Summum Pontificem compellere Religioſos ad arctiorem Regulam obſeruandam, quàm fuit priſtina eorum. Confirmatur ex Bulla Pij V. edita anno 1567. in qua iuſſit, vt omnes Franciſcani conuentuales, vel clauſtrales, in Hiſpania degentes, exirent de ſuis Monaſteriis, & tranſirent ad aliquem Ordinem ex Mendicantibus, qui arctiori vitæ inſtituto tenebantur: non enim Pontifex habet iuriſdictionem limitatam à Deo; ſed abſolutam in omnes fideles, vt illis licita, & honeſta poſſit iniungere. Ob quod Bonifacius VIII. *in c. vnico, in principio, de ſtatu regulari,* impoſuit omnibus Monialibus perpetuam clauſuram, etiam illis, quæ eam nunquam profeſſæ fuerunt, eò quia clauſura illa valdè neceſſaria erat ad obſeruantiam votorum à Monialibus emiſſa. Ergo Pontifex poterit Religioſos cogere ad arctiorem vitam, quàm fuit priſtina eorum, ſi iudicauerit id valdè expedire ad votorum obſeruantiam; & ideò hæc opinio placuit Ioanni Andr. *c. Ioannes, n.18.de Regular.& ibi* Anchar. *n.8.* Abbas

bas c. *Super ea n. 6. de Regul.* Maior *in 4. diſt. 38. q. 10. col. 5. verſ. Nonò arguitur.* & multò fortiùs idem aſſerunt, qui putant, id poſſe Generalem Præpoſitum, ſiue Priorem, cum maiori parte Capituli, ſcilicet, noua ſtatuta edere arctantia ſingulos Religioſos ad nouam vitam auſteriorem, vt volunt Abbas *in d. c. Ad noſtram n. 4. de appellat.* & *ibi* Alex. de Neuo *n. 6.* & Præpoſitus *c. Ante triennium. verſ. Tamen ſi per ſtatutum, diſt. 31.*

12. Ex dictis ſequitur, Miniſtros Prouinciales, & alios Prælatos Minorum grauiter delinquere, ſi fortè ſtatuant aliquid contra Regulam, aut præter illam, quod indirectè ſaltem præiudicet illi. Ratio, quia, quamuis quilibet Superior poſſit imponere præceptum iuſtum, quod ipſius morte extinguitur: non tamen poteſt edere Statuta in Religionibus, niſi ex commiſſione Summi Pontificis, quæ ab eo committitur vtplurimùm Præpoſito Generali, ſiue Capitulo Generali, aut Prouinciali in bonum eiuſdem Religionis. Vnde, ſi conſtet Superiores ſtatuere, ſeu præcepta iniungere contra Regulam, vel in detrimentum illius, grauiter delinquunt, nec debent exequi, ex traditis à Couarr. *practic. c. 35. n. 6.* Padilla *in l. Cauſa n. 4. C. de tranſact.* Rodet. Xuar. *alleg. 12. n. 49. & 50.* Bobadil. *in ſua Politica, lib. 1. c. 13. n. 47.* & Graſſis *p. 1. deciſ. lib. 2. c. 10. n. 19. & ſequent.* vbi addit, non ligare in foro conſcientiæ; & ideò non ſemper eſt obediendum Prælato, vt dicitur *in cap. Non ſemper.* & *cap. ſi is, qui præeſt. 11. q. 3.* ſed tenetur in hoc euentu præceptum impediens ſecundam iuſſionem expectare, Azeued. *l. 14. n. 33. cum ſequent. tit. 3. lib. 11. noua recopil.* quod etiam extenditur, quando præceptum Superioris primo intuitu deuiaret ab honeſtate, & iuſtitia: nec tunc tenetur Officialis immediatè obedire; ſed poteſt ſuperſedere, & reſcribere, ſeu monere humiliter, vt probatur *in cap. Si quando. de reſcriptis,* & *ibi* Gloſſa; & Baldus, & Imola, *ibi.* Vide tamen Fr. Manuel *tom. 1. regul. q. 11. art. 8. per tot.*

13. Conſtat item, poſſe Generalem communicare ſuffragia Indulgentiarum, orationum, ac beneficiorum ſpiritualium quibuſcunque deuotis, & benefactoribus eiuſdem Societatis ex priuilegio conceſſo Minoribus ab Vrbano V. vt habetur *in Monumento*

14. *Minorum, fol. 261. pag. 1. conceſſ. 671.* Idem poſſunt Prouinciales in ſuis Prouinciis. Bonacin. *de Indulgentiis, diſp. 6. q. 1. punct. 3. n. 19.* & Corduba *lib. 5. eodem tit. de Indulg. q. 42. verſ. Quartum dictum, pag. mihi 489. & verſ. Octauò dictum.* Nauar. *de Indulg. notab. 31. n. 18.* neuter tamen iure proprio poteſt concedere Indulgentias, quamuis habeant quaſi epiſcopalem authoritatem in Regulares ſibi ſubditos. Enriquez *de Indulgentiis, lib. 7. c. 21. §. 5.* Bonacin. *eodem titulo, q. 1. punct. 3. n. 18.* Barboſ. *allegat. 88. n. 19.*

15. Poſſunt item Prælati generales per ſe, vel per alios profeſſos, quos elegerint, diſpenſare cum noſtris circa ieiunia, & cibos prohibitos, Iul. III. *in Litteris apoſt. pag. 66.* Per extenſionem tamen Gregorij XIII. de qua *verb. Communicatio gratiarum, §. 4.* id facere poteſt per quemlibet alium Societatis. Per conceſſionem autem Eugenij IV. factam Monachis S. Hieronymi, vt refertur *in Compendio Minorum, verb. Ieiunium, §. 7.* Præpoſiti Domorum poſſunt facere facultatem de conſilio Medici, vel ſine eo, ſi commodè non poſſit haberi, vt noſtri familiares Domorum, aut Collegiorum infirmi, ſeu debiles, poſſint comedere carnes, ſeu oua, & alia ſanis interdicta in Quadrageſima, & aliis ieiuniis eccleſiaſticis, ſine licentia Diœceſani, vel quòd non teneantur ieiunare in prædictis temporibus, etiam ſine conſilio Medici. Habetur *in Compendio Societatis, verb. Diſpenſatio, §. 7.* vbi Additionator ſic ait: *Facultas quoad gratiam à Iul. III. facta communicatur omnibus Superioribus, & iis, quibus ipſi commiſerint.* Facultas verò Eugenij ſolis Superioribus.

Præpoſitus item Generalis, & de eius licentia Prouinciales, ac eorum Vicarij poſſunt cum noſtris 16.
diſpenſare in irregularitate homicidij, dummodo tales homicidæ non ſint certi, quòd ipſi actualiter occiderunt, nec pro certo ſciant, quòd fuerunt tales mandatores, vel auxiliatores homicidij, quòd ſine illis nullo modo fuiſſet tale homicidium perpetratum. Habetur *in eodem Compendio, verb. Diſpenſatio, §. 3.* vbi *§. 6.* per priuilegium Monachorum S. Hieronymi in Hiſpania poteſt quilibet Noſtrorum ſemel in vita diſpenſari in foro conſcientiæ à Confeſſario per Superiorem deputato, ſuper irregularitate quacunque occaſione contracta: quæ facultas communicatur omnibus Superioribus, & aliis Confeſſariis, quibus ipſi eam commiſerint, præterquàm in irregularitate ex bigamia, ex morte, ex membrorum obtruncatione: quia hi caſus Præpoſito Generali reſeruantur in foro conſcientię, dum tamen aliquid eorum trium non ſit notorium, & hoc propter ſcandalum *ſuprà d. §. 6.* ex Sixto IV. conceſſum, vt patet ex priuilegio Monachorum S. Hieronymi, *tit. 12. fol. 36.*

Poſſe autem Generales, ſeu Prouinciales, & reliquos inferiores ferre cenſuras in ſuos ſubditos pro 17.
rebus deperditis, negat optimè Fr. Manuel *tom. 2. Regularium, q. 59. art. 4.* ex Concilio Tridentino, vbi dicitur, huiuſmodi excommunicationes, quæ pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus ferri ſolent, à nemine protſus, præterquàm ab Epiſcopo, eſſe decernendas: ex quo patet, nec Generales, nec Prouinciales, nec inferiores poſſe vti excommunicationibus latis ad finem reuelationis, vt aiunt, aut pro deperditis, aut pro ſubtractis rebus. Et quamuis Fr. Manuel *ſuprà, ad finem,* tradat, poſſe Prælatos Religionis habentes iuriſdictionem epiſcopalem in his tribus caſibus vti excommunicatione, videlicet, ad finem reuelationis in iudicio, aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus; Guardianos autem nullo modo poſſe, quia non habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem: abſolutè tamen negandum eſt, etiam maiores Superiores id poſſe, propter verba Concilij dicentis, ibi: *A nemine prorſus, præterquam ab Epiſcopo, decernantur.* Quare neque Ordinarij etiam exempti, & immediatè Sedi apoſtolicæ ſubiecti, ac nullius Diœceſis poſſunt ea monitoria dare. Franciſcus Leo *in theſauro fori eccleſ. p. 3. cap. 7. num. 18. & 19.* Campanil. *in diuerſor. iur. canon. rubr. 11. cap. 15. num. 107.* & Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 45. in principio, verſ. Excipiuntur.*

Conſequens eſt dicere hoc loco indiſtinctè, quis 18.
poſſit abſoluere ab excommunicatione, & ex irregularitate contracta ex mala adminiſtratione Sacramentorum? Vt clarè in re decidenda procedamus, irregularitas diuidenda eſt in tres claſſes. In prima eſt irregularitas, quæ contrahitur cum peccato, & reſultat ex eo, putà, ex homicidio, ſeu ex mutilatione culpoſa. In ſecunda claſſe eſt irregularitas, quæ incurritur abſque culpa, nempe, ex bigamia, vel ex morte, ſeu mutilatione iuſta, aut propter accelerationem ad mortem ſine peccato, ſaltem graui, quæ dicitur ex defectu lenitatis. In tertia claſſe eſt irregularitas, quæ oritur ex mala ſuſceptione, ſeu adminiſtratione Sacramentorum, quando, ſcilicet, quis excommunicatus, vel ſuſpenſus Ordines ſuſcipit, vel celebrat.

His poſitis, per Iubilæum, vel Bullam Cruciatam, vel per priuilegia Mendicantium non tollitur irregularitas primæ, vel ſecundæ claſſis. Eſt communis reſolutio. Sayr. poſt plures *de cenſuris, lib. 7. cap. 7. à num. 3. & cap. 13. num. 11.* Villadiegus *de irregularitate, col. 43. in fine.* Suar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 41. ſect. 2. num. 2. & 3.* vbi vult, de iure etiam ordinario non poſſe Epiſcopum diſpenſare in aliqua irregularitate, niſi in caſibus ſibi ſpecialiter conceſſis, cùm ex vi ſui muneris non habeat poteſtatem dipenſandi.

Difficultas tota eſt in irregularitatibus tertiæ claſſis; nempe, quando in aliquo Iubilæo, ſeu Bulla, aut in priuilegiis Mendicantium fit facultas à Pontifice, vt pœnitens abſoluatur à quibuſcunque caſibus, cenſuris, pœnis, & ſententiis, vtrùm poſſint Confeſſarij diſpenſare in irregularitatibus tertiæ claſſis Papæ reſeruatis, quæ contrahuntur ex delicto? Negat Nauar. *in Summa, cap. 27. num. 194. verſ. 4.* Ledeſm. *2. 4. q. 26. art. de irregularitate, fol. 367. col. 4. in fine.* Viuald. *de irregul. n. 331.* Graſſis *deciſ. lib. 4. cap. 27. num.* 81. Ioan. Chapeauillus *in tract. de caſibus reſeruatis, p. 1. cap. 4. difficult. 5.* Enriquez *de irregularitate, cap. 14. §. 1.* Tolet. *in Summa, lib. 1. cap. 31.* Suar. *de cenſur. diſp. 1. ſect. 3. n. 3. & ſequent.* Philiarc. *lib. 4. cap. 6.* Ratio: quia ex ſtylo Curiæ per facultatem abſoluendi à peccatis, cenſuris, pœnis, & ſententiis, non intelligitur facultas diſpenſandi in irregularitate. Item, in generali conceſſione non veniunt, quæ non eſſet quis veriſimiliter in ſpecie conceſſurus, *cap. vltimo, de officio Vicarij, in 6.* Item, quia *abſoluere* eſt quid diuerſum à verbo, *diſpenſare.* Borgazius *de irregularitate, 6. p. tit. de Schiſmaticis, num.* 19. Quare, cùm in irregularitatem non cadat abſolutio, ſed diſpenſatio, & de iure eam ſibi reſeruet Summus Pontifex, non poteſt Confeſſarius, quicunque ille ſit, diſpenſare. Accedit Suarius *ſupra, num. 6.* quia, quamuis facultas habeat vim abſoluendi à cenſuris, & pœnis, non extenditur ad omnem pœnam: proinde cum Nauarro *ſupra, num. 152. num. 194. & num. 254.* putat, poſſe Confeſſarium abſoluere per Iubilæum, ſeu Bullam, aut priuilegia Mendicantium, ab illis pœnis, quæ Sacramentorum vſum, ſeu receptionem, impedire poſſunt: irregularitas autem non eſt id generis, quod impediat prædictum vſum. Molina *tract. 3. diſp.* 80. quorum opinio eſt veriſſima.

Satis probabilem tamen, & in praxi tutam puto partem affirmantem, poſſe, ſcilicet, Mendicantes per ſua priuilegia abſoluere ab huiuſmodi cenſuris, & diſpenſare ab illa irregularitate tertiæ claſsis, ex illis reſultante, vt patet ex priuilegiis noſtræ Societatis *in Compendio, verb. Abſolutio, paragr. 1.* conceſſis à Paulo III. *in Litteris apoſtolicis, pag. 20.* ibi: *Omnes Confeſſarij Societatis habent facultatem abſoluendi à quibuſcunque peccatis, etiam Sedi apoſtolicæ reſeruatis, & à quibuſcunque ſententiis, cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis reſultantibus.* Sic ibi. Cùm ergo irregularitas hæc reſultet ex mala adminiſtratione Sacramentorum, non eſt dubium, poſſe ſolui per priuilegium Mendicantium.

Idem dico de quibuſcunque Sacerdotibus electis ab ipſis pœnitentibus virtute Iubilei, ſeu Bullæ Cruciatæ. Probatur: quoniam nomine cenſuræ, à qua poteſt Confeſſarius abſoluere, venit irregularitas iſta, quæ propriè dicitur effectus cenſuræ, cùm ab ea originem trahat, ſiue cenſura, ſiue excommunicatio, ſiue ſit ſuſpenſio. Item, quia, vt tradit Innocentius III. *in cap. vltimo, de exceſſibus Prælatorum,* irregularitas ſuſpenſio quædam eſt: & priuilegium Principis eſt ampliandum, *cap. Olim. de verborum ſignificatione*, & *l. Beneficium. de Conſtitutionibus Principum.* vbi habetur, beneficia Principis eſſe largiſſimè interpretanda. Suffragatur: quia in priuilegiis prædictis dicitur, poſſe abſolui à cenſuris, & pœnis ex illis reſultantibus: & irregularitas etiam eſt pœna, idcircò debet extendi ad irregularitatem. Quòd ſi dicas, in priuilegiis, & in Bulla Cruciatæ fieri facultatem Confeſſario abſoluendi: ſed in irregularitate neceſſaria eſt diſpenſatio, nec requiritur abſolutio? Reſpondetur, ſuſpenſionem, ſeu irregularitatem contractam ex peccato, quibuſcunque verbis poſſe auferri. Vnde Confeſſarius virtute Iubilei, vel Bullæ Cruciatæ, ſeu priuilegiorum, poteſt ab illa abſoluere, vel in illa diſpenſare, prout maluerit: quocunque enim verbo, tam abſoluendi, quàm diſpenſandi, vtatur ipſe, tollitur hæc irregularitas. Quam opinionem noſtram ſequuntur, atque amplectuntur in ſuis terminis, Cordubenſis *in Summa, quæſtione 144. dubio 2.* & *lib. 5. Quæſtionary, titulo de Indulgentiis, quæſtione 43. in 4. dubio.* Sotus *in 4. diſtinctione 22. quæſtione 3. artic. 1.* Bartholomæus Medina *in inſtitutione Confeſſariorum, cap. 11. paragr. 9. & 12. quæſtione 96. articulo 3. dubio 10.* Vega *in Summa, libr. 1. caſu 321.* vbi docet abſolutè, poſſe Confeſſarium abſoluere virtute Bullæ ab hac irregularitate, modò tamen ſit ſecreta. Gutier. *quæſtionum canonicarum lib. 1. cap. 3. à num. 6.* Bannez, & alij Thomiſtæ *2. 2. quæſtione 64. artic.* 8. Idem Vega *libro 2. caſu 162.* Ratio, quam ille affert, hæc eſt: quia hæc irregularitas, quæ in tertia claſſe collocatur, eſt propriè cenſura. Idem repetit *caſu 574. libro 5.* & Michaël Salonius *2. 2. quæſtione 64. articulo 8. controuerſia 4.* vbi ait, Canum etiam hanc habuiſſe opinionem. Accedit Emmanuel Sà *in Summa, verb. Abſolutio, num. 21.* & *verb. Irregularitas, num. 2.* vbi dicit, hanc partem eſſe probabilem. Idem etiam cum illis ſentiunt, & tradunt Frater Manuel *in explicatione Bullæ, paragr. 9. num. 64.* & Enriquez *de Indulgentiis, cap. 15. num. 6. verſiculo, Aiunt.* dicentes, hanc opinionem, propter authoritatem grauium Doctorum, & probabiles rationes, admittendam eſſe in praxi, tanquam probabilem, eò quòd hæc irregularitas eſt cenſura lato modo, &, vt alij meliùs loquuntur, abſolutè eſt cenſura, ſeu effectus cenſuræ, & ab illa primæuam ducens originem, atque ita poteſt tolli à Confeſſario per verbum, *abſoluo*, ſeu, *diſpenſo*: cæteras verò irregularitates primæ, & ſecundæ claſſis eſſe tollendas per verbum, *diſpenſo*, docent Gutierrez *loco iam ſupra citato*, atque Bartholomæus Medina *in Summa Inſtructorij Confeſſariorum, lib. 2. cap. 12. in forma abſolutionis ab irregularitate, fol. 305. col. 2.*

Ad Nauarri doctrinam *in Summa ſuprà, & de ſimonia, conſ. 18. num. 2.* dicentis poſt alios, per facultatem diſpenſandi, & abſoluendi à quibuſcunque cenſuris non venire poteſtatem diſpenſandi in irregularitate, niſi exprimatur; dicendum eſt, id procedere in irregularitatibus primæ, & ſecundæ claſſis: non verò in irregularitate tertiæ claſſis, quæ eſt verè pœna, & cenſura modo explicato, vel ſaltem effectus à cenſura profectus, & ab ea originem ducit: ideò poteſt Confeſſarius

rius

rius ab iis abſoluere in foro conſcientiæ, vt volunt Gutier. *ſuprà*, *num.* 7. & alij ſuprà relati pro hac parte, quibus accedunt P. Ledeſm. *in Summa*, *titulo de cenſuris*, *cap.* 1. & Aragonius 2.2. *q.* 64. *art.* 8. *circa finem*, & ſecundùm hunc intellectum accipiendus eſt Sotus *de iuſtitia*, *q.* 1. *art.* 4. *fol.* 189. dum ait, non poſſe abſolui ab irregularitate: quia loquitur de irregularitate primæ, & ſecundæ claſſis: ſecùs, quando ipſe ait *in* 4. *vbi ſuprà*, poſſe abſolui ab irregularitate tertiæ claſſis, de qua loquimur.

Nec refert ſtylus Curiæ dicens, non poſſe abſolui in noſtro caſu; quia loquitur de foro externo: nos verò loquimur de foro interno, quando delictum eſt occultum. Iuuat Fr. Manuel *in explicatione Bullæ*, §. 3. *n.* 1. dicens, Commiſſarium Bullæ Cruciatæ poſſe diſpenſare in hac irregularitate occulta extra confeſſionem in foro externo: igitur Confeſſarius poterit in foro animæ.

An verò poſſit impendi abſolutio, ſeu diſpenſatio, ſuper has irregularitates extra confeſſionem incurſas propter indebitam Sacramentorum adminiſtrationem? Placet affirmare. Ratio: quia cenſuræ poſſunt tolli à Confeſſariis habentibus ad id poteſtatem, peccatis non auditis extra confeſſionem, quamuis in Bullis, ſeu priuilegiis dicatur, quòd pœnitens abſoluatur, audita prius diligenter confeſſione: nihilominùs cenſuræ poſſunt auferri extra illam, antequam fiat confeſſio. Auila 2. *p. cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 13. *fol.* 204. *paragr. Secunda opinio.* Enriq. *de Indulg. lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 2. Manuel Rodrig. mutata priori ſententia, *tom.* 1 *regul. q.* 61 *art.* 7. Sanchez *lib.* 8. *de matrimonio*, *diſp.* 15. *num.* 25. & *diſp.* 16. *num. vltimo*: nulla enim datur connexio neceſſaria inter abſolutionem à cenſuris, & à peccatis. Idem ſentit Ledeſma 2. 4. *q.* 29. *art.* 9. & Sà *in Summa verb. Abſolutio ab excommunicatione*, *num.* 1. Ergo irregularitates, quæ contrahuntur ab excommunicatis, ſeu ſuſpenſis, ſuſcipiendo, vel adminiſtrando Sacramenta indebitè, cùm ſint pœnæ cenſuræ, ſeu effectus cenſuræ, poſſunt auferri extra ſacramentalem Confeſſionem.

Nec obſtat, quòd clauſula, *audita priùs confeſſione*, debeat referri ad omnia ſupra dicta, ſiue ponatur in principio, ſiue in medio, ſiue in fine: quod eſt verum, quando omnium eadem eſt ratio: at hîc non eſt eadem ratio, nam abſolutio à peccatis obligat ad confeſſionem faciendam; ſecùs verò de diſpenſatione, ſeu ablatione irregularitatis, & de commutatione votorum, ſeu de abſolutione à cenſuris, Sanchez *in d. diſp.* 16. *num. vltimo*, *ad finem.* tum, quia abſolutio à cenſuris communiter impenditur extra confeſſionem, ex traditis ab Armilla *verb. Excommunicatio*, *num.* 10. & Auila *ſuprà*. Auditis igitur peccatis, abſolutio impenditur ſacramentalis: cenſuræ autem extra confeſſionem abſoluuntur: tum denique hoc conſtat, cùm multoties poſſit caſus contingere, in quo expediat abſolui à cenſuris ante confeſſionem, nimirum, ſi adſit dies feſtus, & excommunicatus non poſſit ſtatim confiteri; vel, quia non eſt paratus; vel, quia confeſſio per aliquot dies debet durare: in quo euentu poteſt abſolui etiam à cenſuris. Auila 2. *p. cap.* 7. *diſp.* 3. *dubio* 13. *fol.* 205. *pag.* 1. & Enriquez *de Indulgen. lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 2. & *cap.* 30. *num.* 6. Atqui irregularitas tertiæ claſſis induit rationem pœnæ, & ſapit cenſuram, vt dictum eſt: ergo poteſt tolli extra confeſſionem virtute Bullæ Cruciatæ à quocunque Confeſſario approbato, & multò fortiùs à Prælatis regularibus ratione ſui muneris, ſi eorum ſubditi excommunicati, vel ſuſpenſi indebitè ſuſcipiant Sacramenta, vel in eis adminiſtrent: habetur *in Compendio Societatis*, *verb. Diſpenſatio*, *paragr.* 10. *verſ. Et qualiter noſtri*, & clariùs *paragraph.* 1. *eodem verbo.*

Sed, quid dicendum, quando aliqua Religio 19.
eſt oppreſſa ære alieno, nunquid poterit petere ab omnibus Monaſteriis ſubſidium charitatiuum? Reſpondetur primò, Prælatos Epiſcopo inferiores de iure non poſſe ſubſidium charitatiuum exigere; ſed priuilegio, vel conſuetudine, Duennas *regul.* 91. Bellencinus *tract. de charitat. ſubſid. quæſt.* 4. Azor. *inſtit. moral. p.* 2 *lib.* 9. *cap.* 14. *q.* 5. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 1. *collect.* 52. Ex quo nequeunt Abbates, vel Priores exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſæcularibus, vel Regularibus Monaſteriis ſibi non pleno iure ſubiectis: poſſe autem Præpoſitos Generales totius Ordinis Regularis petere à Monaſteriis ſingulis Ordinis pro ſumptibus neceſſariis, ſi aliunde non habeant bona ſufficientia: tradit Bellencinus *ſuprà*, *q.* 5. ex Calderin. *conſilio de cenſibus*, quos ſequitur Barboſ. *allegat.* 87. *n.* 19.

Quoad diſpenſationem circa vota, & iuramenta ſuorum ſubditorum, poſſunt non ſolùm Generales, ſed etiam Prouinciales, & Superiores locales ab Ordinario exempti diſpenſare cum ſuis ſubditis, tam in votis, quàm in iuramentis: quæ poteſtas competit eiſdem, non vt delegata, ſed vt ordinaria, Nauarrus *in manual. cap.* 12. *num.* 75. Sotus *de iuſtitia*, *lib.* 7. *qu.* 4. *artic.* 3. Frater Emmanuel *quæſtionum regularium tom.* 1. *quæſt.* 25. *art.* 4. *cum ſequentibus.* Azor *par.* 1. *lib.* 11. *cap.* 18. *dub.* 4. Suar. *de voto*, *lib.* 6. *cap.* 10. & Sayr. *in claui*, *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 10. & *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 87. quod extenditur ad Superiores locales, ſeu conuentuales. Quinimò Prælati Religionum ex ſpeciali iure, & priuilegio poſſunt diſpenſare in votis eorum, qui volunt intrare ſuum Ordinem ex conceſſione Eugenij IV. cuius meminit Fr. Ludouicus Miranda *in manuali Prælatorum*, *tom.* 2. *q.* 32. *art.* 5. & habetur *in Compendio Societatis*, *verb. Commutatio*, §. 2. & 3.

De Prælatis, & Superioribus localibus.

§. VIII.

EPITOME.

1. *Superiores locales quales debeant eſſe.*
2. *Superiores locales quomodo debent ingredi prælationes.*
3. *Superiores communem regulam ſequi tenentur.*
4. *Superiorum localium alij ſunt clauſtrales, alij conuentuales, alij Superiores, ſeu Subpriores.*
5. *Superiores locales in Ordine Minorum quomodo eligantur.*
6. *Superiores locales an ſint verè Prælati, & an habeant dignitatem eccleſiaſticam: illos potiùs humilitas, & manſuetudo quàm auſteritas, & aſperitas decet.*
7. *Superiorum localium quanta ſit iuriſdictio, & an expiret illis mortuis iuriſdictio Vicarij.*
8. *Superior localis, cui Prouinciales vices ſuas commiſit, an poſſit eas alius committere.*
9. *Superior localis habens facultatem abſoluendi à reſeruatis, an poſſit abſolui à ſuo Confeſſore ab eo electo ab eiſdem.*

10. *Prælati Conuentuales quam habeant ſuperioritatem, & an habeant curam animarum in Monaſterio.*

11. *Prælati maiores poteſtatem minorum non poſſunt ſine cauſa reſtringere.*

12. *Prælati maiores an poſſint eximere ſubditos ab obedientia ſuorum Prælatorum inferiorum.*

13. *Prælati etiam locales habent iuriſdictionem in ſuos ſubditos in vtroque foro, & an illa ſit ordinaria, vel delegata.*

1. SVPERIORES locales debent vita, & doctrina præcellere ſubditos, ſicut præcellunt dignitate: ſunt enim inſtar ſtellæ matutinæ, quæ præcedit Solem; & ideò debent prælucere ſubditis in bonis operibus, & exemplo: item debent eſſe prudentes, vigiles, & circumſpecti erga ſubditos, non vt dominantes in Clero, 10. *q.* 3. *cap.* 1. *in fine*; ſed vt Præſides, & vt patres filiis præſunt, text. *in cap. Quorundam. diſt.* 74. vbi dicitur, tales debere eſſe Prælatos erga ſubditos, quales ipſi vellent habere Prælatos, ſi ſubditi eſſent. Hinc Gloſſ. *in l. Nos reddentes. C. de Summa Trinitate.* Archimandritas vocat Superiores Regularium, ſeu Prælatos, ab archos, quod eſt Princeps, & Mandros, quod eſt ouis, quaſi præſint Prælati ouibus: & ideò vti paſtores ouium ſe gerere debent miſcendo lenitatem cum ſeueritate; ita vt ſubditi nec nimia benignitate ſoluantur, nec multo rigore exulcerentur. Tiraquel. *in l.* 9. *connubial. Gloſſ.* 1. *num.* 234. Nauarrus *in cap. Inter verba. concl.* 6. *num.* 131. Fuſc. *de viſit. lib.* 1. *cap.* 3. *ex num.* 12. *& lib.* 2. *cap.* 33. *ex num.* 14.

2. Item omiſſis ſtatutis particularibus cuiuſque Religionis in eligendis Superioribus localibus, electio facienda eſt iuxta formam capitis, *quia propter, de electione*, per textum ibi, vt cùm electio fuerit celebranda, *& ibi* gloſſa; vbi Abbas *num.* 7. *verſ. circa, & num.* 8. *verſ. & placet*: vbi loquitur de electionibus regularium Prælatorum maiorum, ſubdens in electionibus inferiorum ſufficere, vt præſtetur in communi conſenſus exiſtentium, cùm fuerint collegialiter congregati per vota ſecreta, dummodo electus ſimpliciter ſit à maiori, & ſaniori parte congregatorum, Syluester *verb. electio*, 2. *q.* 1. Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 3. *concl.* 2.

Apud Minores electi Superiores locales per Prouincialem, & Diffinitores, ſtatim poſt electionem habent tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus poteſtatem in ſuis Monaſteriis, ex priuilegio Clementis IV. cuius meminit Frater Manuel *tom.* 2. *Regularium q.* 53. *art.* 1. per hæc verba ibi, *Clemens IV. ſtatuit, vt Guardiani, qui ſecundùm Statuta Ordinis fratrum Minorum aliter, quàm per electionem inſtituuntur, poſt ipſam inſtitutionem, ſeu prouiſionem de ipſis factam curam animarum ſibi ſubditorum habeant, ipſoſque ligare atque abſoluere poſſint.* Hæc ibi: ſubdens in eadem Religione Minorum de Obſeruantia electionem Guardianorum extra Capitulum competere Diffinitoribus, vel Conuentui: in Capitulo autem competere Diffinitoribus in eo congregatis; & habetur in compendio Mendicantium *verbo, electio, num.* 5. vbi de Guardianis. Conſonat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *de Regularibus*, diſtrictè præcipiens, *in electione quorumcunque Superiorum, omnes eligi debere per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur: nec in poſterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoſcunque Titulares, ad effectum electionis faciendæ conſtituere, aut voces, & ſuffragia abſentium ſupplere; aliter electio ſit irrita, & Prælati, qui ſic ſe creari permiſerint, deinceps ad omnia officia in Religione obtinenda inhabiles exiſtant.* Ita ibi.

Quòd ſi aliquis pro ſe, vel pro alio ſubornauerit ex conſtitutione Pij V. contra ſubornantes. 131. anno 1571. excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrat, à qua niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam in articulo mortis, abſolui non poſſit, ac voce actiua, & paſſiua, perpetuò careat. Subornatus, vel alius etiam, pro quo ſubornatio fiet, qui ſubornantem detulerit, eandem pœnam incurrere cenſeatur. Qui autem ad officium obtinendum quorunuis fauorem extra Religionem procurauerit, vltra prædictas pœnas, per menſem carceri mancipetur. Hæc Pius V. cuius meminit Sorbus *in Annotationibus ad verbum, Electio, verſ. Ac. ibidem in Compendio Mendicantium, fol. mihi* 224. *&* 225.

Ad hæc Superiores locales debent eſſe communes cum ſubditis ſuis in Monaſterio, tam in triclinio, ſeu refectorio, quàm in dormitorio, necnon in Choro, & in cæteris Regulæ obſeruantiis, ac cæremoniis: nam, quod agitur à Prælatis, citò trahitur à ſubditis in exemplum, ſiue res officiat, ſiue proficiat. Facit illud Auguſtini ad Paſtores: *Epiſcopus honeſtè, & vt Chriſtianum Antiſtitem decet, viuat, caueátque, ne ſuo exemplo ſubditis noceat.* D. Gregorius *lib.* 24. *moral. cap.* 30. Idem confirmat per hæc verba: *Vnde neceſſe eſt, vt is, qui præeſt, exempla ſubditis præbeat, ſolerter attendat, & tantis ſe ſciat viuere, quantis præeſt.* Item, vt vult Plinius, non tam imperio nobis opus eſt, quàm exemplo. Plura hac de re 1. *p. lib.* 1. *diſputatione* 1. *paragr.* 4. *num.* 88. 89. *&* 90. *&* 92. diximus. 3.

Superiorum localium alij dicuntur Priores, qui aliquibus Eccleſiis præſunt ſupra alias perſonas earundem. Priorum alij ſunt clauſtrales, alij conuentuales. Clauſtrales ſunt, qui præſunt Cœnobitis poſt Abbatem, vel alium Prælatum, quorum funguntur vicaria poteſtate, & opera intra clauſtra Monaſterij, & poſt Abbatem potens eſt opere, & ſermone, *vt in cap. Cùm ad Monaſterium. paragr. Prior. de ſtatu Monachor. & in l.* 16. *tit.* 7. *partit.* 1. Petrus Gregor. *Syntagm. iuris p.* 2. *lib.* 15. *cap.* 18. Conuentuales ſunt illi, qui Principes in Cœnobio ſunt conſtituti, quibus nullus Abbas, vel alius dignior eſt, ibi: *Clementina* 1. *paragr. Cæterùm. de ſtatu Monachorum, cap. Niſi eſſent. de præbendis.* Gonzal. *regul.* 8. *num.* 113. Petrus Gregor. *ſuprà, num.* 3. vbi addit, Prioratum conuentualem, dignitatem eſſe; clauſtralem minimè, ex Gloſſa *in Clement.* 2. *de reſcriptis, in verb. Conuentualem*, & Panormitanus *in cap. Niſi, de præbendis.* 4.

Quomodo autem in Ordine Minorum Superiores locales ſint eligendi, conceſſit Clemens IV. vt ipſi, qui ſecundùm ſtatuta Ordinis aliter, quàm per electionem inſtituuntur, poſt ipſam inſtitutionem de eiſdem factam, habeant curam animarum Fratrum ſibi ſubditorum, iuxta ipſius Ordinis inſtitutum. Habetur *in Compendio verb. Guardianus. fol.* 258. Horum autem electiones debent eſſe triennales. Frater Manuel *tom.* 2. *q.* 54. *art.* 5. Secùs dicendum de Abbatibus, & Abbatiſſis creatis per præſentationem, præſertim, ſi patrono, & Monaſterio eſt ius præſentandi Prælatos 5.

perpetuos

perpetuos acquiſitum: hodie tamen ex Bulla Gregorij XIII. & Sixti V. vt ait Fr. Manuel *ſuprà*, Guardiani debent eſſe triennales. Vt autem principali quæſito de forma ſeruanda in electione fiat ſatis, dicendum eſt, in electionibus ſeruandam eſſe formam traditam *in cap. Quia propter. de electione*, in omnibus Prælatis, vt conſtat ex Innocentio, Panor. & ex reliquis Scribentibus *in d. cap.* & ex Syluestro *verb. Electio*, 2. *ex num.* 2. quæ forma eſt ſeruanda in Religione Prædicatorum, Minorum, & reliquorum, tam in eligendis Prouincialibus, quàm Conuentualibus, & in cæteris in aliis Religionibus eiſdem Officialibus correſpondentibus; additis nonnullis ſecundùm ſpecialia iura cuiuſque Religionis, vel detractis, dummodo ea iura, ſeu Conſtitutiones authoritate Summi Pontificis ſint approbatæ, & confirmatæ, ſi in aliquo derogant iuri communi, cui nulla Conſtitutio præiudicare poteſt ſine Pontificia authoritate, Suarez *tom.4. de Religione, lib.2. cap.6. num.21.* ex ea ratione: quia inferior non poteſt tollere iura Superioris. Surdus *conſ.58. num.6.* Thom. de Thomaſet. *regul.147.* Azeued. *l. 2. num.56. tit.14. lib.4. nouæ recopil.* non enim minor in maiorem poteſtatem habere debet. Iaſon *in l. Omnes populi. num.11. ff. de iuſtitia, & iure.* Tiraquel. *de pœnis temperandis, in præfat. num.26.* Crauet. *conſ. 238.* vbi addit, ſicut non poteſt inferior iuri communi derogare, ſic nec poſſe ius conſuetudinis tollere, Mench. *illuſtrium quæſtionum cap.25. num. 10. cum ſequentibus*: ergo Conſtitutiones, & iura ſpecialia Religionum circa formam eligendi Prælatos ſuos, non ſunt obſeruanda, nec forma *in d. c. Quia propter.* tradita eſt omittenda, niſi authoritate Summi Pontificis Conſtitutiones fuerint confirmatæ.

6. Certi iuris eſt, Superiores locales eſſe verè Prælatos, & habere eccleſiaſticam dignitatem; & ideò poſſunt eligi Iudices apoſtolici; non autem eorum Vicarij, qui non habent iuriſdictionem ordinariam: priore tamen mortuo, vel amoto ab officio Vicarius prioris eſt Prælatus de iure. Idem dicendum de Vicario Conuentus, quando Prior, vel decedit, vel amouetur ab officio, Syluester *verb. Prælatus n. 1.* Fr. Manuel *tom.1. regul. q.12. art.6.* vbi addit, in Ordine Minorum regularis Obſeruantiæ expirare iuriſdictionem Vicarij, mortuo Guardiano, tenerique Vicarium ſtatim recurrere per litteras ad Moderatorem Prouinciæ, vt prouideat: interim tamen ſine vlla iuriſdictione præerit Fratribus, vt pacatè viuant. Aliter tamen dicendum eſt de Vicario inſtituto ab ipſo Prouinciali, & Diffinitoribus: tunc enim ita inſtitutus, mortuo Guardiano, non expirabit iuriſdictio Vicarij, cùm non fuerit electus à Guardiano, ſed à Prouinciali, ex traditis à doctiſſimo Barboſa *in l. Quia tale ff. ſolut. matrim. num.93. verſ. Niſi Princeps*, poſt Guidonem *deciſ.234.* Franciſ. Marq. *deciſ.780. num.5. in 1. p.* Idem dicendum puto, quando Vicarius fuerit electus à Guardiano, & confirmatus per Prouincialem, & Diffinitores, argumento *Extrauagantis 1. de maior. & obed.* Alexand. *conſ.26. n.19. lib.5.* nam tunc electus à Guardiano habebit iuriſdictionem, eo mortuo: vt in ſimili probat Molina *de primogen. lib.1. cap.25.* Vide Fr. Manuel. *tom.1. q.12. art.5. pag.103. & ſequent.*

Ex priuilegio etiam, Guardiani, & quicunque Præfecti locales circa ſuos ſubditos conuentuales tantam habent iuriſdictionem, quantam Prouincialis in tota Prouincia: quia ſemper parificantur Priores Conuentuum, Prioribus prouincialibus: & hoc per communicationem priuilegiorum conceſſam Prioribus Conuentuum Ordinis Prædicatorum, quibus Guardiani vti poſſunt, ſaltem in quantum non fuerit eis reſtrictum per Superiores. Ita Collector *in Compendio Mendicantium, verb. Guardianus, num.5.* ex Iulio II. ibi: *Conceſſit, quod omnia priuilegia, & indulta apoſtolica conceſſa Ordini Fratrum Prædicatorum, quæ ſpectant ad Priores conuentuales prædicti Ordinis, pertineant etiam ad Guardianos Conuentuum Ordinis Minor. fol.73. conceſſ.222.* Atque ita vbi conceditur Prouinciali authoritas ad abſoluendum, diſpenſandum, corrigendum, & ſimilia alia ſub nomine Prælatorum, in dictis priuilegiis veniunt Guardiani: eò quia Clemens IV. & Sixtus IV. declararunt, Guardianos eſſe verè Prælatos, vt ait Cordub. *in ſuis Annotationibus, verb. Guardianus, §. Quoad paragr.1. in Compendio Mendicantium, fol.259.* Frater Manuel *de Regularibus, tom.1. q.12. art.6.*

Porrò Superiorum localium dignitas, & Prælatio eccleſiaſtica humilitate, & manſuetudine in gubernatione maximè collucet; & correctione immoderata, & auſteritate inhumana in tyrannidem labitur, *cap. Humilis. de maior. & obedientia*, Gloſſa ibi: *Auſteritatis autem nimiæ increpatio nec correctionem recipit, nec ſalutem.* Propterea D. Proſper *de vita contemplatiua lib. 2. cap. 5.* ſic ait ibi: *Aſperitate autem nimia, & increpatione offenſus nec increpationem recipit, nec ſalutem.* Conſonat S. Iſidorus *lib.3. de ſummo bono, cap.92.* in hæc verba dicens: *Qui delinquentem ſuperbo, vel odioſo animo corrigit, non emendat, ſed percutit; & obiurgantis furor eſt, non dilectio corrigentis.* Ex quibus ſatis patet, quantùm proficiat in Prælatis, ſeueritatem cum manſuetudine admiſcere; & quantùm humilitas dignitatem, & honores eccleſiaſticos vbique euehat.

Superiorum vocalium quanta ſit iuriſdictio, ex eo coniici poteſt, cùm ſint inferiores Generalibus Prælatis: ideò habent officium reſtrictum, & limitatum, & ad minora negotia determinatum: dicuntur autem minora, quæ ſpectant ad ordinariam gubernationem Monaſterij, ſeu Collegij. Maiora autem negotia ſunt ea, quæ præcisè egent, vt expediantur iuriſdictione epiſcopali, vel quaſi, putà facere facultatem ſubditis, vt ad Ordines ſacros promoueantur, approbare, ſeu reprobare contractus, & grauiora ſupplicia iniungere, & alia id generis. Frater Manuel. *tom. 1. Regular. quæſt. 17. art. 3.* vbi loquitur de iure, non autem ſecundùm priuilegia à Sede apoſtolica conceſſa, de quo *ſuprà num. præcedenti.* Item, locales habent iuriſdictionem, tam in foro pœnitentiæ, quàm in exteriori, quæ iuriſdictio eſt ordinaria, præſertim in foro pœnitentiæ. Suar. *tom. 4. in 3. partem, diſp. 25. & de Religione, tom.4. lib. 2. cap. 2. num. 7.* vbi tradit, eſſe ordinarios Paſtores habentes curam animarum, & ſimiles eſſe Parochis: & ideò habere iuriſdictionem ordinariam in vtroque foro. Ita communiter Scribentes *in cap. Cum ab Eccleſiarum. & cap. Quanto. de officio Ordinarij.* Propterea Curatus dicitur Prælatus, & Prælaturam habere. Petrus Gregorius *de beneficiis, cap.10. num.20.* tradit Lambertin. *de iure patron. lib.2. p.1. q.7. art.20. num.2.* quibus accedit Dionyſ. Paul. *de vera patriarchalium quatuor Sedium erectione, cap.15. num.38.* Proinde Abbates in ſuos Monachos vtuntur iuriſdictione ordinaria, & ſunt Iudices ordinarij illorum ratione iuriſdictionis adhærentis muneri ſuo. Victorinus Manſus *de modo procedendi in cauſis Regularium, cap.2. num. 2.* Baptiſta Confetti *in Summario priuilegiorum, titul.11. cap. 1.* Aldretus *de religioſa* 7.

diſciplina

diſciplina tuenda, lib.1. cap.3. num. 4. & coram Superioribus ſunt conueniendi, vel accuſandi, præterquàm de grauiſſimis criminibus depoſitione dignis, Boër. *deciſ.*271 *n.*5. Nauar. *conſ.9. de priuilegiis.* An verò expiret, & quando, iuriſdictio Vicarij Superiorum localium, dictum eſt *n.6. & infrà n.*8.

8\. Quæſtionis tamen eſt, an Superior localis, cui Prouincialis commiſit vices ſuas, poſſit illas aliis committere? Videtur affirmare Nauarrus *c.27.n.45.* iuxta gloſſam receptam *in c. vltimo, de officio Ordinarij.* Imò addit, quòd ſimplex miniſterium poteſt delegari ad abſoluendum, etiam à delegato Ordinarij, & à ſubdelegato delegati Papæ, quanuis non poſſit delegare iuriſdictionem, ratione cuius id illi competit: ideò qui poteſt abſoluere ab excommunicatione virtute iuriſdictionis delegatæ à Principe, aut conceſſæ in priuilegium perpetuum ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariæ poteſtatis, poteſt etiam committere aliis. Nauarrus *ſuprà* poſt Felinum *in c. Super quæſtionem n.4. & n.19. de officio delegati.* Conſonat Sà *verb. Delegatus*, dicens Ordinarium poſſe ſubdelegandi poteſtatem concedere, & delegatum Principis poſſe delegare, niſi ei committatur nudum miniſterium, & non ipſa poteſtas: ſubdens *ibidem n.*1. Vicarium Prioris, ſeu Guardiani abſentis idem poſſe: eſt enim veluti Ordinarius.

Contrà verò alij opinantur, non poſſe Guardianos, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus, alteri eos committere; niſi quando Guardiani ſunt Commiſſarij Prouincialium cum plena poteſtate. Ex ea ratione: quia delegatus ab inferiori à Principe non poteſt ſubdelegare, niſi ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, vel niſi hoc ſibi ſpecialiter concedatur, ſecundùm Ioan. Andr. *in c. Is, cui. de officio delegati.* Fr. Manuel *tom.1. q.21. art.9.* Cordub. *ſuper regul. c.7. q.29. pag.*218. & quoad ſuam Religionem ita fuiſſe diffinitum per hæc verba: *Habeant*, inquit, *Guardiani, & eorum Vicarij, in abſentia Guardianorum, authoritatem in foro conſcientiæ quoad caſus, & ſententias, hoc eſt, quòd authoritas per Prouincialem conceſſa Guardianis, remaneat ſemper penes eorum Vicarios, ſeu Vicariorum Vicarios, ipſis Guardianis ſuum Conuentum pro ſuis negotiis exeuntibus.*

Dicendum nihilominùs eſt, Superiores locales Monaſteriorum, ſeu Conuentuum, poſſe abſoluere ſuos ſubditos à reſeruatis: & verò à Prouinciali habere ex conſuetudine delegare alteri, in particulari, non verò in generali, caſum reſeruatum: ſunt enim Superiores locales quoad hoc, veluti Parochi, qui non poſſunt ſe exonerare delegantes alteri omnes vices ſuas. Ita Enriquez *de Indulgentiis, cap.28. num* 1. Cordubenſ. & Rodericus *ſuprà* idem inſinuat *in Bullæ Cruciatæ, paragr.9. num.*17. Accedit Nauarrus *citatus*, & Sà, dum dicunt poſſe delegare, hoc eſt, poſſe committere vices ſuas ad abſoluendum à reſeruatis, toties quoties pro ſingulis vicibus; non tamen poſſe poteſtatem alicui generalem abſoluendi concedere. Et ita vtriuſque partis conciliantur Authores. Ratio: quia non eſt poteſtas coniuncta ratione officij; ſed eſt priuilegium ratione officij conceſſum, delegari, ſcilicet, alteri facultatem abſoluendi, quod priuilegium ex conſuetudine pro ſingulis vicibus habet à Prouinciali; quanuis habeat ab eodem poſſe abſoluere per ſe à reſeruatis. Sed hac in re ſtandum eſt ſtatutis, & conſuetudini præſcriptæ cuiuſque Religionis.

Pro iuriſdictione Vicariorum, ſeu Præſidentium in abſentia Priorum, ſeu Guardianorum, dicendum eſt ex Fratre Manuele *tom.1. regular. q.21. art.9. & q.19. art.2.* Vicarios, ſeu Præſidentes, qui propter abſentiam, ſeu carentiam Superiorum eliguntur ad præſidendum loco Priorum, habere iuriſdictionem, & poteſtatem quoad caſus, & ſententias: habent enim iuriſdictionem ordinariam, ſi inſtituuntur à Prouinciali propter abſentiam Guardianorum, & poſſunt delegare: imò omnia priuilegia Guardianis conceſſa communicantur eiſdem Vicariis. Fr. Manuel *tom.3. q.76. art.*1. poſt Bartol. Alex. & Alciat. quos referens ſequitur. Vicarij verò poſiti ab ipſis Guardianis, ſeu Rectoribus localibus, ſunt delegati, niſi aliud per ſtatuta, & Conſtitutiones particulares in ſingulis Religionibus decernatur. Fr. Manuel *in explicatione Bullæ, paragr.9. ex num.*15. multa hac de re congerit pro, & contra.

Nihilominùs non eſt dubium, poſſe Vicarios, ſeu Præſidentes in abſentia Rectorum, ſeu Priorum, facere facultatem ſubdito, vt confiteatur Confeſſario non expoſito à Prouinciali. Nauarrus *in cap. Placuit. diſt.6. à num.* 69. vbi ait, Vicarium temporalem, etiam conſtitutum à Rectore parochiali, poſſe facere facultatem Parochianis, vt apud Sacerdotem alienum confiterentur, poſt Anchar. *in Clementina 1. de officio Vicarij, notabili* 4. Ratio: quia per huiuſmodi licentiam nulla delegatur, vel ſubdelegatur poteſtas alieno Sacerdoti; ſed pœnitens tantùm ſoluitur à vinculo, quo tenetur, ſuo Sacerdoti confiteri. Item, quia quanuis delegatus inferioris, vel delegati à Principe regulariter nequeat ſubdelegare, *l. A Iudice. C. de iudiciis.* fallit, quando inferior ſubdelegandi facultatem facit, Gloſſ. *in cap. Is, qui. de offic. delegat. in* 6. implicitè namque, & tacitè conceditur facultas agendi omnia illa, quæ Rector, vel committens ibi tanquàm Rector agere poſſet. Concordat Adrian. *in 4. de confeſſ. dub.2. poſt quæſtiones.*

Ambigitur etiam, an Superiores locales habentes facultatem abſoluendi à reſeruatis ſubditos, poſſint abſolui à Confeſſoribus à ſe electis de eiſdem? 9

Reſpondetur affirmatiuè, argumento Superioris, qui poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & poteſt committere ſuo Confeſſario, vt ſecum diſpenſet, vt tradit Paludanus *in 4. diſt.* 38. *quæſt.4. art.4. concluſ.8. num.*46. D. Anton. 2. *p. tit.11. cap.2. §.9. verſ. Item, non poteſt.* Enriquez *lib.14. de irregularitate, cap.* 18. & alij, quos referens ſequitur Sanchez *lib.8. de matrimonio, diſp.3. num.3. & in præcepta Decalogi, lib.4. cap.37. num.39. & num.45.* vbi concludit, poſſe omnes Prælatos habentes iuriſdictionem ordinariam diſpenſandi in votis, & aliis rebus, poſſe quoque ſecum diſpenſare in eiſdem: ergo in noſtro caſu poterunt locales Superiores abſolui de reſeruatis à Confeſſore à ſe electo. Fr. Manuel in ſpecie idem tradit *in additionibus ad §.9. Bullæ Cruciatæ, fol.59. pag.* 1. iuxta Caietanum 2.2. *quæſt.96. art.1. ad* 3. quod eſt verum, niſi poteſtas Superioribus conceſſa ſit limitata, vt in noſtra Societate.

Ex dictis infertur, Confeſſarium Regularem, cui Prouincialis fecerit facultatem abſoluendi ſuos ſubditos à caſibus reſeruatis, poſſe vti eadem facultate, vt abſoluatur à ſuo Confeſſario. Nam Confeſſarius eſt delegatus ad vniuerſitatem cauſarum: ergo poteſt committere Confeſſario poteſtatem abſoluendi: quia videtur conceſsa ſimul facultas præſumpta erga ſeipſum.

Nihilominùs dicendum eſt, neceſſarium eſſe huic Confeſſori, qui habet facultatem actiuam abſoluendi à reſeruatis, quòd fiat expreſſa facultas paſſiua, vt poſſit abſolui à ſuo Confeſſario. Ratio: quia abſolutio eſt actus iuriſdictionis, ſeu iudiciariæ poteſtatis,

ſtatis, ad quam exercendam erga alios, eget peculiari authoritate: ergo circa ſe ipſum non poteſt ea vti per ſuum Confeſſarium, niſi eam habeat à Superiore, qui eam poteſt concedere. Fr. Manuel *tom. 1. q. 21. art. 3.* Secundò, quia hæc commiſſio, ſeu poteſtas abſoluendi alios à reſeruatis, eſt delegata, & nullo modo poteſt extendi vltra intentionem delegantis, prout patet ex textu *in cap. P. & G. de officio, & poteſtate Iudicis delegati*, vt per Nauarrum *in cap. Cùm contingat. 7. cauſa nullitatis, in principio, de reſcriptis.* Morla *in Emporio iuris, par. 1. tit. 2. cap. 21. num. 2.* Molina *de iuſtitia, tom. 6. tract. 5. diſp. 25. n. 2.* Menoch. *conſ. 340. n. 54.* Atque ita iuriſdictio delegata prorogationem non admittit. Peregrin. *variar. lib. 1. ad rubricam huius tituli, n. 38. & ad rubric. tit. de offic. iud. ordin.* & Barboſ. *lib. 1. art. 1. n. 204. ff. de iudiciis.*

Nec obſtat, Prælatos exemptos, & Epiſcopos habentes iuriſdictionem ordinariam poſſe illam conferre Confeſſariis à ſe electis, & illos ſic electos ex vi iuriſdictionis delegatæ poſſe abſoluere delegantes à reſeruatis, à quibus ipſi Prælati poſſunt ſuos ſubditos abſoluere. Quia delegatus ſolùm habet hanc poteſtatem limitatam in ordine ad ſubditos delegantis: idcircò ſtrictè accipienda eſt, & ſtrictè interpretanda, cùm diſpenſationes ſint ſtricti iuris, ac proinde odioſæ: & ita non debet extendi ad caſus, in quos Confeſſor delegatus poteſt incidere, cùm hæc præfata poteſtas non ſit ad alium delegabilis. Gloſſa *in cap. His quibus de officio Ordinarij*, & *ex cap. Quod dilectio de conſanguin. & affin.* per textum, *Quæ permiſſum eſt hominibus*; vbi notatur, reſtringendam eſſe poteſtatem diſpenſandi ratione conſuetudinis ad vitandum ſcandalum. Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 2. n. 4.* Faciunt *cap. 1. & 2. de filiis Presbyt. in 6.* vbi habetur, quòd poteſtas diſpenſandi expreſsè quibuſdam conceſſa, ad alios non expreſſos non debet extendi. Ita in noſtro caſu.

Cæterùm Prælati conuentuales ſunt verè Supe-
10. riores in dignitate conſtituti, & habent curam animarum, vt declarauit Clemens IV. & Sixtus IV. vt habetur *in Compendio Mendicantium, tit. Abſolutio quoad Fratres*, & *ibi* Cordubenſ. *§. 7. & verb. Guardianus, n. 1.* habéntque conuentuales Prælati circa multa ſuperioritatem, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, illiſque debetur obedientia, ac reuerentia. Fr. Manuel *tom. 3. q. 19. art. 3.* Com-
11. paratúrque Curatis: idem *q. 31. art. 1.* vbi de eorum obligationibus. Nequeunt tamen Prælati maiores limitare, & reſtringere authoritatem inferiorum ſine iuſta cauſa. Peccabunt tamen, ſi contrà fecerint, quamuis factum teneat, cùm ſint Ordinarij, & habeant ſuam iuriſdictionem non ſolùm beneficio legis humanæ; ſed etiam diuinæ: atque ita ſi abſque cauſa iuſta eorum authoritas reſtringatur, fit illis iniuria. Fr. Manuel *tom. 1. de regular. q. 17. art. 7. fol. 156.* Ex quibus colligitur, omnes reſeruationes, & reſtrictiones, quæ factæ ſunt, vel à iure, vel à ſtatutis Religionum, vel à conſuetudine, eſſe iuſtas, & bono particulari Religionum expedientes, cùm intercedente cauſa iuſta omnia fuerint inſtituta, Suar. *tom. 4. lib. 2. cap. 2. n. 23. & 24. & 26.*

12. Non leuis tamen eſt dubitatio, an Prælati maiores poſſint eximere ſubditos ab obedientia ſuorum Prælatorum immediatorum? Negat Fr. Manuel *de Regularibus, tom. 1. q. 23. art. 3.* dicens, non poſſe Generalem eximere Guardianum, ne ſit ſubditus Prouinciali, in cuius Prouincia eſt; neque Prouincialem eximere Religioſum exiſtentem in aliquo Monaſterio, ne obediat omninò ſuo Guardiano, aut Rectori. Sed oppoſitum videtur dicendum, dummodo habeat Guardianus in ſua Prouincia aliquem deſtinatum, ad quem recurrat loco Prouincialis in adminiſtratione, ac regimine ſui Monaſterij, perinde ac ſi eſſet verus Prouincialis illius Conuentus. Idem dico de aliquo Religioſo commoranti in aliquo Conuentu reſpectu ſui Guardiani, cuius loco debet aſſignari Superior loco Guardiani, cui omninò obediat in eodem Conuentu. An autem hi Superiores deputati ad hos particulares, ſeu ſingulares ſubditos habeant iuriſdictionem ordinariam, an delegatam in vtroque foro reſpectu illorum, videtur dicendum habere ordinariam, ſi inſtituantur à Generali, aut Prouinciali, eo modo, quo reliqui Superiores locales creantur, argumento Superiorum, qui dicuntur intermedij, de quibus Suarius *tom. 4. de Religione, lib. 1. c. 2. fol. 59. n. 5. & 6.* alias iuriſdictio illorum erit delegata, ſi aliter inſtituantur, tam à Generali, quàm à Prouinciali, qui poſſunt illam reſtringere. Suar. *ſupra fol. 64. n. 22.*

De iis, ad quæ tenentur Regulares, tam ratione Regulæ, quàm votorum emiſſorum.

§. IX.

EPITOME.

1. *Regulæ tranſgreſſor ſpectantis ad tria vota ſubſtantialia, peccat mortaliter, niſi excuſetur ex paruitate materiæ.*
2. *Tranſgreſſor Conſilij euangelici in Regula contenti non peccat.*
3. *Regulæ tranſgreſſor non peccat, quando conditor explicat, ſe nolle obligare tranſgreſſores ad culpam, niſi tranſgreſſio procedat ex prauo animo, ac fine.*
4. *Regula poteſt dari, quæ non obliget ad culpam, ſed ſolùm ad pœnam, & quæ ſit culpa nolle ſubire pœnam.*
5. *Peccat, qui non ſubit pœnam taxatam in Regulis, aut impoſitam à Superiore.*
6. *An peccet mortaliter, qui habet conſuetudinem tranſgrediendi Regulas, etiamſi vna, vel altera tranſgreſſio Regulæ non ſit mortalis.*
7. *Conſuetudo tranſgrediendi Regulas non eſt contemptus illarum, niſi cauſa tranſgrediendi ſit nolle Regulæ ſubiici.*
8. *Religioſus peccat mortaliter habens animum nunquam ſe continendi ab actu prohibito in Regula, niſi prohibeatur ſub mortali.*
9. *Veniale peccatum propter frequentiam an tranſeat in mortale aliquando.*
10. *Prælatum, quatenus talis eſt, contemnere, eſt mortale.*
11. *Secùs ſi contemnatur ſecundùm quid.*
12. *Peccatum quotuplex ſit, quando Religioſus tranſgreditur præceptum Prælati obligantis ſub mortali.*
13. *Subditus tenetur obedire Prælatis ratione voti obedientiæ in rebus, quæ ſe offerunt in quotidiano vſu.*
15. *Subditus quando dubitat, an res ſibi præcepta ſit licita, non tenetur obedire ſecundùm aliquos: ſed oppoſitum eſt verum.*
16. *Subditus dubius de iuſtitia rei præceptæ, an poſſit conſulere viros peritos, antequam obediat: probabilius*

Digitized by Google

babilius eſt non teneri, niſi res fuit valdè difficilis, & auſtera.

17. *Subditus quando dubitat de bonitate rei præceptæ, & Superior ſimul dubitat, non tenetur ſubditus obedire.*

18. *Superior probabiliter opinando rem ſibi præceptam à Superiore eſſe illicitam, adhuc tenetur obedire.*

19. *Quando dubitatur, an Superior poſſit præcipere, & an ſubditus teneatur parere, ſubditus poteſt obedire, non tamen tenetur.*

20. *Subditus poteſt agere contra propriam opinionem, & tenetur obedire, modò habeat dictamen conſcientiæ, quòd poſſit id facere.*

21. *Malum ſecundùm ſe poteſt habere rationem boni, ratione alicuius circumſtantiæ.*

22. *Verba præceptiua quæ ſint, & æquipollentia præcepto: quam obligationem afferant, & quæ ſint iſta? Item, quæ verba ſint communia, & quam obligationem inducant.*

1. DVBITATVR primò, an regulares obſeruationes obligent ſub mortali, vel veniali, quando dicitur à Fundatore, ſe nolle obligare ad culpam aliquam tranſgreſſores? Reſpondetur primò, quando res, quæ continentur in Regula, ſpectant ad tria ſubſtantialia Religionis vota, tunc earum tranſgreſſionem eſſe mortalem de ſe, & ex genere ſuo; quia vota illa ſub mortali obligant. D. Thom. communiter receptus *2. 2. q. 186. art. 9.* Dixi, *ex genere ſuo:* quia, quando malitia eſt modica,
2. voti violatio eſt venialis, Sanchez *in præcepta Decalogi, c. 4. n. 1. & 2. lib. 1. & lib. 6. c. 4. n. 8.* Reſpondetur ſecundò, quando Conſilia euangelica continentur in Regula, tunc Regulæ violatio non eſt peccatũ: quoniam Conſilia pertinent ad perfectionem charitatis. Religioſi tamen quamuis teneantur tendere ad perfectionem; hoc onus non habent ſecundùm omnia Conſilia euangelica; ſed ſecundùm præſcriptum ſuæ Regulæ: & ideò non tenentur eſſe perfecti.

3. Similiter dicendum eſt, ad nullam prorſus obligari culpam propter violationem aliarum obſeruantiarum regularium externarum, quæ in regula præſcribuntur, quando regulæ conditor expreſſè ait, ſe ad nullam culpam velle obligare, vt dicitur *in regulis Societatis, 6. p. Conſtit. c. 20.* Ratio: quia, cùm huiuſmodi Regulæ non ſint de rebus aliàs obligantibus, non habent vim obligandi, niſi ex voluntate legiſlatoris, de qua conſtat, nolle obligare. Et hanc fuiſſe ſuam mentem explicuit D. Antonin. *3. p. tit. 1. cap. 16. §. 13.* Caſtro *lib. 1. de leg. pœn. cap. 8. §. Secundò principaliter arguo, & cap. 5. docum. 4. in principio, & lib. 2. c. 8. §. Sed citra hanc*, Cordubenſ. *in Regul. D. Franciſci, cap. 10. q. 3.* Paſſarell. *in priuileg. Minimorum, cap. 25.* Azor *1. p. inſtit. lib. 5. cap. 2. in fine*, & Valent. *2. 2. diſput. 10. quæſt. 4. punct. 5.* Philiar. *de offic. Sacerdotis tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 2. concl. 2.*

Nec refert, ſi dicas, Regulas Religionis eſſe leges, & de eſſentia legum eſſe obligare ad culpam tranſgreſſores. Nam ad hoc reſpondetur, in multis aſſimilari legibus; non eſſe tamen propriè leges obligantes, & cogentes: & ideò deficiunt à rigore, & proprietate legum, cùm careant vi coactiua, & inductiua obligationis ad culpam ex defectu intentionis inſtitutoris nolentis obligare ad illam.

Reſpondetur tertiò, tranſgreſſionem Regulæ non obligantis ex ſe ad culpam, poſſe culpam continere, quando tranſgreſſio contigerit ex prauo fine, quo tranſgrediens mouetur. Dixi, *ex prauo fine:* quia ſi mouetur aliquo fine, vel cauſa, quæ pro circumſtantia temporis, videtur Religioſo honeſta, etiamſi id, quod facit, ſit minùs bonum, quàm ſeruare Regulam, non peccat Religioſus tranſgrediens Regulam: quia non tenetur ſemper facere, quod melius eſt. Vaſquez *1. 2. quæſt. 96. art. 4. diſp. 158. cap. 3. num. 16.* & Valentia *2. 2. diſp. 10. q. 4. punct. 5. ad finem.*

Reſpondetur quartò, poſſe dari Regulam, quæ nullam obligationem in conſcientia ad culpam etiam venialem inducat; ſed obliget ſolùm ad pœnam in conſcientia, vt illam ſaltem patiantur tranſgreſſores. Probatur ex Martino V. *in approbatione Regulæ Monachorum S. Hieronymi*, dicente ibi: *Per ſuos Superiores pro eorum exceſſu, & tranſgreſſione, ac modo culpæ iniungi valeat pœnitentia ſalutaris, quam ſuſcipere, & adimplere teneantur.* Sequitur Suares *tom. 4. de Religione, lib. 1. c. 2. n. 6.* 4.

Reſpondetur quintò, eſſe culpam non ſubire pœnam taxatam in Regulis, aut à Superiore impoſitam, D. Anton. & Azor *ſuprà*, eſſéque venialem ait *ibi* D. Antonin. *in fine.* Sed verius eſt, nullam eſſe culpam non ſubire pœnam à Regula, vel à Superiore iniunctam, niſi accedat ſpeciale Superioris mandatum obligans. Ex eo, vel maximè, quia Fundator Regulæ mentem ſuam generaliter explicauit, dum dixit, ad nullam culpam per Regulas illas ſe velle obligare quenquam: quare ſi inſtitutor excuſat à culpa violatorem ſilentij, ſic etiam excuſabit à culpa illum, qui noluerit violati ſilentij pœnam ſubire: aliàs ſibi contradiceret, dum legiſlator ait, ſe ad culpam nolle obligare per Conſtitutiones: quia velle obligare ad pœnam, ſi eſſet ſub aliqua culpa, Regula obligaret ad culpam. Quare, quando dicitur tranſgreſſorem Regulæ obligare ad pœnam, intelligitur de obligatione larga: ita vt Superiores poſſint à tranſgreſſoribus pœnas exigere, eóſque obligare ſub peccato ad pœnas illas ſubeundas, quæ ſunt impropriè pœnæ, & propriè pœnalitates quædam. Viguer. *lib. Inſtitut. cap. 17. §. 1. verſ. 13.* Armil. *verb. Religio, num. 13.* Valentia *ſuprà, d. diſp. 10. q. 4. punct. 5.* poſt Caietanum *2. 2. q. 186. art. 9. circa ſolut. ad 1. in dubio 2. & 3.* Suarius *ſuprà lib. 1. c. 4. ex n. 13.* 5.

Dubitatur ſecundò, an ſit mortale habere conſuetudinem tranſgrediendi Regulas, etiamſi non ſit mortalis vna, vel altera tranſgreſſio Regulæ? Abbas *in cap. Nam concupiſcentiam. num. 4. & 5. de Conſtit.* & *ibi* Felinus *num. 11. fine*, tradunt eſſe mortale. Sequitur Tabiena *verbo, Religio, quæſt. 4.* Ratio: quia hæc conſuetudo inuoluit contemptum interpretatiuum; imò eſt contemptus: & ob id conſuetudo eſt mortalis, modò habeatur propoſitum non ſeruandi præcipuas Religionis obſeruationes, etiam ad culpam non obligantes, inſupérque habeatur animus frequenter illas tranſgrediendi. Ita D. Antonin. *3. p. tit. 16. c. 1. §. 9.* Syluester. *verb. Religio, 1. q. 12. dict. 4.* & Valentia *2. 2. diſp. 10. q. 4. punct. 5. col. penult. verſ. Atque ita eſt.* 6.

Nihilominùs dicendum eſt, conſuetudinem tranſgrediendi Regulas non eſſe contemptum illarum, niſi cauſa tranſgrediendi ſit, nolle Regulæ ſubiici: fateor tamen, conſuetudinem illam ad contemptum inclinare: & qui ita ſe habet, expoſitus eſt probabili periculo contemnendi Regulas; atque ita tenetur ſub mortali deponere animum illũ, & habere propoſitum ſaltem obſeruandi aliquas præcipuas Regulas, quamuis non habeat intentionẽ ſeruãdi alias minùs principales: quoniã per illa ſimul 7.

cum

cum votorum obſeruatione poteſt niti,& tendere ad perfectionem. & viuere religioſè eo modo vt non alijs ſcandalo,& offenſioni ſit,& ad hoc tenetur ſub mortali. Secus ſi illi ſit animus ſeruandi vnam,vel alteram tantùm regulam ex pręcipuis; quoniam hoc modo non vitat graue periculum contemnendi regulas, ac votorum ſubſtantiam tranſgrediendi, cùm teneatur religioſè viuere,& nec ſibi,nec aliis cauſa eſſe ruendi:quæ damna ſine dubio inferret, ſi nollet in Religione ſeruare ſilentium,neque orationi tempus dare, neque alias obſeruationes omnibus communes amplecti, & mores ſuos ita componere, vt non videatur dimiſſionem procurare, Cordubenſis *in Regula D.Franciſci cap.1. quaſt.3 poſt tertium dictum,verſ.ſed vtrum ſimiliter*, vbi hanc viuendi licentiam,ac doctrinam reprobat eorum ſcilicet, qui excuſant à mortali Religioſum, qui vult ſeruare aliquam, vel aliquas regulas duntaxat,& cæteras non vult,inter quos eſt Syluester *vbi ſuprà Religio 1. quaſt. 12. dict. 4.* & Valentia *vbi proximè d.punct. 5. col. penult. verſ.atque ita eſt*; quibus etiam aduerſatur Sanchez *tom. 2.in præcepta lib.6.cap.4. num.19.* vbi docet eſſe mortale propoſitum obſeruandi vnam, vel aliquas regulas ex præcipuis tantùm, & cæteras omittere, eo quia Religioſus tenetur viuere,ita vt non ſit aliis ſcandalo, & offenſioni notabiliter,nec cauſa ruinæ. Mihi tamen videtur peccare mortaliter, qui habet intentionem non viuendi ſecundùm regulam, etiamſi non peccet tranſgrediendo regulam, ſi tamen id faciat ex contemptu etiam in minimis, ita D. Thomas 2. 2. *quaſt. 186. art. 9.* Bonauentura *tom.1. opuſc.lib.2.pharetræ cap.44.* Dicitur autem fieri contra regulam ex contemptu, quando quis habet propoſitum abſolutum non ſeruandi regulam, ſeu viuendi ita liberè acſi regulam non haberet,& in hoc Religioſo ita viuente nolle ſeruare regulam eſt peccatum mortale. Requiritur ergo, vt non habeat contemptum, quòd habeat intentionem viuendi ſecundùm regulam,& ſecundùm conſtitutiones,idque ſufficit, quamuis in multis regulam frangat; ſequitur Aſtenſ. *lib. 6. ſumma tit. 47.* quem refert, ac ſequitur Angel. *verb. religioſus num. 27.* & Nauarrus *commentario 1.de Regularibus num.10.*

8\. Similiter erit peccatum mortale Religioſum habere animum nunquam ſe continendi ab aliquo actu prohibito in regulà, aut à Prælato, niſi prohibeatur ſub mortali, Sanchez *d.lib. 6.cap.4. num. 20.* propter periculum tranſgrediendi vota, poſt Caietanum *in ſumma verbo præcepti tranſgreſſio.verſ. commune eſt autem.* Valentia 2. 2. *diſp 7.quaſt.5.punct.6.col.ante penult.verſ.tertius caſus eſt.* Nam 15.tranſgreſſor regulæ,ita ſe habet ad finem regulæ,ſicut, qui tranſgreditur ex contemptu: quin etiam, quia cenſetur propterea religioſum regulam tranſgredi, vt impediat, quantùm in ſe eſt finem regulæ,& reſpuit finem; quamuis regula ad nullam culpam, vel ad ſolam venialem obliget. Nam illius contemptus communiter eſt mortalis. Nihilominus non peccabit mortaliter Religioſus contra præceptum tendendi ad perfectionem,ſi firmiter proponat exequi quod vouit & omnia præcepta regulæ, & Superiorum obligantia ſub mortali, & reliqua omittere: peccabit tamen mortaliter ob periculum tranſgrediendi vota.Sanchez *cap.4.num.18. & cap. 5. num. 7.*

9\. His obſtat veniale peccatum non tranſire in mortale ratione vsûs, & conſuetudinis committendi venialia, vt docet Azor. *tom.1.inſtit.moral. lib. 4. cap. 9. quaſt. 11. tom.1.* poſt Scotum *in 3. diſt. 29. quaſt. 1.* Gabriel *in 4. diſt. 16. quaſt. 5. art. 3. dubio 5.* Almain. *tract. 3. moral. cap. 21.* ex eâ ratione, quoniam actus replicati ſunt eiuſdem ſpeciei,cuius eſt primus,ac proinde eiuſdem deformitatis: ideo ſi primus actus eſt venialis, & cæteri veniales erunt, nec frequentia tranſgrediendi legem dicitur eius contemptus, prout tradit D. Thomas 2. 2. *quaſt. 186. art. 9. ad 3.* Reſpondetur tamen id eſſe verum per ſe, & ex ſola venialis peccati naturâ; at verò aliquando ex frequentià committendi venialia, mortale conſurgit non præcisè ratione frequentiæ, ſed propter periculum peccandi grauiter,in quod ex ipſa conſuetudine Deo permittente homines incurrunt, Azor *ſupra*, & Sanchez *d. lib 1. in præcepta de alogi cap 5. num 3.* vbi *num.4* addit propoſitum committendi omnia venialia in quacunque occaſione, ſoláque mortalia vitandi eſſe mortale, etiamſi abſit contemptus, eò quòd tale propoſitum apertiſſimum ſecum affert peccandi mortaliter periculum, iuxta gloſſam *in cap. tres ſunt.de pœnit.diſt.1.* dicentem contemptum multorum venialium efficere mortale,ſicut propoſitum committendi omnia venialia in materia periculoſa vt luxuriæ,eſt mortale,Sanchez *ſupra d. num. 4. ad finem*, nimirum ſi quis habeat propoſitum confabulandi,aſpiciendi, tangendi, quatenus ſolùm venialia peccata fuerint, peccat mortaliter propter periculum manifeſtum ruinæ mortalis.

Quæſtionis tamen eſt an dentur alij caſus, in quibus venialia peccata ex genere ſuo tranſeant in mortale vltrà caſus ratione periculi? Reſpondeo committi mortale ex contemptu, quamuis materia præcepti ſit leuis:contemptus tamen eſt grauis. Requiritur tamen, quòd contemptus ſit formalis, videlicet quando eſt cauſa eius peccati committendi contemptus; quando ſcilicet quis præceptum tranſgreditur quia præceptum eſt, aut quia ſubiici non vult ſuperiori præcipienti. Nam cùm ſuperior ſit lex animata,idem eſt nolle ſubiici legi,& nolle ſuperiori,Caietan *in ſumma,verbo contemptus,verſ.contemptus autem*, Syluester *verbo Religio 1.quaſt.12.dict.4.* Cordubenſis *in regul. D.Franciſci cap. 10.quaſt.3.punct.2.* Sayr. *in Claui lib. 3 cap. 7. num. 16.* Vaſquez 1. 2. *quaſt. 96. art. 4. diſp. 158. cap.4 num. 37.* & Valentia 2.2. *diſp. 7. quaſt. 5. punct. 6. col. ante penult. caſu 1.* Accedit Nauarrus *in ſumma cap.23. num.42.* vbi vult hunc contemptum eſſe, quando quis mouetur ad tranſgrediendum præceptum, aut legem, vt ea paruifaciat, quòd peccatum contemptus, eſt peccatum inobedientiæ formaliter, quæ conſiſtit in voluntate non obediendi præcepto, quatenus præceptum eſt, aut quatenus Superior eſt D.Thomas 2.2.*quaſt 104. art.2.ad 1.*

Ex quo conſtat eſſe mortale contemnere Prælatú,quatenus talis eſt,& quatenus à Deo authoritatem habet, Syluester *verbo contemptus q. 3.* Caſtro *l. 1.de lege pœnali c.5.concluſ.1.* Leſſius *de iuſtitia c.46. n.penult.* Non tamen erit mortale ſemper quando contemnitur, quia eſt imprudēs, aut infimæ conditionis,Caſtro *d.cap.5.concluſ.2.* & Leſſius *vbi proxime.* Similiter non erit mortale nolle obedire ex indignatione; quod contingit quando in aliqua re non obedit, non quod recu- 10.

ſet ſubdi ſuperiori, ſed renuit; quia non vult ſuperiorem afficere ſolatio, dummodo indignatio non ſit mortalis, Caietan *in ſumm. verb. contemptus, ver. aduerte hic*, Leſſius *d. cap. 46. num. pen. fin.* eò quia inobedientia ex indignatione non habet circunſtantiam mortalem regulariter additam tranſgreſſioni præcepti, qualem habet nolle obedire ex contemptu.

Eodem modo contemnere Prælatum ſecundùm quid non eſt mortale, ſed veniale, cum renuat hîc, & nunc obedire in hac re leui, in qua non cernitur ſimpliciter contemptus: & ideo eſt veniale, Sotus *in 4. diſt. 15. q. 2. art. 1. ad 1. verſ. hic enimaduertendum*, Valent. 1. 2. *diſp. 17. q. 4. punct. 6. col. antep. in 1. caſu*, Ludou. Lopez 1. *p. inſtruct. cap. 55. in fin.* proinde inobedientia formalis in re minimâ, non eſt mortalis culpa: eſt enim contemptus ſecundùm quid, nempe in re minimâ. Dicitur autem in hâc materiâ res leuis, quoties præceptum eſt non valde ſtrictum, vel quia eſt de re leui, vel quia Prælatus non imponit illud cum magna voluntatis intentione.

12. Quotuplex autem ſit peccatum, quando Religioſus tranſgreditur præceptum Prælati obligantis ſub mortali? Caietanus 2. 2. q. 88. *art. 5. dub. vlt. circa ſolut. ad* 3. docet eſſe duplex peccatum; alterum contra votum obedientiæ; alterum contra præceptum Superioris, ſequitur Vaſques 1. 2. q. 72. *art. 6. diſp. 98. cap. 3. n. 7.* Subdens poſteriùs peccatum ſpectare ad ſpecies diuerſas ſecundùm diuerſas materias, & diuerſa motiua Superioris præceptum illud iniungentis. Sotus tamen *lib 7 de iuſtit .q.2. art.3. ad* 1. vult eſſe vnicum tantùm peccatum contra votum; quod puto verum, ſi Superior præcipiat ſolùm in virtute obedientiæ, vel abſolutè iniungat præceptum: tunc enim erit vnicum peccatum contra votum: ſecus ſi Superior præcipiat ratione voti in virtute obedientiæ, & ſub pœnâ excommunicationis: tunc enim tranſgreſſor duplicis culpæ reus erit. Vnde præcipiente Superiore vtente vtraque poteſtate, volentéque obligare etiam ſub pœnâ excommunicationis, pœnitens debet explicare in confeſſione præceptum cum materiâ præceptâ, Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 17. n. 23. & n. 25. & lib. 6. cap. 4. num. 71. vbi n* 72. obſeruat, quando in aliquâ Religione reſeruatur peccatum inobedientiæ, aut peccatum contra votum obedientiæ, non cenſeri reſeruatum in obedientiam, quæ non fuerit mortalis. Contra verò, ſi fuerit mortalis propter contemptum, vel ob aliam mali finis extrinſecam circunſtantiam, non eſt culpa reſeruata, cum non ſit inobedientia, nec directè contrarietur voto obedientiæ.

13. Subditus item tenetur obedire Prælatis ratione voti obedientiæ. D. Thomas 2. *diſt. 44. q. 2. art. 3. pen. argum. ſed contra*, & ibi Durand. *q. 4. n. 4.* Porrò perfectiſſima obedientia cernitur circa omnia licita, quamuis ſint ex iis, quæ Superior nequeat præcipere, Sotus *lib. 7. de iuſtit. q. 2. art. 4. ad fin.* dicens obedientiam debere eſſe in rebus, quæ in quotidiano monaſticæ vitæ exercitio occurrunt, & in his ſufficit intelligi voluntas Superioris. Non tenetur tamen Religioſus exequi voluntatem ſui Prælati ſibi notam; ſed oportet adeſſe præceptum illius, Sylueſt. *verbo obedientia, ſi ne, & verbo præceptum q* 2. Vaſques 1. 2. *q. 95. art. 3. diſp. 155. ad fin.* Toletus *in fine ſumm. tract. de ſeptem pecc. mort. cap. 15. num.* 10. Nec etiam tenetur Religioſus obedire, quamuis cognoſcat apertè actum intellectûs ſuperioris imperantis, quia homines ſolùm obligantur per vocem, ſeu præceptum humanâ voce expreſſum: ideo requiritur quòd actus intellectûs voce exprimatur.

14. Ad hæc, quando Superior præcipit rem aliquam ſubdito, & ipſe dubitat, an res præcepta ſit licita, non eſſe in hoc dubio integrum ſubdito obedire ex eo videtur dicendum; quia maior eſt obligatio voti, vel iuraméti, quàm præcepti Prælati; ſed in dubio an res promiſſa, vel iurata liceat, non eſt implenda, quandiu non conſtat illam eſſe licitam: ergo in noſtro caſu niſi depoſito dubio: cenſetur enim poſſeſſio pro ſubditi libertate, vt minimè teneatur obedire perſeuerante dubio. Item obedientia, quam debet Religioſus ratione voti obligat ad ea præcepta, quæ licita ſunt, & ſecundum regulam, & in iis poſſeſſio eſt pro Superiore; in dubiis autem poſſeſſio eſt pro ſubditi libertate, Vaſques 1. 2. *q. 19. art. 6. diſp. 66. cap. 9. à n. 52. vſque ad fi.* ſequitur Salas 1. 2. *q. 21. tract. 8. diſp. vnic. ſect. 17. n.* 152. vbi quamuis dicat in dubio parendum eſſe, addit hoc non procedere ratione poſſeſſionis imperandi, quâ fungitur Superior; ſed quia alio modo homines nequeunt bene gubernari, quia paſſim aſſurgunt dubia circa res præceptas, & *infrà num.* 159 vult non eſſe generaliter verum, vt id quod perſeuerante dubio illicitum erat facere, reddatur licitum accedente præcepto Superioris, ſed ſolùm hoc procedere vti verum, quando quis ambigeret, an quod præcipitur ſit licitum, ac certus eſſet, ſi fortè eſt illicitum, eſſe multò minùs peccatum, quàm ſit inobedientia: tunc enim accedente hoc præcepto licitè operaretur ad vitandum hoc maius peccatum, quod remoto præcepto illicitum ei eſſet: quoniam præceptum, ait, Superioris non poteſt facere communiter vt id, quod alioquin erat dubium, ſit licitum ſubdito; ſed id ſolùm, vt quod alioquin erat licitum, ſit obligatorium. Sic ille.

15. Dicendum tamen eſt, quando ſubditus dubitat an præceptum ſibi impoſitum ſit licitum, teneri ſubditum obtemperare, quia melior conditio Superioris eſt in dubio, cùm ſit in poſſeſſione præcipiendi, à quâ poteſtate non debet remoueri ſtante dubio, niſi vbi conſtiterit ipſum rem illicitam præcepiſſe. Nam pro illo ſtat poſſeſſio vera, & in dubio mandatum Superioris præſumitur iuſtum, nec cenſetur excedere fines ſuæ iuriſdictionis, Couarr. *reg. peccatum, 1. p. num. 5. ad fin.* Denique in eo dubio Superior eſt veluti interpres voluntatis diuinæ, ac proinde illius voluntati, ac præcepto parendum. Paludanus *in 4. diſt. 39. art. 1. q. 3. ad vlt.* & *ibi* Maior. *diſt. 15. q. 20. concl. 3. & diſt. 38. q. 15.* D. Antonin. 3. *part. tit. 16. cap. 1. §. 9. verſ. 3.* Alenſis *p. 2. q. 120. memb. 3. art* 2. Caietanus *in ſumma verbo bellum*, & 2. 2. *q. 169. art. 2. circa ſolut. ad 4. in dubio* 2. Nauarrus *cap. ſi quis autem, num. 114. de pœnit. diſt. 7. & in ſumma cap. 23. num* 37. Victoria *de iure belli, propoſit. 5. num.* 31. Molina *de iuſtit. tom. 1 diſp. 113. tota concluſ. 3.* Toletus *in fine, vbi de peccato mortali, cap. 15. num.* 16. Valentia 1. 2. *diſput. 2. quæſt. 14. punct. 4. quæſtiunc. 4. verſic. peculiariter autem, & 2. 2. diſput. 3. quæſt. 16. punct. 2. column. 5. verſic. ſexto certum eſt*, Azor *tom 1. lib. 2. cap. 19 quæſt. 9.* & Emanuel Sà *verb. bellum, num.* 2.

Idem dicendum eſt, teneri ſcilicet obtemperare, quando ſubditus dubitat, an excedat Superior limites regulæ, aut fines ſuæ poteſtatis, ac iuriſdictio

riſdictionis, quia tunc conſtat rem præceptam non eſſe malam, colligitur ex traditis à Doctoribus præcitatis, quibus accedit Manuel *tom. 1. ſumma in 2. edit. cap. 126. num. 5. & tom. 3. regular. quæſt. 19. art. 6.* & Sayr. *in claui lib. 1. cap. 13. num. 4.*

16. Integrum eſt tamen exiſtente dubio ſubditis conſulere viros peritos de iuſtitia rei præceptæ, ſi commodè poſſunt, Alex. de Neuo *cap. ſicut, el 3. num. 98. de iureiurand.* Roſel. *verbo bellum, num. 4.* Syluester *eodem verbo 1. quæſt. 9. concluſ. 3. & verbo obedientia quæſt. 2.* ſicut poſſeſſor rei, ſi dubitat an ſit res ſua, tenetur facere diligentiam ad veritatem comparandam. Eſt valde probabile: probabilius eſt non teneri adhibere hanc diligentiam ſubditum: ſed rem præceptam exequi, quando illi non conſtat præceptum eſſe malum, Nauarra *lib. 2. de reſtit. cap. 3. in noua editione*, Valentia 2. 2. *diſp. 7. quæſt. 3. punct. 2. col. 2. coroll. 2.* poſt Gabrielem *in 4. diſt. 15. quæſt. 4. art. 2. cap. 4. verſ. dicitur etiam, quod ſi dubitat*; ex ea ratione traditâ à D. Thom. *de veritate, q. 17. art. 5. ad 4.* dicente ſubditorum non eſſe inueſtigare, ſitne bonum, quod iubetur, ſed rem præceptam exequi, quando non conſtat præceptum eſſe malum.

Longè aliter, ſi ſubditus in re valde difficili, & nimis moleſtâ dubitet an ſit licita, aut ſupra Superioris poteſtatem: in hoc euentu bene poteſt ſubditus non exequi ſtatim rem præceptam, ſed poteſt ſuperſedere, donec conſtet de iuſtitiâ Superioris imperantis rem tam auſteram. & quaſi impatibilem, putà longam abſtinentiam, vel aliud opus duriſſimum, vt Sotus *in relectione de tegendo ſecreto, membr. 3. quæſt. 2.* Barthol. Medina 1. 2. *quæſt. 19. art. 6. dub. 4.* & poſt hos Rodrigues *in ſumma part. 2. cap. 9. in verbo obedientia, concluſ. 5.* & alij, quos ſequitur Sayr. *in claui lib. 1. cap. 13. num. 40. verſ. tertia propoſitio, poſt med.* negat tamen Rodrig. *tom. 3. regul. quæſt. 20. art. 4.* teneri ſubditum obedire in difficilibus.

17. Similiter quando ſubditus dubitat, an res præcepta ſit licita, & cognoſcit Superiorem dubitare etiam, an præcipiat rem licitam; in hoc euentu ſtante hoc dubio, non poteſt nec tenetur licitè obtemperare, quia nec Superior petit ſibi debitam obedientiam. ergo ſubditus non tenetur obedire, Petrus de Ledeſma 2. *tom. ſumm. tract. 3. cap. 13. concluſ. 21.* Fr. Manuel 1. *tom. ſumma 2. edit. cap. 126. concluſ. 4. num. 5.* argumento vtriuſque coniugis, quando dubitant de valore matrimonij; neuter poteſt alteri petenti debitum reddere, Sanchez *de matrimonio lib. 2. diſp. 41. n. 55. verſ. ſit prima concluſio.* Igitur cùm Superior, & ſubditus dubitent an res præcepta ſit licita, Superior non poteſt præcipere, nec ſubditus eo dubio perſiſtente, obedire, vt vltrà præcitatos vult Bannes 2. 2. *quæſt. 40. art. 1. dub. 6. concluſ. 3.* & Salas 1. 2. *quæſt. 21. tractat. 8. diſput. vnica, ſect. 26. num. 275.*

18. Subditus probabiliter opinando rem ſibi præceptam à Superiore eſſe illicitam, tenetur adhuc obedire, cùm ſit in poſſeſſione præcipiendi ea omnia, de quibus non conſtat euidenter eſſe mala, aut extra limites ſuæ poteſtatis. Ratio, quia, qui opinatur aliquid eſſe malum, non habet euidentem mali certitudinem, eò quòd de natura opinionis eſt, vt non ſit aſſenſus vndequaque certus, & euidens; ſed cùm formidine partis oppoſitæ: ergo quandiu opinans non eſt omnino certus, tenetur obedire, ita Syluester *verbo conſcientia, quæſt. vltim.* Corduba *lib. 1. quæſtionar. quæſt. 9. in principio*, Soares *tom. 5. in 3. partem diſput. 4. ſect. 6. num. 5.* Valentia 2. 2. *diſput. 7. quæſt. 3. punct. 2. col. 3. coroll. 3.* Sayr. *lib. 1. in claui cap. 12. num. 2.* quibus accedit Salas 1. 2. *quæſt. 21. tractat. 8. diſput. vnica, ſect. 8. num. 76.* non ſolùm, quia Superior eſt in poſſeſſione imperandi, ſed etiam, quia eſſet maxima confuſio in Religione, & communitate, ſi admittantur opiniones probabiles contra obedientiam, & contra Superiores præcipientes: daretur enim occaſio ſpoliandi Superiorem poſſeſſione imperandi.

Id etiam habebit locum quoties fuerit diuerſitas opinionum circa id, quod præcipietur à Superiore, an ex ſe liceat, vel non, in quo euentu, ſi Superior præcipit, quod licitum eſt iuxta probabilem opinionem, ſubditus obedire tenetur: ſin autem eſſet diuerſitas opinionum, an Superior poſſet præcipere id, & an ſubditus teneatur parere; in hoc biuio, licèt ſubditus adhærens opinioni contrariæ obtemperare poſſit, non tamen tenetur. Ratio diuerſitatis eſt, quoniam in priori euentu, cum Superior habeat ius præcipiendi, ſubditus tenetur obedire: in poſteriori autem caſu, cùm dubitetur de iure Superioris, quamuis ſubditus poſſit obedire, non tamen tenetur, eò quòd non datur obligatio obediendi in inferiore, niſi quando datur in ſuperiore ius præcipiendi, Sayr. *vbi ſupra num. 4.*

Ex dictis ſequitur ſubditum poſſe agere contra opinionem ſuam, & conſequenter teneri Prælato parere dummodo tamen habeat dictamen 20.
conſcientiæ, quod id facere poſſit, Cordubenſ. *lib. 3. quæſtion. quæſt. 9.* & Vaſques 1. 2. *diſput. 62. cap. 6.* Nam quod eſt abſolutè, & ſecundùm ſe malum ex circunſtantiâ aliqua poteſt habere rationem boni, ſicut in duobus malis occurrentibus quorum alterum oportet eligere, illud quod 21.
eſt minus malum ſecundùm ſe aliquando eligitur, & quoad hoc propter hanc circunſtantiam cenſetur non eſſe malum; non quia non ſit malum, ſed quia tunc deſinit eſſe malum: occurrentibus enim illis duobus, quorum vnum eſt obedire agendo contrà propriam opinionem; alterum verò non obedire adhærendo propriæ opinioni, fas erit ex hac cauſa parere Superiori contra illam, Azor *inſt. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 17. quæſt. 9. fol. 133.* Sayr. *ſupra lib. 1. cap. 12. num. 2.*

Quid dicendum, quando Superior præcipit 22.
per hæc verba, *præcipio, iubeo, impero, mando, hortamur, ordinamus, ſtatuimus, innouamus; volumus, ſancimus, decernimus*, an obliget per hæc verba ad mortale? Item quando vtitur in præcipiendo verbis, *inhibeo, veto, interdico*, ſeu verbis, *debeo, oportet, debet, non licet, non poteſt, neceſſe eſt?* Reſpondeo verbum *præcipio* importare præceptum. Eſt communis. Idem importat verbum, *iubeo*, gloſſ. *Clementina paſtoralis, verbo de more, de ſentent. & re iudic.* Bartolus *l. ſæpe, ad finem, ff. de offic. Præſid.* Syluester *verbo præceptum, quæſt. 2.* Caſtro *l. 1. de lege pæn. cap. 5. documento 4.* Gutierrez *canon. lib. 1. cap. 7. num. 21.* Vaſques 1. 2. *quæſt. 96. art 4. diſput. 158. cap. 3. num. 22.* Azor *tom. 1. lib. 5. cap. 6. quæſ. 5.* & Sayr. *in claui lib. 3. cap. 7. num. 27.* Quare minus bene loquitur Emanuel Sà *in ſumma, verbo lex, num. 6.* dum ait, verbum *præcipimus*, importare præceptum: verbum autem *iubemus* non vtique, ſed fallitur.

Idem dicendum eſt de verbo *impero*, inducit enim præceptum ſub mortali etiam, ſicut & *iubeo*: item *mando* eandem obligationem importat, ſicut & *præcipio*, & pro eodem vtrunque verbum vſurpatur, ita Anton. *in, Nam concupiſcentiam, in fine de conſtit.* & *ibi* Alex. de Neuo *num.* 24. Syluest. *verbo præceptum quæſt.* 2. Vaſques 1.2. *q.* 96. *art.* 4. *diſp.* 158. *cap.* 3. *num.* 21. & *cap.* 6. *num.* 56. vbi volunt nullum diſcrimen reperiri inter verbum *Mando*, & *Præcipio*, & per vtrumque poſſe obligari ad mortale, ſeu veniale ſecundùm materiam præceptam, Sanchez *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 35.

Difficultas eſt de verbis, *Hortamur*, *Ordinamus*, *Statuimus*, *Innouamus*, *Volumus*, *Sancimus*, & *Decernimus*, quæ verba nec ſunt præcepti, nec æquipollent præcepto; ſunt enim verba communia, Armilla *verbo lex, num.* 4. Gutierres *Canon. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 25. Azor *ſupra lib.* 5. *cap.* 6. *quæſt.* 5. Emanuel Sa *verbo lex, num.* 6. vbi volunt per hæc verba non induci obligationem peccati mortalis nimirum per verbum *monemus*, *hortamur*, inter quę etiam nominatur *ordinamus*. Idem de verbo *ſtatuimus*, Vaſques *ſupra*, Gutier. Azor, citati, Tabiena *verbo lex, quæſt.* 28. *num.* 29. & *ibi* Armil. *num.* 4. & *verbo præceptum, num.* 7. neque vt alij volunt, inducit nouum ius obligans ad culpam. Idem tradit Sayr. *in claui lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 28. de verbis *ordinamus*, *ſtatuimus*, *conſtituimus*, *volumus*, *ſtabilimus*, dicens legem illam, vbi hæc verba ponuntur non obligare ad mortale, niſi aliunde ex grauitate materiæ, aut ex detrimento boni communis, quod ſequeretur ex non obſeruatione, aliud tradendum ſit. Ita Nauarrus *in manu. cap.* 23. *num.* 49. & 50. Philiarc. *de officio Sacerdotis part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 2. *in dicto tertio*, Summa Corona *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 33. *concluſ.* 4. Quæ cenſetur vera non ſolùm in Eccleſiaſticis legibus, ſed etiam in ciuilibus; quoniam hæ etiam obligant ex intentione Legum latorum, quæ colligitur ex ſignis, aut ex verbis.

Bonacina tamen de legibus *diſput.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 4. *num.* 11. opinatur legem obligare ſub mortali, ſi verbis decretatiuis, & ſtabilitiuis proferatur, videlicet, *ſancimus*, *intendimus*, *volumus*, *innouamus*, *ſtatuimus*, *decernimus*, *ſtabilimus*, *ordinamus*. Ratio quia hæc verba continent præceptum, & non conſilium: præceptum autem in materia graui obligat ſub mortali. Nihilominus melius volunt alij, verbum *ordinamus*, *ſtatuimus*, *ſtabilimus*, *conſtituimus*, *innouamus*, *volumus*, eſſe verba communia, & non præcepti, nec æquipollentis præcepti: idem dicunt de verbo *intendimus*, & de verbo *ſancimus*. eſſe ſcilicet verba communia, & non præcepti: idem de verbo *decernimus*, de quo verius eſt eſſe verbum commune, vt bene Caſtro, Vaſques, Gabriel, & Gutier. quos referens ſequitur Sanchez *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 40. & 41. *vbi num.* 42. cum aliis addit verba communia oſtendere non eſſe animum legiſlatoris obligare ad culpam mortalem: vnde videntur ſentire obligare ad venialem; quia non continent grauem obligationem, ita Nauarrus, Summa Hiſpana *cap.* 23. *num.* 48. Latina *num.* 49. Sed melius Vaſques 1.2. *q.* 96. *art.* 4. *diſp.* 158. *cap.* 3. *n.* 40. ad nullam culpam obligare ait.

Quoad alia verba *prohibeo*, *inhibeo*, *veto*, *interdico*, *edico*, ſunt verba præceptiua. Verba autem *debeant*, *teneantur neceſſariò*, *neceſſe eſt*, *non licet*, *non poteſt*, ſunt æquipollentia præcepto, Sayr. *ſupra num.* 20. Verbum tamen *oportet*, idem putant aliquando obligare ad mortale, aliquando non. Quia aliquando ſignificat præcepti neceſſitatem *in cap.* 1. *de præſcriptionibus in* 6. vbi dicitur Epiſcopum, qui Eccleſias, & decimas, quas ab eo repetis, proponit ſe legitimè præſcripſiſſe, allegare oportet huiuſmodi præſcriptionis titulum, & probare, Emanuel Sa *verbo lex, num.* 6. Caſtro *lib.* 1. *de poteſtate legis pœnalis, cap.* 5. *document.* 4. Bonacina tamen *ſupra diſp.* 1. *de legibus quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 4. *num.* 9. ex aliis ibi relatis fert legem latam adhibito verbo *oportet*, obligare ad mortale poſitâ materiæ grauitate, quia indicat neceſſitatem legis: atque ita poſitâ grauitate materiæ inducit obligationem ſub mortali, Nauarr. *c.* 23. *num.* 53. Medina *de ieiunio cap.* 7. contra Suarium *de legibus lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 10. & *in tom.* 1. *de Religione lib.* 3. *de reuerentia locorum ſacrorum c.* 6. *num.* 7. exiſtimantem legem latam per verbum *oportet*, non inducere grauem obligationem niſi tàlis obligatio colligatur ex conſequentibus, & ex antecedentibus. Mihi tamen placet verbum *oportet*, regulariter in lege poſitum importare grauem obligationem poſitâ graui materiâ, niſi aliud conijcitur ex mente legiſlatoris: adhibetur enim verbum, *oportet*, ad oſtendendum neceſſitatem, quæ oritur ex legis obligatione, & ſequitur naturam præcepti. Bonacina *ſupra num.* 9. *verſ. nos verò exiſtimamus.*

Quid de legibus latis per verbum imperatiuum ſi fortè dicant, *Cauete*, *audite*, *facite*, *dicite*, *abſtinete*. Quæ in legibus ponuntur ad oſtendendum imperium, & præceptum? Syluester *verbo præceptum, quæſit.* 2. & Armilla *verbo lex, num.* 4. dicunt regulariter leges verbo imperatiuo pronunciatas obligare ſub mortali in materiâ graui, niſi aliud conſtet de mente legiſlatoris, Nauarrus tamen *cap.* 23. *num.* 48. & Caſtro *lib.* 1. *cap.* 5. *ſupr.* volunt verba per imperatiuum ſimpliciter dicta non obligare ſub mortali, niſi materia ex ſe obliget ſub mortali. Dicendum tamen eſt obligare ſub mortali poſitâ materiæ grauitate, quando in legibus dicitur, *caueant*, *audiant*, *faciant*, *non faciant*, *dicant*, *non dicant*, *facite*, & ſimilia; ita Panorm. *in cap. veſtra*, *notab.* 2. *de cohabit. cleric. & mulier*, vbi docet verba imperatiui modi æquipollere verbis præceptiuis, & Bonacina *de legib. d. punct.* 7. *num.* 10. *ad finem.*

Quid denique de verbis neceſſitatem importantibus, quæ æquipollent præcepto, vt *neceſſario*, *neceſſe eſt?* Reſpondet gloſſa *in cap. Domino, verbo deeſſe, diſt* 50. & *ibi* Archidiaconus *num.* 1. & Præpoſ. *col.* 2. importare obligationem ſub mortali. Idem dicendum eſt de verbo, *non licet*, & de verbo, *non poteſt*, Sanchez *lib.* 6. *de matrim. diſput.* 38. vbi multis probat verbum, *non poteſt*, præciſam neceſſitatem inducere, & *tom.* 2. *in præcepta lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 38. vbi de cæteris.

---

§. X.

Quas obligationes contrahant Regulares per profeſſionem factam in Religione.

EPITOME.

1 *Profeſſio vt ſit valida, quæ requirantur?*

2 *Profeſſionem fictam, qui fecit, debet illam ratificare, vel poteſt fugere ceſſante ſcandalo.*

3 *Profeſſio facta propter malum finem eſt irrita.*

4 Pro

4 *Profeſſio ſolemnis quomodo deſcribatur?*

5 *Profeſſio erit valida quamuis profitens exprimat ſe nolle ſeruare caſtitatem quantumcumque illam promittat.*

6 *Profeſſio facta verbis tantùm propter metum mortis eſt inualida.*

7 *Profeſſio facta per dolum, ſi cadat in virum prudentiſſimum vitiabitur, ſed non vitiari ipſo iure eſt probabilius.*

8 *Profeſſionem irritam faciens tenetur reclamare intra quinquennium, vt audiatur.*

9 *Profeſſus per blanditias, ſeu preces importunas, & qui non fuit expertus ſolitas aſperitates in nouitiatu, an teneatur facere profeſſionem? & num. 10.*

11 *Nouitius non admittitur ad profeſſionem, niſi per Abbatem, & conuentum.*

12 *Profeſſio facta propter metum reuerentialem, an ſit nulla, aut propter dolum à Monachis geſtum? & infra num. 26.*

13 *Matrimonium carnale, & ſpirituale pariſicantur, & quod irritat vnum, irritat alterum.*

14 *Profeſſio per preces importunas, ſi nihil aliud addatur valet, ſicut & quiuis alius contractus. & num. 29.*

15 *Profeſſio dolo facta non vitiatur quoad perſonam profitentis.*

16 *Profeſſio minoris inducti ad profitendum ſuaſionibus, ac blanditijs, an vitiat contractum.*

17 *Aſſerenti ſe fuiſſe deceptum in anno probationis non eſt credendum, & infra. num. 23.*

18 *Matrimonium carnale non fit irritum per metum reuerentialem, ſicut nec profeſſio.*

19 *Teſtamentum conditum à marito in fauorem vxoris ob blanditias, & illecebras illius valet, niſi aliud addatur.*

20 *Profeſſus per blanditias, & preces importunas eſt verè Religioſus; bona tamen illius ſunt reſtituenda hæredibus Religioſi.*

21 *Soluta propter importunitatem poſſunt repeti, ſicut, & relicta.*

22 *Filius renuncians paternæ hæreditati poterit facere compenſationem, & cur?*

24 *Annus probationis conceditur nouitio vt experiatur inſtitutum Religionis, non debet tamen experiri in ſingulari omnia.*

25 *Nouitius approbari debet ad profeſſionem à conuentu, vbi annum perfecit, & profeſſio debet recipi à Superiore immediato, ſeu mediato.*

27 *Error, vel dolus ſuper ſubſtantialia vitiant profeſſionem, & matrimonium, & num. 28.*

Secus ſi verſetur dolus, ſeu error circa qualitates extrinſecas, ibidem.

30 *Monialis ante ætatem profeſſa, & poſtea ratificauit abſque examine præſcripto, quæritur an validè ſit profeſſa, & an Religio ſuccedat in eius bonis? & num. 31. 32. 33. & 34.*

35 *Bona monialis prædicta morientis veniunt ad monaſterium bonorum capax in communi.*

36 *Religionem ingrediens capacem bonorum, & illi expreſsè ſe offert, & ſua, ſi nouitius moriatur Religio bona illius acquirit: ſecus ſi ingrediatur animo tantum experiendi Religionem.*

1. PROFESSIO, vt ſit valida, & obliget religioſum requiritur, quòd emittatur coram habente poteſtatem acceptandi illam nomine ipſius Religionis. Nec ſufficit ſola profitentis traditio, ſed oportet, quod acceptetur ab habente poteſtatem. Ratio, quia profeſſio eſt contractus oneroſus, vltrò citróque obligatorius, per quem profeſſus obligat ſe Deo, ac Religioni, & Religio ipſa obligatur religioſo ad illum alendum, & tractandum ſecundùm ſuum inſtitutum tanquam filium, cùm contractus ſit reciprocus: ideo dimittere profeſſum abſque iuſtâ causâ eſt peccatum contra iuſtitiam. Sanchez *lib. 6. cap. 9. num. 7.*

Vt rurſus ſit valida profeſſio, requiritur conſenſus maioris partis Conuentus, vt eſt communis praxis omnium Religionum, Nauarrus *lib. 1. conſiliorum in 2. editione, tit. de conſtit. conſil. 9. à num. 19.* & Manuel *tom. 3. Regularium quæſt. 17. art. 7.* aliàs profeſſio eſt omnino nulla, Felinus *cap. ex parte, num. 1. de conſtitut.* Abbas *cap. ad Apoſtolicam, num. 2. de regul.* Nauarr. *comment. 3. num. 5.* Azor *lib. 12. inſtitut. moral. 1. part. cap. 4. quæſt. 3.*

Quid de profeſſo fictè, an teneatur verè profiteri? Reſpondetur non teneri ex vi voti, teneri tamen aliquando ratione ſcandali, Sanchez *tom. 1. in præcepta decalogi lib. 4. cap. 1. num. 28.* Conſtat enim profeſſionem fuiſſe irritam ex defectu intentionis, quòd ſi profeſſionem non ratificet, ceſſante ſcandalo omiſsâ reclamatione, nec deductis cauſis coram Epiſcopo, & ſuo Superiore, poteſt fugere, nec tenetur redire ad Monaſterium, Sanchez *in ſimili lib. 2. de matrimonio, diſp. 39. num. 11. & lib. 4. diſp. 15. num. 5.* & in ſpecie *lib. 7. diſp. 37. num. 11. poſt alios.* 2.

Poteſt etiam profeſſio ſolemnis ob malum finem emiſſa, eſſe irrita, ſi malus ille finis ſit finis caſtitatis, obedientiæ, paupertatis, per eam promiſſorum; nam res illæ eo malo fine affectæ non poſſunt à Deo acceptari, neque à poteſtatem habente nomine Dei. Fr. Manuel *tom. 2. ſumm. c. 94. num. 10. & duobus ſequentibus,* & Azor *inſtitut. moral. 1. part. lib. 11. cap. 15. quæſt. 3.* dicentes, profeſſionem eſſe validam, quando res promiſſa non tendit ad eum malum finem, Nauarrus *commentar. 2. de regularib. num. vltim. verſic. addo 13.* & Tabiena *verbo votum, 2. fine.* Nam profeſſio ex Ioann. Andrea *in cap. 1. de regularibus lib. 6.* eſt promiſſio ſolemnis certæ Religionis, cui adhærent tria illa ſubſtantialia paupertatis, continentiæ, & obedientiæ vota *per cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monach.* vt ſic laboretur pro perueniendo ad vitam æternam: igitur profeſſio ordinata ad malum finem conſequendum à Deo, vel ad gratias agendas pro malo obtento, erit irrita, Sanchez *lib. 4. in præcepta Decalogi cap. 6. num. 12. & ſeqq.* 3. 4.

Porrò valida erit profeſſio etiamſi profitens exprimat ſe nolle ſeruare caſtitatem quantumcunque illam promittat; quia ſola non ſeruanda tria vota intentio quantumcunque verbis exprimatur, non reddit irritam profeſſionem, eo quod obligatio voti non poſtulat intentionem ſeruandi illud; ſed quantumcunque ea deſit exiſtente voluntate promittendi obligabit, & ſe obligabit, Sanchez *lib. 1. de matrimonio diſput. 9. à num. 1. vſque ad 7.* vbi probat, quando vouens habet animum promittendi, & ſe obligandi, non tamen exequendi rem promiſſam, obligare votum. Sequitur Azor *ſupra lib. 11. inſtitut. moral. cap. 4. quæſt. 12. & cap. 13. quæſt. 9.* idem Sanches *lib. 4. cap. 1.* 5.

Digitized by Google

*cap.1.num.23. & lib.5.cap.4.num.*101. vbi concludit expreſſa non nocere, neque obſtare valori voti, quando non ſunt contra eius ſubſtantiam.

6. Cæterùm profeſſio non animo, ſed tantùm verbis emiſſa propter metum mortis ab alio incuſſum, inualida eſt, Reginaldus *in praxi fori pœnit.lib.18.n.373. in fine*, ſicut votum metu mortis factum eſt irritum ipſo iure. Nauarr. *comment.4. de Regularibus, num.*71. Fr. Manuel *in ſumma tom.2.cap.93.num.1. & tom.3.Regular.quæſt.17. art.15.* Valent. 2.2.*diſp.6.quæſt.6.punct.4.col.vlt.* Emanuel Sà *in ſumm. verb.metus,num.*8 *& verb. votum, n.*8. Azor *d.lib.11.cap.15.quæſ.7.& lib.17.cap.5.num.9.* Soares *de voto lib.1.cap.7.num.9.*

7. Quin imò profeſſio facta per dolum ſi in hominem prudentem meritò caderet vitiabitur profeſſio, Innocent. *in cap.cum dilectus.de ijs,quæ vi, & ibi* Anchar. *num.* 6. Syluest. *verbo Religio 2.quæſt.11.* Sicut non quicunque metus profeſſionem caſſat, ſed cadens in virum conſtantem: ita non quicunque dolus, ſed is, qui in virum prudentiſſimum caderet. Nauarrus *in cap. non dicatis 12. quæſt. 1. num. 63. in 1.edit. & comment.2.de Regularib. num.31. in 2.edit.* & Sfort. Oddus *in tract. de restitut. in integ. part.2.q.61. art.5. num.31.* argumento reſignationis dolo factæ, qui cadat in conſtantem virum, & prudentem, quæ eſt nulla, Maſcard. *de probat. concluſ.1051.num.53.* Azor. *inſtit.moral.part.2.lib.7. cap.26.quæſt.3.* & Flamin. *de reſignat.lib.13.q.3. per totam*, & in ſpecie *num.13.* ſic in profeſſione.

Mihi tamen magis placet aſſerere profeſſionem illam non eſſe irritam ipſo iure, quamuis ex dolo, & errore cauſæ finalis emittatur: aliàs non emittenda, ita deducitur ex *cap.final.20.q.3.* vbi decernitur profeſſionem emiſſam per dolum Monachorum ſuſtineri: attamen in odium monachorum, & in pœnam doli excludendos eſſe Regulares à bonis illius profeſſi, & ideo dolo inductus ad profitendum minor, non reſtituitur, gloſſa *in cap. final. in fine quæſt.3* & *ibi* Archid. *in fine*, gloſſa *cap. ex parte el 2. verbo falſa de conuerſ. coniu.* Abbas *cap. cum dilecti num. 1. de emptione, & venditione.* Nauarrus *lib.3. in 1.edit. tit. de conuerſ. coniug. conſ. 3.num.4.* Fr.Manuel *tom.1. ſum.q.3.2.edit.cap.239 num.2.* Flamin. *de reſignat. lib. 13. num 12.* dicentes profeſſionem non irritari ſiue ex dolo, ſiue ex errore cauſæ finalis fiat. Sequitur Sanchez ex alio fundamento *lib. 10. vbi de diuortio diſp 9.num.20.*& *num.21.* addit ſolùm errorem, vel dolum circa ſubſtantialia irritare profeſſionem, ſicut & matrimonium: tunc enim talis error, vel dolus tollit liberam voluntatem, cùm nihil magis conſenſui, quàm error aduerſetur, *l Super errorem.ff.de iuriſdictione omnium iudicum.*

8. Ponamus ergo profeſſionem fuiſſe irritam ex aliquo capite, talis profeſſus nulliter, tenetur reclamare intra quinquennium, vt audiatur, ex Concil. Trident. *Seſſ. 25. de Regularibus cap.19.* ibi: *Quicunque regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile: velitque habitum dimittere quacunque de cauſa: aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentiâ Superiorum, non audiatur, niſi intra quinquennium tantùm à die profeſſionis: & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit deduxerit coram Superiori ſuo, & ordinario. Quod ſi antea habitum ſponte dimiſerit nullatenus ad alegandum quamcunque cauſam admittatur, ſed ad Monaſterium redire cogatur, & tanquam apoſtata puniatur: interim vero nullo priuilegio ſuæ Religionis iuuetur.* Hæc ibi.

9. Et ſic in facti contingentia adoleſcens paucis abhinc annis ſuæ profeſſioni oppoſuit ſe blanditiis illectum fuiſſe ad profeſſionem faciendam; nec ſolitas aſperitates fuiſſe expertum, neque probatum in anno probationis; quin imò cùm vellet ad ſæculum redire humaniſſimè fuiſſe tractatum, & ſuaſionibus, ac precibus fuiſſe inductum ad profitendum, cùm diues eſſet. Eius autem profeſſionem fuiſſe inualidam ex eo videtur conſtare, quia vt ipſe dicebat, non ſpontè, ſed deceptus profeſſus eſt. Nam, qui illectus habitum ſuſcepit, non videtur vouiſſe, gloſſ. *in cap. ad noſtram de Regularibus in principio*, & probatur ex *cap.1.eodem titulo*, ibi: *nullus tondeatur, niſi in legitima ætate, & ſpontaneâ voluntate*, vbi gloſſ. *verbo nullus*, ait: *Nullus tondeatur ad profeſſionem, niſi in ſpontaneâ voluntate, quia ſi coactus fecit, non valet profeſſio, cap.præſens clericus 20.quæſt.3.* Idem habetur *in cap.cum virum, & cap ad Apoſtolicam de regular.*

10. Secundò. Annus probationis à iure conceditur ad difficultates, & aſperitates Religionis ſubeundas, ex Conc. Trident. *Seſſ. 25. cap.15 de regular.* ibi: *neque, qui minori tempore, quam per annum in probatione ſteterit ad profeſſionem admittatur.* Vbi nota verbum *in probatione*: igitur debet Nouitius experimentis cæteris communibus tentari, & probari: quod adeo verum eſt, vt ſi aliquis religioſus profeſſus ex vnâ ad aliam Religionem tranſmeet, debeat de nouo per annum nouitiorum aſperitates in illa Religione perpeti, Nauarrus *de regular.lib 3.conſ 53.num.5. conſ. 61. num. 4.conſ. 62. num.etiam 5. conſ. 77. num 4. in 1.edit.* Fr.Manuel *tom.2.ſumma cap 6. concl. 10. num. 10.* Emanuel Sà *in Summa verbo Religio num. 35.* Sanches *de matrimonio lib. 1. diſp. 31. num.47. verſ. ſed cenſeo.* Ratio, quia quamuis fuerit iam expertus rigores Religionis à qua tranſiuit, bene poteſt contingere, vt propter aliquam rationem ſit ineptus ad religionem ad quam tranſit: ideo debet illius auſteritates probare: ſicut & Religio mores illius debet experiri. Quare cùm adoleſcens in anno probationis non perpeſſus fuerit aſperitates inſtituti, perinde ſe habuit, ac ſi nouitius non fuiſſet, & ex conſequenti inualidè profeſſus eſt.

11. Tertiò probare nouitium, & admittere illum ad profeſſionem pertinet ad Conuentum, & ad Abbatem illius, vbi receptus eſt, Nauarrus *lib.3. de Regularibus conſ. 37. in 2. edit. fol. 770. & ſequent* ſed conſulens fuit admiſſus in vno conuentu, & ad alium poſtea translatus, & ab iſtis huius ſecundi conuentus approbatus, & admiſſus ad profeſſionem, quam fecit in manibus Generalis: igitur inualidè profeſſus eſt. Nam receptio ad profeſſionem pertinet ad ſuperiorem immediatum; non verò ad mediatum, argumento *cap. ad Apoſtolicam de regul.* & Nauarrus *ſupra nu 4.*

12. Quartò, profeſſio facta propter metum reuerentialem eſt nulla ex *cap. præſens. 20. quæſt. 3.* vbi dicitur irrita profeſſio, quam quis fecit à patre coactus, gloſſa *ibi, verbo patrem.* Idem tradit Crottus *l. ſtipulatio hoc modo concepta nu 66. ff. de verbor. obligat.* Roman. *in l. ſi ob turpem, n. 12. ff. ſi ob turpem cauſam.* Ioan. de Imol. *in l. ſi cum dotem, §. eo autem tempore num.15 ff. ſolut. matrim.*

matrim. Burſat. *conſ.72.num.21.vol.1.* Menchac. *lib. 1. controuerſ. Illuſtr. cap. 35. num.17. & 19.* Quæ ſententia eſt communis, Couarr. *in 4. decret. 2. part.cap.3.§.6.num.1.& 8.* Padill.*in l.interpoſitas.num. 17. C. de tranſactio. Capua lib. 2. deciſ. cap. 55. ex num. 17.* & colligitur etiam ex *cap.puella 20.quæſt.1.* vbi dicitur puellas, quæ nō coactæ parentum imperio habitum ſuſceperunt, ſi poſtea nuptias elegerint, prævaricari: ergo, ſi coactæ imperio parentum fiant moniales, non prævaricantur, eſto deſerant habitum, & Religionem, & hoc non ob aliam rationem, niſi quia non ſponte, ſed quia inuoluntariæ habitum ſuſceperunt ob metum reuerentialem; ac proinde inualidè profeſſæ fuerint, Nauarr. *in ſumma cap. 22.num.51.verſ.octauum,& in cap.non dicatis 12. quæſt.1.in 1.edit. num.63.* Fr. Manuel. *tom.2.ſum. cap. 8. num. 10. &* alij.

Quinto, probatur profeſſionem eſſe inualidam, eò quòd dictus adoleſcens fuit dolo inductus ad profitendum: nam ad id vſque tempus ante profeſſionem benignè, & humaniter tractabatur, & ideo profeſſus eſt credens ſe ſemper eadem humanitate, & benignitate tractandum. Quod longè aliter poſt profeſſionem res ſe habuit, cùm coactus ſit ad ſubeundum omnes aſperitates, & rigores ſecundùm regulam: quòd ſi ante profeſſionem deprehendiſſet, nullo modo profeſſionem feciſſet. Quare dolus cauſam dedit profeſſioni, & propter id profeſſio fuit omnino nulla, vt patet ex regulâ vulgari, quæ tradit, omnes contractus ex dolo eſſe irritos, ſi ſint bonæ fidei, *l.& eleganter. 7. in principio ff. de dolo.* Item, quia adoleſcens errore ductus conſenſit: cùm ergo error cauſet inuoluntarium, profeſſio eſt nulla; ſicut etiam ſunt ſponſalia nulla ex dolo commiſſo per alterum ſponſum, cùm ſit contractus bonæ fidei initus ex dolo, & ita irritus, Couar.*reg poſſeſ.2.p.§.6.in fine,* Molina *diſp.352. cōcl.1.tract.2.* Valaſc. *de iure emphyt.1.p.q.5.n.9.*

13. Sexto, matrimonium carnale, & ſpirituale parificantur teſte Sigiſmundo *inter conſilia feudalia conſ. 48. num. 5.* Propterea id quod irritat matrimonium carnale, annullabit matrimonium etiam ſpirituale: ſed matrimonium carnale per preces importunas contractum erit nullum, vt aiunt Angel. de Vualdis *inter conſilia matrimonialia.* Zileti *conſ.47. num.4.* & Martinus de Garatis *inter eadem conſilia,conſ.15.num.17.* Et probatur ex illo Bernardi de Conſideratione ad Eugenium dicentis, licentiam per importunitatem obtentam, non eſſe licentiam; ſed violentiam. Item importuna; & ſæpe repetita petitio grauius torquere ſolet quemcunque virum, quàm minacia verba: imo violentia, & importuna ſuaſio idem ſonant per *l. eum.C. de apoſtatis,* & Salicet.*ibi. num.vnico,* vbi ait facta per importunitatem dici fieri violenter. Atque ita dicendum eſt profeſſionem factam per preces importunas, eſſe nullam, cùm ita facta æquiparetur profeſſioni factæ per metum iuſtum, ſeu violentiam iuſtam: quam eſſe irritam docet gloſſa *cap. ſunt qui opes, verbo non iudicio 17. q. 4. &* Peralta *l. ſi quis in principio num. 93. ff. de legatis 3.* dicentes votum emiſſum per importunitatem, & impulſum aliorum eſſe irritum, ſicut donatio facta vxori à viro propter preces importunas eſt nulla, adeo, vt nec morte confirmetur ex traditis à Segura *in d.l.1.§.ſi vir.num.128.ff.de acquirenda poſſeſſione,* quem ſequitur Auiles *cap. 21. Pretorum.* Gloſſ. *Ruego, num. 5.* ergo profeſſio fuit nulla facta propter preces importunas.

His tamen non obſtantibus profeſſio fuit valida, & adoleſcens per illam factus eſt vere monachus, quia huiuſmodi preces etiam nimiùm frequentes, & aſſiduæ, non æquipollent metui graui, ſed leui: ideo non irritant profeſſionem, nec alium contractum, niſi aliud addatur, Abbas in *cap. cum inter R. num. 8. de electione,* Gabriel *tom.2.communium lib.11.verbo metus verſ. preces inſtantiſſima col.1.* Roland.*conſ. 83.num.27.vol.2. Felinus in cap.cauſam matrimonij col. 3.de offi.delegat.* Alexander.*conſ.16.col.2.verſ. nec obſtat,vol. 3.* Capicius *deciſ. 159. num.33. &* Pariſius *conſ. 66.col.1.& conſ.135.col.1.vol.4.* Enriques *lib.11.de matrimonio cap.9.n.5.* Ludouic.Lopez *2.p.inſtructorij matrim.c.40. fol.1072..§.adde tamen.* 14.

Item profeſſio dolo facta non vitiatur quoad perſonam profitentis, textus *in cap conſtitui 20. q. 3.* Abbas *in cap. dilectus de his quæ vi metuſue cauſa ſiunt, num. 12.* Caldas *in l.ſi Curatorem, C. de in integrum, verbo hunc contractum n.34.in fine.* Nauarrus de *Regularibus conſ.46.& in d.cap.non dicatis num.31.* Vega. *verbo Nouicios, caſu 7.* ſicut etiam matrimonium dolo factum non vitiatur quantumcunque dolus tantus ſit, vt cadat in virum prudentiſſimum, Sanchez de *matrimonio lib. 10 diſp. 9 num. 20.* neque ex falsâ cauſâ profeſſio eſt nulla, ſicut nec matrimonium; niſi error, ſeu dolus ſit circa ſubſtantialia, quia in hoc euentu, cùm auferat conſenſum in foro conſcientiæ profeſſio non tenet: quoniam error conſenſui ex diametro repugnat *l. ſuper errorem ff. de iuriſdic. omn. iud.* 15.

Dixi in foro conſcientiæ, quia in foro externo dolus cadens in virum prudentiſſimum facit præſumptionem: at cùm error, ſeu dolus non ſit in noſtro caſu circa ſubſtantialia, quamuis ſit iuſtus, & in virum prudentiſſimum cadat, non vitiat nec profeſſionem, nec matrimonium, Sanchez *ibi num. 20. per totum.* Faciunt tradita per Nauarrum *in Summa Latina, & Hiſpana cap. 12. num. 26.& Aragon. 2. 2.quæſt. 88. art.1 fol. 966.* dum volunt ad voti valorem ſufficere volūtatem, & deliberationem virtualem, qua in ſe ipſo volitum eſt. Vega in *Sylua lib. 4.* poſt Nauarrum, quem ibi citat *in d.cap.non dicatis n.63.*

Similiter valet profeſſio minoris perducti ad ingreſſum Religionis, ſeu profeſſionem ſuaſionibus illecebris, ac blanditijs à Monachis factis, quia dolus in ſpiritualibus non vitiat contractum *cap.ex parte de conuerſ. coniug. cap. veniens & cap. dudum eodem titulo, cap. dilectus de his, quæ vi,* & tradit Cynus in *Auth. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ. verſ. vlterius quæro.* Ratio, quia non dicitur deceptus, qui ſe in meliorem vitæ ſtatum recipit, nec cenſetur dolus, quando committitur abſque fallaciâ, & machinatione, *l. 1. §. 1. ff. de dolo:* idcirco talis profeſſio ita emiſſa ſuſtinebitur, Cynus *in dict. Auth. ingreſſi, & ibi* Roſel. de Aretio, *num. 17.* Decius *num. 9. & in cap. in præſentia, de probat. num. 19.* 16.

Nec refert aſſeruiſſe conſulentem ſe verè fuiſſe deceptum in anno probationis, eò quòd non fuerit coactus experiri aſperitates Religionis, quia non propterea poteſt dici deceptus, quoniam non eſt opus, vt nouitius experiatur omnes auſteritates monaſticas in ſingulari; ſed ſatis eſt eas experiri in genere viuendo ſub obedientia Prælati, & deferre habitum, ita Rodrig. *tom 3.*

Regularium q.15. art.10. verſ. tum quia, Beja *in reſponſ.4. p. caſu vltimo, verſ. tum quia ad perficiendum*, & Nauarr. à nullo relatus *de Regularibus conſ.* 32. *num.* 5.

18. Accedit matrimonium carnale non reddi irritum per metum reuerentialem: ergo nec profeſſio facta propter eundem metum, & propter amicitiam Superioris erit irrita, Matienſ. *dialogo relatorum* 3. *p. cap.*20. *num.*4 Couarr. *in epitome* 2. *p. cap.*3. §. 6. *num.*7. *&* 8. Padill. *in l. interpoſitas num.* 12. *C. de tranſactio.* Salzed. *ſuper regulam* 532. *Bernardi Dias ampliat.*1. Sotus *de iuſtitia l.* 7. *q.*2. *art.*1. *ad* 2. *fine*, Enriques *l.*11. *de matrim. cap.*9. *num.*5. Cucch. *lib.*5. *inſtitut. maior. tit.* 12. *num.* 138. Sanchez *lib.* 4. *de matrimonio diſp.*6. *num* 18. vbi hanc partem tanquam veriorem probat, quam etiam tenet Sigiſmundus *ſupra d. conſ.* 48. *num.* 5. dicens matrimonium ſpirituale, & carnale parificari, vt idem metus vtrumque vitiet, aut non vitiet.

19. Vltimo confirmatur hæc doctrina exemplo teſtamenti conditi à marito in fauorem vxoris ob blanditias, & illecebras illius; hæc autem nullo modo vitiari teſtatur Menoch. *de arburatiys caſu* 395. *num* 4 Gregor. Lopes *l.*27. *tit.* 2. *partita ſexta, verbo rogandole, & lib.* 2. *verbo porfalago tit.* 8. *partit. ſexta*, & Auiles *C.*21. *Pretor.* Ratio communiſſima, quia preces importunæ, blanditiæ, & metus reuerentialis, ſi nihil ampliùs addatur, non faciunt inuoluntarium mixtum, neque impediunt conſenſum, Sotus *de iuſtit. lib.* 4. *q.*7. *art.*1 *in ſolut ad* 2. Nauarrus *in ſumm. c.* 17. *n.*16. Molina *de iuſtit. tom.*1. *tract.*2. *diſp* 94. §. *ſi fornicariè*, Gutierr. *Canon. lib* 1. *cap.* 37. *num.* 19. & Enriques *lib.* 11. *de matrimonio, cap.*9. *num.*5. Ex quibus dicendum eſt non vitiari profeſſionem factam per blanditias & illecebras Monachorum.

20. Dixi eſſe validam profeſſionem quo ad perſonam profitentis; quamuis fuerit ad illam Monachorum ſuaſionibus, ſeu precibus, & illecebris, ſeu conſilio inductus: non tamen eſſe validam quoad bonorum tráſlationem profeſſi: Nam bona omnia, quæ profeſſus ſecum deduxit, non Monaſterio ſed hęredibus religioſi ſunt reſtituenda, textus *in cap. final.* 20. *q.* 3. *ib. Hi verò, qui illecti comam depoſuerunt, in eo quod ceperant perſeuerare cogantur; res verò eorum hæredibus reddantur*, hęc ibi. Quam ſententiam probat Baldus, *in Auth. ſi qua mulier. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Decius *in Auth. Ingreſſi eodem codice, & in cap. in præſentia de probat. num.* 7. Panor *in cap. cum dilectus, quod metus cauſa poſt* gloſſ. *ibi*, Caldas *in l. ſi curatorem in textum, hunc contractum ſeruari non oportet, num.* 34. Sanch. *lib.* 10. *de matrimonio. diſp* 9. *num.* 20. quod probatur exemplo minoris inducti dolo ad condendum teſtamentum, vel mortis causâ donationem, vel nominationem ad emphyteuſim faciendam; cuius hæredes in hoc caſu poſſunt actione de dolo, & ex crimine ſtellionatus minoris geſta reuocare, & reſcindere ab eo alienata. ita Baldus *in l. ſi frater C. qui teſt. mentum facere poſſunt*, & eſt caſus *in l. Lucius §. Sempronia ff. de legatis* 2. Guillelm. *in cap. Rainutius de teſtamentis, verbo adiecta in pari, num.* 81. *& verbo conatdu num.* 2. *ad finem* Ang. *in l.* 4 *ff. de inoffic. teſtam.* Vnde infertur non valere teſtamentum factum à minore in fauorem ſui tutoris, ſeu curatoris, cùm non ſit liberè factum per *l.* 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Rebuff. *tom.*2. *ad leges Gall. titulo de donat.* Caldas citatus *num.* 27. Nauarr. *in d. cap. non dicatis* 12. *q.* 1. *num.* 63. & Vega *d. lib.* 4. *caſu* 1.

Faciunt pro hac veritate, quæ ait Iaſon. *in l.* 1. *num.*1. *ff. de conditionibus indebiti*, ſoluta ſcilicet propter nimiam importunitatem poſſe repeti, perinde ac ſi eſſent per errorem ſoluta. Item teſtamentum variatum ab eo, qui eſt morti vicinus, importunitatibus circunſtantium non eſſe validum vt per Luc. de Penna *in l. prædia C. de locat. prædio. lib.*11. Spin. *in ſuo ſpeculo gloſſ. rubrica* 2. *p. num.*8. Cepola *Cautela* 36. *incipit Commentis blandis, num. vnico.* Ratio teſte Peralta *l. ſi quis in principio ff. de legatis.* 3. *num.* 93. *&* 94. quoniam importunæ preces etiam parium, vel minorum important rationem iuſti metus, Tyberius Dacianus *conſ.* 65. *num.* 3. *vol.* 2. dum ait legatum relictum vxori à viro propter nimiam illius importunitatem, reuocari poſſe. Par enim eſt aliquid fieri violenter, & metu, ac ſi fiat precibus importunis. Menochius *lib.* 2. *de arbitrar. caſu* 395. *num.* 41. *& de præſumpt. lib.*4. *præſump.* 11. Gutier. *lib.* 1. *canon. cap.* 37. *num.* 20. Quin etiam renuntiatio paternæ hæreditatis metu reuerentiali patris facta etiam abſque minis quamuis in foro externo ſuſtineri poſſit, quia non eſt metus cadens in virum conſtantem; nihilominus in foro conſcientiæ, cùm inuoluntariè facta ſit metu reuerentiali, eſt omnino irrita, & obnoxia reſtitutioni ſic à patre acquiſita: metus enim is leuis, eſt ſufficiens in foro animæ ad reſciſſionem illius, Ludouic. Lopes. 1. *p. inſtruct. cap.*173. §. *reſpondetur in promptu, & lib.*2. *de contractibus cap. vlt. ad finem.* Nauarr. *in ſumma Hiſpana, & Latina cap.*17 *num.*152. & alij apud Vegam *lib.* 5. *Summa caſu* 354.

Vnde ſi filio renunciantí paternæ hæreditati modo ſupradicto bona non reſtituantur, poterit facere compenſationem, Sanchez *lib.*4 *de conſenſu coacto diſp* 9. *num* 13. Denique omnia, quæ fiunt ab vxore, vel à filiis, vel à ſubditis ob metum tamen reuerentialem etiam remotis minis, non obligant in conſcientiâ, & ſunt reſtituenda hoc modo quæſita, quemadmodum obtenta per preces importunas, perinde ac ſi eſſent acquiſita per metum leuem reuerentialem, Sanchez *eodem diſp.* 9. *à num.*14 *vſque ad num* 18. *& diſp.*10. *num.*7. *cum ſequent.* Similiter tenetur reſtituere in foro conſcientiæ impediens legatum precibus importunis; ſicut tenetur qui legatum per vim etiam impediuit, Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap* 31. *num.*20 Sanchez vbi *proximè eodem lib* 4. *diſputat.* 10. *num.*7. *& ſequentib.* ſubdens Monachum non eſſe tutum in conſcientiâ, ſi per preces importunas extorſit facultatem à Superiore retinendi aliquid, ſi Superior annuit inuoluntarius, ne ſcilicet nimiâ importunitate fatigaretur, aliter omnino repugnaturus: quia illa facultas non eſt licentia, ſed violentia, & permiſſio coacta non verò facultas ſpontanea, Nauarra *lib.* 3. *reſtitut. cap.* 1. *in noua edit. p.* 3. *dub.* 1. *num.* 161. & Cordub *in ſumma quæſt.* 54. *fol.* 179.

Ad primum argumentum dicendum eſt non eſſe credendum Religioſo dicenti ſe inuitum, & inuoluntarium feciſſe profeſſionem, quia non eſt ratio, quæ cogat ad credendum, Nauarrus *in ſum. cap.* 12. *num.* 27. Sotus *de iuſtitia q.*6. 1 *art.* 2. *col.*7. *verſ. ergo in ...*, nec illi credendum eſt, quamuis id iuret, Caietanus 2. 2. *quæſt.*88. *art.* 1. *paulo ante finem*, Angles *in floribus* 2. *part. vbi de voto*

The right-margin numbers 21 (beside "Faciunt pro hac veritate"), 22 (beside "Vnde ſi filio"), 23 (beside "Ad primum argumentum").

d by Google

voto. quaſt. vnica art. 1. difficult. 4. & Nauarr. citatus: proinde ſponte, & non ficte vouiſſe cenſendus eſt, ac cogendus ſtare profeſſioni.

24 Ad 2. dicas annum probationis concedi, vt nouitius experiatur aſperitates Religionis, & vt Religio mores illius probare poſſit, iuxta Concil. Trident. *Seſſ. 25. cap. 15. de regular.* Negandum tamen eſt nouitium non fuiſſe expertum rigorem ſuæ Religionis: ſtetit namque per annum integrum ſub obedientiâ Prælati in Monaſterio intra ſepta illius, ac detulit habitum nouitiorum per totum annum: & nullo iure cauetur, vt nouitij experiantur omnes aſperitates Religionis in ſpecie ſeu in indiuiduo, ſed ſatis eſt, vt probent experimenta in genere, & videant alios illa probare, degántque ſub obedientia Prælati poſt ſuſceptum habitum per annum, Nauarrus conſultus *lib. 3. conſiliorum tit. de regularib. in 2. edit. conſ. 32. ex num. 2. ad 5.*

25. Ad 3. Reſponde approbationem ad profitendum faciendam eſſe à Conuentu, ſeu à maiore parte illius, vbi nouitius annum perfecit, & ita factum eſt in hoc caſu. Recipere autem profeſſionem ne dum pertinet ad Superiorem immediatum Monaſterij, ſed etiam ad Generalem: Item valor profeſſionis requirit duas perſonas, Nouitium ſcilicet obligantem ſe per profeſſionẽ Religioni; & Superiorem immediatum, ſiue mediatum, qui obliget Religionem profitenti. Nauarrus *commentario 4. de Regularibus ſuper cap. ſtatuimus num. 74.* Quin imo attento iure communi etiam dicendum eſt bene poſſe Generalem, ſeu Prouincialem admittere ad profitendum, & recipere profeſſiones etiam præſente Superiore immediato; quia ſi poteſt præcipere, vt Conuentus, & Abbas illum admittant ad profeſſionem, etiam poterit illum recipere profitentem, iam probatum per annum, quidquid videatur contradicere Nauarrus *d. conſ. 37. de Regularib.* nec *caput ad Apoſtolicam de regul.* contrarium dicit, cùm tradat receptionem Monachorum pertinere ad Conuentum, & ad Prælatum immediatum, non verò ad mediatum imò potiùs ibi dicitur poſſe profeſſionem recipi ab Abbate per ſe, vel per alium, & conſtat ex traditis per Beiam *4. part. Reſponſ. caſu 29. §. attamen intra eandem Prouinciam. & §. & ſi quaras an ſaltem Generalis prior*, vbi id poſſe fieri à Prouinciali in ſuâ Prouinciâ, & Generalem in toto Ordine fatetur, & eſſe vſu, & conſuetudine receptum apud omnes Religiones, nec de hoc ambigi poteſt.

26. Ad 4. negatur profeſſionem metu reuerentiali factam eſſe nullam, præſertim, quia metus reuerentialis non reperitur, niſi in eo, qui iure aliquo ſubiectionis alteri ſubijcitur, & conſulens non erat ſubditus quo ad hoc nec Abbati, nec Prouinciali, ſicut alij verè profeſſi: quamobrem reſpectu illorum, non potuit habere metum reuerentialem. Ita colligitur ex traditis per Sanchez *lib. 4. de coacto conſenſu diſp. 6.* Item quia metus reuerentialis non tollit libertatem requiſitam ad profeſſionem cùm non ſit metus iuſtus, nec cadens in conſtantem virum, & conſtat ex *cap. final. qui clerici, vel vouentes* vbi habetur votum factum præcepto Regio, aut parentum, quod præceptum continet metum reuerentialem non eſſe irritum, Couarr. *de ſponſalibus part. 2. cap. 3. §. 6. num. 7. & 8.* Salzed. *ad Bernard. regul. 532. ampliat. 1.* Enriques *in ſumma lib. 11. cap. 9. n. 5.* Sanchez *de matrimonio d. diſp. 6. num. 18.* quos referens ſequitur Barboſ. *in d. cap. vltimo, qui clerici vel vouentes num. 5.* Et hoc modo intelligendi ſunt ſcribentes, qui dicunt votum factum metu reuerentiali eſſe validum, quando ſcilicet metus duntaxat reuerentialis intercedit; at verò eſſe nullum, quando vltrà metum accedit multiplicatio minarum, ſimúlque ingenium minantis atrox aſſueti exequi minas: quibus concurrentibus profeſſio erit nulla, quod non accidit in noſtro caſu, Angel. *verbo metus num. 1.* Aragon. *2. 2. quaſt. 88. art. 3. §. pro explicatione huius difficultatis, fol. 988* Enriques *lib. 11. de matrimonio. cap. 9. num. 3.* Roland. *conſ. 83. num. 28. vol. 2.* Conſiderandum tamen eſt ingenium, & natura minantis, ſeu metum incutientis, vt probatur ex *lege metum C. de his qua vi*, vbi dicitur metũ non iactationibus tantùm, vel conteſtationibus, ſed atrocitate facti probari, ſequitur Bartol. *ibi n. 1.* Baldus *eodem num.* Abbas *cap. 1. num. 3. de officio delegati, & ibi* Felin. *num. 2.* Decius *num. 12.* & eſt communis. Cùm ergo in conſulente non reperiatur metus iuſtus ſufficiens ad coactionem veram, cenſetur liberè, & ſponte profeſſionem feciſſe.

Ad quintum dicas errorem, vel dolum circa ſubſtantialia Religionis vitiare profeſſionem; 27.
ſicut & matrimonium: nimirum, quando notabiliter deciperetur circa ſubſtantialia regulæ, ſeu circa inſtitutum, quod profiteri vult. Ratio, quia in hoc caſu error, & dolus aufert libertatem neceſſariam, & tollit liberam voluntatem: Secus ſi dolus, ſeu error non fuerit circa inſtitutum, ſeu ſubſtantialia regulæ, in quo euentu profeſſio eſt valida, vt in noſtro caſu; eſto facta ſit ex dolo, & errore cauſæ finalis, aliàs nullo modo facienda: conſtat ex *d. cap. final. 20. quaſt. 3.* quod eſt ex Concilio Mogontienſi, vbi dicitur eſſe validam profeſſionem factam ex dolo Monachorum, & ex *cap. ex parte 2. de conuerſ. coniug.* ibi: *quamuis cauſa falſa ſit, per quam ad ſuſceptionem veli prædicta mulier eſt inducta.* Item quia profeſſio comparatur matrimonio, quod non irritatur niſi ob errorem perſonæ, vel conditionis, quamuis ex quocunque alio errore dante cauſam contractui, celebretur, Syluester *verbo diuortio quaſt. 22. num. 25.* Armilla *eodem verbo num. 16.* Sanchez poſt alios *de matrimonio lib. 7. diſp. 18. num. 18. & lib. 10. diſp. 9. num. 20. per totum*; & à fortiori dicendum eſt eſſe validam profeſſionem, ſi dolus, ſeu error verſetur circa qualitates extrinſecas: hæ namque non tollunt obligationem voti, licèt non vouiſſes, ſi illas ſcires, Caietanus *verbo votum. §. ex parte in fine*, Nauarrus *in Summa cap. 12. num. 39. & ſequent.* quamuis ibi non clarè loquatur, ſed meliùs Sotus *de iuſtitia lib. 7. q. 2. art. 2. ad primum argumentum.*

Neque obeſt ſponſalia, quinimo, ad votum 28.
ſimplex facta ex errore, & falſa cauſa eſſe nulla, ſicut contractus ex dolo dante illi cauſam ſunt nulli, ſi ſint bonæ fidei per *l. & eleganter 7. in principio ff. de dolo.* quia error efficit inuoluntarium, & conſenſus per errorem præſtitus eſt inualidus. Quo ad ſponſalia tradit poſt plures Sanchez *de matrimonio lib. 1. diſp. 64. num. 3. concl. 1.* dicens ſponſum errore deceptum nequaquam conſenſiſſe, quoniam error, & falſitas fuit circa cauſam finalem, proinde ſponſalia vitiantur; vti diſpenſatio ex falsâ causâ finali eſt ſubreptitia, *cap. quia circa. de conſanguinitate*, & ibi ſcribentes, Sanchez *lib. 3. diſp. 39. num. 4.* Quo ad

ad votum ſimplex, Molina *tract. 2. diſp. 209.* vult errorem cauſæ, quæ promittentem induxit regulariter irritam facere promiſſionem, quia præſumitur promittentem nolle ſe obligare cauſâ non ſubſiſtente, quod etiam Sanchez *d. lib. 10. diſp. 9. num. 16.* confirmat, quando error eſt etiam cauſæ finalis, non verò impulſiuæ. Nam error impulſiuæ non extinguit obligationem voti. Ratio huius diuerſitatis eſt, quòd votum ſimplex æquiparatur ſponſalibus, quæ ſoluuntur non ſolùm propter errorem perſonæ; ſed propter alios multos errores: profeſſio autem comparatur matrimonio; quod ex nullo errore etiam dante cauſam contractui vitioſum eſt; niſi per errorem perſonæ, vel conditionis; ſicut profeſſio non irritatur, niſi per errorem circa ſubſtantialia regulæ, ſeu circa inſtitutum: quoniam voluntas abſoluta profitendi eò ipſo, quòd ſtatuit eligere ſtatum perpetuum, habet etiam incluſam virtualem voluntatem eligendi eundem ſtatum fixum; quamuis erret circa qualitates magnas, & graues circunſtantias ſtatus electi: quod eodem modo de matrimonio intelligitur. Ita videtur ſentire gloſſ. final. *cap. cum dilectus de his, quæ vi.* Syluester. *verbo diuortium q. 22. num. 25.* Flamin *de reſignat. lib. 13. quæſt. 3. num. 22.* Euerard. *in ſuis topicis loco à matrimonio ſpirituali ad carnale, num. 1. & 2.* & Crotus *in repetit. cap. in ciuitate num. 10. de vſuris.*

29. Ad Sextum concedenda eſt maior, nimirum matrimoniũ ſpirituale,& carnale æquè procedere quoad hoc; ſed negandum, per preces importunas vtrunque vitiari. Nam quamuis preces importunæ ſint inſtantiſſimæ,& ſæpiùs repetitæ niſi fortè illis adiungatur reuerentia debita perſonæ deprecanti, nullo modo annullare, nec matrimonium, neque profeſſionem; cum non æquiparentur preces importunæ metui cadenti in conſtantem virum. Igitur non adæquabunt metum talem, ſi procedant à perſona, cui reuerentia non debetur. Imo, vt volunt Enriques *lib. 11. de matrimonio cap. 9. num. 5.* & Ludouic. Lopez *2. p. inſtruct. de matrimonio cap. 40. fol. 1071. §. adde tamen*, abſolutè dicendum eſt preces importunas etiam cum metu reuerentiali non annullare profeſſionem, nec matrimonium, eo quia preces etiam importunæ ſimul cum metu reuerentiali non æquipollent metui cadenti in conſtantem virum, quod etiam vult Rolandus *conſ. 83. num. 27. vol. 2.* cum alijs, quamuis non deſint, qui ſentiant vtrunque vinculum profeſſionis, & matrimonij precibus importunis ſimul cum metu reuerentiali vitiari, quod Sanchez *lib. 4. de matrimonio diſp. 7. num. 7.* putat probabilius.

30. Sequitur altera quæſtio Superiori affinis, an profeſſio ſecunda, quam fecit puella ſit valida nullo facto examine de explorandâ voluntate virginis, vt præcipit Concil. Trident. quod fiat diligenter *Seſſ. 25. cap. 17. de regular.* cùm oporteat, vt examinetur puella, an coacta, an ſeducta ſit, vt ſciat quid agat? Reſpondetur profeſſionem eſſe validam omiſſo illo examine de explorandâ voluntate virginis, quia Concilium ibi non irritat eam profeſſionem ſic factam, ſicut ait eſſe nullam, quæ fit ante decimum ſextum annum completum, *Seſſ. 25. C. 15. verſ. profeſſio autem ſit nulla.* Probatur *ex cap. quia propter de electio*, vt ibi tenet Innocentius, electio eſt valida, quamuis in ea non ſeruetur forma à iure præſcripta, dummodo intercedat purus conſenſus eligentium, & ſic tenet electio in foro animæ, licet prima profeſſio ante decimum ſextum annum facta, fuerit nulla. Idem tradit Dominicus *in c. 1. de ſponſalibus in ſexto*,& Anchar. *in regula beneficium in 7. quæſt. de regul. iur. eodem lib.*

31. Atqui in hoc caſu puella emiſit profeſſionem primam ante ætatem debitam,& poſtea de mandato Superioris ratificauit profeſſionem factam abſque examine præſcripto, quod ante primam profeſſionem factum fuit, nec in ratificatione, ſeu ſecundâ profeſſione defuit conſenſus puellæ, neque acceptatio ex parte Monaſterij: igitur profeſſio fuit valida. Idem tenet Panor. *in cap. 1. de reſtitut. in integrum*, vbi ait ſatis eſſe ad validitatem contractus in foro conſcientiæ id,quod ſufficit de iure naturali, ſeu gentium, vt contractus ſuſtineatur, nimirum quod interueniat conſenſus ex vtraque parte, & acceptatio reciproca, vt probat Nauarrus *in comment. de ſpoliis clericor. §. 2. num. 6.* dicens. alienationem factam ſine ſolennitate de iure humano inducta valere in foro conſcientiæ, ſeruatâ formâ iure naturali ſeruandâ; nempe, ſi conſentiant in illam omnes, quorum intereſt. Nam forma à iure humano introducta ſeruanda eſt ad exterminandas fraudes, & ob tollenda ſcandala, Confirmat Innocentius *in cap. quia propter de electione* exemplo electi, qui poteſt eſſe tutus in cõſcientiâ,quando electio fuit facta cum requiſitis de iure gentium, quanuis non fuerit ſeruata forma de iure poſitiuo. Igitur in noſtro caſu,quãuis profeſſio prima ante debitam ætatem facta fuerit nulla, ſecunda profeſſio ſine debito examine emiſſa non ſolùm in foro conſcientiæ,ſed etiam in foro fori fuit valida, cùm defectus ille non ſit eſſentialis, nec ſubſtantialis, ſed quo ad accidentalia quædam, quæ quamuis de nouo non fuerunt renouata, in rei veritate iam præceſſerant primam profeſſionem. Fr. Manuel *tom. 3. Regular. q. 54. art. 6 per totum*, dicens in foro conſcientiæ omnes profeſſos eſſe, quorum informatio non fuit facta iuxta quod diſpoſuit conſtitut. Sixti Quinti, ſi nullo impedimento eorum, quæ continebantur in conſtitutione Sixti Quinti detenti erant, quia ſine controuerſiâ aliquâ ad perſeuerandum in Religione obligatione quadam naturali tenebantur, non obſtante defectu informationis, ex traditis à Couarr. *in cap. cum eſſet de teſtamentis num. 9.* Fr. Manuel. *ſuprà, verſ. prima concluſio, & verſ. Secunda concluſio*, vbi id latè oſtendit.

32. Conſtat ergo monialem, quæ ante decimum ſextum annum nulliter fecit profeſſionem, & poſtea ratificauit de mandato Superioris ſine prædicto examine, eſſe veram Religioſam, & monaſterium in bonis illius ſuccedere, neque opus eſſe iterari examen, vt probat Nauarrus *lib. 3. de Regularibus conſ. 46. num. 2.* vbi vult non oportere publicè de nouo profiteri, ſed ſufficere ſi Monachus ratificet profeſſionem permanente conuentu in conſenſu antiquo, quo monachum recepit, argum. *cap. ad id. de ſponſalibus:* vbi matrimonium metu contractum ſuſtinetur, ſi ceſſante metu pars, quæ metu conſenſit, rãtum habeat illud ſaltem tacitè.

33. Adde dictam monialem etiam ante ratificationem, ſi ſolebat intereſſe in capitulo cum profeſſis, qui actus eſt profeſſarum, fuiſſe profeſſam tacitè; Abbas in ſpecie *in cap. vidua num. 7. de Regularibus.* Quin imò ſi nouitia interſit cum profeſſis

profeſſis poſt annum completum probationis, vnicus actus ſolis profeſſis conueniens ſufficit ad oſtendendum ex hoc actu fuiſſe factam profeſſionem tacitam per *cap. 1. de Regularibus*, & tradunt Lapus *allegat*, 129. *num*. 14. *in fine*. Syluester *verbo Religio* 3. *num*. 19. quam profeſſionem tacitam Concil. Trident. non excluſit ſecundùm communem, Nauarr. *lib. 3. de Regular. conſil*. 35. Fr. Manuel *tom*. 3. *Regul. quæſt*. 17. Quamuis enim Concil. *Seſſ*. 25. *cap*. 16. *de regular*. decernat finito tempore probationis nouitium, vel admittendum ad profeſſionem, ita vt ſi permaneat non poſſit tacitè profiteri ſeruatis ſeruandis. Quare cum præfata Monialis poſt iteratam de mandato Superioris profeſſionem vixerit duobus annis, vt fertur, non eſt dicendum quòd non fuerit profeſſa.

34. Neque obſtat Concilium Trident. *d. Seſſ*. 25. *cap*. 17. dicens ne fiat profeſſio antequam fiat examen de voluntate puellæ, quia hoc examen factum fuit ante primam profeſſionem, & poſtea monialis ſemper perſeuerauit in eodem propoſito profitendi; quod ſufficit: ſicut in matrimonio nullo, celebrato tamen in facie Eccleſiæ præmiſſis denunciationibus, ſi poſtea celebretur in occulto, non iterantur dictæ denunciationes, & tamen matrimonium valet: quoniam denunciationes præmittuntur, quaſi forma accidentaria; quarum omiſſio ſine cauſa erit mortalis; ſed matrimonium ſuſtinetur. Quin potiùs quando iteratur matrimonium publicè nullum ex aliquo caſu, poſſunt omitti denunciationes in ſecundo matrimonio paulopoſt celebrato. Nam moraliter cenſentur præmitti cùm ad hoc ſolum præcedant, vt ſi aliquod eſt impedimentum, manifeſtetur, Sanchez *de matrimonio lib*. 8. *diſp*. 35. *n*. 19. & 20. Eodem modo omiſſio exactæ indaginis de voluntate virginis non irritat profeſſionem; cùm ſit omiſſio formæ cuiuſdam accidentalis: Sicut, qui receperunt benedictiones in prioribus nuptiis irritis, ratificato etiam publicè matrimonio, non iterum benedicuntur, Sanchez *lib*. 7. *de matrimonio diſp*. 82. *num*. 26. quia benedictiones non reſpiciunt propriè nuptias, ſed perſonas: atqui inquiſitio illa de explorandâ voluntate virginis an ſit coacta, an ſeducta, reſpicit perſonam virginis, & de eâ duntaxat agitur: igitur ſi examen non repetatur, non propterea vitiatur profeſſio.

35. Ex dictis planum eſt bona prædictæ monialis tam mobilia, quàm immobilia per eam profeſſionem, ſeu ratificationem fuiſſe quæſita monaſterio, vbi monialis obijt, cùm eſſet capax bonorum in communi, Nauarr. *tit. de ſucceſſione ab inteſtato conſ*. 9 *num. vltim. & comment*. 2. *de Regular. ſuper cap. non dicatis quæſt*. 2. *num*. 49. *ad num*. 55. Gama *deciſ*. 308. per textum, & *ibi* not. *in Authen. ingreſſi. C. de Sacroſ. Eccleſ. & Afflict. deciſ*. 320. Probatur, quia quando quis profitetur, offert ſe, & ſua Deo: ergo pertinent ad monaſterium bona illius, quod adeo verum putat Pariſius *in cap. in præſentia de probationibus num* 187. poſt Abbatem *ibi, quæſt*. 9. & alios, vt exiſtimet, ſi quis ingrediatur Religionem capacem bonorum, & illi expreſsè ſe offerat, & ſua, ſi intra annum probationis moriatur, cenſeri bona illius quæſita monaſterio: ergo multo fortius in noſtro caſu cùm ſecūda profeſſio fuerit valida non obſtante defectu examinis, bona monialis pertinebunt ad monaſteriū vbi fecit profeſſionē.

Secus iudicandum, quando quis ingreditur Religionem capacem bonorum animo experiendi Religionem, non autem profitendi: is namque ſi intra annum probationis decedat ſine teſtamento bona ſua non ad monaſterium, ſed ad ſuccedentes ab inteſtato mittet, ſic Pariſius *in d. cap. in præſentia verſ. alius eſt caſus, num*. 188. Barbatius *ibi*, & eſt communis Doctorum, qui etiam in hanc partem propendent in dubio, quando quis intrat in Religionem capacem bonorum in communi, & non conſtat, quo animo introierit, experiendi ne auſteritates Religionis, an profitendi, firmantes bona morientis intra annum probationis ſine teſtamento reditura eſſe ad venientes ab inteſtato, Nauarr. *in d. cap. non dicatis* 12. *quæſt*. 1. *num*. 81. & in terminis tenet Beroi. *conſ*. 28. *num*. 3. *lib*. 1. Calderin *de Regularib*. & probatur ex Concil. Trident. *Seſſ*. 25. *cap*. 16. decernente Monaſterium nihil ſibi acquirere poſſe ex bonis nouitij morientis intra annum probationis. Cùm ergo præfata monialis de quâ agitur deceſſerit poſt profeſſionem, monaſterium eius bona ſibi acquiſiuit. Menoch. *con*. 396. *à num*. 13. & fuſiùs *num*. 22. vbi concludit monaſterium acquirere bona monialis defunctæ, neque eſſe neceſſarias diligentias ad validitatem profeſſionis de quibus ſuprà, quas Concil. Trid. iubet fieri *d. ſeſſ*. 25. *cap*. 15. *de regular*. 36

---

§. XI.

Quæ prærogatiuæ reſultent ex verâ profeſſione, & ex tribus votis in ea expreſsè emiſſis, paupertatis ſcilicet, caſtitatis, & obedientiæ.

EPITOME.

1 *Condonatio pleniſſima omnium peccatorum obtinetur per profeſſionem.*

2 *Profeſſio, & baptiſmus, quoad hanc indulgentiam quomodo differunt?*

3 *Condonatio iſta an obtineatur per renouationem votorum, & profeſſionem in Religione laxiori?*

4 *Condonatio hæc an obtineatur à coadiutoribus in noſtra Societate, quando recipiuntur ad gradus, & quando faciunt profeſſionem trium votorum?*

5 *Condonatio pleniſſima per profeſſionem non eſt vera indulgentia plenaria.*

6. *Profeſſionis ſecunda prærogatiua, quæ ſit, oſtenditur.*

7 *Profeſſio delet omnem irregularitatem ex defectu natalium conſurgentem, quoad omnes ordines, & num*. 8.

9 *Illegitimi per profeſſionem non ſunt habiles ad Prælaturas, neque ad dignitates.*

10 *Illegitimi per profeſſionem ſunt habiles ad omnia beneficia, & officia manualia, quæ ſunt ad nutum Prælati remouibilia, ſi non habent curam animarum.*

11 *Profeſſione tollitur omnis cauſa ingratitudinis.*

12 *Profeſſione mutatur regulariter forum, & profeſſus liberatur à patriâ poteſtate.*

13 *Profeſſione omnia vota antea emiſſa expirant, & an vota realia extinguantur per profeſſionem?*

14 *Pau*

Digitized by Google

14 *Paupertas voluntaria eſt murus Religionis, eâ deſtructâ corruit Religionis ædificium.*
15 *Paupertatis votum ſolenne, & ſimplex differunt ex ſolâ Eccleſiæ inſtitutione.*
16 *Coadiutores formati ſunt incapaces dominij acquirendi.*
17 *Paupertatis nomine quid veniat?*
18 *Religioſi an peccent repudiando res ſibi oblatas, aut datas?*
19 *Impedientes ne aliquid relinquatur Bertæ, ſed Titiæ quomodo peccent? & num. 20.*
21 *Religioſus poteſt dicere ſibi aliquid offerenti, ego non egeo, ſed rogo vt hoc des Petrò.*
22 *Religioſus accipiens pecunias ad diſtribuendum an peccet?*
23 *Religioſus an poſſit diſponere de ſuo viatico taxato parcius comedendo?*

1. PER professionem veram, & à Superiore legitimò acceptatam ſtatim ac emittitur, eius obligatio perfectè acquiritur Deo, & Monaſterio. In primis per Religionis profeſſionem obtinet religioſus pleniſſimam omnium peccatorum condonationem. Propter quod S. Bernardus *lib. de precept. & diſpenſ. ad fi.* vocat profeſſionem ſecundum baptiſmum. Non tamen profeſſio in omnibus adęquatur baptiſmo, cùm nõ ſit ipſa Sacramentum conferens ex opere operato primam gratiam, nec aboleat omnia delicta quo ad culpam, & pœnam, ſed ſolam pœnam temporalem in igne purgante eis correſpondentem, neque hoc ex opere operato facit, ſicut baptiſmus, ſed virtute ſatisfactionis maximæ, quæ in eo opere continetur, quo profeſſus renuntiauit omnino Mundo, & illi moriens ſe cum ſuis omnibus Deo in perpetuum dedicauit, deſinens eſſe is, qui antea erat, ac proinde cum eo mortuo Mundo non eſt mirum, quod culparum pœnæ ſimul aboleantur.

2. Differunt etiam profeſſio, & baptiſmus in multis alijs, quæ non eſt opus recenſere hoc loco omnia, vt intuenti patebit. Nam profeſſio in mortali facta non reſurgit ſublato eo peccato, ſed baptiſmus ex Chriſti inſtitutione cum ſit Sacramentum in mortali ſuſceptus reuiuiſcit eo ſublato per legitimam pœnitentiam, & habet totum effectum, quem dignè ſuſcipiens erat habiturus. Item profeſſio eſt opus hominis nihil habens ex opere operato, ſed ex virtute, & ex merito operis eminentiſſimi. Quamobrem ſicut alia opera ſatisfactoria facta ab eo, qui eſt in mortali, non reſurgunt per gratiam obtentam, ita etiam nec profeſſio. Caietan. 2. 2. *quæſt. vltima art. 3. in fine*, Nauarr. *de indulgentijs notabil.* 20. *num.* 17. & Azor 1. *part. lib.* 12. *inſtit. moral. cap.* 5. *q.* 11. *in fine*: nihilominus hæc plena peccatorum condonatio profeſſioni in gratia factæ debita obtinetur. Non tamen obtinetur hæc condonatio quoties profeſſio illa renouatur, ſed ſolùm quando profeſſio primâ vice emittitur, Tabien. *verbo Nouitius in fine*, quãuis ſecundũ quoſdã,

3. quoties profeſſio renouatur tradat Emanuel Saa *verbo Religio n.* 17. quod non placet, eò quòd renouatio traditionis non eſt tanti meriti, nec tantæ ſatisfactionis, ſicut prima traditio: Secus ſi Religioſus ex vna ſtrictiori tranſeat ad laxiorem Religionem, & ibi profiteatur: tunc ibi obtinebit hanc plenam condonationem pœnarum temporalium, cùm ſit noua profeſſio, ſeu noua traditio.

Quæres an hæc pleniſſima condonatio obtineatur in Societate à coadiutoribus temporalibus, & ſpiritualibus, dum ſuo modo recipiuntur in ſtatum à Societate deputatum. Reſpondetur affirmatiuè, quia per ſimplicia vota facta poſt biennium tranſactum conſtituuntur vouentes in vero ſtatu Religioſo, & ſe ſuáque omnia obſequio Dei perpetuo, ſub Prælati obedientia ſubijciunt. Ergo à fortiori obtinebitur ea condonatio, quando recipiuntur in ſtatum, & gradum deſtinatum ab ipſa Societate. Saa *verbo Religio d. num.* 17. Idem dicendum eſt quando fit profeſſio ſolennis trium, vel quatuor votorum. Sunt enim vota ſolennia per quę fit traditio omnino abſoluta, & continent nouum, ac perfectiſſimum traditionis modum, & ideo meritò obtinetur hæc condonatio: traditio autem per vota ſimplicia eſt conditionalis quo ad perpetuitatem. Vnde qui priùs profeſſus eſt ſolenniter tria vota, & poſtea ad profeſſionem quatuor votorum receptus eſt, non conſequetur iterum hanc condonationem, quia vtraque traditio fuit ſolennis & abſoluta. 4.

Non tamen ex dictis inferas hanc pleniſſimam condonationem, quæ conceditur per profeſſionem, eſſe verè indulgentiam plenariam, ſeu pleniſſimam, nam quamuis effectus idem videatur vtriuſque, remittere ſcilicet omnem pœnam temporalem peccatis debitam per ignem purgãtem: differunt tamen, quia indulgentia plenaria conceditur ex ſatisfactione Chriſti, & Sanctorum in Theſauro Eccleſiæ repoſita Summo Pontifice eius diſpenſatore eam applicante: at profeſſio non ex aliquâ Pontificis conceſſione confert hanc condonationem, ſed ex merito, ac virtute ipſius operis excellentiſſimi procedit, excedentis quamcunque peccatis debitam ſatisfactionem, vt colligitur ex. D. Thoma 2. 2. *q.* 189. *art.* 8. *ad* 3. per hæc verba *Rationabiliter autem dici poteſt, quòd etiam per ingreſſum Religionis aliquis conſequatur remiſſionem omnium peccatorum: ſi enim aliquis Eleemoſynis factis, homo poteſt ſtatim ſatisfacere de peccatis ſuis, ſecundum illud Danielis 4. Peccata tua eleemoſynis redime: multo magis in ſatisfactionem pro omnibus peccatis, ſufficit, quod aliquis ſe totaliter diuinis obſequijs mancipet, per Religionis ingreſſum, qui excedit omne genus ſatisfactionis etiam publicæ pœnitentiæ, vt habetur in decretis 33. q. 2. cap. admonere. Sicut etiam holocauſtum excedit Sacrificium, vt Gregor. dicit ſuper Ezechi. Vnde legitur in vitis Patrum quòd eandem gratiam conſequuntur Religionem intrantes, quam conſequuntur baptizati.* Hactenus Ille. Qui in illis verbis, *Eleemoſynis factis* Et in illis, *ſicut holocauſtum excedit Sacrificium* palam oſtendit ſe de remiſſione merito proprio nitente, & non de indulgentia de alienis meritis hauſtâ, agere. Sequitur Nauarrus *de indulgentijs notabil.* 20. *nu.* 17. vnde conſtat hanc profeſſionis condonationem non pendere ex conceſſione alicuius, ſed ex excellentiâ ipſius operis, & ex conſequenti ſemper habebit eundem effectum, niſi profitens obicem ponat: tunc enim eo poſito tanquam opus mortuum nihil prodeſt, neque ad gratiam, neque ad vllam peccatorum remiſſionem etiam pro eo tempore quo profitens in gratiæ ſtatum redierit, ita Caietanus. 2. 2. *d. q.* 189. *art.* 3. *ad* 3. declarat, quem referens ſequitur Nauarrus *d. num.* 17. *fine* & Barboſ. cum alijs *in c. ſcripturæ,* 4. *de voto n.* 5. 5.

Secunda

Secunda prærogatiua profeſſionis eſt, quando non ſubſunt cauſæ, neque delicta ad expellendum profeſſum inuitum; nullo modo poteſt Religio illum à ſe eijcere, vt in ſæculo maneat, quamuis ipſe conſentiat, eò quòd nec iure communi hæc poteſtas reperitur in Religionibus: eſſet enim hæc eiectio irrationabilis, & in detrimentum ſtatus Religioſi, cùm ſit contractus vltrò, citróque celebratus in perpetuum, nec reſcindi poteſt niſi per mortem inſtar matrimonij carnalis. Quod ſi detur cauſa diſpenſandi, ad Pontificem pertinet. Quinimo Religio non poteſt cogere ſuum profeſſum, ſi noluerit, vt ad aliam Religionem tranſmeet: quoniam nec abſolutè, nec directè poteſt cogere, nec indirectè, ſub aliqua conditione gracioſa, quæ ſuperet ſuum regularem viuendi modum, quia nullum habet ius imponendi talem conditionem, Soares *tom. 4. de Religione lib. 11. cap. 2. num. 8.*

7. Tertia prærogatiua profeſſionis eſt, abolere omnem maculam contractam, & irregularitatem profeſſionem præcedentem ex gloſ. *in cap. cum deputati 16. de iudicijs*, ibi: *omnis tollitur irregularitas.* Sed hæc gloſ. caret probabilitate: nullam enim profeſſio delet irregularitatem præter expreſſam iure, ortam ſcilicet ex natalium defectu, Nauarrus *comment. 2. de Regularibus num. 60* Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 5. q. 12.* Soar. *tom. 5. diſp. 41. ſect. 1. num. 3.* Fr. Manuel. *quæſt. regul. tom. 1. q. 13. art. 5.* niſi gloſſa intelligatur de abſterſione quo ad culpam, & omnem pœnam peccatorum temporalem, cùm profeſſio facta cum debitâ contritione indulgentiam plenariam operetur, vt dictum eſt; adeo vt velit gloſ. *in d. cap. ſcriptura, verbo, temporale obſequium*, quòd intranti monaſterium non eſt imponenda pœnitentia pro peccato ante commiſſo, eò quòd per Religionis profeſſionem comparatur pleniſſima omnium criminum antea commiſſorum condonatio. vt vltra præcitatos docent Syluester *verbo Religio. 2. num. 9.* Cucch. *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. num. 50* Platus. *de bono ſtatu Religioſi. lib. 1. cap. 13. per totum*, Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib. 5. q. 315.* & Fr. Manuel. *Regular. tom. 2. quæſt. 87. art. 1.*

8. Non ergo profeſſio abole omnem irregularitatem præter expreſſam iure, quæ eſt orta ex natalium defectu quo ad ordines ſuſcipiendos, & ad hos etiam ſacros poteſt promoueri ſine alia diſpenſatione, conſtat *ex cap. 1. de filijs presbyterorum*, Sanchez poſt alios *de matrimonio lib. 7. diſp. 86. num. 4. in præcepta decalogi lib. 5. cap. 5. num. 9. vbi num. 13.* addit per ſimplicia biennio nouitiatûs tranſacto vota in Societate Ieſu emiſſa deleri hanc irregularitatem ortam ex natalium defectu, cùm per illa emittentes conſtituantur in ſtatu Religionis, ſicut difiniuit Gregorius 13. *in ſua conſtitutione Aſcendente*: quod ſi non perſeuerent, & à Religione exeant, reincidunt quo ad ordines, ſi nullus ab eo eſt ſuſceptus, quod ſi ad aliquos eſt promotus, poteſt illis vti, & promoueri ad alios nondum ſuſceptos, eò quòd ceſſauit irregularitas in fauorem ſtatus religioſi ſemel aſſumpti, & in præmium actus illius excellentiſſimi, quo ille Mundo renunciauit. ſic ille.

9. Non propterea per ſolennem profeſſionem illegitimi fiunt habiles ad Prælaturas, ita Butrius *in d. cap. 1. de filijs presbyter. in fine*, Sotus *in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3.* Iacob. Graff. *deciſ. p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 8.* Paleot. *de nothis, & ſpurijs cap. 57. num. 4.* Nauarrus *conſ. 3. num. 2. in 1. edit. & conſ. 6. in noua. de filijs presbyter.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de diſciplin. clerical. §. 3. num. 49.* Campanil. *in diuerſor. iur. Canon. rub. 11. cap. 13. num. 117.* & Sayr. *de cenſuris lib. 6 cap. 11. num. 3.* poſſunt tamen illegitimi aſcendere ad Prioratum, atque adminiſtrationes ſimplices, quæ poſſunt ad nutum amoueri, modò curam non habeant animarum; quia Prælaturas, vt dignitates, Perſonatus, ſeu Beneficia curam animarum habentia nequeunt ſine diſpenſatione Papæ habere, *16. q. 1. c. legi. cap. 1. de filijs presbyterorum. Graff. lib. 3. c. 5. num. 8. & num. 33.* Idem patet ex *d. cap. 1. de filijs presbyt.* vbi illegitimi redduntur habiles ad ordines, & ſubiungitur ibi: *Prælationes vero nullatenus habeant*: vbi docent Antonius *in fine.* Abbas *in fine q. 7.* illegitimos excludi ab omnibus Prælationibus, ſiue in eiſdem, ſiue in alijs monaſterijs.

De beneficijs autem regularibus ſimplicibus, 10.
quæ Prælaturæ non ſunt poteſt eſſe dubium. Nauarrus *lib. 1. tit. de presbyter. in 1. edit. conſ. 3. à num. 2. ad. 5. verſ. quarto, quod nec ratio. in 2. conſ. 6 num. 2. & duobus ſequentibus* ait, Papam in prædictâ exceptione velle vt illegitimi profeſſi ſint habiles ad omnia beneficia manualia, regularia hoc eſt ad ea, quæ ad nutum Prælati amoueri queunt; ſi non habeant curam animarum, nec ſint Prælationes conuentus. Hæc autem regularia beneficia manualia ſunt ea, quæ ad Prælati nutum remoueri poſſunt, ſunt ea omnia, quæ non ſunt capita conuentus *cap. 2. verſ. Prioratus quoque, iuncto cap. cum ad monaſterium verſ. tales autem. de ſtatu Monachorum*; atque ita quoties beneficia regularia dantur per Canonicam capituli electionem, & confirmationem Superioris, nequeunt ad nutum Superioris remoueri, & ex conſequenti non ſunt manualia; ſecus ſi per electionem non fiant, ſed conferantur per Abbatem: ſunt enim tunc beneficia manualia ad eius nutum reuocabilia; his denique dummodò curam non habeant poſſunt præfici illegitimi abſque aliâ diſpenſatione, & ad nutum Prælati remoueri poſſunt, vt conſtat, *ex Clementinâ vnicâ de ſupplen. negli. Prælat.* & Sanchez *d. lib. 5. cap. 5. num. 16.*

Quarta prærogatiua profeſſionis eſt tolli per 11.
eam omnem cauſam ingratitudinis vndecunque proceſſerit per ingreſſum Religionis, per textum *19. quæſt. final. cap. non liceat*, vbi ſimpliciter in fauorem Religionis deciditur remotâ omni diſtinctione, vt auferatur vitium ingratitudinis. Confert textus *in Authen. de monachis. in principio*, vbi habetur ab ingreſſu Religionis aboleri omnem humanam maculam; quamuis gloſſa ibi cenſeat non per hoc deleri filij ingratitudinem; ſed primùm magis placet pro fauore Religionis, gloſſ. etiam de iure ciuili per textum Nouellarum, *vt in Authen. de Sanctis Epiſcopis*, Panor. *conſ. 27. vol. 2.* Roman. *Singular. 37. incipit, Vtrum nobilis*, nimirum quòd ingratus filius non reputatur talis per ingreſſum Religionis. Vnde infert Cynus *in l. Deo nobis C. de Epiſcopis, & Clericis.* non eſſe integrum parentibus filios factos monachos repellere ab hæreditate, etiamſi antequam ingrederentur Religionem, vitio ingratitudinis eſſent vſulati.

Quinta prærogatiua profeſſionis eſt mutare 12.
regulariter forum per eam, vt fiat de iuriſdictione

Eccleſiaſticâ etiam poſt delictum commiſſum, Graſſis *cap. 1. Bullæ Cœnæ num. 141.* niſi fiat Monachus poſt præuentam cauſam à laico. Nauarrus *de regularibus comment. 2. num. 60. in fine.*

Sexta prærogatiua. Per profeſſionem liberatur profeſſus à patriâ poteſtate, vt notatur *in cap. Deo nobis: de Epiſcopis, & clericis, gloſ.* ſingular. *in l. ſi ex cauſa §. Pomponius ff. de minoribus.* & ibi Bartol. & Baldus *in Authen. ſi qua mulier. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Attamen non amittit iura Suitatis, quatenus ſibi ſunt vtilia. Bartol. *in l. item in poteſtate, in fine C. de Epiſcopis, & clericis.*

13. Septima prærogatiua. Per profeſſionem ſolemnem extinguntur omnia vota antea emiſſa, Nauarr. *in manuali cap. 12. num. 78. in fine* Couarr. *in cap. quamuis pactum. par. 1. §. 3. num. 4. verſ. 6.* Campanil. *in diuerſor. iur. canon. rubr. 12. cap. 10. num. 2.* Sayr. *in Claui lib. 5. cap. 8. num. 15. & lib. 6. cap. 7. num. 2. & cap. 12. num. 5. & 11.* Sanchez *in præcepta decalogi lib. 5. à num. 36.* vbi *num.* 38. tenet vota facta in ſæculo ipſo iure extingui per profeſſionem, & abſque aliâ diſpenſatione manere profeſſum liberum ab illis votis ex priuilegio profeſſioni adhærente per quam ſe, & ſua omnia tradidit diuino obſequio, ſecus ſi ingrediatur, & non profiteatur, Azor *d. lib. 11. cap. 22. q. 6.* Sayr. *d. lib. 6. cap. 9. num. 15.* Sanchez *de matrimonio lib. 1. diſp. 34. num. 16. & in præcepta decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 16. num. 74.*

Sed quid ſi profitens habeba t vota perſonalia & realia, Reſpondeo commutari ipſo iure in profeſſionem: ſoli enim Deo cui vota emittuntur acquiritur ius, & ſatisfit Deo per traditionem omnium bonorum, & per traditionem ſui ipſius, Caietanus *in opuſculis tom. 2. tract. 11. de voto non nubendi q. 3. ad finem corporis*, Couarr. *de pactis 1. p. §. 3. num. 4. ar. Sexto.* Aragonius *2. 2. q. 88. ar. 12. ad ſolut. ad 1.* Secus de iuramento præſtito homini, & ab eo acceptato; hoc autem per profeſſionem non extinguitur, nec commutatur. Sanchez *in præcepta decalogi lib. 3. cap. 21. num. 3.* quia vnum pro alio inuito creditore ſolui non poteſt. *l. mutuum ff. ſi certum petatur; & Inſtit. quibus modis tollatur obligatio, in principio.* Eadem eſt ratio de voto reali facto non ſoli Deo, ſed intimato parti, vt ab ipſâ acceptetur, & ita coniuncto cum promiſſione illa parti; tunc enim ceſſat commutatio in melius, Aragon. *d. ar. 12.* Sylueſt. verbo *votum 4. q. 7. dict. 4. in fine.*

14. Diximus de prærogatiuis profeſſionis, ſequitur dicendum de obligationibus voti paupertatis. Paupertas ergo voluntaria eſt primum Religionis fundamentum, ac propugnaculum: ideo eâ deſtructâ corruet Religionis ædificium. *cap. Cum Paulus. 1. q. 1.* Item paupertatis votum aliud, eſt ſolenne, aliud ſimplex.

15. Differunt ergo votum ſolenne paupertatis, & ſimplex in eo, quòd ſolenne impediat acquiſitionem dominij reddens vouentem incapacem illius validè acquirendi, ac validè in alium transferendi: Votum autem ſimplex etiam impedit licitam acquiſitionem, ac translationem dominij in alium: non tamen reddit vouentem inhabilem ad acquirendum, & transferendum: quamobrem, ſi de facto acquirat, aut transferat ſine licentiâ petitâ, & obtentâ, peccabit contra votum, *cap. vnico in 6. de voto*, quæ differentia ex ſola Eccleſiæ inſtitutione procedit, Nauarr. *comment. 1. de Regul. num. 19. verſ. 24.* Leſſius *de iuſtitia lib. 2. cap. 4. dub. 5. num. 21. in fine.* Azor *1. p. inſtit. moral. lib. 12. cap. 2. q. 8.* Item voto paupertatis ſolenni aſtrictus nihil ſibi acquirit, ſed Monaſterio, ac Religioni, ſimplici autem voto ligatus, quamuis vſum nequeat acquirere, poteſt tamen aliquod dominium, & proprietatem habere, cùm ſit capax hæreditatis, & cuiuſlibet alterius rei ad quam antea ius habebat: denique, in hoc etiam differunt, quòd profeſſus non poteſt teſtamentum facere, vt eſt notorium; ligatus autem ſimplici paupertatis voto ſi illud condat fortaſſis firmum erit. Azor *d. q. 8.*

Excipitur votum paupertatis Coadiutorum formatorum noſtræ Societatis, quod etiam ſi ſimplex ſit, reddit illos omnino incapaces dominii acquirendi, & in alios transferendi, perinde ac ſi eſſet ſolenne, vt habetur in conſtitutionibus Societatis *p. 6. cap. 2. §. 11. in commento litterâ H. & §. 12.* confirmatis à Sede Apoſtolica. 16.

Nomine autem paupertatis, quam vouent religioſi, venit carentia dominij, ac proprij; quin etiam carentia vſûs iuris, & vſusfructûs poſſeſſionis, & adminiſtrationis dependenter à Superiore, atque ita ex vi huius voti religioſus non habet dominium, nec vſum iuris, nec poſſeſſionem cuiuſcunque rei nomine proprio, nec adminiſtrationem arbitratu ſuo: quare ſolùm habet detentionem facti, & vſum rei inſtar ſerui, Nauarr. *comment. 2. num. 2. de regul.* Fr. Manuel *tom. 3. Regul. q. 29. art. 4.* & Azor *1. p. inſtit. lib. 12. cap. 12. q. 1.* vbi concludit Religioſum nihil proprium habere poſſe, & appellatione proprij non ſolùm venire dominium, & proprietatem rei, ſed etiam vſum, & vſum fructum, poſſeſſionem, adminiſtrationem, prout ſunt iuris; non facti. Dicitur autem peccare contra votum paupertatis non ſolùm, qui habet dominium, hoc eſt ius perfectè, & liberè ſtatuendi de re corporali, ſed etiam, qui habet quaſi dominium, vel quaſi proprietatem: ſimiliter dicitur violare paupertatem, qui habet rem, vel poſſidet, & eâ vtitur, ac fruitur non alieno, ſed nomine ſuo, ſine authoritate Superioris. 17.

His poſitis ad particulares caſus deſcendamus, inter quos ſe offert, an religioſi, qui non poſſunt quicquam accipere ſine authoritate Superioris, poſſint ſibi res oblatas, ſeu miſſas ab externis repudiare inconſulto Superiore? Pars negans ex eo videtur vera, quia religioſus, nec velle, nec nolle habet *cap. ſi Religioſus. de electione in 6.* ergo non poteſt repudiare in conſulto Superiore. Secundò Religioſus non poteſt reijcere legatum vſus fructus ſibi factum, cùm hoc redundet in bonum monaſterij; ſicut de filio familias dicitur *in l. cum non ſolum, in principio. C. de bonis quæ liber.* & docent Ioannes Andreas, & Specul. prius *tit. de ſtatu monachorum*; quibus accedit Aloyſ. Ricc. *reſolut. 114.* quia æquiparatur Religioſus filio familiâs; at iſte non poteſt præiudicare patri in vſu fructu; igitur nec Religioſus monaſterio in legato ſibi relicto; vt etiam ſentit Panor *in c. in præſentia de probat. ad finem* Bart. *in l. final. ff. vulga. & pupil. ſubſtitut*, & *in l. tutor. ff. de poſſeſ. bonor.* 18.

Probabilius tamen puto poſſe Religioſos repudiare, quæ ſibi deferuntur, ac mittuntur, neque in hoc violant votum paupertatis, nec legem charitatis.

Probatur,

Probatur, quia votum paupertatis violatur per actum poſitiuum accipiendi aliquid ſine conſenſu Prælati; quare non læditur per actum non acceptãdi: imò magis, ac magis obſeruatur votum, dum abſtinetur ab ipsâ acceptatione: Nam ſicut accipere inconſulto Superiore eſt contra votum; ſic etiam nolle accipere eſt pro voto. Item integrum eſt Religioſo propter perfectionem paupertatis relinquere etiam ex ſibi neceſſarijs aliqua abſque licentiâ Prælati; ergo etiam licebit Religioſo nondum acquiſita relinquere amore ipſius paupertatis, quando iam quæſita poteſt repudiare.

Item, non violatur charitas non acceptando munuſcula illa, quæ mittuntur, quia eo fine ſolent mitti, vt accipiens poſſit illis vti de licentiâ Superioris, & non cedunt in vtilitatem monaſterij, proinde non violatur charitas, nec monaſterium habet ius aliquod in illis, quę offeruntur ſuo Religioſo, aut mittuntur ante acceptationem: ipſe autem amore paupertatis, vel aliquâ aliâ honeſtâ causâ ductus non vult acceptare: ac proinde non offendit charitatem, præſertim, quando oblata, ſeu miſſa ad vſum tantùm priuatum Religioſi mittuntur ſecundùm intentionem eorum, qui mittunt. Sanchez *lib. 6. de matrimonio diſp. 14. num. 6. verſ. ſi abſque cauſa, & infra verſ. ſecus.*

19. Nec refert exemplum, quo vtitur, dicens peccare contra charitatem qui precibus abſque iuſtâ causâ impedit, ne teſtator leget Bertæ, & leget potius Titiæ, quia id fieri poteſt, nec peccat ſuadens precibus, & ob amicitiam, vt potiùs huic, quàm illi legatum relinquat remotâ omni vi, ac fraude, & importunis precibus ſublatis, neque in hâc petitione etiam cum effectu obtenta violatur iuſtitia, vt eſt communis ſententia, Nauarr. *in ſumma cap. 17. num. 71. & cap. 16. num. 36.* Sotus *l. 4. de iuſtitia q. 6. art. 3.* Saa *verbo reſtitutio, num. 22.* Valentia *tom. 3. diſp. 5. q. 6. p. 5.* dicentes non teneri reſtituere illum, qui ſine vi, & fraude impediuit donationem liberam: nec etiam violatur charitas, ſi quis potiùs pro hâc, quàm pro illâ intercedat animo obtinendi liberam donationem ad quam nondum neutra habet aliquod ius allegatis rationibus iuſtis abſque vi, vel mendacio, & fraude pro vnâ potius, quàm pro aliâ. ita Nauarrus *d. cap. 17. num. 69. & num. 70. vſque ad num. 74.* Molina *tract. 2. diſp. 717. num. 2. fol. 157. §. hoc ita.* poſt Adrianum *de reſtit. q. conſequenter quaero verum impediens*, Syluester *reſtitutio tertio num. 12.* Couar. *regula peccatum p. 2. §. 7. num. 8.* exiſtimantes ita ſuadentes ſine vi, vel fraude, quando res non eſt debita de iuſtitiâ, non teneri ad reſtitutionem, quamuis moueant teſtatorem, ſeu collatorem in contrarium. Imo ſæpe id fieri poſſe licite, & iuſtè, ac meritoriè: Ratio, quia ſæpe poteſt eſſe melius, quod ſuadetur, quàm quod teſtator ſtatuerat, & gratius Deo, proinde ſuaſio illa, qua quis à conſequutione boni impeditur, poteſt eſſe non ſolùm iuſta, ſed meritoria.

20. Quin potiùs cùm ordo charitatis incipit à ſe ipſo, cæteris paribus bene poteſt quis perſuadere donaturo, vt potiùs ſibi, ſeu ſuis conſanguineis, vel amicis velit id condonare, quàm extraneis, quibus ipſe id contribuere decreuerat: vel conſanguineis, & coniunctis ipſius donatoris, quando cætera ſunt paria, quia in hoc nulla eſt deordinatio, quæ charitati aduerſetur. Quare nec Religioſus ſi non acceptet xenia, ſeu munuſcula ad ſe miſſa peccat contra charitatem, cùm ipſe ea nequeat acceptare inconſulto Superiore: nolle tamen petere facultatem facit pro voto paupertatis ſeruando, quare minus bene Sanchez *d. lib. 6. diſp. 4. num. 7. ad finem* ait peccare contra charitatem. ſi nollet acceptare, quia impedit bona Monaſterij, quia non tenetur petere facultatem.

Secundus caſus occurrẽs eſt an Religioſus cui offeruntur aliqua munuſcula ab externis, aut 21.
mittuntur, poſſit ſine violatione paupertatis dicere, Domine, ego non egeo, ſed rogo, vt velis ea mittere, ſeu donare Petro, mihi, vel ſanguine, aut amicitiâ coniuncto? Reſpondeo id fieri poſſe. Sanchez *lib. 6. de matrimonio diſp. 4. num. 7. §. his tamen non obſtantibus*, Alphonſus Rodericus etiam noſtræ Societatis, in tractatu *de paupertate cap. 15. fol. 217. verſ. de aqui ſe puede collegir*; ex eâ ratione, quoniam Religioſus nihil acceptat: imò potiùs ait ſe non indigere, nec poſſe acceptare ſibi; additque, Domine, ſi tibi gratum fuerit rogo, vt illud des Petro, vel illud eidem tuo, nomine dabo, ſi tibi placuerit. In hoc euentu nihil video contra votum paupertatis, quamuis donator id faciat tui contemplatione, & amore. Sequitur Villalobos *in Sũma p. 2. tract. 35. difficult. 31. num. 6.* Secus ſi Religioſus munuſcula acceptet, & mittat amico per manum mittentis: tunc enim acquirit ſine licentiâ, & alienat; & vtrumque aduerſatur voto paupertatis.

Tertius caſus, an procedat contra votum paupertatis accipiens pecunias ab aliquo non ſibi, 22.
ſed vt illas certis pauperibus diſtribuat, vel expendat in pia opera, vt ſibi viſum fuerit, nomine tamen ipſius donatoris; ſed ſine licentiâ Superioris. Reſp. id eſſe tantùm contra regulã noſtrã prohibentem, ne his negotijs præpediamur inconſulto Superiore propter inconuenientia indè ſæpe reſultantia: non eſſe tamen contra votum paupertatis; quia pecunias accipiens non ſibi accepit, nec acceptauit, nec ſuo nomine diſtribuit; ſed rem peragit nomine dantis, penes quem eſt dominium, Alphonſus Rodericus *tractatu tertio paupertatis d. cap. 15. fol. 216.* Azor *1. p. lib. 12. cap. 10. §. vltim. verſ. decimò quaeritur*, quoniam donator non transtulit dominium pecuniarum, ſed eas per Religioſum ad certos vſus applicat: longè aliter. vt aliqui opinantur, ſi pecuniæ dentur Religioſo, vt liberè eas expendat pro ſuo arbitratu.

Quartus caſus eſt circa Viaticum quod aliquibus Religioſis dum iter agunt pro diariâ ali- 23.
moniâ aſſignatur, an poſſint de eo diſponere ad libitum in licitis, & honeſtis? Reſponſio eſt negatiua, ſi viaticum illis detur non taxatum pro quotidiano victu: ſecus ſi viaticum ad ſingulos dies taxatum concedatur: in hoc euentu, ſi Religioſi nolunt tantum quantum opus eſt ſecum expẽdere, & aliunde nõ cõſtet de cõtrario, ſuperfluum, & reſiduum poterunt inſumere in rebus licitis ex licentia ſaltem tacita Superioris viaticum taxatum concedentis, ita Alphonſus Rodericus *d. cap. 12. fol. 201.* quod puto verum etiamſi de induſtria ad hunc finem non vtantur tam ſtrictâ parcimoniâ Idem dicendum eſt de viatico dato, & accepto de licentiâ Superioris ab externis, nam eo ipſo quòd acceptatum fuit eo modo à Religioſo, dominium illius translatum fuit per illum in Religionem, & non poteſt expendi niſi in

imdo ad quod fuit collatum: atque ita idem dicendum eſt de hoc viatico, quod dicitur de illo, quod fuit taxatum à Religione ipſa ad ſingulos dies.

24 Quintus caſus an Religioſus in extremâ, vel graui neceſſitate peccet aliquid accipiendo ab externis, vel ab ipſa Religione? Quoad extremam certum eſt non peccare. Quoad grauem neceſſitatem probabile eſt non peccare. Quando neceſſitas eſt ordinaria, & negatur res petita à Superiore, poteſt accipi à rebus Conuentûs, ſi eſt neceſſaria, Nauarra *lib. 3. cap. 1. num. 196.* Sayr. *in claui lib. 9. cap. 16. num. 20.* vbi loquitur de rebus neceſſariis ad vſum Religioſorum priuatorum, vt ſunt cibaria, veſtes, & medicinæ, quia Prælatus tenetur miniſtrare neceſſaria Religioſis; ſicut Religioſi tenentur inſeruire monaſterio, & Superior non eſt Dominus, ſed diſpenſator, & in hoc caſu accipiendo Religioſus non peccat: accipit enim quaſi vſuarius, quod votum non prohibet in hoc caſu.

25 Quod ſi accipiat inconſulto Prælato aliquid, quod ſi ab ipſo peteretur concederet, peccare mortaliter contra votum, tradit Sayr. *vbi proximè*, exercendo actum dominij, cùm nullâ petitâ licentiâ rem vt ſuam, vel ſibi debitam vſurpat, & tenetur reſtituere, ſaltem ſi res extat; allegátque pro hac parte Nauarram *ſupra num. 196.* Cordub. *in ſum. q. 109.* & Azor 1. *p. lib. 12. cap. 11. dub. 6.* Dicendum tamen eſt nullum eſſe in hoc caſu furtum, Caietanus *in ſumma, verbo furtum, & 2. 2. q. 66. art. 5.* Nauarrus *in cap. non dicatis 12. q. 1. num. 62.* & alij, quod procedit ſuppoſitâ communi regulâ de inuoluntario ratione rei, & ratione modi, quam ſequuntur etiam circa filios, qui clàm accipiunt à parentibus rem notabilem inuitis quo ad modum, nô autem quo ad rem; & hoc modo nulla eſt diuerſitas inter parentes, & Prælatos: necnon voluntas parentum quoad ſubſtantiam rei, remouet deformitatem furti cùm ſint Domini: Prælati autem, cùm ſint adminiſtratores, ſi ſolùm ſunt inuiti quoad modum, & non quoad rem, quoniam concederent, ſi ab illis peteretur, tollitur ratio furti; & accipiens ſolùm peccat veniale, quoad modum tantùm vt filij peccant, vt Nauarr. *ſuprà, & in ſumma cap. 17. num. 138. & comment. 2. de regular. num. 20.* Leſſius *lib. 2. cap. 12. de iniurijs furtum dub. 8. num. 48. & cap. 41. de ſtatu Religioſo, dub. 9. dict. num. 79. §. crediderim, fol. 595.* Quamuis tam inuoluntarij poſſunt eſſe Prælati circa modum, vt mortale ſit tunc accipere contra votum paupertatis, quod interdicit omnem vſum rerum externarum inuito Prælato; ſed hoc non placet. Nam ſi Prælatus eſt inuitus, quoad modum tantùm accipiens inuoluntario illo accipit, vt ſibi rem conceſſam à Prælato, qui concederet ſi res peteretur: ideo abſolutè conſentit, vt Religioſus tali re vtatur eſto modus ei diſpliceat. Vnde Prælatus irrationabiliter eſt inuoluntarius circa modum, vt poſſit eſſe mortale contra votum paupertatis.

Erit tamen contra votum paupertatis accipere Religioſum, & de ſe mortale aliquid ab externo liberè concedente ſine facultate Prælati ſaltem tacitâ, quia hæc appropriatio eſt contra votum: non eſt tamen furtum, nec habet onus reſtituendi, cùm ſit translata res de conſenſu domini: vnde Religioſus, cui interdicitur ex

26 regula accipere ſtipendia conſueta pro ſuis miniſteriis, ſi rem notabilem eleemoſynæ loco capiat pro Miſſis, & cæteris miniſteriis, quamuis non peccet, peccauit tamen contra votum, Sanchez *tom. 2. in præcepta Decalog. lib. 7. cap. 28. num. 6.* vbi pro hac parte refert, ac ſequitur Enriques *lib. 9. de Euchariſtia cap. 22. num. 5. in commento, litera P.* Peccare autem contra votum ex eo patet, quia ſine licentiâ Prælati notabilem rem accipit. Nam in Societate vota fiunt ſecundùm conſtitutiones, quæ pro materiâ paupertatis habent, vt non ſolùm Religioſi careant dominio rerum temporalium; ſed etiam omni iure habendi eas, etiam illo, quod aliàs licitè ex talibus miniſteriis poterat procedere: ac proinde carentia huius iuris, ſeu ſtipendij expreſſè continetur ſub voto paupertatis, vt planum eſt ex *ſextâ parte conſtitut. cap. 5.* quod fuſiùs probat Molina *diſput. 687.* Nauarra *lib. 3. de reſtitut. cap. 1. part. 3. dub. 2. in noua editione, num. 170.* Sanchez *ſupra numer. 6. ad finem.*

Sextus caſus ſi Sacerdos externus accepto anticipatè ſtipendio debeat plurima ſtipendia, quæ recepit, necdum fecit ſacra, poterit ne aliquis Sacerdos ex noſtrâ Societate ſacra facere pro illo, vt illum liberet ab eo onere? Pars negans oſtenditur, quia ſacrificans peccat contra votum, eò quòd ſacrificando per tale factum re verâ acquirit ius ad ſtipendium, vel ſaltem ſoluitur ius quæſitum ab eo, qui dedit ſtipendium; ſed votum paupertatis interdicit huiuſmodi ius acquirere per ſacrificia: igitur non licet. Nec refert dicere ſtipendium datum eſſe iam conſumptum à Sacerdote: ideo ad illud nullum ius acquiritur, ſed tantùm ſoluitur Sacerdos ab eo onere, quod habebat: atque ita non videtur contra votum eximere ab eo onere proximum meum nihil expendendo per ſe dignum pretio, præſertim quia Religioſi noſtri carent iure ad cogendum illos, pro quibus rem ſacram faciunt, vt ſtipendium ſoluant ſibi, vel alteri. Quia reſpondetur Religioſum, qui ſacrificauit acquiſiuiſſe ius Sacerdoti debitori quaſi eius eſſet negotiorum geſtor. Votum autem paupertatis ſicut interdicit omnem diſpoſitionem pecuniæ etiam in vtilitatem alicuius tertij; ſic etiam prohibet omnem diſpoſitionem iuris, ſeu conſequutionem illius ad ſtipendium, tam reſpectu ſui, quàm alterius. Item quia non ſolùm eſt contra paupertatem recipere ab aliquo aliquid in vtilitatem propriam, ſed etiam alterius: ſicut non ſolùm aduerſatur voto acquiſitio ſtipendij ex ſacro, erga ſe ipſum, ſed etiam ius quæſitum erga tertium per ſe ipſum: cenſetur enim virtualiter quædam acquiſitio illius iuris, & in alterum translatio. Quare nihil refert, quòd Religioſus cogere non poſſit, ſi alteri ius cogendi conceſſit. 27

Suffragatur, ſi Religioſus cum aliquo paciſcatur, vt ſi decem aureos laico largiatur, totidem ſacra pro eo ſe celebraturum: non eſt dubium eſſe contra votum, quia ratione pacti celebrati ſacrificat pro ſtipendio: igitur idem erit cum rogatu Sacerdotis eadem ſacra celebrauerit, quia quando celebrat rogatus à Sacerdote pro ſtipendio, etiam obligat laicum ratione pacti cum Sacerdote celebrati, & de iure ſtipendium exigendi diſponit, quod voto aduerſatur.

Pars tamen affirmans non peccare ſacerdotem, qui ad preces alterius ſacrificat, ex eo probatur, quia noſtris non eſt interdictum liberaliter ſacrificare pro alijs, ſed pro ſtipendio duntaxat, aut pro acquirendo iure ad illud ex ſacrificio: At qui eo modo ſacrificat non acquirit ius, cum liberaliter faciat rem ſacram, nec habet intentionem obligandi illum, pro quo ſacrificat, quique iam ſtipendium alteri Sacerdoti erogauit: igitur pro nullo intereſſe, aut ſtipendio rem ſacram facit. Fauet, quia non videtur peccare Religioſus, qui ad preces alterius concionatur, pro quo opere rogans aliquid acceperat, quod ſolet fieri abſque ſcrupulo: ergo idem erit in ſacrificio Miſſæ cum eadem ſit regula. Pro quo etiam iuuat, quòd ſi quis huic Religioſo gratis donet aliquod munuſculum, & Religioſus animo compenſandi, ſeu gratificandi polliceatur aliqua ſacra facere, non peccat: igitur eadem erit ratio ſi ali quoties ſacrificet, vt gratificet Sacerdoti; eſto Sacerdos eleemoſynam accipiat, Sanchez *tom. 2. in præcepta lib 7 cap. 28. num. 17.* poſt Nauarram *lib. 3. de reſtitut. cap. 1. p. 3. dub. 2. in noua edit. num. 171.* & Manuel *tom. 3 regul. q. 29. art. 13.* vbi docet hoc licitum eſſe ſine pacto aliquo.

Ex his duabus opinionibus pars negans certa, ac tuta apud noſtros: non enim poſſunt excuſari, ſi eo modo celebrent, quin ſacrificent, vel pro ſtipendio, vel pro eius iure, quod apud noſtros non modò regulà, ſed etiam voto interdicitur; atque ita quoties etiam pactum initum fuerit cum aliquo, vt ſtipendium det pauperi, ſeu cuicunque alij, & Religioſus tot ſacra faciat pro dante pecunias pauperi, peccat contra votum paupertatis bis, ſemel, quia recipit ſtipendium pro ſacrificio Miſſæ: & rurſus, quia ſine licentia in alium transfert. Nec eſt dubium, quia reuera pecunias ſuo ſacrificio ſibi acquiſiuit, & dedit pauperibus, nec poteſt dici gratis feciſſe ſacra illa, quod conſtitutiones Societatis iuxta quas vouetur paupertas, petunt. Idem omnino eſt dicendum quando Religioſi conuenirent cum aliquo, vt ſibi, vel alij ſtipendium acciperet pro Miſſis celebrandis, & ipſi ſacrificent, quia vtrobique eadem ratio militat, cum ipſi interuentu Miſſarum ſtipendium illud alteri tradendum conſequantur, Sanchez *d. cap. 28. num. 16.*

28. Ad argumenta dicendum eſt, quamuis Religioſus rem ſacram faciat liberaliter loco ſacerdotis, pro illo autem, qui ſtipendium dedit, non liberaliter, ſed pro ſtipe ſacrum fecit; quando quidem ſacrificando eum obligat, vt non poſſit repetere à Sacerdote pretium, vel vt ſoluat, ſi adhuc non dedit, & Sacerdoti confert ius retinendi, vel exigendi ſtipendium. Eodem modo dicendum eſt, non eſſe integrum eiſdem Religioſis facere cōcionem pro illo, qui accipit pretium; quod ſi aliter fiat, hoc procedet, vel ex erroneâ conſcientiâ, vel quia ſoluentes ſtipendia, liberè illa remittant Sacerdoti, cum quo conuenerunt; quo etiam modo poſſent Miſſas facere, ſcilicet, ſi Sacerdos ſtipendium accipiens adhortetur donantem Miſſas eſſe pro ipſo liberaliter celebratas, & ſi nihilominus ſtipendium tunc relinquat, ſine ſuo, vel Religioſi ſcrupulo retinere poteſt, ex ratihabitione ſtipendium dantis. Denique dicendum eſt, quia quamuis ſacrum fiat liberaliter reſpectu Sacerdotis, non eſt negandum, quod fiat pro ſtipendio reſpectu dantis.

Secus dicendum eſt quando Laicus liberè noſtris Sacerdotibus pecunias aliquas erogaret, non eſſet contra votum paupertatis, ſi liberaliter promittant ſacra nullo impoſito onere, ſed ſolùm animo gratificandi. Fr. Manuel. *in ſumma tom. 2. cap. 31.* Idem poſſe fieri à noſtris gratis, quando in teſtamento aliqua relinquuntur Sacra facienda, etiamſi teſtator iubeat pro quolibet Sacro conſuetam eleemoſynam dari, quamuis hæredes pecunias illas in hoc expendendas ſibi aſſumant, ac retineant, dummodo nullum ſtipendium Religioſi noſtri pro illis Sacris recipiant, nec conueniant, vt alijs detur: poſſe autem hæredes illos ſeu capellanos pecunias in hoc expendendas ſibi retinere ex eo eſt, quia non acquirunt dominium illarum pecuniarum, ratione earum Miſſarum, ſed ratione tituli hæreditarij, aut legatarij, & ſolùm virtute Miſſarum liberantur onere illis titulis annexo faciendi eas Miſſas, & ita merè gratis fiunt, eſto per accidens alij liberentur ab onere expendendi pecunias, vt illa ſacra fiant, Sanchez *d. lib. 7. cap. 28. num 18.* 29.

Sed quid ſi executores teſtamenti alicuius petant ab aliquo Religioſo Societatis vt faciat aliqua Sacra, quæ ratione ſtipendij ab illo fieri non poſſe diximus, vt ipſi eas pecunias ſibi retineant? Reſpondeo non licere, cùm ſit contra votum, Idem dico ſi clerici priuati accipiant pecunias pro Miſſis faciendis, ac poſtea petant, vt Miſſas faciat ex eâ ratione, quia nec executores, nec clerici priuati habent ius aliquod, aut titulum ad acquirendas pecunias niſi reſpectu Miſſarum, quas religioſus fecerat, quod idem eſt ac ſi Religioſus ſtipendium acciperet, & de illis conferret. nec poſſunt tam executores, quàm clerici priuati retinere ſtipendia illa pro Miſſis celebratis à noſtro Religioſo, ſiue ille ignoret ſtipendium illud pro prædictis Miſſis recipi, quia id ſtipendium acquirere non poteſt; ſiue id ſciat, ignoret tamen ſibi interdictum eſſe ſacrificare, vtaliter ſtipendium recipiat. Nam quod ex ignorantia, & errore oritur eſt inuoluntarium, & ideo retinere nequeunt illud ſtipendium pro Miſſis factis ab illo Religioſo, Sanchez *vbi ſupra d. cap. 28. n. 19.* 30.

§. XII.

Quibuſnam officialibus Monaſterij integrum ſit bona conuentûs ſine peccato adminiſtrare; & an priuati Religioſi poſſint licitè aliquando diſponere de rebus ad proprios vſus deputatis.

EPITOME.

1 *Oeconomus ſeu procurator expendens bona conuentus in alios vſus, quàm à ſuperioribus deputatos, peccat mortaliter.*

2 *Prælatus non poteſt ad libitum bona monaſterij in quoſuis vſus expendere; quin imo ſi profanè inſumat peccat mortaliter cum onere reſtituendi.*

3 *Prælatus quantam ſummam poſſit concedere ſubditis, vt donent de bonis monaſterij.*

4 *Religioſus alienans aliquid de bonis monaſterij peccat mortaliter contra votum; ſi res extat tenetur reddere, vel ſaltem quantùm ſit ditior ex re conſumpta accipiens.*

5 *Religioſi extra monaſterium quas eleemoſynas facere poſſunt, & an poſſint expendere bona aliqua?*

6 *Religioſus extra monaſterium an poſſit accipere ſibi oblata?*

7 *Religioſus accipiens, vel expendens aliquid quomodò excuſetur à tranſgreſſione voti, & an ſufficiat licentia tacita, vel præſumpta?*

8 *Religioſus accipiens aliquid ex licentiâ præſumptâ an teneatur poſtea rem manifeſtare Superiori, quòd rem expenderit.*

9 *Retinere aliquid cum animo illud occultandi Prælato eſt culpa mortalis.*

10 *Superiore vidente Religioſum diſponere, & expendere, & non contradicente, an ſit licentia præſumpta?*

11 *Taciturnitas quando eſt permiſſio, aut approbatio ſufficiens ad licentiam concedendam.*

12 *Furti reus non eſt accipiens quando credit dominum conceſſurum ſi peteretur.*

13 *Prælatus nequit concedere ſubditis licentiam ad expendendum aliquid in vſus profanos, & illicitos, & accipiens tenetur reſtituere.*

1. QVÆSTIO prima, an œconomus, ſeu procurator bona conuentus in alios vſus quàm à Superioribus deputantur expendat, peccent mortaliter? Reſponſio eſt affirmatiua, ac proinde quandiu non reſipiſcunt à confeſſarijs abſolui, nec debent, nec poſſunt. D. Thomas 2.2.q.32. *cap.* 8. *gloſ. in clementina.* 2. *§. ſed & talis, de vita, & honeſt. clericor.* Sarmen. 1 *p. ſui defenſorij monitorio* 21. Gerſon *alphabetico* 34. Nam iuxta concilium Tridentinum *Seſſ.* 25. *cap.* 2. præcipitur vt adminiſtratio monaſterij bonorum ad ſolos Officiales eorumdem ad nutum Superiorum amouibiles pertineat. Vnde colligitur non ſolùm non poſſe ad profanos vſus, ſed neque ad licitos aliquid ſibi, aut alijs fratribus emere inconſulto Prælato, & ſine eius licentiâ ſaltem rationabiliter præſumptâ.

2. Quæſtio ſecunda, an Prælatus poſſit ad libitum bona Monaſterij in quoſuis vſus expendere? Reſpondetur negatiuè ex *cap. fraternitatem de donationibus*, cùm non ſit dominus, ſed adminiſtrator: ideo tenetur in eos tantum vſus bona monaſterij diſtribuere, in quos deſtinata ſunt. Nauarr. *in cap. nullam* 18. *q.* 2. *num.* 6. Quod ſi in profanos vſus, vel inutiles diſpenſet, peccabit mortaliter, & recipiens à Prælato Religioſo ſine cauſâ rationabili, ſed ex parentelâ, vel ex turpitudine, tenetur ad reſtitutionem monaſterio. Archi. Floren. *in ſumma defecerunt de reſtit.* Nec item poteſt remittere debitum liquidum, cùm illud ſit donare, *l. ſi quis delegauerit ff. de donat.* Graffis *lib.* 3. *deciſ. de Regular. cap.* 5. *num.* 133. Ex conſuetudine tamen aliqua poteſt donare, vt patet *ex cap. cæterum de donationibus*, vt per Oldrad. *conſ.* 2:6. *num.* 6. Abbas *conſ.* 45. *num.* 1 & 2. *p.* 1. Tiraquel. *in tract. de iudicijs q. in reb. exiguis verſ. vigeſimo quarto*, Cardin. Tuſc. *tom.* 3. *littera E. concl.* 287. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de bonis clericorum §.* 5. *num.* 10 Imo vbi non fuerit conſuetudo etiam donare poterit Prælatus rem modici valoris iuxta Panor. *in d. cap. cæterum*, ſicut Tutor poteſt de rebus pupilli vt habetur *in l. cum plures ff. de adminiſt. tutor.* Panor tamen id limitat *ibi num.* 4. dicens licitum eſſe Prælato donare exiſtente cauſâ rationabili, remunerandi ſcilicet obſequium ſuſceptum, quod adhuc remuneratum non eſt, & ob aliud ſimile.

Sed petes quænam quantitas poſſit à Prælato donari abſque ſcrupulo? Cordubenſis *in ſumma dub. vltim. q.* 54. dicit poſſe Prælatum donare vſque ad decem aureos, ſequitur Ludouic. Lopez 1. *p. inſtruct. cap.* 5. *§.* 1 quod Petrus Nauarra *lib* 3. *de reſtit. cap.* 1. *num.* 183. & Hieronymus Flamma 3. *p. methodi cap.* 13. *§.* 15. vbi in hac materia magis ſe extendit, quam alij, atque ita concludunt poſſe Pręlatos locales tutâ conſcientiâ hanc ſummam decem aureorum donare, vel externis vel domeſticis de bonis Religionis, vel facere facultatem ſubditis ad donandum, niſi peculiaria ſtatuta Religionum aliter diſponant, dummodo ad hæc donandum appareat cauſa, vel pia, vel ſaltem licita, & iuſta; ſed Azor. *p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 12. *quæſt.* 4. rem hanc arbitrio prudentis remittendam ait. ſequitur Sanchez *d. lib.* 7. *c.* 19. *num.* 42. & Bonacina *de largitione munerum punct.* 6. *num* 8 quibus accedo libenter; non tamen diſplicet ſententia Cordubenſis, & aliorum. vltrà hanc ſummam tàm ad acceptandum, quàm ad donandum ſubditis fas erit recurrere ad Prouinciales, qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Sanchez *ſupra.* 3.

Quæſtio tertia an Religioſus poſſit diſponere de bonis communibus ſine licentiâ Prælati? Reſpondetur, ſi diſpenſet rem notabilis quantitatis tàm intra, quàm extra monaſterium ſine licentiâ Prælati: non ſolùm de bonis communibus, ſed etiam de his, quæ ſibi deputata ſunt ad proprios vſus, peccare mortaliter, & agere contra votum. D. Antoninus 3 *part. tit.* 16. *cap.* 1. *§.* 11. Syluest. *verbo Religio* 6. *q.* 7. Nauarr. *in cap. non dicatis.* 12. *q.* 1. *num.* 44. Petrus Nauarra *lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 171. *& num.* 197. & ſequent. Azor *inſtit morat. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11. *dub.* 7. Eſt enim furtum id donare, & accipere: vnde ſi res extat tenetur tàm donans, quàm accipiens eam monaſterio reſtituere, cùm nequeat retinere. Accipiens tamen bonâ fide, eamque conſumens, adhuc tenetur reſtituere quãtum ex re illa ditior factus eſt, aut quantum aliàs conſumpſiſſet, ſi rem illam non expendiſſet. Cordubens. *in ſumma q.* 109. Sayr. *in claui lib.* 9. *cap.* 16. *num.* 21. 4.

Diſpenſare autem bona communia monaſterij pertinet ad Prælatum: de bonis verò proprijs non poteſt Religioſus cùm ſit vſuarius ad alios vſus diſponere, vt patet ex *inſtitut. de vſu, & habitat.* Porro Hoſtienſ. *in ſumma tit. de pænit. & remiſſ.* & gloſ. *de vita, & honeſt. cleric. verbo conuertendum* docent licitum eſſe Religioſo peregrinãti, vel exiſtenti in ſtudio extra clauſtra facere eleemoſynas ex his, quæ ſibi in propriam ſuſtentationem aſſignata ſunt, quod etiam volunt Syluester *verbo eleemoſyna q.* 5. Tabien. *n.* 8. Nauarrus *d. cap. non dicatis num.* 40. Alenſ. 4 *p. q.* 33. *memb.* 4. *art.* 2. & Flamma 3. *p. methodi cap.* 13. *§.* 16. quia licentia iter agendi vel exiſtendi in ſtudio aſſignato certo ſtipendio pro quotidiano victu, ad eleemoſynas etiam ſe videtur extendere, conſonat Nauarrus *in manuali cap.* 20. *num.* 12. dum ait Religioſos, qui verſantur in Scholis, vel in alijs negotijs extra monaſterium impenſis illius, poſſe aliquam partem quotæ deſtinatæ ad propriam ſuſtentationem impendere in ludo aliquo honeſto, 5.

Dic

neſto, eo quia honeſta recreatio ad alimoniam ſpectat.

Accedit Turrecremata *in cap. non d icatis* 12. *quaſt.* 1. *num.*6. *ex* Hugone *ſuper regulam S. Auguſtini* dicens, Religioſum exiſtentem extra clauſtra tantùm poſſe emere, & vendere ſibi neceſſaria, quòd ſi aliquid ſubtrahat de his, quæ poterat honeſtè conſumere, poſſe expendere, quod intellige in licitis, & honeſtis. Non tamen inde colligas poſſe Religioſum bona ſibi à Prælato deputata ad certos vſus expendere in alios inconſulto Prælato, ſi vſus tales ſint, ad quos veriſimiliter Prælatus non faceret facultatem: tunc enim Religioſus peccatet mortaliter contra votum paupertatis:

6. Sed quid ſi Religioſus poſtquam de licentiâ Prælati exiuit à monaſterio ad peregrinandum, vel ad iter aliquod agendum, & illi in itinere offerantur pecuniæ, vel munuſcula, an poſſit ea acceptare, & expendere in proprios vſus, & quod ſuperſit donare pauperibus aut propinquis? Flamma 3. *part. methodi cap.* 13.§.16. affirmat poſſe ex interpretatiuâ licentiâ Prçlati: item quia nullibi religioſi prohibentur acquirere quo ad vſum, cuius ſunt capaces. Neque hoc videtur poſſe eſſe contra voluntatem Prælati bene ordinatam. Iuuat in hoc caſu Sanchez *lib.*6. *de matrimonio diſp.*4.*num.*7. dum tenet peccare contra charitatem Religioſum dum ſibi oblata repudiat, quando ſunt in vtilitatem monaſterij, ſi abſque iuſta cauſa Religioſus nollet acceptare.

7. Item vt excuſentur Religioſi accipientes, vel expendentes, à tranſgreſſione voti paupertatis, requiritur licentia Superioris ſaltem tacita, & iure optimo præſumpta cenſebitur quâ prudenter, & meritò præſumatur id velle Superiorem. Quod autem hæc licentia tacita, & præſumpta ſufficiat, ex eo patet, quia taciti, & expreſſi eadem eſt virtus *l. cum quid ff. de rebus creditis*, Flaminius *de reſignat. lib.*1. *quaſt.*1. *num.*8. *&* *q.* 3. *num.* 3. *&* *lib.*7.*quaſt.*3.*num.*4 quia cum rationabiliter præſumitur id velle Superiorem, eſto illius conſenſus expreſſus non habeatur, non dicitur peragi res abſque eius licentiâ, prout tradunt D.Bonauen. *in ſpeculo diſciplinæ ad nouitios p.* 1. *cap.*4 *ad finem*, reperies in nouis operibus *tom.*7. Roſell *in ſumma verbo eleemoſyna* 2.*num.*1. Angel. *eodem verbo num.*6. Mendoza *in ſuis quodlibetis quaſt.* 8. *concl.*7. Graſſis 1.*part. deciſ. lib.*2. *cap.* 122. *num.* 5. *&* *lib.* 3. *cap.*5.*num.*54. Tolet. *in fine ſummæ, tract. de ſeptem peccatis mortalibus cap.* 18 *fine.* Emanuel Saa *verbo eleemoſyna num.* 12. Leſſius *lib.* 2. *de iuſtitia cap.*41.*dub.*9. *num.*80. & alij aſſerentes eſſe ſufficientem licentiam, taciturnitatem Superioris: quippe ea eſt licentia tacita, niſi præceptum ſit in aliquâ Religione in virtute obedientiæ, vt nulli liceat aliquid recipere, aut expendere ſine expreſsâ licentiâ Superioris: tunc enim excluditur facultas tacita, Lopez 1.*part. inſtruct. cap.*156.*verſ. penult.* *&* *lib.* 2. *de contract. cap.* 40. *col. penult.* Manuel *tom.* 2. *ſumma cap.* 31. *num.*7.

8. Quæſtio quarta an quando quis vtitur licentiâ præſumptâ acceptando rem aliquam debeat aperire poſtea Superiori quod rem expenderit cum eadem licentiâ. Reſpondetur, ſi ideo acceptauit, quòd non potuerit recurrere ad Superiorem & res adhuc non eſt conſumpta, aut alienata, teneri ne violetur votum paupertatis id referre Superiori: Secus quando res eſt conſumpta, aut alienata. Quando autem ratio præſumendæ licentiæ non fuit difficultas petendi illam, non tenetur Religioſus referre id Superiori, Nauarr. *comment.* 2. *num.*20. *de regul.* Mendoza *quaſt.* 8. *concl.*8. *&* Graſſis *d lib.* 3.*cap.*5 *num.*54. vbi volunt poſſe monialem retinere munera, quæ inſciâ Abbatiſsâ recipit, quando Abbatiſſa, non erat negatura probabiliter licentiam, ſi peteretur, & loquuntur clarè quando adhuc munera retinet non manifeſtando Abbatiſſæ. Quare ſi acceptio clandeſtina fuit venialis, quatenus Abbatiſſa fuit inuita quo ad modum, retentio erit venialis, ſi non manifeſtetur, quod fuit acceptum, Sanchez *lib.* 7. *in præcepta decalogi cap.* 19. *n.*9.

Quæſtio quinta an ſit mortale retineri aliquid 9.
à Religioſo notabile cum animo illud occultandi Prælato? Affirmat Syluest. *verbo Religio* 6. *quaſt.* 7. Cordubenſ. *in ſumma quaſt.*54. & probatur *in cap. cum ad monaſterium de ſtatu Monachorum*, vbi vitium proprietatis eſt peccatum mortale, niſi paruitas materiæ excuſet. Nauarrus *de Regularib. conſ.* 75. *num.* 18 *in* 1. *edit.* alias *conſ.* 3. *num.* 18. *de ſtatu Monachorum in* 2.*edit.* Fr. Manuel *regul. tom.* 3. *quaſt.*29.*art.*10.*concl.*8. Azor 1. *part. lib.* 12. *cap.* 16. *quaſt.* 6. Rebell. *de obligat. iuſt. part.* 1. *lib.*3 *quaſt.*15.*ſect.*3.*n.*22. Quod intellige, quando rem notabilem occultat, ne ſibi auferatur, ita Turrecremat. *in cap. non dicatis art.* 5. & colligitur *ex cap. Monachi. de ſtatu Monach.* *&* *ex cap. quanto de officio ordinarij, verbo, vt proprium in manibus Prælatorum*, propter quem textum cenſuit Sacra Congregatio Regulares vtriuſque ſexûs non tenere propria, ſed omnia dare debere ſuis Superioribus, à quibus primò eorum neceſſitatibus ſubueniendum eſt. reliquum autem conferendum in vſum monaſterij. Nauarrus *comment.* 2. *de Regul. n.* 18. Franciſc. Leo *in theſaur. for. Eccleſ. part.*2.*cap.*1. *num.* 41. Si verò Religioſus occultaret res aliquas Prælato, ne reprehendatur, & eæ tales ſint, vt Superior ægrè, & moleſtè ferat, quòd eas habeat; imo eas non eſt dubium, quòd eripiat, ſi reperiat, occultans peccat mortaliter, niſi paruitas excuſet.

Ex dictis planum eſt eſſe mortale etiam recipere, vel acquirere ab aliis quantitatem notabilem ſine Superioris licentiâ, & penes ſe habere etiam non animo occultandi. Nauarr. *in d. cap. non dicatis, num.* 16. *ex d. c. cum ad Monaſterium.* & ex Concil. Trident. *ſeſſ.*25. *cap.*3. Cæterùm ſi donatio fuit abſoluta res eſt reſtituenda monaſterio, quia Religioſus illi acquiſiuit, Panor. *in d. cap. cum ad monaſterium num.* 2. ſi tamen donatio fuit facta ſub conditione, vt Religioſus poſſideat independenter à Prælato, non intendens aliter dominium rei à ſe abdicare: tunc res donata donanti eſt reſtituenda, vt colligitur ex traditis à Panor. *ſupra*, & à Syluest. *verb Religio* 6. *quaſt.* 7. *particula* 2.

Quæſtio ſexta an ſufficiat ad licentiam præ- 10.
ſumptam videre Superiorem Religioſum diſponere de re aliquâ tàm accipiendo, quàm expendendo ſi non contradicat? Negat Archidiaconus *in cap. non dicatis* 12. *quaſt.* 1. *num.* 6. Bellemera: *ibi num.*31. & Graſſis 2.*part. deciſ. lib.* 3. *cap.* 19. *num.*31. quod intelligitur, quando taciturnitas eſt pura permiſſio, ſecus quando eſt approbatio quædam: tunc enim licentia tacita liberat à culpa Religioſum, & æquipollet ratihabitioni de præſenti.

11. An verò taciturnitas ſit pura permiſſio, aut approbatio, ex eo deprehendi poteſt, ſi Dominus videat rem ſuam ſubripi, & taceat præ verecundiâ aut timore, eſt pura permiſſio non liberans à furto ſubripientem. Approbatio autem tunc dicitur quando Superior poteſt commodè prohibere, & non prohibet ceſſante verecundiâ, aut timore; quâ diſtinctione vtuntur Roſell. *verbo furtum, & ibi* Angel. *num.* 8. Nauarr. *in ſumma cap.* 17. *num.* 5. *art.* 4. & alij quos referens ſequitur Sanchez *tom.* 2. *in præcepta Decalogi lib.* 7. *cap.* 19. *num.* 13.

12. Quæſtio ſeptima an excuſetur Religioſus à tranſgreſſione voti paupertatis, quando diſponit de re aliquâ ſine licentiâ Superioris exiſtimans fore, vt Superior facultatem concederet ad diſponendum, quamuis modus diſpliceret? Excuſari à mortali non autem à veniali rem ſic accipientem, retinentem, vel alienantem, ex voluntate Superioris ſaltem virtuali, tradunt D. Antoninus 2. *part. tit.* 1. *cap.* 15. *in principio.* Roſell. *verbo furtum in principio.* Aragonius 2. 2. *quæſt.* 66. *art.* 3 *poſt principium.* Ex eo fundamento, quia non dicitur furti reus accipiens alienum inconſulto domino, quando prudenter credit dominum petitâ licentiâ conceſſurum, eritque peccatum veniale, quo ad ſolum modum, cùm dominus ſit inuitus, Caietan. *in ſumma verbo furtum notab.* 2 & *ibi* Armil. *num.* 2 Mendoza *in ſuis quodlibetis quæſt.* 8 *poſt* 7. *concl.* Quod ſi creditur dominum non fore inuitum etiam quo ad modum, nulla erit culpa, Nauarr. *comment.* 2. *num.* 20 *de Regular.* Mendoza *vbi proximè quæſt* 8. *concl.* 8. Manuel 1. *tom. Summæ cap.* 147 *concl.* 2. *num.* 3 vbi concludit ſimiles acceptiones non eſſe peccatum, nec obligare ad reſtitutionem: quinimò non eſſe furtum expreſsè docent Nauarrus *eo comment.* 2. *num* 20. Mendoza *d. concluſ.* 8. & diximus *ſupra* §. 11. *numer.* 25.

13. Quæſtio octaua, an poſſit Prælatus concedere licentiam ſubditis, vt in quoſuis vſus bona ſibi oblata, aut miſſa expendant? Negat Nauarrus *in d. cap. non dicatis num* 53. vbi allegat Cardin. Alex dicentem non ſolùm peccare Prælatum id concedentem, ſed etiam ſubditum eâ facultate vtentem; peccatáque eſſe proprietatis aduerſùs paupertatis votum. Nihilominus Religioſus malè expendens ex Superioris licentia non incurret pœnas proprietatis, eò quòd ſunt ſtatutæ contra Religioſum habentem peculium abſque omni Superioris licentia. Nauarrus *comment* 2. *num.* 21. *de Regular.* Anton Cucch. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit* 1. *num.* 116. A quibus etiam pœnis proprietatis liberabitur Prælatus ſuperfluè, & vanè expendens bona monaſterij: Nam licentia ab ipſo conceſſa excuſat ſubditos à pœnis proprietatis: ideo liberabitur eiſdem Prælatus ſic expendens, eò quòd poteſt vti eadem licentiâ, quam conferre poteſt ſubditis.

An autem ea Superioris licentia ſit validè conceſſa ſubditis ad vſus profanos, & vanos, negat Nauarrus *lib.* 3. *conſil in* 1. *edit. tit. de Regularib. conſil.* 75 *num.* 33. *in* 2 *edit. tit. de ſtatu Monachorum conſ* 3. *num* 33 & Molina *tract* 2. *de iuſtitia diſp.* 276. *col.* 3. *verſ. Religioſus in Conuentu.* nec per talem licentiam conceditur ius alienandi res in vſus turpes, & vanos Religioſo, & accipiens tenetur reſtituere, Nauarrus *comment.* 2. *num.* 21. *de regul.* Nauarra *lib.* 3. *de reſtit. cap.* 1. *in noua edit. part.* 3. *dub.* 1. *num.* 168. *corol.* 3. & Graffis ſibi contrarius 2 *part. deciſ. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 15. 26. & 34. Bonacina *tract. de largit. munerum, num.* 27.

Contrarium tamen, non teneri ſcilicet recipientes aliquid à Religioſis ad vſus turpes, aut vanos, aut ſuperfluos, reſtituere, docent Ludouic. Lopez *lib.* 2. *de contract. cap.* 40. *col. ante pen. verſ. an autem Religioſus*, & Bannes 2. 2. *quæſt.* 62. *art.* 5. *dub.* 5. *verſ. aduertendum eſt*, ex eo fundamento, quia quando habent ex Prælato facultatem expendendi aliqua in vſus, qui ſibi placuerint, non peccant contra iuſtitiam expendendo in vſus turpes cum meretrice, nec ipſa tenetur reſtituere ſic accepta: imo poteſt Religioſum conuenire pro mercede turpi. Iuuat Rebell. *de iuſtitia part.* 2. *lib.* 12. *quæſt.* 4. *ſect.* 2. *num* 6. dicens habentem ex Prælato licentiam expendendi aliquid recreationis causâ in ludos honeſtos, peccare ſi expendat in ludos vetitos, non teneri tamen victores reſtituere; quia modus alienandi ſolùm diſplicet Superiori; non tamen ipſa alienatio, quæ ſententia eſt probabilis.

Probabilior tamen eſt, quæ tradit eſſe peccatum contra iuſtitiam, tenerique recipientes reſtituere ex regul. in generali conceſſione non cenſentur venire ea, quæ ſpeciali egent conceſſione, 81. *de regul. iur in* 6. præſertim, quia Religioſos non decet, vt omnino ad libitum diſponant, ſed vt decet iuſtum adminiſtratorem. Et in ea re expendendâ Prælatus eſt inuitus quo ad rem, & quo ad modum ita D. Antoninus 3. *part. tit.* 16. *cap* 1. & §. 11. *notab* 4. Syluest. *verbo Religio* 6. *q.* 7. *notab.* 2. vbi agunt de datis pro actu turpi, nec diſtingunt an ſint bona monaſterij, an ab aliis religioſo illi donata.

Quin imò nec Prælatus ſimul cum Conuentu poteſt hanc facultatem facere religioſo, vt expendat quicquam in profanos vſus, cùm Prælatus non ſit dominus bonorum monaſterij, ſed adminiſtrator, neque ius adminiſtrandi facit facultatem expendendi bona monaſterij ad vanos, & profanos vſus; ſed tantùm ad licitos & honeſtos. Nec iuuat Conuentum habere dominium bonorum, quia habet hoc dominium non liberum, ſed limitatum, & reſtrictum propter votum paupertatis, ex Concil Trident. *ſeſſ.* 25. *cap* 2. *de regularibus.* Cum ergo Superior non habeat facultatem ad expendendum bona monaſterij vanè, & illicitè, ex conſequenti non poteſt eam concedere ſubditis; & ideo religioſi perinde ſe habent expendendo bona in vſus turpes; ac ſi eam non haberent, etiamſi fortè facultatem generalem habeant à Prælato expendendi, prout ſibi viſum fuerit: quoniam licentia generalis non extenditur ad turpia. Ex quo fit, vt recipientes à religioſo pro turpi & illicito vſu teneantur ad reſtitutionem, Nauarrus *comment.* 2. *num* 21. *de regul.* Petrus Nauarra *lib* 3. *de reſtit. part* 3. *dub.* 1. *num* 168. & *num.* 183 Molin. *diſp* 276. *verſ. Religioſus, & diſp.* ... § 5 ... *poſt principium*, Leſſius *lib.* 2. *cap.* 41. *dub* 8. *num.* 73. Azor. 1. *part. lib.* 12. *cap.* 11. *quæſt.* 5 Filliuc. *tract* 34. *cap.* 3. *q* 2. *num* 34 Sanchez *tom.* 2. *in præcepta decalogi lib.* 7. *cap.* 19. *ex num* 30. P. Fagundez poſt alios *præcept. ſecundo Eccleſiæ lib.* 8 *cap.* 6. *num* 15. & 16 Bonacin. *de largitione munerum num.* 27. *verſ. ex quo fit.*

Limitatur primò niſi ſæcularis tradat regulari pecunias, vt ſoluat meretrici pro turpitudine; tunc

tunc enim meretrix nihil debet monaſterio, cùm cenſeatur recepiſſe à ſæculari, non autem à religioſo; ideo religioſus non peccauit contra votum paupertatis, nec contra iuſtitiam, Sanchez *vbi proximè* dicens eas pecunias nec religioſo, nec monaſterio fuiſſe quæſitas, Bonacina *ibid.*

Limitatur ſecundò ab vtroque; niſi bonorum adminiſtrationem religioſus habeat independenter à monaſterio, & à Prælato: in quo euentu recipientes à religioſis non tenentur reſtituere; cùm non accipiant bona monaſterij. Molina *diſput.* 520. *in principio.*

14. Quæſtio nona, an peccet contra votum paupertatis religioſus, qui habet licentiam dandi aliquid, ſi eam donet alteri religioſo, & ille abſque licentiâ illâ re vtatur? Pars negans eſt vera, quando religioſus habens licentiam dandi, vult id dare religioſo alterius conuentus. Tunc enim eſt neceſſaria licentia religioſo accipienti, vt abſque violatione voti paupertatis accipiat. Vnde qui dat peccat, non quatenus dat, ſed quatenus cooperatur peccato contra votum accipientis, vt peccabit externus dando aliquid religioſo, quem certò ſcit non habere licentiam accipiendi. Quare habens licentiam diſtribuendi, non proinde poteſt diſtribuere niſi inter habentes licentiam accipiendi, Sanchez *d. cap.* 19. *num.* 71. quod extendit. *numer.* 72. ad habentes abſolutam facultatem dandi quibuſcunque externis, ſiue religioſis eiuſdem conuentus, ſeu ordinis, quia per eam licentiam non tollitur niſi impedimentum dantis, non autem aufertur impedimentum accipientis, quamuis Superior auferens poſſit vtriuſque impedimentum auferre; non tamen cenſetur auferre niſi id exprimat, argumento Epiſcopi diſpenſantis cum ſubdito habente votum non ducendi vxorem; hic tollit impedimentum viro, non tamen diſpenſat, vt ducat fœminam habentem votum non nubendi; ſic etiam licentia generalis dandi conceſſa Religioſo tollit impedimentum danti; non ablato impedimento accipientis.

15. Dicendum tamen eſt, quando Religioſi ſunt eiuſdem ordinis, non tamen eiuſdem conuentûs, & quis habet licentiam ad expendendum in vſus licitos, & honeſtos ſummam certam à ſuo immediato Prælato, non poſſe aliquid dare Religioſo diuerſi ordinis, aut diuerſi monaſterij: ſed Religioſis eiuſdem conuentûs, niſi licentia dandi ſit conceſſa, vt diſtribuat quibuſcunque voluerit: tunc enim poterit diſtribuere externis ſæcularibus: Religioſis autem diuerſi ordinis, aut conuentûs etiam poterit donare ea lege ac conditione, vt à ſuis Superioribus licentiam obtineant vtendi rebus ſibi datis. Secus quando facultas expendendi conceditur à Generali eiuſdem ordinis, ſeu à Prouinciali: in quo euentu eò ipſo quod licentiam concedit tibi ad dandum, ſeu expendendum quibuſcunque volueris ad pia, ſeu ad vſus honeſtos, cenſetur conceſſa facultas ab eodem Superiore ad accipiendum Religioſis ſibi ſubditis, niſi contrarium Superiores expreſſè declarent, ita in praxi receptum eſt.

16. Quæſtio decima, quænam quantitas cenſeatur apud Religioſos ita notabilis, vt accepta ab illis ſit caſus reſeruatus. Videtur dicendum. Quod ſi furtum non per minima furtiola, ſed ſimul per vnicam vicem factum tres, vel quatuor argenteos regales excedat, à peccato mortali ſacrilegij contra votum paupertatis excuſari non debebit, ita doctiſſimus Ferdinandus Perez *in priuatis ſcholiis de reſtitutione*, quem ſequitur P. Rebellus *de iuſtitia part.* 1. *lib.* 3. *quæſt.* 15. *ſect.* 3. *num.* 22. *verſ. quarta propoſitio*, quibus accedit P. Fagundes *præcepto.* 2. *lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 7. ex traditis etiam à Flamma *in* 3. *parte methodi cap.* 9. §. 12. Nec diſcordat Sanchez *d. lib.* 7. *cap.* 20. *num.* 5. *verſ. quamobrem*, dicens exigi, & ſufficere eam quantitatem, quæ communiter ſecluſis perſonæ circumſtantiis ſatis eſſet ad mortale, quæ in Hiſpania eſt ſumma quatuor argenteorum.

Quod ſi Religioſi comeſtibilia ab externis vſurpent paulatim, non eſt dubium ea continuari, ſicut in furtis minimis aliarum rerum: atque ita vbi primum furtiola peruenerint ad notabilem quantitatem, facient mortale contra votum paupertatis, eo quia ſuperior eſt inuitus quo ad rem, & quo ad modum.

Sed quid dicendum de Religioſo habente facultatem accipiendi ab externis leuiora eſculenta, & poculenta, aut donandi ex rebus monaſterij? Dicendum eſt non peccare: nunquam tamen ſunt tradenda nomine particulari. Dicuntur autem leuiora eſculenta, & poculenta, quæ intra duos, vel tres dies conſumuntur, *l. plebiſcito ff. de officio præſidis* Bonacina *in conſtitutione Clement. VIII. de largitione munerum, punct.* 1. *ſecunda propoſitio. num.* 9. *verſ. hinc ſequitur.*

---

§. XIII.

De caſibus reſeruatis à Clemente Octauo pro Regularibus in ſua conſtitutione editâ anno 1593.

EPITOME.

1 *Primus caſus eſt Veneficia, incantationes, ſortilegia.*

2 *Secundus. Apoſtaſia à Religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quando eo peruenerit, vt extra ſepta monaſterij egreſſio fiat.*

3 *Tertius. Nocturna, ac furtiua è monaſterio, ſeu conuentu, egreſſio, etiam non animo apoſtatandi facta.*

4 *Quartus caſus, Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale.*

5 *Quintus. Iuramentum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo.*

6 *Sextus, Procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum poſt animatum fœtum etiam effectu non ſequuto.*

7 *Septimus falſificatio manûs, aut ſigilli officialium monaſterij, aut conuentus.*

8 *Octauus. Furtum de rebus Monaſterij, ſeu conuentûs in eâ quantitate, quæ ſit peccatum mortale.*

9 *Nonus. Lapſus carnis, voluntarius, opere conſummatus.*

10 *Decimus. Occiſio, aut vulneratio, ſeu grauis percuſſio cuiuſque perſonæ.*

11 *Vndecimus. Malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarum à Superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad Superiores.*

IN

IN primis peccata, quæ reſeruantur hoc loco non ſunt peccata interna, aut venialia, ſed peccata mortalia externa. Ratio, quia Eccleſia cùm præcipuè externa ſpectet, non reſeruat peccata interna, ſed externa, quæ cadunt ſub iudicium Eccleſiæ. Item non reſeruat Summus Pontifex hoc loco venialia, quia non expedit ea reſeruari propter facilem lapſum in venialia; non tamen repugnat etiam venialia reſeruari ſaltem à Summo Pontifice, ita vt nequeant à quolibet Sacerdote ſacramentaliter remitti, dum aliquis ea confitetur: ſicut poſſunt Superiores de poteſtate abſolutâ reſeruare peccata merè interna negando Sacerdotibus facultatem abſoluendi ab illis internis, ita Graffis *in appendice ad deciſiones lib. 1. cap. 7. num. 24.* Nugnus *in additionibus quæſt. 8. art. 5. dub. 10.* Medina 1. 2. *quæſt. 91. art. 4.* Vaſquez *de pœnitentia quæſt. 91. art. 3. dub. 3. num. 2.* Reginaldus *lib. 1. num. 128.* Filliucius *tract. 7. cap. 10. quæſt. 2. num. 271.* Non enim poteſt ratio ſufficiens dari, quæ oſtendat non poſſe reſeruari interna, cùm iuriſdictio pendeat à voluntate concedentis: ergo & venialia poterunt reſeruari ſaltem à Summo Pontifice, vt patet ex eadem ratione, Soarez *de pœnitentia diſput. 29. ſect. 3. num. 3.* Coninchus *diſput. 8. dub. 11. num. 80.* Nugnus *ſupra dub. 10. ad finem*, Graffis *lib. 1. deciſ. cap. 10.* Homobonus *de caſibus reſeruatis 1. part. cap. 3. aſſert. 1. ad finem*, & Filliucius *loco citato* contra Vaſquez *d. quæſt. 91. art. 3. dub. 2.* & Reginaldum *lib. 1. num. 126.*

Nihilominus Summus Pontifex hoc loco nec venialia reſeruat, nec mortalia interna, ſed externa adeo, vt ad incurrendum caſum reſeruatum exigatur opus externum; imò etiam completum ex ſuo genere, tum quia verſamur in materiâ odioſâ, tum denique, quia verba ſunt accipienda cum effectu *l. 1. §. hæc verba, ff. quid quiſque iuris.* Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 62.* Nauarrus *cap. 27. num. 72.* Enriquez *lib. 6. de pœnis. cap. 14. num. 6.* Soarez *loco citato* Homobonus *de caſibus reſeruatis. 1. part. cap. 3. aſſert. 2. verſ. Inſuper*, & alij quibus accedit Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. quæſt. 34. art. 4.* Quare qui commiſerit opus externum, quod non ſufficiat ad mortale, non incidet in caſum reſeruatum; quamuis animus internus fuerit peccaminoſus mortaliter.

1. Primus caſus reſeruatus eſt veneficia, ſortilegia, & incantationes; ſub quibus tribus ſuperſtitionum ſpeciebus expreſsè nominatis, & explicitis, continentur cæteræ omnes ſpecies ex identitate, vel maioritate rationis; quia ſunt eiuſdem generis. Quando enim de ſalute animæ, ac de euitando peccato tractatur, ſit extenſio etiam iuris pœnalis, prout declarat Iaſon *in Authentica, quas actiones num. 25. Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Quin imò, potiùs dicitur incluſio ſimilium peccatorum; quàm extenſio, vt conſtat ex titulo Codicis, qui inſcribitur *de maleſ. & mathemat.* Eſt ergo reſeruatus incantationes abſolutè, quæ fiunt cum mortali, hoc eſt per inuocationem expreſſam, vel tacitam dæmonis, vel per pactum expreſſum, vel tacitum cum illo initum. Dicitur autem pactum expreſſum, & incantatio expreſſa, quæ fit hoc modo, *inuocabis me, & facies mihi cultum, & exhibebis honorem, & ego tibi præſto ero, & indicabo, quod deſideras, vel videre cupis.* Caiet. *in Sum. verb. incantatio.*

Vnde patet peccatum incantationis, pacti, & inuocationis dæmonis ſæpè coniunctum eſſe cum peccato hæreſis, & multa alia grauiſſima peccata ſecum inuoluere. Non tamen ſunt hæreticalia ſemper, quæ fiunt à non habente pactum expreſſum, dum nullus fidei error contrarius accedit, vt ſi inuocaretur dæmon ad faciendum, vel cognoſcendum, quod ipſe facere, vel cognoſcere poteſt à Deo non impeditus, Menoch. *de arbitrar. caſu 388.* Oldrad. *conſ. 210.* Farin. *quæſt. 20. tom. 1.* Tiraquel. *de pœnis temperand. caſu 4. num. 3.* Eſt tamen caſus reſeruatus propter inuocationem dæmonis. Item Sortilegia, quæ tendunt ad alicuius occulti indagationem, non ſunt hæreticalia, quamuis expectetur dæmonis auxilium. Item inuocare dæmonem ad procurandum amorem mulieris, vel ad morbum curandum per ſe, non ſunt hæreticalia: reſeruantur tamen hoc loco cùm ſint mortalia, Sanchez *lib. 2. in præcepta decalogi cap. 41.* Leſſius *de iuſtitia lib. 2. de ſuperſt. cap. 43. num. 13. dub. 5.* Tolet. *lib. 4. ſumma cap. 16. num. 5.* Similiter Sacramentalia admiſcere dum non credit ad maleficia habere virtutem, quia actus nudè, & per ſe non eſt hæreticus, non eſt hæreticale, ſed ſuperſtitioſum. Paulus Griland. *de ſortilegiis quæſt. 10. num. 15. cum ſequentibus.* Eſt tamen reſeruatus cùm ſit mortale, Torreblanca Villalpando *lib. 3. de criminis punctione cap. 7. ex num. 12. ad 16.*

Circa ſecundum caſum huius decreti, dicendum eſt vt ſit reſeruatus, requiri quòd ſit verus, 2.
& proprius Apoſtata à Religione, & ſit Religioſus tacitè, vel expreſsè profeſſus qui deſerit Religionem, quam profeſſus eſt, & illam deſerit cum animo non redeundi ad eandem, nec habet animum tranſeundi ad aliam. D. Thomas 2. 2. *quæſt. 12. art. 1.* & *ibi* Caietanus, Nauarrus *conſ. 1. de Apoſtatis*, Ioannes Andreas *in reg. certum. in fine*, & *in cap. ſi quis ex Clericis, diſt. 23.* quod eſt verum ſiue abierit cum habitu, ſiue non; cùm enim habitus monachum non faciat, non eſt opus quod Apoſtata ſine habitu diſceſſerit: proinde poteſt aliquis eſſe Apoſtata, quamuis habitum deferat, ſicuti poteſt non eſſe Apoſtata, etiamſi habitum non gerat, Caldetin. *conſ. 1. de Apoſtatis* Nauarr. *conſ. 10. num. 6. eodem titulo*, Clarus *in §. final. quæſt. 78. verſ. Apoſtata punitur*, Miranda *in manuali Prælatorum tom. 1. quæſt. 51. art. 1. concluſ. 1.* Sanchez *in præcepta decalogi lib. 7. cap. 8. num. 2. & 4.* Bonacina *tom. 1. de clauſura, quæſt. 11. punct. 11. §. 1.* & alij quos ſequitur Barboſ. *in cap. vltimo de Apoſtatis num. 5.*

Hinc fit, vt ſit Apoſtata in foro animæ, qui abiit animo deſerendi Religionem; ſed ductus pœnitentiâ ſtatim rediit; quamuis in foro externo non cenſeatur Apoſtata: tum quia Apoſtata non ſolet diſcedere, vt ſtatim reuertatur; tum etiam, quoniam, qui ab aliquo loco diſcedit, & ſtatim rediit, non cenſetur diſceſſiſſe. *cap. diuortium de pœnit. diſt. 2. & l. 1. §. qui præſens, ff. de verbor. obligat.* Maſcard. *in ſimili de probat. p. 2. concl. 834. num. 26.*

Secus de illo, qui recedit animo vagandi extra Religionem, & poſtea redeundi: is enim erit fugitiuus; non autem Apoſtata, Caietanus 2. 2. *quæſt. 12. art. 1. col. vltima.* & *ibi* Bannez, *dub. 1. de Apoſtaſia à Religione, concl. 2. & 3.* Manuel Rodriguez *regul. tom. 1. quæſt. 30. art. 1.* Valentia

Valentia 2. 2. *diſp. 1. quaeſt. 12. punct. 1. ad finem.* Leſſius, *lib. 2. de iuſtitia cap. 4 dub. 15. num.* 109. Azor *part. 1. lib. 12. cap. 16. quaeſt. 1.* Bonacin. *ſupra num.* 5. Ex quo colligitur fugitiuum diſtingui ab Apoſtatâ, cùm recedat à monaſterio ad tempus, non animo recedendi à Religione, ſed intentione poſtea redeundi, ita Valentia, Leſſius, Azor *locis citatis*, & Sanchez *num.* 5. *&* 11. & Apoſtata recedit animo non redeundi, & ideo incidit in peccatum in hoc decreto reſeruatum.

Adde profeſſum Apoſtatam à Religione, ſi recedat habitu dimiſſo, incidere etiam in excommunicationem latæ ſententiæ *cap.* 12. *& ibi* ſcribentes, *ne cler. vel Monach.* ſi autem recedat habitu retento, quamuis non habeat animum redeundi, neque tranſeundi ad aliam Religionem, quamuis peccet mortaliter, & incidat in caſum reſeruatum, non incidere in excommunicationẽ. Sanchez *lib. 6. cap. 8. num.* 20. Bonacin. *ſupra* §. 4. *punct.* 11. *num.* 1. vbi loquitur de iure communi: Secus ex peculiari priuilegio videlicet Societatis Iesv conceſſo à Gregorio XIII. anno 1584. *in Bulla* 89. quæ incipit *Aſcendente Domino*, §. 22. *verſ. denique*, vbi Religioſi Societatis Apoſtatæ excommunicantur ipſo facto, & ſubduntur Apoſtatarum pœnis, & abſolutio reſeruatur Summo Pontif. aut Præpoſito Generali Societatis, vt ibidem dicitur. Non tamen Apoſtatæ aliarum Religionum, quæ participant priuilegio Societatis Iesv incidunt in hanc cenſuram, quia Gregorius in præfata *Bulla* §. 29. *verſ. præſentis*, prohibuit fieri communicationem illius conſtitutionis, ac priuilegij.

Sed quid ſi Apoſtata deferat habitum abſconſum, & ita coopertum, vt non ſe exhibeat patenter in habitu Religioſo, nunquid cenſebitur dimiſiſſe habitum, & incidiſſe in excommunicationem? Reſpondetur primò, ob id temere dimittentem habitum ligari excommunicatione, ne detur Religioſis occaſio ad euagandum, vt conſtat *ex cap. 2. vt periculoſa, de Religioſis domibus* ibi: *diſtrictius inhibemus, ne de cæterò aliquis quamcumque Religionem tacitè, vel expreſsè profeſſus, in ſcholis, aut alibi, temerè habitum Religionis ſuæ dimittat. Si quis autem temerarius horum violator extiterit, excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto.*

Reſpondetur ſecundò occultantem habitum ſuæ Religionis veſtibus ſæcularibus ſuper indutis, vt Religioſus cognoſci nequeat, cuius ordinis ſit, incurrere excommunicationem, ita Mandoſius *de ſignaturâ gratiæ, verbo licentia, verſ. qui licentia non obtenta*, vbi tradit, ita fuiſſe in Rota deciſum, Nauarr. *cap. 27. num.* 131. Valentia *tom.* 3. *diſp. 1. quaeſt. 12. punct. 1.* Azor *1. part. lib. 12. c. 13. quaeſt. 5. & cap. 17. quaeſt.* 10. Bannes 2. 2. *quaeſt.* 12. *art. 1. quaeſt. 3. dub. 2. concl. vltim.* & Sanctarellus *de Apoſtaſia cap. 3. dub. 2. num.* 19. & alij quos referens ſequitur Sanchez *lib. 6. cap. 8. num.* 63. Ratio, quia occultatio illa habitûs, quamuis non ſit dimiſſio materialis, eſt dimiſſio formalis; ſiquidem dignoſci non poteſt per veſtes ſæculares ſuper impoſitas, an ſit Religioſus, nec cuius ordinis ac Religionis ſit: quibus accedunt Paſſarellus *in priuilegijs Minimorum cap. 34. in fine*, & Bonacin. *de clauſura. quaeſt. 2. punct. 2. num.* 10. *verſ. dixi, iuxta probabilem.*

Satis tamen probabile eſt Religioſum ita habitum occultantem ſine cauſâ iuſtâ, vt exterius non appareat, non incurrere in cenſuram, eò quia occultare omnino habitum non eſt propriè habitum dimittere, & textus loquitur de dimiſſione, non verò de occultatione: in materia autem pœnali adhærendum eſt propriæ verborum ſignificationi, nec valet argumentum à paritate rationis, vel à minori ad maius: alioquin dices Religioſum incedentem velatâ facie incidiſſe in cenſuram, ſed hoc eſt falſum: ergo occultans habitum ne cognoſci poſſit, non incidit in hanc pœnam, ita Soares *tom. 4. de Religione cap. 5. à num.* 12. Filliucius *tract. 14. cap. 6. quaeſt. 4. num.* 135. Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 33. num. 9. &* 10.

Similiter non incurret in caſum reſeruatum huius decreti Clementis Octaui Religioſus, qui habitum exuit regularem, & induit ſæcularem animo exeundi, & non reuertendi, ſed non potuit egredi ſepta monaſterij. Quia non peruenit ad ſtatum, & effectum requiſitum in illo decreto, nec fuit Apoſtaſia exterior, Soares *tom. 4. de Religione lib. 2. cap. 18. num. 4. verſ. in ſecundo caſu.*

Eodem modo non eſt caſus reſeruatus, ſi Religioſus profeſſus inconſulto Superiore recedat à ſuâ Religione, vt ad aliam etiam laxiorem tranſeat: non enim tum dicitur Apoſtata, nec eſt excommunicatus, Innocentius communiter receptus *in c. intelleximus, in fine de ætate, & qual.* Ratio, quia quamuis habeat animum non reuertendi ad ſuam Religionẽ, non deſerit tamen Religionem abſolutè, neque in genere, ſed in ſpecie, Abbas *in c. fin. n. 4. de Apoſtat. & in c. ſane n. 7. de Regularibus*, Caietan. *ad D. Thom.* 2. 2. *quaeſt.* 12. *art.* 1. quos referens ſequitur Quaranta *verbo, caſus reſeruatus, num. 5. verſ. ſecundo declara.* Erit tamen excommunicatus, ſi quis ſine debitâ licentiâ ab Ordine Mendicantium egrediatur ad aliquam Monachalem, dempto Ordine Carthuſianorum, per *extrauag. Martini. 4. in cap. Viam ambitioſæ. ſub titulo de Regularibus inter communes*, quam excommunicationem egrediens non incurrit ob Apoſtaſiam; ſed quòd tranſierit inconſulto Superiore, vt notat Caietanus *ſuprà*, & Nauarrus *conſ. 1. de Apoſtatis.* Si autem obtentâ licentiâ recedat, erit priuatus omni voce actiuâ, & paſſiuâ in omnibus vicibus *Clem. 1. & ibi gloſſ. in verbo officij*, Menoch. *de arbitrar. cent. 6. caſu 546. ex num. 28. vſque ad 46.*

3. Circa tertium caſum reſeruatum, qui dicitur nocturna, & furtiua è Monaſterio, ſeu Conuentu egreſſio, etiam non animo apoſtatandi facta, notandum eſt dictionem, *furtiua*, ſignificare idem, quod ſine licentiâ Prælati. Atque ita quoties Religioſus egreditur per vim, vel metum grauem incuſſum Prælato, ne reſiſtat, exteriùs tamen cenſebitur egredi furtiuè, hoc eſt ſine licentiâ; quia eo repugnante vel ſine legitimo applauſu, ſeu conſenſu illius egreditur. Quin imo, ſi Prælatus contra ſuum officium, & contra honorem Dei, & Religionis liberè præſtet conſenſum; iniquè tamen, Soar. *ſupra, num. 5. verſ. in tertio caſu.* opinatur, ſic exeuntem incidiſſe in caſum reſeruatum; ſed videtur durum; quia Religioſus exiuit cum licentiâ libenter conceſsâ, & Prælato minimè repugnante; ergo egreſſio non fuit furtiua quamuis licentia fuerit iniuſta.

Vt autem ſit caſus reſeruatus opus eſt, quòd egreſſio non ſolùm ſit furtiua; ſed etiam quòd ſit nocturna ſimul per coniunctionem, ac, quæ eſt complexiua. Sicut enim non reſeruatur nocturna

cturna. Quare egreſſio diurna, quamuis ſit furtiua, non eſt reſeruata, Soarez *ſupra d. cap.* 18. *num.* 6. Porrò ſiue egreſſio furtiua, ſit nocturna, ſiue diurna, Religioſus quoties ad Superiorem confugit ſine licentiâ immediati Prælati, vt eximatur ab aliquâ iniuſta vexatione ſibi illata ab immediato Superiore, non cenſendus eſt fugitiuus, nec pœnis fugitiuorum obnoxius: modò certo conſtet de iniquâ vexatione; nec aliâ ratione poſſet ſe eripere ab illa iniquâ vexatione quam adeundo Superiorem. Non eſt enim credendum Religioſo iniuſtè vexato adimi iuſtam defenſionem iure naturæ conceſſam, & hoc modo accipienda eſt diſpoſitio Tridentini *ſeſſ.* 25. c. 4. *de regul.* vbi prohibetur Religioſus exire à ſuo Monaſterio ſine licentiâ Superioris, quamuis egrediatur, vt ad Superiorem accedat, niſi ab ipſo vocatus fuerit, ita Antonius Cucch. *lib.* 3. *inſtitut. maior. tit.* 1. *num.* 130. Nauarr. *comment.* 3. *numer.* 51. *ad.* 4. *de regul.* Fr. Manuel. *regul. tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 3. *de ordine iudiciario cap.* 13. *num.* 4. Sayr. *in claui lib.* 12. *cap.* 17. *numer.* 40. Emanuel Sà *in ſumma, verbo Religio n.* 71. Azor 1. *p. inſt. moral. lib.* 12. *c.* 11. *q.* 7. Sanch. *tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 8. *n.* 17. Bonacina *de clauſura, q.* 2. *punct.* 11. §. 1. *n.* 9. *fol.* 524. & Soarez *tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 4. *verſ. dixi autem. fol.* 193.

Circa quartum caſum, qui eſt proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale, niſi ex materiæ paruitate excuſetur, Nauarr. *de Regularibus conſ.* 75. *num.* 18. *in* 1. *edit. alias conſ.* 3. *num.* 18. *in* 2. *edit. de ſtatu Monachor.* Fr. Manuel. *regul. tom.* 3. *quæſt.* 29. *art.* 10. *concluſ.* 8. Azor 1. *part. lib.* 12. *cap.* 16. *quæſt.* 6. Rebell. *de obligat. iuſtitiæ part.* 1. *lib.* 3. *quæſt.* 15. *ſect.* 3. *num.* 22. Ex quorum dictis patebit quando Religioſus peccabit peccatum proprietatis contra votum paupertatis ad hoc, vt ſit caſus reſeruatus in hoc decreto comprehenſus, Quaranta *verbo caſus reſeruatus. num.* 6. & diximus *ſupra* §. *præcedent. ex num.* 16.

Cæterùm quamuis non videatur eſſe proprietarius Religioſus expendens aliquid notabile in vſus vanos, aut turpes, ſi id faciat ex licentiâ Superioris, Azor *ſuprà d. lib.* 12. *cap.* 12. *quæſt.* 5. & Leſſius *lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 79. *verſ.* 11. Nihilominus dicendum eſt peccare peccatum proprietatis aduersùs paupertatis votum, & eſſe reſeruatum. Moueor, quia Prælatus non eſt Dominus, ſed adminiſtrator: ergo nec Prælatus poteſt concedere facultatem expendendi, nec religioſus expendere, niſi ad vſus neceſſarios, & honeſtos: proinde licentia data non excuſat Religioſum à vitio proprietatis, & perinde ſe habet, ac ſi id efficeret ſine aliquâ licentiâ Azor *d. cap.* 12. *quæſt.* 2. *fine*, & Leſſius *eodem dub.* 9. *n.* 79. *verſ.* 9. dum dicunt Religioſum expendentem in vſus profanos ex Superioris licentiâ peccare contra votum paupertatis: peccare autem contra hoc votum, eſt vitium proprietatis, & accipientem à Religioſo ex Superioris licentia ad vſus turpes, & vanos teneri reſtituere, Maior 4. *diſt.* 38. *quæſt.* 9. *in* 3. *concluſione*, Nauarr. *comment.* 2. *num.* 21. *de regul.* Sanchez *d. lib.* 7. *c.* 19. *num.* 21. & *ſequent.*

Item pro maiori intelligentia obſeruantiæ paupertatis, ſciendum eſt poſſe Superiorem reuocare ad libitum licentiam, quam conceſſerat Monacho ad detinendum rem aliquam, adeo, vt ſi Religioſus recuſet, ſeu neget reddere Superiori, quod conceſſit, aut non ſit paratus ad reſignandum eidē Superiori quotieſcunque voluerit, eſſe in peccato mortali, & eſſe caſum reſeruatum, Quaranta *verbo caſus reſeruatus num.* 6. ſubdens non poſſe monachum etiam ante quam ingrediatur monaſterium conuenire, vt ſibi integrum ſit retinere vſumfructum ſuarum rerum in futurum, inuito Abbate, Panorm. *conſ.* 68. *part.* 1. *num.* 3. quod procedit, ſi conuentio fiat ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ: ſecùs ſi cum illa: idem Panorm. *in cap. niſi eſſent, circa finem de præbendis.*

Ex dictis ſequitur Regulares non poſſe ex diſpenſatione inferiorum à Summo Pontifice poſſidere, aut tenere agros, annuos reditus, aliáque bona immobilia, videlicet, & mobilia ſuperflua, neque per talem diſpenſationem, ſeu ſcientiam ſuperiorum inferiorū ſi illa poſſideant, excuſari à culpâ, neque à pœnâ ipſo facto incurrendâ, ita cenſuit Congregatio teſte Quaranta *verbo caſus reſeruatus fol.* 156. Sed vide *infra verſ. quæri poteſt?*

Quotuplex autem ſit pœna contra regulares proprietarios, habetur *in cap. Monachi. de ſtatu monachorum*, eáque triplex eſt. Prima, quòd regularis proprium habens tempore mortis, ſi illud non abiiciat, nequeat ſepeliri in loco ſacro, ſed in ſterquilinio cum pecunia per eum poſſeſſa, *cap. cum ad monaſterium. eodem titulo.* Quin imò, ſi in loco ſacro fuerit humatus, eſt exhumandus, ſi abſque magno ſcandalo id fieri poteſt *cap. ſuper quodam. eod. titulo per textum ibi*, Nauarrus *comment.* 2. *de regular. num.* 2. Surd *de aliment. titul.* 8. *priuileg.* 79 *num.* 2. Fr. Manuel *regul. tom.* 3. *quæſt.* 1. *art.* 1. *verſ.* 13. vbi tamen notat religioſum repertum in morte cum pecuniis non propterea præcipitanter priuandum Eccleſiaſticâ ſepulturâ, niſi contra ipſum procedatur, & de hoc crimine conuincatur. Neque probato delicto cum eo tota pecunia eſt ſepelienda, ſed ſufficit pars illius; ex æquitate tamen Ioannes Andreas *in d. cap. cum ad monaſterium num.* 4. Hoſtienſis *num.* 7. Anchar. *num.* 10. *notab.* 5. Abbas *num.* 15. quamuis conſiderato rigore *in d. cap. cum ad monaſterium*, tota pecunia cum eo humanda eſt, Cardinalis *ibi* §. *prohibemus n.* 1. *notab.* 2. & Graſſis 2. *p. deciſ. lib.* 3. *cap.* 19. *n.* 5. Quæ pœna non incurritur à dantibus inconſulto Superiore, ſed à poſſeſſoribus proprij.

Secunda pœna eſt, vt religioſus, qui fuerit deprehenſus habere proprium, aut de hoc conuictus per biennium priuatus exiſtat voce actiuâ, & paſſiuâ; plectatúrque inſuper pœnis per conſtitutiones Ordinis impoſitis, vt per Concilium Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de regularibus in fine*, quæ pœna eget iudicis ſententiâ, neque incurritur à dantibus aliquid ſine licentiâ Superioris, quamuis non excuſentur à culpâ; ſed à retinentibus, vt vult Palacios 4. *diſt.* 38. *diſp.* 1. *ad finem in ſolut. ad* 9. non enim Tridentinum loquitur de dantibus; ſed de ſolis habentibus; & ideo in pœnalibus ſtrictè res eſt accipienda Sanch. *lib.* 2. *c.* 28. *num.* 5. Garcia *part.* 11. *c.* 10. §. 2. *num.* 205. & *ſequent.* & Sayr. *in Claui lib.* 3. *c.* 8. *de l. pœnal. n.* 9. poſt plures, vbi docent legem pœnalem nūquam extendendam eſſe vltra crimen, perſonā, aut caſū per legem expreſſum, etiamſi in aliis criminibus, aut in aliis caſibus eadem reperiatur ratio.

Tertia pœna eſt, vt expellatur à monaſterio monachus, qui habuerit proprium. Ita *in d. c. cum ad*

ad monaſterium de ſtatu monachorum : ſed ea expulſio correcta eſt per *cap. final. de Regularibus*, vt notat Abbas *in d. cap. cum ad monaſterium num.* 13. dicens religioſum aliàs expellendum mancipandum eſſe carceri Monaſterij, vt agat pœnitentiam : non tamen ob id incidit in excommunicationem, vt minus bene volunt Spino *in ſpeculo gloſſa* 12. *in principio num.* 15. & Turrecrem. *in cap. non dicatis art.* 3. *num.* 6. *verſ.* 12. *q.* 1. Ratio, quia excommunicatio, & aliæ pœnæ non debent infligi vltrà caſus in iure expreſſos; talis autem excommunicatio in iure non reperitur.

Quæri poteſt an integrum ſit monachis habere peculium ad nutum Superiorum reuocabile ad ſolos vſus honeſtos, & pios citra vitium proprietatis? Negatur *ex cap. monachi de ſtatu monachorum* per hæc verba, ibi: *Monachi nec peculium permittantur habere.* Sequitur Felinus *in cap. cum M. num.* 26. *verſ. eadem reaſſumit. de conſtit.* Ioan. Mohan. *in compendio Theologiæ practicæ part.* 5. *cap.* 20. *concl.* 3. & 4. Fauet *cap. cum ad monaſterium. de ſtatu Monachorum.* ibi: *Prohibemus, ne quis monachorum proprium aliquo modo poſſideat.* Denique patet ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *incipit. Nemini.*

Multò tamen probabilius eſt ex causâ legitimâ poſſe Prælatos religioſis concedere peculium ad nutum reuocabile, vt tradunt Corduba *in ſumma quæſt.* 54. *opinione* 2. Greg. Lop. *l.* 14. *verbo proprio. tit.* 1. *part.* 1. Ludouic. Lop. *in inſtruct. cap.* 154. *col.* 3. *verſ. ideo licet*, Nauarrus *comment.* 2. *de regularibus num.* 14. & *comment.* 3. *num.* 27. & *conſ.* 20. *num.* 5. *de regularibus, aliàs conſ.* 14. *num.* 5. *de ſtatu monachorum*, Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 12. *quæſt.* 1. Sanchez *in præcepta decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 22. *num.* 5. vbi pro hac parte expendit textum *in d. cap. monachi verſ. qui vero*, dum permittit monachis pro adminiſtratione iniunctâ peculium habere: ergo licitum eſt peculium ex causâ legitimâ, & *num.* 6. addit textum *in d. cap. monachi* interdicere regulariter, & vniuerſaliter concedi religioſis peculium propter importunitatem eorum, & cauſas leues : Secus autem ex cauſis grauibus, & iuſtis.

Nec refert dicere hoc procedere de iure communi, quod hodie eſt correctum per Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de regularib. cap.* 2. per hæc verba ibi : *Nemini regularium tàm virorum quàm mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiuſcunque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquiſita tanquam propria, aut etiam nomine conuentûs; poſſidere, vel tenere; ſed ſtatim ea Superiori tradantur.* Quam etiam partem ſcilicet eſſe correctum ius antiquum per Concilium docent Valentia 2. 2. *diſputat.* 1. *quæſt.* 4. *punct.* 3. *col.* 2. *corol.* 4. Molin. *de iuſtitia tract.* 2. *tom* 3. *diſp.* 276. *col. penult. verſ. Vtrum autem.* Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 5. *num.* 30. Tapia *in Authen. ingreſſ. Cod. de Sacroſ. Eccleſiis, verbo ipſo ingreſſu cap.* 3. *num.* 55. poſt Paſſarellum *in priuilegiis fratrum Minorum poſt caput* 43 *ſub titulo de proprietate abdicanda, paulo ante finem, in verſ. vbi eſt priùs aduertendum.* Quia reſpondetur verius eſſe verba Concilij Tridentini nihil noui iuris inducere, ſed ſolùm confirmare ius antiquum; & ideo ex iuſtâ causâ licitum eſſe concedere cuicunque religioſo peculium, quamuis non ſit officialis ordinis, ſeu adminiſtrationem aliquorum bonorum ſtabilium ad nutum Superioris amouibilem, Nauarrus *d. commento* 2. *numer.* 15. & 18. Sanchez *lib.* 7. *cap.* 22. *num.* 11. vbi id expreſsè reſoluit, addens *num.* 14. licitam eſſe aliquarum Religionum conſuetudinem, in quibus de licentiâ Superiorum certi annui reditus pro victu, & veſtitu cuilibet religioſo deputantur, ita, vt ſi non ſufficiant, ab aliis ipſi quærant, ſi autem ſuperſint applicentur piis, & religioſis vſibus, & ſint parati obedire reformationi legitimæ, ſic ille poſt Manuel *tom.* 2. *ſummæ cap.* 51. *num.* 2. *concluſione* 2.

Quæri item poteſt, quid intelligatur hoc loco nomine peculij? Reſpondetur nomine peculij non eſſe vſum pecuniæ, aut rei alicuius mobilis ex causâ iuſtâ per Superiorem conceſſæ. Nemo enim dubitat id poſſe concedi: ſed intelligitur per peculium res aliqua immobilis, nimirum annui reditus ex agro aliquo, aut pecuniâ tradita in cenſum percepti. Reſpondetur ſecundò licitum eſſe hoc peculium ex legitimâ causâ ad ſolos vſus honeſtos, & pios religioſi à Superiore conceſſum, reuocabile tamen ad illius nutum : nam irreuocabile nec à Pontifice concedi poteſt religioſo manenti religioſo : quia repugnat ſtatui religioſo, adeo vt profeſſio facta, cum conditione, pacto, ſeu modo de retinendo, ſeu habendo proprio, non valeat omnino, ſed vitiatur ex tali adiectione, vtpote contra ſubſtantiam illius, Fr. Manuel *regular. tom.* 3. *quæſt.* 17. *art.* 6. *in fine* Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælator. tom.* 1. *quæſt.* 28. *art.* 2. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro religioſorum lib.* 8. *quæſt.* 21. Secus ſi profeſſio fiat eâ conditione, vt profitens certam ſuorum bonorum portionem habeat ad neceſſaria vitæ ſubſidia, & alimenta ex voluntate Superioris pendentem. Nauarrus *comment.* 2. *de regularibus. num.* 14. Azor 1. *p. lib.* 12. *c.* 9. *q.* 4. Ioan. à Cruce *de ſtatu religioſo lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 2. vbi firmat prohibitionem Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de regularibus cap.* 2. procedere tantum in reditibus, vt propriis, & irreuocabilibus per Prælatos, & ſine eorum licentia expendendis. Quare bene poteſt quis religionem profiteri cum retentione bonorum ad vſum ſuum pro ſuis neceſſitatibus ex voluntate Prælati dependenter, non quo ad proprietatem, ſed quo ad vſum, quia talis profeſſio etiam in domo propriâ vt maneat, non vitiatur. Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *diſp.* 25. *num.* 21. & *in præcepta decalogi lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 99. & *ſequentibus.* Quod probatur *ex cap. final. qui clerici, vel vouentes*, ibi : *vt in domo propria*, & docent Angelus *verbo religioſus num.* 9. Syluester *verbo Religio* 3. *part. quæſt.* 8. Tabien. *verbo profeſſio in fine.* Emanuel Saa *verbo Religio, num.* 6. Quia eſſe intra Monaſterium non eſt de Religionis ſubſtantia, Sanchez *d. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 12. & poterit poſtea Superior reuocare conditionem manendi in domo propriâ, niſi Pontifex conditionem confirmet, ſicut pactum habendi proprium à Superiore non reuocabile eſt contra votum paupertatis, & ideo profeſſio erit nulla, & contra ſubſtantiam Religionis, ſi quis profiteatur ea conditione, vt liceat ſibi proprium, & bona immobilia poſſidere; & liberè acquirere inuito Prælato; ſecus autem, quando ſolum vſum profitens ſibi reſeruaret pro ſuis neceſſitatibus ex Superioris licentiâ ad nutum illius reuocabilem. Nam tunc valebit profeſſio, nec conditio reijcitur Bartol. *in Authentic.*

ingreſſi, C. de ſacroſanct. Eccleſ. num. 29. vbi Paul. *num.* 18. Spin. *gloſſ.* 12. *num.* 12. Geuall. *commun. contra commun. quaſt.* 85. *num.* 2. Sanchez *dicto lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 97. vbi *num.* 98. tradit in dubio, quando reſeruantur tempore profeſſionis aliqua bona, intelligendum eſſe quoad vſum ex licentia Prælati, & ad nutum ipſius reuocabilem; non tamen reuocabitur, niſi ex cauſa iuſta.

Ex dictis oritur quæſtio, an liceat ex cauſa iuſta particulari Religioſo, qui non eſt officialis monaſterij concedere adminiſtrationem aliquorum bonorum ſtabilium ad nutum Superioris reuocabilem? Ratio, quia Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de regularib.* videtur id interdicere. Attamen licere ex iuſta cauſa non eſt ambigendum, quia tantùm interdicit Tridentinum id fieri abſque cauſa, Nauarrus *comment.* 2. *num.* 15. *de regularibus*, Azor tamen contrarium docet exiſtimans ius commune quoad Religioſorum peculia correctum eſſe per Tridentinum, idque fatetur 1. *part. lib.* 12. *cap.* 12. *quaſ.* 2. Sed melius Nauarr. *ſupra, & lib.* 3. *conſiliorum in* 1. *editione, titulo de regularibus, conſil.* 20. *num.* 6. *in ſecunda editione, conſil.* 14. *num.* 6. *de ſtatu monacho*, Graffis 1. *part. deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 53. Saa *in ſumma verbo Religio, num.* 48. & alij quos referens ſequitur Sanchez *lib.* 7. *cap.* 22 *num.* 11. & 12. dicentes nihil noui iuris induci per Tridentinum, ſed tantùm ab eo interdici, quod non concedatur abſque iuſta cauſa, atque ita, ſicut iure communi concedebatur monachis antiquioribus, & de Religione benè meritis adminiſtratio aliquorum bonorum cum onere, vt certam penſionem monaſterio reddidiſſent, & de reliquo viuerent; ſic nunc idem licitum erit. Fuluius Paſſianus *conſil.* 36. *à num.* 99. *vſque ad* 110. *tit.* 1. Graffis *ſuprà num.* 53. Vega *tom.* 2. *ſumma cap.* 86. *caſu* 5. Manuel *tom.* 2. *regular. quaſt.* 125. *art.* 4. *& tom.* 3. *quaſt.* 29. *art.* 10. *in principio.* Quod peculium poteſt concedi ad vſus Religioſi indeterminatè; quia ſemper intelligitur in vſus licitos, & honeſtos, Nauarra *de reſtitut. lib.* 3. *cap.* 1. *part.* 3. *in noua editione, dub.* 1. *num.* 166. *&* 167. Leſſius *lib.* 2. *de iuſtitia, cap.* 4. *dub.* 5. *num.* 37. & Manuel *tom.* 3. *regularium quaſt.* 27. *art.* 12.

Ambigi item poteſt an integrum ſit moniali ducentos aureos ſibi à conſanguineo traditos, ſæculari tradere, vt ſibi ſoluat centum dum vixerit, & poſt mortem ſibi reſeruet? Reſpondetur, ſi conſanguineus concedens nolit dominium in Monaſterium transferri, ſed cedere in monialis vſum, & ipſa ſic acceptauerit, fas erit eos tradere illo modo ſæculari de Superioris licentia, quoniam non transfertur in Monaſterium dominium: ſecus ſi tranſlatum eſt in Monaſterium; tunc enim inconſulto Prouinciali nequit Monaſterium id tradere; eò quia bona illa ſunt Monaſterij, & non diſtribuuntur in vtilitatem illius; ſed in vtilitatem ſæcularis, qui ſi non ſit benemeritus de Monaſterio fieri non poteſt ea donatio gratioſa ſine cauſa: ſecùs ſi fuerit benemeritus: tunc cùm ſit remuneratoria cedet in commodum monaſterij facta ex Prouincialis licentiâ; ita Ludouicus Lopez 1. *part. inſtructorij cap.* 155. *column. penultim. & lib.* 2. *de contractibus, cap.* 40. *column.* 3. *&* 4. & Corduba *in ſumma quaſt.* 54. *dub. vltim. à fol.* 159. Nec obſtat Manuel 1. *tom. ſumma in* 2. *edit. cap.* 90. *num.* 9. & Vega 2. *tom. ſumma cap.* 32. *caſu* 19. dicentes non eſſe integrum monialibus iuxta Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de regularib.* hodie habere eos reditus: quia aſſerunt iuxta ſuam opinionem correctum eſſe ius commune per Concil. Trident. nos autem loquimur ſecundùm noſtram ſententiam, quæ tradit non eſſe correctum, & ideo licitum eſſe iis reditibus frui hodie.

Obiicies. Sacram Congregationem cenſuiſſe non poſſe moniales dare pecuniam Monaſterio, vt ex earum pecuniâ fiat emptio nomine Monaſterij ad rationem ſeptem, vel octo pro centum: neque Abbatiſſas poſſe dare dictis monialibus illos reditus ſingulis annis. Similiter non poſſe moniales dare Monaſterio, ſeu eius Superiori certam pecuniæ ſummam pro Monaſterij indigentiis pacto adiecto, ſeu ſub tacitâ conuentione, vt Superior, ſeu Monaſterium certos reditus ad rationem tot pro centum earum vitâ durante, concedat. Quòd ſi moniales id percipiant, incurrunt pœnas dicti *cap.* 2. *de regularibus*, in proprietarios impoſitas, neque ab his pœnis liberantur propter licentiam Abbatiſſæ, quæ tenetur decreto Concilij pro ſuo munere ex Monaſterij reditibus, vel eleemoſynis monialium neceſſitatibus in dies ſuccurrere, & Abbatiſſæ prohibitum eſt in eo decreto hæc monialibus concedere in ſupradictis caſibus. Quod ſi percipiant moniales hos reditus incidunt in pœnas propoſitas, non obſtante licentia Abbatiſſæ. Hæc Congregatio ſacra.

Conſonat Concilium Tridentinum *d. cap.* 2. *de regularibus*, ibi: *Nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere etiam ad vſumfructum, vel vſum, vel adminiſtrationem, aut commendam*; ſed reditus, & cenſus annui inter bona ſtabilia numerantur, vt colligitur ex *Clementina exiui*, §. *cumque annui reditus, de verborum ſignificat.* ergo nullo modo poſſunt moniales habere reditus annuos, etiam de licentiâ Abbatiſſæ; item Religioſus nihil proprium habere poteſt; ſed vſus, vel vſusfructus, vel adminiſtratio quam quis pro libito habet, eſt aliquid proprium, igitur non licet vti reditibus.

Dicendum tamen videtur non poſſe concedi monialibus peculium bonorum, quorum habeatur vſusfructus, vel vſus, vel adminiſtratio abſque vlla alterius voluntate, ita vt arbitratu ſuo poſſint fructibus eorum vti, & de illis nutu ſuo quod voluerint, ſtatuere. Nam voto paupertatis repugnat vſusfructus, vel vſus, vel adminiſtratio, à qua Abbas nutu, & arbitratu ſuo monachum nequeat remouere; ſecus de vſufructu, ſeu vſu, vel adminiſtratione, qua vtitur ſui Abbatis nutu expreſsóque, vel tacito ad illius voluntatem reuocabili, quia hoc peculium ſolenni voto paupertatis minimè aduerſatur. Fr. Ioannes à Cruce *lib.* 1. *de ſtatu religioſo, cap.* 3. *dub.* 2. vbi aſſerit prohibitionem Concilij habere tantum locum in reditibus, vt propriis, & irreuocabilibus per Prælatos, & ſine eorum licentia diſtrahendis, quem ſequitur Barboſa *in remiſſionibus ad Tridentinum, ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *num.* 2. *&* 3. Neque his aduerſatur ſacra Congregatio, de qua ſuprà, dicens non poſſe moniales facere ſupradictas conuentiones, etiam de licentiâ Abbatiſſæ, quia caret hac poteſtate, nec poteſt concedere monialibus ſimiles reditus pro ſuo munere. Ratio potiſſima, quia dominium

nium pecuniarum, & vſus illarum, quas moniales tradunt monaſterio, ſeu Abbatiſſæ cum onere reddendi ſeptem, vel octo pro centum eiſdem, eſt ipſius monaſterij, non autem monialium; quæ ratione voti paupertatis quo ligantur, nihil ſibi ſed monaſterio acquirunt, & ideo ſi fortè peculium aliquod illis concedatur, debet quo ad vſum concedi dependenter à voluntate, ac nutu Abbatiſſæ iuxta ſuperiorem doctrinam.

5. Circa quintum caſum hoc eſt iuramentum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo, dicendum eſt non eſſe reſeruatum ex vi decreti Clementis Octaui iuramentum falſum à religioſo prolatum extra iudicium, ſed ſolùm quando religioſus interrogatus iuridicè, deponit falſum in iudicio regulari, nimirum coram iudice, vel Prælato eiuſdem ordinis, & Religionis. Vel in iudicio legitimo, quando ſcilicet Religioſus deponeret coram Nuntio, Epiſcopo, aut quolibet alio delegato, ſiue examinetur vti principalis, ſiue vti teſtis, ſiue falſum aſſerendo, ſiue veritatem negando. Nam qui veritatem occultat iuridicè interrogatus, falſum deponit, vt per Tiraquel. *de pœnis temperandis, cauſa* 44. *num.* 15 Zanchin. *de heret. col.* 14. *num.* 2. Maſcard. *de probationibus concl.* 743. *num.* 12. Decian. *tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 30. Fatin. *in praxi crimin. p.* 2. *ſub titulo de falſis q.* 67. *à num.* 220. vbi *num.* 223. id extendit etiam ad illum teſtem, qui dicit ſe non recordari de eo, vel ſaltem deponit obſcurè, verſutè, vel per malitiam ad hoc, vt eius depoſitio producenti non proſit, cum reverâ recordetur vel ſaltem debeat veriſimiliter recordari, & eſt caſus reſeruatus; modo taceat veritatem, quando deponit, vt teſtis: tunc enim peccat tacendo veritatem, quando vt teſtis productus eſt. Butrius *in cap. quia veriſimile* 3. *nota. de prabend.* Flamin. *de reſignat. lib.* 9. *q.* 27. *num.* 5.

Nomine autem iudicij regularis, & legitimi non continentur iudicia priuata per conuentiones, vel arbitria particularia. Item ſi iniuſtè interrogetur, & neget veritatem, non erit periurus, etiamſi ex ignorantiâ, vel ex conſcientiâ erroneâ peccet, credens ſe peieraſſe, non erit caſus reſeruatus; quia illud externum non fuit verum periurium. Idem dicendum eſt, quando quis peierat in iudicio non legitimo, ſeu nullo, Soares *tom.* 4. *de Religione lib.* 2. *cap.* 18 *num.* 7. P. Fagundes *precepto.* 2. *lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 1. & 2.

Iudex legitimè procedit quando habet ſemiplenam probationem facti, ac criminis. de quo inquiritur, & tunc ſecundùm communem opinionem tenetur teſtis iuridicè interrogatus de alieno crimine verum dicere; ſi de crimine alieno interrogetur. Si autem de proprio aduersùs ſe ipſum, ſi illi conſtet de ſemiplena probatione, teneri verum dicere docent expreſsè D. Thomas 2. 2. q. 69. *in corpore*, Sotus *de tegendo ſecreto num.* 2. *q.* 7. & *lib.* 5. *de iuſtitia q.* 6. *art.* 2. Couarr. *in practica criminal. cap.* 23. Gomes *tom.* 3. *variar. cap.* 12. *num.* 5. Nauarr. *in Summa latina cap.* 25. *num.* 53. Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *de Reo, & Aduocato, cap.* 31. *dub.* 3. *num.* 12. *Aldret. de religioſâ diſciplinâ tuendâ lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 5. & Saa *in ſumma, verbo Reus num.* 1. Ratio quia ſubditus tenetur in conſcientiâ obedire iudici iuridicè procedenti, præcipientique, vt ſibi manifeſtetur veritas, quando crimen ſemiplenè eſt probatum,

Nihilominus oppoſitum placet multis Auctoribus non ſpernendæ auctoritatis dicentibus Reum non teneri crimen fateri, etiamſi iuraſſet dicere veritatem, contra ſeipſum, quando ex confeſſione timetur graue præiudicium. Petrus Nauarra *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 4. *num.* 142. Aleocer *in ſumma, cap.* 16. §. & *Reo*. Saa *verbo Reus n.* 6. Vega ſibi contrarius *in ſumma caſuum lib.* 5. *caſu* 603. Leſſius *de iuſtitia d. cap.* 31. *dub.* 3. *num.* 16. vbi id docet tamquam probabile, Ratio, quia nemo in criminalibus poteſt cogi ad teſtificandum contra ſuos affines, aut conſanguineos. *l.* 4. quæ incipit *lege Iulia ff de teſtibus*. vbi cauetur, ne alicui inuito denuncietur, vt teſtimonium litis dicat aduersùs ſocerum, generum, vitricum, priuignum, ſobrinum, ſobrinam, ſobrino, ſobrinauè natum, eoſque, qui priori gradu ſunt. Quæ verba ſunt illius textus, quem commentantes aſſerunt, Alber. de Malet. *in tractat. de teſtibus cap.* 6. *num.* 2. *verſ.* & *idem eſt, iuncto num.* 9. & *num.* 18. Crot. *de teſtibus par.* 5. *num.* 196. *verſ.* & *hoc non ſolum habet locum*. Abbas *in cap. literas num.* 8. *verſ. aduertitur. de præſumpt.* Gomez *tom.* 3. *variar. cap* 12. *rubric. de probatione delicti. num.* 24. *verſ. quod eſt verum*, & Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 74. *n.* 1. & *lib.* 2. *concl.* 839. *num.* 3. ergo multo fortius non tenetur Reus teſtificari contra ſe ipſum in ſui præiudicium ſi conſanguinei non tenentur teſtificari contra conſanguineos.

Nec obſtat iudicem iuridicè procedentem habere ius interrogandi propter bonum publicum: ergo Reus tenetur reſpondere ad mentem iudicis contra ſe ipſum. Quia non tenetur in ſuum graue præiudicium reſpondere, cùm in hoc caſu iure ſuo vtatur: proinde amphibologicè reſpondendo ſatisfacit, vt præiudicium vitetur, quæ ſententia eſt probabilis.

Circa Sextum caſum reſeruatum ordine, qui eſt procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum poſt animatum fœtum etiam effectu non ſequuto, dicendum eſt fœtum animari in maſculo poſt quadraginta dies, in fœminâ poſt octoginta; & ſi dubitatur an maſculus ſit, vel fœmina, præſumendum eſſe animatum poſt quadraginta dies. Nauarrus *in manuali cap.* 15. *num.* 14. Nam in dubio tutior pars eſt eligenda, quæ opinio eſt communis in ſacra pœnitentiaria, teſte Nauarro *in conſil.* 22. *de homicidio. in antiqua edit.* & *in conſ.* 26. *in noua*. 6

Ante quàm partus ſit animatus cauſans abortum nec homicida eſt, nec irregularis: peccat tamen grauiter, non tamen incurrit excommunicationem neque irregularitatem, etiamſi re ipsâ abortus inde ſubſequutus fuerit, vt patet ex §. 2. *Bulla Gregorij.* 14. cuius meminit Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 25. & *ſequent*, & Quaranta *verbo abortus*. vbi ad verbum illam refert.

Sed quid ſi clericus datâ operâ ſaltet cum fœminâ grauidâ, & abortus ſequatur? Enriques *de irregularitate cap.* 15. *num.* 4. ex Couarr. in *Clement. ſi furioſus. par.* 2. §. 4. *num.* 10. *verſ. quinto*. tradit ſi fœtus erat animatus, & ſaltatio fuit immoderata, fieri irregularem: ſecus ſi ſaltatio fuit moderata, quamuis illicita, vt in clerico, vel amaſio obſcœno, ita Auila *de cenſuris, part.* 7. *de homicidio caſuali, fol.* 364. *diſput.* 6.

ſect. 1. *dub.* 6. contra Sylueſtrum *verbo ſaltus*, & contra Nauartum *in manuali cap.* 27. *num.* 236. dicentes eſſe irregularem etiam quando ſaltatio eſt moderata, modò fuerit illicita, vt cum clerico, vel amaſio turpi. Si tamen ſaltatio fuit hodie, & abortus poſt menſem à ſaltatione, non erit irregularis; quia talis ſaltatio non videtur eſſe cauſa propinqua illius abortus.

Procurare ergo abortum fœtûs animati percuſſionibus, veneno, medicamentis, potionibus, aut oneribus mulieri prægnanti impoſitis, vel aliis exquiſitis, & incognitis rationibus, eſt caſus reſeruatus quo ad regulares à Clemente Octauo impoſitus. Et vltrà hanc reſeruationem Sixtus Quintus *per conſtitutionem* 87. in ordine, quæ incipit *effrenatam*, fuit antea pœna excommunicationis Papæ reſeruatæ impoſita iis, qui abortum fœtûs animati, vel etiam inanimati procurabant, aut conſilio, fauore, ope, potione, aliáve ratione, ad abortiendum fœtum animatum cooperabantur, vt videre eſt apud Bullarium *tom.* 2. *pag.* 643.

Nihilominus, quia hæc excommunicatio in praxi erat difficilis obſeruatu Gregorius 14. per aliam conſtitutionem, incipit *Sedes Apoſtolica pia mater*, rigorem præcedentis conſtitutionis temperauit quo ad reſeruationem abſolutionis, & quo ad abortum fœtûs tantummodo animati: atque ita hoc tempore, vt patet ex conſtitutione Gregorij 14 Ordinarius aut alius per ipſum deputatus ſpecialiter ad hos caſus in foro conſcientiæ abſoluere poteſt, vt ibi habetur his verbis: *Quilibet presbyter tàm ſæcularis, quàm cuiuſuis ordinis regularis, ad Chriſti fidelium confeſſiones audiendas, & ad hos caſus ſpecialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam & liberam in foro conſcientiæ tantùm abſoluendi habeat facultatem.* Hæc ibi. Quare is ſolùm cenſebitur ad hos caſus ſpecialiter deputatus, qui facultatē habuerit abſoluendi ab omnibus cenſuris, & excōmunicationibus Epiſcopo reſeruatis. Non incurretur item iſta excommunicatio reſeruata, niſi abortus fœtûs animati re ipſa ſecutus fuerit. Ratio eſt, quia Sixtus Quintus in ſua conſtitutione effectum requirit, ibi, *inde, vt re ipſa abortus ſecutus fuerit.* Quo ad regulares tamen eſt caſus reſeruatus etiam effectu non ſecuto. Idem dicendum erit ſi in aliquibus Diœceſibus fuerit caſus reſeruatus procurare abortum, etiamſi re ipſà abortus non ſequatur: ſufficit enim procuratio ad reſeruationem, ita Zechius *de caſibus reſeruatis caſu* 9. *verſ. quo vero.* Bonacina *de excommunicationibus in particulari extra Bullam Cœnæ diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 10. *num.* 4.

Quin imo etiam ipſæ fœminæ prægnantes, ſociæ, ſeu conſciæ, cooperantes vt principales, vel aliter per opem, conſilium, fauorem, potionem, incidunt in caſum reſeruatum, ſi fuerint Moniales, effectu non ſecuto, non tamen incidunt in cenſuram niſi effectu ſecuto. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 6. *quæſt.* 9. *num.* 94. Bonacina *n.* 13. *ſuprà.*

Circa ſeptimum caſum reſeruatum per Clementem Octauum, qui eſt falſificatio manus, aut ſigilli officialium monaſterij, aut conuentus notandum eſt ad incurrendum in caſum reſeruatum, ſufficere, quòd falſarius mutet veritatem, & quòd faciat cum dolo, & animo inferendi damnum, quamuis non ſequatur iactura, Quaranta *verbo caſus reſeruatus, num.* 8. *fol.* 158. debet enim falſificatio manus, vel ſigilli officialis eſſe doloſa, hoc eſt, vt fiat cum dolo, & ſeriò, non autem per iocum: deinde, vt fiat in præiudicium ordinarij regiminis Religionis. Falſificare igitur manum eſt contrafacere litteram alicuius ad ſui fauorem, faciendo ſchedulam falſam. Baiard. *ad Clarum in* §. *falſum num.* 111. *verſ. & ſimiliter ſcribens litteras alieno nomine.*

Item falſificare ſigillum officialium monaſterij, aut conuentûs, eſt fabricare ſigillum ſimile ſigillo officialis, ſeu religionis occultè, & furtiuè, & conſignare per illud falſam ſcripturam. Vnde non eſt propria falſificatio, donec falſæ litteræ per illud ſigillum furtiuè fabricatum conſignentur, & ex conſequenti non eſt caſus reſeruatus; eſto fabricetur ea intentione, donec ad prædictum vſum, & effectum perueniat. Similiter furari ſigillum Prælati ea prauâ intentione, ſi ad opus ſigillandi non ventum fuerit, non eſt caſus reſeruatus ex hoc capite. Quemadmodum non videtur reſeruatus, quando ſcriptum, quod falſo conſignatur manu, aut ſigillo officialis non continet quicquam ſpectans ad officium officialis, neque ad monaſterium, puta, ſi eſt familiaris epiſtola falsò attributa officiali monaſterij, non vt officialis eſt, nec vt munus illius reſpicit formaliter, quod reſpici debet, vt ſit reſeruatus, Soares *tom.* 4. *de Religione lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 9. & 10.

Item falſificatio ſigilli eſt mutare, corrumpere, vel contrafacere ſigillum officialis, vel monaſterij, ſeu effingere dolosè, & callidè. Per ſigillum intelligitur ſignaculum illud, quo litteræ patentes muniuntur, vt fidem faciant, & quo vtuntur officiales in rebus ſpectantibus ad officium cuiuſque. Falſificatio ergo, ſigilli cuiuſcumque officialis in iis, quæ pertinent ad eorum officium eſt caſus reſeruatus, dummodò falſæ litteræ per illud ſigillum muniantur, & conſignentur. Vnde falſificare ſcripturam, ſeu manum, ſeu ſigillum religioſi priuati non incurritur caſus reſeruatus, quin imo non incurritur, ſi falſificetur ſigillum officialis, quandocunque illud ſpeciale non habuerit, ſed vtatur ſigillo cæteris communi, quia intelligitur falſificatio ſigilli non communis quo ſinguli conuentus vtuntur, ſed ſigilli proprij illius officij. Nomine autem officialium veniunt non ſolùm Generales, Prouinciales, ſed etiam Prælati inferiores, quales ſunt Rectores, Vicarij, Subpriores, vel in Societate Miniſtri, Procuratores, & ſi qui ſunt alij ſimiles, qui habent peculiaria ſigilla, quòd ſi non habeant, & vtantur ſigillo communi, quo cæteri Religioſi vtuntur, non erit reſeruatus; quoniam falſificatio non cuiuſcumque ſigilli, ſed proprij talis officij, reſeruata eſt.

Quæri poteſt an ad reſeruationem requiratur falſificatio manûs, & ſigilli ſimul? Reſpondetur negatiuè; ſed ſufficere falſificationem manûs, aut ſigilli officialium monaſterij. Dicitur autem falſificare manum, qui non ſolùm falſificat litteras officialis, ſed etiam qui ſubſcribit nomine illius, imitando ſubſcriptionem eius ſimul. Quare non ſufficit imitari literam, ſeu literas, ſed requiritur, quod effingat ſubſcriptionem, quia literæ nihil valent ſine ſubſcriptione: ideo, vt ſit reſeruatus opus eſt, vt ſubſcribantur, Soares *d. cap.* 18. *num.* 9. P. Fagundez 2. *præcept. lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 22. *fol.* 541.

Circa

Circa octauum caſum reſeruatum Clement.8. qui eſt furtum de rebus monaſterij, ſeu conuẽtus in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale, de quo diximu saliqua *præcedenti* §. *ex num.* 16. *ad numerum* 20 Adde furtum eſſe mortale,& caſum reſeruatum, cum obligatione reſtituendi in religioſo,furari rem ſacram,quamuis pretio nummario non æſtimetur;vt ſunt reliquiæ, & huiuſmodi.Furtum autem hoc loco reſeruatum debet eſſe de rebus monaſterij. Vnde qui furetur aliquid à Religioſo priuato de rebus apud ipſum alicuius externi depoſitis, non incurrit ex hoc capite caſum reſeruatum, cùm non ſint bona monaſterij,nec Conuentus:Secus ſi fuerint bona applicata ad vſum priuati religioſi: tunc comprehenduntur, ſi ſubripiantur, ſub hac reſeruatione, vt fuit,explicatum ab ipſo Pontifice,nec immeritò, quia res applicata ad vſum alicuius religioſi, abſolutè loquendo eſt res monaſterij, vel conuentus. Nec obeſt quòd religioſus habeat vſum illius cum facultate alienandi illam extra religionem,quia quandiu rem retinet,& illam non alienat, cenſetur eſſe monaſterij, quo ad proprietatem, & dominium, & hoc ſatis eſt;quod,ſi furto auferatur, comprehendatur ſub hac reſeruatione ſi culpa mortalis ſit. Idem dicendum eſt de furtis factis ex peculio, ſeu rebus,quibus Prouinciales vtuntur, quatenus tales ſunt,cum alantur ex bonis conuentuum, ſeu monaſteriorum, eò quia ea bona dicuntur bona Prouinciæ, & vt ſic ſunt bona omnium monaſteriorum,ſeu Conuentuum ſimul.

9. Circa nonum caſum reſeruatum, qui eſt lapſus carnis voluntarius opere conſummatus, comprehenduntur omnes ſpecies peccati carnalis,adeo vt peccatum propriæ mollitiei, ſeu pollutionis etiam ſine complice opere conſummatum,ſit caſus reſeruatus,Quaranta *verbo caſus reſeruatus num.* 10 *fol.* 160. Per illa verba,*opere conſummatus*, excluditur lapſus per conſenſum internum, ita vt non exeat in lapſum externum: & ideo ſolùm peccata externa continentur, & omnia interna conſenſu, & cogitatione completa reijciuntur. Quòd ſi in aliqua Religione ſuperaddantur hæc verba,videlicet,(*Et quicquid eſt contra votum caſtitatis, quod in actum externum prodeat*); tunc quamuis intercedat ſolùm prouocatio, ſeu ſolicitatio ad turpia, oſcula, tactus, ſeu amplexus impudici,ſiue in propria,ſiue in aliena perſona, eſſent etiam caſus reſeruati, Quaranta *ibidem*,Secus ſi hæc verba *quicquid eſt contra votum caſtitatis quod in actum externum prodeat*. non haberet, vt de facto non habet caſus à Clemente 8.poſitus,ſed dixit tantum *lapſus carnis opere conſummatus*: Iuxta quem ſenſum actus impudicus ſi non perueniat ad conſummationem actûs in ſua ſpecie fornicationis ſcilicet, vel aliâ ſimili,ſeu pollutionis,non eſt caſus reſeruatus, quia non eſt opere conſummatus,Soares *tom.*4. *lib.*2.*cap.*18.*num.*12.*fol.*141.

Illud etiam obſeruandum eſt iuxta verba illa. *Et quicquid eſt contra votum caſtitatis, quod in actum externum prodeat*, eſſe caſus reſeruatos peccata externa habentia malitiam mortalem ex ipſamet materiâ, & actione exteriori, etiamſi ad vltimam conſummationem non perueniant. Quare nullo modo ſunt audiendi, qui dicunt tactus libidinoſos perfectè deliberatos ex paruitate materiæ ſolùm venialiter eſſe malos, quod eſt apertè falſum, & ex conſequẽti non eſſe peccata reſeruata, cùm reuera ſint; ſicut etiam eſt exigua delectatio libidinoſa deliberatè ſuſcepta ex amplexibus,& oſculis exercitis:quemadmodum amplexus, & oſcula libidinoſa exercita propter delectationem ex ipſis præcisè conſurgentem, quia ſunt peccata mortalia, & reſeruata ſi fiant à Religioſo:Caiet.*in ſum. verbo impudicitia*,Nauarr. *Summa Hiſpana c.* 16.*num.* 11. *& ſumma Latina cap.*14.*num.*42.*verſ.*19.de tactu mamillarum fœminæ habito à viro iocosè & ſine aliâ malâ delectatione. Graffis. 1. *part. deciſ.lib.*2.*cap.*75. *num.*10. quòd ſi tactus ſint impudici ſine neceſſitate habiti inter perſonas diſtincti generis, non excuſantur à mortali, Sanchez *de matri. lib.* 9. *diſp.* 46. *num.* 11.

Hinc infertur à fortiori eſſe mortale tactus impudicos inter perſonas eiuſdem ſexus pudenda tangentes propter delectationem ex eo tactu conſurgentem. Tendunt enim ad ſodomiam hi tactus. Nec non ſunt reſeruati tactus verendorum propriorum propter veneream delectationem inde ortam, quia tendunt ad molliciem, ſecus de tactu ex curioſitate, aut leuitate ſine libidine, & pollutionis periculo, Armil.*verbo impudicitia num.*1. Sanchez *ſupra num.*14. Rebellus *de iuſtitia* 2. *part. lib.*3.*ſect.*2. *queſt.*19.*num.*21. *verſ.deinde, & ſect.*3.*per totum.*

11 Circa dècimum caſum, qui eſt occiſio, aut vulneratio, ſeu grauis percuſſio cuiuſque perſonæ, videndum eſt quando dicatur percuſſio grauis,ſeu enormis,mediocris,vel leuis. In primis percuſſio leuis cenſetur illa, quæ fit pugno, palmâ, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam in carne maculam reliquit,vel,quæ facta eſt ſine ſciſſione membri, ſine fractione dentis, ſine euulſione multorum capillorum, & abſque effuſione multi ſanguinis, niſi ratione loci, vel perſonæ poſſit hæc leuis percuſſio reputari grauiter oneroſa, vel iniurioſa; nimirum quando quis infligit alapam alicui graui perſonæ, aut ſi percutiat illam coram populi frequentia.

Mediocris dicitur illa percuſſio,quæ eſt media inter leuem,& enormem. Enormis ex multis iudicari poteſt, ex magnitudine facti,ſcilicet, vt ſi perueniat ad occiſionem, aut mutilationem membri,effoſſionem oculi,aut læſionem artuum, quâ quis redditur inutilis ad officium ſuum obeundum. Item erit percuſſio enormis ex perſonâ læsâ:ſi manus inijciatur in Epiſcopum,vel in Superiorem alicuius monaſterij, aut in eius locum tenentem;vel in Sacerdotem ſacris veſtibus indutum.Tertiò,ex loco vulneris erit percuſſio enormis, ſi fuerit ſcilicet vulneratio in oculis, aut facie inflicta,aut quæ fit in loco publico, vt in foro, aut in Eccleſia, quæ omnia de percuſſione enormi mediocri, & leui patent ex quadam *Extrauagant incipit. Perlectis* relata à Nauarro *in manuali cap.*27. *num.*91. Sayr *de cenſuris lib.*3. *cap.*18. *ex num.*6. & Philiarc. *lib.*3.*de officio Sacerdotis cap.*33,*notab.quarto*,his verbis:

Reſpondemus percuſſionem leuem eſſe pugni, palmæ, manus, pedis, digiti, aut baculi, aut lapidis, quæ nullam maculam, aut ſigillationem carnium relinquit, neque abſcindit membrum, ſine effractione dentium, ſine auulſione multorum capillorum, ſine effuſione multi ſanguinis. Nolumus tamen dicere, quòd huiuſmodi leuis percuſſio, vt pugni, aut vnguis, fiat atrox ob multi ſanguinis effuſionem, Ad indicandum tamen, qualeſio ſit leuis; mediocris, aut enormis

Volumus diligenter perpendi non ſolum factum, ſed etiam qualitatem eius, & modũ percutiendi, & lædendi cum omnibus ſuis circunſtantiis, loci, perſonæ, & alius perſonæ ſi eſt magiſter, Iudex, Prælatus, pater, patronus, aut dignitas, percuſſus iniuſtè à ſubdito, aut ab alio ſe viliori; quia ex hoc interdum cenſentur graues iniuriæ, quæ ex ſe ſunt leues, aut mediocres. Et quia conditio negotij non patitur integram determinationem huius rei, relinquimus tuo arbitrio, vt declares, quæ ſit leuis, & quæ enormis iniuria, admonentes, vt potiùs declares in dubio eſſe percuſſionem grauem, & ab ea non poſſe abſoluere, quam declarando leuem eſſe, occaſionem præbeas lædendi ſtatum Eccleſiaſticum. Hæc ibi.

Limita tamen in percuſſione graui factâ per regularem intra limites iuſtæ defenſionis, ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, Quaranta *verbo caſus reſeruatus, num.* 11. poſt Nauarrum *in manuali cap.* 15. *num.* 3. Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſu* 277. Fagundez *ſecundo præcepto, lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 24. Pro reliquis vide, quæ diximus *ſupra in explicatione c. Si quis ſuadente.*

11. Circa vndecimum caſum, & vltimum pro religioſis reſeruatum à Clemente Octauo, qui eſt malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum à Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad Superiores ſciendum eſt, vt incurratur caſus reſeruatus opus eſſe quod impedimentum malitioſum ſit peccatum mortale: vnde non erit caſus reſeruatus, neque vllum peccatum ſi jnaduertenter impediantur, vel retardentur, ne litteræ perueniant ad Superiores. Erit tamen caſus reſeruatus, ſi conſultò impediantur, vel retardentur faciendo ſcilicet, ne tabellarij, ſeu curſores inueniantur, qui deferant litteras, aut corrumpendo illos, ne illas tradant, aut ſeriùs tradant, quàm alioqui tradendæ eſſent. Similiter erit peccatum reſeruatum epiſtolas apud ſe malitioſè retinere, præripere, comburere, vel occultare, vt tempus interim elabatur; hæc omnia comprehenduntur ſub nomine malitioſi impedimenti, aut retardationis; eodem modo aperire litteras à Superioribus ad inferiores, & è contra, erit reſeruatus, niſi apertio fiat propter curioſitatem merè naturalem ſine animo, & periculo nocendi, aut propter cauſam ſciendi noua
12. nuntia, cùm tantùm veniale ſit ex obiecto, Quaranta *ſupra num.* 12. Nam aperire litteras alienas, & legere in re magni momenti, cenſetur grauis iniuria tàm in eum, qui illas mittit, quàm in illum ad quem mittuntur, & ex ſe eſt peccatum mortale, niſi ſit in caſibus ſequentibus. Primò, ex ratihabitione mittentis, vel eius ad quem mittuntur. Secundò, ſi aperiens ſit Superior regularis, & ſubditus non ſcribat ad Superiorem maiorem. Tertiò, ſi contineant res parui momenti. Quartò, ſi fiat causâ ſibi cauendi ab iniuriis, vel inſidiis. Quintò, ſi ex curioſitate, & nullum ſit periculum alterius incommodi. Emanuel Saa *in ſumma, verbo litera num.* 1. Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *c.* 12. *dub.* 18. *num.* 131. Valer. Reginald. *in praxi for. pænit. lib.* 24. *num.* 119. Sed loquuntur de literis miſſis abſolutè, non verò in noſtro caſu. Quare iuxta mentem Clementis. 8. erit caſus reſeruatus, quando impedimentum eſt malitioſum, hoc eſt quando fit cum graui culpâ, & ex malitiâ, & ex directa intentione impediendi effectum litterarum, & retardandi illas. Soares *ſupra d. cap.* 18. *num.* 13. vbi addit apertionem litterarum, vt ſit reſeruata, requiri, vt ex malitiâ fiat, quæ datur quoties aperiens intelligit, aut præſumit id eſſe contra voluntatem Superioris.

Ambigi tamen poteſt, an ſit reſeruatus aperi- 13.
re littoras à Superioribus ad inferiores, & vice verſâ, ſi aperiens eas non legat? Innuit Fagundez *ſupra cap.* 7. per verbum *apertio literarum.* Sed meliùs Quaranta *verbo, caſus reſeruati n.* 12. negat, quamuis malitioſè frangatur ligatura cum qua litteræ clauduntur; vel quamuis ſigillum auferatur, ſi litteræ non legantur: non enim dicuntur apertæ, ſi ſolùm ligatura ſoluatur, niſi etiam legâtur, quia ſumus in pœnalibus in quibus ſtrictè proceditur. Bartol. *in l. ſi quis in graue. §. ſi quis tabulas ff. ad Senatus. Con. Syllan.* Felinus *in cap. cum olim, el.* 2. *de offici. delegat.*

Non tamen ex dictis inferas, teneri Regulares 14.
reſeruare omnes ſupradictos caſus, ſed poſſe, vel omnes, vel aliquos ex illis, non tamen alios ad libitum reſeruare, ſed id ſolùm fieri poſſe, vel à capitulo generali pro totâ Religione, vel à Capitulo Prouinciali pro ſuâ Prouinciâ, conſtat ex decreto Clementis Octaui, Soares *ſupra cap.* 18. *num.* 15. vbi *num.* 17 addit poſſe Prælatos Religionum his non obſtantibus reſeruare ſibi aliquas cenſuras, quia per decretum illud Summus Pontifex non intendit priuare Prælatos ſuo iure reſeruandi cenſuras; ſi enim id intenderet, debuiſſet exprimere, cum illis non ſit prohibitum.

---

§. XIV.

Quis poſſit abſoluere Regulares à caſibus reſeruatis.

EPITOME.

1 *Religioſi nequeunt confiteri extra ſuam religionem, nec abſolui à caſibus reſeruatis, & quid quando extra monaſterium reperiuntur? num.* 2. *&* 3.

4 *Prælatus concedens confeſſoribus domeſticis omnem ſuam poteſtatem, non proinde concedit facultatem abſoluendi à reſeruatis, & quando cenſeatur illos concedere.*

5 *Licentia petita, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè negata non cenſetur conceſſa.*

6 *Mendicantes, & eorum priuilegiis gaudentes poſſunt abſolui à quocunque confeſſore ab omnibus caſibus nullo excepto, & obtinere indulgentiam plenariam, & quid importet hoc priuilegium?*

7 *Indulgentia pro articulo mortis conceſſa ſemper reſeruatur in verum articulum mortis; abſolutio autem pro eodem articulo, an ſemel tantum debeat impendi.*

8 *Religioſus per hoc priuilegium pro articulo mortis poteſt præſente Prælato confiteri ordinario confeſſori, & ab illo abſolui à reſeruatis.*

9 *Religioſus virtute priuilegij ſi euadat non tenetur poſtea comparere, etiamſi abſoluatur à cenſuris.*

10 *Prælati Religionum poſſunt de iure abſoluere ſubditos ab omni cenſurâ latâ ab homine etiam per ſententiam particularem, & quid de cenſurâ ab Epiſc. latâ in religioſos? &* 11

12 *Prælatus religionis à fortiori poteſt abſoluere à cenſuris non reſeruatis, vti poteſt Parochus,*

Google

chus, & ordinarius confeſſor monaſterij, & quiuis confeſſarius approbatus ad abſoluendum à mortalibus non reſeruatis.

13 *Prælatus religionis partim ex priuilegio, partim iure communi poteſt abſoluere ſubditos à cenſuris reſeruatis, à quibus poſſunt Epiſcopi.*

14 *Prælati an poſſint abſoluere religioſos ab hæreſi ex aliquo priuilegio; pars negans eſt certa.*

15 *Generalis Præpoſitus per ſe, vel per alios quid poſſit in caſu hæreſis in foro conſcientiæ? num. 16. 17. & 18.*

19 *Prælatus ſi concedat alicui confeſſori poteſtatem abſoluendi ab omnibus reſeruatis, non cenſetur conceſſiſſe reſeruatos Pontifici.*

20 *Religioſi habentes poteſtatem abſoluendi ab omnibus caſibus Pontificiis poſſunt abſoluere à caſibus, & cenſuris reſeruatis Epiſcopo.*

21 *Religioſus committens reſeruatum, in ſuo monaſterio an poſſit abſolui in alio, vbi non eſt reſeruatum crimen.*

22 *Religioſus ſi confiteatur Superiori, & non recordetur caſus reſeruati, an tollitur reſeruatio? & quid de peccato oblito tempore Iubilæi, ſi confeſſio fuit inualida? & n. 23.*

24 *Reſeruatio tollitur Superiore abſoluente, etiamſi confeſſio ſit inualida.*

25 *Religioſi exempti poſſunt de licentia ſuperioris abſolui ab Epiſcopo in caſibus Trident. ſeſſ. 24. cap. 6.*

26 *Prælatus religionis an poſſit ſe ſubiicere Epiſcopo, vt ſecum diſpenſet, & illum abſoluat, num. 27. & 28.*

29 *Superiores Religionis per ſua priuilegia non poſſunt abſoluere nominatim excommunicatos ſubditos; vtraque pars eſt probabilis, ſed affirmans probabilior, & num. 30. & 31.*

1. PRIMA reſolutio. Iure Ordinario religioſi extra ſuam religionem à nemine poſſunt abſolui præterquam à Summo Pontifice, niſi de licentiâ ſui Superioris, tam à caſibus reſeruatis, quàm à peccatis communibus fateantur. De licentiâ autem ſui Prælati poſſunt confiteri cuiuis Sacerdoti, etiam non approbato, ſicut poterant ante Concilium Trident. quod in hoc nihil mutauit, Emanuel Sà *verbo confeſſor num.* 7. Angles *quæſt. de confeſſione art.* 8. *concluſ.* 6. Vega in *Summa caſuum lib.* 1. *cap.* 65. & probatur ex *Extrauagante inter cunctas. de priuilegiis*, Enriquez *de indulgentiis lib.* 7. *c.* 12. *num.* 4. Nihilominus à reſeruatis extra ſuam Religionem à fortiori nequeunt abſolui ab externis confeſſariis, quamuis habeant facultatem generalem, dum iter agunt, vt confiteantur Sacerdotibus regularibus, vel ſæcularibus, quia in eâ facultate non venit facultas, vt abſoluatur, niſi à non reſeruatis: ad reſeruatos vero ſpecialis conceſſio neceſſaria eſt *c. ſi Epiſcopus de pœnit. & remiſſ. in* 6. Soarez *ſuprà cap.* 19. *n.* 2.

2. Porrò ſi Religioſus reperiatur extra monaſterium, & neceſſariò debeat communicare, aut celebrare, ita vt ex eo quod non communicet, nec celebret ſequatur aliquod ſcandalum, & habeat reſeruatum; poteſt communicare, vel celebrare præmiſſa contritione, & omiſſa confeſſione, perinde ac ſi non habeat copiam Confeſſoris; Angles *in floribus d. art.* 8. *difficult.* 2. *dub.* 4. Fr. Manuel *tom.* 1. *regul. quæſt.* 62. *art.* 5. quod procedit etiam quando domo egrediens petiit facultatem confitendi apud quemcumque confeſſorem. Deinde, quamuis confeſſor non poſſit illum abſoluere à reſeruatis, poteſt pœnitens in eo caſu fateri, & abſolui à confeſſore directè à non reſeruatis, & indirectè à reſeruatis cum onere, vt poſtea ſe ſiſtat Superiori, vel alteri de illius licentiâ, apud quem fateatur de reſeruatis, vt ab illis directè abſoluatur, Enriquez *in ſumma lib.* 3. *de Pœnit. cap.* 15. Quaranta *in Summa. verbo caſus reſeruati, num.* 12. *verſ. dantur tamen*, Ioan. à Cruce *de ſtatu Religionis, cap.* 6. *lib.* 1. Soarez *tom.* 3. *de ſacram. diſput.* 47. *ſect.* 4. §. *quarta: num.* 15.

Secunda reſolutio patet, non poſſe ſcilicet religioſum abſolui à caſibus reſeruatis ab aliquo religioſo, ſeu confeſſore ſuæ religionis, niſi de licentiâ Prælati ſpecialiter ad hoc conceſſa, etiamſi Prælatus dicat confeſſori à ſe deputato, dum eum deputauit, & delegauit ad audiendas confeſſiones, *concedo tibi omnem meam poteſtatem, & authoritatem in confeſſionibus audiendis meorum ſubditorum*: non enim in tali facultate veniunt caſus reſeruati, niſi aliunde euidenter oſtẽdatur, voluiſſe illos comprehendi, D. Antoninus, 3. *part. tit.* 17. *cap.* 13. Syluest. *verbo caſus, quæſt.* 4. Nauarr. *in manuali cap.* 27. *n.* 255. aliàs 261. Armil. *verbo Abbas*, §. 3. Enriquez *lib.* 3. *de pœnit. cap.* 13. *num.* 2. Soar. *tom.* 4. *de pœnit. diſput.* 30. *ſect.* 1 *num.* 3. & Graſſis *lib.* 1. *deciſ. cap.* 13. *num.* 66. vbi addit, id procedere, quamuis Superior concederet poteſtatem generalem adiectâ clauſulâ generali, vt confeſſor omnia poſſit facere, quæ ſpecialem commiſſionem exigerent, argumento *capitis, qui ad agendum, de procuratoribus in* 6. ex eâ ratione vulgari: *in conceſſione generali, non veniunt, quæ egent ſpeciali conceſſione d. cap. ſi Epiſcopus de pœnit. & remiſſ. in* 6. Secus ſi Prælatus dicat, concedo tibi omnes caſus meos, vel, concedo tibi talem caſum, adiecta tunc generali licentiâ, vt habeas omnem meam poteſtatem; nam tunc poterit abſoluere à cæteris caſibus reſeruatis, quia nomine caſuum, reſeruati intelliguntur. Graſſis *ſupra*, Nauarrus, *d. cap.* 27. *num.* 261. 3.

4.

Tertia reſolutio, reſeruatum, ſi Superior noluit abſoluere, nec fecit facultatem, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè neget abſolui, manet reſeruatum, nec poteſt abſolui ab inferiore ex tacitâ licentiâ, ſeu præſumptâ maioris ſuperioris. Probatur ex *cap. omnis vtriuſque ſexus. de pœnit. & remiſſ.* vbi nullo caſu excepto præcipit R. Pontifex, vt quoties ſubditus voluerit ex causâ iuſtâ alieno confiteri, licentiam priùs poſtulet, & obtineat à proprio Sacerdote, cùm aliter illum nequeat ligare, vel abſoluere. Quare non ſufficit petita, & non obtenta licentia ad abſoluendum de reſeruatis, Caietanus *verbo abſolutio*, Marſil. *q.* 12. *art.* 1. *in* 4. Soarez *de pœnit. tom.* 4. *diſput.* 27. *ſect.* 4. *concluſ.* 2. poſt multos ibi. *fol.* mihi 617. Alenſ. 3. *part. quæſt.* 77. *membr.* 3. *art.* 1. *ad* 1. Ledeſma *quæſt.* 7. *art.* 5. quia ſuperior negauit iuriſdictionem ad abſoluendum à reſeruatis, ergo inferior non habet facultatem ad abſoluendum, niſi illam petat, & obtineat, vt loquitur textus *in d. cap. omnis vtriuſque ſexus*. Idem Soarez *tom.* 4. *de Religione lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 6. *petita, & obtenta, & num.* 21. 5.

Quarta reſolutio. Pro articulo mortis conce- 6.

Google

ditur facultas à Sixto IV. omnibus religioſis tàm mendicantibus, quàm aliis, qui eorum gaudent priuilegiis, vt poſſint abſolui à quocunque confeſſore ab omnibus caſibus nullo excepto, his verbis. : *Quicunque confeſſor quemlibet religioſum Mendicantium, vel eorum, qui gaudent illorum priuilegiis, ab omnibus caſibus, nullo excepto, cum omnimodâ authoritate, ac ſi in illo actu eſſet Summus Pontifex, abſoluere poteſt; & eadem authoritate ei indulgentiam plenariam concedere.* Hæc ibi. Vbi notandum eſt dixiſſe, *quicunque confeſſor*, & non quicunque Presbyter, vel Sacerdos: ideo debet intelligi de confeſſore, qui poterat hoc officio fungi in illo articulo, ante huiuſmodi priuilegium: proinde quamuis in caſu neceſſitatis quilibet Sacerdos poſſit eſſe confeſſor in articulo, & ex conſequenti poſſit exercere hanc poteſtatem circa religioſos: nihilominus, ſecluſâ neceſſitate ſolus proprius, vel delegatus illius etiam in illo articulo confeſſor eſſe poteſt: neque hoc priuilegium facit facultatem confeſſori ei, qui non erat, ſed addit facultatem legitimi confeſſoris, augetque. Quam ob cauſam non poteſt pœnitens per virtutem huius priuilegij fateri de peccatis in articulo mortis apud ſimplicem Sacerdotem; ſi legitimus confeſſor præſto ſit, & velit ſuo munere fungi: deinde conſiderata particula, (*quicunque confeſſor*) quæ non reſtringitur ad confeſſorem eiuſdem ordinis, quando adeſt proprius confeſſor, non eſt eligendus confeſſor alterius ordinis: quia non datur facultas eligendi in confeſſorem quemcumque Presbyterum, ſed augetur facultas cuiuſcunque legitimi confeſſoris talis ſubiecti.

7. Præterea cùm hoc priuilegium concedatur pro articulo mortis, ſi quis tamen abſoluatur in vero periculo mortis, qui ſub articulo continetur, non poteſt iterum abſolui per virtutem illius priuilegij, quia talis facultas iam ſortita eſt ſuum effectum, & per primam vicem ceſſauit, Nauarrus *in manuali cap. 26. num. 31. argumento l. boues §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignif.* niſi adiiciatur, quod ſi non moriatur ex illo morbo, in quo æger eo vtatur, reſeruetur ad alium, in quo moriatur: vel contineat, vt poſſit eo vti quotieſcunque articulus mortis occurrerit.

Quo ad indulgentiam attinet probabilius eſt ſemper reſeruari in verum articulum mortis, quia intentio Summi Pôtificis eſt concedere gratiam, vt quantùm in ſe eſt ſortiatur ſuum effectum, & perducat hominem immediatè ad videndû Deum igne purgante omiſſo; ratio, quia indulgentia non habet ſuum effectum donec ſequatur mors; proinde morte non ſecuta reſeruatur, & interim iterum atque iterum in ſimili articulo poteſt indulgentia impendi cum effectu, donec mors vera ſequatur: nec immeritò: quia in priuilegio non dicitur, ſemel in articulo mortis indulgentia concedatur: ſed dicitur, in articulo mortis: quod indultum cum ſit beneficium Principis non limitatum ample interpretandum, Hyppol. *ſingular.* 483. cum ſit conceſſio indefinita pro articulo mortis, & æquiualet vniuerſali Ita Gerſon. *2. part. tract. de abſolutione Sacramentali §. Quæris vlterius*, Cordub. *lib. 5. de indulgentiis, q. 39. in fine*, Soarez *ſupra d. cap. 19. num. 12.* vbi *num. 13.* addit nec ſine fundamento idem dicendum eſſe de poteſtate abſoluendi à peccatis reſeruatis pro articulo mortis ſimpliciter. & ſine limitatione conceſſa per quam poteſt quis abſolui in vero periculo mortis, de qua multo certius eſt ſtatim habere ſuum effectum, quoniam ſuſpendi non poteſt Sacramentalis abſolutio, nec conditionem recipere de futuro. Quare non accedente morte impendi poteſt ſimilis abſolutio in quocunque ſimili euentu, vſque ad verum articulum mortis; tum ratione indulgentiæ plenariæ, quando illa conceditur, tum etiam quia, quamuis priuilegium non haberet indulgentiam plenariam coniunctam, ſed tantum facultatem abſoluendi à reſeruatis in articulo mortis, non expiraret facultas illa per primam abſolutionem: ſed ſemper eſſet ſufficiens ad abſoluendum pro vero articulo mortis. Conſonat Cordubenſis *ſupra*, his verbis, ibi: *Sicut aliæ conceſſiones*, inquit, *factæ pro articulo mortis, vt ad abſoluendum à peccatis, & cenſuris in articulo mortis, ad celebrandum domi ſuæ, & communicandum in articulo mortis, intelliguntur toties, quoties articulus mortis occurrit, vt patet* (addit) *ex practicatâ conſuetudine.* Sic ille. Et quamuis ad calcem illius §. adiungat licentiam abſoluendi à reſeruatis extingui per primum vſum, id intelligitur, niſi contrarium colligatur ex intentione concedentis, vt hoc loco oſtenditur.

Quarta reſolutio. Quamuis in articulo mortis 8.
nulla ſit reſeruatio peccatorum, vt patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 7.* per virtutem huius priuilegij Sixti IV. religioſis conceſſi, poteſt religioſus, licèt Prælatus adſit, confiteri ordinario confeſſori, & ab illo abſolui à reſeruatis prætermiſſo Prælato, & ſine aliâ facultate illius, quia Pontifex ordinario confeſſori dat iuriſdictionem, ſicut per Bullam in articulo mortis præſente Parocho fit facultas pœnitenti, vt eligat confeſſorem, vt abſoluatur à quibuſcunque reſeruatis, quod efficere non poteſt, ſi Bullam Cruciatæ non habeat. Nam quamuis in eo articulo mortis, ſi neceſſitas vrget, nulla detur reſeruatio; attamen non excluditur debitus ordo, & ita priùs petitur abſolutio ab habente iuriſdictionem; eò quòd in defectu illius poteſt inferior Sacerdos abſoluere: at vero habenti Bullam conceditur facultas eligendi confeſſorem, quamuis Prælatus adſit, & Parochus proprius, à quo abſolui valeat ſine aliâ facultate: ſic in noſtro caſu per virtutem huius priuilegij poteſt quilibet confeſſor abſoluere omiſſo Prælato, ac paſtore. Quin etiam accedit per virtutem huius 9.
priuilegij alia vtilitas maxima abſoluto ſcilicet nullam relinqui obligationem poſtea comparêdi, ſi fortè euadat. Nam eſto omnia peccata in articulo mortis valeant abſolui à quolibet Sacerdote; ſi tamen habeant reſeruatam cenſuram annexam, ratione illius, datur onus comparendi, quando abſolutio impenditur ab eo, à quo aliàs impendi non poſſet. Sayr. *de cenſuris lib. 3. c. 28. num. 36.* Quod ſi ceſſante legitimo impedimento non ſe præſentet Sedi Apoſtolicæ in eandem cenſuram reincidit, ſecus ſi detur abſolutio ex vi huius priuilegij: tunc enim nullum relinquitur onus comparendi, ſed tantum ſatisfaciendi, Soarez *tom. 4. de Religione lib. 2. cap. 19. n. 15.* Debet tamen impendi abſolutio cum cautione de parendo Eccleſiæ mandatis, & cum onere ſatisfaciendi, ſi res poſtulet, Alter. *tom. 1. diſp. 22. lib. 5. cap. 2. fol. 777. de cenſuris.*

Quinta reſolutio. Prælatus Religionis iure ſuo 10.
non ſolùm poteſt abſoluere à peccatis reſeruatis ſubditos, aut alteri eam facultatem committere,

ſed

Digitized b

ſed etiam iure ordinario abſoluere ab omni cenſurâ latâ ab homine tam per ſententiam generalem, quàm per particularem, niſi lata ſit à Superiore Prælato ſuo. Prior pars patet. Poſterior probatur, quia cenſura ab homine ab eodem poteſt auferri à quo fuit lata, vel ab eius Superiore: religioſus autem nequit ab alio excommunicari niſi à Prælato proprio: igitur ab eodem tolli poteſt, qui iure ordinario habet hanc facultatem: ideo lata à Superiore Prælato non poteſt tolli ab inferiore, cum inferior nequeat ſuperioris iura tollere, Surdus *conſ.* 58. *num.* 6. Thom. de Thomaſſet *regul.* 147. Azeued. *l.* 2. *num.* 56. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua recopil.* Crauet. *conſ.* 238. *n.* 5. ſicut minor in maiorem poteſtatem habere non debet, Iaſon *in l. omnes populi. num.* 11. *ff. de iuſtitia, & iure*, Tiraquel. *de pœnis temperand. in præfat. num.* 26. Sed de hoc *infrà reſolut.* 15.

11. Sexta reſolutio inuoluit illum nodum, quiſnam debeat abſoluere religioſos ab excommunicatione ab Epiſcopo latâ in religioſos in caſibus in quibus cenſuram ferre poteſt in illos, nimirum quando vocati ad proceſſiones non acceſſerunt, aut in aliis caſibus commiſſis in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de regularibus*, & *ſeſſ.* 5. *cap.* 1. Ideo certum eſt Epiſcopum poſſe abſoluere religioſos; imò Prælatos religioſorum non poſſe abſoluere ſubditos ab his cenſuris, ex eo patet, quia in eo actu Epiſcopi ſunt Superiores Prælati reſpectu Prælatorum religionis: eo quia in eo actu ſe habent tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, vt ſæpè dicitur in Concilio Tridentino; in quo euentu non ſolùm ſunt Superiores, ſed procedunt veluti ſupremi, quatenus vtuntur iuriſdictione Pontificiâ ſibi delegatâ: nec obeſt dicere Epiſcopos ſe gerere, vt vtentes propriâ iuriſdictione, ablatâ exemptione dumtaxat ad talem caſum. Quia etiam in hoc caſu ſunt Superiores Prælatorum Religionum, quoniam iure ordinario omnes Prælati Religionum eſſent ſubditi Epiſcopis, niſi eſſent exempti; quare pro illis caſibus in quibus non eximuntur à iuriſdictione Epiſcopali, ſunt inferiores Epiſcopis; & ex conſequenti nequeunt abſoluere à cenſurâ latâ ab illis in particulari in caſibus, in quibus poſſunt. Poſſe autem compelli religioſos ab Epiſcopo cenſuris, vt vadant ad publicas proceſſiones negat Quaranta *verbô præcedentia in fine*, Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *diſput.* 37. *num.* 23. Fr. Emanuel *in ſumma tom.* 1. *cap.* 74. *num.* 4. In Curia Epiſcopalis Papiæ deciſum fuiſſe poſſe cenſuris compelli teſtatur Macerat. *deciſ.* 35. *dub.* 2. Stephanus vero Gratian. ſaltem pœnis pecuniariis compelli poſſe tradit *deciſ.* 232. *num.* 15. Suarez denique *d. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 4. tanquam verum ſupponit poſſe Epiſcopum præcipere religioſis ſub pœnâ excommunicationis, vt vadant vocati ad proceſſionem, ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 13

12. Septima reſolutio, Quicunque Prælatus Religionis iure communi poteſt abſoluere ab omnibus cenſuris non reſeruatis, & ipſo iure latis, ſiue ius commune ſit, ſiue proprium religionis, argumento Epiſcopi, aut eius Vicarij generalis, qui poteſt abſoluere ſubditum à ſententia excommunicationis nulli tamen reſeruatæ, vt per Gutierr. *canon. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib.* 32. *tractat.* 1. *à num.* 152. Similiter in noſtro caſu id patet ex *cap. nuper, de ſentent. excommun.* per textum, ibi. *A ſuo Epiſcopo*, & *infra*, ibi, *vel à proprio Sacerdote.* Ex quibus verbis poteſt Parochus abſoluere ſubditos ab excommunicatione à iure regulariter lata, vt vult Couarr. *in cap. Alma mater, part.* 1. §. 12. *num.* 5. Gutierrez *dicto lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 1. Ex quo infertur ordinarium confeſſorem monaſterij, vel quemcunque alium approbatum ab ipſo Prælato ad excipiendas confeſſiones ſubditorum cum poteſtate abſoluendi à mortalibus non reſeruatis poſſe etiam abſoluere à cenſuris non reſeruatis contractis tamen per talia peccata. Probatur à ſimili, quia ordinarius confeſſor conuentus reſpondet Parocho, qui poteſt abſoluere ab excommunicatione iuris etiam maiori nemini reſeruatâ, Enriques *lib.* 13. *cap.* 28. §. 5. *littera S.* Soares *de cenſuris diſp.* 7. *ſect.* 3. & *ſect.* 4. *num.* 9. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 15. *num.* 22. Auila *part.* 2. *cap.* 5. *diſput.* 1. *dub.* 4. & Bonacina *de cenſuris diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 1. *num.* 9. ergo ordinarius confeſſor conuentus idem poterit; quinimò eadem poteſtas conceſſa *in dicto cap. nuper* extenditur ad Sacerdotem quemcunque, approbatum tamen ab ordinario, tanquam certum credit Bonacina *dicto num.* 9. & Campanil. *in diuerſor. iur. canon. rubr.* 11. *cap.* 15. *num.* 10. igitur idem poterit quilibet religioſus approbatus ad audiendas confeſſiones à Prælato cum iuriſdictione abſoluendi religioſos à mortalibus non reſeruatis, Soares *tom.* 4. *lib.* 1. *de religione, cap.* 20. *num.* 1.

Octaua reſolutio. Prælatus Religionis partim 13.
ex priuilegio, partim iure communi poteſt abſoluere religioſos ſuos à cenſuris reſeruatis Papæ, quarum abſolutiones committuntur Epiſcopis. Patet ex compendio priuilegiorum Societatis, *verbo Prælati*, §. 3. ibi: *Omnes Præpoſiti Societatis, ac Rectores quoad Religioſos Societatis ſibi ſubditos poſſunt per ſe ipſos idem omnino, quod poſſunt Epiſcopi in clericos, & laicos ſibi ſubiectos tam quoad facultatem abſoluendi, & diſpenſandi in irregularitatibus de quibus in Concilio Tridentino ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *quam alias quaſcunque facultates conceſſit Pius V. Fratribus Prædicatoribus* 22. *Iulij* 1571. & refertur in libro priuilegiorum Minorum *fol.* 127. *pag.* 2.

Occurrit tamen ſpecialis dubitatio an poſſit 14.
ab his Prælatis abſolui cenſura per peccatum hæreſis contracta per illud priuilegium Pij V. Videtur affirmandum, quia Concilium conceſſit hanc facultatem Epiſcopis, vt ſaltem per ſe ipſos poſſent abſoluere. Dicendum tamen eſt non poſſe, quia probabilius eſt prædictam poteſtatem per Bullam Cœnæ fuiſſe reuocatam, & ablatam Epiſcopis à tempore Pij V. expreſsè, vt ab illis caſibus nulla perſona etiam Epiſcopali dignitate prædita abſoluere poſſit prætextu cuiuſcunque facultatis conceſſæ per cuiuſuis Concilij decreta in genere, vel in ſpecie. Nauarrus hanc partem ſequitur *in ſumma Latina nouiori cap.* 27. *num.* 275. *verſ.* 14. dicens ſic fuiſſe declaratum à Pio V. & à Greg. XIII. quibus accedunt Toletus *in ſumma in Bulla Cœnæ excommunic.* 14. *fine*. Gutierr. *Canon. lib.* 1. *in priori edit. fine cap.* 13. Azor *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 19. *quæſt.* 3. & *cap.* 10. *quæſt.* 10. Soarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 30. *ſect.* 2. *num.* 10. & *tom.* 5. *diſput.* 2. *ſect.* 3. *n.* 5. aſſerentes fuiſſe reuocatam; Secundùm quos dicendum eſt neque virtute priuilegij Pij V. poſſe prædictos Prælatos regulares etiam ſui ordinis Generales abſoluere regulares ſibi ſubditos ab hæreſi, ſequitur Manuel 2. *tom. ſumma cap.* 29. *num.* 4.

num. 4. & *tom.* 1. *regul. quaſt.* 30. *art.* 10. Auila *de Cenſuris, part.* 7. *diſput.* 10. *dub.* 6. *notabili* 3. quamuis non faciant mentionem huius priuilegij, ſed loquantur ex vi Tridentini.

Portò ſi quis ſententiam ſuſtinere velit, quæ tradit hodie poſſe Epiſcopos abſoluere ab hæreſi occultâ, & à cæteris caſibus Bullæ Cœnæ, conſequenter dicere poteſt, Prælatum religionis poſſe abſoluere ſubditos à cenſuris reſeruatis Papæ, quæ in iure commiſſæ Epiſcopis ſunt. Nihilominus ab hæreſi nec virtute priuilegij Pij V. nec virtute Concilij certum eſt poſſe etiam Generales abſoluere regulares ſibi ſubditos, quia in nulla generali conceſſione cenſetur comprehendi hæreſis abſolutio, niſi de illa ſpecialis fiat mentio, vt eſt communis, Vgolinus *de Cenſuris tabul.* 1. *cap.* 10. §. 4. *num.* 8. Soarez *tom.* 5. *in* 3. *part. diſput.* 21. *ſect.* 3. *num.* 3. Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 7. *ad medium.*

15. In compendio tamen Societatis *verbo abſolutio* §. 3. ſic habetur. *Poteſt Præpoſitus Generalis per ſe, vel per alios abſoluere quoſcunque ab hæreſi in foro conſcientiæ.* Conceſſit Iul. III. viuæ vocis oraculo primum, vt viuæ vocis oraculo *pag.* 9. Deinde per Breue *in literis Apoſtolicis pag.* 66. Confirmauit vero, & de nouo conceſſit Gregorius XIII. die XVIII. Martij 1584. pro reliquis Orbis partibus, Hiſpaniâ exceptâ, Viuæ vocis oraculis, *pag.* 131. quod priuilegium communicatur Prouincialibus, ſed extra Hiſpaniam cum poteſtate, vt in caſibus particularibus poſſint id aliis communicare, vt habet priuilegium.

16. Item *eodem verbo abſolutio* §. 6. ſic dicitur: *Ij, qui ſub obedientia, & correctione Societatis degunt, poſſunt abſolui per Præpoſitum Generalem, & alios, quos ipſe deputauerit ab omnibus peccatis ante, vel poſt ingreſſum Societatis commiſſis, & ab omnibus Eccleſiaſticis, & ſæcularibus ſententiis, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine latis, præterquam ab his quatuor, quæ in Bulla Sixti IV. continentur; nempe relapſus in hæreſim, ſchiſma, litterarum Apoſtolicarum falſificatio & delatio prohibitorum ad infideles*; de quibus in Monumentis Minorum. *fol.* 143. vide in *literis Apoſtolicis* Pauli III. *pag.* 32. Quæ facultas communicatur Superioribus, & iis, quibus ipſi commiſerint excepta hæreſi, & Apoſtaſiâ ab Eccleſiâ incurſis poſt ingreſſum in Societatem, quæ Præpoſito Generali reſeruantur.

17. *Infra verbo abſolutio* §. 7. his verbis. *Abſoluendi ab hæreſi, & à relapſu etiam in hæreſim eos omnes, qui ſub Societatis obedientia viuunt, ſi quis (quod Deus auertat) in eam incideret,* etiam in Hiſpania facultatem conceſſit Gregor. XIII. die XVIII. Martij 1584. *vt in Viuæ vocis oraculo pag.* 123.

18. *Et* §. 8. ita habetur: *facultate conceſſa Minoribus de obſeruantia Vltramontanis poſſunt Præpoſitus Generalis, ac Prouinciales Societatis Vltramontani abſoluere noſtros Vltramontanos ſibi ſubditos, & diſpenſare cum eis, quoties opus fuerit à relapſu in hæreſim, aut apoſtaſiam, & eorum pœnas à iure conſtitutas commutare augendo, vel minuendo penſatis qualitate, & quantitate, aliiſque debitis circumſtantiis; dummodo talium relapſorum Crimina publica, & notoria apud ſæculares non ſint; vt ex hoc ſcandalum oriri poſſit.* Alexand. VI. *in Monument. Minorum. fol.* 70. *conceſſ.* 164. Additur circa hoc, quando res non eſt dubia facultas abſoluendi reſeruari Præpoſito Generali, ſed ne pœnitens cogatur tandiu ſine abſolutione manere communicari facultatem abſoluendi Prouincialibus, monito pœnitente ſub mortali, vt ſe Præpoſito Generali præſentet, vel rem illi manifeſtet ſeruatâ ſigilli integritate, vt Prouinciali videbitur. De quibus omnibus Soares *tom.* 4. *de religione*, *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 1. & 2.

Nona reſolutio. Omnia peccata, quæ in iure, 19.
vel in Bulla Cœnæ, aut aliis ſunt reſeruata Summo Pontifici, cenſentur reſeruata in quacunque religione; proinde, quamuis Prælatus concedat alicui religioſo abſolutam poteſtatem audiendi confeſſiones ſuorum ſubditorum, non cenſetur illi concedere hos caſus Summo Pontifici reſeruatos; qui altiori, & ſtrictiori modo quàm particulares caſus religionum, ſunt reſeruati: neque Pontifex vnquam ſimpliciter abſtulit ſuam reſeruationem à caſibus ſibi reſeruatis etiam reſpectu religioſorum, ſed tantùm eorum abſolutionem Prælatis religioſorum commiſit, & ex eo quod hanc poteſtatem ſolis Prælatis, & eorum vices gerentibus dedit, apertè voluit abſolutionem eorum eiſdem Prælatis, & eorum locum tenentibus eſſe reſeruatam. Et fortè idcirco hi caſus Papales non referuntur inter caſus particulares reſeruatos in Religione. Vnde non comprehenduntur ſub facultate conceſsâ ad abſoluendum à peccatis réſeruatis in religione, quoniam circa reſeruata in religione Prælatus eſt Ordinarius; & ideo poteſt delegare vices ſuas generaliter: ſecus circa caſus Pontificios in quibus ex peculiari commiſſione Pontificis ſolùm habet iuriſdictionem. Quare Summus Pontifex, dum committit caſus ſuos, non cenſetur committere caſus Cœnæ, niſi exprimat: neque committendo caſus Cœnæ, committit abſolutionem ab hæreſi, niſi ſpecialiter declaret, Soares *tom.* 4. *lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 18. ſubdens, vt cenſeatur Prælatus religionis committere caſus Pontificios, oportere, vt vel in ſpecie eos exprimat, vel ſi vtatur clauſula generali, talia verba proferat, vt per ea tollatur omnis ambiguitas.

Decima reſolutio de qua diximus *ſuprà diſp.* 20.
20. §. 8. *num.* 23. data facultate per Bullam, aut priuilegium à Summo Pontifice ad abſoluendum ab omnibus caſibus; aut cenſuris ſibi reſeruatis, poteſt confeſſarius abſoluere à Cenſuris, & caſibus reſeruatis Epiſcopis abſque aliâ facultate conceſſa ab ipſo Epiſcopo. Quod de iure videtur negare Nauarr. *in manu. lat. cap.* 27. *n.* 261. & 263. de conſuetudine tamen ſublatâ reſeruatione Papæ per Bullam, aut Iubilæum, aut priuilegium cenſetur ſublata reſeruatio Epiſcopalis, ſi vtraque ſimul concurrat. Idem Nauarrus *in cap. ita quorundam, de Iudæis notab.* 11. *num.* 71. Graffis *deciſ. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 58. Enriquez *lib.* 6. *de pœnitentia cap.* 14. *num.* 9. & Sà *in ſumma verbo caſus reſeruatus*, *num.* 3. ibi: *Si vtraque reſeruatio concurrat, Epiſcopi, & Papæ; ſublata reſeruatione Papæ, intelligitur etiam Epiſcopi ſublata*, ſequitur Tolet. *lib.* 3. *ſumma c.* 14. *num.* 2. Quin imò Nauarrus *d. cap.* 27. *n.* 265. id probat exemplo priuilegij cuiuſdam conceſſi à Gregorio XIII. Sodalibus Sanctiſſimæ Trinitatis, in quo fit illis facultas certis temporibus anni eligendi confeſſarios ab Ordinario approbatos, qui poſſint illos abſoluere ab omnibus; & quibuſcumque caſibus etiam Bullæ Cœ-

næ

næ Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſi reſeruatio Epiſcopalis cum reſeruatione Pontificiâ concurrat. Eo quia renouatio Epiſcopalis includitur in Pontificia, & iuriſdictio illius pendet à Papa. Item conceſſo maiori, minus cenſetur conceſſum, quando minus eſt eiuſdem rationis cum maiori, & in illo includitur.

21 Vndecima reſolutio. *Religioſus, qui crimen reſeruatum commiſit in ſuo monaſterio, & mutatur ad aliud, vbi non eſt reſeruatum, poteſt à quocunque approbato confeſſore abſolui directè*, quia reſpectu talis perſonæ ablata eſt reſeruatio, & iudicatur iuxta leges illius monaſterij, Nauarr. *cap. 27. num.* 261. Enriques *lib. 3. de pœnitentia cap. 14. num.* 8. Rodericus *in ſumma ſibi contrarius cap. 55. verbo confeſſor, concl. 2 & in explicatione Bullæ §. 9. num.* 94. Ratio, quia Reus iudicari ſolet ſecundùm leges, & conſuetudinem loci, vbi eſt præſens, quod intellige quando religioſus eſt exemptus à iuriſdictione illius Abbatis, qui crimen reſeruauit, quod dicitur quando à Monaſterio eſt mutatus; aliàs ſecus: ita Syluеſter *verbo confeſſor 1. quæſt.* 12. Sotus *in 4. diſt. 18. q. 4. art. 2. col. 9. in fine* quos referens ſequitur Graffis *lib. 1. deciſ. cap. 13. num.* 47. Soares *de pœnit. diſp. 30. de miniſtro ſect. 1. fol. 670. & ſequent.* ſicut qui commiſit reſeruatum in alieno monaſterio, rediens ad ſuum, vbi illud non eſt reſeruatum, poteſt abſolui à confeſſario quocunque approbato, Barth. Medin. *in ſua ſumma cap. 10. §. 3.* & Summa corona *de Sacramento pœnitentiæ fol.* 159. argumento à ſimili, Secus dicendum, ſi in alieno monaſterio incidat in excommunicationem, quia hæc ſecum tulit ſuum effectum: idcirco cùm ſit vtriuſque fori, ſi pœnitens redeat ad proprium monaſterium, eſt abſoluendus ab habente ad id facultatem.

22 Duodecima reſolutio. Religioſus bona fide ſi confiteatur Superiori animo dicendi omnia, tollitur reſeruatio casûs obliti, ſi fuit abſolutus pœnitens: quod certius eſt, quando acceſſit animo, vt à reſeruatis etiam abſolueretur, Enriques *de pœnit. lib. 3 cap. 16. num.* 5. & Soares *de pœnit. diſp. 31 Sect. 4. §. varij modi*: eſto caſus habeat annexam cenſuram. Ideo poteſt abſolui à quocunque idoneo confeſſore in ſuo ordine deputato ad audiendas confeſſiones regularium: quamuis Superiori non ſit ſatisfactum per cognitionem caſus reſeruati, nec medicina peccato oblito fuerit adhibita: tenebitur tamen religioſus fateri oblitum non obſtante ablatione reſeruationis, quia non iam manſit reſeruatio, Gabriel *in 4. diſt. 17. quæſt.* 1. Adrian. *q. 4. de confeſſione*, Angel. *verbo confeſ. 1. num.* 21. Roſſel. *ibidem confeſ. 2. num.* 9. Couarr. *cap. Alma mater. par. 1. §. 10. num.* 12. Nauarr. *cap. conſiderет §. cauтe num. 30. de pœnitentia diſt. 5.* & *in Summa cap. 26. num.* 13. quod procedit quando Superior eo fine abſoluit, quantum pœnitens indiget, & Superior poteſt, vt communiter fit. Si autem confeſſio ſolùm fiat modo ordinario, & ſine illo animo ſpeciali, vt à reſeruatis etiam abſoluatur, dubitat valde Soares de caſu reſeruato oblito, & de conſilio illius confeſſio eſt iteranda ſuperiori, vel alteri ex facultate illius: quia tamen ſententia Gabrielis, & reliquorum eſt communis, ſecurius manet eam ſequutus in praxi, ita Soares.

23 Idem à fortiori dicendum eſt de peccato oblito tempore Iubilæi, quia poteſt poſtea eo elapſo abſolui à quocunque idoneo, & approbato confeſſore à reſeruato; eſt communis. Quando autem tempore Iubilæi confeſſio non facta fuit apud Superiorem, & fuit inualida, non tollitur reſeruatio, ex eo fundamento quia quæ conceduntur in Iubilæo, ſunt in ordine ad illud conſequendum; quorum præcipua res eſt confeſſio valida, quare non placet Rodericus *tom. 1. regul. quæſt. 21. art. 7* dicens tolli reſeruationem per confeſſionem inualidam factam virtute Bullæ, vel Iubilæi, quando peccata ſunt reſeruata ratione alicuius cenſuræ, quoniam abſolutio cenſuræ, ſi non valet, vt abſolutio ſacramentalis, poteſt valere, vt abſolutio extrà confeſſionem; quod eſt falſum, quia conceditur in ordine ad Iubilæum aſſequendum, & ideo cum indulgentiam pœnitens non conſequatur per profeſſionem inualidam, nulla tollitur reſeruatio.

Hinc ſequitur non manere caſum reſeruatum ſuperiore abſoluente quàuis Sacramētū ſit informe, ita Syluеſter *confeſſio 1. quæſt. 19.* & Caietan. *verbo caſus reſeruatio*. Imo eſto Sacramentū ſit inualidum tollitur reſeruatio, ſi confeſſio fiat Superiori. Enriques *de indulgentijs cap. 11.* vbi *num. 4.* addit tolli reſeruationem etiam quando quis abſoluitur à Prælato incontritè, vel dimidiatè à ſolis reſeruatis: ratio quia facta illa qualicunque confeſſione, & recepta ſatisfactione, & curatione, pœnitens ſatisfecit intentioni reſeruantis. Idem Soares *d. diſp. 31 ſect. 4 §. varij modi*. 24

Decima tertia reſolutio. Religioſi exempti poſſunt de licentiâ Superiorum ſuorum cedere priuilegio exemptionis, & ſubijcere ſe Epiſcopo, vt ab illo abſoluantur in caſibus Concilij Tridentini *ſeſſ. 24 cap. 6* & in reliquis in quibus Epiſcopus hæc poteſt cum ſuis ſubditis. Ratio, quia exemptio religioſorum ea potiſſimùm de cauſa eſt inducta in fauorem religionis, vt ipſi in ſummâ pace, ac quiete Deo eruiant & ne ab Epiſcopis perturbentur; ideo poſſunt ſponte ſicut cæteri eiuſdem Diœceſis ſe ſubijcere in hoc caſu, vt quietius Deo famulentur, & ad hunc effectum de licentiâ Superioris poſſunt recurrere ad Epiſcopum, vt ab ipſo obtineant abſolutionē, & diſpenſationem etiam votorum cùm ſit exemptio in iuriſdictione voluntariâ, ita Syluеſter *in Summa, verbo abſolutio 5. num. 2. verſ. quantum ad exemptos* Fr. Manuel *tom. 1. Summæ, in 2. edit. cap. 131. num. 2.* vbi loquitur de abſolutione. Imo Molina *tom. 4. de iuſtitia, diſp. 62. num. 4.* loquitur de abſolutionibus, & diſpenſationibus; accedit Soares de vtriſque *tom. 5. in 3. p. diſp. 30. Sect. 2. num. 3.* Enriques *lib. 6. de Sacramento pœnitentiæ, cap. 16. num. 8. & lib. 7. de indulgentijs cap. 25. num. 2. & lib. 14 de irregularitate, cap. vltimo, num. vltimo*, quæ ſententia tanquam de iure verior placet Federico *conſ. 14. à num. 5.* vbi loquitur de abſolutione, ideo eſt amplectenda quo ad abſolutiones à caſibus reſeruatis, [illegible] diſpenſationes in irregularitatibus, & in alijs caſibus de quibus in Tridentino *ſuprà* ſit Epiſcopis facultas erga ſuos ſubditos; neque eſt maior ratio de his caſibus quàm de alijs, cùm omnes ſpectent ad Epiſcopum erga ſolos ſubditos, ita Auila *de cenſuris 2. p. cap. 7 diſp. 1. dub.* 6. Enriques *ſuprà, & lib. 10. de Sacramento ordinis, cap. 16. num. 2 & in comm. littera ff.* atque idem volunt Manuel, *vbi proximè in caſu hæreſis*, & Soares *tom. 4. in 3. p. diſp. 30. ſect. 2. num. 5.* quod verum eſt, niſi Trident. decretum, quo ad hoc eſſet reuocatum ſecundum veriorem.

Hin

His tamen obſtat *Clementina penult. de ſenten. excommunic.* vbi Papa concedens Epiſcopo abſolutionem fratrum Minorum ab excommunicatione incurſa propter violationem præcepti, ibi impoſiti ſic loquitur: *Authoritate Apoſtolicâ fungi volumus in hac parte.* Ex quibus verbis conſequens eſt dicere, remotâ hac licentiâ, non poſſe Epiſcopum abſoluere Religioſos ob eorum exemptionem, quaſi exemptio obſtaret abſolutioni abſque authoritate Apoſtolicâ; fauet *caput, Religioſo in principio de ſenten. excommunic. in 6.* vbi datur Epiſcopo poſſe abſoluere religioſum percutientem clericum, ne detur occaſio vagandi. Igitur non eſt integrum in aliis caſibus Epiſcopo abſoluere regulares; quam ſententiam tenet Ioannes Andreas *in regula ſcienti. num. 7. de regulis iuris in 6. & ibi* Franc. *num. 4.* Abbas *in cap. ſignificâſti num. 11. de foro competenti.* ſubdens nec quo ad forum contentioſum, neque quo ad forum conſcientiæ, & loquentes expreſsè de abſolutione docent. Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, verbo exemptiones ab Epiſcopis. verſ. exemptus à iuriſdictione*, Angelus *verbo excommunicatio, 5. caſu 1 num. 40. & verbo exemptus num. 6.* Armil. *verbo exemptio num. 9.* Fr. Manuel *regul. tom. 1. q. 36. art 5* vbi loquitur quo ad vtrumque forum, Soares *tom. 2. de religione tract. de voto. lib. 6 c. 11. n. 7.* Peres *l. 5. ordinamenti tit. 1. lib. 2. gloſſ. 1. quæſt. vltima, &* Petrus de Ledeſma *tom. 1. Summe tract. 1. cap. 6. poſt 20. concluſionem difficul. 3.* vbi loquitur de abſolutione, & diſpenſatione.

Mihi tamen magis placet decima tertia reſolutio. Nam quamuis ex dictis pro contrariâ parte videatur valde hæc eſſe probabilis; illa tamen eſt multo probabilior, dummodo po[illegible]as abſoluendi, aut diſpenſandi non ſit, neque in immediato religionis Prælato, neque in Prouinciali, aut alio Superiore maiori eiuſdem religionis. Nam tunc, ſi facultas abſoluendi, aut diſpenſandi ſit in Prouinciali, aut Generali non poſſunt religioſi abſolui ab Epiſcopo etiam de conſenſu Superioris Conuentualis, ſeu immediati, niſi accedente conſenſu Prouincialis, ſeu Generalis, qui per ſe ipſos poſſunt abſoluere, vel alteri vices ſuas delegare, ita Molina *tom. 4 de iuſtitia diſp 61. n. 3. verſ. illud tamen obſerua*, quod idem eſt dicendum de diſpenſatione.

26. In caſu tamen quo neuter Prælatus religionis poteſt abſoluere, aut diſpenſare, poteſt Prælatus etiam ſe ipſum ſubijcere Epiſcopo, vt ſecum diſpenſet, & abſoluat, dummodo ſit Epiſcopus loci in quo religioſus ille commoratur, quamuis habitatio ſit non permanens, ſed per modum tranſitûs, quod ſufficit quo ad abſolutionem: quo ad diſpenſationem verò requiritur commoratio in ea diœceſi cum animo reſidendi ibi ſaltem per maiorem anni partem, Sanchez *in præcepta decalogi lib. 2. cap. 11. num. 10 & lib. 4. cap. 39. num 39.* vbi *num. 35.* addit, ſi Prælatus religionis ſit impeditus, quia ſcilicet eſt excommunicatus, denunciatus, aut mortuus eſt aut longè diſtat, nec propè eſt, qui teneat vices illius, ex tacitâ religionis licentiâ, poſſunt religioſi ſe ſubmittere Epiſcopo, vt ab illo abſoluantur, & obtineant diſpenſationem, ita Enriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 16. §. 8. in commento lit. T.* Quæ ſententia eſt D. Antonini *3. p. ſum. tit. 24. c. vlt §. 1. verſ. & nota quod propter.* his verbis: *In caſu quo regularis Excommunicatus non haberet Prælatum, qui eſſet Sacerdos, vel ſi eſſet defunctus ipſe Prælatus, vel excommunicatus, ad diœceſanum recurrendum eſt ſecundum Hoſtienſem*, ſequitur Syluester *verbo Apoſtaſia quæſt. 8. num. 11. ad finem,* in hunc modum dicens: *ſuper exemptum nullam habet Epiſcopus authoritatem, niſi fortè in foro conſcientiæ abſolutio in defectu Prælati concedenda ſit.*

Soares tamen aliâ viâ incedens in hoc caſu *d. tom. 4. lib. 1. cap. 23. num. 4.* negat Epiſcopo poteſtatem abſoluendi etiam neceſſitate vrgente, quia lex quæ vetat exercere iuriſdictionem circa perſonam exemptam, irritat actum vt conſtat *ex c. frater 16. quæſt. 1.* igitur extra periculum mortis non eſt danda hæc facultas Epiſcopo. Nam Tridentinum *ſeſſ. 14. cap 7.* loquens de reſeruatis ait inferiores Sacerdotes nihil poſſe, niſi in articulo mortis; & inferiores ſacerdotes vocantur omnes, qui ſunt inferiores comparatione reſeruantis, & ab illo non habent facultatem abſoluendi: ergo neque Epiſcopus, qui eſt inferior Papa reſeruante, & ab illo non habet commiſſionem ordinariam extra periculum mortis, poterit abſoluere religioſum exemptum: ſicut clericus Epiſcopo non ſubditus nequit abſolui ab Epiſcopo ſolùm quia datur difficilis recurſus ad ſuum Prælatum. Nam difficultas non præſtat alteri iuriſdictionẽ. 27.

Dicendum ergo eſt per Generales regulas caſuum reſeruatorum ſubueniendum eſſe neceſſitatibus religioſorum, nimirum in caſibus reſeruatis Summo Pontifici, quoties non datur recurſus ad illum, vel ad eius commiſſarium niſi cum magna difficultate, & morâ, poſſe abſolui pœnitentem ab inferiori Sacerdote cum obligatione comparendi coram Pontifice, vel eius commiſſario circa tales caſus: ita in noſtro caſu, quando religioſus non habet facilem aditum ad ſuum Prælatum, poterit abſolui ab alio cum onere comparendi coram ſuo Prælato, vt abſoluat directè illum à reſeruatis, Soares *ſupra num. 5. & de pœnitentia tom. 4. diſp. 30. ſect. 3.* 28.

Decima quarta reſolutio. Si fortè contingat in conuentu non eſſe, niſi Prælatum, & alium Sacerdotem, & vterque per mutuam rixam incidant in cenſuram *canonis, ſi quis ſuadente.*, ſi neuter maneat omnino notorius clerici percuſſor, poteſt Prælatus abſoluere ſubditum à cenſurâ, & poſtea abſolui ab eodem ſubdito, ita Frater Manuel *tom. 1. quæſt. 20. art. 12.* Nec obſtat Prælatum non poſſe dare licentiam ſubdito, vt eligat confeſſorem, quia eſt actus iuriſdictionis, cuius vſu priuatus eſt excommunicatus: ergo non poteſt eligere Confeſſorem ſibi? Reſpondetur, eligere Confeſſorem non eſſe vſum iuriſdictionis, ſed cuiuſdam priuilegij, quo non eſt priuatus excommunicatus, per quod priuilegium excommunicatus non committit illi iuriſdictionem à quo eſt abſoluendus, ſed Summus Pontifex, vel Superior Prælatus virtute priuilegiorum, Soares. *d. cap. 23. num. 8. in fine, & num. 12. in principio.*

Decima quinta reſolutio. Superiores religionum per ſua priuilegia poſſe abſoluere ſubditos à cenſuris ſpecialibus ab homine aliqui volunt, 29.
dummodo non ſint nominatim excommunicati, per quam particulam firmatur regula in omnibus aliis ſententiis: ergo priuilegium extenditur ad ſententias particulares ab homine, dummodo perſona non ſit nominatim excommunicata; frater tamen Manuel *de regul. tom. 1 quæſt. 20. art. 4.* putat per priuilegium poſſe Superiores abſoluere religioſos à cenſura latâ ab homine in particulari

culari contra talem religioſum. Ducitur priuilegio Clementis Quarti in quo facultas hæc extenditur etiam ad caſus Bullæ Cœnæ paucis exceptis, in hunc modum. Qui concedit maius, concedit etiam & minus, iuxta regulam, Cui licet, *de regul. iur. in 6.* igitur concedens facultatem abſoluendi à caſibus Bullæ Cœnæ, quæ maior eſt, concedit etiam quamcunque cenſuram ab homine quomodocunque latam.

30. Nihilominus ex dicto priuilegio Clementis IV. conſtat poſſe abſolui religioſos à ſententiis generaliter, ibi: *A iure, vel à iudice generaliter promulgatis.* Sed contra in priuilegio Eugenij IV. Ciſtercienſibus conceſſo generaliter, & ſine reſtrictione dicitur, ibi: *Ab omnibus cenſuris, & ſententijs: à iure, vel ab homine, in genere, vel in ſpecie promulgatis, vel promulgandis.* Quibus verbis obſtat priuilegium Gregorij XIII. conceſſum Generali ordinis Miniſtrorum infirmorum, vt poſſit per ſe, vel alios abſoluere ſubditos à quibuſuis cenſuris à iure, vel ab homine (non tamen nominatim) quomodolibet latis. Quare verba *à iure, vel ab homine in genere, vel in ſpecie promulgatis*, non ſufficiunt, vt abſoluatur virtute priuilegij religioſus nominatim excommunicatus, aut nominatim denunciatus.

31 Soares tamen *tom. 4. de Religione lib. 2. cap. 25. num. 5.* opinatur non obſtante priuilegio Gregorij XIII. poſſe religioſos abſolui per prædicta priuilegia ab omnibus cenſuris latis, etiam ab homine per ſententiam ſpecialem; idque probat ex verbis priuilegij, *Vel in ſpecie promulgatis.* Item, quia ſententia ſpecialis eſt quæ fertur in determinatam perſonam, & diſtinguitur à generali ſententia quæ non fertur in perſonam determinatam. Iuuat hanc ſententiam priuilegium Pauli III. Societati conceſſum per hæc verba: *A quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis, & ſæcularibus ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quomodolibet latis, & promulgatis.* Vbi notandum eſt aduerbium *quomodolibet*, tollere omnem reſtrictionem, & facere facultatem ad abſoluendum etiam nominatim denunciatum. Id enim important verba, *quomodolibet latis, & promulgatis*, quia denunciatio excommunicationis latæ eſt promulgatio talis ſententiæ. Qui ergo poteſt abſoluere à ſententiâ quomodolibet promulgatâ, poteſt etiam abſoluere nominatim denunciatum. Neque hæc obſtant iis, quæ diximus *ſupra in 5. & 6. reſolutione*, quia ibi locuti ſumus de iure; hîc autem de priuilegio.

---

§. XV.

De obligationibus, oneribus, priuilegijs, & exemptionibus nouitiorum.

EPITOME.

1 *Nouitiatus annus an neceſſariò peragi debeat intra monaſterium?*

2 *Nouitiatûs annus debet eſſe continuus, & quæ interruptio ſit ſufficiens, ne ſit continuus?*
Quid ſi nouitius incidat in furorem, interrumpetur-ne nouitiatus? num. eod.

3 *Nouitiatûs annus an poſſit agi in habitu diuerſo à cæteris religioſis?*

4 *Hodie nouitius, & religio nequeunt renuntiare anno nouitiatus.*

5 *Quibus de cauſis nouitiatus poſſit extendi vltrà annum?*

6 *Profeſſus tranſiens ad aliam religionem etiam ſtrictiorem debet eſſe nouitius per annum.*

7 *Nouitius ſi propter infirmitatem exeat, & poſtea reuertatur, an poſſit connectere primum tempus cum ſequenti?*

8 *Nouitiatu facto in ætate non legitimâ an valeat profeſſio virtute illius emiſſâ.*

9 *Nouitius expulſus ſine causâ, an habeat ius contra religionem, vt admittatur.*

10 *Nouitius ſi delinquat à quo debeat puniri? à laico-ne iudice, an à Prælato regulari?*

11 *Nouitio profiteri nolenti, quæ ſunt reſtituenda?*

12 *Nouitius infrà annum probationis ſi moriatur, eius bona cui relinquet?*

13 *Nouitius in articulo mortis exiſtens ante annum probationis, an poſſit validè profiteri?*

14 *Nouitius moriens ſine electione ſepulturæ, vbi debeat ſepeliri, & cuius expenſis?*

15 *Nouitius conficiens teſtamentum, an teneatur relinquere legitimas aſcendentibus?*

16 *Nouitio morienti ab inteſtato quis debeat ſuccedere in eius bonis?*

17 *Nouitius à quo poſſit excommunicari? ab Epiſcopo-ne, an à Prælato regulari?*

18 *Nouitij an poſſint teſtari de ſuis bonis nullâ petitâ licentiâ Superiorum?*

19 *Nouitius ante ingreſſum in Societatem, poteſt de ſuis bonis diſponere prout voluerit.*

20 *Nouitius poteſt hæres inſtitui, & ſuccedere parentibus ex teſtamento, & ab inteſtato.*

21 *Nouitius ſi inſtituat monaſterium hæredem, & poſtea exeat, an poſſit reuocare teſtamentum?*

22 *Nouitius excedens annos ſexdecim, an poſſit diſponere de bonis ſuis pro arbitratu ſuo?*

23 *Nouitius, an gaudeat priuilegijs religionis?*

24 *Nouitius an eximatur à ſolutione gabellarum?*

25 *Nouitium percutiens, an incidat in cenſuram* cap. ſi quis ſuadente.

26 *Nouitius ſicut gaudet priuilegijs, an teneatur oneribus religionis?*

27 *Nouitij an ſint capaces beneficij ſæcularis, & penſionis?*

28 *Nouitij an promoueri poſſint ad ordines, & à quo Epiſcopo debeant ordinari?*

29 *Nouitio exeunti, an ſint reſtituendi fructus beneficij?*

30 *Nouitij an teneantur ſoluere expenſas alimentorum?*

31 *Si exeant Nouitij, an poſſint abſolui à Prælato religionis à cenſura incurſâ ante nouitiatum?*
Et à quibus poſſint abſolui à reſeruatis, num. eodem.

32 *Nouitiorum vota in ſaculo emiſſa à quo poſſint irritari, & diſpenſari? Et quid de votis in nouitiatu emiſſis? num. eodem.*

33 *Nouitius intra annum poteſt licitè exire à religione, nec propterea incurrit aliquam inhabilitatem ad ordines.*

34 *Nouitiorum habitum deferens per annum integrum non cenſetur profeſſus tacitè.*

35 *Nouitius an poſſit accuſare, tranſigere ac pacem inire, ſiue ſibi, ſiue ſuis inferatur iniuria.*

36 *Nouitius ſi interficiatur an poſſit monaſterium accuſare?*

37 *Nouitius an ſit capax feudi, emphyteuſis, ſeu maioratûs, etiamſi habeat clauſulam, quæ excludat religioſos.*

38 *Nouitius an ſit capax alicuius Eccleſiaſtici ordinis, præfecturæ. aut Epiſcopatus?*

39 *Notati aliqua infamiâ, aut preſſiare alieno an debeant admitti ad nouitiatum?*

CERTI iuris eſt annum nouitiatûs non debere peragi intra monaſterium neceſſariò, ſed poſſe extra illud intercedente
1. legitimâ Superioris licentiâ: cenſetur enim in monaſterio commorari, qui de Prælati ſui licentiâ extra monaſterium degit, quando ille eſt ſub obedientiâ ſui Prælati. Quin imò poteſt nouitius de mandato ſui Superioris peregrinari, aut Xenodochio inſeruire, Nauarrus *titulo de Cler. non reſidentib. lib. 3. conſ. 10. n. 3. in 1. edit.* & *in 2. conſ. 8 num. 3. & titulo de regularibus in 1 edit. conſ. 42. à num. 2. & in 2. edit. conſ. 32. à n. 2.* dicens ita congregationem Cardinalium cenſuiſſe, ſequitur Emanuel Sà *in ſumma verbo Religio, num. 9. & 53.* Frater Manuel *tom. 2. ſumma c. 8. num. 4. & tom. 3. regular. quaſt. 15. art. 10.* & Azor *part. 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 2. q. 8. & cap. 3. q. 7.* dummodo deferat habitum probationis, qui ferri ſolet in tali religione, Frater Ludouic. Miranda *in manuali prælatorum tom. 1. q. 22 art. 5.* Barboſ. poſt alios *de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 101. num 28.* & *in cap. inſinuante, qui Clerici; vel vouentes, numer. 4.* Regulariter tamen annus nouitiatûs peragi debet intra monaſterium, vt nouitius religionis aſperitates experiatur; & vt religio de moribus nouitij experimentum capiat, Manuel *tom. 1. ſummæ cap. 8. num. 4. & tom. 3. regular. quaſt. 15. art. 10. col. vltima verſ. aduertendum denique*, ita eſt intelligendus; quia non eſt opus experiri omnes aſperitates religionis, neque religio experiri omnes nouitij mores, ſed ſatis eſt vt ſit obediens, & paratus ad omnia religionis onera ſubeunda, Sanch. *lib. 5. c. 4. n. 28.*

Conſtat item annum nouitiatûs debere eſſe integrum, & completum. Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 15. de regularibus* ibi: *In quacunque religio-*
2. *ne tam virorum, quàm mulierum profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum, nec qui minore tempore, quàm per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſſionem admittatur.* Quare annus in primis debet eſſe completus de momento ad momẽtum; nec oportet illi adiungere vnum diem præter quàm in anno biſſextili, quia textus ſolum annum petit *ex cap. 1. de regularibus in 6.* ibi, *quod ſi totum*: ideo non oportet excedere annum, & in anno biſſextili duplex dies pro vnâ reputatur. Fr. Manuel *tom. 3. q. 15. art. 3. in principio.* Enriquez *lib. 10. de Sacramento Ordinis cap. 19. numer. 2. in commento litera K* Nec ſufficit vltimam diem cœpiſſe, ſed debet eſſe integer de momento ad momentum Fr. Manuel *d. q. 15. art. 4.* vt expreſſè habetur *in l. 3. §. minorem, ff. de minoribus*, & aliis relatis docet Anton. Gom. *l. 70. Tauri. numer. 25.* Sanchez *de matrimonio lib. 2. diſp. 24. num. 17.* & *num. 22. ad finem, & in præcepta Decalogi lib. 5. c. 3. n. 31. ad finem.*

Item tempus nouitiatûs debet eſſe continuum vt ſit legitimus nouitiatus, & vt profeſſio valeat. Et quamuis eam continuationem nouitiatûs negent eſſe neceſſariam Archidiaconus *in c. non ſolum n. vnico. verbo inſtitutus de regularib. in 6.* & Bonif. *in Clement. final. num. 47. de regul.* contraria tamen opinio eſt vera, & ſequenda, quam tenent Angel. *l. ſi idem cũ eodem. in principio. n. 4. ff. de iuriſdict. omn iud.* & *ibi* Decius *n. 9.* Bartol. *l. final. §. Quoties. num. 2. ff. de publican.* Lapus *alleg. 47. num. 2. & 3. in noua edit.* Greg. Lop. *l. 3. verbo vn. anno. tit. 7. parti. 1.* Anchar. *in cap. ad Apoſtolicam de regularibus* Nauarrus *lib. 3. conſ. 2. de regularib. n. 2. in 1. edit.* & *in eodem, eodem titulo conſ. 34. n. 2. & conſ. 36. n. 1. & in 2. conſ. 9. num. 2.* Sa *in ſumma verbo religio num.* 8. Enriquez *lib. 13. de cenſuris cap. 40. num. 2.* Reginal. *in praxi lib. 16. num. 385. §. dua autem.* Nec immeritò, quia quando in aliquo decreto poſtulatur tempus certum, debet prorſus eſſe continuum ex gloſsâ *in fine rubric. ff. de diuerſis, & temporalibus præſcriptionibus*, Gom. *tom. 3. cap. 1. num. 4.* Guttier. *Canon. lib. 1. cap. 12. num. 14.* Sanchez *d. lib. 5. cap. 4. numer. 31.* & Azor. *d. lib. 12. cap. 2. quaſt. 8.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. Alleg. 101.* poſt plures *n. 23. cum ſequentibus*: qui omnes circa nouitiatûs annum obſeruant debere eſſe continuum.

Quæri poteſt, quæ interruptio requiratur, ne nouitiatus ſit continuus, & vt iterum inchoari debeat? Barthol. à S. Fauſto *in theſauro religioſ. lib. 5. quaſt. 164.* & Nauarrus *in 2. edit. de regularibus conſ. 42. num. 4. & in 2. conſ. 32. num. etiam 4.* putant interruptionem tridui ſatis eſſe, ne nouitiatus ſit continuus, & vt rurſus inchoetur, ſequitur Gallet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verbo nouitius, 2.* Sanchez *d. lib. 5. c. 4. num. 32.* quos referens ſequitur Barboſ. *cap. ad Apoſtolicam 16. num. 6. de regularibus.* Quòd ſi nouitius per tres, vel quatuor horas latitet intra monaſterium animo recedendi, non videtur interruptio ſufficiens, vt iterum inchoari debeat, Nauarrus *conſ. 45. de regularibus in 1. edit. n. 1. & conſ. 33. num. 1. in 2.* cùm fuerit interruptio momentanea, & nullius conſiderationis. Quare non eſt audiendus Frater Manuel. *tom. 3. regularium quaſt. 15. art. 8.* dicens ex priuilegio Iulij II. Minoribus conceſſo integrum eſſe continuare annum nouitiatûs ſemel interrupti per egreſſionem nouitij, ſi rurſus ad religionem redeat, cùm ſit contra Concilium petens hodie annum continuum, dum illum poſtulat integrum, ita Fr. Miranda *in manu. Prælat. tom. 1. d. quaſt. 22. artic. 4.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 5. quaſt. 166.* & Sanchez *dict. cap. 4. numer. 35.* quibus adhæret Barboſa *dicto cap. ad Apoſtolicam, num. 6 fine.*

Rurſus ambigi poteſt, an requiratur annus integer nouitiatus ad validam incorporationem, in

Digitized by Go

in religione per vota ſimplicia, vt requiritur ad ſolemnem profeſſionem, & an fieri poſſit incorporatio poſt decimum ſextum annum expletum, vt decernitur in decreto Concilij *ſeſſ. 25. cap. 15. de regularibus?* Reſponſio eſt affirmatiua ibi: *In quacunque Religione profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum, nec qui minore tempore, quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit.* Sic ibi: Cùm igitur Concilium ſtatuat generalem regulam pro omnibus religionibus, & inter eas numeretur Societas, non eſt dubium voluiſſe illam comprehendere. Vnde quando ait *in quacunque religione profeſſio non fiat*, idem eſt, ac ſi diceret. Nemo ad religionem aſſumatur, vel religioni incorporetur ante decimum ſextum annum expletum, & qui per annum in probatione ſteterit; quia hæc duo continent fauoris gratiam; & primum reſpicit totum ſtatum religioſum, non poſſe ſcilicet admitti ad incorporationem religionis intra annum: ſecundum autem, vt non fiat admiſſio ante certam ætatem, publicam vtilitatem religionis reſpicit. Ita Nauarrus *conſ. 25. de regular.* quod incipit. *In ordine Minorum,* Soarez *tom. 4. de religione lib. 3. cap. 6. ex numer. 3. ad 5.* vbi id aſſerit, quamuis Concilium Tridentinum videatur oppoſitum indicare, cùm loquatur, quòd profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum, & quod præcedat annus integer ante profeſſionem: nihilominus quamuis loquatur de profeſſione, & ad illam poſtulat illas duas conditiones, ac proinde ſubdat: *Profeſſio autem antea facta ſit nulla*: attamen cum Concilium Tridentinum Societatem non excipiat, noluit illam prætermittere, & liberam relinquere, vt in quacunque ætate pubertatis, & abſque probatione poſſet ad hanc incorporationem religioſos ſuos admittere, Soarez *ſuprà.*

Sed quid dicendum ſi nouitius intra annum incidat in amentiam vel furorem, & poſt aliquos dies, vel hebdomadas redeat ad mentem ſanam, & annum probationis expleat? Syluester *verbo religio 5. quæſt. 2.* ait per furiam auferri probationem religionis; ſicut per impubertatem, niſi, quando furia ſuperuenit expleto anno integro. Reſpondetur tamen, ſi amentia, vel furia fuerit per menſem, plus, minúſue, non impediri curſum anni: Secus ſi dementia eſſet extraordinaria, & duraret per menſem cum dimidio, tunc enim tempus furoris non eſt computandum in anno nouitiatûs, ſed tranſacto furore ſuppleri poteſt, nec ab initio inchoari debet, cùm furioſus fuerit in religione, vel exeat ad furorem curandum de Prælati licentiâ, & propriè nouitius eſt; eſto tempus furoris non computetur in anno ad legitimam probationem, præſertim ſi quando aduenit furia iam erat mediocriter probatus, Armila *verbo nouitius n. 5.* idem innuit.

3. Occurrit hoc loco quæſtio an annus probationis peragi debeat in habitu diuerſo à cæteris religioſis? In primis Concilium Tridentinum *d. cap. 15.* decernit annum nouitiatûs ad profeſſionis valorem computandum eſſe à ſuſceptione habitûs, ſequitur Frater Manuel *tom. 3. regular. quæſt. 15. artic. 9.* Ludouicus Miranda *in manu. Prælat. tom. 1. quæſt. 22. art. 6.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 5. q. 177.* Azor *1. part. lib. 12. cap. 2. quæſt. 9.* Sanchez *d. lib. 5. cap. 4. n. 29.* vbi reſpondent textui *in cap. legem. 53. diſtinct.* & *in cap. multos 54. diſt.* qui ſunt Gregorij Papæ aſſerentes nouitios in laicali veſte probandos eſſe, iam non eſſe vſu, aut quod non loquuntur de veſte laicâ propriè ſumpta; ſed de habitu quodam nouitiorum, qui erant in probatione, qui ſanè habitus diſſimiles erant, ac longè diuerſi ab illis, quibus profeſſi vtebantur. Atque ita de nouitiatûs eſſentiâ eſt deferri habitum religionis, ſiue diuerſum, ſiue non ab illo, quem profeſſi geſtant, quoniam geſtatio illius eſt vna ex difficultatibus Religionis neceſſariò haurienda, & experienda.

Id autem temperatur, niſi regula alicuius religionis à Sede Apoſtolicâ approbata aliud ſtatueret, vel vſus legitimè præſcriptus id obtinuiſſet, ita Goffredus, & Ioannes Andreas *in cap. ſuper eo de regularibus.* Idem dicendum eſt de religione, quæ habitum proprium non habet, qualis eſt Societas Ieſu. Quæ caret habitu particulari, ac proprio, & vtitur habitu communi, & ex vſu regionis in quâ habitant veſtiuntur. Vbi obiter nota religioſos illius, ſiue vocentur ſcholaſtici poſt biennium, ſiue profeſſi, vel coadiutores formati ſint, non incidere in excommunicationem ob habitûs dimiſſionem, *cap. 2. ne Clerici, vel monachi in 6.* Sanchez *d. lib. 6. cap. 8. numer. 70.* Rodericus à Cunha *cap. legem. diſtinct. 53. numer. 13.* & nouitij illius interdum in habitu ſæculari annum nouitiatûs ſaltem per aliquot menſes peragunt: imò poteſt nouitiatus cum ſolis ſæcularibus veſtibus tranſigi: non enim requiritur ſuſceptio habitûs, vt quis admittatur ad nouitiatum Societatis; ſed tantùm libera Superioris voluntas recipientis illum, Soarez *tom. 4. de religione lib. 2. de ingreſſu in Societatem. cap. 4. n. 6.*

Hodie nec religio, nec nouitius poſſunt renunciare anno nouitiatûs poſt Concilium Tridentinum ita Nauarrus *lib. 3. conſil. titul. de regularibus in 1. edition. conſ. 33. num. 5. & in 2. edition. conſ. 62. num. 5.* dicens hanc opinionem tam in iudicando, quàm in conſulendo eſſe ſequendam. Fr. Manuel *tom. 2. ſumma cap. 6. n. 10. & tom. 3. regul. quæſt. 14. art. 7.* Azor *tom. 1. lib. 12. ſuprà cap. 4. q. 4.* vbi volunt *cap. ad Apoſtolicam de regularibus*, eſſe derogatum per Concilium Tridentinum, & ex conſequenti nullum poſſe profiteri, niſi poſt expletum ſuæ probationis annum. Neque huiuſmodi terminum ex conſenſu nouitij, & monaſterij remitti: quoniam Concil. *ſeſſ. 25. cap. 15. de regul.* parificat, atque æquiparat profeſſionem emiſſam ante decimum ſextum annum expletum, & ante expletum probationis annum: atqui nullus dicet eſſe validam profeſſionem factam de conſenſu nouitij, & monaſterij ante decimum ſextum annum expletum: igitur nemo etiam dicet valere profeſſionem etiã de conſenſu partium ante expletum probationis annum. Vnde ſequitur nec religionem hodie, neque nouitium poſſe renunciare anno probationis, vt etiam notant vltra præcitatos Petrus de Ledeſma *in ſum. p. 2. tract. del eſtado de los religioſos c. 7. concl. 1.* Barthol à S. Fauſto *in theſaur. relig. lib. 5. q. 170.* Sanch. *d. lib. 5. c. 4. n. 19.* vbi docet Concil. Trid. derogaſſe *d. c. ad Apoſtolicam*, quod in ſpecie dicit Aloyſ. Ricc. *in praxi rer. for. Eccleſ. deciſ. 1. in 1. edit. & reſol. 6 7. in 2. edit.* 4

Cæterùm, aliquibus de cauſis poteſt extendi nouitiatus vltra annum. Primò, vt plenior de

Digitized by Google

nouitio ſumatur experientia, dummodo prorogatio non ſit nimis longa. Annuit Trident. *ſeſſ.* 25. *de regularibus cap.* 16. his verbis: *Finito tempore nouitiatûs, Superiores nouitios, quos habiles inuenerint, ad profeſſionem admittant, aut à monaſterio eos eiiciant:* ergo ſi detur ſpes, quòd nouitius proficiet poteſt detineri per aliquod tempus, ita Paſarellus *in priuilegium Minorum in notatis circa Tridentin. ſeſſ.* 25. Fr. Manuel. *tom.* 3. *quaſt.* 17 *art.* 10. *in fine*, Azor *tom.* 1. *lib.* 12. *c.* 18. *q.* 54.

Secundò, nouitios habiles poſſunt Superiores ex causâ iuſtâ detinere in nouitiatu, Fr. Manuel *in ſumma tom.* 2. *cap.* 8. *num.* 3. *in fine*, idem repetit *tom.* 3. *quaſt.* 17. *à numer.* 20. dicens in Ordine Minorum poſſe differri profeſſionem ad decimum octauum annum inceptum, ex eorum regulâ *cap.* 2. vbi decernitur, ne ante eam ætatem profiteatur aliquis, quam Trident. non abrogat. Quin imò in conſtitutionibus Societatis Ieſu, *in examine cap.* 4. §. 43. habetur poſſe completo biennio addi tertium annum, quando Superior ambigeret de admittendo nouitio, cuius conſtitutionibus expreſsè declarauit Concilium ſe non intendere derogare.

Tertiò, ſi nouitius expleto iam anno ex aliquâ causâ petat dilationem, poteſt Superior concedere, quia Trident. non compellit Superiores, vt nouitios idoneos completo anno faciant profiteri, ſed vt profiteri volentes admittant. Imò, quia concilium non loquitur niſi de ſolis maſculis, non autem de fœminis, in monialibus fieri poteſt quæcumque temporis dilatio, vt communiter fieri ſolet propter dotem nondum ſolutam, extenſio ad vnum, duos, & eo ampliùs annos; atque ita ſeruat vſus donec dotem habeant competentem, Frater Manuel *d. tom.* 3. *de regular. quaſt.* 15. *artic.* 10. *fine*, & *in* 2. *tom. ſumma cap.* 8. *numer.* 3. *concluſ.* 2. Rodericus à Cunha *ſuprà d. cap. legem. diſt.* 53. *n.* 23.

An autem profeſſus tranſiens ad aliam religionem ſtrictiorem, teneatur habere annum integrum probationis ante profeſſionem? Negat Corduba *in ſumma edit.* 1. *quaſt.* 38. Enriquez *lib.* 13. *de excommunicatione cap.* 40. egere nouitiatu, quem requirit Tridentinum. Contrarium eſt verum, ac certum, ita Nauarrus *lib.* 3. *conſil. in* 1. *edition. titulo de regularibus conſ.* 49. *numer.* 4. & *conſ.* 53. *de regularibus etiam, numer.* 5. Frater Manuel *tom.* 3. *de regul. quaſt.* 19. *artic.* 11. Azor *part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 14. & *cap.* 15. Sà *verbo religio numer.* 35. his verbis. *Profeſſus tranſiens ad alium ordinem, oportet in eo faciat, integrum nouitiatum*, & alij, quos referens ſequitur Sanchez *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 12. quia requiratur, vt experiatur anno integro aſperitates illius religionis, & religio eius mores. Nec refert Leonem decimum conceſſiſſe tranſeuntem de vna Religione ad aliam de conſilio diſcretorum monaſterij, in quo facit profeſſionem, poſſe profiteri ante probationis annum, quia hoc priuilegium ceſſauit per non vſum, vt tradit Frater Manuel *d. tom.* 3. *quaſt.* 15. *artic.* 11. *ad finem*, & per Tridentinum eſt etiam ablatum, dum ſtatuit vniuerſaliter profeſſionem nullam in poſterum validam fore, non præmiſſo nouitiatûs anno.

Sunt tamen aliqui caſus in quibus valet profeſſio facta antequam expleatur nouitiatûs annus. Primus, quando ſponſus, aut ſponſa de præſenti, ante matrimonium conſummatum ingreditur religionem: in quo euentu intra bimeſtre ingreſſus religionem cogendus eſt facere profeſſionem, aut regredi ad matrimonium. Idem dicendum eſt de ſponsâ ingrediente, ne manens in ſæculo cogatur tandiu expectare, Sanchez *de matrimonio lib.* 2. *diſputat.* 24. *numer.* 6. vbi *ait* hanc partem eſſe probabilem ex *cap. publico de conuerſione coniugat.* quod non videtur correctum per Concilium Tridentinum. Sed melius Enriquez *lib.* 12. *cap.* 5. *numer.* 8. & *in commento litera* F. Barthol. de Ledeſma *de matrimonio dubio* 64. Frater Manuel *tom.* 2. *ſumma* 2. *edition. cap.* 239. *numer.* 2. & *tom.* 3. *regular. quaſt.* 13. *artic.* 4. & Sanchez *lib.* 2. *de matrimonio diſt.* 24. *numer.* 7. & *lib.* 5. *in præcepta Decalogi, cap.* 4. *numer.* 11. docent non valituram profeſſionem, niſi fiat integro nouitiatûs anno expleto, quibus accedit Vega *lib.* 2. *ſumma, caſu* 500. & Cunha *d. cap. legem, diſt.* 53. *num.* 20. ſecundùm quos dicendum eſt bimeſtre præſcriptum ad profitendum, vel ad matrimonium conſummandum, eſſe correctum per Tridentinum, & ita non poſſe coarctari annum probationis, cùm loquatur generaliter, & per verba negatiua ſtatuens, ne ante annum fiat profeſſio: atque ita ad priorem partem, quæ defendi poteſt probabiliter, dicendum eſt poſſe defendi diſputando, non tamen conſulendo, vel iudicando.

Secundus caſus in quo valida erit profeſſio ante expletum nouitiatûs annum eſt, quando profeſſus in religione non mendicanti tranſuolat ad aliam non mendicantem. Ratio, quia iam expertus eſt aſperitates prioris religionis, quod ſufficit ne egeat nouo probationis anno in aliâ, ad quam migrat, ita Corduba *in ſumma in priori edition. quaſt.* 38. quod extendit Enriquez *de excommunicatione lib.* 13. *cap.* 40. *numer.* 2. *in commento litera O*, etiam quando quis tranſit ad religionem ſtrictiorem. Nihilominus ſiue tranſitus fiat de non mendicante ad non mendicantem, ſiue ad ſtrictiorem, nullo modo poteſt validè profiteri, niſi tranſacto anno integro probationis, quia Concilium Tridentinum abſolutè petit annum integrum nouitiatûs ante profeſſionem in quo illius aſperitates nouitius experiatur, & religio illius mores, & ingenium, ita Nauarrus *conſ.* 49. *titul. de regularibus numer.* 4. *in* 1. *edition.* & *in* 2. *eodem titulo conſ.* 61. *numer.* 4. & *conſ.* 62. *numer.* 5. Sà *ſuprà numer.* 35. & Azor *parte* 1. *lib.* 12. *cap.* 14. *quaſt.* 15. Fieri enim poteſt, vt religioſus ſit vni religioni aptus, & alteri ineptus: quare ſemper annus probationis debet expleri, Frater Manuel *d. tom.* 2. *ſumma cap.* 6. *num.* 10. & *tom.* 3. *regul. quaſt.* 15. *art.* 11.

Pro ordinibus militaribus equitum Chriſti. D. Iacobi. D. Benedicti. & reliquorum ordinum videtur dicendum, non procedere decretum Concilij Tridentini *Seſ.* 25. *cap.* 5. *de regularibus*, quo ad ætatem profitendi, & quoad annum nouitiatûs, ſecluſo peculiari ſtatuto, ſi quod habent, quia milites illorum non ſunt in propriiſſimo rigore loquendo religioſi, nec vitam in communi tranſigunt, nec perfectam caſtitatem vouent, ſed coniugalem: & quando illos comprehende-

re

te voluit Trident. fecit expreſſam de illis mentionem, vt *ſeſſ.23.cap.18.de reformat.* ideo poſſunt profiteri vbi decimum tertium annum excedunt, & ante annum integrum nouitiatûs ? ſic fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione Cardinalium tradit Azor *ſuprà lib.13.* Sanchez *lib.7. de matrimonio.diſp.44. num.8.* vbi probat in his Ordinibus non habere locum decretum Concilij, quamuis Nauarrus *lib.1.conſil. titulo de his, quæ vi.in priori edit. conſil.5.num.4. & in poſteriori conſ.9. à num. 4.* & Manuel *tom.2. ſumma cap.8.num.2.concluſ.1.* putent id decretum habere vim in omnibus Ordinibus militaribus, cùm loquatur vniuerſaliter de religionibus: ſed falluntur, teſte eodem Sanchez *ſuprà, & lib.5.cap.4. num.17.*

Quoad nouitios Societatis an ante biennium, quod peragi debet, valeant vota ſimplicia, ambigi poteſt? Reſpondetur ea vota eſſe prorſus irrita quoad conſtituendum ſtatum religioſum, ſi fiant ante expletum biennium abſque diſpenſatione Generalis, habetur in conſtitutionibus *part.5. cap.1. & part.9. cap.3. §.1.* Sanchez *dicto lib.5.cap.4.num.20.* Soares *tom.4.de religione, lib.2.de ingreſſu.cap.4.num.10.* vbi de hâc materiâ vterque latè.

7. Porrò pro omnibus nouitiis notandum eſt, ſi nouitius de licentiâ Superioris ob infirmam valetudinem egrediatur, & poſtea redeat cenſeri pro præſente, ac ſi nunquam fuiſſet egreſſus, & coniungi tempus primum cum ſequenti, ita Sayro *deciſ.15.de regularibus,* Stephanus Gratianus *diſcepta.forenſ.cap.156. num.14.* Aloyſ. Riccius *in praxi rerum for. Eccleſ. deciſ. 510. in 1. edit. & reſolut. 392. num.3. in 3.edit.* quibus accedit Gonç. Mendes *diuerſ. iuris argum. lib.1.cap.15.* Vbi limitat in nouitia, & non video rationem ob quam hoc integrum ſit maſculis, non autem fœminis: Sanchez *d.lib.5.cap.4.num.28.* vbi probat indiſtinctè de cuiuſcunque generis nouitiis extra monaſterium poſſe peragi nouitiatûs annum de licentiâ Superioris, cùm cenſeatur in monaſterio degere, qui extra illud de licentiâ Superioris commoratur: ergo à fortiori coniungetur primum tempus cum ſequenti ad explendum nouitiatûs annum, ſi exeat ob malam valetudinem ſiue nouitius, ſiue nouitia, cùm vtrique integrum ſit extra monaſterium de Superioris licentiâ commorari ſub Prælati obedientiâ intercedente causâ iuſtâ, prout Nauarrus *comment.4. de regular. num.74. notab.3.* Fr. Manuel *dict.tom.3. de regular. quæſt.15.art.10.* Miranda *in manu.Prælat.tom.1.quæſt.22 art.5.* Barboſ. *allegat.101. num.28. & in cap. ad Apoſtolicam, de regularib.num.8,* & in ſpecie de nouitia, Soares *lib.1.de obligat.tom.4. cap.8. num.16.* dicens nouitiam exeuntem de licentia Abbatiſſæ non interrumpere nouitiatum.

8. Quæſtionis eſt nouitiatu facto in ætate non legitimâ, an valeat profeſſio virtute illius emiſſa? Pro explicatione ſciendum eſt, neminem poſſe admitti ad nouitiatum, ſi minor ſit quindecim annis, etiam in Societate, vbi ſolus Generalis poteſt diſpenſare, vt conſtat ex Prouincialis *regulâ 36.* Quare, ſi Prouincialis ante expletos quindecim annos admittat ad nouitiatum abſque Generalis diſpenſatione, talis admiſſio eſt irrita, quia nouitiatus non poteſt validè inchoari ſeclusâ hâc diſpenſatione, ante quindecim annos expletos. Dicendum ergo eſt non valere profeſſionem factam virtute nouitiatûs, qui non fuit factus in ætate non legitima, & ex conſequenti non fuit validus, ac proinde profeſſio ita ſe habuit, perinde ac ſi fuiſſet emiſſa ſine nouitiatu, Sanchez *d.lib.5.cap.4.num.25. & 26.* quoniam nouitiatus fuit irritus, & quamuis pars poſt quindecim annos peracta ſit ſufficiens, non ſatis eſt, cùm debeat eſſe tempus continuum, & verè, & propriè nouitius non incipit eſſe, donec ætatem expleat.

Et quamuis nouitius durante tempore pro- 9.
bationis poſſit egredi, non poteſt tamen ſine iuſtâ causâ expelli: expulſus verò ius habet agendi contra religionem, ne expellatur, vt tradit Gregorius Lopez *l.3.verbo A ellos, tit.7. partit.1.* & expellentem peccare mortaliter docet Caietanus *2.2.quæſt.vltim.art.4.dub.3.* Paſſarellus *in priuilegio Minimorum, cap.43 ad finem,* ſequitur Sanchez, quando grauis nouitio orietur iniuria ex illa expulſione: attamen abſque illâ graui notâ eſſe tantùm culpam venialem ſubdit: ſicut venialis eſt egreſſio, quando nouitius ſine iuſtâ causâ egreditur, eo quia eadem libertate gaudet nouitius ad exeundum, quâ Conuentus ad expellendum: igitur ſi nouitius dum egreditur ſine cauſa peccat ſolùm venialiter, conuentus illum expellendo eadem culpa afficietur.

Sequitur dubitatio à quonam debeat puniri 10.
nouitius delinquens in nouitiatu, ab Eccleſiaſtico ne Prælato, an à iudice laico? Reſpondetur in primis non eſſe verè monachum, nec religioſum; & ideo non poſſe puniri à Prælato religionis, ſed vel puniendum à iudice ſæculari; ſi nullo ordine Eccleſiaſtico eſt affectus, & delictum eſt ſæculare: ſecus ſi delictum ſit Eccleſiaſticum. Neque gaudere nouitium priuilegio fori, tradit Thomas Triuiſanus *tractat. de modo & ordine procedendi criminaliter inter regulares, cap.2. à num.21.*

Dicendum tamen eſt nouitium eſſe de foro Eccleſiæ, nec poſſe coram iudice ſæculari conueniri, vt tenent Modernus *de iuriſdictione, part.4. caſu 121.num.24.* Azor *inſtit.moral.part.1.lib.12. cap.2.quæſt.11.* Quâ ratione percutiens illum eſt excommunicatus inſtar percutientis clericum, Enriques *lib.13. de excomm. cap.49.§.1. in commentô litt.G.* Fr. Manuel *tom.3.q.21.art.4.* Azor *d.lib.12.cap.3. q.2.* Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.2.diſp.14.dub.15.n.164.* quamuis nouitius ſit vnius diei ex Coriolan. Capuccin. *de caſibus reſeru.p.2.cap.10.de iudic.regul.§.10,n.19.pag.813.* & conſtat *ex cap.Religioſo, de ſentent.excom.in 6.* ergo nouitius coram iudice Eccleſiaſtico conueniendus eſt. Is autem iudex Eccleſiaſticus debet eſſe Prælatus religionis à quo debet puniri; ita Nauarrus *lib.3.de regular. conſ.58.n.4. in 1.edit. & in 2.lib.2. tit.de foro compet. conſ.6.* Corduba *in quæſtionib. lib.1.q.30.opin.1. in 4.probat. verſ. ſed neque iſta ratio, & in 2.opin. probat.6.* Azor *ſuprà lib.12.cap.2.q.11.* Molina *tom.3. de iuſtitia, diſp.671.num.2.* Quare minùs bene idem Nauarrus *in 2. edit. eodem titulo de foro competenti, conſ.5. num.2.* ait: Nouitium poſſe puniri à ſuo Prælato, vel à iudice Eccleſiaſtico: nam adhærentia religioſi ſunt religioſa, *l.religioſis ff.de rei vendicat.* ergo inſtar religioſi nouitius eſt conueniendus, ac puniendus; quoniam quemadmodum fauore religionis eximitur inſtar profeſſi à ciuili poteſtate; eodem modo ab Epiſcopali, dum verſatur in probatione.

Digitized by Google

Quin imò, ſi nouitius committat aliquod delictum etiã capitali pœna dignum, & velit perſeuerare in religione, perinde ac ſi eſſet profeſſus puniri debet à Prælato regulari, Azor *d.c.2. quæſt.* 11. & ideo ſi torqueri debet in defectum probationis, à Prælato regulari, ſicut profeſſus, torqueri poteſt. Nauarrus *tit. de foro competenti in 2. edit. conſ.* 5. *num.* 3. Nec non ſi petatur à nouitio debitum ciuile non apud iudicem Eccleſiaſticum, ſed apud Prælatum regularem petendum eſt. Azor *ſuprà d. quæſt.* 11. *ad finem* ſubdens hoc eſſe verius: quem ſequitur Sanch. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 12. Secus ſi nouitius egrediatur è monaſterio, tunc ſi merè ſæcularis eſt punietur à iudice ſæculari, ſi autem Eccleſiaſticus punietur à iudice Eccleſiaſtico ita Bobadilla *lib.* 2. *polit. cap.* 18. *num.* 87. Farinac. *in praxi Crimin. tom.* 1. *titulo de Inquiſit. in* 3. *edit. q.*8. *numer.* 46. *ampliat.* 16. Stephan. Lamberteng. *tractat. de contract. corum.gloſſ.* 2.*quæſt.*19.*n.*27. Sanchez *ſuprà num.* 14.

11. Quæri item poteſt, quæ ſint reſtituenda nouitio egredi volenti à religione, & profiteri nolenti? Reſpondetur in primis habitum reſtituendum, vel eius pretium, ſi expenſis nouitij emptus fuit: item reſtituenda omnia bona, quæ ſecum detulit in monaſterium, nec quicquam etiam minimum ex illis retinendum à religioſis, quod, vt rectè fiat poteſt Epiſcopus per cenſuras etiam Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere Superiores religioſos, prout decernit Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de regularibus cap.* 16. ibi: *Præcipit S. Synodus ſub anathematis pœnâ dantibus, & recipientibus, ne hoc vllo modo fiat, & vt abeuntibus ante profeſſionem omnia reſtituantur, quæ ſua erant. Quod vt rectè fiat, Epiſcopus, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit compellat.* Praxis Epiſcopalis *part.* 1. *verbo moniales* §.3. *& part.* 2. *eodem verbo* §.11. citato Concilio addit omnia eſſe reſtituenda vnà cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis illius temporis, quo fuit in monaſterio: Quod eſt intelligendum de monialibus, Azor *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 13. *cap.* 9. *quæſt.* 2. *poſt medium* dicens, monialibus eſſe omnia reſtituenda deductis alimentis, illius temporis.

Secus dicendum de nouitiis maſculis, quia hi non tenentur has expenſas ſoluere, niſi pactum ſit largiendi monaſterio expenſas, vt in monaſteriis monialium contingit, cùm liberum ſit nouitiis redire ad ſæculum: exitus autem non eſſet liber, ſi ad expenſas nouitij tenerentur: poſſent enim retineri, donec expenſas eſſent ſoluendo: atque ita non teneri ad expenſas nouitios ex eo patet, quia monaſterium eos tenetur alere, & ipſi tenentur monaſterio inſeruire: proinde non tenetur monaſterium deducere expenſas, ſicut nouitius non habet ius exigendi exceſſum, ſi labor excedat expenſas ratione impliciti contractùs celebrati, quod monaſterium alat religioſos, & ipſi monaſterio inſeruiant, ita Nicol. de Vbal. *de ſucceſſ. abinteſtato*, vbi de ſucceſſ. regular. 2. *part. num.* 10. *ad finem*, vt videre eſt in *tom.* 8. *tract. part.* 1. Guillelm. Redoan. *de ſpoliis Eccleſiaſticis, quæſt.* 8. *in principio num.* 71. habetur *tom.* 14. *tract.* Ananias. *cap. ſtatuimus final. de regularibus*, Barbatius *cap. in præſentia num.* 58. *de probat.* Lelius Zech. *de Republica Eccleſiaſtica tit. de regularibus cap.* 3. *num.* 10. Cucch. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *num.* 81. Azor *lib.* 12. *cap.* 3. *quæſt.* 6. Fr. Manuel. *tom.* 3. *regul. q.* 15. *art. vltimo verſ. circa eandem*. Manuel Sà *verbo religio num.* 8. dicentes nouitios exeuntes non teneri ad expenſas, & ex conſequenti, ſi labor nouitiorum excedat expenſas, non habere nouitios ius mercedis exceſsûs exigendi.

Sed quid ſi nouitius intra annum probationis 12.
decedat, cui nam relinquentur eius bona? Tiraquel. *de retractu lignag.* §. 1. *gloſſ.* 8. *num.* 12. Gutier. *lib.* 2. *Canon. cap.* 1. *num.* 101. opinantur eius bona ſpectare ad monaſterium, ſi in ipſo ingreſſu expreſsè contulit bona ſua Monaſterio, idem ſentit Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 15. *n.*67. Menoch. *de præſumptionibus lib.* 6. *quæſt.* 84. *n.*3. Azor *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 3. *q.* 3. idem Menoch. *conſ.* 396. *num.* 3. *vol.* 4. poſt Abbatem *in cap. in præſentia quæſt.* 9. *de probationibus* & Paris. *ibi num.* 187. quia per expreſſam collationem bonorum conſtat de intentione ingredientis, quòd ſcilicet voluerit bona peruenire ad monaſterium, nec poſtea voluntatem ſuam mutauerit cùm potuerit, cenſebitur enim poſt profeſſionem deceſſiſſe, cùm non reuocauerit iuxta *l. cum tacitum, ff. de probationibus l.* 3. *C. de offic. teſt. & cap. maiores de Baptiſmo*, quæ ſententia eſt probabilis.

Probabilius tamen eſt adhuc bona illa pertinere ad venientes abinteſtato, niſi independenter à religionis ingreſſu fiat ea bonorum dedicatio: quando ſcilicet multo ante ingreſſum facta fuiſſet, quoniam oblatio bonorum expreſsè facta, vel dedicatio in religionis ingreſſu, habet tacitam conditionem ſi profeſſio ſequatur: Cum igitur deceſſerit ante profeſſionem, dedicatio non habuit effectum, Redoan. *de ſpoliis Eccleſ. quæſt.* 8. *in principio, num.* 71. Fr. Manuel *regul. tom.* 2. *quæſt.* 80. *art.* 2. *ſtatim in principio*, Hondedeus *conſ.* 73. *num.* 18. *vol.* 2. Sanchez tamen hoc non probat omnino, & inclinat pertinere ad monaſterium eius bona, quia conditio, quæ donanti ineſt, non eſt ſi ſequatur profeſſio, ſed ſi nouitius in religione perſeuerauerit: cum ergo nouitius perſeuerauerit, & morte impediente non fuerit profeſſus videntur bona illius pertinere ad monaſterium. Vide illum *lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 97. *ad finem.*

Quid ergo de nouitio ingrediente religionem bonorum capacem, & ſua bona ſaltem tacitè offerente monaſterio, de quo ſunt præſũptiones, ac coniecturæ, quòd voluerit vitam mutare, & ideo religionem fuit ingreſſus, & poſtea poſt annum nouitiatûs deceſſit profeſſione nullâ expreſsè factâ, retento tamen habitu nouitiorum? Videtur dicendum, bona illius fuiſſe acquiſita monaſterio: nam ex facti ſpecie iſte obligauit ſe religioni, nec reuerti ampliùs voluit ad ſæculum retento habitu, cùm potuerit exire, neque exiuit. Menoch. *d. conſ.* 396. *num.* 12. dicens hunc voluiſſe mutare vitam, & profiteri, obligarique ſe religioni, cum non exiuerit anno finito, ſed continuauerit retento habitu nouitiali: proinde bona illius cenſentur acquiſita illi monaſterio. Oppoſitum tamen videtur verius ſcilicet bona illius pertinere ad venientes abinteſtato, quia eo ipſo quòd potuerit diſponere intrà annum de rebus ſuis, & non diſpoſuerit, nec profeſſionem emiſerit, non habet monaſterium ius aliquod ad bona, quicquid Pariſius videatur aſſerere *in d. cap. in præſentia num.* 188. *verſ.* 2. *caſus, de*

proba

probationibus, cùm verius ſit hunc nouitium poſt annum expletum non fuiſſe perfectè religioſum; ſed potuiſſe redire ad ſæculum.

Cæterùm, dato, & non conceſſo bona illius tranſire ad religionem omnia, & iura, & actiones, ambigi poteſt an tranſierint feudum, emphyteuſis, vſusfructus, & bona ea lege data ingredienti, vt alienari nequeant? Reſpondeo ingreſſum monaſterij intelligi cum effectu, & ſecutâ profeſſione; & ideo ſi ingrediens moriatur intra annum probationis; tunc in dubio ſecundùm veriorem opinionem, niſi aliud apertè conſtet, bona ipſius ſpectare ad proximiores, quoniam mortuus cum effectu non fuerit religioſus, *cap. religioſo de ſentent. excommunic. in 6.* niſi expreſsè bona ſua religioni contulerit, Abbas *in d. cap. in præſentia num* 68. Nauarrus *titulo de voto lib.* 3. *conſ.* 1. Adhuc tamen dubium eſt de feudo, quamuis Innocentius *in d. cap. in præſentia*, cum quo tranſit Abbas, & Cyn. *in Authent. ingreſſi C. de Sacroſ. Eccleſ.* tradant feudum tranſire, quando ſeruitia feudi ſunt illius generis, quæ monaſterium per ſe, vel per alium honeſte præſtare poſſit, alias reddet feudum domino *l.* 1. *§. ne autem C. de caduc. tollend.* Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 29. *&* 84. Graffis *deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 32.

Verius tamen eſt feudum non competere monaſterio, quia per hoc fieret dominus deterioris conditionis, cùm nunquam poſſet feudum ad dominum redire per mortem vaſalli, cum Eccleſia nunquam moriatur, Baldus *in l. qui ſe patris C. vnde lib.* Franc. de Aretin. *conſ.* 14. Archidiac. *in cap. ſi qua mulier.* 19. *quæſt.* 2. Quo ad emphyteuſim Ioannes Andreas, & Innocentius docent tranſire ad monaſterium argumento textûs in *l. peto Luci Titi §.* 1. *ff. de legat.* 2. Caldas tamen *de renouatione quæſt.* 19. *num.* 5. de feudo loquens vult ſi pro feudo ſeruitium reale præſtetur, nimirum res, vel pecunia, vel ſeruitium perſonale, quòd honeſtè, & commodè præſtari valeat, poſſe tranſire in monaſterium, quod ibi multis probat, *numero autem* 7. addit emphyteuſim Eccleſiæ ſecundùm veriorem in monaſterium non tranſire in perpetuum, ſed teneri emphyteuſim alteri priuato vendere infrà annum, ſeu per annum, quæ praxis ſeruatur in Luſitania per legem ipſius *lib.* 2. *titulo* 18. ibi: *podelos ha poſſuir otal moſteiro, ou Igreja hum anno, e dia, no qual tempo ſe tirara delles.* quæ tranſlatio ſine decreto fieri poteſt, prout tradit Menoch. *conſ.* 73. *num.* 5. Caldas Pereira *de emptione cap.* 8. *num.* 45. *&* 46. Barboſ. *dict. tit.* 18. *§.* 1. *num.* 4.

Sed quid de vſufructu? Reſponde tranſire ad monaſterium cum ingrediente ſecutâ profeſſione, duraréque per vitam religioſi. *Inſtitut. de acquir. per arrog. §. vſus etenim, & §. ſequent. & de vſufruct. §. finitur* 19 *quæſt.* 2. *§. ſi qua, gloſſ. in Authent. ingreſſi, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quam ibi ſequitur Bartol. *num.* 42. Crotus *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, num.* 30. *de liber. & poſthum.* Couarr. *cap.* 2. *de teſtament. num.* 8. quod procedit communiter.

Dubitatur tamen de patre habente vſumfructum in bonis filij aduentitiis ingrediente religionem an acquiratur vſusfructus monaſterio, an verò reuertatur ad filium? Bartol. *in authent. Idem eſt, C. de bonis quæ liberis*, & *ibi* Angel. volunt dimidiam partem vſusfructus competere monaſterio, & alteram dimidiam filio; ſequitur Abbas *in dicto cap. in præſentia, num.* 47. *& in cap. cum ſcimus, de regular.* argumento quando filius exit à patriâ poteſtate remanere apud patrem dimidiam partem vſusfructus facto ipſius patris. *l. cum oporteat, §. cum autem, C. de bonis quæ liberis.* Atqui quando pater ingreditur religionem filius liberatur ab illius poteſtate per gloſſam *in l. ſi ex cauſa, §. Papinianus, ff. de minoribus*, & Couarr. *in cap. quia nos, num.* 5. *de teſtamentis*, quæ liberatio contingit facto ipſius patris: ergo dimidiam partem habebit monaſterium, & dimidiam habebit filius.

Mihi tamen magis placet patre ingrediente monaſterium totum vſumfructum, & commoditatem transferri in monaſterium, duraréque in illo quandiu pater naturaliter vixerit, gloſſ. *in dict. authent. idem eſt*, quam ſequuntur Doctores, Gomeſ. *in l.* 48. *Tauri, num.* 8. Nec obſtat, quòd amittat patriam poteſtatem, quia per hoc non tollitur vſusfructus ſibi iam quæſitus, qui in conſequentiam perſonæ tranſit in monaſterium, argumento text. *in l. ſi adoptauero, ff. de precario*, & finietur per mortem naturalem ipſius monachi: Item, quia filius non eximitur à poteſtate patris ingredientis religionem facto ipſius patris, ſed beneficio, & diſpoſitione legis, & talis ingreſſus eſt meritorius ipſi ingredienti. Vnde non debet per ingreſſum quicquam amittere de vſufructu, neque de commoditate ipſius; ſed totum debet tranſire in monaſterium, vt in terminis tenet, & declarat Bald. *in authent. excipitur, C. de bonis quæ liberis* 2. *col. num.* 3. & *ibi* Paul. de Caſtr. 2. *col. quæſt. penult.* & alij, quos referens ſequitur Gomes *d. num.* 8. *fine*, & Spino *in ſpeculo gloſſ.* 12. *princip. num.* 22.

Huic quæſtioni altera affinis ſequitur, an nouitius in articulo mortis exiſtens poſſit ante expletum probationis annum validè profiteri, & quæ inde ſequuntur? Reſponſio eſt affirmatiua; ex priuilegio tamen Pij V. incipit, *Pius V. ſub Dat. Romæ apud S. Petrum die* 23. *Auguſti* 1570. ad effectum lucrandi indulgentias, poſſunt profiteri infrà annum probationis in eo articulo exiſtentes, quod de verbo ad verbum refert Fr. Miranda *tom.* 1. *in manu. Prælat. quæſt.* 22. vbi tradit non fuiſſe reuocatum *art.* 10. per Gregoriũ XIII. in ſua conſtitutione incipit, *In tanta negotiorum mole*; ex eo, quia Gregorius non loquitur de iis gratiis, & priuilegiis conceſſis in articulo mortis monachis, & monialibus; ſed de aliis gratiis, & indultis, quæ ſpectant ad ſtatum, & gubernationem eorundem monachorum, & monialium; idem tradit Enriques *in ſumma lib.* 13. *cap.* 40. *§.* 2. & Barthol. à S. Fauſto *in theſauro religioſorum lib.* 5. *q.* 167. 13.

Ludouicus tamen Beja *reſp. caſuum conſcientiæ, part.* 4. *caſu final. verſ.* 3. addit profeſſionem in eo articulo emiſſam ſuſtineri; ſi autem conualuerit ex eo morbo, teneri annum integrum poſtea complere, & rurſus de nouo profiteri, non tamen monaſterium ſuccedere in bonis nouitij ante tempus profeſſi, ſed ea venire ad proximiores venientes ab inteſtato: Secus ſi poſt expletum annum expreſſam profeſſionem emittat, aut primam ratificet; ita Fr. Miranda *ſuprà d. quæſt.* 22. *art.* 10. *concluſ. vnica, verſ. ſecundo*, & Fr. Manuel *tom.* 3. *regularium quæſt.* 15. *art.* 3. Contra Barthol. à S. Fauſto *dicto lib.* 5. *quæſt.* 167. *numer.* 4.

Digitized by Go

14. Sed quid de nouitio moriente ſine electione ſepulturæ? Dicendum eſt religioſis non eſſe integrum eligere ſepulturam, vt habetur *in cap. final. de ſepulturis in 6.* quod ſi moriantur ita longè à monaſterio, vt ad illud portari nequeant, poſſe tunc eligere ſepulturam ſupponit *cap. Nimis iniqua. num. 2. de exceſſibus Prælatorum*, vbi damnat tanquam iniquam conſuetudinem clericorum, qui religioſos morientes extra ſuos conuentus poſt electum ſepulchrum ad ſua monaſteria deferri cogunt; & ideo ita decedentes in ſepulchris à ſe electis humari debent, gloſ. *in d. cap. final. fine*, & *ibi* Archid. *num. vnico. verſ. eligere* Roſſel. *verbo ſepultura 2. num. 1.* Syluester *eodem verbo. q. 6.* Nauarr. *comment. de regul. 2. num. 43.* Si fortè non eligat ſepulturam, ſepeliri poteſt in Eccleſiâ Parochiali, vbi mortuus eſt, ſicut ſæcularis moriens in itinere, gloſ. *in d. cap. final.* niſi fortè ibi ſit monaſterium aliquod ſui ordinis; in quo eſt ſepeliendus, prout vult Anton. *cap. 1. de ſepult. num. 9.* tenebitur tamen monaſterium ſoluere expenſas religioſi profeſſi demortui, quas fecerat monaſterium illum ſepeliens, quia tenebatur ſuis expenſis illum humare, *l. ſi quæ. ff. de religioſis, & ſumptibus funerum*, Fr. Manuel *tom. 3. regul. quæſt. 60. art. 3.* niſi mortuus habuerit manuale beneficium; tunc enim ſumptibus proprijs funeralia ſunt ſoluenda.

Ex dictis nouitium poſſe eligere ſepulturam ex *d. cap. final.* oſtenditur, quia illud cap. ſolùm interdicit electionem ſepulturæ verè religioſis, qualis non eſt nouitius, cùm habeat velle, & nolle, prout volunt Armil. *verbo ſepultura. num. 6.* & *ibi* Tabiena *q. 4. num. 5.* Quòd ſi decedat ſine electione ſepulturæ, relicto iure communi ſepeliendus eſt in monaſterio vbi erat nouitius, quod de conſuetudine ſeruatur, Syluester *verbo ſepultura, q. 8. dict. 7.* Fr. Manuel *tom. 3. regular. q. 60. art. 2. in fine.* attentis religionis priuilegijs.

Quibus autem ſumptibus nouitius ſit ſepeliendus, ſeruanda eſt conſuetudo, ſi fortè ea ſit, vt in quocunque caſu expenſis monaſterij ſepeliatur, niſi patrimonium habeat: tunc enim monaſterium ſi voluerit poterit repetere expenſas ab hæredibus illius, ita Petrus de Vbaldis, *de Canonica Epiſcopali cap. 15. num. 5.* Fr. Manuel *tom. 3. d. q. 60. art. vltim.* vel potiùs dicendum puto, ſeculâ conſuetudine petendi ſumptus funeris, ſepeliẽdum eſſe expenſis monaſterij, quamuis habeat patrimonium, vel parentes diuites, quia in obſequio monaſterij, & ſub eius obedientiâ finiuit vitam.

15. Indubitatum eſt nouitium habere ius condendi teſtamentum, cum non ſit adhuc religionem profeſſus, ſitque ſui iuris, ſuiorum bonorũ dominium habet, Nauarrus *in cap. non dicatis 12. q. 1. num. 30.* & conſtat ex Couar. *de teſtamentis cap. 2. num. 4. 5.* & colligitur ex *cap. ſi qua mulier. 19. quæſt. 3.* Nec decretum Tridentini *Seſ. 25. de regularibus cap. 16.* incipit. Nulla quoque renunciatio, procedit in teſtamentis, donatione cauſa mortis, & codicillis prout volunt Nau. *comment. 2. de regul. num. 50.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect. 384.* Leſſius *de iuſt. lib. 2. cap. 41. num. 40.* Azor. *1. p. lib. 12. cap. 2. quæſt. 14.* Velaſc. *de partitionibus cap. 16. num. 13.* Quare nouitius, niſi aliunde impediatur poteſt teſtamentum facere, quoniam teſtamentum donec morte teſtatoris confirmetur, reuocari poteſt.

Tenebitur tamen teſtando relinquere legitimas iure debitas aſcendentibus, & deſcendentibus, Franch. *rubr. de teſtamentis in 6. num. 66. & 70.* Nau. *comment. 2. de regul. num. 44.* Non enim ab hoc onere liberatur nouitius per ius aliquod: eius autem teſtamentum poſſe fieri ſine ſolennitatibus requiſitis per ius ciuile tradit Nauarr. *in d. cap. non dicatis. num. 84.* poſt Bartol. ductus argumento, eò, quòd militi cæleſtis militiæ videtur idem beneficium concedi, quod militi armatæ militiæ conceſſum eſt, vt habet gloſ. *in l. Miles ff. de ſenten. & re. iudic.* Atqui religioſus eſt miles cæleſtis militiæ, ergo poteſt facere teſtamentum, ſicut miles armatæ militiæ abſque, iuris ciuilis ſolennitate requiſita; hoc eſt abſque legitimo teſtium numero, & ante vigeſimum quintum ætatis annum, & poſſe filium præterire, & exhæredare, & decedere teſtatus ex parte, & inteſtatus ex parte. Nam militi ſine his datum eſt teſtari liberè, vt conſtat ex *legib. ff. de Militari teſtamento.* Et quamuis aliqui apud Nauarrum *ſuprà* hoc priuilegium Militum negent nouitijs; dicántque facultatem liberè teſtandi non excludere ſolennia iuris, nec nouitios æquiparari militibus armatæ militiæ, non eſt recedendum ab opinione Bartoli, quæ cedit in fauorem religionis: tum quia, qui ſtatim miles eſt cingendus, reputatur miles *l. filius familias ff. de Militari teſtamento*; quo circa valebit teſtamentum nouitij ſi in eo ſeruentur iuris canonici ſolennitates, Azor *1. p. lib. 12. cap. 2. quæſt. 15.* Molin. *tom. 1. diſp. 133. & 139.*

Quòd ſi nouitius decedat abinteſtato ex *ſuprà num. 12.* patet, quis debeat ſuccedere: adde tamen teſtamentum factum à nouitio, & non relictâ legitimâ portione nomine, & iure inſtitutionis monaſterio habenti ius ſuccedendi in bonis religioſorum rumpi, etiamſi factum ſit à nouitio in ſæculo, & poſt conditum fuit ingreſſus, ſicut rumpitur teſtamentum, ſi poſthumus qui natus eſt præteritus fuit, & non inſtitutus, vel exhæredatus. Alij volunt teſtamentum rumpi, ſi factum eſt, vel à Nouitio, vel ab eo, qui antequam conderet teſtamentum cogitauerat, aut decreuerat religionem ingredi, quos refert Couarr. *de teſtam. cap. 2. num 4.* Magis tamen placet opinio negans tale teſtamentum à nouitio etiam conditum, rumpi poſſe ea ratione; quia monaſterium non cenſetur filius niſi in caſibus expreſſis à iure de quorum numero non eſt quo ad effectum rumpendi teſtamentum ante profeſſionem factum, hic caſus, de quo ſermo eſt hoc loco, Molina *tom. 1. diſp. 139.* Iulius Clarus *§. teſtamentum q. 28.* Caldas Pereira *de nominat. emphyteut. q. 6. num. 16.* Quare minus bene Decius *Authen. ingreſ. num. 4. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & *cap. in præſentia de probat. in noua. edit. num. 285.* vult bona nouitij acquiri monaſterio per ipſum ingreſſum ante profeſſionẽ: quod eſſe falſum tradit Menoch. *de præſumpt. lib. 6. q. 84. n. 11. & 12.* poſt Pariſ. *in d. cap. in præſentia num. 188.* neque propter hoc poteſt excommunicari à quoquam Prælato, quod aliter diſponat de bonis ſuis. Quin imo abſolutè Enriques *lib. 6. de pœnit. cap. 16. num. 3. littera S.* negat non poſſe nouitios excommunicari à Prælato Religionis; ſed à proprio Epiſcopo, in quo abſolutè fallitur, quia nouitius eximitur per ingreſſum religionis ab Epiſcopali poteſtate, dum verſatur in probatione

tione: atque ita ſi in aliquo caſu nouitius debeat excommunicari, à Prælato religionis id debet fieri; in ſolo tamen duplici caſu nimirum, quando pœna aliqua ratione delicti nouitio imponeretur: in quo euentu poſſet Prælatus religionis præcipere nouitio ſub pœnâ excommunicationis latæ ſententiæ, vt pœnam illam ſubiret, ad quam pœnam ratione iuriſdictionis quam in foro externo habet, illum obligare poteſt. Secundò, quando Summus Pontifex præcepto aliquo prohiberet aliquid ſub pœnâ excommunicationis: tunc ſi nouitius frangeret præceptum, poſſet Prælatus illum caſtigare fulminando ſententiam excommunicationis comminatam à Papa contra violatores.

18. An autem nouitij poſſint teſtari de ſuis bonis nulla petita licentiâ Superiorum? Videtur negandum ex *cap. quia ingredientibus* 19. *quæſt.* 3. & *Authen. ingreſſi C. de Sacroſ. Eccleſ.* vbi habetur ingredientibus religionem nullam eſſe teſtandi licentiam. Nihilominus contrarium eſt certum, non egere nouitium licentiâ ad teſtandum, cùm ſit ſui iuris, & poſſit diſponere de ſuis bonis; textus autem, qui negant, loquuntur de ingreſſu irreuocabili, non autẽ de reuocabili, qualis eſt ingreſſus nouitij, ita in ſpecie tradit Couarr. *c. 2. n. 5. fin. deteſtam.* Gutier. *Canon. lib. 2. c. 1. n. 15.* Molina *tom. 1. diſp. 139. col. 5. verſ. his ita conſtitutis*, poſt Iul. Clar. *lib. 3. ſent. §. teſtamentum q. 28.* Molin. *lib. 2. de primog. cap 9. num.* 39. Azor 1. *p. lib. 12. cap. 2. fin. & cap. 6. quæſt. 5.* quod procedit etiamſi nouitius ſit ordinis Minorum, Nauarrus *commento 2. de regul. num.* 49. & Manuel *tom. 3. regul. quæſt. 16. art. vltimo* contra Cordubam ſuper *regul. Minorum cap. 2. quæſt. 8 punct. 2.* dicentem nouitios Ordinis Minorum, qui voluerint in eo profiteri, teneri bona ſua inter pauperes diuidere; quia hoc eſt de conſilio, non autem de præcepto.

19. Molina tamen Theologus *d. diſputatione* 139. *pag. 747. verſ. eſt vero obſeruandum*, addit in noſtrâ Societate non poſſe nouitium abſque licentiâ Superioris facere teſtamentum, eò quia admittitur ad nouitiatum ea lege, vt nihil inconſulto Superiore, & illo approbante efficiat, dum in Societate fuerit, & ſimplici promiſſione ſe addicit ad diſponendum de omnibus ſuis rebus abſque ſpe vllo tempore recuperandi, quandocunque poſt primum nouitiatûs annum Superior iniunxerit, quod conſtat ex *examine cap. 4. §. 11. & §. 2. & §. 3.* additur, vt ſi velint aliqua erogare conſanguineis, non aliter id efficere poſſint, quam interueniente iudicio, & arbitrio duorum, & *3. part. conſtit. cap. 1. §. 7. litera F.* explicatur, quorum bonorum renunciatio fieri debeat per hæc verba: *Poſſeſſiones ſuorum bonorum à ſe abdicare, tam de proprijs bonis intelligendum eſt, quàm de iure, vel actione ad bona, quæ ſperat, ſiue ſecularia illa, ſiue Eccleſiaſtica ſint.* Cùm ergo cõſtitutiones præſcribant, vt ingreſſuri in nouitiatum Societatis Iesv, debeant ante primum ingreſſum temporalia, quæ habuerint diſtribuere in opera pia, & ſancta, ſubmouendo à ſe omnem fiduciam, ea aliquo tempore recuperandi. Quòd ſi ſtatim propter aliquas cauſas iuſtas non reliquerint, promittant ſe relicturos omnia quandocunque per Superiorem illis fuerit iniunctum poſt annum integrum ab ingreſſu antequàm admittantur ad aliquem gradum Societatis; apertè deducitur nouitios Societatis antequàm recipiantur ad nouitiatum poſſe diſponere de ſuis bonis quomodocunque voluerint: at verò poſt ingreſſum in nouitiatum non poſſe aliter diſponere, niſi de licentiâ Superioris; quia obſtat promiſſio ſimplex, quâ in ingreſſu ligati ſunt ad ita diſponendum, Molina *dicta diſput. 139. verſ. nouitij ante ingreſſum*, Sanchez *lib. 7. cap. 3. num. 5.* attamen ſi nouitius ignorante Superiore teſtamentum ritè conderet, & decederet, validum eſſet, vtpote factum ab homine ſui iuris, Molin. *ſuprà, verſ. eſt obſeruandum, fine*, imò Sanchez *d. cap. 3. num. 5.* ſubdit nouitios antequam iubeantur à ſuo Superiore inter viuos irreuocabiliter diſponere de ſuis bonis, poſſe liberè facere teſtamentum inconſulto Superiore cum intentione autem firma reuocandi illud, & cum animo diſponendi, prout promiſſum eſt, quando Superior præceperit poſt expletum probationis annum.

20. Cæterùm nouitius poteſt hæres inſtitui, & ſuccedere parentibus ex teſtamento, & abinteſtato, quia ſolâ profeſſione redduntur incapaces, Bartol. *tract. Minoricarum lib. 4. diſt. 1. cap. 3. n. 3.* Cordub. *in regula Sancti Franciſci cap. 6. q.* 11. Quo circa minus bene docuit Franciſcus Aretinus *Authen. de Eccleſiaſticis titulis §. ſi quis autem el. 2. num.* 8. & Angelus, quos meritò carpit Queſada *in ſuis quæſtionibus varijs cap. 22. n. 25.* dixeruntque Monachum Franciſcanum hæredem poſſe à parentibus inſtitui, nec eſſe incapacem, cùm re verâ ſint incapaces Minores ſucceſſionis cuiuſcunque hæreditariæ, ſiue ex teſtamento, ſiue abinteſtato; & multò fortius monaſteria Minorum ſunt incapacia cuiuſcunque ſucceſſionis hæreditariæ ex *clementina exiui, §. cum enim, de verb. ſignific.* ibi: *Quia igitur in ſucceſſionibus tranſit non ſolum vſus rei ſed etiam dominium* ſuo tempore in hæredes, fratres autem prædicti nihil ſibi in ſpeciali acquirere, vel eorum ordini poſſunt, etiam communi, declarando dicimus, quod ſucceſſionum huiuſmodi, quæ etiam ex ſui naturâ indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia, & immobilia ſe extendunt, conſiderata ſui puritate voti, nullatenus ſunt capaces.] Sic ibi.

21. Porrò ſi nouitius hæredem inſtituat monaſterium, eſto ab eo recedat, non manebit inſtitutio hæredis reuocata, niſi condat aliud teſtamentum in quo reuocet hæreditatem. Nam eadem ſolemnitas, quę requiritur ad actum conficiendum, neceſſaria eſt ad deſtructionem illius, *l. hæredes palam § ſi quid poſt ff. de teſtamentis.* Cenſebitur tamen reuocata hæreditas, ſi nouitius dicat ſe inſtituere monaſterium hæredem, quia in eo victurus eſt: tunc per receſſum cenſetur irrita talis inſtitutio propter defectum cauſæ finalis, Menochius *lib 4. præſumpt. quæſt.* 24.

22. Quæſtionis eſt an nouitius excedens annum decimum ſextum poſſit diſponere de rebus ſuis pro arbitratu ſuo, non obſtante Trident. decreto de quo *ſeſſ. 25 de regul. cap.* 16. circa diſpoſitiones bonorum ſpectantium ad nouitios ſiue donando, ſiue renunciando, ſiue teſtando, incipit, *Nulla quoque renunciatio.* Quæritur ergo an hoc decretum loquatur de ſolis Minoribus ſexdecim annis? De illis tantùm agere déque eorum renunciatione facta ante decimum ſextum ætatis annum completum tradunt Menoch. *de arbitrarijs lib. 2. centur. 30 caſu 43. num.* 8. & Lælius Zecchius *de Republica Eccleſiaſtica, titulo de regularibus cap. 3. num. 14 limit.* 8. aiúntque non eſſe validam renunciationem, ſi fiat ante ſexdecim ætatis

tis annos, aliter quàm iuxta formam, & normam Tridentini, quaſi opinentur renunciationem factam poſt ſexdecim annos poſſe fieri pro arbitratu à quocunque nouitio, non obſtante illo decreto.

Ceterùm dicendum eſt decretum loqui indiſtinctè de omnibus nouitiis, ſiue ſint maiores, ſiue minores ſexdecim annis, ita Gutierres *Canon. lib. 2. cap. 1. num.* 34 Valaſcus *de partitionibus cap. 16. num. 27.* Cenedo *in ſuis collectaneis, collect. 50. in decretum.* Fr. Manuel *tom 2 ſumma c. 7. num. 7. & tom. 2. regul. quaeſt. 47. art. 13.* quæ reſolutio eſt verior, quaſi dicant ante profeſſionem emiſſam nulla renunciatio valeat, quamuis fiat poſt expletum decimum ſextum annum, niſi intra duos menſes proximos profeſſioni, & adhibitâ Epiſcopi vel eius Vicarij authoritate fiat. A quo decreto excipiuntur nouitij Societatis Iesv vt habetur *in d. cap.* 16. his verbis: *Per hæc tamen S. Synodus non intendit aliquid innouare, aut prohibere, quin religio clericorum Societatis Ieſu, iuxta pium illorum inſtitutum à S. Sede Apoſtolicâ approbatum, Domino, & eius Eccleſiæ inſeruire poſſit.* Quam obrem non ſine myſterio dixit, *Per hæc*, vt oſtenderet, referri illud ad duo prædicta, nimirum ad ſolennem profeſſionem faciendam immediatè poſt nouitiatum integrum, & renunciationem, non alio modo faciendam, quàm præſcribitur in eo decreto. Nec eſt maior ratio, cur illa verba, *Per hæc*, referantur potiùs ad profeſſionem, quàm ad renunciationem; cùm conſtitutiones Societatis in vtroque caſu aliter diſponant; quæ per hoc decretum omnino approbantur. Iuuat poſt Tridentini decretum Gregorium 13. in *Extrauagante Aſcendente.* approbaſſe conſtitutiones Societatis, idémque feciſſe in aliâ Extrauagante Gregor. 14. & Paulum Quintum. Quin imò Gregorium 13. *ſupra* feciſſe mentionem in d. Extrauagante promiſſionis factæ à nouitiis Societatis in ipſo ingreſſu, renunciandi bonis vbi primum poſt priorem annum nouitiatus illis fuerit à Superiore mandatum, conſtat vt intuenti patebit, & per hæc verba concludit ita: *Conſtitutiones quoque, ac ſtatuta, & decreta qualiacunque, ac ſi ad verbum præſentibus insererentur, pro expreſſis habentes, tenore præſentium approbamus, & confirmamus.* Atque ita cùm hæc ſit conſuetudo, & praxis in Societate prædictum decretum non habet locum, neque præiudicat inſtituto noſtro. Molina *d. diſp. 139 pag. 749. verſ. antequam vlterius. ad finem* Leſſius *lib. 2. de iuſtitia cap. 41. dubio 4. n. 41.* & Saa *verbo Religio num.* 5. & habetur *in compendio Societatis, verbo Concil. Trident. §. 2.*

23. Similiter non eſt dubium nouitios gaudere, dum verſantur in nouitiatu omnibus religionis priuilegiis, vel ſaltem eſt valde probabile, Sanchez *lib. 3. de matrimonio diſp. 18. num. 24. ad finem, & lib. 6. in præcepta. cap. 10. num. 22.* ex Molina, Enriquez, & Azor, quos ibi referens ſequitur.

24. Et ob hanc rationem nouitij, quamuis ſecundùm aliquos, non ſint immunes à gabellarum ſolutione; tanquam perſonæ Eccleſiaſticæ ab illis ſoluendis ſunt liberi, ita Bertachin. *de gabellis 7. part. principal. num. 56.* Molina *tom. 3. de iuſtitia diſp. 671. num. 2.* Flores de Mena *in ſuis variis lib. 2. quaeſt 21. num. 198.* ex textu *in cap. religioſi in fine.* vbi Franch. & alij *de ſenten. excommun. lib. 6* Bartol. à S. Fauſto *in theſauro Religio. lib. 5. quaeſt. 175.* Curia Philip. *part. 3. §. 1. num. 12.* Gutier. *de Gabellis. quaeſt 95. à num. 12.* Modern. *de iuriſd. part. 4. caſu 121. num. 24.* Quamuis rem hanc pendere ex futurâ profeſſione tradant Girond. *de Gabellis part. 7. in principio num. 46.* Parlad. *rerum quotid. lib. 1. c. 13. §. 1. num. 21. in 2. edit.* ſed falluntur, quia nouitij admiſſi in religionem ſunt pars eius communitatis, quæ vere Eccleſiaſtica eſt, ac proinde tanquam perſonæ Eccleſiaſticæ reputandi ſunt. Sanchez *d. lib. 6. cap 10 num. 16.*

Quare nouitium percutientes etiamſi nullo ordine ſit inſignitus, manent excommunicati, vt 25.
volunt plures relati à Cenedo *ad Decretum collect. 24. num. 12.* quibus adde Enriques *lib. 13. de excommun. cap. 49 §. 1. in commento litera. G.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus effectu. 9. num. 81.* Azor *par. 1. lib. 12. cap. 3. q. 2.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. cap. 18 num. 82.* Fr. Manuel *tom. 3. regul. q. 21. art. 4.* Belanus *de Sacramen. & cenſuris tom. 2. diſp. 14. dub. 15. num. 164.* etiamſi nouitius ſit vnius diei, vt notat Coriolan. Capucin. *de caſibus reſeruatis p. 2. cap. 10. de iudic. reg. §. 10. num. 19. pag. 803.*

Quin imò nouitij; ſicut gaudent priuilegijs 29.
religionis iuxta veriorem ſententiam vt bene tradunt Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 139. col. 3. verſ. præter hos.* Azor *tom. 1. lib. 7. cap. 30. fine*, & *lib. 12. cap. 2. quaeſt. 10.* Enriques *lib. 7. de Indul. cap 22. num. 7.* Sanches *lib. 4. cap. 39. num. 17* Bonacina *circa ſecundum præceptum diſp. 4. quaeſt. 2. punct. 7. §. 4. num. 28.* non tenentur eius oneribus, ac præceptis, Sanches *lib. 3. de conſenſu. diſp. 18. num. 24. ad finem*, Soares *tom. 3. de religione lib. 5. cap. 16. num. 1. & 2.* Ratio quia omnes obligationes propriæ religioſorum, & onera ad tria vota reducuntur, ad quæ non obligantur, dum in eo ſtatu exiſtunt, eò quòd nullum votum emiſerunt. Nec refert nouitios frui bonis, & priuilegijs religionis; ergo debent etiam eius onera ſuſtinere Nihilominus dicendum eſt non obligari in conſcientiâ ad obſeruantiam regularem, nec ligari præcepto Superioris ſub culpâ; quia nondum profeſſi ſunt obſeruationem regulæ, nec obedientiam, nec ſe ipſos religioni perfectè tradiderunt: & ideo excuſantur etiam ab officio canonico recitando ex proprio præcepto, vt meliùs docuerunt D. Antonin. *3. p. tit. 13. cap. 4. §. 1.* Syluester *verbo hora q. 2.* Caiet. *in Summa eodem verbo*, Sotus *lib. 10. de iuſt. q. 5. art. 3. in fine.* Saa *verbo horæ canonicæ num. 1.* Leſſius *lib. 2. cap. 37. diſp. 9 num. 49.* Soares *tom. 2. de religione lib. 4. Hor. canon. cap. 1. num. 2.* & *tom. 3. d. lib. 5. cap. 16. num. 19. ad finem.*

Cæterùm, quia nouitij pro eo tempore, quo ſunt in nouitiatu, ſub paſtorali curâ Prælatorum religionis ſunt poterunt ab illis obligari in his, quæ per ſe veniunt ſub iuriſdictione Epiſcopali ſine ſpeciali reſpectu ad profeſſionem religioſam; vt pote ad dicendam veritatem, ſi legitimè interrogati fuerint, vel ad cauendam talem peccati occaſionem, vel ad reſtitutionem faciendam, & his ſimilia, quæ ad ordinariam iuriſdictionem Epiſcoporum ſpectant, cùm nequeant ab Epiſcopis hæc fieri in nouitios religionum exemptarum. Quia ſicut nouitij fauore religionis eximuntur inſtar profeſſorum à ciuili poteſtate, ſic etiam ab Epiſcopali, dum in probatione verſantur, Sanches *d. lib. 6. cap. 10. num. 11.*

Inſuper

27. Inſuper nouitij dum verſantur in probatione ſunt capaces beneficiorum ſæcularium, ac penſionum; cùm adhuc ſint ſui iuris ac proprij habendi, ac retinendi capaces, Franch. *cap. beneficium de regular. in 6. num.* 1. Paulus, & Lapus, quos refert & ſequitur ipſe Franch. Tiraquel. *de retract. lignag. gloſ.* 8. §. 1. *num.* 37. Nauarr. *lib.* 3. *tit. de voto conſ. vltimo num. vnico in* 2. *edit.* & Azor 1. *p. lib.* 12. *cap.* 3. *q.* 1. Nec refert *l. Qui deliberatè* 29. *ff. de liberali cauſa.* vbi dubius ſtatu non promouetur ad militem: ergo: cùm nouitius ſit dubius, an profeſſurus ſit non poteſt ad beneficium promoueri. Quia hoc ſolum probat non conuenire offerre beneficium ſæculare nouitio, ne detur occaſio deſerendi religionem; non tamen eſſe inualidam collationem, cùm poſſit conſentire, & redire ad ſæculum, & non eſſe verè religioſus, quamuis contra teneat gloſſa *cap. ad beneficium, verbo conferendum,* dicens non poſſe conferri beneficium, quod per regulares nequeat poſſideri, ſed contrarium tenendum eſt, vt poſt alios iam citatos tradit Garcia *de beneficijs par.* 7. *cap.* 10. *num.* 5. *&* 6. Imo poterit commutari beneficium à nouitio cum alio, cùm nullo iure id ſit interdictum.

28. Dubitari etiam poteſt, an nouitij poſſint ad ordines promoueri, & à quo Epiſcopo debeant ordinari: Quo ad primum negat Angelus *verbo nouitius, num.* 20. Armil. *eodem verbo num.* 18. Tabien. *q. vltim.* Dicendum tamen eſt non ſolùm primâ tonſurâ; & reliquis minoribus poſſe initiari, ſed etiam ad quoſcunque ordines ſacros promoueri, quia nullus textus id inducit, & expreſsè volunt Enriques *lib.* 14. *de irregularitate cap.* 9. *num.* 2. & *in commento litera F.* & *lib.* 7. *de indulgentijs cap.* 22. *num. vltim. in commento litera I. & lib.* 10. *de Sacramento ordinis cap.* 23. *num.* 3. *in commento littera G.* Suar. *tom.* 5. *in tertiam partem diſp.* 50. *ſect.* 5. *num.* 13. Fr. Manuel. *tom.* 1. *regul. q.* 3. *art.* 4. *ad finem.*

Quo ad ſecundum, nouitios ordinandos eſſe non ſolùm ab Epiſcopo in cuius diœceſi ſunt in nouitiatu tradunt Franchus *cap. cum nullus in fine de tempor. ordin. in* 6. & *ibi* Anchar. *num.* 4. Antonius Cucch. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *num.* 94. quia habitatione nouitij acquiritur domicilium, ac cenſetur prius deſertum, prout aiunt Goffredus *in Summâ, titulo de ſepulturis num.* 7. & Hoſtienſis *cap. de his ad finem verſ. Quòd ſi quis. de ſepult.* & ibi Ioannes Andreas *in fine, & in cap.* 2. *initio de ſepulturis in* 6. Sanches *in præcepta decalogi lib.* 4. *cap.* 39 *num.* 10. *& lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 21. quam partem vtrobique probabiliorem docet. Sed etiam poſſe promoueri ad omnes ordines à proprio Epiſcopo alij aſſerunt, quia per nouitiatum non cenſetur acquiſitum domicilium in eo probationis loco, nec mutatum prius; non enim nouitij habent animum perpetuæ habitationis, ſed experiendi regulam eâque experta ſtatuendi an permanſuri ſint nec ne, ſecundùm quos proprius Epiſcopus quo ad ordines eſt illius proprius, nec nouitij cenſentur mutaſſe prius domicilium, ita Soar. *tom.* 2. *de religione tract. de voto lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 9. & Enriques *de Sacramento ordinis cap.* 23. *num.* 3. *in commento littera. G. & lib.* 14. *de irregularitate cap.* 9. *num.* 2. *& in commento littera F.* vbi dicunt nouitios anno probationis promouendos eſſe ad ordines à proprio Epiſcopo Quæ pars cùm ſit valde probabilis in praxi poteſt admitti. Lælius Lech. cum alijs *de Rep. Eccleſ. tit. de regul. cap.* 3. *num.* 9.

Non propterea Prælatus religionis poterit nouitijs litteras dimiſſorias ad ordines concedere, ſicut poteſt profeſſis; ſed illas dare ad ordines ſuſcipiendos pertinebit ad Epiſcopum originis, id eſt in cuius diœceſi nati ſunt nouitij, vel ad Epiſcopum in cuius diœceſi domicilium habebant quando ingreſſi ſunt religionem; vel ad Epiſcopum in cuius diœceſi eſt monaſterium in quo annum probationis habent, niſi religioſi ad hoc habeant priuilegium; quia ſi illud habent, poteſt Prælatus dimiſſorias concedere nouitijs, vt à quocunque Epiſcopo ordinentur; quia ſaltem ſatis probabile eſt nouitios frui priuilegijs religionis, & ideo poteſt Prælatus dimiſſorias nouitijs, ſicut & profeſſis religioſis concedere; quod adeo verum eſt, vt nouitius admiſſus ad religionem ante annos pubertatis, eſto non ſit propriè nouitius, ſed largè, cùm tamen valeat ingreſſus, gaudeat priuilegio canonis conceſſo veris nouitijs, *cap. religioſo de ſenten. excommunic. in* 6. Palud. *in* 3. *diſt.* 39. *q.* 3. *in quæſtiunc.* 2. *fine,* & Angel. *verbo nouitius num.* 21.

29. Quid de nouitio beneficiario exeunte ad ſæculum? Ex dictis *ſuprà num.* 11. conſtat omnes fructus eſſe reſtituendos; quia eſt verè beneficiarius, nec propriè religioſus: ideo ſuo iure fraudari non debet, nec priuari ijs fructibus, nec reſeruari monaſterio pro alimentis nouitij, quia non tenetur ea ſoluere monaſterio, ſiue in eo 30. permaneat, ſiue illud deſerat, Sanchez *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 4. Mandoſius *in caſibus annalibus num.* 63. *caſu* 192. Confectius *in priuilegijs Mendi. in notabilibus,* quæ ponit poſt litteras Apoſtolicas *tit.* 13. *cap.* 2. *in fine.*

31. Difficultas eſt an nouitij poſſint abſolui à Prælato religionis à cenſuris contractis ante nouitiatum, & quid de reſeruatis incurſis in nouitiatu? Quo ad primum Bonacin. de cenſuris *diſp.* 1. *q.* 16. *punct.* 3. *num.* 11. propè finem ait Prælatum religionis poſſe abſoluere nouitios ab excommunicatione incurſâ ante nouitiatum. Quòd ſi poſtea nouitius egrediatur, ſubdit ex aliorum ſententia teneri ſe præſentare illi, qui aliàs habebat facultatem abſoluendi, ſequitur Barboſ. *in cap. Monachi* 2. *num.* 5. *de ſenten. excommunic.* ipſe autem Bonacina *circa* 2. *decalogi præceptum diſp.* 4. *quæſt.* 2. *punct.* 7. *num.* 28. negat reincidere, ſi egrediatur, nec putat vſu receptum. Soares tamen *tom.* 4. *de religione lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 5. tradit poteſtatem abſoluendi nouitios datam eſſe Superioribus, & per eam poſſe abſolui ab omnibus caſibus, cenſuris, & pœnis pontificijs ante, vel poſt ingreſſum commiſſis ex priuilegio Sixti Quarti in *compendio Societatis verbo abſolutio* §. 6. ex monumentis Minorum, quod etiam habetur in priuilegio Clementis Quarti, & in alijs in quibus hæc facultas non tantùm conceditur pro nouitijs poſt habitum ſuſceptum, ſed etiam pro his, qui volunt ingredi, & habitum ſuſcipere, quod etiam Paulus Tertius *in Bulla vltima* conceſſit Societati Iesv, his verbis: Volentes ingredi Societatis Iesv religionem, niſi mox ingrediantur, eo, ipſo in priſtinas ſententias, à quibus abſoluti fuerint, reincidant, etiamſi ſuper hoc induciæ eis à prælatis religionis concedantur. Quamobrem cenſeo hoc eſſe intelligendum de ingreſſu ante

ſu ante ſuſceptionem habitûs, quia priuilegium primum dicit *volentes ingredi*, & poſtea, *Ac eos, qui poſt aſſumptum habitum, vel profeſſionem emiſſam recoluerint*, ita D. Antoninus 3. *part. tit.* 24. in vltimis verbis. Quo circa abſolutio conceſſa, ſi detur ante ingreſſum, eſt veluti præparatio ad ipſum ingreſſum, ſeu ſuſceptionem habitus. Requiritur tamen, vt proſit abſolutio, quòd ſuſcipiatur animo ingrediendi, & profitendi, bona fide ingrediendo ad probandum aſperitates religionis, & ad profitendum, ſi iuſta cauſa exeundi non occurrerit. Vnde ſi quis poſtulet ingredi ſine animo ingrediendi, ſolùm, vt abſoluatur, abſolutio eſt nulla. Soarez *ſupra d. cap.* 24. *num.* 5. *verſ. vnde hæc abſolutio.*

Cæterùm Paulus Tertius in priuilegio Societatis expreſsè ſic loquitur, ibi. *Reincidunt in priſtinas ſententias, niſi mox ingredi, & peractis experientiis ſecundum conſtitutiones Societatis vota emittere parati ſint.* Ex quibus verbis ſequitur non habentes hunc animum ingrediendi, & bonam fidem non conſequi abſolutionem: quod etiam eſt dicendum proportionaliter in aliis religionibus, cùm eadem fere verba in priuilegiis Mendicantium habeantur. Quare qui ſemel fuerit ingreſſus bonâ fide cum animo profitendi ſecundùm ius, non reincidet in priores cenſuras, cùm iam impleuerit conditionem requiſitam ingrediendo ſcilicet, quamuis poſtea egrediatur, quia re verâ ingreſſus eſt animo perſeuerandi: ſecus de eo, qui fuit abſolutus antequam ingrederetur, & antequam eſſet nouitius, ſi cum effectu non ingrediatur, aut ingreſſus nimium differatur: tunc enim abſolutio eſt ad reincidentiam, Soares *vbi ſupra num* 6. vbi hanc ſecundam partem non omnino certus tradit, ſubdens, vt à periculo reincidendi liberentur debere abſolui non titulo huius priuilegij, quo abſoluuntur volentes ingredi antequàm ingrediantur, ſed titulo eiuſdem priuilegij quo vtuntur religioſi Societatis ad abſoluendum quoſcunque fideles à quibuſcunque cenſuris extra Bullam Cœnæ; quæ ſanè abſolutio ſic data etiam ante receptionem habitûs, eſt omnino abſoluta, & abſque periculo reincidendi, non tamen extenditur ad caſus Bullæ Cœnæ, ad quos extenditur abſolutio collata volentibus ingredi ante ſuſceptionem habitûs, modo poſtea cum effectu ingrediantur, Soares *ſupra cap.* 21. *num.* 1. *& ſequentibus*, *& cap.* 24. *num.* 7.

Similiter poſſunt nouitij abſolutè, & ſine vllâ conditione abſolui à cenſuris reſeruatis per priuilegium Eugenij IV. & Cæleſtini V. quod refertur *in compendio Ciſtercienſi*, *verbo abſolutio*, §. 1. vbi conceditur poteſtas Generali reformatori regularis obſeruantiæ, abſoluendi Monachos, & nouitios, vbi nulla conditio ponitur ad reincidendum, quo indulto cæteræ religiones per communicationem vti poſſunt ſemel tantùm in vita.

Quo ad ſecundum à quibus poſſint abſolui nouitij præſertim à reſeruatis? Sunt qui putent nouitios non poſſe confiteri ſine licentiâ Prælati Sacerdoti aliàs habenti iuriſdictionem, ita Corduba *lib.* 1. *quæſt.* 30. eo quia nouitij pro eo tempore ſubſunt iuriſdictioni religionis. Alij autem ſatis probabile cenſent poſſe nouitios confiteri cuicunque Sacerdoti habenti iuriſdictionem vel ab Epiſcopo ipſius nouitij, vel a Papa per priuilegia verbi gratiâ religionum, ita Enriquez *lib.* 6. *de pœnitentia cap.* 16. §. 3. *littera X. & lib.* 7. *de indulgentiis cap.* 22. §. 7. *litera I. & V.* referens pro hac parte Angelum, *verbo Nouitius* §. 15. & Syluest. *relig.* 5. quatenus aiunt nouitios non teneri ad præcepta regulæ. Sequitur Soarez *tom.* 3. *de religione lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 2. dicens nouitios in eo ſtatu exiſtentes non obligari in conſcientia ad obſeruantiam regularem, quamuis aliquo modo debeant ſubeſſe diſciplinæ religioſæ, & ex conſequenti non tenentur obligationibus, quas religio addere poteſt, & ſolet. Idem Soarez *tom.* 4 *lib.* 2. *cap.* 18 *num.* 11. ex quibus infertur non obligari ad confitendum Prælato, vel ordinariis confeſſoribus religionis. Alij denique diſtinctione rem decidunt, dicentes poſſe nouitios vnius religionis liberè fateri apud quemcunque confeſſorem priuilegiatum habentem iuriſdictionem à Papâ, quia ſicut ea priuilegia generaliter conceduntur omnibus fidelibus, vt ab iis confeſſoribus audiantur, & abſoluantur, in eiſdem priuilegiis nouitij ſub fidelium appellatione veniunt, qui re vera religioſi non ſunt, Soarez *ſupra.*

Ex his tribus opinionibus illa magis placet quæ docet nouitios non poſſe abſolui a reſeruatis, niſi à Prælatis, vel ab aliis de eorum licentiâ; aliàs abſolutio eſt nulla, ita Auctor *compendij priuilegiorum mendicantium*, quem ſequitur Corduba *ſuprà*, quod probat nouem rationibus; quarum vna ſic habet. Nouitij dum ſunt in probatione non ſubſunt iuri dictioni Epiſcoporum, vt patet experientiâ: imo dum ingrediuntur religionem eximuntur à iuriſdictione Epiſcoporum, & à poteſtate parentum, etiamſi aliquod crimen committant, vt per Syluest. *verbo religio* 1. §. 10. 11. & 12. aliàs ſequeretur magna cõfuſio, ſi vnus, & idem ſubijceretur multis iuriſdictionibus diſtinctis, *cap. tua*, 2. *de decimis cap. cognouimus* 12. *quæſt.* 2. ex quo ſequitur nouitios eſſe ſub iuriſdictione Prælatorum, quorum ſunt nouitij, non autem ſub poteſtate Epiſcoporum: idcirco ſicut profeſſi nequeunt abſolui à reſeruatis ſine licentia Prælatorum, nec poſſunt eligere confeſſorem, qui non ſit approbatus ab eiſdem Prælatis; ſic etiam nouitij nequeunt. Accedit poteſtatem, & iuriſdictionem Prælatorum religionum erga nouitios ſuos eſſe ordinariam, vt ait Auctor *compendij titulo abſolutio quo ad fratres*, 4. *dub.* 2. *in* 2. *editione*, & frater Gaſpar Paſſarellus *Notanda priuilegia* §. 15. *pag.* 179. quos referens ſequitur Vega *in ſumma caſuum lib.* 3. *caſu.* 339. *verſ. la ſegunda.*

Nec refert dicere nouitios poſſe abſolui à confeſſoribus priuilegiatis habentibus iuriſdictionem à Papâ vt dictum eſt, Quia iuriſdictio, quæ datur per hæc priuilegia regulariter non deſcendit ad ſingulos religioſos niſi mediante voluntate ſuorum Prælatorum. Quare ſi Prælatus religionis expreſsè confeſſoribus prohibeat ſibi ſubditis excipere confeſſiones nouitiorum, non poterunt nouitij apud illos fateri de peccatis ex defectu iuriſdictionis, ſicut iidem confeſſores nequeunt audire confeſſiones cæterorum religioſorum eiuſdem domûs, quia erga illos coarctata eſt iuriſdictio à Prælatis ſuis; ſicut poteſt coarctare iuriſdictionem ad audiendas confeſſiones virorum, & non fœminarum, & è contra. Suarez *ſupra num.* 13. *& tract.* 10. *li.* 9. *cap.* 2. & Enriquez *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 16. *num.* 3. poſt alios *in comment. litera X.* Igitur nequeunt nouitij fateri con

confeſſori etiam approbato ab Epiſcopo, quia repugnat, vt aliquis ſimul vno, & eodem tempore habeat duos ordinarios paſtores non ſubordinatos inter ſe in foro conſcientiæ, vnde quamuis poſſit habere quis plura domicilia, attamen pro eo tempore in quo habet in vno, nequit conuenire Parochum alterius domicilij, ſed tantùm paſtorem illius loci, in quo eſt, debet adire. Quin imò nouitius ita mutat domicilium, vt omnino maneat quoad hoc extra iuriſdictionem Epiſcopi; quia religio in qua eſt, eſt exempta in vtroque foro ab illius iuriſdictione, quæ religio non tantùm ex profeſſis, ſed etiam ex nouitiis conſtat, habetur in *Bulla Pauli III.* ibi, *Ipſamque Societatem, & vniuerſos illius ſocios, & perſonas, illorùmque bona quæcumque ab omni Superioritate, iuriſdictione, & correctione quorumcunque ordinariorum eximimus*, &c. vbi ponderanda ſunt verba, (*vniuerſos ſocios, & perſonas*) quæ habent extenſionem ad nouitios, cùm ſit priuilegium, & beneficium Principis, quo gaudent cæteræ Religiones ſaltem per communicationem; nam nouitius eſto non ſit propriè religioſus eſt tamen propriè ex religione, ſeu ex congregatione religioſa ſuo modo pars, & membrum, Soares *d. cap.* 18. *n.* 15.

32. Supereſt dicendum de votis nouitiorum in ſæculo emiſſis, & de eiſdem factis in nouitiatu? In primis vota facta ante ingreſſum in ſæculo, in religione eſſe ipſo iure quaſi ſopita, & ad tempus dilata, ſi vnà cùm religionis inſtituto ſeruari nequeunt; quin imò per ingreſſum religionis eadem vota ſuſpenduntur per quandam commutationẽ in onera religionis, quæ commutatio fieri poteſt, vel à Prælato, vel à confeſſore, vel propriâ voluntate, cùm ſit commutatio in bonum euidenter melius. Cæteræ autem promiſſiones humanæ, ſi impleri poſſunt commodè, vel ante, vel poſt ingreſſum religionis, cùm non auferãtur, adimpleri debent. Nam diuinus cultus non aufert, quin iuſtitia impleatur, & fidelitas ad homines ſeruetur, quare vota nouitiorũ non poſſe à Superiore tolli tradit Nauarr. *in man. c.* 12. *n.* 65. quia nouitij nõdum ſunt religioſi perfectè; poſſe tamen ea Abbatem ſuſpendere, vel commutare, vt dictum eſt ad tempus, Soar. *tom.* 3. *de relig. lib.* 6. *c.* 14. *à n.* 20.

Dicendum tamen eſt vota nouitiorum in vniuerſum ſiue perſonalia ſint, ſiue realia non poſſe fieri irrita per Superiorem, quoniam nullum ius Superior in ea habet; & ideo, vel ſuſpendi, vel differri ad tempus poſſunt, eò quòd dum nouitij probantur, impleri commodè non poſſunt. Per profeſſionem autem omnia vota perſonalia finiuntur, quia in ipſum religionis votum perpetuum commutantur. Couarr. *in cap. quamuis pactum, p.* 1. §. 3. *n.* 4. *verſ.* 6. Campanil. *in diuerſ. iur. rubr.* 12. *c.* 10. *n.* 2. Barr. à S. Fauſto *in theſaur. relig. lib.* 5. *q.* 313. Sayr. *in Claui lib.* 5. *c.* 8. *n.* 15. *& lib.* 6. *c.* 7. *n.* 2. *& cap.* 12. *n.* 5. Azor *p.* 1. *lib.* 11. *c.* 18. *q.* 2. & Sanchez *tom.* 2. *decal. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 36. vbi *n.* 38. docet vota in ſæculo emiſſa, eo ipſo cenſeri commutata in religionis profeſſionem; & *n.* 39. idem dicendum addit de votis tempore nouitiatûs emiſſis, ſecus de voto reali facto non ſolùm Deo, ſed intimatum parti, & ab ea acceptatum, quia hoc non commutatur in religionis profeſſionem propter ius parti quæſitum, Sanch. *ſup. n.* 46. Idem dicendum eſt de votis ſimplicibus poſt biennium nouitiatûs emiſſis, quia priuilegium conceſſum profeſſioni, ideo datum eſt, quòd verum religioſum conſtituat profitentem, quod pariter inuenitur in his votis ſimplicibus, præſertim, quia text. *in cap. fin.* 19. *q.* 3. non loquitur de profeſſione, ſed quando filius fit monachus hoc eſt religioſus. Sed hoc non placet, quia ſi poſteà ex Societate deiiciantur, vota in ſæculo, ſiue in nouitiatu emiſſa reuiuiſcunt, ac obligant eiectum religione, ita Ludou. Lopez 1. *p. inſtruct. cap.* 48. *col.* 2. *verſ. materia voti*, Soares *de voto lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 12. *& cap.* 11. *n.* 8. Leſſius *de iuſtit. cap.* 40. *lib.* 2. *dub.* 10. *num.* 77. quos ſequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. *n.* 39.

Ratio, quia Superiores Societatis nequeunt irritare vota in ſæculo facta, aut in nouitiatu eorum, qui ſola biennij vota fecerunt, cùm ſint facta ante ſubiectionem, nec commutantur in vota ſimplicia poſt biennium emiſſa, nec per ea expirant, vt expreſsè habetur *in Canone* 22. *primæ Congregationis noſtræ Societatis, & in reg.* 23. *Magiſtri nouitiorum*, dicitur hæc vota manere ſuſpenſa, dum in Societate exiſtunt, & reuiuiſcere illis exeuntibus, niſi poſt profeſſionem exeant, quæ penitus omnia vota antea facta extinguit; & ideo non reuiuiſcunt, Sanchez *ſuprà cap.* 31. *num.* 4.

An verò Prælati religionum poſſint diſpenſare in nouitiorum votis? Affirmant Fr. Manuel *tom.* 1. *regul. q.* 25. *art.* 8. *& in ſumm. tom.* 2. *cap.* 89. *num. vlt.* Enriques *lib.* 7. *de indulg. cap.* 22. *num.* 7. Sylueſter *in verbo diſpenſatio, q.* 14. *dicto* 1. vbi tradit nouitio initiari ordinibus iure eſſe interdictum; tamen poſſe Prælatum cum eo diſpenſare quod etiam eſt dicendum de votorum commutatione, quæ ſententia eſt probabilis.

Probabilior tamen eſt, quæ negat hanc poteſtatem Prælato religionis, quia Prælatus non habet in nouitiis iuriſdictionem ſimpliciter Epiſcopalem, ſed tantùm gubernationem limitatam pro eo tempore. & pro tali fine ad experiendum mores illorum, nec poteſt eiſdem dimiſſorias concedere, ſi velint ordinari, cùm non ſint perfectè ſubditi; ideo Prælatus nihil poteſt circa diſpenſationem votorum de iure; ita Angles *in floribus* 2. *p. q. vnic. de voto, art.* 8. *poſt* 10. *difficult. dub.* 3. Azor 1. *part. lib.* 11. *cap.* 11. *num.* 21. Suar. *tom.* 2. *de relig. tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 9. Sayr. *in claui regia, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 92. Sequitur Lopez ſubdubius tamen 1. *part. inſtructorij cap.* 47. *col.* 2. *verſ. ſed vtrum vota.* Diximus de iure, quia ex priuilegio, vel ex facultate à Romano Pontifice datâ regularibus circa externorum vota poteſt Prælatus vota nouitiorum abſoluere, & relaxare, eo modo quo poteſt vota laicorum, qui nouitij, aut religioſi non ſunt; ita Azor & Sayr. *vbi proximè*, & Sanchez *lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 22. *verſ. quidquid tamen.*

Adhuc ſequitur dubiolum, an nouitius incurrat aliquam inhabilitatem ad ordines, aut beneficia à religione egreſſus intra annum? affirmat Sylueſter *verbo religio* 5. *quaſt.* 10. Sed Sylueſter ſolum vult nouitium intra annum probationis exiſtentem non poſſe ordinari etiam primâ tonſurâ; ſed verius eſt poſſe; tenent Enriques quibuſcumque ſacris Ordinibus initiari *in ſumma lib.* 7. *de indulgentijs cap.* 22. §. *vltimo, in commento littera I.* Soares *tom.* 5. *diſput.* 50. *ſect.* 5. *num.* 13. Sanchez *ſuprà lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 19. Quare nullam incurrit nouitius exiens à nouitiatu inhabilitatem ad ordines vel beneficia, Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quaſt.* 22. *art.* 8. *concl. vnic.* Barboſ. *de off. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 101. *num.* 35. *in fine.* 33.

Sed quid ſi nouitiorum habitum quis deferat per annum integrum, cenſebitur-ne profeſſus ſaltē tacitè? Azor *inſtit. moral. p.1. lib.12. c.4. q.3. verſ. tertio modo*, Reginald. *in praxi for. pœnit. lib.18. n.386. verſ. textus, &* Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſumpt.83. n.25.* cenſent deferentem habitum nouitiorum, & profeſſorum communem, aut non diſtinctum manifeſtè in colore, ſciſſurâ, vel figurâ per annum integrum, eo elapſo profeſſum tacitè cenſeri. Sequitur Nau. *in c. ſtatuimus 19. q.3. n.73. verſ. tertiò inducitur.* Quòd ſi habitus nouitiorum eſt diſtinctus ab habitu profeſſorum, & eo nouitius per annum integrum eſt vſus, nec ſe intromiſit in actibus profeſſorum in exitu anni non cenſetur tacitè profeſſus.

Vt hæc clarius intelligantur notandum eſt, vt quis cenſeatur tacitè profeſſus, præmittendas eſſe quinque conditiones. Prima, vt actus per quem tacita profeſſio debet induci, agatur auctoritate, & conſenſu illius, qui poteſt in eam religionem admittere ad profeſſionem. Secunda conditio, vt ſpontaneâ voluntate fiant ea per quæ profeſſio tacita eſt inducenda. Tertia, vt ea ſcienter fiant, videlicet, vt iis actibus vtens norit illos ad ſolos profeſſos pertinere. Quarta, vt iis actibus vtens habeat animum verum profitendi. Quinta, vt iis actibus profeſſorum vtens habeat legitimam ætatem iure petitam ad profitendum expreſsè, quæ eſt pubertas completa.

His præmiſſis propoſito dubio dicendum eſt, quando nouitiorum habitus manifeſtè, & clarè à profeſſorum habitu eſt diuerſus, per nullam cuiuſcunque temporis delationem talis habitus nouitiorum, profeſſionem tacitam induci: quia is habitus nouitiorum manifeſtum indicium exhibet voluntatis perſeuerādi in nouitiatu, colligitur ex *clem. final. de regul.* vbi gloſſa *verbo Deinceps*, id tradit. Idem ait Angel. *verbo Nouitius num.12.* Nauarr. *comment.4. de regul. n.74.* & Azor *1. p. lib. 12. c.4. q.3.* Si tamen deferens habitum nouitiorū per annum integrum, & poſtea per triduum exerceat aliquem actum profeſſis ſolis competentem, eſſet tacitè profeſſus: æquipollet enim delatio habitus profeſſorum exercitio horū actuum. Sanch. *d. lib. c.3. n.30. & n.37.* quem referens ſequitur Barboſ. *in c. vidua de regular. n.3. & n.5.* Idem dicendum eſt, quando habitus profeſſorum, & nouitiorum eſt omnino indiſtinctus, nec differunt palàm, nec clàm, inducitur profeſſio tacita per annuam illius habitûs delationem in monaſterio, ex *c.1. de regul. in 6.* & Abb. cōmuniter receptus *in c. ex parte n.3. de regul.* dūmodo per integrum annum poſt pubertatem habitus deferatur, etiāſi ante pubertatem fuerit aſſumptus: quod procedit quando habitus non eſt communis aliis ſæcularibus communem vitam tranſigentibus cum religioſis. Quòd ſi prædicti ſæculares cōmunem vitam cum religioſis agentes ſiue clerici, ſiue non vtantur eodem habitu communiter, nouitij per annuam habitus delationem in monaſterio fiunt tacitè profeſſi, dummodo habitum aſſumant poſt pubertatem, & anno integro deferant; habetur *d. c.1. de reg. in 6. verſ. Qui vero*, Abb. *c. ex parte n.3. de reg.* Sylu. *verb. religio 3. q.19. verſ. tertiò inducitur*, contra Azor *lib. 12. p.1. c.4. q.3. in fine* dicentem id *c.1. de regul. in 6.* correctum eſſe per *Clem. final. de regul.* Sed fallitur Sanchez *ſuprà d. c.3. n.33. ad finem.*

35 Dubitatur item an nouitius poſſit accuſare, tranſigere, ac pacem conſtituere, ſiue ſibi, ſiue ſuis iniuria inferatur? Concluſio ſit affirmatiua: habet enim legitimam ſtandi in iudicio perſonam, cùm non ſit verè religioſus, *c. religioſo §. Quamuis. de ſentent. excommunicat. in 6.* ita Plaza *de delictis cap. 42. in fine*, ex *cap. ad Apoſtolicam*, & *cap. 1.* vbi gloſſa communiter recepta *de religioſis domibus cap. ſi ſeruus ſciente*, & ibi Dominicus *54. d ſtinct.* Bartol. *in Authent. ſiqua mulier. Cod. de Sacroſ. Eccleſiis. col. fin.* Secus poſt factam profeſſionem: tunc enim non poteſt accuſare, nec pro iniuriâ ſibi factâ, nec pro illata ſuis: eſt enim mortuus Mundo, *cap. placuit 16. q.1. cap. in præſentia, de probat.* Abbas, Felin. & alij *in cap. cum delicta. de reſcriptis.* Poterit tamen accuſare pro beneficio Eccleſiæ monachus, & de conſenſu ſui Abbatis, gloſſ. *in cap. ex parte in verbo licet. de accuſat.* Farin. *in praxi lib. 1. q.13. ex n.13. cum ſequentibus.*

Cæterum ſi interficiatur nouitius, ius accuſandi, & pacis faciendæ non pertinet ad monaſterium; ſed ad alios ad quos pertineret, ſi nouitius eſſet omnino ſæcularis, nam monaſterium nondum ius in illum acquiſiuit, Iul. Clar. *in praxi §. final. quæſt. 58. numer. 25. ad finem*, Ceuall. *communi. contra commun. quæſt. 333. numer. vnico ad finem.* Plaza *de delictis c.42. n.23. & 24.* ita declaratum etiam fuiſſe refert Clarus *per Senatum 12. Maij 1558.* 36.

Non eſt omittendum, an nouitius poſſit retinere qualemcunque maioratum, quem in ſæculo poſſidebat, ſiue emphyteuſim habentem clauſulam excludentem religioſos? Alberic. *Authent. ingreſſi numer. 31.* & *ibi* Signorol. *numer. 34. Cod. de Sacroſ. Eccleſiis.* tradit nouitium eſſe capacem maioratûs tam poſſeſſi, quàm poſſidēdi, ac proprij retinendi, ſequitur Matienſ. *lib. 5. recopil. titul. 7. l. 1. gloſſ. 1. numer. 17.* Molina Theolog. *tom.3. de iuſtitia, diſput. 623. numer. 1.* etiamſi habeat maioratûs feudum, & emphyteuſis clauſulam excludentes religioſos, cùm nouitius nondum ſit perfectè talis, ſed ſit in viâ. Idem dicendum eſt de religioſis Societatis Iesv. Poſt emiſſa vota biēnio elapſo eſſe ſcilicet capaces maioratûs: ideo poſſe illū retinere, quoniam ſuccedunt in illo, non autem monaſterium. Oppoſitum autem eſt dicendum, ſi habeat clauſulam excludentem religioſos, quia re verâ ſunt, & quamuis ſuccedant, cum non poſſint retinere, non poſſunt etiam renunciare, vt minus benè tradit Sanchez *lib. 7. cap. 15. numer. 4.* ſed omnino cenſentur excluſi per clauſulam excludentem religioſos, aut clericos, Molina *de primog. lib.1. c.13. n.99.* 37.

Non poterit item nouitius ad aliquam Religioſæ congregationis præfecturam iure eligi, & promoueri, habetur *in cap. Nullus. de electione in 6.* ibi: *Nullus Religioſus ad Abbatiam, ſeu Prælaturam ſuæ, vel alterius religionis de cætero eligatur, niſi antea fuerit ordinem regularem expreſsè profeſſus. Quod ſi ſecus actum fuerit, eo ipſo irritum habeatur. Ad dignitatem vero Epiſcopalē ad quam Nouitij eliguntur interdum, talem in ſæcularibus, & in regularibus Eccleſiis nouitium eligi minimè prohibemus.* Hæc ibi: Vnde colligitur profeſſionem tacitam in hoc expreſſæ non æquiparari, quoniam ait, niſi antea fuerit expreſsè profeſſus. Quare eſto fuerit tacitè profeſſus non propterea poterit eligi ad Prælaturam ſuæ, vel alterius religionis. Azor *1. p. lib.12. cap. 2. verſ. duodecimò quæritur.* 38.

Vltima

39. Vltima dubitatio an infames, aut grauati ære alieno debeant admitti ad nouitiatum? Sixtus V. anno 1587. per conſtitutionem, quæ incipit: *Cum de omnibus Eccleſiaſticis.* excludit ab ingreſſu religionis natos ex inceſtu, vel ſacrilegio, quorum ſcilicet parentes conſanguinitate, vel affinitate intra tertium gradum inuicem coniuncti fuerunt, vel quorum alteruter parens Deo caſtitatem vouerit, quamuis poſtea fiant legitimi priuilegio aliquo. Deinde præcepit, ne alij illegitimi ſpurij, vel naturales etiam legitimi facti, admittantur ad religionem, niſi priùs illorum vita, & mores diligenter explorentur, ita, vt in eis appareat religionis zelus, ſtudium, pietas, morum integritas, ac doctrina, quæ natalium defectus ſatis ſuppleant. Tertiò denique præcepit, ne admitterentur ad nouitiatum ære alieno grauati, aut ratiociniis obligati, aut criminoſi, aut infames.

Gregorius tamen XIV. has conſtitutiones abrogauit ex parte per ſuam conſtitutionem, incipit: *Circumſpecta Romani*, ibi: *Diſpenſationes quaſcunque, aut legitimationes in defectu Natalium authoritate Apoſtolica ad terminos iuris reducimus: & omnes diſpenſationes, & habilitationes vigore priuilegiorum, aut indultorum Apoſtolicorum, cuiuis ordini, religioni, Monaſterio, aut Congregationi eorumvè Superioribus in genere, vel in ſpecie conceſſorum, quæ tempore conſtitutionum Sixti V. vſu recepta erant, & non ſub aliis reuocationibus comprehenſa, per quoſcunque eorum Superiores factas in priſtinum ſtatum reſtituimus, ita vt ſicut antea valeāt. Ita tamen, vt quandocunque de illegitimis ad habitum, & profeſſionem ordinis quorumcunque agetur, ij ad quos recipiendi ius ſpectat, diligenter eorum vitam, & mores inquirant, & ſic demum recipiant, vt bonam indolem præferant, & eis tot merita ſuffragentur, vt natalium defectum ſuppleant, & eorum receptio religioni profectura eſſe videatur, & ij ad quos pertinet ius recipiendi matura deliberatione ita iudicauerint, & dummodo illegitimus non admittatur in eam religionem, in qua pater eius ſiue ante, ſiue poſt natiuitatē ipſius profeſſus fuerit, & adhuc ſit ſuperſtes.* Hæc ille.

Quo ad ære alieno grauatos dicendum eſt attento iure antiquo validè profiteri, poſſeque admitti ad religionem, etiamſi profitendo redderētur impotentes ad ſoluendum, cùm tamen in ſæculo eſſent ſoluendo: non enim debitores ſunt ſerui creditorum, quorum profeſſio eſt irrita ſine conſenſu domini; ſicut coniugis profeſſio ſine alterius coniugis licentiā. Similiter ratiociniis aſtricti attento iure antiquo poterant admitti ad religionem poſt quàm rationes redderent, quando ratiocinia erant Reipublicæ: ſecus quando erant priuatorum, vt deducitur ex *c. legem diſt.* 53. *& ex c. vnico de obligatis ad ratiocinia*, ita D. Antonin. 3. *p. tit.* 16. *c.* 2. §. 3. Angel. *verbo religioſus num.* 10. Armil. *verbo religio n.* 5. profeſſio tamen illorum valebat iure antiquo, Maior *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 17. *concl.* 1. Medina *C. de reſt. q.* 3. *cauſa* 8. *ad quintam* Angles *in florib.* 2. *p. quis teneatur a.* 2. *difficult.* 12. Nauarra *lib.* 4. *de reſtit. c.* 4. *dubio vltim.* Carbon. *de reſtit. q.* 85. Cunha *diſt.* 53. *c. legem. n.* 9. poſt Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 4. *c.* 19. *n.* 2. vbi *n.* 2. id extendit etiam ad valorem votorum ſimplicium, quæ poſt biennium nouitiatûs emittunt religioſi Societatis Ieſu.

Diximus iure antiquo, quia poſt Bullam Sixti V. anno Domini 1587. obligati ad ratiocinia, & ære alieno grauati vltra vires facultatum ſuarum, ſiue æs alienum debebatur publico, ſiue particularibus, inualidè profitebantur. Nihilominus conſtitutionem hanc reduxit Greg. XIV. ad terminos iuris communis, & Clem. VIII. poſtea anno 1602. quo ad valorem profeſſionis tantùm, quamuis quo ad illicitam horum receptionem, & pœnas recipientium in ſuo vigore reliquerit motum illum proprium Sixti, Sanch. *d. lib.* 4. *c.* 19. *n.* 11. & Cunha *d. c. legem n.* 10. *diſt.* 53.

Ad hæc obligati ad reddendam rationem alicuius adminiſtrationis nequeunt ordinari ante redditas rationes, Enriquez *in ſumma lib.* 14. *c.* 5. §. 5. Reginald *in praxi for. pœnit. lib.* 30. *n.* 65. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de diſcipl. cleric.* §. 11. *à n.* 1. Munnos de Eſcobar *de ratiociniis c.* 4. *ex n.* 1. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 7. *q.* 2. *punct.* 5. *n.* 2. *verſ.* 4. vbi *verſ.* 5. tradit obligatos ad reddendam rationem adminiſtrationis publicæ eſſe theſaurarios, aut depoſitarios æris publici, Aduocatos, Magiſtratus, Iudices. Ad reddendam autem rationem adminiſtrationis priuatæ obligari illos, qui adminiſtrârunt bona alicuius perſonæ ſæcularis, vt ſunt Tutores, Procuratores, Curatores, & ſimiles.

Item ratiociniis præpediti propter adminiſtrationem rerum ſingularium etiam poſt redditas rationes promoueri non poſſunt, ſi ſuper eis lis mota ſit, vel in procinctu ſit, vt moueatur: tunc enim ad ordines promoueri non poſſunt ante litis finem. Quòd ſi promoueantur de facto, digni ſunt depoſitione, quamuis poſtea cauſam vincerent, Maiol. *de irregularit. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 4. *verſ. in priuatis*, Salzed. *ad Bernard. in practic. c.* 20. *n.* 3. Campanil. *in diuerſor. Iuris Canon. rubr.* 11. *c.* 9. *n.* 3. fallit hæc reſolutio primò, in illis, qui rerum Eccleſiaſticarum, aut miſerabilium perſonarū, vel cuiuſlibet alterius piæ cauſæ, vel priuatæ adminiſtratores fuerint: ij enim pendente adminiſtratione poſſunt promoueri ad ordines, Salzed. *ſup. c.* 20. *n.* 5. *verſ. item*, Campanil. *d. c.* 9. *verſ. prædicta autem prohibitio*, & Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplin. cleric.* §. 11. *n.* 5.

Fallit ſecundò in iis, qui ſunt initiati aliquo minori ordine; nam quamuis ſint alicuius etiam laicalis perſonæ Tutores, Curatores, aut generales quomodolibet Adminiſtratores, tametſi nondum cœptum ſit de adminiſtratione rationē reddere, benè poſſunt promoueri ad altiores ordinū gradus. Campanil. *ſupra d. c.* 9. *n.* 11. poſt Ioan. Fab. *in l. quiſquis n.* 8. *C. de Epiſcopis, & clericis.* Fallit denique in iis, qui publicis ratiociniis obligati fideiuſſores præſtiterunt, ita Maiolus *de irregular. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 14. Greg. Lop. *l.* 23. *verbo, no ſe puede ordenar. tit.* 6. *partit.* 1. quod procedit, quando fideiuſſor cōſtituit ſe principalem, ita vt ante principalem debitorem poſſit conueniri, Salzed. *d. c.* 20. *n.* 6. Campanil. *ſuprà c.* 9. *n.* 12. ſicut etiā grauati debito ſine aliquā adminiſtratione contracto, vtpote ex mutuo, locatione, vel emptione, aut ſimilibus aliis contractibus, non excluduntur ab ordinibus ſacris ſuſcipiendis obligatione, vel lite pendente, Abbas *in c. magnus. de obligatis ad ratiocinia ordinandis, q. ante penult.* Salzed. *d. c.* 20. *n.* 40 *verſ. inter*, niſi ſint maximo ære alieno grauati, & non habeant in bonis ad ſatisfaciendum debitis, Campanil. *d. cap.* 9. *num.* 9. Pro reliquis ad hanc materiam pertinentibus conſule Sanchez *d. lib.* 4. *cap.* 19. *à numer.* 2. *vſque ad numer.* 29.

LIBER XII.

DE OBLIGATIONIBVS PASTORVM Eccleſiaſticorum, præſertim regularium.

DISPVTATIO XXV.

De modo procedendi tam fraternè, quàm iudicialiter in cauſis Regularium.

§. I.

De correctione fraterna.

EPITOME.

1 *Correctio eſt duplex, vna fraterna, quæ eſt actus charitatis, altera iudicialis, quæ eſt actus iuſtitiæ.*

2 *Correctio fraterna, vt rectè fiat quatuor requirit.*

3 *Correctionis fraternæ eſt præceptum tam diuinum, quàm naturale.*

4 *Correctionis fraternæ ordo deſcribitur, qui ordo eſt in præcepto.*

5 *Correctione fraterna cur teſtes ſint inducendi?*

6 *Occultum peccatum in correctione fraternâ eſt illud quod non eſt publicum, ſeu notorium, & quot modis dicatur occultum?*

7 *Correctionis præceptum obligat perſonas omnes idoneas ad corripiendum fideles ſcilicet, & infideles, præſertim Superiores.*

8 *Corrigere fratrem de peccato ſuo eſt præceptum affirmatiuum de iure diuino, naturali, & poſitiuo omnes obligans.*

9 *Correctionis fraternæ materia debet eſſe grauis, aliquando peccatum veniale poteſt eſſe materia.*

10 *In quibus caſibus poterit fieri denunciatio Prælato, vt patri ſine correctione fraterna.*

11 *Peccatum cedens in graue detrimentum boni communis, ſeu Religionis, ſeu tertij, & interdum priuati, poteſt deferri Prælato omiſſâ monitione fraternâ, & num. 12.*

13 *Peccatum tendens in damnum peccantis duntaxat, non eſt denunciandũ ante monitionẽ.*

14 *Delinquens non debet denunciari Prælato, ſi eſt emendatus.*

15 *Vno vidente delictum ſi priuata correctio non ſufficit, an debeant induci duo teſtes?*

16 *Conſtitutiones Religionum præcipientes, vt delinquentes denuncientur Prælato omiſſâ correctione oſtenditur, & num. 17.*

18 *Conſtitutiones Societatis IESV præcipiunt deferri ſubditos ad Superiores ſine præuiâ monitione quomodo intelligantur?*

19 *Conſtitutiones minorum obligant exeuntes manifeſtare Guardiano exceſſus notabiles, dum redeant domum. Idem conſtitutiones S. Dominici, & num. 20.*

21 *Denunciatio Euangelica circa regulares perſonas non eſt vſquequaque ſeruanda.*

22 *Religioſus, qui fratrem ſuum videt delinquere, nec denunciat, eſt particeps criminis fratris.*

23 *Superior apud quem denunciatur tamquam patrem tenetur ſeruare ſecretum, & conſulere famæ illius, & cur?*

24 *Superior ex denunciantis licentia nequit denunciare delinquentem, & cur?*

25 *Superior procedens vt pater poteſt interrogare denunciatum, & ipſe tenetur veritatem manifeſtare.*

26 *Denunciatus cognoſcens crimen ſuum poteſt puniri à Superiore procedente vt patre, eſto habeat plenam probationem, poterit tamen pœnitentiam priuatam imponere, & mutare de loco ad locum.*

27 *In quibus caſibus poſſit Superior tranſire de correctione fraternâ ad iudicialem?*

CORRECTIO eſt duplex, vna fraterna,
quæ eſt actus charitatis, & tendit ſpe- 1.
cialiter ad emendationem fratris delin-
quentis per ſimplicem admonitionem, ad quam
omnes tenentur ex charitate iuxta text. *in cap. ſi
peccauerit 2. q. 1. & ibi* Præpoſit. *n. 13. &* 14. Mo-
lina *tom. 6. de iuſtit. tract. 6. diſp. 1. n. 1.* Nauarr. *in
man. cap. 24. n. 12.* Altera eſt correctio iudicialis,
quæ eſt actus iuſtitiæ, per quam bonum commu-
ne intenditur, quod non ſolùm procuratur per
admonitionem fratris, ſed etiam per punitionem,
vt alij à peccato arceantur, Molina *d. diſp. 1. n. 2.*
vbi addit correctionem eſſe actum iuſtitiæ, par-
tim commutatiuæ, & partim vindicatiuæ; ſed
de hac iudiciali infrà: nunc autem de correctione
fraternâ.

Hæc autem, vt ſit recta debet procedere pri-
mò ex amore non ſolùm fraterno, ſed paterno, 2.
proinde dicitur à Ioanne *Apocal. 3. 19.* Ego quos
amo arguo, & caſtigo, & Iſa. 11. *Egredietur virga
de radice Ieſſe*, quod interpretatur incendium:
vnde virga correctionis debet egredi de camino
amoris. Secundò, correctio debet fieri cum com-
paſſione, & eſſe lenis, vt ait Socin. *in cap. ad au-
dientiam, n. 1. de homicid.* Simul conſonat Augu-
ſtinus, dum inquit, *in cap. duo 23. q. 4.* nec imme-
ritò, quòd in peccatore duo ſunt, homo, & pecca-
tor, quia peccator; corripe, quia homo miſerere,
& D. Gregorius ait, quòd Deus omnipotens ideo
permiſit, quod Princeps Apoſtolorum caderet, vt
in culpâ ſuâ diſceret qualiter aliis miſereri debe-
ret. Tertiò, debet correctio fieri manſuetudine,
iuxta illud Pſalm. 89. *n. 10. Superueniet manſue-
tudo, & corripiemur.* Quartò, oportet in corre-
ctione, quòd interueniat modeſtia. Turrecrem.
in cap. ſunt namque 14. diſt. 45. dicens *n. 3. & 4.*
ſeruum Dei oportet eſſe ſapientem, cum mode-
ſtia corripientem eos, qui reſiſtunt veritati.

De correctione fraternâ datum eſt præceptum
tàm diuinum, quàm naturale, vt patet ex Mat- 3.
thæi 18. *ad Timoth. 5. in principio, & 1. ad Theſ-
ſal.*

Digitized by Google

Pſal.5. corripite inquietos. Ratio enim naturalis dictat, vt vnus alium inſtruat, quid vtile, & quid nociuum ſit, & quid iuſtum, aut iniuſtum ſit, admoneat, ac proinde iure naturæ quiſquis alium conſilio, & admonitione ſua tenetur iuuare, ac docere ſi errauerit; ſicut vnum membrum corporis alterum iuuat. Quod etiam præceptum diuinum eſſe oſtenditur ex verbis Chriſti, *Si peccaueris in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipſum ſolum:* vbi *In te*, id eſt coram te ſe-
4. cundùm communem Scholaſticorum & ex intentione Chriſti illud *In te*, idem valet, atque præbens tibi ſcandalum, quantum in ipſo eſt teſte Suario *tom.4. de religione lib. 10. de regimine Societatis cap.7. num.11. & 12.*

Ex quibus verbis deſcribitur ordo correctionis fraternæ, vnde nō ſolùm ipſa correctio eſt in præcepto, ſed etiam ipſe ordo, vt fiat ſecretò ſemel, vel etiam pluries, quandiu ſpes probabiliter habetur de emendatione, admoneatur. D. Thomas 2 2. *quæſt.33 art. 7. in corpore, & art. 8. ad*
5. *primum.* ne frater diffametur, & ſic verecundiam amittens permaneat potiùs in peccato, Hieronymus *in Matthæum* 18. Item ſi ſecreta monitio non proſit, vlteriùs procedendum eſt ad inductionem teſtium, quantumcunque peccatum ſit occultum. Vbi loquitur de correctione fraternâ factâ à priuato, quæ coram teſtibus fit, vt habeat maiorem efficaciam, & vt quàm minimùm fieri poteſt, diffametur frater. D.Thom. *art.8. ad 13.* Vltimò, ſi correctio coram teſtibus non ſufficit ad emendandum fratrem, denunciandus eſt Prælato propter eundem finem, vtpote, vt emendetur frater etiam cum qualicunque iacturâ famæ, vt bono conſcientiæ proximi conſulatur, D.Thomas *ſupra art.7.* ibi *conſcientia præferenda eſt famæ, voluit namque Deus, vt ſaltem cum diſpendio famæ, fratris conſcientia per publicam denunciationem à peccato liberetur.* Soarez *de triplici. tract. 3. diſp. ſect.6. num.8.* vbi loquitur quando peccatum fratris eſt omnino occultum, & redundat in alicuius tertij detrimentum; tunc enim ex præcepto charitatis ſeruandus eſt ordo ſupra poſitus.

6. Dicitur autem in propoſito peccatum occultum illud, quod non eſt notorium, neque generat publicum ſcandalum, quamuis de illo rumor aliquis exiſtat, aut ab aliquibus ſciatur, Soarez *ſupra d.num.8.* Aldret. *de tuendâ diſciplinâ religioſâ lib.1.cap.5.num.12. & 13.* concinit D.Auguſt. *de verbis Domini* ibi: *Quæ peccantur coram omnibus, coram omnibus corripienda ſunt. Qui ſecretò peccauit in te, ſecretò corripe. Nam ſi ſolus noſti & eum vis coram omnibus arguere, non es corrector, ſed proditor,* Illuſtriſſimus Cunha *cap. erubeſcant.11. diſt.31.* Peccatum igitur, quod non eſt notorium, ſeu publicum, ſeu diuulgatum, eſt occultum, ſeu ignotum. Rurſus dupliciter dicitur occultum, vno modo, quando eſt occultum omnino; ita vt nequeat probari: altero quando teſtibus probari poteſt; tamen non eſt diuulgatum in maiori viciniæ, ſeu congregationis parte; & ita integram delinquens habet ibi famam apud omnes, eo quod teſtes crimen non prodiderunt, ſed ſecretò retinuerunt, Sotus *lib. 5. de iuſtitia quæſt.6. art.2. poſt 4. concluſionem*, Caſtro *de poteſt. legis pœnalis lib.2. cap. vltim.* Simanc. *de cathol. inſtit tit.42. num.1.* Graff. *deciſ lib.1.cap.68. n.12.*

7. Porro correctionis præceptum obligat perſonas omnes idoneas ad corripiendum, quamuis ex officio aliàs non teneantur, Auguſt. *1. de Ciuit. Dei cap.9.* Chryſoſt. *homilia 3. ad Hebræos*, Anacletus Papa *cap. tam ſacerdotes 24. quæſt. 3.* ait præceptum hoc obligare omnes fideles, prout eſt præceptum Euangelicum: tamen, vt eſt naturale etiam obligat infideles. Nec eſt dubium hoc præceptum magis obligare Prælatos, quàm alios, & conſequenter magis patres familiâs, circa filium, Dominum circa ſeruos. D.Thomas. *2. 2. quæſt.33. art. 3. ad 1.* quoniam ita præcipit ordo charitatis, & perſonæ iſtæ magis idoneæ ad corrigendum, & ex conſequenti ſeniores erga iuniores, & magiſtri circa diſcipulos. Quin imo correctionis præceptum obligat non ſolùm ad corripiendos ſubditos æquales, ſed etiam ad corripiendos ſuperiores. D.Thomas. *d. quæſt 33. art.4.* D. Auguſtinus *in Epiſtola 109 ad Monachas quaſdam*, ibi: *non ſolùm veſtri, ſed etiam Prælati miſeremini, qui inter vos quanto in loco ſuperiori, tanto in periculo maiori verſatur.*

Ex dictis ſequitur corrigere fratrem de peccato ſuo eſſe præceptum affirmatiuum de iure 8.
diuino, naturali, & poſitiuo omnes obligans. Eſt communis deciſio Theologorum, & Canoniſtarum, Altiſſiodorenſis *lib. 3. tract. 25. cap. 1.* Richard. & reliqui ſententiarij *in 4. diſt. 19.* Innocent. *in cap. nouit. de iudicijs.* Quare monitio ſecreta ante denunciationem fraternam eſt materia grauis ſufficiens ad obligationem ſub mortali, niſi cauſa legitima excuſet ab ea præmittenda. Soarez *d.diſp 8. ſect. 1. num.4. & ſect.2. num.1. & tom.4. de Religione lib 10. de regimine Societatis cap.7. num.14.* Aragonius *2.2. quæſt.33. art.2. fol.785. col. 2. corol.3.*

Poterit tamen peccatum veniale eſſe materia 9.
correctionis, ſed non quæ grauiter obliget. Ratio quia conſulere veniale non eſt mortale: ergo multo minus erit mortale non corrigere. Nec refert; veniale eſt aliquando diſpoſitio moralis, & proxima ad mortale, vt iurare frequenter, & ſimilia: ergo in hoc caſu correctio obligabit ad mortale, quoniam proximus erit in periculo, ob quam rationem Sylueſter *verbo correctio. quæſt. 1.* ait obligare ad mortale. Nihilominus dicendum eſt, qui ita peccat venialiter, aut aduertit periculum in quo eſt, iam peccare mortaliter iuxta illud *Eccleſ. 3. Qui amat periculum peribit in illo.* Quòd ſi non aduertit ita, vt excuſetur à mortali; tunc dari poteſt obligatio corrigendi hominem ſub mortali culpâ, ſed hoc non tam eſt præceptum corrigendi, quàm conſulendi proximo id, quod non aduertit, aut ignorat. Soarez *de triplici. tract.3. diſp.8 ſect.2. num.5.* Aragonius *2. 2. quæſt. 33. art. 2. fol. mihi 786. col. 1.* ex D. Auguſtin. in regula ibi: *ſi oculi petulantiam in aliquo aduerteritis, ſtatim admonete, nec male cœpta progrediantur, ſed de proximo corrigantur.*

Quæri poteſt in quibusnam caſibus poſſit 10.
fieri denūciatio Prælato, vt patri ſine correctione fraternâ? Reſpondetur primò, tunc licitū eſſe denunciare peccatum fratris Prælato prætermiſſis duobus prioribus actibus, quando de eorum vtilitate non eſt ſpes. D.Thom *d art.8.* & eſt cōmunis, & conſtat ex Euangelio, quando priores duo actus non ſortiuntur ſuum effectum denunciandum eſſe. Quin imò licet ſperetur emendatio fratris per priores duos actus, tamen ſi cum multo maiori fructu per admonitionem Prælati emenda ſperetur, denunciandum eſt præſertim in Religionibus, quia illud maius ſpi-

tuale bonum præferendum eſt, nam religioſi inſtituti intereſt ad perfectionem aſpirare; ideo in hoc caſu omiſsâ fraternâ monitione ad Prælatum paterne deferri poteſt. Sayr. *lib.* 11. *cap.* 4. *num.* 10.

11. Reſpondetur Secundò, quando peccatum cedit in graue detrimcutum boni communis, ſeu Religionis, quia eſt infectiuum, vt eſt crimen hæreſis, ſeu contra caſtitatem conſpiratio in ſuperiores, conſuetudo detrahendi in his, & ſimilibus, etiamſi redundet in præiudicium tertij, & contra alicuius bonum priuatum videlicet machinatio contra vitam, aut honorem illius, tunc omiſsâ monitione fraternâ ſuperiori delictum manifeſtandum. Nam bonum commune famæ delinquentis præferendum certi iuris eſt, ſicut non eſt dubium peccatum contra caſtitatem eſſe infectiuum, & bonum commune grauiter lædere. D. Thomas *quodlibeto* 11. *art.* 12. D. Antoninus 2. *p. tit.* 9. *cap.* 6. §. 4. *verſ. notandum*, Angel. *in ſumma verbo denunciatio. num.* 10.

Circa peccatum tamen ſeu damnum priuatum, non eſt reſolutio omnino certa, an ſemper omiſsâ correctione manifeſtandum ſit Superiori. Nam ſi nocumentum, ſeu damnum, quod proximo infertur eſt maius, quàm famæ amiſſio delinquentis, reiectâ famâ, & omiſsâ correctione, denunciandus eſt delinquens Superiori: Secus ſi magis præponderet famæ iactura; tunc enim ſeruandus eſt ordo charitatis. D. Anton. 2. *p. tit.* 9. *cap.* 6 §. 4. Sotus *de Secreto tegen. membro.* 2. *q.* 4. *conc.* 3. Angles *in floribus. q. de correct. fraterna* 4. *difficult. concl.* 2. Nauarr. *in manu. cap.* 25. *num.* 33. *& cap. inter verba* 11. *q.* 3. *corol.* 50. *num.* 619. Simancas *de Cathol. inſtit. tit.* 19. *num.* 10. *art.* 42. *num.* 12.

12. Reſpondetur tertiò his non obſtantibus, quando peccatum eſt ſecretum, ſiue ex genere ſuo ſit infectiuum aliorum, ſiue contra bonum commune, ſiue in aliorum graue detrimentum cedat, ſi qui peccatū nouit, cognoſcat etiam certò præmiſſa correctione delinquentem emendatum iri, non poſſe ad ſuperiorem deferre illum omiſsâ correctione fraternâ, tenerique monitionem præmittere, ita D. Thomas 2. 2. *q.* 33. *art.* 7. communiter recepta, & tradit Nauarrus *in manu. cap.* 24. *num.* 14. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 185. Cæterum quia peccata, quæ ſunt infectiua de ſe, & quæ tendunt in aliorum nocumentum præſumuntur per fraternam monitionem non emendari regulariter, neque dimitti ab auctoribus, qui nouit tenetur manifeſtare omnino ſtatim, & Prælato, ſeu ſuperiori denuntiare, eò quia huiuſmodi ſpes emendæ excluditur, niſi firmiter credatur delinquentem emendandum ex ſolâ ſecretâ monitione. D. Thomas *ſupra*. Turrecremat. *in cap. ſi peccauerit* 2. *quæſt.* 1. *& ibi* Archid. Innocentius *in cap.* 1. *de teſtibus cogen.* Nauarr. *in manuali cap.* 18. *num.* 55. Viguerius *in inſtit. cap.* 12. §. 2. *verſ.* 7.

13. Reſpondetur quartò, in alijs peccatis, in quibus non impendet periculum, neque damnum publicum, nec priuatum timetur, ſed tantùm damnum peccantis ipſius nimirum fornicatio, gula, auaritia, &c. tunc fraternam monitionem debere intercedere ante teſtium inductionem, aut denuntiationem prout Chriſtus Dominus *Matth.* 18. præcepit, & contra faciens peccat iniuſtè famam proximi lædendo, quòd ſi non emendetur delinquens, ipſius eſt tantum detrimentum, & non aliorum, Sayr. *d. lib.* 11. *cap.* 4. *num.* 6. *vbi num.* 8. addit ſuperiori non eſſe reuelandum, vt iudici delinquentem ſine admonitione præuiâ ſecretâ, quæ reſolutio eſt D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 8. *ad.* 4. Sotus *de tegendo ſecreto membro.* 2. *quæſt.* 4. *concl.* 3. *dub.* 3. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 3. *quæſt.* 10. *punct.* 5. *controuerſia.* 1. & Bannes 2. 2. *quæſt.* 33. *art* 8. *dub.* 2. ex ea ratione, quia cùm tale peccatum ſit tantùm in peccantis detrimentum, cuius delinquens ipſe, vel habuit pœnitentiam, vel illius dolor ſperatur, contra charitatem, imo contra iuſtitiam erit proximum apud Superiorem infamare, vt vult Petrus Nauarra *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 4 *par.* 2. *dub.* 11. *num.* 131. Sayr. *ſuprà* Excuſabitur tamen à correctione imo, & à reuelatione, ſi nulla ſperatur emenda, neque ex correctione Superioris ſiue vt patris, ſiue vt iudicis, nō eſt manifeſtandus, quoniam in vanum infamatur, & ſine fructu, quin etiam in peius pudore reiecto recidet, D. Thomas. *d. quæſt.* 33. *art.* 7. *in corp.* ibi: *ſicut multi præ timore infamiæ à peccato retrahuntur, ita etiam quando ſe infamatos conſpiciunt irrefrenatè peccant*: vnde in tali caſu Deus exorandus eſt, & res ſcienter toleranda.

14. Reſpondetur Quintò, quando delinquens certò cognoſcitur, quòd ſit emendatus, nec timetur reincidentia, non debet denunciari Prælato, ita Nauarr. *conſ.* 2. *de* accuſat. Valentia *ſuprà diſp.* 3. *quæſt.* 10. *par.* 5. §. 1. Petrus Nauarra. *d. lib.* 2. *de reſtit. cap.* 4. *à num.* 223. *vſque ad* 243. Angles *in floribus quæſt. de correct. fratern.* 4. *difficul. concl.* 6. & Tolet. *in ſumma lib.* 5. *cap.* 57. neque in hoc credendum eſt dicenti ſe eſſe emendatum, niſi id colligatur ex circunſtantijs manifeſtis: nam multi correctionem ſimulant, ne deferantur, cum reverà non ſint emendati.

15. Quæri poteſt, quando vnus tantùm nouit delictum, ſi priuata correctio non ſufficit, an debeat monens adhibere duos teſtes? Altiſiodorenſis *lib.* 3. *Summæ tract.* 25 *cap.* 2. & Durand. *in.* 4. *diſt.* 19. negant, quia inde ſequeretur delinquentem omnino occultum infamari, & inductio teſtium eſſet inutilis, & abſque vllo fructu, cùm nequeant poſtea eſſe teſtes coram Prælato ex ſolo auditu corrigentis delictum. Dicendum tamen eſt nullam ſequi infamiam ex inductione teſtium ſi comparetur aliqua denigratio famæ cum bono animæ, quod præferendum eſt famæ, item colligitur ex verbis Euangelij *adhibe tecum vnum, vel duos teſtes*, quod ſit non ſolum vt medium neceſſarium, & vt corrigens probare poſſit ſe feciſſe, quod in ſe erat: tamen ſi vnus teſtis ſufficit non debent adhiberi duo propter eandem rationem vel vitandi, vel minuendi infamiam, Aragonius 2. 2. *q.* 33. *art.* 8. *ad.* 1. *fol.* 827. vbi addit, quid faciendum, quando non inueniuntur teſtes.

16. Quid dicendum de conſtitutionibus aliquarum religionum, & de regulis à Sede Apoſtolicâ approbatis in quibus præcipitur, vt qui nouerit peccatum extra confeſſionem alicuius religioſi immediatè denunciet Prælato, non præmiſsâ correctione fraternâ. Reſpondet Bannes 2. 2. *q.* 33. *art.* 8. *dub.* 2. *ad.* 7. Gregor. de Valentia *tom.* 3. *diſp.* 3. *q.* 10. *punct.* 5. & Sayr. *in claui lib.* 11. *cap.* 4. *num.* 20. non ſolùm eſſe vtiles huiuſmodi conſtitutiones, & regulas, ſed etiam ex genere ſuo laudabiles, quia ſummopere proſunt bono

Digitiz

bono communi religionis, & bono particulari, ergo, & vtiles, & laudabiles ſunt.

17. His tamen videtur obſtare illud Matthæi 18. vbi dicitur, quod prius quam peccatum dicatur Eccleſiæ præcedat monitio ſecreta, & inductio teſtium, ſi monitio non profuit: item *in cap. cum dilectus. de accuſat.* habentur hæc verba: *ſi vobis conſtiterit præfatum Epiſcopum non eſſe præmonitum ab eiſdem, à denunciatione eoſdem repellatis:* item ſecretum de iure naturali eſt ſeruandum præſertim, quando non cedit in præiudicium tertij; quod ſi cedat, ſecus. D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 70. *art.* 1. *ad* 2. Nauarrus *in cap. inter verba*, 10. *quæſt.* 3. *concluſ.* 6. *ſub num.* 21. & 23. Sotus *de ratione tegendi ſecretum. memb.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 2. ergo defectus proximi, quando non cedit in tertij præiudicium, non eſt manifeſtandus, niſi præuiâ monitione adhibitâ. Iuuat D. Thomas *quodlibet* 11. *art.* 13. dicens peccatum proximi non eſſe aperiendum tertio, quamuis ſit amicus delinquentis. Item Prælatus nequit inquirere de peccato occulto ſui ſubditi nullâ præcedente infamia: ergo ſubditus non poterit denunciare Prælato monitione omiſsâ.

18. Dicendum tamen eſt hæc omnia argumenta nullam habere vim in noſtrâ Societate, in quâ omnes dum volumus admitti ad religionem renunciamus liberè iuri noſtro famæ, & iuri naturali, quidquid religioſiſſimus, ac ſapientiſſimus Petrus de Ribadeneira *in libello compoſito de noſtra Societate cap.* 34. minus benè contradicat. Quæ renunciatio conſtat ex *Regula* 9. ibi: *Ad maiorem in ſpiritu profectum, & præcipuè ad maiorem ſubmiſſionem, & humilitatem propriam, contentus eſſe quiſque debet, vt omnes errores, & defectus ipſius, & res quæcumque, quæ notatæ in eo, & obſeruatæ fuerint, Superioribus per quemuis, qui extra confeſſionem eas acceperit manifeſtentur.* Poſſumus ergo renunciare huic iuri, & dare alteri facultatem denunciandi Superiori defectus noſtros abſque monitione fraternâ, & de facto renunciamus iuri famæ apud Superiorem, vt patrem illis verbis regulæ, *ex cap.* 4. *examinis* §. 8. ibi: *Interrogetur* (is ſcilicet qui Societatem ingredi vult) *an contentus ſit futurus, vt omnes errores, & defectus ipſius, & res quaſcunque notatæ in eo, & obſeruatæ fuerint, Superioribus per quemuis, qui extra confeſſionem eas acceperit, manifeſtentur.* Confirmatur ex *Regula* 10. hæc renunciatio conſeruandæ famæ, his verbis: *Boni etiam omnes conſulant ab aliis corrigi, & ad aliorum correctionem iuuare, & manifeſtare ſeſe inuicem ſint parati, debito cum amore, & charitate, ad maiorem ſpiritus profectum, præſertim vbi à Superiore, qui illorum curam gerit fuerit ita præſcriptum, aut interrogatum ad maiorem Dei gloriam.* Sic ibi. Ex qua Regula colligit ſapientiſſimus Ribadeneyra non poſſe ſubditos deferri ad Superiores nec manifeſtare ſeſe inuicem, niſi quando à Superiore fuerint interrogati, aut ab eodem id fuerit illis iniunctum. Sed fallitur omnino, vt conſtat ex *Congregatione ſexta Societatis decreto* 32. *vſque ad* 34. & ex *canone* 10. §. 1. his verbis: *licitum eſt omnibus noſtris manifeſtare ſuperiori, vt patri, quodcumque delictum alterius, ſiue leue, ſiue graue, & hic eſt ſenſus regulæ, cum ex illis verbis cap.* 4. *examinis conſtet, noſtros cedere cuicunque iuri famæ, quod huic manifeſtationi obſtare poſſet, & facultatem facere omnibus deferendi ad Superiores, quæcunque ab illis notata fuerint.* Hæc ibi. Ergo hodie nullus eſt ambigendi locus in Societate de tali renunciatione; ita vt nulla ſit iniuſtitia, delatio immediata ad Superiorem, vt patrem ſine monitione præuia, Soar. *tom.* 4. *de religione lib.* 10. *de regimine Societatis cap.* 7. *num.* 19. Sayr. *in claui lib.* 11. *cap.* 4. *num.* 20. vbi probat talem renunciationem famæ non eſſe contra Chriſti præceptum, nec contra ius naturale, cùm quiſque dominus ſit famæ ſuæ, præſertim quando ex bonâ causâ fit, & propter bonum commune; & quia maximè confert ad bonum conſcientiæ, tum ad maiorem profectum ſpiritualem, tum ad maiorem humilitatem, & ſubmiſſionem, & ad maiorem ſecuritatem à recidiuis, Chriſtus autem Dominus vniuerſale tantum voluit dare præceptum.

Conferunt conſtitutiones Minorum factæ à Guillelmo Farinario, approbatæ à Capitulo generali tempore S. Bonauenturæ *in cap.* 7. §. 4. quæ ſic habent: *Teneantur fratres per obedientiam exeuntes, in reditu ſuo ſecreto Guardiano exceſſus notabiles intimare. Quod ſi vnus frater exceſſus alterius ſciuerit per duas vias, vtpote per confeſſionem, & alium modum, non propter hoc tenetur minus Guardiano dicere, quia hoc nullo modo ſigillo confeſſionis præiudicat, quin potius, ſi taceret inobedientiæ genus incurreret.* Et paulo infra ait ſic: *oppoſitum dogmatizare ſententia totius Capituli Generalis diffinitur, eſſe doctrinam non ſanam, ſed peſtiferam,* quæ cedere poteſt in detrimentum Ordinis, & præiudicium regularis diſciplinæ. 19.

Accedunt conſtitutiones S. Dominici *diſt.* 1. *cap.* 17. *num.* 3. per hæc verba: *Ne autem vitia occultentur Prælato ſuo, quilibet denunciet, quod viderit, vel audierit.* Et *cap.* 18. *eiuſdem diſt.* vbi loquuntur de grauioribus culpis *in ſect.* 6. *ibi* addit: *ſi quis autem tale quid extra monaſterium commiſerit, frater, qui cum eo eſt ſtudeat eius exceſſum Prælato, quantocyus corrigendum intimare.* 20.

Suffragatur D. Thomas, qui quamuis *quodlib.* 1. *art.* 16. doceat non eſſe denunciandum de delicto alicuius Prælato niſi præmiſsâ monitione Euangelicâ, tamen *quodlibet* 11. declarat poſſe omitti monitionem, ac denunciari Prælato immediatè, quando eſt vir prudens, & ſpiritualis, quia tunc non dicit ei ſicut Prælato, id eſt iudici, ſed ſicut perſonæ proficienti ad correctionem proximi, & emendam; ſubdens in iis ſumendam eſſe pro regulâ charitatem, & ſecundum illam faciendum, quod magis expedire iudicabitur. Eandem doctrinam tradit Syluester *verbo correctio quæſt.* 7. Anton. 2. *part. tit.* 9. *c.* 6. §. 4. Fauet Richard. *in* 4. *diſt.* 19. *art.* 3. *q.* 19. vbi reſpondet argumento ſecundo, aitque hæc verba: *Circa regulares perſonas, non eſt tanta neceſſitas hunc ordinem obſeruandi:* idem voluit Innocent. III. *in cap. qualiter, & quando el.* 2. *de accuſat.* vbi poſtquam egit de ordine ſeruando in accuſatione, inquiſitione, & denunciatione, concludit in hunc modum: *Hunc tamen ordinem contra regulares perſonas non credimus vſquequaque ſeruandum, quæ dum cauſa requirit facilius, & liberius a ſuis poſſunt adminiſtrationibus amoueri.* Ex quibus omnibus, & ex aliis, quæ tradit Soarius *d. lib.* 10. *de Regimine Societatis cap.* 9. *num.* 6. oſtenditur denunciationem factam Superiori immediatè, omiſsâ priuatâ 21.

monitione licitam eſſe non ſolùm in Societate, vt probatum eſt, ſed etiam in variis Religionibus, vbi de hac re latè *num. 7. & 8.*

22. Nam Smaragdus Abbas *in regula S. Benedicti cap. 24.* hanc regulam refert : *Si quis eum quem diſtrictionem monaſtery non ferentem, fugam meditari cognouerit, non ſtatim prodiderit, perditionis illius participem ſe eſſe non dubitet, & tamdiu à conuentu fratrum ſequeſtrandum, quandiu ille valeat reuocari*, & S. Auguſtinus in ſuâ regulâ, ſic ait: *Nec vos iudicetis eſſe maleuolos, quando hoc indicatis, magis quippe innocentes non eſtis, ſi fratres veſtros, quos indicando corrigere poteſtis, tacendo perire permittitis: Si enim frater tuus vulnus habet in corpore, quod vellet occultare, dum timet ſecari, nõne crudeliter à te ſileretur, & miſericorditer indicaretur? Quanto potius ergo debet manifeſtari, ne deterius putreſcat in corde, & tu vulnus fratris contemnis, tu eum perire vides, & negligis: peior es tacendo, quàm ille committendo.* Denique Bonauentura, *Lucæ 17* circa illa verba *ſi peccauerit in te. Prælato*, inquit, *qui vult prodeſſe, etiam nullâ præcedente correctione poteſt, & debet culpa proximi accuſari extra iudicium, ſi ſit occulta.* Quam doctrinam ita Religio fuit amplexa, vt contrariam docentes voce actiuâ, & paſſiuâ priuarentur, quod ſi pertinaces exiſterent in carcerem coniicerentur, vt refertur in *Lib. Serena conſcientia, quæſt. 85. & 100.*

23. Quid quando Superiori delictum tanquam patri occultum manifeſtatum fuerit? Reſpondetur, Superiorem teneri ſeruare ſecretum, & conſulere famæ ſubditi : poterit tamen occultè corrigere illum. Quin imò ſi Superior poſſet occulta delicta manifeſtare nullum eſſet diſcrimen inter denunciationem factam tamquam patri, & illam quæ fit tamquam iudici quod eſt
24. falſum. Proinde neque Superior etiam ex denunciantis licentiâ poterit manifeſtare aliis, quoniam reus maximum detrimentum in famâ pateretur ſi manifeſtare poſſet aliis Non enim denunciator dominus eſt famæ proximi, vnde non poteſt concedere licentiam, ſed tantùm poteſt per ſe, vel per alium ſecreto corrigere. Quando autem Superior procedit vt pater poteſt denun-
25. ciatum interrogare, & denunciatus tenetur veritatem tamquam patri manifeſtare, niſi vereatur probabiliter, quod tamquam iudex eum punire velit. D. Thomas *quodlibet. 12. art. 13.* Sotus *lib. 5. de iuſt. quæſt. 6. art. 2. concl. 3 & de ſecreto tegendo membro. 2. quæſt. 4. concl. 7.*

26. Porro ſi denunciatus agnoſcat crimen ſuum, aut ſi Superior plenam probationem criminis habuerit, cùm procedat vt pater, non poterit punire denunciatum, quia procedit tamquam pater, & tamquam priuata perſona, & in locum denũciantis ſubrogata, & ex illa punitione ſequeretur infamatio, & ex patre fieret iudex, quod fieri non poteſt D. Antonin. *tom. 2. tit. 9. cap. 6. § 4.* Nauarr. *in cap. inter verba 11. quæſt. 3. corol. 59. num. 628.* Sylueſter *verbo correctio num. 5* & clarius Sotus *de ſecreto tegendo memb. 2. quæſt. 4. concl. 1.* & Angles *in floribus de correctione fraternâ, difficult. 7.* Poterit autem ſecretò ſecretam pœnitentiam imponere & priuatim monere, & arguere, & alia remedia adhibere, quæ iudicauerit profutura citra infamiam illius quando peccatum eſt occultum. Quin etiam ſi fieri poſſit ſine violatione ſecreti poterit denunciatum mutare ad aliquem locum quæſito honeſto aliquo colore, quamuis delictum probari poſſit: ſufficit enim iniungere pœnitentiam aliquam ad præcauendum in futurum. D. Antonin. *d. tit. 9. cap. 6. § 4. verſ. iudicantur*, & Angles *d. difficult. 7.* Aldret. *de religioſa diſciplinâ tuendâ, lib. 1. cap. 6. ex n. 21. ad num. 29.*

Quæri poteſt an, & quando, & quomodò poſ- 27.
ſit fieri tranſitus à denunciatione ad accuſationem, & à paternâ tranſitus ad iudicialem, ac denique, quando denuncians paternè poſſit obligari à Superiori, aut non poſſit ad denunciandum iudicialiter? Sotus *de tegendo ſecreto, ſupra membr. 2. quæſt. 4. concl. 8.* putat quando ſubditus à Superiore vt patre interrogatus conuinci non poteſt, & negat pertinax, nihil poſſe facere Prælatum, niſi monere ſubditum, & orare pro illo, cùm non laboret infamiâ, poſſe tamen, vt ait Suarius *d. tom. 4. lib. 10. cap. 10. num. 13.* pro qualitate ſemiplenæ probationis, eum ſeuerè reprehendere, & ſecretam correctionem aliquam vti medicinam adhibere. Nunquam tamen poterit Prælatus in vindictam peccati etiam quando conuictus eſt, ad publicam punitionem procedere in tali foro procedendi, niſi ad commune bonum neceſſarium iudicetur. Interueniente autem neceſſitate boni communis habebit locum hæc pœna; eò quòd bonum commune præfertur bono particulari famæ. Sed tunc expedit, vt fiat tranſitus à viâ denunciationis ad viam accuſationis. Oportet namque, vt denunciator, ſeu fiſcalis tamquam miniſter publicus vtatur officio accuſatoris, & formet proceſſum, ſicut fit in via accuſationis Semper autem in condemnatione mitius eſt agendum in hoc proceſſu, quàm in rigoroſa accuſatione. Quin imo quando ſubditus eſt ſemiplenè conuictus, & adhuc negat delictum, tortura poteſt habere locum, ita Bernard. Dias *in praxi cap. 125. & 126.* & *ibi* Salzedo, Antonin, *3 part. titul. 9. cap. 7. § 8.* Syluest. *inquiſitio 2. dicto 9* & Armil. *eodem verbo num. 12.* licèt aliqui ex his non loquantur in ſpecie de regularibus, ſed generatim de Clericis, ſub quibus veniunt regulares, Soarez *ſupra cap. 12 n. 3. & num. 41.* poſt Nauarrum *cap. inter verba in antiquo corol. 48 num. 583.*

Quo ad ſecundum de tranſitu, & denunciatione paternâ ad iudicialem dicendum eſt fieri poſſe hunc tranſitum aliquando, non autem ſemper. Probatur, quia denunciatio paterna fit ſecretò propter ſolam emendationem ſubditi, & ad præcauendum malum futurum: Igitur ſi finis obtineatur, non eſt vlteriùs procedendum, Soarez *d. cap. 12. num. 36.* quod, ſi poſt paternam diligentiam omnem Superioris, ſubditus, vel negat, vel eſt incorrigibilis, & nulla de illo eſt infamia, nequit Superior de denunciato inquirere, quando delictum eſt occultum omnino, nec eſt ex illis, quæ tendunt in damnum communitatis; & ideo non poteſt Prælatus ad iudicialem correctionem tranſire, præſertim, ſi denuncians repugnet; quoniam non, vt iudici ſed vt patri, & ſecreto denunciauit. Soarez *ſupra num. 41.*

Quo ad tertium dicas non poſſe Prælatum in ſuperiori caſu ſubditum obligare ſub præcepto, vt quod ſibi tamquam patri manifeſtauit, vt iudici manifeſtet. Nec etiam cogi, vt auferat ſibi ſecreti ſeruandi onus; quia cùm delictum ſit occultum, & nulli detrimentum irroget, niſi ipſi auctori, non poteſt obligari ſubditus ad denunciandum iudicialiter propter punitionem ſolam,

quando

quando nõ eſt ſpes emendę, & finis ille eſt valde extrinſecus denunciationi, & vt talis ſpectat ad accuſationem. Secus, quando delictum tendit in damnum communitatis; tunc enim poteſt Superior cogere ſubditum ſub præcepto, vt ſibi manifeſtetur iuridicè delictum fratris, tamquam iudici, vt ſeruetur indemnis communitas, non obſtante ſecreto prioris denunciationis paternæ. Quin imò ſi ſubditus renuat obedire poteſt Prælatus iudicialiter procedere non inquirendo tamen, cum nulla præceſſerit infamia, ſed per viam denunciationis creato fiſcali, qui denunciet; in quo euentu poterit interrogare ſubditum denunciantem, vti teſtem, tenebitúrque ſub iuramento veritatem fateri: ſi denuncians item eſt teſtis omni exceptione maior poterit interrogari reus, & obligari ad veritatem dicendam, niſi paternè denuncians fuerit complex eiuſdem delicti, & propter profectum ſuum ſpiritualem illud Prelato, vt patri manifeſtauit; tunc enim cogi non poteſt vt alium denunciet iudicialiter, aut contra illum teſtimonium ferat, nec ſe ipſum tenetur prodere iudicialiter, ſiquidem nemo tenetur cum graui ſuo detrimento, vel infamia ferre teſtimonium contra alium in iudicio, Saa *in Summa de teſtibus num. 3. & de reo num. 2.* Soares *d. lib. 10. cap. 12. num. 44.*

Denique Prælatus poterit procedere (contra delinquentem per correctionem non emendatum) iudicialiter, modo prius ſeruatus fuerit ordo correctionis fraternæ, & delinquens neglexerit emendari, vt ita trahatur ad reſipiſcentiam; tum quia vtiliter agitur negotium delinquentis, quem Eccleſia ſummoperè conatur retrahere à peccato, tum quia poteſt à cœtu fidelium per excommunicationem ſeiungi iuxta illud Euangelij, *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tamquam Ethnicus, & publicanus*, ſed non poteſt excommunicari niſi iudicialis proceſſus contra ipſum inſtituatur, Fillincius *tract. 28. cap. 7. quaſt. 11. & 12. num. 163.* Bonacin. *circa 1. decalogi præceptum diſp. 3. quæſt. 4. punct. 7. num. 18.*

§. II.

De correctione iudiciaria.

1. *Iudicio in quocunque quot perſonæ reperiantur?*
2. *Prælatus in cauſis religioſorum eſt iudex ordinarius.*
3. *Degradatio verbalis competit Epiſcopo electo non autem actualis.*
4. *Prælatus regularis poteſt cognoſcere de crimine digno degradatione & imponere verbalem degradationem cùm ſit iudex ordinarius.*
5. *Prælatus quas pœnas ſpirituales poſſit imponere ſuis religioſis?*
6. *Prælati conuentuales an poſſint excommunicare? Pars negans probatur, ſed non eſt ſequenda.*
7. *Prælati conuentuales nequeunt ſuſpendere Capitulum ſuum, & cur?*
8. *Prælati religionum quas pœnas temporales poſſint imponere ſuis ſubditis?*
9. *Prælatus quando eſt iudex non poteſt eſſe accuſator, nec teſtis.*
10. *Accuſator ex iuſtitiâ non tenetur præmittere ſecretam monitionem.*
11. *Accuſatio quid ſit, quomodo fiat, & quæ requirat?*
12. *Accuſatio differt à denunciatione, & à denunciatore.*
13. *Denunciatio iudicialis non ſemper fit ad Superiorem ad vindictam publicam.*
14. *Denunciator non eſt nominandus fama denunciati, & poteſt admitti vt teſtis niſi repellatur aliunde.*
15. *Denunciator quando denunciat vt priuata perſona an habeatur loco accuſatoris?*
16. *Accuſatori actorum copia danda eſt vt accuſationem proponat, & eius copia danda eſt Reo.*
17. *Accuſare poteſt quis de iniuriâ ſibi factâ, ſed non tenetur.*
18. *Accuſare in quibus caſibus quis teneatur? & 19.*
20. *Actor differt ab accuſatore qui eſt in criminalibus, & ille in ciuilibus.*
21. *Actio eſt ius proſequendi in iudicio in ciuilibus. Accuſatio autem eſt ius in iudicio ad vindictam publicam.*
22. *Admonitio accuſationem non debet præcedere regulariter: denunciationem charitatiua monitio vtique, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio præuenire.*
23. *Denunciatio quando fit ad delicti punitionem, fieri poteſt, etiam ſi Actor eſt emendatus: Secus quando delictum defertur tanquam ad patrem.*

IN quocunque iudicio, tres perſonæ reperiuntur, Iudex ſcilicet, Actor, & Reus. Alij nomine Actoris accuſatorem adhibent, & vt perfectum iudicium ſit, addunt teſtem, & aduocatum, qui regulariter non requiritur in cauſis regularium. Nihilominus Superior etiam quando procedit ſolâ facti veritate inſpecta, poterit in re graui aduocatum concedere religioſo etiam patronum non petenti. Prælati ergo religionis in cauſis religioſorum ſunt iudices ordinarij, cùm habeant iuriſdictionem propriam vt per Victorin Manſum *de modo procedendi in cauſis regul. cap. 2. num. 2.* Bapt. Confect. *in ſummario priuilegiorum tit. 11. cap. 1.* Fr. Manuel *1. tom. regul. quæſt. 17. art. 6.* Barboſ. *in cap. quinto de officio ordinarij num. 6* vbi concludit clericos regulares indiſtinctè coràm ſuo Abbate eſſe conueniendos, ſeu accuſandos, præterquàm de grauiſſimis criminibus depoſitione dignis in quibus Epiſcopi locum habent, Boerius *deciſ. 2-1. num. 5.* Panor. *in cap. cum contingat 22. de foro compet.* Accedit quòd ordinis depoſitio, ſiue verbalis degradatio competit Epiſcopo, vt ſentit gloſſa *in cap. tranſmiſſam de electione*, & Barboſa *ibi num. 7.* vbi ait electum in Epiſcopum non poſſe actualiter deponere clericum, etiamſi poſſit pronuntiare eum deponendum Hippol. *ſingul. 200. num. 1.* eò quia depoſitio actualis cenſetur actus ordinis dependens ab ipsâ conſecratione: ſecus verò in verbali depoſitione, quæ eſt actus ſolius iuriſdictionis, vt vult Marius Alter. *de cenſuris tom. 2. diſp. 2. cap. 7. verſ. quare & Doctores.* 1.

Vnde ſequitur ad actualem degradationem requiri authoritatem Epiſcopi, & illius erit punire, cuius officij eſt deponere, Butrius *conſ. 19. num. 18. & Nauarrus conſ. 2. de regularibus n. 63. & conſ. 6. de for. compet.* Nihilominus hoc ſolùm

ſolùm probat, vbi degradatio actualis facienda eſt, quòd Epiſcopus eſt eius executor, & ab alio, quàm ab Epiſcopo exerceri non poteſt, quia hæc competit ordini Epiſcopali; quòd non tollit poteſtatem Prælato regulari cognoſcendi de omni crimine etiam degradationis digno, poteſtque imponere verbalem degradationem, cùm habeat merum, ac mixtum imperium in omni crimine; ſolúmque Epiſcopo reſeruatur executio actualis eiuſdem degradationis. Aldret. *lib. 1. cap. 3. de relig. diſcipl. tuendâ per totum*, vbi *num.* 28. addit grauiora crimina, ac negotia Superiores locales non poſſe expedire inconſulto Prouinciali, vel generali. Dicuntur autem maiora, ſeu grauiora negotia, quæ ad Epiſcopalem ſpectant iuriſdjctionem: attamen in his conſuetudo cuiuſque Religionis, & ſtatuta ſunt conſideranda.

Inſuper Prælati omnes religionum tam mediati, quàm immediati habent iuriſdictionem immediatam in omnes religioſos ſibi ſubiectos, & eorum ſunt iudices ordinarij in ſuis conuentibus, eorúmque correctionem habent primo loco, text. *in cap. reprehenſibilis. 26. de appellat.* & *ibi* Panor *num.* 11. & Franch. *num.* 12. Zabar. *num.* 16. Sigiſ. Scacc. *de appellat. quæſt. 17. limit. 26. num.* 10. *in principio*, Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 20. quæſt.* 13. quos referens ſequitur Barboſ. *in d. cap reprehenſibilis num.* 8 Habéntque plenam iuriſdictionem in ſibi ſubditos, niſi limitetur à Prouinciali, Victorin. Manſus *in modo procedendi in cauſa regul. cap. 2. num. 2.* Suarius *tom. 4. de Religione lib. 2. cap. 2. num 22. & ſequent.* Nec non habent poteſtatem coercitiuam in illos ſpiritualem, Suarius. *d. lib. 2 cap. 9.* vbi de pœnis ſpiritualibus *num. 1. & 2. & 4. & cap. 10.* vbi de pœnis corporalibus *ex num.* 1.

5. Sed quæres quas nam pœnas ſpirituales poſſit Prælatus ſuis ſubditis iniungere? Conſtat ex *cap. cum in Eccleſiis de maior. & obed.* Abbates poſſe religioſos excommunicare. Barboſ. *ibi num* 4 Benedictus Capra *tom. 1. commun. opin. l. 1. tit. 11. num. 26. pag. 194 per textum in cap. ea quæ. de ſtat. Monac.* vbi dicitur in ſpiritualibus iuriſdictionem, ſiue correctionem etiam in grauioribus criminibus ad ſolum Abbatem pertinere, paucis quibuſdam exceptis in Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de regularibus cap.* 14. ſequitur Soarez *d. lib 2. cap. 9 ex num. 4* dicens in Prælatis Religionum eſſe poteſtatem coercendi ſubditos per quaſcunque cenſuras Eccleſiaſticas, quæ iuſtè poſſunt in tali materia, ſeu crimine perſonis imponi, argumento Epiſcoporũ, qui habent hanc poteſtatem: ergo Prælati Religioſi. Dictum eſt perſonis, vt excludatur interdictum locale, quod non poteſt ab his Prælatis imponi, ſubdítque *num* 5. non eſſe negandam huiuſmodi Prælatis poteſtatem ferendi cenſuras, quæ communitatibus imponuntur, quales ſunt ſuſpenſio Capituli, & interdictum generale perſonale: quoniam vere ſunt Prælati, & Iudices reſpectu inferiorum communitatum, nimirum Generalis reſpectu Capituli Prouincialis, & inferiorum. Idem dicendum eſt de Prouinciali reſpectu Capituli Conuentualis. Atque ita poteſt Prælatus Superior ſuſpendere capitulum ſibi ſubiectum, vel communitatem interdicere. Suar. *d. lib. 2. cap 9. num. 5.* Sayr. *lib. 5. de cenſuris cap. 10. num. 1* vbi vult quod quicunque excommunicare poteſt, etiam ſuſpendere, & interdicere poteſt, & è conuerſo; & ſimiliter, qui excommunicari poteſt etiam ſuſpendi, & interdici poteſt, *& num. 7.* dicens interdici poſſe non ſolùm perſonas ſingulares, ſed etiam Vniuerſitates, Collegia, & Capitula. Denique communis regula eſt omnem Prælatum poſſe perſonas ſibi ſubiectas interdicere, ſi in eas habet iuriſdictionem ſpiritualem fori exterioris, *cap. cum inter de conſuetudine cap. cum ab Eccleſiarum de officio ordinarij*, & *ibi* gloſſ. *in verbo Eccleſiaſtica ſententia*, vbi notat hos Prælatos eſſe Abbates, & Prælatos Eccleſiarum Collegiatarum, ſimiliter Generales Religionum interdicere poſſunt; Priores item, & Guardiani & Superiores Monaſteriorum ſubditos ſuos ab audiendis diuinis, aut confeſſionibus valent interdicere. Sayr. *d. cap. 10. n. 13. & num.* 22. ex Enriquez *lib. 13. cap. 24. §. 3. & cap. 51. §. 1.* Locum autem, aut perſonam ſimpliciter interdicere nequeunt Guardiani, & reliqui ſuperiores locales Sayr. *d. num.* 22.

His autem Prælatis Conuentualibus Religionum obijci poteſt poteſtatem ferendi cenſuras illis conuenire non poſſe, cum aſſimilentur Parochis, quibus hæc poteſtas non conceditur, niſi ex commiſſione factâ, aut ex conſuetudine præſcripta in aliquibus ſaltem caſibus; alias nequeunt excommunicare Parochianos ſuos, Sayr. *de cenſur. lib. 1. cap 6. num.* 32. ergo nec Priores Conuentuales, ſeu Guardiani poterunt excommunicare, nec ſuſpendere, nec interdicere ſingulas perſonas. Dicendum tamen eſt poſſe excommunicare, vt conſtat ex dictis: item ſuſpendere ſibi ſubditos ex regulâ, *qui poteſt excommunicare, poteſt etiam ſuſpendere.* Non poterunt tamen ſuſpendere Capitulum ſuum, & communitatem, cùm non habeant Capitulum à ſe ipſis diſtinctum, neque habent iuriſdictionem extra ſuum Capitulum; illius autem ipſi ſunt caput, & ideo Capitulum nihil mali committere poteſt, 6.
quod ipſis præſertim non imputetur: ac proinde 7.
ipſi Superiores nequeunt eſſe iudices delicti cõmiſſi à tali Capitulo, vt Capitulum eſt: idcirco non poſſunt illud punire per ſuſpenſionem, ſicut non poſſunt ſuſpendere ſe ipſos; & quamuis Prælatus ſuſpenderet ſingulos de Capitulo iuſtè, ipſe tamen ſemper maneret habilis, & in eo ſeruaretur vox Capituli, iuxta tradita ab Abbate *in cap. 1. de electione num. 5.* Nauarr, *conſ. 38. de regularibus.* Nam licèt nullum Collegium Eccleſiaſticum poſſit conſtitui in vno; quia duo ſaltem requiruntur ad faciendum Collegium, vt per Maſcard. *de probat. concluſ. 584. num. 9.* Fr. Manuel *regul. tom 2. quæſt. 53. art. 11. in principio*, Anton. Ragucci. *de voce Canonicorum in Capitulo q. 1. num. 3.* tamen conſtitutum ſemel in multis, totum ius Collegij poteſt concurrere ad vnum, & in eo conſeruari, Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom. 2. quæſt. 13. art. 5. concl. 2.* poſt Nauarrum *conſ. 6. num. 2 tit. de electione in nouis:* igitur Prælatus quamuis iuſtè ſuſpendat ſingulos, in ipſo conſeruabitur vox capituli, Soarez *d. lib. 2. cap. 9. num. 6.*

8. Quid de poteſtate Prælatorum Religionis circa pœnas temporales ſuis ſubditis imponendas? Certi iuris eſt non poſſe imponi ab illis pœnam mortis, cùm à nullo iudice Eccleſiaſtico imponi queat, *cap cum non ab homine de iudiciis*; poterunt tamen religioſum incorrigibilem propter delicta enormia, & exceſſus notabiles habitu, & priuilegiis Religionis exuere, & pariter brachio ſæculari corrigendum tradere: quod intellige ex vi ſolius profeſſionis religioſæ. Nam

Clericus

Clericus incorrigibilis etiam nullâ præcedente degradatione propter incorrigibilitatem poteſt puniri à iudice ſæculari, Carol. de Graſſis *de effectibus Clericalibus effect. 1. num. 797.* non tamen ad eius requiſitionem etiam pro delicto grauiſſimo clericus eſt degradandus, Inſignis Barboſ. *in l. ſi poſtea quam. ff. de iudiciis. ex num. 246.* quia ex officio iudex Eccleſiaſticus degradare debet, vt tradatur Curiæ ſæculari, quando id exigit delicti grauitas, Nauarrus *in cap. non dicatis, 12. quæſt. 1. num. 91.* Gama *de ſacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, quæſt. 5. num. 8.*

Dictum eſt ex vi ſolius profeſſionis religioſæ hoc non repugnare, eo quia, quando religioſus tonſura clericali eſt inſignitus, non poſſunt Prælati regulares illum degradare, nec exuere priuilegio clericali, nec tradere brachio ſæculari, quantumcunque illum priuent ſtatu, ſeu habitu religioſo. Quin imò Prælati, ſi conſiderentur, vt clerici, & quatenus habent iuriſdictionem Eccleſiaſticam nequeunt ita ſubditum exuere immunitate, vt illum tradant brachio ſæculari, niſi habeant ad hoc ſpeciale priuilegium à Summo Pontifice, ſine quo incurrent irregularitatem, Soares *eodem titulo diſp. 47. ſect. 1. & tom. 4. de Religione lib. 2. cap. 10. num. 1.*

Poſſunt etiam Prælati punire etiam ſubditos delinquentes pœnâ exilij intra ipſam Religionem relegando ſubditum ad aliquam domum ſuæ religionis, vt conſtat *ex cap. 1. de calumniatoribus, in verbo in exilium deportari,* per quem textum iudices Eccleſiaſtici pœnam exilij imponere poſſunt clericis. Bernard. Dias, & Salzed. *in pract. cap. 137. in noua edit.* Azeued. *l. 3. in fine tit. 1. lib. 1. noua recopil.* Fr. Manuel *regul. tom. 2. q. 23. art. 1.* Soar. *ſuprà d. cap. 10. num. 8.* An verò Prælatus ſupremus poſſit relegare ſubditum extra ſuam Prouinciam, conſule Aldret *ſupra lib. 2. cap. 27. §. 9. ex num. 32. ad num. 37. & 38.*

Quid de pœnâ triremium? Poſſe hâc pœnâ puniri regulares tradit Nauarrus *comment. 3. de regularibus num. 53.* vbi id probat ex conſuetudine plurium regularium, ſequitur Soares *ſuprà cap. 10. num. 3.* quando crimen eſt grauiſſimum poſt Bernardum Dias *in practica cap. 146.* Fr. Manuel *tom. 2. regul. q. 24. art. 1.* vbi meminit indulti a Pio Quinto conceſſi Superioribus S. Hieronymi, cuius ſunt participes cæteri religioſi ex generali priuilegiorum communicatione. Aldret. *vbi ſuprà num. 16.*

9. His poſitis Prælatus cùm fuerit iudex non poteſt eſſe accuſator, nec teſtis, D. Thomas 2. 2. q. 67. *art. 3. ad. 3.* quia id iudicij naturæ, & ordini repugnat, *cap. cum à nobis, & c. dilecto de teſtib.* vt per Tiraquel. ceſſante cauſa *par. 1. num. 240.* Menoc. *de arbitrar. lib. 1. quæſt. 73.* Caldas Pereira *quæſt. forenſ. p. 9. num. 15.* Farinac. *in praxi crimin. q. 60. num. 89.* Maſcard. *de probat. concl. 950. à principio,* & præcipuè *à num. 7. & concl. 1357. num. 37.* Rota *deciſ. 259. num. 8.* apud Farinac. *p. 1. recent.*

Requiritur in iudicio criminali ita accuſator, vt ſine illo nullus debeat damnari *cap. habetur 3. q. 9. cap. ſi quis poteſtatem 23. q. 4.* D. Tho-
10. mas 2. 2. *q. 67. art. 3* Menoch. *conſ. 160. num. 259.* & Sotus *de iuſtitia lib. 5. q. 4. art. 3.* Non tenetur tamen accuſator ex iuſtitia præmittere ſecretam monitionem, quando crimen eſt occultum, ſed ſatis eſt quòd poſſit probare crimen. Aldret. *lib. 1. cap. 4. num. 6.*

Eſt ergo accuſatio delatio rei de crimine ad 11.
vindictam publicam libello facta, Sayr. *in clau. lib. 12. cap. 14. num. 11.* Azor. *lib. 1. cap. 19.* Leſſius *lib. 2. cap. 30. dub. 1.* Filliucius *tract. 40. cap. 7. q. 1. n. 201.* Farinac. *in praxi lib. 2. q. 12. num. 2.* poſt Iulium Clarum *§. final. q. 12.* Gomez *de delictis, titulo qualiter formetur accuſatio. per totum.*

Accuſatio quinque requirit iure communi, vt rectè fiat. Primò vt fiat in ſcriptis *l. libellorum. ff. de accuſationibus.* Secundò requiritur nomen accuſatoris, & accuſati. *d. l. libellorum.* Tertiò, ſpecies delicti *d. l. libellorum* Quartò, locus, & tempus, vbi patratum eſt crimen; non requiritur tamen vt dies exprimatur, niſi petatur apponi dies, quia fortè reus ſe vult defendere, & probare ſe alibi eo die fuiſſe, Bartol. *in qui reus col. 6. num. 10. verſ. ſed quæro an in accuſatione ff. de publ. iud. & in l. libellorum col. 3. num. 13. de accuſat,* Farin. *in praxi lib. 1. q. 1. num. 20.* Quintò, requiritur inſcriptio accuſantis, quâ accuſator ſe obliget ad pœnam talionis. Quæ conditio hodie non eſt in vſu; niſi quando per calumniam denunciauerit iuxta conſtitutionem Pij Quinti, quæ eſt quinta in ordine, vbi per calumniam denunciātes ad pœnam talionis teneri voluit, & mandauit, & ſic quamuis inſcriptio ad hanc talionis pœnam non ſit ampliùs in vſu; ipſa tamen pœna videtur renouata virtute prædictæ conſtitutionis, quæ eſt in Bullario *par. 2. fol. mihi 926. verſ. monemus præterea.* Quare vigore. d. Bullæ dabitur pœna talionis: de iure autem communi calumniatoris pœna erit hodie arbitraria, Farin. *d. lib. 1. q. 16. num. 5. verſ. ſed in propoſito.* vide Bullam.

Accuſatio item differt à denunciatione, & ac- 12.
cuſator à denunciatore; nam accuſatio ſemper datur in ſcriptis cum ſolennitatibus ſuprà requiſitis: Secus denunciatio, quæ fieri poteſt ſolis verbis, qua defertur crimen ad ſuperiorem tanquam ad iudicem competentem, vt propter bonum publicum puniat delinquentem, nec ſubiicit pœnæ talionis, Sayr. *in claui lib. 12. cap. 14. num. 11.* nec tenetur probare crimina, quæ denunciat accuſator autem ſuſcipit in ſe onus probandi, Azor *p. 1. lib. 1. cap. 12.* Filliucius *tract. 40. num. 201.* Bonacina *circa præceptum octauum q. 3. punct. 1. num. 3. diſp. 10.* Farin.
p. 1. q. 16. n. 16. & 18. Non tamen ſemper iudicialis 13.
denunciatio fit ad ſuperiorem ad vindictam publicam, ſed ad pœnitentiam, vel correctionem. Aldret. *lib. 1. cap. 5. num. 2.* nec denunciator eſt
Dominus famæ denunciati, & poteſt admitti, 14.
vt teſtis; niſi aliunde repellatur: quoniam non ad propriam vindictam, neque ſuam, aut ſuorum proſequitur iniuriam, neque ad illum pertinet, quod reus plectatur, Secus ſi aliquid horum in denunciatore reperiatur: tunc enim non poterit eſſe teſtis, ſed vti ſuſpectus reiicietur: his verò deficientibus legitimus cenſebitur teſtis cùm dicat ſe rem vidiſſe, & de eo, quod vidit propriis oculis teſtificari, Aldret. *lib. 2. cap. 3. num. 20.* poſt alios.

Sed huic obſtare poteſt, quod denunciator, 15.
quando denunciat, vt priuata perſona, habetur loco accuſatoris, & ſic non admittitur in teſtem *cap. 1. 4. q. 3. cap. forus §. in omni. de verbor. ſignificat.* & ſic tantùm probat, quantùm accuſator,

igitized by Google

cuſator, Boſſius *in titulo de denunciat. num.* 2. *verſ. & ſequitur etiam effectus iuris.* Roland. *conſ.* 98. *num.* 36. *vol.* 4. Maſcard. *de probat lib.* 1. *concl.* 506. vbi generaliter dixit, quòd denuncianti non eſt credendum, niſi denuntiationis veritatem probet, Scribentes *in cap. in omni de teſtib.* Oria. *in cap. quoniam contra. col.* 30. *verſ. dubitatur de probat.* Farin. *in praxi par.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 52. *num.* 172. concludens ex Rolando in foro ſæculari, vel Eccleſiaſtico ob delicta denunciatores in teſtes non recipi, niſi in denunciatione Euangelicâ; tamen ſecus in aliis denunciationibus; ſed reſpondetur hoc ſolùm procedere, quando denunciator agit ad vindictam, vel ſuam, aut ſuorum proſequitur iniuriam, vel ad eum pertinet, quod reus puniatur; tunc reiicitur tanquam ſuſpectus.

16. Adde accuſatori actorum copiam dandam eſſe, vt accuſationem proponat, cuius copia dabitur poſtea reo, vt ſuas defenſiones poſſit opponere: non tamen admittetur in teſtem, nec eius conſanguineus, *cap.* 1. *&* 2. *quarta quæſt.* 4. *l. nullus C. de teſtibus*, & multo minus iuramentum accuſatori dabitur in probationis ſupplementum, quamuis delictum ſemiplenè probatum ſit, quod intellige in criminalibus, Alexander *in l.* 3. *num.* 12. *de iure iur.* Iulius Clarus. *§. final. quæſt.* 63. *num.* 1. Simancas *de hæreticis cap.* 50. *num.* 2.

17. Poterit item quis alium accuſare de iniuriâ ſibi factâ, quamuis non teneatur. Eſt enim accuſatio actus virtutis iuſtitiæ: ideo ſi debito modo fiat, licitus erit, hoc eſt ſeclusâ vindictâ, & odio: Neque obeſt illud Matthæi. 6. *Dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, quia illa verba non continent præceptum, ſed conſilium dimittendi iniurias factas, Sayr. *in Claui lib.* 11. *cap.* 14. *num.* 2. *verſ. dubium primum eſt.* Filliucius *tract.* 40. *cap.* 7. *quæſt.* 5. *à num.* 210. *& quæſt.* 6. *num.* 212.

18. Quin etiam multis in caſibus debent omnes accuſare, vel querelam deponere. Primò, quando crimen in Religione cedit in damnum communitatis, ſeu publicum, quando aliter damnum impediri non poteſt, quàm accuſando, tenemur accuſare, quamuis delinquenti promiſſum ſit ſecretum de non reuelando cum iuramento, quia eſt illicitum. Nauarrus *cap.* 25. *num.* 13. Salon. 2. 2. *quæſt.* 68. *art.* 1. Sayr. *ſuprà lib.* 12. *cap.* 14. *num.* 8. Nec refert, ſi propter accuſationem delinquens detrimentum patiatur in fama; quia damnum commune adeo graue eſt, vt præponderet famæ priuati, Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 12. *punct.* 1. Pet. Nauarra *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 190.

19. Secundò, quando crimen eſt in fieri contra tertiam perſonam priuatam, quilibet tenetur delinquentem accuſare, ſi probare poteſt, vel ſaltem denunciare, vt impediatur damnum, & hoc ex charitate, ſi aliter impedire non poſſit, quàm accuſando, vel denunciando, D. Thomas. 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 7. Salon *ibi*, *quæſt.* 68. *controuerſ.* 1. *concl.* 2. Toletus *lib.* 5. *cap.* 57. & deducitur ex illo *Prouerb.* 24. *Erue eos, qui ducuntur ad mortem*, Sayr. *d. lib.* 12. *cap.* 14. *num.* 6. *&* 8. Dictum eſt, quando crimen eſt contra tertiam perſonam, quia ſi non eſt, quamuis ſit in fieri, vel procinctu, vt fiat; tunc enim non tenemur accuſare, ſed ſufficit monitionem fraternam facere, ſi datur ſpes emendæ ſeruatis regulis *§. præcedenti* traditis.

Sed quid dicendum de Actore? Reſpondetur 20.
differre ab accuſatore; quia iſte in criminalibus ſic dicitur: ille autem in ciuilibus appellatur Actor: vnde actio eſt ius proſequendi in iudicio, quod ſibi debetur in cauſis ciuilibus *Inſtitut. de actio. in principio.* Accuſatio autem eſt ius proſequendi in iudicio ad vindictam publicam,
Inſtitut. de publica vindic. in principio: proinde 21.
Actio ad ſimplicem iuriſdictionem pertinet: accuſatio verò ad merum imperium, Alciat. *in l. pecunia §. actio. de verbor. ſignificat.* Aragon. 2. 2. *quæſt.* 67. *art.* 3 Denique quamuis ſecundùm aliquos ante denunciationem Euangelicam neceſſaria eſt admonitio ſemper, ita etiam ante accuſationem; quod alij abſolutè, & in vniuerſum negant, Paludan. *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 4. *in reſponſ. ad argumen.* Nauarr. *in cap. in text. verba* 11. *quæſt.* 3. *concl.* 6. *corol.* 61. *num.* 642. Saa *in ſumma, verbo index. §. accuſatio.* Vtraque opinio eſt probabilis.

Diſtinctione tamen res eſt finienda. Nam ſi 22.
ſolùm naturam actus accuſationis conſideremus, non opus eſt, vt admonitio accuſationem præcedat, D. Thomas *in* 4. *diſt.* 19. *q.* 2. *art.* 3. *quæſtiuncula.* 3. *ad quartum, & quodlib.* 1. *art.* 6. *& quodlib.* 11. *art.* 13. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 12. *punct.* 1. *dub.* 3. vbi meminit D. Thomam 2. 2. *q.* 68. agentem de accuſatione nequaquàm feciſſe mentionem fraternæ admonitionis. Probatur *ex cap. Qualiter, & quando* 2. *de accuſat.* his verbis: *ſicut accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio, ſic & denunciationem charitatiua monitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio præuenire.* Quo loci Summus Pontifex ponit diſcrimen inter denunciationem Euangelicam, & accuſationem, & denunciationem, dicens præcedere debere monitionem, oſtendens non prærequiri ad accuſationem. Nam accuſatio non habet pro fine pœnitentiam, aut emendationem fratris, ſed punitionem delinquentis ob bonum communitatis, vt cæteri deterreantur per vnius punitionem à criminibus.
Quòd ſi denunciatio non fiat ad fratris emen- 23.
dationem, ſed ad delicti punitionem, quamuis auctor ſit emendatus, & abſolutus in foro animæ, adhuc tamen licitè poteſt accuſari, vt plectatur publicè ad exemplum aliorum. Vnde ſequitur non requiri ex vi, & naturâ accuſationis, quod præcedat admonitio. Secus quando delictum defertur ad Superiorem tamquam ad patrem propter fratris emendationem tantùm; vt fit in denuntiatione Euangelicâ, de quâ *Matth.* 18. cuius finis eſt, vt frater emendetur. Sayr. *d. lib.* 12. *cap.* 15. *num.* 6.

§. III.

De Reo.

EPITOME.

1. *Reus à re quæ petitur in iudicio nomen habet.*
2. *Reus naturali iure defenditur, ac propterea citari debet.*
3. *Reus iniuſtè interrogatus, aut denunciatus negare poteſt.*
4. *Reus ex ſolâ ſimplici denunciatione interrogatus poteſt negare, etiã affirmante denunciante.*

5 *Denuncians*

5 *Denuncians non facit ſemiplenam probationem.*

6 *Reus, & teſtis non tenentur dicere veritatem quando dubitant, ſe iuridicè interrogari.*

7 *Reus cum graui damno ſuo, vel alterius an teneatur obedire iudici dubitans de eius mandato.*

8 *Reus quando crimen eſt occultum non tenetur veritatem aperire cum graui damno ſuo.*

9 *Reus legitimè interrogatus an teneatur fateri cum periculo vitæ? & 10.*

11 *Reus an poſſit reuelare crimina, quibus infirmentur dicta teſtium?*

12 *Reus negans occultum omnino crimen an peccet vocando accuſatorem mendacem, & calumniatorem?*

13 *Reum feciſſe crimen aliis aſſerentibus, aliis negantibus etiam ſi ſint minus digni negantes, fauendum eſt reo, & cur?*

14 *Purgatio Canonica an ſit in vſu, & quæ ſit, & quot debeant eſſe teſtes.*

15 *Purgatio Canonica indici poteſt quando reus negat crimen de quo eſt infamatus præmiſſo iuramento reo, & compurgatoribus.*

16 *Indicia dum adſunt ad torturam an ſit reus torquendus, aut purgatio Canonica concedenda? Eſſe torquendum pars affirmans docet.*

17 *Reus deficiens in purgatione, aut eam ſubire recuſans conuincitur.*

18 *Clericus deficiens in purgatione punitur tanquam conuictus. Secus religioſus.*

19 *Religioſus purgationem ſuam rectè perficiens innocens declarari debet, & abſolui.*

1. REVS teſte S. Iſidoro à re, quæ petitur nomen obtinuit, & quamuis ignarus criminis ſit, tamen dicitur Reus, quamdiu in iudicio pro re aliquâ petitur. Eius defenſio iure naturali fulcitur; ac propterea in

2. iudicio citari debet. Iniuſtè contra ordinem iuris interrogatus, aut denunciatus tutâ conſcientia poteſt negare etiam cum iuramento ſe feciſſe

3. crimen illud. petr. Nauarra *de reſtitut. lib. 2.c.4. dubio 2. numer.* 136. *part, 2. & part. 3. dub,* 15. *numer.* 349. Salon. 2. 2. *quæſt.* 60. *art.1.concl.2. & articul. 2. controuerſ.* 11. *& controuerſ.* 13. *concluſ.* 2. Sayr. *in Claui lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 6. *verſ. reus igitur*, Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5. *quæſt.* 13. *punct.* 2. Aldret. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 13. Bonacin. *circa octauum præceptum diſp.* 10.*quæſt.*3. *punct.* 2. *n.* 1.

4. Similiter non tenetur reus ex ſolâ ſimplici denunciatione interrogatus dicere veritatem etiáſi denuncians affirmet, ſed præter denunciantem requiritur alius teſtis omni exceptione maior, aut infamiâ, vel ſaltem indicia ſufficientia, ita

5. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 15.*q.*13. *punct.*2. Bonacina *ſuprà n.* 3. non enim denunciator facit ſemiplenam probationem; & multo minùs, quando denunciator intendit punitionem, ſuſcipitque cauſam tanquam propriam.

6. Eodem modo reus, & teſtis non tenentur dicere veritatem, quando dubitant ſe iuridicè interrogari, ſeu ſeruato iuris ordine, ita Reginaldus *lib.* 24. *numer.* 46. *&* 134. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 31. *dubio* 3. *numer.* 10. Azor 3.*parte lib.*13. *cap.* 28. Filliucius *tractat.* 4. *cap.* 8. *quæſt.* 2.

numer. 232. *& cap.* 9. *quæſt.* 3. *numer.* 274. Ratio, quia nemo tenetur cum graui damno ſuo, 7.
vel alterius obedire ſuperiori, niſi conſtet illum legitimè imperare, tum, quia in dubio fauendum eſt reo, Sayr. *in Claui lib.* 12. *cap.* 16. *n.*18.*verſ.ſecunda pars.*

Nihilominus pars affirmans eſt Syluestri, *verbo inquiſitio primo, quæſt.* 3. Paludani *in* 4. *diſt.* 19.*q.* 2. quam ſequitur Bonacina *de contractibus diſput.* 2. *quæſt.* 9. *punct.* 1. *numer.* 7. *& de legibus diſput.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 3. *n.* 11. poſt alios ibi relatos, ex eo quòd in dubio præſumendum eſt, quòd Superior habeat facultatem præcipiendi.

Item reus non tenetur veritatem aperire quando crimen eſt occultum, quia non iuridicè in- 8.
terrogatur, nec tenetur obedire huic præcepto, cùm repugnet iuri naturæ obligare reum ad manifeſtandum delictum occultum cum graui damno ſuo nullâ præcedente infamiâ, nec ſemiplenâ probatione, aut indiciis grauibus, Emanuel Sà §.*de reo, numer.*13. Leſſius *lib.* 2. *cap.*31. *dub.* 3. *numer.* 9. Bonacin. *ſupra de reo, punct.*2. *num.* 5.

Ex dictis reus legitimè interrogatus tenetur 9.
ſub peccato mortali veritatem fateri etiam cum periculo vitæ, Sotus *de iuſtit. lib.* 5. *q.* 6. *art.* 1. *&* 2. *concluſ.* 5. *in fine, & de ſecreto teg. memb.* 2. *quæſt.* 7. *concl.* 1. Nauarr. *in manuali cap.* 18. *num.* 57. *& cap.* 25. *num.* 36. *& cap. inter verba* 11. *q.* 3. *concluſ.* 6. *corol.* 50. *numer.* 586. & latè *corol.* 65. *num.* 725. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 13. *punct.* 1. Sayr. *in Claui lib.* 12. *cap.* 16. *num.* 1. Beia 1.*part.caſu* 32.ratio quia Superior legitimè præcipit, & interrogat: ergo reus tenetur obedire, niſi aliter de rationabili Iudicis voluntate præſumatur, Salon. 2.2.*q.*69.*art.*2. Leſſius *lib.*2. *c.*31. *dub.* 3. *n.*13.

Nihilominus non eſt improbabilis aliquibus 10.
opinio aſſerens reum non peccare mortaliter negando crimen capitale, vel non capitale, dignum tamen condemnatione ad triremes, vel ad carcerem perpetuum, vel ad ſimiles pœnas modò detur ſpes euadendi negato crimine, videlicet quando crimen eſt ita occultum, vt aliundè non poſſit eſſe certitudo ad condemnandum reum, niſi ex confeſſione ipſius. Petr. Nauarra *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 142. Rodriguez, *tom.* 2. *regul.q.*19. *art.* 4. Emanuel. Saa. *de reo. num.* 6. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 13. Filliucius *tract.* 40. *cap.* 9. *q.* 4. *num.* 266. eò quia conſanguineus non poteſt cogi ad teſtificandum contra conſanguineum *l.* 4. *ff. de teſtibus*, nec præceptum humanum poteſt cogere ad ferendum teſtimonium cum ſuo graui damno: nam item teſtes cogendi ſunt, quando agitur de probando crimen occultum, vt per Farinacium *in praxi quæſt.* 78. *numer.* 121. ergo à fortiori nullus videtur cogendus ad teſtificandum contra ſe ipſum. Nemo enim magis mihi conſanguineus eſt, quàm ego mihi ipſi. Reus etiam condemnari non poteſt, niſi confeſſus, aut conuictus ſit *cap.*1. *cap. nos inquemquam, & cap. Primates.q.* 2.*quæſt.*1. Albert. *in l.*2.*numer.* 1.*verſ. & nota Cod.quorum appellat.* Gomez *variar.reſolut. tom.* 3. *titul. de probat. delicti poſt, numer.* 3. Roland. *conſ.* 51. *numer.* 24. *lib.* 1. Bertaz. *conſ.* 41. *numer.* 1. *& conſil.* 54. *numer.* 1. *lib.* 1. Paria enim ſunt quem eſſe conuictum, & confeſſum. Farinac. *de teſtibus.quæſt.*63.*num.* 234. Nulla enim maior

NNNn confeſ

confeſſione reperitur probatio, quia confeſſio facit rem manifeſtam, inducit notorium, habet vim rei iudicatæ, text. *in cap. veſtra, & cap. final. de cohabit. cleric. & mulier.* Angel. *l.* 1. *num.* 6. *verſ. quid ſi de crimine ff. de confeſſis.*

11. Quæſtionis, eſt an Reus peccet contra iuſtitiam reuelando crimina occulta, quæ poſſunt infirmare teſtimonia teſtium vt ſunt periurium, crimen falſi, ſeu excommunicatio à qua teſtes non ſunt abſoluti? Negat Sotus *lib.* 5. *quæſt.* 7. *art.* 3. quia Reus poteſt vti mediis ad ſuam defenſionem ordinatis, qualis eſt manifeſtatio horum criminum quando eſt neceſſaria: attamen aliquando Reus peccabit aperiendo crimina teſtium occulta, ſi non ſit neceſſaria illorum detectio ad propriam defenſionem: vel ſi Reus potuiſſet cum minori damno dicta teſtium eneruare: tunc enim non excuſabitur à peccato contra iuſtitiam detegendo ipſorum crimina, Sotus *vbi proximè.* Valent. *tom.* 3. *diſput.* 5. *quæſt.* 14. *punct.* 3. Reginal. *lib.* 24 *num.* 140. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 31. *dub.* 1. Filliucius *tract.* 40. *cap.* 9. *quæſt.* 1. *num.* 259.

12. Similiter Reus quando crimen eſt occultum ita vt iuridicè nequeat probari, non peccat mortaliter contra iuſtitiam vocando accuſatorem mendacem, & calumniatorem, quamuis accuſator famæ iacturam videatur pati, cùm tamen eam non patiatur, cùm regulariter apud omnes præſumatur calumniator, & mendax, dum velit accuſare de crimine, quod non poteſt probare, Syluest. *verbo reſtitutio* 3. *quæſt.* 4. Petrus Nauarra *lib.* 2. *cap.* 4 *numer.* 348. Azor. 3. *part. lib.* 5. *cap.* 9 *quæſt.* 8. Filliucius *tract.* 40. *cap.* 9. *quæſt.* 2. *numer.* 261. Non excuſabitur tamen Reus à mortali, ſi alio modo ſe poterat defendere, quàm hæc crimina accuſatori obiiciendo, cùm maius malum irroget accuſatori, quàm opus ſit, vt ſe defendat. Reus item, qui delictum re ipſâ commiſit, & innocens ex actis apparet, ſine dubio eſt abſoluendus, quamuis judex nouerit ex priuatâ ſcientiâ nocentem, Syluester *verbo index*, 2. *num* 5 *in principio*, Iulius Clarus §. *final. quæſt.* 66. *num.* 2. Couarr. *lib.* 1. *reſol. cap.* 1 *poſt num.* 6. Salon. 2. 2. *quæſt.* 67. *art.* 2. *ſtatim poſt concluſiones.* Petrus Nauarra *de reſtit. lib.* 1. *cap.* 3. *num* 160.

13. Porro ſi aliqui teſtes deponant Reum commiſiſſe crimen, & alij teſtificentur non commiſiſſe, ſtandum eſt dictis teſtium deponentium non commiſiſſe crimen, quamuis deponentes pro delicto ſint digniores. Panor. *in cap cum P. num* 13. *de accuſat.* probatur per gloſſam *in cap. clerici.* 81 *diſt* quæ ait, ſi duo teſtes clerici teſtificantur contra Reum, & duo Laici in fauorem, credendum eſſe laicis deponentibus Reũ non deliquiſſe, quamuis clerici ſint digniores laicis; quàm gloſſam ſequitur Abbas *in cap. ex literis. in penultimo notab. de probat. in cap. ad noſtram. eodem titulo.* Marſil. *in eo ſ.* 2. *num.* 19. *& in conſ.* 51. *num.* 47. *&* 65. *num.* 45 vbi vult quod quamuis teſtimonia virorum ſint digniora teſtimoniis fœminarum, & ex conſequenti præferenda, vt per Abbat. *in cap. forus de verbor ſignific.* tamen hoc locum non habere, quando teſtimonia fœminarum ſunt in fauorem rei, & teſtimonia virorum in fauorem Actoris quia in hoc caſu præferuntur teſtimonia mulierum, Gram. *conſ.* 45. *numer.* 40 Iuuat Abbas *in cap. in noſtra de teſt.* quem ſequitur Felinus *in d. cap. ex litteris in vltimo notabili* dicentes, quamuis regulariter plus credatur teſtibus affirmantibus, quàm negantibus, etiam ſi eſſent mille, hoc non procedere, quando teſtes negantes ſunt pro Reo, quia tunc negantibus plus creditur, vt Reus abſoluatur per dictam gloſſam *in d. cap. clerici.* Sunt enim iura promptiora ad abſoluendum, quam ad damnandum. *d. cap. ex litteris de probat.* Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 1. *num.* 2. *verſ. quarto,* Mixia *in tract. taſſæ panis. concluſ.* 1. *numer.* 171. Cardin. Tuſc. *tom.* 1. *littera A. concluſ.* 41. *numer.* 1. vnde non ſolùm eſt abſoluendus Reus datâ paritate teſtium hinc inde contradicentium, vt ait Crotus *de teſtibus part.* 5. *numer.* 369. Farin. *in praxi quæſt.* 65. *numer.* 152. Menoch. *de arbitrar. caſu* 98. *à principio, & de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 91. ſed etiam, quando datur imparitas in numero teſtium, vt Marant. *in l. is poteſt. numer.* 317. *&* 329. quem ſequitur Roland. *lib.* 2. *conſ.* 63. *numer.* 45. *& ſequent.* quod intellige dummodo numerus negantium Reum commiſiſſe crimen ſit valde impar, ſufficiet tamen numerus fœminarum, quæ ſint bonæ famæ ita vt earum teſtimoniis conficiatur plena probatio.

Quæri poteſt an purgatio canonica ſit in vſu, & quæ ſit? Olim Sacri Canones purgationem canonicam indicendam decreuerunt, & erat in vſu contra quos ſuſpicio vehemens ſurgebat de crimine infamiæ, aut quando graue aliquod ſcandalum oriebatur ex vitâ alicuius: ideo ad remouendum hanc infamiam, ſeu ſcandalum tollendum etiam Summi Pontifices de grauioribus criminibus diffamati, quamuis à nemine iudicari poſſent, ſolenniter ſe purgare voluerunt, ſic Damaſus, Paſchalis. 1. Symachus, publicè purgati ſunt, & alij prout referunt Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 151. Fr. Manuel *Regul. tom.* 2. *quæſt.* 20. *art.* 1. *in principio.* Hodie tamen purgatio canonica eſt arbitraria, Bonacoſ. *commun. crimin. part.* 2. *verbo purgatio canonica, fol.* 64. *verſo.* Menoch. *de arbitr. caſu* 274 *numer.* 3. nec iam eſt in vſu niſi in causâ hæreſis, vt volunt Clar. *lib.* 5. § *final. quæſt.* 63. *numer.* 4 Penna *in director. Inquiſitor. part.* 3. *comment.* 38. *pag.* 477. *& comment.* 43. *pag.* 502. Hoc tamen non tollit, quin poſſit regularis ſe ſolenniter purgare, quando eſt infamatus, vt declarat Bernard. *in praxi cap.* 151. *numer.* 8. *& ſequent.* 14

Eſt autem purgatio canonica indicenda, quando Reus negat crimen, de quo eſt infamatus, nec teſtibus probari poteſt illius infamia, quæ fuit inuſta non ab inimicis, vel deperditis hominibus, ſed à bonis, ac honeſtis. Datur ergo iuramentum Reo, vt fateatur veritatem, quod iuramentum aliorum iuramentis comprobatur. Iurat ergo infamiâ notatus ſe huiuſmodi crimen nequaquam commiſiſſe, & compurgatores debent iurare ſe credere Reum eſſe liberum à crimine, ac propterea verum iuraſſe. Numerus compurgatorum hodie eſt ad arbitrium judicis, *cap. presbyter ſi à plebe*, vbi gloſſa 2. *quæſt.* 5. Syluest. *verbo purgatio*, Menoch. *caſu* 274. *numer.* 5. Aldrec. *lib.* 2. *cap.* 11. *numer.* 5. vbi *num.* 6 addit compurgatores debere eſſe eiuſdem ordinis, & qualitatis, qua Reus eſt, vt ſi ille ſit Sacerdos, cõpurgatores ſint Sacerdotes, qui infamati vitam rectè cognoſcant 15

Digitized by Google

ſcant quòd ſi, qui ſunt eiuſdem ordinis fuerint inimici, vel infamati, non admittuntur ad purgationem, ſed alij, per Bernard. *d. cap.* 151. *n.* 6. Barboſ. *in cap. cum in iuuentute. de purgatione canonica, num.* 5. Non indicitur autem purgatio, ſi infamia ſit ſimplex, & abſque ſcandalo, & originem habeat à maleuolis, vt per Bernard. *in d. cap.* 151. *num.* 9. & Fr. Manuel *tom.* 2. *regul. q.* 20. *art.* 1. *verſ. aduertere.*

16. Sed quid, quando adſunt indicia ſufficientia ad torturam poſſit indici purgatio Canonica Reo inquiſito aut ſit inferenda tortura? Poſſe indici Canonicam purgationem colligitur *ex cap. inter ſolicitudines. de purgatione Canonica,* quando contra Reum ſunt indicia ſufficientia ad torturam vt per Marc. Anton. Genuen. *in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. cap.* 33. eſt enim vehemens ſuſpicio, quæ oritur ex grauibus indiciis, & inclinat cùm aliquali, vel modicâ dubitatione in vnam partem animum iudicis, Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 7. Farin. *de indiciis ad torturam q.* 36. *num.* 181. Quæ opinio de iure videtur verior.

Nihilominus non eſſe indicendam purgationem Canonicam exiſtentibus indiciis ad torturam, ſed Reum eſſe torquendum vult Cardinal. *in Clement.* 1. §. *ſane. q.* 22. *de vſuris*, quem ſequitur Franch. Squillacenſis *in tract. de Fide Catholica cap.* 31. *num.* 1. Quæ ſententia excludit compurgatorum falſam depoſitionem, quæ hiſce temporibus facillimo negotio fieri poſſet, & ſic fuiſſe deciſum per maiorem partem Dominorum prædictæ Curiæ tradit Marc. Anton. *ſuprà d. cap.* 33. non eſſe ſcilicet indicendam purgationem, ſed Reum torquendum quoties dantur indicia ſufficientia ad torturam.

17. Si autem is qui defecit in purgatione, aut eam ſubire ſibi iure indictam recuſat, præſumptione admodum vrgenti conuincitur, Couarr. *in cap. Alma p.* 1. §. 2. *n.* 4. *in principio.* Quin imò recuſans ſe purgare de hæreſi, officio, & beneficio debet priuari, vt per Sanctarel. *in tract. de hæreſi cap.* 41. *n.* 9. Reo item deficiente in purgatione pro conuicto habetur: attamen vt puniatur iuxta iuris diſpoſitionem pœnis impoſitis, non eſt hæc legitima criminis probatio, ſed tantùm orta ex præſumptione; ideo oportet examinare quam grauis, aut vehemens fuerit nota Reo inuſta, Bernard. *in pract. c.* 152. Simanch. *de inſtit. Cathol. c.* 54. *n.* 7.
18. Manuel *tom.* 2. *regul. q.* 20. *a.* 2. vbi refert, quòd quamuis clericus accuſatus puniatur tanquam conuictus, ſi defecerit in purgatione; religioſum tamen eodem modo non eſſe puniendum. Item in dictâ purgatione religioſo coram domeſticis examen debet fieri, ſi ſola infamia inter domeſticos parietes fuit peruagata; ſecus ſi ad externos etiam permanauit: tunc poterunt vocari aliqui externi.
19. Denique qui purgationem ſuam rite perfecit debet ſtatim à Iudice innocens declarari, & abſolui ab infamiâ criminis, & reſtitui in priſtinum ſtatum *cap. ex tuarum. de purgatione Canonica* Fr. Manuel *tom.* 2. *regular. quæſt.* 20. *a.* 2. *in principio.* Soarez *de religione, tom.* 1. *lib.* 1. *de irreligioſitate, cap.* 3. *num.* 8.

§. IV.

De teſtibus.

EPITOME.

1 *Teſtis omni exceptione maior, qui dicatur.*
2 *Laicus contra Clericum nec contra religioſum eſſe poteſt teſtis.*
3 *Teſtes minùs idonei in legitimorum defectum admitti poſſunt, ſed ſolum faciunt indicium, & qui ſint minùs idonei? Et quid de fœminis? n. eodem, & 5.*
4 *Teſtes in causâ criminali religioſorum, qui teſtes ſint legitimi?*
5 *Qui nam teſtes ſint idonei in causâ religioſi præter Clericos, & religioſos?*
6 *Socius criminis an poſſit eſſe teſtis, & quantùm probet?*
7 *Teſtes ſingulares quid probent in causâ criminali contrà Clericum, vel religioſum?*
8 *Teſtes duo fide digni, & omni exceptione maiores ſufficiunt ad plenam probationem, & eſt contra ius naturale minori numero aliquem condemnare? & quam fidem faciat teſtis unicus fide digniſſimus? numer. eodem.*
9 *Teſtes de auditu etiam fide digni, quam faciant probationem?*
10 *Teſtes, vt ſint conteſtes, qui requiruntur, & quid requiratur?*
11 *Teſtes ſi ſint numero, & dignitate pares fauendum eſt Reo.*
12 *Teſtes conuenire debent in ſubſtantialibus.*
13 *Teſtes quando ad inuicem ſint diſcordes quid agendum?*
14 *Teſtis per ſe loquendo non tenetur manifeſtare quod ſub ſecreto, vel gratiâ Conſilij, vel auxilij, accepit, & quot modis limitetur? num. 15.*

DICITVR teſtis omni exceptione maior, cui nihil iure opponi poteſt, per quod eius fides minuatur, gloſſ. *verbo maiores in cap.* 1. *de conſanguin. & affinit.* & ibi Abbas *numer.* 5. *gloſſ. in* §. *Item verborum in verbo idoneos, Inſtitut. de inutil. ſtipulat.* Baldus *in l. optimam. numer.* 8. *Cod. de contrahenda & committent. ſtipulat.* Farinac. *de teſtibus q.* 62. *num.* 1. poſt alios. 1

An autem teſtis idoneus ſit idem, quod teſtis omni exceptione maior, affirmat Abbas *in cap.* 1. *num.* 3. *de affinita. & conſanguinita.* per gloſſam *in d.* §. *Item verborum, in verbo idoneus Inſtitut. de inutil. ſtipulat.* quam ſequitur Corſet. *in ſuis ſingul. verbo integer n.* 3. Corrad. *in pract.* § 2. *de offic. Prætor. in cauſis ciuilibus tit. de teſtibus. rubric. perſonas teſtium aggrediendo, verbo omni exceptione maior n.* 88. *in fin fol.* 110. *verſ. atq; dictũ.* Sed meliùs Blanc. *in tract. de indic. ad l. ſi. de quæſt. n.* 318. dicens magis eſſe teſtem omni exceptione maiorẽ, quàm teſtẽ idoneũ, quia datur magis idoneus: ergo maior omni exceptione dicitur fidelior teſtis, quã idoneus, ſequitur Crot. *in tract. de teſtib. n.* 395. *ad fin.* dicens eſſe aliquos idoneos teſtes, qui nõ ſunt omni exceptione maiores, nec diſſẽtit Maſc. *de prob. lib* 2. *concl.* 1019. *poſt n.* 5.

 vbi

Digitized by Google

vbi docet plurimum diſtare teſtem idoneum à teſte omni exceptione maiorem, Far. *d. q.6.n.3.*

2. In causâ ergo criminali laicus contra clericum teſtis eſſe non poteſt idoneus, quamuis in ciuilibus admittatur, ſecus criminaliter quando agitur, text. *in cap. de cætero, de teſtibus* ibi: *Laicos in accuſationem, vel teſtimonium contra Clericos in criminali cauſa non eſſe aliquatenus admittendos, cenſura ſacrorum Canonum manifeſtius edocet*, & *ibi* Ioan. Andr. *in ſummario Annan. numer.* 1. Oldrad. *conſ.* 145. *num.* 3. vbi etiam de communi, Clarus *in pract.* §. *final. q.* 24. *verſ. præterea quæro.* Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concluſ.* 961. *num.* 1. & hoc prouenit ex reuerentiâ, quam debet laicus clerico, & ex inimicitia, quæ inter clericos, & laicos generaliter ineſt *cap. laici, & cap. laicus* 2. *q.* 7. Denique id procedit ex æquitate, & æqualitate: nam Clericus non poteſt contra laicum teſtificari, igitur nec laicus contra Clericum *cap. teſtimonium* ibi: *teſtimonium clerici aduerſus laicum nemo recipiat in cauſa criminali*, & *ibi* gloſſa, & Archid. *num.3. in fine.* Præpoſit. *n.* 10. 11. *q. quæſt.* 1.

3. Similiter contra religioſum laicus non eſt admittendus in teſtem propter eaſdem rationes, niſi quando veritas aliter haberi non poteſt, tunc enim in ſubſidium ne veritas occultetur admittitur laicus ad teſtificandum contra clericum, ſeu religioſum ſicut Clerici admittuntur contra laicos, text. *in cap. quamquam in verſic. ſi autem.* ibi: *Vbi nullæ idoneæ ſæcularium inueniantur perſonæ ne veritas occultetur*, Abbas *in c. cum nuncius numer.* 3. *poſt principium verſ. niſi vbi teſtes laici non reperiuntur: de teſtibus*, Aldret. *lib.* 2. *cap.* 3. *numer.* 14. & 15. vbi notat poſſe eſſe teſtes laicos quando veritas aliter ſciri non poteſt, vel quando crimen eſt notorium, extra quos caſus laicorum depoſitio ſolum facit indicium. Farinac. *d. quæſt.* 61. *numer.* 109. *& ſequentib.* & *num.* 118. vbi de crimine notorio in quo laici non arcentur à ferẽdo teſtimonium contra clericum. Abbas *in cap. de cætero num.* 4. & *ibi* Felinus *n.6. de teſtibus.*

Cùm ergo teſtes non idonei de quibus loquimur, ſolum faciant indicium contra clericos, ſeu religioſos, tamen poſſunt admitti ad eorum fauorem & defenſionem vt per Felinum *in d. c. de cætero. n.* 8. *extra de teſtibus.* Vnde hæreticus contra Catholicum non probat ſed ad eius fauorem maximè. Corrad. *ſupra de teſtibus* §. 2. *rubr. perſonas teſtium aggrediendo. verbo clericus n.* 77. *verſ. & ſubiungit*, & *numer.* 78. *in* 4. *limitatione.* Maſcard. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1358 *n.* 53.

Quæri igitur poteſt, quinam ſint in criminalibus teſtes minus idonei? Ex *lege in teſtimonium, ff. de teſtibus*, cenſentur minores viginti annis, quamuis eorum dictum ſufficiens indicium præſtet ad capiendas informationes, non verò ad torquendum, vel condemnandum, Gomez *tom.* 3. *cap.* 12. *numer.* 13. Maſcardus *de probat. concl.* 1247. Farin. *de teſtib.* poſt plures *quæſt.* 58. *numer.* 10. vbi de his latè. Similiter inimicus repellitur, & in nullo caſu admittitur tanquam teſtis, modò præceſſerit grauis inimicitia, aut grauis iniuria, idem Farin. *quæſt.* 12. *numer.* 34. *de Inquiſit.* Cardin. Tuſch. *tom.* 8. *concluſ.* 222. Bonacina *in* 8. *Decalogi præcepto, diſput.* 20. *q.* 3. *punct.* 3. *num.* 3. *verſ. ſecundo in criminalibus*, & *infra verſ. tertio*, vbi addit repelli à teſtimonio ferendo viles, & inopes, quoties ſuſpicio eſt, vt pecuniâ corrupti falſum deponant, *l.* 3 *ff. de teſtibus.* Similiter in cauſis criminalibus repelluntur mulieres propter ſexus fragilitatem, *cap. mulierem.* 31. *q.* 5. ergo multo fortius debent repelli in cauſis regularium, Aldret. *lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 16. poſt alios.

Erunt autem in causâ criminali Regularium, 4 teſtes idonei, & legitimi regulares, & Clerici; niſi aliunde exceptio aliqua opponatur, vt colligitur ex *c. de cætero. de teſtibus.* Nihilominus teſtes minùs idonei admitti poſſunt tanquam idonei, quando crimen eo tempore, vel loco commiſſum eſt, vt alij teſtes haberi nequeant; vt ſi crimen patratum ſit in ſyluâ, campo, noctu, vel in cubiculo, ita Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 14. *punct.* 15. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *c.* 2. Cardin. Tuſch. *de teſtibus, concl.* 228. Sayr. *in Claui lib.* 12. *cap.* 21. *n.* 24. Filliuc. *tract.* 40. *c.* 8. *q.* 3. *n.* 233. & 234. & Bald. *in l. ſi quis ex argentariis, ff. de edendo*, addens *ibi* vnum teſtem valde dignum fide, & valde idoneum poſſe ſupplere defectum alterius minus idonei.

Quin imò quamuis de iure Canonico mulieres non recipiantur in cauſis criminalibus tanquam teſtes, poſſunt tamen recipi ad aliquam præſumptionem faciendam per *textum in cap. quoniam de teſtibus*, vt notat *ibi* Henric. Boyc. *numer.* 2. *verſ. ſecundum Canones*, *iuncto numer.* 5. *verſ. vel dic*, Farinac. *de teſtibus, quæſt.* 59. *num.* 13. & 17. & *quæſt.* 62. *num.* 261. vnde ſecus de iure ciuili ſecundùm quod mulieres in criminalibus non repelluntur à teſtificando per *textum in l. ex eo, ff. de teſtibus* cuius ſunt hæc verba: *Ex eo quod prohibet lex Iulia de adulteriis teſtimonium dicere condemnatam mulierem, colligitur etiam mulieres teſtimonium in Iudicio dicendi ius habere.* Et *ibi*, idem notat Florian. *numer.* 2. Abbas *in d. cap. quoniam. de teſtibus. numer.* 2. & eſt communis concluſio, Grammaticus *conſilio* 12. *numer.* 17. Blanch. *de indiciis numer.* 150. Gigas *de Crimin. læſæ Maieſt. lib.* 2. *titul. quomodo, & per quos crimen læſæ Maieſt. probe. quæſt.* 6. *num.* 3. & Gomez *variar. tom.* 3. *cap.* 13. *de delict. rubr. de probat. delict. num.* 13. *verſ. ſed dubium neceſſarium eſt*, iuncto *Verſicul. ſed his non obſtantibus*, vbi addit ab hâc concluſione in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendum.

Nunquam tamen mulieres in criminalibus ad teſtificandum admiſſæ erunt teſtes omni exceptione maiores, Alexander *conſ.* 70. *numer.* 14. *verſ. benè facit. lib.* 2. Aymon *conſ.* 99. *numer.* 5. & *de antiquit. tempor. parte* 1. §. *Quæritur etiam in hâc materia, numer.* 36. Roland. *conſ.* 7. *numer.* 12. & *conſ.* 24. *num.* 63. *lib.* 1. & Cephal *conſ.* 233. *num.* 23. *lib.* 2 Farin. *d. quæſt.* 59. *numer.* 26. *verſ. ſublimita tertio*, vbi *numer.* 27. ait duas fœminas in criminalibus non plenè probare delictum ad effectum condemnandi Reum. Quin etiam in capitalibus tres fœminas non conuincere Reum tradit Gandin. *in titulo de furibus, & latro. n.* 7 ſequitur Hippol. Riminal. *conſ.* 217. *n.* 5. *lib.* 2. & *n.* 5. *verſ. & quod inquit Angel.*

Repellitur item à teſtificando ordinarie ſocius 6. criminis, *cap. veniens de teſtibus*, Menoch. *de arbitr. caſu* 474. & *numer.* 13. & *conſ.* 378. *numer.* 4. Morla *in Empor. iuris parte* 1. *titul.* 11. *in prælud. num.* 79. Surdus *de alimentis tit.* 1. *q.* 60. *num.* 9. & alij quibus accedit Barboſ. *in d. cap.*

c. veniens n. 2. vbi addit neque indicium facere ad torturam aliis indiciis non concurrentibus, *vt* per Bonacoſ. *communium crimin.part.2.verbo ſocius fol.* 70: *in fine*, Gregor. Lopez *l.*21. *verbo algun erro. tit.*16. *partit.* 3. Menoch. *d. num.*13. Maſcard. *concluſ.* 1311. *num.* 9. *& concluſ.*1359. *num.* 19.

Aldret. tamen *d.lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 17. fatetur non eſſe integrum teſtem, facere tamen indicium præſertim in his delictis, quæ ſocio egent, vt committantur, *cap.quoniam* vbi gloſſ. *de teſtibus*. Cæterùm, in his criminibus, quæ committi ſolent occultè, & veritas aliunde haberi non poteſt, ſocius criminis recipitur, Decius *conſ.* 189. *n.* 10. Aymo. *conſ.*178.*poſt num.*3. Alex.de Neuo *Conſ.*37.*ſub num.*2. *inter conſilia matrimonialia*, & Flamin. *de reſignat.lib.*14.*quæſt.*10 *à num.*23. Admittitur denique ſocius criminis in crimine hæreſis, læſæ Maieſtatis, falſificationis monetæ, maleficij, furti famoſi, Sodomiæ, Bonacin. *de teſtibus diſp.* 10. *quæſt.* 3. *punct.* 3. *num.* 3. *verſ. Octauo*.

7. Quæri poteſt quidnam probent contra clericum, vel religioſum teſtes ſingulares? Nihil plenè probare, neque ex eo poteſt damnari aliquis ex furto videlicet, quòd dicit vnus ſe vidiſſe committi à Petro tali tempore, & alter alio tempore aliud furtum diuerſum. Cùm ex dictis huiuſmodi non fiat plena probatio contra Petrum, quæ exigitur, vt aliquis condemnetur. Conſtat ex *cap. licet vnine ſis de teſt:bus*, *& ex cap. licet cauſam de probationibus*. Debent autem duo teſtes ſaltem eſſe conteſtes, ſeu concordes, D.
8. Thomas. 2. 2. *quæſt.* 70. *art.* 2. Sotus *lib.* 5. *de iuſtitia. quæſt.* 7. *art.* 2. Panor. *in cap.Bonæ memoriæ* 1. *de electione* Syluest. *verbo teſtis.quæſt.*3. Quare certum eſt teſtes ſingulares non ſufficere ad condemnandum; ſufficere tamen ad indicia contra Reum; quod ſi ſint omni exceptione maiores, ſufficere ad torturam Rei, eò quia vnicus teſtis omni exceptione maior, cui nihil opponi poteſt facit ſufficiens indicium ad torturam, & inſuper in criminalibus facit etiam ſemiplenam probationem: atque adeo ſine vllo erroris periculo torqueri poteſt, quia dicto vnius teſtis eſt de crimine infamatus apud iudicem competentem. gloſſa *in l. Admonendi ff. de iure iurando*, & *ibi* Bartol. gloſſ. *in l.Bonæ fidei C.de reb.cred.ver. decidi oportet*, & *ibi* Bald. quos refert, & ſequitur Anton. Gomez *tom.* 3. *var. reſol. cap.* 12. *num.* 9.

Foller. autem *in pract. criminal in verbo item quod ſororem*, *num.* 13. & Gabriel *titulo de teſt. concluſ.*2. *num.*10. *lib.* 1. volunt in criminalibus ſingulares teſtes tam fragilem, ac tenuem facere fidem, vt nullo modo faciant indicium ad torturam, ſequitur Burſatus *conſ.*346.*num.*14.*vol.*4. Farin. *in* 2.*lib.titulo de indicijs ad tort. quæſt.*37. *num.*31. ſed oppoſitum eſt verius.

Aliquando tamen ſi plures teſtes omni exceptione maiores teſtificentur, vnuſquiſque in facto proprio, quòd Titius illum ad præpoſteram libidinem ſolicitauerit, & alij idem aſſerant; ex hâc ſingularium teſtium depoſitione ſatis vehemens præſumptio aſſurgit, vt haberi poſſit huiuſmodi criminis attentator pro auctore conuictus, non tamen omnino; & ideo is pœnâ ordinariâ puniri non poteſt; quia non probant plenè ſed ſemiplenè, & quandoque etiam plus quàm ſemiplenè, prout animus iudicis mouetur plus, & minùs ad præſumendum vel indubitanter credendum, Farin. *d. quæſt.* 64. *numer.* 113. *& num.* 149. & 150. poſt plures, Aldret. *d. cap.* 3. *num.*29.

Porrò, licèt regulariter vnus teſtis in criminalibus non probet plenè, in Religionibus tamen quando ad leuiora delicta proceditur, teſtes ſingulares fidem faciunt deponendo de ſimilibus actibus ab vno eodemque religioſo fuiſſe commiſſos, veluti ſi quis teſtetur Titium feciſſe tale furtum, & alius aliud furtum alio tempore, aut loco deponat, præſertim quando Titius eſt infamatus de tali vitio, ita Caietanus 2. 2. *q.*70. *art.* 2. ſecundum quem eſt valde credibile rem ita ſe habere, ſequitur Sotus *de iuſtitia lib.* 5. *quæſt.* 7. *art.* 2. *ad* 1. Valentia *tom.* 3. *diſput.* 5. *quæſt.* 14. *punct.*2. *in fine*, eò quia in Religionibus maior ſolet eſſe vitæ puritas, vbi religioſorum integritas conſideratur, & delicta puniuntur cum minori ſtrepitu, & figurâ iudicij; & ideo vnus teſtis fide dignus facit probationem ſufficientem ad puniendum defectus communes pœnâ ordinariâ, ac communi.

In grauioribus tamen delictis ſecum afferentibus infamiam, & grauem punitionem exigentibus, non ſufficit vnus teſtis, neque multi ſingulares; ſed ſolùm contra tales procedi poteſt ad inquirendum, & interrogandum religioſum Reũ, & etiam ad eum torquendum leui tamen aliquo genere torturæ, ac religioſæ; quod ſi neget, manebit liber à pœnâ. Nam iure Pontificio nemo condemnatur niſi aut conuictus, aut ſponte confeſſus *cap. nos in quempiam* 2. *quæſt.* 1. & nemo cenſetur conuictus, niſi ſaltem per duos teſtes conteſtes conuictus ſit.

Teſtes item de auditu regulariter non ſuffi- 9.
ciunt ad plenam probationem, quando delicta ſunt ex numero viſibilium: Secus ſi delicta conſiſtunt in voce; qualia ſunt blasfemiæ, contumeliæ, & detractiones, *cap.* 2. *de conſuetudine*, & *ibi* gloſſ. & Abbas *num.*5. *& in cap.cum cauſam, num.* 8. *de teſtibus*, Angel. *verbo teſtis* §.15. *verſ. ſexto*. Syluest. *verbo teſtis quæſt.* 6. *verſ. ſexto*, Sayr. *d. lib.* 12. *cap.* 21. *num.* 21. Requiritur tamen non ſolùm audire vocem delinquentis, ſed videre loquentem, quando delicta conſiſtunt in voce; quod intellige, niſi teſtis habeat notitiam vocis ex Panor. *in d cap.*2.*de conſuetud.* Sayr. *ſuprà num.* 22. *verſ. reſpondetur tamen*.

Vt autem teſtes ſint conteſtes debent in pri- 10.
mis eſſe fide digni, & omni exceptione maiores, & vt in teſtimonio deponendo non ſolùm conueniant in ſubſtantiâ delicti, ſed etiam in circunſtantiis principaliter delictum declarantibus, nimirum in perſonâ delinquentis, in loco, & tẽpore & qualitate, & modo delicti: tunc enim iure naturali, diuino, ac etiam humano poſitiuo regulariter ad probationem plenam ſufficiunt duo, vel tres teſtes, quando agitur de hominis condemnatione, aut de aliâ re graui, vt colligitur ex *Deu.* 17. vbi dicitur. *In ore duorum, aut trium teſtium peribit, qui interficietur*. Et *cap.*19. ibi: *Non ſtabit vnus teſtis contra aliquem; ſed in ore duorum ſtabit omne verbum*. Quod legis teſtimonium Chriſtus Dominus *Matth.*18. *& Ioan.* 8. citauit. Vnde ius humanum poſtea ſtatuit duorum teſtimoniũ regulariter, & ad maiorem certitudinẽ trium neceſſarium eſſe, vt habetur *in cap. Quod vero.* 2.*quæſt.*5. *& c. in omni negotio de*

teſtibus, & *ibi* ſcribentes: Secus quando agitur de cauſis modicis, exiguæ quantitatis, breuioribus, & quæ ſummarie expediuntur, Hippolitus *ſing.433.ad finem* Marant.*de ordine iudic.part.3. diſt.9.num.75*. Cardoſo *in praxi, verbo teſtis n.45*. Sayr.*ſupra d.lib.12.cap.21.num.24.* dicens in leuioribus ſufficere teſtimonium vnius, ſequitur Barboſa *in d. cap. in omni negotio, numer. 8. verſ. Quinto limita*, & dixi *ſupra num. 8. verſ. Porro.*

11. Quando autem teſtes ſunt numero, & dignitate pares, probationes ſeu æquales, ſententia pro Reo debet ferri; & in dubio inclinandum eſt ad abſoluendum potius, quam ad condemnandum, iuxta illud Ariſto. *in Problem. ſect.29. quæſt.13.* nempe ſatius eſſe nocentem abſoluere, quàm innocentem condemnare; quod etiam voluit Iuriſconſultus *in l. abſentem ff. de pœnis.* Item quia vbi pares ſunt probationes, pro Reo adeſt præſumptio iuris, ne credatur Reus deliquiſſe *l. merito. ff. pro Socio*, Sayr. *d.cap 21.ex num.13.* vbi

12. plures pro hac parte allegat: quámuis enim teſtes in aliquibus accidentalibus diſſentiant non propterea deſinunt eſſe concordes ſi in facti ſubſtantiâ conueniunt Anto Gabriel *lib.7.commun. concl.4.num. 5.* Secus ſi in aliquibus præcipuis rebus, quæ facti ſubſtantiam attingunt veluti in tempore, in loco, in perſonis non conueniant, tunc enim non ſunt pares.

13. Quid autem agendum quando teſtes ſibi inuicem ſunt diſcordes? Reſpondetur, quando judex nequit dicta teſtium concordare, debere plurium teſtimonia præualere, niſi dignitas perſonarum ex alterâ parte obſtet plurium numero, aut niſi pauciores veriſimiliora proferant, tunc enim paucorum teſtimonium præferatur. Cap. in noſtra præſentia gloſſ. *ibi*, & Panor. *de teſtibus.* Deponentibus enim veriſimilia magis creditur, quàm deponentibus inveriſimilia, vt per Tiraq. *in præfat. l. ſi vnquam C. de reuoc. donat. num.42.* Maſcard. *de probat. concl.1364. num.8.* Menoch. *remed 3.* Aretin. *num.721.* Vnde teſtis non idoneus creditur cùm veroſimilia deponit, Menoc. *conſ.23. num. 1.* Item nobili plus creditur quàm ignobili, Tiraquel *de nobilitate. cap.20. num.35.* Menoc. *de præſumpt. lib.6. præſumpt. 59 num.9.* Phæboſ. Luſit. *deciſ.67. num 8* Debent ergo concordari teſtes quantùm fieri poteſt hinc inde producti ab vtraque parte; Farin. *de teſtibus q.65. à num.91.* ſempérque magis creditur deponentibus in fauorem rei, Crot. *de teſtibus part. 5. numer. 369.* Gabriel *lib. 1. communium tit. de teſt. concluſ. 4. numer. 44.* Farin. *d. quæſt. 65. num. 152.*

14. Denique teſtis etiam iuratus non tenetur manifeſtare ſecretum ſibi commiſſum. Peccat enim mortaliter quando reuelatio redundat in alterius graue detrimentum vel iniuriam, quia fides iure naturali ſeruanda eſt, ſecus ſi reuelet ſecretum cum leui damno, vel iniuria, non videtur mortaliter peccare, modo non ſit ſecretum confeſſionis etiam rei leuis. Nauarr. *cap. 18. num.52.* Syluest. *verbo ſecretum*, Emanuel Sà *eodem verbo.* Petrus Nauarra *lib. 2. de reſtit. cap. 4. num. 459.* Filliucius *tract. 40. cap. 2. quæſit. 2. & 12.*

15. Limitatur primò, ſi quis nouit ſecretum alterius, & compellitur vi tormentorum, & metu mortis ad illud reuelandum: is enim non tenetur ſeruare ſecretum cum tanto damno ſuo, modo ex ea reuelatione non oriatur graue damnum publicum: tunc enim ad vitandum graue damnum publicum potiùs tenetur mortem pati, quàm reuelare ſecretum, Bonacina *de obligatione ſecreti diſp. 11. quæſt. 11. punct. vnico. num. 1. & num. 8.*

Limitatur ſecundò, in ſecreto commiſſo etiam ſi ſub iuramento factum ſit, non teneri ſeruare quando crimen eſt pendens in futurum, & contra bonum commune, vel contra innocentiam alicuius tertij, vt ſunt crimina publica latronum coniuratorũ in Rempublicam, vel Prælatum Religionis. habetur *in cap. iurauit, & in cap. in malis 22. quæſt.4.* Innocentius *in cap. Qualiter, & quando 1. de accuſat.* & facit *cap. quanto*, quia non eſt obligatorium iuramentum contra bonos mores præſtitum *de regulis iuris in 6.* Sotus *lib.5. de iuſtitia quæſt.7. art.1. ad 1. & in relectione de tegendo ſecreto, memb. 2. quæſt. 7. poſt concluſionem tertiam dub.4.* Syluest. *verbo teſtis quæſt. 8. verſ. ſecundum, & verſic. tertium.* Nauarrus *in cap. inter verba 11. quæſt.3. concl.6. coroll 64. num.703. & coroll.66. num 800.* Tenemur namque illa crimina accuſare, vel ſaltem denunciare: igitur à fortiori interrogati tenemur teſtificari, ſiquidem iure naturali tenemur detegere, ideo non obligat data fides, ſecus quando ſecretum non vergit in alicuius damnum tunc non eſt reuelandum etiam præcipientibus iudicibus, ratio, quia ipſi non habent ius abrogandi ius naturæ, proinde celandum eſt, Menoch. *conſ.77. n.71. & de præſump. l.1. quæſt. 89. num.27.* Bonacina *ſupra d. punct. vnico num.9.* Sayr. *d. cap.20. ex cap.16.*

---

§. V.

De formâ iuris quam Prælati Regulares ſeruare debent in modo procedendi.

EPITOME.

1 *Modus ſeruandus contra regulares eſt triplex, nimirum via denunciationis, accuſationis, & inquiſitionis.*

2 *Inquiſitio eſt triplex, generalis, ſpecialis, vel mixta.*

3 *Inquiſitio generalis, quæ ſit?*

4 *Specialis inquiſitio, quæ ſit, & quæ mixta?*

5 *Inquiſitionem ſpecialem debet præcedere, vel ſemiplena probatio, vel infamia, aut indicia.*

6 *Infamia eſt frequens vox bonorum virorum, quæ reddit ſuſpectum hominem de tali crimine.*

7 *Infamia iudicialis, quæ clamoroſa inſinuatio, & indicia quæ & quot ſint? num.8. & 9.*

10 *Inquiſitio generalis ſpecialis, & mixta quomodo differant? & num.11.12. & 13.*

14 *Teſtis quando auctor eſt paucis notus, an teneatur manifeſtare Reum?*

15 *Superior an poſſit inquirere de ſubdito, qui faſſus eſt crimen incogitanter eidem?*

16 *Superiores regulares in leuibus poſſunt ſpecialiter inquirere de ſubditis ſine infamia.*

17 *Superiores quando poſſunt inquirere ſine infamia de ſubditis? & 18.*

19 *Superiores nequeunt vti notitia per confeſſionem habita, neque inquirere.*

20Con-

20 *Confeſſario aſſerenti ſe habere licentiam ad loquendum de auditis in confeſſione an ſit credendum, niſi oſtendat licentiam in ſcriptis?*

21 *Inquirere de aliquo in ſpecie an ſit intrinſece malum, vt nunquam liceat ſine præcedente infamia?*

22 *Inquirens de principali, cognito alio crimine incidenter, an poſſit cognoſcere de illo & punire?*

1. MODVS procedendi generaliter ſeruandus à quocunque iudice eſt triplex. Pri-
2. mus per denunciationem. Secundus
3. per accuſationem. Tertius per inquiſitionem. Diximus aliqua de denunciatione, & accuſatione. Nunc agendum de modo procedendi per inquiſitionem, quæ triplex eſt, generalis, ſpecialis, & mixta. Generalis quando Prælatus quærit in genere vtrum regulares conſtitutiones, leges, & regulas ſeruent; vel vtrum regulares aliqui ſint, qui aliquod crimen commiſerint, vel ſcandalum dederint.

4. Specialis inquiſitio eſt, quæ fit de religioſo particulari, & quæritur de illo an commiſerit aliquod furtum? Mixta eſt illa, quæ conſtat ex generali inquiſitione, & ſpeciali: & hæc eſt in duplici formâ, nempe quando de perſonâ in communi quæritur crimen particulare, nempe ſi reperiatur homo mortuus, & quæratur, quis illum occiderit: aut de perſonâ particulari quæritur crimen generale, videlicet ſi quæratur de Petro an homo malus ſit, vel an aliqua crimina commiſerit. Menoc. *de præſ. lib. 1. quæſt. 88. num. 7. & 8.* vbi alios adducit, Farin. *de inquiſit. lib. 1. quæſt. 1. ex num. 4.* Filliucius *tract. 40. cap. 6. quæſit. 8.*

5. Obſerua tamen priùs quàm ad inquiſitionem ſpecialem, aut mixtam alicuius regularis veniatur, opus eſſe, vt præcedat ſemiplena probatio, vel
6. infamiâ, aut indicia. Infamia dicitur frequens vox bonorum virorum, quæ hominem de tali crimine rationabiliter reddit ſuſpectum. Vnde clamor, & opinio malorum, & vox frequens improborum, & hominum infimæ conditionis, non facit legitimam infamiam iudicialem. Sotus *l. 5. de iuſtitia quæſt. 6. art. 2. concl. 5.* Sayro *in claui lib. 12. cap. 10. num. 12.* Auila. *2. part. de cenſuris cap. 5. diſp. 4. dub. 2.* Sanchez *lib. 2. de matrim.*
7. *diſp. 46. num. 16.* & Regin. *lib 24. num. 40.* quot autem hominum vox faciat legitimam infamiã iudicialem, non conſtat ex iure; ideo relinquendum eſt hoc arbitrio prudentis, cum infamia eſt vox multorum, Farin. *de indicijs, & tortura in praxi crimin. quæſt. 47. num. 302.* Petrus tamen Nauarra *lib. 2. de reſtit. cap. 4. num. 152.* maiorem populi partem, vel parochiæ, vel ſaltem viciniæ opinatur requiri.

8. Clamoroſa inſinuatio eſt vox totius populi, vel rumor publicus inter multos extra iudicium de tali delicto. Nauarrus *in cap. inter verba q. 3. concl. 6. num. 697.* & Salon. *2. 2. quæſt. 60. art. 2. controuer. 1.* Sayr. *d. lib. 12. cap. 10. num. 12.*

9. Indicia item ſunt ſigna, & circunſtantiæ, ex quibus rationabiliter de actibus aliorum iudicium ferimus: hæc vel ſunt leuia, vel ſunt grauia, vel ſunt indubitata, & hæc ſufficiunt ad Reum non ſolùm examinandum ſed etiam torquendum, nec non ad iuramentum illi deferendum: eſt enim delatio iuramenti, veluti quædam tortura. Indicia autem grauia ſufficiunt ad citandum, & examinandum Reum: leuia denique ſufficiunt ad capiendum Reum, ne fugiat, quamuis non ſufficiant ad illum examinandum, Iul. *Clar. quæſt. 21. num. 5. lib. 5.* Azor. *3. part. lib. 13. cap. 18. dub. 5. & cap. 26. & 27.* Sayr. *d. lib. 12. cap. 10. num. 13.* Leſſius *lib. 2. cap. 29. dub. 17.*

Item hic modus procedendi per inquiſitionem generalem non petit præcedentem infamiam, nec requirit accuſatorem, vel denunciatorem, Nauarr. *cap. 18 num. 38.* Sotus *5. de iuſt. q. 6. art. 2. concluſ. 5.* Molina *tom. 4. tract. 5. diſp. 47. ex cap. 1. de offic. ordin.* ibi, *ſcelera inquirere:* ſolent enim Ordinarij, & alij Superiores ex merâ ſui officij neceſſitate procedere ad crimina corrigenda, Gomez *tom. 3. variarum, cap. 1. num. 10.* Aldret. *de relig. diſciplina tuenda lib. 1. c. 7. n. 20.* & ad hunc finem Superiores monitiones generales aliquando faciunt, vt ſcientes talia, vel talia crimina ſub pœnâ excommunicationis denuncient, Gutier, *Canon. quæſt. lib. 1. cap. 11.* & Cened. *ad Decretal. collect. 101. num. 3. cum ſequent.* & alij communiter. Poſſe autem fieri inquiſitionem ſine præuiâ infamiâ ex eo oſtenditur, quia non eſſet bono publico prouiſum, ſi generalis inquiſitio non poſſit fieri ſine præuiâ infamiâ contra delinquentes; alioquin manerent crimina impunita. Item, quia Iudex generaliter inquirendo vtitur iure ſuo, non tamen tenetur interrogatus generaliter occulta crimina manifeſtare, ſed ea tantùm, quorum auctores laborant infamiâ de tali delicto; eò quia judex ſeu Superior non eſt legitimus judex eorum, quæ ſunt occulta, & non dum diffamata. Quare ſicut judex nequit de occultis interrogare; ita interrogatus non debet occulta detegere: imo poteſt dicere, ſe quicquam neſcire, intelligendo, quod teneatur manifeſtare. Sayr. *d. cap. 10. num. 16.* 10

Secus dicendum, quando proceditur per ſpecialem inquiſitionem, per quam intenditur pœna delinquentis: tunc enim neceſſaria eſt præuia infamia, vel clamoroſa inſinuatio, D. Thomas *2. 2. quæſt. 67. art. 3.* Filliucius *tract. 40. cap. 6. q. 9. num. 180. & quæſt. 11. num. 190* Azor. *d. cap. 26. dub. 1.* Non enim judex poteſt procedere per inquiſitionem ſpecialem, niſi detur ſaltem aliquis virtualis accuſator, qualis cenſetur infamia, vel clamoroſa inſinuatio. Vnde ſi nondum præceſſit infamia, vel clamoroſa inſinuatio, eſto commiſſi criminis judex habeat duos, vel tres illius conſcios, non poteſt viâ ſpecialis inquiſitionis contra delinquentem procedere, ante quàm eum accuſent, ita Innocentius Pap. 3. conceptis verbis *in cap. inquiſitionis §. Tertia dubitationis. de accuſat.* Sayr. *d. cap. 10. num 20.* & alij poſt Bonacin. *in octauo præcepto. diſp. 10. quæſt. 11. num. 12.* 11.

Vbi autem aliquis per generalem inquiſitionem incautè, & illicitè occultum delictum manifeſtauit ſine aliquâ præuiâ infamiâ: ex tunc iuſtè Superior poteſt inſtituere inquiſitionem ſpecialem. Bart. *in Extrauag. ad reprimendum. verbo, Inquiſitio,* Nauarr. *in cap. inter verba 11. quæſt. 3. coroll. 61. num. 648. & corol. 62 num. 678.* quæ reſolutio eſt verior, nam ex incautâ, & iniuſtâ teſtis depoſitione prouenit, vt quod erat occultum fieret manifeſtum: quin etiam acta iudicij faciunt notorium, & ad ſpecialem inquiſitionem ſufficit notorium iuris, Aldret. *ſuprà lib. 1. cap. 7. num, 10.* vbi addit, quando ſpecialis inquiſitio fit, ſi incipiatur à generali inquiſitione, non requiri infamiam: requiri tamen, quando ſpecialis incipitur 12.

abſque præuiâ generali inquiſitione. Quin imò Iudex poteſt contra Reum manifeſtatum in generali inquiſitione indebite, vlteriùs procedere, & inquirere, & ſpecialiter deuenire, cùm ſit iam aliquo modo infamatus: atque ita poteſt contra illum detectum in iudicio agere, informationes capere, particulares inquiſitiones efficere, ac tandem ſeruato iuris ordine punire.

13. Denique procedendo per inquiſitionem mixtam, per quam de perſonâ ſpecialiter inquiritur, & de delicto generaliter: requiritur præuia infamia, aut ſemiplena probatio, & accuſatio, aut ſaltem manifeſta indicia; non enim ratio naturalis dictat, vt quæ ſunt ſecreta, & occulta manifeſtentur, & indicentur: igitur ſpecialiter non poteſt fieri inquiſitio abſque præuiâ infamiâ, vel ſemiplenâ probatione, & accuſatione, vel ſaltem ſine manifeſtis indiciis. Quare quamuis poſſit in genere inquiri de crimine, de quo publicè conſtat, qui nam ſit illius auctor, non poteſt tamen inquiri in ſpecie, niſi præcedente infamiâ, vel ſemiplenâ probatione, & accuſatione, ita Molina *tom. 3. tract. 3. diſput. 47. num. 2.* Sayr. *d. lib. 12. cap. 10. num. 23. & 24.* Reginald. *lib. 25. cap. 652. contra Sotum de iuſtitia quaeſt. 6. articul. 2.*

14. Sed quid ſi quis inquiſitione mixtâ, ſeu generali interrogetur de veritate criminis notorij, cuius auctor paucis notus eſt? Aliqui opinãtur, etiã quando vnus ſolus nouit, teneri; eo quia Iudex videtur iuridicè interrogare: igitur interrogatus tenetur verum dicere, & manifeſtare auctorem, ita videtur ſentire Azor 3. *part. lib. 13. cap. 15. quaeſt. 4.* & Syluest. *verbo correptio quaeſt.* 8. Sayr. tamen *ſuprà num.* 26, putat, ſi duo, vel tres nouerint illud crimen, teneri manifeſtare. Nihilominus verius eſt non teneri auctorem criminis aperire, niſi præceſſerit infamia, vel ſaltem ſemiplena probatio, & accuſatio de criminis auctore. Leſſius *lib. 2. cap. 29. dubio 15.* Nam vt aliquis manifeſtetur in inquiſitione opus eſt, vt laboret infamia publica, qua non laborat quando duo, vel tres extraiudicialiter tenent crimen illius. Secus quando delinquens confitetur crimen ſuum etiam coram paucis in iudicio, nempe coram iudice, & notario, quia illa confeſſio facit notorium iuris, quod ſufficit ad ſpecialem inquiſitionem, quamuis ſolùm incidenter confeſſus ſit, non tamen ſufficit confeſſio facta metu tormentorum, & poſtea reuocatur quaſi metu facta, quia hæc non ſufficit, & perinde ſe habet, ac ſi facta non fuiſſet. Similiter non ſufficit con-

15. feſſio facta Prælato incogitanter, ac facta in aliqua Epiſtola ſecreta, quam Prælatus aperuit; Ita Sotus *de ſecreto tegendo*, Bonacin. poſt alios *ſuprà punct. 5. num. 15.* vbi *num.* 16. addit Superiores religioſorum teneri in generali inquiſitione ſeruare eundem modum in criminibus grauibus; nec videlicet ſpecialiter inquirat ſine præuia infamia, vel ſaltem ſine manifeſtis indiciis, quæ ſententia eſt etiam Salonis 2. 2. *q.* 67. *a.* 3. cum D. Thoma, & aliis. Dictum eſt in criminibus gra-

16. uibus. Quia in leuibus, hic modus non eſt neceſſariò ſeruandus, vt alij benè aſſerunt: nam religioſi regulariter iuri ſuo renunciant in leuibus: imò noſtri non ſolùm in leuibus, ſed etiam in aliis quibuſcunque cognitis extra confeſſionem iuri ſuo cedunt vt iam dixi. Sequitur Bonacina *numer.* 16. Sayr. *in claui lib. 12. cap. 11. num.* 20.

Non me latet in aliquibus caſibus poſſe procedi abſque præcedenti infamiâ ad inquirendum tàm in genere, quàm in ſpecie? Nimirum quando inquiſitio, vel manifeſtatio eſt neceſſaria ad impediendum malum futurum publicum, aut priuatum, & ad obuiandum criminibus exceptis, nempe læſæ Maieſtatis, tam humanæ, quàm diuinæ: quia ſunt Crimina contra bonum commune, quod eſt præferendum famæ, honori, & facultatibus. Idem dicendum eſt, quando proceditur ad conferendum beneficium, ſeu dignitatem obtinendam: imò ipſi indigni tenentur interrogati aperire veritatem, vel abſtinere ab illo officio, vel beneficio procurando: nam etiamſi nemo tenetur ſe ipſum prodere, quando inuoluntarius in aliquo beneficio, ſeu officio collocatur, Sanchez *de matrimonio lib. 6. diſput. 27. numer. 7. verſ. nec obſtat ſi dicas.* Nihilominus, quando quis procurat eam dignitatem, ſeu beneficium, & cognoſcit ſe eſſe indignum, tenetur vel veritatem aperire, vel ſaltem abſtinere ab eo officio petendo, Salon. 2. 2. *quaeſt.* 68. *artic.* 1. *controuerſ.* 4. 17

Sed quid ſi Prælatus inuenerit peccata ſubditi ſcripta ad confeſſionem faciendam, poterit ne inquiſitionem facere? Reſponde negatiuè: Nam tam ſacrum, & diuinum eſt confeſſionis ſigillum, vt quæ ad confeſſionem tendunt, perpetuo ſilentio ſint inuoluenda: imò ſi reueletur imprudentiâ, vel malitiâ Sacerdotis confeſſio, ex quâ fiat indicium quodcunque, aut aliqua probatio per quam iudices poſſint procedere ad torturam contra Reum, nullo modo poſſunt vti iis, quia confeſſio facta fuit tanquam ſoli Deo, & non tanquam homini, argumento text. *cap. ſi Sacerdos de officio Ordinarij*, Baldus *in l. Archygerontes, Cod. de Epiſcop. Audi.* ſequitur Anton. Gomez *var. reſol. cap. 13. numer. 9.* dicens dictum Sacerdotis non facere fidem *cap. 2. de officio Ordinarij. cap. dilectus de exceſſ. Prælat.* Couar. *de Sponſalibus 2. part. §. 12 numer. 10.* Et meritò, nam ſi Confeſſarius aliquid probaret ex reuelato ſigillo, manifeſtum detrimentum ſequeretur ex hâc reuelatione, vt eſt notorium: eò quòd non licet vti extra confeſſionem notitiâ per confeſſionem habitâ, & ſigillum confeſſionis obligat non ſolùm reſpectu aliorum, ſed etiam tenetur nullo modo loqui cum ipſo pœnitente extra confeſſionem, nec obiicere illi crimen, nec in memoriam reuocare: quamuis enim loqui cum pœnitente non ſit frangere ſigillum propriè, non eſt negandum offendi ſigillum, & eſſe quoddam genus quaſi reuelationis, ita Enriquez *in ſumma lib. 6. cap. 20. §. 7.* Sanchez *de matrimonio lib. 3. diſp. 16. n. 3.* 18. 19.

Vnde ſequitur non eſſe integrum Superioribus ex notitiâ per confeſſionem habitâ inquirere nec in genere, nec in ſpecie, nec corrigere complicem pœnitentis, niſi de licentiâ ipſius pœnitentis, ita Soarez *tom. 4. diſput. 34. ſect. 4. n. 19.* Hieronym. Onuph. *de ſigillo, ſect. 4. quaeſt. 7. dub. 3. pag. 309.* Bonacina *de Sacram. quaeſt. 6. ſect. 5. punct. 4. num. 25.* vbi notat, quod quando Sacerdos de pœnitentis licentiâ aperit ſigillum, debere in ſcriptis licentiam conſequi, quòd ei detegendi facultatem dederit; poteſt enim contingere, vt pœnitens neget, & neganti non iniungitur onus probandi, ſed affirmanti: proinde vt pœnas frangentibus ſigillum fugiat, facultatem debet probare: Soarez *d. tom. 4. diſput. 33. ſect. 8.*

Menoch.

Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 89. *num.* 26.
10. Maſcard. *de probat. concl.* 377. *num.* 2. Nihilominus niſi pœnitens neget, regulariter Sacerdoti aſſerenti ſe facultatem habere credendum eſt, aut niſi accuſator probationes faciat, quod pœnitens huiuſmodi facultatem non dederit, Maſcard. *tom.* 3. *de probat. concl.* 1286. Martin. del Rio *Magicarum lib.* 6. *cap.* 1. *ſect.* 1. Farin. *in praxi q.* 51. *à num.* 112. & iſte eſt vnus caſus in quo teſti vnico, Sacerdoti ſcilicet plenè creditur, niſi accuſator contrarium oſtendat, Felin. *in cap. teſtimonium num.* 35. *verſ. intellige, quod ſacerdos. de teſtibus, & in cap. nemo. in principio. verſ. notus, in ver. teſtimonium de ſimonia.* Farin. *ſupra num.* 112. *& ſequent.*

21. Sed quid ſi inquiratur contra aliquem in particulari ſine præcedente infamiâ, ita ſit intrinſecè malum, vt nunquam ſit licitum Superioribus ſine accuſatore, aut ſine infamiâ inquirere hoc modo contra aliquem? Reſponde non eſſe licitum, iuxta ea quæ docet D. Thomas. 2. 2. *q.* 67. *art.* 2. *ad.* 3. *& art.* 3. *ad.* 1. Sayr. *in claui lib.* 12. *cap.* 11. *num.* 1. ſemper enim requiritur infamia, aut indicia; vnde aliqui volunt eſſe de iure naturæ, vt nemo in iudicium deducatur, aut contra illum ſine infamiâ inquiratur. Id enim ratio naturalis dictare videtur, & Innocentius Papa Tertius hoc indicat in *cap. qualiter, & quando.* 2. *de accuſat.* vbi ex Sacra pag. oſtendit infamiam debere præcedere inquiſitionem; quam ſententiam ſequi videtur Aragon. 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. igitur videtur eſſe de iure diuino, & naturali, vt ſicut expedit, vt condemnationem præcedat accuſatio; ita etiam infamia præcedat inquiſitionem.

Reſpondetur tamen hoc non eſſe de iure naturali, aut diuino; ſed ſolùm de iure humano, quod adeo conuenit iuri naturæ, & rationi, vt meritò Summus Pontifex conſtituerit, vt de nullo inquiratur, niſi de eo, qui iam eſt diffamatus: inſuper etiam inſtituit, vt in aliquibus caſibus inquiratur ſine infamiâ præcedente. ita Sotus *in relect. de ſecreto tegendo. dub.* 2. Salas 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. *controuerſ.* 7. *paulo poſt principium*, & Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 11. *punct.* 3. *& q.* 3. *punct.* 3. & alij apud Sayrum *d. cap.* 11. *ex num.* 7.

Quid ergo dicendum, quando quis confitetur publicè crimen ſuum extra iudicium. Bonifac. Papa 8. *in cap.* 1. *de … n* 6. Vult poſſe iudicem procedere contra confeſſum ita ſuum crimen ſine aliâ infamiâ præcedente, quia eo ipſo quòd Reus coram multis confeſſus eſt, eo ipſo eſt infamatus, & quamuis Sotus *in d. relectione de ſecreto tegendo, memb.* 2. *q.* 6. *concl.* 3. putat non ſufficere confeſſionem iudicialem factam coram duobus, vel tribus; ſed requiri, vt confeſſio fiat coram pluribus, dicendum eſt ſufficere, vt confeſſio iudicialis fiat coram duobus, aut tribus: at vero extra iudicialis oportet, vt fiat in publico coram pluribus, neque etiam ſatis eſt confiteri coram Prælato ſponte, aux ex lapſu linguæ, & inaduertenter, vt iam dictum eſt, Sayr. *ſupra n.* 15. poſt alios.

Similiter ſi iudex principaliter de quodam
22. crimine inquirat, & tunc cognoſcit incidenter aliud crimen; poteſt in eo euentu inquirere de crimine alio cognito incidenter, de qoo delinquens non erat infamatus, & illud punire in eodem iudicio, Sotus *ſupra membr.* 2. *quæſt.* 6. *concluſ.* 3. Nauarr. *in comment. rubr. de iudicijs, num.* 86. *& in cap. inter verba* 11. *quæſt.* 3. *concluſ.* 6. *corell.* 63. *num.* 676. *& ſequent.* Quod intelligit Sotus, quando crimen incidenter inuentum eſt veluti circunſtantia alterius criminis, & aggrauat delictum principale; de quo inquiritur, nimirum quando quis inquirit de concubinatu, cuius eſt infamia, & incidenter cognouit concubinam eſſe conſanguineam; tunc poteſt inquirere de illâ circunſtantiâ aggrauante delictum principale. Secus quando crimen incidenter repertum eſt ſeparatum à crimine principali: tunc non poteſt puniri in eodem iudicio. Sed requiritur nouum iudicium ordiri, vt poſſit puniri à iudice *cap.* 2. *de confeſſis. cap.* 2. *de ordine cognitionis.* Bannes 2. 2. *q.* 70. *art.* 1. *dub.* 1. *concluſio.* 4. Sed melius Nauarrus *ſuprà* ſecundum communem Canoniſtarum, tradit crimen annexum incidenter repertum, ſiue ſit circunſtantia aggrauans, ſiue non, ſiue aliquid aliud, poſſe puniri in eodem iudicio non incipiendo nouam telam. Soti tamen opinionem ſequitur Salon. 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. *controuer.* 7. tanquam probabilem, ſed Nauarri ſententia magis placet. Sayr. *lib.* 12. *cap.* 11. *num.* 17. *propè finem.*

---

§. VI.

De pœnis, quibus Regulares puniri poſſunt.

EPITOME.

1 *Pœna cur fuerint inuenta?*
2 *Pœna delicto commenſuranda ſunt.*
3 *Pœna augetur in delictis, quæ ſunt mali exemplis, & propter iterationem delicti.*
4 *Pœna perpetui carceris quando locum habeat tam de iure Canonico, quam ciuili?*
5 *Quæ requirantur ad carcerandum Religioſum?*
6 *Fugiens à carcere quando licitum ſit, & an fugiens fateatur delictum?*
7 *Carcerans iniuſte clericum, quam pœnam incurrat?*
8 *Concubinatus in Clerico, quæ pœna afficiatur?*
9 *Detractores Superiorum, & Prælatorum quomodo debeant puniri etiam in concionibus.*
10 *Incorrigibiles qui dicantur in Religione, & quæ pœna illi poſſunt puniri?*
11 *Pœna libelli famoſi, quæ ſit de iure ciuili, & de iure Canonico, & an augeatur, quando libellus ſit ſub nomine alterius?*
12 *Pœna libelli famoſi locum habet etiam, quòd in eo vera fuerint expreſſa.*
13 *Pœna libelli famoſi, quando non habeat locum?*
14 *Calumniatores qui ſint, & quomodo puniantur?*
15 *Eiecti à Religione an debeant ali extra Religionem, & quæ requirantur, vt eiiciantur?*
16 *Eiecti à Religione profeſſi non eximuntur ab obligatione votorum.*
17 *Pœna Veneficij, Sortilegij, & incantationis, quæ ſint?*
18 *Appellare à ſententia in Religione, quando liceat?*

1. VLPIANVS *in l. quis ſit fugitiuus*, & *ibi* gloſſa, *ff. de ædilitio edicto*, obid pœnam ait requiri, vt ſit in delinquentis ſupplicium, & in aliorum terrorem, & exemplum, vt metu pœnæ delinquentis terreantur, ne iterum ad ſimilia delicta conuolent, & cæteri tardiores ſint ad iniurias inferendas.

2. Sunt autem pœnæ commenſurandæ delicto *l. ſancimus Cod. de pœnis. cap ſicut dignum de homic. & cap. vt Clericorum de vit. & honeſt. Clericorum:* Ideo in criminalibus certa doctrina dari non poteſt. Vnde ex qualitate rei delinquentis, & delictorum circunſtantiis pendet conſtitutio pœnarum: atque ita iure optimo prudentiæ Iudicis & diſcretioni relinquitur *l. reſpiciendum, ff. de pœnis. l. 1. & l. militis, ff. de cuſto. Reo. cap. ſtudent. 50. diſt.* Ariſtoteles conſonat *lib. 5. Ethic. cap. 5.* ibi: *Iudex debet eſſe clementior lege ſcriptâ, quando eiuſdem legis, & iuſtitiæ ratio ita fert, & patitur.* Debet ergo pœna reſpondere culpæ, vt per Couarr. *lib. 2. variar. cap. 8. à principio.* Menoch. *remed. 5. recuper. num. 39. & de arbitr. lib. 1. quaſt. 90. numer. 38.* Cardin. Tuſch. *tom. 6. litera P. concl. 211.* Farin. *in praxi crimin. quaſt. 4. num. 10. & quaſt. 17. n. 9.*

3. Hinc euenit, quòd delictum, quod eſt mali exempli tanquam reipublicæ magis pernitioſum grauiùs multò, quàm cætera puniri debet *l. 3. §. ſed & ex Senatus conſulto, ff. ad legem Cornel. de ſicar. l. ſi quis §. abortionis, ff. de pœnis.* Tiraquell. *de pœnis temperan. cauſa 44. num. 53.* Menoch. *de arbitr. caſu 358. num. 4. lib. 2.* Confirmatur ex ea regula, quòd propter reiterationem delictorum ſemper pœna eſt augenda *l. capitalium §. ſolent. & §. graſſatores, ff. de pœnis. l. 3. Cod. de Epiſcop. audi. l. ſeruus Cod. ad l. Iuliam de vi. l. 1. ff. de iurepatron.* cum aliis. Anton. Gomez *tit. de delict. cap. 3. num. 60. in fine, & tit. de furt. num. 5* Item conſuetudo delinquendi facit delictum magis atrox, & pœnam auget *d. l. capitalium*, & conſuetus delinquere acriùs punitur, Farin. *in praxi quaſt. 20 num. 43. & quaſt. 23. num. 1.* poſt alios dicens conſuetum delinquere grauius multò quàm ſi ſemel tantùm deliquiſſet, fore puniendum, Felin. *in cap. ſicut. in gloſſa adulterio de teſtibus. & in cap. ad abolendam de hæret.*, Carrer. *in practica in tract. de homicid. § circa igitur tertium, quibus ex cauſis pœna augeatur n. 1.*

Quæri poteſt quibus actibus. & quot conſuetudo delinquendi inducatur? Gloſſa *in cap. ita nos. 25. quaſt. 2.* Bald & Paul. de Caſtro *in l. 3. Cod. de Epiſcop. audi.* reſpondent conſuetudinem delinquendi induci ex bino actu, hoc eſt duabus vicibus, ſequitur Gram. *deciſ. 48. num. 3.* Cæpol. *in Authent. ſed nouo iure. num. 91. verſ. & licet. Cod. de ſeruis fugitiuis*, ſubdens id quod duabus vicibus fit, id frequenter fieri dici, vt *in Authent. de defenſor. Ciuit. ad finem*, & ibi ſcribentes *Coll. 3. c. Monaſterium.* vbi Abb. *num. 5. de vita, & honeſt. Clericor.* Farin. *d. quaſt 23. num. 16.* Sed melius dicitur induci conſuetudo per tres vices, Farin. *ſupra n. 18. & ſequent.*

4. Quid ergo de pœnâ carceris perpetui? Reſpondet Bald. *in Conſilio 443. in fine lib. 3.* talem pœnam non eſſe imponendam, quando alia imponi poteſt: videtur enim de iure ciuili prohibita quaſi quòd ex ea inducatur perpetua ſeruitus contra *l. 2. ff. de lib. hom. exhiben. l. Titio centum. §. 2. ff. de cond. & demon.* Nihilominus de conſuetudine ſeruari dicitur in Regno Caſtellæ, & teſtatur Galicius in *Margarita Fiſci fol. 93. in fine*, item de conſuetudine Venetiarum tradit Mantua *obſeruat. 96. col. 6.* & Florentiæ plurimos damnari ad perpetuos carceres certum eſt, Menoch. *de arbitris lib. 1. quaſt. 89.* perpetuus enim carcer non eſt dubium quòd ſit ſeruitus, & morti æquiparetur. *l. intercidit, ff. de condit. & demon. l. ſeruitutem Cod. de regulis iuris.* Iodoc. *in pract. crimin. tit. de Carcer. c. 16. n. 2.* Roland. *conſ. 41. n. 35. vol. 4.*

De iure etiam Canonico eſt in vſu pœna perpetui carceris, *cap. antiqua, de hæreticis c. quamuis. de pœnis in 6.* per quæ iura Clerici criminoſi ad carceres perpetuos damnantur, vt ibi miſerrimè viuendo mortem ſubeant, Clarus *in pract. quaſt. 70. verſ. pœna autem carceris, & verſ. ſolent etiam Prælati*, Dias *in pract. crimin. Canon. c. 129.* Menoch. *d. q. 89. à n. 10.*

Ad carcerandum ergo religioſum requiritur 5.
primò, vt delictum ſit graue, in quo rei fuga iuſtè puniatur: ſecundò, quod contra Reum aliqua ſit probatio, quæ manifeſtet Reum deliquiſſe, & crimen commiſiſſe, Aldret. *lib. 1. c. 10. num. 3.* vbi ait hæc duo requiri copulatiuè, vt religioſus in carcere detineatur: Debet igitur ſummaria probatio præcedere carceris detentionem: nam ad carcerandum plus quam ſemiplena probatio ſaltem requiritur: poteſt enim captura, ſeu carceratio eſſe iniuſta, & indebita ratione ordinis non ſeruati; vt tradit Roland. *conſ. 17. num. 2. vol. 3.* Marſil. *in pract. §. conſtat te, num. 1.* idcirco Iudex nequit præcipere aliquem capi de facto nullis præcedentibus indiciis, & examinatis priùs teſtibus ſubminiſtrantibus indicia contra carcerandum Clarus *in pract. §. final. q. 28. verſ. ſcias autem*, quod procedit etiam in crimine atrociſſimo, in quo aliquis de iure capi non poteſt, niſi legitima præcedant indicia, Gloſſa, & Bald. *in l. ſi quis alicui. Cod. ad l. Iul. Maieſt.* Conrad. *in pract. tit. de captura num. 2. verſ. hanc concluſionem*, & Roland. *d. conſ. 17. num. 3 vol. 3.* Et quamuis aliqui teneant poſſe Iudicem nullis præcedentibus indiciis incipere à captura; ne diſcedas à ſupradictis. Nam fama religioſi ſeruanda eſt, & conſeruanda; ideo boni nominis fama detrimentum patietur, ſi religioſus ex abrupto ſine indiciis legitimis carceretur.

Porrò ſi ſuperior cognoſcat religioſum velle fugere, quamuis crimen ſit leue, vel nullum, poteſt illum in carcere retinere: idem ſi de fuga timeatur, cum carcer ad cuſtodiam ſit inuentus; non tamen debet carceratus detineri in compedibus, niſi quando crimen eſt graue, vel quando eſt conuictus, Farin. *q. 27. ex n. 96.*

An liceat aliquando fuga religioſo de carcere? 6.
Licita eſt fuga, quando carceratio eſt iniuſta, aut nimis dura. Non enim debet eſſe Prælatus nimis auſterus in corrigendo ſubditos, quia miſericorditer ſunt corrigendi. Baldus *in cap. ad noſtram de appellat*, vbi ait Abbate nimis ſæuiente licitum eſſe monachis fugere de Monaſterio: nec per hoc eſſe apoſtatas, argument. text *in l. 2. §. Dominorum ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, vbi etiam notat correctionem debere eſſe moderatam; aliàs poſſe ad Superiorem recurri per modum querelæ, nec proinde eſſe fugitiuum, ſed neque puniendum, Nauarr. *in cap. non dicatis comment. 1. de regular, num. 61.* debet tamen iter

Digitized by Google

iter ad Superiorem maiorem arripere; nec aliò diuertere faciendo iter per ambages, tunc enim cenſebitur fugitiuus, Aldret. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 21. Graffis *deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 126. Fugiendo tamen præſumitur deliquiſſe quandò aliter fugit, & fatetur delictum, & conſequenter pœnâ legis quaſi conuictus puniri poteſt; quod intelligitur, quando à carcere aufugit, Maſcard. *concl.* 810. *num.* 1. Farin. *in praxi q.* 30. *num.* 205. Aldret. *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 23. & 24. Soares. *tom* 4. *de religione lib.* 3. *cap.* 1. *fol.* 193. *num.* 4. & *fol.* 130. *num.* 14. *cap.* 11. *lib.* 2.

7 Cæterùm, ſi quis carceret iniuſtè clericum, ſiue religioſum, & ſine cauſâ, incurrit excommunicationem, Aldret. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 20. poſt Clarum q. 28. *verſ. quæro nunquid*, & Syluest. *in verbo inquiſitio* 2. *verſ.* 12. quamuis detentio in carcere non ſit violenta, dummodo ſit iniurioſa: quin etiam Cardinalis *in Clement.* 1. *q.* 7. *de pœnis, & remiſ.* admonet Prælatos, ne in tetro carcere clericum, ſeu alium delinquentem claudant: fient enim homicidæ, ſi ibi intrà paucos dies moriantur.

8 Quâ etiam pœnâ puniatur, & quomodo concubinatus in clerico, & in quouis regulari, ex eo colligi poteſt, quòd ſacrilega fornicatio ſpirituale adulterium vocetur, & in regularibus fornicatio eſt delictum depoſitione dignum, quod in alijs clericis negant aliqui, inter quos eſt Felin. *in cap. at ſi clerici. de iudicijs. num.* 13. & Decius *ibi num.* 10. *verſ. limitatur.* 2. tamen Abbas *in d. cap. at ſi clerici. num.* 35. tradit clericum concubinarium, ſeu fornicarium ſuſpendendum eſſe; quòd ſi monitus non reſipiſcat ab Altaris miniſterio deponendum, ſequitur Nauarrus *in cap. conſideret. num.* 121. *de pœnit. diſt.* 5. de hoc. 1. *part. lib.* 2. *diſp.* 4. §. 14. *num.* 152.

Ad incurrendas autem pœnas contra clericos concubinarios de quibus in Concilio Tridentino *ſ.* 25. *de reformat. cap.* 14. requiritur pro formâ monitio ſpecialis in ipſam perſonam facta, vt per Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 359. *in primâ edit. & reſol.* 307. *num.* 3. *in* 2. *edit. & num.* 4. Regularis autem ſi in eandem miſeriam inciderit comperto crimine, ad alium conuentum ſtatim debet mutari ad præcindendam occaſionem, & carceris pœna vltra ieiunia, & alias corporis macerationes ad tempus puniendus, prout grauitas criminis, & circunſtantiæ poſtulauerint, *cap. placuit* 8. *diſt.* Aldret. *lib.* 2. *cap.* 15. *ex num.* 8.

9 Detractores vero Superiorum quomodo ſint puniendi? non vulgari pœnâ ſunt plectendi, etiamſi occultè detrahant, cùm Superiores habeantur loco Dei, Hoſtiens. *in ſumma, maledicis.* §. *alij maledicunt Principem Eccleſiaſticum, in fine, & in* §. *porro ſi quis*, & multo fortius debent puniri, quando detrahunt multis coram adſtantibus, quia illa iniuria dicitur grauis, Anton. Gomez *variar. tom.* 3. *cap.* 6. *ſub num.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu.* 273. *num.* 24. Farina. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 105. *num.* 189. *& conſ.* 30. *num.* 28. *lib.* 1. text. expreſſus *in cap.* 1. *de maledicis* in illis verbis, *multis coram adſtantibus*, Nicaſ. *in* §. *atrox. num.* 3. *inſtit. de iniuriis*, idem Farin. *ſuprà num.* 402. vbi *num.* 403. addit poſſe prælatum vindicare iniuriam ſibi factam, & iniuriantem excommunicare vt per Abbatem *in cap.* 1. *num.* 3. *de maledicis*, & *ibi* etiam Marian. Socin. Marian. *num.* 8. & Ioan. de Anan. *num.* 12. *col.* 7. *in fine verſic. & ſic nota.*

Sed contra eſt textus *in cap. inter querelas, verſ. hinc inde.* 23. *q.* 4. vbi dicitur non poſſe Prælatum excommunicare ob iniuriam ſibi factam, ſed patienter tolerandum, vel potiùs diſſimulandum, quæ ſententia eſt ſequenda, niſi iniuria illata Prælato tangat etiam Eccleſiam, ſeu Religionem: tunc enim Prælatus poteſt eſſe iudex de eâ iniuriâ, & punire delinquentem, illumque excommunicare: Secus ſi iniuria tantùm tangat perſonam ipſius Prælati: tunc nullo modo excommunicabit, nec erit illius iudex. Gloſ. *in cap. ſi quis erga. in verbo priuetur.* 2. *q.* 7. & *in cap. inter querelas, in verbo propriè* 23. *q.* 4.

Similiter Prædicatores, & Concionatores non euadent pœnas, ſi in concionibus Prælatis detrahant, ſubiacebunt enim per duos menſes pœnis illis, quæ iuxta regulam, ſeu conſtitutiones pro grauibus criminibus ſolent imponi, textus *in Clementina.* 1. §. *quibus etiam. de priuilegiis, & exceſſibus priuileg.* & *ibi* gloſſ. *in verbo detrahant.* Quod intelligitur, quando nominatim detrahunt, ſeu maledicunt, vel per circunlocutionem, quæ vicem habeat proprij nominis. Nam in genere tangere vitia Prælatorum moderatè, licèt, gloſ. ſuprà, Farin. *num.* 406.

Item, quibus etiam malis inuoluantur detractores, tradit Graffis *deciſ. lib.* 2. *cap.* 145. *n.* 3. vbi *num.* 4. addit grauitatem huius criminis ex eo cognoſci, quòd ſit contra Deum, quando eſt contra Superiores. Vnde *Exod.* 15. inquit: *Nec contra nos eſt murmur veſtrum, ſed contra Deum.* Propter quod Maria ſoror Moſi lepram incurrit: ideo detractores ſunt Deo odibiles, quia neglectis iis, quæ proximo ſunt ædificationi, ad reprehenſibilia tamquam apes, ſeu canes ad cadauera aduolant, & quod peius eſt, antequàm de ſuo oculo trabem eiiciant, in oculis ſuorum fratrum feſtucas curioſè, & malitioſè perquirunt.

Sequitur dicendum de incorrigibilibus, quinam 10
ſint, & quâ pœnâ puniendi? Panor. *in cap. cum nō ab homine. de iudiciis* ait tribus modis poſſe aliquem eſſe incorrigibilem. Primò, quando quis non vult à criminibus perpetratis deſiſtere, & in illis perſeuerat. Secundò, ſi ter monitus non deſiſtit *cap. contingit, el* 1. *de ſenten. excommunic.* Tertiò, quando pœnitentiam ſibi iniunctam non facit, & ſe abſcondit *ex cap. vt fama. de ſenten. excommun.* pœnitentia non peractâ. Bernard. *in pract. cap.* 142. *num.* 1. 2. *in nouiſſima editione & Aloyſ.* Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 87. *part.* 1. Aldret. *ſupra lib.* 2. *cap.* 26. quos referens ſequitur Barboſ. *in cap. cum non ab homine* 10. *num.* 7. *de iudiciis.*

Eſt enim receptum in omnibus Religionibus, vt etiam religioſi profeſſi ſolenniter, ſi fiant incorrigibiles, eiiciantur. In primis ante quàm expellantur, priuatæ admonitiones debent præcedere: perſiſtente deinde illo in obſtinatione, neque ſe ipſum emendare volente, acriùs coram cunctis fratribus redarguatur cum lenitate, & verborum exhortatione, & obiiciatur eidem quòd ſæpiùs punitus, & correptus emendari noluit, ac poſtea tamquam ouis morbida, & ſcabioſa, ne alios contaminet à Religione expellatur. Requiritur tamen, vt crimina ſint probata, nec ſufficiunt leues defectus etiam frequenter commiſſi, ſed crimina; nec oportet, quòd eadem delicta ſæpe faciat, ſed vel eadem, vel alia diuerſa, & ſaltem

tem debet præcedere trina monitio. Farin. *in praxi q. 8. num. 61.* denique incorrigibilis is cenſebitur, qui multis adhibitis remediis corrigere ſe non vult, aut cuius deſperata eſt correctio, & emendatio, Aldret. *ſupra lib. 2. d. cap. 16. per totum*, & Graffis *lib. 2. deciſ. cap. 24. num. 19.* & vltrà expulſionem addendæ ſunt aliæ pœnæ delictis reſpondentes, quòd ſi ante quam eiiciatur de carcere fugiat, non eſt ampliùs requirendus, ſed dimittendus cùm ipſe fuerit ſuæ pœnæ factus executor.

11. Pœna libelli famoſi de iure ciuili, quæ ſit, & de iure canonico, & an augeatur quando fit ſub nomine alterius. Quo ad primam partem dicendum eſt libellum famoſum eſſe compoſitionem factam in ſcriptis in infamiam alicuius eorum, quod quis probare non vult, & in publico poſitam, vel in loco vbi inueniatur, ita Syluester *in Summa, verbo libellus, num. 4.* & Angel. *eodem verbo in principio.*

De iure ciuili pœna capitis videtur impoſita ſecundùm gloſſam *in l. lex Cornelia. §. ſi quis librum in verbo qui id fecit ff. de iniuriis.* & ibi Angel. *num. 1. & 3.* gloſ. *in cap. qui in alterius, in verbo flagelletur 5. q. 1.* & *ibi* Turrecrem. *in fine verſ. ſecundum ſeueritatem*, Hoſtienſ. *in Summa de iniuriis §. quot modis fiat iniuria. ad medium verſ. & nota*, & Burſat. *conſ. 20. num. 55.* quod intelligitur quando libellus famoſus continet capitalia delicta in aliquem iactata: Secus ſi in libello improperetur delictum capitale: tunc enim non imponitur niſi eadem pœna, quæ pro improperato delicto, ſi verum eſſet imponeretur, gloſ. *in l. 1. in verbo ſi quis famoſum C. de libell. famoſ.*

Alij verò tradunt pœnam eſſe non mortis, ſed extraordinariam de conſuetudine iuxta facti, & perſonæ qualitatem; ita Clar. *in practica §. final. q. 68. num. 26. verſ. libelli famoſi auctor, ad finem*, ſubdens ſe nunquam vidiſſe vltimo ſupplicio aliquem affectum pro libello famoſo, ſed ſolùm pœna extraordinariâ corporali punitum non obſtante conſtitutione Pij Quinti. 155.

Pœna autem libelli famoſi de iure canonico eſt flagellatio, ſeu fuſtigatio, quæ pœna poteſt imponi etiam auctori religioſo. textus *in cap. de prima, & in cap. qui in alterius quinta q. 1.* gloſ. *in d. cap. de prima in verbo de prima*, & *ibi* Turrecr. *in verſ. ſecundum Canones.* Armil. *de libello famoſo num. 1. verſ. & ſecundum Canones*, Syluest. *eadem rubrica num. 5.* Quin imo cùm ſit crimen graue poteſt deponi. Hoſtiens. *in ſumma de iniur. §. quot modis fiat iniuria in fine verſ. item poſſe deponi*, Placha *in epitome delict. lib. 1. cap. 3. num. 3. in fine.* Quòd ſi monitus neget delictum, illudque nolit fateri poteſt excommunicari, textus *in cap. 2. & ibi* gloſſa, & communiter omnes 5. q. 1. Syluester *in rubrica de libello, poſt num. 5.* ſemperque ſi ſponte confiteatur libellum, punietur pœnâ arbitrariâ, & in foro conſcientiæ tenetur ad reſtitutionem famæ, Turrecremata *in cap. ſi qui in fine 5. q. 7.* Plach. *ſupra lib. 1. cap. 3. num. 4.* & Nauar. *in cap. Sacerdos num. 6. de pœnit. diſt. 6.* Graff. *deciſ. lib. 2. cap. 138. num. 5.*

Item pœna libelli famoſi multo fortius procedit in eo, qui libellum ſcribit in nomine alterius falsò alium inculpans de huiuſmodi crimine, vt ſe exculpet *l. lex Cornelia §. ſi quis librum* ibi, *etiam ſi alterius nomine* & ibi gloſſa *in verbo alterius ff. de iniuriis*, & *ibi* Albetic. *in principio.* Iodoch. *in praxi criminal. cap. 138. poſt num. 3.* Idem dicendum eſt de faciente libellum famoſum ſine nomine, Angel. *in l. 1. in fine C. de libello famoſo.* Clar. *in pract. Crimin. §. final. q. 68. num. 26. verſ. libelli famoſi auctor.*

Et quamuis in libello famoſo vera exprimantur, non propterea auctor excuſatur à pœnâ per textum. in *l. 1. C. de famoſ. libell.* & quamuis verum dicens in libello iudicialiter porrecto non teneatur, nihilominus aliter dicendum de publicante libellum famoſum extraiudicialiter, Abbas *in cap. cum te num. 28. ad finem. verſ. ſecundo caſu. & num. 29. etiam in fine. de re iudicata*: fauet maximè Pius Quintus in ſuâ conſtitutione 155. de qua *in 2. parte Bullarij*, in qua cauetur pœnam libelli famoſi locum habere etiam quando in eo vera ſunt expreſſa, Farin. *d. q. 105. n. 241. ad n. 248.* vbi concludit quòd veritas conuicij non excuſet, & ita ſeruatur in practica tàm in foro ſæculari, quàm Eccleſiaſtico. Graffis. *deciſ. lib. 2. cap. 138. num. 16. verſ. ſeptimo.* 12.

In aliquibus tamen caſibus non habet locum pœna libelli famoſi: in primis ſi non ponatur in aliquo loco publico, vt videatur, & legatur, ita Angel. in *l. lex Cornelia §. ſi quis librum n. 2. ff. de iniuriis*, vbi ponit exemplum, quando libellus ponitur, & affigitur in vnâ columnâ in plateâ, & *in l. 1. in princip. C. de famoſis libellis*, vbi de facientibus cantilenas famoſas contra aliquem in publico, Hoſtiens. *in ſumma de iniuriis §. quot modis fiat iniuria. num. 3. poſt verſic. litteris vero*, vbi de illo qui fecit cadere ſcripturam in plateâ, Nauar. *in cap. ſacerdos num. 9. de pœnit. diſt. 6.* vbi de faciente libellum, & illum proiiciente in locum publicum Et iuuat definitio libelli famoſi, de qua ſuprà, ſecundùm quam de eſſentia libelli famoſi eſt, quòd ponatur in publico, vel ſaltem in loco, vbi reperiatur. 13.

Item non habebit locum pœna libelli, ſi quis faciat libellum famoſum contra aliquem, à quo fuit priùs prouocatus per alium libellum famoſum, ita Plot. *conſil. crimin. diuerſor. 131. num. 15. lib. 1.* quod intellige illum excuſari à pœnâ rigoroſâ, non tamen à pœnâ extraordinariâ, & mitiori.

Illud etiam non eſt omittendum videlicet eſſe excommunicatos omnes qui proferunt in lucem libellos famoſos linguâ vulgari, vel aliâ, aut componunt, vel in vulgus emittunt carmina, ſeu cantilenas famoſas cõtra ſtatum ordinis Prædicatorum, vel Minorum, quæ excommunicatio eſt Papæ reſeruata; requiritur tamen, vt præſumentes faciant. Secùs ſi id faciant in ignominiam, ſeu infamiam ipſorum religioſorum, Caietanus *in verbo excommunicatio, caſu 81.* Nauar. *cap. 27. num. 109. verſ. 1.* & Graffis *vbi ſuprà, num. 15.* ſecundùm vero forum conſcientiæ tenetur confeſſarius imponere pœnitenti, vt conficiat contrarios libellos, vel ſi res eſt nota, vt ſubſcribat ſe fuiſſe mentitum, ſaluâ tamen perſonâ propriâ, Syluest. *verbo libellus in fine.*

Quæri poteſt, quinam ſint calumniatores hoc eſt falſi accuſatores & quâ pœnâ puniantur? 14.
Certi iuris eſt puniri pœnâ talionis ad ſimilitudinem ſupplicij, quam merebatur accuſatus, ſi delictum de quo accuſabatur, patraſſet; & ad hanc pœnam accuſator ipſe etiam cum proteſtatione,

tatione, & promiſſione proſequendi accuſationem vſque ad finem cauſæ ſe ſubſcribendo aſtringere debet, ita vt ex falſâ accuſatione criminis ordinarij ordinariâ eiuſdem criminis plectatur pœnâ: ex falſa autem accuſatione criminis extraordinarij pœna pariter extraordinaria iuxta qualitatẽ arbitrio iudicis criminis ipſius puniatur, ita ex *lege final. C. de calumn.* colligitur Bartol. *in l. ſi cui, in principio. num. 2. ff. de accuſat.* Iul. Clar. *§. final. q. 12. verſ. dixi quoque q. 81. in principio* Menoch. *de arbitr. caſu 322. num. 1.*

Calumniator ergo qui crimen quod obiecit non probauerit, dabit eaſdem pœnas quas daturus erat accuſatus: cæterùm, quia pœna talionis non eſt in vſu, punietur falſus accuſator arbitrio iudicis, tantò grauius quantò bonum nomen accuſati fuerit magis maculatum. Item tenebitur calumniator ad damna ex falſâ accuſatione ſequutâ, quoties accuſationem non probauerit, vel ab ea deſtitit, quia præſumitur calumniator qui deficit in probationibus, & poteſt de calumniâ condemnari, gloſ. *in cap. 2. in verbo calumniandi de calumnias.* Abbas *ib. num. 5.* Maſcard. *de probat. concl. 25* Fr. Manuel. *regul. tom. 2. quæſt. 3. art. 1.* & Hieronymus Giach. *in conſilio Syndicatus num. 212.* vbi *num. 223.* vult dolum, & calumniam præſumi in illis, qui deficiunt in probatione, Aldret. *lib. 2. cap. 23. num. 4. & num. 9* excuſabitur tamen accuſator ob ſemiplenam probationem à calumniâ, vt pœna euitetur.

15. Eiecti à Religione an debeant ali extra illam? Pars negans eſt certa quando abſolutè eiiciuntur; ſecùs quando ad locum eis aſſignatum ad pœnitentiam agendam mittuntur; tunc enim debent eis neceſſaria miniſtrari, Antonin. *3. p. tit. 16. cap. 5. num. 1.* Syluester. *verbo Apoſtaſia num. 9. verſ. 5.* Azor. *1. par. lib. 12. cap. 16. §. ſecundo quæritur. verſ. obiicias*, vbi volunt meritò eiectis alimenta denegari, vt facilius ad meliorem frugem ſe recipiant: alimenta itaque illis præſtantur, qui ſub regulari diſciplinâ degunt; eiectis verò ob defectus adimuntur, ſimiliter illis ea omnia negantur, quæ ſub nomine alimentorum veniunt, Aldret. *d. lib. 2. cap. 26. ex num. 27.*

Quòd ſi ſit contra ius eiectus, rurſus admitti debet, & extrà Religionem monaſterio acquirit; nam iniuſta eiectio non obeſt monaſterio: ſicut nec Abbatis delictum Eccleſiæ nocet, *cap. ſi Epiſcopi 16. q. 6. & cap. delictum de regul. iur. in 6.* non acquirere autem monaſterio vult gloſ. *verbo quæ acquiſierit, in cap. Abbates. 18. q. 2.* Redoan. *de ſpol. iis Eccleſiæ. q. 8. num. 76. & 77.* Surd. *de alimentis tit. 7. q. 35. num. 9* & alij apud. Barboſ. *in cap. ſicut nobis el 2. num. 6. de regul.* quod intellige poſt ſententiam, vt vult Molina. *tract. 2. diſp. 140. verſ. quo ad votum.* Leſſius *ſuprà d. cap. 41. dub. 15. num. 112.* ideo ante ſententiam acquirit monaſterio. Quare poteſt cogi monaſterium, vt illum repetat, & illi interim neceſſaria alimenta præbeat. Contrà verò ſi per iuſtam ſententiam expellatur, non acquirere deinceps monaſterio tradit Nauarr. *in commentario ſecundo de regularibus num. 31.* ex Abbate *ex cap. 1. de Infantib. & langui. expoſit.* eò quia eiectus definit eſſe membrum monaſterij, & habetur pro derelicto poſt ſententiam; ſicuti ſeruus derelictus non acquirit domino, quæ ſententia placet gloſſæ *in d. c. 1. de infantibus* citato.

Quæ autem requirantur vt iuſte religioſus expellatur ex dictis contra incorrigibiles colligitur aperte.

Deinde, quando eſt iuſtè eiectus, & priuatus habitu per ſententiam propter delictum, poteſt, & debet vti habitu clericali, non autem habitu ſuæ Religionis, cùm ſit illo priuatus, argumento *cap. geſta diſt. 74.* & quicquid acquirit non acquirit ſibi; eò quia ratione voti ſolemnis paupertatis, quo aſtringitur etiam eiectus, eſt incapax cùm ab eo non abſoluatur, Cardinalis *in Clement. 1. §. quia vero. de ſta. Monach.* Non enim decet ex iniquitate ſuâ commodum reportare. Acquiret ergo vſum eorum, quibus ad victum, & habitationem indiget, Nauarrus *comment. 2. de regul. num. 35.* Azor *p. 1. lib. 12 cap. 16. q. 4.* Sayr. *in claui lib. 6. cap. 9. num. 18.* Leſſius *de iuſtitia lib. 2. cap. 41. dub. 15. num. 112.* Sanchez *in præcepta decalogi tom. 2. lib... cap. 9. num. 45.* Vnde non poteſt teſtari, Molina *diſp. 277. verſ. quo ad cæteros*, Sanchez *ſupra num. 46.* Sed quid ſi eiectus ad Eccleſiam ſæcularem, vel regularem legitimè promoueatur? Reſpondetur, quòd acquirit ipſe verum dominium Eccleſiæ ſæculari, vel regulari iuxta textum *in cap. ſi quis iam tranſl. itus. 21. quæſt. 2. & cap. ne pro cuiuſlibet 16. q. 1.* alioquin Epiſcopo originis, ita Panor. *in cap. final. de reg. il.* Syluest *in verſic. Apoſtaſia q. 9.* eò quia ſub eius obedientiâ eiectus debet viuere: imo tenetur ſe Epiſcopo præſentare, & manifeſtare ſe fuiſſe eiectum, dareque illi obedientiam ſecundùm regulam clericalem, petereque ab eo facultatem conuertendi in ſuos honeſtos vſus, quæ lucrifecerit. Quod fallit in eiecto damnato ad triremes, ſeu relegato: is enim finito termino ſuæ pœnitentiæ affixo debet redire ad Epiſcopum ſuæ originis, illique ſubeſſe, vel obtenta ab eo facultate ac dimiſſorijs tranſire ad alios.

Quid tamen ſit de iure communi, attento Motu proprio, Gregor. 14. Incipit. Officij noſtri. omnia per hos eiectos vndecunque acquiſita poſt eorum mortem competunt Cameræ Apoſtolicæ, ſi extrà religionem moriantur, ita Campanil. *in diuerſorio iuris Canon. rubr. 12. cap. 15. num. 9. in principio* vbi eſt ſermo de eiectis exutis habitu monachali, ac dimiſſis à corpore ordinis. Rota apud Farin. *deciſ. 109. num. 2. p. 2. recent.*

Porro Religioſi profeſſi iuſtè eiecti, & habitu ex iuſtâ cauſâ priuati ſi à Religione repetantur, tenentur redire; ſi autem nolint redire cenſebuntur ex numero apoſtatarum; quicquid negent Nauarrus *tit. de regularibus conſ. 18. num. 2. & conſ. 51. titulo de ſtatu Monachorum*, & Azor. *part. 1. lib. 12. cap. 16. q. 6.* ita text. *in cap. final. de regularibus*, Soar. *tom. 5. diſp. 27. ſect. 5. num. 20.* Leſſius *d. cap. 41. dub. 15. num. 111.* Sayr. in Claui *lib. 10. cap. 9. num. 25. & 27.* Sanchez *ſuprà lib. 6. cap. 9. num. 30.* vbi contrarijs reſpondet, quæ ſententia eſt multo probabilior. 16.

Quin imò eiectus iuſtè poteſt cogere religionem, vt eum perfectè emendatum rurſus admittat, vt per D. Antoninum. *3. part. tit. 16. cap. 5.* Nauar. *de regularibus d. Conſ. 51. in fine in 1. edit. & Conſ. 18. in fine in ſecunda.* Molin *tract. 2. diſput. 140. verſ. quod ad votum*, Leſſius *d. dub. 15. num. 112. verſ. verius tamen puto*, vbi addit id eſſe verum, niſi religio iuſtas cauſas haberet non admittendi illum. Sanch. *d. cap. 9.*

Digitized by Google

num. 32. Redeuntes ergo recuperabunt omnes prærogatiuas tam in ſedendo, quàm in ſuffragiis ferendis, quas habent reliqui profeſſi ratione profeſſionis, Sanchez *d. cap.* 9. *num.* 33.

His adde eiectos à religione non teneri ad obſeruantias regulares, nec ad reliqua vota iuxta religionis ſuæ inſtitutum in ea facta, exceptis tribus ſubſtantialibus, paupertatis ſcilicet, caſtitatis, & obedientiæ: atque ita non tenentur ad ieiunia, vigilias, delectum ciborum: item non tenentur ad vota particularia ſuæ religionis, ita tamquam verius tradunt Nauarrus *comment.* 3. *num.* 46. *&* *ſub titulo de regularibus conſ.* 51. *num.* 2. *in antiquis*; aliàs *conſ.* 78, *num.* 2. *in nouiſ.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 6. *q.* 137. Leſſius *d. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 15. *in fine* Sanchez *d. cap.* 9. *num.* 52. vbi 56. reſoluit quartum votum à Religioſis B. Mariæ de Mercede redimendi captiuos emiſſum, & aliud in ordine Minimorum S. Franciſci de Paula vitæ quadrageſimalis eiectos eiuſmodi non obligare, non quòd omnino extinguantur, ſed quia ſuſpenduntur pro eo tempore, quo eiecti non degunt in religione cum cæteris, Barthol. à Sancto Fauſto *d. lib.* 6. *q.* 137. *num.* 4. Similiter non tenentur ad penſum diuini officij recitandum, quando non ſunt in Sacris, quia ſaltem non ſunt in ſtatu, in quo ex conſuetudine teneantur ad preces canonicas, ita Barthol. à Sancto Fauſto *d. lib.* 6. *q.* 141.

17. Denique, quæ pœna ſit & à iure veneficis, Sortilegis, & incantatoribus? In primis ex decreto Clementis VIII. vtentes veneficijs, incantationibus, aut ſortilegiis ſi ſint regulares incidunt in caſum reſeruatum, niſi aliunde liberentur. Porro Sortilegiorum ſpecies ſunt diuerſæ: principaliores vero ſunt tres, diuinatiua ſcilicet, amatoria, & venefica. Diuinatiua eſt illa per quã ſortilegi futura quædam, præſentia vel præterita nobis ignota vaticinari conantur, de quibus *in cap. non oportet.* 26. *q.* 5. *in cap. ſortilegi* 26. *q.* 1. *& in l. nemo C. de malefic. & Mathemat.* Amatoriũ ſortilegium eſt illud quod fit ob amorem libidinoſum, & vt plurimùm ad flectendum animos pudicos ad libidinem, de quo *in l. eorum in principio C. de Malefic. & Mathemat.* Venefica tandem, ſeu malefica ſortilegia, quæ ſunt alijs perniciofiora, ſunt per quæ diuerſæ fabricantur infirmitates tàm in hominibus, quàm in brutis animantibus, ex quibus ſtatim, vel mors oritur, vel paulatim corpus conteritur, & poſt longas querimonias tandem vita conſumitur.

Clericus ergo veneficus, ſeu ſortilegus à diuinis, & miniſterio altaris debet ſuſpendi per annum, & eò ampliùs arbitrio iudicis, quo ad illud amplius. Barboſa *de ſortilegiis cap. ex tuarum eodem titulo. num.* 6. Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 32. Si autem clericus bono zelo ductus, & ſimplicitate cordis ſortilegio vſus fuerit eodem modo ſuſpenditur, Soares *de religione tom.* 1. *lib.* 2. *de ſuperſt. cap.* 18. *num.* 13. Delrius *diſquiſit. magi. lib.* 5. *ſect.* 16. & Menoch. *de arbitrar. caſu* 388. *num.* 6. & Aldret. *lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 4. vbi *num.* 9. ſubdit conſulentes veneficos, incantatores, & ſortilegos, ſi clerici fuerint perpetuò deponendos, & in monaſterium arctum detrudendos, *cap. ſi quis Epiſcopus* 26. *q.* 5. imo de iure Canonico etiam in foro contentioſo clericus dolo malo conficiens ſortilegia deponitur etiam quando non ſunt hæreticalia ad ordines ſacros, & omnibus beneficiis priuatus perpetuo in monaſterio includitur. Panor. *in cap.* 2. *de ſortilegiis.* Ghirlandus *de ſortilegiis q.* 11. *num.* 3. 8. *&* 10. Berber. *in ſuo viatorio iuris, titulo de ſortileg. num.* 10. vbi fit etiam infamis, vt *in cap. quiſquis* 2. *q.* 8. & alijs pœnis afficitur de quibus *in cap. de benedicto* 32. *q.* 1. Quibus tamen non obſtantibus hodie pœna ſortilegiorum de iure ciuili non hæreticalium, eſt arbitraria, & de iure canonico etiam tam laicis, quàm clericis, Abbas *in d. cap.* 2. *de ſortilegiis*, quem ſequitur Ghirland. *vbi ſupra d. q.* 11. *num.* 7. *verſ. & circa præmiſſa nota vnum ſingulare*, *& num.* 10. *in fine*, vbi concludit hodie omnes pœnas eſſe arbitrarias, idcirco poſſe iudicem pœnas augere, & minuere ſecundum qualitatem facti, conditionem perſonarum, animum delinquentis eius arbitrio.

Quando denique liceat appellare in Religione ſubdito grauato ex eo quæri poteſt, quia Bonifacius Papa Octauus ſtatuit, non eſſe integrum fratribus Ordinis Minorum à correctionibus Prælatorum eiuſdem Ordinis aliquando appellare: item, quia ſimile priuilegium indulſit Sixtus Quartus Carmelitanis, & Auguſtinianis, & Iulius Papa ſecundus ſub pœnâ excommunicationis interdixit Fratribus, & monialibus Ordinis Prædicatorum, ne à mandatis Prælatorum dicti ordinis appellare poſſint, vt habetur in *compendio priuilegiorum, verbo appellare.* 18.

Nihilominus dicendum eſt hoc procedere, quando appellant à correctione in mandatis regularibus legitimè factis: tunc enim nequeunt appellare à ſuorum Superiorum iuſtis mandatis, & correctionibus, quæ fiunt ſecundùm ſtatuta regulæ, vel Ordinis, aut ad effugiendum regularem diſciplinam. Nam appellatio fundatur ſuper grauamine, *cap. vt debitus. de appellationes*: at verò quando Superior corrigit ſecundùm regulam vel ſecundùm regularem diſciplinam, non grauat.

Licebit tamen regularibus appellare quando Superior modum corrigendi excedit, vt colligitur *ex cap. De Priore. de appellationibus* 31. Seacc. *eodem titulo. q.* 17. *limit.* 27. *num.* 12. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11. *q.* 8. vbi *q.* 7. reſoluit religioſum à Superiore iniquè tractatum, vexatumve tutâ conſcientiâ è monaſterio exire poſſe inſcio, vel eodem Superiore inuito, quem referens ſequitur Barboſ. *in d. cap. de Priore. n.* 3. *fine*; vbi Alexander Papa. 3. Priorem quendam grauiter iubet puniri, qui modum corrigendi excedens appellationem ſui ſubditi non admiſit, quòd expreſsè docent gloſſa *in cap. licet in verbo interclusum*, & Decius *ibidem de officio ordinary.* Syluest. *verbo appellatio q.* 7. Nauar. *conſ.* 2. *de ſenten. & re. iudic.* in antiquis; *alias conſ.* 5. *de appellationibus in nouis* Fr. Manuel. *in ſumma part.* 2. *tract. de ordine iudiciali cap.* 13. *concl.* 3. Ratio, quia appellatio eſt de iure naturali; ideo non poteſt negari, quando eſt iuſta. Tum etiam quamuis ita grauati appellare nequeant, nec per viam appellationis poſſint Superiorem adire; poterunt tamen accedere ad illum per viam ſimplicis querelæ, & Superior causâ cognitâ tanquam rectus iudex grauamini, ſi quod fuit deferet, Nauar. *ſuprà & in commentario in cap. nullam.* 18. *q.* 2 *comment.* 3. *num.* 51. & Fr. Manuel. *tom.* 1. *quæſt. regular. q.* 29. *art.* 2. & *in ſumma de ordin. iudiciali cap.* 3. *concl.* 3. & ſub pœnâ excom

excommunicationis latæ ſententiæ interdictum eſt Fratribus etiam Minoribus de Obſeruantia, habetur *in conſtitutione Gregorij.* 13. quæ incipit, *Quoniam noſtro Paſtorali, quæ eſt* 34. *eiuſdem in ordine, edita* 1575. *Octauo Aprilis*, cuius abſolutio eſt reſeruata ſummo Pontifici, ſi ad Tribunalia ipſi ſæcularia appellent, & ad ea confugiant: nec non pœnas priuationis perpetuæ officiorum per eos obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia quæcunque dicti Ordinis officia exercenda, ac vocis tàm actiuæ, quàm paſſiuæ eo ipſo incurrant.

Debent ergo ex prædicta conſtitutione ſuprà dicti fratres à Prælatis ſuis grauati appellare; à Guardiano ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem; à Generali ad Protectorem; à Protectore ad Sacram Congregationem. Neque conceſſio appellandi hoc modo contrariatur Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de regularib. cap.* 4. quia Concilium ibi non prohibet religioſos recurrere ad Superiores per viam appellationis, ſed tantùm prohibet, ne ad eos perſonaliter confugiant inconſulto Superiore. Nec eſt credendum voluiſſe Concilium priuare religioſos eo beneficio, quod illis competit de iure naturæ: quamuis meliùs ſit ab appellationis remedio abſtinere, etiam quando licita eſt, prout decet religioſos. Nihilominus ſi grauentur ſine causâ plus iuſto, & grauans appellationi non defert, nec facultatem facit adeundi Superiorem; ſed imò potius conijcit in vincula, aut alio modo impedit, poteſt grauatus abſque licentiâ Prælati immediati confugere ad Superiorem maiorem, vt à tali grauamine eximatur iuxta Baldum *in cap. ad noſtram. de appellationibus*; nec propterea ligabitur excommunicatione, cùm non incurratur ſine peccato mortali, argumento *capitis Nemo, & cap. nullus* 11. *q.* 3. nec etiam adeundo Superiorem incurritur Apoſtaſia, nec tráſgreditur Concilium Trident. quod loquitur de eo ſolùm, qui non grauatus abſque vlla appellatione recurrit ad Superiorem, eo ſolò quòd prætendat integrum ſibi eſſe confugere ad illum inconſulto Superiore immediato: quod eſt falſum. Fr. Manuel. *tom. 1. regul. q.* 29. *art.* 2. *& in Summa tom.* 2. *tract. de ordine iudiciali cap.* 13. *concl.* 3. poſt Nauarrum *in cap. nullam* 18. *q.* 1. *num.* 51. quos referens ſequitur Sayr. *in claui lib.* 12. *cap.* 17. *num.* 40.

FINIS. LAVS DEO.

Proteſtatio Auctoris.

EGo BAPTISTA FRAGOSO *è Societate* IESV, *ex Algarbio Luſitanis, totum hoc ſecundum Volumen ſubmitto correctioni ſanctæ Matris Eccleſiæ Romanæ: ſi quæ verò in eo contenta, & ſcripta fuerint, quæ Orthodoxæ fidei, ac bonis moribus repugnent, aut pias Chriſtianorum aures offendant, paratus mutare, & pro non dictis, nec ſcriptis haberi volo. Idibus Octobris* 1633.

BAPTISTA FRAGOSO.

INDEX

INDEX

Rerum, & Verborum notabilium, quæ in hoc ſecundo Volumine continentur.

A

Abbas, & Abbatiſſa.

ABBATES, dum conferunt Ordines minores, an poſſint ordinare eos omnes, in quos habent iuriſdictionem ordinariam. lib. 1. diſp. 1. paragr. 9. num. 145. 146. 147. & 148.

Abbates exempti ab Epiſcopo non poſſunt ordinare in minoribus ſubditos ſæculares, etiamſi habeant dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum, ſed tantùm regulares ſibi ſubiectos. lib. 11. diſput. 26. paragr. 2. n. 14.

Abbatis appellatio quando primò cœperit, & quis Abbas primus vocatus eſt. lib. 11. diſp. 26. paragr. 1. num. 1.

Abba, & Abbas, vnde dicantur, & quæ vox ſit. n. 2.

Abbates ſunt de maioribus Eccleſiæ, & præferuntur cæteris Dignitatibus inferioribus Epiſcopo. num. 3.

Abbatis electio pertinet ad Conuentum. num. 4. Et debet fieri iuxta formam cap. *Quia propter.* de electione. num. 5.

Abbas debet benedici, & ante benedictionem dicitur Abbas. num. 6.

Abbates benedicti ſuos Monachos benedicunt, modò ſint Presbyteri. num. 7.

S. Benedictus Abbas an fuerit Sacerdos. num. 8.

Abbatia vnde dicatur, & quæ Dignitas ſit. num. 9.

Abbates, qui ſunt Ordinarij, poſſunt omnia, quæ poſſunt Epiſcopi in ſua Diœceſi. lib. 11. diſp. 26. paragr. 2. num. 1. & infrà num. 9.

Abbates exempti tenentur intereſſe Synodo ratione populi non exempti. num. 2. Et quibus ornamentis debent intereſſe. num. 3.

Abbates, & Priores ratione Parochiæ tenentur intereſſe Synodo. num. 4.

Abbates præſtant iuramentum Papæ de non alienando, & an poſſint compromittere, vel permutare. num. 5.

Abbates exempti nequeunt renunciare priuilegio exemptionis. num. 6.

Abbas ſine conſenſu Capituli poteſt agere, & conſtituere procuratorem, non tamen negotia ardua agere ſolus, nec fideiubere, nec fideiubendi facultatem facere. num. 7.

Abbates habentes membra non exempta, quoad illa ſubſunt Epiſcopo. num. 8.

Abbates quantumcumque exempti nequeunt exigere indiſtinctè ſubſidium charitatiuum. num. 10.

Abbates non exempti, an poſſint cognoſcere cumulatiuè, vel priuatiuè de Clericis ſuæ Diœceſis. num. 11.

Abbates nulli Epiſcopo ſubditi poſſunt concedere facultatem Nouitiis ad diſponendum de ſuis bonis. num. 12.

Abbates exempti diſpenſant in interſtitiis, & concedunt dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos. num. 15

Abbates nulli Epiſcopo ſubiecti poſſunt intereſſe matrimonio, & facultatem aſſiſtendi dare, & diſpenſare in denunciationibus. num. 16. & 17.

Abbates in Eccleſiis ſibi ſubiectis poſſunt eſſe Iudices, & præſtare conſenſum in alienatione bonorum. num. 18.

Abbates iuriſdictione epiſcopali vtentes poſſunt exponere Confeſſarios pro ſæcularibus. num. 19.

Abbates omninò exempti poſſunt circa ſuos, quidquid poteſt Epiſcopus per Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 6. n. 20.

Abbates in vtroque foro poſſunt abſoluere ſubditos, exceptis caſibus ſpecialiter illis exceptis. num. 21.

Abbates ſunt ſubiecti Epiſcopo quoad legem iuriſdictionis. lib. 11. diſp. 26. §. 3. num. 1.

Abbas an punire debeat Monachum, aut Epiſcopus ob delictum. n. 2. Et quid, quando Abbas eſt abſens. num. 3.

Abbas an poſſit procedere ſine figura iudicij contra Monachum: & vna via electa, an poſſit eam mutare. num. 4.

Abbas poteſt detrudere in carcerem Monachum. num. 5.

Abbas pro delicto eſt acriùs puniendus, quàm Monachus. num. 6.

Abbas non poteſt reuocare curam conceſſam Monacho per Epiſcopum. num. 7.

Abbas ſi concedat Monacho prioratum ad vitam, an poſſit reuocare. num. 8.

Abbas promouens Monachum ad prioratum, facta promiſſione de non reuocando, an poſſit reuocare. num. 9.

Abbas etiam priuatus inter Monachos, quem locum debeat habere. num. 10.

Abbas exemptus quando deliquit in membris non exemptis, an poſſit puniri per Epiſcopum. num. 13.

Abbas factus Epiſcopus, ſi propter delictum pri-

uatur Epiſcopatu, an recuperet Abbatiam. num.14.

Abbas non poteſt diſpenſare cum Monacho, vt perpetuò ſtet extra clauſtrum. n.15.

Abbas non poteſt concedere facultatem Monacho tranſeundi ad aliam Religionem, niſi primum habeat Monaſterium paratum ad illum recipiendum. n.16.

Abbas non tenetur de delicto Monachi, niſi quatenus ad eum peruenit, & an teneatur de contractu. num.17.

Abbas poteſt repudiare, vel acceptare legatum factum Monacho, eo inuito. Et quid de hæreditate. n.18.

Abbas an poſſit eſſe patrinus, & compater. n.19.

Abbates ex priuilegio, vel ex conſuetudine poſſint benedicere, vel conſecrare, veſtes, calices, Cruces, & alia neceſſaria Eccleſiæ, & cultui diuino: & quibus Abbatibus hæc poteſtas concedatur. num.20.

Abbates an poſſint conferre benedictiones, quæ vnctionem Chriſmatis requirant. n.21.

Abbas electus, & confirmatus, quamuis non ſit Sacerdos, poteſt Monachos ſuos excommunicare. num.22.

Abbas ſine conſenſu Conuentus non poteſt licentiam concedere exeundi ad ſtudia. num.23.

Abbas ſi pergat ad ſcholas ſine licentia Superioris, non incidit in excommunicationem. num.24.

Abbas in quibus caſibus poſſit benedictionem populo impertiri. n.25.

Abbas ex priuilegio Sedis apoſtolicæ de conſenſu Ordinarij poteſt conferre Sacramentum Confirmationis. num.26.

Abbas iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habens, poteſt exequi defunctorum voluntates. num. 27.

Abbates exempti, qui iurant non alienare, nequeunt alienare, inconſulto Romano Pontifice. lib.11. diſp.26. paragr.4. n.1.

Abbas exemptus, ſi habet Eccleſias pleno iure ſubiectas, poteſt authoritatem præſtare in alienatione rerum illarum. n.2.

Abbas quando debet requirere authoritatem Papæ in alienatione rerum ſuæ Abbatiæ. num. 3.

Abbas cum Conuentu ſine conſenſu Epiſcopi, non poteſt aliquid infeudare. n.4.

Abbas exemptus à iuriſdictione Epiſcopi, quando poſſit res proprij Monaſterij alienare. n.5.

Abbas bona Eccleſiæ non legitimè alienans interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ. n.8.

Abbates, & inferiores Prælati ſine iuſta cauſa nequeunt alienare, quamuis ſolennitas concurrat. lib. 11. diſputat. 26. paragr. 5. num. 2.

Abbates in caſibus à iure permiſſis poſſintne alienare res Eccleſiæ, inconſulto Papa: & qui ſint caſus permiſſi à iure. n.3.

Abbates an poſſint alienare abſque ſolennitate validè; in vtilitatem tamen Eccleſiæ. n.7.

Abbas, ſeu Prælatus, an poſſint in aliquibus caſibus licitè alienare ſine ſolennitatibus, inconſulto Papa. num.17.

Abbates exempti an præferantur Capitulis cathedralium. lib.3. diſp.8. n.9.

Abbates habentes iuriſdictionem ordinariam in ſuis Monaſteriis, vt re vera habent, quomodo differunt à Capitulis Cathedralium. n.10.

Abbates non ſunt vocandi ad Concilium generale ſecundùm aliquos: ſed alij meliùs affirmant. lib.1. diſp.1. paragr.7. ex n.100.

Abbatiſſa an poſſit bona Monaſterij alienare: & quæ requirantur, vt validè alienet: & quid de cæteris Regularibus. lib.11. diſp. 26. paragr.5. num.5.

Abbatiſſa quid ſignificet: vnde deriuetur: & quam iuriſdictionem habeat in Moniales. lib.11. diſp.26. paragr.6. num.1. Quam ætatem debeat habere. num. 2. An poſſit eſſe illegitima: & an debeat eligi ex ſuo Monaſterio, & quæ electrices. num. 3. & an poſſit eſſe corrupta. num.4.

Abbatiſſa an habeat curam animarum in Eccleſiis Monaſterio vnitis. num. 5. Non eſt verè Prælata, nec poteſt excommunicare de iure. num.6.

Abbatiſſa an poſſit præcipere Monialibus in virtute ſanctæ obedientiæ. num.7. aut ſub pœna voti obedientiæ ſibi præſtiti. num. 8. Non habet poteſtatem ſpiritualem in Moniales; ſed domeſticam, & ciuilem, vti materfamiliàs. num. 9. Habet etiam iuriſdictionem ex vi Regulæ confirmatæ, poteſtque cogere Moniales ad obſeruandam Regulam, & punire violantes eam. num.10.

Abbatiſſa de iure poteſt recipere Moniales ſine conſenſu Superioris, & recipere profeſſiones illarum. num.11.

Abbatiſſa triennalis non ſolet benedici, nec conſecrari. num.12.

Abbatiſſa an ſola habeat adminiſtrationem rerum ſui Monaſterij. num.13. Et an poſſit concedere Monaſterio, tanquàm pauperi, aliquid ex bonis inter pauperes diuidendis. num. 14. Et concedere Monialibus lucrum manuum ſuarum. num.15.

Abbatiſſa regulariter non poteſt concedere licentiam ad ingrediendum Monaſterium. num. 16.

Abbatiſſa an conferat beneficia, & an poſſit ſuſpendere Clericos Eccleſiarum ſibi ſubditarum. num. 17. Et quomodò dicatur ſuſpendere Clericos ab officio, & beneficio. num.18.

Abbatiſſa poteſt ordinari procuratrix pro ſuo Monaſterio, ſine Superioris licentia. num.19.

Abbatiſſa an poſſit viſitare, ſeu diſpenſare in votis Monialium. num.20. Et quid de commutatione votorum ipſarum. n.21.

Abbatiſſæ quomodo poſſint viſitare ſua Monaſteria. num.22.

Abbatiſſa poteſt habere duo Monaſteria annexa: non poteſt tamen præfici duobus Monaſteriis. num.23. Nec Moniales benedicere, nec prædicare. num.24.

Aborſus.

Aborſus. lib.8. diſp.21. §.2. num.2. & ſequent.

Abortum fœtus animati procurans incidit in caſum reſeruatum, ſi eſt Regularis; & incurrit excommunicationem effectu ſecuto. lib.11. diſp. 26. paragr.13. n.6.

Fœminæ prægnantes, ſociæ, ſeu conſciæ, cooperantes vt principales, vel aliter per opem, conſilium, fauorem, potionem, abortum procurantes incidunt in caſum reſeruatum, ſi fuerint Moniales effectu non ſecuto; non tamen incidunt in cenſuram, niſi effectu ſecuto. d. num. 6. verſ. *Quinimò*.

Abortum cauſans, antequàm fœtus ſit animatus,

peccat

Digitized by Google

peccat grauiter; non tamen eſt excommunicatus, neque irregularis, etiam effectu ſecuto. d. n. 6. in principio.

Abſolutus, & Abſoluere.

Abſoluere à cenſuris Bullæ Cœnæ nemo poteſt, excepto mortis articulo, niſi Summus Pontifex. lib. 1. diſp. 3. paragr. 21. n. 344. Vbi articulus mortis, & periculum mortis æquiparantur.

Abſolutus in articulo mortis, quam cautionem præſtare debeat. num. 345.

Abſoluentes à cenſuris Bullæ Cœnæ incurrunt in excommunicationem: & an ſit reſeruata. num. 346.

Abſoluendi facultas data Epiſcopis à Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. an auferatur per Bullam Cœnæ. num. 348.

Abſolutio excommunicationis ſolenniter, & non ſolenniter tribui poteſt. lib. 1. diſp. 3. paragr. 22. num. 349.

Abſolutio excommunicationis non prodeſt facientibus ſtatuta, niſi ea reuocent, & deleant, & niſi de iis Pontificem moneant. num. 350.

Abſolutus ab excommunicatione, cum obligatione comparendi, ſi poſteà abſoluatur per Iubileum, non tenetur comparere. lib. 2. diſp. 6. paragr. 5. num. 66.

Abſolutio ab excommunicatione poteſt impendi extra confeſſionem. num. 67. Et quibus in caſibus poſſit differri abſolutio, & communio pœnitentibus tempore Iubilei. num. 68.

Abſolutio caſuum cap. 6. Concil. Trident. ſeſſ. 24. competit Epiſcopo. lib. 8. diſp. 10. paragr. 8. n. 15.

Abſolutio caſuum ſupradictorum non poteſt committi à Vicario generali, vel ſpeciali deputato. num. 16.

Abſoluere in articulo mortis nequit validè non Sacerdos, etiamſi Sacerdos deſit. n. 17.

Abſoluens ſacramentaliter per literas, abſentes, in quas pœnas incurrat. num. 18.

Abſoluere non poteſt Vicarius generalis à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum ex generali conceſſione. num. 19. Neque ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ortis ex delicto occulto, ſine ſpeciali conceſſione. num. 20.

Abſoluere à quibuſcunque peccatis quilibet Sacerdos in articulo mortis poteſt: & quid ſi de facili ſuperior haberi poteſt. num. 21.

Abſoluere qui poteſt à caſibus Papæ reſeruatis, poteſt etiam abſoluere à cenſuris. num. 22.

Abſoluendi facultas conceſſa generalis à Summo Pontifice ab omnibus caſibus, & cenſuris ſibi reſeruatis, an extendatur ad caſus, & cenſuras Epiſcoporum. num. 23. Et infrà diſp. 26. paragr. 14. verſ. *Decima reſolutio.*

Abſoluendi facultas, & facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus prouenientibus ex delicto occulto, conceditur Epiſcopis: & qui veniant ſub nomine Epiſcoporum, vt abſoluant. lib. 8. diſp. 26. paragr. 9. num. 1. & 2.

Abſolutio impenſa ab excommunicato vitando propter metum mortis iuſtum ſibi illatum, non valet, & cur. lib. 10. diſp. 23. paragr. 6. num. 2.

Abſoluti propter mortis periculum ab excommunicatione papali, non recurrentes poſteà ad Papam, reincidunt. lib. 1. diſp. 2. paragr. 4. n. 10. Et intra quod tempus ſe præſentare teneantur. num. 11.

Abſoluentes ab aliquo ex quinque votis Papæ reſeruatis, excommunicantur. lib. 1. diſp. 2. paragr. 5. num. 3.

Abſolui nequeunt confidentiarij, niſi à Papa, excepto mortis articulo; & à quibus poſſit peti abſolutio. num. 6.

Actio, Accuſatio, & Accuſare.

Actio eſt ius proſequendi aliquid in iudicio in ciuilibus. lib. 12. diſp. 27. paragr. 2. num. 21.

Actor differt ab accuſatore: quia accuſator eſt in criminalibus; actor autem in ciuilibus. num. 10.

Accuſatori actorum copia danda eſt, vt accuſationem proponat, & accuſationis danda eſt copia accuſato. num. 16.

Accuſare poteſt quis de iniuria ſibi facta; ſed non tenetur. num. 17. Accuſare in quibus caſibus quis teneatur. num. 18. & 19

Accuſationem monitio regulariter non debet præcedere. num. 22.

Accuſator non poteſt eſſe Iudex, neque teſtis. lib. 12. diſp. 27. paragr. 2. num. 9.

Accuſatio quid ſit, quomodo fiat, & quæ requirat. num. 11.

Accuſatio differt à denunciatione, & accuſator à denunciatore. num. 12.

Adultus.

Adulti dum confirmantur, debent eſſe contriti: & recipientes cum obice, eo remoto reuiuiſcit effectus. lib. 8. diſp. 30. paragr. 7. n. 24.

Ægrotus.

Ægrotus, qui non poteſt recitare Horas canonicas, an teneatur recitare aliquas preces loco earum. lib. 10. diſp. 24. paragr. 6. num. 2. Et quid, ſi fuerit ſimul cæcus, an debeat recitare, quæ tenet memoriter. num. 3.

Ætas.

Ætas neceſſaria Inquiſitoribus, quænam ſit de iure. lib. 5. diſp. 3. paragr. 6. num. 64.

Ætas triginta annorum completa requiritur in Epiſcopo. lib. 8. diſp. 2. paragr. 1. num. 8.

Ætas ordinandorum quæ requiratur. lib. 10. diſp. 23. paragr. 9. num. 19. & paragr. 10. num. 13.

Ætas, quæ requiritur in Canonicis, in Decano, ſeu Archipresbytero, & in Pœnitentiario. lib. 3. diſp. 8. paragr. 2. num. 27

Affectio circa beneficia.

Affectio ex quibus inducatur, & fieri cognoſcatur, & quid ſit affectio, & quomodo fiat. lib. 3. diſp. 9. paragr. 3. num. 80. 81. 82. & 88.

Affectio inducitur ex commenda facta à Papa, & excludit expectantes, neque Ordinarius poteſt de illa prouidere. num. 89.

Affectio inducitur imperante Papa electoribus, ne eligant aliquem ad certam Eccleſiam. n. 90.

Affinitas.

Affinitatis, & conſanguinitatis gradus in Leuit. 18. prohibiti, an hodie prohibeantur: & quot fuerint. lib. 1. diſp. 1. §. 10. n. 191. & 192. & 193.

Affinitas ex matrimonio orta an interdicat matrimonium in linea recta iure naturæ, & irritet illud. n. 202. 203. 204.

Affinitas in primo gradu lineæ tranſuerſæ non irritat matrimonium iure naturæ, vel diuino, & eſt diſpenſabilis. num. 205.

Alienare.

Alienans rem Eccleſiæ cum iuramento de non repetendo, ſi alienatio eſt nociua Eccleſiæ, debet repetere, non obſtante iuramento. lib. 11. diſp. 26. paragr. 4. num. 6.

Alienans rem Eccleſiæ malè, peccat mortaliter. n. 7.

Alienans prædium Eccleſiæ, etiam exiguum, deponitur. n. 9. Et interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ. num. 8.

Alienans rem Eccleſiæ tenetur ad reſtitutionem pretij, etiam emptori malæ fidei; non tamen ad aliud intereſſe, nec Eccleſiæ tenetur. n. 10. Et niſi reſtituatur res Eccleſiæ, excommunicatur. num. 11.

Alternatiua.

Alternatiua conceditur Epiſcopis in gratificationem reſidentiæ. lib. 9. diſp. 22. paragr. 4. num. 1. Illis non prodeſt ante acceptationem. num. 2. Neque Epiſcopis eam acceptantibus, dum abſunt à diœceſi: & quomodo fiat acceptatio alternatiuæ. n. 3.

Alternatiua concedit Epiſcopis ſex menſes pares, & reſeruat alios ſex diſpares. n. 4. Si renunciatur, à quo tempore incipit menſis apoſtolicus, vel ordinarius. num. 5. Semel acceptata eſt perſonalis, & durat vſque ad obitum concedentis, vel acceptantis, vel vſque ad remotionem. num. 6. Nunquam cenſetur alternatiuæ derogatum, niſi exprimatur. n. 7. Quibus in caſibus illam amittat Epiſcopus. n. 8.

Alternatiua non eſt mera, & ſimplex remotio obſtaculi; ſed quaſi contractus inter Papam, & Epiſcopum. num. 9. Menſes alternatiuæ debent eſſe integri, vt Epiſcopus ea vti poſſit. num. 10.

Alternatiua an gaudeat Epiſcopus non reſidens in menſibus Iunij, & Decembris, qui ſemper ſunt Ordinarij. num. 11. Non gaudet Epiſcopus illa, etiam abſens ex cauſa Concilij approbata. num. 12. Nec abſens ob officium Inquiſitoris. num. 13.

Alternatiuæ per abuſum Epiſcopus reuertitur ad quatuor menſes Ordinarij. num. 14. Illam poteſt acceptare Epiſcopus repugnante Capitulo. n. 15.

Alternatiua acceptata non capit beneficia vacantia in Curia, aut alias reſeruata. num. 16.

Alternatiua data ſimpliciter de beneficiis competentibus collationi Epiſcopi, an intelligatur de ſola libera collatione. n. 17.

Alternatiua an gaudeat Epiſcopus in Eccleſiis, in quibus collatio eſt communis Epiſcopi, & Capituli, facta conuentione inter vtrunque de prouidendo alternis vicibus. num. 18. Non habet locum, ſi duo beneficia ſunt inuicem vnita, & collatio vnius pertinet ad prouiſionem Epiſcopi, & alterum ad prouiſionem alterius. num. 19. Neque Epiſcopus poteſt ſe iuuare in beneficiis ad aliorum collationem ſpectantibus. num. 20. Et an fruatur illa in beneficiis, quæ competunt eius prouiſioni. num. 21. & 22.

Alternatiuæ acceptatio facta ab excommunicato, an valeat. num. 23. Et an habeat locum in beneficiis, in quibus eſt in quaſi poſſeſſione conferendi. num. 24.

Alternatiua an habeat locum in beneficiis vacantibus per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, vel aliàs. Et quid in hoc caſu faciet prouiſus, & collator. num. 25.

Alternatiua an gaudeat Epiſcopus in præbenda pœnitentiariæ, cuius electio eſt ſolius Epiſcopi, & collatio ſolius Capituli. num. 26. Et an gaudeat illa, qui præſentat, an qui inſtituit in beneficio. num. 27.

Alternatiua an gaudeat Epiſcopus in vacantibus per reſignationem. num. 28.

Alternatiua an fruatur non reſidens, ſi redit ad tempus, animo non perſeuerandi. num. 29.

Alternatiua acceptata Romæ an gaudeat Epiſcopus ante ſcientiam acceptationis. num. 30.

Alternatiua an priuetur, qui prouidit de beneficio litigioſo. num. 31.

Apparitor.

Apparitor ſcholarium poteſt capere arma apparitori Clericorum, ſiue nocte, ſiue die, inueniat illum ad libitum vagantem, ſine virga, nec inſigni ſui officij. lib. 4. diſp. 12. paragr. 7. n. 114.

Appellare.

Appellare à conſeruatore in cauſis plenariis an liceat, & facta pendente appellatione an ſint reuocanda tanquam attentata. lib. 4. diſp. 12. paragr. 3. n. 48.

Appellatur à conſeruatore, ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. num. 49. Et aliquando non poteſt appellari ab illo, etiam in plenariis. num. 50.

Appellare quandonam licitum eſt de iure canonico in quauis inſtantia, & quid de iure ciuili. num. 51. Et in cauſis ſummariis à conſeruatore appellatur. num. 52.

Appellatio regulariter non recipitur in notoriis: & quando fallit. num. 53.

Appellatur à declaratione, eſſe delictum notorium. n. 54. Et quando appellatio in cauſis ſummariis eſt reiicienda. num. 55.

Appellatur à declaratoria commiſſi delicti, propter quod contrahitur cenſura: & quando hoc fallit. num. 56.

Appellatur à declaratoria incurſus excommunicationis. num. 57.

Appellatur ad Summum Pontificem à conſeruatore apoſtolico. num. 58. Et à conſeruatore laico à Summo Pontifice deputato. num. 59.

Appellatur ad Pontificem à ſubconſeruatore non in totum dato, vbi conſeruator eſt ligatus excommunicatione, vel quando moritur, & in aliis caſibus ſimilibus. num. 60. Item, à iuris arbitris appellatur ad Pontificem in recuſationis caſu, vel competentiæ iuriſdictionis conſeruatoris apoſtolici cum altero conſeruatore, vel delegato. num. 61.

Appellatur ad Regem à conſeruatore, etiam Clerico in ſacris, quando ab eo eſt deputatus. num. 62.

Appellari ad Legatum, etiam de latere, non poteſt à conſeruatore apoſtolico, nec in hoc habet locum conſuetudo. num. 63.

Appellatio à ſubconſeruatore apoſtolico in totum deputato in vna cauſa, eſt ad Pontificem. num. 64.

Appellatio à ſubconſeruatore in totum deputato à conſeruatore, qui datus fuit à Rege, vel ab alio Principe ſæculari, fit ad committentem conſeruatorem. num. 65.

Appellari poſſe ad Collegium Cardinalium, Sede vacante, eſt Bartoli: ſed oppoſitum eſt melius. lib. 6. diſp. 15. parag. 4. n. 30.

Appellari poteſt à ſententia Cardinalium; non tamen à ſententia totius Collegij. num. 31.

Appellare ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum Prouinciarum licet, & an omiſſo medio. lib. 7. diſp. 16. paragr. 1. num. 21.

Appellare à ſententia ſuorum Prælatorum Regularibus quando liceat? lib. 12. diſp. 27. paragr. 6. n. 18.

Appellantes Religioſi S. Franciſci ad Tribunalia ſæcularia, vel procurantes pro ſe, vel pro alio ſubornando in electione Superiorum maiorum, excommunicantur. lib. 1. diſp. 2. paragr. 5. ex n. 32.

Appellantes à Papa ad futurum Concilium generale, fatentur, Concilium eſſe maius Papa. lib. 3. diſp. 5. paragr. 2. num. 46. A Concilio ad Pontificem Summum eſt appellandum. n. 47. Et appellantes

pellantes ab illo ad Concilium generale incidunt in Bullam Cœnæ.num. 48. Appellantes ad Concilium cenſentur appellare à Chriſto Domino. num. 49. Et in rebus dubiis appellare ad Concilium futurum, eſt excommunicatio.num. 50.Item,appellantes ad futurum Concilium conſtituunt duo capita in Eccleſia. num.51. Appellantes ab Epiſcopis ad futurum Concilium generale,vel Prouinciale,vel Generale præſens non ligantur excommunicatione Bullæ Cœnæ. num. 52.Et cur. n.53.

Appellantes ad futurum Concilium Collegia, & Communitates quibus pœnis ligentur.n.55.

Apertio litterarum.

Aperire litteras Superiorum ad inferiores miſſas,& viceuerſa inter regulares,eſt caſus reſeruatus. lib. 21.diſp.16.paragr.13.n.11. Et,quid ſi literas non legat.num.13.

Aperire literas alienas, & legere,de ſe eſt mortale, & quando excuſetur. lib.21. diſp.26. paragr. 13. num.22.

Apoſtata.

Apoſtata ſi recedat habitu dimiſſo,eſt excommunicatus.lib.11.diſp.16.§.13.num.2.verſ.*Adde profeſſion.* Et quid de Religioſis, qui abeunt animo vagandi,& poſteà redeundi. ibidem,verſ.*Secùs de illo.*

Apoſtata non eſt,neque excommunicatus, qui ſine licentia ad aliam Religionem tranſiuit. lib. 11. diſp.16.paragr.13.num.2.verſ.*Eodem modo.*

Apoſtata habitum deferens abſconditum veſtibus aliis ſuperindutis, an incurrat excommunicationem.num.etiam 2. verſ. *Sed quid ſi Apoſtata.* & verſ.*Satis tamen.*

Apoſtata in foro externo non eſt,qui abiit;ſed ductus pœnitentia ſtatim rediit. ibid. verſ. *Hinc fit.*

Apoſtoli.

Apoſtoli poſt Chriſtum Dominum fuerunt Inquiſitores Generales.lib.5.diſp.13.paragr.4.num. 39.

Apoſtoli à Beato Petro fuerunt ordinati Epiſcopi, lib.7.diſp.16.§.1.num.16.

Apoſtolorum Princeps ſuper omnes alios Apoſtolos primatum obtinuit,& ipſe ſolus fuit à Chriſto Domino ordinatus Epiſcopus. lib. 7. diſp. 16.§.1. num.15.

Apoſtoli Petrus, & Paulus,an venerint in Hiſpaniam,& qui fuerint eorum comites. lib.7.diſp.18. §.1.num.4.& 5.

Aicharius.

Aicharius Bracarenſis Elipandum,Toletanum Epiſcopum,ab erroribus eduxit.lib.7. diſp. 18. parag. 5.n.2.

Aicharius oſtenditur eſſe Primas Hiſpaniæ. lib. 7. diſp.18.§.5.num.3.

Archidiaconus.

Archidiaconus quale habeat officium,quam iuriſdictionem. lib.5. diſp. 8. de gradibus dignitatum eccleſiaſticarum.paragr.2.n.19.20.21.

Archidiaconi dum viſitant, an lucrentur diſtributiones quotidianas.num.31.

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus Compoſtellanus reprehendit per Epiſtolam Toletanum, quòd ſe appellauerit Primatem Hiſpaniæ.lib.7.diſp.8.paragr.5.num.25.

Archiepiſcopum per Bracarenſem Epiſcopi ſuffraganei Eccleſiæ Bracarenſis fuerunt confirmati; non autem per Toletanum.lib.7.diſp.18.paragr.5. num.24.

Archiepiſcoporum etymologia, ac nomen. lib.7 diſp.19.paragr.1.n.1. Archiepiſcopi an differant à Metropolitanis.n.2.

Archiepiſcopi nequeunt coniungere in matrimonium ſubditos ſuorum Suffraganeorum, neque remittere denunciationes,niſi dum actu viſitant. n.3. & 4. Tunc poſſunt omnia in Suffraganeis, quæ poſſunt in ſubditis.num.5.

Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui Suffraganei. n.6. Inualidè diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis.n.7.

Archiepiſcopus in conſtitutionibus ſuæ diœceſanæ Synodi an validè diſpenſet.num.8.Extra Prouinciam Crucem præferre non poteſt.num.9.

Archiepiſcopus per appellationem habet iuriſdictionem in cauſis ſubditorum,& poteſt eas delegare ſubdito Suffraganei ſui.num.10. Et an poſſit cognoſcere de cauſis ſubditorum Suffraganei deuolutis per ſimplicem querelam. num. 11. Et in quibus caſibus, præter appellationem, poſſit cognoſcere de ſubditis Suffraganeorum. num. 12. Et agere in caſu iniuſtæ excommunicationis inter ſubditos Suffraganei. num. 13.

Archiepiſcopus poteſt vocare Suffraganeos pro conſecratione alterius Suffraganei. num. 14. Item, eſt Iudex ordinarius Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ.num.15.Poteſt cogere Epiſcopum,vt conſtituat ſibi Vicarium, ſi fuerit impotens ad regendum. num. 16. Item, poteſt compellere ſubditos Suffraganeorum recedentes à conſuetudine in diuinis Eccleſiæ Metropolitanæ. n. 17. Et ex Concilio Trident. poteſt viſitare Prouinciam, & interrogare de delictis, licèt non conſtet de negligentia Suffraganeorum. n. 18. Poteſt item viſitare Prouinciam, procurationémque à ſubditis Suffraganeorum exigere. n. 19.Epiſcopos Suffraganeos ſuſpendere,interdicere,& excommunicare,ibid.& infrà paragr 2.n.18.

Archiepiſcopus non poteſt coniungere Eccleſias ſuorum Suffraganeorum.num.20.

Archiepiſcopus quam facultatem habeat in Suffraganeos in caſu hæreſis, & in ſubditos ipſorum Epiſcoporum, & an poſſit abſoluere nondum recepto pallio. num. 21. Habet facultatem concedendi Indulgentias per totam ſuam Prouinciam, & Archiepiſcopatum. num. 22. Poteſt ſolenniter benedicere in locis exemptis, & exercere pontificalia. num. 23. Item, conſecratus, nondum recepto pallio, poteſt concedere Nouitiis licentiam diſponendi de bonis temporalibus. num. 24. Et poſt confirmatam ſententiam pro matrimonio an poſſit adiri à ſubditis Suffraganei, vt retractet ſententiam comperto errore.num.25.

Archiepiſcopus an poſſit relaxare interdictum latum à ſuis Suffraganeis. num. 26. Et delinquens in territorio inferioris an poſſit ab eo excommunicari. num. 27. Poteſt tamen, tanquàm Sedis apoſtolicæ delegatus, punire Canonicos ſui Suffraganei, ceſſantes à diuinis ad querelam ipſius. num. 28. Item, poteſt delinquentes in ſua diœceſi cogere, vt exeant à tota Prouincia. num.29.

Archiepiſcopus in ſua Prouincia inuentis delinquentibus externis quid facere debeat. num. 30. Et an ſit Iudex Vicariorum generalium ſuorum Suffraganeorum. num. 31. Et quando poteſt ſupplere negligentiam Capituli Eccleſiæ ſuffraganeæ,Sede vacante.num 32.

Archiepiſcopus omnia crimina notoria in ſua Prouincia punit, & poteſt monere Regulares apoſtatas, & vagabundos, vt ſe recipiant ad ſua Monaſteria. num. 33. & 34.

Archiepiſcopi officium, & dignitas ante pallium ſuſceptum qualis ſit. lib. 7. diſp. 19. paragr. 2. num. 1. Ante pallium non poteſt conſecrare, cogere Concilium, chriſma conficere, Clericos ordinare. num. 2. Et quæ poſſit exercere ante pallium. num. 6. Non poteſt ante pallium ante ſe Crucem elatam geſtare. num. 13.

Archiepiſcopus pallio accepto poteſt vti in ſua Eccleſia, diœceſi, Prouincia, & locis exemptis; non tamen in aliena. num. 3. Neque in Prouincia poteſt vti pallio, niſi certis diebus, & quales illi ſint. Et an in proceſſionibus, & in Miſſis defunctorum. num. 4.

Archiepiſcopus exercens ea, quæ proueniunt ex pallio ſine illo, an ſint valida, & quas pœnas incurrat. num. 5.

Archiepiſcopus renuncians, nequit exercere Pontificalia in diœceſi renunciata cum pallio, etiam de conſenſu ſucceſſoris. num. 14.

Archiepiſcopus quantùm præſtet Epiſcopis. num. 15. & 16.

Archiepiſcopus, ſeu Epiſcopus, poteſt ſibi eligere Confeſſarium, & quomodo. num. 17.

Archiepiſcopus ſi abſit, an faciat fructus ſuos. Et quid, ſi fuerit contumax, & negligat reſidere. n. 21. An liceat exigere ſubſidium charitatiuum. num. 22. & 23. Non poteſt tamen exigere ſubſidium extra ſuam Prouinciam, etiam de conſilio Capituli. num. 25. Epiſcopo negligente in erectione Seminarij, Archiepiſcopus ſupplere debet. num. 26.

Archiepiſcopus confirmatus gaudet priuilegio decimoſexto Bullæ Cœnæ, contra impedientes Prælatos, ne ſua vtantur iuriſdictione. num. 27.

Archiepiſcopus an poſſit vnire Eccleſias ſuæ diœceſis, antequàm pallium habeat. lib. 9. diſp. 22. paragr. 6. num. 23.

Archiepiſcopus Eborenſis, Capitulum, Sede vacante, & Officiales vtriuſque nullam habent iuriſdictionem contra Clericos ſcholaſticos, nec contra Officiales Vniuerſitatis Eborenſis. lib. 4. diſp. 11. paragr. 7. num. 136. 138. 144. & 145.

Archipresbyter, & Decanus an differant: & quæ ſit vtriuſque dignitas. lib. 3. diſp. 8. De gradibus dignitatum eccleſiaſticarum. paragr. 2. num. 18. & 27.

Arma.

Arma ferentes ad infideles prohibita, & alia vſui bellico vtilia, excommunicantur per Bullam Cœnæ. lib. 1. diſp. 3. paragr. 7. num. 149. Quæ excommunicato eſt vniuerſalis. n. 50.

Arma prohibita deferri ad infideles quænam ſint. num. 162. Cultri parui, & gladioli, quibus vtimur ad vſus domeſticos, an veniant nomine armorum prohibitorum. num. 163.

Arma donantes infidelibus viuentibus in locis remotiſſimis à Chriſtianis, an incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ. num. 154.

Armorum prohibitorum nomine an veniat gladius vnicus dono datus infideli, aut ferrum: & quid de filo ferri, ſtanno, chalybe, & de vena ferri. num. 155. 156. 157.

Attentio ad recitandum neceſſaria.

Attentio neceſſaria eſt duplex, interna, & externa. lib. 10. diſp. 24. paragr. 3. num. 1.

Attentio externa eſt triplex, ad verba, ad ſenſum verborum, vel ad Deum, vel ad Chriſti paſſionem, vel ad rem piam: & quæ ſufficiat. n. 2.

Attentio, & intentio requiritur, ſaltem implicita, ſeu virtualis. num. 3.

Attentio ſaltem ad verba requiritur, tanquàm conditio neceſſaria: & ſufficit ad implendum præceptum: & quandiu durat. num. 4.

Attentio actualis non eſt omninò neceſſaria, virtualis ſufficit: habitualis minimè. n. 5.

Attentio interna an ſit neceſſaria ex præcepto eccleſiaſtico ad recitandum. n. 6. & 7.

Attentionibus ex tribus, quæ ſit perfectiſſima, & quæ ſufficiens. num. 12.

Auditor.

Auditores ſacri Palatij in cognoſcẽdo ſunt Ordinarij, in pronunciando ſunt delegati. lib. 4. diſp. 11. n. 20.

Audiens deferri arma, vel victualia ad Saracenos contra Chriſtianos, & id ratum habens, an incidat in Canonem ſeptimum Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſp. 3. paragr. 7. n. 181.

Aurum.

Aurum, argentum, æs, plumbum, & quodcunque metallum, prohibentur deferri ad infideles. lib. 1. diſp. 3. paragr. 7. n. 168.

Auxilium.

Auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes circa prohibita deferri ad hoſtes, per Bullam Cœnæ excommunicantur. num. 174. Et quibus modis præſtetur auxilium, fauor, & conſilium infidelibus. n. 175.

Auxilium, vel fauorem dantes ad appellandum à Pontifice ad futurum Concilium, ſunt excommunicati per Bullam Cœnæ. lib. 1. diſp. 3. paragr. 2. n. 61. Et quid veniat nomine auxilij, & fauoris. num. 62.

Auxiliantes ſecuta appellatione, non tamen virtute auxilij, vel fauoris, non incurrunt in Canonem Bullæ Cœnæ. num. 63.

Auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes malè tractantibus peregrinos ad vrbem, quomodo intelligantur. lib. 1. diſp. 3. §. 10. num. 228.

B

Beneficium.

Beneficia iuris patronatus laici quando validè conferantur à Summo Pontifice. lib. 3. diſp. 9. paragr. 1. n. 13.

Beneficiorum incompatibilitas in vna perſona eſt reprobata: & quot modis inducatur. lib. 3. diſp. 9. paragr. 2. n. 37. & 38.

Beneficia incompatibilia, quæ egent diſpenſatione, quænam ſint. n. 51. & 52.

Beneficium curatum habens, ſi ſecundum obtineat, an perdat ipſo iure primum. num. 53. Perditur per poſſeſſionem pacificam ſecundi, & quæ ſit poſſeſſio pacifica. n. 54. 55. & 56.

Beneficium ſecundum curatum retinens non dimiſſo primo, quas pœnas incurrat. n. 57. & 58.

Beneficia Epiſcopi priora non vacant per permutationem vnius Epiſcopatus cum altero. num. 62.

Beneficia incompatibilia ſunt duæ Cathedrales, duæ Parochiales, duæ Dignitates, duo Epiſcopatus. num. 65. Duæ Vicariæ habentes curam animarum, niſi ſint ad inuicem vnitæ. num. 68. Decanatus, & Archidiaconatus, vel Archipresbyteratus; item Dignitas, & Canonicatus ſunt incompatibiles. num. 70. & 71.

Beneficia

Beneficia conſiſtorialia quæ ſint. lib. 3. diſp.9. paragr.3. num. 66.& 77. Beneficia reſeruata Pontifici, quæ ſint. num.78. Beneficia reſeruata, & beneficia affecta differunt inter ſe.num.80.81. & 82.

Beneficium cenſetur vacare per obitum reſignantis, non expreſſo vero valore beneficij.n.87.

Beneficium habenti à Papa, ſi poſteà egeat diſpenſatione, non poteſt Ordinarius illam concedere. lib.4. diſp.9. §.3. n.91. Beneficia,quæ vacant in Curia,ſunt omninò reſeruata.n.93.

Beneficia Curialium morientium,dum Curia transfertur ad locum aliquem,ſunt reſeruata: & quid nomine Curiæ intelligatur ad hunc effectum. n.94. Beneficia vacantia apud Sedem apoſtolicam,ſunt reſeruata.n.95. Beneficia vacantia apud Sedem apoſtolicam, & vacantia in Curia, aliquando differunt.n.96.

Beneficia in Vrbe vacantia Pontifex confert,etiamſi non ſint reſeruata. n.100. Beneficia,quæ vacant in Curia Legati, vel Nuncij, non cenſentur vacare in Curia: & qui dicantur Curiales ad effectum reſeruationis.n.101.& 102.

Beneficia patronata,ſi Romæ vacent,ſecundùm aliquos ſunt reſeruata: ſed verius eſt non eſſe.num. 108.

Beneficia patronatus Clericorum in generali reſeruatione continentur: & qualis ſit patronatus eccleſiaſticus. num.109. Beneficia iuris patronatus Clericorum, & laïcorum, non continentur ſub reſeruationibus generalibus.n.11.

Beneficia iuris patronatus mixtim ex aliquorum ſententia continentur ſub reſeruationibus generalibus.num.112.

Beneficia mixtim Clericorum, & laïcorum,quæ habeant priuilegia.num.113.

Beneficia ſæcularia an poſſint conferri Regularibus profeſſis,& non profeſſis. lib. 3. diſp. 9. paragr.5. num.157.158.159.160.

Beneficiarij ſunt veri domini fructuum ſuorum beneficiorum lib.7.diſp.19.paragr. 3. num. 1. Non tenentur de iuſtitia dare eleemoſynam.n.2. Quæ viuendo parcè congerunt,poſſunt,quibus voluerint,largiri.n.3. Et ea,quæ acquirunt pro Officiis diuinis.num.4.

Beneficij collatio facta ordinato prima tonſura ab alieno Epiſcopo, ſine licentia Epiſcopi, non tenet; nec ſic ordinatus gaudet priuilegio fori. lib.8.diſp.20.paragr.4 num.8.

Beneficiis reſeruatis vacantibus per obitum in menſibus Papæ,edicta concurſus præponuntur,& Romam mittitur approbatio. lib. 9.diſp.22. paragr.1. num.9.

Beneficiorum nomine,quæ vacant apud Sedem apoſtolicam,cenſentur etiam vacantia in locis vicinis, ſiue vacent per obitum, ſiue per reſignationem. num. 2.

Beneficia, quæ vacant ob crimen hæreſis, non pertinent ad Epiſcopum, etiam ante ſententiam. num.13. Recepta in confidentiam vacant ipſo iure, & reſeruantur Sedi apoſtolicæ, ſicut beneficia Sede epiſcopali vacante. vacantia. num.14.

Beneficia permutantes,non ſecuto effectu, poſſunt redire ad ſua beneficia,ſine noua collatione.n.29. Et reſignantes abſque effectu.num.30.

Beneficia antequàm vacent,nulli danda, aut promittenda:& cur. lib.9.diſp.22.paragr.5.num.6.

Beneficia vnire, etiamſi ſint Epiſcopatus, poteſt Summus Pontifex.lib.3. diſp.22.paragr.6. num.1. Et beneficia vnire poſſe Epiſcopum in ſua diœceſi oſtenditur. num. 3. Et in quibus caſibus nequeat vnire. num. 4. Et quæ beneficia non debeant vniri? num.5. Item, beneficia poſſunt hodie vniri Seminariis iam erectis.num.6. Item, beneficia poſſunt vniri Monaſteriis Monialium, ex cauſa legitima, vocatis iis, quorum intereſt. num.12.

Beneficia ſimplicia obtinentes an peccent, ſi illa aſſumant animo non perſeuerandi in clericatu? lib. 10. diſp.23.paragr. 3. num. 12. Et quid de accipiente beneficia habentia Ordinem ſacrum annexum, animo non recipiendi illum intra annum,num.13.

Beneficium non curatum accipiens, cum animo tamen dubio permanendi in eo ſtatu, ſed cum voluntate ſatisfaciendi oneribus beneficij, an peccet? num.14.

Beneficiariorum onus recitandi.

Beneficia habentes tenentur recitare, & quo iure, & quæ beneficia non habeant hoc onus. lib.10. diſp.24.paragr.4. num.9.& 10. Beneficia habentes in commendam, etiam ad tempus, & ad nutum,an debeant recitare.num.11.

Beneficiarij,& Clerici in ſacris omittentes Officium diuinum,quot peccata committant:& quotuplex ſit peccatum omittere omnes Horas? n.12. & 13.

Beneficiariorum ſimplicium,ſeu Parochorum coadiutores an teneantur recitare ex vi coadiutoriæ. num.14.& 15.

Beneficia tenuia habentes an teneantur ad Horas? num.17. Et quid de reddente omnes fructus loco penſionis. num.18.

Beneficio ſuper litigioſo contendentes an teneantur recitare. Et quid de priuato fructibus, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè.num.19.& 20.

Beneficia plura habentes, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè, non tenentur pluries Officia recitare: & quid de peccatis, ſi Officia omittant? num.22. & 23.

Beneficiarij non recitantes per ſex menſes priores peccant; non tamen tenentur reſtituere. lib.10. diſp.24.paragr. 5.num.1.

Beneficia curata habens,ſi non recitet,non tenetur iure naturæ reſtituere.num.2.

Beneficia habentes, quorum munus præcipuum eſt dicere Officium canonicum, an debeant reſtituere propter Officium non ſolutum, niſi Eccleſia id ſignificet.num.3.

Beneficiarij non canentes in Choro, vt debent, etiamſi priùs recitent in Eccleſia,an poſſint fructus percipere, & diſtributiones.num.4.

Beneficiarius Officium hodiernum omittens,ſi manè bis recitet, teneturne reſtituere partem, quæ hodierno Officio reſpondebat.num.6.

Beneficiarij non recitantes ante ſententiam, tenentur fructus reſtituere correſpondentes Officio. num.7. & 8. Et quanta pars ſit reſtituenda pro ſingulis quibuſque Horis omiſſis.num.9.

Beneficia, aut Ordines ſacros in infantia recipiens, quando teneatur recitare Officium diuinum. lib.10. diſp.24. paragr.6.num.8.

Bona naufragantium.

Bona naufragantium rapi prohibentur per excommunicationem quartam Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſp.3.paragr. 4.num.83. In multis rapientes bona naufragantium, excuſantur. num.84.& 85. & 86.

Vniuerſitates,Collegia,Capitula,& Communitates,

num. 32. Redeuntes ergo recuperabunt omnes prærogatiuas tam in ſedendo, quàm in ſuffragiis ferendis, quas habent reliqui profeſſi ratione profeſſionis, Sanchez *d. cap.* 9. *num.* 33.

His adde eiectos à religione non teneri ad obſeruantias regulares, nec ad reliqua vota iuxta religionis ſuæ inſtitutum in ea facta, exceptis tribus ſubſtantialibus, paupertatis ſcilicet, caſtitatis, & obedientiæ: atque ita non tenentur ad ieiunia, vigilias, delectum ciborum: item non tenentur ad vota particularia ſuæ religionis, ita tamquam verius tradunt Nauarrus *comment.* 3. *num.* 46. *& ſub titulo de regularibus conſ.* 51. *num.* 2. *in antiquis*; aliàs *conſ.* 78, *num.* 2. *in nouiſ.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 6. *q.* 237. Leſſius *d. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 15. *in fine* Sanchez *d. cap.* 9. *num.* 52. vbi 56. reſoluit quartum votum à Religioſis B. Mariæ de Mercede redimendi captiuos emiſſum, & aliud in ordine Minimorum S. Franciſci de Paula vitæ quadrageſimalis eiectos eiuſmodi non obligare, non quòd omnino extinguantur, ſed quia ſuſpenduntur pro eo tempore, quo eiecti non degunt in religione cùm cæteris, Barthol. à Sancto Fauſto *d. lib.* 6. *q.* 237. *num.* 4. Similiter non tenentur ad penſum diuini officij recitandum, quando non ſunt in Sacris, quia ſaltem non ſunt in ſtatu, in quo ex conſuetudine teneantur ad preces canonicas, ita Barthol. à Sancto Fauſto *d. lib.* 6. *q.* 241.

17. Denique, quæ pœna ſit & à iure veneficis, Sortilegis, & incantatoribus? In primis ex decreto Clementis VIII. vtentes veneficijs, incantationibus, aut ſortilegiis ſi ſint regulares incidunt in caſum reſeruatum, niſi aliunde liberentur. Porro Sortilegiorum ſpecies ſunt diuerſæ: principaliores vero ſunt tres, diuinatiua ſcilicet, amatoria, & venefica. Diuinatiua eſt illa per quā ſortilegi futura quædam, præſentia vel præterita nobis ignota vaticinari conantur, de quibus *in cap. non oportet.* 26. *q.* 5. *in cap. ſortilegi* 26. *q.* 1. *& in l. nemo C. de malefic. & Mathemat.* Amatoriū ſortilegium eſt illud quod fit ob amorem libidinoſum, & vt plurimùm ad flectendum animos pudicos ad libidinem, de quo *in l. eorum in principio C. de Malefic. & Mathemat.* Venefica tandem, ſeu malefica ſortilegia, quæ ſunt alijs pernicioſiora, ſunt per quæ diuerſæ fabricantur infirmitates tàm in hominibus, quàm in brutis animantibus, ex quibus ſtatim, vel mors oritur, vel paulatim corpus conteritur, & poſt longas querimonias tandem vita conſumitur.

Clericus ergo veneficus, ſeu ſortilegus à diuinis, & miniſterio altaris debet ſuſpendi per annum, & eò ampliùs arbitrio iudicis, quo ad illud amplius. Barboſa *de ſortilegiis cap. ex tuarum eodem titulo. num.* 6. Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 32. Si autem clericus bono zelo ductus, & ſimplicitate cordis ſortilegio vſus fuerit eodem modo ſuſpenditur, Soares *de religione tom.* 1. *lib.* 2. *de ſuperſt. cap.* 18. *num.* 13. Delrius *diſquiſit. magi. lib.* 5. *ſect.* 16. & Menoch. *de arbitrar. caſu* 388. *num.* 6. & Aldret. *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 4. vbi *num.* 9. ſubdit conſulentes veneficos, incantatores, & ſortilegos, ſi clerici fuerint perpetuò deponendos, & in monaſterium arctum detrudendos, *cap. ſi quis Epiſcopus* 26. *q.* 5. imo de iure Canonico etiam in foro contētioſo clericus dolo malo conficiens ſortilegia deponitur etiam quando non ſunt hæreticalia ad ordines ſacros, & omnibus beneficiis priuatus perpetuo in monaſterio includitur. Panor. *in cap.* 2. *de ſortilegiis.* Ghirlandus *de ſortilegiis q.* 11. *num.* 3. 8. & 10. Berbet. *in ſuo viatorio iuris, titulo de ſortileg. num.* 10. vbi fit etiam infamis, vt *in cap. quiſquis* 2. *q.* 8. & alijs pœnis afficitur de quibus *in cap. de benedicto* 32. *q.* 1. Quibus tamen non obſtantibus hodie pœna ſortilegiorum de iure ciuili non hæreticalium, eſt arbitraria, & de iure canonico etiam tam laicis, quàm clericis, Abbas *in d. cap.* 2. *de ſortilegiis*, quem ſequitur Ghirland. *vbi ſupra d. q.* 11. *num.* 7. *verſ. & circa præmiſſa nota vnum ſingulare, & num.* 10. *in fine*, vbi concludit hodie omnes pœnas eſſe arbitrarias, idcirco poſſe iudicem pœnas augere, & minuere ſecundùm qualitatem facti, conditionem perſonarum, animum delinquentis eius arbitrio.

Quando denique liceat appellare in Religione ſubdito grauato ex eo quæri poteſt, quia Bonifacius Papa Octauus ſtatuit, non eſſe integrum fratribus Ordinis Minorum à correctionibus Prælatorum eiuſdem Ordinis aliquando appellare: item, quia ſimile priuilegium indulſit Sixtus Quartus Carmelitanis, & Auguſtinianis, & Iulius Papa ſecundus ſub pœnā excommunicationis interdixit Fratribus, & monialibus Ordinis Prædicatorum, ne à mandatis Prælatorum dicti ordinis appellare poſſint, vt habetur in *compendio priuilegiorum, verbo appellare.* 18.

Nihilominus dicendum eſt hoc procedere, quando appellant à correctione in mandatis regularibus legitimè factis: tunc enim nequeunt appellare à ſuorum Superiorum iuſtis mandatis, & correctionibus, quæ fiunt ſecundùm ſtatuta regulæ, vel Ordinis, aut ad effugiendum regularem diſciplinam. Nam appellatio fundatur ſuper grauamine, *cap. vt debitus. de appellatione:* at verò quando Superior corrigit ſecundùm regulam vel ſecundùm regularem diſciplinam, non grauat.

Licebit tamen regularibus appellare quando Superior modum corrigendi excedit, vt colligitur *ex cap. De Priore. de appellationibus* 31. Scacc. *eodem titulo. q.* 17. *limit.* 27. *num.* 12. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11. *q.* 8. vbi *q.* 7. reſoluit religioſum à Superiore inique tractatum, vexatumve tutā conſcientiā è monaſterio exire poſſe inſcio, vel eodem Superiore inuito, quem referens ſequitur Barboſ. *in d. cap. de Priore, n.* 3. *fine*; vbi Alexander Papa 3. Priorem quendam grauiter iubet puniri, qui modum corrigendi excedens appellationem ſui ſubditi non admiſit, quòd expreſsè docent gloſſa *in cap. licet in verbo interclusum*, & Decius *ibidem de officio ordinary*, Syluest. *verbo appellatio q.* 7. Nauar. *conſ.* 2. *de ſenten. & re. iudic.* in antiquis; *alias conſ.* 5. *de appellationibus in nouis* Fr. Manuel. *in ſumma part.* 2. *tract. de ordine iudiciali cap.* 13. *concl.* 3. Ratio, quia appellatio eſt de iure naturali: ideo non poteſt negari, quando eſt iuſta. Tum etiam quamuis ita grauati appellare nequeant, nec per viam appellationis poſſint Superiorem adire; poterunt tamen accedere ad illum per viam ſimplicis querelæ, & Superior causā cognitā tanquam rectus iudex grauamini, ſi quod fuit deferet, Nauar. *ſuprà & in commentario in cap. nullam.* 18. *q.* 2 *comment.* 3. *num.* 51. & Fr. Manuel. *tom.* 1. *quæſt. regular. q.* 29. *art.* 1. & *in ſumma de ordin. iudiciali cap.* 3. *concl.* 3. & ſub pœnā excom

excommunicationis latæ ſententiæ interdictum eſt Fratribus etiam Minoribus de Obſeruantia, habetur *in conſtitutione Gregorij.* 13. quæ incipit, *Quoniam noſtro Paſtorali, quæ eſt* 34. *eiuſdem in ordine, edita* 1575. *Octauo Aprilis*, cuius abſolutio eſt reſeruata ſummo Pontifici, ſi ad Tribunalia ipſi ſæcularia appellent, & ad ea confugiant: nec non pœnas priuationis perpetuæ officiorum per eos obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia quæcunque dicti Ordinis officia exercenda, ac vocis tàm actiuæ, quàm paſſiuæ eo ipſo incurrant.

Debent ergo ex prædicta conſtitutione ſuprà dicti fratres à Prælatis ſuis grauati appellare; à Guardiano ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem; à Generali ad Protectorem; à Protectore ad Sacram Congregationem. Neque conceſſio appellandi hoc modo contrariatur Concilio Tridentino *ſeſ.* 25. *de regularib. cap.* 4. quia Concilium ibi non prohibet religioſos recurrere ad Superiores per viam appellationis, ſed tantùm prohibet, ne ad eos perſonaliter confugiant inconſulto Superiore. Nec eſt credendum voluiſſe Concilium priuare religioſos eo beneficio, quod illis competit de iure naturæ: quamuis meliùs ſit ab appellationis remedio abſtinere, etiam quando licita eſt, prout decet religioſos. Nihilominus ſi grauentur ſine causâ plus iuſto, & grauans appellationi non defert, nec facultatem facit adeundi Superiorem; ſed imò potius conijcit in vincula, aut alio modo impedit, poteſt grauatus abſque licentiâ Prælati immediati confugere ad Superiorem maiorem, vt à tali grauamine eximatur iuxta Baldum *in cap. ad noſtram. de appellationibus*; nec propterea ligabitur excommunicatione, cùm non incurratur ſine peccato mortali, argumento *capitis Nemo, & cap. nullus* 11. *q.* 3. nec etiam adeundo Superiorem incurritur Apoſtaſia, nec trãſgreditur Concilium Trident. quod loquitur de eo ſolùm, qui non grauatus abſque vlla appellatione recurrit ad Superiorem, eo ſolò quòd prætendat integrum ſibi eſſe confugere ad illum inconſulto Superiore immediato: quod eſt falſum. Pr. Manuel. *tom.* 1 *regul. q.* 29. *art.* 2. *& in Summa tom.* 2. *tract. de ordine iudiciali cap.* 13. *concl.* 3. poſt Nauarrum *in cap. nullam* 18. *q.* 2. *num.* 51. quos referens ſequitur Sayr. *in claui lib.* 12. *cap.* 17. *num.* 40.

FINIS. LAVS DEO.

Proteſtatio Auctoris.

EGo Baptista Fragoso *è Societate* Iesv, *ex Algarbio Luſitaniæ, totum hoc ſecundum Volumen ſubmitto correctioni ſanctæ Matris Eccleſiæ Romanæ: ſi quæ verò in eo contenta, & ſcripta fuerint, quæ Orthodoxæ fidei, ac bonis moribus repugnent, aut pias Chriſtianorum aures offendant, paratus mutare, & pro non dictis, nec ſcriptis haberi volo. Idibus Octobris* 1633.

Baptista Fragoso.

INDEX

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX

Rerum, & Verborum notabilium, quæ in hoc ſecundo Volumine continentur.

A

Abbas, & Abbatiſſa.

ABBATES, dum conferunt Ordines minores, an poſſint ordinare eos omnes, in quos habent iuriſdictionem ordinariam. lib. 1. diſp. 1. paragr. 9. num. 145. 146. 147. & 148.

Abbates exempti ab Epiſcopo non poſſunt ordinare in minoribus ſubditos ſæculares, etiamſi habeant dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum, ſed tantùm regulares ſibi ſubiectos. lib. 11. diſput. 26. paragr. 2. n. 14.

Abbatis appellatio quando primò cœperit, & quis Abbas primus vocatus eſt. lib. 11. diſp. 26. paragr. 1. num. 1.

Abbo, & Abbas, vnde dicantur, & quæ vox ſit. n. 2.

Abbates ſunt de maioribus Eccleſiæ, & præferuntur cæteris Dignitatibus inferioribus Epiſcopo. num. 3.

Abbatis electio pertinet ad Conuentum. num. 4. Et debet fieri iuxta formam cap. *Quia propter.* de electione. num. 5.

Abbas debet benedici, & ante benedictionem dicitur Abbas. num. 6.

Abbates benedicti ſuos Monachos benedicunt, modò ſint Presbyteri. num. 7.

S. Benedictus Abbas an fuerit Sacerdos. num. 8.

Abbatia vnde dicatur, & quæ Dignitas ſit. num. 9.

Abbates, qui ſunt Ordinarij, poſſunt omnia, quæ poſſunt Epiſcopi in ſua Diœceſi. lib. 11. diſp. 26. paragr. 2. num. 1. & infrà num. 9.

Abbates exempti tenentur intereſſe Synodo ratione populi non exempti. num. 2. Et quibus ornamentis debent intereſſe. num. 3.

Abbates, & Priores ratione Parochiæ tenentur intereſſe Synodo. num. 4.

Abbates præſtant iuramentum Papæ de non alienando, & an poſſint compromittere, vel permutare. num. 5.

Abbates exempti nequeunt renunciare priuilegio exemptionis. num. 6.

Abbas ſine conſenſu Capituli poteſt agere, & conſtituere procuratorem, non tamen negotia ardua agere ſolus, nec fideiubere, nec fideiubendi facultatem facere. num. 7.

Abbates habentes membra non exempta, quoad illa ſubſunt Epiſcopo. num. 8.

Abbates quantuncunque exempti nequeunt exigere indiſtinctè ſubſidium charitatiuum. num. 10.

Abbates non exempti, an poſſint cognoſcere cumulatiuè, vel priuatiuè de Clericis ſuæ Diœceſis. num. 11.

Abbates nulli Epiſcopo ſubditi poſſunt concedere facultatem Nouitiis ad diſponendum de ſuis bonis. num. 12.

Abbates exempti diſpenſant in interſtitiis, & concedunt dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos. num. 15

Abbates nulli Epiſcopo ſubiecti poſſunt intereſſe matrimonio, & facultatem aſſiſtendi dare, & diſpenſare in denunciationibus. num. 16. & 17.

Abbates in Eccleſiis ſibi ſubiectis poſſunt eſſe Iudices, & præſtare conſenſum in alienatione bonorum. num. 18.

Abbates iuriſdictione epiſcopali vtentes poſſunt exponere Confeſſarios pro ſæcularibus. num. 19.

Abbates omninò exempti poſſunt circa ſuos, quidquid poteſt Epiſcopus per Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 6. n. 20.

Abbates in vtroque foro poſſunt abſoluere ſubditos, exceptis caſibus ſpecialiter illis exceptis. num. 21.

Abbates ſunt ſubiecti Epiſcopo quoad legem iuriſdictionis. lib. 11. diſp. 26. §. 4. num. 1.

Abbas an punire debeat Monachum, aut Epiſcopus ob delictum. n. 2. Et quid, quando Abbas eſt abſens. num. 3.

Abbas an poſſit procedere ſine figura iudicij contra Monachum: & vna via electa, an poſſit eam mutare. num. 4.

Abbas poteſt detrudere in carcerem Monachum. num. 5.

Abbas pro delicto eſt acriùs puniendus, quàm Monachus. num. 6.

Abbas non poteſt reuocare curam conceſſam Monacho per Epiſcopum. num. 7.

Abbas ſi concedat Monacho prioratum ad vitam, an poſſit reuocare. num. 8.

Abbas promouens Monachum ad prioratum, facta promiſſione de non reuocando, an poſſit reuocare. num. 9.

Abbas etiam priuatus inter Monachos, quem locum debeat habere. num. 10.

Abbas exemptus quando deliquit in membris non exemptis, an poſſit puniri per Epiſcopum. num. 13.

Abbas factus Epiſcopus, ſi propter delictum pri-

tatur Epiſcopatu , an recuperet Abbatiam. num.14.

Abbas non poteſt diſpenſare cum Monacho, vt perpetuò ſtet extra clauſtrum.n.15.

Abbas non poteſt concedere facultatem Monacho tranſeundi ad aliam Religionem , niſi primum habeat Monaſterium paratum ad illum recipiendum.n.16.

Abbas non tenetur de delicto Monachi,niſi quatenus ad eum peruenit,& an teneatur de contractu. num.17.

Abbas poteſt repudiare , vel acceptare legatum factum Monacho,eo inuito. Et quid de hæreditate.n.18.

Abbas an poſſit eſſe patrinus,& compater. n.19.

Abbates ex priuilegio , vel ex conſuetudine poſſunt benedicere,vel conſecrare , veſtes,calices , Cruces,& alia neceſſaria Eccleſiæ , & cultui diuino: & quibus Abbatibus hæc poteſtas concedatur. num.20.

Abbates an poſſint conferre benedictiones , quæ vnctionem Chriſmatis requirant.n.21.

Abbas electus , & confirmatus,quamuis non ſit Sacerdos , poteſt Monachos ſuos excommunicare. num.22.

Abbas ſine conſenſu Conuentus non poteſt licentiam concedere exeundi ad ſtudia.num.23.

Abbas ſi pergat ad ſcholas ſine licentia Superioris , non incidit in excommunicationem. num.24.

Abbas in quibus caſibus poſſit benedictionem populo impertiri.n.25.

Abbas ex priuilegio Sedis apoſtolicæ de conſenſu Ordinarij poteſt conferre Sacramentum Confirmationis.num.26.

Abbas iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habens, poteſt exequi defunctorum voluntates. num. 27.

Abbates exempti,qui iurant non alienare,nequeunt alienare , inconſulto Romano Pontifice. lib.11. diſp.16.paragr.4.n.1.

Abbas exemptus,ſi habet Eccleſias pleno iure ſubiectas,poteſt authoritatem præſtare in alienatione rerum illarum.n.2.

Abbas quando debet requirere authoritatem Papæ in alienatione rerum ſuæ Abbatiæ. num. 3.

Abbas cum Conuentu ſine conſenſu Epiſcopi,non poteſt aliquid infeudare.n.4.

Abbas exemptus à iuriſdictione Epiſcopi , quando poſſit res proprij Monaſterij alienare.n.5.

Abbas bona Eccleſiæ non legitimè alienans interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ.n.8.

Abbates,& inferiores Prælati ſine iuſta cauſa nequeunt alienare , quamuis ſolennitas concurrat. lib.11. diſputat. 26. paragr. 5. num. 2.

Abbates in caſibus à iure permiſſis poſſintne alienare res Eccleſiæ , inconſulto Papa : & qui ſint caſus permiſſi à iure.n.3.

Abbates an poſſint alienare abſque ſolennitate validè ; in vtilitatem tamen Eccleſiæ.n.7.

Abbas,ſeu Prælatus,an poſſint in aliquibus caſibus licitè alienare ſine ſolennitatibus,inconſulto Papa.num.17.

Abbates exempti an præferantur Capitulis cathedralium. lib.3.diſp.8.n.9.

Abbates habentes iuriſdictionem ordinariam in ſuis Monaſteriis , vt re vera habent , quomodo differunt à Capitulis Cathedralium.n.10.

Abbates non ſunt vocandi ad Concilium generale ſecundùm aliquos:ſed alij meliùs affirmant.lib.1. diſp.1.paragr.7.ex n.100.

Abbatiſſa an poſſit bona Monaſterij alienare ♦ & quæ requirantur , vt validè alienet : & quid de cæteris Regularibus. lib.11. diſp. 26. paragr.5. num.5.

Abbatiſſa quid ſignificet : vnde deriuetur : & quam iuriſdictionem habeat in Moniales. lib.11. diſp.26.paragr.6. num.1. Quam ætatem debeat habere. num. 2. An poſſit eſſe illegitima : & an debeat eligi ex ſuo Monaſterio , & quæ electrices. num. 3. & an poſſit eſſe corrupta. num.4.

Abbatiſſa an habeat curam animarum in Eccleſiis Monaſterio vnitis. num. 5. Non eſt verè Prælata , nec poteſt excommunicare de iure. num.6.

Abbatiſſa an poſſit præcipere Monialibus in virtute ſanctæ obedientiæ. num.7. aut ſub pœna voti obedientiæ ſibi præſtiti. num. 8. Non habet poteſtatem ſpiritualem in Moniales ; ſed domeſticam , & ciuilem , vti materfamiliàs. num. 9. Habet etiam iuriſdictionem ex vi Regulæ confirmatæ , poteſtque cogere Moniales ad obſeruandam Regulam,& punire violantes eam. num.10.

Abbatiſſa de iure poteſt recipere Moniales ſine conſenſu Superioris , & recipere profeſſiones illarum.num.11.

Abbatiſſa triennalis non ſolet benedici , nec conſecrari.num.12.

Abbatiſſa an ſola habeat adminiſtrationem rerum ſui Monaſterij. num.13. Et an poſſit concedere Monaſterio , tanquàm pauperi , aliquid ex bonis inter pauperes diuidendis. num. 14. Et concedere Monialibus lucrum manuum ſuarum. num.15.

Abbatiſſa regulariter non poteſt concedere licentiam ad ingrediendum Monaſterium. num. 16.

Abbatiſſa an conferat beneficia,& an poſſit ſuſpendere Clericos Eccleſiarum ſibi ſubditarum. num. 17. Et quomodò dicatur ſuſpendere Clericos ab officio,& beneficio.num.18.

Abbatiſſa poteſt ordinari procuratrix pro ſuo Monaſterio,ſine Superioris licentia. num.19.

Abbatiſſa an poſſit viſitare , ſeu diſpenſare in votis Monialium.num.20. Et quid de commutatione votorum ipſarum.n.21.

Abbatiſſæ quomodo poſſint viſitare ſua Monaſteria.num.22.

Abbatiſſa poteſt habere duo Monaſteria annexa: non poteſt tamen præfici duobus Monaſteriis. num.23. Nec Moniales benedicere , nec prædicare.num.24.

Aborſus.

Aborſus.lib.8.diſp.21.§.2.num.2.& ſequent.

Abortum fœtus animati procurans incidit in caſum reſeruatum , ſi eſt Regularis ; & incurrit excommunicationem effectu ſecuto. lib.11. diſp. 26.paragr.13.n.6.

Fœminæ prægnantes,ſociæ,ſeu conſciæ , cooperantes vt principales,vel aliter per opem,conſilium, fauorem , potionem , abortum procurantes incidunt in caſum reſeruatum , ſi fuerint Moniales effectu non ſecuto ; non tamen incidunt in cenſuram , niſi effectu ſecuto. d. num. 6. verſ. *Quinimò*.

Abortum cauſans , antequàm fœtus ſit animatus, peccat

Digitized by Google

peccat grauiter;non tamen eſt excommunicatus, neque irregularis, etiam effectu ſecuto. d. n.6. in principio.

Abſolutus, & Abſoluere.

Abſoluere à cenſuris Bullæ Cœnæ nemo poteſt, excepto mortis articulo, niſi Summus Pontifex. lib. 1.diſp.3.paragr.21.n.344. Vbi articulus mortis, & periculum mortis æquiparantur.

Abſolutus in articulo mortis,quam cautionem præſtare debeat.num.345.

Abſoluentes à cenſuris Bullæ Cœnæ incurrunt in excommunicationem: & an ſit reſeruata.num. 346.

Abſoluendi facultas data Epiſcopis à Concilio Tridentino ſeſſ.24. cap.6. an auferatur per Bullam Cœnæ.num.348.

Abſolutio excommunicationis ſolenniter, & non ſolenniter tribui poteſt. lib.1.diſp.3.paragr.22. num.349.

Abſolutio excommunicationis non prodeſt facientibus ſtatuta, niſi ea reuocent,& deleant,& niſi de iis Pontificem moneant. num.350.

Abſolutus ab excommunicatione,cum obligatione comparendi, ſi poſteà abſoluatur per Iubileum, non tenetur comparere. lib.2 .diſp.6. paragr.5. num.66.

Abſolutio ab excommunicatione poteſt impendi extra confeſſionem.num.67. Et quibus in caſibus poſſit differri abſolutio, & communio pœnitentibus tempore Iubilei.num.68.

Abſolutio caſuum cap. 6. Concil. Trident. ſeſſ. 24. competit Epiſcopo. lib.8.diſp.10.paragr.8.n. 15.

Abſolutio caſuum ſupradictorum non poteſt committi à Vicario generali, vel ſpeciali deputato. num.16.

Abſoluere in articulo mortis nequit validè non Sacerdos, etiamſi Sacerdos deſit.n.17.

Abſoluens ſacramentaliter per literas, abſentes, in quas pœnas incurrat.num.18.

Abſoluere non poteſt Vicarius generalis à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum ex generali conceſſione. num. 19. Neque ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ortis ex delicto occulto; ſine ſpeciali conceſſione.num.20.

Abſoluere à quibuſcunque peccatis quilibet Sacerdos in articulo mortis poteſt: & quid ſi de facili ſuperior haberi poteſt.num. 21.

Abſoluere qui poteſt à caſibus Papæ reſeruatis, poteſt etiam abſoluere à cenſuris.num.22.

Abſoluendi facultas conceſſa generalis à Summo Pontifice ab omnibus caſibus, & cenſuris ſibi reſeruatis, an extendatur ad caſus, & cenſuras Epiſcoporum. num. 23. Et infrà diſp.26. paragr. 14. verſ. *Decima reſolutio.*

Abſoluendi facultas, & facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus prouenientibus ex delicto occulto,conceditur Epiſcopis:& qui veniant ſub nomine Epiſcoporum, vt abſoluant. lib. 8. diſp.26.paragr.9.num.1.& 2.

Abſolutio impenſa ab excommunicato vitando propter metum mortis iuſtum ſibi illatum, non valet, & cur. lib.10.diſp.23.paragr.6.num.2.

Abſoluti propter mortis periculum ab excommunicatione papali,non recurrentes poſteà ad Papam, reincidunt. lib.1.diſp.2. paragr.4. n. 10. Et intra quod tempus ſe præſentare teneantur.num.11.

Abſoluentes ab aliquo ex quinque votis Papæ reſeruatis,excommunicantur. lib.1. diſp. 2. paragr.5. num.3.

Abſolui nequeunt confidentiarij, niſi à Papa, excepto mortis articulo; & à quibus poſſit peti abſolutio.num.6.

Actio,Accuſatio,& Accuſare.

Actio eſt ius proſequendi aliquid in iudicio in ciuilibus.lib.12.diſp.27.paragr.2.num.21.

Actor differt ab accuſatore: quia accuſator eſt in criminalibus; actor autem in ciuilibus. num.10.

Accuſatori actorum copia danda eſt, vt accuſationem proponat, & accuſationis danda eſt copia accuſato.num.16.

Accuſare poteſt quis de iniuria ſibi facta; ſed non tenetur. num.17. Accuſare in quibus caſibus quis teneatur.num.18.& 19

Accuſationem monitio regulariter non debet præcedere.num.22.

Accuſator non poteſt eſſe Iudex,neque teſtis. lib.12. diſp.27.paragr.2.num.9.

Accuſatio quid ſit,quomodo fiat, & quæ requirat. num.11.

Accuſatio differt à denunciatione, & accuſator à denunciatore.num.12.

Adultus.

Adulti dum confirmantur, debent eſſe contriti: & recipientes cum obice,eo remoto reuiuiſcit effectus.lib.8.diſp.20.paragr.7.n.24.

Ægrotus.

Ægrotus,qui non poteſt recitare Horas canonicas, an teneatur recitare aliquas preces loco earum, lib.10.diſp.24.paragr.6.num.2.Et quid,ſi fuerit ſimul cæcus,an debeat recitare,quæ tenet memoriter.num.3.

Ætas.

Ætas neceſſaria Inquiſitoribus, quænam ſit de iure.lib.5.diſp.3.paragr.6.num.64.

Ætas triginta annorum completa requiritur in Epiſcopo.lib.8. diſp.2.paragr.1.num.8.

Ætas ordinandorum quæ requiratur. lib.10. diſp.23. paragr.9.num.19.& paragr.10.num.13.

Ætas,quæ requiritur in Canonicis, in Decano,ſeu Archipresbytero,& in Pœnitentiario.lib.3.diſp.8. paragr.2.num.2.

Affectio circa beneficia.

Affectio ex quibus inducatur,& fieri cognoſcatur, & quid ſit affectio,& quomodo fiat.lib.3.diſp. 9. paragr.3.num.80.81.82.& 88.

Affectio inducitur ex commenda facta à Papa, & excludit expectantes, neque Ordinarius poteſt de illa prouidere.num.89.

Affectio inducitur imperante Papa electoribus, vt eligant aliquem ad certam Eccleſiam.n.90.

Affinitas.

Affinitatis, & conſanguinitatis gradus in Leuit.18. prohibiti,an hodie prohibeantur:& quot fuerint. lib.1.diſp.25.10.n.191.& 192.& 193.

Affinitas ex matrimonio orta an interdicat matrimonium in linea recta iure naturæ, & irritet illud.n.201.203.204.

Affinitas in primo gradu lineæ tranſuerſæ non irritat matrimonium iure naturæ, vel diuino, & eſt diſpenſabilis.num.205.

Alienare.

Alienans rem Eccleſiæ cum iuramento de non repetendo, ſi alienatio eſt nociua Eccleſiæ, debet repetere,non obſtante iuramento.lib.11. diſp.26. paragr.4.num.6.

Alienans rem Eccleſiæ malè, peccat mortaliter.n.7.

Alienans prædium Eccleſiæ,etiam exiguum, deponitur. n. 9. Et interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ, num.8.

Alienans rem Eccleſiæ tenetur ad reſtitutionem pretij, etiam emptori malæ fidei; non tamen ad aliud intereſſe, nec Eccleſiæ tenetur. n. 10. Et niſi reſtituatur res Eccleſiæ, excommunicatur. num. 11.

Alternatiua.

Alternatiua conceditur Epiſcopis in gratificationem reſidentiæ. lib. 9. diſp. 12. paragr. 4. num. 1. Illis non prodeſt ante acceptationem. num. 2. Neque Epiſcopis eam acceptantibus, dum abſunt à diœceſi: & quomodo fiat acceptatio alternatiuæ. n. 3.

Alternatiua concedit Epiſcopis ſex menſes pares, & reſeruat alios ſex diſpares. n. 4. Si renunciatur, à quo tempore incipit menſis apoſtolicus, vel ordinarius. num. 5. Semel acceptata eſt perſonalis, & durat vſque ad obitum concedentis, vel acceptantis, vel vſque ad remotionem. num. 6. Nunquam cenſetur alternatiuæ derogatum, niſi exprimatur. n. 7. Quibus in caſibus illam amittat Epiſcopus. n. 8.

Alternatiua non eſt mera, & ſimplex remotio obſtaculi; ſed quaſi contractus inter Papam, & Epiſcopum. num. 9. Menſes alternatiuæ debent eſſe integri, vt Epiſcopus ea vti poſſit. num. 10.

Alternatiua an gaudeat Epiſcopus non reſidens in menſibus Iunij, & Decembris, qui ſemper ſunt Ordinarij. num. 11. Non gaudet Epiſcopus illa, etiam abſens ex cauſa Concilij approbata. num. 12. Nec abſens ob officium Inquiſitoris. num. 13.

Alternatiuæ per abuſum Epiſcopus reuertitur ad quatuor menſes Ordinarij. num. 14. Illam poteſt acceptare Epiſcopus repugnante Capitulo. n. 15.

Alternatiua acceptata non capit beneficia vacantia in Curia, aut alias reſeruata. num. 16.

Alternatiua data ſimpliciter de beneficiis competentibus collationi Epiſcopi, an intelligatur de ſola libera collatione. n. 17.

Alternatiua an gaudeat Epiſcopus in Eccleſiis, in quibus collatio eſt communis Epiſcopi, & Capituli, facta conuentione inter vtrunque de prouidendo alternis vicibus. num. 18. Non habet locum, ſi duo beneficia ſunt inuicem vnita, & collatio vnius pertinet ad prouiſionem Epiſcopi, & alterum ad prouiſionem alterius. num. 19. Neque Epiſcopus poteſt ſe iuuare in beneficiis ad aliorum collationem ſpectantibus. num. 20. Et an fruatur illa in beneficiis, quæ competunt eius prouiſioni. num. 21. & 22.

Alternatiuæ acceptatio facta ab excommunicato, an valeat. num. 23. Et an habeat locum in beneficiis, in quibus eſt in quaſi poſſeſſione conferendi. num. 24.

Alternatiua an habeat locum in beneficiis vacantibus per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, vel aliàs. Et quid in hoc caſu faciet prouiſus, & collator. num. 25.

Alternatiua an gaudeat Epiſcopus in præbenda pœnitentiariæ, cuius electio eſt ſolius Epiſcopi, & collatio ſolius Capituli. num. 26. Et an gaudeat illa, qui præſentat, an qui inſtituit in beneficio. num. 27.

Alternatiua an gaudeat Epiſcopus in vacantibus per reſignationem. num. 28.

Alternatiua an fruatur non reſidens, ſi redit ad tempus, animo non perſeuerandi. num. 29.

Alternatiua acceptata Romæ an gaudeat Epiſcopus ante ſcientiam acceptationis. num. 30.

Alternatiua an priuetur, qui prouidit de beneficio litigioſo. num. 31.

Apparitor.

Apparitor ſcholarium poteſt capere arma apparitori Clericorum, ſiue nocte, ſiue die, inueniat illum ad libitum vagantem, ſine virga, nec inſigni ſui officij. lib. 4. diſp. 12. paragr. 7. n. 114.

Appellare.

Appellare à conſeruatore in cauſis plenariis an liceat, & facta pendente appellatione an ſint reuocanda tanquàm attentata. lib. 4. diſp. 12. paragr. 3. n. 48.

Appellatur à conſeruatore, ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. num. 49. Et aliquando non poteſt appellari ab illo, etiam in plenariis. num. 60.

Appellare quandonam licitum eſt de iure canonico in quauis inſtantia, & quid de iure ciuili. num. 51. Et in cauſis ſummariis à conſeruatore appellatur. num. 52.

Appellatio regulariter non recipitur in notoriis: & quando fallit. num. 53.

Appellatur à declaratione, eſſe delictum notorium. n. 54. Et quando appellatio in cauſis ſummariis eſt reiicienda. num. 55.

Appellatur à declaratoria commiſſi delicti, propter quod contrahitur cenſura: & quando hoc fallit. num. 56.

Appellatur à declaratoria incurſus excommunicationis. num. 57.

Appellatur ad Summum Pontificem à conſeruatore apoſtolico. num. 58. Et à conſeruatore laico à Summo Pontifice deputato. num. 59.

Appellatur ad Pontificem à ſubconſeruatore non in totum dato, vbi conſeruator eſt ligatus excommunicatione, vel quando moritur, & in aliis caſibus ſimilibus. num. 60. Item, à iuris arbitris appellatur ad Pontificem in recuſationis caſu, vel competentiæ iuriſdictionis conſeruatoris apoſtolici cum altero conſeruatore, vel delegato. num. 61.

Appellatur ad Regem à conſeruatore, etiam Clerico in ſacris, quando ab eo eſt deputatus. num. 62.

Appellari ad Legatum, etiam de latere, non poteſt à conſeruatore apoſtolico, nec in hoc habet locum conſuetudo. num. 63.

Appellatio à ſubconſeruatore apoſtolico in totum deputato in vna cauſa, eſt ad Pontificem. num. 64.

Appellatio à ſubconſeruatore in totum deputato à conſeruatore, qui datus fuit à Rege, vel ab alio Principe ſæculari, fit ad committentem conſeruatorem. num. 65.

Appellari poſſe ad Collegium Cardinalium, Sede vacante, eſt Bartoli: ſed oppoſitum eſt melius. lib. 6. diſp. 15. parag. 4. n. 30.

Appellari poteſt à ſententia Cardinalium; non tamen à ſententia totius Collegij. num. 31.

Appellare ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum Prouinciarum licet, & an omiſſo medio. lib. 7. diſp. 16. paragr. 1. num. 21.

Appellare à ſententia ſuorum Prælatorum Regularibus quando liceat? lib. 12. diſp. 27. paragr. 6. n. 18.

Appellantes Religioſi S. Franciſci ad Tribunalia ſæcularia, vel procurantes pro ſe, vel pro alio ſubornando in electione Superiorum maiorum, excommunicantur. lib. 1. diſp. 2. paragr. 5. ex n. 32.

Appellantes à Papa ad futurum Concilium generale fatentur, Concilium eſſe maius Papa. lib. 3. diſp. 3. paragr. 2. num. 46. A Concilio ad Pontificem Summum eſt appellandum. n. 47. Et appellantes

pellantes ab illo ad Concilium generale incidunt in Bullam Cœnæ.num. 48. Appellantes ad Concilium cenſentur appellare à Chriſto Domino. num. 49. Et in rebus dubiis appellare ad Concilium futurum, eſt excommunicatio.num. 50. Item, appellantes ad futurum Concilium conſtituunt duo capita in Eccleſia. num. 51. Appellantes ab Epiſcopis ad futurum Concilium generale, vel Prouinciale, vel Generale præſens non ligantur excommunicatione Bullæ Cœnæ. num. 52. Et cur. n. 53.

Appellantes ad futurum Concilium Collegia, & Communitates quibus pœnis ligentur.n. 55.

Apertio litterarum.

Aperire litteras Superiorum ad inferiores miſſas, & viceuerſa inter regulares, eſt caſus reſeruatus. lib. 21. diſp. 16. paragr. 13. n. 11. Et, quid ſi literas non legat.num. 13.

Aperire literas alienas, & legere, de ſe eſt mortale, & quando excuſetur. lib. 11. diſp. 26. paragr. 13. num. 22.

Apoſtata.

Apoſtata ſi recedat habitu dimiſſo, eſt excommunicatus.lib. 11. diſp. 16. §. 13. num. 2. verſ. *Adde profeſſum.* Et quid de Religioſis, qui abeunt animo vagandi, & poſteà redeundi. ibidem, verſ. *Secus de illo.*

Apoſtata non eſt, neque excommunicatus, qui ſine licentia ad aliam Religionem tranſiuit. lib. 11. diſp. 16. paragr. 13. num. 2. verſ. *Eodem modo.*

Apoſtata habitum deferens abſconditum veſtibus aliis ſuperinductis, an incurrat excommunicationem. num. etiam 2. verſ. *Sed quid ſi Apoſtata.* & verſ. *Satis tamen.*

Apoſtata in foro externo non eſt, qui abiit; ſed ductus pœnitentia ſtatim rediit. ibid. verſ. *Hinc fit.*

Apoſtoli.

Apoſtoli poſt Chriſtum Dominum fuerunt Inquiſitores Generales lib. 5. diſp. 13. paragr. 4. num. 39.

Apoſtoli à Beato Petro fuerunt ordinati Epiſcopi. lib. 7. diſp. 16. §. 1. num. 16.

Apoſtolorum Princeps ſuper omnes alios Apoſtolos primatum obtinuit, & ipſe ſolus fuit à Chriſto Domino ordinatus Epiſcopus. lib. 7. diſp. 16. §. 1. num. 15.

Apoſtoli Petrus, & Paulus, an venerint in Hiſpaniam, & qui fuerint eorum comites. lib. 7. diſp. 18. §. 1. num. 4. & 5.

Aicharius.

Aicharius Bracarenſis Elipandum, Toletanum Epiſcopum, ab erroribus eduxit. lib. 7. diſp. 18. parag. 5. n. 2.

Aicharius oſtenditur eſſe Primas Hiſpaniæ. lib. 7. diſp. 18. §. 5. num. 3.

Archidiaconus.

Archidiaconus quale habeat officium, quam iuriſdictionem. lib. 5. diſp. 8. de gradibus dignitatum eccleſiaſticarum. paragr. 2. n. 19. 20. 21.

Archidiaconi dum viſitant, an lucrentur diſtributiones quotidianas.num. 31.

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus Compoſtellanus reprehendit per Epiſtolam Toletanum, quòd ſe appellauerit Primatem Hiſpaniæ. lib. 7. diſp. 8. paragr. 5. num. 25.

Archiepiſcopum per Bracarenſem Epiſcopi ſuffraganei Eccleſiæ Bracarenſis fuerunt confirmati; non autem per Toletanum. lib. 7. diſp. 18. paragr. 5. num. 24.

Archiepiſcoporum etymologia, ac nomen. lib. 7 diſp. 19. paragr. 1. n. 1. Archiepiſcopi an differant à Metropolitanis. n. 2.

Archiepiſcopi nequeunt coniungere in matrimonium ſubditos ſuorum Suffraganeorum, neque remittere denunciationes, niſi dum actu viſitant. n. 3. & 4. Tunc poſſunt omnia in Suffraganeis, quæ poſſunt in ſubditis. num. 5.

Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui Suffraganei. n. 6. Inualidè diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Prouincialis. n. 7.

Archiepiſcopus in conſtitutionibus ſuæ diœceſanæ Synodi an validè diſpenſet. num. 8. Extra Prouinciam Crucem præferre non poteſt. num. 9.

Archiepiſcopus per appellationem habet iuriſdictionem in cauſis ſubditorum, & poteſt eas delegare ſubdito Suffraganei ſui. num. 10. Et an poſſit cognoſcere de cauſis ſubditorum Suffraganei deuolutis per ſimplicem querelam. num. 11. Et in quibus caſibus, præter appellationem, poſſit cognoſcere de ſubditis Suffraganeorum. num. 12. Et agere in caſu iniuſtæ excommunicationis inter ſubditos Suffraganei. num. 13.

Archiepiſcopus poteſt vocare Suffraganeos pro conſecratione alterius Suffraganei. num. 14. Item, eſt Iudex ordinarius Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ. num. 15. Poteſt cogere Epiſcopum, vt conſtituat ſibi Vicarium, ſi fuerit impotens ad regendum. num. 16. Item, poteſt compellere ſubditos Suffraganeorum recedentes à conſuetudine in diuinis Eccleſiæ Metropolitanæ. n. 17. Et ex Concilio Trident. poteſt viſitare Prouinciam, & interrogare de delictis, licèt non conſtet de negligentia Suffraganeorum. n. 18. Poteſt item viſitare Prouinciam, procurationémque à ſubditis Suffraganeorum exigere. n. 19. Epiſcopos Suffraganeos ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, ibid. & infrà paragr. 2. n. 18.

Archiepiſcopus non poteſt coniungere Eccleſias ſuorum Suffraganeorum. num. 20.

Archiepiſcopus quam facultatem habeat in Suffraganeos in caſu hæreſis, & in ſubditos ipſorum Epiſcoporum, & an poſſit abſoluere nondum recepto pallio. num. 21. Habet facultatem concedendi Indulgentias per totam ſuam Prouinciam, & Archiepiſcopatum. num. 22. Poteſt ſolenniter benedicere in locis exemptis, & exercere pontificalia. num. 23. Item, conſecratus, nondum recepto pallio, poteſt concedere Nouitiis licentiam diſponendi de bonis temporalibus. num. 24. Et poſt confirmatam ſententiam pro matrimonio an poſſit adiri à ſubditis Suffraganei, vt retractet ſententiam comperto errore. num. 25.

Archiepiſcopus an poſſit relaxare interdictum latum à ſuis Suffraganeis. num. 26. Et delinquens in territorio inferioris an poſſit ab eo excommunicari. num. 27. Poteſt tamen, tanquàm Sedis apoſtolicæ delegatus, punire Canonicos ſui Suffraganei, ceſſantes à diuinis ad querelam ipſius. num. 28. Item, poteſt delinquentes in ſua diœceſi cogere, vt exeant à tota Prouincia. num. 29.

Archiepiſcopus in ſua Prouincia inuentis delinquentibus externis quid facere debeat. num. 30. Et an ſit Iudex Vicariorum generalium ſuorum Suffraganeorum. num. 31. Et quando poteſt ſupplere negligentiam Capituli Eccleſiæ ſuffraganeæ, Sede vacante. num. 32.

Index Rerum,

Archiepiſcopus omnia crimina notoria in ſua Prouincia punit,& poteſt monere Regulares apoſtatas,& vagabundos,vt ſe recipiant ad ſua Monaſteria.num.33.& 34.

Archiepiſcopi officium, & dignitas ante pallium ſuſceptum qualis ſit.lib.7.diſp.19.parag.2.num.1. Ante pallium non poteſt conſecrare,cogere Concilium, chriſma conficere, Clericos ordinare. num. 2. Et quæ poſſit exercere ante pallium. num.6. Non poteſt ante pallium ante ſe Crucem elatam geſtare.num.13.

Archiepiſcopus pallio accepto poteſt vti in ſua Eccleſia,diœceſi, Prouincia,& locis exemptis; non tamen in aliena. num. 3. Neque in Prouincia poteſt vti pallio, niſi certis diebus, & quales illi ſint. Et an in proceſſionibus, & in Miſſis defunctorum.num.4.

Archiepiſcopus exercens ea,quæ proueniunt ex pallio ſine illo, an ſint valida, & quas pœnas incurrat.num.5.

Archiepiſcopus renuncians, nequit exercere Pontificalia in diœceſi renunciata cum pallio,etiam de conſenſu ſucceſſoris.num.14.

Archiepiſcopus quantùm præſtet Epiſcopis.num.15. & 16.

Archiepiſcopus, ſeu Epiſcopus, poteſt ſibi eligere Confeſſarium,& quomodo.num.17.

Archiepiſcopus ſi abſit, an faciat fructus ſuos. Et quid, ſi fuerit contumax, & negligat reſidere. n.21. An liceat exigere ſubſidium charitatiuum. num. 22. & 23. Non poteſt tamen exigere ſubſidium extra ſuam Prouinciam,etiam de conſilio Capituli. num. 25. Epiſcopo negligente in erectione Seminarij,Archiepiſcopus ſupplere debet. num.26.

Archiepiſcopus confirmatus gaudet priuilegio decimoſexto Bullæ Cœnæ, contra impedientes Prælatos,ne ſua vtantur iuriſdictione.num.27.

Archiepiſcopus an poſſit vnire Eccleſias ſuæ diœceſis, antequàm pallium habeat. lib. 9. diſp. 22. paragr.6.num.23.

Archiepiſcopus Eborenſis,Capitulum,Sede vacante, & Officiales vtriuſque nullam habent iuriſdictionem contra Clericos ſcholaſticos,nec contra Officiales Vniuerſitatis Eborenſis. lib. 4. diſp. 11. paragr.7.num.136.138.144.& 145.

Archipresbyter, & Decanus an differant: & quæ ſit vtriuſque dignitas. lib. 3. diſp. 8. De gradibus dignitatum eccleſiaſticarum. paragr. 2. num. 18. & 27.

Arma.

Arma ferentes ad infideles prohibita, & alia vſui bellico vtilia, excommunicantur per Bullam Cœnæ. lib. 1. diſp.3.paragr.7. num. 149. Quæ excommunicato eſt vniuerſalis.n.50.

Arma prohibita deferri ad infideles quænam ſint. num.161. Cultri parui,& gladioli, quibus vtimur ad vſus domeſticos, an veniant nomine armorum prohibitorum. num.163.

Arma donantes infidelibus viuentibus in locis remotiſſimis à Chriſtianis,an incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ. num.154.

Armorum prohibitorum nomine an veniat gladius vnicus dono datus infideli, aut ferrum: & quid de filo ferri, ſtanno,chalybe, & de vena ferri.num.155.156.157.

Attentio ad recitandum neceſſaria.

Attentio neceſſaria eſt duplex, interna, & externa. lib.10.diſp.24.paragr.3.num.1.

Attentio externa eſt triplex, ad verba, ad ſenſum verborum,vel ad Deum, vel ad Chriſti paſſionem, vel ad rem piam: & quæ ſufficiat.n.2.

Attentio,& intentio requiritur,ſaltem implicita,ſeu virtualis.num.3.

Attentio ſaltem ad verba requiritur, tanquàm conditio neceſſaria: & ſufficit ad implendum præceptum:& quandiu durat.num.4.

Attentio actualis non eſt omninò neceſſaria,virtualis ſufficit: habitualis minimè.n.5.

Attentio interna an ſit neceſſaria ex præcepto eccleſiaſtico ad recitandum.n.6.& 7.

Attentionibus ex tribus, quæ ſit perfectiſſima, & quæ ſufficiens.num.12.

Auditor.

Auditores ſacri Palatij in cognoſcēdo ſunt Ordinarij, in pronunciando ſunt delegati. lib.4.diſp.11.n.20.

Audiens deferri arma, vel victualia ad Saracenos contra Chriſtianos,& id ratum habens, an incidat in Canonem ſeptimum Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſp.3.paragr.7.n.181.

Aurum.

Aurum,argentum, æs,plumbum, & quodcunque metallum, prohibentur deferri ad infideles. lib.1.diſp.3.paragr.7.n.168.

Auxilium.

Auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes circa prohibita deferri ad hoſtes, per Bullam Cœnæ excommunicantur. num. 174. Et quibus modis præſtetur auxilium, fauor, & conſilium infidelibus.n.175.

Auxilium, vel fauorem dantes ad appellandum à Pontifice ad futurum Concilium,ſunt excommunicati per Bullam Cœnæ. lib.1.diſp.3.paragr. 2.n.61. Et quid veniat nomine auxilij, & fauoris.num.62.

Auxiliantes ſecuta appellatione, non tamen virtute auxilij, vel fauoris,non incurrunt in Canonem Bullæ Cœnæ.num.63.

Auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes malè tractantibus peregrinos ad vrbem, quomodo intelligantur.lib.1.diſp.3.§.10.num.228.

B

Beneficium.

BEneficia iuris patronatus laici quando validè conferantur à Summo Pontifice. lib.3. diſp. 9.paragr.1.n.13.

Beneficiorum incompatibilitas in vna perſona eſt reprobata: & quot modis inducatur. lib.3. diſp. 9.paragr.2.n.37.& 38.

Beneficia incompatibilia, quæ egent diſpenſatione,quænam ſint.n.51.& 52.

Beneficium curatum habens, ſi ſecundum obtineat, an perdat ipſo iure primum. num. 53. Perditur per poſſeſſionem pacificam ſecundi, & quæ ſit poſſeſſio pacifica. n. 54. 55. & 56.

Beneficium ſecundum curatum retinens non dimiſſo primo,quas pœnas incurrat.n.57.& 58.

Beneficia Epiſcopi priora non vacant per permutationem vnius Epiſcopatus cum altero. num. 62.

Beneficia incompatibilia ſunt duæ Cathedrales, duæ Parochiales, duæ Dignitates, duo Epiſcopatus. num. 65. Duæ Vicariæ habentes curam animarum, niſi ſint ad inuicem vnitæ. num. 68. Decanatus, & Archidiaconatus, vel Archipresbyteratus; item Dignitas, & Canonicatus ſunt incompatibiles. num. 70.& 71.

Beneficia

Beneficia conſiſtorialia quæ ſint. lib. 3. diſp.9. paragr.3. num. 66.& 77. Beneficia reſeruata Pontifici, quæ ſint. num. 78. Beneficia reſeruata, & beneficia affecta differunt inter ſe.num.80.81. & 82.

Beneficium cenſetur vacare per obitum reſignantis, non expreſſo vero valore beneficij,n.87.

Beneficium habenti à Papa, ſi poſteà egeat diſpenſatione, non poteſt Ordinarius illam concedere. lib.3. diſp.9. §.3. n.91. Beneficia,quæ vacant in Curia,ſunt omninò reſeruata,n.93.

Beneficia Curialium morientium,dum Curia transfertur ad locum aliquem,ſunt reſeruata: & quid nomine Curiæ intelligatur ad hunc effectum. n.94. Beneficia vacantia apud Sedem apoſtolicam,ſunt reſeruata.n.95. Beneficia vacantia apud Sedem apoſtolicam, & vacantia in Curia, aliquando differunt.n.96.

Beneficia in Vrbe vacantia Pontifex confert,etiamſi non ſint reſeruata. n.100. Beneficia,quæ vacant in Curia Legati, vel Nuncij, non cenſentur vacare in Curia: & qui dicantur Curiales ad effectum reſeruationis.n.101.& 102.

Beneficia patronata,ſi Romæ vacent,ſecundùm aliquos ſunt reſeruata: ſed verius eſt non eſſe.num. 108.

Beneficia patronatus Clericorum in generali reſeruatione continentur: & qualis ſit patronatus eccleſiaſticus. num.109. Beneficia iuris patronatus Clericorum, & laïcorum, non continentur ſub reſeruationibus generalibus.n.11.

Beneficia iuris patronatus mixtim ex aliquorum ſententia continentur ſub reſeruationibus generalibus.num.112.

Beneficia mixtim Clericorum, & laïcorum,quæ habeant priuilegia.num.113.

Beneficia ſæcularia an poſſint conferri Regularibus profeſſis,& non profeſſis. lib. 3. diſp.9. paragr.5. num.157.158.159.160.

Beneficiarij ſunt veri domini fructuum ſuorum beneficiorum lib.7.diſp.19.paragr. 3.num. 1. Non tenentur de iuſtitia dare eleemoſynam.n.2. Quæ viuendo parcè congerunt,poſſunt,quibus voluerint,largiri.n.3. Et ea,quæ acquirunt pro Officiis diuinis.num.4.

Beneficij collatio facta ordinato prima tonſura ab alieno Epiſcopo, ſine licentia Epiſcopi, non tenet; nec ſic ordinatus gaudet priuilegio fori. lib.8.diſp.20.paragr.4.num.8.

Beneficiis reſeruatis vacantibus per obitum in menſibus Papæ,edicta concurſus præponuntur,& Romam mittitur approbatio. lib.9.diſp.22. paragr.1. num.9.

Beneficiorum nomine,quæ vacant apud Sedem apoſtolicam,cenſentur etiam vacantia in locis vicinis, ſiue vacent per obitum, ſiue per reſignationem. num.12.

Beneficia, quæ vacant ob crimen hæreſis, non pertinent ad Epiſcopum, etiam ante ſententiam. num.13. Recepta in confidentiam vacant ipſo iure, & reſeruantur Sedi apoſtolicæ, ſicut beneficia Sede epiſcopali vacante, vacantia. num.14.

Beneficia permutantes,non ſecuto effectu, poſſunt redire ad ſua beneficia,ſine noua collatione.n.29. Et reſignantes abſque effectu.num.30.

Beneficia antequàm vacent,nulli danda, aut promittenda:& cur. lib.9.diſp.22.paragr.5.num.6.

Beneficia vnire, etiamſi ſint Epiſcopatus, poteſt Summus Pontifex.lib.3. diſp.22.paragr.6.num 1. Et beneficia vnire poſſe Epiſcopum in ſua diœceſi oſtenditur. num. 3. Et in quibus caſibus nequeat vnire. num. 4. Et quæ beneficia non debeant vniri? num.5. Item, beneficia poſſunt hodie vniri Seminariis iam erectis.num.6. Item, beneficia poſſunt vniri Monaſteriis Monialium, ex cauſa legitima, vocatis iis, quorum intereſt. num.12.

Beneficia ſimplicia obtinentes an peccent, ſi illa aſſumant animo non perſeuerandi in clericatu? lib. 10. diſp.23.paragr. 3. num. 12. Et quid de accipiente beneficia habentia Ordinem ſacrum annexum, animo non recipiendi illum intra annum,num.13.

Beneficium non curatum accipiens, cum animo tamen dubio permanendi in eo ſtatu, ſed cum voluntate ſatisfaciendi oneribus beneficij, an peccet?num.14.

Beneficiariorum onus recitandi.

Beneficia habentes tenentur recitare, & quo iure, & quæ beneficia non habeant hoc onus. lib.10. diſp.24.paragr.4. num.9.& 10. Beneficia habentes in commendam, etiam ad tempus, & ad nutum,an debeant recitare.num.11.

Beneficiarij,& Clerici in ſacris omittentes Officium diuinum,quot peccata committant:& quotuplex ſit peccatum omittere omnes Horas? n. 12. & 13.

Beneficiariorum ſimplicium,ſeu Parochorum coadiutores an teneantur recitare ex vi coadiutoriæ. num.14.& 15.

Beneficia tenuia habentes an teneantur ad Horas? num.17. Et quid de reddente omnes fructus loco penſionis. num.18.

Beneficio ſuper litigioſo contendentes an teneantur recitare. Et quid de priuato fructibus, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè.num.19.& 20.

Beneficia plura habentes, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè, non tenentur pluries Officia recitare: & quid de peccatis, ſi Officia omittant? num.22. & 23.

Beneficiarij non recitantes per ſex menſes priores peccant; non tamen tenentur reſtituere. lib.10. diſp.24.paragr. 5.num.1.

Beneficia curata habens,ſi non recitet,non tenetur iure naturæ reſtituere.num.2.

Beneficia habentes, quorum munus præcipuum eſt dicere Officium canonicum, an debeant reſtituere propter Officium non ſolutum, niſi Eccleſia id ſignificet.num.3.

Beneficiarij non canentes in Choro, vt debent, etiamſi priùs recitent in Eccleſia,an poſſint fructus percipere, & diſtributiones.num.4.

Beneficiarius Officium hodiernum omittens,ſi manè bis recitet, teneturne reſtituere partem, quæ hodierno Officio reſpondebat.num.6.

Beneficiarij non recitantes ante ſententiam, tenentur fructus reſtituere correſpondentes Officio, num 7. & 8. Et quanta pars ſit reſtituenda pro ſingulis quibuſque Horis omiſſis.num.9.

Beneficia, aut Ordines ſacros in infantia recipiens, quando teneatur recitare Officium diuinum. lib.10. diſp.24. paragr.6.num.8.

Bona naufragantium.

Bona naufragantium rapi prohibentur per excommunicationem quartam Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſp.3.paragr. 4.num.83. In multis rapientes bona naufragantium, excuſantur. num.84.& 85. & 86.

Vniuerſitates,Collegia,Capitula,& Communitates,

 ſi

ſi rapiant ex bonis naufragantium, non incurrunt in excommunicationem.num.87. Nec etiam rapientes bona naufragantium infidelium, & Maurorum.num.88. Bona item,quæ erant ſtatim peritura,ſi quis rapiat,an ligetur cenſura.n.89.90. & 91.

Bona,quæ habentur pro derelictis,rapientes non ligantur.n.92. Et quæ ſint bona habita pro derelictis.num.93.& 94.

Bona naufragantium in fluminibus rapientes non excommunicantur.num.95. Item, bona proiecta in mare ad exonerandam nauim, an poſſint capi ſine metu cenſuræ?n.96. Bona capientes ex naui, quæ igne,vel vetuſtate periit,an excommunicentur per Bullam Cœnæ.num.97.& 98.

Bona ex naufragio capientes iniuſtè incurrunt cenſuram Bullæ: cenſura autem cap.*Excommunicationi*.de raptoribus, non incurritur per ſolam iniuſtam acceptionem, ſed per moroſam retentionem. Et quomodo differat excommunicatio Bullæ Cœnæ,& excõmunicatio c.*Excommunicationi*.de raptorib. circa bona naufragantium. n.101.

Bona naufragantium accipiens de manu ſurripientium titulo gratuito,vel oneroſo, an ligetur cenſura. num.102. Excuſantur tamen ab illa rapientes aliquid in modica quantitate.num.103.

Bona naufragantium rapiens cum mora in reſtituendo,an incurrat,tam in excommunicationem Bullæ Cœnæ,quàm in cenſuram cap. *Excommunicationi*.de raptoribus. Pars negans eſt probabilis, affirmans probabilior.num.104.& 105.

Bona incerta pauperibus diſtribuenda habens,ſi verè pauper eſt,poteſt ea ſibi retinere,vel pauperibus conſanguineis largiri.lib.3.diſp.7.num.44.

Bonorum inuentorum probabile eſt non poſſe fieri compoſitionem; ſed de bonis tantùm malè quæſitis.diſp.7.num.37.& 38.lib.3.

Bonorum facta compoſitione per Bullam,poſt diligentem inquiſitionem domino comparente, nihil eſſe reſtituendum eſt probabile: ſed probabilius eſſe reſtituenda nondum conſumpta.num. 39.& 40.

Bona Eccleſiæ ob delicta Clericorum fiſco applicantes ligantur excommunicatione papali. lib.1. diſp.2.paragr.4.num.16.

Bulla Cœna.

Bulla Cœnæ quando inceperit, & cur ita vocetur. lib.1. diſp.3. num.1. Bullæ Cœnæ finis.num.2. Bullæ Cœnæ cenſuræ an ſint à iure, vel ab homine. num. 3. Bullæ Cœnæ cenſuræ, & reliquæ conſtitutiones Pontificiæ quando incipiant obligare? Duplex eſt opinio. num. 7. Quid dicendum.n.8.

Bulla Cœnæ promulgata in Vrbe non obligat in partibus ante duos menſes regulariter.num.9. In partibus valdè remotis non obligat, niſi quando ſcitur de eius promulgatione.num. 10.Quandiu Bulla noua non peruenit ad aures longè diſtantium,durat Bulla antiqua. num. 11.

Bullæ promulgatio, quæ fit à Prælatis in ſuis ciuitatibus, ea ratione fit, vt in ea contenta notiora fiant. n.12.

Bullis in publicandis in ſuis Eccleſiis Prælati negligentes peccant grauiter. n.13. Ex cauſa rationabili non explicare,non eſt peccatum.num.14.Impedientes publicationem Bullæ in odium fidei, & in contumeliam authoritatis eccleſiaſticæ,vltra peccatum incurrunt in pœnas Bullæ.

Bullæ Cœnæ prima excommunicatio.

Bullæ cœnæ materia in hac prima excommunicatione eſt hæreſis, & ea omnia, quæ ſapiunt hæreſim,& faciunt ſuſpicionem de hæreſi: item fautores, receptatores,defenſores hæreſum. lib.1. diſp.3. §.1. num. 1. Non tamen Bulla Cœnæ hoc loco comprehendit hæreticos purè mentales.num.6.

Bullæ Cœnæ ſecunda excommunicatio contra quos datur.lib.1.diſp.3.paragr.2.num.44.

Bullæ Cœnæ materia hoc loco continet appellantes à Romano Pontifice ad Concilium futurum, quod eſt ſacrilegium faciens Concilium maius Summo Pontifice.lib.1.diſp.3.§.2.num.45.& 46. Et quoad perſonas eſt cenſura vniuerſalis, & omnes continet quocunque nomine nuncupentur.num.48.

Bulla Cœnæ hoc loco non comprehendit appellantes à Concilio ad Pontificem,neque ab Epiſcopis ad futurum Concilium, nec denique appellantes ad Concilium generale præſens, non futurum. num.52.

Bullæ Cœnæ excommunicationis tertiæ materia eſt latrocinium. lib. 1. diſp. 3. §.3. Quod intelligitur maritimum.num.66. Perſonæ principales ſunt piratæ, & latrones: minùs principales ſunt fautores, receptatores,& defenſores.num.67.

Bullæ Cœnæ quartæ excommunicationis materia eſt contra rapientes bona naufragantium,ſiue ex ipſis nauibus eiecta, ſiue in ipſis nauibus reperta, vel in littore inuenta. lib. 1. diſp.3.§.4. num.83.

Bullæ Cœnæ quinta excommunicatio eſt contra imponentes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes.lib.1.diſp.3.§.5. num.108. Materia huius Canonis, quoad perſonas, eſt vniuerſalis. num.109.

Bullæ Cœnæ ſexta excommunicatio eſt contra omnes falſarios litterarum apoſtolicarum. Et materia huius Canonis eſt ſacrilegium offendens Sedem apoſtolicam.lib.1.diſp.3.§.6. num.124.& ſequentibus.

Bullæ Cœnæ ſeptima excommunicatio eſt contra deferentes arma, & alia vſui bellico deſtinata ad infideles.lib.1.diſp.3.§.7.n.146.

Bullæ huius excommunicationis materia eſt ſacrilegium commiſſum contra Chriſtianum principatum.num.147.

Bullæ Cœnæ octaua excommunicatio eſt contra impedientes, ſeu inuadentes eos, qui victualia, ſeu alia neceſſaria conuehunt ad Curiam Romanam.lib.1.diſp.3. §.8. in princip. & n.190.

Bullæ Cœnæ excommunicatio nona eſt contra illos,qui lædunt venientes ad Curiam Romanam, & ab ea recedunt; & contra vexantes ſine iuriſdictione reſidentes in Curia. lib.1. diſp.3. §.9. in principio. Et quæ ſit materia huius Canonis. num.203.

Bullæ Cœnæ excommunicatio decima contra vexantes Romipetas, ſeu peregrinos ad vrbem,vel ab ea recedentes. lib. 1. diſp.3.§.10. in principio. Materia huius Canonis quæ ſit,quot actiones prohibitæ, & quæ conditiones vt cenſura incurratur.num.217.

Bullæ Cœnæ vndecima excommunicatio contra offendentes S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos.lib.1. diſp.3. §.11. in principio. Materia huius Canonis eſt ſacrilegium, quo Eccleſia in ſuis principalioribus membris offenditur, quales ſunt Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Sedis apoſtolicæ Legati, & Nuncij. num.230.& 231.

Bullæ Cœnæ excommunicatio duodecima contra offendentes eos, qui eunt, & recurrunt ad Romanam Curiam ſuper ſuis negotiis.lib.1. diſp.3. §.12. in principio. Materia huius Canonis eſt ſacrilegium, quo offenduntur, qui ſub protectione Sedis apoſtolicæ ſunt.num.246.

Bullæ Cœnæ excommunicatio decimatertia lata contra appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum apoſtolicarum ad Curias ſæculares.lib.1. diſp.3.parag.13. in principio. Materia eſt ſacrilegium, quo offenditur authoritas Sedis apoſtolicæ in friuolis appellationibus, in ſuis executionibus, & in ſuis Officialibus, propter quod excommunicantur, qui prætextu friuolæ appellationis recurrunt ad Curias ſæculares, & laïcas poteſtates in cauſis eccleſiaſticis. lib.1.diſp.3.parag.13.n.256.

Bullæ Cœnæ excommunicatio decimaquarta contra impedientes litterarum apoſtolicarum, aut aliarum expeditionum executionem, & contra auocantes cauſas eccleſiaſticas ab eccleſiaſticis Iudicibus. lib. 1. diſp. 3. paragr. 14. in principio, n.265.

Bullæ Cœnæ excommunicatio decimaquinta contra Iudices ſæculares, qui eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, & libertatem eccleſiaſticam violant, vel interturbant. lib.1.diſp.3. paragr.15.in principio. Materia huius Canonis eſt ſacrilegium, quo offenditur libertas eccleſiaſtica in perſonis, dum trahuntur ad Tribunalia ſæcularia.n.276.277.

Bullæ Cœnæ excommunicatio decimaſexta contra impedientes,ne Prælati ſua iuriſdictione eccleſiaſtica vtantur.lib.1.diſp.3.paragr.16. in principio. Materia huius Canonis eſt ſacrilegium offendens eccleſiaſticam libertatem in ſuis Prælatis, & Iudicibus, ne vtantur iuriſdictione ſua. num. 289.

Bullæ Cœnæ excommunicatio decimaſeptima contra vſurpatores iuriſdictionis Sedis apoſtolicæ, & perſonarum quarumcunque eccleſiaſticarum, & contra fructus etiam earum ſequeſtrantes, paragr.17. in principio. Materia huius Canonis eſt ſacrilegium, quo violatur eccleſiaſtica libertas in iuriſdictione, & fructibus; ſiue hæc duo pertineant ad Sedem apoſtolicam; ſiue ad quaſcunque perſonas eccleſiaſticas. lib.1. diſp.3. parag.17.n.301.

Bullæ Cœnæ excommunicatio decimaoctaua contra imponentes decimas, & alia onera perſonis eccleſiaſticis, Eccleſiis,Monaſteriis, aut eorum fructibus, reditibus,& prouentibus. Eius materia quæ ſit. Sacrilegium, ſcilicet, quo offenditur immunitas, & libertas eccleſiaſtica in impoſitione onerum perſonis eccleſiaſticis, ac rebus eorum, & Eccleſiarum bonis. lib. 1. diſp.3. paragr.18.num.309.

Bullæ Cœnæ excommunicatio decima nona de Iudicibus ſæcularibus, qui in caſibus criminalibus Eccleſiaſticorum ſe interponunt. Materia huius Canonis eſt ſacrilegium, quo offenditur libertas eccleſiaſtica in cognitione cauſarum capitalium,ſeu criminalium.lib.1.diſp.3. paragr.19. n.326.& ſequent.

Bullæ Cœnæ excommunicatio vigeſima contra occupantes bona,& terras Eccleſiæ Romanæ,& illius iuriſdictionem vſurpantes. Materia illius eſt ſacrilegium,quo Sedes apoſtolica in ſuis terris offenditur, & ſuprema iuriſdictio in illis turbatur.lib.1.diſp.3.paragr.20.num.336.

Bullæ Cœnæ obſeruationes de illis, qui poſſunt abſoluere à cenſuris Bullæ.lib.1.diſp.3.paragr.21. n.344.& ſequent.

Bullæ Cœnæ reliqua neceſſaria Confeſſariis, ne errent in exercitio, & praxi huius Bullæ. lib.1. diſp.3.paragr.22.ex num.349.

Bulla publicandi onus imponit omnibus Epiſcopis; non tamen titularibus,nec Parochis.n.358.

Bullæ Cœnæ publicatio debet fieri ab Epiſcopis, & Prælatis in Eccleſiis ſuis; non tamen in omnibus.n.359.Quando fieri debeat Bullæ publicatio. n.360. Bullam publicare impedientes an teneantur de mortali.n.362.

Bullam qui teneantur penes ſe habere. n.363.Quas pœnas contrahant delinquentes in Bullam Cœnæ.n.364.

Bulla in hac Cœnæ cur non computetur annus à Natalitiis Domini;ſed ab Incarnatione Dominica.num.366.

Bulla Cruciata.

Bullæ Cruciatæ etymologia,& origo remiſſiuè. n. 1.lib.2.diſp.7.num.1.

Bullæ priuilegia ſtrictè ſunt accipienda. lib.2. diſp. 7.num.2.Non tamen extinguuntur morte concedentis.num.3. Bulla valet ad conſequendas Indulgentias in locis particularibus.n.4.

Bulla reuocata,ſi ignorans virtute illius abſoluatur à reſeruatis,valet abſolutio.n.5.Bullæ virtute toties quoties pœnitens poteſt abſolui.num.8.Item, à caſibus Papæ poteſt abſolui intra annum bis ſumpta ſecunda Bulla.n.9

Bullæ virtute ab excommunicatione ducta ad forum fori poſſe abſolui, eſt probabilius.n.11.

Bullæ virtute in articulo mortis, præſente Parocho, potes eligere Confeſſarium approbatum.n.14. Confeſſarij quales nequeunt eligi virtute Bullæ. num.15.

Bulla an poſſint vti Regulares, vt abſoluantur à reſeruatis.num.16.

Bullæ virtute non poteſt abſolui hæreſis, etiam occulta.lib.2.diſp.7.num.17.Fautores tamen,receptatores, defenſores, legenteſque libros hæreticorum, ſi hæretici non ſunt, abſolui poſſunt ſemel in vita, & ſemel in morte: creditores autem hæreticorum minimè in vita.num.18.& 19.

Schiſmatici poſſunt abſolui virtute Bullæ, ſi non ſunt hæretici.num. 20. Luſitani, & forenſes ibi morantes, & inde exeuntes poſſunt vti Bulla Cruciatæ. n.21. Indulgentiæ Cruciatæ quomodo viſitatis Eccleſiis,& Altaribus acquiri poſſint. num.22. Priuilegia Mendicantium abſoluendi à reſeruatis,& commutandi vota non ſuſpenduntur virtute Bullæ.num.23.

Minoritæ,& reliqui Regulares poſſunt vti Cruciata ad Indulgentias lucrandas, & ad comedendum oua, & lacticinia; non tamen vt abſoluantur à reſeruatis.num.24.& 25. Vbi latè de hac materia pro vtraque parte; ſed negans omninò tenenda. Confeſſarius an poſſit diſpenſare in irregularitate reſultante ex mala adminiſtratione Sacramentorum virtute Bullæ.Et quid de Mendicantibus virtute ſuorum priuilegiorum.lib.2. diſp.7. n.26.& 27.

Bulla tempore interdicti prodeſt capientibus, & eorum familiaribus.num. 32.Si fuerint Sacerdotes,poſſunt celebrare,vel facere, vt celebretur in priuatis Oratoriis,ſi fuerint,nobiles in ſua, ſuorúmque conſanguineorum præſentia,& quomodo hoc intelligatur.num.32.

Bullæ virtute tempore interdicti Sacramenta,& quæ alia

Digitized by Google

alia accipi poſſunt. num. 33. Et tenentur audire Sacrum diebus feſtis.num.34.
Bulla non prodeſt, quando eſt ceſſatio à diuinis. nec quando Eccleſia eſt violata.num.34.
Bulla contra ſollicitantes in confeſſione. lib.5. diſp. 14 num.1.
Bulla Pij IV. contra ſollicitantes.n.2
Bulla Pauli V. contra ſollicitantes in confeſſione. num.3.
Bulla Gregorij XV.contra ſollicitantes.num.4.
Bulla Gregorij XIII. contra reos ſodomiæ.num.5. & 6.
Bullæ contra ſollicitantes quando ſint intelligendæ.lib.5.diſp. 14.paragr. 1. & ſequ.

C

Cæcus.

Cæcus an teneatur recitare, quæ tenet memoriter,ſi eſt in ſacris.lib.10.diſp.24.§.6.n.3.
Cæcus an teneatur recitare cum ſocio, quæ neſcit legere.num.4.

Calumniator.

Calumniatores qui ſint, & quibus pœnis puniantur. lib.12. diſp.27 paragr. 6.num.14.

Clamor.

Clamoroſa inſinuatio eſt vox totius populi,vel rumor publicus inter multos.lib. 12. diſp.27.§. 5. num.8.

Canonicus.

Canonici Cathedralium an ſint Dignitates, & an poſſint eſſe delegati Sedis apoſtolicæ. lib. 3.diſp. 8.paragr.2.num.26.
Canonicorum ſcientia qualis debeat eſſe; & an gradus requiratur in Dignitatibus Cathedralium. num.27.Canonicorum officium conſiſtit in duobus,& quæ ſint illa.n.28.
Canonici quando peccent mortaliter in ſuo officio, & quando non lucrantur diſtributiones.num.29. Item,Canonicis quando liceat abeſſe à Choro de iure,& à capitularibus Congregationibus. num. 30.& 31.
Canonici Inquiſitores non reſidentes lucrantur diſtributiones quotidianas, & portiones funerales. lib.3.diſp.8.paragr.2.n.33.
Canonici quorum fructus ſunt in diſtributionibus, non omnes acquirunt,ſi ſunt in ſeruitio Epiſcopi lib.10.diſp.23.paragr.5.num.19.
Canonici ſi primo,& ſecundo anno non acquirunt fructus, an teneantur recitare.lib.10.diſp.24.§.5. num.16.
Canonicus receptus vltra numerum de mandato Papæ, habet diſtributiones, donec aſſequatur præbendam.lib.10.diſp.25. paragr.3.num. 4. Et quid de Canonicis ſupernumerariis. n. 3. & ſequentib.vſque ad num.10.

Capella,& Capellanus.

Capella quid ſit,& capellania. lib.10.diſp.23. §. 4. num.1.
Capellanus,ſeu capellæ poſſeſſor pro tempore vitæ ſuæ poſſitne vendere bona immobilia capellæ. num.2.
Capellaniæ origo quæ ſit,& quomodo inſtituatur. num.3.
Capellania, ſeu capella, ſitne beneficium ſimplex. num.4.
Capellania an ſit incompatibilis cum alio beneficio ſimplici.num.5.
Capellania cum pacto, quòd Epiſcopus non ſe intromittat,an poſſit erigi.num.6.
Capellarum præſentatio Monaſteriorum ad quem ſpectet.num.7.
Capellaniæ mentio an ſit facienda in impetratione beneficij.num.8.
Capellaniam ſacerdotalem an poſſit erigere fundator.num.9.
Capellaniæ ad titulum quando quis poſſit ordinari. num.10.
Capellæ Regularibus ſubiectæ,an ſint exemptæ per exemptionem Regularibus conceſſam.num.11.
Capellaniam habens cum onere celebrandi Miſſas, an poſſit id peragere per alios.n.12.
Capellaniam reparare quis teneatur,ruróme an patronus:& quid de Parochiali,ſi corruat,cuiuſnam ſumptibus ſit reparanda,Parochíne,an parochianorum.num.13.
Capellania quando ſit iudicanda ſacerdotalis,vt in ea nominetur Sacerdos actu.num.14.
Capellaniæ quando dicantur eſſe beneficia eccleſiaſtica.num.15.
Capellaniam habens an poſſit cogi ab Epiſcopo,vt ipſemet celebret.n.16.
Capellaniæ an requirant reſidentiam, quando capellanus habet onus celebrandi bis,& ter in hebdomada.num.17.
Capellaniæ quæ fundantur cum onere eſidendi, an obligent,quando fructus ſunt exigui: & an poſſit tolli obligatio ab Ordinario.num. 18.
Capellania erecta in titulum beneficij, an poſſit dari puero ante primam tonſuram,ſi fundator ita diſpoſuerit.lib.19.diſp.23.§.4 num.19.
Capellania à principio erecta ſine authoritate Ordinarij,an poſſit erigi in beneficium per Ordinarium. n.20. Capellania erecta cum obligatione præſentandi Sacerdotem proximiorem de parentela,quid faciendum,ſi non inueniatur.n.21. Capellani Rectorum parochialium authoritate apoſtolica erecti tenentur reſidere. num.22. Capellanus qui quotidie tenetur celebrare,an poſſit ſatiſfacere per ſubſtitutum.n.23.Et quid de Capellano infirmo.num.23.
Capellanus, qui ex obligatione tenetur facere Sacrum in aliqua Eccleſia,vel Altari,non poteſt alibi celebrare,etiam de conſenſu hæredum. Et an poſſit celebrare Miſſas anticipatè. num. 24. Capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ expenſis parochianorum,an poſſit recipere oblationes,& emolumenta ibi oblata.n.25.
Capellania ad nutum amouibilis in capella Papæ, eſt beneficium,& poteſt ordinari ad eius titulum: ſecus ſi fuerit inſtituta authoritate Epiſcopi.num. 26.Capellania perpetua,eſt beneficium obligans ad recitandum,& Ordinarius poteſt prouidere.n. 27.Capellaniæ habentes fructus eccleſiaſticos,licèt ſint in Eccleſiis Regularium, debent contribuere Seminariis.n.28.
Capellam,teſtatore mandante in teſtamento imperfecto,ædificari,tenentur hæredes ab inteſtato illam ædificare.num.29.
Capellam teſtatore relinquente formam ædificandi, & hærede minus conſumente in capella erigenda,quid faciendum de ſuperfluo,n.30.
Capella pro erigenda ex legato relicto non deducitur Falcidia. num.31. Capella fabricanda infra annum, & locum legata,quando incipiat annus. num.32.
Capellam quomodo teneantur hæredes conſtruere per teſtatorem legatam.n.33.
Capella vbi debeat erigi, quando non conſtat de voluntate teſtatoris circa locum. lib.10. diſp.23. §.24.

Digitized by Google

§.4. num.34. Capellam erigere in domo priuati, quando liceat ſine authoritate Superioris. n.53. Capella ædificanda, an poſſit impediri à creditoribus.num.36. Et ſub nomine vnius extructa, an poſſit ſub nomine alterius mutari.num.37. Arma fundatoris poſſunt tolli de capella,ſi illam fundator indotatam relinquat, & eius hæredes illam non dotent.num.39.Et fundator an poſſit imponere Capellano onus celebrandi quotidie pro defunctis.num.40.

Capellanias habentes quando teneantur recitare Officium diuinum. lib.10.diſp.24.paragr.4.n.41.

Capitulum.

Capitulum, Sede vacante, an poſſit Indulgentias concedere.lib.2.diſp.4.paragr.1.num.19.

Capitulum,Sede vacante,habet iuriſdictionem,quæ de iure ordinario ad Epiſcopum pertinet. lib.6. diſp.15.paragr.4.num.7.

Capitulum,Sede vacante,quæ poſſit ſtatuta condere.lib.8.diſp.11.paragr.7.num.24.

Capitulum Eccleſiæ Cathedralis an poſſit ſtatuere, ne admittantur ad funeralia facienda niſi Clerici, qui inſeruiunt in Cathedrali. num.26.Item,Capitulum non poteſt ſtatuere, ne fiant Officia funeralia,niſi dato certo ſtipendio.num.27.

Capitulum,Sede vacante,quæ beneficia poteſt conferre.lib.9.diſp.22.paragr.1.num.23.& 24.

Capitulum,Sede vacante,an poſſit facere facultatem ædificandi Eccleſias, vt acquiratur ius patronatus.Et quid de Vicario generali. lib.9. diſp. 22.paragr.7.num.5.

Carcerans iniuſtè Clericum ,quam pœnam incurrat.lib.12.diſp.27.paragr.6.num.7.

Carceris perpetui quando locum habeat pœna,tam de iure canonico,quàm ciuili. num. 4. Quæ requirantur ad carcerandum Religioſum. num.5. Fugere à carcere quando ſit licitum, & an fugiens per fugam confiteatur delictum.num.6.

Cardinales Eminentiſſimi.

Cardinales vnde ſic vocentur,& de eorum origine. lib.6.diſp.15.§.1.num.1.De excellentia eorum, & dignitate antiqua,& hodierna.num.2.De officio multiplici Cardinalium.num.3.

Cardinalium inſignia quæ ſint,& à quo fuerint inducta.num.4.Et an poſſint ipſi renunciare Cardinalatui.num.6.

Cardinalium Collegium an poſſit præſcribere iuriſdictionem,& authoritatem Romani Pontificis.n.7. Cardinalium poteſtas tota oritur à Summo Pontifice.n. 8. Cardinalium gradus, & ordo quotuplex.num.9.

Tituli Cardinalium viginti octo ſpecialiter nominati ſunt. num. 10. Cardinalium Diaconorum tituli olim erant decem,& octo. num.11.Cardinalium Epiſcoporum hodie ſunt ſex : olim ſeptem, vel octo.num.12.

Cardinales an ſint inſtituti de iure diuino. num.13. Cardinalium creatio vſque ad quem numerum aſcendere debeat. num.14.

Cardinalium Collegium quid poſſit,apoſtolica Sede vacante.num.15.

Cardinalium Eminentiſſimorum iuriſdictio in Eccleſiis ſuis.

Cardinales in Eccleſiis, quarum ſunt titulares, habent iuriſdictionem epiſcopalem , tenentúrque eas viſitare ſemel in anno.lib.6.diſp.15. paragr.2. num.1.

Cardinales poſſunt beneficia in ſuis Eccleſiis vacantia conferre, & reſignationes recipere , & cenſuras ferre. num.2.

Cardinales dum abſunt ab Vrbe,nequeunt conferre beneficia,& non poſſunt abeſſe à Summo Pontifice ne licentia illius.num.3.

Cardinales , qui habent Epiſcopatum , tenentur reſidere in Curia ſecundùm aliquos : at teneri reſidere in ſuo Epiſcopatu,eſt certum poſt Concil.Trident.num.4. Cardinales in ſuis titulis habent poteſtatem conferendi Ordines minores, & primam tonſuram , Presbyteri , ſcilicet , & Diaconi num.5. Cardinales , qui non ſunt Epiſcopi, etiam in Concilio habent ius definiendi illa , de quibus ibi agitur , ſicut Cardinales Epiſcopi. num. 6. Sine Cardinalibus poteſt Papa ardua expedire. num.7.

Cardinalis factus Legatus apoſtolicus Vrbis non poteſt beneficia vacantia conferre , abſente Pontifice. num. 8. Cardinales debent confiteri apud Confeſſarios à proprio Epiſcopo approbatos , & quis cenſeatur Confeſſarius approbatus poſt Concil. Trident. num. 10. Cardinales poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ex cauſa iuſta ab Eccleſiis ſuorum titulorum.n.11.

Cardinales poſt Pontificem ſunt digniores in Eccleſia omnibus , & Pontifex ſolus illos creat. lib.6. diſp.15.paragr.3.num. 1. & 2. Cardinales cum Pontifice iudicant omnes , nec poſſunt iudicari, niſi à Pontifice. num.3. Cardinalem offendens punitus à Iudice eccleſiaſtico , adhuc puniri poteſt à ſæculari.n.4. Percuſſores Cardinalium incidunt in Bullam Cœnæ , & in crimen læſæ maieſtatis ; & ciuitas priuatur epiſcopali dignitate propter offenſam factam Cardinalibus. num.5.

Cardinalibus aliquid aſſerentibus plenè creditur, licèt litteras non exhibeant ſuæ legationis. lib.6. diſp.15. paragr. 3. num. 6. Cardinalibus Legatis creditur , quando aſſerunt, & exponunt,nomine Pontificis, omnia eidem , ad quem mittuntur. num. 7. Quinimò creditur illis aſſerentibus in præiudicium tertij , Pontifice in loco præſente: quia non præſumitur mentiri.num.8

Cardinalibus aſſerentibus ſe Legatos , de conſuetudine Romanæ Curiæ creditur, licèt litteras non oſtendant.n.9. Cardinalibus atteſtantibus de factis per ſe,vel coram ſe,vti Legatis creditur : ſecùs de factis coram ſe,vti coram Iudicibus ordinariis. num.10.Et quid tenendum ſit in hoc dubio.num. 11.

Cardinales non ſubiiciuntur regulis Cancellariæ, niſi de illis fiat mentio.num.12. Necnon Cardinales præſentes generalis diſpoſitio odioſa non includit : ſecùs verò abſentes, ſi contineat verba cuiuſcunque dignitatis, & gradus.num.13.

Cardinales non tenentur perſonaliter comparere in iudicio,etiam in caſu hæreſis ; ſed ſatis eſt per procuratorem. num. 15. & 16. Vicarius Papæ non habet iuriſdictionem in Cardinales.num. 17. Nec beneficia familiarium Cardinalium conferuntur à Pontifice ſine aſſenſu illorum.num.18.

Cardinales beneficia plura ex facili diſpenſatione habent,& beneficia ſuarum Eccleſiarum prouident,niſi vacent in Curia.num.19.Eorum Palatia gaudent immunitate pro delinquentibus , ſicut Eccleſia.num.20.Imò damnatus ad patibulum, à Cardinali obuio liberatur , niſi crimen ſit valdè atrox.num.21.

Cardinales poſſunt habere carcerem priuatum ; nequeunt tamen puniri pro delictis ante Cardinalatum patratis.num.22. Eorum familiares puniendi ſunt à Vicariis ſuorum Cardinalium.num.23. Et

Et quando Cardinales poſſunt teſtari ſine licentia Pontificis. num. 24. Et quoties poterunt teſtari Cardinales habentes facultatem teſtandi. num.28.

Cardinalis factus,qui erat Religioſus, quas obligationes ſuæ Religionis retineat.num.37.

Cardinalium Collegium, & Pontifex ſunt vnum corpus.lib.6.diſp.15.paragr.4.num.1.

Cardinalium Collegium eſt gremium Romanæ Eccleſiæ.n.2. Et Capitulum vniuerſalis Eccleſiæ. num.3.

Cardinales eligunt Summum Pontificem,& Chriſtus Dominus confert iuriſdictionem.n.9.Cardinales, Pontifice ad Superos abeunte, omnia habent, quæ non ſunt Papæ reſeruata. num.10. Poſſunt,Sede vacante,reſtituere famæ.num.11.

Cardinalium Collegium,Pontifice viuente,reſtituit famæ.num.12. Non poteſt tamen ſtatuere,vt Pontifex eligat ſucceſſorem.num.13.

Cardinales nequeunt deponere Pontificem, ſed eligere. lib.6. diſp.15. §.4. n.22. Et quam habeant in caſibus non patientibus moram,iuriſdictionem.num.23. Et ſchiſmate orto Concilium congregare poſſunt.num.25.

Cardinales eligi à generali Concilio neceſſitate, & vſu aliqui volunt: ſed oppoſitum magis placet. num.26.

Cardinalium Collegium,Sede vacante,nihil poteſt in iis,quæ competunt Pontifici viuenti. num.27.

Cardinales in generali Concilio habent ius definiendi,& ſubſcribendi in decretis illius.num.28.

Cardinalium nomine veniunt non Rauennates,nec Compoſtellani; ſed Cardinales S. Romanæ Eccleſiæ.num.37.

Cardinales,ſi omnes decedant,quod abſit,vel ſi duo ſuperſint, quis debet eligi in Pontificem.lib.1. diſp.1.paragr.5.num.55.

Cardinalis arbiter factus à cæteris Cardinalibus, quando poterit ſeipſum eligere.num.60.

Carmelitæ.

Carmelitæ recurrentes ad Tribunalia ſecularia,& Fratres Auguſtini excommunicantur.lib.1.diſp.2. paragr.5.num.54.

Caſus reſeruati Epiſcopo de iure, vel conſuetudine.

Caſus reſeruari poſſunt ab Epiſcopo,& à quo accipiant poteſtatem reſeruandi.lib.8.diſp.21.paragr. 1.num.1.2. & 3. Et an poſſint reſeruare peccata venialia. ibidem.

Reſeruatio ſine vlla cauſa facta an valeat. num.4. Epiſcopi poſſunt reſeruare peccata ſine cenſuris. num.5.

Quæ ſint peccata reſeruata de iure, & quæ de conſuetudine. lib.8.diſp.21.§. 1.num. 7. Et an poſſit reſeruari caſus, ſeu peccatum internum. n.7. Caſibus à reſeruatis,ſiue à iure, ſiue à conſuetudine, ſiue à iure particulari,quis poteſt abſoluere.num.9.

Caſibus à reſeruatis Epiſcopo ſuffraganeo non poteſt abſoluere Archiepiſcopus,etiam dum viſitat in aliquibus caſibus. n.10. Epiſcopus tamen poteſt abſolui à reſeruatis ab Archiepiſcopo,ſi illi ſe ſubiiciat.n.11.Et iter agentes,ſi habeant caſus reſeruatos Epiſcopo proprio,& Epiſcopo,cui confitentur, poſſunt abſolui.num.12.Nequit tamen Confeſſarius regulariter abſoluere à reſeruatis commiſſis in diœceſi aliena.num.13.

Caſus habens reſeruatos,& non reſeruatos, nolente Superiore audire niſi reſeruata, tollitur reſeruatio.num.15. Et Superior abſoluens reſeruata tantùm ex cauſa, validè abſoluit, & confertur prima gratia. num. 16.

Caſibus à reſeruatis pœnitens abſolutus, an teneatur inferiori reſeruata iterum confiteri. num.17.

Caſus habens reſeruatos ſi confiteatur Confeſſario non habenti facultatem abſoluendi, & vrgeat neceſſitas communicandi,quid faciet.n.18.& 20.

Superior caſus reſeruatos ſine vlla cauſa tantùm audiens,an validè abſoluat.num.19.

Caſus,quando Confeſſarius eſt dubius, an ſit reſeruatus, poteſt abſoluere, niſi detur præſumptio ſufficiens in contrarium. num.21. Secus quando propriè dubitat de iuriſdictione ſua circa reſeruata; tunc nequit abſoluere ab illis. num. 22. Caſus circa reſeruatos, qui habet opinionem probabilem de ſua iuriſdictione, & non propriè dubitat,poteſt abſoluere.n.23.

Caſus reſeruati Epiſcopo de conſuetudine.

Caſus primus reſeruatus Epiſcopo de conſuetudine, eſt homicidium voluntarium. Et quid de mandante,& conſulente. lib.8.diſp.21. §.2.n.1. Abortum faciens conſultò, quando eſt homicida voluntarius.n.2. Abortum procurantes,conſulentes, ſeu conſentientes,quomodo puniantur.n.3. Et an ſint irregulares.num.4. Et mutilatio membri an ſit caſus reſeruatus.num.5.

Caſus ſecundus reſeruatus eſt incendium, & qui dicatur incendiarius; & quibus pœnis puniatur. num.6. Tenetur ad damna ſecuta ex incendio. num.7. A quibus in dubio præſumitur factum incendium.num.8.

Incendiarij excommunicati, & publicati, non niſi à Papa abſolui poſſunt. num.9. Incendiarij Eccleſiarum, ſeu aliorum locorum ipſo iure ſunt excommunicati.n.10.

Blaſphemia publica, & notoria eſt tertius caſus reſeruatus de conſuetudine. Et quid ſit blaſphemia. num. 11. Quotuplex ſit blaſphemia, & quibus pœnis ſubiiciatur de iure canonico,ac ciuili, & apud Gallos,& Italos.num.12.

Quartus caſus reſeruatus eſt deponere falſum teſtimonium in iudicio,ſiue vero, ſiue nullo. num. 13. Falſum teſtimonium dicens,quod non valuit, qua pœna eſt puniendus. num. 14. Periurium quàm graue ſit peccatum, & an grauius ſit adulterio oſtenditur.n.15.

Periuri beneficiis eccleſiaſticis ſunt indigni. num.16.

Quintus caſus eſt violatio eccleſiaſticæ immunitatis.num.17.

Sextus caſus eſt,falſare menſuras,& adulterare pondera,& ſtateras corrumpere.num.18.

Septimus caſus eſt, exponere infantes ad pia loca, cùm habeant, vnde illos alant,nec reſarciunt damna data.num.20.

Octauus caſus eſt, abuti Sacramento Euchariſtiæ ad magicas artes,& ad veneficia,& ſuperſtitiones, ac diuinationes.num.19.

Nonus caſus eſt,parentes percutere:& quibus pœnis puniantur parricidæ.num.21.

Decimus caſus eſt,contrahere matrimonium in gradibus prohibitis: & quomodo computentur gradus de iure Canonico,& ciuili.n.22.

Vndecimus caſus,quem Epiſcopi reſeruare conſueuerunt,eſt oppreſſio infantium,inceſtus,violatio Monialium,peccatum contra naturam, & alia plura,quorum certa regula dari non poteſt.n.23.

Duodecimus caſus, diſpenſatio,& commutatio votorum, præter illa quinque Papæ reſeruata. num.24.

Caſus

Caſus reſeruati in diœceſi Conimbricenſi.

In Epiſcopatu Conimbricenſi caſus reſeruati ſunt hæreſes, blaſphematores publici, venefici, aut veneficæ, & qui in aliis Epiſcopatibus. lib. 8. diſp. 21. paragr. 3. num. 1. Item, homicidium voluntarium, occiſores; ſeu ſuffocatores filiorum. num. 2. Incendium data opera factum, & ſacrilegium. num. 3. Excommunicatio maior à iure lata, aut ab homine, quæ alij non ſit reſeruata. num. 4. Item, habere alienum, cuius dominus ignoratur, excedens quantitatem vnius aurei: quod ſi non excedat, poteſt abſolui. n. 5. Item, decimæ non perſolutæ Eccleſiis, quibus debentur, quarum quantitas excedat quinque denarios; & quando poſſunt abſolui, antequam ſoluant. num. 6. Item, qui rem habent cum ſponſis de futuro, vel cum ſponſis de præſenti, antequàm benedictiones recipiant, quando domi matrimonium contraxerunt. n. 7.

Sunt etiam caſus reſeruati in eodem Epiſcopatu manus violentas in Clericos quoſcunque, aut Religioſos inijcere, ſuſcipere Ordines per ſaltum, aut cum dimiſſoriis falſis, aut ſe ingerentes furtiuè. lib. 8. diſp. 21. paragr. 3. n. 8.

Iuramentum falſum in iudicio, tam ſæculari, quàm eccleſiaſtico, ordinario, aut delegato. num. 9. Item, ſcripturæ falſæ. num. 10. Item, contrahentes clandeſtinè matrimonia, & teſtes aſſiſtentes incidunt in caſum reſeruatum. Et quæ ſint matrimonia clandeſtina. n. 11. Clerici quando incidunt in caſus reſeruatos in ſuis diœceſibus, & à quo poſſint abſolui. n. 12.

Caſus reſeruati pro Regularibus.

Caſus reſeruati pro Regularibus. lib. 1. diſp. 26. paragr. 13. à Clem. 8.

Primus caſus eſt veneficia, incantationes, ſortilegia. num. 1. Secundus, apoſtaſia à Religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quandò eò peruenerit, vt extra ſepta Monaſterij egreſſio fiat. num. 2. Tertius, nocturna, ac furtiua è Monaſterio, ſeu Conuentu egreſſio, etiam non animo apoſtatandi facta. num. 3. Quartus, proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. num. 4. Item, quintus, iuramentum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo. n. 5. Sextus, procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum poſt animatum fœtum, etiam effectu non ſequuto. num. 6. Septimus, falſificatio manus, aut ſigilli Officialium Monaſterij, aut Conuentus. num. 7. Octauus, furtum de rebus Monaſterij, ſeu Conuentus, in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale. num. 8. Nonus, lapſus carnis voluntarius opere conſummatus. num. 9. Decimus, occiſio, aut vulneratio, ſeu grauis percuſſio cuiuſque perſonæ. num. 10. Vndecimus, malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum à Superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad Superiores. num. 11.

Caſus reſeruati pro Regularibus explicantur.

Regularis, qui receſſit habitu dimiſſo, eſt apoſtata, & excommunicatus. lib. 11. diſp. 26. paragr. 13. num. 2.

Regularis, qui habitum exuit animo exeundi; ſed non potuit egredi, an incurrerit caſum reſeruatum. num. 2. verſ. *Similiter.* Abortus fœtus animati quādo ſit caſus reſeruatus pro Regularibus. num. 6. verſ. *Procurare.* Falſificatio manus, aut ſigilli Officialium Monaſterij, quando ſit caſus reſeruatus. n. 7. per totum.

Caſtitatis contra votum quod exit in actum externum, quomodo ſit intelligendum, vt ſit caſus reſeruatus. num. 9. verſ. *Illud etiam obſeruandum.* & verſ. *Hinc infertur.*

Caſibus in quibus poſſit abſolui quis à cenſuris, & non à peccatis, oſtenditur. lib. 1. diſp. 2. paragr. 4. num. 30.

Cauſa.

Cauſas ſuas quando poterunt ſæculares Magiſtratus defendere licitè contra Eccleſiaſticos. lib. 1. diſp. 3. paragr. 14. n. 269.

Cauſas auocare de vno Tribunali ad aliud, quid ſit, & quando fiat cum excommunicatione, & quando ſine illa. n. 170.

Cauſæ ſpirituales, vel eccleſiaſticæ quando poſſunt tractari apud Magiſtratus ſæculares ſine metu excommunicationis. n. 272.

Cauſæ mixtæ, in quibus quæſtio facti tractatur; ſed additur aliquid iuris ſpiritualis, an poſſint expediti ſine metu excommunicationis. n. 274.

Cauſas eccleſiaſticas auocare propter negligentiam Iudicis eccleſiaſtici, non eſt licitum ſæculari Iudici. n. 275.

Cauſæ motiuæ, ſeu finales concedendi Iubileum, vel Indulgentias.

Cauſa qualis requiratur, vt Indulgentiæ ſint validæ. lib. 2. diſp. 4. paragr. 1. n. 7.

Cauſa ex aliqua proueniente Indulgentia poteſt reuocari à concedente; non tamen expirat per mortem illius. lib. 2. diſp. 4. paragr. 3. n. 42.

Cauſa motiua, propter quam conceditur Iubileus, quæ ſit. lib. 2. diſp. 6. paragr. 1. n. 1.

Cauſa iuſta ſemper à ſubditis talis eſt exiſtimanda, quando à Pontifice in conceſſione Iubilei proponitur. num. 4. & 5.

Cauſæ, propter quas poſſunt fieri in Eccleſia proceſſiones. n. 12.

Cauſæ, propter quas poteſt concedi pluralitas beneficiorum. lib. 3. diſp. 9. paragr. 2. n. 42. 43. 44.

Cauſis in ſummariis, in quibus proceditur ſimpliciter, & de plano, non tollitur citatio. lib. 4. diſp. 12. paragr. 5. n. 84.

Cauſa ciuilis, & criminalis quomodo diſtinguantur, & cognoſcantur. lib. 4. diſp. 12. paragr. 2. num. 33. & 37.

Cauſa mixta dicitur, quæ partim ad publicam, partim ad priuatam vtilitatem dirigitur. num. 34.

Cauſæ præcipuæ reuocandi ab officio, etiam Officiales ſublimes. lib. 5. diſp. 13. paragr. 6. num. 57.

Cauſæ, ob quas Epiſcopus poteſt recipere reſignationes. lib. 9. diſp. 22. paragr. 1. ex n. 36. 37. 38. ad num. 41. & 43.

Cauſæ excuſantes à reſidentia, quæ ſint. lib. 10. diſp. 23. paragr. 5. n. 17.

Cauſæ excuſantes à recitando Officium diuinum. lib. 10. diſp. 24. paragr. 6. per totum, à num. 1. vſque ad num. 18.

Cautio.

Cautione data, ſaltem iuratoria, poteſt pœnitens impotens ad ſatisfaciendum realiter, abſolui in Iubileo: quòd ſi pars non detur, poteſt abſolui in vtroque foro. lib. 2. diſp. 6. §. 5. n. 65. Et quæ cautio danda ſit in articulo mortis. diſp. 3. paragr. 21. n. 345.

Clauſula.

Clauſula poſita refertur ad omnia ſuprà contenta, quando eadem ratio militat in omnibus. lib. 1. diſp. 2. paragr. 4. n. 29.

Clauſulam per, *non obſtantibus*, tolluntur priuilegia, quæ impediunt, ne quis incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, etiamſi conceſſa

Google

ceſſa fuerint per contractum, aut cauſa remunerationis.lib.1.diſp.3.paragr.22.n.353.

Clauſula, *vt abſoluatur à caſibus Bullæ Cœnæ quomodocunque reſeruatis*, quid operetur. lib. 2. diſp. 6. paragr.5.n.55.

Chriſtus Dominus.

Chriſti opera quoad ſatisfactionem, an ſint valoris infiniti.lib.2.diſp.5.n.5. Et quot ſint ſatisfactiones, quando nobis per opera noſtra applicantur Chriſti ſatisfactiones.n.6.

Chriſtus Dominus poterat exercere dominium, & principatum temporalem in toto Orbe; non tamen illum exercuit, nec voluit exercere, nec communicauit Petro.lib.1.diſp.1.§.12.n.290.& 291.

Chriſtus Dominus damnauit errores Phariſæorum, & Sadducæorum, & Herodianorum. lib. 5. diſp. 13.parag.4.n.37.

Chriſtus Dominus priuauit Iudæos regno, propter eorum infidelitatem.n.38.

Clericus.

Clerici inter ſe digladiantes diſtricto ferro, non tamen ſe tangentes, non incidunt in Canonem, *ſi quis ſuadente*.lib.1.diſp.2.paragr.1.n.13.

Clericum detinens in carcere, vel in domo aliqua per iniuriam, eſt excommunicatus.num.16. Clericum interficiens veneno, eſt excommunicatus, quanuis neget Auila.num.18. Clericus ſe ipſum percutiens irrationabiliter, eſt excommunicatus. num.20.

Clericum percutiens volentem, & conſentientem, excommunicatur: Clericus tamen conſentiens, vt percutiatur, eſt excommunicandus.n.21. Clericorum nomine qui veniant in Canone, *Si quis ſuadente*.n.22.& 23.

Clerici in quibus caſibus priuantur priuilegio Canonis.ex n.26.ad n.32.

Clericum inuentum turpiter cum vxore, vel ſorore, vel cum matre, vel cum filia, vel etiam cum ſponſa, occidens, non excommunicatur. Idem, ſi inueniatur oſculando, amplexando, vel in loco ſuſpecto.n.33.34.35.

Clericum Petrum intendens percutere, ſi percutiat Paulum Clericum, non excommunicatur, ſecundùm probabiliorem.n.36.

Clericus aſſaſſinus an ſit omni priuilegio priuatus. lib.1.diſp.2.paragr.3.n.48. Et quid de Clerico realiter degradato.n.49.

Clericus deprehenſus in delicto detineri poteſt ſine metu excommunicationis.n.50.

Clericus ſuſpectus de fuga poteſt capi ſine metu excommunicationis.n.51.

Clerici percuſſores à quibus poſſint abſolui. n. 54. 55. ad num. 68. Et an requiratur ſatisfactio. num.69.

Clericus ſcienter admittens ad diuina Officia, vel ad Sacramenta excommunicatos à Papa, non poteſt abſolui, niſi à Papa. lib. 1. diſp. 2. paragr.4. num.3.

Clericorum bona patrimonialia an gaudeant priuilegiis, quibus gaudent bona Eccleſiarum; ita vt incurratur excommunicatio Bullæ Cœnæ, ſi grauentur collectis.lib.1.diſp.3.§.18.n.315.

Clericus quando non gaudet priuilegio exemptionis à tributis.n.324.

Clerici quando incidant in caſus reſeruatos ſuarum diœceſum, & à quo poſſint abſolui.lib.8.diſp.21. paragr.3.n.12.

Clericus excommunicatus, etiam in minoribus, an fiat irregularis, ſi exerceat actum ſui Ordinis. lib. 10.diſp.13.paragr.6.n.19.

Clerici in ſacris tenentur recitare; non autem Clerici in minoribus.lib.10.diſp.24.paragr.1.n.13. & paragr.4.n.1.& 2.

Clerici in ſacris excommunicati, ſuſpenſi, irregulares, vel degradati, tenentur recitare Horas canonicas.lib.10.diſp.24.paragr.4.n.3.

Clerici in ſacris non recitando, quot peccata committant, & quotuplex ſit peccatum omittere omnes Horas.n.12.& 13.

Clericus non habens Breuiarium, an peccet accipiens Ordines, & à quo articulo temporis ſit obligatus recitare. lib. 10.diſp.24.§.6.n.5. Vbi de carentia Breuiarij deperditi culpabiliter.n.10.

Clericus data opera ſaltans cum grauida, eſt irregularis, ſequuto abortu. lib.11. diſp.26. paragr.13. num.6.

Clericus deficiens in purgatione canonica, punitur, tanquàm conuictus; non autem Religioſus, lib. 12.diſp.27.paragr.3.n.18.

Coadiutores, & Coadiuti.

Coadiutores ad beneficia non poſſunt concedi à Legato in perpetuum; ſed ad tempus.lib.4. diſp. 10.paragr.4. num. 107. Epiſcopi etiam poſſunt deputare coadiutores, quando Rectores præ ſenio, vel morbo facti ſunt inutiles. num. eodem. Dabitur tamen coadiutor per Epiſcopum, vel Legatum perpetuus infirmo conſentienti. d. num. 107. verſ. *Dabitur tamen.*

Epiſcopis non poteſt dari coadiutor, niſi à ſolo Papa. Aliis autem inferioribus poſſunt coadiutores conſtitui à Legatis, Nunciis, & Epiſcopis.n.108.

Coadiutor eſt alendus authoritate Epiſcopi ex ipſis Eccleſiæ fructibus.num.109. Coadiutor authoritate apoſtolica conſtitutus in Parochiali tenetur reſidere.n.110.

Coadiutor cum futura ſucceſſione non poteſt poni à Legato; renunciare tamen poteſt ſine conſenſu coadiuti.n.111.& 112.

Coadiutor à ſolo Papa poteſt dari Epiſcopo, & quæ poſſit talis coadiutor.n.113.& 114.& 115.

Coadiutor Epiſcopi in ſpiritualibus poteſt dare benedictionem, & ſedere in cathedra, & habet alia priuilegia.n.116. Et quid de coadiutore alicuius dignitatis habentis certam ſedem, & locum in Choro.n.117. Debetur enim illi ſedes, quæ debetur eidem Dignitati, dum adiutus abeſt.ibidem.

Coadiutores habent dies recreationis, ſicut coadiuti, & cæteri Canonici.n.118.

Coadiutores, & coadiuti non poſſunt habere pluſquàm illos tres menſes inter ſe, ita vt quiſque corũ tres menſes integros habere nequeat.n.118.

Coadiutores ad quid teneantur, quando non inſeruiunt, nec interſunt diuinis: & quid quãdo coadiutus eſt excommunicatus.n.119.120.121.& 122.

Coadiutor poterit ordinari ad titulum illius congruæ perpetuæ cum futura ſucceſſione; & tenebitur recitare, quando fuit aſſumptus in totum ad onera beneficij.n.123.

Coadiutor in minoribus gaudet priuilegio fori, & tenetur vti veſte clericali decenti. n.126. Et poteſt puniri ab Epiſcopo ſine adiunctis. n.127. & 128.& 129.

Coadiutores formati noſtræ Societatis ſunt incapaces acquirendi.lib.11.diſp.26.paragr.11.n.16.

Cogentes.

Cogentes celebrare Officia in loco non interdicto, vel in terris non ſuis, non excommunicantur. lib. 1.diſp.1.parag.4.n.23.

Cognatio ſpiritualis.

Cognatio ſpiritualis, an contrahatur per procuratorem, aut per conſtituentem. lib. 8. diſp.20. paragr.7.num.13.& 14. Et verius eſt, non contrahi

cognationem

cognationem à procuratore, ſuſcipiente infantem nomine alterius.num.16.& 17.

Collatio.

Collatio facta ab Ordinario de Eccleſia patronata durante quadrimeſtri, eſt nulla. lib.3. diſp. 10. parag.3.n.82.Conualeſcit tamen, ſi patronus non reclamet.num.83.

Collatio beneficij facta ab ordinato prima tonſura ab alieno Epiſcopo, ſine licentia Epiſcopi proprij non tenet; nec ſic ordinatus gaudet priuilegio fori.lib.8.diſp.20.paragr.4.n.8.

Collegium.

Collegiales Purificationis Academiæ Eborenſis ſunt ſubditi Rectori Academiæ, & exempti à iuriſdictione Ordinarij. lib. 4. diſp. 12. paragr. 7. num.134.& 135.

Collegium Purificationis eſt vnitum authoritate apoſtolica Collegio Eborenſi. num.137.

Collegium Cardinalium quid poſſit, Sede vacante. lib.6.diſp.15.paragr.1.n.15.

Commendatarius.

Commendatarius perpetuus poteſt eſſe non Sacerdos; debet tamen promoueri ad ſacerdotium intra annum, aliàs priuatur ipſo iure commenda.lib.10. diſp.23.paragr.3.n.3.verſ.*Porrò.*

Commendatarius temporalis non poteſt eſſe attingens vigeſimumquintum annum, niſi de facto ſit Sacerdos lib.10.diſp.23.paragr.3.num.2.& 3.

Commiſſarius, & Commiſſiones.

Commiſſarius Cruciatæ quando, & quomodo poſſit diſpenſare in affinitate in primo, vel ſecundo gradu.lib.2.diſp.7.num.36.Et quid de Epiſcopis.ibid.

Commiſſiones factæ Ordinariis, vt diſpenſent, morte Pontificis non expirant.lib.4.diſp.15.num.34.

Commiſſarius Cruciatæ non tenetur applicare Bullæ pœnas pecuniarias, cùm non ſit Iudex ordinarius, ſed delegatus. Idem de Conſeruatore. lib. 2. diſp.7.num.35.verſ.*Ex hac reſolutione.*

Commiſſarius, ſeu delegatus, nequeunt ſibi alium Commiſſarium ſubſtituere.lib.5.diſp.13.§.7.n.71.

Commiſſiones factæ Officiali Epiſcopi nequeunt expediri à Vicario Capituli, Sede vacante, de conſuetudine: ſecus de iure. lib. 8.diſp.21.§.4.n.25.26.

Commutare.

Commutare vota tempore Iubilei poteſt Confeſſarius, adhuc eo tranſacto, ſi pœnitens immemor voti non petiuit commutationem. lib.2. diſp.6. paragr.6.num.72.& 73.& 77.

Commutatio poteſt fieri extra confeſſionem: nec requiritur, quòd fiat in opera ſimilia.num.74.Commutatio virtute Iubilei debet fieri in opera moraliter æqualia arbitrio prudentis.num.75. Item, poteſtas commutandi tempore Iubilei extenditur ad vota, etiam iurata, & ad alia quæcumque, excepto Religionis, & caſtitatis perpetuæ.num.76.

Vota facta in fauorem tertij, etiam realia, poſſunt commutari virtute Iubilæi, abſque conſenſu illius tertij.num.76. verſ.*Quoad vota.*

Vota pœnalia, & conditionalia poſſunt commutari per Iubileum, etiamſi ſint de reſeruatis Pontifici, quinimò ab Epiſcopo, etiam poſt impletam conditionem.lib.2.diſp.6.paragr.6.num.78.

Vota an poſſint commutari in ſubſidium omninò ſpirituale. Probabilius eſt, non poſſe.lib.2.diſp.6. paragr.6.num.81. Niſi vota ſint egenorum omninò. Commutari etiam poſſunt vota facta ſub ſpe conſequendi Iubileum. num. 82. Item, vota commutata in confeſſione inualida non manent commutata.num. 85. Secùs, ſi fuit valida: tunc enim manent commutata vota etiam peregrinationis Ieroſolymitanæ, & alia ſimilia reſeruata. n.86.

Vota caſtitatis, & Religionis per Iubileum, vel per Epiſcopum, quando poſſunt cōmutari.n.87.& 88.

Commutari nequeunt vota facta, & facienda ſine cauſa.num. 91. Imò vota commutata à Summo Pontifice, poſſunt commutari iterum virtute Iubilei.num.92. Item, votum caſtitatis temporalis commutatum virtute Iubilei in ſummam certam pecuniæ pauperibus dandam; ea data votum extinguitur.n.93.

Pro reliquis commutationibus votorum vide, quæ diximus d.diſp.6.paragr.7. ex n. 93. ad num.101.

Compellentes.

Compellentes actorem, aut reum, qui apud Iudices Romanæ Curiæ cauſas habent, vt acta facta reuocent, incidunt in Canonem 14. Bullæ Cœnæ, & quando non incidant.lib.1.paragr.14.n.271.

Compoſitio per Bullam facienda.

Compoſitio non poteſt fieri virtute Bullæ de bonis ſine peccato inuētis, quorum dominus ignoratur. Eſt valdè probabile.lib.2.diſp.7.n.37.Sed de rebus malè quæſitis, iniuſtè ablatis, ac retentis.n.38.

Compoſitione facta poſt diligentem inquiſitionem, domino poſteà comparenti non tenetur compoſitus aliquid reſtituere; ſed melius teneri reſtituere nondum conſumpta, & ea, quæ fuerunt eiſdem bonis acquiſita.n.39.& 40.

Compoſitio an poſſit fieri virtute Bullæ de pecoribus, ſeu pecudibus, quorum dominus ignoratur, nec inuenitur poſt quatuor menſes continuos. d. num.40.verſ.*Nec obſtat.*& verſ.*Nihilominus.*

Compoſitionem poſſunt facere Eccleſiaſtici, & quomodo, qui non recitarunt Officium diuinum poſt menſes ſex à poſſeſſione beneficiorum. lib. 2. diſp.7.num.41.& 42.

Compoſitio eſt facienda de fructibus reſpondentibus Horis canonicis, quæ fuerunt omiſſæ; non autem de fructibus, qui reſpondent cæteris oneribus beneficij, ſi ea habet. num.41.& 43. Vbi de beneficio curato.

Compoſitione relicta habens bona incerta pauperibus debita, ſi verè pauper eſt, poteſt ea retinere, vel ſuis conſanguineis, ſi pauperes ſunt, elargiri.n. 44.

Compoſitionem facere nequeunt non reſidentes in ſuis beneficiis; ſed tenentur omnes fructus reſtituere, iuxta Concil.Trident.num.45.

Compoſitio non poteſt fieri pro diſtributionibus malè ablatis: quia iſtæ habent dominum certum, hoc eſt, intereſſentes in Choro, quibus accreſcunt. num.46.

Superior, vel excommunicati à iure, vel ab homine, poſſunt facere compoſitionem virtute Bullæ ſuper fructibus malè perceptis, dum ſunt in eo ſtatu.d iſp.7.num.47.

Concilia generalia, & eorum poteſtas.

Concilio, & Papa diſcordibus, adhærendum eſſe Papæ quomodo oſtenditur.lib.1.diſp.1.parag.3.n.31.

Concilium generale habere authoritatem à Deo dicitur; ſed verius eſt à Summo Pontifice: ideò Papæ tribuitur, quod fit à Concilio. lib. 1. diſp. 1. num.62.& 63.Præſente Papa, nihil poteſt ſtatuere Concilium, niſi accedat authoritas Pontificis, qui regulariter confirmat conſtitutiones Concilij.num.64.Nec poſſunt Concilia derogare actis Papæ, neque leges illius abrogare.n. 65. Diffinita in Conciliis ante confirmationem Pontificis cenſentur vera: & eſt proximum errori contrarium affirmare.num.66.

Concilium non poteſt legem imponere Pontifici;

ſed Pontifex poteſt tollere ſtatuta Conciliorum, nec poteſt ſe ſubiicere Concilio.num.67. Concilium quando ſit maius Pontifice in his,quæ ad fidem ſpectant.num. 68. Concilium in quibus caſibus poſſit conuocari,& decidere ſuper Papa. num.74.& 75.

Concilium poſſe conuocari aliquando ſine Pontifice, eſt aliquorum ! ſed oppoſitum eſt verum.n. 76.& 77.

Concilia poteſt Pontifex aperire, declarare,interpretari,& illis derogare.num.79.Concilium,dato ſchiſmate,quando neſcitur,an ſit vetus Papa,habet poteſtatem ſuper illo.num.80.& 81.

Conciliorum decreta non irritantur ſine expreſſa derogatione.num.82. Item, conciliaris conſtitutio habet clauſulam derogatoriam ad poſteà concedenda. n. 83. Neque Epiſcopus poteſt tollere conſtitutionem conciliarem,neque in ea diſpenſare,niſi in magna neceſſitate.num.84. Conciliaris conſtitutio eſt, quæ trahit originem à Concilio: pontificia autem, quæ trahit originem à Pontifice.num.85.

Concilia generalia ſunt indicenda,,& conuocanda authoritate Papæ. lib.1.diſp. 1.paragr.7. num.86. Papis duobus contendentibus de Papatu,neutro nolente conuocare Concilium, vt cauſa decidatur, Cardinales debent congregare. num.88. Item, nolente Papa, vel contradicente, Concilium non eſt conuocandum.num.90.

Concilium ad generale quinam ſint vocandi,oſtenditur.num.91.& 92

Ad Concilium Epiſcopi omnes regulariter ſunt vocandi, & cogendi: impediti tenentur mittere Nuncium ad allegandum impedimentum: quod probatur per vnum teſtem, vel per iuramentum impediti. num.93. Item,coguntur Epiſcopi venire ad Concilium ratione iuramenti. num.94. Non tamen oportet omnes intereſſe. num.95.

Concilium, vt ſit generale, quæ requirantur. num.95. Et propter quid conuocetur: & Epiſcopi quale officium in eo habeant.num.96. Sine Concilio ſolus Pontifex poteſt cauſas fidei expedire. num.97. Nec Concilium eſt maius Papa. num. 98. Concilium ad generale Cardinales etiam non Epiſcopi in illo habent vocem deciſiuam.n.99.Imperator,& Reges non ſunt vocandi, ſecundùm aliquos.n. 103.ſed ſecundùm alios debent vocari.num.104.

Imperatores quinam Concilia indixerunt.num.106. Et propter quas cauſas.n.107.Et cur Imperatores, & Reges Conciliis interfuerunt.n.108. Concilium Caroli Magni authoritate Zachariæ Papæ coactum fuit.num.109.

In Conciliis generalibus non requiritur præſentia Papæ: ſed ſatis eſt,quòd eius Legati præſideant. lib.1.diſp.1.§.8.n.110.& 111. Concilio à generali non appellatur ad Papam ſuper contentione Papatus.num.116.In dubiis emergentibus ex decretis Concilij,recurritur ad Papam: & qui dixerit à Papa declarante poſſe appellari,eſt hæreticus, & cur.num.116.Concilium non poteſt, vt ſuſpectum,recuſari.num.117.

Concilia generalia quibus de cauſis debeant conuocari.n.118.119.120.121.Item,Papa non ligatur legibus Concilij, & cur. num.122. Item,conſtitutio conciliaris quam clauſulam habeat derogatoriam.num.129.& 130.

Concilium Tridentinum Pius IV. confirmauit, mandauitque ſub pœnis, vt obſeruaretur. lib.1. diſp.1.paragr.8.num.132.Et prohibuit ſuper illo omne genus interpretationis.num.133.

Concilio in generali Cardinales habent ius definiendi, & ſubſcribendi in decretis illius. lib.6. diſp. 15. paragr.4.num.28. Ius definiendi, & ſubſcribendi in Conciliis eſt actus iuriſdictionis,non verò poteſtatis Ordinis.num.29.

Concilium generale an poſſit ſtatuere,vt alij à Cardinalibus poſſint eligere Summum Pontificem. num.32.33.& 34.

Concilium generale quando celebratur,vacante Sede apoſtolica, electio pertinebit ad Cardinales. n.35.& 36.

Concilia Toletana nihil iuuant Toletanum Antiſtitem pro Primatu. lib.7.diſp.18.paragr. 3. num. 11.Et cur.ibidem.

Concilia Toletana quando fuerunt congregata, & qui præfuerunt in illis,& quo ordine ſedebant, & ſubſcribebant. num.12.13.14.15.16.17.18.19. 20.21.22.23.

Conciliis in Toletanis non reperitur Toletanus nominari Primas: Bracarenſis à Sede apoſtolica reputatur Primas.num.16.

Conditor Canonis.

Conditor Canonis, quando ſibi non reſeruat abſolutionem,Epiſcopis abſoluendi poteſtatem concedit.lib.8.diſp.21.§.5.n.2.

Condonatio.

Condonatio pleniſſima omnium peccatorum obtinetur per profeſſionem. lib. 11. diſp. 26. §. 1. num. 1.

Condonatio hæc an obtineatur per renouationem votorum: negatiuè reſpondetur. num.3. Et an comparetur à facientibus profeſſionem trium votorum.n.4.

Confeſſarius,& Confeſſio.

Confeſſarius abſoluens in articulo mortis à cenſuris,debet ſub iuramento iniungere onus abſoluto ſe præſentandi Superiori,ſi euadat.lib.1.diſp. 1.paragr.3.num.58.

Confeſſionis Sacramentum poſſe fieri inter abſentes,affirmantes excommunicantur. lib. 2, diſp.2. paragr.5.num.42.

Confeſſarius eligendus virtute Bullæ, vel Iubilei, debet eſſe approbatus ab Ordinario pœnitentis. lib.2.diſp.6.paragr.5.num.40.Nec ſufficit eſſe approbatum ab vno Ordinario.num.41.

Regulares virtute Bullæ, vel Iubilei,Confeſſarium approbatum ab Epiſcopo,non verò à ſuo Prælato eligere poſſunt. num.43.

Confeſſarius approbatus ad certum tempus, vel ad certum genus perſonarum, an poſſit tempore tranſacto eligi, aut ab alio genere perſonarum. num.47. Et an Confeſſarius debeat eſſe vnicus, vel multiplex.num.48.

Confeſſio an debeat præmitti ad Iubileum conſequendum.num.50.

Confeſſionem per informem an acquiratur Iubileus. videtur negandum.n.51. Priuilegia Iubilei conſtat non acquiri per confeſſionem irritam: & quid per informem.num.52.

Iubileus ſi habet clauſulam, vt abſoluatur pœnitens à quibuſcunque caſibus Bullæ Cœnæ,quomodocunque reſeruatis, extenditur ad hæreſim externam, quæ non abſoluitur virtute Bullæ Cruciatæ.num.55.& 56.Poſſunt tamen Schiſmatici,fautores hæreticorum, qui non ſint hæretici,abſolui virtute Bullæ. num. 57. Imò elapſo tempore Iubilei poteſt abſolui à reſeruatis in confeſſione oblitis.n.58.

Confeſſio

Confeſſio inchoata poteſt finiri poſt tempus illius, num. 59. Et abſolutus in principio manet liber à reſeruatis, quamuis poſteà non adimpleat cætera opera Iubilei. num. 60. Dummodo confeſſio fuerit valida. n. 61.

Confeſſio facta proprio Prælato prodeſt reſeruatis, eſto ſit inualida n. 62. Poteſt Confeſſor abſoluere excommunicatum virtute Iubilei in foro tantùm interiori: & ſatisfacta parte cenſetur abſolutus in vtroque foro, ſi Iudex eſt benignus. n. 64.

Confeſſor an poſſit commutare vota homini, qui tempore Iubilei non fecit confeſſionem, quia non habebat, niſi venialia. lib. 2. diſp. 6. §. 6. n. 72. Confeſſarius an idem debeat eſſe in Iubileo. num. 79.

Confeſſarius poteſt commutare pueris, qui non recipiunt Euchariſtiam, hoc opus in aliud opus pium. lib. 2. diſp. 6. paragr. 7. n. 100.

Confeſſio facta excommunicato denunciato, eſt iteranda, detecta excommunicatione. lib. 10. diſp. 23. paragr. 6. n. 10.

Confeſſarij, Concionatores, Scholares, Magiſtri, quando excuſentur ab Officio diuino recitando. lib. 10. diſp. 24 paragr. 6. n. 14.

Confeſſarius non poteſt vti notitia habita per confeſſionem extra illam, nec poteſt inquirere in genere, neque in ſpecie. lib. 12. diſp. 27. §. 5. n. 19.

Confeſſario aſſerenti ſe habere licentiam à pœnitente ad loquendum de auditis in confeſſione, an ſit credendũ, niſi oſtendat licẽtiã in ſcriptis. n. 20.

Confirmationis Sacramentum.

Quis ſit miniſter Confirmationis Sacramenti. lib. 8. diſp. 20. paragr. 7. num. 1. Sacramenti Confirmationis definitio: & an ſit de neceſſitate præcepti hoc Sacramentum. n. 2. Materia Confirmationis an poſſit conſecrari à Sacerdote ex commiſſione Summi Pontificis. num. 3. Materia remota Confirmationis eſt Chriſma ex oleo, & balſamo, ſingulis annis conſecrato. num. 4. Materia proxima, & forma Confirmationis Sacramenti, quæ, & qualis. num. 5. Vnctio in Confirmatione debet fieri pollice Epiſcopi, & eſt de neceſſitate præcepti. Et an ſit de eſſentia, dubitatur. lib. 8. diſp. 20. paragr. 7. num. 6. Effectus Sacramenti Confirmationis quot, & quales ſint. num. 7. Patrini in Confirmatione an poſſint eſſe duo. n. 8. Non tamen eſſe omnes poſſunt, vt Religioſi. num. 10. Suſceptores non ſunt de eſſentia Sacramenti, & an debeant tangere, vt contrahatur cognatio. num. 12. Et adhibens plures patrinos, vltra permiſſos, peccat mortaliter. num. 18. Et Epiſcopus negligens in confirmando, peccat grauiter. num. 19.

Quo in loco, & quibus diebus, & quibus ornamentis debet Epiſcopus confirmare. num. 20. Item, interdicti tempore, etiam in Eccleſia interdicta poteſt Epiſcopus confirmare. num. 21. & 22. Non tamen in aliena diœceſi poteſt confirmare proprios ſubditos, & confirmans, quas pœnas incurrat. num. 23.

Confirmandi adulti debent eſſe contriti, & recipientes cum obice, eo remoto reuiuiſcit effectus. num. 24. Confirmati cur percutiuntur in maxilla, & quid ſi non percutiantur. num. 25. Non tamen contrahitur ex iteratione Confirmationis irregularitas, ſicut ex iteratione Baptiſmi. n. 26. & 27.

Coniugium.

Coniugium inter fratres, & ſorores eſt indiſpenſabile omninò. lib. 1. diſp. 1. paragr. 10. n. 194. & 195. & 196. Et qui fuerint fratres, qui vxores duxerunt. ibidem.

Coniugium inter patres, & filias, & inter fratres, & ſorores, an poſſit cõhoneſtari. n. 196. Infideles ducendo ſorores, ſi conuertantur, ſunt ſeparandi: & quando non ſint ſeparandi, ſi erant coniugati cum ſororibus. n. 197. 198. & 199.

Conſecratio Epiſcopi.

Conſecratio Epiſcopi quando fit, & à quot Epiſcopis. lib. 8. diſp. 20. paragr. 1. n. 13. Inſignia Epiſcopi, quæ traduntur eidem, dum conſecratur, & eorum ſignificata. n. 14. Tres Epiſcopi aſſiſtunt conſecrationi; ſed vnus tantùm conſecrat nouum Epiſcopum. n. 15. Et an conſecrandus debeat eſſe in Ordine ſacro, & an poſſit conſecrari in eadem die, in qua fit Sacerdos. n. 16.

Conſecratio Epiſcopi an iure diuino prærequirat Ordinem ſacerdotalem. num. 17. & 18. & 19. Et conſecratus Epiſcopus ſine qualitatibus requiſitis quas pœnas contrahat, & conſecrantes. n. 21.

Conſeruatores, & eorum iuriſdictio, & ſubconſeruatorum.

Conſeruatores qui dicantur, à quo poſſint conſtitui. lib. 4. diſp. 12. paragr. 1. n. 1. An Iudex ſit delegatus, aut Ordinarius. n. 2. Vt conſtituatur, quas debeat habere qualitates. Et quid de Viſitatore, & Doctore. n. 3. Ratione officij quam habeat poteſtatem: poteſt tueri de iniuriis inferendis. n. 4.

Iniuriæ manifeſtæ poſſunt cognoſci à conſeruatore. num. 5.

Conſeruator quando dubitat de notorij qualitate, quid faciet: & quotuplex ſit notorium. num. 6. Non debet præmittere examen notorij, quando reus illud fatetur. num. 7. Ad officium ſuum poteſt conſeruator exequendum vti cenſuris, & aliis remediis contra contumaces. num. 8. Et inuocare brachium ſæculare. num. eodem. Quomodo ſe habere debeat procedendo contra Epiſcopum. n. 9.

Conſeruatores poſſunt ſubdelegare. n. 12. Quas pœnas incurrunt, quando aberrant ab ordine, & modo ſibi dato in procedendo. num. 11. Suadentes conſeruatoribus, ne ſua vtantur iuriſdictione, excommunicationem incurrunt. num. 12. Conſeruatores vti ſuſpecti recuſari poſſunt. num. 13. Eorum officium quandiu durat, & quomodo extinguatur. n. 14.

In Religionibus eſt perpetuum, nec extinguitur morte concedentis. n. 15.

Conſtitutiones conſeruatoriæ Religionibus conceſſæ multa continent in fauorem earum. n. 16. Litteræ conſeruatoriæ conceſſæ ad certum tempus, expirant quoad omnia negotia, ſi tempus labatur ante mortem concedentis, niſi de conſenſu partium detur prorogatio. num. 17. & 18.

Conſeruatoriæ litteræ ad certum tempus datæ non expirant quoad poteſtatem exequendi, tempore elapſo. n. 19.

Conſeruatoriæ litteræ ad tempus præfixum non iuriſdictioni, ſed Iudici, quando expirent: & ſi dentur per annum, an durent poſt illum. num. 21. & 22.

Conſeruatores de violentiis manifeſtis cognoſcunt; non verò de cauſis ciuilibus indaginem exigentibus. lib. 4. diſp. 12. paragr. 2. num. 23. Non procedunt in omnibus caſibus eorum, qui eos impetrarunt, neque procedunt in cauſis ciuilibus. n. 24. & 25.

Conſeruatores ex lege Hiſpana, & ex Concilio Trident. & ex iure communi, non poſſunt procedere in cauſis ciuilibus contra aliquem, exceptis conſeruatoriis Salmantina, Complutenſe,& Valliſoletana.num.27.28.& 29.

Conſeruatores non poſſunt cognoſcere de cauſis criminalibus, aut mixtis. num. 35. Nequeunt corporalem pœnam imponere, cùm ſint Iudices ciuiles. num. 36. De cauſis tamen criminalibus, aut mixtis,ex ſpeciali mandato cognoſcunt, excepta cauſa hæreſis. num. 38. Item, non poſſunt procedere vltra vnam diætam, & quid de iure Hiſpano. num. 39. Diæta intelligitur vulgaris, non autem legalis: & quando agitur de leucis, intelligitur de vulgaribus. num. 41.

Conſeruatorem inter, & Ordinarium contentione orta ſuper iuriſdictione, quid faciendum. n.42.

Conſeruator certus de ſua iuriſdictione poteſt inhibere Ordinario, cùm ſit illo maior, quoad illam cauſam. num.43. Item,poteſt inhibere conſeruatori alteri, & Delegato apoſtolico impediente ſuam iuriſdictionem.n.24.

Conſeruator, quamuis par conſeruatori, in illum habet imperium ratione delegationis, per quam eſt maior illo.n.45.

Conſeruator excedens fines mandati apoſtolici, fit ſubditus Ordinarij loci.num.46.

A conſeruatore quando ſit appellandum, & quando nunquam appellatur. lib.4. diſp.12. paragr.3. per totum.

Subconſeruator non poteſt ſubdelegare aliquam cauſam, quamuis habeat facultatem ſubdelegandi à conſeruatore. lib.4. diſp.12. paragr.4. n.66. Item, ſubconſeruator poteſt ſubdelegare articulum,non iuriſdictionem. num.67. Et ferre cenſuras. num. 68. Non tamen poteſt, nec tacitè ſubdelegationem reiicere,vel acceptatam abſque cauſa iuſta dimittere. num. 69. Subconſeruator, iuſta cauſa ceſſante, debet retinere ſubdelegationem.num.70. Debet tamen habere qualitates requiſitas in conſeruatore.n.71. Et an de conſenſu partium poſſit conſtitui ſubconſeruator ſine requiſitis qualitatibus.n.72.

Subconſeruator an incurrat ſuſpenſionem capitis final. de officio delegati, in 6. num. 73. Subconſeruatoris officium, & iuriſdictio, quando expiret. num. 74. 75.76.77. Item, conſeruator ſubdelegare debet intra ciuitates, & oppida, in quibus deputatus eſt.n.78.

De ordine ſeruando in iudicio conſeruatorio.

Conſeruatori debet conſtare de notorij qualitate,vt fundet ſuam iuriſdictionem. lib 4.diſp.12.paragr. 5. num. 80. Conſeruator in cauſis non ſummariis de conſenſu partium, quem ordinem debet ſequi. num.81. Ordo in ſummariis non ſeruatur in notoriis: quia valdè differt. num.82. Nec in notoriis requiritur litis conteſtatio, nec iuramentum calumniæ.n.83.

Conſeruatoribus fas eſt cognoſcere tantùm de cauſis, quæ non exigunt iuris indaginem,& examinationem iudicialem. n. 87. Debet etiam conſeruatori offerri aliqualis petitio, ſeu libellus; non tamen ſolennis, dum proceditur ſummariè. n.88.& 89.

Concluſio in notoriis non eſt neceſſaria,ſicut in libello formali.num.90.

Libellus formalis, & ſolennis, quæ debeat continere: & an detur copia illius reo. num. 91. Libellum ſolennem offerens in cauſa ſummaria, debet proteſtari, quòd offerat illum inſtar petitionis aliqualis.num.92.

Conſeruator nequit de conſenſu partium vti in plenariis eo ordine,qui proprius eſt ſummariorum, quoad omnes actus. lib. 4. diſp. 12. paragr. 5. num.93. Item, conſeruator in ſummariis procedere poteſt tempore feriato propter neceſſitates hominum: ſecùs de feriis in honorem Dei, vel Sanctorum, niſi neceſſitas, vel pietas ſuadeat. num.94. Item, poteſt conſeruator aliquas breues dilationes concedere. num. 95. Teſtes item poteſt recipere, & examinare, & omnia facere, ſine quibus iuriſdictio illius non poteſt expediri. num. 96. Et teſtes in iudicio ſummario debent eſſe iurati parte præſente, vel citata n. 97.

Conſeruator Regularium poteſt procedere in eorum cauſis,ſola facti veritate inſpecta.n.98.

Conſeruator in cauſis commiſſis ſine figura iudicij, poteſt omittere ſubſtantialia de iure ciuili, non autem de iure naturali.n.99.

Conſeruator datus ad terminos iuris, debet ferre ſententiam ſuper notoria iniuria. num. 100. 101. 102. Et in notoriis ſententia, ſicut & in ſummariis poteſt ferri concluſione non facta,& ſtando,vel ſedendo.n.103.

Iudex procedens ſimpliciter, & de plano,non tenetur omnem iudiciarium ordinem adimplere. lib. 4.diſp.12.paragr.5.n.104.

Conſeruator,quomodocunque procedat,debet ferre ſententiam in termino citationis vltimò emanatæ ad ſententiam. n. 105. Non poterit tamen habere terminum vltimæ citationis pro ſeruato. num.106.

Conſeruator an poſſit habere terminum pro ſeruato ex conſuetudine in aliquo loco contra iuris diſpoſitionem.n.107.108.109.

Conſuetudo legitimè inducta poteſt facere, vt habeatur terminus pro ſeruato.n.110.

Conſeruator non poteſt habere Tribunal erectum; ſicut habet Ordinarius: poteſt tamen ius dicere in loco aliquo honeſto. n.111.

Conſeruatoriæ hodiernæ.

Conſeruatoriæ hodie ſuos habent limites ex Conſtitutionibus Clementis VIII. & Gregorij XV. lib.4.diſp.12.paragr.6.n.112.

Conſeruatores reuocantur,ſi non habent hodie qualitates cap. *Statutum*.de reſcriptis,in 6.n.113.Item, conſeruatores non electi in Conciliis prouincialibus,iuxta formã Concilij Trid. reuocãtur.n.114.

Quoad ea,in quibus conſeruatoriæ ſuum effectum ſunt ſortitæ,& quoad negotia iam cœpta,reſtrictio declarans non procedit.n.115.

Conſeruatoriarum Conſtitutio edita à Clemente VIII. quando fuit edita,& quæ cauſa illius.n.116.

Conſeruatoriæ concedendæ debent habere conditiones requiſitas in d.cap. *Statutum*. & quas præſupponunt prædicta Concilia: aliàs nihil valent. n. 117. Idem traditur in conſtitutione Gregorij XV. circa conſeruatorum qualitates.n.118. Vbi reuocat conſeruatorias non habentes qualitates cap. *Statutum*.& Conciliorum. num.119. Item, eligentes aliter conſeruatores, quàm iuxta formam præſcriptam in varias pœnas incurrunt. num.120.

Conſeruatores intra quantum tempus ſunt eligendi à Regularibus in Italia, & extra illam. num. 121.

Regulares debent conueniri coram ſuis conſeruatoribus: ſed alios non poſſunt conuenire, niſi

Digitize

niſi coram ſuis Iudicibus,ſeruata qualitate rei petitæ.n.122.

Conſeruatores ſuos limites excedentes quomodo puniantur.num.126.

Conſeruatores Societatis vltra perſonas in dignitate conſtitutas poſſunt eſſe Canonici Cathedralium, & Vicarij generales Epiſcoporum. lib. 4. diſp.12.paragr.7.num.126. Dignitas autem eccleſiaſtica in quo conſiſtat, ad hunc effectum, vt poſſit eſſe conſeruator.num.127.

Rectores, ſeu Parochi ſimplices Eccleſiarum non poſſunt eſſe conſeruatores.num.128.Perſonatum habens an poſſit eſſe conſeruator, dubitatur. num.129.

Conſeruatores Societatis per ſe,& per alios poſſunt defendere illam, ne à quoquam moleſtetur. num.130.

Conſeruatores,quando non datur acceſſus ad loca, vbi ſunt moleſtantes, poſſunt procedere per edicta publica, eiſque inhibere per cenſuras, & alias pœnas.num. 131. Item, poſſunt proſequi articulum per alium inceptum.num. 132.

Conſeruatores poteſt Societas eligere contra quaſcunque perſonas ſæculares,& eccleſiaſticas,ipſique excommunicationis, vel ſuſpenſionis ſententiam eo ipſo incurrent,ſi negligant acceptare hoc officium.num.133.

Conſeruator Eborenſis Academiæ poteſt procedere contra quoſcunque Officiales impedientes iuriſdictionem Academiæ.num.139. Et poteſt inhibere Vicario generali, & auocare ad ſuum Tribunal cauſas Academiæ.n.42.

Conſtitutio.

Conſtitutiones Religionum præcipientes,vt fratres denuncientur Prælato omiſſa correctione,an ſint rationabiles.num.16.& 17.

Conſtitutiones Societatis Ieſu præcipientes deferri ſubditos ad Superiores ſine præuia correctione, quomodo intelligantur.num.8.

Conſtitutiones Minorum obligant exeuntes foras, dum redeunt, manifeſtare Guardiano exceſſus notabiles. Idem tradunt Conſtitutiones S. Dominici.n.19.& 20. Vide,*Correctio.*

Conſuetudo.

Conſuetudine introduci poteſt, vt quis habeat dignitatem cum Canonicatu in eadem Eccleſia ſine diſpenſatione: ſecùs ſecluſa conſuetudine. lib.3.diſp.9.§.1.num.28.& 29.

Conſuetudo legitimè inducta poteſt facere, vt habeatur terminus pro ſeruato.lib.4.diſp.12.parag.5. num.110.

Conſuetudo ad teſtandum Monachos induci non poteſt.lib.6.diſp.15.paragr.3.num.31.

Conſuetudo quanta debeat eſſe, vt Canonici in choro per ſe ipſos non recitent; ſed per capellanos ſatisfaciant ſuo officio. lib. 10. diſp. 25. paragr. 3.num.21.

Conſuetudo an poſſit induci, vt laicus habeat iuriſdictionem ad puniendum Clericos.lib.1.diſp.3. paragr.19.num.334.

Conſulentes,& Conſules.

Conſulentes vt incurrant cenſuram contentam in ſeptima clauſula Bullæ Cœnæ, oportet, vt ſequatur effectus.lib.1.diſp.3. paragr.7.num.178.

Conſules,& gubernatores ciuitatis imponentes gabellas ſuper rebus vſualibus ad victum, & veſtitum,ex quibus Clerici grauantur,incidunt in hanc cenſuram Bullæ Cœnæ in decimaoctaua clauſula contentam. lib. 1. diſp. 3. paragr. 18. num.323.

Conſultores ſancti Officij an ſint ſimoniaci, & aſſeſſores, ſi emant hæc officia, & quale ſit officium conſultorum.lib.5.diſp.13.paragr.11.num.8. Non incurrunt tamen conſultores ſancti Officij irregularitatem.num.9.

Contrahere.

Contrahentes clandeſtina matrimonia, & teſtes aſſiſtentes incidunt in caſum reſeruatum in diœceſi Conimbricenſi.lib.8.diſp.21.§.3.num.11. Et quæ ſint matrimonia clandeſtina.ibidem.

Correctio fraterna.

Correctio eſt duplex: vna fraterna, quæ eſt actus charitatis: altera iudicialis,quæ eſt actus iuſtitiæ. lib.12.diſp.27.paragr.1.num.1.

Correctio fraterna,vt rectè fiat, quatuor requirit. num.2.

Correctionis fraternæ eſt præceptum tam diuinum, quam naturale. num.3.

Correctionis fraternæ ordo deſcribitur,qui ordo eſt in præcepto.num.4.

In correctione fraterna qui teſtes ſint inducendi. num.5.

In correctione fraterna occultum peccatum eſt illud, quod non eſt publicum, ſeu notorium: & quot modis dicatur occultum.num.6.

Correctionis præceptum obligat perſonas omnes idoneas ad corripiendum,fideles,ſcilicet, & infideles,præſertim,Superiores.n.7.

Corrigere fratrem de peccato ſuo, eſt præceptum affirmatiuum de iure diuino,naturali,& poſitiuo, omnes obligans.num.8.

Correctionis fraternæ materia debet eſſe peccatum mortale; aliquando tamen peccatum veniale. num.9.

Correctione prætermiſſa, peccatum cedens in graue detrimentum boni communis,ſeu Religionis, ſeu tertij,& interdum priuati,poteſt deferri Prælato.n.11.& 12.

Ante monitionem fraternam non eſt denunciandum peccatum tendens in damnum peccantis duntaxat.n.13. Quòd ſi delinquens eſt emendatus,non debet denunciari.num.14.

Correctio priuata quando non ſufficit, vno vidente delictum, an debeant induci duo teſtes. num.15.

Denunciatio euangelica circa regulares perſonas non eſt vſquequaque ſeruanda.num.21.

Religioſus,qui fratrem ſuum videt delinquere, nec denunciat,eſt particeps criminis.num. 22. Et Superior,apud quem,tanquàm patrem,denunciatur, tenetur ſeruare ſecretum, & conſulere famæ illius.num.23. Neque poteſt ex denunciantis licentia nominare delinquentem,& cur.num.24.

Superior, procedens vt pater,poteſt interrogare denunciatum,& ipſe tenetur veritatem manifeſtare. num.25.Vide,*Conſtitutio.*

Denunciatus cognoſcens culpam ſuam, non poteſt puniri à Superiore procedente,vt patre, quamuis habeat plenam probationem; poterit tamen pœnitentiam priuatam iniungere, vel mutare de loco ad locum,ſi expedierit.n.26.

Ex correctione fraterna ad iudicialem poteſt Superior in aliquibus caſibus tranſire.num.27.

Curia.

Curia Romana an ſit, vbi eſt Summus Pontifex. lib.3.diſp.9.paragr.3.num.97.& 98.

Curiam ad Romanam properantes, ſeu recedentes ab ea intra duas diætas,ſi moriantur, eorum beneficia vacant in Curia,ſeu apud Sedem apoſtolicam.num.99.

Digitized by Google

D

Decanatus.

DEcanatus,& Archidiaconatus ſunt incompatibiles.lib.3.diſp.9.§.3.n.70.Decanus poſt Epiſcopum eſt maior.lib.3.diſp.8.patag.2.n.17.& 18.

Decretum.

Decreta Conciliorum vt irritentur ,egent expreſſa derogatione.lib.1.diſp.1.paragr.6.num.82.

Decreti irritantis vis quanta ſit , præſertim quando eſt Papæ.paragr.8.à num.137.ad num.140.

Decreta Patrum in his,quæ ad fidem,& Sacramenta pertinent,mutari nequeunt.num.144.

Delegatus.

Delegatus Principis poteſt punire impedientes ſuam iuriſdictionem.lib.4.diſp.11.paragr.1.num.1.

Delegatus an poſſit ſubdelegare cum poteſtate ſubdelegandi inſtar Ordinarij.num.2.Et quid de delegato ad vniuerſitatem cauſarum.num.2.

Delegatus Pontificis , vel eius Legati,an poſſit eſſe, qui non eſt in dignitate conſtitutus.num.3.

Delegatus Principis non ſolùm coniunctim , ſed etiam diuiſim poteſt ſubdelegare cauſam ſibi commiſſam.num.4.

Delegatus Pontificis eſt præſtantior , & maior Ordinario,quoad cauſam ſibi delegatam. n.5.

Delegatus Pontificis poteſt inquirere abſque diffamatione.n.6.

Delegatus Pontificis poteſt excommunicare eos , in quos habet delegatam iuriſdictionem.num.7.

Delegatus Principis ad vnam cauſam non poteſt cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ. num.8.

Delegatus , qui iudicauit contra formam mandati, poteſt iterum iudicare.num.9.

Delegatus,qui nulliter iudicauit per errorem facti,an poſſit cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ.n.10.

Delegatus à Principe poteſt reſtitutionem in integrum concedere,contra ſuam ſententiam.num. 11.

Delegationem cauſæ qui impetrauit à Principe re integra,poteſt renunciare illi,& proſequi cauſam coram primo Iudice.num.12.

Delegatus Papæ poteſt intra annum ſuam ſententiam exequi;non tamen annullare.num.13.

Delegatus poteſt reuocari à ſuo principali , etiam re non integra.num.14.

Iudex delegatus an poſſit ex noua delegatione de eadem re iudicare.lib.4.diſp.11.patagr.2.n.15.

Iudex delegatus an poſſit declarare ſuam ſententiam. num.16.

Iudici delegato non creditur , niſi oſtendat reſcriptum in his,quæ tendunt in præiudicium tertij. num.17.

Delegato creditur , dum ait,ſe ob cauſam delegare. num.18. Et poteſt ſubdelegare ob debilitatem, num.19.

Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum , quid poſſit circa ſuas ſententias ; & an poſſit cognoſcere , & diffinire.n.20. & 21.

Delegatus poteſt cognoſcere de exceptionibus oppoſitis contra reſcriptum iuſtitiæ,& contra ſuam iuriſdictionem.num.39.& 40.

Delegatus autem non poteſt vltra duas diætas hodie, nec vltra vnam trahere ad iudicium partes. num.41. Secùs de Ordinariis,& de Epiſcopis circa ſuos ſubditos.num.42.

Delegatus poteſt partes trahere vltra terminos à iure præfixos,quando reſcriptum fuit impetratum de conſenſu vtriuſque partis.num.43.

Delegatus non poteſt trahere partes vltra terminos præfixos , etiam per modicum ſpatium. num.44.

Delegatus à Principe in multis differt à delegatis ab inferiore. lib.4.diſp.11.patagr.3.num.57.

Delegatus Summi Pontificis poteſt intra annum ſuam exequi ſententiam;non tamen poteſt eam annullare , & multò minùs, delegatus inferioris.n.58.Quia delegatus iſte non poteſt ſuam ſententiam definitiuam exequi. Sed oppoſitum eſt valdè probabile , niſi delegans executionem ſibi reſeruet.num.59.

Delegatus inferioris de iure ciuili non poteſt exequi ſuam ſententiam , ſed Ordinarius delegans. num.60.

Delegatus Principis de vtroque iure poteſt exequi ſuam ſententiam ſecundùm communiorem. num.61.& 62.

Delegatus ab inferiore non poteſt ſubdelegare:ſecus delegatus Principis. num.63.

Delegatus Principis poteſt punire deponentem falſum coram ſe ; non autem delegatus inferioris num.67.

Delegatus à Principe quando poſſit delegare cauſam meri imperij,& procedere vſque ad vltimum ſupplicium.n.68.

Delegatus poteſt omnia,ſine quibus negotium ſibi mandatum expedire non poteſt ; non tamen ea per quæ facilius expeditur. num.69.

Delegatus poteſt cognoſcere de cauſa principali , & de aliis incidenter aduenientibus.num.70.

Delegatus poteſt compellere litigantes , ſi recuſetur ad arbitros eligendos,coram quibus decidatur cauſa recuſationis.num.71.

Delegatus,probata cauſa recuſationis,poteſt cauſam principalem remittere ad delegantem , vel ad alium,de conſenſu recuſatoris:ſecùs ſi ſit delegatus Principis.num. 72.

Delegati Pontificis ſubdelegatus ſi fuerit recuſatus, non coram arbitris,ſed coram delegato , cauſa recuſationis eſt examinanda.num.73

Delegato vno mortuo extinguitur delegatio , quoad alios de vtroque iure:& quomodo id intelligatur. n.74.& 75.

Delegatus Principis poteſt pœnam minuere , vel commutare;non tamen delegatus inferioris.n.76.

Delegatus impeditus à condelegato , an poſſit illum punire ; pars negans quomodo intelligatur.n.77.

Delegatum impediens , ne ſua vtatur iuriſdictione, qua pœna eſt puniendus.num.78.

Delegatus non poteſt inſtituere ; poteſt tamen pronunciare aliquem eſſe inſtituendum.num.79.

Delegatus à Legato non poteſt alium delegare ſecundùm aliquos : ſed pars affirmans eſt vera. lib.4.diſp.10.paragr.5.num.144.

Delegatus cauſas ſibi commiſſas re integra poteſt finire poſt finitam legationem. lib. 4. diſp. 10. paragr.5.num.145.

Delegati ab Epiſcopo in cauſa fidei,quam ætatem habere debeant.lib.5.diſp.13.paragr.6.num.65.

Delegati Inquiſitoris an poſſint ſuam exequi ſententiam.lib.5.diſp.13.parag.7.num.73.

Delegatus lata ſententia non poteſt illam exequi,niſi intra annum.lib. . diſp.1.paragr.4.n.2.

Delictum.

Delictum occultum dicitur illud , quod eſt contra publicum,vel quod non eſt publicum.lib.8.diſp. 20.paragr.9.num.10.

Delictum occultum delatum ad forum contentioſum,eo ipſo non eſt publicum.num.11.

Delictum quando ſcitur à quinque,vel ſex , an poſſit dici occultum quoad effectum diſpenſandi,ſeu abſoluendi.num.14.

Denunciatio.

Denunciare,& Denunciatio.

Denunciatio,ſi datur ſpes emendæ,non eſt facienda, niſi priùs fiat correctio fraterna. lib. 5. diſp. 14. paragr.1.num.6. Vbi de ſollicitantibus.

Denunciatio de ſollicitantibus an ſit facienda, nulla præcedente infamia.num.10.

Denuncianti graue damnum inferendum , vel aliquod malum,vel metus grauis impendens,an excuſet denunciare ſollicitantes. lib. 5. diſp. 14. paragr.2.num.2.

Denunciare an teneatur fœmina,quæ præbuit conſenſum Confeſſario ſollicitanti.num.5.

Denunciari non debet Sacerdos ſollicitans ad actus turpes,dum aſſiſtit matrimonio , vel dum baptizat.num.6.

Denunciare non tenetur Confeſſarium fœmina ſollicitans , quamuis Confeſſarius inde occaſionem ſumpſerit exercendi cum ea rem turpem. num.7. Nec Confeſſarius ſollicitatus tenetur deferre fœminas ſollicitantes num.8.

Denunciare non debet filia ſpiritualis ratione Baptiſmi,aut Confirmationis , vel Sacramenti Pœnitentiæ , Patrem ſpiritualem , ſi alia occaſione quàm confeſſionis,ab eo fuit ſollicitata.n.9.

Denunciare non tenetur fœmina ſollicitata ante confeſſionem,vel poſt immediatè,ſecundùm aliquos,ſed pars affirmans eſt tenenda.lib.4.diſp.13. paragr.4.num.1. Quinimo eſt denunciandus ſollicitans in confeſſionali abſque animo confitendi.n.3. Item , Sacerdos ſollicitans in actu confeſſionis antecedenti , eſto confeſſio non ſequatur, neque abſolutio impendatur , eſt deferendus. num.4.

Denunciare an debeat fœmina ſollicitata ad actum nefandum , vel ad mollitiem ; & quid de ſollicitantibus pueros.num.5.

Denunciatio in quibus caſibus poſſit fieri Prælato, vt patri,ſine correctione fraterna.lib.12. diſp. 27. paragr.1. num.10.11. 12.& ſequentibus , vſque ad num.26. Vbi de denunciatione euangelica , præſertim circa regulares perſonas.

Deprædantes

Deprædantes,ſpoliantes Romipetas,vel aliquid eiſdem furantes, incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ.lib.1.diſp.1.paragr.10.num. 125.

Derogatio

Derogationes iuris patronatus laicorum ſunt odioſæ,nec conceduntur,niſi ex cauſis vrgentiſſimis. lib.3.diſp.9.paragr.1.num.9.& 10. Nec derogatur iuri patronatus laici,ſi vacat beneficium in Curia:quidquid aliqui contradicant.num.11. & 12.

Deſcendentes.

Deſcendentes ex Iudæis,vel Mauris de iure poſſunt ordinari.lib.8.diſp.20.paragr.3.num.5.Et quid ex Conſtitutionibus Clementis VIII. & Pauli V. circa beneficia.num.6.

Deſcendentes ex Iudæis eſſe ex veteranis Chriſtianis,teſtes quomodo iurare poſſunt,num.7.

Detrahentes.

Detrahentes Superioribus,& Prælatis quomodo debeant puniri.lib.12.diſp.27.paragr.6.num.9.

Deus.

Deus dicens : *Adam, Adam,vbi es ?* ſcribit formam inquirendi. lib.5.diſp.13.paragr.1.num.5.

Deus non ſemel,ſed ſæpiùs hæreticos deleuit in lege naturæ,& in lege ſcripta.num.6.

Deus cur de crimine ſerpentis non inquiſierit. num.8.

Deus cur non punierit primos parentes ſtatim morte.num.10.

Deus quare vetuit interfici Cain.num.11. Et an fuerit hæreticus , dum incidit in deſperationem. num.12.

Diaconus.

Diaconus miniſtrans Euchariſtiam in quas pœnas incurrat.lib.10.diſp.23.paragr.6.num.18.

Diaconi etymologia,& miniſterium.lib.10.diſp.23. paragr.9.num.1.

Diaconorum officium,& an prædicare illis competat.num.2. Non debent ordinari,niſi caſtitatem profiteantur.num.3. Ex vi ſui officij an poſſint baptizare,& Euchariſtiam diſpenſare. n.4. Baptizare ſolenniter , an aliquando poſſint ſine pœna aliqua.n.5.

Diaconus excommunicatus an ſit præferendus cæteris Clericis inferioribus,vt fiat baptiſmus. n. 6.

Diaconus Euangelium cantans ſolenniter in loco interdicto,eſt irregularis.num.7.

Diaconatus eſt Sacramentum , & Diaconus poteſt diſpenſari ad contrahendum matrimonium. num.8. Et nomine Diaconi intelligitur interdum Subdiaconus.num.9.

Diaconiſſa,aut Presbytera an hodie ſit in vſu ; & cur ita dicatur.num.10.

Diæta.

Diæta altera legalis , altera vulgaris : & quot leucas vnaquæque contineat.lib.4.diſp.11.§.2.n.45.& 46.

Diæta intelligitur vulgaris , non autem legalis : & quando agitur de leucis intelligitur de vulgaribus.lib.4.diſp.12.paragr.2.num.41.

Diætas vltra duas olim poterat delegatus trahere partes ad ſuum iudicium : hodie nec vltra vnam. lib.4.diſp.11.paragr.2.num.41. Secùs Ordinarius, & Epiſcopus circa ſuos ſubditos.num.42.

Dimiſſoriæ.

Dimiſſoriarum vſus eſt antiquiſſimus,quæ dicantur, & quomodo differant. lib.8. diſp.20.parag.4.n.1.

Dimiſſorias olim,dum Epiſcopi concedebant , non examinabant illum,qui eas dabant;ſed,qui Ordines conferebant : item dimiſſoriæ cauſam debent continere.num.2.

Dimiſſorias ad Ordines qui poſſunt concedere. num.3. Nec expirant mortuo concedente,neque conceſſæ à Capitulo per ingreſſum moderni Epiſcopi.num.4.

Dimiſſorias petens eſt priùs examinandus , & à quocunque Epiſcopo ordinari poteſt.n.5. Iterúmque poteſt examinari ab ordinante. lib. 8. diſp. 20. paragr.3.num.19.

Dimiſſoriæ ab Epiſcopo excommunicato , vel ſuſpenſo declarato datæ,non valent ; & ſubditi poſſunt recurrere ad viciniorem Epiſcopum. lib. 8. diſp.20.paragr.4.n.6.

Dimiſſorias poſſunt concedere Epiſcopi ſubditis extra ſuam diœceſim.num.7.

Dimiſſorias , & litteras teſtimoniales ad Ordines, quando poſſint Vicarij Epiſcopi concedere. num.8.Et quam pœnam ſubeunt ordinati ſine dimiſſoriis.n.8. verſ. *Quæ pœna.*& verſ. *Reſolutio.* & verſ. *Sequitur dubitatio.*cum ſequent.

Diſpenſare,& Diſpenſatus.

Diſpenſandi habens priuilegium cum aliquo in votis,aut in illis commutandis , poteſt diſpenſare extra confeſſionem.lib. 1.diſp.2.paragr.3.n.28.

Diſpenſare poſſunt Epiſcopi in delictis , & abſoluere delinquentes , poſtquàm delictum eſt deductum ad forum externum , & ibi finitum iudicium.lib.3.diſp.7.num.12.

Diſpenſatus ad matrimonium contrahendum,mortua vxore an poſſit iterum contrahere. lib. 1. diſp.1

Digitized by Google

diſp.1.paragr.9.num.178.179.180.
Diſpenſatus ad contrahendum matrimonium Monachus,an verè,& propriè diſpenſatus ſit. n.185. 186.187.
Diſpenſatus à Pontifice, poteſt contrahere matrimonium cum amita, vel matertera: item,cum patruo,vel auunculo, & cum conſobrino. lib.1. diſp.1. paragr.10.num. 200.
Diſpenſari poteſt matrimonium cum concubina patris; non autem cum nouerca, vel cum nuru. num.206.&.207.
Diſpenſare poteſt Pontifex,vt fiat matrimonium inter fidelem,& infidelem.num.211.
Diſpenſatus ad matrimonium cum Maria, non poteſt contrahere cum eius ſorore.n.235.
Diſpenſatio in homicidio,tacito,quòd occiſus fuerit Sacerdos,eſt nulla ſecundùm Nauarr. ſecundùm Molinam eſt valida. lib.1.diſp.1. paragr.11.num. 258.
Diſpenſatio commiſſa Ordinario cum clauſula, *Si res ita ſe habeat,vt petitur*, non expirat mortuo Pontifice re integra.n.259.
Diſpenſatus à Pontifice ad omnes Ordines, qui eo tempore habebat minores, extenditur ad Ordines ſacros: quòd ſi non habebat omnes minores, reſtringitur ad minores tantùm.n. 265.
Diſpenſatus ad Ordines ſacros,à fortiori eſt diſpenſatus ad minores.num.266.
Diſpenſatus ad Ordines non cenſetur diſpenſatus ad beneficia.ibidem,verſ.*Secus dicas.*
Diſpenſatus ad quaſcunque dignitates, non cenſetur diſpenſatus ad Epiſcopatum.n.267.Neque ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem. num. 268.
Diſpenſatus ad Epiſcopatum,non cenſetur diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, neque diſpenſatus ad Archiepiſcopatum dicitur diſpenſatus ad Patriarchatum,niſi exprimatur.num. 269.
Diſpenſatus ad omnes Ordines,etiam epiſcopalem, non cenſetur habilis ad Epiſcopatum. num.270.
Diſpenſatus ad Sacerdotium non eſt habilis ad beneficium curatum: neque diſpenſatus ad beneficium curatum poteſt virtute diſpenſationis illius habere ſimul duo beneficia.n.273.
Diſpenſatus ad duo,vel plura beneficia curata;ſi taceat defectum natalium, ſubreptitia erit ſecunda diſpenſatio.num.eodem.
Diſpenſatus ad vnum beneficium tantùm,de rigore iuris poteſt illud permutare cum alio: ſecùs de ſtylo Curiæ.Si autem fuerit diſpenſatus ad vnum beneficium incertum, poteſt aliud,& aliud, eo dimiſſo,obtinere contra aliquos.num.274.
Diſpenſatus ad certum beneficium, poteſt via permutationis ſubrogatum retinere loco primi. num.275.& 276. Diſpenſatus tamen ad beneficium ſimpliciter,non poteſt obtinere beneficium curatum. num. 278. Et diſpenſatus ad omnes Ordines,& ad beneficia curata, non eſt diſpenſatus ad prælaturam,& dignitatem,ad quam per electionem proceditur.num.279.
Diſpenſatus ad plura beneficia, etiam ſine cauſa,an ſit tutus in conſcientia. lib.3. diſp.9. paragr.2. n.46.47.48.
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium paternum. lib.9. diſp.22.paragr. 2. num.14. Item,nec diſpenſare poteſt cum illo ad prælaturam regularem.num.16.

Diſtributiones.

Diſtributiones ſunt portio prouentuum beneficij, collata illis,qui diuinis Officiis interſunt.lib.10. diſp.25.paragr.1.num.1.
Diſtributiones cur propriæ,& quotidianæ vocentur. num.2.
Portiones,quæ ex prouentibus beneficij non conferuntur,non ſunt propriè diſtributiones,vt portiones funerales,quæ vocantur anniuerſaria.num.3.
Diſtributionum quot ſint differentiæ, ſeu ſpecies. num.4.
Quo iure ſint introductæ diſtributiones, diuinóne, an humano.num.5.
Diſtributiones cur ita dicantur quotidianæ.num.6.
Diſtributiones aliquando dicuntur ſportulæ,& diaria,& cur.num.7.
Diſtributiones dici poſſunt beneficia manualia.n.8.
Diſtributiones vtrùm à fructibus diſtinguantur, aut contineantur ſub appellatione fructuum. num.9.
An,qui habet facultatem lucrandi fructus tempore abſentiæ,poſſit lucrari diſtributiones.num.10.
Vtrùm in impetratione beneficij debeant exprimi diſtributiones.num.11.
In ſequeſtratione fructuum, redituum, & prouentuum beneficij,non comprehenduntur regulariter diſtributiones propriæ.num.12.
Diſtributiones quando veniant in condemnatione fructuum. num.13.Et quid de ſuſpenſis, excommunicatis, & irregularibus, quando priuantur fructibus.num.14.
Diſtributiones non dicuntur de corpore beneficij, ſed naturæ diuerſæ.num.15.
Diſtributiones potiùs acquiruntur ratione operarum impenſarum, quàm ratione præbendæ. num.16.
Diſtributiones augent,& amplificant cultum diuinum.num.17.
Diſtributiones quotidianas lucrantur examinatores ſynodales pro tempore, quo abſunt à Choro, cauſa examinis.lib.10.diſp.25.paragr.2.num.1.Et abſentes pro vtilitate Eccleſiæ,quando lucrentur diſtributiones. num. 2. Et quæ requirantur, vt poſſit abſens ab Eccleſia lucrari diſtributiones. num.3.
Diſtributiones lucrantur Inquiſitores, dum eo officio funguntur.num.4.
Diſtributiones lucrantur, dum abſunt Auditores Rotæ Romanæ, Collectores generales Cameræ apoſtolicæ,& Subcollectores.num.5.
Diſtributiones acquirunt Aduocati, Procuratores, fiſcales,& Notarij in cauſis ſpoliorum,& iurium Cameræ apoſtolicæ,durante eorum officio. n.6. Item, lucrantur diſtributiones viſitantes nomine Epiſcopi Limina Apoſtolorum, vel ipſum comitantes.n.7. Et quid de illis, qui ſunt in ſeruitio Epiſcopi,vel Pontificis.num.etiam 7.
Diſtributiones acquirunt infirmi, qui perſonaliter nequeunt intereſſe diuinis Officiis,& medicinam ſumunt de conſilio Medici. n.8. Item,intereſſentes Concilio generali fruuntur diſtributionibus. num.9.Necnon Pœnitentiarius,dum audit confeſſiones.num. 10.
Canonici aſſociantes Epiſcopum, quibus gaudent diſtributionibus. num.11. Non tamen illis gaudent,qui tempore diuinorum ſacrificant in propria Eccleſia num.12. Nec Canonici doctorales; dum abſunt, diſtributionibus fruuntur. num.13.
Diſtributiones vt abſentibus dentur,an induci poſſit ſtatuto, conſtitutione,vel conſuetudine. n.14. 15.& 16. Non tamen Vicarius Epiſcopi, Canonici recipit diſtributiones in abſentia. num.7.

Digitized by Google

verſ. *Non tamen.* Contrà verò Canonicus Vicarius Capituli, Sede vacante, recipit diſtributiones.n.7.verſ. *Porrò.*

Diſtributiones habet Canonicus receptus vltra numerum de mandato Papæ, donec aſſequatur præbendam lib.10.diſp.25.paragr.3.n.1.& 2.

Diſtributiones non habet Canonicus receptus vltra numerum, cùm Pontifex mandat recipi aliquem in Eccleſia, in qua eſt certus numerus, neque ei derogat, neque mandat recipi cum plenitudine iuris canonicalis.n.3.

Diſtributiones non habet Canonicus receptus vltra numerum, non ſimpliciter, ſed cum addito, *quod ſi ſupernumerarius.* num.4.

Diſtributiones non lucrantur Canonici ſupernumerarij, qui non habent iura canoniæ, & quæ ſint iura canoniæ.num.5.

Diſtributiones lucrari poſſunt Canonici ſupernumerarij creati cum expectatione præbendæ. n.6.

Diſtributiones an acquirant Canonici, qui in loco, vel habitu non canonicali diuinis intersunt.n.7.

Diſtributiones lucratur quotidianas Canonicus creatus poſt decimumquartum annum. num.8.

Diſtributiones recipit Canonicus accipiens canonicatum animo non ſuſcipiendi Ordinem requiſitum.num.9.

Diſtributiones vt lucretur Canonicus, qui propter impedimentum legitimum non canit in Choro, an debeat aſſiſtere.num.10.

Diſtributiones lucrantur Clerici omnes Collegiatarum, etiam Canonici, ſi inſeruiant Eccleſiæ, & pſallant.num.11.

Diſtributiones an lucretur quotidianas Canonicatum, & parochialem habens, dum reſidet in parochiali.num.12.

Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ veniens ſeruire Cathedrali, & recipere diſtributiones in illa, cuius Eccleſiæ dicatur eſſe.num.13. Eſt enim Collegiatæ Canonicus, cùm in ea habeat focum, & larem. num.eodem.

Diſtributiones duplicatæ non debentur illi, qui duas habet præbendas, ſeu dignitatem, & canonicatum in eadem Eccleſia, ſecluſa conſuetudine.num.14.

Diſtributiones abſentibus per tres menſes ſingulo quoque anno licitè non debentur, niſi tantùm fructus præbendarum.num.15. Nec debentur Canonico abſenti, dum deſeruit ex diſpenſatione per Vicarium, neque ipſi Vicario, quia non eſt Canonicus.num.16. Et quid de coadiutore.ibidem.verſ. *Sed quid de coadiutore.*

Diſtributiones lucrantur Canonici adhibiti ab Epiſcopo pro prædicandis Indulgentiis.n.17.

Diſtributiones lucrantur Canonici à Capitulo deputati in caſibus, quibus Epiſcopus tenetur Concilium Capituli adhibere, vel de iure antiquo, vel de Concilio Trident. ſi propterea abſunt. num. 18.& 19.

Diſtributiones lucrari poſſunt Canonici ex conſuetudine legitima aſſiſtentes Choro; canentes tamen per Capellanos: & quanta debeat eſſe conſuetudo.n.20.& 21.

Diſtributiones reſignans beneficium non lucratur, quando reſignatio fuit abſoluta, & à Pontifice acceptata: ſecùs ſi reſignatio fiat ſub conditione in fauorem tertij: tunc donec reſignatarius plenè poſſideat, reſignans, ſi intereſt, habet diſtributiones. num.22.

Diſtributiones non lucratur abſens, vt tueatur ius ſuum contra aliquem idem ius prætendentem: ſecùs ſi tueatur iura beneficij. num.23.

Diſtributiones abſentes nequeunt recipere, quamuis Canonici præſentes abſentibus remittant. lib.10. diſp.25.paragr.3. num.1. Nec eſt licita hæc diſtributionum remiſſio, nec valida.num.2. Sed eſt illicita talis remiſſio, vel colluſio reprobata à Concilio Tridentino. num.3.

Tranſactio circa diſtributiones præteritas videtur licita: ſecùs ſi fiat ſuper diſtributionibus futuris, præſertim ſi fiat ſuper iure illarum. num.4. Non erit tamen ſimonia, ſi fiat tranſactio circa diſtributiones, vt ſunt quid temporale. num.5.

Diſtributionum licita, & valida donatio facta inter Canonicos ſine vllo pacto; vi, vel metu eſt. num.6.

Vtrùm ſuper diſtributionibus penſio impoſita ſit ſoluenda à Capitulo, cui accreuerunt, quando Canonicus abſuit.num.7.

Diſtributiones, quibus Canonici priuantur propter delictum, accreſcunt fiſco Eccleſiæ, ſuccedente loco Canonicorum.num.8.

Diſtributionibus priuati, quia non interfuerunt diuinis, ante vllam ſententiam Iudicis eas debent. num.9. Secùs quando pœna priuationis diſtributionum ipſo iure eſſet impoſita à conſtitutionibus ſynodalibus, ſeu ab ipſo Epiſcopo ob aliquod delictum.num.10.

Diſtributionibus eſt priuatus, qui priuatur beneficio, quod eſt principale: ideò actualiter degradatus diſtributiones percipere nequit.num.11.

Diſtributiones amiſſas qui tradidit intereſſentibus ea lege, vt eas ſibi reſtituant, non eſt tutus in conſcientia, ſi eas capiat, cùm fiat in fraudem legis prohibentis remiſſionem.num.22.

Domini.

Domini terrarum, item inopes, & infirmi, & ſenes, quando poſſunt abſolui ab Epiſcopo, dum incidunt in excommunicationem cap. *Si quis ſuadente* lib.1.diſp.2.paragr.3.n.61.62.63.

Domini terrarum in terris ſuis quando poſſunt imponere pedagia, ſeu gabellas, ſine metu excommunicationis. lib. 1. diſp. 3. de cenſuris Bullæ Cœnæ.paragr.5.n.116.

Dubitare, & Dubius.

Dubitare de poteſtate Summi Pontificis, eſt ſacrilegium.lib.1.diſp.1.paragr.1.n.9.

Dubius in fide quando non dicatur hæreticus.lib.1. diſp.3.paragr.1.n.21.

Dubius in fide eſt hæreticus, quando quis in dubitatione habet pertinaciam, animi deliberationem, & placentiam in dubitando: ſecùs, ſi in dubitatione non ſe firmat pertinaciter.n.19.

Dubius in fide hæreticus non eſt, quando dubitat in aliquo articulo, in quo ſunt diuerſæ opiniones.n.20.

Duellantes.

Duellantes, fauentes, campum dantes excommunicantur, neque eximuntur Magnates, ſiue publicè, ſiue priuatim fiat duellum. lib.1.diſp.2.§.5.n.45.

E

Eccleſia. Eccleſiaſtici.

Eccleſiarum Rectores ſimplices non poſſunt eſſe conſeruatores.lib.4.diſp.12.paragr.7. num. 118.

Eccleſiaſtica iuriſdictio à Papa tanquàm à capite in alios Prælatos deſcendit.lib.7.diſp.16.§.1.n.14.

Eccleſia Romana eſt omnium mater, & Regina, ac Magiſtra, & Primatum habet ſuper omnes Eccleſias.lib.7.diſp.16.paragr.1.n.7.

Eccleſiaſticos

Eccleſiaſticos hæreticos,ſuſpenſos, interdictos,vel excommunicatos, vel irregulares non gaudent priuilegio Canonis, ſi ab aliquo percutiantur, tradunt aliqui;ſed alij affirmant. lib .1. diſp. 2. paragr.3.num.47. Secùs de Clerico aſſaſſino, & bannito.num.48.

Eccleſiæ paſſalia non poſſunt emphyteuticari ſine beneplacito Papæ. Secùs de paſſalibus Eccleſiarum annexarum matrici.lib.11. diſp.26. paragr. 5. num.11.& 13.Vide,*Effractores.*

Effractores.

Effractores cum ſpoliatione Eccleſiarum poſt denunciationem non abſoluuntur, niſi à Summo Pontifice.lib.1.diſp.2.paragr.4. n. 7. Sed ante denunciationem poſſunt abſolui ab Epiſcopo.n.eod.

Electio.

Eligentes conſeruatores aliter,quàm iuxta formam traditam per Conſtitutiones Summorum Pontificum;nihil faciunt.lib.4.diſp.12.paragr.6. n.120.

Eligendi facultatem qui habet, ſe ipſum non poteſt eligere; poteſt tamen electioni de ſe factæ conſentire.lib.11.diſp.26.paragr.6.num. 14. verſ. *Ambigi tamen poteſt.*

Electio Generalium Religionum quomodo debeat fieri,vt ſit legitima.lib.1.diſp.26.parag.7.n.1.& 2.

Eleemoſyna.

Eleemoſynæ tempore Iubilei quando debeant fieri.lib.2.diſp. 6. paragr.4. num. 30. Et an ſatisfaciat,qui tribuit eleemoſynam de re non ſua, aut furto ablata.num.31.

Eleemoſyna propter impotentiam non data,ſi adimpleantur cætera opera Iubilei, non adimitur Indulgentia. n. 33. Imò ſufficit fieri eleemoſynam aliàs debitam ex præcepto charitatis.n.34.

Eleemoſynam,quam præcepit herus propagari per famulum,ſi famulus ſibi abſtulit, herus non obtinuit Iubileum, quia eleemoſyna eſt conditio, ſine qua non conceditur Indulgentia. num.35.

Eleemoſynas non tenentur facere diuites maiores, quam pauperes : ſed ſufficit, ſi erogent diuites ſecundùm deuotionem cuiuſque. num.36.

Eleemoſynam facere non tenentur Regulares, niſi habeant aliquod peculium, vel licentiam ad diſponendum de re aliqua: Superior tamen tenetur pro omnibus in clauſtro degentibus aliquid dare. Item,à Confeſſario poteſt peti commutatio.num.37.

Pauperes negat Nauarrus eſſe quærendos, vt illis detur eleemoſyna:ſed meliùs pars affirmans tradit teneri, qui cupiunt Iubileum acquirere. num.38.

Eleemoſyna ſi eo tempore non detur,quia pauperes non fuerunt inuenti,de mandato Confeſſoris prorogari poteſt hæc obligatio,donec pauperes inueniantur.num.39.

Elias.

Elias contra Iezabel, & Achab apoſtaſi ad Baal Sacerdotes Inquiſitor deſtinatus eſt. lib. 5. diſp.13.paragr.3.num.25.

Epiſcopus.

Epiſcopus per alium, non verò per ſe ipſum debet percutere Clericos delinquentes. lib. 1. diſp. 2. num.9.paragr.1.

Epiſcopus quando poſſit abſoluere ab excommunicatione cap.*Si quis ſuadente*.à n.55.ad n.68.Et an requiratur ſatisfactio. n.69.lib. 1.diſp.2.paragr. 3.

Epiſcopus,& Epiſcopo ſuperiores,ſi omittant procedere contra iuſtitiam, & conſcientiam ſuam contra hæreticos, ſuſpendantur. lib. 1. diſp. 2. parag.4.num.14.

Epiſcopi, & curam animarum habentes, tenentur penes ſe habere Bullam Cœnæ. lib. 1. diſp. 3. parag.22.num.263.

Epiſcopus pro viuis poteſt concedere Indulgentias, non autem pro defunctis.lib. 2.diſp.4. paragr. 1. num.18.

Epiſcopus non diſpenſat,vt quis habeat duo beneficia vniformia in eadem Eccleſia,nec ſimplicia, ſi alterum eſt ſufficiens ad ſuſtentationes. lib. 3. diſp.9.paragr.1.num.30.31.32.

Epiſcopus beneficia difformia ſub eodem ſecto non poteſt conferre eidem Clerico; præſertim, ſi requirant reſidentiam : & quid de ſtylo Curiæ. num.33.34.35.36.

Epiſcopus non poteſt plures dignitates,perſonatus, officia, vel beneficia curata vni conferre. lib. 3. diſp.9.paragr.2.num.39.

Epiſcopatum obtinens poſt adeptam poſſeſſionem, vel poſt tempus ad petendam conſecrationem finitum, eſt ipſo iure priuatus beneficiis, & ea poſſunt conferri. num. 59. & 60. Nec poſſunt renunciari in fauorem.num.61.

Epiſcopi proprij ſi reperiantur in Curia, vel in Vrbe,non poſſunt ibi recipere reſignationes,vel conferre beneficia.lib.3.diſp.9.parag.3. num.103. & 104.

Epiſcopus Monachus non poteſt teſtari ſine licentia Papæ:poteſt tamen bona ſua propria tranſlatus ad aliam Eccleſiam ſecum ferre. lib. 3.diſp.9. paragr.5.num.153.154.& 155.

Epiſcopali dignitati accedit poteſtas inquirendi contra infideles, & hæreticos. lib. 5. diſp. 13. num. 41.paragr.4.

Epiſcopi,vt debeant eſſe triginta annorum,non autem Inquiſitores.lib.5.diſp.13.paragr.6.num.67.

Epiſcopi ſine Inquiſitoribus, & Inquiſitores ſine Epiſcopis de iure communi poſſunt procedere contra hæreticos,eos inquirendo,& in ius vocando.lib. 5.diſp.13.paragr.8.num.86.

Epiſcopus ſine Inquiſitore,& Inquiſitor ſine Epiſcopo nequeunt procedere ad concludendum reum in carcere tetriori,ſeu duriori, aptiori potiùs ad pœnam,quàm ad cuſtodiam.num.87.

Epiſcopi, & Inquiſitores quo pacto ſe gerere debeant apud Hiſpanos in cauſis hæreticorum. num.88.

Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo,poſſunt citare,capere, & detrudere in carcerem inquiſitos de hæreſi.num.89.

Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo an poſſint abſoluere hæreticum per ſententiam diffinitiuam.num.90.

Epiſcopus,& Inquiſitor, ſi vterque ſimul citent inquiſitum de hæreſi, coram quo debeat comparere.num.91.

Epiſcopus non poteſt torquere ſine Inquiſitore.inquiſitos de hæreſi.num.92.

Epiſcopus ſine Inquiſitore in cauſa hæreſis nequit priuare reum beneficiis obtentis.num.93.

Epiſcopus, & Inquiſitor diuiſim procedentes ſuper eodem facto de hæreſi, an poſſint diuiſim ſententias ferre.num.94.

Epiſcopo, & Inquiſitore inter ſe diſcordibus circa ſententiam,quid agere debeant.num.95.

Epiſcopi quando ſunt hæretici manifeſti, & ſuſpecti de fuga, an poſſint carcerari ab Inquiſitoribus. lib. 5. diſp. 13. §. 9. num. 98. 99. & 100.

Epiſcopi nequeunt procedere contra Inquiſitores inſpectos de hæreſi.num.101.

Epiſcopi in cauſis fidei extorquentes pecunias,non incurrunt excommunicationem. lib. 5. diſp. 13. paragr.9.num.102.verſ.*Item*.

Epiſcopi quando, & quibus temporibus poſſint concedere Indulgentias,& quanti temporis.lib.2. diſp.4.paragr.2.num.20.

Epiſcopus an poſſit concedere facultatem Vicario generali,& Clericis ſimplicibus, ad dandas Indulgentias.num.21.

Epiſcopi plures dum conſecrant Eccleſiam,quilibet poteſt concedere annum Indulgentiæ. num. 22.

Epiſcopi Indulgentiis poſſunt gaudere, quas aliis concedunt.num.23.

Epiſcopus an poſſit concedere Indulgentias de pœnitentiis iniunctis:& qualis ſit hæc Indulgentia, & quomodo intelligenda. lib. 2. diſp. 4. §. 2. num.24.

Epiſcopali ordine nullus maior in Eccleſia:ideò Epiſcopus eſt omnibus excellentior. lib. 3. diſp. 8. paragr.2.num.16.

Epiſcopi, & Prælati exempti poſſunt ſibi eligere Confeſſarios ex approbatis.lib.6.diſp.15.§.2.n.9.

Epiſcopi non ſunt pares poteſtate, nec dignitate, Summo Pontifici.lib.7.diſp.16.paragr.1.num.17.

Epiſcopi à Patriarchis maioribus non poſſunt deponi.num.21.Neque transferri.num.23.

Epiſcopus poteſt eſſe Iudex in cauſa propria, exiſtente cauſa,quæ ſpectet ad Eccleſiæ honorem. lib.7.diſp.19.paragr. 2. num.24.

Epiſcopo negligente in erectione Seminarij, Archiepiſcopus ſupplere debet.num.26.

Epiſcopi poſſunt extruere opus extra ſuam diœceſim pium.lib.7. diſp.10.paragr.3.num. 6. Item, poſſunt inter viuos diſponere.n.7. Nec tenentur expendere,quod ſupereſt in pauperes ſuæ diœceſis,ſed ſufficit largiri egenis,& piis operibus.n.9.

Epiſcopus Græcè, & Latinè ſpeculator, ſeu ſuperintendens dicitur. Item,dicitur cuſtos, & præfectus, qui ſubditorum mores ſpeculatur, & vitam.lib.8.diſp.20.§.1.n.1.& 2.

Epiſcopus in Eccleſia in loco eminentiori ſedere ſolet. num. 3. Item, Epiſcopus debet eſſe legitimus, ſaltem per ſubſequens matrimonium: ſecùs de Cardinali.n.9.

Epiſcopus debet eſſe doctus. num. 10. Theologus, aut Canoniſta: & quis ſit præferendus. num.11.

Epiſcopus dicitur Paſtor,habétque baculum paſtorale curuatum: & cur Papa non vtatur baculo. num.12.

Epiſcopi inſignia,quæ traduntur illi,dum conſecratur,& eorum ſignificata.num.14.

Epiſcopi pedes cur calceentur,& interioribus tunicis cur induantur,& quas virtutes debeat habere. num.20.

Epiſcopus electus poterit renunciare ſine Papæ licentia; non autem confirmatus. num.22.

Epiſcopus habet nomen, non officij tantùm; ſed etiam dignitatis, & poteſtatis. lib. 8. diſput. 20. paragraph. 2. num. 1. Ideò Epiſcopatus eſt dignitas, & culmen dignitatis.n.2.

Epiſcopalis dignitas vti ordinaria, & in generali eſt conſtituta à Chriſto Domino, & de iure diuino: in particulari tamen in hoc, aut illo pendet à Romano Pontifice.n.3.

Epiſcopalis dignitas quando poſſit appeti ſine peccato, & quando appetatur cum peccato. num.8.

Epiſcopatus an ſit ordo diſtinctus à Sacerdotio, num. 9.& 10.

Epiſcoporum vita qualis eſſe debeat, & quanta eorum virtus, ac doctrina,oſtenditur.n.13. Eorum officium non tam honor, quàm labor eſt.n.14. Habent miniſterium,non dominium: vocantur ad labores: exemplo prælucere debent.n.15.

Epiſcopi ſunt ſpeculatores ratione Ordinis,& Chriſtus Dominus dictus eſt Epiſcopus.num.16.

Epiſcopalis gubernationis finis qualis ſit, & quale officium Epiſcoporum gentilium.n.17.

Epiſcopi à quibus debeant cauere: debent eſſe ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia. num. 18. & 19.

Epiſcopus, inconſulto Pontifice, non poteſt de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ, aliquid tribuere fabricæ alterius.num.21.

Epiſcopus confirmatus nihil poteſt quoad Sacramentum Ordinis; ſed ſolùm quoad ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem & ideo poteſt concedere Indulgentias.lib. 8. diſput.20. paragr. 3. num. 1. Conſecratus eſt miniſter Sacramenti Ordinis, qui etiam interdictus validè confert Ordines, neque ordinatus caret executione. num. 3. Item Epiſcopo competit examen ordinandorum non ſolùm de vita,& moribus, ſed etiam de aliis defectibus.num.4.

Epiſcopus prohibens ſub excommunicatione, ne quis ordinetur ſine approbatione, quam mentem habeat contra ordinatum ſine requiſitis. num.17.

Epiſcopo ordinante dicentéque,ſe non habere mentem ordinandi,niſi approbatos, non approbati non manent ordinati.num.18.

Epiſcopus an poſſit ordinare in aliena diœceſi. num.20.& 21.Et ordinans etiam ſuos ibi in quas pœnas incurrat. num. 22. Et quid de Epiſcopis titularibus ordinantibus in aliena diœceſi,vel in loco exempto.num.23.& 24.

Epiſcopus in quibus caſibus cum ordinandis poſſit diſpenſare in interſtitiis non ſeruatis, & in quam pœnam incurrat. lib. 8. diſp.20. paragr. 4. num.12.

Epiſcopus cum ſuo familiari triennali aliàs non ſubdito non poteſt diſpenſare in interſtitiis:& quando poſſit eum ordinare, & cum illo diſpenſare. num.16.& 17.

Epiſcopi titulares nequeunt ordinare ſuos familiares,& cur.num.18.

Epiſcopus diſpenſare nequit,niſi quando tacitè, vel expreſsè habet facultatem.lib.8.diſp.20.paragr.5. num.1.

Epiſcopus diſpenſare poteſt cum ordinato excommunicato ignoranter.n.2. Item,poteſt diſpenſare cum excommunicato,vt retineat beneficium receptum tempore excommunicationis.num.3.

Epiſcopus poteſt diſpenſare ad Ordines minores cum pœnitentibus ſolenniter punitis,data neceſſitate,vel vtilitate.num.40.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Sacerdotibus contrahentibus nuptias poſt peractam pœnitentiam. num.5.

Epiſcopus Clerico à ſe ordinato ſine patrimonio de neceſſariis prouidet.num.6.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Diacono,qui ſacrificauit,vt perſeueret in ſuo officio,& retineat beneficium.num.7.

Epiſcopus cum promotis per ſaltum ſcienter poteſt diſpenſare,ſi non miniſtrent in ſuſcepto Ordine. num.8.

Epiſcopus cum excommunicato ordinato, vt miniſtret in ſuſcepto Ordine diſpenſat, ſi Religionem ingrediatur. n. 9.

Epiſcopus an, & quando cum ordinato ab Epiſcopo præciſo poſſit diſpenſare, ſi ſcienter ordinetur. num. 16.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum ordinato ab alieno Epiſcopo ſine licentia, vt habeat beneficium. num. 17.

Epiſcopus ordinans ſine litteris dimiſſoriis proprij Ordinarij, eſt ſuſpenſus per annum. lib. 8. diſp. 20. paragr. 6. num. 1. In eandem pœnam incurrit ordinans illiteratum, bigamum, ſolenniter pœnitentem, infantem, & indignum. num. 2. & 17.

Epiſcopi non contrahunt ſuſpenſionem per mandata generalia, niſi de illis fiat expreſſa mentio: ſecùs de excommunicatione. n. 13.

Epiſcopus negligens notabiliter, non confirmando per multum tempus, peccat. lib. 8. diſp. 20. paragr. 7. num. 19. Item, in aliena diœceſi nequit confirmare proprios ſubditos ſub graui pœna. num. 23.

Epiſcopus ſolus interponere ſe debet in his, quæ pertinent ad approbandos miniſtros confeſſionis. lib. 8. diſp. 20. paragr. 8. n. 2.

Epiſcopus interiùs, & exteriùs debet approbare Confeſſarium eſſe ſufficientem. n. 3.

Epiſcopus ſemel approbatos ad audiendas confeſſiones poteſt iterum examinare ex cauſa, vel limitare ad certum tempus num. 4. Et eo elapſo Sacerdos continuare non poteſt. n. 5.

Epiſcopus faciens facultatem audiendi confeſſiones ad ſui arbitrium, poteſt eandem reuocare. num. 6.

Epiſcopus an poſſit dare Confeſſarium Monialibus ſibi non ſubditis, etiam alterius Ordinis, & à ſuo Superiore ſolùm examinatum. n. 7. Item, poteſt Epiſcopus circa ſuos ſubditos ſibi reſeruare abſolutionem caſuum. n. 8. Et delegare vices ſuas, vt abſoluantur à reſeruatis. n. 9.

Epiſcopus concedens omnem ſuam authoritatem Confeſſario, non propterea cenſetur concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis, & conceſſis reſeruatis, non concedit cenſuras. num. 10.

Epiſcopo poteſtas abſoluendi videtur data, quoties Pontifex ſibi non reſeruauit cenſuræ abſolutionem. num. 11.

Epiſcopus poſt Concilium Tridentinum an poſſit abſoluere hæreticos occultos, & occulta crimina, quæ dicantur n. 12.

Epiſcopus non poteſt abſoluere à reſeruatis Pontifici. num. 13. Et quorum caſuum poſſit ſibi reſeruare abſolutiones. n. 14.

Epiſcopi quid poſſint circa caſus reſeruatos in Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. num. 15.

Epiſcopi an poſſint diſpenſare cum homicida voluntario ad ſuſcipiendos Ordines, vel ad miniſtrandum in ſuſceptis. lib. 8. diſp. 20. paragr. 9. num. 7. Et quid, quando homicida eſt ita occultus, vt nequeat probari. n. 8.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum delinquente, poſtquam eſt punitus. n. 13.

Epiſcopus poteſt diſpenſare, quando actus fuit publicus: ſi tamen eſt occultum, quòd actus ſubiiciatur cenſuris. num. 16.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum homicida caſuali, vel caſuali culpam habente. n. 17.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in irregularitate orta ex mutilatione occulta. n. 18.

Epiſcopus, quando non eſt recurſus ad Papam, an poſſit diſpenſare cum homicida voluntario occulto ad ſuſcipiendos Ordines minores, & ad miniſtrandum in ſuſceptis. num. 19. Et ad beneficium ſimplex. n. 21.

Epiſcopi nequeunt diſpenſare, nec abſoluere à caſibus, de quibus Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. niſi Trident. ibi fuerit receptum. lib. 8. diſp. 20. paragr. 10. n. 1.

Epiſcopi poſſunt abſoluere extra confeſſionem à cenſuris. n. 3.

Epiſcopus an poſſit committere vices ſuas Confeſſario, vt ſecum diſpenſet, ſi fortè incidat in aliquod delictum, de quo agitur in d. cap. 6. Concil. Trident. n. 4.

Epiſcopi, & Archiepiſcopi ſicut cum ſubditis diſpenſant, ſic poſſunt ſecum diſpenſare. num. 6.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in irregularitatibus occultis, & abſoluere à caſibus etiam occultis, quando facilis eſt recurſus ad Papam, vel ad eius Nuncium. Aliqui negant: ſed meliùs alij affirmant. n. 7.

Epiſcopi in caſibus, in quibus diſpenſant ratione vrgentis neceſſitatis, nequeunt diſpenſare, quando facilis eſt recurſus ad habentem poteſtatem diſpenſandi de iure. n. 8.

Epiſcopi à quo accipiant poteſtatem reſeruandi peccata. lib. 8. diſp. 21. paragr. 1. n. 2. & an poſſint reſeruare venialia. n. 3. aut mortalia ſine cenſuris. num. 5.

Epiſcopus poteſt abſolui de reſeruatis ab Archiepiſcopo, ſi illi ſe ſubiiciat. n. 11.

Epiſcopo excommunicato, & publicè denunciato, aut ſuſpenſo Vicarius eſt ſuſpenſus. lib. 8. diſp. 21. paragr. 4. n. 23.

Epiſcopo ſuſpenſo, vel excommunicato Vicarius non poteſt conferre beneficia, licèt habeat ſpecialem commiſſionem. n. 24.

Epiſcopus poteſt cognoſcere de cauſa commiſſa ſuo Vicario ſub nomine dignitatis tantùm, mortuo, vel remoto Vicario. n. 27.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum impuberibus, vt matrimonio copulentur. lib. 8. diſp. 21. paragr. 5. n. 1. Pars affirmans eſt certa.

Epiſcopus, vt poſſit diſpenſare in matrimonio nullo, quæ requirantur. n. 10. & 11.

Epiſcopus vt poſſit diſpenſare in matrimonio occulto in foro conſcientiæ, requiritur bona fides, ſaltem in altero contrahentium contra Henriquez. n. 12. & 13.

Epiſcopus quando poſsit diſpenſare in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium. lib. 8. diſp. 21. paragr. 5. n. 14.

Epiſcopus an poſsit diſpenſare in impedimento dirimente, quando adeſt Nuncius cum poteſtate diſpenſandi in his caſibus. num. 16.

Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento cognationis ortæ ex Baptiſmo celebrato non ſolenniter. num. 18. Et in impedimento ad petendum debitum. num. 19. 20. & 21. Et cum coniugato ſuſcipiente Ordines ſacros, inconſulta vxore. num. 22. Non poteſt tamen diſpenſare omninò cum contrahente poſt votum caſtitatis; ſed tantùm ad petendum debitum. num. 24. Sicut poteſt cum contrahente affinitatem ad petendum. num. 25. 26.

Epiſcopus an poſsit diſpenſare in duobus impedimentis occultis occurrentibus. num. 27. Non tamen

Digitized by Google

men poteſt ſtatuere impedimenta dirimentia. num.28.
Epiſcopus poteſt cogere Religioſos, etiam exemptos, ad reddendam rationem teſtamentorum, quæ ſunt executi, & punire eos, ſi malè ſe gerant. lib.8. diſp.21. paragr.6. n.1.
Epiſcopus poteſt componere controuerſias inter Regulares in proceſſionibus publicis contingentes. num.2.
Epiſcopus ſuper Regulares habet authoritatem in iis, quæ ſpectant ad curam animarum. n.3.
Epiſcopus quando poſſit admittere Monachum ad Profeſſionem validam. n.5.
Epiſcopus an poſſit Regulares exemptos compellere cenſuris in caſibus, in quibus Epiſcopo ſubduntur. n.6.
Epiſcopus an poſſit Nouitiis taxare tempus duorum menſium, intra quos tenerentur renunciare beneficio, cui in religione voluerint perſeuerare. num.7.
Epiſcopus an poſſit per cenſuras cogere Regulares, vt Nouitiis, qui noluerint profiteri, reſtituant bona, quæ ſecum adduxerunt. num.8.
Epiſcopus an poſſit prohibere cenſuris, ne laici Monaſteria Monialium frequentent. n.9.
Epiſcopus non poteſt impediri, ne ingrediatur Monialium Monaſteria, etiam ſibi non ſubiecta, ad explorandum, quomodo clauſura ſeruetur. num.11.
Epiſcopi quando poſſunt concedere licentiam Monialibus exeundi: & quæ cauſæ ſint licitæ ad exitum. n.13.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare in voto paupertatis in ſæculo facto. num.15. Et an in aliquo caſu poſſit abſoluere Religioſos exemptos. n.16. Et diſpenſare in votis illorum ſine licentia ſuorum Prælatorum. n.17. & 18.
Epiſcopus in Monaſteriis commendatis, vbi religioſa obſeruantia cuſtoditur, debet admonere Prælatos illorum, vt viſitent, & violatores obſeruantiæ corrigant. n.20.
Epiſcopus, qui tanquam apoſtolicæ Sedis delegatus corrigit, & viſitat exemptos, poteſt procedere contra impedientes. n.21.
Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt cenſuras ab ab eo latas publicent, & obſeruent in ſuis Eccleſiis, & deuitent excommunicatos, & interdictos. num.22. Item, poteſt cogere etiam Clericos, vt eant ad publicas proceſsiones. num.23. Necnon excommunicare Regulares, qui ſine licentia adminiſtrant laicis Sacramenta, vel Indulgentias publicant. n.24.
Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt noua Feſta inducere cum Clero, & populo. lib.8. diſp.21. paragr.7. num.1. & 2. Imò Feſta de præcepto obſeruanda poteſt Epiſcopus, inconſulto populo, in Synodo indicere. n.4.
Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt in concionibus, aut in Offertorio Miſſarum conuentualium declarent populo dies feſtos de præcepto obſeruandos, & ieiunia obligatoria illius hebdomadæ. n.5.
Epiſcopus poteſt abrogare dies feſtos, vel ſubrogare illos. num.9. Non poteſt tamen prohibere in Feſto ea, quæ de ſe ſunt licita, ſub excommunicatione. n.10.
Epiſcopus regulariter non poteſt in ſua diœceſi inſtituere ordinem diuerſum recitandi ab Officio Romano. n.11.
Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas, quæ fuerunt impoſitæ in fundatione Eccleſiæ. num.12. Neque reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum in ſua fundatione certum numerum exigentium. num.13.
Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas particulares votiuas, aut pro defunctis, quando à particularibus petuntur, datis ad eas iuſtis ſtipendiis. n.14.
Epiſcopus ſine Synodo congregata poteſt reducere Miſſarum numerum, ad minorem: & quid de Generalibus Ordinum, ſeu Abbatibus. num.15.
Epiſcopus an poſsit diſpenſare, vt Miſſæ dicantur in Altari diuerſo, quando non poſſunt dici in loco conſtituto. n.16.
Epiſcopus an poſsit mutare voluntates pias defunctorum, & legata ab illis relicta, ſatis oſtenditur. n.20.
Epiſcopus an poſsit expendere, quod ſupereſt ex conſtructione capellæ, iuſſu teſtatoris factæ. num 21.
Epiſcopus an poſsit ſtatuere, quòd non admittatur Clericus ad cantandum reſponſoria pro defunctis, niſi præuio examine circa cantum. num.22.
Epiſcopus an poſsit obligare hæredes defunctorum, vt non vocent, niſi Clericos Eccleſiæ Parochialis, ad funerales exequias, excluſis aliis, donec numerus eorum impleatur. num. 23.

Epiſcopus circa beneficia.

Epiſcopi olim, & Pontifex conferebant beneficia, & inter eos erat locus præuentioni. lib.9. diſp.22. paragr.1. n.3.
Epiſcopo, & Pontifice conferentibus beneficium in eadem data, & die, præualet prouiſio Ordinarij, ſi prouiſus eſt in poſſeſſione. n.4.
Epiſcopi reſidentes ex vſu habebant ſex menſes; non reſidentes quatuor ad conferendum: hodie tamen ex alternatiua habent eoſdem ſex. num.5.
Epiſcopus ſuſpenſus à collatione, ſi conferat beneficium, excommunicatur. n.6. & 45.
Epiſcopus nullo modo poteſt conferre beneficia Parochialia ſine concurſu, etiamſi oppoſitores ſint doctiſsimi. n.7.
Epiſcopus non poteſt conferre beneficia, quæ vacant apud Sedem apoſtolicam. num. 11. Item, non poteſt conferre beneficia collata perſonis prohibitis. n.15. Nec poteſt diſponere de beneficiis litigioſis. Et quando poſsit. n.16.
Epiſcopus poteſt diſponere de beneficiis habentibus curam animarum, ſi vacent, apoſtolica Sede vacante. n.17.
Idem, ſi vacauerint in Curia viuo Pontifice. num.18. Item, Epiſcopus poteſt inſtituere præſentatos à Patronis, ſi inueniantur idonei per examen. num.19.
Epiſcopi ex Concilio Tridentino poſſunt deputare Vicarios perpetuos in quibuſcunque beneficiis vnitis Eccleſiis, vel Monaſteriis. n.22.
Epiſcopi coadiutor, quando poterit conferre beneficia. num. 26.
Epiſcopo non conferente intra ſemeſtre, quis debeat conferre beneficia. n.27.
Epiſcopus an poſsit admittere permutationes beneficiorum, & conferre ea. n.28.
Epiſcopus quando poſsit, & quomodo recipere reſignationes

Digitized by Google

ſignationes beneficiorum.n.31.32.33.& 34.
Epiſcopus ſolùm poteſt recipere reſignationes beneficiorum, de quibus Conſtitutio Pij V. de qua n.35.
Epiſcopus ob cauſas poteſt recipere reſignationes num.36.37.38.39.40.41.42.& 43.
Epiſcopi nequeunt beneficia reſignata conferre conſanguineis ſuis, vel familiaribus, vel conſanguineis reſignantium.n.44.
Epiſcopi quas pœnas incurrant, conferendo beneficia reſignata cõſanguineis reſignantium, aut ſuis, & familiaribus.n.45.
Epiſcopis conferentibus conſanguineis reſignantium, aut ſuis, & familiaribus, recipientes, ſunt ſuſpenſi, & reſignationes abſque ex dictis cauſis factæ, ſunt nullæ. n.46.
Epiſcopi quando poſſunt conferre beneficia conſanguineis, & quando non.lib.9.diſp.22.paragr.2. n. 1. Et an ſapiat ſimoniam conferre beneficium ſub titulo conſanguinitatis.n.2.
Epiſcopi an poſſint conferre beneficia damnatis ad mortem, ſi effracto carcere aufugiant. num.3.
Epiſcopi quæ beneficia poſſunt conferre illegitimis. n.4. Et quæ patientibus defectum in oculis. num.5.
Epiſcopi an poſſint conferre beneficia carentibus naſo, & labiis. num.6. Item, ſurdis, & ſurdaſtris. num.7.
Epiſcopi an poſſint conferre beneficia defectum patientibus in lingua, in manibus, aut in cruribus.num.8.
Epiſcopus nequit diſpenſare cum illegitimo, vt beneficium paternum immediatè obtineat. n. 14. Item, non poteſt diſpenſare cum illegitimo ad Prælaturam regularem.n.16.
Epiſcopus an poſſit conferre beneficia homicidis quibuſcunque, etiam ante baptiſmum. num.18.
Epiſcopus poteſt ponere penſionem in permutatione beneficiorum ad fructus adæquandos.lib.9. diſp.22.paragr.3.num.1.
Epiſcopus ex cauſa concordiæ, vt à lite recedatur, an poſſit ponere penſionem tranſeuntem ad ſucceſſores in beneficio.num.3.
Epiſcopus, in quibus caſibus poteſt ponere penſionem. num.4. Non tamen poteſt dare penſionem cum poteſtate transferendi.num.5. Poteſt autem diſpenſare cum illegitimo ad penſionem. num.6.
Epiſcopus non poteſt ponere penſiones, interueniente aliquo pacto inter partes.num.7.
Epiſcopus non committit ſimoniam reſeruando penſionem, dum confert beneficium, quamuis nequeat eam ſibi reſeruare.num.8.
Epiſcopus nequit imponere penſionem ſuper Parochiali, non excedente ſummam centum ducatorum.num.9.
Epiſcopum poſſe vnire beneficia ſuæ diœceſis, oſtenditur.lib.9.diſp. 22. paragr. 6. num.3. Et in quibus caſibus nequeat vnire.num.4.
Epiſcopus an poſſit facere vniones de beneficiis iuris patronatus.num.13.
Epiſcopus an poſſit vnire beneficia, inconſulto Capitulo. num.14. Non tamen beneficia reſeruata vnire poteſt. n.15. Et an poſſit vnire ad tempus.n.16.
Epiſcopus an poſſit vnire nondum conſecratus. lib.9.diſp.22.paragr.6.num.24.
Epiſcopus nequit vnire beneficium deuolutum ad Papam, propter negligentiam Ordinarij non conferentis illud.n.25.
Epiſcopus quid poſſit in beneficio parochiali vnito Monaſterio, aut cuicunque operi pio, & quæ beneficia hodie poſſint vniri eiſdem.num.26.
Epiſcopus ex beneficiis per ipſum vnitis poteſt aliquod ad nutum amouibile reddere, quod erat perpetuum.n.27.
Epiſcopus, ſtante Concilio, an poſſit vnire beneficia curata loco religioſo, vt regantur per ipſos Religioſos.n.28.
Epiſcopus an poſſit vnire beneficia fabricæ Eccleſiæ, etiam Cathedralis.n.29.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum illegitimo ad beneficium ſimplex, cui eſt vnita Parochialis. num.30.
Epiſcopus non poteſt acquirere ius patronatus per augmentum dotis. lib. 9. diſp. 22. paragr. 7. num.2.
Epiſcopus debet conſentire, quando donatio fit ab Eccleſia alteri Eccleſiæ: ſecùs ſi donatio iuris patronatus fiat Religioſis per patronum, etiam laicum.num.8.
Epiſcopi ſine conſenſu non poteſt donari ius patronatus à patrono filio compatroni.n.9.
Epiſcopus intra quod tempus debeat inſtituere præſentatos à patronis.num.12.
Epiſcopus an poſſit excuſare ab onere reſidendi Rectores parochiales, & Canonicos, qui debent reſidere.lib.10.diſp.23.paragr.5.num.14.
Epiſcopus an poſſit procedere propter non reſidentiam ad priuationem, etiamſi temporum interualla non ſeruentur.num.15.
Epiſcopus excommunicatus declaratus an poſſit concedere facultatem vngendi extremè, vel audiendi confeſſiones. lib. 10. diſp. 23. paragr. 7. num.13.

Equites, & Equi.

Equites Chriſti Domini S.Iacobi, & S. Benedicti, & S. Ioannis Baptiſtæ, an gaudeant priuilegio Canonis.lib.1.diſp.2.paragr.2.num.43.
Equorum nomine qui prohibentur ad hoſtes infideles deferri, qui veniant. lib.1.diſp.5. paragr. 7. num.159.
Equis prohibitis cenſentur prohibita omnia acceſſoria, annexa, & connexa.num.160.
Equum vnum ad hoſtes qui defert, aut donat, an ſit excommunicatus.num.161.165.
Equites admittere pretio ad ſacrorum militum Ordines, eſt ſimonia.lib.5.diſp.13.paragr.11.num.3.

Eremitæ.

Eremitæ an gaudeant priuilegio Canonis, ſi non profiteantur aliquam Religionem. lib. 1. diſp. 2. paragr. 2.num.40.

Error.

Error perſonæ iure naturæ dirimit matrimonium. lib.1.diſp.1.paragr.10.num.231.
Error qualitatis poteſt dirimere matrimonium ex cauſa iuſta authoritate Summi Pontificis. n.232.
Error in gradu coniunctionis, vel impedimento matrimonij, vno ſuperiore pro inferiore narrato, quando vitiat diſpenſationem.num.233.
Error in diſpenſatione explicato impedimento in ſecundo gradu affinitatis, cùm non ſint coniuncti, niſi in ſecundo gradu conſanguinitatis, diſpenſationem infirmat.num.234.
Errore communi, & titulo colorato concurrente, valent geſta à Iudice, vel Parocho, in vtroque foro.lib.8.diſp.21.paragr.1.num.24.

Eugenius.

S.Eugenius primus Archiepiſcopus Eccleſiæ Toletanæ

Digitized by Google

tanæ quis fuerit, & quando creatus fuit Epiſcopus. lib. 7.diſp.18.§.4.n.9.

S. Eugenius quando Eccleſiam Toletanam obtinuit, iam Eccleſia Bracarenſis erat purpurata ſanguine trium Prælatorum Martyrum. num.10.

Examen.

Examinati,& approbati à ſuo Epiſcopo,poſſunt iterum examinari ab Epiſcopo ordinante. lib.8.diſp. 10.paragr.3.n.19.

Examinis, & concurſus forma omiſſa circa beneficia curata, collatio eſt nulla. lib.9.diſp.22. paragr.1.n.8.

Examen per concurſum non exigitur in Parochialibus Collegiatæ, vbi exercetur cura per Canonicos.n.10.

Excommunicatio,& Excommunicati.

Excommunicatio prima Papæ reſeruata eſt excommunicatus à Delegato Papæ, ſi per annum integrum in ea perſeueret.lib.1.diſp.2.§.4.n.1.

Excommunicationes, quas varij incurrunt propter delicta varia.d.lib.1.diſp.2. paragr.5. per totum: vbi excommunicantur Simoniaci, mediatores in Ordine,vel beneficio,à ſolo Papa abſoluendi. num.4. Item,confidentiarij non poſſunt abſolui,niſi à Papa.num.6. Item, excommunicantur recipientes ſimoniacè ad religionem,ſimul & recepti.n.9.

Excommunicantur dantes,promittentes, & facientes aliquid pro gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana.n.12.13.14.15.16.17.

Excommunicantur omnes, qui Montium pietatis, aliorumve locorum piorum iuriſdictionem vſurpant, & bona in proprios vſus conuertunt. num.18.

Excommunicantur Miniſtri Cameræ apoſtolicæ rationem adminiſtrationis non reddentes integrè. num. 19. Item, excommunicantur occultantes, & retinentes libros, & ſcripturas Cameræ apoſtolicæ.n.20.

Excommunicantur ingredientes prætextu facultatis Monaſteria Monialium: & quid intelligatur nomine Monaſterij,& clauſuræ. num.21.22.23. 24.25.

Excommunicantur ingredientes Monaſteria Monialium, & fœminæ Monaſteria virorum, ſiue ingrediantur prætextu facultatum, ſiue non. num.26. Fœminæ ingredientes Monaſteria virorum, aut Monialium, non poſſunt abſolui ab Epiſcopo. num.27.

Excommunicantur impugnantes inſtitutum Societatis, & recipientes Religioſos illius, & Religioſi ingredientes aliam Religionem à Carthuſiana.num.31.

Excommunicantur Religioſi S. Franciſci, appellantes ad Tribunalia ſæcularia, vel procurantes pro ſe, vel pro alio ſubornando in electione maiorum Superiorum. num. 32. Eandem pœnam incurrunt Dominicani procurantes fauorem ad officium Generalis acquirendum. num. 33. Item, Carmelitæ, & Auguſtiniani recurrentes ad Tribunalia ſæcularia.n.34.

Excommunicantur Religioſi,qui ex Philippinis,vel ex Indiis occidentalibus tranſeunt ad Iaponem, & ad finitimas Inſulas, & Prouincias. num. 35.

Excommunicantur, qui ſe pro aliis examinant ad beneficia, & qui ſe fingunt Cardinalium nepotes, familiares,& commenſales,vt gratis litteras expediant.n.36.

Excommunicantur tractantes, Pontifice viuente, de futuro eligendo, & reuelantes aliquid de actis in Conſiſtorio,ſi adeſt præceptum de non reuelando: & qui litteras,nuncium,aut ſignum mittunt ad Cardinales,qui ſunt in conclaui, vel recipiunt.n.37.38.39.

Excommunicantur auocantes cauſas beneficiales ad Laica Tribunalia, & lædentes libertatem eccleſiaſticam.n.40.

Excommunicantur Chriſtiani, qui Chriſtianos in terris Turcarum vti mancipia capiunt,aut eorum bona diripiunt.n.41.

Excommunicantur affirmantes.Confeſſionis Sacramentum poſſe fieri inter abſentes.n.42.

Excommunicantur extrahentes delinquentes de loco ſacro,& qui non gaudeant immunitate Eccleſiæ: & quomodo ſunt extrahendi.n.44.

Excommunicati ſunt, qui prædicant miracula falſa, & prophetias falſas, & qui detrahunt in Concionibus de Prælatis ſcandaloſè. num. 46.

Excommunicatus ſemel poteſt iterum excommunicari pro eadem cauſa. lib. 1. diſput. 3. paragr.4. num.106.

Excommunicatio cap. *Ad falſariorum*.quomodo differat ab excommunicatione Bullæ Cœnæ. lib.1. diſp.3.paragr.6.n.139.

Excommunicatus an lucretur fructus, vbi pœnitet, & procurat abſolutionem lib.3.diſp.10.paragr.4. num.125.

Excommunicatus, ſecundùm aliquos,non priuatur ipſo iure fructibus beneficij: ſed oppoſitum eſt certum. Secùs, ſi fuerit ſuſpenſus.ibidem,n.124. & 125.

Excommunicato Epiſcopo, ceſſat iuriſdictio Vicarij: & niſi ceſſet, poteſt excommunicari: non tamen deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum,niſi in caſu negligentiæ. lib.7. diſp. 12. paragr.2.n.19.& 20.

Excommunicatus vitandus an poſſit intereſſe matrimonio: & an poſſit Epiſcopus denunciatus miniſtrare Sacramentum Ordinis.lib.10.diſp.23. paragr.6.n.6.& 8.

Excommunicatus denunciatus an poſſit committere vices ſuas, quando eſt Parochus ad audiendas confeſſiones alteri Sacerdoti, vel ad aſſiſtendum matrimonio.n.11.& 12.

Exempti.

Exempti ratione delicti, ſiue contractus, ſiue rei, de qua agitur, poſſunt coram Ordinariis conueniri. lib. 4. diſputat. 12. paragraph. 2. num. 30.

Exempti, & regulares quamuis Iudicem habeant, poſſunt conueniri coram Ordinario in cauſis mercedum, & in cauſis miſerabilium perſonarum. n.31.

Exenterantes.

Exenterantes corpora demortua, vel membratim concidentes, aut in aquis coquentes ſunt excommunicati, & quomodo id intelligatur. lib. 1. diſp.2.paragr.5.n.1.

Exorciſta.

Exorciſta qualiter ordinetur,quale ſit eius officium. lib. 10.diſp.23.paragr.10.n.1.

Exorciſmorum liber in ordinatione Exorciſtæ traditur pro materia: ab Epiſcopo verba proferuntur pro formas.n.2.

Exorciſmos qui primus docuit.n.4.

Expectatiuæ.

Expectatiuæ hodie omnes ſublatæ ſunt per Concil. Trident,

Trident.lib.9.diſp.22.§.5.num.1.Olim de iure canonico expectatiuæ,& mandata de prouidendo concedebantur.num.2.
Expectatiuas hodie tantùm concedit Summus Pontifex;rarò tamen.num.3.
Expectatiua loquens de menſibus,non capit menſes ordinarios vigore alternatiuæ. n.4. Expectatiua, ſeu promiſſio facta per patronum de beneficio vacaturo,per mortem beneficiarij non conualeſcit.num.5.
Expectatiuæ de beneficiis, antequàm vacent, nulli dandæ,aut promittendæ:& cur.n.6.
Patronus eccleſiaſticus nequit dare alicui poteſtatem præſentandi ad beneficium,antequàm vacet. num.7.
Reges Luſitaniæ promittunt in genere Eccleſias ſui patronatus,& præceptorias vacaturas.n.8.
Expectatiuas Prælati Papa inferiores non poſſunt promittere,ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter, ad beneficia vacatura.n.9.
Expectatiuæ an poſſint concedi de commendis,ſeu militiis eccleſiaſticis, & an hæ ſint beneficia eccleſiaſtica, & an promitti poſſint: & quid de officiis ſæcularibus. num. 10.
Expectatiuæ conceſſæ non expirant morte concedentis, nec dant ius ante acceptationem.n.11.
Expectatiua non datur Monacho ad beneficium ſæculare: quòd ſi detur, præſupponit diſpenſationem.num.12.
Expectatiua poteſt concedi de capellis,& de vicariis ad nutum Prælati conſtitutis.n.13.
Expectans poteritne acceptare beneficia reſignata coram Ordinariis.num 14.
Expectatiuam habentes in beneficiis poſſunt renunciare ſimpliciter, & conſequi beneficium ita renunciatum.n.15.
Expectans non poteſt acceptare beneficium ante ætatem legitimam.n.16.
Expectatiua ad beneficium clauſtrale,non datur niſi Regularibus: & quid de expectatiua data ad dignitatem conuentualem.n.17.
Expectatiuæ, & mandata de prouidendo non capiunt beneficia ex cauſa permutationis vacantia. num.18.
Expectatiuarum reliqua materia, ac ſummarium oſtenditur.num.19.

Expulſi.

Expulſi à Religione an debeant ali extra illam, & quæ requirantur,vt expellantur. lib. 12. diſp.27. §.6.num.15.
Expulſi à Religione poſt profeſſionem non eximuntur ab obligatione votorum.n.16.

Falſum,& Falſitas.

Falſas litteras Papæ obtinentes, niſi illas deſtruant, non poſſunt abſolui, niſi à Papa. lib. 1. diſp.2. paragr.4.n.9.
Falſificantes litteras apoſtolicas, etiam in forma Breuis,excommunicantur per Bullam Cœnæ.lib. 1.diſp.3.paragr.6.n.126.
Falsò fabricantes litteras apoſtolicas,etiam in forma Breuis,& falsò ſignantes huiuſmodi ſupplicationes ſub nomine Summi Pontificis,vel Vicecancellarij,vel Vices eorum gerentium.n.127.
Falſariorum nomine qui veniant.n.130.
Falſificantes litteras apoſtolicas quas pœnas incurrant vltra excommunicationem ipſo iure. n.131. 135.136.
Falſis litteris apoſtolicis vtens non incidit in excommunicationem, nec falſans litteras priuatas Romani Pontificis.n.141.
Falſificans litteras,antequàm ſignentur à Romano Pontifice,non eſt excommunicatus.n.142.
Falſans litteras alterius,quàm à Romano Pontifice, non ligatur cenſura Bullæ Cœnæ.n.143.
Falsò ſignantes ſupplicationes ſub nomine Romani Pontificis:& quot modis falsò ſignentur litteræ,& ſupplicationes,oſtenditur.n.145.
Falſare menſuras, & adulterare pondera,& ſtateras corrumpere, eſt caſus reſeruatus in aliquibus locis Epiſcopo de conſuetudine. lib.8. diſp.21. paragr.2.num.18.
Falſificatio manus, aut ſigilli Officialium Monaſterij,aut Conuentus,eſt caſus reſeruatus ex Clemente VIII. lib.11.diſp.26.paragr.13.n.7.
Falſitas ſolius cauſæ finalis,& ſine qua non, vitiat reſcriptum;non autem falſitas cauſæ impulſiuæ. lib.4.diſp.11.paragr.2.n.55.
Falſum teſtimonium dicens, quando non valuit, qua pœna eſt puniendus; & an ſit caſus reſeruatus. lib. 8. diſp. 21. paragr. 2. num. 13. & 14.

Familiares,& Famulus.

Familiarium Cardinalium beneficia non conceduntur à Pontifice ſine aſſenſu Cardinalium. lib. 6.diſp.15.§.3.n.18.
Familiares Cardinalium puniendi ſunt à Vicariis ſuorum Cardinalium.n.23.

Fratres.

Fratres tertij Ordinis S. Franciſci quando non ſunt eccleſiaſticæ perſonæ, non gaudent priuilegio Canonis.lib.1.diſp.2.paragr.2.n.42.
Fratres infideles, etiam conuerſi, quando non ſunt ſeparandi,ſi erant coniugati cum ſororibus.lib.1. diſp.1.parag.10.n.199.

Fautores.

Fautores hæreticorum excommunicantur per primam clauſulam Bullæ Cœnæ:& qui cenſeantur fautores. lib.1. diſp.3.paragr.1. n. 28. & quibus modis fiant fautores.n.29.
Fautores Schiſmaticorum, & defenſores qua pœna puniantur.n.42.Et à quo poſſint abſolui. n.eod.
Fauorem dantes,vel auxilium ad appellandum à Papa ad futurum Concilium, ſunt excommunicati per ſecundam clauſulam Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſp.3.paragr.2.n.61. Et quid veniat nomine fauoris.n.62.
Fautores,receptatores,& defenſores piratarum incidunt in Bullam Cœnæ.d.diſp.3.paragr.3.n.79.
Fauens hoſti Chriſtianæ religionis contra Regem Chriſtianum, ne fortior fiat, incidit in cenſuram Bullæ Cœnæ.lib.1.diſp.3.paragr.7.num.176.

Ferrum.

Prohibetur omne genus armorum deferri ad infideles: & quænam ſint in ſpecie prohibita deferri. lib.1.diſp.3.paragr.7.n.162.163.166.167.168.

Feſtum,& Feſti dies.

Feſta noua Epiſcopus in ſua diœceſi quando poſſit per ſe,vel cum Clero,& populo inducere in honorem alicuius Sancti.lib.8.diſp.21.paragr.7.n.1. & 2.
Dies feſtos an poſſit Epiſcopus ſacrare Sanctis, qui non ſunt per Summum Pontificem in Sanctorum album adſcripti.num.3.
Feſta de præcepto ſeruanda poſſunt fieri per Epiſcopum in Synodo,inconſulto populo.n.4.

Fideles.

Fideles nautæ,& remigantes in nauibus infidelium contra Chriſtianos, quando incidant in cenſuram tertiam Bullæ Cœnæ.lib.1.diſp.3. paragr.3. num.76.

Fideles

Fideles coacti in nauibus infidelium ſeruientes infidelibus contra Chriſtianos, an peccent mortaliter.n.77.

Fideles ſoluentes tributa infidelibus an incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ.lib.1. diſp.5. paragr.7.n.169.

Fideles potiùs mortem pati debent, quàm reuelare ſecreta fidelium infidelibus: quia incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ.n.172.& 173.

Fideles quæ tenentur credere explicitè, tenentur etiam ſcire.lib.10.diſp.23.paragr.1.n.5.

Fideles non tenentur credere explicitè omnes articulos fidei, ſecundùm aliquos. n. 7. ſed oppoſitum eſt probabilius.n.8.

Filius,& Filia.

Filiusfamiliâs abſoluitur à patria poteſtate per Cardinalatum,vel per epiſcopalem dignitatem. lib.6. diſp.15.paragr.3.n.14.

Filius ſpiritualis ratione Baptiſmi, aut Confirmationis, vel Sacramenti Pœnitentiæ,non debet denunciare Patrem ſpiritualem, ſi alia occaſione, quàm confeſſionis, ab eo fuit ſollicitata. lib. 5. diſp. 14.paragr. 2.n.9.

Filius renuncians paternæ hæreditati poterit facere compenſationem:& cur.lib.11.diſp.26. parag.10. num.11.

Fœmina.

Fœminæ ingredientes Monaſteria virorum,ſeu Monialium,incurrunt excommunicationem, & non poſſunt abſolui ab Epiſcopo.lib.1.diſp.2.parag.5. num.77.

Fœminæ exeuntes à clauſura per duos pedes, incidunt in excommunicationem:& quando dicatur paruitas materiæ.n.28.

Fœmina ingrediens in prædia Monaſteriorum ſeparata, non eſt excommunicata: ſecus de hortis contiguis,& ſeptis.n.29.

Fœmina an poſſit ingredi ſine metu excommunicationis in Sacriſtiam Religioſorum.n.30.

Fœmina honeſta,quæ eſt ſub poteſtate patris, an excuſetur à denunciando Sacerdotem ſollicitantem ad turpia. Et quid ſi longè diſtent Inquiſitores, & an teneatur ſuis ſumptibus ire. lib. 5. diſp.14.paragr.2.n.4.

Fœmina,quæ præbuit conſenſum Sacerdoti ſollicitanti,an teneatur illum manifeſtare.n.5.

Forma.

Forma in eligendo Summo Pontifice an ſemper fuerit eadem.lib.1.diſp.1.paragr.5.num.56.

Forma Sacramenti Confirmationis qualis ſit, & quæ materia proxima, & remota. lib.8. diſp.20. paragr.7.n.4.& 5.

Fuga.

Fugere à carcere quando ſit licitum, & an fugiens eo ipſo fateatur delictum. lib.12.diſp.27. parag.6. num.6.

Fructus.

Fructus Canonicus qui habet tantùm illos in diſtributionibus quotidianis, non eos acquirit in totum,ſi eſt in ſeruitio Epiſcopi. lib.10. diſp. 23. paragr.5.num.19.

Fructus an faciat ſuos Parochus, qui per vnum,vel alterum menſem, ſine licentia Ordinarij, eſt abſens. n.20. & diſp.15.paragr.2.num.3.ad finem.

Fructus an teneatur reſtituere recitans ſine attentione.lib.10.diſp.24.paragr.5.num.5.

Fructus ante ſententiam tenentur reſtituere non recitantes:& an curati teneantur reſtituere omnes. n. 7. & 8. Et quid ſit reſtituendum pro ſingulis quibuſque Horis omiſſis.n.9.

Furtum.

Furans crumenam,non per vim, ſed per fraudem, Clerico,non incurrit excommunicationem c. *Si quis ſuadente*.lib.1.diſp.2.paragr.1.n.17.

Furti reus non eſt accipiens, quando credit dominum conceſſurum,ſi peteretur. lib. 11. diſp. 26. paragr.12. num.12.

Furtiola eſculentorum, & poculentorum continuata,quando ſunt mortalia.num.17.

G

Gabella,& Collectæ,& Tributa.

Gabellas nouas imponentes, vel augentes ſine licentia legitima, incurrunt excommunicationem quintam Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſp. 3. paragr.5. præterquam in caſibus ſibi à iure, ſeu ſpeciali Sedis apoſtolicæ licentia promiſſis. n.108.

Gabellas, ſeu pedagia noua quinam poſſint imponere ſine licentia Papæ,aut Regis.n.112.

Reges omnes in ſuis regnis licitè poſſunt imponere noua pedagia,& gabellas,& Imperator.n.113.

Romanus Pontifex,Concilium Generale,& Reſpublicæ non recognoſcentes Superiorem, poſſunt imponere nouas gabellas, ac pedagia. n. 114. & 115.

Gabellas nouas,item pedagia noua,an poſſint imponere Duces,Marchiones, Comites,Barones, & Domini terrarum in terris ſuis.n.116.117.118.

Gabellæ, ſiue pedagia de rebus cauſa negotiationis aſportatis,licitè poſſunt imponi.n.119.

Gabellas, taxas,talias, & alia ſimilia onera imponentes,an incurrant in hanc cenſuram Bullæ: & quid propriè ſit exigere,& exactores, & quando excuſentur.num.120.121.122.

Imponentes collectas,decimas,talias,præſtantias, & alia onera Clericis,ac aliis perſonis eccleſiaſticis, & bonis,ac fructibus earum,incurrunt in clauſulam decimamoctauam Bullæ Cœnæ. lib.1.diſp.3. paragr.18.in principio,ex num.309.310. In quibus caſibus liceat perſonis eccleſiaſticis tributum aliquod imponere. num.311. Et in quibus non. num.312.& ſequent.

Exigentes collectas, vel tributum ab Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis per ſe,vel per alios,an incurrant in hanc cenſuram.n.320.& 321.

Exigentes collectas,vel tributa aliqua impoſita ſuper pane,vino,& ſimilibus ad victum neceſſariis ab Eccleſiaſticis,incidunt in hanc excommunicationem.n.322.& 323.

Gladius.

Gladij vtriuſque ſpiritualis,& materialis deciſio, & reſolutio.lib.1.diſp.1.paragr.12.num.325.

Gladium,qui dono dedit,aut gladiolum,quo vtimur ad vſus domeſticos, an incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi eſt infidelis ille, cui donatur.lib.1.diſp.3.paragr.7.n.163.& 165.

Gradus

Gradus quot ſint perſonarum eccleſiaſticarum in Eccleſia Catholica. lib.3.diſp.8.paragr.1. per totum,ex n.1.ad 15.& paragr.2.per totum.

Gratia.

Gratia apoſtolica quando eſt exequenda.lib.1.diſp. 3. §.13. verſ.*Fauet*. & verſ.*Quare dicendum eſt*. num.261.

Gratiæ,& iuſtitiæ reſcripta differunt: nam gratiæ re integra non expirant: ſecùs reſcripta iuſtitiæ morte concedentis. lib.4. diſp.11. paragr.2.n.32.

Gratiæ, per quas committitur delegato reſeruatio

 penſionis,

Digitized by Google

diſp.1.paragr.9.num.178.179.180.
Diſpenſatus ad contrahendum matrimonium Monachus,an verè,& propriè diſpenſatus ſit. n.185. 186.187.
Diſpenſatus à Pontifice, poteſt contrahere matrimonium cum amita, vel matertera: item,cum patruo,vel auunculo, & cum conſobrino. lib.1. diſp.1. paragr.10.num. 200.
Diſpenſari poteſt matrimonium cum concubina patris; non autem cum nouerca, vel cum nuru. num.206.&.207.
Diſpenſare poteſt Pontifex,vt fiat matrimonium inter fidelem,& infidelem.num.211.
Diſpenſatus ad matrimonium cum Maria, non poteſt contrahere cum eius ſorore.n.235.
Diſpenſatio in homicidio,tacito,quòd occiſus fuerit Sacerdos,eſt nulla ſecundùm Nauarr. ſecundùm Molinam eſt valida. lib.1.diſp.1. paragr.11.num. 258.
Diſpenſatio commiſſa Ordinario cum clauſula, *Si res ita ſe habeat,vt petitur*, non expirat mortuo Pontifice re integra.n.259.
Diſpenſatus à Pontifice ad omnes Ordines, qui eo tempore habebat minores, extenditur ad Ordines ſacros: quòd ſi non habebat omnes minores, reſtringitur ad minores tantùm.n. 265.
Diſpenſatus ad Ordines ſacros,à fortiori eſt diſpenſatus ad minores.num.266.
Diſpenſatus ad Ordines non cenſetur diſpenſatus ad beneficia.ibidem,verſ.*Secus dicas.*
Diſpenſatus ad quaſcunque dignitates, non cenſetur diſpenſatus ad Epiſcopatum.n.267.Neque ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem. num. 268.
Diſpenſatus ad Epiſcopatum,non cenſetur diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, neque diſpenſatus ad Archiepiſcopatum dicitur diſpenſatus ad Patriarchatum,niſi exprimatur.num.269.
Diſpenſatus ad omnes Ordines,etiam epiſcopalem, non cenſetur habilis ad Epiſcopatum. num.270.
Diſpenſatus ad Sacerdotium non eſt habilis ad beneficium curatum: neque diſpenſatus ad beneficium curatum poteſt virtute diſpenſationis illius habere ſimul duo beneficia.n.273.
Diſpenſatus ad duo,vel plura beneficia curata,ſi taceat defectum natalium, ſubreptitia erit ſecunda diſpenſatio.num.eodem.
Diſpenſatus ad vnum beneficium tantùm,de rigore iuris poteſt illud permutare cum alio: ſecùs de ſtylo Curiæ.Si autem fuerit diſpenſatus ad vnum beneficium incertum, poteſt aliud,& aliud, eo dimiſſo,obtinere contra aliquos.num.274.
Diſpenſatus ad certum beneficium, poteſt via permutationis ſubrogatum retinere loco primi. num.275.& 276. Diſpenſatus tamen ad beneficium ſimpliciter,non poteſt obtinere beneficium curatum. num. 278. Et diſpenſatus ad omnes Ordines,& ad beneficia curata, non eſt diſpenſatus ad prælaturam,& dignitatem,ad quam per electionem proceditur.num.279.
Diſpenſatus ad plura beneficia, etiam ſine cauſa,an ſit tutus in conſcientia. lib.3. diſp.9. paragr.2. n.46.47.48.
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium paternum. lib.9. diſp.22.paragr.2. num.14. Item,nec diſpenſare poteſt cum illo ad prælaturam regularem.num.16.

Diſtributiones.

Diſtributiones ſunt portio prouentuum beneficij, collata illis,qui diuinis Officiis interſunt.lib.10. diſp.25.paragr.1.num.1.
Diſtributiones cur propriæ,& quotidianæ vocentur. num.2.
Portiones,quæ ex prouentibus beneficij non conferuntur,non ſunt propriè diſtributiones,vt portiones funerales,quæ vocantur anniuerſaria.num.3.
Diſtributionum quot ſint differentiæ, ſeu ſpecies. num.4.
Quo iure ſint introductæ diſtributiones, diuinóne, an humano.num.5.
Diſtributiones cur ita dicantur quotidianæ.num.6.
Diſtributiones aliquando dicuntur ſportulæ,& diaria,& cur.num.7.
Diſtributiones dici poſſunt beneficia manualia.n.8.
Diſtributiones vtrùm à fructibus diſtinguantur, aut contineantur ſub appellatione fructuum. num.9.
An,qui habet facultatem lucrandi fructus tempore abſentiæ,poſſit lucrari diſtributiones.num.10.
Vtrùm in impetratione beneficij debeant exprimi diſtributiones.num.11.
In ſequeſtratione fructuum, redituum, & prouentuum beneficij,non comprehenduntur regulariter diſtributiones propriæ.num.12.
Diſtributiones quando veniant in condemnatione fructuum. num.13.Et quid de ſuſpenſis, excommunicatis, & irregularibus, quando priuantur fructibus.num.14.
Diſtributiones non dicuntur de corpore beneficij, ſed naturæ diuerſæ.num.15.
Diſtributiones potiùs acquiruntur ratione operarum impenſarum, quàm ratione præbendæ. num.16.
Diſtributiones augent,& amplificant cultum diuinum.num.17.
Diſtributiones quotidianas lucrantur examinatores ſynodales pro tempore, quo abſunt à Choro, cauſa examinis.lib.10.diſp.25.paragr.2.num.1 Et abſentes pro vtilitate Eccleſiæ,quando lucrentur diſtributiones. num. 2. Et quæ requirantur, vt poſſit abſens ab Eccleſia lucrari diſtributiones. num.3.
Diſtributiones lucrantur Inquiſitores, dum eo officio funguntur.num.4.
Diſtributiones lucrantur, dum abſunt Auditores Rotæ Romanæ, Collectores generales Cameræ apoſtolicæ,& Subcollectores.num.5.
Diſtributiones acquirunt Aduocati, Procuratores, fiſcales,& Notarij in cauſis ſpoliorum,& iurium Cameræ apoſtolicæ,durante eorum officio. n.6. Item, lucrantur diſtributiones viſitantes nomine Epiſcopi Limina Apoſtolorum, vel ipſum comitantes.n.7. Et quid de illis, qui ſunt in ſeruitio Epiſcopi,vel Pontificis.num.etiam 7.
Diſtributiones acquirunt infirmi, qui perſonaliter nequeunt intereſſe diuinis Officiis,& medicinam ſumunt de conſilio Medici. n.8. Item,intereſſentes Concilio generali fruuntur diſtributionibus. num.9.Necnon Pœnitentiarius,dum audit confeſſiones.num.10.
Canonici aſſociantes Epiſcopum, quibus gaudent diſtributionibus. num.11. Non tamen illis gaudent,qui tempore diuinorum ſacrificant in propria Eccleſia num.12. Nec Canonici doctorales; dum abſunt, diſtributionibus fruuntur. num.13.
Diſtributiones vt abſentibus dentur,an induci poſſit ſtatuto, conſtitutione,vel conſuetudine. n.14. 15.& 16. Non tamen Vicarius Epiſcopi, Canonici recipit diſtributiones in abſentia. num.7.
verſ.

Digitized by Google

verſ. *Non tamen*. Contrà verò Canonicus Vicarius Capituli, Sede vacante, recipit diſtributiones. n. 7. verſ. *Porrò*.

Diſtributiones habet Canonicus receptus vltra numerum de mandato Papæ, donec aſſequatur præbendam. lib. 10. diſp. 25. paragr. 3. n. 1. & 2.

Diſtributiones non habet Canonicus receptus vltra numerum, cùm Pontifex mandat recipi aliquem in Eccleſia, in qua eſt certus numerus, neque ei derogat, neque mandat recipi cum plenitudine iuris canonicalis. n. 3.

Diſtributiones non habet Canonicus receptus vltra numerum, non ſimpliciter, ſed cum addito, *quod ſi ſupernumerarius*. num. 4.

Diſtributiones non lucrantur Canonici ſupernumerarij, qui non habent iura canoniæ, & quæ ſint iura canoniæ. num. 5.

Diſtributiones lucrari poſſunt Canonici ſupernumerarij creati cum expectatione præbendæ. n. 6.

Diſtributiones an acquirant Canonici, qui in loco, vel habitu non canonicali diuinis interſunt. n. 7.

Diſtributiones lucratur quotidianas Canonicus creatus poſt decimumquartum annum. num. 8.

Diſtributiones recipit Canonicus accipiens canonicatum animo non ſuſcipiendi Ordinem requiſitum. num. 9.

Diſtributiones vt lucretur Canonicus, qui propter impedimentum legitimum non canit in Choro, an debeat aſſiſtere. num. 10.

Diſtributiones lucrantur Clerici omnes Collegiatarum, etiam Canonici, ſi inſeruiant Eccleſiæ, & pſallant. num. 11.

Diſtributiones an lucretur quotidianas Canonicatum, & parochialem habens, dum reſidet in parochiali. num. 12.

Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ veniens ſeruire Cathedrali, & recipere diſtributiones in illa, cuius Eccleſiæ dicatur eſſe. num. 13. Eſt enim Collegiatæ Canonicus, cùm in ea habeat focum, & larem. num. eodem.

Diſtributiones duplicatæ non debentur illi, qui duas habet præbendas, ſeu dignitatem, & canonicatum in eadem Eccleſia, ſecluſa conſuetudine. num. 14.

Diſtributiones abſentibus per tres menſes ſingulo quoque anno licitè non debentur, niſi tantùm fructus præbendarum. num. 15. Nec debentur Canonico abſenti, dum deſeruit ex diſpenſatione per Vicarium, neque ipſi Vicario, quia non eſt Canonicus. num. 16. Et quid de coadiutore. ibidem. verſ. *Sed quid de coadiutore*.

Diſtributiones lucrantur Canonici adhibiti ab Epiſcopo pro prædicandis Indulgentiis. n. 17.

Diſtributiones lucrantur Canonici à Capitulo deputati in caſibus, quibus Epiſcopus tenetur Concilium Capituli adhibere, vel de iure antiquo, vel de Concilio Trident. ſi propterea abſunt. num. 18. & 19.

Diſtributiones lucrari poſſunt Canonici ex conſuetudine legitima aſſiſtentes Choro; canentes tamen per Capellanos: & quanta debeat eſſe conſuetudo. n. 20. & 21.

Diſtributiones reſignans beneficium non lucratur, quando reſignatio fuit abſoluta, & à Pontifice acceptata: ſecùs ſi reſignatio fiat ſub conditione in fauorem tertij: tunc donec reſignatarius plenè poſſideat, reſignans, ſi intereſt, habet diſtributiones. num. 22.

Diſtributiones non lucratur abſens, vt tueatur ius ſuum contra aliquem idem ius prætendentem: ſecùs ſi tueatur iura beneficij. num. 23.

Diſtributiones abſentes nequeunt recipere, quamuis Canonici præſentes abſentibus remittant. lib. 10. diſp. 25. paragr. 3. num. 1. Nec eſt licita hæc diſtributionum remiſſio, nec valida. num. 2. Sed eſt illicita talis remiſſio, vel colluſio reprobata à Concilio Tridentino. num. 3.

Tranſactio circa diſtributiones præteritas videtur licita: ſecùs ſi fiat ſuper diſtributionibus futuris, præſertim ſi fiat ſuper iure illarum. num. 4. Non erit tamen ſimonia, ſi fiat tranſactio circa diſtributiones, vt ſunt quid temporale. num. 5.

Diſtributionum licita, & valida donatio facta inter Canonicos ſine vllo pacto; vi, vel metu eſt. num. 6.

Vtrùm ſuper diſtributionibus penſio impoſita ſit ſoluenda à Capitulo, cui accreuerunt, quando Canonicus abfuit. num. 7.

Diſtributiones, quibus Canonici priuantur propter delictum, accreſcunt fiſco Eccleſiæ, ſuccedente loco Canonicorum. num. 8.

Diſtributionibus priuati, quia non interfuerunt diuinis, ante vllam ſententiam Iudicis eas debent. num. 9. Secùs quando pœna priuationis diſtributionum ipſo iure eſſet impoſita à conſtitutionibus ſynodalibus, ſeu ab ipſo Epiſcopo ob aliquod delictum. num. 10.

Diſtributionibus eſt priuatus, qui priuatur beneficio, quod eſt principale: ideò actualiter degradatus diſtributiones percipere nequit. num. 11.

Diſtributiones amiſſas qui tradidit intereſſentibus ea lege, vt eas ſibi reſtituant, non eſt tutus in conſcientia, ſi eas capiat, cùm fiat in fraudem legis prohibentis remiſſionem. num. 22.

Domini.

Domini terrarum, item inopes, & infirmi, & ſeſſes, quando poſſunt abſolui ab Epiſcopo, dum incidunt in excommunicationem cap. *Si quis ſuadente*. lib. 1. diſp. 2. paragr. 3. n. 61. 62. 63.

Domini terrarum in terris ſuis quando poſſunt imponere pedagia, ſeu gabellas, ſine metu excommunicationis. lib. 1. diſp. 3. de cenſuris Bullæ Cœnæ. paragr. 5. n. 116.

Dubitare, & Dubius.

Dubitare de poteſtate Summi Pontificis, eſt ſacrilegium. lib. 1. diſp. 1. paragr. 1. n. 9.

Dubius in fide quando non dicatur hæreticus. lib. 1. diſp. 3. paragr. 1. n. 21.

Dubius in fide eſt hæreticus, quando quis in dubitatione habet pertinaciam, animi deliberationem, & placentiam in dubitando: ſecùs, ſi in dubitatione non ſe firmat pertinaciter. n. 19.

Dubius in fide hæreticus non eſt, quando dubitat in aliquo articulo, in quo ſunt diuerſæ opiniones. n. 20.

Duellantes.

Duellantes, fauentes, campum dantes excommunicantur, neque eximuntur Magnates, ſiue publicè, ſiue priuatim fiat duellum. lib. 1. diſp. 2. §. 5. n. 45.

E

Eccleſia. Eccleſiaſtici.

Eccleſiarum Rectores ſimplices non poſſunt eſſe conſeruatores. lib. 4. diſp. 12. paragr. 7. num. 128.

Eccleſiaſtica iuriſdictio à Papa tanquàm à capite in alios Prælatos deſcendit. lib. 7. diſp. 16. §. 1. n. 14.

Eccleſia Romana eſt omnium mater, & Regina, ac Magiſtra, & Primatum habet ſuper omnes Eccleſias. lib. 7. diſp. 16. paragr. 1. n. 7.

Index Rerum,

Eccleſiaſticos hæreticos,ſuſpenſos, interdictos,vel excommunicatos, vel irregulares non gaudent priuilegio Canonis, ſi ab aliquo percutiantur, tradunt aliqui,ſed alij affirmant. lib .1. diſp. 2. paragr.5.num.47. Secùs de Clerico aſſaſſino, & bannito.num.48.

Eccleſiæ paſſalia non poſſunt emphyteuticari ſine beneplacito Papæ. Secùs de paſſalibus Eccleſiarum annexarum matrici.lib.11. diſp.26. paragr. 5. num.11.& 13.Vide,*Effractores.*

Effractores.

Effractores cum ſpoliatione Eccleſiarum poſt denunciationem non abſoluuntur, niſi à Summo Pontifice.lib.1.diſp.2.paragr.4. n. 7. Sed ante denunciationem poſſunt abſolui ab Epiſcopo.n.eod.

Electio.

Eligentes conſeruatores aliter,quàm iuxta formam traditam per Conſtitutiones Summorum Pontificum;nihil faciunt.lib.4.diſp.12.paragr.6. n.120.

Eligendi facultatem qui habet, ſe ipſum non poteſt eligere; poteſt tamen electioni de ſe factæ conſentire.lib.11.diſp.26.paragr.6.num. 14. verſ. *Ambigi tamen poteſt.*

Electio Generalium Religionum quomodo debeat fieri,vt ſit legitima.lib.1.diſp.26.parag.7.n.1.& 2.

Eleemoſyna.

Eleemoſynæ tempore Iubilei quando debeant fieri.lib.2.diſp. 6. paragr.4. num. 30. Et an ſatisfaciat,qui tribuit eleemoſynam de re non ſua, aut furto ablata.num.31.

Eleemoſyna propter impotentiam non data,ſi adimpleantur cætera opera Iubilei, non adimitur Indulgentia. n. 33. Imò ſufficit fieri eleemoſynam aliàs debitam ex præcepto charitatis.n.34.

Eleemoſynam,quam præcepit herus propagari per famulum,ſi famulus ſibi abſtulit, herus non obtinuit Iubileum, quia eleemoſyna eſt conditio, ſine qua non conceditur Indulgentia. num.35.

Eleemoſynas non tenentur facere diuites maiores, quam pauperes : ſed ſufficit, ſi erogent diuites ſecundùm deuotionem cuiuſque. num.36.

Eleemoſynam facere non tenentur Regulares, niſi habeant aliquod peculium, vel licentiam ad diſponendum de re aliqua: Superior tamen tenetur pro omnibus in clauſtro degentibus aliquid dare. Item,à Confeſſario poteſt peti commutatio.num.37.

Pauperes negat Nauarrus eſſe quærendos, vt illis detur eleemoſyna:ſed meliùs pars affirmans tradit teneri, qui cupiunt Iubileum acquirere. num.38.

Eleemoſyna ſi eo tempore non detur,quia pauperes non fuerunt inuenti,de mandato Confeſſoris prorogari poteſt hæc obligatio,donec pauperes inueniantur.num.39.

Elias.

Elias contra Iezabel, & Achab apoſtaſi ad Baal Sacerdotes Inquiſitor deſtinatus eſt. lib. 5. diſp.13.paragr.3.num.25.

Epiſcopus.

Epiſcopus per alium, non verò per ſe ipſum debet percutere Clericos delinquentes. lib. 1. diſp. 2. num.9.paragr.1.

Epiſcopus quando poſſit abſoluere ab excommunicatione cap.*Si quis ſuadente.*à n.55.ad n.68.Et an requiratur ſatisfactio. n.69.lib. 1.diſp.2.paragr.3.

Epiſcopus,& Epiſcopo ſuperiores,ſi omittant procedere contra iuſtitiam, & conſcientiam ſuam contra hæreticos, ſuſpendantur. lib. 1. diſp. 2. parag.4.num.14.

Epiſcopi, & curam animarum habentes, tenentur penes ſe habere Bullam Cœnæ. lib. 1. diſp. 3. parag.22.num.263.

Epiſcopus pro viuis poteſt concedere Indulgentias, non autem pro defunctis.lib. 2.diſp.4. paragr. 1. num.18.

Epiſcopus non diſpenſat,vt quis habeat duo beneficia vniformia in eadem Eccleſia,nec ſimplicia, ſi alterum eſt ſufficiens ad ſuſtentationes. lib. 3. diſp.9.paragr.1.num.30.31.32.

Epiſcopus beneficia difformia ſub eodem ſecto non poteſt conferre eidem Clerico; præſertim, ſi requirant reſidentiam : & quid de ſtylo Curiæ. num.33.34.35.36.

Epiſcopus non poteſt plures dignitates,perſonatus, officia, vel beneficia curata vni conferre. lib. 3. diſp.9.paragr.2.num.39.

Epiſcopatum obtinens poſt adeptam poſſeſſionem, vel poſt tempus ad petendam conſecrationem finitum, eſt ipſo iure priuatus beneficiis, & ea poſſunt conferri. num. 59. & 60. Nec poſſunt renunciari in fauorem.num.61.

Epiſcopi proprij ſi reperiantur in Curia, vel in Vrbe,non poſſunt ibi recipere reſignationes,vel conferre beneficia.lib.3.diſp.9.parag.3. num.103. & 104.

Epiſcopus Monachus non poteſt teſtari ſine licentia Papæ:poteſt tamen bona ſua propria tranſlatus ad aliam Eccleſiam ſecum ferre. lib. 3.diſp.9. paragr.5.num.153.154.& 155.

Epiſcopali dignitati accedit poteſtas inquirendi contra infideles, & hæreticos. lib. 5. diſp. 13. num. 41.paragr.4.

Epiſcopi,vt debeant eſſe triginta annorum,non autem Inquiſitores.lib.5.diſp.13.paragr.6.num.67.

Epiſcopi ſine Inquiſitoribus, & Inquiſitores ſine Epiſcopis de iure communi poſſunt procedere contra hæreticos,eos inquirendo,& in ius vocando.lib.5.diſp.13.paragr.8.num.86.

Epiſcopus ſine Inquiſitore,& Inquiſitor ſine Epiſcopo nequeunt procedere ad concludendum reum in carcere tetriori,ſeu duriori, aptiori potiùs ad pœnam,quàm ad cuſtodiam.num.87.

Epiſcopi, & Inquiſitores quo pacto ſe gerere debeant apud Hiſpanos in cauſis hæreticorum. num.88.

Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo,poſſunt citare,capere, & detrudere in carcerem inquiſitos de hæreſi.num.89.

Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo an poſſint abſoluere hæreticum per ſententiam diffinitiuam.num.90.

Epiſcopus,& Inquiſitor, ſi vterque ſimul citent inquiſitum de hæreſi, coram quo debeat comparere.num.91.

Epiſcopus non poteſt torquere ſine Inquiſitore,inquiſitos de hæreſi.num.92.

Epiſcopus ſine Inquiſitore in cauſa hæreſis nequit priuare reum beneficiis obtentis.num.93.

Epiſcopus, & Inquiſitor diuiſim procedentes ſuper eodem facto de hæreſi, an poſſint diuiſim ſententias ferre.num.94.

Epiſcopo, & Inquiſitore inter ſe diſcordibus circa ſententiam,quid agere debeant.num.95.

Epiſcopi quando ſunt hæretici manifeſti, & ſuſpecti de fuga, an poſſint carcerari ab Inquiſitoribus. lib. 5. diſp. 13. §. 9. num. 98. 99. & 100.

Epiſcopi

Epiſcopi nequeunt procedere contra Inquiſitores ſuſpectos de hæreſi.num.101.

Epiſcopi in cauſis fidei extorquentes pecunias,non incurrunt excommunicationem. lib. 5. diſp. 13. paragr.9.num.102.verſ.*Item.*

Epiſcopi quando , & quibus temporibus poſſint concedere Indulgentias,& quanti temporis.lib.2. diſp.4.paragr.2.num.20.

Epiſcopus an poſſit concedere facultatem Vicario generali,& Clericis ſimplicibus , ad dandas Indulgentias.num.21.

Epiſcopi plures dum conſecrant Eccleſiam,quilibet poteſt concedere annum Indulgentiæ. num. 22.

Epiſcopi Indulgentiis poſſunt gaudere , quas aliis concedunt.num.23.

Epiſcopus an poſſit concedere Indulgentias de pœnitentiis iniunctis:& qualis ſit hæc Indulgentia, & quomodo intelligenda. lib. 2. diſp. 4. §. 2. num.24.

Epiſcopali ordine nullus maior in Eccleſia:ideò Epiſcopus eſt omnibus excellentior. lib. 3. diſp. 8. paragr.2.num.16.

Epiſcopi , & Prælati exempti poſſunt ſibi eligere Confeſſarios ex approbatis.lib.6.diſp.15.§.2.n.9.

Epiſcopi non ſunt pares poteſtate , nec dignitate, Summo Pontifici.lib.7.diſp.16.paragr.1.num.17.

Epiſcopi à Patriarchis maioribus non poſſunt deponi.num.22.Neque transferri.num.23.

Epiſcopus poteſt eſſe Iudex in cauſa propria , exiſtente cauſa,quæ ſpectet ad Eccleſiæ honorem. lib.7.diſp.19.paragr.2. num.24.

Epiſcopo negligente in erectione Seminarij,Archiepiſcopus ſupplere debet.num.26.

Epiſcopi poſſunt extruere opus extra ſuam diœceſim pium.lib.7. diſp.10.paragr.3.num. 6. Item, poſſunt inter viuos diſponere.n.7. Nec tenentur expendere,quod ſupereſt in pauperes ſuæ diœceſis;ſed ſufficit largiri egenis,& piis operibus.n.9.

Epiſcopus Græcè, & Latinè ſpeculator, ſeu ſuperintendens dicitur. Item,dicitur cuſtos , & præfectus , qui ſubditorum mores ſpeculatur , & vitam.lib.8.diſp.20.§.1.n.1.& 2.

Epiſcopus in Eccleſia in loco eminentiori ſedere ſolet. num. 3. Item , Epiſcopus debet eſſe legitimus, ſaltem per ſubſequens matrimonium: ſecùs de Cardinali.n.9.

Epiſcopus debet eſſe doctus. num. 10. Theologus , aut Canoniſta : & quis ſit præferendus. num.11.

Epiſcopus dicitur Paſtor,habétque baculum paſtorale curuatum : & cur Papa non vtatur baculo. num.12.

Epiſcopi inſignia,quæ traduntur illi,dum conſecratur,& eorum ſignificata.num.14.

Epiſcopi pedes cur calceentur,& interioribus tunicis cur induantur,& quas virtutes debeat habere. num.20.

Epiſcopus electus poterit renunciare ſine Papæ licentia ; non autem confirmatus num.22.

Epiſcopus habet nomen , non officij tantùm ; ſed etiam dignitatis , & poteſtatis. lib. 8 diſput. 20. paragraph. 2. num. 1. Ideò Epiſcopatus eſt dignitas , & culmen dignitatis.n.2.

Epiſcopalis dignitas vti ordinaria , & in generali eſt conſtituta à Chriſto Domino , & de iure diuino : in particulari tamen in hoc , aut illo pendet à Romano Pontifice.n.3.

Epiſcopalis dignitas quando poſſit appeti ſine peccato , & quando appetatur cum peccato. num.8.

Epiſcopatus an ſit ordo diſtinctus à Sacerdotio, num. 9.& 10.

Epiſcoporum vita qualis eſſe debeat , & quanta eorum virtus , ac doctrina,oſtenditur.n.13. Eorum officium non tam honor , quàm labor eſt.n.14. Habent miniſterium,non dominium : vocantur ad labores : exemplo prælucere debent.n.15.

Epiſcopi ſunt ſpeculatores ratione Ordinis,& Chriſtus Dominus dictus eſt Epiſcopus.num.16.

Epiſcopalis gubernationis finis qualis ſit , & quale officium Epiſcoporum gentilium.n.17.

Epiſcopi à quibus debeant cauere : debent eſſe ſine patre , ſine matre , & ſine genealogia. num. 18. & 19.

Epiſcopus , inconſulto Pontifice , non poteſt de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ , aliquid tribuere fabricæ alterius.num.21.

Epiſcopus confirmatus nihil poteſt quoad Sacramentum Ordinis ; ſed ſolùm quoad ea , quæ pertinent ad iuriſdictionem & ideo poteſt concedere Indulgentias.lib. 8. diſput.20. paragr. 3. num. 1. Conſecratus eſt miniſter Sacramenti Ordinis , qui etiam interdictus validè confert Ordines , neque ordinatus caret executione. num. 2. Item Epiſcopo competit examen ordinandorum non ſolùm de vita,& moribus , ſed etiam de aliis defectibus.num.4.

Epiſcopus prohibens ſub excommunicatione , ne quis ordinetur ſine approbatione , quam mentem habeat contra ordinatum ſine requiſitis. num.17.

Epiſcopo ordinante dicentéque,ſe non habere mentem ordinandi,niſi approbatos , non approbati non manent ordinati.num.18.

Epiſcopus an poſſit ordinare in aliena diœceſi. num.20.& 21.Et ordinans etiam ſuos ibi in quas pœnas incurrat. num. 22. Et quid de Epiſcopis titularibus ordinantibus in aliena diœceſi,vel in loco exempto.num.23.& 24.

Epiſcopus in quibus caſibus cum ordinandis poſſit diſpenſare in interſtitiis non ſeruatis , & in quam pœnam incurrat. lib. 8. diſp.20. paragr. 4. num.12.

Epiſcopus cum ſuo familiari triennali aliàs non ſubdito non poteſt diſpenſare in interſtitiis:& quando poſſit eum ordinare , & cum illo diſpenſare. num.16.& 17.

Epiſcopi titulares nequeunt ordinare ſuos familiares,& cur.num.18.

Epiſcopus diſpenſare nequit,niſi quando tacitè , vel expreſsè habet facultatem.lib.8.diſp.20.paragr.5 num.1.

Epiſcopus diſpenſare poteſt cum ordinato excommunicato ignoranter.n.2. Item,poteſt diſpenſare cum excommunicato,vt retineat beneficium receptum tempore excommunicationis.num.3.

Epiſcopus poteſt diſpenſare ad Ordines minores cum pœnitentibus ſolenniter punitis,data neceſſitate,vel vtilitate.num.40.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Sacerdotibus contrahentibus nuptias poſt peractam pœnitentiam. num.5.

Epiſcopus Clerico à ſe ordinato ſine patrimonio de neceſſariis prouidet.num.6.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Diacono,qui ſacrificauit,vt perſeueret in ſuo officio,& retineat beneficium.num.7.

Epiſcopus cum promotis per ſaltum ſcienter poteſt diſpenſare,ſi non miniſtrent in ſuſcepto Ordine. num.8.

Epiſcopus cum excommunicato ordinato, vt miniſtret in ſuſcepto Ordine diſpenſat, ſi Religionem ingrediatur. n. 9.

Epiſcopus an, & quando cum ordinato ab Epiſcopo præciſo poſſit diſpenſare, ſi ſcienter ordinetur. num. 16.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum ordinato ab alieno Epiſcopo ſine licentia, vt habeat beneficium. num. 17.

Epiſcopus ordinans ſine litteris dimiſſoriis proprij Ordinarij, eſt ſuſpenſus per annum. lib. 8. diſp. 20. paragr. 6. num. 1. In eandem pœnam incurrit ordinans illiteratum, bigamum, ſolenniter pœnitentem, infantem, & indignum. num. 2. & 17.

Epiſcopi non contrahunt ſuſpenſionem per mandata generalia, niſi de illis fiat expreſſa mentio: ſecùs de excommunicatione. n. 13.

Epiſcopus negligens notabiliter, non confirmando per multum tempus, peccat. lib. 8. diſp. 20. paragr. 7. num. 19. Item, in aliena diœceſi nequit confirmare proprios ſubditos ſub graui pœna. num. 23.

Epiſcopus ſolus interponere ſe debet in his, quæ pertinent ad approbandos miniſtros confeſſionis. lib. 8. diſp. 20. paragr. 8. n. 2.

Epiſcopus interiùs, & exteriùs debet approbare Confeſſarium eſſe ſufficientem. n. 3.

Epiſcopus ſemel approbatos ad audiendas confeſſiones poteſt iterum examinare ex cauſa, vel limitare ad certum tempus num. 4. Et eo elapſo Sacerdos continuare non poteſt. n. 5.

Epiſcopus faciens facultatem audiendi confeſſiones ad ſui arbitrium, poteſt eandem reuocare. num. 6.

Epiſcopus an poſſit dare Confeſſarium Monialibus ſibi non ſubditis, etiam alterius Ordinis, & à ſuo Superiore ſolùm examinatum. n. 7. Item, poteſt Epiſcopus circa ſuos ſubditos ſibi reſeruare abſolutionem caſuum. n. 8. Et delegare vices ſuas, vt abſoluantur à reſeruatis. n. 9.

Epiſcopus concedens omnem ſuam authoritatem Confeſſario, non propterea cenſetur concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis, & conceſſis reſeruatis, non concedit cenſuras. num. 10.

Epiſcopo poteſtas abſoluendi videtur data, quoties Pontifex ſibi non reſeruauit cenſuræ abſolutionem. num. 11.

Epiſcopus poſt Concilium Tridentinum an poſſit abſoluere hæreticos occultos, & occulta crimina, quæ dicantur n. 12.

Epiſcopus non poteſt abſoluere à reſeruatis Pontifici. num. 13. Et quorum caſuum poſſit ſibi reſeruare abſolutiones. n. 14.

Epiſcopi quid poſſint circa caſus reſeruatos in Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. num. 15.

Epiſcopi an poſſint diſpenſare cum homicida voluntario ad ſuſcipiendos Ordines, vel ad miniſtrandum in ſuſceptis. lib. 8. diſp. 20. paragr. 9. num. 7. Et quid, quando homicida eſt ita occultus, vt nequeat probari. n. 8.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum delinquente, poſtquam eſt punitus n. 13.

Epiſcopus poteſt diſpenſare, quando actus fuit publicus: ſi tamen eſt occultum, quòd actus ſubiiciatur cenſuris. num. 16.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum homicida caſuali, vel caſuali culpam habente. n. 17.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in irregularitate ortà ex mutilatione occulta. n. 18.

Epiſcopus, quando non eſt reuerſus ad Papam, an poſſit diſpenſare cum homicida voluntario occulto ad ſuſcipiendos Ordines minores, & ad miniſtrandum in ſuſceptis. num. 19. Et ad beneficium ſimplex. n. 21.

Epiſcopi nequeunt diſpenſare, nec abſoluere à caſibus, de quibus Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. niſi Trident. ibi fuerit receptum. lib. 8. diſp. 20. paragr. 10. n. 1.

Epiſcopi poſſunt abſoluere extra confeſſionem à cenſuris. n. 3.

Epiſcopus an poſſit committere vices ſuas Confeſſario, vt ſecum diſpenſet, ſi fortè incidat in aliquod delictum, de quo agitur in d. cap. 6. Concil. Trident. n. 4.

Epiſcopi, & Archiepiſcopi ſicut cum ſubditis diſpenſant, ſic poſſunt ſecum diſpenſare. num. 6.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in irregularitatibus occultis, & abſoluere à caſibus etiam occultis, quando facilis eſt recurſus ad Papam, vel ad eius Nuncium. Aliqui negant: ſed meliùs alij affirmant. n. 7.

Epiſcopi in caſibus, in quibus diſpenſant ratione vrgentis neceſſitatis, nequeunt diſpenſare, quando facilis eſt recurſus ad habentem poteſtatem diſpenſandi de iure. n. 8.

Epiſcopi à quo accipiant poteſtatem reſeruandi peccata. lib. 8. diſp. 21. paragr. 1. n. 2. & an poſſint reſeruare venialia. n. 3. aut mortalia ſine cenſuris. num. 5.

Epiſcopus poteſt abſolui de reſeruatis ab Archiepiſcopo, ſi illi ſe ſubiiciat. n. 11.

Epiſcopo excommunicato, & publicè denunciato, aut ſuſpenſo Vicarius eſt ſuſpenſus. lib. 8. diſp. 21. paragr. 4. n. 23.

Epiſcopo ſuſpenſo, vel excommunicato Vicarius non poteſt conferre beneficia, licèt habeat ſpecialem commiſſionem. n. 24.

Epiſcopus poteſt cognoſcere de cauſa commiſſa ſuo Vicario ſub nomine dignitatis tantùm, mortuo, vel remoto Vicario. n. 27.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum impuberibus, vt matrimonio copulentur. lib. 8. diſp. 21. paragr. 5. n. 1. Pars affirmans eſt certa.

Epiſcopus, vt poſſit diſpenſare in matrimonio nullo, quæ requirantur. n. 10. & 11.

Epiſcopus vt poſſit diſpenſare in matrimonio occulto in foro conſcientiæ, requiritur bona fides, ſaltem in altero contrahentium contra Henriquez. n. 12. & 13.

Epiſcopus quando poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium. lib. 8. diſp. 21. paragr. 5. n. 14.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in impedimento dirimente, quando adeſt Nuncius cum poteſtate diſpenſandi in his caſibus. num. 16.

Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento cognationis ortæ ex Baptiſmo celebrato non ſolenniter. num. 18. Et in impedimento ad petendum debitum. num. 19. 20. & 21. Et cum coniugato ſuſcipiente Ordines ſacros, inconſulta vxore. num. 22. Non poteſt tamen diſpenſare omninò cum contrahente poſt votum caſtitatis; ſed tantùm ad petendum debitum. num. 24. Sicut poteſt cum contrahente affinitatem ad petendum num. 25. 26.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in duobus impedimentis occultis occurrentibus. num. 27. Non tamen

men poteſt ſtatuere impedimenta dirimentia. num.28.

Epiſcopus poteſt cogere Religioſos, etiam exemptos, ad reddendam rationem teſtamentorum, quæ ſunt executi, & punire eos, ſi malè ſe gerant.lib.8.diſp.21.paragr.6.n.1.

Epiſcopus poteſt componere controuerſias inter Regulares in proceſſionibus publicis contingentes.num.2.

Epiſcopus ſuper Regulares habet authoritatem in iis, quæ ſpectant ad curam animarum.n.3.

Epiſcopus quando poſſit admittere Monachum ad Profeſſionem validam.n.5.

Epiſcopus an poſſit Regulares exemptos compellere cenſuris in caſibus, in quibus Epiſcopo ſubduntur.n.6.

Epiſcopus an poſſit Nouitiis taxare tempus duorum menſium, intra quos teneantur renunciare beneficio, cui in religione voluerint perſeuerare. num.7.

Epiſcopus an poſſit per cenſuras cogere Regulares, vt Nouitiis, qui noluerint profiteri, reſtituant bona, quæ ſecum adduxerunt. num.8.

Epiſcopus an poſſit prohibere cenſuris, ne laici Monaſteria Monialium frequentent.n.9.

Epiſcopus non poteſt impediri, ne ingrediatur Monialium Monaſteria, etiam ſibi non ſubiecta, ad explorandum, quomodo clauſura ſeruetur. num.11.

Epiſcopi quando poſſunt concedere licentiam Monialibus exeundi: & quæ cauſæ ſint licitæ ad exitum.n.13.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in voto paupertatis in ſæculo facto. num. 15. Et an in aliquo caſu poſſit abſoluere Religioſos exemptos. n. 16. Et diſpenſare in votis illorum ſine licentia ſuorum Prælatorum.n.17.& 18.

Epiſcopus in Monaſteriis commendatis, vbi religioſa obſeruantia cuſtoditur, debet admonere Prælatos illorum, vt viſitent, & violatores obſeruantiæ corrigant.n.20.

Epiſcopus, qui tanquam apoſtolicæ Sedis delegatus corrigit, & viſitat exemptos, poteſt procedere contra impedientes.n.21.

Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt cenſuras ab ab eo latas publicent, & obſeruent in ſuis Eccleſiis, & deuitent excommunicatos, & interdictos. num.22. Item, poteſt cogere etiam Clericos, vt eant ad publicas proceſsiones.num.23. Necnon excommunicare Regulares, qui ſine licentia adminiſtrant laicis Sacramenta, vel Indulgentias publicant.n.24.

Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt noua Feſta inducere cum Clero, & populo. lib.8. diſp. 21. paragr.7. num.1. & 2. Imò Feſta de præcepto obſeruanda poteſt Epiſcopus, inconſulto populo, in Synodo indicere.n.4.

Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt in concionibus, aut in Offertorio Miſſarum conuentualium declarent populo dies feſtos de præcepto obſeruandos, & ieiunia obligatoria illius hebdomadæ.n.5.

Epiſcopus poteſt abrogare dies feſtos, vel ſubrogare illos. num.9. Non poteſt tamen prohibere in Feſto ea, quæ de ſe ſunt licita, ſub excommunicatione.n.10.

Epiſcopus regulariter non poteſt in ſua diœceſi inſtituere ordinem diuerſum recitandi ab Officio Romano.n.11.

Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas, quæ fuerunt impoſitæ in fundatione Eccleſiæ. num. 12. Neque reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum in ſua fundatione certum numerum exigentium. num.13.

Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas particulares votiuas, aut pro defunctis, quando à particularibus petuntur, datis ad eas iuſtis ſtipendiis.n.14.

Epiſcopus ſine Synodo congregata poteſt reducere Miſſarum numerum, ad minorem: & quid de Generalibus Ordinum, ſeu Abbatibus. num.15.

Epiſcopus an poſsit diſpenſare, vt Miſſæ dicantur in Altari diuerſo, quando non poſſunt dici in loco conſtituto.n.16.

Epiſcopus an poſsit mutare voluntates pias defunctorum, & legata ab illis relicta, ſatis oſtenditur.n.20.

Epiſcopus an poſsit expendere, quod ſupereſt ex conſtructione capellæ, iuſſu teſtatoris factæ. num 21.

Epiſcopus an poſsit ſtatuere, quòd non admittatur Clericus ad cantandum reſponſoria pro defunctis, niſi præuio examine circa cantum. num.22.

Epiſcopus an poſsit obligare hæredes defunctorum, vt non vocent, niſi Clericos Eccleſiæ Parochialis, ad funerales exequias, excluſis aliis, donec numerus eorum impleatur. num. 23.

Epiſcopus circa beneficia.

Epiſcopi olim, & Pontifex conferebant beneficia, & inter eos erat locus præuentioni. lib.9.diſp.22. paragr.1.n.3.

Epiſcopo, & Pontifice conferentibus beneficium in eadem data, & die, præualet prouiſio Ordinarij, ſi prouiſus eſt in poſſeſſione.n.4.

Epiſcopi reſidentes ex vſu habebant ſex menſes; non reſidentes quatuor ad conferendum: hodie tamen ex alternatiua habent eoſdem ſex. num.5.

Epiſcopus ſuſpenſus à collatione, ſi conferat beneficium, excommunicatur.n.6.& 45.

Epiſcopus nullo modo poteſt conferre beneficia Parochialia ſine concurſu, etiamſi oppoſitores ſint doctiſsimi.n.7.

Epiſcopus non poteſt conferre beneficia, quæ vacant apud Sedem apoſtolicam. num. 11. Item, non poteſt conferre beneficia collata perſonis prohibitis.n.15. Nec poteſt diſponere de beneficiis litigioſis. Et quando poſsit.n.16.

Epiſcopus poteſt diſponere de beneficiis habentibus curam animarum, ſi vacent, apoſtolica Sede vacante.n.17.

Idem, ſi vacauerint in Curia viuo Pontifice.num.18. Item, Epiſcopus poteſt inſtituere præſentatos à Patronis, ſi inueniantur idonei per examen. num.19.

Epiſcopi ex Concilio Tridentino poſſunt deputare Vicarios perpetuos in quibuſcunque beneficiis vnitis Eccleſiis, vel Monaſteriis.n.22.

Epiſcopi coadiutor, quando poterit conferre beneficia.num.26.

Epiſcopo non conferente intra ſemeſtre, quis debeat conferre beneficia.n.27.

Epiſcopus an poſsit admittere permutationes beneficiorum, & conferre ea.n.28.

Epiſcopus quando poſsit, & quomodo recipere reſignationes

ſignationes beneficiorum.n.31.32.33.& 34.
Epiſcopus ſolùm poteſt recipere reſignationes beneficiorum,de quibus Conſtitutio Pij V. de qua n.35.
Epiſcopus ob cauſas poteſt recipere reſignationes num.36.37.38.39.40.41.42.& 43.
Epiſcopi nequeunt beneficia reſignata conferre conſanguineis ſuis,vel familiaribus, vel conſanguineis reſignantium.n.44.
Epiſcopi quas pœnas incurrant,conferendo beneficia reſignata cōnſanguineis reſignantium, aut ſuis,& familiaribus.n.45.
Epiſcopis conferentibus conſanguineis reſignantium,aut ſuis,& familiaribus, recipientes, ſunt ſuſpenſi,& reſignationes abſque ex dictis cauſis factæ,ſunt nullæ. n.46.
Epiſcopi quando poſſint conferre beneficia conſanguineis,& quando non.lib.9.diſp.22.paragr.2. n. 1. Et an ſapiat ſimoniam conferre beneficium ſub titulo conſanguinitatis.n.1.
Epiſcopi an poſſint conferre beneficia damnatis ad mortem, ſi effracto carcere aufugiant. num.3.
Epiſcopi quæ beneficia poſſint conferre illegitimis. n.4. Et quæ patientibus defectum in oculis. num.5.
Epiſcopi an poſſint conferre beneficia carentibus naſo,& labiis. num.6. Item,ſurdis,& ſurdaſtris. num.7.
Epiſcopi an poſſint conferre beneficia defectum patientibus in lingua, in manibus,aut in cruribus.num.8.
Epiſcopus nequit diſpenſare cum illegitimo, vt beneficium paternum immediatè obtineat. n. 14. Item, non poteſt diſpenſare cum illegitimo ad Prælaturam regularem.n.16.
Epiſcopus an poſſit conferre beneficia homicidis quibuſcunque, etiam ante baptiſmum. num.18.
Epiſcopus poteſt ponere penſionem in permutatione beneficiorum ad fructus adæquandos.lib.9. diſp.22.paragr.3.num.1.
Epiſcopus ex cauſa concordiæ, vt à lite recedatur, an poſſit ponere penſionem tranſeuntem ad ſucceſſores in beneficio.num.3.
Epiſcopus,in quibus caſibus poteſt ponere penſionem. num.4. Non tamen poteſt dare penſionem cum poteſtate transferendi.num.5. Poteſt autem diſpenſare cum illegitimo ad penſionem. num.6.
Epiſcopus non poteſt ponere penſiones, interueniente aliquo pacto inter partes.num.7.
Epiſcopus non committit ſimoniam reſeruando penſionem.dum confert beneficium,quamuis nequeat eam ſibi reſeruare.num.8.
Epiſcopus nequit imponere penſionem ſuper Parochiali,non excedente ſummam centum ducatorum.num.9.
Epiſcopum poſſe vnire beneficia ſuæ diœceſis, oſtenditur.lib.9.diſp. 22. paragr. 6. num.3.Et in quibus caſibus nequeat vnire.num.4.
Epiſcopus an poſſit facere vniones de beneficiis iuris patronatus.num.13.
Epiſcopus an poſſit vnire beneficia, inconſulto Capitulo. num.14.Non tamen beneficia reſeruata vnire poteſt. n.15.Et an poſſit vnire ad tempus.n.16.
Epiſcopus an poſſit vnire nondum conſecratus. lib.9.diſp.22.paragr.6.num.24.
Epiſcopus nequit vnire beneficium deuolutum ad Papam, propter negligentiam Ordinarij non conferentis illud.n.25.
Epiſcopus quid poſſit in beneficio parochiali vnito Monaſterio, aut cuicunque operi pio, & quæ beneficia hodie poſſint vniri eiſdem.num.26.
Epiſcopus ex beneficiis per ipſum vnitis poteſt aliquod ad nutum amouibile reddere, quod erat perpetuum.n.27.
Epiſcopus,ſtante Concilio,an poſſit vnire beneficia curata loco religioſo,vt regantur per ipſos Religioſos.n.28.
Epiſcopus an poſſit vnire beneficia fabricæ Eccleſiæ,etiam Cathedralis.n.29.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum illegitimo ad beneficium ſimplex, cui eſt vnita Parochialis. num.30.
Epiſcopus non poteſt acquirere ius patronatus per augmentum dotis. lib. 9. diſp. 22. paragr. 7. num.2.
Epiſcopus debet conſentire, quando donatio fit ab Eccleſia alteri Eccleſiæ: ſecùs ſi donatio iuris patronatus fiat Religioſis per patronum, etiam laicum.num.8.
Epiſcopi ſine conſenſu non poteſt donari ius patronatus à patrono filio compatroni.n.9.
Epiſcopus intra quod tempus debeat inſtituere præſentatos à patronis.num.12.
Epiſcopus an poſſit excuſare ab onere reſidendi Rectores parochiales,& Canonicos, qui debent reſidere.lib.10.diſp.23.paragr.5.num.14.
Epiſcopus an poſſit procedere propter non reſidentiam ad priuationem, etiamſi temporum interualla non ſeruentur.num.15.
Epiſcopus excommunicatus declaratus an poſſit concedere facultatem vngendi extremè, vel audiendi confeſſiones. lib. 10. diſp. 23. paragr. 7. num.13.

Equites,& Equi.

Equites Chriſti Domini S.Iacobi, & S. Benedicti, & S. Ioannis Baptiſtæ, an gaudeant priuilegio Canonis.lib.1.diſp.2.paragr.2.num.43.
Equorum nomine qui prohibentur ad hoſtes infideles deferri, qui veniant. lib.1.diſp.3. paragr. 7. num.159.
Equis prohibitis cenſentur prohibita omnia acceſſoria,annexa,& connexa.num.160.
Equum vnum ad hoſtes qui defert,aut donat, an ſit excommunicatus.num.161.165.
Equites admittere pretio ad ſacrorum militum Ordines,eſt ſimonia.lib.5.diſp.13.paragr.11.num.3.

Eremitæ.

Eremitæ an gaudeant priuilegio Canonis, ſi non profiteantur aliquam Religionem. lib. 1. diſp. 2. paragr.2.num.40.

Error.

Error perſonæ iure naturæ dirimit matrimonium. lib.1.diſp.1.paragr.10.num.231.
Error qualitatis poteſt dirimere matrimonium ex cauſa iuſta authoritate Summi Pontificis. n.232.
Error in gradu coniunctionis,vel impedimento matrimonij, vno ſuperiore pro inferiore narrato, quando vitiat diſpenſationem.num.233.
Error in diſpenſatione explicato impedimento in ſecundo gradu affinitatis,cùm non ſint coniuncti,niſi in ſecundo gradu conſanguinitatis, diſpenſationem infirmat.num.234.
Errore communi, & titulo colorato concurrente, valent geſta à Iudice,vel Parocho,in vtroque foro,lib.8.diſp.21.paragr.1.num.24.

Eugenius.

S.Eugenius primus Archiepiſcopus Eccleſiæ Toletanæ

Digitized by Google

tanæ quis fuerit, & quando creatus fuit Epiſcopus. lib.7.diſp.18.§.4.n.9.

S. Eugenius quando Eccleſiam Toletanam obtinuit, iam Eccleſia Bracarenſis erat purpurata ſanguine trium Prælatorum Martyrum. num.10.

Examen.

Examinati, & approbati à ſuo Epiſcopo, poſſunt iterum examinari ab Epiſcopo ordinante. lib.8.diſp.20.paragr.3.n.19.

Examinis, & concurſus forma omiſſa circa beneficia curata, collatio eſt nulla. lib.9.diſp.22. paragr.1.n.8.

Examen per concurſum non exigitur in Parochialibus Collegiatæ, vbi exercetur cura per Canonicos.n.10.

Excommunicatio, & Excommunicati.

Excommunicatio prima Papæ reſeruata eſt excommunicatus à Delegato Papæ, ſi per annum integrum in ea perſeueret.lib.1.diſp.2.§.4.n.1.

Excommunicationes, quas varij incurrunt propter delicta varia.d.lib.1.diſp.2. paragr.5. per totum: vbi excommunicantur Simoniaci, mediatores in Ordine, vel beneficio, à ſolo Papa abſoluendi. num.4. Item, confidentiarij non poſſunt abſolui, niſi à Papa.num.6. Item, excommunicantur recipientes ſimoniacè ad religionem, ſimul & recepti.n.9.

Excommunicantur dantes, promittentes, & facientes aliquid pro gratia, vel iuſtitia obtinenda in Curia Romana.n.12.13.14.15.16.17.

Excommunicantur omnes, qui Montium pietatis, aliorumve locorum piorum iuriſdictionem vſurpant, & bona in proprios vſus conuertunt. num.18.

Excommunicantur Miniſtri Cameræ apoſtolicæ rationem adminiſtrationis non reddentes integrè. num. 19. Item, excommunicantur occultantes, & retinentes libros, & ſcripturas Cameræ apoſtolicæ.n.20.

Excommunicantur ingredientes prætextu facultatis Monaſteria Monialium: & quid intelligatur nomine Monaſterij, & clauſuræ. num.21. 22. 23. 24.25.

Excommunicantur ingredientes Monaſteria Monialium, & fœminæ Monaſteria virorum, ſiue ingrediantur prætextu facultatum, ſiue non. num.26. Fœminæ ingredientes Monaſteria virorum, aut Monialium, non poſſunt abſolui ab Epiſcopo. num.27.

Excommunicantur impugnantes inſtitutum Societatis, & recipientes Religioſos illius, & Religioſi ingredientes aliam Religionem à Carthuſiana.num.31.

Excommunicantur Religioſi S. Franciſci, appellantes ad Tribunalia ſæcularia, vel procurantes pro ſe, vel pro alio ſubornando in electione maiorum Superiorum. num. 32. Eandem pœnam incurrunt Dominicani procurantes fauorem ad officium Generalis acquirendum. num. 33. Item, Carmelitæ, & Auguſtiniani recurrentes ad Tribunalia ſæcularia.n.34.

Excommunicantur Religioſi, qui ex Philippinis, vel ex Indiis occidentalibus tranſeunt ad Iaponem, & ad finitimas Inſulas, & Prouincias. num. 35.

Excommunicantur, qui ſe pro aliis examinant ad beneficia, & qui ſe fingunt Cardinalium nepotes, familiares, & commenſales, vt gratis litteras expediant.n.36.

Excommunicantur tractantes, Pontifice viuente, de futuro eligendo, & reuelantes aliquid de actis in Conſiſtorio, ſi adeſt præceptum de non reuelando: & qui litteras, nuncium, aut ſignum mittunt ad Cardinales, qui ſunt in conclaui, vel recipiunt.n.37.38.39.

Excommunicantur auocantes cauſas beneficiales ad laica Tribunalia, & lædentes libertatem eccleſiaſticam.n.40.

Excommunicantur Chriſtiani, qui Chriſtianos in terris Turcarum vti mancipia capiunt, aut eorum bona diripiunt.n.41.

Excommunicantur affirmantes, Confeſſionis Sacramentum poſſe fieri inter abſentes.n.42.

Excommunicantur extrahentes delinquentes de loco ſacro, & qui non gaudeant immunitate Eccleſiæ: & quomodo ſunt extrahendi.n.44.

Excommunicati ſunt, qui prædicant miracula falſa, & prophetias falſas, & qui detrahunt in Concionibus de Prælatis ſcandaloſè. num. 46.

Excommunicatus ſemel poteſt iterum excommunicari pro eadem cauſa. lib. 1. diſput. 3. paragr.4. num.106.

Excommunicatio cap. *Ad falſariorum*. quomodo differat ab excommunicatione Bullæ Cœnæ. lib.1. diſp.3.paragr.6.n.139.

Excommunicatus an lucretur fructus, vbi pœnitet, & procurat abſolutionem lib.3.diſp.10.paragr.4. num.125.

Excommunicatus, ſecundùm aliquos, non priuatur ipſo iure fructibus beneficij: ſed oppoſitum eſt certum. Secùs, ſi fuerit ſuſpenſus.ibidem,n.124. & 125.

Excommunicato Epiſcopo, ceſſat iuriſdictio Vicarij: & niſi ceſſet, poteſt excommunicari: non tamen deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, niſi in caſu negligentiæ. lib.7. diſp. 12. paragr.2.n.19.& 20.

Excommunicatus vitandus an poſſit intereſſe matrimonio: & an poſſit Epiſcopus denunciatus miniſtrare Sacramentum Ordinis.lib.10.diſp.23. paragr.6.n.6.& 8.

Excommunicatus denunciatus an poſſit committere vices ſuas, quando eſt Parochus ad audiendas confeſſiones alteri Sacerdoti, vel ad aſſiſtendum matrimonio.n.11.& 12.

Exempti.

Exempti ratione delicti, ſiue contractus, ſiue rei, de qua agitur, poſſunt coram Ordinariis conueniri. lib. 4. diſputat. 12. paragraph. 2. num. 30.

Exempti, & regulares quamuis Iudicem habeant, poſſunt conueniri coram Ordinario in cauſis mercedum, & in cauſis miſerabilium perſonarum. n.31.

Exenterantes.

Exenterantes corpora demortua, vel membratim concidentes, aut in aquis coquentes ſunt excommunicati, & quomodo id intelligatur. lib. 1. diſp.2.paragr.5.n.1.

Exorciſta.

Exorciſta qualiter ordinetur, quale ſit eius officium. lib. 10.diſp.23.paragr. 10.n.1.

Exorciſmorum liber in ordinatione Exorciſtæ traditur pro materia: ab Epiſcopo verba proferuntur pro formas.n.2.

Exorciſmos qui primus docuit.n.4.

Expectatiuæ.

Expectatiuæ hodie omnes ſublatæ ſunt per Concil.

Digitized by Google

Trident.lib.9.diſp.22.§.5.num.1.Olim de iure canonico expectatiuæ,& mandata de prouidendo concedebantur.num.2.

Expectatiuas hodie tantùm concedit Summus Pontifex;rarò tamen.num.3.

Expectatiua loquens de menſibus,non capit menſes ordinarios vigore alternatiuæ. n.4. Expectatiua, ſeu promiſſio facta per patronum de beneficio vacaturo,per mortem beneficiarij non conualeſcit.num.5.

Expectatiuæ de beneficiis, antequàm vacent, nulli dandæ,aut promittendæ:& cur.n.6.

Patronus eccleſiaſticus nequit dare alicui poteſtatem præſentandi ad beneficium,antequàm vacet. num.7.

Reges Luſitaniæ promittunt in genere Eccleſias ſui patronatus,& præceptorias vacaturas.n.8.

Expectatiuas Prælati Papa inferiores non poſſunt promittere,ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter, ad beneficia vacatura.n.9.

Expectatiuæ an poſſint concedi de commendis,ſeu militiis eccleſiaſticis, & an hæ ſint beneficia eccleſiaſtica, & an promitti poſſint: & quid de officiis ſæcularibus. num. 10.

Expectatiuæ conceſſæ non expirant morte concedentis, nec dant ius ante acceptationem.n.11.

Expectatiua non datur Monacho ad beneficium ſæculare: quòd ſi detur, præſupponit diſpenſationem.num.12.

Expectatiua poteſt concedi de capellis,& de vicariis ad nutum Prælati conſtitutis.n.13.

Expectans poterítne acceptare beneficia reſignata coram Ordinariis.num.14.

Expectatiuam habentes in beneficiis poſſunt renunciare ſimpliciter, & conſequi beneficium ita renunciatum.n.15.

Expectans non poteſt acceptare beneficium ante ætatem legitimam.n.16.

Expectatiua ad beneficium clauſtrale,non datur niſi Regularibus: & quid de expectatiua data ad dignitatem conuentualem.n.17.

Expectatiuæ, & mandata de prouidendo non capiunt beneficia ex cauſa permutationis vacantia. num.18.

Expectatiuarum reliqua materia, ac ſummarium oſtenditur.num.19.

Expulſi.

Expulſi à Religione an debeant ali extra illam, & quæ requirantur,vt expellantur. lib. 12. diſp.27. §.6.num.15.

Expulſi à Religione poſt profeſſionem non eximuntur ab obligatione votorum.n.16.

Falſum,& Falſitas.

Falſas litteras Papæ obtinentes, niſi illas deſtruant, non poſſunt abſolui, niſi à Papa. lib. 1. diſp.2. paragr.4.n.9.

Falſificantes litteras apoſtolicas, etiam in forma Breuis,excommunicantur per Bullam Cœnæ.lib. 1.diſp.3.paragr.6.n.126.

Falsò fabricantes litteras apoſtolicas,etiam in forma Breuis,& falsò ſignantes huiuſmodi ſupplicationes ſub nomine Summi Pontificis,vel Viceecancellarij,vel Vices eorum gerentium.n.127.

Falſariorum nomine qui veniant.n.130.

Falſificantes litteras apoſtolicas quas pœnas incurrant vltra excommunicationem ipſo iure. n.131. 135.136.

Falſis litteris apoſtolicis vtens non incidit in excommunicationem, nec falſans litteras priuatas Romani Pontificis.n.141.

Falſificans litteras,antequàm ſignentur à Romano Pontifice,non eſt excommunicatus.n.142.

Falſans litteras alterius,quàm à Romano Pontifice, non ligatur cenſura Bullæ Cœnæ.n.143.

Falsò ſignantes ſupplicationes ſub nomine Romani Pontificis:& quot modis falsò ſignentur litteræ,& ſupplicationes,oſtenditur.n.145.

Falſare menſuras, & adulterare pondera,& ſtateras corrumpere, eſt caſus reſeruatus in aliquibus locis Epiſcopo de conſuetudine. lib.8. diſp.21. paragr.2.num. 18.

Falſificatio manus, aut ſigilli Officialium Monaſterij,aut Conuentus,eſt caſus reſeruatus ex Clemente VIII. lib.11.diſp.26.paragr.13.n.7.

Falſitas ſolius cauſæ finalis,& ſine qua non, vitiat reſcriptum;non autem falſitas cauſæ impulſiuæ. lib.4.diſp.11.paragr.2.n.55.

Falſum teſtimonium dicens, quando non valuit, qua pœna eſt puniendus; & an ſit caſus reſeruatus. lib. 8. diſp. 21. paragr. 2. num. 13. & 14.

Familiares,& Famulus.

Familiarium Cardinalium beneficia non conceduntur à Pontifice ſine aſſenſu Cardinalium. lib. 6.diſp.15.§.3.n.18.

Familiares Cardinalium puniendi ſunt à Vicariis ſuorum Cardinalium.n.23.

Fratres.

Fratres tertij Ordinis S. Franciſci quando non ſunt eccleſiaſticæ perſonæ, non gaudent priuilegio Canonis.lib.1.diſp.2.paragr.2.n.41.

Fratres infideles, etiam conuerſi, quando non ſunt ſeparandi,ſi erant coniugati cum ſororibus.lib.1. diſp.1.parag.10.n.199.

Fautores.

Fautores hæreticorum excommunicantur per primam clauſulam Bullæ Cœnæ:& qui cenſeantur fautores. lib.1. diſp.3.paragr.1. n. 28. & quibus modis fiant fautores.n.29.

Fautores Schiſmaticorum, & defenſores qua pœna puniantur.n.42.Et à quo poſſint abſolui. n.eod.

Fauorem dantes,vel auxilium ad appellandum à Papa ad futurum Concilium, ſunt excommunicati per ſecundam clauſulam Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſp.3.paragr.2.n.61. Et quid veniat nomine fauoris.n.62.

Fautores,receptatores,& defenſores piratarum incidunt in Bullam Cœnæ.d.diſp.3.paragr.3.n.79.

Fauens hoſti Chriſtianæ religionis contra Regem Chriſtianum, ne fortior fiat, incidit in cenſuram Bullæ Cœnæ.lib.1.diſp.3.paragr.7.num.176.

Ferrum.

Prohibetur omne genus armorum deferri ad infideles: & quænam ſint in ſpecie prohibita deferri. lib.1.diſp.3.paragr.7.n.162.163.166.167.168.

Feſtum,& Feſti dies.

Feſta noua Epiſcopus in ſua diœceſi quando poſſit per ſe,vel cum Clero,& populo inducere in honorem alicuius Sancti.lib.8.diſp.21.paragr.7.n.1. & 2.

Dies feſtos an poſſit Epiſcopus ſacrare Sanctis, qui non ſunt per Summum Pontificem in Sanctorum album adſcripti.num.3.

Feſta de præcepto ſeruanda poſſunt fieri per Epiſcopum in Synodo,inconſulto populo.n.4.

Fideles.

Fideles nautæ,& remigantes in nauibus infidelium contra Chriſtianos, quando incidant in cenſuram tertiam Bullæ Cœnæ.lib.1.diſp.3. paragr.3. num.76.

Fideles

Digitized by Google

Fideles coacti in nauibus infidelium ſeruientes infidelibus contra Chriſtianos, an peccent mortaliter.n.77.
Fideles ſoluentes tributa infidelibus an incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ.lib.1. diſp.3. paragr.7.n.169.
Fideles potiùs mortem pati debent, quàm reuelare ſecreta fidelium infidelibus: quia incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ.n.172.& 173.
Fideles quæ tenentur credere explicitè, tenentur etiam ſcire.lib.10.diſp.23.paragr.1.n.5.
Fideles non tenentur credere explicitè omnes articulos fidei, ſecundùm aliquos. n. 7. ſed oppoſitum eſt probabilius.n.8.

Filius,& Filia.

Filiusfamiliâs abſoluitur à patria poteſtate per Cardinalatum,vel per epiſcopalem dignitatem. lib.6. diſp.15.paragr.3.n.14.
Filius ſpiritualis ratione Baptiſmi, aut Confirmationis, vel Sacramenti Pœnitentiæ,non debet denunciare Patrem ſpiritualem, ſi alia occaſione, quàm confeſſionis, ab eo fuit ſollicitata. lib. 5. diſp. 14.paragr. 2.n.9.
Filius renuncians paternæ hæreditati poterit facere compenſationem:& cur.lib.11.diſp.26. parag.10. num.21.

Fœmina.

Fœminæ ingredientes Monaſteria virorum,ſeu Monialium,incurrunt excommunicationem, & non poſſunt abſolui ab Epiſcopo.lib.1.diſp.2.parag.5. num.77.
Fœminæ exeuntes à clauſura per duos pedes, incidunt in excommunicationem:& quando dicatur paruitas materiæ.n.28.
Fœmina ingrediens in prædia Monaſteriorum ſeparata, non eſt excommunicata: ſecus de hortis contiguis,& ſeptis.n.29.
Fœmina an poſſit ingredi ſine metu excommunicationis in Sacriſtiam Religioſorum.n.30.
Fœmina honeſta,quæ eſt ſub poteſtate patris, an excuſetur à denunciando Sacerdotem ſollicitantem ad turpia. Et quid ſi longè diſtent Inquiſitores, & an teneatur ſuis ſumptibus ire. lib. 5. diſp.14.paragr. 1.n.4.
Fœmina,quæ præbuit conſenſum Sacerdoti ſollicitanti,an teneatur illum manifeſtare.n.5.

Forma.

Forma in eligendo Summo Pontifice an ſemper fuerit eadem.lib.1.diſp.1.paragr.5.num.56.
Forma Sacramenti Confirmationis qualis ſit, & quæ materia proxima, & remota. lib.8. diſp.20. paragr.7.n.4.& 5.

Fuga.

Fugere à carcere quando ſit licitum, & an fugiens eo ipſo fateatur delictum. lib.12.diſp.27. parag.6. num.6.

Fructus.

Fructus Canonicus qui habet tantùm illos in diſtributionibus quotidianis, non eos acquirit in totum,ſi eſt in ſeruitio Epiſcopi. lib. 10. diſp. 23. paragr.5.num.19.
Fructus an faciat ſuos Parochus, qui per vnum,vel alterum menſem, ſine licentia Ordinarij, eſt abſens. n.20. & diſp.25.paragr.2.num.3.ad finem.
Fructus an teneatur reſtituere recitans ſine attentione.lib.10.diſp.24.paragr.5.num.5.
Fructus ante ſententiam tenentur reſtituere non recitantes:& an curati teneantur reſtituere omnes. n. 7. & 8. Et quid ſit reſtituendum pro ſingulis quibuſque Horis omiſſis.n.9.

Furtum.

Furans crumenam,non per vim, ſed per fraudem, Clerico,non incurrit excommunicationem c. *Si quis ſuadente* lib.1.diſp.2.paragr.1.n.17.
Furti reus non eſt accipiens, quando credit dominum conceſſurum,ſi peteretur. lib. 11. diſp. 26. paragr.12. num.12.
Furtiola eſculentorum, & poculentorum continuata,quando ſunt mortalia.num.17.

G

Gabella,& Collecta,& Tributa.

GAbellas nouas imponentes, vel augentes ſine licentia legitima, incurrunt excommunicationem quintam Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſp. 3. paragr.5. præterquam in caſibus ſibi à iure, ſeu ſpeciali Sedis apoſtolicæ licentia promiſſis. n.108.
Gabellas, ſeu pedagia noua quinam poſſint imponere ſine licentia Papæ,aut Regis.n.112.
Reges omnes in ſuis regnis licitè poſſunt imponere noua pedagia,& gabellas,& Imperator.n.113.
Romanus Pontifex,Concilium Generale,& Reſpublicæ non recognoſcentes Superiorem, poſſunt imponere nouas gabellas, ac pedagia. n. 114. & 115.
Gabellas nouas,item pedagia noua,an poſſint imponere Duces,Marchiones, Comites,Barones, & Domini terrarum in terris ſuis.n.116.117.118.
Gabellæ, ſiue pedagia de rebus cauſa negotiationis aſportatis,licitè poſſunt imponi.n.119.
Gabellas, taxas,talias, & alia ſimilia onera imponentes,an incurrant in hanc cenſuram Bullæ: & quid propriè ſit exigere,& exactores, & quando excuſentur.num.120.121.122.
Imponentes collectas,decimas,talias,præſtantias, & alia onera Clericis,ac aliis perſonis eccleſiaſticis, & bonis,ac fructibus eorum,incurrunt in clauſulam decimamoctauam Bullæ Cœnæ. lib.1.diſp.3. paragr.18.in principio,ex num.309.310. In quibus caſibus liceat perſonis eccleſiaſticis tributum aliquod imponere. num.311. Et in quibus non. num.312.& ſequent.
Exigentes collectas, vel tributum ab Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis per ſe,vel per alios,an incurrant in hanc cenſuram.n.320.& 321.
Exigentes collectas,vel tributa aliqua impoſita ſuper pane,vino,& ſimilibus ad victum neceſſariis ab Eccleſiaſticis,incidunt in hanc excommunicationem.n.322.& 323.

Gladius.

Gladij vtriuſque ſpiritualis,& materialis deciſio, & reſolutio.lib.1.diſp.1.paragr.12.num.325.
Gladium,qui dono dedit,aut gladiolum,quo vtimur ad vſus domeſticos, an incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi eſt infidelis ille, cui donatur.lib.1.diſp.3.paragr.7.n.163.& 165.

Gradus

Gradus quot ſint perſonarum eccleſiaſticarum in Eccleſia Catholica. lib.3.diſp.8.paragr.1. per totum,ex n.1.ad 15.& paragr.2.per totum.

Gratia.

Gratia apoſtolica quando eſt exequenda.lib.1.diſp. 3. §.13. verſ.*Fauet.* & verſ.*Quare dicendum eſt.* num.161.
Gratiæ,& iuſtitiæ reſcripta differunt: nam gratiæ re integra non expirant: ſecùs reſcripta iuſtitiæ morte concedentis. lib.4. diſp.11. paragr.2.n.32.
Gratiæ, per quas committitur delegato reſeruatio

 penſionis,

Digitized by Google

penſionis, non expirant re integra per obitum concedentis.num.35.

Generales.

Generales Religionum quomodo eligantur,& quæ conditiones requirantur, vt electio ſit legitima. lib.11.diſp.26.paragr.7.n.1.

Generales Ordinum ſtatim, vt eliguntur, confirmantur,& habent curam animarum, & declarant dubia ſuarum Conſtitutionum.num.2.

Generales habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, & inſtar Patriarcharum,& quænam poſſint gerere.n.3. Eorum iuriſdictio eſt ordinaria.n.4.

Generales,& Prouinciales in omnibus, in quibus non ſunt prohibiti,poſſunt expreſsè diſpenſare. num.5.

Generales quidam ſunt perpetuò,quidam non; & an poſſint leges condere.n.6.

Generalis Societatis Ieſu eſt perpetuus,& an ligetur legibus à ſe factis. num.7. Quinimò habet poteſtatem interpretandi Conſtitutiones Societatis: & quantùm valeat eius interpretatio.num. 8.Illi tamen competit poteſtas conſtituendi reliquos Superiores inferiores.n.9.

Generalis à quonam accipiat poteſtatem in ſubditos,an à Congregatione generali,à qua eligitur, an à Pontifice.n.10.

Generalis cum Capitulo generali an poſſit obligare ſubditos ad arctiorem Regulam.n.11.

Generalis poteſt communicare ſuffragia Indulgentiarum,orationum,ac beneficiorum ſpiritualium, quibuſcunque voluerit ex priuilegio.n.13.

Generalis per ſe,vel per alios profeſſos,quos elegerit, diſpenſare poteſt cum ſubditis circa ieiunia, & cibos prohibitos.n.15.

Generalis,& de eius licentia Prouincialis,ac eorum Vicarij,poſſunt diſpenſare cum noſtris in quauis irregularitate,excepta homicidij voluntarij certi, bigamiæ,& mutilationis membrorum.n.16.

Generales,ſeu Prouinciales an poſſint in ſuos ſubditos ferre excommunicationem pro rebus deperditis.num.17.

Generalis poteſt charitatiuum ſubſidium petere à Monaſteriis ſui Ordinis pro expenſis neceſſariis ad gubernationem Ordinis, vrgente neceſſitate aliqua.num.19.

Generalis per ſe, vel per alios quid poſſit in caſu hæreſis,in foro conſcientiæ.lib.11.diſp.26.paragr. 14.num.14.15.16.17.18.

S.Gerardus.

S.Gerardus non fuit creatus Archiepiſcopus Bracarenſis à Bernardo,Epiſcopo Toletano.lib.7.diſp. 18.paragr.5.n.26.

S. Gerardus quomodo fuerit electus Bracarenſis Archiepiſcopus, & à quo Pontifice Pallium acceperit.num.27.

Gibboſi,& Gigantes.

Gibboſi an poſſint capere Ordines, & quid de leproſis,ſcabioſis,& paralyticis.lib.9.diſp.22.parag. 2.num.11.

Gigantes,aut Pygmæi an ſint irregulares.num.10.

Gubernatores.

Gubernatores ciuitatum ad præſtandum iuramentum de defendenda Eccleſia poſſunt cogi ab Inquiſitoribus.lib.5.diſp.13.paragr.10.n.20.

Gubernatores, & Conſules ciuitatis imponentes gabellas ſuper rebus vſualibus ad victum, & veſtitum,ex quibus Clerici grauantur, incidunt in cenſuram decimamoctauam Bullæ Cœnæ, lib.1. diſp.3.paragr.18.n.123.

H

Habentes.

HAbentes priuilegium diſpenſandi cum aliquo in votis,aut commutandi,poſſunt id facere extra confeſſionem.lib.1.diſp.2.paragr.4.n.28.

Habentes priuilegium diſpenſandi, vel abſoluendi ratione vrgentis neceſsitatis, ea ceſſante nequeunt abſoluere à caſibus de iure Epiſcopo competentibus. lib.8.diſp.10.paragr.10.n.9.

Habentes alienum,cuius dominus ignoratur, excedens quantitatem vnius aurei,nequeunt abſolui in diœceſi Conimbricenſi.lib.8.diſp.21.paragr.3. num.5.

Habens Vicarium perpetuum in Eccleſia parochiali, non tenetur reſidere Vicario viuente.lib.10. diſp.13.paragr.5.num.10.

Hæredes.

Hæredes,qui minùs conſumunt in capella erigenda, quàm teſtator reliquit,quid facient de ſuperfluo. lib.10.diſp.13.parag.4.n.30.

Hæredes quomodo teneantur conſtruere capellam per teſtatorem legatam.n.33.

Hæredes niſi dotent capellam indotatam,ornatam tamen armis fundatoris,ſi alij illam dotent, poſſunt tollere arma fundatoris.n.39.

Hæreſis,& Hæreticus.

Hæreſis diffinitiones plures.lib.1.diſp.3. paragr.1. num.2.Hæreſis plures ſunt ſpecies.num.3.Quomodo diffiniatur à Theologis.num.4. Hæreſis etymologiæ plures, & à quo verbo dicatur. num.5.

Hæreſis mentalis, & interna non ſufficit ad incurrendam excommunicationem.n.6.

Hæreſis omnis exteriùs manifeſtata regulariter excommunicationem induit. n.7.

Hæreſim ſuam in confeſſione manifeſtans non incurrit excommunicationem. n.8. Nec manifeſtans conſilij capiendi gratia.n.9.

Hæreticus purè mentalis, qui per iocum ſe hæreticum eſſe,vel fuiſſe narrat,an incurrat in excommunicationem.num.10. Et hæreſis mentalis an reſeruari poſſit.n.11.

Hæreſiarcha quis dicatur, & quis dogmatiſta num.12.

Hæreticus propriè quis ſit, & quæ requirantur, vt ſit,& quas pœnas incurrat. num.13.

Hæreticum ſe fingens in ſolo actu externo, pœnas hæreticorum non incurrit.n.14.

Hæreticus non eſt, qui ſine pertinacia errat circa fidem ex ignorantia craſſa.n.15.

Hæreticus non dicitur infidelis errans,aut catechumenus nondum baptizatus.n.16.

Hæreticus non dicitur,qui aſſentitur alicui operi externo infidelitatis, ſine aliquo errore in intellectu.n.17 Pertinacia plus ad hæreſim facit: & quid nomen erroris importet: & quis propriè pertinax dicatur.n.18.

Hæreticus eſt dubius in fide, quando quis in dubitatione habet pertinaciam, animi deliberationem, & placentiam in dubitando:secùs ſi in dubitatione non ſe firmat pertinaciter.n.19.

Hæreticus non eſt dubius in fide,quando dubitat in aliquo articulo, in quo ſunt diuerſæ opiniones. num 20.

Hæreticus an ſit,qui tenet, imagines Sanctorum non eſſe venerandas.n.21.

Hæreticus an ſit, qui aſſerit decimas non eſſe ſoluendas Epiſcopo,& Clericis.n.23.

Hæreticus eſt,qui vult, peccatum mortale fornicationis

Digitiz

cationis,vel vſuræ, non eſſe peccatum: ſecus ſi dubitatur in aliquo caſu,vtrùm ſit vſura.n.24.

Hæreticus non eſt regulariter,qui credit falſum;ſed putat non credere falſum;ſed id,quod credit,opinatur teneri ab Eccleſia.n.25.

Hæreticorum credentes excommunicantur per Bullam Cœnæ, & qui tales ſint.num.26. Item, hæreticorum receptatores,fautores, defenſores, & hæreticorum libros hæreſim continentes, & qui excuſentur à cenſura.n.27.28.29.30.31.

Hæreticorum libros retinentes, imprimentes, ſeu defendentes excommunicantur.n.32.

Hæreticorum libros legentem qui audierit,quando dicatur incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ.33.

Hæretici, ad quos prohibentur deferri vſui bellico vtilia,ſunt declarati per Sedem apoſtolicam.lib. 1.diſp.3.§.7.n.151.152.153.

Hæretici declarati in Curia Romana per ſententiam Officialium Papæ, cenſentur declarati à Papa.n.154.155.156.

Hæreticis declaratis extra Curiam Romanam arma deferentes non afficiuntur excommunicatione Bullæ Cœnæ.num.157.

Hæretici omnes patriarchales Sedes occuparunt, Romana excepta.lib.7.diſp.16.paragr.2.n.10.

Hermaphroditus.

Hermaphroditus,ſeu androgynus,an ſit capax beneficij.lib.9.diſp.22.paragr.1.num.9.

Homicidium.

Homicidium voluntarium directè, vel indirectè quale ſit.lib.8.diſp.20.§.9.n.9.

Homicida quando poterit celebrare licitè, quando crimen eſt omninò occultum.n.20. Et an poſſit diſpenſari ad Ordines minores,& ad beneficium ſimplex.n.21.

Homicida voluntarius an poſſit validè ſuſcipere beneficium de nouo.n.22.

Homicida irregularis an peccet grauiter accipiendo beneficium ſine diſpenſatione: & quid de fructibus beneficij.n.23.

Homicidium voluntarium cum effectu extra bellum:item,occiſores,ſeu ſuffocatores filiorum,regulariter eſt caſus reſeruatus in diœceſibus.lib.8. diſp.21.paragr.3.num.2.

Horæ Canonicæ.

Horæ canonicæ quid ſint,& quando primùm inſtitutæ, & ad quid ſint.lib.10. diſp.24. paragr.1. num.1.

Horæ canonicæ in quo conſiſtant,& quid repræſentet Officium nocturnum,& diurnum,& vnde dicantur.n.2.

Horæ canonicæ quando fuerunt primùm inſtitutæ.num.3. Et an ſint diuini iuris,aut eccleſiaſtici. num.4.

Horæ canonicæ an poſſint tolli,& earum obligatio,ita vt omninò non recitentur.num.5. Cur ſeptem ſint,nec plus,nec minùs.num.6.Vigiliæ nocturnæ quando fuerunt inſtitutæ.n.7.

Horæ matutinæ,& Laudes cur fuerunt inſtitutæ,& cur numerus Pſalmorum non eſt ſemper æqualis. num.8.

Horæ canonicæ debitis horis an debeant recitari, qua voce, quo loco.n.9.

Horæ canonicæ iuxta quem ritum ſint priuatim recitandæ.n.10.

Horæ canonicæ publicæ ſunt ſub præcepto.n.11.

Horas canonicas interrumpere,quale ſit peccatum. n.12.Et an liceat recitare non ſtatis horis, & ordine præpoſtero.lib.10.diſp.24.§.2.n.2.& 5.

Horas canonicas reci tans priuatim an debeat ſe audire.num.6.

I

S.Iacobus.

IAcobus venit in Hiſpaniam,& fundauit primatum in ea.lib.7.diſp.18.paragr.1.n.1.

D.Iacobus quanto tempore fuerit in Hiſpania, & quot diſcipulos in ea congregauerit.num.2. Venit in Hiſpaniam anno Domini 36.n.etiam 2.

S.Iacobus an erexerit in Hiſpania templa aliqua,& in cuius honorem.num.3. & num.8. Et fuit in Hiſpania per annos fermè ſex.n.8.

Iacob.

Iacob inquiſiuit in domo ſua, vt Dij alieni ab ea eiicerentur.lib.5.diſp.13.paragr.2.n.19.

Idololatria.

Idololatra an fuerit Eſaü, aut hæreticus,& quomodo perdiderit bona ſua.n.20.

Idololatris difficile eſt cognoſcere Deum. lib.5. diſp.13.paragr.3.n.24.

Idololatras contra fuerunt Inquiſitores filij Leui. num.26.Vide, *Inquiſitor.*

Illegitimus

Illegitimus eſt inhabilis ad Ordines,& ad beneficia. lib.9.diſp.22.§.2.n.14.15.16.Per profeſſionē ſunt ipſi habiles ad omnes Ordines.lib. 11. diſp.26. paragr.11.n.7.& 8.Non tamen ad Prælaturas,neque ad dignitates.n.9.Sunt autem habiles ad omnia beneficia,& officia manualia ad nutum Prælati remouibilia,quæ non habent curam animarum.num.10.

Illiteratus.

Illiterati omninò ſunt irregulares,nec poſſunt ordinari:& qui dicantur omninò illiterati. lib.8.diſp. 20.paragr.3.num.15.

Impedientes,& Impedimenta.

Impedientes publicationem Bullæ Cœnæ,in odium fidei, & in contumeliam authoritatis eccleſiaſticæ,peccant grauiſſimè. lib.1. diſp.3.in princ.n.15.

Impedientes victualia deferri ad aliquem particularem Romanæ Vrbis,non ligantur excommunicatione octaua Bullæ Cœnæ, ſiue dolo malo,ſiue bono.lib.1.diſp.3.paragr.8.Secùs impedientes dolo malo illos,qui victualia, & alia neceſſaria ad vſum Curiæ impediunt, ne adducant. num. 191.192.193.194.

Impedientes,inuadentes, ſeu perturbantes, qui victualia deferunt,an puniantur aliis pœnis vltra excommunicationem.n.200.

Impedientes Eccleſiaſticos,ne vtantur iuriſdictione ſua, incidunt in excommunicationem decimamſextam Bullæ Cœnæ: & quando non incidant. lib.1.diſp.3. paragr.16.n.292.& 296.

Impedientes ſine cauſa ne teſtator relinquat aliquid Bertæ,& relinquat potiùs Titiæ,an peccent contra iuſtitiam.lib.11.diſp.26.paragr.11.n.19.

Impedimentum malitioſum, aut retardatio, aut apertio literarum à ſuperioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad ſuperiores, eſt caſus reſeruatus.lib.11.diſp.36.paragr.13.n.11.

Imperatores.

Imperator, & Reges an ſint vocandi ad Concilia generalia; & an debeant intereſſe. lib.1. diſp.1. paragr.7.n.104.105.

Imperatores qui Concilia indixerunt. num. 106.& 107.& 108.

Imperatores Conciliis interfuerunt ad præſtandam authoritatem,& ad defendendum res Eccleſiæ. lib.1.diſp.1.paragr.8.n.112.

Imperium.

Index Rerum,

Imperium.

Imperium, ſeu regnum, ſi per aliquem caſum omninò vacet, quis poterit de illo diſponere. lib. 1. diſp. 1. paragr. 12. num. 309.

Imponentes.

Imponentes talias Clericis excommunicantur. lib. 1. diſp. 2. paragr. 4. n. 25.

Imponentes noua pedagia quibus olim pœnis, & quibus hodie puniantur. lib. 1. diſp. 3. paragr. 5. num. 117. 118. 119. 120. 121. 122.

Imponentes per alios collectas, decimas, & alia onera Eccleſiaſticis, vel eorum colonis, & ea exigentes, & exequentes, ſeu procurantes, incidunt in cenſuram decimamoctauam Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſp. 3. paragr. 18. n. 319.

Incendiarij.

Incendiarij locorum ſacrorum ante denunciationem poſſunt abſolui ab Epiſcopo. lib. 1. diſp. 2. paragr. 4. num. 6. & lib. 8. diſp. 21. paragr. 2. num. 9.

Incendiarij locorum profanorum non ſunt ipſo iure excommunicati: ſed, qui loca ſacra incendunt: & quid de conſuetudine. n. 8.

Incendiarius tenetur ad damna illata per incendium, quod eſt caſus reſeruatus Epiſcopo de conſuetudine: & quis dicatur incendiarius: & quibus vltrà pœnis ſubiiciatur. lib. 8. diſp. 21. §. 2. num. 6. & 7.

Incendium à quibus in dubio præſumatur factum. n. 8.

Incendiarij excommunicati, & publicati, non niſi à Papa abſoluuntur. n. 9. & 10.

Indicia.

Indicia quid ſint, quæ leuia, quæ grauia, quæ indubitata. lib. 12. diſp. 27. paragr. 5. num. 9.

Indulgentia.

Indulgentia quid ſit: & quis poteſt concedere Indulgentias. lib. 2. diſp. 4. paragr. 1. num. 1.

Indulgentia alia eſt plenaria, alia pleniſſima, & an differant inter ſe. num. 2.

Indulgentia temporalis concedi poteſt ab Epiſcopo non conſecrato. n. 3.

Indulgentias concedendi poteſtas eſt penes Epiſcopos de iure communi; in Pontifice autem iure diuino. n. 4.

Indulgentiarum theſaurus ex quibus conſtet, & quem effectum habeant Indulgentiæ. num. 5.

Indulgentias concedendi poteſtas eſt à Chriſto Domino data Eccleſiæ. num. 6. Vt ſint validæ, requiritur cauſa. n. 7. Vt conſequantur, requiritur duplex diſpoſitio, interna, & externa. n. 8. Et quid homo ſit in ſtatu gratiæ. n. 9.

Qui ſint capaces lucrandi, & concedendi Indulgentias. num. 10.

Indulgentias an inferior Epiſcopo poſſit concedere iure, vel conſuetudine. num. 11. Et an Prælati ſuis ſubditis Regularibus. n. 12.

Indulgentia, niſi totum opus iniunctum fiat, non quæritur, neque in totum, neque in partem. n. 13.

Indulgentiæ magnæ an paruis de cauſis acquirantur. num. 14. Pontifex tamen Summus poteſt concedere Indulgentias nullo opere requiſito. num. 15.

Indulgentias plenarias non omnes lucrantur præſcripta opera facientes. n. 16.

Indulgentias an poſſit Epiſcopus concedere excedentes numerum taxatum in cap. *Cùm ex eo.* de pœnitentiis. num. 17.

Indulgentias an poſſit concedere Epiſcopus pro mortuis, & pro exemptis n. 18. Et quid de Capitulo, Sede vacante. num. 19.

Quando, & quibus temporibus, & quanti temporis poſſint Epiſcopi, & Archiepiſcopi concedere Indulgentias. lib. 2. diſp. 4. paragr. 1. num. 20. Et an poſſint concedere Vicario generali, & Clericis ſimplicibus facultatem dandi Indulgentias. n. 21.

Indulgentiarum conditiones eodem modo, ac forma implendæ ſunt, ſicut mandantur. lib. 2. diſp. 4. §. 3. n. 25. Item, Indulgentias concedendi modi varij, & quid Indulgentia culpæ, & pœnæ. num. 26.

Indulgentiæ tempus quomodo applicetur remiſſioni pœnæ. num. 27.

Indulgentia ſeptem annorum, & totidem quadragenarum, quam habeat ſignificationem. num. 28.

Anni, & dies Indulgentiæ quomodo intelligantur pro certo tempore conceſſæ. n. 29.

Indulgentia quando conceditur de peccatis actualiter confeſsis, an extendatur ad oblita. num. 30.

Indulgentiæ certo diei feſto conceſſæ, ſi transferatur dies, non propterea ipſæ transferuntur. num. 31.

Indulgentiæ conceſſæ à Cardinali Epiſcopo, à Legato, & Pœnitentiario maiori, quantæ ſint, & quandiu durent. num. 23.

Indulgentia conceſſa morientibus in aliqua Religione in quo inſtanti ſortiatur ſuum effectum. n. 33. Et quid de conceſſa pro articulo mortis, ſi non moriatur. ibid.

Indulgentia non habet effectum remota fictione, & an poſſit Eccleſia hoc concedere. n. 34. Et quid de Indulgentia conceſſa à falſo Prælato. ibid.

Indulgentia maior conceſſa omnibus facientibus eleemoſynam, qui plùs donat, plùs lucratur. num. 35.

Indulgentiam nemo poteſt alteri donare; lucrari tamen poteſt, ſi in forma exprimatur. n. 36.

Ad lucrandas Indulgentias, quæ neceſſaria ſint: & an neceſſe ſit locum ingredi, ſi concedatur Indulgentia plenaria pro ingreſſu, vel pro vno *Pater*, & *Aue*: an diruto loco Indulgentia finiatur. num. 37.

Indulgentias varias an poſſit quis lucrari, & multas per idem opus. n. 3. Et an neceſſe ſit opus iniunctum facere in ſtatu gratiæ: & quando lucratur Indulgentia. n. 39. Item, opus Indulgentiæ an poſſit impleri per alios. n. 40.

Indulgentiam an poſſit quis toties quoties lucrari indefinitè conceſſam viſitanti tali die, talem Eccleſiam, ſi ſæpè illam viſitet. num. 41.

Indulgentia ex cauſa poteſt reuocari à concedente, non tamen expirat per mortem illius: & quibus modis poſſit reuocari. n. 42.

Indulgentias pro defunctis quis poſſit directè concedere. lib. 2. diſp. 4. §. 4. n. 43. Et quæ ſint neceſſaria, vt Indulgentiæ proſint defunctis. n. 44. Item, Indulgentia pro defunctis an poſſit quæri per exiſtentes in peccato. n. 45. Et an extendatur conceſſa pro defunctis ad viuos. n. 46.

Indulgentiæ, quæ valent per modum ſuffragij, quo iure proſunt defunctis. n. 47.

Indulgentiæ conceſſæ per modum ſuffragij, vtrùm fundentur in iuſtitia, an in miſericordia. n. 48. Et quid ſit Indulgentias concedere defunctis per modum ſuffragij: & quid per modum abſolutionis. n. 49.

Indulgentiam qui lucratur pro defunctis, non eſt neceſſe, quòd ſit in gratia n. 50. Et quando requiritur Miſſa in forma Indulgentiæ pro defuncto, an requiratur oblatio Miſſæ pro illo. n. 51.

An

An poſſint omitti ſuffragia pro defuncto, cui quæſita fuit Indulgentia.n.52.
Indulgentiæ pro defunctis an infallibiliter ſortiantur ſemper ſuum effectum. num.54. Et quæ ſit differentia inter Indulgentias viuorum, & mortuorum:& an ſint eiuſdem rationis.num.5.

Indulgentiæ Anni Sancti.

Indulgentiæ in Anno Sancto ſuſpenſæ, an eo elapſo reuiuiſcant.lib.2.diſp.5.paragr.1.n.26.
Indulgentiæ, durante Anno Sancto, an poſſint publicari.num.29.
Indulgentia plenaria non conceditur, quando virtute Bullæ pœnitens abſoluitur à caſibus non papalibus.lib.2.diſp.7.n.13.
Indulgentiæ Bullæ Cruciatæ quomodo viſitatis Eccleſiis, & Altaribus acquiri poſſint.n.22.
Indulgentias plenarias ſolus Pontifex Romanus poteſt concedere.lib.4.diſp.10.paragr.6.n.181.
Indulgentiæ in Anno Sancto ſuſpenduntur, tam extra vrbem, quàm intra: & an Bulla Cruciatæ etiam ſuſpendatur.lib.2.diſp.5.inprincipio,n.14.

Infamia.

Infamia eſt frequens vox bonorum virorum, quæ reddit ſuſpectum hominem de tali crimine. lib.12.diſp.27.paragr.5.n.6.
Infamiam iudicialem quot homines faciant.n.7.

Infideles.

Infideles ducendo ſorores, ſi conuertantur, an ſint ſeparandi.lib.1.diſp.1.paragr.10.n.197.198.
Infideles fratres, etiam conuerſi, quando non ſint ſeparandi, ſi erant coniugati cum ſororibus. num.199.
Infideles coniugati, poſt conuerſionem non tenentur renouare conſenſus coram Parocho, & teſtibus.n.216.
Infideles contrahentes cum variis fœminis matrimonium, ſi conuertantur, quam debeant retinere ex conuerſis.n.227.

Infirmitas.

Infirmitas quæ excuſet ab onere recitandi Officium diuinum.lib.10.diſp.24.paragr.6.n.1.& ſequent.
Infirmus, qui non poteſt per ſe recitare Officium diuinum, an teneatur ſupplere per alium.n.16.
Infirmi, qui perſonaliter nequeunt intereſſe diuinis Officiis, lucrantur diſtributiones. lib.10.diſp.25. paragr.2.num.8.

Ingredientes.

Ingredientes Monaſterium Monialium prætextu facultatis alicuius, excommunicantur. lib.1.diſp.2. paragr.5.num.21.22.23.24.25.
Ingredientes viri Monaſteria Monialium; item fœminæ, tam Monialium, quàm virorum, ſiue prætextu facultatum, ſiue non, ſi ingrediantur, incurrunt excommunicationem.n.26.

Inquirere, & Inquiſitio.

Inquirere de aliquo in ſpecie an poſſit Prælatus ex leuibus, de ſuis ſubditis, nulla præcedente infamia.lib.12.diſp.27.paragr.5.n.16.
Prælati an poſſint inquirere ſpecialiter contra ſubditos regulares, quorum peccata inuenerunt ſcripta ad confeſſionem faciendam.n.18.
Inquirere de aliquo in ſpecie, an ſit ita intrinſecè malum, vt nunquam liceat ſine præcedente infamia.num.21.
Inquirere de principali, ſi cognoſcatur aliud crimen incidenter, an poſſit cognoſci de illo.n.22.
Inquiſitio eſt triplex, generalis, ſpecialis, vel mixta: & quomodo differant.lib.12.diſp.27.§.5.n.2.3.& 4.
Inquiſitionem ſpecialem debet præcedere, vel ſemiplena probatio, vel infamia, vel indicia. num.5. Et quæ illa ſint.num.9.
Inquiſitio generalis non requirit præcedentem infamiam, nec accuſatorem, aut denunciatorem.n. 10.& 11.
Inquiſitionem per generalem incautè procedens, & iniuſtè ſine aliqua praua infamia, ſi delictum occultum manifeſtetur, poteſt inſtitui inquiſitio ſpecialis.num.12.
Inquiſitio mixta petit præuiam infamiam, vel ſemiplenam probationem, aut ſaltem manifeſta indicia.n.13.
In quibus caſibus poteſt procedi, tam in inquiſitione generali, quàm ſpeciali ſine infamia,n.17.

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem.

Officium Sanctæ Inquiſitionis inſtitutum eſt à Deo in principio naſcentis Eccleſiæ.lib.5. diſp. 13.paragr.1.num.1.
Inquiſitor primus in lege naturæ fuit Deus ipſe, & poſt illum primi Inquiſitores fuerunt primi parentes.num.2.
Primi parentes an fuerint infideles formaliter. num 1.& 2.& 3.
Idololatriæ crimen à primis parentibus an ortum habuerit.num.4.
Deus dicens: *Adam, Adam, vbi es?* ſcribit formam inquirendi.num.5.
Deus non ſemel, ſed ſæpiùs hæreticos deleuit in lege naturæ, & in lege ſcripta.n.6.
Peccata primorum parentum non fuiſſe infidelitatis oſtenditur: ſed probabilius fuiſſe traditur.n.7.
Cur Deus non punierit primos parentes ſtatim morte. num.10.
Quare Deus vetuit interfici Caïn. n.11. Et an fuerit hæreticus, dum incidit in deſperationem.n.12.
Nemrod an fuerit parens idololatriæ, & an fuerit pater Nini.lib.5.diſp.13.paragr.2.n.13.
Nemrod ſuaſit ædificare turrim, cuius culmen pertingeret cælum.num.14.
Nemrod quomodo fuit punitus à Deo, dum ſuaderet colere ignem quaſi Deum.n.15.
Abraham Iudex idololatriam Chaldæorum arguit. num.16.
Sara, vxor Abraham functa eſt officio Iudicis, quomodo.num.17.
Sara ſuaſit viro, vt eiiceret Agar de domo, & cur. num.18.
Moyſes an fuerit Iudex, & Princeps temporalis, & ſpiritualis Pontifex.lib.5.diſp.13. paragr.3.n. 21.
Moyſes in Ægypto, vexando Pharaonem, exercuit officium Iudicis in cauſa fidei in ipſum, & in illius Magos.n.22.
Pharao obdurato animo pœnas luit acerbiſſimas. num.23.
Idololatris difficile eſt Deum cognoſcere: ſunt enim fatui.num.24.
Elias contra Iezabel, & Achab apoſtaſiam ad Baal Sacerdotes Iudex deſtinatus eſt.n.25.
Iudices fuerunt filij Leui contra idololatras.n.26.
Quiſnam fuerit Iudex contra Chore, Dathan, & Abiron, & contra Ophni, & Phinees, filios Heli. num.27.
Abimelech vrbem Sichem diruit, & complures ſimul cum Baal igne abſumpſit.n.28.
Saül, & Dauid fuerunt Iudices acerrimi contra infideles.num.29.
Nabuchodonoſor ſæpè functus eſt officio Iudicis. num.30.
Gentiles præſertim Romani fuerunt Iudices contra violatores ſuæ falſæ Religionis.n.31.

Iudices

Iudices fuerunt Iehu contra Achab Regem, Ioſias templum,& Iudæam ab idolis mundans.n.32.
Ionathas Azotum, & templum Dagon ſuccendit. num.33.
Iudices fuerunt Eſdras,Mathathias Sacerdos,& Iudas Machabæus.num.34.
Cyrus Perſarum Rex ſuo modo fuit etiam Iudex, fecitque facultatem Iudæis redeundi ad Ieruſalem.num.35.
Inquiſitor maximus, & primus legis gratiæ fuit Chriſtus Dominus, vbi primùm natus eſt in Bethlehem.lib.5.diſp.13.paragr.4.num.36.
Chriſtus Dominus damnauit Phariſæorum errores, & Sadducæorum, & Herodianorum.n.37.
Chriſtus Dominus priuauit Iudæos regno propter eorum infidelitatem.num.38.
Apoſtoli poſt Chriſtum Dominum fuerunt Inquiſitores generales.num.39.
Summi Pontifices omnes ſunt Inquiſitores ordinarij,& creant Inquiſitores plenè.n.40.
Quando incepit Inquiſitio delegata contra hæreticam prauitatem.n.42.
Dominicani in Hiſpania Religioſi, præfecti fuerunt officio Sanctæ Inquiſitionis. lib.5.diſp.13. num.43.
Officium Sanctæ Inquiſitionis Catholicis Regibus poſtulantibus fuit inſtauratum.n.44.
Thomas de Torquemada fuit primus Inquiſitor generalis Hiſpaniæ.n.45.
Inquiſitores generales in Hiſpania non fuerunt ante Catholicos Reges.num.46.
Inquiſitores Regnorum Aragoniæ Sixtus IV.ſubiecit Supremo Inquiſitori Caſtellæ.n.47.
Inquiſitores generales in Regno Aragoniæ qui fuerint,& in Regno Caſtellæ. n.48.
Inquiſitio quando fuerit introducta in Luſitaniam. num.49.
Inquiſitores quinam fuerint ad id vſque tempus in Luſitania.n.50.
Inquiſitor generalis à Rege ſolet creari, & à Rom. Pontifice confirmari.lib.5.diſp.13.paragr.6.n.51.
Inquiſitoris generalis qualitates circa ſuum officium peragendum.n.52.
Inquiſitor generalis nominat Inquiſitores, & Papa delegat ab eo nominatos.n.53.
Inquiſitor generalis exhibet nudum miniſterium, dum nominat Inquiſitores.n.54.
Inquiſitor generalis eligit miniſtros Viſitatores, & nominat Conſiliarios Senatus Supremi, quibus datur expedire cauſas appellationum, & res arduas componere cum generali Inquiſitore.n.55.
Inquiſitoris generalis in Hiſpania eſt remouere Inquiſitores,ex cauſa tamen iuſta.n.56.
Cauſæ præcipuæ remouendi ab officio Inquiſitores quæ ſint.num.57.
Inquiſitores oportet eſſe peritos,firmæ valetudinis, non negligentes, ſenes potiùs, quàm iuuenes. num.58.
Magiſtri generales Minorum Fratrum, & Prædicatorum,poſſunt remouere ſubditos ab officio Inquiſitorum,ex cauſa tamen iuſta.n.59.
Inquiſitoris generalis eſt mutare de vno ad alium locum Inquiſitores nominatos, aut remouere. num.60.
Iuriſdictio Inquiſitorum ſitne ordinaria,an delegata,& an ſit reſtringenda,vel amplificanda,oſtenditur.num.61.
Inquiſitor generalis poteſt auocare ab Epiſcopis omnes cauſas hæreſim ſapientes.n.62.
Inquiſitor generalis an poſſit diſpenſare in depoſitione ſacri benedicti duntaxat: & quid de Inquiſitoribus inferioribus.num.63.
Inquiſitores deputati à Papa poſſunt eſſe, eſto non ſint 40.annorum.num.66.
Epiſcopi cur poſsint eſſe triginta annorum,non autem Inquiſitores.num.67.
Inquiſitores in Hiſpania poſſunt eſſe,qui attingunt trigeſimum ætatis annum abſque diſpenſatione: & quid de Commiſſariis.n.68.
Inquiſitores generales,inferiores,& ſupremi Tribunalis à Summo Pontifice immediatè capiunt iuriſdictionem.lib.5.diſp.13.§.7.n.69.
Inquiſitores loco ſui poſſunt alios ſubſtituere, & mandare vias ſuas.num.70.
Inquiſitorum delegati,ſeu Vicarij,quas debeant habere qualitates,& priuilegia: & an poſſint ſuas exequi ſententias.n.72.& 73.
Inquiſitores poſſunt cogere Magiſtratus ſæculares in Hiſpania, vt reuocent mandata lata contra officium Inquiſitionis.num.74.Et poſſunt inuocare auxilium brachij ſæcularis.n.75. Et cogere Iudices laicos ad exequendas ſententias à ſe latas,& facere,vt regulares ſint Notarij.n.76.
Inquiſitores multi in eodem diſtrictu pariter,& diuiſim poſſunt fungi ſuo officio.n.77.
Inquiſitorum iuriſdictio non expirat per obitum Pontificis concedentis,neque conceſſa ad beneplacitum.num.78.79.
Inquiſitores poſſunt vti familia armata, & concedere facultatem deferendi arma. num. 80. Et quando cenſeantur abuti conceſsione delationis armorum. num.81.
Inquiſitoris iuriſdictioni non eſt derogatum per Concil.Trident.ſeſſ.24.cap.6.n.82.
Inquiſitoribus quid faciendum,quando ingrediuntur aliquam Prouinciam.n.83.
Inquiſitoribus ſe ſponte præſentare, & manifeſtare ſuos errores, qui dicantur,& quomodo ſe habere debeant cum illis,& cum relapſis,& cum aliis, qui non apparent præfixo tempore.n.84.& 85.
Inquiſitores ſine Epiſcopo,& Epiſcopi ſine Inquiſitoribus, de iure communi poſſunt procedere contra hæreticos,eos inquirendo, & in ius vocando.lib.5.diſp.13.paragr.8.num.86.
Inquiſitor ſine Epiſcopo,& Epiſcopus ſine Inquiſitore,nequeunt procedere ad includendum reum in duriorem carcerem, & aptiorem potiùs ad pœnam,quàm ad cuſtodiam.num.87.
Inquiſitores, & Epiſcopi regulariter quomodo ſe habere debeant apud Hiſpanos in cauſis hæreticorum.num.88.
Inquiſitor ſine Epiſcopo,& Epiſcopus ſine Inquiſitore,poſſunt citare,capere,& detrudere in carcerem inquiſitos de hæreſi.n.89.
Epiſcopus an ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo poſsit abſoluere hæreticum per ſententiam diffinitiuam.n.90.
Inquiſitor, & Epiſcopus, ſi vterque ſimul citent inquiſitum de hæreſi,coram quo debeat comparere.num.91.
Epiſcopus an poſsit torquere ſine Inquiſitore inquiſitos de hæreſi.n.92.
Epiſcopus ſine Inquiſitore,an poſsit in cauſa hæreſis priuare reum beneficiis obtentis.n.93.
Inquiſitor, & Epiſcopus diuiſim procedentes ſuper eodem facto de hæreſi,an poſsint diuiſim ſententias ferre.num.94.
Epiſcopo, & Inquiſitore inter ſe diſcordibus circa ſententiam, quid agere debeant. num.95.
Inquiſitores non poſſunt procedere contra Officia-
lem

Sedis apoſtolicæ, & qui veniant nomine Officialium.lib.5.diſp.13.paragr.9.num.96.
Inquiſitores an poſſint inquirere contra Nuncios, ſeu Legatos Sedis apoſtolicæ.n.97.
Inquiſitores an poſſint inquirere contra Epiſcopum ſuſpectum de hæreſi.num.98.
Inquiſitores an poſſint carcerare Epiſcopum ſuſpectum de fuga.num.99.
Inquiſitores quid agent, quando Epiſcopus eſt hæreticus manifeſtus, aut quando hæreſes prædicat.num.10.
Epiſcopi an poſſint procedere contra Inquiſitores ſuſpectos de hæreſi.num.101.
Inquiſitores delinquentes in ſuo officio, à quibus ſunt puniendi.num.102.
Officiales Inquiſitorum an ſint exempti ab Ordinario, & an poſſint ab eo excommunicari, tam in genere, quàm nominatim: & an incurrant excommunicationes latas à iure, vel à Conſtitutionibus ſynodalibus.n.103.
Inquiſitores contra Inquiſitores an procedere poſſint.n.104. Et an poſſint contra exemptos, etiamſi ſint Religioſi. num. 105. Et quando poſſint procedere contra mortuos.num.106. Item, poſſunt procedere contra omnes in iure non exceptos.num.107.
Inquiſitores prætextu officij pecunias, vel ſimilia illicita extorquentes incurrunt excommunicationem.lib.5.diſp.13.§.9.n.102. Non tamen incurritur excommunicatio, quando pecunia offertur Inquiſitoribus per viam muneris.n.102.verſ. *Dictum eſt.* Et nomine pecuniæ extortæ veniunt cætera, quæ ſunt pecunia æſtimabilia. eodem n. 102. & eodem verſ. *Dictum eſt.*
Excommunicatio hæc non incurritur ab Inquiſitore, extorquente mutuum prætextu officij, & cur. lib.5.diſp.13.n.102.verſ. *Item non incurritur.*
Epiſcopi in cauſis fidei extorquentes pecunias non incurrunt excommunicationem. num. 102. verſ. *Item.*
Inquiſitores extorquentes pecunias poſſunt remoueri ab officio, & aliis pœnis puniri. eodem n. 102. verſ. *Poſſunt item.*
Inquiſitores incurrentes in excommunicationem propter extorſiones, à quo debeant abſolui. n. 102. verſ. *Quæſtionis eſt.*
Inquiſitores in vita, & in morte conſequuntur Indulgentiam plenariam, & Conſiliarij, & Officiales eodem priuilegio gaudent: & quid de temporali Indulgentia. lib.5. diſp. 13. paragr. 10. num.1.& 2.
Inquiſitores ſunt exempti à iuriſdictione Ordinariorum: & quid de Religioſis, an ſint exempti à ſuis Prælatis.num.3.& infrà num.16.
Inquiſitores quando poſſunt communicare cum Dominis temporalibus excommunicatis.n.4.
Inquiſitores poſſunt mutuò ſe abſoluere ab excommunicatione, & ſecum diſpenſare in irregularitate. num. 5.
Regulares Inquiſitores pro negotio Sancti Officij poſſunt ſine licentia Prælatorum Romam ire. num. 6.
Inquiſitores poſſunt reuocare ſtatuta, quæ impediunt officium Sanctæ Inquiſitionis.n.7.
Inquiſitores poſſunt vocare teſtes, & delatos ab vno territorio ad aliud. n.8. Et eorum Officiales ſi percuſſerint, à quibus debent puniri, & quibus pœnis.n.9. Item, poſſunt vti armis prædicti Officiales. num. 10.
Inquiſitores habentur pro præſentibus in ſuis beneficiis non curatis.num.11.
Inquiſitoribus regularibus eorum Prælati nihil poſſunt imperare in ſpectantibus ad ſuum officium. num. 12. & 16.
Inquiſitores poſſunt procedere ſummariè, ſimpliciter, & ſine figura iudicij.num.13.tam in ciuilibus, quàm in criminalibus ſunt Iudices reconciliatorum Eccleſiæ, & quomodo.n.14.
Inquiſitores excepto vno, vel altero crimine poſſunt cognoſcere de cæteris ſuorum familiarium, & Officialium. num. 15.
Inquiſitores poſſunt præcipere Clericis, & laicis, vt interſint concionibus, & vt publicent quaſcumque monitorias litteras.num.17. & 18. Inquiſitores in crimine hæreſis poſſunt procedere nulla præcedente infamia.num.19. Et non habentes ſtipendium poſſunt exigere expenſas ab illis, contra quos procedunt.num.22.
Inquiſitores an recuſari poſſint, oſtenditur: & poſſe verius videtur.num.23. Item, poſſunt procedere contra Prædicatores prædicantes propoſitiones ſcandaloſas, vel fidei contrarias.num.24.
Inquiſitores non tenentur publicare dicta teſtium contra hæreticos, nec reddere rationem de proceſſibus, niſi Summo Pontifici, vel Inquiſitoribus Almæ Vrbis. n.25. Et poſſunt procedere contra Sacerdotes in actu confeſſionis ad turpia fœminas ſollicitantes, vt dicetur infrà diſp.15. §. 1. 2. 3. 4. & 5. num.26.
Sacrum Inquiſitionis Tribunal eſt inſtitutum à Sede apoſtolica. lib.5.diſp.13.paragr.11.num.1.
Inquiſitores inſtituuntur proximè interdum à Romano Pontifice, interdum à Cardinalibus, vel ab Inquiſitore generali.num.2.
Simonia non eſt dare munus, vel donum cum ſpe gratitudinis per ſpirituale donum ex pura gratitudine obtinendum.num.4.
Non eſt licitum deducere in pactum obligationem antidoralem cum ſpeciali promiſſione implendi illam.num.5.
Simonia eſt vendere, vel emere officia Inquiſitorum, interuentu rei temporalis. num. 6. Habent enim ipſi poteſtatē abſoluendi ab hæreſi in vtroque foro, & poſſunt hanc poteſtatē delegare.n.7.
Conſultores Sancti Officij, & aſſeſſores an ſint ſimoniaci, ſi emant hæc officia: & quale ſit officium conſultorum.num.8. Non tamen conſultores Sancti Officij incurrunt irregularitatem. num. 9.
Dare, vel accipere aliquid, præcedente promiſſione dandi, ſiue vocetur *aluiceras*, ſiue quocunque alio vocabulo pro officio Inquiſitorum, eſt ſimonia.num.10.
Poſtulare poſt beneficium iam factum liberaliter promiſſionem aliquid dandi, an ſit ſimonia, ſi fiat incontinenti. Et quid dicatur fieri incontinenti. num.11. Et quæ ſimonia ſit dare, & accipere pecuniam pro officio Inquiſitoris .num.12.
An incurratur excommunicatio, vel aliqua alia pœna ab huiuſmodi contrahentibus: & quid in reliquis Officiis eccleſiaſticis temporalibus.num.13.
Inquiſitori an liceat dare aliquid, vel Deputato, ad redimendam vexationem, vt alteri præferatur. num.14.
Inquiſitores, ſeu Deputati ſimoniacè hæc officia obtinentes, an teneantur illa dimittere: & non dimittendo, an teneantur reſtituere ſalaria, & an validè procedant.num.15.
Mediatores in officiis Sancti Officij, pro pecunia conſequendis, an teneantur reſtituere, & quibus: & an incurrant excommunicationem. num. 16.
Inquiſitorum, & Subcollectorum officium gerentes

Digitized by Google

an debeant reſidere in Eccleſia Parochiali. lib. 10.diſp.23.§.5.num.11.
Inquiſitores quando incidant in excommunicationem Pontifici reſeruatam. lib. 1. diſp.2. §.4. num. 13. & 17.

Interdictum.

Interdictum quando dicatur generale, quando ſpeciale.lib.1.diſp.2.§.4.num.21.
Interdictum quod incurrit Cõmunitas propter appellationem à Papa ad futurum Concilium, éſtne perſonale, an locale, diſputatur. lib.1. diſp.3. parag.2.num.56.
Interdicta aliqua Communitate, vel Collegio, ſi aliqui abeant non reuerſuri, vel de nouo veniant, an interdicti cenſeantur. n. 57. 58. & 59.
Interdicti exeuntes de populo interdicto, ſi mutent domicilium, non ſunt interdicti.n.60.
Interdictum generale perſonale, locale ob culpam perſonæ priuatæ, ſolus Pontifex poteſt ponere. lib.1.diſp.1.parag.11.n.261.
Interdictum poteſt Pontifex ſolo actu interiori relaxare: ſecùs dicendum de cæteris Prælatis inferioribus.num.262.
Interdictum generale perſonale, aut ſpeciale, quando poſſit poni pro debito pecuniario. num. 263. 264.
Interdicti tempore poteſt Epiſcopus confirmare etiam in Eccleſia interdicta. lib.8.diſp.20.parag. 7.num.21.

Interficere.

Interficientes infidelem venientem ad Curiam Romanam, an incurrant in excommunicationem nonam Bullæ Cœnæ circa venientes ad Sedem apoſtolicam, & ab ea recedentes, ſi fortè ab aliquo vexentur.lib.1.diſp.3.parag.9.n. 208. & 214. & paragr.10.num.219.& 220.
Interficiens Cardinalem nondum habentem capellam, aut Epiſcopum non conſecratum, aut Archiepiſcopum nondum habentem Pallium, an incidat in excommunicationem vndecimam Bullæ Cœnæ contra mutilantes S.R.E. Cardinales, & cæteros Prælatos. lib.1.diſp.3.parag.11. per totum,præſertim num.237.238.

Interſtitia.

Interſtitia temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, quæ debeant concurrere. lib. 8.diſp.10.parag.4.num.9.
Interſtitiis temporum tranſactis Ordines debent conferri.num.10.
Interſtitiis non ſeruatis qui ordinantur, in quam pœnam incurrant.num.11.
In interſtitiis qui poſſunt diſpenſare.n.12.13. & 14.
Ordinans, ſciens non eſſe tranſactum tempus debitum interſtitiis, cenſetur diſpenſare cum illo. num.15.
In interſtitiis Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum ſuo familiari triennali, aliàs non ſubdito: & quando poteſt eum ordinare, & cum illo diſpenſare. num.16. & 17.

Irregularitas.

Irregularitatem eſſe de iure diuino, & habere originem ex lege veteri, quomodo ſit intelligendum. lib. 1.diſp.13.parag.1.n.255.
Irregularitas ex homicidio iuſto ſi fuit occulta, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo: ſecùs ſi homicidium eſt iniuſtum.n.257.
Irregularitates, quæ egent papali diſpenſatione.n. 260.
Irregularitas non contrahitur ex iterata Confirmatione, ſicut ex iterato Baptiſmo. lib.8. diſp. 20. paragr.7.num.26.& 27.
Irregularitas orta ex mutilatione occulta an diſpenſari poſſit ab Epiſcopo.lib.8.diſp.20.§.9.n.18.

Iubileus Anni Sancti.

De natura & origine Iubilei, Anni Sancti. lib. 2. diſp. 5. paragr. 1. num. 1. De neceſſitate Iubilei in genere, & in ſpecie.num.2.
Iubileum conferendi poteſtas eſt in Eccleſia, & eſt theſaurus, ex quo depromitur Iubileus.n.3. Huius theſauri legitimus diſpenſator quis eſt.n.4.
Chriſti opera quoad ſatisfactionem ſimpliciter, & abſolutè valorem habent infinitum. n.5. Quando autem per noſtra opera applicatur ſatisfactio Chriſti, duæ ſunt ſatisfactiones, altera ab altera dependens, prima Chriſti, altera noſtra. num.6.
An Indulgentia Iubilei Anni Sancti proſit lucranti ex opere operato. num. 7. Multis modis poteſt dici Indulgentias valere ex opere operato.n. 7.verſ. *Vt autem hæc.*
Iubilei inſtitutio Anni Sancti quando inceperit, non omninò conſtat. num. 8. Tempore tamen Bonifacij VIII. iam eſſe in vſu aſſeritur. ibidem, verſ. *Conſtat item.*
Iubileus Anni Sancti quo die incipiat, & quo finiatur.n.9. Et qua authoritate inſtitutus.n.10.
Diſcrimen inter Indulgentias Anni Sancti, & inter alias Indulgentias plenarias.n.11.
Iubileus ſicut tollit pœnas, an poſſit etiam augere gratiam, & gloriam.n.12.
Iubilei Annus poteſt inſtitui à Summo Pontifice, tanquam quid ſacramentale.n.13. Vide tamen ibi verſ. *Nihilominus.*& verſ. *His poſitis.*
Quæ Indulgentiæ in Anno Sancto ſuſpendantur. Reſpondetur ſolùm plenarias. n. 14. Itémque ſecundùm aliquos ſuſpenditur Bulla Cruciatæ. ibidem.verſ. *Nihilominus.*ſed alij negant meliùs.
Cæremoniæ, quæ ſeruantur in Anno Sancto, oſtenduntur. num.15.
An Portam Sanctam aperire neceſſe ſit: & quis debeat eam aperire, & per eam ingredi.n.16.
Iubileus Anni Sancti vt obtineatur, quæ fieri debeant Romæ, & quoties debeant viſitari Eccleſiæ, & quando. n. 17. & 18. Vbi quatuor Eccleſiæ viſitantur à Romanis per triginta dies, & à peregrinis per quindecim.
Confeſſio non eſt facienda de venialibus ſecundùm aliquos: ſed meliùs alij conſulunt: & quid ſi contingat poſt viſitationes omnes aliquid mortale committi.num.19.
Iubilei fructus in quo articulo huius Anni acquiratur. n. 20. Et an proſit Indulgentia Anni Sancti Monachis, & Religioſis, qui non poſſunt Romam ire ſine licentia Superiorum.n.21.
Iubilei conſequendi quinam ſint incapaces.n.22. Et an proſit Iubileus Anni Sancti illis, qui nequeunt ire; ſed mittunt aliquos pro ſe.n.23.
Iubileus huius Anni an poſſit obtineri per opera aliàs debita ex voto, vel ex alia obligatione. Aliqui negant: ſed alij meliùs affirmant. Quinimò bis, & ter, vel pluries ab aliquo acquiri poteſt, ſi toties fiant omnia onera iniuncta.n.24.
Indulgentiæ in Anno Sancto ſuſpenſæ, eo elapſo an reuiuiſcant. lib.2.diſp.5.paragr.2.n.26.
An ſuſpendantur in Anno Sancto facultates eligendi Confeſſorem, vota commutandi, & ſimilia. num.27.
Indulgentiæ Anni Sancti non proſunt mortuis; poſſunt tamen eos iuuare per orationes, ac ieiunia in eo Anno. n.28.
Indulgentiæ plenariæ durante Anno Sancto nequeunt

Digitized by Google

queunt publicari; non plenariæ autem poſſunt. num. 29.
Opera annexa huic Sancto Iubileo maiorem vim habent ad delendum pœnas temporales, quàm ſi extra tempus Iubilei fiant: & quid de orationibus in Eccleſiis inſtitutis. n. 30.
Iubileum lucrantur, qui morte impediti Romam non potuerunt peruenire. n. 31.
Iubileum Anni Sancti æqualiter conſequuntur, tam Romani, quàm qui veniunt è longinquis regionibus. num. 32. Et tam venientes equo, quàm pedibus. n. 33.
An ſimul, & eodem die omnes quatuor Eccleſiæ debeant viſitari Romæ. Reſponſio eſt affirmatiua: poſſunt tamen viſitari noctu. n. 34.
Iubileo Anni Sancti an fruantur Moniales, tam externæ, quàm Romanæ? Affirmat Enriquez. num. 35. Quinimò delinquentes ipſo conſequendi veniam poſſunt conſequi Iubileum. num. 36. Non licet tamen pro delicto futuro poſt exactum tempus committendo accipere Indulgentiam: poteſt tamen abſolui à peccato commiſſo poſt publicationem Iubilei, durante tempore illius. n. 37.
Iubilei tempore pœnitentiæ præſeruatiuæ debent iniungi. n. 38.
In quo differant ſatisfactiones per Iubileum, & per Indulgentias; à ſatisfactionibus ſacramentalibus, vel particularibus priuatorum. n. 39.
Ad lucrandum Iubileum quid vtilius, irène Romam, an expendere omnes ſumptus in vſus pauperum. num. 40. Vbi vtilius ire ad Vrbem regulariter.
Lucrari Indulgentias an ſit maior charitas erga Deum, quàm velle eſſe in Purgatorio, vt ſoluat pœnas pro peccatis contra Deum commiſſis. n. 41.
Iubileum an acquirat, qui non habet intentionem ſatisfaciendi Deo pro peccatis commiſſis. Negant aliqui: ſed alij affirmant. n. 42.
Anni Sancti ſolennitas an debeat durare vſque ad finem mundi: negant aliqui, & an proſit concedenti Indulgentia. Pars affirmans eſt certa. n. 43.
Iubileum concedens aliis, poteſt illo vti faciendo ea opera aliis iniuncta: & quomodo hoc poſſit fieri oſtenditur. n. 44.
De Iubileis particularibus diſp. 6. tranſcribitur exemplar vnius ad litteram. num. vnico.

De requiſitis in quolibet Iubileo.

Quæ ſit cauſa motiua, ob quam concedatur Iubileus. lib. 2. diſp. 6. paragr. 1. n. 1.
Vltra cauſam motiuam, vel excitantem, requiritur opus aliquod proportionatum exequendum ab acquirente Iubileum. n. 2.
Opus iniunctum debet habere proportionem cum cauſa motiua, vel cum fine. n. 3.
Cauſa iuſta ſemper à ſubditis talis exiſtimanda eſt, quando à Pontifice in conceſſione Iubilei proponitur. n. 4.
Cauſæ, quibus motus fuit Pontifex ad concedendum hunc Iubileum. n. 5.
Iubileum inter, & Indulgentiam plenariam, quale ſit diſcrimen. n. 6.
Iubileum an poſſit aliquis conſequi, antequam publicetur in ſua parochia. n. 7. Et an morte concedentis expiret Iubileus. n. 8.

De operibus adimplendis ab omnibus, qui Iubileum ſunt lucraturi.

Antiquitas proceſſionum, & vſus multiplex illarum. lib. 2. paragr. 2. n. 9. diſp. 6.
Proceſſiones quando primò inceperunt. lib. 2. diſp. 6. paragr. 2. n. 10.
Quis inſtituit Litanias Rogationum ad aliquas Eccleſias. num. 11.
Quibus de cauſis poſſunt fieri in Eccleſia proceſſiones. n. 12.
Iubileum, vtrùm poſſint conſequi, qui non interſunt proceſſionibus. n. 13.

De obligatione viſitandi Eccleſias, ac ieiunandi tempore Iubilei.

Iubileus poteſt conſequi in duabus hebdomadis. lib. 2. diſp. 6. paragr. 3. n. 14.
Hebdomada quando incipiat, & finiatur reſpectu Iubilei. num. 15.
Iubileus an poſſit acquiri bis ab eodem in vtraque hebdomada. n. 16.
Iubileus, elapſa vtraque hebdomada, an poſſit acquiri in aliena diœceſi, vel Parochia, vel in propria, quando non fuit præſens. n. 17.
Onera viſitandi, & ieiunandi an poſſint diuidi ab vno, ita vt partim fiant in vna hebdomada, & partim in ſequenti. n. 18.
Confeſſarius vtrùm poſſit commutare hanc diuiſionem, vt non fiant omnia in eadem hebdomada. num. 19.
Vtrùm poſſint fideles authoritate propria transferre ieiunia ad alios dies non præſcriptos à Summo Pontifice. n. 20.
Vtrùm pueri, & ſenes teneantur ieiunare. n. 21.
Quid, ſi dies præſcripti ad ieiunandum incidant in quatuor Tempora, in quibus de præcepto ieiunatur. n. 22.
Vtrùm in his diebus poſſit quis ieiunare comedendo carnem, oua, & lacticinia. n. 23.
Quoties ſunt viſitandæ Eccleſiæ, & quoties ibi orandum. num. 24.
An orandum ſit intra Eccleſiam; & an ſufficiat ab oſtio preces fundere, vel à Campanili, vel ab Odeo, ſeu Choro. n. 25.
Parochus ſi deſignet viſitare tres Eccleſias, an ſufficiet viſitare duas. n. 26.
Iubileum conſequuntur religioſi viſitando Eccleſias proprias, ſi fuerint deputatæ. n. 27.
Iubileum an conſequantur, qui viſitant Eccleſias ſine actuali intentione conſequendi illum: & quid de committentibus mortalia, aut venialia, quando viſitant Eccleſias. n. 20.

Eleemoſyna facienda tempore Iubilei.

Eleemoſynæ olim in Iubileis in tribus diebus fieri præcipiebantur, aliàs non acquirebantur, ſi in vno die fiebant ſimul. n. 29. Hodie tamen ſatis eſt fieri eleemoſynas intra hebdomadam, dum ſe occaſio obtulerit. n. 30.
Eleemoſyna an poſſit fieri de re aliena, aut furto ſublata. n. 31.
Eleemoſynæ vt fiant, an poſſint pauperes operari diebus feſtis ad acquirendum Iubileum. Negatiuè reſpondetur. n. 32.
Eleemoſyna propter impotentiam non data, ſi cætera onera Iubilei impleantur, non adimitur Indulgentia, eſto commutatio non fiat: ſed melius eſt fieri commutationem in aliud opus pium per Confeſſarium. n. 33.
Eleemoſyna poteſt fieri pro Iubileo lucrando, etiam illis, quibus debetur ex iuſtitia, aut ex charitate. num. 34.
Hero præcipiente fieri eleemoſynam, ſi famulus illam furetur, non acquiritur Iubileus. n. 35.
Eleemoſynas non tenentur diuites facere maiores, quàm pauperes. n. 36.
Eleemoſynæ debent fieri à Superioribus regularibus

Digitized by Google

Index Rerum,

gularibus pro ſuis ſubditis, aut facere facultatem, vt quilibet de portione ſua aliquid det pauperibus. n. 37.

Vtrùm in Iubileo ſit obligatio inquirendi pauperes, vt fiat eleemoſyna: & quid ſi non inueniantur. n. 38.

Quid, ſi pauperes nolint recipere eleemoſynas ſibi oblatas, Confeſſarius poteſt prorogare obligationem dandi in tempus opportunum. n. 39.

Confeſſarius eligendus tempore Iubilei.

Confeſſarius eligendus debet eſſe approbatus ab Ordinario pœnitentis. lib. 2. diſp. 6. paragr. 5. num. 40. Nec ſufficit pro Iubileo approbatio à quolibet Ordinario. n. 41.

Iubilei virtute Bracarenſis, qui reperitur Olyſipone, poteſt eligere Confeſſarium approbatum Bracaræ. n. 42.

Iubilei tempore Regulares debent eligere Confeſſarium approbatum ab Epiſcopo; non autem à ſuo Prælato. num. 43. per totum, vbi latè id oſtenditur.

Iubilei virtute, ſeu Bullæ, an poſſit eligi Confeſſarius approbatus ab Epiſcopo; nolente tamen, vt Confeſſarius audiat confeſſiones. n. 44.

Iubilei tempore non poteſt eligi Parochus, qui renunciauit beneficio. n. 45.

Iubilei virtute an poſſit eligi Parochus extra ſuam diœceſim, in qua eſt Parochus, quidquid alij tradant. n. 46.

Iubileo durante, an approbatus ad annum vnum, tranſacto anno, poſſit eligi: vel ad certum genus perſonarum, an poſſit eligi ab alio? Reſponſio eſt negatiua. num. 47. Confeſſor virtute Iubilei eligendus non debet eſſe vnicus; ſed multiplex. num. 48. Modò ſit approbatus ab Ordinario pœnitentis. Nec ſufficit, quòd ſit iuris pontificij Profeſſor, aut Doctor Theologus, vt cenſeatur approbatus. n. 49.

Ad Iubileum conſequendum neceſſaria eſt confeſſio in re, etiam de venialibus. num. 50. Et dixi ſuprà diſp. 5. n. 19.

Iubileus an acquiratur per confeſſionem informem. Pars affirmans poteſt dici: ſed negatiua eſt ſequenda. num. 51. Per confeſſionem autem irritam ex aliquo capite, non poteſt pœnitens abſolui à quibuſcunque peccatis. num. 52. Et quid per informem. ibidem verſ. *Contra verò.*

Iubilei virtute, quæ facultas ſit Confeſſario circa caſus Bullæ Cœnæ, conſtabit ex litteris cuiuſlibet Iubilei. n. 53.

Iubilei virtute an poſſit abſolui hæreticus occultus, diſ[illegible] n. 54.

Iubileus ſi contineat clauſulam, vt abſoluatur à caſibus Bullæ Cœnæ quomodocunque reſeruatis, quid operetur. num. 55. Virtute tamen Bullæ Cruciatæ non poteſt abſolui hæreticus externus. num. 56. Poſſunt tamen ſchiſmatici, & fautores hæreticorum, qui non ſunt hæretici, abſolui virtute Bullæ, vel Iubilei. n. 57.

Iubileus elapſo tempore poteſt abſolui à reſeruatis in confeſſione oblitis. num. 58. Et confeſſio inchoata tempore Iubilei poteſt finiri poſt tempus illius. n. 59.

Iubileum lucrari cupiens à reſeruatis abſolutus manet, ſi confiteatur in principio: quamuis poſteà, mutata voluntate, non adimpleat cætera opera requiſita. num. 60. Secùs ſi confeſſio fuit inualida ex aliquo capite. num. 61. Niſi fuerit facta proprio Prælato. num. 62.

Iubileus poteſt acquiri per confeſſionem: & communionem factam in Quadrageſima, ſi tunc publicetur Iubileus. n. 63.

Iubilei virtute poteſt Confeſſor abſoluere excommunicatum in foro tantùm interiori, & ſatisfacta parte cenſebitur abſolutus in vtroque foro, niſi Iudex repugnet. n. 64.

Iubilei tempore pœnitens impotens ad ſatisfaciendum realiter, poteſt abſolui data cautione, ſaltem iuratoria: quòd ſi pars non detur, poteſt abſolui in vtroque foro. n. 65.

Iubilei tempore abſolutus ab excommunicatione non tenetur poſteà comparere. n. 66. Et eo tempore abſolutio ab excommunicatione impendi poteſt extra confeſſionem. n. 67.

Iubilei tempore in aliquibus caſibus poteſt Confeſſor differre abſolutionem, & communionem pœnitentibus. num. 68.

Iubileus poteſt acquiri ſine Bulla Cruciata, quando non vni, vel alteri loco; ſed vniuerſis fidelibus totius vniuerſi eſt conceſſus. Et quid de Indulgentiis conceſſis Eccleſiis particularibus. n. 69.

Iubilæum nauigantes, vel itinerantes, ſi velint in nauigatione, ſeu in itinere conſequi, quem Confeſſarium debeant eligere. n. 70. Et quid de vagis, ſeu vagabundis. n. 71.

Confeſſarii pro Iubileo eligendi pro votis commutandis.

Tempore Iubilei an Confeſſarius poſſit vota commutare homini, qui non fecit confeſſionem; quia non habebat niſi venialia, & noluit de illis fateri. lib. 2. diſp. 6. paragr. 6. n. 72.

Iubilei tempore, qui non petiuit à Confeſſario commutationem votorum, poteſt, elapſo tempore, adhuc petere. n. 73. Et commutatio poteſt fieri extra Sacramentum confeſſionis; nec requiritur, quòd fiat in opera ſimilia. n. 74.

Iubilei virtute an vota ſint commutanda in alia opera æqualia magnitudine, duratione, & numero. num. 75. Et quæ vota poſſint commutari per hunc Iubileum: & an extendatur poteſtas ad vota iurata, & ad vota facta in fauorem tertij. n. 76.

Iubileo durante, pœnitens immemor voti, ſed nolens commutari, an poſſit petere commutationem, tranſacto tempore. num. 77.

Iubilei virtute poſſunt commutari vota pœnalia conditionalia impleta conditione. n. 78. Nec debet eſſe idem Confeſſarius, qui abſoluit à reſeruatis, & vota commutat. n. 79.

Iubileum qui non fuit lucratus, ſicut intendebat à principio, quia non adimpleuit omnia, an poſſit petere commutationem voti obliti. n. 80.

Iubilei, ſeu Bullæ virtute an poſſit fieri commutatio voti in aliquod ſubſidium omninò ſpirituale. n. 81. Vota tamen facta ſub ſpe conſequendi Iubilæum, poſſunt commutari. n. 82.

Confeſſarius an poſſit differre commutationem faciendam poſt tempus Iubilei elapſum. n. 83.

Iubilei tempore an poſſint commutari vota in materiam, quam Confeſſarius, vel vir doctus poſtea præſcripſerint. n. 84. Si confeſſio fuit valida. n. 85.

Per Iubilei virtutem poteſt Confeſſarius commutare omnia vota peregrinationis, & quomodo. num. 86.

Vota caſtitatis, & Religionis abſolutæ an poſſint commutari. n. 87. 88.

Vtrùm, qui Iubileum non fuit lucratus, nec petiuit commutationem, & fecit confeſſionem, poſſit poſt expletum tempus petere commutationem. n. 89. & ſuprà num. 80.

Confeſſarius

Confeſſarius non poteſt commutare virtute Iubilei vota pœnitenti ſub conditione, ſi pœnitens lucratus fuerit Iubileum.num.90.

Rurſus de commutatione votorum virtute Iubilei facienda à Confeſſario.

Iubilei priuilegia circa vota commutanda, quantum extendantur, & an exigatur cauſa in commutationibus.lib.2.diſp.6.paragr.7.num.91.

Papa commutante votum ſibi reſeruatum; an poſſit rurſus commutari virtute Iubilei.num.92.

An votum caſtitatis temporalis commutatum virtute Iubilei in ſummam certam pecuniæ dandā pauperibus,ea data extinguatur omninò.n.93.

Virtute Iubilei,an ſi Papa prius commutauerit votum Religionis in aliud, teneatur ad id,in quod votum eſt commutatum, & an vouens poſſit liberè primum votum adimplere, relicta commutatione.num.94.

An ſi quis liber à voto per commutationem,rurſus idem votum emittat, teneatur ad commutationem, & ad prius votum implendum.num.95.

Quomodo ſint commutanda vota de præcepto, quod obligat ſub mortali ſeruandum ſine voto. num.96.

Qualiter ſint commutanda vota ieiunandi omnibus feriis ſextis,& recitandi omnibus Sabbathis calculos virgineos.num.97.

Vtrùm votum ieiunandi certa die ſit commutandum in aliquid adimplendum in eadem die.n.98.

Qualiter ſint commutanda vota virtute Iubilei non contrahendi matrimonium,aut votum aſſumendi Ordines ſacros.num.99.

Confeſſarius poteſt commutare pueris,qui non recipiunt Euchariſtiam, hoc opus in aliud opus pium.num.100.

Pœnitens factus incapax ad implendum commutationem voti,non tenetur redire ad votum iam commutatum.num.101.

De reliquis votis virtute Iubilei commutandis.n.102.

Iudæus.

Iudæus, & gentilis peccant grauiter repudiantes vxores.lib.1.diſp.1.paragr.10.num.229.

Iudex.Iudicium.

Iudex delegatus an poſſit ex noua delegatione de eadem re iudicare.lib.4.diſp.11.paragr.2.num.15.

Iudex delegatus an poſſit declarare ſuam ſententiam.n.16. Non tamen illi creditur,niſi oſtendat reſcriptum in his, quæ tendunt in præiudicium tertij.num.17.

Iudex procedens ſimpliciter,& de plano,non tenetur omnem iudiciarium ordinem adimplere. lib. 4.diſp.12.paragr.5.n.104.

Iudex ſæcularis ſi faciat informationem in cauſa criminali contra Clericum proceſſando,incurrit in excommunicationem decimamnonam Bullæ Cœnæ.lib.1.diſp.3.paragr.19.num.330.

Iudices ordinarij,non autem delegati,tenentur pœnas pecuniarias Cruciatæ applicare. lib. 2.diſp.7. num.35.

Iudicio in quocunque tres perſonæ ſaltem requiruntur.lib.12.diſp.17.paragr. 2.n.1. Vide, *Inquiſitor.*

Iuriſdictio, & Ius.

Iuriſdictio priuatiua quæ ſit, & quæ cumulatiua. lib.5.diſp.14.paragr.3.num.1.

Iuriſdictio quæ conceditur per dictionem taxatiuā,an dicenda ſit cumulatiua,vel priuatiua. n. 2.

Iuriſdictio diſpenſandi ſecum non eſt contentioſa, nec coactiua,ſed voluntaria; ideò committi poteſt.lib.8.diſp.20.paragr.10.num.5.

Ius diffiniendi,& ſubſcribendi in decretis Concilij generalis habent Cardinales. lib.6. diſp. 25. §.4. num.28.

Ius diffiniendi, & ſubſcribendi in Conciliis, eſt actus iuriſdictionis;non autem poteſtatis.n.29.

Iuriſdictio Papæ iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta; Epiſcoporum à Papa ſuſcepta, & in Epiſcopos deriuata. lib.1.diſp.1.paragr.11.n.238.

Ius patronatus laïcorum quale ſit,& quomodo acquiratur.lib.3.diſp.9.parag.3.n.110.

Ius patronatus eſt laïcale, quando fuit inſtitutum ex bonis patrimonialibus,ſiue Clerici,ſiue laïci, quamuis ius præſentandi competat Clerico.n.114.

L

Laïcus.

Laïcus an poſſit legitimare in terris imperij ad ſpiritualia,& temporalia. Aliqui affirmant: ſed alij probabiliùs negant.lib.1.diſp.1.paragr.12. num.306.

Laïci poſſunt pœnas ſtatuere contra violantes feſta eccleſiaſtica.lib.8.diſp.21.§.7.n.8.

Laïcus ſolenniter baptizans quas pœnas incurrat. lib.10.diſp.23.paragr.6.n.17.

Laïcus contra Clericum, nec contra Religioſum poteſt eſſe teſtis.lib.12.diſp.17.§.4.n.2.

Laïci executores teſtamenti, ſi obtineant à Religioſo Societatis, vt aliqua Sacra faciat pro aliquo defuncto,an poſſint retinere ſibi ſtipendia, quæ erant expendenda in Miſſis ab aliis dicendis. lib.11.diſp.26.paragr.11.n.30.

Legatus.

Legatorum ſpecies triplex. lib. 4. diſp.10. paragr.1. num.1. Legatus à latere communiter eſt Cardinalis. num.2. Quibus inſigniis Legatus à latere vtatur. num. 3. Quomodo ingrediatur loca,& oppida.n.4.

Legati de latere officium quale ſit,& an æquiparetur Proconſuli. num.5. Habent ordinariam iuriſdictionem: & poſſunt omnia in ſua Prouincia,ſicut poſſunt Primates Archiepiſcopi,Epiſcopi,& reliqui Ordinarij.n.6.

Legatus minor coram Legato à latere non fungitur ſuo officio, nec cenſetur reuocatus per creationem ſecundi Legati de latere.n.7.

Legatus de latere an teneatur oſtendere litteras ſuæ legationis,& an illi ſit credendum, & Nunciis. n.8.Item,an illi ſit credendum ſuper his,quæ dicit ſe accepiſſe à Pontifice viuæ vocis oraculo. num.9.

Legatus minor, & Archiepiſcopus non debent geſtare Cruces ſuas in ingreſſu Legati de latere, neque præſente illo.num.12.

Legatus de latere,eiúſque familia,quibus virtutibus debeant florere, & à quibus vitiis cauere. num.13.

Legatus de latere non venit appellatione Papæ,niſi in his, quæ illi ſpecialiter committuntur.lib.4. diſp.10.paragr.2.num.14.

Legatus de latere per generalem commiſſionem nihil poteſt in reſeruatis Papæ: & quæ ſint Papæ reſeruata.n.15.16.17.18.

Legatus à latere poteſt quidquid non eſt reſeruatum Sedi apoſtolicæ in ſignum ſpecialis priuilegij.num.19.

Legatus à latere habet iuriſdictionem in exemptos, quamuis reſeruatum ſit Papæ: non tamen poteſt eximere aliquem à iuriſdictione Ordinariorum num. 20. Quod intelligitur, vt infrà n. 38.

Legatus à latere non poteſt facere, quòd violetur ius commune, nec quòd præiudicetur illi. n. 21. Poteſt item abſoluere percuſſores Clericorum, etiamſi percuſſio ſit enormis, & extra ſuam Prouinciam. num. 22. Et vnde habeat hanc poteſtatem. n. 24. 25. & 26.

Legati de latere non poſſunt abſoluere illos, qui percutiunt Legatos ipſos, nec qui percutiunt Cardinales. num. 28. Sed contrà. num. 29. & 30.

Legatus à latere non poteſt abſoluere iniuriantes, ſeu percutientes Epiſcopos. lib. 4. diſp. 10. paragr. 2. num. 31. Nec poteſt abſoluere à caſibus Bullæ Cœnæ. n. 32.

Legati à latere non veniunt ſub nomine Sedis apoſtolicæ in rebus arduis, ſed in leuibus. n. 33.

Legatus à latere miſſus ad aliquod Regnum habet poteſtatem in omnibus Prouinciis ſubditis eidem Regi: & quomodo. num. 34. & 35. Item, miſſus ad duas Prouincias connexas ratione terminorum poteſt cognoſcere de caſibus vnius Prouinciæ in alia. n. 36.

Legatus duarum prouinciarum, ſiue ſint diſtinctæ, ſiue vnitæ, quando ſit Iudex ambarum, & poſſit punire delicta vtriuſque. num. 37.

Legatus non poteſt ſe immiſcere in cauſis delegatis alteri à Papa. num. 38.

Legatus de latere poteſt cognoſcere de appellatione interpoſitâ ab inferiore ad Papam, vt eum inſtruat: maximè ſi partes conſentiant. num. 39.

Legatus à latere poteſt cognoſcere de cauſa matrimoniali; non tamen diſpenſare in gradibus prohibitis, quamuis aſſerat Goffredus. num. 40. & num. 41. Niſi ſit in partibus remotiſſimis. n. 42. Nec poteſt validè diſpenſare in lege Superioris ſine cauſa. n. 43.

Legatus ad Ordines ſacros non poteſt diſpenſare cum illegitimis, niſi ex ſpeciali commiſſione. num. 45. Et quando poſſit cum illis ad Ordines, & beneficia diſpenſare. num. 46. 47. & 48.

Legato quando datur ius legitimandi ſpurios, ex quibus deprehendatur. num. 49.

Illegitimus diſpenſatus à Legato ad aliquid, ſi velit aliquid iterum impetrare, tenetur explicare primum impetratum. n. 50.

Legatus potens legitimare, an poſſit diſpenſare. num. 51. Non tamen poteſt diſpenſare cum minore annis quatuordecim, vt faciat profeſſionem, & teſtamentum. n. 52.

Legatus ex cauſa neceſſitatis, quando poſſit diſpenſare cum minoribus, vt aſcendant ad Presbyteratum, & ad beneficia. num. 53.

Legatus quid poſſit circa beneficia.

Legatus de latere non poteſt Epiſcopum deponere ſine ſpeciali mandato. lib. 4. diſp. 10. paragr. 3. num. 54.

Inquiſitores, etiam in cauſa hæreſis, non poſſunt cognoſcere de Epiſcopo. num. 55.

Legatus non poteſt conferre beneficia deuoluta ex negligentia Prælati exempti. num. 56. Poteſt tamen beneficia conferre ante deuolutionem factam ad Epiſcopum, vel poſt deuolutionem ad Papam propter negligentiam Epiſcopi. n. 57. Item poteſt ex cauſa vnire beneficia ſuæ Prouinciæ. num. 58.

Legati conferunt beneficia ex iure legationis, non autem ex priuilegio: ſed contrà ex aliquorum ſententia. n. 59. & 60.

Legatus à latere poteſt conferre beneficia de iure patronatus eccleſiaſtici. n. 61.

Legatus de latere poteſt conferre beneficia exemptorum, cùm ſit Ordinarius illorum. n. 62.

Legatus poteſt reſeruare ſuæ collationi beneficia vacatura; non tamen ius tribuit aliquod in re, nec ad rem. n. 63.

Legatus poteſt conferre beneficia deuoluta ad Sedem apoſtolicam; non tamen illi currit tempus ſemeſtre ad conferendum: quidquid Lapus contradicat. num. 64. & 65.

Legatus poteſt commendare beneficia ad Papam deuoluta, non tamen vltra ſex menſes. n. 66.

Legatus an finito ſemeſtri poſſit prorogare aliud ſemeſtre in commenda Eccleſiæ Parochialis: & quid dicendum pro Ordinariis. n. 67. & 68.

Legatus de latere non poteſt beneficium commendare in perpetuum habens curam in foro externo. num. 69.

Legatus non poteſt commendare beneficia reſeruata collationi Papæ; ſed tantum cuſtodire per Oeconomum. n. 70.

Legatus poteſt commendare Eccleſiam Collegiatam, quando non eſt electiua; non tamen beneficia regularia ſæcularibus, nec ſæcularia regularibus. num. 71.

Legatus ex cauſa poteſt vnire Parochiales menſæ epiſcopali, & Monaſterio: necnon regularia, ſi non fuerint electiua. n. 72.

Legati non poſſunt recipere renunciationes, niſi ſint de latere, neque hi poſſunt, niſi in fauorem, vel cum penſione. num. 73. 74. & 75.

Legatus de latere non poteſt committere alicui, vt recipiat reſignationem beneficij, & poſteà, vt illud conferat; ſed oppoſitum eſt verius. n. 76.

Legatus de latere non poteſt conferre beneficia vacantia in Curia. num. 77. Nec beneficia iuris patronatus ſæcularis, & cur. n. 78. 79. 80.

Legatus, durante anno Nouitiatus, non poteſt conferre beneficium Nouitij. num. 88. Et in quibus caſibus non poſſit conferre beneficia. num. 91. & 92. Et an poſſit Legatus apoſtolicus Vrbis, abſente Papa, conferre beneficia: negatur ſine ſpeciali mandato. n. 93. Et quid de Legato de latere circa regreſſus, an poſſit concedere, & an omnes hodie ſint ſublati. n. 94.

Legatus à latere poteſt diſpenſare cum Religioſis, in iis, in quibus eorum Prælatus diſpenſat, non tamen poteſt illos efficere capaces delegationis ad litteras pontificias exequendas. lib. 4. diſp. 10. paragr. 4. num. 98.

Legatus non poteſt concedere, vt res Eccleſiæ alienentur. n. 100. Nec poteſt ſupprimere beneficia, nec minuere, nec augere in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, & cur. n. 101. & 102.

Legati, & Ordinarij poſſint conferre beneficia, & datur locus præuentioni. n. 103.

Legatus non poteſt conferre beneficia, quæ ſunt de collatione Cardinalium. n. 104. Poteſt tamen ex cauſa erigere Eccleſias, & beneficia de nouo creare; non autem Epiſcopatum, niſi in partibus remotiſſimis. n. 105. & 106.

Legatus à latere eſt Iudex omnium exemptorum in Prouincia ſua, & poteſt etiam per viam querelæ cognoſcere de cauſis omnium. lib. 4. diſp. 10. paragr. 5. n. 130. Et ex ſpeciali iure habet iuriſdictionem in exemptos. n. 132.

Legatus, legatione durante, non poteſt in iudicium vocari; poteſt tamen recuſari vt ſuſpectus. n. 133. Item, poteſt cauſas in parte, vel in toto delegare, vt procedatur ſimpliciter, & de plano, niſi ex cauſa neceſſaria. n. 134.

Legatus

Legatus in expediendis cauſis, quas habeat facultates. n.135. Et quæ ſint cauſæ ſpectantes ad forum eccleſiaſticum.num.136.

Legatus, de quibus cauſis poſſit cognoſcere.

Legatus, antequàm Prouinciam intret, poteſt cauſas committere, niſi ſint, ex reſeruatis. num. 137. 138.

Legatus an poſſit delegare cauſas in partibus, ſiue in prima, ſiue in ſecunda inſtantia. n.139. Poteſt item ſubditos iudicare, corrigere, punire, excommunicare, ſuſpendere, & interdicere. num. 140. Non tamen poterit auocare cauſas cœptas coram Ordinario.num.141.

Legati locum tenens habet idem Tribunal cum Legato, & ſimilem poteſtatem, & ius conferendi. num.142.

Legatus cauſam ſi auocet ab vno, cui ſummariè commiſſa erat, & alteri deleget, cenſetur ſub eadem clauſula committere.num.143.

Delegatus à Legato non poteſt alium delegare, ſecundùm aliquos: ſed pars affirmans eſt vera. n.144.

Legatus non poteſt committere cauſas Canonico minori vigintiquinque annis.n.146.

Legatus an poſſit mutare ordinem iudicij, & incipere à præcepto executionis: & quando valebit tale præceptum n.148.& 149.

Legatus non poteſt committere cauſas appellatione remota: & cur.n.151. 152. Nec poteſt ſe intromittere in cauſa delegata alteri à Summo Pontifice.num.153.

Legatus à delegato non poteſt compelli, vt ſuam ſententiam exequatur.num.154.

Officium Legati quibus modis finiatur, & reuocetur.n.155. Et an Legatus eo ipſo reuocetur, quòd alius mittitur.n. 156.157. Validè tamen procedit poſt reuocationé, donec reuocatio illi intimetur, nec ſufficit ſcientia.n.158.& 159. Non cenſetur autem reuocatus per mortem Pontificis, niſi fuerit deputatus ad beneplacitum illius: ſecùs ſi fuerit ad beneplacitum Sedis apoſtolicæ. n. 160.

Legato facultates datæ ſpecialiter vltra poteſtatem ordinariam, an expirent per obitum Papæ. n.161. & 162. Non finitur autem legatio per furorem ſuperuenientem legato; neque per furorem concedentis; neque ſi Legatus redeat, vt interſit electioni Pontificis.num.163.

Legatus expirat deponendo inſignia in Vrbe animo non reuertendi; non tamen poteſt reuocari à Cardinalibus, Sede vacante, niſi ex magna cauſa. num.164.& 165.

Legatus quid poſſit circa cenſuras. lib. 4. diſp. 10. paragr.6.

Legatus de latere à quibus excommunicationibus poſſit abſoluere, & à quibus non. lib. 4. diſp. 10. paragr.6.num.166.

Legatus à latere, & Nuncius poſſunt concedere monitoria pro rebus deperditis, ſicut & Ordinarij, hoc eſt, Epiſcopi, & Archiepiſcopi.n.167.

Exempti excommunicari poſſunt à Legato, & abſolui, ſi abierint ad partes vltramarinas. num.168.

Legatus de latere omnes ſibi ſubditos poteſt abſoluere ab excommunicatione iuris, & ab aliis cenſuris, & concurrere cum quocunque Ordinario. num.169.& 170. Non poteſt autem abſoluere incendiarios publicatos, neque excommunicatos ab inferioribus, ſi reſeruent ſibi abſolutiones, niſi de licentia Epiſcopi.num.171. Nec item poteſt abſoluere in alterius Prouincia excommunicatos in foro contentioſo: ſecùs in foro pœnitentiali, ſicut Epiſcopus poteſt.n.172.

Legatus pro debito pecuniario non poteſt interdicere, niſi de ſpeciali Papæ licentia: pro aliis delictis poteſt.num. 173.174.

Legatus poteſt ſuſpendere interdictum, & concedere priuilegium celebrandi tempore illius, durabitque, donec à ſucceſſore reuocetur.n.175. Cæteri autem inferiores Romano Pontifice ſecundùm veriorem nequeunt contra naturam ipſius interdicti aliquid facere, donec tollatur.n.176.

Legatus quid poſſit circa Indulgentias, & ſtatuta.

Legatus poteſt concedere Indulgentias perpetuas quæ durent poſt finitam legationem, non tamen plenarias lib.4.diſp.10.paragr.6.n.177.181. Et ex cauſa poteſt reuocare Indulgentias à ſe conceſſas. n.179. Quinimò Indulgentiæ à ſe conceſſæ non valent, vltra quantitatem ſibi datam quoad exceſſum.num.180.

Legatus poteſt condere ſtatuta perpetua in ſua Prouincia, quæ durent, etiam finita legatione.n.182. Non poteſt autem ſtatuere contra ius commune: ſed præter ius commune: & addere pœnas iuri communi.num.183.

Legatus poteſt ſtatuere, vt caſus diſpenſati per inferiores reſeruentur Sedi apoſtolicæ. n.184. Item, durante legatione poteſt interpretari ſua ſtatuta: finita autem legatione interpretatio pertinebit ad Summum Pontificem.n.185.

Legati ex cauſa poſſunt ſtatuere in præiudicium ſubditorum, ſed non ligantur extra Prouinciam delinquentes: quamuis Iudex exprimat comprehendi: ſed oppoſitum eſt verius. num. 186. 187.

Leges.

Leges, vt ſint iuſtæ, debent efficere homines moraliter bonos.lib.1.diſp.1.paragr.12.n.299.

Legitimatio.

Legitimandi modos inuenies prima parte noſtri Regiminis.diſp.6.n.19.& 101.& 103.

Legentes.

Legentes libros hæreticorum quando dicantur incurrere excommunicationem primam Bullæ Cœnæ.lib.1.diſp.3.paragr.1.n.33. Et quid de legentibus libros prohibitos. ibidem, n.34.35.36. 37.38.39.

Libellus.

Libellus formalis, & ſolennis, quæ debeat continere: & an detur copia illius reo.lib.4. diſp.12.paragr. 5.num.91. Et libellum offerens in cauſa ſummaria, debet proteſtari, quòd offerat illum inſtar petitionis aliqualis.num.92.

Libertas.

Libertas eccleſiaſtica, quando dicatur violari directè, vel indirectè.lib.1.diſp.3.paragr.15.num.282. Et ſtatuta facientes contra libertatem Eccleſiæ, ſeu Ordinationes, quando non incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ.n.283. 284.285.

Libertas Eccleſiæ Bracarenſis in Primatu, & poſſeſſio illius.lib.7.diſp.18.paragr.5.n.33.& 34.

Licentia.

Licentia ad eligendum Confeſſarium data non expirat morte concedentis, quamuis aliqui contradicant.lib.4.diſp.11.paragr.1.n.35.& 36.

Licentia ad teſtandum incapaci non habet effectum, niſi ſit regiſtrata in Camera apoſtolica, & quantùm ſoluatur.lib.6.diſp.15.paragr.3.n.33.

Licentia petita, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè negata, non cenſetur conceſſa.lib.11.diſp.26.§.14.n.15

Litteræ.

Litteræ apoſtolicæ quænam dicantur. lib.1.diſp.3. paragr.6.n.128.129.Quas pœnas incurrant,vltra excommunicationem,falſantes illas.n.131.

Literis apoſtolicis aliquid addentes, mutantes, aut illas radentes, vel radentes falſas,vel mutantes, vel delentes,aut illis vtentes, vel ſubreptitias impetrantes,an incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ.ex n.132.& n.144.

Litterarum apoſtolicarum quot ſint ſpecies. lib.1. diſp.3.parag.13.n.260.Et an debeant examinari, antequàm mandentur executioni.n.26.

Litteræ iuſtitiæ quando expirent. lib. 4. diſp. 11. §.3.n.25.& 26.& 27.& diſp.12. paragr.1. n.18. 19.21.22.

M

Magiſter.

MAgiſtri ſcholæ quale officium, & an ſit dignitas, & an debeat eſſe Doctor. lib.3. diſp.8.paragr.1.num.24.

Magiſtri Generales Minorum, & Prædicatorum poſſint remouere ex cauſa iuſta ſubditos ab officio Inquiſitorum.lib.5.diſp.13.paragr.6.n.59.

Magiſtratus.

Magiſtratus inferior nulliter ſe ipſum eligit.lib.1. diſp.1.paragr.5.num.59.

Magiſtratus laici quando poſſunt licitè ſe defendere contra Eccleſiaſticos, ſine metu excommunicationis.lib.1.diſp.3.paragr.14.n.269.273.

Mandantes.

Mandantes percutere Clericum,ſi pœniteant,quando excuſentur ab excommunicatione.lib.1.diſp.2. paragr.1.n.4.Mandantes,conſulentes,vel ſuadentes aliquid contrauenientes ad Sedem apoſtolicam,& recedentes ab ea,quando incidant in excommunicationem nonam Bullæ Cœnæ. lib.1. diſp.3.paragr.9.n.209.213.214.

Mandantes,& Mandatarij ad impediendum executionem litterarum apoſtolicarum,ſicut & ratum habentes,incidunt in cenſuram decimamtertiam Bullæ Cœnæ.lib.1.diſp.3.paragr.13.n.264.

Manus.

Manus violentas iniurioſè in Clericum iniicientes, vel ad id conſulentes,vel dantes auxilium,ſeu fauorem, incidunt in excommunicationem cap. *Si quis ſuadente*.17.quæſt.4.lib.1.diſp.2.paragr.1. n.3.& ſequentib.& n.15. vbi oſtenditur,quid veniat appellatione manuum.

Mediatores.

Mediatores in officiis inquiſitionis pro pecunia obtentis,an incidant in excommunicationem,& an teneantur reſtituere.lib.5.diſp.13.§.11.n.16.

Mercatores.

Mercatores de licentia Principis ſæcularis ad infideles arma deferentes, an incurrant in cenſuram octauam Bullæ Cœnæ.lib.1.diſp.3.§.7.n.188.

Miſſa.

Miſſa in priuilegiato Altari dicta pro defuncto,an illum liberet,& an defunctus in Purgatorio oret pro viuentibus.lib.2.diſp.4.paragr.4.n.53.

Miſſæ augendæ eleemoſynæ cui datur poteſtas.lib. 8.diſp.21.§.7.n.17.Et an Miſſæ,pro quibus;datur pingue ſtipendium,paruo dici poſſint.n.18.Item, Miſſa etiam de Sancto in Altari priuilegiato pro defunctis fieri poteſt,ſine diſpenſatione Epiſcopi.num.19.

Miſſæ quando fieri poſſunt pluries in die.lib.10. diſp.23.paragr.7.n.16. Et an in Natalitio Chriſti Domini liceat tres Miſſas noctu,vnam poſt alteram,ſine vllo interuallo dicere.n.17.

Miſſam dicere feria quinta Cœnæ Domini, & in Sabbatho Sancto an liceat.n.18.Et feria ſexta Paraſceues non licet ſacrificare,& an fas ſit communicare omnibus præſentibus,ſiue ſint infirmi, ſiue non.num.19.

Miſſam ſolennem nondum recitatis Matutinis à Choro non licet dicere: Sacrum autem priuatum extra chorum dici poteſt ex cauſa ante matutinas preces.n.22.23.& 24.

Miſſæ ſacrificium quo idiomate dicendum ſit,& an materno dici poſſit. lib. 10. diſp. 23. paragr. 8. num. 2. & 3. Per quas ſimilitudines figuratum fuit.num.4.Eſt commemoratio oblationis cruentæ in Cruce, & oblatio, & ſacrificium ſimul. Item, eſt ſacrificium propitiatorium. num.5. Et an oblatio ſacrificij incruenti ſit eadem,quæ fuit cruenti.n.6.

Miſſa vnde dicatur,& acceptiones variæ Miſſæ.n.7. Miſſæ nomen eſt antiquiſſimum,Latinúmne, an Hebraïcum.n.8. Miſſæ triplex eſt opus. num.10. Quando fuit habita pro ſacrificio. num. 11. Cur non omnia ſtatim à Deo impetret. num.12. Ex attrito an faciat contritum.num.13.

Miſſæ ſacrificium dicitur impetratorium,propitiatorium,expiatorium, ſatisfactorium, & meritorium.num.14.

Miſſæ effectus quotuplex:& qualis fructus.n.15.16.

Miſſa pro catechumenis, pro infidelibus non excommunicatis, pro hæreticis, pro gentilibus quomodo offerri poſſit.n.21.& 22.

Miſſa an poſſit dici ſine veſtibus, ſine calceis, & ſine cæteris requiſitis, & cum lumine ex ſeuo, aut ex oleo. lib.10.diſp.23.§.8.n.25.26.27.28.29.

Monachus.

Monachus ſi percutiatur,percuſſor incurrit excommunicationem: & quid veniat nomine Monachi.lib.1.diſp.2.paragr.2.n.37.38.39.& ſequent.

Monachus Epiſcopus factus non liberatur à voto paupertatis. lib.6. diſp. 16.paragr.3.n.36. Et non poteſt teſtari ſine expreſſa licentia ſuper..n.32.

Monialis.

Monialis procurans aborſum, non incurrit cenſuram: ſecùs ſi in alia fœmina procuret. lib. 1. diſp.2.paragr.1.num.18.

Monialibus an liceat tranſire ad alium Ordinem ſtrictiorem. lib.3.diſp.9. paragr.5. n.174.175. Et qui Ordo ſit ſtrictior,& perfectior.n.176.

Moniales an habeant caſus reſeruatos.lib.11.diſp.26, paragr.6.n.25. Non poſſunt dare pecunias,vt ſibi ſoluatur certa ſumma pro centum.diſp.26.parag. 13.n.4. verſ. *Ambigi item poteſt* & verſ. *Obiicies.* Nec poſſunt habere peculium bonorum aliquorum pro arbitratu ſuo.n.etiam.4.verſ. *Dicendum tamen.*Incidentes in Canonem,*Si quis ſuadente*, poſſunt abſolui,ſicut & cæteræ mulieres,ab Epiſcopo illius diœceſis, vbi ſunt Monaſteria.lib.1. diſp...paragr....num.55.& 57.

N

Nauigantes.

NAuigantes ob negotiationem,ſi ſurripiant aliquid in ſua,vel aliena naui,non incurrunt excommunicationem tertiam Bullæ Cœnæ. lib.1. diſp.3.§.3.n.73.

Nautæ, & remiges in nauibus infidelium contra Chriſtianos,quando incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ.num.76.77.

Naufragantes.

Naufragantium bona rapientes incidunt in quartam cenſuram Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſp. 3. paragr.4.num.83. Limitatur multis modis. n.84 85.86.87.88.89.90.& 91.vſque ad num.105.

Nouitius.

Nouitij Religionis approbatæ gaudent priuilegio Canonis,& fori. lib.1.diſp. 2. paragr.2.num.41.

Nouitius ante ingreſſum ſi Clericum percutiat, à quo ſit abſoluendus. lib.1. diſp.2.paragr. 3.n.55. Et quid, ſi poſteà egrediatur. num.eod.

Nouitius non admittitur ad profeſſionem,niſi per Abbatem,& Conuentum.lib.11.diſp.26.parag.10. num. 11. Approbari debet ad profeſſionem à Conuentu,vbi annum perfecit, & profeſſio debet recipi à Superiore immediato, ſeu mediato. num.25.

Nouitiatus annus non debet neceſſariò peragi intra Monaſterium. lib. 11. diſp.26.paragr.15.n.1. Debet autem annus eſſe continuus ſine interruptione aliqua.n.2.Qui ſi incidat in furorem per aliquod tempus, interrumpetúrne Nouitiatus. num.eodem.

Nouitiatus annus an poſſit fieri in habitu diuerſo à cæteris Religioſis.num.3. Nouitiatus annus hodie non poteſt renunciari.num.4.Imò poteſt extendi Nouitiatus vltra annum.num.5.

Nouitius,qui propter infirmitatem exeat,& poſteà reuertatur,non poteſt coniungere primum tempus cum ſequenti. n. 7. Item, Nouitiatu facto in ætate non legitima, an valeat profeſſio virtute illius emiſſa.num.8.Et expulſus ſine cauſa habet ius contra Religionem,vt recipiatur.num.9.Item, Nouitius ſi delinquat, poteſt puniri à Prælato regulari num. 10. Et nolenti profiteri bona illius ſunt illi reſtituenda.num.11.

Nouitius infra annum ſi moriatur, eius bona veniunt ad proximiores. num. 12. Et an exiſtens articulo in mortis poſſit ante annum validè profiteri. num. 13. Moriens non electa ſepultura, vbi debet ſepeliri, & cuius expenſis. num 14. Conficiens teſtamentum debet relinquere legitimas deſcendentibus. num.15. Et morienti ab inteſtato proximiores in eius bonis ſuccedunt. num.16.

Nouitius à quo poſſit excommunicari. num. 17. Et an poſſit teſtari de ſuis bonis nulla petita licentia.num. 18. Poteſt etiam ante ingreſſum de ſuis bonis diſponere.num.19 Et hæres inſtitui,& ſuccedere parentibus.num. 20. Similiter ſi inſtituat Monaſterium hæredem, & poſteà exeat, poteſt reuocare teſtamentum. num.21. Et excedens annos ſexdecim,an poſſit diſponere de rebus ſuis ad libitum.num.22.

Nouitius gaudet priuilegiis Religionis. lib. 11. diſp.26.paragr.15.num.23. Eximitur à ſolutione gabellarum num.24.Gaudet priuilegio Canonis. num.25.Non tenetur tamen oneribus religionis. num.26. Eſt capax beneficij ſæcularis. num. 27. Et à quo Epiſcopo debet ordinari, ſi intra annum ordinetur.num.28. Exempti ſunt reſtituendi fructus beneficij.num. 29. Nec tenetur ſoluere expenſas alimentorum,ſi exierit. num. 30. Item, poteſt abſolui à Prælato Religionis à cenſura incurſa ante Nouitiatum, & à reſeruatis. num.31. A quo vota in ſæculo emiſſa ſunt irritanda, & diſpenſanda: & quid de votis factis in Nouitiatu.num.32.Poteſt etiam exire intra annum,nec propterea fit inhabilis ad Ordines.num.33.

Nouitiorum habitum deferens per annum non cenſetur tacitè profeſſus lib.11.diſp.26.parag.15. num 34. Et poteſt tranſigere,& pacem facere, ſi ſibi inferatur iniuria.num.35.Si interficiatur,quis debeat accuſare.n.36.Eſt capax feudi,emphyteuſis, ſeu maioratus, etiam habentium clauſulam excludentem Religioſos. Item,eſt capax alicuius eccleſiaſtici Ordinis,præfecturæ, aut Epiſcopatus.num.38.

Nuptiæ.

Nuptiæ initæ contra interdictum Pontificis,an ſint validæ.lib.1.paragr.9.num.158.159.160.161.162. 163. Item, nuptiæ inter conſanguineos intra quartum gradum ſunt irritæ iure eccleſiaſtico. lib.1.diſp.1.paragr.10.num.188.In primo tamen gradu lineæ rectæ ſunt irritæ iure naturæ, & indiſpenſabiles.num.189.90.Sicut & inter fratres, & ſorores.num.196. Item,nuptiæ cum nouerca, vel cum nuru,nequeunt diſpenſari: ſecùs cum concubina patris n.206.

Nuptiæ nequeunt fieri in articulo mortis ſine Parocho, & teſtibus, quidquid aliqui contradicant. lib.8.diſp.1. paragr.5. num. 7. & 8. Et cur non valeant ſine Parocho,& teſtibus.num.9.

Nuptias contrahens poſt votum caſtitatis, peccat, nec poteſt petere ſine diſpenſatione.num.23.

Nuptiæ corporales, & ſpirituales parificantur: & quod irritat has,irritat illas. lib. 11. diſp. 26. §.1. n 13. Nec corporales ſunt irritæ per metum reuerentialem;ſicut nec profeſſio.num.18.

O

Oblati.

Oblati in ſæculari Eccleſia an gaudeant priuilegio Canonis.lib.1.diſp.2.paragr.2.num.46

Oblatio.

Oblatio incruenti ſacrificij an ſit eadem,quæ fuit cruentae.lib.10.diſp.23.paragr.8.num.5.& 6.

Occupatio.

Occupationes graues honeſtæ, etiam ex charitate excuſant ab onere recitandi. lib.10. diſp. 24. paragr.6.num.13. Et an detenti occupatione graui teneantur anticipatè recitare Officium diuinum.num.17.

Occultum.

Occultum delictum dicitur,quod eſt contra publicum, vel quod non eſt publicum. lib.8. diſp.10. paragr.9.num.10.

Occultum delictum delatum ad forum contentioſum,non eo ipſo eſt publicum.num.11. Et an occultum,vnico teſte probatum dicatur publicum. num.12.

Occultum quando ſcitur à quinque,vel ſex,an dicatur tale, quoad effectum diſpenſandi, ſeu abſoluendi. num.14.

Occultum peccatum in correctione fraterna eſt illud, quod non eſt publicum,ſeu notorium: & quot modis dicatur occultum. lib. 12. diſp. 27. paragr.1.num.6.

Officium,& Officialis.

Officiales iuſtitiæ percutientes Clericum leuiter, vel medioctiter,dum turbam arcent, poſſunt abſolui ab Epiſcopo: ſecùs ſi percuſsio fuerit grauis.lib.1.diſp.2.paragr.3.num 60.

Officiales Inquiſitorum ſunt exempti ab Ordinario.lib.5.diſp.13.paragr.9.num.103.

Officiales Inquiſitionis gaudent eodem priuilegio, quo gaudent Inquiſitores. lib.5.diſp 13.parag.10. num.1. & 2.

Officium Legati quibus modis finiatur, & reuocetur.

Digitized by Google

tur.lib.4.diſp.10.paragr.5.num.155.
Officium conſeruatorum in Ordinibus, & Religionibus eſt perpetuum, neque extinguitur morte concedentis.lib.4.diſp.12.paragr.1.num.15.
Officium diuinum vnius diei commutare in Officium alterius diei, an liceat. lib. 10. diſp. 24 paragr.2.n.3. Et an in Quadrageſima Officium veſpertinum ſit ſoluendum ante prandium.n.12.

Ordinarius.

Ordinarij appellatione venit Vicarius generalis Epiſcopi.lib.8.diſp.21.paragr.4.num.4
Ordinarius loci non poteſt abſoluere excommunicatum à delegato Papæ. lib.4. diſp.12. paragr. 2. num.45. Item, Ordinarius ſuper nullitate actus delegati poteſt agnoſcere,ex quo delegatus nulliter proceſſit.num.47.

Ordines,& Ordinantes,

Ordines ſinguli an ſint Sacramenta:& quid de prima tonſura.lib.8.diſp.20.paragr.2.num.11.& 12. Et an Epiſcopatus ſit Ordo diſtinctus à Sacerdotio.ibi num.9.& 10.
Ordines minores ſuſcipiens an debeat habere intentionem,aſcendendi ad Ordines maiores.lib.8. diſp.20.paragr.3.num.12. Item,ſuſcipiens tonſuram clericalem,aut minores tantùm, vt forum declinet,an peccet mortaliter.num.13.
Ordinandi etiam Religioſi debent examinari circa doctrinam.num.14.Et illiterati ſunt omninò irregulares,nec poſſunt ordinari: & qui dicantur omninò illiterati.num.15.
Ordines ſuſcipiens ſine examine,& ſine inquiſitione aliqua,an ſit ſuſpenſus. num.16.
Ordinante Epiſcopo,& dicente,ſe non habere mentem ordinandi niſi approbatos, non approbati non manent ordinati.num.18.
Ordinandi examinati,& approbati à ſuo Epiſcopo poſſunt iterum examinari ab ordinante.num.19.
Ordines conferre Epiſcopus in aliena diœceſi non poteſt:& quas pœnas incurrat ordinando.n.20. 21.22.
Ordinare nequeunt Epiſcopi titulares in loco exempto, neque in aliena diœceſi,& quas pœnas incurrant,ſi ordinent:& quando excuſentur. n.23. & 24.
Ordinatus per ſaltum ſcienter an poſſit diſpenſari ab Epiſcopo.lib.8.diſp.20. paragr. 5. num. 8. Et ordinatus ad præſentationem beneficij cum pacto inhil petendi à præſentante, non poteſt aſcendere ad ſuperiores Ordines, nec in ſuſcepto miniſtrare.
Ordinari poteſt in ſacris beneficium habens inſufficiens,accedente Epiſcopi diſpenſatione.n.11.
Ordinandus conueniens cum ordinante non moleſtare illum, quas pœnas incurrat vterque. num.12.
Ordinatus ante legitimam ætatem quibus pœnis afficiatur,& quis poſſit diſpenſare cum illo,& an poſſit reſignare beneficium.n.13.
Ordinatus ſine titulo,vel cum pacto de reſtituendo poſt Ordines ſuſceptos,manet ſuſpenſus,& eget diſpenſatione.num.14.
Ordinatus furtiuè quis dicatur, & an poſſit in Ordine miniſtrare ſine diſpenſatione.n.15.
Ordinans alienum ſubditum ſine literis dimiſſoriis Epiſcopi, eſt ſuſpenſus per annum. lib. 8. diſp.20.§. 6.n.1.Item,ordinans illiteratum bigamum,infantem,& indignum,vel ſolenniter pœnitentem,ſuſpenditur etiam per annum.n.2.& 17. Item,conferens tonſuram alienis ſine conſenſu proprij Epiſcopi, ſuſpenſus eſt à collatione illius. num.4.
Ordinans vno die ad duos Ordines ſacros,ſuſpenditur à collatione eorundem Ordinum.num.5.
Ordinans Religioſos non profeſſos in quas pœnas incurrat. num.6.& 7.
Ordinans Monachum exemptum ſine licentia proprij, eſt alienus à communione cæterorum Epiſcoporum.num.8.
Ordinans prima tonſura coniugatum per annum, ſuſpenditur à collatione illius, niſi ingrediatur Religionem, aut ad ſacros Ordines promoueatur.num.9.
Ordinans aliquem ſimoniacè pro pretio,ſuſpenditur à pontificalibus,& interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ,nec poteſt accipere,niſi tantùm Cereum.n.10.
Ordinans non ſubiectos illius diœceſis,in qua Ordines confert, ſuſpenditur per annum à pontificalibus.n.11. Et ordinans extra tempora,quibus pœnis plectatur.num.12.
Ordinantes inuitum ſunt ipſo iure ſuſpenſi à celebratione Miſſæ,& quomodo intelligatur.n.14.& 15. Et ordinans in Sacerdotio indignos,quibus pœnis puniatur. n.17. Et an ordinans aliquem debeat ſuſpendi ab omnibus Ordinibus conferendis,an ſolùm ab Ordine male collato.n.18.
Ordines minores, ac Subdiaconatum eodem die recipiens,ab executione Subdiaconatus ſuſpenditur.lib.10.diſp.23.paragr.9.0.20. Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare.num.eodem.
Ordines minores, & Subdiaconatus eodem die ſimul ex præſcripta conſuetudine ſine aliqua pœna recipi poſſunt.num.21.

Ordines minores in ſpecie,& eorum officia.

Poſt Subdiaconatum ſequitur Acolythus,ſiue Acoluthus,Græcè; Latinè,non impeditus. Officium Acolythi eſt,accendere luminaria,& accipere vrceolum ad ſuggerendum vinum in calicem.lib. 10.diſp.23.paragr.10.num.1.
Exorciſta poſt Acolythum habet poteſtatem adiurandi dæmonia,vel energumenos, hoc eſt, à Dæmone poſſeſſos.Ordinatur tradito libelo de manu Epiſcopi, vbi ſunt exorciſmi.Materia eſt libellus n.2.& 3.Forma ſunt verba ab Epiſcopo prolata. n. 3. Primus qui docuit exorciſmos fuit Salomon,teſte Ioſepho de antiqu. num.4.
Energumeni ſunt poſſeſſi à Dæmone, ſeu impediti, qui aliquando Lunatici dicuntur.n.5.
Lector ſequitur:ordinatur per traditionem libri Prophetiarum:eius oſſicium eſt legere Prophetias:& catechumenos docere rudimenta fidei.n.6.Quæ forma,& quæ materia huius Ordinis.ibid.
Oſtiarius qualiter ordinetur:quale ſit eius officium, quæ materia,& an ſit tangenda. n.7. Creatur per traditionem clauium Eccleſiæ, quæ eſt materia. n. 7. verſ. *Officialis creatur*. Contactus materiæ eſt de eſſentia: ideò, qui non tangit,non manet ordinatus.
Pſalmiſta idem eſt, atque prima tonſura initiatus. Ordinatur per abſciſſionem capillorum:eius officium eſt canere in choro, atque benedictiones dicere.num.8.
Pſalmiſtatus eſt ordo ſecundùm Canoniſtas: ſed verius eſt eſſe diſpoſitionem ad Ordines, ſecundùm Theologos.num.9.& 10
Ordinibus minoribus initiati an poſſint poſt Ordines ad ſacros Ordines promoueri ante elapſum integrum annum.n.11.
Ordinibus minoribus initiatus, ſi contrahat ſine cauſa matrimonium, an peccet mortaliter.n.12.
Minores Ordines omnes poſſunt conferri vna, eademque

Digitized by Google

deníque die,& ſimul prima tonſura ex conſuetudine recepta.num.13.

Ordines minores,vel maiores ſuſcipiens ante vſum rationis , ſeu ante ſeptennium;manet ordinatus: peccabit tamen celebrando ante legitimam ætatem.n.13.verſ.*Sed quid ſi Ordines.*

Pueri ordinati in ſacris poſt vſum rationis , an teneantur ſeruare caſtitatem. ibidem,verſ. *Porrò ſi pueri.*n.13.

Prima tonſura non confertur , niſi habenti ſeptennium completum,& poſt vſum rationis.ibidem. verſ. *Quæ autem.* Quæ ætas requiritur ad quatuor Ordines minores ; quamuis Acolytho duodecimus annus requiratur ſecundùm aliquos,ſeu decimusquartus annus ; ad reliquos tres primos duodecimus annus expletus.ibidem,verſ. *Ætas.*

Prima tonſura non accipiatur ante Confirmationem.n.13.veſ.*Requiritur.*

Ordines minores furtiuè ſuſcipiens non poteſt miniſtrare in Ordine ſic ſuſcepto ſine diſpenſatione,ſaltem Epiſcopi.lib.10.diſp.23.§.10.n.14.

Ordines ſinguli an ſint Sacramenta:triplex eſt ſententia.Secundùm priorem ſacerdotalis Ordo ſolùm eſt Sacramentum.Secundùm ſecundam maiores Ordines ſunt Sacramenta , minores tamen ſunt Sacramentalia. Secundùm tertiam omnes, tam maiores , quàm minores , ſunt Sacramenta. n.15.

Prima tonſura non imprimit characterem : reliqui Ordines,qui ſunt Sacramenta,imprimunt. Character eſt qualitas ſupernaturalis realis,ab anima diſtincta,eique diuinitùs infuſa.lib.10.diſp.23.paragr.1.num.16.

Character vbi imprimatur , non conſtat : iuxta D. Thom.eſt in intellectu : ſecundùm alios in anima,& in vtraque potentia:alij volunt eſſe in voluntate. Alij denique docent,characterem eſſe immediatè in ſubſtantia animæ , vt in ſubiecto proprio:quod magis placet.lib.10.diſp.23.paragr. 10.num.17.

Ordo vbi deficit,nihil boni emergit.lib.4. diſp.12. paragr.5.num.79.

Ordinationes ,ſeu Statuta

Ordinationes contra libertatem eccleſiaſticam condendo,Statuta,Conſtitutiones , & quæuis decreta , etiam prætextu conſuetudinis , incurritur excommunicatio decimaquinta Bullæ Cœnæ.lib.1. diſp.3.paragr.15.n.281.

Ordinationes facientes contra libertatem eccleſiaſticam,quando non incidunt in hanc excommunicationem , & quid de vtentibus Ordinationibus. n.283.

Ordinationibus faciendis cōtra libertatem eccleſiaſticam conſilium dantes,vel auxilium , vel fauorem,quando incidant in hanc cenſuram.n.284.

Ordinationes contra libertatem eccleſiaſticam quæ dicantur.n.288.& lib.8.diſp.2 .paragr.7.n.28.

Ordinationes Conciliorum generalium vt irritentur à Romano Pontifice,egent expreſſa derogatione.lib.1.diſp.1.paragr.6.n.82.

Ordinationes Patrum in his,quæ ad fidem , & Sacramenta pertinent,mutari nequeunt.lib.1.diſp.1. paragr.9.num.144.

Ordinationes an poſſit condere Epiſcopus , quòd non admittatur Clericus ad cantandum reſponſoria pro defunctis,niſi præuio examine circa cantum.lib.8.diſp.21.paragr.7.n.22.

Ordinationes,ſeu Statuta,quæ poteſt condere Capitulum,Sede vacante.n.24.

Ordinationes non valent , quòd non admittantur ignobiles in Canonicatus Cathedralium. num.25

Ordinationes an poſſit ſtatuere Capitulum , ne admittantur ad officia funeralia,niſi Clerici inſeruientes in Cathedrali.n.26.

Capitulum non poteſt facere Ordinationes , ne fiant officia funeralia , niſi dato certo ſtipendio.num.27.

P

Pallium.

Pallium Archiepiſcopis concedere,ſolius Pontificis eſt:quod ab alio dari non poteſt,cùm ſit ſignum plenitudinis poteſtatis. lib. 4. diſp. 10. paragr.2.num.16.

Pallium dicitur ſuſcipi à corpore tantùm Beatiſſimi Petri;quia ſolùm à Romano Pontifice Petri ſucceſſore concedi ſolet : vel , quia conſecratum ducitur ad Altare ſacrum,& inde traditur Archiepiſcopis,vel eorum procuratoribus. n. eod. verſ. *Et ideò.*

Pallium eſt inſigne proprium Archiepiſcoporum, Patriarcharum,& Primatum.num.17.

Pallium non eſt inſigne proprium Epiſcoporum; ſed ex priuilegio conceditur Epiſcopo Oſtienſi ex Conſtitutione Marci Papæ.num.17.

Pallio ex priuilegio gaudent Epiſcopus Bambergenſis in Germania , Quinqueeccleſienſis in Hungaria,Lucienſis in Tuſcia , Papienſis in Longobardia.num.etiam 17.

Archiepiſcopi officium , & dignitas ante pallium ſuſceptum qualis ſit. lib.4.diſp.19.paragr.2.n.1.

Pallium ante ſuſceptum nequit Archiepiſcopus conſecrare , cogere Concilium , Chriſma conficere, Eccleſiam dedicare,aut Clericos ordinare.n.2.

Pallio accepto in ſua Eccleſia , Diœceſi,Prouincia, & in locis exemptis , Archiepiſcopus vti poteſt; non tamen in aliena.num.3.

Pallio vti non poteſt Archiepiſcopus in ſua Prouincia,niſi certis diebus , quales ſunt Natiuitatas Domini,Feſtiuitas S.Ioannis Euangeliſtæ,& S.Stephani Protomartyris,& in aliis,quæ numerantur in Cæremoniali , & an poſſit illo vti in Proceſſionibus,& in Miſſis Defunctorum. n. 4.

Archiepiſcopus exercens,quæ proueniunt ex pallio abſque illo , ſi ante pallium acceptum erat Epiſcopus conſecratus,valida manent,quæ fecit circa poteſtatem Ordinis:peccat tamen.Si verò non erat conſecratus,ſunt inualida:& an incurrat aliquam pœnam.num.5.

Pallium ante ſuſceptum quid poſſit Archiepiſcopus exercere,& quid non.num.6.

Pallium à quo ſit petendum , intra quot menſes à die conſecrationis,confirmationis, vel inſtitutionis,aut collationis.Et an accipi poſſit abſque iuramento de ſeruandis licitis,& iis,quæ continentur in fide ; & quæ ſit forma tradendi pallium. num.7.

Pallium nouum requiritur tranſlato ab vno ad alium Archiepiſcopatum, & cum quo debeat ſepeliri,cum primóne , an cum ſecundo : & quid ſi pallium perdatur.n.8.9. 10. & 11. Et quid , ſi rurſus redeat ad primum Archiepiſcopatum. num.eod.

Pallij materia eſt lana,quæ tondetur ex agnis , quæ mixta cum alia lana alba,& munda,reducitur in filum , ex quo pallium contexitur latitudine trium digitorum:forma,& figura qualis ſit,n.12.

Pallium ante ſuſceptum non poteſt Archiepiſcopus

Crucem

Crucem ante ſe elatam geſtare.n.13.

Archiepiſcopus renuncians nequit exercere Pontificalia in Diœceſi renunciata,etiam de conſenſu ſucceſſoris.num.14.

Pallium Patriarchæ à ſolo Romano Pontifice accipiunt,& Archiepiſcopi:Epiſcopi autem non,niſi ex priuilegio.lib.7.diſp.16.paragr.1. n.13.

Pallium an Patriarchæ maiores tribuant Archiepiſcopis ſuffraganeis.lib.7.diſp.16.paragr.1.n.19.

Papa.

Papa non ſolùm ratione loci habet veram prælationem,ſed abſolutè eſt ſuper omnes Patriarchas. lib.7.diſp.16.§.1.n.9.Et eſt Patriarcha vniuerſalis, quàuis propter humilitatem prohibeat ſic vocari.n.10.Et dignitas,& poteſtas,quæ eſt in omnibus ſimul Patriarchis in Romano Pontifice reſidet.n.11.

S.Pontifex interdum vocatur Epiſcopus , & habet pro Diœceſi totum Orbem. lib. 8. diſput. 20. paragr.1.num.4.& 5.

S. Pontifex vocat Epiſcopos fratres;Cardinales verò,& Reges filios vocat.n.7.& non vtitur baculo,& cur.num.12.

Romanus Pontifex poteſt creare Epiſcopos, & transferre,Diœceſes diuidere,minuere, aut ſupprimere.lib.7.diſp.20.§.2.n.4.Non tamen ex toto poteſt , vel ex parte mutare,vel abrogare, quæ Apoſtolis tradita ſunt,tanquam præcepta Domini,circa Sacramenta. n. 5. Nec poteſt mutare, quæ ſunt iuris diuini:poterit tamen hunc,aut illum eximere ex rigore iuris diuini.num.6.

Papa reſeruante ſibi abſolutionem alicuius peccati, Epiſcopus poteſt abſoluere,quando non eſt aditus ad Summum Pontificem.lib.8. diſp.21.paragr.5.num.15.

Papa an poſſit excuſare Parochos à reſidétia in ſuis beneficiis curatis ſine cauſa.l.10.diſp.23.§.5.n.16.

Papæ tolerantia, & patientia non præiudicant iuribus Sedis apoſtolicæ.lib.1.diſp.3.§.22.n.151.

Summus Pontifex de iure diuino ſucceſſor Petri à Chriſto Domino principatum tenet.lib.3.diſp.8. paragr.1.num.1.

Papæ obligationes quales ſint in ſpecie, & vnde colligantur.lib.1.diſp.1.paragr.1.n.1.

Papa dicitur Sponſus Eccleſiæ: Ordinarius Ordinariorum: totius Orbis territoriú illi eſt:dicitur Dominus Dominorum:Sol totius Orbis,& Eccleſiæ,cuius iura tuetur. lib.1.diſp.1.paragr.1.n.4.

Papa tenetur tueri Eccleſiam, poteſt reuocare leges contrarias ſupernaturali fini ; vel excitantes ad peccatum.n.5. Item, poteſt cognoſcere de negotiis ſæcularibus, quoties ad bonum ſpirituale,& ad finem ſupernaturalem opus fuerit.n.6.

Papæ competit leges condere, etiam ad finem ſupernaturalem:& poteſt abrogare leges contrarias iuri naturali.num.7.

Papa debet Eccleſiam tueri de ſchiſmate,& conſeruare leges ſuorum prædeceſſorum, & priuilegia maximè benemeritis conceſſa.n. 8.

Papæ omnia eſſe licita quomodo intelligatur.lib.1. diſp.1.paragr.2.n.10.

Papa non poteſt tollere ſtatuta Concilij, quæ proſunt ſaluti,& ſtatui vniuerſalis Eccleſiæ ſine cauſa.num.11.

Papa an poſſit ſtatuere aliquid contra Canones Apoſtolorum,diſputatur.n.12.

Papa an poſſit ex parte , vel ex toto aliquid eorum mutare , vel abrogare ea,quæ à Chriſto Domino , vel ab Apoſtolis ſunt conſtituta. num. 13. Et quid dicendum de iis, quæ ſunt de iure diuino,vel naturali.num.14.

Papa an teneatur obſeruare conſtitutionem capitis, *Omnis vtriuſque ſexus*.n.15.

Papa vtrùm poſſit ſibi remittere pœnitentiam impoſitam à Confeſſario. n.16.

Papa contraueniens iuramento,ſeu voto,an peccet, oſtenditur.num.17.

Papa ex ſuo contractu obligatur ; ex cauſa tamen poteſt contrauenire.num.18.

Papa iurans cedere Papatui ad libitum Cardinalium,an teneatur renunciare.n.19.Et quid, ſi iuret non creare Cardinales.n. 20.

Papæ quot renunciarunt Papatui.n.20.verſ.*Non tamen.* & quid de Lino,& Cleto. ibid. verſ. *Quid de Lino.*

Papa non poteſt facere aliquid,per quod decoloretur ſtatus vniuerſalis Eccleſiæ,& an poſſit cogi, vt renunciet.num.21.

Papam non ligari iure communi certum eſt , & an aliquando contrauenire illicitum ſit.n.22.

Papæ an liceat promouere indignum in aliqua dignitatē,diſpenſatione exigente.n.23.

Papa an poſſit aliquid contra articulos fidei , & contra formam Sacramentorum.n.24.

Papam non poſſe errare in rebus fidei,an ſit de fide. lib.1.diſp.1.paragr.3.num.25.

Papa non poteſt errare in rebus neceſſariis ad ſalutem.num.27.

Papa poteſt errare adhærendo hominum teſtimoniis in rebus litigioſis.num.28.

Papa non poteſt errare in Sáctorum Canonizatione,quam non poteſt facere Legatus de latere;neque in approbādo aliquo religioſo Ordine. n.29.

Papæ aſſiſtit Spiritus Sanctus in his, quæ ſunt de fide,aut quæ pertinent ad mores.n.30.

Papa,& Concilio diſcordibus, cui ſit credendum. num.31.

Papa,vt eſt priuata perſona,an poſſit errare in fide. num.32.

Papæ aſſerenti aliquid , regulariter eſt credendum, ſiue aſſerat verbo, ſiue in ſcriptis.n.33. Et quid ſuper facto alieno.n.34.Et quid in his,in quibus alteri præiudicatur, vel de quibus commodum reportat.n.35.& 36.

Papæ quanta ſit poteſtas,& amplitudo, coniici poteſt ex multiplicatis nominibus illius.lib.1.diſp.1. paragr.4.n.37.38.39.& 40.

Papa quiſnam fuerit qui primò vſus eſt his verbis: *Seruus Seruorum Dei*. lib.1.diſp.1.paragr.4. n.41.

Papa eſt Iudex inter inter Reges, de Regno contendentes,& à nemine iudicatur.n.43.

Papa poteſt procedere contra laicos delinquentes in terris Eccleſiæ.num.44.

Papa ex cauſa poteſt vti exercitio gladij temporalis, & poteſt eſſe Iudex in cauſa propria.n.45.

Papa eſt fons iuſtitiæ,maximus omnium Iudicum, num.eodem.

Papa eſt irreprehenſibilis , valdè innocens , & lux clariſſima.num.47.

Papa debet eſſe fidelis ſeruus, & prudens : item debet hortari,docere,corrigere, & compeſcere omnes fideles .n.48.

Papæ competit opiniones nouas approbare,vel reprobare.num.50.

Papa an ſit eligendus ex numero Cardinalium : & an poſſit ſe ipſum eligere. lib.1.diſp.1.§.5.n.51.

Papa poteſt ſtatuere ſuper electione ſui ſucceſſoris: & modus eligendi eſt Eccleſiæ commiſſus.n.52.

Papæ aliquando non Cardinalibus , ſed Concilio competit electio.num.53.

Papa

Digitized by Google

Papa an poſſit eligi laicus, vel vxoratus. num. 54.
Papam contra electum, quæ exceptio opponi poteſt, hæreſiſne, an ſimoniæ, aut alterius criminis. num. 57.
Papa, qui nunc eſt in Eccleſia, an ſit de fide, quòd ſit Papa. num. 61.
Papæ Tribunal eſt idem cum Tribunali Chriſti Domini: ideò eſt Superior ipſis Conciliis, & confirmat geſta illorum. lib. 1. diſp. 1. paragr. 6. num. 69.
Papa à nemine iudicatur, niſi à ſolo Deo, & à Concilio, quando de hæreſi eſt ſuſpectus. num. 71.
Papa in terris non habet ſuperiorem, neque ab illo ad aliquem appellatur, & abſoluit, quos ligat Concilium. num. 72.
Papa extra caſum hæreſis, à nullo eſt accuſandus, nec iudicandus. num. 78.
Papa poteſt aperire, declarare, interpretari Concilia, & illis derogare. num. 79.
Papis duobus contendentibus de Papatu, nolente neutro conuocare Concilium, vt cauſa decidatur, Cardinales poſſunt Concilia congregare. lib. 1. diſp. 1. paragr. 7. num. 88.
Papa ſi ſit ſuſpectus de hæreſi, & nolit congregare Concilium, Cardinales debent conuocare. num. 88. Cardinalibus negligentibus, Imperator poteſt conuocare. num. eodem.
Papa ſolus poteſt ſine Concilio cauſam fidei expedire. num. 97. Nec Concilium eſt maius Papa. num. 98.
Papæ præſentia in Conciliis generalibus non requiritur: ſed ſatis eſt, quòd eius legati præſideant. lib. 1. diſp. 1. paragr. 8. num. 110. & num. 111.
Papa non ligatur legibus Concilij: & cur. n. 112.
Papa non poteſt abrogare decreta Concilij, quæ agunt de fide, neque ea, quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis. num. 123. & 124.
Papa an poſſit diſpenſare propriè in his, quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis. num. 125. & 126.
Papa an per clauſulam, non obſtante quacunque conſtitutione in contrarium, cenſeatur abrogare decreta Conciliorum. num. 127.
Papa poteſt reuocare Conſtitutiones ſuorum prædeceſſorum Concilio id approbante, nec ob id dicetur ſe ſubiici Concilio. num. 131.
Papa vt cenſeatur diſpenſare in Tridentino Concilio, debet de illo facere expreſſam mentionem. num. 134.
Papa non poteſt mutare, vel innouare circa materias, & formas Sacramentorum. lib. 1. diſp. 1. paragr. 9. num. 141.
Papa non poteſt cogere Confeſſarium ad reuelandum ſigillum confeſſionis. num. 142.
Papa non poteſt facere, vt laicus conficiat Corpus, aut Sanguinem Chriſti Domini, neque quòd baptizetur in aqua non elementari: poterit tamen Sacerdos ex commiſſione papali conferre Ordines minores, & quid de Abbatibus. n. 145. & num. 146.
Papa an poſſit facere, vt Græci, & Latini in diuerſis Prouinciis, diuerſis vtantur formis in conferendis, & miniſtrandis Sacramentis. num. 156.

De poteſtate circa matrimonium.

Papa poteſt habiles de iure diuino reddere inhabiles ad matrimonium contrahendum. num. 157.
Papa an poſſit ſtatuere, vt matrimonium ratum dirimatur per ſubſequens copula conſummatum. Aliqui affirmant: ſed meliùs alij negant. num. 165. 166. & 170.
Papa an poſſit ſoluere matrimonium conſummatum. Pars negans eſt certa. num. 167. 168. & 169.
Papam poſſe diſpenſare in matrimonio rato non conſummato, eſt multò probabilius. num. 170. & 171.
Papa non poteſt diſpenſare, vt Clerici, & Religioſi profeſſi ducant vxores. num. 172. 173. 174. 175. 176. 177.
Papa quando diſpenſat cum Clericis, vel Monachis, vt ducant vxores, an verè, & propriè diſpenſet. num. 181. 182. 183. 184. Sed oppoſitum eſt probabilius. num. 185. 186. & 187.
Papa an poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus iure naturali: & quid de matrimonio inter amitam & conſobrinum, vel patruum, & conſobrinam. lib. 1. diſp. 1. paragr. 10. num. 200.
Papa an poſſit diſpenſare in primo gradu affinitatis inter aſcendentes, & deſcendentes. num. 201.
Papa an poſſit decernere, ne quis contrahat cum hæretica. num. 208.
Papa non poteſt diſſoluere matrimonium copula conſummatum; ſed ratum duntaxat. num. 209. infrà num. ...
Papa, vt Papa, non poteſt ſtatuere infidelibus impedimenta dirimentia matrimonium, ſed vt Princeps temporalis in terris ſuis. num. 210.
Papa ex cauſa poteſt diſpenſare, vt fiat matrimonium inter fidelem, & infidelem. num. 211.
Papa quomodo diſpenſet in radice matrimonij, & quando hoc cognoſcatur. num. 217.
Papa poteſt legitimare diſpenſando in radice matrimonij in locis ſibi non ſubditis. num. 219. 220.
Papa non poteſt extra loca ſibi ſubdita legitimare indirectè filios natos ex copula fornicaria. num. 221.
Papa non poteſt diſpenſare in radice matrimonij irriti ex defectu conſenſus. num. 222.
Papa non poteſt diſpenſare in pluralitate vxorum, vt in lege veteri Deus diſpenſauit. num. 223. 224. 225. & 226.
Papa an poſſit approbare leges ſæculares repudia concedentes. num. 228.
Papa non poteſt ſtatuere, ne error perſonæ diſſoluat matrimonium, neque inter infideles valet matrimonium cum errore perſonæ. num. 230.
Papa ex cauſa iuſta poteſt decernere, vt error qualitatis dirimat matrimonium. num. 232.
Papa quomodo poſſit abſoluere excommunicatos defunctos. lib. 1. diſp. 1. paragr. 11. num. 239.
Papa poteſt concedere Indulgentias per modum ſuffragij defunctis. num. 240.
Papa apponente manum in aliquo negotio, nullus poteſt in illud ſe intromittere. num. 243.
Papa ſolus poteſt eximere ſæculares, & Eccleſiaſticos à poteſtate Epiſcoporum; non tamen à ſe ipſo. num. 244.
Papa, non verò Epiſcopi, poteſt aliquem canonizare. num. 245.
Papa poteſt erigere Eccleſias Collegiatas in Cathedrales, & Epiſcopales, & Metropolitanas, & illis dare Prælatos. num. 246. & 247.
Papa ſolus poteſt dare curatorem Eccleſiæ Cathedrali ad effectum agendi ſecundùm aliquos. num. 248.
Papa habet adminiſtrationem ſupremam omnium Eccleſiarum. num. 249.
Papa quid poſſit circa leges Apoſtolorum, & traditiones

ditiones eorundem.num.250.

Papa poteſt diſpenſare in omni irregularitate prouueniente ex quocunque homicidio,quanuis contradicat Borgas.num.252.& 253.Et quid dicendum ex Concilio Tridentino.num.254.

Papam poſſe ſolùm diſpenſare cum homicida iuſto, non autem Epiſcopum, ad Ordines dicendum eſt.num.256.

Papa ſolo actu interiori poteſt relaxare interdictum: ſecùs dicendum de cæteris Prælatis.num.162.

Papa an habeat vtrunque gladium, & quomodo intelligatur illum habere: duplex proponitur quæſtio, & explicatur vtraque. lib. 1. diſp. 1. paragr. 12. num.280. 281.282.283.284.285.286. & 287.

Papa in terris Eccleſiæ habet directè gladium vtrumque,tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus.num. 294.

Papa poteſt creare Marchiones, Duces, Reges, & Imperatores. num. 308.

Papa poteſt per ſe efficere, quidquid per leges humanas fieri poteſt.num.310.

Papa an poſſit cauſas eccleſiaſticas ſubmittere Principi laico.num.313.314.& 315.

Papa an poſſit abrogare Canonem, *Si quis ſuadente Diabolo*.num.317.

Papa an poſſit tollere leges humanas manantes à iure diuino.num.318.

Papa abſque cauſa non poteſt tollere priuilegium Canonis,*Si quis ſuadente*.num.319.

Papa non poteſt facere ſtatutum generale, vt Feſta non celebrentur.num. 320.

Papa non poteſt ſtatuere,vt Clerici in ſacris non recitent Officium diuinum,& cur.num. 321.

Papa an poſſit ſtatuere,vt communicantes cum excommunicato declarato,non incurrant excommunicationem minorem.num. 322.

Papa non poteſt ſtatuere, quòd ipſe non accuſetur de hæreſi.num.323.

Papa extra caſum hæreſis an poſſit ſe ſubmittere iudicio alieno.num.324.

Papa in his,quæ concernunt peccatum, & animam,poteſt temporalem iuriſdictionem,& ſæcularem ad actum reducere.num.326.

Papa an habeat plenum dominium in rebus eccleſiaſticis.lib.3.diſp.9.paragr.1.num. 1.

Papa habet plenam poteſtatem in beneficiis, & eſt Dominus illorum.num.4.& 5.

Papa ſi alicui adimat beneficium, ex æquitate, & benignitate debet compenſare. num.6.

Papa ex cauſa poteſt derogare iuri patronatus ſæcularium Dominorum: ſed non ſolet, imò fauet. num.7.& 8.

Papa poteſt conferre beneficia vacantia in menſibus Ordinariorum.num.17.18.19.& 20.

Papa poteſt obligari ex promiſſione, & ex contractu. num. 21. Ideò non poteſt priuare Ordinarios iure conferendi.num.21.

Papa nequit ad libitum prouidere de beneficio electiuo in præiudicium eligentium.num.22.

Papa ſi in eadem die cum Epiſcopo prouideat,quæ collatio præferatur.num.23.& 24.

Papa ſolus poteſt diſpenſare ſuper pluralitate dignitatum,perſonatuum,& Curatorum: & quid de Epiſcopo.num.25.26.& 27.

Papa an poſſit vni concedere ſine cauſa plura beneficia,eſt aliquorum:ſed oppoſitum eſt probabilius. lib.3.diſp.9.paragr.2.num.40.& 41.

Papa poteſt diſponere de omnibus iuris ſcripti; non tamen iuris naturalis,& diuini.num.49.

Papatus eſt beneficium inſtitutum de iure diuino: item Epiſcopatus.num.50.

Papa per aſſumptionem ad eam dignitatem beneficia priora amittit.num.63.

Papa poteſt incompatibilia beneficia de iure ſub eodem tecto vni Clerico conferre.num.64.

Papa prouidens de beneficio vti reſeruato,quod non erat,nulliter prouidet,nec beneficium manet affectum.lib. 1.diſp.9.paragr.3.num.84.

Papa apponendo manum in beneficio ad effectum prouiſionis, prouiſio vti ſurreptitia non tenet,ſi poſtea alteri de illo prouideat, antequàm abſens acceptet.n.85.

Papa poteſt prouidere Prælaturas,ac beneficia quæcunque iuris patronatus laicorum,ſine conſenſu patronorum; ſed non ſolet.n.105.

Papa beneficia iuris patronatus ex priuilegio, vel ex præſcriptione comprehendit in reſeruationibus.n.106.

Papa reſeruans beneficia patronata non cenſetur in dubio reſeruare beneficia laicorum patronorum. num.107.

Papa habet in bonis eccleſiaſticis ampliſſimam poteſtatem:& quomodo id intelligatur.lib.3.diſp.9. paragr.4.n.116.

Papa in bonis Eccleſiæ poteſt diſponere pro arbitrio ſuo,& quomodo hoc explicandum ſit.n.117.

Papa ex cauſa poteſt alienare bona,& Eccleſiæ Romanæ,& particularium Eccleſiarum,& vendere neceſſitate vrgente.n.118.

Papa bona Eccleſiæ alienando dicitur diſponere in præiudicium Eccleſiarum ſuper vſu potiùs,quàm ſuper dominio.num.119.

Papa de plenitudine poteſtatis an poſſit diſponere de bonis patrimonialibus Clericorum.num.118.

Papa poteſt concedere priuilegia ſpiritualia, etiam in præiudicium alterius,& alteri dare. num.118.

Papa poteſt diſponere, vt non reſtituantur bona Clericorum, & Eccleſiarum iniuſtè retenta. num.118.

Papa alienando bona Eccleſiæ cenſetur feciſſe ex cauſa.num.122.verſ.*Quòd ſi vel.*

Papa poteſt largiri ex cauſa de bonis vnius Eccleſiæ. num.122.verſ.*Porrò,ſi allegentur.*

Papa poteſt infeudare ciuitates, & transferre iuriſdictionem in feudatarios ex cauſa magna cum conſilio Cardinalium. num. 123. verſ. *Confirmatur.*

Papa poteſt maioratum inſtituere.num.125.

Papæ ſolius eſt ſacros Ordines Regularium approbare:& cur.num.129.

Papa duplici nomine vocatur Regularium ſuperior. lib.3.diſp.9.paragr.5.num.130.

Papæ,& Prælato Regularium contraria præcipientibus,obediendum eſt Papæ.num.131.

Papa poteſt præcipere Religioſis, vt pergant ad Indos,vel hæreticos: & quando Prælati idem poſſint imperare.num.132.

Papa poteſt diſpenſare in ſolenni caſtitatis voto Regularium, licèt alij negent.num.135.

Papa an diſpenſet cum Monacho,vt matrimonium ad tempus contrahat.num.136.

Papa diſpenſare poteſt cum Monacho, vt habeat proprium.num.138.& 144.

Papa poteſt concedere Religioſis, vt faciant teſtamentum : & ſine licentia Papæ non tenet. num.145.& 146.

Papa ſolùm poteſt concedere licentiam, vt dimittat Religioſus habitum, & viuat extra Monaſterium.num.161.& 162.

Papæ

Papæ competit indulgere licentiam tranſeundi ad laxiorem Religionem.num.164.& 165.

Papa poteſt irritare vota , ſicut cæteri Prælati. num.477.

Papam non poſſe ardua expedire ſine Cardinalibus,eſt aliquorum : ſed contrarium eſt verius. lib.6.diſp.15.paragr.2.num.7.

Papa poteſt ſolus creare Cardinales.lib.6.diſp.15. paragr.3.num.2.

Papæ Vicarius non habet iuriſdictionem in Cardinales , neque in ſubditos , & familiares eorum. num.17.

Papa dum alienat res Eccleſiæ , ſolet facere , vt accedat conſenſus Cardinalium. lib. 6. diſp. 15. paragr.4.num.4.

Papa nunquam deponit de conſuetudine Cardinalem ſine conſenſu aliorum.num.5.

Papa mortuo,iuriſdictio an remaneat in Collegio Cardinalium : alij affirmant,alij contra negant. num.6.

Papæ cum Cardinalibus licet facere Conſtitutionem ſuper modum eligendi Pontificem.num.14. & 16.

Papæ electio debet habere duarum partium ſuffragia.num.19.Et ad quem pertinet , ſi,quod abſit, omnes Cardinales obeant.num.20.

Papa ſi per ætatem , vel per morbum ad gubernandum fiat minùs potens , quis prouidebit. num.24.

Papa non ſolùm ratione loci habet veram Prælationē,ſed abſolutè eſt ſuper omnes Patriarchas , imò Patriarcha vniuerſalis. lib.7.diſp.16. §.1.n.9.& 10.

Parochus.

Parochus quis ſit,& vnde habeat originem. lib. 10. diſp.23.paragr.1.num.1.

Parochis incumbit docere parochianos fidei Chriſtianæ rudimenta.num.2.

Parochiani an ſint abſoluendi , qui neſciunt orationem Dominicam , & Angelicam , & præcepta Decalogi.num.3.Peccant enim mortaliter,qui neſciunt ea,& Symbolum fidei ex culpa ſua : ſecùs ſi ex defectu memoriæ , aut ex tarditate ingenij. num.4.

Parochus ea,quæ tenetur credere explicitè , tenetur docere parochianos ſuos.num.6.

Parochus,ſicut & parentes , debent parochianos , & filios inſtruere in doctrina Chriſtiana, num.9.

Parochus quomodo debeat rudes docere fidei myſteria.num.10.Et poteſt prædicare in ſua parochia. num.11.Et concedere licentiam approbatis , vt prædicent. n. 12. Item,poteſt pro duabus , aut tribus vicibus dare licentiam in ſua Eccleſia , vt prædicent , etiam non approbati.num.13.

Parochus adhortari debet populum ad Miſſam audiendam num.15.

Parochiani non poſſunt cogi ab Epiſcopo , vt audiant Miſſas in ſuis parochiis.num. 6.

Parochi per ſe,vel per alios tenentur feſtiuis diebus facere ſacrum ouibus ſuis.num.17.

Parochus an teneatur diebus feſtis applicare Miſſas pro ouibus ſuis , & de Vicariis ad nutum. num.18.

Parochus à quo accipiat iuriſdictionem ad agendum ſuum officium.num.20.

Parochus extra ſuum territorium poteſt audire oues ſuas;non tamen alienas num.21.& 22.

Parochus ab Eccleſia debet repellere muſicas impuras:& quale ſit peccatum turpia cantare in Eccleſia.num.23.

Parochus arcere debet ab Eccleſia repræſentationes turpium : item ſaltationes,conuiuia , & comeſſationes.num.24.

Parochus Indulgentias non poteſt concedere. lib. 10.diſp.23.paragr.2.n.1.

Parochus non poteſt excommunicare.n.2.

Parochus ſæcularis an poſſit licitè communicare ſuos parochianos ex obligatione præcepti in Eccleſia Regularium ſine licentia eorum.n.3.

Parochus non ieiunus , excommunicatus ſine veſtibus ſacris,poſſitne facere Sacrum ad populum in die feſto Miſſam audiendum.num.4.

Parochus an poſſit facere Sacrum ad dandam Euchariſtiam ſubditis , quando vrget neceſſitas illos communicandi , deficiente Confeſſario. num.5.

Parochus excommunicatus non toleratus,vel ſuſpenſus ab officio , an poſſit concedere ſubditis, vt confiteantur alteri Sacerdoti approbato. n.6.

Parochus an poſſit facere Sacrum ſine Clerico. n.7.

Parochus an poſſit diſpenſare cum parochianis , vt in diebus feſtis poſſint laborare.num.8.

Parochus,qui præſens aſſumit Vicarium , vt illum adiuuet,an poſſit delegare.num.9.

Parochus an poſſit eximere in cauſa dubia à lege ieiunij ſubditos ſuos.num.10.

Parochiale beneficium diſtinguitur à beneficio curato.lib.10.diſp.23.paragr.3.num.1.

Parochialem accipiens intra annum , promoueri debet ad Sacerdotium,aliàs ipſo iure priuatus exiſtit.num.1.& 4. Beneficium autem curatum obtinens tenetur intra annum fieri Sacerdos ; non tamen priuatur ipſo iure,ſi non fiat. num. 1. verſ. *Illi autem beneficium curatum.*

Parochialem recipiens Eccleſiam intra annum debet promoueri ad ſacerdotium , aliter priuatus exiſtit ſine ſententia.num.4.

Parochialem qui obtinuit , non exiſtit priuatus , ſi non fuit promotus intra annum,propter illiteraturam , aut ob aliam cauſam. lib. 10. diſp. 23. paragr.3.num.5.

Parochialem acquirens,aut retinens ſine animo percipiendi ſacerdotium intra annum , ad quid teneatur.num.6.

Parochialem conſequutus animo percipiendi fructus per annum,& poſteà tranſeundi ad nuptias, ſi mutet voluntatem,an poſſit retinere fructus,ſi fiat Sacerdos intra annum.num.7.

Parochialem ſuſcipiens animo recto,& poſteà mutauit voluntatem,non poteſt retinere fructus receptos à principio.num.8.

Parochialem capiens non animo perſeuerandi ; ſed renunciandi,aut permutandi;an ſit tutus in conſcientia.num.9.

Parochiale beneficium acquirens animo dubio ſuſcipiendi ſacerdotium , an faciat fructus ſuos ; & quid de accipiente cum intentione conditionali. num.10.

Parochus , elapſo tempore,quo non poteſt fieri Sacerdos , an poſſit reſignare,aut permutare cum alio.num.11.

Parochus an poſſit detrahere quartam de relictis pro conſtruenda capella.lib.10.diſp.23.paragr.4. num.38.

Parochus morboſus quando arceri debet à ſuæ Eccleſiæ gubernatione. lib. 10. diſp. 23. paragr. 5. num.3.

Parochi debent reſidere in ſuis Parochiis , etiam exiguis:& quid ſi non recitent,aut non reſideant. num.8.& diſp.24.paragr.etiam 5. & num.8.

Parochus an excuſetur à reſidentia ingruente aliquo morbo peſtilenti. lib.10. diſp. 23. paragr. 5. num.13.

Parochus,qui abeſt per vnum, vel alterum menſem ſine licentia Ordinarij inſcripti, an faciat fructus ſuos. Et quid de habentibus iuſtam cauſam non reſidendi, ſi abſunt non petita licentia, vel petunt, & negatur. num. 20. Et infrà diſp. 25. parag.2.num.3.fine.

Parochus,cui datus eſt coadiutor perpetuus, non excuſatur à reſidentia.lib. 10. diſp. 23. paragr.5. num.21.

Parochus excommunicatus vitandus peccat mortaliter adminiſtrando Sacramenta,& quando excuſetur.lib.10.diſp.23.paragr.6.num.1.

Parochus nominatim denunciatus non poteſt præſente ſimplici Sacerdote abſoluere ſuam ouem in articulo mortis.num.3.

Parochus quando poſſit abſoluere in articulo mortis.num.9.

Parochus excommunicatus propter hæreſim an debeat excludi in articulo neceſſitatis ab audiendis confeſſionibus.num.5.

Parochus excommunicatus denunciatus poteritne committere vices ſuas alteri Sacerdoti ad audiendas confeſſiones. num. 8. Et an poſſit aſſiſtere matrimonio, vel dare licentiam Sacerdoti, vt aſſiſtat. num.12.

Parochus, cui interdicitur Sacramentorum adminiſtratio, præſertim aſſiſtentia matrimonij, an poſſit aſſiſtere validè.num.14.

Parochus excommunicatus iniuſtè in diuinis ſe immiſcens fit irregularis.num.10.

Parochus qui renunciauit beneficio,non poteſt eligi à pœnitente tempore Iubilei, vel per Bullam Cruciatæ. lib. 2.diſp.6.paragr.5.num.45.

Parochus an poſſit eligi extra diœceſim ad audiendas confeſſiones virtute Cruciatæ.num.46.

Parochus quoties celebrare debeat in anno.lib. 10. diſp.23.paragr.7.num.21.

Parochus habens Vicarium perpetuum,non tenetur reſidere.lib.4.diſp.10.paragr.4.num.110.

Parochi an poſſint reſeruare peccata. lib.8.diſp. 21. paragr.1.num.6.

Paſſalia,ſeu Manſus Eccleſiæ.

Paſſalia,ſeu Manſus Eccleſiæ non poſſunt dari in emphyteuſim ſine beneplacito Sedis apoſtolicæ, & cur.lib.11.diſp.26.paragr.5.num.11.

Paſſalia filialium Eccleſiarum, quæ vulgò vocantur annexæ, ſeu vnitæ Eccleſiis Matricibus,poſſunt emphyteuticari.num.13.

An pro poſſidentibus paſſalia poſſit allegari temporis diuturnitas,ſeu præſcriptio.num.14.

Paſſalia an poſſint emphyteuticari per titulum conceſſum ab Ordinario. Et quid de poſſeſſione immemoriali. num.15.

Patriarcha.

Patriarchæ,& Primates habent epiſcopalem Ordinem communem vtriſque ex inſtitutione Chriſti Domini,& regimen Prælationis ex Apoſtolorum inſtitutione.lib.7.diſp.16.paragr.1.num.1.

Patriarchæ, & Primates ſunt iuris diuini quoad epiſcopalem Ordinem; quoad poteſtatem iuriſdictionis ſunt iuris eccleſiaſtici.num.2.

Patriarcha, & Primas idem ſunt quoad dignitatem, & officium: nomine autem differunt. num.4.

Patriarcha dicitur Princeps Patrum; Primas, qui primas ſedes habet in prouinciis: & idem ſunt lato modo.num.5.

Patriarchæ propriè ſunt Conſtantinopolitanus, Alexandrinus,Antiochenus, & Ieroſolymitanus, & de eorum origine.num.6.

Patriarchæ etiam Primarij ſubſunt Romano Pontifici, illique præſtant iuramentum obedientiæ. num.8.

Dignitas, & poteſtas, quæ eſt in omnibus ſimul Patriarchis, in Romano Pontifice reſidet. num.11.

Patriarcharum nomine intelliguntur quatuor Patriarchæ principaliores.lib.7.diſp.16.paragr.1. num.12.

Patriarchales Eccleſiæ quot ſunt Romæ, & quæ Regina omnium.num.18.

Patriarchæ quibus in locis, & coram quibus perſonis nequeunt ante ſe Crucem elatam deferre. num.20.

Ad Patriarchas appellari in omnibus cauſis ſuarum Prouinciarum licet, & an omiſſo medio. num.21.

Patriarchæ maiores an poſſint diſponere Epiſcopos. Pars negans eſt verior.num.22.

Patriarchæ maiores ex priuilegio habent plus quàm alij Epiſcopi; non tamen poſſunt transferre Epiſcopos.num.23.

Patriarcharum maiorum nullus debet appellari Patriarcha vniuerſalis.num.24.

Patriarchæ inferiores qui ſint in Europa,& in Aſia. num.26.

Patriarchæ in prima inſtantia ſunt Iudices ordinarij Metropolitanorum ſuæ Prouinciæ.lib.7.diſp.16. paragr.2.num.1.

Patriarchæ ſunt iuriſdictione ſuperiores: quamuis iure diuino minimè differant ab Epiſcopis. num.2. Præſunt omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis ratione Patriarchatus.num.3.

Patriarchæ ardua debent expedire conſulto Metropolitano.num.4.

Patriarchæ an poſſint benedicere ſolenniter ſubditos proprios,& alienos.num.5.

Patriarchæ quæ ſint neceſſaria creationi, & ad electionem,& confirmationem illius.num.6.& 7.

Patriarchales Sedes hæretici occuparunt omnes, Romana excepta. num.10.

Patriarcha an poſſit conferre Parochialem Eccleſiam ſui Suffraganei alteri,quàm illi, quem Suffraganeus examinauerit.num.11.

Patriarchæ de iure communi habent fundatam intentionem in collatione beneficiorum. num. 12.

Patriarchæ non reſidentes quibus pœnis plectantur; reſidentes autem quibus gaudent priuilegiis. num.13.

Patriarchæ Antiocheni quinam fuerunt ſecundùm Onuphrium, & Genebrardum in Chronologia, & alios poſt S.Petrum Apoſtolum, Principem huius Eccleſiæ fundatorem anno Domini 39. lib.7.diſp.16.paragr.3.per totum.

Patriarchæ Alexandrini ſecundùm Euſebium Cæſarienſem, & Chronicam trium Illuſtrium Authorum, D.Hieronymo interprete.lib.7.diſp.16. paragr.4.per totum.

Patriarchæ Conſtantinopolitani quinam fuerint, Authore Genebrardo.paragr.5.per totum.

Patriarchæ Ieroſolymitani, ſecundùm Chronicam trium illuſtrium Authorum, & ſecundùm Genebrardum.paragr.6.per totum.

Patriarchis,Romano, ſcilicet,Antiocheno,Alexandrino,Conſtantinopolitano, & Ieroſolymitano, quæ

Digitized by Google

quæ Prouinciæ ſint ſubiectæ. lib. 7. diſp. 16. paragr.7.
Patriarchæ Romano quæ Prouinciæ ſubditæ ſint. paragr.7.num.1.
Patriarchæ Antiocheno Prouinciæ ſubiectæ.n.2.
Patriarchæ Alexandrino quæ Prouinciæ obediunt. num.3.
Patriarchæ Conſtantinopolitano quot Prouinciæ obtemperent.n.4.
Patriarchæ Ieroſolymitano quæ Prouinciæ ſubiiciuntur.num. 5. Et à quibus fuerint detractæ. num.6.

Patrini.

Patrini in Confirmatione an poſſint eſſe duo.lib.8. diſp.20.paragr.7.n.8.
Patrini in Confirmatione contrahunt cognationem ſpiritualem,& cum quibus.n.9.
Patrini non omnes poſſunt eſſe,vt Religioſi,tam in Baptiſmo,quàm in Confirmatione.n.10.
Patrini non ſunt de eſſentia Sacramenti, & an debeant tangere, vt contrahatur cognatio. num.12.
Patrinos plures adhibens, vltra permiſſos, peccat mortaliter.n.18.

Patronus.

Patrono laico conſentiente,poteſt Legatus conferre beneficium,quanuis Prælatus contradicat. lib. 4.diſp.10.paragr.3.num.81.
Patroni non habent ius præſentandi in actu, niſi à tempore vacationis. lib. 9. diſp. 22. paragr. 7. num. 13. Non tamen poſſunt præſentare ſe ipſos.num.14.
Patroni intra tempus ſibi conceſſum an poſſint variare: & quid, ſi præſentent indignum. num.15.
Patronis non præſentantibus intra tempus, Epiſcopus vel prorogabit tempus, vel de Rectore prouidebit.num.16.
Patronus excommunicatus præſentans, ſi eſt eccleſiaſticus, nulliter præſentat: ſi eſt laicus, valet. num.17.
Patrono ſpreto eccleſiaſtico, valida eſt reſignatio: ſecus,ſi eſt laicus.n.18.
Patronus non cadit à iure præſentandi, ſi præſentet intra tempus, & petat confirmationem, quanuis præſentatus non inſtituatur, & intra quantum tempus debeat præſentari. Item,præſentatus an debeat comparere coram Epiſcopo: & an poſſit abſens inſtitui.num.20.
Patronus ſi ſemel, bis, vel ter præſentet,quæ præſentatio præferatur.n.21.
Patrono quando incipiat currere tempus ad præſentandum.n.22. Non tamen poteſt præſentare, lite pendente.n.23.
Patronus mortuo reſignante infra viginti dies, poteſt iterum præſentare ad beneficium iuris patronatus.n.24.
Patronus eccleſiaſticus, ſi præſentet duos æquè idoneos, Epiſcopus inſtituet, quem maluerit. num.25.

Peccatum.

Peccatum quale ſit, diſſipare bona Eccleſiæ in profanos vſus.lib.8.diſp.20.paragr.2.n.20.
Peccata quæ ſint reſeruata de iure, & quæ de conſuetudine.lib.8.diſp.21.paragr.1. vbi de reſeruatis, ex n.1. ad num. 7. & an interna peccata poſſint reſeruari.num.8.
Peccata reſeruata de conſuetudine Epiſcopo, qualia ſint. lib. 8. diſp.21. paragr. 2. ex num. 1. & ſequentib.
Peccata reſeruata in diœceſi Conimbricenſi. lib. 8. diſp.21.paragr.3.per totum.
Peccatum quale ſit, Horas canonicas interrumpere.lib.10.diſp.24.paragr.1.num.12.
Peccatum quale, recitare Horas canonicas, ſed non ſtatis horis, & inuertere Ordinem. lib. 10. diſp.24. paragr. 2. num.2. Et quale peccatum ſit non recitare Horas publicè ſtatis temporibus. num.8.& 9.
Peccatum an ſit mortale ex conſuetudine tranſgrediendi Regulas Religionis, licèt vna, vel altera tranſgreſſio Regulæ non ſit mortalis. lib. 11. diſp.26. paragr.9. num.6. Et an ſit mortale habere animum nunquam ſe continendi ab actu prohibito in Regula, niſi prohibeatur ſub mortali.num.8. Peccatum veniale propter frequentiam an tranſeat in mortale aliquando.n.9.
Peccatum mortale eſt,contemnere Prælatum, quatenus talis eſt; ſecus ſi contemnatur ſecundum quid. n. 10. & 11. Et quotuplex ſit peccatum, quando Religioſus tranſgreditur præceptum Prælati obligantis ſub mortali.n.12.
Peccata venialia merè interna poſſunt reſeruari. lib. 11.diſp.16.paragr.13.in principio.
Peccatum cedens in graue detrimentum boni communis, ſeu Religionis, ſeu tertij,& interdum priuati, poteſt deferri Prælato, omiſſa correctione fraterna. lib. 12. diſp. 27. paragr. 1. n.11. & 12. Tendens tamen in damnum peccantis duntaxat, non eſt denunciandum ante monitionem.num.13.

Pedagia.

Pedagia noua imponentes, & gabellas ſine legitima licentia,vel augentes,incurrunt cenſuram Bullæ Cœnæ. lib.1. diſp.3. §.5. n.108. & num. 110. vbi de etymologia pedagij.
Pedagia noua quæ dicantur propriè.num.etiam 110. Et quæ tributa intelligantur ſub pedagio. n.111. Et quinam poſſint imponere pedagia noua, vel gabellas. num.112. 113.114.115.116.
Pedagia noua imponentes quibus olim, & quibus hodie puniantur pœnis.n.117.& 118.
Pedagia, vel gabellæ de rebus cauſa negotiationis aſportatis licitè poſſunt imponi.n.119.
Pedagia licita exigentes an ligentur excommunicatione Bullæ Cœnæ. Et quid propriè ſit exigere, & exactores. num. 120. Et qui excuſentur. num.121.
Imponentes taxas, taleas, & alia ſimilia onera, an incurrant in hanc cenſuram Bullæ Cœnæ. num.122.
Pedagia noua, ſeu gabellæ an poſſint imponi ex præſcripta conſuetudine ſine metu cenſuræ. num.123.

Penſiones.

Penſiones an poſſint imponere Epiſcopi in permutatione, beneficiorum ad fructus adæquandos. lib.9.diſp.22.paragr.3.n.1.
Penſiones impoſitæ per Epiſcopum quando tranſeunt ad ſucceſſores.n.2. Ex cauſa concordiæ, vt à lite recedatur, an poſſit imponere penſionem Epiſcopus, quæ tranſeat ad ſucceſſores in beneficio.n.3.
Penſionem imponere in quibus caſibus liceat Ordinario. num. 4. Non tamen poteſt aſſignare penſionem cum poteſtate transferendi. num. 5. Poteſt autem diſpenſare cum illegitimo ad penſionem.n.6.
Penſiones imponere nequit Epiſcopus interueniente aliquo pacto inter partes.n.7.

Digitized by Google

Penſionem ſi reſeruet Epiſcopus, dum confert beneficium, non committit ſimoniam, quamuis nequeat eam ſibi reſeruare.n.8.

Penſionem imponere non poteſt Epiſcopus ſuper Parochiali non excedente ſummam centum ducatorum.n.9.

Penſionem habentes vt Clerici, quod Officium debeant recitare. lib. 10. diſputat. 24. paragr. 4. num.24.

Penſio impoſita ſuper diſtributionibus, an ſit ſoluenda à Capitulo, cui accreuerunt, quando Canonicus abſuit, vel mortuus eſt.lib.10.diſp.25. paragr.4.n.10.

Percuſſores.

Percuſſores Clerici volentis, & conſentientis excommunicantur, & Clericus eſt excommunicandus.lib.1.diſp.2.paragr.1.n.21.

Percuſſores Clerici poſſunt abſolui in articulo mortis, vel periculo, & quid intelligatur pro periculo. lib.1.diſp.2. paragr.3.n.56. Extra periculum quando poſſint abſolui ab Epiſcopo. n. 57. 58. 59.

Percuſſores Romipetarum quando incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ decimam.lib.1. diſputat. 3. paragr. 10. num. 219. 220.221.222. 224.

Percuſſores Cardinalium incidunt in Bullam Cœnæ, & in crimen læſæ maieſtatis, & ciuitas priuatur epiſcopali dignitate propter offenſam illatam Cardinalibus. lib. 6. diſp. 15. paragr. 3. num.5.

Petrus Apoſtolus.

Petro poteſtas data tranſiit ad ſucceſſores.lib.1.diſp. 1.paragr.2.num.13.

Petrus Apoſtolus ſuper omnes alios Primatum obtinuit, & ipſe ſolus à Chriſto Domino fuit ordinatus Epiſcopus.lib.7.diſp.16. paragr. 1. n.15. Reliqui à Beato Petro Epiſcopi fuerunt ordinati.num.16.

SS. Petrus, & Paulus.

SS.Petrus, & Paulus an venerint in Hiſpaniam. lib. 7.diſp.18.paragr.1.num.4.& 5.

S.Petrus Ratenſis.

S. Petrus Ratenſis quis fuerit, & quando, & à quo Epiſcopus creatus in Bracarenſi vrbe, & in Hiſpania.lib.7.diſp.18.paragr.1.num.6.

Petrus Ratenſis fuit Vicarius Sancti Iacobi in Hiſpania, & Primas conſtitutus.n.8.

S.Petrus Ratenſis martyrium paſſus eſt anno Domini 45. & fuit Protomartyr totius Hiſpaniæ. num.8. Et Apoſtolus dictus eſt ab Epiſcopis in Concilio primo Bracarenſi. num. 8. verſ. *Quinimò.*

S. Petrus Ratenſis à Sancto Iacobo Inſtitutiones apoſtolicas accepit, & tanquàm Primas aliis Epiſcopis obſeruandas tradidit.num.eodem.

S.Petrum Ratenſem Primatem eſſe Hiſpaniæ oſtenditur.num.9.

S. Petrus Ratenſis habet omnes conditiones, quæ requiruntur, vt ſit Hiſpaniarum Primas. lib. 7. diſp.18. paragr.4. num.3. & num.4. Fuitque Archiepiſcopus Bracarenſis, priùs quàm Cathedra S. Petri Apoſtoli ex Antiochia eſſet tranſlata. num.7. Et Epiſcopos variis in locis circum circa creauit.n.8.

Pirata.

Pirata eſt latro maritimus, cui imponitur cenſura tertia Bullæ Cœnæ principaliter, & minùs principaliter fautoribus, receptatoribus, & defenſoribus illius.lib.1.diſp.3.paragr.3.n.66.& 67.

Piratas diſcurrentes per mare eccleſiaſticum incurrere ſolùm hanc excommunicationem, probabilius eſt.num.68.

Piratæ diſcurrentes per mare, incurrunt cenſuram, non ſecuta actione deprædandi ſecundùm aliquos: ſed negant alij meliùs.n.69.& 70.

Piratæ, vel curſarij deprædantes in fluminibus non ligantur hoc Canone. num. 71. Sicut excuſantur latrones deprædantes titulo belli iuſti, vel iniuſti. num. 72. Nec ligantur nauigantes propter negotiationem, ſi rapiant aliquid in ſua, vel aliena naui. num.73. Similiter excuſantur, qui deprædantur Mauros, vel infideles, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè.num.74.

Piratæ deprædantes ex naui infidelium bona infidelium, vel hæreticorum; non autem fidelium, non excommunicantur. num. 75. Pirata tamen Chriſtianus alium piratam in mari pontificio deprædando, incidit in Bullam Cœnæ.n.76.

Receptatores, fautores, & defenſores piratarum incidunt in cenſuram Bullæ Cœnæ.n.79. An autem iidem, qui ſemel, vel bis non ex officio, ſed caſu deprædantur, incidant, ambigitur.n.80.

Pirata, qui ex officio ſemel, & qui non ex officio pluries deprædatus eſt, incidit in cenſuram Bullæ. num.81.& 82.

Pœna.

Pœnæ quas incurrunt obtinentes ſecundum beneficium curatum, non dimiſſo primo, quot ſint. lib.3.diſp.9.paragr.2.num.57.& 58.

Pœnæ, quas contrahunt delinquentes in Bullam Cœnæ, quæ ſint.lib.1.diſp.3.paragr.22.n.364.

Pœnæ cur fuerint inuentæ.lib.12.diſp.27. paragr.6. num. 1. Delicto commenſurandæ ſunt. num.2. Augetur pœna in delictis, quando ſunt mali exempli, & iterari ſolent.num.3. Pœna perpetui carceris quando locum habeat, tam de iure canonico, quàm ciuili.n.4.

Pœna libelli famoſi quæ ſit de iure ciuili, & de iure canonico, & an augeatur quando libellus fit ſub nomine alterius.n.11.

Pœna libelli famoſi locum habet, etiam quòd in eo iura fuerint expreſſa.n.12. Et quando pœna locum non habeat.n.13.

Pœnæ veneficij, ſortilegij, & incantationis, quæ ſint. num.17.

Pœnitens, & Pœnitentiarius.

Pœnitens impotens ad ſatisfaciendum realiter, poteſt abſolui data cautione, ſaltem iuratoria: quòd ſi pars non detur, poteſt abſolui in vtroque foro.lib.2.diſp.6.paragr.5.n.65.

Pœnitens, qui non petiuit à Confeſſario tempore Iubilei commutationem votorum, an poſſit poſteà, elapſo tempore, petere. lib. 2. diſput. 6. §.6.n.73. Immemor voti, nolens commutare, durante Iubileo, an poſſit petere eo tranſacto commutationem.num.77.

Pœnitens factus incapax ad implendum commutationem

Digitized by Google

tationem voti, non tenetur redire ad votum prius, quod fuit commutatum lib. 2. diſp. 6. paragr. 7. num. 101.

Pœnitens virtute Bullæ Cruciatæ eligens Confeſſarium poteſt abſolui etiam à caſibus Bullæ Cœnæ. lib. 2. diſp. 7. num. 7. & 8. Item, in articulo mortis, præſente Parocho, per Bullam poteſt eligere Confeſſarium approbatum. num. 14.

Pœnitentiarius, dum audit confeſſiones, acquirit diſtributiones. lib. 10. diſp. 25. paragr. 2. num. 10.

Præceptor.

Præceptores, ſeu Magiſtri percutientes diſcipulos, & patres filios, etiam in ſacris, excuſantur à cenſura. lib. 1. diſp. 2. paragr. 1. num. 7.

Præceptum Iudicis iuſtificatur ex clauſula, *Si ſenſeris te grauatum.* lib. 3. diſp. 10. paragr. 5. n. 150.

Prælatus.

Prælati inferiores vtrùm poſſint ex bonis acquiſitis maioratum inſtituere, ſiue dum viuunt, ſiue per teſtamentum. lib. 3. diſp. 9. paragr. 4. n. 126. Item, habentes facultatem ad teſtandum de bonis Eccleſiæ, non poſſunt ex teſtamento inſtituere primogenitum. num. 127.

Prælati poſſunt inſtituere capellam, vel aliquod opus pium extra ſuas diœceſes, illúdque ad miniſtrandum conſanguineis tradere, deputata certa ſumma redituum eiſdem pro adminiſtratione. num. 128.

Prælati inferiores Epiſcopo ex priuilegio, vel ex præſcriptione poſſunt inſtituere in beneficiis. lib. 9. diſp. 22. paragr. 1. num. 20. Et quid de Religioſis in Eccleſiis pleno iure eiſdem ſubiectis. n. 21.

Prælati regulares in Monaſteriis ſibi ſubiectis nequeunt dare licentiam Nouitiis ad diſponendum de rebus ſuis. lib. 11. diſp. 26. paragr. 2. num. 12.

Prælati regulares in alienandis rebus Eccleſiæ in aliquibus caſibus aliquando an poſſint alienare, inconſulto Romano Pontifice. lib. 11. diſp. 26. paragr. 5. num. 17. Regulariter tamen tenentur ſeruare ſolennitates Extrauagantis, *Ambitioſæ.* num. 18.

Prælati poſſunt alienare res Eccleſiæ pro remuneratione, & quomodo. n. 20.

Prælati generales per ſe, vel per alios, quos elegerint, diſpenſare poſſunt cum ſubditis circa ieiunia, & cibos prohibitos. lib. 11. diſp. 26. paragr. 7. num. 15. 16. & 20.

Prælati conuentuales quam habeant ſuperioritatem, & an habeant curam animarum in Monaſterio. lib. 1. diſp. 26. paragr. 8. num. 10.

Prælati maiores poteſtatem minorum non poſſunt ſine cauſa reſtringere. num. 11.

Prælati maiores an poſſint eximere ſubditos ab obedientia ſuorum Prælatorum inferiorum. n. 12.

Prælati etiam locales habent iuriſdictionem in ſuos ſubditos in vtroque foro, & an ſit illa ordinaria, vel delegata. num. 13.

Prælatus non poteſt ad libitum bona Monaſterij in quoſuis vſus expendere. Quinimò ſi profanè inſumat, peccat mortaliter ex ſuo genere cum onere reſtituendi. lib. 11. diſp. 26. paragr. 12. n. 2. Et quantam ſummam poſſit concedere ſubditis, vt donent de bonis Monaſterij. num. 3.

Prælatus non poteſt concedere ſubditis licentiam ad expendendum aliquid in vſus profanos, & illicitos, & accipiens tenetur reſtituere. num. 3.

Prælatus regularis concedens Confeſſoribus domeſticis omnem ſuam poteſtatem, non proinde concedit facultatem abſoluendi à reſeruatis: & quando cenſeatur illam concedere. lib. 11. diſp. 26. paragr. 14. num. 4.

Prælati Religionum poſſunt de iure abſoluere ſubditos ab omni cenſura lata ab homine, etiam per ſententiam particularem: & quid de cenſura ab Epiſcopo lata. num. 10. & 11. Item, poſſunt multò fortius abſoluere à cenſuris non reſeruatis, ſicut poteſt Parochus, & Ordinarius Confeſſor Monaſterij, & quiuis Confeſſarius approbatus ad abſoluendum, à mortalibus non reſeruatis. num. 12.

Prælati regulares, partim ex priuilegio, partim iure communi poſſunt abſoluere ſubditos à cenſuris reſeruatis, à quibus poſſunt Epiſcopi. n. 13. Non tamen poſſunt ex aliquo priuilegio abſoluere ab hæreſi. num. 14. Quinimò ſi concedant Prælati alicui poteſtatem abſoluendi ab omnibus reſeruatis, non cenſentur conceſſiſſe reſeruatos Pontifici. num. 19.

Prælatus religionis an poſſit ſe ſubiicere Epiſcopo, vt ſecum diſpenſet, & illum abſoluat. n. 26. 27. 28.

Prælatus poteſt percutere, ſeu verberare ſubditos per ſe, vel per alium Religioſum; non tamen per laicum non Religioſum, & quando per laicum. lib. 1. diſp. 2. paragr. 1. num. 8.

Prælatus regularis in cauſis Religioſorum eſt iudex ordinarius. lib. 12. diſp. 27. paragr. 2. num. 2.

Prælatus regularis poteſt cognoſcere de crimine digno degradationis, & imponere verbalem degradationem, cùm ſint Iudices ordinarij. num. 4.

Prælatus quas pœnas ſpirituales poſſit imponere ſuis Religioſis. num. 5.

Prælati conuentuales an poſſint excommunicare. Pars negans probatur, ſed non ſequenda. num. 6.

Prælati conuentuales nequeunt ſuſpendere Capitulum ſuum: & cur. n. 7.

Prælati Religionum quas pœnas temporales poſſint imponere ſuis ſubditis. num. 8.

Prælatus quando eſt Iudex non poteſt eſſe accuſator, nec teſtis. num. 9.

Præpoſitus præeſt Collegio Canonicorum, & aliquando cum iuriſdictione, & cura animarum. lib. 3. diſp. 8. paragr. 2. num. 13.

Primicerius.

Primicerius quiſnam ſit in Cathedrali, & quale eius officium. lib. 3. diſp. 8. paragr. 1. n. 22.

Princeps.

Princeps Chriſtianus, qui noluerit defendere Principem Chriſtianum à Turcis, cùm poſſit facilè, an peccet grauiter. lib. 1. diſp. 3. §. 7. n. 184.

Principes, tam laici, quàm Clerici, impedientes publicare Bullam Cœnæ, vbi fieri ſolet, de quo teneantur. lib. 1. diſp. 3. paragr. 22. num. 362.

Priuilegia.

Priuilegia deferendi merces ad infideles, extra tempus belli concedi poſſunt à Sede apoſtolica. lib. 1. diſp. 3. paragr. 7. n. 186. Et quæ requirantur ad validitatem horum priuilegiorum. n. 187.

Priuilegia, & reſcripta vt valeant, debent carere ſubreptione. lib. 7. diſp. 18. paragr. 3. n. 25.

Priuilegium, & reſcriptum, vt valeant, non debent præiudicare tertio. num. 26.

Priuilegium confirmatorium ius nouum non tribuit, ſed antiquum conſeruat, ſi validum fuit. lib. 7. diſp. 18. paragr. 5. num. 31.

Priuilegium conceſſum, non facta mentione litis pendentis, nihil operatur. num. 32.

Priuilegium conceſſum gratis à Principe, poteſt ab eo, & à ſucceſſoribus ſine cauſa reuocari : ſecùs ſi concedatur propter ſeruitium. lib. 4. diſp. 10. paragr. 2.num.27.

Proceſſiones.

Proceſſionum antiquitas, & vſus multiplex illarum. lib.2.diſp.5.paragr.1.num.9.Et quando proceſſiones primò cœperunt.num.10.

Litanias Rogationum quis inſtituit ad aliquas Eccleſias. num. 11.

Proceſſiones quibus de cauſis poſſint fieri in Eccleſia. num.12. Et an poſſint conſequi Iubileum, qui non interſunt proceſſionibus.num.13.

Profeſſio, & *Profeſſi.*

Profeſſis ex ſolo iure humano prohibitum eſt teſtari.lib.6.diſp.15.paragr.3.num.35.

Profeſſus tranſlatus ad aliam Religionem, etiam ſtrictiorem, debet eſſe Nouitius per annum. lib. 11.diſp.26.paragr.15.num.6.

Profeſſio vt ſit valida, quæ requirantur.lib.11. diſp. 26.paragr.10.num.1.

Profeſſionem fictam qui fecit,debet illam ratificare,vel poteſt fugere ceſſante ſcandalo.n.2.

Profeſſio facta propter malum finem eſt irrita. num.3.

Profeſſio ſolennis quomodo deſcribatur.n.4.

Profeſſio erit valida,quamuis profitens exprimat,ſe nolle ſeruare caſtitatem, quantumcunque illam promittat.num.5.

Profeſſio facta verbis tantùm propter metum mortis,eſt inualida.num.6.

Profeſſio facta per dolum, ſi cadat in virum prudentiſsimum, vitiabitur:ſed non vitiari ipſo iure eſt probabilius.n.7.

Profeſsionem irritam faciens tenetur reclamare intra quinquennium,vt audiatur.n.8.

Profeſſus per blanditias, ſeu preces importunas,&. qui non fuit expertus ſolitas aſperitates in Nouitiatu, an teneatur ſtare profeſsioni. num.9. & 10.

Profeſsio facta propter metum reuerentialem,an ſit nulla,aut propter dolum à Monachis geſtum.n. 12.& infrà num.26.

Profeſsio per preces importunas,ſi nihil aliud additur,valet,ſicut & quiuis alius contractus.3.n.14.& num.19.

Profeſsio dolo facta non vitiatur, quoad perſonam profitentis.num.15.

Profeſsio minoris inducti ad profitendum ſuaſionibus, ac blanditiis, an vitiat contractum. num.16.

Aſſerenti, ſe fuiſſe deceptum in anno probationis, non eſt credendum.n.17.& infrà n.23.

Prſoeſſus per blanditias, & preces importunas,eſt verè Religioſus;bona tamen illius ſunt reſtituenda hæredibus Religioſi.n.20.

Profeſsio,& baptiſmus quoad hanc indulgentiam quomodo differant. lib.11. diſp.26. paragr.11. num.2.

Profeſsionis ſecunda prærogatiua quæ ſit, oſtenditur.num.6.

Profeſsio delet omnem irregularitatem ex defectu natalium conſurgentem quoad omnes Ordines. num.7.& 8.

Profeſsione tollitur omnis cauſa ingratitudinis. num.11.

Profeſsione mutatur regulariter forum,& profeſſus liberatur à patria poteſtate.n.12.

Profeſsione omnia vota anteà emiſſa expirant : & an vota realia extinguantur per profeſsionem. num.13.

Profeſsi, & formati noſtræ Societatis ſunt incapaces dominij acquirendi.n.16.

Promotus.

Promotus ad Parochialem intra annum promoueri debet ad Sacerdotium,aliàs ipſo iure priuatus exiſtit.lib.10. diſp.23.paragr.3.n.3.& 4.

Promotus ad beneficium curatum tenetur intra annum fieri Sacerdos;non tamen priuatur ipſo iure, ſi non fiat.num.1. verſ. *Ille autem beneficium curatum.*

Prouincia.

Prouinciæ quæ ſint ſubditæ Romano Pontifici,vti Patriarchæ.lib.7.diſp.16.paragr.7.num.1.Et quæ Prouinciæ ſint ſubditæ cæteris Patriarchis principalioribus,ſeu maioribus.num.2.& 3.& 4. & 5.& 6.

Q

Quantitas.

QVantitas accepta,inconſulto Superiore regulari,quando eſt caſus reſeruatus : & quid in comeſtibilibus. lib.11.diſp.26.paragr.12. num.16.

Quantitas eſculentorum quanta debeat eſſe, vt ſit mortale apud Religioſos,& apud pueros aulicos, qui menſis miniſtrant.num.18.

R

Radere.

RAdentes litteras apoſtolicas,illáſque falſificantes,quibus pœnis puniantur. lib. 1. diſp. 5. paragr.6.num.137.

Raſura in litteris apoſtolicis,quando inducat falſitatem.num.134.

Recitare Officium diuinum.

Recitare Officium diuinum quinam teneantur. lib.10.diſp.24.paragr.1.per totum,& paragr.2. Et quo ordine recitandum ſit.num.2.& 3.& 5.

Recitans priuatim an teneatur ſe audire. num. 6. Quale peccatum ſit non recitare Horas publicè ſtatis temporibus .num.8.Aut inuertere ordinem. num.9.

Recitare Officium diuinum qui tenentur,quam attentionem debeant habere. lib. 10. diſp. 24. parag. 3. ex num. 1.ad 6. Et an recitans Horas vagus ſponte,adimpleat præceptum. num. 8. 9. & 10. Item,an recitans ſine aduertentia teneatur repetere.num.13. Item audiens Miſſam ex præcepto,& recitans an ſatisfaciat vtrique.num.14.

Recitare Officium qui tenentur. lib. 10. diſp. 24. paragr.4.num. 1. 2. & ſequent. Et quando excuſentur.num.6.& 5. 6. per totum, vſque ad n. 16.

Rector.

Rector Eborenſis Academiæ iuriſdictionem habet ordinariam

Digitized by Google

ordinariam in ſcholas, & Collegiales priuatiuè. lib.4.diſp.12.paragr.7.num.135.

Regulares,& Regula.

Regularium vitæ annexa eſt caſtitas,& paupertas, nec ſecundùm aliquos poteſt Papa diſpenſare: ſed verius eſt poſſe.lib.3.diſp.9. paragr.5. n. 130. & 140.

Regulares, & exempti quamuis habeant Iudicem, poſſunt conueniri coram Ordinario in cauſis mercedum.lib.4.diſp.12.paragr.2.num.31.Et degentes extra Monaſterium poſſunt conueniri coram Ordinario, ſi non habeant aliàs Iudicem.n.32. Et in quibus caſibus poſſunt petere Iudicem non ſuſpectum à Principe ſæculari.lib.4.diſp.12.paragr.6.num.125.

Regulares incapaces retinendi,etiam in communi, bona immobilia,poſſunt alienare ea ſine ſolemnitatibus.lib.11.diſp.26.paragr.5.n.21.

Regulæ tranſgreſſor non peccat, quando Conditor explicat, ſe nolle obligare tranſgreſſores ad culpam,niſi tranſgreſſio procedat ex prauo animo,ac fine.lib.11.diſp.26.paragr.9.n.3. Et poteſt dari regula,quæ non obliget ad culpam,ſed ſolùm ad pœnam. Et quæ ſit culpa nolle ſubire pœnam.num.4.

Relictum.

Relictum pauperibus intelligitur illius loci,vbi teſtator mortuus eſt.lib.7.diſp.19. paragr.3.n.10.

Relictum Fratribus Tertiariis an poſſit applicari Monialibus eiuſdem Ordinis.n.11.

Religioſi.

Religioſi verè ſunt profitentes Religionem à Sede apoſtolica approbatam.lib.1.diſp.2. paragr.2. n. 38. Hi autem incidentes in Canonem, *Si quis ſuadente*. poſſunt abſolui à ſuo Prælato.ibidem, parag.3.n.55.Non ſeruantes interdictum,quando incurrant excommunicationem.lib.1. diſp.2. paragr.4 n.20. Item, Religioſi Mendicantes ſine licentia Papæ tranſeuntes ad non Mendicantes excommunicantur.ibidem,paragr.5.n.2.

Religioſi ſollicitantes in confeſsione non aliis, quam Inquiſitoribus ſunt denunciandi.n.43.

Religioſi Societatis ex peculiari voto obligantur Summo Pontifici circa miſsiones. lib....diſp. 9. §.5.n.134.Item poſt vota emiſſa ante profeſſionem poſſunt retinere dominium ſuorum bonorum,non tamen vſum.n.141.142. Data licentia Religioſo ad teſtandum,intelligitur ad vſus pios. num.148.Religioſi Societatis quomodo poſsint teſtari.num.149.

Religioſi habentes facultatem teſtandi, non poſſunt inſtituere Maioratum. n.156. Et quomodo poſsint tranſire ad ſtrictiorem Religionem, & quæ ſint neceſſaria ad hunc tranſitum.ex n.168. ad 173.

Religioſi profeſſi,quamuis non ſint in ſacris,tenentur recitare Officium diuinum,ſi ſint aſſumpti ad Chorum:idem de Monialibus.lib.10.diſp.24. parag.4.num.4.& 5.Quando excuſentur ab hoc onere.n.6.Et an poſsint diſpenſari, ne recitent. num.7.& 8.

Religioſus habens animum nunquam ſe continendi ab actu prohibito in Regula,niſi prohibeatur ſub mortali,peccat mortaliter.lib.11.diſp.26. paragr.9.num.8.

Religioſi an peccent contra votum paupertatis repudiando res ſibi oblatas,aut miſſas ſine licentia Superioris.lib.11.num.18.Poſſunt tamen dicere offerenti ſibi munera:*Ego non egeo:ſed rogo, vt ea mittas Petro amico meo*. num.21. Poſſunt item accipere pecunias ab externo,vt eas diſtribuant pauperibus de licentia Superioris.n. 22. Similiter,dum iter agunt parciùs viuendo,poſſunt diſponere de viatico taxato ſibi, aliquid, & quomodo.num.23.Item in extrema,vel graui neceſsitate poſſunt accipere aliquid ab externis, præſertim quando Superior negat Religioſo neceſſaria ad vſum.num.24. Sine licentia aliquid vſurpans de bonis Monaſterij,non ſemper peccat mortaliter.num.25.

Quibus interdictum eſt ex Regula accipere ſtipendia pro ſuis miniſteriis, peccat contra votum,licet Regula non obliget ad peccatum. num.26. Et an noſtri poſsint facere Sacra pro Sacerdote externo, qui anticipatè accepit ſtipendium pro Miſsis,quibus non poteſt ſatisfacere.num.27. Ratio, quia noſtris non licet, vt loco Sacerdotis accipientis ſtipendium ſacrificent, nec concionentur pro externo accipiente pretium.num.28.Licitum autem eſt pro laico liberaliter pecunias dante ſacrificare animo gratificandi,nullo impoſito onere, vel pacto. n.29.

Religioſus alienans de bonis Monaſterij, peccat contra votum: ſi res extat, tenetur reſtituere. lib.11.diſp.26.paragr.12.num.4.Extra Monaſterium eleemoſynas poteſt facere, & quales. num.5.Oblata ſibi an poſsit accipere. num.6. Et quæ licentia ſufficiat ad accipiendum, & expendendum. num.7. & 8. Retinere aliquid cum animo illud occultandi Prælato, eſt mortale.num.9. Et quid de Superiore vidente, & non contradicente. num. 10. Item, Religioſus habens licentiam dandi, an poſsit dare Religioſo alterius Monaſterij.n.14.& 15.

Religioſus abiens animo deſerendi Religionem, ſed pœnitens ſtatim rediit,non eſt verè apoſtata in foro externo.lib.11.diſp.26.paragr.13. n.2. verſ.*Hinc fit*. Item, qui recedit animo vagandi tantùm,eſt fugitiuus.ibidem,num.2.

Religioſus interrogatus iuridicè de alieno crimine tenetur verum dicere.lib.11.diſp.26. paragr.13. n.5. De proprio autem aliqui aſſerunt, alij negant.n.5.verſ.*Iudex*.

Reſcriptum.

Reſcripto contra ius commune vt derogetur à ſecundo,debet habere clauſulam derogatoriam expreſsè.lib.1. diſp.1. paragr.8. n.128.Reſcripta gratiæ, & iuſtitiæ regulariter differunt. lib.4. diſp.11. paragr.2. n.32.33. 37. 38.Reſcriptum ad lites quantum duret,& de illius valore,quando copulat duo, ex num.47.ad n.55. Et quando multa continet ſub disiunctione, vt ſit verum.num.56.

Res integra.

Res integra quando cenſeatur.lib.4.diſp.11.paragr. 2.num.23.24.25.26.Et an deſinat eſſe integra poſt præſentatas litteras,ſi Iudex acceptet.n.27. Et an deſinat eſſe integra per actum citationis, vel per ſolam commiſsionem de citando.n.28. 29.30.31.

Rem

Digitized by Google

Reus.

Reus à re, quæ petitur in iudicio, nomen habet. lib. 12. diſp. 27. paragr. 3. n. 1. Citari debet. n. 2. Interrogatus iniuſtè, aut denunciatus negare poteſt. num. 3. Item, ex ſola ſimplici denunciatione interrogatus poteſt negare, etiam affirmante denunciante. num. 4. Nec denuncians facit ſemiplenam probationem. num. 5. Quinimò reus, & teſtis non tenentur fateri, quando dubitant ſe iuridicè interrogari. n. 6. Et an reus cum graui damno teneatur dubitans Iudici de eius mandato obedire. n. 7. Item, quando crimen eſt occultum, non tenetur dicere veritatem cum graui damno ſuo. n. 8. Nec reus legitimè interrogatus tenetur fateri cum periculo vitæ, ſecundùm aliquos. n. 9. & 10. Item, poteſt reuelare crimina, quibus infirmantur dicta teſtium. num. 11. Et an peccet reus, ſi vocet accuſatorem mendacem. num. 12. Et aliis aſſerentibus, aliis negantibus, fauendum eſt reo. num. 13.

S

Sacerdos.

SAcerdoti non licet conferre Sacramentum Confirmationis, etiam de licentia Epiſcopi. lib. 1. diſp. 1. paragr. 9. num. 149. & 150. Et an ex commiſſione Papæ poſſit conferre Ordinem ſacrum. num. 151. 152. 153. Aut Epiſcopum conſecrare. num. 154. & 155.

Sacerdotibus quæ concedantur in ordinatione ſua. lib. 3. diſp. 8. paragr. 1. num. 12. & 13. In quatuor caſibus poſſunt abſoluere, etiamſi ſint ſimplices. num. 14. Illis ex officio licet offerre, Euchariſtiam diſpenſare, infirmos vngere, concionari: Diaconis autem, & Subdiaconis minimè. num. 15.

Sacerdotes tenentur præire exemplo cæteris. lib. 10. diſp. 23. paragr. 7. num. 1. Eſt Sacerdotium ſumma omnium honorum. num. 2. Habent nomen Angelorum. num. 3. Propter dignitatem ſunt digniſſimi reuerentia, & ſimiles viris Illuſtriſſimis. num. 4. Vnde dicantur Sacerdotes, & quibus nominibus nuncupentur. num. 5. Eorum dignitas excellit regali, & olim à ſacerdotali regalis non ſeparabatur. n. 6. Erant primogenij Sacerdotes, & offerebant ſacrificia. num. 7. Sacerdotium viſibile inſtituit Chriſtus Dominus. n. 8. Eſt Sacerdos Miniſter, qui conſecrat, & ex officio offert, & conſumit, non tamen offert hoſtiam ab alio conſecratam. num. 9. Malus Sacerdos, ſicut & bonus conficit Sacramentum Euchariſtiæ: non tamen prodeſt populo malus, ſicut bonus. num. 10.

Qui autem Hoſtiam iam conſecratam ſcienter iterum conſecrat, quibus pœnis puniatur. n. 11. Et qualiter peccet fingens ſe conſecrare, & reuerà non conſecrat. num. 12. Et an teneatur relinquere Miſſam inceptam, ſi recordetur, ſe non eſſe ieiunum. num. 13.

Sacerdos ſi expiret poſt conſecrationem, vel poſt ſumptionem, quid faciendum. lib. 10. diſp. 23. §. 7. num. 14. Communicans extra Miſſam an teneatur vti ſtola. num. 15. Quando poteſt pluries in die ſacrificare. num. 16. Et quoties in anno. n. 20. & 21. Et an poſſit bis communicare extra ſacrificium Miſſæ. num. 25.

Sacerdos ſolus ritè ordinatus poteſt ſacrificium Miſſæ offerre. lib. 10. diſputat. 23. paragr. 8. num. 18.

Meretur, ſatiſfacit, & impetrat ex opere operantis. n. 2. Peccat ſacrificando ſine veſtibus deputatis. num. 25. Et an peccet ſacrificando ſine calceis, vel capite cooperto. n. 26. Vel ſine corporalibus, vel aliis paramentis immundis. n. 27. 28. 29.

Sacramenta.

Sacramentorum miniſtri, forma, & materia non poſſunt inſtitui, niſi à Deo. lib. 1. diſp. 1. §. 9. num. 143.

Sacramenti Confirmationis miniſter quis ſit. lib. 8 diſp. 20. paragr. 7. num 1. Et diffinitio Sacramenti Confirmationis quæ ſit, & an ſit de neceſſitate præcepti hoc Sacramentum. n. 2. Materia huius Sacramenti an poſſit conſecrari ex commiſſione Summi Pontificis. num. 3. Materia remota Sacramenti Confirmationis eſt chriſma ex oleo, & balſamo ſingulis annis conſecrato & materia proxima quæ. num. 4. & 5.

Sacramenta collata ab excommunicato denunciato ſunt valida, vno excepto Pœnitentiæ. lib. 10. diſp. 23. paragr. 6. num. 15.

Sollicitare, & Sollicitata.

Sollicitare in actu, de quo agitur in Conſtitutionibus Gregorij XIII. & Gregorij XV. quid ſignificet. lib. 5. diſp. 14. paragr. 1. num. 1.

In dubio an Confeſſarius voluerit ſollicitare fœminam ad turpia, quid dicendum ſit. n. 2.

Sollicitare ad alia peccata, etiam grauiſſima, an contineatur ſub his conſtitutionibus. n. 3.

Laicus ſimulans ſe Sacerdotem ſollicitando non punitur pœnis Conſtitutionum. n. 4.

Quas pœnas comprehendant Conſtitutiones. num. 5.

Fraterna correctio an ſit præmittenda, antequàm fiat denunciatio, ſi detur ſpes emendæ. num. 6.

Quibus ſignis deprehendatur ſpes emendæ. n. 7.

Sollicitantes, qui ſunt emendati, an ſint deferendi. num. 8. Et quando crimen eſt occultum, quod probari non poteſt, an ſit deferendum. num. 9.

Sollicitans an poſſit deferri nulla præcedente infamia. n. 10. Et quid ſi ſub ſecreto hoc crimen ſciatur. num. 11.

Sollicitantes qui dicantur emendati, quinam ſunt denunciandi. lib. 5. diſputat. 14. paragr. 2. num. 1.

Et propter quas cauſas excuſentur à denunciando, qui de hoc crimine ſciunt. num. 2. & 3. & 4.

Sollicitata, quæ ſollicitanti præbuit conſenſum, an teneatur denunciare. num. 5.

Sollicitans ad actus turpes aſſiſtens matrimonio, vel baptizans, non debet denunciari. num. 6. Nec fœmina ſollicitans tenetur denunciare ſollicitatum. num. 7. Nec ſollicitatus tenetur deferre ſollicitantem. n. 8. Nec filiæ ſpirituales ratione Baptiſmi, aut Confirmationis, vel Pœnitentiæ Sacramenti, debent denunciare Patrem ſpiritualem, ſi alia occaſione, quàm confeſſionis ab eo fuerunt ſollicitatæ. n. 9. Et an ſit denunciandus, qui pro crimine fuit iam punitus. n. 10.

Sollicitata non debet abſolui, niſi denunciet, & quando

Digitized by Google

quando poſſit, à quo poſſit.n.11.

Conſtitutiones contra ſollicitantes Inquiſitoribus conceſſæ non tollunt iuriſdictionem Epiſcopis, vt de ſollicitantibus cognoſcant, lib.5. diſp.14. parag.3.n.3.& 4.In quibus caſibus Inquiſitores cognoſcunt priuatiuè de ſollicitantibus.n.5. Et an detur præuentio.num.6.

Sollicitata in actu confeſſionis, ſiue ante, ſiue poſt immediatè, tenetur denunciare. lib.5. diſp. 14.paragr.4.n.1.Item, ſollicitans in confeſſionali, abſque animo audiendi confeſſiones, eſt deferendus.n.3. & n.4.

Sollicitare fœminam ad actum nefandum, vel ad mollitiem, an ſit caſus Bullæ: & quid de ſollicitantibus pueros.num.5.

Conſtitutiones contra ſollicitantes an extendantur ad actus præteritos ante promulgationem. num.6.

Sollicitans in confeſſione incurrit pœnas, quas incurrunt ſuſpecti de hæreſi.lib.5.diſp.14.parag. 5.num.1.

Sollicitationis crimen continet inceſtum, & ſacrilegium, & quæ ſit pœna vtriuſque. num.2. Et quæ pœna Confeſſarij ſollicitantis.num.3.& 4. Et quando ſit tradendus, & relaxandus Curiæ ſæculari. num.5. An debeat abiurare de leui, aut de vehementi: & an ſit degradandus. num.6. Et quot teſtes ſufficiant.n.7.8.9. Vide tamen infrà verbo, *Teſtes*.

Simonia.

Simoniam committentes, & mediatores in Ordine, vel beneficio, à ſolo Papa poſſunt abſolui: & eſt vniuerſalis cenſura quoad ſperſonas: & quid veniat nomine beneficij. lib.1.diſp.2. paragr.5.n.4.Et quid requiratur, vt dicantur mediatores.num.7.

Simoniaci mentales, & conuentionales non excommunicantur: ſed reales ex vtraque parte. num.5.

Simoniaci confidentiarij non poſſunt abſolui, niſi à Romano Pontifice, aut in mortis articulo, & à quibus extra illum poſſit peti abſolutio.n.6.

Simoniacus in ordine eſt etiam ſuſpenſus, etiamſi occultus ſit, & perpetuò deponendus.n.8.

Simoniacè recepti, & recipientes ad Religionem ſunt excommunicati, debent detrudi in locum arctioris Regulæ, & quando liceat aliquid recipere. n. 9. & 10. Profeſſio tamen facta à ſimoniaco valet.num.11.

Simonia eſt admittere pro pretio Equites ad ſacrorum Militum Ordines.lib.5.diſp.13. paragr.11. num.3.Non eſt tamen ſimonia dare munus, vel donum cum ſpe gratitudinis per ſpirituale donum ex pura gratitudine obtinendum.n.4. Non eſt autem licitum deducere in pactum antidorale obligationem cum ſpeciali promiſſione implendi illam.num.5.

Simonia eſt vendere, vel emere officia Inquiſitorum interuentu rei temporalis.n.6.Et quare ſit ſimonia.n.7.An ſint ſimoniaci conſultores Sancti Officij, & aſſeſſores, ſi emant hæc officia. n.8.& 12.

Simonia eſt dare, vel accipere aliquid, præcedente promiſſione dandi, ſiue vocetur nomine, *alnicarus*, ſiue quocunque alio vocabulo.n.10.

Simonia an ſit poſtulare poſt factum beneficium liberaliter, promiſſionem aliquid dandi.num.11. Et quid dicatur fieri incontinenti.n.eodem.

Simoniacè recipientes officia inquiſitionis, an teneantur illa dimittere, & non dimittendo an teneantur reſtituere ſalaria, & an validè procedant. num.15.& 16.

Subconſeruatores.

Subconſeruator non poteſt ſubdelegare aliquam cauſam, quamuis habeat facultatem ſubdelegandi à conſeruatore.lib.4. diſp.12. paragr.4. num.69. Poteſt tamen ſubdelegare articulum non iuriſdictionalem.n.67.Et ferre cenſuras.n.68.

Subconſeruator non poteſt neque tacitè ſubdelegationem reiicere, vel acceptatam abſque cauſa iuſta dimittere.n.69.Iuſta cauſa ceſſante, debet ſubconſeruator retinere ſubdelegationem.n.70.

Subconſeruator debet habere qualitates requiſitas in conſeruatore.n.71.Et an de conſenſu partium poſſit conſtitui ſubconſeruator ſine requiſitis qualitatibus.num.72.

Subconſeruator an incurrat ſuſpenſionem cap.final. *de officio delegati.* in 6.n.73.

Subconſeruatoris officium, & iuriſdictio quando expiret.n.74.75.76.77.

Subdiaconus.

Subdiaconus an ſit Sacramentum, & an olim fuerit Ordo ſacer.lib.10.diſp.23.paragr.9.n.11.

Subdiaconi quando creati ſunt, & qualiter ordinentur, & quale ſit eorum officium.n.12.

Subdiaconi caſtitatem promittunt, non licet illis vxorem ducere, niſi ex diſpenſatione papali. num.13.

Subdiaconi an poſſint eligi in Epiſcopum. n.14.

Subdiaconus quomodo dicatur diuinis Sacramentis inſeruire.num.15.

Subdiaconos ordinare an committat Pontifex Sacerdoti.num.16.

Subdiaconus ab officio ſuſpenſus canens Epiſtolam ſine manipulo, quas pœnas incurrat.n.17.

Subdiaconus ſuſpenſus ab officio, ſeu Ordine, ſi porrigat Sacerdoti calicem præparatum, etiam ſine manipulo, an fiat irregularis.n.15.

Subditus.

Subditi alieni delinquentes in alieno territorio, ratione delicti poſſunt ibi iudicari.lib.4. diſp.10. paragr.6.num.187. verſ. *Secus ſi in loco ſtantes.* num.188.

Subditi Epiſcoporum ſunt etiam vagabundi, peregrini, & mercatores.lib.8.diſp.10.paragr.9.n.5.

Subditus Religioſus tenetur obedire Prælato ratione voti obedientiæ in rebus, quæ ſe offerunt in quotidiano vſu.lib.11.diſp.26. paragr.9.n.13.

Subditus quando dubitat, an res ſibi præcepta ſit licita, non tenetur obedire ſecundùm aliquos: ſed oppoſitum eſt verum.n.14.& 15.

Subditus dubius de iuſtitia rei præceptæ, an poſſit conſulere viros peritos, antequàm obediat: probabilius eſt non teneri, niſi res fuerit valde difficilis.num.16.

Subditus quando dubitat de bonitate rei præceptæ, & ſuperior ſimul dubitat, non tenetur ſubditus obedire.num.17.

Subditus probabiliter opinando rem ſibi præceptam à Superiore eſſe illicitam, adhuc tenetur obedire.num.18.

Subditus quando dubitatur, an Superior poſſit præcipere.

Digitized by Google

præcipere, & an teneatur parere, poteſt ſubditus obedire; non tamen tenetur. n.19.
Subditus poteſt agere contra propriam opinionem, & tenetur obedire, modò habeat dictamen conſcientiæ, quòd poſſit id facere. 20.

Superiores.

Superior reſeruata tantùm ex cauſa abſoluens, validè abſoluit, & confertur prima gratia. lib.8. diſp.21. paragr.1. num.16.
Superior ſine vlla cauſa audiens caſus reſeruatos, an validè abſoluat. num.19.
Superiores an poſsint diſpenſare cum Religioſis, ne recitent Officium diuinum. lib.10. diſp.24. paragr.4. num.7.
Superiores locales quales debeant eſſe. lib.11. diſp. 26. paragr.8. num.1. Quomodo debent ingredi prælationes. num.2. Communem regulam ſequi tenentur, num.3.
Superiores locales, vel ſunt clauſtrales, vel conuentuales: alij dicuntur Superiores, ſeu Subpriores. num.4.
Superiores locales in ordine Minorum quomodo eligantur. num.5.
Superiores locales an ſint verè Prælati, & an habeant dignitatem eccleſiaſticam. Illos potiùs humilitas, & manſuetudo, quàm auſteritas, & aſperitas decet. num.6.
Superiorum localium quanta ſit iuriſdictio, & an expiret illis mortuis iuriſdictio Vicarij. num.7.
Superior localis, cui Prouincialis vices ſuas commiſit, an poſsit eas aliis committere. n.8.
Superior localis habens facultatem abſoluendi à reſeruatis, an poſsit abſolui ab eiſdem à ſuo proprio Confeſſore. num.9.
Superiores Conuentuales quam habeant ſuperioritatem, & an habeant curam animarum in Monaſterio. num.10.
Superiores Religionum an poſsint per ſua priuilegia abſoluere nominatim ſubditos excommunicatos: pars tamen affirmans probabilior. lib. 11. diſp. 26. paragr. 14. num.29. 30. & 31.
Superior, apud quem denunciatur, tanquàm patrem, tenetur ſeruare ſecretum, & conſulere famæ illius: & cur. lib.12. diſp.27. paragr.1. n.21.
Superior ex denunciantis licentia non poteſt denunciare delinquentem: & cur. n.24.
Superior procedens vt pater, poteſt interrogare denunciatum, & ipſe tenetur dicere verum. n.25. E denunciatus non poteſt puniri à Superiore procedente vt patre, ſi denunciatus cognouit culpam ſuam; quanuis plenè probata ſit; poterit tamen pœnitentiam priuatam imponere, & mutare de loco ad locum. num.26.
Superior in quibus caſibus poſſit tranſire de correctione fraterna ad iudicialem. n.27.
Superiores regulares in leuibus poſſunt ſpecialiter inquirere de ſubditis. lib.12. diſp.27. paragr.5. n. 26. Et in quibus caſibus poſſit procedi, tam in Inquiſitione generali, quàm ſpeciali, ſine infamia. num.17.

Supplicatio.

Supplicationes ſignatas per Romanum Pontificem, vel Vicecancellarium, vel per gerentes eorum vices, aut ſignatas de mandato Summi Pontificis, concernentes gratiam, vel iuſtitiam falſantes, excommunicantur per clauſulam ſextam Bullæ Cœnæ. lib.1. diſp.3. paragr.6. num.125.

Surdus.

Surdus priuatim recitans an poſſit recitare cum ſocio preces canonicas, & quid, ſi obligetur ad Chorum ratione beneficij, ſeu præcepti. Et quid, ſi ſit ſurdaſter. lib.10. diſp.24. paragr.6. num.6.

T

Taciturnitas.

Taciturnitas Superioris quando eſt permiſſio, aut approbatio, aut licentia præſumpta ad aliquid faciendum. lib.11. diſp. 26. paragr.12. num.10. & 11.

Thamar.

Thamar non erat filia Dauidis ex generatione; ſed ex adoptione. lib.1. diſp.1. paragr.10. n.207.

Talea.

Taleas imponere Clericis, & Clericis illas ſoluere eſt prohibitum ſub excommunicatione: ſed in Clericos cenſura eſt ſublata. lib.1. diſp.2. parag. 4. num.23.

Tempus.

Tempus Iudici præfixum ad diffiniendum, quando incipiat currere. lib.4. diſp.11. paragr.1. n.20.
Tempus datum Patrono ad præſentandum, quando incipiat currere. lib.10. diſp.22. pargr.7. n.22.

Teſtator. Teſtamentum.

Teſtatore mandante in teſtamento imperfecto capellam ædificari, venientes ab inteſtato tenentur illam ædificare. lib.10. diſput. 23. paragr. 4. num.29. & 33.
Teſtatore relinquente formam ædificandi capellam, & hærede minùs expendente in capella erigenda, quid faciendum de ſuperfluo. n.30.
Teſtator, ſeu fundator, an poſsit imponere onus Capellano, vt Miſſa pro defunctis quotidie celebretur. num.40.
Teſtamentum Religioſi ſi non valet ex aliquo capite, non iuuatur clauſula codicillari. lib. 3. diſput. 9. paragr.5. num.147. Religioſi Societatis quomodo, & quando poſsint validè teſtari. num. 49.
Teſtamentum Religioſi ſine licentia factum, an conualeſcat ſuperueniente licentia. num. 150. 151. 152.
Teſtamentum, & donationes cauſa mortis poſſunt facere Nouitij. lib. 8. diſput. 21. paragr. 4. num.21.
Teſtamentum conditum à marito in fauorem vxoris propter blanditias, & illecebras illius, valet, niſi aliud addatur. lib.11. diſp.26. paragr.10. num.19.

Teſtes.

Teſtes in iudicio ſummario debent eſſe iurati parte citata, vel præſente. lib.4. diſp.12. paragr.5. n.97.
Teſtes quot requirantur ad conuincendum ſollicitantes

licitantes ad turpia in confeſſione, & an teſtes ſingulares probent. lib. 6. diſp. 14. paragr. 4. num.7.

Teſtes in hoc crimine probando an poſſint eſſe fœminæ.num.8.

Teſtium qualitas,quæ,& qualis requiritur in crimine ſollicitandi.num.11.

Teſtes quomodo iurare poſſint, deſcendentes ex Iudæis eſſe ex veteranis Chriſtianis.lib.8.diſp.20. paragr.3.num.7.

Teſtis non tenetur dicere veritatem, quando dubitat,ſe iuridicè interrogari. lib.12. diſp. 27. paragraph. 3. num.6.

Teſtis omni exceptione maior quis dicatur. lib. 12. diſp.27.paragr.4.num.1.

Teſtis non poteſt eſſe laicus contra Clericum, nec contra Religioſum.num.2.

Teſtes minùs idonei in defectum legitimorum admitti poſſunt; non tamen faciunt plenam probationem, ſed indicium. num.3.

Teſtes minùs idonei qui ſint, & quid de fœminis. num.4.& 5.

Teſtes in cauſa criminali Religioſorum quomodo ſunt legitimi.num.4.

Teſtes quinam ſint idonei in cauſa Religioſorum præter Clericos,& Religioſos.num.5.

Teſtis an poſſit eſſe ſocius criminis, & quantùm probet. num.6.

Teſtes ſingulares quid probent in cauſa criminali contra Clericum, vel Religioſum. num.7.

Teſtes duo fide digni, & omni exceptione maiores ſufficiunt ad plenam probationem,& eſt contra ius naturale minori numero aliquem condemnare. num.8.

Teſtis vnicus fide digniſſimus quam probationem faciat.num.etiam 8.

Teſtes de auditu,etiam fide digni,quam faciant probationem. num.9.

Teſtes vt ſint conteſtes,quæ requirantur.num.10.

Teſtes ſi ſunt numero,& dignitate pares,fauendum eſt reo. num.11.

Teſtes conuenire debent in ſubſtantialibus. num.12.

Teſtes quando ad inuicem ſunt diſcordes, quid agendum.num.13.

Teſtis, per ſe loquendo, non poteſt manifeſtare, quod ſub ſecreto,vel gratia auxilij, vel conſilij, accepit. num. 14. Et quot modis limitetur. num. 15.

Teſtis interrogatus per inquiſitionem mixtam de veritate criminis notorij, cuius author paucis notus eſt, an teneatur manifeſtare reum. lib.12. diſp.27.paragr.5. num.14. Quæ autem ſit mixta inquiſitio dictum eſt ſuprà num.4.

Titulus.

Tituli Cardinalium viginti octo ſpecialiter nominati ſunt. lib.6.diſp.15.paragr.1.num.10.

Tituli Cardinalium Diaconorum olim erant decem & octo. num.11.

Tituli Cardinalium Epiſcoporum hodie ſunt ſex: olim ſeptem,vel octo.num.12.

Toletanus Archiepiſcopus.

Toletanus Archiepiſcopus quibus argumentis probet ſuum Primatum. lib.7. diſp. 18. paragr. 2. num. 1. 2. 3. 4. & 5. & ſeqq.vſque ad num.10.

Toletum non erat capax tempore S.Eugenij primatialis honoris, nec caput Prouinciarum. lib. 7. diſp.18.paragr.3.num.4.

Toletanus ex decreto Gundemari ſolùm obtinuit ius metropoliticum,cùm ſubeſſet Carthaginenſi Metropoli;non autem Primatum, nec Rex poterat Primatum conferre.num.5.& num.8.

Toletana Concilia nihil iuuant Archiepiſcopum pro Primatu Hiſpaniæ:& cur.num.11.

Toletana Concilia quando fuerunt congregata, & qui præfuerunt in illis, & quo ordine ſederunt, & ſubſcripſerunt.num.12.cum ſequentibus vſque ad num.23.

Toletano pro Primatu argumenta, quæ fundantur in reſcriptis, ſeu priuilegiis Summorum Pontificum,facilè ſoluuntur. num.24. Et an priuilegia, ſeu reſcripta circa Primatum fuerint valida. num. 25. & ſequentib.

Toletanus Bernardus non obtinuit Primatum Hiſpaniæ; ſed fuit Legatus Sedis apoſtolicæ,& ab eius iuriſdictione Bracarenſem Mauricium Archiepiſcopum Summus Pontifex exemit. lib. 7. diſp.18.paragr.5.num.28.

Toletanus Vrbani priuilegio dictus eſt Primas, non Honorij II. nec Lucij II. num.29.An autem priuilegium Vrbani fuerit validum, oſtenditur ſuprà paragr.3.num.18.

Toletani,& Hiſpalenſes Archiepiſcopi præfuerunt Conciliis,quando erant Legati Sedis apoſtolicæ. num.35.36.37.

Tonſura.

Tonſuram clericalem, aut minores Ordines ſuſcipiens tantùm, vt forum declinet, quale peccatum ſit.lib.8. diſp.2.paragr.3.n.13.

Tonſuram primam conferens alienis ſine conſenſu Epiſcopi proprij, ſuſpenſus eſt à collatione illius.lib.8.diſp.20.paragr.6.n.4.

Tonſura prima ordinans coniugatum per annum ſuſpenditur à collatione illius, niſi ingrediatur Religionem,aut ad ſacros Ordines promoueatur.num.9.

Tonſuræ primæ officium quale ſit, & an prima tonſura ſit Ordo.lib.10.diſp.23.paragr.10.n.8.& 9.Et an ſit Sacramentum.n.10.

V

Venientes.

VEnientes ad Curiam Summi Pontificis,ſeu ad Sedem apoſtolicam,qui vulnerauerint, aut verberauerint,incurrunt in excommunicationem nonam Bullæ Cœnæ.lib.1.diſp.3.paragr.9.n.202. Et recedentes ab eadem Sede apoſtolica.n.204.& 205.Et quid veniat nomine Sedis apoſtolicæ hoc loco. Et an differat à Curia Romana.n.206.& 207.

Venientes ad Curiam Summi Pontificis, vt eſt Princeps temporalis,an veniant ſub nomine venientium ad Sedem apoſtolicam.n.213.

Venientes ad Sedem apoſtolicam, quando dicatur ad effectum incurrendi excommunicationem, ſi quis illos vulnerauerit, mutilauerit, ſpoliauerit, ſeu percuſſerit.num.214.

Venenum.

Veneno interficiens Clericum, eſt excommunicatus,quauis contradicat Auila.lib. 1.diſp.2.paragr. 1.num.18.

Digitized by Google

Victualia.

Victualia,& alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria impedientes, ne illuc deducantur,excommunicantur per Bullam Cœnæ,clauſula 8.& paragr. 8.num.194.& ſequent. Et quid veniat appellatione victualium hoc loco. num. 199. & n.200.

Vicarius.

Vicarius generalis Eccleſiæ Eborenſis non poteſt procedere per cenſuras contra Officiales Academiæ.lib.4.diſp.12.paragr.7.n.141. Neque contra Conſeruatorem eiuſdem Academiæ.n.143.

Vicarij,ſeu delegati Inquiſitorum,quas debeant habere qualitates.lib.5.diſp.13.paragr.7.n.72.

Vicarius Papæ non habet iuriſdictionem in Cardinales,neque in ſubditos,& familiares eorum.lib. 6.diſp.15.paragr.3.num.17.

Vicarij Epiſcopi quando poſſint concedere litteras teſtimoniales, & dimiſſorias ad Ordines. lib.8. diſp.20.paragr.4.num.8.

Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt abſoluere de crimine hæreſis ſine peculiari mandato. lib.8. diſp.20.parag.4.n.1.Et ex officio non poteſt cognoſcere de cauſis matrimonialibus. num.2. Nec diſpenſare in matrimonij denunciationibus.n.3.

Vicarius generalis venit ſub nomine Ordinarij. n. 4.Non poteſt tamen laicus,aut Clericus coniugatus eſſe Vicarius Epiſcopi.n.5.

Vicarius generalis ex commiſſione ſpeciali poteſt omnia,quæ Epiſcopus,exceptis iis,quæ ſunt Ordinis epiſcopalis.num.6.

Vicarij alij legitimi,alij nati ; nec differunt, vt Archidiaconi, & Archipresbyteri.num.7.& 8. Et quæ ſint partes,& officium hodie Archipresbyteri.num.9.

Vicarij datiui conſtituuntur generaliter ab Epiſcopo : non poſſunt tamen ſubſtituere alium Vicarium.num.10.

Vicarij generales quinam poſſint eſſe Religioſi,& qui non;bigamus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi,quamuis fiat Religioſus.n.12.13.14.

Vicarius generalis quæ poſſit præſtare ex commiſſione generali,& quæ non.n.15.

Vicarius generalis pro rebus deperditis poteſt litteras excommunicationis concedere.n.16.

Vicarius generalis non poteſt explorare voluntatem puellæ in Monaſterium ingredientis , niſi Epiſcopo impedito.num.17.

Vicarij foranei qui ſint, & quæ poſſint : nequeunt tamen concedere excommunicationes pro rebus deperditis.num.18.& 19.

Vicarius foraneus habet iuriſdictionem,non à iure, ſed ab Epiſcopo;& eſt delegatus : nequit tamen concedere facultatem Nouitio diſponendi de rebus ſuis.num.20.

Vicarij iuriſdictio quando expiret,& quibus modis. num.22.

Vicarius eſt ſuſpenſus,quando Epiſcopus eſt excommunicatus denunciatus , aut ſuſpenſus.n.23.

Vicarius nequit conferre beneficia , licèt habeat ſpecialem commiſſionem Epiſcopo ſuſpenſo,vel excommunicato.num.24.

Vicarij Prælatorum habentium iuriſdictionem epiſcopalem,nequeunt commiſſiones papales expedire ſecundùm aliquos:ſed alij meliùs affirmant. num.28.

Vicarius Epiſcopi , & Officiales Epiſcopi idem ſignificant : & nulla inter eos datur differentia. lib.8.diſp.21.§.4.n.29.Et quas partes debeat habere Vicarius generalis.n.30. Vicarius generalis in ſpiritualibus debet eſſe in temporalibus,& debet habere ea omnia , quæ in generali mandato ſolùm continentur , quamuis ſit clauſula concedens plenam poteſtatem.num.31.

Vicarius generalis ex generali mandato non habet poteſtatem conferendi beneficia.num.32.Quinimò conceſſa Vicario poteſtate conferendi beneficia , non intelliguntur omnia , ſed aliqua concedi poſſe.num.33.

Vicarius abſque ſpeciali mandato nequit inſtituere præſentatos à Patrono ſecundùm aliquos:ſed alij meliùs affirmant. num.34.

Vicarius non poteſt præſentare ad beneficium iuris patronatus , ad Epiſcopi præſentationem ſpectans. num.35. Et an poſſit Vicarius reſignationes recipere.num.36.

Vicarius generalis an poſſit vnire beneficia. lib.9. diſp.22.paragr.6.num.10.

Vicarius Epiſcopi Canonicus non recipit diſtributiones in abſentia.lib.10.diſp.25.paragr.2.num.7. verſ.*Non tamen*.

Vicarius Canonicus Capituli,Sede vacante , abſens recipit diſtributiones.n.7.verſ.*Porrò*.

Vicariæ duæ habentes curam animarum ſunt incompatibiles , niſi ſint ad inuicem vnitæ. lib.3. diſp.9.paragr.2.num.68.

Vicarium vt ſibi conſtituat Epiſcopus , qui fuerit impotens ad regendum,poteſt cogere Archiepiſcopus.lib.7.diſp.19.paragr.1.n.16.

Vicarios perpetuos in quibuſcunque beneficiis vnitis Eccleſiis,vel Monaſteriis , Epiſcopi ex Concilio Tridentino poſſunt deputare. lib.9.diſp.22. paragr.1.n.22.

Vicarium perpetuum habens in Eccleſia parochiali, non tenetur reſidere Vicario viuente. lib. 10. diſp.23.paragr.5.num.10.

Vices.

Vices ſuas an poſſit Epiſcopus committere Confeſſario,vt ſecum diſpenſet,ſi fortè incidat in aliquod delictum , de quo agitur in cap. 6. Concilij Tridentini. lib. 8. diſp. 20.paragr. 10.n.4.

Vinum.

Vinum non bibentes , aut retinere non valentes, nequeunt promoueri ad Ordines ſacerdotales. lib.9.diſp.12.paragr.2.num.3.

Vir.

Virorum , ſeu Monialium Monaſteria ingredientes fœminæ incurrunt excommunicationem,& non poſſunt abſolui ab Epiſcopo. lib.1.diſp.2.paragr. 5. num.77.

Viro ſuaſit Sara,vt eiiceret Agar de domo , & cur. lib.5.diſp.13.paragr.1.num.18.

Virga.

Sine virga , nec inſigni ſui officij vaganti apparitori Clericorum , ſiue die , ſiue nocte , poteſt capere arma apparitor Scholarium , ſi inueniat illum.lib.4.diſp.12.paragr.7.n.114.

Viſitare.

Viſitans ſæpè Eccleſiam,cui Indulgentia indefinitè conceſſa

Digitized by Google

conceſſa eſt, an poſſit toties, quoties viſitauerit, illam lucrari.lib.2.diſp.4.paragr.1.num.41.
Viſitari quoties debeant, & quando Eccleſiæ Romæ, vt obtineatur Iubileus Anni Sancti. lib.2. diſp.5. paragr.1. num.17. & 18. Vbi quatuor Eccleſiæ viſitantur à Romanis per triginta dies, & à peregrinis per quindecim.
Viſitari an debeant Romæ ſimul, & eodem die omnes quatuor Eccleſiæ. Reſponſio eſt affirmatiua: poſſunt tamen viſitari noctu.n.34.
Viſitandæ quoties ſunt Eccleſiæ, & quoties ibi orandum tempore Iubilei.lib.2.diſp.6. paragr.3. num.24.
Viſitandas tres Eccleſias ſi deſignet Parochus, an ſufficiat viſitare duas.num.26.
Viſitando Eccleſias proprias, ſi fuerint deputatæ, Religioſi conſequuntur Iubileum.n.27.
Viſitantes Eccleſias ſine actuali intentione conſequendi Iubileum, an illum conſequantur: & quid de committentibus mortalia, aut venialia, quando viſitant Eccleſias.num.10.
Viſitantes Archidiaconi an lucrentur diſtributiones quotidianas.lib.5.diſp.8.paragr.2.n.32.
Viſitare tenentur Cardinales Eccleſias, quarum ſunt titulares, ſemel in anno.lib.6. diſp.15. paragr.2. num.1.
Viſitare poteſt ex Concilio Tridentino Archiepiſcopus prouinciam, & interrogare de delictis, licèt non conſtet de negligentia Suffraganeorum. lib.7.diſp.19. paragr.1.n.18.
Viſitare item poteſt prouinciam, procurationémque à ſubditis Suffraganeorum exigere.n.19.
Vt viſitent Prælati in Monaſteriis commendatis, vbi religioſa obſeruantia cuſtoditur, & violatores obſeruantiæ corrigant, debet admonere Epiſcopus eos.lib.8.diſp.21.paragr.6.n.10.
Viſitans Epiſcopus exemptos, & corrigens tanquàm apoſtolicæ Sedis delegatus, poteſt procedere contra impedientes.num.21.
Viſitantes nomine Epiſcopi Limina Apoſtolorum, vel ipſum comitantes, lucrantur diſtributiones. lib.10.diſp.25.paragr.2.n.7.
Viſitare, ſeu diſpenſare in votis Monialium, an poſſit Abbatiſſa. lib.11. diſput. 26. paragr.5. num.5.
Viſitare quomodo poſſunt Abbatiſſæ ſua Monaſteria.num.22.

Vita.

Ad vitam ſi prioratum concedat Abbas Monacho, an poſſit reuocare.lib. 11. diſp. 26. paragr.3. num.7.

Vnctio.

Vnctio in Sacramento Confirmationis debet fieri, pollice Epiſcopi, & eſt de neceſſitate præcepti, & an ſit de eſſentia, dubitatur. lib. 8. diſp.20. paragr.7.num.6.
Vngendi extremè an poſſit concedere facultatem Epiſcopus excommunicatus declaratus. lib.10. diſp.23.paragr.7.num.13.
Vnctionem Chriſmatis requirentes benedictiones an Abbas poſſit conferre. lib.11. diſp. 26. paragr.3.num.21.

Vnire, & Vniones.

Romanus Pontifex vnire poteſt beneficia, etiam ſi ſint Epiſcopatus. lib.9. diſput. 22. paragr.6. num.1.
Vnio facta à Pontifice de vna Eccleſia alteri vel Monaſterio, non habet effectum, Rectore viuente.num.2.
Vnire beneficia ſuæ diœceſis poſſe Epiſcopum, oſtenditur.num. 3.
Vnire beneficia Epiſcopus in quibus caſibus nequeat.num.4.
Vniri beneficia hodie quæ non debent.n.5.
Vniri hodie poſſunt beneficia Seminariis iam erectis.num.6.
Vniones beneficiorum quibus modis poſſunt fieri. num.7.
Vniones beneficiorum diuerſarum diœceſum quomodo poſſint fieri, & à quo.n.8.
Vniones facere an poſſint inferiores Epiſcopo. num.9.
Vnire beneficia ſine ſpeciali mandato non poteſt Vicarius generalis.num.10.
Vnitorum beneficiorum gratiæ non facta mentione de vnione an valeant.num.11.
Vnio poteſt fieri Monaſteriis Monialium ex cauſa legitima, vocatis iis, quorum intereſt. num.12.
Vniones de beneficiis iuris patronatus quando poſſunt fieri ab Epiſcopis.n.13.
Vnire beneficia quando poſſit Epiſcopus, inconſulto Capitulo.num.14.
Vnire beneficia reſeruata an poſſit Epiſcopus. num.15.
Vnire beneficia an poſſit Epiſcopus ad tempus. num.16.
Vnita beneficia quando amittant ſuam naturam, & prærogatiuas antiquas.num.17.
Vnio poteſt fieri omnibus præbendis, ſeu diſtributionibus ſimul.num.18.
Vnio facta ipſi Capitulo ab Epiſcopo, vtrùm valeat.num.19.
Vnienda quando eſt Eccleſia alicui, quæ ſubiicitur Prælatis inferioribus, requiritur conſenſus illorum.num.20.
Vnio eſt irrita, ſi deficiant conditiones, quæ requiruntur.num.21.
Vniones antiquas an poſſit Epiſcopus examinare, non obſtante præſcriptione.n.22.
Vnire Eccleſias ſuæ diœceſis, antequàm Pallium habeat, Archiepiſcopus an poſſit. num.23. Et Epiſcopus nondum conſecratus quid poſſit circa vniones.num.24.
Vnire nequit Epiſcopus beneficium deuolutum ad Summum Pontificem propter negligentiam Ordinarij non conferentis illud.num.25.
Vnito beneficio parochiali Monaſteriis, aut cuicunque operi pio, quid poſſit Epiſcopus circa illud, & quæ beneficia hodie poſſit vnire eiſdem. num.26.
Vnitis ex beneficiis per Epiſcopum poteſt ipſe aliquod ad nutum amouibile reddere, quod erat perpetuum.num.27.
Vnire beneficia curata loco Religioſo, vt per ipſos Religioſos regantur, an poſſit Epiſcopus hodie, ſtante Concilio Trident.num.28.
Vnire beneficia fabricæ Eccleſiæ, etiam Cathedralis, an poſſit Epiſcopus.num.29.

Vniuerſitates.

Vniuerſitates, Collegia, Capitula, & Communitates, ſi rapiant ex bonis naufragantium, non incur-

runt in excommunicationem. lib. 1. diſp. 3. paragr.3.num.87.

Voluntas.

Voluntates pias defunctorum,& legata ab illis relicta,Epiſcopus an poſſit mutare,ſatis oſtenditur. lib.8.diſp.21.paragr.7.num.26.

De voluntate teſtatoris circa locum, vbi debeat capella erigi,quando non conſtat,quid faciendum. lib.10.diſp.23.paragr.24.num.34.

Votum.

Votum paupertatis ſimplex , & ſolenne quomodo differant.lib.3.diſp.9.paragr.5.num.143.& lib.11. diſp.26.paragr.11.num.15.

Vota commutare tempore Iubilei poteſt Confeſſarius,adhuc eo tranſacto , ſi pœnitens immemor voti non petiuit commutationem. lib. 2. diſp. 6. paragr.6.num.72.73.& 77.

Votorum commutatio poteſt fieri extra confeſſionem : nec requiritur,quòd fiat in opera ſimilia. num.74.Commutatio virtute Iubilei debet fieri in opera moraliter æqualia arbitrio prudentis. n.75. Item,poteſtas commutandi , tempore Iubilei,extenditur ad vota,etiam iurata , & ad alia quæcunque,excepto Religionis,& caſtitatis perpetuæ.num.76.

Vota facta in fauorem tertij , etiam realia , poſſunt commutari virtute Iubilei , abſque conſenſu illius tertij.num.76.verſ.*Quoad vota.*

Vota pœnalia,& conditionalia poſſunt commutari per Iubileum,etiamſi ſint de reſeruatis Pontifici, quinimò ab Epiſcopo,etiam poſt impletam conditionem.lib.2.diſp.6.paragr.6.num.78.

Vota an poſſint commutari in ſubſidium omninò ſpirituale. Probabilius eſt,non poſſe. lib.2.diſp.6. paragr.6.num.81.Niſi vota ſint egenorum omninò. Commutari etiam poſſunt vota facta ſub ſpe conſequendi Iubileum.num. 82. Item , vota commutata in confeſſione inualida non manent commutata.num. 85. Secùs ſi fuit valida : tunc enim manent commutata vota etiam peregrinationis Ieroſolymitanæ , & alia ſimilia reſeruata. num.86.

Vota caſtitatis,& Religionis,per Iubileum , vel per Epiſcopum,quando poſſunt commutari.num.87. & 88.

Vota facta,& facienda ſine cauſa nequeunt commutari.num. 91 . Imò vota commutata à Summo Pontifice,poſſunt commutari iterum , virtute Iubilei. num.92.Item,votum caſtitatis temporalis commutatum virtute Iubilei in ſummam certam pecuniæ pauperibus dandam ; ea data votum extinguitur.num.93.

Votorum commutationes reliquæ videri poterunt in diſp.6.paragr.7.ex num.93.ad num.101.

Vota per Iubileum commutari poſſunt non ſolùm facta ante Iubileum : ſed etiam poſt illum promulgatum,durante tempore Iubilei. lib.2.diſp.6. paragr.7.num.92.& 93.

Vota commutanda ſi fiant de præcepto,quod obligat ſub mortali,ſecluſo voto , quomodo debeat fieri commutatio,num.96.

Vota ieiunandi omnibus feriis ſextis , & recitandi calculos virgineos , qualiter ſint commutanda num.97.

Votum ieiunandi certa die , an ſit commutandum in aliquid adimplendum in eadem die. num. 98.

Votum paupertatis an poſſit eximi ab Epiſcopo , ſi fiat in ſæculo. lib. 8. diſp. 20. paragr.6.num.15. Et an poſſit Epiſcopus diſpenſare in votis Regularium ſine licentia Superiorum regularium. num. 18.

Votum caſtitatis ſi violetur per actum externum eſt caſus reſeruatus apud aliquos Religioſos. lib. 11. diſp. 26.paragr.13.num.9.verſ.*Illud etiam.*& verſ. *Hinc infertur.*

In votis commutandis,aut diſpenſandis habens priuilegium cum aliquo poteſt diſpenſare extra confeſſionem.lib.1.diſp.2.paragr.2.num.28.

Votis ex quinque Papæ reſeruatis qui ab aliquo abſoluunt , excommunicantur. lib. 1. diſp. 2. paragr.5.num.3.

Contra votum paupertatis proprietas quæ ſit peccatum mortale.lib.1.diſp.26.paragr.13.n.4.

Vota commutandi,Confeſſorem eligendi,& ſimilia facultates in Anno Sancto ſuſpenduntur. lib. 2. diſp.5.paragr.2.num.2.num.27.

Vota an poſſit commutare Confeſſor homini , qui tempore Iubilei non fecit confeſſionem , quia non habebat,niſi venialia lib.2.diſp.6. paragr. 6. num. 72.

Vota commutare poteſt Confeſſarius pueris , qui non recipiunt Euchariſtiam , in alia opera pia. lib.2.diſp.6.paragr.7.num.100.

Ad votum prius,quod fuit commutatum,non tenetur redire pœnitens factus incapax ad implendum commutationem.num.102.

Voto in ſolenni caſtitatis Regularium Papa poteſt diſpenſare,licèt alij negent. lib.3. diſp.9.paragr.5. num.135.

In votis,& iuramentis ſubditorum ſui Suffraganei non poteſt diſpenſare Archiepiſcopus. lib. 7. diſp.19.paragr.1.n.6.

Votorum,præter illa quinque Papæ reſeruata , diſpenſatio,& commutatio pertinet ad Epiſcopum. lib.8.diſp.21.paragr.2.num.24.

Per votum caſtitatis contrahens nuptias,peccat,nec poteſt petere ſine diſpenſatione. lib. 8. diſp. 21. paragr. 5.num.13.

Poſt votum caſtitatis qui contrahit matrimonium, non poteſt cum eo diſpenſare Epiſcopus , ſed tantùm ad petendum debitum.num.14.

In votis Monialium an poſſit diſpenſare Abbatiſſa. lib.11.diſp.26.paragr.5.num.20. Et quid de commutatione votorum ipſarum.num.21.

Voti obedientiæ ratione ſubditus Religioſus tenetur obedire Prælato in rebus,quæ ſe offerunt in quotidiano vſu. lib. 11.diſp.26.paragr.9.num.19.

Per votorum renouationem an obtineatur condonatio pleniſſima omnium peccatorum : negatiuè reſpondetur. lib.11.diſp.26.paragr.11.n. 3. Et an comparetur à facientibus profeſſionem trium votorum.num.4.

Contra votum caſtitatis,quod exit in actum externum,quomodo ſit intelligendum,vt ſit caſus reſeruatus. lib. 11.diſp.26.paragr.13.num. 9. verſu, *Illud etiam obſeruandum.*& verſ. *Hinc infertur.*

Vota facta à Nouitio in ſæculo,à quo ſunt irritanda,& diſpenſanda:& quid de votis factis in Nouitiatu lib.11.diſp.26.paragr.15.n.32.

Vox.

Vox totius populi,vel rumor publicus inter multos, eſt clamoroſa inſinuatio.lib.12.diſp.27.paragr.5. num.8.

Vſurpatu.

Digitized by Google

Vſurpans.

Vſurpantes iuriſdictionem, ſeu fructus reditus & prouentus ad Sedem apoſtolicam, & adquaſcunque eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum pertinentes, excommunicantur per clauſulam decimamſeptimam Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſput. 3. paragr. 17. num. 302. Et quæ requirantur, vt hæc excommunicatio incurratur. num. 303. Et quid intelligatur ſub nomine iuriſdictionis. num. 104.

Vſurpans iuriſdictionem ſæcularem perſonæ eccleſiaſticæ ratione ſui patrimonij, vtrùm incidat in hanc excommunicationem. n. 305.

Vſurpantes eccleſiaſtica bona quando in excommunicationem non incidant. num. 306. Et ſequeſtrantes ſine licentia legitima fructus eccleſiaſticos, quando incidant, & non incidant in hanc excommunicationem. num. 307.

Vſurpantes Eccleſiaſticorum fructus, ſi ſint Eccleſiaſtici, an excuſentur à cenſura. n. 308.

Vtilitas.

Pro vtilitate Eccleſiæ abſentes à Choro, quando lucrantur diſtributiones. lib. 10. diſp. 25. paragr. 2. num. 2.

In vtilitatem licèt Eccleſiæ, an alienari res ipſius validè poſſint abſque ſolennitate. lib. 11. diſp. 26. §. 4. num. 1.

Vulnerans.

Vulnerare, mutilare, & interficere Romipetas, vel peregrinos, prohibetur ſub excommunicatione decima Bullæ Cœnæ. lib. 1. diſput. 3. parag. 10. num. 217. & 218.

Vulnerare Romipetas deuotionis, & negotij cauſa ad Vrbem euntes, an incurrant excommunicationem. num. 219.

Vulnerans euntes ad Vrbem, deuotionis cauſa, quot excommunicationes contrahat, & quid ſi percutiat ſine vulnere. num. 220.

Vulnerans peregrinum quem eſſe talem ignorat, an veniat ſub hac decima excommunicatione Bullæ. num. 221.

Vxor.

Vxore mortua, an poſſit iterum contrahere ille, qui fuit diſpenſatus ad matrimonium contrahendum. lib. 1. diſp. 1. paragr. 9. num. 178. 179. 180.

Vxores vt ducant Clerici, vel Monachi, quando Papa cum eis diſpenſat, an verè, & propriè diſpenſet. n. 181. 182. 183. 184. Sed oppoſitum eſt probabilius. num. 185. 186. 187.

Cum vxore, vel ſorore, vel cum matre, vel cum filia, vel etiam cum ſponſa Clericum inuentum turpiter occidens, non excommunicatur. Idem, ſi inueniatur oſculando, amplexando, vel in loco ſuſpecto. lib. 1. diſp. 2. paragr. 1. num. 33. 34. 35.

Vxor Abraham, Sara, functa eſt officio Iudicis, quomodo. lib. 5. diſp. 13. paragr. 1. num. 17.

Vxore inconſulta, qui coniugatus ſuſcepit Ordines, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. lib. 8. diſp. 21. paragr. 5. n. 22.

Vxoris in fauorem teſtamentum conditum à marito propter blanditias, & illecebras illius, valet, niſi aliud addatur. lib. 11. diſp. 26. paragr. 10. num. 9.

Vxorem ducere Subdiaconis non licet, niſi ex diſpenſatione papali. lib. 10. diſp. 23. paragr. 9. num. 13.

FINIS.

AJT 1742245

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google